42.

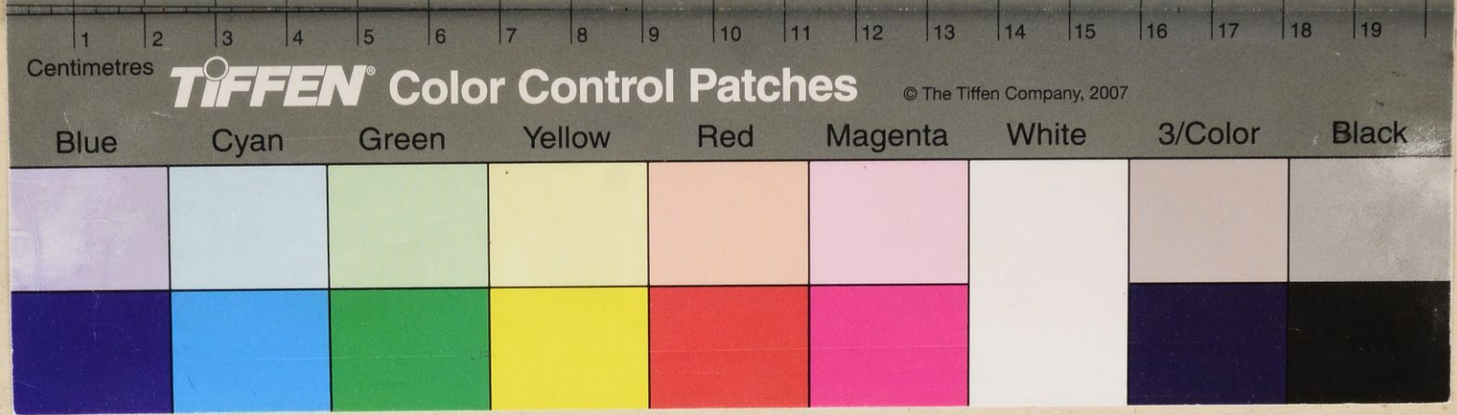

F. 1.

M.T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Predikatioc,

EGESZ ESZTENDŐ ALTAL MINDEN VASARNAPRA rendeltetet Euangeliombol.

IRATOT

Bornemisza Peter altal.

Ex Bibl. Com. F. Szécheny.

MARCI XVI.

Mennyetec el ę szeles vilagra, predikallyatoc az Euangeliomot minden teremtet allatnac: Az ki hiszen es meg kereztelkődic, iduőzűl: Az ki nem hiszen, el karhozic.

Nyomtattatot Detrekœbe,

M D LXXXIIII.

Conparavit me Paulus Boznár Jaurini 1754.

F. 1.

M. T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Predikatioc,

EGESZ ESZTENDŐ ALTAL MINDEN VASARNAPRA rendeltetet Euangeliombol.

IRATOT

Bornemisza Peter altal.

Ex Bibl. Com. F. Szécheny.

MARCI XVI.

Mennyetec el ę szeles vilagra, predikallyatoc az Euangeliomot minden teremtet allatnac: Az ki hiszen es meg kereztelkődic, iduőzűl: Az ki nem hiszen, el karhozic.

Nyomtattatot Detrekœbe,

M D LXXXIIII.

Comparavit me Paulus Boznár Jaurini 1754.

R
2002-2003

MAGYAR
A M. N. MÚZEUM
SZÉCH. GRÓF
KÖNYVTÁRÁBÓL

M. T. AKADÉMIA
KÖNYV-
TÁRA

RÁTH GYÖRGY
KÖNYVTÁRA

BETSVLETES, NEMES VRFInac, Gyarmati Balaſsi Iſtuannac: Detrekœ ES NAGY TAPOLTSAN VARANAC SZABAD WRANAC: ENNEKEM TIZTELENDŐ BIZODALMAS PATRONVS WRAMNAC.

Io Keduet, Bekeſeget, es őrőc Eeletet keuanoc es kęrec az Iſtentűl az mi Atyanktul, Es az WR *IESVS* Chriſtuſtul.

MINDEN Iſteni aiandec felőtt magaztaltatic az Iraſba, Az *ISTENNEC IGEIE*, vgy mint ki őrőcke meg maradando, Egyębec kedig mint à fű el ſzaradando *Eſa:40.* Mellyet az Iſten az ő Lelke ſegitſegeuel ezkőzűl valaztot az ő *ESMERETIRE:* Melly eſmeretinec mindenec felőtt draga voltarol igy ſzol Ieremiaſnal, *Ierem: 9.* Az Bőlcz ne diczőkedgyec az ő bőlczeſegeuel, Az Erős ſe diczőkedgyec az ő ereieuel, Se az Kazdag az ő kazdagſagaual: Hanem az ki diczőkedni akar, ezuel diczőkedgyec, Hogy engemet *ERT*, es *ESMER.* Hogy en vagyoc az WR, ki Irgalmaſſagot, Iteletet, es Igaſſagot czelekedem az földen.

HALAT adoc azert az VR Iſtennec, hogy ki engemis az ő ingyenben valo io Kedueből es kazdag Irgalmaſſagabol mind ennyi kitſin aiandeckalis erre hozott, hogy minden igyekezetēmel czac arra adhaſſam magam, mint teriezthesſem az illy eſmeretit az ő ſz: Fianac Euangelhomia ſzerint, nem czac ſzoual, hanem iraſommalis.

HALAT adoc ő Felſegenec errőlis, Hogy mint az *HALCYON* madarnac à nagy habockal hankodo Tengerbe kőw ſziklat adot, kire feſzket rakia, es fiait ki kőltſe, Es kijs kőlti noha à hab minden felől fel czap rea: Vgy en mellemis à tőb hiuei kőzt gyamolokat tamaztot, ennyi ſoc felől valo haboruimbais, az ő igeieben valo faradſagim miatt, az ő igeie altal ſoc hiueknec az őrőc ęletre valo ſzűleſere es ki kőlteſere, Es illy mui kaimnac vęgre vitelere. Kic kőzzűl vęgre kiualtkeppen te Kegđet vgyan czuda keppennis hoza erre, hogy nagy ſzűkſegnec koran magamatis Varadba Detrekőbe io falkaig tartana, es minden ſzűkſegembe egez czeledeſtűl ęltetne, Es ot letembe è Kőnyuet mig irnam es ki nyomtatnam, annyi ſegitſeguel lenne, hogy ennec fele kőltſeget meg haladna. Męg nagy Feiedelmekbenis ritkan talaltatic ez, Hogy az Iſten igeienec tiztan valo teriezteſere ſokaig kőltenenec: Hanem ha az VR Iſtennec kiualtkeppen valo inditaſabol ez ahitatoſſagra iőtt valaki: Mint az VR Satoranac epitőiben, *Exod:36.* Es Dauidban, Salomonban az Vr Templomanac epiteſere, 3 *Reg: 5.* Cyruſnac es Longimanuſnac Perſiai Czaſzaroknac iſmet maſſzor valo fel epiteſere, *Eſdræ 1.* hallyuc ahitatoſſagokat, Es mint Ægyptombeli Ptolomęus Philadelphus pogany Kiralyrol ol-

Nemelly Fe mec Wrac tudoc, Papo dikatorokis ſec hőſſegec moluan, es az ſatanis.

 uaſſuc

uaſſuc temerdec nagy kőltſeget az Biblianac nemelly Reſzenec es egyęb
haſznos kőnyueknec Sidobol Gőrőgre meg forditataſara, ki volt Nagy
Alexander vtan. Es tſac nẽ regenis egy Virtembergai Chriſtoph Her-
1578. tzegről, ki ſoc egyeb lelki epűletre valo kőltſege felőtt, az Luther Mar-
Azon Biblia Praefatioiaban meg tettzic. ton Nemet Bibliaiabã kęt ezer forint ęrőt meg veuẽ aiandekon oztatot
orſzagaba à ſzűkőlkődőknec. Illy beczűletes *Heroicæ virtutes*, vitęzlő ioſza-
goc nekikben, Iſtẽnec kiualtkeppen valo inditaſabol tamadnac. Ezeket
ezekben almelkodaſſal tekintelnűnc es rola Iſtẽnec es nekic halakat ad-
nunc ſzűkſeg. Az aiandoc ſzerint à miuel Iſten te Kegyd̲tis ſzerette,
ha elő ſzamlalnam egy nihany eztendeig à mit è kőnywre es ez mellet
tőb lelki epűletre kőltet, ſoknac czudalkodaſara lenne. Melly elő ſzam-
lalaſſal az en tiztem ſzerint tartoznamis, de kegyelmed meg ellenze ro-
la, Sőt tſac à Nagyſagos neuetis es egyęb Titulus neuő ſzokat emlite-
ni ſem hagyad ez kőnywbe. Kiben valo ſzelidſegre hiſzem hogy imilly
gondolkodaſoc inditottac kegyd̲et, mint à kit Chriſtus wrunkis mond
Ha mindent meg miuelnetekis, azt mondgyatoc, hogy haſzontalan ſzo
Luc: 17. gac vagyunc, à mit miueltűnc, azzal tartoztunc. Az adaſrol mond: E
Matth: 6. gyic kezed à mit nyuyt à ſzűkőlkődőnec, ne tudgya á maſic kezed, E
ne fuytaſd Trombitaual &c: Mind az altal vgy eſmerem, hogy nag
hala adatlanſagnac meltan iteltetet volna, ha ſemmi emlekezetet rola
nis nẽ tettem volna. Sőt ez ſzűkſeg keppenis meg keuantatic, hogy a
à ki el vőtte à iot, megis kőſzőnnye, Es maſnac peldaiarais terieſſze. B
ZOnyaual noha igen meg aradot eñyi őreg kőnywre à kőltſegis, DeS
Prouerb: 5. lomõnac imez inteſe ſzerĩt: A te forraſid ki folyanac, de maga wra te n
gad legy, Es ſz: Palnac imez tanîtaſi ſzerint: A kazdagoc bizontalã m
1. Timoth: 6. haba ne veſſec remẽſegeket, hanẽ az ęlő Iſtenbe, ſockal io teuőc legyene
őrőmeſt oztogaſſanac, hogy kazdagoc legyenec io tſelekedetekbe, hog
meg kaphaſſac az őrőc ęletet: Igen kereztyen tſelekedeti ki tettzenec
kőnywre valo kőltſeg tetelebeis. DE ezbeis mindeneſtűl fogua nẽ ak
ta Iſten te kd̲et terhelni, Hanẽ apronkint meſzűlis ſegitőket tamoga
ſoc ſzűkſegbẽ ſoc tſudakeppen. Mert mint à Maguſoc altal aranyat h
zata à gyermec Ieſus ęltetesere, midőn Herodes előt Ægyptomba kell
nec futnia *Matt: 2.* Es az vtanis ſoc io aſzonyoc, kic lelkekbẽ nagy ſebek
hordoztac mellette foroguã tanulaſert, ęltettec ioſzagokbol *Luc: 8.* A k
dag Arimathiai Ioſephis es Nicodemus meeg gyalazatos halalaba ſ
hattac, nagy tizteſſegeſen el temetuén *Ioan: 19.* Haſonlo keppen inditot
haboruſagim kőzt az ő igeienec térieztesere, es é kőnywnec ki nyom
taſara tengetőket. Mert à Nagyſ: Alſo Linduai Bamphi Laſzlo wra
Bamphi Laßlo, ki 1583. holt meg. ki imar tſac moſtanaba el alutt az wrba: Betzko varabol mindẽ ezten
be è munka kőztis apronkent ſzekereken tengeteſre valot kűldezet,
zon varba kęt holnapig titkon rőytőkbe tizteſſegeſen ęltetet, Bęczb
valo ki ſzaladaſom vtan, Es ott kezdtem el irnijs ez kőnyuet, es on
tęrtem Detrekő varaba. Ki az előtt őt eztendőuel az ő iduőzűlt tar

l à Nag,
rintig az ó
emre. Sőt rab
zony kezembe, m
beli Ispitali es Oskola
Ki eyiel nappal az iraſt fo
aſzony es leanzo czeledet, da
lis. Vęlem ęltekbe ezt őc emlite
zelkedőnec iteltec volna azoc, kiki
vtanis meg akarta emlitetni, à mint Ch
ſzonnakis, ki draga kenetet az wrra ónte,

Időre à Nagyſagos Nadaſdi Ferentz wr
li M tius wram Tizttartoia altal, ő maga m
T len ſerenkeduen: Nem mindeneſtűl felet
gi . Kinec en keuęs aiandekatis elegedendő ke
Ezer Mert veeg hazai leuen, ſoc fő fő ieles vitęzlő ſz
denet k melles nelkűl kőltette, az ſzomſzedſagba valo Tartom
oltalmara. Az felőtt faradſagatis, Sőt teſtet vęretis nem kemeluen.
Tzimerębe az Nad kőzőtt valo Rętze helyett, Meg erdemlene az en
teletem ſzerint, az Pellicantis ki fiait vęreuel ęlezti, Ez *Inſcriptionalt*
PRO LEGE, ET GREGE. Ki czac minapis Huſz ezer forintnal tőb ſa-
tzolaſra mehető rabiat, ſzolgainac valtſagaba, kőltſegenec keues meg te-
riteſeuel, aiandekozot, melly igen ritka, es azert annyiual dragab ne-
mesioſzag. Kinec vayha annyi ęrteke lehetne mint akarattya. De Iſten
kinec kinec az mint męrte aiandekat, vegye azt io neuen, es azba iarion *1. Corinth: 12*
hiwſeguel, tűle varuan, ez mondas ſzerint: Keueſen voltal hiw io ſzol-
gam, ſokra bizlac tegedet, *Matth: 26.*

Ennec męg az Atyais à Tekintetes es Nagyſag: Nadaſdi Thamas *Nadasdi Tha-*
wram, Magyar orſzagnac fő Nadari Hiſpānya, Bętsbe, męg tanulo ifiu *mas.*
korombais tengetet, ki igen keuęs eſmeretſegemreis igen meg beczűlt.
Męg azis kezdete volt effęle epűletre valo munkaim ſegitſegenec Iſteni
gond viſelesből. Melly VVR Iſten, noha, az mint hallom, ſoc vilagi
iockal latogatta volt meg ſzűleimetis Peſthen, de azokat ſemmiè te-
uen Pogan miatt, illy gond viſelőc ala rendelt volt, annac eſmeretire:
Hogy czac ő az VVR, mindeneknec ęltetőie, nem az marhanac ſokaſa-
ga, *Luc: 12.*

Ez io wrac felőtt az Kegyelmes VVR *ISTEN* nagy meſzűn-
nenis gondot viſeltetet ez Kőnywbeli munkamra, Szepes Varme-
gyęből az Nemes Mariaſi Pal Sogor wram altal, Marcus faluai Ka- *Mariaſi Pal.*
ſtellyabol. Saaros Varmegyeből az Nemes Kapi Ferentz regi *Kapi Ferenz*
bizott Baratom es wram, es Tanűlo paytarſom altal, Kapi Vara-
hoz valo Tőlczeki hazabol. Kic azon Varmegyenec Hiſpani leyiel-
nec. Es à Nemes Ezterhas Ferentz wram, Poſon Varmegyei Vice *Ezterhas*
rentz.

MAS Mi hiszunc [illegible] gy istenben: IÄS: Ier mi keriůnc à sz: Lel: &c:

78 *Az Enekeket leg vtol ez Kőnwbe meg talalod.*

IMATKOZASROL: Kőnyőrőiůnc az kegyelmes VR Istennec: *Imatkozasrol.*

MI Atyanc, ki vagy mennyekben: Szenteltessec à te Neued: Iőyiőn te orszagod: Legyen te akaratod, mikeppen menybe, azon keppen főldőnis: Mi kenyerůnket mindennapiat adgyad nekůnc ma: Es boczasd meg à mi vetkeinket, mikeppen mijs meg boczatunc nekůnc vetetteknec: Es ne vigy minket kisirtetben: De szabadîts minket à gonoztul: Mert tied az orszag, az hatalom, es à diczőseg, mind őrőcke, Amen.

EZ VTAN VALO IMATSAG.

OERőc, mindenhato VVR Isten: ki vagy minden setę: elmeknec, es sziueknec, kegyes es kegyelmes meg vilagositoia: Kerůnc tegedet, vilagosits meg à te sz: Lelkeddel, à mi elmenknec, sziuůnknec, homalyos setetseget, Hogy à te szent igedet igazan tanîthassuc, io keduel halgathassuc, es meg ęrthessůc, es ęrtuen meg is tarthassuc, Te szent felsegednec Neuenec diczeretire, es lelkůnknec őrőc iduőslegere. Igy tegy VVR Isten mi kegyelmes Atyanc, az te szerelmes szent Fiadnac, à mi wrunc Iesus Christusunknac ęrdemeiert, Amen.

Ez ket Imatsagot eßedben tacz minden Predikacio előtt.

AZ EVANGELIOMROL

SVMMACZKA.

Az melly Euangeliomot ez mai wrnapian, az az, è mai vasarnap, szokot à Kereztzeni szent Gyůlekezet predikalni: Az, leg első Euangeliomunc azoc kőzőtt, kiket eztendő altal szokot rendelesből predikallunc mindenic wrnapian. Melly leg első Euangeliom szol az VR Iesus Christusnac igen alazatos be meneseről Ierusalembe. Mellyel fő keppen arra tanît szep bizonsagockal: Hogy az meg igertetet mennyei Kiraly el iőtt immar è vilagra, Es ő, mondom à Nazarethbeli Iesus az. Melly Euangeliom erősiti, hitůnknec imez vallasat: Hiszec Iesus Christusban, Istennec Fiaban: Es mind az tőbbitis, à mellyec ez vallas [illegible] kőuetkeznec. Erről azert, hogy el iőtt im̃ar [illegible] legyen az, ő maga Iduőzitenc [illegible] mů bizonsagot tamazszon Zacharias prophe[illegible]asa szerint: Meg irta sz: Mathe[illegible] Euangeliomi kőnyuenec 21. reszebē: Magyar azattyat hallyuc meg.

tec bizonyalkûld kinec ſzauéra el erezikis.

zokra ültettec, Az nepnec kdig nagyob reſze, ruhaiat az vtra terî tőbbi kedig, agakot vagnac vla az fakrol, es az vtra hannyac vala.

+ Engedelmec es ſzolgalatryoc az tanyiuanyoknac es az nepnec, pel dâ mi uekûnc.

nep kedig melly előtte megye vala, es vtanna iő vala, kialt vala mo uan: Hoſanna Dauid ſianac, ádot legyen, ki iő az wrnac neueben. H ſanna magaſſagban,

ROE VID ERTELME.

ARrol ſzol ez Euangeliom: Hogy Ieſus Iduőzitenc noha mezſze főldről iőt mind gyalog, Es immar igen közel vala Ieruſalemhőz, czac fertaly mely fől re, es könyen be mehetet volna gyalogi, De igy keſzült be: Hogy ket Szamart h egy falubol, kiket megis mond hol talanac, Azokra mihelt fel ül, ottan az ege kaſag nagy őrőmre indul, Et őrőmekbe, ki agakat, es viragokat hint az vtra, ki r iat terîti. Es mindnyaian meeg à kis gyrmetskekis Hoſannat enekelnec neki, a Hogy az Iſten tegye io ſzerenczeſſe ötet mint Dauid nemzetſegebol valo wy K hogy azbol az VR Iſtenis diczerteſſec a: magas menybennis, es legyen azbol, b ſegec az főldön valo embereknekis.

Touabba midőn kerdeznec, k volna az, à kit hoznac enec ſzoual: azt feleſic, h
Deut. 18. ez volna amà Propheta, kit regen igert vilna az Iſten. Melly dologrol ſzent M the azt magyarazza: hogy ez, azett lőtt, hogy be tellyeſednec Zachariaſnac Pro talaſa, ki mind ezeket, őt ſzaz nyoltzuan lat, az az, közel hat ſzaz eztendőuel prophetalta volt, az iőuendő Chriſtus felől.

Ez Euàngeliombol azert, fő tanuſaguncaz legyen: Hogy innetis meg iſmer Nàzaretbeli Ieſuſt lenni, az meg igert Iduőzitő Kiralynac. Es ezzelis erősitsű tűnket, hogy bizuaſt mondhaſſuc ő felőle ezt: Hiſzec Ieſus Chriſtusba, Iſtennec ba, mi wrőnkban: Es mind à többit, à mellyeket mondunc ő rola: Hogy hiſzűc, ő ſzent Lelektűl fogantatot: Szűztűl ſzűletet: Kint ſzenuedet: Fel felſzitetet: holt: El temettetet: Fel tamadot: Menybe ment: űl az Atya Iſtennec iobiara: nan el iő itelni, eleueneket es holtakot: Mind ezeketis erősiti ez mai Euangel

Fő keppen miről szol ez Euangeliom.

De fő keppen erről teſzen tanubizonſagot: Hogy imar el iőtt az Meſsias, az az Chriſtus, kit az Atya Iſten igert volt, ez egez vilagnac meg valtſagara. Es ez a ki vgy megyen Ieruſalembe, à mint Zacharias meg prophetalta volt: alazatoſon maron, De ſoc nepnec őrőmeuel. Ez mondoc fő tanitaſa ez mai Euangeliom Kiből mijs arra intetűnc, hogy ötet ez b[illegible]nſagoc ſzerintis, igen igazan meg eſ iűc, ötet mijs vallyuc, mijs hirdeſſűc, e[illegible]s mindenkeppen tiztellyűc, az mint

Ieruſalembe: De ennec bő web ertelmeről touab ſzollyunc tőbbet. Moſt leg előſzer ſzűkſeg imeztis meg ertenűnc.

ELSOE ADVENT VASARNAPRA.

Ez Euangeliő miert predikaltatic az wr ſzűleteſe előt negy wrnappal?

Negy wrnapi Aduentmire valo

Az regi tanîtoc, kic az Apoſtoloc vtan voltac, mind ez mai wrnapiat, mird az tőbbit, mellyec leſznec az VR ſzűleteſe napiaig, Deakul Aduentnec neueztec, El iőuetel napoknac, az az, VR el iőuetele napianac. Es igy rendeltec, hogy mind az negy wrnapian olly Euangeliomokot tanulna à kőſſeg, kikből io bizonyoſſa lehetnenec erről, Hogy az meg igertetet mennyei Kiraly, az az, à Meſsias es Chriſtus immar el iőtt è vilagra, Es azt tanulnac io modon meg eſmerni, hogy azon kiuűl mas Iduőzitőt ſe varnanac, ſe kereſnenec, Hanem czac azt à kit az Iſten adot, es iduőſſegűnkre rendelt.

Első Aduentri Euangeliom mire valo

Mais azett ez első Aduent wrnapian, arra tanît az mara rendelt Euangeliom, Hogy az legyen à mi mennyei Kiralyunc, à kiről az hitnec agazattyabais ezt vallyuc: Hiſzec Ieſus Chriſtusban, Iſtennec egyetlen egy Fiaba: Es kiről ſoc tőb nemes dolgokatis vallunc: hogy Szent Lelektűl fogantatot, ſzűztűl ſzűletet, Noha meg holt, de fel tamadot es wralkodic mint őrőcke valo mennyei Kiraly. Kinec fogantataſarol, es ſzűleteſeről, es az teſtben valo el iőueſeről, è iőuő Nagy űnnepekben ſzűkſeg draga ſzep ertelmeket vennűnc. Moſt az előt, ma kiualtkeppen, czac ezt tanullyuc megő felőle: Hogy immar ideie volt el iőni, es elis iőtt, Es à Nazaretbeli Ieſus legyē az. Ezt ő maga wrunc czuda ſzep dolgockal bizonîttya meg az mai Euangeliomba, à mint touab meg hallyuc.

Ez hitnec agazatt eyatmagyarazza ez egez Euangeliom.

Hogy ideie volt el iőnni.

Moſt eztis iol eſzedbe vedd, hogy ez mai Euangeliomot, melly meg bizonyîttya, hogy à Chriſtus el iőtt immar è vilagra, Azert predikallyuc az ő ſzűleteſe napia előt, hogy innetis iol meg erősednenc, hogy ideie volt immar el iőnni, es elis iőtt, az mint magat beis mutatta Ieruſalembe, ſoc neppel, es meeg az gyermetskeckelis kialtatuan ő magat. Azertis neuezic ez napot Aduentnec, az az el iőuetelnec, mert az VR el iőueteilt predikallyuc rayta. Vadnac tőb fele el iőuetelijs az wrnac: mint az teſtbe iőueſe, kiről Szűleteſe napian ſzolunc. Es mint az iteletre iőueſe, kiről è iőuő wrnapiannis tanulunc: Es mint az predikallaſra valo iőueſe, es arra fel allaſa, kiről Harmad es Negyed wrnapian ſzolunc: Es mint ſzent Lelec altal hozzanc valo iőueſe, Es mindenkor velőnc valo leté, Ezekről is hellyel hellyel tanulunc. De moſt tſac arrol legyen fő tanuſagunc: Hogy ideie volt immar el iőni, ez vilagra ſzűletni, es ez vilagot meg valtani. Kiről bizonſag ez mai Euangeliom, es az mellet ſoc tőb iraſoc, kiről touab ſzollyunc, moſt imeztis erczűc meg.

Soc keppen lő.

Kętſzer miert predikaltatic ez Euangeliom?

Ketſzer predikaltatic: Első Aduentben, es virag vaſarnap

Ketſzer ſzoktac predikalni ez Euangeliomot: Mais, es az VVR fel tamadaſa előt valo wrnapiannis, az tayba mikor az wrnac kinnyarol, halalarol, es fel tamadaſarol leſznec predikatioc: Mert ez moſtani be menetelit halalahoz ſzabta volt, kire nagy alazatoſſaggal keſzűlt vala. Ackor arrol mijs tőbbet ſzollyunc. Moſt czac anniba tanullyuc meg az ő Ieruſalembe meneſenec modgyat, à mennyire bizonſagunc leſz arrol: Hogy ő legyen à meg igert mennyei Kiraly, Erről ő maga melly ſzep bizonſagot tamazſzon, Zacharias prophetaſabol ertſűc meg. Azert immar kezdgyűnc ſzolni az Euangeliom magyarazatyarol.

Zach: 9.

BIZONYSAG, HOGY EL IOET.

REgen Zacharias Propheta altal az Iſteñec Lelke illy bizonyſagotis tamaztot vala az iőuendő meg igert mennyei Kiralyrol: Hogy Nőſten terh hordo vemhes ſzamaron, nagy ſoc nepnec enekeuel es aldaſaual menne Ieruſalembe. Azert hogy ez be tellyeſednec, Mit czelekeſzic ier ertſűc meg mind az egez Euangeliomnac magyarazattyabol. Kerlec renddel figyelmezz iol rea mind azokra, es vegy igen ſzep tanuſagokat belőle. De előſzer à ſummaiat laſſuc.

SVMMAIA AZ HISTORIANAC.

ELSOE ADVENT VASAR NAPRA.

Elſœ Vrnapi Euangeliom az

Im meg beſzellem Hiſtoria ſzerint: Melly meſze fóldról indult gyalog Ieruſalem fele: Mentebe az vton mit mielt: Es melly kózel leuen, kűld az ket ſzamarokert, hogy azokon mennyen be: Azokot mint engedic el hozni: ezt à Propheta mint prophetalta volt meg: mint űltetic az egyic ſzamarra: Az nep mint kezd óruendezni: mint vallya: à kiczinkec mint aldgyac: Ez vilagi friſſec mint nehezlic, es azoknac mint felel. Es à Templomba be menuen, ott minemű czudakot czelekeſzic. Mind ezeket Hiſtoria ſzerint, es róuid magyarazattyaual egyetembe, ha előſzer iol meg ertitec, az vtan az de rec tanuſagokatis nagyob ertelemmel uehetitec eſzetekben. Laſſuc azert ezzeknec róuid magyarazattyat.

MAGYARAZATTYA.

Ioan. 8

Honnet indul, es miert megyen Ierusalembe.

HAlala előt lakozic vala Ieſus Iduőzitenc à tartomanyba, melly à puzta mellet vagyon Ephrem neuű varosba. Onnet fel indula Ieruſalembe kózel hat nappal (az mint az iraſoc araniozzac) è be menetel előt: Es mētebe ſockal nagy irgalmaſſagokat czelekedec. Es iőue Bethaniaba hol Lazart fel tamazta à koporſobol, keſzűl vala pedig Ieruſalembe, azert hogy az Paſcha űnnepere meg aldoztatnec mind ez vilag bűneiert. De ezt ackor ſenki nem erti vala. Valanac kedig veleis ſoc ſzantalan nepec. Es előtteis ſokan gyűlekeztec vala Ieruſalembe, hogy az nagy űnnepre meg tiztîtanac magokat, aldoznanac, Iſteneket meg kőuetnec, es meg engeztelnec, az ô Tőruennec ſzokaſa ſzerint.

Az ſoc nep az ünnepre gyult volt.

Kőzel leuen az varoshoz miert hozattya az ſzamarokat es mint keszűl, indul, es mint megyen be.

Noha Ieſus Iduőzitenc egy hetig meſzűnnen, mind Bethphageig gyalog iőtt vala, es immar czac egy fertaly mely fóldig vala Ieruſalemhőz: De hogy az Zacharias prophetalaſais be tellyeſednec rayta, es à ſzerintis ielt es bizonſagot tenne magarol, el kűlde ket tanîtuant ſzamarokert. Es czoda el amelkodando moddal megyen be az Varosba. Azert mikor Bethphageba, az Olay faknac hegyen, Ieruſalem mellet le telepedet volna, monda ket tanîtuanyanac: Mennyetec el imez előttetec valo falutskaba, es mindgyaraſt egy meg kőtőt ſzamart talaltoc, es egy vemhet ő vele, Oldgyatoc el, es hozzatoc ennekem, es hogyha valaki tű nektec valamit ſzoland, mondgyatoc, ſzűkſegeſec az Vrnac, es leg ottan el boczattya őket. Ezt miert mielte az VR, ſzent Matthe illyen okat mondgya: Hogy be tellyeſednec az mi meg vala mondatuan az
» Prophetanac altala, ki eckeppen ſzol: Mondgyatoc meg à Sion Leanyanac, Imè à te
» Kiralyod iő te neked, engedelmes, űluen ſzamaron, es terh hordo ſzamarnac vemhē. Ez igec bőweb ſzoual vadnac Zachariaſnal, kit igen győnyőrűſeges ertenűnc, azert im meg mondom aztis: Mond Zacharias Propheta:

Zacharias prophetalaſa.

Zach: 9

Erőſſen vigadgy te Sionnac Leanya, es te Ieruſalemnec Leanya őruendezz, Imè à te Kiralyod iő te hozzad, igaz, es ſzabadito, alazatos, űluen ſzamaron, es ſzamarnac vemhen. Es el veztem Ephraimbol az louakot, es à hadi Iy el tőrettetic, Mert bekeſeget hirdet à poganyoknac, es az ő birodalma leſzen egyic Tengertűl fogua, à maſic Tengerig, es az folyo viztűl fogua, mind az fóldnec vegeig. Teis à te kőteſednec vere altal boczatot ki à te foglyaidot az veremből, à mellybe nintſen viz. Terietec az okaert az erőſſeghőz, ti kic fogſagban remenſegbe vattoc. Ez igeknec ertelmi győnyőrűſeges dolog, de czac róuideden mondom meg.

Ertelme az Propheta ßauanac:

Ez igekben Zacharias ielt adot Sionnac, az az, à Ieruſalembelieknec, hogy az kit latnanac hozzaioc be menni, űluen ſzamaron, es annac vemhen, egyűgyűn es alazatoſon, az volna az ő mennyei Kiralyoc, ki őket igazza tenne, es meg ſzabadîtana amà veghetetlen fogſagbol, kibe egy czep vigàztalas ſints, es ezt az ő verenec altala ſzerzene, ki meeg az poganyoknakis bekeſeget hirdetne, mind ez egez vilag ſzerte. Nagy buzgoſaggal mondta ezeket à ſzent Propheta, hirdetuen ez egez vilagnac őrőcke valoőrőmet.

Ez azert hogy mind illyen keppen be tellyeſednec, el kűlde ket tanîtuanyat az ſzamarokert, es igy mutatta be magat aldozatra, melly aldozattal ſzerze mi nekűnkis őrőc igaſſagot, es ſzabadſagot: Melly dolgokba czuda el amelkodando Iſteni bőltſeſegec ielentetnec, à mint megis ertűnc bennec touab. Az tanîtuanyoc azert e
» menuen ackeppen czelekedenec mint Ieſus paranczolta vala nekic, es talalac az ſza
»

mar

mart vemheuel meg kőtőzue az aytonal kíuűl az vt valasba, es meg oldac azt. Es mondanac annac wraí nekíc: míert oldgyatoc el à vemhet? ők kedíg mondanac: mert az wrnac ſzűkſegeſec, es leg ottan el boczatac őket. Es el hozac à ſzamart, es az vemhet, es ruhaíokat reaíoc vetec, őtet kedíg fellyűl azokra űltettec.

Ezec mídőn lennenec, az VVR Iſtennec Lelke azonba mínd annyí ezer nepet, még az kís gyermetskeketís meg vílagoſíta, hogy meg eſmernec őtet, az meg ígert aldot Kíralynac lenní, es fel índíttya mindnyaíoknac ſzíueket nagy buzgoſagos őrőmre, kíc őrőmekbe ruhaíokatís az vtra eleíbe terítíc vala, es nemellyec víragokat es ſzep zőldellő agakot hítnec vala. Es azon oraba, az melly nepis az előt fel gyűlt vala Ieruſalembe, míkor hallotta volna hogy Ieſus Ieruſalembe íőne, vőnec Palma agakot, es kí menenec eleíbe es kíaltyac vala: Hoſanna, aldot az, à kí íő az wrnac neuebe, Iſraelnec amà Kírallya. Szent Lukats ezt így íría: Es míkor ímmar kőzelgetne az Olay faknac hegyenec leytőíere, kezde az tanítuanyoknac mínden ſokaſaga, őruendezuen díczőítení az Iſtent fel ſzoual, mínden hatalmas czelekedetekről mellyeket lattac vala, ezt monduan: Aldot az à Kíraly à kí íő az wrnac neuebe, Bekeſeg menyekben, es díczőſeg magaſſagban. Szent Marc penig így íría ezt: Es az elől menők, es vtanna íőuők, kíaltnac vala monduan: Hoſanna, aldot à kí íő wrnac neuebe: Aldot az mi atyanknac Dauídnac orſzaga, melly íő az wrnac neuebe, Hoſanna magaſſagban.

Ezec mí doldolgoc lennenec ackor nem ertíc vala meeg az Apoſtolokís. Az mint ſzent Ianos íría monduan: Ezeket kedíg meg nem ertec elſőbe az ő tanítuaní, De míkoron meg díczőűltetet volna Ieſus, ackoron emlekezenec meg, hogy ezec írua volnanac ő felőle, es hogy ezeket mieltec volna vele.

Mídőn azert ílly czuda keſzűlettel, terh hordo vemhes ſzamaron, alazatoſon, ſzegenyűl, nagy ſoc nepnec enekleſuel, es Palma agackal meñe be Ieſus Ieruſalembe, fel rezzen az egez Varas: Es kepes, hogy mínd wrac, vítezec, nemeſec, papoc, píſpőkőc, nagyoc kítſinyec, kí ablakokra, kí az vtzakra rőhannac czudalkozní, Es mídőn nekíc kerdeznec, Kíczoda az? Az nep vallaſt tőn, ez à Ieſus amaz Propheta, az Galíleanac Nazaretheből: Mínt hà mondana: ez amaz nagy Propheta, kí felől Iſten Moyſeſnek ís ſzolt vala, hogy valakí őtet nem halgatna, azon boſzut allana, à kí penig őtet meg eſmerne, az, altala meg ígazulna. 53.

Es be mene Ieſus az Templomban, es kí űdze onnan mínden aroſokat. Es hozza ſarulanac nagy ſoc teſti es lelkí nyomorultac, őrdőngeſec, vakoc, fűketec, nemac, es meg gyogyíta őket. Es mídőn az őrdőgnec ízgataſibol írígykeduen rea, mondanac az papoc, venec, friſſec: hogy meg tíltana az kíczínyeknec enekleſeket, monda nekíc: meg vagyon írua, hogy az kíſdedeknec es emle ſzopoknac ſzaíokból ſzerzí meg Iſten az ő díczeretít. Mínt ha mondana: Míert hogy tű, es egyeb keuelyec es teſtí gőſőc, torkoſoc, buíac, telhetetlenec, nem akaríatoc tíztelní az Iſtent, ez kíczínyeckel tízteltetí magat ő. Oh kí czuda ſzo ez, melly ſelentí ez vílagnac ízetlenkedeſet Iſtenhőz, es az ő ſzerelmes íduőzítő alazatos Fíahoz, es azert azoc nagy ſetetſegben maradnac. Kíről pelda Sídoſag, Tőrőkſeg, Papaſag, es mínden, à kí ez vílagí őrdőgí keuelyſegnec, telhetetlenſegnec, lakaſnac, buíaſagnac, baluanyozaſnac, kep mutatoſagnac, es egyeb vndokſagnac heueredet. De nemelly kíczínyeket, egyűgyűket, bűnőn bankodokat, alazatoſokat fel tamazt Iſten az ő tízteletíre, benne valo őrőmre, hítte, bízodalomta, es hala adaſra. Igy ſzol Chriſtus wrunc maſuttís: Atyam, halat adoc te neked, hogy ezeket el rőytetted az bőlczektől, es meg ſelentetted à kíczínyeknec. Es monda vtol: Ha kedíg ez kítſinkekís meg ſzűnnenec ez díczerettől, es hala adaſtul, Tehat az kőuekís ezentől kíaltanac. Igen ſol eſzedbe tarczad è ſzot, es ínnet gondolkodgyal magadban, melly nagy dolog Iſten előt az Iſten Fianac è vílagra íőtè, emberre leté, tanítaſa, kínnya, halala, aldozattya, fel tamadaſa, Iſten ſobſara űleſe, eſedezeſe, kíbe czac egyedűl fízetődet mèg ez egez vílag bűne, kíbe vala-ki bízíc, czac annac ígertetet bűnnec boczanattya, czac az ígazul meg Iſten előt, annac adatíc, meg tíztíto ſzent Lelec, czac az lehet keduebe Iſtennec, czac azoc Iſteñec fíaí, ezeckel reſzeſítí Iſten az ő bőlczeſeget, ſzentſeget, őrőmet, es őrőc eletet. Azert mondgya ſz. Pal: Mínden tudomanyom, czac az meg feſzűlt Ieſus Chriſtus. Ezt ha

Mar: 11.
Ioan. 12.
Luc: 19.
Deut. 18.
1. Cor: 2.

ELSOE ADVENT VASARNAPRA.

Elſœ Vrnapi Euangeliom az

tudod teis, mindent tudtz, ezt ha nem tudod, minden egyeb tudomanyod ſemmire valo leſz. Tehat az ô eſmeretet dragabnac tarcz mind ez egez vilag felôtt, Bôlczeſeged, kazdagſagod, erôd felôtt. Mert valaki ôtet meg eſmerte, vgy à mint Iſten akaria meg iſmertetni, añac lelke, ſziue, ittis rakua ôrôm̃el, bekeſeggel, czendeſſeggel, ki altal edeskedic az Iſtenben, az ô io kedueben, ſzerelmeben, es ô tûle vaar az, mindenkor bûne boczanattyat, ſzent Lelket, oltalmat, fel tamadaſt, es ôrôc eletet. Viſzont valaki nem iſmeri az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac hozzanc iôueſet, emberre letét, aldozattyat, fel tamadaſat, Atya iobiara ûleſet, es eſedezeſet: Annac ſziuebe ſoha nints ittis bekeſege, nints Iſtenben valo ôrôme, nints bizodalma Iſten oltalmaba, megis az bûnnec atkaba heuer, megis ôrdôg rabia, es ôrôc karhozatnac fia: ezer vakſag elmeiebe, ezer rôtteges, felelem, ketſeg, es hitetlenſeg ſziuebe, fut az Iſten elôtt, mint Cain, Iudas, Saul, Achitophel, Nero: Es az, minden latorſagnac kut feie, auagy alnoc es rauaſz kep mutato. Tehat mi ſzabiuc àffele alazatoſokhoz magunkat, kic nem ſzegyenlic az Chriſtuſt, es àffele kitſinkekhôz, kic buzgo ôrômmel diczeric az Iſtent, hogy az ô iduôzitô mennyei Kiralyat el boczatta ez vilagra kôzinkbe. Kire hogy az teſt, az okoſſag, es az ôrdôg ellen, mindenkor ſegitſen az VRR Iſten, ſzûntelen nagy vigyazaſſal imatkozzunkis. Ez legyen tanuſagunc Hiſtoria ſzerint az egez Euangeliombol. De nîluab ertelmeiert, tanuſagrais el oztom czac rôuideden, hogy Summa ſzerint mindentec lelkenec epûletire valot haza vigyen ezekben, es azt mindenkor ſziuebe forgatuan, gondolkodgyec rola, es kônyôrôgien, hogy azokba erôſitſe meg az VR Iſten.

Eſa: 53.

Iutes.

AZ TANVSAGOKROL.

DE az miról ſzolanc azt ſe feleytſûc el. Meg beſzellem melly meſzeról iôtt Iduôzitenc gyalog, Es meg halluc az okat, Miert olly kôzel helyrôl ſzamaron megyen be, ſoc nepnec zengeſiuel penig. Kiket vgy ôruendeztetet az Iſten, Mint mikor wy Kiralt emel valamelly orſzag, auagy à mint azt fogagyac az ô nepei valamelly varosba. Ezec mind Iſtennec czudaibol lôttenec à Chrũs elôt, kibôl imezeket tanullyuc.

I. Elôſzer, hogy ez Nazarethbeli Ieſus legyen, à kit az Iſten igert volt, hogy el boczatana à mi meg valtſagunkra: Es hogy ô kirallyul adatot mi nekûnc, De nem fôldi kirallyul, hanem mennyei es lelki kirallyul.

II. Maſodſzor, Mijs minemû ſzolgalattal tartozunc ez mi nagy felſeges wrunknac.

AZ ELSOE TANVSAGROL.

Hogy az Nazarethbeli Ieſuſt rôndelte az Iſten ôrôeke valo Kirallyul mi nekûnc.

Erról ſoc bizonſaginc volnanac mind az egez ſzent Irasba, De moſt czac ez mai Euangeliomnac bizonſagit erczûc meg iol ô felôle. Az tôb bizonſagokrol mazſzor ſzollyunc, Mint ſzent Iacob: Gen. 49. es Daniel 9. 12. es Eſaias 53. es tôbbec mit irtac felôle mazſzor meg hallyuc, kic ideiet, helyet, agazattyat, czelekedetit, kinnyat, halalat, fel tamadaſat, menybe meneſet, ſzent Leleknec aiandekozaſat, es minden nemes dolgait meeg regen meg prophetaltac volt az iôuendô Chriſtuſnac, Mellyec mind be tellyeſettenec ez Nazarethbeli Ieſus wrunkon. Ezekrôl mazſzor ſzollyunc, Hanem moſt az mai Euangeliombol iol eſzedben tarczad imez bizonſagokat à mi wrunc Ieſus Chriſtus felôl.

Elôſzer, Zacharias Propheta iôuendô mondaſabol, hat dolgot vegy eſzedbe, ki, valamit prophetalt volt az iôuendô Chriſtûſrol, mind azoc egy czepig be tôltec az Nazarethbeli Ieſusba. Mert elôſzer igy ſzolt: Erôſſen vigadgy te Sion es Ieruſalemnec Leanya. Ez nagy vigaſagis be telec, mert mind az egez tartomanbeliec, kic Sion varahoz et Ieruſalemhôz valoc valanac, nagy buzgo lelki ôrômmel viſzic be à Nazarethbeli Ieſuſt. Ez ôrômis azert bizonſag ô rola, kit az Iſten az ô nagy ereie altal indita hirtelen az ſoc nepbe, meeg az gyermetskekbeis.

Maſodſzor mond az Propheta: Ihon iô az te Kiralyod te neked. Ezis meg lôn, mert ô

Hat bizonſag Zachariasbol.

I. Az nep vigadot Ki nagy mely titkos dolgaivadnac ezekben az wr Iſtennec.

mert ő nekic mene be, Hogy magat ő ertec, ez vilag bűneiert, halalos aldozatra adna, Mas, ki ezt mielte volna, soha senki nem volt több, sem az előt, sem az vtan.

2. hogy nekic mentt

Harmadszor, Mint az Propheta Kiralynac mondgya: à nepis azt kialtya Iesus felől: Aldot à kiraly, à ki iő wrnac neuebe. Negyedszer, à mint az Propheta szegeny es alazatosnac prophetalta, ki terh hordo Nősten szamaron, es annac vemhen menne be. Ezis be tőlt ő rayta. Mert nem vgy megyen be mint földi Kiraly, kazdagon, friss, nyerítő, fel rugo, maro louackal, fenyes öltözeteckel, maga hanyo szolgackal, sem vgy mint valami kemeny es kegyetlen dulo, koborlo, Hanem nagy szelíden, hogy senki el ne idegenednec ő tűle, se szegenysege miat, se poklossaga, vaksaga, santasaga, se bűne miat, azert le haytot fővel, engedelmes szivel megyen be: Es hol mi nyomorult embereczkeckel, es apro gyermetskeknec enekleſiuel.

3. hogy kiralynac enekliː

4. hogy Regenál es alazatosan tartot ta magat.

OEtődszer, szolt az Propheta à külső alazatos Kiralnac, belső Isteni hatalmarolis, Hogy ő igaz es meg igazito, es ki hatalmas szabadito lenne, meeg penig az ő vere altal, amà Veremből, kibe egy czep viz sints, az az, amaz őrőc tömlőtzből, à pokolbol: kibe mind őrőckeis egy szem pillatasni vigaztalas ninczen. Ezis be tellyesedec à mi wrunc Iesus Christusba: Mert igazis vala, kibe hamisság es semmi bűn nem talaltatott, mind az altal magat aldozatra mint artatlan Barany ada, ez egez vilag bűneiert, es az lőn czac egyedűl az mi igassagunc Isten előtt, kibe hirdetet mi nekűnc olly igassagot, hogy azba minden bűnűnket meg boczattya, ha bizunc benne: Es igy az kiket meg igazit, azoknac ad szent Lelketis, szent eletnec kőueteſere, melly gyűmölcze leſz az ő benne valo bizodalomnac, Ezeknec bizonsaga es peczete, az Kereztyeni mosogatas, es az VR Vaczoraia: Sőt olly ezkőzőc, hogy velec reszeltetic, es hozzaioc kapczollyac az Christus igassagat, es szent Leleknec meg wyitasat, azokhoz kic bizodalommal fogadgyac.

5: hogy kilső keppen igen nagy soc nemes ioszagockal tellyes volt: igassaga es meg szentelese. Esa: 53: 1. Pet. 2. Ioan. 1: 8: Az mi meg igazulasunkra es meg szenteleſünkre mint szolgalnac az Sacramentomoc. szabaditasa: 1: Cor. 2: Coloſſ. 3,

Ez igaz Kiraly kedig, szabaditois: Mert oltalma leſz az ő benne bizoknac, bűn, őrdög, halal, es karhozat ellen, kiket fel tamazt az halalbol, es be viszi őket olly orszagra, hol ki tettzic az ő diczőſege mind őrőcke. Ezec miert hogy most lathatatlanoc, (hanem az hiuec czac titkon erzic szivekben, es megis esmeric soc igyekben, mi dőnbayioc vagyon az bűnuel, testtel, őrdőggel, ez vilaggal:) Azert őis magat nem vgy mutattya mint ê földi Kiralyoc, kiknec szepseget külső szemmel nezi ez vilag, es az vtan mint az buborec, es arnyec, virag, penges el mulic, De az Christus Kiralsaga lelki mennyei, őrőcke valo, es azert külső keppen el rőytetet az testi szemtűl. A mint monda Pilatusnakis: Az en orszagom nem ez vilagbol valo. Es az Apostolokatis soc helyen inte, hogy őc ő vele mas orszagot varnanac, őrőcke valot, Es az mint ő azert iőtt, hogy szolgalna nekűnc, vgy azokis kic őuei volnanac, alazatossaggal szolgalnanac egy masnac. Im latod azert, hogy mind ezekis be tőltec à Nazarethbeli Iesusban, hogy noha igen alazatos, de igaz es igazito, es szabadito, es nagy hatalmas Kiraly, kiről soc iraſoc teſznec bizonsagot, azokrol maszor szollyunc.

Ez kiraly miert tartotta magat testi alazatossagba, Ioan. 8. Matth: 20.

Hatodszor mond az Propheta: Az ő birodalma leſz, egyic Tengertűl fogua à masikig, az az, mind az egez vilag szerte. Ezis be tőlt à mi wrunc Iesus Christusban, Mert mikor menybe menne, es űlne az ő Atyanac iobiara, Meg hagya az Apostolocknac, hogy mind ez egez vilag szerte predikalnanac az ő neuebe pœnitentiat, es bűnnec boczanattyat, Es imè nints olly földd, olly sziget, olly Tenger, holott az ő Neue nem hirdetetnec, kinec neuere meg haiol minden terd, mind mennyen, földen, pokolban. Phil: 2.

6, hogy mind ez vilag szerte wralkodic.

Ezec mellet ez mai Euangeliomba több bizonsagokis vadnac arrol, hogy az mi wrunc Iesus Christus igaz Messias, igaz mennyei Kiraly, mert lattya az meſze valokat: engednec az szamaroc wrai czac egy szauarais meſze földennis: Soc czudakot miel, kickel meg epiti az meg romlot termezetet, Kiről mind az több Prophetakis bizonsagot teſznec, Mint szent Iacob, Daniel, Esaias, es mindnyaian à több Prophetakis, Geneſ: 49. Dan: 9. Esa: 53. Kic nagy nyiluan meg irtac, miczoda időbe, es mi allapatba iőne ez vilagra, miczoda embertűl, hogy Szűztűl szűletnec, Iuda agazattyabol, Dauid nemzetsegeből, miczodakat czelekednec, miczodakat tanitana, mint halna meg, mint tamadna fel, mint menne menybe, Es miert lennenec ezec, kikről masut

soc több bizonsagoc az wr Christus kiralsagarol

ELSOE AD-VENT VASAR NAPRA.

Elſoe Vrnapi Euangeliom az

ſzollyunc, hogy mind ezec be tellyeſettec az mi wrunc Ieſus Chrũsba: Hanem moſt ímez hat bizonſagokbol ket dolgot tanullyunc: Előſzer, hogy igaz az mi hitũnknec ímez vallaſa: Hiſzec Ieſus Chriſtusban, Iſtennec Fiaban, mi wrunkba, ki ſzent Lelektűl fogantatot, Szűztűl ſzűletet, kínt ſzenuedet, meg holt, fel tamadot, menybe ment, űl az Atyanac iobiara, es wralkodic őrőcke. Ezec hogy igazac legyenec ő felőle, mind ezekis à kiket elő ſzamlalanc bizonîttyac, es erősitnec minket à mi hitũnkbe. Maſodſzor ezt tanullyuc innet, hogy őtet iſmeriűc meg, kiralynac lenni, de nem főldi kiralynac, hanem titkon valo es mennyei hatalmunac. Azert meg ne botrankozzunc az ő alazatoſſagaba, ſe pedig ne fellyűnc mikor haborgattatunc ő mellette, ez vilagi ſzem latomaſt valo hatalmaſoktol. Mert noha kűlső keppen nem tettzic az ő ereie, De minden ſzűkſegűnc ideien meg ielenti magat, à mint Sauluſnac monda: xNehez te neked az ezteny ellen rugodoznod, kiről peldais Noe, az Iſrael, à harom iffiac, Daniel, ſz. Peter az tőmlőtzbe, ſz. Pal az Tengeren, ſz. Iſtuan halalakort. Az mai Euangeliombannis ki ielente az ő titkon valo nagy ereiet, mind annyi nagy kűlső alazatoſſagbannis: Midőn meſze latna à ſzamarokat, Es midőn az ő ſzauara azt mondgya az ket tanîtuany: az wrnac ſzűkſegeſec ezec, es ottan el ereztic, Es midőn à Templombais poklosokat tiztît, őrdőgőket űdz, vakokat, nemakat gyogyit. Mind ezzec meg ielentic, melly nagy hatalmu legyen, noha czuda alazatoſon, terh hordo vemhes ſzamaron hol mi nyomorult nepeckel megyen be Ieruſalembe. Kit az Deli vakoc, à fel fuualkodot teſti keuely nepec, pőknec, vtalnac, ſzidalmaznac, czufolnac, es dulfulnac irigykeduen czuda tetelere, Es tiltyac hogy azt à diczeretet ne venne magara: De ő azt feleli, hogy meeg az kőuekis tartoznanac ő neki azzal az őrőmmel: Bizony ha ſzeműnc volna, es latnuc melly felſeges legyen ez alazatos Barany, es melly nagy ſoc ſot ſzerzet mi nekűnc az ő aldozattyaual, mijs őrőmel eiel nappal mondananc amaz eneket, mellyet Ianos halla, hogy az huſzon negy venec mondanac az Barany előtt, monduan: Melto vagy ki fel vegyed az kőnyuet, es fel ſzakaſsad añac peczetit: Mert meg őlettetel, es meg valtottal minket Iſtennec, az te vered altal, akar miczoda nemzetſegből, Es tőttel minket à mi Iſtenűnknec kiralyocka es papocka, Es orſzagolunc è főlden. Effele enekleſre, hala adſra, es minden fele Iſtení tízteletre es őruendezeſre, melto hogy mijs fel indităſűc az mi ſziuűnket. De ſoc keppen ellenkezic velűnc az őrdőg, hogy el ſzakaſzon minket à Chriſtuſnac eſmeretitűl, es tízteletitűl, Azert ſzűntelen imatkozzunc, hogy ſegitſen rea ő maga, az ő ſz: Lelke altal, hogy az ő nagy alazatoſsaga miat, es czudalatos maga tartaſa miat, ſoc fele czufolaſi miat, es mellete valo haboruſagoc miat, ő beñe meg ne botrankozzunc, hanem nagy edes lelki bizodalom mal, ő tűle tanulhaſſunc, rola gondolkodhaſſunc, es tűle mint felſeges mennyei kiralyunktol varhaſſunc, minden iot, őrőc igaſſagot es veghetetlen ſzabadſagot, őrőmet bekeſeget es nyugodalmat, Amen.

Ket Tanuſagi. 1. Hogy igaz, hi ũnc vallasa ő ſelole, 2. hogy mennyei Kiraly ő. Titkon melly nagy hatalmu legyen ez alazatos es czudalatos kiraly. † Acto. 9. Meg vtaloi Chriſtusnac. Vayha vilagos ſemuel, eſsel, nez hetnűc ez alazatos Barant. Apoc. 5. Oh ki ſoc hatez oc vagyon az hiueknec az wr mellet.

Summa. Ez legyen tanuſagunc arrol, Hogy à Nazarethbeli Ieſus legyen az igaz Chrũs, es ő Iſtentűl adatot mi nekűnc őrőcke valo Kirallyul: Kit, hat keppen bizonîtanc meg Zachariasbol: Mert ő rayta tellyeſettec be mind ezec, Hogy rayta vigada à nep: Es hogy nekic valtſagokra mene Ieruſalembe: kit Kiralynac eneklenec: De azban igen alazatoſon viſele magat kűlső keppen, belől penig nagy hatalmaſon: kinec birodalma ki teriede mind ez vilag ſzerte. Ezec mind be tellyeſettec ő benne, Azert igazan vallyuc őtet mi Iduőzitő Kiralyunknac, . Immar laſſuc aztis, miuel tartozunc illy drada felſeges kiralynac.

MASIC TANVSAGR OL.

Miuel tartozunc mi, es minden hiuec: az mi meg igazito es ſzabadito Kiralyunknac.

Az Apoſtoloc peldaia. IGen ſzep peldac mi nekűnc ezben mind az Apoſtoloc, mind az ſokaſag: Az Apoſtoloc mihelt hallyac, az wrnac ſzauat, hogy mèſzeis lattya à ſzamarokat: Es ott talallyac valoba: es hozzac el nekí: Es ő neueuel mondgyac azt, hogy az wrnac ſzűkſegeſec, Mind ezeket meg fogadgyac, neki gyorſaſaggal őrőmmel ſzolgalnac, ruhaiokat alaia terîtic, lelkekben mellette őruendeznec, es edeſſeggel igyekeznec neki ked ueskedni.

Az nepis

Vr Christus el ioeueteleroel. V.

A nepis azon ôrômre fel indul, nagy vigan ezt eneklíc: Hosaña Dauíd ſianac, Aldót az à Kiraly, ki iô wrnac Neuebe, Hosanna magaſſagban. Víragokat es ſzep agakot hintnec elôtte, Ruhaiokat az vtra terîtíc, meeg czac ſzamara labai alais, Palma es Olayfa agakot hoznac eleibe, Midòn kerdenec, Kiczoda az: Vallaſt teſznec: Ez amaz Propheta, az Galileanac Nazarethebôl. ELSÔB ADVENT VASARNAPRA.

Mind ezekèt az VVR Iſtennec ſzent Lelke az mi tanuſaginkra es peldainkra mi- A nepp eldaia.
ueltette, es iratta meg, hogy mijs, ki ki mind az ô tiztí es hiuatallya ſzerint igyekez- Mi tanuſagunk
nenc kedueskedni az ô mennyei Kirallyanac, Vranac es Iſtenenec az mi wrunc Ieſus ra valoc ezec.
Chriſtuſnac, Mind Feiedelmec, Tanyitoc, es kôſſegec. Hogy mint az Apoſtoloc Mijs az okoſſag
nem ellenkeznec az VVR ſzauaual, noha keptelennec tettzíc: Hogy ô az meſze va- ellenis higyunc
lo ſzamarokat latna: Es hogy azokat addig el nem vinnec, mig oda mennenec: Es az Chriſtus ßa-
hogy el ereztenec azokat: Auagy, mettzene immar velec egy fertaly mely fôldôn le- nanac.
uen Ieruſalemtûl: Auagy, ſzegyen volna czac ô maganac annyi ſoc neppel, olly fô va
rosba, olly alà valo allaton menni. Noha mondoc ezec az ô okoſſagockal ellenkeztec,
De ôc egyûgyû leleckel engednec mindenben az wrnac: à mint maſuttis mond Peter- Ioan. 13
nec, Te nem tudod moſt mire valo az, hogy en az tû labatokat meg moſom, de meg
erted ez vtan, es Peter meg engedi hogy moſſa meg labait. Igy Kereztelô Ianoſnac Matth. 3.
monda: hadd el az te beſzededet, es kereztelly meg engem, mert igy kel be tôltenûnc
az Iſteni igaſſagot, es meg kereztele ôtet. Illy engedelmeſec legyûnc mijs mind azok- Mind eſſelekbe
ban, kiket az VVR hirdet mi nekûnc, az ô ôrôc Iſtenſegerôl, az ô ſzent Lelec altal va- mijs engedgyûnc.
lo fogantataſarol: az ô emberre letérôl: az ô aldozatyanac erdemerôl: az ô meg igazi-
taſarol: az mi bûnûnc boczanattyarol, az mi wyionuan valo ſzûleteſûnkrol: az mi
fel tamadaſunkrol: es ôrôc eletûnkrôl: Az mi kereztyeni mòſogataſunkrol: Es az ô
ſzent teſte vere eterôl, italarol à Vaczoraba, Es hogy Iſten nem oka az bûnnec, ſem
oka az emberi veſzedelemnec: ô czac czupa merô io, es io akaro. Es minden egyeb ta-
nitaſiba meg fogiuc à mi okoſſagunkot engedelemre, melly engedelmeſſeg draga tiz- 2 Cor: 10.
teleti leſz ô neki. Errôl rakua az egez ſzent Iras, Hogy Iſten az ô igeſere vgy figyel-
meztet, mint az ſetetſegben fel tôtt lampaſra. A ki kedig azon kiuûl okoskodic, vagy 2. Pet 1.
àhoz tôbbet teſzen, vagy azbol el veſzen es mas keppen rendeli, azoknac bôlczeſegec
bolondſag leſz, es engedetleneknec iteltetnec. Mi azert kôueſſûc az egyûgyû Apo-
ſtolokatis, hogy az mit ertûnc Iſten akarattyanac es tanitaſanac lenni, azzal ne el-
lenkezzûnc, ha az mi okoſſagunknac nem tettzenekis.

Maſodſzor pelda mi nekûnc az Apoſtoloknakis buzgoſagos ôrômekis, hogy mi- Ez dragalatos
helt fel ûltetic az VVR Ieſuſt, es el indul Ieruſalem fele, Ottan kezde à tanituanyok ôrômekeis kô-
nac minden ſokaſaga ôruendezuen diczôitení az Iſtent, minden hatalmas czelekede- uetiſſic.
tirôl, mellyeket lattac vala. Ez òrôm oh ki melly titkos dolgai az Iſtennec: Hogy mint
mikor valamelly orſzag Kiralt emel, fel ſzentel, auagy ellenſegre keſzûl, auagy gyô
zedelemmel meg iô, à mint ackor czuda nagy ôrômec indul affeleknec, kic magokat,
eletyeket, es ioſzagokat feltettec, tuduan az orſzagnac veſzedelmet, ha io gond viſe-
lô kiralyoc nem volna, de latuan az ô kiralyoknac elegedendô miuoltat, ôruendeznec
mellette: Igy ôruendezteti az Iſtennec Lelke az Apoſtolokatis mind az ſoc neppel
egyetembe, titkon belôl ſziuekben ereztetuen, hogy az mi wrunc Ieſus Chriſtus al-
tal, az bûnôn, atkon, ôrdôgôn, halalon, karhozaton, gyôzedelmet vennenec, Iſten-
nec keduebe lennenec, es ôrôc eletet nyernenec. A mint effele ôrômeket megis ma- Ez Enec meg le-
gyarazac, monduan: Aldot az Kiraly, ki iô wrnac Neueben, bekeſeg menyegbe, es lenti ôrômeket.
diczôſeg az magoſſagba, Hosanna az Dauid fianac. Ez igekbôl ki ielentic, hogy ô
menybôl kûldetet Kiraly, kit az Atya az ô Neuebe kûldet bekeſegnec ſzerzeſere, az
ô ſzent Neuenec diczeretire, kiben hogy aldaſa es elômeneti legyen, kônyôrognec az
VVR Iſtennec. Ez ôrômet es kônyôrgeſt meg keuannya ô felſege mi tulunkis, ki ô
nekie nagy tizteletire eſic. Ezzelis rakua az Iras, az Prophetac, ſzent Atyac, Abra-
ham es tôbbec, mint ôruendeztec az Chriſtuſnac, Az Angyalokis az Paztoroc elôtt, Ioan. 8.
Szûz Mariais Erſebet elôtt. Buzgo ſziwel ôruendezzûnc azert mijs à Chriſtuſnac Luc. 1. 2.
iſmeretibe, ki altal meg menekettûnc az ôrôc karkozattul, Kibe houa buzgobbac va-
gyunc, annyiual nagyob edeſſeget veſzûnc mijs, kit gyakran valo tanulasbol es kô-

ny ôrgeſ-

Elsoe Vrnapi Euangeliom az

nyörgesből, szent Lelec altal meg nyerhetünc. Keuañunc kell kedig es igyekeznünc azonnis, hogy az ő orsza teriedgyen mind ez vilag szerte. Kire minden ember gondot viselleyen, ki ki az ő erteke es aiandeka szerint, à mint szent Peteris int 1. Pet: 4: es az nepis rola peldat mutat. Mert:

Mijs mindeneckel kêdueskedgyünc az wr Istennec szemi Fia altal.

Harmadszor az nagy örömmec miatta mindenuel kedueskednenec az wrnac, de ot hogy egyeb ioszagoc nints, viragokat szedegetnec, szep agakot törgelnec, es azokat hintic az vton eleibe, Sőt ruhaiokatis alaia terîtic, arra ültetic, es az vtnais terengetic, hogy mint az fel szentelt kiralyoknac poztos vtat czinalnac, igy ötetis poztos vton vigyec be Ieruſalembe. Teis tehat mindeneſtül fogua ennec è Kiralynac birtoka ala ad magadot, Le veſd az ő Adamot, öltözzel ő belé, ő üllyen te raytad, az te köntösöden, Az ő vtara tericzed ruhadot, viragodot, hogy valamint ő tanit, vgy elly teſteddel, lelkeddel, eſzeddel, szemeddel, füleddel, keuanſagiddal, penzeddel, iobagyoddal, hazaddal, köntösöddel, eteleddel, italoddal, à mint ő elödben adgya az ő igeieben. Az

Mat 10.

te teſted ő Temploma legyen, az te marhad az ő tiztesſegere valo legyen, kit ő meg kölzön te neked az itelet napianis, es meg fizet it, szaz annyiual, az mas vilagon örök elettel, ingyen az ő io kedueből, az ő erdeme altal. Rom: 6. Ha kerdic ötet, vallaſt tegy rola, ha fenegetnec, teſted, marhad, ioszagod veszedelmeuel, keesz legy meeg eletedetis el vezteni ő mellette, Mert ez földi Kiralyis meg keuannya ezt ez hiwseget. Semmid peniglen nem veszhet ő mellette, kiert szaz ezerszer töb iot nem veñel: De iay ki hiszi ezt: Maga bizony, es valo. Nagy fő nepec közt Tanitoc, Predikatoroc, wrac, nemesec, polgaroc közt, haboruſagnac ideiebe, czac ſuſogiac az Chriſtuſt: Ez nep penig enec szoual, es nagy torockal vallya, Te keried az VR Istent valhaſſad teis.

Mijs bekeleget es győzedelmet czac ő altala vaſ iunc.

Negyedszer Olayſa agakat es Palma agakat vőnec eleibe. Mint regen à kic bekeſeget kertec, Olayſa Aggal iöttec az Feiedelmec eleibe, az kic kedig győzedelmet vettec ellenſegeken, Palma Aggal tertec meg. Eztis Istení titkos tanaczbol mielte az nep, Hogy igy mijs valamikor Isten elöt esedezünc bekeſegnec okaert, czac ő altala keriüc azt, Valamikor kedig az ellenſeg raytunc, ottan ő eleibe essünc győzedelmert, Mert az mint az Iras szol: ő az erős Oroſzlan Iuda nemzetſegeből, Gen: 49. Es ő az ki nyiluan meg foztotta az mi ellennſegünket. Coloſſ: 3.

Summacska.

Illyen nemes dolgokban adnac peldat mi nekünc, mind az Apoſtoloc, mind à kőſſeg, kic szep tiztesſeguel vőuec be az alazatos kiralyt Ieruſalembe. Kiket mijs köuetuen: engedgyünc az Chriſtus szauanac: öruendezzünc ő rayta: vallyuc ötet mindenekben, szolgallyunc mijs ő neki: es czac ő altala variunc, mind bekeſeget, mind győzedelmet. Immar laſſuc mit tanulanc:

MIT TANVLANC.

ELőszer Hiſtoria szerint meg hallottuc: Melly meſze földről gyalog iött az VVR Chriſtus az Paſcha ünnepere Ieruſalembe: Es az vton iöttebe, Sockal melly kegyelmeſſeget czelekedet. De midön czac egy fertaly mély földnire volna, czuda keppen keszül be: hozatuan ket szamart, es azon mentebe nagy fel szoual ſoc ezer nep enekeluen megyen be. Kin ſokan czudalkoznac, es kerdezkednec mi dolog, es kiczoda ez: Kiről igen szep vallaſt töttec mindnyaian. kin öruendeznec meeg az kis gyermetskekis, Es az Vr oltalmazza öket hogy meltan mielic:

Mind ezekből dereckeppen czac ket fő dolgot tanulanc. Elöszer meg bizonîtnuc, hogy ő legyen à mi mennyei Kiralyunc, Mert ő rayta be töltec Zachariaſnac minden prophetalaſi. Mert ő rayta az nepis öruendeze, Nekic az ő meg valtſagokra mene: Kiralynac vallyac: alazatoſon tartotta magat: igaſſagot ès szabadſagot oztot: es mind ez vilagon Predikaltatic. Ezeket az Isten mind be töltötte az Nazaretbeli Ieſuſon. Azert ő az Istennec Iduözitő Kirallya, Zachariaſnac prophetalaſa szerintis. Touabba ezbölis ki tettzic az ő felſeges volta: mert meſze valokat lat, azoknac paranczolt minden nyomorultakot meg gyogyithat.

Ezec felött minden prophetac es Apoſtoloc, ſoc fele nemes bizonyſagokat teſznec rola.

ELSOE AD. uent vaſarnapra.

rola. Tehat ötet bizonnyal vallyuc mijs Iſtennec Fianac, mi wrunknac, es örőcke vo lo kiralyunknac. Ez lőn első Tanuſagunc.

Maſodſzor mijs ő neki ſoc ſzolgalattal tartozunc, mint az Apoſtoloc es az kősseg: Hogy engedgyünc az okoſſag ellennis minden tanitaſanac: Az ő iſmeretin buzgo leleckel őruendezzünc, neki mindeneckel kedueskedgyünc: mind bekeſeget, mind győ zedelmet czac ő altala variunc. Tanullyunkis ő vele egyetembe magunkat meg alazni, es minden nyaualyat bekeuel türni, es io remenſseggel ő altala czac az őrőc eletnec nyugodalmat varni, à mint őis nagy engedelmeſſeggel meeg az halalrais fel mene Ieruſalembe. Kinec illy nagy hozzanc valo kegyelmeſſegeről illy draga Kiralynac hozzanc valo el küldeſeről, Illic hogy volta ſzerint halat adgyunc az felſeges Atya VVR Iſtennec, mind moſt, mind ez vtan, őrőckön őrőcke Amen.

VTOLSO SVMMAROL.

Immar leg vtol, mind nagy, mind kiczin, tanullyac meg imezeket: es felellyenec ea az kiket kerdec:

KERDES: A mai Euangeliom hitünknec mellyic agazatyarol ſzolat

FELELET: Erről: Hiſzec Ieſus Chriſtusban.

KERDES: Mint ęrted azt?

FELELET: Az az, Hiſzem hogy az Ieſus Iſtennec Chriſtuſa legyen, Mondom Chriſtuſa legyen, az az, Papia es Kiralya, olly papia, ki önnön magat atta ez világ bűneiert valtſagul, es olly Kiralya, ki meg rontotta es bir az bűnuel, halalual, az ördöggel, es az karhozattal, es ki meg igazit es meg adgya az őrőc elet.

A IESVS ſido ſo magyarol ſabadito A CHRISTUS Gőrög ſo, magyarol kenetet, az az: kenetuel felſzentelteteo. Es egen az fő Pap es a kiraly kene telſzentelse tec, hia Chriſtus papſaga es kiralſagat peldazac. Azert az Chriſtus neuen, ő neki ket ſipot ereged pap ſagat es kiralſagat. De mind azon lelkiec.

KERDES: Mond el itt minden vallaſodat à Ieſus Chriſtus felől?

FELELET: Hiſzec Ieſus Chriſtusban, Iſtennec Fiaban, mi wrunkba, ki fogan tatec ſzent Lelecktül: Szűletec Szűz Mariatul: Kinyt ſzenuede Pontius Pilatuſtul: Meg feſzitetec: Meg hala, es el temettetec: Szalla pokolra: harmad napon halottaibol fel tamada: Mene menyegben: ül az mindenhato Atya Iſtennec iobiara: Onnan leſzen iővendő, itelni eleueneket es holtakat.

Mind ezec hogy igazac legyenec ő felőle meg erősiti, az mai Euangeliomis: De fő keppen imezt: Hogy az Ieſus, Iſtennec Chriſtus Kirallya legyen.

KERDES: Mondgy rővideden erről egy nihany igeket ez mai Euangeliombol, kiekel mastis, magadatis ez vtannis ęltetes?

FELELET: Ieſus Iduőzitenknec az mennyei Kiralynac alazatoſon valo be meneſeről Ieruſalembe, à mint prophetalt Zacharias, Im el mondom igenkent: kiket irt meg könyuenec kilentzedic Reſzeben, Monduan:

Erősſön vigadgy te Sionnac Leanya, es te Ieruſalemnec Leanya őruendezz, Imè az te Kiralyod iő te hozzad, igaz, es ſzabadito, alazatos, űluen à ſzamaron, es az ſzamarnac vemhen. Es el veztem Ephraimbol az louakat, es az hadi ly el tőröttetic, Mert bekeſeget hirdet az poganyoknac, es az ő birodalma leſzen egyic Tengertül fogua, az maſic tengerig, Es az folyo viztül fogua, mind az földnec vegeig. Teis az te kötőſednec vere altal boczatod ki à te foglyaidat az veremből, az mellyben ninczen viz. Terietec azokaert az erősſeghőz, tű kic az fogſagba remenſegbe vattoc.

Ez kerdeſeket megis mondgyuc el mindnyaian, ketſser vagy haromſsor is, Mert ſoc helyen az Iras ſemminec tartya affele hallaſt, kit az ember meg nem ertet. De meeg az erteſtis, ha meg nem örzi, es tartya. Olly bolond az, az mint Chriſtus wrunc mondgya: mint az ki legen vagy fouenyen czinal ſsep hazat. Anagy olly mint ſsent Iacob mondgya: az ki tükörbe tekint, es iſmet el feleyti. Matth. 7. Iacs 1.

Immar el monduan, meg tanuluan, es meg ertuen: Hogy ezekben az VVR Iſten mind vegig megis tarczon, Ier könyörögiünc hala adaſſal.

IMAT-

ELSOE Adnent vasarnapra.

Elsoe Vrnapi Euangeliom az IMATSAG.

VVR Isten mi mennyei szent Atyanc, illic hogy volta szerint halat adgyunc te neked, diczeriünc, es fel magaztallyunc teged mind öröcke, Ezert, hogy mi nekünc nyaualyas embereknec, kiknec az bün miat, az halalnac, es az ördögnec, es az öröc karhozatnac birtokaba kellet volna lennünc, az te szent Fiadat adtal kirallyul: ki igassagos, engedelmes, es iduözitö, ki minket az mi büneinkböl az ö halalaual meg szabaditot, es az öröc halaltulis kesz meg oltalmazni. Kerünkis tegedet à te szent lelkednec altala, vilagosits meg minket es igazgass, Hogy mi czac ez igaz es iduözitö kiralyhoz ragazkodgyunc: Es eckeppen ö beñe erös bizodalom altal mind öröckön öröcke elhessünc. Ezt adgyad mi nekünc vgyan azon te szent Fiadnac à mi wrunc Iesus Christusnac altala, ki te veled, es az szent Leleckel egyetembe, el es wral kodic mind öröckön öröcke, Amen.

VTOLSO ENEC: Halat adunc te neked öröc &c: Auagy: Semmit ne bankodgyal Christus szent serege, &:

Dellyesti Tanusagrol.

INTES.

Midön el iö az wrnapia az vasarnap, Kerlec ne elegedgyel meg czac egy oraig valo tanulassal, Hagy beket ackor az restsegnec, à lakasnac, az mulatsagnac, az vadaßasnac, è vilagi tanacznac, Tôrueny tetelnec, sokadalomnac, es akarmi vilagi dolognac, Hanem vedd ismeg elö es oluasd meg maßoris ezen Euangeliomot. Ha penig olly edes Isteni Lelec vagyon benned, hogy vgyan nagy nyiluan akarz tanulni az te iduözitö Kiralyod felöl, igen ßep tanusagokat talalß czac az Elsö Postillambais, Kiket böwebben irtam, ot oluasd meg ezeket: Az elsö Predikacioba mindenic igenec ertelmet es nyiluab magyarazatyat. Az masikba es Harmadikba imezekröl vegy igen draga ertelmeket: Elößer erröl, Hogy ideie volt ell iüni az meg igert Iesus Christusnac, Erröl tanuld meg imez iedzet Prophetac irasat: Mint, Iacobet, Gen: 49. Danielet Dan: 9. Haggeuset Hag: 2. Es ezec mellet soc ßep ßent Irasbeli bizonsagokat arrol: hogy à Nazarethbeli Iesus legyen az igaz Meßias, es Christus.

Masodßor tanully ßep dolgokat, az ö mennyei es lelki Kiralsagarolis, Harmadßor imez harom nag lelki aiandekarol, hog ö minket meg Igazit, meg Szabadit, es meg Kazdagit mind öröckön öröcke: Negyedßer ötet mint kellessec tiztelnünc. Mondom ezeket ne resteld meg tanulnod à masic Predikaciobolis. Ha nem erkezell wrnapian, hetettzakais vedd elö, Sôt egyeb nemes könyuekbölis igyekezzel nagy böwen ertekezni à te öröcke valo iduözitö kiralyodrol, az mint int ßent Palis, Coloss: 3. Hogy à Christus beßede nagy böwen lakozzec mi bennünc.

CATECHISMVSROL.

Mind à Predikatoroc, mind az Gazdac, igen Istenesen mielnec, ha dellyest auagy egy hetben egy valaztot nap, az Kereztyen Tudomannac fondamentomit az ö nepec közt hirdetnec. Kibe illy modgyoc lehetne: Elößer ßep diczeretet mondgyanac. Ez elsö wrnapian tanullyac meg imez eneket: Adgunc halat minnyaian az Atya WR: Es mondgyac vtanna, az Ier mi keriünc ß. lel. etc: Ez vtan imatkozzanac mint reguel. Oztan igenkent mondgyac el az ö nepeckel. Elößer az tiz paranczolatot. Masodßor az Hißec Istent. Harmadßor à mi Atyankot. Negyedßer az Kerezt segröl es az WR Vaczoraiarol valo Euangeliomi igeket.

Elsö wrnapian egy nihanßor ezeket el mondani eleg, kiknec magyarazatit mindenic wrnapian hirdessec, Kirôl enis irtam kis Catechismust. Töb kereztyen Tanîtokis, Lassac meg azokat. Ezzen könywnekis hatulso Reßebe irtunc Catechismustis az renddel, à mint kell abba Tanîtani. Vtol ismet imatkozzanac es diczeretet mongyanac. Szep Enec imezis vtolra most: Atya Isten tarcz meg minket. Az tôb Dellyesti tanusagrol az tôb Euangeliom mellet emlekezünc.

MASO-

MASODIC VVR NAPI EVANGELIOM AZ VVR CHRISTVS EL IOEVETELEROEL.

Ez Masic Aduent harmad vasarnap esic Karaczon elöti.

Ez masic Aduentnec neueztetic, WR el iöuetele napianac, Kibe az Iteletre valo el iöueteleröl tanulunc.

Masic Aduentnec miert neueztetic.

EZKORRA VALO ENEKLESROEL.

DIczeriüc az VVR Istent Enec szoualis, Es mondgyuc olly Eneket, kibe emlekezzünc è vilagnac el mulasarol, Es az vtolsö Iteletröl: Kiröl fog szolni e mai Euangeliomis, Erröl soc szep Enekec vadnac, Az többi közzül most mondgyuc el mindnyaian imezt:

*ENEC: Kerlec es intlec mostan tegedet, etc. MAS: Hißünc mind egy Istenben, etc. Auagy: Hogy panaßolkodic az hatalmas Isten etc. * Auagy: Az hatalmas Isten kiralyoc kiralya etc: Ier mi keriünc ßent Lelket.*

IMATSAG: Mind az ket könyörges meg vagyon oda fel folio 1.

** Ez hoßuenec: kit dellyest mulatsagos tanusag gyarant io el mödanod.*

AZ EVANGELIOMROL.

SVMMACZKA.

SZol ez Euangeliom az mi wrunc Iesus Christusnac az Iteletre valo iöueteleröl, hogy az, olly diczöseggel lesz, mint mennyei Kiralyhoz illic, es mint ki ez egez vilagot meg itellye: Nemellyeket öröc halalra, nemellyeket öröc eletre. Masodszor szol az Ielekröl: kic minden oraba serkengetnec arra valo vigyazasunkra: Tanît kedig az vigyazasnac modgyarais, Hogy testünket az ö gonosz keuansagaba, tobzodasaba, buialkodasaba, tunyalkodasaba meg zabolazzuc. E vilaghozis mint bizontalanhoz telhetetlenseggel ne ragazkodgyunc, Hogy ezec az Istentül es az ö szent igeietül bennünc el ne idegenîtsenec, Hanem mindenkor Istenes dolgokban legyünc foglalatosoc, ötet szüntelen segitsegül hiyuc, mind testi es lelki nyaualyankba; Es orankent variuc az mi wrunknac el iöuetelinec oraiat: Ki keeszen es vigyazua, es örömmel valo varasba talallyon bennünket.

Ezekröl tanît ö maga az VVR az mai Euangeliomba, à mint meg irta Szent Lukats: Az ö Euangeliomi könyuenec huszon egyedic reszebe: Magyarazattyat hallyuc meg.

LVC: XXI.

IEgyec lesznec à napban, es à holdban, es à czillagokbã, Es eföldön nepnec gyötredelme, tanatsnac szükölkedeseben, à Tengernec es à haboknac zugasi miat, El haluã az emberec azoknac felelme es varasa miat, mellyec ez szęles földre iöuendöc: Mert az mennyeknec erei meg indulnac.

Egi, Földi, vizis es emberekben valo czudac.

Es aekoron meg lattyac az embernec fiat iöni az felhökben, nagy hatalommal es diczöseggel.

Masic el iöuetele az wrnac diczöseges leß.

Mikoron kedig ezec kezdnec lenni, fel nezzetec, es emellyetec fel feieteket, mert el közelget az tü meg szabadulastoc.

Vigaztalasoc az hiueknec.

Monda nekic pelda beszedetis: Tekinczetec meg az füge fat, es minden fele fakot, mikoron immar ki fakadnac, latuan ezt tennen magatoktul meg ismeritec, hogy immar közel legyen az Nyar. Eckeppen tijs mi dön lattyatoc ezeket lenni, meg esmeritec hogy közel vagyon Istennec

MASOD ADVENT VASARNAPRA

Masodic Vrnapi Euangeliom az

Bizonnyal meg leß az itelet.

orſzaga. Bizony mondom tű nektec, el nem mulic ez időbeli emberek-nec nyomoc, miglen mind ezec meg leſznec, Az Meny es fôld el mulic, de az en beſzedim el nem mulnac.

Mitűl oyiuc magunkat.

Meg oyiatoc kedig magatokat, hogy valaha meg ne nehezzűllyenec az tű ſziuetee, tobzodaſſal, es reſzegſeggel,es ez vilagi ſzorgalmatoſſagockal, hogy az à nap reatoc hertelen ne ſzallyon, Mert mint az tőr lepi el mind azokot, az kic mind egez főldnec ſzinyen laknac.

Mint vigyazunc.

Vigyazzatoc azokaert minden időben, kőnyőrőguen, hogy meltoc legyetec,kic meg menekedgyetec mind azoktul, mellyec kőuetkőzendőc es alhaſſatoc az embernec fia előtt.

ROEVID ERTELME.

EZ Euangeliom erőſiti Hitűnknec imez agazattyat: Onnan leſzen iőuendő itelni, eleueneket es holtakot. Mert ez Euangeliomba önnön maga Ieſus Iduőzitenc tanît, es erőſſen bizonîttya hogy itelete leſz ez egez vilagnac, es ő leſzen annac Itelő Biraia, Es arra nem vgy iő, mint regen iőtt vala alazatoſon, azert hogy ſzolgalna ackor ſokaknac, es lelket valtſagul adna ſokakert: Hanem immar el iő nagy hatalommal, es diczőſeguel,mint Itelő Kiraly,ez egez vilagnac el rontaſara, az hitetleneknec őrőc karhoztataſara, az hiueknec meg valtſagokra, meg ſzabaditaſokra, az ő őrőc igaſſagoknac fel epiteſere, es az őrőc eletnec meg adaſara.

De minec előtte ezec meg lennenec, az előtt ſoc keppen ſerkengeti ez vilagot: Tanîtoc altal, Egi, Főldi, Vizi czudac altal,Emberec kőzt valo dolgoc altal,Minden teremtet allatiual tudomant tetetuen, es be ideztetuen az Iteletre,hogy az iſtentelenec meg felemlyenec, es meg teruen meg iobîtſac eletyeket. Az hiuekis kedig zabola es fenîtec alatt tartoztaſſanac, Es az ő ſoc nyomoruſagokban meg vigaztaltaſſanac az wrnac el iőueteliuel. Es mindenec mindennap vigyazzanac, hogy magokatis iſteneſen hordozzac,es iozan,tizta,mertekletes eletben tarczac,Mashozis igazac legyenec,ez vilaghoz ne ragazkodgyanac, Az VR Iſtennec,igeietis igen tanullyac, az Iſtent igen fellyec, ſegitſegűl hiyiac, benne bizzanac, őtet ſzereſſec, es tiztellyec, tiſztekben egymas epűletire, es Iſtennec tizteſſegere iarianac. Ezekre tanît az VVR è

az indennec igen kſeges tanulnî g teletről. kinec ſemuekere.ki- ec vigaztalaſara

maiEuangeliomba,melly tanîtas igen ſzűkſeges minden embernec,Mert ſokan nagy batorſagban es tunyaſagban vgy heuernec, mint ha ſoha itelet ſem lenne, mint ha ſem őrdőg, ſem pokol nem volna,mintha azban ſemmi kinzodas nem lenne,Soc iſten telen naponkent batorkodic abban, midőn lattya hogy nem mindgyart bűnteti meg Iſten az ő vndokſagokat, es fel fuualkoduan czufollyac az Iſtenfelőket, es nyomorgattyac azokat, à mint ſzent Peteris iria: 2. Pet: 3. De az kic eddig illyetenec voltac ma immar ertſec meg az wrtul, hogy meeg Itelet leſzen, es valakic meg nem ternec az ő iſtentelenſegekből, azoc mind őrőck karhozatra vettetnec, őrőc ſiuaſra, riuaſra, fog czikorgataſra, kinec rőttenetes iſzonyuſagat meg ſem gondolhattyuc. Sőt az hiuekis iol rea figyelmezzenec, mit tanît az VVR az Iteletről, mert az ő meg rom lot termezettyekis az ô Adam meg reſtîti őketis naponkent az ő vigyazaſokban,rőſtte, kelletlenne, es teſti batorocka teſzi. De őkis iobban iobban fel razzac ő magokat, hogy az VVR talallya őket vigyazua, es ki ne eſſenec az wrnac io kedueből. Touabba vigaztallyakis ő magokat,mikor nezic ê vilagnac ſzantalan zurzauariat,Az iſten teleneknec keuely es friſs lakaſokat,kazdagſagokat, gőgőſſegeket, kemenſegeket,fenyegeteſſeket, kergeteſeket,Es è vilagnac merő hitſagat es czalardſagat,Mondoc vigaztallyac magokat azzal, hogy az ő wroc à kinec ſzolgalnac, mayd el iő az ő meg valtſagokra, az az, ſzabaditaſokra,es mind fottig veget teſzen az bűnnec,őrdőgnec, ê vilagnac haborgataſiban, Es annîra meg bodogittya őket,hogy ſoha ſemi bűn nem mozog bennec, Soha ſemmibe az őrdőg nem rőttenti őket, es ſoha è vilagnac iſtentelen

teleni sem fenegetic, sem haborgattyac ôket mind ôrôckeis. Hanem mind azoc, kûlôn, ôrôc kinba, kinba mondoc, es vgyan valosagos kinban, à hiuec penig mind ôrôcke czac nyugodalomba lesznec, szinte vgy mint ô maga à mi wrunc Iesus Christus, az ô kerezt fan valo halala vtan, hogy im̃ar nyugszic es gyônyôrkôdic ôrôckôn ôrôcke. Esa: 53.

Ezec hogy valoba meg legyenec, az VVR vgyan meg eskûszic, es aztis mongya: hogy az Meny es az fôld el mulic, de az ô beszedebe czac egyis hiaba el nem mulic. A mint penig lattyuc hogy immar soc fele mondasi tôltec be, es mais letten lesznec, Es valamint meg mondta, szinte olly haboruc es nyomorusagoc tamatton tamadnac Igy valoba variuc hogy meg lesznec azokis, à mit mond az ô hiueinec nyugodalmok rol, es az hitetleneknec ôrôc karhozattyokrol. Ezekrôl lassuc meg nyiluab tanîtasat az mai Euangeliomnac.

MAGYARAZATTYA ES TANVSAGI.

HArom rendbe szollyunc ez Euangeliombeli tanusagokrol: Elôszer az Ielekrôl, kickel az Isten serkengeti ez vilagot az iteletre, rôttenti az istenteleneket, es inti az meg teresre, Tanîttya az hiueketis es biztattya ôket. Masodszor, Az vigaztalasokrol, kickel az hiuec magokat ôruendeztessec, ackor mikor az Isten eszekbe iutattya az ô Iduôzitôiôknec el iôueset, az ô meg valtsagokra, mert nagy ôrôm ez az ô hiueinec. Harmadszor: Az vigyazasrol, kiuel variac az ô meg valto Christusokat: Iozansaggal, meg elegedet sziwel, imatkozassal, es egyeb olly Istenes dolgockal, kiuel mind az VVR Istent, mind magokat, mind mast meg beczûllyec Isten szerint.

AZ ELSOE TANVSAGROL.

Az Ielekrôl.

MOnda az VVR: Ielec lesznec az Napban, es az Holdban, es à ezîllagokban, es ez fôldôn nepeknec gyôtredelme, tanacznac szûkôlkedese miat, az Tengernec zugasi es soc habiai miat, Es el halnac az emberec azoknac felelme es varasi miat, mellyec az fôldnec szinyere iôuendôc.

Noha soc fele ielec vadnac, de itt az VVR Negy fele ielekrôl szol fô keppen, kikrôl mayd szoloc renddel. Elôszer erczûc meg imezt: Az Isten az ô igeie melle miert ad Ieleket.

Mind ez vilag kezdetitûl fogua, illy modgya volt az Istennec, Hogy minec elôtte meg bûntetne az emberec bûnet, es nagy veszedelmet hozna valamelly fôldre, vagy nemzetre: Elôszer igaz tanîtot adot, kic meg hirdessec az Istennec akarattyat, meg mondgyac hasznat, hogy ha kôuetic, es karat ha nem kôuetic, Az vtan soc fele Ieleket tamaztot, kic azokat eszekbe iuttassac. Igy elôszer tanîtta Adamot, De miert hogy szot nem fogada, ki ûze Paradiczombol, hogy verîteckel egye kenyeret, hewseg, hideg, Teel, nyar gyôtôrie ôtet, Az Anya faydalommal szûllye gyermeket, nehezen neuellye, es az melly porbol lôttec, porra legyenec. Ezec bûntetesekis voltac, de à tôb Isteni haragnac ieleijs voltac, es az ôrôc kinnakis ielei es kezdeti voltac. Mind eleitûl fogua igeieuel es Ieleckel intet az Isten. Gen. 2. 3.

Igy viz ôzôn elôtt Enoch predikalt az wrnac boszu allasarol, Es az hiuec meg szabadulasarol, kiknec ezt ada Ielûl, Hogy az Enoch à ki predikalt, eleuenen el ragattatot menybe. Azonkeppen Noe, 120. eztendôuel hirdette elôb az viz ôzôn veszedelmet, melly veszedelem elôtt, bizonnyal soc czudakis lôttec, Egen, Vizen, Fôldôn. De nem fogadac, es am el vesze az egez vilag, czac nyoltzad magaual marada meg Noe. Igy Sodomaba predikaltata Isten, Abrahammal, Lottal, Angyalockal, es nem fogaduan el veszenec szôrnyû keppen. Igy Ierusalem veszedelmet sirua meg prophetala az mi wrunc Iesus Christus az elôtt negyuen eztendôuel, Es soc iambor Apostoloc, es egi, fôldi czudac altal inte, Lattac ûstôkes egi Czillagokat, hallottac rôttenetes illy szokat: Iertec ki innet, iertec ki, es soc dolgokat. De sokan nem fogadac, es azoc mind gonoszul veszenec. Melly veszedelmec czac ielei es kezdeti az ôrôcke valonac. Az elôtt penig soc szaz eztendôuel soc Prophetac altal kemeny fenegeteseket teuen raytoc, meg ôlec ôket. Es azert Istenis vgyan szem latomast minden szôrnyûseget ne- Iudas iria. 2. Pet. 2. Gen. 19. Matth. 23.

 ueltete

Masodic Vrnapi Euangeliom az

ueltete raytoc à Poganoc altal szantalanszor. Igy Magyar orszag veszedelmi előttis predikalla Deuai Mattyas Budan, es soc helyeken, Az Batiziakis: Andras, Demeter, es többec, es soc Istenfelő tanîtoc az Al földön, kiknec tanîtasokat nem fogaduan, el lepe az Tőrők, es az Tatar őket. Soc fő embereket, wrakat, vitezeket, arosokat mondhatnec, kiket ezac enis lattam, hogy soc szep predikatioc altal intettec, hogy hamis pőrt ne űzzenec, ne ragadozzanac, ne torkoskodgyanac, ne buialkogyanac, mert hirtelen el vesznec, Es czudalatos keppen vgy veztec el, hogy iszonkottam sokaig miatta. Azonkeppen minec előtte veget tenne ez egez vilagbais, az előtt Apostoloc, Doctoroc, paztoroc, predikatoroc altal tanîtat Isten minden szegeletet, Es mind ez vilag szerte eztendőnkent soc fele ielec altal, eszekben iutattya azoknac tanîtasokat, Ezert: hogy az istentelenec meg rőttenuen meg ternenec, es à hiuec fel serkennenec, es magokat vigaztalnakis, Es minden ona magat az őrők karhozattul. Lassuc azert azokat az Ieleket, kiket Christus wrunc ez mai Euangeliomba szamlal, à mi nemes epületűnkre, Es erczűc kic lőttec es leendőc: Negy felec fő keppen:

1. Egiec. 2. Földiec. 3. Viziec. 4. Emberekben valoc.

Egi Ielec. Első Ielec Egiec, à mint Christus wrunc mondgya: Ielec leznec az Napba, es az Holdban, es az Czillagokba. Azert valamikort az Egen lattyuc, hogy az Napnac, Holdnac fenye el veesz, auagy niha seteteset, niha veresec, auagy midőn czac homaly el fogiais szeműnc elől, auagy hogy belőlec vadac, allatoc, emberec, fegyueresec, auagy egyebec szarmaznac, mind ezec iuttassac eszűnkben, hogy vege lesz ez egez vilagnac. Es lesz olly időnc, hogy sem az Nap, sem az Hold nem szolgal mi nekűnc, Sőt azoc ropogassal meg egnec, es meg oluadnac, à mint szent Peter mondgya. Az-

2. Pet. 3. zonkeppen mikor eyiel lattyuc, hogy az meg gyuladot parac futosnac, es mint ha Czillagoc esnenec ala, es el enîsznec, ezt ielengetic hogy minden allatoc tűznec hew sege miat el oluadnac, mindenec nagy ropogassal meg egnec, valakic vadnac, akar Egen, Földön, vizben, Es mindenec à mit most latunc el mulnac, es el enîsznec, mint az arnyec, virag, buborec, es az Lant pendűles. Valamikor menydörgest, villamast, zapor essőt, szelet, veszet, nagy aszalt, kemeny fagyos időt, hewseget, hideget latunc, es akar Egi haborut, mind azoc arra valoc, hogy az VVR eszűnkbe iuttassa ez vilagnac vegezetit, es az iteletet, az őrők halalt, es az őrők karhozatot, Az karhozatnac soc fele hewseget es soc fele rőttenetes kinnyat. Ez felec penig noha világ kezdet ittől fogua voltac, es nemellyec vgyan termezet szerintis: De soc fele viszaltatassal, hogy az mikor Teelnec kellene lenni, Nyari idő vagyon, es viszont nyarba teeli idő, Igy esső, ho, nem mindenkor az ő ideieben esnec, Es naponkent mentől közeleb le szűnc ez vilagnac vegehőz, annîual gyakrabban szenuednec minden egyeb allatokis, à mint szent Pal tanît, hogy mint az szűlő aszonyiallat, vgy kinlodnac az teremtet

Rom: 8. allatokis, sietseggel varuan az wrnac el iőuetelit. Az soc vadac, madarac, el vntac az ő soc rőttegeseket miattunc, az louac, ökrők, es egyeb barmokis az ő kemenseges szolgalattyokat, Az Nap, Hold, Czillag, föld, viz, nem örömest szolgalnanac az ördög tagiainac, lopoknac, toluaioknac, paraznaknac, reszegeseknec, batuanyozoknac, de erőuelis szolgaltattyac őket, Ezekis azert meg menekednec az VVR nac el iőuetelin,

2. Pet. 3: mert wy Eg, wy Föld leszen, kiben czac igassag lakozic.

Nem keesic pedig az VVR az Itelettel. Iriac hogy immar haromszoris lattac meg

Wy egi czodac aztis, hogy Itelő szekeket raktac ki az Egeken, es le űltec Iteletre, es ismet el enîztec, Czac mostis nagy ket czudakat lattunc az egben. 1577. eztendőben, Szent Andras hauanac 24. napiatul fogua soc napig lattunc olly űstőkős czillagot, kiből mint az Al gyunac fűsti, auagy hoszu Nyir veszőc szarmaztac sűrőseguel, es nagy szeleseu es io hozszan, ki előtt az Holdnac fenye ketszer veszet vgyan azon eztendőben, Az előtt az Napnakis fenye egy nihanszor veszet, nem regennis, Es czac hamar olly szörnyű halalis tamada, hogy ez egez vilagnac harmad resze meg halna, Sőt olly faluc, varoc, soc, hol tiz, vagy őt ember nem maradna. Azon tayba tamatt, egy termezet szerint

1578. valo Czillagis, az sias Tyuc kőzőtt, à mint hiyac az Magyaroc: melly eztendeig tartot, es lassan lassan el fogyot, Melly fogyast czudalkoztattyac az Egi forgasnac Mesteri, kic azt mondgyac: Hogy az Nap felőtt az hol à czillagoc vadnac, semmi, wyon

nan,

nan, sem lehet, sem fogyhat termezet szerint, hanem czac Istennec czudai altal. Ezis azert ez vilagnac nagy valtozasat ielenti, Mellyet enis nem czac lattam, hanem en magamnakis reszem volt benne. Mert az dòggel valo ostorozas kòzt, enis sokat szen ueduen, czeledestùl gyermekestùl: Az vtan ezfele kònyuec nyomtatasim es tanitasim miat, es hogy egy kis kònyuemben mind ez vilagot bùnòsnec vadoltam, es rea panaszolkottam Dauid kent: kijs ez vilagot mind hazugnac mondgya: Psal. 115. Kiert òis sokat szenuedet. Beczbe arultatas altal meg fogatattam, estue Vaczora felòtt az Polgar mester ream iòuen soc Nemet Haczirockal, papoc tanaczibol, es Feiedelem akarattyabol, Harom foghazban hordozuan, kic midòn à szandekba volnanac, mint Herodes Peterhòz, Actor: 12. Az wrat segitsegùl hiuan, czuda keppen ki hoza kezekbòl, dè azert az ùldòzesnec az vtannis nem lett vege, kit reamis varoc mind addig miglen az en Iduòzitò Christusomot meg latom szinròl szinre, es ot meg nyugszom, Az vtan tòb iambor tanitokonnis ezent mieltec. Kirolis prophetalt à mi wrunc Iesus Christus, hogy az Itelet elòtt, Vrac, Hertzegec, es Kiralyoc eleibe vitetnenec azzoc, kic òtet prèdikallyac: Es az ò Gyùlekezetekbòl ki vetnec, es midòn meg òlnec òket, azt Istení szolgalatnac velnec. Effele haborusagis serkentò Iele az Iteletnec, mellyec òruendeztetic az hiueket, de az hitetleneknec rottenetes vadolasokra valo lesz az Itelet kort, Sap: 5. Ezt mondam az Egi ielnec raytam tòlt ereieròl, De megis az Egi ielekre teriùnc.

Egi ielnec raitam lett creatura.

Balassi Istuan aztala fellyùl à Czaßar es hertzeg vitetet es tartatot Beczi Pispeknel, 23. Februar. 1579. az ßandekban hogy megòllyenec. Az elòttis de regen roltaz, tartattam kerßerhalalra, es mindenkor czudakeppen òmaga ßabaditot el az wr isten, mint Petert es Paltoi. Ioan. 7. 1. Tim. 3. 4.

Iriac hogy Ptolomeus vtan, az Nap es az egez egekis alab szaltac, es le czeckentec, ezt ertic az Eg forgasnac Mesteri. Alab szal azert ez vilagis, es mayd mayd el kòzelget az vegehòz, melly idòt meeg Christus wrunc, es az ò Apostolijs vtolso idònec neueztec, az vtolso ket ezerbe leue. De mind ezec felòt mic lehetnenec, az òtòdic, es vtolso hatodic ezerbe, nagyob egi czudac, mint hogy az Atya az ò szerelmes Fiat, emberec hallasara aianlotta egy nihanszor, Onnet ò maga az Atyanac Fia le szallot, es ismet szem latomast oda ment, kiròl az Angyaloc tòttec bizonsagot, hogy onnet ismet eliòne az iteletre, Honnet sz: Istuannac es szent Palnac szem latomast meg ielent, Es nagy nyiluan az Apostolokra szent Lelket òntòt, Honnet mais soc czuda oltalmit, es reanc valo vigyazasit, mind lelki es testi szùksegekben ki ielenti. Bodog az, à ki ezeket meg gondollya: Es mikor az egre fel tekint napon kent, Holdot, Czillagot, villamast lat, menydòrgest hal, essòt, kòdòt, felhòt lat, au agy valami ieleket, ottan arrol tud gondolkodni, hogy az VVR Christus minket oda var, oda keszit, az honnet ezeket ielengeti, à mint ò maga mongya: hogy el ment nekùnc helt keszìteni, Es mint mikor fa bimbot, auagy viragot latunc, òrùlùnc: gondolkoduan az Nyarrol: Igy òrùlùnc gondolkoduan az òròc eletròlis, ha czac az egre fel tekintùnkis, midòn latyuc melly fenyes az Nap, es tizta az Eg, es ekesec à Czillagoc, òruendezùnc hogy mi azoknalis tiztabbac leszùnc, Bodogoc mondoc èffele ertelmes gondolkodoc.

Mint mikor fa bimbot, auagy viragot latunc, òrùlùnc: gondolkoduan az Nyarrol: Igy òrùlùnc gondolkoduan az òròc eletròlis, ha czac az egre fel tekintùnkis, midòn latyuc melly fenyes az Nap, es tizta az Eg, es ekesec à Czillagoc, òruendezùnc hogy mi azoknalis tiztabbac leszùnc, Bodogoc mondoc èffele ertelmes gondolkodoc.

Ioan. 14:

Az Szauaruanbannis az veres es tùzes szìny azt hirdeti, hogy meg kell egni ez egez vilagnac, à mint regen el veszet volt viz miat. 2. Pet: 3.

Az Egi szouaruan mit ielent:

Ezec felòtt naponkent variunc olly egi valtozasokatis, mellyec ez elòtt nem voltac, Hogy mind az Nap, Hold, Czillagoc, es az egez egec, az ò ròndelt folyasoc kiuùl czelekedgyenec, à minthogy meg allot à Nap Iosue ideiebe, Es fenyet el veztette termezet kiuùl Christus wrunc halalal ort, Es valami egyeb fele nagy dolgokatis ielent az Christus, monduan: Hogy az egeknec erei meg indulnac, es az Chillagoc le hullanac. Es mond szent Ianos: Hogy az Christus elòtt meg futamodic az Meny es az Fòld, rengeni es rezketni fognac mindenec.

Nagyobbac leszenec: Ios, 10, Luc, 23, Apoc, 20,

Mellyeknec hirdetesere mi magunkot meg ne kemenìtsùc, mint àffele istentelenec, kic vgyan meg sùlnec az ò gonossagokban, mint Noe elòtt vala ez vilag, Es Sodoma, kic meeg az Angyalockal sem gondolanac, Es az Sidoc az Prophetac, az VR Christus, es Apostoloc Predikallasaual. Hanem à mint az VR Christus int: Fel tekinczùnc ezekbòl vntalan vntalan az egekre, az honnan òròmmel variuc az mi wrunkot à mi meg szabaditasunkra. Mert oh ki nagy szerelmet ielentic ezec az Istennec, ki igyis int bennùnc à meg teresre, es var keuanuan hogy el ne vesszùnc, hanem az ò tòle szerzet igassagot meg erczùc es az altal az òròc eletre iussunc. De iay annac à ki illy ta-

Inte.

Oh, oh vilag serkeny sel.

MASOD AD-VENT VASAR NAP A.

Masodic Vrnapi Euangeliom az

nîtasiualis nem tud meg terni az VVR Istenhöz, hogy meg követne az ö szerelmes
Könyörgés. Fianac aldozattya altal. De terîts wram es lagyits meg az mi sziuünket, mert ez
vtolso meg aggot idöben, el fogyatkozuan magunkba, houa többet hallunc te felö-
Exod: 7.8.9. led, annîual inkab nötön nö az mi sziuünknekis kemensege, az testnec es az ördög-
nec kemensege, es ez vilagnac dühössege miat, hasonloc vagyunc Pharaohoz, ki tsac
addig mozdul vala mig az czudakot lattya vala, igy midön látunc hogy valakit agy-
on üttz menny ütö kövel, czac ackor röttegünc, auagy hogy nyaka szakadot, auagy
valami egyeb hirtelen halallal veesz, Azis egy vagy ket Nap ha tart, ottan el feleyt-
tyüc. De wram te nalad nekül bizony semmit nem mielhetünc, Te tarts meg azert
hogy el ne veszünc, es segelly minden iora, Amen. Tijs ezeket ohayczatoc edes
attyamfiai, es kerietec, es meg halgat az VVR. Ezeket mondam az Egi Ielekröl:
Kic altalis soc keppen serkenget az VVR Isten, az iteletre valo vigyazasra, Söt sohol
semmi nints, sem tizta, sem homalyos idöbe az egekennis, kiböl valami fel serkenteſt
nem tanulhatnanc, Ha az nagy vaksag el nem buritot volna.

Földi Ielec, es emberekbē valoc Mas fele Ielec földiec, es ember sziueben valoc, kic szükölkeduen tanats nekül röt-
tegnec, Erköltsekben soc keppen valtoznac, es testben lelekben romolnac.

Lelki röttegesec soc felec. Ezis naponkent soc keppen neuekedic ez egesz vilag szerte. Mint az sziwnec röt
tegeseröl, Elöszer akar czac az Papasagot gondold meg, es egyeb hitetleneket. Az
Papasoc midön meg tiltyac hogy senki bizonnyal ne hidgye bünc boczanattyat, es ö-
Eccle. 9: röc eletet. Mert bolond ertelemmel ezt mondgyac Salomonbol, hogy senki nem tud
1. Tim 2. na, meltoc arra hogy ha Isten ötet szeressé, es iduözitení akariaé: De ez ertelem
merö hamis, Mert meg vagyon irua, hogy az Isten mindeneket iduözitení akar, es ke
uannya hogy minden meg igazullyon az Christus altal, Es hirdeti hogy valaki abba
Ioan. 9. hinne, öröc elete legyen, Es soktul meg kerdezte Christus wrunkis hitet, ha hiszene
ö benne, es vallast teuen hogy hiszen, Bodognac mondta ez felet. Iay azert ki nagy
kiny vagyon affeleknec lelkekbe, akar Papa, Töröc, Sido legyen, ki nem tudgya sem
hihetí bizoñyal bünc boczanattyat, Mi lehet eñel nagyob czigazas à leleknec. Imez
is az sziwnec nagy röttegesi az papasagban, hogy egeteſſel, fegyuerrel, es üldözesſel
tiltyac meg, hogy az kösseg ne oluasſa az Istennec könyuet, az Bibliat: Kiböl kellene
magat vigaztalni. Azonkeppen az Sidois, az Törökis nem engedic, hogy az ö nem-
zetyec halgassac az VVR Christus Euangeliomianac vigaztalasit, mind ezec rak-
uac lelki röttegesſel. Azonkeppen azokis, kic az Valaztasrol nyughatatlanul ta-
nîtnac, mintha Isten elött szömely valogatas volna, es nekiket szanszandeckal iduös-
segre tartana, nekiket pedig öröc karhozatra, kic miat azokis, az kic azt felötteb vis-
gallyac, bizontalankodnac sziuekben, azokis kic azoknac tanyitasokat hallyac, nem
lehetnec io bizonyosoc iduössegekben, azert el epeduen gyötric lelkeket, szükölked-
uen io tanacz nekül. Azonkeppen az soc hamis Eretnec tanîtoc, kic az Christusnac
bizony Istenseget tagadgyac, kic az Kereztsegröl, az VR Vaczoraiarol, az embernec
Lelkeröl, az öröc Eletröl, soc hamisságot szolnac, röttegtetic az embereknec sziuet.

Az Pogan Töröc, es Tatar penig, mikor kinozza az szegeny rabokat, el halnac a-
zoknac varasi miatis, az kickel röttentic öket.

Ezec felött mindenüt szomszed szomszedra, nemes nemesre, wrac wrakra, pör-
rel, törrel, aruloſaggal iarnac, szülec gyermekeckel veszekednec, varac, varoſoc rom-
lanac, orszagoc haborognac, ver ontasoc, hadac tamadnac. Es mindenüt ez egez vi
lag szerte czac romlasokat hallunc, latunc. Mind ezec rakuac soc fele sziwbeli re-
müleseckel, kic azt ielentic, es minket serkentnec, hogy el kell romlani è vilagnac. De
nem czac ielentic, hanem ezec az hitetlenekben, kic Istenhöz nem tertec, kezdeti az
ö öröc kinoknac, es karhozattyoknac.

Nemellyec hoszu betegsegnec, es kinnac es fogsagnac kinzasi miat el lankaduan
ketelkednec, az Istennec rea valo gondgya viseleſebe, midön soc könyörgesekre mint
ha ingyen sem tekintene az VR Isten. Nagy röttegest es keserues siuast hoz ezis so-
kaknac szíurebe, midön az wrac, nemessec, es polgaroc el üldözic az fele lelki paztort,
kic öket à bünröl vntalan meg szolittyac, es azoc helyet hizelkedöket hoznac, Melly
dolog Sztarai Mihalyonis, en raytamis 1579. eztendöbe, soknac keserues siraſara es

nagy

nagy karara lón, Ream rohanuan mind azoc, kiknec bűnőket feddettem, hol engedelmes, hol kemeny szoual. Ezec mind ielec az Iteletről, es kezdeti nagyob nogyob veszedelmeknec,

Nagy wrakat tudoc, kiket midőn az VVR Isten paranczolattyabol feddenec, nekiket baluanyozasrol, nekiket ragadozasrol, nekiket reszegsegekről, es fertelmes eletyekről, es miatta engemis vagy meg veretet, vagy meg fogatot, vagy űldőzőc kezekben adot, az vtan rouid nap magoc ioszagoc mind el veztec. Bodog à ki mason tanul. Ez nagy czuda: hogy az ki meg vert, vgy vertec hogy meg holt belé, noha Zaszlos wr volt. Az ki, martaleknac vetet az Feiedelem eleibe, ő meg fogattatot. Az ki ioszagabol ki boczatot, harom varait el veztette. Az ki penig ő magais kezbe adot volna ha kapkatot volna, czuda keppen az mitűl felt, azba esett. A ki kezet fel tűruen őrűlt fogsagomon, es vart hogy ha kezebe adnac, es Processioual keszűlt előmbe, hogy az Dunaba vetessen, az nap vittec hiret hogy el szabadultam, kin nagy soc pay tarsaiual sokaig pironkoduan bankottac. Azert minden meg beczűllye az Istennec igeiet, akar ki predikallyais. Mert ha èffeleket czelekedic itt az Isten egy roszas szolgaiaert, az itelet napian velede, mit fog czelekedni: à mint fogatta Matth: 25. Sapien: 5.

Czuda peldac.

1553.

1569.

1579.

Szent Pal kedig ielt ad az vtolso időről, az emberec gonosz erkőltsekbőlis, monduan: 2. Tim: 3. Ezt tudgyad, az vtolso napokban veszedelmes időc erkeznec, Mert az emberec magokat nagynac beczűliic, fősuenyec lesznec, kerkűuőc, keuelyec, szidalmazoc, szűleknec engedetlenec, hala adatlanoc, istentelenec, szeretet nekűl valoc, alhatatlan beszedűec, patuarkodoc, mertekletlen eletűec, kegyetlenec, aruloc, vakmerőc, fel fualkottac, kic inkab szeretic az testi győnyőrűseget, hogy nem mint az Istent, kic czac szinyet viselic az Istenes eletnec, De maga annac ereiet tagadgyac. Es int minket, hogy mi ezektűl meg oyiuc magunkat, es vgy iariunc mint vilagossagnac fiai. 1. Tessal: 5. Es ha egyebeketis latnanc illy erkőltsekbe, inczűc hogy mas erkőltsbe variac az VR Christust az iteletre. Ezeket az főldi ielekről mondam, Mellyec lelki testi rőttegesec, es soc fele romlasoc. Kikis minket egy felől vgy őruendesztessenekis, mint az fa bimbo az Nyari időnec őruendeztet, Es fel razzanakis Isteni felelemre, es kőnyörgesre, hogy ne hadgyon minket el merűlnűnc amà fele gonosz erkőltsekben, kiről szolanc: hanem mint Noet regen, vgy oltalmazzon minketis az Istenes eletben, hogy igy bizodalmas sziwel mehessűnc minden haboru kőzt ő felsege eleibe. Mert az bűnben merűlt emberec sziue, mindenkor rőtteguen, semmit nem meer varni az Istentűl, Eztűl mi meg oyiuc magunc, es valamidőn akar mi fele veszedelmet hallunc, latunc ez főldennis, gondolkodgyunc az iteletről, es az őrőc veszedelemről.

Emberec erkől cziról.

Harmad Ielec Vizeken, Tengereken tamadnac. Azokot azoc lattyac az kic kőzel laknac az Tengerekhőz. Mijs nagy ar vizeket lattunc, az Duna, Morua, Vag, Tisza miat, kic miat soc vetesec, faluc, emberec veztec. Halloc olly tartomanyokat, holott az tengerec miat sokan el veztec, nihol varakis siliyettec, hegyec repedeztec, essöc miat az szőlőc mind fastul az hegyen ala futamtac. Mellyec mostis szinten vgy nem tőrtinetből valoc, Mint Noe ideiebe az nagy esső es ar viz, es Sodomaba az kenykőues esső. Nihol mostis veeres essőis leyel. Ezec legyenec szonc az Egi, Főldi, Vizi ielekről.

Vizi Ielec.

Vadnac soc tőb egyeb fele bizonsagokis kic minket tanîtnac arra, hogy bizoñyal es mayd mayd el vegeztetic ez vilag. Mint az szent Illyes szaua, ki azt mondta, hogy à hatodic ezerbe leñe vege ê vilagnac: Sido Mester Sanhedrin iria ezt. Es à Daniel prophetalasa, hogy az Negyedic birodalomba, mikor az ket labra szakadna, es azis Agyaggal elegy lenne, ackor romlana el è vilag. Dan: 2. Es vgy lett, mert ket fele Czaszaron all most ez vilag, es szinte fotta fele. Szent Palis prophetalt, hogy az Antichristus el iőuese vtan, hamar vege lenne ez vilagnac, Melly szakadast szerez, es űlne az Isten Egyhazaba, magat tizteltetuen, kit az VR az ő igeieuel rontana, Es imè vgy lòtt, Mert az Euangeliom mind ez vilag szerte predikaltatic annac romlasara, es bizonsagulis. Mert az VVR az szerint teszen iteletet, à mint az ő igeie tanîtot. De vgyan szem latomastis az ertelmesec eszekbe vehetic, hogy naponkent alab szal ez vilag es romolton romol, es szaradton szarad, es erőtlenedic mint az ember.

2. Tessal. 2. Tőrőc es Papa, ellenkezic Christussal kic Ielec szerint romolton romolnac. Matth 24.

MASODIC AD VENT VASAR NAPRA.

Masodic Vrnapi Euangeliom az

Intes.

Tehat mierthogy immar igen el kőzelget az Istennec orszaga, az mint mind Egi, Fôldi, Vizi czudakis ielentic, Es bizonnyal vegenec kel lenni, ez vtalatos vilagnac, azert az kic istentelenec voltac, immar fellyec az Istent, es iobitsac meg eleteket, Mert valakic az bűnben vakmerő keppen edeskeduen heuernec, azt nem vtallyac, az Istent nem felic, nem kőuetic, nem engeztelic sz: Fia altal, azoknac minden ielec rőttentesek re vadnac, es lesznec, es iob volt volna bar soha ne szűlettec volna, à mint meg latyuc az ő iszonkodasoknac ideien, mikor őszüe kolczoluã kezeket mindenec àfelec, si wnac riwnac. De à kic Istenhőz ternec, azoknac az ielekis őrőmekre es vigaztalasokra lesznec, kic hamar felis serkennec, akar Egi, akar Fôldi, akar Vizi romlasokat lassanakis, Sőt akar czac az Isten igeienec inteset es fenegeteset hallyakis. Bodogoc ez felec. Iollehet sokan az nyomorusag alat veszic leg inkab eszekbe magokat ezekis, mind az altal bodogoc. Kiknec minemű vigaztalasokis legyenec, Im arrolis szoloc, nagy őrőmekre, Mert meeg az sanyargatasis vgy epithet, ha az mellet az Isten igeiet tanullyuc, es kőnyőrgűnc. Ez legyen szonc az Ielec altal valo fel serkentesekről.

MASIC TANVSAGROL.

Az hiuec vigaztalasirol az itelet felől.

MAsodszor nagy szep vigaztalast ad itt à mi wrunc Iesus Christus az ő hiueinec, kic ez vilagon sockeppen nyomorgattatnac, es kic ez vilag romlasanac soc czudait es ieleit almelkoduan haszonnal nezic. Iollehet egy sints akar melly erős hitűis à ki ezeknec rőttenetessegi miat meg ne szomorogyec, De az VR őket igy biztattya:

1. Előszer, hogy meg lattyac az embernec fiat iőni.
2. Masodszor, hogy nagy hatalommal.
3. Harmadszor, az ő meg valtsagokra.

Bizony embersegebe meg lattyuc à mi meg valtonkat, mint atyank fiat, ki altal soc iotvettűnc.

Előszer mondam igy vigaztal az VVR minket, hogy mi meg lattyuc az ember fiat iőni. Ennel nagyob vigaztalasunc nem lehet, mint hogy az Istennec fia emberre lőtt, ki minden ember bűnteteset magara vette, mind ê vilagert meg holt, hogy mind azoc valakic beñe hisznec, el ne vezszenec az ő bűnőc miat, hanem őrőc eletyec legyen ő altala, Ioan: 3. Isten előtt meg igazullyanac, Istentől szent Lelket vegyenec, Istennec keduebe legyenec, Istennec őrőkősi es Christusnac őrőkős tarsai legyenec, az ő tellyes voltabol keduet vegyenec keduert. Ioan: 1.

Ez embernec fia iő el az iteletre, ez iteli meg ez vilagot, az ki minket meg valtot à mi bűneinkből, es ki ittis è vilagon hirdette nekűnc bűnűnc boczanattyat, es azt hozzanc kapczolta az ő igeienec tanîtasaual, az ő szolgaianac oldozattyaual, az ő kerezt vizenec, es az ő szent Vaczoroianac eleseuel, es az ő szent Lelkenec zalogiaual, es belső czelekedetiuel, mondom hozzanc szoritotta ezt, hogy ő altala bűnűnc boczanattya vagyon, Isten előt igazac vagyunc ő altala, es őrőc eletűnc leszen, kit mi hittel es bizodalommal fogtunc el tűle, kiert őrőmmelis szolgalunc ő neki, es meg feszettyűc az mi gonosz testi keuansaginkat, hozza valo szerelműnkbe, kedueskeduen ő neki, es igyekezuen erőtte mindenekbe tiztelni az VVR Istent, es mellette mindeneket el tűrni, erre naponkent segituen az ő szent Lelke altal: Mondom az ki azokat mielte es mieli az embernec fia, az iő el ez vilagot meg itelni.

Roman: 8.

Kiknec nehez à Christust latni.

Kiczoda az, az ki illy draga io teuòt nem latna őrőmest? Czac azoc az kic ő vele ellenkeztec, őtet vtaltac, kergettec az ő igeiebe es hiueibe, es kic benne semmit nem biztac, mas iduőzitőt es szabaditot kerestec, Es kic az ő neuet alnokul hordoztac tsac szaiokban, kic az Istenes eletnec czac szinyet viseltec, es annac ereiet meg tagattac, Es ő tűle sem bűn boczanattyat, sem szent Lelket, sem kertec, sem keuantac. De viszont minden hiuec, kic őtet meg ismertec Isten Fianac lenni, bizony Istennec es bizony embernec, mi atyankfianac, mi baratinknac, mi iduőzitenknec, mi szoszolonknac, mi kőzbe iaronknac, Mondom, mi es egyebec mi felenc, semmit inkab nem ohaytunc mint őtet hamar meg latni, à mint szent Palis keuankozic vala, hogy hamar egyűt lehetne vele.

Ioan. 1.

Phil. 1.

Az hiueknec minemű az Christus latasa Exod. 20.

Nem olly lesz kedig az ő latasa az hiueknec, mint Moysese vala az Israel előtt, ki az Isten tőruenyet nagy rőttenetesen, kőw Tablakon, fenyes tűndőklős ortzaual à tűzes Sinai hegyről, hozza az Israel fiainac eleibe, es miatta el reműlenec azoc, Hanẽ mint

kegyel-

kegyelmes atyankfia,ki be tőltettte az Iſtennec Tőruenyet,eppen mi erőttűnc, engedelmes ſzíwel tekent reanc, à mint Peterreis, à ki őtet meg tagatta vala, es az vtan ſira rayta, Es mint Magdolnarais, Zacheuſraís, amaz Toluayraís, Tbamaſraís, kic őtet az ő bűnőc ellen ſegitſegűl hiwtac, Illy engedelmes es kőnyőrűletes tekintete leſz az Itelő Bironac az itelet napian az hiuekre. Ez legyen elſő vigaztalaſunc az VR el iőueſeről, hogy azon emberſegbe iő el az mi wrunc Ieſus Chriſtus, kibe eleget tőtt az mi bűneinkről, es hirdetet nekűnc bűnűnc boczanattyat, kit ha el vettűnc, hat őrőmmel el mehetűnc ő eleibe. Kire valo tekinteſűnc, rea valo nezeſűnc, meg mondhatatlan őruendetes leſzen: mondom hogy lattyuc azt, az ki minden bűnteteſűnket magara vőtte, kinec meg valtſagaba mi az előttis edeskeduen, keuantuc őtet. Ezt midőn lattyuc, igen nagy őrőműnkre leſzen. Czac ez főldennis io tőtt wrunkra,hadnagyunkra, meg ſzabadítonkra melly nagy őrőmmel nezűnc, Hat az ki lelket, teſtet, veret adta, hogy meg ſzabadítana az őrőc halaltul, oh ki kedues leſz az hiueknec. Magdolna kiből het őrdőgőt űdzet volt ki, Es az Apoſtoloc czac az fel tamadas vtan nis, melly nagy őrőmmel lattac, oluaſd meg ſzent Ianoſnal, Ioan: 20. Ez legyen azert az ſoc ez vilagi haboru kőzt egyic vigaztalaſunc, hogy ackor meg lattyuc az embernec fiat. 2. Cor. 3.

Maſodſzor ezis nagy vigaztalaſoc az hiueknec, hogy ackor el iő nagy hataloműal, es nagy diczőſeguel. Nem vgy mint elein alazatos nyomorultul, mint ki mas Iſtallo iaba ſzűletet, hazaiabol ki űdzetet,ſzidalmaztatot,artzul czapdoſtatot,veretet,meg feſzitetet,meg őletet, Eñec ackor igy kellet leñi,à mi meg valtſagunkert. De iműar ez vtan onnan iő à houa ment, az Atya Iſtennec iobiarol: Az ő ſzent Atyaual es ſz:Lelkeuel es mind az mennyei ſzent Angyalockal, es minden mennyei ſeregeckel egyetembe, minden mennyei erőuel es hatalommal. kinec paranczolattyara az Angyaloc fuyiac az Trombitat, es az ő neueuel kialtyac: Kellyetec fel halottac, iertec elő az iteletre. Es minden őrdőgőc, minden Angyaloc, minden emberec teſteſtűl lelkeſtűl,elő allanac az iteletre, es valamint ki mondgya mindennec Sententiaiat, azba marad mind őrőckőn őrőcke. Ez melly nagy hatalmaſſagual, fenyeſeguel, diczőſeguel, erőuel, meltoſaggal, tizteſſeguel, beczűlettel, hatalommal es felſeguel legyen meg, moſt ſoha ſenki meg ſem gondolhattya. *Az mi regi alatos kiralyunc. igen nagy diczőſeguel iő el az neletre.* Luc. 24. 1 Teſſal: 4.

Ezben noha megis reműlnec az hiuec, De viſzont őc hamar iſmeg meg vigaztaltatnac: Midőn lattyac hogy ő reaioc kegyelmeſen tekint, es őket iob felől allattya, es ez ſzoual hiwia: Iertec el en Atyamnac aldotti, biriatoc őrőkſegűl az orizagot, ki nektec ſzereztetet vilag kezdetitűl fogua. Ackor fenlenec az igazac mint az Nap, az ő nagy ereieben, es leſznec ollyac mint az Angyaloc, Sőt mint ő maga az Iſten őrőckőn őrőcke. De iay ki ſzőrnyűc leſznec az Iſtentelenec, kinec tűzőc es fergec ſoha meg nem aluſzic mind őrőckeis, es az őrdőgőkhőz haſonlatos rutac leuen,velec egyetembe kinlodnac mind őrőckőn őrőcke, bűzzel, kinnyal, faydalommal, ſetetſeggel,iayial,panaſzual,ſiuaſſal,es riuaſſal,kezeket őſzue kolczoluan, mind firfiac,mind aſzonyoc, mind nagyoc mind kiczinyec, Kire őket igaz iteleti ſzerint, el kűldi az mi wrunc Ieſus Chriſtus, illy ſzoual: Eregyetec atkozottac az őrőc tűzre, melly keſzitetet az őrdőgőknec, es az ő Angyalinac. Ezt latuan az hiuec annyual inkab őruendeznec az ő meg valto Chriſtuſoknac io teteben, ki őket amaz nagy veſzedelemből meg ſzabadította, Es erőtte tiztelic,diczeric az VVR Iſtent, mind őrőckőn őrőcke. VVram ſerkents fel erre bennűnc,Mert noha hallyuc ezeket,de mayd iſmet à teſt, az ő kenyeſſege, ez vilag, az ő gonoſz peldaia, az Satan,es az ő alnokſaga, el akariac velűnc feleytetni, Sőt nemellyel megis czufoltattyac ezeket, az ő őrőc ſiralmokra: De te wram ne hadgy minket, eſmeriűc meg az te hatalmas es diczőſeges el iőueſedet, es azt varhaſſuc őrőmmel. *Az hiuec őrőmeMath. 22. 1 Ioan: 3. Az hiteleneknec ſiralma. Eſa. 66. Mar. 9. Matth. 25. Ohaytas.*

Harmadic draga vigaztalaſunc ez, Hogy ackor leſz az mi tőkelletes meg valtſagunc, es ſzabadulaſunc. Erről az VVR igy ſzola: Mikor ezec kezdnec lenni, fel nezzetec es emellyettec fel feieteket, mert el kőzelget az tű meg ſzabadulaſtoc. Noha immar egyſzer meg valtattunc, es meg ſzabadultunc az bűntűl, őrdőgtűl, halaltul, annyibol: hogy az bűn immar nem tulaydonitatic mi nekűnc,hanem ha egy nap hetuen *Tellyeſeggelmegſzabadulnac à hiuec ackor mindengonoztul.*

Masodic Vrnapi Euangeliom az

Luc. 17. uen hetszer kerükis bününc boczanattyat az Chriſtus Neuebe, meg adatic: Es az ördög ellenis ſoc keppen oltalmaztatunc ő altala, es az őrőc halalra ſem ereztetünc, es
Gal. 5. ſzent Lelec altalis ſora ſegitetünc, Roman: 8. De miert hogy bünbe fogantattunc, azert megis az bün bennünc lakozic, es az erőſſen ſzorongat, es tuſakodic az ſzent Lelec ellen, es ſokſzor elis eyt, es az miat az őrdögis ſockeppen rőttent es ijezt, Sőt ſok ſzor erőlte megis oſtoroztatunc, Ez vilagis pedig ſoc keppen, hol gonoſz peldaiaual hol kegyetlenſegeuel haborit, es nyomorgat meg moſtan. Azert ackor leſz az mi tőkelletes meg valtſagunc, es ſzabadulaſunc mind ezektűl: mikor lattyuc az embernec Fiat iőni à felhőkben, nagy hatalomnal es diczőſeguel, Ackor vege leſz fottig à bün nec, meg adatic az őrőc igaſſag, ſzinről ſzinre meg lattyuc az Iſtent, tőkelletes bőltſec, eppen tiztac, ſzentec, es veg nekűl valo bodogoc leſzünc, Matth: 5.

Int azert az mi kegyelmes meg valtonc: Hogy mikor latunc valami ieleket, akar
A ielec mire intic az hiueket: Egen, földőn, ottan fel emellyűc az mi feiünket, ottan fel tekinczünc az menyekben, à honnan variuc az mi meg ſzabaditonkat, Es mint ez vilagbannis, midőn ki kelletre lattyuc hogy az fac bimboznac, es ki fakadoznac, auagy palitoc, fűuec, viragoc wyulni kezdnec, őrűlünc tuduan hogy mayd Nar fog lenni, az nagy fagyos, deres, hauas, vizes, haborgo Teeli idő vtan, Es elő iő az nagy ſzep melegitő meg ekesitő, zőldellitő, teremtő es eltető Nyari idő, kibe mindenec meg wyulnac, meg eleuenednec, ſoc allatoc, vadac, madarac, barmoc, Tyukoc, ludac, boriuc, baranyoc ehlenec, ſoc ſzep kerti mezei, ſzőlői vetemenyec neuekednec, es wyonnan iſmet az meg ehezet, fazodot, ſzegenyec meg melegitetnec, eltettetnec, es az gazdagoc wyobban meg gazdagodnac. Ha ezeket eſzünkbe iutattya egy kis fa bimbotska, es őruendeztet rayta, Sockal inkab eſzünkbe iuſſanac az őrőcke valo ioc, mikor arra valo Egi Földi ieleket latunc. Melly mennyei ioc ollyac, kiket it, ſzem nem latot, fül nem hallot, es elme meg nem gondolhatot.

Tudom en, ez mi iz ű. Mikor czac ez vilagonis rőttenetes büdős, kigyos, bekas, hewſeges, auagy hidegſeges tőmlőtzbe, ehen ſzomian halalra tartatnal: Es hired iőne, hogy az te wrad, kiralyod, baratod, atyadfia nagy erőuel iőne, hogy ki venne az te fogſagodbol, Nemde czac aligſag varnadé az ő el iőuetelit, Ha kedig immar ertened ott letet, es hallanad hogy az Vaſas kapukat vagattya az tőmlőtzről, az à zerges, czattagas, nemde nem nagy őrőmedre volnaé: Igy mijs akar melly nagy ſzőrnyű ieleket, egi, es földi czudakat, Napban, Holdban, Czillagokban, az emberec kőzőt, dög halalt, hadat, ver ontaſt, viſza vonaſt, hamis tanitaſt, eretnekſeget, feslet eletet, gonoſz erkőlczet, pogan rablaſt, ar vizet, ſillyedeſt, es akar melly nagy ſzőrnyű zurzauart, romlaſt laſſunkis, De mi kic meg bekeltünc az VVR Iſtennel, kic meg vtaltuc à mi bűneinket, kic ſzüntelen engeztellyűc es meg kőuettyűc az VVR Iſtent, kic bizunc czac az Ieſus Chriſtus halalaban, kic az ő Neuebe ſzent Lelket kerünc: Mi mondoc, mihelt hallunc, latunc valami èffele ieleket, ottan fel emellyűc az mi feiünket, es variuc őrőmmel az mi meg ſzabadito mennyei Kiralyunkot: Ha ſzinten azoc kőzőtt akar dögben, akar tőmlőtzben, akar fegyuer miat vgy halnankis meg, mint ſzent Iſtuan, ſzent Lőrintz, ſzent Peter, ſzent Pal, Kereztelő ſzent Ianos, es tőbbekis meg holtac feguer miat, Azt mi
Matth: 7. tſac vtnac es ſzoros aytonac tarczuc, ki altal be megyünc az őrőc eletre, Es el hidgyűc hogy ez vilagi nyomorgataſi nem egyenlőc az diczőſeghőz, melly ez vtan meg ielenic mi nekünc. De ezt mi ſzep keſzűlettel variuc, kirőlis mayd ſzollyunc. Most laſſuc mit beſzellenc. Harom keppen vigaztala Iduőzitenc az ő hiueit ez Euange-
Rom. 8.
Summa. liomba: Előſzer hogy meg latnac az embernec fiat, ki az ő bűnekert meg holt, őket az bűnből es karhozatbol meg valtotta. Maſodſzor, hogy őtet az Iteletkort nagy hatalommal latnac, mint ez egez vilagnac diczőſeges wrat. Harmadſzor hogy ackor ő altala tellyeſſeguel meg ſzabadulnanac, minden fele nyomoruſagokbol. Immar ſzollyunc az Harmadic Tanuſagrol.

HARMADIC TANVSAGROL.

Az vigyazaſrol es keſzűletről, az az; Az bűnnec el tauoztataſarol.

Arra

ARra így inte az VVR: Meg oyiatoc magatokat, hogy valaha az tű ſziuetec meg ne nehezedgyec, tobzodaſual, es reſzegſeggel, es ez vilagi ſzorgalmatoſſagual. *Minemű keſſűlet variuc az ittas letet.*

Vigyazzatoc minden időben kőnyőrőguen, hogy meg menekedheſſetec mind azzoktul, mellyec kőuetkőzendőc, es alhaſſatoc az embernec fia előtt. Ez az Iſten akarattya hogy az bűnős meg teriен es ellyen, Ezech. 18. 33. Mert ő felőtte igen gyűlőli az bűnben heuerőket, à mint Dauid mondgya Pſal: 5. El vezted mind azokat kic alnokſagot czelekeſznec. Es ſzent Palis mond: Roman: 8. Ha teſt ſzerint eltec, meg haltoc. Az wris az Iteletkoris ezt fogia mondani ſoknac, kic azt mondgyac: VVram nemde az te Neuedbe predikaltunke es ſoc czudakat mieltűnke? De mond nekic: Nem eſmerlec tűteket, tauozzatoc el tőlem, kic alnokſagot czelekeztec. Es iſmet: Ennem, innom, ruhazatot, ſzallaſt nem adatoc, &c: ennekem, az az, az en nemembe, Eregyetec azert en tűlem. *Vtal az Iſten minden bűnt. Matth. 25:*

Tehat ſenki meg ne hadgya magat czalni hizelkedő ſzoual, Mert az ki bűnt miel, őrdőgtűl vagyon: es bizonnyal az Iſtennec haragia ſzall az engedetlen fiakra, Es minden gonoſz czelekedeteknec ſzegyene, ſzidalma leſz. Vilzont tizteſſege es diczerete minden io czelekedőnec, Mondom à ki azt az iot czelekedi az kit Iſten hagyot: Hogy magat meg alazza, ſzent Fiaba bizic, az altal kőnyőrőg, iozan, igaz, tizta eletű, &c: Az ki azert az előtt baluanyozo, baiolo, hitetlen, ſopo, parazna, reſzeges Iſten igeie vtalo, karomlo, főſueny, telhetetlen volt, Immar meg teriен az ő Iſtentelenſegeből. Az ki kedig ez előrtis felte az VVR Iſtent, es tiztelte az ő ſzent Fia altal, ez vtannis meg ne rőſtűllyen azban, hanem mint az eſzes Szűzec ſzűntelen egetic lampaſokat, Es mint az őt, es ket Giraual kereskedőc, mind addig ſzaporittyac az ő wroc marhaiat, mig haza iő: Mijs mind vegig az Iſteneſſegbe meg maradgyunc. Ezert, hogy az wrnac vtolſo napia, vagy halalod oraia, hirtelen read ne ſzallyon, mert mint az Tőr hirtelen czapanodnac azoc ſokra. Erről mindennap ſzem latomaſtis nagy dolgokat latunc, hallunc. *Eph: 5: Rom. 2. Az io czelekedetec czac à tiz paranczolatbol tanuld. Matth: 25:*

Sokan egy Ieeg czap miat, egy ſzőlő ſzem miat, egy ſzőr ſzal el nyeleſe miat meg halnac. Sokan hirtelen ſeguel el veſznec, mint, 1578. eztendőbe, Beczbe egy Lakatgyarto ſzolgaia apronkent ſzakadozot hirtelen az műhelbe, es foltonkent talaltac, es nem tudgyac mitűl. Amazis, ki egy Pohar Bort akart innya, es az Haz rea gyuladuan le eſic pelda erről. Sokat Aztal felett el űtt à Gutta, korſag, es ottan meg hal. Soknac nyaka ſzakad louarol, hirtelen altal lőuic, haz dűl rea. Melly feleket ſoc fő emberekenis lattam tſac enis. Azert int az wr monduā: Vigyazzatoc minden időbē. *Hirtelen valo es ßedelmec.*

Az vigyazaſoc penig ſoc felec, mint egyic ez: 1. Hogy az Iteletet mindennap variuc. 2. Maſic hogy az Iſten igeiet mindennap tanullyuc. 3. Az Iſtent naponkent eſmerni, ötet felni, benne bizni, ſzeretni, tűrni ſzokiunc. 4. Iozanon, tiztan, Iſteneſen elni igyekezzűnc. 5. Előbi gonoſzt el hagyuan, iot kezdgyűnc. 6. Az Chriſtusban erőſſen bizakodgyunc, mert gyakran elis eſűnc. 7. Mindennel bekeſegeſec legyűnc, Sőt az ki meg bantottis, annakis haſznalni igyekezzűnc. 8. Szűntelen imatkozzunc. 9. Az mi tulaydon Tiztűnkben hiuen el iariunc. 10. Es az Ieſus Chriſtus erdemebe valo bizodalomba hallyunc meg. Ezekre nem ereztene az teſt, az őrdőg, ez vilag, De mind ezekben ſzűkſeg magunc ſzinten vgy fel raznunc, mint az kiknec ſoc dolgoc vagyon, es erőuelis fel razattyac magokat az alombol. *Tiz nemes dolgokban valo vigyazas.*

De moſt ez mai Euangeliomba ezec kőzzűl, kiualt keppen haromrol emlekezic az mi wrunc Ieſus Chriſtus, es arra erőſſen raz es ſerkenget, nyiluan azert: hogy tutta, hogy azokba vilag vegezeti ſele ſokan vetkeznenec, el merűlnenec, es ſokan miattoc el veſznenec. Melly harom dolgoc, imez harom Paranczolathoz valo: Ne paraznalkodgyal, Ne Orozz. Iſten Neuet heaba ne vedd. Kikről rőuideden ſzollyunc. *Harom felé vigyazas.*

Elſő Vigyazaſrol.

Előſer int Iozanſagra, es merteklets eletre: Hogy tobzodas es reſzegſeg miat meg ne nehezitſűc eſzűnket, ſziuűnket, teſtűnket, Kiből noha fő keppen nagy teſti tunyaſag es buiaſag kőuetkőzic, De ſokan megis ſzegenyednec, lopoua, toluayia, h[a]zugg[a]- *Iozanoc legyűnc, ne reſzegeskedgyűnc, kiből buialkodaſis es minden teſti tunyalkodas kőuetkőzic:*

Masodic Vrnapi Euangeliom az

zugga, alnocka leſznec miatta, Sokan az tobzodas es nyalankodas miat olly tunyac leſznec, hogy Iſtennec igeiet meg vtallyac, nem tanulhattyac, Sokan paraznaſagra geriedeznec miatta, ſoc vndoc ſzolaſoc, ſzitkoc, es ſoc veſzedelmec leſznec miatta, Es igy az Iſtent nagy haragra indittyac miatta. Tudta penig az Chriſtus nyiluan, hogy ez vilag vegezeti fele, mind kiralyokat, wrakat, nemeſeket, paraztokat, ſzolgakat, kazdagokat, ſzegenyeket, firfiakat, aſzonyokat, iffiakat, veneket, papokat, predikatorokat, torkoſſocka, reſzegeſecke, es mertekletlen eletűecke tenne az ördög, kic nem hogy bűnnec tartanac az reſzegſeget, az lakaſt, de inkab tiztelkednec vele, es azert azonokra maſtis intenec ſzep ſzauockal, ſzolgalatyockal, baratſagockal, es fenyegeteſeckelis. ördög tagiai êffelec. De Chriſtus wrunc inti az ő hiueit, hogy ez atkozot bűn ellenis, erőſſen vigyazzanac ők: Mert az reſzegſeg midőn őket eztelenne, bolonda tenne, vgy az bolond főuel, nem viſelhetnenec gondot az ő őrőc iduőſſegekre, à mint az reſzeges czac ez vilagi vigyazaſra ſem io, akar mi dolograis ſemmire kellő, Az felőtt az ſziueketis meg nehezitene, hogy az Iſtent ſem felnec, ſem ſzeretnec, ſem benne nem biznanac, Es mind lelkeket teſteket erőtlenne tenne, hogy az ördög ellen ſemmibe ne alhaſſanac, hanem valami bűnre őket indittya, ottan rea mennyenec, ſoc bolond kerkőueſre, czaczogaſra, ſzitokra, buiaſagra, paraznaſagra, hazaſſag tőreſre, verekedeſre, es akar mi egyeb vndoc bűnőkre. Meeg eſzes emberneknis penig, nagy gond magat à bűntűl meg oni, az Iſten igeiet igaz ertelemmel tanulni, arról gondolkodni, Iſtenben bizni, aitatoſon imatkozni, ördög ellen vigyazni, à haragot, iriggſeget, buiaſagot, hazugſagot meg birni, Hát az ki eſzet, ſziuet meg nehezitette, az, ſockal inkab erőtlenb minden iora, à mint ſzem latomaſtis meg tettzic, czac az kilső creiebennis, hogy egy kis gyermekis le taſzittya az reſzeg embert, es az ſarba dűl, es ſoc megis fulna ha mas fel nem emelne. Ha teſteben illy erőtlen, lelkebe ſzazſzor erőtlenb, kit à mint kiuűl pőknec es vtalnac, neuetic, es rőhőgig az emberec, vgy lelkenec erőtlenſeget, es bolondſagat neuetic es katzagiac az ördögőc, es azon igyekeznec, hogy ollykor ſzakaſzac nyakat, mikor reſzegec, auagy az miat agyokba meg foyczac, auagy Aztal felőtt altal veriec. Iay kedig azoknac, mert abban iteltet nec, az mibe talaltatnac. Erről ſoc Hiſtoriakis vadnac: Atilla Kiralyrol, Holopherneſről, es moſtani wrakrolis, es ſoc korczomaſokrol, es dőſőlőkrőlis, Az hiuec azert eztűlis igen oyiac magokat, hogy ſenki baratſagaert meg ne reſzegedgyec, ne torkoſkodgyec, kelletlen ne egyec, Aztal felőtt ſokaig ſenki ne heuerien, teſtet czac nyalakodo etellelis meg ne nehezitſe, eztelenne, betegeſe magat ne tegye, es az iduőſſeges vigyazaſoktul ha lehet, czac egy Tyukmony fűltigis el ne ſzakazſza, hanem minden korő eſzeſſen variac az ő iduőzitő wrokat. Ha kedig valahogy meg czalatkoznanac, valemelly atkozot emberec, es ördög miat, meg kőueſſec az VVR Iſtent, es igen hamar meg iobitſac iozanſagra, es mertekletes etelre eletyeket. Ez lőn első inteſe az wrnac, az mai Euangeliomba. Kire bizony nem intene illy felſeges VVR illy ſzorgalmatoſſagual, ha nem tudna nagy artalmadat az reſzegſegből. Kinec tanaczat az ki meg fogadgya, bodog az. Kiről az regi Prophetakis es az Apoſtoloc igen kemeny fenyegeteſeckel ſzoltac, Eſa: 5. Roman: 3,

Masic Vigyazaſrol.

Meg elegedet Biiünc legyen, Ne telhetetlenkeczyünc.

Masodſzor inte az VR az ő hiueit meg elegedet ſziwre. Hogy telhetetlenſeg miattis meg ne nehezednec elmenc, ſziuűnc, lelkűnc, teſtűnc. Kiből ſoc fele orzaſoc, gyolkoſſagoc, hamis pőrpatuaroc, es ſoc egyeb bunőc tamadnac. Niluan tutta az wr, hogy ez vilag vegezete fele, ezzelis az ördög ſokakat, el veztene, Az mint lattyuc hogy ſoc wrac, nemeſsec, paraztoc, predikatoroc, birac, aroſoc, firfiac, aſzonyoc, eyiel nappal nagy hitetlenűl futtyac czac ez vilagi eletet, ruhazattyat, friſſeget, meitoſagat, kazdagſagat, Sokan ſockeppen tőreduen mit egyenec, gyanac, miuel ruhazzac magokat czeledeſtűl. Kiket olly nagy hitetlenűl futnac, mintha Iſtennec egy ſzal gongya ſem volna reaioc, es azert, mind Iſten igeie tanulaſat, Iſtenhőz valo könyőrgeſet, Iſtenben valo bizodalmat el hadgyac ezec miattis, Sőt ſokan feltuen hazokat, ioſzagokat,

gokat, megis tiltyac hogy köztöc ne predikaltassec az Isten igeie, es igy meg tagadgyac az VVR Iesus Christust, noha öc azt szepitic. Nekic czac susogiac. Sokan nem hogy idegen nyomorultakot, de edes atyokfiakatis, sőt szűleicketis nem meric meg segitení, hitetlen telhetetlenségec miat, Es mindenűt ragadoznac, ki erőuel, mas nyuzassal, ki hazugsaggal, ki hamis itelettel, ki czalard kereskedessel, Ezec mind lopoc Isten előtt, Sőt az telhetetlenségből niluan valo lopasokis, toluaylasoc, egy massra tőresec, egy mas öldökleséc, es soc ezer bűnöc tamadnac. Effelec vigyazhatnake iduösse gekre: Tautul esstenec attul, Mert az öeszec annira visza fordult az mennyei vigyazastul ez földire, à mint az reszeges embernec visza fordult az agya. Azonkeppen szíueis el idegenedet az Istentűl, es az örőc elettűl. Azert azon igyekezic az ördög, hogy ackoris penzt, ezűstöt, aranyat, perpatuart, hamis iteletet, hamis singet, merteket, forgassanac eszekben, mikor meg kezdnec halni. Es azert valamibe talaltatnac, azba iteltetnec. Nemellyec penig egy mast meg lesic, perpatuaroc miat, es hirtelen meg ölic az gonosz szandec közt, Es ki egy keppen, ki mas keppen veesz az telhetetlenség miattis. De az hiueknec igen szep Regulat ad az Christus: Hogy elöszer min- *Regulaioc az hiueknec.*
dennap kereséc menyeknec orszagat, es annac igassagat, az vtan mindenec meg adatnac ö nekic. Első dolgod mindennap, hogy hallyad, oluasd, gondolkodgyal Isten paranczolattyarol, ki ellen minden szem pillantasban, akar viyni az test, az ördög, è világ, De te tu lakodgyal minden keppen ellene, es fő keppen könyörgéssel.

Es vntalan keresd meg az te igazulasodat, az az, az Christus altal bűnöd boczanattyat, es kery szűntelen szent Lelket minden iora. Ebben soha meg ne faradgy holtig: Ez mellet iary el az te tulaydon tiztedbennis, akar predikatorsag, feiedelemség, czaladossag, kereskedes es akar mi legyen. De ahoz ne ragazkodgyal mint ha czac az tartana, hanem bizzal az VVR Istenben: keues aldomasatis vedd io neuen, es vary többet naponkent, à mennire ez arnyec eletedet be ered vele. Ha sokad vagyon, legy io Safar abbol, Akar soc kedig es akar semmid ne legyen, Minden örömed czac az legyen, hogy az VVR Isten meg valtot szent Fia altal, es mayd el iö az te meg szabaditasodra, fel tamazt, es az örőc eletre viszen. Ez Regulanc ez vilagi eletünkben, Igy intetenc az telhetetlenségnec el tauoztatasara. Kiről oluasd az prophetakatis, Esa: 1.2.3.4.5.14. Psal: 44.46. Es többeket. *Salomonis az ö predikallo könyuebe szepen tanit ezekre.*

Harmadic Vigyazasról.

Vtolszor inte az VVR az imatkozasra, monduan: Könyörögietec, hogy meg menekedhessetec mind az veszedelmektűl, mellyec követköznec, es alhassatoc az embernec fianac előtte. Az könyörges meg keuantatic imez paranczolatbannis: Istennec neuet hiaba ne vedd. Melly könyör ges az mi leg erősb vigyazasunc, es à mi erős Varunc, paisunc, fegyuerunc, oltalműnc. Mert mierthogy termezet szerint bűnösöc vagyunc, azis retteget bennünket, es gyakran nagy erőtlenségünc miat elis esűnc, es annival inkab el röttenűnc, kic miat megis ostoroztatunc, es ottan azt vellyűc, hogy immar el veszűnc, Azert mihelt lattyuc ez vilagnac haboruiat, auagy mihelt raytunc az ördög, öttan el lankadnánc ha az VVR nem segitene, fel nem emelne, nem támogatna, es meg nem erősitene. De az mi wrunc Iesus Christus igerte, az mi bűnűnc boczanattyat, hetuen hetszeris egy napra, et aianlotta magat, es az ö szent Atyat, es az ö szent Lelket soc keppen mi nekűnc, ö velünc leuen, ki arthatna mi nekűnc: Tehat szűntelen à hiuec könyörögienec, hogy ö felsege birion bennünket, hogy el ne esűnc valami fertelmes bűnbennis, tobzodasban, reszegségben, telhetetlenségben, buiasagban, paraznasagban, hitetlenségben, baluanyozasban, Es keszitsen ö felsege ö magabenn ünc, hogy mindennap keszen variuc az mi wrunc Iesus Christűsnac diczőseges el iövetelit az iteletre, Es adgyon olly idueſſeges ki mulast, olly hitet, bizodalmat, es batorsagot, hogy örömmel alhassunc az ö Itelő szeke előtt. Erre segitsen ö szent felsege mindnyaiunkat, Amen. *Mindenkor imadkozunc.* *Rom: 8.*

MIT TANVLANC:

AZ mi wrunc Iesus Christus szola ez Euangeliomba, az Iteletre valo iöveteleről, hogy az, olly diczőseguel lenne, mint mennyei es örőcke valo Kiralyhoz illenec,

Masodic Vrnapi Euangeliom az

Kire olly keszűlettel iöne, hogy arra fel tamaztana mind az egez vilagot, es ôket meg itelne: Az hitetlen istenteleneket, kic ô altala az bűnből Istenhöz nem tertec, itelne örök karhozatra, örök riuasra es siuasra: Az meg tert hiueket itelne örök eletre, örök tiszteseges, es nyugodalmas, es veghetetlen örömre. Erről szola elsö reszebe.

Masodszor szola à Ielekről, kic minket minden oraba serkengetnenec arra valo vigyazasunkra, Mert az VVR Isten nem czac predikaltattya mi nekünc az iteletet, hanem arra intö ieleketis mindennap mutogat, hol az Egben, hol ez földön, hol az vizeken, Es igy tetet tudomant es bizonsagot minden teremtet allatockal, hogy ö nem oka senki veszedelmenec.

Harmadszor meg tanita az VVR, mint kellyen vigyaznunc, Es monda: hogy meg onanc magunkat Tobzodastul, Reszegsegtül, es è vilagi eletre valo Szorgalmatossagtul, az az, Iozanoc es meg elegedet sziuüec lennenc, es szünteſen könyörgenenc minden fele szükségünkert, es minden oraba keszen varnanc az mi ki mulasunkot.

Negyedszer szep vigaztalasokatis tanulanac itt az hiuec: hogy meg lattyac az ember fiat, ki ôket meg valtotta, az emberi testben: De ackor mas dicsöségben lesz: Ki ôket valoba meg menti minden nyaualyabol.

VTOLSO TANVSAGVNC.

Immar legvtol, mind nagy, mind kitsin, tartullyac meg imezeket: es felellyenec rea az kiket kerdec, haromszoris, hogy nem czac hallyac, hanem vgvan megis ertsec, es hogy megis örizhessec. Ezert oztan könyörögiünkis.

KERDES. Ez mai Euangeliom, hitünknec mellyic agazattyarol szola?

FELELET: Erről: Onnan leszen iöuendö itelni, eleueneket es holtakat.

KERDES: Mint érted azt?

FELELET: Onnan, az az, Az Atya Istennec iobiarol, menyből, leszen az wr Christus iöuendö, itelni eleueneket es holtakat, az az, mind azokat, kic az örök eletre mennec, mind kic az örök halalra.

KERDES: Mondgy röuideden egy nihany igeket az mai Euangeliombol, kickel mâstis, magadatis ez vtannis élteſs?

FELELET: Az Iteletre valo vigyazasra, az tiz paranczolatnac erkölczi szerint, illyen igeckel inte Christus wrunc: Meg oyiatoc magatokat, hogy valaha meg ne nehezüllyenec à ti sziuetec, a Tobzodassal, es Reszegseguel, es è vilagi Szorgalmatossagockal, hogy az à Nap tü reatoc hirtelen ne szallyon, Mert mint egy Tör lepi el mind azokat, az kic mind ez egez földnec szinyen lakoznac. Vigyazzatot azokaert minden idöben, Könyöröguen, hogy meltoc legyetec kic meg menekedhessetec mind azoktul, mellyec köuetközendöc, es alhassatoc az embernec Fia elött.

a. Az az. Ne paraznalkodgyal.

b Az az, Ne orozz.

c Az az, Isten neuet hiaba ne vedd.

KERDES: Mit keuan ezekben?

FELELET: Czac imez harom paranczolatrol emlekezic most: Ne paraznalkodgyal. Ne Orozz. Isten Neuet hiaba ne vedd. De ezec mellet keuannya à többiben valo vigyazasunkatis. * Azert, hogy ezekben es mind az többibe megcrösitsen, es meg tarczon az kegyelmes VVR Isten, Ier imatkozzunc.

* Megis mondgyuc el ezeket.

IMATSAG.

VVR Isten mi mennyei szerelmes szent Atyanc, ki az te szent Fiadnac altala, mi nekünc meg ielented, hogy az Meny es à Fold el mulic, es hogy az mi testünkis fel tamad, es mindnyajan az Itelö szeec eleibe vitetünc. Kerünc regedet tarts meg minket az te szent Lelkednec altala, az te igedben es az igaz hitben. Oltalmazz minket bűntül, es az mi kisirtetünkben esestül, hogy az mi sziuünket, etellel es itallal, auagy eletünkre valo szorgalmatossaginckal meg ne nehezitsüc. Hanem mindenkoron vigyazzunc, imatkozzunc, Es az te szent Fiadnac el iöuetelit te benned valo bizodalomal variuc, es ô altala az örök bodogsagra iuthassunc, Amen

Enckünc

EN E Kûnc vto' ezec lehetnec: Vedd el WR Isten rolunc etc: Auagy: Felseges Isten hozzad kialtunc etc. Auagy, Az mi Mesterûnc minket arra int, ßûntelen vigyazzunc, etc. Auagy: Oh melly rôuid: etc. Auagy: Mit bizic ez vilag ô alnoksagaba, etc. Auagy: Emlekezzel meg WR Isten az mi nagy etc:

Dellyesti Tanusagra Intes.

HA Dellyestis meg oluasod: Az ûnnepetis, magadatis meg ßenteled vele, Es sockal nyiluabbannis meg erted soc oluasassal. Ha penig az Iteletrôl meeg tôbbet akarnal tanulni: Az masic Postillamba ezen napra imezeket meg talalod: Miczoda moddal fog lenni az itelet, Miert kell lenni az Iteletnec, Hamar fogê lenniê az Itellet. Touabba:

Az Telhetetlenseg es az Tobzodas melly nagy artalmat ßereznec, hogy nem hadnac vigyaznunc az Iteletre. Minemû dolgokba kellessec vigyaznunc.

Ezec felôt ha megis tôbbet akarß oluasni az iteletrôl, nagy bôwen ezudalatosokra talalß az leg vtolso 27. wrnapi Euangeliomba: Mint legyen iteletyec es karhozattyoc az hitetlneknec. Es mint legyen meg diczôulesec az hiueknec: Ezt melto iol meg oluasnod.

AZ CATECHISMVSROL.

FElôtte nagy ßûkseg mind nagynac kiczinnec, hogy gyakorlya az Kereztyeni tudomannac fondamentomit rôuidedennis, Azert minec vtanna igenkent meg tanultatoc ezten nap, vagy valamelly nap hetetczika Az Tiz paranczolatot. Az Hißec Istent: Az Mi Atyankot: Az Kereztsegnec es az WR Vaczoraianac igeiet:

Immar kezdgyetec el tanulni az Tiz paranczolatnac ertelmet, Auagy rôuideden mind az egeß Tiz paranczolatnac ertelmet mondgyatoc el ma, auagy ez heten egy nap, egy nihanßor. Auagy czac az elsô paranczolatnac bôw magyarazatyat. Mind ket keppen meg talalod az en Catechismusombais, Vgyan ezen Kônywbeis vtol.

Az Tanusag elôt Enekellyetec imezt. Szûkseg meg tudnunc iduôsegnec: etc. Auagy: O Israel ßeretô nepem, etc: Vtol, Az ki akar iduôzulni: Auagy, Diczerd az Istent te hiw, etc.

M. T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Ez Harmad Aduent, masic Vasarnap esic Karaczon elôt

Harmad Vrnapi Euangeliom az HARMAD VVRNAPI EVANGELIOM AZ VVR CHRISTVS EL IOEVETELEROEL.

Harmad Aduent miczoda:

Ez Nap, Harmad Aduentnec neueztetic, Ezis WR el iôuetele napianac, Kibe predikallasra valo el iôuetelet, annac el kezdeset, es arra valo fel allasat ertyûc meg, Es az mellet az ô igaz Christus voltatis.

EZKORRA VALO ENEKLESROEL.

Eneklesrôl.

DIczeriûc az VVR Istent Enec szoualis, Es mondgyuc olly Eneket, Kiból erôsitsûc magunc az VVR Iesus Christusnac igaz esmeretiben, mert czac azban fûg à mi ôrôc eletûnc. Kiról az mai Euangeliomis erôs bizonsagot fog tenni. Oe rola soc szep Diczeretec vadnac, Az tôbbi kôzt igen szep imezis:

ENEC: Ier diczeriûc az Istennec Fiat, az ßep ßûznec aldot, etc: MAS: Az kereztyensegben igaz valas az hitben, etc. VTOL: Ier mi keriûnc ßent Lelket. etc:

IMATSAG: Mind az ket kônyôrges meg vagyon oda fel folio 1.

AZ EVANGELIOMROL.

SVMMACZKA.

EZ mai Euangeliom fog szolni arrol, Hogy midôn Iesus Iduôzitene predikallasat el kezdette volna, Kereztelô Ianos vtan. Ianos kerdezteti, ha ô volnaé az Christus: Kinec nagy nyiluan meg izeni, hogy ô az. Azert ez Euangeliomis, à mi meg valto Iduôzitenknec esmeretibe erôsit minket, es arra fog tanîtani, hogy az Nazaretbeli Iesus, legyen à Christus, ki ez vilagra iôuendô vala: Mondoc ô legyen az, kiról az Isten meeg Paradiczomba elsô szûleînknec, es az vtan soc Atyainknac igeretet tôtt vala, hogz az ô szent Fiat el kûldene ez vilagra az emberi testben, hogy azba meg fizetne mind ez egez vilag bûneiert, es vgy el venne rolunc az Isten atkat, haragiat, meg rontana az bûnt, az ôrdôgôt, az halalt, es wyionnan meg igazitana, fel tamaztana, es ôrôc eletet adna, vgy: ha biznanc ô benne. Mondoc, erre fog tanîtani az mai Euangeliom, hogy io bizonyosoc legyûnc abban: Hogy az Nazarehbeli Iesus legyen az meg igert Christus, az ki altal czac, meg nyerhettyûc az ôrôc eletet. Tehat, mierthogy illy nagy dologban, iduôssegûnkben es ôrôc eletûnkben iar ez, az mint ô maga Christus wrunc mondgya: Erról mi nekûnc szûkseg felôtte igen io bizonyosoknac lennûnc, ha ôé, az az, Ha az Nazarethbeli Iesusé az à Christus, az kit Isten igert volt, es szerzet ez vilag meg valtsagara: Es ha ô benne bizunc, nem czalatkozuncké meg, à mint az Tôrôkôc, Sidoc, es egyeb el teuelettec velic:

Ioan. 17.

Erról, Kereztelô Ianos tanîtuani, Mesterec szauaual, mint kerdeztec ô magat az VVR Iesust, ha ô legyené, az ki iôuendô volt, Es Iesus melly szepen felele ô nekic, mutatuan czuda tetelit es predikallasat, az kire ackor allot vala: Ertsûc meg e mai Euangeliombol. Kit irt meg az szent Matthe, az ô Euangeliomi kônyuenec Tizen egyedic Reszeben.

MATTH. XI.

Nem magaert kerdez teti Ianos.

MIkor Ianos az fogsagban meg hallotta volna az Christus czelekedetit. El kôlde kettôt az ô tanîtuani kôzzûl, es ezt monda ô neki: Te vagyé az, à ki iôuendô vala, auagy mast variunc? Felele Iesus, es ezt monda ô nekic: Mennyetec el, es mondgyatoc meg Ianosnac ezeket, mellyeket hallotoc, es lattoc: Az vakoc latnac, à Santac iarnac, à poklosoc meg tisztulnac, à Sûketec hallanac, à halottac fel tamaztatnac, es az szegenyeknec

Esaiasbol nemesen bizonyitya, hogy ô legyen az Christus.

Esai. 35, Ese. 61.

nec predikaltatic az Euangeliom: Es bodoc az, à ki en bennem meg nem botrankozic.

Mikor kedig ezec el mennenec, kezde Iesus szolni az nepnec Ianos felől: Mi latni mentetec ki à puztaba? Nad szal latnié, melly az Szęltűl ingattatic? De mi latni mentetec ki, olly ember latnié, ki lagy ruhaba öltőzőt? Imè az kic lagy ruhaba iarnac, kiralyoc hazaba vadnac. De mi latni mentetec ki? Propheta latnié? Bizony mondom ti nektec, Nagyobbat Prophetanalis. Mert ez à kiről irua vagyon: Imè en el boczatom az en Angyalomot te előtted, ki meg keszîti az te vtadot te előtted.

Ez draga emberis soc bizonsagot tőt az wr Christus felől.
1. 2. Nyoltz nagy diczerel Ianosrol.
3.
4.

Bizony mondom tű neketc, hogy nem tamadot nagyob azoc kőzzűl, kic aszonyi allatoktul szűletnec, Kereztelő Ianosnal. De maga az ki leg kisseb az menyeknec orszagaba, nagyob ő nalanal. Az Kereztelő Ianos ideietűl fogua kedig, mind eddig, az menyeknec orszaga erőszakot szenued, esaz erőszac teuőc ragadgyac azt. Mert mind à Prophetac, mind az Tőrueny, czac Ianosig prophetaltac. Es ha fogadni akariatoc, ő am az Illyęs, ki iőuendő volt, A kinec hallasra fűle vagyon, hallya.

5.
6.
7.
8.

ROEVID ERTELME.

KEt Resze vagyon derec keppen ez Euangeliomnac: Az első reszebe Kereztelő Ianos kerdezteti az Narethbeli Iesust, ha őé az ki iőuendő vala à Christus. Arra szepen felel az VVR az Prophetac irasa szerint, es nyiluan mondgya hogy ő az Christus. Kiről mayd szollyunc. Kit te azert tanully nagy figyelmetesseguel meg, mert őröc eletedben iar, Es hogy az te hitednec agazattyaba, kit ő rola vallasz io bizonyos legy, mikor ezt mondod: Hiszec Iesus Christusba Istennec Fiaba, &c. Ez vallasod hogy igaz legyen, Es te nem vagy olly teuelgő mint az Sidoc, Tőrőkőc, sőt mint az Papasokis, kic soc iduőzitőt, esedezőt keresnec, erőttec: es mint az vizben esettec, soc fele kapdosnac halaloc feleis, hol imitt, hol amott keresuen bűnőc boczanattyat: Te mondoc hogy se teuelgő, se hitetlen ne legy, hanem io bizonyos legy à te iduőzitődnec esmeretiben, hogy az Nazarethbeli Iesus legyen az: Es arrol te neked igaz vallasod vagyon az te hitednec agazattyaba: arrol fog tanîtani első reszeben az mai Euangeliom. Az masic Reszeis vgyan ezenre fog tanîtani kibe az VVR czuda draga es nagy mely ertelmes diczereteket teszen Kereztelő Ianos felől. Ezekről ier szollyunc nyiluabban.

MAGYARAZATTYA.

EZ Euangeliom egy igen ieles es czuda nemes dolgarol szol Kereztelő Ianosnac, Hogy mikor hallotta volna soc czuda tetelit es predikallasara fel allasat, noha ő maga iol esmerte az Christust, De hogy tanîtuaniualis, es nagy soc neppelis meg esmertetne őtet, hozza kűld à fogsagbol ket tanîtuant, es nagy soc nep előt mindennec hallasara ezt kerdezteti: Ha ő volnae az à Christus, à ki ez vilagra iőuendő vala, az emberi nemzetnec meg valtsagara. Iesus Iduőzitenc eszebe veszi ezt, hogy Ianos ez nemes draga kerdest, az egyűgyűnepnec tanusagaert mielteti, Azert nagy io keduel igen szepen, es niluan felel à prophetaknac irasoc szerint, es meg bizonîttya, hogy ő legyen az. De szinten ackor mikor kerdenec, olly nemes dolgokat es nagy czudakat czelekeszic vala, az mineműket az regi Prophetac irtac az iőuendő Christus felől. Azert Iduőzitenc illy szep modon teszen valazt: Mondgyatoc meg az Ianosnac az mellyeket im most fűletekuel hallotoc, es szemeteckel lattoc, Hogy, à vakoc latnac, az santac iarnac, az poklosoc meg tiztulnac, az sűketec hallanac, à halottac fel tamadnac, Es az szegenyeknec predikaltatic az Euangeliom: Es bodog az-

Czuda ezkőzi ez az Istennec, hogy illy modot talaltac à meg kabult emberi nemzetnec tanitasaba.

Mit kerdet Ianos Ismerte Ianos à Christust.

Iokor talalkozstac az kerdéc.

Valaßoc ez volt

Harmad Vrnapi Euangeliom az

VAS Arnipra. az ki en bennem meg nem botrankozic. Ez az valasz. Es talam Vialis meg mutogatta: imez vac vala, es imè szepen lat, imez nema, sűket vala, es imè szepen szol, hall, es mind az tőbbit el mutogatta nekic. Es az mellet az meg keseredet szivűc, az bűn, az ördög ellen, melly szepen meg vigaztaltatnanac az ő tanitasibol, es bizonyosoc lennenec az ő őrőc iduősségekről, Ezt mondoc mind meg beszelli nekic, Es ez valaztual el ereztí az Ianos kőuetit. De ez valaztnac es feleletnec czuda nagy bőito es draga mely ertelmi vadnac. Azert megis nyiluabban szollyunc rola.

Esaias irt volt ewről, Ez feleletben Esaias Prophetanac ket helyen valo iratat hozza elő az VVR. Azert imilly ertelme volt azwr Iesus feleletinec: Mikor ezt meg mondgyatoc Ianosnac, az mit lattatoc es hallottatoc, ő meg mutattya ti nektec, Esaias Propheta ezen dolgot hol irta meg, az iőuendő Christus felől. Azert mennyetec el io fiaim, ő tűle erczetec meg az en valaztomnac magyarazattyat, Mondom, mintha ezt mondta volna Christus wrunc nekic. De azoc miczodac legyenec, ier vegyűc mijs eszűnkbe, es lassuc mind à ket helyen Esaias Propheta minemű igeckel irta meg à Christus czelekedetit. Egyic reszet az Christus feleletinec, irta meg Esaias az ő könyuenec harmintz ötődic reszeben: Illy keppen szolua az iőuendő Christusrol:

Esa, 35, Ne fellyetec, imè az tű Istentec boszu allani iő, az Isten az ki meg fizet, ő iő el, es meg ment benneteket: Ackor meg nyilnac az vakoknac szemec, es az süketeknec fülőc meg nitatnac, Ackor szökdeczel à santa mint az szaruas, es az nemaknac Nyelucc diczeretet mond. Ez iőuendő mondast hozza Christus wrunc elő Esaiasbol. Kiuel azt bizonittya, hogy ő legyen az meg igert Christus. Mert soha vilag kezdetitűl fogua sem nem volt, ki illy nyiluan enni szantalan vakot, süketet, nemat, poklost, ördőngőst, es egyeb fele soc nyomorultakot meg gyogyitot volna, Az elött auagy az vtan ha valaki voltis, mind ezac az ő Neuebe mieltec, Actor 3.

Esa, 61. Masic Reszet az Christus feleletinec, irta meg Esaias az ő könyuenec hatuan egyedic reszeben. illy keppen szoluan az Christusrol: Az VVR Istennec Lelke en raytam, es azokaert kent meg engemet, Az VVR ő küldőtt engemet, hogy Euangeliomot, az az, örömet predikallyac az nyomorultaknac, es az töredelmes szivűket be kőssem, es hogy az foglyoknac meg szabadulast hirdessec, es az meg kötőzteknec meg oldast: Mondom, hogy predikallyam az wrnac kegyelmes eztendeiet, es à mi Istenűnknec boszu allasanac napiat, es hogy vigaztallyac minden szomorkodokat.

Mind ezekis be tellyesedenec az VVR Iesuson, szinten ackoris mikor kerdeznec, ha ő e az meg igert Christus. Az mint ő magais monda: Mondgyatoc meg eztis az Ianosnac, Imè most az szegenyeknec, az meg röttent bűnősöknec, örwendetes Euangeliom predikaltatic. Es szinten vgyis vala: Mert az czudac mellet tanita az VVR à szegeny meg nyomorodot emberi nemzetet, es meg monta ő nekic: Hogy az à nagy soc szörnyű testi es lelki ostor, korsag, betegseg, vaksag, süketseg, nemasag, ördőgnec beleiec buisasa, röttenetes kinzasi, es mind ez vilagnac kinnya Adam bűne miat, es az ő gonossagoc miat, Istennec haragiabol, fenyegeteseből, es atkabol szallot reaioc: Es meg azoknal nagyob volna az pokolnac örőcke valo kinnya, kinec ezec czac ielei es kezdeti volnanac, Mert az bűnőc, kiuel meg bantatot az őrőc Isten, az ő igaz iteleti szerint, örőc kint erdemlenenec. De az VVR Isten az ő nagy irgalmassagabol,

Az czudac mellet mit predikalot az Christus: Fenyitec, Cerem: Ioan, 3. Ioan. 1. 2 Ioan. 3. Hogy valoba hasa malegyen a mi testi lelki nyavalyakba a Christusnac:

kőnyörült volna mind ê egez vilagon, Es az önnön egyetlen egy Születtet, ötet, à Nazarethbeli Iesust küldötte volna emberi testben ez vilagra, hogy ő fel emeltetnec, fel feszitetnec, meg halna, Es igy az ő maga aldozattya altal el venne az bűnt, az atkot, az halalt, es az karhozatot, es ismeg meg wyitana az emberi nemzetet, Minden bűneinec boczanattyat nyerne, ha hetuen hetszer egy nap el esuen, ő altala Istenhőz ternenekis: wyonnan szűlne, szent Lelkeuel meg szentelne, minden nyomorusagokkan oltalmazna, halottaibol fel tamaztana, es mind örőcke eltetne, es Istenhőz hasonlo-ka tenne.

Ez penig hogy igaz volna, ezzel bizonitana, hogy im vgyan szem latomastis minden nyomorusagokat el venne, akar vaksag, süketseg, nemasag, es akar minemű szörnyű testi es lelki nyomorusag volna. Sőt meeg az halottatis fel tamaztana, es az ör-

dőg mar

ſög markabol, akar kitis nagy hatalommal ki venne. Ez az ertelme, mikor ezt mondgya az VVR: Mondgyatoc meg Ianoſnac: hogy imè moſt az ſzegenyeknec öruendetes Euangeliom predikalſatic. Mert vgyanis melly nagy lelki es teſti örömec tamadot, ackor, azoknac kiket meg gyogyitot, ſenki elegge meg nem gondolhattya. Mikor te, tiz, huſz, negyuen eztendeig, vac, ſüket, nema, ördönges volnal, auagy à te bűneid miat, felnel es erőſſen röttegnel, hogy el kellmiatta karhoznod, Es azonba mind teſti kinodbol, mind lelki röttegeſedből meg ſzabadulnal, ki mondhattya meg melly nagy volna à te örömed. Effelec penig egy nihany ezerec voltac ackor az egez orſzagbã, es kicmaſunanis iöttec az wr Chrüshoz, meg à poganoc közzülis, Mar: 7. Ki miat melly nagy örömec volt, meg tettzic: Mikor Paſcha ünnepe elött Palma agackal be viſzic, es ezt eneklic-Aldot az à Kiraly, ki iö wrnac neuebe, bekeſeg menyekben, es diczöſeg az magaſſagban: Hoſanna, aldot az, ki iö wrnac neuebe, Hoſanna magaſſagban: Mondoc ezekből meg tettzic, à nepnec nagy örőme, kit vöttec à mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac czelekedetiből, es tanitaſibol, kiket elöis ſzamlaluan, azokbol diczöitettec az VR Iſtent. Mellyeket Eſaias meeg regen het ſzaz eztendőuel az elöt meg prophetalt volt rola.

Melly nagy örőmet ßerzet az wr Ieſus.

Luc. 19. Mar. 11.

Tehat az Nazarethbeli Ieſus az Chriſtus, kit az Iſten meeg Paradiczomba Adamnac, az vtan Abrahamnac, vegre Dauid Kiralynac igert, es kiket minden ſzent Atyac, es Prophetac, örömel hirdettec es vartac, A mint az VR mondgya: Abraham latta az en napomot, es öruendöt rayta. Kiről minden Prophetac, es minden Egi, földi, vizi es pokolbeli allatoc minemű vallaſokat es bizonyſagokat töttec, es mais mind vilag vegezetig teſznec, azokot naponkent ſoc Euangeliom predikallaſabol meg hallyuc.

Valoba az wr Ieſus, à meg igert Chriſtus. Kiről ſoc volna az biſonſag. Ioan: 8. Act: 3: 10: Anis irtem bőſ ubě à maſic Poſtillamba fol 86 es tovaz ezen napra

Moſt röuideden elggedgyünc az mai Euangeliomnac tanitaſaual, kibe ö maga Ieſus Iduözitenc nyiluan vallya, es kedig ſzep bizonſagockal meg bizonittya: hogy ö legyen az ki iöuendö vala, Es maſt nem ſzükſeg varni: xHanem minden valaki iduözülni akar, es az bűntül, ördögtöl, halaltul, Iſten atkabol, es haragiabol meg akar menekedni, ötet eſmerie meg: Mert az mint ſzent Peter mondgya: Eg alat nem adatot mas New, kibe embernec iduözülni kellene, kibe valaki biznec, ſoha az meg nem ſzegyenyülne, Mert minden hatalom kezebe adatot, Egen, földön, pokolban. Azert minden benne bizokat meg ſzabadithat, à mint ſzem latomaſt valo czuda tete liuelis meg bizonita. xDe viſzont valakic ötet meg nem iſmernec, auagy öbenne meg botrankoznanac, mind azoc el veſznenec mind örökön örőcke. Kiről ma ezt izene Ianoſnakis: Bodog az, valaki en bennem meg nem botrankozic: Az az, à ki nem nezi az en külső alazatoſſagomat, külső ſzegenyſegemet, nyomorult voltomat, Nem gondolkodic en rolam az ö emberi okoſſaga ſzerint, hanem az Iraſt ertekezi en felőlem, halgattya az en tanitaſomat, annac vegere megyen, azt meg erti, es onnan eſzebe veſzi, hogy Iſtennec tanacza ez: hogy en fel öltözzem az emberi teſtbe, abban mind az halalig meg alazzam magam, es az altal ſzerezzec Iſten elött valo igaſſagot, Mondom az ki ezt meg erthetí es magat meg alazuan, engem az en alazatoſſagomba meg nem vtal, hanem inkab ö magat hozzam ſzabia alazatoſon, meg iſmeruen bűnös voltat, es Iſtennec bűn ellen valo haragiat, es illy akarattyat, hogy annac minden ſzörnyű terhet en magamra vegyem, az miat meg hallyac: Es ezben bizandic, ez altal bűne boczanattyattyat keri, varia, hiſzi: Mondom valaki igy magat hozza ſzabia, magat velem együt Iſten elött bűnei miat meg alazza, bennem bizandic, velem együt Iſtennec io voltaba öruendez, Bodog leſz az, mind örökön örőcke.

Ki nem bizic az wr Ieſusbanel karhozic.

993

Iay, ki meg botrankozic ö benne de bodog à ki nem botrankozic

993

Ez az Chriſtus valaſz tetelenec ertelme. Illy követſeguel boczata haza Ianoshoz az ö ket Tanyituanit. Kiből mijs moſt röuideden eſzt vegyüc eſzünkbe. Hogy valamikor arrol valo kerdezkedeſt auagy bizonyſagot hallaſz: Hogy az Nazarethbeli Ieſus legyene az meg igert Chriſtus, azontul rayta kapy, es ſemmit nem röſtelkeduen iobban iobban teis vegere menny. Ennec okaert Hogy tökelletes örömed leheſſen az te bűnöd boczanattyarol, Iſten elött valo kedues voltodrol, es à te örőc eletedről, Mert mind ezec tſac az ö neuebe predikaltatnac es czac azzok-

Haſznúc ebből

Ioan. 16.

Harmad Vrnapi Euangeliom az

nac igertetíe, az ki benne bízandíc: Sem ímídè ſem amodà nem kapdos, Tőrőc, Sído, Papaſoc modgyara, kerefuen ſoc keppen bűnőc boczanattyat, kíbe az őrdőgís ezer keppen meſterkedíc. Hát nagy gondod legyen erre egez eletedben, hogy mind maga dat, mind maſt valoba bízonyoſſa tegy az Chriſtuſnac ígaz ísmeretíben. Az mint
I. Tim. 3. ſzent Palís ílly bízonnyal ſzol erről, monduan: Bízony ſzo es melto, hogy mínden keppen hozza ragazkodgyunc èhőz, Hogy az Ieſus Chriſtus az bőnőſőknec íduőſſegere ſőtt ez vílagra. Kíre ſegítſen ő ſzent felſege mínketís, az ő ſzent Lelkenec altala Amen

Im ſzolanc az Elſő reſzèben arrol: Ianos mínt kerdeztette az VVR Ieſuſt, ha őe az Chriſtus, es az VVR nagy nyíluan meg ízení Eſaías Iraſa ſzerínt, hogy őtet ísmeríec annac. Immar ſzollyunc az maſíc Reſzerőlís az Euangeliomnac. De előſzer megís ímezt vegyűc eſzűnkbe:

Ianos ísmerte az Chriſtuſt, kinec kerdeſen őruendezet az wr. Matth. 3: Ioan: 1: Luc. 13: Míert hogy Iduőzítenc ſol tudta, hogy Ianos nem magaert kerdetí ki legyen ő: mert az előtt Ianos ſokat ſzolt vele, megís kereztelte, latta hogy az ſzent Lelec rea ſzallot, es halotta hogy az Atya Iſten aianlotta mínt kedues Fiat, es Ianos Viallís mutatta, hogy ez az Iſtennec Baranya, kí el venne ez vílagnac bűnet, es az ő Neuebe ſokat predikallot, abban kerezteltís: Mondom tuduan az VVR, hogy Ianos nem magaert kerdezteti ki legyen ő, Hanem az ő tanîtuaniert es az ſoc nepert: Azert en azt velem, az VR edeſdeden moſolyodot, mídőn Ianos neueuel kerdenec, ha őe az, az kí el íőuendő: Lelkeben őruendezuen az wr, hogy az Iſten Lelke Ianoſnac ílly ſzep modot adot, az tanîtaſra, hogy noha fogoly volna, De onnetís meeg az tudatlan tanîtuanínac altalaís, epítene mínd az tőb tanîtuanít, mínd à kőſſeget: Mondom ez nemes dolgan őruendőzőt az VVR Ianoſnac, es őrőmebe nagy ſzep tízteſſeguel emlekezíc Ianoſnac híwſeges ſzolgalattyarol. Es valamelly modot Ianos talala az ſzegeny kaba embereknec tanîtaſaba, azon moddal felel az wrís. Mert Ianoſis vgy kerdetí, mínt ha magaert ertekeznec, az wrís vgy felel mínt ha Ianoſnac ízenne. De ez alatt mínd ketten, az egyűgyű tanîtuanyokat es kőſſeget epítettec, kíc az kerdeſt es az feleletet halgalttac. Maís ílly dolga ſokſzor vagyon az wrnac: Míkor ket Bőlts egy maſſal ertelmeſen ſzol, es díſputal, auagy egy maſnac ertelemmel írnac, kíből ſoc halgatoc es oluaſoc epűlnec. Míjs mindenkeppen ígyekezzűnc egy maſt epítení az VR Ieſus Chriſtusban, az mínt az VVR nagy edes ſzoual haromſzor egy mas vtan keri vala Petertís, hogy ha őtet ſzereti, Legelteſſe az ő Iuhait. Ioan: 20.

Innet azert eſzűnkbe vehettyűc, hogy ez ket draga ſzőmelly, Ianos es az VVR: ſzerelmes baratoſoc voltac egy mashoz, es el amelkodando bőlczeſeggel ſiartac el tíztekben. Míjs oly edeſdeden alkodgyunc egy maſſal, es híuec legyűnc à mí tíztűnkbe.

Im meg halluc Ianos mínt kereſte az wrnac tízteſſeget, es ígyekezet őtet fel magaz talní, à mínt mondgyaís: Szűkſeg ő neki fel magaztaltatní, es ennekem meg kíſſebednem, Ioan: 3.

De ímmar laſſuc aztís, víſzont az VVR melly nemes díczereteket teſzen ſzent Ianos felőlís, Mert ez fogadaſa Iſtennec, hogy az kíc őtet tíztelíc, azokat őís víſzont tíztelní fogía, 1. Reg: 2.

Maſic Reſzeroel.

» Mikor az ket Tanîtuany az valaſzual meg tęrtec volna Ianoshoz, kez
» de Ieſuſis az nepnec ſzolní Ianos felől, monduan: Mí latní mentetec kí az puzta-
» ba? Nad ſzal latníe, melly az ſzeltűl íngattatíc? De mí latní mentetec kí? Olly ember
» latníe, kí lagy ruhaba öltőzőtt? Imè íz kíc lagy ruhaba ía rnac, kíralyoc hazaban vad
» nac. De mí latní mentetec kí? Propheta latníe? Bízony mondom tí nektec, nagyob-
» bat prophetanal, Mert ez az, kíről írua vagyon: Imè en el boczatom az en Angyalo-
» mot te előtted, kí meg keſzíti az te vtadot te előtted. Bízony mondom tű nektec, hogy
» nem tamadot nagyob azoc kőzzűl, kíc aſzonyí allatoktul ſzűletnec, Kereztelő Ianoſ-
» nal: De maga à kí leg kíſſeb az menyeknec orſzagaba, nagyob ő nalanal. Az Kerez-
» telő Ianos ídeíetűl fogua kedig mínd edzig, az menyeknec orſzaga erőſzakot ſzen-

ued

ued, es az erőszac teuőc ragadgyac azt. Mert mind az Prophetac, es mind az Tőr- "
ueny, czac Ianosig prophetaltac, Es ha fogadni akariatoc, ő ám az Illyes, ki el iőuen- "
dő volt, A kinec hallasra fűle vagyon, hallya. "

Ez igekben minemű nagy ertelmes szockal diczeri az VVR Ianost, senki annac nagy voltat elegge meg nem gondolhattya, sem beczűlheti. Kikbe noha őtetis magaztallya, de fő keppen mind arra valoc, hogy azt az mit Ianos predikallot az Christus felől, igen igaznac tartanuc, mint olly nagy draga embernec tanîtasat, Es epitenenc magunkat, az Christusnac ismeretibe. ki altal keresnenc bűnűnc boczanattyat, es őrőc eletűnket, Mert valamit hallunc, tanulunc, fő keppen mind czac arra valo, hogy meg kaphassuc az őrőc eletet az wr Christus altal.

Mire valo az hogy az wr eynyre magaztallya az Ianost.

Lassuc azert mind az kettőt, aztis: Ianost minemű dolgokban magazttya az VR ő maga. Es aztis: Azokbolis mint erősiczűc magunkat az Christusnac ismeretiben, es ő altala az mi őrőc eletűnkben.

Nyoltz rendbeli nemes draga dolgockal diczeri kedig à Ianost, kiből nyoltz ezertis erthetz.

Nyoltz sele az diczeret Ianosrol

Előszer azt mondgya Ianos felől, hogy nem olly mint az Nad, kit az szeel oda hayt az honnan fuuallya: az az, Az Ianos nem ingadozo, sem istenhőz valo szerelmebe, aitatossagaba, buzgosagaban, sem az ő tiztinec hiuatallyaban. Hanem tőkelletes alhatatos, aitatos, buzgo lelkű, az Istenessegre valo intesben, az mit szol, sziue szerint, Istenhőz es emberekhőz valo szerelmebe mondgya, keuanuan valoba az embereknec Istenuel valo meg bekelleseket, es eztűl nem haylodozuan, imez amaz emberi tekintesekre, vagy felelemre, vagy igeretre adomanra, Hanem mint egy erős győkeres őreg fa, hogy me all győkereben, akar mint fuyiais az szeel, őis allando az ő Istenhőz valo kedueskedeseben, es neki valo hiw szolgalattyabã, A mint megis tetzet, es meg esmertec mind azoc, valakic hozza iartac az puztaba az ő tanîtasara: Hogy Istenhőzis igen aitatos volt, tiztibennis igen hiw, gyors, alhatatos es tőkelletes volt, Mert Mind az pœnitenciat, mind az bűnnec boczanattyat nagy buzgo leleckel, mindennec egy arant szőmely valogatas nekűl predikalta, Az bűnt mindenbe meg feddette, mint Herodes Kiralyba az paraznasagot, Az papi rendben az keuelyseget, kic diczőkettec azzal, hogy őc Abraham fiai, es azert őc nemzetseg szerintis szentec, es el lehetnec iduőzitő nekűl. De Ianos őket merges kigyo fiainac, gyolkosoknac, es merő bűnben szűletteknec mongya: ki miat mint hasznatalã fac, tűzre vitetnenec, ha meg nem ternenec: Igy feddet az kit feddeni kellet. Viszont az kic magoc meg esmertec, azokat draga edes szockal vigaztalta, mutatuan es hirdetuen nekic bűnőc boczanattyat: Es annac meg peczetlesere, meg mosogatuan az vizben, az Christus neuebe, az Istennec igert irgalmassaga szerint, Es tanîtuan őket az pœnitentianac nemes gyűmőlczere, az iambor eletre. Es igy telec be ő rayta Zabhariasnac az ő Apianac prophetalasa, ki ezt monda felőle: Te gyermec, az felsegesnec Prophetaianac hiuattatol: Mert megy az wrnac ortzaia előtt, az ő vtanac meg keszitesere, es hogy adgyad az ő nepenec az iduőssegnec ismeretit, az ő bűnőc boczanattybba, A mi Istenűnknec melyseges irgalmassaganac altala, mellyel meg latogatot minket az magassagbol.

Nem ingadozo mint az Nad.

Ki edes ez nagy alhatatossaga Ianosnac.

Luc. 3.

Ioan. 1.

Luc. 1.

Ez azert az Ianosnac egyic tiztesseges diczerete, hogy nem olly volt mint az Nad, Hanem az ő tőkelletessegeuel, az Israel fiai kőzzűl, az ő wrokhoz Istenekhőz, sokakot meg terîte, az VVR Christusnac előtte menuen, Illyesnec lelkeuel es ereieuel, hogy az wrnac tőkelletes nepet keszîtene.

Kinec tőkelletes tanîtasat, mijs tartozunc tőkelletesen fogadni, hogy mijs az wrnac tőkelletes nepei lehessűnc, Hogy mikor vagy az őrdőg, vagy az ő tagiai meg haborîtanac acker ne leñenc olly ingadozoc mint à Nad, erős kőnyőrgessel, vigyazassal, hitel meg ragaduan az wrat, kihőz ragazkodot az Ianos Es es nem hatta magat ingadozni akar mi fuuastul, mint az hayladozo Nad, es az ingadozo Tekenő az vizbe, kinec sem igeret, adomany nem kellet az VVR ellen, sem fenyegetessel nem gondolt, inkab feluen az wrtul. VVram epits minketis ez alhatatossagban, es adgyad nekűnkis azon te szent Lelkedet, ki nekűl minden ember szaz ezer keppen haylodoz, hol imeztűl, amaztul valo felelme miat, hol imez, es hol amaz remesege miat.

Ne ingadozzunc mijs.

Masic

HARMAD AD VI NT. VASAR NAPRA.

Harmad Vrnapi Euangeliom az

Czac ßükſeg ſt öttiuot, aztis nag mertekletes eſſeggel magat ſemmibe nē gyengeltetuen hogy el ne nehezitſe ßiuet, es izetlenne ne lenne az wr dolgaiba

Maſic diczerete ez à Ianoſnac, hogy nem lagy ruhaba öltözöt, az az: Nem torkara haſara, öltözetire, es teſti eletre ſzorgalmatoskodot, hanem magat meg tagaduan es el feleytuen az ö maga eletet, czac egyedül az wrnac kedueskedet. Ki az ö hiuatallyat vigyazaſſal, munka tetellel, ſanyaru, alazatos, es Angyal erkölcſü, tizta, iozan, mertekletes elettel ekeſitötte. Ki annira ſemminec tartotta ez vilagot, hogy ruhazattya Teue ſzörböl volna, etele vad gyümölcs. Kinec minden kedue, cyac az iduözit ö Chriſtuſnac iſmerete, es az örök eletnec remenſege vala: arra valo gondgyaba annira nem viſelt ſem friſs öltözetire, ſem friſs kakaſara gondot, mint az ſtrazas, vagy vton iaro vitez, kalmar, czac oda haza tartya maga nyugodalmat, az ſtrazan, az vton, ſem ruhazatyaba, ſem etelebe nem gyengeltetuen magat: Igy Ianoſis haza haza vagyod uan, ezt arnyeknac, ganeynac, es mosleknac alittya, es azert magat hozza nagy kemenyen ſzabia. Kit ez vilagnac ſem igerete, aiandeka, adomanya, ſzepſege, magahoz nem edeſithete, sem fenegeteſe az wrtul el nem ſzakazthata. Hanem midön kerdenec: Te vagyé az Chriſtus, meg valla, es meg nem tagada, es vgyan meg valla, hogy nem ö az, Sőt annac faria kötele meg oldozaſaraiſ nem tartya meltonac magat. Nagy alazatoſſag ez, es nagy tökelletes vallas az Ianosba, ki meeg az tömlöztbeis mind halalig az Chriſtusnac tiztelleſeget oltalmazta, es az iduözülendöket ö hozza igazitotta. Senki elegge ez maga tartaſit Ianoſnac meg nem beczülheti, Mind belöl elzebe, ſziuebe, lelkebe, mind kiuül beſzedebe, tanitaſaba, teſtebe, eletibe, melly draga keppen birta ötet, es igazgatta, az Iſtennec Leike. Vayha mi czac annyi gondot viſelhet nenkis magunkra, hogy ſzep ruhazatunkatis, es ſzep etelünket, italunkot, hazunkat, beſzedünket, iaraſunkat, hazaſſagunkat, es külſö magunc tartaſat vgy birhatnuc, hogy ſe keuelyſeg, ſe torkorſag, ſe reſzegſeg, ſe ſzorgalmatoſſag, ſe czelczapas, czaczogas, meg ne nehezitene bennönket, Hanem minden dolgainkba ſozanoc, igazac es Iſteneſec lennenc, es minden aiondekinkba magunkot keeſzen tartananc, az örök eletnec varaſara. Kit Ianos Iſtenben valo ſzeret tebeis, az örök eletre valo örömebeis, De nekünkis peldazatunkraiſ mielte. Hogy mijs, ki ki mind az ö tizti es rendi ſzerint igyekeznēc köuetni az ö nemes erkölcſit, Es az altalis tiztelkednec à mi iduözitö Chriſtuſunc, kinec ſzent Lelket vettüc, es kitül örök eletet varunc: Vayha mondoc enni aiandekünc köztis, mi ezt miuelhetnüc, De ſegitſen az VVR minketis, hogy mijs ez vilagot, es az ö diczöſeget czac el mulando viragnac tarthaſſuc, es fö gondunc leheſſen az örök elet, 1. Ioan: 2. Azonba mind az altal vigyazuan oltalmazzuc magunkat, az ördögnec, ezben valo mas fele czardſaga ellennis: hogy ſe Török baratoc modgyara, ſe Papa es rauaſz baratoc modgyara ne köueſſüc az Ianoſt: kic bolond es czuff ruhaual es vndoc nireſeckel es meteleſeckel magokat meg vndokittyac, Nem Iſteni ertelemböl, hanem bolond aitatoſſagbol, es kep mutatasbol, mutogatuan emberec elött erdemes voltokat, mint amà Phariſeus vala, es kiket Chriſtus wrunc erösſen pirongat. Nem illy kep mutas volt Ianosba, Hanem igaz Iſteni ertelem, es ez vilagnac olly meg vtalaſa, hogy ſem hiw diczöſeget, ſem tiztelleſeget, ſem gyönyörüſeget nem keuanta Iſten ellen. Ez fele belſö alazatoſſagra int ſzent Peteris, 1. Pet: 5.

Czuda maga birasa à Ianoſnac. Viſelly teis erre nagy gondot.

Peldais à Ianos.

Matth. 6. 23.

Harmadſzor minden Prophetac felött magaztala az VVR az Ianoſt, maga czuda ieles emberec voltac, az regi Prophetac: Mint Eſaias, Ieremias, Ezechiel, Daniel, es többec: De az VVR nagyobnac mondgya mind azoknal. Azertis: mert azoc olly közel nem ſzolgaltac az Chriſtuſnac, es olly nyiluan nem iſmertec, az Iduözitö Chriſtuſt, kic czac iuöendö keppen lattac es hirdettec, helyet, agazattyat, ideiet, tiztit az Chriſtuſnac, kic tudtac es predikaltac, hogy Betlehembe ſzületnec, Ieſſe agazattyabol, Dauid nemzetſegeböl, Es az ideietis, mikor iöne è vilagra, meddig tanitana, mit ſzenuedne, mint halna meg, es az ö nepe mint vetne meg ötet, es az helybe mas nemzetſeg mint tamadna, es hogy ö lenne Biraia mind holtaknac eleueneknec. Ezeket mondoc az Prophetac mind lattac lelkekben, es tuttac, es öruendeztec az ö iſmeretin. De azoc igen meſze valo ſzolgai voltac az Chriſtuſnac, es czac alig kakuczkaltac tauul. Ianos kedig mindennel közeleb valo ſzolgaia volt, Az ki egy eztendöbe fogantatot vele anya mehebennis, hat Holnappal az VVR elött: egy eztendöbe ſzülettetis, Es ki, ket eztendöuel az wr tanitaſa elött kezdette hirdetni azt, hogy immar Iſten

Minden Prophetaknal nagyob.

Mich: 5. Eſai 9. 11. 53. Dan 9. 12.

az ö

az ő iduőzitő Chrũsat el boczatta, kit vgyan megis mutatot Viaual, kit megis kereztelt, kiuel nagy szeretettel es nagy beczülettel szoltis. Ez foldőn letekben soha senki nec ennî nagy esmerete nem volt, őrőmeis annyi nem lehetet az wrba, Mert az Apostolokis az vtan kezdettec nyiluabban meg ismerni, hogy menybe ment az VR kőzzülőc, de szem latomast senki ötet vgy nem ismerte mint Ianos, ki miattis, ez vilag semminec tettzet, azban valo őrőmebe, hogy ez altal meg menekedic az bűntűl, es az őrőc halaltul. Oerőme penig az nagy ismeretnec miatta olly nagy volt, az mineműt az Angyaloc enekelnec à pazoroknac, Melly Angyalockal egyűt bizoñyal mindennap őruendezet az Christusnac czac emlitesebennis, ki miat semminec tettzet az ő tőmlőtzben valo halalais. Nagyob volt azert az Prophetaknalis ezzel: hogy illy kőzel forgolodot mellette, es szemtűl szembe mutogatta ötet, es ennîre meg ismerte azt, az kit az Prophetac czac tauul kakuczkaltac, es ohaytuan keuantac volna latni, de nem lathattac olly nyiluan.

Senki semtűl szembe annyira nem ismerec az Christust mint Ianos.

Luc. 2.

Ioan, 8: Luc: 10:

Esmeretsege penig Ianosnac, melly nagy melyseges volt, meg tettzic az ő nemes predikatioibol, Ioan: 1. Luc. 3. Kinec magossagat, szelet, hoszat, melyseget, à mint szent Pal szol, Mi, most meg nem foghattyuc, Mert az, minden ertelmet fellyűl halad. Tehat azertis igen draga szőmely volt az Ianos. Es nagyob az Prophetaknal tizti szerintis, ki vgyan Vial mutatta meg az Christust, Es nem ez vilagi birodalmat, hanem czac az őrőc orszagnac vtat igazgatta, Nem vgy mint à Prophetac homaly alat, hanem nagy felseges vilagossagual, es czudalatos lelki batorsaggal, es à Christusbeli őrőmnec igen nagy buzgosagaual. Vayha mȳs naponkent iobban iobban epűlnenc az VVR Christusnac melyseges es dragalatos ismeretibe, ackor meg izelitenenc edes voltat az ő benne valo őrőmnec.

Fel ötte nagy ismeretről Ianosnac, à Christus felől oluas Ioan. 1: Luc. 3:

Negyedszer ezzel tizteli az VVR Ianost, hogy azt mondgya rola: Ez à kiről irua vagyon: Imê en el boczatom az en Angyalomat te előtted, ki meg kesziti az te vtadot te előtted. Ezt Malachias irta kőnyuenec harmadic reszebe, Es imé az VVR Ianosra magyarazza: hogy Isten à Propheta altal meeg regen ez iőuendőt Ianos felől mondotta: Hogy ő, az VVR Christusnac Angyala, auagy elől iaro kőuete lenne Es ki vtat irtana, es szallast keszitene neki ez vilagban. Es vgy lőtt, ki az szemetet imigy seprőtte: hogy az Istennec haragiat à bűn ellen, czuda kemeny szockal predikallotta. Az ki azt meg vtaluan, keuant volna aztul meg szabadulni, annac meg mutatta az Christust, sőt az ő Neuebe meg oldozta, es meg mosogatta, Es igy vtat, szallast szerzet, es lako helt Christusnac az emberec sziuebe, kic az vtannis meg esmeruen az Christust, nagy őrőmmel fogattac. Ezis azert nemes diczeret Ianos felől, hogy az regi Prophetakis iőuendőt mondottac ő felőle. Esaias: hogy az puztaba kiaito lenne, Malachias: hogy az wrnac Angyala es elől iaro kőuete lenne, ki vtat es szallast tiztogatna az VVR előtt. Kibe Ianos melly hiuen iart, meg hallottuc ide fel. Mȳs adgyuc à mi tőredelmes es banatos sziuűnket czac egyedűl az wrnac szallasul.

Angyala es elől iaro kőuete az wrnac.

OEtődszer, Imê, melly nagy diczeretet mond Ianosrol: Bizon mondom, hogy nem tamadot nagyob azoc kőzzűl, kic aszonyi allatoktul szűlettec Kereztelő Ianosnal, de maga az ki leg kisseb menyeknec orszagaba, nagyob ő nalanal. Czac magat veszi ki az VVR: Hogy noha ő mind Ianos alat, es minden emberec alat meg alazta es kissebitette magat, sőt nihol feregnec neuezi magat, Psal: 21. Az Iras penig soc helyen atoknac neuezi ötet, azert hogy az ala vetette magat, Ezert noha kisseb volt Ianosnal ackorbeli időben, De azert nagyob volt soc ezer keppen Ianosnal: Mondoc, czac magat igy ki valaztuan az VVR: minden embereknel nagyobnac mondgya ötet. Gondold el kedig, melly nagy emberec voltac: Adam, Seth, Enoch, Noe, Abraham, Isaac, Iacob, Moyses, Iosue, Samuel, Dauid, Salomon, Szűz Maria, es többec. Mind ezec felőtt, magaztallya az VVR ötet. Azett, mert senkire Isten olly nagy tiztet nem bizot volt, mint Ianosra. Noha nagy aiandoc, hogy Szűz Maria szűlte, de az ő szűletese nem hasznalna neked, ha meg nem esmerned. Ianos kedig arra valaztatot, hogy meg esmertesse ő altala az VVrat az embereckel, Kibe czudalatos vigyazo volt az Ianos. Lassuc kedig, miert magaztallya az VVR mindennec felőtte ötet.

Menibe kiczinyl az Christus.

Mindenemberek nel nagyob. Deut. 21. Gal. 3.

Hatod-

HARMAD ADVENT VASArnapra

Harmad Vrnapi Euangeliom az

Hatodszor monda felôle: Az Kereztelô Ianos ideietûl fogua mind eddig, az menyeknec orszaga erôszakot szenued, es az erôszac teuôc ragadgyac azt. Ezt touab mayd meg magyarazom.

» Hetedszer monda felôle: Mind az Prophetac, es mind az Tôrueny, czac Ianosig prophetaltac.

» Nyoltzadic ditserete èlôn: Ha fogadni akariatoc, ô am, az Illyes, ki el iôuendô volt.

Mind ez Nyoltz nemes magaztalasokat leg vtol az VVR ezzel rekeztebe, Az kinec hallasra fûle vagyon, hallya. Mint ha mondana: Czac az ertî ez nagy mellyek dolgokat, az kiknec Isten meg nîtya fûlôket. Kerûc tehat az VVR Istent, adgyon nec kûnkis hallasra es ertelemre valo fûlet, es ô altala erczûc meg, mit beszel az VVR. szollyunc azert ezekrôlis:

Ianos tanyitasatul fogua, magerô hatalmat vettec soc hiuec az ôrdôgellen, az Isten orszaganac megvetelere.

Hatodszor monda, hogy az Ianos ideietûl fogua mind eddig, az menyeknec orszaga erôszakot szenued, es az erôszac teuôc ragadgyac azt. Az az: Soha à hiuec, kic az Isten orszagara valoc, annî epûletet, es annî erôt ôrdôg ellen nem vettec az Isten orszaganac meeg vetelere, mint Kereztelô Ianos tanîtasabol, es az ô ideietûl fogua kezdettec venni Christus tanîtasabol, es az Apostolokebol. Melly epûletbôl annîra meg erôsednec sokan, hogy az ôrdôgnec minden gyûhôsseget meg gyôzic, ki ôket el akarna szakaztani Istennec orszagatul, De nagy hatalommal es erôszackal, erôs hittel, es bizodalomal az ôrdôg ellenis meg nyeric az Istennec orszagat, be szamlaltatnac az hiuec kôzibe, es ôrôkôsi lesznec az ôrôc eletnec, Mint Maria Magdolna, az toluay, szent Istuan, es tôbbec, noha soc keppen bûnuel, kinnal, halallal, rôttentetenec, hogy el kellene veszniec, De ôc azkorbeli tanîtasokbol, annîra meg erôsettec, hogy semmi ôket el nem szakaztathatna az Isten irgalmassagatul, kit predikalanac az VVR Iesusnac erdeme altal ô nekic. Ezbôlis tehat nagy ember az Ianos, hogy ô volt elsô, ki az ôrdôg orszagat meg ostromlotta: Az ôrdôgnec ackorbeli gyûhôsseget, setetseget, teuelgeset, es kegyetlenseget, mellyeket szereztetet vala mind az Phariseusockal, Esseusockal, Saduceusockal, erdemesekel, pap wrackal, Herodes Kirallyal, es egyeb vndoc, lator, fertelmes, buia, reszeges, czalard, kegyetlen eletûeckel, meg kezde rontani: Az egez orszagnac ellene kezdet allani, az vndoc teuelgô eletûket kezdette pirongatni, es ki perengerezni, es igy az ôrdôg orszaga kezdet romlani, az Isten orszaga penig, (az hiuec,) epûlni, erôt es hatalmat venni. Mint azert iles es fô ember szokot elsô ostromra menni, Es fel az ostromon Zaszlot emelni: Igy ezertis diczeri az VVR Ianost, hogy ô volt elsô kezdô ezekben Sido orszagban, Christus ideieben. Regennis Illyes Propheta illy vala, midôn az egez orszag baluant tiztel vala, Es ô allatna Istent tizteletre. Mi idônkbennis Luther Marton altal, illy ostromot kezdettet volt az VVR Isten ez egez vilagon. Magyar orszagbannis Deusi Mathias altal, mikor az baluanyozast elôszer rontana Budan, es tiltul, Ez fele elsô ostrom mindenkor nagy gonddal lesz akar holis, Midôn valamelly varosba, orszagba leg elôszer kezdetic az Euangeliomnac igaz predikallasa, Mert ackor kemeny haborusagoc tamadnac, es nagy erôszackal kel meg venni az Istennec orszagat. Igy az szent Palis à poganoc kôzôt, es az Apolstoloc mind ez vilag szerte nagy erôszackal vettec ki az ôrdôg kezebôl à hiueket, kic Isten orszagara valoc valanac. De ez hartzot ez vilagon mentûl elô szeris Ianos kezdette Christus ideiebe, es immar ô vtanna mind vilag vegezetig tart. Oc elôtte az ôrdôg orszagolt ez egez vilag szerte, meeg az Sido nemzet kôztis nagy kegyetlenseggel. De ô el kezduen ostromlani az Christus Neuebe, Immar ô vtanna mijs azon hartzolassal tartozunc, à mint az wris int: à ki vall engemet emberec elôtt, vallom enis az en mennyei Atyam elôtt, Matth: 10.

3 Reg: 18

Czac Ianosigtarto a Tôruennec feldazatiya.

Hetedszer mond az VVR felôle: Mind az Prophetac, es mind az Tôrueny Ianosig prophetaltac. Ezbôlis meg tettzic az Ianosnac szolgalattyanac meltossaga, hogy valamit Isten ô Tôruenbe ki adot volt Moyses altal peldazatra valot, Minden Egyhazi tizteletec, soc fele ûnneplesec, soc fele aldozatoc, mosodasoc, es valamit az Prophetac irtac iôuendôre valot, Czac Ianosig tartottac. Es mihent ô fel allot predikallani, es kezdet vizbe mosni, à Christus neuebe, ettan vege lôtt mindennec, Isten elôt. Mert mind azoc czac arnyeki voltac az VVR Christusnac, Az mint Ianos ô magais mondgya:

mondgya: Ez az Iſtennec Baranya, kí el veſzí ez vílagnac bűnet. Míntha mondana: Ez regí oktalan barmoc, es tőb barmoc, es akarmí egyeb fele tízteletec nem vehettec el emberről à bűnőket, Mellyec mínd tſac erre neztec. Ez kedíg olly Baranya, olly nemes draga aldozattya Iſtennec, kí valoba el veſzí ez egez vílag bűnet, es ő altala mínden őrőc eletet nyer, valakí híſzen ő benne. 1. Pet. 1.

Tahat nagy ſzolgalattya volt az Ianoſnac, hogy míhent fel allot arra, ottan vege lenne az egez ô Tőrueny peldazattyanac, es mínd az regí Prophetac íőuendő mondaſanac, kíket Iſten kiualtkeppen czac Ianoſig prophetaltatot, es olly lelket adot, kí őket addíg valo dolgokra nezetne, míg az Ianos elő íőne. Oh kí mely ertelmí vádnac ezzeknec. Ha te tudnad az ô Tőruennec ſoc ſzamtalan draga peldazattyat, kíc kűlſő keppen ſoc draga ſzerſzamockal es nagy ekeſſegeckel, es nagy meltoſagos czelekedeteckel lettec meg: De ímè ottan nem kellenec Iſtennec, míhent Ianos kezde mutogatní az Chriſtőſt, kíkbe ígen melyſegeſen tűkőreztetet az Chriſtus.

Nyoltzadſor monda az VVR Ianos felől: Es ha fogadní akarſatoc, ő am, az Illyes, kí el íőuendő volt. Regen az Illyes Propheta ígen ieles fő Propheta vala, kí az egez orſzagot az baluanyozasbol Iſtenhőz meg teritette vala, Es nagy híre vala ſoc keppen, kít az Iſten eleuenen tűzes ſzekerbe menybe ragadtatot vala. Erről Malachias Propheta altal ígeretet tőtt vala az ő nepenec, hogy el kűldene íſmet kőzíkbe, kít nagy neuen es nagy meltoſſagal hallot az orſzag, varuan az Illyeſt, De ímè moſt Chriſtus wrunc ezt magyarazza, hogy Iſten ackor ezt è Ianoſt ígerte volna, es őtet neuezte volna Illyeſnec. Ennec okat kedíg Gabriel Angyal meg mondgya à Ianos Apiánac Zacharíaſnac, monduń: Az te feleſeged az Erſebet fiat ſzűl te neked, Es azt Ianoſnac neuezed. Es leſzen te neked őrőmed es vígaſagod, Es ſokan őruendeznec az ő ſzűletеſen, Mert nagy leſzen az VVR előtt, Bort es erős ítalt nem íſzíc, es ſzent Leleckel meg tellyeſedíc meeg az Anya mehebe. Es az Iſrael fiaí kőzzűl ſokakat az meg terît az ő wrokhoz Iſtenekhőz, Es az, ő előtte megyen, Illyeſnec lelkeuel es ereieuel: Hogy az Atyaknac ſziuet fordítſa az fiakhoz, es az engedetleneket az igazaknac ertelmekre, hogy az wrnac tőkelletes nepet keſzîtſen. Imè az Angyalis hírdette az Ianoſnac ſzűleteſet, es meg magyarazta miert neueztetet regen Illyeſnec: Mert olly buzgoſagos ſzent Lelket venne meeg Annya mehebe. Illyes ſzábaſſá à Ianos: 3. Reg. 18. Luc: 1.

Summaia ez Nyoltz Diczereteknec.

IGY magaztala az VVR Ianoſt: Hogy nem olly mint az Nad, nem íngadozo dolgaiba: ſem lagy ruhakra, lakaſra nints gondgya, kí meg magatís nem kímille az ő iduőzítőhőz valo ſzerelmebe: Kí az Prophetaknal es mínd az regí Atyaknal nagyob: Es kí az wrnac Angyala es előtte iaro Kőuete, vt, haz, es hely keſzítőíe: Es kí leg első erőſzac, es hatalom, es vitesſeg teuő, az Iſten orſzaganac meg vetelebe, kít hírdetet az Chriſtus neuebe: Kínec vtanna vege lőtt mínd az ő Tőruennec: Es olly lelkű, mint az nagy Illyes Propheta. Ez nagy diczereteket Ianoſrol, melto nagy figyelmeteſſeguel egyſzerîs, maſzoris iol meg gondolnunc, Moſt mire valoc legyenec vegyűc eſzűnkbe czac rőuideden.

Kett Oka fő keppen ez nagy diczereteknec:

Elſő: Mert Ianoſis tíztele az VVR Chriſtuſt, kí meeg az tőmlőtzbennis modot kereſe, mint epitene tanîtuanít, es nagy ſoc nepeket az Chriſtus iſmeretíbe, hogy ő altala őket iutatna az őrőc eletre. Azert víſzont az wrís tíztele őtet, à mint meg ígerte Iſten, hogy az kí őtet tíztelí, ős tízteli azt. De az kí gyalazna, ős meg gyalazna azt. Tahat legyen nekűnkis nagy gondunc erre, hogy mínden dolgaínkbol tízteltеſſec az VVR Iſten mí altalunkis, kí víſzont mínket ſzaz ezerſzer fellyeb magaztal, Az mint halluc, az VVR Ianoſnakis melly ſzep tízteſſeget tőn, nem czac ſzoual, hanem valoſaggal fel ekeſituen őtet ſzent Lelkenec altala, mellyet míjs keríűnc mindennap. Viszonſ tiztelés tie Ianos. 1. Reg 2.

Maſodíc Oka ez diczeteteknec: Hogy ílly nagy embernec tanubizonſagat be venne nenc, kí vgyan Viaual mutatta meg, kí lenne az Chriſtus. Es ha ez ſzolga ílly draga ſzőmely, Tahat menîuel nagyobnac kell íſmernűnc az mí wrunc Ieſus Chriſtuſt, Kí- Ez nagy meltoſagos embernec tanubizonſagat be vegyűc.

Harmad Vrnapi Euangeliom az

915

rôl Ianos ezt mondgya, hogy ô nem eleg czac faria kôtele oldalaraís. Azert míjs mint Ianos, ez nagy wrunknac szolgallyunc mindenekbe, es czac ô altala egyedûl variuc bûnônc boczanattyat, fel tamadaſt, ſzent Lelket, es ôrôc eletet.

Oh ki draga az Iſten igeienec predikallaſa.

Touabba midôn hallyuc, hogy illy draga ſzômelyec, mint Ianos, es ô maga az wr Chriſtus, tanîtnac az iduôſſegnec ſmeretire, Es hallyuc draga voltat annac az idônec kikben ôc tanîtottac. Míjs meg beczûllyûc azt az idôt, es azt à helt, mikor, es holot, tiztan es igazan predikaltatic az Euangeliom. Es azt arany idônec tarczuc, es ôrômmel fogadgyuc, hogy az Iſten az ô ſzent Fiat ez vilagra küldette, hogy ez vilagot meg wyitſa, az hiueket halhatatlanſagra, vilagoſſagra, igaſſagra, es ôrôc eletre vigye. Ha penig illy ſzômelyec nem ſzegyenlic azt hirdetni mi ſe ſzegyenlyûc, akar ki elôttis, Roman: 1. Immar erczûc meg Summa ſzerint, mit tanulanc ez mai Euangeliomba.

SVMMAIA.

KET Reſzc vala ez Euangeliomnac: Elſô reſzeben czudalatos bôlts meſterſeguel czelekeſzic Ianos, ki az fogſagbol ket Tanîtuant kûlduen Chriſtus wrunkhoz, vgy kerdezteti, mintha ois ôrômeſt ertene, Ha ôe az meg igert Chriſtus. Erre az VVR ſzepen felele Eſaiaſ Propheta iraſa ſzerint, mutogatuan ô nekic az ô czuda tetelit, es az ô tanîtaſat, kickel meg vigaztala minden meg rôttent ſziuûket. Míjs innetis erôſitſûc magunkat az mi hitûnknec agazattyaba, Kibe ezt mondgyuc: Hiſzec Ieſus Chriſtusban, Iſtennec egyetlen egy Fiaba, mi wrunkba, &c:

Maſodic Reſzeben el amelkodando bôlts es igen draga nemes Nyoltz diczeretteckel tiztelí Ianoſt. Mind azokis arra valoc fô keppen: Hogy ha Ianos olly nagy ſzômely, menîuel nagyob az mi wrunc Ieſus Chriſtus, kinec ô ſzolgaia volt, es ki elôt magat annîra meg alazta, hogy nem tartana magat meltonac lenni, hogy czac faria kôtelet meg oldanais, ki altal hirdetne maſnakis, es ô magais czac ô altala vart bûnnec boczanattyat, fel tamadaſt, es ôrôc eletet. Ki miert hogy ſzolganac czudalatos alazatos abrazattyaba iôtt el, inte az VVR ma arrais, hogy bodog az, ki az miat meg nem botrankozic ô benne.

Kinec igaz iſmeretiben es benne valo bizodalomba, hogy minketis vegig botrankozas nekûl meg tarczon az VR Iſten, es ô altala vigyen az ôrôc eletre, fegitſen bennûnc ſzent Lelkenec altala, Amen. Immar rôuideden tanullyunc oda haza valotis, kit el ne feleytſûnc.

Ez kerdeſeket haromßoris elô kell, hogy ki ki mind valami kiczin haſconnal mennyen haza.

KERDES: Ez mai Enangeliom hitûnknec mellyic agazattyarol ſzola?

FELELET: Errôl: Hiſzec Ieſus Chriſtusba.

KERDES: Mint ęrted azt?

FELELET: Az az, Hiſzem, hogy az Ieſus Iſtennec Chriſtuſa legyen, mondom Chriſtuſa legyen, az az Papia es Kiralya, olly papia, ki ônnen magat adta ez vilag bûneiert valtſagul, Es olly Kiralya, ki meg rontotta, es bir az bûnnel, halallal, az ôrdôgel, es az karhozattal, es ki meg igazit es meg adgya az ôrôc eletet.

KERDES: Mond el itt minden vallaſodat az Chriſtus felôl?

Elſô Aduent vegen, folio 6.

FELELET: Hiſzec Ieſus Chriſtusban, Iſtennec Fiaba, mi wrunkba, &c:

Az többit oluaſd el folio 6. mind vegig.

Mind ezec hogy igazac legyenec ô felôle, meg erôſiti az mai Euangeliomis, De fô keppen imezt: Hogy az Ieſus Iſtennec Chriſtus kiralya legyen,

KERDES: Mondgy rôuideden errôl egy nihany igeket ez mai Euangeliombol, kickel magadatis, mâſtis ez vtannis elteſs?

FELELET: Mikor Ianos Tanyîtuani kerdenec Ieſus Iduôzitônket, Ha ôe az Chriſtus: Igy felel nekic Eſaiasbol, kit irt meg harmintz ôtôdic es hatuã egy reſzebẽ.

Mondgyatoc meg Ianoſnac: Az vakoc latnac, à ſantac iarnac, à poklosoc meg tiztulnac, az ſûketec hallanac, à halottac fel tamaztatnac, Es az ſzegenyeknec predikaltatic az Euangeliom. Es bodog az ki en bennem meg nem botrankozic.

Ker-

KERDES: Mire valoc ezzec?

FELELET: Hogy az ő czuda teteli es vigaztalo predikallasi altalis, erősitsűc hitűn ket, hogy ő legyen az Istennec Christusa, ki altal czac egyedűl minketis minden fele nyaualyabol akar meg szabaditani.

KERDES: Az hit agazattya kiuűl, mire tanît ez Euangeliom?

FELELET: Tanît az Tiz paranczolatbeli io erkőlczreis Ianos peldaia altal, hogy mijs, mint ő, alhatatosok, mertekletesec, tiztűnkben vigyazoc, gyorsac, az VVR Christus hirdetőc, neki helt keszitőc, az ördőg es è vilag ellen vitezkedőc, es Istennec szent Lelkeuel tellyesec legyűnc. Es magunc igen oltalmazzuc, hogy à Iesus Christus alazatossagaba meg ne botrankozzunc. Mind ezec foglaltatnac az Első Tablan valo Negy paranczolatba, Imezekbe: Az egy igaz Istent meg ismerd: őtet kepekbe ne tizteld: Az ő Neuet hiaba ne vedd: Innepet szentelly. Ezec mellet kőuette Ianos az tőb paranczolatokatis. Kikbe mijs kőuessűc szent Ianost.

Immar mind ezeknec segitsegere kerűnc az VVR Istentűl az VVR Christus altal szent Lelket.

IMATSAG:

VR Isten mi Mennyei szent Atyanc, ki az te szent Fiadat ez vilagra boczattad, es hogy emberre legyen akartad, es Christust Kiralysagra szentelted: Ez vegre, hogy minket nyaualyas embereket az ördőgnec kegyetlensegetűl, es minden fele ostorozasatul meg oltalmazzon, az bűntűl es az halaltul meg szabaditson, es az őrőc bodogsagra vigyen. Kerűnc tegedet, hogy az te szent Lelkeddel az mi sziuűnket vgy igazgassad, es vezerellyed, hogy czac az ő igeiere nezzűnc, es minden botrankozast, mellyre minket az mi okossagunc vinne, el tauoztassunc, es az Gyűlekezetben, melly az te szent Fiadba az Iesus Christusban meg nem botrankozic, talaltassunc, es azzal egyetembe szent erkőltsbe, mint az Ianosis te neked szolgalhassunc, es vegre az őrőc bodogsagra iuthassunc, Amen.

Dellyesti Tanusagra Intes.

HA czac ezent oluasod megis, io. Ha peniz többet akarss erteni, Lassad az öregbic Postillaba: Menemű tiz dolgot tanulhatss ez Euangeliombol, fol: 77. De fő ... ppen onnet oluasd meg minemű soc bizonsagoc legyenec az WR Iesus Christus felől fol: 86. mind egi, földi, es meeg à pokelbeli allatoc közzűlis, Ezt ertened igen io less.

AZ CATECHISMVSROL.

Ha az tiz parantsolatot meg tanultatoc, auagy egy nihanssor el mondtatoc magyarazattyaual, akar ezten nap, akar mas nap ez heten: Immar ez vtan mongyatoc az Hissec Istent, ertelemmel, Kiről meg lathatod az en Catechismusom mint tanyit. Ha penig czac az első paranczolatnac ertelmet mondottatoc, Immar az Masikat mondgyatoc el egy nihanssor: Ez lőnő ezten nap, auagy hetettzika Harmadikat, az vtan Negyediket, es igy mind az többit. Az tiz paranczolatnac magyarazatya mellet arrol valo enekeketis tanullyatoc, Az feleket meg neueztem eztennap.

Az Hit agazatyarol mikor tanultoc, Enekellyetec imezekből, Auagy, Mi hissünc az egy Istenbe, etc: Auagy: Hissönc mind egy Istenben. etc: Auagy: Az kereztyensegben, etc: Auagy. Iduőz legy őrőc WR Isten, etc. Auagy: Atya Isten tarcz meg minket: Auagy. Imadunc mi tegedsent Haromsag. Auagy: Az ki akar iduőzűlni. Auagy: Minden embernec illic ezt meg tudni, etc. Auagy: Szent Haromsag es czac egy Istenseg, etc. Az en Enekes Könyuembeis, Ezen könyubeis oda hatra, es masbais meg talalyatoc ezeketis, többeketis à Hithöz illendőket.

NEGYED ADVENT Vasarnapra.

Negyed Vrnapi Euangelíom az NEGYED VVRNAPI EVANGELIOM AZ VVR CHRISTVS EL IOEVETELEROEL.

Negyedic Aduentnec miert neueztetic, *Ez Nap Negyedic Aduentnec neueztetic, Ezis WR el iouetele nipianic. Kibe arra intetűne, hogy az wrnac vtat keßiczűnc, mert mi hozzanc iő, Es meg tanullyuc nagy bizonnyal, hogy az az WR, az Nazarethbeli Iesus legyen.*

ECKORRA VALO ENEKLESROEL.

DIczeriűc az VVR Istent Enec szoualis, Es mondgyuc olly Eneket, Kibe tegyűnc vallast az mi wrunc Iesős Christus felől.

ENEC: Halgasd meg Atya Isten az mi ßükségűnket etc: MAS, Mi wrunc Iesus Christus, mint meg, etc: MAS: Fenyesseges Tengernec Czillaga, etc: MAS, Mindenekuec teremtője, es hueknec, etc: Anagy: Hala adassankban volad emlekezűnc etc. Anagy. Adgyunc halat mindenkian etc, VTOL, Ier mi keriűnc Szent Lelket etc, IMATSAG: Mind az ket könyörges meg vagyon fliost.

AZ EVANGELIOMROL.

SVMMACZKA.

EZ Euangelíom szol Kereztelő Ianosnac czuda szep draga tanubizonsagarol à mi Iduőzítő wrunc felől, az Nazarethbeli Iesus felől. Az Ianos kedig amaz nagy draga ember, kit ezten wrnapian az VVR soc nemes dolgokba felőtte igen diczere, Erről ez Ianosrol szol az mai Euangelíom: Hogy ezt mikor kerdeztette az egez Sído orszagnac feie, Ierusalem: Miczoda embez ő, Christusé vagy miczoda: Maga felől igen alazatosan felel, De az Nazarethbeli Iesust nagy fel magaztallya. Es rola nagy bator vallast teszen. Innetís azert mint ez előtt valo Euangeliomokbol megis iobban erősedgyűnc az mi Iduőzítő Iesus Christusunknac ísmeretibe. Ezert, hogy az ő ísmerete altal valoba meg győzhessűc à mi rőttegő szíuűnket, mikor vagy à bűn míat, vagy az ördög míat, vagy ez vilagi soc nyaualya, vagy az halal, es az őrőc karhozat miat felőtteb el rőttennenc, kic ellen tőb oltalmat nem adot Isten, Hanem czac egyedől az Nazarethbeli Iesust. Ki miczoda ember legyen, mayd meg ertyűc Ianostűlis, es az mellet tőb draga dolgokatis hallunc ez Euangeliombol. Kit irt meg az Euangelista szent Ianos, az ő Euangeliomi könyuenec, leg első reszeben.

IOAN: I.

Nagy bator vallasarol Ianosnac harom kerdesre.

EZ à Ianosnac vallas tetele, Mikoron az Sídoc küldenenec Ierusalemből, Papokat es Leuitakat, hogy meg kerdenec őtet, Te ki vagy? Es meg valla es meg nem tagada, vgyan meg valla, hogy nem ő volna amà Christus: Ackoron meg kerdec őtet, Miczoda vagy tahat? Illyes vagyê te? Monda: Nem vagyoc. Tahat amà Propheta vagyę? Felele: Nem. Mondanac azokaert neki: Ki vagy tahat? Hogy valazt vigyűnc azoknac, kic minket küldetttec, Mit mondasz te magad felől? Monda: En kialto szo vagyoc az puztaban. Tiztîtsatoc meg az wrnac vtat, Mikeppen Esaias Propheta meg mondotta. Az kőuetec kedig az Pharisеusoc kőzzűl valanac, Es meg kerdec őtet es mondanac neki: Miert kereztelsz tahat, ha

Első kerdes Christusec anagy Illyes, anagy prophetac?

Masic kerdes Kiczoda tehat ő?

te nem

te nem vagy à Christus, sem az Illyes, sem amaz Propheta? Felele nekic Ianos monduan: En vizzel kereztelec, de kőzepettetec all, kit tű nem tuttoc. az, tűzzel es szent Leleckel kereztel. Az à ki en vtannam iőtt, ki en nalamnal fellyeb beczűltetet, kinec saria kőtelenec meg oldasara nem vagyoc en mélto. Ezec Bethabaraba lettec, az Iordan elue: holot Ianos kereztel vala.

Harmad kerdes. miert kereztel, az az, wy őrnent miert szeret

ROEVID ERTELME.

HArom nagy kerdesec vadnac ez Euangnliomba: Előszer azt kerdic Kereztelő Ianostul: ha Christuse ő, auagy Illyese, auagy Prophetaé? Erre azt feleli, hogy egyic sem. Masadszor azt kerdic, Tehat kiczoda ő? Azt feleli, hogy regen Esaias rola prophetalt, mikor igy szolt: Az puztaba kialto ember tamad, ki az wrnac vtat keszit, azert ő volna az. Harmadszor kerdic, Miert kereztel tehat? Azt feleli, hogy el iőtt az Iduőzitő Christus, es arra mutat az ő mosogatasaual, hogy az volna à ki ez vilag bűnet le mosna, es meg tiztitana.

Harom Tanusagunc.

Ezekből imez harom dolgot tanullyuc: Előszer szollunc vallasarol Ianosnac. Masodszor tiztiről Ianosnac. Harmadszor kerezteleseről Ianosnac. De mind ezec arra valoc, hogy mindenikből erősedgyűnc, az mi wrunc Iesus Christusnac ismeretibe, hogy az altal meg győzhessűc minden ellensegűnket, az ördőgőt, az bűnt, az atkot, haragot, ez vilagot, az halalt, az karhozatot.

Ez Ianos vallasat miert predikalyunc az wr Iesusnac elott.

Kiket az VVR szűletese előtt, azert predikallunc: Hogy ideien meg ertsűc melly draga szőmely volt, az à kis gyermec, à ki nyomorultul mas Istalloiaba szűletic, kin az Angyalokis őrűlnec mi erőttűnc, az mi iduősségűnkert, az mi őrőc eletűnkert. Erről azkor szollyunc. De most Kereztelő Ianostul ertekezzűnc ő felőle, Es lassuc meg mind vallasabol, mit vall az Christus felől: mind tiztiből, mint keszit vtat az Christusnac, az emberec sziuebe: Mind kerezteleseből, mint bizonittya hogy az wr Christus meg tiztit bennűnc az mi bűneinkből, es bizonnyal meg szabadit minden veszedelemből, es meg adgya nekűnc wyonnan az őrőc eletet, kit el veztettűc volt. Ez Summaia Tanusagunknac.

Mind az negy Aduentnec Iunamai.

Mind ez Negy héten penig fő tanusagunc czac erről volt, hogy az Nazarethbeli Iesust meg ismerűc, Istentűl küldetet iduőzitő Christusunknac lenni: Az első Aduenti Euangeliom arrol szolvan, Hogy az VVR Iesus Zacharias Propheta irasa szerint ment volna be Ierusalembe. Az masic: hogy azon VVR, el iőne az Iteletre. Az harmadic arrol szola: ő maga az VVR mint bizonita meg Ianos tanituani előtt, nagy soc czuda tetelből es őruendetes predikallasabol Esaias irasi szerint, hogy ő az meg igertetet Christus. Az mai Negyedic es vtolso Aduenti Euangeliomba penig, Kereztelő Ianos, az orszagnac kőuetinec kerdesere egy nihany keppen teszen bizonsagot, hogy el iőtt az meg igertetet Messias es az Nazarethbeli Iesus az.

Előszer ezzel bizonitya, mert ő előtte, Isten őtet boczatta volna, hogy neki vtat keszitene, Esaias Prophetalasa szerint, Esa: 40. Masodszor hogy az ő Neuebe kezdet volna mosni az vizbe. Harmadszor hogy az, à ki Neuebe ő kereztel, igen nagy felseges szőmely volna, ő nalanal nagyob: Telentuen hogy bizony Isten, es bizony ember volna, es wra minden allatoknac. Negyedszer hogy az, ő nalanal nagyobbakat ceelekednec: ki valoba meg tiztitana, ki Istennec olly Baranya volna, à ki el venne ez vilagnac bűnet, Es ki szent Lelec altal wyonnan szűlne, es mind őrőcke elteine.

Illyen szep bizonsagot teszen soc tőb nemes tanubizonsagi kőzt Ianos, czac à mai Euangeliombais à Iesus Christus felől. Kiket nagy figyelmetesseguel azert halgassűc tanullyuc, hirdessűc, hogy se Sidoc, se Tőrőkőc, se egyeb hitetlenec modgyara ne tuelegiűnc az mi iduősségűnc felől, Hanem őruendezzűnc mijs az Angyalockal egyetembe: az Iesus Christusnac erőttűnc valo szűletesen, es minden egyeb velűnc io teten. Immar szollyunc az Euangeliomnac nyiluabban valo Magyarazattyarolis, Tanusagiual egyetembe.

NEGYED ADVENT Vasarnapra.

Negyed. Vrnapi Euangelíom az MAGYARAZATTYAIS, TANVSAGIIS.

MOst rőuideden meg halluc Kereztelő Ianos melly nemesen tőtt tanubizonsagot az mi wrunc Iesus Christus felől. Kikről megis níluabban szollyunc harom rendben. Előszer tanullyuc meg vallas tetelet Ianosnac. Masodszor tiztit: Harmadszor kereztelest. Mellyec mind az VVR Iesus Christusnac ismeretire igazgatnac, soc edes es nemes dolgoknac ertelmiuel egyetembe, az mint mayd meg hallyuc.

AZ TANVSAGOKROL SVMMAIA.

Ianos Vallasarol

ELső Tanusagunc lesz az Kereztelő Ianos vallasarol: Kit mikor kerdenenec, őe à Christus? Azt vallya hogy nem ő az. Erről illyen renddel szollyunc. Előszer arrol szollyunc az első Tanusagban: Ezeket Ianostul minemű hizelkedessel es melly nagy fenyegetesselis kerdeztec àPhariseusoc. Es azt az ördög melly nagy gyalazattyara akarta forditani az Christusnac. De Isten melly nagy tiztessegere valtoztatta. Innet azert az Ianosnac czudalatos alazatossagat, tőkelletes bator vallasat, es az Christusnac nagy meltosagat vegyűc eszűnkbe, kiből mijs epitsűc magunkat az Christus ismeretibe, es az ő illy bator vallasaba.

Miert kerdezte Ianost, czudalkozuan ő rayta.

Mondam, az Ianos vallasarol leszen tanusagunc. De ezt hogy iobban meg erczed, vedd eszedbe imezt: A mikor Ianost kerdeznec miczoda ember ő, Ackor ő rayta czudalkozot mind az egez Sido orszag: Mert ő az orszag Tőruenye kiuűl wy dolgokat szerez vala: Az Varos kiuűl à puztaba nagy sanyaru eletbe cel vala, Teue szőr kőntőse, vad gyűmőlts etele, Es ott kín nagy kemeny predikallasokat szerez vala, es mindeneket meg rőttent vala, ielenteen az Istennec testi lelki ostorat az bűn ellen: Az orszag szokot Tőruenyetis meg valtoztatta vala: Nem az Templomba, hanem az puztaba predikallot, wy mosastis szerzet vala, Mert ő kezde el az Kereztsegbeli mosodast: Es nagy sokan el hagyuan az ő Tőruent, az wy Tőruent veszic vala. Ezt latuan azOrszag: Fő embereket kőuetsegűl küldenec hozza Ieruſalemből, mikor à Iordan mentebe Bethabaranal predikalna, Hol regen az à Viz ket fele aluan, szaraz labbal altal ment vala rayta az Isten nepe, Honnet az vtan Tyberias fele meneEmmon varos melle, kőzel Salemhőz, az hol Iacob kűsződet az Angyallal, Gen: 32. De most midőn predikalna Bethabaranal, oda menenec Ieruſalemből az Papi rendec kőzzűl kőuetec hozza. Kinec eleibe harom nagy kerdest adanac. Egyic ha őe az Christus? Auagy ha nem Christus ő, Illyese ő, Auagy amà Prophetaê, kiről Moyses szolt Deut: 18. Auagy valami wy Prophetaê? Ez az egyic kerdes. Az masic imez: Kiczoda tehat ő, es mi dolgos? Harmadic imez: Ha ő nem Christus, sem egyic az Prophetac kőzzűl, Miert kereztel tehat? Az az, miert szerez tehat wy Tőruent, ollyat à ki Istennec regi Tőruenyebe nem volt, Es hogymerí ezt mielni, az egez orszag ellen, hogy tanaczot nem kerd az Papi feiedelmektűl, kic őtet az predikatorsagra nem valaztottac, Sőt ő ellenec az egez regi Tőruent fel forditotta, ezzel hogy à puztan tanit, es amaz draga szent Egyhazat el hatta, az embereket à folyo vizben mosogatya, őket ottkín kerezteli. Melly kereztseget Isten az előtt Moysos altal nem paranczolt volt. Mind ezeket es tőb wy dolgokat hogy mert ő el kezdeni?

Miczoda helyen tanitot Ianos: Iosu. 3.

Harő kerdesec

Ez harom kerdeseket minemű hizelkedesselis es minemű kemeny haraggal, es szőrnyű fenyegetesseckelis mieltec, senki elegge meg nem gondolhattya. De Ianos telleyes leuen szent Leleckel, meeg Anya mehetűl fogua, czuda draga szep ertelmeckel mind az haromra nemes valazt teszen, es igen batran ingadozas nekűl felel. Lassuc azert ez kerdeseket, es arra valo feleletit szep tanusagiual egyetembe. Derec keppen harom rendben lesz tanusagunc: Első Ianos vallasarol. Masod: Ianos Tiztiről. Harmad, Ianos Kereztelesről. Most az elsőről szollyunc.

ELSOE TANVSAGROL. Az Ianos Vallasarol.

Mikor

Vr Chriſtus el ioeueteleroel. XXII.

Mikor aż orſzag kőueti Ianoshoz mentec volna, kic fő fő nepec es bőlts papoc valanac, Előſzer kerdic: Ha Chriſtusé ő, auagy Illyesé, amà Prophetaê, auagy egygyé az Prophetac kőzzűl? Erre azt felele, hogy egyic ſem, De az Chriſtuſſag felől midőn hízelkedeſſelis ſzolnanac, hogy őtet az egeſz orſzag annac velne, azert magat ne vonna az nagy tíztelſſegtűl, Erről ímezt mondgya az Euangeliom: hogy meg valla es meg nem tagadia, vgyan meg valla, hogy ő nem egyikis. Talam ezbe vgyan iſzonkodot es rezketet nyaualyas, mikor Chriſtuſnac neueztec, Monduan: Te vagyé az Chriſtus: Mondoc ez kerdeſre talam iſzonkodotis. Mert az Chriſtuſſag nagy dolog, annac Iſtennec es embernec kell lenni, Ollynac az ki meg fizeſſen ez vilag bűneiert, meg biria az őrdőgőt, az halalt, karhozatot, ſzent Lelket adgyon, fel tamazſzon, es őrőcke elteſſen. Azert, egyſzeris, ketſzeris, tőbſzer-is vallya, hogy ne mondgyac őtet Chriſtuſnac, mert mas az, ielenti az Nazarethbeli Ieſuſt. Es mond: az ímmar itt kőztetec vagyon, kit tű nem tuttoc, nem iſmertec, ſem beczűltec. De olly nagy felſeges ſzőmely az, hogy en nem volnec melto czac Saríat le vonnis, auagy ſaría kőtelet meg oldanom, auagy akar mi egyeb kiczíny dologbais ſzolgalnom annac, az ő nagy felſeges minoltaert, kit en tudoc, de tű nem tudtoc. Oh ki nagy iſmerete volt ez draga embernec, az alazatos Ieſus felől. Vayha illyen vílagos eſzuel iſmerhetnenc mi az Chriſtuſt: No bízony nem ſzegyenlenenc neki kedueskedni, benne bízni, ſegitſegűl hiyni, vallani, ſem feltenenc mellette ſem orſzagunkot, ioſzagunkat, hazunkat, marhankat, kikbe ő megis oltalmazhat, tőbbetis adhat. Es ez hitből ſzűntelen hartzolnanc, mind az őrdőggel, mind az teſtuel, mind ez vílagual. De ő ſegitſen minketis, es adgya nekűnkis az ő meg vílagosito ſzent Lelket, mint Ianoſnac. Azert innet peldat vegyűnc es tanullyuc meg mjs vallani es vgyan meg vallani az Chriſtuſt: kiuel őtetis tíztellyűc, egyebeketis erősitűnc, magunkat meg beczűltettyűc, es Iſtentűl nagyob aldaſt veſzűnc, es minketis az VVR Chriſtus vall az ő ſzent Atya előtt.

Első kerdeſre mint felelt.

Igy az Angyalis tiltya az mas Ianoſt h[illegible] ne imad[illegible] poc. 22. Igy Pal es Barrabas iſzonkottac miłon ő ket Iſtennec mondanac, Act. 14.

Vallani az Chriſtuſt ſokra baſznos.

Haſznait.

Ez Ianoſnac kedig, ſoc tőb edes beſzedjs vadnac az Chriſtus felől: àmint Euangeliſta ſzent Ianos meg irta az ő Euangeliomanac Első Reſzeben. Es tőb dolgait ſzent Lukaczis Első es Harmadic Reſzebe Euangeliomanac. Kiket melto igenkent meg tanulnotoc: Mondom ott oluaſſatoc meg ſoc tőb edes tanitaſit Ianoſnac Chriſtus wrunc felől. De moſt egy előbe czac kőuideden, az moſtani vallaſaipol ſzolyunc Ianoſnac. Kit igen megis beczűllyűnc: Mondom imez vallaſat, hogy azt mondgya: Nem en vagyoc az Chriſtus. Hát, ne Ianoſt, ne Mariat, ne Petert, ne Palt tarczuc Chriſtuſnac, ſem ſenkit, hanem czac egyedűl az Nazarethbeli Ieſuſt, Mert czac ő lőn egyedűl olly Baranya Iſtennec, ki ez vilag bűneiert meg aldoztatnec. Ezt ez vallaſt erőſſen meg őrizzűc, barran vallyuc, mind bűn, őrdőg, halal, ez vílag előtt, Ezert, hogy eyiel nappal ſzűntelen valo vigaztalaſunc legyen, az mi rut vndoc fertelmes ſoc eſetinc es bűneinc ellen, melyec miat ſzaz ezerſzer el kellet volna ez vílagnac veſzni, ha ő, aldozattyaual meg nem fizetet volna, es mais ha ſzűntelen erőtűnc engeztelő nem volna, kinec Neuebe engettetet czac egyedűl, hogy az mi bűneinc boczanattyat keriűc, olly nagy kegyelmeſſeguel penig, hogy egy nap hetuen hetſzeris hozza fogad, ha hozza ſietz: Es az ő Neuebe kőnyőrgeſz. Azonkeppen az őrdőgnekis, ez vilagnac es az teſtnec ennî temeny ezer dűhőſſegebe, houa lennenc, ha ő mindennap nem oltalmazna, à mint a ſanlya magat, es mondgya: Adatot ennekem minden hatalom, egen, es földőn, es veletec leſzec mind vilag vegezetig Matthæi 28.

Ennis irtam erről az maſic Poſtillaba, harmadic predikatioiaba ez Euangeliomnac.

Ez vallaſt iol ſzedbetarzad.

Ioan. 1.

Ő tanuſagunc à Ianos vallasabol hogy meg iſmerie ki kic legyen az igaz Chriſtus, es azzal vigaztalyuc magunkat.

1. Ioan. 2.

Nem hiaba bőczűli azert Kereztelő Ianoſis az Nazarethbeli Ieſuſt, Hogy nekjs ſzűntelen valo vigaztalaſa leheſſen, az bűn, atoc, harag, őrdőg, halal, es az karhozat ellen. Kit nem hogy meg vtalna az ő emberſegebe, az ő alazatoſſagaba, Sőt ezzel tíztelí, Hogy Iſten azban őtet ſzentelte Chriſtuſſa, az az, Pappa es Kiralya, olly Pappa, ki tulaydon ſaiat Vereuel meg tiſztitczon mindent az ő bűneből, valaki bizodalommal folyamodic ő hozza, Es olly Kirallya, ki wralkodgyec, Egen, földőn, pokolban őrőckőn őrőcke. Ez melly nagy ſzűkſeges biztatas legyen,

Negyed Vrnapi Euangeliom az

VAS Arnapra

czac azoc tudgyac, kic erzic raytoc naponkent az bűnnec izgatafat, az Iſten haragianac, az ördögnec es karhozatnac rőttenteſit, es ez vilagnac gyűhőſſegit. Mellyec

Hebr. 4. miert hogy minketis vntalan meg ſarkalnac, erőſſen tarczuc mijs ez hitnec vallaſat, mert az mi győzedelműnc czac az ő benne valo vallas tetűnc. Ez fő tanuſagunc az Ianos vallaſarol, hogy abbol mijs meg iſmeriűc, es meg beczűllyűc az VR Chriſtuſt.

De miđőn az Euangeliom igy ſzol rola: Meg valla es meg nem tagada, es vgyan meg valla, hogy nem ő az Chriſtus: Ezből meeg ket dolgot vegyűnc eſzűnkbe: Egyiket azt, hogy Hizelkedueis kerdeztec. Maſikat azt, hogy Fenyegetueis kerdeztec, ha ő è az Chriſtus: De ő ſem hizizelkedeſeken, ſem fenyegeteſeken czac meg ſem mozdult, ſem ingadozot mint az Nad, abban: mit felellyen, Hanem nagy batran es nagy mereſſeguel meg valla, kiczoda az Chriſtus, Es hogy nem ő volna az. Az papoknac hizelkedeſec kedig ez volt: Hogy az orſzag Ianoſt lam Chriſtus gyarant beczűlne, azert ez nagy tizteſſegtől ne vonna magat, Hanem hadna el az puztat, es menne be az pap wrac kőzibe, ſzenteltetne fel magat, Chriſtus Kiralyſagara, es lenne az orſzag nac ſzabaditoia az poganyoc kezeből. Illy eztelenül kinalta az orſzag Ianoſt Chriſtuſagual. Oh ki nagy ertelmet kellene vennűnc, mind ez ket meſterſegeről az ördőgnec, Hogy Ianoſnac hizelkettetis, es őtet fenyegetteis: Mondoc hogy hizelkettetii az ő ſzemtelen meg vakult latrait, es velec edes ſzoual kerdeti Ianoſt, Hogy talam ő volna az à Chriſtus. Ez hizelkedes hogy igaz legyen kedig, Chriſtus wrunc ſzemekbe veti, hogy noha egy keues ideig őrülni akartac az Ianos vilagoſſaganal, es őtet ő ellene akartac fel emelni Chriſtuſagra, hogy azzal boſzontanac es gyalaznac őtet. De Ianos nem gondolt az ő hizelkedeſeckel, hanem vallaſt tőtt az igaſſagro l, De ha ő ſzinte meg czalatot volnais, es meg tagatta volnais, Ianoſnal nagyob bizonſaga volna, az ő mennyei ſzent Atya. Ezt oluaſd meg ſzent Ianoſnal, Ioan: 5. Es az keues ſzobol vedd eſzedbe, hogy czuda meſterſegec volt azkorbeli Papoknac, ſzep hizelkedő ſzockal mint diczertec az Ianoſt, az Orſzag őtet melly nagy tizteſſegbe tartana, Es ha akarna melly nagy ember lehetne, hogy őtet Chriſtus Kiralyſagra fel emelnec Ez edes czalard ſzoc minemű alnokſagaual es melly nagy mergeſſegeuel lett az ördőgnec, ſenki elegge meg nem gondolhattya. Vedd eſzedbe, ezből mit akart az ördőg ſzerzeni: Hogy ha az Ianos eſzen magat nem tartotta volna, Iſtennec lelke ſegituen, ezből Chriſtus wrunknakis nagy gyalazattya tamadot volna, es az egez orſzaba nagy zurzauar, es nagy tebolgas: mellyiket kellene Chriſtuſnac tartani: Ianoſte auagy az Nazarethbeli Ieſuſt. Kinec meltoſagat ha Ianos keuelyſegbe eſuen, maganac tulaydonîtotta volna, az miat magatis mint Iudas el veztette volna, es az tőb hiueketis meg haboritotta volna. Oh ki nagy meſterſege ez à Satannac, hogy az ki igaz Chriſtus, kiről Ianoſtis vallaſt teſzen, azt nem akarnac Chriſtuſnac eſmerni, Az ki kedig nem arra valo, azbol akarnac Chriſtuſt ſzerzeni, es meeg földi ſzabadito Chriſtuſt, Igy kőztűnkis à kic Bodog aſzonyba, ſzent Peterbe, ſzent Palba biznac, es azba nem akarnac bizni, à ki igaz Chriſtus, Oh atkozot czauargas. Tudgyad hogy ezben igen nyughatatlan allat az ördőg, hogy eſzet veſzeſſe az embernec à Chriſtus felől, Ki ſokat elis ſzakazt tűle, hol hizelkedeſſel, hol fenyegeteſſel. Az mint penig Ianoſt moſt keuelyſegbe akarta eytení, igy az miat vezte el Adamot, Igy ő magatis Chriſtus wrunkat azzal kiſirgette, izgatuan hogy ha ala vgordanec az Egyhaz teteieről, vgy

Matth: 4. meg tetzenec hogy Iſten Fia volna, es maganac nagy tizteſſeget venne, mikor latnac hogy ſeres nekűl ala vgordot, Es igy magaualis meg akarta magat tagattatni, à mint

Iay moſtis: az tőb kiſirtetibőlis ki tettztnec. De iay, ez vilagnac minden rendi: Feiedelmi, Kiralyi, papſa, predikatora, parazta, ſzaz ezer keppen izgattatic mais, ki imilly, ki amolly keuelyſegre, ki ſzepſege, kazdagſaga, ki eſze, tudomanya, ereie, ſzentſege, iamborſaga mutogataſara, ki arra, hogy az Chriſtus ellen emellye fel magat, az ő taniraſat, hol imez hol amaz eretnekſegre czauargaſſa, czac hogy lattaſſec valamínec lenni, Sokan bizakodnac az ő magoc erdemekbe, hizelkeduen nekic az ördőg: Lam eleg ſzent es iambor vagy, mettzeſz Chriſtus erdemeuel, Sokan ſoc fele futoſnac iduő ſſeget kereſni, Sokan nemis meric hirdetni es vallani, ſem az igaz hirdetőknec predikatioſara nem mernec menni bator ſziuel, feltuen ez vilagi tizteſſegeket. Mind ezekben ſzaz

ezer

Meeg ket tanuſagunc leß a Ianos vallaſabol.

Hizelkedeſec.

Mit akart ez hizelkedeſſel az ördög berzeni.

Czudalatos alnokſaga ez à Satannac.

Regi ßokaſa ez á Satannac.

ezer ſetetſeges meſterſegi vadnac az ördögnec, kit az ertelmeſec eſzekbe veſznec. De Ianos legyen peldaia az hiueknec, ki meg valla hogy ő nem Chriſtus, Sőt annac czac ſaria kötele oldaſaraís nem volna melto. Igy teis vgyan meg vald, ne tagad az te ertelmedet az Chriſtus felől: Mondom meg vald, mind bűn, ördög, vílag es halal ellen, De erőt keruen ezt mondgyad: VVram Ieſus Chriſtus élő Iſtennec aldot ſzent Fia, mi wrunc es mi Iſtenűnc, adgyad ez vallaſt az mi ſziuűnkbeis es az mi ſzankba, es adgy illy alazatos ſziuet az mi teſtűnkben, mint Ianoſnac attal, az te ſzent Lelked alral. Mondom keried ez vallaſtis ſzűntelen, mert mi magunkbannis nagy erőtlenſeginc vadnac, es az ördögis, es ez vilagis ſoc keppen ellenűnc all, hizelkedeſeuelis, fenyegeteſeuelis, hogy batran es igazan ne valhalluc az Iduözitő VVR Ieſus Chriſtuſt, es czac egyedűl az ö erdemet.

Peldа nekűnc Ianos az vallasbais.

Im ſzolanc ackorbeli papoc hizelkedeſeről, es annac röttenetes mergeről, es az hiueknec àffele ellen valo vigyazaſokrol, Es meg tanulluc mais melly nagy gondgya az ördögnec arrol, hogy ſoc fele hizelkedeſſel, tizteſſeg tetellel, iöuedelemmel, igeretel, adomannyal, el ſzakazſzon minket az Iduözitő Ieſus Chriſtuſtul, es az örök eletűl. De mint Ianos ganeynac, feczernec, mosleknac, arnyeknac, es ſzem feny veztő czalardſagnac tartya àffele igereteket, hizelkedeſeket, es czac meg ſem mozdula annac keuanſagara, varuan az örőcke valot: Igy czelekedgyűnc mijs. Ezt mondanc az hizelkedeſről. Immar ſzollyunc az fenyegeteſrőlis.

Az egez Orſzagnac kőueti voltac ezec, kic nagy meltoſagos ſzőmelyec voltac, à mint megis mondgya az Euangeliom: Hogy Papoc, Leuitac, Phariſeuſoc, kic az orſzagnac bőlts predikatori voltac, hogy már- Azert mikor Ianos vallaſt tenne à Chriſtuſroſ, hogy kőztöc volna az, de ő nem az volna. Mondanac neki: Tahat ha Chriſtus nem vagy, miert kereztelſz, az az, miert ſzerzez wy Töruent orſzagunkba.

Fenyegeteſec.

Ezt öc melly nagy mereggel, dagallyal, haraggal es fenyegeteſſel mondtac: valami kitſinnye meg gondolhattyac azoc, kiket moſtis kerdeznec, Papoc, Gardinaloc, Piſpekec, es nagy Feiedelmec, Mint Huſz Ianoſt, Luther Martont, es ſoc ieles tanito Predikatorokat, es wrakat, es polgarokat, kikhőz kőueteket küldenec Papac, Erſekec, es kerdezic, miert tartaſz tanitot ellenűnc ioſzagodban? Ezec mondoc ertic miczoda kerdes volt ez. De egyebec nem annira ertic ezt, Mind az altal ökis gondolkodgyanac rola, mikor tiltani kezdic feiec, ioſzagoc veztebe, hogy Predikatort ne vigyenec varoſokba, Az Chriſtus igeie hallaſara ne mennyenec, mert eleteket, tizteſſegeket, ioſzagokat el veztic, imigy amugy iarnac. Ackor meg erzic mi volt az Ianos batorſaga: Hogy ő megis vgyan meg valla, es meg nem tagada, Vgyan meg valla ki legyen az VVR Chriſtus. Es vagy bannac, vagy nem, de ő az Nazarethbeli Ieſuſra mutat na, hogy à volna az Iſtennec Chriſtuſa: Mert Ianos nem fel vala azoktul, kic teſtet meg ölhetic vala, hanem az ki teſteſtűl lelkeſtűl az pokol tűzere vethetí vala. Oh ki draga eſze, ertelme, es ki nagy batorſaga volt az Ianoſnac az VVR Chriſtus felől.

Merges ſanos.

Ezekből gondolkodgyal arrolis, hogy az ördögnec meg mondhatatlan nagy gyűhőſſege vagyon az Chriſtus ellen, es meg foghatatlan ezer alnokſagi az ő hiuei ellen, à mint meg volt mondua: hogy az kigyo mardoſna az aſzonyiallat magua ſarkat, az az, à Chriſtuſt es az ő hiueit haborgatna: Erről io gondolkodnod: Eleitűl fogua az mai napig mint ſarkalta mindenkoron az Satan az Chriſtuſt. Mert mihent Iſten az ő Neuebe nepet gyűytőt, ottan rayta termet, Es mikor bizonyos agazattul az Iudat valaztotta volna, hogy abbol ſzűletnec, azt az Agazatot mind addig törte, mig czac törſőke maradot, De Iſten azbolis fel tamazta az Chriſtuſt, Kire ottan nagy feiedelmeket tamazt, mind addig mig fel feſzitetic, Es mais ſoc kegyetleneket izgat ellene. Nagy nehez az ördögnec az bűn ellen oruoſſagot Predikalni, kiuel tűle el ſzakadnac az emberec, Azert ſoc ezer keppen meſterkedic, mint teheſſe erőtlenne azt az oruoſſagot, melly hirdettetic az Chriſtus felől.

Az ördög gyűhesſege Chriſtus ellen mindenkor nagy volt.

De viſzont ez nagy mardoſas ellen, draga ſzep igeretet tőn az Iſten, Hogy az à Mag meg törne az Kigyo feiet, az kigyo czac az ſarkat mardoſna az Chriſtuſnac, az feie penig ő neki meg maradna, De az kigyonac nem az ſarkat, hanem az feiet törne az Chriſtus, à mint meg tettzic minden ſzentec dolgaiba ez. Sőt minden hiuec min-

Oerdög ellen nagy oltalmunc az Chriſtus.

deniket

Negyed Vrnapi Euangeliom az

VAS Arnapra deníket mindennap ſzaſzor erzic magokbannis: aztis, mint ízgattya az ördög öket

1. Pet. 5. ſoc bűnre es ketſegre, es elis eyti es meg ſanyargattya niha: aztis mint wíjcza meg azokba öket az VR Chriſtus, ſzent Lelke altal, ki minden meg mardoſot ſebeket ſzazſzor be kőti egy nap, Es mint oltalmazzais naponkent ſoc gyűhőſſege ellen, vegre pe-

2, Pet. 2. nig az Satant minden tagiaiual egyetembe meg kőtözi, à ſetetſegnec lantzaual, es à hiueket be viſzi az őrőc eletre.

Summa, Ez legyen fő Tanuſagunc az Elſő kerdeſről, ha őe az Chriſtus? Es ezt melly hízelkedeſſel es melly fenyegeteſſelis miueltec: Es hogy mind az altal Ianos meg valla, hogy nem ő, hanem az Nazarethbeli Ieſus à Chriſtus. Es hogy aztul minketis ſoc keppen akarna az ördög el ſzakaztani, hízelkedeſſel, fenyegeteſſel, magunkba, vagy masba valo bizakodaſſal, az ő igeienec rőſten valo tanulaſaual, rőſten valo imatkozaſſal, telhetetlen ſzorgalmatoſſagual, reſzegteguel, buia paraznaſagual, es ezer lator bűnbe valo heuereſſel, hogy azoc miat eſzűnc veſzne, elmenc, ſziuűnc el nehezednec, azokhoz edeſednenc, ötet nem tanuluan meg ne eſmerhetnenc, benne ſemmit ne bizhatnanc, ketſegbe eſnenc, es őrőcke el veſznenc. Ez à vege, az mi feiebe miel mindent az ördög, akar igerien, hízelkedgyec, edeskedgyec, akar rőttentſen, es fenyegeſſen, à mint Iudas veſzedelmeből, es Peter eſeteből meg tettzic, Dauídnac harom nagy vetkeből: Paraznaſagabol, Gyolkoſſagabol, es az Nep ſzamlalaſahol, es ozoc miat valo oſtorozaſibol. De te neked peldaul predikaltattya Iſten Ianoſt, hogy peldat vegy az ő vallaſabol, es minden maga tartaſabol.

Soc keppen idegenit az Chriſtuſtal minket az ördög:

Im ſzolanc az Ianos vallaſarol, kiből harmat tanulanc: Elſőt, hogy vgy iſmeriűc meg mjs az VVR Ieſus Chriſtuſt mint Ianos: Es vgy alazzuc meg mjs magunc ő előtte az mi bűnős voltunc miat: Es ötet vgy magaztallyuc, mind bűnűnc, ördögűnc halalunc ellen, hogy ő altala, az ő benne valo bizodalomnac altala hozza ragazkoduan meg tartaſſunc, mindenec ellen az őrőc eletre. Maſodſzor hogy ſenki hízelkedeſeuel, ſe igeretiuel ſemmit ne gondollyunc mjs. Harmadſzor fenegeteſeuelis ne gondollyunc ſenkinec, hanem vgyan meg vallyuc, es meg ne tagadgyuc ötet. Kire ſegitſen ő ſzent felſege bennűnketis ſzent Lelke altal. Immar ſzollyunc az Prophrtac felől valo kerdeſről is.

Az Prophetac felől.

Az en Maſic Poſtillamba irtam bőwebben erről. Matth: 10

AZ elſő kerdesben eztis kerdezic vala, Hanem ő az Chriſtus, Tehat az Illyesê ő, auagy amaz Prophetaê? Azt feleli Ianos, hogy egyic ſem. Erről maſut tanully többet: Moſt rőuideden erczed meg ezt. Ez kerdeſeketis czac azert miuelic, hogy iobban iobban, es kemenyben fogdoſſac, es beſzedebe meg fogiac: De fogatta az VVR, hogy míkor minket kerdeznec, ad ő feleletre valo lelket, mint ada Ianoſnakis, ki azt felele nagy alazatoſ ſziuel, hogy ő egyic ſem azoknac. Ezt mi ockal felelte, io meg ertened. Mert noha ezten wrnapian az VVR ötet Illyeſnec neueze, azert hogy olly nagy leleckel aiandekoztatot, es ő rea nezet az regi Malachias Propheta ſzaua, Ki azt hirdette, hogy à Chriſtus előtt el iőne az Illyes, az az, Illyes ſzabaſu ember, Es az VVR ötet az Prophetaknalis nagyobnac monda ackor: De Ianos maga felől alazatoſon ertuen, illy ertelemmel felel: hogy ő ſzőmelye ſzerint nem vol na az regi Illyes, Es az ő tizti nem olly volna, mint az regi Prophetakê, kic az iőuendő Chriſtuſt hirdettec, es ez vilagi orſzagotis birtac, es igazgattac teſt ſzerint, Nem olly modoc, mert ő nem iőuendőt hirdet, hanem immar ſzemtűl ſzembe mutattya, ki legyen az meg igert Chriſtus, Es annac mi legyen tízti, azt tanîttya, hogy az, el venne ez vilag bűnet, Es igy Ianos nem ez vilag orſzagat birna, mint az Prophetac, Hanec czac az őrőcke valo orſzagara igazgatna az hiueket Chriſtuſnac. Ez feleleti Ianoſnac, az elſő kerdeſre, hogy ő ſem Chriſtus, ſem Illyes, ſem Propheta.

Miert Illyes. Malach 3

Miert nem Illyes ſem Propheta.

Iſteni Czudac.

DE itt az Iſtennec egy igen nagy czudaiatis vegyűc eſzűnkbe ezben: hogy az egez orſzag ſzauaual az Papi rend kerdeti Ianoſt: Ha Chriſtuſe ő, vagy

Illyes,

Illyes,auagy Propheta. Ezben imez Istennec nagy czudaia,noha nekic semmi keduec nints az igassaghoz, De Isten igazat kialtat velec,es ő magockalis ielenti, hogy im̃ar el iőtt à Christus:Es az Ianos az Ilyes szabasu ember,ez amaz kialto ember,ki az wrnac vtat igazgattya, mint Esaias meg mondta : Mondoc noha őc ezben semmit nem ertnec, erre ò nekic semmi keduec nints, Sőt ezeket vtallyakis, mind az altal az VVR titkonnis az ő akaratyoc ellennis ő velekis magaztaltattya mind az VVR Christust, mind Ianost az ő tiztibe,Es az orszagot fel indittyac az ő ismeretyekre iobban iobbã, midőn zayganac felőlőc. Igy szolata Isten Caiphassalis,Pilatus felesegeuelis,Iudassalis, Regen Balaam Prophetatis igy indita, Augustus Czaszartis az Christus szolgalattyara, Igy mais mindent iauokra fordit Isten az ő hiueinec, akar Pap wrac, akar Eretnekec, akar feiedelmec szorongassac, Sőt kergetessekis, sőt meeg halalokis houa szőrnyűb àhiueknec,añual nagyob fel magaztalasokra lesz. Ohki mely titkos dolgai vadnac ezekbẽ az Isteñec,kit az ertelmesec eszekbe vesznec, De à vakoc delbe sem lat nac. Ezeket az első kerdesről beszellenc. Kiből meg tanulanc Ianostul, minemű őrdőgi hizelkedeseckelis, fenegeteseckelis kerdeztec, ha őé az Christus: Es mint fogdostac ha Illyesé, Prophetaê ő. Melly kerdeseket Isten akaratyoc ellenis miueltette velec, hogy az Christusnac ismerete iobban ki hirhednec,mind az egez orszagba,noha őc nagy gyalazattyara inczelkednec vala. De midőn Ianos sem hizelkedessel,sem fenegetessel nem gondolna, hanem vgyan meg vallana, hogy az Nazarethbeli Iesus az: Ez vallas altal erősőttec soc hiuec az wrnac ismeretibe, Kiből Ianosnakis czudalatos alazatossaga, tőkelletes batorsaga, es draga miuolta tettzec ki, à mint az wris diczere ezten wrnapian. De fő Haszna mind ezeknec ez lőn: hogy minketis epite à Christusbeli lelki őrőmbe, tanîtuan az ő draga esmeretire, benne valo bizodalomra, es vallasara. Immar az Masic kerdesrőlis es feleletrőlis szollyunc.

Summa.

MASIC KERDESROEL
Ianos Tisztiről.

MIczoda ember az Ianos: ki ő magat puztaba kialtonac neuezi, es az VVR vtai keszîtőienec. Kiből imillyen tanusaginc lesznec: Hogy mijs helt adgyunc Christusnac az mi sziuűnkben.

De lassuc mint firtattyac Ianost, es az, mint epit minket,Es Ianos noha alazatos,es magat nem őrőmest magaztala, mind az altal szep alazatoson az Prophetabol meg mutattya tiztit, hogy az wrnac vtat keszitene. Ertsűc meg azert mint keszîtette azt, Es mijs vgy keszitsűc az mi sziuűnket, az Christusnac hozzanc fogadasara,pœnitentiaual es hittel. Ezekről szollyunc ez masic tanusagban.

Mikor Ianos meg vallotta volna ki legyen az Christus, es hogy ő sem amaz regi Illyes, szőmelye szerint: hanem àhoz hasonlatos, sem olly mint az Prophetac, kic iőuendőt hirdettec az Christus felől,es kűlső orszagotis igazgattac: Mondoc mikor Ianos sem Christusnac, sem Ilsyesnec, sem Prophetanac nem mondana magat: Az kőuetec erőltetic hogy kűldgye őket bizonyos valaszual az Ierusalembeli tanatshoz, azert lassa felellyen valamit,hogy ercze az orszag,ha Istentűl vagyoné,auagy czac magatul tamadot ember, Es mondanac neki: Ki vagy tehat,hogy valazt vigyűnc azoknac,kic minket kűldőttec?

Ez firtatasoc noha ő tűlőc mind dagalbol vadnac, De az Isten ezzelis lassan lassan iobban ki nîlatkoztattya, mi dolog az Ianos dolga, hogy az altal soc keppen erősődnenc àChristusnac ismeretibe: Mert mindeneket Isten czac az feiebe mieltet hogy az ő Iduőzitő Christusa ismertessec meg, azt penig azert mielteti,hogy az altal iduőssegec lehessen az embereknec, az ő Isteni Decretoma es vegezese szerint. Nagy doldoc ezec, az ki erti, De lassuc Ianos feleletit.

Mire valoc az firtatasoc.

Mikor kerdenec ki volna tahat, ő monda: En kialto szo vagyoc az puztaba: Tiszticzatoc vtat az wrnac, mikeppen Esaias meg monta. Azoc nem ertettec miczoda felelet ez: mert nem volt arra valo fűlőc, De nagy draga bőlczeseg vagyon ennec igaz ertelmebe. Mert itt Ianos mutat Esaias Prophetara, ki 757. eztendőuel

Tizti Ianosnac.

prophe-

Negyed Vrnapi Euangeliom az

VAS Arnapra.

Kerlec ezeket oluasd meg nagy figyelmeſſeggel ſokßor, kikből ſokat epülß az Chriſtus felől.

a. Keßeritetic Ianos ő magarol fel magaztalo bizonſaggal ßolni:

prophetalt mind Ianos felől, Kőnyuenec negyuenedic reſzebe, mind à Chriſtus felől ſoc helyen. De kiualtkeppen, hetedic, kilentzedic, tizen egyedic, es ötuen harmadic, reſzebe azokat oluaſd meg, ha kedued vagyon az Chriſtus iſmeretire, Kikről moſt itt nem ſzolhatunc, hanem czac Ianos feleletiről ſzollyunc, es annac ertelmeről.

aAz Ianos mierthogy igen alazatos volt, à mint minden ertelmeſis ollyan, nem vgy mint nemelly Predikatoroc, kic magokat mutogattyac az predikallasbais, ő penig ő magat nem örömeſt magaztalta volna, hanem czac az ő wrat az Chriſtuſt: De mierthogy keſzeritic vallaſt adni, es azt megis bizonitani, hogy ő Iſtentől küldetet ember: meg bizonittya Eſaiasbol, Hogy ſzükſeg volt à Chriſtus elött olly embernec el iűnni, ki az puztaba nem az Templomba kezdgye el predikatioiat, es az olly moddal taniczon, hogy az emberec ſziuet ideien keſzitſe rea, hogy az VVR Chriſtuſt örömmel fogadgyac, Azert ő volna az kiről Eſaias igy prophetalt:

Eſa. 40. Az ertelmet ez igeknec meg tanulhad az en első Poſtillambais, fol. 103: Item, fol 120.

Kialto ſzo vagyon az puztaba, keſzitſetec vtat az wrnac, Igyeneſitſetec ősuent az kietlenbe az mi Iſtenünknec. Minden völgy fel emelkedgyec, es minden hegy es minden halom meg alaczonitaſſec, es az mi horgas igyeneſſe legyen, es à hegyes lapacza, mert az wrnac diczősege meg ielenic: es egyenlő keppen minden teſt meg lattya, hogy az wrnac ſzaia ſzolt.

Amint moſtis ſoc faluba es filiős hazba Vtat mintſzerzet es tiztitot Ianos. Erről oluas többet az mas Poſtillamba fol. 120.

Ez igekre mutat Kerezrelő Ianos, hogy ezec ő rola ſzoltac. A mint valoba beis tellyeſettec rayta. Mert az mint à Propheta meg irta, ſzinten vgy az puztabais tanitot, nem az Templomba. Kiuel az Propheta ielentette, hogy vege lenne az Templombeli aldozatoknac, es külső tiztelteknec. Ott kedig az puztaba Ianos nagyob ertelemmel predikalta az VVR Chriſtuſnac iſmeretit, mint otben az torkos papoc. Ki igen ſzep vtatis keſzitet es tiztitot, az Chriſtuſnac illyenkeppen: hogy az bűnt es az Iſtennec bűn ellen valo haragiat, valoba meg eſmertette ſockal, azt meg vtaltatta velec, azoc meg röttenuen azoc miat, es az örőc karhozatnac fenyegeteſe miat, ha meg nē ternenec, örömeſt hallottac hiret az iduözitő Chriſtuſnac, ki meg aldoztatnec az ő bűnökert, Es annac ſzallaſt attac ſziuekbe, az az, à mint Ianos biztatta es megis moſogata annac bizonſagara, hogy az Chriſtus veere es aldozattya altal, Iſten meg kegyelmezne nekic, ezt el hittec, es ſziuekbe ſzoritottac, es oztan wy elethöz, tiztelteſſeges, iambor, kegyes, iozan, igaz elethöz kezdtec. Es az Chriſtuſtul ſzent Lelket vettec, ki altal az Chriſtus az ő ſziuekben, örömmel lakozot. Effelec ſokan tamattac, Ianos

Matth: 21.

predikacioiat az kic hallottac. Az nyiluan valo gonoſzoc, paraznac, czalardoc közzű lis kedig ſokan voltac effelec, à mint ő maga az VVR ezben pirongattyais az keuely Phariſeuſokat, hogy Ianos predikatioiara azoc közzül ſokan pœnitentiat tartottac, es meg tertec Iſtenhöz, es örömmel fogattac az Chriſtus aldozattyanac erdemet, azert azoc, elölis vennec Iſten orſzagaba azokat, kic keuelyſegec miat czac meg ſem iſmernec bűnös voltokat, Igy iara amaz maga hanyo Phariſeuſis, kit fellyül hallada Iſten

Luc. 18.

előtt valo igaſſagual, amaz ayto meget allo hires bűnös, ki meg keſereduen bűnein az Templomban mene, melly peldazza vala à Chriſtuſt, es az ő neuebe kere az Iſtent, monduan: Legy kegyelmes ennekem bűnöſnec. Mjs köueſſűc ez Ianoſnac illyen tanitaſat. Kit immar Iſten ki hozot Ieruſalemből, nem czac az puztara, hanem mind az egez vilagra. Mindennec mindenűt az ő Neuebe hirdetuen pœnitenciat es bűnnec boczanattyat, az ő ſzent Fianac fizeteſe ſzerint, kinec legyen örőcke valo ſzallaſa az mi ſziuűnkben. Ez legyen Tanuſagunc az maſic kerdeſről, Miczoda ember az Ianos: âm ő meg bizonitta Eſaiasbol, hogy Iſtentűl vagyon hiuatallya à puztara, hogy az el iőtt Chriſtuſnac vtat keſzitſen az emberec ſziuebe.

Latod mieis peldazot az puztaban valo taniras, Matth. 20: Summa.

Nem ertette: ezeket: Talam mint az diſznoc à valora ſietnec az ő torkos azaiokra, ki miat ſokan mais meg vakulnac.

De iay, ki ſzörnyű dolog az vakſag, Mert mint à kinec ki apad az ſzeme, az fenyes Nap előttis czac tapog: Igy az lelki vakoc az ertelmes ſzotis ertetlenül hallyac, Es mint az kakas, az diſznó, az eb nem tudgya mire valo az draga kő, az arany lantz, az Nasfa, ez köuetekis az ő ſziueknec mergeſſege miat, nem ertic mit beſzel à Ianos, ſem lőn keduec arra, hogy meg forgatnac, hannac, vetnec Eſaias prophetalaſat, ſem imatkoztac Iſtennec annac ertelmeiert: Hanem ſőt meeg inkab patuarkodnac es garazdalkodnac Ianoſſal. De azert aztis Iſten mi nekünc nagy ertelmünkre fordittya. Laſſuc azert Harmadic meiges kerdeſeketis.

Harma-

HARMADIC KERDESROEL.

Ianos Kerezteleseről.

MIert Kereztelsz tahat? Erre azt feleli, Hogy az ő Kereztsege es mosasa, mutat az el iőtt Christusra, hogy az volna, ki ez vilagot meg mosna, es meg tiztitana hathatos keppen vgyan valoba minden bűnőkből Isten előtt. Ezből ezt tanullyuc: Előszer, Hogy az ô Tőrueny czac Christusig tartot, es ő neki peldazattya volt, es azokat be tellyesituen Christus, immar el multac. Masodszor à Kereztsegről szollyunc, Hogy az, kűlső, es belső: Es azba az VVR melly nagy dolgot czelekedgyec azockal, kic hittel veszic. Ezekről szollyunc renddel:

Noha Ianos immar eleg valazt tőtt az kőueteknec, es meg bizonîtotta Esaiasbol, hogy Istentűl vagyon hiuatallya, De azzoc miert hogy Papoc, Leuitac, Phariseusoc valanac, es az peldazo Templomnac siros iőuedelmetűl nem őrőmest szakadhatnac vala el, sem torkossagokat, sem keuelysegeket nem hadhattyac vala el, Es nehezlic vala az rut, roszas kőntősű Ianos tanîtasat, hogy az mind az egez Pispeksegnec es papsagnac rendit fellyűl haladna, Es ha szinten ertenekis igaz tanîtasat, De őtet, es az ő szegeny Christusat kőuetni szegyenlenec: Azert pironkoduan hogy lattassanac valaminec lenni, es patuarkoduan, es rőttetuen mondnac harmadszor Ianosnac: Miert kereztelsz tahat? ha te sem Christus, sem Illyes sem Propheta nem vagy? Felele Ianos: En vizzel kereztelec, de tű kőzepettetec all, az kit nem tudtoc, az à ki en vtannam iőtt, ki en nalamnal fellyeb beczűltetet, kinec saria kőtelenec meg oldasara nem vagyoc melto. Illy valazt miert tőtt az nepnec hallasara, Meg iria szent xLukats monduan: Mikoron az nep ez velekedesben volna, es mindnyaian ezt gondolnac az ő sziuekben Ianos felől, hogy ha ő volnaê az Christus, Felele Ianos es monda: En vgyan vizzel kereztelec tűteket, De iő erősseb en nalamnal, kinec saria kőtelet nē vagyoc melto meg oldanom, Az meg kereztel tűteket szent Leleckel es tűzzel, kinec szoro Lapattya kezeben vagyon, es meg tiztittya az ő szűrőiőt, es buzaiat az ő czűrebe be gyűyti, Az poluakot kedig meg egeti el olthatatlan tűzzel. Es sokakra egyebekre intuen tanîttya vala az nepet. Ezt iria szent Lukats Kereztelő Ianosnac feleleti felől.

Mostis czuda ite letiből lőt ez istennec, hog poor kőntősbe sokan draga predikatiot tessnec, sokan kic pillest es galleratlan kőntőst, es nagy viut, es nagy selest viselnec, czac meg sem erthetic azokat.

x: Luc. 3.

It szent Lukacznal oluas többet Ianos tanyitasarol.

Honnet eszedbe vehed, hogy noha az kerdezkedőknec nem volt az igassagnac ertelmere keduec, Mind az altal Ianos minden kerdesre szep valazt tőtt azoknac epűletyekert, kic eheztec es szomiuhoztac az igassagot. Mind ez kerdesből kedig es mind az feleletből felőtte szep es igen szűkseges dolgot tanulhatunc, vegyűc azert eszűnkbe mind az kerdesnec, mind az feleletnec ertelmet.

Mikor azt kerdic, Miert kereztelsz tahat? Ezt ertic az keues szon: Miert szerzesz wy Tőruent tahat, es wy hitet es wy tudomant, es wy Isteni tizteletet az egez Orszagba, ha te sem Christus nem vagy, sem Illyes, sem Propheta? Azoknac szabad volna wyiat valamit kezdeni, à mit Isten nekic hagyot volna, De te olly meltosagos nem leuen mint azoc, miert vezted eszet ez egez orszagnac: Honnan vagyon az, hogy ez wy dolgot kezded, kit soha hirrel sem hallottunc, hogy az embereket itt az folyo vizbe mosogatod, es azoknac bizonnyal hirdeted bűnőc boczanattyat, es hirdetz nekic őrőc eletet, wy hit ez, es wy tudomany. Isten regen Moyses altal nem azt parantsolta vala az mi Atyainknac: Hanem kőrnyűlmetelkedest szerzet, hogy minden nyoltz napi firfiunac szemermes testenec első bűrőtskeiet le messec, es az volt iele az Isten igeretinec mi hozzanc, hogy bizonnyal minden igeretit valamit fogadot be tellyesiti raytunc, ha azban bizunc. Az kőrnyűlmetelkedes mellet Templomot szereztetet, hogy mind vizbe mind verbe ott tiztullyunc meg, es ott aldozunc: Kiket soc draga kenczuel, ezűstuel, arannyal, draga kőueckel meg ekesitetet, mind az Templomot, mind az Oltarokat, mind az papi őltőzeteket, es mind egyeb szerszamokat, kiket soc szent emberec, nagy Pispekec, nagy Kiralyoc beczűltec, es mind az egez orszag mais vgy beczűlne, mint Istentől szereztetet szent tizteleteket, ha te eszeket nem veztened. Te kedig mind ezeket fenektűl fogua fel forditottad: az Templomot el hattad az ő soc tizteletiuel: es az puztara iőttel, wy hitet predikalni, es wy Isteni tizteletet szerzeni, az kerezt viznec mosogatasat. Ezt kerdgyűc azert tűled mi dolog az,

Ertelme az kerdesnekis, az feleletnekis.

Negyed Vrnapi Euangeliom az

hogy ezt mieled: miert kezdetted itkin az varos kiuül à puztaba à viznec mosogatasat: Es miert hattad el az mi Templomunkat tizteletiuel egyetembe, ha Chriſtus nem vagy? Ez kerdes melto volt volna, czac io ſziuel miueltec volna, es az feleletet meg ertettec volna. Ianos czac illy rouid valazt ad: Hogy ô vizzel mosogat, De az ô wra ſzent Leleckel.

Nagy dolog ennec ertelme.

Ennec igaz ertelme draga dolog: Ezt akaria mondani, à mint ſzent Lukats megis magyarazza: Hogy immar az meg igert Chriſtus köztöc vagyon, Mindent valamit Iſten Moyſes altal paranczolt peldazatra valot, czac az ô el iöueteleig tartot. Azert immar az VVR ô maga veget tenne minden peldazo es arnyekozo dolgokbã, Az ô mosogatasais czac arra az wrra mutatna, es azt ielentene, hogy az az VVR valoba mint az Tüz az Aranyat öis meg tiztitana az emberec bünet az ô halalaual, es ſzent Lelke altalis meg mosna, meg tiztitana, meg wyitana azokat, valakic hiñenec az ô Neuebe. Mondom, nagy dolgot beſzel Ianos ez keues igekben: Arrais meg tanit, hogy az ô Törueny kit Iſten Moyſes altal adot, czac arnyeka volt az Chriſtusnac, es el kellet mulni, De vgy, hogy mind azoknac peldazattyat elöſzer be tellyesitene à Chriſtus. Az Kereztſeg felölis ſzep ertelmet ad. De elöſzer ſzollyunc az elsöröl.

Matth. 5. El kellet mulni az ô Töruennec:

Hogy el kellet mulni az Moyſes altal adatot Töruennec, es azt be tölteni Chriſtusnac. Erröl ô maga Ianos igy ſzolt monduan: El iött az Chriſtus, à ki fellyeb valonac beczültetet en nalamnal: Es az ô tellyes voltabol mi minnyaian vettünc keduet keduert, Mert az Törueny Moyſes altal adatot, az kedw es igaſſag az Ieſus Chriſtus altal lett. Ezec kedig ſzinten vgyis tellyeſedenec be, Mert ô maga az VR Ieſus Chriſtus lön aldozat es meg mosogato azö vêre altal, az regi aldozatoc es meg mosogatasoc helyet. Ki mihent meg aldoztatec, ottan kettö ſzakada az Templombeli fedelis, es az vtan el rontatec ô magais az Templom, es vege lön az egez orſzagnac, es kirali nemzetnec, kiböl kellet ſzarmazni az Chriſtusnac, vege lön az egez Papſagnac, es minden Egyhazi tizteletnec, es az ô maradekioc nagy ſetetſegben marada kellerlenſegekert, à mint Moyſes fenyegette volt öket: Es ez egez vilagnac kic nagy ſetetſegben es az halalnac arnyekaba ülnec vala, nagy vilagoſſag tamada, à mint Eſaias meg prophetalta vala, Midön az Ieſus Chriſtus neuebe Iſten hirdetne mindennec pœnitentiat, bünnec boczanattyat, es öröc eletet, valakic ô benne hinnenec: Igy ſokan keduet vettec keduert, az az, kedueſec lettec az Chriſtusnac kedues voltaert. Illy nagy dolgokat ielengete Ianos ez kiczin feleletbe: En vizzel mosogatoc, De el iött az, à ki Neuebe ezt mielem, es ki ſzent Leleckel es tüzzel mosogat. Tahat innetis erösitsüc lelkünket, hogy az meg feszült Nazarethbeli Ieſus olly ember, kinec halala bizonnyal meg fizetet Iſten elöt az mi büneinkert: ki az nagy alazatos emberi ſzömelybe bizony Iſtenis, es az Atyanac egyetlen egy ſzülötte volt: kire neztec az ô törueñec minden peldazati, kinec eſmerete nekül ſoha ſenki nem iduözült, ſem iduözülhet ez vtañis: Es ez Iſteñec igen melyſeges el reytet titokia, mind azokban valakic wioñan nem ſzületnec ô altala. Mi kedig keriüc az wrat, az ô nagy kazdag irgalalmaſſagabol wyitſon meg ô altala beñünketis. Melly meg wyiulaſrolis ſzollyunc touab.

Illy ismeretire tanitanac Ianosis az Christusnac. Acto. 4

Ianos hiuatallya es kereſztelese Iſtentül vala:

Most innet eztis eſzünkbe vegyüc, hogy Ianosnac Iſtentül volt hiuatallya, az kereſztelesre: es az wy Teſtamentomnac el kezdesere, az mint az Prophetabol meg bizonyita, Es wy dolgot nem tanyitot, hanem erösitötte az regi igeretit Iſtennec, es ſzabta az Chriſtusra az Iraſoc ſzerint. Tahat ha valaki most tamadna, ki mondana hogy Iſten küldötte ötet, es wy Tudomant hirdetne, nem kell annac hinni, mint Arany Tamas, es Bodog Ioſa, es amaz fekete ember, es az wy Kereztyenec, kic azt költöttec hogy Iſten ſelent meg nekic, ſzent Lelec ſzolt almokba, kic olly Tudomant hirdettec, melly ellenkezic az Euangeliommal, azert az à Tudomany atkozot: Szent Pal meeg az Angyaltis meg atkozza, ha külömb Euangeliomot predikalna az Chriſtus Euangeliomatul.

Gal. 2.

De Huſz Ianos, Luter Marton, es többec: mikor Papa orſzagara fel tamattac, nem wy Tudomant hirdettec, Söt Papat azert mondtac Antichriſtusnac: Mert ô az VVRnac minden Töruenyet viſza forditotta, es wy dolgokat talalt. Ez felec kic az regi Euangeliomot tiztan wyonnan kezdic az meg vakult nep között

predi-

predikalni, Istentûl inditatnac, kic nem wy tudomant, hanem az regit hozzac elônkbe: Te forgasd az iraſt, es erczed meg ha igazê. Igy inte Christus wrunkis az Sidokat, Ioan:5. Ezt kell vala Ianos felôlis mielniec az papoknac, midôn Esaiasbol bizonittya hiuatallyat. De teriûnc az mi meg wyiulasunkra, es szollyunc à Kereztsegrôl.

Az Kereſztſegrôl.

MAsodszor àIanosnac vtolso feleletibôl ennec ertelmet tanullyuc meg: Hogy azt monda: En vizzel kereztelec, az az, mosoc, De az Christus tûzzel es szent Leleckel kereztel, az az, mosogat. Ez igekben az Kereztsegrôlis szep ertelmet ad Ianos, De az VVR Christustis czuda nagy fel magaztallya.

Az Kereztyeni mosogatasrol azt ielenti, hogy az, ket fele: kûlsô, es belsô. Az kûlsô lesz Egyhazi embertûl, viznec, Isten igeienec altala. De ê kettô mindenkor egyûue valo. Ianos valakit kiuûl meg mosogatot vizzel annac bizonsagara, es peczetlesere, hogy az Iesus Christus halala, aldozattya, veere, Isten elôtt ôtet meg tiztitana az ô bûnebôl, ez valobais meg lôtt, ha az biztatasba bizot, es magahoz szoritotta, el hiuen azt az igeretet, kit hallot az Egyhazi szômeltûl, Mondoc annîra meg lett ez meg tiztitas benne belôlis: Hogy Isten minden bûnet az ô szent Fiara vetne, ô erôtte ezt igaznac tartana, az az, bûnebôl meg tiztult embernec az Christus halala altal, Azert ha szinten el esnekis az benne szorult bûn miat, de valamenîszer az vtannis hozza folyamna bûnei miat, ha hetuen hetszer lenneis egy nap, Matth:10. mindenkor meg boczatana, es ezt mindenkor az ô szent Fianac tulaydonîtana, az ki magara vette ez vilagnac bûnenec meg fizeteset, Az ô Neuebe mindenkor bûnet meg boczatana. Es igy meg igazitana, Annac felôtte megis szentelne szent Lelke altal, wy eszet, wy szîuet, wy keduet, wy erôt aduan neki: hogy meg ertheſſe mi legyen az io, az igaz, es elheſſen, kegyes, igaz, iozan, Istenes eletben. Iollehet az vtannis az ô romlot termezete izgatna ôtet az ô gonosz keuansaga szerint mindennap soc fele bûnôkre, es az nyugodni sem hadna. Az mellet az ôrdôgis, ez vilagi gonosz peldais soc keppen okot adna soc fele bûnôkre, De az Christus az kereztseg vtannis naponkent erôsitene es tiztegatna Tûzzel es szent Leleckel, az az, mint az tûz melegit, erôt ad az meg fazot embernec, sôt meg emeztí az mit rea teszneč, auagy meg tiztittya mint az aranyat, ezûstôt: Igy az VVR Christustis, meg egetí es meg emeztí az istenteleneket, De meg tiztittya az hiueket, meg êleztí es meg eleuenîti ôket, es valoba meg erezteti velûnc az ô belsô ereiet az ô szent Lelkenec, hogy à bûn ha izgatis, hà szinte el eyteneis, mint Petert, Dauidot, De ne wralkodgyec bennûnc: Hamar fel vgôrdtat az bûnbôl, vntatalan kialtat: wram wram tarts meg mayd el veszûnc, wram hîszem, de segits hogy hiheſſem. Es valoba megis segit erreis, hogy az ô sz: Lelke bizonsagot tegyen az mi szîuûnkbe, hogy Isten meg kegyelmezet, fiaiua fogadot, nem hagy semmi nyaualyainkba, felis tamazt, es az ôrôc eletet meg adgya: Holot az VVR Christushoz egyenlô szepec, tiztac, bôlczec, es diczôsegesec leszûnc, mind ôrôckôn ôrôcke. Illy hasznat ielenti Ianos az ô vizi mosogatasanac, es kereztelesenec. Es illy nagy draga felseges io voltat aianlya az mi wrunc Iesus Christusnac. Kikben erôsitsen meg ô szent felsege mindnyaiunkat Amen.

Ezt bizonîttya imez ßo: Edes fiaim ne vetkezzetec, de ha vetkeznetec, ßo ſo lonc vagyon az Istennel, az kôzbe taro Iesus Christus, ki engezteló à mi bûneinkert. 1:Io: 2: x: Tit. 2: Gal: 5:

Rom. 8:

Ezekbôl az mi kereztsegûnkrôlis vegyûnc ertelmet: Hogy az kûlsô viznec mosogatasa nez az VVR Iesus Christus meg tiztitasara, kinec erdemeiert kôtelezte melleie az ô szent Lelket, hogy az altal wyoñan szûlne mind azokat, valakic hittel ô benne biznanac, Es arra kôtne magat, hogy minden gongyat mint atyafiainac magara venne, mind bûn, ôrdôg, halal ellen, es minden fele szûksegôkben, czac hogy hittel ô hozza folyamianac, mind azokban. Illy nagy dolgoknac aianlasara, bizonsagara es meg peczetlesere kereztelt szent Ianosis. Mijs az feiebe vôttûc fel az mi Kereztyeni mosogatasunkat, Hogy azt bizonîtsa raytunc, hogy az Iesus Christus veere, ki az Kereztfan ki ontatot az mi bûnûnc boczanattyara, meg tiztitot minket bûnûnkbôl, es ezt nyerte hogy valamikor az ô neuebe keriûc bûnûnc boczanattyat, szent Lelket, ôrôc eletet es minden szûksegûnkre valot, meg adgya az ô szent Atya mi nekûnc, az mint azt Christus wrunc eskûuesselis fogatta, Ioan: 14. Mit tanulatoc erczetec meg megis, es az Summaiat vigyetec haza veletec.

Az mi kereztſegûnkrôl.

NEGYED ADVENT Vasárnapra.

Negyed Vrnapi Euangeliom

SVMMAIA

Harom nagy Kerdesre felele Kereztelő Ianos. Előszer azt kerdec tűle ha Christusé ő, auagy Illyesé, auagy Prophetaé: Azt felele: egyic sem. Masodszor kerdec: Tahat kiczoda ő: Azt felele: hogy Esaias regen rola prophetalt, hogy az puztaba egy kialto szo az wrnac vtat tiztitana, es keszitene: ő az. Harmadszor kerdec: Miert kereztelne tahat: Azt felele: mert az VVR Christus el iőtt immar, Es ő az viz mosassal arra igazitana, hogy az volna à ki valoba meg tiztitana ez vilagot az ő bűneiből Isten előtt. Ezec szerint az kegyelmes Isten tanitson, tiztitson, erősitsen, es epitsen minketis.

KERDES: Az Kereztyeni Tudomannac mellyikről tanîta az mai Euangeliom?

FELELET: Tanît mind à Tiz paranczolatrol, mind az Hit agazattyarol, mind az Kereztsegről. Mondom tanît az Tiz paranczolatbeli io erkőltsreis Ianosnac nemes erkőlczeről, ki az VVR Christust olly tőkelletesen vallotta, hogy sem fenîteckel, sem igerettel nem gondolna. Ezt Isten tűlűnkis meg keuannya à Tiz paranczolatba midőn igy szol: Az te wradnac Istenednec Neuet heaba ne vedd. Masodszor tanît ez Euangeliom imez Hit agazattyarolis: Hiszec Iesus Christusba Istennec Fiaba, mi wrunkba, &c: Midőn Ianos soc keppen őtet bizonîttya Messiasnac lenni. Harmadszor tanît az Kereztseg felőlis, hogy az olly mosas, kibe ő maga az Vr Christus tiztogat, es wyionnan szűl szent Lelec altal, es meg bizonyosit à mi őrőc eletűnkről, mint Istentűl szereztetet peczettel. Mind ezekben hogy az kegyelmes VVR Isten mind vegig epitsen, erősitsen es meg tarczon bennűnketis, Ier kőnyőrőgiűnc ő szent felsegenec.

IMATSAG.

VVR Isten, mi Mennyi szerelmes szent Atyanc, halat adunc mi teneked, hogy az iduősseges Kereztseget Kereztelő Ianos altal szerzetted, es mi velűnkis reszeltetted szegeny bűnős fiaiddal. Mellyben az te szent Fiadert Christus Iesusért nekűnc meg igerted az bűnnec boczanattyat, az szent Lelket, es az őrőc eletet. Kerűnc tegedet, tarts meg minket az te kegyelmessegedbe, es irgalmassa godba valo bizodalomban, hogy èffele igeretedbe ne ketelkedgyűnc, hanem minden mi kisirtetinkbe azzal vigaztaltassunc. Ad meg aztis az te szent Lelkednec altala mi nekűnc, hogy bűntűl magunkat oltalmazhassuc, Es az melly artatlansagra az kereztsegbe iutottunc, azonba elhessűnc: Az te szent Fiadrol mijs tőkelletes vallast tehessűnc. Ha kedig emberi gyarlosagnac miatta el esendűnc, ne hadgy minket az bűnbe heuernűnc, hanem igaz pœnitentianac altala, terits meg minket, Es az te meg igert kegyelmessegeduel vigaztally minket. Hogy eckeppen az te szent Fiadnac altala az őrőc bodogsagra iuthassunc, Amen:

Mi Atyanc ki vagy Mennyekben etc.

VTOLSO ENEC: Aldot az WR Isten ôrôcke menyekben, etc, MAS: Adgyűnc halat mindnyaian az etc.

Dellyesti Tanusagra Intes.

HA hoßuczkanac tettzenec ez Euangeliomnac Predikatioia, felet ottan Dellyestre halaßßad Ha penig ehezö leleckel keuesnekis tettzenec, Oluasd meg az öregbic Postillabolis. Es az kettöból tellyesb ertelmet vehetß mindenic czickelről.

AZ CATECHISMVSROL.

HA az Hit agazatinac Magyarazatit el mondtatoc eßten nap, Immar az Mi Atyankac ertelmet mondgyatoc el az czeleddel es Kösseguel,

Arrol valo Enekec ßepec vadnac: Mi Atyanc ki vagy menyekben. kic vagyunc esmeretedben etc. Mi Atyanc ki vagy menyekben, te fiaid ßükseginkben etc: Könyörögiünc Istennec hitből az könyörgessel etc. Vtol. Mi kegyes Atyanc etc.

Az

AZ VVR CHRISTVS FOGANTATASAROL VALO PREDIKATIO.

KARATSON ESTre anagy Etzakara:

HAROM PRÆDIKATIO SVMMATSKAIA.

MOST szollyunc az mi wrunc Iesus Christusnac szent Lelec altal valo Fogantatasarol, az Szůznec mehebe. Ez vtan valo Predikationkba szolunc az ő szůleteseről. Annac vtanna mas Predikationkba az ő őrőc Istensegerőlis szollyunc.

ECKORRA VALO ENEKLESROEL.

DIczeriůc az VVR Istent az Christus Fogantatasarol es szůleteseről valo Enekeckel.

ENEC. Szent Esaias igy ir Christusnac szent szůleteserôl, etc, MAS: Ier mi diczeriůc, aldgyůc es fel magaztallyůc, etc: MAS: Mikor ez szeles vilag karhozatba eset volna. etc: Kůlön valo Enekeketis talalsz az Christus fogantatasarol oda hatra.

IMATSAG. Mind az ket kônyörges meg vagyon folio 1.

AZ EVANGELIOMROL.

SVMMACZKA.

MA arrol szolunc, hogy az mi wrunc Iesus Christus Szůznec mehebe, szent Lelec altal fogantatot bizony embersegbe, mellyet fel vőtt, az ő őrőc Istensegere, es az ket nagy kůlőmbező termezetbe, egy szőmely lett, es azban Istennec egyetlen egy szůlettenec mondatic az mi wrunc Iesus Christus. Erről előszer szent Mathê Euangeliomat, Az vtan szent Lukaczet lassuc. Szent Mathê az ő Euangeliomanac Első Reszeben illy keppen ir erről:

MATTH: I.

MIKORon Maria az ő Annya iegybe volna Iosephnęl, minec előtte egyůt lennenec, talaltatec terhęsnec lenni szent Lelektől. Ioseph kedig az ő fęrie, miuel hogy igaz vala, es nem akarna őtet kissebsegbe eyteni, akara hogy titkon ő tůle meg valnec.

Szent Lelec altal fogantatot az wr Christus, szůz Maria mehebe

Mikron kedig ezeket gondolna: imé az wrnac Angyala almaba meg ielenec neki, es monda, Ioseph, Dauidnac fia, ne fely hozzad venned az Mariat felesegůl, Mert az mi ő benne fogantatot, szent Lelęktůl vagyon, Fiat szůl kedig, es az ő neuet Iesusnac neuezed, mert ő szabadittya meg az ő nepet az ő bůneiből.

Az Isten Angyala ielenti meg Iosephnec mint lőt a Christus fogantatasa.

Hasznunc abbol, hogy testůnket magara vette, Mert szabaditonc lőtt.

Lőn kedig mind ez, hogy be tellyesednec az, à mi wrtul meg mondatot volt, az Prophetanac altala, ki igy szol: Imé egy Szůz terhęs leszen, es fiat szůl, es az ő neuet IMMANVELNEC neueztetic, Melly nît teszen, ha meg magyarazod: Isten velůnc.

Esaiasis meg prophetalta à Christus tiztæ fogantatasat, es annac hasznat, hogy ő altala Isten lenne velőnc.

Ioseph kedig almabol fel serkenuen: vgy czelekedec à mint az wrnac Angyala meg hatta vala neki. Es hozza veue feleseget, es azt meg nem esmerte, miglen szůle az ő első szůlettet. Es neueze az ő neuet Iesusnac.

KARATSON ESTIRE alias Etzkara.

Az Vr Christus

ROEVID ERTELME.

SZol ez Euangeliom az mi wrunc Iesus Christusnac szent Lelec altal valo Fogantatasarol az Szűznec mehebe: Az az, arrol szol, hogy az Atya Istenec Fia, à melly testet magara vett, az szűznec testeből, azt, az szent Leleknec Istení ezudalatos titkos fogantatasa altal vette fel: Es azert az ő emberségeis, noha Adami nemzetéből valo, az kiből az mienc lőtt, De ő artatlan, tízta, bűnnekűl valo emberseget vett fel. Erről erczűc meg az mai Euangeliom miképpen tanít minket.

MAGYARAZATTYA.

MInec előtte derec tanusagit meg hallanuc, előszer rőuid Magyarazattyat erczűc: Szent Mathê azt iria: Hogy az mikor à mi wrunc Iesus Christus fogantatot volt az Szűz Maria mehebe, Immar ackor iegybe volt Iosephnel. De erről szent Lukats nyiluabban ir, ő azt mondgya: Hogy Gabriel Angyal (az előtt hat holnappal hogy Ianos fogantatot volt, Ersebet mehebe,) megyen Mariahoz, Es mídőn szep kőszönteſſel meg aldotta volna: meg mondgya hogy az VVR Christusnac Annya lenne ő, es hogy az, szent Lelec altal fogantatnec az ő mehebe, Istennec az ő mindenhato ereie altal, Kibe hogy ne ketelkednec peldaul hozza Nenyet Ersebetet, Zacharias papnet, ki noha igen venis, es magtalannis volt volna, mind az altal Isten őtet azon tayba magzattal aiandekozta volna mehebe.

Gabriel Angyal volt Istén kőnete à Christus fogantatasa felől.

Ezen, Szűz Maria halat ad Istennec, De rola senkinec nem mere szolni, szemermesſege miat, Nemis hitte volna penig senki az ő maga szauat. Hanem siersegueł al tal megyen Nenyehőz, kőzel tízen őt mely főldnire, Es mihent kőszőn neki, ottan Ersebet meg tellyeseduen szent Lelec altal, az gyermekis Ianos rőpőse mehebe, es ő magais fel kialt, hogy honnet erdemlette azt ő, hogy hozza iőne az VVR Christusnac Annya. Es igy leg előszeris az Kereztelő Ianos annya, szent Ersebet altal teszen bizonsagot az szent Lelec arrol, hogy az Szűz Maria mehebe legyen az VVR Christus fogantatuan. Kinec az fia Ianos mutatta meg az vtan, hogy ő legyen az Istennec olly Baranya, ki el vegye ez vilag bűnet. Ezec nagy Istení dolgoc. Ott oztan Nenyenel Ersebetnel, batran meg beszelgeti Gabriel Angyal mint iőtt hozza, es mint szolt az Christus fogantatasarol. Kiről szep diczerettel halatis ad az VVR Istennec. Es ott marad mind addig, mig az Nenye szűli Ianost. Az vtan onnet haza Nazarethbe megteruen, Ioseph az Maria Iegyese kezde eszebe venni, hogy az ő matkaia terhes, Es gondolkodic hogy titkon el szőkiec, es el hadgya őtet. Velhettyűc penig hogy az szemermes tízta Szűz, sokat feluen es siruan, kőnyőrget az VVR Istennec, hogy oltalmazna meg gonosz hirtűl es veszedelemtűlis. Azert az wrnac Angyala almaba megielenti Iosephnekis, hogy az Szűz Maria Mehehe az VR Christus fogantatot szent Lelec altal, Es inti hogy mind az kettőnec gondgya viselőie legyen. Azert Ioseph melle veuen Mariat, egyebec vgy tartottac, mint ő feleseget, de Ioseph tsac mint gond viselő vgy tartotta magat mellettec. Ezeket megis erczűc meg szent Mathénac, es szent Lukacznac ir asoc szerint:

Ersebet asonnac ielenti ki az Isten elősser, hogy za Maria foganta à Christustt:

Ersebet fia mutatta meg az gre ig elősser â Christ ez vilagnac:

Ime mivel rendelte volt Isten Iosephet Maria mellé, hogy tízteſſegeris oltalmazza es gongyat viselye mind fiaual egyűt.

Mondam hogy szent Mathè azt iria az mi wrunc Iesus Christus felől, hogy mikor ótet Szűz Maria mehebe foganta volna, immar ackor Iosephnel iegybe volt volna. Ioseph azert időre hogy eszebe venne matkaianac nehezkes voltat, titkon el akart mellőle szőkni, De az wrnac Angyala meg szolittya, hogy Mariat vegye oltalma alá oltalmazza tízteſſeget, es viſellye mindenbe gondgyat, mind az gyermeckel egyetembe. Mert az magzat à ki az ő iegyese mehebe vagyon, szent Leleknec Istení ezelekedete altal fogantatot, ki az Szűznec veret fel indituan, azbol alkotot testet, annac az magzatnac, Es annac vgy kellet lenni, à mint Isten Paradiczombais meg igerte volt meeg első szűleinknec, Kiről Esais Prophetais 757. eztendőuel prophetalt. Mely draga Magzat mikor szűletic, Iesusnac, az az, szabaditonac kelly neuezni, azert: mert ő fogia meg szabaditani az ő nepet az ő bőneiből, es mind azbol az mit az bűnőc erdemlenec, Isten haragiat, őrdőg rabsagat, es őrőc halalt: Mondoc mind ezekből ő lenne meg szabaditoia az ő benne bizoknac. Oh ki edes Euangeliom ez: Kiket ő maga

Megis wy magyarazat.

az Isten-

az Iſtennec mennyei Angyala predikal, Kiről mierthogy ſzent Lukats tőb ſzoual ír, Ierlaſſuc aztis: Mond ſzent Lukats:

Nyiluab iraſa ſzent Lukacznac az wr Chriſtus fogantataſarol.

Hatodic holnapba: erczed Erſebetnec mehebe foganratataſa vtan, Ki Kereztelő Ianoſt foganta volt hat holnappal Chriſtus fogantataſa előtt) Ez hat holnap vtan El küldetec Gabriel Angyal az Iſtentűl, Galileanac varoſaba, melly neueztetic Nazarethnec, egy Szűzhőz, ki iegybe vala Ioſeph neuű firfiunal, ki Dauidnac nemzetſegeből vala: Es az Szűznec Maria vala neue. Es az Angyal be mene hozza, es monda: Iduőz legy te kedues, VVR te veled, aldot vagy te aſzonyi allatoknac kőzőtte. Oc kedig mikor latta volna, meg haborodec az ő beſzeden, es gondolkodic vala rayta, minemű volna az à kőſzőnet. Es monda az Angyal ő neki: Ne felly Maria, mert keduet talaltal az Iſtennel, Imè fogatz mehedben es fiat ſzűlſz, es az ő Neuet neuezed Ieſuſnac. Ez nagy leſzen, es az Felſegeſnec fianac hiuattatic, Es az VVR Iſten ő neki adgya Dauidnac az ő Atyanac ſzeekit, es kirallyul biria Iacobnac hazat mind őrőcke, Es az ő orſzaganac nem leſzen vege.

Felſege az Chriſtuſnac.

Monda kedig Maria az Angyalnac: Mikeppen leſzen ez, ha en firfiat nem iſmerec? Felele az Angyal, es monda neki: Szent Lelec ſzal te read, es az Felſegeſnec ereie arnyekoz meg tegedet, Annac okaert azis à ſzent, melly ſzűletic, Iſtennec fianac hiuattatic. Es ime Erſebet az te rokonod, ős ven koraba fiat fogadot, es moſt hatod holnapba iar, az, à kit magtalannac hinac vala, Mert az Iſteñel ſemmi dolog ninczen lehetetlen. Monda kedig Maria: Imè wrnac ſzolgalo Leanya, legyen ennekem à te beſzeded ſzerint. Es el mene ő tűle az Angyal.

Maria ő magais vallya hogy ő Szűz, illyűl kel let à Chriſtuſnac ſzűletni, kinec te ſtet vere: à szent haromsag fel inditotta à fogantatasra, es megszen telee à szent Lelec az ritka fogantatasra, ſ Az Angyal sokat bizonit io. azis, hogy szent Lelec altal fogantatot, Azis: hogabba mind à haromsz ő melycze lekedet, Azis: hogy az felseges nec Ereie, az Atyanac Fia vette fel az emberseget, Azis: hogy az à mi atyankfia testeből vette fel.

x Az ket Euangeliſta, ſzent Mathê, ſzent Lukats ezt iriac it az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac meg teſtefűleſeről: Hogy ő maga az wrnac Angyala, mind Mariat meeg elején, fogantataſanac idejekort, es mind Ioſephet, az vtan hogy az gyermec neuekedet az ſzűznec mehebe, meg tanyitotta volna, Arrais, hogy ſzent Lelec altal fogantatot volna: Arrais, hogy az fogantatasban mind az tellyes ſzent Haromſag czelekedet volna: Az felſeges Atya, es az Atyanac ereie, az az à maſodic ſzőmely, à ki magara őltőzte fel az emberi termezetet, es az Atyanac, es az Fiunac ſzent Lelke, ki az Szűznec mehet, teſtet, veeret vgy ſzentelte es tiztitotta meg, hogy tellyeſeguel czac tizta es artatlan lenne az emberſeg, kit magara fel őltőzet, az Felſegeſnec ereie, az az, az Atyanac őrőcke valo Fia, es Igeie, az mi atyankfianac ſzűz Marianac meheből, kijs Adam nemzetſegeből valo vala, Es igy az VVR Chriſtus az mi ſaiat teſtűnkbe, veerűnkbe őltőzuen, mi atyankfia lett, Mind ezzeket az Angyal ielengeti az ő beſzedebe mi nekűnc, nagy őrőműnkre es vigaztalaſunkra,

Felſege az Chriſtuſnac.

x Melly Euangeliomnac igeieben noha ſoc ſzep tanuſagoc volnanac, Kikről moſt nints időnc hogy ſzollyunc, De fő imez: Hogy itt ez Euangeliomba, az VVR Iſtennec Angyala tanubizonſagot teſzen Ioſephnec arrolis, Hogy à mi wrunc Ieſus Chriſtus az ő emberſeget ſzent Lelec altal vette volna fel, az Szűz Marianac mehebe. Es nagyob bizonſagul elő hozza Eſaiaſnac regi prophetalaſat erről, hogy ő neki ſzűztűl kellet ſzűletni. Kinec ſzent fogantataſanac es tiztaſagos ſzületeſenec haſznatis imez ket neuezetbe IMMANVEL, es IESVS meg ielenti nagy vigaztalaſinkra. Mert azert Immanuel neue, hogy ő immar mi velűnc valo Iſten, hogy bizony Iſten leuen, mint az Atya Iſtennec őroc Iſteni fia, emberſegűnket magara fel vette, az altal Iſtenuel meg bekeltetet. Ezert meltan Immanuel neue, az az, Iſten mi velűnc, à mint az regi Propheta neuezi. Midőn kedig ez vilagra ſzületet Ieſuſnac neueztetet, az az, ſzabaditonac, mert az mi bűneinknec terhet magara veuen, azbol ő ſzabadita meg minket.

x Fő tanuſagunc czac az wr Chriſtus fogantataſarol leſs.

Ezec mondoc nagy vigaztalaſinkra es nagy őrőműnkre vadnac mi nekűnc, à mint megis erezzűc ackor, mikor az bűnnec, az Iſten haragianac, az ő őrőc bűnteteſenec iſzonyuſagi elmenkbe, ſziuűnkbe foroguan, ezeckel vigaztalhattyuc magunkat, vgy à mint leg első ſzűleinkis, Adam es Eua czac ezzel vigaztalhattac magokat. Kic Iſten előtt mikor el futnanac es el rőytezuen ſugorgananac az fac meget kereſuen magoknac oltalmat, de azert az bokroc őket nem oltalmazhattac meg Iſten ellen, ſőt czac el ſem rőythettec az ő ſzine elől: Midőn mondoc rezketuen ſugorgananac előtte, es

Mikor erezhetyűc vigaztalaſinkat ezekből,

Az Vr Chriſtus

re, atagy Eʒ:kara.

Gen 3.

Ereelme aʒ igeretnec.

nem talalnanac ſemmi oltalmat magoknac. Hanem czac ſulykot varnanac feiekre: Ackor czac ez edes igeretben ebredenec meg: Aſzonyi allat magua meg tôri az Kigyo feiet. Kibe ielente Iſten meeg ackor hogy az Chriſtuſnac czac aſzonyi alattul kel lene ſzülerni, az az, az à Mag, az az ember, à ki czac aſzonyi allattul, nem firſiutul ve ſzi fel az emberſeget, az tôri meg az kigyo feiet, az ôrdôgôt, à ki tûteket kigyo kepebe meg czala, bûnben, haragba, es ôrôc halalba eyte: Mondoc ki mondhattya meg ez egy nihany igec ô nekic melly nagy vidamſagokra volt ackor, kic immar czac az ſulykot vartac feiekre, hogy immar mindgyart Iſten ôket el taſzicza es el veſſe tûle, mint az ôrdôgôt alà vete az orôc pokolnac kinnyara. De ez Igeret meg eleuenite es wyon nan ſzûle, es wyonnan teremte, ottan mihelt hallac ezt: Aſzonyi allat Magua meg tôri az kigyo feiet, az az, Az ember à ki czac aſzonyi allattul veſzi fel az emberſeget, az tôri meg az kigyo, az az, az ôrdôg feiet, az veſzi el minden hatalmat, az bûnt, az halalt, az atkot, es az karhozatot: Mint ôc mondoc, mijs czac egyedûl ezbe vehetûnc lelki ôrômet Iſten elôtt, ackor az midôn nekûnkis valoba elôttûnc forog à mi bûnûnc, es az Iſten haragia. Ez nagy dolog kedig mint lett, arra taneit meg minket az mai Euangeliom: Hogy az Chriſtus emberſegenec fogantataſa az ſzûznec mehebe, az Iſtennec czudalatos czelekedetibôl lett, à ſzent Leleknec altala. Kinec ſzûkieg vala bûn

Heb. 4. nekûl valo teſtet fel venni, az minnen Atyanknac Adamnac nemzetſegebôl, Hogy az ô artatlan halala, az mi halalunknac rontaſara lenne. Ez penig mi nekûnc hitûnknec egyic agazattyais, mikor azt mondgyuc: Hiſzec Ieſus Chriſtusban, Iſtennec egyetlen egy Fiaba, Es mongyuc: Ki fogantatec ſzent Lelektûl.

Ez hitnec vallaſa (minthogy à tôbbijs) Miert hogy az okoſſagnac ellene vagyon, es ezbeis az Satan ſokaknac eſzet veztetteis, es veztenijs akaria. Azert ma errôl: hogy az mi wrunc Ieſus Chriſtus az ô emberſeget ſzûznec mehebôl, ſzent Lelec altal vette fel, vegyûnc bizonyos ertelmet, hogy ne ingadozzunc, es ne ketelkedgyûnc ezbeis, mikor ezt vallyuc: Hiſzûc hogy à mi wrunc Ieſus Chriſtus ſzent Lelektûl fogantatot. Kirôl renddel imilly dolgokat tanullyunc.

AZ TANVSAGOKROL.

Hat rendben czac rôuideden ſzoloc az VVR Chriſtuſnac fogantataſarol.

ELôſzer ezt tanullyuc meg, Hogy az mi wrunc Ieſus Chriſtus Szûz mehebe, ſzent Lelec altal fogantatot. Kirôl mind az wy, mind az ô Teſtamentomnac egy nihany bizonyſagit meg hallyuc. Maſodſzor, Hogy az emberi teſtet Mariabol alkotta à ſzent Lelec, Es azert mi ſaiat atyankfia Adam nemzetſegekôl valo az Chriſtus. Harmadſzor, hogy à ſzent Lelec vgy ſzentelte meg azt az emberſeget, kit magara fel vett Mariabol, hogy abba semmi bûn nem lehetet, noha Maria bûnôs volt. Negyedſzer, hogy nem az Atya, ſem az ſzent Lelec, Hanem az Atyanac ôrôc Fia ôltôzôt czac fel az emberſegbe, kibe ô lôt aldozat az Atyanac elôtte. OEtôdſzer meg bizonîttyuc, hogy az Iras vallya aztis, hogy Szûztûl ſzûletet az Chriſtus, es meg lehetet. Aztis, hogy az Atyanac Fia vette es vehette fel az emberſeget. Hatodſzor errôl emlekezem, az ôrdôg mint akarta ezbenis eſzûnc veztenî, hogy nem czac az Chriſtus fagantatot volna à ſzûz mehebe.

Vtol Haſznatis meg ertyûc az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac ſzûz mehebe, ſzent Lelec altal valo fogantataſanac, es az Iſtenî termezetre az emberi termezetnec fel ôltôz teteſenec. De mind ezekrôl rôuideden ſzoloc.

AZ ELSOE TANVSAGROL.

Hogy Szûznec mehebe, es ſzent Lelektôl fogantatot legyen az mi wrunc Ieſus Chriſtus.

HItûnknec agazattyaba az egez Kereztyeni ſzent Gyûlekezet az Anya ſzent Egyhaz, az az, minden hiuec, ezt vallyac az mi wrunc Ieſus Chriſtus felôl:

felől: Hiſzec vgymond Ieſus Chriſtusba, Iſtennec Fiaba, mi wrunkba, ki fogantatec vgy mond ſzent Lelektűl, es ſzűletec ſzűz Mariatul. Ime ſzűznec neuezűc à Mariat, az kinec mehebe fogantatot, ſzent Lelec altal. Ez hitűnc vallaſat honnet vette az Anya ſzent Egyhaz laſſuc, hogy mijs minden ketelkedes nekűl igazan hiheſſűc es valhaſſuc. Bizonſagunc hogy ISűz mehebe fogantatot a Chriſtus.

Szent Mathé azt mondgya: Hogy czac iegybe volt Ioſephnel, mikor talaltatot volna terheſnec lenni, ſzent Lelec altal, Es erről az Angyal ő maga ſzolt volna Ioſephnec, Es vgy vőtte volna Ioſeph Mariat oltalma ala. Matth. 1.

Szent Lukats penig meeg nîluabban ſzol rola, monduan: Hogy egy Szűzhőz kinec Maria vala neue Nazarethbe Gabriel Angyal ment volna, Es az meg alduan ő-tet, meg beſzelte volna az Iſten kőuetſeget, hogy az VVR Chriſtus az ő mehebe ſz. Lelec altal fogantatnec, Es ő magaís Maria igy ſzolt volna: En firfiat nem eſmertem. Az vtan penig, Erſebet fel kialtuan, őtet az VR Chriſtus Anyanac vallya, noha tutta hogy czac Leanzo volna. Ez az wy Tőruenyből bizonſagunc arrol, hogy az mi wrunc Ieſus Chriſtus noha bizony emberſeget vett magara, mi hozzanc mindenkeppen haſonlatoſt, az bűntűl meg valua, az minnen fele embernec, Marianac meheből, De mi tűlűnc ezzel kűlőmből, hogy ő ſzűznec mehebe fogantatot, nem vgy mint egyeb emberec, firfiutul aſzony mehebe, hanem, ő, ſzűz Leanzo mehebe ſzent Lelec altal, ſzűzen, tiztan, es artatlan minden bűnnekűl fogantatot. Kiről hogy megis io bizonyoſoc legyűnc, ſzollyunc az ő Tőruenyből is. Luc. 1.

Moyſes azt iria: Hogy ezt Iſten meeg Adamnakis meg ielentette, ſollehet homalyoſon, hogy az VVR Chriſtus nem firfiutul fogantatnec, midőn igy ſzolna: Aſzonyi allat magua meg tőri az Kigyo feiet. Ertelme ez: Hogy az melly mag czac aſzonyi allattul firfiunekűl ſzűletnec, az rontana meg az őrdőgőt az ki miket kigyo kepebe meg czala. Melly igeretben igen őruendeztec az mi első ſzűleinc, Mert amà nagy rőttegeſtűl, kiből őrőc karhozatot varnac vala feiekre, ez igeret altal menekedenec meg, ezben vigaztaltatanac meg az ellen, Hogy egy Magzattyoc lenne, à ki az őrdőgőt meg rontana. Ezt noha tudtac dereckeppen, de azt à ſzőmelt, ki, es mikor lenne, nem eſmerhettec, azert Eua mihent ſzűle első fiat, Caint, vélé hogy az lenne, Es mond nagy őrőmmel, meg talaltam az firfiu wrat, auagy az wr altal meg nyertem az embert. Innet meg tettzic hogy Eua noha hitte, hogy el iőnne az VVR Chriſtus az őrdőg rontaſara, de egy előbe nem tudta hogy az ſzűztűl ſzűletnec, ki nem ertette az Iſten igeretet, Hanem vegre midőn latna Cainnac gonoſſagat, meg iſmerte hogy nem az volna az Chriſtus, Es Iſtentűlis meg tanitatuan maſt vartac. De ez első igeretről megis nyiuabban ſzollyunc. Midőn Iſten ezt mondta: Aſzonyi aliat Magua meg tőri az kigyo feiet, Illy ertelemmel ſzola ackor Iſten mind az mi ſzűleinc vigaztalaſara, mind az őrdőg feneketeſere, Mintha mondana: Te kigyo, aſzonyi allat altal veſzted el az emberi nemzetet, De enis aſzonyi allat altal adoc egy magot, ki meg tőri az te feiedet, az te erődőt, az te birodalmadat, az bűnt, es az halalt, Te az bűn miat el vezted az emberi teſtet, es meg dőgletet. De en viſzont azon teſtből tamaztoc egy firfiat, ki az emberi teſtet meg wyittya, az bűnből ki tiztittya, es iſmet wy eletre hozza, Ez nagy edes igeretet noha ertettec az mi első ſzűleinkis, az tőb Atyakis, Abraham es tőbbec, es őruendeztec rayta, De ackor homally alat volt ez: hogy noha tudnac az Aldot magnac igeretet, De mint lenne fogantataſa aligſag ertettec, Hanem ſoc időre az VVR Iſten nagy nyiluan meg magyarazta Eſaias Propheta altal, meeg aztis, mit ertene az aſzonyi allaton, hogy nem ollyat, kit firfiu illetet, hanem ki czac ſzűz Leanzo volna: Igy ſzoltatuan az Prophetaual: Eſa: 7. Imé egy Szűz meheben fogan, es fiat ſzűl, Kinec neue leſzen Immanuel, az az, Iſten velűnc. Melly Prophetalaſt ſzent Mathéis elő hozza bizonſagul. Ehoz illendő ezen Prophetanac fel kialtaſa, illy ſzoual: Ki hallot auagy latot illyen dolgot, Hogy minec előtte ſzűleſenec ideie lenne, az előtt hogy valaki ſzűlne: Illy czuda keppen ſzűletet penig à mi wrunc Ieſus Chriſtus, olly ſzőmeltűl, kinec ſzűleteſre, mint ſzűznec nem volt volna ideie termezet ſzerint Ezertis neuezi ezen Propheta Eſaias őtet czudalatoſnac, monduan: Gyermec ſzűletic nekűnc, es fiu adatic nekűnc, kinec Neue czudalatos, Tanats, Iſten, erős, Igen ſzep Ertelme az első igeretnec. Gen. 3. Gen. 4. Ioan. 8. Eſa. 7. Eſa. 66. Eſa. 9.

KARATSON ESTIre, auagy Etzakara.

erős, iőuendő vilagnac Atya, es bekesegnec feiedelme: Ez igec kőzt, Czudalatosnakis neuezi őtet. Ieremias Prophetais ezt iria: VVy dolgot szerez az VVR è földőn, az aszonyi allat kőrnyűl veszi az firfiat. Az az, wy es halhatatlan dolog leszen ez: hogy czac aszonyi allat, firfiu nekűl, mehebe firfiat hordozzon, es szűllyőn.

Ezec legyenec bizonsaginc arrol, hogy az mi wrunc Iesus Christus szűz meheből vette fel az mi embersegűnket ő magara, De az, szent Lelec altal lett. Azert: mert annac à kinec meg kellet halni ez vilag bűneiert, artatlannac kel vala lenni, artatlan peniglen nem lehetet volna, ha őis vgy mint mi atyatul fogantatot volna, mert Adamtul fogua minden Atyac bűnbe fogantattac, es őkis bűnős fiakat fogantanac. Szep bőlez tanacza azert Istennec, hogy az mi wrunc Iesus Christus Szűz mehebe, szent Lelec altal tizta testet venne fel ő magara. Ki altal mijs meg tiztulast varhatunc, kin melto mindennap őruendeznűnc, valamikor erezzűc, hogy fay lelkűnc az mi bűneinc miat.

Heb. 4.

Rom 5.

MASIC TAnusag.

KERDES:

Az melly testet Szűz Maria mehebe magara vett az Atyanac Igeie, Ereie, es Fia, azt Menyből hoztaę, auagy wyonnan teremtettę, auagy vgyan Maria testeből es vęreből alkotatott?

FELELET: Sem Menyből nem hozta, sem wyonnan nem teremtette, hanem az Szűz Maria testeből es vereből alkotta az tellyes szent Haromsag, az Atya, az Attyanac Ereie, es az szent Lelec. Mert ha mas fele testet vett volna fel ő magara, ki nem az mi testűnc fele volt volna, vgy az Isteni igassag szerint mi nekőnc nem hasznalt volna az ő halalaual, mert nem mi atyankfia volt volna, De midőn Marianac testeből vereből, lelkeből, az szent Lelec alkotot emberseget ő neki, vgy, az eset es vetkezet emberi nemzetsegből Adamnac nemzetebel valo lett, es mi saiat atyankfia, mi tulaydon czontunc, testűnc, verűnc, lelkűnc, Azert az ő teste, vere, lelke, valamit szenuedet az artatlansagba, mind mi erőttűnc valo fizetesűl lett, kinec testenec szenuedesebe, karhoztatta Isten azt az bűnt, melly az mi testűnkbe lakozic. Ezt bizonîttyac az regi igeretekis, midőn Isten az Christust aszonyi allat maguanac neuezî, Es midőn Abraham es Dauid agyekabol valonac, es az Szűz Maria fianac, Es mi hozzanc mindenbe hasonlatosnac. Kiről szent Palis igy ir, Heb: 4. Olly papi feiedelműnc vagyon à ki tud raytunc kőnyőrűlni, mint ki mindenekbe meg kesertetet szinten vgy mint mi, az bűntűl meg valua. Czac hogy bűn nem volt azert benne, de egyeb keppen mindenbe mi hozzanc hasonlatos ember volt, es vgyan mi nemzetsegűnkbőlvalo atyankfia volt es vagyonis. Azert teuelgenec az Anabaptistac, kic azt mondgyac, hogy Maria altal szűletet, de nem Mariabol vette fel az testet, hanem menyből hozta az szent Lelec. Teuelgenec az Mahumet Tőrőkőkis, kic azt mondgyac, hogy Isten lehellet az szűzre, es azbol lett az ő embersege. Mind ezec őrdőg czauargatasi az VVR Christus ellen. Mi penig őtet esmeriűc mi tulaydon atyankfianac, Maria testeből valonac, Es őruendezzűnc hogy illy draga atyankfia vagyon.

Ephes: 5.

Rom: 8.

Gen. 3.

Phil. 2.

[illegible]RMADIC [illegible]usag.

MAS KERDES.

Ha Maria embersegeből valo az Christus embersege, vgy tahat bűnős volt volna őis, à mint Maria bűnbe fogantatot?

FELELET: Noha Maria bűnős volt, kibeis el hatot volt az Adam vetke: De à szent Lelec dolga volt az, es az tellyes szent Haromsagnac czudalatos Isteni hatalma, hogy az à veer kiből alkotot az VVR Christus, vgy szenteltetnec meg, hogy czupan semmi tsac egy szal bűneczkeis nem lenne benne, Hanem artatlan es tizta embersegbe fogantatnec az szűznec mehebe, szent Lelec altal.

Iob. 14.

Ez hogy Istentűl lehetseges, Szent Iobis mondgya: Czac te vagy VVR Isten à ki tiztaua teheti azt, az mi tiztatalan magbol fogantatot. Iollehet ezt Iob mi rolunc mondgya, De ha Isten minket meg tiztithat, à mint az fel tamadaskort leg inkab ki tettzic, noha mi merő bűnbe fogantattunc, Sockal inkab tiztaua tehette azt, à mi

szent

szent Leleknec titkos valo czelekedetiből alkottatot az szűz mehebe.

Ennec penig hogy igy kellet leeni, Szent Palis igy bizonîttya Hebr: 7. Illic vala, hogy nekűnc olly papi feiedelműnc lenne, à ki szent, artatlan, tizta, az bűntűl el valaztatot, es az Egeknel magosb volna. Ismet: Az ki bűnt nem tudot vala, azt Isten bűnne teue: Oe magais mond az VVR: Ki fedd meg engemet az bűnről. Szent Peteris Esaiasual egyűtt mond: ő benne hamisság nem talaltatot, De az VVR à mi bűneinket ő rea vete, es az ő sebeiuel mi gyogyulanc meg. Nem volt azert semmi bűn ő benne, Noha az ő emberseget Marianac emberségeből vette fel. De az, nem firfiu magbol, hanem szent Lelektec Isteni czelekedetiből es meg szenteleseből lett. Teuelgenec penig itt az Papasokis, kic Mariat bűn nekűl valonac mongyac, mert soc helyen ielenti az Iras ő nekijs soc vetkeit, es esetit, mint az menyegzőbe es à Templomban, az VVR Christus feleletiből meg tettzic, Ki miat ő nekijs sokat kellet szenuednijs, megis halni, à mint mijs az bűn miat halunc meg. Szent Pal mond: Hogy az Isten mindeneket bűn ala rekeztet, hat ötetis, hogy mindeneken könyörűlyön, hat ő raytais szent fia altal könyörűlt czac, De noha bűnős volt vgy mint ő magaba, de azert szallotta meg à szent Lelec az ő mehet, hogy meg szenteltetnec az az emberseg, mellyet ő belőle vett fel az mi wrunc Iesus Christus.

Ioan. 8. 1. Pet: 2. Esa. 53. Luc. 2. Gal. 3.

Az szent Haromsagban mellyic szőmely vette fel az emberi testet? NEGYEDIC Tanusag:

Nem az Atya, sem az szent Lelec, Hanem czac az Fiu: Hogy az melly Fiu az Atyanac őrőcke valo Fia volt, az fel veuen az emberi testet, abbais Istennec Fia leñe, Nem kettő kedig, hanem czac egy, kinec őrőc Istenfege vgy öltözet fel az emberi termezet ben, hogy az ket termezetben egy szőmely, es az Atyanac egyetlen egy szűlette lenne, el valhatatlanul őrőckön őrőcke. Ki minekűnc felőtte nagy vigaztalasunc. Ezt soc irasoc bizonîttyac, hogy az Atya boczatta el az ő fiat, Gal: 4. Ioan: 3. Esa: 7. 9. Hât teuelgenec azoc, kic velic hogy az Atyanac Istenfege laknec az Christusba, mint ha az öltözet volna fel az emberfegbe, Mert az Atyaî szőmely noha egy, az Fiu szőmelynec Istenfegenec allattyaual, De szőmelyetűl kűlőmbőz, vgy annira, hogy czac az Fiui szőmely öltözec fel az emberi testbe, kűlőn ő maga, sem az Atya, sem à szent Lelec. Azert ne teuelegiűnc igy, hogy az Christust meg testesült Atyanac velnűc, se az emberseget Istennè ne tegyűc, Se az Atyanac benne lakozo aiandekat es à szent Lelket az Atyanac Istenfegeuel egyetembe fiuua ne tegyűc. Hanem kűlőn az fiui szőmelyt ismeriűc, hogy az emberseget fel vőtte ő magara. Mint az Napot, az ő Melegseget, es az ő Vilagat noha el nem valazthatod egy mastul, De azert mindeniket kűlőn gondolhatod es meg ismerhed, es niha melegeuel, niha vilagaual elsz, mint à vac czac melegeuel el, az munkas vilagaualis, Igy az Istent ez harom szőmelytűl, ki Atya, Fiu, es szent Lelec, soha el nem valazthattyuc egy mastul, De azert kűlőn gondolhattyukis, elhetűnkis az Atyaual, ki el boczatta Fiat, kinec könyörgűnkis Fia altal, az Fiuual à ki fel öltőzőt az emberi testbe: es az szent Leleckel, ki meg wyit es meg vilagosit. Kiről ez vtan valo Predikationkba szep bizonsagockal nyiluabban szollyunc.

Mint lehetet az, hogy az Fiu az Szűz meheből az emberi testet vehetne fel? OETOEDIC Tanusag.

Mind az kettő czudalatos es okossag felőt valo: Azis, hogy Szűz Fiat fogannyon szűzesegeben, es vgyan szűzen maradgyon az szűletes vtannis. Azis, hogy az Atyanac Fia à szűz mehebe szallyon, es ő belőle magara öltőzze az mi emberségűnket: Es hogy az őrőcke valo termezet, az ki minden allatokat teremt, eltelt, tart, es ki meg foghatatlan felseges termezet, az, ő magara illy ala valo termezetet vegyen, mint az ember ki földből es feczerből lesz, ki dögős, beteges, faydalmas, niues, ferges testet hordoz, es ismet porra, földè valtozic, Mondoc nagy czuda es igen el amelkodando, hogy az felseges Isteni termezet illy teremtet tetmezetbe öltőzzec. De miert hogy rola az iras tanît, nekűnc soc fele vigaztalasinkra, azert mind az kettőről, az mit illic ertenűnc, ler erczűc meg.

Hogy

KARAT-SON ESTIRE annzy Etzi-kara.

Fogantatasarol.

Az Angyal lebeſegeſnec mondgya.

Hogy àSzűz fiat foganhatod, es azert vgyan ſzűzeſegbe maradhatod, Az Angyal ezt Iſtení hatalomnac tulaydonîttya, mikor Maria kerdene, mint lehetne az, ha en firfiat nem eſmerec, Es monda Gabriel Angyal: Az ſzent Lelec ſzal te read, es az felſegeſnec Ereie arnyekoz meg teged. Es mond: Iſtennel ſemmi nints lehetetlen, à mint Nenyednekis Erſebetnec venſegebe es magtalanſagaba fiat adot. Igy noha tűzzel

Exod. 3, Dan, 3, Iosue 10, langozna az czipke bokor, kiből Moſeſsel ſzola az VVR Iſten, de nem ege meg, Sem az harom iffiac az egő kementzebe. Az Napis meg alla Ioſuenac termeſzete ellen, Az VVR Chriſtuſis az koporſobol vgy tamadot fel hogy az ayto meg ſem nyilnec,

Ioan, 20, es az peczetis rayta lenne, Ayto zarua mene az Apoſtoloc eleibennis. Es à mint Iſten ſemmiből teremtette ez egez vilagot, es mais mindeneket czuda keppen ſzerez, azon keppen azis meg lehetet, hogy az ſzűz mehebe fiu foganaſſec, es az vranis ſzűzeſſegben maradgyon, Ha az modgyat nem tudgyűkis, mi elegedgyűc azzal, hogy az wrnac Angyala, es az ſzent Iras igy vallya.

Az Angyal azt mongya, hogy a felsegesnec Ereie arnyekozna meg a Maria mehet

Hogy penig az Atya Iſtennec őrőcke valo Fia ſzallot à ſzűz mehebe, mint az eyelí harmat ki meg viragoztattya az fűueket, à mai Euangeliombais ielenti az Angyal midőn azt mondgya: hogy az felſegeſnec Ereie arnyekozna meg az Szűz Mariat. Ez felſegeſnec ereien, erthettyűc az Atyanac őrőc Iſtení Fiat ki altal Iſten mindeneket teremtet, eltet, ſzerzet, ſzolt, czelekedet, à mint erről ſzent Ianos illy nîluan ſzol: Hogy az Ige teſtte lőn, mondoc az Ige, ki kezdetbe Iſtennel volt, es Iſten volt, es ki al-

Ioan, 1: tal mindeneket czelekedet, az vetre fel az teſtet, az emberſeget ő magara, Kiről nyiluabban ſzollyunc ez kőuetkőzendő Predikationkba. Szent Palis mond: Mikor az idő

Gal. 4. be tellyeſedet volna, el boczatta Iſten az ő Fiat, aſzonyi allatul ſzűlettetet: El boczat-

1 Ep. 4: ta vgy mond. Es maſut nyiluan meg mondgya, hogy menyből boczattatot, hogy à

Zach: 2. hova ment menybe az Chriſtus, onnet iőtt volnais menyből. Es mond: Ki midőn Iſtenhőz egyenlő volna, ſzolganac abrazattyat veue magara. Oe magais az wr Chriſtus mond: Meg lattyatoc az embernec fiat fel menni oda àhol az előttis volt, Ioan: 6. Iſmet: Az Atyatul iőttem ki, es ez vilagra iőttem, Ioan: 16. Iſmeg: El hagyom ê vilagot, es az Atyamhoz megyec. Iſmet mond: En Iſtenből erettem. Iſmet: Minec

Ioan: 8: Ioan, 16. előtte Abraham volna, en vagyoc. En, es az en Atyam, egygyec vagyunc, mert az Atya en bennem, es en az Atyaba, Az ki lat engem, lattya az en Atyamotis. Iſmet: Atyam diczőits meg az te fiadat, azzal à diczőſeguel mellyet birtam ez vilag terem-

Ioan, 27. teſe előtt. Iſmet: Az Atya minden Iteletet az Fiunac adot, hogy mindenec tiztel-

Ioan. 5. lyec az fiut, mikeppen tiztelic az Atyat. Melly tiztelſſeget nem adot volna, ha czac te-

1. Ioan 5. remtet allat volt volna. Soc helyen az Iras Iſtennec ſaiat tulaydon fianac, es egyetlen egy ſzűlőttenec neuezi, bizony es valoſagos Iſtennekis, Első ſzűlőtnec, Iſten kepenec,

Ioan 3. fenyenec, diczőſegenec, mindeneknec teremtőienec, es eltetőienec. Kikről ez vian

Summa az Iſten Fiunac el tőueſeről. nyiluabban ſzollyunc. Moſt Summa ſzerint ez vallaſunc legyen erről: Hogy az Atya az ő Fiat, kit önnen magabol kezdet nekűl őrőktől fogua ſzűlt volt anya nekűl, es vele mind őrőcke egy volt, ki altalis mindeneket ſzerzet eleitűl fogua, azt boczatta az ſzűznec mehebe titkos keppen, mint egy nemes mennyei harmatot az fűueknec meg viragoſitaſara, es az, be arnyekozuan az ſzűznec mehet, à ſzent Leleknec titkos meg ſzenteleſe altal, azbol bizony emberſeget, hozzanc haſonlatoſt, az bűntűl meg valua, fel vett ő magara, Es az ket termezetbe egy ſzőmely lett el valhatatlanul. Hogy

Haßnunc ebből. illy draga ſzőmely leuen, magat eleg valtſagul adhatna ez egez vilag bűneiert, az benne hiuőket wyonnan ſzűlne ſzent Lelke altal, Iſtennec fiaiua tenne, es mind őrőc-

Ioan: 17: Intes. ke eltetne. Melly iſmeretben rekezti ő maga Chriſtus wrunc az embernec őrőc eletet. Tahat io keduel es őrőmmel epitſűc magunc az ő igaz iſmeretibe, es benne valo bizodalomba, hogy az altal mind őrőcke elheſſűnc: Hidgyűc azert azt à ki ſzűznec meheből ſzent Lelec altal tizta teſtet es emberſeget vett fel, Hogy nem Atya legyen, Hanem az Atyanac őrőc fia, Bizony es őrőc Iſten, ki veghetetlen termezetű, es azert az veghetetlen bűnteteſt el vehette, az haragot el viſelhette, az őrdőgőt, à halalt meg győzhette, mindenűt ſegithet, erti minden titokiat az Atyanac, erti minden gondolatinkat, ki ſzent Lelket adhat, kijs tud mint Atyanc fia raytunc kőnyőrűlni, es ki itelőieis leſzen ioknac es gonoſzoknac, es az hiueknec őrőc eletet ad, A mint mind ezeket

ket ſoc iraſoc bizonſittyac, kiről illic vntalan ertekeznünc nagy ſoc lelki es teſti vigaz talaſunkra.

HATODIC Tanuſag.

Tőb valaki fogantatottę Szűz mehebe?

Szantalan ennec bizonſagi, Oerdögi hazugſagoc nemelly pűſpec fogantatasarol.

Senki nem tőb à mi wrunc Ieſus Chriſtuſnal. Oe felőle penig ſoc ſzep nyiluan valo bizonſagoc vadnac, az regi Prophetac, az Apoſtoloc, az Angyaloc, es ſzent Erſebet, ki fel kialta, hogy az VVrnac Annya iőtt volna hozza, Es ſoc tőb hiuec, regi es wyiac, kiről immar ſzoltunkis. De az pokolbeli őrdög hogy ezbennis eſzet veszthetne az emberi nemzetnec, czudakeppen iatzottatta az regi poganſagot, kiről im beſzellec valamit, czintalanſagi kőzzűl, kit mi fenîteknec okaert ertſűnc meg.

Elein meeg Chriſtus ſzűletese előtt az poganoc kőzt, Az őrdőg az tőb ſoc hazugſagi kőzt, eztis hazuttatta, Hogy tőb ſzűzekis fogantanac es ſzűltec, Ezben penig ily hazug modgya volt: Hogy menybe ſoc iſtenec volnanac, Iupiter, Mars, Saturnus, Netunus, Pan, es tőbbec: Aſzonyoc: Venus, Iuno, Pallas, Minerua, es tőbbec. Ezeket, fertelmes latroc leuen, mind Iſten gyarant tizteltette az vac vilaggal, kic felől az bolond iſtentelen Poetac altal ſoc hazugſagot hintet. Az tőbbi kőzt aztis: Hogy nemelly Iſten menyből ala orozkodot, es imez, amaz Kiraly Leanyara lehellet, es oztan azbol Iſten lett. Maga vagy czac gondolt hazugſagoc voltac, vagy hol mi latroktul leanzoc meg ferteztettec, es azokbol Iſteneket ſzereztec, kiualtkeppen ha àffele fattyakbol valami fő emberec, ieles hadakozoc, varos epitő feiedelmec tamattac. Oztan ő magockalis el hitettec, hogy ők Iſtentől valoc, mint az Nagy Alexandernec, vgy hazudoztac, hogy ő Iupiter fia. Ouidius Poeta iatekaiba igyis kabalkodot: Hogy Iupiter midőn latna hogy feleſege Iuno magtalan volna, meg űti az ő maga feiet, Es egy Leany Minerua ſzarmazic ki feieből. Megint az feleſege Iuno, Floratul, Zephirus feleſegetűl, ki az viragoknac iſten aſzonya vala, tanaczot kerduen mint foganhatna őis firiu nekűl: Az egy viragot mutat, Oleuius mezőben, kiuel mihent az haſat meg űtőtte, ottan Mars iſtent fogant mehebe. Ez hazugſagba győnyőrködttec az Poetac. Kiket noha ők maſrais magyaraztac, es tanuſagot czinaltac belőle, De mind az altal à hazug őrdőg practikai voltac, ki eſzet veztette vala mind ez egez vilagnac: hogy valonacvelnec, esőkőt kűlőmb kűlőmb orzagoc, tartomanioc, esvaroſoc, kűlőmbkűlőmb keppen tiztelnec ſoc tőb ſzaz ezer vndokſagockal, kiket neuezni ſem melto. Melly dolgot az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac gyalazattyara hintet: Hogy az miket az Prophetac hirdettec az Iſrael kőzt az Chriſtus felől, az, ő kőzikbe ne teriedne. Iſten kedig miert engette, oluaſd meg ſzent Palnal az Romabelieknec irt Leuelenec első Reſzebe: Es te felly az Iſtentűl, hogy olly oſtor read ne ſzallyon, kelletlenſeged es hala adatlanſagod miat, tunyaſagod es rőſtſeged miat, A mint mais haſonlockal rakua az Sidoſagis, es Papaſagis. De laſſuc miert mielte ezt az őrdőg.

Ouidius. Hiaba ſepitettec. Miert engette Iſten. Rom I. Felly te.

Tutta ezt à Satan az Irasbol, hogy az Chriſtuſnac fogantataſa nagy czuda keppen lenne, ſzent Lelec altal, ſzűznec mehebe, kiről czudalkozic az egez ſzent Iras, à mint megis hallyuc: De hogy ezt az iſtentelenec, auagy hamiſnac tartanac mint à Sidoc, auagy ne czudalnac, igy vette eleit: Hogy ſoc ſzűzekről haſonlo dolgot hazudozot azoknac fűleibe, kic hitſagba győnyőrködnec, es ezen valo tőrődeſekben el feleytenec auagy ſemminec tartanac azokat, kiket az Prophetac czudalkozuan irtac, à Chriſtus fogantataſarol. Mais ezen meſterſege meg tettzic mind azokon, az kic felőtteb nyughatatlankoduan nem ſzűkſegeſen, nem tanullyac azt, à mi ſzűkſeges volna lelkec epűletire, A mint minden poganoc kőzt, Tőrőkőc, Sidoc, Baluanyozoc, ſoc Eret: nekec, tunyac, rőſtec kőzt, mais ſoc ſetetſeges iatekit lattyac az hiuec az Satannac. De azert az VVR Iſten az ő hiueit, kic keuankoznac az igaſſagnac ertelmere, nem hadgya az nyughatatlanoc kőzt, czac hogy hijac őtet ſegitſegűl.

Miert mielte ezt à Satan. Lathacz mais ez feleket.

Tahat latuan hogy az regi Sarkan es merges kigyo megis gyűhőskődic az VVR Chriſtus vtan, mint eythetne ő felőle az emberi nemzetet ſoc fele teuelgesbe, mi ő ellene mindenkeppen vigyazzunc, Es mindennap az Iraſt ertekezűnc mind azoc felől az miket hitűnc agazatiba vallunc az iras ſzerint ő felőle. Kiről ma ezt tanullyuc: hogy ő ſzent Lelec altal fogantatot ſzűznec mehebe, honnet bizony emberſeget vett fel ő magara. Kiről illy vallaſunc legyen: Hogy az mi wrunc Ieſus Chriſtus bizony

Intes. Summa. Vallaſunc.

KARACZON ESTIRE, *auagy Etzáka ra.*

Az Vr Chriſtus

Iſtenis, bizony emberis, ket termezetben egy ſzömely, ki az ő emberſeget ſzűz Leanzonac meheből, annac ſzent Lelec altal meg ſzenteltetet vereből vette fel az mi tulaydon emberſegűnket, bűn nekűl, tiztan, ſzentűl, artatlanul.

Haſznunc ezzekből.

EGyic draga Haſznunc ezből, hogy az Atya Iſtennec Fia fel öltözte magara az mi emberſegűnket, ez: Hogy midőn nem czac ember, hanem Iſtenis: meg győzhette az mi ellenſegűnket az ördögőt, el vehette az bűnt, meg igazíthat, es meg ſzentelhet, es meg adhattya az őrőc eletet, à mint ő maga vallya, hogy mindenekre ő neki hatalom adatot, Matth. 28.

Maſic Haſznunc ez: Hogy midőn emberis, es ſaiat atyakfia: ſziue ſzerint eſedezic raytunc, es ſzeretetből vett fel minden munkat ertűnc az ki altal meg kellet ſzerzeni az mi meg valtſagunkat: Es bator ſziuel iarolhatunc ő hozza, es ő altala az ő ſzent Atyahoz. Melly bizodalmat megis keuan mind azoktul, valakic ő altala iduőſſegeket meg akariac nyerni.

MIT TANVLANC.

MEG bizonîtuc, hogy à mi wrunc Ieſus Chriſtus ſzűz mehebe ſzent Lelec altal fogantatot. Kiről bizonſag az Angyaloc, Erſebet aſzony, az Prophetac es az Apoſtoloknac iraſoc. Meg ertettűc aztis, hogy az melly teſtet magara vett, azt nem Iſten lehellette, mint az Tőrőkőc mondgyac: Sem menyből nem hozatot mint az Anabaptiſtac mondgyac: Hanem az ſzűz meheből alkotot, az tellyes ſzent Haromſagnac czelekedeti altal. Kibe az ſzent Lelec olly meg ſzentelő es meg tiztito volt, hogy noha minden keppen mi hozzanc haſonlo emberſeget venne fel, de az, minden bűn nekűl lenne. Meg ertőttűc aztis, hogy ſem az Atyai ſzömely, ſem az ſzent Lelec ſzömelye, hanem az Atyanac őrőcke valo Iſteni Fia öltőzőt czac fel à mi emberſegűnkbe. Ki az ket termezetbe el valhatatlanul czac egy ſzömely, es az Atyanac egyetlen egy ſzűlőtte. Bizonſagatis meg hallottuc, hogy mind kettő meg lehetet: azis hogy Szűz fogannyon: azis hogy az Iſten emberi teſtben öltőzzec. Emlekezenc az ördögnec rőttenetes czalardſagarolis, ki azt hirdette hogy tőb embe rekis fogantattac ſzűz mehebe, kic merő hazugſagoc bizonſag nekűl valoc. De az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac fogantataſarol, es minden egyeb dolgairol ſzantalan erős bizonſagoc vadnac, kiből mi nagy vigyazaſra intetűnc. Vtol ſzolanc haſznairolis annac, hogy az Atyanac Fia fel öltőzet az emberi teſtben tiztan artatlanul. Immar röuideb be nnis erczűc meg fő tanuſaginkat.

KERDES: Hitűnknec mellyic agazattyahoz valo az mai Euangeliomnac fő tanuſaga?

FELELET Ehőz: ki fogantatec ſzent Lelektűl, ſzűletet Szűz Mariatul.

KERDES: Mint ęrted azt?

FELELET: Az az, Hiſzem hogy az Ieſus Chriſtus nem firſiutul mint egyeb emberi nemzet, hanem ſzent Lelektűl Iſteni czelekedetből fogantatot, az ſzűz Maria mehebe, kinec veeret meg ſzenteluen, abbol alkotot bizony emberſeget, mi hozzanc mindenbe haſonlatoſt, az bűnt űl meg valua.

KERDES: Mi haſzna ennec?

FELELET: OErűlűnc rayta, hogy az Atyanac Fia à mi emberſegűnkbe öltezuen illy nagy draga keppen fel epit wyonnan bennűnc az előbi Iſteni kepre, az kit Paradiczomba el veztettűnc vala, ő magahoz bennűnc haſonlatoſſa ſzerezuen, kit moſt az valtſag vtan czac el kezd bennűnc ſzent Lelke altal, de tőkelleteſen elis vegezi az fel tamadas vtan, midőn az Iſtent ſzinről ſzinre meg lattyuc, es ő hozza haſonlatoſoc leſzűnc. * Ez edes remenſegbe hogy mind vegig bennűnc meg tarczon ő ſzent Felſege, Ier kőnyőrőgiűnc.

* *Ez kerdeſeket es feleleteket ket haromſoris mongyuc el.*

IMATSAG.

VVR Isten, mi Mennyi szerelmes szent Atyanc, halat adunc mi teneked, à te nagy io voltodert, es irgalmassagodert, hogy az te egyetlen egy Fiadat az szűznec mehebe, az mi testűnkbe es emberségünkbe, tiztan es artatlanul, szent Leleknec fogantatasabol fel öltöztetted: Es mi nekűnc aianlottad, hogy minket az mi bűneinkből meg szabaditana, es mi velünc lakozo Istenünc lenne. Kerünk is tegedet, hogy az te szent Lelkednec altala wyits meg immar minketis, hogy az ô szűleinknec czelekedeti belölünc ki tőrültetuen, öltözünc az mi wrunkba es atyankfiaba az VVR Iesus Christusba: Ki te veled es az szent Leleckel êl es wralkodic mind örőckőn orőcke, Amen.

Mi Atyanc ki vagy Mennyekben, &c.

VTOLSO ENEKLESROEL. Diczeretes az Gyermec ki nekünc születec. etc. MAS: Ez Nap nekünc diczeretes nap, bizony etc,

ERCZ MEG.

AZ mas Postillabol igenkent meg tanulhatod mind az egez Euangeliomnac ertelmet, kibôl ne nes erkölczeketis nagy vigaztalasokatis tanulhatss az Mariarol, es Iosephrôl. Itt ezac az fô Czickelrôl akarec szolni az WR Christusnac szent Lelec altal valo fogantatasarol, Kirôl is öttis többet oluashatz.

AZ VVR CHRISTVSNAC EMBERSEGBEN VALO SZVLETESEROEL.

AZ mi wrunc Iesus Christusnac bizony Embersegeről, es emberi testben valo szűleteseről lesz mostani Predikationc.

ECKORRA VALO ENEKLESROEL.

Diczeriűc az VVR Istent Enec szoualis:

Ier mindnyaian örűlyűnc ds etc, MAS: Ier diczeriűc, aldgyuc es fel magass: etc, Ha többet akarss, imezec lehetnec: Ier diczeriűc ez mai napon etc: Szent Esaias igy ir Christusnac szent etc: EZEC VTAN. Ier mi keriűnc szent Lelket etc: Halat adgyunc mindaz WR Istennec, ki etc: Ezeket ittis ezen Könywbe meg talalod vtol, Ha többet akarss Psalmussckal egyetembe, az Hussar Gal Enekes könyuebe talalss.

IMATSAGAT meg talalod folio 1.

AZ EVANGELIOMROL.

SVMMACZKA.

AZ melly Euangeliombol most Predikationc lesz, az szol à mi wrunc Iesus Christusnac embersege szerint valo szűleteseről, Es azban igen nyomorult alazatos szegeny szűleteseről. Az mellet szent Lukats nagy szorgalmatoson meg iria imezeketis ieles okokert: Miczoda időbe szűletet, Es meg mondgya, hogy

Az Vr Christusnac embersegben

Augustus Czaszar ideiebe, Es ki nemzeteböl: Es meg mondgya hogy Dauidebol. Aztis meg ielenti hogy Szüztül. Aztis, miczoda helyen: Hogy Bethlehem varosaba: De czüdalatos alazatossagban, mas embernec nem hazaba, hanem à barmoknac Istalloiaban születet volna ez vilagra. Mind ezekröl nagy okokert emlekezic szent Lukats. Touabba aztis meg iria, hogy az ö születesen az mennyei Angyaloc igen nagy örömbe voltac volna, es ötet nagy fel magaztaltac volna, neuezuen ötet Iduözitönec, es VVR Christusnac. Kiert mind az mennyei Seregec az Istent diczerettel tizteltec volna, Es ezt elöszer az vigyazo paztoroknac azon Ettzaka ki hirdettec volna, Es à paztorokis azokat meg beszeltec volna. Es arrol Maria ö magaba sokat gondolkodot volna, Es az paztoroc erröl az Istennec nagy halakat attac volna. Effele soc nemes dolgokrol fogunc szolni ez mai Euangeliombol. Kit irt meg az szent Lukacz az ö Euangeliomi Könyuenec, Masodic Reszebe.

LVC: II.

Augustus es az meg beczüles ideiet ielentic az Christus születesenec,

LOEN kedig az napokban, hogy paranczolat menne ki az Augustus Czaszartul, Hogy mind az egez vilag meg beczültetnec. Ez meg beczüles lön elsö, ackoron: mikor Cireneus volna Syriabeli tizttarto. Es mindnyaian mennec vala az beczülesre, ki ki mind az ö varosaba.

Nazareth, Dauid, Bethlehem Szüz Maria, mind az prophetac szerint neztec â Christusra.

Fel mene kedig Iosephis Galileanac Nazareth neuü varosabol Iudęaba, Dauidnac varosaba, Melly Bethlehemnec neueztetic, Miert hogy Dauidnac hazabol es nemzetsegeböl volna, hogy meg beczültetne magat Mariaual az ö Iegyeseuel, melly terhes vala.

Czudalatos alazatos születese.

Lön kedig mikoron ott volnanac, el iöue az ö születesenec ideie, es szüle az ö fiat elsö születtet, es be polala ötet, es az Iaszolba fektete, mierthogy nem vala helyec az szallason.

Bölts okokert, ielenti ki Isten, leg elöszer paztoroknac, setet ettzaka, vilagos Angyaloc altal.

Es paztoroc valanac vgyan azon tartomanban, kic virraztuan à mezön örzic vala az ö Nyaiokat. Es imè az wrnac Angyala melleiec allapec, es az wrnac vilagossaga környül foga öket, es igen meg felemlenec, Es monda nekic az Angyal: Ne fellyetec, Mert imè hirdetec tü nektec nagy örömet, Melly mind az egez nepe leszen. Mert születet ma tü nektec iduözitötöc, ki az VVR Christus, Dauidnac varosaba. Es ez à Iel tü nektec, Talaltoc egy Gyermetsket be polaltat, es az Iaszolba tetettet.

Haßna az Christus születesenec

Es hirtelen lön az Angyallal à Mennyei seregnec sokasaga, kic diczeric vala az Istent, es ezt mondgyac vala: Diczöseg magassagban az Istennec, Es az földön bekeseg, Es embereknec io akarat.

Az paztoroc es Maria peldac minekünc ezekben.

Es lön hogy minec vtanna az Angyalloc ö tülöc menybe mentec volna: Mondanac az paztoroc egy masnac: Ier mennyünc altal mind Bethlehemig, es lassuc meg è dolgot, melly lett: mellyet az VVR mi nekünc meg ielentett. Es sietseguel el menenec, es talalac Mariat, es Iosephet es az Iaszolban feküuö gyermeket. Midön kedig lattac volna, ki hirdetec à beszedet, melly ö nekic mondatot vala à gyermec felöl. Es mindnyaian az kic hallottac vala, el czudalkozanac azokon, mellyeket az pasztoroc ö nekic mondottac vala. Maria kedig magaba tartya vala mind è beszedeket

Pelda Mariais

deket, es forgattya vala ſziueben. Es az paztoroc meg tęrenec, diczőituen es diczeruen az Iſtent, mind azokrol, mellyeket hallottac es lattac vala, à mint meg mondatot vala ő nekiec.

ROEVID ERTELME.

EZ mai Euangeliom ſzol az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac bizony emberi teſtben valo ſzűleteſeről. De az mellet nagy okokert emlekezic arrolis: hogy Auguſtus Czaſzar ideieben, midőn Sido orſzag oſtor ado alat volna: Es hogy Dauid nemzetſegeből: Szűz Mariatul: Bethlehem varoſaba: igen nagy ſzegeny modra ſzűletet volna, Kit mind az altal az Angyaloc hirdettec volna, nagy őrőmmel az paztoroknac, es az paztorokis ki ielentettec volna. Ez rőuid Summaia az egez Euangeliomnac: Kiről renddel touab ſzollyunc, Moſt czac fő Tanuſagunkat vegyűc eſzűnkbe.

Fő TANVSAGVNKROL.

FOe Tanuſaaga ez Euangeliomnac, imez: Hogy az mi wrunc Ieſus Chriſtus nem czac bizony Iſten, hanem bizony emberis legyen.

Ez vtan valo ket Predikationkban, holnapi nap, es az vtannis fogunc ſzolni az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac őrőc es bizony Iſtenſegeről. Melly Tanuſagokis felőtte igen ſzűkſegeſec leſznec. De ez moſtani Euangeliombol bizony Emberſegeről ſzollyunc, mondom emberre leteről, es emberi teſtben valo ſzűleteſeről. Kinec ez moſtani eſztendőnkhőz, Ezer, őtſzaz, nyoltzuan eztendeie vagyon, mondom annac hogy az emberi teſtet ſzűz Leanzonac meheből magara fel vette, az mi wrunc Ieſus Chriſtus, es ez vilagra ſzűletet.

Szol penig ez Euangeliom felőtte igen nyomorult, igen nyaualyaſagos, igen ſzegeny, es czuda alazatos ſzűleteſeről. Mondoc fő keppen arrol ſzol, melly nagy alazatoſon, melly nagy ſzegenyűl, melly nagy nyomorultul, nem hazba, hanem Iſtalloba, es penig mas Iſtalloiaba, nem emberec, hanem barmoc kőzt, ſzegeny Leanzotul, nyomorult anyatul ſzűletet volna ez vilagra, mondom emberſege ſzerint, Az mi wrunc Ieſus Chriſtus: mondoc, az ſzűletet igy, à kit az bőlts Angyaloc az vtan Iduőzitőnec neuezenec, Szabaditonac mondanac, Nagy wrnac, es amaz regen igertetet Chriſtus Kiralynac mondanac, kit az egez ſzent Iras el amelkodando draga ſzockal magaztal: Neuezuen őtet ſoc helyen aldot Iſtennec, őrőc Iſtennec, Iſtennec egyetlen egy ſzűlettenec, Kiralyoknac kirallyanac, wraknac wranac, mennyei Kiralynac, czudalatoſnac, Tanacz adonac, Erős Iſtennec, őrőc Atyanac, Bekeſeg feiedelmenec, Immanuelnec, az az, Iſten mi velűnc, es ollynac, kinec hatalma volna, Egen, Főldőn, Pokolban, minden lathato es lathatatlan allatokon, kinec Neuere meg haiolna minden Terd, Es ki Iſtennec ſaiat Fia, es termezet ſzerint valo őrőkőſe volna, ki altal teremtet, mais eltet, tart, ſzerez mindeneket, ki ſzolgaiaua ſzerzette az Angyalokatis ki Iſtennec Igeie, kepe, fenye, diczőſege, bőlczeſege volna, Egyenlo keppen imadando es tiztelendő az Atyaual, es az ſzent Leleckel, ki az Iſtentűl ſzereztetet volna mi bőlczeſegűnkre, igaſſagunkra, meg valtſagunkra, ki fel tamaztana minden halottakat, es meg itelne, nemellyeket az őrőc karhozatra, nemellyeket az őrőc eletre, Mondoc, az kit az egez ſzent Iras illy nagy draga es ſoc tőb felſeges keppen magaztal, nagy ſoc helyen, annac ſzűleteſeről ſzol az mai Euangeliom: Es azt mondgya meg: Ez melly igen nagy alazatoſon, czuda el vetet nyomorult modra ſzűletet ez vilagra, idegen főldőn, Bethlehembe, mas ember barmos Iſtalloiaba, ſzegeny, nyalyas Leanzotul, ſzolgac, ſzolgaloc nekűl, meleg viz, lagy ruha nekűl, poztoczkaba es ſzalma kőzibe, az Iaſzolban be takaruan Maria es Ioſeph. Erről igy ir ſzent Lukats: Lőn kedig mikoron ott volnanac, el iőue az ő ſzűleſenec ideie: Es ſzűle az ő Fiat elſő ſzűlettet: Es be polala őtet: Es az Iaſzolban fektete: miert hogy nem vala helzec az ſzallaſon. Im hallod mit ir ſzent Lukats, hogy Bethlehemben ſzallaſt nem talaltac az wr Chriſtuſnac, azert keſzeritetec egy Iſtalloba ſzorulni Maria es Ioſeph, es ott ſzűletec ez vilagra, es az Iaſzolban tetetec.

Fő keppen erről ßol az mai Euangeliom mimemb alazatoſon ßületet az wr Chriſtus

Draga neuec az Chriſtus felől

Rom: 9:
Ioan, 3.
Esa, 9.
Ioan: 1.
Heb. 1.
1. Cor. 1.

KARAT-SONNAPIA rol, Első Predikatio.

Az Vr Christusnac emberségben

Ket nagy czudá. 1. 2.

Ha az VVR Istentűl szent Lelket kernenc, hogz az altal fel serkenhetnenc, es világos eszuel, elmeuel erről gondolkodhatnanc, elegget tsudalkozni es amelkodni nem győznenc: Hogy az őrőc elő VVR Isten, az ő őrőc es elő Fiat, az mi emberségünkben őltőztette: Es hogy illy ígen nagy nyomorőság alà vetette mindgyart szűletesetűl fogua.

Soc helyen az Iras sóc keppen czudalkozíc ezen, Es ő magais az VVR Christus, az nagy alazatossag miat azt mondgya: Fereg es nem ember vagyoc, es embereknec gyalazattya. Mert hol hallottunc olly el vetet alà valo embert, kinec szűletese es ez világra iőte enni soc fele nyomorusagual, es illy nagy alazatossagual lenne, kinec vtalatossagarol prophetalt Esaiasis, monduan: Nints ő neki sem szinye, sem szepsege, olly vtalatos vala, hogy az mi ortzankot el fordítanuc előle. Melly mondast erthetz nem czac az Kerezt fan valo rut abrazattyaraís, kibe meg verett testtel, pőkdőső ortzaual, tőuises Coronaual, vas szeggel szegeztetuen, mindenektűl hurogatatuan, es czufoltatuan függőt: Hanem ez ő nagy nyom[illegible]ult es ígen alazatos szűletesereis erthered az Prophera szauat.

Psal. 2.

Esa. 53

Soknac kemeny es hideg az mine Christushoz,

De az kőwnel (mellyec meg repedeztec à Christus halalakort) sőt az vasnal es az atzelnalis kemenb soc embernec sziue, Kic ezen czac meg sem mozdulnac, Es haluan ezeket rola semmit nem ertekeznec, mire valoc ezec. Vadnac sokan ollyac, kiknec Ludőc, Tyukoc, barmoc mikor fiazic, inkab őruendeznec, hogy nem mint mikor azt hallya, hogy az VVR Christus szűletet. Sokan mikor magoknac gyermekec szűletic, nagy őrőmekben soc keppen vigadoznac baratiual es czeledíuel, kic kőzzűl egy nihanyan semmit nem tudnac vigadni az mi wrunc Iesus Christus szűletelen. Mert nem tanultac felőle, az Iraſt nem ertekeztec rola, nem tudgyac azt, hogyha ő nem szűletet volna, iob volt volna bar se gyermeke, se maga nem szűletet volna, Mert mindnyaian el veztűnc volna az Adamtul szarmazot bűn miat, az Istennec nagy fene haragia, es kemeny atka, es rőttenetes ki adot Sententiaia miat, es mindnyaiunknac az őrőc pokolnac tűzere es kinnyara kellet volna mennűnc. Ezeket az kic nem ertic, azzoc az oktalan barmoknalis alab valoc, Es iob volt volna bar soha ne szűlettetec volna.

Az hiuec dolgai.

De à hiuec fel serkeñyenec, es kericnec az VVR Istentűl mindeñap sz: Lelket, hogy őket vilagositsa meg, es velec ertesse meg az Irasokat, mellyec soc keppen szolnac az Chrűs felől, Es indítsa felis szíueket lelkeket, ezeknec meg erzesere: hogy az VR Isten az ő saiat szerelmes Fiat az szűznec altala az mi emberségünkben fel őltőztette bűn nekűl: Es őtet adta ez egez vilagnac meg valtsagara es iduősségere: hogy ő lenne az bűnnec el tőrlőie: az halalnac győzőie: az pokolnac es karhozatnac el bontoia: Az Egeknec ki nitoia: az igasságnac, es őrőc eletnec meg adoia: Es segitsen hogy őtet min dennap őrőmmel szíuűnkbe szorithassuc, benne bizhassunc minden fele rőttegesec ellen, Es neki ittis ez vilagban, es az őrőc eletbennis nagy halakot adhassunc. Mondoc èffele őrőmbe legyen az mi vigassagunc, nem az testnec torkossagban, nem buiasagban, nem lagysagban, nem keuelysegben, nem versengesben, mellyec mereggel elegyec, es mayd mayd semmiè leſznec: Hanem az VVR Iesus Christusnac ez nagy io teteben, hogy bennűnket wyionnan kedueben vőtt, es be viszen az őrőc nyugodalombais az ő mennyei szent orszagaban. Kiről mostis tanullyuc meg imezeketis, de czac ígen rőuideden.

Miert adatot az Christus.

Ioan. 1: 1: Tim. 1, Tit. 2, Rom. 13,

KET TANVSAGROL.

Hogy ő bizony emberis, mi hozzanc hasonaltos az bűntűl meg valua. Es miert őstőzet az emberi testben? Masodszor miert szűletet illy nagy alazatoson, es illy nagy nyomorultul?

BIZONY EMBERSEGERŐL AZ CHRISTVSNAC.

BIzony embersege meg tettzic ezbőlis, Mert az ő Annya Maria ember volt, es Adam nemzeteből valo, es őtetis meheben anni ideig hordozta, mint minket az mi anyanc, Es vgyis szűlte, vgy be takargatta, fektette, alutatta, szoptatta, neuelte

uelte mint minket, Eñec penig vgy kellet lenni: hogy à mint egy ember miat veztűnc el, igy az egy ember miat megis eleuenednenc: Kinec ſzinten vgy kellet erzeni minden kelſirtetűnket, neheſſegűnket, es nyaualyankat, mint mi erezzűc: hogy valoba tudna raytunc konyőrűlni, es raytunc ſzinten vgy eſedeznec mint mi ſaiat ſzerelmes atyankfia, mi teſtűnc, mi veerűnc: Es ő neki kell vala kőzbe iaronakis lenni, mind Iſten mind emberec kőzőtt, azert nem czac Iſteni termezetűnec, de bizony embernekis kell vala lenni: Szűſeg vala penig hogy vgyan megis halna, az Adamra adot Sententia ſzerint, Es az kic meg holtac es halnanac, azokat fel epitene azon emberſegben, à melyben ő fel tamadna, es Iſten orſzagaba menne, az mint ſzent Ianos mondgya: Azert ielent meg az Iſtennec Fia, hogy az ördőgnec ezelekedetit el rontana. Azert nem czac bizony Iſtennec, hanem Adamhoz mindenben haſonlatos embernekis kellet lenni, az bűntűl meg valua: Hogy valamit Iſten keuant Adamtul, es az ő nemzetitul, mind azokot Iſteni igaſſagual tellyeſitene be. Mondoc azert kellet bizony emberſegbeis ſzűletni az Iduőzitő Chriſtuſnac, hogy Adammal tőtt kőteſet Iſtennec, igen igaz illendő keppen mind meg ſzerezhetne az Iſtennec igaſſaga ſzerint. Az az, miert hogy Adamtul ezt keuanta, hogy ſoha ſemmibe ő ellenne ne vetſſen, meeg czac az egyic fele alma fanac meg etelebennis, Mert ha vetkeznec meg kellene halni, őrőc halallal penig, kinec kinnyanac ſoha vege nem lenne: Adam penig meg czalatec az ördőgtűl kigyo kepebe, es Iſtennec engedetlen emberre lőn, Es azert az ki adot Sententianac atka alà, es az Iſten haragia alà, es az ördőg rabſaga alà, es az őrőc karhozatnac kinyara kőteleződec: Mind ezekből hogy ſzep moddal az Iſteñec igaſſaga ſzerint ki menekednenc, az Iſteñec bőlczeſege ezt talalta, hogy viſzont bizony ember lenne azis, es Adamnac nemzetſegeből valo, ſà ki Adamnac engedetlenſege helyet, engedelmeſen fel venne magara az Sententianac atkat, es noha artatlan volna, de nagy engedelmeſſeguel halalra adna magat, az egez emberi nemzetert: De mierthogy az, artatlanis, es bizony Iſtenis volna, azert noha meg halna, de iſmet felis tamadna, Es igy el vetetnec az bűnis, meg rontatnec az kigyonac feieis, az az, az ördőgnec birodalma el vetetnec az emberi nemzetről, meg adatnec az elsőbi io kedue Iſtennec, meg igazulna az emberi nemzet, megis wyitulna, ſzent Lelket es őrőc eletet venne. Ez Tanaczabol Iſtennec, kelletec bizony emberſegben ſzűletni az mi Iduőzitő Chriſtaſunknac: Egyic okaert. Ezekből kedig ki tettzic az VVR Iſtennec czudaltos bőlczeſegeis, nagy igaſſagais, hozzanc valo el amelkodando nagy ſzerelmeis, kiert mi ő neki tartozunc őrőcke valo hala adaſſalis, es ſzolgalattal.

Szep okai miert kellet lenni emberneknis a Chriſtuſnac, Rom. 5: Heb: 4: 1. Tim. 2:

Gen, 3. 1. Ioan. 3.

Phil, 2.

1. Ioan 3:

Maſodſzor ezertis kell vala nem czac Iſtennec lenni, hanem bizony emberſegbennis ſzűletni az mi Iduőzitő Chriſtuſunknac, hogy mi nekűnc ſaiat atyankfia leuen, mi teſtűnc, mi veerűnc leuen, es minden gyarloſaginkat erezuen, valoba tudna raytunc kőnyőrűlni, à mint ſzent Pal mondgya: Oll y papi feiedelműnknec kel vala lenni, à ki mindenekben meg kiſirtetet, az bűntűl meg valua, ki tudna raytunc kőnyőrűlni. Czac mi kőztűnkis az ki betegſegben, ſzegenyſegben, rabſagba, boſzontasban, vereſegben, ördőgi kiſirtetesben forgolodot, az inkab tud àffeleken kőnyőrűlni, kikbe mind reſze volt ő neki. De meg ezec felett az mi wrunc Ieſus Chriſtus halalunkatis meg koſtolta, tudgya aztis mi izű, es abbanis ſziue ſzerint eſedezic raytunc, Es Iſten elől minden fele dolgainkert io modon tud eſedezni, es vgyan ſziue ſzerint eſedezikis mint atyafiaiert, es ő maga teſteert, veereert. Mondoc ezertis kellet az kőzbe iaronac nem czac Iſtennec, de bizony embernekis lenni. Ki mi nekűnc igen draga es edes vigaztalaſunc, à mint megis erezzűc ſzűkſegunc koran ha benne bizandunc.

Erezni kellet ő magaba minden niomoruſaginkat Heb. 4.

Harmadſzor miert kellet bizony emberſegbennis ſzűletni, ez: Hogy az minemű teſtben ő ſzűletet, es felis tamadot, minketis ollyannà tenne, Itt moſt el kezduen ſzent Lelke altal az meg wyitaſt, de az vtan diczőſegeſen mint à fenyes Napot felis tamaztana es mind őrőcke eltetne, Ioan: 5.

Olly ßente es oly diczőſegeſſe kellet minket tenni, mint az ő emberſege,

Tőb nemes okait maſuñet tanullyatoc meg. Kiknec bizonſagirolis ſoc iraſokat talaltoc. Am ittis meg iedzettem bennec az karaian. Moſt laſſuc, alazatos ſzűleteſetis.

KARACZON NAPIARA, Elsö Predikatio

Az Vr Christusnac embersegben

MOndhatnad: Illy felseges VVR, illy nagy szömely, illy draga io teuönc, Miert születet illy nagy alazatossagban, illy nagy szegeny es nyomorult modra, szegeny Leanzotul, szolgac nekól, barmoc közt, Istalloban, kinec Bethlehem varosaba szallas nem talaltatot czac egy ala valo hazatskabannis?

Az mi kezesünknec minden nyomorusaginkat magara kellet venni.

Istennec bölczeseges tanaczabol lett ezis: Mert ez vilag meg valtoianac minden keppen igen nyomorodotnac kellet lenni, addig mig le tenne az meg valtsagot, melly valtsagnac az önnen feie, teste, veere, lelke altal kellet meg lenni. Mint azert à ki magat mas valtsagaert kezesegben veti, akar melly fö ember legyennis az kezes, De azzon tömlötzben teszic, azon kalodaba rekeztic, azon lantzra, bekora vetic, azon nyaualyaba tartyac, es ha az valtsag meg nem lesz, azon halalrais à kibe az volt, à kiert ö kezes lett: Igy minden nyomorusaginkban az VVR Christusnakis reszesnec kellet lenni, Azert ö magat semmibe nem gyengeltette, mind kiczinsegetül foguais: Hanem, születese, neuelese, munkalkodasa, soc törödeseckel, verîtekezessel, Elete soc szidalommal, kergetessel, Halala röttenetes szörnyüseggel lett meg. Mert az volt valtsaga az mi feiünknec. De fel tamadasa nagy tiztesseguel, nagy diczöseggel, nagy vigassagual lett, Mert az vala gyözedelme minden fele ellensegünknec, bünnec, ördögnec, halalnac, atoknac, es az öröc karhozatnac. Erröl szola amaz ket tanîtuaninac, monduan: Szükseg volt elöszer az Christusnac nagy sokakot szenuedni: es az vtan kellet az ö diczösegebe menni. Tanuld meg azert itt imezeket: A mint Adam keuelysege miat es testi nyalankodasa miat vezte minket, Igy azt az VVR Christus alazatossagaual es testi szenuedeseuel fizete meg. Kibe noha fizetes lett, de Peldatis akart mindnyaiunknac mutatni, hogy ez vtan ne köuetnüc az regi keuely Atyankat, ki miat el vezte magatis, minketis: se az ördögöt, hanem ötet köuetnüc, ki Isten, ki mennyei, es földi wr, ki kazdag, szep, erös, bölts hatalmas leuen, ennîre magat meg alazta, Isten es emberec elött: Mijs eckeppen mindenekben meg alaznuc magunkat. Mondom mint ö, ö magat, à mi bününc miat, es annac büntetese miat meg alazta magat: Mijs meg vtaluan soc fele szaz ezer bennünc lakozo fertelmes büneinket, mellyec öröcke valo halalt, öröc kinzodast es veszedelmet erdemlenenc: Ezec miat meg alaznuc magunkat, es rayta sirankozuan szomoru banatos, alazatos sziwel, viselnüc magunc minden nap mind Isten, mind emberec elött, De mind az altal ö benne es ö altala az VVR Istenben öruendeznenc, à mint az VVR Christus az ö Atyaban mindenkor vigadozot, noha ez vilag szerint soc keserüseget szenuedet. Es ha ez földi gazdagsagban nem lehetneis reszünc, Söt naponkent soc keppen haborgattatnankis, mind bekeuel szenuednenc, ö töle fö keppen varuan, lelki es öröcke valo iokat, igassagot, bekeseget, Isteni ismeretet, szerelmet, felelmet, szent, tizta, artatlan eletet, szent Lelket, es öröc nyugodalmat.

Luc. 24

Fizetese.

Peldaia.

Phil: 2.

1: Pet: 4.

Ezekre fel razzuc fel magükat

De mierthogy mindnyaiunknac felötte tunya, lagy, röst, kelletlen termezetünc, es igen kemeny sziuünc vagyon, ennî ioknac meg beczüllesere, Azert szüntelen fel fohazkogyunc az VVR Istenhöz, hogy öntse belenc az ö szent Lelket: Hogy ö altala gondolhassuc meg, melly nagy soc iokat szerzet mi nekünc az ö szent Fia altal: Hogy nagy VVR leuen, magat felötte nagy szolgalatra adta, hogy minket felötte nagy wracka tenne: Felötte nagy kazdag leuen, magat igen nagy nyomorult szegennye tötte, hogy minket igen nagy kazdagsagra vinne: Felötte szent, tizta, es artatlan leuen, magat bün, es annac atka ala vete, Hogy minket artatlanna es igazza tenne: Felette nagy szömely leuen, az Atyanac egyetlen egy szü lette, Emberreis lön, hogy minket Istea fiaiua tenne: El fel az egeknec felötte wralkoduan, szinten ide mi hozzanc szalla, es köztünc lakozzec, Hogy bennünket el fel az Istennec diczösegere emelne: Szinten vgy fel öltözec belenc, hogy soha el ne valnec az ö öröcke valo Istensege az mi fel vett embersegünktül: Hogy mijs öröckön öröcke egyessegben lennenc ö vele, az ö szent Atyaual, es szent Lelkeuel, hogz az Isten bennünc, es kôztunc lakozuan, minden io, minden tiztasag, minden bölczeseg, minden diczöseg, minden öröm, es vigassag lenne bennünc öröckön öröcke. Ezeket szantalan soc irasoc bizonîttyac, kikben à karaian megis iedzettem. Kiket sokan közzülünc à testnec az ö kenyessege miat czac egyszeris röstelic oluasni, auagy hallani, maga mind eyiel nappal melto vol

Santalan io tete.

Phil. 2:

2. Cor. 8.

2. Cor: 5.

Ioan, 1.

Eph: 4:

Ioan, 1,

Ioan: 16:

Apoc. 21,

na nagy

na nagy ôrômmel roloc elmelkednünc, es vig ſziwel minden ſzem pillantasba varnunc. De razzon fel az nagy alombol az VVR Iſten, es ſegitſen ſzent Fiaert ſzent Lelke altal, hogy ez nagy felſeges draga iokat meg beczülheſſüc, Hogy immar nem rab ſzolgac, hanem ſzabados wrac vagyunc, nem ſzegenyec, hanem ez egez vilagual biroc, es mindenhatoc, es minden adhatoc, nem vndokoc es fertelmeſec, hanem meg tiztultac, es ſzenteltettec: nem czac fôldi ember fiai, hanem az mennyei Iſtennec fiai vagyunc. Kiről mond ſzent Ianos: Mikor az mi fiuſagunc meg ielenendic, ackor mis meg latzatunc, ſzinten olly diczôſegeſeknec lenni, à mint moſt ô maga vagyon az Iſten, 1. Ioan: 3. Kiczoda beczülheti meg elegge czac az mondaſtis, hogy Iſtenhôz haſonlatoſoc leſzünc az VVR Chriſtus altal. 1. Ioan. 3.

Minec elôtte tôbről ſzolnanc, laſſuc mi lôn, eddig tanuſagunc. Eddig ſzolanc az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac bizony Emberſegeről: Es azban igen nagy alazatoſon valo ſzületeſeről: Es ezeknec okarol. Kinec embernekis azert kellet lenni, Mert Adam atyanc helyet wy Adamul es atyaul ada magat, hogy valamelly bünöc es veſzedelmec ô rola reanc ſzallottac mind azokbol ki mentene az Iſtennec igaſſagos keuanſaga ſzerint. Romt 8. Es valoba mint mi teſtünc veerünc, tudna raytunc könyörülni, Azert mi hozzanc mindenben haſonlatoſnac kellet lenni, az bûntûl meg valua. Ezt bizonittya az mai Euangeliom: midôn azt mondgya: Hogy Maria vele terhes volt, es Bethlehembe egy Iſtalloba meg ſzaluan, el iôtt az ſzüleſnec ideie, es ſzüle ôtet. Mondoc ezzel bizony emberſeget bizonittya az mai Euangeliom. *Summaia az felmi wrunc Ieſus Chriſtuſnac bizony Emberſegeről: Es azban igen nagy alazatoſon jöknec.*

Kinec meg nyomorodot embernekis kellet lenni, az atoknac Sententiaia miat, kit Adamtul ô magara vett vala. Ezt bizonittya az ô czudalatos es ſegeny modra valo ſzuleteſe, midôn czac egy ſellyer hazaczkaia ſem lehetne az ſzületeskortis, hanem mas embernec barmos Iſtalloiaba ſzorulnanac vele az ô ſzülei, Maria, es Ioſeph, es ott ſzületnec ez vilagra. Rom. 5. neb. 4. Gal. 3. 4.

Melly dolgokat mi igen nagy czudalatos Iſteni dolgoknac iſmeriünc lenni, es à mi bolond romlot emberi okoſſagunkbol meg ne botrankozzunc ô benne. Es nem hogy ôtet meg vtalnuc ezec miat, Hanem meg inkab ezekert ſzereſſüc, tiztellyuc ôtet, es ôrômmel keuankozzunc ſzolgalni ô neki, Ezeket mondam mondoc az mi Iduözitenknec, bizony emberſegeről es azbanvalo alazatoſszületeſeről, kit ma fô tanuſagnac tarczunc. Immar az tôb reſzebôlis ez mai Euangeliomnac vegyünc draga nemes ertelmeket, az mi wrunc Ieſus Chriſtus feiôl. *Kôuetkezô Tanuſaginkrol.*

ROEVID MAGYARAZATTYA AZ EGEZ *EVANGELIOMNAC:*

ELôſzer az igec ertelmetis ertſüc meg. Azt iria ſzent Lukats, hogy à mikor az VVR Chriſtuſnac kellet ſzületni, Ackor Iſten fel indította Auguſtus Czaſzart, hogy mind ez vilagon valo birodalmaba es Sido orſzabais paranczolna, hogy ki ki fel iratna, es meg beczülterne marhaiat, az ô Regiſtromaba hogy az ſzerint fizetnenec adot. De ez oc alat Nazarethbôl keſzeritetet vala Maria es Ioſeph à Varmegye ſzekibe Bethlehembe menni, hogy ott ſzületnec az Chriſtus. Ezekbôl ier vegyünc ertelmet. *Auguſtus à meg becz ülesnec okaalat, Bethlehembe keſzeriti Mariat.*

Az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac bizony Emberſegeről, es alazatos ſzületeſeről, es azoknac nemes okairol ſzoltunc immar. De hogy az ô alazatos ſzületeſe miat meg ne botrankoznanc, à mint Chriſtus wrunkis bodogoknac mondgya azokat, az kic ô benne meg nem botrankoznac. Azert hogy meg ertenüc, hogy az Iſtennec igen bôlts es titkos tanatſabol rendeltetet az ô alazatos ſzületeſe, nekünc ſoc fele haſznunkra: Laſſuc ſzent Lukats az mai Euangeliomba melly igen ſzorgalmatoſon adgya elônkbe az Iſtennec erről rendelt tanaczat Es rendel minemü ſzep dolgokat ir, az ſzületet gyermetske felôl: Meg mondgya ideiet, nemzetet, helyet, es az Angyaloc es paztoroc mit beſzeltec rola. *Hogy meg ne botrankoznanc Matth. 11.* *Ideie Chriſtus ſzületeſenec.*

Meg mondgya hogy Auguſtus, Romai Czaſzar ideiebe, es ollykor ſzületet, mikor Sido orſzag nyomoruſag alat volna: Erről penig meeg regen ſzent Illyes iraſat hatta volt *Illyes: in libro Sanhedrim capite ultimo.*

Az Vr Christusnac emberſegben

Elſõ Predikatio

ta volt, hogy az Christus ideie az vtolſo ket ezer eztendõ lenne. Danielis irt, hogy Negyedic birodalomba jõnne el. Ezeket ielenti az Auguſtus ideie, mert õ az Negyedic Romai birodalomba volt Czaſzar, az vtolſo ket ezer eztendõ fele.

Dan. 2.

Gen: 9.

Hogy penig ollykor ſzûletnec midõn Sido orſzag oſtor ado alat volna, noha meeg ſen allana az õ birodalmoc, ſzent Iacob prophetalt rola.

Nemzetſeg.

Touabba az mai Euangeliomba meg mondgya ſzent Lukats aztis, Hogy Ioſeph, es ſzûz Maria az kitûl ſzûletet az VVR Chriſtus, Dauid Kiraly nemzetſegebõl valo volt volna, noha nyomorottac voltac az orſzagnac romlaſa miat, es annac az nemzet nec ſoc fele kergeteſe miat. Ennekis penig igy kellet lenni, mert Iſten az ſzûletes elõtt ezer eztendõuelis Dauid Kiralynac igerte es fogatta volt, hogy az õ nemzetſegebõl adna az VVR Chriſtuſt ez vilagra, es kirallyul, kinec birodalma õrõcke lenne, à mint Gabriel Angyalis ſzola ezrõl Marianac.

2 Reg. 7.
Pſal. 132.
Eſa: 11.
Luc: 1.

Emlekezic arrolis, hogy az Maria ſzûz Leanzo volt volna, es Ioſephnec czac Iegyeſe, kit Iſten az Leanzo es az gyermec melle gond viſelõul rendelt volna. Kirõl regen het ſzaz eztendõuel az elõtt Eſaias prophetalt volt, hogy ſzûztûl ſzûletnec az VVR Chriſtus.

Eſa, 7.

Meg mondgya aztis ſzent Lukats, hogy Iuda agazattyabol valoc voltac mind ketten, melly Iuda az Iacob tizenket fiainac egyike volt. Kirõl az Atya Iacob prophetalt volna, hogy az Chriſtus az õ agazattyabol ſzûletnec, Onnet valo volt Dauid kiralyis.

Gen, 49.

Helye.

Meg mondgya hogy noha Galilea tartomanyaba, Nazareth neuõ varosba lakoztac, kirõlis ſzol az Iras Samſon neue alat, hogy Nazarethbõl lenne, De mierthogy Iuda agazattyabol valoc voltac, keſzeritettec Bethlehembe menni, es ott ſzûletet az mi wrunc Ieſus Chriſtus, à mint Micheas meg prophetalta volt.

Iud: 3.
Matth: 2.
Mich: 5.

Meny es fõld indulaſi.

Ielenti aztis, hogy az õ ſzûleteſenec ideiere mind az fõldi emberec, mind az mennyei Angyaloc meg indultac, Kirõl Haggæus prophetalt volt. Es igy lõn, mert meg indultac, midõn az emberec vizen fõldõn menten mentec, az õ magoc fel irattaſara. Az Angyaloc, midõn menybõl alà iõttec, az VVR ſzûleteſet hirdetni.

Bizony emberſegeröl.

Ezec kõzt azt iria meg ſzent Lukats, hogy bizony emberſegben mint egyeb embe rec volt õis, Mert õis Anyatul ſzûletet, be polaltatot, es le fektetet mint egyeb kitſin ſzoptatos gyermetske.

Alazatos ßûleteröl.

De noha felõtte igen nagy felſeges VVR es Kirali ſzõmely lenne, mind az altal el amelkodando czudalatos nyomorodot ſzegeny modra ſzûletet volna, az õ regi õſenec Dauid Kiralynac varoſaba Bethlehembe ſzallaſt nem talaluan az tõb ſoc vendegec miat. Kinec ſoc fele nyomoruſagirol ſokat irt Eſaiaſis. Azert ezis Iſtennec tanaczabol lett, noha ackor Ioſeph es Maria nem ertettec, es talam czudalkozuan nehezlettekis, De nem volt mit tenniec, hanem keſzeritetenec oda ſzorulni à hol helyt talaltanac, egy Iſtalloba az barmoc kõzibe. Es ott ſzûletec az mi wrunc Ieſus Chriſtus, es igen ſzegenyûl ruhatskaba be takargattac, es az Iaſzolba fektetic az ſzalmara. Melly dolog az mi meg romlot okoſſagunknac igen vtalatoſnac tettzenec, az mint ackor meg iſmerned, ha teis fõ ember leuen, buydoſnal, es az te terhes feleſeged del teis Iſtalloba ſzorulnal, Es az miat tegedis ſenki nem beczûlne, ſõt igen alà valonac tartana, ki miat meeg te magadis magadot talam ſemminec velned, hogy erre kellet ſzorulnod. Ackor meg iſmerned mondoc, az Iſtalloban valo ſzûletes mi izû volna, Az mint moſtis midõn latſz illy nyomorultat, igen alà valonac iteled, es ſoc fõ ember az fele nyomorultat õ magahoz kepeſt ſemminec tartya, ki miat az VVR Chriſtuſtis ſokan nem beczûlec.

Eſa: 53.

Kabalkodic â mi okoſſagunc.

Ezert inkab beczûllyuc.

De hogy mi ez miat meeg inkab beczûlnûc az mi wrunc Ieſus Chriſtuſt, vgy mint ki mi erõttûnc vette fel az emberi teſtet, mi erõttûnc ſzûletet, mi erõttûnc alazta meg magat, ki mi erõttûnc meeg megis holt: Azert az VVR Iſten azon ſetet ettzaka az õ ſzent Angyalit nagy vilagoſſagual ala boczattya menybõl, Hogy õ rola igen nyiluan valo bizonſagot teñenec, es az õ ſzûleteſenec haſznat meg ielentenec: Egyic Angyal leg elõſzer illyen predikatiot teuen: Ne fellyetec mert nagy õrõmet hirdetec tũ nektec, melly minden nepeknec õrõme leſzen, Mert ma ſzûletet nektec Idũõzitõtõc,

Angyal predikalluſa.

az VVR Chriſtus, Dauid varoſaba, Es ez à Iel, talaltoc egy gyermetsket az Iaſzolban, be polaltat.

Imê hogy meg ne vtalnac ôtet, vgyan meg neuezi hogy az Iaſzolba fekûuô gyermetske volna az VVR Chriſtus, ez vilagnac meg valtoia es iduôzitôie. Es ez egy Angyalnac prediкallaſa vtan, nagy ſoc ſereg Angyal diczeruen az Iſtent, ezt eneklec: Diczôſeg magaſſagban Iſtennec: Bekeſeg ez fôldôn: es io akarat emberekben. Ezt haluan az paztoroc, ôkis ſietſeggel el menenec, es vgy talaluan mindennec beſzellic. Kiknec ſzauokat Maria ſziuebe tartya, Es ſokan czudalkoznac rayta. Az paztoroc kediг meg teruen az ô tiztekre, diczerec ottis az VVR Iſtent illyen nagy kegyelmes ieleneſerôl. Ezeket adgya az mai Euangeliom elônkbe. Kiknec Tanuſagokrol à maſic kônywbôl tôbbet tanullyatoc. Moſt mind ezekbôl minemû lelki epûletet vegyûnc, ezac arrol ſzoloc de igen rôuideden, iollehet ſzinten tiz rendben.

Angalyok eneklenek.

Paſtoroc hirdetneſec.

LELKI EPWLETWNKRÔL.

Alazatoſok legyûnc mijs. Phil: 2.

ELôſzer alazatoſſagot tanullyunc innet, peldat veuen ô magatul az mi wrunc Ieſus Chriſtuſtul. Ki midôn Iſteni felſegben, es mind mennyei fôldi feiedelemſegben es wraſagban volna, Imè azba melly czudalatos alazatoſon mind halalig ſzolgala nekûnc, illyen alazatos ſziuûnc legyen mi nekûnkis, mînd Iſten, mind ember elôtt, tuduan hogy mi merô bûnbe fogantattunc, es termezet ſzerint haragnac es karhozatnac volnanc fiai.

Eph: 2.

Igy ôſmerie ille az Chriſtuſt.

Maſodſzor innetis tanullyuc iſmerni az VVR Ieſus Chriſtuſt, es benne bizni, az ſzerintis à mint az Angyal ſzola monduan: Nektec ſzûletec Iduôzitô, az VVR Chriſtus: Tahat kiki mind vgy tarcza ôtet, hogy nekijs ſzûletet, es azert minden wrallyais ôtet, es ſegitſegûl hija, mind bûn, ôrdôg, halal, es minden ellenſeg ellen, Es ezac egyedûl ô altala, kerien az ô ſzent Atyatul mindent, ſzent Lelketis.

Oerôllyûnc az Vrban.

Harmadſzor ôruendezzûnkis ô neki, à mint az Angyal hirdeti monduan: Nagy ôrômet hirdetec nektec. A mint Mariais enekli: Hogy ôrûl az ô Lelke az ô Iduôzitô Iſtenebe, Luc. 1.

Hirdeſſûc.

Negyedſzer mijs hirdeſſûc mindenec elôtt az ô iſmeretet, es ſoc io tetet, à mint az Angyalokis hirdetic az paztoroknac, az paztorokis egyebeknec.

Sziuûnkbe tartczuc.

OEtôdſzer ſziuûnkbeis tarczuc azokat, az miket hallunc ô felôle, à mint Mariais.

Halat adgyunc.

Hatodſzor Halakat adgyunc az felſeges Atya VVR Iſtennec mijs, mint az Sereg Angyaloc, es az paztoroc, illyen nagy hozzanc valo ſzerelmerôl es io teterôl, hogy az ô iduôſſeges io keduet, velûnc valo meg bekelleſet, es io akarattyat, ki ielentette nekûnkis ſzent Fia felôl, az ô ſzent Igeienec hallaſabol.

Tiſztûnknec faratſagit bekeſegesen ſzereſſûc.

Hetedſzer az mi egyeb tiztûnkbennis, kire hiuot itt eltûnkbeis hiuen el iariunc, mint az vtan az Angyaloc meg teruen, es az paztoroc az ô paztorſagokban. Melly tiztûnc noha itt ſoc neheſſeguel rakua, De tuduan hogy immar Iſten kedueben vôtt bennûnket, ſzûntelen ſegitſegûl hijuc minden neheſſegûnknec terhe alat, es vigan variunc ôrôcke valo nyugouaſt az ô ſzent Fianac orſzagaban.

Tiſztſeſſeguel hordozzuc eltûnkbe magunkot, mert immar Chriſtusnac atyafiai ô ſzente vereczagyunc.

Nyoltzadſzor az VVR Chriſtuſt mi tulaydon teſtûnknec, veerûnknec, es atyankfianac tarczuc, mierthogy ônnôn magara fel ruhazot bennûnket. Es azert az mi teſtûnket ſzent Lelec altal birattaſſuc igaz es ſzent dolgokban, mint Iſtennec Templomat, az elô Iſtennec tizteſſegere, hogy ſe tobzodaſſal, ſe buialkodaſſal, ſe haragoſſagal, ſe czalardſaggal meg ne nehezitſûc, Es egy maſtis mint Chriſtusban ſzerelmes atyankfiait ſzereſſûc es tiztellyûc. Erreis ſzantalan iraſoc intnec: Tit: 2. Rom: 13.

Lélkûnkis ôue. Act: 7.

Kilentzedſzer az mi lelkûnketis mikor az teſtbôl ki boczattyuc, az ô ſzent markaba nagy bizuaſt aianlyuc: à mint ſzent Iſtuanis midôn az ô vallaſaert kôuel agyon verec, Kinec az Egbôl ſzem latomaſtis meg ielenec. Mert az mi lelkûnkis ôue, kit ô maganac nyert, es el ſzakaztot az ôrdôgtûl.

Teſtûnkis ôue.

Tizedſzer az mi teſtûnknekis azon diczôſeget variuc, az minemû diczôſeggel az VVR Chriſtus moſt immar vagyon az Iſtennec iobian, 1. Cor: 15.

Ezec legyenec lelki epûletûnkre valo Tanuſaginc, az mai Euangeliombol. Hogy mijs meg alazzuc magunkat mint az VVR Chriſtus: ôtet vgy iſmeriûc à mint az Angyal

Az Vr Christusnac embersegben

gyal predikallya: Neki öruendezzünc: masnakis hirdessüc, sziuünkbe tarczue, erötte halakat adgyunc, Tiztünkben mellette el iariunc, magunc mellette io erköltsbe tartsuc, mert ö teste, veere vagyunc, lelkünketis ö neki aianlyuc, testünknekis meg diczöüleset örömmel variüc, mind czac ö altala. Ezec legyenec Summa szerint emlekeztetö Tanusaginc az egez Euangeliombol, De vtol leg fö Tanusäginkrolis az mit tanulanc ier emlekezzünc meg.

MIT TANVLANC FöKEPPEN.

HOgy à mi wrunc Iesus Christus bizony embersegben születet ez vilagra, Es mî atyakfia lett. Es azbannis à mint minden egyeb dolgaiba, felötte igen meg alazta magat, hogy minket igen fel magaztalna, bününc boczanattyat nyerne, meg igazitana, wyionnan szülne, Isten fiaiua szerzene, es mind öröckön öröcke eltetne.

Ezekröl az masic Postillabol töbet tanulhatz,

Többet mit tanulanc: Soc bizonsagot hallanc az ö igaz Christus voltarol, Mert Augustus Czaszar ideieben, az az, Ez vilagnac Negyedic rendben valo birodalmaba születet, kiröl Daniel prophetalt, Es ollykor hogy az Czaszar birna Sidosagotis, es ado ala iratna, kiröl Iacob prophetalt. Touabba Dauid nemzetsegeböl, kiröl ö maga ir Dauid, es Esaiasis. Szüztülis születet, kiröl Esaias ir, Esa: 7. Bethlehembe, kiröl Micheas prophetalt, es igen szegenyül, kiröl Esaiasis irt Esa: 53.

Dan. 9. Gen. 49. Esa: 11 Psal. 132. Mich: 5.

KERDES: Hitünknec mellyic agazattyahoz valo ez Euangeliomnac fö Tanusaga?

FELELET: Imehöz: Születec Szüz Marîatul.

KERDES: Mint ęrted ezt?

FELELET: Az az, Hiszem hogy az Iesus Christus nem czac bizony Isten, hanem bizony Emberis, Mert Marianac meheböl mint egyeb emberec öis vgy születetet, es minden keppen mi hozzanc hasonlatos lett az büntül meg valua.

KERDES: Mi hasznat veszed ennec?

FELELET: Oeruendeztetem lelkemet, hogy az elö Istennec Fia en eröttemis születet ez vilagra, es engemis az ö Istensegere fel ruhazot, en velemis egy testte verre lett, es engemis wyionnan szült szent Lelke altal, az ö szent Atyanac fiaua tött, meg igazit, bünömböl meg tiztit, es eñekemis bizoñyal meg adgya az öröc eletet. *

Ez örömbe mindnyaiunkat az kegyelmes VVR Isten, ö neki valo nagy hala adassal, tiztelettel, es szolgalattal mind vegig hogy meg tarczon, Könyörögiünc ö szent felsegenec.

** Megis megis mondgyuc, à kerdesre valo feleleteket az ifiakert.*

IMATSAG.

VVR Isten mi Mennyei szerelmes szent Atyanc, Halat adunc mi te neked, az te nagy io tetedert, es irgalmassagodert, Hogy az te egyetlen egy Fiadat nem kemelletted, hanem ez vilagra boczattad, hogy emberre legyen: es minket à mi büneinkböl, es az öröc halaltul meg szabaditson, akartad. Kerünkis tegedet, vilagosits meg az mi sziuünket, az te szent Lelkednec altala, hogy az te illyen nagy io tetedröl el ne feletkezzünc, hanem tellyes sziwel rayta öruendezuen, hala adoc legyünc, es eckeppen az te szent Fiaddal az Iesus Christussal öröcke elhessünc, Amen.

VTOLSO ENEKLESRöL. Diczeretes az Gyermec, etc. Auagy: Ez nap nekünc diczereses nap etc: Auagy. Ier mindnyaian örüllyünc etc:

MAS

MAS PREDIKATIOEZEN EVANGELIOMBOL.

LVC: II.

Lőn kedig az napokban hogy Auguſtus Czaſzar paranczolatot adna ki, hogy &c: *Enekeket az felſő iedzeſekből kereß.*

EZ Euangeliomnac magyarazattyat rőuideden meg hallottuc. Moſt czac az Angyaloknac őruendeztető predikatioiokrol, Es hala adaſokrol leſz tanuſagunc. Mert midőn az mi wrunc Ieſus Chriſtus Bethlehem Iſtalloiaban, noha igen alazatoſon ſzűletet volna, az ſzűz Leanzotul ez vilagra: De az VVR Iſten az ő ſzent Angyalit el boczata, bogy mindgyart azon ettzaka az kin ſzűletet, tennenec bizonſagot ő rola. Egy Angyal azert el iőuen, kit ſokan velnec hogy Gabriel Angyal volt: Nagy vilagoſſaggal ielenic meg, ki miat igen meg rőttennec à paztoroc, De ő monda: Ne fellyetec. Mert imè nagy őrőmet hirdetec tű nektec, melly minden nepe leſzen, Mert ma ſzűletet nektec iduőzitő, az VVR Chriſtus, Dauid va roſaba, Mennyetec el azert, es talaltoc egy illy Iſtalloba, egy gyermetsket be polalua, az Iaſzolba fektetue, es az à gyermec, az VVR Chriſtus. *Angyal predikalſaſa.*

Ezt hogy megis bizonyosban el hinnec, es hogy rayta őkis őruendeznenec, nagy ſoc Sereg Angyal, az ő hallaſokra, olly nîluan, hogy vgyan igenkent meg tanulhatnac, imillyen diczeretet mondanac: Diczőſeg magaſſagban Iſtennec: Bekeſeg è földon: Es io akarat embereknec. Ez ket dologbol leſzen moſt Tanuſagunc. Az egy Angyalnac őruendetes predikatioiabol. Es az tőbbinec hala adaſokbol. *Angalyoc eneke* *Summa.*

Kikről az mi wrunc Ieſus Chriſtuſis igy ſzol: Hogy őrűlnec az Iſtennec Angyali egy bűnős embernec meg tereſen, Es hogy őc meeg az mi kitſin gyermetskeinknekis ſzolgalnac. Mennîuel tnkab midőn az őrőc Atya Iſtennec egyetlen egy ſzűlőttet, (kinec felſeges voltat őc tudgyac mi legyen,) latnac hogy az mi tulaydon teſtűnkben veerűnkben ſzűletet, az egez emberi nemzetnec meg valtſagara, ki gondolhattya meg melly nagy volt nem czac itt ez földőn az kic alà iőttec, az Angyaloknac őrőmec Hanem ottfennis mennyekben az felſeges Atya Iſten előtt, Oe magais az Atya őrűl uen rayta: à mint meg tettzic mi bennűnkis, mint őruendez lelkűnc midőn nekűnc magzatinc ſzűletnec ez vilagra. Ha penig az Angyaloc mi ertűnc igy őruendeznec, Mi nekűnc menîuel inkab kellene mind eyiel nappal czac ezben vigadoznunc: Hogy midőn haragnac es őrőc karhozatnac volnanc fiai, Es magunkba ſemmi oruoſſagot nem talalnanc, kiuel meg menthetnűc feiűnket, az vegheretlen őrőcke valo kintul: Az kegyelmes Atya VVR Iſten, ez nagy irgalmaſiagos io tetet mutata hozzanc: Hogy ő maga ſzőmelye ſzerint, ſzem latomaſt, meeg Adamnac Paradiczomban igeretet tenne az ő Fiarol, ki az bűnben eſet emberi nemzetet meg ſzabaditana, Es vgy vigaztalna meg az mi elſő ſzűleinket, az nagy felelem es rőtteges kőzt, kic el rőytezuen czac haragot varnac vala feiekre. Az vtan penig midőn ő felſege tudna alkolmatos ideiet, el boczatta az ő igert ſzerelmes Fiat aſzonyi allatnac meheből, bizony em berſegűnket fel veuen ő magara, minden nyaualyanckal, faydalmunckal, ohaytaſinckal, fohazkodaſinckal, banatinckal, es minden kinunckal egyetembe. Kinec bőlts ſzol galattya, es faratſaga altal, nagy czuda keppen, az veſzedelemből, es halalbol, eletre, nyugodalomra es bekeſegre hozatanc, Iſten előtt meg igazulanc, es wyonnan fiacka haza fogattatanc. Ezt ha nem miuelte volna, egyetlen egyig valamenîn vagyunc, valameninvoltunc, vadnac es leſznec emberec, mindeneſtűl fogua el kellet volna veſznűnc, es mind oröckőn őrőcke kinlodnunc, De immar ha bizunc az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac io teteben, Bizony ſoha halalt nem koſtolunc, hanem az halalbol altal megyűnc az őrőc eletre, es mind őrőcke elűnc. *Angalyoc őrőme* *Luc. 15.* *Matth: 18.* *Min őrűllyűnc.* *Ephe: 2.* *Gen: 3.* *Gal: 4.* *Eſa. 53.* *Ioan: 8.*

Ezt ertic az bőlts Angyaloc, es ertuen nekűnkis mit beſzellenec rola, ier tanullyuc meg renduel czac rőuideden. *Az őreg Poſtillaba az magauac oluaſo tanolhat bőwebben rola.*

KARACZON NAPIARA mas predikatio

Az Vr Christusnac emberſegben

AZ EGYIC ANGYAL SZAVAROL.

Az ſetetbe vilagoskodic az Angyal.

HOgy az egyic Angyal à ſetęt ettzakan, kin az Chriſtus nagy nyomorultul ſzűletet, nagy vilagoſſagot es Iſteni diczőſeget mutat az paztoroc előt, azis az mi őrőműnkre valo: Hogy noha kűlſő ſzem latomaſt ſetet eyiel es nyomorul tul ſzűletet az VVR Chriſtus, De az olly vilagoſſag volna, melly mind ez egez vilag előtt fenlene, à mint lattyukis hogy imè imar ő az ő igeieben mind ez egez vilag előtt az poganyoc kőztis fenlic, mint egy ſetetſegben fel tőtt Lampas, à mint ſzent Peter ſzol: 2. Pet: 1. Tahat mi be ne hunnyuc ſzeműnc ő előtte. Es ſzent Pal iraſa ſzerint: ha ma hallyuc ſzauat, be ne dugiuc fűlűnket. Hebræ: 3. Sőt keriűc adgya az ő ſzent Lelket, mind elmenknec, ſziuűnknec meg vilagoſitaſara, ki bennűnket vezeſſen az ő igaz Iſmereti altal, amaz őrőcke valo nagy fenyeſſeges diczőſegnec meg lataſara, kiről ſzent Ianos igen ſzep varaſt lata, es azban nagy diczőſeges vilagoſſagot. Kit azwr Iſten moſtis az Angyaloc mellet icelente, ala boczatuan menyből őnnen magabol, az paztoroknac mind lelki mind teſti meg vilagoſitaſokra az ő diczőſeget.

Apoc: 21.

Felelmec az paſtoroknac.

Rom. 3.

Vigaßtalaſok.

Igen nagy őrőműnk.

Ki miat noha egy előbe meg felemlenec, es igen meg rőttenenec à paztoroc, Mert az Iſtennec vilagoſitaſa előſzer akar kitis az ő bűnenec eſmeretire hoz, arra valo à tiz paranczolatis, es az pœnitentianac predikallaſa, hogy meg iſmeruen bűnős voltunkat, ſziuűnc ſzerint bankodgyunc rayta: Kiert nekűnkis ſzűkſeg kőnyőrgenűnc, hogy teſti batorſagunc miat el ne veſzűnc. De hogy az banat felőtteb valo ne lenne, mond az Angyal: Ne fellyetec, mert nagy őrőmet hirdetec tű nektec. Igy mijs minden felelműnkben meg kereſſűc ez őrőmet, kit az Angyal igen nagy őrőmnec, es mi őrőműnknec mond, imezt: hogy mi nekűnc Iduőzitő ſzűletet, az VVR Chriſtus. Mondoc Iduőzitő es ſzabadito. Ki olly nagy VVR: hogy Iſtennec Chriſtuſa legyen.

Nagy wr ez kis gyermec, mint Iſtennec Chriſtuſa.

Igen nagy dolgokat icelent itt az Angyal, hogy olly VVR legyen az kis nyomoro dot gyermec, hogy minden benne bizokat iduőſſegre vinne, es meg ſzabaditana minden fele bűnőkből, minden fele nyaualyabol, az őrdőgőknec kegyetlenſegiből, à halalnac iſzonyuſagibol, es az veghetetlen őrőcke valo karhozatnac kinlodaſibol, ki wyionnan Iſten keduebe hozna: wyionnan maſzor ſzűlne: Iſten fiaiua tenne, ſzent Lelkeuel meg ſzentelne: meg igazitana, Es ittis meg vilagoſitana: meg wyitana: meg vigaztalna: meg nyugotna: Iſtenben őruendeztetne: azban meg batorîtana, hitet, iò remenſeget, Iſteni ſzerelmet adna: fel tamaztana: es mind őrőckőn őrőcke eltetne, holot nem vgy vaiuſzunc mint itt e z vilagban, hanem minden bűnnekűl, banat es gond nekűl, az Iſtent ſzinről ſzinre latuan őruendezűnc ő benne, es azon iőckal tellyeſec leſzűnc, à mellyekbe ő maga vagyon, az Angyalokhoz, az fenyes Naphoz, ſőt Iſtenhőz haſonlatoſoc leuen, es az Iſten minden leuen mindenekben. Illy igen nagy wraſagat, illy nagy hatalmat, es mindenhatoſagat icelenti az Angyal, az laſzolba fekűuő kis gyermeczkenec, kit Iduőzitőnec, Szabaditonac, es wrnac neuez, wralkodonac, es mindenuel bironac, es VVR Chriſtuſnac, az az, Papſagra, es Kiralyſagra valaz tot ſzőmelynec, olly papnac, ki nem vgy aldoznec, mint az regi Aaron Papnac mara deki, barmockal, mellyec nem vehettec el az bűnt ſenkiről, azert azoc vntalan aldoztac tőb tőb barmockal, nezuen es varuan ennec ez gyermeknec el iőueſet, es aldozattyat, à ki Iſtennec olly Baranya, ki az ő maga aldozattyaual meg tiztittya mind azok nac bűnőket, valakic ő benne hiznec. A mint ſzent Ianos mondgya: Az Ieſus Chriſtus vere meg tiztit minket az mi bűneinkből. Illy Pap Chriſtus azert ő, Es Chriſtus Kiralyis, kinec hatalom adatot mind egen, főldőn, mind arra hogy azokat kic ő vele ellenkeznec, akar bűn, őrdőg, halal, akar gonoſz hitetlen es iſtentelen emberec, kic az ő igeiet kergetic, es hiueit nyomorgattyac, meg rontſa, es el veſzeſſe őket, meg itellye es el karhoztaſſa: Es mind arra, hogy az ő igeiet ki teriezſze ez egez vilagra, foganatoſſa tegye az ő benne bizokat, biria, oltalmazza, fel tamazſza, es mind őrőcke elteſſe. Ennel nagyob őrőm mi lehetne, melly őrőm mind ez egez vilagra nez, es peníg mind őrőcke tart. De egyeb ez vilagi őrőm, akar kazdagſag, lakas, vigaſſag, friſſeg, es akar mi legyenis. Nemdê ollyê czac, mint az Lant hurnac pendűleſe, melly hirtelen el mulic, auagy mint az virag, ki czac nyarba, es egy keues napig tart. Minden

Chriſtus, az az, Pap es kiraly, Papſaga.

Heb. 9.

Ioan. 1.

1. Ioan. 1.

Kiralyſaga.

Matth: 28.

Pſal: 2. 110.

Ephe: 4.

Ezervis nagy őrőm.

Ez vilagi őrőm arnyek.

1. Ioan. 2.

feiedelmeknec es friſſeknec nezd el teſti ŏrŏmeket, az kiket valaha hallottal, es lattal, nemde immar mintha ſoha nem voltanac volnaé: mayd ollyac leſznec penig à te tŏb ez vilagi keuanſagidis, telhetetlenſeged, keuelyſeged, torkoſſagod, buiaſagod: mayd mondoc ezentůl ollyac leſznec mintha ſoha nem voltac volna, De az mi keueſig leſznekis, elegy leſznec keſerůſeguel. De az Chriſtus eſmeretiben valo ŏrŏm, mas fele ŏrŏm, mert az ŏrŏcke meg marad, es vilagoſſagos tŏkelletes ŏrŏm, mondom îmez: Hogy erzed lelkedben, hogy Iſten minden bůneidrŏl meg kegyelmezet ſzent Fiaert, keduebe vŏtt, es ŏrŏc diczoſegre var. Oh ki nagy ŏrŏm ez, es nagy edeſſeg à te lelkedben, mondom ha bizol ŏ altala, hogy Iſten te nekedis meg kegyelmezet, fiaua fogadot, noha itt moſt nyaualygaſz az Chriſtuſſal egyůt, egy Iſtalloban, egy ſzalman, egy Iaſzolban fekſzel, egy kereztet, es igat, es terhet hordoſz, De ha bizonnyal remenled es varod, hogy ŏ altala fel tamatſz, es mind ŏrŏcke elſz, ez meeg az haborutis io izůue teſzi, Roman: 8. es vegvre ez bizodalom altal megis latod es birod az ŏrŏc eletet. Errŏl ŏ magais igy ſzol Chriſtus wrunc, Ioad: 16. En bennem bekeſegtec legyen, ez vilagon haboruſagtoc leſzen, De ne fellyetec, en meg gyŏztem ez vilagot. Ertic ezt az bŏlts Angyaloc, mi volna az te bůnŏd, es arra melly meltan mint nehezlene az VVR Iſten, es te melly nagy bŏnteteſt erdemlenel, es te magadban melly nagy nyomorodot volnal: de azbol melly nagy ſzepen melly nagy nemeſen ŏ maga az wr Iſten, ſzent Fia altal meg tiztitot, meg oruoslot, meg gyogyitot. Azert immar intic nem czac az paztorokat, hanem mindnyaiunkat, engemis, tegedis, es mindenikůnket, hogy felŏtteb ne fellyůnc: hanem magunc meg alazuan à mi bůnůnc miat, es azt meg is vtaluan, ŏrůllyůnc ezben: hogy NEKůNC, mondom nekůnc nem az Angyaloknac, hanem ennekem nyomorult bůnŏſnec, es te neked nyalyas bůnŏſnec, olly VVR ſzůletet, az kit Iſten meg kent, es fel ſzentelt CHRISTVSSAGRA, az az, Papſagra es Kiralyſagra, hogy mi nekůnc meg Szabaditonc lenne, mind az bůntůl, mind az halaltul, mind az ŏrdŏgtůl, mind az ŏrŏc harhozattul, es bennůnc meg igazitana, es mid ŏrŏcke eltetne. Fogyadgyuc meg hât ez edes Angyaloknac illy edes Euangeliomat, Es ez mellet gondolkogyunc az tŏb iraſnakis èffele biztataſarol, az mint ſzent Palis mond: Bizony dolog ez, es minden keppen hozzanc ſzoritſůc, hogy à Ieſus Chriſtus az bůnŏſŏknec iduŏſſegre iŏtt è vilagra. De hogy hozzanc ſzorithaſſuc, es mind vegig minden rŏttegeſinc kŏzt meg tarthaſſuc, ſegitſen az kegyelmes VVR Iſten az ŏ ſzent Fiaert, ſzent Lelke altal, Amen. Ez legyen errŏl rŏuid Tanuſagunc, hogy az egy Angyal ŏruendetes Euangeliomot predikalla az paztoroknac, kibe biztata hogy ne felnenec, Sŏt felŏtte es felŏtte igen ŏrůlnenec, mert felŏtte igen nagy ŏrŏmůnkre ſzůletet nekůnc az VVR Chriſtus: ki Iſten elŏtt papunkis, es ŏrŏcke valo kiralyunkis lenne, es azert minden ellenſeginktůl meg ſzabaditana. Immar ſzollyunc az ſereg Angyalokrolis.

Lŏlki ŏrŏmůne miczodac.

Matth: 11.

Ki ki mind magahoz kapczollya ez ŏrŏmet.

NEKWNC

CHRISTVS.

Intes.

1. Tim: 1.

AZ SEREG ANGYALOKNAC DICZERETEKRŎL.

AZ egy Angyal netalam amaz fŏ Gabriel Angyal, à ki Szůz Mariahozis ment volt kŏuetſegůl, az Chriſtus felŏl: Ez mondoc midŏn el vegezte volna edes Euangeliomiat, az az, Iſtennec ŏruendetes izenetit, ottan az tŏb ſzent Angyalokis ŏruendezuen illyen Enekeczket mondanac: Diczŏſeg magaſſagban Iſtennec: Bekeſeg ez fŏldŏn: Io akarat embereknec.

Angalyoc eneke

ERTELME:

Az az, Az VVR Chriſtuſnac ſzůleteſe Iſtennekis diczeretire valo, melly diczerete mind ŏrŏcke tart, az magas menyorſzagban: Ez fŏldnekis bekeſegere valo, hogy immar ez vtan az ŏrdŏg ne birhaſſon az fŏldieckel: Es embereknekis io akarattyara valò, hogy az emberec meg wyiuluan az ŏ lelkekben, ſziuekben, io akarattal fogiac ſzolgalni az VVR Iſtent. Noha rŏuideden ſzoltac, hogy az paztoroc mind igen kent meg tanulhaſſac es el ne feleyczec. De ez rŏuid mondaſnac nagy mely es igen gyŏnyŏrůſeges ertelmi vadnac, kirŏl ha gondolkodnal, czac te magadtulis eſzedben vehetned, mit akartac nekůnc ielenteni.

Rŏuid ertelme.

Rŏuideden.

Miert montac.

KARACZON NAPIARA mas predikatio

Az Vr Chriſtuſnac emberſegben

Magyarazatya.

Mert elöſzer azt eneklic: Hogy diczöſeg magaſſagban Iſtennec, kiuel ezt ielentic hogy az magaſſagban lakozo Iſtennec diczöſegere vagyon, az VVR Ieſus Chriſtuſnac ſzületeſe, Kiből mind Angyaloc mind emberec fogiac ötet mind öröcke diczerni, es tiztelni, es fel magaztalni. De mondanad: Hogy hogy vagyon az Chriſtus ſzületeſe az Iſtennec tiztelſegere es diczöſegere? Imigyen: Hogy az altal ielentette ki, hogy à bünös embri nemzetet ſzannya, à kit az alnoc hazug ördög meg czalt, es ſzanuan ötet, könyörült volnais rayta, Es az ö nagy Iſteni bölczeſegeből ſzep modotis talalt volna benne, hogy az ördögis meg rontatnec, es az emberis meg oruoſoltatnec, az bünтül meg menekednec, es az vtan iſmeg az öröc eletre vitetnec. De ennec igy kellet volna lenni: hogy az Iſten igaſſaga helyen maradna, az Sententiais kit Adamra mondot vala, hogy halallal halna, ha meg törne az ö paranczolattyat: Azert Adamhoz haſonlo emberſegbe boczata ſzent Fiat, hogy ö artatlan leuen halna meg Adam helyet, De felis tamadna es venne győzedelmet mind az bünön, mind az ördögön, es annac minden feregen. Ezec az Iſtennec igen nagy diczöſegere es nagy tiztelſegere vadnac, Mert az ki ezeket meg eſmerhette: hogy az Iſten ö vele illy nagy dolgot czelekedet, es hogy az Iſten illy felſeges io teuö, illy irgalmas, illy könyörülö illy bölcz, illy hatamas, illy ſzent, es illy tizta: hogy az ö igaſſaga ſzerint kelletnec az ö ſaiat Fiat halalra adni: es io kedueből meg ſzanuan bennünket elis küldötte, ki altal meg boczatttya minden büneinket, valamenyiſzer ſzent Fia altal hozza terünc, megis ſzentel ſzent Lelkeuel, es eltetnijs fog mind öröcke: Mondoc az ki ezeket valoba meg eſmerte, es el hitte, Annac bizonnyal az ö Lelke fel indul, hogy mind ezekben az Iſtent meg beczüllye, ſziueben illyennec tarcza, erötte tiztellye, diczerie, halat adgyö rola, az ö tiztelſegere igyekezzec mind egez eletiben, minden dolgai közt. A mint Dauidis eneklí: hogy ötet nem azoc tiztelic, kic el veſznec es el karhoznac, hanem azoc az kiket eltet, es iduözit. A mint ſzüz Mariais öruendeze az ö iduözitöiebe. Azonkeppen Adam, Abraham, minden Prophetac, Apoſtoloc es hiuec, ſoc keppen öruendeztenec: Es mais valakikbe az Iſtennec Lelke lakozic, öruendezuen diczeri az VVR Iſtent, aldgya, magaztallya minden io teteről, teremteſeről, elteteſeről, oltalmazaſarol: De fö keppen erről hogy ſzent Fia altal meg valtotta, iſmet haza fiaua fogatta, ſzent Fiaert ſzent Lelkeuel meg aiandekozta, ſzent igeieuel oktattya, tanittya, batorittya, vigaztallya, az ördög ellen meg erösiti, minden ellenſeg ellen oltalmazza, fel tamaztya, es ſzent orſzagaban meg Coronazza.

Mint diczöſegöc az iſtent.

913

113

Pſ: 113. Luc: 1.

Im latod azert hogy az mi wrunc Ieſus Chriſtusnac ſzületeſe, az Iſtennekis az ö mennyei ſzent Atyannac, Ki mi nekünkis immar ö altala kegyelmes Atyanc, diczöſegere, tiztelſegere, es magaztalaſara valo.

Meeg czac ittis è földön, ha valakit meg iſmerſz hogy ſoc iot tött veled, betegſegedben nem hagyot, eltetet, ruhazot, rabſagodbol ki ſzabadítot, halaltul meg mentet, mindenuel ſegitet, Es ha latod hogy egyebeckelis io teuö, es az mellet ſoc töb nemes ioſzag vagyon benne, Igaz mondo, igaz törueny teuö, nyomorultakon könyörülü, bölts, vitez, tizta es iozan eletü: Nemde mondoc mikor ezeket meg eſmered valaki felol, Ha ſzereted ötet, tahat maſuttis meg beſzelled ez ö illy nemes ioſzagit, Es à te ſziuedbennis erötte igen meg beczüled, Es mind magadban, mind mas elött tizteled vele es diczöited: Igy az VVR Iſtenis tiztelteticc es diczöitetic ezbennis, midön az ö ſzent Fianac ſzületeſe, es ez vilagra iöte altal eſzünkbe veſzüc, melly nagy volt az mi bününkis, az ö igaſſagais, es az ö hatalmaſſagais. Es mind ezekből titkon mi magunkbannis aldgyuc es diczeriüc ö ſzent felſeget, es egyebec elöttis örömmel hirdettyüc, az ö ſzent Neuenec fel magaztalaſara.

Most ezak aligſag eſmerhettyüc az Iſtent Az magoſſagban lök fö diczoiteſsünc,

Ezent kereteti Chriſtus wrunkis az ö imatſagaban, mikor ezt mondgyuc: Szenteltеſſec az te Neued, Az az, minden io teteben eſmerteſſe meg magat velünc, es az ſzerint tiztelheſſüc ötet. De moſt ez nagy ſetet eyieli homalyunkban, è nagy meg romlotſaginkban, közel ſem eſmerhettyüc meg vgy, mint mikor le teſzüc az bünos teſtet, es ſzep, diczöſeges, tizta, ſzent es bölts, vilagos, eſzes, ertelmes emberſegben fel tamadunc. Azert ackor ſen az magaſſagban à mint az Angyaloc eneklic, mind örökön örökeis minden vnas nekül öruendezuen, nezni es diczerni fogiuc, melly nagy

volt

volt ő felſegenec, mind igaſſaga, mind irgalmaſſaga, mind hatalmaſſaga, mind io volta mi hozzanc: hogy illy meg nyomorodot földi es bűnben eſet es karhozatot erdemlett emberi allattyat, nagy igaz es bőlts moddal, es nagy kegyelmeſſeguel el fel emelte, az egec felibe, az ő ſzinyenec lattaſara, az ő diczőſegenec reſzeſűleſere, az ő ſzent Fianac tarſaſagara, es egy mas kőztis meg ſzamlalhatatlan ſoc ſzenteckel, vnas nenekűl tizta ſzeretetből valo lakozaſra, Mondom ackor, az fel tamadas vtan iſmerhet tyűc meg leg inkab az ő diczőſeget, holot mijs, ſzinten vgy mint az Angyaloc nagy ertelmeſen fogiuc tiztelni, beczűlni, diczőiteni mind őrőckőn őrőcke. Mind az altal addigis ſegitſen ő ſzent felſege, hogy mig ez nagy meg faradot, es el nehezedet teſtűnket az ſoc bűn, banat, faydalom, gond, es ſoc fele rőtteges miat, az őrdőgnec megis ſoc fele kerengeſi es kiſirteti miat, es az teſti halal miattis meg bagyat lelkűnket, ſziuűnket, elmenket, teſtűnket hordozzuc, addigis mondoc tamogaſſon es emelgeſſen ő ſzent felſege bennűnket, hogy ittis erezuen ſoc fele velűnc valo io tetet, az ő ſz: Fia altal moſtis mindenekben őrőmmel tiztelheſſűc, es diczerheſſűc ő ſzent felſeget, es az ő aldot ſzerelmes ſzent Fiat, es az ő vigaztalo ſzent Lelket, hogy egy ſzem pillantasbais az mi elmenc, ſziuűnc ſzanc meg ne ſzűnnyőn az ő diczeretitűl. Hanem mint menyben az Angyaloc ſockeppen ſzűntelen valo Enec ſzoual, es edes ſzolgalattal ertelmeſen tiztelic, mijs oda lelkűnket fel emeluen, es lelec ſzerint velec egyűt leuen, ſzolgalhaſſunc ő ſzent felſegenec egez eletűnkben, igaſſagban es ſzentſegben, eletűnknec minden ideieben. Az ő moſtani ez földőn valo io tetebennis penig hogy ne ketelkedgyűnc, arrolis nagy nemeſſen biztatnac az ſzent Angyaloc, az ő Enekeknec maſic verſeben, mikor ezt mondgyac:

Moſtis erre leo gyen ſő gondune ez nagy bagyatſagbannis.

I. Pet: 5.

I. Teſſ: 5.

Eſa. 6.

Phil: 2.

Eph: 4.

Tit. 2.

Bekeſeg ez földőn.

Az Chriſtusnic nemő bekeſeget ßerzett ez földőn.

Az az, Az VVR Chriſtuſnac ſzűleteſe altal nagy bekeſegec leſz à földőn lakozoknakis, vgyan itt ez földőnnis: Mert az őrdőg, ki az bűn miat ez földi vilagnac feiedelme, midőn meg lattya hogy az felſegeſnec Fia, az nagy VVR Chriſtus ez vilagra ſzűletet, ez földre iőtt, hogy az földieknec ő ellene oltalmazoia lenne, felőtte igen meg rőtten, Sőt az ő palotaiabol, varabol, orſzagabol, birtokabol, Kibe az előtt mind az egez vilag ſzerte ſzemptelenűl wralkodot, hordozuan ez vilagot ſoc fertelmes bűnőkben, immar ki űzetic, Es az birodalmat ő maganac foglallya, az elő Iſtennec ſzent Fia, az ő igeiet mind az földnec kerekſegere ki teriezti, ſzent Lelke altal mindennap gyűyt ő maganac őrőc eletre valo hiueket, kiket wyionnan ſzűl, bir, igazgat, oltalmaz, es el nem hadgya mind vilag vegezetigis, Azert valakic őtet ez földiec kőzzűl fogadyac, oltalmat keric es veſzic, azoc valoba megis erzic, hogy az őrdőg ſemmibe, gonoſzokra nem arthat nekic. Noha ſoc keppen maria ſarkokat, es kerengi mint az eh Oroſzlan, De az VVR Chriſtus markabol ki nem ragadhattya, Bar bűnbe keueriеis, Bar tőmlőtzezzeis, kergeſſe, őletteſſe, De azbanis őruendeznec az hiuec, es azoc miat nem hogy el ſzakadnanac Iſtentűl, De meg inkab hozza eſnec, neki eſedeznec, es ſokſzor nagy czuda keppen vgyan ſzem latomaſtis, mind tűzből, vizből, tőmlőtzből, halalbol ki ragattatnac, Es ha meeg az őrdőgőc beleiec buynanakis, vgyis meg ſzabaditatnac, az bűnnec, az halalnac ellene ſockeppen meg vigaztatnac, vegre penig mind enni ſoc haboru kőztis meg tartatnac az őrőc eletre. Ez ertelme az Angyaloknac imez mondaſoknac: Bekeſeg ez földőn. Az az, Ez gyermec az VVR Chriſtus olly lenne, ki el venne minden birodalmat az őrdőgnec, ki az földőn orſzaglot, ez egez vilag ſzerte, Es immar ő maga az Atya Iſtennec Fia, lenne ez egez vilagnac kiralya, biraia, oltalma, ki magahoz holdoltatna mind azokat, valakic az ő Euangeliomianac tanitaſa altal hozza akarnanac terni, es ő altala birattatni, es oltalmaztatni. Ezt hogy mindennapis kerijűc Iſtentűl, ő magais tanyitot az ő Imatſagaba, mikor azt mondgyuc: Iőyien az te orſzagod. Az az, az VVR Iſten az ő ſz: Fianac, es az ő ſzent Igeienec es Lelkenec altala lakozzec mindennap kőztűnc, es birion minden keppen czac ő bennűnc az őrdőg ellen. Melly bekeſegnec bizonſagirol mindenic Euangeliomba ſzep dolgokatis hallunc: Hogy à Iaſzolba fekűuő gyermetske az VVR Chriſtus, ki midőn fel neuekedet volna, Sockal ſoc fele iokat vgyan ſzem latomaſtis czelekedet volna, Sőt menybe meneſe vtan, az Apoſtolokis czac az ő

Mat. 1.

Luc: 11.

Eph: 2. 4.

Ioan: 15.

Ioan: 1.

Gen. 3.

I. Pet. 5.

Ioan: 10.

Act: 5.

Dan: 3.

Ioan: 2.

Act: 12.

Matth. 11.

KARACZON NAPIARA mas predikatio

Az Vr Chriſtuſnac emberſegben

Neuebeis ſoc ördögöket űztec, ſoc nyomurultakat gyogyitottac, ſoc megröttent ſziuűknec nagy vigaztalaſt ſzerzettec, kic ez földön laktokbanis nagy bekeſeges ſziuet hordoztac, nagy vidamſagot es batorſagot vettec, mind az bűn ellen, mind az Iſten Töruenyenec atka, haragia, fenyegeteſe ellen, mind az ördög dűhöſſege ellen, mind ez vilagnac ſoc fele zurzauaria, nyughatatlanſaga, haborgataſa, es kergeteſe ellen. A mint ſzent Palis biztat monduan: Meg igazultatuan hitből, bekeſegűnc vagyon az Iſtennel, az mi wrunc Ieſus Chriſtus altal. Es mond: az Iſtení bekeſeg olly nagy, högy minden ertelmet fellyől halad. Kit moſtis minden hiuec, mindennap ſoc keppen erezuen magokban, iollehet elegy ſoc fele neheſſegeckelis, az teſttel, ez vilagual, es az ördögelvalo hartzolas miat. Melly bekeſegnec erzeſeből meg mondhatatlá nagy io keduűnkis, es io akaratunc tamad bennűnc, mind az VVR Iſtenhöz, mind ez vilagon valo emberekhöz, à mint arrolis ezt eneklic az Angyaloc az vtolſo versben.

Rom. 5.

Phil: 4.

Az Iſten beli bekeſeg io akaratra indit.

Es io akarat emberekben.

Az Iſten mi hozzanc, mis Iſtenhez es egymashoz io akarattal vagyunc az Chriſtus bekeſeteſe altal.

Az az, az Chriſtus ſzületeſe, ereſe, hatalma, oltalma, es ſoc io tete altal, az minemű bekeſeget veſznec ez földiec az ő ſziuekbe, az à bekeſeg fel indittya őket nagy örömreis, es nagy io akaratra, Iſtenhözis, emberekhözis, es viſzont Iſtenis ő hozaioc valo io akaratra: Mondoc minec vtanna erzic magokban, hogy az Iſten ő velec meg bekellet ſzent Fia altal, es az Iſten őket oltalma ala vette, vgyan fiai gyarantis tartya, ſzent Lelkeuel vilagoſittya, ſzent Igeieuel eltetí, az ördög ellen reaioc vigyaz, nagy ſoc igyekben czuda keppen meg tartya es biztattya, hogy őket örőc eletre viſzi. Mondoc minec vtanna az emberec ezeket magokban meg kezdic erzeni, hogy az Iſten ő hozzaioc illyen nagy io akaroua let, ſzent Fia altal: ők is viſzont Iſtenhözis, egy mashozis ara indulnac, hogy czac iot akarianac mind Iſtennec, mind embereknec, Az az, minden keuanſagoc, akarattyoc es igyekezetec czac az, hogy az Iſten ellenis, egy mas ellenis ſemmibe nem vetſenec, Hanem az Iſtennekis mindenic paranczolattya ſzerint kedueskedheſſenec, hogy őtet az ő ſzent Fia altal igazan iſmerheſſec, igeiet tanulhaſſac, benne bizhaſſanac, mindenekben tiztelheſſec, mindenről halat adhaſſanac, oſtorozaſatis bekeuel zugodas nekűl el ſzenuedheſſec, mindē baluanyozaſtul, baiolaſtul, hitetlenſegtűl, karomlaſtul, hamis hittűl, eskűueſtűl, az ő igeie halgataſabanvalo reſtſegtűl, röſten valo imatkozaſtul, Es minden iſtentelenſegtűl magokat meg oltalmazhaſſac. Azonkeppen embereknekis mindenben haſznalhaſſanac, feiedelmeknec ſzűleieknec, czeledeknec, idegennekis, ſőt meeg ellenſegeknekis: Hogy őket ſe teſtekben, ſe marhaiokban, ſe tiztelſſegekben meg ne ſerczec, Hanem erőttec örömeſt imatkozzanac, Iſtentűl nekí, minden iot kerienec, vetkeket es eſeteket örömeſt meg boczattyac, iora oktattyac, tanîttyac, banatyokban vigaztallyac, nyomoruſagokban ſegitic, Es minden ioual lenní mindenhöz igyekeznec. Ez ertelme ennec, hogy az Angyaloc ezt eneklic: Io akarat embereknec: az az, az VVR Chriſtus ſzületeſe altal: Iſtenis emberekhöz czac azon merő io akarattal leſz: Es viſzont az emberekis Iſtenhöz azon igyekeznec, hogy ő nekí io akarattal engedheſſenec mindenekben. Az mint ez valobais ſoc keppen meg bizonîtatot, hogy az kis gyermetske az VVR Chriſtus, az kinec ſzületeſen az Angyaloc őruendezuen enekelnec: midön fel neuekedet volna ſoc keppen kí ſelentette az ő ſzent Atyanac emberekhöz valo io akarattyat, à mint igyis ſzola: Bizony bizony mondom, Valamit kertec az en Atyamtul en Neuembe, meg adgya, Mert vgy mond, az Atya ſzeretet tűteket, miert hogy tijs ſzerettec engemet, es hittetec hogy ő küldött engemet. Es ſoc tőb ſzamtalan iraſokis bizonittyac, hogy az Iſten ſzeret immar minket az ő ſzerelmeſebe. Sőt azt mondgya ſzent Ianos, hogy czac azon czupa merő ſzeretet, az az, czac azon io akaratu mi hozzanc: Az mint ő magais eskűueſſel mondgya, hogy nem akaria az bűnősnec veſzedelmet. Hât ezt immar erőſſen ſziuűnkben ſzoritſuc, hogy immar meg bekelt velűnc, immar nem haragſzic reanc, nem gyűlől bennűnket, hanem ſzinten vgy tart mint baratit, mint fiait, mint örökősit. Melly ſzerelmet moſt elegge meg nem gondolhattyuc, Mert az ő mi hozzanc valo io keduő ſzerelme, es io akarattya, melly nagy legyen, minden ertelmet fellyűl halad, à mint ſoc helyen az Iras el amelkoduan ſzol,

Ioan: 16.
Matth. 3.
1. Ioan: 4.
Ezech: 18.
Phil. 4.

az Iſten

az Iſten melly igen ſzeretet minket, midőn egyetlen egy ſzűllőttetís erőttűnc adna, Ioan: 3. Es bennűnc immar vgyan fiainac hiyna es tartana, 1. Ioan: 3.

Ez ſzerelmet az Iſtennec ſokſzor erzic az hiuec ő magokban, ez nagy romlotſag kőztis: Es viſzont ottan az ő ſziuekis Iſtenhőz ſzeretetre es io akarattra indulton indul, hogy minden dolgokban czac az ő akarattya ſzerint elheſſenec, es az őrdőgnec gonoſz akarattyatul, az bűntűl magokat meg oltalmazzac. Melly io akaratert vntalan kőnyőrőgnekis, az mint Chriſtus wrunkis tanyitot monduan: Legyen az te akaratod, mikeppen menyben azonkeppen ez főldennis. *Az hiuek erzic az Iſten ſzerelmet, kiből őkis ſzeretetre indulnac Iſtenhez.*

De leg tőkelletesben ez io akaratis bennűnc ackor leſzen, midőn az Iſten minden leſzen mindenekben, az fel tamas vtan. Mind az altal addigis az hiuec czac arra igyekezten igyekeznec.

Im è ez Bőlcz Angyaloc, mennyi ſoc iot eſmertec az VVR Chriſtusban, meeg ackoris, midőn ez vilagra ſzűletec, Az vtan penig mikor fel neuekedet, mind őc, mind az emberec, valoba megis lattac, hogy ő altala ſoc gonoſz baluanyozo, ragadozo, czalard, reſzeges, parazna, gyolkos, es ſoc fele gonoſz teuő meg teert, mint Nicodemus, Matthe, Zachæus, Magdolna, Paal, amaz Toluay, es tőbbec. Az Apoſtoloc predikatioiarais nagy ſoc ſzantalanoc, Es mais ſokan meg vtaluan bűnőket, az kikben az előtt győnyőrködttec akarattyoc ſzerint, az vtan meg iobulnac, es mindenekben czac az VVR Iſtennec akarnac kedueskedni. *Gondolhatßa mely eßeſec az angalyok.*

Igy tanitac az Angyaloc az paztorokat, az mi VVrunc Ieſus Chriſtuſnac ſzűleteſenec haſznarol. Kiket az VVR Iſten mi nekűnkis Tanuſagunkra, es Vigaztalaſunkra iratott meg, hogy mijs az ő ſzent Fianac erőttűnc valo ſzűleteſet me beczűlnenc: Azbol az VVR Iſtent diczőitenenc: Az ő ſzent Fianac bekeſegeben őruendőznenc, Es erőtte mind egy mashoz, mind Iſtenhőz minden io akarattal lennenc. De laſſuc mit tanulanc.

MIT TANVLANC.

Summa.

MOST czac az Angyaloc tanyitaſirol ſzolanc: Hogy egy Angyal azon Ettzaka kin az VVR CHRISTVS ſzűletet, nagy vilagoſſaggal meg aluan az Paztoroc előtt, nekic ezt mondta: Ne fellyetec, mert nagy őrőmet hirdetec tű nektec, melly minden nepe leſzen, mert ma Iduőzitő ſzűletet nektec, az VVR Chriſtus. Es megis ielente holott talalnac meg Bethlehemben.

Az tőb mennyei Sereg kedig, nagy őrőmmel imezt eneklic: Diczőſeg magaſſagban Iſtennec: Bekeſeg ez főldőn: Io akarat emberekben. Immar kerdezkedgyűnc az Iffiaktulis ezekről.

KERDES: Az Kereztyeni Tudomannac mellyic reſzehőz valo ez Euangeliom?

FELELET: Mind az egez tiz Paranczolathoz: es mind az egez Hitűnc agazattyahoz. Mert azt ielentic az Angyaloc, Hogy az VVR Chriſtus meg wyitana bennűnc: az Iſten paranczolatitis es az ő benne valo bizodalmatis.

KERDES: Mi haſzna mind ezeknec?

FELELET: Hogy az Angyaloknakis tanyitaſokbol es bizonyſagokbol erősednenc az eelő Iſten Fianac az Ieſus Chriſtuſnac igaz eſmeretiben, es az ő benne valo bizodalom altal, nyernenc moſtis lelki bizodalmat es az vtan őrőc eletet: Holott az VVR Iſtent tellyes io akarattal, diczernűc mind őrőckőn őrőcke. Kiert moſtis ier kőnyőrőgiűnc ő ſzent Felſegenec.

KARAT-SON VTAN masod napra

Az Vr Chriſtuſnac emberſegben

IMATSAG.

VVR Iſten mi Mennyei ſzerelmes ſzent Atyanc, Ki az Angyaloknac altala, az mezőn valo paztoroknac, az te ſzent Fiadat az Ieſus Chriſtuſt meg ſelentetted, es meg hadtad hogy ne fellyenec, hanem őrőllyenec, miert hogy az Iduőzitő Chriſtus immar ſzűletet: Kerűnc tegedet, hogy à te ſzent Lelkednec altala, vegy ki à mi ſziuűnkbőlis minden felelmet, es tamazd mi bennűnkis ezt az igaz őrőcke valo őrőmet: Hogy noha mi ez főldőn, vtalatoſoc, nyaualyaſoc, ſzegenyec es nyomorultac vagyunc, de azert Iduőzitőnc vagyon, az VVR Ieſus Chriſtus, à te ſzerelmes ſzent Fiad, ki mi eröttűnc emberre lett, Hogy minket az halaltul es minden veſzedelemtűl meg ſzabadiczon, es őrőc iduőſſegre vigyen, Ki te veled, es à ſzent Leleckel eel es wralkodic mind őrőckőn őrőcke, Amen.

Mi Atyanc, ki vagy menyekben &c:

Megis AZ VVR CHRISTVS SZVV-

LETESE INNEPERE.

Az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac őrőc Iſtenſegeről leſz à moſtani Predikatione.

ECKORRA VALO ENEKLESROEL.

Diczeriűc az VVR Iſtent Enec ſzoualis.

ENEC. Ier mi diczeriűc, aldgyűc es ſel migaztallyuc etc: Ier mi keriűnc ſzent Lelket, etc: Halat adgyunc mindnyain az WR. etc.

Egyeb ſele Enekleſeket kereſs az Huſsar Gal Enekes kőnyuebe.

IMATSAGIT Mind kettőt meg talalod folio 1.

AZ EVANGELIOMROL.

ERCZD MEG.

AZ Apoſtoloc vtan valo lelki paztoroc ez mai napon ſzent Iſtuanrol, Holnapi napon ſzent Ianoſrol ſzoktac predikalni: Azoc melly nagy faratſagot es kinokatis ſzeuuettenec volna, az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac vallaſa mellet, Kiuel intení akartac az hiueket, hogy ez nyomorodot gyermetske az VVR Chriſtus minden hiueitűl azont keuanna, hogy őkis az ő kereztet hordoznac ez vilagon, es ő tűle fő keppen lelki es őrőcke valo nyugodalmat varnanac. De mi ő roloc maſſzor ſzollyunc. Hanem ez moſtani meg haborodot időnc keſzerit minket, hogy megis többet tanullyunc ez napokban egy mas vtan, az mi wrunc Ieſus Chriſtus felől. Kinec bizony es őrőc Iſtenſeget ſokan kezdettec tagadni, Es czac puzta embernec eſmerni. Ez ellen azert mind ma, mind holnap igen ieles dolgokat fogunc hallani.

Mind az ket Predikationkba kedig, fő keppen czac az ő őrőc Iſtenſegeről fogunc ſzolni, Szent Ianoſnac igen mely es nemes iraſa ſzerint, Kinec röuid Summaſa imez:

AZ EVANGELIOMROL.

SVMMACZKA.

SZent Ianosbol ezt fogiuc meg ęrteni: Hogy az Chriſtus őrőc Iſtenſeget, neuezi Iſten IGEIENEC, es bizony Iſtennec, ki altal Iſten mindent teremtet

tet, mindent eltet, mindent ſzerzet es ſzerez, Es azt mondgya hogy az Iſtennec illyen felſeges IGEIE vette fel magara, az mi emberi termezetünket, ki az ket czudalatos Iſteni es emberi termezetben egy ſzömellye lett, es Iſtennec egy ſzülötteue. Kiröl ſzep bizonyſagotis tamazt ſzent Ianos. kit irt meg az ö Euangeliomi könyuenec leg elſö kezdetiben illyen keppen.

IOAN: I.

KEzdetbe vala amaz IGE, es az ige Iſtennel vala, es az IGE Iſten vala, Ez IGE kezdetben Iſtennel vala.

Az Ige, az az, az Attyanac Iſteni fia, öröcke, Iſtennel volt.

Mindenec ez altal teremtettec, Es ennekül ſemmi nem teremtetet à mi teremtetet.

Teremtö.

Oe benne vala az elet, es az elet vala az embereknec ama vilagoſſaga. Es à Setetſegben vilagoskodic.

Eltetö vilagoſito

Es à Setetſeg azt meg nem foghata.

Vala egy ember az Iſtentöl küldetet, kinec Ianos vala neue, Ez iöne tanobizonſag tenni, hogy bizonſagot tenne az vilagoſſagrol, hogy mindnyaian ö altala hinnenec.

Kereßtelö Ianoſis vallotta mind öröc Iſtenſeget mind bizony emberſeget, kit mindennec vilagoſſagul mutatott.

Nem vala az ama vilagoſſag, de küldetet vala hogy bizonſagot tenue arrol à vilagoſſagrol. Ez vala amaz vilagoſſag, melly meg vilagoſit minden embert, valaki ez vilagra iö. Ez vilagon vala, es ez vilag ö altala teremtetet, De ez vilag ötet meg nem öſmere:

Az öueihez iöue es az öuei be nem fogadac ötet. Valamenyen kedig ötet be fogadac, ezt è meltoſagot ada nekic, hogy Iſtennec fiai leñenec, Tudni illic azoknac, kic hisznec az ö neuebe: Kic nem à vertöl Sem az teſtnec indulattyabol, Sem àfirfiunac indulattyabl, hanem az Iſtentöl ſzülettetec.

Tulaydoua öneki ez vilagis noha nem fogadgya ötet.

Kiket ßerez Iſten fiaiua?

Es az az Ige teſte lön, es köztünc lakec, es lattuc az ö diczöſeget, vgy mint az attyatol eggyetlen egy ſzülettetnec diczöſeget, Tellyeſt keduel es igaſſaggal.

Embersegünkbē öltözör.

ROEVID ERTELME.

EZ Euangeliomba ſzent Ianos tanyit minket à Chriſtuſnac ket fele termezetiröl, Iſteni es Emberi termezetiröl. Melly ket fö dolgot az Chriſtus felöl mind az egez ſzent Irasban igen iol eſünkbe kell tartanunc. Mondom aztis hogy igen iol meg iſmeriüc, bizony Iſtenſegetis: Es aztis, hogy iol meg iſmeriüc bizony emberſegetis. Kinec bizony emberſegeröl az felſö ket Predikationkban eleg nyiluan ſzoltunc, midön ötet meg hallanc, hogy Maria ſzülte ez vilagra. Immar mind à kettöröl mint tanitſon ſzent Ianoſis, ier ertſüc meg: Elöſzer czac röuid Summa ſzerint, De azert mind igenkent valo magyarazattyaual egyetemben: Az vtan ſzollyunc az Tanuſagokrolis.

MAGYARAZATTYA.

SZent Ianos ez Euangeliomba à mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac öröc Iſtenſeget, kire fel vette az emberi termezetet, neuezi az Atya öröc IGEIEnec, auagy beſzedenec es ſzolaſanac. De meg magyarazza ö maga magat, azt az IGE Tneuezuen öröc es valoſagos bizony Iſtennec, vgy mint ki az Atyatul ſzületet öröc idöknec elötte, es ki az Atyaual es az Atyaba volt öröckön öröcke.

Az Iſten igeie à Chriſtus öröc Iſtenſege.

Melly IGEIE, bölczeſege, es Iſteni Fia altal teremtet mindeneket, Es ki az Atyaual egyetembe, teremtöie mindeneknec, ki egyenlö hatalmu, egyenlö czelekedetü, egyen-

Teremtö es eltetö öis.

lö tiz-

Az Vr Chriſtuſnac emberſegben

maſod napra.

ſő tizteletű az Atyaual, kí à mint mindeneket teremtet, azonkeppen ő tart es eltet mindeneket.

Okoſſagunkotis ő teremtette.

Az tőb teremtet allatí kőzt, imez leg főb allattyatís ő teremtette vgy mod ſzent Ianos: Az embernec okos es vilagos lelket, kit ő fuualla Adamba. Melly lelec ackor annyí vilagoſſagual volt teremtetue, hogy azbol őtet meg ísmerhette volna, De az vtan mierthogy meg ſetetődec az ördőg miat, immar ſenkí czac egyis őtet ómagabol meg nem eſmerhetí, hanem ha ísmet wyionnan ſzűlí es wyionnan meg vilagoſittya.

Rőuid ertelme.

Illy melyen beſzel ſzent Ianos az mí wrunc Ieſus Chriſtuſnac Iſtenſege felől, mondom illy ertelemmel: Hogy ő Iſtenſege ſzerint ackoris volt, mikor è vilag teremtetnec, Sőt vgyan ő altala alkotatott, es ő teremtette mind az lathato, es lathatatlan vilagot, Es mind eleitűl fogua minden iot ő ſzerzet benne, Es tartotta, es tartyais mais, Es ő eltet benne minden alatokat, mondoc mind meñyen, es főldőn, mind tez vtan őrőckőn őrőcke.

Igy ő ſmeriűc az Chriſtust.

Melly melyſeges dologgal erre tanyít, hogy az ő Iſtenſeget, kíre fel vőtte az emberí termezetet, meg ísmeriűc valoſagos őrőc Iſtennec lenní, az Atyaual egyenlőnec, az Atyabol, es az Atyaban, es az Atyanal valonac, es azert azon egy Iſtennec, nem mas Iſtennec, Azonkeppen mint az Atya mindeneknec teremtőienec, eltetőienec, emberekneck vigaztaloſanac, igazgatoſanac, oltalmazoſanac, vilagoſitoſanac, es mind őrőcke eltetőienec egyetembe, es egyenlő keppen az Atya Iſtenuel, es az őrőc ſzent Lelec Iſtenuel. Ez ertelemmel ſzola ſzent Ianos az VVR Ieſus Chriſtuſnac őrőc Iſtenſegeről, az első Reſzeben ez Euangeliomnac.

Maſic reſz ember ſegeről ßo-

Az maſodic reſzebe ſzol az emberí teſtnec fel veteleről: Hogy az Atyanac őrőc Igeie, Beſzede, Bőlczeſege, es az ónnen allattyabol valo őrőc Iſtení Fía, Az mí tulaydon emberí teſtűnket, bizony emberſegűnket, teſteſtűl lelkeſtűl, minden gyarloſagual egyetembe, az bűntűl meg valua, magara fel vette. Es mídőn Iſtennec tulaydon termeſzet ſzerint valo őrőc Iſtení fia volna, bizony emberís, es bizony ember fiais lőn, A mint ő magais magat ſoc helyen, hol Iſten Fianac, Ioan: 3. hol ember fianac neuezí, Matth: 25.

Nagy egy-ſűleſſűnc az Chriſtuſſal.

Melly czudalatos dologgal, minket kíc ő benne bizunc, annîra magahoz kapczolt, hogy immar mind őrőcke egyec vagynnc ő vele. Es azert ez nagy egyeſűleſe altal, halalmat ad mindennec, à kí benne bizíc, hogy Iſtennec fia legyen, ős azon kedwbe, es ſzeretetbe, à kíbe ő volt mind őrőckőn őrőcke,

Draga czeleke-detí mind az ket termeßetbe-

Kínec ez ket czudalatos termezetíben illyen nagy czelekedetí vadnac, hogy Iſten kőzőtt, es ember kőzőtt lenne ſzoſzolo: Az fel vett emberí termezetbe atoc alà, az Tőrueny alà, az harag alà adna magat, Es igy el venne mind azt rolunc, valamí egy ember altal ſzalla reanc: Es mint ő Iſten Fia, vgy mînketis wyionnan arra ſzűlne, teſteſtűl, es lelkeſtűl meg eleuenîtene, es őrőc eletet adna.

Nagy tanacz.

Illy nagy bőlczeſeges tanacza volt Iſtennec ezbe, hogy az ő Igeie teſtte leñe, az az, az ő termeſzet ſzerint valo Fía, az mí eberſegűnkbe fel őltőznec.

Nagy czoda,

Mondoc ſzol azert ſzent Ianos az maſodic reſzebe, az teſtnec es az emberſegnec fel veteleről: Hogy az Atyanac őrőc Igeie, Bőlczeſege, es Iſtení allattyabol valo őrőc Fía vgyan magara ruhazta à mí emberſegűnket, es ez rothadando allatot, az rothadatlan termezetre fel vette. Kiről amelkodic az egeſz ſzent Iras, à mint ſzent Pal is czudallya, hogy az Iſten emberí teſtben meg ielent, Tit: 3. Es hogy ſzolganac abra zattyaba nyomorultul őltőzet.

Phil: 2.

Teſtet vett fel, az az, emberſeget,

Iſtennec Sziat fia mind az ket termeßetben czac egy,

Kínec emberſeget ſzent Ianos ítt Teſtnec neuezí, ſzoluan az Iſtenſegnec az teſttel auagy emberſeguel valo egyeſűleſeről, De oztan mind az ket termezetben valo egy ſzőmelyt, Iſtennec egy ſzűlettenec neuezí: Hogy az melly ſzőmely Iſten es emberí termezetű, az mind az ket termezetben Iſtennec egyetlen egy Fía legyen, à mint az Angyalis ſzola Marianac, monduan: Az felſegeſnec fianac hiuattatic. Luc: 2.

Draga aiandec,

Kínec dragalatos aiandekitis meg mondgya, mellyeket az Atyatul hozot, es ſzerzet minekűnc, Mert tellyes leuen igaſſagual es keduel, mînketis valoba igazackà tőtt, es kedueſſecke tőtt, Es fiuí meltoſagot adot. Melly aiandekoc meg beczűlhetetlen nagy dolgoc, mondom ezec, hogy ő altala igazackà legyűnc, kedueſſeckê, es őrőkos ſiackà.

ackà, midőn vndoc bűnőſőc es atkozot ellenſegec, es karhozatnac fiai volnanc. Ezzeket nagy fel magaztallya mind az egez ſzent Iras ſoc helyen, Igy ſzoluan: Az kí bűnt nem tudot vala, azt bűnnè teue Iſten, hogy benne meg igazitana. Iſmet mond: Az Chriſtus lett Iſtentől mí gaſſagunc. Iſmet: Szeret Iſten minket az ſzerelmesbe. Ittís mond ſzẽt Ianos, az ő velűnc valo edes nyaiaſſagarol: Kőztűnc lakec, es lattuc az ő diczőſeget, vgy mint az Atyatul egyetlen egy ſzűlőttenec diczőſeget. Nagy ſzeretet ez hozzanc, Mi bennűnc ő magara fel őltőzní, velűnc egy teſttè lenní, azba egyűtt kőztűnc lakozní, velűnc enni, innya, hâlni, ſzolní, labunc moſní, oruoſolní, tanitaní, es ſoc ezer keppen nyaiaskodní, es ő magat erőttűnc valtſagul adní. Vayha mí ezeket vgy erthetnűc mint az Angyaloc, kic őrőmet hirdetuen, diczerec az VVR Iſtent ezekben.

2, Cor: 5.
1, Cor: 1.
Ephe: 1.
Nagy ßeretet.

Igy tanita minket ſzent Ianos, az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac mind ſzőmellyenec, mind velűnc io tetenec iſmeretire. De vegre panaſzolkodic mind à Sido nemzetſegnec, mind ez vilagnac hala adatlanſagarol, Kic à ſetetſeget az vilagoſſag felőtt, es az vndokſagot az tiztaſag felőtt ſzeretic. Melly panaſzual az hiueket inti, es razza hala adatoſſagra, hogy ez felőtte nagy draga io tetet az VVR Iſtennec, hogy az ő ſaiat ſzerelmes es kedues Fiat hozzanc boczatuan, az mi meg valtſagunkra adna, hogy ő altala mind őrőcke elnenc: Mondoc, ezt mi nagy hala adaſſal, nagy Iſtení diczerettel, nagy lelki őrőmmel vennűc. Kiről peldac nekűnc meeg az ſzent Angyalokis, kic azzon ſetet ertzaka, à mellyen ſzűletet ez vilagra, nagy fenyeſeggel es diczőſeguel ielentic meg az vigyazo paztoroknac, Ielentuen hogy ez altal à ſetetſegből vilagoſſagra iutnanc, Es nagy őrőmmel predikaluan, hogy nekic Iduőzítő es Szabadito ſzűletet, ezt eneklic: Diczőſeg magaſſagban Iſtennec: Bekeſeg ez főldőn, es io akarat em bereknec. Melly edes őrőmre indítſon minketis az mi kegyelmes mennyei Atyanc, az ő kedues Fianac erdemeert, ſzent Lelke altal, Amen.

Nagy hala adatlanſag.
Setet eyel vilagos hoduan az Angyaloc mit ielentettec.

Ez legyen rőuid Summa es ertelem ſzerint egy előbe Tanuſagunc, az mi wrunc Ieſus Chriſtus felől. De mierthogy ennec igaz ertelme, ſoc keppen haſznos es igen ſzűkſeges, Azert rola megis wyiobban ſzoloc ket rendbennis, Előſzer megis rőuideden, Maſodſzor nyiluabbannis.

AZ TANVSAGOKROL.

NYoltz erős dolgockal erősiti czac moſtis ſzent Ianos ezt: Hogy à mi wrunc Ieſus Chriſtus nem czac ember, hanem bizony Iſtenis; Mert ezt monda rola: Előſzer, Hogy ő kezdetbe volt. Maſodſzor, Hogy Iſtennel volt. Harmadſzor, Hogy Iſten volt. Negyedſzer, Hogy mindenec ő altala teremtettec. Oetődſzer, Hogy ő benne elet vala. Hatodſzor, Hogy az az elet volt, emberec vilagoſſaga. Hetedſzer, Hogy valamennyen be fogadgyac ötet, mind azokat Iſten fiaiua teſzi. Nyoltzadſzor, Hogy lattac ő magokis az Apoſtoloc olly diczőſeget, kiből meg iſmertec Iſten Fianac lenní. Haſznat mind ezeknec es minden tőb iraſoknac ő felőle, ezt mondgya kőnyuenec vtolſo reſzebe: Hogy mijs meg iſmeruen ötet, őrőc eletűnc leheſſen ő altala. Kinel mí lehet nagyob nyereſegűnc, mint őrőckőn őrőcke elní: Ez penig czac az ő igaz iſmerete altal lehet, à mint Eſaiaſis mondgya: Eſa: 53. es ő magais Chriſtus wrunc, Ioan: 17. Ez rőuid Summaia: De ezeketis wyiobban Summa ſzerint im meg magyarazom.

Nyoltz bizonſági czac moſtis.
Ioan. 20.

Mondottuc vala leg előſzer, hogy dereckeppen ſzent Ianos itt az Chriſtus felől, ket nagy dolgot beſzel: Előſzer ſzol az ő bizony Iſtenſegeről: Az vtan az ő bizony emberſegeről. Mijs megis mind az kettőről ſzollyunc az ő tanitaſanac rendi ſzerint.

Ket dolegban al ez Euangeliõ ſõ keppen.

Előſzer Iſtenſeget IGENEC neuezi, mint ki altal ſzolt az Iſten mind eleitől fogua, az teſtnec fel vetele előttis. Itt vedd eſzedbe, hogy az Atya ſoha nem ſzolt az fiunekül. Es mint te, minden akaratodat, az te iged, ſzod, es beſzeded altal ielented meg: Igy az Atyais az ő Fia altal. Es azert ő az Atyanac Igeienec mondatic.

AZ IGE.
2 Pet. 1
Gen. 48.

Regen penig az teſtnec fel vetele előtt ſzolt, ket keppennis: Szent Lelke altal, es Angyali abrazatbannis: Az vtolſo időben penig ſzolganac formaiaba bizony emberi ſzőmely-

Exod: 3. 14.
Heb: 1.
Phil: 2.

Az Vr Chriſtuſnac emberſegben

maſod napra.

Kezdetben volt. 1. ſzómelyben. Azert, mierthogy az Atyanac ó mint egy Igeíe, es ſzaua volt eleitúl fogua, azert ſzent Ianos az ó óröc Iſtenſegetís IGENEC neuezí. Melly igeról azt mondgya: hogy mikor è vílag el KEZDETET ackorís volt. Azzal azt akaría mondaní, hogy à Chriſtus Iſtenſege, az Atyanac nem teremtet allattya,es az az IGE

Iſtennel volt 2. nem el enîſzóIge:Hanem kezdet nekúl valo,az az,óröcke valo.Maſodſzor azt mondgya rola, hogy az az IGE míndenkor Iſtennel volt. Mint az Nappal míndenkor egyút vagyon az ó fenye, Igy à Ieſus Chriſtus Iſtenſegeís ſoha el nem tauozot, el nem

Iſten volt 3. ſzakadot az Atya Iſtentúl. Harmadſzor, ó maga meg magyarazza azt az IGET, hogy az az IGE bízony ISTEN volt, à mint az Atya ſzínte ollyan.Ez ertelme ímez harom verſnec:Kezdetben vala az IGE: es az IGE Iſtennel vala: es az az IGE Iſten vala.

Ertelme. Ezekben azt akaría mondaní,hogy az Chriſtus Iſtenſege az Atyatul valo,es mínd az altal az Atyaual, es az Atyaba maradando, Mint az Naptúl kí íó az fenyeſſeg, es az vílagoſſag, es az melegſeg, de azert az Naptul ſoha el nem ſzakad. Ez nagy títoc mí dolog legyẽ,moſt mint egy meſebe,de az vtã ſzínról ſzínre meg lattyuc,1.Cor.13. De hogy moſtís ótet bízony Iſtennec meg ísmeriúc, es hídgyúc, ſzent Ianos ieles fó czelekedetibólís meg bízonîttya, Mellyec czac Iſtenhóz illendóc,es czac Iſtennec tu-

Teremtó. 4 lazdonſagí, Mond azert Negyedſzer, hogy ó altala teremtettec mindenec: Oetódſzer hogy ó eltet míndeneket. Hatodſzor hogy ó adta az vílagos okoſſagot az embe-

El erö, 5 rekbe, kickel kel vala elníec, az ó ísmeretíre, De ſetetſegec míat meg botrankozanac

Vilagoſito 6, ó benne. Hetedſzer ezbólís bízonîttya az ó bízony Iſtenſeget, mert hatalma vagyon

Iſten fiaiua, 7, Iſten fiaiua tenní minden benne hiuóket, Es Iſtennec wyíonnan keduebe hozhattya

Iſten keduebe 8. azokat, kic óröc ellenſegí valanac, Melly nagy dolgoc czac Iſteni hatalombol,eróból, es meltoſſagbol lehetnec.

Bízony emberſegeról. Ezec vtan holot meg bízonîttya az ó bízony Iſtenſeget,ſzoloztan bízony emberſegerólís, monduan: Es az IGE teſtte lón, az az, bízony emberi teſtet es bízony emberſeget vón magara, ſzínten ollyat à mint mí vagyunc, míndenkeppen hozzanc haſonlatoſt,à mint ſzent Palís mondgya: az bűntúl meg valua.Itt ígen iol eſzúnkbe ve-

Teſtet venni czuda. gyúc, mert neuezí TESTNEC az emberſeget: hogy el almelkodnanc ílly alà vaſoſagnac fel vetelen, à mínemú az mí teſtúnc, melly porbol lett, es vtalatos ſarbol, es ſoc nyaualyaual es faydalommal meg rakodot, ſoc betegſeguel, has ragaſſal, fó, fog, ſzem faſaſſal,Colikaual,kóſzuennyel, Es egy níhany ſzaz fele nyomoruſagual,melly teſt à mint porbol es ſarbol lett, így búdós ferges dógge , feczer moslecká,es porrais valtozíc,es óröc karhozatotís erdemel,Illy az mí teſtúnc.Ezt è teſtet óltózte fel ó magara az mí wrunc Ieſus Chriſtus,minden nyomoruſagaual es kinnyaual egyetembe, czac az búntúl meg valua. Mert ó ſzent Lelec altal fogantatuan, tízta, artatlan, bún nekúl valo teſtet vett fel ó magara, azert ſemmí búnteteſt ſem erdemel vala,vgy mint ó magaba. De azt mí eróttúnc fel veuen, hogy azba à mí búnúnkert valtſagul meg fizetne, míndenkeppen hozzanc haſonlo nyomorult lón. Nem nagy czudaẽ azert, Hogy az az IGE, kí Iſtennel kezdet elót,az az,óröcke,Sót Iſtenbe bízony Iſten velt, olly, kí altal míndenec teremtettec, tartatnac, eltetnec,à kí atta az okoſ lelket,à kí ben núnc wyíonnan ſzúl, Iſten fiaiua teſzen, czac benne valo bízodalom altal: mondoc ílly felſeges termezetnec fel óltózní ílly alaualo teſtbe mint az mí teſtúnc, nemdẽ el amelkodando nagy czudaẽ.

Pſal: 8. Kín nem czac az Prophetac es Apoſtoloc, de meeg az Angyalokís czudalkoznac,

Eph 3. mínd óröckón óröcke. Kínec az ó dragalatos voltarol moſt mí eleg halat adní nem

I. Tim: 3. tudunc, hanem az meg díczóúlt teſtbe, midón ó hozza haſonlatoſoc leſzúnc az óröc

Nagy örom. díczóſegbe,àmint ó moſt mí hozzanc haſonlatos lett az mí alaualo teſtúnkben,ackor

Phil: 3. fogunc ezenben nagy vílagoſon óruendezní óröckón óröcke, Mínd az altal moſtís nagy vígaſagunc vagyon ezekben, mínd ez teſtbe letúnkben, mínd az koporſoban az porba fektúnkbe: Hogy az elő Iſtennec Fía fel óltózuen az mí teſtúnkben,azt fel vitte az mennyeí díczóſegben,es mínket ó magaual ímmarís menyekben az Atyanac ióbíara helyheztetet, midón à mí rolunc magara fel vett teſtúnkben, óröcke valo Kiralyſagra fel emeltetet. Mondoc nagy óróm ez nekúnc, hogy bár olly vtalatos teſtú

Nagy vigaztalaſoc. legyís, mint Lazar, es Iob vala, olly ſenyuet beteges, vagdalt legyís, mint az kit à tol-

uaioc

uaioc holt eleuenen hagyanac, es kit az Samaritanus be kőtőze, auagy bâr az akazto farol, az Nyaſrol, az kerekről rut vndoc teſtben le fűggenelís, mint amaz egyic toluai, auagy ha ſzinten à koporſoba à fergec, az vízbe à hallac meg ragnanakís, es vgy tettzenekís hogy ſemmiè lett à teſted, auagy merő hamu es porra valtozot, De mind ezekbennis őruen dezhetűnc mi immar, io remenſeggel, mint à Simeon: Hogy midőn az őrőc aldot Iſten magara fel őltőzi, es fel viſzi menyekben az ő teſtet, kit mi rolunc vett ő mgara, es azba egy teſt veer, egy attyankfia lett mi velűnc, elő kereſi à mi el hullot teſtűnketis es wyionnan fel epiti, es önnen magahoz haſonlatoſſa teſzi az ő mindenhato ereie ſzerint. Melly hozzanc valo nagy ſzerelmet meg ielentette velűnc valo nyaiaſſagabolís, Kiről ſzent Ianos azt mondgya: Hogy kőztűnc lakozot, velűnc ött, iuott, hâlt, bennűnc oruoslot, atyafiainac mondot, Sőt VVR leuen, mindenekben mint wraknac ſzolgalt, ſzőmely valogatas nekűl, akar melly nyaualyas te ſtűnekís, akar melly vndoc, beteges, ſűket, vac, nema, poklos es fertelmes bűnős embernekís, es őrdőngeſnekís. Vayha mi ezeket meg erthetnűc mint az Angyaloc, kic nagy őrőmmel hirdetic, az ő ſzűleteſet, es diczerec azokban az VR Iſtent, kic tudgyac az Atyanac minemű egyetlen egy ſzűlőtte legyen ő, mint ki felől ő maga ezt monda: En ma ſzűltelec tegedet, ſzűltelec vgy mond, nem teremtettelec, Illy ſzoual ſoha nem ſzolt, ſem Angyal, ſem ſenki felől, à mint ſzent Palís iria: es Dauidís czudallya, Es tudgyac őc minemű keduebe legyen az Atyanac, tudgyac őc miczoda az, hogy ő tellyes Reduel es igaſſagual, es az ő tellyes voltabol vettűnc keduet kedueert, az az, hogi czac ő altala lehetűnc kedueſſe, mint kic ő kiuűle atokban es meg holtac valanc, Epheſ: 2. Tudgyac őc mi dolog, hogy Moyſes altal adatot ki az Tőrueny, De az Ieſus Chriſtus altal lett az Tőruennec eppen valo be tellyeſiteſe. Tuduan mondoc mind ezeket, nem oc nekűl hirdetnec az ő ſzűleteſeben nekűnc nagy őrőmet, es ez diczeretet: Diczőſeg magaſſagban Iſtennec: Bekeſeg ez főldőn: es io akarat az emberekben. Kikről ez el mult napokban ſzoltunc. Iollehet meeg az Angyalokis el annîra ezt ez nagy titkot, hogy az Iſten illy alazatos teſtet venne fel magara, es minket azban ſzinten annîra magaztalna mint ő magat, elein nem ertettec annîra, mint midőn ſzűleteſet lattac. A mint azt ſzent Palís ielenti monduan: Neztec őtet az Angyalokis, 1. Timoth: 3. az az, nezuen rea czudalkoztac, az Iſten miket ſzerez ő altala. Kiről Dauid Kiralyis nagy amelkodaſſal mint prophetalt, oluaſd meg nyoltzadic Enekebe, Pſal: 8.

Luc: 10.

Luc: 2.

Phil: 3.

Nyaiaſaga kőſſ. tűnc.

Ioan: 15. Mat: 4.

Angyaloc iſmeretí.

Pſal: 2.

Hebr: 1.

Pſal: 8.

Ioan: 1.

Azert moſt immar mîjs ſerkennyűnc fel az alombol, az nagy ſetet vakſagbol, à teſtí kenyeſsegből, teſti batorſagbol: Es keriűc az VVR Iſtent, eſmerteſſe meg velűnkis az ő ſzerelmes ke lues Fiat, es őtet czokolgataſſa velűnkis, ő altala bekellyec meg velűnc, vegyen keduebe, A mint őtet fel őltőztette az mi teſtűnkben, vgy minket őltőzteſſen fel ő benne, hogy wyulhaſſunc meg az ő ſzent Lelke altal, mind ertelműnkben, mind ſziuűnkben, mind eletűnkben, mind czelekedetűnkben az ő ki ielentet akarattya ſzerint, Hogy mîjs az Angyalockal, es à Prophetackal, es az Apoſtolockal, kic ſoc helyen őruendeztenec benne az wrban, Mondoc velec egyetembe őruendezuen, tiztelheſſűc moſtis es mind őrőcke Amen. Kiknec őrőmekről oluashatſz imez helyeken, Eſa: 61. Zach: 9. Phil: 3. 4. 1. Teſſal: 5. Apoc: 19.

Pſal: 2.

Roman: 13.

Epheſ: 4. 6.

MIT TANVLANC.

SZent Ianos iraſabol, kin el kezde az ő Euangeliomi kőnyuet, ſzolanc az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac, ket fele termezetiről, Iſteni es emberi termezetiről.

Az Chriſtus Iſtenſeget neuezi Iſten IGEIENEC es bizony Iſtennekis, ki altal az Atya mindent ſzolt, mindent teremtet, mindent eltet, mindent ſzerzet, es ſzerzene, Es azt monda, Hogy az Iſtennec illyen felſeges IGEIE, vette fel magara az mi termezetűnket, Ki à ket czudalatos Iſteni es emberi termezetben czac egy ſzőmellyê lett, es Iſtennec egyetlen egy ſzűlettè: olly keduesſe az emberi teſtbennis, mint az előtt volt őrőcke az Iſteni termezetbe, ki altal lehetűnc mîjs czac egyedűl keduesec, Sőt fiac es őrőkőſőc.

KARATSON VTAN MAſod napra:

Ezt tanuluc moſt Ianoſtul, Kiből meeg egy nemes Predikatione leſz, az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac őrőc Iſtenſegeről, az több Iraſnakis bizonyſagit melleie hozuan. Az vtan iſmet ſzolunc Bethlehemben az Iſtalloban valo ſzűleteſe felől, es egy nihan nemes bizonſagokrol, kiket Iſten tamaztot az Angyaloc, az Paztoroc, az Maguſoc, az Simeon, es Anna aſzony altal, Es az Bethlehembeli gyermetskeknekis nagy kiny ſzenuedeſekről, az mi wrunc Ieſus Chriſtus mellet. Mondoc, ezekről az holnapi Predikatio vtan az több napokban ſzollyunc: Holnap penig megis az ő őrőc Iſtenſegeről. Moſt kerdezkedgyűnkis az moſtani Tanuſagunc felől.

KERDES. Hitűnknec mellyic agazattyahoz valo az mai Euangeliomnac fő Tanuſaga?

FELELET: Ehőz: Hiſzec Ieſus Chriſtusba, Iſtennec egyetlen egy Fiaba, &c:

KERDES: Mint ęrted azt?

FELELET: Az az, Hiſzem hogy az VVR Ieſus Chriſtus, az Atya Iſtennec termeſzet ſzerint valo Fiais, tulaydon es ſaiat Fia, vgy mint ki az ő Iſtení allattyabol kezdet nekűl őrőktűl foguan ſzűletet, ki magara fel veuen az emberi termezetet, azbannis Iſtennec tulaydon es ſaiat fiaua lett, Es Chriſtuſagra, az az, Papſagra es Kiral ſagra ſzenteltetet: Olly papſagra, hogy önnen magat aldozna meg ez egez vilag bűneiert: Es olly Kiralyſagra, ki minden lelki ellenſegínc kezeből meg ſzabadituan meg adna az mennyei orſzagot, őrőcke valo nyugodalmunkra. * *Megis*

Megis mongyu: az kerdeſeket:

INTES.

EZ ő illy eſmeretibe, benne valo bizodalomba es őrőmbę, hogy mindenkor ſzűntelen es mindenkor vegíg meg tartàſſunc, könyörögiűnc az VVR Iſtennec.

Imadſag.

VVR Iſten, mi Mennyei ſzerelmes ſzent Atyanc, Halat adunc mi te neked, hogy az te ſzent Fiadat ez vilagra boczattad, hogy mi nekűnc Szabaditonc, eletűnc, es vilagoſſagunc legyen. Adgyad mi nekűnc azt te ſzent Lelkedet, hogy ötet iſmerheſſűc es hozzanc fogadhaſſuc. Hogy ő altala mijs eelheſſűnc, meg vilagoſulhaſſunc, es te ſzent Iſtenſegednec fiaiua leheſſűnc, es az te ſzent orſzagodban őrőcke vigadhaſsunc. Azon te ſzent Fiadnac az Chriſtus Ieſuſnac altala, ki te veled, es az ſzent Leleckel eel es wralkodic mind őrőckőn őrőcke Amen.

Mi Atyanc, ki vagy menyekben &c:

ENEC. Dicżeretes az Gyermec ki nekűnc ſzűletec, etc.

MAS

MAS PREDIKATIO EZEN XLIIII.

EVANGELIOMBOL:

Az mi wrunc Iesus Christusnac, ôrôc es bizony Istensegerôl.

HARMAD NAPRA KA raczon vtan,

ECKORRA VALO ENEKLESROEL.

Diczeriûc az VVR Istent Enec szoualis.

ENEC: Ier mi diczeriûc aldgyuc es fel magaßtallyuc etc. Halat adgyunc mîndnyaian az WR Istennec, ki minket ßûleteseuel, meg ßabaditot ôrdôgnec hatalmassagabol, Halat etc: Halat etc. Ennec illic hogy enekellyûnc az Angyalockal diczôseg WR Isten te neked magassagban.

IMATSAGIT Mind az kettôt meg talalod folio 1.

AZ EVANGELIOMROL.

IOAN: I.

Kezdetbe vala amaz IGE, es az ige Istennęl vala, es az IGE Isten vala, Ez IGE kezdetben Istennęl vala.

FElsô Predikationkba meg ęrtettûc, miczoda ęrtelemmel szolt szent Ianos ez Euangeliomba az mi wrunc Iesus Christus felôl: De miert hogy czac rôuid Summa szerint szoltunc rola: Immar nyiluabbannis tanullyuc meg, Es à szent Irasnac tôb bizonsagiualis erôsitsûc meg. Mert az mi okossaginknac felôtte igen ellene vagyon ez ertelem, hogy az Iesus Christus nem czac ember, hanem bizony es ôrôcke valo Istenis, az Atyanac ôrôcke valo Fiais, Melly ertelem houa mellyeb, az ôrdôgis annyiual inkab el eythet miatta, ha magunc tanulassal es kônyôrgessel nem tamogattyuc ezbennis. De elôszer lassuc rendit tanusaginknac.

SVMMA.

Elôszer mind igenkent megis meg tanullyuc ertelmet ez Euangeliomnac: Kiböl meg ertyûc mind bizony Istenseget, mind bizony emberseget à mi wrunc Iesus Christusnac, nem czac szent Ianos Irasabol, de mellette tôb nemes bizonsagokbolis igen nemes szep hasznaiual egyetembe. 1.

Ezeket el vegezuen rôuideden meg hallyuc: mi legyen az Isten: es ô rola most mit kellessec ertenûnc, es tudnunc. 2.

Touabba meg hallyuc aztis, Hogy az VVR Christusnac Istensegerôl, nem czac az wy Tôrueny, Hanem az ô Tôruenis szolt: Es hogy niha czac Istensegerôl, Niha czac embersegerôl, Niha egyszersmind mind à ket termezetirôl, Mellyeket ertenûnc igen szûkseges. 3.

Leg vtol errôl szolunc: Miert kell bizonnyal hinnûnc, hogy az VVR Christus ôrôcke valo Istenis. Ezekrôl lesznec most tanusaginc. Kikrôl valo szonc ha soknac tettzenec, ottan az felêt dellestre halazthattyûc. De draga es szûkseges voltaert talam nemellynec keuesnekis fog tettzeni. 4.

AZ EVANGELIOMNAC MAGYARAZATTYAROL.

* Igy kezde szolni szent Ianos az mi wrunc Iesus Christusnac ôrôc Istensegerôl.

Kezdetbe vala amaz IGE, Es az IGE Istennęl vala, es az az IGE Isten vala: Ez IGE kezdetben Istennęl vala.

Ez szo IGE, nagy bôlczeseges neuezete az Christus ôrôc Istensegenec: Mondom annac az Isteni szômelynec, az ki magara vette az emberseget, es azba Christussa lett, kinec melysege vgyan meg beczûlhetetlen. De megis az menyîre Isten keuannya tûlûnc, hogy meg ismeriûc, annîra tegyûnc magyarazatotis rola. *Igenec az Christus Istensege neueßtetic it.*

Az VVr Chriſtuſnac

mad napra.

Mikor Ianos ezt mondgya: Amaz I G E kezdetbe vala: Iſtennęl vala: Iſten vala: Mintha ezt mondana: Az Atyanac az őrőc Iſtennec, amaz őrőc Iſteni Fia kit őröktűl fogua magabol ſzűlt, ki az ő ſzaianac mint egy őrőc Igeie, kiuel es ki altal mindęt ſzolt, es ſzolis, mindent ielentet, es ielentis, azert az ő neki, olly mintha Igeie, ſzaua, es beſzede volna, ki nekűl ſoha ſemmit nem ſzolt, nem beſzellet, Ez ő Igeie, es allattyabol ſzűletet Iſteni Fia: Kezdetbe volt, az az, Mikor ez vilag kezdetnec, auagy valaha valami el kezdetnec, mindenkor ielen volt Iſtennęl: vgy volt penig mint bizony Iſten: mondom bizony Iſten, bizony Iſtennęl, mint őroc Fiu őrőc Atyanal:

Harom verſnec ertelme.

Soc tőb draga neuezeti, kic immar mind à ket termęzetehőzis illenec.

Melly Iſteni Fiui ſzőmelyt, (kit ſzent Ianos nagy okokert Igenekis es Iſtennekis neuez:) Maſutt az Iras ſoc tőb draga neueckel neuez: Iſten kepenec, fenyenec, abrazattyanac, ereienec, hatalmanac, bőlczeſegenec, Melly neuezetec immar az fel vett emberi termezethőzis illic. De itt ſzent Ianos moſt czac őrőc Iſtenſegeről kezdet ſzolni: Kiről vęgre ezt mondgya, hogy emberreis lett, teſtet veuen magara.

Az Ige miczoda?

Iſtennel lenni, miczoda?

Azert mikor igy ſzol, Kezdetbe vala az Ige, Iſtennęl vala, es Iſten vala, mintha mondana: Az Ige, az az: amaz ſzőmely, ki az Atyanac olly Igeie, es beſzede, kiuel mindent ſzerez, mindent ęrt, ſzolt, czelekeſzic. Es melly Ige, ſzaua, es beſzede, kepe es ereie nekűl, ſzinten vgy nem lehet, mint az ember az ő maga okoſſaga, eſze, es ſzaua nekűl nem lehet, es mint ezektűl te ſoha el nem valhatſz, hanem veled minden kor egyűt vadnac, Igy amaz Igeis ſoha az Atyatul el nem valhatic, ki nekűl az Atya ſoha nem volt, ſoha nem lehetet, ſoha nem leſzen, Hanem mindenkor mind őröktűl fogua az Atya Iſtennęl volt. Melly Ige az Atyanac tulaydon termeſzet ſzerint valo Fia, az Atyanac Iſtenſegeből valo Iſten, allattyabol valo allat, fenyebol, vilagoſſagabol, diczőſegeből valo fenyeſſeg, vilagoſſag, diczőſeg: Mondoc ez ſzolo Ige, ki altal az Atya ſzolt es czelekedet mindent, ki mindenkor Iſtennęl volt, es Iſten volt, megis mondoc ez nagy dragalatos Iſten Igeie *KEZDETBE* volt: Az az, mikor ez vilag el kezdetnec immar ackoris volt: Vgy mint kibe az Atyanac minden bőlczeſege vgy be rekeztetet, mint à te ęrtelmed be rekeztetet à te ſzodban, es à ſzodnac igeieben, Es mint te az altal ielented meg titkon valo akarattyat ſziuednec, Igy az Atyais az ő Fia altal ielenti ki minden tanaczat mind eleitűl fogua: Mondoc mint ha mondana Ianos: Ezert neuezem őtet Igenec, Iſten Igeienec, az ő ſzaia beſzedenec, mert az Atyanál olly ő, mint nalunc az ige. Ez ſumma ſzerint ęrtelme az harom rend ſzonac hogy azt mondgya ſzent Ianos az Igeről: Kezdetbe vala: Iſtennęl vala: es Iſten vala. Kiről touab igenkent nyiluabbannis ſzoloc.

Kezdetbe lenni, miczoda?

Az Atyaba lenni, pelda:

Bizonſagi.

Ez magyarazat hogy igaz legyen penig, ſoc iraſokbol ki tettzic, Az mint ſzent Palis neuezi őtet Hebr: 1. Hogy ő volna Iſten diczőſegenec fenye, es az ő allattyanac auagy ſzőmelyenec peczete es kepe, az az, mint az Napnac fenye az Napnac allattyabol valo, es ő vele egy, Igy az à ſzőmelyis az ki fel vette az emberi teſtet, az Atyanac allattyabol valo, es azzal egy. Hiſzem hogy ezt ſzent Pal es ſzent Ianos mélyebben ęrtettec az ő kazdag aiandekoc ſzerint: De minket az mi ſzanc igeienec, az mi beſzedűnc ſzauanac, es az Nap fenyenec haſonlatoſſagaba akartac tanitani, hogy abbol valami keueſſe ſaldítanuc mit akarnac mondani, Es az VVR Chriſtuſnac nagy felſeges voltat ezekbőlis meg beczűlnűc, Oe magais Chriſtus wrunkis az fel vőtt emberi termezetbennis, mintha Iſten Igeienec neuezne magat, midőn azt mondgya hogy az Iſtent az ő tanitaſa kiuűl ſenki meg nem eſmerheti. Kereztelő Ianoſis mond Az Iſtent ſenki nem latta, hanem az Atyanac egyetlen egy ſzűlette, ki az Atyanac kebelebe vagyon, ő mondotta meg nekűnc. De ſzent Peter azt mondgya, hogy męg az regi ſzentekis az Chriſtus Lelke altal ſzoltac, ielentuen hogy regennis ſzolt az Chriſtus à teſtnec fel vetele előttis. Azert ez ęrteleműel hogy ő altala ielentette ki Iſten az iduőzitesben valo io akaratyat, Sőt ő altala ſzolt mindenkor mindeneket, mijs I G E NEC mondhattyuc, mind az ő Iſteni ſzőmelyet, ki volt az teſt fel vetele előttis: mind à kęt termezetben valo egyeſült ſzőmelyetis, kibe ittis ſzőmelye ſzerint ſokakat tanitot, es mais ő ád paztorokat es Doctorokat, à mint ſzent Pál tanyit, Epheſ: 4.

Pelda keppen ſoltac igy: kic moſt homalyoſoc.

Matth: 11.
Ioan: 1.
2. Pet: 1
Ioan: 1.

Miczoda ertelemmel mondhattyuc Igenec.

Im meg tanuluc mi ockal neuezi ſzent Ianos Igenec az Atyanac őrőc Iſteni Fiui ſzőmelyet, es mais mint neuezhettyűc Igenec az Chriſtuſt noha már kęt termezetben

ben egy ſzőmely legyen, Mert mind eleitűl fogua mindenkor czac ő altala ſzolt es tanitot az Atya. Immar laſſuc arrol az I G E R ő L, melly nagy dolgokat mondgyon, monduan:

Az I G E kezdetben vala: Es Iſtennęl vala: Es Iſten vala. Mindenec ő altala teremtettec: ő benne ęlet vala: es emberec vilagoſſaga vala: Es valaki hinne benne, Iſten fiaua tehetne.

Kinec felſeges voltarol bizonſag amaz nagy draga Kereztelő Ianoſis: Es mind az Apoſtoloc: Illy ſzoual magaztallya ſzent Ianos az Chriſtuſt, es az ő őrőc Iſtenſeget. Oh ki mely gondolati voltac itt ſzent Ianoſnac, kiről az menyire engedi az wr Iſten, mijs vegyűnc ertelmet: Kiről Nyoltz rendben fő keppen ezuda dolgokat monda ſzent Ianos:

Előſzer arrol az I G E R ő L, mondoc amaz draga Igeről ezt mondgya: Hogy ő kezdetben volt, az az, hogy ackoris volt, az mikor az Iſten el kezdette e vilagnac teremteſet, mintha mondana: Mierthogy ackoris volt, mikor egyebec el kezdettec, azert ő nem kezdetet allat, hanem kezdet előtt valo, az az, őrőcke valo, à mint Miches Prophetais az kezdetet igy magyarazza, Hogy az Chriſtus minec előtte Bethlehembe ſzűlethec, az előtt kezdetbe volt, es mond, az az, őrőcke volt, De mondanad: Nem mondhatta volnaê Ianoſis kőnyeb ſzoual, hogy őrőcke volt, Miert ſzolt igy: Kezdetbe volt: Netalam Ianos nezet az Moyſes iraſara, ki az teremteſről igy ſzolt, Kezdetbe teremte Iſten az Menyet es az Főldet. Immar Ianos erre nezue mondgya, hogy ackor az kezdetbennis volt az Iſten Igeie, Sőt mayd vtanna mondgya, hogy annac az igenec altala teremtet Iſten mindeneket.

Az kezdet miczoda.

Mich: 5.

Kerdes.

Felelet. Gen. 1.

Nem ſzamlalhatom itt elő, Samoſatenus, Arrius, Marcion, Neſtorius, Eutiches, Seruetus, es tőbbec, mint vakultac meg erről, Mi legyen az I G E es az K E Z D E T. Ki egy keppen, ki mas keppen magyarazuan, Te kőnyőrőgy az Iſtennec, iſmerteſſe meg veled az ő ſzent Fianac draga voltat, igyis à mint Ianos magaztallya nyiluan valo ſzoual, őnnen maga meg magyarazuan magat, kihőz nagy nemeſen illic az tőb egez ſzent Iraſis, à mint mayd nyiluabban meg hallyuc.

Eretneket.

Maſodſzor mond ſzent Ianos amaz felſeges I G E R ő L:

Es az I G E Iſtennęl vala.

Kezdetbe Iſtennel lenni miczoda

Ha kezdetben Iſtennel volt, hát nem ackor lett, mikor ez vilag kezdetet, mint Arrius monta: ſem ackor mikor Szűz Maria ſzűlte, mint Seruetus tanitot, hogy czac Maria ſzűleteſetűl fogua valo ember, es czac Iſteni meltoſſagual aiandekoztatot. Hanem à mint az Iſten őrőcke valo allat, igy azis az I G E, az ki ő nala volt, őrőcke valo, vele mindenkor egyűt leendő, es tűle ſoha el nem valhato. Nagy dolgot ielent azert ſzent Ianos, mikor azt mondgya, Es az az Ige Iſteňel volt, Mert mint hogy à Nap noha az ő fenyet ki boczattya ez egez vilagra ő magabol, De azert ſemmikeppen el nem valic es el nem ſzakad tűle, hanem ő magaual egyűt vagyon, es ő belőle iő, es ő benne fűg, vgy annira, hogy mihent à Nap meg vonna magat, ottan az ő fenyeis, viſzont mihent ki mutattya magat, ottan az ő fenyeis es vilaga. Igy az Atyais noha az ő Fia altal, ki Igenec mondatic, ſzol es czelekeſzic, es őtet ez vilagra boczatta, az emberſeg fel yetelere, De azert ſoha tűle, el nem valt. Mert mondoc mint hogy à Nap el nem ſzakadhat az ő fenyetűl es melegetűl, Es mint hogy az ember ſoha el nem valhatic az ő okoſſagatul, es az ki bőlts, az bőlczeſegtűl, az ertelemtűl es gondolattul, vgy hogy azokat kűlőn tartana őmaga kiuűl, hanem mig azoc vadnac, magaual egyűt kel lenniec: Igy az Atyais ſoha nem lehet az ő Fia nekűl. Mint az Atyanac ſoha nem volt kezdete, igy ſoha az Fiunac ſem volt kezdete, Azert az Fiu ki az Atya Igeienec mondatic, kezdetbennis, es mind őrőckeis az Iſtennel az ő Atyanal volt.

Pelda az nap, de igen homalyos.

Innet iol eſzetekbe vegyetec, noha az Atyanac es az Fiunac, egy az ő Iſteni allatyoc, es egy őrőcke valo allatoc, De azert mas az Fiui ſzőmely, mas az Atyai ſzőmely, Mint noha à Nap el nem valic az ő fenyetűl, De azert mas az fenye, mas à Nap. Igy noha az te okos ertelmed es gondolatod, el nem valic te tűled, de mas azert az te ertelmed, es mas vagy te. Iollehet ez haſonlatoſſag nem eleg az Iſteni dologhoz, meg-

Meg vallyad az atyat, fiut, es ßent lelec ßemelyet.

Az Vr Chriſtusnac

Harmadnapra

is kakuczkald belőle homalyoſon, Es elegedgyel hogy ő magaís így tanît maga felől, moduan: En, es az en Atyam, egyec vagyunc, es az kí lat engem, lattya az en Atyamotís. Iſmet: Oda megyűnc es ott lakozunc, míntha mondana, àhol az Atya ott vagyoc enís, egyűt vagyoc míndenkor vele, egyűt lakozunc az kíbe lakozunc, nem külőn. Immar hald meg kí nagy níluannís hogy mond az Igeről.

Ioan: 14.

Harmadſzor vgyan nagy níluan Iſtennce neuezí az Iget, monduan:

Es az az IGE Iſten vala.

Ime níluan az Ige Iſtennec mondatic:

Mínt ha mondana: míkor Igenec neuezem őtet, ne alíczad ezac el enîſző ſzonac, auagy ezac predíkallo embernec, hanem azt kít en az Atya Igeíenec es ſzaíanac, beſzedenec mondoc. Azont ertem valoſagos Iſtení termezetnec, az Atyanac Iſtení termezeteből valonac, vgy mínt kí az Iſtennel kezdetben es őrőcke volt. Ezt, es ílly Iget ertec en, melly Iget azert en valoſagos Iſtennec mondoc, Mert az az IGE, à kíről ſzoloc, vgyan Iſten vala, mínt Iſtenből kezdet nekűl lett Iſten. Erről ſoc tőb helyennís nagy bízonſagoc vadnac, hogy az mí wrunc Ieſus Chriſtus nem ezac ember, es ember fía, hanem bízony es ígaz Iſtenís, es az élő Iſtennec ſaíat es termezet ſzerínt valo fiaís: A mínt María, es Peter mondgya: Híſzűc hogy te vagy az élő Iſtennec Fía. Tha maſis: En wram, es en Iſtenem. Szent Pal kedíg mond: Roman: 9. Kí noha az Atyak tul ſzűletet teſt ſzerínt, de aldot Iſten mínd őrőcke. Szent Ianos ezt íría, 1. Ioan: 5. Az Iſten ertelmet adot nekűnc, hogy meg íſmeríűc az ígaz Iſtent, es legyűnc az ő ígaz Fía ba: Ez az ígaz Iſten es az őrőc elet. Ittís azon ſzent Ianos mond: Es az Ige Iſten vala.

Bízonſagi, hogy Iſten.

Ioan: 11. Matth. 16. Ioan. 20.

Sap: 9. Bőlczeſegnec es Igenec miert neuezteſſec à Chriſtus, es az ő Iſtenſege.

Salomon Iſten bőlczeſegenec neuezí azt, à mít ſzent Ianos Iſten Igeíenec neuez, mínd az kettőnec ſzep oka vagyon, Nem hogy az fiuí Iſteni ſzőmely ezac olly volna mínt az el enîſző ſzo, íge, es beſzed, auagy mínt az bőlcznec az ő bőlts gondolattya: Hanem azert ſzol így, hogy mínt à te feíedben vagyon ertelmeſſeg, kiből beſzelhetz, Igy ielentetíc az Fiuí ſzőmelynekís lenní az Atyaí ſzőmelyben, kí az Atyanac olly bőlczeſege, kí altal ſzínten vgy ſzol, es czelekeſzíc, mínt te az te ertelmes okoſſagod dal: Es mínt az ſzo es beſzed, es annac gondolattya ſzarmazíc az okoſſagtul mínden fogyatkozaſa nekűl az ertelemnec, es okoſſagnac: Igy ſzűletet à Chriſtus az Atyatul őrőcke, az Atyanac mínden fogyatkozaſa es híbaía nekűl. Auagy mínt à Naptul à fenyeſeg es vílagoſſag. Es mínt à gondolat helyen marad az vtanís, hogy kí mondottad, Az Napís hogy fenyet kí boczatta: Igy az Chriſtus el nem ſzakad az Atyatul, hanem egyűt volt, vagyon, es leſzen mínd őrőcke ő vele, az vtannís hogy az emberſeggel egyeſűlt. A mínt ſzent Ianos eztís wyíonnan előnkbe aduan, meg ragía előttűnc, monduan:

Ez Ige kezdetben Iſtennęl vala.

Nyiluab magyarazatiya Ianoſnac.

Az az, à mellyIGET mondoc, hogy kezdetbennís es őrőcke volt, es ígaz Iſten volt, es Iſtennel volt, es ígaz Iſten volt: Azont mondom megís, hogy az Ige, kí Iſtennel volt: az mondoc, kezdetbennís volt: az az, nem kezdetet, nem teremtetet: Hanem ínkab ő kezdet es ő teremtet mínden eket, maís ő tart, eltet mínden eket, ő alkotta az emberí okoſſagotís: kíuel őtet meg kell vala eſmernűnc. Hogy penig ez ígaz legyen, hogy ő olly Iſten, kí nem kezdetet, nem teremtetet, hanem ínkab ő kezdet es ő teremtet mínden eket, ő maga ſzent Ianos bízonittya.

Negyedſzer mond:

Teremteſeről az Chriſtusnac.

Mínden ec ő altala teremtettenec, es ő nala nekől ſemmi nem lett, az mi lett.

Ide fel ſzent Ianos nagy neueckel neueze az Chriſtus Iſtenſeget, Iſten Igeíenec: kí kezdetbenís volt, Iſtennel kedíg: es ígaz Iſten volt. Immar ezt meg bízonîttya Iſteni tulaydonſagíual, mert ezac az Iſten à kí teremtet, elet, es tart mínden eket, Amaz Ige kedíg teremtő, eltető es tarto Ige, azert bízony Iſtenís. Mond azert:

Mínden ec ő altala teremtettec.

Ezt ſzent Pal meg magyarazza, mínt ertſűc azt: hogy ő altala teremtettec mínden ec, es à mellet tőb nagy draga dolgaírolís emlekezíc monduan: Coloſſ. 1. Az Chriſtus altal vagyon valtſagunc az ő veere hullaſanac altala, az az, bűneínknec bocza-

nat-

nattya. Melly Fiu az lathatatlan Iſtennec kepe, minden teremtet allatnac elŏtte elſŏ ſzŭlŏtte, Mert ŏ altala, es ŏ hozza kepeſt mindenec teremtettenec, mondom mindenec, mind azoc mellyec mennyekben vadnac, es mind azoc mellyec ez fŏlden vadnac, mind az lathatoc, mind az lathatatlanoc, akar kirali ſzekeſec legyenec, akar wralkodo wrac, akar feiedelemſegbe valoc, akar hatalmaſſagban valoc, Es ŏ mindeneknec elŏtte vagyon, es mindenec ŏ altala allando allapatba vadnac, Es ŏ az ſzent Gyŭlekezetnec Teſtenec feie, Es ŏ elſŏ Sengeie es elſŏ ſzŭlŏtte à halottaknac fel tamadaſaban, hogy mindenekben ŏ fŏ legyen. Mert az Atyanac è tettzet, hogy ŏ benne lakiec minden iouaknac tellyes volta, Es hogy ŏ altala maganac mindeneket meg engeztelne, bekeſegre hozuan az ŏ Kerezt fan valo ki ontatot veerenec altala, mind azokat kic è fŏldŏn vadnac, es mind az kic menyekben vadnac,

Itt ſzent Pal nagy felſegeſen ſzol, mind ket fele teremteſeröl: Arrolis hogy mind ez egez vilag ŏ altala teremtetet, es ŏ altala tartatot. Arrolis hogy wyionnan Iſtenuel meg bekeltetet, czac ŏ altala. Es illy nagy felſeges czelekedetiböl vallya ŏtet igaz Iſtennec lenni, A mint maſutt ez Ieltis mondgya: Ezböl is ielentetet meg Iſten Fianac lenni, hogy ŏ fel tamadot halottaſbol. Hât ha az ŏ maga fel tamadaſais azt bizonîttya, hogy ŏ az Iſtennec termezet ſzerint valo Fia, Igy az Teremteſis azt bizonîttya. *Ket fele teremteſe vagyon à Chriſtusnac:* Rom. 1.

Megis mint legyenec az Chriſtus altal mindenec, meg tettzic midŏn igyis ſzol: 1. Corinth: 8. Mi nekŭnc egy Iſtenŭnc vagyon, az Atya, az kitŭl mindenec vadnac, es mijs ŏ benne, Es egy wrunc vagyon az Ieſus Chriſtus, kinec altala vadnac mindenec, es mijs ŏ altala. Midŏn azt mongya hogy mindenec az Atyatul vadnac, es azutan azt mondgya, hogy mindenec az Chriſtus altal vadnac: Ez ſzot Mindenec, iol meg erczed: Hogy az Atyatul, nem czac az wyionnan valo ſzŭletes, hanem vgyan minden allatoknac teremteſe vagyon. Tahat az Chriſtus altalis mind azoc vadnac. Az az, ŏ altala lett è lathato vilagis, es ezben valo minden teremtet allatoc, es ŏ altala lett az meg wyiulaſis, az Tŏruentŭl atoktul, bŭntŭl, halaltul valo meg ſzabadulaſis. A mint ſzent Ianos touab meg magyarazza, mit ertſen ez vilagon, monduan: Ez vilagra iŏue, es ez vilag ŏ altala teremtetet, es ez vilag fiai ŏtet nem fogadac. Im erted hogy nem czac az hiuekröl es wyionnan ſzŭlettekröl ſzol, mert minden hiuec fogattac, azert azokis, kic ŏtet nem fogattac, ŏ altala teremtettec, es minden egyeb egi, fŏldi allatokis. Vezſzenec el azert az alnoc magyarazoc. *A mint mindenec az Atyatul vadnac, Igy az ŏ fiatulis.* *Ez vilag ŏ altala teremtetet, miczoda.*

Nagy oka vagyon penig ennec, az iras miert adgya enni ſoc bizonyſagockal ezt elŏnkbe, hogy à mi wrunc Ieſus Chriſtuſt, ki bennŭnket ŏnnen maga altal valta meg, olly Iſtennec tarczuc, ki mindeneknekis teremtŏie, Mert ha az nem volna, hât az egy valoſagos Iſten kiuŭl mas Iſten volna, es valami baluany iſten, à mint az iras atkoz à fele iſteneket, ki az menyet es foldet nem teremtette: Igy hât ŏis atkozot Iſten volna, ha teremtŏ nem volna: De ſzent Pal ŏtet ŏrŏcke valo aldot Iſtennec neuezi, azert bizonnyal teremtŏieis ez egez vilagnac, De nem czac teremtŏie, hanem eltetŏieis, es mindenkor gond viſelŏie, à mint errŏlis igy ſzol ſzent Ianos. *Miert kel bizonyiſtennec iſmerninc az Iſtenſiatis.* Ier. 10, Rom. 9.

Oe benne ęlet vala, Es az ęlet vala az embereknec amà vilagoſſaga. Es valamenyin fogadac ŏtet, Iſten fiaiua teue. Ki az Atyanac egyetlen egy ſzŭlette, tellyes keduel es igaſſagual.

Ez igekben elŏ ſzamlallya ez vilaggal miczoda iot tŏtt az Iſtennec Fia, hogy ezekbŏlis meg beczŭllyuc ŏtet, es mijs elnenc ezeckel, Es meg ne vtalnuc vgy à mint ez vilagnac nagy reſze, az ŏ maga veſzedelmere. *Ioteti à mi vrunc Ieſus Chriſtnac.*

OEtŏd rendben kŏuetkŏzic penig ez:

Oe benne Elet vala.

Ertelmet vegyŭc eſzŭnkbe, Miczoda elet volt ŏ benne. Noha mind teſti, mind lelki elet, es eltetes ŏ benne, es ŏ altala vagyon, à mint ŏ maga igeri Ioan: 10. En ŏrŏc eletet adoc az en iuhaimnac. Iſmet: Ioan: 3. à ki hiſzen à fiuba, ŏrŏc elete vagyon. Mert az halal à mint egy emberröl ſzalla reanc, Igy az ŏrŏc eletis, Roman: 5. De itt moſt ſzent Ianos arrais tanit, hogy az teremtet allatoknakis elete ŏ altala vagyon, mert miert hogy ŏ altalais teremtetet, ŏ tartyais, es biria ez egez vilagot, hogy iſmet *Ket ſele elet à Chriſtusban.* *Minden allatoknak Chriſtus eltet.*

Az Vr Chriſtuſnac

Harmadnapra

ſemmiẽ ne valtozzec, ő neuel minden fakat, vetemenyeket, ő eltet mind Angyalokat embereket, barmokat, à mint Chriſtus wrunc ő maga bizonîttya, hogy valamellyeket czelekedic az Atya, azonokat czelekedi az fiuis, Es mond 1. Ioan: 5. Az en Atyam eleitűl fogua ez oraig munkalkodic, es ő vele enis munkalodom. Szent Pal mond: Col: 1, Pſal: 66. Mindenec ő benne allatnac es tartatnac, es ő mindeneknec előtte vagyon. Dauidis mond: Iehoua Iſten mikor az puztaba à te neped előtt megy vala, es az te őrőkſegednec egi harmatot ſzolgaltatſz vala: fel menel az magaſſagban, es fogua vitted à fogſagot. Ez mondaſt ſzent Pal Chriſtuſra magyarazza, Epheſ: 4. à mint vgyannis ő mene menyekbe, birtoka alà veuen minden ellenſegínket. Kit Dauid az előt valo Iehoua es eltető Iſtennec monda. Iſmet mond ſzent Pal az Chriſtus regi voltarol, es regi elteteſeről: 1. Corinth: 10. Ne keſerczetec az Chriſtuſt, mikeppen az puztaba meg kiſirtec, es meg őlettenec az tűzes kigyoktul. Iſmet: Iſznac vala az lelki kő ſziklabol, az kő ſzikla kedig az Cſiriſtus vala, a Noha meeg ackor Chriſtuſi ſzőmelyebe nem volt, de Iſteni termezetben volt, azert ſzent Pal Chriſtuſnac mondgya, arra tekintue hogy moſtis azon Iſten az ki ackor volt. Ez fele ſoc bizonſagokbol ki tettzic hogy az Ige, ki altal teremtet az Iſten mindeneket, olly, ki altal mais tart es eltet minden eneket teſt ſzerintis, à mint ſzem latomaſtis kőztűnc lakozuan, keues kenyerrel ſokakat eltetet, es ſoc teſti ſokatis adogatot, egelſeget, vizen valo oltalmat, es ſoc tőb ſokat. Lelec ſzerint penig hogy ő legyen tartoia es eltetőie minden hiueknec, ſzam ſalhatatlan bizonſagínc vagyon, Hogy ő veſzi, es ő boczattya meg minden bűnűnket, ő ment meg az halalbol es karhozatbol, ő ſzűl wyionuan, ő eleuenît meg, es ő adgya meg az őrőc eletet. Mellyec mind czac az Iſtennec tulaydonſagi, à mint Eſaiaſnal mondgya, Eſa: 43. En vagyoc, en vagyoc egyedűl az ki el tőrlem az te bűneidet, es à ki az te alnokſagodrol en magamert meg nem emlekezem. Ieſ: 25. Az Iehoua Iſten, az Seregeknec Iſtene el nyeli az halalt győzedelműl, es el tőrli az ſiraſt minden ortzarol. Midőn kedig az Sidoc mondanâc Ieſus felől: Ez Iſtent karomlya, mert ki boczattya meg az bűnt, hanem czac az Iſten. Ieſus mond nekic: Hogy hatalmam legyen à bűnnec meg boczataſara, ímez nagy tetemenyemmel meg bizonîtom, hogy Ioan. 17, ímẽ előttetec ez bennat egy ſzommal fel kőltem. Melly hatalmat noha emberſege idő ſzerint vett, de Iſtenſege ſzerint őrőcke volt, à mint aztis ő maga mongya: Atyam diczőits meg engemet az diczőſeguel, melly ennekem te nalad volt, ez vilag teremteſe előtt. Eſaias neuezi őrőc Atyanac. Ezeket monduc arrol, hogy ő benne ELET Iſa: 9, vagyon, mind ez moſtani, mind az mas vilagra valo.

Ket fele vilagoſſagſa Chriſtnac.

Hatodſzor monda Ianos:

Es az Elet vala az embereknec amà vilagoſſaga.

Ez vilagoſſagotis mind kettőre ertheted, Hogy az mi ſetet okoſſaginkatis ő vilagoſittya meg ſzent Lelke altal, es ő ſzűl bennűnc wyonnan: Es hogy ő teremtette az okoſſagotis, az ki velűnc ſzűlettetic. Ki, miert hogy ő magaba homalyos, à miat ſen ki őtet meg nem iſmerheti ő magabol, à mint Chriſtus wrunc mondgya Peternec, az Teſt es à Vér ezt te neked nem ielentette, hanem az en Atyam. Kiről itten ſzent Ianoſis panaſzolkodic, hogy az à vilagoſſag az ſetetſegben vilagoskodic, de az ſetetſeg meg nem foghatta, Mert mint az homaly es kőd el fogia az fenyes Napot ſzeműnc elől, igy az bennűnc valo romlotſag, nem hadgya meg beczűlnűnc à Chriſtuſnac ſoc fele alazatoſſagat, ſzegenyſeget, rutolaſat, kergeteſet, kinzaſat, feſzîteſet, es halalat: A mint moſtis ottan meg botrankozic az okoſſag azokba, kic ő mellette èſſeleket ſzenuednec, maga azoc alat Iſtennec nagy fel magaztalaſi vadnac, à mint Chriſtus wrunc mondgya, hogy előſzer ſzűkſeg volt ſzenuedni, es az vtan az ő diczőſegeben menni, Luc: 24, Ioan. 19. Acto. 1. kibe noha az Apoſtolokis feteteskedenec, míg az Chriſtus ſzent Lelket reaioc nem fuua, es Pűnkesdig míg iobban meg nem vilagoſitatanac, De az vtan nagy vilagoſon neztec es ertettec az Chriſtuſt.

Iſten fiaiua teſſẽ,

Heted rendben mond ſzent Ianos:

Valamenyin őtet be fogadac, hatalmat ada nekic Iſten fiaiua lenni.

Ez hatalmaſſagis czac Iſteni termezethőz illendő, hogy az őrdőg rabſagabol ki vegyen, az Iſten atkabol meg ſzabaditſon, hogy maſſzor es wyionnan ſzűllyőn ſzent Lelke altal, es az Iſtennec őrőkős fiaiua tegyen.

Nyol-

Nyoltzadic rendbe monda Ianos.

Lattuc az ő diczőseget, vgy mint az Atyatul egyetlen egy szűletnec diczőseget, tellyest keduel es igassaggal.

Nagy magaztalasoc ezekis, hogy Istennec egyetlen egy szülötte legyen, Mi czac fogadot fiai vagyunc Christus altal, De ötet ő maga önen Istení allattyabol czac egye dűl szűlte, à mint Dauidis iria Psal: 1. Es szent Palis erőssen bizonîttya Hebræ: 1. Illy fia töb ő nalanal nem lett Istennec. Kinec szinten azon Istení termezetűnec kellet lenní, az minemű ő maga. Kinec diczősege es kedues volta noha soc dolgabol tetűttec ki az Apostoloc lattarais, mais: De fő keppen ackor lattyuc meg nîluabban, mikor minketis tellyesseguel ki veszen ez romlotsagbol, mikoris fel tamazt, szent orszagaba viszen, es ő magahoz az ő embersegehöz mindenkeppen hasonlatossà teszen. Kit engedgyennis az felseges VVR Isten mindnyaiunknac. Amen.

Egyetlen egy szülötte Istennec, diczőseguel, keduel, igassagual tellyes.

Phil: 3.
1. Ioan: 3.

Ha sokallanad, Dellyestre halasthad az ki követközic.

Ezec legyenec Első Reszeről valo tanusaginc. Immar szolyunc masic Reszerölis.

Masic Reszeről.

AZ Első Reszebe nagy draga nemes szockal magaztala szent Ianos az mi wrunc Iesus Christust, Neuezuen ötet Isten Igeienec: ollynac penig ki örök ke Istennel volt: es bizony Isten volt: ki altal mindenec teremtettec: eltetnec, vilagositatnac: Es azertis hatalma vagyon Isten fiaiua tenni es mind örökcke eltetni.

Ez nagy magaztalasoc vtan oztan szent Ianos meg tanît, felötte nagy alazatossagarolis, monduan:

Bizony emberü az Christus.

Es az IGE testtè lön.

Az az, az melly Igeről mondam hogy kezdetben volt: Istennel volt: es Isten volt: ki altalis mindenec teremtettec, mindenec eltetnec, tartatnac, es biratnac. Immar arrol az Igeről eztis mondom, hogy magara testet vett, az az, bizony embersegünckel egyesült es egyè lett.

Ez minden emberi okossagot fellyül halad mint lehetet: Meg hallottuc ez előtt, hogy az Angyal Marianac erről azt monda, hogy Istennel mindenec lehetsegesec.

Azert mjs, az modgyat czac ő felsegere hadgyuc, Hanem czac annac mennyünc iol vegere, hogy az Irasba Isten ő maga tanît rea, hogy vgy lett. Hogy az mi wrunc Iesus Christus ket termezetben egy szömely, bizony Istenis, bizony emberis. Nemellyec peldaul hozzac elő, hogy à mint te testből es lelekből vagy, vgy à Christus, Istensegből es embersegből. De ez mélyeb dolog annal, mert mâs fele egyesülese vagyon neki el valhatatlanul, Es külön neuezhetni Istennekis, embernekis ötet, De az Test az Lelec nekül nem mondatic embernec, sem az lelec az testnekül. De ez hadgyarion, Te czac gyengen es hasznoson ezt vedd eszedbe ő rola: Hogy az ő embersege Istensegre nemvaltozot: Sem az Istenseg embersegre: Sem penig nem ket szömely ő, hanem czac egy szömely, es azban bizony emberis, mi hozzanc mindenbe hasonlatos, mellyl két termezetben el valhatatlanul meg marad mind örökön örökcke. Kiből mi örökcke valo örömet es io keduet soc keppen vehetünc, hogy bennünket magara ruhazuan, mi ő rola fügünc, mint az soc tâg à derêc testről, es ő benne eltetünc, wyiulunc, es tartatunc az örök életre.

Nem elegrea ez pelda.

Az Christus felől ez harmat vedd iol eszedbe.

Oerömünc es nagy czudanc.

Ez penig melly nagy alazatossaggal lett meg, sem emberec, sem Angyaloc eleggè nem czudalhattyac, à mint szent Pal iria: hogy ez è Kereztyeni tudomany igen nagy Istení titoc, hogy ő embersegbe ielennec meg, Es mond: Midön Isten hőz egyenlő volna, szolganac abrazattyat vöue fel magara, Midön VVR volna, szegennyè teuê magat, hogy minket meg kazdagitana: Midön artatlan volna, bünnè teuê magat, hogy minket meg igazitana: Midön szabados volna, atockà teuê magat, hogy minket meg szabadîtana: Midön ő benne élet volna, es ő életnec wra volna, halaira ada magat, hogy minket mind örökcke éltetne. Kiczoda az, à ki ezeket elegedendő keppen meg beczülhetne, auagy czac rola gondolkodhatnekis. Kiket az Angyaloc mélyebben értüê

1. Tit: 3.
Phil: 2.

2. Cor: 8. 5.
Galat: 3. 4.
Acter: 2.

nalunk-

Az VVR Chriſtuſnac

993

nalunknal, nagy örömmel alà iöuenec menyből az ő ſzületeſe napian, Es egyic ędes ſzoual monda: Nagy örömet hírdetec tí nektec, Mert ma ſzületet nektec Iduözítő az VVR Chriſtus. Es à többi nagy örömmel alduan az Iſtent, ezt eneklic: Diczőſeg magaſſagban Iſtennec, Bekeſeg ez földön, Es ío akarat emberekben.

Summa. Ezeket mondam az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac örőc Iſtenſegeről, es bízony emberſegeről. Itt kiualtkeppen ſzoluan az IGENEC ęrtelmeről, à ki fel öltőzött az emberi teſtben, az az, à mi emberi teſtűnkben, lelkűnkben, bízony emberſegűnkbẽ. Kinec felſeges míuoltat ſoha ſenki eleggẽ moſt meg nem tanulhattya, hanem naponkent míg hozza haſonlatoſoc leſzűnc, ſzűkſeg magunkat ſzinten vgy tengetnunc ſoc fęle iraſockal ő rola, mint teſtűnket tengette az Anyanc az ő teyieuel míg meg gyarapottunc. Kereſſetec azert ſoc több bízonſagokat az ő bízony es valoſagos örőc Iſtenſegerőlis. Mit tanulanc eddig vegyűc eſzűnkbe, minec előtte többről ſzolnanc.

Felső es kőuetkező Summa. Ez előtt valo Predikationkban az ő igen alazatos ſzületeſeről ſzoltunc, míkor meg hallanuc hogy egy Iſtalloba ſzületet volna. Holot meg ęrtettűc aztis, hogy ő nem czac bízony Iſten, hanem bízony emberis, mi hozanc mindenbe haſonlatos, az bűntűl meg valua, Azert erről nem ſzaporitunc több ſzot, Eleg ha ęrted hogy ittis ſz. Ianos azt monda, hogy az Ige teſttè lőn, az az, az Iſtennec örőc Fía, bízony emberi teſtet es emberſeget vett fel ő magara. Azert immar itt moſt megis à Chriſtus Iſtenſegeről ſzoloc, de elegy mind az harom ſzőmellyel egyetembe. Itt azert leg vtol ier vegyűnc egy rőuid ęrtelmet az Iſten felől: Mert mondhatnad.

KERDES.

☞ Ha az ſzőmely melly fel öltőzőt az emberſegbe, az Atyanac örőc Fía: hát mint kel az Iſtent egynec ęrtenűnc: Es mint vagyon azis, Hogy az ô Teſtamentomba, vgy tettzic hogy tſac az Atya Iſtent mondtac Iſtennec. Es ackor ſemmi ęrtelem nem volt erről, hogy Atyais volna, Fíuis, es ſzent Lelekis volna: Touabba az okatis örőmeſt ęrtenem, miert kel bízonnyal el hinnűnc aztis, hogy az Chriſtus örőc Iſtenis legyen, nem czac ember: Előſzer ier laſſuc azert miczoda az Iſten.

Miczoda az Iſten.

☞ Az Iſten lelki, ęrtő, es okos allat, örőcke valo, igaz, irgalmas, tizta, mindenhato, es magaual ſzabad, Atya, Fiu, es ſzent Lelec: Atya, ki az ő Fiat örőc időknec előtte ſzűlte az ő allattyabol, Fiu, ki az Atyanac allatyabol ſzületet örőcke, ki felis öltőzőt az mi emberſegűnkben, es meg valta minket: Szent Lelec, ki ſzarmazic az Atyatul es Fiutul örőcke, Melly Atya, Fiu, ſzent Lelec Iſten teremtet minden alatokat, lathatokat, es lathatatlanokat, Es az emberi nemzetſegből, gyűyt ő maganac Anya ſzét Egyhazat, kibe az bodogſagba lakozzec es diczerteſſec örőcke.

Ertelme.

Hogy az harom ſzőmely egy Iſten legyen. ☞ Soc helyen az Iſten magat czac egynec neuezi az Irasban, Deuter: 6. Eſa: 44. 1. Corinth: 8. De iſmet ez harom ſzőmely, az Atya, Fiu, es ſzent Lelec, egy Iſtennec mondatic az irasban, à mint ſzent Ianoſis mondgya: 1. Ioan: 5. Hogy ez harmac egyec Es az VVR Chriſtuſis: Ioan: 10. En, es az en Atyam, egyec vagyunc. Nem vgy mint ha harom tâlba harom fęle víz volna, es öſzue öntuen egyè lenne: Hanem oliy az ő egyeſſegec, hogy az Atya maganac valo ſzőmely, ęrtő, ſzolo, czelekedő: Az Fiuis maganac valo ſzőmely, ęrtő, ſzolo, czelekedő, ki az Atya előtt ęrtűnc aldozat lett, es moſtis eſedezőnc: Az ſzent Lelekis maganac valo ſzőmely, ęrtő, ſzolo, czelekedő, ki mind az Atyabol, mind az Fiubol adatic. Es noha kűlőn valo ſzőmelyec, de azert ſoha egy maſtul el nem ſzakattac, Kiről noha pelda az Nap, az ő fenye, es az ő meleg ſege, De az teremtet es lathato allat, ſemmikeppen nem hâſonlo az ő felſeges, titkos, es lathatatlan voltahoz. Eleg ha az mi wrunc Ieſus Chriſtus igy tanîtot bennűnket, Es igyis hagyot meg kereztelkednűnc, Atyanac, Fiunac, es ſzent Leleknec neuebe. *Matth: 3.* Es ſzem latomaſtis igy mutata meg magat az VVR Chriſtus kereztſege előtt. Soc helyen ô Tőruenbennis (noha homalyban) volt emlekezet mind à harom ſzőmelyről, mint Dauid Moyſesből Pſal: 33. mond: Az VVrnac Igeie altal lettec az ęgec, es az ő ſzaianac Lelkeuel annac minden ereie. Ha mondanad, ſoha az en elmenbe eleggẽ meg

gè meg nem foghatom: ez harom mint leheſſen, harom ſzömelyis es egy Iſtenis. KARATSON

℣ Felelet: Még czac az egy Atya ſzömelyetis ſoha ſenki nints ki az ô okoſſagaual VTAN HAR
meg foghaſſa, minemű lelki allat legyen, auagy az ô Lelke mi legyen, Hanem mi tſac mad napra.
egyedűl arra nézzűnc moſt, à mint ô maga ſzol maga felől. Ez vtan ſzinről ſzinre
meg lattyuc. 1. Corinth: 13.

Sohol ſenki nints olly bőlts ki meg gondolhaſſa minemű az Atya Iſten, auagy à ſz.
Lelec, ſőt czac az Angyalis, auagy az mi lelkűnkis, Iollehet kiki gondol valami ke-
pet az Iſten felől, mikor neki imatkozic, De ô felſegenec az ô diczőſege ęget, főldet,
el lepet, es még az Angyalokis ortzaiokat le burittyac előtte. Azonkeppen, az ô ſzent Eſa: 6.
Fia melly nagy diczőſeget vett az emberi teſtbennis, es abban mint wralkodgyec, Matth: 28.
mind ęgen, főldőn, es mindenűt, ſenki meg nem gondolhattya, x Azonkeppen az ſzent Epheſ: 1.
Leleknec, kit ſoc ſzoual aianla mi nekűnc, ſoc keppen diczeruen ôtet, ſenki czac egyis Hebr: 1.
meg nem gondolhattya, miczoda, es miczodas legyen, mert lelki, lathatatlan es gon- Phil: 2.
dolhatatlan allat. Hanem ez az Iſten akarattya, hogy az ô ſzent Fia tanîtaſara néz xIo: 14. 13. 16: 26
zűnc, es az ſzerint eſmerűc es neuezzűc, az az, ha nem tudgyukis moſt miczodas az Matth: 3.
Atya, az Fiu, es az ſzent Lelec, Eleg az, hogy mindent az Iſtentűl az ô ſzent Fia ne- Ioan: 14.
uebe kériűnc, ſzent Lelketis, Erre inte Chriſtus wrunc Philepetis, monduan: à ki lât
engem, lattya az en Atyamotis, Es mond: Valamit az en Atyamtul kértec en neuem-
be, meg adgya. Eleg azert czac neuezned mind az Atyat, mind az Fiut, mind à ſzent
Lelket, à mint az wy Tőruenybe tanîtot Chriſtus wrunc. De ſzollyunc az ô Tőr-
uenî iſmeretiről is.

O Tőruenbe noha vgy tettzic mint ha czac az Atya neueztetet volna egy Iſteñec: De ez attul tettzic, hogy ackor illy nîluan magat ki nem ielentette volt, mert à Chri- O Tőruenbennis
ſtus iſmerete czac peldakba arnyekoztatot, De azert az ęrtelmes hiuec ackoris ſaldî- iſmertetet mind
tottac, à mint Dauid illy nîluan ſzolt rola: Pſal: 110. Monda az Iehoua Iſten, az Ie- à harom ſzömely
houa Iſtennec, Auagy: Monda az VVR az en wramnac. Danielis az VVR neuebe
imatkozot, mikor igy ſzol: VVram te magadért es à te Templomodert, à hol à te ne- Dan: 9.
ued ſegitſegűl hiyttuc, ſies halgas meg, es legy kegyelmes mi nekűnc. Es Abraham Exod: 25. 26.
regennis őruendőzőtt rayta, Ioant 8. Es bizonnyal Moyſeſis ęrtette mire valoc az ô
altala ki adatot peldazatoc, à mint neki Iſten megis magyarazta az hegyen, kiről az Matth: 17.
VVR Chriſtuſis ſzola vele à meg ieleneskortis. Mondom azert noha illy nîluan ſem
neueztec, ſem iſmertec regen mint az wy Tőruenbe, De azert az peldazatoc alat ſaldî-
tottac es kakuczkaltac, A mint Moyſeſis czac az hatat nézhete Iſtennec, nem az or- Exod: 33.
tzaiat az ô Tőruenbe, mert az wy Teſtamentomra halaztotta volt Iſten, hogy nîl- Exod: 34.
uabban az ô ſzent Fia ſzolna az ô iſmeretiről, Azert Moyſes ortzaiatis be fedezi va-
la, mikor az Iſtennec Tőruenyeről ſzolna, ielentuen, hogy fedel alatt volnanac még Ioan: 1.
ackor mindenec. A mint ſzent Ianos mondgya: az Tőrueny Moyſes altal adatot, az
kedw es az igaſſag az Ieſus Chriſtus altal lőn, Es iſmet: az Iſtent ſenki nem latta, ha-
nem az Atyanac Fia, es ô mondta meg mi nekűnc, Hát még Moyſeſis nem latta vgy
mint ô maga à mi wrunc Ieſus Chriſtus, ſem tudta vgy kî mondani, noha ſaldîtotta,
melly ſaldîtasbol valamidőn az Iſtent neuezte, ottan ęrtőtte hogy az az Iſten, Atya,
Fiu, es ſzent Lelec legyen, A mint mijs még moſtis czac egy ſzoual neuezzűc Iſten-
nec, De az ęrtelmeſec ez egy ſzoba mind az Atyat, mind az Fiut, mind à ſzent Lel-
ket ęrtic. Még az Apoſtolokis ſokaig ingyen nem tudtac kérni az Chriſtus neuebe,
à mint Chriſtus wrunc mondgya: Eddig az en Neuembe nem kértetec, ez vtan kérie
tec: Noha nîluan nem kértec, de az Templomnac es az aldozatnac peldazattya alatt
vgyan kértec azert, czac hogy igen homalyoſon ęrtettec ackor, kit az VVR bekeuel Ioan: 16.
el ſzenuedet bennec, es varta az ki nîlatkozaſnac ideiet, à mint halalatis, Luc: 9. es
ſzine valtozaſatis, Matth: 17. meg hatta hogy ſenkinec addig ne mondanac, míg
fel tamadna, Kinec halalakort az el fedezô Vitorlais kettő ſzakada az Templomba.
Mikor azert meg tellyeſettec ſzent Leleckel, az vtan minden Iraſokban nîluan neue-
zic mind az, Atyat, mind az Fiut, mind az ſzent Lelket, Kiről mijs mâſſzor ſzollyunc
többet. Moſt ęrczűc eztis:

KERDES.

Az ô

KARATSON VTAN HAR mad napra.

Az VVR Chriſtuſnac

Az ô Teſtamentom, hâny keppen ſzolt az Chriſtus felôl?

℣. Harom keppen: Niha mint czac Iſtenrôl. Niha mint czac emberrôl: Niha mint kęt termezetben valorol, Iſtenrôl es emberrôl.

Harom okoſkodas.

Ennec bizonſagarol mayd ſzoloc, Elôſzer az okat ęrczûc meg, miert kel ezt tudnunc. Mert ſokan igy okoskodnac. Hogy ſem az ô, ſem az wy Tôrueny, ſohol nem emlekeznec kûlôn az Chriſtuſnac czac Iſtenſegerôl: Hanem midôn neueztetic Igenec, Iſten kepenec, fenyenec, teremtônec, ęltetônec, vilagoſitonac, mindenhatonac, 1. 2. imadandonac, es akar mi egyęb newel: Ezeket czac az ember Ieſuſra kel ęrtenûnc: Hogy Iſten ôtet tôtte volna az emberi ſzômelyben, Igeieue, az az, Predikatorra, es kepeue, es fenyeue, az az, kibe io akarattyat mint egy tûkôrbe ki ielentette volna. 3. Iſtenneis tôtte volna, az az, Iſteni meltoſagra emelte volna az ember Ieſuſt, De az elôt ô maga bizony es ôrôcke valo Iſten nem volt volna. Ez gonoſz okoskodaſoc ellen

Ket termeßetûnec miert kellet lenni à Chriſtuſnac.

ſzûkſeg bizonſagokat kereſnûnc. Elôſzer vedd iol eſzedbe, hogy nagy okokert ſzûkſeg volt ennec lenni, hogy az Iduôzitô Chriſtus, kęt termeſzetû lenne, Bizony Iſtenis, bizony emberis: Mert ô neki Iſten kôzôtt es ember kôzôtt kel vala kôzbe iaronac es bekeltetônec lenni, azert mind az kęt termeſzetekhôz hozza kellet magat ſzabni, mind Iſtenhôz, mind emberhôz. Olly hatalmaſnakis kellet lenni, hogy az pokolbeli ôrdôgôt meg birhaſſa, az bûnt, az atkot, haragot, az halalt meg birhaſſa, az igaſſagot, az io keduet, kegyelmet meg nyerheſſe, ſzent Lelket adhaſſon, mindeneket meg halgathaſſon, fel tamazthaſſon, es mind ôrôcke ęlteſſen, vgyan ſaiat es tulaydon ereiebôl, ſzinten vgy mint az Atya, à mint ezt Chriſtus wrunc ſoc helyen bizonîttya:

Ioan: 16. Hogy ô az kitûl es à honnet iôtt, oda megyen, es az mit latot az Atyatul, azonokat

Ioan: 5. czelekedi, hogy minden tiztellye az Fiut, mint az Atyat. Ez nagy dolgoc Iſtenhôz illendôc. De viſzont olly termezetûnekis kellet lenni, mint mi: Sôt mi ſaiat teſtûnnec vęrûnknec, mi atyankfianac, hogy tudna valoba raytunc eſedezni, es egyût ęrzene velûnc minden nyaualyankot, à mint lattyuc à ſzûlec mint eſedeznec termezet ſze-

Eſa: 49. rint az ô magzatyokon, Es az io atyafiakis az ô atyafiakon. Es illet hogy az ember

Rom: 5. bûneiert, ember vegye fel az atkot, az bûnteteſt, à halalt, kibôl fel tamaduan beñûnc meg igazitana, az ô igaz fizeteſe ſzerint. Ezeknec mondoc igy illet lenni, Azert immar laſſuc az bizonſagitis ezeknec.

Monduc ez elôtt, hogy mind az regi, mind az wy Teſtamentom, az Chriſtuſrol harom keppen ſzol:

Eſa: 40. Czac Iſtenſegerôl igy ſzol Eſaias: Imè az *IEHOVA ADONAI* el iô hatalomba

Czac Iſtenſegerôl. imè az ô beri ô elôtte vagyon, es az ô munkaia vele vagyon, legelteti az ô nyaiat mint az paztor, es az Baranyokat ôlbe hordozza. Ezt Chriſtus wrunc magara magyaraz za Ioan: 10. noha czac Iſten neueztetic it.

Iſmet: Imè az Iſten ô maga iô, es meg ſzabadît minket, ackor az vakoknac ſzemec

Eſa: 33. meg nîlic. Eztis Chriſtus wrunc ô magara magyarrazza, Mat: 11. Oluaſd meg Zachariaſtis, 2. es 14. Es ſoc tôb helyeket, es meg talalod hogy czac Iſtennec neueztetic ſoc helyen az Chriſtus.

Czac emberſegerôl. Czac emberſegerôl igy ſzol az Iras, Aſzonyiallat Magua meg tôri az Kigyo feiet.

Gen: 3. Gen: 28. Iſmet: Abraham az te Magodban meg aldatnac minden nemzetec, Chriſtus wrunkis: Meg lattyatoc az embernec fiat iôni az felhôkben, nagy hatalommal.

Matth: 25. Mind Iſtenſegerôl, mind emberſegerôl igy ſzol az Iras: Imè az Dauidnac tamaz-

Iſtenſegerôl es emberſegerôl. toc igaz magot, es az ô neue leſzen, *IEHOVA* Iſten mi velûnc. It Dauid fianakis neueztetic, es Iehoua Iſtennekis. Micheaſis kęt fęle ſzûleteſerôl ſzol, az Bethlehembe-

Ierem: 23. 33. liról, es az ôrôcke valorol. Laſd Ezechiaſtis Ezech: 40.

Mich: 5. Szent Pal mond: Ki noha az Atyaktol ſzûletet teſt ſzerint, de aldot Iſten mind ô-

Rom: 9. rôcke. Chriſtus wrunc ſoc helyen magat Iſten Fianac es egy ſzûlôttenec neuezi, Ioan: 3. Es mond igyis: ô maga az en Atyam ſzeret tûteket, mert tîjs ſzerettec engemet. Es hittętec hogy Iſtentûl iôttem. Az Atyatol iôttem ki, es ez vilagra iôttem. Iſmet el hagyom ez vilagot, es az Atyahoz megyec, Ioan: 16. Szent Pal mond: Az ki menybe ment, az iôtt volt alais. Eph: 4. Mind ezekben iol meg kel gondolni az Chriſtuſnac kęt termezetit, Hogy noha azon ment menybe, à ki alà iôtt menyból, De

nagy

nagy kűlőmbſeggel lett ez, az kęt termezetbe: Mert menyből czac Iſtení termezetbe iőtt, de oda mind Iſteni mind emberi termezetben ment. *Más keppen ſſalot menyből hogy nem mint fel ment.*

Azert midőn az Iras níhol vgy ſzol mint emberről, níhol mint Iſtenről, őſzue fogſald te azokat, es abbol Iſtennekís, embernekís iſmeried. Nagy alnokſag czac az egyic fęlet elő hozní, à maſikat az mellet el titkolni, Hanem à mint níhol nagy alazatoſon, níhol nagy felſegeſen ſzol az Iras felőle, míjs az ſzerint meg iſmeriűc, mind alazatoſſagaban, mind felſeges diczőſegeben. Ki noha bízony Iſten leuen, meg alazta magat, es ſzolganac abrazattyat vette magara, es azba felís feſzitetet es meg őletet, De azert azzal nem valtozot ő el, Sőt az emberſegetís azon felſegre emelte, à kíbe az előt volt őrőckeIoan: 17. Es à mint ſzent Pal mondgya: Az Ieſus Chriſtus, ma, tegnap, es mind őrőcke vgyan azon. De ezekről maſuttís ſzollyunc többet. Imeztís ier ęrczűc meg: *Mindenic reſſeeſſedẽe tarcz, es igaz ertelemmel kőneſd.* *Hebr: 13.*

Miert kel bizonnyal hinnűnc, Hogy az VVR Chriſtus őrőcke valo Iſten?

Az Chriſtuſnac őrőc Iſtenſegeről, azert tanít az Iras, hogy à meg valtôt meg iſmerűc azon Iſtennec lenní, à kí mínket teremtet, Es mint az Iſten, ſzent Fía altal teremtet volt, iſmet ő altala epít felís wyionnan, mínketís, es ez vilagotís, à melly à mi bűnűnc miat meg romlot. Ezt akaría ſzent Ianoſis ígen ſol előnkbe adní it ez Euangelíomba: Mierthogy Iſten az ő Fía altal, es az ő ereie altal teremtet, ęltet, tartís mindeneket, es kiualtkepen az emberi nemzetet az ő kepere es haſonlatoſſagara, es az ő tiſzteſſegere, es az őrőc ęletre alkotta volt ő altala, Noha vétkezet, de az vétec vtannís hozza valo ío keduet azon fianac ereie altal meg mutatna, őket ő altala kí venne az ördőgnec rabſagabol, Es nekíc őrőc ęletet adna ő altala. *Az melly fia altal Iſten teremtet, az altal akart Iſten megis valtani.*

Ezt penig nem oknekűl kel tudnunc, hogy bízony Iſten legyen az Fiuís: Mert Iſten kiuűl ſemmíbe nem kel à mi bízodalmunkat es remenſegűnket vetnűnc, hogy attűl iduőſſeget es ęletet varnanc, Igy azert hogy bízhatnanc az Chriſtusbannís, ha bízony Iſten nem volna ő, es az ęlő Iſtennec, ęlő Fía nem volna ő. *Más Iſtent az őrőc Iſten kiuűl ne gondollyunc.*

Azert ſzent Ianos arra tanít mínket, hogy míkor à Chriſtusba bízunc, ackor vgyã az valoſagos Iſtenbe bízunc, mert ő az Atyanac őrőc Igeíe, kí altal mindeneketís teremtet, es ő az Atyaual egy Iſten. Azert ackor nem ídegen Iſtent ſzerzűnc, hanem azt ímadgyuc à kí őrőcke valo Iſten volt, Mert meg vagyon mondua: Az te wradat Iſtenedet ímadgyad, es czac ő neki ſzolgally, Deut: 6. Neki ſzolgalunc azert, es ótet ímadgyuc, míkor az mí wrunc Ieſus Chriſtuſtís ímadgyuc, az mint Chriſtus wrunc mondgya: A kí nem tízteli az Fiut, nem tízteli az Atyatís, Ioan: 5. A kínęl nints az Fiu, nints annal az Atyaís, 1. Ioan: 5. *Megis.*

Mondoc, az Chriſtuſnac őrőc es bízony, es termezet ſzerint valo Iſtenſeget azert kel ío bízonyoſon meg tudnunc: Hogy midőn az ő benne valo hítet hírdettyűc, ne vęllyűc azt, míntha valamí ídegen es wyionnan lett Iſtent predíkalnanc, Hanem meg iſmeriűc, hogy az kí teremtet es ęltet mindeneket, es à kí az emberi nemzetet az ő kepere meg ekeſitette, Azon Iſten kőnyőrűlt mi raytunc, es azon oruoslot meg bennűnket, azon ſzent Fía altal à kí altal az előttís vettűnc volt mínden íokat. Es így nem ídegen ſem baluany Iſtent, hanem az ígaz es valoſagos Iſtent iſmeriűc es tíztellyűc. *Summa à Chriſtus felől.*

Azert az Ieſus Chriſtus felől tanullyuc meg, hogy ő nem czac ember, ſem ídő ſzerint lett Iſten, Hanem olly Iſten, kí az Atyaual, es az ſzent Leleckel egy, őrőcke valo, azon Iſtenſeg, egy akaratu, egy czelekedetű, es egyenlő keppen tíztelendő, Es hogy à kí teremtet, azon iduőzítís. Oetőt azert iſmeriűc meg ſzent Ianos iraſa ſzerint: hogi őrőcke valo Iſten, az Atyaual egyenlő, mindenhato, ęltető, vilagoſito, vigaztalo, es Iduőzítő. Szent Palnac iraſa ſzerint penig, őſmeriűc ótet mindeneknec őrőkeſenec, Iſten fenyenec, teremtőnec, tartonac, az bűnből ő maga altal kí tíztîtonac, az Atyanac iobiara ůlőnec, az Angyaloknal felſegesbnec, mint, kit, azokís ímadnac, ſegítſegűl hínac, Es kínec orſzaganac ſoha nem leſzen vęge. Es variuc őrőmmel hogy ez nagy felſeges draga allapatban ótet ſzínről ſzínre megís latyuc. *Ioan: 1.* *Hebr. 1.*

De mí magunkat iſmeriűc meg, hogy ő nala nekűl ſemmíc vagyunc, es ſemmiẽ lehetnenc, auagy őrőc karhozatra mennenc, Mert porbol lőttűnc, es porrais leſzűnc,

 bűnben

Az Vr Chriſtuſnac ŏrŏc Iſtenſegerŏl.

bűnben fogantattunc, es az miat ŏrdŏg rabſagaba volnanc, es ŏrŏc karhozatnac fiai.

De ŏrűllyűnc hogy ŏ benne mijs Iſten fiai lettűnc, Iſtennec ŏrŏkŏſi, es az VR Chriſtuſnac ŏrŏkŏs tarſai, es atyafiai. Kinec mind ezekbŏl legyen tűlűnkis ŏrŏcke valo tiztelleſſeg es diczŏſeg, Amen.

MIT TANVLANC.

Szolanc fŏkeppen à mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac bizon Iſtenſegerŏl.

KERDES: Hitűnknec mellyic agazattyahoz valo ez?

FELELET. Ehŏz: Hiſzec Ieſus Chriſtusban, Iſtennec Fiaban.

KERDES: Mint ęrted ezt?

FELELET: Az az, Hiſzem ŏtet az Atya Iſtennec allattyabol egyetlen egy ſzűlŏttenec lenni, es azert az Atyaual es à ſzent Leleckel egy bizony Iſtennec, Az ki idŏre felis ŏltŏzet à mi emberſegűnkben, es azban aldozat lett ęrtűnc, Es bizonnyal ŏ altala varhatunc bűnűnc boczanattyat, fel tamadaſt, es ŏrŏc ęletet.

Ez iſmeretben es benne valo bizodalomba, hogy az VVR Iſten naponkent iobbā iobban meg erŏſitſen, es ŏ altala meg tarczon az ŏrŏc ęletre, ier kŏnyŏrŏgiűnc.

De miert hogy meg mondhatatlan nagy kemennyé lett az mi elmenc, ſziuűnc az Iſteni iſmerethŏz, ſzeretethŏz, bizodalomhoz, es mindennemű iokhoz, azert keriűc ŏ felſeget, hogy ezekre vgyan fel razzon bennűnket vntalan vntalan az ŏ ſzent Lelkenec altala, ſzent Fianac erdemeiert, Hogy mint az Paztoroc, az Maria, es ſoc hiuec vgyan êdes ŏrŏmmel vettec az Angyaloc hirdeteſet az VVR Chriſtus felŏl, Mijs ŏ felŏle minden tanîtaſit az Iſten Igeienec valoba meg ęrezheſſűc, es azokbol ŏrŏmmel tiztelheſſűc, es ſzolgalhaſſuc ŏ felſeget, mind fŏldŏn, menyen, moſt es mind ŏrŏcke Amen. ☞ Imatkozzunc:

IMATSAG.

ÓRŏc felſeges Atya VVR Iſten, eleg halat nem adhatunc te neked, hogy minket annîra ſzerettel, hogy az te egyetlen egy ſzűlŏttedet mi hozzanc ala boczattad, az emberi teſtnec fel vetelere, Hogy abban magat adna valtſagul à mi bűneinkert. Keuannad mi tűlűnc, hogy az ŏ tanîtaſa ſzerint, teged, ŏtet, es az ŏ ſz. Lelket igazan meg iſmernenc, minden io tetemenîddel egyetembe. De kiczoda az, ki moſt ez nagy romlotſagban az te felſeges diczŏſegedben, es à te ſzent Fiadat az ŏ meltoſagaba, es az te ſzent Lelkedet az ŏ kazdag aiandekiban, Es mind allatodban, mind ſzŏmelyedben meg eſmerhetne? Mind az altal à menîre keuanod hogy moſt meg eſmeriűnc tegedet, az te ſzent Fiaddal, es ſzent Lelkeddel, annîra, naponkent ſegits bennűnc azban valo epűletre, Hogy az altal ittis ŏruendezheſſűnc te benned, es tizta ſziwbŏl ſzolgalhaſſunc tegedet, Es iuthaſſunc az te diczŏſeges ſzinednec latafaraiſ, Holot mind ŏrŏcke diczerheſſűc te ſzent felſegedet, es az te ſzerelmes ſzent Fiadat, es az vigaztalo ſzent Lelec VVR Iſtent,

A M E N.

VTOLSO ENEKLESROEL

Diczeretes az Gyermec ki nekűnc ſzűletec, etc.

Derec

DEREC HISTORIA AZ SZV̊LETET VVR CHRISTVSROL.

L

NEGYED Napra Karaczon vtan,

EZKORRA VALO ENEKLESRŐL.

Diczeriůc az VVR Iſtent Enec ſzoual.

ENEC.

VR Iſten veletec, Kereſztyenec etc: MAS, Chriſtus Ieſus ſzůletec etc: MAS, WR Iſtennec ſzent Fia etc: MAS, Gyermec ſzůletec Bethlehembe etc: MAS, Dauidnac varoſaba etc. Semmiből teremte az WR Iſten etc: Mi Atyanc Iſten vezerůnc etc:

Ezekből valogaſs egyet vagy kettőt.

VTOL. Ier mi keriůnc ſzent Lelket etc Iſmet: Halat adgyunc mindnyaian az WR Iſtennec, ki etc:

IMATSAGAT kereſd folio 1.

AZ EVANGELIOMROL.

EDdig valo Tanuſaginc voltanac az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac ſzůleteſeről, Es kęt fęle termezetiről: Bizony emberſegeről, es bizony Iſtenſegeről, Szoltunc az mennyei Angyaloknakis őruendetes beſzedekről, es diczeretekről az wr Chriſtus felől. Moſt az Paſztorokrol ſzollyunc: Es az mellet Hiſtoria ſzerint hallunc egy nihany nemes dolgokat, az ſzůletet VVR Ieſus Chriſtus felől. Az Paſztorokrol ezt iria ſzent Lukats, az ő Euangeliomi kőnyuenec Maſodic reſzebe.

LVC. II.

ES lőn, hogy minec vtanna az Angyaloc ő tůlőc menybe mentenec volna. Mondanac à Paſztoroc egy maſnac: Ier mennyůnc altal mind Bethlehemig, Es laſſuc meg ez dolgot, mellyet az VVR nekůnc meg ielentet, es ſietſeggel el menenec, Es talalac Mariat es Ioſephet, es az Iaſzolban fekůuő Gyermeket. Midőn kedig lattac volra, ki hirdetec az beſzedet, melly ő nekic mondatot vala az gyermec felől. Es mindnyaian àkic hallottac vala, el czudalkozanac azokon, mellyeket az paztoroc ő nekic mondottac vala.

Paztoroc hiti, lataſoc es hirdeteſec.

Maria kedig magaban tartya vala mind ez beſzedeket, es forgattya vala ſziueben. Es az Paſztoroc meg tęrenec, diczőituen es diczeruen az Iſtent, mind azokről, mellyeket hallottac es lattac vala, à mint meg mondatot vala ő nekic.

Maria figyelme teſſege.

Hala adaſoc.

RŐVID ERTELME.

EZ Euangeliomba azt iria ſzent Lukats, Hogy midőn az paſztoroc hallottac volna az Angyaloknac őruendetes beſzedeket es diczereteket, az ſzůletet VVR Chriſtus felől: Azban nem ketelkedtec volna, hanem mint Iſten kőuetinec ſzauat el hittec volna. Es miert hogy az egyic Angyal ielt adot volt nekic hol talalnác meg, abbol eſzekbe vettec, hogy Iſten azt keuannya, hogy el mennénec es latnác meg, kiből magokatis, maſtis epîtenénec, hogy az ő beſzedec által à gyermeknec ſzůleieis az Maria, es gond viſelőie az Ioſeph, erőſednènec hitekben, es meg ne botrankoznanac az ő nagy alazatos es nyomorult ſzůleteſe miat, es őkis az paztoroc ő tůlekis hallananac tőb ieles dolgokatis az gyermec felől, Es azokat laſſan laſſan, előb előb tęrieztenec es hirdetnec ő felőle egyęb nepec kőzibeis, Ez okokert inditac őket főkeppen az Angyaloc, hogy el mennenec az gyermeket meg latni,. Azert mind ezekben nagy hiuen es engedelmeſen el iartac à paztoroc. Kiknec beſzedeket ſzůz Maria

Paſztoroc hiti.

Lataſoc es hirdeteſec.

Maria figyelme teſſege.

nagy

nagy figyelmetesen halgatta, es az vtañis mind sziuebe forgatta, à mint szent Lukats iria. Kiből erősitőtte őis az ő hitit az VVR Christusban, ki, ő altala igen nyomorultul szűletetec ez vilagra. Az vtannis egyębnekis meg beszellec az paztoroc valamit hallottac az Angyaloktul ő felőle, Kikis czudalkoztac rayta. Es őc nagy őrőmmel halat adtac Istennec, illyen hozzanc valo nagy kegyelmessegeről, es őruendetes izenetiről: Hogy ő nekic es minden nepeknec iduőssegere szűletet volna az à gyermec: az ki lenne è vilagnac wra, Christusa: kiből Istenis diczőitetnec mind őrőcke: Ez földis immar bekesegben lehetne az őrdőg ellen: Es az emberekis io akarattal szolgalnanac az VVR Istennekis, egy masnakis.

Hala adasoc.

Ismeretyec Christusrol.

Ez rőuid Summaia az mai Euangeliomnac. Kibőlis mijs peldat vegyűnc à pasztoroknac hitekről: engedelmessegekről: iora valo gyorsasagokrol: az Christus szűletesenec ki hirdeteseről: es az ő Isteni diczőitesekről: Mariarolis, hogy mijs szűntelen sziuűnkbe forgassuc, valamit hallunc az VVR Christus felől.

Erről tőbbet tanulhatz à masic Postillabol.

folio 244.

INTES.

Ezt immar nem szaporitom tőb szoual: Hanem czac intec minden hiueket, hogy midőn im lattyac, hogy mind Angyaloc, mind Istenfelő iamboroc melly nagy soc munkat vettec fel, hogy iol es igen iol epűlhetnenec az VVR Christusnac igaz esmeretiben, es benne valo erős bizodalomban, à mint ezt ez vtan à Magusokrolis, Simeonrolis nîluabban meg ęrtyűc: Azert őkis erre mind eyiel, mind nappal visellyenec fő gondot, hogy az VVR Istenuel szerettessec ő magokat az ő szerelmes Fianac altala, erőssen őlelgessec őtet, es à mint Dauid Kiraly int, edesden czokolgassac őtet, minden rőttegesec ellen czac ő altala keresuen minden oraban magoknac batorsagot, es őrőcke valo vigaztalast. Mondoc mi minden hiueckel egyetembe mijs minnyaian visellyűnc szorgalmatos gondot erre. Czac é legyen rőuid tanusagunc à paztoroc felől.

Psal: 2.

Hanem immar az derec Historia szerint szoloc az szűletet VVR Christus felől az Iffiakert: Hogy azoc ęrczec meg mind szűletesetűl fogua minemű ieles dolgokat irtanac ő felőle az Negy Euangelistac. Es azokbol vegyűnkis mindnyaian szep iduősseges ęrtelmet az VVR Christus felől, szep tanusagokat es vigaztalasokat az mi hitűnknec erősitesere. Melly Historiarol itt most leg inkab vagyon alkolmatossagunc hogy szollyunc.

Historiarol.

HISTORIA AZ SZwLETET VVR CHRISTVSROL.

Fogantatasatul fogua mind emberkoraig mit irtac felőle azt ęrczec meg most az Iffiac:

Fogantatasarol immar szoltunc ez előtt Negyed Predikationkban, Es meg hallottuc, hogy szent Lelec altal fogantatot à szűz Leanzonac Marianac mehebe, kiről à Gabriel Angyal szolt volt ő neki es Iosephnec. Szűleteserőlis szoltunc ez előtt Harmadic Predikationkba, hol meg hallottuc, hogy mint ember bizony embersegben, mint mi, szűletet őis ez vilagra, de igen alazatos es nyomorult keppen, Kiről mind az altal męg az Angyalokis nagy fel magaztalassal szolanac.

Fogantatasarol.

Luc: 1.

Szűleteseről.

Luc: 2.

Kinec őrőc Istensegerőlis igen almelkodo es czuda draga dolgokat beszellenc ez el mult napokban, nem czac szent Ianosnac Euangeliomabol, hanem az tőb szent Irasbolis, Es kiualtkeppen szent Palnac tanîtasabol, Hebræ: 1. Coloss: 1.

Istensegeről.

Ioan: 1.

Ezec vtan im mostan emlekezenc az Pasztorokrol, kiknec az VVR Istennec mennyei Angyali nagy őrőmmel predikallac az VVR Christust, es az Istent Enec szoual aldac azbol. Az pasztorokis nagy őrőmmel fogadakis es mindenűt hirdettec.

Angyaloc es Pasztoroc bizonsagi.

IMMAR ezec vtan valo dolgaitis az szűletet VVR Christusnac szep renduel rőuideden vegyec eszekbe az Iffiac fő keppen.

Midőn Nyoltzad napi volna à Gyermec, kőrnyűl metelic, az az: az ő szemermes testetskeienec első bőrit el mettzic, męg az belső gyenge bőretskeietis, ki nagy kinual lett. Es neuezic Iesusnac, az az, Szabaditonac. Az vtan hittac Christusnakis, az az, Papsagra es kiralysagra kenetetnec es szenteltetnec. Erről kűlőn leszen Predikationc, az napon kit Kis karaczonnac szoktanac hiwni, kiről valo Tanusagunc felőtte nagy szűkseges lesz, à mint ackor meg hallyuc.

Kőrnyűl metelkedeseről es Neueről.

Noha

Noha penig Ieruſalem czac kęt mêl fôld vala Bethlehemhôz, De ott meg nem vala hire az VVR Chriſtus ſzûleteſenec, hanem ottis, melly nagy Iſtení titkos moddal, igen halkal halkal ielengette ki az VVR Iſten az Maguſoc altal, Es Simeon es Anna aſzony altal, ier erczûc meg, moſt rôuideden, ez vtan niluabban.

Ieruſalembe mint lett hire az Chriſtus ſzûleteſenec.

Iôuenec Ieruſalembe Maguſoc, bôlczec, pogan papoc es tanîtoc meſze fôldrôl, kic midôn ezt mondanac: Hol az Sidoknac Kiralya, à ki ſzûletet, mert lattuc az ô czillagat Nap keletben, es azert iôttûnc, hogy imadnanc ôtet. Ezt haluan Herodes, es mind az egez Varos meg haborodec, alituan hogy ellenkezô Kiraly lenne az. Azert Herodes fęltuen tôle az ô fôldi kiralyſagat, fęlteben az Prophetac iraſaban meg kereſtete, hol kellene ſzûletni, Es Micheas Prophetanal meg talalac, hogy Bethlehembe. Es Herodes oda igazituan az pogan Magus bôlczeket, inte, hogy ha meg talalnac, ad nac nekiis tudtara. De az Iſten Angyala meg ielente, hogy Herodes veſzedelmere ſzandekoznec, azert Herodeshôz nem terenec.

Meßünnen valo poganoc vgy kere ſic mint kiralyt. Matth: 2. Mich: 5.

Imè ki czudalatos keppen ielengeti ki az VVR Iſten az ô Chriſtuſat, à ki czudalatos keppen ſzûletet. Mert Ieruſalem noha czac kęt vagy mas fęl męl fôld Bethlehemhôz, es az à varos az orſzagnac feie volna, De megis az poganyokat inditтya fel az VVR Iſten, kic ſzaz męly fôldnęl (à mint aranyozzac Perſia felôl) meſzebrôl iôttec, Es azoc hirdetic az VVR Chriſtus ſzûleteſet, az Iſtennec regi valaztot nepenec, az Abraham nemzetinec, az kic kôzôtt ſzûletet. Kic minec vtanna meg talaltac, meg aſandekoztac, es meg tęrtec: ôc oztan mind az vton mentekben, mind hazaiokban, nagy meſze terieztettec, Es vęlem hogy valamit hallottac az ô ſzûleitûl, azokat mindenût beſzeltec: Kikrôl kûlôn leſzen ez vtan Predikatione. Moſt czac azert emlekezunc roloc, hogy gondolkodnanc melly czuda keppen ielentôdet ki altaloc Ieruſalembeis az Chriſtus ſzûleteſe.

Czudalatos ielenteſe az Chriſtus ßületeſenec.

Immar ſzollyunc ſzent Simeonrolis, es ſzent Anna aſzonrol, kic Ieruſalembe lakoztac, ôkis mint iſmertec meg es hirdettec ôtet. ☞ Midôn ſzûz Maria az gyermec agybol fel keluen, ô Tôrueñec ſzokaſa ſzerint negyuen napra Egyhazhoz ment volna, Bethlehembôl Ieruſalembe, Es az gyermeketis mint elſô ſzûlettet Iſtennec kel lene ſzenteltetniec, Es Iſten eleibe allatni à Ieruſalem Templomaba: Azonba az VR Iſten, ſzent Lelke altal, fel indita kęt vęn iamborokat, Simeont es Anna aſzont, hogy à gyermekrôl tennenec bizonſagot ott à Templomba: Hogy az volna az Iſtennec Chriſtuſa. Azert Simeon ôlebe veuen, mindenec hallaſara, halat ad Iſtennec, hogy holta elôtt lathatta az ô iduôzitô Chriſtuſat, ki felôl azt beſzelle ott: Hogy az à gyermec minden nepnec ſzabaditoia lenne: Az poganyoknakis meg vilagoſitoia: Es az Iſrael fiainac nagy tiztelleſſegekre lenne. De mierthogy igen czudalatos keppen fogna magat tartani, nagy alazatoſon, es az alat titkon czac halkal, es czac laſſan laſſan ielengetne ki az ô felſeges miuoltat, es Iſtení ereiet: Azert benne meg botrankozuan, vele ſokan ellenkeznenec, es azoc elis veſznenec. De az kic ôtet meg iſmeruen benne biznanac, mind azoc ôrôc ęletet nyernenec. Ki mellet az ô ſzûlôieknekis ſoc keſerûſeget kellene ſzenuedniec: Iollehet elegy ſoc fęle lelki es ôrôcke valo vigaztalaſockal. Effęle predikallaſa vtan az ſzent Simeon, imatkozuan kônyôrge Iſtennec, hogy minden aldomaſaban tartana meg az gyermeket, Es meg alduan az ſzûleketis, minden iot kere nekic. Azonkeppen az vęn Anna aſzonyis, ki az Templomhoz valo ſzolgalo volt, ſzent Lelec altal nagy ſzep vallaſokat es aldaſokat tôn mindennec hallaſara, kic az Templomba voltac. Kiknec beſzedeken Maria es Ioſeph czudalkozuan gondolkottac rola, es az ô hiteket vgy epitettec laſſan laſſan az ô iſmeretiben, es benne valo bizodalomba. Kirôl az kôuetkôzô Predikatioban tôbbet fogunc ſzolnia. Illy czudalatoſan terieztelſten egy elôbe az ô czudalatos Chriſtuſanac ſzûleteſet: az Angyaloc, az Paztoroc, az Maguſoc, Simeon es Anna aſzony altal. Kiből bizonnyal ſoc hiuec nagy ôrômet vettec: Noha az iſtenteleneket mint Herodeſt es tôbbeket, az ôrdôg meg inkab rôttentette miatta, de męg ô altalokis mind az altal az VVR Iſten czuda keppen ſzolgaltatot az ô fianac ki terieztеſeben. A mint Herodes haragiaban hogy à Maguſoc hozza nem tęrtec, meg hadgya, hogy nem tſac Bethlehemben, hanem mind az Bethlehemi tartomanban, minden apro gyermetskeket kęt eztendôc alat valokat meg

Simeonnac es Anna aßonnac vallaſoc à Chriſtuſrol.

Simeon Prophetalaſa az gyermec felôl.

Simeonnac aldaſa.

Anna aßony vallaſa.

Az gyermec ßüdolkottac rola lei czudalkoznac

Czudac ezec.

Herodes kegyetlenſege altalis meſſe teried az Chriſtus hire.

meg ölnenec, ki elött az Angyal intuen Iosephet, el vittec vala az Christuſt Ægyptom orszagaba, Ezis mondoc az Christus esmeretinec terjeztesere valo, noha az ördög es az ő tagiai gonosz vegre czelekeſznec, De az Isten azert engette, hogy annîual inkab hire lenne az ő Christusanac, midőn soc orszagokban beszellenec Herodesnec illy röttenetes ördögi gyűhősseget, hogy azert műeltette az nagy soc gyermetskeknec gyolkossagit, mert az szűletet Christuſt akarta el veztení: Ezzelis mondoc nagy meſze teriedet az VVR Christus hire. Kiből soc hiuec noha igen meg szomorottakis, latuan az ördögnec melly nagy merge volna az Christus ellen, mind az altal öruendeztekis, tuduan hogy annac az ördögnec es minden ő tagiainac, az Christus èſſęle ellenkezes altal lenne meg rontoia, kinec kezeből à hiueket kijs venne nagy hatalommal, es őket meg tartana az örőc ęletre, az kerezt es az halal alattis. De èſſęle örömec nem szem latomaſt valoc, hanem titkon es nagy hartzual elegy, Mind az altal czudalatos erős, hatalmas, es nagy hathatos az hiuekbe, A mint sokszor szem latomastis ki tetűt, midőn az hitetlenec vezten veſztec, mint Herodesis el veſze, es az ördögőkis ki űzettettec az Christus neue altal, es az hiuec tűzben, vizben, tömlőtzben meg tartattac soc ſęle alnoc szandekoc ellen, De męg az halalnakis kőzepetteis, mint szent Istuan es amaz Tolnais: Mondoc az nagy kerezt alat èrezuen es latuan az hiuec az VVR Christusnac illy nagy ereiet es győzedelmet, öruendeztec az nyomorusagbannis es męg az halalbannis. Mondom azert, hogy męg Herodes kegyetlenſege altalis az VVR Isten terjeztette az ő szent Fianac szűletesét, noha előszer igen titkon setet ęyiel, es igen szegenyűl Istalloba szűletet.

Az hiuec epűltec ęz altalis.

Ezec nemde nem nagy tsudaké, hogy illy nagy modockal terjeztetic az alazatoson szűletet Christusnac hire, az Angyaloc, à paztoroc, à Maguſoc, à Simeon, Anna aszszony, es męg Herodes altalis. Kiről lehetseges hogy soc tőb hirdeteſekis lettec, De à mint szent Ianos szol rola, soc reszet nem irtac meg az ő dolginac, A mint Ægyptomba valo soc dolgaitis nem irtac meg, hanem czac az mit akart Isten, hogy az mi epűletűnkre es szűkſegűnkre lenne, azokat elegedendő keppen mind meg irtac, De vęlic azt Ioſeph Doctor irasabol, hogy Ægytomba hat eztendeig voltac vęle, Mert Herodes halala vtan vittec ki onnet, Herodes penig hat eztendeig ęlt az gyermetskec öldőkleſec vtan. Midőn kedig Ægyptusbol ki hoztac volna az gyermec Ieſuſt, Bethlehembe nem mertec az vtannis menni az ő szűlei, Hanem az hol laktac az előtt Nazarethben, (talam ottis czac ſellyerſegben) ismet oda mentec, es ott neuekedic fel, à mint ezis meg volt prophetalua, Samſon peldaia alat, Hogy Nazarethbe linec hiuattatnec. Az Nazareth penig annît teszen mint szenteltetet, auagy viragoztatot, kibenis Istení titoc vagyon, hogy mi ő altala szenteltetnenc meg, es ő altala lennenc io illatozóc, Nazarethbennis penig minden ember czac Ioſeph fianac vélte, es azért meg az vtannis à soc czuda tetelit latuanis nem hittec benne.

Nazarethben neueltec.

Iudic: 13.

Nazareth, az az, ſzenteltetet.

Luc: 4.

Ioan: 4.

Touabba, gyermekſegebe magat mint tartotta, nem irtac arrolis: Hanem czac ez egyről vagyon emlekezet, hogy midőn tizenket eztendős koraba Ieruſalembe mentec volna à szűlec à Paſcha űnnepere, ott à Templomba el marad tűlőc, Es harmad napig bőlczen kerdezkedettis, feleltis, kinis igen almelkottac az ő szűlei, Es magokban gondolkodtac è feleletiről: hogy ő neki az ő Mennyei Atya dolgaban kellene el iarni.

Tizenket eztendős koraba bölczeket tanit Ieruſalembe. Luc: 2.

De midőn harmintz eztendős korba lett volna, az vtan valo dolgaiba sokat meg irtac: Hogy Kereztelő Ianostul meg kereztelkedet: es az Eg meg nîluan, à sz. Lelec szem latomaſt Galamb kepebe rea szallot: es az Atya, mint Fiat, fel szoual aianlotta, Es az vtan à sz. Lelec altal vitetet à puztara, holot negyuē eiel nappal kisirtetet az ördögtűl, kin győzedelmetis vőtt, es ottis az Angyaloc szolgaltac neki. Midőn penig harmintz egy eſztendős volna, tanitasatis el kezdi, à mint az ő Tőruenbenis harmintz eztendő vtan kel vala à Papsagot fel veni à Chrűs peldazattyara. † Es tanîtuanyokat szerezuen leg első tsudaiatis à menyegzőbe miele, à vizből ieles izű bort teremtuē, à hazaſoknac vigaztalasara, kiknec iduősseges aldomasokrais iőt vala è vilagra, à mint à ket első hazasokrol szarmazec mind è vilagra à bűn, minden nyaualya, à halal, es à karhozat, kibe mind oruosul adatec ő Istentűl, Es hogy el rontsa az ördögnec minden tselekedetit.

Harmintz eßtendő vtan valo dolgtirol.

Kereztelkedeſeről, Matth: 3.

Matth: 4.

Papi tiztit harmintz eßtendő vtan kezdette mint az ő Tőruenbeliec. Nű: 4.

† Tanituani es első czudai. Io. 2.

Ezeket mondam Historia szerint à szűletet VVR Christusnac dolgairol. kinec soc egyęb czuda teteliről: soc fęle draga predikatioiről, az bűnősőc kőzt vàlo edes daykal-

1. Ioan: 3.

Soc tőb dolgairol rővid Summa.

koda-

kodaſirol: ſoc fęle ellenkezeſiről: kíny ſzenuedeſeről: halalarol: fel tamadaſarol: menybe meneſeről: Iſten iobiara űleſeről: ſzent Leleknec el küldeſeről az Apoſtolokra es ſoc hiuekre: az ő Euangelíomanac ki teriezteſeről: annac ſoc fęle hankodaſarol: à Chriſtuſnac az Iteletre valo el iőueſeről: Es az hitetleneknec el karhoztataſokrol: es az hiueknec őrőc ęletyekről maſut ſzollyunc, Mely dolgokrolís el vadnac rendeltetuē igen nemeſen egez eztendő altal, ſoc ſzep tanuſagoc. Azert mindenikről az ő ideieben es az ő helyekben ſzollyunc. Moſt laſſuc mi haſzna tudni à Chriſtus dolgainac czac illy Hiſtoriaitis.

Haſzna az Chriſtus Hiſtoria tudaſanac.

Az Chriſtuſrol valo Hiſtoriac ſoc ieles dolgokra haſznalnac, kinec Hiſtoriaia minden egyęb Hiſtoriakat fellyűl halad. Mert noha ſoc ſzep dolgokra tanîtnac egyęb Hiſtoriakis: kic, hol io erkőlczre tanîtnac, iambor ęletre, io magunc viſeleſere, igaz, iozan, tiſzta ęletre: hol vigaztalnac, batorîtnac, es ſzoktatnac minden haboruinkat be keſeguel tűrni es io remenſegben lenni, à mint ſzent Palis tanît, hogy mindenec à mi haſznunkra irattanac meg, hogy annac tanîtaſa es vigaztalaſa altal, ęletűnket io remenſegben hordoznuc: Mellyec peldatis mutatnac, kinec kinec minemű hitíes bizodalma, minemű vallaſa es tanîtaſa, es minmű io erkőlcze es minden maga tartaſa volt kiki nyaualyaſat mint tűrte ſzenuette, Iſtē azoc altal mint, pbalta, ſzoktatta, es gyakorlotta. Es nekiket mint bűntetet, veretet, oſtorozot bűneiert. Ezekről is gyakrā ęrtekez nűnc igē ſzűkſeges es ſokra haſznos, feniteknec, io erkőltſnec es vigaztalaſnac okaert De fő keppen à Chriſtus Hiſtoriaiat, fogantataſat, ſzűleteſet, ęletet, kínyat, halalat, fel tamadaſat, menybe meneſet, tanîtaſat, pelda adaſat tudnűc, leg ſzűkſegesb: Kiből ſzep bē es niluabban tanulhattyuc meg mind azokatis, az mikre egyęb Hiſtoriac tanîtnac, Mert ezből nē tſac è vilagi io magűc tartaſat, magunc iora valo ſzoktataſat, tűreſt, es bekeſeget tanulunc: Hanem ki leg dragab, iduőſſegetis es őrőc ęletnec meg nyereſet. Mert czac egyedűl ő maga az VR Ieſus Chriſtus ſzereztetet mi nekőnc Iſtentűl, hogy ő lenne mi igaſſagunc, mi ſzentſegűnc, mi ęletűnc, mi meg valtſagunc, es mi iduőſſegűnc, mi őrőc ęletűnc, tſac ő beñe talallyuc meg bűnűnc botſanattyat, azbol valo meg tiztulaſt, tſac ő altala lehetűnc keduebe az Atyanac, tſac ő ęrte halgattatic meg az mi Imatſagunc, ő ęrte adatic tſac à ſz. Lelec, es mindē io, akar földi, akar teſti, kinec aldaſabol es pelda adaſabol, mind io erkőltſet, mind bekeſegel valo tűreſt, mind vigaztalaſt, mind batorſagot, mind io remenſeget, mind alazatoſſagot, es minden ſzűkſeges tanitſagot vehetűnc: Azert az ő dolgainac Hiſtoriait io es igen ſzűkſeg mind ket keppen tudnűc, rőuidedenis es tſac Suma ſzerintis, à mint az Apoſtoloc mindenic agazatyat be rekeztettec hitűnknec vallaſaba, Imezbe: Hiſzec egy Iſtenbe, &c.

Minden fele Hiſtoriac mire valoc?

Az Chriſtuſrol valo Hiſtoriaknac fő haßna.

1. Corinth: 1.

Az Chriſtuſrol rőuid Hiſtoria, az Hißec Iſten. Kről az ßent Iras bőven magyarazatot teßē.

De ott tſac rőuidedē vadnac, Azert à Derec ſz. Irasbol nagy niluanis mindenikről bőwen es ſoc bizonſagockal io es igen ſzűkſeg tanulnűc: Hogy amà rőuid Sumatska iobban iobbā igaz ęrtelē ſzerint erőſedgyec beñűnc, es à ſzerint bizhaſſunc ő benne, à ſzerint igaz hitből aitatosban es bizuasbā imatkozhaſſunc, ſz. Leleckelis meg tellyeſedgyűnc à tanulas es à hallas altal, es ęletűnkbeis naponkēt iobulhaſſunc, Es igy meg tartaſſunc az őrőc ęletre: Azert à Gazdác mindeñap rea ſzoktaſſac az ő czeledeket, hogy à mint az Apoſtoloktul rendeltetet hitűnknec vallaſa, azt mindeñap el mongyac, Es niha niha ęrtelmetis meg magyarazzac à hallot Predikatiokbol: x Az őreg nep kedig à ki iras oluaſo igen gyakorta az wy Teſtamentomot altal oluaſſa, hol az Negy Euangeliſta mindenic vallaſunknac Hiſtoriait ſoc ieles dolgockal elegy, ſzepen ki irtac, kiknec magyarazatit à Prophetac es az Apoſtoloc iraſibol laſſac.

A gyermeczkec rőuid agazatit à Chriſtuſrol valo vallaſnac mindennap el mondagyac.

x Az őreg nepaz Euangeliſtakotis megkalgaſſac

†Iol mielnec à Tanîtokis ha arra valo napot hetettzaka valaztananac, hogy à kőſſeg előttis el oluaſnâc akar tſac igenkent, mind az ő, mind az wy Tőruent es Teſtamentomot Kikből niha mas rendelt napon magyarazatotis teñenec. Eñekem vgy tetzic. Haket ſzazſzor mind altal oluaſnamis, mindenkor wyiab wyiab tanuſagokat, tőb tőb vigaztalaſokat es mindeñapi epűleſeket vennec belőle, à mint veſzekis mindeñap. Hiſzem hogy maſnakis igy leñe à ki ſzeretettel oluaſna auagy hallana, àz mint tudokis mind firſiakat, mind aſzonyokat, kic illyen inteſemet meg fogaduan: hogy mindeñap egy egy reſzt el oluaſnanac à Bibliabol: Es nagy epűletet vettec. Kire inditſa az VVR Iſten az ti ſziueteketis, De ęrtűnc az tanuſagokra, es laſſuc mit tanulanc.

†A Predikatoroc tißti ęrtis.

NEGYED Napra Karaczon vtan,

Derec Historia az MIT TANVLANC.

MOst czac Historiaiat beszellenc az szűletet VVR Christusnac, fogantatasatul fogua, mind harmintz egy eztendős koraig, mig első czudait mielte. De czac Summa szerint, es rőuideden szamlalanc elő azokat, az kiket irtac à negy Euangelistac. Ez előtt penig egy nihany Predikatiokban ez ünnepekben, felőle ezeket magyarazanc: Hogy az VVR Christus szent Lelektűl fogantatot à szűznec mehebe: Es mint ember bizony emberségben szűletet: De az Atya Istennec őrőcke valo Fia volt volna Istensege szerint: Es az ő őrőc Istensegere őltőzte volna fel az mi emberségünket: Es abban noha két bizony termezetű, bizony Istenis, bizony emberis, De czac egy szőmely, inkab egyesűluen az Istenseg az emberseguel, hogy nem mint az mi lelkünc az testtel, mert az vgyan el valhatatlan egy mastul. Ez feie az ő rola valo Tanusagunknac. Kiről az VVR Isten igen czudalatos bizonsagokatis tamazta, à mint he gy szűleteseis czudalatoson lőn, es olly felseges VVR leuen, igen alazatoson lőn, Azert Isten az ő szent Angyalitis alà küldе bizonsagulis, es tanitoulis hogy megis ismertetnec ki legyen ő, es megis tanitananac, miert szűletet legyen ő: Kinec hirdetesere fel indita à paztorokatis. Es czuda keppen mesze földről az Magusokatis, kic mindenec hallasara kerdezec, hol volna az Sidoknac szűletet Kiralya? Kinec hiret nagy mesze teriezte meg Herodes kegyetlenségeuelis. Azonkeppen két draga Isten felő embereckel az szent Simeonnal es szent Anna aszonnyal czuda keppen meg ismertete szent Lelke altal, Midőn negyuen napra à Ierusalembeli Templomba vittec volna meg tisztulasnac okaert, es hogy ot mint első szűletet Istennec izentelnec, Es ott igen edes szoual draga vallasokat tőn felőle à szent Simeon. Kinec magyarazattyarol ez iőuő wrnapian leszen tanusagunc, az kőuetkező Predikatioba.

Fő ertelem Christusrol.

Czudalatos bizonsagi.

INTES. Most mind ezekből fő keppen ezt iol eszűnkbe tarczuc, Hogy midőn hallyuc az Isten mely nagy szorgalmatoson es soc czudaual ielengette es hirdette ki az ő Iduőzitő Christusat, Es intetet rea mindeneket, hogy ötet meg keressec, meg esmeriec, benne hidgyenec, bizzanac, es rayta őruendezzenec, Es ezt megis fogattac ieles fő fő Isten felő emberec, Mint az paztoroc, à Magusoc, Simeon, Anna, ő maga szűz Mariais, kic sziuekben forgatuan mindeneket, à miket rola hallottac, gondolkottanac rola, Es vgy epitettec az ő romlot termezetyeket, es gyenge hiteket mindennap ő beñe, Sőt męg ő magokis à szent Angyaloc mi ęrőttünc őruendeztec rayta, es őrőmmel hirdettec nekünkis. Tahat mijs mindnyaian ezekben semmit ne restelkedgyünc, Hanem az wr Christusnac dolgait Historia szerint mind rőuideden mind bőwen mindennap halgassuc, oluassuc, szollyuc, tanitsuc, hirdessüc, es magunkat azokban epiteni igyekezuen, szűntelen kőnyőrőgiünc. Męg egy nihany szep dolgokat beszellec, de igen rőuideden, az mi wrunc Iesus Christusnac Historiaiarol.

Rőuidebben szamlald elő mire valoc à Christusnac soc kűlőmb kűlőmb dolgai?

AZ mi wrunc Iesus Christusnac Historiaia, soc kűlőmb kűlőmb dolgokat tart, kiknec mindeniknec anni bőlczesege, ereie, es haszna vagyon, kin męg az őrőc ęletnekis orszagaba czodalkozni fogunc. Mind az altal à menire Isten most ő benne epiteni akar, es rola valo akarattyat ki ielentette, im elő szamlaloc egy nihany dolgaiban, Es annac egy egy hasznatis meg mondom, noha mindenic dolganac soc fęle okai es hasznai legyenec, Kiről kerdes szerint szoloc.

KERDESEC.

K. Miczoda haszunkra szűletet? F. Hogy minket wyionnan szűlne. Io: 3.
K. Miczoda hasznunkra let emberre? F. Hogy minket Isten fiaiua tenne. Io: 1.
K. Miczoda hasznunkra fogantatot szent Lelektűl? F. Hogy minket szent Lelke altal birna.
K. Miczoda hasznunkra metelkedet kőrnyűl? F. Hogy à Tőruennec terhe alà magat kőtelezuen minden faydalminkat es terhűnket magara venne. Gal: 3. 4.

K. Mi-

K. Miczoda haſznunka ſzenteltette meg magat, Iſten eleibe aluan?
F. Hogy ő lenne elſő ſzűlőtte es elſő ſenge, ki altal meg ſzenteltetnenc, ęrőttűnc elő aluan Iſten eleibe mindenkor. Ro: 8. Col: 1.

K. Miczoda haſznunkra futot ki hazaiabol?
F. Hogy minket az el veſztet hazankba vínne, Hebræ: 11.

K. Miczoda haſznunkra lett ſzegeny?
F. Hogy minket meg kazdagítana 2. Cor: 8.

K. Miczoda haſznunkra neuekedet parazt ſzolgalatba?
F. Hogy minden munkainkat meg aldana, 1. Corínth: 15.

K. Miczoda haſznunkra kereztelkedet meg?
F. Hogy egyűt ſzűletuen mi velűnc, be oltatnanc ő bele. Roman: 6.

K. Miczoda haſznunkra keſertetet?
F. Hogy minket az mi keſertetűnkben oltalmazna Hebræ: 4.

K. Miczoda haſznunkra tanîtot?
F. Hogy az ő ſzent Atyanac akarattyat meg eſmerteſſe velűnc, 1. Ioan: 4.

K. Miczoda haſznunkra tűrte el ſoknac ſzidalmit?
F. Hogy minket bekeſeges tűreſre íntene, Matth: 11.

K. Miczoda haſznunkra alazta meg magat?
F. Hogy minketis alazatoſocka tenne, Matthæi 11.

K. Miczoda haſznunkra gyogyitot meg ſoc fęle nyaualyakat?
F. Hogy minketis minden fęle nyaualyainkba meg ſegítene. Eſa. 53.

K. Miczoda haſznunkra ſzenuedet ſoc kinokat?
F. Hogy mi minden kíntűl meg menekednenc, Eſa: 55.

K. Miczoda haſznunkra hőlt meg?
F. Hogy aldozat leuen, minket az halalnac artalmatul meg mentene, Ioan: 1.

K. Miczoda haſznunkra tamadot fel?
F. Hogy minket meg igazituan, minketis fel tamaztana, 1. Corínth: 11.

K. Miczoda haſznunkra ment menybe?
F. Hogy minketis oda vínne, Ioan: 14.

K. Miczoda haſznunkra ęl moſtis?
F. Hogy ęrőttűnc eſedezzec, es minden gondunkat víſellye, Rom: 8.

K. Miert iő az Iteletre?
F. Hogy meg mutaſſa igaſſagat ő altala valo meg igazulaſunknac, Rom: 1.

De ki győzne mind elő ſzamlalni mindenic dolganac' ſoc fęle okait es haſznait. Ezekből czac ielentem, hogy ſohol ſemmit nem ſzerzet, ſem ſzerez: ki mi nekűnkis nem czac egy egy keppen, hanem ſoc kűlőmb kűlőmb keppen nem haſznalna. Kiről ſoc helyeken egyſzeris, mâſſzoris tanullyunc.

Moſt kőnyőrőgiunc az VVR Iſtennec: Hogy az ő ſzent Fianac ennyî io teteben epîtſen fel minketis, es az ő benne valo erős bizodalom altal, tarczon meg az őrőc ęletre, Amen:

IMATSAG.

VVR Iſten mi Mennyei ſzerelmes ſzent Atyanc, Halat adunc mi te neked, az te nagy io tetedert es irgalmaſſagodert: hogy à te egyetlen egy Fidat nem kímelletted, hanem ez vílagra ſoc io aldaſoddal bodoczattad, hogy emberrè legyen, es hogy mindeneket az ő bűnőkből es az őrőc halaltul meg ſzabaditſon akartad. Kerűnc azert tegedet, vílagoſits meg az mi ſziueinketis à te ſzent Lelkednec altala, hogy az te íllyen nagy io tetedert mijs el ne feletkezzűnc, hanem tellyes ſziwel rayta őruendezuen hala adoc legyűnc, Es ezkeppen az te ſzent Fiaddal az Ieſus Chriſtuſſal, mind őrőcke ęlheſſűnc, Amen.

Elſő

KET KA-raczon kôzt valo WRNA-PIARA, alias vasarnapra.

Simeon Vallasarol az ELSOE VVRNAPIARA CHRISTVS SZVLETESE VTAN.

Az mi wrunc Iesus Christus felôl czac Negyuen napi Gyermec koraba, minemû vallast es bizonysagot tôttec: Szent Simeon es szent Anna aszony, Ieruſalem Templomaba.

ECKORRA VALO ENEKLESROL.

Dlczeriûc az VVR Istent Enec szoualis, es mondgyunc olly Eneket, kibe hirdettetic az Christusnac nagy gyôzedelme az mi ellenseginken.

ENEC: Szent Esaias igy ir Christusnac szent szûleteserôl, etc. MAS: Ier mi keriûnc szent Lelket, etc. MAS. Halat adgynnc mindnyaian az WR Istennec, etc. IMATSAGAT keresd meg folio 1.

AZ EVANGELIOMROL.

ARrol tanullyunc most, Simeon es Anna aszony minemû vallast, es bizonsagot tôttec az szûletet VVR Christus felôl, midôn az ô szûlei Ieruſalembe vittec volna à meg tiztulasra, es Isten eleibe valo allatasra, ô Tôruennec szokasa szerint. Kit irt meg szent Lukats az ô Euangeliomi kônyuenec Masodic reszebe.

LVC II.

Imè ki ieles embert tamaſst Istenbizonsagul az ô Chriſsa felôl.

SImè egy ember vala Ieruſalembe Simeon neuû, Es ez az ember igaz es Isten felô vala: varuan Israelnec vigaztalasat, Es szent Lelec vala ô benne, Es feleletet vett vala szent Lelektûl, hogy addig halalt nem latna, miglen latna az wrnac Christusat, Es szent Lelec ihlesenec altala, be iôue az Templomban.

Nagy ſerelme Simeonnac az Christushoz.

Es midôn az ô szûlei be vinnec az gyermec Iesust, hogy az Tôruennec szokasa szerint czelekednenec ereôtte, Es ôlebe vôue ôtet, es diczere az Istent, es monda:

Vallasa Simeonnac, Hogy az Christus Szabaditoia, vilagositoia, es meg diczôitôie az ô hiueinec: de rontoia az ô ellenseginec.

Most el boczatod wram az te szolgadot bekesegben, az te mondasod szerint.

Mert az en szemeim lattac az te szabaditodat.

Mellyet szerzettel minden nepeknec latasara.

Vilagossagul az poganyoknac vilagositasara, es diczôsegûl Israelnec az te nepednec.

Ertelmes czudalkodas volt ez †Amint ſûkseg volt ſennedni à Christusnac, Igy à hiueknekis, kit bekeuel tûrunc à gyôzedelemert.

Es az Atya es Annya czudalkoznac vala azokon, mellyeket ô felôle mondnac vala.

Es meg alda ôket Simeon, es monda Marianac az ô annyanac: †Imè ez vettettet Israelben sokaknac romlasara, es fel tamadasara, es iegyûl kinec ellene mondnac. Sôt az te Lelkedetis altal hattya az fegyuer, hogy soc szîuekbôl az gondolatoc meg nîlatkoztassanac.

Mas ieles ſômelyt tamazt Isten bizonsagul à Christus felôl.

Es vala egy Anna neuû Propheta aszony, Phanuel Leanya, Asernec nemzetsegebôl, Ez koros vala, es çlt vala az ô ferieuel hçt eztendeig az ô szûzesſege vtan, Es ez ôzuegy vala vgy mint nyoltuan negy eztendeig,

Ez

Ez el nem tauozic vala à Templomtul, Es szolgal vala az Istennec, bőy- *KARATSON*
teluen, es imatkozuan eyiel es nappal. Es ez azon oraban iőuen viszont *kőzt valo Va-*
vallast tőn az wrnac, es szol vala ő felőle mindeneknec, kic variac vala *saruspra,*
az valtsagot Ieruſalembe.

RŐVID ERTELME.

ARrol szol ez Euangeliom, hogy midőn szűz Maria à gyermec agybol fel keluen, Egyhazhoz ment volna: Maga tiztulasaertis: az gyermekertis: hogy ötet Isten eleibe allatnac, es Istennec szenteltetnec, mierthogy első szűlőt vala, ő Tőruennec paranczolattya szerint: Midőn mondoc ez okokert az Templomba fel mentec volna Ieruſalembe: Egy Istenfélő vęn ember Simeon, ki Ieruſalembe lakozot, szent Lelec altal intetic, hogy őis menne az Templomba, es ott meg latna az Istennec Christusat, kiről őis tenne vallast. Es az, őlebe veuen ötet, nagy halat ada Istennec, hogy ötet halala előtt lathatta, Es prophetaluan felőle azt monda: Hogy az à Gyermec Istennec szabaditoia, es vilaga lenne, Arra valo hogy ő altala az Isten meg esmerteſſec, es laſſanac nâla mint egy vilagnal: Ki meg az poganyokatis ki venne az lelki setetsegből: Es ő nagy tiztelegereis lenne az Israel fiainac. De kőzzűlőc ellene sokan felis tamadnanac, es azokat mind el rontana. Valaki kedig ötet meg esmeruen tiztelne, beczűlne, es benne hinne, azokat meg tartana az őrőc ęletre. Ezzeket haluan Maria es Ioſep, czudalkoznac es szivekbe forgattyac. Az vtan meg aldvan az gyermeket es az ő szűleit, prophetala arrolis: Marianac az gyermec mellet melly soc keserűseget kellene szenuedni: Mintha intette volna, hogy az ő draga volta ert bekeseggel tűrne mindeneket, Mert mind az altal nagy aldomasara es lelki epűletire lenne. Ezenkeppen egy igen Istenfélő vęn aszonyi allattis Anna aszony, szep vallasokat tőn vgyan ottan felőle. Kiket à szent Lelec azert iratot meg, hogy innetis erősitenűc hitűnknec vallasat, mikor ezt mondgyuc: Hiszec Ieſus Christusban, Istennec Fiaban, mi wrunkban, Es hiuen ő benne, őrőc ęletet vennenc ő altala, az mint szent Ianosis tanit, Ioan. 20.

Kiből fő Tanusagunc lesz à Simeonnac prophetalasarol: Hogy az Gyermeket Isten Szabaditoianac, Es Vilaganac: Az Poganyoknac vilagossaganac: Es Israel diczeretinec mondgya: Es hogy miatta sokan elis veſznenec: Sokan megis tartatnac. De előszer szoloc az Marianac Egyhazhoz valo meneserőlis. *Feie Tanusagunknac.*

AZ TANVSAGOKROL.

Fő keppen ket rendben lesz mostani Tanusagunc. ☞ Előszer arrol: Hogy Maria az Gyermeckel egyhazhoz ment, az ő meg tiztulasokra. ☞ Masodszor Simeon prophetalasarol az Gyermec felől. *Ket reße. 1. 2.*

AZ ELSOEROEL.

Maria az Templomba miert ment volt az gyermeckel?

BEthlehemből Ieruſalem Templomaba vitte vala Maria az gyermeket: Es ott tőn Simeon vallast rola. Kęt okaert ment vala penig oda: maganakis, az Gyermeknekis meg tiztulasara: Es hogy az gyermeket Isten eleibe allatuan, Istennec szentelne. Ezec ő Tőruenbeli peldazo dolgoc voltac, Hogy minden Annya ha fiat szűlt, negyuen napra, ha Leant, nyoltzuan napra Egyhazhoz menne, es mind magoknac, mind gyermekeknec meg tiztulasara aldoztatnanac. Kiuel Isten emlekeztetni akarta őket, hogy Adamrol es Euarol őkis bűnősőc, Es gyermekeketis azon bűnben fogantac es szűltec, De ha magoc meg alazuá Isten előtt, az ő Fianac à iőuendő Chrűsnac aldozatya altal kernec bűnőc boczanattyat, kire neztec à barmoc aldozattya, igy meg tiztulnanac, az az, Istentűl bűnőc botsanatyat nyernec, es sz. lelket szęt ęletyekre. *Maganakis, az Gyermeknekis meg tiztulasara ment Maria. Leuit: 13. Szep haßnai.*

Noha penig Maria az VVR Christust bűnekől foganta mehebe szent Lelec altal Es tiztan szűlte: De io pelda adasertis az Isten tőruenye szerint ęlt őis: Es miert hogy az VVR CHRISTVS az mi bűneinknec atkat ő rea vette, azert à bűnősőknekis minden *Tizta leuen Maria ßűleteſe, miert keres tiztuſt.*

közt valo Vasárnapra.

Simeon

minden tőruenyet fel vette ô Tőrueny szerintis, kibe tartozot Marias engedni, Es ielenteni, hogy az kit ő szűlt, Isten arra vetette ez vilag bűnet. Melly ô töruenyeket mikor beis tellyesitet volna, azvtan vęgetis tőn minden peldazo töruenyekben. Most azert à Gyermec szűlőc nem keszeritettec, hogy magoknac vagy gyermekeknec meg tiztulasara aldoztassanac, se baranyual, se gerlitzeuel, mert immar az Isten Baranya, az igaz, ęlő, es eleuen aldozat, el iőtt, es egyszer valo aldozattyaual meg tiztîtot, à mi wrunc Iesus Christus, ki halottaibol fel tamaduan menybe ment, es ott êlő es eleuen aldozatunc leuen Isten előtt, abban meg tiztulunc mind annîszor, valamenîszer az ő neuebe banatos szîwből keriűc bűnűnc botsanattyat, A mint szent Ianos tanît, mond uan: Az Iesus Christusnac vęre meg tiztit minket minden bűneinkből.

Ioan: 1. Az ô Tőrueny tiztitasa be tőlt az Christusba, es el mult.

Hebr: 10.

1. Ioan: 1.

A mostani gyermec szűlőc dolga.

Tahat à mostani gyermec szűlőc dolgoc czac ez immar: Hogy meg ismeriec mind az ő magoc, mind gyermekec bűnet, es azon bankoduan, annac boczanattyat minden nap keriec az Atyatul szent Fianac aldozattya altal, Es kerienec meg szentelő szent Leiketis, Es mint kęt Galamb ferieckel tiztassagban es szeretetben lakozzanac, gyermeket Istennec neuellyec. Touabba egessegeknec okaert az termezetis meg keuannya, es Istentűlis intetnec hogy, mig meg gyarapodnac az szűles vtan, addig hazokbol ki ne iarianac, se ne dolgolodgyanac, kibe magokat meg sertenec. Tanulasert penig es vîgaztalasert, ha az Lelki paztortis meg keresic, iol mielic. Ezt tanullyuc Marianac Egyhazhoz valo meneseből. Ki egy okaert ezert ment vala Ierusalem Templomaba: maga tiztulasara, melly ackor peldazat alat volt, es azert immar vęge lett, mindenec be tellyesseduen az VVR Christusson. Colos: 2.

Agyokbol most se siessenec fel kelni.

Hogy fiat Isten eleibe allatna es neki szentelne, Exo: 13. Num: 8.

Szęp Okai.

Mas okaert hogy az ő Fiat ki első szűlett vala, Istennec eleibe allatnac az Oltarra, es erőtte aldoztatuan, Istennec szentelnec. Ezt penig Isten meg keuanta minden első szűletett gyermektűl soc ieles okokert: Hogy az Israel fiai meg emlekeznenec arrolis, az ő első szűlőtteket melly czuda keppen tartotta meg, mikor az Ægyptombe-lieknec első szűletteket mind meg őletne egy ettzaka az verő Angyallal: Es hogy ezzel peldaznac aztis, hogy az Istennec első szűlőtte altal az VVR Christus altal meg mentene mind azokat, valakic ő benne hinnenec, es ő altala Istenhőz tęrnenec: Es hogy ezis iutatna eszekben, hogy minden szűlettec tiztatalanoc ő magokban, de Isten meg tiztulast szerzet szent Fia altal ő nekic: Es hogy minden szűlőc az ő magzatyokat Isten aiandekanac tartanac, es azert Isten tiztességere szenteltetnec es neuelnec. Illy szep okokert kel vala regen az első szűlőtteket Isten eleibe allatuan Istennec szentelni. Melly Tőrueny ala magaert nem vala kőteles az mi wrunc Iesus Christus im ez okokert: Miert hogy ő artatlan es bűnnekűl vala, es ő magabanis tizta es szent vala. Hanem miert hogy az mi bűnűnknec terhet ő magara vette, azert ada az tőrueny alais magat. Kiuel aztis ielenti, hogy ő volna az első szűlőtt, Ki Isten eleibe allana mind ez egez vilag bűneiert, hogy ő altala minden benne bizoc, Istennec első szűlőtteue, az az, valaztot fiaiua lennenec. † Ezec melly nagy melyseges draga peldazati voltac soc ieles dolgoknac, Senki eleggé nem gondolkodhatic rola. Hanem à mint lattyuc hogy Maria es az VVR Christus es minden hiuec engedelmesen szolgaltac Istennec ez fęle arnyekozo dolgokbannis, Mijs igen meg beczűllyűc, es nagy draganac tarczuc. Azonkeppen à mi Sacramentomunkatis, az Kereztseget es az wrnac Vaczoraiat, Kikbe az Istennec melyseges dolgai czelekedtetnec. De ertelmes aitatossagual ęllyűc azockal.

Szent leuen miert szentelteti magat az vr Christus, es miert all elő.

Gal: 4. Col: 1. Heb: 1. Apoc: 1. Ioan: 1.

† Ezkeppen mijs beczűllyűc à Sacramentomokat.

El mult az elő allatasnakis peldazattya.

Matth: 11.

Mostani elő allasunc.

Miert hogy penig immar egyszer elő allot az Istennec első szűletet Fia, à mi wrunc Iesus Christus, azert effęle peldazatokat tőbbe nem keuan Isten, az mint Christus wrunc tanît, hogy czac Ianos kereztsegeig tartottac minden peldazatoc. Hanem erre legyen fő gondunc, hogy magunkat mindennap elő allassuc Isten eleiben, es Istennec szenteltessűc, Az Christus altal elő aluan mindenkor bűnűnc boczanattyat bizodalmas szîwel keriűc, Es szent Leleckel meg tellyeseduen Istenesen ęllyűnc, Es magunkat mint Istennec első szűlőttit meg beczűllyűc, à mi tagainkat mindenestűl fogua Istennec aldozuan, es az ő szolgalattyara szabuan.

Rom: 12.

Im meg halluc hogy Maria az ő maga es gyermeke meg Tiztulasaert, es az gyermeknec Isten eleiben valo Allatasaert ment volna Ierusalem Templomaba. Es ezec mi-

re va-

re valoc voltac, mint multac el, es helyettec mit kel kőuetnűnc. Immar hallyuc meg aztis, ott Isten minemű bizonsagot tetetet Simeonnal, es Anna aszonnyal az Marianac kis gyermeke felől.

AZ MASIC TANVSAGROL.

Simeon Prophetalasarol az Gyermec felől.

Mierthogy szűkseg volt az VVR Christusnac ki ielentődni, mert tsac az ő esmereti altal szereztetet Istentűl az őrőc ęlet: Azert Isten vntalan vntalan tőb tőb czudalatos bizonsagokat tamogatot felőle. Mint elein az Angyalokat, pastorokat, Magusokat: most Simeont es Anna aszont. Ez Simeon Ierusalembe lakozot, ki igen vęn ember volt, ęletiben igen iambor es Isten fęlő, es azert hires ember volt. Kepes hogy à szent Irast, az Prophetac tanitasit, az Psalmusokat igen tanulta, kikből ęrtelmet vőtt az Christus felől, es meg ismerte hogy ideieis volna az ő el iőueſenec, Es imatkozot aitatosonis, hogy Isten immar boczatana el az ő Iduőzitőiet. Azert mierthogy igen aitatoson varta, à szent Lelec ezzel biztata, hogy vgyan ęlteben meg latna őtet, kibe ő neki igen nagy nagy őrőme es io remensege volt. Midőn azert az ő szűkei fel hoztac volna az Ierusalembeli Templomba, intetec az vęn ember à szent Lelektűl, hogy ballagna oda, es ott immar meg latna az VVR Christust. Es oda menuen: Nagy Istení czudalatos ielenesből hogy meg ismerte es latta volna, kéri az szűleket, adnac ólebe. Azoc ingyen nem véltec miert keuanta. Es ő meg tellyeseduen szent Leleckel: imilly edes szoual kezde szolnia mindenec hallasara: *Esa: 53. Ioan: 17. Simeon lakozasa, ideie, elete, prophetalasa.*

VVram most el boczatod à te szolgadot bekesegben: Mert imè az en szemeim lattyac az te meg szabaditodat: Mellyet szerzettel minden nepeknec latasara: Vilagossagul az poganyoknac meg vilagositasara: Es diczőssegűl Israelnec à te nepednec. *Simeon bőlcz prophetalasa.*

Ez igec rakuac nagy Istení bőlcz ęrtelmeckel, Hogy az vęn iambor ennire meg vilagosoduan, az kis alazatos es nyomorodot gyermec felől imezeket mondana: Elő szer, hogy ő Szabadito volna, Es męg penig Istennec szabaditoia: Ertí az bűntűl, őrdőgtűl, pokoltol, az őrőc karhozattul: Es viszont meg igazító, meg szentelő, az Istení io kedwnec, az igassagnac, es az őrőc ęletnec meg adoia volna. Masodszor hogy ő vilagosito volna, męg penig Istennec meg vilagositoia, az az, ki az embereket Istennec igaz esmeretire hozna, es az Istennec akarattyaban igazgatna. Harmadszor, hogy az poganyoknakis vilagossaga lenne, Az az, à melly nepec az Israel fiai kiuűl regen soc szaz ezer setetsegben es rőttenetes teuelgesben es vndoksagokban heuertec vac modra, azokbol az vaksagokbol ez gyermec minden nemzetet ki venne, Es őket nagy fenyes vilagossagra az Isten akarattyanac ęrtelmere hozna. Negyedszer, hogy ő Israelnec, az Abraham, Isaac, Iacob fiainac nagy diczeretire valo lenne, hogy illy draga szőmely az ő rokonsagokbol szűletet ez vilagra. Kic kőzőt ez gyermec nagy soc ieles dolgokat tselekednec, kiből az ő hirec neuec ki teriedhetne ez egez vilagra, es ęrőtte bodognac mondhatnac minden nemzetec, à mint Mariais szol maga felől, *Luc:* 1. *Simeon bölcz prophetalasa. Ertelmi. Isten SZABADITOIA. Isten VILAGOSITOIA. Poganyoc VILAGOSSAGA. Israelnec DICZŐSEGE.*

Ez ęrtelemmel szola Simeon à gyermec felől, hogy ő Istennec szabaditoia, es vilagositoia, ki az poganságotis ki veñe minden vaksagokbol, Es az Israelnec nagy diczeretet szerzene. Kinec ęrtelme be foglallya mind az egez szent Irast. Mellyec, ezeket soc keppen bizonîttyac: hogy az Iesus Christus Istentűl ő magatul őrőktűl fogua rendeltetet erre: hogy czac ő altala szabadítana meg ez vilagba valo hiueket, az őrőcke valo karhozatnac kinyatul: Es wyionnan adna meg az el veszet igassagot, es őrőc ęletet: Es czac egyedűl ő altala esmerhetnűc meg az Istent, mind allattyaban, szőmelyeben, mind akarattyaba: Es czac ő venne ki ez vilagon valo el teuelyetteket az karhozatnac setetsegeből: Es czac ő altala vehetnenec igaz diczeretet, mind az Israel, mind egyęb nemzet kőzzűl valo hiuec. Kikről masut irtam bőweb magyarazatot. Most czac Summa szerint mind ez Negy igeket eszetekben tarczatoc: Hogy è Gyermec az mi wrunc Iesus Christus Istennec szabaditoia: vilagositoia: az poganyoknac vilagossaga: es Israelnec diczeretet. Es ki ki mind kőnyőrőgiőn Istennec: hogy ő altala őtetis szabaditsa meg: vilagositsa meg: mentse ki minden teuelgesből: es adgyon igazan valo diczőkedest *Summa. Esa: 52. Matth: 28. Luc: 2. Ioan. 1. Esa: 42. 49. 60. Malach: 4. Io: 8. Ier: 9. 2. Cor: 10. Az őreg Postillamnac Első reſzében olvaſd, fol: 393.*

KET KAraczon kőzt valovaſarnapra

Símeon Vallaſa az

Ezeket míkor María es Ioſeph hallottac volna az Símeontul, el czudalkozanac rayta, Es magokban gondolkoduan vigaztaltac lelkeket altala.

Maria czudalkozic.

Símeonnac tőb ßaua.

,, Es őketís meg alduan Símeon, Monda Marianac: Imè ez vetetet Iſraelbe ſokaknac ,, romlaſara, es fel tamadaſara, es iegyűl kínec ellene mondnac. Sőt az te lelkedetís al- ,, tal hattya az fegyuer, hogy ſoc ſziuekből az gondolatoc meg nílatkozzanac.

Ertelme.

Míntha mondana Símeon: Iollehet Iſten ez gyermeket ſzabadítoul es vílagoſagul adta volna, De míert hogy azt igen titkos keppen ſzerzí meg, nem emberi mód ſzerínt kűlső fenyeſseggel, hanem igen nagy alazatoſſaggal, nagy kíny ſzenuedeſſel, es halallal, azert è míat ő benne meg botrankoznac: es azoc mínd elís romolnac, es el veſznec. Melly botrankozas leg inkab leſz az Iſrael nepebe, az kí ő maganac ez vílagon wralkodo kazdag es friſ Chriſtuſt keuant es vart. Kí míert hogy ő akart tanaczot adní Iſteñec, es magat nem akatta ſzabní az Iſtennec bőlczeſeges rendelt tanaczhoz, † kínec így tettzet, hogy à mínt egy ember vetke míat, mindnyaían bűnben es halalban eſenc, azonkeppen egy embernec az ő fianac halala altal, meg igazulyunc es élyűnc, Mondoc à kic Iſtennec ílly tanaczanac engedetlenec leſznec, ezec mínd el veſznec az Iſtennec ígaz ítelettí ſzerínt, Melly fęlec igen ſokan leſznec leg inkab az Iſraelbe à Sídoſag kőzt, De víſzont vgyan az Iſrael kőzzűlís ſokan valnac, kic az ő bűnőknec terhe alat nyőguen, ío neuen veſzíc hogy Iſten az ő ſz. Fianac halala altal ſzerzet nekíc íduőſſeget, bűn boczanattyat, es őrőc ęletet. Ezec ő altala mínd fel tamadnac, Iſtennec keduebe iutnac, meg igazulnac, es mínd őrőcke ęlnec, Effęlec bodogoc. Kí mellet te nekedís María mínd egeſz ęletedben ſokat kelletíc ſzenuedned, olly kemeny faydalmockal, míntha ſoc hegyes tőrrel, auagy eles kęſſel gyakdoſnac à ſziuedet. Míntha mondana Símeon: De mierthogy ím hallod melly † draga aíankedul adatot ő mínd ez vílagnac Iſtentűl, hogy ſzabadítonc, es vílagoſítonc, iduőſſegűnc, tízteſſegűnc, es őrőc ęletűnc lenne. Azert nagy bekeuel tűry mellette mindeneket ſzerelmes leanyom María, Es ſemmínec tarczad ez vílagi haborudot, amaz nagy es vęghetetlen őrőmhőz kepeſt, es az te lelkednec ſoc fęle vígaztalaſahoz kepeſt, hogy Iſten ílly draga fiaual ſzeretet, kínec dayka ſagara valaztot, kí altal teís mínden hiueckel egyetembe győzedelmet vehetz az te bűneíden, az ördőgőn, az halalon, az atkon, az karhozaton. Mondoc èhőz kepeſt ío leanyom nagy bekeuel es ío remenſeguel tűry es ſzenuedgy mindeneket, Kíbe az VVR Iſten megís erősítſen benneteket, es legyen az ő aldomaſa raytatoc, Amen.

Maria es mínden hiuec ßenuednec az Chriſtus mellet.

† *Vigaztalaſa Marianac.*

Rom: 8.

Az haboruban tettzic meg az Chriſtuſnac hiue

Matth: 24.

Illy ęrtelemmel ſzola Símeon az ízűz Marianac, Es monda az vtan: Ez ſoc haboruſag ſzenuedes penig arra valoís leſz, hogy ſoc ſziuekből kí nílatkozzanac az gondolatoc: Az az, Ackor valíc meg mindennec az Chriſtushoz valo ſzerelme, őrőme, hití, bízodalma, míkor mellete haboruſag tamad. Bodog azert az kí vęgig meg marad ő mellette. Kíből mjs ezt tanullyuc: Hogy ſzűkſeg nekűnkís az VVR Chriſtus mellet ſoc fęle haborukat ſzenuednűnc, az ő kereztet ő vtanna vinnűnc, az ő kerezt faía alat nyőgnűnc, ſirnunc, es keſergenűnc mínt María.

Matth: 11. Bízonnyal koſtol na tudom ezt chis:

De az VVR Chriſtus vígaztal bennűnc, hogy az ő terhe kőnyű, es az ő Igaía győ nyőrűſeges volna, Mert az ő ſzent Lelke meg ęreztetne velűnc, hogy mindenec ſonkra valoc volnanac, alazatoſſagunkra, Iſteni fęlelműnkre, gyakrabban valo kőnyőrgeſűnkre, ſambor ęletűnkre, Iſtennec es fele baratunknac ſzerelmere, Sőt męg az halalís czac vtunc lenne az őrőc ęletre, azert hogy mínd azokon győzedelmet vennenc az mí wrunc Ieſus Chriſtus altal.

Nem olly azert az Chriſtus mellet valo ſzenuedes mínt ez vílagí, kíbe az ember vgyan meg ragía magat, Hanem elegy nagy ſoc lelkí es őrőcke valo vígaztalaſockal, azoc kőzt ęrezuen, hogy az Iſten ſzent Fiaert meg kegyelmezet, bűneínket meg boczattya, es vęghetetlen díczőſegre, bodogſagra, es őrőmre fel tamazt bennűnc. Kit engedgyen ő ſzent felſege mindnyaíunknac Amén.

MIT TANVLANC,

Szolanc hogy María az gyermec Ieſuſſal, azert ment volt Ieruſalembe az Templomba, Hogy maganac es az gyermeknec meg tíztulaſara aldoztatna, Es őtet Iſten

eleíbe

eleibe allatna, Melly dolgoc mint arnyekoc es peldazatoc immar el multac, Sőt az VVR Christus altal be tellyesitettec, Colosſ: 2. Matth: 5.

Szolanc arrolis: Simeon szent Lelec altal mint prophetala az gyermec Iesusrol, neuezuen ötet Isten Szabaditoianac: es vilagositoianac: es az ki à poganſagotis ki venne vakſagabol: Es az Israelnec nagy diczeretire lenne.

De mierthogy ſokannis benne meg botrankoznanac, mind azoknac romlasara lenne, Sokan penig meg ismernec es beczülnec, azert azoknac fel tamadasara lenne. Ezzekről lőn rőuid tanusagunc.

KERDES: Hitünknec mellyic agazattyahoz valoc ezec?

FELELET: Mind az egez Kereztyeni vallasunkat bizonîttya es erősiti: Hogy az Iesus Christus az Atya Istennec Fia: Es tűle boczatot szabaditonc: vilagositonc: eltetőnc es Iduőzitőnc legyen.

KERDES: Mond el mind renddel hitednec vallasat?

FELELET: Hiszec egy Istenben, menynec főldnec teremtőieben. Es Iesus Christusban Istennec Fiaban, mi wrunkban: ki fogantatec szent Lelektűl: Szűletec szűz Mariatűl: kint szenuede Poncius Pilatostul: Meg feszitetec: meg hala: es el temettetec: Szalla pokolra: Harmad napon halottaibol fel tamada: Fel mene Menyegben: űl az mindenhato Atya Istennec iobiara. Onnan leszen iőuendő itelni eleueneket, es holtakat.

Hiszec à szent Lelekbeis: Egy kőzőnseges Kereztyen Annya szent Egy hazat Szenteknec egyesseget. Bunűnknec meg boczanattyat. Testünknec fel tamadasat. Es az őrőc eletet. Mind ezeket erősiti à Simeon tanîtasa, ha iol rea figyelmesz. Midőn az VVR Christust Isten Szabaditoianac, es vilagositoianac valla.

KERDES: Hitünknec vallasa kiuűl tanulhatunké inet egyebet?

FELELET: Simeonnac es Anna aszonnac, es Marianac io erkőlczökből wy eletetis tanullyunc, az tiz paranczolat szerint, Hogy mint Simeon igazan, nem hamissan kereste kenyeret, es szűntelen tanult es imatkozot: Es mint Anna asszonnis az Egyhazi nepeknec szolgalt, es ő magat bőytőlesben es imatkozasban, es tanulasban tartotta: Es mint Maria, nagy soc haboruit bekeuel es io remenseguel szenuedte az VVR Christus mellet: mijs ezenkeppen igyekezzűnc czelekedni, Istentűl szent Lelket keruen segitsegűl szent Fianac altala. Kiert mostis ier könyőrőgiűnc.

IMATSAG.

VVR Isten mi Mennyei szent Atyanc, ki à te Fiadat mi nekűnc Szabaditoul adtad es keszitetted, hogy ő legyen az poganyoknac vilagossagoc, es à Sidoknac, es immar minden hiueknec diczősegec: Kerűnc tegedet vilagosits meg à mi sziuűnketis, mint à Simeonêt es Anna aszonyet, hogy mijs az te mi hozzanc valo Atyai io akaratodat ő benne meg esmerhessűc, es ötet à mi bűnűnc es az őrdög ellen szabaditonknac valhassuc. Kiert ő benne sziuűnc szerint őruendezhessűnc, teged diczerhessűnc, es ő altala az őrőc bodogsagot vehessűc, Amen.

Mi Atyanc, ki vagy mennyekben, &c.

VTOLSO ENEC. Adgyunc halat mindnyaian az Atya IVR Istennec. etc. Auagy Simeon Eneket keresd meg ezen Könywbe.

ERCZ MEG ESZT:

Ide fel nihol az vtolso Enekekről nem emlekeztűnc: Te azert valogas az VVR szűleteſe ünneperől ezekből Ier mindnyaian őrüllyűnc: Auagy: Diczeretes az gyermec: Auagy: Ez nap nekűnc diczeretes &c.

Intes, Dellyesti Tanusagrà.

Ha mas Postillad nints, ezent oluasd meg maſoris. Es tanuld az Chatechismustis. Ha penig vagyon nalad az őregbic Postillam, Onnet bőwen tanulhatſs. Az gyermec szűlőkről: az ő megtisztulasokrol: az ő első szűlőttőknec meg szenteleseről: Es à Simeonnac mind szent eletiről, mind draga prophetalasirol az IVR Christus felől. Az Első reszben folio 338. Es tőb helyen.

Kis Karaczonra: Wr Esztendô Napiara Elsô Predikatio.

Az VVR Christusnac kör-
AZ VVR CHRISTVSNAC
KÔRNYÛL METELKEDESERÔL.

EZ wy eztendônknec napian szoktunc predikalni à mi Mennyei Iduôzitô Kiralyunknac kôrnyûl metelkedeserôl. Es arrol: Hogy ô Iesusnac, az az, Szabaditonac neueztetet. Melly kôruyûlmetelkedeseben boczatta ki mentûl elôszer veret, szûleteſe vtan nyoltzad nappal: Kinec vere tiztitot es szabaditot meg minket az mi bûneinkbôl, 1. Ioan: 1.

ECKORRA VALO ENEKLESROEL.

DIczeriûc az VVR Istent Enec szoualis, es mondgyunc olly Eneket, kibe adgyunc halat az VVR Istennec: hogy az ô szent Fiat êrôttônc Tôrueny es atoc alà vetette: Es azbol ô altala bennûnket ki szabaditot.

ENEC. Mi Atyunc Atya Isten, vezerûnc Fiu Isten: etc. MAS Szent Esaias igy ir Christusnac ſzent ſzûleteſeröl etc. Talalſs tôb Eneketis Wy eſztendôre valokot ezen kônyvbeis az tôb Eneſec közt:

Ier mi keriônc ſzent Lelket, etc. Halat adgyunc mindnyaian az WR Istennec etc:

IMATSAGVNC: fol: 1.

AZ EVANGELIOMROL.

EZ wy eztendônc napian szoktac az Kereztyenec predikalni az VR Christusnac Kôrnyûl metelkedeserôl: es *IESVS* neuezetirôl: Mondom à kôrnyûl metelkedeserôl, mellyben boczatta ki mentûl elôszer veret az mi meg tiztulasunkra. Mert midôn nyoltz napi kis gyermetske volna, ôis az ô Tôruennec szokasa szerint kôrnyûl metelkedet: az az, az ô firfiui testenec elsô bôre le mettzetet, es vere ki boczatatot. Es vgyan ackor Iesusnac, az az, Szabaditonac neueztetet, A mint az ô neuezetit az Isten meg izente vala az Angyaltul az ô szûleinec. Errôl szent Lukats az ô Euâgeliomi kônyuenec masodic reszeben, czac igen rôuid szoual ir, monduan:

Kôrnyûl metelkedes.
IESVS neue.

LVC: II.

MInec vtanna be tôlt volna az nyoltz nap, Hogy kôrnyûl meteltetnec az gyermec: neueztetec az ô neue Iesusnac, Mellyel neueztetet vala az Angyaltul, minec elôtte fogantatnec az ô Annyanac meheben.

RÔVID ERTELME.

EZ Euangeliomba szent Lukats azt iria meg, Hogy à mi wrunc Iesus Christus minec vtaña szûletet volna, nyoltzad napra kôrnyûl meteltetic az Abraham nemzetinec szokasok szerint, Es Iesusnac, az az, szabaditonac neueztetic az Istennec izeneti szerint. Mely kôrnyûlmetelkedesbe ônte ki leg elôszet vere, Es az lôn elsô dolga, kiuel magat Tôrueny es atoc ala kôteleze: Es az Iesus, az az, Szabadito neuet magara vôue. Mely naptul fogua à Kereztyenekis kezdettec szamlalni esztendôiet az VVR Christusnac. Kinec immar ez mostani eztendôhôz, ezer, ôtt szaz, es nyoltzuan eztendeie vagyon.

Az Christus eztendôiet ô naptul fogua ſzamlallyuc.

Oka penig miert regennis nem az szûleteskort, hanem az kôrnyûl metelkedeskort neueztettec, Es mostisà kerezteleskort veszûnc neuet reanc, imez: Mert mind à kôrnyûl metelkedes, mind az Kereztseg, az VVR Christusban, wyionnan valo szûletesûnkre rendeltetet Istentûl. Ki bennûnket az Christus vere altal meg tiztit, meg wyit, haza es keduebe fogad, es fiaiua szûl szent Fia altal, szent Lelkenec czelekedetibôl,

Miert neueztetûnc az kôrnyûl metelkedeskort, es az kereztſegkort.

Azert

Azert meltob hogy neuetis reanc nem à bűnős ſzűleteskort, hanem az tizta es ſzent ſzűleteskort vegyűnc, Hogy arra emlekezteſſen, még czac neuűnkis, hogy immar wionnan ſzűletet ſiai vagyunc Iſtennec, ſzent Fianac altala. Igy Chriſtus wrunkis ac- *Az VVris vvj ßűleteskort ne-*
kor veſzi magara az Ieſus az az, ſzabadito neuet, mikor kőrnyűl metelkedet, kibe ő- *ueztetic Ieſuſnac*
is mint ha wyionnan ſzűletet, rayta leuen az egez vilagnac bűnenec terhe, Es azert *es ackor kezgyűc*
az ő wyionnan ſzűleteſetűl fogua, eztendeietis ſzamlallyuc, Kinec eztendeie à mint *el eßtendeietis.*
mondam immar 1580.

Melto kediġ hogy ő ſzēt felſegenec erről ſzűntelen valo halakat adgyunc, minden- *Hala ada-*
kor aldgyuc, diczeriűc, es tiztellyűc: Hogy teremtettis bennűnc, es kijs valaztot min- *ſunc ſoc ioteterőli*
den egyęb allati kőzzűl: Es hogy noha meg czalattunc az pokolbeli irigy őrdőgtűl, *es az vyionnan*
De annac hatalmabol ki vőtt ſzent Fia altal, es iſmet wyionnan ſzűlt, keduebe es ſze- *ßűleteſűnkről: es*
relmebe vőtt, tart, ęltet, oltalmaz es legeltet az ő ſzent Igeieuel, kibe ſoc keppen vi- *hogy ez napot ad-*
gaztal, batorit, hiw es keſzit bennűnc az őrőc ęletre: Es hogy ez mai wy eztendő na *ta ernűnc.*
potis engette bekeſegeſen ęrnűnc. Kibe hogy minden mennyei es földi iouaiual meg aldgya, es nagy ſokaig meg tarcza kegyelmeteket, enis keuanom es kerem ti kegyelmeteknec, ſzent Fiaert, ſzent Lelkenec altala. Kiről velem egyetembe mondgyatoc: Amen: az az, vgy legyen: Ez legyen első beſzedűnc az mai Euangeliomunknac Summaia kőzt: Immar ſzollyunc magyarazattyarolis, es Tanuſagunkrol.

Nyiluab Magyarazattya.

Mond ſzent Lukats: Minec vtanna be tőlt tőlt volna az Nyoltz nap, hogy kőrnyűl meteltetnec az Gyermec, neueztetec az ő neue Ieſuſnac, mellyel neueztetet az Angyaltul minec előtte fogantatnec az ő annyanac meheben. “
“
“

Az az, Mikor à gyermec az VVR Chriſtus, ſzűleteſe vtan, nyoltzad napi volna, az nap kőrnyűl meteltetec, es Ieſuſnac neueztetec: à mint az Angyalis meg mondta vala Marianac es Iosephnec, hogy IESVS lenne neue. *Summa.*

Itt előſzer vegyűnc ęrtelmet az nyoltz naprol, kin az VVR Chriſtuſis kőrnyűl metelkedet, Es ęrczűc meg mi dolog volt az kőrnyűl metelkedes, es mire valo. Az vtan ſzollyunc az IESVS Neueről. *Gen: 17.*

Az nyoltz napot Iſten rendelte volt ő Tőruenbe leg előſzer Abrahamnac: Hogy valamelly firfiu ő tűle ſzűletnec, es az ő maradekatul, mind azoc fel vennec magokra az kőrnyűl metelkedeſnec ielet, mihent nyoltzad napot ęrnenec. Ha kediġ azt valami okokbol gyermec korokban el mulattac, emberi korokbannis fel vehettec, męg az idegen nemzetekis. Melly kőrnyűl metelkedes kezdetet vilag teremteſe vtan 2047. eztendőuel. Kinec immar tőb ideie vagyon harom ezer eztendőnel, hogy Abraham ideieben kezdetet. De czac addig volt ideie mig Chriſtus wrunc az helyet az kerezteleſt paranczolna. A mint az VVR Chriſtus mondgya, hogy mind az egez *Matth: 11.*
ő Tőruen czac Kereztelő Ianoſig tartot.

Az kőrnyűl metelkedes penig illy dolog volt: Hogy à firfiu gyermetskenec, auagy *Miczoda à kőr-*
korosbnac ſzemermes teſtetskeienec leg első bőret le mettzettec, es męg à gyenge bő- *nyűl metelkedes.*
reczkeietis meg mettzettec, es azt kőrmőckel meg foguan ket felé vontac, mint ha meg nyuznac az gyenge teſtetskeienec à feiet, es első reſzet, Melly igen nagy faydaloműal lett, es vęrnec ki czorgaſaual, kibe az gyermetske nagy keſerueſen ſikoltot, az mint à Sidoc kőzt moſtis meg lathatni, Kit arra valo poroczkaual be hintettec, es az vtan be gyogyitottac.

Melly kőrnyűl metelkedeſt Iſten nagy okokert, Ielűl, peczetűl, bizonſagul, frigy- *Soc ßep haßna-*
nec es bekeſegnekis kőteſe alatt, es az wyionnan ſzűleteſre ezkőzűl adta volt à nagy *az kőrnyűl me-*
ſzent Aarahamnac, es minden ő nemzetenec, az Chriſtuſig, Melly Abrahamot az *telkedeſnec.*
Iſten erre valaztot volt, hogy az Iduőzitő VVR Chriſtus az ő nemzetſegeből ſzűlet- *Gen: 17. 22.*
nec ez vilagra, Es azt az nemzetet felőtte igen meg ſokaſitana, es ő maganac ſzent *Actor: 7.*
nepűl ki valaztana minden poganyoc es baluanyozoc kőzzűl. Azert mind addig mig az VVR Chriſtus ez vilagra iőne, magokat ki iedzenec kűlső keppennis az kőrnyűl metelkedeſſel, minden nepec kőzzűl. Iollehet ſzabad volt az poganoc kőzzűlis kőrnyűl metelkedni, ha az ő Iſtenekhőz az igaz ęlő Iſtenhőz tertec az ő poganſagokbol, De azoknac ſzabad akaratbol kőtelezes nekűl, à mint Nabuchodonozor, Darius,

Kis KARA czonra: IVY ESZTENDŐ Napiara Első Predikatio.

Az VVR Chriſtuſnac kör=

Cyrus, Naeman környűl metelkedes nekűl czac hittel ragazkottac az Iſten ígeretihöz, azonkeppen az Sídoc közt valo aſzoní allatokis, De az Abraham nemzetebeli firfiaknac őrőc karhozatnac kötele alatt, mindnyaioknac fel kellet venní az Iſtentűl rendeltetet ielt, peczetet, bizonſagot, es köteſt, Ezert: Hogy azt à magot kibe minden nemzetec meg aldatnanac, az ő nemzetſegekből varnac az kit Iſten maganac peczetlet, es egyebetis valamit Iſten fogadot Abrahamnac, es az ő maradekinac, mind azokat nagy bizonnyal varnac: Arrol vntalan meg emlekeznenec, abban ſemmit ne

Gen. 22.

ketelkednenec: Fő keppen mondoc erről, hogy az ő Maguaba az VVR Chriſtusban meg aldatnanac minden nemzetſegec, Es ókis az aldomaſt, az Iſten io keduet, à bűnnec boczanattyat, az fel tamadaſt, es az őrőc életet czac ő altala varnac, Iſtennec

Gen: 17.

mindenbe czac ő altala kedueskednenec. Az mellet meg emlekeznenec egyeb ígeretiről is: Hogy Abrahamnac es az ő maradekinac ezt fogatta: hogy ha ő tűle el nem ſzakadnanac, De az ő törvenyet, iteletit, es ſzerzeſit őriznec: Az Iſten őket nagy fel

Exod: 19. 1. Pet: 2. Ierem: 30. 64.

magaztalna, io hirrel, kinczes orſzagual, oltalmazo nagy feiedelmeckel, Kiralyockal, bőlts tanito Papockal, es Prophetackal meg aldana őket, Es ő nekic vgyan tulaydon Iſtenec lenne, minden nemzet közzűl őket ki valaztuan, mindenben gond viselőiec, es oltalmazoioc lenne: bűnőkert noha meg oſtorozna, de ha hozza tęrnenec, iſmet kegyelmeſen hozza fogadna: Es nem czac őket de meg az poganokatis meg al-

Peczetleſeis: kötéſeis: vyionnan valo ſzületeſnec ezközeis az környül metelkedes.

dana az Magert az VVR Chriſtuſert, az ki ő tűlőc ſzűletnec teſt ſzerint, Geneſ: 22. Mind ez nagy es ſoc ígereteket Iſten meg peczetlette raytoc, az környűl metelkedeſnec ieleuel, magat az mellet eskűueſſelis kötelezuen, hogy ő Iſtenec lenne, es őc ő nepei lennenec mind őrőcke, ha tűle el nem ſzakadnanac: De nem czac emlekezetre valo ielec volt, mondoc az környűl metelkedes, Hanem vgyan kötéſeis volt Iſtennec, kiuel magat erős keppen es meg valtozhatatlanul kötelezte, az ő ígeretinec be tellyeſitéſere, az ockal, ha az mellet ókis hittel biznanac ő benne, az ő ígereti ſzerint: Sőt vgyan olly ſzent ezközeis volt Iſtennec az környűl metelkedes, hogy az altal őket wyionnan ſzűlne, ſz: Lelkeuel meg ſzentelne, őket meg wyitana, kedueben venne ſzent Fia altal, Ha mondoc ókis azt à fiui fogatſagot meg őrzenec, es meg nem vtalnac, es el nem taſzitanac, Hanem hittel hozza ragazkodnanac, Kiről ſoc iraſoc ſzolnac. Geneſ: 17. 22. Deuteron: 34. Actor: 7.

Az mi Sacramentomunc haſßna.

Szinten ezenkeppen mais magat köti mi nekűnkis az mi kereztſeginc mellet: kibe wyionnannis ſzületűnc ſzent Fia vęre altal meg moſogatuan, es ſzent Lelkeuel meg tiztituan bennűnket, kibe bizonnyal tökeletesen megis marad, ha mijs azokba bizandunc, à miket ígert az ő ſzent peczete es iele mellet, ſzent Fia altal. Azert ha meg beczűllyűc ez vilagi feiedelműnknec egy kiczíny Vialzos peczetet, kin az ő kepe es neue meg vagyon, egy keues földi ioſzagunkert, Menîuel inkab illic meg beczűlnűnc, az ęlő VVR Iſtennec hozzanc valo nagy irgalmaſſaganac es ſoc draga ígeretinec peczetit, az Környűl metelkedeſt, es az Kereztſeget, es az VVR Vaczoraiat. Kic vntalan emlekeztetnec az Iſtennec ígeretireis, es inditnac az ígeret ſzerint valo bizodalomra, Es minec vtanna wyonnan ſzületetűnc az kereztſeg altal, immar ęltetűnkis es neuekedűnc az őrőc ęletre az VVR Vaczoraia altal, hogy naponkent epűllyűne minden mennyei ioban, mig iuthatunc azon diczőſegnec epſegere, kibe vagyon az mi wrunc Ieſus Chriſtus. Mert az Iſtennec Sacramentomi, nem czac kűlső emlekeztető ielec, hanem olly ezközijs Iſtennec, kic altal ſzent Lelkenec czelekedetiből, meg wyit, meg eleuenît, es wyionnan ſzűl az őrőc ęletre. A mint regennis az környűl metelkedeſſel arrais intettec, hogy à mint meg nyuzatot az ő Mag hozó teſteknec bőrőc es meg wyiult, igy ókis wyionnan ſzületetnenec es meg wyiulnanac az VVR Chriſtus, es az ő ſzent Lelke altal, Es az ő teſti gonoſz keuanſagokat meg metzenec, azzal ellenkeznenec, à mint ő magais az VVR Chriſtus ez vilag bűneiert meg metzetec, es vgyan megis őletec.

Ezec mondoc peldaztattakis az ſzem latomaſt valo pepeczelő czelekedeteckel. De nem tſac peldaztattac, hanem belső keppen ſz. Lelec altal megis peczeteltettec es meg ſzereztettec azokban, kic hittel ragazkottac az Iſten ígeretihöz. Ez legyen ſzoned rőuid magyarazattyarol az Euangeliomnac: De mit tanulanc, Summaiat ęrczűc meg megis.

Im meg

Im meg halluc hogy az kőrnyűl metelkedeſt Abrahamnac Iſten paranczolta volt leg előſzer az ígeretec melle, à kíket ő neki es az ő maradekinac fogadot volt. Es ſoc nemes tanuſagokert vettette volt azt ielyűl az ő teſtekre: kiből emlekeznenec arrolis, hogy ők bűnben fogantattac, es à bűn miat halalt erdemlettec: De Iſten az ígert Mag ert meg wyiulaſt ígert volna, es őrőc ęletet adna. *Summaia.*

Annac okaert ő magais Chriſtus wrunc ez Iſtentűl ſzereztetet czudalatos ielt es peczetet fel veue az ő maga teſtereis, azertis: hogy ielentene magat Abraham nemzeteből valonac az ígeret ſzerint: Es noha ő artatlan, tizta, es bűn nekűl volna, De midőn őis veret ki czorgattya, ielentene hogy ő volna az ígert Mag, kibe meg aldatnanac minden nemzetſegec, es az az aldas az ő vęre meg tiztitaſa es halala altal lenne meg: Es ielenti, hogy magat moſt ez elſő tőrueny ala vgy adna, hogy mind à tőb tőruenyetis Iſtennec fel venne, minden terheuel es atkaual egyetembe, hogy minket azoc alol ki ſzabaditana: mondom ki ſzabaditana, à mint azert veue fel az IESVS neuetis, hogy ő lenne az mi ſzabaditonc. Melly dolgai: mind az kőrnyűl metelkedeſe: mind az IESVS neuezete, az Iſtennec bőlczeſeges tanaczi ſzerint lettenec, az mint az Angyaltulis meg izente volt Ioſephnec es Mariánac, hogy az ő Neue Ieſus, az az, ſzabadito lenne. Ez legyen czac rőuideden egy előbe ęrtelműnc az magyarazatrol, De ezekről igen ſzűkſeg niluab valo ęrtelmetis vennűnc. Azert immar wyiobban laſſuc meg ez Euangeliombol valo Tanuſaginkat. *Az Chriſtus miert vette fel à kőrnyűl metelkedeſt.* *Galat. 4.*

AZ TANVSAGOKROL.

☞ Ez kettőről ſzollyunc, à Kőrnyűlmetelkedeſről, Es az IESVS Neueről. Moſt tſac à Kőrnyűl metelkedeſről ſzoloc, Maſic Predikationkba kedig az Ieſus Neueről.

SVMMATSKA.

A Kőrnyűl metelkedeſről ezeket fogiuc meg tanulni: Miczoda, es mire valo az kőrnyűl metelkedes: Es kic ęltec iol auagy gonoſzul velec: ☞ Hat időben minemű hat fęle Sacramentomoc es ſzent emlekeztető Ielec, es azoc mire valoc voltac: ☞ Főkeppen mi vęgre paranczoltatot volt az Kőrnyűl metelkedes, Es meddig tartot: ☞ Az VVR Chriſtus miert vette fel magara az kőrnyűl metelkedeſt: Miczoda haſznat vehetty űc mi moſtan: Es belől lelec ſzerint mint metelkedgyűnc kőrnyűl: Ezekről ier ſzollyunc renddel. 1. 2. 3. 4. 5.

AZ ELSOEROEL.

Miczoda, es mire valo az Kőrnyűl metelkedes?

Az Kőrnyűl metelkedes Iſtentűl ſzereztetet olly ſzent czelckedet volt, Hogy kire minden firfiui mag Abraham nemzeteből valo, lelkenec veſzedelme alatt kőteleztetnec, mindgyart nyoltzad napra ſzűleteſe vtan, az ő firfiui teſtetskeienec elſő bőret, es à belſő gyenge bűretskeietis, kőből czinalt ęles kęſſel, az Papual le metzetuen, Iolleher ſzűkſegnec koran egyebeckelis à Pap kiuűlis kőrnyűl metelhettec, Es ha ki akarta, az idegen nep kőzzűlis fel vehette, noha azoc rea nem kőteleztettec, czac hogy ſziuekből hittel ternenec az VVR Iſtenhőz, az iőuendő Chriſtuſnac ęrdeme altal. *Gen: 17. Miczoda. Ioſue 5. Exod: 4.*

Melly kőrnyűl metelkedes erre valo volt: hogy ielentene vndoc bűnős fogantatasokatis es ſzűleteſeket, hogy az ő ſzűleiekről czac azon bűn, atoc, es harag eredet reaioc: Touabba hogy az Iellel kiki mind magahoz kaptſolna az Iſteñec ígert irgalmaſſagat, io keduet, es ſzerelmet: Es raytoc bizonyos peczetis leñe, hogy ők Iſtennec keduebe vadnac, mert biznanac az ő ígeretiben es à bizodalom altal igazultatnanac tſac meg Iſten előtt, Rom: 4. Melly bizodalomnac es hitnec iele volna raytoc az Iſtentűl ſzereztetet metzes: Es az meg wyiulaſra ſzent Leleknec ezkőzi: Kiuel magokat az Iſteñec nepei kőzibeis kapczoltattac, be irattac, es oda ſzamlaltattac: Azon igyekezuen hogy az tőb hiueckel egyetemben, kiki mind kedueskednec az VVR Iſtennec, à kilső metzes mellet belőlis ſziueket ſz. Lelec altal meg metzetuen: az az, bűnőken bankoduan es magokat meg alazuan, czac az VR Chriſtus vęre ki ontaſa altal meg tiztulaſokat, meg igazulaſokat, es meg wyulaſokat varuan: Es à teſtnec minden gonoſz keuan ſagiual ellenkezuē, ſzent es wy ęletben ő magokat hordozni, es iobulni mind naprol napra igyekezuen. *Pſal: 51. Soc nemes haſznat.*

Kis KARA czonra: IV Y ESZTENDŐ Napiara Elsŏ Predikatio.

Az VVR Chriſtuſnac kŏr-

Illy meg beczŭlhetetlen draga haſznai voltac az ſzemermes teſten valo bŏretskenec le mettzeſenec, kit ſzent Pal es az egez ſzent Iras nagy bŏlts ęrtelemmel magyaraz ſoc helyen, Rom: 4. Gal: 4.5. Coloſſ: 2. Gen: 17. 22.

Kiknec haßnalt

Kiuel czac az ęrtelmes hiuec tudtac iol es igazan ęlni, Sokan penig noha teſteken hordoztac az kŭlſŏ ielt, De az kic à mellet nem tanultac az Iſten igeiet, es abbol az ŏ bŭnŏs voltokat, az bŭn ellen Iſten haragiat, az ellen az VVR Chriſtuſtul valo igereteket, az ŏ halalat, aldozattyat, es meg valtſagat, ez fęlec ſemmi haſznat nem tudtac venni.

Abrahamnac tŏtt nemes igeretec, kiknec peczete volt à metzes. Gen: 17. 22.

Sŏt ſokan voltac kiualtkeppen az poganoc kŏzzŭl, kic czufoltac es meg meuettec hogy az ſzemermes teſt meg mettzetet. De az ęrtelmeſec nem az kŭlſŏ metzeſt gondoltac czac, hanem az igereteket à kiket Iſten akart azzal meg peczetelni. Azoc imillyen felec voltac, A mint Abrahamnac fogatta volt Iſten, monduan: Az te neuedet fel magaztalom: Teged ſoc nepnec Atyaua teſzlec: A te magodat meg ſokaſitom: Annac ŏrŏkſegŭl adom à Canaan fŏldet: A te magodban az Chriſtusban minden nepec meg aldatnac: A kic tegedet aldnac, aldottac: az kic atkoznac, atkozottac leſznec: Teneked, es az te fiaidnac, leanidnac, kic te tŭled teſt ſzerintis ſzŭletnec, auagy az kic hit altal te fiaid leſznec, mind azoknac kegyelmes Iſtenec mind ŏrŏcke leſzec.

Ez igereteket ſoc helyrŏl kell ŏßue ſedegetni, Luc: 3.

Illy nagy igereteket tŏtt vala Iſten Abrahamnac, es az ŏ nemzetinec, kiket Moyſes nekic nagy bŏw ſzoual meg magyarazot, elŏ ſzamlaluan nekic, minemŭ nagy aldas lenne raytoc, ha az Iſten tŏruenyet meg ŏriznec, Deut: 28. Melly nagy igeretit Iſtennec az kic el hittec, azoc draganac tartottac az kŏrnyŭl metelkedeſt, mert az igereteknec peczete gyarant hordoztac az ŏ teſteken, bizuan az peczet mellet, hogy Iſten az ŏ kŏteſet es fogadaſat meg nem maſolna, mert ŏ maga teſtekre metzette volna ielet minden igeretinec. De à mint mondam, Ha ki czac hit nekŭl az igereteket nem tuduan, es abban nem bizuan, czac az kŭlſŏ metzeſt hordozta teſten, Annac ſemmit nem haſznalt az ŏ kŏrnyŭl metelkedeſe, Auagy ha valaki nem nezuen az altal az wr Chriſtus halalara, es az ŏ paranczolattya be tellyeſiteſere, Hanem az feiebe hordozta teſten az Iſten peczetit, mintha az altal kŏtelezne magat, hogy ŏ maga be tŏltene az Iſten tŏruenyet: Effęleknekis ſemmit nem haſznalt, Sŏt karhozattyara lett, mert kŏteles volt volna mind egy punctig be tŏltenj à Tŏruent az ŏ maga kŏtelezeſe ſzerint, miert hogy penig be nem tŏlthette, adoſſag es atoc alat maradot, Errŏl ſzĕt Pal igen bŏlczen ſzol az Galatabelieknec, Gal: 5. Mert az tayba igen ſokan voltac, kic ſoc keppen ęltec gonoſzul az ŏ Tŏruennec mind kŏrnyŭl metelkedeſeuel, mind aldozatiual, mind egyęb dolgaiual, Sokan à kŏrnyŭl metelkedeſnec czac kŭlſŏ metzeſeben biztac, hogy ŏc azzal lettec Abraham fiaiua, es Iſten hiueiue, belſŏ ęrtelem nekŭl. Nekic azt vęltec, hogy az à iel czac arra kŏtelezne ŏket, hogy ha az Iſtennec minden fęle tŏruenyet, à tiz paranczolatot, az Egyhazit, es az polgari tŏruenyeket be tŏltenec az altal iduŏzŭlnenec az Chriſtus nekŭl: Nekic az Chriſtus el iŏueſe vtan azt vęltec, hogy à Chriſtusbanis kel bizni, de azert kŏrnyŭlis kel metelkedni, es az ŏ Tŏruenyeketis meg kel ſzerzeni, Ezec ellen az Apoſtoloc mit tanitottac oluaſd meg imez helyeket Actor: 15. Gal: 3.4.5.6. Chriſtus wrunkis vgy tanit, hogy minden tŏruenyec es az kŏrnyŭlmetelkedeſis czac Ianoſig, es addig tartot mig Chriſtus wrunc az ŏ Apoſtolit ki boczatna predikalni es kereztelni. Iollehet egy ideig ackoris nemelt kŏrnyŭl meteltec, mint Pal Timotheuſt, nemelt nem, mint Tituſt, Gal: 2. Nem hogy kellet volna, de hogy à Sidoſag ki igen hozza ſzokot volt az ŏ Tŏruenhŏz, nehezen hagyhatta el egy elŏbe, es ŏket à miat nem akartac el idegiteni az Chriſtus Euangeliomatul, hanem azockal laſſan laſſan ſzoktattac az VVR Chriſtushoz 1. Corinth: 3.

Chriſtus vtanis miczŭla teuelgeſec voltac az kŏrnyŭl metelkedeſŏl.

Soc fele teuelgeſec az kŏrnyŭlmetelkedes feiŏl.

Gal: 5.

Actor: 15.

Azon kiuŭl à kic vgy keuantac volna mintha az vgyan ſzŭkſeges volna, es â nekŭl nem iduŏzŭlhetnenec, ſenkit kŏrnyŭl nem meteltec, Sŏt ſzent Pal azt hirdette, hogy valaki àhoz vgy ragazkodnec mint ha az ſzŭkſeg volna az ŏ iduŏſſegere az Chriſtus mellet, vgy az Chriſtuſis az felenec ſemmit nem haſznalna, Mert az VVR Chriſtus czac egyedŏl ŏ maga lett igaſſagunc es iduŏſſegŭnc, ki ingyen czac egyedŭl mindeneket ęppen be tŏltŏtt ęrtŭnc, Az regi kŏrnyŭl metelkedes kedig miert hogy czac mutatot az VVR Chriſtuſra, es az ŏ vęre ki ontaſara, es az ŏ be tŏltesere az tŏr-

Libera ſunt adiaphora, verum nŏ ſint fraudi Eccleſiæ Dei, aut confeßioni, aut conſcientijs piorum. Paulus grauißimè reprehendit Petrum nutantem & cum ſcandalo abutentem libertate per Chrŭm parta.

az tőruennec, Es az megis lett ő altala,azert ottan vęgeis lett mind az kőrnyűlmetelkedeſnec, mind az tőb tőruennec. Mondom azert męg regennis az iduőſſeg czac az egy Ieſus Chriſtus meg valtſagaba allot, nem az kőrnyűl metelkedesben, ſem az baranyoc aldozattyaban, mellyec czac mutattac az Chriſtuſra, Es annîban haſznaltac, az menîbe azoc altal hittel ragazkottac az VVR Chriſtuſnac aldozattyahoz. Az mint moſtis mind az Kereztſeg, mind az VVR Vaczoraia czac annîban haſznalnac, az menîbe azoc altal hittel ragazkoduncaz VVR Chriſtus aldozattyahoz, Es ő belenc oltatuan, ő altala meg wyiuluan epűlűnc, Rom: 8: *Actor: 4.*

Be tellyeſeduen azert az Chriſtus altal, az kőrnyűl metelkedes es el vęgeztetuen annac minden peldazattya,immar gonoſzul ęlnec vele à Sidoc es à Tőrőkőc,Mert az moſtani kűlſő mettzeſec mellet, nints Iſtennec ſemmi igerete az kire neznenec, Kic aztis à kire nézet az VVR Chriſtuſt meg vetettec. Azert az ő kőrnyűl metelkedeſeckel azt ielentic:hogy męg el nem iőtt,Az ki penig el iőtt, abban őc nem hinnenec, az mint vgyan nyelueckelis vallyac, Es igy meg tagaduan az igaz iduőzitő Chriſtuſt, ſemmiè lett az ő mettzeſekis, noha regen Iſtennec draga iele volt raytoc, Mert az kire nezet azt meg tagattac,Es czac az ő el iőueteleig kellet tartani. Ezeket mondam az el teuelyedet Sidokrol. De à regi ęrtelmeſec,à ſzent Atyac,Prophetac,es Apoſtoloc nagy tiztan es ſzentől ęltec vele mig annac ideie vala. *Az moſtani Sidoc es Tőrőkőc nem iol elnec az kőrnyűl metelkedeſſel.*

Io itt arrolis emlekeznűnc, Hogy az Leanzoknac ő Tőruenbe mas fele ſzent ielec volt: moſodaſoc,es aldozattyoc, kic altal őkis az Iſten nepei kőzibe ſzamlaltattac,De az kőrnyűl metelkedes czac az firfiaknac volt paranczolua, Azertis:mert az firfiac fő okai az magzatoknac, es fő keppen czac Adamrol eredet az bűn ſzarmazas ſzerint mind ez vilagra, noha Eua czalatot meg előſzer, Es az igert magnakis az Chriſtuſnac firfiunac kellet lenni, Azert ő Tőruenbe czac az firfiaknac volt paranczolua az kőrnyűl metelkedes. De az wy Tőruenyben az Kereztſeget minden embernec paranczolta az VVR Chriſtus, Matth: 28. *Az Leanzoc mas Ielel eltec. Czac firfiakra nezet az kőrnyűl metelkedes. Az Kereztſeg mindennec paranczoltatot.*

Melly kőzőtt imez draga kűlőmbſegis vagyon: Hogy az Kőrnyűlmetelkedes vęrrel lett,az kereztſeg vizzel: amaz iſzonyub,vgy mint ki mutatot az Chriſtuſnac kiny ſzenuedeſere: Imez győnyőrűſeges, vgy mint ki mutatot az Chriſtus meg tiztitaſara: amaz mint egy hadban valo keſzites, vęres nyaſat hordozot: Imez győzedelmes es feier Zaſzlot mutat *Draga kűlőmbſegec.*

Melly kőrnyűl metelkedeſſel noha mi moſt nem ęlűnc, mind az altal ſoc fęle haſznat vehettyűc, Mert mutatuan az Chriſtuſra, ő benne minketis erősit, hogy ő legyen az, az ki Abrahamnac igertetet, Mert az ő tőruenye alatt ſzűletet: Es tanît minketis,hogy bűnben fogantattac minden ſzent Atyac, es mįs: Es tanît az VVR Chriſtus io tetereis, az ki Tőrueny alatt ſzűletuen, tőrueny alais ada magat, Es êpen beis tellyeſite mindeneket, Es igy ki mente az Tőruennec minden terhe es atka alol, az mint ezt ſoc tőb pepeczeleſekis ielentettec. Int lelki kőrnyűl metelkedeſreis, hogy az kűlſő helyet mi az mi ſziuűnket kőrnyűl metelue hordozzuc: magunc meg alazuan az Chriſtusban meg wyiulnanc es az teſtnec gonoſz keuanſagit ne kőuetnenc: Az teſtetis kire Iſten ſzent Ielet vetette, ſzentſegben es tiztaſagban hordoznanc. *Moſt miczoda haßnait vegyűc.*

Ezekből meg tetzic hogy az kőrnyűl metelkedeſről valo tanuſag nagy dolog: Kiről à ſzent Irasba ſoc ſzep bizonſaginc lehetnenec. De moſt rőuideden elegedgyűnc ezeckel:Hogy ęrtyűc regen az Abraham nemzeti kőzt minemű nagy igeretit akarta Iſten erősiteni az altal, Es melly ſzep iduőſſeges dolgokra intettec ez kis mettzes altal, mind az VVR Chriſtus felől, mind ő magoc tartaſoc felől. Immar ez egy Sacramentom, ſzent Iel, es peczet mellet, emlekezzűnc mind az tőbbirőlis, az kiket Iſten adot ő Tőruenybeis, Es az wy Teſtamentombannis, Hogy ez egy mellet az tőbbirőlis vegyűnc moſt, akar czac valami kicziny ęrtelmet.

HARMADIC TANVSAGROL.

Hat időbeli Sacramentomokrol.

Minden

Kis Karaczonra: Wy Esztendő Napiara Első Predikatio.

Az VVR Chriſtuſnac kœr=

Minden Sacramentom, az az, ſzent czelekedet, es ſzent Iel kit Iſten paranczolt, az ő igereti melle valo, ki nekűl ő magokban ſemmic es haſznatalanoc volnanac. Voltac kedig kiualtkeppen Hat rendbeliec: Az eſet előtt: az eſet vtan: Adam ideiebe: Noe ideiebe: Abraham ideiében: Moyſes ideiében: es Chriſtus wrunc ideiében valoc. Kikről mind renddel ſzoloc.

Első Sacramentom: Ionac es gonoßnac tudomanyanac faia.

Még az Artatlanſagnac ideiebennis az elſő ſzűleinknec Adamnac es Euanac Iſten azt à FAT, melly ionac es gonoſznac tudaſara volt, adta volt Ielűl, es intő, es tanîto Meſterűl: Hogy az à Fa emlekeztetne az embereket, az Iſtennec io tetere, az ki őket Temtette, tartya, éltetí: es az őrőc életnec igeretíre. Es igy ackor az à FA czac iora tanîtot volna, De az eſet vtan mind iôt gonozt iutata eſzűnkbe, Azert neueztetic imar ionac es gonoſznac tudomanyu faianac. Kiből ha nem őttec volna az tilalom ſzerint, hanem vele iol éltec volna: mind àſſele fâc ollyac lettec volna mint egy Templomunc: Alaioc, es hozzaioc gyűlekezuen tanuſagnac okaert. Kikre mihent tekintettűnc volna, minden tanîtaſa Iſtennec eſzűnkbe iutot volna, egyetembe ſegituen az Iſtennec Lelke, Es belőle nagy ſoc ſzèp bőlts dolgokat tanultunc volna, A mint az vtan tanulunc azkörnyűl metelkedesből: az Aldozatokbol: az Kereztſegből: es az VVR Vaczoraiabol, Az Iſten igeie mellet, kic altal az Iſtennec ſzent Lelke czelekeſzic. De ackor nagyob eſzűnc volt volna, Es ackor Iſtenis, es az ő Angyali vgyan ſzem latomaſt hozzanc gyűlekeztec volna, es az Iſteñec ſz. Lelkeis nagyob vilagoſſagot adot volna.

Az eelő Fa, oruoſſagunc lett volna.

Volt mas Fais, Elő Fa, az Paradiczom közepin: Az, mint egy oruoſſagunc lett volna, hogy ſoha ſe betegſeg, ſe agſag reanc nem iőhetet volna, hanem mindenkor io egeſſegben es iffiuſagban lettűnc volna, minden bu, banat, es faratſag nekűl. Es végre vgyan eleuenen az Iſtennec diczőſeges orſzagaban ragattatunc volna annalis nagyob életre. Ez à Fa meg mondhatatlan gyönyörűſeges lett volna, kinec eteleből vgyã meg érzettűc volna, hogy élni fogunc mind örőcke. A mint moſtis valamit Iſten teremtet életűnkre valot, mindeniknec kedues voltat érezzűc, De az élő fanac gyűmölcze, olly edeſſeguel lett volna, kit moſt meg ſem gondolhattyunc, hanem à fel tamadas vtan iſmeg meg érezzűc à Chrűsba, à ki ſoc helyẽ élőfa gyarant aianlattatic minekűnc.

Apoc: 22.

De az vetec vtan hogy ezben ne ennenec, mert vgyis örőcke éltec volna, Iollehet mereggel elegy volt volna az romlotſag miat, mint az kinec ſzaia izi meg veſzet, még az io izűis izetlennec tettzic, Mondoc azert az vetec vtan, hogy azban ne ennenec, ki űdze az Iſten Paradiczombol őket. Ezec meg tettzenec ſzent Ianoſnakis latasibol, az ki illy élő fakat latot az Iſtennec varoſaban: Mellyec titkon mind az VVR Chriſtuſra néztec, à mint ő mi élő fanknac, mi éltető kenyerűnknec neueztetic ſoc helyen, kijs Iſtennec czudalatos tanaczabol fara feſzítetec, es ott lőn engeztelő aldozat az mi bűnűnkert, à mint az Kigyois fara mâſza, es onnet czalta meg à mi ſzűleinket, es ők is az fanac gyűmölczeben ôuen, eſenec az bűnben, atokban, es halalban. Kiről à fel tamadas vtan nîluabban fogunc nagy dolgokat értení.

Nem illic ez panaß.

Moſt czac arrol ſzolunc, hogy még á mi elſő ſzűleinknekis volt emlekeztető ielec Iſtenről, es az ő igeretiről: à meg tiltot Fa. Kiről mi bolondul ſzoktunc panaſzolkodni: Iſten miert tiltotta meg: De az Iſtennec tanacza, io es draga vala, mert azzal minden érzekenſegűnket az ő iſmeretire es tizteletire inditotta volna, egyetembe ſegitűc ſzent Lelkenec altala, Amint moſtis czelekeſzic az Kereztſegben, es az VR Vaczoraiaban, Es az előttis minden Sacramentomokban: Környűl metelkedesben: aldozatokban, es minden peldazo dolgokban. Azert ne vadollyuc az VR Iſtent, Sőt magaztallyuc az ő bőlts es io rendeleſet. Hanem vadollyuk az őrdőgőt, es à mi ſzűleinket, es mi magunkat, kikre ſzallot az romlotſag. Ez legyen ſzonc az elſő ſzent Ielről, melly volt az ſzent es artatlan életben az meg tiltot FA.

Adam ideiebe maſic ſzent Iel volt, az Barany aldozattya, es az bőrbe ualo öltőztetes. †*Gen: 4.*

Maſodic ſzent Ielec az eſet vtan, voltac az Aldozatoc, mellyec nêztec az wy igeret re, Erre: Hogy az aſzony allatnac Magua meg tőri à kigyo feiet. Ez meg tetzic † Abelnec es Caínnac aldozatyokbol. Czudalatos tűkőre vala azis az VR Chriſtuſnac, hogy Iſten Adamot es Euat Barany bőrbe öltőztette, ielentűc hogy az wr Chrűs altalfedez tetnec el rutſagoc, Gẽ: 3. Ezec mondom à Baranyoc vére ki ontaſa: halala: aldozattya: es annac bőrebe valo öltőztetes: czuda keppen nèztec az wr Chrűſra. Kiből czac az ér telmes hiuec epűltec, à hitetlenec penig ezeckelis gonoſzul éltec még Adã ideiebenis

Harma-

Harmadic ſzent Iel volt à Szouaruan az Egben, Kit adot Iſten Noenac erről, hogy tőbbe el nem veztene vízzel ez vilagot. Melly minketis tanît Iſteni félelemreis, bizodalomraís, Es arraís, hogy immar tűzzel emeztődnec meg ez vilag, melly az előtt vízzel veſzet volt. Ez mellet Noenakis volt aldozattya, Adamnac töruenye ſzerint, kikbe nezet az iővendő meg aldozando Chriſtuſra. Melly aldozatokat az vtannis mind az egez vilag ſzerte àpoganokis kővettec, de ők hitetlenűl es ektelenűl czeleked tec, Sőt az őrdőgi baluanyoc előtt mieltec, Mind az altal ők is ielentettec, hogy à Chriſtus meg aldoztatnec, Mondom Iſten ő velekis czuda keppen peldaztatta az Chriſtus aldozattyat, noha nem ęrtettec.

Gen: 9. Noe ideieben valo ſzent Iel à Szouaruan es az aldozatoc.

Negyedic ſzent Iel, kűlőn Abrahamnac es az ő nemzetinec adatot az kőrnűl metelkedes. Ez igeret melle, hogy az meg igert Mag, kibe meg aldatnanac minden nemzetec, az ő agazattyabol ſzűletnec ez vilagra, Gen: 17. 22. Melly Magęrt tőb draga igeretetis tőtt volt Iſten, mind lelki teſti aldomaſara, Kiknec mind peczete volt az Kőrnyűl metelkedes.

Abraham ideieben valo ſzent Iel, az kőrnyűl metelkedes, es aldozatoc.

OEtődic Ielec ſzamtalanoc voltac, kiket Iſten adot Moyſes altal: ſoc Egyhazi tizteleteket, aldozatokat, vęrrel, vízzel valo tiztulaſokat, az Manna, à Kőwſzikla, à fel emelt Kigyo, az Paſcha Bârány, az Kiralyoc es Papoc ſzenteleſi, őltőzeti, az Orſzag, az Templom, Mellyec nagy titkos keppen mind nęztec czac az VVR Chriſtuſnac aldozatira, es az altal valo meg tiztulaſunkra, emlekeztetuen őket az régi Ægyptombeli meg ſzabadulaſokraís, es az őrőcke valoraís, Sőt az regi ſzabadulaſokis czac peldazati voltac az őrőcke valonac.

Exod. 12. Moyſes ideieben ſoc ſzent Ielec voltac.

Hatodic es vtolſo ſzent Ielec Chriſtus wrunktul ſzereztetec az wy Teſtamentomba, Az Kereztſeg es az VVR Vaczoraia: Mellyec immar arra intnec, hogy minden ec be tellyeſettec az VVR Chriſtus altal, Az ő vęre immar ki ontatot az mi bűnűnc boczanattyara, Es ő altala mind őrőcke ęlűnc.

Ioan: 3. Chriſtus Vrunc ideiben ket ſzent Iel ſzerezteteť.

EZEKRŐL az maſic Poſtillaban tőbbet ſzoltunc: Es ittis hellyel hellyel emlekezűnc. Moſt az egyic Sacramentom az Kőrnyűl metelkedes mellet, io mind az tőbbirőlis akar czac illy rőuideden meg emlekeznűnc: hogy azokhoz kepeſt eztis iobban meg beczűllyűc, Es mindenecknec egy arant valo haſznat eſzűnkbe vegyűc: Hogy mindenic mellet meg gondollyuc, az VVR Iſtennec minemű igereti voltac: Iſtenis nekűnc mit fogadot, es mint kőtőtte magat, mijs Iſtennec wyionnan mit fogattunc, es mint kőtőttűc magunkat. Es mint az regi ęrtelmes ſzent Atyac ęltec az meg tiltot Faual: Az aldozatockal: à Szouaruannyal: az Kőrnyűl metelkedeſſel: az Paſcha Baranyal, es ſoc fęle aldozatockal: es Egyhazi moſodaſockal: Mijs vgy io ęrtelmeſen ęlyűnc az Kereztſeguel, es az Chriſtuſnac Vaczoraiaual. Hogy à mint ők mind azoc alat bűnős voltokrol emlekeztec, es azon ſziuec ſzerint bankottac, es meg emlekeztec az Chriſtus vęre meg tiztitaſarol, es czac egyedűl abban biztac, es wy ęletre ſzent Lelket kęrtec, es őrőc ęletet vartac. Mijs à mi kereztſegűnkből es az VVR Vaczoraiabol, mind bűnős voltunkrol, mind az VVR Chriſtus halalarol es fel tamadaſarol, es ő altala valo bűnűnc boczanattyarol, es az wy ęletről meg emlekezuen, erőſſen tarczuc es oltalmazzuc benne valo bizodalmunkat, kire ſzűntelen kerűnc ſzent Lelket ſegitſegűl. A mint regennis mindenic Sacramentom mellet az VVR Iſten az ő ſzent Lelketis adta azoknac, kic az ő igeretiről emlekeztec, mellyet tőtt az ſzent Ielec melle.

Egyarant valo haſznai mind az hat ſzent Ielnec.

Fő haſznai minden Sacramentomoknac.

Szent Leleknec ezközi, à Sacramentomoc.

Kiknec fő haſzna ez volt, hogy eſzekbe iutatna az VVR Iſtennec wyionnan tőtt igeretit es fogadaſat az ő ſzent Fia felől, Es à ſzerint biznanac ő benne. Kibe valaki bizot, ſoha czac egyis meg nem czalatkozot. Ki altal valaki kęrt ſzent Lelket, mindennec adatottis. Touabba minden ſzent Ielec emlekeztettec arrolis őket: Hogy ők is magokat arra kőtőleztec: hogy az Iſtent meg eſmernec, es benne biznanac, őtet tiztelnec es vallanac. Touabba nęztec á Chriſtus dolgaitis belőle, mint egy tűkőrből: kinyat, halalat, fel tamadaſat, meg tiztitaſat az bűnből. Touabba vőttec belőlec Chriſtus altal bűnőc boczanattyatis: es wy ęletre ſzent Lelket: es fel indította ſziueket hala adaſraís: Es magoc ki valaztottac az hitetlenec közzűl: Kiket Iſten az emberi nagy gyarloſagertis adot volt, hogy illy ſzem latomaſtis ezeckelis fel raznac magokat.

Soc ſzep haſznai. Rom. 5. Pſal: 30.

Innet

KIS KARA-
czo ira: Wy eſ-
tendõ Napiara
Elſõ Predikatio

Az VVR Chriſtuſnac kœr=

Innet vehed eſzedbe melly ſoc fęle haſznokert ſzerzette volt Iſten az kűlſő ſzem latomaſt valo Sacramentomokat.

Summa az hát Ielekről.

Ez legyen kőzőnſeges tanuſagunc az ő es wy Tőruenbeli ſzent Ielekről, es Sacramentomokrol. Kikről kerlec el ne feletkezzetec, hanem iuſſon eſzetekben Hat rendbeli időben minemű Ielec voltac: Adamnac vętke előtt az meg tiltot Fa: vętke vtan az aldozatoc, es Barany bőrben valo őltőzteteſec: Noe ideieben az Szouaruany, es az aldozatoc: Abraham ideieben az kőrnyűl metelkedes, es aldozatoc: Moyſes ideieben az kőrnyűl metelkedes, à Paſcha Barany, es ſoc aldozatoc: Chriſtus wrunc ő maga magat meg aldozuan, es minden regi peldakat be tőltuen, wy Teſtamentomba hagya az Kereztſeget es az ő Vaczoraiat. Kiknec fő haſznai czac az: hogy mutatnanac az VVR Ieſus Chriſtus altal valo meg ęledeſűnkre, meg wyiulaſunkra, es őrőc ęletűnkre. Ezt az kőzőnſeges ſzent Ielekről, mellyec hat rendben voltac, el ne feleits.

Immar iſmet czac az kőrnyűl metelkedeſről ſzoloc, Miert hogy ez mai Euangeliom czac az egy Sacramentomrol emlekezic. Kiről megis ęrczűc meg mire valo volt: Es Chriſtus wrunc miert vőtte magara: Es minekűnc moſt menibe haſznalnac:

HARMADIC TANVSAGROL,

Mi okaert paranczoltatot volt az Kőrnyűlmetelkedes?

AZ tőb Sacramentomoc es ſzent emlekeztető lelec kőzt meg halluc, hogy az kőrnyűl metelkedeſt leg előſzer Abrahamnac paranczolta volt Iſten. Moſt megis iobban ęrczűc meg mire valo volt az kőrnyűl metelkedes, kit az VVR Chriſtus fel vőn ő magara.

Soc haſznai az kőrnyűl metelkedeſnec.

Pſal: 15.
Rom. 5.
Deut: 18.
Deut: 10. 30.
Rom. 8.

Midőn az ő ſzemermes teſteknec eleit meg nyuzatta Iſten, azzal arrais tanîtotta őket: Hogy őc bűnben fogantattac: es az miat az halal, atoc, es karhozat alat volnanac: De az melly igert Mag ő kőzzűlőc ſzűletic, az altal mind az bűnből, mind à halalbol, atokbol es karhozatbol meg menekednenec, ha őtet halgatnac, ſzauat fogadnac es beñe biznanac, Es igy az altal bűnőc boczanattyat nyeruen meg igazulnanac, meg tiztulnanac, Iſtennec kedueben es ſzerelmeben leñenec. Kitől olly ſzent Lelketis vennenec, az ki ęleteketis meg iobitana, ſziueket kőrnyűl metelne, alazatoſagban, Iſteni felelembe, benne valo bizodalomban, io erkőltsben neuelne, es az őrőc ęletnec remenſegeben biztatna. Touabba az mettzeſſel magokat az Abraham fiai kőzibe ſzamlaltac, es az ő hitire, Iſtenben valo bizodalomra, es iambor ęletre kőtőleztec.

Az mi kereztſegűnknec haſznai.

De az kőrnyűlmetelkedeſnec vęge leuen, immar az vizbeli kereztſegűnknec moſt mijs azon haſznait veſzűc. Melly moſodas, bűnős es vndoc voltunkatis ielenti: Es az bol valo ki tiztulaſrais tanît, az VVR Chriſtuſnac ki ontatot vere altal: Es wyonnan nis ſzűl ſzent Lelkenec belső czelekedeti ſzerint: Es biztat az Iſtennec minden igeretiben, kiket tőt ſzent Fia altal, hogy az ő neueben meg halgat mindenkor: Az hitetlenec kőzzűl el valazt: Es int hogy az teſttel, az őrdőggel, es ez vilagual ne baratkozzunc, kiknec ellene mondottunc. Ezeket gyakorta eſzűnkbe tarczuc az Kereztſegről es az Kőrnyűl metelkedeſről. Immar az VVR Chriſtuſnac kőrnyűl metelkedeſeről es meg kereztelkedeſeről ſzollyunc.

NEGYEDIC TANVSAGROL.

Miert metelkedet kőrnyűl az VVR Chriſtus?

Luc. 1.

MIerthogy az kőrnyűlmetelkedes czac Chriſtuſig tartot: Es ő, ſzent Lelektűlis fogantatot: Es czac ſzűztűl bűnnekűl ſzűletet: ő magaert nem vala kőtőles az kőrnyűl metelkedeſre: Mert nem kel vala ő neki az fele peldazat, hogy bűnbe fogantatot es ſzűletet volna, es az bűnt magarol le kellene mettzeni, es azokbol meg tiztulni, es meg wyiulni, es magaert ſzenuedni es meg halni, Mondoc ő neki nem kellettec èffele peldazatoc. Hanem mind az altal egyęb ſzep okokert ſzűkſeg

1. volt ő nekijs fel venni az kőrnyűl metelkedeſt: Hogy midőn ęrtűnc bűnőſőkert ſzűletet volna, ęrtűnc Iſtennec mindenic tőruenye alais adna magat: Es az ő maga teſtenis

2. meg

meg ſzentelne az regi Atyac kőrnyűl metelkedeſet: Es abban ő magan az ő teſten 3.
tenne vęgetis: Es az vtan valo kereztſegetis fel venne ő magara, kiuel męg az poga- 4.
noknakis kel vala ęlniec, hogy mind az ket nepet egy Iſten nepeue ſzentelne, az ő maga teſtere fel veuen, mind kettőnec olly peczetit, mellyec peldaztac bűnős voltokatis, es az bűnből valo ki tiztulaſokatis, kic altal az Chriſtusban beis oltattac, es wyioñan 5.
ſzűletettec: Kiuel ielentetet hozzanc az Atyanakis nagy ſzerelme, hogy ſzent Fiat ęrtűnc tőrueny es atoc ala adna, es az VVR Chriſtuſnakis nagy ſzerelme, es at- 6.
tyahoz valo nagy engedelmeſſege, hogy az kire kőteles nem volnais, rea kőtelezne magat ęröttűnc. Touabba ſzűkſegis volt, hogy azon ielt ős fel venne magara, à kit Iſten Abrahamnac, es az ő nemzetinec adot volt: Hogy azzal meg mutatna magat Abraham nemzetiből valonac: Bizony embernec es az aldot magnac, à ki neki ígertetet: kinec tiztí ez lenne, hogy ez vilag bűneiert veret ki ontana, es meg halna. Es 7.
ſzűkſeg volt hogy minec előtte vęget tenne az ő Tőruenben, az előtt annac minden tőruenyet fel venne magara, Es azokat ő maga be tellyeſituen, vgy teñe vęget beñec: Es vgy ſzerzene wy Tőruent. Ezec mierthogy ſzűkſeges tanuſagoc, azert roloc niluabbanis ſzoloc, de czac egy derec Summaba.

Elſő es fő oka, miert metelkedet kőrnyűl az VVR Chriſtus, ez: Mert mi ęröttűnc minden tőrueny ala kőteles vala. Iſten penig az tőb tőruenyec kőzt eztis paranczolta vala, hogy minden firfiui gyermec az Abraham nemzeteből, nyoltzad napra kőrnyűl meteltetnec, Leuit: 12. Azert midőn ős Abraham nemzete volna, es az tőruen ideiekort, es annac terhe alatt ſzűletet volna, noha ő magaba artatlan, de mi kepűnkbe minden bűnnel terhelue volna, tartozec magara fel venni eztis, es à tőb tőruenyeketis: mondom imez Tőruenyeket: Mint hogy czac kőztőc ſzűletnec: ott kőrnyűlmeteltetnec: Es negyuen napra Iſten eleibe allatnec, es Iſtennec mint elſő ſzűlett ſzentel tetnec, Az űnnepnec ſzenteleſere Ieruſalembe iarna, es minden dolgat az űnnepnec meg ſzerzene: Es minden tőruenyec ſzerint az Sido nepnec magat tartana: Sőt az melly atkat Iſtennec ielentettec azoc à tőruenyec, aztis magara fel venne: Es à mint az aldozatoc peldaztac, megis aldoztatnec: Es mindeneket az bűnős emberi nemzetert be tellyeſitene. Mind ezec ala kőteles vala az VVR Chriſtus, à mint azt à kőtelt kőlſő peczettelis meg bizonîta, midőn magara fel venne az kőrnyűl metelkedeſt. Erről igy tanit ſzent Palis: Minec vtanna el iőtt az időnec be tellyeſedeſe, el küldette Iſten az ő Fiat, aſzoni allattul ſzűlettet, az tőruennec alaia vetettet, hogy azokat kic az tőrueny ala valanac vetue, meg valtana: hogy az fiui fogſagot el vennűc. Ifmet: az Chriſtus ſzolgaioc volt az kőrnyűl metelkedet nepnec, az Iſtennec igaſſaganac, az Atyaknac tőtt igeretinec erősiteſere. Az az, tartozot Iſten rendeleſe ſzerint minden tőruenyeket fel venni az kőrnyűl metelkedet Sido nepnec: hogy kőztőc be tellyeſitene az Iſtennec minden igeretit, kiket fogadot vala az Atyaknac.

Hogy Tőrueny ala aduan magat, minket aż alol ki ßabadita na.

Ő tőruenbeli dolgai Chriſtuſnac.

Gal: 4.

Rom. 15.

Nagy dolgot ielent penig à ſzent Pal, midőn aztis mondgya hogy az tőrueny ala vettetet az Chriſtus. Mert ezt akaria mondani: hogy az Chriſtus vgyan kőteles volt az Iſtennec minden paranczolatit beis tellyeſiteni, Es valamit erdemlettec az embernec kic azokat meg tőrtec, annac atkatis es ſzenuedeſet kőteles volt ő magara fel venni. Iſten tőruenye ala penig magat vetni es kőtelezni, nagy es igen kemeny dolog, olly nagy kit mi meg ſem gondolhatunc. Nagy ſulyos keppen kőtelezte azert magat ottan az VVR Chriſtus, mihent Tőruen ala vetette magat, ki nekűl ő magaba ſzabados lehetet volna: Mint pelda, midőn valaki, toluay, lopo, parazna, gyolkos, baluanyozo leuen, te, ęrötte kőtőd magad kezeſſegre, es arrol leuelet adſz, auagy vaſat, kalodaiat, tőmlőtzet magadra venned: noha magadban ſzabados volnal, de az kezeſſeg miat nagy ſolyos kőtelezesben vagy, kiről bizonſag az te leueled, auagy kalodad: Azkor penig mikor az el ſzaladuan, te, ęrte halalrais vitetetnel, meg ęrzened mi volt az te kiczíny peczetednec kőtelezeſe: Igy az kőrnyűl metelkedeſis, es minden egyeb ő Tőruennec fel vetele, iele volt, hogy az Chriſtus nagy kőtel ala vetette magat. Mellybe ő az ő igaz es tőkelletes voltaert vgyan reais tartotta magat minden tetouazas nekűl, Melly kőtelezeſnec ſulyos voltat czac egyedűl ő magais ęrzette. De mierthogy hatalma es ereie volt à Tőruennec, az tiz paranczolatnac be tellyeſite-

Iſten tőrueny ala vetetni, igen igen ſulyos dolog.

Pelda.

Imè ki ßep ez.

KIS KARAczonra. Wy eſtendô napiara ELSOE Predikatio.

Az VVR Chriſtuſnac kör-

ſere, es annac atkanac el viſelesere, megis haluan es fel tamaduan, az egyeb tőruenyeknec, az kőrnyűl metelkedeſnec, es aldozatoknac peldazatí ſzerínt: Azert, mind magat, es mind minket meg ſzabadíta, attulis: hogy az paranczolat minket nem keſzerít, az êppen valo be tőlteſre, noha int hogy az ſzerínt ígyekezzűnc Iſtennec kedueskední, De ha mi fogyatkozaſunc vagyon, az, meg boczattatic az VVR Chriſtuſert, az ki êppen be tőltötte ęrőttűnc: aztulis, hogy az mint atokra es karhoztataſra, mutattac az kőrnyűl metelkedes es aldozatoc, es az tőb tőruenyec, ímar ingyen ſem fenyegethetnec, mert ő maga lőn atoc, nem magaert, hanem mí ęrtűnc: Es aztulis, hogy czac az kűlſő fel vetelreis nem lennenc kőteleſec immar, Mert Chriſtus őket tellyeſeguel le tőrlőtte, mint egy kęzí iraſt, es bennec vęget tőtt, Es helyettec wy tőruent, az kereztſeget es az VVR Vaczoraíat atta. Kickel biztat hogy az ő vęre melly egyſzer ki ontatot az fan, kin, atockaís lett vala, meg tiztít minden bűneínkből, Es az ő teſteben es vęreben ímar őrőc ęletűnc ſzereztetet, Azert ſemmí karhozatyoc nem lehet azoknac, kic be oltattac az Chriſtus Ieſusban, kic nem teſt ſzerínt, hanem Lelec ſzerínt íarnac, az ő ſzent Lelke altal naponkent wyiuluan es epűluen, míg az ő allapodot ſzentſegere iuthatnac, Epheſ: 4.

1. 2. 3. Coloſſ: 2. Deut: 21. Galat: 3. Ioan: 8. Rom: 8.

Hogy penig mínd az ket ſęle Tőruennec, az tíz paranczolatnac es az peldazo tőruenyeknec, atoc ala valo kőtele volt, Szent Pal bizonîttya Moyſes íraſaual, monduá: Valamenîn az Tőruennec czelekedetíből vadnac, atoc alat vadnac, mert meg vagyon írua: Atkozot minden kí meg nem marad mindenekben az mellyec meg vadnac írua az Tőruennec kőnyueben, hogy azokat be tellyeſícze, Azert mínd kettőre: az tőruennec be tellyeſiteſereís: es atka alaís, kőteleze magat à mí wrunc Ieſus Chriſtus, ottan, míhelt az kőrnyűl metelkedeſtís magara vőue, es az vtan à tőb tőruenyeketís, az mint ő maga mondgya: Nem íőttem hogy fel bonczam az Tőruent, hanem hogy be tellyeſitſem. Kiket tőb ő nalanal ſenkí benẽ tellyeſithetet, es el nem viſelhetet, azert tőb ſints ő nalanal ęg allat, kí altal ſzabadulaſunc es íduőſſegűnc lehetne. Kí nem tſac be tellyeſiteſet, de atkatís magara vőue, az Iſten tőruenyenec.

Atka az Tőruennec. Gelat: 3. Deut: 21. Matth: 5. Actor: 4.

Kiről ha kerdened, mint lehet ez: hogy beís tellyeſícze, es artatlan leuen atkozotís legyen: Es hogy à melly Fiu az Atyanac ígen kedueſe es ſzerelmeſe volt, az, harag es atoc alatís legyen? Erre így felelec: Az Chriſtusban kettőt vegyűnc ſol eſzűnkbe, Egyíket ezt, hogy ő Iſtennec artalan Baranyaís, aldaſſal es keduel tellyes leuen: Maſikot ezt, hogy ő mí kepűnkbelí ember legyen, azert mí kepűnkbe bűnőſís es atkozot. Azert egyſzerſmind kedueſís lehetet, es az atkotís víſelní kellet. Kiből az Iſtennec nagy bőlczeſegeis, es hozzanc valo ſzerelmeís, nagy ígaſſagaís, es nagy irgalmaſſagaís aíanlattatic. Azonkeppen az VVR Chriſtuſnakís hozzanc valo nagy ío kedue ſelentetíc: Hogy mídőn Iſtenhőz egyenlő volna, es minden bűn es atoc nekűl ſzabados volna, ęrőttűnc magat atoc es Tőruennec nagy kőtelí ala adna, hogy bennűnket meg ſzabadítana, nem czac az ô Tőruennec ſoc ſęle kőtele, es tőmlőtze alol, de az őrőc karhozatbolís, mert az ő engedelmeſſege, arra es oka lőn az mí meg valtſagunknac.

Mint lehet az VR Chriſtus ſzerelmeſis, atkozotis. Ioan: 1. *Nagy ioteti Iſtennec.* Pkil: 2.

Ezt ſol eſzűnkke vegyűc arrol, Hogy az VVR Chriſtus azertis vette fel magara az kőrnyűl metelkedeſt, mert azis egyic Tőruenye vala Iſtennec, kíuel az bűnős embereket kőtelezne atoc ala, őket vadoluan es fenyegetuen őrőc karhozattal, ha ſzabadîtot nem kereſnenec. Chriſtus wrunc azert magara fel veuen, kőteleze magat, hogy ő lenne az, kí altal minden Tőruennec keuanſagatul es atkatul meg ſzabadítana mínd az ő benne bízokat. Kiről ő neki őrőcke valo hala adaſſal es ſzolgalattal tartoznanac minden nemzetec.

Megis miert vette fel az kőrnyűl metelkedeſt

Az Sidoc nagy neuen vehetnec czac az kűlső ſzabadulaſtís, mert az Tőruennec czac az kűlső ſoc ſęle pepeczeleſeís: metelkedeſec, ſzantalan aldozatoc, ſoc ſęle mogodaſoc, mínden heten egez nap, mínden eztendőben harom egez het nap, mínden hered eztendőben egez eztendeig valo űnnepleſec, Az etelben valo valogataſoc, Es ſoc tőb ô Tőruenbelí paranczolatoc, annî neheſſeguel volt, mint az kís gyermeknec az kőtőzes, es ſoc fereztes, Oskolaba tartas, mas birtokaba valo adas: Galat: 4. De mídőn az mí wrunc *IESVS CHRISTVS* az ő maga teſten minden peldazatít es

Illenec hogy nagy halakat adnanc ęzekről.

igeretít

igeretit Iſtennec be tőltőtte volna, ottan azokbannis vęget tőn. Ezt mondoc meg kőſzőnhetnec az Sidoc, hogy ő altala ezec alolis ki menekettec, Rom: 15. De mind ez vilag nagy hala adaſſal tartoznec, hogy męg az őrőcke valo atoc, halal, es rabſagbolis ki ſzabaditot bennűnc. De iay ki ſoc keppen hala adatlan erről, mind Sido, mind egyęb nemzet. Mi kêriűc az VVR Iſtent, indiczon fel ſzent Lelke altal őrőcke valo hala adaſra, Iol meg gondoluan melly nagy dolog legyen őrőc atoknac kezeſſeget es annac peczetet magara fel venni mi ęrtűnc, à mint az VVR Chriſtus vgy veue magara à kőrnyűl metelkedeſt. Ez legyen ſzonc elſő Okarol, az miert az VVR Chriſtus fel veue magara az kőrnyűl metelkedeſt. Iollehet ezec őſzue elegyettec ſoc tőb ſzep tanuſagockalis.

Maſodſzor magara veuen az ô Tőruenbeli kőrnyűl metelkedeſt, es az wy Tőruenbeli Kereztelest, mind à ket fele ô es wy Teſtamentombeli nepeket egyè akarta ſzentelni, mind az kettőnec egy aklot ſzerezuen, es magat egy paztorul aianluan. Erről is ſzent Pal igy tanît, Epheſ: 2. Oe az mi bekeſegűnc, ki az ket nepből egyet ſzerzet, es az kőzbe vetet falt le rontotta, Es az viſzaltataſt, melly vala az Tőruennec pepeczeleſi miat, az ő maga teſten el bontotta, hogy ő ket nepből egy wy nepet rendelne, bekeſeget ſzerezuen kőztűnc, es mind az kettőt az egy teſtben meg engeztelne Iſtennec az ő kerezte altal. Iſmet mond: Mind az ket fęle nepec ő benne, egy lelec altal az Atya eleibe mehetnec. Az kereztelesről mond: Valamenyen meg kereſztelkettetec, az Chriſtusban őltőztetec, Nints valogatas ſem Sido, ſem Gőrőg, ſem ſzolga, ſem ſzabados, ſem firfiu, ſem aſzony kőzt, Mert mindnyaian eggyec vattoc az VVR Ieſus Chriſtusban, Es int hogy azert mijs mindeneket egy arant ſzereſſűnc, Roman: 15.

Hogy ket nagy kűlőmbező nepbē egy nepet ſzerzene

Gal: 3.

Illy bőlts es draga okokert vőue fel ő magarais az VVR Chriſtus, à kőrnyűl metelkedeſt: Mondom ez okokert: Hogy Abraham nemzetinekis es bizony embernec ielentene magat, Es atoc ala kőtelezne magat: Touabba hogy mind az ô es wy Tőruenbeli nepeket, egy Atyafiuſagra ſzentelne az ő maga teſten. Kiből intetűnc mijs igaz atyafiui ſzeretetreis, az mint ő mind Sidot, pogant egy neppè ſzentelt, midőn azoknac kőrnyűl metelkedeſeket es kereztſegeket az ő maga teſtere fel venne. Ezeket az Chriſtus kőrnyűl metelkedeſeről tanulanc. Laſſuc immar az mi haſznunkatis az kőrnyűl metelkedeſről.

Summa.

Rom. 15.

OETOEDIC TANVSAGROL.

Moſt immar mi haſznat veſzűc az kőrnyűl metelkedeſről valo Tanuſagnac?

Noha mi nem tartozunc kőrnyűl metelkedni, Es tellyeſeguel vęgeis lett immar, mind az altal moſtis erőſit minket az VVR Chriſtus eſmeretiben: Hogy bizony emberſeget vett fel magara: es ő legyen az à Mag, ki Abrahamnac igertetet, kibe mindenec meg aldatnac, Gen: 22. 1.

Tanîtis hogy termezet ſzerint tiztatalanoc vagyunc, mert ſzűleinkről bűn eredet reanc, es az miat atoc alat volnanc Pſal: 51. Rom: 5. 2.

Emlekeztet az VVR Chriſtus io tetereis, Hogy ęrőttűnc Tőrueny es atoc ala vetette magat, hogy minket minden kőtel alol meg ſzabaditana, Galat: 3. 4. Matth: 5. 3.

Es int arrol valo hala adaſra, hogy mijs mind egez ęletűnkben, ſziuűnket kőrnyűl metelue hordozzuc, Deutron: 30. az az, tőredelmes ſziwel legyűnc: az VVR Chriſtuſt fel őltőzzuc: az teſtnec keuanſagi ellen allyunc: es wy ęletet viſellyűnc, Roman: 13. Ez neueztetic lelki kőrnyűl metelkedeſnec, Kiről leg vtol megis tőbbet ſzollyunc. 4.

VTOLSO TANVSAGROL.

Az Lelki Kőrnyűl metelkedeſről.

KIS KARAczonra. Wy eſtendô napiara ELSOE Predikatio.

Az VVR Chriſtuſnac kór-

Miczoda az lelki kórnyűlmetelkedes.

AZ lelki kórnyűl metelkedeſre, mind az ô, mind az wy Tóruenyint mindeneket, kit az VVR Iſten mindẽ hiueitűl mind vilag vęgezetig meg keuan. Melly ezben âl: hogy elôbi gonoſz ęletünket az VVR *IESVS CHRISTVS* altal meg valtoztaſſuc, az az, minden gonoſſagunkat meg vtallyuc, azokbol az VVR Chriſtus altal Iſtenhôz tęrîűnc, azoknac az ô halalanac ęrdeme altal botſanattyat kêrîűc, es az ô vęrenec meg tíztítaſa altal belôlec ki tíztullyunc, es igy Iſten elôtt meg igazullyunc, Az ô neuebe ſzent Lelket kerîűnc, az ki bennűnc az bűn miat mindenkor igaz tóredelmes es banatos ſzíuet, igaz hitet, es bízodalmat, remenſeget es Iſten ben valo ôrômet, es io erkôlczet, Iſtenes, igaz, iozan, tízta, kegyes, irgalmas ęletet ſzerezzen, Es minden fęle bűnôc ellen, mind egez ęletűnkben tuſakottaſſon, es ellenec erôt es hatalmat adgyon, Rom: 6. Gal: 5. Iac: 1. 2. Pet: 1.

Gen: 4. Az meg vyulaſt mint peldazta az kórnyűlmetelkedes.

Erre inti vala Iſten meg Caimotis monduan: Birtokod alatt legyen az te keuanſagod, es te wralkodgyal ô rayta, Az az, Eletedben meg wyiuly, es biry az te bűnôddel. Ez meg wyiulaſt nem czac paranczolta Iſten az ô Tóruenbennis, hanem vgyan peldaztattais az kórnyűl metelkedesben, midôn az ſzemermes teſtnec elſô bôret el metzette, az gyenge bôrôczketis meg nyuzatta, es arra maſt es wyiat neuelt, Ezzel vgyan ſzem latomaſt ielentette, hogy mi bűnben es vndokſagban fogantattunc, kibôl ha ki nem tíztulnanc es meg nem wyiulnanc, el kellene veſznűnc, De az ô ſzerelmes Fiat azert boczatna el az Abraham nemzeti kôzzűl, hogy ô altala meg tíztulnanc, es meg wyiulnanc ſzent Lelke altal.

Az tôb Sacramentomokbais vagyon peldazat Inteſec az vy eletre.

Ez fęle peldazatoc az tôb ſzent Ielekbennis es Sacramentomokban voltac, es moſtis vadnac az mi kerezteſegünkbennis, es az VVR Vaczoraiabannis. De moſt czac az kórnyűl metelkedeſrôl ſzollyunc, es laſſuc az iraſtis, mint incze, nem czac az regieket, hanem minketis az lelki es belſô kórnyűl metelkedeſre, az wy ęletre.

Deutron: 30.

Moyſes mond: Kórnyűl meteli az te wrad Iſtened az te ſzíuedet, es az te magzatidnac ſzíuet, hogy ſzereſſed az te wradat Iſtenedet, tellyes ſzíuel es tellyes leleckel.

Icrem: 4.

Ieremiaſis igy int: Kórnyűl metellyetec magatokat az wrnac, es veſſetec el ti tôletec az ti ſzíueteknec elſô bôret, hogy az en haragom ki ne teriedgyen mikeppen az tűz, es egyên az tű gonoſſagtokert, vgy annîra, hogy ſenki meg ne olthaſſa.

Galat. 5.

Mond ſzent Palis: Az Chriſtus Ieſusban ſemmit nem haſznal, ſem az kórnyűl metelkedes, ſem az kórnyűl meteletlenſeg, hanem az hit haſznal, melly ſzeretetnec altala czelekeſzic.

1. Corinth: 7. Rom: 2.

Iſmet: Az kórnyűl metelkedes ſemmi, es az kórnyűl metelkedetlenſegis ſemmi, Hanem az Iſten paranczolatinac meg tartaſa keuantatic. Iſmet: Bizonnyaual az kórnyűl metelkedes haſznal, ha az Tóruent meg tartod, hogy ha kedig à Tóruennec meg ſzegôie leſzeſz, à te kórnyűl metelkedeſed kórnyűl meteletlenſeggê lett. Ezekbôl ezt vedd eſzedbe, hogy Iſten męg regennis nem czac à kűlſô nyuzaſt, es metzeſt keuanta, hanem ez alatt az belſô meg wyiulaſra, az az, lelki kórnyűl metelkedeſre intet, Hogy az Iſtennec paranczolati ſzerint meg wyiulnanc az VVR Chriſtus altal: Kirôl ſzent Pal igy ir az Coloſsisbelieknec: Az VVR Chriſtus altal kórnyűlis metelkettetec, olly kórnyűl metelkedeſſel, melly kezec nekűl leſzen, midôn az bűn ala vetetet emberi teſtet le vetettetec, à Chriſtusban valo kórnyűl metelkedeſnec altala, mellynec altala felis tamadtatoc vele egyetembe az Iſtenbe valo hitnec altala, melly hathatos keppen czelekeſzic: ki fel tamaztotta ôtet halo ttaibol, titeketis az bűnôkben, es teſteteknec kórnyűl meteletlenſegenec miatta meg holtakat, ô vele egyetembe meg eleuenît. Ez meg eleuenîtes penig, moſt minemű legyen, arrais meg tanît Roman: 6. Ne wralkodgyec vgy mond az bűn az tű halando teſtetekben, hogy engednetec neki az ô keuanſagaban. Iſmet: Adgyatoc tű magatokat az Iſtennec, vgy mint halottaibol meg ęletteket. Iſmet: Azoc Iſtennec fiai, kic nem teſt ſzerint, hanem lelec ſzerint iarnac. Ez igekben arra tanyît ſzent Pal, hogy noha megis bennűnc lakozic az belenc ſzorult bűn, es az izgat ſoc gonoſzra, De az ellen ſzent Lelec altal tuſakodgyunc, es az, lelki kórnyűl metelkedeſűnc leſz nekűnc. Mondom kórnyűl metelkedes gyarant leſz, mert az mint az ô kórnyűl mettzes nehez faydalmaual lett meg az teſtnec, Igy az bűntôl valo meg tartoztatasis igen nagy neheznec tettzic az mi teſti keuanſagunknac, De az alat ôruendez az iſtenes

Galat. 5. Coloſſ: 2.

Az meg vyulas ſenkibe nincz tôkeleteſen, hanem czac el kezdetic es mindennap ôregbedic.

iſtenes lelec, az mint Chriſtus wrunc az ô terhet könyünec, es igaiat gyönyörüſegeſnec mondgya, Matth: 11.

Röuideden penig az lelki es belſô környül metelkedes az, midön az mi romlot termezetünc, ſziuünc, gondolatunc, ſzemünc, fülünc, ſzánc, es akarmi tagainc bünre vonnanac, Es mi mind azokat mint ha metelten metelnenc, vgy tuſakodunc velec, mindenkor igyekzeuen ellenec allani ſzent Lelec altal. Mert ezec ſoc keppen ellenkeznec az ſzent Leleckel. Az ſziwröl mond Chriſtus wrunc: Az ſziwből iönec ki az gonoſz gondolatoc, baluanyozaſoc, gyolkoſſagoc, hazaſſag töröſec, paraznaſagoc, lopaſoc, hamis tanuſagoc, ſzitkoc, Ezec azoc, az mellyec az embert meg fèrteztetic. Az töb tagainkrol mond: Ha az te ſzemed, auagy kezed, vagy labad meg botrankoztat tegedet, vágd el, es veſd el tüled, Az az, Ha gonoſzra intnec, fordiczd el, es tartoztaſd meg magad az gonoztul. Ez fele meg tartoztatas felötte igen nagy hartzual es ſzantalan ſoc neheſſeggel leſz az moſtani meg romlot termezetben, Az mint érzed, ki nehez ellenſegednec meg boczatnod ſziued ſzerint, Az el vett es czalt marhat viſza adnod, buiaſagtul, torkoſſagtul, telhetetlenſegtül, irigyſegtül, haragtul magad meg oni. De az VVR Iſten Moyſes altalis fogadaſt tött, hogy az ô ſzent Lelke altal meg metzene az mi ſziuünket, az az, iora haytana, hogy ötet mindenec felött ſzereſſüc, es fèllyüc, Ha ſzerettyüc es fellyüc, tahát ſzauatis fogadgyuc. Chriſtus wrunc penig az ô meg valtſagaual à ſzent Lelketis meg nyerte mi nekünc, Es int hogy azt keriüc az ô Neuebe, es bizonnyal meg adatic. Az mint még ô Töruenbennis meg volt prophetalua, hogy ö altala minden nepekre ki öntödnec az Iſtennec ſzent Lelke. Kit beis tellyeſite az mi wrunc *IESVS CHRISTVS*, mert nagy niluan el boczata nem czac az Apoſtolokra, hanem egyeb hiuekreis, Es mais mindennap adogattya mind azoknac, valakic az ö igeiet örömeſt halgattyac,: az ô meg moſodaſoc mellet valo igeretröl meg emlekeznec, az ô ſzent Vaczoraſaual io keſzülettel gyakran elnec, es valakic ſzüntelen Iſtenröl ſzolnac, es neki könyörögnec. Tahát ne röſtelkedgyünc mijs ſemminemü ioba, hanem mindenkor az VVR dolgaba munkalkodgyunc, Es az, mi nekünc, nem leſz heaba, ô benne. Igyekezzünc naprol napra tülünc el taſzitani az ô Adam fertelmes termezetet, Azt meſſüc le, nem kéſſel, hanem ſzent Leleckel mi rolunc, Es öltözzünc fel az mi wrunc Ieſus Chriſtusban. Ki altal vtallyuc meg minden büneinket, es hidgyüc azoknac boczanattyat az Atyatul, Es io erköltsben, iſtenes, igaz, es iozan életben, igyekezzünc tiztelni ö ſzent felſeget mind egez életünkben. Kire ſegitſen mindnyaiunkat az ö ſzerelmes Fiaert, ſzent Lelkenec altala Amen.

Megis miczoda az lelki környül metelkedes.

Matth: 5.

Matth. 18. 5.

Deutron: 30.

A ſzent Lelec ſegitünc az lelki környül metelkedeſre.

Ioel: 2.

Actor: 1.

Coloſſ: 2.

Rom: 13.

Tit: 2.

MIT TANVLANC.

FOE keppen czac az ô Töruenbeli környül metelkedeſröl ſzoltunc, kit nyoltzad nap az VVR Chriſtus fel vött magara, Es vgyan ackor Ieſuſnac neueztetec. Meg hallottuc kedig: Miczoda es mire valo volt az környül metelkedes: Hogy Iſtentül ſzereztetet ſzent mettzes lett volna minden firfiui ſzemermes teſten: kiuel az Abraham nemzete emlekeztete magat, az Chriſtus altal lett igeretekröl: es ki ki mind magahoz kapczolta az altal az Iſtennec hozza valo io keduet: Es igy az Iele volt annakis: hogy hit altal meg igazultac Iſten elött.

Miczoda. 1.

Rom: 4.

Melly környül metelkedes két fèle volt: Külſö, es Belſö, teſti, es lelki. Az lelki köz mindeneknec, firfiaknac, es aſzonyoknac moſtis mind vilag végezetig, De az külſö czac firfiaknac paranczoltatot, czac Chriſtuſig: Azertis hogy peldazna, hogy egy firfiurol Adamrol, ſzarmazot az bün ez vilagra, Es egy firfiu, az Chriſtus altal vetetnec el minden atkaual es terheuel egyetembe. Ez okaert ö magais az VVR Chriſtus fel veue magara. Es az vtan azba

Ket fele.

Mire valo.

Chriſtus miert vette fel.

KIS KARAczonra. Wy eſztendô napira ELSOE Predikatio.

† Mit kůlômbôz.

vęget teuen ſzerze helyette az Kereztſeget, Melly tiztito es † feier leuen, gyôzedelmet es nyereſeget ielenti az VVR Chriſtuſnac, amaz penig vęres leuen, halalra inti vala ôtet.

Szolanc maſodſzor az egy ſzent Iel es Sacramentom mellet az tôbbirôlis: Hogy
2. Adamnac artatlanſagaban az meg tiltot Fa lett volna Sacramentommà, es emlekeztetô ſzent Ielè az igeretrôl: Az vtan adatanac az aldozatoc, es Barany bôrbe valo ôltôzetec neki wyiab igeret melle: Noenac az Szouaruany: Abrahamnac az Kôrnyůl metelkedes: Moyſeſnec az Paſcha Barany, es ſoc fęle moſodaſoc: Ezec mellet mindeniknec az aldozatoc: Chriſtus wrunc az wy Teſtamentomba hadgya az Kereztſeget es az ô Vaczoraiat.

3. Mind ezeknec fô haſzna az: Hogy emlekeztetnenec az Iſtennec igeretirôl, es epitenenec az VVR Ieſus Chriſtusban.

Ezec vtan kůlôn meg tanulanc Chriſtus wrunc miert vette fel az kôrnyůl metel-
4. kedeſt: Hogy ielentene magat Abraham nemzetenec lenni: Es tôrueny alatt ſzůletuen, az alais adna magat, hogy minket annac mind kůlſô belſô kôteleból meg ſzabadîtana: Es egy nepet ſzentelne maganac, mind az ket nep kôzzůl, midôn kôrnyůlis metelkedet, es megis kereztelkedet.

5. Leg vtol ſzolanc, mi haſznat veſzůc moſt az Kôrnyůl metelkedeſrôl valo tanuſagnac: Ezeket, hogy azis bizonſag az VVR Chriſtus felôl, hogy ô legyen az meg igert Chriſtus: Emlekeztet bůnôs voltunkrolis, az Chriſtus meg valtaſarolis: Int alazatoſſagrais, es az VVR Chriſtusban valo hitre: Es az lelki kôr-
6. nyůl metelkedeſre, az az, wy iſtenes ęletre.

KERDES: Az Kereztyen Tudomannac hanyadic reſzehôz valo ez mai Euangeliom?

FELELET: Az Negyedikhôz, az Sacramentomokhoz: az az, az ſzent emlekeztetô ielekhôz.

KERDES: O Tôruenybe minemů Sacramentomoc voltac?

FELELET, Adamnac az meg tiltot Fa elôſzer: az vtan az aldozatoc: Noenac az Szouaruany: Abrahamnac az kôrnyůl metelkedes: Moyſeſnec az Paſcha Barany: es az ſoc aldozatoc.

KERDES: Ezec helyet az wy Tôruenybe minemů Sacramentomunc ſzereztetet nekůnc az VVR Chriſtuſtul?

FELELET Imez kettô: Az Kereztſeg, es az VVR Vaczoraia.

KERDES: Az regi kôrnyůl metelkedes helyet, moſt mi, mellyickel ęlůnc?

FELELET: Az Kereztſeggel.

KERDES: Miczoda az Kereztſeg?

FELELET: Az mi elſô ſzůleteſůnknec rutſagabol valo fôrôdes es meg wyiulas, Melly leſz, viznec, Iſten igeienec, es ſzent Leleknec altala.

KERDES: Mire valo az Kereztſeg?

FELELET: Hogy mind kiuůl belôl emberec es Iſten elôtt bizonyoſoc legyůnc ezben: Hogy az Atya Iſten minket fiaiua fogadot: Az ô ſzent Fia vęreuel meg tiztitot: Az ô ſzent Lelke meg ſzentelt: Es immar meg menekeduen az bůntůl, atoktul, halaltul, karhozattul, ôrdôgtůl, pokoltul, Iſten elôtt meg igazultunc, keduelec es ô neki ôrôkôs fiai vagyůnc.

KERDES: Hitůnknec mellyic agazattyahoz valo ez mai Euangeliom?

FELELET: Imezekhôz: Hiſzec Ieſus Chriſtusban, Iſtennec Fiaban: mi wrunkban: ki fogantatec ſzent Lelektůl: ſzůletec ſzůz Mariatul: kent ſzeuede: meg hala: fel tamada &c:

KER

KERDES: Ezec mint íllenec ez mai Euangnliomhoz?

FELELET: Az az, hiſzem hogy az VVR *IESVS*, az meg ígert Chriſtus: Mert ſzűz Mariarol Abrahamnac nemzetſegeből ſzűletet, kiről bizonſag az ő nyol tzad napi kőrnyűl metelkedeſeis: Es hiſzem hogy Iſten altal Ieſuſnac neueztetet, az az, bűntűl valo ſzabaditonac: Es hiſzem hogy Iſtennec olly Chriſtuſa, olly Papia, Kiralya: hogy minket az ő maga halalaual es fel tamadaſaual valtana meg: à mint ezeket peldazza vala az ő kőrnyűl metelkedeſeis: ki Tőrueny alà azert vete magat, hogy minket az Tőruennec mind kűlső, mind belső terhe alol ki ſzabaditana.

INTES.

Ezekről melto őröcke valo halakat adnunc, mind az Atyanac, mind az ő ſzerelmes Fianac, mind az ő ſzent Lelkenec, kinec Neuebe meg kereztelkettűnc. Kiről moſtis mondgyuc el imez hala ado kőnyőrgeſűnket.

IMADSAG.

KEgyelmes Atya Mindenhato VVR Iſten, halat adunc mi te neked, az te Atyai kegyelmeſſegedert, hogy az ſzegeny bűnőſeket nem vtaltad, hanem az te ſzent Fiadat az Tőrueny alà vetetted es kőrnyűl metelkeztetted: Ieſuſnac neueztetted: es Chriſtuſſa ſzentelted: hogy az ő engedelmeuel, es az Tőruennec tőkelletes be tellyeſiteſeuel, az te mi reanc valo haragodat meg engeztelneic, es à mi engedetlenſegűnket meg vigaztanaia: Kerűnkis tegedet, vilagoſits meg az mi ſziuűnket, az te ſzent Lelkednec altala, hogy az te ſzent Fiadnac ęröttőnc valo engedelmeuel, bűneinc ellen magunkat vigaztalhaſſuc, Es hitűnket az te ſzent Lelkednec altala erősitheſſűc, az te hozzad valo engedelmetis el kezdheſsűc: Es vgyan azon te ſzent Fiadnac altala az őröc ęletet veheſſűc,

AMEN.

VTOLSO ENEKVNC: Nekűnc ſűletec Mennyei Kiraly, etc.

KIS KARAczonra: Wy eßtendô napiara MASODic Predikatio.

Az VVrnac Iesus es MAS PREDIKATIO VVY ESZTENDOE NAPIARA.

Az VVRnac IESVS es CHRISTVS neueröl.

ENEKLESûNC.

Ezen kônyvnec az vegebe meg talalod az VVY eztendôröl valo Enekeketis: Az tôb enekec kôzt:

DIczeriûc az VVR Istent Enec szoualis: Es mondgyunc olly Eneket, kibe az VVRnac *IESVS*: es *CHRISTVS* Neuet, Es czudalatos meg szabaditasat magaztallyuc.

Erröl keresd meg az Eneket, melly vvy eßtendô napiara valo, az VVR IESVS meg ßabaditasarol, Auagy mondgyuc el ismet az reguelit, Imezt:

ENEC. Szent Esaias igy ir Christusnac ßent ßûleteserôl: etc.
MAS. Ier mi keriûnc ßent Lelket, etc.

IMATSAGAT meg talalod folio 1.

AZ EVANGELIOMROL.

Szent Lukats az ô Euangeliomi kônyuenec Masodic reszebe igy irta meg az mai Euangeliomot,

LVC: II.

MInec vtanna be tôlt volna az nyoltz nap, Hogy kôrnyûl meteltetnec az gyermec: neueztetec az ô neue Iesusnac. Mellyel neueztetet vala az Angyaltul, minec elôtte fogantatnec az ô Annyanac meheben.

RôVID ERTELME.

EZ Euangeliomba azt iria szent Lukacz, Hogy az mi Iduôzitô Christusunkis, mindgyart nyoltzad nap szûletese vtan, kôrnyûlis metelkedet volna, Miert hogy Abrahamnac nemzeteböl vala: Es ackor imez nemes Newel neueztetet volna: Hogy *IESVS* lenne Neue. Mellyel hogy neueztetnec, az VVR Isten, Angyala altal paranczolta vala Iosephnec es Marianac. Kinec az okatis meg monda azon Angyal: Hogy *IESVS*, az az, Szababito, azert lenne Neue, mert ô szabaditana meg az ô nepet, az ô benne bizokat, minden fele bûnôkböl, es minden fele ellensegeknec birtokabol: Es ô altala lennenec wyionnan Istennec keduebē, Es az ôrôc ęletben. Melly dragalatos es gyônyôrûseges Newröl, ier vegyûnc edes vigaztalo es batorito tanusagokat.

AZ TANVSAGROL.

Elôszer azt lassuc meg: Miert neueztetûnc az wyionnan szûletesûnc kort, Es az mi neuûnknec mi hasznat vegyûc fô keppen: Szollyunc az Istennekis, es az regieknekis szokasokrol az neuezesben. Ez vtan elôszer az *IESVS* Newröl: Masodszor az *CHRISTVS* Newröl tanullyunc, igen szûkseges es vigaztalo dolgokat.

AZ NEVEZESROEL.

Noha

NOha az Irasba nem oluassuc sohol, hogy Isten hatta volna, hogy ackor vennenec Neuetís magoknac az emberec, míkor kőrnyűl metelkednec, auagy meg kereſztelkednec, : De hogy ez ſzertartas ío dolog legyen, meg tettzic ezbőlís, hogy Chriſtus wrunkis ackor veſzi fel az ő *IESVS*, az az, Szabadíto neuet, míkor kőrnyűl metelkedet. Melly ſzokaſt az regi ſzent Patríarchac, Atyac, Prophetac, Apoſtoloc, altalan fogua az ſzent Leleknec íhleſeből vettenec: Hogy ne neueztetnenc az elſő bűnős ſzűleteſűnc kort, mert az, Neuet ſem erdemlene, hanem az maſſzor es wyíonnan ſzűleteſűnc kort, Az regiec míkor kőrnyűl metelkedtec, Az moſtaníac míkor meg kereztelkednec. Kikbe az VVR Iſten olly kőteſt tőtt velűnc, hogy kegyelmes Atyanc lenne, ſzent Fíanac vęreuel minden bűneínkből meg tíztítana, ſzent Lelke altal meg wyítana, Es míjs azt fogattuc, hogy őtet ígazan, ſzent Fíaual, es ſzent Lelkeuel egyetembe meg eſmernűc, benne bíznanc, es mindenékbe tíztelnenc. Valamíkor azert neuűnckel neueztetűnc, ottan íuſſon eſzűnkbe az wy ſzűleteſűnc, es ez ílly draga ſzőrkedeſűnc Iſtenuel, Es ígyís minden keppen bíztaſſuc leleűnket minden ímadſagínkban, es ezzelís batorîczuc magunkat az őrdőgnec, teſtnec, es ez vílagnac mínden kíſirteti ellen, Es ígyís epîczűc az meg romlot termezetben magunkat, az ellen mindennapon neueluen, az wyíonnan ſzűletet termezetűnket, ſzent Lelec altal, mondom mínd addíg, míglen íutunc az Chriſtuſnac meg allapodot tőkelletes ſzentſegere, kínec bízonnyal meg kel lenní az fel tamadas vtan.

Iſten engedelmeből lett, hogy az wyonnan ſzűleteſűnckort neuezetnene.

Az neuűnkis intaſſa eſzűnkbe, hogy Iſten maſſor ſzűlt, ő maganac penig, hogy ő fiai legyűnc.

Epheſ: 4.

Ezt mondam arrol, hogy Iſten engedelme az: Hogy az wyíonnan ſzűleteſűnc kort vennenc neuet magunknac, à mínt à regiekís. Kínec ígen nemes haſznaítís vehetyűc hogy eſzűnkbe íutattya, hogy Iſten fiaíua lettűnc.

De regen nagy ſzamot tartottac arraís: kit míuel neueznenec. Iſten Abramot Abrahamnac: Iacobot, Iſraelnec: Zacharías fiat, Ianoſnac neueztete: az VVR Chriſtus, Símeont, Peternec: az az, kőnec neueze, Mat. 16. Abram annít teſzen, mínt: Nagy Atya: az Abraham, ſoknac Atya: *a:* Iacob, az az, olalkodo, vagy czalard: *b:* Iſrael, az az, Iſten győző: Ianos, az az, kedues auagy kegyes, kegyelmes, kít azert neueztetet Iſten ez newel, mert az ő kegyelmenec predikatora lenne. Soc tőb neuezetekneknekís mínd ęrtelmí voltac regen. Mínt Adam, az az, Veres: mert egy darab veres földből teremtetet: Moyſes, az az, kí vonatot: mert Pharaho Leanya vonta kí à vízből ſzoptatos koraba: Ioſue, az az, VVR meg tarto: Dauíd, az az, ſzerelmes. María, az az, fel magaztalas: Ioſeph, mídőn fogſaga vtan feiedelmè lett volna, és fia ſzűletet volna, azt Manaſſeſnec neueze: Manaſſes kedig annít teſzen, mínt el feledes: Mert az Iſten el feleytete vele regi ſoc haboruſagít. Igy egyebekís regen nagy ſzamot tartottac arra, kít míuel neuezzenec, Moſtís nemellyec, Dauídnac, Ianoſnac, Peternec, Marianac, Erſebetnec, es egyebnec, azert neuezíc gyermekeket, hogy keuannac, hogy azokat kőuetnęc ęletyekben. Lehetſeges azís, hogy moſtís Iſten títkon nemelly ſzűleknec ſzíuet fel índíttya, hogy fiat Peternec, Zachariaſnac, Leanyat Marianac, Erſebetnec, auagy egyebnec neuezteſſe, kíc altal Iſten valamí ieles dolgokat akar ſzereztetní.

Regi mod tartas az neuezetben, Miert lettec ezęc olnaſd meg Gen: 17. 35. Luc: 1. a: Supplantator. b: Proualens Deo

De ezec moſt hadgyarianac, hanem ſzollyunc czac az mai Euangelíomrol, Kíbe azt íría ſzent Lukacz, hogy az mí Iduőzítőnket az ő ſzűlei *IESVS NAC* neueztettec volna kőrnyűl metelkedeſekort, De azt az Neuet őc az Angyaltul ęrtettec volna, męg fogantataſa előtt. Vélem azt, hogy ő magokban títkonnís tartottac, nem mindennec ielentuen, míczoda gyermec volna az, es míert neueztetnec Ieſuſnac, Az Papís czac mínt egy ſzokasbol az ſzűlec akarattyara neuezi annac: De az Angyal mínd Marianac, Ioſephnec, es az Paztoroknac meg ielente mínemű *IESVS*, az az, mínemű ſzabadíto lenne ő, monduan: ő ſzabadíttya meg az ő nepet, az ő bűneíből.

Az tőb neuezeteket azert moſt el hagyuan, czac ez egy *IESVS* Newről vegyűnc ſzep íduőſſeges Tanuſagokat. Az mellet, rőuídeden tanullyuc meg az *CHRISTVS* neuetís.

Az

KIS KARAvaszonra: Wy eſtendô napiara MASODic Predikatio.

Az VVrnac Ieſus es

AZ IESVS: ES CHRISTVS NEVROEL.

AZ mi Iduôzitônc IESVS Chriſtuſnac neueztetic. Az IESVS Sido ſzo: annît teſzen mint ſzabadîto. Az *CHRISTVS* Gôrôg ſzo: annyît teſzen mint kenetet, az az, kenes altal Papſagra es Kiralyſagra valaztatot.

Az *IESVS* tulaydon kerezt neue: az *CHRISTVS* vezetec neue, Mint pelda: Aaron Pap, Eleazar Pap, Ithamar Pap, Phinees Pap: Auagy Moyſes Propheta, Eſaias Propheta, Daniel Propheta, Auagy Dauid Kiraly, Salomon Kiraly: Igy *IESVS CHRISTVS*. Egyic tulaydon Kerezt Nęw, Maſic vezetec Nęw. Az Aaron kerezt nęw, àPap, vezetec nęw, es tiztí Aaronnac: Az Dauid kerezt nęw, à Kiraly nęw, vezetec es tiztí Dauidnac: Igy az mi wrunknac az *IESVS* nęw, kerezt neue, De tiztitis

Az IESVS Neuis tiztit ielenti.

ielenti: A *CHRISTVS* nęw, vezetec neue, ki tiztinec modgyatis ielenti. Melly Chriſtus new, az VVR Ieſuſnac ket fele tiztit ielenti, hogy Papis, Kiralyis: Mert ô Tôrueuenbe az Papi feiedelemis, az Kiralyi feiedelemis, Chriſtuſnac, az az kenetetnec neueztetet. De mind az kęt fęleknec tiztec, czac à mi Iduôzitô wrunknac Chriſtuſſagat,

Az CHRIStus Neuis: de az, ket keppen. Eſa: 61.

az az, Papſagat es Kiralyſagat peldaztac, Es czac addig tartottac, mig ô meg kenetet: nem Olay altal, hanem ſzent Lelec altal: olly Chriſtuſſagra, az az, olly Papſagra, kibe nem Baranyockal, hanem az ô maga teſteuel vęreuel, aldoznec, Es olly Kiralyſagra, ki mind ez egez vilagon valo hiueket, Iſtennec ôrôcke valo orſzagaba vinne, ô neki kirali tarſaſagara.

Mely ertelmi ez ket Neunec Ieſus: es Chriſtus

Bâr czac ez kęt Nęwnec *IESVS* es *CHRISTVS* melyſeges ęrtelmet ęrtenûkis, nagy lelki es mennyei bôlczeſeg volna: Kikbe mind az egez Kereztyeni tudomany be foglaltatic. De az fel tamadas vtan, az meg vilagoſodot eſzûnckel nyiluabban meg ęrtyûc es meg lattyuc, ez kęt Nęwbe, *IESVS CHRISTVS*: minden Kereztyeni tudomany mint rekeztetet be, Es az egeſz ô es wy Tôrueny mint foglaltatot be. Mert nagy bôlczeſeg, meg tudni miczoda legyen az à bûn es az à bûntetes, az kibôl meg ſzabaditotta az ô benne bizokat, kiert Ieſuſnac neueztetet: Es mi moddal kellet lenni annac az ſzabaditaſnac: vgy, hogy magat aldozatra adna, kiert Chriſtus Papnac neueztetet: Es mi lenne az ô tôkelletes meg ſzabaditaſa, az meg diczôites vtan, kiert Chriſtus kiralynac neueztetet. Ezekben mind be foglaltatnac, az Adam eſete: à Paranczolat ki adaſa: az ſoc fele aldozatoc es tiztulaſoc: Kiralyi birodalomſagoc: es ſoc fęle ſzabaditaſoc. Kiuel eſzûnkbe akarta iutatni, az mi igen nagy nyomorult voltunkatis, es az ô igen nagy kegyelmes czelekedetitis mi velûnc. Mert midôn ſzabaditonac neuezteti ôtet, aztis ielenti, hogy mi kemeny rabſagba volnanc, az bûn, az atoc, az ôrdôg, az halal, es az pokol miat. De miert hogy Iſten ôtet mi nekûnc ſzabaditoul adta, az altal valoba meg ſzabadulnanc, ha ôtet meg eſmeruen benne biznanc. Azert ez ket nęwnec, *IESVS*, az az, ſzabadito: es *CHRISTVS*, az az, Pap, es Kiraly, az ô mely ęrtelmekrôl, az ô melyſeges ęrdemec ſzerint moſt nem ſzolhatunc: Hanem czac lelki tengeteſûnkre, es ſziuûnknec vigaztalaſara valokat tanullyunc: Elôſzer az *IESVS* newrôl: Az vtan az Chriſtus nerwôl.

AZ IESVS NEVVROEL.

☞ Az *IESVS* Nęwrôl ezeket fogiuc mondani: Elôſzer intetûnc hogy iol ęllyûnc czac az neuezetiuelis ez Igenec *IESVS*: vele ne baiollyunc, ſe ne baluanyoskogyûnc.

Maſodſzor ez nęw *IESVS* minemû meg ſzabaditaſat ielencze az VVR Chriſtuſnac, Tudni illic, Hogy ô bûntûl valo ſzabadito legyen, Es azert az bûnbôl meg ſzabadulni melly nagy dolog legyen, azt hallyuc meg. Ezec vtan ſzolunc az Chriſtus Newrôl. Moſt ſzollyunc mondoc az Ieſus Newrôl.

Az *IESVS* Nęw, mondam annyît teſzen, mint ſzabadito, melly Newel Iſten ô maga neueztete az ô Fiat, Azert hogy ôtet meg iſmeruen Iſtentûl rendeltetet ſzabaditonknac lenni, bizodalmas ſziwel folyamnanc hozzaia. Azert hael hiſzûc azt es bizunc benne, hogy Iſten ôtet ſzabaditoul adta mi nekûnc: mindennap, minden oraban, minden ſzem pillantasban ôrômûnc lehet ô benne, es bizonnyal oltalmat es ſzabadulaſt talalunc akar melly nagy kemeny

kemeny testi lelki, nyaualyankbannis. Ez New azert *IESVS*, mindenkor ezt iutassa nekünc eszünkben, hogy az, az kit Isten Iesusnac neueztetet, mi szabaditonc legyen.

De kaba bolond modra, nem az Betükre nézzünc, az kiuel ötet neuezzüc Iesusnac, Mert azzal az baiolokis élnec, de gonoszul, Isten penig meg hatta, hogy az ö Neuet hiaba ne vegyüc, hanem azzal iora éllyünc, azt értelmesen neuezzüc: Mondom azert, te ne kabul bolond modra mint egy baiolo czac az zöngö szora mikor ö neueztetic, Hanem ez legyen fö gondod, hogy az neuezet mellet önnön magara nézz, es fel tekincz az Menyben az Atya Istennec Fiara, kit az ö Atya ö maga rendelt es szerzet, hogy minekünc szabaditonc lenne. Azert ha szinte terdet haytanalis ackor mikor ö neueztetic, de te nem az zöngö szonac, nem az külsö Newnec hayczad az te terdedet, hanem ö maganac az VVRnac, à kie az à *IESVS* New, Es azt gondold meg, Miczoda Iesus ö, az az, miczoda szabaditó ö. Es azt meg értuen öruendezteséd à te lelkedet az ö meg szabaditasaba. Ez értelmes es hitböl valo tiztelet kedues lesz. *Ne baiolly az IESVS neuel.*

Az Baluanyozo Iesuitac fel irtac az ö neuet nagy aranyas Betückel, auagy nyomassal, Es minhent arra tekintnec, ottan süueget vetnec, es terdet feiet haytnac neki bolond aitatossagbol: Melly, hasonlo baluanyozas az töb dolgokhoz, midön az ö kepenec terdet feiet haytnac, es arra nezuen elötte imatkoznac, Mert Isten meg hatta, hogy semmi kepet ne tiztellyünc, es czac semmi ieltis ö rola ne tegyünc, hogy azt à ielt Isten kepebe tiztelnüc, Mert noha mentic magokat az bolond aitatosoc, hogy azt à tiztesseget Istennec adnac: De nem veszic eszekben, hogy az ördög az ö szitueket, inkab figyelmezteti az kepre es ielre, hogy nem mint ö magara az VVR Istenre. Kit iobban értet az Isten mi nalunknal, es azert tiltotta meg. Es soha czac egy igaz értelmü sem müuelte. Kit midön Salomon sem fogadot volna, meg bolondula baluanyozasa miat vensegere, Es érötte socKiralyoc mind nepestül meg verettec. Azert, mi, se neueuel, se kepeuel az VVR Iesusnac ne baluanyozzunc, se baiollyunc. *Baluanyozas az IESVS neuel.* *Exod: 20.* *Leuitic: 26.*

Szent Lukacz azt iria az Sena fiairol, hogy midön hit nekül az *IESVS* neueben ördögöt akarnanac üzni, az ördögis reaioc tamadot volna, es alig szalattac el. Azert te vigyazz, hogy iol élhess az VVR *IESVS* neueuel, nem az czupa neuezetet gondoluan, es neuezuen czac: Hanem önnön magara figyelmezuen az wrra, ki meg hala es fel tamada, es ki fel ment menyben, es ült az Atya Istennec iobiara. Kiröl nagy figyelmetesseguel azt gondold meg: ö teneked minemü Iesusod, az az, szabaditod legyen. *Actor: 19.* *Mint tartac, kic hitetlenül elatec az IESVS neuel.*

Mostis azert erröl legyen az mi Tanusagunc: Hogy lassuc meg az VVR *IESVS CHRISTVS* altal minemü szabaditasunc legyen: Es abba minemü modgya volt ö neki: Es annac miert kellet vgy lenni. Kit meg érthetz az ket Igenec, *IESVS* es Christus magyarazattyabol. Kiröl renddel szollyunc. *Mit tanullyunc az Iesusrol.*

AZ VVR IESVSNAC SZABADITASAROL.

Iol meg érczüc minemü szabaditonc legyen az mi wrunc Iesus Christus. Ki melly hatalmas, melly nagy felseges VVR legyen, arrol az ö születese ünnepebenis szoltunc: Hogy nem czac ember, hanem bizony Istenis, es az Atyaual egyenlö hatalmu. Azert ereie es hatalma szerintis mindentöl szinten vgy meg szabadithat mint az Atya, Kinec most az ö nagy felseges szömelyeröl es nagy Isteni ereieröl nem sokat szolhatunc, hanem czac tizti szerint valo szabaditasarol szollyunc: Hogy minec vtanna, mi értünc emberreis lett, es az mi bününc miat megis holt, felis tamadot, Immar ez tizti szerint lassuc meg minemü szabaditonc lett ö mi nekünc. Kiröl is soc dolog volna az irasnac szantalan bizonsagit elö hozni, Hanem most fö keppen czac az Angyaloknac tanitasokat magyarazom meg arrolis. †Gabriel Angyal magyarazattya arrol: minemü szabadito legyen az VR IESV

†Noha igen röuid szoual monta meg Gabriel Angyal Iosephnec, minemü Iesus, az az, minemü szabadito lenne ö, Monduan: ö szabaditya meg az ö nepet az ö büneiböl, Mon-

KIS KARAczonra: Wy eſs:endō napira MASODic Predikatio.

Az VVR Chriſtuſnac koer=

Mondom rōuid ſzo ez: hogy az bűntűl lenne ſzabadito. De ha ez egy iget iol meg ertenenc, Az Bűn mi dolog legyen: es azbol meg ſzabaditani miczoda legyen: ſoha eleg halat nem adhatnanc czac ez nagy ſzabadſagrolis: ſoha elegge rayta nem ōruen dezhetnenc, melly nagy rutſagbol es nyomoruſagbol lett az mi meg ſzabadulaſunc, midōn az bűnbōl meg ſzabadultunc. Melly ſzabadulasbol melly nagy draga tōb iokis kōuetkōznec, arrol mayd az tōb Angyaloc tanitaſitis meg hallyuc. Moſt czac erōl ſzollyunc, mit akart mondani Gabriel Angyal, mikor igy ſzol: Azert Ieſus neue mert ō ſzabadittya meg az ō nepet az bűnbōl,

Miczodac, es melly vndokoc, es melly gyōtrōc az bűnōc,

Az Bűn ōnnōn magabannis vndoc es vtalatos dolog, akar miczoda fele legyen: baluanyozas, paraznaſag, reſzegſeg, torkoſſag, gyolkoſſag, lopas, es akar mi egyeb fele, kit Iſten meg tiltott: Melly bűnōc, aztis à kibe lakic meg vndokittya es meg ferteztetí: Es mint egy czigazo es gyertyanal czepegetō hohar, tűzes fogoual ſzaggato hohar, belōlis mardoſſac mind ſziuűnket, lelkűnket, teſtűnket, Es kiuűlis ſoc keppen meg czac emberec elōttis hurogatnac, es pirongatnac, menīuel inkab az Angyaloc es az VVR Iſten elōtt. Touabba az bűnnec nagy bűnteteſeis ſzereztetet Iſtentűl: Hogy az bűn teuō ittis ez vilag ſzerint ſzűntelen kinlodgyec, ō magabannis furdaltatuan az gonoſz lelki eſmerettűl: Es kinoztaſſec maſtulis, hoharoktul es egyeb kegyetlenektűl: De az fel tamadas es az itelet vtan, ōrōc tűzben az pokolnac kenyōues tűzeben, vęghetetlen ſetetſegben, az ōrdōgōknec mindē tehetſegec ſzerint kinoztaſſec ōrōckōn ōrōcke vęg nekűl, es minden ſzűnes es enyhites nekűl, Kit czac meg gondolnijs elōtte igen rōttenetes, kirōl pelda amà irgalmatlan kazdagnac tűzes langia. Ezekbōl: mondom az bűnbōl, annac vndokſagabol ki tiztitani, es az bűnōknec bűnteteſekbōl ki ſzabaditani, meg beczűlhetetlen nagy dolog. Ezt aianlya azert nekűnc Gabriel Angyal, hogy illy Ieſus: illy ſzabadito az mi wrunc Chriſtus, azoknac, kic ō nepei, az az, kic ō benne biznac.

Harom fele bűn teteſe az bűnnec: Mi magunktul tirkon: Maſtul nyuuan: Es pokolbanis. Luc. 16.

Rom. 8. Ioan. 3. Kiknec art à bűn.

Azert valakic az VVR Ieſus Chriſtusban be nem oltattac, valakic ō altala az bűnbōl ki nem tiztulnac, az ō kinnyaba, halalaba, fel tamadaſaba, azoknac ęrdemebe, valakic nem biznac, valakic ō altala Iſtentűl bűnōc boczanattyat nem keric, nem veſzic, Maſzor, es wyionan nem ſzűletetnec, Hanē az ō ſzűleiekrōl ſzallot bűnben ęlnec, heuernec, meg halnac, azoc nem ō nepei, mert nem ō beńe biznac, Azert ō altala meg nē ſzabaduluan az ō bűnōkbōl, ōrōckōn ōrōcke bōnōſōc, fertelmes, vndoc, vtalatoſoc leſznec, es az ō bűnōkert mind ōrōckōn ōrōcke kinoztatnac, az pokolbeli hohar ōrdōgōktűl, az Iſtennec igaz iteleti ſzerint. Addigis penig ſemmi nyugodalmoc nem lehet, az ō gonoſz lelki eſmeretyeknec furdulaſa miat, Iollehet ez, niha nagyob, niha kűſſeb.

Ki gyōnyōrűſeges, meg ßabadulni az bűnbōl.

De viſzont valakic meg kereztelkettec, es hiſznec az ō Neuebe, ō altala mindennap bűnōc bocyanattyat keric, es annac bizonſagara az ō ſzent Vaczoraiaual ęlnec, Azoc wyionnanis ſzűletettec, ō altala ſzent Lelket vōttec, es mindennapis veſznec, ō altala Iſten tizteſſegere vezerlettetetnec: Ezec noha megis bűnōſōc, de ottan mindē bűnbōl meg ſzabadulnac, mihent azoknac boczanattyac nyeric, Ahol penig à bűnnec boczanattya vagyon, ott az bűnteteſtűlis meg menekednec, hogy ittis lelkec ne rōttegien, hanem ōruendezzen az VVR Iſtennec irgalmaſſagaban, az ō ſzent Fianac meg tiztitaſaban, az ō ſzent Lelkenec meg ſzenteleſeben. Es az nagy teſti lelki hartzolas es vitezkedes kōztis, lelki ōrōmmel variac ez vilagbol valo ki mulaſokat bizuan hogy meg nem halnac, hanem az halalbol altal mennec az ōrōc ęletre Ioan 5. Meg ęrzic lelkekben hogy ō altala Iſtennec keduebe lettec, es az ō Neuebe minden kōnyōrgeſekben meg halgatatnac: Ha az teſtnec, ez vilagnac, es az ōrdōgnec miatta bűnben el eſnenekis, hetſzer, vagy hetuen hetſzer egy napis, hiſzic hogy valamenīſzer az ō Neuebe banatos ſziwel bűnōc boczanattyat keric, mindenſzer meg boczatatnac: Ha ſzinten teſt ſzerint oſtoroztatnakis, azert, hogy à bűn ōket el ne ragadgya. De hiſzic hogy az ō oſtorozaſais Atyai ſzerelembōl, ſoc iauokra es epűletekre vagyon: Es tuduan melly nagy hatalom adatot az ō Iduōzitō wroknac, egen, fōldōn, pokolban, ōtet melleiec ſegitſegűl hiuan, minden ellenſegeckel ſzembe ſzalnac, ellenec ſzűntelen vitezkednec, Es hiſzic hogy az ō Neuebe meg gyōzic mind az bűnt, mind az halalt, mind az ōrdōgōt, mind az karhozatot. Es variac minden oraban az meny-

bōl

ból, hogy öketis magahoz vegye, àhol immar heltis keſzitet nekiec. Nagy dolgoc ezec azoc elött, az kic tudgyac mi izü az bünnec röttenteſi, az halalnac es karhozatnac feleſme, es kic azoc ellen meg ragadhattyac az VVR Ieſus Chriſtus hatalmaſſagat, Es öruendezhetnec az iokba, mellyec hirdettetnec az ö Neue altal.

Mind ezeket kedig be foglallya az bünból valo meg ſzabaditas. Azert mikor az Angyal azt mondgya: *IESVS* legyen Neue, az az, Szabadito, mert ö ſzabadittya meg az ö nepet az ö büneiböl: Azt azert ielenti, hogy minden tiztatalanſaginkbol, vndoc ferteſmes voltunkbol, kikbe eyte az ördög, es az elſö Atyanc ez vilagot, meg tiztulhatunc ö altala: vgyis, hogy annac boczanattyat vehettyüc mindennap ö altala: vgyis, hogy megis foytatic az bün ſzent Lelke altal, hogy ne wralkodgyec bennünc: vgyis, hogy tellyeſſeguel meg ſzabadulunc ö altala minden bünnec vndokſagabol, hogy tellyeſeguel ki irtaſſec belölünc, es iſmeg olly tiztac, ſzentec, es artatlanoc legyünc, mint elein teremtette volt Iſten az elſö ſzüleinket, auagy mint moſtis az ſzent Angyaloc, auagy mint ö maga volt az Iſten mind öröcke, bün nekül tſac azon merö tizta ſzent. De ez, az fel tamadas vtan lenne, Es ackor ſemmi bününc nem leuen bennünc, ſemmi bünteteſünkis ſoha nem lenne, ſoha ſemmi bünt, ſemmi banatot, ſemmi faydalmat nem érzenenc, ſöt czac még ſem ſzomorodnanc mind öröckeis, Hanem olly bölczec, olly diczöſegeſec, olly felſegeſec lennenc, mint ö maga az VVR Iſten, es az ö ſzent Fia az mi wrunc Ieſus Chriſtus, az ö diczöſeges fel tamadot teſteben. Erröl igy ſzol ſzent Ianos: Noha moſtis Iſten fiai vagyunc, de még nem ielentetet meg, minemüc leſzünc, Mert valaminemü ö maga az Iſten, ö hozza haſonlatoſocka kel lennünc. Ki nagy dolog penig ollyannà lenni mint Iſten, ez bünös romlot földi embernec. Kiröl Dauid igy ſzol: Pſal: 6. Miczoda az ember, hogy illy gondod vagyon rea VVR Iſten? De à mint moſt ſenki ezeket meg nem foghattya: Mi allat az Iſten: minemü ſzentſeges: melly tizta ö: melly edeſſeges: melly diczöſeges, felſeges legyen ö: Igy az mi meg ſzabadulaſunkatis még moſt eleggè meg nem beczülhettyüc. Mondom minec vtanna meg ſzabadulunc az bünból, az vtan melly nagy kedueſeckè, melly nagy diczöſegeſeckè legyünc, moſt czac meg ſem gondolhattyuc. Hanem mind az altal öruendezteſſüc lelkünket, czac ez egy Neuezetbennis, hogy Iſten az ö Fiat mi *IESVSVNKNAC*, mi ſzabaditonknac neuezteteſte: Söt vgyan immar felis emelte az ö Iſteni felſegere, hogy wralkodnec mindeneken, Es mindennap ſoc fele óltalmat, meg ſzabaditaſat koſtoltatna még czac ez vilagonis minden hiueiuel: A mint az Apoſtoloc az ö Neueben ſoc bünöſöket vigaztaltac, es nekic ſzent Lelket nyertec. Soc bennakat, betegeket, ördöngöſeket gyogyitottac, halottakat tamaztottac, ſoc poganokat nagy ſoc ſetet vakſagbol ki hoztac, Mind ez egez vilagon az ö Euangeliomit ki terieztettec: Es igy vgyan ſzem latomaſtis meg ielentette, hogy ö vgyan valoba ſzereztetet Iſtentül ſzabaditoul, mind azoknac valakic benne biznanac, A mint igerte valais, hogy az kic benne hinnenec, azoc az ö neue altal nagy hatalmakat czelekednenec Mar: 16. Kiröl az töb Angyaloknakis tanitaſit hallyuc meg.

Mondom erröl: hogy az VVR *IESVS* illy nagy dolgokban lenne mi ſzabaditonc megis mind az Gabriel Angyalnac, mind az töb Angyaloknac tanitaſokbol ier tanullyunc. Kiröl imez Negy rendbe fogoc ſzolnia:

Elöſzer hogy az VVR Ieſus ſzabaditaſa olly ſzabaditas volna, hogy az altal Iſtennekis keduebe lennenc, mert minden atokbol ki menekednenc ö altala.

Maſodſzor, Hogy bününkbölis meg menekednenc, Es azbol ſzepen ki tiztulnanc.

Harmadſzor, hogy ellenſegünkennis gyözedelmet vennenc.

Negzedſzer, hogy az öröc életetis meg nyernenc.

Ez Negy rendbeli ſzabaditaſarol ſzoloc moſt az VVR Ieſus Chriſtuſnac, Kikre noha ſoc az ſzent Irasbeli bizonſag, De czac az Angyaloc bizonſagitis érteni erröl, czuda gyönyörüſegeſec leſznec: Mint Gabriel Angyal midön igy biztatna ſzüz Mariatis: Ne felly, mert keduet talaltal Iſtennel, azban nekis azt akarta ielenteni, hogy ſe ö, ſe mi, ne felnenc, mert az Ieſus Chriſtus altal Iſtennel keduet talaltunc. Oh ki nagy dolog ez, Iſtennec keduebe lenni, Iſtentülis ſzeretetni, Mert valakit ö keduel

Megis, miczoda kiſzabadulni az büntöl:

1.
2.
3.

Nagy draga es czudalatos valotzas.

Saldituannis örüuendezzünc ezeken.

Hebr: 1.

Epheſ: 1.

Nyiluan valo hatalmi az VR Ieſusnac.

Actor, 2.

Az ſoc Angyalnac bizonſagirol.

Gabriel biztatasa arrol, hogy Maria Iſtennel kedues volna.

Az VVrnac Iesus es

es szeret, soc fęle gondgya vagyon rea, Azert minden io kéresében meg halgat-
tya, Es az fęle embert soc keppen czudaltattya, es soc keppen fel magaztallya, min-
den atkabol, haragiabol, oltorabol ki menti. De ez senki altal nem lehet, hanem
czac az *IESVS CHRISTVS* altal, Kiről Marianac mond az Angyal: Imè fogatsz
mehedben, es Fiat szűlsz, Es Nagy leszen, es Isten Fianac hiuattatic, es az ô Ne-
uet neuezzed *IESVSNAC*, az az Szabadítonac: Mondam czac ô altala vehet-
tyűc ez nagy aiandekot, hogy az Isten bennűnket keduelhessen. Oka ez: Mert czac
ô az, à ki az embert az ô bűnebôl meg szabadittya: Actor: 4. ki miat haragnac es
atoknac fiai valanc Ephes: 2.

Hogy ô, bűnbôl valo meg ßabadito.

Errôlis penig, hogy bűnbôl valo szabadito legyen, azon Angyal, igy szol Iosephnec: Ne fély hozzad venned az Mariat, mert az melly Fiat szűl, szent Lelektűl fogantatot, es azt Iesusnac neuezzed, mert ô szabadittya meg az Bűntűl az ô nepeit, Imè vgyan meg tanittya Iosephet, hogy az à *IESVS* bűntôl valo szabadito lenne: Kibôl meg tiztulni meg beczűlhetetlen nagy dolog, Kiről ide felis szolec.

Fel tamadasa hirdetesenelis nagy győzedelmet hirdetic az Angyaloc: Iteletre valo el iűnesenelis.

Midőn penig fel tamadasa vtan egy nihany Angyaloc azt hirdetnec à Mariaknac, ne félly etec ti, Mert à Nazarethbeli Iesust keresitec, ki fel feszitetet vala: fel tamadot, Luc: 24. Itt immar azt ielentic, hogy valoba győzedelmet vett az bűnőn, ôrdôgőn es karhozaton, es vralkodic minden ellensegűnkőn. Kinec győzedelme melly nagy legyen, meg lattyuc itelet napian, Kirôlis ket Angyal menybe menese vtan igy szola: Lattatoké ez Iesust à ki fel vitetec menybe: ezenkeppen el iő az iteletre, Actor: 1. Rőuid szo el Iűnni az Iteletre: De melly nagy dolgot ielenczenec meg lattya ackor mind ez egez Vilag. Kiuel vigaztalni akariac az hiueket, hogy ô altala vgyan valoba ki menekednenec ez Vilagnac minden nyaualyaibol, es azon diczőségre vitetnenec az kire ô fel ment menyekben. Mind ezekről szantalan soc bizonsagoc vadnac, kiről mijs massor hallyunc tőbet.

Megis, Ioan: 14.

Most akar czac az Angyaloc magyarazattyabol tanullyuc meg, minemű nagy szabaditoul adatot nekűnc, az Atya Istennec az ô szent Fia: Hogy ô altala Istennec olly keduebeis lennenc, hogy valamit az ô Neuebe kérnenc, mindent meg adna nekűnc: mindenkor minden bűneinknekis boczanattyat ô altala meg nyerhetnenc: es

1. Ioan 5.

az ô meg szentelô szent Lelketis vehetnenc ô altala: es minden ellensegűnken győzedelmet vennenc, az ô benne valo bizodalom altal: Es azon diczőseges orszagatis nagy ôrőmmel varhatnanc, az kibe ô maga űl az Atyanac iobian. Mi lehet ennel

Megis.

nagyob szabaditas: mint az bűnnec tiztalansagabol, az atoknac rőttenetesegebôl, az halalnac, ôrdôgnec, karhozatnac iszonyusagibol meg szabadulni, Es viszont Istennec kedueben lenni, ô előtte tiztauà es igazzà lenni, Es ô neki ôrôkos tarsaiuà lenni, ez meg szabadito Iesus Christus altal, Ioan: 1.

Noha soc ieles dolgokat hallunc soc fő nepekről, Alexandernec, Iulius Czaszarnac győzedelmeről, Iosuenac hadakozasarol, Samsonnac erősségeről, Dauidnac vitęsségeről: De mind azoc czac testi es czac ez vilagi el mulando szabaditasoc vol-

Mindennee tsac az VVR Iesus ßabaditoia.

tac, azonba ô magokis mind meg holtac, es czac egyis męg magatis nem szabadithatta ki az bűnbôl, az halalbol, az ôrdôg rabsagabol, Hanem azoc kőzzűlis valakic meg esmertec az Istennec szabadito Christusat, ô altala lehettec szabadosoc, à mint ô maga Christus wrunc mondgya: Ha az Fiu tűteket meg szabadit, valoba szaba-

Ioan: 8.

dosoc lesztec: Mint ha mondana: az tőb szabaditas nem bizonyaba valo, De az Isten Fianac szabaditasa, az, az igen draga meg szabaditas. Kit lelki szemmel nézet Abrahamis, es ôruendezet rayta. Igy minden Prophetac czac erről tőttec tanubizonsagot, hogy az ô Neue altal, minden, bűne boczanattyat venne, es abbol, es annac

Actor: 3. 10.

minden terheből bizonnyal meg szabadulna, valaki benne biznéc. Az ki penig meg szabadul az bűntôl, az meg szabadul az bűntetestűlis: az Istennet atkabol, à ki mondot Sententiaiabol, soc fęle szidalmabol, soc fęle fenyegetesebôl, minden haragiabol, az ôrdôgnec, halalnac, karhozatnac minden birtokabol.

Nagy dolgoc ezec.

De nincz ez főldőn senki, az ki eleggê meg tudna gondolni, az Bűnnekis szőrnyűseget, es az Bűntetesnekis rőttenetesseget, Noha most sokan mosolganac, ihognac, katzagnac, meuetnec az Bűnnec, Es sokan meg kemenkednec az Bűntętesnec.

De

De azoc mind vakoc, es vakoknac vezęrec, kiknec neueteſec ſiralomra fordul meg, Luc: 6. à mint teis meg latod, Sapien: 5.

Az Angyaloc tudgyac mind az harmat mi legyen: az bűntis: es az bűnteteſt: es azokbol valo ki ſzabadulaſtis: Azert czac ők tudgyakis valoba meg beczűlni az mi wrunc Ieſus Chriſtuſt: az ő draga ſzőmelyet, az ő nagy ereiet, nagy győzedelmet, nagy meg ſzabaditaſat. Mind az altal valami kiczinnye mijs ſerkennyűnc fel az teſtnec nagy almabol, es igen gyakran gondolkodgyunc es ęrtekezzűnc ezekről: Melly nagy ſzep termezetűnket veztete el velűnc az ördög Paradiczomba, es melly ſzörnyű bűnőc es bűnteteſec alà eſtűnc. Az mint ezt vgyan megis ęrezhettyűc hogy nekűnc minden tagainc, teſtűnc, lelkűnc rakua bűnuel, mert minden ſzem pillantasban ellenkeznec az Iſtennec tőruenyeuel, es czac bűnre vagyodnac: eſzűnc, gondolatunc, ſziuűnc, ſzeműnc, fűlűnc, ſzánc, torkunc es minden teſtűnc, ſoc fele bűnre izgat bennűnc: Iſtenben valo ketelkedeſre, hitetlenſegre, telhetetlenſegre, irigyſegre, keuelyſegre, torkoſſagra, reſzegſegre, buiaſagra, boſzu allaſra, verſengeſre, ragalmazaſra, baluanyozaſra, baiolaſra, kelletlen imatkozaſra, Iſten igeienec kelletlen tanuſagara. Ezec, es ſoc tőb ſzantalan bűnőc vgyan ki fornac belőlűnc, ki miat meg mi magunkatis es minden tagainkat es termezetűnket vtallya az VVR Iſten, azert, mert ő bennűnket ſzep tiztaſagban teremtet volt, De imè az mi ſzűleinc melly vndokul ſzűltec ez vilagra, Es azert mind teſteſtűl lelkeſtűl, minden tagainc- *Deut: 27.*
kal atkozottac vagyunc, imez mondas ſzerint: Atkozot mind az, valaki meg nem *Matth: 5.*
marad mind egy czepig az Iſten tőruenyebe, Es valaki az mentűl kiſſebiket meg tőri, az, vętkezet az tőbbi ellennis. Tahat mi atkozottakis vagyunc, az az, Iſtentűl el vtaltatot, el vetettet, es Iſtennec ſzidalma alat valoc vagyunc, Az az, mind annac az atoknac es veſzedelemnec alatta vagyunc, az kiket az bűnnec bűnteteſere ſzant es rendelt, mellyec igen rőtteneteſec, mind ez vilag ſzerint, mind az őrőc karhozat ſzerint. Melly atoc miat, imè teſt ſzerintis, rakua ez vilag ſoc ezer kinual, es mindennec imè megis kel halni, ferges főlddę, es dőggè kel lenni, Es hallyuc hogy az Iſten igeie fenyeget őrőcke valo halallalis, hol leſzen tűz, fereg, ſetetſeg, ſiuas, ri- *Eſa: 66.*
uas, es fog czikorgatas. Ezt mondoc, egy emberis elegge nem gondolhattya meg, melly nagy legyen. De ęrtic az VVR Iſtennec Angyali, Es nagy őrőmmel hirdetic, hogy az Iſten az ő ſzent Fiat atta mind azoc ellen meg ſzabaditoul, es azert neueztetet Ieſuſnac. Kiről pelda az ő ſoc io tete, midőn akar melly bűnőſtis magahoz *Peldac az Chriſtus ßabaditaſarol.*
hiwna, edes ſzoua biztatna, es ſoc fęle nyaualyakbol czuda nagy hatalmaſon meg ſzabaditana, nem czac ő maga ſzőmelye ſzerint, hanem męg az ő hiueinekis hatal- *Matth: 11.*
mat adna, az ő benne valo hit altal. Matth: 16. Szent Pal nagy erőſſen val- *1. Timoth: 1.*
lya ezt: Ehőz mindenkeppen hozza ragazkodgyunc vgy mond, hogy az Ieſus Chriſtus az bűnőſőknec iduőſſegere iőtt ez vilagra. Tahat legyen erre nagy gondunc nekűnkis, hogy őtet az ő draga Neue ſzerint, nem czac ſzanckal, hanem vgyan ſziuűnknec bizodalmaualis meg beczűllyűc. Es minden ſzem pillantasba, minden kiſirtetűnkke, mind atoc, mind az bűn, mind az őrdög, mind az halal, mind az karhozat ellen erőſſen meg ragadgyuc: Bizuan az ő meg ſzabaditaſaba, Es el hiuen hogy ő altala Iſtennec keduebe vagyunc, bűnűnkből ki tizultunc, minden ellenſegine birtokabol ki vetettűnc, es az őrőc ęletet meg nyeriűc. Kire ſegitſen ő ſzent felſege bennűnket, az mi nagy gyarloſaginkban, ſzent Lelkenec altala, Amen.

Ez legyen az Ieſus Newről rőuid Tanuſagunc, Immar ſzoloc az Chriſtus Newről is, kiből meg tanulhattyuc, mikeppen kellet ő neki minket meg ſzabaditani.

AZ CHRISTVS NEVVROEL.

MOnduc oda fel, hogy az mi Iduőzitőnknec az IESVS Neue, kerezt es tulaydon Neue, az *CHRISTVS* penig vezetec Neue, es tiztinec modgyarol valo Neue. Az *IESVS* Newbe az ő tizti ielentetic meg, hogy ő ſzabadito volna. Az *CHRISTVS* Newben penig tiztinec modgya ielentetic, az az, mi-

Az Gyermec Iesus miat, tõb apro

eſtendô napiara MASODIC Predikatio.

nemũ ſzabadito volna ô: hogy mint pap, es mint kiraly vgy ſzabaditana. Mert az Chriſtus annyit teſzen mint kenetet, auagy fel ſzenteltetett, Regen penig az papi feiedelmekis, es kiralyi feiedelmekis Chriſtuſnac neueztettec, azert, mert ôkis kenettel fel ſzenteltettec az ô tiſztekre, De mind két fęlec az VVR Ieſuſnac Chriſtuſſagat peldaztac, Azoc azert czac peldazo, es Arnyekozo, es el enyiſzô Chriſtus papoc

Heb: 4. 5. 9. es kiralyoc voltac, az mint ſzent Palis ſzol: De az mi Iduôzitô Ieſuſunc valoſagos, es ôrôcke valo Chriſtus, Bizonyaba valo papi feiedelemis, es kiralyis, kinec papſaga es kiralyſaga vęg nekũl mind ôrôckôn ôrôcke meg marad, A mint az Angyalis

Pſal: 110. Heb: 7. mondgya Marianac, Az ô Orſzaganac nem leſzen vęge, Es Dauid kiralyis mond: Te ôrôcke valo pap vagy Melchiſedeknec rendi ſzerint, kiről ſzent Palis ſzep magyarazatokat teſzen, Heb: 27,

Ez neuezetből azert, Hogy Chriſtuſnakis neueztetic, az az, papnac es kiralynac:

Papſaga ßerint mint kellet ßabaditani. modgyat tanullyuc meg az ô meg ſzabaditaſanac: Az papſag tiſztinec modgya ſzerent, Kin ſzenuedeſeuel, halalaual, es vęreuel kellet minket meg ſzabaditani: Az Kiralyſagnac modgya ſzerint, wralkodaſaual. De mint hogy az regi papoc, az baranyoknac es egyeb barmoknac kinzaſat, halalat, vęret, az embereknec bũnôc boczanattyara mieltec, iollehet azoc czac az Chriſtuſra nézô peldazat alat, mert az

Heb: 9. baromnac, ſem kinnya, ſem halala, ſem vęre el nem veheti valoſagual az embernec bũnet, hanem emberekert embernec kellet az peldazatoc ſzerint ſzenuedni, meg halni, vęret ki ontani: De mondoc midôn az regi papoc aldozattyais az bũnnec meg tiſztitaſara nézne: ielentetet hogy az VVR Chriſtus papi aldozattya az bũnből, es az bũnnec atkabol ſzabaditana meg minket. Azert olly papi Chriſtus az mi Ieſus wrunc, az ki tartozot vele hogy az mi bũnũnkert meg halna, Es vgy lenne meg ſzabadulaſunc az bũnből, à mint ſzent Ianos mondgya, az Ieſus Chriſtuſnac vęre meg tiſztit minket minden bũneinkből. 1. Ioan: 3.

Az Iſtennec igaſſaga miattis, es irgalmaſſaga miatt ßükſeg volt hogy ßenuedeſeuel ßabaditana meg az vr Chriſtus. Rom: 15. †Peldac az Iſten igaſſagarol. Ebbe pedig ſoha egyeb nem lehetet, mert helyen kellet allani az Iſtennec igaz mondaſanac, ki az embert halallal fenegette vala, ha ô ellene vetkeznec, Azert auagy az, hogy Adamnac minden nemzete ôrôcke meg halna, mert az Iſten paranczolattyat meg tôre, Auagy hogy ô helyette mas, tiſzta es artatlan, azt, az halalt, feluegye. Touabba az Iſteni termeſzet ſzerintis, az Bũn, bũnteteſtis erdemel, †Az mint ezeket mi magunkbanis ęrezzũc, hogy az ki ellenũnc vétkezic, rea panaſzolunc, es bũnteteſet kiuannyuc: Ha az biro keduezne, akar baratſagert, attyafiuſagert akar aiandekert, hamis bironac mondgyuc: Męg czac az kiczíny iatzodozo gyermekekbenis ki tetzic az igaſſag kiuanſaga, mikor igy ſzol: az ſzer immar en raytam, es panaſzolkodic, monduan: Te meg czalal, auagy ennec imigy kel lenni, Es akar mi ſzo beſzed kôztis arra tartunc ſzamot mijs az mi igaz, ki ellen mihelt valaki vetkezic ottan rea panaſzolkodunc, es vadolkodunc. Ha mi moſt ennyi romlotſagunkban igy vagyodunc az Igaſſagnac ki ſzolgaltataſara, Veledê erre melly nagy gondunc volt volna, ha meg marathattunc volna az regi, ép, tiſzta, ſzent, eſzes, ęrtelmes, tôkeletes termeſzetũnkben, De ha az ember igy vagyodic az igaſsagra, Az Iſ-

Irgalmaſſaga es bôlczeſege Iſtennec. Rom: 5. ten menyiuel inkab, kibe egy czep hamiſſag ſem lehet. Azert kôteles volt volna az ô igaſſaga ſzerent, hogy az egeſz emberi nemzetet mind ôrôk halalra veſſe, az Bũn miatt, De az ô nagy gazdag irgalmaſſagabol fel indula, hogy tellyeſeguel mind nyaian ne veſznenc el, Es az ô nagy Iſteni bôlczeſegebôl ez modot talala, hogy ſzent Fiat ôltôztetne az emberi teſtben, es az bizony emberis leuen, az emberekert ô halna meg, emberſege ſzerint, Es az mint egy ember altal iôue ez vilagra az bũn, igy egy ember altal iũne az meg igazulaſis mind azokra valakic benne biznanac, valakic az Iſtentôl ſzereztetet oruoſſagual ęlnenec. Azert ez illy igaſſaga, irgal-

Ezert tartozot vele. maſſaga, es bôlczeſege ſzerênt, tartozec az VVR Ieſus olly papſagot fel venni, az kibe nem barommal aldoznec, hanem az ô maga teſteuel es vereuel. Ki miert hogy bizony Iſtenis vala, es artatlanis vala, azert hatalmatis vehette mind az bũnôn mind az bũnnec ęrdemen, Es meltoſagais annyi vala, hogy ha Adamnac bũne meg ôlhete ez vilagot, ſockal inkab az *IESVS* Chriſtuſnac halala el vehette

Hatalma az meg ßabaditaſara.

ez

ez vilagrol az bűnt es annac ęrdemet, minden teſti es lelki bűnteteſt. Roman: 5. 773
Meg haluan azert az mi bűnűnkert ő altala azbol meg ſzabadulunc, ha benne bizunc, az az, ő altala minden bűnűnknec boczanattyat nyerhettyűc, ha az Iſtentűl ő altala ſziuűnc ſzerint keriuc, es hittel el veſzűc. *Igaſſagunc vagyon nekünkis* Kire Iſten kőteles az ő igaſſaga ſzerint, mert ket fizeteſt nem keuanhat: hogy ſzent Fiais meg halna az mi bűnűnkert, es mijs meg halnanc az bűnőkert. Ez ſemmi keppen nem ſęr az Iſteni igaſſaghoz, nemis keuannya hogy el veztene az meg tęrt bűnőſt. Sőt vgyan meg eskűtt, hogy valamikor az bűnős hozza tęr ſzent Fia altal, ſoha bűnéről meg nem emlekezic, es valamit kęr az ő Neuebe, meg adgya, Ioan: 14. *arra, hogy Iſten megßabaditſon bennünc.* *Ezech: 3. 18.*

Illy moddal lett az bűnből valo meg ſzabadulaſunc, az Chriſtuſnac Papi tizti ſzerint, ki halottaibol fel tamaduan, es az Iſtennec orſzagat birtoka ala el foglaluan, ottis az Iſten ſzine előtt, az belső ſzent helyen, ęlő, es eleuen aldozat, es engeztelő mi ęrtűnc, ki à mint hogy őrőckőn őrőcke ęl az Iſten előtt, igy őrőcke valo Papis leſzen, az az, az ő egyſzer valo aldozattyanac eleg teteleben őrőcke valo fizeteſűnc leſz Iſten előtt ő altala mind őrőcke meg nyugouan mi bennűnc. Melly őrőcke valo papſagara mint nezzen az Attya, ő altala mint nyugodgyec mi bennűnc, meg lattyuc nagy nyiluan az fel tamadas vtan. Eleg moſt nekűnc tudnunc azt, hogy az mi *IESVS* ſzabadito Vrunc őrőcke valo Papunkis minekűnc, Kinec aldozattyaban az Attyais mind őrőcke nyugſzic meg mondhatatlan nagy elegſeguel, Es ő altala mi beńűnkis ſzinten azon edeſſeguel es kedueſſeguel fog nyugodni mind őrőckőn őrőcke, Es mijs ő altala az Attyanac nagy ſzerelmebe nyugſzunc őrőckőn őrőcke, Azzonkeppen ő magaba, es az ő draga aldozattyaba, es nagy dragalatos ſoc io tetében az *IESVS* Chriſtusban meg mondhatatlan őrőmmel edeskedűnc őrőckőn őrőcke, Tellyeſec leuen mindnyaian az ő ſzent Lelkeuel, Es az Iſten minden leuen mindenekben: Ezeket mondoc, eleg moſt ęrtenűnc es ęrzenűnc bennűnc, az ő papſagarol. Kiket valami keueſe gyakran gyakran ſziuűnkbe forgaſſunkis, Es mindennap keſzituen magunkat az őrőc ęletre, mig oda iutunc, addig az el bagyat teſtűnket lelkűnket ezeckel ſzűntelen vigaſztallyuc, Rom: 15. *őrőcko valo pap.* *Eleg moſt tudnuc ezt az ő papſagarol.* *Matth: 3.* *Epheſ. 1.* *Iohan. 16.* *1. Corinth. 15.*

Im ſzolanc az egyic modgyarol az mi *IESVS* wrunknac ſzabaditaſanac: Hogy papi tiſzti ſzerint ſzenuedeſeuel, halalaual, es vęreuel ſzabaditot meg az mi bűneinkből. Es ennec vgyan igy kellet lenni az Iſtennec igaſſaga, es irgalmaſſaga ſzerint. Immar az maſikrol ſzollyunc.

Maſic modgya az ő ſzabaditaſanac, Kiralyi tiſzti ſzerint vagyon: Hogy midőn az halal, az bűn, az atoc, az őrdőg, az pokol, à karhozat ellen fel tamadot volna, azokat mint győződelmes feſedelem, birtoka, hatalma, es ereie ala vette, őket, mint rabokat vgy tarttya, es azoknac birtokabolis moſtis minden hiueit naponkent ſoc czudalatos keppen ki ſzabadittya, Vęgre őket az őrőc pokolra iteli, Sentenciaza, es alà taſzittya. Az ő hiueit penig mindennap markaba ſzorittya, Imatſagokat meg hallgattya, ęrettec eſedezic, nekic ſzent Lelket adogat, ęlteti, őrzi, oltalmazza, ſoc nyaualyabol ki menti, az halalbol fel tamaztya, Es ſzent orſzagaban mint kiralyokat meg koronazza: Es annyi iockal aiandekozza, kit moſt emberi elme meg nem gondolhat; fűl ſoha nem hallott, es ſzem ſoha nem latot, Az mint ezeket ſoc iraſoc bizonittac hogy ő czudalatos fog, mondom el almelkodo keppen czudalatos fog lenni minden ſzentiben, 2. Teſſ: 1. *Kiralyi tiſzti ßerint minemű ßabadito.* *Col: 2.* *Eſa: 53.* *Eph: 4.* *Eſa: 64.*

Azert int az ſzent Pál monduan: Attyamfiai, vgy viſellyűc magunkat, mint menyei polgaroc, honnetis variuc az mi meg ſzabaditonkat az VVR Ieſus Chriſtuſt, ki el valtoztattya az mi alà valo teſtűnket, hogy egyenlő abrazatu legyen az ő meg diczőűlt teſteuel. Iſmet mond: Moſt latunc vgy mint tűkőrnec altala, es homallyos beſzednec altala, ackoron kedig ielen lattyuc az Iſtent. Iſmet mond: Midőn az rothadando teſt az rothadatlanſagot fel veendi, ackor leſzen, az mi irua vagyon: El nyeletet az halal győzedelemre, O halal hol az te győzedelmed? O te koporſo hol az te eſztened? Az Halalnac kediglen fulankia az Bűn, az bűnnec kedig hatalma az Tőrueny, De hala legyen az Iſtennec, ki az győződelmet atta minekűnc à mi Vrunc Ieſus Chriſtuſnac altala. Ezeket mondam az Chriſtuſnac kiralyi hatalmarol. *Philip: 4.* *1. Corinth: 13.*

IS KARA-zonra: Wy ßtendô napia a MASODic Predikatio. Ezt most keuese erttyůc.

Az VVrnac Iesus es

Ezekből valami keppen meg ęrthettyůc melly draga tanaczabol neueztette Isten az ő szent Fiat *IESVSNAC*, az az, szabaditonac, Kinec őrőc Christusnac, az az, őrőcke valo papnac, es kiralynac kellet lenni, hogy ő altala mind őrőckőn őrőcke meg szabadulnanc, es ki tisztulnanc minden fertelmessegůnkből, Es nagy diczősegesec lennenc, ő magahoz hasonlatosoc mind őrőckőn őrőcke, Phil: 4.

Isten illy ezkőzőkőt rendelt az ő ßent fiaual valo reßesůlesůnkre.

De hogy az ő io teteben reszesec lehessůnc, az VVR Isten erre ezkőzůl rendelte az ő Euangeliomanac tanulasat, az ő szent Mosogatasaual, es szent Vaczoraiaual valo ęlesůnket: Hogy ezec altal epůlnenc az bůnnec ismeretiben, es meg vtalasaban, es az ő benne valo hitben, es bizodalomban, Es naponkent megis megis vennenc az ő szent Lelket, ki altal az kereztseg felőt wyonnan szůlt minket, az mint regen az kőrnyůl metelkedes felőtt az Abraham nemzetit: Es naponkent meg emlekeznenc az ő io teteről az ő fogadasarol es maga kőteseről, kit eszůnkbe iutathat czac az mi neuezetůnkis, az kiuel neueztettůnc az wyonnan szůleteskort, mikor meg kereztelkettůnc, Azonkeppen meg emlekeznenc à mi wrunc neuerőlis, hogy ő maga az Attya Isten őtet mi *IESVS* szabaditonknac neueztette, Es ez szerint biznanc ő benne.

INTES.

Tahat mind effele epůletůnkre, mi szorgalmatos gondot visellyůnc, Hogy à mint Isten ezeket ezkőzůl rendelte arra, hogy ezec altalis epůllyůnc az ő szent Fiaba, vgy naponkent megis ęrezhessůc, mind az ő benne valo meg wyiulasunkat: hogy itt be oltatuan az *IESVS* Christusban, ez vtan semmi karhozatunc ne lehessen. Kire segiczen az kegyelmes Attya VVR Isten mindnyaiunkot szent Lelkenec altala szent Fianac dragalatos ęrdemeiert, Amen.

Rom: 8:

MIT TANVLANC.

AZ mai Euangeliom ket dolgarol szol az mi Iduőzitőnknec: Hogy kőrnyůlmetelkedet: es ackor Iesusnac neueztetet. Ez nyoltz nappal lett szůletese vtan. Miert hogy penig az regieknec az kőrnyůl metelkedes wyonnan valo szůletesekreis volt, azert neuetis ackor vettec, az mint Iesus Iduőzitőnkis: Kinec esztendeietis az Kerezttyenec az naptol szoktac szamlalni: Es immar most 1580. esztendeie vagyon. Kit hogy ő felsege bekeuel engedet ęrnůnc tartozunc rola nagy halakot adni: Es hogy ez vtannis Egesseguel es Iduősseguel, io szerenczeuel, tőb ioual, keueseb bůnuel mulathassuc, szůkseg ęrette kőnyőrgenůnc, es egymast szeretettel kőszőntenůnc. Kiben az kegyelmes VVR Isten titeketis mindnyaiatokat halgasson es aldgyon meg szent Fiaert, Amen.

Szolyunc leg vtol az kerdesec szerintis.

KERDES: Az Keresztyeni tudomannac mellyic reszehőz valo ez mai Euangeliom?

FELELET. Az negyedikhőz, az Sacramentomokhoz, az az, emlekeztető szent Ielekhőz, Mert az regieknec ô Tőruenben az kőrnyůlmetelkedes, nekůnc az helyet wy Tőruenbe à kereztseg adatot Sacramentomul, emlekeztető szent Ielůl, Kikben wyonnanis szůletetnec az emberec, es bizonyos ieltis vesznec az Istennec hozzaioc valo kegy elmeről, Mellyet szerzet az ő szent Fia, midőn magat mint pap, aldozatul adna, es mint kiraly, wralkodnec minden ellensegůnkőn.

KERDES: Miczoda ęrtelme ez Newnec, Iesus, es Christus?

FEL: Iesus, az az, szabadito, Christus, az az, kenetet, az az, papsagra es Kiralysagra szenteltetet.

KERD: Mi haszna ezec ęrtelminec.

FEL: Hogy vgyan sziuůnc szerint ragazkodgyunc az Isten Fiahoz mint Istentől neueztetet Iesushoz, az az, szabaditohoz: Es vgyan valoba meg bőczůllyůc hogy az ő maga vereuel lett mi tisztito es szabadito papunc: Es nagy fölseges ereieuel

mint

mint meñyei kiraly tellyeseguel kijs veszen minden romlotsagunkbol, es ő magahoz tellyeseguel hasonlatos diczősegesse teszen mind őröckön örőcke.

INTES.

EZeket ha valoba meg erttyűc es meg bőczőllyűc: Valobais őruőndőzhet az mi lelkűnc ez vy észtendő naptul fogua, mindennap, minden oraba: Hogy noha erezzűc soc gyarlosaginkat, az testnec, az őrdőgnec, es ez vilagnac soc fele hahorgatasit, bűnre valo izgatasit, soc fele rettentesit, meg penig meg kelly kostolnunc à testi halaltis: De erről nagy halat adhatunc az Isteñec, hogy mind ezec ellen az ő szerelmes Fiat Tőrueny àlá vetette, es mi Iesusunknac mi szabaditonknac neuezette es atta, Az ki immar oly pap Christusunkis, hogy ki vgyan leis tőtte valtsagunkat az ő maga halalaual, Es olly kiraly Christusunkis, hogy ki elis foglalta az menyeknec diczősseges orszagat az mi nagy őrőműnkre.

Ezekről mostis őruendetes leleckel es buzgo szíuel Ier adgyunc hálát az mi menyei szent Attyanknac az ő szerelmes Fia altal, Es keriűnc szent Lelket ő benne valo tőkeletes őrőmre, Monduan.

IMADSAG.

KEgyelmes Áttya mindenhato VVR Isten, Halat adunc mi teneked az te Attyai kegyelmessegedert, hogy az szegeny bűnősőket nem vtaltad, hanem az te szent Fiadot az Tőrueny ala vetetted es környűlmetelkeztetted, Iesusnac neueztetted, es Christussa szenteltetted, Hogy az ő engedelmeuel, es az tőruennec tőkeletes be tellyesiteseuel, az te mi reanc valo haragodot meg engesztelneie, es az mi engedetlensegűnkőt meg vigaztanaia. Kerűnkis tegedet vilagosicz meg az mi szíuűnket, az te szent Lelkednec altala, hogy az te szent fiadnac erettűnc valo engedelmeuel bűneinc ellen magunkot vigaztalhassuc, es hitűnkőt az te szent Lelkednec altala erősithessűc, Az te hozzad valo engedelmetis el kezdhessűc, es vgyan azon te szent Fiadnac altala az őrőc eletet vehessűc, AMEN.

VTOLSO ENEC: Nekőnc szűletec. etc
AVAGY, keress vy estendőre valot, mast, ez mellet

KIS KARACZONYTAN valo Wrnapiara: Vizkereſse elótt.

Az Gyermec Ieſus miat, tób apro AZ GYERMEC IESVS MIAT, TOEB APRO GYERMEKEC SZENVEDESEROEL.

AZ VVR IESVS Chriſtuſnac Kórnyúl metelkedeſe vtan ſzoktac az Kereſztyenec arról predikalni: mindgyart még kiczíny koraba, minémű haboruſagot tamaztot rea az pokolbeli órdóg, Es ó miatta tób apro gyermetskekis melly nagy ſzórnyű kínt es halalt ſzenuedtec Herodes miat.

ENEKLESROEL.

Mondgyunc azert olly Diczeretetis, kibe keſerueſen panaſzolkodgyunc az mi haboruſaginkrolis.

ENEC, Tekencz reanc immar nagy WR Iſten, etc.
MAS: Ier mi keriúnc ſzent Lelket: etc:

Többec kóuetkóznec, kikbe valaß az mellyic tettzic.

MAS. Keſerues ſziwel Magyar Orßagban etc, MAS. Oh mint keſeregnec moſt az Kereßtyenec, etc. MAS, Fenyeſſeges Tengernec Czillaga etc. MAS. Felſeges Iſten neked iellentyúc mi etc: MAS. Emlekezzel mi tórtenec wram mi ray. etc. MAS. Szannya az WR Iſten hiueinec romlaſat, etc.

IMADSAGAT kereſd meg folio 1,

AZ EVANGELIOMROL.

AZ mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac leg elſó vére ki ontaſarol, melly lett az kórnyúl metelkedeskort ſzolanc wy eztendónc napian, kiuel mindgyart meg ielente, hogy ó ez vilagra ſzenuedni iótt volna, Es magat Tórueny alá kóteleze, Es azokat ónnón magan be tólte. Immar ma azt laſſuc meg, az pokolbeli órdóg, amá Kigyo, az kínec feiet iótt vala meg tórni, vgyan ſzem latomaſt minemű ellenkezeſt tamaztot reaia: Herodes Kiralyt, ki órdógnec tagia vala, hazug, hamis vélekedeſſel ellene fel tamaztuan. Kiról ſzent Máthé az ó Euangeliomi kónyuenec Maſodic reſzebe eckeppen ir:

MATTH: II.

Vigyaz az Iſten az ó Fianac, es minden hiucknec órzésere.

MInec vtanna az Maguſoc haza tértec volna, Imé az VVRnac Angyala Ioſephnec almaba meg ielenec. Ezt monduan: Kelly fel, vedd hozzad az Gyermeket es az ó annyat, es fuſs Ægyptusba, es legy ott miglen meg mondom te neked. Mert ez leſzen, hogy Herodes kereſſe az gyermetsket, é végre: hogy el veſzeſſe ótet. Oe kedig fel ſerkenuen, fel vóue az gyermeket, es az ó annyat eyiel, es Ægyptusba mene, es ott lón Herodeſnec mind halalaig: Hogy be tellyeſednec az, à mi az wrtol à Prophetanac altala meg mondatot vala, ki ezt mondgya: Ægyptusbol hîttam az en Fiamat.

Ioſeph hißen az VVR ßananac, es enged annac.

Az órdógnec, es oz ó tagiainac mergec, laßa minemű à Chriſtus ellen.

Ackoron Herodes, latuan hogy meg czuſoltatot volna az Maguſoktul, igen fel geriede, Es el kúlduen, minden gyermekeket Bethlehemben meg ólete, es minden ó hatariban, kic két eztendóſóc es kiſſebec valanac, az idó ſzerint, mellyról ſzorgalmatoſon az Maguſoktul meg értekezet vala.

Ackor

Ackor tellyeſedec be, à mi Ieremias Prophetanac altala meg vagyon mondua, ki ezt mondgya: Szozat hallatec magaſſagban, keſerues iaydulas, ſiras es iaygatas. Rachel ſiratuan az ő fiait, nem akara meg vigaztaltatni, miuel hogy ninczenec.

Ierem: 31. Sz: Mathe haſonlittya Herodes dolgat czac, az regi ſiralmok hoz, melly lett Nabuchodonozor miat.

Midőn kedig Herodes meg holt volna, Imè az VVRnac Angyala Ioſephnec almaba meg ielenec Ægyptusban, es monda: Kelly fel, es vedd fel az gyermeczket, es az ő annyat, es meny Iſrael főldeben: mert meg holtanac azoc, kic az gyermeknec ęletet akariac vala el veſzteni: Oe kedig fel keluen, fel vőue az gyermeczket es az ő annyat es iőue az Iſrael főldebe. De mikor hallotta volna, hogy Archelaus wralkodnec Iudeaba, az ő attya Herodes helyett, nem męre oda menni, Hanem almaban Iſtentől intetuen Galileanac videkebe mene, Es mikoron el iőtt volna, lakec az varasban, melly Nazarethnec neueztetic: hogy be tellyeſednec, à mi à Prophetanac altala meg vagyon mondua: Nazarenuſnac hiuattatic.

El veſs Herodes, es meg marad az Chriſtus. Ioſeph hiti, tekelleteſſege, az az vegig maradaſa, hivvſege es eſſeſſege ki tettzic.

ROEVID ERTELME.

EZ Euangeliomba azt iria meg ſzent Mathe: Hogy midőn Ieruſalembe pogany bőlcz Maguſoc iőttec volna, es ott kerdezkednenec az wy kiraly felől: Es tőlőc meg ęrtette volna Herodes, hogy az VVR Iſten az melly kiralt igert volt az Abraham nemzetinec, Dauid kiraly agazattyabol, Az à kiraly immar ez vilagra ſzűletet volna, mert czillagatis lattac volna, Ezen felőtte igen meg haborodot volna, feltuen tőle ez vilagi kiralyſagat: Kit az őrdőg ez hazug velekedeſſel izgatot mintha ő ellene ſzűletet volna, hogy az ő kiralyſagat tőle el venne: maga az VVR Chriſtuſnac menney es őrőcke valo orſzaganac kellet lenni, es ez vilagon nem wralkodni, hanem ſzolgalni kel vala nekűnc, hogy magat valtſagul adna ęrettűnc. De Herodes őrdőg tagia, feſzke, es hayleka leuen, es ſzent Lelec benne nem lakozuan, arra viſzi à hazug őrdőg à mire akaria, Azert midőn nagy alnokul kerdezte volna az pogan Maguſokat, hogy ha meg talalnac, ő nekijs mondanac, meg hol vagyon, Es őis el menne imadni es tiſztelni őtet, de azoc intetnen az wrnac Angyala altal, hozza nem tęrtec volna: nagy gyűhős haragra izgatatuan az őrdőgtől, el kűld Bethlehem hatarira, hogy annac egeſz tartomanyaba minden gyermeczkeket ket eſztendő alat valokat meg őlnenec: az velekedeſſel, hogy azoc kőzt az VVR Ieſus Chriſtuſtis az mennyei kiralyt meg őlhetne. De az VVR Iſten, Angyala altal męg ideien intette Ioſephet, hogy vinne el őtet anyaual egyetembe Ægyptomba, Holott mind Herodes halalaig maradnanac, Kibe kőzel hat eſztendő tőlt. Az vtan onnet ki iőuen az gyermeket Nazarethbe neuelec.

Matth: 20.

Erről ſzol rőuideden az moſtani Euangeliom: Mondoc Herodes ſzandekarol, hogy meg őleſſe az VVR Chriſtuſt: Es az VVR Iſten gond viſeleſeről reaia: oltalmarol, es fel neueleſeről: es az ő ellenſeginec veſzedelmeről. Az kis gyermeczkeknec megint ſzőrnyű halalokrol az VVR Chriſtus mellet. Kiről nyiluabbanis ſzollyunc.

NYILVAB MAGYARAZATTYA.

Ez

KIS KARAczon vtan valo VVR napiara: viz kerezt elôt.

Az Gyermec Iesus miat, tôb apro

EZ Euangeliomnac az kezdetit meg hallyuc mindgyart ez vtan valo Predikationkban, Viz kerezt napian, melly napon Ielentette ki, az VR Isten, az ô Iduôzitô Chriſtuſat, az Poganoknac leg elôſzer. Moſt annakis czac az Sumaiat vegyûc eſzûnkben rôuideden, ennec nyiuabban valo ertelmere illy keppen:

Laſſa melly hal kal terieztetic az alazatos Chriſtus ſzületeſe: Hogy az Angyaloc czac kenes paztoroknac, es azoknakis eyiel: azoc az kôſſegnec: Es az vtan az Maguſoc hirdetic.

Midôn az mi wrunc *IESVS CHRISTVS*, igen ſzegenyûl es nagy nyomoruſtul mas ember Iſtalloiaban, Bethlehem varoſaban ſzûletet volna ez vilagra. Ott mentôl elôſzer, eyiel, titkon, czac az paztoroknac hirdet tete az VVR Isten, Es azoc altal az ott valo tartomanybelieknec. Kibe Ieruſalem mêg ſemmit nem tudot: Hanem azonba nagy meſze fôldrôl Pogan Bôlczec, es tanitoc iônec Ieruſalembe. Kic ezt kezdic hirdetni: Hogy ôc nap kelet felé meg eſmertec volna az wy Kiralynac Czillagat, kit az Isten igert volt, meg az poganoknakis birodalmara, Es azert iôttec volna, hogy ôtet tiztelnec. Imè ki czudalatos helyekrôl terieztetic az Chriſtus. Ezt haluan Herodes felôtte igen meg haborodec, es ô vele egyetembe az tôb bolond varosbeliec, alituan hogy az ket Kiraly kôzt nagy veſzedelmec tamadna nekikis. Azert Herodes ertekezuen hol kelletnec ſzûletni,, Es ôſzue gyûytuen az Iraſtudokat, meg talalac Micheas Prophetanal, hogy Bethlehembe kellene az ô ſzûleteſenec lenni. † Ezt haluan Herodes, nagy alnokul kerí az pogan Maguſokat, hogy midôn meg talalnac, ternenec hozza, mert ôis tiztelni akarna. Azoc kedig el induluan, az Czillag iſmet elôttec kezde menni, mind az helig az hol vala az VVR Chriſtus, Es ôtet imaduan meg aiankozac. De az VVR Angyala almokban inte, hogy mas vton ternenec hazaiokban. Ezt Herodes Czufolas gyarant.

†Herodeſnec ôrdôgi ſoc fele gyûhôſſege.

Az Isten Vigyazaſa.

vôue, es annîual inkab el mergûuec, Es el ſzana hogy az egez Bethlehembeli tartomanba minden gyermekeket meg ôletne. De azt iriac felôle, hogy az Auguſtus Czaſzar midôn rea haragut volna, hozza Romaba kellet volna ſietni, hogy ôtet meg engeztelne. Azonba az VVRnac Angyala Ioſephnekis meg ielente Herodes ſzandekat, Es tanîttya hogy menne Ægyptomba, Es lenne ott mind addig mig ô mondana. Velic azert azt, hogy az vtan kôzel ket eſztendô fele kûldôt volna Herodes Bethlehem tartomanyaba, hogy minden gyermekeket ket eſztendô alat valokat meg ôlnenec. Melly kegyetlenſeg noha az ôrdôgnekis rôttenetes dûhôſſegebôl lett az VVR Chriſtus ellen, es Herodeſnekis nagy alnokſagabol, De az VVR Isten az ô ſzent Fianac nagy haſznara fordita: Mert annî nagy dûhôſſege kôztis czudalatos keppen meg oltalmaza: Es houa rôttenetesb lôn az ſoc gyermetskec halala, annîual meſzebben teriede hire az VVR Chriſtus ſzûleteſenec, meg ertekezuen hogy ezt Herodes az ſzûletet Chriſtus veſzedelmere mûuelte volna, Az mint Auguſtus Czaſzarnakis ſzinte Romabais hireuel leuen, ezt mondta: inkab lenne diſznaia Herodeſnec, (mert az diſznot ôc nem ettec,) hogy nem mint Fia, Mert mêg az ô maga harom gyermeketis meg hatta ôletni, Sido aſzony feleſegetis Mariamnet, Es minden Sido nemzetbôl valo Leanînac es hugainac ferieket meg ôlette, feluen hogy azoc kôzzûl tamadna az à Sido kiraly, ki ôtet es az ô nemzetet ki vetne az kiralyſagbol, az mint errôl neki az Phariſeuſoc prophetaltac volt. Melly dolgoc az ôrdôgnec rôttenetes dûhôſſegebôl mind az VVR Chriſtus ellen lettec. Kinec iollehet fel magaztalaſara forditttattac Iſtentûl, de mind az altal mind ô maganac az VVR Chriſtuſnac, mind az ô ſzûleinec, mind az apro gyermetskeknec, mind azoc ſzûleinec, mind nagy ſoc hiueknec rôttegeſeckel, remûleſeckel, es ſoc fele keſerûſegeckel lettec meg.

Igyis tartoztatta Iſten Herodes ſandekat.

Mi tayba ôlette meg az gyermeczkeket.

Iouara forditttya Iſten az ô Fianac.

Macrobius iria.

Ez legyen rôuid beſzedûnc az Euangeliomnac nyiluabban valo magyarazattyabol. Laſſuc tanuſaginkatis.

AZ TANVSAGOKROL.

NOha nagy ſoc ſzûkſeges Tanuſagockal rakua volna ez Euangeliom De moſt elegedgyûnc czac imezekrôl ſzolni.

Elôſzer az gyermec Ieſuſnac: Es ô miatta az apro gyermeczkeknec: Es azoc ſzûleinec: Es minden hiueknec ſzenuedeſekrôl.

Maſodſzor az ſzenuedeſnec okairol. Kic altal leielnec: Es Isten miert engedi lennie.

Harmadſzor azokban valo vigaztalaſinkrol.

AZ

AZ ELSOER OEL.

Mire valo erte-
ni az Chriſtus
ſoc ſzenuedeſet.

AZ mi Vrunc Ieſus Chriſtuſnac gyermekſegben valo Szenuedeſetis meg gondolnunc ſokra haſznos: hogy ſol ki teſſec, melly nagy ellenkezes lett ő kőzte, es az ördőg kőzeott, Es hogy minden ez vilagi dolgat meg iſmeriűc lenni czac ſzenuedeſnec es tűreſnec, Es ő hozza kepeſt, mijs mind czeledeſtűl, minden nyauaſyainkat bekeſegesben ſzenuedheſſűc io remenſeg alatt. Szollyunc azert moſt elő ſzer arrol, hogy ő mind fogantataſatul es ſzűleteſetűl fogua gyermekkorabanis ſokat ſzenuedet.

Mind fogantatá-
ſatul es ſzűleteſe-
től fogua ſzenue-
det az Chriſtus.

Iſtennec Bőlczeſeges tanacza volt ez, Hogy ſzűleieis noha kiralyi nemzet volna Dauid agazattyabol valo: De igen meg nyomorodot allapatban volna ackor, midőn az VR Chriſtuſnac daykalkodnec: Hogy ez vilag előtt ſemmi ſzepſege okoſſag ſzerint ne lattatnec, Hanem czac titkon az hiueknec lelkekben fenlenec, mint az haynal Czillag. Az ſzűlec ſzegenſegeis penig egyic nyaualya volt az Chriſtuſon, az mint egyebekis, ſzegeny es nyomorult ſzűlec mellet mind ſzidalmat, gyalazatot, mind ſoc fele ſanyaruſagot ſzenuednec: Meg midőn kedig mehebe hordoztais Maria, es ſirankozott, feluen Ioſephtől hogy terhes volna hazaſsaga előtt, ackor ſem lehetet nyugodalma, mint az fęle ſzűlec gyermekinec, kic magokat meg kimilhetic, es kic gyengeltetic magokat. Imezis eleg tőrődeſſel lett, hogy Tizenőtt mely főldről: Nazarethből Bethlehembe ment: Es ott mas Iſtalloiaba mint egy el vetet ſzűletet: Az vtan mindgyart nyoltzad napra kőrnyűlmeteltetett, ki nagy faidalommal lett: Kin midőn őruendezni kellet volna, es mindentől tiſzteltetni, czac keueſen ez vilagnac gaza, ſonkola, ſőpreic mint ſzent Pal ſzol, őruendez rayta, az paſztoroc, az Maguſoc, Ioſeph, Maria, Simeon, Anna, Zacharias, Erſebet, es egy nehany alazatoſoc. Ez vilagnac penig feic, Mint Herodes, Caiphas, az wrac, Nemeſſec, papi fęiedelmec, iraſtudoc, bőlczec, bolondul rezkettec es rettegtec miatta, az ördőg eſzeket veſztuen, hogy ez vilagban nem nyughatnanac az wyionnan ſzűletet kiraly miat, Es leg előſzőris az Iſtentelen Herodes kiralyt nagy alnokul ellene izgatta az pokolbeli ördőg, Hogy hamar hamar ſietne męg kiczin koraba meg őletni, es vgy meg maradhatna az ő kiralyſagaban. Ez miatt keſzeritetic mind ſzűleſtől, Atryanac, Dauid Kiralynac varaſabol elfutni, Idegen főldre, poganyoc kőzibe, Ægyptom Orſzagban, Es ott hat eſztendeig lakozni, *a* Czac ezis minemű rettegeſſel, tőrődeſſel es neheſsegeckel lett meg, azoc ęrtic az kic moſtis ki űdzetnec hazokbol feleſegeckel es apro gyermeckeckel akar poganſagtul akar Iſten igeie kergetőktől. Ez noha nagy neheſsegeuel lett, mind az VVR Chriſtus emberſegenec, mind az ő ſzűleieknec: mind az altal, czuda keppen mindenűt gongyokot viſelte az VVR Iſten: Angyali altal Ioſephet oktattya: az Magaſoc altal aranyat hozat kőltſegekre: Es az idegen főldőnnis haylekoczkat ſzerez nekiec: őket czudakeppen meg tarttya, Herodeſt penig rettenetes betegſegben meg őli. Vayha io figyelmeteſseguel es Iſteni felelemuel gondolkodnanac erről az tőb kiralyokis, wrac, nemeſsec, piſpekec, gazdagoc, es vilagi bőlczec, Mert az ördőg inkab olalkodic az fő fő nep vtan hogy őkőt tőrbe eycze, es ez vilagi ęlettyec miatt az őrőc ęlettől el ſzakaſza. Oh ki ſokan moſtis inkab feltic ioſzagokat, es tiſzteſſegeket, hogy nem mint az VVR Chriſtus igeiet es iduőſſegeket: noha őkis azt tettetic hogy Chriſtuſt tiztelic, es imadgyac mint Herodes. Ezeket mondam az VVR Chriſtuſnac kiczin koraba valo haborgataſarol. Ezec vtan, tőb ſzenuedeſi miczodac voltac, mind az kerezt fanac halalaig, maſut tanulyuc meg, Okarol penig, miert kellet ſzenuedni, maid touabis ſzolunc.

Mire valo erte-
ni az Chriſtus
ſoc ſzenuedeſet.
Mind fogantatá-
ſatul es ſzűleteſe-
től fogua ſzenue-
det az Chriſtus.
Eſa: 53.
Matth: 11.
1. Cor: 4.
1. Cor: 1.
a: Ez Taiba
1579. eſztendőbe
Hideg fagyos eſ-
sőbe ſtl eſztendős
ket kiczin ſzopta-
tos gyermeczke-
immel ezeledo-
ſtál azetiem ki
ennis, olly varas-
bol kinec hat eſ-
tendeig igen hi-
uen ſzolgaltam
Azert hogy nćni
kednezkettem
ſenkinec az ő-
nec meg feddeſe-
ben. Kiben mine
mő fő emberec,
vrac, nemeſſec,
hizelkedő predi-
catoroc voltac
reßeſec, Ha er-
tened czodalkoza-
nal rayta, kic az
vtan mindnya-
ian meg pirol-
tac, De en velem
az Iſten aldaſa
hamar iſmeg el
feleytette ſot őrűl-
tem rayta, enis es
ſoc hiuekis.

Moſt à Bethlehembeli gyermetskeknekis es az ő ſzűleieknec es minden egyeb hiueknekis ſzenuedeſekről gondolkodgyunc. Es azoc mellet egyeb retteneteſſegeketis gondollyuc meg az ördőgőknec, es az ő meg gyűhődőt tagiainac. Kikből Iſteni felelmetis es benne valo bizodalmatis tanullyunc. Minec előtte mondoc ſzolnec Herodes miat mint ſzenuettenec az kis gyermetskec: az előtt, im emlitec egyęb rőttenetes ſzenuedeſeketis, hogy laſſad ſoc fęle vtalatos dolgait az ördőgnec, Es ehőz kepeſt ęrczed, melly iſzonyu volt az Herodes kegyetlenſegeis.

Soc

Az Gyermec Iesus miat, tőb apro

KIS KARAczon vtan valo VVR napiara: viz kerezt előt.

Soc rőttenetes dolgokat hallunc hogy voltac, es leielnekis naponkent: De az tőbbi kőzőtegyic àHerodes dolga, Hogi añac kedig szőrniűseget inkab eszűnkbe vehessűc, ím egyeb felekrőlis szoloc előszer: Iriac hogy Potideaba, Vticaba, Dunetomba szallaskort, á vitezec magokat meg tizedlettec, es egy maſt meg ettec. Es hogy egy Ægyptombeli Kiraly soc ezer Sidokat le vagatuan, az eleueneckel etette meg azoknac teſtet, szűleieckel es atyoc fiockal. Kerlec gondolsza minemű iszonyusagoc voltac ezec, es lasſza minemű őrdőgi gyűhősſegec vadnac è vilagban, es az Isten haragia melly nagy à bűn ellen. En időmbenis mind à Tataroc, mind à Tőrőkőc rablaskort tsac Magyar orszagbannis nagy szőrnyűsegeket czelekettec, kic soc apro gyermetskeketis szablara hantac, es harmaſsaualis az Lo hatara Tariſznyaba kőtőztec, kic egy mashoz veröduen, el bagyattac, el fulattac, eheztec, szomiuhoztac, Edes atyokat, anyokat latuan, etelt, italt siruan kertec, de szűleieket Tatar ostorral mint az Barmot haytottac, az kic el bagyattac, ki hagyitottac, louackal tapottac, agyoc veleie, bêlec ki omlot, ha meg szallottac, lo verrel, es kątzola teyiel itattac, Es kőztőc soc iffiac, szűzec, inasoc, venec, menyeczkec, rőttenetes szeplőket es kinokat szenuettec. Kiket noha czac hallanijs iszonyu, de soc mi kőzzűlűnc mind addigis semminec veli, mig őis meg nem koſtollya, ackor oztan tudgya mi izű. Ezec czac mi időnkbennis egy nihanszor meg lettec, Es soc tőb szőrnyűsegec moſtis letten leſznec. Ezekis noha nagy es igen nagy rőtteneteſſegec voltac, De mind ezeket fellyűl halatta volt az Herodesnec kegyetlensege, à kit az VVR Iesus Christusra valo gyűhősſegeben indítata vele az pokolbeli őrdőg, az kitsin gyermeczkekre. Mert sokaig czac titkon magaba hordozuan merges szandekat, Es midőn latna hogy semmikeppen nem mehetne vegere, ki volna az szűletet wy Kiraly: nagy titkon hirtelen midőn nagy batorsagban volnanac az Bethlehembeliec, es az egez tartomany, vélhetetlenűl tsac raytoc termenec Herodesnec szolgai, olly őrdőg tagiai, à mint ő maga volt, Es mind az egez tartomanyba egy nihany szaz, auagy egy nihany ezer gyermetsket hamar hamar meg ölnec. Ki miat, iollehet igen rőttenetes volt anni kis gyermetskeknekis mind hirtelen halaloc, mind siuasoc, es sokaknac sebesen, kęz lab nekűl fertengesec, es holt eleuenen mozgasoc, es anni soc meg holt kiczinkeknec fekűuesec: De az edes atyac, anyac, nenyec, batyoc, rokonsagoc, es meg az idegenekis meni reműleſt, esedezeſt, ohaytaſt, siuaſt, riuaſt műueltec raytoc, Senki eleggè moſt meg nem gondolhattya. Kiről szent Mathê rőuid szoual czac igy szol: hogy anni nagy volt az keserűseg raytoc, hogy semmi vigaztalaſt magoknac nem talalnanac. Kiknec sikoltasoc orszag szerint teriedet es fel hatot az Egre, kiket ha lattunc volna, vgy ęrzenenc mi dolog volt ez nagy szőrnyűseg.

Az apro gyermetskeknec illy halalokat mikor lattad volna, Teis el reműltel volna.

Mit tanully ezekből.

Ezeket nem oka nekűl szamlalom elő, Hanem hogy mijs midőn az mi gyermekinknec, es atyankfiainac ez fele veszedelmet latnuc, à mint lattyukis: moſt idęien tanulnanc rola ęrtelmet venni, Es meg gondolni è szem latomaſt valo rőttenetes veszedelmekből, melly nagy ez vilagon az őrdőg gyűhősſege, melly nagy az első szűleinknec esete, melly nagy az emberec bűne, melly nagy az bűn ellen az Isten haragia, hogy męg az kiczinkekis az ő benne termet bűnert mint kinoztatnac mind ez főlden, mind pokolban, Es melly nagy dolog volt az Isten Fianac emberrè lenni, az bűn miat soc kinokat es rőttenetes halalt szőmely szerint szenuedni: Es melly nagy tsuda ez, Hogy ezen è főldőn minden hiueinec es męg az kitsiny gyermetskeknekis nagy sokat kellenec szenuedni, minec előtte ő altala az őrőc nyugodalomra mennenec. De ezekről masutt szolyunc tőbbet. Itt kedig minec előtte, ez fele okokrol valamit emlekeznenc az előtt moſt czac arrol szollyunc: Ezeket ki miat szenuettec az kisded gyermeczkec:

Miert ßenuettec az kiczinkec illy ßörnyű halalt.

Ezec valamit szenuettec, az mi wrunc Iesus Christus miat szenuettec mindent, kire semmi bűnőc nem volt, vgy mint Herodestűl, hogy ezt ęrdemlettec volna, mert sem Herodesnec, sem mas embernec soha semmibe męg nem artottac, iollehet Isten előtt ökis bűnbe fogantattac, de az VVR Christus altal az bűnből is ki tiztultac volt, kiről bizonsag volt az ő kőrnyűl metelkedesec. Azert azt mondhattyuc, hogy ezzeket artatlanul szenuettec emberektűl. Kiket noha az VVR Isten meg oltalmazhatot volna, De hogy ökis az Christus abrazattyat viſellyec, meg engette Isten hogy dihőskedgyec ő raytokis az őrdőg, es Herodes. Oerdőg altal azert, Isten engedel-

Isten engedelmeből, őrdőg altal izgatatot Herodes Christus miat.

meből

meböl, Herodes, ki örd͠g tagia vala, midön arra izgatatot volna, hogy haazt akarna, hogy az ö kiraly ſaga az ö maradekira ſzalna, tahat hamar hamar öletne meg az wyionnan ſzületet Kiralt, Es midön ſokaig felöle értekezet volna, hol, es kiczoda volna ez, es ſemmikeppen végere nem mehetet volna, es az Maguſoktulis mintha meg czu foltatot volna, azert azt fuallotta belé azon örd͠g, hogy tahat öletne meg mind az ott valo apro gyermetskeket, es azoc közt el kellene veſzni az VVR Chriſtuſnakis, Es igy az VR Chriſtuſra valo dühöſſegeben ölette meg á ſzegeny apro gyermetskeket Herodeſsel, az pokolbeli örd͠g. Enniböl azert Chriſtus lön Oka az ö halaloknac, hogy ö érte es ö mellette ſzenuettec, Kiket megint az ö ſzent orſzagaba meg bodogitot, es ſoc ezerſzer nagyob élettel aiandekozot öröcke valoual. Kiböl eztis lattyuc hogy az örd͠g ö magais hazug es gyolkos, es az ö hiueiis mind hazugoc es gyolkoſoc. Eztis hogy noha Iſten meg oltalmazhatta volna az ö Fiat, es az ö hiueit minden féle haborutul, De ennec igy kellet lenni, hogy öis ſzenuedne, es ö mellette ez földön, mind nagynac, kiczinnec ſoc haborut kellene ſzenuedni, valakic Chriſtuſtul wyionnan ſzülettec, valakic ö bele oltattac, Es mindennec akar kinekis ſoc haboruſag altal kellene az öröc életre menni Actor: 14. De viſzont eztis vgyan itt meg ielenti az VVR Iſten, hogy mind az ö Fia, mind az ö Hiuei, mind enni röttenetes dühöſſegebennis az örd͠gnec, Iſten oltalma es gondgya alatt vadnac: Es ſemmit karokra nem czelekedhetnec, ſem az örd͠g, ſem ez vilag fiai Rom: 8. Az mint nagy czuda keppen lön ezis, hogy ſe Herodes, ſe az örd͠g, auagy eſzekbe ne vehetnec, hogy az VVR Chriſtus el menne Bethlehemböl, auagy ne érkezhetnenec meg bantaſara. Kinec minden dolgait igazgatta az ö mennyei Atya, es mindenüt mellette forgottac az Angyalokis, niha lathatatlanul, niha ſzem latomaſtis. Ezen gondgya vagyon ö felſegenec az töb fiairais, kiket ſzent Fia altal wyionnan ſzült es fiaiua fogadot, Ha penig vgy tettzenec, ö felſegenec, hogy nyaualyat auagy halaltis ſzenuedgyenec, mint ez kis gyermetskekis, ſzent Iſtuannis, végre ö magais á Chriſtus: Nagy kazdagon meg fizetödnec ezec midön fel tamaztuan öröckön öröcke éltetí, nyugottya, es meg diczöiti öket. Ez féle gond viſeleſeröl az VVR Iſtennec, ſzantalan ezer peldainc vadnac, Es felöle ſoc édes igereti es biztataſi az VRR Iſtennec.

Soc tanuſaginc.

1.

2.

3.

Adam es Eua midön röttegnenec, hogy á bün miat el ragatatnanac az örd͠göktül, es Iſten öket el taſzitana tüle alá pokol fenekere: ö maga hozzaioc mene, az bokorbol ki hiua, meg vigaztala, es az örd͠g ellen ſzent Fiat igere. Enoch az ſzo fogadatlan vilag közzül eleuenen el ragattatec ſzem latomaſt az égbe, ki czac heted iz vala Adamhoz. Noe az ſoc karomlóc es czufolóc közt meg tartatec, az ö czufolói penig el veſzenec az viz özönbe. Abraham, Iſaac, Iacob, Ioſeph ſoc czuda keppen oltalmaztattac. Lotot az égö Sodomabol ki hozac az Angyaloc. Az Iſraelnec Iſten ö maga lön végere Pharaho ellen, kiket czuda keppen altal vün az Tengeren, czuda keppen éltete kenyerrel negyuen eztendeig, Moyſeſt, Ioſuet, Samſont, Gedeont, Dauidot, Salomont, Ezechiaſt, es ſoc ezer hiueit többeket, ſoc czuda keppen birt es igazgatot. Minden Prophetac, minden Apoſtoloc, es minden fö fö tanitoc, nagy ſoc haboruſagoc közt ſokaig oltalmaztattac: Daniel meg tartatot az Oroſzlanyoc közt: az harom iffiac az égö kementzebe: Ionas az Tenger feneken, az hal gyomraba: Illyés eleuenen el ragattatot: Peter Angyal altal hozatot ki az tömlötzböl: Palnac kedig ſzamlalhatatlan haboruiis, oltalmiis voltac: Szent Ianos Pathmos ſzigetben röytezuen latta amaz nagy lattaſokat: Chryſoſtomus Doctor, kit arany ſzaiunac hiwnac az ö édes tanitaſaért, ſokſzor ſzam ki vettettet, es ki üdzettet az orſzagbol, hogy nem keduezet ſenkinec: Athanaſius Treuerimbe lappagot: Czac enis ezt è könyuetis röytekben Betzko es Detrekö varaba irtam es nyomtattam, okoſſag ſzerint igen erötlen emberi gond viſeles es oltalom alatt. Szegedi Iſtuan, Sztarai Mihaly, Huſzar Gál, Es töb idömbeli lelki paztoroc, tenger à mint ſzenuettec, mind Törököc, mind papaſoc miat, Es czuda keppen megis oltalmaztattac. Chriſtus wrunc intuen, hogy ez földi haboruinkat io keduel el türnenc, peldaul hozza az Prophetakat, hogy azokis mind ſzenuettenec. Sz: Iſtuanis midön erö hataloműal el ragattatnec, es hamis tanitöc altal vadoltatnec, ſzemekben öket az Prophetac hoharinac neuezi. Sz. Pál

Ieles peldac az Iſtennec gond viſeleſeröl ez vilagi haboru közt

Matth: 5.
Actor: 7.

KIS KARAczonra. Wy eſtendô napiraMASODIC

Az Gyermec Ieſus miat, tôb apro

Predikatio. Actor: 14. Eccleſ: 2.

igy tanît: hogy valaki iſteneſen akar élni ez ielen valo vilagban, annac ſoc haboruſ kel ſzenuedni, Es ſenki az Iſten orſzagaban nem mehet haboruſag ſzenuedes nekûl. Salomonis int monduan: Fiam ha az Iſten ſzolgalattyara adod magad, Tahat az kiſirtethôz hozza keſzicz magad. Azert ne czudallyuc hogy ô magais az mi wrunc Ieſus Chriſtus, mindgyart még kisded koraba haborgatatot, Es az ô apro ſzolgaczkaiis erette es ô mellette meg ôlettec, Mert ezeknec vgyan igy kellet lennyi, hogy Chriſtus es az ô hiuêjs ſzenuedgyenec mind vilag végezetig, Kinec az okarol maid ſzoloc.

Haznunc. Moſt ez peldakbolis erôſiczûc magunkot minden neheſſegec ellen, Gondollyuc meg hogy noha eleg nehez volt az VVR Chriſtus ſzûleinekis es ô maganakis az ûldôzes, buydoſas, lappagas, ſzam ki vetes, idegen fôldôn lakozas, Es az ô hiueinekis az czecz ſzopo gyermeczkeknec es azoknac ſzûleieknec ſzenuedeſec, Azonkeppen az mi ſoc fele haboruſaginkis: De ezec minket el ne Idegeniczenec az VVR Iſtentôl. Rom: 8. Hanem minden haboruinkba io figyelmeteſſeguel meg tanullyuc az okait miert Szenuedet ô magais az VVR Chriſtus, Miert ſzenuednec az ô hiuêjs, Es azokban mind az altal melly nagy ionkra czelekedgyec az VVR Iſten, Kit idôre ôrômmel megis erzûnc, noha az haborunac Ideieben nehez az nyomoruſag, olly nehez penig hogy vgy tezic, mintha ſoha immar tôbbe meg nem vigaztaltatnanc, es mintha Iſten, auagy Iſteni gond uiſeles ſem volna, à mint az Tanyituanyokis az wr Chriſtuſnac ſzórnyû halalat latuan ſzent Lelec nekûl, fel tamadaſat es diczôſeges wraſagat nem hittec az VVR Chriſtuſnac, Es magoknakis ſemmi ôrômet nem remênlhettec, De azonba az VVR Iſten mind az ô Fiat nagy fel magaſztala, az kiny es halal vtan, mind az ô hiuet ſoc keppen meg ôruendôztete, Igy czelekedic mais minden hiueiuel. Azert vegyûnc igaz ertelmet arrolis, miert ſzenuedet az VVR Chriſtus, Es arrolis, miert kelly ſzenuedniec az ô hiueinekis.

Miert ſzenuedet az VVR Chriſtus?

Az mi bûnünkert ſzenuedet. Iohan: 3.

NAgy kûlômbſeg az Chriſtus ſzenuedeſe, es az egyebec ſzenuedeſi kôzôt, Mert ô czac ô maga egyedôl az ô ſzenuedeſeuel ez vilag bûnet fizette meg, es azzal mentet minket meg az ôrôcke valo halalnac kinyabol. Kibe ô neki ſohol ſenki czac egy punctni ſegitô tarſa ſincz emberec kôzôt, ſôt mind ez egeſz vilagot azzal valtotta es mentette ki minden veſzedelembôl. A mint hogy egy emberrôl ſzalla reanc minden veſzedelem, Igy czac egyedûl az egy Ieſus Chriſtus altal ki bizony emberis, vetetic el minden veſzedelem, mind azokrol valakic benne biznac, ô azert igaz, ſzent, tiſzta, es artatlan ember leuen, Valamit ſzenuedet, abban ô ſemmit nem erdemlet, mind azokot oknekûl bûntelen ſzenuette, az menyibe ô magat illeti. Errôl igen ſzep bizonſaginc vadnac: Mert Dauid altalis magarol igy Prophetaltata monduan: Annyi hay ſzalam nincz à menyin gyûlôlnec engem, oknekûl, az az, bûntelen, Es monda az Sidoknakis: Igaz mondaſomert meg akartoc engem ôlni, Hol ki fed meg engem az bûnrôl? Szent Pal pedig igy predikal rola: Semmi halalra valo okot nem talaluan ô benne, Kerec Pilatuſt, hogy meg ôlnec ôtet. Sôt meg Pilatuſis, feleſegeis, Iudaſis keſzeritettec kialtani hogy bûn ô benne nem talaltatnec: Azert noha ſoc fele haborgatoi voltac, De mind azokot bûntelen ſzenuette. Ki miat az Apoſtolokis midôn meg veſzôztetuen, halallalis fenegteettec volna, ha az VVR Ieſus neuet predikalnac, Dauidbol igy imatkoznac: wram tekencz az te ſzolgaidnac predikallaſara, es ne had ôkôt le nyomni, Mert imê moſt az feiedelmec, Herodes, Pontius Pilatus, Caiphas es az tôbi, az te Fiad ellen fel tamadanac oknekûl, à mint Dauid mongya: Miert zendôlenec fel az poganyoc, es az nepec heaba valot gondolnac? Az fôldnec kiralyi es feiedelmi egybe gyûlnec az VVR ellen es az ô Chriſtuſa ellen. Im erted hogy oknekûl artatlanul es hiaba bûntelen tamattac minden ellenkezôc az VVR Chriſtuſra. Errôl nagy pelda az mai Euangeliom ſzerintis Herodes kegyetlenſege: Hogy még ingyen ſem latta az Chriſtuſt, még czac wyonnan ſzûletet gyermeczke volt, Senkinec ſemibe nem arthatot, ſenkit nem banthatot, es immaris veſzedelmere gondolkodic, es eyel nappal nyughatatlankodic mint ôlhetne meg, Kinec velekedeſeis hamis volt hogy az Chriſtus az ô kiralſagat foglalna el.

Rom: 5.

Hogy bûntelen ſzenuedet. Pſalm: 69. Iohan: 8.

Actor: 13.

Actor: 13.

Pſalm: 2.

Hat

Hat mitől vagyon hogy artatlan leuen igy nyomorogíon az VVR Chriſtus mindgyart ſzűleteſetől fogua? Attul vagyon, Mert az Iſten ötet ellenkezőűl bocza- *Gen: 3.*
ta az ördög rontaſara, Es ez vilag bűnet rea vete, Es ő lőn az Iſten Baranya ki el ven- *Eſa: 53:*
ne ez egeſz vilag bűnet. Es ezt meg ertuen az ördögis hogy ő altala lenne az bűnős *Iohan: 1.*
embereknec ſzabadulaſoc, őis mindenkeppen ellene olalkodnec mindent keſertuen
mint vezthetne el, à mint, Adamotis czalardſagual el veſzte, Moſtis azert nagy al-
nokul ellene fel indiyta Herodeſt, Kit hazugſagaual meg czala, hogy ez gyermec az
ő kiralyſagabol ötet es az ő nemzetet ki vetne ha ötet meg nem őletne, es neki nodit-
uan, vele nagy ſoc apro gyermeczkeket meg őlete, hogy köztőc el veſzne az VVR
Chriſtuſis. Illy hazugſagaual czalta vala meg Adamotis, hogy ha ennec az meg til-
tot fanac gyűmőlczeből olly lenne mint az Iſten. Igy czal meg mais ſoc telhetetlene-
ket. Igy czalogattya vala ő magatis Chriſtuſt, hogy mind ez vilagot neki adna ha ő-
tet imadna. De midőn ackor czodakeppen Iſteni gond viſelesből meg tartatot vol- *Soc tőb haborv*
na, Herodes ellen, es az vtan időre magat ki ielentette volna, ſőt az Attyais az egből *Chriſtuſnac.*
aianlotta volna hogy mint ſzerelmes fiat vgy halgatnuc: Oſztan az ördög minden
felől ſoc feleket az Sidoc közől ellene tamaſzta, Kiknec monda Chriſtus: Nem Abra- *Matth: 3.*
ham, hanem az ördög az ti Attyatoc, Mert à mint az, hazug es gyolkos, tiis en vtan- *Iohan: 8.*
nam vgy, hazugſagual, es gyolkoſſaggal iartoc. Tahat az Chriſtus ſzenuedeſenec
oka nem az ő maga bűne, Hanem Iſten ötet az mi bűneinkert az ördöggel valo ellen
kezeſre adta, az mint Paradiczombais monta vala: Ellenkezeſt ſzerzec az Kigyo
es aſzony Magua közt. Es ſzent Ianos mond. Azert ielent meg az Iſtennec Fia hogy *Gen: 3.*
az ördögnec czelekedetit el roncza, 1. Iohan: 3. Azert moſtis azon Kigyo es ör-
dög, Herodes altal ellenkezec vele. De mind ezec ő nekiis nagy haſznara, nekűn-
kis ſoc haſznunkra lettenec, Mert mind az altal őis meg tartatec, mind Hero- *Haznai az Chri*
deſnec veſzedelmere, mind az ördögnec rontaſara, es az hiueknec meg valtſagara: Ki *ſtus ſzenuedeſ-*
ſzenuedeſeuel es türeſeuel nekűnkis gyönyörűſeges peldat hagyott, hogy mi-is ſzok- *nec.*
nanc ő vele egyűt ſzenuedni, es mindent bekeſeguel türni: Es hittel ellene allani az *1. Petr: 2.*
ördögnec, 1. Petr: 5. Es az haboru közt Iſtenbe vetuen az mi remenſegűnkőt, ittis vi-
gaſztalaſt varnanc, ez vtan penig őrőc nyugodalmat.

Imè meg halluc okait az Chriſtus ſzenuedeſenec, hogy czac az mi bűnűnc leuen *Summa.*
ő rayta, ő magaba bűntelen ſzenuedet mindent, az ördögnec hazugſagi es gyolkoſ-
ſagi miat, es rea valo gyűhőſſege miatt, tuduan hogy ő lenne ez vilagnac iduőzitőie,
es azert igyekezuen ötet ſoc keppen el veſztení. Melly ördög ebben igen meg czala-
tot: hogy eſzebe nem vehette azt, hogy az VVR Chriſtus az ő ſzenuedeſeuel, kinya
ual, es halalaual rontana meg ötet, es az altal ſzabaditana meg minket, azert az mel-
ly veſzedelmeket ő ellene ſzerzet, hogy azoc miat el veſzne: azoc lettec ő neki rom-
laſara: az Iſtennec bőlcz igazgataſa ſzerint. Azert minden ſzenuedeſe az Chriſtuſ-
nac ő magaba artatlan, es oknekűl valo volt. De az mi bűnűnkert ſzűkſeg volt hogy
mind kiczinſegetől fogua ſzenuedne, előſzőr igen meg alaztatnec, es az vtan lenne
fel Magaztalaſa, Kinec peldaiat, es nyomdokat nekűnkis ſzűkſeg kőuetnűnc, Azert
immar ſzoloc miert ſzenuednec az hiuekis.

Miert ſzenuednec az hiuec?

Az hiuec ſzenuedeſiis gyakorta artatlanul es meltatlan vadnac, à mint az Bet- *Az hiuec mier*
lehembeli apro gyermeczkekis vgy mint ő magokban emberec előtt artatlanoc vol- *ſzenuednek.*
tac, es ſenki ellen ſemmibe nem vetettec, noha ökis anyoc mehebe bűnben fogantat-
tac, De Herodes ellen ſemmibe nem vetettec, Azert, valamit ſzenuettec Herodes
miat, meltatlan ſzenuettec nyaualyaſoc mind ſzűleieckel egyetembe. Igy ſoc igaz
mondo attya: Enoch, Noe, Loth, Ioſeph, Dauid, Daniel, es vgyan minden Prophe-
tac es Apoſtoloc, es akar melly igaz tanyitois, auagy igaz mondo Kereztyen ember
ſoc haboruſagot ſzenued, Azert mert az pokolbeli ördög reaioc tamaſzttya azokot
az kiknec bűnőkőt meg ſzolittyac, A mint lattyuc hogy ſoc baluanyozo, Soc teuelgő
Tőrőc, Sido, Eretnec hitű, ſoc reſzeges, parazna, vſoras, haragos, keuely, es egyeb bűn-
ben heuerő, ottan ellenec tamad azoknac; Kic ötet bar edes ſzoual intenekis hogy
meg ternenec, Auagy bar ne őket, hanem czac maſt tanyiczanakis az Igaſſagra el-

Kis karaczon vtan na'o Vasarnapra: Vizkereßt elől

Az Gyermec Iesus miat, tœb apro

lenec rohannac: Mind ezeknec fő oka az ördög, es az vtan az ember az ki keuankozic heuerni az ő fertelmes bűneiben, Az Tőrőc es Sido meg ólne ha az ő feleknec hirdetned, hogy ők teuelgenec hitekben, es hogy mind azoc el karhoznac valakic nem hisznec az *IESVS* Christus halalanac erdemeben, Kibe helyheztette, czac egyedűl az Isten ez egesz vilag valtsagat es Iduősseget. Az Papasis meg ől ha az ő emberi talaluanit hamisnac meg bizonitod, es ötetis czac egyedűl az egy *IESVS* Christusban valo bizodalom altal inted hogy Iduősseget keresse. Az kep mutato Predikatorokis, wrac, es nemessec, ki vetnenec kőzzűlőc, Ha intened hogy ne Santikallyanac ket fele, hanem az igassaghoz minden hizelkedes nekűl szabnac magokot: Feltekben aldozo kőntőst, Kamsat, gyerttyat az oltaron es kepeket ne tarczanac. Ha penig őket paraznasagokbol, à kősseg Nyuzasarol, Telhetetlen ragadozasokrol, torkossagokrol, Isten igeic nem halgatasarol meg szolitod, őrőc ellensegnec tart. Mindenic feletűl voltanac czac ennekemis szenuedesim, Kikből sokszor Czodakeppen meg menekettem, ők penig meg pirultanac.

Tanusaga az hiuec szenuedesinec.

Mire valoc ezec? Arra hogy minekűnkis ha szinten szenuednűnc auagy meg halnunc kelleneis, de az igaz vallastul el ne szakadgyunc. Sőt erőttemagunkot bodogoknac tarczuc, hogy mijs mint az Regi Attyac, Prophetac, mint Christus, es az Apostoloc, es minden Isten felő raniytoc es halgatoc, mindennap szenuednenc es türnenc, Kickel egyetembe melto lesz hogy valaha mijs meg nyugodgyunc, Az mint szent Palis biztat: Hogy igaz dolog ez: Isten elől, hogy az kic ez földőn Istenert szenuettec, azoc valaha Istennel meg nyugodgyanac, az kic penig iit az Istenert minket haborgatnac, azoc valaha az Istentől nagy kin ala vetteſſenec, hogy ők is győtrődgyenec ha minket győtröttenec. Im szolanc az VVR Christus es az ő hiuei szenuedesinec okairol: Hogy Christus wrunc az mi bűneinkert szenuedet mindent, mi ertűnc: ki mellet nekűnkis artatlanul melto szenuednűnc, Iollehet az mi szenuedesűnc mi raytunc bűnűnkertis vagyon, es soc fele tanosagunc okaert. De most czac artatlan szenuedesinkről szolanc. Ier szollyunc abban valo vigasztalasinkrolis.

1. Tess. 5.

Summa.

Miczoda vigaztalasunc az mi haborusaginkban?

AZ szent irasban soc kűlőmb kűlőmb edes vigaztalasokot ad az VVR Isten előnkben, Kickel magunkot biztassuc minden haborusaginkban. Most czac ez Euangeliombelieket vegyűc eszűnkben, Kickel kiualtkeppen mijs ackor elhetűnc, mikor artatlanul szenuedűnc, mint az VVR Christus es az kis gyermeczkec.

Egyic vigaztalasa Christus wrunknac es az ő szűleinec ez lőn: hogy Angyala altal ki ielente Isten az ördög es Herodes szandekat, es vtat mutata nekic: Igy nekűnkis nagy soc gonosz szandekiokat ki ielenti az mi haborgatoinknac, es vtat ad az el szaladasra, mint szent Pal kosarba ki erezkedec Damascusbol. Czac enis nagy kő haz ablakon Beczből. Kereztelő Ianosrol iria Nycephorus hogy az Anya az Iordanon tul futot vele egy barlangba Herodes előtt, es ott szoptatta.

Actor: 9.

Enis Cassá 1553. esstendőbe ket hetig, Beczke barő hetig voltam fogua, es Isten kisa laztot kezekből, mint à madarat az kalitkabol, Maga minden koztam ertec, es

Masic ez, hogy nem engedi őket az ő akaratyoc szerint kegyetlenkedni, Mint hogy noha azkiczinkeket szenuettette, de az ő Seregenec az feiet à Christust meg őrizte: Igy hatart es modot szab mostis mig nyomorgassanac minketis, ha szinten kezekben ereztis, Es ha meg ólnekis czac olly moddal ólhetnec meg à mint Isten engedi: ő talam Ol ayba ratatna, meg nyuzatna, vizbe, arnyek szekre, kaszara vetetne, es egyeb keppen akarna őletni, de ha Isten nem engedi, nem lehet, A mint czac engemis mind ezeckel es tőbeckel iyeztettec fogsagomba, es soc tőb igaz tanitokotis czac mi Időnkbennis. Ez vtannis minden Időben ád Isten erre tőb peldakotis.

azt velte, hogy meg ólnec, Es meg lett volna, ha az Isten engette volna. Maga ő felsege bizonsagom, hogy imatsiauokat keuantam az Irasbais, kit ellenee irtam, io vegre.

Engemis Isten Balasi Istuannal ezudakeppen tarnetot, kinec Varaba Detrekőbe, es soc költsegeuel ez kűnyuetis nyom-

Harmadszor, szallast adata Ægyptomba az Christusnac, es költseget hozata az Magusockal: Igy Illyęst el tartata az holloualis es az őzuegy aszonyal, Eliseust az Sunamibeli gazda es io gazda aszonyal, Athanasiust Treuirimbe, Ezenkeppen nekűnkis mindenkor tamazt szallas adőt, neha nagyott, neha kiczint, Ha penig ez vilag szinten el vnna bennűnkis, osztan magahoz vitet Isten, hol sem ő nem vn el minket, sem mi ő főlseget: Pelda Enoch, Illyęs kic el ragattatac, Iriac hogy Cheremoneis

neis es többec midőn kinra vitetnenec, el ragattatac szemec elől. Illy czodalatos Isten az ő szentibe męg czac ez földőnnis: Hat minemű lesz az ő meg diczőitesekben az őrőcéletben.

Negyedszer, Christus wrunc nem hagyatic az szam ki vetesben, De visza tęr Sidosagbã, mert ott volt helye tanitasanac es halalanac: Igy visza hoz mostis nagyob tisztesseguel sokakot, kic az előt az igaz mondasert el űzettec, Es tisztesseg helyet, nagyob tisztesseget, kár helyet tőb marhat ád, pelda Ioseph Iácob fia, Daniel, Euangelista Ianos, Chrysostomus, es többec mi időnkbeliekis.

Oetődszőr ezis nagy vigaztalasoc lőn az Christus szűleinec: hogy el veszenec az Christus ellensegi, Mert Herodes ki őket kergeti vala, es az kis gyermekeket meg őlete, őis rettenetes kinnal hala meg, minden teste męg ęlteben bűdős dőgge valtozéc: Igy mostis czac enis ęrtem à fele haborgatokat, Kic nagy kinokban siwtac riwtac, szit kozottac, atkozottac, torkoc szakattaba kialttottac, nagy wrac, papoc, es nemelybe tetuec teremuen azoc forrottac ki belőlőc, Es ki egykeppen, ki mas keppen bűntetet ittis. Az kic pedig mind vęgig hitetlen Istentelensegbe marattac, azoknac ki mondhattya meg az őrőc karhozatban valo kinyokat. Dauid igy szol az Istenteleneknec veszedelmeről, Psalm: 37. Mayd egy keues mulua nem leszen az Istentelen, helyet sem talalod, Az kic penig nyomorusagot szenuettec azoc biriac az földnec őrők seget, es őruőndőznec soc bekesegben. Az Istentelen fenegeti az igazat, es fogat czikorgattya rea, De az VVR meg neueti őtet, mert lattya az ő vtolso napiat. Ismet, az wrnac ellensegi ha ollyac volnanakis mint az szep mező, mind az altal el enyisznec mint az fűst. Ez fele biztatasockal es nyiluan valo peldackalis rakua az egesz szent iras, Sőt mindennap szeműnckelis szantalant látunc. Azert ha nehezis az testnec az mi artatlan haborusaginc: De peldat veuen Christusrol, es az ő szűleiről, az apro gyermeczkekről, es minden Isten félőkről igyekezzűnc nagy bekeuel tűrnűnc, akar mi fęle haboruinkotis. Kire segiczen az VVR Isten, szent Lelke altal, szent Fiaert mindnyaiunkot, Amen.

tattam, feles czeledetis tartottam, Io falkaig tartot Bamphi Laßlo VVramis Betzko Varaba igen nyugodalmason, De Balassi VVramnac: al az en tartasom mas fel ezer forintyaba czac eztendeigis: ki nem emberi Hanem ezac, nagy Isteni gond viselesből lett.

MIT TANVLANC.

SZolanc az mi wrunc Iesus Christusnac űldőzeseről, kinec el kelletec futni Herodes előt, Bethlehemből, hazaiabol, nemzetî kőzől, Ægyptomba az poganoc kőzibe, Ki miatt gyűhőssegebe Herodes meg őlete nagy soc apro gyermeczkeket, Bethlehem tartomanyaba. Es meg ęrtettűc hogy az VVR Christusnac az mi bűnűnkert kellet mindent szenuedni, Es nekűnkis viszont ő mellette artatlanulis szűkseg sokat szenuednűnc. De mint ő czuda keppen meg tartatott: Igy mijs ha ęlűnkis minden szenuedesűnc soc ionkra lesz, Ha penig meg halunc őrőc nyugodalmunkra, az mint Christus wrunc mongya: Az ti iutalmatoc soc leszen Istennec orszagaba, Matt: 5. Ezekről megis tanullyunc kérdesec szerintis.

Hitűnknec mellic Agazattyahoz valo ez Euangeliom? *KERDES.*

Imehez: Hiszec Iesus Christusban: Ki kent szenuedet, meg feszitetec, meg hala, el temettetec, es fel tamada: *FELELET.*

Mint erted azt?

Az az, hiszemhogy Isten akarattya volt ez: hogy az ő szent Fia az Iesus Christus soc kint szenuedne az mi bűneinkert: kinec peldaiara az ő anya szent Egy hazatis soc kerezt es haborusag ala vetette, Nekekis, soc fele, ez földi es őrőcke valo epűletire.

INTES.

Kőnyőrőgiűnc tahat az VVR Istennec: adgyon nekűnkis igaz ęrtelmet, az ő Fianac es az ő hiueinec haborusagoc felől: Es adgyon bekeseges tűrestis: Es ez mostani szenuedesűnc vtan adgyon őrőc ęletet, Amen,

IMADSAG.

OERőc mindenhato kegyelmes Attya Isten, Kinec ez volt kedues akarattya, hogy az te szent Fiad minden gyarlosaginkot fel venne, es mindenekbe kiczinsegetől fogua szenuedne ęrettűnc, Es ő vele egyetembe minden szentec,

Az VVR Chriſtuſnac ki ielene-

mint mais az Bethlehembeli kis gyermeczkec: Hogy az ő ſzenuedeſeckel vallaſt tennenec az te ſzent Fiadban valo örőc eletyekről. Kerűnc tegedet adgyad nekűnkis az te ſzent Lelkedet, Ki, mind ſzanckal, ſziuűnckel, czelekedetűnckel, es ſzenuedeſűnckel tiſzteltesſen tegedet, az te ſzent Fiaddal egyetembe, Kinec altala mencz meg ez vilagi nyaualyakbol, es vigy be bennűnkőt az őrőc nyugodalomra, AMEN.

VTOLSO ENEC: Semmit ne Bankodgial Chriſtus ſzent ſereg e etc.

MAS: Felſeges Iſten mennec földnec vra etc.

MAS. Atya Iſten tarcz meg minket etc.

AZWR KI ielenese napiara. Aliás VIZKEREZT napiara.

AZ VVR CHRISTVSNAC KI IELENESEROEL AZ POGANOKNAKIS.

AZ melly Euangeliomot ez mai nap ſzoktac predikalni, az, arrol ſzol: Hogy mihent ſzűletet az mi wrunc Ieſus Chriſtus, ottan Iſten ki ielentette őtet az *POGANYOKNAKIS*. Kikről mi reankis azon ki ieleneſe ſzallot. Azert mijs, Kic pogany Nemzetec voltunc, diczeruen az Iſtent, mongyunc olly eneket, kibe adgyunc halat, hogy nekűnkis magat ki ielentette. Es keriűc hogy naponkent iobban iobban igazgaſſon bennűnkis, ſzent igeienec es ſzent Lelkenec altala, az ő ſzent Fianac igaz eſmeretiben, es az ő benne valo bizodalom altal az őrőc eletre.

ENEC,

O mindenhato Iſten ki az te kegyeſſegedből etc.

Mas: Hala adaſunkba rolad emlekezűnc, etc,

MAS, Adgyunc halat mindnyajan az Atya WR Iſtennec, etc.

MAS, Ier mi keriűnc ſent Lelket etc.

IMATSAGA folio 1,

AZ EVANGELIOMROL.

SVMMACZKA.

AZ melly Euangeliomot ez mai nap ſzoktac az kereztyenec prèdikalni, az, mi nekűnc kic *POGAN* nemzetből lettűnc kereztyennye, Es mind ez egeſz vilagon valo pogan nemzetnec: felette igen nagy őrőmőkre valo Euangeliom. Ezert, mert az Iſten benne nagy nyiluan ki ielente: hogy az ő ſzent Fiat, az ő iduőzitő Chriſtuſat, nem czac az Sido nemzetnec, az ő regi valaztot nepenec küldőtte, Hanem mind ez egeſz vilagon valo nepeknec. Sőt, az Sidokot, az ő kelletlenſegekert, miert hogy nem kellene nekic az Iſtennec iduőzitő Chriſtuſa, es abban valo tanacza, hatrab taſzituan, az poganoc közzűl ſzerze maganac valogatot hiueket, es tulaydon nepet. Ezeket mondoc, az mai Euangeliom igen ertelmeſen adgya előnkben: Mert arrol ſzol hogy midőn az VVR Chriſtus ez vilagra ſzűletet volna Bethlehembe, ottan az Iſten nagy meſzűnnet fel indit pogan nepeket, Kic kerdezue kereſnec az Sidoſag közűl, hol volna az à Sidoc kiralya, az ki moſt ſzűletetuen, az poganyoknakis kirallya leñe, Es azertis iőttec volna, hogy őkis imadnac őtet: Melly hirt az Sidoc tőlőc haluan, Sokan köztőc megis haborodanac miatta. De az Maguſokat az VVR Iſten az regi Prophetac iraſi altalis, es az ő egi czillaga altalis, ſzinten oda vezerli, à hol az VVR Chriſtuſt meg talalnac. Ez nagy czodalatos ki Ieleneſről fog ſzolni az mai Euangeliom, Es azert *EPIPHANIANAC*, VVR ki Ielenesenec hiuiac. Kit irtmeg à ſzent Mathe, az ő Euangeliomi könyuenec maſodic reſzeben.

Matthe.

Matthe. II.

Czuda bizonſagi à Chriſtus ßületeſenec, vly meſterol es meg penig poganoktul.

MIkor Ieſus ſzűletet volna Iudanac Bethlehemebe, Herodes kiralynac ideieben, Ime Maguſoc iőuenec nap kelet felől Ieruſalembe, monduan: Hol vagyon az † Sidoknac ama kirallya à ki ſzűletet? Mert lattuc az ő czillagat nap keleten, es iőttűnc hogy imadgyuc őtet.

† Szep vallas Chriſtuſrol hogy ő az Sidoc kiralya.

Mikoron kedig ezeket hallotta volna Herodes kiraly meg haboro-

Bolond rettegeſe, es alnoc, es kegyetlen ßandekai Herodeſnec: Illyec ez vilag fiai. Mich. 5.

dec, es az egez Ieruſalem ő vele, Es őſzue gyűituen mind az fő papokot, es az nepnec iras tudoit ſzorgalmatoſon tudakozec tőlőc, hol ſzűletetnec à Chriſtus. Azoc kedig felenec ő neki: Iudeanac Bethlehemebe, Mert eckeppen vagyon meg irua az Prophetanac altala. Teis Bethlehem Iudanac főlde, Semmikeppen nem vagy kűſſeb Iudanac hadnagi kőzőt: Mert te belőled iű ki az handagy ki az en nepemet Izraelt legelteti.

Ackor Herodes titkon hozza hiuatuan az Maguſokot, meg ertekezec tőlőc az czillagnac meg ieleneſenec ideieről, Es el kűlduen őket Bethlehembe, monda: Mennyetec el, es ſzorgalmatoſſan tudakozzatoc az gyermec felől: es minec vtanna meg talalangyatoc, izennyetec meg, hogy enis oda menyec, es imadgyam őtet:

Oek kedig az kiralt meg haluan el menenec, Es imè az czillag, mellyet nap keletbe lattac vala, előttőc megyen vala, miglen elő menuen, meg allana az hely felőt, àhol à gyermeczke vala, Latuan kedig az czillagot felette igen meg őrűlenec, Es be menuen az hazba meg talalac à gyermeket, az ő Anyaual Mariaual, Es terdre eſuen imadac őtet: Es meg nyituan kinczeket meg aiandekozac őtet: Aranyal, Themyenuel, es Mirrhaual, Es Iſtentől almokban intetuen: Hogy Herodeshez viſza ne ternenec, mas vton terenec meg az ő Tartomanyokban.

Igy vigaztal Iſten meg minket tis midőn az ő ſzent Fia mellet megßomorodunc

Hitec, ßerelmec alamiſnalkodaſoc, eßeſſegec, hiuſegec peldac, nekűnkis.

ELOEL IARO SZONC.

EZ Euangeliomba azt iria meg ſzent Mathe, az VVR Iſten az ő ſzent Fianac ſzűleteſet, mint ielentette ki męg az Poganoknakis, Es őket mint hitta, indította, es hozta az ő iſmeretire, Mondom azt adgya ez Euangeliom előnkbe, mint lett az Iduőzitő Chriſtus ſzűleteſenec első ieleneſe, az poganyoc kőzt. Es azert ez mai napot az deakoc Gőrőg nyeluen *EPIPHANIANAC* neuezic, az az ki, *IELENESNEC*, Miert hogy az VVR Chriſtus ki ieleneſeről leſz raita predikacio Melly ki ielenes arra valo, hogy minden nemzet őruőndőzne rayta hogy Iſten ő kőzikbeis immar ki terieztette az ő ſzent Fianac eſmeretit, az mint im mais azt az ő Euangeliomiat predikallyuc, hallyuc, es tanollyuc mijs, az kit ackor ki ielentet. Ebből azert hogy az pogan Maguſokot mindgyart ſzűleteſe vtan el hozta Iſten az ő ſzent Fianac iſmeretire, leg fő keppen ezt tanollyuc: hogy Iſten ſemmi nemzetnec nem kiuanya veſzedelmet, hanem hogy mindenec meg eſmeriec az ő ſzent Fiat, es altala őrőc eletet nyerienec, Kinel mi lehyet nagyob őrőm, Azert miert hogy mijs poganyoc voltunc, męg penig amaz vad Scitiai Barbarus pogany nemzetec, Es imè minketis immar az ő iſmeretire hozot, es az altal az őrőc eletre hiuot, Azert illic hogy nagy őrőmmel tanollyuc meg ez mai Euangeliomotis az tőbi kőzőtt: Hogy belőle megis iob bizonyoſoc legyűnc az VVR Iſtennec mi hozzanc valo io keduerőlis, Kiben all czac az embernec tőkeletes nyugodalma, Mondom ebben, midőn az ember az ő ſziuebe el hiheti hogy az VVR Iſten ſzent Fia altal őtet keduebe es kegyelmebe vette. Az Magyaroc viz kerezt napianac

VVR IELENESNEC.

Minden pogannoknac nagy őrőm.

MTA AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

AZ WR KI ielenese napiara. Aliás: VIZKEREZT NAPIARA.

Az VVR Christusnac ki ielene-

Viz kereszt.

szoktac neuezni è napot, Kinec ez okat adgyac, mintha ezen nap kereztelkedet volna megis, harmicz esztendős koraba az VVR Christus Ianostol, meg mosoduan az vizbe, De az szent Iras sem kereztsegenec, sem ki ielenesenec az napiarol sohol nem emlekezic, Azert akar melly nap lettec, arrol nem kiuan Isten most szam tartast: az mint szent Palis tanit Col: 2. Hanem az predikallasban valo io rend tartasert, szep dolog, hogy errőlis legyen egy bizonyos napunc, kin predikallyunc arrolis: Az mi wrunc Iesus Christus mint ielentette ki magat az mi eleinknekis az pogan nemzetnec, Es azert ez napot VVR ki *IELENESE* napianac hiuattyuc, Mondom nem azert mintha ezen ez napon lett volna az à ki ielenes, mert az bizontalan, Hanem azert hogy ez nap szoktunc az ő ki ieleneseről predikacíot tennűnc. Kiről az mit ir szent Mathe, arrol rőuid ertelmet vegyűc eszűnkbe, Es az vtan az fő tanosag mellet egyeb nemes tanosaginkrolis szollyunc. De mondam hogy fő tanosagunc lesz az poganságnac hiuatallyarol az Christus esmeretire, es ő altala az őrőc eletre. Erről legvtol szolunc. Most lassuc rőuid ertelmet mind az egesz Euangeliomnac.

Ki ielenesnec ez nap miert neueztetic.

ROEVID ERTELME.

AZ mai napra rendelt Euangeliomba ezt iria szent Mathe: Hogy mikor az mi wrunc Iesus Christus ez vilagra szűletet volna Sidosagba, Azt az VVR Isten nagy czoda keppen ki ielentette volna nagy mesze főldre az poganoknakis, Mert nap keletről, Magusoc, az az, tanito Mesterec iőttec volna Ierusalembe, Es ott illy szoual kerdezkettec volna: Hol az Sidoknac kirallya az ki most szűletet: Mert lattuc az ő czillagat nap keletben, es azert iőttűnc, hogy imadnuc őtet. De ez nagy czuda, hogy Ierusalem semmit nem tud ezben, maga ő hozza czac kőzel volt Bethlehem, az hol az VVR Christus szűletet volt, Sőt haluan hiret hogy wy kiraly szűletett, el reműl az varasis, es az orszag rayta, leg inkab penig az Orszagnac kirallya Herodes, alituan azt, hogy az mi wrunc Iesus Christus főldi kiraly leñe, es egyeb kiralyoknac rontoia, Maga az ő tiszti ez vala, hogy az Satant az pokolbeli ördőgőt es az ő Orszagat rontana meg, es az embereket terítene meg az Istenhőz: es nekic adna meg az őrőc eletet: Az Istennec akarattyat igazan meg esmertetne, es az embereket az szerint meg igazitana. Azert ezt tuduan az Satan: Herodest, hazug gondolattal ottan ellene izgattya, hogy hamar hamar venne eleit az Isten tanaczanac, es mig meg gyarapodnec, őlne meg gyermek koraba: Ha az kiralysagba ben akarna maradni. Ezen fel induluan Herodes, őszue gyuyti mind az Bőlczeket, hogy keresnec meg hol kellene az Christusnac szűletni, Es meg talallyac Micheas Prophetanal, Hogy Bethlehembe kellene szűletni: Es nagy alnoc hizelkedő szoual kere az Magusokot hogy ott Bethlehembe keresnec meg, Es nekiis adnac tuttara, mert őis tisztelni akarna őtet. Ezt ők haluan Herodestűl, de alnoksagat nem ertuen: Ki indulanac Ierusalemből, Es imè ottan ismeg meg ielenec nekic az czillag, es előttőc kezde mennyi mind az hazig á hol az VVR Christust meg talalnac. Kin igen őrűlenec: Mert az előt nagy banatban estenec vala, hogy Ierusalembe czac hiret sem hallanac. Es be menuen az hazba meg talalac az gyermeket Mariaual, Es terdre esuen imadac az gyermek Iesust, es meg aiandekozac Aranyal Temyenuel, Mirraual, Es almokban az wrnac Angyala inte őket, hogy Herodeshez ne mennenec, Azert mas vton terenec hazaiokban.

Ez rőuid ertelme az mai Euangeliomnac, kiről nyiluabbanis szollyunc mind tanusagiual egyetembe. Es lassuc, miert ielentetet ki ottan hamar az poganyoknakis: Es mint hozattac el az Magusoc az czillag altal: Ez Magusoc miczoda emberec voltac: őket Isten mint, es miert inditotta hogy Ierusalembe keressec: ott mint szomorottac: es az vtan mint őruendeztettenec meg: Az czillag mint ment előttőc: mint talaltac es mint tiszteltec az VVR Christust, Mondoc mind ezekről ier szollyunc rendel.

MAGYARAZATTYA.

MIert kogy az VVR Isten az ő iduőzitő Christusat, mind ez egesz vilagnac meg valtsagara rendelte volt, az mint Abrahamnakis vgy igerte volt,

hogy

LXXVII

hogy ő benne minden nemzetec megaldatnanac, Azert miſhent ſzűletec nem czac az ő valaztot nepenec az Sidoſagnac ielentí ki az Angyaloc, paſztoroc, Simeon es többec altal, Hanem ottan tuttokra adgya az Pogany nemzetbelieknekis. Lehetſeges kediq hogy az ő ki ieleneſe nem czac egy helen hanem egy nehan Orſzagba lőtt, az ſzűletes kortís, mert midőn az VVR Iſten czíllagat mutatta nekic fen az egben azt ſoc fele nepec nezhettec es czodalhattac, az mint moſtis mind ez egeſz vílag nezi midőn űſtőkős czíllag tamad, auagy valamí ęgi ielenes leſzen, H a wy czíllag tamad penig, azt az ęgi forgaſnac meſterí nezuen, ki hírdetíc nekűnkis: Igy azert lehetſeges hogy à Chrűs wy czíllagatis ſoc helyen nezuen czodaltac, Kiket ha fel nem indítottis az Iſten arra, hogy az Chriſtuſt meg laſſac, de megis híre ſoc fele teriedhetet az czíllag altalis: De ez Maguſokot nem czac az czíllag altal, hanem velhettyűc hogy Angyala altalis tanîtotta, es íntette az VVR Iſten, hogy vgyan megis kereſnec, az VR Chriſtuſt. Kic felől ſoc fele ítíletec voltac az Bőlczec kőzőttis: Honnan valoc voltac: Kiczodac voltac, es hanyan voltac? Az papaſoc igyis írnac felőlőc, Míntha ezec harom Orſzagbelí kíralyoc voltac volna, Es egyíknec Caſpar, az az, írodeac, vagy Cancellarius, Maſiknac Menyihart, az az, Kíralyí feiedelem, Harmadíknac Boldíſar, az az, Hadnagy volt volna neue, Es mind Harman egyſzerſmind talalkoztac volna Ieruſalem kapuíahoz, es ott egybe ſzoluan vgy kerdeztec, hol vagyon az VR Chriſtus az kí moſt ſzűletet. De ez czac meſe es alom: Ehez ímeztis gondoltac, Hogy vegre piſpőkőc iőttec volna, es mint ha mind harmoknac teſtec moſtis Colonía ba fekűnnec. Ez fele fraskaual rakua az papaſagnac minden dolga, hogy az mint maganac harom Aranyas Coronat czínaltatot, es abban ímatattya magat, es az kep pen az ő pay tarſiis, Papí, Barati czac belſő pompaſagra űznec, auagy alnoc ſzín mutato alazatoſſagra, es azonban az Chriſtusban valo epűlettől el ſzakadnac: Igy ficzeretec az Chriſtuſnac dolgaitis ſzepituen vílagí modra: Kínec eggyic fő oka komplarſag, kereskedes, es hiw díczőſegnec kereſeſe volt. Haſonlo balgatagſagoc vadnac az Tőrőkőc kőztis Machumetről, Mellyec mínd az alnoc Satanac hazug lehelleti altal leſznec az Iſtenteleneknec meg vakítaſokra. Ha igaz volt volna az mit az papaſag gondolt az Maguſokrol, el nem hattac volna az regí Hiſtoríaknac Iroíjs, mint Euſebius es egyebec. Sőt valamellyic az tízenket Apoſtoloc kőzzűlis meg emlekezet volna rola. De vegye ki őkőtis az VVR Iſten az ő ſetetſegekből, es tamazſza fel az ő ſzent Fianac igaz vton vezerlő czíllagat nekíkis, az mint naponkent lattyukis hogy ſokakot meg vílagoſit az VVR Iſten kőzőlőkis.

Soc fele nep latta az czíllagot.

Harom kiralyorol az legendaba irtac az papaſoc.

Euſebius es több regi Hiſtoriacnac iroi nyiluan irtac volna erről lis, ha igaz volt volna.

Miczída emberec voltac tahat az Maguſoc, Es honnet valok voltac, Es menyin voltac, Senki bízonyal nem ír rola, Hanem, ki, Sibílla Eritrea, es Balam Propheta maradekínac velí, miert hogy ő Prophetalt volt regen az Chriſtus czíllaga felől, kí Perſia tartomanybelí valoknac velte őket lenní, Az mint ez igen kepeſis, mert az ott valo taníyto Bőlcz meſtereket Maguſoknac híttac az mint Laertius íría, Danielis penig abban az orſzagban Perſiaban lakozot, az Sído nep kőzőt. Kiket rabſagba vítettec az ott valo kíralyoc, Dan: 1. melly Daniel negy kíraltis teritet az ígaz Iſteñec es az VVR Chriſtuſnac iſmeretíre, es azoc mellet ſokan többekis, noha poganoc voltac, de vgyã tanoltac Danieltől, Kínec az Angyal meg aztis meg ielentette volt hogy hetuen hetec mulua, az az, negy ſzaz kílentzuen eſztendő mulua az VVR Chriſtus ez vílagra ſzűletnec, Dan: 9. Kepes azert hogy az ott valo regí maradekí Danieínec è napokrais ſzamot tartottac, ès az mellet Iſten ezeket az ő ęgí czíllaga altalis, Es híſzem azt hogy Angyala altalis, auagy egyeb ieleneſec altalis fel indította, hogy meg erczek, Hogy ímmar ez vílagra ſzűletet, az kit ő mínd ez egeſz vílagnac kíralyſagara ígert volt, az VVR Chriſtus.

Nagy ſoc Bőlczek velic hogy Perſiabol voltac az hol Daniel lakot.

Dan: 3. 5. 8.

Æſdre: 2.

Velhettyűc penig eztis hogy erről egy mas kőzőttis ſokat ſzoltac hazaíokbanis, Es netalam ſoc Maguſoc es fő nepec őſzue gyűluen egy akaratbol kőuetſegől boczattac el őket, hogy mennenec iol vegere az VVR Chriſtus ſzűleteſenec.

Netalam ſokakatul boczattatac kőuetſegől.

Kic mennyí főldről iőttec, aztis ſoc keppen íríac, kí ſzaz, ki mas fel ſzaz, ki ket ſzaz, ki harmad fel ſzaz nalis meſzebben aranyozza: Kínec ſzamatis mennyin voltac

Honnan iőttec? mennyin voltac.

AZ VR Ki ieleneſe napiara. Aliâs VIZKEREZT napiara,

Az VVR Chriſtuſnac ki ielene-

tac nem ęrthettyűc, hanem lehetſeges hogy feleſen voltac. Kiről mierthogy à ſz. Iras ſemmit nem emlekezet, azert nem illíc roloc nekűnkis felőtteb tőrődnűnc. Eleg czac vgyis tudnunc, à mint ſzent Máthé iria, Hogy nap keletről valo Maguſoc, az az, Meſterec voltac, Es à mint az ęrtelmesbec vélic, Daniel Prophetatul maradot tanîtuanyoknac, Perſiabol valoknac.

Miert kerdezic az Chriſtuſt Ieruſalembe. 1. Corinth: 1.

Ezec azert miképen immar Ieruſalemet êrtec volna, ôc azt vélic vala, hogy ott Ieruſalembe találnác meg az Chriſtuſt, Miért hogy az vala Sidoſagban leg fő Varos, ott volt az Iſten Templomais, az Papi feiedelemis, az bőlts Oskolakis. De azt mondgya ſzent Pal: hogy ez vilagi bőlczec kőzzűl, es nagy okoſoc kőzzűl, es nagy nemzetec kőzzűl, nem ſokan iſmerhetic az Chriſtuſt az ő nagy alazatoſſaga miat, Azert

Miert teritette Iſten őket Ieruſalembe. Ieruſalem kiuűl kellet ßűletni.

az Maguſokis egy előbe emberi okoſſag ſzerint kereſic ez vilagi bőlczec kőzőtt az fő varosba. Houa mind az altal nagy okokert tęriti be az VVR Iſten: hogy ott meg ęrtenec az Prophetac iraſabol, hogy az Chriſtuſnac Bethlehembe kellet ſzűletni Ieruſalem es az Templom kiuűl, à mint az varas kiuűlis feſzitetec felis: ielentuen azzal az ő Tőruennec el mulandoſagat, es azt, hogy Dauid nemzetſegeből valo lenne, mert az, Dauid varoſa vala. Touabba ezertis, akarta Iſten őket be tęriteni, hogy ottis tennenec hirt az ſzűletet Chriſtus felől.

Nagy őrőmbe ęz à poganſagnac.

Nagy czuda kedig, hogy ez poganoc altal tetet leg előſzer Iſten nîluan valo hirt Ieruſalembe az ő Chriſtuſanac ſzűleteſeről: kit bizonîtnac az Czillagnac lataſiualis: es az ő hoſzu vton valo faratſagockalis: es ſzorgalmatos kerdezkeſeckelis, hogy altalan fogua ſzűletet. Ki miat fel rezen nem czac Ieruſalem varaſa, hanem mind az egez Sido orſzagis, ki terieduen az hir mindenűt. Kiből ſzepen ki tettzic, Iſtennec az poganokhoz valo nagy ſzerelmeis, es az Chriſtuſnac velec valo io tete, kic regen Iſten nekűl valanac, idegenec az Iſtennec ſzerzeſetűl, Epheſ: 2. Kic nem Iſten nepenec hiuatatnac vala, 1. Pet: 2. Kiket az Sidoſagis pőkőt, es vtált alituan hogy Iſten

Rom: 11:

őket el vetett volna tellyeſſeggel ſzeme elől. De imè nem nagy czuda változaſe, hogy előſzeris ő nekic ielenti ki az ő Iduőzitő ſzent Fiat, (egy nihany paztoroktul meg valua, kiknec leg előbe hirdettec az Angyaloc) Sőt imè ő altaloc tanîtattya az egez Sido orſzagot, hogy bizonnyal ſzűletet immar az VVR Chriſtus: Mondoc derec kepen es orſzag ſzerint ezec altal ielenti ki az VVR Chriſtus ſzűleteſet, noha egy nihanyan titkon, ęrtettec immar. Kic az Iſtennec nagy mélſeges tanaczabol lettec,

Rom. 15.

bűntetuén es boſzontuan az hala adatlan Sido nemzetet, es hala adaſra fel indituan az ſzegeny el vetet Pogan nemzetet. Kiről almelkodua ſzol ſoc helyen ſzent Pális, Rom: 9. 10. 11.

Rőttenetes vakitaſa à Satannac, hogy à Chriſtuſt földi kiralynac volnec. De Iſten ęztis mind ionkra forditya.

De à pokolbeli ördőgnec kemeny fene mérgeis ki tettzic itt, hogy mind az Ieruſalembelieket, mind Herodeſt ennyire meg vakittya, ez hazug gondolkodaſokban: mint ha, az Chriſtus, orſzagokban nagy haboruſagot fogna indităni ez vilagi wralkodas miat. Azert Herodes féltuen földi kiralyſagat, kezde ſzorgalmatoſon kérdezkedni, holott kellene ſzűletni, Es meg talallyac hogy Bethlehembe, Micheas Propheta iraſa ſzerint. Melly Bethlehem az vtan mint vndokitatot meg az ördőg miat, arrolis emlekezem touab. Es igy Herodes altalis ſzolgaltata Iſten az Maguſoknac, vtban igazituan ő vele őket, Noha ő gonoſz ſzandeckal czelekednéc. Ki nagy alnokul meg kérdezte vala az Maguſokat, menyi ideie volna hogy az Czillagot lattac volna, hogy ahoz kepeſt ólethetne az kis gyermetskeket, ha meg

" "

nem talalnac az Chriſtuſt. Es inte őket, hogy el menuen Bethlehembe, ha meg ta-

" "

lalnác, tęrnenec ő hozzais hirt mondani felőle, mert őis imadna: kic nem ęrtuen az

Szomoruſagoc vtan, meg vigaztaltatnac.

Rokanac gyolkos ſzandekat, arra igeric magokat: Es igy ki indulanac Ieruſalemből nagy ſzomoru ſziwel: az miat hogy meg nem talalhattac ott az hol véltec. Kiket az ördőgis dőfőlt ſziuőkben, hogy heaba farattac volna, Es tőb mérges Nyilaiualis lőuőldezte, mint Abrahamotis, midőn harmad nap vinne fiat az halalra. De imè à Czillag kit lattac volt nap keletbe, előttec kezde menni, olly igen

" "

A Czillagot Angyalnac velic, mert az Eg alat iart.

alaczonon, hogy az ház felőtt meg áluán, meg eſmerhettec hogy ott volna az VVR Chrűs, Es azert vélikis azt, hogy czillag kepebe Angyal volt volna, mierthogy ęg alat

iárt

iart előttőc. Kit latuan, azt iria ſzent Mathe, hogy felette igen nagy őrőmbe lőttec volna. Es be menuen az hazba, noha velekedeſec kiuűl igen nyomorultul talalac, mind az altal terdre eſuen imadac őtet, †mondom őtet, nem az Anyat Mariat, hanem őtet az gyermec Ieſuſt, Kit Mariais imadot, es Iduőzitő wrnakis tartot à mint az ő regi őſeis Dauid kiralis, Pſalm: 110. Es kinczeket meg nyituan adanac Aiandekon neki Aranyat: ki lenne tengeteſekre, es kiuel ielentec hogy ez nyomorult gyermec VVR es kiraly lenne. Es adanac Temenyt: kiuel ielentec hogy pap lenne, az ki ez vilag bűneiert meg aldoztatnec. Es adanac Myrrah kenetet: Kiuel ielentec, hogy noha meg halna, de felis tamadna. Igy azert meg ielentec minemű hittel iőttec őtet tiſztelni. Kinec az ő ſzűleitőlis ſokat tanultac felőle, az Prophetac iraſi es az Angyaloc, es az Paſztoroc hirdeteſi ſzerint. Es intetuen az Angyaltol hogy Herodeshőz ne mennenec, mas vtan terenec hazaiokban, Hirdetuen mindenűt, es fő keppen az ő Orſzagokban es hazoc nepe kőzt, mind azokot az mellyeket hallottac az VVR Chriſtus felől, Es igy otalmazza meg az Iſten őkőtis az gyermekeтis Herodeſnec gonoſz ſzandekitol. Azonba őkőt es ő altala nagy ſoc tőb poganyokot iobban iobben epituen az ő ſzent Fianac igaz eſmeretibe, es az altal az őrőc eletnec meg nyereſebe. Kire ſegiczen ő ſzent főlſege minketis mindnyaiunkot, Amen:

† *Imádgyac, nem Mariat: hanem az gyermeket.*

Meg aiandekozac nagy ertelmeſen.

Tanultac az ſző lektől.

Otalmazta Iſten őket.

Ez legyen beſzedűnc rőuid Magyarazattyarol az egeſz Euangeliomnac. Immar ſzollyunc az fő tanoſagokrolis.

AZ TANVSAGOKROL.

CZac az leg fő tanuſagirol ſzollyunc moſt ez Euangeliomnac. Elő-ſzőr ſzollyunc Bethlehem varoſarol: Hogy abban ezert akart ſzűletni az VVR Chriſtus, Hogy bizonyos helyeis ő rola bizonſagunc lenne: Es abbolis meg teczenec Dauid Fianac: Es hogy nem olly kiraly es pap lenne ő, mint az Ieruſalembe lakozoc. Vgyan itt emlekezűnc az ſzűletes vtan mint vndokitatot meg Bethlehemis, Ieruſalemis, es minden regi helyeis az Chriſtuſnac ſoc fele baluanyozaſſal.

Maſodſzor meg tanullyuc melly nemes ioſſagoc voltac az Maguſokban, mint imezec: az Chriſtuſnac igaz őſmereti: benne valo hit: Bator vallas: erőtte valo faradozas: es nagy ertelmes aiandekozas. Kiket Iſten az ő io voltabol nekűnkis peldankra adot.

Harmadſzor ſzolunc az Sidoknac kep mutataſokrol, es ſoc fele hala adatlanſagokrol: Hogy el feleytuen az VVR Iſtennec velec valo ſoc io tetet, az VVR Chriſtuſt czac meg latni ſem menenec, Sőt męg az Maguſokatis rőttentettec, felelmeckelis, ſzauockalis. Kikhőz mais ſoc haſonlatoſoc vadnac kőztűnkis, à mint ki tetczic minden haboruban.

Negyedſzer es vtolſzor ſzolunc az pogany Maguſoknac hiuatalyokrol az VVR Chriſtus iſmeretire, Kiket Iſten első ſengeiűl vgy valaſzta arra, hogy miis biznanc azon irgalmaſſagaban az Iſtennec, Hogy minketis az ő ſzent Fia altal Iduőziteni akarna, Kiről illic ſzűntelen valo halokot adnunc.

Ezekről leſznec moſt rendel igen nagy ſzűkſeges tanuſaginc.

AZ ELSOE TANVSAGROL.

Bethlehemről.

BEthlehemről ezert ſzollyunc leg előſzőr, Mert midőn az Maguſoc Ieruſalemben kereſnec az Sidoknac ackor ſzűletet kiralyat az VVR Chriſtuſt, Az iras tudoc Bethlehembe igazittyac őket, Micheas Prophetalaſabol, Herodeſis inti őket, hogy oda menuen, es ott meg talaluan onnet ternenec ő hozzaia, hogy őis oda menuen imadna őtet.

Ezekből gondolhattyuc hogy Iſteni tanaczbol es nagy okokert lett az, hogy az VVR Chriſtus Bethlehembe ſzűletet. De minden reſzet az Iſten titokianac moſt nem foghattyuc meg, czac ebbenis, hanem az menyibe magat ki ielentette ebbenis, czac annyira ſzollyunc rola. Meg mondom penig miczoda varas volt az Bethlehem, Es miert akara az VVR Chriſtus ott ſzűletni.

Az

AZ VR KI ielenese napiara. Alias: VIZKEREZT NAPIARA.

Az VVR Christus ki ielenese

†Az Iudabeli Bethlehē mas neuel Ephratanac neuezetic, magyarol Kenyer hazanac, az az, Kōuer fōldnec az ō io termeseiert Melly varast Ierusalemhez mas fel magyar mely fōldnec iriac nemellyec, ki mint egy czūriōc es paytaioc volt az Ierusalembelieknec: Ennec mezōien temetetet volt regen Rachel sz: Iacob felesege, ott szūletet Dauid Kiralyis, es ott ōrzōtte iuhait paztor koraba, ott valaztatot volt kiralysagrais, ott volt ō neki forras kuttyais, kiből egyszer harom vitez egez Tabor altal hartzolua hozot egy palaszk vizet neki. Ez varost az Dauid onokaia Salomon fia Roboam, szepen meg epitette volt.

† Mas Bethlehem Zabulon aga zatryaba volt.

De ez Iuda Bethleheme Dauid varosa.

1. Reg: 16.

1. Paral: 11.

Mich: 5.

Ezben rendelte volt az VVR Isten, hogy szūletnec az mi wrunc Iesus Christus, kiert nagyob diczeretet erdemel minden varosoknal, à mint Micheas Prophetais iria.

Miert kellet kedig itt szūletni az VVR Christusnac, Most czac harom okat hallyuc meg.

Hogy bizonyos helyen valo ßületesebōlis ismerhetnūc ōtet.

Elōszer, azt akarta Isten, hogy bizonyos es neuezetes helye lenne az VVR Christus szūleteseneкis, A mint Abrahamnakis, es az vtan Dauidnac agazatihoz kōteleze, Es ideietis, Iacob es Daniel altal ki ielente, azert, hogy innetis iobban erōsednenc az Christusnac esmeretiben. Midōn azert az mi wrunc Iesus Christus ez meg neuezet varosba, az idōbe, es az agazatban szūletet, à kit Isten arra rendelt volt, tahat innetis bizonyosodgyunc, hogy ō legyen az meg igert Iduōzitō.

Soc bizonsagoc Christusrol.

Mich: 5.

Esa: 60.

De az Bethlehem varosa mellet czac az mai Euangeliombais soc bizonsagoc vadnac ō felōle, Mint az ō wy Czillaga: az Pogan Magusoc: kic nagy meszūnnen faraduan, nagy niluan kerdezic: Herodes felelme: szorgalmatos kerdezkedese: az gyermetskec meg ōlese: Ierusalem rōttegese: az Irastudoc bizonsaga: Micheas Propheta irasa Bethlehemrōl: Esaias irasa az poganoknac Christushoz valo meg teresrōl: az Angyalnac gond viselese mind az Magusokra, mind az gyermekre, mind az ō szūleire. Ezec igen nagy bizonsagoc az mi wrunc Iesus Christusrol. Kirōl az sereg Angyaloc, az paztoroc, Simeon, Anna es tōbbec, Sōt minden egi, fōldi, es pokolbeli állatoc mint tōttec bizonsagot, †masutt szoltunc rola. Most czac ez egyrōl tanullyunc Hogy Bethlehembe szūletet, Azert, hogy bizonyos helye leuen, abbolis esmerhessūc ōtet.

† Az mas Postillaba fol: 86. harmad Aduentbe.

Hogy Dauid fianac esmerhetnūc ōtet.

2. Reg: 7.

Masic Oka, miert akarta Isten hogy az VVR Christus Bethlehembe szūletessec, ez: Hogy abbolis ki tettzenec, hogy ō Dauid Kiraly nemzete, à mint neki igertetet voltis. Melly Dauid soc keppen peldaztais az Christust: Azzalis, hogy ōis elein szegenyūl szūletet, es lakot Bethlehembe: Azzalis, hogy ōis paztor volt: Azzalis, hogy az iuhokra iōuō Oroszlanokat es Medueket agyon verte, Sōt amaz erōs Goliathna kis feiet vette, es minden ellenseget az Isten nepenec meg futamtatta: ki édes lantoiois volt, es azzal meg az ōrdōngōs kiraltis Sault meg enhitette: Es vegre lassan lassan az egez orszagnac feiedelmeuē es Kirallyauà lett, iollehet soc hadakozasa vtan, es szoc ver ontasaual: kit meg fiais ki ūzzet orszagabol: es iol tett emberetūl el arultatott: De ismet birodalmat vett. Mind ez peldazatoc be tellyesettec az mi wrunc Iesus Christusbais, à mint czac magadtulis meg értheted, ha az Irasbol ertekezel soc fele czelekedetirōl az Christusnac. Ez azert masic Oka miért szūletet Bethlehembe, hogy azzalis Dauid fianac ielentene magat, kibe soc keppen peldaztatottis. Kiből midōn ki kergette Herodes, es el futot Ægyptusba, De azonba el veszuen Herodes, ō ismet vissza ter, es lelki birodalmat mind az egez orszagban el kezde: Ezis peldazta hogy igy vinne minket amaz lathatatlan orszagnakis es hazanknac birodalmara. De ki foghattya meg, mely titkait minden dolgainac.

Dauidba soc keppen peldaztatot az Christus.

Ierusalem kiuōl azertis ßületet, hogy az ō Kiralysagat es Papsagat, mas felenec ielentene.

Harmadic Oka, miért Ierusalem kiuūl Bethlehembe szūletnec, ez: Hogy meg ielentene Papsagat es Kiralysagat, nem olly arnyekozónac es peldazónac lenni, mint az Ierusalembelieke volt, Hanem ollyaknac, mellyec azokat be tellyesitenē. Ez Oka, hogy midōn ki ūznec az Templombolis, az mezōken es hazakban predikalna. Es midōn otben halalra iteltec volnais, az varos kiuūl feszitetec fel, ez egez vilagnac meg tiztitasara, Es az Apostolokatis mind ez egez vilagra kūldōze, hogy hiwnanac es gyūytenenec ō neki olly anya szent Egy hazat, olly hiueket minden nepec kōzzūl, kiket ō meg tiztitana, kitūl igazan meg esmertetnec, es mind ōrōcke tiztelteteinec: Igy

azert

azert erreis tanîtani akara, hogy az ő kiralyſaga nem teſti, nem földi, nem el mulando, hanem lelki, menyei, es őrőcke valo volna: Es ide nem wralkodni, hanem ſzolgalni iőt volna, es hogy az ő Lelket valtſagul adna ſokakert: Hogy minket wrra tenne az bűnőn, es halalon, es eltetne mind őrőcke. *Matth: 20.*

Illy mély es czudalatos okai voltac tſac annakis, miert akart Bethlehembe ſzűletni az mi wrunc Iesus Chriſtus. Azert midőn ezec be tellyeſettec volna az vtan fottig ki irtata Iſten mind Bethlehemet, mind Ieruſalemet, mind az egeſz Sido Orſagot, minden ő előbi nemes allapatyokbol, Hogy az ő romlaſokis tanubizonſagot tennenec mind ez egeſz vilag ſzerte, hogy immar el iőtt az meg igertetet VVR Chriſtus: Mert ideieis el mult: Iudanac es Dauidnac agazatijs őſzue elegyedet, es bizon talan lett: az Orſzagis, Ieruſalemis mind Templomoſtul, Bethlehemis el puſztult, Kinec tőb ideie mult mas fel ezer eſztendőnel. *Miert hagyatec el immar Ieruſalē es Bethlehem.* *Tőb romlaſoc.*

De *NOHA* illy czoda moddalis, ezeknec el romlaſaualis epiteni akarta az VVR Iſten az ő hiueit az ő Iduőzitő ſzent Fianac iſmeretibe, mind az altal vgyan nem ſzűnt meg az őrdőg az ő vele valo ellenkezeſtől, az mint ennec igyis kellet lenni, Hanem az mint hogy mindenic dolga ellen, Soc hazug alnokſagual meſterkedet ſzűleteſe előttis, vtannais, eltebeis, fel tamadaſa vtannis, ſzemebeis, hata megeis, Es az mint mindenic valaztot helyec ellenis, vgy Bethlehembeis ſoc zurzauart, Baluanyozaſokot ſzerzett, Kirőlis im emlekezem, Hogy erczed ebbőlis nagy ſoc fele dihőſſeget az őrdőgnec az VVR Chriſtus ellen. Mondoc mind Ieruſalemet, mind Bethlehemet es minden egyeb helyeket valahol az VVR Chriſtus regen Ieles dolgokot czelekedet, az vtan az pokolbeli őrdőg ſoc ezer vtalatos fertelmes vndoc bűnőckel es iſzonyu baluanyozaſockal meg ferteztetet, hogy igyis az VVR Chriſtuſtul el ſzakaztana az ſzegeny emberi nemzetet. Azt iriac hogy az melly helen Ieruſalem kiuől az VVR Chriſtus fel feſzitetet volt, Ott Iupiternec es az parazna Venus aſzonnac kepeit fel emeltetuen ſzaz nyolczuan eſztendeig tiſzteltette Hadrianoſtul fogua Conſtantinus Czaſzarig. Ennec Conſtantinus Czaſzar feleſege, Illona, hogy eleit venne, ott egy Templomot rakatot, Kibeis az Satan ſoc Baluanyozaſokot ſzerzett, es igy nagy meſterűl egy bűnt maſra ſozatot. Azőnkeppen Bethlehembeis azon helyen à hol à Chriſtus ſzűletuen fekűt az Iaſzolba, Es az Olay faknac hegyennis az honnet fel ment az VVR az menybe, Soc vtalatos Baluanyozaſoc lettec aitatoſſagnac ſzine alatt. Még Ieronymus Doctoris aitatoſſagnac okaert ott kőzel Bethlehemnel lakozot az Baratoc Claſtromaba, Es intet egyebeketis hogy ott ſoc Claſtromokot czinaltatnanac, mintha ott à helyeken inkab tiſztelhettec az VVR Chriſtuſt, őtet helyhőz kőtelezuen, à ki magat mind ez egeſz vilagnac aianlotta, es az ki megis hatta vala hogy el iőtt volna az Idő, hogy immar ſem Ieruſalemhez, ſem à Samariai hegyehőz nem kőtelezne Iſten az ő Segetſegől hiuaſat, Mert ő Lelki allat, es lelkből akara mindenűt tiſzteltetni. De à mint amaz nagy Bőlcz Salomont vegre rettenetes Baluanyozoua teſzi az Satan, es ő vtanna az egeſz Sido Orſzagot, es az Iſtennec valaztot Templomatis: Igy Ieronymuſis es ſoc tőb ieles Bőlczec ſoc keppen meg ferteztettec az Satañac meſterſegi miat. Hogy azokhoz kepeſt az tőbijs aitatoſſagnac ſzine alatt el veſztenec az Ieſus Chriſtus erdemenec igaz iſmeretit, es abban valo bizodalmokat. Vgyan el almelkodando dolog ez: Ez egeſz vilag mint vakullyon meg ebben, hogy az igaz Chriſtuſt el hagyuan, Petert, Palt, Bodog aſzont, auagy imez, amaz helt, Claſtromot varoſt, oltart, kepet kereſſenec az ő Iduőſſegeknec ſegitſegere, Kiről Chriſtus wrunc ſoc ohaitaſockal emlekezet, monduán: Tamadnac ollyac kic azt hirdetnec, hogy az Chriſtus imez amaz erdőbe, auagy puſztaba, auagy hazba meg ielent, De nekic ſemmit ne hidgyetec, Hanem őtet menyből variatoc io keſzűlettel az Iteletre. Ime ez mai napis annyira meg vakult ez egeſz vilagnac nagy reſze, hogy moſtis minden fő Varaſoknac Templomit be raknac ſoc ezer Baluanyozo kepeckel, es emberi főtűl talalt tiſzteleteckel, Kikre az ſzegeny emberi nemzetet nagy bolond aitatoſſagbol igen alnokul viſzi az Satan, Még leg inkab kenedig azokot kicleg ſzentſegesbeknec, bőlczebeknec, es nagyob rendnec vélic ő magokot. Kirőlis Prophetalt Chriſtus wrunc, hogy aleg talalna igaz hitet az vtolſo időbe, Ez *Bethlehembe vala Baluanyozaſokrol.* *Gen: 3.* *Hiſtorie.* *Iohan: 4.* *Miatth: 24.* *Matth: 24.* *Luc: 18.*

AZ VR Ki icleneſe napiara.

Az VVR Chriſtuſnac Ki ielene-

Aliàs VIZKEREZT napiara,

be, Ez ſoc Zurzauar el bodituan az ſoc emberi elmet, De mind az altal igeri magat hogy nem hadna mind vilag vegezetigis az ô hiueit, Matth: 28.

Mire valoc ezec.

Ezeket Bethlehem felôl nem oknekûl vegyûc eſzûnkben: Azert hogy mi viſza ne ellyûnc ſem helyeuel, ſem egyeb dolgaiual az VVR Chriſtuſnac, Hanem az ſzerint, es az vegre á mire Iſten rendelte. Mondanc kedig hogy az Bethlehembe valo ſzûleteſe arra valo volt: hogy bizonyos helyet tuduan azis rola tanubizonſagot tenne, es vgyis erôſôdnenc az ô iſmeretibe, Es hogy azzalis meg bizonyitana magat, Dauid nemzetenec lenni, Kinec igertetet voltis, es ki ſoc keppen peldaztatis: Touabba hogy meg ideien meg mutatna hogy az ô pagſaga es kiralyſaga kûlômbôz ne az Ieruſalembeliektûl, Mert ezzec ô benne ôrôcke valoc lennenec. Ezt tanullyuc moſt Bethlehemrôl, az hol meg talalac az VVR Chriſtuſt az Maguſoc. Immar az ô tiſztelettyekrôlis ſzollyunc, az kiuel tiſztelec az VVR Chriſtuſt.

MASIC TANVSAGROL.

Az Maguſoc tiſzteletirôl, kiuel tiſzteltec az VR Chriſtuſt.

EZ Maguſokba ſoc Ieles dolgokot ad az VVR Iſten nekûnkis elônk be, hogy mind azokba kôuetnûc mijs ôket. Viſzont vgyan itt Herodesbe, es egyebekbe meg ielentetnec ſoc rettenetes dolgokis, kic ellen ſzûkſeg nekûnkis ſzûntelen vigaznunc es imatkoznunc,

Nemes ioßagoc az Maguſoknac

Az Maguſokban imezec voltac igen draga dolgoc: Hogy az VVR Chriſtus felôl igaz eſmerettyec es itelettyec volt: Hittekis benne, es bizodalmoc igen nagy volt, kiert nagy faratſagotis mieltec: Es ôtet ellenſegi elôttis, batron vallottac: Ki meller ſokatis tûrtec es ſzenuettec: es abban mind vegig megis marattac, ſzûkſegebennis ſzolgaltac mind ô neki, mind az ô ſzûleinec: Es valamit hallottac felôle, azokot egyebeknekis hirdettec. Mind ez nemes ioſzagokbol penig tôb ſzantalan io erkôlczekis ſzarmaztac, Mert egy iobol ſoc io ſzarmazic: Iſtenrôl valo tanulas, Iſteni felelem, Iſteni es attyafiui ſzerelem, alazatoſſag, bekeſeg, iozanſag, tiſztaſag, mertekleteſſeg, tûres, kônyôrûlis, ſzûntelen valo imatkozas, Bûnuel, teſttel, ez vilaggal valo harczolas, ioban valo mukalkodas, es tôb ſzantalan nemes Ioſzagoc es io erkôlczôc. Kiket az VVR Iſten meg kiuan mind azoktol, valakiket ô wyonnan ſzûlt, keduebe fogadot, bûnebôl ki tiſztitott, ſzent Lelkeuel meg ſzentelt, ſzent Fia altal.

Megis tôb io ßagoc.

Iohan: 3.

Rom: 8.

Tahat ezekrôl vegyûnc mijs io peldat mind ezekbe, es mijs keriûc az VVR Iſtent, hogy minketis ſegiczen minden iora, Kibôl mijs tiſztelheſſûc ôtet az ô ſzent Fiaual egyetembe, Hogy az mint ez Maguſoc az VVR Chriſtuſt igazan meg eſmertec, mijs vgy eſmerheſſûc. Kit ôc noha embernekis es kiralynac hirdetic, mikor azt mondgyac: Hol az ki ſzûletet az Sidoc kiralya: De Iſtennekis eſmertec lenni, Mert aztis mondgyac: Azert iôttûnc hogy imadgyuc ôtet: Meg vagyon penig mondua, hogy czac az Iſtent kelly imadnunc, Touabba aiandekockalis czodalatos eſmerettyeket ielentic, midôn Aranyal mint kiralt, Temiennel mint papot, Mirrah kenettel, mint halandot es fel tamadandot tiſztelic. Kinec kiralyſagarol es papſagarol, ertekezzel teis az iraſokban ſok helyen. Ha iol gondolkodnanc ezekrôl, az Iſtennec czodalatos draga czelekedetit vehetnenc czac innetis eſzûnkbe, az mint ezeket az ô pogan ſagokban epitette es hozta az ô Iduôzitô Chriſtuſanac ennyi nagy nemes eſmeretire: Czac Tanullyunc mijs es kônyôrôgiûnc, bizony velûnkis naponkent illy kegyelmeſen czelekeſzic, Mert ezekis, tanultakis, farattakis, kerdezkettekis, es vegre halgattac Ioſeph es Maria tanitaſatis, es azokrol iobban iobban gondolkodtac az vtanis, es maſnakis hirdettec az ô iduôſſeges epûlettyekre, es ezec mellet imatkoztakis, Iſtentôl ſegetſeget keruen, hogy vinne ôket az ô ſzent Fianac igaz eſmeretire: Igy czelekedet vala Corneliuſis, kit ſzent Peter tanita:

Igy eſmeriûc mijs az Chriſtuſt

Matth: 4.

Aiandekoknac peldazattyac.

Eſa: 60.

Pſalm: 72.

Pſam: 110.

Heb. 9.

Igy epûlhetûnc mijs.

Actor: 10.

Hitekis az VVR Chriſtusba nagy volt az Maguſoknac, Mert à mint ſzent Pál az Regieknec hitekrôl igy ſzol: Hittel aldozot Abel, Hittel iôtt ki hazaiabol Abraham, Es tôbeknec hiteket iteli az ô czelekedetekbôl. Azonkeppen mondhattyuc az

Nagy hitec.

Heb: 11.

Magu

Maguſokrolis, Hogy hittel es nagy hittel iőttec annyi meſzé vtrol, hittel kerdeztec őtet, hittel imattac, hittel aiandekoztac Aranyal, Tőmieñyel, es Mirraual. Mert hitnekűl lehetetlen hogy valami kedues legyen Iſtennel. Az ő hitec penig fűggőtt az regi Prophetac iraſibol, es az Iſtennec ieleneſeből, az mint regen Danielis Prophetalt volt, hogy az Chriſtus őtt ſzaz eſztendő felé el iűne, es moſtis Micheas iraſit hallyac hogy Bethlehembe kellet ſzűletni. Es lattac czillagatis, ſzoltac rola othon egy mas kőztis, tanitattac az Angyaltulis, az VVR Chriſtus ſzűleitőlis, Ezekből lett az ő hitec, Mijs ſzűntelen valo tanulas es kőnyőrges altal talallyuc, neuelhettyűc es tarthattyuc meg az igaz hitet, Kiuel męg ez egeſz vilagotis meg győzhettyűc, 1. Iohan: 5.

Hitec mint lőtt. Dan: 9. Mich. 5.

Vallaſokis dragalatos es igen czodalatos volt, Kiuel az egeſz Orſzagot fel inditttyac, hogy ők is ęrczec hogy immar bizonnyal ſzűletet az VVR Chriſtus, Ki miat noha fogat czikorgattya Herodes, hogy ő leuen Sidoc kirallya, ő helyette mas kiralyt hirdetnenec: De ők ſem az kiraly, ſem az papoc, es iraſtudoc, ſem az kőſzeg elől nem tagadgyac, hanem vgyan meg vallyac, hogy bizonnyal ſzűletet, Mert czillagatis lattac, es azertis iőttec hogy imadnac, Ez miat minemű gonoſz ſzandekia volt Herodeſnec reaioc, velhed: czac hogy ez Roka nem hirtelenkedet, varuan hogy előſzer meg tudhatna hol ſzűletet az Chriſtus. Mind az altal ſoc felelmeſec meg ſugtac nekic, es iyezgettec ők ől, De ők mind az altal vgyan el mentec az ő vtokban,

Vallaſoc.

Ezen dihőſſeguel izgat mais az pokolbeli ördög ſoc fęle gonoſz ſzandekókat mind azoc ellen, valakic az Chriſtuſt igazan vallyac, valakic az ő neuebe az bűnt fedic, Valakic az ő tanitaſa ſzerint io ęrkőlczre, meg tęreſre, benne valo bizodalomra intnec. Kiről peldac az Prophetac, Kereztelő Ianos, az Apoſtoloc, minden igaz Tanyitoc, es akar melly iora intő Kereſzttyen emberis, akar firſiu, akar aſzony legyen. De mi ez vilagnac gonoſz ſzandekiual es az ördőgnec mergeuel ne gondollyunc: Hanem mijs kialczuc, hirdeſſűc, vallyuc az mi wrunc *IESVS* Chriſtus ſzűleteſenec okat, hogy ő lenne az bűnnec meg rontoia, meg itelőie, azert azt vtalaſſuc mindennel, magunkalis, es keſziczűnc mindent az ő iſmeretire, benne valo bizodalomra, es az ő Iteletire. Ezt tanullyuc az Maguſoc vallaſarol, Hol iol eſzűnk be vegyűc eztis: Hogy noha minden igaz vallas mellet ſoc haboruſag, titkon valo gonoſz ſzandec, es nyiluan valo űldőzeſec tamadnac, De mind az altal az VVR Iſten nagy czoda keppen minketis bir, igazgat, es otalmaz, mint az Maguſokot, mint Chriſtuſt, es az ő ſzűleit, es minden Prophetait, Apoſtolit, es akar melly ſzolgaitis, munkaiokotis es faratſagokot, hoſzu vtokot, es Aiandekokat igyekezzűnc kőuetni, Hogy mijs meſzeis meg kereſſűc, midőn hallyuc hogy valahol igazan predikaltatic ő, az ő ſzent Igeieben.

2. Tim: 3. 4.

Munkalkodaſoc Chrſtuſert.

Es mint ezec meg aiandekozzac *ARANYALIS*, mijs ęlteſſűc ez vilag ſzerintis minden hiueit, tanitoit, aruait, mezitelenit, buydoſoit, Es meg iſmerűc hogy noha kiraly, de nem főldi, hanem menyei es őrőcke valo, Itt azert à mint ő nyomorultul ſzűletet, es magat ſoc nyaualya ala atta, igy mindent mijs el tűrűnc ő mellette, varuan olly kiralſagat, Kihez nem egyenlő ez vilagnac nyomoruſagi. Ezt ęrtuen azert, ő benne meg ne botrankozzunc, hanem Leleckel nagynac bőczűluen őtet mind Aranyunckal kinczűnckel ioſzagunkal tiſztellyűc, abbol neki ſzolgallyunc, őtet mint őrőc Iſtenűnkőt imadgyuc, az ő neuebe minden iot keriűnc, Kit meg őſmeriűnc olly papnakis lenni, az ki miat egy ſzer valo aldozattyaual meg fizetet mind ez egez vilag bűneiert, es mais engeztelő ęrettűnc, es ő Temien giarant leſz mi tűlűnc, Ki az mint hogy fel tamadot, igy mijs ő altala fel tamaduan, mind őrőcke ęllyűnc, Ez fęle benne valo bizodalmokat moſtis tűlűnc, Arany, Tőmien, es kenet gyarant veſzi.

Alamiſna aiandekoc, es azoc peldazatyoc.

Rom: 8.

Rom: 9. Heb: 10. Iohan: 8. 11.

De mint mind ezekben az VVR Iſten az ő ingyenben valo io kedueből igazgatta ez Maguſokot: olly irgalmaſon czelekedgyec mi velűnkis: Hogy à mint ezec poganyoc leuen, Semmit nem ęrdemlettec ő magokban, hanem Iſten az ő nagy gazdag irgalmaſſagat mutatta meg hozzaiokis, es ő bennec egyeb pogany, es meltatlan nemzetekhezis: Igy ne hadgyon minketis, hanem az melly iot elkez-

Nem emberi erdemből, ezac az Iſtennec Irgalmaſſagabol lőtt ecz ezec.

AZ VR Ki ielenese napiara. Aliás VIZKEREZT napiara,

Az VVR Christusnac ki ielene-

Meg őrizzűc az Istennec keduet.

det az ő szent Fia felől bennűnc, azokot vigye végreis, az ő szent Neuenec örőckẽ valo diczeretire, Amen.

Melly hozzanc valo io keduet mi nekűnkis igen kel őriznűnc, hogy bűnben valo heueressel, es hala adatlansagunckal el ne veszessűc, à mint az Sidosagnakis nagy resze el vezte, Kirólis czuda képpen szol ez mai Euangeliom, à mint im arrolis szoloc Harmadic tanusagban.

HARMADIC TANVSAGROL.

Az Sidoknac hala adatlansagokrol.

Mostani rettegőc es kep mutatoc.

CZudalatos dolog lőn ez: Hogy midőn à Pogan Magusoc ennî földről illy nagy buzgo szeretettel iőttec volna meg latni az Sidoc kiralyat: Az Sidoc kőzzűl à ki fő fő volt volna, nem hogy őruendeznenec rayta, hanem męg inkab rőttegnec miatta, mind kiralyockal egyetembe: Es tiltty ac męg az Magusckatis, hogy ne emlegetnec azt, hogy más kiraly szűletet, Mert nem lennenek baratî Herodesnec. Ez fęle rőttegő es kep mutato tanats adóc, szantalan vagyon mi kőztűnkis, intuen hogy nîluan ne neuezzűnc senkit. Se Papat, se Papi feiedelmeket, se wrakat, se polgarokat, az ő vétkeket czac el halollyuc, auagy tauol tapogassuc. Az kőztűnc valo Predikatoroc vétkeitis, sőt teuelgeseketis: midőn himeznec hamoznac, czelczapnac, torkoskodnac, dagalyoskodnac, baluanyozo kőntősbe magoc oltalmaért őltőznec,

Mint Ioannes Fabricius: es Sibolti Demeter.

Oltarokat, kepeket kerűltetnec, Féltekbe fugiac, ne vedd kezedbe az VVR kenyeret az VVR Vaczoraiaban, mert miatta haborusag tamad. De azert ímez szep szo alat szolnac: Ne botrankoztass meg mást, maga ő botrankoztat, midőn olly tilalmat hágy, kit az VVR Christus nem keuan, Es intnec hogy ket felé santikallyunc, se hew, se hideg ne legyűnc, kiket Isten azzal fenyeget, hogy effęleket ki okad, Es neuez, sem io, sem gonosz fánac, Matth: 12. Effęlekről mondom, ha valaki akar egyűgyű alazatos Predikator, akar Isten félő parazt meg szolitandgya őket, Az okossa, es az ratazsza czufollya es fenyegeti érőtte, mint az Irastudóc à Magusokat, es nemellyec az Vrokatis izgattyac az fęle bátor szivű lelki paztoroc ellen, hogy meg fenyetenec az

Apoc: 3:

Igy meeg nagyob veßedelembe esel

fęléket. De midőn az igaz mondónac à száiat be dugiac valahol, azzal nem hogy el tauoztatnanc az veszedelmet, hanem közeleb hozzuc. Pelda Herodes, es az Sidosagnac fő nepei: Kic el hagyatuan Istentűl, rőttenetes setet vaksagban, soc ezer teuelgesben,, gyűhősegben, soc bűnben, es őrőc halalban maradtanac. Herodes

Nagy vaksagoc ezec.

noha hallya, hogy Isten adta ez vilagra az VVR Christust, es az ő czillagatis ki mutatta: Mind az altal Isten ellennis ranaczkodic: De heába ő maga veszedelmere. Az orszagban valo Bőlczec, Papoc, Irastudóc, noha ő magoc oluassac Micheas Prophe-

Lattam köztűnc valo bőlcz Predikatorokat, Totot, Nemetet, Magyart, hogy az egyűgyűket czufoltac, Es vegre Isten azoknac tanitasoc altal tőbbet epitet, Sőt am azoc aiandekokbais meg fogyatkoztac, nekic elis veztec.

ta irasat, es az Magusokat vtba igazittyac, De aztis czac Herodes izgatasara kelletle nűl mielic, es czac egy sem válic az fő nepec kőzzűl, ki velec el menne meg latni az wy Kiralyt. Ezec czac bekesegnec ideien, es czac az testi hasokert szerettec az Istent, Sőt netalam meuetikis az Magusokat, mint regen Noet mikor Barkat keszitet, az víz őzőn ellen: Es Lothot à Sodomabeliec, 2. Pet: 2. Köztűnkis sokakat mondhatnec, męg az mi fęlenc bőlcz Predikatoroc, es fő Irastudóc, es wrac, es polgaroc kőzzűlis, hogy míg bekesegben voltac, nagy ielesen szoltac az szent Irasbol, De milhent haboru tâmadot, szinten vgy meg heruattac, mint Christus wrunc mondgya: hogy à kő sziklan neuekedet Buza el heruadott. Innet tanullyunc Istení félelmet, es alazatossagot, Es ęrczűc meg hogy az Mennyei Tudomany, az igaz hit, az vallás, nem az fő fő keuely maga hanyoknal, hanem az alazatossoknal vagyon. Azert ha à kapás, kertesz, halász, inteneis igazra, vedd tűle io neuen, es kęried az Istent hogy fogadhasd megis, es kőuethesd azt.

Ezeket mondam az hala adatlansagnac, es kep mutatosagnac el tauoztatasarol, Hogy igen meg beczűlnenc mi, es nagy őrőmmel fogadnanc, hogy az VR Isten minketis immár mint az Magusokat, az ő szent Fianac esmeretire hozott, az ő Neuebe meg kerezteltetet, az ő Igeieuel, Vaczoraiaual, szent Lelkeuel ęltet, es ő általa mindennap soc esetűnket meg boczattya, érőtte bekeuel tűri, nagy soc gyarlosaginkban,

romlot.

romlotſaginkban, haboruinkban ſegít, es hiw bennünc az örök életre. Ezekről mondoc egez életünkben igyekezzünc hala adoknac lenni, hogy az bűnben valo heueres miat, el ne veſzeſſüc illy ſoc draga irgalmas io tétet, Mert valakic czac ez vilagi lakaſnac, torkoſſagnac, keuelyſegnec, telhetetlenſegnec, buiaſagnac, perpatuarnac, ſzorgalmatoſſagnac, irigyſegnec, baluanyozaſnac, es egyeb bűnöknec atta magat, azokban nem lakhatic az Chriſtus Lelke, Es nem lehet egyeb benne, hanem meg kel vakulnioc, mint Herodes, az Sidoſag, es ez moſtani kép mutatóc, kiknec vtolſo veſzedelmec igen igen nagy leſzen, kiktül minket oltalmazzon az kegyelmes VVR Iſten. El ne feleytſüc mondoc az Iſtennec velünc valo io tétet, Hogy minketis az ő ſzent Fianac draga iſmeretire hozot, es az altal mindennap keſzit az örök életre. De hogy megis az ő kazdag irgalmaſſagat ioban eſzünkbe veheſſüc: Imar ſzollyunc az Maguſoc mellet arrolis, egyeb poganokatis, es mind ez egez vilagot mint hija az Iſten az ő ſzent Fianac orſzagaban, es tarſaſagara. Erről leſz Negyedic es vtolſo Tanuſagunc.

NEGYEDIC TANVSAGROL.

Az Poganoknac hiuatalyokrol.

MInden Poganokhoz meg mondhatatlan irgalmaſſaga ielentetic itt az VVR Iſtennec, hogy ez pogan Maguſokat enni földről elób hozza az ő Fianac eſmeretire, az Sidóc közt valo bölczeknél, Sőt hogy illy népet, ki az halalnac árnyekaba lakozot, enni nagy vilagoſſagual es ſoc ioual aiandekoz: Hogy mihent ſzületic, az bölczőbennis, es annî nagy alazatoſſagbannis meg eſmerteſſe velec: Nagy czuda keppen Czillagat előttec boczaſsa: Herodes ellen oltalmazza: Chriſtuſt velec imattaſſa: es meg aiandekoztaſſa. Oh ki nagy irgalmaſſagibol lettec ezec az Iſtennec. Es ezekből meg beczülhetetlen ſoc tőb iokatis vettec, hogy mint az Apoſtoloc ſzent Leleckel meg tellyeſettec, az Iraſt meg értettec, az Iſtennec iduőſſeges io keduebe meg bizonyoſottac, az Chriſtus altal mindenkor bűnöc boczanattyat nyertec, az örök életet nagy io remenſeggel es bizodalommal vartac, es megis talaltac: Mondoc ezec, az Iſtennec nagy meg mondhatatlan kegyelmeſſegeből lettec az pogan Maguſokon: Melly kegyelmeſſegi érőttünc es mind ez vilagért iratot meg, hogy innet meg értenenc hogy Iſten ſenkit nem akar ki rekezteni, az ő ſzent Fianac eſmeretitül, orſzagabol, es tarſaſagabol, Hanem az mint ezeket noha poganoc voltac, nagy czudalatoſon hozza, azontul mihent ſzületic, az ő ſzent Fianac eſmeretire es tizteletire, imadaſara, es az ő Neuenec hirdeteſere, igy akaria hogy az tőb poganokis, enis, teis, es mind ez vilag meg iſmerie az ő iduőzitő Chriſtuſat, es ő altala örök életet nyerien, à mint ſzent Pál mondgya: Azt akaria vgy mond az Iſten, hogy mindenec iduőzzül lyenec, es az igaſſagnac iſmeretire iuſſanac. Es az Iſten megis eskűſzic, monduan: Elec én, nem akarom az bűnőſnec veſzedelmet, hanem hogy meg térien, es éllyen mind örökké. Ezt penig hogy nem czac egy fęle nep között, hanem minden nemzet között, Török, Görög, Czigany, Magyar, Lengyel, Német között, egy arant keuannya. Szent Peteris igy bizonîttya, az Pogan Cornelius házába, monduán: Most bizonnyal latom, hogy az Iſten előtt nints ſemmi ſzömely válogatas, hanem minden nep között, à ki ötet féli es igaſſagot czelekeſzic, Ez kedues ő előtte.

Minden poganoc öruendęznec ezę.

Eſa: 9.

1. Timoth: 2.

Ezech: 6.

Actor: 10.

Ez nagy örömet es draga vigaſagot adgya elönkben az mai Euangeliom, kinęl mi lehet nagyob vigaſag, hogy az Iſten akar kitis ſzent Fia altal hozza fogad, ha nę tudom minęmű el vetet nemzet, akar minęmű vndoc, vtalatos, förtelmes bűnős volt volnais, czac hogy halgaſſa az ő ſz. Fianac Euangeliomat, es à ſzerint bizzęc ő beñe.

Vayha valoba meg értenenc az mai Euangeliomnac örömet, mind ez egez vilagnac vigadni kellene rayta: Hogy Iſten az ő ſz. Fia eſmeretire, ottan męg az ſzületeskortis, el hoz, à pogan nepec közzül. Kiről melto nagy figyelmeteſſeggel tőb ſzoualis édes tanuſagot vennünc. Azert ki ki figyelmezzen iol rea, Es erről valo tanuſagunkat leg fő tanuſaginknac tarczuc ma: Mondom ezt, Hogy Iſten à poganokatis hiya az ő ſzent Fia eſmeretire, Kiről czudalatos peldac az Maguſoc. Kiket fő keppen azert predikallunc, hogy ő roloc iol meg tanulnanc, az Iſten minęmű io keduű legyen, mi hozzankis, kic el vetet kaba pogan Scitiai Barbarus nemzetből voltunc: mondom

Vayha.

Eleg fő tanuſaginc ma.

ielenese napiara.

Az VVR Chriſtuſnac gyermec

Aliâs VIZKEREZT napiara,

Mint kelly eſmernünc az Chriſtuſt.

993

mi hozzankis: Ha mijs ſzent Fia altal ő hazza terünc, ha mijs az ő ſzent Fiat meg kereſſük, czokolgattync, meg meg iſmerjük, benne bizunc, meg aiandekozzuc, neki ſzolgalunc: Az az, Ha meg iſmerjük hogy ő rea vetette Iſten ez vilag bűnet, ő lőtt eleg valtſag arrol, ő tiſztitot meg az ő maga vere altal abbol, es ha az ő neuebe kerjük czac az mi bűnünc boczanattyat, ſzent Lelket, es őrőc eletet, őtet mijs vallyuc, es mellette keſzec vagyunc ha Iſten kiuannya mind faradnunc, kőltenünc, megis halnunc, Es mindenbe az mi erőtlenſegünket meg iſmeruen czac ő tüle varunc es kerőnc eőt minden iora.

Ez mondoc fő tanuſaga az mai Euangeliomnac: Hogy Iſten magat vgy ielentette Ki az pogany Maguſoknac, hogy az oknac peldaiual egyeb poganyokotis magahoz intene, Ezert neueztetic ez nap Epiphaniánakis, Az az, VVR ki ieleneſenec: Hogy olly őruőndetes Euangeliomot predikallyunc raira melly azt adgya előnkbe: Az Iſten mint ielentette ki az ő iduőzitő ſzent Fiat az pogan Maguſoknac, meg az ſzületeskort, es azoc altal hirdette nagy nyiluan mindenec hallaſara Sido Orſzagban, Hogy az meg igerteret Chriſtus, ki poganyoknakis iduőzitő kirallya lenne, immar bizonyal ſzületet volna ez vilagra, es ott kőztőc volna- Kit ők is imadni, tiſzielni, vallani, neki ſzolgalni, benne bizni, őtet wralni iőttec volna,

Ki ielenes napianac miert neueztetic ez nap.

Ez nagy czodalatos ki ieleneſeknec predikallaſaert mondoc neueztetic è nap Epiphanianac ki ieleneſnec. Kinec noha ſem eſztendeiet ſem napiat ſenki nem tudgya bizonyal mikor lőtt: De eleg ezt tudnunc, hogy azontul meg lett mihelt ſzületet, azon, auagy maſod eſztendőbe, minec előtte az gyermec Ieſus Herodes előtt Ægyptusba futna. Azert ez nemes Epiphanian VVR ki ieleneſenec predikacioia napian, mijs mindnyaian minden poganyockal őruendőzzünc, Sőt mindennap ez nagy őröm eſzőnkbe iuſſon, hogy Iſten minketis nem rekeztet ki az ő ſzent Fianac Orſzagabol. Kiről hogy io bizonyoſoc leheſſünc, Ier hallyuc meg az VVR Iſten minemű io akaro volt mind eleitől fogua nem czac az Sido Abraham nemzethez, hanem az Idegen ponyokhozis, Es valakic őtet feltec, hozza tertec, melly kegyelmeſen fogatta regennis, de kiualtkeppen az ő ſzent Fianac ſzületeſe vtan,

AZ POGANYOKHOZ VALO IRGALMASSAGAROL ISTENNEC.

Minden időbe győytőt Iſten az poganyoc kőzűlis maganac nepeket.

NOha az pogany Maguſokot hozta az VVR Iſten az ő Iduőzitő Chriſtuſenac iſmeretire leg előſzer az ſzületeskort: De azert az előtt mind vilag teremteſetől fogua, az Moyſes Törueni előtris, alattais, vtannais minden Időbe hitta őket ő magahoz. Pelda Iacob, es az ő Fia Ioſeph, Kic Ægyptomba az regi Pharahot, es az ő nepet tanitottac az igaz Iſtennec es az ő Fianac iſmeretire, Pelda Daniel ki negy Czaſzart teritet Iſtenhőz, Nabuchodonozort Babiloniaban, es az Fiat Euilmerodakot, Es Darius Meduſt, es Cyruſt Perſiaban. Kic egeſz Orſzagokbannis meg paranczoltac, hogy minden az Danielnec es Izraelnec Iſtenet imadna. Nem de nem nagy kegyelmeſſegi voltake ezec Iſtennec: Ez volt egyic oka annakis hogy az ő regi valaztot nepeit mind Prophetaſtul az egeſz vilagon valo nepec kőzibe el hintenc, noha rabſag alatt, de azert Lelkőkben az ő igeie altal vgy tanitotta őket, hogy kőztőc ſoc poganyokis Iſtenhez ternenec, Az mint moſtis az VVR Chriſtus Euangeliomia, à pogany Törőkőc, Szereczenec, Tataroc, es egyebec kőztis predikaltatic, hanem ő nekikis, de az ő kőztőc valo kereſztyeneknec, Kic altal kőzűlőkis mais ſokan ternec az VVR Ieſus Chriſtus iſmeretire, czac ő altala kereſuen bűnőc boczanattyat az Atya Iſten előtt. Ez Moſtani 1579. eztendőbeis az à hire, Hogy Kazul Törőc Baſa, Kereztyen tanitokot keretet volna: Igy minden időben es minden Orſzagokban mindenkor inditot es indit az Iſten az ő ſzent Fia eſmeretire nagy czoda keppen ſokakot, Melly uagy irgalmaſſagarol ſzent Palis igen nemes predikaciot teſzen, ſoc helen monduan: Az Iſten, nem de czac az Sidoknake Iſtene, Bizony az poganyoknakis Iſtene, mintha mondana: Azert, hogy vetne el őket tőle. Magat ſzent Pál poganoc predikatoranac neuezuen, 1. Tit: 2: nagy ſoc Bizonſagokot ſoc helen ſzamlal elő, hogy az Iſten az poganyokotis be rekeztette az ő ſzent Fia felől valo igeretekben: Mint midőn Abrahamnac igy ſzola: Az te Magodban meg aldatnac minden nemzetſegec. Sz: Iacobis igy Prophetala: Mikor el iőuend Iudabol az hadnagy, ő

Rom: 3.

Gen: 22.
Rom: 15.
Gen: 49.

leſzen

leſzen az poganyoknakis remenſege. Eſaiaſis mond: Az nepnec Zazloul fel emeltetíc, ötet imadgyac az poganyoc. Iſmet Eſaiaſnal 49. mond az Iſten az poganyoknac vilagoſſagaua töttelec tegedet. Iſmeg: Az meg vtalt nepet elö hiuom. Aggeuſis mond: Maid egy keues mulua el iö az poganoknac gyönyörüſegec. Oſeaſnalis mond az Iſten: Az melly nep nem en nepem vala en nepemnec hiuom. Mond Chriſtus wrunkis: Mas Iuhaim is vadnac ennekem, mellyec ninczenec ez akolbol, azokot egyue hozom, es leſzen egy akol es egy paſztor: Iſmet: Bizony mondom ſokan iönec nap kelet es nap nyugat felöl, Kic Abrahammal, Iſaackal es Iacobbal egy aſztalnal leſznec Iſtennec Orſzagaba. Szent Pál penig igyis ſzol: Ez titoc egyeb idökben nyiluan nem volt az embereknec fiai elöt, mint moſt ki nyilatkoztatot à ſzent Apoſtolocnac es Prophetaknac à ſzent Leleknec altala: Tudni illic, hogy az poganyoc örököſöc, es egy Teſtüec, es az ö igeretiben reſzeſec legyenec az Chriſtusba. Vgyanis noha az Chriſtus ſzületeſe elötis teriegette az VR Iſten az ö io keduet az poganyoc közibe, De ritkaban, es nagy homaly alatt az aldozatoknac peldazattyaba: Hanem mincc vtanna az VVR Chriſtus halottaibol fel tamada, vgy küldc az ö Euangelíomat mind ez ſzeles vilagra, meg Paranczoluan, hogy mindeñec Predikalnanac pœnitenciat, bünböl valo meg tereſt, es büñec boczanattyat, Es annac bizonſagara minden valaki hinne meg kereztelkednec, az vizbe kiuölis meg maſodnec, es belölis meg peczetelö es meg wyito ſzent Lelket vennenec, Matth: 28.

Eſa: 11.
Aggeus: 2:
Oſeæ: 2.
1. Iohan: 10.
Matth: 4.
Epheſ: 3.

Ez fele tanitaſockal es biztataſockal rakua az egeſz ſzent iras, Kiröl egy nehany Predikacíobannis eleget nem ſzolhatnanc: Hanem moſt mind ezekböl imez edes vigaſztalaſt vegyüc iol eſzünkbe. Hogy az nagy irgalmas es könyörülö VVR Iſten, Bizony olly nagy ſzeretettel vagyon immar az ö ſz: Fia halalanac érdeme altal minhozzankis, à mint Ielente az pogany Maguſokhozis: Minketis nem vtal immar, reankis nem haragſzic, Hanem minketis ſzeret az ö ſzerelmes Fiaba, Kit az ö ingyenben valo io voltabol aiandekon, igaſſagul es valtſagul adot mind ez egeſz vilagnac es minekünkis, Noha veſzedelemnel es halalnal egyebet nem érdemlünc vala, De az ö gazdag irgalmaſſaganac diczeretire igy teczic neki, hogy minketis hozza fogadna, Rom: 15.

Mys keduebe vagyunc Iſtennec.

Kiröl nagy bizonſagínkis vadnac midön nekünkis az ö ſzent Fianac Euangelíomiat predikaltattya, Es annac értelmere ſzent Lelket belenc önti, ſziuünköt fel inditttya, benne valo bizodalomra, hozza valo fohazkodaſunkra, Soc keſertetünköt meg győzeti, ha el eſnenc, fel emel, ſoc bünéinket meg boſattya, ſoc kereſünköt meg halgattya, az ö ſzent Fia neuebe meg moſogatot, az ö ſzent Fia teſtebe verebe beoltot, az ö ſzent fia teſteböl es vereböl eltet az ö ſz: Vaczoraiaban, naponkent vgyan ſzemlatomaſtis ki terit bünéinkböl, hozza fogad, hiu, es gyüit közölünc mindennap az öröc eletre valokot. Bizony ezec ſzínten olly nagy irgalmaſſagabol leſznec mais mint hogy az Maguſokot hozza az Chriſtus Bölczöiehez, es velec meg iſmeretetuen imatatta es tiſzteltette, öket czodakeppen igazgatta, vezerle, mind oda mentek ben mind meg tertekben, es megis otalmaza. Ezen Atyai io voltat mais minden nem zet közöl nagy ſokan veſzic es erzic, A mint mijs mi bennünc mind ezeket erezhettüc es naponkent iobban iobban erznijs fogiuc, valakic az ö igeiet halgattyuc, Es az ö ſzent fia altal imatkozunc, es kerünc akar mit ſzükſegünkre valot. Tahat az Pogany Maguſockal, együt öruendözzünc mijs, nem czac azon hogy ſzületet az VVR Chriſtus, hanem azonnis hogy immar meg holt es felis tamadot, el, es vralkodic mind öröcke, Bir az bünnel, ördöguel, halallal, atockal, Es hogy ö eltet mais az ö ſzent Euangelíoma altal bennünköt, ö batorit ö vigaſztal, ö otalmaz, ö tamazt fel, ö leſz itelö biro, ö adgya meg az ö benne bizoknac a öröc eletet. Tahat mijs ne reſtelkedgyünc meg keresni ötet az ö igeieben, az iraſt ertekezzüc ſzüntelen ö felöle, az pelenkabol ki feytegeſſüc, az iraſnac igaz értelmit az Iſtentöl, es az igaz tanitoktol keriüc, Es az ſzerint ö benne bizzunc, ötet mindenekböl tiſztellyüc, Aranyat, Tömient, Mirrat aiandekon adgyunc, az az, mint kiralyunkot wrallyuc, mint papunkot tiſztellyüc, mint fel tamadot Iduözitönkben vgy bizzünc, Minden Lelki teſti nyauolyankban, keſertetünkben, neheſſegünkben czac ö benne bizzunc, mindent czac az ö neuebe keriünc Iohan: 14. Minden velünc valo io teteröl mindenkoron halakot adni igyekezzünc, minden büntöl magunc ſzüntelen

Nagy bizonſaginc.
Nagy irgalmaſſagi Iſtennec mihozzankis.
Mint öruendözzünc mijs az Maguſockal.
Epheſ: 4.
Kereſſüc mijs mint az Maguſoc.

EL SOE VR NAPIARA az ki lelenes vtan.

Aliâ, Elsô vasarnapra VIZ KEREZT vtan:

Az VVR Christusnac gyermec-

otalmazzunc nagy vigyazassal es kônyörgessel, hogy testi batorsagunc miat, es âbûn ben valo heueres miat, testünc Lelkü c meg ne hezeduen, ketsegbe ne essünc: Hanem az ô edes szent Lelket mindenkor szivônkben hordozuan az altal az ô draga érdemebe bizakodhassunc, Es igy ô altala naponkent minden ioban epülhessünc, es az ôrôc életre meg tartassunc. Kire az kegyelmes VVR Isten az ô dragalatos szerelmes szent Fianac kedues voltaert Segiczen mindnyaiunkot, Amen. Ez legyen rôuid tanusagunc, az Istennec az poganyokhoz valo irgalmassagarol.

MIT TANVLANC.

AZ mai Euangeliom szola az VVR Christus szûletesenec ki lelenesérôl az pogany Magusoknac: Hogy mihent szûletet volt, Isten ôket nagy czoda keppẽ szinte Bethlehembe hozta volna, hogy még kiczin szoptatos koraba esmernec meg ôtet, Sôt ô altaloc hirdetteis mentûl elôszer nagy nyiluan Ierusalembe es az egesz Sido Orszagban az ô szûleteset, kibe czoda keppen szolgaltata Isten Herodes-felis noha ô gonosz szandekba volna, igazituan az Magusokot Bethlehembe.

Kiből noha soc fęle nemes tanusagínc vadnac, De fô keppen ímez negyet tanulanc meg.

Elôszer Bethlehem Varasarol: Hogy abban ezert akart szûletni az VVR Christus, Hogy Bizonyos heleis ô rola bizonsagunc lenne, Es abbolis meg teczenec Dauid Fianac: Es hogy nem olly kiraly es pap lenne ô à mint Ierusalembe lakozoc. Vgyan itt emlekezenc az szûletes vtan mint vndokitatot meg Bethlehemis, Ieusalemis, es minden regi helei az Christusnac, soc fęle baluanyozassal.

Masodszor meg tanulanc melly nemes ioszagoc voltac az Magusokban mint imezec: az Christusnac igaz ismeretí: benne valo hit: Bator vallas, ęrette valo faradozas, es nagy ęrtelmes aiandekozas, kiket Isten az ô io voltabol nekünkis peldankra adot.

Harmadszor szolanc az Sidoknac kep mutatasokrol, es soc fęle hala adatlansagokrol, hogy el feleytuen az VVR Istennec velünc valo soc io tetet, az VVR Christust czac meg latni sem menenec, Sôt mèg az Magusokotis rettentettec, felelmeckelis, szauockalis. Kikhez mais soc hasonlatosoc vadnac köztünkis, az mint ki teczic minden haboruba.

Negyedszer es vtolszor szolanc az pogan Magusoknac hiuatallyokrol az VVR Christus ismeretire, Kiket Isten elsô sengeûl vgy valazta arra, hogy mijs biznanc azon irgalmassagaba az VVR Istennec: Hogy minketis az ô szent Fia altal Iudózíteni akarna. Kiről illic szûntelen valo halakot adnunc.

KERDESEC. Az kereztyeni tudomannac mellic reszeit erôsiti ez mai Euangeliom?

FELELET. Az Tiz paranczlatotis: Hitünknec agazattyatis. Hogy az Tiz paranczolat szerintis kôuessüc io ęrkölczôkôt az Magusoknac, es el tauoztassuc gonosz ęrkölczôkôt Herodesnec es az Sido nemzetnec. Es az hit agazati szerintis ismeriüc es tisztellyüc mijs az mi wrunc Iesus Christust: Hogy az ki szûz Mariatol szûletet Bethlehembe, Dauid nemzetebôl, az legyen az Mesias, az VVR Christus, Kit mijs vallyunc, imadgyunc, aiandekockal segiczüc, minden io tetet hirdessüc, es mindenekben czac ô neki kedueskedgyünc. Kit hogy az fôlseges VVR Isten az ô gazdag irgalmassagabol, ez vilagnac adot, es nekünkis ki ielentet, erről Ier adgyunc halat ô szent fôlsegenec, Es keriüc tarczon meg mind vęgig az ô igaz esmeretibe es ô altala vigyen beis az ôrôc életre.

IMADSAG.

VR Isten mi menyei szerelmes szent Atyanc, halat adunc mi teneked, hogy az te szent Fiadnac iôuetelet minekünc wy czillagnac tamadasaual es nap kelet felôl iött bôlczeknec vallasockal meg ielentetted. Kerünc tegedet hogy az te szent Lelkednec altala, vilagosicz meg à mi sziuünket, hogy mi keppen az nap kelet felôl valo bôlczec, azonkeppen mijs az te szent Fiadot kereshessüc, mi erettünc valo meg testesüleset hihessüc, mindenût es mindenec elôtt valhassuc, életünckel telles életünkben kôuethessüc, es ô vele egyetemben ôrôckön ôrôcke ęlheslünc, Amen.

VTOL

VTOLSO ENEC: Aldot az VR Iſten öröcke menyegben etc,
MAS, Mi vrunc Ieſus Chriſtus mint meg vagyon irua etc.
MAS: Emlekezzel VR Iſten hiueidről kic etc,
MAS, Halat adunc teneked öröc Iſten etc,

ELSOE VVRNAPI EVANGELIOM AZ KI IELENES VTAN.

Elſő VVR napi ara az ki IELENES vtan: Alias: Elſő VAſarnapra viz kereſztvtan.

Az Vr Chriſtuſnac gyermeckorbeli bőlczeſegeről: ünnep ſzenteleſeről: es ſzűleinec tiſzteletiről.

ENEKLESROEL.

DIczeriűc az VR Iſtent enec ſzoualis, es mondgyune az ünnep ſzenteleſről valo eneket, Es arrol: hogy az VVR Iſten igazaſſon bennünc az ő ſzent Fianac Igeie altal.

Adgyunc halat mindnyaian az Atya VVR Iſtennec,
Halat adunc neked mindenhato irgalmas VVR Iſten etc,
Hala adaſunkba rolad emlekezinc etc,
Ier mi keriünc ſzent Lelket etc, *Imatſaga fol. 1,*

AZ EVANGELIOMROL.

AZ melly Euangeliomot az mai VVR napian ſzoktanac predikalni: arra fog tanitani: ő maga Iduőzitőnc męg tizenket eſztendős koraba, minemű ieleneſt tőtt maga felől, nagy bőlczen ſzoluan Ieruſalembe az Doctorockal: Az ünnep ſzenteleſről is peldat ád, mind ſzűleſuel egyetembe: Es mint kelly gyermekűnkőt neuelnűnc: Azoc miuel tartoznac Iſteñec: Es miuel az ő ſzűleieknec, Ezekről fog ſzolni az mai Euangeliomunc, egyeb tanuſagockal egyetembe: Kit irt meg az ſzent Lukacz az ő Euangeliomi kőnyuenec maſodic reſzeben.

a: Vnnep ſzentelése Chriſtuſnac es az ő ſzűleinec.
b: Buzgo è gyermec az Iſtemi dolgokban.
c: Feledekenſegec
d: Kereſic az elveſztet Chriſtuſt ki miat ſoc kiſirtetec volt.
e: Illyen hellyre ſzoktaſsuc mis az mi gyemekinket.
f: Bőlczeſege.
g: Az kiſirtetes vtan meg vigaztaltatnac.
h: Rea kenne az bűnt.
i: Első dolgune az Iſtene legyen.
k: Tudatlanſagoc.
l: Tiſztelte ſűleit Sziuebe forgatya az VR beſzedit.
m: Neuekedes mint ember.

LVC: 2.

ES az ő ſzűlei minden eſztendőbe mennec vala Ieruſalembe à Paſcha ünnepe napian, Es mikoron tizenket eſztendős lőtt vol na, fel mennec vala Ieruſalembe az ünnep napnac ſzokaſa ſzerint: *b* Es midőn el tőltec volna, à napoc, es azoc haza tęrnenec, à gyermec Ieſus marada Ieruſalembe: *c* Es az ő ſzűlei nem vőuec eſzekben, hanem alituan hogy, az vti tartaſagban volna, egy napi iaro főldet iőuenec, *d* Es kereſic vala őtet az rokonſagoc es őſmerőc kőzt, Es midőn nem talaltac volna, meg tęrenec Ieruſalembe kereſuen őtet.

e Es lőn harmadnap vtan, talalac őtet az Templomba veſzteg űlue à tanitoc kőzőtt, halgatuan őket es kerdezuen, *f* El almelkodnac vala kedig mindnyaian, kic őtet halgattyac vala az ő ęrtelmen es feleletin.

g Es latuan őtet őrűlenec, Es monda az ő anya neki: *h* Fiam, Miert ezelkettel igy mi velűnc? Ime az te Atyad es en bankoduakereſűnc vala tegedet. Es monda nekic: Mi oka hogy engemet kereſtec volt, Nem tudgyatoc valae, *i* hogy azokban ſzűkſeg volt ennekem lennem mellyec az en atyame? Es őc nem ęrtec az beſzedet, mellyet ő monda nekic.

l Es ala mene velec es iőue Nazaretben, es engedelmes vala nekic. Az ő anya kedig ſziuebe tarttya vala mind ez beſzedeket, *m* Es Ieſus ő regbedic vala bőlczeſegben, időben, es kedueſſegben, az Iſtennel es embereknel,

ROE-

Az VVR Chriſtuſnac gyermec

ROEVID ERTELME.

EZ Euangeliomban azt iria ſzent Lukacz: Hogy midőn Ieſus iduőzitőnc tizenket eſztendős koraba, az ő ſzűleiuel egyetembe Ieruſalembe ment az paſcha (Kit mi Huſuetnac hiuunc) űnnepenec ſzenteleſere, melly het napig tartott: ő az ő ſzűleitől el maraduan az vtannis harmad napig ott az Templomba az Bőlczec kőzt maratt volna, Es kőztőc olly bőlczen beſzelgetet volna, Kin mindenec czodalkoznanac, Melly dologgal akart męg ideien ielt adni erről: Hogy ő volna ez vilagnac meg igert Chriſtuſa, Es ideien ſerkengette az Ieruſalembelieket az ő igaz eſmeretire.

Ielenti aztis ez Euangeliom: melly nagy banatban voltac addig az ſzűlec, mig meg nem talaltac: Viſzont hogy meg talaltac, nagy őrőmben. Es ki tetzic innen az ſzentekben valo fogyatkozaſokis, midőn Maria az Chriſtuſt vadolna, miert maradot volna el tűlőc, Kire az wr azt felelí, hogy az ő atya dolgaban iart, De ezt ſem ęrti Maria, Ki feledekenſegeuelis vétkezet nem vigyazuan az ő rea bizot gyermekre. Touabba azt mongya ez Euangeliom hogy midőn az ő menyei atya dolgat meg ſzerzette volna, az vtan ſzűleiuel haza menuen nekikis engedelmeſen ſzolgalt volna. Mellel peldat akara adni minden gyermekeknec, es minden ſzemelyeknec: Hogy ők is előſzőr az VVR Iſtennec ſzolgallyanac, űnnepet ſzentellyenec, Az bőlczektűl tanullyanac, es io tarſaſag kőzőt forogianac: Az vtan oſztan az ő ſzűleieknekis es minden előttőc iaroioknac ez vilagi ſzűkſegekbennis, io keduel engedelmeſen ſzolgallyanac. Ez rőuid ęrtelme. Hallyuc meg nyiluabban valo magyarazattyatis, es tanuſagit:

MAGYARAZATTYA.

AZ mi wrunc Ieſus Chriſtus, ſzűleteſe vtan, hogy Ægyptombol meg tęrt Nazaretbe, ott minemű dolgokban volt foglalatos, az ő Apoſtoli arrol ſemmit nem irtac, Hanem czac az mai dolgat, melly lett tizenket eſztendőskoraban, es az vtan midőn harmicz eſztendős koraban meg kereztelkeduen, kőzőnſeges tiſztihőz kezdett, Kibe igaz elegge ki tetzettec az mi ſzűkſegűnkre valo dolgai. Az miket kedig az papaſoc az ő Legendaiokban magoc feietől irogattac egy nehany gyermeki dolgarol, ſoha nem tetzett czac egy ęrtelmes embernekis. Elegedgyűnc azert mijs azoknac igaz ęrtelmiuel, az kiket az Apoſtoloc iruan, elegnec lenni iteltec ő felőle.

Mint moſt ſzent Lukacz azt iria: hogy mikor tizenket eſztendős gyermec volt volna, Nazaretből Ieruſalembe fel menuen az Paſcha űnnep ſzenteleſere, Az űnnep ſzenteleſt el vegezuennis, melly het napig tartott, ott az Templomba maradott volna. Kit ſzűlei eſzekben nem veuen, harmad napig nagy bankodua kereſuen őtet, ott az Bőlczec kőzőtt meg talaltac volna. Kinec bőlczeſegen mindenec czodalkoznac vala, Kinec midőn Maria igy ſzolna: Miert marattal el tőlűnc Fiam, monda neki, mert az en atyam dolgaiban kellet iarnom. Melly ſzauat noha nem ęrte Maria, de azert mind magaban forgatuan gondolkodot rola. Es az vtan velec ala menuen, mint ſzűleinec engedelmeſen ſzolgalt ez vilagi ęletre valo mukakbannis, Es naponkent vgy neuekedic vala, hogy ki teczenec az ő keduesb keduesb volta, mind Iſtennel mind embereknel.

Erről ſzol az mai Euangeliom, Kinec megis nyiluab valo magyarazattyarol, es ęrtelmeről az tanuſagoc kőzt ſzollyunc.

AZ TANVSAGOKROL.

FOe keppen hat rendben ſzollyunc ez Euangeliombeli tanuſagokrol, Előſzőr ſzollyunc az mai bizonſagokrol az Chriſtus felől. Az az: laſſuc czac az mai Euangeliomis, minemű bizonſagot teſzen ő rola: hogy ő legyen az Iſtennec Chriſtuſa.

Maſodſzor az űnnep ſzenteleſeről.

Harmadſzor az ſzűlec tiſztiről: mint neuellyec gyermekeket: Es az gyermekec tiſztiről: Kic előſzőr Iſtennec: az vtan ſzűleieknekis engedgyenec. Ne-

Nyegedſzer az VVR Chriſtus ſzüleinec feledekenſegekröl.

Oetödſzör, Maria es Ioſeph Keſerüſegekröl, hogy el veſztettec az Chriſtuſt: Es Maria epületiröl, mert öis nem ęrti az gyermec *IESVS* ſzauat, De ſziuebe tartya es gondolkodic rola.

Hatodſzor, hogy az VVR Chriſtuſis neuekedet emberſege ſzerint.

Ez hat tanuſagrol, igen nemes dolgokot fogunc hallani, azert minden igen iol rea figyelmezzen, Es ſziue ſzerint ſzentellye meg az ünnepetis, mint az VVR Chriſtuſis ſzüleiuel egyetemben.

AZ ELSOEROEL,

AZ mai Euangeliom mint bizonyita, hogy ez gyermec Ieſus, legyen az meg igert Chriſtus.

Erröl ez elött meg hallottuc, az Angyaloc bizonſagat, az Maguſokét az Simeonét, es többekét. Moſt imez hármat vegyüc eſzünkben ez mai Euangeliombol.

Elöſzör az ö bölczen valo ſzolaſat: Maſodſzor hogy az Iſtent attyanac mondgya: Harmadſzor hogy az Templomba tanit: Mondom moſt ez harom bizonſagot ö rola azért tanullyuc meg, hogy ezekis erösiczec az mi hitünket az ö iſmeretiben, es benne valo bizodalomban, Es az altal moſtis ſoc vigaztalaſt, es ez vtan örök boldogſagot nyerheſſünc.

Elöſzer gondollyuc meg, hogy midön harmad napig az bölczeket kerdezijs, felelis nekic, olly ęrtelemmel, kin mindnyaian czodalkoznac, Ez, az több ſoc czodai között egyic czoda. Kiuel bizonitya, hogy ö az meg igert Chriſtus. Az ſzo beſzedec kedig, altalan fogua igen nagy dolgokrol voltac, Tudni illic: az iduözitö Chriſtus felöl, Es erre valoc voltac, hogy meg iſmerteſſe velünc: miczoda ember lenne az: Tizti, czelekedeti, mi lenne: Es hogy immar Ideieis volna el iüni. Mert az regiec mind ezekben ſoc keppen teuelgettec, Mint moſt az papaſoc, noha vallyac hogy Chriſtus vagyon, de az ö tiſztit, az ſzenteknec, Bodog aſzonnac, es egyebeknec tolaydonittyac. Igy az regi Sidokis nem tuduan tiſztit az Chriſtuſnac, Iduöſſegeket nem ö altala, hanem ſoc egyeb altal vartac, mint mais ſoc fęlec vgy czelekeſznec. Az Chriſtus felöl azert, mint ſzolt az Doctoroc közt ier laſſuc, Meg monta, Hogy az meg igert Chriſtuſnac bizony Iſtennec, es bizony embernec kell lenni, ket termezetben egy ſzemelynec, Az mint erröl az vtannis kerdezte, Iohan: 11. Az Chriſtus ki Fia? Es ha Dauidé, miert mondgya wranac: Kiuel az Sidokot illy keppen akarta tanitani: hogy noha Fia Dauidnac, de wrais, az az, noha emberis, de bizony Iſtenis. Igy ſzolt az Doctoroc közt ſzemelyeröl. 1. *Szemelyeröl.*

Tiſztiröl hogy tiſzti nem ez vilagi orſzagnac teſti igazgataſa, mint egyeb kiralyoc: hanem az, hogy az bünert meg fizeſſen, az bünt az örödögöt, az halalt meg roncza, az embereknec bünöc boczanattyat ſzerezze, meg igazitſa, meg ſzentellye, fel tamaſza, es mind öröcke ęlteſſe. Ezt penig nem czac az Abraham nemzetiuel, hanem mindennel miuellye, valaki ö benne bizic: Kinec ſzegenynec, nyomorultnac kely egy elöbe lenni, nagy kint, halalt kelly ſzenuedni, Es az vtan fel magaztaltatni. 2. *Tiztiröl.*

Harmadſzor erröl ſzolt az bölczeckel, hogy az ö czelekedeti tanitas, vigaztalas, lenne, meg aldoztatnec, meg halna, fel tamadna, menybe menne, az Attya Iſtennec iobiara üline, onnan el iöne itelni mindeneket. Az hitetleneket öröc karhozatra küldene, az hiueket öröc ęletre vinne. Negyedſzer ſzolt es kerdezkedet ideieröl, mikor kellene el iüni. Es meg bizonyita hogy immar ideie volna. A mint arrol irtac ſzent Iacobis Gen: 49. Dan: 9. Haggeuſis 2. es többec. Ezec mellet meg kerdezte mint ęrtenec az igereteket, Kiket tött Iſten Adamnac Gen: 3. Abrahamnac 22. Moyſesnec, Deut: 18. Dauidnac 2. Reg: 7. 3. *Czelekedetiröl.* 4. *Ideiröl.*

Ezekröl harmadnapig ſzep draga ęrtelmeckel ſzolhatott, Kikröl meltan almelkottac minden Doctoroc, bölczec, vęn iraſtudo ęrtelmes emberec, Hogy tizenket eſzten dös gyermec illyeket forgat, kiböl fel kellet volna indulnioc, hogy ha ö maga meg nē montais magat, De az ö ſzüleitül ęrtekeztec volna miczoda gyermec ez? Azoc meg montac volna az mit hallottac, az Angyaloktol, paztoroktol, Maguſoktul, Simeontol, es többektöl felöle, De hiſzem hogy voltakis kic epültec az ö tanitaſabol, es talam *Tanulhattac volna ezböl is az Sidoc.*

köztöc

Az VVR Chriſtuſnac gyermec-

az ki lelenes vtan. Aliàs Elſô vaſarnapra Vizkereſſt vtan:

Summazka.

köztöc volt Zacharias papis kereztelô Ianos apia. De viſzont ſokan hamar el feleytettec azt. Mert iay, ki vak, rôſt, ſûket az ember, à Chriſtuſrol valo kerdezkedeſeben, ha ô maga Iſten ſoc keppen nem razza fel, mi keriûc az VR Iſtent, edeſiczen naponkent iobban iobban az ô ſzent Fianac iſmeretire, es benne valo erôs bizodalomra. Mit tanulanc ier laſſuc. Moſt azt tanulanc, hogy ezbôlis eſmeriûc meg ôtet az meg igert Iduôzitô Chriſtuſnac lenni: hogy tizenket eſztendôs koraba illy bôlczen ſzolt az fô fô Doctorockal:

Hogy Iſtent Attyanac mondgya ertekme.

Maria Ioſephet mongya Attyanac, miert hogy teſti attya gyarant gond viſelôiûc: De az vr-maſt mond Attyanac.

Iohan: 1.

Rom: 9.

Maſodſzor ez Euangeliomba ezzelis bizonîta magat az Iduôzitô Chriſtuſnac lenni: Mert az Iſtent Attyanac monda, Mikor Marianac igy ſzolna: Nem tuttatoké hogy azokban kell el iarnom, mellyec az en Attyam dolgai: Maria Ioſephet neueze attyanac teſti gond viſeleſeiért, monduan: en, es az te Attyad bankoduan kereſûnc vala teged, De az VVR Chriſtus maſt mond Attyanac monduan: Nem tuttatoké hogy az en Attyam dolgaiba kellet el iarnom, Imè azt ielenti, hogy az mindenhato fôlſeges VVR Iſten, Attya ô neki. Kiról maſut ſzollyunc bôwebben, az iras ôtet mint neuezi: Iſtennec eggyetlen egy ſzûlôttenec: Teſt ſzerint az Attyac nemzetebôl valonac, de aldott es ôrôc Iſtennec: vgy mint ki altal lettenec es tartatnac mindenec. Ki azertis öltözött fel az emberi ſzemelyben, hogy az meg holt emberi nemzetnec wy ęletet ôrôcke valot adgyon, ôket Iſten Fiaiua tegye, Ez nagy czodalatos eggyeſûles altal, es abban valo meg valtſaga altal. Mind ezeket be foglallya az kis ige, mikor azt mongya: hogy az Iſten Attya ô neki. Tahat ô az, à kit az Iſten Adamnac es tôbeknec igert vala, az bûnôs emberi nemzetnec meg valtſagara. De innet meg teczic imezis hogy czoda titkon valo ſzolaſi voltac az Atya Iſtennec az ô Fiaual gyermec korabais.

Az Templombeli tanitaſſal mit ielent.

Harmadſzor Tiſztiuelis meg bizonittya magat az meg igert Chriſtuſnac lenni: midôn tanît az Templomba. Es ielenti hogy azt à tanîtaſt az ô Atya paranczolta ô neki, monduan: Azokban kelly ennekem lennem mellyec az en Attyam dolgai: Ez igekben ielenti, hogy ott az Templomban attya akarattyabol maradot, Noha Maria es Ioſeph nem tudna, de ô ſzolt neki, ô hatta azt: Es ielenti hogy az Templom, es annac minden peldazati ô rea nézet, ô mind azoknac wra, es be tellyeſitôie. Oh ki ſoc mely ęrtelmi vadnac ez ô kis beſzedenec. Kiról temagadtulis gondolkodgyal, De mi moſt czac ezt tanullyuc belôle: Hogy ezekis bizonityac ôtet mi iduôzitô Chriſtuſunknac lenni.

Figelmetes intes. Actor. 4. 10.

Tahat vgyan ſzemelyetis meg iſmeriûc annac, kit Iſten adot az mi iduôſſegünkre, à mint ſzent Ianos wyial mutattya, monduan: Ez az Iſten Baranya: Es à mint ſzent Peter mondgya: Nincz mas new kibe iduôzülni kellene, Mondoc mas nincz, hanem czac ez az, az kit Maria ſzült, Es erról minden Prophetac tanubizonſagot teſznec, hogy bûne bozanattyat vegye, minden valaki ô benne hiſzen, Erról, es ô benne mondoc: nem masba. Azert mijs ôtet, nem maſt, minden imatſagunkban elôttünc tarczuc mondom minden imatſagunkban elôttünc legyen az, az kit ſzûz Maria ſzült, es à kereztſán meg feſzitetet, Es vgy tartſuc ôtet, hogy ki mais ſzoſzolonc, es tſac az ô neuebe keriûnc mindent, Ioan: 14. mondom mindenkor czac az ô neûebe, az ô ęrdemebe bizuan fohazkodgyunc Iſtenhôz, Es oyuc magunkot az Sidoknac ſzörnyû vakſagoktul. Kic kôztis noha keueſen keueſen epültec: De ſokan ſem ez mai czodaiockal, ſem tôb czoda teteleckel nem indulanac arra, hogy ôtet meg beczülnec, meg botrankozuan az ô nyomorult maga tartaſaban, Es varuan ez vilagi maga biro kiralt, Ki lenne ô Chriſtuſoc. Mi kedig ebben ôrôllyünc, hogy érôttünc ennyire alazta meg magat, es ôrôckè valo kiralyunc let, Kitôl ôrôc iokot varhatunc: bûn boczanattyat, ſzent Lelket, fel tamadaſt, es ôrôc ęletet.

Ez elſô tanuſagunc arrol, hogy ô az meg igert Chriſtus: mert bôlczên ſzolt kis gyermeckorabais: ackoris az Iſtent Attyanac monta: es az Attya inteſebôl el kezdet te tanîtaſat, az teſti ſzülec hirenekül, Sôt azoc nem ęrtettec mit mielt, hanem czodalkoztanac rayta, Mijs azert czodalkozuan bôczüllyüc meg ezekbennis ôtet. Kire ſegiczen ô maga ſzent Lelke altal bennünc.

Mit

Mit Tanulanc.

EZ első tanuſagunc ſzola hitűnknec ímez agazattyarol: Hiſzec IESVS Chriſtusban, Iſtennec egyetlen egy Fiaba mi wrunkba &c. Mert midőn tizenket eſztendős gyermeckoraba illy nagy dolgokrol illy bőlczen ſzolt: ezzelis magat meg ielente Iſten Fianac lenni. Es nagy nîluannis az Iſtent Atyanac monda. Tahat mijs batran mondhattyuc: Hiſzűnc Ieſus Chriſtusba, vgy mint Iſteñec egyetlen egy Fiaba. Immar ſzollyunc az maſic tanuſagrol.

MASIC TANVSAGVNC.

Az űnnep ſzentelesről.

AZ űnnep ſzenteleſrőlis ſzep peldat ad ő maga Ieſus Iduőzitőnc, mind Ioſephel es Mariaual eggyűt, mert azt mondgya ſzent Lukacz hogy minden eſztendőbe fel mentec Ieruſalembe űnnepet ſzentelení. Az ő Tőrueny-beli, űnnep penig ſoc dologba allott: Mert haromſzor, Paſcha, Pinkeſd, es Satoroc űnnepeben, egy egy egez hetig kellet űnnepet ſzentelni: Az egez orſzagnac mind ielen kellet lenni, az Iſtennec Tőrueny kőnyueit altal kellet oluaſni: es meg tanulni: Soc aldozatockal kellet az Iſtent engeztelni, azokrol ſzep ertelmeket kellet venni: az regi io teteről Iſtennec halakot kellet adni, az Iőuendőkert kőnyőrgeni kellet: Egymaſſal az hallot dolgokrol kellet ſzolnioc, czeledeket gyermekeket ott arra kellet tanitanioc.

Pelda ő nekűnc, az űnnep ſzenteleſrőlis.

Harom fő űnnepec.

Regi űnnep ſzenteleſec.

Az harom nagy űnnepec mellet, tőb ſoc fęle űnnepekis volt, mert midennap, reguel, eſtue, aldozattal, tanulaſſal, es kőnyőrgeſſel tartoztac minden hetbe egy egez nap ſzombaton, Minden hetedic es ötuenedic eſztendő czac az űnnep ſzenteles volt. Mikor ezeket el mulattac, poganyoc rabſagaba atta Iſten őket, orſzagokot el puſztitatta, Hier: 17. Az ki czac forgaczot, ſzedettis rayta, agyon verette. Num: 15. Mikor kedig ſzeretettel meg ſzerzettec az űnnepi dolgokot, Lelkőkbeis őruendőztette, Teſtekbennis meg aldotta. Mint pelda mikor meg hatta volna męg az puſztabannis, hogy az Mannaba czac egy egy napra valot ſzednenec kőz nap, es valaki tőbbet ſzedne meg veſz vala. De mikor űnnepre valot ſzednec vala, az, friſſen meg marad vala, mintha czac az nap ſzettec. Azonkeppen az űnneplő eſztendőc előt harom eſztendeig valo bőwſeg terem vala minden fęlebe. Es minden be iol volt ackor dolgoc mikor az űnnep ſzenteleſre gondgyoc volt, Leu: 16. Mert az űnnep ſzenteles, *IELIS* volt ő kőztec es Iſten kőzőt, mondom annac Ieleis bizonſagais volt: hogy az Iſten ő Iſtennec, ők viſzont Iſtennec tulaidon nepei. Touabba az űnneples altal epűltec minden Iſtenes erkőlczőkben, ackor ęrtettec meg Iſten nec akarattyat, es vgy tuttac magoc onyi Baluanyozaſtol, es minden Iſtentelen elettől.

Az űnnep tőreſnec bűntoteſe. Leuit: 16.

Az űnnep ſzenteleſnec aldomaſa.

Exod: 10.

Leuit: 15.

Deut: 15.

Exod: 31.

IELEC.

Ebben azert ő magais az mi wrunc *IESVS* Chriſtus ollyigen aitatos volt, hogy mikor fel ment volna, az Paſcha űnnepere, az-het nap vtannis ott maradna, es azoktul nem ſzakadhatna el, kic Iſtenes dolgokban volnanac foglalatoſoc: Igy aiantotta kedig nekűnkis magat: ha czac ketten őſzue gyűlnenkis az ő neuebe, kőztűnc lenne.

Edeſſege az Chriſtuſnac az űnnephez.

Matth: 18.

Az űnnep ſzenteleſre kedig ez okokert ment: Hogy őis tanulna, es epitene magat emberſege ſzerint, Kibe noha nem volt ſemmi bűn, De az bőlczeſegben őis neuekedet az idővel egyetembe, Maſtis tanitot, io peldatis adot. Touabba miert hogy az ő Tőrueny alatt ſzűletet, middenkeppen azokban foglalatoſnac kellet lenni, mig mindenecket be tellyeſitene à mint ez előttis hallottuc: Hogy nyoltzad nap kőrnyűlmetelkedet, negyuen nap meg tiſztitatott, es Iſteñec ſzenteltetet, Moſt hallyuc hogy minden eſztendőbe az űnnepekre Ieruſalembe ment, es azoknac minden dolgait őis meg ſzerzette, Mellyec addig tartottac mig az kereztſeget fel vette harmicz eſztendőskoraba, Hol oſztan wy Tőruenhez kezdett es az ő Tőruennec nem czac kilső ſzolgalattyat, de belső tiſztitis, az atkot magara vőue, Es vgy minket meg ſzabadita az ő Tőruennec kilső czelekedetitőlis, belső atkatulis, Matth: 11. Gal: 4.

Chriſtus miert tartotta meg az ő Tőruenbeli űnnep ſzenteleſeket. Rom: 15. Gal: 3. 4.

Mig tartot az ő Tőruennec kűlcle.

913

Az VVR Christusnac Gyermec-

Elsô VVR napiara az ki IELENES vtan: Al ias. Elsô VAsarnapra viz kerezt vtan.

†Noha azert immar mi most szabadosoc vagyunc, hogy az fęle terhes ünneplesekre, sem egyeb ô Tôruenybeli dolgokra nem kôteleztetünc, De intetünc soc helyen, hogy ez kereztyeni szabadsagbol, Istennec boszusagara ne éllyünc, 1. Pet: 2. Azert szabad akaratbol, tartozunc mijs az wy Testamentombeli ünnep szentelesekre.

†Az mi ünneplesünkrôl.

Hogy mijs, ha lehetseges, mindennapis ôszue gyülekezzünc Istennec igeienec halgatasara, Imatkozasra, hala adasra, czeledünknec tanitasara. Kiualtkeppen kedig az melly ünnepet męg az Apostoloc valaztottac, (Kin az VVR fel tamadot, az VVR napiat, kit nekic vasarnapnac neueztec) egyeb dolgokban semmibe ne mulassunc: Hanem, ha lehet, meszünnenis oda siessünc, à hol ôszue gyülekeztec Isten igeie tanulasara, kônyôrgesre, hala adasra, az VVR Sacramentominac szolgaltatasara: Ackor egy massalis czac menyei dolgokrol szollyunc, Foglyokot, betegeket testekben, Lelkekben vigaztallyunc.

Actor: 20. Apoc: 1.

Haßna az mi ünneplesünknec.

Hogy ez gyakorlassal epüllyünc Lelkünkbennis: Az Isteni esmeretben, félelembe, bizodalomba, kônyôrgesben, Iozan, mertekletes, igaz, Istenes erkôlczôkben: Erôsôdgyünc, az bünôc, ôrdôg, es az halal ellen: Io remenseguel variuc az mi fel tamadasunkot, es ôrôc életünkôt: Ez vilagi tiztünkbennis, ackar kiraly, Ispan, biro, mester ember, es akar mi fęle mukas legyen meg aldassunc. De igen meg oyuc magunkot hogy az ünnep szenteles alatt, az Satan ne vigyen bennünc valami Baluanyozasra, es hamis Isteni tizteletre, az mint az Sidosagot Tôrôkseget, Papasagot, es soc el teueletteket vitte, Hanem czac az VVR Iesus Christus Euangeliomia szerint szentellyüc az ünnepet. De Iay czac ez egy napis, ki sokan ôrômesben kerdez kedünc io vasari helyrôl, io boros korczmarol, Fris lakasrol, mulatsagrol, hitsagrol auagy perpetuaros tanaczokrol, mondom, ez egy napis, Maga hat nap, iob moddal meg szerezhetnec minden dolgokot, Isten velec leuen, Imigy penig az Isten mindenekben meg atkozza ôket, mert visza forditottac az ô Regulaiat: elôszer ez vilagit, az vtan, az ôrôcke valot, asztis kedig resten, es igen resten keresic, Azert Istenis tôrrel, dôggel, betegseguel, kar vallasual, ehseguel veri ôket, es az mit ohaytnac, futnac, kernec, keresnec, kapdosnac, azt nem adgya nekic, Minden markokban szakad, semmibe nincz aldomasoc, Ha ezzel sem gondolnac ôrôc karhozattalis meg bünteti ôket. Mi, keriuc ô fôlseget, adgya mi belenc az ô szent Lelket, ki io keduel szenteltesse meg velünc mind az napokot, Kikbe hirdetetnec az ô szent igei, es szolgaltatnac az ô szent Sacramentomi: Hogy ez ezkôzôc altalis naponkent gyarapodhassunc az ô igaz Isteni felelmeben, az ô igaz ismeretiben, benne valo bizodalomban, ôrômbe, Lelki edessegben, vigaztalasokban, bün, ôrdôg, halal, ellen valo batorsagban, Az ô szent Lelkenec bennünc valo ęrzekensegeben, Az mi imatkozasunknac kedues voltanac ęrzekensegeben, Az Istenbeli ôrômben, Az mi diczôseges fel tamadasunknac edes remensegeben, es az ôrôc eletnec meg nyereseben. Ezekben mondoc hogy naponkent tôb tôb ęrzekenseget vehessünc, es bennec gyarapodhassunc, azert kell igen gyakran az ünnepeket kiualtkeppen czac tanulasban, imatkozasban, es Sacramentomoc éleseuel foglalnunc. Kire az kegyelmes VVR Isten indicza mindenkor az ô szent Lelke által az mi romlot eszünkôt, es sziuünkôt, Amen. Mit tanulanc ier lassuc.

Oyuc eztül magunc.

Intes.

Soc szep epületünc az ünnep szentelesbôl.

SVMMACZKA.

DErek keppen ket dologrol szolanc: Elôszer arrol, czac az mai Euangeliomis melly szep bizonsagot tôtt az Nazaretbeli Iesus gyermec felôl, hogy ô legyen az Istennec Christusa: Mert gyermec leuennis igen bôlczen nagy draga dolgokrol harmad napig szolt, soc bôlcz Doctorockal: Es ô maga az Istent mais Atyanac mondgya: Es az Templomba ô akarattyabol tanitot. Ezec nemes bizonsagoc arrol, hogy ô legyen az mi iduôzitô Christusunc, Azert mindenkeppen bizakodgyunc mijs ô benne. Masodszor szolanc hogy mind ô, mind az ô szülei, igen szep peldat attac arrolis, hogy mijs az mi ünnepünkôt iduôsseges dolgokban foglallyuc. Melly tanusagunc függ az Istennec imez Negyedic paranczolattyabol: Meg

emlekezzel: hogy az ſzombat napot meg ſzentellyed, &c. Még négy tanuſaginc leſznec: Az ſzűlec, es az gyermekec tiſztiről: Az VVR Chriſtus ſzűleinec fogyatkozaſokrol. Az hiuec Siralmirol es vigaztalaſokrol: Es az VVR Chriſtuſnac neuekedeſeről. Kikről is ier vegyűnc ęrtelmet.

HARMADIC TANVSAGROL.

Az ſzűleknec, es az ő gyermekeknec Tiſztekrol: Sőt minden Feiedelmeknec es Gazdaknac, es alattoc valoknac Tiſztekről.

Szűlec es gazdac tiſzti.

Mint Ioſeph es Maria, minden eſztendőbe el vittec velec kis gyermec korabais az VVR Ieſuſt, még meſzeis Ieruſalembeis, Es otthonnis minden űnnepet meg ſzenteltettec ő veleis: igy minden ſzűleknec nagy gondoc legyen arra, hogy gyermekeket Iſteneſen neuellyec, Sőt mindenec, kic maſon wralkodnac ezen gondgya legyen leg fő, hogy őket Iſteneſen neuellyec. Es mint ő magais az VVR Ieſus őrőmeſt ment az bőlcz tanitoc kőzibe, Kic kőzőt kérdezkedet, felelt, es abban győnyőrkődőt, Igy az kis gyermekekis, es minden czeled es kőſſeg, olly helre igen ſieſſen, hol Iſtenes dolgokot halhatnac. Es mint leg fő es elſő gondgya volt az VVR Ieſuſnac, hogy az ő menyei Atya dolgat ſzerezze meg, es az vtan ſzűleieknekis ſzolgalt: Igy mind kiczíny, mind nagy, előſzer Iſtennec orſzagat kereſſe, az vtan, előtte Iaroinakis ſzolgallyon, az mibe meg nem bantatic az mi menyei Atyanc. Ezekről nyiluabban ſzollyunc.

Iſiac tiſzti.

Az ſzűleknec ez az ő tiſztec: Sőt mind azoknac, kikre Iſten valakiket bizot, Hogy mind Teſtekre lelkőkre, gondot viſellyenec gyermekeknec, es alatta valoknac: *a:* Teſteket ęltetſſec, neuellyec, ruhazzac, megis veſzőzzec, Eccle: 2. 30. hogy feneytec alat legyenec, mert kiczinſegűnktől fogua mi czac gonoſzra vagyodunc. *b.* Lelkeket Iſteni elmeretre, tiſzteſſeges magoc tartaſara, mind ſarasban, ſzolasban ſzoktaſſac, io erkőlczbe neuellyec, hogy ſzereſec io hireket, es meg őrizzec io Lelki iſmeretyeket. Gonoſz peldatulis igen otalmazzac, Matth: 18. Prouerb: 20. 22.

Ephes: 6:
Prouerb: 13. 23.
Gen: 6. 8.
a: Teſti tartas.
b: Lelki tanitas.

Imatkoztatas.

De mellettec gyakorta kőnyőrőgienec Iſtennec, es őketis arra ſzoktaſſoc, Mert az őrdőg mindenkor leſelkedic az ő veſzedelmekre, Mindenkor valami io dolgokban legyenec foglalatoſoc, Szoktattaſanac valami olly Meſterſegreis, Kiből élteſſekis magokot, hogy végre Lopoc, hazugoc, auagy koldoloc ne vállyanac bennec, ſzegenſegec miatt, az mint Salomon ſzol, Prouerbior: 30. Athenasban az poganyoc kőztis olly Tőrueny volt, valaki gyermeket nem tanitotta valami Meſterſegre, azt vénſegebe az ő gyermekijs ne ſegitſeg. Minden űnnep nap az kőzőnſeges tanulo, es imatkozo helre viteſſenec, Mert az mit ackor lát auagy hall, inkab meg emlekezic rola, valamit az wy fazekba őnteſz, annac à ſzaga ſokaig meg tetzic, Az mint neuelic az fiatalt, az vtannis vgy marad. Iſten atta őket, ő teremtette az ő kepere: azert előſzer Iſten tiſzteſſegere neuekedgyenec, hogy mikor az ſzűlec meg halnac, ő képek be tiſztellyec az VVR Iſtent. Sőt mikor fel tamadnakis, ackoris az Iſten előt tiſztelkedgyenec vélec, Ephe: 6. 2. Tim: 3.

Dolgolodas.

Tanullyac meg az Tiz paranczolatot: abbol az Iſten akarattyat, az ő bűnős voltokot, az bűn ellen Iſten haragiat: Beſzellyenec nękic Hiſtoriakot, mint iartac azoc, kic gonoſſágot mieltec, Kic Baluanyozaſt, hamis eskűueſt, űnnep tőreſt, ſzűlec nem tiſzteleſt, lopaſt, paraznaſágot, gyolkoſſágot, hazugſágot mieltec, Sőt midőn valakit bűntetnec, vagy hoharral, vagy egyeb keppen, azokot nęzeteſſec velekis, hogy igyis el faiulyánac az bűntől. El tauoztaſſánac minden fęle teſti es Lelki hiuolkodaſt, hogy az miattis, tunyac, henyelőc, hazugoc, ragadozoc, lopoc, es egyeb gonoſz ęletűc ne legyenec. Tanullyac meg az hitnec agazatitis: abbol iſmeriec meg az Iſtent, az Atyat, az ő ſzent Fiat, es az ſzent Lelket, es vgy bizzanac benne, à mint ott meg tanultac, Kiknec ęrtelmet az predikaciokbolis ki feytegeſſec nekiec: Az ő bűnőc boczanattyat czac egyedűl az egy Ieſus Chriſtus által variac, es hidgyec.

Tanitaſoc az paranczolatrol.

Prouerb. 30.

Hit agazatyarol.

EL SOE VR NAPIARA az ki lelenes vtan.

Aliâ, Elsô vasarnapra VIZ KEREZT vtan: Az VVR Vaczoraiarol.

Az VVR Christusnac gyermec

Tanîtsac meg az VVR Imatsagaraís, aztís el mondgyac mind reggel, estue, étel előtt, étel vtan, tőb szép kőnyőrgeseckel, es hala adasockal egyetembe. Azőc mellet tanullyanac szep diczereteketís enekelní.

Tanîtsac meg, miért kereztelkettenec meg: annac bízonsagara, hogy az Iesus Christus vere őketís meg tíztîtotta az ő bűnőkből. Valamít kérnec Istentűl, mindenkor ez bízodalombol kérienec.

Tanullyac meg, az VVR Vaczoraía hogy arra valo: hogy ott az Christussal egy testtè vérrê leszнec, es arrol emlekeznec: hogy az ő Teste ő értekís adatot halalra, es az ő Vére ő értekís kí ontatot bűnőc boczanattyara. Ez hítből variac testeknec fel tamadasokat, es őrőc életyeket.

Soc bizonsagoc arrol, hogy szükseg az gyermekeket soc keppen tanitani.

Ezekről soc szep ínteseket talalsz az szent Irasban: hol az Isten paranczollya, hogy mí az ő Tőruenyît, es az ő czelekedetít meg beszellyűc az mí fiaínknac. Erről oluasd meg ímez írasokat, Mint Deut: 1. 6. Psal: 78. Kíről peldaís Abraham, kí fiat Isaakot olly nagy engedelembe neuelte vala, hogy kész lesz vala meg aldoztatní Istennec, Gen. 21. Pelda Samuel Propheta, kí az Isten Templomaba Istení szolgalatban neuekedec, 1. Reg: 2. Pelda Tobías, kí mídőn fiat ísteneſen neuelte volna, Istenís czuda keppen meg alda. Peldac amaz kís gyermetskekís, kíc Hosannat enekeluen, kísertec be az VVR Christust Ierusalembe, Matth: 21. Christus wrunkís soc helyen ínt mínket, hogy az mí gyermekűnket ő hozza ereszűc, Luc: 18. Es egyetís bennec meg ne botrankoztassunc Matth: 15. 18. Az Prophetac altalís nagy rőtteneteſen fenyegettetnec azoc, kíc gyermekeket az őrdőgnec aldoznac, vagy baluanyozasra szoktatnac Epheſ: 6. Tahat mínd az gyermekec, mínd az szűlec, az ő tíztekről szorgalmatos gondot vísellyenec.

Az kisdedec tizti.

Egyíc es fő tíztec az gyermeczkeknec, es mínden ío czelednec, ez: Hogy ísteneſen neuekedgyenec, Istenről ígaz ertelmet vegyenec, kőzőnseges gyűlekezetbe őkís el mennyenec, holott őkís ígyelmeteſen halgassac az Isten ígeíet, aítatoſon enekellyenec, à mínt Christus wrunkís egy níhany napig nagy buzgosagual ezeket míele, hogy őís kerdezkedet, es mastís tanítot, ío peldat mutatot, ímatkozot, oluasot, es díczereteket mondot.

Masic tíztec ez: hogy az ő szűleíeknec mínden ioba engedelmeſec legyenec. Az mínt Christus wrunc męg az ő alazatos szűleítís tíztelte, es engedelmeſen szolgalt nekíc: Dauíd mídőn gyermec koraba kíralysagra valaztatot volnaís, megís az ő szűleínec iuhait őrzí, es batyaínac ételt vísen az Taborba, 1. Reg: 17. Meg gondollyac az Istennec soc fęle fenyegeteſítís es atkait, azoc ellen, kíc szűleít nem tíztelíc, erről oluasd Deuteron: 27. Exod: 13. Prouerb: 19. 20. Leuític: 20. Sőt kőuelís agyon vereteti az szo fogadatlan fiat, Deuteron: 21.

Harmadic tíztec, hogy soha ne henyellenec, hanem az kí Oskolaba valo, ott tanullyon, az kí egyeb tudomanra, azba mindenkor dolgolodgyec. Isten előtt mínden fęle munka kedues, à mínt Christus wrunkís az ő gond vísellőíet Iosephet segítőtte az Acz műbennís, Es az VVR Isten szent Lelket ád Beſeleelnec es Ooliabnac az paraztí munkaraís. Szent Pál dorgallya az rősteket, 2. Teſſalonic: 3. Christus wrunkís Matth: 20. Az Bőlczís Eccleſiaſt: 33. Szent Ambrus, őrdőg parnaíanac mondgya az henyeleſt.

Szűlec tizti.

Epheſ: 2. Prouerb: 19.

Ezec ſzerínt az szűlec azert ígen vígyazzanac az ő gyermekec neueleſere, az mínt szent Pálís ínti őket, Epheſ: 6. kíc nem czac szep szoual, de fenyeteckelís rea szoktaſſac őket. Erről így szol zent Pál: Szűlec az VVR fęlelmebe fenyetec alatt neuellyetec az tí gyermekteket. Mond az Bőlczís: à kí az veszőt kémellí gyermeketűl, az, gyűlőlí őtet. Mond Syrachís: Ha fiaíd vadnac, tanîczad őket, es meg hayts őket, mínd kíczínſegektűl fogua, Ha Leanid vadnac, meg őrízd az ő testeket, es magad meg ne vídamíczad előttec. Ismet: 30. Elteſd az te gyermekedet, es őís éltet tegedet, Ha ſatzől ő vele, meg szomorît: Ne moſolyóg ő rea, hogy meg ne bantaſſa veled. Pelda az Helí Pap, kí egy nap veſze fiaíual, 1. Reg: 4. hogy fenitec alat nem tartotta őket. Vísont pelda az VVR Istenís, az kí meg veszőzí azt, az kit ſzeret, mint az ío atyaís az ő ſzerelmes fiat, Munkalottaſſanakís

kis ôket, hogy ſzegenſegec miat, ſe hazuggà, ſe lopoùà ne legyenec, Prouerb: 30.

Erre kogy nagyob gondunc legyen, Laſſuc mind haſznait az io neueleſnec, mind karait az gonoſz neueleſnec.

Az ki iol neueli gyermeket, czeledit, imez haſznait veſzi: Az ô gyermekec, czeledec, nêpec, Iſten fiai leſznec, ſzent Lelec àltal wyonnan ſzûletnec, Iſten elôt kedueſec leſznec, minden dolgokban ôriztetnec, kiknec męg az Angyalokis ſzolgalnac, io pelda adoc leſznec: Az VVR Iſten tôlôc tiſzteletic, Az ſzûlec, wrac benne tiſztelkednec, nękic io keduel ſzolgalnac, kôzûlôc io Feiedelmec, io czeledôſôc, io gazdag, io tanacz adoc, io hadakozoc, io Lelki paſztoroc valnac, ôkis az ô gyermekeket iol neuelic. *Haznai oz io neueleſnec.* *Matth: 31.*

Ha kedig ôket kinyekre ereſztic: Iſtent reaiac haragittyac, ſzent Lelket tôlôc el veſzi, az ôrdôgôc hurczollyac, ſoc bûnre es nagy veſzedelemre vonſzac, Tudatlanoc, grobianoc, Iſtentelenec, lopoc, reſzegeſec, tekozloc leſznec, minden nemzetyeket ſzegyenbe eytic, Hazaioknac artalmira leſznec, olly bolond tanaczot adnac, ki miat faluc, varaſoc, orſzagoc el veſz, Pelda az Heli pap gyermeki, kic ſem Iſtent, ſem attyokot, ſem hazaiokot nem tiſztelec, es el veſzenec, ki miat az apiokis hirtelen hanyat le eſzuen meg hala, Iollehet inti vala, ôket de nem veſzôzi vala, Peldac amaz negyuen gyermeczkec, kic Eliſeus Prophetat meg ſzidalmazac, es az Meduec meg êuêc. *Karoc.* *1. Reg: 4:* *4. Reg: 2.*

Az mi gyermekinc ne ezeket, hanem kôueſſec az mi wrunc *IESVS* Chriſtuſt, ki tizenket eſztendôs korabannis meſzeis el ment ûnnep ſzentelni, es az vtannis az bôlczec kôzôtt talaltac meg az ô ſzûlei. Kitôl mikor kerdene Maria miert mielte ezt, Azt feleli hogy az Atya akarattya, azt azért elôſzôr meg ſzerezuen, az vtan ſzûleinekis engedelmeſen ſzolgalt. *Pelda az VVR Chriſtus az geyrmekeknec.*

Ez legyen rôuid tanuſagunc az ſzûlec, es az gyermekec tiſztirôl, peldat vôuen az VVR Chriſtuſrol, es ſoc tôb hiueirôl, mint Abrahamrol, Tobiaſrol es egyebekrôl, kic gyermękeket ſzêpen neueltec io pelda adaſſal: Tanitaſſal, veſzôzeſſel, munkalkodaſſal. Mellyec mind voltac az VVR Chriſtusbannis: hogy ôis nezet es halgatot az ô Iſten felô ſzûleire es egyebekre, Tanult ôis. De veſzôzes neki nem kellet, mert ô termeſzet ſzerint tiſzta io erkôlczû volt, De azert ſoc kerezttye es haboruia volt, Kit bekeuel ſzenuedet, Munkalkodottis mindenkoron valami iot, es ſzûkſégeſt.

Gyermeckorbeli dolgairol az VVR Chriſtuſnac.

IMmar erczûc meg eztis: Hogy az Chriſtuſnac tôb dolgat nem irtac meg mit mielt gyermeckoraba. Mert az Euangeliſtaknac arra nem volt gondgyoc, titkon othon hazanal mit ſzerzett, Hanem czac azokot ielentettec meg, fel neuekeduen, nyiluan kôzônſeges képpen mindenec lattara miket czelekedet, hogy az ô tiſztit meg tanulnác azokbol, Nemelly czalardoc nagy ſokat kôltôttec az ô gyermeki dolgairolis, ollyakot kit egy ęrtelmes ſem diczer, hogy legelteſſec fûlôkôt az kôſſegnec vele. De mi czac epûletre valokot tanullyunc, Kiket nekûnc peldankra es Iduôſſegûnkre ſzerzet, es kiket az Apoſtoloc irtac valoba es bizonyal felôle. Kiknec iraſokbol eztis aranyozhattyuc: hogy mig az ſzûleckel eggyût lakot, ſzolgalt nękic è vilagi munkabannis, hogy az mint Ioſeph Acz ember volt, Igy ôis azon mibe ſegitette ôkôt, Mert ſzent Marknal igy ſzoltac rola: Marc: 6. Nem eze amaz acz, honnet vagyon tahat ez nagy erô ô benne: Touabba eztis iria ſzent Lukacz, Luc: 4. Hogy kônyuet vôuen kezebe oluaſot az Sinagogaba, Tâhat az iras oluaſasbanis munkalodot, Im ma azt monda felôle, hogy à Bôlczeket kerdezte, es felelt nękic, Tâhat ſzûleiuelis es egyebekuelis igy lakozot, hogy ôket kerdezte es felelt nękic. Eſaiasis regen rola ezt Prophetalta vol, thogy vaiat es teiet ennec, az az, mint egyeb emberec, ôis vgy ęlne, es vgy neuekednec. Azért noha fô képpen az ô menyei Attya dolgara volt gondgya De az mellet ez fôldi ſzûleinekis ôrômeſt ſzolgalt, es minden nec minden fęle czelekedetbe io pelda ado volt, mind halalig. Kirôl mijs moſt ezt vegyûc eſzûnkbe: hogy à mint ô ûnnepet ſzentele, es az ô menyei Attya dolgait

Elsô VVR napiara az ki IELENES vtan: Alias. Elsô VAsarnapra VIZKE rezt vtan.

meg szerze nagy hiuen előszer, es az vtan mene ála szűleiuel: Igy mijs Istennec orszagat es annac igassagat keressűc mindennap: Az vtan engedgyűnc előttűnc iaronknakis ioban: Es iariunc el ez vilagi tisztűnkbennis, Es vgy azokis meg aldatnac, es abbol mindenec meg adatnac szűksegűnkre valoc. Az szűlekis kőuessec az ő szűleit, A mint őc őtet az szent es tisztességes czelekedő helyekre szoktattac: Igy mijs az mi gyermekűnket iduősségessen es tisztességesen neuellyűc. De miért hogy az mi gyermekinc bűnbe fogantattac, az bűn vgyan ki tőr belőlőc, es szep szoual nem mindenkor gondolnac, azért őket mindenkor fenyeitec álattis tarczuc, de szep moddal, hogy feletteb ne rongallyuc, es haragossagra ne indiczuc, Ephes: 6. Hanem az vesző mellet szep igerettelis es adomanyalis szoktassanac iora, Syrach: 7. Heb: 12.

Mit Tanulanc.

EZ harmadic tanusagunc szola az Istennec imez őtődic paranczolattyarol: Szűleidet tiszteld: Melly paranczolattyaba inti mind az gond viselőkőt mind azoc álatt valokot, Kiki mihőz tarcza magat. Most czac az szűlec, es az ő gyermekec tisztiről veuenc nemes peldat ő magarol az mi wrunc *IESVS* Christusrol: Hogy ki szűleitis tisztelte, De olly moddal hogy fő képpen abbais az ő Attyanac szolgalna. Kinec szűleiis szep peldat adanac mint kellessec gyermekeket neuelniec: Eltetessel, őrizessel, io pelda adassal, veszőzessélis à ki meg ęrdemlene, De Christus wrunc azt nem ęrdemlette, Mukalkodassális. Ez vala harmadic tanusagunc. Immár Negyedikről szollyunc.

NEGYEDIC TANVSAGROL.

Az VVR Chuistus szűleinec feledekensegekről, es egyeb fogyatkozasokrol.

Az VVR ßűleijs vetkeztee.

NOha Maria es Ioseph nagy szorgalmatossagual igyekeztec eltetni oltalmazni, szepen neuelni, az VVR Iesust. Mind az altal az emberi romlotsag miatt sokszor őkis meg fogyatkoztac: Mint most feledekensegekben el hadgyac az gyermec Iesust: Igy altalan fogua hazoknalis mindennap soc fęle fogyatkozasoc lettec az ő gond viseletlenségec miatt. De vgy mint ő magaba az mi wrunc Iesus Christusba, soha gyermec korabais semmi fogyatkozas nem talaltatot, hanem ő mindenkor vgy viselte magat az mint illett az gyermeksegbennis. Az mint mostis, noha őtet el feleytic az ő gond viselői, De ő, ő magat el nem feleytette, hanem olly helen maradot holott az ő menyei Attyanac es az hiueknec solgalt: Igy altalan fogua minden egyeb dolgaibannis ő mindenkor iol viselte magat, meg mikor az szűlec meg fogyatkoztakis az ő rea valo gond viselesben. Kiktul mind az által őis fuggőt, vart: az az, ha iot montac, azt, edességuel, pokol kedunekűl meg fogatta, akar munka volt, akar olly szo kibe hittac vagy tanulasra vagy imatkozasra, Es minden egyeb io szauokra, ottan szo fogado volt minden nehesseg nekűl. Ha hol penig ismerte fogyatkozasokot, hol, nagy bekesseguel tűrte, hol szép fiui edes beszeddel őket masra intette, Az mint mais midőn mondanac az ő szűlei: Fiam miért mieled ezt velűnc, Imè nagy bankoduan kerestűnc tegedet, De ő igen edes fiui képpen monda: Miért kerestetec, nem tuttatokehogy az en menyei Attyam dolgaiban kellessec ennekem el iarnom, Mintha mondana: nem kellet volna engem olly nagy Sirassal féltenetec, hogy el vesztem, vagy gonosz helyen voltam, Hanem meg kellet volna gondolnotoc hogy az miért engem az én Attyam ez vilagra boczatot, azokot meg kelly szerzenem. Mostis kedig im abba voltam foglalatos. Ez edes felelet vtan, oztan el indul ismet velec az ő hazokhoz. Es velhettyűc czac ez egy nemes dolgaibolis, ottis minemű edes fiui képpen nagy ęrtelmessen szabta mindenekben magat hozzaioc. Kibe soha semmi fogyatkozas nem talaltatot czac eggyetlen egy mentől kissebic dogaibannis: Miért hogy ő szent Lelec által bűnnekűl fogantatot volt,

Az VVR mindenbe artatlan volt.

Mint fuggőt ßűleitől.

1. Pet: 2.

volt, Es bizony es igaz Iſtenis, bizony es tiſzta emberis volt, Luc: 1. Iohan: 1. De az ő ſzűlei Maria, es gond viſelőie Ioſeph miért hogyaz tőb Adam nemzetihez min denképpen haſonlatoſoc voltac, eredet ſzerint, es az vtannis az bennec termet rom- lolſag, ſoc képpen ranczigalta, Azért akar mint erőlkőttenekis, de ſoha nem lehettec fogyatkozaſnekűl, az mint őkis az tőb ſzenteckel egyetembe mindennap montac: Boczaſd meg à mi bűneinket, Es Dauidis ezt mondgya: Pſalm: 19. Kiczoda tud- hattya meg az embernec bűnec: Es mond: Vram az en titkos bűneimből tiſzticz ki engemet. Ebből moſt fő képpen imezt tanulyuc: Hogy noha az ſzentekis itt ez földőn moſt nem lehetnec bűnnekűl, mert abban fogantattac, Es az, ki tőr belő- lőkis, Kiuel ellenkeznekis ſzent Lelec áltat: De azért őkis ſokſzor el eſnekis, az mint Chriſtus wrunc mondgya: Nem czac hetſzer, de hetuen hetſzeris egy nap, olly- képpen is hogy kit őc bűnnec ſem iſmernekis, es azis bűn hogy az bűnt nem iſmeric, Es azért ſokſzor azokertis kemen képpen meg oſtoroztatnac, mint moſt Maria es Io- ſeph harmad napig kemeny es keſerues Siraſokat miueltec. De mind az áltat, nagy kűlőmbſeg vagyon az hiueknec vetket kőzt, es az hitetleneknec bűnőc kőzt, Mert az hiuec igyekeznec onyi magokot, Es ha el eſnekis az teſtnec es az ör- dőgnec miatta eſne c, Kit nem őrőmeſt mielenec, Kin bankodnakis, Es niha tudat- lanſagbolis eſnec, es mindenekből ki tiſztulni igy keznec czac az VVR Ieſus Chri- ſtus halala altal keruen bűnőc boczanattyat, De az Iſtentelenec vgyan ſzeretic az bűnt, es ſzeretettel űzzic, futtyac, mielic, es kőuetic, ki miatt ittis rettenetes képpen oſtoroztatnac, es ez vtannis mind őrőckè kinlodnac. Mi keriűc az VVR Iſtent hogy minketis vezerellyen ſzent Lelke által minden erőtlenſegűnkben es ha el eſnenc kegyelmeſſen boczaſſa meg, ki miatt noha meltan ſoc képpen oſtoroztat- nankis, de abbanis mint kegyelmes atya czelekedgyec kegyelmeſen velűnc ſzent Fiaert.

Honnet volt az fogyatkozas az VR ſűleibe.

Tanuſagoc.

Kűlőmbſeg az hiuec es hitetlen nec bűnei kőzt.

Mit tanulanc? Ez negyedic tanuſagba ſzolanc az VVR Chriſtus ſzűleinec ſęledekenſegekről, es ſoc ſęle fogyatkozaſokrol: Azbolis hogy el feleytec az VVR Chriſtuſt: azbolis hogy Maria ótet vadollya mintha ő vetkezet volna hogy el mara dot. Kiből velhettyűc hogy ő bennekis, az mint minden ſzentekben ſoc ſęle fogyat- kozaſoc voltac egyebekis, Az mint ezt minden eſzebe veheti, ő magarolis, ha iol meg hanya, az Iſten mit kiuan rendel mind az tiz paranczolatba. Ez tanuſag azért fugg az egez tiz paranczolatnac igazan valo ęrtelmeből. Azkor veſzed az emberi nagy romlotſagot iol eſzedbe, midőn az Iſtennec paranczolatit io modon igazan meg ęrted.

Summaia ez Negyedic reſz- nec.

Immár ſzollyunc az Bűn miatt valo bűnteteſről, az mint az VVR ſzűleiis el feleytuen az VVR Chriſtuſt harmad nap ſiruan kereſtec. Kiből aztis meg tanul- lyuc: Melly nehez volt el veſzteni az Chriſtuſt: Es aztis Iſten az ő ſzerelmes hiueit miért keſergeti. Erről leſz ótődic tanuſagunc.

OE TOEDIC TANVSAGROL.

Az Chriſtus ſzűleinec melly nagy keſerőſegec volt, mig meg nem talaltac ótet, es az vtan mint őruendőztec.

MOnd erről Maria: Fiam, En, es az te Atyad, bankoduan kereſűnc vala teged. Es mond ſzent Lukacz: Hogy latac ótet, el czodalkozanac, Es meg őrűlenec.

Innet kettőt tanullyunc: Előſzer, miért erezti Iſten az ő hiueit niha niha keſerű ſęgre, es megent meg őruendőztetí. Maſodſzor, mikor mįjs el veſzttyűc az Chri- ſtuſt, mint kereſſűc ótet,

Minden hiuec czoda ſzep peldakot adnac minden dolgokban mi nekűnc, A mint moſt az Chriſtus ſzűlei is, ez bennis, Hogy Ioſeph es Maria noha igen io daykai voltac az Chriſtuſnac es igen kedueſſec voltac Iſten előtt: De megis egy nehan

Peldac az Chri- ſtus ſűlei az ſenuedesben.

ELSÔ VRNAPIARA AZ KI IELENES vtan. Aliâs, ELSÔ VASARNAPRA VIZKEREZT VTAN,

szaz fęle kisertet es keserűseg raytoc: szegenseg buydosas, soc faratsag, rőtteges, Es midőn ingyen nem velnec, az űnnep szenteles es az Isteni szolgalat vtan, Velhetetlen rettenetes keserűseg es siralom szall reaioc, Ez miatt, hogy el teueztec az gyermec Iesust, Ki miatt test szerintis sokat farattac imit amot, harmad napig keresuén, Lelkekbennis sokat győtrőttec, eszekben iutuan, hol egy, hol mas bűnőc, Ki miatt Isten most ostorozna őket, Az mellet midőn eszekbe iutot, melly draga gyermeknec hirdettec őtet az Angyaloc, az Magusoc, es Simeon, tuduan hogy az let volna ez vilagnac meg valtoia, Senki meg nem gondolhattya mint kesergettec, mint ha eles kest vertec volna sziuekben, gondoluan hogy iol nem őriztec volna őtet. Ki miatt soc felelem es retteges volt sziuekben: mondoc ezeknec gondolati miatt, meg mond hatatlan keserűségec volt az harmad napig. Es igyis, be tőlt az Simeon szaua, ki azt monta vala Marianac: hogy az ő sziuet az fegyuer âltal iarna az gyermec miatt, Luc: 2.

De mind ezec ő nękikis soc epűletyekre voltac, Es nekűnkis soc tanusagunkra irattac, kikről most czac Summa szerint szoloc, Es meg mondom, nękikis mit hasznallyon.

Mit haznalt az Christus ßűleinec az soc tőrődes.

Oekis ez fęle tőrődesec, ez fęle Siralom álat ismertec meg az emberi romlotságot, igy iutot eszekben soc fęle bűnőc, igy vettec eszekbe az őrdőg mint kereng kőzőttűnc, Igy alaztac meg magokot, hogy az ő aiandekokbol czac az Istent magasztalnac, Igy indult fel sziuec szűntelen valo kőnyőrgesre: Mikor kedig ismeg őruen dőztette az VVR Isten, vgy vettec eszekben, az Isten melly czoda képpen biria az ő hiueit, mint őrizi, oltalmazza, mint halgattya meg őket, Es igy indultac hala adasra, Isteni tiszteletre, istenes, iozan, igaz életre. Touabba mikor el vesztuen az gyermeket meg talallyac az bőlczec kőzőtt, vgyis veszic eszekbe melly draga szemely lesz ő. Mijs mind ezeket megis tanullyuc ő tűlőkis, Es vélec egyetembe megis erezzűc mi magunkba: Midőn hol bűnőc miatt kesergűnc, hol őrdőg miatt rettegűnc, hol gonosz emberec miatt nyomorgunc, hol az mi magunc feleségűnc, czeledűnc, Baratinc, ellenkezőinc, Es męg edes magzatinc miattis soc képpen sirunc es kesergűnc. Czac hogy mind ezekben mijs ne fekegyűnc le, ne adgyuc magunc rőstségre, Hanem mint őc mind addig iarnac es kerdezkednec, es kőnyőrőgnec, mig szinte meg talallyac: Męg penig olly helyen, olly moddal talallyac, à Templomban az Bőlczec kőzőt, ki nagy czudaiokra es nagy őrőmőkre lesz: Igy nekűnkis ezer fęle őrőműnkre fordit az VVR Isten minden keserűséget. Ha kesic kedig, az à kesedelem anyiaual nagyob őrőmethoz vele. Kiről igen szep pelda Iacob, ki sokaig sirata Fiat Iosephet, De soc esztendőc mulua nagy feiedelemségbe talallya, Es holtig őruende vele. Igy Dauid sokat buydosec, minec előtte kiraly leñe, Igy Daniel sokszor temletzbe tetetet es halalra tartatot, es az vtan mindenkor socképpen meg vigaztaltatot. Kőztűnkis minden rendbeliec kőzűl gyakran latatnac, hogy az siralom es nagy gond vtan, nagy fel magaztaltatnac, Táhat semmi nyaualya minket el ne szakasson az Isteni szeretettől, Sőt az, szoktasson hozza, Es mi az alatt io remensegbe es veszteg halgatasba legyűnc, Es az io remenseg álat szűntelen fohazkoduan Istennec, kőnyőrőgiűnc akar miczoda nehessegbenis. Ha ezt miellyűc, soha à mi remensegűnkben meg nem czalatkozunc, az mint szent Pâlis es Dauidis soc helyen tanitnac. Ez legyen tanusagunc abbol, hogy az Iesus szűlei az siralom vtan, meg őruőndőztettec, midőn az gyermec Iesust az bőlczec kőzőt harmad napig meg talalnac, Kit el vesztuen keseruessen sirattac. Immár érczűc meg eztis.

Nekűnkis hasznal az tőrődes.

Az banat es Siralom alatt mijs keressűc az vigaztalast.

Rom: 8.

Vay ki czoda Isten ez fele dolgaiban.

Rom: 8.

Esa: 30.

Esa: 9.

Rom: 8.

Ha mijs el vesztűc az Christust, mint keressűc őtet, es hol talallyuc meg?

Soc fele el teueztese az Iduőzitő Christusnac.

MIis, mostis sokszor veztűc el à Christust, es ismet meg talallyuc mikor keressűc. Mert az őrdőgnec alnoksága miat: ki baluanyozasra, baiolasravonatic: ki emberec ęrdemere: ki à bűnőc miat ketelkedic, hogy Isten nęki meg nē irgalmaz: ki à valaztas miat kinlodic, hogy ő talā pokolra hagyatot, es nē valaztatot az Iduőssegre: ki gondollya hogy à Chrūssal mettzen az ember, ha Isten kegyelmeuel meg erheti: Ki aztis gondollya, hogy fel sem tamadunc, hanē tsac el mulic è vilag, azért metzene Christussal.

Summa ſzerint, houa okosb az ember, annyiual töb fęle okoſſagokot tamazt az Chriſtus ellen az Satan. Es ezec ſokſzor tantorganac lelkekben. De miért hogy az előtt io Daykai voltac, Maria, Ioſeph, Es hallottac ſzep hiret az Prophetac, Apoſtoloc iraſibol, az Angyaloc, az Maguſoc, az Simeon tanubizonſágibol: Azert nem nyughatnac, hanem addig futnac, Kerdezkednec, predikaciokot wyonnan halgatnac, Iraſokot oluaſnac, gyakran imatkoznac, Es megent wyonnan ſzaz ezerſzer nagyob örömökre talallyacmeg, olly ſzep tanuſágockal kin el almelkoduan diczeric az Iſtent, Ezt mindennap ęrzic az hiuec ő magokban, Igy Mariais es Ioſeph haluan bölcz beſzedet az kis Ieſuſnac, el almelkodnac, es annyiual nagyobban epültec az ő iſmeretibe, A mint iriais ſzent Lukacz, hogy midőn Marianac ezt mondana: Nem tuttatoké, hogy ennekem azokot kell miélnem, mellyeket az en Attyam ream bizot, Ezeket noha nem értettec vala, de azért ſziuekben tartottac es gondolkottac rola. Es naponkent ſoc ezer keppen vettec eſzekbe, Az fölſeges Iſtennec bölczeſéges rendeleſet, hogy noha ez ő gyermekec embernec tettzenec kiuül, es igen nyomorultul neueltetnec, De azért az fölſéges Iſtennec Fia volna, Es nagy dolgokert boczatatot volna. De ezeket, ackor igen keueſen ſaldítottac mig ſzemec előt forgot az ő alazatos mi volta, az mint az Apoſtolokis, Hanem az ő halala es fel tamadaſa vtan, meg telleſeduen ſzent Lele ckel vettec eſzekben, Kin, ſem győztec elegge almelkodni, ſem az VVR Iſtent diczerni.

Kic, es hol talal lyac meg.

Nagy haßonnal talaltatic meg az Chriſtus.

Elein aligsag ſalditottac ezt.

Igy mijs midőn el teueſztyűc néha, meg mondhatatlan rettegeſeket ſzenuedűnc miatta, De viſzont, ha kereſuen meg talallyuc, annyiual inkab örendőzzűnc benne, mint az Maguſokis az czillagon, Ha kedig ill nagy ſzűleken ez fęle nyaualyais volt, mi ſe czudallyuc ha raytunkis leſzen, ha mondoc mijs el teueſztyűc az mi Iduőzitő Chriſtuſunkot, es moſt mijs nem eſmerhettyűc őtet az ő nagy felſeges mi voltaba, az ő igeienec nyomorult allapattya miatt, es ſoc fęle haboruſaginc miatt, De kereſſűc czac naponkent, meg talallyuc mijs az Templomban, az Prophetac es Apoſtoloc kőzőtt: Ebben kedig meg ſe reſtűllyűnc. De oh ki nagy dolog ez hogy Mariais es Ioſephis azt vélic, hogy el vészett, es mint az ſzegen Apoſtolokis fel kialtnac, noha egy haioba voltac vele, monduán: Vram mayd el veſzűnc. Es az VVR feddi hogy kiczin hitűec volnanac, Azonképpen az ő halala vtan, melly igen nehezen hihettec fel tamadaſaban. Ezeketis igen eſzűnkbe vegyűc ő bennekis az mi ſoc fęle vigaztalaſunkra, Mert bizony à mint moſt minden hiuec rettegnec, nem czac ez vilagi haborutol, de az őrőc karhozattulis niha niha, Es iſmet meg vidamulnac az Chriſtus iſmerete által, Igy volt Adam dolgais es minden ſzenteke, Mariaeis es Ioſephe, Kic mind az által ő nękic ſoc képpen iduőſſęges epületyekre voltac mind azoc, Igy nekűnkis minden lelki es teſti tőrődeſűnket ionkra adgya az kegyelmes VVR Iſten, czac vegyűc mijs io neuen tűle, auagy ha meg rettennenec miattoc mijs folyamiunc ő hozza.

Oh ki nagy az emberi romlotſag, ki nehezen bizhatic az Chriſtusba.

Ez legyen őtődic tanuſagunc az ſzent Ioſeph es Maria keſerűſegiről, es őrőmökről, es az Chriſtus el teuezteſeről, es meg talalaſarol. Mit tanulunc itt? Ez őtődic reſzében ſzolanc az Annya ſzent Egyhaznac, az az, az hiueknec haboruſágokrol, kiről pelda lőn Maria es Ioſeph, Kiknec haboruſagoc n iha teſti nyaualygas, niha lelki es őrőckè valo retteges, az mint az VVR ſzűleinnis mindenic voltac. Immár ſzollyunc az VVR Chriſtus neuekedeſerőlis.

Summaczka.

HATODIC TANVSAGROL.

Hogy az VVR Ieſuſis neuekedet mind idővel es bölczeſeguel, es Keduesb keduesb kezdett lenni Iſtennel es embereknel.

AZt iria ſzent Lukacz hogy minec vtanna az ő ſzűlei az Templomba meg talaltac volna az Ieſuſt, az vtan vélec álá mene Nazaretbe, Es ott neuekeduen, naponkent keduesbnec téczic vala, Errőlis vegyűnc tellesb ęrtelmet.

Hozzankis haſonlo volt, azertis kellet neuekedni, de nagy kűlömbokoſ-ſeguel.

Miért hogy bizony emberſégünkőt minden gyarloſágaual es termezéciuel magara fel vette az Atya Iſtenec aldot ſzent Fia, az bűntől meg valua. Azért az ő ember ſége ſzerint ſzinten vgy kellęt neuekedni mint mi nekűnc, Es emberſege ſzerint az ő

Az VVR Chriſtuſnac gyermec-

az ki lelenes vtan.

Aliâs, Elſő vaſarnapra VIZ KEREZT vtan:

Iohan: 3.
Heb. 1.

Ertűnc lőt laſſu neuekedeſeis.

okoſſaganakis vgy kellet nagyob nagyob ęrtelmet venni, mint az mi eſzűnc neuekedic az tanîtasbol. De miért hogy tellyes volt ſzent Leleckel, Es az, Mérteknekűl, adatot ő neki, az ő emberi okoſſágais es ęrtelme menyiuel fellyűl hallata az mienket ſenki meg nem gondolhattya, Es miért hogy az Iſtenſeg allattya ſzerint eggyeſűlt az emberſeguel, annyiual czodalatosb az ő bőlczeſége, Az melly ő benne noha neuekedet, de tetouazas nelkűl, kiben ſemmi fogyatkozas nem volt, Bűn pedig czac egy ſzal ſem talaltatot, Mind az által miért hogy idővel neuekeduen, az ő ęrtelmetis idővel iobban ki nyilatkoztatta, anyiual dragabnac es keduesbnec tettzet, houa inkab neuekedet, es tőb tőb edes beſzedit es io czelekedetit lattac. Kit illy halkal mi ęrtűnkis mielt, hogy mijs ő altala wyonnan ſzűletetuen, es Iſten fiai leuen, napon kent tőb tőb ęrtelembe, es Iſtenes eletbe epűlnenc, mind addig mig, az ő meg allapadot főlſeges voltara iutnanc, az fel tamadas vtan, Epheſ: 4.

De ez neuekedes mi bennűnc ſoc fęle fogyatkozaſſal elegy vagyon, azért, hogy mi, vgy a mint ő, bűnnekűl nem fogantattunc, es nem vgy ſzülettetűnc, artatlanul, Hanem męg anyanc mehebe bűn eredet mi belenc, es azis naponkent tőb tőb erőt akar raytunc venni, houa touab ęlűnc. Kinec ellene, noha az VVR Iſten atta belenc az ő Fianac Lelket, es azis epit naponkent, ha Lelki ezkőzőckel gyakorlyuc magunkot, tanulaſſal, az Sacramentomoc io éleſeuel, kőnyőrgeſſel, Iſtenről valo ſzolaſſal, iozanſágual, vigyazáſſal. De mind az által, az mas Adami termeſzetűnkis az ő ereiet es kiuanſágat nem akaria meg tagitani, czac egy ſzem pilantaſigis, Es azért ſzembe ſzőkic az Iſten Lelkeuel, es elleneis izgat ſzaz ezer fęle bűnőkre, minden ſzem pillantasba, Ki miatt az hiuec gyakran el iyednec, es azt velic, hogy ő nękic el kelly karhoznioc, kiualtképpen ha ſzepelkeduennis el eſnec. De ne fęllyenec, hanem vegyenec peldat az mi wrunc Ieſus Chriſtus neuekedeſéről, Hogy őis naponkent neuelte okoſſágat, eſzet, ęrtelmet, bőlczeſęget, es naponkent ki tetűtt belőle tőb tőb nemes io erkőlczőc, Iſteni ęrtelem, bizodalom, kőnyőrges, alazatoſſág, mertekleteſſęg, es minden fęle nemes ioſſágoc. Ez tőkelleteſſeg noha mi bennűnc igy nem lehet, az bennűnc termet bűn miatt: De elegedgyűnc vele ha az bűnt nem hadgyuc wralkodni az ő gonoſz kiuanſága ſzerint, Es erezzűc hogy azokot foytogattya bennűnc az Iſtennec ſzent Lelke. Mikor meg halunc, azkor ki rodhad minden vndoc bűn az mi teſtűnkből, Es az mi wrunc Ieſus Chriſtus fel epit magahoz haſonlatos ſzent, es diczőſeges teſtuel Leleckel, kit engedgyenis ő ſzent főlſege mindnyáiunknac, Amen

Biztatas.

Rom: 8.
1. Corinth: 15.
Phil: 3.

SVMMAIA.

HAt tanuſagunc lőn ez Euangeliombol.

Előſzer az gyermec Ieſuſnac igaz Chriſtus voltarol. Mert, męg gyermeckorabais nagy el almelkodo bőlczen ſzolt: Es az Iſtent Atyanac monta: Es az ő akarattyat ęrtuen, az Templombap tanitot. Ez erősiti hitűnknec imez vallaſat: Hiſzec Ieſus Chriſtusban, Iſtennec Fiaban, mi wrunkba.

Maſodſzor az űnnep ſzenteleſről tanulanc, Ebből, hogy minden eſztendőre az ő ſzűlei, meſzeis el mentec űnnep ſzentelni, Es ő magais Ieſus wrunc peldat ada, hogy mijs űnnepeket ſzentellyűnc, Kit Iſten az Negyedic paranczolatban kiuan.

Harmadſzor az gyermeczkeknec io neueleſekről ſzolanc, Ebből, hogy őtet az ő ſzűlei gyermeckorabais, az Templomba ſzoktattac, honnet peldat vettűnc, mint kelly az ſzűleknec gyermekeket neuelniec, Es az gyermekekis miuel tartoznac ſzűleieknec. Kit Iſten az ötődic paranczolatba kiuan.

Negyedſzer az VVR Chriſtus ſzűleinec feledekenſégekről, Es egyeb gyarlo fogyatkozaſokrol. Melly minden ſzentekbe ki tettzic az egeſz Tiz paranczolatnac igaz ęrtelmeből.

Oetődſzer Maria es Ioſeph keſerűſegekről, hogy el veſztettec az Chriſtuſt: Es őrőmőkről, hogy meg talaltac. Kibe az Anya ſzent Egyhaznac haboruſága peldaztatic.

Hatodſzor az Chriſtuſnac ſzepen valo neuekedeſéről: melly int minketis az wyonnan valo ſzűleteſűnkbeli neuekedeſre.

Immár

Immar kőnyőrőgiűnc az mi wrunc Ieſus Chriſtus Attyanac, adgya moſtis nekűn kis mind ezekre az ő menyei ſzent Lelket.

IMADSAG.

OErőc mindenhato VVR Iſten, Kerűnc tegedet, engedd minekűnc, Hogy mijs teneked ſzentelheſſűnc űnnepet, Es az te meg ęrtet akaratod ſzerint mindenekbe engedheſſűnc te neked. Es ha az Chriſtuſt az mi vilagoſſagunkot, Igaſſagunkot es őrőc ęletűnkőt el teueztenőc, iſmet tálalhaſſuc meg őtet az te igaz tanitoid kőzőtt, Es őtet meg tartuán az mi ſziuűnkbe, es vele egyetembe őregbűluen, Bőlczeſeguel es kedueſſeguel, mind te nalad, mind embereknel, keduesbec leheſſűnc, Es ő altala őrőc iduőſſeget nyerheſſűnc mind gyermekinkel egyetembe. Vgy legyen.

Mi Attyanac, &c.

VTOLSO ENEC: Halat adunc tenoked őrőc Iſten. MAS: Adgyunc halat mindnyian az Attya VVR Iſtennec etc,

DELLESTI TANVSAGRA INTES.

AZ Oeregbic Poſtillaba Nyoltz Tanuſagot irtunc ez Euangeliombol, De leg bőwebben az űnnep ſzenteleſről: Akar azokat, akar ezt iſmet wyonnan oluaſd altal Dellyeſtis. Hogy az mai Euangeliom ſzerint, mind ez egeſs napot ünnep ſzentelesben mulathaſs. Ha peniz az egy nap nem erkeznel, altal oluaſni az őregbic Poſtillanac Predikacioit, kereſs egy egy orat neki hetetzakis. hogy ez kettőből annalis inkab epűlheſs lelec ſzerintis.

AZ CATECHISMVSROL.

AZ Catechiſmus tanulaſrais viſelly gondot mind czeledeſtűl, az rend ſzerint: ahol ezten VVRnapian el hadtad.

Igy meg laddzteis iobaan epűlſs, es maſtis epiteſs, es nagy aldomaſt neſſeſs. Mert a mint é vilagi kizdagsag nagy vigyazaſſal leſs meg, az Iſten a'daſa mellet, Igy az lelkis. Mindenikre az kegyelmes Iſten ſegitſen ſzent Fiaert ſzent Lelke altal, Amen:

Az tudoſoc kic egyeb iraſokais ertnec, talalnac ő magoc magoknac valo tanulaſokat, mi az gyengeket oktattync.

MASOD VVR NAPI EVANGELIOM AZ KI IELENES VTAN.

Az wrnac menyegzőbeli es leg első czodaiarol.

ENEKLESROEL.

Diczeriűc az VVR Iſtent enec ſzoualis, Es mondgyunc az hazaſſagrol valo eneket.

Iambor hazaſoc meg halgaſſatoc etc, Ez Enec meg vagyon ez kőnywbe meg Corrigalua, hogy Templombais enekelhetni.

Boldogoc azoc kic Iſtent felic, etc, Ezen Notara Maſt kereſs az vtan itt ez kőnywbe.

Imetſagaſol: 1,

AZ EVANGELIOMROL.

AZ melly Euangeliomot ez mai nap ſzoktac predikalni, az arrol fog ſzolni: Hogy Ieſus iduőzitőnc, ő magat, es az ő Iſteni hatalmat, leg előſzer kőzt az wy hazaſoc kőzt, az ő tiſzteſſegec napian, az ő menyegzőiőkben ielentette az wy hazaſoc kőzt, az ő tiſzteſſegec napian, az ő menyegzőiőkben ielentette *iaual ſoc ſzep ki*, nagy ſzűkſegec koran az vizet nękic io izű borra valtoztatuan, Kiből ma- *dolgot ielentet.* gat, el kezdette iſmertetni, hogy ő, nem czac ember, hanem bizony Iſtenis, az Attya Iſtennec eggyetlen egy ſzűlőtte: Es ő az meg igert CHRISTVS,

kiazers

MASOD VR NAPIARA AZ KI IELENES vtan, Alias, MASOD VA SARNAPRA VIZKEREZT vtan.

Az VVrnac menyegzœbeli, es leg

ki azert küldetet legyen ez vilagra, hogy az hazafoktul fzületet embéri nemzetet minden teſti Lelki nyomoruſágokba meg ſegícze, az melly bűnben fogantattac az ő fzüleſec miatta, bbol wyonnan fzűllye, az atkot roſoc el vegye, es az ördög hatalmabol ki vegye, őket meg igazícza, fel tamafza, es nekic őrőc életet adgyon, mind azoknac valakic ötet meg ímeruen benne bízandnac. Touabba ielentetic itt az hazaſſágnakis nagy tíſzteletes volta Iſten előt. Kit az Tíz paranczolatbannis az VVR Iſten illy ſzoual bőczűltetet, monduan: Ne paraznakodgyal. Melly paranczolatot ſzent Pál igy magyaraz Heb: 13. Az hazaſſag minden dolgoc közőtt leg tíztelſſegesb, azoknac ágyoc tízta ágy, az paraznakat kedig el karhoztattya az Iſten. Ez Summaia az mai Euangelíomnac. Melly Euangelíomot írt meg ſzent Ianos, az ő Euangelíomi könyuenec, Maſodic Reſzebe.

IOANNES II.

Ielen volnockal tíſztelic az hazaſſagot.

b: Atyafiui ſzeretetnec peldaia.

c: Türeſe es erős hiii Marianac.

Hatalmaſſaga Chriſtuſnac hogy egy teremtet allatbol maſſ ſzerez.

ÉS harmad Napon menyegző lőn Galileanac Cana neuű Varoſaba: Es leſuſnac anya ott vala, Hiuattatec kedig leſuſis, es az ő Tanituani az menyegzőbe. Es midőn à bor el fogyot volna, monda leſuſnac anya neki: *b* Ninczen Boroc. Monda neki leſus, Mí közőm veled aſzonyi allatt? Még el nem iőtt az en óram. Monda az ő Anya à ſzolgaknac: *c* Valamit nektec mond meg miellyetec.

Vala kedig ott hat kő veder le teue az Sidoknac meg tíſztulaſoc ſzerint, mellybe mindenikbe ket ket, auagy harom Metreta fęr vala.

Monda nekic leſus: Tőlczetec meg az Vedreket vízzel. Meg tőltec azert őket tetezue, Es monda nekic: Merietec immar, es vigyetec az Naſznagyanac, Neki vőuec ez okaert. Midőn kedig meg koſtolta volna az Naſznagy azt az Vízet, melly borrá valtozot vala, (nem tudgya vala kedig honnet volna, hanem az ſzolgac tudgyac vala kic à Vízet meritettec vala) hiua az vő legent az Naſznagy es monda neki: Minden ember leg elől io bort ad az aſztalra, es minec vtanna ſzomiuſagoc el mulnec ackoron azt à melly alab valo, Te meg tartottad az io bort mind eddig. Ez elſő czodat tőue leſus Galileanac Cana neuő Városaba, Hogy meg ielentene az ő diczőſeget, Es hiuec ő benne az ő tanituanyi.

Haſſna à czuda teteleknec, hogy hidgyűnc ő benec.

a: Tanituanyokot gyűt: az vtan harmdnap menyegzőbe elſő czodaia leſz: hogy az vizet borra valoztattya.

b: Szegenyec az vy hazaſoc.

c: Maria könyörőguen kemẽ vagyon vaſſ, De meis bizic, es inti à ſzolgakot hogy ſzot fogadgyanac.

d: Vtolſo ſzükſegekbe veſſic à nagy ſegetſeget.

e: Magat es tiztit ielenti ki.

RŐVID EGEZ MAGYARAZATTYA.

EZ Euangeliomba azt iria ſzent Ianos, hogy leſus Iduőzitőnc az vtan *a*: HARMAD nap, hogy tanituanyokot gyűitőt, menyegzőbe hiuatot, Anyaual es Tanituanyiual egyetembe. *b* Ott midőn ſzegenyec volnanac az wy hazaſoc, *c* Maria könyőrőg melletec. Kinec noha czoda keppen felel, hogy ő nęki az ő tíſztihez nem volna ſemmi gondgya, De azért erős híttel bízakodic az Maria, Tuduan mind hatalmat, mind io voltat, mind az meg adaſnac alkolmas ideiet, Es meg hagya à ſzolgaknac hogy valamit mondana az VVR, mindeneket meg fogadnanac, *d* Azert mikor ſzinten immar vtólſo ſzükſegben volnánac, ackor hat őreg veder vízet, io ízű borra valtoztat nękic: *e* Es igy kezdi el az wy hazaſoc közt ki ielenteni ki legyen, es miért iűt legyen ez vilagra, *f* Hogy noha bizony emberis, à mint ött, iuott ois az menyegzőbe, őrűlt, vigadot, es ſzolt beſzelt vélec: De nem czac ember, hanem az Atya Iſtennec őrőckè valo fiais, *g* Ki azért öltőzőtt volna fel az mi emberſegűnkben, aſzony allatnac mehebe, hogy az ket elſő meg czalatot hazaſokot, Adamot Euat, es minden ő magzattyokot, wyonnan Iſtennec keduebe hozna, az ördőgnec

dőgnec birtokabol ki venne, teſtekben es lelkekben, moſt, es ez vtan mind őrőcke gondgyokat viſelne. Ez az Oka: hogy az ő kőzőnſeges tiztit ez wy hazaſoc kőzt kezdi el. Kiből minden hazaſoc, es minden nyomorultac, mind teſtekben, mind lelkekben ſoc nemes vigaztalaſokat vehetnec. Hogy az ő hazaſſagoc, ſzent, tiztéletes, es kedues dolog Iſten előtt: Mert az hazaſoknac tiztelſeges lakaſokra, el ment ő magais. az Atya Iſtennec egyetlen egy ſzűlőtte: Es az ő Annyais, ki őtet tiztan ſz: Lelec altal ſzűzen foganta, es ſzűlte vala emberſege ſzerint, Es ſzent Lelec altal meg ſzenteltetet aſzonyi állat vala: Es az ő nemes Tanituanijs, kic ez egez vilagnac Apoſtoli lettec vala, azokis ielen voltac az wy hazaſoc menyegzőiőkben. Ha az te menyegződben ez vilagnac minden Czaſzari, Kiralyi ielen lennenekis, ſemi volna ehőz képeſt. Ha iol gondolkodol erről, miczoda lelki ſzőmelyec voltac ezec, magadtulis meg itelhed, hogy minden menyegzőnec nagy tiztelſegere lett ez, hogy illy emberec ielen voltac, kic minden feiedelemſegnel nagyob tiztet viſeltec, Gondolkodgyal czac iol magadban, kic voltac ezec: az VR Chriſtus, Maria, es az Apoſtoloc.

Miert kezdette czudaiat az vvy hazaſoc kőzt.

Hazaſoc es menyegzőſőc, ihon tűkőrőtűc, laſſatoc melly tiztelſegeſec vattoc tű Iſten előtt:

Ott letekben penig Ieſus Iduőzitenc, es ſzűz Maria, es az VR Tanituani draga őruendetes dolgokrolis ſzoltac: Mint, az Iſtennec az emberhőz valo nagy ſzerelmeről, az ő ſoc teſti lelki io teteről, az bűn boczataſarol, az fel tamadaſrol, es az őrőc életről. Kikből ſokan nagyob vigaſagot vettec, hogy nem mint ſoc friſs menyegzőnec Pinio, Ramphol, Maloſa italabol, Vad, Madar, Martzepan, béles, es friſſen főzőt étkekből. Oettec, ittac őkis, de mértekleteſen, Es eſzeket meg őrzőttec, nem hattac meg bolondulni, hogy mindenkor az Iſten előttec legyen. Szoltac őkis, de nem bolondul, hanem értelmeſen, nem czaczogtac akar mit, à mi az nyeluekre iőtt volna, Tragar ſzo penig, es ektelen czelekedet, maga hanyas, kérkűes, czelczapas, feddődes, bolond zaygas nem volt kőztőc. Mert Chriſtus wrunc mint egy égő Lampas az ſetetſegben vgy ült kőzőttec, mindenec ő rea nézuen, hogy à mint ő magat tartotta, őkis magokat vgy tartanac: es à mit az VR ſzolt, arra halgattac mindnyaian. Moſtis az fő fő nepec arra valoc volnanac, hogy Chriſtus kepebe űlnenec az menyegzős nep kőzőt, es mindenec peldat vennenec roloc, mint eſznec, iſznac, mit ſzolnac, es mint viſelic magokat. Kiket megis mielnec azoc, az kikbe az Chriſtuſnac ſzent Lelke lakozic.

Menyegzőſec, illyekről ſzollyatoc tys.

Etelec, italoc, ſzűnoc mint volt.

Az fő nep mire valo az menyegzőkbe,

De nem czac ielen voltaual, es édes beſzedeuel ekeſitette, vigaztalta, es őruendeztette Ieſus Iduőzitenc az hazaſokat, hanem draga nemes Aiandekaualis, Midőn az ő Iſteni nagy ereieből, ſzinten leg vtolſo ſzűkſegeckoran à Vizet Borra, es ieles izű bor ra változtattya nekic, olly borra, kihőz haſonlo nem minden hegyen terem. Ezt penig olly bőwen adgya nekic: hogy kiből az wy hazaſoknac touabba valo tengeteſekreis meg maradot. Kic az Chriſtuſnac nemes aiandekaual az vtannis éltettec magokat. Melly dologbol minden Iſten félő hiueknec, édes vigaztalaſi vadnac. Hogy az VR moſtis kinec kinec az ő rendi ſzerint, Czaſzarnac, Kiralynac, nemeſnec, paraztnac, az ő ſzűkſegec ſzerint, az kinec ſoc kell, ſokat, az kinec keues kell, keueſet, falatonként naprol napra, minden ſzűkſeginket meg adogattya. Mert mais mindnyaian az ő Borat iſzuc, az ő Kenyeret, Vadat, Madarat, Tyukiat, Ludat, Tehene huſat eſzűc, ő benne élűnc, mozgunc, czac ő benne vagyunc, valamibe vagyunc, Az égetis à kit be ſziwunc, ő ſzolgaltattya nekűnc. Ki nekűl minden oraba meg halnanc, Oe vadai voltac az mi Roka, Farkas, Neſt, Nyuſzt, Barany ſubanc, őué az Bibor, Barſony, az kit viſelűnc: Mert mi ſemmit nem hoztunc ez vilagra, ſemmit ſem viſzűnc ki velűnc, mezitelen iőttűnc, es iſmet mezitelen megyűnc ki. Az melly czuda keppen kedig az vizből Bort teremte, nagyob czudaual terémtette az előtt az Menyet es Főldet, az mi lelkűnket, az mi teſtűnket, es nagyob czudaualis éltetí, Kit azert nem czudalunc, hogy ezekhőz mindennap hozza ſzoktunc, de az mi ritkan leſz azon inkab almelkodunc. Azert nem czac ez viznec borra valtoztataſat, de az mi moſtani mindennapi éltetéſűnketis neki tulaydonitſuc. Es el higyűnc, hogy ha è moſtani arnyec es el mulando aiandekiual az ő tiztelſegere iol élendűnc, ez vtan fel tamaſzt, es meg ekeſit halhatatlan, es meg valtozhatatlan ſzepſegeckel, azonockal, az kibe ő maga vagyon: őrőc igaſſagual, ſzentſeguel, arratlanſagual, iamborſagual, őrőc ſzepſeguel, tiztelſeguel, diczőſeguel, fenyeſſeguel, őrőcke valo őrőmmel: Igy

Aiandeckalis tiztelí az Chriſtus őket.

Vigaztalaſoc, 1. Timoth: 6.

Iohan: 1. Actor. 17:

1. Timoth: 6. Iob: 1.

Az kiczin Saſarſag vtan ſokra biz, meg őrőckevalotis ad az őtet tiſztelőknec. Eſa: 64. 1. Corinth: 2.

MASOD VR NAPIARA AZ KI IELE NES vtan. Aliás MASOD VA SARNAPRA VIZKEREZT VTAN,

hogy ſoha tőbbet ſem gondolni, ſem kiuanní nem tudnanc annal, holot mínt az nap fenyeſſec leſzűnc teſt ſzerintis, es mint az Angyaloc, ioc, ſzentec, es diczőſegeſec leſzűnc, Es mint ő maga Iſten ollyatenoc leſzűnc, Vegnekűl mind őrőckőn őrőckè.

Gen: 3. Galat: 3.

Erre valo az mai Euangeliomnac czoda tetele, hogy midőn hallod hogy annyi hatalma volt az VVR Ieſuſnac, hogy az Vízet Borra valtoztatta minden munka, faratſagnekűl, czac tőltette az nagy kő vedreket es merítette, es mihelt meg koſtolta az Naznagy, az Dorosba, el czodalkozic az ő Ieles voltan: Mondoc ez czodabolis őtet mi meg iſmeriűc mi meg valto es Iduőzitő Chriſtuſunknac lenni, az meg igert Magnac. Ki az kigyo feiet meg rontana, olly magnac ki az hazaſoc atkat el venne, Imez atkokat: Az te gyermekedet faidalommal ſzűlőd: az te feriednec birtoka álat leſzez: az tí kenyereteket veriteckel egyetec: az melly porbol lőtteteс azon porra legyetec: es halallal hallyatoc. Ez nagy rettenetes atkokot hogy rolunc el vénne, azért ſzűletet aſzony allattol bízony emberſegben, Kíbe meg hala erettűnc, es halalaual meg valta bennűnkőt. Es az atoc helet aldomaſt ſzerze minekűnc, bűn boczanattyat, ſzent Lelket, Iſtennec io keduet, ſzerelmet, bekeſeget, igaſſagot es őrőc eletet,

Hatalmat gondold meg az Chriſtuſnac.

Hogy kedig erre ő nęki hatalma legyen, az tőb czodac kőzt ezzelis bízonittya, hogy ha az Vízet Borra valtoztatní hatalma volt, hatalma vagyon arraís, hogy meg ronthattya az gonoſz kigyonac az feiet, Kí az elſő ket hazaſokot meg czala, hatalma vagyon arraís hogy az ő halalanac ęrdemeuel eleget tehet ęz egeſz vilag bűneiért, meg igazíthat Iſten előtt, ſzent Leiket adhat, fel tamaſzthat, es őrőckőn őrőckè iduőzíthet.

Moſtis Ielen: őrömeſtis ſegit: de alkolmatos időbe, es kiuanya, hogy kerűnc.

Ittis moſtis minden ſzűkſegűnkben ielen lehet, etelt, italt, ruhazatot mind gyermekeſtől es czeledeſtől, es minden nepeſtűl adhat, Sőt vgyan adnís akar, De alkolmatos időbe, az mikor meg iſmertűc az mi ſzűkſegűnkőt, Es azba meg kereſſűc őtet, czac ő általa, az ő neuebe, az ő ęrdemebe bízuan kerűnc mindent az ő ſzent Atyatol, Ackor mondoc leheteſen hogy meg ne ſegiczen, akar fogſagban, betegſegben legyűnc, akar hazaſſagra valo ſzandekunkban, akar czeledűnc el tartaſaba akar haboruſagínkba, magunc otalmaba, es akar mí ſęſe teſti es Lelki ſzűkſegűnkben. Gyakorta kedig fellyebis ád az mí ſzűkſegűnc felett, mint moſtis ſoc io bort áda az ſzegeny hazaſoknac. Nem azért hogy azt el tekozollyuc, Mert azt igen bannya, az mint megis hagya hogy az el hullot kenyereknec halaknac hulladekat fel ſzednec, es maſzorra teñec, es abba ſemmi el ne veſzne, Igy altalan fogua ittis à menyegzőbe el tetette az io bornac az maradekat. Nemis mertec az VVR előtt feletteb torkoskodní, mert nyiluan meg ſzolitotta volna rola, Es ha ſzot nem fogattac volna el ment volna kőzűlőc, De azoc ſzerettec az Chriſtuſt es meg bőczűltec őtet, Annyiual inkab kedig, hogy lattac az ő Iſtení nagy hatalmat, ki az ſouan vízet Ieles ízű borra valtoztatta: Es azért azt az bort nagy keduen ittac, hogy ki ki mondhaſſa hogy őis itt abbol, Kit az VVR az vízből wyannan teremtett, à mint ennec az hireis nagy meſze ki ment: Nem veztegettec azért az wrnac illy nemes aiandekat, hanem meg bőczűluen iol eltec vele, emberſegeſen eleget ittac benne, Mint az őt es az vtan negy kenyerbeis eleget őttec az ſoc ezer nep, es az vtan fel ſzedtec az hulladekat, Igy ittis ſzínten annyit ittac mindnyáían, az mint az termeſzet be ęrte vele iozanon es tiſzteſſegeſen, | Az mi meg maradot el tetette az gazda, hogy az ő ſzegenſegebe maſzoris tengeſſe magat az VVR aiandekiual, Ha az el fogyot, az wrnac gondgya volt az vtan valo elteteſereis.

Fellyeb valot mi adőn ąz mint tarczad. Matth: 15. Iohan: 6.

Nem reßegeskettec Chriſtus előt.

Hogy kedig az Naſznagy arrol emlekezic, hogy mikor az nep meg reſzegedic, az vtan alab valo bort ſzoktac egyebűt hozní, Ezzel nem mondgya azt, hogy az ot valo vendeg reſzeg volna, Hanem ſzol az kőznepnec ſzokaſarol, De ezec azt az gonoſz ſzokaſt nem mieltec Chriſtus wrunc előtt, őtet meg bőczűluen az ő nemes aiandekaual egyetembe, Mas az: Ezt ê ſzot nem Chriſtus wrunc mondgya, hanem az Naznagy ſzol az egyebűt valo ſzokaſrol. Azért ebbeis peldac legyenec nekűnc ez menyegzőbelí iamboroc: Hogy mijs az mí wrunc leſus Chriſtuſt el hiyuc moſtis az mí menyegzőnkben, Mert valakickel ő vagyon ſemmí fogyatkozaſoc nem lehet azoknac, Olly ſzemelyeckel egyetembe hiyuc kedig, kic ő neki hiuei, Kic őtet meg

tudgyac

tudgyac beczűlni, Es mijs az mi ſzűkſegűnkben hiyuc ſegitſegűl ötet, es az ő aiandekiual iol éllyűnc,† Mert noha meg holt, de harmad nap fel tamadot, es menybe ment, es űlt az mindenhato Atya Iſtennec iobiara, hogy onnet minden ſzűkſegűnkre gondot viſellyen: Es fogatta, hogy vilag végezetig velűnc leſzen, ha czac ketten ősſzue gyűlűn kis az ő neuebe, ittis, ez vtannis penig mind őrőckőn őrőcke. Kibe hogy mi erős hittel bizhaſſunc, ſegitſen ő ſz. felſege ſz. Lelkenec altala mindnyaiunkat Amen.

Chriſtus vrunkat el hiuc mys, mind menyegzőnkbe, mind egyeb dolgunkbă.

Touabba erreis intetűnc itt, hogy minden ember az ő hazaſſagat Iſtentűl tarcza: Hazas tarſot, minden Iſtentűl kérien, az ő ſz: Fianac érdeme altal, Azt az VR Chriſtuſſal meg aldaſſa, ſzent Lelke altal meg ſzenteltelſſe. Ezert az hazas tarſoc az Iſtent tiztellyec, diczeriec, féllyec, ſzereſſec, ő benne bizzanac, az ő ſz. Igeiet tanullyac. Egy maſt meg beczűllyec, egy maſert mindennap kőnyőrőgienec, teſti lelki iot kérienec, egy maſt ſzereſſec, bekeſegeſec legyenec, egy maſnac vétkeket őkis meg boczaſſac, Mind az két fél az ő tiztekben hiuen el iárianac, hogy mindenkor io dologban munkalodgyanac, ne henyellyenec, rőſtſeget, ſokaig valo heuereſt el tauoztaſſanac, hazoc nepere io gondot viſellyenec, ſenkit meg ne czallyanac, hanem az ő tulaydon aiandekockal meg elegegyenec, es tiztelſſeges munka altal, életyeket meg ſzerezzec.

†*Most minemű az Chriſtus. Matth: 28. Matth: 18.*

Rőuideden ſoc nemes dolgot tanulhatnac innet az hazaſoc, ha iol rea figyelmeznec

Az tiztaſagra nagy gondot viſellyenec, hogy hazaſſag tőrőc ne legyenec, hanem az ő teſtec à ſz: Leleknec ſzent Templomi legyenec, hogy fértelmeſſegec miatt el ne veſzenec, teſtekbennis, lelkekbennis, Magokban, gyermekekben, io hirekben, tiztelſſegekben meg ne rontaſſanac, Es ki leg nagyob, Az Iſtennec orſzagabol ki ne rekeſzteilenec. Gyermekeket Iſteni eſmeretben, félelemben, tizteletben neuellyec, mindennec io pelda adoc legyenec: Iduőſſegeket czac az Ieſus Chriſtuſnac érdemebe hely hezteſſec, Oe tűle minden iora erőt kérienec, Hogy à mint è mai Euangeliombeli menyegzőſőket, őketis tiztellye, vigaztallya, ſegitſe, es mind teſti lelki iokban, moſt es ez vtannis mind őrőckőn őrőcke meg aldgya, es meg tartſa. Kire ſegitſen ő ſzent felſege minketis mindnyaiunkat, Amen.

S V M M A.

Ez legyen rőuid Tanuſagunc mind ez egez Euangeliomnac, renddel valo magyarazattyabol. Kiről minec előtte megis többet, es niluabban tanulnanc: Előſzer laſſuc moſt, mit tanulanc.

Meg hallanc, hogy az VR Chriſtus el ment volna az menyegzőbe, kiket ekeſitet ielen voltaualis, édes beſzedeuel, czuda teteleuelis, még penig első czudaiaual, es nemes aiandekaual. Kiből noha főkeppen az ő Iſteni hatalmat, es igaz Chriſtus voltat ielenti: De az mellet minden Iſtenfélő es benne bizo hazaſokatis akara vigaztalni. Hogy moſtis mind ielen voltaual, mind Iſteni hatalmaual, mind aiandekaual őketis tiztelni akara. Melly hazaſoktul mit keuannyon, aztis rőuideden meg tanulnuc: Kiről az maſodic Predikatioban bőwebbennis ſzollyunc.

Moſt wyabban megis mind az egez Euangeliomnac niluab magyarazattyatis ier vegyűc eſzűnkbe, Kibe ne rőſtelkedgyűnc az ő draga voltaért.

VVYAB MAGYARAZATTYA.

Mikor ſzerzet tanituanyokat.

EZ Euangeliomba azt iria ſzent Ianos, hogy harmad nap az vtan, hogy maganac tanituanyokat ſzerzet Iduőzitőnc, menyegzőbe hiuattatot volna.

Erről előſzer io ſzep értelmet venni, es meg értenűnc: Hany eztendős koraba ſzerzet az VR Chriſtus tanituanyokat: Es miczoda harmad nap volt az, à kin à menyegzőbe hiuatot, Ezekről renddel imezt vegyűc eſzűnkbe: Hogy Chriſtus wrunc immar harmintz eztendős ember volt, hogy az wy Törueny ſzerint meg kereztelkedet. Holott az Atya Iſten nagy czuda keppen, mint ſzerelmes Fiat aianlya ötet az egből, wy papſagra, Matth: 3. Regen az Leui papokis harmintz eſztendős korokba kezdettec el az ő papſagokotis. Az aianlas vtan kedig az VR Chriſtus, vitetec à puztaba, es ſoc keppen meg kiſirtetec az ördőgtűl. Immar ezec vtan gyűyte czac hamar maganac tanituanyokat, Ez végre, hogy azoc iőuendőre hirdetnéc è vilagnac mind azőkat, az mellyeket hallottac és lattac ő tűle. 1. Ioan: 1. Ioan: 13. 19. 21. Luc: 24. Actor: 1. 2. 10. Mind ezec penig az élő Iſtennec czudalatos bőlts tanaczabol lettec, azert:

Az Leui papokis vgy kezdettec à papſaghoz, mikor ſiman be tőlt az harminiz eztendő. Num: 4.

Miert ſzerzet volt tanituanyokat.

MASOD VR NAPLARA AZ KIIELE NES vtan.

Aliâs MASOD VA SARNAPRA VIZKEREZT VTAN,

ért, hogy míjs az ő tanîtaſokbol meg eſmernenc azt, az kit Iſten őrőc ęletűnkre ſzerzet, hogy hiuen ő benne, az à hít es bizodalom ittís őruendeztetne, es megís tartana az őrőc ęletre.

†Ez tanaczbol mídőn tanîtuanyokat ſzerzet volna Ieſus Iduőzítőnc, az vtan harmad nap híyac az menyegzőbe. Es ott kezde el leg elſő czuda tetelet. Ezís az Iſtennec titkon valo bőlts rendeleſe, hogy az VR Chriſtus az menyegzőben menuen, leg előſzerís magat ott ielentene ki az ket wy hazaſoc ſegítſegebe, mídőn nekic Vízből, Bort teremtene: Mondoc ezt Iſten azert rendelte, hogy ott tettzenec meg miert iőtt ez vílagra, Azert: hogy az melly atoc ſzallott az elſő ket hazas miat ez egez vílagra, azokat el venne: Es mínden benne bízo hazaſokat, es azoknac mag zatyokot meg aldana, wyionnan Iſtennec keduebe, ſzerelmebe hozuan. Az melly kart az magzatoc vallottac ſzűleíec miatt, hogy bűnben fogantattac, es halal alà vetettec azt ő roloc el venne, Mídőn ő érőttec atoc lőn, meg hala, fel tamaduan menybe ment, onnet ſzent Lelket kűldőt, minket fel tamazt, es őrőc ęletet ád. Nem tőrtenetből lett azert ez: hogy az VR Chriſtus el híuattatnec az menyegzőbe, es ott kezdene el kőzőnſeges tiztít, maga ki ieleneſet, es az ſzűkőlkődőknec ſegetſeget, Kíníec fő haſza ez: Hogy mi Innetís meg íſmeríuc az Iéſus Chriſtuſt, Es hídgyűnc ő benne, Mondom hígyűnc, mert az nekűl ő ſemmít nem haſznal minekűnc, Sőt karhoztattya mínd azokot valakíc őtet meg íſmerní nem akaríac, es benne nem akarnac bízní, 1. Iohan: 4.

Fő oka ezodaianac, hogy fel indullyunc hinni ő benne.

Az bizodalom ſoc keppen haſznos,

Az bizodalom penig mít haſznallyon eſzedbe vehed egyeb dolgodbannís. Míkor valaki ígazan bíztat, akar fogſagodban, ſzegenſegedben, es akar mi nyaualadban, ha bízol abban az mít hallaz, az ſzíued nyugſzic, ha nem bízol, Kínlodic az ſzíued: Igy rendelte Iſten hogy míjs ígazan meg íſmeríűc az ő iduőzítő Chriſtuſat, es meg íſmeruen bízzunc benne, Ha bízunc moſtís nyugodní fog lelkűnc ő benne, Sőt valoba megís ſegítetűnc általa, es vegre megís tartatunc az őrőc ęletre. Tá-

Ezerd tanult meg ez ezodatis.

hat ez elſő czodaíatís az VVR Chriſtuſnac azért tanullyuc meg, hogy az ő felſeges mi voltat ebbőlís meg gondollyuc, es ęrtuen latuan nagy hatalmat, mínden ígeretíben bízzunc, mondom bízzunc, Hogy kedig bízhaſſunc, ígen gyakran tanullyunc, es az melíet ő tűle bízodalomra erőt keríűnc. Ez fő tanuſagunc az wrnac elſő czodaíarol, Kíuel magat, es az ő díczőſeget, az az, Iſtení ereíet, es ígaz Chriſtus voltat ki ielente, honnet az Apoſtolokís es ſokan tőbbec ínkab kezdenec bízní benne, Mídőn latnac anní nagy hatalmat, hogy az mel vízet az kutbol ki mertec ottan borra valtozot míhent mondta, Kíből meg gondoltac, hogy egyebbeís mindenekbe hatalma volna ő nękí, Ez fęle nemes dolgait míjs azért halgaſſuc gyakran, hogy az mí ſzűkſegűnkbeís, akar ſzegenſeg, akar betegſeg legyen, de meg az bűnbennís es az halalbannís bízhaſſunc ő benne.

Alazatoſſagunc ra valo pelda. Matth. 20.

Maſadſzor alazatoſſagunkraís ſzep peldat mutat ítt az VVR Chriſtus, hogy nem ſzegyenlí az ſzegenyec kőzt valo űleſet, A mint mondgyaís hogy ő ſzolgalní íot, Kí megís moſa labait tanítuanínac, Es ínte minketís hogy míís álazatoſokhoz ſzabnuc magunkat. Kíről rakua az ſzent íras, hogy míjs kőuetnenc az VVR Chriſtuſt ebbőlís, Matth: 11. Phíl: 2. De mínd nagyob annal, hogy őrőc Iſten leuen, ez nyomorult teſtben őltőzzec, kí minekűnc nagy Attyafiuſagunkra lőtt, az mínt meg lattyuc az vtan minemű fiaí leſzűnc Iſtennec, 1. Iohan: 13.

Szegenſegben miert tartotta őket: es minket ſoc neheſſegben.

Hogy penig el fogy Boroc, es az előt nem vontat oda ſoc hordockal, azért lőt, hogy az ő ſzegenſegekben teſſec ki az ő gazdagſaga, es Iſtení ereíe, Igy maís az mí bűneínkben tetzíc meg az ő mí reanc valo gond viſeleſe, Act: 26. 1. Timoth: 6.

Sieteti Maria.

De ſzegeny María, mínt gyarlo ember Sietetí hogy hamar Segítene meg, Mert ímmâr el fogyot volna boroc: Igy míjs czac alig varhattyuc míkor az VVR ío vegre halladekot teſzen az ſegetſégben. Azért az VVR így felel Maríanakís: Aſzonyí allatt mí kőzőm veled, Nem iőtt meg el az en oram, Nagy ęrtelemmel mielte ezt az Chriſtus míntha mondana: Nincz neked ſemmí kőződ az en tíſztemhez, noha teſt ſzerínt anyam vagy, az mí az te tíſztred iáry abba, az en tíſztembe ne acz magadot: Hanem ennekem mas fellyeb valo ſzűlemís vagyon, az őrőc Atya Iſten, ő, tu-

Ertelme az VR feledetinec.

dom

dom mit hagyot ennekem, en abban el ſaroc míkor annac ideie leſz, Te legy vezteg es vary en tőlem, es ne ſietes az idő előt, Kit az en Attyam nekem előmbe adot. Ez meg tetczic eztennapi Euangeliombolis, midőn igy ſzola: Nem tuttatoke, hogy az en Atyam dolgaba kellet lennem, Luc: 2.

Ez ſzokat Maria nem veſzi pirongatas gyarant, hanem tanitas gyarant, es nagy nemeſſen ez draga ſzent aſzony meg fogadgya, Es bizic hogy nem hadgya à ſzegeny ſzűkölködőkőt, míkor el iő az ő Oraia. Hiſzijs hogy mindenre eleg hatalma vagyon, mert ő fęlőle ſoc draga dolgokot hallot es latot voltis az ſzűz Maria, Es tutta ki legyen az à kit ő ſzűlt teſt ſzerint, hogy az Attya Iſtennec őröckè valo Fia legyen Iſtenſege ſzerint, es minden hatalom adatot ő nęki, Matth: 28. Ez nagy iſmeret es nagy hit volt ez ſzent aſzonyba, Melly hitet ha lathattunc volna, olly nagy czodanac iſmertűc volna, mint az borra valo valtoztatas, mondom azt hogy illy ſzegenſegebeis az Maria, illy nagy hatalmat tulaidonit az Chriſtuſnac, es az okoſſag ellenis bizic, noha elis hallazta, es czoda valaztis tőn. Vaiha mi igy iſmerhetnenc es bizhatnanc az mi ſzűkſegűnkben benne. Mind az által razodgyunc mijs, es valamenire iutaſſuc mijs ezeket eſzűnkbe ſzűkſeginknec ideien. Es midőn valamit erőſſen kerűnc, es nem adatic, mijs gondollyuc meg ez ſzot: Męg nem iőtt el az meg adaſnac őraia, Mind az által azért mijs varton variuc, Az mint Mariais mond az ſzolgaknac: valamit mond meg fogadgyatoc. Míre valo ez? Mert az Chriſtus ſzaua gyakorta bolondſagnac tetzenec az okoſſagnac, De ő inti őkőt hogy mindenbe ſzo fogadoc legyenec. Kinec nem olly hiti volt benne, mint Philepnec es Andraſnac, Kic azt mondgyac hogy az puſztaba lehetetlen őtt ezer embert meg elegiteni, es ſzamlallyac mennyi penz kellene annyi kenyerre, Maria mondoc nem nez ſemmi ez fęle gondolatra, hanem nezi az Chriſtuſnac az ő Iſteni ereiet, es bizic io akarattyabais, ki igen kőngyőrűlő volna minden nyomorultakon. Tutta mind ſzemelyet ki legyen, mind hatalmat mely nagy legyen, mind mi voltat, mind tiztit hogy az mi ſegetſegűnkre iőtt legyen: oh ki nagy draga aiandek volt ez, ê nemes aſzonba.

Nagy iſmereti & hiti Marianac.

Mijs varius az orat.

Keptelennec ne uellyűc az Chriſtus dolgat.

De aztis eſzedbe ved it, ki bolondoc voltac azoc, az kic ſzűz Mariat Chriſtus felett magaztaltac, hogy anya leuen nagyob volna Fianal, Es azt eneklettec: Te Maria, te vagy az mi ęletűnc es remenſegűnc, Ez merő baluany imadas, es őrdőgi czalardſag, Mert az Chriſtus czac teſt ſzerint fogantatot az ſzűz mehebe, de Maria előtt volt mint őröckè áldot Iſten, es az Attyanac eggyetlen egy ſzűlőtte, Azért it tis, am, mit monda az VVR nękî: Aſzonyi állat mi dolgom veled: Mi kőződ teneked az en tiſztemhőz, Az mi illeti azt hogy őtet ſzűlte vele daykolkodot, azt tűle io neuen vette, es megis halalta, De az mi illeti azt, hogy minket tarczon es Iduőziczen, abban Maria czac vgy tartozot kőnyőrgeni mint mijs kőnyőrgőnc egy maſert. Kit az VVR Iſten vgyan paraczoltis, hogy egy maſert kőnyőrőgiűnc, męg ellenſegűnkertis. Mert igaz Attya fiui ſzeretet az, midőn fay egymaſinknac nyauolyaia, Leuit: 19. Kibe Maria draga peldat ad mindnyaiunknac. De mint Maria nem annac ęrdemeiért es tekentetiért kőnyőrgőt, hogy ő ſzűlte: Igy mijs nem az mi meltoſagunkert, hanem az Chriſtus halalanac ęrdemeiért kőnyőrőgiűnc, Igy fogatta Iſten hogy meg halgat, azon kiuől mindeñec imatſaga vtalatos Iſten előtt. Erről penig paranczolatunc czac addig vagyon mig élűnc ez vilagba. Az holtakot penig hogy ſegitſegűl hinuc, nem hogy paranczolta volna Iſten, de ſőt ſoc helen tilt tyais, Eſa: 8. Maria mig itt volt, vgy czelekedet mint ſzent aſzony: Hogy meg holt, teſte nekijs el rothadot, es velűnc eggyűt tamad fel, Lelke mint legyen az tőb io lelkec kőzt ſenki nem tudgya, ſem illic tudnunc, Hanem az mi lelkűnkis meg lattya mikor kőztőc leſznec. Ha ő maga latna azt, mint czinaltac képet ő nęki, azt mint tiſz teltec, es ő nęki minemű Iſteni ſzolgalatokot mieltec, retteget volna bele, az mint ęrttyűc hogy ſzent Pál es tőbbec reſzketuen es ruhaiokot ſzaggatuan kertec az bolond kaba nepeket, hogy nekic ne aldoznanac, es felőlőc ne erczenec fellyeb, hanem czac mint az tőb bűnős emberekről, Kikis velűnc egyetembe meg valtattac az *IESVS* Chriſtus halala által. Ez legyen iozan ęrtelműnc Maria kőnyőrgeſeről, es az ő Atya fiui ſzerelmeről, es az ő hitiről, es ſzelid Lelkeről, Ki midőn kőnyőr

Ne Baluanyozz Mariaual.

Rom: 9.

Matth: 5.

Eſa: 8.

Actor. 14.

Summa mit tanullyunc Mariarol.

MASOD VR NAPIARA AZ KI IELE NES vtan.

gene kőnyőrűletes ſziuel az ſzegeny hazaſoc mellet, talam anyai ſziuel, az VVR meg fedde, hogy az ő tiſztihez nincz ſemmit kőzi ő nęki, De azt ő ſzelid Leleckel tanuſſag gyarant veſzi, es mind az által bizic es biztattya az ſzűkőlkődőkőt, es tanittya az ſzolgakotis, hogy mindenbe ſzauat meg fogadnac az wrnac. Mind ezekben ſoc nemes io peldakot ád nekűnkis ez kegyes aſzony: hogy egy nyomorultat ſe neueſſűnc meg, hanem inkab ſegiczűc es erettekis kőnyőrőgiunc: ki az io remenſeg be meg ſem czalatkozic, mert arrol fogadaſa vagyon az wrnac hogy valaki benne bizic meg nem ſzegyenől akar ki legyenis, Ioel: 2.

Alias MASOD VA SARNAPRA VIZKEREZT VTAN

Moſodaſoc az vtaerből.

Vala kedig ott hat kő veder, kinec eggikebe ket vagy harom czeber viz fer vala, Kikből az Sidoc magokot moſogattyac vala, Mert ő nękic affęle ſzokaſoc volt, hogy vntalan meg moſodnanac. Kikből ők Lelki tiſztaſagotis vartac. Iollehet nemely moſodaſt Iſten paranczolt volt az Sidoc kőzt az Chriſtus által valo meg tiſztulaſoknac peldazattyara, de ők ahoz ſockal többet ſzerezuen czac az kilső moſasbol tartuá tiſztaſagokot, vntalan ſoc vizbe főrőttec, es igy az, czac emberec ſzemec előt valo kep mutato ſzentſeg vala, kiről valaztic pirongatta őket Chriſtus wrunkis, Matth: 23. Luc: 11. Mint az papaſagbannis az ſoc Arany ſzerſzam, friſs őltőzet, ſoc gyerttya, czac Lelki keuelſęg volt, magokot mutogatuan mintha nagy Iſtenes emberec volnanac, Es hiaba valo Iſteni tiſzteletec voltac, mert Iſten nem hatta azokot: Igy az Sidokis othonnis vntalan moſottac, es arra valo vizi edenyeket tartottac, Mikor kedig menyegzőbe feleſſen mentec, ott ackor feles vedreket raktac le azſoc nepnec. De itt az menyegzőbe czac hat veder volt, de olly őregec, hogy tizenket ako viz, auagy tizen nyolczis beleiec fert, a mint ſzent Ianos iria, hogy egyikbe egyikbe ket vagy harom metreta auagy czeber fért volna. Itt nem emlekezhetem az papaſag hazuſſagokrol, Kic kőltőttec hogy az vedrőc naloc vagyon moſtis, es penzért mutogattyac, Ezis haſonlo ahoz hogy kilencz Claſtromba kilencz ſzeget mutogattac az Chriſtusnac, midőn czac haromma l ſzegeztec volna, talam ſzazba ſzazat mutattac volna. Igy kelly ennec lenni, hogy az ki nem hiſzen az igaſſagnac higgyen az hazugſagnac.

2. *Teſſ:* 2.
1. *Tim:* 4.

Az viz el valtoztataſarol.

Ez vedreket meg hagya az VVR hogy az ſzolgac ſzinte czurdoltig tőlczec: azok noha nem ęrtic mit akar, de miért hogy Maria őket intette volt, hogy ſzot fogadnanac, meg ſzerzic: Es mond az wr: vigyetec az Naznagynac. Aztis nem ertic mi dolog, mert ők azt velic hogy megis viz, Es netalam azt veltekis egy előbe, hogy czac muladoz az Naznagyual es vexallya őtet, Mind az által mindent meg mielnec Maria tanaczara: Az Naznagy kedig, az ki io bor koſtolo leyel, mihent horpent az borba, diczeri hogy ieles es fő bor, es kezdi az vőlegennec mondani: Te bezzeg iambor vagy, mert nem vgy czelekedel mint egyebec, Kic előſzer io bort adnac, az vtan hogy meg zaioſodnac alab valot: Te kedig vtolrais Ieles bort tartottal. De az vő legeny tuduan hogy ő nęki nem volt bora, Meg ertic az ſzolgaktol, hogy az VVR Chriſtus az kutbol meritette ő velec, Velem azért hogy az Naznagy ſzep tiſztelteſſeguel be mutatta mind az Vendegeknec az Chriſtuſnac nemes aiandekat, Kit annyiual nagyob keduel bőczűltec, es amelkoduan ittac, houa nagyob czoda volt, hogy az Vizbol olly ieles bor valtozot, Kire valo czodalkozaſoc miatt nem volt keduec az reſzegſegre, hanem az Iſteni hala adaſra es diczeretre, Előb előb adogatuan es hőrpőgetuen, feieket haytogattac, es ki ki mind diczerte ieles izit, es azonban az wrra tekentuen diczertec az ő draga mi voltaban, es meg ősmertec őtet lenni az meg igert iduőzitő Chriſtusnac, Es az napſagtul fogua az tanituanyokis naponkent inkab kezdenec benne hinni.

Egy Nyauolyabol ki ſoc tot tud Iſten ſzerzeni.

Imè ez egy Vy hazaſnac ſzegenſegeből ki ſoc nemes dolgoc es draga tanuſagoc tamadanac.

Mys ſieſſunc az Vrhoz.

Mert az Chriſtus hatalmais ki tetczec az ő ſzegenſegekbe: az Maria kőnyőrűleteſſegeis: es erős hitiis: es az egez vendegis epűle az czodabol, kit az Chriſtus velec miele. Igy az VVR Iſten nekűnkis minden keſerűſegűnkőt ſzaz ezer fęle teſti Lelki ionkra tudgya valtoztatni, meg bűnben valo eſeſűnkőtis.

Táhat mijs az mi ſoc fęle haboruinkban nem hogy el idegenűlnenc az wr Iſtentől, hanem houa inkab neuekedic raytunc az nyauolya, akar Lelki akar teſti, anny iual

inkab

ínkab hozza sieſſűnc, hozza fuſſunc az ő szent Fia által, ötet mi hozzane hiyuc, ő-römmel Lelkűnkbe fogadgyuc, ő magat, tanitasat, szent Lelket io keduel vegyűc, Ezekert előtte szűntelen zörgeſſűnc. Es bizony valamit kerűnc ionkra valot, mindent ő tűle szent Fia által alkolmatos időbe mijs meg nyeriűnc, Mint Maria leg nagyob tiszteſſegec koran az szűkölködő menyegzősőknec ieles izű bort nyere. Kiből az meg keseredet hazasoc meg vigaztaltatanac, az szomiuhozo vendegec meg elegitetenec, az tanituanyoc hitekben neuekedenec, Es az VVR Chriſtus nagy fel magaztaltatec. Ezen bizodalomra minketis segiczen az kegyelmes Attya VVR Iſten szent Fianac erdemeiert, szent Lelkenec általa, Amen. *Iohan: 14. 16.*

Mit Tanulanc.

KEt rendben magarazam meg mind az egesz Euangeliomot: Kikből meg értőc, hogy az VVR Chriſtus midőn harmicz esztendős koraba meg kereztelkeduen előszer, es meg kisertetuen, es tanituanyokot szereruen, az vtan harmad nap menyegzőbe hiuatot volna, De midőn azoc à hazasoc szegenyec voltanac volna es boroc el fogyot volna, es mellettec Maria könyörgene es az Chriſtus oraia előtt sietetne, az wr Chriſtus noha kegyeſſen meg szolittya hogy az ő dolgaba ő ne atana magat, mind az által bizic Maria es biztat egyebeketis, hogy alkolmatos idő be segetsegűl lenne, Es vgy lőn, Mert az wr á kutbol hat öreg kő vedreket czurdoltig töltetuen vizzel, ieles izű borra valtoztata nekic. Kiuel az ő diczőseget ielengetni kezde, vgy mint első czodaia altal, Es ínkab kezdenec benne hinnij az ő tanituanijs.

Ez lőn az Euangeliom. Kiben noha mindenic igeienec edes tanusagi lőnec: De vtol akar czac ez kettől ne feleyczűc el. Előszer hogy ez leg első ezodaiabolis erősődgyunc az mi wrunc *IESVS* Chriſtusnac igaz esmeretibe es benne valo bizodalomba: meg ismeruen ötet nem czac embernec, Hanem bizony teremtő es eltető Istennekis, az mint Ianos mondgya Iohan: 1. es az meg igert iduőzitő Chriſtusnac lenni, Kinec hatalmais es akarattyais volna, hogy bennűnkőtis minden Lelki es testi nyauolyankban meg segiczen, de leg ínkab bűnűnkből ki tiszticzon, fel tamaszon, es örőc életet adgyon, Azert mijs mint szűz Maria olly bizodalommal iarollyunc ő hozza, Heb: 4. *Ime ket fű tanusagit el ne feleyez*

Masodszor az hazaſſagnakis draga es kedues voltat tanullyuc meg innet: hogy ő magais el menuen az menyegzőbe, leg első czodaiatis köztőc kezdi el. Kiuelis biztat hogy ő az el veſſet Ket hazasoknac fel epitesere, es azoknac segetsegekre iűt volna ez vilagra, es szűletet volna az mi emberſegűnkben. De az Hazaſſagrol az masodic predikacioba külőn többet szollyunc, most kerdezkedgyűnkis:

KERDES: Az kereztyeni tudomannac mellyic reszehez valo ez Euangeliom?

Az hit agazattyanac ímez czikeletis erősiti: Hiszec Iesus Chriſtusban, Istennec Fiaban, mi wrunkban, etc.

Es az tiz paranczolatnac ímez hetedic paranczollyatyatis: Ne paraznalkodgyal, meg magyarazza.

KERDES: Mikeppen.

FELELET: Imiggen: Hogy az VVR Chriſtus midőn az Vizből bort teremt, magat ielenti az Atya elő Isten Fianac, es az meg igert iduőzitő Chriſtusnac lenni, Es midőn azt az czodat az wy hazasoknac menyegzőiőkben mieli, Ielenti hogy az paraznaknac tarsasagokot vtaluan, az iambor hazasokot tisztelni es segeitени akarna.

Táhat hogy mijs ötet az ő diczősegeben meg esmerhesſűc, Es az tiszta hazaſſagot mijs kőuethesſűc, Es annac terhe es kereszte álatt ő benne bizhasſunc, erre segetseget ier keriűnc ő szent fölsegetől.

Imasagat az Masic Predikatio vtan talalod.

MASOD VR NAPIARA AZ KI IELENES vtan, Alias, MASOD VA SARNAPRA VIZKEREZT vtan.

Az VVrnac menygzőbelí, MAS PREDICATIOIA EZEN EVANGELIOMNAC. IOHAN: II.

ES Harmad nap menyegző lűn Galileanac Cana neuő Varasaba, &c.

TANVSAGROL.

Ez Masodic Predicationkbn, czac az hazasságrol fogunc szolni imily ket rendben.

Előszer. Az hazassagnac tisztelletes voltarol.
Masodszor az hazasoknac tisztekről.

AZ ELSOE ROEL,

AZ hazasoknac igen szűkseg ezt tudnioc, hogy az ő rendec kedues Isten előtt, Kedues az ő gyermekec es czeledec tartasa, Es azban vgy szolgalhat az Istennec, hogy az Isten tiztelkedgyec belőle. Melly nemessen ki tetzic czac abbolis, hogy az VVR Christus az mai Euangeliom szerint, nem czac el megyen az menyegzőbe, hanem első czodaiatis ott szerzi, es őket meg aiandekozza.

De minec előtte az hazassagnac Isten előt draga es kedues voltarol szolnec, az előtt lassuc az Satan melly soc keppen igyekezett ezben valo rendelesetis az VVR Istennec meg rontani.

Az hazassagnac soc fele gyalazattya az Satan tol.

Az ördög sokat mesterkedet ebbennis hogy az hazassagot meg gyalaztatna, Es elis hitetne, hogy az Isten előtt álá valo dolog volna: Mert tamaztot olly embereket ez vilagnac főfő nepei es bőlczei kőzzűlis, Kic azt hirdetnec, hogy az szűzesseg es az őzuegyseg szenteb dolog volna az hazassagnal, Ez, czac földi, de amaz, menyei dolog volna, az hazasoc czac földet erdemlenenec, de az szűzec menyorszagot. Bolondsag igy szolni. Mert Isten az ő szent igeieben mindeinket tisztelí, es eggyic sem keduesb az masiknal. Sőt ő fölsege aindekoz az kinec akar szűzesseget, az kinec akar hazassagot, kűlőmb kűlőmb vegre. Vgy azért, es à vegre à mint ő oztotta draga mind kettő. Azért mikor iduőzitőnc diczerne az szűzesseget, vtanna ezt mondgya: Az ki foghattya fogia, Mintha mondana: Az kinec Istentől adatot ellyen vele, De az kinec nem adatot mond az Pál, iob meg hazasodní hogy nem mint geriedezní. Valaki azért langozodic es mind az által tetteti magat szűznec lenní, hazug az, Mert az ki czac szemmel tekintis vgy, hogy az sziue fel indult annac kiuansagara, ez immar el veszti szűzesseget Isten előt. Soc peldakotis hallunc latunc, kic midőn bolondul szűzességre igyekeznenec, kit az Isten nekic nem adot, rut ektelensegeket mielnec, es az őLelkeket meg sebesitic, melly vadollya őket az ő titkon valo gonosagokrol, Ezeket neuezi az szent Pál meg belegezet Lelkűeknec, Kic mind az által Lelkec ismereti ellen szemtelenől meg tilttyac az hazassagot nemelly szemelyektől. Ez felec az mostani papasokis, Kic az Papokot, Baratokot, Apatzakot holtig valo szűzességre eskűttetic. Kic magoknac imilly alnoc mentseget talaltac, monduan: mi senkit nem keszeritűnc, De ha ki rea eskűszic, azt hazudní nem hadgyuc. Mintha ő raytoc allana az szűzességben valo meg tartas, hogy nem hagya hazudni, Maga azonba mind hazugsagba, mind fertelmessegben nem czac ben hadgyac, hanem vgyan vonszac es taszityakis, à mint az őnőn sziuec bizonittyais beñec. Regen Tacionis es Marcion kiket eretnekeknec tartottac, hasonlokeppen teuelgettec. De te vedd eszedben, hogy io az szűzesseg az ő rendiben, de Isten senkinec nem paran czollya, hanem kiki tekencze meg magat, es ha ismeri, hogy Isten vele meg aiandekozta ellyen vele, De ez igen ritka aiandoc. Valaki azért Isten ellen vgyan paranczolattal keszeritene rea, az, Isten ellensege, Isten ellen szepelkedic abban az mit ő nem igert, hogy azt erőuel vegyed ő tűle, Melly dolog Istení keseretetis: Azért Istenis őket ördög kezere ereztí, hogy az, gyalazza meg az ő testeket soc fertelmesseguel,

Mind az szűzesseg mind az hazassag draga aiandek Istennec Matth: 29.

1. Corinth: 7.

1. Timoth: 4.

Alnoc mentseg.

Erről

Erről bizonsag az szent Pál, ki az hazasoknakis azt mondgya, hogy edgyic az masiknac engedgyen, es sokaig magat meg ne tartoztassa eggyic fel az masiknac akarattya nekül, hogy az ördög valamellic felt el ne eycze: Ha az hazasokot szent Pál erre inti, hat mit mondana affele bolondoknac, Kic holtic valo szüzessegre esküttec, Iollehet az eskűestis illy alnokul mielic, Es aztis mondgyac, az menyire az emberi gyarlosag engedi: Es ez álatt rut ektelen fertelmessegeket kouetnec sokan. Touabba szent Pál szouabol ki tetzic, hogy imezis igen hazug mentseg: Mondanac nemellyec, Lam az kalmar, es az katona esztendeigis tauol iar, hat az papoc sockal inkab meg ohattyac magokot, kic nem tudgyac miczoda az testi gyönyörüseg? maga hol talalsz több henyelöt, torkost mint köztöc. De mint soc katona es soc kalmar vagy maganac, vagy felesegenec gyalazatot szerez, igy az alnoc szüzec ezerszer nagyobat. Mas az, Isten ezec mellet tartozic segetségöl lenni, hogy otalmazza öket az Satannac ferteztetesetöl, mert ezec nem kisirgetic az Istent, hanem kiszeritetnec tisztec szerint mesze iarni: De az alnoc szüzec Isten kisirtöc, azért Istenis igaz vgy nyakokot szakazttya az ö fertelmessegekben mint az ki szarnyat keuan es alá vgordic az haz teteiéröl.

1. Corinth: 7:

Illy hazugságual gyalazta azért az ördög az hazassagot, hogy azt nemelly keduesbnec monta mint az szüzesseget, Es azert nagy soc bolondnac eszet veszttette hogy szüzessegre esküdgyenec: Nemellyec tarsokotis el hadgyac, mint ha vgy Istennec keduesbec lehetnenec.

Mas alnoksaga az ördögnec kiuel meg gyalazta az hazassagot, hogy soc felesegeket vetetet nemellyeckel, mint az Sidockal, Törököckel.

Mas es soc több gyalazati az hazassagnac.

Az Nicolaitac mèg az Aposstoloc ideiebennis, azt hirdettec hogy mindennec minden ember köz legyen, az mint Nemelly oktalan barmokot lattunc, hogy kosolat, Iollehet nemelly tizta allat meg az barmoc köztis beczüli hazassagat, mint az Geriitze, ki mast sem ismer, es mind holtig tars nekülis marad, ha el vezti tarsat, Es többekis.

Apoc: 2.

Nemellyeket mostis fel indit az Satan hogy az ö tarsockal meg ne elegedgyenec: Nemellyeket kedig vissza vonoua teszen, es egy mas közöt ellenkedöue, es nem erezti hogy eggyic felis el iarion az ö tisztibe.

Latuan azért hogy az ördög soc képpen tör az hazasokrais, melto gyakran Istenes értelmet vennünc az hazassagrol, Es az Istennec szüntelen könörgenünc hogy aztis tarcza meg köztünc az ö el rendelt akarattya szerint, az ö szent neuenec dicze retire.

Szollyunc azért elöszer arrol: Az hazassag melly kedues Isten elött.
Es az Isten felö hazasoktul mit keuan:
Es öis azokot miuel aldgya meg.

Draga voltarol.

Draga volta az mai Euangeliombolis soc keppen tetzic meg.

KEdues es draga volta czac az mai Euangeliombolis soc keppen tetzic meg. Az mai Vendegekből: Es az VVR aiandekabolis. Mert czoda draga szemelyec voltac az mai menyegzöbe, Az Aposstoloc, az szüz Maria, az mi wrunc Iesus Christus, Kiknec szemelyec miczoda volt gondolkodgyal iol magadban, az mint az vtan ki tetzet az ö soc io czelekedetekből. Ezec el nem mentec volna nyiluan az hazasoc közibe ha az menyegzö tisztelletes dolog es Isten elöt kedues nem volt volna.

om ßerint az hazassagnac.

Masodszor az aiandekotis meg gondold: Hogy olly aiandec volt, az kiuel öket aiandekozta meg az VVR Christus, akit leg elsö czodaiaban mielt. Nagy draga volt azért Christus elöt a hazassag: azertis hogy elöszeris koztöc kezdette el az ö nagy tiztit, az ö maga ki ielenteset, ott kezdette magat elöszeris meg ismertetni Isten Fianac, es az meg igert Christusnac lenni. Harmadszor segitiis öket, mikor tisztessegec napian el fogyatkoztac volna, italokot meg szaporittya, es egyeb eleteketis meg aldgya, Mèg penig czodaképpen az vizből teremt io izü bort nekic, Hogy biztassa az

A segetseg.

MASOD VR NAPIARA AZ KI IELENES vtan, Alias, MASOD VASARNAPRA VIZKEREZT vtan.

az Iſten felő hazaſokot, hogy akar melly nagy ſzűkſegekben ſe fellyenec, Ha őc nem tudgyac mît egyenec mit ígyanac, ő onnetis etelt italt, ruhazatot ſzerez nekíc à honnet ingyen ſem velnec, à mint moſt vízből bort teremte, az vtan ſoc ezer nepet keues kenyerrel ęltete, Igy az Izraelt az puſztaba, igy az ket őzvegy aſzonnac liſztit, olaiat, nagy ſzaporaua teue. Igy mais ſoc ſzegeny hazas czeledeſeket czoda képpen tart, Midőn az mezőnnis, az tekenőbennis, az kemenczebeis, az ſzaiabannis, ſzaporittya kenyereket, Es midőn ſoc ſzegennec fiokat ſzepben, ſzepb ſzínnel, iob egeſſeguel tarttya, Keues etellel, ruhazattal hogy nem mint az friſſec, Es midőn ſoc nyomorultakot gazdag pogarra, fő nemes emberre, Capitanna, es nagy Vrra teſzi: Es minden rendnec, Czaſzarnac, Kiralynac, nagynac, kiczínnec, naponkent be ſzolgaltattya az ő ſzűkſeget.

Mind ezeket eſzűnkbe akara iutatni az VVR, azzal hogy az ſzegeny wy hazaſokot meg aiandekozza vízből teremtet borral. Kiuel nagy gondgyat ielente minden egyeb hazaſokrais, akar nagy rendec, akar kiczínyec legyenec, Es igyis aianlya az hazaſſagnac az ő kedues es draga voltat.

Soc tőb bizonſagi.

De ezec mellet rakua az egeſz ſzent iras az hazaſſagnac aianlaſarol: Mint hogy Iſten ő maga ſzerze: Meg paradiczomba kedig: Es az artatlanſágnac ideieben: Es nagy tanaczal: Es czoda moddal, el alutuan az firfiat, es oldalabol epituen Euat nęki, Es hogy azt monta: Nem io embernec egyedől lenni: etc: Es hogy mind az vilagot birtokaba adgya, Es Adamis ezt mondana: ezert meg ſzűleietis el hadna ember: Es hogy innet rendelt maganac őrőckè valo fiakot, es őrőkőſőkőt, melly aiandec nincz az Angyalokban, mert őc nem ſzaporitnac, Semmi tőb allatban nincz ez, hogy az Iſten orſzagara valokot ſzaporitananac: Es hogy à ſzent Attyakis mind hazaſoc voltac: Es ők is, azoktul ſzarmaztac: Es az mi wrunc Ieſus Chriſtuſis Iegybe leuőtűl ſzűletet: kinec az kerezt fan valo halalais, es oldalabol valo vere, vize, czoda képpen meg peldaztatot az Adam oldalabol lőt aſzonyi allaton, Es az Chriſtus tarſaſága az mi hazas tarſaſágínkban: Es hogy erreis nezet az Chriſtuſnac ínez igereti: Az hol ketten az en neuembe őſzue gyűlnec ott vagyoc, Az mint az mai Euangeliombolis ki tetczic, hogy vgy mene kőzikbe, hogy őkőt tiſzteineis ſegeitennis.

Epheſ: 5.

Ezekert mind az Prophetac, mind az Apoſtoloc, ſoc képpen aianlac minekűnc az hazaſſágot. Hogy az, mindeneknel leg bőczűletesb dolog volna, Heb: 13. Pro: 5. 6. 11. 18. 19. Eccleſ: 2. Kibe az kic Iſten ſzerint ęlnec, azokot Iſten ſoc képpen meg aldgya, Pſalm: 1. 2. 7. Kiről Oſeas Propheta igy ſzol, hogy az Iſten minket olly igen nagy tarſaſágara fogadot volna, es vgy ekeſitene meg, mint az firfiu az ő hazas tarſat, Oſeæ: 2. Ezekből ki tetczic Iſten előtt minemű bőczűletes legyen az hazaſſag.

Az mas Tabla

Touabba az egeſz Maſodic tablais mind czac az hazaſokot tanittya. Előſzer, hogy az ſzűlec Iſten vtan feiec volna mind ez vilagnac, azért őkőt Iſten helet tiſztelnec es ſzolgalnac, Azokot, kic az ſzűlektűl ſzűlettec, bekeſegben tartſac mind czeledeſtől, Ne veriec, ne őllyec, ne ronczac, Minden penig meg elegedgyec az ő tulaydon hazas tarſaual, es ſenki ne paraznalkodgyec, Az hazaſoc Marhaiokot el ne ragadozzac, hogy legyen miuel elniec, Reaioc ne hazudozzanac, Męg tſac ingyen ſe keuannyac az őueket.

Mind ez paranczolatoc az hazaſoknac, es az ő czeledeknec otalmara iratattac Iſtentől. Hiſzem nagy gond viſeleſe Iſtennec ez reaioc. Melly rend tartaſt, az kic fel bontottac, vagy bontananac, azokot ſoha nem hatta, ſem hadgya, bűntetesnekűl.

Soc oſtori Iſtennec azokon, kic è paranczolatoc ellen vetkeztec: Ne paraznalkodgyal,

Iollehet penig minden paranczolatnac meg tőreſe ellen ſoc fęle oſtorat lattyuc, hallyuc, oluaſſuc, De kiualt képpen, az kic az hazaſſágot, akar feleſégec el vnaſaual, akar egyeb tiſztatalanſágual meg ferteztettec, igen es ſoc fęle rettenetes oſtorozaſokot hallunc: mint, ez vilag el ſelledeſet, Sodoma el veſzeſet, Soc nepec, Orſzagoc, feiedelmec, bőlczec romlaſat. Meg az termeſzetis kedig ſemmibe inkab nem iſzonyodic ſem pironkodic, mint

az

mint az fértelmeſſegbe. Viſzont az tízta ęletnec nagy czendeſſege vagyon à ſzíwbeis, Hogy mindenkor nagy bator es vidam ſzíwet viſelnec az tíztaſſagban élőc. Víſzont mindenkor rőttegnec az magoc meg férteztetőc. Azert minden io tete kőzt az Chriſtuſnac, ímezt nagy draganac tartyac az hiuec, midőn őket még az meg férteztetet es belyegeztetet teſtbőlis lelekből ki tíztíttya. Ezt mondom, hogy noha minden bűn ellen ſoc io tetit eſmeríc az hiuec az VR Chriſtuſnac, midőn azoc ellen oltalmazzais, es belőlec ki tíztíttyais: De leg dragab ennel nem lehet, mintha, elein ollyac voltac mint Magdolna, amaz aſzony kit kőuezni hoztac, Dauid, es tőbbec, kiket az Iſtennec ſzent Lelke el hagyuan, az ő teſtec őrdőg hayleka lett, es az fértelmeſſeg miat, teſtben, leleken el nehezedet, es vgy tettzet, hogy immar az ő tíztatalanſagoc miat, ſoha az Iſtennec Lelke ő bennec nem lakozhatic, Iſtennec tőbbe ſoha keduebe nem lehetnec: De azonba az nagy nyőges es ohaytas alatt, wyionnan meg ſzenteltetnec, es meg tíztítatnac. Mondoc ennel nagyob es dragab io tete alig lehet egy, à mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac. Mert noha mind az gyolkos, lopo, reſzeges igen rőttegő ſziuet hordoz, de az ki az őnnen teſtet meg fértezteti, annac ſziue leg iſzőrnyeb ſebeket viſel, es ha kőnyőrőgis, aligſag bízhatic, hogy Iſten neki meg kegyelmez, az mint Dauid kéri az Iſtent, hogy iſmet adna meg az ő ſzent Lelket ő neki, es ne vetne el őtet ſzíne elől, Pſal: 50. De miert hogy az mi wrunc Ieſus Chriſtus azert iőtt, hogy az őrdőgnec minden dolgait el roncza, azert męg az meg fértezet teſtetis meg tíztíttya, ha inteſere hozza tęr, az mint amaz aſzonnac monda: Menyel, de ez vtan ne vêtkezzel. Pelda Magdolnais, es tőbbec, Luc: 7. Kiből midőn meg tíztulnac ſzent Lelket veuen, elege nem őruendezhetnec, eſzekbe iuguan, melly nehez faydalmokat ſzenuettec, regi fértelmeſſegec miatt, Melly vtalatoſsagnac es oſtornac el tauoztataſarais ſzerze az VVR Iſten az hazaſſagot.

Luc. 7.

Az meg fertęztetet teſtęc, midőn meg tíztítatnac ß: Lelec alatal, nagy neuen veßie Chriſtuſtul mert miatta ſokat kinlottac.

Ezeket mondam à hazaſſagnac ſoc fęle draga voltarol: Hogy azt az VVR Chriſtuſis tíztelte ielen voltaualis, aiandekaualis: Es hogy az Iſten męg az artatlanſagba lőn őnnen maga eskűtő papioc, Adamnac, Euanac: Es minden teremtet allatit alaioc vete: Kiknec oltalmazaſara paranczolatotis rendele: kibe vgyan kijs neueze, hogy ſenki ne paraznalkodgyec, hanem ki ki mind tíztan élne, auagy ſzűzeſſegben, auagy tízta hazaſſagban. Immar ſzollyunc mit keuan Iſtén az hazaſoktul.

Summa, draga voltarol.

Mit keuan Iſten az hazaſoktul?

HOgy kiki mind maganac Tarſot Iſtentől kerien, ſe titkon, orozua, mintha lopna, ne ſzerezzen, ſe baiolaſſal, ſe gonoſz ſzőmelyec altal, alnokſagual tarſot ne kereſſen, hanem nyíluan Iſten fél ő ſzűlec altal, oraiat es ideiet el varuan, míg az VVR Iſten el hozza az ő Adam, auagy Eua tarſat. Erre penig alkolmatos ideiet, tíztaſſagban es vígyazasban varia. Ha Iſten őket egybe ſzenteli, az vtan tűlőc azt keuannya: Hogy mind ketten az Iſtent eſmeriec, ſzereſſec, benne bízzanac, ſegítſegűl hiwiac egy mas mellet: Az ő igeiet tanullyac, gyermekeſtűl, czeledeſtűl.

Mint kereſs tarſot.

Egyűt mint ellyenec. Előßer iſteneſen.

1. Iohan: 3.

Egy maſnac gyarlo vétkeket meg boczaſſac, egy maſt tíztellyec, ſegítſec, ki ki mind az ő tízti es ereie ſzerint: Hazoc népet ęlteſſec, nem hamiſſan, hanem igazan kereſet marhabol.

Egymaſnac tűrnuen es ſolgaluan

Az aſzony, mint feiet, vgy beczűllye wrat, es Iſtenért tűrien neki, meg gondoluan, hogy Iſten birtoka alà vetette. Az atkot, kiket Iſten Euanac, es nekiec mondot, mint kerezteket fel vegyec, Imezeket: Hogy gyermekeket faydalomal ſzűlic, míg hordozzac, ſoc émelgeſeket es neheſſegeket ſzenuednec, Nehezen neuelic, mellettec ſokat ſzenuednec, Vęgre velec egyetembe megis halnac, Ezeket mondoc bekeſeges ſziuel tűriec, meg értuen, honnet, es miért ſzallot reaioc.

Aßony tízti es kerezte.

Feriec tízti es kerezte.

Az Fériekis fel vegyec az ő kerezteket: hogy veriteckel kereſſec kenyereket, Feleſegeket, gyermekeket nagy gonddal ęlteſſec, oltalmazzac, vęgre őkis az melly porbol lettec, azzà leſznec.

De mind ketten à neheſſeg alatt folyamianac az VVR *IESVS* Chriſtushoz. Ki mint vigaztala, tíſztele, ſegite az mai hazaſokat, meg hallottuc. Oketis azonkeppen

Kűnyőrgőſec.

MASOD VR NAPIARA AZ KI IELENES vtan, Alias, MASOD VA SARNAPRA VIZKEREZT vtan.

keppén akaria mind tisztelni, mind eltetni, mind vigaztalni, es segiteni, czac hogy ókis az ó soc fęle szűksegec alatt nyógienec es fohazkodgyanac hozzaia, Melly hozza valo fokazkodas iele annac hogy az ó szent Lelke fohazkottattya óket Rom: 8. es az biztattyais hogy meg halgatatnac.

† Touabba igen kónyórógienec egy masert ebbennis, hogy az Satan hazassag tóróie ne tegye óket, Mert az órdógnec erre leg nagyob gondgya vagyon, azért: hogy az ó testeket meg ferteztetuen az Christustul el szakadgyanac, Az ó szent Lelket el veszessec belólóc, az Istent boszonczac, es mind magokra, gyermekekre atkokot es veszedelmeket hozzanac: Kiról soc Czaszaroc, Hertzegec, wrac, Nemessec, paraztoc, Papoc, Predikatoroc rettenetes peldakot mutattac. Mint Regen Noe ideieben Viz ózón miatt ezertis vesze ez vilag, Sodomais, Soc orszagoc, Nemzetec, varasoc, szemelyec: mint Beniamin Agazati, Dauid kiraly, Troia, Buda, Soc Clastromoc, Captalansagoc, Testi es Lelki paraznasag miat veszenec. Es mais soknac gyermekec hirtelen el vesz az szűlec fertelmessegi miatt, Nagy dógóc, fegyuerec, ehsegec tamadnac miatta, Nagy visza vonas lesz az ket hazas kózót, Vęgre óróc gyalazatrais es karhozatra vitetnec miatta, az mint soc irasoc bizonittyac, hogy ez felec nem mennec Istennec orszagaba.

† *Tiztan ellyenec 1, Corinth: 6.*

2. Corinth: 6.

1. Corinth: 6.

Viszont soc szep diczeretet hallunc az Tisztakrol, mint Iosephrol, Susannarol, męg Lucretiarolis, noha pogany volt, Es tóbbekról. Mondom azért az Isten félő hazasoc mind ket fel erőssen imatkozzanac egymasnac tisztasagos magoc tartasaértis, Es oyac magoc testi lagysagtol, kenyessegtól, frissegtól, Zabalodastol, heuerestól az mint szent Pális tanyit, Rom: 15.

Touabba kónyórógienec az VVR Istennec magzatyokertis, Es azokra fő gondgyoc lęgyen: Előszer Lelkekre, Az vtan, testekre. Lelkeket taniczac az tiz paranczo latra, az Hit agazatyara, az mi Attyankra, à Kereztsegere es az VVR Vaczoraiara, Asztal aldasra, Isteni diczereteknec eneklesere, Tanulasra, Munka tetelre, szofogadasra, tisztesseges magoc hordozosra, iorol valo szolasra, es minden nemes ioszagos erkólczókre. Kiket igen otalmazzanakis, hogy se tólóc, se mastul gonosz peldat ne vegyenec. Testeket ruhazzakis, eltessekis, es szepen neuellyec, de megisveszózec, hogy vgyis ki menczec az karhozatbol, az mint Salomonis tanit, Prouer: 13.

Róuideden minden Isten felő hazas, vgy szeresse tarsat, mint ó magat: Az firfiuis tisztességbe tarcza feleséget az ó rendibe, az aszonyis feriet, mint elótte iaroiat, Egy mast Lelec szerintis test szerintis segiczec: Tisztasagokot nagy vigyazassal órizzec, hogy semmi fertelmesseg ingyen se neueztessec kóztóc. Gyermekeket, czeledeket Istennekis tisztessegere, ó magoknakis epűletyekre, egyeb iamboroknakis segetsegere neuellyec: A remenseg alatt, Hogy ittis az Isten ez ó szerelmes Fia által kóztóc vagyon, óket órizi, elteti, meg aldgya, Es holtoc vtan fel tamaztya, mind czeledestól, es ókótis be viszi az ó diczóseges orszaganac birodalmara.

Ez Remenseg alatt igyekezzenec ó szent fólsegenec mindenbe kedue szerint elni es czelekedni.

Ez legyen most Róuid tanusagunc az Hazasokrol, az mai Euangeliombol. Kiból meg hallottuc: Hogy az VVR Christus ó magais szemelye szerint es szűz Mariais az VVR anya, es az ó Apostolsagra valaztot tanituani el mentec az menyegzóbe: Es mind az ott valo gyűlekezetet az VVR Christus ieles izó borral meg aiandekozta, Nagy czoda képpen, az Vizból, io izó bort teremtuen nekiec. Kiból most czac ez lón vtolsó tanusagunc: Hogy az hazassag Isten elót igen draga, Es mais minden Isten felő hazasokra nagy gondgya vagyon. De ó tűlókis meg kiuannya: Hogy ókis Istenesec, kegyesec, bekesegesec, tisztac, igaz munkasoc, es czeledekre io gond viselók legyenec, mind test szerint, mind lelec szerint. Immar leg vtol kerdezkedgyűnkis az felső predikacio szerint.

KERDES. Az Kerezttyeni tudomannac mellyic reszehez valo ez Euangeliom?

Az

FELELET: Az hit Agazattyanac ímez Czickelletis erősiti: Hiszec Iesus Christusban, Istennec Fiaban, mi wrunkban, &c. Es az tiz paranczolatnac ímez Hetedic paranczolattyatis: Ne paraznalkodgyal, meg magyarazza.

KERDES: Mikeppen?

FELELET: Imigyen: Hogy az Christus midőn az vizből Bort teremt, magat ielenti az Atya Isten ęlő Fianac, es az ő meg igert Iduőzitő Christusanac lenni, Es midőn azt à czudat az wy hazasoknac menyegzőiekben mieli, ielenti, hogy à parazsnaknac tarsasagat vtaluan, az iambor hazasokat tiztelni es segiteni akarna.

Tahat, hogy mijs ótet az ő diczősegeben meg esmerhessűc, es az tizta hazassagot mijs kőuethessűc, es annac terhe es kerezte alatt ő benne bizhassunc, Erre segitseget ier kériűnc ő szent felsegetűl.

IMADSAG.

VVR Isten mi Mennyei szent Atyanc, halat adunc mi te neked, hogy az te szent Fiadat mi ęrőrtűnc ez vilagra boczattad, es hogy az ő ielen letet az viznec borra valtoztatasaual meg mutassa akartad. Es ő altala wyonnan az hazasokat meg szentelted es meg aldottad. Kérűnkis tégedet, hogy adgyad minekűnc az te szent Lelkedet, hogy hihessűc az te szent Fiadnac ez vilagra ęrőttűnc iótét, es meg testesűleset, kiny szenuedeset es halalat, menybe meneset, wralkodasat. Es ő altala te nalad valo kedues voltunkat. Es mais legy ielen az mi hazassagunkbais, es ald meg azt minden lelki testi aldasoddal, az te szent Fiad altal.

Ki te veled ęl es wralkodic, az szent Léleknec egyessegeben mind őrőckőn őrőckè, Amen.

HARMAD VVRNAPI EVANGELIOM AZ KI IELENES VTAN.

HARMAD VRNAPIARA az ki ielenes vtan.

Alià, Harmad vasar napra VIZKEREZT vtan:

☞ Az VVR Christusnac czuda teteről az pokloson, es az Szazadoson, kic keptelen nagy szűksegekben segitsegűl hiuan az VR Christust, Czuda keppen meg segitetenec. Mijs ehőz illendő kónyőrgessel, ier diczeriűc az VVR Istent.

ENEC: Halgiſd meg mostan felsges Isten: MAS, Ier emlekezzűnc kereztyen nepec, MAS: Az ki veti segedelmet az Istennec etc:

IMATSAGI folio 1:

AZ EVANGELIOMROL.

SVMMACZKA.

AZ melly Euangeliomot ez mai nap szoktac predikalni, az, Iesus Iduőzitőnknec ket nemes czudairol szol. Előszer arrol: hogy egy poklost, Sido nemzetet, mihent illet, ottan meg tiztul. Azis penig szep moddal kónyőrget, Igy: hogy ha akarna, venne el rola az poklossagot. Masodszor arrol: hogy egy pogan Capitan szazadosnac szolgaiat nagy tauul, czac egy szoual gyogyittya meg. Mind ez ket czudanac fő haszna ez: Hogy ezekből is esmeriűc meg ótet, az mint

NEGYEDVR NAPIARA AZ KI IELENES vtan, Alias, NEGYEDVA SARNAPRA VIZKEREZT vtan.

Az VVR Chriſtuſnac czoda te telerel

hitűnc agazattyaba vallyuc Iſten Fianac lenni: Es hidgyűc hogy ő mi ęrtűnc ſzűletet Kint, halalt ęrtűnc ſzenuedet, ęrtűnc tamadot fel, hogy el venne rolunc az mi bűneinket, es mindę teſtí lelkí nyauolyankot mellyeket ęrdemlettűnc az bűn miat, Touabba erre valoc az czudac, hogy meg mutatnac, hogy ő nala ſemmí ſzemely valogatas nincz azok kőzőt azkíc ótet ſegetſegől hiyac, Kiből mindnyaiunknac nagy vigaztalaſunc vagyon, Mert mįs olly bunőſőc es nyomorultac vagyunc, mint ez ket ember vala, Es gyakorta minketís ſenkí es ſemmí nem ſegíthet meg az mi nyauolyaínkban mínt ezeket, Azért íntetűnc hogy mįs így kereſſűc meg az VVR Iſtent ſzent Fía által mínt ezec. Es így mįs mindenkor ő nala ſegítſeget talalunc al kolmatos ídőben- Melly Euangelíomot írt meg az ſzent Mathe az ő Euangeliomi kőnyuenec Nyoltzadíc reſzeben.

MATTHEI: VIII.

a: Az hegyen az mit tanitot, czuda teteluel meg bizonittya.
b: Az plokoſnac nyaualiayiat, hitit, engedelmet kűnyergeſet iol meg ertęt.
c: Ieſusnac io kedu, es nagy hatalma.
d: Hiu diczőſeget nem keuant az vr. De engedelmet akart
e: Az Egyhazi tiztit meg becząl teti.
f. Szolgaiaertis eſedezic.
g: Nagyobbal aianlya magat az vr.
h: Alazatoſſaga
i: Czuda vallaſa,
k: Melto czudara.
l: Az poganoc vigaztalaſa.
m: Lelki oſtoroc az ſidoknac
n: Erős hinnyi az Chriſtuſba.

a Mikorl eſus az hegyről ala iőt volna, ſoc nep kőuete őtet. b Es ime egy poklos el iouen imada őtet es monda: wram, Ha akarod meg tiſztíthacz engemet. c Es Ieſus ki nyuita kezet, es illetuen őtet monda: akarom, Tiztully meg. Es leg ottan, meg tiſztula az ő pokloſlaga. Es monda neki Ieſus. d Meg lasd hogy ſenkinec ne mondgyad. Hanem menyel, es mutaſd meg magadot az papoknac, e Es uíd fel azt az aiandekot mellyet paranczolt Moyſes bizonſagul ő nekic.

Mikor kedig Ieſus be ment volna Capernaumba, hozza mene egy ſzazados, kőnyőrge ő nęki, es monda: Vram az f en ſzolgam hazamnal bennaſagban fekſzic, es igen kinzodic. Es monda ő nęki Ieſus: g En mikor oda megyec meg gyogitom őtet. Felele az Szazados es monda: h Vram nem vagyoc melto hogy hailekom ala iőy, i De czac mondgy egy ſzot es meg vigaſzic az en gyermekem. Mert enis feiedelemſeg alatt valo ember vagyoc, es hadakozo nepec vadnac birtokom alatt, es mondom imennec: menyel es el megyen. Es az maſiknac iőy el, es el iő, Es az en ſzolgamnac tedd ezt, Es azt teſzi.

k Ezt haluan Ieſus el czodalkozec, es monda azoknac, kic kőuetic vala őtet, Bizony mondom tinektec, hogy meg Izraelbe ſem talaltam iíly nagy hitet, De mondom ti nektec, l Sokan iőnec nap kelet felől, es nap nyugat felől, es Abrahammal, es Iſaakkal, es Iakobual aſztalhoz űlnec menyorſzagban: m de az orſzagnac fiai ki vettetnec az kilső ſetetſegre, ott leſzen az Siralom es fogoknac czikorgataſa.

Es Ieſus monda az ſzazadoſnac: n Menyel, es mikeppen hittel, legyen teneked, Es az ő gyermeke azon oraba meg uigaſzec.

ROEVID ERTELME.

KET

KET nyomorult emberről szol ez Euangeliomba szent Mathe: Egy Poklosrol, es egy Capitanrol. Az poklosrol azt iria, hogy midőn igy kőnyőrget volna Iduőzitenknec: VVram, ha akarod meg tiztithatz engem: Ottan illete ötet az VVR, es ezt mondta: akarom, tiztully meg, es mindgyart meg tiztult minden vndoc kűlső belső betegsegeből. Az Capitanrol ezt iria: hogy midőn igy szolt volna: VVram, az en szolgam hazamnal igen beteg: Ottan azt feleli Iesus Iduőzitőnc, En oda megyec, es meg gyogyitom ötet, De az mond: VVram, czac mondgy egy szót, meg gyogyul az en szolgam. Ennec hitin el czudalkozic az VVR, Es nagy fen diczeri, Es monda neki: Legyen az te hited szerint, Es ottan meg gyogyutt azis.

Az czudac mire valoc.

Ezekből előszer ęrczűc meg, mire valoc az Christusnac soc czudai, az kiket ő rola hallunc. Gyakorta erre valoc: hogy az ő tanitasi mellet, Azokbolis esmernűc meg ötet az Atya Istennec Fianac lenni, mindenhatonac, Es hogy az ő tizti ez volna, Hogy el venne rolunc az mi lelki es testi betegsegűnket, az bűnt, es az bűntetest, az őrdőgőt, az halalt, es az karhozatot. Es intetnenc mijs ez szem latomast valo czudackal, hogy olly bizuast folyamnanc ő hozzaia minden nyaualyankba, mint az kiket czuda keppen meg gyogyitot, kibe semmi szőmely valogatas sem volna, azoc kőzt valakic ötet hitből segitsegűl hiwnac. Ez egyc fő dolgunc, az kit ma eszűnkbe kell vennűnc.

Masodszor eztis ęrczűc meg itt: hogy igen szep modotis ád ez Euangeliom előnkben, mint tarczuc magunkat az igaz Kereztyeni imatkozasban. Hogy az mint ezec ketten magoc igen meg alaztac volt, Es az VVR Christust nagy fel magaztaluan, nagy bizodalommal esedeztec előtte: Igy mijs igen alazatos es tőredelmes szivből: czac az ő erdemeben valo bioodalom altal: szep ockal es moddal: mind lelki, es mind testi szűksegűnkben esedezzűnc az ő mennyei szent Atya előtt.

Mind ez kettőről: Az Christus czuda tetelenec hasznarol, Es az igazan valo kőnyőrgesről, leg vjól renddel szep dolgokat tanulunc.

Most előszer igenkent ęrczűc meg mind az egez Euangeliomot, de czac rőuid szoual. Kikből tiz fęle nemes Tanusaginknal többet vehetsz eszedbe, ha iol rea figyelmezsz. Iollehet mind azokrol igen rőuideden szoloc itt, másua halaztuan azoknac bővveb magyarazatit, Mind az altal az keues igekreis ha iol rea figyelmezsz, az VVR Istennec szent Lelke nagy epűletedre adgya, mint az kis Magoczkabol hogy nagy bokroson soc gyűmőlczec neuckednec. Mondom azert, mind az tiz rendbeli tanusagit ez Euangeliomnac, ier vegyűc eszűnkbe czac igen rőuideden. Az vtan ket fő Tanusagunkrol szolunc bővvebben.

AZ EVANGELIOMNAC Nyiluab Magyarazattya.

AZ VVRnac ket nemes czuda teteleről ir szent Mathe ez Euangeliomba. Előszer az poklosnac meg tiztitasarol: Masodszor az Capitan szolgaianac meg gyogitasarol. De az előtt aztis meg iria, hogy midőn Iduőzitenc à hegyen soc ieles dolgokra tanitotta volna Tanituanit, kűlőmben hogg nem mint az Phariseusoc: à mint meg vadnac mind azoc iria szent Mathenal, Matth: 5. 6. 7. Az vtan soc nep gyűlekezic hozza, hogy őkis tanulnanac, Kic peldac mi nekűnkis. Ez nep kőzzűl iarul hozza egy poklos, az ki immar tanult volt az Christus felől, hogy ő legyen az, kit az Isten meg igert volt az bűnős emberi nemzetnec meg valtsagara, Ki az tanusag mellet soc czudaiatis latta volt, es azokbolis ismeretet vőtt volt az Christus felől. Melly ismeretből es hitből kezd kőnyőrgeni neki, illy keppen: VVram, ha akarod meg tiztithatsz engem. Mintha mondana: VVram, en immar esmerlec teged, es tudom bizonnyal, hogy te mindenhato vagy, mert te vagy kit az Isten el boczatot arra, hogy minket meg szabaditanal az mi nyaualyainkbol. Hiszem azert, hogy en rolamis el veheted az te nagy Isteni erődből az en poklossagomat.

Tanullyunc mijs

Az poklos ismerte à Christust.

Hitből kőnyőrög.

Az ő akarattyat mint hadgya magat.

HARMAD VRNAPIARa az ki ielenes vtan. Aliàs, Harmad vasar napra VIZKE REZT vtan:

gomot. De mond: Ha akarod, Az az: Netalam ez testi ostort meg en raytam akarod tartanyi hogy megis tóbbet iobbullyac általa, es nagyob fenyeitec álat legyec, Azert magam czac az te akaratodra hagyom, Ha akarod, es ismered iomra, ved el rolam. Kinec monda *IESVS* Iduózitenc: †Akarom, tisztully meg, Es ottan meg tisztula.

†Czoda az Christus io akarattya eshatalma az mi Nyauolyankon, †As testit miert keriúc haual, Az Lelkit ha nekúl,

Imè mind io akarattyat, mind nagy Isteni hatalmat ki ielente rayta, hogy mijs eggikbe se ketelkednenc, akar melly nagy nyauolyankbanis. †De azért, az testi szúksegünkben, mijs, czac ó rea hadgyuc magunkot, azért, mert Isten ki nem ielentette nekünc ha azoc ionkra legyeneke, vgy à mint mi kiuannanc. De az Lelkiról: Mint az bűnben valo meg teresról, az bűnnec meg Boczatasarol, szent Leleknec aiandekozasarol es egyeb effęlekról, ó maga tót bizonyos igeretet eskűueseuelis, hogy meg adgya, az mint fogatta, hogy nem akaria az mi veszedelmunkót, Ezech: 18. Matt: 11. Azért azt nagy bizonyal keryűc mijs. Az Testiértis mind az által vntalan zórgessűnc, es io remenseguel legyűnc, hogy az menyire ionkra lesz alkolmatos idóbe azokat meg adgya. Auagy meg azoc felett mast iobakot ad, czac meg ne szűnyiűnc az bizodalomban, Ezt eszűnkbe vegyűc az poklosnac szep moddal valo kónyórógeseról.

O Tóruenyi dolog az poklosockal. Leuit: 14.

Mikor penig meg tisztult volna az poklos, meg hadgya az VVR hogy senkinec ne mondgya, hanem az papoknac meg mutassa magat. Ez ó Tóruennec szokasa volt Isten paranczolattyabol: Hogy az kire poklossag eset, azt, az nep kózűl ki rekeszec, Ha meg gyogyul, nekic magokot meg mutassac: Es aiandekot viuen, es erótte aldozuan halat adgyanac: Ezert kűldi mostis Iduózitónc eztis az papokhoz aiandeckal. Kiból intetűnc hogy mijs az el vótt iokrol halakot adgyunc az VVR Istennec.

Meg tilttya hogy engedelmetis meg mutassa es alazatassagarolis peldat adna.

Hogy meg tilttya penig ezt hogy ne hirdetne: Noha arrais valo vala, hogy hirtelen magat nem akara ki ielenteni, Mar: 5. De arra volois volt, hogy engedelmet pro balna meg, Kibe ha engedne, iele, hogy az vtannis meg bóczűlne az Christust. De szegen nem tűrhete, hanem mindennec beszelli vala, es miatta az soc nep Christusra todul vala, Ezert kiuannya vala Isten, hogy Adamis ne ennec az almaba. Mijs azzal tisztellyűc, az kit tűlűnc kiuan, Nem az mi akaratunc es gondolatunc szerint Touabba peldatis akart adni hogy magunc lattatasara semmit ne mielnenc, hanem mind enekból czac az Isten tisztesseget keressűc, à mint eztis meg tiltuan hogy sen kinec ne mondgya el kűldi halat adni Istennec.

Az Christis ismereti mint foglaltatot be az regi kónyórgesben.

Melly hala adasban be foglaltatot az Christus ismereti is. Mert mikor az Templomba halat adot Istennec: Az Templomis, es abban valo aldozatokis az Christusra neztec, es az ott valo kónyórgesekis. A mint ez poklosis illy ęrtelemmel adhatot halat: Fólseges Atya VVR Isten, halat adoc en teneked, hogy el boczattad az te Fiadot, az mi Iduózitó Christusunkot, Kinec ismeretire engem hoztal, Es imé ó általa az en nagy betegsegemból meg tisztital, Hiszem hogy bűneimetis erette meg boczatod, Erról hogy óróckè valo halakot adhassac teneked, segicz kegyelmes Attyam szent Lelked által. Ez fęle hala adasbol penig az Christus nagy fel magaztaltatot, es igazan tiszteltetet, es sokan tűlókis mind az papoc kózűl, mind az kósseg kózzűl epűltec az VVR Christusnac ismeretibe, es benne valo bizodalomba. Illyen valo hala adast meg kiuant az VVR Christusis. De ha czac az emberi mod szerint diczekedesból hirdette volna azt, á mit Christus mielt ó vele, az nem lót volna illy ęrtelmesen. Mijs tanullyunc engedelmet ó tűle, mind azokban az mire int minket Isten az ó igeieben, hogy meg fogadgyuc azokot, es kóuessűc, es ne tisztellyűc ollyakbol az mi nekűnc tetczic, hanem az mi ó nęki. Ez legyen róuid ęrtelműnc az elsó czodabol, az poklos felól. Kiról ezt mondanc: Hogy az soc nep kózűl eggyic halgatoia volt az Christus igeienec, Kiról meg esmerte volt az Christusnac nagy fólseges mi volhat, Kinec az testi nyauolyabannis noha hittel de szep engedelmessen kónyórög, Es az wrnac czac egy Illeteseuel meg gyogyult, Es noha meg tiltatic hogy emberec elót diczekedesból ne hirdesse, de hala adasert az papokhoz Isten eleibe kűldetic. Kikról à miket tanulanc róuideden, gondolkodgyal teis rola.

Diczekedő hala adást nem kiuan Isten. Esa: 25. Matt: 15.

Az

Az masic czodaiat az Capitanrol iria szent Mathe: Hogy az, szolgaia mellet esedezuen, annac czoda képpen meg gyogulast nyert volna. De à mint iria szent Lukacz czac kőueteket küldőt volna hozza az Israel Fiai közül, ő magat meltatlannac ismeruen arra, hogy hozza menne, azert, hogy ő pogan nemzetből volna. Es azoc altal kerte volna az wrat, hogy az ő beteg szolgaiat ne hadna. Kinec az VVR azt izeni, hogy ő oda megyen hazahoz, es meg gyogittya. De amaz Viszont azt izenni, hogy arra nem melto, Hanem czac egy szoual paranczollyon, az ő szolgaiarol el megyen az betegseg, A mint ő, czac ember, de megis midőn valamit meg hagy szolgaianac meg lesz, Sockal inkab ha ő fölsege paranczolna akar mitis, meg kelly lenni. *Az Capitanrol.* *Luc: 7.*

Ezt alattomba titkon mind iol ęrtette az Christus, De hogy egyebekis epűlnenec ennec hiti altal, azert fakaztattya ki vele az ő illy czodalatos bizodalmat. Azert nagy fel magaztallyais, hogy illy hitű embert męg az Isten nepe köztis nem talalt. Es őruendőzuen rayta hogy pogan leuen igy esmerte meg őtet, nagy edes szockal Prophetal az tőb pogany nemzetről is, hogy azoc közzűlis sokan valnanac, Kic Abraham, Isak, Iacob Lelki fiai lennenec, ő velec egy hitűec, es az hit altal az őrőc elet ben eggyűt lennenec. Viszont az kic fel fualkottac abbol, hogy test szerint azoktul szűlettec: azokot Isten ki rekeztene az ő tarsasagokbol, Es vetetnenec à kilső setetsegre, az őrőc karhozatnac bűnteteſere, Azert, hogy ők az ő bűnős voltokot meg nem ismeruen, Istenhez nem tertec, es az ő aldozattyat az ő bűnőc boczanattyara nem vettec, Ki Istennec olly Barannya, az ki el venne ez vilagnac bűnet.

Ez szoc vtan meg izeni az Capitannac hogy à mint hitt vgy legyen, Es azontul meg vigaszic szolgaia, Kiből annalis inkab erősődőt mind ő maga mind szolgaia, haza nepe, es mind egyebec. Ez az ket czoda, historia szerint.

Mit tanulanc Rőuideden megis szamlallyuc elő.

1. Az sokasagis peldalőn hogy mijs Sietnenc az Isten igeienec halgatasara. 2. Az poklosis pelda, hogy mijs meg ismeriűc az mi testi Lelki nyomorusaginkot, mellyec reanc az ördőgtűl es az szűlektől szarmaztac. 3. Es hogy senki nincz tőb az ki valoba azokbol ki szabadithasson, hanem czac az Attya Istennec aldot Fia, ¶ Az mi wrunc Iesus Christus, ki vgyan azert iűt hogy ő altala meg tartassunc az őrőc eletre, Kiben melly nagy io akarat legyen mi hozzanc, meg tettzic, hogy mihent az poklos azt mondgya, Vram ha akarod meg tisztithacz: ő ottan azt felelí, akarom: Es ottan meg topagata az ő vndoc poklos testet, Kiket egyebec illetni sem mertec, Es szepen meg tisztita. 4. Az hala adasrolis peldat adata vele Iudőzitőnc, midőn Isten eleibe külde, kibe titkon be rekeztetet à Christusnakis tisztelete. Mijs ne az mi gondolatunc szerint tisztellyűc Istent, hanem à mint ő előnkben adgya. 5. Alazatossagrais tanita ta vele midőn tiltana, hogy hiw diczősegert ne beszellene ez ő illy czodalatos meg gyogyulasat, 6. Az egyhazi nepeketis meg bőczűltete abban az mibe Isten rendelte őket. Aztis ki ielente hogy az regi aldozo papoc ű nęki czac peldazattyara voltac, Immar az ő Tőruennec vęge leuen, mi szabnuc magunkot az wy Testamentomhoz. Enni soc fő dolgoc rekeztettenec be az poklosrol valo tanusagban. Kikről soc bőw tanusagot vehetsz, ha az Irasnac magyarazattya szerint gondolkodol te magadbannis mindenic czickelről. *Summa.*

Az masic resze szola, 1. Előszer az pogan Capitannac czodalatos alazatossaga rol. 2. Masodszor el almelkodo nagy hitiről. 3. Harmadszor, Edes Attyafiui szerelmeről, ki betegsegebenis szolgaiat szereti es erette esedezic, Kire mijs soc helen intetűnc, Eccles: 33. Eph: 6. 4. Negyedszer, Az pogan nemzetnec Christushoz valo meg teresekről: az szenteckel valo tarsasagokrol, Touabba az Izraelnec meg veteseről, es Isten orszagabol valo ki rekeztesekről, Es az ő őrőc karhozattyokrol.

Kikből intetűnc mijs, hogy peldat veuen mind az Poklosrol, mind az Capitanrol: igen es felette igen meg bőczűlnenc az Istennec illy nagy hozzanc valo io

Az Vr Chriſtuſnac czoda teteleröl,

az ki lelenes vtan. Aliàs, Harmad vaſar napra VIZKE REZT vtan:

keduet, hogy az ő ſzerelmes Fiat ęrtűnc atta, hogy ő altala meg tartatnanc az őrőc êletre, es ne vettetnenc az vęghetetlen őrőc karhozatra: Mi magunkot igen meg alaznanc: minden nyauolyankot engedelmeſſeguel tűrnenc: azokban ő hozza czac az ő ſzerelmes Fia által folyamnanc: Ha teſtí az nyauolya, ez ockal: ha ő akaria ven ne el rolunc. Ha Lelki az nyauolya: azokban nagy bizuan kernenc, hogy tartana meg bennűnket az őrőc eletre. Minden bűnt vtaluan, attol ónuc magunkot, tuduan hogy minketis mint ezeket, meg verne à bűnőkert, De ha el eſnenkis ketſegben ne eſſűnc, hanem azoknac boczanattyat, es azoktol ki tereſt kernenc, es meg könyebiteſt. Igy bizony az mi remenſegűnkis es könyörgeſűnc mindenkor foganatos lenne, az mint mind è kettőt nagy kegyelmeſſen meg halgatta, es megis ſzabadita őket.

Ez legyen igenkent valo ęrtelmeről röuid tanuſagunc.

Immar ket fő Derec tanuſagrol ſzollyunc czac.

AZ TANVSAGROL.

Elſő tanuſagunc leſz à mi wrunc *IESVS* Chriſtuſnac Czoda teteliről.

Maſic leſz, az igazan valo Imatkozaſrol.

AZ ELSOE ROEL, AZ CZODAKROL.

CZac eſztendő altalis ſoc czodalatos dolgokot hallunc az mi wrunc Ieſus Chriſtus felől: Ezten wr napian meg hallanc, hogy az Vízet borra valtoztatta czac ezſzoual: tőlczętec es merietec, Ma az pokloſt czac illeti ottan meg tiſztűl, Az ſzazadoſnac czac azt izeni, legyen az te hited ſzerint es ottan meg viga ſzic ſzolgaia, Soknac wyonnan ép ſzemet, fűlet, nyeluet, lâbat, ep kezet adot, czac egy illeteſeuel, vagy ſzouaual, Keues kenyeret ſocka ſzaporitot, Az tenger ſzelet le czendeſzitette, Az halakot az halora gyűttőtte, Sokbol kegyetlen ördőgőt űdzőt. Egy nehan halottakot tamaztot, Sőt ő magatis ő maga harmadnap fel tamaztotta. Az tőb czodac kőzt, ezis nagy czoda, hogy ęrtűnc, Az ő maga véret ki ontotta artatlan leuen. Nagy ſokakot, fölőtte igen vndoc vtalatos bűnőkből ki tiſztitot, wyonnan ſzűlt, ſzent Lelkeuel meg aiandekozot, es az őrőc ęletnec meg nyereſeben meg bizonyoſitot.

Mire valoc mind ezek?

IOllehet mais mindennap minden dolga az Iſtennec azon merő czoda: Hogy ez vilagot ſemmiből teremtette, A Nappal illy nagy vilagoſſagot, es melegſeget, es élteteſt, neueleſt ſzerez, Hogy minden eſztendőben wyobban mindeneket ſzaporit, Hogy az mi kiczin ſzeműnknec enni nagy vilaga vagyon, Hogy fűleinc halhat, ſzánc ſzolhat, lábunc iârhat, Ezec nagy czudac, Sőt minden czelekedet bennűnc, es mind è vilag ſzerte azon merő czuda: De mi azert nem czudallyuc, mert immar hozza ſzoktunc. Azert ezen kiuűlis, mondom az termezet folyaſa kiuűlis, ſokat wy es ritkan valo dolgotis czelekedic ő felſege bizonyos okokért: Mint az Napot, Tűzet, Vízet, hogy regen meg tartoztatta. De à regiec moſt hadgyariánac, hanem czac à mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac czuda teteleröl ſzoloc: Oe miert czelekette à ſoc czudakat.

Az ęzodakis iſmertetic az ęz Chriſtuſt. Iohan: 5. 10. 14. 15.

Előſzer ez okokert czelekette az mi wrunc Ieſus Chriſtus az czodakot hogy az ő alazatos ſzemelye miatt, Kin ſzenuedeſſe, es ſoc haboruſaga, es halala miatt meg ne botrankoznanc ő benne, Hanem azoc kőztis ótet iſmernenc az Atyanac eggyet len egy ſzűlőttenec, aldot es bizony Iſtennec, mindenhatonac, mennec főldnec wranac: Kinec Tiſzti ez volna hogy az ördőgőt, az bűnt, az nagy ſoc teſti Lelki nyauolyakot rolunc el venne, A Halalbol fel tamaſztana, es az őrőc Eletet meg adnaia. Ezekről ő magais igy ſzolt: Hanem hiſztec ennekem, ottan hidgyetec az czelekedeteknec, az kiket ſenki nem czelekedhet, hanem czac az, az ki Iſtentől vagyon. Tâhat mįs halgaſſukis az ő igeiet igen gyakorta, nagy aitatoſſagual, hogy abbol erczűc, mit mond az iras ő felőle. Es azoc mellet igen erőſſen figyelmezzűnc

az

az ő soc Czoda tetelere, hogy azok altalis erősődgyunc az ő igaz ismeretiben, es benne valo bizodalomban, az szerint az mint az Euangeliom szol ő felőle, Es az mi okossagunknac es az hazug ördőgnec nehidgyűnc, hogy ő tűle el szakaztana, Kire eyel nappal nagy figyelmetessen valo kőnyőrgesselis vigyazzunc: Mert az Christusnac igaz ismeretibe fugg czac az őrőc elet, Iohan: 17. Esa: 53. Kinec ismeretibe nyughatic megis czac egyedől az mi meg rettent sziuűnc, Rom: 5: Hat ez ismeretis, hogy iol neuekedgyec bennűnc az ő czoda teteleről is gyakran gondolkodgyunc.

Istenigeretit erő siti.

Masodszor az ő czoda teteli peczeti az Istennec minden igeretinekis, Itt vedd eszedbe miczoda az Isten igerete: Es mint legyenec azoknac peczeti az Christus czodai:

Az Isten igereti imillyec: Mint imez: Aszony allat magua meg tőri az kigyo feiet. Es imez: Abraham à te Magodban meg aldatnac minden nemzetsegec, Ismet: Elec en, Nem akarom az bűnősnec veszedelmet, hanem hogy meg terien, es őrőckè ellyen, Ismet: Hiw engem az te nyauolyadban segitsegől es en meg halgatlac, De te tisztelly engemet. En vagyoc az fel tamadas az ki en bennem hiszen, ha szinte meg halis ęl. Imezis rola valo biztatas: Az Iesus Christusnac vére meg tiztit minket az mi bűneinkből. Es többec èffęlec, kickel rakua à szent Iras.

Gen: 3. Gen: 22. Ezech: 28. Matt: 11. Psalm: 49. Iohan: 11.

Mind ezekben, hogy az Isten tekeletes es alhatatos legyen, minden szemely valogatas nekűl, minden benne bizokhoz, meg bizonyitotta czodac altalis. Hogy à mint Regen akar miczoda rend, nagy es kicziny, firfiu, aszony, Nemes, parazt, poklos, beteg, ördőngős es meg ferteztetet vndoc ęletű ötet segetsegűl hitta, mindeneket kegyelmessen meg halgatot, czodakeppen meg szabaditott vgyan szenr latomast, igen nagy keptelen es vélhetetlen dolgokbannis: Igy mostis latas nekűlis, titkonnis, es nyiluannis azonokot akaria czelekedni: Czac hogy mijs akar minemű nyaualyankbannis ő hozza folyamiunc. Az mint meg az halottakotis fel tamaztotta, Igy minketis męg az mi halalunkbolis fel fog tamaztani az őrőc eletre. Erre valo az Christus czoda tetele. Tahat valamellyekre valamikor szűkségedet ismered, Ha, vagy bűnőd miat, vagy betegseg es egyeb nyaualya, vagy halal miat rettegnel, ottan emleke zzel meg mit igert es mit fogadot az VVR Isten az szegen meg nyomorodot emberi nemzetnec: Akar testi es akar Lelki szűkseged legyen, mondoc: Gondold meg hogy az fęle nyomorultac mint kőnyőrgőttec ő nękì, Es soha czac eggyetis hiaba el nem boczatot, noha niha niha iol meg probalta es meg rostalta, mint az Cananeabeli aszont, De az fęlec midőn annîual inkab esedeznenec, őis annîual nagyob es keduesb iockal adta meg kereseket. Igy azert minden czodalatos czelekedetit bizonyos petsetinec tarczad az ő igeretinec, hogy valamit ő valaha fogadot, de azokot megis bizonitotta es meg peczetelte, mikor czoda keppen vgyan szem latomast be tellesitette azokban, Kic ötet segetsegől hittac. Mondom az kic ötet segitsegől hittac, Mert ezt meg kiuanta es czac igy akaria meg adni az ő igeretit, Kirőlis pelda mind az poklos, mind az Capitan, hogy kerec es el vőuec. Ez legyen tahat az mi dolgunkis: Hogy meg erczűk mit igert ő, Es mi ockal îgerte, Es mind azokot bizonyal hidgyűc hogy az mint egyebeknec meg atta szemely valogattas nekűl, Nekűnkis meg akaria adni, ha mint azoc kertec, keriűc mijs. De miert hogy az kéresben, az az, az kereztyeni kőnyőrgesben igen nagy bőlczeseg vagyon, azert arrol kűlőn szollyunc az masodic tanusagunkban. Most laszuc mit tanulanc: Kęt fő haznat mondoc az VRR Christus soc fęle czuda tetelinec: Egyic, hogy erősitijs bennűc az Christusnac ismeretit. Masic, hogy meg peczetlic az ő rola valo igereteket. Immar szolyunc az kőnyőrgesről is.

MASODIC TANVSAGROL.

Az Kőnyőrgesről.

NInts dragab es hasznosb Tanusag az igazan valo kőnyőrgesnel. Senki sem tud igazan imatkozni tőb, hanem czac az Isten Nepe, ki wyoñan szűletet es sz: Lelec altal vezerlettetic, Mert czac az ismeri igazan az Istent, es az ő Iduőzitő Christusat, ezt oktattya az sz: Lelec mint es mi keppen kerien, es mint varia, męg az halladekbanis. Nincze edesz vigaztalasokis az hiueknec, mint midőn tudgyac hogy

Soc keppen meg bőczűlhetetlen az igaz imatkozas, mely czac az hiuekbe va-

HARMAD VRNAPIARA AZ KI IELE NES vtan

Az VVr Chriſtulnac czuda teteleröl,

Aliâs HARMAD VASARNAP RA VIZKE- REZT VTAN

Iſten elöt az ö könyörgeſec kedues, es tudgyac bizonnyal varni io modgyaual azt az mit kernec.

Ezekben nem czac ez ket ember pelda, az poklos ki magaert könyörge, es az Capitany ki ſzolgaiaert könyörge, mind ketten igaz kerezttyeni modon, Iſtenben es az ö Fiaban valo hit altal, töredelmes ſziwböl, Kic czoda keppen meg halgattatanac: Mondoc nem czac ezec peldac arrol, hogy az igazan valo imatkozokot meg halgatya Iſten, Hanem az fele peldaual rakua az egeſz ſzent iras: Mint Moyſes, az veres Tenger ellen, Pharaho es az Amalechitac ellen midön könyörgene, Exod: 14.17.11. Ioſue kedig meg az napotis meg allatta kialtaſaual, Az Niniuebeliekis az Iſten fenegeteſe ellen kialtuan meg halgatatanac. Iohan: 3. Illyes az harom eſztendei aſzal ellen, Dauid minden fele Nyauolyai ellen, Szent Peter Herodes tömlecze ellen. Az Toluay az Karhozat ellen. Summa ſzerint ſoha czac egy ſem volt, valaki io moddal az Iſtennec igeie ſzerint tudot Iſtennec nem tſac kialtani, de czac bar hozza fohazkodnijs, kit kegyelmeſſen meg nem halgatot volna. Az mint moſt erröl igen draga mind ez ket pelda: Hogy ez poklos, Sidois, vndoc, beteges, nyomorult, nyauolyas, es fertelmes bünöſis leuen, Es az Capitan, pogan, es nem magaert, hanem czac ſzolgaiaert Könyörge, de megis czodalatos keppen meg halgattatec. Igy mais valaki igazan tud könyörgeni, ſoha annac czac fohazkodaſais nem leſz hiaba, Ezert, mert Iſten olly igen io, hogy ö örömesben Segit, hogy nem mint mi czac kiuanhatnankis, Es magat eskűöeſſelis kötelezte az meg halgataſra, Mondom azoknac meg halgataſara kic igazan imatkoznac, Kiröl ezt vegyüc eſzünkben.

Az igaz imatkozoba mind ezek meg kiuanatnac.

Az igazan valo imátkozo, Nem czac teſt ſzerint kilſö keppen tarcza magat Iſten elöt tiſzteſſegeſſen, Iollehet ennekis melto lenni, à mint az poklosis terdre eſuen könyörge, es ſz. Palis tanit, hogy ſüueg le vetuen, kezünc fel emeluen, terdünc haytogattuan imatkozzunc. 1. Corinth: 11. Hanem belſö dolga az: Elöſzer, Hogy az mi wrunc Ieſus Chriſtus Attyat neuezze: Maſodſzor hogy mindent tſac az ö ſzent Fianac erdeme altal kerien: Harmadſzor, Chriſtus erdeme nekül ö magat mindenre meltatlannac iſmerie. Negyedſzer, az Chriſtusban valamint magat Iſten kötelezte, az mint vgyan eskűueſſelis kötelezte, azt el hidgye. Oetödſzer, Mindennap akar ö maga, akar mas ſzükſeget, akar teſti akar lelki legyen, Iſten eleibe vigye: Leg elöſzet es fökeppen büne boczanattyat es annac meg vtalaſat, abbol valo ki tereſt, es arra valo ſzent Lelket, Es örök eletet kerien: Kiket ha mindgyart nem adnais eret te ſzüntelen zörgeſſen, Es az mint az Iſten eskűueſſelis igerte, Oeis nagy bizonnyal kerten kerie, es varton varia io remenſeguel, Es igy lehetetlen hogy meg czalatkozzec, Roman: 8.

1.
2.
3.
4.
5.

Mit keriünc.

Azert akar mi fele haboruſaga es bantaſa legyen akar kinec: ördög, teſt, ez vilagi gonoſz emberec miatt, Mindennekben otalmat es ſegitſeget kerien: Az ördög, teſt, es ez vilag ellen vitezkedeſt: Az gonoſz akaro embereknec kerien meg tereſt, es hozzaioc valo io akaratot, Boſzut allani raytoc ne kiuanyon, Söt valamiuel lehet mindenbe öket ſegiteni igyekezzec: Ha ö valakiket meg bantana öket meg köueſſe: Az mibe ötet haborgattyac, kerie hogy az Iſten vegye el roloc. Azonkeppen akar mi egyeb ſzükſegünkben: Rabſagban, betegſegben, ſzegenſegben, karuallasben, buydoſasban, ſzegyen vallasban, es akar minemü nagy nyauolyaban, mindenkor czac ö ſz. fölſeget kereſſe. Semmiröl ne ſzorgalmatoskodgyec: hanem varia io remenſeguel, hogy ha ſzinte halladis, de alkolmatos idöre az VVR, az ö ſzentit czodalatoſſa teſzi Pſal: 4. Soknac czodaiara meg ſzabadittya. De ha ſzinte meg ölneis megis benne bizzec, Iob: 13.

Az vyonnan ßületтec ertic ezt

Ez maga tartas, nincz ſem Törökben, ſem Sidoban, ſem Papasban ſem egyeb Eretnekekben, hanem czac azokban vagyon, Kic wyonnan ſzületтetec, Kic Iſten Fiaiua löttec, Kic ſzent Lelec altal vezerletetnec, Mellyis azoknac igen könyü es igen gyönyörüſegeſis. De az teſtieknec izetlen, es kelletlen az ö dölfös, es keuely ſziuec miatt, Mint noha imatkozic vala amaz Phariſeuſis,

Luc: 10.

usis, De keuely sziuely, bűnös voltat meg nem esmeruen es az VR Christus aldozattyat, nem ertuen, igaz vallas, es igaz hitnekűl.

De az poklos es az Capitan igazan, es io moddal imadkozanac: Mert ismerec hogy az igaz Isten az mi wrunc Iesus Christus Attya volna, es ötet ismerec az attya Istennec Fianac, es az mi meg valtsagunkra boczatatot Iduözitönec lenni: Elötte bűnös es meltatlan voltokot meg vallac: Mind az által benne bizuan tűle segitseget kerenec: De vgy, hogy harag es Zugodas nekűl az ö io akarattyara hadgyac magokot. Azért az VVR Christusis az ö benne valo bizodalmoknac ereiet nagyob böseguel es töb ioual mutatta meg raytoc hogy nem mint kiuantac volnais, mert az poklost vgyan megis tapogata, es az Capitannac hazahozis el akar vala mennyi Czac az egyszolgaia kedueiertis, Ezec melly nagy draga dolgocvoltac soha mi most elegge meg nem böczülhettyűc, Hanem mijs naponkent meg talallyuc ezt mi raytunkis, hogy az Isten à mi kiuansagunc es gondolatunc felett czelekeszic velünkis à mint szent Pális, biztoz Ephe: 3.

Ezec indiczanac fel minketis, hogy mijs az Isten elöt, eképpen esedezzünc igaz Istenismerettel, Istent felelemmel, igaz bizodalommal, es alazatossagual.

Elöszer meg ismeruen azt hogy mi bűnben fogantattunc es szűletettünc, Es az miatt nem czac ez vilagi ostort es nyauolyat, hanē az örök karhozatotis ērdēlenenc.

Ezec miatt magunc meg alazuan oyukis magunkot ezvtan valo szandekozo bűnöktöl, Mert valakic ertuen tuduan akarattyoc szerint heuernec akarmi fęle bűnökben, azok el idegenettec Istentöl Esa: 59. Pro: 4. Azoknac Lelkec meg sebeseduen nem merezkednec Isten eleibe menni es tűle szűkségekre valot kerni.

Masodszor örűluen azon, hogy az ö szent Fiat az mi bűnünkert atta valtsagul, Es ö altala hiw minketis az ö ismeretire, benne valo bizodalomra, az szegetsegnec el vetelere, es az örök eletre, bizakodgyunc benne, à mint ö maga hiw hozza minden nyögökot Matth: 11. Es biztat hogy ö az bűnösiknec meg tartasara iűt, Lu: 9. Azert ha vgyan igen el merültünc volnais az bűnbe, es az miatt vadolna az mi sziuünkis, De kiuankozzunc ki belöle, es annac terheuel siessünc az mi wrunc Iesus Christushoz, nem czac hetszer, de hetuen hetszeris egy nap.

Táhat ezekben semmit ne restelkedgyünc, hanem Siessünc mindennap es minden oraba ö szent fölsege eleiben, Zörgetuen es keruen, ö töle, szent Fia á'tal, alazatos sziuböl es igaz hitböl, hogy mind testi es mind Lelki szűkségünkben minketis, az mint ez poklost, es az Capitant, meg halgatuan, segitene meg, Tengetne ez arnyec vilagbannis, es az vtan tartana meg az örök eletreis. Erre segiczen ö szent fölsege mindnyaiunkot szent Fianac dragalatos ērdemiert, Amen.

Mit Tanulanc.

KEt könyörgöröl szola az mai Euangeliomunc. Az poklosrol ki magaert: Es az Capitanrol ki szolgaiaert könyörge, Es mind ketten nagy czoda keppen Segetetenec meg az VVR Christus által, Mert az poklost mihelt illette ottan meg tisztula, Az Capitany szolgaianac mi helt izene hogy vgy lenne az mind kerí, ottan meg gyogyula.

Ezekböl dereckeppen ket fö dologrol szolanc: Az wr Christusnac czoda teteleröl: Es az könyörgesröl. Az czodakrol meg ertenc mire valoc: Hogy azbolis ismerüc meg ötet bizony Istennekis, Isten Fianac, es az meg igert Iduözitönec lenni, Kinec hatalmais, es io akarattyais, es tisztiis volna, hogy mind kilső belső akar melly igen nagy nyauolyakbolis ki venne bennünköt. Kit miért hogy az Isten sockeppen aianlott nekünc, azért hogy benne ne ketelkednenc, erösit bennünc az ö soc fęle czodaia altalis.

Masodszor innet tanulanc az könyörgesrölis: Hogy az mint ez ket meltatlan bűnös ember az ö nagy nyauolyaiokban könyörgessel nyerenec segetseget, Igy mijs tanulnanc igazan könyörgeni, Kiuel mindent mijs meg nyerhetnenc: Ha mij az mi bűnös voltunkert magűc meg alaznanc, az bűnöket vtalnanc, es azzal Isten eleibe czac egyedöl az ö szent Fianac halala által mennenc, abbol boczanatot, es az ostor álatt könyebseget kernenc, es örök eletet remenlenenc: mondoc illy keppen mijs mindenc Ez ket meg nyerhetnenc.

HARMAD VRNAPIARA AZ KI IELENES vtan. Aliás HARMAD VASARNAPRA VIZKEREZTVTAN

Az VVr Chriſtuſnac czuda teteleröl,

Ez két Tanuſag mellet gondolkodhatol tőb ieles dogokrolis: Az ő es wy Törvenybeli Egyhazi nepec tiztűről: az Regi poklosokrol: az poganoknac Iſtenhőz valo meg terésekről: Az Sido nemzetnec Iſtenhőz valo kelletlenſegekről, Es az ő teſti es lelki, moſtani es örőcke valo ſetetſegekről: Es tőb nagy dolgokrolis gondolkodhatol czac innetis. Kikről hellyel lellyel mijs maſut tőbbet ſzollyunc.

De moſt az tőb tanuſagoc közt igen iol eſzűnkbe vegyűc, Sőt minden imatkozaſinkban ezt eſzűnkben tarczuc: Hogy minden terhet az mi vndoc, vtalatos bűneinknec az VVR Iſten az ő ſzent Fiara vetette, Azert houa nagyob nyögeſűnc vagyon az alatt, annyiual inkab ő hozza folyamiunc, à mint ő magais az mi wrunc Ieſus Chriſtus hiw, Matth: 11. Moſt az Kérdeſekreis felellyenec az Iffiac.

KERDES: Az Kereztyeni Tudomanynac mellyic Reſzehőz valo az moſtani Euangeliomunc?

FELELET: Egyic Reſze az hit Agazatihoz: Maſic az Imatkozashoz. Mert midőn az VVR Chriſtus czuda teteleuel gyogyittya meg ez ket nyomorultat, azt bizonîttya, hogy igaz az, valamit ő rola vallunc, mikor ezt mondgyuc: Hiſzec Ieſus Chriſtusban, Iſtennec Fiaban, mi wrunkba: Ki fogantatec ſzent Lelektűl &c: Es mind az tőbbijs. De midőn azokat az ő könyörgeſec ſzerint czelekeſzi, Azzal azt bizonîtttya, hogy ha mijs, vgy könyörögiűnc mint ő tanitot az Mi Atyankban, mijs meg halgattatunc.

Azert mind ezec ſzerint, hogy minketis mint az poklost, es az Capitant vezérellyen ſzent Lelke által. Ier könyörögiűnc mindnyaian.

IMATSAG.

VR Iſten mi Mennyei ſzent Atyanc, ki az te ſzent Fiadat mi erőtűnc ez vilagra boczattad, iſzonyuſagos halalra adtad, Es nagy czuda tetelec altal ki ielentetted: Kérűnc tegedet, adgyad mi nekűnc az te ſzent Lelkedet, hogy mijs mint az Poklos, es az Szazados, az te ſzent Fiadban vetheſſűc minden meg tiztulaſunknac bizodalmat, Es az mi bűneinknec boczanattyat, es az őrőc életet ő altala, ollyan tőkelletes hittel hiheſſűc, mineműuel az Szazados hitte, hogy az ő ſzolgaia egy igeuel meg vigaztathatic: Hogy ollyan hitben eleuen, es mind végig meg maraduan, az te ſzent Fiaddal együt leheſſűnc, es az őrőc életben vigadhaſſunc. Vgyan azon te ſzent Fiadnac altala, ki te veled él es wralkodic, az ſzent Leleknec egyeſſegeben, mind őrőckön őrőckè, Amen.

VTOLSO ENEC. Felſeges Iſten hozzad kialtunc nagy etc.
MAS. Veddel WR Iſten rolunc haragodat, etc.

Negyed

NEGYED VVRNAPI EVANGELIOM AZ KI IELENES VTAN.

NEGYED WRNAPIARA AZ KIIELENES vtan. Aliás, NEGYED Vaſarnapra VIZKEREZT vtã.

SVMMACZKA.

AZ Vr Chriſtus haioczkaianac hankodaſarol az tengeri veſzec miat. Kiből el rettenuen az ő Tanituani, Síkoltuan ſerkengetic, hogy el veſznenec, ha meg nem ſegitene őket.

ENEKLESRŐL.

Diczeriűc az VVR Iſtent Enek ſzoualis: Es mondgyunc olly diczeretet, Kibe hiyuc ſegitſegől ő főlſeget az mi haboruinkbannis.

De nincz Szama ſem bizonyos napia, oraia, az mi ſzantalan ſoc fęle nyauolyaínknac, Mind az által, imez Negy rendben tarcz őket mindenkor eſzedben: Hogy auagy őrdög: auagy az bűn: auagy ez vilag: auagy az halal miat bantatol. *Negy ellenſegünc.*

Ezec miat, leg inkab az hiueknec, nincz czac egy ſzem pillantaſni nyugodalmokis: Azert mindenic ellen ſoc ſzep eneklő imatkozaſokotis ſzerzettec. Kinec nagyob reſze Dauid Kiraly diczíretiből vadnac. Kic kőzűl ſokat ezen könybenis meg talalſz. Azoc minemőc legyenec im ſoc felet meg ieczek benne. Hogy valamikor valamellic miat lenne haborud, ackor azokot mondogaluan vigaztaldis magadot, Es az Vr Iſtenhezis kialcz, nagy Toroc ſzoual, mint az Apoſtolokis az Tengeri haboru kőzt.

Mikor kőzőnſeges kaboruſagine vadnac.

Halgaſd meg moſtan fölſeges, &c.
Buzgoßiuhől te fiaid kegyes. &c.
Halgaſd meg Attya Iſten. &c.
Legy Irgalmas vr Iſten mi. &c.
Mikor az Sido Nemzet tartatnec. &c.
Soc io Tetemenyen nagyon czo. &c.
Az vr Iſtent Magaztalom. &c,
Nagy hala adaſſal. &c,
Benned biztam vram Iſten. &c.
Az ki veti Segedelmet. &c.
Kegyelmez meg nekűnc. &c.
VVR Iſten kerűnc az te ßent. &c.
Kereztyeneknec Iſtene &c.
Minden allat diczer, &c.
Ier Emlekezzűnc. &c.
VVR Iſten legy moſt mi velűnc. &c.

1. Mikor őrdög haborgat.

Tudni atta Nyiluan ßent Pal. &c.

2. Mikor az bűn haborgat.

Szent Dauid kiraly bűnei ellen igy. &c.
Nagy banatban Dauid mikoron- &c.
Felſeget Iſten hozzad. &c.
Haboruſaga Dauid kiralynac. &c.
Bűnőſőc hzzzad kialtunc. &c.
Boldog az illyen ember ez vilagon. &c.
VVR Iſten Irgalmaz. &c.
Mindenhato vr Iſten ßiuűnk retteg, &c.
Mindenhato vr Iſten mi bűnős. &c.
Magaztallac en Iſtenem. &c.

3. Mikor ez vilag haborgat auagy ſzorgalmatoſſagaual, auagy kep mutatoſagaual, auagy kegyetlenyiuel, etc *Vilagi ſzorgal. matoſſag ellen.*

Segetſegől hiyuc az Menbeli Iſtent. &c.
O melly igen rőuid volt lam ez vilag. &c.
Zugodic dul ful Magaban ez vilag. &c. *Vilagi kep mutatoc ellen.*
Oh vr Iſten tekenez. &c.
Emlekezzel meg vr Iſten az mi. &c.
Szabadicz meg es Tarcz meg. &c.
Hogy Panaßolkodic. &c.
Soc Nyiluan valo bizonſagockal. &c.
Felſeges Iſten neked. &c.
Meg halgaſſad az en Imadſagomot. &c.
Szam ki veteſre Dauid megyen vala. &c.
VR Ieſus Chriſtus ne hady el veßnűnc. &c. *Vilagi kegetlenec ellen.*
Hallottuc vr Iſten. &c.
Fenyeſſeges Tengernec czillaga. &c.
Az Izraelnec nepe. &c.
Kegyelmes vr Iſten te hozzad kialtunc. &c.
Mennec es földnec kegyes. &c.
Oerőc Iſten figyelmezzel. &c.
Irgalmaz vr Iſten immaran. &c.

4. Mikor az halal haborgat.

Sieß nagy vr Iſten en ſegetſegemre. &c.
Keſerues ßiuel Magyar orßagban. &c.
Emlekezzel mi tőrtenek vram. &c.
Meg ßabadultam mar en. &c.
Tekencz reanc immar. &c.
Ihon vagyoc edes vram. &c.
An mi eletűnknec kőzepette. &c.
Emlekezzűnc mi kereztyen nepec. &c.

Ezec felet minden fęle ſzűkſegedről ſoc tőb nemes imatkozo diczíreteket talaſz Czac ezen könywbennis. Azokotis laſſad. Moſt az Euangeliomrol ſzollyunc.

NEGYED WRNAPIARA AZ KIIELENES vtan. Aliâs, NEGYED Vasarnapra VIZ KEREZT vtã.

Az Christus haiots.

AZ EVANGELIOMROL.

Mostani Enec.

Halgasd meg mostan felseges Isten etc. *MAS: Halgasd meg Atya Isten az mi etc.*

SVMMACZKA.

AZ melly Euangeliomot è mai nap szoktac predikalni, az arrol szol: Hogy midőn Christus wrunc el alutt volna egy haióba, olly nagy Tengeri haboru tamadot volna rea, kiből azt vélnec à Tanîtuanyoc, hogy el vesznenec, ha az VR fel nem serkenne. Azert nagy sikoltassal fel kialtuan, kéric hogy őket tartana meg. Kiket előszer meg fedd kitsiny hitekről. Az vtan meg fenegeti à Tengeri haborut, es ottan nagy czendesseg lesz: Kin sokan czudalkoznac. Ez Summaia az mai Euangeliomnac. Kit irt meg szent Matthé, az ő Euangeliomi kőnyuenec Nyoltzadic reszeben.

MATTH: VIII.

Malkor be ment volna Iesus à haioba, kőuetec őtet az ő Tanîtuani, Es imè nagy vęsz tamada az Tengeren, vgy annyîra, hogy az Haiot be buritanac az haboc, ő kedig aluszic vala. Es hozza menenec az Tanîtuanyoc, es fel kőltec őtet, monduan: VVram szabadits meg minket, [b] imè el veszűnc. Es monda ő nekic: [c] Miert vattoc fêlelmesec, ti kitsiny hitűec? [d] Es hogy fel kőltetet volna, meg fedde à szeleket, es az Tengert, es nagy czendesseg lőn. [e] Az emberec kedig el czudalkozanac, monduan: Kiczoda ez? hogy mind à szelec, mind az Tenger szauat fogadgyac ő neki.

a: Olly helyre vißi őket, àhol meg kisirtessenec, ki alatt alußic ő maga.
b: Nagy az mi erőtlensegűnc.
c: Nehezli à kiczíny hitet.
d: Igy czelckeßic minden ellensegiuel.
e: Soc haßna az haborusagnac.

ROEVID ERTELME.

EZ Euageliomba azt iria szent Mathe: Hogy midőn Iesus Iduőzitőnc alunnec az Tengeren egy haioba, Nagy Tengeri haboru tamadot volna az Tengeren, olly nagy, es olly rőttenetes, hogy az viz őntőn őntődnec az haioba, es telni kezdene, ő penig megis mind alunnec nagy édes czendeszen, Ielentuen minden ellensegi ellen nagy batorsagat, De az ő Tanîtuani mint az vizben halóc, el rőttenuen kőltőgetic, es kéric hogy ne hadna el veszni őket, Kiket meg fedd ketelkedesekről, es hitetlenkedesekről, az az, arrol hogy az haboru miatt annîra meg fêlemlettec hogy azt vélnec, hogy el vesznenec, midőn szemeckel latnac, hogy az ő Christusoc velec volna, kibe nem bizhatnanac, hogy ackoris reaioc vigyaz, mikor alunnec test szerint: Mondoc ez ketelkedesről meg feddi őket előszer, Az vtan meg fenegeti mind az szelet, mind az Tengert, hogy vezteg lenne, Es azontul mihent paranczola meg szűnenec, es nagy czendesseg lőn. Kin el amelkodanac mindenec, az kic látac illyen nagy czudalatos hatalmat.

Melly czuda teteleis à tőb soc czuda teteliuel fő képpen erre valoc: Hogy ő magat velűnc meg esmertetne, az emberi szőmelybennis, Nem czac embernec, hanem bizony Istennekis, az Atya Istennec egyetlen egy szűlőttenec lenni, A mint ő rola hitűnc Agazattyaba vallyuc, monduan: Hiszec Iesus Christusban, Istennec egyetlen egy Fiaban, mi wrunkban &c: Kit éröttűnc azert kuldőt volna, hogy az mi bűneinket, es az őrdőgnec minden hatalmat, az halaltis, az átkot, es az poklot el venne rolunc, Mellyec leg fő es nagyob ellenseginc mi nekűnc. Kic ellen hogy mi bizhassunc ő benne, noha azoc lathatatlan es igen rőttenetes ellenseginc, De szem latomast valo nagy iszonyu haborukat azert erezt reanc, hogy szeműnc lattara ki tessec az ő nagy ereie es hatalma, az lathatatlan lelki haboruinkonnis. Hogy mint mihent meg fenîti az Tengert, ottan nagy czendesseg lesz: Igy akar mi egyeb haborusaginkatis, mihent meg fenîti, ottan meg kel czendessedni, akar bűn, őrdőg, gonosz ember,

akar

akar halal, es akar karhozat legyen, De ő ſzinten vgy bir mind azockalis, az mint moſt az tengeri haboruualis, akar melly nagyoc es retteneteſec legyenekis. Ez rőuid Summaia es fő tanuſaga az mai Euangeliomnac, Kikből rendel imezt tanullyuc.

Előſzer mire valo az VVR Ieſus Chriſtuſnac ez czoda tetele: Hogy az tengert czac meg feniti es ottan meg czendeſzedic, Es az tőb ſoc czoda teteliis. Mindenic ked ig erre valo: hogy altaloc erőſődnec benne valo hitűnc, hogy azoc miat hitetelenűl ne rőttegnenc, ne győtrenűc ſzűuűnket, hanem edes bizodalommal kialtananc ő hozza. *Tanuſagine.*

Maſodſzor ezt tanullyuc, melly gyenge hittel kialtottac az ő tanituani, Kiket megis fedd erette.

Harmadſzor az Hiuec haboruſagirol. Ezeket rendel ier tanullyuc meg.

AZ ELSŐ TANVSAGROL.

Az Chriſtus czoda teteliről.

IGen nagy ſzűkſeg, vntalan es nagy gyakorta tanulnunc az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac czoda teteliről: Hogy azoknac igaz ęrtelme altalis iobban iobban fel indulnanc, az ő nagy hatalmanac es hozzanc valo io voltanac igaz iſmeretire, es erőſődnenc az ő benne valo bizodalomban, hogy mijs az mi ſzűkſegűnkben edes bizodalommal folyamhatnanc ő hozza, es vgy mijs ő altala meg tartatnanc, akar melly nagy nyaualyankbannis. Azert igen edes tanuſagínc leſznec moſt arrol: Az mi ſoc fęle haboruinkban mikeppen razzuc fel magunkot, Iſtenben es az ő Fiaban valo bizodalomra. De előſzer laſſuc egy nehany czudait az Chriſtuſnac.

Az mai nagy czoda mellet azert, (hogy egy ſzauaual le czendeſzite mind az ſzelnec zugaſat, mind az tengernec habiat,) emlekezzűnc meg egyeb czodairolis, akar czac az kiket ez előtt ket VVR napian hallottunc: Hogy az Vizet czac ez kőnyű ſzoual: Tőlczetec, merietec, borra valtoztata: Az pokloſt czac illete, es ottan meg tiſztula: Az Capitan ſzolgaiat, tauol, czac egy ſzoual, halalos betegſegből meg vigazta: Ma penig à tengeren, ő nagy edesdeden aluſzic, ackoris mikor à ſzel es haboc olly igen rea rohannac, hogy vgy tetczenec egyebeknec hogy mayd mayd el merűluen elveſznenec. Kit midőn nagy feltekbe fel kőltenenec, feddi őket hitetlenkedeſekről, Az az, arrol: Hogy meg ſem iſmeric őtet Iſten Fianac, minden allatoknac Vranac lenni, es hogy minden vele ellenkezőc meg tőretnenec ő altala, Luc: 2. Ez hitetenkedeſt meg akaria velec eſmerteni, nagy bűnnec leñi, Azert érőtte meg feddi őket es az vtan meg fenegeti à ſzelet, hogy ne zugna es ne funa: Es ottan meg ſzűnic az fuuaſtul. Azonkeppen az Tengernekis ezt hadgya, hogy ne hankodnec, allana vezteg es czendeſſen: Es ottan meg leſzen. *Soc edes vigazta le czudai.*

Ez nagy es ſoc fęle czudac arra valoc, hogy az mi gyengeſegűnkben igy erőſitene es epitene bennűnc az ő eſmeretiben: Hogy ő bizony es aldot Iſtenis az emberi termezetben, es az Atyanac egyetlen egy ſzűlőtte, Es minden erőuel es hatalommal iőt legyen, az mi ellenſegűnc ellen az pokolbeli ördög ellen, es mind azoc ellen, az kiket ő mi reanc tamaztot, es tamaztana, az Bűn, az Tőrueny atka, fenegeteſe, az Iſten haragia, az halal, es az pokol ellen, es minden nyaualya, es haboru ellen, kic mind az ördögnec gyűhőſſegi miat ſzalottanac reanc. *Mire valoc. Rom: 9. Ioan: 3.*

Mindenkor azert legyenec előttűnc minden fęle czudai az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac: Hogy minketis akar miczoda haboritana meg, akar földön, akar vizen, vagy bűn, vagy ördög, vagy betegſeg, pokloſſag, kőſzueny, Colica, hideg leles, fogſag, kinzas, vagy az ő igeienec haborgatoi, vagy ſzelec, haboc, zápor es kőw eſſőc, gonoſz hirec, kár vallaſoc, es akar mi tőb egy nihan ezer fęle, De mindenic ellen vgy folyamnanc moſtis ő hozza, es ő altala az ő ſzent Atyahoz: A mint hallyuc hogy regen az ſoc fęle betegeſec, męg az vakokis, es némác, es męg az ördőngőſőc melletis ſokan hozza kialtuan, meg ſzabaditattac nagy czudalatos keppen.

Bizony olly draga Nęw az Ieſus Chriſtus neue, hogy valaki őtet igazan meg eſmeruen es benne bizuan ſegitſegűl hiwandgya, akar betegſegbe, akar vizbe, akar tűzbe, akar rabſagban, rőttentő hiren, es akar mi haboruſagban, auagy akar mi fę- *Phil: 2.*

Az Chriſtus haiots-

Alias, NEGYED Va ſarnapra VIZ KEREZT vtã,

le Lelki teſti ſzũkſegben, ſoha abban egyeb nem lehet, hanem meg ſegitetic: Az mint moſtis, nagy bũnõſõc, es nagy betegec, es kegyetlen rabſagban leuõc, es ſoc haboruſag ſzenuedõc, naponkent nem czac koſtollyac, hanem vgyan megis tapaſztallyac, Mondom azoc, kic õtet, es õ altala az õ menyei ſzent Attyat, hitbõl, zergeten zergetuen, ſegitſegõl hiyac.

Az bizodolom, leginkab az halal ellen ßũkſegesb.

Iohan: 5.

De leg kiualtkeppen az leg nagyob ſzũkſegũnc koran Halalunc oraiakort veſzũc eſzũnkben melly nagy gyõzedelem adatic azoknac, Kic az õ neuebe Iſten az õ menyei Attya eleibe folyamnac, Mert bizonnyal az õ benne valo bizodalommal, az halalnac, az pokolnac minden ereien, hatalman, es ſeregen altal megyũne az õrõc eletre, Ki olly bizonyal meg leſzen, à mint moſt hallanc hogy az tanituanyoc ſzemeckel meg lattac hogy mihent õtet fel ſerkentec, es nẽki kõnyõrgenec, az ſzelec es az tenger ellen, nagy czodakeppen meg czendeſzedenec mindenec, Es az õ nagy felelmekbõl, az õ rettegeſekbõl, Kiuel azt velic vala, hogy immaran meg halnanac es el veſznẽnec, Meg menekedenec nagy õrõmõkre: Igy bizonyal az mi halalunc oraiakortis meg erezzũc es meg lattyuc, õ altala mely nagy ſzabadſagunc leſz, midõn altal ſzaladunc az nagy ſoc rõtteges kõzt, az õrõc eletre. Erre kellene mindenkor minden Iſteni hatalmat es ereiet es io tetet à mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac meg gondolnunc, hogy fõ keppen halalunc oraiakortis bizhaſſunc õ benne: Hogy akoris õ altala meg tartaſſunc az nagy ſoc remũleſec kõzt az õrõc eletrẽ. Iollehet az õ benne valo bizodalom minden egyeb ellenſeginknekis gyõzõdelmere valo, Kiuel ez egeſz vilagnac minden fẽle ellenkezeſit meg birhattyuc, 1. Iohan. 5. Azert az halalhoz valo keſzũleſũnc mellet, itt letũnkbennis ſoktaſſuc magunkot az õ benne valo bizodalomra, akar mi fẽle nyauolyabannis akar melly ſzõrnũ es ſoc fẽle õrdõgi kiſirtetũnkbennis, es akar melly vndoc es vtalatos izgataſi kõztis az belenc ſzorult ſoc fẽle fertelmes bũnõknec, es akar mely nagy gyũhõſſegi kõztis ez vilagi ſoc fẽle kegyetlenek nec, poganyoknac, baluanyozoknac, kep mutatoknac, Es akar minemũ colikas, korſagos, fulankozo betegſegbennis halalunc oraia fẽle, auagy ſzegenſegũnkben, auagy hazaſſagra valo igyekezetũnkbe, mondoc mind ezekben ſzũntelen ſzokiunc à mi wrunc Ieſus Chriſtus altal bizni az VR Iſtenben, Mert az mint ſzent Pal tanit ſoha ſemmi nyauolya az Iſtentõl el nem ſzakazthattya azokot kic benne biznac, Es az, az bizodalom es remenſeg ſoha ſenkit meg nem czalhat: Erre mondoc ſzũntelen valo gyakorlas kellene. Melly gyakorlas egy keppen ezzel lenne meg: Ha az VVR Chriſtus Euangeliomabol, gyakran gyakran meg gondolnoc minemũ nagy Iſteni hatalommal ſzabaditot meg minden fẽle teſti Lelki nyomorultakot, kic õtet ſegetſegõl hittac akar õrdõg, akar bũn, akar patuarkodoc, akar halal ellen. De oh kireſt ebben az mi kinyes teſtũnc, Soc keuely maga hanyo es nagy batorſagban heuerõ, hazudozuan, iger maganac nagy hitet, addig mig nem iutot az harczra: Ha pedig reakel, ottan le lippen, mint az Tyukfi az Kanya elõtt: Mondoc reſt ebben nagy ſoc teſti es ez vilagi ember. hogy õ magat mindennap iobban neuelne iobban es epitene az VVR Ieſus Chriſtuſnac igaz iſmeretiben, es benne valo bizodalomban, Kic nagy bolondul es nagy hamiſſan azt gondollyac, hogy õk immar elegge meg iſmertec az Chriſtuſt, elegſzer hallottac az õ czoda tetelit, es iol tudgyac mire valoc azoc, Es õ benne erõſſen biznakis, Es hiſzic mind hatalmat, mind io voltat. Ez gondolar alatt õ magokot nagy tunyaſagra ereztic, Az õ ſzent igeiet igen ritkan tanullyac, ritkan gondolkodnac rola, igen ritkan imatkoznakis aitatos ſzibõl, Es igy eſzekbe ſem veſzic, hogy mint az viaz es az ieg az meleg helen, az õ hitekis el oluadna az õ ſziuekbõl. A mint ackor megis iſmeric mikor õkis vgy kezdnec hol ala hol fel hankottatni mint moſt az Apoſtoloc az Chriſtus haſoiaban, Es mint Peter, ackoris, hogy az tengerre kiuankozec ſzaraz labon iarni, ackoris, hogy az Leanzoc elõt meg tagada azwrat. Ezt ved eſzedben mondoc nẽ tſac az Apoſtolokrol kic el rõttenuẽ ſikoltnac à tengeri ſzel veſzec miatt: Hanem te magadon ſzockal kiſseb dolgaidbannis, Beteg ſegben, ſzegenſegben, fogſagodban, gonoſz embereknec haborgataſiban, had, gonoſz hir hallasban, hazaſſagra valo igyekezetedben, es czac aprolec bantaſidbannis menny panaſzod es zugodaſod vagyon, mennyi felelmed es hitetlen ketelkedeſid vadnac. Ha penig az te Iduõzitõ VVR ad altal nem tucz varni czac teſti el

Sokra ßũkſeges az hit: De reſtellic ſokan azt neuelni õ magokban.

Rom: 8.

mulando

mulando ſzűkſegedre valotis. Hat midőn az őrdőg elődben rakia az te ſoc bűneidet, az Iſtennec meltan valo haragiat es nagy ſokaknac meltan valo karhozattyokot, akkor mint biznal ő főlſegebe: Ha czac haſadot ſem bizhatod az te Iſtenedre, hogy ez vilagi tengeteſedre es otalmadra gondot viſel, Tahat mint bizod magad rea, hogy őrőc eletet adna teneked. De mondanad az Lelkit bizonyosban varhatom, mert azt bizonyal igerte. Vay nem czac az Lelkit kelly bizonyal varnunc, hanem à Teſtitis, imez ok alat: hogy auagy meg adgya, auagy meg enhiti, auagy iduőſſegűnkre fordittya, es az mi gondolatunknal es kiuanſagunknal, iobban fogia aztis el rendelni. Ez fęle bizodalom meg nyugottya Lelkűnket, hogy ha hoſzu ideig tartanais, es ha mas keppen lenneis, hogy nem mint mi velnenc, meg ſem tőr-
iűc magunkot à mint Iobis mondgya: ha meg ölis megis benne bizom. De *Iob: 13.*
effęle bizakodas nagy ſoc tűres es vigyazas altal lehet meg, Kibe igen rőſt volna min den ember termezet ſzerint, hanem à hiuec ſoc keppen fel razzac ő magokat. Kire mindennap mind holtig mindennec nagy ſzűkſege vagyon, Az kik ſokat epűltec azoknakis ſzinte vgy, vagy meg inkab mint az gyengeknec.

Tahat ſenki ne reſtelkedgyec akar ki legyenis, bar ſzaz eſztendős leuen minden nap tanultis, es imatkozottis, megis mind holtig tanullyon az Chriſtus felől, mint *Szűkſeges intes. Phil: 3.*
ſzent Palis iria magarol, hogy touab touab hamarkodic, es előb előb ſiet mint az czelhoz futoc: Es imatkozzec, hogy az VVR Segicze az ő gyenge hitibe, az ő ſzent Fianac igaz iſmeretibe, az ő benne valo igaz bizodalomban. Hogy penig iobban iobban bizhaſſec mindennap meg gondollya, magaual, es maſſal valo nagy io es dra ga czuda tetelit: Hogy kiket ſzegenſegben eltetet, mint az menyegzőben hogy vízből bort ád nagy ſzűkſegnec koran, Soc ezert keues kenyerrel hallal eltetet, ſoc betegeket czoda heppęn gyogyitot, őrdőgőkőtis nagy hatalommal ki űzőt, holt emberetis fel tamaztot, męg az ſzelekis es az tenger meg czendeſſednec czac egy ſzauarais, Es mindeneknec rettenteſitűl ki mentette azokot, à kic őtet ſegitſegől hittac, Es hogy ſoc vndoc vtalatos bűnőſőkőt kegyelmeſſen hozzaia fogadot, velec edes ſzeretettel nyaiaskodot, mint Zacheuſſal, Matheual, es tőbeckel. Ezeket mondoc napon kent ſziuűnkbe forgaſſuc: Azert hogy minketis akar mellic ezec kőzűl, auagy egyeb felec kőzűl meg rettentenenec, mijs ſzokiunc czac ő hozza kialtani, az mint az Apoſtolokis, Kialtanac moſtannis.

De eztis igen gyakorta ſziuűnkben forgaſſuc, hogy ez vilagi el mulandokot, noha bizodalommal kelly kernűnc, De czac vgy: ha ő neki tiſzteſſegere, es nekűnc epűletűnkre vagyon az ő akarattya ſzerint, Azert ha el hallaztana, vagy meg nem adna, ſemmit ne bankodgyunc, mert ő bizonyal az mi ionkot keuannya, azbannis, Es az mire ſzűkſeg meg adgya alkolmatos időbe, meg iobban az mi kiuanſagunknal, Azert eztis bizonyal variuc, az ſzerint à mint rendelte, es ſzűntelen kialczunc, hogy ne hadgyon teſt ſzerintis. A mint az Apoſtolokis, moſtis teſti iot kerenec, midőn arra keric hogy őket az tengeri veſzedelemben meg tartana. De az őrőckè valokot minden ha nekűl, telles bizodalommal keriűc, Mert azoc mind ő neki tiſzteſſegere valoc, mind mi nekűnc ionkra valoc, es azert annac meg adaſat ő magais bizonyal igerte, Sőt az ő ſzerelmes Fiat halalra azert atta, hogy az altal bizonyos keppen, meg ſzereztetnenec. Es azert vgyan meg eskűttis, hogy nem akaria az bűnőſnec veſzedelmet, hanem hogy meg terien es őrőc elete legyen. Ezeket azert nagy bizodalommal variuc ő tűle, kiertis minden oraba kialczunc ő hozza, Mert ezektűlis hogy el ſzakaztana bennűnc az pokolbeli őrdőg eyel nappal kereng mint az eh Orozlan. Sőt minden egyeb fęle nyauolyakot azert tamazt reanc, hogy azoc miattis el Idegeneduen Iſtentől ketſegbe eſnenc halalunc oraiakortis. De az hiuec annal inkab hozza ſietnec, mind teſti mint Lelki nyauolyaiokban houa tőb tőb haboru tamad reaioc, Es houa iſzonyubac es rettenetesbec azoc, anyiual inkab Sikoltnac az wrhoz, fel kőltuen őtet, ha vgy teczenekis hogy el alutt, auagy el tauozott.

Ez vilagi ſűkſegűnkőtis bizodalommal keriűc noha haual.

Ezech. 18.

Pſalm: 44. 78.

Ezeket mondam arrol: Hogy Ieſus Iduőzitőnc ez nagy czodat mielte: Hogy mihent meg fenitі az tengert es az ſzeleket, ottan le czendeſzedic, Kiből ezt tanulanc hogy ez czodabolis meg iſmernenc őtet az Attya Iſten Fianac, az meg igert *Summa.*

NEGYED WRNAPIARA AZ KIIELENES vtan. Aliàs, NEGYED Vasarnapra VIZKEREZT vtã.

Christusnac, ez egez vilagnac wranac, mindenhatonac, mindeneckel bironac, A mint szent Ianosis iria, az ő első czudaiarol, midőn az vizet Borra valtoztatta: Hogy azzal az ő diczőseget ielentette volna ki, es azt latuan hittec volna ő benne az ő tanîtuani. Arrol es tőb szantalan czudairol mais meg emlekezuen, noha felőtte igen meg iyétec volt, de ez nagy rőttentes kőztis hozza folyamtac, Iollehet az ő mostani kőnyőrgesec igen gyenge es gyarlo hittel lőn. Melly gyenge hitrőlis vegyűnc ęrtelmet à mint ennec tanusagarais igen nagy szűksegűnc vagyon.

MASODIC TANVSAGROL.

Gyenge hitekről: Es annac meg feddeseről: Es azban valo meg halgatasokrol,

MIkor az VVRnac Tanîtuani latnac, hogy el alutt az VVR (melly alwasbol aző bizony embersegeis ki tettzet, Es igyis akarta őket meg probalni,) Es latnac hogy azonba nőtőn nőne az Tengernec habia es haboruia, olly igen penig hogy be őtlenêc à viz az haioba, es az hab miat, niha nagy fel hagyitatnanac, niha alà, annîra, hogy vgy tettzenec, hogy el merűlnenec: Ez nagy Tengeri szęl vęsz es hab miat fel sikoltuan, nagy toroc szoual kialtyac: VVram kelly fel, mayd el veszűnc. Ez kialtas es ez mondas, hogy el vesznec, azt ielenti: hogy az ő bizodalmoc es hitec az VVR Christusban, igen kitsin es gyenge volt. Mert ha valoba esmertec volna, kiczoda ő vęlec az haioba, Es annac mi legyen az ő ereie es hatalma: Bizhattac volna ő benne, ha szinte mind el romlot volnais à haio: Es bár szinte à Tenger el nyelte volnais őket. A mint sz. Pált mikor fogua vinnec, à szel el ragadgya à haiot, es vgy viszi az partnac, hogy mind aprora romol, De érőtte Isten mindeneket meg tart, hogy ki ki dezkákot ragadozuán ki vsznac. Es mint Ionast az hallal el nyelette, es ki okattattya. Es mint az veres Tengert, es az Iordan vizet ket felé allatuan, az Israelt szaraz labbal által viszi, Es mint Christus wrunc Peterrel fen iartac az viz teteien: Igy es soc egyeb keppen őketis meg tarthatna. De őc ezeket męg ackor nem tuduan, sem gondoltac, sem tudtac, sem hittec az VVR Christusnac illyen nagy hatalmat, Mert męg ackor ęrtelmekis keues volt felőle, Es az nagy rőttenetes hankodasis el veztette szemec fenyet, es el remitette őket, noha az előtt soc czudait lattac, de męg nem volt amaz nagy vilagossag bennec, Es à veszedelemnec koran az okossagis, à test, es az őrdőg mást sugot, es mast mutatot nękiec, hogy à mint kűlső szemeckel, fűleckel, néztec, hallottac, az nagy zugast es tengeri habot, vgy tetűtt, hogy à szerint vesznenec el. Kiknec az ő rőttenetes szőrnyűsegi miat, meg setetedet bennec az ő kiczin előbi vilagossagokis, az ő előbi esmeretec, hitec, es bizodalmoc.

Azt velic hogy mayd el vesznec.

Mint kellet volna hinni à Christusda.

Actor: 27.
Ion: 2.
Exod: 14.
Iosue 3.
Matth: 14.

Ezt à mi tanusaginkra iratta meg az VVR Isten, hogy ő bennec mint egy tűkőrből ki tessec az mi gyenge hitűnkis. Mert ha őc illetenec voltac, kic mindennap édes tanusagit halgattac, soc czudait lattac, Es az haioba vęlec egyűt szemec lattara volt: Mi tahat minęműc vagyunc, kic nem czac egy hazban, egy helyen nem lattyuc, de sokan azt vélic kőzzűlűnc, hogy ez főldőn sints velűnc, hanem menybe menuen el hagyot bennűnket, es reanc ide semmi gondot nem viselne. Effęlec kebeszede minęmű rettegesbe vadnac haboruioknac ideieben: Az poganoc penig kic őtet tellyesseguel nem ismeric, nem czac ketelkednec, hanem ketsegbeis esnec, mind ő felőle, mind az ő szent Atya felől, es vgyan semminec vélic az Christust, es az ő biztatasit. De azokrol nem szolhatoc most, hanem czac az kiczin hitűkről vegyűnc tanusagot, Hogy az tanîtuanyoknac gyenge hitekből esmeriűc meg az mi gyenge hitűnketis, es ne legyűnc fel fuualkottac az hitben, se magunc fel ne magaztallyuc, alituan hogy mi iobbac volnanc az Tanîtuanyoknal, igy gondolkoduan, hogy mi ackor nem voltunc volna olly hitetlenec, ha mi az Christust szeműnckel lattuc volna, es az előtt őtet esmertűc volna: Mondom az ki véli hogy erős az hitben, es áll, meg lassa hogy le ne essec, Mert nagy az emberi romlotsag, Es szűkőlkődic minden szem pillantasba az Christusnac segitsege nekűl, ki nekűl mi semmit nem mielhetűnc. Mostis akar kitis penig meg ne vtallyunc az ő gyenge hitec miat, se egyeb esetec miat, hanem mindeneket szelid leleckel fel emellyűnc. A mint az wr Christusis czelekedic mostis az ő Tanîtuaniual,

Az mi gyenge hitűnkben valo vigaztalasoc.

1. Corinth: 10.

Roman: 14.

niual, es egyebkoris nagy ſokackal, es mi velünkis minden oraban, kic akar melly kiczin ſzükſegünkben, ſzegenyſegünkben, betegſeginkben, fogſaginkban, ſöt czac akar mi hireczkeben ottan el czügedünc, De megis az VVR mind bekeſeguel türi. Köueſſüc penig ezben az VVrnac tanîtuanit, hogy noha olly igen kicziny hiteczke volt bennec, mintha czac nem ketſegbe eſnenec. De megis czac azzalis imatkoznac, es könyörögnec az VVR Ieſus Chriſtuſnac, es kéric hogy tartana meg öket.

Mijs kialtſunc czac kitſiny hitetelis.

Melly imatſag es könyörges noha nem ſoc ſzoual lett, czac ezt monduan: VVram tarts meg. De ez egy ſzo: Tarcz meg, nagy aitatos es buzgo ſziwböl ment ki, midön immar ſzinten vgy tettzenec, hogy el veſznec. Mijs az mi haboruinkban bár czac egy ſzot mondgyunkis, auagy bár czac fohazkodgyunkis, el fel hatt ſzinten az ęgeken, es meg ragadgya az Iſtent es alà hozza az mi oltalmunkra. A mint Moyſeſnec monda Iſten, midön hozza czac fohazkodnekis: Mit kialtaſz? Imè kialtaſnac mondgya à ſziwböl valo buzgo fohazkodaſt, Mellyre az igen nagy nyaualyac inditnac bennünc. Hát houa nagyob à nyaualya, mijs annîual nagyobban kialtſunc auagy fohazkodgyunc. Es az Iſtenis annîual közelben iö hozzanc, es hamarban kap raytunc, es hirtelen vgyan ki rant az veſzedelemböl, à mint az ö tanîtuaniualis czelekedec.

Czac az röuid ſzoual valo imatkozaſis hathatos.

Exod: 14.

Pſal: 90.

Im ſzolec à Chriſtus czuda tetelinec haſznarol: Hogy az altalis teriedne az ö diczöſege, magat azzalis meg eſmertetne es fel inditana benne valo bizodalomra. Szolec az Apoſtoloknac gyenge hitekrölis, kikbe mind az altal meg halgatatanac. Imár az ö meg feddeſekröl ſzoloc. Az gyenge hitröl es azban valo meg halgataſrol męg touab mayd nîluabban ſzoloc, Moſt errölis igen ſzükſeg tanuſagot vennünc: Miert fedde es miert dorgalta meg az VVR Chriſtus az ö tanîtuanit, arrol: Hogy nagy veſzedelemnec koran meg ijettec, féltec, es röttegtec, monduan nekic: mit féltec Tü kiczin hitüec, mondoc errölis ier ſzollyunc.

Summa.

Az meg feddeſröl.

AZ meg feddeſrölis es dorgalaſrol ſzollyunc. Az VVR nem ok nekül feddi es dorgallya az ö tanîtuanit à hitetlenſegröl, monduan: Mit féltec ti kiczin hitüec, Mert az okoſſag azt bünnec ſem vélne. Maga minden bünnec feie, kiböl ſzarmaznac egyeb fęle bünökis: Iſteni karomlas, atkozodas, zugodas, ketſegben eſes. Melly bünöc nagyobbac, mind lopaſnal, gyolkoſſagnal, buiaſagnal. Iollehet ezzekis azbol ſzarmaznac, es ollyac, hogy valaki meg nem tęr belölec, ez fęlec egy ſem megyen Iſtennec orſzagaba. De nem bizni az Iſten igeretibe ſzükſege koran felötte röttenetes bün, nem hinni annac à mint az Iſten az ö ſzent Fiat nekünc aianlotta, öröc karhozat. Mert az Iſtent àffęle ſemminec, auagy hazugnac véli, 1. Ioan: 2. mint ha Iſten ſem volna, auagy ſemmi gondot reanc nem viſelne, Amit igert, fogadot, az ö Neuebe à mit predikalnac, azoc mint ha mind heaba valoc volnanac. Melly bünöc Iſtennec nagy gyalazattyara vadnac. A mint czac ez földi wris, es gazda, es akar melly iamboris bannya, ha ki az ö ſzauaba ketelkedic, es ha az ö alatta valo ö benne nem bizic, Az Iſten menîuel inkab, az ki minden igeretibe alhatatos, es igen tökelletes. Ezt azert, hogy az Tanîtuanyokis meg eſmernec, hogy az ö ketelkedeſec nagy bün volna, es ö neki nagy kiſſebſegere volna, azert rola öket meg ſzolittya. De iay moſtis, hol kiczoda tartya bünnec, midön az ö lelke ſziue inkab bizic marhaba, ereiebe, másba, hogy nem Iſtenbe, inkab fél ember fenegeteſetül, hogy nem mint az Iſtenetül. De mi ezbölis fel ſerkennyünc, Es el hidgyüc nagy bünnec lenni, nem bizni Iſtenbe, nem félni, nem röttegni az ö fenegeteſetül.

Az hitetlenſeg miert melto meg feddeſre.

1. Corinth: 6.

Pſal: 144.

Az fe elem közt minemü feddeſe volt Chriſtuſnac

KERDES.

De mondanad, olly nagy halalos veſzedelembe nem kellet volna öket feddeni es dorgalni, mert annekülis eleg nagy félelembe es ſzomoruſagba voltac, Azert inkab melto volt volna vigaztalni öket? Az okoſſagnac vgy tettzenec. De az Iſtennec ſzent Lelkenec ez az ö modgya: hogy męg az halalkoris meg mutaſſa okat à mi halalunknac es veſzedelmünknec, es arrol meg fedgyen bennünc. Ioan: 16. Kit noha az teſti okoſſag nehezel, De az Iſtennec Lelke olly moddal ſzabia az meg feddeſt, hogy meg érezteti az ö feddeſenec nagy édes es gyönyörüſeges voltatis. Az mint

FELELET

NEGYED WRNAPIARA AZ KIIELENES vtan. Aliás, NEGYED Vasarnapra VIZKEREZT vtã,

mostis rakua volt †édesseguel ez meg feddes, mikor az VVR Christus igy szolna: Mit féltec kiczin hitűec. Mert ez szoba, vgy feddi, hogy egyetembe biztattyais, hogy ne félnenec, mert ő az nagy veszedelembeis meg tarthattya őket, Sőt megis tartya, à mint szem latomastis meg mutata, Es inti, es fel razza őket benne valo bizodalomra, es őrőmre. Illy az Istennec szent Lelkenec meg feddese. De az őrdőg mas keppen fedd, kibe semmi vigaztalas nincz. Mostis ez tizti az Isten Igeienec, hogy azbol igy fedgyűc mijs egy mást. Kiről igen nemesen tanît Agoston Doctoris monduan: Az szent Lelkű ember semmiből vgy ki nem tettzic, mint az mas bűnehőz valo maga tartasbol: Midőn azbol valo ki tiztulasara inkab igyekezic, hogy nem mint szembe hanyasara, segitsegere inkab gondolkodic, hogy nem szegyenere. Azert irgalmason fedgye az ember azt, az mit meg fedhet, az mit penig meg nem fedhet, bekeseguel tűrie, es szeretetből ohaycza, fohazkodgya es sirassa, Mig auagy onnet fellyűl amaz, meg feddi, es meg iobîttya, auagy mind aratasig hadgya nőni, Ackor az Konkolt ki szaggattya, es az polyuat meg szoria.

†Edes izű feddes

Feddesnec mogya

Szent Lelec altal lehet ez.

Ez meg feddesnec modgya czac azokba vagyon, kiket az Istennec szent Lelke vezęrel, kit ha bánis az Test, es az okossag, nem czuda, mert az, az Istennec szent Lelke uel mindenkor mindenekben ellenkezic, Gal. 5. De azoc kic ismet szent Lelec altal vezęrlettetnec, meg érzic az testnec nehessege mellet lelki győnyőrűsegetis, Mert lattyac, hogy ez fęle feddes szerelmetes sziwből szarmazic. Mint most midőn hallyac, hogy az wr haragszic reaioc, es igy dorgallya őket: mit féltec ti kiczin hitűec: Ertic hogy az à harag es feddes iauokra vagyon, Mert azt bannya, hogy igy tőrődnec es győtric magokat, es hogy nem hiszic valoha az ő reaioc valo gondgya viseleset, nem vetic ő rea az ő gondgyokat, es magokat nem mindenestűl bizzac reaia, hanem czac ręsz szerint, rőttegő, dobogo, es ketelkedő sziwel biznac ő benne. Ezt latuan azert, ez meg feddes nagy őrőmőkre es vigaztalasokra volt nekic. Igy midőn az io gyermekinkis, auagy az io baratinc, hallyac io sziwből valo feddesinket, őrőmel es kőszőnettel fogadgyac. Illyen feddesnec tarczuc azert mijs az mi wrunc Iesus Christusnac, es az ő szent Atyanac, es az ő szent Lelkenec minden dorgalasat es minden ostorozasat. Ez legyen Tanusagunc arrol, hogy az VVR Christus meg fedde az ő Tanîtuanit, kiczin hitekről. Immár az kiczin hitrőlis tanullyunc.

Erzettec io voltat az Apostolokis.

Az kicziny hitről.

AZ kicziny gyenge gyarlo hit felőlis igen meg beczűlhetetlen draga vigaztalasinc es felőtte nagy szűkseges tanusaginc vadnac itt: Ezből hogy noha bannya az VVR Christusis haragszic es meg feddi érőtte, hogy ő benne czac keuesse biznac, de mind az altal czac az keues hittelis meg halgattya kéreseket, es meg adgya keuansagokat.

Az kicziny hitről szűkseges tanusag.

Itt vegyűc eszűnkben, hogy midőn hallyuc azt, Hogy minden iouat az VVR Christus czac azockal akaria kőzleni, az kic ő benne biznac, czac azoknac boczattya meg bűnőket, azoknac ád őrőc ęletet. Az hitetlenec penig őrőc karhozatra iteltetnec. Ezből mi sokszor meg rőttenűnc, midőn érezzűc bennűnc nagy nyaualyankban, auagy halalunc oraiakort, az bűn, az őrdőg, es à test miat, hogy nem bizhatunc vgy á mint kellene biznunc Christus érdemebe, sőt azt véllyűc niha, hogy egy szal hitűnc sints, niha vgy tettzic, hogy nem esmeriűc az Christust, izetlen minden valamit hallunc felőle, Es niha ketelkeduen aztis gondollyuc. vallyon vagyoné Iduőzitő Christus, es igazé hogy ő az mi bűneinkert holt meg, Auagy az mi nagy nyaualyainkban es haboruinkban ezt gondollyuc, vallyon hallyaé Isten az mi kialtasunkat, es vallyon vagyoné gondgya reanc, Kiről pelda Dauid, ki io szerenczeieben magat erősnec véluen, az, mihent meg valtozec, őis ottan meg lassodec, Psal: 29. Pelda Peteris, ki mint iárt az Tengerenis es az leanyoc előtt ám tudod, Az Cananeabeli aszonyis erőssen probaltatec hitiben: Igy mijs minden testi es le ki nyaualvainc kőzt, czuda kicziny hitűnec tettzűnc: Azert midőn ezeket érezzűc bennűnc, az tanulas, az kőnyőrges, es imatkozas kőzt, Bár szinten bizakodgyekis az

kis az mi ſziuünc az VVR Iſtenben, es az ő ſzent Fianac erdemeben. De amaz kertelkedeſec el röttentnec, hogy nem fogia meg halgatni az kitſiny hitből valo fohazkodaſinkat.

Ez röttegeſec ellen, itt is es maſuttis ſoc helyen igen nemes draga vigaztalaſoc vadnac. Hogy à mint itt az ő Apoſtolinac kicziny hitből valo ſikoltaſokat meg halgata, Igy minketis akar melly kicziny fohazkodaſinkbannis meg halgat. Kiről pelda amaz fő emberis, az ki kicziny hittel hazahoz hiwia vala az VVR Chriſtuſt, hogy ott tenne rea kezet, és gyogyitana meg fiat, De az VVR egy ſzoual meſze földreis meg gyogyita neki. Igy amaz Apátis meg halgatá, ki fiaert illy hitetskeuel könyörög vala: VVram ha lehet ne hadgyad fiamat: Es monda az VR, meg lehet ha te hihetz, az penig monda: Hiſzem wram, de ſegicz hogy hiheſsec. Eſaiaſis meg prophetalta, hogy az VVR Chriſtus ezac az fűſtölgő ſzöztis nem oltana meg, es az meg romlot Nadat nem törne meg, Eſai: 42. Ezekről mijs vegyünc peldat, hogy ezac kicziny hiteczkeuelis Iſten eleibe ſieſſünc, ſzent Fianac altala, Es kériüc hogy azt öregbicze mi bennünc, Hogy hitetlenſegünc miatt tellyeſſeguel el ne ſzakadgyunc ő tüle, az mi, akar teſti, akar lelki haboruſaginkban. Melly haboruſaginkrolis ſzollyunc immár. Honnet erczüc meg, melly nagy ſoc es igen nehez ſzükſeginc legyenec nekünkis, az ſzüntelen valo kialtaſra Iſtenhöz.

Vigaztalaſinc.

Ioan: 4.

Marc: 9.

HARMADIC TANVSAGROL.

Az hiuec Haboruſagirol.

Az Apoſtoloc hankodaſi à haioba, peldaia ez vilag haboruſagirol.

VAlamint haborkottac az VVR Tanîtuani az Haioba, mind ez egez vilag vgy haborog: Hogy az mint ott az Tengeri ſzel veſz es haboru röttenetes iſzonyu keppen hagyigalta öket, hol fel, hol alà: Mind ez egez vilag vgy hagyigalcatic, Kinec ſzörnyüſeget nehez egyſzerſ-mind eſzünkbe vennünc, hanem ki ki mind érzi az ő ſoc fele haboruſagat. Kinec kepe iſzonyub minden vtalatos kepnel, es czudalatos Monſtrumnál, kibe czac egy ſincz, kinec reſze nem volna. De leg kiualt keppen az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac Tanîtuani, moſtis mindennap, minden oraba, ſoc külömb kölömb ſzel veſzet, ſoc Tengeri haborut es remiteſt, ſoc zurzauart, ſoc hagyigalaſt, hurogataſt, pirongataſt, ſoc kint, nyaualyat, es röttegeſt ſzenuednec: Vgy annira, hogy az mint moſt à Tengeri ſzelec, annac habia, tellyeſſeguel vgy rohan az VVR Chriſtus Haioiara, hogy ſzinten el buricza. Igy az pokolbeli ördög minden felől minden ő tagiait ſoc ſzaz ezer meſterſeguel czac az VVR Chriſtus hiueire indittya, az ſzandeckal, hogy tellyeſeguel el veſzeſſe öket. Ki miatt éyiel nappal valo felelembe es röttegesbe vadnac, midön vgy tetzenec, hogy az ő wroc Iduözitő es Gonduiſelő Iſtenec alunnec, es reaioc ſem vigyazna. Bizony valamint volt Noe az Tengeren, egyedül ezac az ő Haioia lebeguen mind ez egeſz vilagnac Tengeren, es midön meg fuualta á ſzel, kemenyen hankodot, ſohol ſem Part, ſem Vas maczka öket nem biztatuan: Igy vadnac moſtis minden hiuec à ſoc hitetlenec között. Es à mint Loth nyaualgot Sodomaba, az Iſrael Ægyptombaes az puztaba: Daniel az Oroſzlanoc között: Suſanna az két álnoc Birac között: Peter az Vaſas Lantzon: Pál az el ragadot haioba az Tengeren: Igy kel lenni minden hiueknec ez czauargó, zurzauaros, haborgó, viſza fordult vilagban. †Kic között ſokſzor nekünkis vgy tettzic, hogy igen mélyen el alutt az VVR Chriſtus, es ſemmit nem érez dolgainkban, Es az miatt ohaytunc, nyögünc, fohazkodunc, ſirunc, es fel ſikoltuan kialtunc. De à mint moſt Chriſtus wrunc fel ſerken, es hol dorgaló ſzoual, hol biztató ſzoual enhiti az ő Tanîtuaninac ſziueket, es meg vidamittya öket édes biztataſaual es batoritaſaual, Sőt azonba czuda keppen meg fenegeti ellenſegeket, es ki menti az ő Tanîtuanit. Igy czelekezic bizony mais minden Hiueiuel, kiknec predikaltattya az ő ſzent Igeiet, Mondoc az ő igeiet, à Töruent, es az Euangeliomot: Az Töruenből fenegeti öket bünökről, az Euangeliombol hirdeti ingyen bünöc boczanattyat, magahoz hiwia öket, es iger nekic minden ellenſeg ellen oltalmat. Mellyeket naponkent megis mutat vgyan ſzemec lattara. Kin ökis es meg à hitetlenekis almelkoduan

Nagy peldac. NOE. LOT. ISRAEL. DANIEL. SVSANNA. PETER, PAL

†Velekedeſsinc à haboruc közt.

Edes vigaztalas

A Chriſtus hiuei azoc, az kic igazan tanuliyac az Töruent es az Euangeliomot.

NEGYED VRNAPIARA AZ KI IELENES vtan Aliâs NEGYED VASARNAPRA VIZKEREZTVTAN

koduan czudalkoznac, Kiről peldac az tanîtuanyokis, amaz harom Iſſiakis, Danielis, Suſannais, Noeis, Lothis, es ſokac tőbbec, Erről: Hogy noha ſoc à hiueknec haborusagoc, De mind azokbol az VVR Iſten ki menti őket. Melly haboruc noha ſoc fęlec, De megis miczoda fęlec legyenec, Ier ſzollyunc azokrolis. Hogy azoc ellen valo vigaztalaſibannis őruendezheſſünc az VVR Ieſus Chriſtuſnac, à ki ma czuda keppen le czendeſite az tengeri haborut.

EZ VILAGI SOC FELE HABORVROL.

EZ egez vilag czupa azon merő haboru czac, kic noha ſzamlalhatatlanoc, de megis hogy czac akar valamenîre eſzedbe veheſdis, imez hat rendben ſzoloc roloc moſt rőuideden, de maſutt nagy bőwen ſzoltam mindenikről: Hogy egyic fęle haborunc Iſtentűl ő magatul vagyon. Maſic őrdőgtűl. Harmadic az bűntűl. Negyedic ez vilagtul. Oetődic Tiztűnkbeli neheſſegünc. Hatodic halal miat valo rőttegeſűnc.

Laſd áz őregbic Poſtillamba fol: 196. es ſoc tőb helyen.

Egyic fęle haborunc, ki miat mint à Tengeren valo haioba mijs hankottatunc, Iſtentűl vagyon mondoc: Ez kőzőnſeges, Es ſzőmely ſzerint valokis. A kőzőnſegeſec illyec: A mint Adamnac monda, Verîteckel egyed kenyeredet, Euanakis: Faydalom mal ſzűllyed gyermekedet. Iſmet: Porbol lettel, es porra leſzeſz. Noenakis monda: Ez agodalmat boczatom az emberre, hogy mindenkor farazſza őtet à Nyar, az Tęl, az Oeſz, es à Tauaſz. A mint lattyukis hogy ſohol ſenkinec egy oraig valo nyugodalma nints tőrődes nekűl, ſem Nyarba, ſem Tęlbe, ſem Oeſzbe, ſem Tauaſzba, Iollehet mindennap kőnyebſeget remenlűnc, es kereſten kereſűnc, de annîual tőb tőb agodalmat es veſzeleket, tőb Tengeri ſzel veſzet es zurzauart talalunc, mellyec vgyan vélhetetlenűlis, olly hirtelen tamadnac minden rendbeli emberre, mint à felhő à homaly, à kőd, auagy à ſzel, melly hirtelen indul niha niha, es iſmet el eneſznec.

Iſtentűl kűlőn boczatatot ket fęle lelki es teſti haboru.

Iſtentűl kőzőnſegeſen boczatatot haboru. Gen: 8.

Lelkiec imillyec. Gen: 37. Exod: 20.

Ez fęle ſoc es kőz agodalom felőtt, az VVR Iſten az ő czudalatos tanaczabol ſoc fęle kiualtkeppen valo lelki es teſti nyaualyakatis erezt az ő hiueireis. Mondom lelec ſzerintis, Mint Abrahamot proballya, midőn el kűldi, hogy harmad napig iaro főld re vinne fiat meg aldozni, Gen: 22. ki miat lelkenec ſoc neheſſegi es kiſirteti voltac. Es őtet idegen főldőn buydoſua tartotta, Gen: 26. Es mint Iacob ſoc eztendeig ſiruă gyaſzollya Ioſephet fiat, azt véluen, hogy meg ettec à vadac, Es őis czac Sellyer módgyara biria az egez főldet. Es mint egez Iſrael előtt rőttenetes tűzben ſzall le az Iſten, ki miat rezketnec. Es kőzikben ſzabadon erezt hamis Prophetakat, hogy meg teſſec, ha az ő igeie mellet maradnac, Deut: 13. Es minden Szentec męg ő magais Chriſtus wrunc, ſoc keppen ſirankoztac, ohaytottac, fohazkottac. Ezec lelki es ſziwbeli haboru, es Tengeri ſzel vęſz gyarant volt ő raytoc.

Teſtiec imillyec.

De Teſt ſzerintis minden Szentec Iſtentűl valo probalas miattis ſoc keppen nyaualgottac, Nemelly ehezet, mint Lazar, Nemellyec nagy fekelyeſec voltac, mint Iob Nemelly vac, mint Iſaac es Tobias, Nemelly fogoly mint Ioſeph, Daniel, Es vgyan ſemmi faydalmat nem neuezhetnenc, kikbe reſzec nem volt, ſz. Lőrintz tűzen égettetet, Eſaias fűreſzel meteltetet, Ianoſnac feie vetetet, Iſtuan kőuel agyon veretet.

Iſten mi vegro ſanyargat.

Ezeneket mais ſoc keppen meg koſtollyac męg az Iſten ſzeretőkis, hogy ſziuekbeis ſoc keſerűſeget, teſtekbennis ſoc fęle faydalmokat kel ſzenuedniec. Kikre Iſten őket io vęgre es ſoc fęle haſzonert erezti: Hogy bűnős voltokat meg eſmeriec, magokat meg alazzac: ſzűntelen imatkozzanac: ez vilagot meg vnnyac: az őrőckè valot kereſſec: az Iteletet variac: Auagy, hogy az Iſtennec hatalmas czelekedeti raytoc ki teſſenec: es azbol az VVR Iſten diczerteſſec. Ez egyic Tengeri ſzel veſzűnc es haborunc, midőn Iſten ő magais hol lelkűnket kiſirteti, hol teſtűnket ſanyargattya, ſoc ieles okokert.

Oerdőgtűl.

MAS fęle Tengeri ſzel veſzűnc es haborunc, az őrdőg miat vagyon, ki mindent gonoſz vegre czelekeſzic, A mint Adamotis meg czala, es à miatt Iſtenis meg atkoza, Aaron Papot Baluanyozaſra hayta félrébe, es miatta Iſten el akaria vala rontani, Dauidot parazna ſzora teſti gyengelteteſebe viue, es ſoc kinokat ſzenuede miatta. A mà Cańaneabeli aſzon leaniabavgyă beńe lakozuă kinozta, de az wr Chrűs ki űze, Es ma

is min-

minden ember kőrnyűl mint az ehező Oroſzlan kereng, Hogy io erkőtſűnkből gonoſz bűnőkre vigyen: hogy igaz tudomanyunkbol teuelgő hitre vigyen, hogy morgoua, hitetlennè tegyen: es ſoc bűn miat, ſoc rőttegeſt, ſoc viſza vonaſt, ſoc oſtort es veſzedelmet ſzerezne. Sohol czac egy ſints kőztűnc, kit mindennap ſoc keppen nem harapdalna: Kiről nagy pelda Adam, Moyſes, Aaron, Saul, Dauid, Salomon, Iudas, Peter, es ſokan tőbbec, Es ő magais az mi wruuc Ieſus Chriſtus, kit ſoc keppen kiſirgetet, es mind halalig boſzontot es kinzot, De midőn az halalbol fel tamadot es menybe ment, azzal rayta nagy es tſudalatos győzedelmet vőtt. Kit mi velűnkis kőzlőt. De mind az altal ő ellene minketis vigyaznia hagyot, Matth: 26. Ez mas fęle tenger ſzel veſzűnc, hogy az őrdőg miat egy ſzem pillantaſni czendeſz nyugodalmoc ſenkinec nem lehet.

Harmad fęle haborunc, Az bennűnc termet Bűn, melly Adamrol erede reanc, ki vgyan be ouot még az czontunknakis az veleieben, es ſzinte termezette valtozot, vgy annira, hogy mi magunktul ſemmit egyebet bűnnel nem gonolhatunc, es keuan hatunc, ſem czelekedhetűnc, míg onnan fellyűl maſzor es wyionnan nem ſzűlettetűnc. De meg az wyionnan valo ſzűletes vtannis, az Iſtennec ſzent Lelkeuelis ſzűntelen ellenkezic, es ſokſzor elis eyt. Ki miat nagy rőttegeſec es kemeny ſiraſoc, ohaytaſoc es nyőgőſec tamadnac bennűnc. Pelda Dauid, Magdolna, Peter, es tőbbec, Es igy ha czac te magad egyedűl lakoznalis ez vilagon, nem lehetne bekeſeged, az benned lakozo bűn miat. Mert ha az bűnnec engetz, az miat vadol az Iſtenis, az ő Tőruenye, es az te ſziuedis, az őrdőgis, az oſtorokis: Ha nem engetz penig az miattis kinlodol, mert megis nodîton nodit à Satan, es az te teſtedis kinlodic gonoſz keuanſaga miatt. *Az Bűntűl.* *1. Corinth: 3.* *Ioan: 3.* *Gal: 5.*

Negyed fęle haborunc ez vilag miat vagyon, kic kőzzűl nemelly hizekedeſeuel vonſzon ſoc fęle bűnre, Nemelly kegyetlen fenegeteſeuel, Nemelly gonoſz pelda adaſaual, hogy mint ők, mijs baluanyozoc, ragadozoc, torkoſoc, keuelyec, buiác, kepmutatoc, es ſoc egyeb fęle bűnbe heuerőc lennenc, kit ha nem mielnenc, miatta ſzidalmaznac, gyűlőlnec, kergetnec, fognac, ölnec. Ha meg miellyűc, Iſten ittis ſoc keppen meg vęr, es ez vtannis őrőc tűzre vettet. De Peter es Suſanna mondaſikent: Iob Iſtennec engedni. *Ez vilagiaktul.*

Oetődſzer Tiztűnkbeli neheſſegűnc haborgatnac. Mert valaki az ő tiztiben es hiuatallyaban hiuen el akar iarni, akar Egyhazi, akar polgari, akar czalados tizt legyen, annac ſzantalan ſoc fęle haboruſaginac es tőrődeſinec kel lenni. Ha penig el nem iár benne, az miattis meg bűntettetic, mind Iſtentűl, mind ez vilagiaktul. *Tiztűnkbeli.*

Hated fęle haborunk, à halal miat valo ſzenuedſűnc: melly teſti es lelki. De czac à teſtijs ſoc fęle: mint ſzent Ianoſnac feiet veſzic, ſzent Iſtuant agyon veric, ſokat nyasba vonnac, kerekbe tőric, fel akaztnac, meg égetnec, ſokan agyokban ſoc kinokat, Kolikat, korſagot, kőſzuent ſzenuednec, Sokakat hadban le vagnac, ſokat ebec, vadac, halac, madarac eſznec meg, Es czac egy ſints ki porra nem lenne. Azonba eſzűnkbe iutnac az őrőckè valo kinokis. Kikre à kic vettetnec, iob volt volna bár ſoha ne ſzűletet volna, à mint Chriſtus wrunc mondgya Iudaſrol: *Halal miat.*

Ez hat fęle haboruinkat ha valaki kőzzűlűnc vgyan valoba iol meg hanna vetne, el reműlne belé, menî ſoc ſzantalan kűlőmb kűlőmb iſzonyu es rőttenetes haboruinkot ielentic: Midőn mondoc latna, Iſtenis mint proballya meg az hiueketis, kiről ſzantalan ſoc ezer czudalatos peldakat hallunc, latunkis: Es az őrdőgis menî ſoc keppen forgolodgyec kőztűnc: Es az bennűnc lakozo bűnis mint izgaſſon bennűnket: Ez vilag fiaijs: Tiztűnkbeli faratſagunkis: Es vęgre az halalis menî győtredelmet tegyenec raytunc. Kikről maſut bőwebben irtam.

Moſt rőuideden roloc czac azert emlekezem, hogy az VVR Chriſtus haiotskaianac hankodaſa mellet, kiben az Apoſtoloc el reműluen fel ſikoltanac, mijs eſzűnkben vennűc, hogy haſonlatos kepppen hankottatunc mindennapi ſoc fęle kiſirtetec es nyaualyac miat. Mellyec minemű ſzőrnyűſeguel forgaſſac ez egez vilagot, ſenki elegge meg nem gondolhattya.

De akar

NEGYED VRNAPIRA AZ KI IELE NES vtan

Aliàs

NEGYED VASARNAP RA VIZKE-REZTVTAN

Az Christus haiots-

De akar melly ſzőrnec legyenekis, Az mi wrunc Ieſus az ő hiueit biztattya es batorittya az mai Euangeliomnac czodaiaualis, Hogy mi mindenec ellen ő benne bizzunc, Mijs ötet almabol fel razzuc, neki kialczunc, hogy ne hadgyon, tarczon meg bennünkötis, Es az mint ma czac meg feneyteis az tengeri haborut es ottan meg czendeſzedec: Igy mihent akaria ottan meg ſzabadithat minketis minden ellenſeginknec kezeből meg az halalnakis közepeből. De ha ſzinte meg kelletnekis halnunc, ottis bennünc meg tarthatna az őrőc eletre. Valaki ezeket iol eſzebe veſzi: melly nagy ê vilag veſzedelme, Es azoc ellen melly nagy à mi wrunc Ieſus Chrũſnac ereie, gond viſeleſe, oltalma, ſoha eleg halat rola nem adhat. De mind az által, hogy rola valamenire hala adoc leheſſünc, ſegitſen ő ſzent fölſege mindnyaiunkot ſzent Lelkenec általa, Amen.

Mit Tanulanc.

MEg hallanc hogy az VR Chriſtus midőn el alutt volna az haioba, oll nagy haboru tamadot volna rea az őrdőgnec gyűhőſſege miatt, Kiből azt velnec az tanyituanyoc hogy el veſznec, ha az wr fel nem ſerkenne. Azert nagy Sikoltaſſal fel kőltuen keric hogy őkőt tartana meg. Kiket előſzer meg fedde kiczin hitekről: Az vtan meg fenegete az Tengeri haborut, Es ottan nagy czendeſſeg lőn. Kin ſokan tſodalkozanac.

Ezekből fő keppen harom dolgot tanulanc. Előſzer az wr Chriſtuſnac czoda tetelenec haſznairol: Hogy azoc altalis iſmeriűc meg ötet, es mijs bizakodgyunc az ő nagy hatalmaban es io voltaban.

Maſodſzor, Az ő tanyituanínac gyenge hitekről, hogy mijs, czac kiczin hittelis, kialczunc ő hozza. Es az ő kiczin hiteknec meg feddeſekről, Melly elegy lőn bizataſſal es batoritaſſal.

Harmadſzor, Az ő haboruſagokrol, Kikuel rakua moſtis ez egeſz vilag, De kialtkeppen az hiuec.

Mind ezekben hogy epiczen az VR minketis kőnyőrőgiűnc ő neki: Es keriűc hogy mijs az ő czoda tetelebőlis meg iſmerheſſűc ötet: Az mi kiczin hitűnkuelis kialthaſſunc ő hozza: Az ő meg feddeſenekis edes vigaztalaſat, es batoritaſat erezheſſűc meg mijs: Es minden haboruſaginkba iſmerheſſűc meg reanc valo vigyazaſatis es Iſteni otalmat.

IMATSAG.

VR Iſten mi mennyei ſzent Attyanc, ki az te Attyai io tanaczodbol minket te fiaidot az kerezt ala vetettel, Es minden fęle veſzet es haborut reanc boczatal az bűnnec el tauoztataſara, es az mi hitűnknec es remenſegűnknec es az imatſagnac gyakorlaſara - Kerűnc tegedet kőnyőrűl mi raytunc, es minden keſertetűnkbe halgas meg es ſegicz meg minket, Hogy mi az te kegyelmeſſegedet es attyai ſegitſegedet meg eſmerheſſűc, es tegedet minden te ſzentiddel diczerheſſűnc, es magaztalhaſſunc. Ki te vagy czac az te fiaddal, es az ſzent Leleckel őrőckè valo es mindenhato Iſten Amen,

Bizon vgy vagyon.

Mi Attyank ki vagy, etc.

VTOLSO ENECK:

Erős varunc nekűnc az Iſten etc:

Semmit ne bankodgyal Chriſtus ſzent ſerege etc,

Felſeges Iſten menynec földnec etc.

MAS

kaia hankodalarol,
MAS PREDICATIO,

NEGYEDVR NAPIARA AZ KI IELENES vtan, Alias, NEGYEDVA SARNAPRA VIZKEREZT vtan.

MATTHE. VIII:

Mikor be ment volna Iesus az haioba, kővetec ötet az ő tanituani &c:

ROEVID ERTELME.

EZ Euangeliom arrol szol, hogy az mi wrunc Iesus Christus, czac aligsag haythattya le az feiet, hogy, soc io munkaia es faratsaga vtan, valami kenese meg nyugotna magat, embersege szerint: ottan rea rohan az pokolbeli ördög, az Tengernekis szelet es habiat rea tamaztuan: Kitűl valo felkekben az Apostoloc nagy Sikoltassal fel kóltic edes almabol, Keruen ötet hogy tartana meg öket. Kiket meg fedd felelmekről, es kiczin hitekről, Es mihent paranczol az tengeri haborunac, ottan nagy czendesseg lesz. Kin el almelkodnac nagy sokan.

TANVSAGVNC.

EBből felső predikacionkban meg hallottuc mind ez egesz vilagnac menyi haboruia legyen. Most immar czac erről szollyunc, hogy az mint most az VVR Christus haiotat el akaria buritani az Satan: Igy vilag kezdetitől fogua, vilag vegezetig, ellenkezet, es ellenkezikis az VVR Christussal, es az ő seregeuel az igaz anya szent egy hazzal.

De itt elöszer ezt erezűc meg: Kiczoda az ő Serege, es az ő igaz Anya szent egy haza: Az ő Anya szent egy haza, az, Az ki czac egyedől az ő tanusaga szerint él, az ő szauat halgattya es kőveti, ahoz semmit nem teszen, es attul semmit el nem veszen. Az ő tanitasa penig ez: Hogy az tiz paranczolat szerint magunc merő bűnec es atoknac ismeriűc, Es azert az VVR Istent felyűc, az bűnt vtallyuc, bannyuc. Az Euangeliom szerint penig bizonyal hidgyűc, hogy ő mind ez egesz vilag bűne: iert meg holt, es valaki töredelmes sziuel az bűn ellen ő hozza hitből folyamnec bizonyal bűne boczanattyat nyeri. Ez fele ember wyonnan is szűletic, es szent Lelket veszen az bűnnel valo ellenkezesre, az Istenben valo bizodalomra, az Isteni tiszteletre es szolgalatra, Ez, ellene igyekezic allani mind az ördögnec, mind az testnec, mind ez vilagnac: Mondom leg fő gondgya az: hogy magat ohassa az bűntől, az ördögnec es ez vilagnac kiuansagitol. Kic ellen ő magaba semmit nem bizic, Hanem czac egyedől az VR Iesus Christusba, ki altal mindennap bűne boczanattyat nagy ohaytua keri, es szent Lelket minden iora.

Miczoda az Anya szent egyhaz.

Iohan: 10.

Christus taniytasa.

Matth: 5.

Vyonnā szűletes ember.

Ezt valamelly ember erzi magaba, Innet bizonnyal ismerheti ő magat eggyic tanituanyanac lenni az VR Christusnac, Melly felec mindenap gyűtetnec az VVR Christus igeie altal mind ez egez vilag szerte, minden nemzet közűl, Törőc, Sido, Tataroc, Cziganyoc, Papasoc es akar melly el vetet nep közzűlis Amint mijs hol egyikbe, hol masikba niha niha latunc hogy örömmel fogadgyac, azt à melly örendetes Euangeliomot az Isten hirdettet, az ő szent Fia halala es fel tamadasa felől. De ez egesz vilag szerte czac egy napis nincz annekűl hogy valahol ő fölsegehez nem gyűlekeznenec niha többen, niha keuesben, Amint Sidosagban harom ezer tere meg czac első predikacioiannis szent Peternec, Es szent Pális tanyit hogy az VR Iesusnac menyből erre nagy gyondgya volna, hogy mind ez vilag szerint Lelki pazatorokot osztana, Eph: 4.

Mindennap minden nap közűl gyűlnec az Christusnac hiuſege ala.

De Viszont à Satan à ki ellenkezic az VR Christus ellen, ők is mindennap forgolodic: Hogy àkiket meg vakitot azon vaksagba meg tartsa, es kezeből ki ne szalaszza. Ki be ő neki soc szantalan modgyais vagyon: Hogy hamis taniytoc altalis, niha czodac altalis, Es kegyetlen fenegetesec es kinzasoc altalis, marhaioc ioszagoc felelme altalis tartoztassa öket az ő vaksagokban. A mint ebben leg gyorsabbac à Törőkőc, Sidoc es Papasoc, hogy minden kinra kęszec azoc ellen, à kic az ő hiteket el hattac. Ha penig valamelly igaz tanito közikbe menne, ottan arra szinten vgy rohannanac, mint most az tenger habia es szele az VR Ckristus czolnokara: Sőt azonnis sockeppen gyorsolkodic à Satan, hogy meg à kic igaz hitben neuekettekis el szakasza az VVR Christustul,

Az Satan keirengess.

Az Chriſtus haíoſs-

AZ KI IELE NES vtan Aliâs NEGYED VASARNAP RA VIZKE-REZT VTAN

tul, Erről mondgya ſzent Pâl: ſol vitęzkedgyel, hogy meg őrízzed hitedet, es ío Lelki iſmeretedet, 1. Tim: 1.

Czac az mai Euangeliombannis melly nagy alnokſaggal czelekedgyec az Satan czac az papaſag altalis, im kifakaztoc benne, Te vedd ſol eſzedbe. Noha à papaſag egyic leg fő haborgato ellenſege az VVR Ieſus Chriſtus Euangeliomanac, Mind az altal ezen Euangeliomot mikor predikalyac igen† Alnokul, az rauaſzi mind ő magokra tudgyac haritani, Mint ha az ő Anya hazoc Chriſtus ſerege volna, es arra minden felől vgy rohananac, mint az Chriſtus haioiara.

†Alnoc magyarazoi ez Euangeliomnac az Papaſoc kőzzűl.

Egyic kőzzűlőc: Illyen predikacíot teſzen erről: Hogy ez Harom ellenſege volna az ő Anya hazoknac, Egyic az Eretnekec: Maſic az Kegyetlenec: Harmadic az ő magoc gonoſz ęlettyec.

2. Reg: 18. 2. Machab: 6. Actor. 8:

Az Eretnekekről ſzoluan, Ebbe hogy eſzedet veztheſſe- elő ſzamlallya eleitől fogua az hiueknec menyi haboruioc volt ielec ſzerintis, Illyęs ideiebe az Bal papiai miat, Machabęus ideiebe Antiochus miat, az Apoſtoloc ideiebe Simeon őrdőngős miat, es ſoc hamis apoſtoloc miat, Az vtan Arrius es tőb Eretnekec miat.

De ez vtan nagy alnokul elő hozza Luthert, hogy az miat ők is meg haborottac. Es Luther vtan egy mas kőztis ſőc fęle viſza vonas tamadot. Es biztattya magat hogy Chriſtus nem hadgya az ő kőztőc valo Anyahazatis.

Az Papaſagba mit vegy eſzedbe.

Azonba nagy alnokul el titkollya ezt: Hogy àPapaſag mindenbe haſonlatos à regi Caiphas alatt valo Phariſeuſokhoz, es haborgato papokhoz, kic hamis tanukat kereſnec vala Chriſtus halalara, es felis feſzîtec az igaſſagnac ſzine alatt, kic fülőc beduguan, hallani ſem akarac ſzent Iſtuant, es kőuel agyon verec. Ez alnoc magyarazo nem hozza elő, mint valtoztatta meg az Papaſag az Chriſtus tanitaſat, azt hirdetuen: hogy az tiz paranczolatot tartoznec minden ember be tellyeſiteni ha iduőzűlni akar: Az Ieſus Chriſtus halalanac ęrdeme helyet, ſoc kőzbe iarót ſzerzet: az halottakatis ſegitſegűl hiuatattya: az mi Atyankot embereknec mondattya, az Kereztſeget es az VVR Vaczoraiat mas formara ſzabta. Ezekről, es ſoc tőb teuelgőſekről, hogy őket Luther meg ſzolitotta, érőtte Eretneknec mondgya.

Az mi felene kőzt valo viſſaltataſis őrdőgtűl vagyon.

Hogy penig kőztűnkis viſza vonőc tamadnac, annac nem az Chriſtus Euangelioma az Oka, à kit mi predikallunc, hanem az Satan, à ki Iudaſtis, noha Apoſtol vala, Chriſtus ellen tamazta, Azzal az tőb igaz Apoſtolokat nem ſzidalmazhattyuc, hanem az Satant.

Kőz mentſeg ez.

Ha igy kellene embereket hîtegetni, à mint ő ez mai Euangeliomot ſzabta ő maga oltalmara, igy az Sidois, az Tőrőkis, à Cziganis, az Toluaiokis azt mondhatnac, hogy őc az igaz Anya ſzent Egyhaz, Mert őc regiekis az ő vakſagokban, es abban viſzat ſem vonnac, es ő reaiokis minden felől tamadnac, őketis minden nepec ſzidalmazzac, nyomorgattyac. De nem eleg ſzenuedni, hanem az Okat kel iol es igazan meg érteni, ki ki miert ſzenued, miert ſzidalmaztatic, es mier, haborgattatic: Az Toluayt toluaylaſaert, az Czigant ſoc fęle czalardſagaert, az Sidot, hogy az Atya Iſtennec tanaczat meg vtalta az ő ſzent Fia felől. Az Tőrőkőt, hogy lelkűnketis, teſtűnketis halalra kergeti, Az Papaſagot, hogy az Iſtennec ſzerzeſet viſza fordította, Az Eretnekeket az ő Eretnekſegekert.

Non martyrium ſed cauſa facit martyrem,

Miert ellenkęzet az Chriſtus Euangeliomanal mindent az Satan. Actor: 2. 4.

Mind ezeket penig az VVR Ieſus Chriſtus ſeregere, azert tamaztya az pokolbeli őrdőg, hogy nem hadgyuc őket az ő vakſagokban, hanem az VVR Ieſus Chriſtus Euangeliomanac predikallaſa altal, igyekezűne mindenic fęleckel el hagyatni az ő vakſagokat, hogy az ki toluay, lopo volt, ez vtan keze munkaiaual igazan éllyen, A ki parazna volt, hazas legyen: Az Sído, Tőrőc, Papas, az VVR Ieſus Chriſtuſt egy Iduőzítőnec lenni meg eſmerie, bűne boczanattyat, es azbol valo meg tiztulaſat tſac egyedűl az ő vére hullaſa altal varia, ő altala ſzent Lelket vegyenec, es meg kereztelkeduen, wyionnan ſzűletteſſenec, meg tęruen el ne veſzenec, hanem ęllyenec mind őrőcke.

Ezt felőtte igen nehezeluen az őrdőg, őis minden keppen ellenűne ſzepelkedic, Hogy niha okos, rauaſz, alnoc, czelczapoc altal, Niha kemeny kinzaſoc altal tartoztaſſa meg az ő hiueit, Es minketis el remitſen, A mint mais az Apoſtolokra, azertis tamazta à tengeri ſzel veſzet, hogy latuan, hogy mintha mayd el merűlnenec, à Chriſtuſt ſemminec vélnec, Azonkeppen az vtannis azert kergettette, veſzőztette, ölettette

tette ôket, hogy azokhoz kepeſt ô magokis, es egyebekis, el remůluen, el ſzôknenec az VVR Chriſtus mellől, A mint ſokan voltac az fęlec, kiuel az ô alnoc ſziueket ki fa kaztottac, hogy czac ſzínnel voltac Chriſtus ſzolgai, kiknec haſoc volt az ô Iſtenec, Phil: 3. Ez fęlec hogy ki tettzenenec, mais ſokſzor azert boczat Iſten haborgatot kôzínkbe 1. Cor: 11. Luc: 2.

Iſtenis probara erezt.

Noha penig minden embernec, es minden fęle nemzetnec, ſoc fęle haboruſaga vagyon az bůn miatt, De ſohol ez egez vilag ſzerte ſenkit, ſem Czigant, Sidot, Tôrôkôt, Papaſt, es ſemmi egyeb fęlet az ô hitekert es vallaſokert ſem fognac, ſem kinozнac, hanem fô keppen czac azokat, kic egyedůl az egy Ieſus Chriſtus ęrdemet valyac ôrôc iduôſſegeknec, es az ô bůnôket ki kialtyac, Ha ſzinten tôrtinnec hogy valamelly Eretneket meg fognanakis, azokhoz lagyabbac ez vilag fiai. De vgy mint Iſten, ôketis ſoc kęppen kinoztattya, mind Czigant, Tôrôkôt, Sidot, lopot, toluayt, paraznat, eyiel iarot, ôrdôngôſeket, baluanyozokat, az ô gonoſſagokert, kâr tetelekért, De vgy mint vallaſokert, ez vilag fiai, ſzinten vgy nem bůntetic, mint moſt azokat, kic ůnnepet nem ſzentelnec, reſzegeskednec, lelkekre eskůſznec, Iſten Neuet heaba veſzic, Iſten igeiet nem halgattyac, az mint mondoc ez fęleket ritkan bůntetnec ez vilag fiai, Igy azokatis, kic az VVR Ieſus Chriſtus altal nem variac iduôſſegeket. De az VVR Iſtennec gondgya leſzen az ô bůnteteſekreis, mind moſt, mind az Itelet napian. Hanem az Satan es az ô ſerege, eyiel nappal minden tengerí ſzel veſzet, es ſoc ezer fęle haborut boczatton boczat azokra, kic egyedůl czac az VVR Ieſus Chriſtuſt vallyac, kic czac az ô benne valo bizodalomra intnec, kic az bůnôket meg feddic, ki kialtyac, el hagyattyac, hogy pœnitentiara tęruen, az Ieſus Chriſtus altal bůnôc boczanattyat kereſſec, Ezeknec mentůl tôb haboruioc es tengeri veſzec tamadton tamad.

Czac az igaz tudomany haborgattatic az vallaſert.

De à mint moſt houa nagyob, iſzonyub, es rôttenetesb tengeri ſzel veſzet tamaztot à Satan az VVR Chriſtuſra, es az ô Tanîtuanira, annîual nagyob eſmerete es beczůlete lôn az VVR Chriſtuſnakis: Es annîual nagyob hitec lôn az ô Tanîtuanínakis, midôn latnac hogy az VVR Chriſtus czac egy ſzoual feniti meg, es ottan mind az ſzelec es mind à Tenger engednec neki, kin nagy ſokannis czudalkozanac: Igy mind eleitůl fogua az haboruſag ſoc fęle tiztelęſſegere, beczůletire, es epůletyekre volt az hiueknec, Pelda Abel, Noe, Ioſeph, az Iſrael, Dauid, à Prophetac, az Aposto loc, az VVR Chriſtus, es ſoc Martyroc. Abelt noha agyon verec, de ez, holta vtannis nagy diczeretiré lôn ô neki, hogy Iſten ô maga fenegete Caint érôtte, Noet noha ſoc eztendeig czufolac, de Iſten czuda keppen meg tarta ôtet, midôn ez vilag el ſillyede, es Noet el ſzaporita, Ioſephet nagy feiedelme téué mingyart az fogſag vtan, Az Iſraelt Mannaual éltete az kietlen puztabais, Dauidot Kiralya téué ſoc haboruía vtan, Danielt feiedelemme az fogſagoc vtan, Chriſtuſt menyben iobiara ůltete à halol vtan: Az halaſzokbol è vilagnac Predikatori es Itelôi lônec, Soc Martyromoc mais tiztelęſſeges neuet veſznec, es io peldat attac, es menybe megkoronaztattac. Mind ezec arra valo peldakis, hogy az haboru ſoc fęle tiztelęſſegekre es nagyob epůletyekre vagyon az hiueknec, az czendeſz es nyugodalmas ęletnel, A mint az Vaſis meg roſdaſul, ha vezteg heuer, az Katonais ſemmi ha nem vitęzkedic. Es vgyan ſzůkſeg ennec lenni, hogy ſoc haboruſag ſzenuedes altal mennyůnc be az ôrôc ęletreis, à mint ſzent Pâlis tanît, Actor: 14.

Minden haborusoc az hiueknec, ſoc fele haſznokra vagyon.

Peldac.

Tahát az haboru, akar mi fęle legyen: akar teſti, akar lelki: akar Iſteni probalas: akar ôrdôgi kiſirtet: akar ez vilagnac Eretneki: es alnoc kep mutatoi, kegyetleni: akar az bennůnc ſzorult bůnec izgataſia: kar tiztůnkbeli faratlagoc: akar halalunc oraiakort valo remůleſůnc, es akar mi egyeb fęle nehęſſęginc legyenec, Nem hogy minket ezec féltetnenec, auagy az Iſtentůl, es az ô ſzerelmes Fiatul à mi wrunc Ieſus Chriſtuſtul el ſzakaztananac, De ſôt înkab ôruendezteſſenec, à mint Chriſtus wrunkis, bíztat, hogy à mi iutalmunc menyeknec orſzagaba ſoc leſzen, es hogy ittis minden ſzenuedes vtan fellyeb fellyeb tízteltetnenc, es tôb tôb aiandekot vennenc.

Matth: 5.

Mais az VVR Chrůs ki ielenti az ô hatalmat azokon kic ôtet ſeregnek.

Hol penig az felôtte valo nagy haboruſagoc miat azt vélnenc, hogy mayd mayd el veſzůnc: Mijs ezen VVR Ieſus Chriſtuſt kialtſuc, es ô altala az ô ſzent Atya elôtt eſedezzůnc, mondom mind Bůn, ôrdôg, gonoſz emberec, ſzegenſeg, betegſeg, mind girſegůl hiniac.

NEGYED WRNAPIARA AZ KIIELENES vtan. Aliâs, NEGYED Vasarnapra VIZ KEREZT vtã,

mind halal es karhozat ellen. Es bizonnyal mijs minden nyaualyankban, olly nagy oltalmit meg tapaztallyuc, hogy kibe vgyan el amelkodunc mijs, Es mi velünc egyetembe soc hiuec, Az mint nem czac masrol, hanem magamrolis soc ez fęle czudakat mondhatnec, Es azert tegedis bizonyosban biztatlac es batoritlac: A mint Dauid is ô magarol biztat, mind soc fęle bünôsôket, mind soc fęle nyomorultakat: Kiról oluasd meg 107. es 46. diczeretit.

KERDES.

De mondanad, Mint vagyon ez: Hogy az hiuekis, az hitetlenekis egy arant szen uednec: Nem iob volnaê, hogy auagy az hitetlenec itt ez földôn czac vigac volnanac, Es az hiuec czac nyaualgananac, hogy igy inkab ki tettzenec, mellyic Istene, mellyic ôrdôge. Auagy viszont az hiuec volnanac nagy nyugodalomba, es az hitetlenec nagy haboruban, de nem vgy vadnac, hanem sokszor mind az ket fęle egy arant, niha nyaualyogis, niha vigadis?

FELELET.

Sem az czendesseg, sem az haboru, nem bizonyos iele az Christus hiueinec, hanem az ßent Lelec altal valo meg vyiulas.

Erre szep ęrtelemmel kel felelnünc: Elôszer itt ezt vegyüc eszünkben: Hogy ez vilagi nyugodalom, io szerencze es bekeseg, Es ez vilagi agodalom, gonosz szerencze, es haboru, Mondoc egyic feleis nem arra valo, hogy ezekbôl tennenc iteletet, kiczoda legyen Istene, es ki legyen ôrdôge. Hanem arrol valo bizonsagunc, ki legyen Istene, az wyîonnan valo születes, az Iesus Christusban valo bizodalom, Es az szent Leleknec bizonsag tetele bennünc, Ez mondoc mi magunc felôl valo ismeretünc, es bizonyos ielünc. Mast penig mi belôl meg nem itelhetünc, hanem czac vallasarol, es külsô maga tartasarol aranyozhatunc. De miert hogy az kereztyeneknekis nagyob resze czac kep mutato, es szinnel viseli az Kereztyenseget, Azert azoknac iteletyeket ackorra halaztyuc, mikor az VVR el valaztya az Buzat à konkoltul, Addig mijs czac arra visellyünc gondot, hogy mastis, mi magunkatis epithessüc az Christusnac tanîtasa szerint, igaz pœnitentiaban, igaz hitben, es igaz vallasban. Ezekbôl tegy azert teis iteletet, mind magadrol, mind masrol.

Az Nyaualyac es Nyugodalmac mire valoc.

Az Nyaualyac penig es az kônyebsegec masra valoc: Hogy az nyaualyac altal az hiuekis fenitec alatt legyenec: az büntül iszonkodgyanac es el faiollyanac: magoc meg alazzac: czac Istenben bizakodgyanac: az ôrôc karhozattul ôkis féllyenec: es az ôrôc iduôssegre leg nagyob gondot visellyenec. Az io szerenczeben kedig es bekesegben, ki tessec az Istennec fogadasa, ki az Istenes életnec aldasat igerte, mind ez vilag, mind az mas vilag szerint: ôkis niha niha meg vidullyan ac, es el vôtt iauokrol Istennec halakat adgyanac; es àhoz kepest az ôrôcke valokatis io remenseguel varhassac.

De az hitetleneknec ostorozasoc, (ha vgyis meg nem tęrnec) kezdete az ôrôcke valo kinnac. Io szerenczeiec penig, gyakran czac arra valoc: Hogy midôn abbol ki estec, inkab meg tessec raytoc az Istennec czapasa, Mint az kit sulyosban akarnac hogy essec, iol fel emelic. Pelda Pharaho, Senacherib. Dauidis soc helyen ielent i, hogy az istentelenec szalmaua lesznec, es mint az mezôi füuec el szaradnac, mint az por el fuytatnac, Psal. 1. Ha ez vilagon czac iol volna dolgoc az hiueknec, azt tudnac, annal tôb fizetese sincz Istennec, es vgy nemis vagyodnanac az ôrôc ęletre. Es ha itt ez földôn czac büntetes alatt volnanac az istentelenec, azt vélnec sokan, hogy tôb büntetesec nem lenne annal. Azert Isten itt niha az hiueket, niha az hitetleneket tartya, hol io szerenczebe, hol gonoszba, hogy az hiuec az ô haboruiokban, ôrôcke valot varianac, Es hogy az hitetlenec ha itt meg nem büntetnec, meg emlekezzenec az vtolso ôrôcke valo iteletrôl es büntetesrôl.

INTES.

Phil: 4.

Tahat mi egyikhôz se ragazkodgyunc felôtteb, se io, se gonosz szerenczenkhôz, hanem mind az kettôbe Isten szerint éllyünc. Tanullyuc meg, mit keuan Isten az szegenysegben, es mit keuan az gazdagsagban, az haboruban, es az bekesegben, à szabadsagban, es az fogsagban, az egessegben es betegsegben, Es mindenekben iusson eszünkben, hogy ez vilagnac mind ket fęle szerenczeie es allapattya, mayd

mayd

mayd es igen hamar el enyiſzic mint az arnyec, es az buburec, es az pendűles, De *Matth:* 10.
az pokolnac kinyanac ſoha nem leſzen vege mind őrőckeis, Azert ne attol fellyűnc
az ki teſtűnkőt kinozhattya es meg ölheti, hanem az ki teſteſtől Lelkeſtől az őrőc
tűzre vetheti-Azonkeppen az VVR Ieſus Chriſtus orſzaganac diczőſegenekis nem
leſzen ſoha vege es meg vnaſa. Azert eyel nappal erről gondolkodgyunc, hogy az
VR Iſten tarczon iduőſſeges eletben, es adgyon iduőſſeges ki mulaſt, ſzent
Fia altal. Kire ſegiczen ő ſzent főlſege bennűnkőt, Amen. Kiert
moſtis ier könyörögyűnc az VVR Iſtennec.

Imatſaga az felſő Predikatio vtan vagyon.

OETOEDIC VVRNAPI EVANGELIOM AZ KI IELENES VTAN.

OETOED VRNAPIARA AZ KI IELENES vtan, Alias, OETOED VASARNAPRA VIZKEREZT vtan.

Az Iſtennec konkolyos Buzaiarol: Az konholyozorol: Es az konkolhoz magunc tartaſarol, Az az, arrol: hogy az Iſteñec hiuei őſzue elegyettec moſt az hitetleneckel, Sőt őkis ſokſzor meg konkolyoztatnac, Kinec Oka az őrdőg. De el valaztatnac es meg tiztitatnac az Itelet napian.

ENEKLESRőL.

Diczeriűc az VVR Iſtent Enec ſzoualis. Es mondgyunc olly eneket, Kibe könyörögiűnc, hogy minket igazgaſſon az ő tiſzta igeie, es az ő meg ſzentelő Lelke altal.

O Mindenhato Iſten, ki etc. *MAS Adgyunc halat mindnyaian, etc:*
MAS Hala adaſunkban rolad, etc: *MAS Mi Attyanc ki vagy menyekben, etc.*
MAS Mi kegyes Attyanc kit, etc. *MAS Mi wrunc Ieſus Chriſtus, mint meg, etc.*

AZ EVANGELIOMROL.

SVMMACZKA.

AZ melly Euangeliomot ez mai Vaſarnapian ſzokot az Kereztyeni ſzent Gyűlekezet predikalni: Abban Iduőzitőnc pelda beſzed altal ſzol. Szol kedig egy Mag vetőről: Ki midőn tizta buzat vetet volna az ő ſzanto főldeben, az ő ellenſege fellyűl rea konkolt hintet, eyel, titkon, mikor alunnanac. Kit noha egyűt hágy fel nőni mind aratasig, De arataskort az konkolt ki valogatuan, à tűzre vetteti, az Buzat penig hazaba takaritttya. Melly peldaban Iduőzitőnc arra tanit hogy az Iſten az ő ſzent Fia altal az embereket czac ſzent dologra taniyttya, hogy abbol Iſtennec ſzent Fiai neuekednenec: De az ő ellenſege az őrdőg, titkon mas felől, mikor nem vigyaznanac, hamiſſagot tanyitat, kiből őrdőgnec fiai neuekednec. Kiket noha az Iſten mind az Iteletig eggyűt ſzenued itt ez vilagon, De az iteletkort az őrdőg fiait az őrdőgőckel egyetembe az őrőc tűzre veti, Az Iſten fiait penig az ő diczőſeges orſzagaba viſzi.

Mely peldanac ertelme meg magyarazza minekűnc Hitűnc valla ſanac imez agazattyat: Hiſzec egy közönſeges kereztyen Anya ſzent Egy hazat, Es imezt: Hiſzec ſzenteknec eggyeſſeget. Kiknec ertelmiről touab ſzolliyunc. Moſt hallyuc meg az Euangeliomot, Kit irt meg ſzent Mathe, az ő Euangeliomi könyuenec tizen harmadic reſzeben.

OET OE DIC WRNAPIARA AZ KIIELENES vtan. Alias, OET OE DIC VASARNAPRA VIZKEREZT vtan,

Az VVR Christusnac

MATTH: XIII.

MAs Pelda beszedet vete Iesus eleigben monduan: Hasonlitatot Menyeknec orszaga az emberhöz, ki io Magot vet az ö földebe. De mikor az emberec[b] aluñanac, el iöue az ö ellensege es konkolyt vete az buza közibe, [c]Es el mene. Mikoron kedig az fü fel neuekedet es gyümölczöt teremtet volna, ackor meg [d] teczec az konkolyis. Menenec ez okaert az szolgac az czalados emberhez, es mondanac ö nęki: Vram, Nemde io magot vetettele az te földedben? Honnan vagyon takat az konkoly? Oe kedig monda nekic, az ellenseg mielte azt. Az szolgac mondanac ö nęki: Akarode ezokaert hogy el menyünc es ki gyomlallyuc? ö kedig monda: Nem, [e] Hogy midön az konkolt ki gyomlallyatoc, azzal egyetembe az buzat ki ne szaggassatoc. Hagyatoc eggyüt nöni mind az kettöt az Aratasig, [f] Es az aratasnac ideien mondom az aratoknac: Gzüiczetec egybe elöszer az konholt, es kössetec kötesekben, hogy meg egettessęc. De az buzat gyüiczetec az en czürömbe.

a: Az Isten nepe noha meg ßenteltetet, es tizta, de soc gonoßal ößue elegyedet.

b: Az emberi ßunyadsag, es az ördög Oka à hamis Tudomannac, es minden gonossagnac.

c: Mert nem akar lattatni gonoßnac.

d: De meg ielenic minden gonossag.

e: Meg örizi Isten az ö nepet, az soc gonoßoc közöttis.

f: Az hitetlenec el karhoznac. A hiuec iduözülnec

† Pelda.

x Magyarazttya

ROEVID ES NYILVAB ERTELME.

EZ Euangeliomba pelda beszed altal tanîttya vala Iduözitönc az ö halgatoit, Midön latna hogy noha nekic tanulni iöttec, de nekic czac wysagot nézni, es czudakozni, nekic kedig testi egesseget keresni. †Ezeknec mondoc illy pelda beszeddel szola: Hogy à mint nemelly Mag vetö, noha tizta buzat vetne, de az ellenseg mas felöl meg konkolyozna, kic mind aratasig együt nönenec: Igy öis noha az ö mennyei Atyanac akarattyat igen tiztan hirdetne, De az ördög nagy sokakban azt meg konkolyozna. Kinec igy kellene lenni mind vilag végezetigis.

Ez pelda beszedet penig ö maga meg magyarazza Iduözitönc, Midön az Tanîtuanyoc mondanac neki: Magyarazd meg mi nekünc amà szanto földi konkolyokrol valo pelda beszedet: Oe kedig felele nekic, es monda: [x]A ki az io Magot veti, az, az embernec Fia: A szanto föld penig ez vilag: Az io Mag, az menyorszagnac fiai: Az konkolyoc amà gonosznac fiai, Az ellenseg penig, az ki azokat vetette, az ördög: Az aratas ez vilagnac vęgezeti: Az aratoc, az Angyaloc. Mikeppen ezokaert ki szaggattatnac az konkolyoc, es tüzzel meg égettetnec: Azonkeppen leszen ez vilagnac végezetiben: Az embernec fia el küldi az ö Angyalit, es ki gyomlalnac az ö orszagabol minden botrankozasokat, es azokat kic hamissagot czelekednec: Es vetic öket tüzes kementzebe, Ott leszen siralom, es fogoknac czikorgatasa. Ackoron az igazac fenlenec, mint à Nap, az ö atyoknac orszagaba. Ez magyarazat vtan fel kialtuan monda Christus wrunc: Az kinec füle vagyon hallasra, hallya. Ielentuen felötte igen nagy draga voltat, ennec igaz ęrtelmenec, Kinec igaz ęrtelmere nissa meg ö szent felsege à mi füleinketis.

Dan: 12.

Mind ezec ez magyarazatoc, Iduözitönknec beszedi. Kinec igen röuid Summaia czac ez: Hogy az Isten Fianac Buzaiais konkolyos: De az ördög volna konkolyozoia: Kiket mindenestül mostansaggal nem irthatnanac ki, mind az Iteletigis. Melly tanusagunc hitünc vallasanac imez ket czickelehöz valoc:

Ez ket Czickele hitünknec, magyaraztatic itt.

Hiszec egy közönseges Kereztyen Anya szent Egyhazat. Es: Hiszec Syenteknec egyesseget?

Ezeknec ęrtelmeröl szükseg leg elöszeris igaz ęrtelmet vennünc, hogy az vtan mind ez egesz Euangeliomot könyebben meg ęrczüc.

Ennec azert ęrtelme imez: Az az, Hiszem hogy az Isten gyüit maganac szent nepeket, mind ez egez vilag szerte, az ö tizta igeienec igaz predikallasa altal, kickel az bo-

az bodogſagban mind öröcke lakozzec. Es hiſzem hogy azoc mind meg tiztultac, az Ieſus Chriſtus vęre altal, es meg ſzenteltettec az ő ſzent Lelkenec altala, kic egyeſſekis egy mas között, mind azokba, mellyec az iduőſſegre ſzükſegeſec, Ez mondoc ęrtelme ez ket Czickelnec: Hiſzec egy közönſeges Kereztyen Anya ſzent Egy hazat, es: Hiſzec ſzenteknec egyeſſeget. Kiket mint ęrczűnc, Chriſtus wrunc ez peldaba meg magyaraz, Azt ielentuen, hogy ő volna az, az ki altal az Atya gyűitene maganac, örőc ęletre valo hiueket, az az, Anya ſzent Egyhazat. Es noha az, vgy mint ő magaba, Chriſtus altal meg tiztult, es ſzent volna, de mind az altal őſzue elegyedet lenne mind vilag vęgezetig, es czac ackor valaztatnec el az ő meg ſzentelt nepe, az kep mutatoc közzűl. Mind az altal noha elegyes volna, De azert ő, eſmerne az ő iuhait, tudgya az Iſten kic legyenec az ő hiuei, es velűnkis iſmertetni akaria az ő Seregit, es azoc közibe akaria hogy ſzamlallyuc magunkat, Azert vallattyais velűnc ez Czickeleket: Hiſzec egy közönſeges Kereztyen Anya ſzent Egyhazat: Szenteknec egyeſſeget, Ezt mondoc akarna meg eſmertetni velűnc. Ez hitűnc vallaſanac agazatit magyaraza meg Iduőzitőnc, ez moſtani pelda beſzedbe, illy ęrtelemmel: Hogy az mint ez vilagi Buza vetőc, azon igyekeznec, hogy tizta Buzat veſſenec, kiből megent tizta Buza neuekedgyec, az ő ęletyekre valo: Igy az VVR Iſtenis az ő igeiet tiztan hirdetteti az ő ſzent Fia altal, es annac minden ſzolgai altal, hogy valakic azt vennec, abbol Iſtennec tizta es ſzent nepei neuekednenec, örőc ęletre valoc. Ez ęrtelem ſzerint azert, igazan vallyuc es hiſzűc: Hogy az Iſtennec igeieből mind ez egez vilag ſzerte, minden nemzetec közzűl neuekednenc Iſtennec Anya ſzent Egyhaza, meg tiztult es meg ſzentelt nepe, mellyec kiuűl czac egy ſem iduőzűlhet. De mondanad, miczoda iele azoknac: Imez: hogy azoc igazan meg iſmeric az Ieſus Chriſtuſt, es az ő aldozattyat, es ő altala Iſtenhőz meg tęrnec bűnőkből, Az ő neuebe meg kereztelkednec, annac bizonſagara, hogy hiſzic, hogy az ő vęre, melly az Kerezt fán ki ontatot az aldozatkort, meg tiztitotta őket minden bűnőkből. Es hiſzic hogy az ő neue altal mindennap bűnőc boczanattyat nyeric, noha az teſt, az őrdög, es ez vilag miat, vntalan el eſnec, melly hitben hogy erősbec leheſſenec, gyakran egyeſűlenec vele, az ő Vaczoraianac etelebennis es italaban, Es minden keppen azon igyekeznec hogy egyeſec legyenec, minden ſzenteckel, az ő Euangeliomanac tanitaſa ſzerint. Es igyekeznec megis ekeſiteni magokat, ſzent es iambor ęlettelis. Ez Ielec az Chriſtus Seregenec, hiueinec es Anya ſzent Egyhazanac, Ezt meg eſmerni, ezec közebe be iratni, ſzamlaltatni, es egyic eleuen tagia lenni, dragab hogy nem mint ez egez vilagot birni, mert czac egyedűl ezeknec lehet örőc ęletyec. Czac azoc Iſten fiai, kic wyionnan ſzűlettetnec, bőnőc boczanattyat vettec, wyionnac neuekednec mint az él vetet Buzac, es mint egy wy Téy altal ſzoptattatnac az lelki, menyei örőcke valo Téyiel, Ezen kiuűl valahon valakic vadnac, mind örőc tűzre vettetnec, kiknec iob volt volna ſoha nem ſzűlettetni, à mint az VVR mondgya Iudas felől.

Az mai pelda mint magyaraza az ket Czickelt.

Bizonyos Ielec az Iſten hiueinec.

Draga volta.

1. Pet: 2:

Nagy draga ęrtelemmel kellene azert mindennap ezt mondanunc: Hiſzec egy közönſeges Kereztyen Anya ſzent Egyhazat. Es: Hiſzec Szenteknec egyeſſeget, Es nagy aitatos buzgo ſziwel leleckel kellene kérnűnc: hogy az Iſten tarczon, neuellyen es őrizzen minketis, az ő hiuei közt, az ő Anya ſzent Egyhazaban, az ő eleuen tagiai közt, A mint ő magais az VVR Chriſtus tanitot ezt kérni, midőn ezt mondgyuc: Ioyien el à te ſzent Orſzagod. Melly Anya ſzent Egyhazat az VVR Chriſtus ez mai Euangeliomba az tizta Buzahoz haſonlit, melly tizta el vetet Magon neuekedet. Mert mind azoc, valakic tiztan es igazan veſzic az Ieſus Chriſtus tanitaſat, tiztaſſagban es igaſſagban, es ſzentſegben neuekednec, az örőc ęletre. De ezt ęrczed vgy à mint ő magaba vagyon az igaz Anya ſzent Egyhaz. Mert az mellette valo konkolyoc noha egyűt vadnac velec, de azoc kűlőn allatnac, es iőuendőre el valaztatnac, es tűzre valoc leſznec. Kinec minemű őſzue elegyedet allapattya legyen, arrais meg tanit Chriſtus wrunc, ez mai Euangeliomba, haſonlituan az konkollyal őſzue elegyedet Buzahoz, maſutt az halohoz es varſahoz, kikbe be rekeztetnec mind io, mind hituan halakis, de à parton oztan el valazattnac: Igy ſzol moſtis hogy noha ő neki ez vilag ſzerte ſoc tizta hiuei vadnac, de azoc moſt őſzue elegyeſen

Melto volna.

Iſten orßaga mint io.

Kiczodacà tizta Buzac.

Elegyes az Chriſtus Buzaia.

OET OE DIC WRNAPIARA AZ KIIELENES vtan. Aliàs, OET OE DIC VASARNAPRA VIZKEREZT vtan,

lakoznac, hanem az iteletkort el valaztatnac, kirol mayd touab tőbbet szollyunc. † Az konkolyozasnac Okat penig az őrdőgőt mondgya. Erről mostis szolunc, es ez vtannis, hogy iol meg ęrczűc honnan legyen az konkoly, à VR Christusnac tizta Buzaia kőzőt. Erről illy ęrtelemmel szol ez mostani Euaugeliomba: Hogy mint nemely irigy ellenseg titkon éyel, mikor alusznac, konkolt hint az ő nem barattya buzaiara: Igy az irigy pokolbeli őrdőgis, alnokul mindenkor azon igyekezic, hogy meg konkolyozza es meg hamisitsa az Istennec igaz tanitasat, kiből az őrdőgnec hamis meg keseritő fiai neuekednenec, őrőc tűzre valoc. * Erről soc ezer peldainc vadnac, Azert hogy iobban meg ęręzűc, im elő szamlaloc bennec. Adam es Eua, midőn sziuekben tiztan tartanac az Isten paranczolattyat, es àhoz tartanac magokat: el iőue á Satan, es konkolt hinte rea, az ellen valot hazuduan: hogy nem halnanac meg, ha szinte ennenekis az meg tiltot fanac gyűmőlczeből, Sőt mint Isten ollyac lennenec, *Gen: 2.* Azonkeppen imez első igeretet: Aszonyi állat Magua meg tőri à Kigyo feiet, meg homalyosita, Cain, es soc tőb altal. Noha penig Abrahamot mind nemzetestűl maganac valazta Isten, hogy tűle szűletnec à Christus, es tűlőc igazan esmertetnec es tizteltetnec. De kőztőkis czac keuesen voltac, kic igazan ęrtenec az ő nekic tőtt igeretet à Christus felől, kic az kőrnyűl metelkedes, es az aldozatoc felőlis soc teuelgesben voltac, Azonkeppen Moyses, es à tőb Prophetac ideieben, az Israel el merűlt vala, à soc konkolyozas miat. Aaron penig amaz első nagy Pap, męg ő magais baluanyozot, sőt ő maga őntőt Aranybol Boriu képetis, *Exod: 22.* Moyses ketelkedet az Istenben: Dauid parazna es gyolkos ęlettel meg férteztette magat: Peter az Christusnac bolond tanaczot ád, hogy ne adna magat halalra, Az vtan meg tagadya: az Apostoloc egy masra irigykettec: Pál Barrabassal feddőttec *Actor: 15.* Peter az wrfel tamadasa vtannis tetouazot à Kereztyeni szabadsagban, *Galath: 2.* ő vtannokis az őnnőn Tanîtuanyoc kőzzűlis, soc hamis tanîtasoc, soc gonosz ęletec tamatton tamattac, es mais naponkent tamadnac, Mellyec mind à pokolbeli őrdőgnec konkolyozasi.

† Kitűl à hamissag.

** Soc ezer konkolyozasi az őrdőgnec.*

Matth: 16.

Luc: 22.

1. Iohan: 1.

De noha fő Oka az őrdőg, ki merő hazug es gyolkos, Es nyughatatlan keppen kereng mindeneket, *1. Pet: 5.* De Christus wrunc ez Euangeliomba aztis ielenti, hogy à mi gonduiseletlensegűnkis volna Oka, hogy vgy aluszunc, olly batrac vagyunc, mintha egy szal lelki ellensegűnc sem volna, A mint amaz gonosz ellensegis ackor hinte à konkolt, à tizta Buza kőzé, mikor az emberec alunnanac: Igy az őrdőgis leg inkab ackor hatalmazic raytunc, mîdőn ő elleue nem vigyazunc: igaz predikallassal, igaz tan ulassal, kőnyőrgessel, es io erkőlczű ęlettel. Ez legyen rőuid es nyîluab magyarazattyais az mai Euangeliomnac, Kiből mit tanulanc, megis lassuc.

Az alußekonyokon inkab hatalmazic az őrdőg konkolyozasa.

Summa.

Summaia mind ezeknec.

1. EZekben arrais tanît Iduőzitőnc: Hogy noha soc hamissag es gonossag el lepte ez vilagot, de azert vgyan vadnac ő neki az őrőc ęletre valo nepeijs. Kit meg esmerni es azoc kőzibe be szamlaltatni, nagy őrőm, es nagy vigaztalas.

2. Touabba arrais tanît itt Iduőzitőnc, hogy ő nem Oka az teuelgesnec, hanem az őrdőg, es az emberec. Az őrdőg mondoc, à ki hinten hinti az hazugsagot, męg az tizta Igeiereis Istennec: Es az ember azt őrőmesben fogadgya, ki restőn hallya az Christusnac igaz Euangeliomat, nem vigyaz abban, nem kőnyőrőg az őrdőg hazugsagi ellen, es igy merő konkollya, es őrőc tűzre valo keserues konkollya valtozic.

3. Harmadszor arais tanît: Hogy el teueledhetic akar kijs az Anya szent Egyhazbais, hanem kezd vigyazni. A mint szent Pál mondgya: az ki fen ál, meg lassa hogy el ne esséc. Es minden szőmelyekben meg tettzic, melly nagyokat estec:

4. Negyedszer arra tanît: hogy noha most együtt hadgya nőni mind aratasig à buzat az konkollyal, az az, noha mind iteletig együt vadnac à hitetlenec az hiueckel, De itelet napian el valaztya egy mastul őket. Az Istenteleneket külduen őrőc tűzre, az hiueket el viuen magaual az őrőc ęletre. holot mint az igen fenyes Nap nagy diczősegesec, mint az szent Angyaloc tiztac, mint az Isten ő maga olly nagy felsegben lesznec őrőckőn őrőckè,

Touabba

Touabba azis ielentetic itt, hogy â mint az konkoly meg nyomia es meg rutittya az Buzat: Igy az hiuekis soc keppen meg szorongattatnac, az soc kep mutatoc, es soc istentelenec miat: De ezt tűrnec bekeuel az iteletig, ackor oztan ökis mind öröcke nyugodnanac, es azoc az tűzbe égnenec mind öröckön öröcké. Ez, nagy vigaztalas azoknac, kic az ördög tagiai miat mindennap sokat szenuednec, hogy ös illy nagy bodog meg szabadulasokat varhattyac. Melly édes remensegben erősitsen es tarczon meg minketis mindnyaiunkat, az kegyelmes VVR Isten, Amen. 5.

Ez noha eleg volna az mai Euangeliomnac rőuid ęrtelmere. De mierthogy sokan vadnac, az kic ennelis nyiluabban akarnac meg ęrteni, azert im Negy rendbelî tanusagokra oztom, es mindenikről szoloc renddelis. Kikre vgyan igen nagy szűk seginkis vadnac, hogy öket iol es igazan meg ęrtenenc. Te lassad ha mindgyart meg oluasod, vagy egy oraual touab mas időre halaztod.

AZ TANVSAGOKROL.

EZ Euangeliom szol az Anya szent Egyhaznac allapattyarol: Hogy az, noha tizta volna, az VVR Christusnac tizta tanîtasabol: De az ördög miatt soc keppen meg konkolyoztatnec, Melly konkolyozasbol soc fęle kep mutatoc lennenec, es soc Istentelenec mind az Iteletig, Ackor oztan, igen tiztan ki valogatnanac minden hiuei az VVR Chrrstusnac.

☞ Ezekből illyen Negy Tanusaginc lesnec:

Előszer, Hogy az Anya szent Egyház őszue elegyedet ioual es gonoszual.

Masodszor, Hogy az ionac Oka az Isten Fia, Az gonosznac az ördög.

Harmadszor, mint kel meg esmerni az konkolt az Buza kőzzűl.

Negyedszer, Szabadé az konkolt ki szaggatni, Es mint kel azba magunc tartani.

Es vgyan itten szolunc az vtolso el valaztasrol, melly lesz az Itelet napian.

Ez Négy dolgokat igazan meg ęrteni, nagy draga es hasznos Kereztyeni Tudomany.

AZ ELSő TANVSAGROL.

Hogy az Anya szent Egyhaz őszue elegyedet iockal es gonoszockal: Es miczoda legyen az ő meg konkolyozasa?

NAGY soc Teuelgőc voltac es vadnakis, kic azt vęltec: Hogy è vilagon az hiuec ő magokat ki valazthatnac, az kep mutatoc, az hitetlenec, es az istentelenec kőzzűl kűlső keppennis, mint ha őc kűlön ő magokat ki rekezthetnec. Ez fęlec voltac regen az Donatistac, Catharusoc, az Papas nőtelen Baratoc, es à mostani hazas Baratoc az Anabaptistac. Sőt bennűnketis erőssen győtőr ez gondolat: hogy sohol nem talalunc olly tizta szent Sereget, auagy czac egy szőmêltis, czac egy embertis, kibe soc fęle fogyatkozasokat, es niha nagy eseteketis nem hallananc, es nem latnanc, Es keuannanc hogy lakozhatnanc czac tizta, szent, es igen iamboroc kőzőtt. De ez mai Euangeliomnac peldaiaba, es soc tőb helyennis szorgalmatoson meg tanît Christus wrunc, hogy mig ez meg férteztetet vilag tart, addig senki ne varion itt ez földön olly tizta szent Gyűlekezetet, kibe semmi vétec, semmi bűn, eset, es fogyatkozas nem volna, auagy kic kőzőtt semi alnoc es kep mőtato nem lenne, Mert ezt Isten el halaztotta az meny orszagbeli lakasra. Hanem ennec vgyan szűkseg volna lenni, hogy az ördög ellenkezzec az Christussal, es az ő hiueiuel, mind addig, mig ő be taszitatnec pokolra: Es az ellenkezes alatt rontatnec őis, az ő tagiaijs, Es az alatt epűlnenekis az Christus hiuei, Es az vtan lennenec ökis öröc czendessegben, bekesegben, tiztasagban, es nyugodalomban.

Erről valo Teuelgesec: mint ha ki valogatot ssen tei lehetnenec Istennec egy Seregbennis,

Ezt ielenti Iduőzitőnc, midőn azt mondgya: Hogy olly az Isten mezeieis, mînt à mezőn meg konkolyozot Buza. A mint ez soc nîluan valo peldakbolis, ès soc bizon sagokbolis ki tettzic. †Mint, ha iol meg gondolod, Chrűs wrunc ideiebē valo Anya sz. Egyhazat, mely igen keuesetske vala ackor az ő tizta Buzaia, az ő igaz hiuei, es mely sokā ő vęle ellenkezuē ő magokat hantac leñi Isten nepenec, Ha mondoc lattad volna az VR Christus kitsiny es alazatos Sereget, netalam teis azt vélted volna, hogy az fő fő nepec, bőlczec, Irastudoc, inkab êrdemlenec az Anya szent Egyhaz neuet, hogy nem

Az mezőn valo elegyitet Buzahoz hasonlatos az Istē nepe most.

†Christus ideiet, az regi Israelt, es az Apostoloket tekincz.

OE TOE DIC VRNAPIARA AZ KI IELE NES vtan Aliás OE TOE DIC VASARNAP RA VIZKE-REZT VTAN

nem mint azoc, hol egy nihany halazkac, es meg vetet szömelyec, mint Kereztelö Ianos, Zacharias, Ersebet, Maria, Iosepb, es alà valo kösseg foglaltatot. De ezt mond gya Christus Matth: 11. Atyam, hala neked, hogy ezeket el röytetted à bölczektül, es meg ielentetted à kiczinyeknec. Es szent Palis vgy tanit, hogy Isten é vilagnac erötlenit valaztotta, hogy azokban tessec ki az ö ereie, 1. Corinth: 1. Az elöttis penig az egez Israel mindenkor rakuadon rakua volt soc fele baluanyozassal, es mindenkor keues volt tizta igaz Isten tiztelö, A konkoly penig meg szamlalhatatian soc volt, kic miat még az szentekis sokszor meg tantorottac. Söt soc keppen ö magokis el estec, es nem czac gyarlo keppen estec, hanem szörnyü kepennis röttenetes bünöket mieltec niha niha: Mint Aaron ö maga Boriu kepet czinala az nepnec baluanyoza sara, ki inkab engede à meg gyühösödet nepnec, hogy nem az Isten szauanac, Még Moyseris ketelkedec az Isten beszedebe, midön az köwböl hadna hogy vizet ereztene azt suytuan az veszöuel: Dauid, Peter, Pál, Barrabas, meg monduc oda fel, melly nagy bünökben estec, Es mindgyart az Apostoloc köztis soc fele ketelkedesekis tamattac, Mint imezis: Ha illiké környül metelkezni, es az ö Töuentis meg tartani, az wy Testamentom mellet. Es feddenec Peterre, hogy â poganyokat meg kereztelte. Az önnön Tanituani közzül penig nagy sokan vegre ö magoknac ellenec tamattac az Apostoloknac, kic czac hasoknac szolgaluan, ket felé santikaltac, à Sidoknakis hizelkeduen, es azoknakis kic kereztyenne lettec. A mint mostis kiualtkeppen haborusagnac ideieben, az Isten igeienec predikallasa mellet, Baal papi öltözö ruhakat, gyertyakat, kepeket, Ostiat, Öltart oltalmaznac féltekben, torkoc es hasoc kedueiert, olly emberec, kic ieleseknec tettzenenec. Azonkeppen akar mellyic hitünc agazatis sokan hatra vetnec, ha ellenkezöiöc tamadnanac reaioc, es halalra kergetöc.

Actor. 11? Phil: 3.

Santikaloc, regennis, mostis.

Soc fertelmes bünöknec konkoli.

Ezec mellet regennis, mostis, nagy fö emberec közt à kic igaz kereztyeneknec lattatnanac, hallunc soc fele bünöket: Istenröl es az Kereztyeni Tudomanrol valo ketelkedeseket, keuely maga hanyo feddeseket, es gonossagokat, vsorat, czalardkodast, kegyetlenseget, irigyseget, keuelyseget, tekozlast, torkoskodast, buialkodast, fösuenseget, gyolkossagot, szidalmat, es soc töb bünöket: Mind ez feleket Christus wrunc konkolnac neuez, ki az Isten mezöieben valo Buzat meg férteztetne. Tahat senki à soc fele konkoly miat, el ne idegenedgyec à Christus esmeretitül, Söt anal inkab tanullya azt, hogy onnet esmerhesse meg, mi legyen az tizta Buza, es mi legyen à konkoly. De az Isten mezöieben valo konkolrol mayd többet szoloc, es anac ismeretiröl.

Hanem elöszer értsüc meg eztis, hogy mi vagyunc az Istennec szantasi:

Masodszor, hogy az Isten szantasibannis terem mind Buza, mind konkoly.

Harmadszor oztan azt lassuc, miczoda à Buza, es miczoda à konkoly, Es ezeket honnet kel meg esmerni?

Isten ßantasiva gyunc es az ö maguain vyonan nekettünc.

1. Corinth: 3.

1. Corinth: 1.

Mondom elöszer mostis eztis értsüc meg, hogy mi vagyunc az Isten szantasi. Hogy mi legyünc az Isteñec szanto földei, es az el vetet magon fel neuekedöc. Sz: Pális, sz. Peteris igy szolnac rola: Mond szent Pál: az Istennec szantasa, es az Istennec epületi vattoc. Mond sz. Peter: VVyioñan születtettetec, nem halando, hanem halhatatlan magbol, az élö Istennec beszede altal, melly öröcke meg marad. † A ki è magot hinti az Atyanac Fia, ki az ö kebeleböl iött. Kinec az paztoroc szolga tarsai, Kiröl mond sz. Pál: Kiczoda à Pál: Kiczoda Apollos: Hanem czac szolgac, ki knec alla hintetettec: En plantaltam, Apollos öntözte, de az Isten neuelte, Ezokaert semmi à plantalois, az öntözöis, hanem az Isten az, à ki adgya à neuekedest. *Röuideden iñet azt vegyüc fö keppen eszünkben: hogy szinte vgy szükölködünc mi io tanitas nekül, mint à föld io mag nekül, Es à mint à földdel es az el vetet maggal mindenkor baylodas kel: vgy mi velünkis, Azert mondgya Christus wrunc: Az io mag vetö az ember Fia, az az, Isten az ö Fiat emberi testben azert külde, hogy io magot hintene közinkben, az az, igen tiztan es igazan hirdetne es hirdettetnec köztünc az ö Atyanac akaratyat, Kinec hallasa, értese, köuetese altal teremtetnenc wyionnan mint az mostani lett Buzac, Es mostani születet gyermekec mijs mazszor es wyionnan lennenc, es wyionnan neuekednenc az öröc életre, azert, mert meg holtac valanc, de meg eleuenitet bennünc à mi wrunc Iesus Christus, az ö Igeie es szent Lelke altal. Ezert

† *Mag hintö Christus: kinec ßolga tarsai vagyunc.*

**Iol meg erczed ezt.*

meltan

meltan vagyunc haſonlatoſoc az ſzanto fŏldbe el vetet Maghoz, Es Iſten ſzantaſinac mondhattyuc magunkat, kibe Iſten ſzent Fia altal hint io Magot, mellyen neuekedűnc az ŏrŏc ęletre. Ez egyic, kit itt tanullyunc. Maſic, hogy ez Iſten ſzantaſirais az Satan ſoc fęle konkolt hint, vgy annira, hogy à Buza kŏzŏtt, egyűt nŏne.

Erről ez elŏb noha bŏwen ſzolec, ſoc peldac altal meg mutatuan ſoc fęle konkolyo zaſat az Iſten nepenekis, de megis tęrűnc à konkolrol valo beſzelleſre, kit meg ęrteni ſoc keppen ſzukſeges. Miczoda à konkoly: Rŏuideden, valami bűnŏc vadnac: kic ellenkeznec à tiz paranczolattal: az hiſzec Iſtenuel: à Mi atyackal: àKereztſeguel: es azVR Vaczoraiaual: az mind konkoly. Kiről mas kŏnywben nyiluabban ſzoltam. Moſtis mind az altal ittis à konkoly felől vegyűnc igaz ęrtelmet. Megis miczoda az konkoly: A konkol kęt fęle: Egyic el Rŏytetet, es el Titkolt bűnŏc: Maſic kilelentetet es Niluan valoc. Nemelly bűnŏc ezec kŏzzűl ollyac, mellyec à ſzent Lelket ki űzic az emberből, es azIſtenben valo hitet meg oltyac, De nemelyec nem oltyac. Az el rŏytetet bűnŏc es ezoc kŏzzűl àffęlec, mellyec à hitet meg nem oltyac, à hiueknec gyarlo eſetec, mellyeket mind az altal meg eſmernec ŏ magokban, es vtallyac, es kic añac boczanattyat kęric: Kic ha teuelgenenekis, hiteknec valamellyic czickelebe, mihent az teuelgeſt eſzekbe veſzic, ŏrŏmeſt az igazat fogadgyac. Kic noha vntalan eſten eſnekis, mind tekinteteckel, hallaſockal, gondolatyockal, vagyolkodaſockal, mind czelekedeteckel, mind beſzedeckel, midŏn nem azt beſzellic, auagy mielic, az kinec kellene lenni, De mind azokat nem ſziuec ſzerint mielic, Sŏt mihent meg ęrtic hogy vęt keztec, meg tęrnec, bankodnac rayta, es magoc iobitani igyekeznec. Soha, nem volt kedig ez vilagon czac egyis, hi ezkeppen minden oraban egynihanſzor nem vętkezet volna. Mellyis mind az ŏrdŏgnec konkolyozaſi es kerengeſi miatt leſznec. Ez fele titkon valo bűnŏc mas keppen neueztetnec, Tudatlanſagbol es gyarloſagbol valo bűnŏknec, kiket az hiuec nem ſzanſzandeckal, hanem erŏtlenſegből es tudatlanſagbol czelekeznec. De vadnac mas fęle titkon valo bűnŏkis, Azoc az hitetlenekben leielnec, arrolis ſzoloc. Az el Rŏytet konkolyoc es bűnŏc, es kic nem tettetes bűnŏc, kic az hitet meg oltyac, ez fęlec: Kic tudatlanulis hamis tudomant kŏuetnec, alituan hogy azoc igazac volnanac, Mint az kic egy kis io czelekedetet eleg ęrdemnec alitnac, es az ſ'al variac iduŏſſegeket: Ez noha nem tettzic bűnnec, De magakarhoztato bűn, mert meg oltya az Iſtenben valo bizodalmat, mert az Iduŏſſeget Iſten azert igerte ingyen, czac Chriſtuſra nézue, hogy bizonyos lenne az igeret. Azzonkeppen midŏn ſoc fęle kep mutatoc Iſteni tizteletnec vęlic az ŏ emberi ſzerzeſeket, noha Iſten meg tiltotta: azoknac konkolyoc nem tettetes konkoly. Ezeknec ſzama meg ſzamlalhatatlan mindę teuelgŏc kŏzt, Mellyec noha el fedeztetet es el titkoltatot konkolí az Satannac, de ollyac mind az altal, kic az hitet el oltyac, es az embert hitetlenne teſzic, es el karhoztattyac, ha meg nem tęrnec. Ezeket mondam az el titkolt karhoztato konkolyrol es bűnŏkről.

Miczoda à konkoly.

Ket fele konkoly.

Olly titkon valo Bűn, ki à ß. Lelket ki nem űzi.

Olly titkon valo Bűn, ki à ß. Lelket ki űzi.

Rom: 4.

Maſic konkolya à Satañac, à Niluan valo, tzegeres, ſzaruas, es wralkodo bűnŏc: Mint az Iſtent karomlani, az ŏ Neuere hamiſſan eskűnni, fa kepet tiztelni, holt embereknec imatkozni, az baluanyozoc ŏltŏzetit fęlelemért es tetouazaſért fel venni, Oltart, Oſtiat, kepeket oltalmazni torkoc es haſoc kedueiert, Ritkan halgatni az Iſten igeiet, ritkan ęlni à Chriſtus Vaczoraiaual, wy hitet gondolni ſzep ſzin alatt, es azt ąlnokul oltalmazni, az meg ęrtet igaſſag ellen rugodozni, Touabba fŏſuenſeget, vſorat, ragadozaſt, czalardkodaſt, reſzegſeget, tekozlaſt, buiaſagot űzni. Mind effęle konkolyoc es bűnŏc à hitet ki rekeztic, az Iſteni io keduet el veztic, ha belŏlŏc ki nem tęrnec, à mint ſz. Pál tanit 1. Cor: 6. monduan: Ne teuelegietec: ſem az buialkodoc, ſem à baluanyozoc, ſem á paraznac, ſem à faytalanoc, ſem à firfiackal kŏzŏſűlŏc, ſem az oruoc, ſem à fŏſuenyec, ſem à reſzegeſec, ſem à ſzitkozodoc, ſem à ragadozoc, az Iſtennec orſzaganac ŏrŏkŏſi nem leſznec.

Niluan valo, es vralkodo bűnec.

Valakic illyetenec, ha ſzinten niluan ki nem űzettetnenekis, emberec altal az hiuec kŏzzűl, de mind az altal vgyan ki rekekeztettenec ŏ magokban, hogy nem Iſten fiai, hanem ŏrdŏge legyenec, mind addig, mig meg nem tęrnec. Kic ha mind vęgiglennis ezekben meg maradnac, es az VVR Iſtent ſzent Fia altal meg nem engeztelic,

Oe magokbannis ki rekeztettec ezec az Annya ſzent Egyhaaz kŏzzűl.

OE TOE DIC VRNAPIARA AZ KI IELE NES vtan

Aliás

OE TOE DIC VASARNAP RA VIZKE-REZTVTAN

geztelic, ő altala meg nem tiſztulnac bűnőc boczanattyat nyeruen, tahat az ítelet-kort az őrőc tűznec egeſere vettetnec, mint hogy az fekete konkolyoc czac tűzre valoc. †Sokan vadnac penig affélec, kic az kereztyenſegnec neuet viſelic, mint ha ők is az Anya ſzent Egyhaznac tagiai volnanac, Kiket moſt mindeneſtől ki nem gyomlalhatni, hanem az VVR az ítéletre hatta, A mint mondgya, hogy ſokan fogiac mondani: Vram nem de az te neuedbe Prophetaltunke, es ſoc czodakot czelekedtünkéc: De azt fogom mondani: Bizony mondom, nem iſmertelec titeket, tauozzatoc el en tűlem, kic alnokſagot czelekeztec. *De ezec kőzzűlis nemellyec titkon es alatomba valoc, kic az alnoc ſzín alatt akarnanac igazaknac es hiw kereztyeneknec tartatni: Nemellyec kedig nagy niluan valo keppen vgyan ſzemtelenűl á czalardſagot haſzon es toroc kedueiert kőuetic, es mint àberes toluayoc, berert, gyolkoſſagual élnec, vgy ők is az fizeteſert, artzul tamattac az igaſſagnac karomlaſara. Ezeket neuezic ſzent Lelec ellen valo vétkeſeknec. Kic kőzzűl ſokatis neuezhetnec czac moſtis, de minden időben rakua leſz èſſéle konkollyal es vad mackal ez vilag.

† *Az titkon el reytetet kep mutato Kereztyenec mint iarnac.*

* *Ket fele kep mutatoc: Egyic titkon valo ellenkező, Maſic, niluan.*

x. *Mire valoc.*

x Ezeket arrol mondam, hogy Chriſtus wrunc azt predikallya, hogy az őrdőg az ő tiztaBuzaiarais konkolt hintetne, az az, az ő tanitaſarais hamiſſagot tanitatna, Kiről pelda lőn Adam, Es ſoc Atyac, Prophetac, Apoſtoloc, kikis ſoc keppen meg czalatkoztac, Mint Aaron ő maga Baluant őntőt, Peter az wrnac bolond tanaczot adot, Dauid meg férteztetet, De ezec meg tértec. Nekic kedig röttenetes baluanzozasbá meg marattac, es ſoc fértelmes bűnőkben heuernec. Mind ezeckel moſtis rakua ez vilag, ottis áhol az Iſten igeie tiztan es igazan predikaltatatic, azert hogy à Satanis nem ſzűnic meg az ő konkolyat hinteni. Ezt iol eſzedben vedd kedig, hogy ſoha olly ſzepet, tiztat, igazat, iot ſem ſzolhatunc, halhatunc, tanulhatunc, czelekedhetűnc, gondolhatunc, kit ottan ottan meg konkolyozni nem igyekeznec à Satan: A ki à meg ſzepitet hazbá hetſzer alnokbackal akar meg terni, Luc: 11. Tahat éyel nap pal valo vigyazaſſal óyiuc magunkat minden dolgainc kőzt, à mint ſzent Pális int, hogy igen ockal es óua iariunc, vgyan meg orozuan à iora valo alkolmatoſſagot, Es Chriſtus wrunkis int, hogy mindenkor imatkozzunc. *Luc:* 18

Tahat nagy vigyazas kellyen.

Epheſ: 5.

Ezeket az őrdőg konkollyarol mondanc, Kinec Summaiat megis vedd eſzedben. Kezdenc ſzolni az őrdőg konkolyarol, kinec konkolyoza ſabol es bűnre izgataſabol ſzolanc ket fęleBűnről: El Titkolt es Niluan valokrol. Az el Titkolt auagy tetetéſſeg alat valo bűnőkis: Nemellyec ollyac, kiket tetetéſſeg es kep mutatoſſag alat mielnec: Nemelyec ollyac, kiket ſzemtelenűl mielnec. Kiket elő ſzamlalni tenger dolog volna. Hanem te magadtul figyelmezz czac rea, es hol te madban, hol masban, mindennap mindenic fęlebe ſokat meg tapaztalhatz. Nemelly bűnőc niluan valo tzegereſec. Kikről mas igeckel imigyenis ſzolnac: Hogy nemely bűn Eredendő, nemely Czelekedendő, nemelly Halalos, nemelly Boczanando, nemelly Vralkodo, es nemelly nem Vralkodo, nemelly Tudatlanſagbol valo, nemelly Lelki eſmeretből, nemelly ſzent Lelec ellen valo: Mind ezeket egy ſzoual őrdőg konkolyanac neuezhettyűc. Kiket naponkent igyekezic iobban iobban ki teriezteni, nem czac azoc kőzt, kic Iſtnntűl tellyeſſeguél el ſzakattac, De az hiuec kőztis.

Soc neuezeti az ket fele, titkon es nyiluan valo bűnnec.

Haſznai: Ezec mire valoc.

Ezeket è végre tanullyuc, hogy az Iſten Anya ſzent Egyhazat, ne alitſuc moſt mindeneſtűl olly tiztanac leni, kibe ſemi konkoly, es kic kőzött ſemi fogyatkozas nē volna. Vgy vagyon, tizta eniből, hogy az wr Iſten mindenkor meg boczattya bűneit, valamikor kéri ſzét Fiaert, es őrizi ſzent Lelke altal, hogy ne heueredgyec ſzanſzandeckal à bűnben. De miert hogy elegy lakozunc à hitetleneckel, es megis az bűnős teſtet hordozzuc, es az Satan őketis vntalan konkolyozza, Azert ő magaba tellyes tizta moſt nem lehet. Sockal inkab kedig magat vgy nem rekeztheti, hogy az konkolyoc kőzzűl ki mehetne. Azert ingyen ſe erőlkedgyűnc arra, hogy mi olly Gyűlekezetet ſzereznenc, kibe ſemmi konkoly nem talaltatnec, Mint az Satan midőn ſokakat erre vitt volna, leg vndokbnac, fértelmesbnec, es leg nagyob teuelgőknec talaltattac, Peldac az regi Phariſeuſoc, Eſſeuſoc, Saduceuſoc, Donatiſtac, az moſtani Baratoc, Anabaptiſtac, es ſoc tőb meg czalatkozot nepec. Kic nagy

ſzent-

ſzentſegnec ſzine alatt,ſoc fęle ördögi teuelgesbe heuertec, Hanem hadgyuc mi az Iſtenre annac el valaztaſat, es vigyazuan az ſoc konkolyozas kőzőt, variuc bekeſeguel az VVRnac meg tiztitaſanac ideiet. Mondom vgy mint kőzőnſeges keppen, olly ſereget, ki merő tizta legyen, itt ſzerzeni czac heaba valo igyekezet, es lehetetlen, kit Iſtenis az iteletre halaztott. Hanem mind az altal magunkat es az kiket lehet, melto mind oktataſſal, mind fenîteckel oltalmaznunc minden fęle konkolyozaſtul, es bűnőktűl, kiről touab ſzoloc. De erre igen nagy ſzorgalmatos gondot viſellyűnc, hogy noha az konkolyokat moſt ki nem ſzagathattyuc az Iſten buzai kőzzűl, De mind ennî ſoc konkoly kőztis,igen meg tanullyuc iſmerni az Iſten tizta Buzaîat, es igaz hiueit. Ha penig ez főldi es teſti vilagi konkolynac eſmeretire okoſſagod es eſzed vagyon, kery az lelkiſeis ęrtelmet Iſtentűl, kiket minemű ielekből eſmerhetz meg, oda felis meg mondam, ez vtannis mayd ſzoloc rola. Touabba igyekezzűnc azonnis, hogy mi à ſoc konkoly kőztis, az Iſtennec tizta Buzaia, igaz eleuen hiuei leheſſűnc. Ha kic kedig kőzzűlűnc az ördőgnec konkolyozaſa miat meg tantorodnanac, es el teuelednenec,azokat ne mindgyart ſzaggaſſuc ki:hanem ſzelid leleckel fel emellyuc. De ha kic vakmerő bűnben heuernec, es meg tęrni ſem akarnac,nîluan őrőc tűzre valo konkolynac eſmeriűc. Ez legyen elſő Tanuſagunc arrol, hogy az Iſten ſzanto főlde konkolyos, az az, az Iſten Anya ſzent Egyhaza, itt elegy ioual es gonoſzual, kinec minemű gonoſz konkolî legyenec, arrolis ſzolec. Immar az maſic Tanuſaginkat laſſuc.

Erről oluaſd az maſic Poſtillabol

AZ MASODIC TANVSAGROL.

Honnet legyenec az ioc, Es honnet az gonoſzoc.

IGen ſzűkſeg errőlis igaz ęrtelmet vennűnc, hogy Iſten nem Oka à mi bűnűnknec, ſem veſzedelműnknec, kibennis az Satan ſokaknac ſoc keppen vezti iſtenre kenuen az ő maga gonoſſagat. Tanullyuc meg azert, hogy à mint az ...or Buzat vęt, azt akarna, hogy az ő Buzaia kőzőtt ſemmi konkoly nem ...enis czac ioMagot himet az ő ſz: fiia altal:Azert az io Magnac az igaz ... minden nemes ioſzagnac, czac Iſten Oka az ő ſzent Fia altal, Es czac ő ...vyonnan bennűnket, ő tanîtat igazra, ő mutat io vtat, ő epit fel, ő tiz... ből, ő boczattya meg azt, ő ád ſzent Lelket,es minden iot czac ő czeleke... ;De mint az czalados ſzolgat tart az ő io Maguanac el veteſere, es ez... zelekeſzic: Igy Iſtenis az ő ſzent Fianac ęrdeme altal, az ő tanîtaſa, es az ... dete altal czelekeſzic mindeneket, Azert neuezi Chriſtus wrunc ő magat ...g vetőnec. Ezt mondoc igen ſzűkſeg iol meg eſmernűnc, hogy az Iſtennec i... eſmeretit czac az ő tanîtaſabol kereſſűc. Viſzont aztis igen ſzűkſeg meg tudnunc, hogy az ördőg halalos ellenſege az wr Chriſtuſnac, es minden gondgya czac az, mint konkolyozza meg az ő igaz tanîtaſat, ki ellen igen ſzűkſeg vigyaznunc. Azert minden teuelges, minden bűn es hamiſſag czac egyedűl az ördőgtől vagyon, Kinec kezeben mêltan ereztet az Iſten, azert, mert az elſő engedetlen ſzűleînkről, mindnyaian bűnbe fogantattunc es ſzűletettűnc, es minden erő es erzekenſeg bennűnc, ellenkezic ő ſz.felſegeuel, Ezert meg ęrdemlenenc,hogy mind őrőcke az ördőgeckel kinlodnanc,De az ő kazdag irgalmaſſagabol ellene oruoſulatta az ő ſz. Fiat, ki altal akarattyat ki ielentette, es mind ez egez vilagon ki terieztette, Es az ő vęre altal igaz meg elegedendő meg tiztulaſt ſzerzet, es int pœnitentiara,à bűnec meg vtalaſara,es abbol hozza valo meg tęreſre, es bizoñyal igeri minden beñe bizoknac bűne boczanattyat, es ſz. Lelket,az wyioñan valo ſzűleteſre, es à teſt ellen valo tuſakodaſra: Ezec melle ezkőzűl ſzabta à kereztſeget,es az ő ſz. Vatſoraiat. Ezektűl ő el nę akar ſzakadni,hanem ezec altal akar beñűnket epiteni, à mint à Buza magot az el vetes vtan,eſſő es meleg altal. Ha ki ezeket meg veti es meg vtallya, ſzintę vgy ſemi io nem neuekedhetic beñec,mint à melly ſzanto főldet parlagon hadnac. † De ezekbennis ſockeppę tſalardkodic àSatan,hogy nekic telhetetlenſegec miat,nekic tuniaſagoc es teſti faytalanſagoc miat,ne érkezzenec azIſten igeſenec tanulaſara,az kőnyőrgeſre,az VVR Sacramentomiual valo ęleſre, nekic kedig ez gondolat alatt nem beczűlic a-

Mindeneſtűl fogua czac Iſten altal lettűnc vgy magua, de à Satan iſmet el akar vęzteni az ő ſoc konkolyaual: De az VVR Chriſtus ellene oruoſunc.

† Soczalardſaga à Satannac arra is, hogy az Iſtentűl rendelt ezkőzit az vyonnan ſűleteſnec es neuekedeſnec meg vtalnue.

Az VVR Chriſtuſnac

lic azokat, hogy ôc akar holís ſzolgalhattyac az Iſtent, ha ſoha Predikatiot nem halnakís. Nekic kedig nagy mély gondolkodaſoc miat ezt tarttyac, Iſten az kit iduôzíteni akart, el valaztotta meg ſzûletese elôtt, es az kit iduôziteni akar, iduôzít ha ſzinte anya mehebe meg halnaís, Azert akar mit tanullyonís, ha nem valaztatot; mind heaba valo leſz. Nekic penig meg nem elegeduen az Iſten Igeienec tanaczual, azon imatkoznac, hogy az ô ſzent Lelke altal tanulas kiuûl értesſe meg az ô akarattyat. Mind ezec ſoc tôb ezer teuelgeſeckel az Satannac nyughatatlanſagi, Es erre valoc, hogy az Iſtentûl rendelt ezkôzeckel ne élnienc, es vgy mint az parlag fôld io Buza nekûl maradnanc, Azert errôl ier értûc meg az mai peldanac, tanîtaſat.

Maſſor kell az Iſten fiainac ſzûletni.

Mint hogy az io Magot vetni kel, es vgy neueli az fôld, Igy az io es igaz kereztyent nem ſzûlheti az teſti atya es anya, hanem az Iſten ſzûli ôtet wyionnan, azert hogy az mi leg elſô teremteſünkbeli ſzent es tizta allapatot, merôn es annîra el vezettetûc, hogy egy czepig az Iſten ſemmit nem ſzeret bennünc kûlômben, hanem ha mindeneſtûl wyionnan ſzûlettetünc.

Mondom azert, hogy azoknac, kikben az ſzent Lelec lakozic, kikben az Iſten nyugſzic, kiknec bûnôket hit altal meg boczatta Chriſtuſert, Es kic az Iſten akaratyat el kezdettec engedelmeſſeguel ſzerzeni, es igyekeznec ô neki mindenben kedueskedni, mellyec hitbôl kellemeteſekis Iſtennel: mondom ez fele igaz kereztyenec, nem az teſti ſzûlektûl, hanem onnan fellyûl ſzûlettetnec, az Iſten Igeienec hallaſa, es az Sacramentomoc élese altal. Ez ezkôzeckel teremti es ſzûli Iſten ôket wyioñan, ezec altal téríti meg ôket, ezec altal adgya nekic az VVR Chriſtus igaſſagat, es az ſzent Lelket, ki altal el kezdeti velec az wy engedelmeſſeget. Errôl imily bizonſagînc vadnac:

Bizonſagunc az wyionnan ſzûleteſrôl.

Az mai Euangeliomba Iduôzîtônc ô magat Mag vetônec neuezi, Tahat mint az Magot el kel vetni, vgy az Iſten igeietis ſziuûnkben kel kapczolni, es az altal kel tic neuekednünc, Az hit, vgy mond ſzent Pál: hallasbol leſz, Rom: 10. Nic nac ezt monda az VVR: Valaki wyionnan nem ſzûletic vizbôl, es ſ nem megyen Iſten orſzagaba. Es monda az ô Tanituaninac, Ioan: 15 kûl ſemmit nem mielhettec. Szent Ianoſis errôl igy ir: Az Iſten fia ri vérbôl, ſem az teſtnec indulattyabol, ſem az embereknec akaratty Iſtentûl ſzûletettec.

Ioan: 3.

Ioan: 1.

Vy ſzûletteteknec miert neuezteténc.

Iol meg értzûc penig miert neuezi az Iras wyionnan ſzûlettekne Oka ez: mert azt akaria ielenteni, hogy mi bennünc egy czep io nints, retne, azert mindeneſtûl czac az egy Ieſus Chriſtus altal lehetnenc meg ô halalos fizeteſe ſzerint, es czac ô altala vehetnenc wy eſzet, ſziuet, ki bennünc az Iſteni engedelmet. Es azert mi magunkban czac egy czeppet ſe hanem czac hittel ragazkodnanc az Iſtennec irgalmaſſagahoz, ſzent Fianac ô ſzerint. Kinec altala mierthogy wyionnan haza fogattattunc, es maſzor Iſten fiaua ſzûlettettünc, azert noha tartozunc wy engedelmes ſzolgalattal, De aztis czac altala vinnûc Iſtennec. Ez illy nagy draga io teterôl penig, adnanc ôrôcke valo halakat ô ſzent felſegenec. Tahat ezt ſoha el ne feleyczûc, hanem adgyunc mindenkor nagy halat az VVR Iſtennec, hogy ezt miuelte velünc, hogy az ô igeiet tiztan es igazan hirdetteti nekünc. Es az ô ſzent Moſaſualis meg moſottatot, annac bizonſagara, hogy az ô ſzent Fianac vére mi értünc ontatot ki, es az altal bizonnyal bûnünc boczanattyat veſzûc, valamikor czac hozza fohazkodunkis az bûn ellen. Es legyen erreis nagy gondunc, hogy az mi gyenge, es ſoc felôl meg oſtromlot hitünket erôſiczûc az ô maſodic Sacramentomaualis az VVR Vaczoraſaual, annac bizonſagara, hogy az ô teſte vére értünc ſzenuedet, es mi az ô ſzent Fianac teſtebôl es vérebôl vagyunc, ki altal fel tamaztya az el rothadando teſtünketis az ôrôc életre. Es kériünc ſzüntelen ſzent Lelket, hogy ily io teteiert io keduel ſzolgalhaſſuc ô felſeget, el kezduen az wyionnan valo engedelmes iambor életet.

Nagy halat adgunc ezekrôl.

Ez legyen arrol tanuſagunc, hogy az io Mag Iſtentûl vagyon, az az, az igaz kereztyenec wyionnan leſznec Iſtentûl, Chriſtus altal, az lelki ezkôzôc ſzerint. Immar az gonoſz Magrolis ſzollyunc.

Az gonosz Mag, à konkoly, sem Istentűl, sem az ő Igeieből nincz, hanem az ördögtűl vadnac. Hogy Istentűl nincz semmi Bűn, Dauidis enekli, *Psa:5.* monduã: wram Isten nem alnoksag akaró vagy te. Christus wrunkis mond: *Ioan: 8.* A ki Istentűl va gyon, Istennec Igeiet halgattya. Ieruſalemrőlis mond: En akarlac vala teged szarnyam alà vennem, es te nem akarad. Hogy az Isten igeietűl sints, meg tettzic: Mert az Isten igeie imigy tanit, †El hadd az gonozt, es iotczelekedgyel. Christus wrunc igy szol: *Mennyel aszony, es ez vtan ne vétkezzel. Szent Pál igy tanit bennűnket, *x*Kőtelesec vagyunc à iora, mert meg valtattunc, Es elő szamlaluan, mond: *a*Valaki ezeket czelekedi el karhozic, Ezt vgy ertí, ha meg nem terend. Mert az ki meg ter bőneből, annac Isten bűne boczanattyat igerte szent Fia altal. *b*: Hogy kedig ördőg az Oka à bűnnec, az mai Euangeliombais meg tanit ezt monduan: A ki az gonosz magot veti, az az ördőg, Masuttis mond: A ördőg az ő kezdetitűl fogua es gyolkos. Szent Ianos kedig igy szol: *d*: Valaki bűnt miel, az ördőgtűl vagyon. Sz. Pál ő maga felől azt iria: *e*: hogy az ördőg eztenet erzi rayta. Peternec ezt monda: Eregy Satan, botrankozasomra vagy, Satañac neuezi az ő bolond tanaczaert *Mat: 16.*

Sem Isten, sem az ő igeie nem Oka à hamisságnac, hanem ezac ördőg, kire hayaz Isten igeie ellen mond. landob az romlot ember, sőt ő maga ős merő ha mis es hamisság ioknan nem ßűletic.

† *Esa:1.* **Io:8* *x Ro:8. a:1. Co:5.* *b: Oerdőg Oka az Bűnnec.* *c: Io:8.* *d: 1. Io:3.* *e: 2. Cor: 12.*

Hasznai ezeknec,

EZekből ezt tanullyuc, hogy az bűnt vtallyuc, ne oltalmazzuc, es ne gyűlőlsűc, mert annî veszedelmesec, hogy kic miatt el karhozunc, ha belőle meg nem terűnc. Es valakiket latunc, hogy az bűnőkben heuernec, azokat ördőg tagiainac tarczuc, mig meg nem ternec, kiualtkeppen à kic tzegeres bűnbe elnec, mint az Baluanyozoc, hamisſan eskűuőc, innep nem szentelőc, az reszegesec, gyolkosoc, paraznac, vsorasoc, Es kic sem heuec, sem hidegec, hanem alnokul torkoc, iőuedelmec, tiztelsegec, ioszagoc kedueiert, oltalmazzac à baluanyozasnac maradekit, kepeit, Oltarit, ruhait, gyertyait, tuduan hogy ez felec ő Toruenyi peldazatoc voltac, es most àffeleknec nints helyec, Sőt à Christus el iőtet tagattatyac ez feleckel, es Istent karolyac, miert hogy ő hagyasa kiuűl szereztettec, es oltalmaznac az fele emberi talaluanyokat, kiről meg vagyon monduan, hogy az feleckel heaba tiztelic az VVR Istent, *Matth: 15.* Kickel az tudatlan nepeketis annîra meg kabittyac, hogy azokat Isteni tiztelet gyarant beczűlic, es az Christus erdeme felőtt czudallyac. Azert valakic ertuen tuduan êffele es egyeb akarmi bűnőkben heuernec, mind nem Istentűl, hanem ördőg tűlvadnac. Ez legyen masodic Tanusagunc arrol, hogy Isten Oka az io Magnac, es az mi wy szűletesűnknec. Kiről neki hala adassal tartozunc. Viszont az ördőg Oka az gonosz magnac, es soc fele konkolnac, ki ellen vigyaznunc igen szűkseg. De hogy vigyazhatunc, ha czac meg sem esmeriűc, azert mint kel meg esmerni, arrolis szollyunc.

Az kic sem heuec, nec, sem hidegec, azzal fenegetteznec, hogy ki okatlatnac, Apoc: 13 Melly, igen alnoc ßin alatt, ez nagy vralkodó bűn soc fő nepec kőzt vagyon.

HARMADIC TANVSAGROL,

KERDES.

Mint kelly meg esmerni az soc teuelges kőzt az igaz Tudomant? *Rőuid mod az esmeretre.*

BAR czac rőuideden, de igazan, ha meg tanulod az Kereztyeni Tudomanyokat: az tiz paranczolatot: az hiszec Istent: az Mi Atyankot: az Kereztseget: es az VVR Vaczoraiat: Ezekből alkolmason meg erthed, mind az io Magot, mind az gonosz magot, mind az Istennec igaz es tizta akaratyat, mind à Satannac soc fele hamisſagat, es czalardsagat. Mert ezekben Istenis minden akarattyat ki ielente Es ezec ellen az Satannis soc ezerkeppen hazudoz az ő czalard szolgai altal. Azert valami ezeckel nem ellenkezic, io Mag az, valami ellenkezic, konkoly az. Kiről az Catechismusokbol vegy rőuid ertelmet. De erre nagy vigyazas kel azoc kiuűlis, szűntelen valo tanulas es kőnyörges, mert Isten ezt rendelte az mi epűletűnkre, hogy à Prophetac, Christus, es az Apostoloc iratokbol ertekezzűnc ő felőle, Ioan: 5. igy alkolmason meg itelheted, mibe teuelegnec à Sidoc, Torőkőc, Papasoc, es minden Eretnekec: mondom alkolmason, mert mind halalig szűkseg erre nagy vigyazassal tanulnunc; hogy az igazat meg esmeriűc, es az hamisſagot el tauoztassuc, kiert szűn-

Nyiluab mod az esmeretre.

Az VVR Chriſtuſnac

LENES vtan. Aliás, OET OED IC VASARNAP RA VIZKE KEZT vtan,

ſzũntelen valo imatkozaſis kel, á mint az VVR Chriſtus inte, hogy ſzent Lelket kêr iũnc, es azt igaſſagra tanîtonac neuezte. Igy mondoc vigyazuan, teis meg eſmerheted, mellyic io, es mellyic à hamis tudomany. A mint à konkolis midõn fel neuekedic, ki tettzic à tizta Buza kõzzũl, es à ki rea akar vigyazni, meg eſmerheti. Iollehet meg czac à földi konkoltis nem iſmerheted meg, ha elõſzer valakîtũl meg nem kêrded, mit hiwnac konkolnac, es ha arrais ſemi gondot nem akarnal viſelni, De kérdezkedeſſel, es rea nézeſſel, kõnyen meg eſmerhed. Igy az gyũmõlts fakotis az õ gyũmõlczeből meg itelhed, mellyic édes, ſauanyu, vad, io, es nem io. Tahat az lelkitis tanuld meg io vigyazaſſa, meg valaztani, à Prophetac, à Chriſtus, es az Apoſtoloc iraſibol. Rõuideden penig es parazt modra, czac à negy fondamentomokbolis meg értheted: az tiz paranczolatbol: â Credobol: az VVR Imatſagabol: es az ket Sacramentomokbol. Kikről maſuttis mijs nîluabban ſzoltunc.

AZ NEGYEDIC TANVSAGROL.

KERDES.

Mikor meg iſmertũc az Konkolt, Szabade ki ſzaggatnunc?

NOha à mai Euangeliombais Chriſtus wrunc igy ſzola: Ne ſzaggaſſatoc, mert netalam à Buzatis velec ki nyõnetec, hanem hadgyatoc nõni mind araſig, ackor meg hagyom hogy kũlõn ſedgyec à konkolt, es kũlõn à buzat: De ez mondaſſal nem mideneſtũl tiltya meg, hogy ki ne ſzaggaſſuc kõzzũlõnc, hanem tſac annîbol, hogy azockal egyût ki ne ſzaggatnuc à tizta buzatis.

Harom czickele Tanuſagunknac

1. Itt azert elõſzer ier laſſuc, hogy ſzabad legyen à gonozt ki gyomlalni kõzũlũnc.
2. Az vtan mi modunknac kel abba lenni.
3. Es az Iteletre mikeppen kel hallaztani.

Szabad az Iſten Bũzaiabolis az konkolt ki ſzaggatni. Ierem: 1.

Hogy ſzabad legyen à hamis tanîtaſt kî gyomlalni meg tettzic: Mert Chriſtus wrunkis be duga ſzaiokat á Saduceuſoknac, kic á fel tamadaſt tagattac Mat: 22. A Phariſeuſoc teuelgeſitis ſoc helyen feddette, azonkeppen minden Prophetac, Apoſtoloc, Doctoroc minden teuelgeſt es gonoſſagot feddettec, à mint Ieremiaſnac Iſten ezt hagya, hogy ſzaggaſſon, irczon, es plantallyon.

Modunc âki ſaggatasban, midõn erõtlenſegből vetkõznec. Rom: 14.

Azban penig imez modunknac kel lenni. Hogy azokat kic nem tzegeres, nem vakmerõ, ſem ſzent Lelec ellen valo bũnben heuernec, hanem az õ mindennapi iora vigyazaſoc kõztis el eſnec, auagy hitekben meg tantorodnac: ſzelid leleckel fel emelgeſſũc, es egyinc à maſinc terhet hordozza, De vgy, hogy mind az altal azokbais egy maſt meg ſzoliczuc, à mint Chriſtus wrunkis à ket tanîtuant Luc: 24.

Midõn ſanſandeckal tzegeres keppen vetkezic valaki, meg kell latni ha pœnitentia tartoé, auagy nem:

A kic kedig nîluan valo bũnõket mîelnec, azokkan azt kel meg latni, ha pœnitentia tartoké, auagy nem, Ha ki az õ gonoſz tetet banya, ſirattya, es igyekezic ki têrni, aztis hozzanc fogadgyuc. Erről pelda Peter, Zachæus, Magdolna, à Toluay, es tõbbec, Ennec penig nints ſem mêrteke, ſem ſzama, akar melly nagy bũnõket mielt akar melly ſokſzor, De Iſten meg eskût, hogy valamikor àbũnõs hozza têr, valamikor hoz za fohazkodic, ſoha rola meg nem emlekezic, Sõt azt fogatta, ha olly igen el merült volnais à bũnben, hogy mint egy vêr ollyanna valtozot volnais, de õ olly feierre tenne, mint à hó, Eſa. 1. Chriſtus wrunkis minden fęle bũn alatt nyõgõket magahoz hîw Mat. 11. Es azt mondgya, hogy az Angyalokis õrũlnec egy bũnõſnec meg têreſen, Luc: 15. Iollehet ez fęle embereket à Satan igen rõtteneteſen remit, hogy ſoc bũnõkben eſten eſuen, es mint az Eb az okadaſra têrten têruen, czac kar fohazkodni, mert ez fęle meg têres czac Iſteni czalogatas volna. De ha ki êrzi ſziuebe, hogy õ ſziue ſzerint vtallya minden gon oſz tetet, es keuannya hogy ſoha ſemmi bũnt ne mielne, de azonba mint egy madar az lepbe, tõrbe, kalitkaba, eſic, es vgy meg fogatic miatta: mondoc, ez akar mi fęle bũn legyen, akar olly mint Adame, auagy Aaron Pape, Moyſeſe, Petere, Dauide, Lote, ha egy nihan ezerſzer lett volnais, es ha az vtanis iſmet el eſnec à iora valo igyekezet kõzt De ha bâr vgyan ſzanſzandeckal ſokſzor mielt volnais valami nagy bũnõket, czac hogy imâr têrien meg, tſac ſziue ſzerint kêrie az VR Chriſtus altal bũne boczanattyat, meg boczattya Iſten, Es mijs tartozunc àffęleket kegyelmeſen fel emelni. De meg laſſa minden, hogy innet maganac ſzabadſagot es kê-

A Satan meg remiti èffeleket.

Jol rea figyelmezen az bankodo bũnõs erre.

Odd kenyeſſegtũl magad.

ny eſſe-

nyegeſſeget ne vegyen à bűnre, Mert noha igaz az, hogy Iſten meg botſattya ha meg tęr, es hozza fohazkodic, es hiſzi bűne botſanattyat. De ritkan valic hogy affęle vakmerő vagy meg terhetne, vagy Iſtenben bizhatnec. Azert mi mindenkor feiyűnc az bűn tetelről, De ha imar abba eſten eſnenc, Iuſſon eſzűnkbe az Vr Chrűs ſzaua ki ezt monda Peternec, nem tſac hetſzer, de hetuen hetſzęris meg botſaſd à ki à botſanatot ſziue ſzerint keri. Es iſmet mond: Hogy ha vetkezic te ellened à te atyadfia, fedd meg őtet, es ha meg terend botſas meg neki, Es ha hetſzer egy nap vetkezic te ellened, es hetſzer egy nap te hozzad terend monduă, ſzanom banom, botſas meg ő nęki, *Luc: 17.* Es iuſſon eſzűnkben àſz: Ianos ſzauais monduă: Edes fiaim ne vetkezzetec, ha penig vetkeznetec ſzoſzolonc vagyon az Iſteňel, 1. Ioan: 2. Ezt mondam az egyic fęle vetkeſekről, Kic gyarlokeppen auagy őrdőgi czalardſagoc miatt el eſnec, es igyekeznec meg terni. Effęleket Iſten nem fedd, mert hogy ő magoc feddic magokot, 1. Cor: 11.

Vigaztald es Botoricz ezzeckel meg reitent Lelekedet.

Az mas fęle bűnőſőknec, kic ſem Iſtennel ſem embereckel nem gondoluan attac magokot az bűn heuereſre, Kicben vgyan vralkodic az bűn, Iſten ket fęle büntetőt adot, itt ez vilagonnis, Eggyic az Lelki Paſtoroc, Maſic az feiedelmec.

Ket fele bűntetęſec azoknac kikben vralkodic az bűn.

Az Lelki Paſtoroc ne kiſső fegyeuerrel, ſe ne veſzedelmere hanem Iſten igeienec atkaual, es io vęgre, fenyetekert, es meg tęreſert bűnteſſe, Az mint ſzent Pal őrdőgnec adata azt, teſt ſzerint, az ki moſtoha anyaual halt, De vgy hogy Lelkeben el ne veſzne, es hogy meg tert, iſmet be fogattatta, 1. Corinth: 5. Chriſtus wrunkis meg paranczoltakőtőzni azokot kic az kőtőzeſt ęrdemlic Matt: 16. Melly kötel es atoc alatt ha meg ter, meg oldoztaſſec, ha meg nem tęr, az kőtel alat maradgyon mind őrőcke. Ezekről pelda amazket toluay, kinec eggyike kőnyőrge hogy az VR ő rolais meg emlekeznec, es ottan biztata, A maſic kedig vakmerőſegben hala meg.

Az Lelki Paſtoroc czac Iſten igeienel feddic es kőtőzic az bűnőſt aztis io epűletire 1. Corinth: 5.

Minden Czeledes emberis tartozic, hogy haza nepe kőzűl ki gyomlallyon minden gonoſſagokot. Ezeknec Iſten nem tſac feddeſt, de veſzőzeſtis engedet, De à fegyuert maſra bizta, miert hogy ők magoknac valo ſzemelyec. Hanem à feiedelmeknec kic kőzőnſeges ſzemelyec, vgy mint kic mindenekre vigyazoc vgyan fegyuerrel valo bűnteteſtis hagyot, à mint erről ſz. Pál ſzepen tanittya à Romabelieket, Ro: 13. Kikre Iſten mind à ket tablat bizta, hogy az első parantſolat ſzerint àBaluanyozokot, baiolokot, kep tiſztelőket, Iſten Neueuel hamiſſan eskuőket, űnnep tőrőkőtis meg bűnteſſec, Es à mas tabla ſzerint azokotis, kic ſzűleieket nem tiſztelic, kic gyolkoſoc, paraznac, lopoc, aruloc, meg bűnteſſec, ha kiſső ſzem latomaſt mielic, De ha czac titkon ſziuekben hordozzac az ő bűnőkőt, azt Iſten az Itelet napian, meg iteli. Sőt az niluan valo bűnőknekis tőb es nagyob bűnteteſe ackorra maradnac mierthogy moſt ſoc helen à feiedelmekis ritkan bűntetic meg à tzegeres bnőkőtis, Es ſokan à bűntetes alattis nem ternec meg az wr Iſtenhőz. Es eői nagy ſoc bűnőknec el aradaſabă, ha moſt minden fele Baluanyazoc, paraznac, gyolkoſoc reſzegeſec, ragadozoc, es egyeb gonoſz teuőc az ő ęrdemec ſzerint bűnternec, vgy, męg à hiuekis ketſegben eſnenec, hogy Iſten nekikis nem fog meg kegyelmezni, noha meg vtaltac es nem őrőmeſt mielic. De à hiuekert ſoc bűntetes meg enhiytetic moſt, az mint az mai Euangeliombais monda az VR Chriſtus: Hadgyatoc egyűt nőni àkonkolt àbuzaual, mind arataſig, ne ſzaggaſſatoc moſt ki, hogy à buzat egyűt ki ne nyőietec à konkollyal, El iő azert az arataſnac az iteletnec ideie, es ackor az VR Chriſtus meg hadgya hogy à buzat el valaſzac à konkoltol. Es mint à Paſztoris à Iuhokot ki valogattya à Bakoc kőzűl, őis az ő hiueit az iſtentelenec kőzűl, Es ackor kezebe veſzi ſzoro lapattyat, es meg tiſztittya buzaiat, à poluakat őrőc tűzre, à buzat penig tarhazaban gyűiti, Az konkolt meg olthatatlan tűzre, es az tiſzta buzakot meg mondhatatlan fenyeſſegre es diczőſegre viſzi. Ez az VR Chriſtus ſzaua. Melly ſzo vtan fel kialt: hogy az kinec halaſra fűle vagyon, hallya. Nyiſſa fel ő ſz: főlſege az mi fűleinketis, eſzűnkőt, ſziuűnkőt ezeknec igazan valo hallaſara, meg erteſere, es meg őrzeſere, Amen.

Az itelet napian leſz minden bűnnec elegedendő fizeteſe.

Moſt miert nem bűntet Iſten minden bűnt elegedendő keppen meg az Iſtentelenekbenis.

Mit Tanulanc.

Ez Euangeliombol negy tanuſagunc lőn dereckeppen. De abbol ſoc tőb felec ſzar mazhatnanac. Előſzer ſzolanc arrol: hogy az Iſten Buzaia elegy az őrdőgi konkolyockal, Iñet illy dolgokat tanulhatunc: Hogy az Iſten Anya ſz: Egyhaza meg tiztult az wr Chrűs altal, De azert à Sată nē ſzűnic aztis meg konkolyozni, mind vilag vęge zetig.

OCTOEDIC WRNAPIA-RA AZ KIE LENES vtan. Aliàs, OCTOEDIC VASARNAP RA VIZKE REZT vtan,

Az Vr Chriſtuſ. konkolyos Buzaiarol,

zetig. Kiből mind az altal naponkent ki tiztogattya ötet az VR Chrũs, kiről ſoc bí-
zõſagokat hallanc. De mellyesleg az Iſten tizta Buzaia rakua mindẽ felől ſoc fele hít-
uan vetemeñyel, konkollyal, vad mackal, ũſzõggel, es tõb ártalmas vetemenyeckel. E-
zec mellet, ezeketis meg tanulanc: Az Iras miert neuez minket Iſten ſzanto földe-
nec: mert ő wy alkoltuani vagyunc à Chriſtus altal: Es meg monduc, hogy azon föld
re, kit Iſten ſzantot, à Satanis igyekezic az ő maguat el vetni, ſőt à melly haza meg tíz-
tult, hetſzer alnokbal ter viſza, Kiből nagy vigyazaſra intetenc. Ezec vtan leg
bőwebben à konkoly iſmeretiről ſzolanc, Es mondanc hogy ſoc fele konkolyoc es bũ-
nőſõc legyenec: Nemellyec nẽ tetteteſec, nemellyec nîluan valoc: Az az, à bũnt ſoc a-
gazat ſzerint gondolhattyuc: Mert nemely eredendő, nemely czelekedendő, nemely
bũnõc niha tſac keuantatnac, niha rea ſzañyuc magunc, es niha megis tſelekeſzũc. Es
nemelly bũn à hiueke, nemely à hitetlneke, es azert nemely halalos, nemely botſanan-
do, ki wralkodo, ki nẽ wralkodo, ki tudatlanſagbol, ki lelki eſmeretből, ki ſz: Lelec ellẽ
valo. Effele ſoc oztalyoc miat az első tanuſag igen elegyeſnec tetzic, De azert minde
nic igen ſzũkſeges. Rõuideden előſzert azt tanulanc meg: Hogy erre nagy gondunc
legyen, hogy è vilagnac ſoc konkolí kőztis magunc Iſten Buzaianac tartſuc. Ma-
ſodic tanuſagunc arrol volt: hogy à mi wy vetteteſũnc, à mi wyoñan valo neuekede-
ſũnc, es igazan valo tanîtaſunc, tſac Iſtentől à Chriſtus altal vagyon, ő oka az io mag-
nac, à konkolnac penig oka az ördög. Azert valaki à io magon akar neuekedni, az, fi-
gyelmeteſen tanullya à Chrũs igeiet, à mint az Atya aiãlya hogy ötet halgaſſuc, *Mat:3*
Viſzont erőſſen vigyazzunc az ördőgnec mindẽ fele konkolyozaſi ellen, hogy ſzepẽ
mint tizta buzac neuekedheſſũnc az örõc eletre. Harmadſzor rõuideden
emlekezenc arrolis, az igaz Tudomanyat Iſtennec mint eſmerũc ki az ördőgnec ſoc
konkolyozaſi kőzzől, kire rõuid vtat mutat az Negy kereztyeni Fondamentomis.

Negyedſzer ezekről ſzoltunc: Hogy nem mindeneſtől tiltya meg Chriſtus wrunc
à konkolnac ki ſzaggataſat, De azba io môdgyoc lenne az lelki Paztoroknakis, az Fe-
iedelmcknekis. Az mi el maradna penig, az VVR Chriſtus az Itelet napian fottig
ki irtana, Az ő buzaiat, az ő hiueit, az ő orſzagaban viuen.

KERDES: Hitũnknec mellyic agazattyahoz valo ez Euangeliõ?

FELELET: Fő keppen imez kettőhőz: Hiſzec egy kőzõnſeges Anya ſzent
Egyhazat: Es hiſzec Szenteknec egyeſſeget. Mert arra tanît Chriſtus wrunc, hogy ő
arra hintene ez egez vilag ſzerte az Iſten igeiet, hogy az altal gyűlnenec, örõc eletre
valo hiuec: Azoc penig mind meg tiztultac leñenec, es egy Iſtení eſmeretben, egy hit-
ben neuekednenec, mind à ſoc konkol kőztis. Az konkolyoc iſmeretit penig
mind à Negy Tudomanbol kel meg tanulni: à tiz paranczolatbol: à Credobol: az Vr
Imatſagabol: es à ket Sacramentombol: mert minden hamiſſag azockal ellenkezic.
A bũnőknec ſoc fele oztalit penig tanuld meg à Catechiſmusbol, mi legyen az Ere-
dendő es czelekedendő bũn, az gonoſzra vagyodas, es az rea valo ſzandekozas, es an
nac meg ſzerzeſe, à halalos, es à boczanando, az wralkodo, es nem wralkodo, az tudat
lanſagbol, à lelki eſmeretből, à ſz: Lelec ellen valo bũn, kic mind ördőg konkolyozaſi,
De à hiuekben kűlőmben, es à hitetlenekben mas keppen vadnac. Az Negyedic
tanuſag az paztorokat es à feiedelmeket tanîttya tiztekről, mint valazſzac meg à ſoc
fele bũnőket. Imez hitũnc vallaſatis erőſiti: hogy Onnet leſzen az wr Chriſtus el iő-
uendő, itelni eleueneket es holtakat, à konkolt örõc tűzre, à buzat örõc eletre iteluen.
Mind ennî ſoc nêmes tanuſagokban erőſitſen meg beñũnket à kegyelmes wr Iſten. Ki
nec ier kőnyőrőgiűnc, hogy minketis tartſon meg mind vegig az ő io buzai kőzőt az
ő diczőſeges tarhazara. *IMATSAG.*

VR Iſten mi Menyei ſzerelmes ſzent Atyanc, halat adunc mi teneked,
hogy te à io Magot, az az: A te ſzent Igedet á mi ſziuűnkben vetetted: Kérűnkis
tegedet, hogy à te ſz: Lelkednec altala azt à Magot eleuenîts meg à mi ſziuűnkbe, es
gyűmőlczőzőue tegyed: Oltalmazd meg à gonoſz ellenſegtűlis, hogy konkolt kőzí-
be ne hintſen. Oltalmaz minket teſti batorſagtulis, es tarcz à te ſzent félelmedben, Es
ſegîts meg minden kiſirtetűnkben, mind addig, mig à te ſzent Fiadnac Chriſtus Ieſuſ-
nac altala az örõc bodogſagra iuthatunc, Vgy legyen.

Mi Atyanc, ki vagy &c: *VTOLSO ENEC. Halat adunc teneked örõc &c:* HA

HATOD VR-NAPI ARA-AZ KI IE LENES vtan, Alias, SEPTVAGE-sima Vasarnap-ra,

HATODIC VVRNAPI EVANGELIOM AZ KI IELENES VTAN.

Az maga hanyo szőlő műuesekről: kiket az alazatos keues munkasoc elől vettec.

ENEKLESROEL.

☞ Diczeriűc az VVR Istent Enec szoualis, es mondgyunc olly Eneket, kibennis intessűnc, hogy semmit ne bizakodgyunc mi magunkban, hanem czac az VVR Iesus Christusnac érdemeben.

ENEC: Bodog az ollyan ember ez vilagon etc, MAS, WR Isten irgalmaz nekem: etc: MAS, Mindenhato WR Isten siuűnc rőtteg, etc. AVAGY, Hogy panaßolkodic az hatalmas Isten, etc. Ier mi kerűnc á ßent Lelket etc:

IMADSAGAT kereßd meg folio 1,

AZ EVANGELIOMROL.

SVMMACZKA.

AZ melly Euangeliomot ez mai nap szoktac predikalni, Azban Iesus Iduőzítőnc pelda beszed altal szol egy szőlő mielteto emberről, áki noha kűlőmb kűlőmb órakon, hiuot műeseket szőlőieben, De annakis á ki egy órat mielt, egy napi szamot fizetet, mint á ki tizeneket órat mielt. Ki miat á soc műkasoc rea zugolodnac. Melly Euangeliomban tanît minket, hogy noha az VR Isten sziue szerint hiwia az embereket á meg teresre, Es á meg tert hiueknec szolgalatyokat sziue szerint keuannya, De mierthogy az őrőc életet, czac az VR Christus nyerte meg viszont, es wyonnan halalaual, azert azt az őrőc életet nem az ő érdemec szerint, hanē aiandekon Christus érdemeiert variac mindenec. Kiben mind az altal nagy bőwen meg fizetődnec az ő munkaiokis, es ához kepestis hiuen dolgolodnanac az Vr dolgaban. Es int hogy azert ő rea senki ne zugodgyec, Ha valakinec, ki keueset munkalodotis azon őrőc élet adgya, Mert ő szabad kinec kinec mit akar adni mint őuéből. Erről szol fő keppen az Euangnliom. Kit irt meg szent Mathē az ő Euangeliomi könyuenec Huszadic reszeben:

MATTH: XX.

a A Sonlatos á Menyeknec orszaga á Czeledes emberhőz, ki io *b* Reggel ki ment hogy műeseket vinne az ő szőleie ben, Es mikor az műuesseckel egy Denarba meg szerződet volna egy napra, el külde őket az szőlőben. Ki mene harom orakoronnis, es lata hogy mas hiuolkodoc allananac az piatzon, es monda ő nekic: Mennyetec tijs az en szőlőmben, es á mi igaz leszen, meg adom tinekrec, Es el menenec. Ismet ki mene hat es kilentz orakort, es azonkeppen czelekedec. Tizen egy orakor kedig ki menuen, talala mas hiuolkodokat aluan, es monda nekic: *c* Mit allatoc itt mind nap estig hiuolkoduan? Mondanac ő neki: Mert senki meg nē fogadot minket. Monda ő nekic: meńyetec el tijs az en szőlőmbe es az mit meg érdemletec, meg adom. Mikor kedig estue lett volna, monda á szőlőnec wra az ő dolgosanac: Hiwd elő az munkasokat, esdfizesd meg béreket, el kezduen az vtolsokon, mind az elsőkig.

a: Igy fogadot meg az Isten minketis, az ő ßőlőieenec műere, Mert azert teremtet, azert valtot meg es azert atta ßēt Lelket, hogy neki az ő tiz parantsolattya, es az ő ßEuangeliomia ßerint munkalodgyunc. De azon kiuűl valo munkasoc nem kellenec ő neki.

b. Vagy Iffiu vagy ven koroda az igeretnec, es elyban, vagy halalodkort hinac, ottan el menny az VR ßőlőieben: az az. ottan meg tery tarcz pœnitentiat, es kidgy az Christussal, Istennec.

c: Banya az hiuolkodast, az az: az ő paranczolattya kiuűl valo eletet az Isten: d: Nagy kegyelmesege Istennec, hogy vgy fizet egy kis falubeli Predikatornac, Sőt akar melly alá valo, de igaz hitű embernekis, Timarnac, Lonaßnac, mint amá nagy Abrahamnac, á nagy ßent Palnac, Marianac, es á többinec, kic sokat farattac az VVR mellet.

Es mi-

HATODIC WR NAPIARA AZ KIIELENES vtan. Aliâs, SEPTVAGESi na vasarnapra e: Akar mint munkalodnalis az fel fuualkodsagert nem kellemetes Istẽnec, azert alazatos legy à te munkadba, ki czac à Christus erdeme altal aianly Istennec.

Es mikor elő iőttec volna à kiket tlzen egy oran fogadot vala, ki ki mind fizetesűl vőn egy Garast. De el iőuen az elsőkis, alittyac vala, miuel hogy őc tőbbet veñenec. Es azoknakis czac egy egy Garast adanac.

Mikor kedig azt el vőttec volna, *e* zugolodni kezdenec à Czalades ember ellen, monduan: Imez vtolsoc czac egy oraig munkalodtanac, es egyenlőcke tőtted őket mi hozzanc, kic à napnac terhet es hewseget viseltűc. De ő felele, es egyiknec azoc kőzzűl monda: Bartom, Nem tőruentelen czelekedem te veled: Nemde egy Garasba szőrzettele meg en velem? *f* Ved fel az tiedet, es mennyel. *g* Annît akaroc kedig adni az vtolsonakis mint te neked. Auagy nem szabadé ennekem vgy czelekednem az enîm̃el, à mint en akarom? Azert né sze gonosz szem̃el, hogy en ollyan io teuő vagyoc? Ekeppen le sznec az *h* vtolsoc elsőcke, es az elsőc vtolsocka. *i* Mert sokã vadnac à hiuattattac, de keuesen à valaztottac.

f: Az maga hanyo erdemeseket el űzi előle. g: Isten aiandeka az őrőc elet Christus erdemeből. Szabad azert egy arant adni, mind az soc, mind az keues miesnec, mind az Kiralynac, mind az Louaßnac. h: Ha első vagy, felly hogy le ne essel, Ha vtolso vagy, bizzal hogy első lehetß. i: Mind ez vilagot hivia, De az valaztasnac okat, az Iesus Christust nem minden fogadgya.

ROEVID MAGYARAZATTYA.

Summa.

EZ Euangeliomba parazt pelda altal szep Iduősseges dolgokrol tanît bennűnc â mi wrunc Iesus Christus: Az pelda szol egy szőlő miesről, ki kűlőmb kűlőmb oraban hiuolkodokat talaluan, őket el hiwta volna az ő szőlőienec műuelesere. Kic kőzzűl nemelly tizen ket orat nap estig mielt, nemelly tizen egyèt, ki tizet, ki hatot, ki harmat, ki czac egy orat mielt. De midőn az fizetesre kőltec volna, az ő io kedueből meg hadgya à Vintzelernec, hogy egy napi szamot fizessen annakis, az ki czac egy oraig mielt: Es ackeppen mind à tőbbinec. Ezt latuan az első miesec, remenlîc, hogy nekic tőbbet adnanac. De midőn nekikis egy arant fizetet volna, az mint napi szamra meg fogatta volt, zugodni kezdenec. Kiert à Czalades ki űzi őket előle, es magat meg menti, hogy ő igazan fizetet ő nekikis, à mibe meg szerzőttec. Ha kedig az keues munkasoknakis annît akar adni, szabad vele.

Ertelme.

Edes tanusagoc ezec, azoknac kic erzic izit:

E peldabã nagy bőltsen ieles szep îduősseges tanusagokat foglal Iduőzitőnc: Mert tanît arrais, hogy az Isten io munkat keuã mi tűlűnc, Es azt akaria, hogy miñyaian az ő szőleieben meñenc, mihent vagy hamar vagy kesőn hiuatot: az az, sz: Fianac altala hozza tęriűnc, es valamit iger, abban bizzunc. Touába az ő szőleiebe ne restőlkedgyűnc à hiuatal vtan, az az, Az ő igaz ismeretîben, az ő benne valo bizodalomban na ponkent epűllyűnc, es mastis epitsűnc, es az ő tiztessegere valo dolgokban szorgalmatosoc legyűnc, hogy Istenesen, igazan, iozanon ęllyűnc é ielen valo vilagonis, varuan őrőm̃el amà nagy bodog remenseget, Tit: 2. Kinec iutalmat czac az ő ingyen valo io kedueből variuc, ő rea hagyuã à mit akarna fizetni. Ki olly igen io mi hozzanc, hogy à mi munkanc felőtt annît fizet az őrőc ęletben, kit soha velni sem tuttunc volna. Ezert, mert azt czac az VR Iesus Chrũs, ki meg fizetet è vilag bűneiert ęrdemlette mine kűnc. Valaki annac okaert ő altala meg tęr Istenhőz, meg vtallya bűnét, es bizic az Isten igeretiben, sz: Fianac ęrdeme szerint, Ez, ha nagy kesőn tęrt volna megis, mint Magdolna, Zachęus, Mathé, sz: Pal, auagy ha tsac egy óraual halala előtt tęrt volnais mint amà toluay, szinte azon őrőc ęletet fizeti nekiis, Mint à ki kitsinsegtűl fogua tsac Istenes ęletben neuekedet: Mint Dauid, szűz Maria, Ioseph, Simeon, es tőbec. Melly kegyelmessege nẽ arra valo, hogy à kiket hozza hiw, azoc vontassac à meg tęrest, Hanem arra valo, hogy valamikor, vagy hamar, vagy kesőn hiw, de ottan hozza tęriűnc mihent hiv, Es mihent őtet meg esmertűc, hozza tęrtűnc, az vtan hiuec legyűnc mind vęgig az ő szőlőienec munkaiaban, az az, az ő Euageliomanac, es az ő paranczolattyanac

Nagy kegyelmesseg, az ki iol tud vele elni.

Rom: 2.

tyanac dolgaiban. Melly munkarol mayd ſzollyunc touab. Erre valo mondoc à mai Euangeliomnac peldaia: Hogy mint à iambor czalades, az ő ſzőleienec mieltetemai Euangeliomnac peldaia: Hogy mint à iambor czalades, az ő ſzőleienec mieltetefere ſoc fęle meltatlanokat hîtt, kűlőmb kűlőmb orakon, De azert vgy fizetet mintha egy napi ſzamot ęrdemlettec volna: Igy az wr Iſtenis minden meltatlanokat hiw magahoz, Es valaki hozza tęr, vgy fizet mintha melto volt volna az őrőc ęletre. Kit miel az ő ſz: Fiara valo tekintue, az ő ęrdemere nézue, az ő nagy iragalmaſſaganac meg mutataſara. Az őrőc ęletbē valo fizeteſről kedig érts meg eztis, hogy ha ſzinte kűlőmb kűlőmb ditſőſegec volnanakis à mint Daniel iria, De azert mind azoc vgyan Iſten diczőſegi, Es olyac, kikbe az Iſten mindē leſzen mindenekben, es mindeñec meg elegedet őrőme leſzē az ő rendibē. Mellyec mind egy arant tſac à Ieſus Chrūs ęrdemi, es minekűnc ingyē igertetet aiandoc, à mint ſz: Pal mongya: hogy az őrőc ęlet Iſten aiandoka, à Ieſus Chrūs altal. Ez mondoc fő ęrtelme à mai Euāgeliomnac. Azert hoza ezt è peldat az wr, hogy ily iozā ęrtelműnc, es ily alazatos, de bizonyos varaſunc leñe az őrőc ęlet felől.

Dan: 12.

1. Corinth: 5.

Roman: 6.

HASZNAI EZEKNEC.

1.

Tulaydon io tete Chriſtuſnac. Rom: 6.

Ezekből ezekre akara tanîtani az Vr Chrūs: Hogy meg iſmeriűc mi legyē az ő tulaydon io tete mi velűnc, Es, hogy noha miñyaian őrőc halalt ęrdemlettűnc volna, de ő minekűnc őrőc ęletet nyert, es azt tſac ő altala variuc ſohoñan ſemiből egyebből

2.

Bizonnyal varahattya azőrőc eletet akar melly bűnősis, czac terien Iſtenhőz, Chriſtus altal. Ro: 4.

Maſodſzor è tanuſagbol ád bizoñyal valo remenſegetis, hogy ſzabadon varhatod Iſtentűl à te őrőc ęletedet. Mert nē nézi à te meltatlā voltodat, es keues munkadat, ha: nē azontul mihent hozza tęrtel, ſz: Fia altal, hozza fogadot, es mint à ſoc munkaſnac tenekedis azon őrőc ęletet ſzánt az ő io kedueből, az ő irgalmaſſaganac diczeretiert. Senki azert ſemit ne ketelkegyec, valaki el hiuatatot az ő ſzőlőiebe, az ő ſz: Fianac iſmeretire, az, bizoñyal őrőc ęletet varhat, az ő ingyē valo io kedueből, ſz: Fianac ęrdeme altal, kit ő maga ſzerzet: hogi ő leñe à mi igaſſagunc, bőltſeſegűnc, ſzētſegűnc, valt ſagunc. Hât ne gondold, ha olly ſzent uoknec mint Moſes, ſzűz Maria, Ioſeph, ſz: Pal, ſz: Iſtuan, vgy bizhatnā, hogy Iſten engemis iduőzit. Mert azokis ingyē es aiandekon vettec az őrőc ęletet, tſac à Ieſus Chriſtus ęrdeme altal, kibe teis bizol. Mondoc ha teis tſac az altal kőnyőrgeſz, ſzinte vgy ados es kőteles leſz Iſten te nekedis meg adni az ēr őc ęletet, à kit őc vettec. Mert annac ęrdeme ő bennekis, te bennedis, à Ieſus Chrūs.

3.

Fő tięzteleti Iſtennec, alazatos ſziues azbol ſzarmazo ioſzagoc.

Harmadſzor ezekből aztis meg tanulhad: Iſtent mint kel tiztelned: Nem vgy, hogy à te ſoc munkadot hand előtte. Hanē vgy, hogy magadot meg alazd, es mindenre elegteleñec es meltatlañac tartſad, à mint vgyis vagy. De őtet ionac, irgalmaſnac, bő adakozonac, igaz mondonac, az ő ſz: Fiat eleg aldozatnac, Es azoc ſzerint bizzal az ő igeretiben. Azert mind bűn, őrdőg, teſt, è vilag ellen, es à te nagy meltatlanſagod ellen, hozza ſies, hiwd ſegitſegűl, beñe bizzal, es czac az ő io voltara hadd magad, otet ne tarts kegyetlennec, irgalmatlannac, hamiſnac, es ſzaua valtoztatonac. Hanem tőkelletes alhatatoſnac, es merő io akaronac. Ha kiuel mit czelekeſzic, az kazdag ő irgalmaſſagabol, őrűlly azon, es teis diczerd érőtte.

4.

Az igaz könyörges mint leßen.

Negyedſzer innet aztis meg tanulhad, hogy igazan czac vgy kőnyőrgűnc, mikor czac az ő io voltaban, es ſz: Fia ęrdemeben bizunc. Es igy magunkat el valaztyuc az el teueledet poganoktul, kic az Iſtent nem iſmeric, nem igazan tiztelic, nem igazan hiwiac ſegitſegűl, kic vagy ketſegben eſnec bűnőc miat, vagy magokban bizakodnac, fel fuualkodnac: Kic az ő meltatlanſagokat nem eſmeric, az Bűn mi legyen nem tudgyac, az Iſten itelete az bűnről mi legyen nem ęrtic, Az Iſtentűl ſzereztetet igaſſagot nem kőuetic. Hanem fel fuualkodot ſziwel magokat, mind Iſten előtt, mind emberec előtt hanyac, es ſoc ezer ſetetſeges teuelgeſekben forognac, mind addig, mig az Iſten az ő igaz iteletit ki mutattya nekic az Itelet napian. Illyen dolgokat ielente Iduőzitőnc ez mai parazt peldaban. Kiket az ęrtelmeſec eſzekben vehetnec, es érőtte diczeric az VVR Iſtent. De hogy ez nagy dolgokat valoba bizonnyal meg ęrtheſſűc, immar nyiluabbanis ſzollyunc è parazt peldaro l.

Roman: 10.

NYILVAB MAGYARAZATTYA:

Tanuſagiual egyetembe.

Mi ockal indulat az Vr, hogy è parazt peldat mondanaia.

EZ Euangeliom előtt egy Iffiu mikor kerdene, miczoda czelekedet altal kellene az őrőc ęletet meg nyernie: Az VVR ezt feleli, hogy miuellye meg

Az VVR Christus szőleieben

AZ KI IELE NES vtan Aliàs SEPTVAGESima Vasarnapra.

mind azokat, à mellyec à tiz paranczolatban vadnac. Az véli magaba hogy ő az előttis azokat czelekedte, maga tsac à leg kissebiketis senki éppen kűlső es belső keppen meg nem szerzette, azert az VR hogy magat † meg esmertetne magaual, mond neki: Ha az tőbit mind meg czeleketted, męg egy hia vagyon, imez: Adgy el mindeneket, es ozd à szegenyeknec, es kőues engemet. Ezen az Ifiu meg szomoroduan, mert kazdag vala, fűketsegre veue, Es monda az VR: Ki nehez à kazdagnac Isten orszagaban menni. Ezt haluan à szegeny egyűgyű Tanituanyoc, mondanac: Imè mi mindeneket el hattunc érőtted, miuel fizeted meg mi nekűnc. Az VR feleluen iollehet sokat iger nekic: * De hogy à miat magoc el ne hiñec, Inte őket à mai pelda beszed altalis: Hogy mint à kic à szőlebe sokat mieltec, Es azba fel fualkottac, es à keues munkasokra irigy kettec, es à miat meg vtaltattac, elsőc leuen, vtolsocka lettec: Viszont az vtolso miesec elsőcke, es keduesbecke lettec: Igy ők ne iarnanac, hanem az Istennec adnanac halat, hogy őket hiwta az ő szőleie mielteteſere, az Apostoli tiztre, es abban leñenec hiuec, Iutalmokat kedig hadnac az Istennec io voltara, á ki nagy bőwen az ő munkaioc felőtt mindeneket meg fizetne nekic, mikor az őrőc ęletet nekikis meg adgya, az tőb hiueckel egyetembe.

† Az okossag ßerint valo ember illy keuely, akar melly kitsiny io czelekedetbennis, De à Christus ßep moddal esmerteti meg magat, es ottan be fallya à Nyeluet.

† De à mintaz Apostolokat illy nemesen tanittya Iudőzitőnc: alazatossagra, vigyazasra, Istenben valo bizodalomra, az Isten io voltanac ismeretire, az őrőc ęletnec remensegere, es egez ęletyekben valo hiw szolgalatra, es nagy vitęzkedesre: Igy minketis ez peldaban soc nemes dolgokra tanit. Kikről megis rőuid ęrtelem szerint mind imezeket vegyetec iol'eszetekben: Előszer hogy az alazatos miesec peldaiaban az VR inteni akar minketis alazatos Isteni szolgalatra. Masodszor az miesec ęrdeme felőtt valo fizetessel, int, az ő imez nagy irgalmassaganac meg beczűlesere: hogy az Isten ingyen az ő sz: Fia altal, hirdeti bűnűnc boczanattyat, es őrőc ęletűnket. Harmadszor hogy èhőz valo őrőműnkbennis mindenkeppen igyekezzűnc munkalkodni es szolgalni őneki, mint àmiesekis nem henyeltenec. De ha vgyan nagy soc idő tűl fogua nagy sokat igen hiuen szolgaltunc volnais, megis meg ismeriűc azt hogy à mi munkanc igen keues es nem arra valo, hogy az altal nyernenc iduősségűnket, kit czac az ő sz: Fia szerzet ez egez vilagnac, az ő halalaual, Azert maguns haszontalan szolgainac meg ismeruen, es meg alazuan, tsac az ő kazdag irgalmassagabol, az ő sz: Fianac dragalatos halalanac fizetese es ęrdeme szenint variuc à mi bűnűnc boczanattyat, es az őrőc ęletet. Negyedszer interűnc, hogy senkit meg ne vtallyunc, akar melly igen vndoc, vtalatos, fértelmes bűnőstis, akar melly kesőreis, Es senkire irigyec ne legyűnc, midőn egyarant hallyuc, lattyuc, es ertyűc, hogy fizeti, az őrőc ęletet, akar melly el vetet hozza tęrő bűnősnekis akar, mely kesőnis, es akar melly sokszor legyenis az ő el esese, es Istenhőz tęreseis, mondoc azon mi ne zugodgyunc, sőt őruendezzűnc, es illy nagy irgalmassagaert, diczeriűc es magaztallyuc.

Ne irigyellyűc az őrőc eletnec adasat à meltatalanoknac.

Nagy ęrőm ęz.

Mert vgyannis mi lehet ennel nagyob őrőm, hogy valamit fizet amaz regi nagy munkasoknac, Adamnac, Enochnac, Noenac, Abrahamnac, Moysesnec, Dauidnac, szűz Marianac, à Prophetaknac, kic soc eztendőtűl foguā nagy dolgokbā hiuen szolgaltac az wr Isteñec: szintē vgy fizet Magdolnanac, Zachęusnac, Sőt męg amaz Toluaynakis, à kit vele egyetembe Paradiczomba hiua, az kerezt fanac halalarol, Noha ezec kesőn tęruen meg, keueset szolgaltac ő neki, Mondom mi lehet nekűnkis, nagyob őrőműnc, es édesb vigaztalasunc, Hogy mijs akar melly nęzetben, es melly kitsiny rendben legyűnc, es akar melly kesőre tęryűnkis, es sokszor elsűnkis, De minec vtaña az ő ingyen valo io kedueből, hozza hiuat, hozza fogadot, bűnűnc botsanattyat meg atta sz: Fia altal, ha tsac egy punctni időbē leñeis halalunkorris, De megis szinte azon meltosagra viszē, à kire akar mely nagy szentet vitte. Ezert, mert azt tsac egyedűl az ő szerelmes Fianac à Iesus Chrűsnac oly halalos aldozatyaual szerzette, kibe tsac egyedűl fizetődet meg è vilagnac bűne, Es azon kiuűl senkinec sem igerheti sem adhatya aző nagy mélseges Isteni igassaga szerēt, Melyet valaki akar mikor hittel meg ragad, es tsac egyedűl azban bizuā, az altal esic eleibē, kęruen az altal bűne boczanatyat, iduősseget, es őrőc ęletet, ottā kőteles rea, az ő Isteni nagy Igassaga szerint, à nagy dragalatos fizetesnec ęrdeme szerēt, meg kegyelmezni, szeretettel magahoz fogni, es hozza fogadni, bűnet meg botsatni, akar melly nagy es regi bűnőc legyenekis, es az őrőc

ęletet

ęletet meg adni. Ezt ſz. Pal illyen édes ſzockal bîzonittya: Kedwből iduőzűltetec, hitnec altala, es nem magatoktul vagyon: Iſteñec aiandeka, nem io tſelekedetekből, hogy valaki ne diczőkedgyec. Iſmet mond: Iſten aiandeka az őrőc ęlet, à mi wrunc Ieſus Chrũsban. Melly hozzanc valo io kedueről, legyẽ őneki mind őrőckőn őrőcke tizteſſeg, es diczőſeg, es hala adas. Oetődſzer intetűnc itt, hogy az Iſteñec illy io kedueért, illy hozzanc valo kazdag irgalmaſſagaért, illy nagy felſeges igeretekert, tartozunc es adoſſac vagyunc mindenkeppen mindenekben egez ęletűnkben, hiuen es ſzeretetrel, de igen alazatos ſziwel ſzolgalnunc, es kedueskednűnc. A mint az wr Chriſtus erre igen nemeſen fog tanitani, az Euangeliomnac peldaiaban: Hol eztis ielenti, hogy à mint à czalados ember azert hiw es fogad műeſeket az ő ſzőleieben, hogy azt ſzepen meg miellyec, hogy abbol ő neki io gyűmőltſőket teremczenec, es meg ſzolittya à hiuolkodokat: Igy az wr Iſtenis arra teremtet volt minketis: es az eſet vtan arra valtotis meg: es ſz: Lelke altal arra ſzűlt wyonnan: magahoz azert fogadot haza: hogy ő neki mind egez ęletűnkben kedueskedgyűnc, ő neki mint egy nemes ſzőlőbẽ mindennap munkaloduan gyűmőlczőt teremczűnc, Az ő tiz paranczolattyanac kit Moyſes altal ki adot, es az ő ſzent Euangeliomanac, kit az ő ſz: Fia altal hirdettettet, tanitaſoc ſzerint. Illy keppen: Hogy mind egez ęletűnkben, midőn bűnre vonattatunc, előttűnc legyen az Iſtennec akarattya, haragia es itelete, à mint az ő akarattyat à mi bűneinket, es az ellen valo iteletit ki kialtya, az ő paranczolattya. Viſzont valamidőn bűnűnket meg eſmertűc: annac rőttenteſe ellen előnkbe tamazſzuc az Vr Chriſtuſnac aldozattyat, az ő Euangeliomanac tanitaſa ſzerint. Rőuideden az vetec előt mindenkor félyűnc, De az vétec vtan mindenkor az Iſten kegyelme eleibe eſűnc, Es igy őrizzűc egez ęletűnkben io viteſſeguel es nagy vigyazaſſal hitűnketis, io lelki eſmeretűnketis. Es ki ki mind az ő rendi, tizti, aiandeka, es hiuatallya ſzerint, igyekezzec mindennec haſznalni, es igaſſagban, iozanſagban, tiztaſſagban hiuen ſzolgalni az VR Iſtent. Ezeket vegyűc mentűl előſzer rőuideden eſzűnkben az mai Euangeliombol. Ezből, hogy noha műeſeket hiua, az Czeledes ember az ő ſzőlőieb̃e, Es keuana io munkaiokat, De à fizeteſt az ő kedueből, à munkanac ęrdeme kiuűl téue az alazatoſſockal, à keuely műeſeket penig hazabolis ki űze. Kiből ezeket tanulyuc, hogy mijs alazatoſon ſzolgallyuc az Iſtent: Az őrőc ęletet aiandekon variuc: kihőz valo őrőműnkbennis mindennel kedueskednenc, az VR Iſteñec: Azt ſenkitűl ne irigylenenc: Az VR dolgaiban ne rőſtőlkednenc. Ezeket melto volna ſoc keppen nagy bőwen igen iol meg ęrtenűnc, Azert megis ſzollyunc rola.

Epheſ: 2.

Rom: 8.

Tartozunc ſoc okokert ſzolgalni Iſtennec.

Az Iſten ſzőleye be miczoda mũkanc legyen.

MEGIS NYILVAB ERTELME.

Mierthogy őrőc ęletűnkben iár è mai Euangeliomnac igaz ęrtelme, Es felőtte igen erős es niluan valo vigaztalaſokat ád előnkben, azert à gyengekert im iſmet wiobban meg magyarazom: Meg hallanc oda felis, hoñet indultatot az wr Chriſtus ez kapaſokrol valo pelda mondaſra: Hogy midőn egy aitatos kazdag Iffiu azt mondana Iduőzitőnknec: hogyő eleitűl fogua az Iſteñec paranczolattya ſzerint igyekezet ęlni, Erőtte ſzeretuen Iduőzitőnc, monda neki: Męg egy kel, ha az őrőc ęletet akarod birni, imez: Hogy ozd el mindenedet à ſzegenyeknec, es kőues engem: Ezen meg ſzomoroduan el mene, Es monda az VR: Oh ki nehez az kazdagnac Iſten orſzagaba menni. Melly kelletlenſeget nézd el moſtis akar kibennis, Es meg ladd hogy czac tized reſzetis ioſzaganac męg az igen aitatoſis alígſag kőlti az Iſtennec tizteletire. Ezt haluã az Iffiu felől à Tanituanyoc, ő magokat eñel iobnac vélec hogy ők mindent el hattac Chriſtus mellet, es őtet kőuetic, Es kérdic az wrat, miuel fizetne meg azt ő nekic. De az VR ez peldaban felele nekic, intuen őket alazatoſſagra, es tanituan, hogy az ki magaban fel fuualkodic, bar első legyennis, vtolſo lehet. Viſzont az ki magat meg alazza bár vtolſo legennis, első lehet, A mint imez miſekis kic io reguel el menuen, az Czeledes ſzőlőſeben, hogy az ő ſoc munkaioc miat fel fuualkodanac, vtolſocka lőnec, Viſzont kic vtol mentec vala az ſzőlő miefelre, es magokat meg alazac, elſocke lőnec. Azert őkis ez peldabol magokat meg alaznac, hogy noha ők el hattac mindent à Chriſtuſert, de à miat egyebeket meg ne vtalnanac, mint imez Iffiat meg vtallyac vala, mintha ők iobbac volnanac annal

Egy iffiu minemũ okot adot ez pelda mondaſra.

Az tanituanyoc magokot iobnac veluen az iffiunal abbol vartac fizeteſt.

Hanem

HATOD VR-NAPJARA-AZ KI IE LENES vtan, Alias, SEPTVAGE-sima Vasarnapra,

Az VVR Christus Szőleieben

Hanem az ő tiztekben iarianac el alazatos szíuel, őrűluen hogy az Isten az ő nagy irgalmassagabol az ő szent Fianac esmeretire terítette őket, es ő altala hiwia őket az őrőc életre, Es îgyekezzenec egyebeketis alazatos szíwből ennec ísmeretire hozni. Illy ockal indultatec Iduőzítőnc ez peldazatnac mondasara. Kiről soc tőb czudalatos el amelkodo lett peldakis vadnac: † Az Angyaloc, Adam, â Pharaho, az Israel, Nagy feiedelmec, bőlczec mint valtoztac, midőn magokat elsőknec, es masnal iobnac véluen vtolsocka es alab valocka lettec. * A mint Christus wrunc, nagy nîluañis rőttenetes szockal monda à fel fualkodot Phariseusoknac, az ęrdemes szenteknec, hogy őket Istennec orszagaba elő vennec az nîluan valo el vetet vtalatos bűnősőc, Es vgyis lőn, hogy azoknac mellőlőc muldogaluan à nagy soc meg rőttent szíuű bűnősőkhőz szaba magat. Amà nagy bűnősis nagyob igassagual mene hazahoz, à maga hanyo Phariseusnal. Hogy igy ne iarnanac az ő Tauîtuanijs, mijs, azert beszelli Iduőzítőnc ez peldat, Kiről nekűnkis felőtte nagy szűkseges tanulnunc. Mert czac en ęltembennis, el amelkodo dolgokat hallottam, hogy ieles bőlts, hires, de keuely Predikator, ki parazna bűnőst keuelyűl meg vtalt, végre vénsegre Sodomitasagba kaptac, es tűzre itelec, Azonkeppen nagy kazdag keuely wr, buydosо szegennye lett, szep fris termetű, rut abrazatuua, iamborsagaba bízakodo fertelmes ęletűue: Ezec es többec mint iartac, masut irtam ezer peldakatis felőlőc. De ezec főldîec. Ha ki kedig Itelet napian kezd elsőből vtolsoua lenni, az lesz rőttenetes dolog. Es annac el tauoztatasara întetűnc ittis fő keppen.

† Czuda peldac, kic elsőkből vtolsocka lessnec.
** Matth: 21. Luc: 18.*

Az őreg Postillaba Tizen nyolczadic vrnapiara Pűnkősd vtán. különnis irtam à kisirtetről egy könyuet, oluasd aztis.

Ez legyen az Euangeliomnac fő tanusagarol szonc, Kiből mind az altal tőb nemes tanusagokis szarmaznac, Azokrolis im emlekezem rőuideden renddel. Mint imezekről: Az menyeknec orszagarol: Az wr szőlőieről: az miuesekről: az hiuatalról: az wr dolgarol: az zugolodokrol: es az alazatosokrol. Erről lassuc az Euangeliom magyarazattyat rendel mind igenkent, Mert nagy kár az ő soc szep tanusagit sűketseguel el mulatni. De mierthogy, az, rakua soc szep dologgal, Azert rola igen rőuideden szoloc renddel. Az vtan oztan az derec es fő tanusagokrol szolunc.

Menyeknec orßagi az hinec. Az szőlő veßöc az hinec. Ioan: 15. Rom: 8. Velünkis soc bayodas kell, mint az szőlőuel. Gyümölczöt keuan Isten tűlünkis. Luc. 3. Sokßor es soc keppen hiuattatunc mys, az VVR szőlőie műeleßere: † Ioan: 10.

Igenkent valo rőuid Magyarazattya.

HAsonlîttya Iduőzítőnc az Menyeknec orszagat, az az, minket, kic itt ez vilagon meny orszagra valoc vagyunc, az Sőlőhőz, es à szőlő mieltető Gazdahoz, es az miuesekhőz, illy keppen: Mint, à szőlő veszőt à szőlő Tő tartya, ne ueli, ęltetí, es gyümölczőzteti, igy minketis az VR Christus tart, kiben be oltot az ő menyei szent Atya, es kiert keduebe vőtt, wyonnan szűlt szent Lelke altal. Es mint à szőlőuel szantalan soc munkalodas vagyon egez eztendő altal, mind szűretig, Igy mi uelűnkis mind halalig. De mint à szőlőt gyümölczeiert mielic, igy Istenis mi tűlünc gyümöltsőt keuan, az ő paranczolattya es az ő Euangeliomia szerint, es az mi tiztűnknec hiuatallya szerint, Luc: 3.

Es mint amà czeledes ő maga keres műeseket, Nem à műesec őtet. Es leg előszer io reguel ki megyen, hogy műeseket vigyĕ az ő szőlőieben, Igy az wr Istenis őtkeresi az el veszet emberi nemzetet, à mint mingyart męg Paradiczombais akarattyat ki ielente Adamnac, mind à Tőruen, mind az Euangeliom szerint, mind fenegeteset, mind igeretit, Es mais, kit mindgyart mihent szűletic meg kerezteltetuen, wyonnan szűli, es mind kitsinsegetűl fogua hiwia es szoktattya az ő ki ielentet akarattya szerint. Es mint â Czeledes nem nyughatic, hanem vntalan vntalan ki lât az ő szőleiehőz, es midőn soc hiuolkodokat latna, meg szolittya őket, miert nem munkalodnanac, es szanuan őket el küldözi az ő szőleienec munkaiara, Nemelyt mihent meg virrad, első órakort, nemelyt az vtan, harom, hat, kilentz, es szinte tizen egy órakortis, szinte estue feleis: Igy az VVR Isten Adam vtan valokat, Noe ideiebelieket, az vtan Abraham ideiebelieket az vtan Moyses ideiebelieket, az vtan az Prophetac, es végre az VVR Christus ideiebelieket, külömb külömb rendben hiuogat ő magahoz. Es mais kit gyermec koraban, kit iffianta, kit korosb időben, kit vénkoraba, kit hamar, kit kesőbben, nemellyeket penig szinten halala orakortis hiuattat ő magahoz: Hogy az ő bűneből meg teruen, magat meg alazuan, fêlne az VVR Istent, es az ő szent Fia altal kérne, es venne bűne boczanattyat, varna es hinne őrőc életet. Es ez remen-

segben

ſegben egez ęletiben igyekeznec ſzolgalni az VR Iſtennec mindenkeppen. Es mint à mieſec olly ſzo fogadóc, hogy ottan el indulnac, Mijs ha ma hallyuc az Iſtennec hozza valo inteſet, vgyan ma meg fogadgyuc azt, es touabra ne halazſzuc Heb: 3. Pſal: 95. A mikor hiw, ackor meñyũnc, à mikor meg talallyuc, ackor kereſſũc, *Eſa. 55.* Mert netalam ôis nem fog az vtan hiwni, ha lattya hogy az ô egynihan hiuaſit ſzandeckal vakmerô keppen meg vtallyuc, à mint à Sidoſagis es à Tôrôkſeg meg vtaltac. Mihent penig ęriũc az ô ſzôleiet, ottan àhoz kezdgyũnc, Abban, ne maſéban: Eſzeſen, ne bolondul: Haſzonual, ne kárral: nagy hiuen es ôrõmel munkalodgyunc, A mi munkanknac iutalmat tſac az ô io keduere hagyuan, vgyã ſzerzôdes nekũlis, de ſz: Fia altal, Es bizony olly io à mi gazdanc, hogy eſtuere keluen, az az, fel tamaduan, el amelkodunc azokon, à mit nekũnc fog az ô Vintzelere az ô ſz: Fia altal fizetetni, midõn ezt hallyuc: Iertec el én velem, En Atyamnac aldotti, biriatoc ôrôkſegũl az en Atyamnac orſzagat. Kinec az ô ditſôſeget, bekeſeget, ôrômet es gyônyôrôſeget moſt ſenki czac meg ſem gondolhattya.

Ne hallogaſſuc az hiuatalt.

Ez czickeleket iol meg erczed: Ottan: Azban: Eßeſen: Haßônual: Hiuen: Oerõmmel.

Munkad iutalmara egy czepet ſe nezz, czac az Iſten irgalmaſſagara, es az ô ſzêt Fia halalara.

Meg ôrîuc penig magunkat, hogy olly zugodôc ne legyũnc mint nemellyec à czalados munkaſi kôzzũl, kic midõn latnac, hogy az egy óraig valo mieſnec à Gazda az Vintzelerrel ſzinte annit fizettet à mint ô velec ſzerzôdet volt meg tiz penzben, Elôſzer vêlic azt, hogy ô nekic tôbbet fizetnenec, mert ôc tôbbet mieltec volna, De midõn ô nekikis tſac à ſzegôdſeg ſzerint kezdenec fizetni, tombolni, haragodni, zugodni, morgodni, es feddeni kezdenec, es ôſzue haborodanac à gazdaual, hogy à kis mieſeket ô hozzaioc egyenlôcke tenne. Melly keuely fel fuualkotſagoc miatt, hogy ôc az ô munkaiokat fellyeb bôczũlnec à ſzegôtſegnel, es az ô igeretinel, Es hogy meg à felôtt ſzembe ſzôknenec ô vele, zugodnanac es morgodnanac ellene, Es hogy meg vtalnac à kis munkaſokat, magokat iobnac alituan azoc felôtt, Es hogy inkab nem diczernec es nem kôſzônnec az ô illy nagy kegyelmes io tetet, Az ô fele baratyockal valo irgalmaſſagat nem hogy kôſzônnec, de ſôt ſzidalmaznac, mintha hamiſsat czelekednec, midõn nagy kegyelmeſen czelekednec velec: Ezekert el vtallya ôket à Gazda, es hazabol ki taſzigaltattya, Es amà keues munkaſockal marad, Es igy az elſôkbôl vtolſoc, es az vtolſokbol elſôc leſznec:

Melto bũnteteſec

Mondoc, igy mi ne czelekedgyũnc, Hogy ha az VR Iſten minket az ô nagy kazdag irgalmaſſagabol meg latogat, akar lelki akar teſti iockal, es hozot az ô ſzêt Fianac igaz iſmeretire, Es ha ô altala uettũnc nagy kazdag malaztú ſz: Lelket, nagy hitet, nagy Iſteni eſmeretet, nagy czudaknac czelekedetit, bôlts predikatorſagot, nagy feiedelemſeget, nagy ſzêt es iambor ęletet, nagy alamiſnalkodo, es iozan, es tizta ęletet, nagy czendeſz es bekeſeges ſziuet, Es akar minemũ ieles aiandekokat, Es azokbol ſoc idôktûl fogua ô neki ſokat ſzolgaltunc, bar ſzinte annîtis, mint Noe, Abraham, Moyſes, Ioſue, Samuel, Dauid, ſoc Prophetac Apoſtoloc, Marryomoc, ieles fô fô Doctoroc, De mind ezekben magunkat haſzontalan ſzolgaknac iſmeriũc, Es meg emlekezzônc miczodanc vagyon, kit ô tũle nem vettũnc, ha, ô tũle vettũc, tahat mit diczôkedũnc, mintha nem ô tũle vettũc volna, Ha mindent penig ô tũle vettũnc, Tahat mindennel az ô diczôſegere, es à mi fele baratinknac epũletire czelekedgyũnc, hittel kedig, es ſzeretettel, Mert à hit es à ſzeretet kiuũl, czac Ertz pengetes, akar melly bôlts ſzolaſis, Es ſenki ſemi akar melly nagy aiandekũnkis, ha minden marhamat alamiſnara oztanamis, auagy ha teſtem meg ęgetnemis, Es ha keuelyũl ęlendũnc à mi nemes el vett aiandekinckal, vgy iarunc mint Cain, Eſau, Saul, Nabugodonozor, az Iſrael, az kic elſôc leuen, mind vtolſocka lônec. Vi- ſzont Peter, Pal, Magolna, noha ôkis elſôkbôl vtolſocka lettec, De mierthogy magoc meg alazuan Iſtenhôz tertec, azert îſmet vtolſokbol elſôcke lettec. Azert ha nagy vagy, fel ne fuualkodgyal, ha kiczin, ketſegben ne eſſel, Mert ſem à nagy nemzetſeg, meltoſſag, aiandoc Iſten elôtt nem teſzen keduesſe, ſem à kiczinſeg, ſem vtalatoſſa ſem keduesſe, Mint Cham Noe Fia, noha kitſiny volt, de azert à miat keduesb nẽ volt. Tahat à mi diczôkedeſũnc tſac legyen az wr Iſteñec hozanc valo irgalmaſſagabã, az ô Atyai io keduebẽ, az ô ſz: Fia ęrdemeben, kiert mind az altal egez ęletũnkben alazatoſon, hiuen ſzolgallyũnc mindenkeppen az ô ki ielentet akarattya ſzerint ô ſz: felſegenec, Kire adgya az ô ſzent Lelket ſegitſegũl mindnyaiunknac, Amen.

Ezec

HATOD VR-NAPIARA-AZ KI IE LENES vtan, Alias, SEPTVAGE-sima Vasarnapra,

Az VVR Christus szőleieben

Ezec legyenec tanusagínc az igénkent valo magyarazatbol, Kikben mierthogy soc nemes fő dolgoc vadnac, azert teis te magadbannis többet gondolkodgyal mindenikről. Most az mi leg fő es derec tanusaga ez Euangeliomnac aztis lassuc, kinec tanulasaban az ő draga voltaert ne röstelkedgyünc. Kiről masodic Predikatiobanis szollyunc, De elöszer ier lassuc mit tanulanc, es aztis miről lesznec még több tanusagínc.

Mit Tanulanc most:

CHristus wrunc az szőlő mielteteről hoza peldat: Hogy az Istenis ő maga iarna mi vtannunc, es vgy hiwna bennünket az ő igaz esmeretire es tízteletire, ki még az munka előtt, regen nagy fizeteſt szant mínekünc, örőc életet, Kire teremtet voltis, kire megis valtot szent Fia altal: kihöz valo örömünkben, keuana tűlünc szűntelen valo hala adast, es io keduel valo szolgalatot. De azt ielenti itt, hogy nekic ő magokban fel fuualkoduan, munkaioknac fizeteſere varnac azt tűle: Es midőn latnac, hogy az keueſeb műueſeketis az Isten irgalmason hozza fogadna, érőtte dul fulnac. Ezec vtalatoſoc Isten előtt, Es ha elsőc voltakis, vtolſocka leſznec Ezekből dereckeppen mit tanöllyunc, ier lassuc aztis.

AZ TANVSAGOKROL.

NOha soc szep lelki epületre valo Tanusagoc volnanac ez Euangeliombeli parazt peldaba. De most az leg fő tanusagirol szollyunc Negy rendbe: De ket Predikatioba.

Elöszer arrol szoloc: Mit iegyez az Czalados ember szőleie à kibe hiw munkasokat, Es meg értyüc hogy kettő az VVR szőleie: az Törueny es az Euangeliom. Ez kettőben kel minden igaz Kereztyennec munkalodni. Az az, Isten előtt czac az à io czelekedet, à ki ez kettő szerint el es czelekeszic. Azert első tanusagunc arrol lesz. Miczoda az io czelekedet, à kit Isten keuan?

Masodszor ezt tanullyuc meg, mint kelleſſec az Isten szőleieben mielnünc? Nem keuelyül, hanem alazatoson: igaz hittel: Isten tízteſſegere nézue, hogy vgy ne iariunc, mint az keuely es irigy munkasoc, kic elsőc leuen, vtolsoua lőnec. Czac ez ket Tanusagirol fogunc most szolni, hasznaiual egyetembe.

Az masic Predikatioban, megent ket nemes fő tanusagunc fog lenni. Elöszer: Miert tartozőnc mi nagy hiwseguel czac io dolgokot czelekednis?

Masodszor: Miert nem az io czelekedet, hanem ingyen, czac az Christus halala altal, az Istennec irgalmassagabol, Kelleſſec varnunc örőc életünkőt, ha vgyan nagy soc iot mieltünc volnais.

Ezec vtan egy nehany nemes kerdeſekre felelec röuideden: Hogy azokbölis io bizonyal meg ismerhessüc, hogy az mi iduősségünc nem az mi mukanknac erdemlő bere, hanem czac fizető es meg elegitő bere, De ő maga czac az VVR Christus annac érdeme. Ezeket az mas predikatiora hallassuc, Most lassuc első tanusagunkot.

AZ ELSŐ TANVSAGROL.

Az VVR szőleieben valo munkarol, az az, à io czelekedetről.

Miczoda az io czelekedet?

Ez kettő: Az Törueny, es az Euangeliom.

Az Töruenyről.

AZ Töruenbe Isten be rekeztet minden fele nemes erkölczőt, à kit kiuan az emberektől. De annac igaz magyarazattyat az romlot okoſſag nem ertheti, azert aztis ő magaual az mi wrunc Iesus Christusſal magyaraztattya meg à mint meg talalod, Matth: 5. 23. Hogy az Isten à paranczolatban, nem czac kilső io erkölczőt, Hanem kilső es belső tökeletes szentseget szent gondolatot, szent kiuansagot, es szent czelekedetet keuan, olly melyen hogy czac egyszeris soha czac meg se mozdulyunc, se Isten ellen, se emberec ellen, vagy hitetlenſegre, ketelkedeſre, vagy haragra, buiasagra, torkoſſagra. Ha kedig czac egyszeris akar czac az leg kisseb

bic pa-

bíc paranczolattya ellen vétenenkis, immar mindeniket meg tőrtűc, es azert miatta őrőc halalt ęrdemlenenc. Ez az Chriſtus magyarazattya, ki nehez az okoſſagnac.

Soc Teuelgeſec, az Iſten paranczolati ellen.

Azert az értelem ellen ſoc keppen teuelegnec az Tőrőkőc, à Sidoc, az Papiſtac, az Anabaptiſtac, Es mind ez egez vilag: akar Czigan, Szereczen, Tot, Nemet, Magyar legyen, valaki ő magatul az mi wrunc Ieſus Chriſtuſtul nem tanul.

Ezec kedig mierthogy rakuac ſoc ezer teuelgeſſel czac az paranczolat felőlis, Azert ki el veſzen benne, ki hozza teſzen: Es ezec kiuűlis akariac az Iſtent tiztelni.

Mint á Tőrőc, bolond teſti kinzaſſal, oſtorozaſſal, hideg vizben valo heuereſſel, kőrnyűl metelkedeſſel, hoſzu kialto imatſaggal, ki miat vgyan le dűl, es oztan nem ſzolhat: Bolond koplalaſſal, vizi moſodaſſal, Es ezer fele kabaſagockal, Azonba ezzec mellet à paranczolatoknakis nemelly reſzet kőueti, De aztis czac kűlső keppen.

Igy à Sidoc, igy à Papaſoc, ſoc boczot, ſoc ſzentec imatſagat, azoknac ſoc fęle ſzolgalatyokat, ſoc Miſezeſeket, mind Iſteni tiztelet gyarant mielic, Męg aztis hogy az Prophetakat, az VVR Chriſtuſt, az Apoſtolokat, es à hiw lelki paztorokat meg ölic.

Igy à regi poganoc, kic Venuſt paraznaſagual tizteltec: kic Bacchuſt reſzegſeguel tizteltec: Kic Baalt, Iupitert, Saturnuſt, Marſot, Dianat, Neptunuſt, Iſidiſt, ſoc bolond aitatoſſagual tizteltec, mind Iſteni ſzolgalat gyarant mieltec, kickel męg inkab boſzontottac az VVR Iſtent, Rom: 1.

Valoba keuannya Iſten az ő paranczolatinac bellyeſiteſet.

Az igaz Anya ſzent Egyhaz azert, ő magatul Chriſtus wrunktul tanullya męg mint kel ęrteni az Iſtennec ki adot tiz paranczolattyat. Kit az Iſten vgyan valoba megis keuan, Sőt nemis keuanhat egyebet, hanem czac czupa merő ſzentſeget, mert ő azon tőkelletes ſzent, azert ezeketis olly tiztan keuannya. Noha kedig mi immar meg romlottunc az őrdőg czalardſaga miat, es à mi eſő ſzűleinc eſetec miat, Es el eſtűnc az tiz paranczolatnac tőkelletes czelekedetitűl. Mind az altal, ő felſege moſtis meltan keuannya, kéri es ſoc keppen keſzerit rea: Mert ő minket arra teremtet volt, es arra erőt adot volt. Moſtis azert noha el veztettűc azt à regi erőt, de ő az őuet meltan kéri, à mint teis az te adoſsodot erőſſen keſzerited hogy meg fizeſſe, ha ſzinten el veztette volnais, es ſemmit nem adhatna.

Meltan keuannya.

Vyonnan el kezdeti az VVR Chriſtus à hiuec kel hogy az ő io ęzelekedetec Iſtennel kedues legyen.

Mind az altal az mi wrunc Ieſus Chriſtus, ki meg fizetet, à mi bűneinkert, es iſmet wyionnan keduebe hozot az ő ſzent Atyanac, eztis az tiz paranczolatot el kezdi wionnan azokban, kic ő benne biznac, ő altala ſzent Lelket kernec, es ſegiti azokat hogy mind belső, mind kilső keppen czelekegyec à tiz paranczolatot, igaz ęrtelem ſzerint, es az, Iſten előtt kedues legyen.

† Az en kis Catechiſmuſombolis.

Mais azert tartozunc az wrnac paranczolattyaba munkalodnunc, mint az wrnac Egyic draga ſzőlőieben, kibe mînemű nemes io erkőltſeket keuannyon tűlűnc, Es mînemű bűnőket tilczon meg, Im moſt tſac rőuid ſzoual mondom meg, † Maſut nîluabbanis tanuld meg.

Az Tőruenbe: Tiz paranczolattya vagyon Iſtennec. De mindenikből tiz ezer io erkőlczőketis tanulhatz.

Az első paranczolatban ezt keuannya: Hogy őtet igazan meg iſmeriűc, fęllyűc, ſzereſſűc, benne bizunc, előtte magunc meg alazzuc, oſtorozaſat bekeuel tűriűc, es minden dolgaiban mind vęgig meg maradgyűnc.

Az maſikban: Hogy őtetis kepekbe ne tiztellyuc, ſe egyeb dolgokban, à mit ő nem hagyot.

Harmadikban ezt keuannya: Hogy az ő Neuet es az ő ſzent Igeiet igazan buzgo leleckel, es czac tizta ſzent dolgokban nagy beczűlettel emlitſűc, ſoha heaba ne vegyűc, ſe Neuet, ſe az ő Igeienec ęrtelmet.

Negyedſzer az ő űnnepe napian minden teſti dolgunkat el hagyuan, czac lelki dolgokkban lennenc foglalatoſoc.

Ez Negy paranczolat ſzerint akar az VVR Iſten ő maga' tizteltetni, Kiket Első Tablara irt vala. Az Más Tablan hat paranczolattyaba arra tanit: Egy mashoz mint kelleſec magunkat ſzabnunc az ő akarattya ſzerint.

Hogy előſzer azokat, kic ſzűlőid, wraid, Biraid, Tanîtoid tizteld, ſegitſed, ſzolgallyad, imatkozzal êrőttec, ſzinten vgy, à mint te magadnac keuannad ezeket à te alattad valoidtul.

Az VVR Chriſtus ſzőleieben

Maſodſzor egyebeketis nem hogy meg ſertenel, de czac meg ſe haragugyal, ſenkirel oknekűl.

Harmadſzor nem hogy valakinec feleſeget, leanyat, ſzolgaloiat meg ferteztedned, de czac ingyen ſe tekencz ſoha czac egyſzeris ſenkire az feiebe, ſőt czac ſziued ſe mozdullyon arra.

Negyedſzer ſoha ſenkit meg ne lopy, meg ne czally, ſe ſzolgalatoddal wradot, ſe fizeteſeduel ſzolgadot, ſe kalmarſagodal, ſe Bor, Buza, hus aroltataſodal, ſe lobagyit nehezíteſeuel.

Oetődſzer ſoha ſenkire ne hazugy, ſe magad ne menezed ſemmi hamiſſagaual, ſe titkolaſſal.

Hatodſzer, czac ingyen ſe kiuanyad hamiſſan ſenkinec ſemmi marhaiat.

Ezec az Iſtennec tiz paranczolati. Negy az elſőn, Hat az maſic tablan. Kikben minden io erkőlczű, tiſzta, es iamborſagos akarattyat be rekeztette, Ez azert az ő egyic Szőlőie, kibe kiuanya hogy ſzűntelen munkalodgyunc, olly nagy gondal hogy őket az Vyunkra fel kőtnenc, hazunkra, kőntőſűnkre fel iegyeznenc, es mindenűt eyel nappal roloc gondolkodnanc. Nagy es ſzűntelen valo munka kel azert mindenikre: Arrais: hogy az ember valoba meg iſmerie azt à iot az mit Iſten keuan, Es vizont azt à bűnt az mit Iſten meg tiltot, Es valoba fellyen az Iſten iteletitől, haragiatol, es bűnteteſetől, Mondom nagy dolog ez: Hogy valoba igazan meg iſmerie az Iſtent, higyen, bizzec ő benne, Soc tanuſag es kőnyőrges kelly ezekre. Nagy gond es nagy vigyazas, igazan vallani felelem nekűl à Chriſtuſt, őtet meg nem tagadni, Baluant nem tiſztelni, Babonatul magat meg őni. Nagy dolog valoba ünnepet ſzentelni, ſzűleidet, feiedelmedet zugodas nekűl hiuen ſzolgalni. Tiſztedben igazan hiuen el iarni, Nagy dolog ſenkiuel nem haragoskodni, Senkit meg nem czalni, ſem buiaſagot, paraznaſagot tobzodaſt neni űzni, Nem hazudozni, Nem ezelczapni, Igazan taniytani, ſzolni, Ezeket meg iſmerni, kőuetni, Ezekben ha eleſűnc Iſtenhez terni, őtet meg engeſztelni nagy dolog.

Deut: 6. Pſal: 1. Soc munka es holtig valo kelly ezekre.

Kep mutatoc tiz teleti mas felec.

De az kep mutatoc hatra hagyuan ez fęle belſő epűletekre valo mukat, Kiket az Iſten fő keppen kiuan, mert ő Lelec es lelekbe akar tiſzteltetni, Ioan: 4. Ezec helyett hol mi kűlſő zengeſſel, pepeczeleſſel, es ollyackal akariac tiſztelni, kit ſoha ingyen ſem emlitet az Iſten, Eſa: 29. Mathe: 15. Mint az papaſag, ſzarandoc, bolczo iaraſſal, Barat, Apatza, aldozo Pap, Ieſuita ſzerzettel, oluaſon valo imatkozaſſal, Szoloſmackal, kokonya, buza, viz, berke ſzenteleſſel, Sőt ollyualis, kiket az Iſten niluan meg tiltot, mint hazaſſag es etel tilalmaual, az hiuec haborgataſiual es őldőkleſiuel. Az Tőrőkőkis es à Sidoc czac nemelly reſzet kőuetic az Iſten Tőruenyenec, aztis tſac kűlſő ſzinuel. Az Euangeliomot kedig az VVR Chriſtus felől meg vetic, Azert nem az VVR ſzőlőieben, Es nem iol mielnec. De amazokat kiket elő ſzamlalanc az tiz paranczolatbol, Iſten keuannya, es ollyac, hogy ſoha czac egy ſzem pillantaſni időnc ſincz, hogy ualamelliket nem kellene mielnűnc, Mint az ſzőlőbe mindenkor munkat talalſz, telbe ganaiozaſt, nyarba metzeſt, irtaſt, kapallaſt, kőtőzeſt, etc. Igy az kerez tyen ſzűntelen talal mibe legyen foglalatos, az Iſtenes, az igaz, es iozan eletbenis.

Szollyunc az maſic ſzőlőierőlis Iſtennec: az Euangeliomrol.

AZ EVANGELIOMROL.

Az Euangeliom maſic reſze az fele io czelekedetnec kit az Iſten keuan.

MElly Euangeliomot (az az, őrőmet) izent es ſzerzet az VVR Iſten ſzent Fia altal. Az az őrőm penig imez: Hogy noha bűnőſőc vagyunc, es az miat mindnyaian őrőc karhozatot erdemlenenc, De az ő ſzent Fia annac minden terhet es fizeteſet magara vette, hogy az Iſtennec igaſsaga mindeneſtől be tellyſednec, Es minden, azban venne Iſten előt valo meg igazulaſt, 2. Corinth: 5. Valaki azert ő altala Iſtenhez ter, bűnen meg ſzomorodic, azt meg vtallya, es Iſtentől bűne bocza nattyat keri, es hiſzi czac az Ieſus Chriſtus halalanac erdeme altal, Ennec őrőc elete leſz, Mert az meg igazult Iſten előt, az ő altala rőndeltettet igaſſagual.

Iohan: 3.

De

De ezt el hinni es ez hitből wyiulni, igen nehez az meg romlot okossagnac es termeszetnec, Azert mindennap ebben epülni es vyolni szükseg mindennec valaki iduözülni akar. Melly dolog miert hogy munka es faratsag nekül nem lehet, kire nagy vigyazas, soc tanulas, könyörges kelly, azert neuezem aztis io czelekedetnec, es az wrnac masic szőleienec.

Miert neuezem czelekedetnec az Euangeliomot, maga fő keppen czac à hitre nez.

Minden hiuec azert, ki ki mind az ő tiszti es rendi szerint ez kettőben: az Tiz paranczolatnac igaz ertelmeben, es az szerint valo iambor eletben, Es az VVR Iesus Chriſtus erdemeben valo bizodalomba mukalodgyec: Tisztitis es hiuatallyat. Kiraly, katona, biro, szabo, varga, firfiu, aszony, ezec szerint reddellyec. Es igy az VVR szőleieben kedues munkat mielnec.

Szüntelen kel czekbe lennünc.

Mit Tanulanc.

Azt mondanc, hogy az Isten szőlője, az az, az Isten akarattya, kibe munkalodnunc kel, ez kettő: Az Törueny, es az Euangeliom. Az Törueny merő tizta szent eletet keuan, es mindent karhoztat valaki czac az mentül kisſebiketis meg törte. De az Euangeliom tanit, hogy az VVR Chriſtus éppen be töltet mindeneket. Es bizonnyal minden bűnei meg boczattatnac, valakic az ő Neuebe biznac. Immar lassuc mind ez kettőbe mint kel magunc tartanunc.

AZ MASODIC TANVSAGROL.

Mint kelly az VVR szőleiet mielni, Az az, mint kelly az Isten akarattyat czelekednünc hogy kedues leheſſen?

Immar masodszor eztis tanuld meg azert, hogy nem eleg Isten előtt azis hogy az ő szőleieben, az ő dolgaiba munkalodol. Mert akar melly nemes io dolgokot czelekedgyelis, bar azt à kit ő hagyottis, ha hitetlenül es keuelyül czelekedned, nem lehetne kedues, az mint az iras soc helyen tanit, Heb: 11. Rom: 14. Azert tanuld meg miczoda hitbol czelekedni. Itt te gondold meg, hogy te bűnben fogantattal, es merő bűnre vagyodol, Kire izgat az Satanis, Es ez miatt, ha mi kiczin iot mielnelis rakua soc bűnöckel, es fogyatkozassal, es azert czac az mentül leg kisebbic paranczolattyara sem vagy eleg, hanem czac gonoszra haylando atokra es halalra vagy melto, De mind az altal te ne essel ketsegben, hanem hidgy az Isten igeretiben, ki fogatta hogy szent Fiaert meg boczattya az te bűneidet, az ki nagy czuda keppen mind ez egez vilagnac bűneiert meg fizetet, bizzal azert Chriſtus erdemeben,. Es mindennap kèruen bűnöd boczanattyat, Ez hitből miuelly minden iot, hogy noha senki semmi az te io czelekedeted ő magaba, mert rakua bűnuel, es soc fogyatkozassal: De azokis keduesec Chriſtusert, az ki altal te Istenuel meg bekeltel. Azert mind te magadat, mind à te kicziny szolgalatodat, czac Chriſtus altal aianlyad Istennec, Es igy Isten előt meg alazuan magadat, mind az altal azon igyekezzel, hogy houa több ioual szolgalhatsz, szolgally ő szent felsegenec. Ez az hitből valo czelekedet, mikor az mi bűnünc boczanattyat hiszüc, az VVR Chriſtus altal Es Ez hit benned leuen, igyekezzel ő szent felsegenec kedueskedni mind azokban, az mit ęrtesz hogy keuan mi tülünc. De oh ki nagy vigyazas kel erre, ollykor midőn el esel, es be keuereszel az bűnbe, es annac kemeny furdalasit érzed sziuedben, Ackor mondoc nehez az röttentő bűn ellen bizakodnod, De azert az nehesseg alatt, édesseget meg érezhed czac esedezzel az VVR előtt. Es azon röttentes elis idegenit az gonosz ęlettül, es az VVR kegyelmebe valo bizakodas, fel indit az ionac keuansagara, es meg szerzesere. Ezt érezue tudod meg mi dolog inkab, hogy nem mint oluasassal.

Hitből leſs kedues az io czelekedet.

Miczoda, hitből czelekedni.

Masodszor, az VVR dolgaba meg ismerd elegtelen voltodat, es kéry szüntelen iora szent Lelket, Mert mond szent Pál: Ha valamire elegec vagyunc, az, nem mi magunktul vagyon, 1. Corinth: 3. Es mond: Tudom hogy nincz en bennem io, Roman: 7. Az VVR is mond: En nalam nelkül sem: mit nem

Az VVR Christus szőleieben

mit nem műuelhettec, Iohan: 15. De iay ki nehez ezt valoba meg esmerni, mert ritka az, à ki iot mieluen, magat abban nem diczerne, Ezert sokan el estec, mint Peter, Sokan nagy emberec ez miat ördög kezere ereztetnec, hogy lassac miczo-da az ő ereiec. Azert ha vgyan nagy soc dolgokban szolgaltal volnais Istennec, Mint Abraham, Moyses, Dauid, Salomon, Maria, az Prophetac, es az Apostoloc, Te mind ezeket nem te neked, hanem annac tulaydonitsad, az ki ezekre hiwt, es segitet. Igy tanit szent Pal: Miczodad vagyon kit nem vettel, ha vetted, mit diczőkedel vele, mintha nem vetted volna? 1. Cor: 4.

Isten tiztességet kereső:

Harmadszor ha mit műuelsz, nem magad magaztalasaert, hanem az Isten tiszteségeiert mield, az mint Christus wrunc tanit mint imatkozzal röytekben, mint ozsz alamisnat, mint böytöly, Matth: 5. Hogy ne keress hiw diczőseget emberec előtt, hanem lassa az te Menyei Atyad röytekben, es ő niluan meg fizeti te neked. Meg gondold kedig az hiuataltis, hogy az VVR Isten ő maga kereseuen tegedet az ő szőlőienec műueleſere, es ollykor hiuot midőn meltatlan volnal, az szegődsegre. Azert mindenkeppen czac az ő io voltara tamazkodgyal: örülly hogy el hiuot, hogy hozza fogadat: es örömmel szolgally ő neki: es az ő io voltara hagyuan magad örömmel várd az te fizeteſedet, Kit igert szent Fia altal.

Ezec legyenec tanusaginc arrol, az VVR szőlőiebe mint kel magunc tartani. Immar imez Inteſünkre figyelmezzünc iol.

INTES.

Summa szerint mind az egez Euangeliombol ezeket iol eszünkbe tarczuc, kikre viſellyünc szorgalmatos gondotis.

Előszer, hogy mihent hiw es szolit az Isten, ottan el meny, mint szent Pal felele Actor. 9. Mit akarsz wram: Akarattyat értuen igazan, azban ne röstelkedgyel, mint az Prophetac es az Apostoloc, es többec.

Masodszor, ha haynaltul fogua kesö estueig mieltel volnais, meg gondold hogy tartoztal vele, mint az szegődet szolgais tartozic eztendő altalis mielni, hiuen kedig, Sőt inkab vgy, az mint az io fiu tartozic az Atyanac szolgalni. Az tartozas kedig mint legyen, iol meg érczed, Mert te Istentül arra teremtettel voltis, Ismet wyionnan arra szült tegedet, Es tegedet meg valtot szent Fia altal, azert nem vagy szabad magaddal, mert arron valtattal meg. Isten kedig mint tartozzec neked fizeteſſel, aztis igazan meg tanuld szent Palbol, ki erőssen bizonittya, hogy nem bér szerint, hanem nekünc czupa ingyen, iollehet Christusnac nem ingyen, mert ő életet adta életünkert, Ioan. 10. Tahat ezben vard az iutalmat, Mint az pallya futasnakis à mint hirdettetic iutalmat, az szerint keuannya az pallya futó: Igy Istenis az mint igeri Christus altal bűnöd boczanattyat, es keuan hitet, az szerint variad. Erre tekintue bőczűli meg Isten az kicziny szolgalatodatis, kit ittis, az mas vilagonnis meg fizet. De czac az Christus érdemere tekintue. Ez mint legyen, hogy igazan meg érczed, czac arra hozza elő az Christus az mai peldat: Hogy mint az szőlőbe az ki harom, két, egy órat mielt, czac el amelkodic, hogy ő nekic egy napi fizeteſt ád az Gazda: Igy az hiuec czac el amelkodnac az mit az Isten ő velec czelekeszic: Tuduan az ő keues munkaiokat, az ő elegtelen voltokat. A mint az, ebbőlis meg tettzic, hogy az itelet napian, az hiuec fogiac mondani: VVram mikor mieltűc mi ezeket te ueled, magoc meg alazuan czac el amelkodnac, az ő kicziny szolgalattyoc vtan hogy őrőc életet igert az VVR. Ez feie az mai Euangeliomnac. Erre tanit az Christus ez peldaban, Ez mellet az mi több tanusag tiltul elic, azis szűkseges: De ezt leg kiualtkeppen kelly eszünkbe tartanunc.

1. Corinth: 6.
1. Pet: 1.
Rom: 4.

Haſznai.

Hogy

HOgy az tiſzteſſeget czac az Iſtennec adgyuc, az ki minket meltatlanokot hiuot az ő ſzent Fia altal az ő iſmeretire, tiſzteletire, ſzolgattyara es az ŏrŏc elette. De te VVram, az mi nagy keuely termezetünkbe ſegicz ez draga igaz es mély alazatoſſagra.

Maſodſzor, azert kelly ezt iol eſzedbe venned, hogy ſemmit ne ketelkedgyel az te iduóſſegedben, hanem valoba bizzal az te ŏrŏc eletedben, Midŏn hallod hogy nem nezi az Iſten azt, ki ki mikor ment az ő ſzŏleiebe, es ki ſokat ki keueſet mielt. Hanem amà Zacheuſnac, Magdolnanac, amà Toluaynakis azon Paraditſomot igere, mint, Abrahamnac, Moyſeſnec, Szŭz Marianac, Kiből melto minekünc ditſernünc ő ſzŏfŏlſeget Es el almelkodnunc illyen nagy io voltan. Erről ſzent Pal igen nemes draga ſzoual tanyit, Rom: 4. monduan: Azert igeri Iſten ingyen az ŏrŏc eletet, hogy bizonyal varhaſd: *Propterea ex fide hæreditas, vt ſit per gratiam, vt firma ſit promiſsio.* De mondom, ingyen nekünc, mind Abrahamnac, Marianac, Palnac ingyen: Mert ŏkŏtis Iſten az ő io kedueből hiyta az ő iſmeretire, ŏkŏtis ſzent Fia altal valtotta meg, Ha mi kiczint ſzolgaltac, arrais erŏt az ő ſzent Lelke altal vettec, Es igy ő magokban egy ſem diczekedhetic, A mint azt à ſzent aſzonyis ſzŭz Maria enekli maga felŏlis, hogy az VVR tekintette meg az ő nyomorult voltat, Luc: 2. Az wrnac kegyelmes rea tekenteſe ingyen volt azert ő nekijs, ingyen mi nekünkis: De nem ingyen az Chriſtuſnac, az kiert adatnac minden aiandekoc hit altal. 993

De mind ez ſoc ſzo mellet, minden ember iol eſzebe vegye ezt: Hogy könyŭ ennekemis, maſnakis erről bŏtŭ ſzerint io tanaczot adnom. De az betŭ mellet ha belől en bennemis, masbannis nem kezd czelekedni az Iſten Lelke, az betŭ czac mint arnyec leſz, à mint ſzent Pal taniyt: *Litera occidit, Spiritus autem viuificat*: Az betŭ meg ől: De az Lelec meg elezt. Igy ſoc Predikator betŭ ſzerint ſokat ſzolhat az paranczolat es az Chriſtus felől: De még laſſa minden, Ezec mellet valoba fel ſerkennyen, es kerie az VVR Iſtent, hogy mind az eleuen meg elezto hitet, mind az igaz hitből valo io czelekedetet, geriesze, tengeſſe, ŏrizze, tarcza meg ő ſzent fŏlſege, ſzent Lelkenec altala bennünc. Az, bennünc, valoba, Iſteni felelmet, hitet, Iſteni ŏrŏmet indiytuan: vgy kedueſs leſz hitünc es io czelekedetünc, Kire Segiyczen ő ſzent fŏlſegé mindnyaiunkot, Amen.

Mit Tanulanc:

Ket tanuſagban ezekről ſzolanc:

Elŏſzer, mit erczünc az Iſten ſzŏleien, à kibe munkalkodnunc kelly, Es meg erŏc, hogy az Tŏrueny es az Euangeliom az. Az Tŏruenbe ſoc nemes io erkŏlczŏkŏt kiuan, es nagy tŏkelletes ſzentſeget, es nagy vigyazaſt. Kikbe ha el eſnenc az Euangeliomba int meg tereſre, az VVR Chriſtus halalanac bizodalmara, es wy eletre.

Es intetenc: hogy az Iſtennec ez ket ſzŏleieben mielnenc czac, ne Masba, mint az Sidoc, Tŏrŏkŏc, Papaſoc, es mind azoc kic nem ertic az Iſten akarattyat, Kic akarmenyit faradozzanakis nem kedueſec, Sŏt houa többet munkaloſznac az Iſten akarattya kiuŏl, annyiual vtalatosbac es nagyob bozzuſagara vadnac Iſtenec, pelda az Bál papiai, kic ő magokot vgyan meteltekis, Igy mind Tŏrŏc Papas nagy aitatoſſagockal, De ertelem nekŭl czelekeſznenc.

Maſodſzor meg tanulanc, hogy meg az Iſten ſzŏleyebennis iol munkalodgyunc Ne karral, ne bolondul, ne keuelyŏl: hanem igaz hitből, alazatoſon, es czac Iſten tiſztеſſegere nezuen, hogy vgy ne iariunc mint amaz keuely, zugodo, iregy, ſoc munkaſoc, kic elſŏc leuen vtolſocka lŏnec.

Mind ezeknec haſznaitis meg tanulanc, hogy az tiſzteſseget az Iſteñec adgyuc: hogy à mi iduóſſegünkben bizonyoſac legyünc, Ezekről ſzoltaunc eddig. Ez vtan maſodic Predikatioba arrol ſzollyunc: miert tartozunc mi mindenkor iot czelekednünc az Iſten akarattyà ſzerint, Es ha vgyan nagy ſoc iot czelekednenkis, miert me-

HATODIC WRNAPIA-RA AZ KIE LENES vtan, Aliás, SEPTVAGE-sima vasarnapra

Az VVR Chriſtus ſzőleieben

gis nem az altal kellyuarnunc iduőſzegünkőt. Hanem czac ingyen az Chriſtus erdeme altal, az Iſtennec irgalmaſſagabol: Ezekről igen ſzükſeges tanuſagunc leſz delleſt, Moſt az kerdeſekreis felellyenec az iſiac.

KERDES.

Ez mai Euangeliomnac parazt peldaia, az kereztyenſegnec mellic tudomanyahoz valo?

FEL. Az tiz paranczolathozis, az Credohozis Hitünc agazattyahoz, Mert azoc az Iſtennec Szőlei az kinec munkaiara hiuattatunc.

Kiben ſenki tőb nem tud munkalodni, hanem czac az igaz Anya ſzentEgyhaz, mert czac añac vagyon igaz hiti, igaz alazatoſſaga, es Iſtenhez valo igaz ſzeretetí. Azert ezen pelda mutat imez hitünc agazatínac czickellireis: Hiſzec egy kőzönſeges kereztyen Anya ſzentEgyhazat-Es, hiſzec ſzenteknec eggyeſeget. Mert minden igaz ſzentec, igaz eleuen tagia az anya ſzent egy haznac, Vgy igyekezic Iſtennec ſzolgalni az ő akarattya ſzerint, à mint Chriſtus wrunc tanyita az ő Apoſtolit: hogy alazatoſon iarnanac az ő tiſztekben, az Iſtennec minden dolgaiban, A mint pelda az ſzőlőbe valo vtolſo hiuataloſokis, kic noha keſőn hiuatanac, de azert io keduel el menenec az VR ſzőleie miuere, Es mind eſtenig hiuſeguel munkalottanac, Es eſtue is czac az wrnac io voltara tamazkottanac. Ez alazatoſſag mondoc, czac az igaz Anya ſzent egyhazba vagyon, Kikben mindnyaian eggyeſſekis. Kic kőzőt tarczon meg ő ſzent főlſege minketis, hogy mijs igaz alazatoſſagual mind vegig hiuen ſzolgalhaſſunc ő neki, es czac egyedül az ő ſzent Fia altal varhaſſunc őrőcke valo fizeteſt, Amen.

Imatſagat az mas Predikatio vtan talalod.

MAS PREDIKATIO,

MATTH. XX.

Haſonlatos az menyeknec Orſzaga az czalados emberhez, etc,

ERTELME.

EZ parazt peldaban, melly ſzol az ſzőlő miueſekről, arra inti vala Iduőzitőnc az ő taniytuanit, hogy azo dolgokban igen alazatoſon iarnanac, Meg gondoluan, hogy el vetet tudatlan parazt halazkac voltac, De őket az ő io kedueből valaztotta volna az Apoſtoli tiſztre, es hitta volna velhetetlenül olly nagy meltoſagra, Az mint nyiluannis ezt monda nekic: Nem ti valaztottatoc engem, hanem en valaztottalac titeket, menyetec el azert, es teremczetec ſoc io gyümőlczőt, Mondoc noha őket inti hiuſeges ſzolgalatrais, De tanittyais hogy azban igen alazatoſon iarnanac, magoknal alab valokot, es az feleket kic vtol hiuattanac meg ne vtalnanac, à mint ſzent Palis noha vtol hiuattatec, meg kedig az haborgatoc kőzül, de fellől hallada ſzolgalattal mind az többit. Erre valo azert az ſzőlő mieſekrol valo peldais: hogy az mint az hiuolkodoc mihent el hiuattanac, ottan el menenec, Es noha nekic kőzülőc igen keſőn hiuatattac, De meg annal nagyob őrömmel mentec el, es nagyob

Iohan: 15.

nagyob keduelis munkalottac, Es magoc annyira meg alaztac, hogy czac egyedől az ő gazdaioktul varnanac, es valamit akarna nekic fizetni, azt eleg neuen es iokeduel uennec. Ezen alazatos sziuet kiuan Isten mi tőlünkis minden dolgainkban.

Ezekből ket dolgot tanulanc ma. Előszer meg magyaraztuc mit erczűnc az Isten Szőleien, az kibe munkalodnunc kellene, Es meg mondanc: hogy az Tőrueny es az Euangeliom az: Kikben az Istennec minden akarattyai meg vadnac. Mellyec igen draga nemes dolgokrais taniytnac.

Masodszor arrol szolanc: Hogy nagy oua, halkal, io moddal, karnekűl, eszessen kelly az Isten szőleyetis mielnűnc, alazatoson, igaz hitből, Isten tiszteßegere nezuen.

Immar most ezeket tanullyuc: Előszer, hogy tartozunc soc nemes okokert hiuen Istennec szolgalnunc. Masodszer, hogy mind az altal, czac ingyen, Christus ermeből, az Istennec irgalmassagabol, kelless varnunc az őrőc eletet.

AZ ELSŐRŐL.

Hogy tartozunc az VVR szőleyebe munkalodni, az az, tartozunc iot czelekedni.

ELőszer azert: mert az VVR paranczollya: à mint mindenic kiuansagat paranczolua atta ki, monduan: Ne legyen idegen Istened, Ne Tiszteßy kepeket, Ne vedd heaba az Isten neuet, Az ünnepet meg szenteld, Szűleidet tiszteld, Ne őlly, Ne paraznalkodgyal, Ne oroz, Ne legy hamis tano, Ne kiuand à maset. Mind ezec paranczolua mondatnac. Azonkeppen az VVR Christusis azt paranczollya amaz bűnősnec: Menyel es többe ne vetkezzel. Tartozunc azert az szent, tiszta iambor eletre, Azertis mert amaz felseges VVR, az ki mindeneket teremtet, hadgya es paranczollya, Kinec paranczolattyanac melto hogy engedgyen mind ez egesz vilag, Szent Palis igy taniyt: Tartozunc nem test szerint, hanem Lelec szerint ęlni. Tartozunc kedig soc okokert, azertis, mert hadgya es paranczollya: Azertis, mert vgyan arra teremtet voltis. Czac ez vilagonnis, mikor valaki azert fogadot hogy szőleyet mield, mind előtted forgatod, hogy teged arra fogattac: Igy az Isten teged io czelekedetre teremtet, tahat azt forgasd előtted, Igy akar miczoda miues, Szabo, szőcz, iro deac, hadakozo, tugya mire fogattac őtet, es azokban iarnac. Noha azert az őrdög soc keppen kereng, hogy ne erczed mit kiuan Isten, auagy azt fűled mellől szűketsegre boczasd: Es fel indiyt, hol hitetlenseg re, hol baluanyozasra, hol hamis eskűuesre, hol Isten igeie nem tanulasra, hol előtted iaroiddal ellenkezesre, hol haragossagra, hol paraznasagra, hol czalardsagra, hol hazugsagra, hol imez, hol amaz keuansagra, De te hartzolly ezec ellen, igy gondolkoduan: Nem mielem, mert az VR Isten meg tiltotta es vtallya imezt, es meg hatta hogy illyet ne czelekedgyenec, Pelda az harom iffiyac, Kic az kiraly előtt nem akarac az Baluant imadni, noha tűzzel fenegete őket, Pelda Susanna, Ioseph, kic Istenj felelmekben nem akaranac paraznasaggal meg ferteztetni. Viszont mikor a IstenLelke iora int, igy gondolkodhatol: Imezt meg mielem, mert ómaga paranczolta. Vayha igy forgatnuc szűntelen előttűnc az ő akarattyat, es latuan erőtlenseg ünkőt, neki könyőrgenenc, ki iol lenne az mi dolgőnc. Ha meg nem czalatkoztunc volna kedig az őrdőg miatt, nagy buzgo szeretettel kedueskettűnc volnais az mi teremtő Istenűnknec. De most ezer keppen veri ki az Satan ezeket az mi feiűnkből. Mi viszont tiz ezerkeppen vigyazzunc ő ellene, az VVR Istent Segitsegől hiuan. Igen ala valo szolga az, à kinec wra paranczol es ő semmit nem gondol vele. De viszont valaki iambor szolga, eyelis eszebe forgattya: az en Vram ezt hatta ennekem, ebbe boczatot, ezt kiuanya, azert el megyec es meg szerzem. Ez indiyczon előszer műnketis az io czelekedetre, hogy Isten paranczolta az iot es

Tartozunc iot czelekedni, mert Isten paranczolya, es iora teremtet voltis.
Iohan: 8.
Rom: 8.

Igy razzad magad iora.

Az VVR Christus szoleieben

meg tiltotta az gonoszt, es szive szerint keuannya, hogy mi ő neki engedgyünc, Es mijs tartozunc annac paranczolattyaba iarni, az ki minket teremtet, éltet, es meg valtot, es vgyan iora alkotot volt. De mierthogy mi czupa azon merő bűnben es atokban fogantattunc, timmar czac meg sem gondolhattyuc mi legyen az io, Es az ki adot paranczolattyat igazan meg sem érthetnűc, es sockal inkab meg sem fogadhatnuc: Ha az VVR Iesus Christus wyionnan nem szűlne bennűnc szent Lelkenec altala, Iohan: 3. De mierthogy az Anya szent Egyhaznac, az az, az hiueknec eleuen tagiai wyionnan szűletetnec szent Lelec altal, Azert masodszor az wyionnan szűletesis inti őket, es vgyan izgattyais es serkengeti, es keszeriti iambor életre, es io czelekedetre. Errőlis azert ier szollyunc.

1. Cor: 3.

Mert az iora wyonnan születettűnc.

Masodszor az wiyonnan valo szűletesis, azt keuannya mi tűlűnc, hogy ha az Christus altal szent Lelket vettűnc, az ő vezérlese szerint éllyünc. Mint az gyertyat mihent be hozzac az setet hazba, ottan vilagos kezd lenni, Mint az io fa mihent fel nő, ottan io gyűmőltset kezd teremteni, Mint az tűz termezet szerint melegit: Igy azis az ki wyionnan menyből szent Lelec altal szűletet, es Isten fia lett, Menyei magot vőtt, 1. Iohan: 3. Az, oztan Istennec él, vgy mint Menyei ember, Annac minden nyaiassaga es keuansaga Istennel menybe vagyon, minden örőme, kedue, szerelme czac az, az mit Isten keduel, es szeret. Erről mondgya szent Pal: Meg szabaditatuan az bűntűl, szolgai lettetec az igassagnac: az az, Immar Isten az mi bűneinket el vette mi rolunc, hogy azokat nem tulaydonittya mi nekűnc, hanem meg boczattya szent Fiaert, Sőt vgyan be oltot az ő szent Fiaba, Roman: 8. elis temetet az ő halalaba Roman: 6. kibe meg őlte az mi bűnűnket, Es az mint ő fel tamadot, vgy minketis wyionnan meg éleztet, belenc öntuen az ő szent Lelket. Tahat az melly bűnőc az előtt wralkodtac bennűnc, azoktul ez vtan el fussunc, es immar istenesen éllyünc, Mert azoc miatt holt meg az Christus, azoc miatt kelly vala nekűnc mind őrőcke meg halnunc, De immar azoc minket nem vadolhatnac, mert azokkbol kegyelmet nyertűnc Istentűl Christus altal. Mint az melly loponac, roluaynac, paraznanac meg engedic bűnőket, es az vtan intic, hogy többe ne műuellyec, ők is kedig tuduan hogy azoc miat meltan meg kel vala halni, De velec nagy kegyelmesen ezelekettenec, Ez előttec leuen, ha eszesec, az vtan öyiac magokat à fele bűnőktűl: Igy az hiuekis öyiac magokat mind azoktul, az kic miat el kel vala karhoznioc. Sőt az ő magoc oltalmazasara wyionnanis szűlettettec es à szent Lelec altal ismet fel fegyuerkeztenec. Iollehet most még czac részz szerint vettűc az iora valo erőt, kiuel magunc, oltalmazhassűnc, Azert az magunc oltalma kőzőtt, erőssen ismet izgat az romlot termeszetis, à pokolbeli ördőgis, Az Test keuan vgy mond szent, Pal Gal: 5. az lelec ellen, az, lelec az test ellen: szűntelen kedig minden szem pillantasba. Azert az mi nagy erőtlenségűnkben mijs szűntelen kőnyörőgiűnc, hogy mint az vilagot Olayual, az fakat es vetemenyeket meleggel segiti Isten, igy az meg wyiulas vtan, az el kezdet ioban, szűntelen segitsen minketis, Menyei harmattal, meleggel, menyei szent Lelkeuel, Es ne erezszen az Satannac rostaiara. De ha el erezteneis, ne hadgyon el esnűnc. Ha el esnec kedg mint Peteris, Dauidis, Aaronis el esenec, hamar minketis fel emellyen, es ismet meg erősitsen. Erről mondgya szent Ianos: Edes fiaim, ne vetkezzetec, de ha vetkeznetec, szoszolonc vagyon az Istennel, az igaz kőzbe iaro Iesus Christus, ki engeztelő az mi bűneinkert, de nem czac az mi bűneinkert, hanem mind ez egesz vilag bűneiert. Es szent Pal mond: Iol vitézkedgyel, meg őrizuen hitedet, es io lelki esmeretedet, 1. Timoth: 1. Igy azert, vagy esűnc vagy nem, de szűntelen előttűnc legyen az mi wyionnan Szűletesűnc, es az Isten Io tete: ki szent Fiat éröttűnc adta, kit meg őletet az mi bűneinkert: Ki meg szabaditot az bűntűl, es az ördőgtűl: Es azokat labunc ala vetette, es ellenségűnke tötte, hogy vtallyuc őket: ki szent Lelket nekűnc adta: ki fiaiua minket fogadot: ki az őrőc életre hiwt. Ezekertis öyiuc magunkat minden bűntűl.

Nem tellyességuel meneketűnc meg meeg most, az bűnből.

Galat: 5.

1. Ioan: 2.

Harmadſzor ezert fuſsunc az bűntűl, Mert az bűn, az bűnbe valo heueres, es azban valo bator ęlet, meg ſzomorittyac az ſzent Lelket, es ki űzic az emberből, es helyette az ördög ſzal, mint Saulba, Iudasba: Igy oztan hitetlenne leſznec, es el veztic az Iſtennec hozzaioc valo io keduet, az kit az előtt nyertec vala. Az mint erről peldat mond Chriſtus wrunc az Kiralyrol, ki tiz ezer Talentomot meg engede, mikor kőnyőrgene ſzolgaia, De hogy ő az vtan czac tiz forintot ſem engede ſzolga tarſanac, iſmet az wra ő raytais minden adoſſagot meg kereſe, tőmlőttzel, Igy czelekeſzic Iſtenis mind azockal az kic az ő tűle vőtt io keduet nem őrizic, io teteiert hala adatlanoc, es kic czac ſzinnel mutogattyac Iſtenhőz valo meg tęreſeket, kiknec az Itelet napiannis Igy fog ſzolni: Tauozzatoc en tűlem mindnyaian kic alnokſagot czelekeztec.

Az bűnuel meg ßomorityuc es ki űzűc à ß: Lelket, es el veztyűc az Iſtennec igert io keduet.

Matth: 18.

Senki kedig ne hizelkedgyec maganac, hogy az valaztot hiuec nem vezthetic el, ſem az ſzent Lelket, ſem az Iſten io keduet, Mert az egez ſzent Iras az hiueket inti es kéri, hogy ezeket meg őrizzec. Te azert tarcz eſzedben, hogy minden bűn őrdőgtűl vagyon, es azis, valaki az bűnt műueli, őrdőg altal mieli. Azert vgy vtaly minden bűnt, mint az őrdőgőt, es Iſten ellenſeget. Azzal ſe hizelkedgyel magadnac, hogy ha bűnis, Iſten iſmet meg boczattya. Mert az egez ſzent Iras tanit, int, es kér, hogy az ő igalmaſſagaual az bűnre ſzabadſagot ne vegyűnc. Ely azert az ő hoſzu tűreſeuel arra, az mire valo, hogy az altal onſzol teget meg tęreſre, De ha meg nem tęrſz, hanem annîual inkab kemenited magad ő ellene, ők annîual inkab róton róyia, es rakton rakia az bűnteteſt, kit egyſzerſmind nagy ſzőrnyűſeggel read ontis mikor ingyen ſem vélned. Azzal ſe hizelkedgyel magadnac: Hogy az őrdőg nem eythetne az bűnbennis, ha Iſten nem ereztene, Mikor ereztí kedig az ő hiueire, io vęgre mieli, hogy az altal eſmerheſſec meg az ő bűnős voltokat, es houa tőb bűnben eſnec, annîual inkab ki tettzic az ő irgalmaſſaganac nagy volta, es az ő ſzent Fianac draga ęrdeme, Es igy az ő nagy Iſtení ereie altal, męg az gonoſzbolis iot tud ſzerzeni: Mondoc igy ne czelczapy magadnac, Az ő titkon valo dolgaid te ne viſgald, Hanem te ezekről, tarezad előtted az ſzent Pal ſzauat, ki igy ſzol: Senki titeket meg ne czallyon heaba valo ſzockal, Mert az engedetlen fiakra az bűnőkert rea ſzal az Iſtennec haragia. Męg az hiuekis Aaron, Moyſes, Dauid, Salomon, es tőbbec, meg oſtoroztattac az bűnert, vgy annîra kedig, hogy Iſten el akarta őket rontani miatta, mint Aaront Deut: 9. Es nagy erős kőnyőrgőſeckel kéri Dauid, hogy az ő ſzent Lelket iſmet wyionnan adna meg neki, es őtet ne vetne el ſzinten előle. Ez érzekenſeg valoba legyen te bennedis, hogy igy iſzonyodgyal minden bűntűl, féluen az VVR Iſtent, hogy az miat el ne veſzeſſen tegedis, Es azert nagy vigyazaſſal őd magad tűle ezertis, hogy az ő ſzent Lelket es io keduet el ne veſzeſſed.

Hizelkedeſſee. Oltalmazni kel à ß: Lelket.

Epheſ: 4.

1. Iohan: 3.

Az varas meg tereſre onßol.

Roman: 1.

2. Pet: 3.

Roman: 2.

Valoba haragia Iſten à bűnre.

Coloſſ: 3.

Pſalm: 50

Negyedſzer teſtí es lelki, ez vilagi es az mas vilagi bűnteteſet, gondold meg az bűnnec: Hogy ittis, eſzedben meg bolondulſz az bűn miatt, ſziuedben égő tűzet, ſoc rőttegeſt, bűt, ſzomoruſagot, félelmet hordozſz: Io hiredben meg kiſſebedel, marhadban, czelededben, gyermekidben, meg karoſodol: Teſtedben ſoc betetegſeget, rabſagot es tőb nyaualyat ſzenuedſz: Lelkedben mint iary, ám meg mondam ez előb, hogy az Iſten Lelket el űzed, az Chriſtusbeli hitedet el vezted, az Iſten io keduet el vezted, mindęn tanuſagod, imatſagod meg hidegeſzic, őrőc ęletedetis el vezted, à mint Chriſtus mondgya: Matth: 25. Eredgyetec atkozottac az őrőc tűzre. Rőuideden mond à ſzent Pál: Az Iſten meg fizet mindennec az ő czelekedetec ſzerint: Azoknac bizonnyal à kic az io czelekedetben meg maradnac, diczőſeget, tizteſſeget, es halhatatla ſagot, es őrőc ęletet fizet: Azoknac kedig kic engedetlenec az igaſſagnac, de engednec az hamiſſagnac, fenyc indulat es harag, győttredelem es nyomoruſag fizerődic. Ezeket mind előtted forgaſd, mikor az őrdőg, az teſt, ez vilag izgat akar mi ęle bűnőkre,

Teſti lelki bűnteteſi.

Roman: 2.

Az VVR Chriſtus ſzőleieben

† Oetődſzer ezzel ſerkengeſsec az hiuec ő magokat az io czelekedetre: Hogy azzal az ő menyei ſzent Atyoc diczőitetic: az VVR Chriſtus: az ő draga ęrdeme: az ő ſzent Euangeliomia tiztelteticc: az ő iambor ſzolgai, az ő bennę bizo hiuei diczertetnec: Maſnac io peldat adnac, az iſtenes, igaz, es iozan ęletben. *Viſzon az bűnben heuerőc, mind ezeket meg ſzidalmaztattyac, es egyebeket megbotrankoztatnac. Iay penig à ki egyet meg botrankoztat azzoc kőzzűl, kic hinnenec az Chriſtusban, Matth: 18.

† Sokra diczeretes à io czelekedet Matth: 5.

* 2. Corinth: 6.

Touabba mind ezec felőtt, ſenki elegge meg ſem gondolhattya az io czelekedet, mondom az igazon valo io czelekedet, az igaz Iſtenes ęlet, kit Iſten keuan, melly draga, melly ſzűkſeges, melly meltoſagos, es melly haſznos legyen, kinec, à mint ſz: Palis tanit, ſoc igerete vagyon, mind ez ielen valo vilag ſzerint, mind az mas vilag ſzerint, 1. Timoth: 1.

Tahat felőtte felőtte igen nagy gonduncc legyen mi nekűnkis, az io czelekedetekre, Az ſzent, tizta, iambor ęletre, ez nemes okokertis: Hogy az Iſten ő felſege erőſſen paranczollya: Sőt vgyan azokba es azokra teremtet voltis: es azokra wyionnan ſzűlt: azokbol ſzent Fia altal ki tiztitot: iora vezęrlő ſzent Lelketis velűnc kőzlőtte: es keuannya, hogy mind vęgig az ő tizteletibe meg maradgyunc: magunc minden haragiatul es bűnteteſetűl óyiuc: az ő el vőtt io keduet nagy vitęſſeggel őrizzűc, mindennec io peldat adgyunc: es az el vőtt ſoc io teteről éyel nappal halakat adni igyekezzűnc.

Ez legyen első Tauſagunkrol valo beſzedűnc, erről: Miert tartozunc iot czelekednűnc.

AZ MASODIC TANVSAGROL.

ELSOE KERDES.

Ha illy ſokra haſznos az io czelekedet, miert tahat az altal nem variuc ezeket, es az őrőc ęletet?

Mert mindeneſtűl fogua meg veſztűnc, es czac meg gondolnńs az iot nem tudnuc Chriſtus nekűl: Azert az kitűl veſzűnc erőt az iora, annac adgyuc az tiſzteſſegetis: Az VVR Chriſtus à ki meg valtot bennűnc, az ki meg fizetet ęrőttűnc, à kiert meg boczatatic bűnűnc, azkiert adatic az őrőc ęlet, es az kiert kedueſis az mi ſzőmelyűnkis, az mi czelekedetűnkis.

De ezt nîluabban meg magyarazom: Miert hogy merő bűnben es atokban fogantattunc, es azert hetſzer az igazis el eſic egy nap, Sőt minden, hetuen hetſzer, az az, hetuen het ezerſzer eſten eſnec, ha az VVR nem őrizne. De noha őriz, męg igyis az bennűnc termet bűn ki langoz, es ki vagyodic bennűnc, Es éyel nappal hartzol az Iſtennec ſzent Lelkeuel, Ez, viſzont ellene tuſakoduan minden ſzem pillantaſban, Kibe egyeb ſem lehet addig, mig ki nem rothad à mi teſtűnkből minden bűn, es mig wyionnan fel nem epitetűnc olly ſzentſegre, kibe ő maga vagyon az mi wrunc Ieſus Chriſtus, Mind az altal, addigis hetuen hetſzer egy nap elis fedezi, megis boczattya azoknac bűnőket, kic ő altala Iſtenhőz fohazkodnac. Es az mellet, nagy czoda draga vigyazaſſal otalmazis mikor ſzinte rea mennel az bűnre, es az őrdőg neki noditana, es viſza rant, es meg ment egy nap hetuen hetſzer, hol boſzu allaſtul, hol czalard ęlettűl, hol fértelmes paraznaſagtul, buiaſagtul, hol reſzegſegtűl, hol hitetlenſegtűl, hol telhetetlenſegtűl, Es minden egyeb fęle bűnőktűl, meg menti, mondoc azokat, kic nem őrőmeſt mielnec az bűnt, es azoc ellen neki eſedeznec. Azert, mierthogy az mi wrunc Ieſus Chriſtus, ő ſzűl minket wyionnan, ő kezdi el bennűnc az iot, ő ád elő menetet benne, ő ſegit rea, ő viſzi vęgre, ő kiuűle, ő nala nelkűl ſemmit nem mielhetnenc, azert czac ő neki adgyuc az tizteſſegetis. Előſzer imez tizteſſeget, hogy az mint ingyen, aiandekon igerte az őrőc ęletet, vgy adgya megis minden ęrdeműnc nelkűl, Sőt annyi irgalmaſſagbol, hogy ki egy nap

hetuen

hetuen het bűnőknec boczanattyat nyeri meg az ő szent Atyatul, es midőn meltan őrőc halalt ęrdemlenenc, ő minket őrőc ęletre viszen. Ez az ő egyic draga tiztesse-
ge: Masodszor ez: hogy ő segit hala adasrais, ő ád hitet, szent Lelket, iltenes, igaz, iozan ęletet: Ezec noha Isten előtt igen keduesec, de ő benne, es ő érte kedues-
tűle vettűnc minden iorais erőt, azert ő neki kőszőnnyűc aztis, à mit arra fizetnekis
Sőt ezertis eleg halat nem adhatunc, Hogy meltoztatot az kegyelmes Isten io neuen
venni enni czonka, bonka, kitsiny, erőtlen szolgalatunkat, ki nem nézi azt, melly na-
gy tőkelletes szentseguel tartoznanc, hanem akar melly kitsiny io szíwből, es igaz
hitből valo io czelekedetűnketis, nagy neuen veszi ő szent felsege, azert, mert imar *Epheſ: 1.*
szeret bennűnket az ő szerelmesebe, az ő szent Fiaban, kihőz mijs hozza ragazkot-
tunc hit altal, mint az arany győrő, az draga kőhőz, kihőz kepest bőczűlic à kiczíny
arankatis, szaz, ket szaz, auagy ezer forintra, à mit az draga kőw érne, Igy Istenis
bennűnc, nem mi magunkban beczűl, mert mi az bűn miat atoc alat volnanc, hanem
beczűl az ő szerelmes Fiaban.

Summaia ezeknec:

Ez legyen Tanusagunc arrol, az hiueknec miert kel iot czelekedniec, es az VVR szőlőieben munkalodnioc: Mert Isten szíue szerint keuannya es paranczollya az iot: Es tilttya az gonoszt: Es mint à ki el hiuatot az szőlőbe tartozic mielni, Igy mijs mihent arra hiuattatunc, hogy Istenhez teriűnc, fiai legyűnc, Istennec szolgallyunc: Tartoztunc io keduel szolgalni. Az Vyoñan szűletesis vgyan rea vonsza az hiueket: hogy mint az io fan io gyűmőlcz szarmazic, Igy az igaz hitő emberbeis, ki az Isten ben es az ő szent Fianac erdemeben valoba bizic, iora valo vagyodast inditson hasz-
az Istennec szent Lelke. Ezt azert meg kell őrizni nagy vigyazassal. Touabba soc naitismeg kel gondolnunc az io czelekedetnec, Es sockarat es veszedelmet az bű-
nőknec.

Hasznai.

Mellyec arra valoc, hogy ezec altal serkengessűc à mi meg romlot es gonoszra va- *Mire valoc ezec.*
gyodo termezetűnket, kit ha illy szep szoual nem mielűnc, Az VVR Isten keszeri-
tetic ostorralis fel razni bennűnket, A mint szent Pal tanil: Ha mi magunc feddenenc *1. Corinth: 11.*
magunkat, Isten nem dorgalna: De midőn fedd, dorgal, ostoroz, azert mieli, hogy
felnűc őtet, hozza tęrnenc, es ez gonosz vakmerő vilaggal el ne karhoznanc.

De mierthogy enni fel razassalis, megis megis mint à Loth felesege Sodomat ohay *Ley mint vagyo-*
tya, mijs az bűnre vagyodunc, azert ninczen mihőz kepest hannunc Isten előtt â mi *dunc az vndok*
meltosagunkat. Bár vgyan mindeneket meg czelekednenkis kedig, (ki nemis le- *sagra.*
het) megis azt kellene mondanunc: tartozunc vele, Es mi haszontalan szolgac vagy-
unc: 17.

Ez tanusagoc mire valoc legyenec, nem érzic azoc, kic testi batrac, kic magokat va- *Kic erzic ezeket.*
laminec vélic. De à tőredelmes lelki sziuűcc, kic akaratyoc ellennis soc keppen vétkez
nec, mint, Dauid, Peter, Pal, Magdolna, Zacheus, azoc meg tudgyac beczűlni, Es
győnyőrűseges hasznatis veszic mindennap: arrais, hogy óyiac magokat az bűntűl:
arrais, hogy à tiztesseget mindenben czac az VVR Iesus Christusnac adgyac. Erre
segitsen ő szent felsege minketis mindnyaiunkat, Amen,

Mit Tanulanc:

Ket fő dolgot: Előszer hogy tartozunc szűntelen io dolgokat az Istennec aka-
rattya szerint czelekednűnc. Masodszor, hogy mind az altal, ingyen aiande-
kon vennűc az őrőc ęletet. Immar tőb kerdesekreis felellyűnc.

MAS KERDES.

Hat miert neueztetic Bérnekis az őrőc ęlet, ha aiandoc?

Igaz, nihol annac neueztetic, à mint az wris igy szol: Az ti béretec auagy iutal-
matoc soc menyeknec orszagaban.

De hol lesz ez? Azban az orszagban, az kit czac egyedűl ő maga Christus ęrdem- *Matth: 5.*
let mi nekűnc. Hát ha ő ęrdemlette az orszagot, ő ęrdemlette azban valo fizetestis.
De mierthogy ot nagy bőwen meg fizetődic àmi kitsin szolgalatunc, igy szol az Iras:
hogy

Az VVR Christus szoleieben

hogy à nagy bőw berűnc es iutalmunc lenne. † Mi berűnknec azert ezac annyiba mondhattyuc, hogy nekűnc adatic es mi veszűc el, es meg lesz fizetue minden szolgalatunc, feletteis, De miert hogy Christusert adatic: Azert ő erdemenec es iutalmanac, es berenec kelly tartanunc. Igy mikor az kiraly az ő Fia kertere adna neked egy kő Varat: kőszőnyed az ő Fianac.

† Mēnibe mi berűnc.

HARMAD KERDES.

Lam az czelekedetre fizet Isten itilet napiannis?

Kerlec iol eszedbe vedd eleit vtollyat az szent Iras taniytasanac: Christus VVrunc imez egy modgyat adgya előnkben: hogy à ki hiszen iduőzűl, Az ki nem hiszen el karhozic, Mar: 16.

Az itilet napiannis az hiueket aldottaknac neuezi, Mert bűnőc boczanattyat, es Isten kegyelmet vettec: Az hitetleneket kedig atkozottaknac, mert az ő bűnőc miatt valo atokba benne marattac, Es Christus altal ki nem tisztultac hitetlensegec miatt. Ez az derec sententia, az ki szerint lesz az itiletit.

Mint itel czelekedet szerint.

De mint biro, az Christus, bizonsagra fog tőruent tenni az itelet napian, Az hit penig lathatatlan, azert à hitnec lathato gzűmőlczet szamlallya elő, Es az, szem lato mast valobizonsag lesz.

Erre nagy gondgya legyen az igaz kereztyenec.

Ez mindent fel Serkenczen, hogy holt es kep mutato hitet senki ne hordozzon az nyeluen, Mert az VR az itilet napian elő szamlallya, mind az igaz hitnec, mind az hitetlensegnec gyűmőlczet, Es ki ki mind annac iutalmat veszi, Rom: 1. Az hitetlensegnec mind gyűmőlczeuel egyetembe őrőc karhozat lesz iutalma. Az igaz pœnitentia tarto es tőredelmes szivből szarmazo Hitnec penig fizetesse, az ő nemes ioszagiual egyetembe leszen az őrőc elet, az mi wrunc Iesus Christusnac erdeme szerint, mellyet az hiuec magokhoz kapczoltac, es azban az VR Istent tiszteltec.

NEGYED KERDES.

En vgy ertettem: hogy Isten az mi mukankra igerte az őrőc eletet, Azert ha nem erdemlijs azt à munka, de hogy Isten arra tőtt igeretet, nekűnkis annac erdemere kelly azt varnunc?

FELELET.

Hamissan ertetted az Isten igeretit, Mert valamit iger Isten, mind bűnőd boczanattyat, mind szent Lelket, mind őrőc eletet, ezac az ő szent Fia halalos fizeteseiert igeri. Igy taniyt Christus wrunc: Valamit kertec az en Attyamtol en Neuembe: ő Neuebe mondgya, az ő halalanac erdemebe, vgy adgya meg minekűnc. Hol penig az VVR igy szol: Mield meg azt à mit Isten paranczol, olly tőkeletesen à mint kiuannya, es elsz mind őrőckè: Luc: 10. Ott, ezac azt ielenti: Isten kiuansaga mi volna, Es nekűnc mit kellene mielnűnc, ha az ördőg es Adam bűnbe nem eytettec volna. Es gyakor helyen az keuely maga hanyoknac mondotta az VVR: hogy mint egy tűkőrbe magoc meg tekentenec, ha meg mielteke: Hanem mieltec, es nem mielhetnec, tahat keresnec meg azt az oruoss, kit Isten szerzet arra.

Iohan: 14.

OETOED KERDES.

Ha en az Christus neuebe kernem, hogy az en mukamert adgya nekem az őrőc eletet, io volnaé?

FEL: Nem io: Es ez, nagy ördőgi czalardsag, melly ertelem arra viszen hogy el szakadgy az Christus halalanac bizodalmatul: azt, vagy meg vesd, vagy azt eleg telennec tarczad, es neki tarsot szerez az meg valtsagra. Erre valoc mind az tőb fele Tőrőc, Sidoc, Papa ertelmijs, emberec segitsege, kőzbe iarasa, bolczoia, es ezer czalardsaga.

De te ha immar egyszer meg nyerted az Christus altal őrőc eletedet, mi szűkseg ahoz mast es tőbbet keresned. Az io czelekedetben kedig, iary es legy gyors, azert, mert

mert immar Istennec tiztessegbeli es ŏrŏc ęletre valo fia. Czac ez vilagi fŏ rendis, meg gondollya Atya tiztesseget es io nemzetet, noha immar benne az atya ŏrŏksegeben, Es igyekezikis, hogy meg ne bancza édes atyat, Es az ŏ keduebŏl ki ne essęc.

HATOD KERDES.

Igazé ez: Hogy elŏl ingyen hiuot az Isten az ŏrŏc ęletre szent Fia altal: De oztan vtol az munkat nézi, es arra fizet?

FELEL: Ne lopd el à Bęrt semmi keppen Christustul, se elŏl, se vtol, mert mind elŏl vtol, czac az Christus ęrdemere lesz à tekintet, es az fizetesis ŏ altala igertetet, azert ŏ altala adatic megis az ŏrŏc ęlet.

HETED KERDES.

Mi Bęrŭnknec semmi keppen nem mondhattyuké az ŏrŏc ęletet?

FELEL: Sŏt igennis, à mint oda fel mondam, Czac hogy iol rea figyelmezz mimiczoda ęrtelemmel mondgya azt az Iras.

Itt azert ket dolgot vegy igen iol eszedben: Elŏszer, hogy iutalom es fizetes, es méltosagos ęrdem szerint czac az VVR Iesus Christus Bęre, ki elegedendŏ art es fizetest tŏtt le érŏtte, az feieben, hogy ŏ érte mi nekŭnc adassec, à mint az fizetesis érŏttŭnc lett: Igy czac ŏ bęre nem mienc. De vgy mint à mi kiczíny szolgalatunc vtan, midŏn nekŭnc fizetŏdic, igy mi bęrŭnknekis mondhattyuc. De męg igyis olly ęrtelemmel ęrts azt, hogy czac egy punctnirais egy czepnireis Christus ęrdemerŏl ne harits az te érdemedre. Hanem az ŏ elegedendŏ ęrdeme vtan, nagy igen draga bŏw meg elegitesnec, kibe meg elegit es meg nyugat az faratsag vtan tegedis, kiket ŏ ęrte mieltel es szenuedtel. Es igy bęrnec tarthatod. De bęrbe czudalatos bęr ez: Mint midŏn egy Kiraly teged toluaysagod, paraznasagod, orszag arultatossagod, auagy egyeb nagy bŭnŏd miatt, halaltul meg mentet volna, es ismet szolgaianac fogadot volna, Es egy io keduebe aiandekon męg az felŏtt tiz kŏ varat igert volna, De azonba el fognac te veled egyetembe, Es teged niha niha hozza ereztenenec, es te nagy ŏrŏmest akarnal minbenbe szolgalni neki, de nem engedic, Es ŏtet igen eheztetikis, es te ŏrŏmest segitened azbannis, de nints tŏb egy fillyerednel, Es azonnis kenyeret veszesz neki, kit igen nagy io neuen veszen, Idŏre kedig meg szabadul, es meg emlekezic regi igeretirŏlis, es az te egy fillyerara kenyeredrŏl, es nagy ŏrŏmmel meg adgya es meg aiandekoz az regi igert tiz kŏ varral. Ha bęrnec mondod az egy fillyert meg lehet, de czudalatos bęri az egy fillyer az tiz kŏ varnac. Sŏt miert hogy az elŏtt lett az igeret, minec elŏtte te az egy fillyert adtad, igazan azt sem mondhat, hogy az fillyert tekintue mielte. De ha szinte azt tekintette volnais, Bizony szegyenlene az à iambor azt mondani, hogy az ŏ fillyere azt ęrdemlette, kiualkeppen midŏn az elŏtt halaltul mentette meg, kinec tartozot volna soc szolgalattal, es regi igeretbŏl, mielte volna azt vele. Igy az hiuec szegyenlic bęr gyarant venni az ŏrŏc eletet, sŏt nemis meric, ha szinte ez arnyec vilagban valamit szolgaltac volnais Istennec. Hanem olly bĕrnec tartyac, kit az VVR Christus ęrdemlet, es kiert ingyen adatic, De ott nagy bŏwen meg fizetŏdic, â mi kitsiny fillyerŭnkis. Kinec kitsiny voltat tuduan, soha emliteni sem meric, hogy Isten azt tekintse meg: Hanem czac kŏnyŏrŏgnec, hogy szent Fiaert legyen kegyelmes szegeny bŭnŏsŏknec, Amit igert, azokat adgya meg ŏ ęrŏtte, az ŏ Atyai io keduebŏl. Ez mi dolog legyen, érzic azoc, kic midŏn erŏssen szepelkednec minden iamborsagra, az Istennec tiztessegeiert, De mind az altal vntalan el esnec, hol egy, hol mas vétekben, ki miat meg sebesedet Lelkec: Azkor nints édesb vigaztalasoc, mint hogy Isten ingyen igerte es szerzette szent Fia altal bŭnŏc boczanattyat, es az ŏrŏc ęletet, Azert az bizodalom altal bizuast ismet hozza tęr, hozza folyamodic, Es ismet wyiobban elŏl kezdi iora valo igyekezetet, soc nemes okokert, De nem azert hogy azbol varna, vagy kegyelmet, vagy ŏrŏc ęletet.

Elŏßer.

Masodßor.

Pelda.

Bizony egy filyer inkab erdemlene tiz kŏ varat, hog nem mint az mi czelekedetŭnc az ŏrŏc eletet, kic ŏrŏc karhozatra valoc volnanc.

Errŏl igen szep bizonsagoc vadnac az szent Irasban. De az soc kŏzzŭl czac harmat hozoc elŏ:

HATOD VR-NAPIARA AZ KI IE-LENES vtan, Alias, SEPTVAGE-sima Vasarnapra,

Az Vr szőleiebē az maga hanyo mieſekről.

Nagy szep bőlcz értelemmel igy tanîta szent Palis, Galath: 3. Az Iras mindeneket az bűn ala rekeztet, hogy az Ieſus Chriſtusban valo hitnec altala az igeret adatnec az hiueknec.

De itt soc tőb szauat ezekről, oluasd meg teis szent Palnac.

☞ Ismet mond Roman: 3.

Nincz valogatas, mert mindnyaian vétkeztec, &c: De meg igazulnac INGYEN, az ő kegyelmeből, az valtsag altal, melly lett az Ieſus Chriſtusnac altala. Am halod, hogy ingyen mondgya. Tahat nem te iutalmad, nem te béred: Hanem mond: az Valtsag altal, melly lett az Ieſus Chriſtus altal: Ez Ingyen valo igeretnec kedig imilly draga haſznat iria, monduan: Ezokaert az hitből ingyen, hogy kegyelem szerint legyen, Erre hogy bizonyos legyen az igeret. Iol meg érczed az vtolso czickelt: hogy az igeret czac vgy lehet bizonyos, midőn semmi en meltoſsagomat nem keuannya, hanem czac az Iſten irgalmaſsagaba valo bizodalmat Chriſtus altal.

☞ Es mond, 1. Corinth: 1.

Azokat valaztotta Iſten, mellyec nem valanac, &c: Hogy egy teſt se diczőkedgyec ő előtte, &c. De az ki diczőkedic, diczőkedgyec az wrban. Imè ezben valo diczőſegetis Iſten czac maganac keuannya, hogy czac az ő io voltabol, czac az ő szent Fianac érdeme szerint, adgya meg az őrőc élet.

Ezekben erősitsen az kegyelmes VVR Iſten minketis, Es legyen ezekert mi tőlűnkis tiztesseges szolgalat, diczőseg, es diczeret az VVRnac, most, es mind őrőckőn őrőcke, Amen.

Mit Tanulanc.

AZ Szőlő műueſekről valo peldarol szola az mai Euangeliomunc, kibe az fel fuualkodot első műuesec vtolsocka lőnec, Mi immar erre vigyazzunc, hogy az mi Iſtenűnknec ki ielentet akarattyaba igen figyelmetesen munkalodgyunkis: De azban valo fizeteſt nagy alazatos szíuel, czac az ő kedueből, az ő szent Fianac érdeme szerint variuc, ki altal őrőc életűnketis nagy bizodalommal remenlyűc, Kinec io voltarol mind egez életűnkben halakat adni igyekezzűnc.

Ezec mierthogy felőtte nagy vigyazaſsal, es nagy lelki harttzal lehetnec meg, Azert hogy ő felsege naponkent valo erőt adogaſson mostis, Ier kériűc ő szent felseget ez Imatsagunc altalis.

IMADSAG.

VVR ISTEN, mi Menyei szent Atyanc, ki az te szent Igednec altala minket az te Szőlődbe hiwtal: Kerűnc tegedet, adgyad à mi szíuűnkben az te szent Lelkedet, hogy az te szőlődben hiuen munkalodhaſsunc, magunkat bűntűl es botrankozaſtul oltalmazhaſsuc, az te szent Iged es Akaratod szerint élheſsűnc, minden bizodalmunkat czac az te kegyelmeſsegedbe, mellyet az te szent Fiadnac altala meg ielentettel, vetheſsűc: Es eckeppen az őrőc bodogſagra iuthaſsunc. Vgyan azon te szent Fiadnac az Ieſus Chriſtusnac altala, Ki te veled él es wralkodic, az szent Leleknec egyeſsegeben, mind őrőckőn őrőckè:

Vgy legyen.

HETED

A Christusnac negy helyre hintet maguarol HETEDIC VVRNAPI EVANGELIOM AZ KI IELENES VTAN.

CXXVIII HETEDIC WRNAPIARAAZ KIIELENES. ES Vizkerezt vtã Aliás, SEXAGESimavasarnapra

Az Christsnac negy helyre hintet maguarol: Kinec czac az egyike teremt io Gyűmölczet.

ENEKLESROEL.

Dlczeriűc az VVR Istent Enec szoualis, Es mongyunc olly diczeretet: Kibe kériűc, hogy az ő Igeiet plantallya vgy az mi sziuűnkben, hogy à szerintis birion, es azban mind vęgig tarczon az őrőc ęletre.

ENEC, *Hala adasunkban rolad emlekezűnc etc.*
MAS. *Halat adunc neked Mindenhato etc:*
MAS. *Jer mi keriűnc ſent Lelket etc.*
IMADSAGAT meg talalod folio I.

AZ TANVSAGOKROL.

SVMMACZKA.

AZ melly Euang eliomot ez mai nap szoktac predikalni, azban Iesus Iduőzitőnc pelda beszed altal tanît, arrol: Az ő igeienec halgatói minęmű fęlec legyenec. Es szol az mag vetőről: Kinec magua kőzzűl, nemelly az kemeny vtra elet: nemelly az kőues földre: nemelly az tőuisk kőzibe: nemelly az io földre. Melly peldaual az kepet iria meg az Isten igeie halgatóinac: hogy azoc kőzzűl nemelly kemeny szíwel halgattya, es onnet az ördőg ki czipi: nemelly hamar kap rayta, de hamar el vnnya az haborunac ideien: nemelybe meg foytatic ez vilagi szorgalmatossag, kazdagsag, es győnyőrűseg miat: nemelly kedig io szíuel hallya, meg ęrti, meg őrzi, ęs annac győmőltset teremti soc tűres kőzőt. Melly Euangeliomot irt meg szent Lukats, az ő Euangeliomi könyuenec Nyoltzadic reszeben.

LVC: VIII.

MIKOR soc nep gyűlne őszue, es minden varosokbol hozza sietnenec, Monda pelda beszednec altala: Ki mene az Mag vető az ő maguat vetni. *b* Es az veteskort nemelly esec az vt felen, es meg nyomattatec, es az ęgi madarac meg éuec azt *c* Es nemelly esec az kőw szikian, es hogy ki kele, meg fonyada: mert nem vala neduessege. *d* Es nemelly esec az tőuisec kőzibe, es egyetembe az tőuissec ki iőuen meg foytac azt, *e*. Es nemelly esec az io földben, es ki keluen szaz annî gyűmőlczőt teremte. *f* Ezeket monduan, fel kialta: Az kinec fűle vagyon hallasra, hallyon,

a: Panaßolkodie hogy ez ſoc kőzűl keueſen fogadnac őtet az ő igeuel.
b: Az Iſten igeie ſoknac czac aligsag mozditya meg ßiuet.
c: Sokat czac io ßerenczeben őre uendeztet.
d: Sokban izetlenne leßen ez vilagnac edeſſege miat. *e: Sokban vißontag ez vilagot meg vtaluan es el vnuan, czac lelki es őrőcke valo őrőmet ßerez.* *f: Hallasra es ertelemre valo fűlet keri.*

g Kerdic vala őtet az ő tanîtuani monduan: Miczoda volna ez à peldа beszed? Oe kedig monda: Tinęktec adatot tudni az Istennec orszaganac

g: Az ki ertekezic, meg tanyitya azt az Iſten.

ganac titkait. Egyebeknec kedig pelda beſzednec altala, hogy latuan ne laſſanac, es haluan ne hallyanac.

Erte'me az pelda beßednec.

Ez kedig az pelda beſzed: Az mag, az Iſtennec Igeie. Az kic kedig az vt fęlen: ezec az kic hallyac az iget, az vtan el iő az ördög, es el veſzi azt az ő ſziuekből, hogy hiuén ne iduőzzűllyenec. Az kic kedig az kőw ſziklan, azoc kic mikor hallyac az iget, örömmel veſzic. Es ezeknec gyökerec ninczen, kic ideig hiſznec, es az kiſirtetnec ideien viſza tęrnec. Az melly kedig az tőuiſec kőziben eſet, ezec azoc, kic hallottac, es è vilagi ſzorgalmatoſſagokban, kazdagſagokban, es győnyörűſegekben el indulnan, meg foytatnac, es gyűmőlczőt nem teremtnec. Az melly kedig az io főldben, ezec azoc, kic az Iget tizteſſeges es io ſziwből haluan meg tartyac, es tűreſnec altala gyűmőlczőt teremtnec.

1. *Vt felre:*
2. *Kő kőzibe*
3. *Tőuisk kőzibe.*
4. *Io főldbe.*

Az Iſten igeieből vgy epűly: hogy mint az vilagos Gyertya vg tarthaſd magad.

Senki kedig, mikor à Gyertyat gyűitya nem reyti valami edén alà, auagy nem teſzi az agy alà, hanem az Gyertya tartoba teſzi, hogy az kic be mennec, laſſac az vilagoſſagot. *Mert ninczen ſemmi el rőytue, az melly ki ne nîlatkozzec, ſem el titkolua, az melly meg ne tudattaſſec, es az vilagoſſagra ne iőyien. † Meg laſſatoc azokaert mikeppen halgaſſatoc, Mert valakinec vagyon, adatic annac, Es valakinec nincz, męg az mit alîtana hogy volnais, el vetetic tűle.

** Akar mint titkoldis gonoſſagodat, auagy kep mutato tanitaſodat, es alnoc magad tartaſodat: de ki ielenti Iſten. Tahat vilagoſſagba iary.* *† Ne hidd el magad, ſe rőſtelkedgyel az ioba. Mert az mibe vagy, meg valtoztathatol: Azert az ki fen ál, meg laſſa hogy el ne eſſec.*

ROEVID ERTELME.

EZ Euangeliomba parazt modra czuda nagy bőltſen iria meg Iduőzitőnc az Iſten Igeie halgatoinac kepet. Hogy à mint nemelly Mag, noha io főldbeis eſic, de ſoc az Magoc kőzzul: ki kemeny vtra: ki kőues helyre: ki tőuisk kőzibe eſic, Es azoc mind haſznatalanoc leſznec: Igy az Chriſtus draga maguais az ő ſzent Euangeliomiais, ha io ſziuű emberec ſziuebe eſic, io gyűmőlczet teremt, De ha gonoſz ſziuűbe eſic, ott heaba es haſznatalan fog lenni. Melly peldaual erre tanît fő keppen: hogy magunc meg tekintenenc, mellyic fęlebe vagyunc. Es ha eſmernene vagy kemeny, vagy igen lagy, auagy ſzorgalmatos ſziuűnket, ezec miatt az Iſtent féluen meg tęrnenc: mondom nagy Iſteni félelemmel hamar meg tęrnenc ezekből. Azert kialtyais ezt: Az kinec hallaſra fűle vagyon, hallya, az az, iol meg ęrcze ezeket. Mintha mondana, Mert nagyba iar, Tudni illic, az őrőc ęletnec meg nyereſeben. Ez iar mondoc nagyba, hogy az halliot Iſten igeiet vęgig meg tarczad ſziuedben, es annac gyűmőlczet teremczed minden haboru alat. Kitűl valaki el ſzakad, akar mi ockal, annac mind őrőckön őrőcke el kel veſzni, Ezben altalan fogua egyeb nem lehet.

Rőuid ertolme.

Szol kedig negy rendbe az Iſten igeie halgatoirol, kinec nagy bőlts es igen męly ęrtelmi vadnac. Előſzer mond: Hogy nemelly kemeny ſziwel hallya, es onnet az ördög kiczipi. Maſodſzor hogy nemelly örömmel fogadgya, de az haboru el ſzaraztya. Harmadſzor hogy nemellybe ez vilagi kazdagſag es győnyőruſeg meg foytya Negyedſzer, nemellybe kedig io gyűmőlczet teremti ſoc tűreſekben.

Megis.

Ez Negy rendbeli halgatokrol valo Predikatioual kedig Chriſtus wrunc az ő hiueit imez negy dologra akaria tanîtani, főt vgyan fel razniis. Előſzer hogy kemeny ſziuűec, rőſtſegec, es bűnbe heueres miat ne legyenec. Maſodſzor, hogy minden haboru ſzenuedeshőz hozza ſzokianac. Harmadſzor, ez vilagi ęleten felőtteb ne eſedezzenec. Negyedſzer, hogy fő gondgyoc legyen az őrőc ęlet.

Megis.

Rőuideden erre inti őket; hogy ſe kelletlenec az Iſten igeiehőz, ſe lagyac az kerezt es haboru alat.

Se tel-

se telhetetlenec ne legyenec. Ezec kedig,ez vilagnac nagyob reszet mind el hatottac, à mint Christus wrunc ezeket lattya vala az ő halgatoibannis: hogy noha soc felől vgyan rea rohañanac az Isten igeie halgataſara, De azoc kőzűl: ki kemeny szíuec miat: ki lagyſaga, es kenyeſſege miatt: ki ſzorgalmatoſſaga miatt,nem teremtenec io gyűmőlczet az ő Iduőſſeges taniytaſanac. Melly artalmoc ſzinte azonkeppen el hatottac moſtis minketis. Kiről minec előtte rendel ſzolnec, Előſzer imez ket dolgot igen iol eſzűnkbe vegyűc.

Hogy mint az főldi mag,io, de az főld nem io: Igy az Isten igeie mindenben ő- *Io az Isten mage*
rőc eletet teremtene, ha az emberec be fogadhatnac, auagy io ſziuel fogadnac, *na, de az ſiuen*
Azert ſenki ſe Istenet, ſe az ő ſzent Fianac igeiet ne ſzidalmazza, mintha ő volna o- *nem ioc.*
ka, az emberi ſoc gonoſsagnac, es őrőc veſzedelemnec. Mert ő az ő igeie altal azoc ellen io oruoſsagot adna, ha az emberec elnenec vele: ő io magot hintene az ő főldőkben ſziuekben,ha io ſziuel fogadnac, őriznec,es fel neuelnec. De ſokan az ő io maguat gonoſzul el veſztic, Kiből kelly vala meg vyulnioc,es iduőſſegeſſen neuekedniec. Itt kedig iduőzítőnc Harom nagy artalmat mond, az kic miatt ſo- *Harom artalmac.*
kan nem teremthetic io gyűmőlczet az Isten igeienec, ha ſzinte hallyais: Eggyic mert neki ſzoktac az gonoſsagnac: Maſic mert ſemmi haborut nem akarnac az Isten igeie mellet ſzenuedni: Harmad mert czac ez vilagnac edeſettec. Mind ezec ellen az hiueket inti itt az VVR Christus nagy vigyazaſra, Kit itt leg előſzer igen iol eſzűnk be vegyűnc, Es tanullyunc ellenec vigaznunc.

Maſodſzer, meg ſe botrankozzunc,ha lattyuc hogy keueſen fogadgyac az Isten *Soha nem ha-*
igeiet: Mind az altal azert heaba ſoha meg nem ter, hanem mint az melly mag el *ſontalan az Iſ-*
vetődic, hanem mindenic főldbeñis, de azert valamellikben vgyan teremt azert io *ten igeie.*
gyűmőlczőt, Igy az Isten igeyeis ha nem minden emberbeis, de valakibe meg vyu- *Eſai: 55.*
laſt, Idueſſeget, es őrőc eletet ſzerez. Mondoc ezket dolgot igen eſzedben tarczad ez Euangeliomban: midőn hallod hogy az VVR Chriſtus io magot hint el,es maîs hintet,de nem minden kedig,devalaki vgyan veſzi azert. Mi azon igyekezzűnc hogy io ſziuel fogadhaſſuc, es mind vegig az ſzerint eluen meg tartaſſunc az őrőc eletre? Ez,rőuid ſumma ſzerint,tanuſagunc. Laſſuc nyiluabban valo magyarazattyatis.

NYILVAB MAGYARAZATTYA.

Negy fele halgatokrol.

IMmar laſsuc rendel ez negy fele halgatokot, Kiből tanullyuc meg az okait, mitől vagyon, hogy noha mindenkor io az VVR Christus taniytaſa, De azert nem minden emberbe teremt egy arant valo io gyűmőlczőt, sőt ſokakban meg veſznec az ő io maguai, es azoc mind el karhoznac. Eggyic fele mag az, ki az kemeny vtra eſet, es az madarac ki cziptec, az az, eggic fęle halgato kemeny ſziuő. mert ritkan es reſten tanullya azIsten igeiet,es az bűnben valo heueres miatt meg kemenyedet az ſziue: Ezec ha mit hallanakis az őrdőg hamar el feleyteti velec. Maſic fele mag az, melly az kő kőzíben eſic,es ott ha ſzinte hamar ki nőis iſmet hamar meg ſzarad, mihent az heuſeg ſűti: Igy ſokan az haboruſag miatt el ſzakadnac az Christus taniytaſatul. Harmad fęle mag az ki az tőuis kőzibe eſic,es ott az tőuis meg foytya, Igy ſokban ez vilagi ęletre valo ſzorgalmatoſſag, gazdagſag, győnőrűſeg meg hidegiyti ſziueket az Isten igeiehez es az őrőc elethez: Negyed fęle mag az, ki az io főldbe eſic. Ezekről rendel ſzollyunc.

AZ ELSőRőL.

EGgyic fęle mag az kemeny vtra eſic: ezt el tapodgyac, es az madarac meg eſzic. Ezt Christus wrunc igy magyarazza, az az, Nemelly kemeny ſziuel halgattya az Isten igeiet, ott el nyomodic, es onnet az őrdőg ki czipi. Itt ket artalmat hallaſz: hogy az főld kemeny: Es hogy az őrdőg ki czipi. Erről vegyűnc nyiluabban valo ertelmet. *Ket artalom.*

HATOD VR-
NAPIARA
AZ KI IE-
LENES vtan,
Alias,
SEPTVAGE-
ſima Vaſarnap-
ra,
* Elſő artalom
kemenſſiu.

Az Chriſtuſnac negy helyre

*Az kemeny ſziuűc az felec : Kic eleitől fogua ſzoktac hamis tudomanra : auagy gonoſz bűnőkre : auagy teſti batorſagra. Ezec, auagy kelletben halgattyac, auagy maſuua aiulnac, auagy miſhent gonoſz ſzot, peldat, hallanac, latnac, ottan ki eſic ſziuekből, Es az őrdőgis mint egy madar ki czipi.a

Mondoc az kic neuekettec : baluanyozasban, teremtet allatoknac bizodalmaban, meg holt embereknec ſzolgalattyaban, hogy azoknac imattkozzanac, miſeye ket halgaſſac, azoknac űnnepeket ſzentellyec, nekic bőytőllyenec, az ő kepeket tiſztellyec, es tőb hamis dolgokhoz, imez amaz bolczohoz, Tőrőc, Sido, papa, eretnec teuelgeshez ſzoktac: Es akar mi teuelgeshez : Mint nemelly bőlczekis megis hatra neznec Sodomara, es ihognec, vihognac, az papai, Babiloniai paraznara, es azoknac pepeczeleſeket, Sugo gyonaſokot, oltarokot, papi kőntőſőkőt meg ſzoktac. Es akar mi egyeb teuelgeſt az ki meg ſzokot: mint az kic tevelegnec az Chriſtus Iſtenſegeről, az ő ſzent Vaczoraiarol, es akar mi egyeb dolgarol az ki teuelgő tudomant tanult, bator hallyais hogy Iſten maſt kiuanna, De az ő meg ſzokot ſziue, haragſzic, ha valaki meg ſzoliyttyais rola, es mind az ő regi ertelmere vonodic, es arra vagyodic, abban meg kemenyedet, es azert az ellen valot hallani ſem akar : Azonkeppen midőn valaki valakire meg haragutt, es el vtalna vagy fęle barattyat, auagy Lelki paſztorat : Ez, akar melly iott es igazat mondgyonis, nem fogadhattya az haragos à ki őtet gyűlőli, az hoſzu harag meg kemenyituen ſziuet. Igy meg ő maganakis Chriſtus wrunknac taniytaſat nem fogadhattyac vala azoc, kic őtet gyűlőlic vala, az iraſtudoc es Phariſeuſoc, es moſt az Sidoc Tőrőkőc.

Lator elettre kic ſſoktac.
1. Corinth. 5.

Igy az kic lator eletnec ſzoktac : hamis czalardſagnac, vſoranac, reſzegſegnec, fertelmes vndoc paraznaſagnac, buyaſagnac, keuelyſegnec, gyolkoſſagnac, toluayſagnac, Ha ſzinten hallyakis az Iſten fenegeteſet, hogy az felec nem mennec Iſtennec Orſzagaban, De czac addig tart mig az Predikation vagyon, Mihent ki iű, estekent az reſzeges az czegerre, ottan annac edeſedic, es ott az hoſzu orru madar az őrdőg, ki czipi az ő ſziueből az mit hallot : Igy az parazna mihent meg lattya az ő latrat, auagy akar kit, ottan meg vakul iſmeg az ő regi vndokſagara : Igy az hamis pereſec, Igy az czalard vforas, hamis ſingel, merteckel előc, mihent lattyac az nyereſeget, ottan el feleytic az Iſten igeiet : Igy az keuely es friſs firfiac, aſzonyoc, mihent emlíytic az menyegezőt, nem győznec keſzőlni, ki miatt az Iſten igeiet ſem tanulhattyac, ſem kőuethetic.

Miert iay azoknac kiktől el veſſi az őrdőg az Iſten igeyet.

Iay ezeknec, mert az mondgya az VVR : hogy azert veſzi ki az őrdőg az hallott iget ő belőlőc, hogy ne hidgyenec, es ne iduőzűllyenec. Tahat őrőc karhozat helyec mind ez feleknec, kic meg nem ternec, es nem hiſznec. Iay mondoc nem hinnyi az Iſtennec irgalmaſſagaban, az ő ſzent Fianac erdeme altal. Hogy hihet penig az, ki nem hallya auagy, ha mit hallot ottan el feleyti, arrol emlekeznyi ſem akar. Ez fele az kiſirtetnec ideieben nem tud meg emlekezni mit igert az Iſten, es igy nem tud mihez kepeſt bizni az Iſtenhen : Iay mondoc ez fele hitetleneknec, mert mind el karhoznac, az mint ſoc iras bizonitya, hogy az kic nem hiſznec az Ieſus Chriſtusba mind azoc őrőc karhozatra mennec, Ioh: 3. 5, 6. Mar: 16.

Teſti batorſagaban kic heuernec

Igy az teſti batrokis, kic nem ſzoktac predikatiora, ſoha arra nem mennec, auagy igen ritkan hallyac, annyira meg kemenyednec, hogy ha ſzinte hallanakis niha niha czac mint egy kabac ſemmit eſzekben nem veſznec, Es ezec kőzűl, ki egy bűnbe, ki masba heuereſzic, ki toluay, hamis tiſzttarto, Koborlo, ſzegenſeg nyuzo, alnoc ado ſzedő, ki gyolkos, boſzu allo, hamis peres, ki egy ki mas bűnbe heuerő, Es azokban vigac, moſolgoc, teſti batroc, pœnitentia nekűl előc, ihagoc, uihogoc, addig, mig az Iſtennec tűzes haragia fel geried az feiekre, Rom: 1.

Orwoſſagunc az kemenny ſſiu ellen.

Illy, es tőb felec az kemeny ſziuőc. Illy artalmas az kemenſeg. De ti laſſatoc, ha ez előtt illy kemeny ſziuűc voltatoc : Immar feluen az Iſtent, fel ſerkennyetec, Iſtennec kőnyőrőgietec, lagiycza meg ſzent Lelkenec altala, es nyiſsa meg az ti ſetet elmeteketis, az mint az Lidia aſzonyrol iria ſzent Lukacz, hogy az VVR meg nyita az ő elmeiet ſziuet, hogy halgatna az Apoſtoloc tanitaſara.

Es

Es ſzűntelen figyelmezzetec az Iſten igeiere mint egy ſetetſegben fel tőtt Lampaſra, 2. Pet:1. De tijs őtőzzetec meg ſoc Siraſſal az ti regi gonoſz eleteteket, mint Magdolna, Peter, Dauid, Es igyis meg lagyul az ſziwnec kemenyſege, mint az eſſő miat az aſzu főld: Es mindennap viſza ſzokiatoc: az hamis ęrtelemből igaz ęrtelemre: az gonoſz ęletből, iambor ęletre: az teſti batorſagbol Iſteni félelemre. Mondom ha ki ſzokot akar mi fęle teuelgeſre, auagy akar mi bűnre, es hallya hogy az Iſten igeie azokat feddi: siraſſa, vtallya meg azokat, Es kőnyőrőgien az Iſtennec, hogy ęritſe ki azokbol: Szoktaſſa erős gyakorlaſſal magat, az Iſtennec igeienec ſzűntelem valo tanulaſara, arrol valo gondolkodaſra: ohaſſa magat minden fęle artalomtul, gonoſz tarſaſagtul, gonoſz peldatul, gonoſz hallaſtul: Es tauoztaſſa el tűle az pokolbeli őrdőgőt, ki mint az eh Oroſzlan kereng, kit el nyellyen, ki forogton forog mint à 1. Pet: 5. ſoc hoſzu orru madar, hogy ki czipie az hallot iget, es ſiet hamar hamar ezt el feleytetni, be konholyozni, meg homalyoſitani. De mi viſzont ſieſſűnc es gyorſal- 1. Timoth: 4. kodgyunc mind ezec ellen, es iol vitęzkeduen meg őrizzűc hitűnket, es io lelki eſmeretűnket, Erről ſegitſeget az ő ſzent Lelke altal kéruen. Mondom megis: erőſſen ód magad, hogy ha lagy vagy, meg ne kemenyedgyel, ha kemeny vagy, vigyaz, hogy meg ne tunuly. Vigyaz mondoc: iora valo ſzokaſſal, tanulaſſal, es őrdőg ellen valo imatkozaſſal. Melly őrdőgnec artalmarol meg többet ſzoloc, kire iol rea figyelmezz. Ide fel meg halluc, hogy az elſő fęle halgatoknac, ket rőttenetes artalmoc vagyon: Egyic az kemeny ſziw, Melly az regi gonoſz ſzokasbolis, es teſti kényeſſegből kemenyeſzic, es egyebekből, az mint meg halluc. Immar az Maſic artalmatis laſſuc. Mondoc elſő artalmunc, hogy az Iſten igeie győkeret nem vehet az mi kemeny ſziuűnkbe: Es az teſtnec az ő nagy kényeſſege, ki bennűnc mindenkor bűnre, lagyſagra, es ſoc gonoſſagra vonſzon. Maſic artalmunc az őrdőg. Errőlis ier ſzollyunc.

Maſic artalmunc annac, hogy az mi ſziuűnc nem fogadhattya be az Iſten igeiet, auagy ha be fogadgyais, De hogy ott meg nem maradhat, Az őrdőg, Ki mint egy madar az magot, vgy ki czipi az hallot iget, mint ſzent Pal mondgya: Ha valakibe el rőytetet az mi Euangeliomunc, azokba rőytetet el, az kiket meg vakitot ez vilagnac feiedelme, az őrdőg. Es mond iſmet: Epheſ: 6. Az mi hartzunc nem teſti gyenge ellenſeguel vagyon czac, hanem lelki állatockal, kic feiűnc felőtt forognac, ez vilagnac feiedelmiuel, kic ez vilag ſetetſeget forgattyac. Nagy dolgokat beſzel itt ſzent Pal, az őrdőgnec gyűhőſſegeről, es igen nagy ſoc fęle meſterſegeről, es az ő igen nagy hatalmaſſagarol. De mind az altal, arrais nemeſſen meg tanit, mint kel ellene fel fegyuerkeznűnc: kőnyőrgeſſel, hittel, tűreſſel, tanulaſſal, es minden lelki ſzer ſzamunckal. Az ſzerſzam mondoc, tanulas, hit, tűres, imatkozas, iora valo ſzoktatas, es többec. Mond ſzent Peteris erről: 1. Pet: 5. Az őrdőgnec allyatoc ellene, erőſſec leuen az hitben. Oh ki édes dolog ez, hogy az Iſten igeie illy hatalmas ellen ſeg ellennis batorit es ſzembe ſzőktet. Ha latnanc ſzemtűl ſzembe, mit miel az őrdőg azoc kőzőtt, kic hallyac az Iſten igeiet, el amelkodnanc ſoc fęle meſterſegen: Hogy nemellyet aſitoua teſzen az Iſten igeiere, nemelly el gondolkodic, nemelly ſoc dolgot forgat eſzeben, ki lakaſt, tantzot, ki buiaſagot, ki telhetetlenſeget, ki villog imide amoda, es ſzemlel, ki ſuſog, czelczap, es czaczog, ki meg gondoluan vagy el vnuan magat, fel vgordic, es ki megyen: Ezeket ha latnanc, mint hordozza porazon, lantzon, es mint dugogattya fűleket, mint forgattya ſzemeket, ſziueket, Auagy mint egy fekete madar nagy hoſzſzu orraual, mint vagdaczollya, es el be nyuytya az fűlen az ſziueig, mint egy Harkaly, es czipten czipi, es nyelren nyeli az hallot iget, Mondoc, ha latnanc el amelkodnanc rayta, De hogy im lelki allat ő, es titkon lelkűnkben lathatatlanul czelekeſzic, Semminec vélic ſokan, De hidgyűnc az Chriſtus ſzauanac, ki azt mondgya: Mint az madar az vton az kemeny Magot ki ſzedi es meg eſzi: igy az őrdőg az hallot igeket ki ſzedegeti.

Az őrdőgnec artalmarol, hogy bennűnc ne maradgyon az hallot ige.

Az Chriſtusnac negy helyre

Kiről ſoc ezer peldainkîs vadnac, az nagy es igen eſzes emberekrőlis, Mint ſzedi ki az io magotis, x: Mint Euaba mikoz io mag volna el hintue es azt mondana: Aliàs, Az Iſten ſzabadon hagyot minket elnűnc minden egyeb faual, de erről azt monta, hogy czac ingyen ſe illeſſűc, mert meg halnanc: Ez io magot az ördög ki czîpi mi-dőn igy ſzol: Vay nem haltoc, hanem tudgya az Iſten hogy ollyac lennetec mint ő. †: Azonkeppen moſtis midőn te gondolkodol hogy az Iſten az bűnt vtallya, ac-kor ezt gondoltattya az ellen: De męg boczattya Iſten: Auagy nem olly igen ha-ragſzic azert az bűn ellen az mit mondgyac. Es igy neki nodot ſoc fęle bűnőknec, Telhetetlenſegnec, torkoſſagnac, buiaſagnac. Viſzont mikor immar meg mielted az bűnt, Es te gondolod, hogy az Iſten mit fogadot ha meg terſz, mondoc midőn ma-gad inted à meg tereſre: Ackor az ördög ezec ellen ſoc keppen rettent, hogy czac kar magad biztatnod, Es azert igyekeſzic hogy az bűnben megis ben maragy es ket-ſegben eſſel. Es ſoc tőb ezer keppen czipi ki mindennap az Iſten igeiet, mindenic ellen mas gondolatokot elődben hozuan. De mi ez ellenis könyörögiűnc az VVR Iſtennec hogy tanozt aſſa el tőlűnc, ez atkozot Satant, ne hadgyon ő ne-ki birnyi az ő akarattya ſzerent, ne ereſzen az ő kiſirtetire, azban ne hadgyon el eſ-nűnc, Az ő igeiet ne hadgya el venni tűlűnc.

x: Eua pelda.

†Moſtani ſoc fele ki czipeſe.

Intes.

Meg laſd azert: ha eddig kemeny ſziued volt: es ha az ördög ki ſzedegette az hallott iget, Immar viſelly gondot magadra. Ha mondoc, ez előt kelletlen halgat-tad volt az Iſten igeiet, ez vtan figyelmeleſen halgaſd: Ha ez előtt hamis ertelemre, Tőrőc, Sido, Papas, Eretnec teuelgeſre ſzoktal volt, ez vtan forgasd azoc ellen az Iſten igeiet: Ha ez előtt meg hidegőlt ſziuel voltal az Iſten igeiehez, ez vtan kery ſzent Lelket arra valo fel geriezteſre: Ha ez előtt kemeny ſziuel voltal azokhoz kic iora intettec, ez vtan legy io keduő hozzaioc: Ha ez előtt bator ſziuel heuertel akar mi fęle bűnben, es az miatt ſemmit nem feltel Iſtentől, ez vtan gyakran ſirasd az te regi gonoſsagodot: Ha ez előtt ottan ottan az ördög ki czipte belőled az hallott iget, es el feleytette veled, ez vtan vigyaz es könyörögy ő elleneis. Rőui-deden mindenkepen azon igyekezzel, hogy az te kemeny ſziuedet meg lagyitaſſad: kőny hullataſſal, tanulaſſal, imatkozaſſal, Iſten igeiről valo gondolkodaſſal, io pel-da kőueteſſel, iora valo ſzokaſſal, io erkőlczel, iozan, tiſzta, Iſtenes, igaz elettel es minden iamborſaggal, minden bűn ellen erőſſen vigyaz, hogy bele ne heueredgyel. Ha kedig valamellikben el eſel, viſzont erőſſen vîgyaz hogy az miatt ketſegben ne eſſel. Igy taniyt ſzent Ianoſis, 1. Iohan: 2. Edes fiam ne vetkezzetec, de ha vetekben eſtec, iuſſon eſzetekben hogy ſzo ſzolonc vagyon Iſtennel az VVR Ie-ſus Chriſtus ki engeztelő az mi bűneinkert. Ez legyen tanuſagunc, az el-ső halgatokrol es az fęle Magrol, mely az kemeny vtra eſſet, Es az mi kemeny ſzi-uűnknec meg lagitaſarol. Rőuideden mire valo ez: Imerre: Hogy ſe röſtön ne halgaſſuc az Iſten igeiet, Se az bűnnec ne heueredgyűnc. Immar az maſic felekrő-lis ſzollyunc.

Summaia az inteſnec.

AZ MASODIKROL.

Az kűre, auagy kű közibe eſet magrol.

MAſodſzor nemelly mag eſic az kűre: Es ott leel valami kiczin föl-deczke, es azon fel neuekedic: Es vgy teczic hogy ők is io termő lenne, De mi-kor az hewſeg ſűti, meg fonyad, el heruad, meg ſzarad, es meg aſz:

Igy ſokan az Iſten igeiet nagy örömmel halgattyac, ſzeretettel oluaſſac, io ked-uel predikallyac, beſzellic, mig az haboru reaioc nem iű, De az haborunac ideien ot-tan el lankadnac, es el ſzaraduan meg aſznac, es az miatt Iſtentől el ſzakadnac.

Alhatatos predikatoroc magatartasa.

Ez bennis nagy dolgot ielent az VVR, mind az predikatoroknac, mind az halga-toknac. Mert enekemis könyű à nyugodalmas varosban predikalnő, mikor io fizete ſem, iouetet aſztalom, io meleg hazam, eleg marham, nagy tiſzteſſegem vagyon. De ha az Vrakra, tiſzt tartokra, nemeſſekre, aſzonyokra, polgarokra, vyal kezdoc mutat-ni, es ki kezdem kialtani: Kinec hazaſſag töreſet, Kinec eyel nappal valo dőſőleſet, ki-

nec patuaroſsagat, kinec nyuzofozto kegyetlenſeget, es tóruentelenſeget, kinec baluanyozaſat, baiolaſat, babonaſſagat, Kinec czelczapo kep mutatoſagat: ott ha ream tamadnac, gyűlölni kezdnec, beremet meg nem adgyac, nem tiſztelnec, ſőt boczaztatnac, ki űznec, el kergetnec, Es megis mind az altal az en tiſztem ſzerint, ókót feddem, intem, kerem, tanyitom, iol czelekeſzem, Es igy az io Mag erőſſen ſzorult az en ſziuemben. De ha az ő fenyegeteſec vagy haboruſagoc miatt meg ſzűnóm: ott, immar meg Sűtött az heuſeg, es lay nekem az mint ſzent Pal mondgya magaris, hogc iay ő nekijs, ha nem predikall, Az az, ha nem feddi az kit feddeni kelly, Es ha nem taniyttya az kit taniytani kelly, Es nem vigaztallya az kit vigaztalni kelly, Hanem czac kónyen el mendegel mellőle. Az mint nemellyek vggis czelekeſznec, hogy az Euangeliomnac könyű Magyarazattyat, igen gyengen mind el beſzelli, De vyal ſenkit nem akar mutatni, feltebe, vagy torka, haſa kedueiert ſenkit meg nem akar bűnneről ſzoliytani, auagy à ſzegenyet kemenyen pirongattya tſac kiczinyertis De az feiet czac tauul valo ſzoual kerűli. Ez fele taniytoknac mondoc iayt kialt az ſzent Pál, Es inti Timotheuſtis, hogy mind alkolmatos, mind alkolmatlan idóben mindent fedgyen, taniyczon, es inczen, Az VVR Iſtenis Eſaias altalis inti őket, hogy mint egy Trombita, nagy hangoſon kialczac az ő nepenec bűnet. Ki miat noha ſokan kergettec Moyſeſtis, Exod: 4. Ieremiaſtis, es többeketis, De vegre nekic batorottac azoc, es mint az io paztoroc viytac az iuhoc mellet. Azert az mikor kegyetlenec tamadnac az predikatorra es temletzbe vetic, vagyűldózic, gyűlölic, auagy igerettel, adomanyal, fenegeteſſel, halallal ijeztenec, hogy meg tagadgya az mit taniytott, ackor valic még az ő hiw ſzolgalattya.

Alhatatlan prédikatoroc.

1. Corinth: 9.

Eſa: 58.

Szent Pal az mai Epiſtolaban nagy ſoc fęle haboruit ſzamlallya, Kikben Iſten ótet ſoc keppen meg erősitette. Igy tanyit minketis hogy ſzűkſeg mindennec haboruſagot ſzenuedni, az kic Iſteneſen akarnac elni. Meg laſſa tahat az igaz Leiki paztor, hogy nem czac tanullya, oluaſſa, ptedikallya, az Iſtennec igeiet, hanem tűreſsetlis meg erősicze, Mert az Iſtennec igaz igeiuel mindenkor ellenkezic, az kigyo, maruan az Sarkat az aſzony allat maguanac az Chriſtuſnac, es az ő Seregenec, Gen: 3,

2. Cor: 11. 12.

1. Tim: 3.

Igy az kőſſegis ha czac azkor ſzereti az Iſten igeiet, mikor ſoc bora, buzaia haza, ſzep gyermeki, io tiſzteſſege, io egeſſegi vadnac, nem nagy dolog, De midőn űldózesben, fogſagban, ſzegenſegben, betegſegben, gyermeki halalaban, io dolgainac haboruſagiban: ohayttya, halgattya, tarttya, vallya è kedues Iſten előt, Ha tſac ackor bekes mikor ſenki nem haborgattya annac keues halaia vagyon. De mikor meg ellenſege tis ſzereti, Segiti, erette imatkozic: Ez draga Iſten előtt. Erről igy ſzol Chriſtus wrunc, es ſzent Peteris: Mi halaia ha azt ſzeretnetec az ki titeketis ſzeret, De midőn az te ellenſegeduel iol teſzez, az kedues Iſtennel. Imè hallod hogy mikor haborgattatolis, ottis iora kelly neked mindenkor igyekőzned, Hogy az gonoz teged meg ne győzzőn, hanem te győzzed az gonozt ioual, Rom: 12. Sokan mais igyis ſzolnac, á mint regen Ieremiaſnakis mondanac: Mig az menyei kiralne aſzonnac es az ő Seregeknec ſzolgaltunc, addig iol vala dolgunc, Ierem: 44. Ma kedig ezt mondgyac: mig miſeuel es ſoc bolczoual ſoc ſzenteket kepeket tiſzteltűnc, es bodog aſzonyt imattunc, addig vala io bekeſeges orſzagunc, ſoc borunc, buzanc, Ezec az Iſtentűl czac teſti es ez vilagi nyugodalmat vartac. De az hiueknec fő gondgyoc ez: hogy à Chriſtus kinya es halala altal meg menekedheſſenec az őrőkè valo kintol. Kit miert hogy ők is nagy kinyaual nyert mi nekűnc, azertis ő hozza kepeſt, ókis minden nyaualyat igyekeznec bekeuel tűrni. Kinec ertic ſoc fele haſznaitis, Mert tudgyac hogy az Iſten az kereztnec oskolaiaban akaria epiyteni az ő hiueitis ſoc nemes okokert: Hogy óket meg proballya mint Abrahamot, à Cananeabeli aſzontis: Es hogy ſzabolanis hordozza óket, hogy az bűnt bennec meg foycza: Es hogy az igaſsagrol valo vallaſt teriesztesse: Es hogy az ő hatalmat raytoc meg mutaſſa. Azert te tűry es vary Iſten tól az te haboruidbanis, es akar mi nyaualyadban. Azoc miat nē hogy el futnal Iſten tól, mint Cain, Saul, Iudas, De ſőt inkab hozza Sieſz, eleibe eſſel, es könyőrögy, hogy

Sokra haſznos az hiuec haboruia.

erős-

HETEDIC VRNAPIARA AZ KI IELENES ES VIZ KEREZT vtan Aliâs SEXAGESima Vasarnapra.

erősiczen meg az te erőtlensegedben, mind bűn, test, őrdőg, vilag, es halal ellen. Vay ki nagy az Iutalma az hiuec szenuedesenec, Kic az hartz vtan meg Coronaztatnac, Iacob: 1. 2. Tim: 2, Nagy az ő Martyrominac tisztessegec, draga az ő halaloc es verec hullasa, Kiről Abeltől fogua el sem feletkezic, azt mondgya az VVR Christus, Matth: 23. Luc: 11.

Intes az tűresre.

Mind ez egesz vilag tied volnais, es akar melly hired neued volnais, Semmi ahoz kepest, mint mikor az VVR mellet szenuetz: Ha kart vallaszis penig az Isten mellet, Marhaert marhat adhat, Ha io hiredet el veszted, megint io es tisztesseges neuet adhat, Sőt ha eletedet el vesztenedis, eletedert ęletet, es meg őrőckè valot adhat. Tahat akar taniyto legy, akar egyeb rend, akar nagy, akar kicziny, igyekezzel vegig meg maradni az haborubannis. Hogy az mit igazan tanyitottal, auagy tanultal az VVR Iesus Christus felől, azt semmi hewseg meg ne sűsse, semmi haboru es nyauolya meg ne szarasza, El kezdet pœnitenciadot, Istenbe valo hitedet, io remensegedet, bizodalmadot, iora valo meg teresedet, Imatkozasodot, bekesegedet, alamisnal kodasodot, es minden el kezdet io dolgaidot, Az bűnnec meg vtalasat, Sirasat, az Istenes, igaz, iozan eletet, mind egesz eletedben kőuessed. Az gonosz eletűt, vagy szeret vagy gyűlől, meg fedgyed, Az iot mind magadban mind masban neuellyed mind az aratasig. Keried penig az Istent, az te kőues sziuedet, tegye io földe, es az egből adgyon rea mennyei harmatot, szent Lelket, az vegig valo meg maradasra, meg az haborunakis idieiben, Mert az ki vegig az ioba meg marad czac az Iduőzűl, Az mint mondgya Christus wrunc Matth: 24. Kire segiczen az kegyelmes VVR Isten az ő szent Fiaert, az mi wrunc Iesus Christusert, szent Lelke altal, minnyaiunkat, Amen.

Summai.

Most az fęlè Magrol szolanc az mely az kőues földre eset. Hol noha szepen kezdet az buza fel neuekedni, de mihent az hewseg kezdi Sűtni, ottan meg szarad es ki asz: Igy Nemelly halgatokis czac addig edeskednec az Isten igeieben mig test szerint iol es czendessegben vadnac. Ki ellen minket mint int az iras az vegig meg maradasra az haborusag kőztis, meg hallottuc. Immar az harmadic felekről szollyunc.

AZ HARMADIKROL.

HArmad fele Mag eset az tőuisec kőziben, es ott egyetembe fel nőuen meg foytatec: Igy nemelly hallya hallya, erti erti, az Isten igeiet, Es az mellet atta magat ez vilagnac, az ő gazdagsaganac, es az ő győnőrűsegenec, Es ezec mellet meg foytatic az Istent igeie. Az az, à kic noha szeretic az Isten igeiet, es szeretettel halgattyac, tanullyac, szollyac, hirdetic, beszellic, es azonban azzal egyetembe ez vilagotis űzzic az ő kiuansaga szerint, keuelyseguel, iregyseguel, lakassal, torkossaggal, szorgalmatossagual, telhetetlenseguel, gazdagsagual, es soc fęle testi győnyőrűsegeckel.

Figyelmez ezac rea ezekre, es igy talalod.

Valakic ezeknec feletteb attac magokot, szinten vgy meg foyttyac, ezec, bennec az Isten igeienec ereiet, mint az io buza magot az sűrő tőuisk. Az mint czac te magadrolis vedd eszedben. Hogy mikor io egessegben vagy, auagy nagy czendesz bekesegben, auagy midőn iűtőn iű read az gazdagsag, az io szerencze, az bekeseg, Auagy ha igen gyakorta kezdesz lakodalmat űzni, gyakorta meg reszegedni, gyakorta kezdesz kűlőmb kűlőmb testi mulatsagot keresni, Auagy ha agyban kezdesz sokaig heuerni, buialkodni, fertelmesseget űzni, auagy ha igen szorgalmatoson kezdesz gondolkodni, mit egyel igyal, miuel ruhazd magad, hazad nepet, Es felőtteb kezded futni ez vilagi marha gyűîtest: Mondoc ackor fegyelmesz czac te magadra, Es meg erzed hogy ha szinten el meggis az predikatiora, egy hetbe egyszer, auagy ha ketszeris, es ha szinte kiuannadis hogy meg fogadnad azokot àmiket hallottal az Isten igeieből, De amazoc szinten vgy meg oltyac az Isten igeiet te benűed mint az tőuiskec az io magot, auagy mint az Viz, az eleuen tűzet el oltya.

Azert

Azer nagy ſoc helyen int, tanit, es kér az ſzent Iras bennünket, hogy mi ez vi- *Inteſed.*
lag abrazattyahoz ne ſzabnuc magunkat, Ez vilagnac, mind pompaſagat, friſſe-
get, tettzeſet, maga mutogataſat, mind kinczet, kazdagſagat, es mind gyönyö-
rűſeget, rőuid ideig valonac, hamar el mulandonac, es el eniſző, el veſzendő, es ſem-
miè leendőnec tarczuc, Az mint vgyis vagyon, hogy bár ſzinten Czaſzari meltoſ-
ſagod, ſzepſeged, diczőſeged, kazdagſagod, gyönyörűſeged lenneis, De mihent
te magad meg halſz, ottan dögge valtozol, porra es főldde leſzeſz, es vahol vala-
mi ioſzagod, tizteſſeged, pompaſagod, meltoſagod, édeſſeged, gyönyörűſeged
volt, veled egyetembe mind ſemmiè lettec, es mint az arnyec es virag el eniſz-
tec. Sőt vgyan ęltedbennis gondolſza meg regi lakaſodat, regi friſſeged, buiaſa-
god, keuelyſeged moſt immar mit haſznalnac. Ezekről mint ſzollyon az Iras
laſſuc aztis harom reſzbe.

Mondom ier laſſuc imez harom tőuiskről mit beſzellyen az Iſtennec Lelke, *Harom fele Tőuiskről.*
az ſzent Irasban: Ez el enyiſző czalard vilagrol: Ennec az ő Gazdagſagarol,
es pompaſagarol: Es az ő Teſti Gyönyörűſegeről.

Laſſuc előſzer mit mond az Iras mind ez egez vilagnac, es az egeſz ő Adami *Első Tőuisk, ez egeß vilagnac keuanſaga.*
romlot keuanſagoknac el mulaſokrol es el enyiſzeſekről, es heaba valoſagok-
rol.

Mond ſzent Pal: Epheſ: 4. Le kelly vetnetéc amaz ő Embert, az ő előbi *Mind ez egeß vilag, es minden ő Adami keuanſag heaba valo.*
ęletiuel, ki meg vęſz az ő czalard gonoſz keuanſagiual. Itt int à ſzent
Pal, Hogy ez vilagon letűnkbennis nem az regi ő Adamot, hanem az wy A-
damot, Az mi wy Atyankat az VVR *IESVS* Chriſtuſt kőuetnenc az ő ſzent
termezetiben, Amannac kedig minden ő keuanſagat magunkrol mint egy ő ru-
hat le vetkeztetnenc. Mi okaert? azert vgy mond, mert akar mint mutogaſ-
ſais ſzepnec, ionac, édeſnec ő magat, de hazud, meg czal, mert rakua méreggel,
czalardſagual az ő Adamnac minden keuanſaga, az az, valamit teſt ſzerint
keuanſz, ohaytaſz, mind azoc arnyekoc, es ſemmiè leendőc. Az mint tekincz el
az regieknec azon keuanſagokat, az kiket te keuaſz moſt teſt ſzerint, Es mint im-
mar mind azoc ſemmiè lettec, igy iarſz nyiluan teis, minden főldi keuanſagockal
egyetembe. Szent Ianos erről męg nyiluabban ſzol, monduan: Ne *1. Iohan: 2.*
ſzereſſetec ez vilagot, ſe azokat mellyec ez vilagban vadnac. Ha ki ez vilagot
ſzereti, ninczen az Atyanac ſzereteti ő benne, mert minden az mi ez vilagon va-
gyon, tudni illic: az teſtnec keuanſaga, es az ſzemeknec keuanſaga, es ez ęlet-
nec pompaſaga, ninczen az Atyatul, hanem ez vilagtul vagyon, Es ez vilag el
mulic minden ő keuanſſagiual: Az ki kedig az Iſtennec akarattyat teſzi, meg ma-
rad mind őrőcke. Nagy ſoc ſzoual kellene azt meg magyaraznunc, mind
ez egez vilagban valo pompaſagoc, gőgőſſegec, torkoſſagoc, lakaſoc, epiteſec
keuelyſegec, es ſoc fęle mutogataſoc mint talaltatnac es mint iſmet elis eniſztetnec
De ki ki ő magabais gondolkodgyec ezekről.

Ezt kőzőnſeguel tanullyuc meg ez vilagrol: Mondom ez egeſz vilagnac el mu-
laſarol, es minden vilagi keuanſagokrol.

Immar ſzollyunc ez vilagi Kazdagſagrolis, mit mond az Iras. Az kaz- *Maſic Tőuisk, kazdagsag keuanſaga.*
dagokrol igy ſzol ő maga az VVR: † Nehez az kazdagnac Iſten orſzagaba menni,
mint az Teuenec az Tő fokon altal buyni. Vgyannis ha ki io modon *† Matth: 19.*
azban nem vigyazand az leki epületekre, meg érzi melly igen el idegeniti az embert *Eccleſiaſt: 41.*
az Iſtenes ęlettűl, es az őrőc ęletre valo vigyazaſtul. Kinec ninez nehezebbis, mint
az Halalrol valo gondolkodas. Kérlec figyelmez iol magadra, meg érzed kazdag- *Matth. 19.*
ſagodnac ideieben, hogy az ſziued vgyan el faiult az VVR Iſtentűl, Mint à melly
Iſſiut inti vala az VVR: hogy hadna el mindeneket, es ótet kőuetne, Es az meg
ſzomoroduan el mene- De te netalam czudalod ótet, Sőt magad Tekincz
meg, Talam te czac ezer forintodatis ſzannad Iſten tizteſſegere kőltení, Ha ſzaz
ezer volnais, nem hogy mind el hadni. Nagy tőuisk azert az
kazdag-

HETEDIC VRNAPIARA AZ KI IELE NES ES VIZ KEREZT vtan

Az Chriſtuſnac negy helyre

kazdagſagis, az ki az VVR Iſtent es az ô inteſet ſoc keppen nem hadgya kôuetni, Sôt minden iſtentelenſegre, hamis eskûueſre, ûnnep tôreſre, fele baradot bantaſara, es minden gonoſzra rea vonſzon, ha ellene nem vigyaſz. Szollyunc az harmadic tôuiskrôlis, az Gyônyôrûſegrôl.

Aliás

SEXAGESima Vaſarnapra.

Az Gyônyôrûſegrôl mondgya az wr: †meg ôyiatoc magatokat, hogy à ti ſziuetec meg ne nehezedgyec, tobzodaſſal, reſzegſeguel, es ez vilagi ęletre valo ſzorgalmatoſſagual. Imè hogy mond: hogy mind az reſzegſeg, tobzodas, ſzorgalmatoſſag, es minden teſti gyengeltetes: mint buialkodas, rôſtſeg, iatec, mulatozas, meg nehezitic ſziuûnket, Es Iſtentûl el ſzakaztnakis, el idegenitnec, es minden iora kellet-lenne es izetlenne teſznec. Kikrôl czuda peldakatis mondhatnec: Hogy à kic elein noha igen ûztec ez vilagi pompaſagot, kazdagſagot, gyônyôrûſeget, De vęgre ô magokis meg eſmertec, hogy rakuac valoc voltac hitſaggal, es czalardſaggal, Amint ſokac halaloc felé kialtyakis: ô te czalard vilag. Sokan ackor egy êdes vigaztalo igeiet Iſtennec, nem adnac mind ez egez vilagonnis. De viſzont ſokan ſokaig, vac, kaba, bolond modra futtya ezeket, ihog, vihog, katzag, de farkas meuteſſel, Vgyan Predikatorokis, bôlts iras oluaſokis, ſokan meg bolondulnac, ez vilagnac czalard mutogataſa miatt, Kic annîra rea êdeſednec, hogy èhôz kepeſt ſemminec es izetlennec tettzic, az Iſten igeie, męg nekiekis. De viſzont czuda nemes peldanc: Magdolna, Dauid, Pal, kic elein ſzeretuen ez vilagot, vęgre meg ſirattac az ô czalardſagit.

† *Luc: 21.*

Nagy emberec ezalatkozaſi.

Iol elhetûnc ez vilaggal is, az kazdagſaggal is, az gyônyôrûſeguelis.

Ezekbôl nẽ azt akaria ielenteni az Iras, hogy ſemire kellô volna èVilag, az ô Kazdagſaga, es ęletre valo gonduiſelese, Mert io ez vilagis, az menîbe Iſtentûl teremtetet: io az kazdagſagis, ha iol gyûited es iora ęlſz vele: io az kalmarſag, tiztartoſſag Meg lehet niba az iatekis, es tiztelſeges mulatſagis, De ſokan ez io nęw alatt alnokul hizelkednec ô magokban, es iſtentelenûl ęlnec, mind ez vilaggal, mind az ô pompaſagiual, mind az ô gyônyôrûſegiuel. Azert itt azt ielenti az VVR, hogy ezzee ellen igen kel vitezkedni, Mert è Vilag, à te Teſted, ez vilagi Keuanſag, telhetetlenſeg, lakas, gyônyôrûſeg, ſokat mint egy tôuisk meg ſzorit, es el ſzakazt Iſtentûl, ha ô hozzaioc nem ſzabod magad, az Iſtennec igeienec tanitaſa ſzerint. De annac nem Barat, nem Anabaptiſta modgyara kel lenni, Nem vgy, hogy erdôben, Claſtromban rôytezzel, es mindenedet el veſſed, Hanem à ſzent Iras tanacza ezekrôl, imez:

Menire gonoß à kazdagſag.

1. Timoth: 6.

Pſalm: 61.

Mond ſzent Pal Timotheuſnac arrol, mint tanitſa az kazdagokat: Had meg vgy mond az kazdagoknac, hogy ne veſſec remenſegeket az bizontalan kazdagſagban, hanem az ęlô Iſtenben, Es io czelekedetekben legyenec igen kazdagoc. Mond Dauidis: Az kazdagſag ha vgyan read folnais, megis ne veſd azban ſziuednec édeſſeget. Chriſtus wrunkis igy tanît: Az embert nem az ô ſoc marhaia tartya. Tahat ha ſzinte annî kinczed volnais mint Crœſuſnac, auagy Salomonnac, Iſtennekûl ôket ſemminec tarczad, Es azokban czac egy ſzalat ſe bizakodgyal, mint ha azoc ęltetnenec, ôriznenec, es tartananac tegedet. Hanem ha ſoc io kenczed, marhad vagyon, azokban legy io Safar: Telhetetlen rôttèges es fêlelem nekûl, io remenſeguel el kôltſed ôket, imezekre: Elôſzer hirdeteeſſed Iſten igeiet velec, Maſodſzor kôltſed orſzag epûletire. Harmadſzor nyomorultac ſegitſegere. Negyedſzer hazad nepe tartaſara. Igy nem leſzen tôuisk àte kazdagſagod. De ha àhoz ragazkodol, Baluant teſzeſz belôle, mert Iſtennec felôtteis kezdeſz bizni benne, es igy az Iſten mind vele egyûtt ôrôc karhozatra taſzit. Kirôl keſôn kezdeſz nagy ohaytua az ôrôc tûzben panaſzolkodni, mint amaz keduen lako kazdag, Luc: 18. Melly fęle kazdagoknac panaſzirol mit irion Salomonis, oluaſd meg Sazien: 5. Ezeket iol eſzedben vedd az te kazdagſagid kôzôtt.

Mint ely az kazdagſagual.

Az ßegenyekis rakuac tôuiskel.

1. Corinth: 7.

De nem czac az kazdagoknac vagyon tôuiskec, hanem akar kinekis, valaki ez vilaghoz vgy ragazkodic, hogy czac èhôz édeſedic, ezt ohaytya, es czac ezt futtya. Azert minden egyeb rendis iol eſzebe tarcza à ſzent Pal tanitaſat, monduan: Az ki ęl ez vilaggal, mintha nem ęlne. Az ki meg hazaſodic, epît, veſzen, mintha meg ſem hazaſodnec, mintha ſemmit nem epitene, es ſemmit nem venne, mert vgy mond el mulic ez vilagnac abrazattya: Es mond: Nagy nyereſeg az Iſtenes ęlet, olly lelec-

kel, melly

kel, melly meg elegedic az Istentől ő nęki adot reszeczkeuel, Mert semmit nem hoztunc be ez vilagra, Ezis bizony hogy semmit ki nem vihetűnc, hanem midőn eledelűnc, ruhazatunc vagyon, ezeckel meg elegedűnc. Igy taniyt szent Pal minden rendet, hogy ki ki mind meg elegedgyec az allapatual az kibe Isten őtet rendelte, Es senki mohon es telhetetlenől ne űzze ezt ez arnyec vilagot, hogy miatta test szerintis Lelec szerintis meg ne czalatkozzec. A mint arrol, kic nagy szorgalmatossagual akarnanac meg gazdagodni, minemű rettenetes fenegetęseckel szollyon oluasd meg imez felső igek vtan, 1. Tim: 6. hol igy tanit, Hogy az feletteb telhetetlenec az ördög tőreben esnec, Ki őket soc bolond kiuansagokra, es vegre kűlőmb kűlőmb veszedelmekre vinne. Az mint eltűnkbennis soc peldakot latunc, hogy ki hamis perpatuaros, ki orszag arulo, ki lopo, toluay, vsoras, hamis kereskedő nyuzo, foszto leszen miatta, Es ezekből Lelki es testi veszedelmek kőuetkeznec vegre, Az mint à mai Euangeliomis illy artalmat ielenti czac Lelec szerintis, hogy az gazdagsag, az gyönörűseges elet, es ezvilagra valo szorgalmatossag, mint az tőuisse meg foyttya az buzat, Igy azokis az Isten igeienec ereyet.

De az mint regen Christus wrunkot az gazdagoc fősuenyec meg czufollyac vala, ez ęle io taniytasara: Igy mais nem minden gazdag telhetetlen fogadgya ezeket. Sőt nezd el ez egesz vilagon akar melly rendetis, Bator kezdel az predikatorokon, nezd el őkis mint szorgalmatoskodnac czeledekre fellyeb hogy nem mint kellene, Sokan meg tanusagokotis es taniytasokot felbe hadgyac miatta, Nezd el az Vrakot, Nemesseket, Tizt tartokot az Registromra melly nagy gondgyoc vagyon, mèg űnnep napis, De ritkan vagyon olly, az ki az Bibliat Catechismust, Imatkozo es Enekes kőnyuet vele hordozna, es olly gyakran forgatna mint az Registromot szinte az VVR napiannis. *Kenes fogadgya ezęket.*

Nem mondom gonosznac az Registromotis az ő ideieben, de vgy hogy imezt előszer es inkab forgatnac. De nem vgy vagyon, Hanem előszer es fő keppen az test gondgyoc es ez vilag kiuansaga, Mindennap kedig szűntelen es vnasnekűl. Az Lelki kedig egy hetbe egyszer, es ackoris czac egy oraigis czac halgatnijs neheznec es izetlennec teczic ez vilaghoz valo edessegnec miatta. Nezd el az tizttartoknac, az Arosoknac, az wraknac, kőssegnekis, mèg az Predikatoroknakis hazokot, Soc helen tőb Registromot talasz hogy nem mint tanulo kőnyueket. De az hol szinte voltanakis kőnyuec, azoc porosbac az Registrommal, mert az mindenkor előttőc, irseuel, Az mellet penig ritkan talalyac hogy fel ieczettec volna valami szep tanusagokot az szent irasbol, Ki, hol, es hanyadic reszebe, mit irion es mire taniyczon, Ez mondoc igen ritka ez vilag szerte. Maga az VVR Isten igy taniyt hogy mèg az vyonkonnis meg kőtnenc, hazunkra fel irnanc az ő paranczolattyat, es mind eyel nappal *Deut: 6.* arrol gondolkodnanc. Kiről Christus wrunc illy nagy hasznot mond: Hogy ha *Psalm: 1.* mijs előszer es fő keppen keressűc Istennec orszagat, az Istenis kőnyen mindeneket *Matth: 6.* meg ád mi nekűnc.

De nem hiszi ezt az hitetlen vilag az testi ember, az ő Adami termeszet, Es azert nagy mohon hitetlenűl futton futtya czac ez vilagi ęletre valo dolgait. Ha mit talal azt auagy dugton dudyia, azt, felti, lappagtattya, auagy azban bizakodic, ha el veszti, buiaban, gutta, korsag esic rea, auagy miatta altal veri magat, Sem az Isten igeie terieszteſere, sem az orszag otalmara, sem nyomorullac elteteſere, sem hazanepenec taniytasara, soc el sem meri kőltení, Es azonba mind maga, czeledi, iobagya, Isten igeie nekűl Lelkőkbennis eheznec, testekbennis nyauolganac az ő telhetetlensegec miatt. Sőt ő magais, Kiből sem testet sem Lelket nem meri eltetni. Azert meltan mondgyac az telhetetlenről, az fősuenről hogy az mi vagyonis szinte vgy nincz mintha ingyen sem volna, az mi őue vgy nem őue mintha nala sem volna. Azert, mert nem el arra vele az mire Isten rendelte. *Az hitetlen telhetetlen dolga.* De nincz hele es ideie itt, hogy mind elő szamlalhatnanc soc artalmit az telhetetlensegnec. Czac hozam elő ezeket, erről: hogy meg ertened miert neuezi tőuisnec az VVR Christus, mind az

HETEDIC WRNAPIARA AZ KIIELENES, ES Vizkerezt vtã Alias, SEXAGEsima vasarnapra † Gyönörüsegben elöc.

Istentelen gazdagsagot, mind az Istentelen szorgalmatossagot. Immar szoloc az testi gyönörüsegben elöknekis artalmirol, mert aztis töuisnec neuezi iduözitönc.

†Nezd el az lakodalmasokot, akar menyegzöbe, akar egyeb vendegsegbe, firfiakot es aszonyokot, ki torkossagra, ki frissegre mint keszül az elött egy nehany nappal, Az ott valo maga mutogatasara menyi soc kölczegeket költnec, kiket kölczönnis fel szednec. Azonba az Isten igeienec terieztesere, ehezöc, meziytelenec eltetesere bar eleg legyenis azt költic hogy nincz mit adnioc, Az Isten igeie tanulasara egy oraigis nem erkezic. De lakasra, tantzra, sem az nap sem az etzaka nem eleg. Soc helyen vadnac olly Istentelenekis hogy meg ackoris mikor öszue gyültec, es volna taniytoiokis, ha Predikatio lenne, vagy eskütes, ö magoc keric az taniytot hogy röuid legyen, auagy egy szal se legyen, czac az lakas, az tantz, az mulatsag, tereczeles miatt.

Igy soc keppen ki teczic, az frissegis, lakas, gyönörüseg, ez vilagi pompa, mulatsag, gazdagsag, gögössegis, melly nagy kart tegyen az Lelec epületinec, Mondom azokban kic ellene nem vigyaznac, kic nekic mint egy tyuc ottan le lippennec.

Mi azert ezekböl tanullyunc vgy elni ez vilrggal hogy miatta el ne veszessüc az masic vilagot. Arnyec ez, buborec, czac mint egy virag, mint az szep pendüles: De amaz, bizonyos, valosagos, es öröcke valo, kinec öröme, szepsege, gyönörüsege minden ertelmet most meg hallad. Tahat ezeckel, mondom ez vilaggal, az testel, az etellel, mulatsagual, az marhaual, ne ellyünc az testnec az ö gonosz kiuansaga szerint, kenyessegre, keuelysegre, telhetetlensegre, hanem czac addig valo ten getesünkre, mig az VVR itt akar bennünc tartani es az halal altal innet az öröc eletre ragadni, Kiben legyen ö fölsege szüntelen valo Segitsegünc mindnyaiunknac, Amen: Kiert minden hiuec minden oraban fel fohaszkoduan könyörögienekis, hogy ö fölsege ez vilagi eletre valo gond közöt, ne hadgya öket el czüggedni az menyei ioknac keresesebennis.

Intes.

Ez legyen tanusagunc az harmad fele halgatokrol, Az kic hasonlatosoc az fele maghaz, kic az töuisec köziben esnec, Mert ökis noha halgattyac es neuelikis bennec az Isten igeiet, De ha az mellet nagyob gondal üzzic ez vilagot, ez vilagi eletet, az testi gyönyörüseget, lakast, marha gyüitest vgy meg ful bennec az Isten igeie. Mind az altal az kinec adatot Isten aldasabol, mint ellyen vele, arrolis szolanc. Immar szollyunc az Negyedic halgatokrol.

NEGYEDIKRöL.

NEgyedic Mag az, az ki az io földbe eset, Es tiz, husz, harmicz, szaz annyi gyümölczöt teremt: Türes altal kedig. Igy nemelly ember io es tisztesseges sziuel halgattya, meg erti, megis örzi, es gyümölczetis teremti az Isten igeienec, soc türes közöt kedig. Itt, hat dolgot vegy iol eszedben. Mind az hatot rendel erczüc meg, Elöszer 1. Az io sziu Miczoda, 2. Az, mint fogadgya az Isten igeiet, 3. mint erti, 4. örzi, 5. minemü gyümölczet teremti, 6. minemü türessel.

Elöszer: mondoc kiczoda az io sziuö: Felelet: Senki ö magabol, Mert azt mondgya az iras: hogy mi mindnyaian haragnac, atoknac halalnac valanc fiai, es az sziuünc visza fordult, mind kiczinsegünktöl fogua, Azert igy tanit Christus wrunc hogy szükseg mindennec vyionnan születni, valaki Isten orszagaba akar menni. Tahat czac azoc az io földiec, az io sziuüec, az kic vyionnan születtec, az az, az kic az Christus altal bünöc boczanattyat vettec, az kic az ö erdemebe biznac, az kic sz: Lelec altal viseltetnec. Ezec mondoc az io sziuüec.

Ephes: 2. Ier: 17. Iohan: 3.

Masodczer ezt lassuc: Ezec mint fogadgyac az Isten igyet: örömestis halgattyac azt, rea figyelmeznec, rola ertekeznec, rola gondolkodnac, rola izolnac beszelnec, az mint Christus wrunc mondgya: az ki Istentöl vagyon, az Isten igeiet halgattya az, Iohan: 8.

Harmadszor, vgyan megis erti, azban nem teueleg, nẽ ingadoz, mint az tekenö az vizen, hanem bizonyos abban: Isten mit kiuan, az ö paranczolattyaban, es mit kiuan

uan az Euangeliomban, nem olly bizontalanoc mint az gyermeczkec, az ő gyermec ki dolgokban: 1. Corinth: 14.

Negyedszer, megis igyekezic azt őrzeni nagy szorgalmatossagual, vigyazassal, kőnyőrgessel.

Oetődszer io gyűmőlczetis teremtic az Isten igeienec. Az az, tuduan hogy banya Isten az bűnt, vtallyac azt őkis, es ellenkeznec vele: Ha el esnec miatta, Sirnac ray ta, buskodnac es bankodnac bele: De mind az altal nem esnec ketsegben, hanem azoknac boczanattyat keric, es hiszic, szűntelen iora vezerlő szent Lelket kernec, hogy ez ielen valo vilagonnis Istenesen, iozanon, es igazan elhessenec. Minden igyekezetec az, hogy az Istennekis, akar melly embernekis, de kiualtkeppen az hiueknec tisztessegekre, es iouokra elhessenec: Tiztőkbennis akar nagy es akar kiczíny legyen, hiuen igyekeznec el iarnyi, az Istenhez valo szerelmekben. Auagy ezec az io gyűmőlczőc az mai Euangeliom szerint hogy mikor erzic hogy sziuec meg kemenyedic az Isten igeiehez, Azt meg lagittattyac szent Leckel, soc ionac gyakorlasaual, szűntelen valo tanulassal, imatkozasal. Ha kedig kőues szíueket erzenec, ki miatt győkeret nem verhetne az Isten igeie, es latnac hogy az haborunac ideien feletteb rettegne, Az banis Isten eleiben folyamnac, ő tűle erőt, batorsziuet kernec az igassagnac vallasara. Az soc ez vilagi tőuisket kedig vntalan ki gyomlalyac magokbol, hogy se az gazdagsag, se ez eletre valo szorgalmatossag, se az testi győnőrűsegec le ne nyomyac beñec az Isten igeienec ereiet, Sőt mind azokot vgy tarttyac mint arnyekot es bizontalanokot, Kickel czac tengetesekre elnec, olly bizontalanul mint ha ma vagy holnap el kellene valnioc tűle, es azokot el hadgyuan azoc helett iobbat őrőcke valokot minden szem pillantasban varnanac es vennenec.

Hatodszer: ezeket kedig nagy tűressel, nem resten nem lagyan mielic, Tűressel mondoc: Mert nehez az testnec az Zabola, nehez az ő kiuansagat valoba meg birnyi, nehez Istenesen magat hordozni, igazan elni, haragiat, buiasagat, torkossagat meg birnyi, Tiztiben mindennec soc nehessege vagyon, azokban soc nehezseguel kelly hiuen el iarni. Illy hat dolgot vegyűnc eszűnkbe azokrol, kic io főldiec, es azban io gyűmőlczet teremtnec, Mondanc kedig: hogy azoc io sziuűec: es azban io keduel fogadgyac az Isten igeiet: azt igazan megis ertic: megis őrzic: szep gyűmőlczetis neuelic: noha soc tűressel kelly meg lenni.

Innet azert vegyűc eszűnkbe aztis hogy az hiuec most itt nyomorgoc, szegenyec, alazatosoc, haborusag szenuedőc, nagy munka es faratsag teuőc,, vigyazoc tusakodoc, vitezkedőc. Kic noha őkis gyarloc, bűnősőc, esendőc, hetszer egy nap el esnec, *Az Christus hi-* de fel kelnec, tanulnac, ertekeznec, meg ragadgyac az Isten igeiet, őrzic azt, epiytic *uei minemű* magokot, Es nagy gondal az nyőges es terh alatt hasznokot szereznec, gyűmőlczet *most.* teremtnec. Ez felec vtallyac az bűnt, nem őrőmest mielic, Arra, miert hogy rea vonna az test, az őrdőg, ez vilag, ezeckel hartzolnac, es tusakodnac miatta, soc beseges tűressel, es ellenekis allnac: Tanullyac, őrzic, kőuetic az Isten igeiet, es gyűmőlczet teremtic az VVR Isten segitsege altal, Kinec szűntelen kőnyőrőgnec. Ez hat dolgot eszűnkbe vegyűc azokrol kic hasonlatosoc az io főldhőz. Mondanc: az tiszta sziuűec, azoc, kic vyionnan szűlettec: Ezec hallyac, meg ertikis, meg őrzikis, gyűmőlczetis teremtic, az soc szenuedes, es nehesseg kőztis az Isten igeienec. Kinec gyűmőlczőc es buzaioc beis uitetic az Istennec, tarhazaban, Az poluakot kedig meg egetic, meg olthatatlan tűzzel, Iohan: 1. Ettűl otalmazzon meg az kegyelmes VVR Isten szent Fiaert mindnyaiunkot, Amen.

Mit Tanulanc.

CHristus wrunc ez mai Euangeliomban, pelda keppen hasonlyta az ő igeienec halgatoit: Előszer az fęle maghoz melly az kemeny vtra esic, Honnet, az Madarac fel cziptec: Igy sokan az Isten igeietis kemeny sziuel halgattyac, miert hogy, auagy ritkan hallyac, auagy soc fęle teuelgesre es gonosz eletre szoktac, kic miatt meg kemenyedet az sziuec, Ezekből hamar es igen kőnyen ki veszi az őrdőg

Az Chriſtusnac negy helyre

az hallott iget. De mi eznec igy vehettyűc eleit, ha ſzűntelen tanulaſra, annac igaz ertelmere, io erkölczre, Iſtenes, iozan, igaz eletre, es igazan valo könyör geſre, ſzent Leleknec iora valo vezerleſere ſzokunc.

Maſodſzor haſonliytta az ő halgatoit az fele Maghoz, kic az kőues főldre, auagy főldes kő ſziklara eſnec, holott ha ſzinte ſzepen kezdene nönyijs, de mihent az nagy heuſeg kezdi ſütni meg ſzarad. Igy ſokan czac addig edeskednec az Iſten igeieben mig az mellet teſt ſzerint könyen vadnac, De az haborunac ideien, mind tanulaſokot, vigyazaſokot, imatkozaſokot, Iſtenben valo bizodalmokot, igaz vallaſokot, es minden io erkölczőkőt el hadgyac, es zugodoc, hitetlenkedőc, hizelkedőc, az igaſſagnac titkoloi, Baluanyozoc, es egyeb gonoſz erkölczöc kezdnec lenni, De mi eznekis igy vehettyűc eleit: Ha az haborubannis, iobban iobban ertekezűnc az igaſſagrol, Az meg ertet igaſſagot inkab ſzerettyűc mind è vilagnal, teſtűnknel, marhanknal, tiſzteſſegünknel, meg eletünknelis, Kiket ha el veſztünkis, bizonyal hiſzűc hogy azoc helet ittis ſzaz annit, es az mas vilagon örőc eletet adhat, az mi kegyelmes attyanc az ő ſzerelmes Fianac altala, Kijs nagy ſoc ſzenuedes vtan, magaztaltatec fel az ő Orſzaganac diczőſegeben, Kinec abrazattyat melto hogy mijs viſellyűc, es az ő kereztet vtanna vigyűc, hogy vele egyetembe, eggyűt, es egykeppen magaztaltaſſunc felis.

Harmadſzor haſonliyttya az ő halgatoit az fęle Maghoz, kic az tőuiſec kőziben eſnec, azoc miatt czac ſzalmat, mag es haſzonnekűl neuelnec. Igy ſokan nagy ſzep moddal mutogattyac magokot kilső keppen, az Iſten igeie melletis, De az nagy ſzorgalmatoſsag, az ſoc marha gzűites, az teſti gyönörűſeges elet, nem erezt ſokat arra, hogy eletiuelis, erkölczeuelis, vallaſaualis, kőuethetne az Iſten igeienec taniytaſat. De mi ennekis igy vehettyűc, eleit: ha ſzegenyec leuen, meg elegeſzűnc az mi mindennapi eletünkel, ruhazatunkal, es falatonkent valo tengeteſűnckel, Es magunc bizontalanul tarttyuc ez vilagban, minden oraban varuan iduőſſeges ki mulaſunkot. Ha kedig gazdagoc vagyunc, es azban, ſem bizakodunc, azt ſem felttyűc, Hanem Iſtenben bizuan azokot el költtyűc: Iſten igeie hirdeteſere: orſzagunc otalmara: nyomorultac elteteſere: es czeledinc tartaſara, Es mindenkeppen azon igyekezzűnc hogy azokbol ſoc keppen haſznallyunc mindeneknec: Es leg dragab kinczünkőt menyorſzagban az Iſtennec Irgalmaſſagat, mellyet igert ſzent Fia altal, tarttyuc: Igy aldot gazdagoc leſzűnc.

Negyedſzer haſonliyta az ő halgatoit affele Maghoz à ki az io főldbe eſic, Melly ſoc tűres altal, ſoc io gyűmölczet teremt: Igy valakic Chriſtus altal bűnöc boczanattyat veſzic, es az ő ſzent Lelke altal vyionnan ſzűlettettec, azoc az Iſten igeiet ioſziuel fogadgyac, ſzeretettel tanullyac, es vgyan megis ertic es igyekeznec mindenkeppen kőuetnijs, Kinec ſoc io gyűmölczijs ki teczenec bennec, mind Iſten, mind emberec előtt, Mellyec noha ſoc tűreſſel leſznec meg, de mind az altal ezekben mind vegig igekeznec meg maradni. Ezekben tarczon meg ő ſzent főlſege bennűnkőtis az ő ſzerelmes Fianac altala, Amen.

Ez rőuid ertelme az mai peldanac. Vgyan ezen tanuſagunkra tőb mas fęle peldakatis mondot az VVR Chriſtus ſoc hellyen: mint az ki nagy vaczorat, Es ki Fianac draga menyegzőt keſziytuen hit ſokakot, De azoc ſockeppen mentuen ő magokot el kerűlec az nagy gyönörűſeges lakodalmat, kikben öc ſemlehettec reſzeſec. Hanem mind az altal az el vetet nep kőzűl kereſett ő maganac valo vendegeket. Mind ezeket egy ertelemmel iol meg gondollyuc, Es erős vigyazaſſal oyuc magunkot, mind azoktul, valamic minket el ſzakaztananac az örőc elettől, Kire Segiczen az VVR Iſten ſzent Fiaert mindnyaiunkot, Amen.

Immar Rőuideden felellyűnc ez kerdeſekreis.

Hitűnknec mellic agazattyahoz valo ez Euangeliom?

EHez: Hiſzec egy kőzönſeges kereſzttyen Anya ſzent egyhazat: Es, Hiſzec ſzenteknec eggyeſſeget. Mert ez peldaban arra taniytatunc: az Chriſtus

ſtus Anya ſzent egyhaza minemű allapatba legyen ez vilagban, Tudni illie ollyban. ki őſzue elegyedet io gyűmőlcz termőckel, es kep mutatockal, De azert ezec kőzőtt vadnac ő főlſegenec olly ſzentijs az kic io keduel halgattyac az ő ſzent igeiet, es az ſzerint egy ertelembe vadnac, es őrőc eletre valo gyűmőlczőt teremtnec.

De ezen peldaban eztis iol meg erczűc: mi az oka hogy nem mindnyaian io gyűmőlczőt teremtnec azokis az kic ſziuekben io magot veſznec, az az, az kic az Iſtennec igeiet igazan hallyakis? Felelet: Sem Iſten, ſem az mag az oka, Hanem az emberec ſziue, hogy nemelly kemeny, nemelly kőues, nemelly tőuiskes ſziuel veſzi.

Kîkben miert hogy az VVR Iſten mindenkeppen meg iobbithat bennűnkőt, Azert moſtis es ez vtannis, nagy gyakran kőnyőrőgiűnc ő ſzent főlſegenec hogy adgya nekűnkis az ő ſzent Lelket, Es tegyen minketis ollya, hogy az ő igeie mi nalunkis kedues legyen, az mi ſziuűnkben meg maradgyon, győkeret veryen, es bekeſeges ſzenuedesben gyűmőlczet terenczen: hogy az bűnt vtalhaſſuc, meg foithaſſuc, Es minden haboruſagokban ő ſzent főlſegeben bizhaſſunc. Ezekert kőnyőrőguen moſtis, ier mondgyuc el imez imatſagunkot.

IMADSAG.

VR ISTEN mi Menyei ſzerelmes ſzent Attyanc, Halat adunc mi teneked, hogy te az te ſzent igedet, à te ſzent Fiadnac az IESVS Chriſtuſnac altala mi kőzőttűnc el hintetted. Kerűnkis tegedet, hogy az te ſzent Lelkednec altala Ollyategyed az mi ſziuűnkőt, hogy az te ſzent iged mi nalunc kedues legyen, az mi ſziuűnkben meg magaradgyon, győkeret verien, es bekeſeges ſzenuedesbe gyűmőlczet teremczen, Hogy az bűnt vtalhaſſuc, es mi bennűnc az te ſegitſegeddel meg foythaſſuc, es minden haboruſaginkban az te kegyelmeſſegben, es ſegitſegedben bizhaſſunc: Azon te ſzent Fiadnac, IESVS Chriſtuſnac altala, ki te veled el es vralkodic az ſzent Leleleknec eggyeſſegeben, mind őrőckőn őrőckè, Amen.

NYOLTZAD VVRNAPI EVANGELIOM AZ KI IELENES VTAN.

NYOLTZAD VRNAPIARA AZ KI IELENES ES VIZKEREZT vtan Aliâs QVINQV Ageſima Vaſarnapra.

Az mi Vrunc Ieſus Chriſtuſnac halalra valo keſzőletiről: Es egy vaknac meg vilagoſitaſarol.

ENEKLESROEL.

Diczeriűc az VVR Iſtent enec ſzoualis, Es mondgyunc olly eneket, Kibe halat adgyunc, az VR Chriſtuſnac, hogy az mi iduőſſegűnkert halalos aldozatra, őnnőn kinyen, io keduel, valtſagul atta ő magat.

Iduôz legy ôrôc VR Iſten, etc.
Hiſſűnc mind egy Iſtenben, etc,
AVAGY: Ier diczeriűc az Iſtennec Fiat etc.
Ier mi ketiűnc ſzent Lelket:
Imatſag fol. 1.

AZ EVANGELIOMROL.

SVMMACZKA.

AZ mai napra rendelt Euangeliom, ket fő dologrol ſzol: Előſzer arrol hogy Ieſus iduőzitőnc őnnőn maga halalahoz keſzituen magat, meſzűnnen

NYOLTZAD WRNAPIARA AZ KIE LENES, ES Vizkerezt vtã Alias, QVINQVAGE simavasarnapra

Az Chriſtusnac negy helyre

nen el indol, *IERVSALEMBE*, az hol helè valo az ő aldozattyanac: megyen kedig az *PASCHA* napiara, mert az vala ideie aldozattyanac, Es az vton mentebe minden modgyat kiñyanac halalanac,es fel tamadaſanac nagy niyluan elő beſzelli, czac az ő taniytuaninac,titkon.Erről ſzol elſő reſze. Vgyan itt emlekezet vagyon arrolis hogy az taniytuanyoc nem ertic az ő mondaſat. Az maſic reſze arrol ſzol, hogy menteben Ierichonal egy vak kolduſnac ſzemet ad, miđon azis nagy hittel kialtana hozza. Melly Euangeliomot irt meg ſzent Lukats az ő Euangeliomi kőnyuenec tizen nyoltzadic reſzeben.

LVC: XVIII.

a Iőuendőt mond kinyarol, halala rol, es fel tamadaſarol. Tahat iol tutta azt.

b Az Prophetaknis hirdettec az Chriſtus kinyat.

c Melly tudatlanoc voltac őkis elein.

A Ozzaia vőuen kedig Ieſus az tizenkettőt, monda nekic: Ime fel megyűne Ieruſalembe, es be telleſednec az embernecſian, valamellyec meg vadnac irua az *b* Prophetaknac altala, Mert az poganyoc kezebe adattatic, es meg czufoltatic,es meg rutoltatic, es meg pőgdőztetic. Es minec vtanna meg veſzőzic,meg őlic őtet. *c* De harmad napon fel tamad *c*: ők kedig ebben ſemmit nem ertenec, es è beſzedec el reytue valanac ő nękic, ſem ertec azokot mellyec mondatanac.

Bezzeg nagy hit ez.

Lőn kedig hogy mikoron ő Ierikohoz kőzelgetne, egy Vac űl vala az vt felen kolduluan. Midőn kedig hallotta volna az elő menő nepet kerdi vala mi dolog volna, Meg mondac hedig neki hogy az Nazaretbeli Ieſus menne azon ell. Es kialta monduan: Dauidnac Fia Ieſus kőnyőruliy en raytam. Es az kic elől mennec vala feniytic vala őtet,hogy halgatna. O kedig ſockal inkab hialt vala, monduan: Dauidnac Fia kő nyőrully en raytam.

Melly io az ő benne bizokhoz.

† Nagy ereye es haßna az Chriſtusba valo hitnek.

† Illyen az hitnec gyűmőlcze.

Ieſus kedig midőn meg allot volna, hagya hogy azt hozza hoznac. Es mikoron hozza kőzelgetet volna, meg kerde őtet monduan: Mit akarſz hogy veled czelekedgyem? Az kedig monda: Vram, hogy lathaſſac. Es Ieſus monda neki: †Laſz. A te hited meg gyogyitot tegedet. Mindgyaraſt azokaert lata. †Es kőueti vala őtet, diczőituen az Iſtent. Es mind az egeſz nep mikoron ezt latta volna diczőite az Iſtent.

ROEVID ERTELME.

KEtſő reſze vagyon ez Euangeliomnac, Az elſőben meg ielenti az VVR Chriſtus az ő rea iőuő kinokot: Kit nem ertnec az taniytuanyoc. Az maſikba egy vilagtalannac ad ep ſzemet. De kőnyeb ertelmeiert harom reſzbe tanullyuc meg ezeket.

Hol, mikor, mint, es miert, kellet ßenuedni az Chriſtuſnac.

Az elſő reſzebe iduőzitőnc iőuendőt mond az ő ſzőrnyű kin ſzenuedeſeről, rettenetes halalarol, es diczőſeges fel tamadaſarol: Sőt egy nehany nappal az előt meſzűnnen ő maga rea keſzőluen, el indul *IERVSALEMBE* az *PASCHA* űnnepere: mert mind helyet, mind ideiet Iſten azt rendelte volt az ő aldozattyanac, Mondom hellyet Ieruſalembe, Ideiet az Paſcha űnnepet. Ezből draga edes tanuſagoc lehetnec: Elſő, hogy az ő kinya Iſteni tanaczbol lőtt: Kiuel az bűn ellen valo nagy haragiatis: hozzanc valo gazdag irgalmaſſagatis: az ő igaz Iſteni iteletitis: nagy bőlczeſegetis nagyhatalmaſagatis: ki ielentette es aianlya. Azonkeppen az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnakis az ő Attyahoz es mi hozzanc valo nagy ſzereime: es czodalatos engedelmeſſege: es alazatoſſaga ki ielentetic itt. Kiből mijs intetűnc: mind Iſteni felelemre: mind alazatoſſagra: mind benne valo bizodalomra: es hoza valo nagy ſzeretetre. Touabba arrais, hogy az egeſz ſzent iraſt ertekezzűc mijs

az ő

az ő halala es fel tamadaſa, ſőt minden dolgai felől, Hogy mi ſe botrankoznanc meg ſe az ő ſzenuedeſi, ſe az mi ſoc fele haboruſagínc miatt, Kihez nekűnkis haſonlato- ſocka kelly lennűnc, ittis az ſzenuedesben, az ő orſzagabannis az diczőſegben, Ki- *Rom: 8.* nec orſzaga itt ez főldőn ſzenuedes altal kezdetíc el, de őrőmenec es diczőſegenec vege ſoha nem leſzen, mind őrőckeis. Erről ſzol első reſze az Euangelíomnac.

Maſic reſzebe azt íria ſzent Lukats, hogy ackor az Apoſtoloc ſemmit nem ertet- *Nem ertic az* tec volna az VR beſzelleſeben az ő kin ſzenuedeſe felől. Ennec oka ezis volt, mert *Chriſtus ſzenue-* őkis az tőb Sído nemzettel mèg ackor ez balgatag velekedesbe voltac, hogy az Chri- *deſet az taniyt-* ſtus ſoha meg nem halna: Hanem ez vílag ſzerte nagy boldogul orſzagolna, mín- *uanyoc.* den nepet az ő ez főldî kíralſaga es hití ala holdoltatna. Mind az altal, haſznala azert nekíc az íőuendő mondas, mert fel tamadaſa vtan az angyaloc eſzekbe íuta- tac, es meg emlekezuen fel ebredenec az nagy ſetet Lelkí alombol.

Harmadic reſze ez Euangelíomnac ſzol arrol: hogy midőn egy vak koldos ígen *Az vaknac ez-* nemes íſmerettel, híttel, es bizodalommal kíaltana hozza, Noha mèg ſokan tíltana- *dalatos gyogyul-* kís kíaltaſat, De az VR erette meg aluan, hozza hozattya: mít akar meg kerdezí: *ſarol.* Es az feleluen, hogy lataſt kíuanna, az VVR, czac egy ſzoual, vak ſzemet kí nyit- tya. Kiből ők, es az nepís díczőítí az VVR Iſtent.

Ezeknec tanuſagít hogy kőnnyebben eſzűnkbe veheſſűc, előſzer laſſuc nyíluab magyarazattyat az egeſz Euangelíomnac.

NYILVAB MAGYARAZATTYA.

EZ Magyarazatban rendel erczűc meg ezeket: Az VVR Chriſtus *Summa az egeſz* mikor kezdet Tiſztíhez: Es mint kezdette kí feytegetí az regí peldazatokot: mint *Euangelíomrol.* keſzől moſtís Ieruſalembe az Paſchara: mentebe mit czelekedet: es mint beſzelte meg minden modgyat kinyanac-es miert beſzellette ezeket: Es miert nem erthet- tec azt az tanîtuanyoc. Az vakrol kedig ercz meg: melly nagy es nemes kíuanſaga volt: mint probaltatot: es melly czoda keppen ſegítetet: es ők mínemű hala ado volt. Ezekről czac ſumma ſzerint ígen rőuideden ſzoloc moſt egy előbe. *Num: 4.*

IESVS íduőzítőnc harmítz eſztendőskoraba (mint az ő Tőruenbelí papoc) kez- *Ket fele tißtihez* dett vala az ő eggíc papí tíztíhez az tanítashoz. Kí mikor harmítz negyedikbe *mikor kezdet az* volna, maſic tíſztíreis, az ő maga reſtenec még aldoztataſara, el ſzana magat. *VR.*

De meg ackor az ídőben minden dolgai ígen nagy títkos homaly alat voltac: *Az peldazato-* Kínec vggís kellet lenní az ő Tőruennec peldazattya alat, Hanem ők naponkent *kot mint kezte* kőzelítuen minden peldazatnac be telleſítefere, Laſſan laſſan kí kezde ielengetní *feytegetni.* minden czelekedetínec okait. Midőn azert ímmar tudna hogy az ő menyei ſz: *Iőhan: 13.* Attya vegezeſe ſzerínt ídeíe volna az ő halaſanac, kí altal kellene meg valtani ez ví- *Tuduan keßűl* lagot: nagy Bator ſzíuel rea tőkelle magat, es edes Leleckel el ſzana es el keſzíte ma- *az halalra,* gat arrais: Azert halala előtt egy nehany nappal az mint aranyozzac, kőzel ket hettelís Ephrem varaſabol az puſztac felől meſzűnnen el índula, Ieruſalem fele: Es hatod nappal az paſcha előtt, Betaníaba, fel tamaſzta Lazart, Ioh: 12. Mondom: *Iohan: 11.* índula Ieruſalem fele, az paſcha űnnepere, mert az ő aldozattyanakis Ieruſalem va- *Ieruſalembe kel-* la hele, az mint az ő Tőruenbelí peldazo aldozatoknalís, Es az Paſcha űnnepe vala *let meg adoztati* ídeíe, az mint az Paſcha Barantís ackor eſzíc vala meg, kínec vereuel valamelly ayto *Az Paſcha űn-* kűſzőbe es melleke meg kenetet volt regennís, midőn az Egyptomí rabſagbol Iſten *nepere kelletmeg* kí índítana az ő nepet, ott, az verő Angyal ſenkínec nem arthatott, Ezen nap kelly *aldoztatni.* vala nekíjs meg őletní, es az ő veret mind ez egeſz vílag ſzerte hínteni, hogy valaki azt venne es azba meg tíſztulna, annac ſe Iſten atka, ſe haragos oſtora, angyala, ſe az bűn, ſe az őrdőg, ſe az halal ne arthatna, Hanem az halalon altal keluen be men- ne az őrőc eletre, Iohan: 5. 11.

Mind ezeket azert ő maga az mí wrunc Ieſus Chriſtus ertuen: tuttokra adgya az *Titokyat ki ie-* ő tanîtuanínakis, De czac títkon ő magoknac, Es menteben kezde előttec elő ſzam- *lenti.* lalní mint ſarna ő ez moſtani vtolſo vtaban Ieruſalembe, az Paſcha űnnepebe: Hogy *Mint ſzenuedne,* ott, es ackorra, őtet, eggyíc tanituanya el arulna, az Sído nemzet kőzőt valo papí red- nec, Kínekis így kelly vala leñí, Mert ő tíztec vala az aldoztatas: Es azoc kezbe adnac à poganyoknac, Kíknec ackor Poncius Pílatus vala ott Ieruſalembe feíec: Kínekis így

Az Chriſtuſnac halalhoz

kely vala lenni, hogy ő mind az ket nepert meg aldoztatnec: az Izraelert: es azon kiuől valokert, Es azoc egy akaratbol az Sidockal meg kőtőznec, meg czufolnac, meg pőgdőſnec, meg veſzőznec, es vegre fel feſziytenec, es az kerezt fan meg halna, De az vtan harmadnapra fel tamadna. Ezeket mondoc es tőb egyeb rea iőuendő dol gokot mentebe meg beſzelgeti vala.

Mar: 10.

† De azt iria ſzent Marck hogy az ő Taniytuani minec előtte ezeket beſzelleneis

† Rettegeſec az taniytuanyoknac

nagy felelemmel es rettegeſſel indultac volna fel vele, mintha vgyan titkonnis meg ereztette volna velec az Iſtennec Lelke az ő reaioc valo nagy keſerűſeget, az mint mijs ſokſzor az nyaualya előt meg ſzoktuc erzeni haboruinkat. De az VVR Chriſtus ideien tuttokra akarta adni, hogy ne velnec az ő ſzenuedeſet tőrti-

Miert ielenti ki ideyen.

netnec, hanem Iſteni bőlcz iduőſſeges rendeleſnec: Az mint minden dolgairol az regi Attyac es Prophetakis irtanac, Es mindenec azoknac be telleſiteſere lennenec.

Peter balgatag tanacza.

De ezec melly izetlennec teſſenec az emberi okoſſagnac, es az ô Adami termeſzetnec ki tetzic Peterből. Matth: 16. Mert ő az Vrat fel fęle kűlőn ő maganac ſzolituan kezde inteni, ſőt feddenijs, hogy illy ſzőrnyűſegekre ő magat ne adna, Kinec az VVR ezt monda: Eregy Satan, botrankozaſomra vagy nekem, mert nincz ezben Iſteni hanem czac emberi ertelmed. Oe azert nagy batorſagos es edes Leleckel

Kerűlue iar.

menten megyen vala kőzelgetuen Ieruſalemhez, De kerűlő vtakon, fel mentebe altal iaruan ſoc falukot varaſokot, mindenűtt tanituan, es mindeneckel iol teuen, az mint Thimeuſnac fiatis Bartimeuſt Ierichonal vakſagabol meg gyogyita, Kiről touab ſzollyunc,

Nem erthettec az taniytuanyoc az Chriſtus ſzenuedeſet.

Hanem moſt erreis iol rea figyelmezzűnc hogy azt iriac az Euangeliſtac: hogy az Vrnac Apoſtoli ackor ſemmit nem erthetnenec azokban az miket az VVR beſzellene az ő kinyarol halalarol es fel tamadaſarol. Nem hogy valami kiczinye nem Saldítottac volna, az mint Peteris ellenzi vala, De hogy az â kiczíny Saldítas czac mint egy almadozas volt volna bennec, es valonac lenni azokot nem gondolhattac.

Mi tartoztatta eßeket.

Azertis mert mèg nagy homalyos ertelemmel voltac az Chriſtus felől, kit ők halhatlannac gondoltac, es ki altal ez vilagi nagy feiedelemſegeket es győnőrűſeges teſti eltetet remenlettec, Az mint mijs meg ſzinte halalunc oraia feleis, mint Lot feleſege Sodomara, ez vilagi hitſagra vagyodunc: Okis azert nem hogy az VVR ſzauahoz, es az bekeſeges tűreshez ſzabtac es keſzeytettec volna magokot, De ſőt kettő

Matth. 20.

elő aluan leg fő tiztet kezdenec kerni tűle, ki miatt az tőbbi boſzonkodni kezdenec. Es az VVR azbolis őket edes es kegyelmes ſzoual le czendeſzitene: ottis tanituan

Luc: 18.

őket, hogy ő nem ſzolgaltatni iutt volna, hanem hogy Lelket adna valtſagul ſokakert, Es azert ő nekikis ő mellette ſokat kellene ſzenuedniec, Mind az altal ittis ſoc iokot vennenc, es az iőuendő vilagban őrőc eletet.

Illy beſzelgeteſſel es tanitaſſal megyen vala Ieſus iduőzitőnc Ieruſalemben, az Paſcha űnnepere, az ő maga aldoztataſara, nem czac tanituaniual, hanē ſoc ezer nep uel egytemben, firſiackal, es aſzonyockal, kic őtet kőuetic vala az ő edes tanitaſaert es ſoc ioteteiert.

Nagy hatalma ſon ßemet ad az vaknac.

Midőn kedig immar Iericohoz kőzelgetne, harom Magyar auagy őtt nemet mel

Hiti.

földőn Ieruſalemtől, az varaskiuől, az vt felen, koldul vala egy vack Thimeuſnac fia

Mint talalta hitit.

Bartimeus neuő. Kinec czodalatos iſmerete, es nagy hiti, es az teſti ſetetſeg es ſzegenſeg helett nagy Lelki vilagoſſaga, es gazdagſaga vala az Chriſtusban. Kit ő azbol vett vala, mert ő ſoktol ſoc io dolgokot hallott volt mind tanitaſarol mind czele-

Kerdezkedic ſemellőle.

kedetiről. Ez azert midőn hallana hogy az nagy ſereg nep nagy dobogaſſal menne mellőle, kezde kerdezni ki meñe ott anyi ſoc nepuel, Es meg mondac neki, Hogy az Nazarethbeli Ieſus. Oe kedig őtet mèg az előttis regen ohaytotta, es el hittevolt, hogy ő legyen az, à kit az Iſten regen Adamnac, Abrahamnac, es vegre Dauid Kiralnac igert vala ez vilagnac meg valtſagara, az ördőgnec, az bűnnec, az halalnac meg

Regi ohaytaſi es hiti.

rontaſara, es az mi nyauolyainkbol valo meg ſzabadulaſunkra: Ez hit azert vgyan

Kőnyőrgeſe.

langozuan es geriedezuen benne, nagy Toroc ſzoual kezde hozza kialtani, illy ſzo-

Hallatekia.

ual: Ieſus, Dauidnac Fia, kőnyőrűlly en raytam. Kinec buzgoſagos kialtaſara noha az Vris buzgokeppen fel indult, De hogy meg probaltatnec hitibe,

es na

es nagyob nagyob aitatos kőnyőrgeſre, es kiuanſagra indiytana, nem czac ötet, de az kőſsegetis: egy nehanſzor kialtattya ezt vele: VVRAM Dauidnac Fia kőnyőrülly raytam. Kinec kialtaſat haluan az Nep, tiltya vala hogy ne kialtana, Kijs nagy probalaſara oltanac, Kinec eñi kialtaſara oſztan meg all az VR mind annyi ſokaſagual. Es hozza kűld hogy elő hozzac, Es azoc kezdec biztatni. Es ők ôrômeben el hagyita palaſtyat, io remenſeguel alig varuan olly nagy ſetetſegből valo meg ſzabadulaſat. Ki midőn az VRhoz iűt volna, kerdezni kezde mit kiuanna. Melly kérdézkedéſſel iobban iobban ötetis, az nepetis taniytuanitis epiteni akart, az ő iſmeretiben, es benne valo bizodalomba. Oe kedig monda nagy aitatoſon: VVram azt kiuannan, hogy laſſac, Es feleluen az VVR monda: Laſs, Es ottan meg nyilec ſzeme, Kiuel az előtt ſoha nem latot. Es monda neki: Az te hited gyogyitot meg tegedet, Az kedig illy nagy io téten, illy nagy draga aiandékan, hogy ennyi nagy Setetſegből, illy nagy teſti es Lelki vilagoſſagra hozta, nem győzuen eléggé őruendőzni, Diczeri vala az VVR Iſtent, Es mind az ſokaſagis.

Kegyelmeſſege az vrnac.

Kerdezi.

Kiuanſaga.

Ez Iericho varaſanal lőn, holott vgyan ackor Zacheuſtis, es vele egyetembe ſoc bűnőſőkőt meg tériytett vala. Kic kőzűl ſokan, es az meg gyogyult vakis fel menénec véle egyetembe Ieruſalembe, holott meg kelly vala aldoztatni. Kit noha meg ackor nem ertnec vala, De fel tamadaſa es menybe meneſe vtan, ſoc keppen meg ôſmertec. Melly nagy kegyelmeſsege volt ez Iſtennec hogy az ő ſzerelmes Fiat emberi teſtben fel öltőztetuen, erettűnc altala minden adoſſaginkot le tetetne, czodalatos draga aldozattyaual bűneinkből ki tiſztiytana, minden terhűnkőt, rettegeſűnkőt, artalmunkot, kinunkot, nyauolyankot, rolunc el venne. Iſmet vyionnan ſzent Lelke altal az ő kepere fel epiytene, Rothat teſtűnkőt fel tamaſztana, es az el veſztet őrőc eletűnkőt vyionnan veghetetlen boldogſagunkra, es őrőműnkre meg adna. Ezeket mondoc, az fel tamadas vtan nyiluabban meg iſmeruen mind az taniytuanyoc, mind az nepec, ſzűntelen őruendőzuen diczertec az VVR Iſtent az ő ſzent Fiaual es ſzent Lelkeuel egyetembe, Kiknec mind iſmerettyekben, hitekben, mind őrőmőkben, mind hala adaſokban, es diczerettyekben, tegyen ő ſzent fölſege minketis mindnyaiunkot reſzeſse, Amen.

Kőuete.

Iol meg kelly őſmernűnc ezt nekűnkis.

Immar ezekből ſzedegeſſűnc egy nehan fő tanuſagokotis.

AZ TANVSAGOKROL.

Dereckeppen ez ket tanuſaginc leſznec.

Előſzer: okait es haſznait tanullyuc meg annac: Miert beſzellette meg az VR Chriſtus az ő rea iőuendő kinyat, halalat, es fel tamadaſat.

Ez mellet ſzollyunc az Taniytuanyoknakis tudatlanſagoc felől, de itt moſt czac rőuideden.

Maſodſzor az meg vilagoſiytatot vakrol leſzenec tanuſaginc. De czac arrolis az ő melyſeges ertelmi ſzerint, es ſoc ſzep tanuſagi ſzerint, egy nap elegge ſenki nem ſzolhatna, hanem te gondolkodgyal ſoc reſzerelől az felső kis magyarazatbolis, Ez vtannis. Mind az altal rőuideden megis többet fogoc rolais ſzolnom, Moſt laſſuc első tanuſagunkot.

AZ ELSŐ TANVSAGROL.

Leg előſzer tanullyuc meg, miert beſzelgeti elő iduőzitőnc az ő rea iőuő kinokot, halálat, es fel tamadaſat.

Ennec imez két okat iol eſzűnkbe tarczuc, Kikből ſoc tőb nemes tanuſagoc es edes vigaztalaſoc ſzarmaznac.

Előſzer

NYOLTZAD VRNAPIARA AZ KI IELE NES ES VIZ KEREZTvtan

Az Chriſtuſnac halalhoz

Aliàs QVINQV Geſima Vaſarnapra.

Elöſzer hogy otalmazni akarta az ö taniytuanit hogy meg ne botrankoznanac az ö rettenetes kinya miatt. Maſodſzor, hogy meg iſmertetne velec, hogy az ö kin ſzenuedeſe az regi Prophetaknac iraſi ſzerint lennenec. Ezekből imez tanuſagoc es vigaztalaſoc ſzarmaznac: Hogy az Chriſtus kinya, halala, es fel tamadaſa, nem tòrtint dolog, hanem vgyan Iſtennec az ö menyei Attya nac es ö maganac az VVR Chriſtuſnac akarattyabol löttenec: Illy nagy dolognac kedig, hogy az Attya Iſteñec eggyetlen egy ſzülötte illy igen vtalatos es gyalazatos keppen ſzenuedne, veſzöztetnec, ſzegeckel fel feſitetnec, es meg öletnec, nem kicziny, hanem felette nagy okokert kellet lennyi. Kiről az iras ſoc bizonſagot teſzen: Hogy ez egeſz vilag bűne: annac minden terhe: az Iſtennec minden atka, haragia: az ördögnec, halalnac, pokolnac minden neheſſege, czac egyedöl ö magara rakatot. Kiknec, ſulyos, nehez, terhes voltat, moſt ſenki czac meg ſem gondolhattya, ki miatt ö magais verrel veriytekezet. Kiből valami kiczinye gondolhad minemű terh fekütt ö rayta.

Ez vilag bűne rayta fekütt.
Eſai: 53.
2. Corinth: 5.
Luc. 22.

Rom: 1. 5:
Igen vtalatos az bűn Iſtenel.

Ezekben kedig azis ielentetic: hogy felette igen nagy dolog volt az mi elſö ſzűleinknec vetkec, Es felette igen nagy vtalatoſſagban heueryen moſtis ez egeſz vilag, Es hogy rettenetes legyen az Iſten haragia ez vilag bűne ellen, miert hogy az ellen illy engeſztelönknec kellet lennyi. Touabba ſenki elegge meg nem

Iſteni igaſſag.
Corinth: 1.
Bölczeſege.
Rom: 5.
Hatalmaſſaga.
Szerelme.
Iohan. 3.
Rom: 5.
1. Iohan: 3.

bőczülheti Igaſſagais melly nagy legyen az VVR Iſtennec, hogy elöſzer az ö ſzent Fia minden keppen meg lakolnec minden bűneről ez vilagnac, Es vgy lenne kegyelmes azokhoz, kic ö altala hozza teruen benne biznanac. Bölczeſegeis el almelkodando, hogy illy keppen tudna az kigyo feiet az Satant meg rontani, Es az egy emberről ſzarmazott bűnökőt egy ember altal el vennyi. Kiben halalmais melly nagy legyen, az Iteletkort nyiluabban meg erttyüc, hol ö altala ſzem latomaſt öröc ſetetſegre vetetnec minden ellenſegi, Es öröc eletre vitetnec minden benne bizoc. Hozzanc valo ſzerelmeis es az bűnös nemzeten valo könyörületeſſege ſemmiből ennyire ki nem tetzic, mint hogy Saiat Fiat adna valtsagul erettünc. Azonkeppen az mi wrunc Ieſus Chriſtuſis: minemű engedelmes ſziuel volt az ö ſzent Attyahoz: Es melly edes ſzeretettel volt mi hozzankis: Es melly igen nagy draga io teuönc ö minekünc: Ezbol meg tetzic, hogy imè ö maga meg ideyen minden kinra hozza keſziyti magat erettünc, Es ideyen fel uiſzi magat az Helyre, es az Napra, az hol, es az mikor meg kelly vala aldoztatni.

Chriſtus engedelmeſſege. Iohan: 10 14. 15.
Phil: 2.

Kerlec ezeket igen halkal oluaſd, es egy nehanſzor iſmet elől kezd, es gondolkodgyal iol ezeknec mindē czickeleről, Es az iraſt forgaſd reais, Mert mind ezekről tenger ſzama, minemű külömb külömb bizonſagokot talalſz. Hogy ez egeſz vilag bűne, es annac minden terhe czac ö rea vettetet, Melly bűnöket felette igen vtalt az Iſten, Es az ö nagy igaſſaga ſzerint ſoha külömben meg nem kegyelmezhetet ſenkinec, Kibe bölczeſegeis, hatalmaſſagais, ſzerelmeis el almelkodando. Ezekről mondoc ertekezzetec tőis az iraſt, Es az mint Chriſtus wrunc magabais forgatta es Tanituaninakis beſzelli, mijs eyel nappal roloc elmelkedgyünc. Ezt mondam arrol, mit akart az VVR eſzekbe iutatni az ö tanituaninac azzal, midön kinyarol es halalarol ſzolna. De ezec felett, Ket kiualt keppen valo okarol, Añac: miert beſzelte meg mèg ideyen, halalat es fel tamadaſat, Nyiluabban ſzoloc.

Elöſzer azert: Hogy az mi wrunc Ieſus Chriſtus az ö kinyanac iöuendö mondaſiual otalmazni akarta az ö taniytuanit botrankozaſtul. Maſodſzor, intenì akarta, hogy az iraſt ertekeznec mindenekben ö rola: hogy iol es igazan meg ertuen Iſtennec vegezet akarattyat az mi öröc eletünknec viſza nyereſeben, ezben öruendöznenec es ezben diczernec az VVR Iſtent, es ehez kepeſt ökis mindeneket io remenſeguel türnenec, Szollyunc azert az elſö okarol.

Elſö

Elſő oka miert ielentette meg az VVR Chriſtus az ő rea iővő kinokot halalanac mondgyat, es fel tamadaſanac ideiet, ez: hogy meg ne botrankoznanac ő benne. Auagy ha ſzínten botrankoznyi kezdenenekis az emberi nagy romlotſag miatt, De az ő regi mondaſarol meg emlekezuen, iſmet Ebrednenec fel, Es vyionnan vennec eſzekben, hogy vgyan Iſtennec Decretoma ſzerint, az ő io keduű akarattyabol, az mi őrőc eletűnkert ſzenuedet volna mindeneket. Ezekről im egy keues edes bizonſagît az iraſnac elő ſzamlalom.

Midőn az Mariack az Chriſtuſt meg kennyi mentec volna az koporſohoz, el feletkezuen az ő regi mondaſarol, az Angyal igy ſzolnekic. Emlekezzetec meg rola, mikepen ſzolott tinektec, mikoron még Galileaba volna, monduan: ſzűkſeg hogy az embernec Fia az bűnős embereknec kezekben adaſſec, es meg feſzíyteſſec es harmad napra fel tamadgyon, Meg emlekezenec az okaert, az ő beſzederől. Es meg teruen az koporſotul meg beſzellec ezt az tőb taniytuanyoknakis, De azoknac vgy tetzic vala, mint ha az aſzonyoc el aiultac volna keſerőſegekben, es ő magoc ſem tudnac mit beſzelnenec, Azert az VVR Chriſtus önnön maga azoknakis meg ielenuen, monda nekic: Ezec az beſzedec kiket regennis meg montam volt tinektec: hogy ſzűkſeg volna minden iraſoknac be tellyeſedni en felőlem. Es az kett taniytuant megîs dorgala nagy homalyos ertelmekről monduan: O tí Balgatagoc es kiſedelmes ſziuőec mind azoknac el hiueſere mellyeket az Prophetac ſzoltac. Nem de, kellet volte az Chriſtuſnac ezeket ſzenuedeni, es be mennyi az ő diczőſegeben, Es el kezduen Moyſeſen, es mind az Prophetakon magyarazza vala nekic mind az iraſokot mellyec ő felőle valanac.

Luc: 24.

Ez fele erőtlenſegekből meg erthettűc melly igen ſzűkſeg volt, hogy az VVR Chriſtus, halala előttis taniytana az ő taniytuanit az ő kin ſzenuedeſe felől, Es kiualt keppen ackor az mikor ſzínte rea keſzőlne, A mint ſoc ſzep ſzoualis bűen meg irta ſzent Ianos, Iohan: 14. 15. Mint tanyitotta es biztatta az VVR az veg vaczora fe lettis őket, Es vgyan ackor ő maga az okatis meg ielente monduan: Ezeket azert mondottam meg minec előtte meg lenne, hogy mikor meg leſznec hidgyetec hogy en vagyoc, Az az, hogy meg iſmerietec annac lenni, az kinec en magam neuezetem magamot, Iſten Fianac, Iduőzitő Chriſtuſnac, Iſten előtt valo aldozatnac ez egeſz vilagnac bűneiyert. Szent Ianoſis kedig minketis igy taniyt: Ezec vgy mond azert irattac meg, hogy hidgyetec az Ieſuſt, Iſten Fianac lennyi, es hiuen ő benne őrőc eletetec lenne ő altala.

Iohan: 16.

De maid touab emlekezűnc az Apoſtoloknakis igen nagy ſetetes elmeyekről, kic ke ſőre vilagoſottac meg, es őkis nagy ſoc tanulaſſal es vigyazaſſal iutottac az elő Iſten Fianac es az ő aldozattyanac igaz es valoſagos iſmeretire, Az ő romlotſagoc miatt őkis nem Lelki, nem iduőzitő, es őrőc eletre valo, nem ſzenuedendő, nem halandokiralt kiuanuan, hanem teſtit, es ez vilagi edeſsegben tartot, Az mint mijs termezet ſzerint eyel nappal czac erre vagyodunc, leg kűſseb gondunc leuen az őrőc eletre, Alíytuan mint ha azt, az minnen erőnkbőlis, meltoſagunkbol, io czelekedetűnkbőlis, meg valto Chriſtus nekűlis meg nyerhetnőc, Az mint ez vakſag ki tetzic ez vilagnac nagy reſzeből, Sido, Tőrőc, es teuelgő kereſztyenekbőlis, Es azert Iduőzíytőnkis, bodognac mondgya azt, az ki ő benne meg nem Botankoznec. Tahat legyen nekűnkis erre leg fő fondunc, hogy az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac alazatos ſzemelyeben, rettenetes kin ſzenuedeſeben, es halalaban, ſe az ő hiueinec ſoc fele haboruſagokban meg ne botrankozzunc, mint az Sidoc Eſai: 53. Sőt azokban tarczuc az mi győződelműnckőt, az bűnőn, atkon, haragon, halalon, őrdőgőn, iteleten, poklon, es karhozaton, Es az mi iduőſſeges nyereſegűnkőt à mi meg vyulaſunkot, meg igazulaſunkot, fel tamadaſunkot es őrőc eletűnkőt. Kikben hogy io bizonyoſoc leheſſűnc, laſſuc az iraſoknac tanubizonſagitis, az mint ő magais

Matth. 11.

Teſti nem Lelki Chriſtuſt ohayt az emberitermeſet.

NYOLTZAD VRNAPIARA AZ KI IELE NES ES VIZ KEREZTvtan Alias QVINQV Agesima Vasarnapra.

Az Christusnac halalhoz

magais az VVR masic okaert azertis beszele elő kin szenuedeset, hogy fel indiytana bennünkőt az irasnac fel hanyasarais, es ertekezésére az felől. Most az ő benne valo meg botrankozasnac el tauoztatasárol szolanc. Immár á masic reszbe az irasok rol szólunc.

Hogy ertekeznëc az iraſt.

Masic oka az miert az VVR Christus meg ideyen szola halalarol es fel tamadasarol: Hogy meg ismértetne velünc, hogy azoc az prophetac irasi szerint lennenenc, Kiről, az mai Euangeliomba illyen igeckel emlekezec az VVR monduan: Ime fel megyünc Ieruſalembe, es bé tellesednec az embernec Fián, valamellyec meg vadnac irua az Prophetaknac altala. Ezt azért mondgya, hogy mi meg tekéntsüc mi czodac legyenec azoc az kiket az Prophétac irtac volna ő róla: az ő kinya, halala, fel tamadasa, es azoknac hasznai felől. Kiket rőuid voltaért im czac eszetekben iutatoc, Ti ne restellyetec iol meg hannyi vetni az mint az VR Christusis mond vala az Sidoknac: Ertékezzetec az iraſt, mert nektek vgy teczic, hogy tinnen magatokban őrőc életetec volna, De az irasoc tanubizonsagot resznec en felőlem: Ismét: Ha hinnétec Moyseſnec, bizonyaual énnékemis hinnétec, mert ő irt en rólam. Szent Peteris ezt mondgya: Acto: 3. Hogy Isten minden Prophétai által szollatatot az Christus felől.

Iohan. 5.

Gen: 3.

Moyses pedig harmadic reszeben első kőnyuenec ezt iria: hogy Isten ottan meg Adamnakis illy szoual igérte az ő Christusat: hogy aszony allattul szűletuén, megrontana az kigyo feiet. Tehat ha az kigyonac az ördőgnec rontoyanac kellet lennyi, szükség volt hogy nem czac meg halna, de fel tamadnais. Abrahamnakis Gen: 22. Iacobnakis Gen: 29. Ez szép szoual igértetet: hogy ő benne meg aldatnánac minden nemzetec. Hat az ő kinya halála es fel tamadása igen nagy foganatos Isten előt, ha aszban egész ez vilagnac áldas szerezteţet. Iacob kedig halálakort Agazattyárolis, és el iőuésenec ideiéről nemessen Prophetalt Gen: 49. De Dauid Kiraly minden Prophetaknal leg tőbbet és nyiluabban szolot, mind Isteni, mind emberi természetiről, mind kinyárol, halálárol, fel támadásárol, menybe menéséről, győzödelméről es őrőckè valo kiralysagárol. Iollehet Esaiasis olly nyiluan szolt ezekről, mintha szemeuel latta volna Esai: 53. Azonképpen mind az tőb Prophetakis, Kikről naponkent emlekezűnkis az tőb predikatio között.

Gen: 49.
Psal: 2: 110.
Psal: 68.
Esai: 53.

Peldazati ßantalonac.

Nagy czodálatos példazatijs szantalanoc voltac ő nęki: mint Adamnac Bárany bűrbe valo öltöztetése, es aldozattya, Abelnec halala. Es mint az környülmetelkedes, az soc fęle aldozatoc, az Pascha Bárany, az fel emelt kigyo, az Manna, az kő szikla, az Satorok, az Templom szerszamostul, az papoc es az kiralyi rendec. Mind ezeknec értékezésére, iol reaioc valo gondolkodásara, es igazā valo meg értésere, int Iduőzítőnc, mais, midőn igy szola: Be tellesednec mindenec valamellyec az Prophetac altal irua vadnac, az ember Fia felől. De miert hogy önnön magokban azoc igen titkos dolgoc, és azert nagy homalyosnakis tetzenec, Azért az Prophetac irasi mellet, erőssen tudokozzuc, Az VVR Christusnakis maganac, es az Apostoloknac magyarazatit, es mind az ő es mind az vy Töruent szűntelen forgassuc, es tudakozzuc, kikről hellyel hellyel vntalan emlekezűnc mijs. Mert Isten ez moddal igert nekűnc szent Lelketis, az mi meg vilagosityatsunkra, az ő szent Fianac ismeretire, az mi hitűnknec neuekedesere, es az Iduőssegnec meg nyeresere. †Kikben mennyi setetes legyen az mi ő Adami romlott termeszetűnc, azoc az mai Euangeliombolis felette igen ki tetznec, Midőn az VVR Christus taniytuanyi noha ő magatul hallac hogy ő neki nagy kint es szörnyű halalt kellene szenuedni, Es harmad nap fel tamadni, De ők ezben semmit nem erthetenec, mind addigis mig menyből gazdag aiandeku szent Lelket vennenec ennec értésere es hirdetésére. Es azkor oztan az meg nyilt es vilagosodot elmeuel meg ismeric hogy minden szent irasoc tanubizonságot töttec ő rola, hogy ő neki szenuednijs, meg halnijs, es fel tamadnijs kellet, Es mindennec bűne boczanattya lenne valaki aző halalanac erdemebe biznek, az mint sz: Pétereis bizonyittya, Actor: 4, 10. De az fele irasokat maszor szamlallyunc elő.

Apostoloc irasibol ertekezęzel, meg erteni az Prophetakot.

Nagy haßna az iras ertekezesenec.

Nagy eretlęsegec az taniytuanyocnac.

Itt noha igenis kellene szolnunc az hiueknec soc fęle fogyatkozasokrol, Hogyőkis magokot meg ismeruen mint az VVR Christus taniytuani naponkent es vgyan

szűn-

ſzűntelen epitenec magokat iobban iobban az VVR Chriſtus iſmeretíben, De te erről oluaſs többet az őregbic poſtillaban. Moſt az rőuidſeghez ſzábuán magunkat czac arrol ſzolec, az egeſz iras minemű tanubizonſagot tegyen az mi wrunc Ieſus Chriſtus kinya, halala, es fel tamadaſa felől, Hogy mind azokbol ſockepen erőſiczűc es biztaſſuc az mi meg rettent ſziuűnkőt, el hiuen bizonyal hogy az Ieſus Chriſtus az bűnőſőknec Iduőſſegére iűt ez vilagra. Es azert ő altala nagy edes remenſeguel minden fele teſti es Lelki ſzűkſegűnkben, ſegetſeget, ſőt veghetetlen őrőmet es diczőſegetis variunc. Ez onnet igen draga nyereſegűnk. Mellyeket hogy ne alicz czac hiaba valo ſzonac lenni, mayd vgyan ittis, az maſodic reſzeből ez Euangeliomnac nyiluan meg tapaztalhatz, hol vgyan ſzámlátomaſtis ki tetzic az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac mind Iſteni hatalma, mind edes reanc valo gond viſelése, midőn az ſzegén vack koldos kialtaſára meg áluán, ſzemetis es vilagos elmetis ada neki, Kirolis mayd ſzollyunc, Moſt mégis laſſuc mit tanulanc. 1. Tim: 1.

Erről ſzolanc, miert beſzelle meg mèg ideyén, Chriſtus wrunc az ő rea iőuendő kinyat, halálat, és fel tamadaſat: Monduc, kiualtkeppen ez két okért: Hogy az ő gyenge hitő tanituani annalis inkab meg ne botrankoznanac ő benne: Es hogy az iraſt értekezuén felőle iobban épűlnénec az ő kin ſzenuedéſének iſmeretiben, es abban valo ſoc io tetenec őrőmében. Ez elſő reſzéről valo tanuſagunc az mai Euangeliomnac. Laſſuc az maſic reſzetis, mely ſzol az Vilagtalan koldoſnac czodálatos meg vilagoſiytaſárol. *Summa.*

MASIC RESZERől.

Az Vilagtalannac meg vilagoſiytaſarol.

AZ mai Euangeliomnac maſic reſze arrol ſzol: Hogy Ieſus Iduőzitőnc halalra valo menteben egy vak kolduſnac meg nyitotta volna ſzemet.

Ennec ertelmeben ſoc ſzep dolgoc vadnac, de arrol touab emlékezem rőuiden, Hanem moſt ezbolis tanullyuc meg mégis iobban meg iſmérni az VVR Chriſtuſt, ki nem czac azt, hanem az előttis ſoc tőb vakokot gyogyitot, és ſoc egyéb féle nyomorultakot, némákot, ſűketeket, gutta útőtteket, pokloſokot, vizi korſagoſokot, őrdőngőſőkőtis, ſőt még halottakotis tamaſztot. Mondom gyogyitot, nem czac teſt ſzerint kedig, hanem egyczerſmind teſt es Lelec ſzerint, az kilſo nyaualyac mellet belőlis bűnekbol ki tiztiűan őket, azt meg boczatuan, es ſzent Léleckel meg vytuán, es az őrőc eletre fel ebreztuen őket, Mely ſoc fele meg gyogyitaſi es czudai noha arrais valoc voltac, hogy mijs az mi teſti nyauolyankbannis ő tőle es ő altala varnanc ſegetſéget. De fő keppen minden teſti, es ez vilagi io teti arra neztec, hogy azoc altalis erőſődnénc az ő igaz Iſteni es Chriſtuſi iſmeretiben, es el hinnenc hatalmat az bűn, az atoc, harag, fenegetes, halal, őrdőg, az itelet, az pokol, az karhozat ellen. Ezec ellen ő benne bizhatni az à leg dragab es fő dolgunc. *Innetis veginne iſmeretet az Chriſtusrol.* *Leg fő oka az Chriſtus ſoc io tetenec.*

Mert igen kicziny őrőműnc volna, ha czac ſzeműnkőt, fűlűnkőt, nyeluűnkőt es egyeb tagainkat gyogyitana, Es az vtan azockal egyetembe az őrőc tűzre vettetnenc, Auagy ha, czac itt eltetne bennűnkőt, czac erre tamaſztana fel, es az vtan mind őrőcke el veſznenc, Sőt iob volt volna ſoha nem ſzűlenűnkis, vgy, hogy az vtan el karhoznanc. Elég rettenetes bolond kiuanſag volt nem czac az egeſz Sido nemzetbe, hanem még az ſzegén tanituanyokbais, Kic ellein czac teſti kiralyſagat ohaytottac az VVR Chriſtuſnac, es az miattis nem érthettéc az mai Prophetalaſit az ő kin ſzenuedeſe felől. De mi, mind az ő maga mondaſibol, mind az Prophetac iraſibol, mind az vaknac meg gyogyitaſabol, mind ſoc tőb czoda teteleből iſmeryűc meg őtet az meg igert Chriſtuſnac lennyi: Erre valonac, hogy meg halna az mi bűneinkért, es fel tamadna az mi meg igazulaſunkert, Es nem czac teſti ſzemet, fűlet, kezet, labat, egeſſeget, ételt, italt, ruhazatot, ſzabadſagot, marhat, eletet, adna: Hanem hogy még az bűnből is ki tiſztitana, annac boczanattyat nyerne, az atokbol, itéletből, karhozatbol ki mentene: Vy eſzet, ſziuet, elmet, io keduet adna az Iſteni iſmeretre, félelemre, bizodalomra, ſzeretetre, tiſzteletre, es egy maſ- *Kaba kiuanſagis az teſtnec.* *Rom: 4.*

NYOLTZAD WRNAPIARA AZ KIIELENES, ES Vizkerezt vtã Aliàs, QVINQV Agesima vasarnapra

hoz valo Attyafiui szolgalatra: Ha meg halunc, ep, szep, diczőseges testben fel tamasztana, es eltetne mind őrőcke. Ez legyen fő es leg dragab tanusagunc ezbőlis, hogy az vilagtalan embernec szep vilagos szemet ada, az mi wrunc Iesus Christus, meg penig halalra valo menteben: Hogy ezis, es tőb ez fele czodai (az mint Lazart czac hatod nappal halala előtt felis tamaszta) lenne arrol valo bizonsag hogy az ő halala az mi meg tartasunkra, Iduőssegűnkre, es őrőc eletűnkre lenne.

Ez ismeretben es hitben neuellyen es tarczon meg mind vegig az kegyelmes VR Isten bennűnkőt az ő szerelmes Fiaert, Amen.

VVYAB TANVSAGVNC.

Az vakrol.

MEgis rőuid szoual tőbbet szoloc az vak koldusrol, Kiről melto volna vgyan bűennis sokat tanulnunc, De rőuideden most czac ezeket vegyűc eszűnkben. Előszer melly értelmesen es melly draga hittel kőnyőrgőt: Es ez testi vaknac melly nagy Lelki vilagossaga volt. Masodszor az VVR Christus melly nagy kegyelmessen fogadgya őtet, noha el vetet vilagtalan koldosnac tetzet: mint all meg erette: mint kerdezi mit akar: Az, mit felel: az VVR mit czelekeszic vele: es mint ad halat Istennec? Ezekről czac rőuideden szoloc en. De ti bűebben gondolkodgyatoc mindenic czickelről. Lassuc most kőnyőrgeset az vaknac.

Czuda ertelmes kőnyorgese.

Előszer az ő kőnyőrgeseben ezt vegyűc eszűnkben, hogy az Christust Dauid fianac neuezi. Kiuel ielenti hogy hiszi őtet lenni annac az Christusnac, Kit Isten igert volt, hogy test szerint Dauid nemzetsegeből szűletnec. Midőn kedig ő tűle vak szeme helett vy szemet ker, auual Dauidnal nagyobnac ismerte, bizony es mindenhato Istennec, bűnnec, őrdőgnec, halalnac, pokolnac biroianac, es mindenec vranac, à mint Dauidis nihol Fianac, nihol vranac, Psal: 110. neuezte őtet. Ez belső vilagossaga az vaknac fellől hallatta mind amaz szemeseket, kic magokot bőlczeknec es szemeseknec veluen, vakoc leuen vakot vezettec. Imé ezbenis ki czoda dolgai vadnac az Istennec, hogy noha nemelt test szerint szegennye, bennana, vilagtalanna teszen, De mas felől sockal dragab iockal aiandekozza meg, Igy nemelnec noha kiuől, nagy tisztesseges maga tartast ad, es nemelyre nagy pironkodast erezt, mint Zacheusra, Mathera, Magdolnara, Peterre, De belől ezeknec alazatossagoc fellől halladot minden keuely maga tartast, Azert ki ki mind elegedgyec, az ő aiandekaual, mellyet Istentől vett, akar Lelki akar testi legyen, Sőt az mi kiczinnec teczic, sokszor draga voltaual meg halladgya az nagy aiandekot: Pelda Lazaris es amaz gazdag, imez: kilső keppen friss, amaz, belső keppen meg tiztetot leuen.

Czuda merteki az Isten aiandekinac.

Az mi meltatlansagunk meg inkab kialtasson az Christusra.

Touabba ez vak kőnyőrgeseben eztis eszűnkbe tarczuc, hogy à mint ez el vetet nyomorult es bűnős voltat meg tekentuen kőnyrűletet kert: Igy mijs noha fertelmes bűnősőc vagyunc, es el vetet hamuc, poroc, nyomorultac, mint ez szegeny vak koldosis: De megis rea kialczunc, hogy velűnkis az ő io voltabol, az ő maga erdemeből czelekedgyec irgalmasson, akar mi fęle testi Lelki nyaualyankban. Sőt houa meltatlanbac, houa tőb tőb terhűnc, nyőgesinc tamadnac naponkent, anniual inkab az VVR Christushoz siessűnc. Ha azt miellyűc, szinten vgy nem hagy minketis, mint ezt nem hagya. A mint erről nagy czuda dolgokat irt szent Lukacz, Melly igen nagy kegyelmesen czelekedet ez nomorult vackal, Noha embereknel czac egy el vetet kuldusnac tettzenec, De az ő szeme előtt nincz valogatas, sem az kiralyba, sem az kuldusba sem, à nagy, sem à kicziny ereyűkben, hanem czac azokra néz az kic ő benne biznac, à mint Dauidis szol Psa: 146. Azoc miczodac legyenec ier lassuc, Es azok bolis vegyűnc szep ertelmet, az miket ezzel czelekedec az VVR.

MIT CZELEKEDEC AZ VR AZ VAKVAL.

Christus vrunc ő maga keresi az ehezőkőt.

EZt ielenti szent Lukacz, Előszer: Hogy ő maga az VVR Christus ez nyauolyashoz meszűñen ment volna, őtet ő maga kereste volna, Mert nyiluan ő erette

eretteis ment oda, es az nem tőrtinet hogy rea talat, hanem az ő Iſtení titkos dolgai kőzt eggyic titkos io akarattya, Kikől meg kereſi azokot kic őtet éhezic, es ſzomiuhozzac, Mondoc midőn Iduőzitőnc oda mégyen à hol ez vak koldult, ez nem tőrtint dolog volt, hanem ſzanſzandéckal őnnőn maga az VVR kereſi meg őtet, tuduan en nec régi ohaytaſit. Igy mais ſoc keppen iő ő maga mi hozzankis, olykoris midőn azt vélnénc hogy imar el feleytet, mind Lelki mind Teſti nyaualyainkban, es azert azonba ohaytuan kiuanyuc őtet. Sokſzor mondoc vagyon ez raytunkis, hogy midőn azt vélnűc: El fogyot immar minden erőnc, minden hitűnc, remenſegűnc, minden io czelekedetűnc, es vgy tettzic, hogy el hagyattattunc minden teſti Lelki nyaualyankba, azonba czudalatos keppen ő maga keres meg minketis, es midőn ingyen nem velnenc, nalunkis ott terem, mint ez vaknal. Ezis ſzep vigaztalas, azert el ne feleyczűc,

Mikor kedig hallana az vaknac ſzep ertelmes es igaz hitből valo kialtaſat, meg all mind añyi ezer nepuel az egy vilagtalan koldoſert, kit nem minden czaſzar mielne, ſőt czac egy nemeſſis, az mint Lattyukis hogy az fő rendec ſzegyenlic beſzélleſekőt kolduſſal vagy egyeb nyomorultal, maga ois azon porra leſzen, es imezis ſzep diczőſegeſen tamad fel: Ha alamiſnat adnakis, mas altal nyuyitattyac. Itt egy Hiſtoriat mondoc: Nagy Carol Czaſzarrol azt iriac, hogy ő mindenkor egyhazban, es egy rendbe mas aſztalnal etette az ſzegényeket, En hiſzem hogy azzal ſzoktatna magat alazatoſſagra, hogy noha Czaſzar volna, de czac mint akar ki ois ollyan ember volna. De mikor hozza egy pogany feiedelem talalt volna, es kerdene kicodac azoc, mond Nagy Carol: az mi Iſtenűnc ſzolgai, Az vtan mutattya az Arany Lantzoſokot friſs ruhaba, es kerdi ezec kiczodac: mond az Czaſzar: En ſzolgaim: Felel az pogany hertzeg: Az ti hitetec nekem nem tetzic, hogy az te ſzolgaid friſſebbec, hogy nem az ti Iſtentec ſzolgai. De ez teuelges volt ez poganba, es czac emberi okoskodas, Mert Iſten rendelte hogy kiki tarcza magat az ő rendihez, ez vilag ſzerint: Az feiedelem mas keppen, az ſzolga iobbagy mas keppen: De vgy hogy mind az altal az nagy rend meg ne vtalna az kiczint, ſőt az, tőbbet ſzolgalna aző ſoc aiandekibol, Nem kiuanhattyuc azert azt ſenkitől hogy el fuſſon tiſztitől, es ha gazdag el hadna mindeneket, mint az régi baratoc, es az vy anabaptiſtac kabalkottac, mert neked nincz hiuatalod rea mint amaz gazdag ifiunac vala, kit inte az Chriſtus hogy el hadna mindeneket, es oſztana az ſzegenyeknec, es őtet kőuetne, Ez fele hiuatalod mikor nincz, mind feiedelemſegedet, mind ioſzagodot meg tarthatod es birhatod, czac hogy naladnal kűſſebeket meg ne vtally, à mint az VVR Chriſtus egy aránt ſzeretet mindent valaki ő hazza folyamt, Igy nem vetet ezben Carolis hogy nem aranylantzozta, es nem barſonyozta az kőſſeg kőzőtt valo nyomorultat, Eleg volt ők̋t az ő ſzűkſegec ſzerint Segiyteni, Igy mi kőzotűnkis minden rend űllyőn helyen es kiki mind egymaſt ſzeretetbol ſegiycze, Az iobbagyoc adoiat ſzeretettel adgyac wroknac, Az ſzolgais ſzerettel ſzolgallyon gazdaianac, Az ſzegenyekis ne czigankodgyanac, alnoc koldolaſſal, az gazdagokis nekic adakozzanac, es Iſpitaly hazokban leuen meg latogattatni ne ſzégyenlec az ő ſzűkſegec ſzerint, Erről ő Tőruenbe Iſtennec ſzep paranczolatijs voltac, Leuit: 19. Es ő magais Chriſtus wrunc ſzep peldakotis mutatot rola. Hogy ois alamiſnat oſztot nekic Iohan: 13. Es nagy ſzeretettel ſzolt beſzellett nekic, tanitotta, es vigaztalta egy arant mind az gazdagot mind az ſzegent. Mint mais meg all az egy vaknac, es hozza kűld. Ezeketis melto eſzűnkbe tartanunc, Ezből, hogy az VVR Chriſtus edes ſziuel, es alazatos Leleckel volt az nyomorultakhoz, az mint az mai vakhozis, Ezen ſziu Lelec legyen mi bennűnkis, az mint ſzent Palis tanit Phi: 2. Hogy mindenkor akar melly nyomorulthozis io keduel alazatos ſziwbol ſzabiuc mijs magunkat meg tekintuen belől Iſten előt melly igen keduesec lehetnec azokis az kic kűlső keppen emberec előt el vettetteknec tettzenec. Es à mint az VVR Chriſtus io keduel ſegitet mindent, mi nekűnkis erre igen nagy gondunc legyen, hogy ki ki mind egy maſt őrőmeſt ſegitſe az ő ſzűkſegeben, ki ki mind az ő aiandeka ſzerint. Ezt az VVR Chriſtus alazatoſſagarol, es az nyomorultakhoz valo ked-

Meg allaz ſegeny koldoſac.

Nagy Carol dolgai.

Matth: 20.

Minden rendbeli ember tiſztibe tarcza magat, de ala zatoſon es ſzeretettel.

Matth. 19.

NYOLTZAD WRNAPIARA AZ KIE LENES, ES Vizkerezt vtã Aliàs, QVINQV Age ſimavaſarnapra

uerõl mondam. Imar amaz iamborokrolis ſzollyunc, az kiket küldé az VR, hogy hozza hoznac az vilagtalan kulduſt: kic nem rettentic, hanem biztattyac monduan: bizzal mert hozza hiw: Ez biztatas nagy ſzükſeges vala, Mert az elõtt, az tõb ſokaſag tilttya vala hogy ne kialtana az Chriſtusra. Illy az mi allapatünkis ez vilagba, hogy ki remit, ki vigaztal, De mi mindenkeppen haſznalni igyekezzünc egy maſnac, Az kit vigaztalnunc kel, vigaztallyuc, az kit ſegéttenünc, ſegéczüc, az mint ezeckis õrõmmel ragadac az vak embert, es Chriſtushoz viuéc. Midõn kedig az vilagtalan hallya hogy az VVR Chriſtus hiuattya, õrõmében vgyan vgordic, és palaſtyatis el hagyittya, ki iele nagy buzgo remenſegenec, hogy õrõmmel bizic az Chriſtusba, Mijs illy buzgo bizodalommal, igyezzünc mindenkoron lenni.

Kerdezi az Chriſtus.

Midõn kedig oda iutott volna, Az VVR kerdi mit akarſz hogy veled tegyec: kerdi kedig hogy ki teſſec az nép elõtt az õ kiuanſága.

Nagy dolog az mit ker.

Oe felel: Vram ezt, hogy laſſac: O ki nagy dolog illyen nagy dologban, Kibe ſenki meg nem Segiythetí, kit ez vilagi feiedelmec meg nem adhatnac, bizni es kerni hogy meg adgya az VVR Chriſtus. Tahat ſoha ſemmi nyauolyad olly igen nagy es rettenetes ne leheſſen, ki tegedet el iyeztene, hogy Iſtenis immar nem ſegithet ne meg azban. Mert ha ſzinten õrdõg buyt volna beledis, es akar melly ſoc vtalatos bünokben keuert volnais, meg tud az VR Chriſtus ſzabaditani, Es ha vgyan el ſzakadnais, Kezed, labad, ki apadnais ſzemed: Noha moſt nem kelly erre erõltetnünc az VVR Iſtent, hogy mas ſzemet, kezet, labat teremczen, De czac könyörõgy hogy azokot adgya iodra, vgy tudgya haſznodra fordiytani, es azoc altal Lelkedben epiyteni, hogy ezer keznel, labnal, ſzemnel dragabac leſznec. Sõt ez vilag ſzerintis ſoc keppen egy kis fogyatkozaſodot meg tudgya teriyteni ſzaz ezer aldomaſaual, akar vak, rab, benna, beteg, czonka legy, az mint ez vak koldos az kilſõ nyauolya mellet belõlis nagy Lelki epületet võn. Igy tud Iſten mindent iouokra forditani azoknac kic õttet ſzeretic es õ benne biznac.

Akar melly kep telen nyaualyabais Könyörõgy.

Midõn azert ſoc regi ohaytaſi vtan, az vak immar meg talalta volna az Chriſtuſt, es kerne ezt: hogy laſſon.

Draga volta az Chriſtuſnac. Iohan: 8.

Monda az VVR: Laſs. Es ottan meg nyilec ſzeme, es ſzeppen lata. Kibõl meg tetzic melly hatalmas legyen az mi Attyankfia, ki az õ teſtet veret az kerezt fanac aldozattyara viue mi erettünc. Az mint ezt az õ fel tamadaſaualis nagy nyiluan meg bizonyita, Tahat az mi wrunc Ieſus Chriſtusba valo bizodalomtul ſemmi minket el ne ſzakaſzon, Sõt minden nyaualyac hozza ſieteſſenec, hogy mindenekbe mijs õ altala gyõzõdelmet veheſſünc. Kiről illic az kegyelmes VR Iſtennec õrõcke valo halakatis adnunc, Hogy az õ ſzerelmes Fiat ennyi nagy hatalom nal õltõztette fel az mi emberſegünkbe, az mi minden fele Lelki teſti nyaualyanknac ſegetſegere, es el uetelere, Az mint az vakis es az ſoc nepis dicherec mais az VR Iſtent, arrolis az mit õ vele czelekedec. De Iay ki ſoc rab, beteg, ſzegeny el feleyti moſt az Iſtennec vele valo io tetet, ſokan az rabſag es betegſeg vtan tõb tõb es ſzõrnyüb bünõkre adgyac magokot, Igy ſoc ſzegeny ha meg gazdagol kenyeſſe leſzen. De mi ez bennis köueſſüc mind az vakot, mind az nepet, hogy az el vett io tetet el ne feleyczüc az VVR Iſtennec, Mert õ az ki atta moſtis es meg tartotta eddigis: az te ket ſzemedet, az te ket kezedet, füledet, labadot, egeſſegedet, erõdõt: õ ad etelt, italt ruhazatot, bekeſeget: ſõt ki leg nagyob, õ tõrlõtte el az te bünеidet, õ ad ſzent Lelket, õ tamazt fel, õ ad õrõc eletet. Ezert, hogy mijs diczirheſsüc õ ſzent fõlſeget, Segiyczen ſzent Lelkenec altala mindnyaiunkot. AMEN.

Mit

Mit Tanulanc.

AZ mai Euangeliomnac Derec keppen ket reſze vala: Az elſő ſzola az VVR Prophetalaſarol, az ő kin ſzenuedeſe felől: Melly, lenne, Ieruſalembe, az Paſcha ünnepen. Ez Prophetalaſnac két okát tanulanc: Előſzer hogy az ő iőuendő mondaſabol erőſődnenec à Tanîtuanyoc es mîjs, hogy nem tőrtinetből lőtt az ő rettenetes kínya es halala, hanem vgyan ſzükſeg volt az altal meg valtatni ez vilagnac: Kiből mind az mi bűnünknec rettenetes volta, mind Iſtennec nagy haragia, mind az Iſtennec igaſſaga, irgalmaſſaga, ſzerelme, bőlczeſege, es nagy hatalma ki tetzic. Maſodſzor azert beſzelle meg az ő kin ſzenuedeſet, hogy arrol az iras ſzerint mîjs ſzorgalmatoſon ertekeznenc, Mert vgy monda, hogy mind azoc az Prophetac iraſi ſzrrint lennenec. Tahat eggyiſſe ſe reſtelkedgyec, az egeſz ſzent iras, az Prophetac es Apoſtoloc ſzerint ſzűntelen tanulnunc az VVR Chriſtuſnac mind kínyarol, mind halalarol, es fel tamadaſarol: hogy azokbol veheſſűnc bizonyos remenſeget az mi őrőc iduóſſegünkről, A mint Chriſtus wrunc mondgya: hogy az őrőc elet az ő iſmeretiben allana, Iohan: 17. Ez lőn első reſzeben ſzonc.

Maſodic reſze az Euangeliomnac ſzola egy vilagtalan koldos felől, ki, czodalatos nagy hittel, vy ſzemet nyere az VVR Chriſtuſtul. Kiuelis bizoniyta az Chriſtus hogy ő neki hatalma volna mind Lelki mind teſti nyauolyankon.

KERDES.

Hitünknec mellic agazattyahoz valo ez Euangeliom?

Imehez: Hiſzec Ieſus Chriſtusban Iſtennec Fiaban mi Vrunkba: etc. Mert azt bizonyitya hogy ő legyen az Attya Iſtennec Fia, ki az mi meg ſzabadulaſunkra iőtt legyen ez vilagra. Az mint ő magais arra taniyta, es ſoc iraſockalis azt bizonyiytta, Es vgyan ſzem latomaſtis meg mutata, midőn az vaknac mas ſzemet adna.

Kiről melto hogy mîjs őrőcke valo halakot adgyunc, Mondom arrol, hogy az VVR Iſten az ő ſzerelmes ſzent Fiat az mi meg valtſagunkra adta, Es ő altala minden fele nyaualyankba kegyelmeſen oruoslana, ſőt az őrőc eletreis fel tamaztana, es meg tartana. Azert ezekről ier adgyunc halatis az VVR Iſtennec, Es egyetembe kőnyőrőgünkis azon fele ſzükſegünkertis az kiket az vilagtalannal czelekedec, Es mondgyuc el imez imatſagunkat.

IMADSAG.

VR Iſten mi menyei ſzent Attyanc, Halat adunc mi teneked, hogy az te ſzent Fiadot ez vilagra boczattad, es erettűnc rettenetes kinra es halalra adtad, es az halalbol fel tamaſztottad. Kinec altala az vilagtalan embernekis lataſt adal. Mîjs ſzegenîj bűnőſőc kőnyőrgyűnc, Vilagoſiycz meg az te igednec altala az mi vak ſziuűnkőtis, hogy mîjs tegedet az te ſzent Fiadnac altala, ki mi erettűnc à kerezt fan az ő ſzent halalaual eleget tőtt, igazan meg iſmerheſſűnc. Es minden kiſirtetűnkben es nyauolyankban te hozzad folyamhaſſunc, az te Attyai kegyelmeſſegedbe bizhaſſunc, Es te nalad ſegitſeget es vigaztalaſt talalhaſſunc, azon te ſzent Fiadnac altala, Amen.

KILENCZEdic WRNAPI ARA AZ KI IELENES, ES Vizkerezt vtã Aliâs, QVADRAgesima auagy. INVOCAVIT vasarnapra. Auagy. BOEYT ELSô Vasarnapra.

Az Christus Bœytiröl INTES. Dellyesti Tanusagra.

Az öregbic Pöstillaba imez harom tanusagröl büebben tanulhacz.

Elöszer tiz okait irtuc meg, miert beszellett az VVR Christus az ö kin szenuedeseröl, mellyec rakua nagy vigaztalasockal.

Masodszor az taniytuanyoknac tudatlansagokrol szoluan szep regulakot irtunc arrol: minemü itelatünc legyen az gyarlo es az vakmerö tudatlanökrol.

Harmadszor az meg vilagosodot vakrol egy nehany ieles dolgokot adtunc elötökben.

Kiket akar Dellyest akar hetedczaka ha altal öluasz, nagy epületedre lesznec. Kihez segiyczen az VR Isten, ßent Fiaert, ßent Lelkenec altala, AMEN.

AZ CATECHISMVSROL.

Ezen könyübe az mit irtunc az Catechismusrol, vgyis ne hadd se magad, se Czelededet, akar dellyest akar hetedczaka.

KILENCZEDIC VVRNAPI EVANGELIOM AZ KI IELENES VTAN.

Az mi Vrunc IESVS Christusnac Negyuen napi Böytöleseröl, Es Harom nagy Oerdögi kisirtetiröl: Es azokon valo gyözödelmeröl.

ENEKLESROEL.

Diczeriüc az VR Istent Enec szoualis, Es mondgyunc olly Eneket kibe ielenczüc meg az VVR Christusban valo bizodalmunkot minden Oerdögi kisirtet ellen.

ENEC.

Az ki veti Segedelmet az Istennec etc.
Semmit ne bankodgyal Christus ßent Serege etc,
Tudni atta nyiluan, ßent Pal etc.
Erös varunc nekünc az Isten etc,
Ier mi keriünc ßent Lelket etc.
IMATSAGA fol, 1.

AZ EVANGELIOMROL.

AZ melly Euangeliomot ez mai napra rendelsec az kereztyenec, erröl szol: Hogy midön Iesus Iduözitönc harmitz esztendös koraban, meg kereztel keduen, az Attya Isten, az Egböl, szent Lelket rea boczatuan, illy szoual aianlotta

volna

volna: Ez az en ſzerelmes Fiam, Kibe keduem tőlt, Ezt halgaſſatoe: Mindgyart az kereztſeg vtan az ſz: Lelec el küldőtte volna az őrdőguel valo bay viuaſra. Azert az Puſztara ki mennen, ott Negyen Eyel Nappal, etel ital nekül leuen, czac gyűzkődőt az őrdőguel. De azoc mint lőttec azokot meg nem irtac, Hanem Negyen napi bőyte vtan hogy latna az őrdőg, hogy immar eheznec, Harom nagy kiſirteteckel Sarkallya meg: Előſzer izgattya ſzorgalmatoſſagra: Maſodſzor keuelyſegre: Harmadſzor, Telhetetlenſegre: Mind ezekbe penig hitetlenſegre. Mondoc előſzer hogy torkara, haſara, etelere, italara, ruhazattyara, otalmara, tiztеſſegere, Iſtentelenől ſzorgalmatoskodgyec: Maſodſzor hogy magaba valo bizodalma miatt fel fualkod ſagbol ollyakot czelekednec, Kit Iſten nem kiuan: Harmadſzor hogy ez vilagi telhetetlenſeg, ez vilagi edeſſeg, es fenyeſſeg miatt, minden Iſteni dolgoktul el ſzakadgyon. De ezekennis igen nemes győződelmet vett, Mindenekre feleluen az Iſtennec igeienec taniytaſa ſzerint, Nekűnc peldat aduan mind az kűzdeſre, mind annac győzedelmere. Melly Euangeliomot irt meg ſzent Mathe az ő Euangeliomi kőnyuenec negyedic reſzeben illyen igeckel.

MATTH: IIII.

a: Ckoron vitetec Ieſus az puſztaba az Lelektől, hogy meg kiſirtetnec az Oerdőgtől. Es midőn Negyuen eyel nappal bőytőlt volna, az vtan meg ehezec, Es hozza menuen az kiſirtő, monda: b Ha Iſtennec Fia vagy, mondgyad, hogy ez kőuec kenyerecke legyenec? Oe kedig felele es monda: meg vagyon irua, Nem czac kenyerrel el az ember, De minden igeuel, melly ki iő Iſtennec ſzaiabol.

Az puztabol negyuen napi etlenſege vtan, Es nagy kiſirteti vtan ki iőuen, kezdi el az emberec kőzt való czelekedetit, azoknac erőſiteſere, es az O Tőruennec betellyeſiteſere.

b: Ketſegbe akarta eyteni, mintha Iſten el hatta volna ehſegeben, Igy akar minket el idegeniteni Iſtentől minden nyaualyankba, De ő az VVR Iſten hatalmat tamaßtya ez ellen.

Ackor viue őtet az Oerdőg az ſzent varosba, es allatta őtet az Templomnac † leuegőiere, es monda ő neki: c Ha Iſtennec Fia vagy, ſzőkőllyel ala: Mert meg vagyon irua, Hogy paranczol az ő Angyalinac te felőled, es kezekben viſelnec tegedet, hogy labaiddal meg ne útkőzzel az kőbe, Monda ő neki IESVS: Iſmet meg vagyon irua: Ne kiſirczed az te vradot Iſtenedet.

† Alias oromiara.

c: Hitibe keuelyſegben akarta eyteni, hogy feletteb biztaba ollyat miellyen kit Iſten nem kiuan, De ő az Iſtennec rendeleſe ßerint ſzabya bizódalmatis.

Iſmet viue őtet az Oerdőg egy igen magos hegyre, es meg mutata ő neki mind az vilagnac orſzagit, es azoknac diczőſeget, es monda ő neki: Mind ezeket teneked adom, ha terdre eſuen imadandaſz engemet. Ackor monda Ieſus ő neki: Menyel Sathan: Mert meg vagyon irua: Az te Vradot Iſtenedet imadgyad, es czac ő neki ſzolgally. Azkor el hagya őtet az Oerdőg. Es ime az Angyaloc hozza iarulanac es ſzolgalanac ő neki.

Ez vilaghőz akarta edeſiteni es igeretiuel őrdőgi tizteletetre akarta vinnyi, ki miat az VR el űzi előle.

ROEVID ERTELME.

EZ Euangeliom Dereckeppen imez ket dologrol ſzol: Előſzer negyuen napi bőyteről: Maſodſzor harom c zoda kiſirtetiről az mi wrunc Ieſus

Az VVR Christus Bœytíroel

KILENTZEDIC VRNAPI ARA AZ KI IELENES ES VIZ KEREZtvtan, Aliâs QVADRAGesima auagy. INVOCAVIT Vasarnapra. Auagy: BOEYTELSŐ Vasarnapra,

Christusnac. Az kísírtetekben inti előszer testi hitetlen szorgalmatossagra. Masodszor keuelységben valo Istení kísírtesre. Harmadszor ördögí szolgalatra ez vílag hoz valo edessege miatt. Melly dolgoc mint lőttec erczűc meg Hístoría szerintis, az vtan szollyunc az Tanusagokrolis,

Szoloc kedig rendel rőuideden mind ezekről: Hogy harmîtz esztendős koraba meg kereztelkeduen. Es az egből aianlattatuan: küldetec az Pusztara, à Negyuen napi bőytőlesre: Es az kísírtetre. Melly dolgoc ô Tőruenbeis meg peldaztattac vala. Es ott noha felette soc kísírteti valanac, De azoc kőzűl harmat írtac meg. Ezeket ier lassuc rendel.

Mikor: es miert kereztelkedet meg az VVR Christus: Es mint ayanlatatot Istentől: es mint küldetet az pusztarathoz meg kísírtetnec.

Harmintz esztendő előtt Iesus Iudőzítőnc igen nagy czendessegben volt, sem taniytott nyiluan, sem czodakot nem czelekedet. Hanem midőn immar az őruendetes Predikalla snac ideye el iőtt volna, Előszer meg kereztelkedic, Mert ez kettő: à kereztseg, es az Euangeliom hírdetes, egyűue valo, azert eggyűttis kezdi el mind kettőt, Ki az mint minekűnc hírdetet őrömet az mi bűnűnkből valo meg tísztulasunkrol, vgy ertűnc kereztelkedet megis, hogy vgyis egy teste verre szentelne az mi testűnkőt verűnkőt magaual, es batoríytana hogy az mi beűnűnc valo bűnőc meg tísztultac az ő teste vere aldozattya altal. Kiről az Attya noha az előtt immar nagy nyiluan valo bizonsagokot tetetett vala kereztelő Ianossal, De leg nagyob bizonsaga ez lőn, hogy az kereztseg felett az Eg szinten kettő nyilec, es az szent Lelec vgyan szemlatomastis rea szalla Galamb kepebe, Kiuel embersege szerint mint ha vgyan fel fegyuerkedet, hogy nagy buzgo es bator szíuel szembe szallana az Sathannal ez egesz Vilag ellensegiuel, melly Vilagnac kepebe ezelekedekis mindent az Christus.

Az Christusnac à pusztaban negyuen napi bőytit es kísírtetit mint peldaztac az o Tőruenbeli dolgoc.

Intetec azert az szent Lelektől hogy nenneki az tőb embereknec tarsasagi kőzűl az *PVSZTABA*, hogy mint Moyses ki altal az ő Tőruen adatec az pusztaba hol az Izrael negyuen esztendeig kísírtetec az Christus peldazattya, Es mint Illyes ki altal azon Tőrueny helyere allatec az Sido orszagban, Előszer, Istení czodaual, negyuen nap, etelnekűl, Isten előtt, az neptől el valaztatuan tartattac: Vgy, ők is, ki altal az Euangeliom mind ez egesz vílagra ki teryedne, Előszer nagy Istení erőuel etelnekűl tartatnec, Es az Sathanon valo győződelmetis, Kinec rontasara iűtt, immar kezdene el. Es az vtan onnet ki iőuen, mintha vyonnan Istentől boczatatnec emberec kőzíbe, Kezdene el az szegeny emberi nemzetnekis fel epiyteset, taniytasa, soc io tete, czodai, soc tűrese, szenuedesi, halala, es fel tamadasa altal.

Illyen okokbol azert az Pusztaban el menuen ott Negyuen eyel napnal semmit nem őuec, mindenestől magat czac az mi iduősségűnknec meg szerzesere aduan, szűntelen az Attyaual es szent Leleckel szoluan, es erettűnc esedezuen. Kit midőn ertene az Satan, hogy ő volna az meg igertetet Mag az ki meg tőrne az ő feiet, es az el veszet emberi nemzetet ki venne az karhozatnac birtokabol, Ezert rea valo gyűhősségeben soc keppen igyekezet akadekot szerzenyi dolgaba. De mind az Negyuen nap mint fogdosta őtet, arrol semmit nem írtac, semis ferne az mi okossagunkhoz, sem az ördőgnec soc fele fogdosasit mind meg ertenűnc, sem azokra valo valaztetelit az Vrnac eszűnkben vennűnc, Hanem az kic à mi tanusagunkra szűkségesbec voltac, azoc kőzűl harmat iryac meg az Euangelistac. Kikről rendel szolunc.

Az kísírtetekről.

Első kísírteti vilagi ßorgalmatossagra valo.

AZ negyuen nap fele, latuan az Sathan, hogy immar etelt kiuanna az mi wrunc Iesus Christus, es nem volna ott az pusztaba mit ennyi, Ezből veszen

ſzen illy alkolmatoſſagot, hogy azt mondana: Ha Iſten Fia volnal, az mint te veled magadot, az minapi egi kialtasbol, tahat az kouekbolis teremthetnel kenyeret, es nem cheznel.

Ezen kiſirtetuel fogdos minketis mindennap: Midon ſzegenſeginkben, betegſegunkben, fogſaginkban, haboruinkban ſoc ezerkeppen ketelkettet mint ha Iſtennec ſemmi gondgya nem volna reanc. Melly rettegeſt oregbijt mi bennunc azzalis hogy ſoc bununkot iutattya eſzunkben, es azzalis el akar ideniytení Iſtentol: Es oſztan nodiyt minketis hogy kobol czinalnanc kenyeret, az az nem Iſtentol variuc otalmunkot, tartaſunkot, elteteſunkot, Hanem Iſtentelenol tegyuc ſzeret, Igy, hogy ha predikator vagy, hizelkedgyel, vagy haddel tiztedet, Ha Feiedelem, ragadoz, Ha kalmar, gazda, mies ember, ſzolga, hamiſſagual ſzaporiyotſad eleted: Ha ellenſeg haborgat ordongoſokhoz meny tanaczot kerdení, mint Saul 1. Reg: 28.12. Ochozias betegeſegeben, Ha ioſzagod akarod meg nyerní hamiſſañis, czalard procator tanaczaual auagy ayandeckal ſzerezd meg, etc.

Mijs ſoc keppen kiſirtetunc es izgattatunc ez vilagi ſorgalmatoſſagra.

De Chriſtus wrunc ez fele nodiytaſara czac meg ſem mozdult, mert mindenbunnekul vala, es azert o benne ſemmi bun nem indulhatot, Hanem ez kiſirtetetis ertunc vette fel, hogy ezbennis meg gyozetnec az mi ellenſegunc, es nekunkis tanuſagot adna, Ez fele kiſirtetunkben ezt feleluen: Nem czac kenyeruel el az ember, hanem minden igeuel, melly Iſtennec ſzaiabol ſzarmazic, Az az, Ha ſzinten eleg kenyerem volnais, az kenyer o magatul, Iſten ereye, ſegitſege, es aldaſa nekul nem tarthatna, De az Iſten el tarthat bar egy ſzal kenyerem ſe legyenis, Azert o ellene az te tanaczod ſzerint nem kereſec magamnac eletet, hanem tule varoc, Mikor ennekem akar adni talal kenyeret ennekem, Ha penig kenyeret nem adnais, annekulis vgyan el tarthat, Azonkeppen minden egyeb ſzukſegembennis czac o rea tamazkodom. Touabba ha ſzinten az volnais az o akarattya hogy it teſtembe ehezzem, es ſoc keppen nyomorkodgyan, Eleg neuen vettem hogy az o igeieból hozzam valo io akaratyat meg ertettem. Illy ertelemmel ſzola Iduozitonc. Igy ſzola regen Dauidis: monduan: oromet attal az en ſziuembe, midon maſnac bort buzat adnal. Peldais Lazar ki az nagy ehſegbe, es nyaualyaba meg elegedec az Iſten igeie biztataſaual, kibol hitte bune boczanattyat, es oroc eletet, az mint valobais meg lon az.

Ezben mire intetunc? Hogy ha elöſzer Iſten orſzagat kereſſuc, az vtan teſti eletunkre valotis meg ad az Iſten alkolmatos idoben. Mondoc: Ha az o akarattyat ſzorgalmatoſon tanullyuc, es kouetni igyekezzuc, Vgy hogy minden fele bu neinket mindennap vtalni kezgyuc, es azokbol igaz hittel ſzent Fia altal boczanatot es iora vezerlo ſzent Lelket kerunc: Ezec meg leuen, igen igen konyen, akar melly nagy ſzukſegunkbennis mindeneket falatonkent, nemeſſen es czoda keppen beſzolgaltat minekunc, Czoda keppen eltetis, otalmazis, tiſztunkot meg aldgya, auagy azon kiuolis à honnet nem velhetnenkis eletet es otalmat tamazt, Ha kedig ſzinten az nyaualyakban tartanais mind halalig, az halalbannis meg tart az oroc eletre. Kikrol ſoc ezer bizonſaginc es peldainc vadnac, Noe, Lott, az Irael, Dauid, Suſanna, Daniel, ſzent Pal, Peter es tobbec, Kic mind ehſegekben mind haboruſagokban, mind egyeb nyauolyakban ſoc czoda keppen tartattac meg, midon az Iſtenbe biznanac.

Illy rendel es moddal akar Iſten minket eltetni tartani es otalmazni.

Ez lon elſo kiſirteten valo gyozedelme az Chriſtuſnac: Midon az ordog ehſegebe intene hogy az kobol ſzerzene kenyeret. De ezen kiſirtete az ordog nec nezhetet, minde egyeb teſti kiuanſagrais: Torkoſſagra, reſzegſegre, buyalkodaſra, reſtſegre, kelletlen tanulaſra, boſzu allaſra, es akar mi teſti kiuanſagra. Az mint Adamotis torka miatt indiyta Iſten ellen, kibol oſztan tob tob bunokotis ſzerze, egyuue ſoc bunt ſozuan, Es minketis mindennap igen alnockul hol eggyikre hol maſikra izgatton izgat: Igy lehetſeges hogy Chriſtus wrunkotis az o ehſegeben izgatta, hogy torka, haſa, es teſti gondgya, es annac kenyeſſege miatt el ſzakadna az Iſtentol, De o mindenec felett boczule az o Attyat kire vete minden gondgya

Az VVR Chriſtus Bœytirœl

ARA AZ KI IELENES ES VIZ KEREZt vtan, Alias QVADRAGeſima annagy. INVOCAVIT Vaſarnapra. Annagy: BOEYTELSŐ Vaſarnapra,

gya viſeleſetis. Kibe mijs kŏueſſŭc ŏtet, Mondom erre nagy gondunc legyen, hogy ſemmi nyaualyankba Iſtentŏl el ne idegenŏllyŭnc. Ezt tanullyuc moſt az elſŏ kiſirtetrŏl, kirŏl az maſodic predikacioba tŏbbet ſzollyunc. Moſt Laſſuc: Mit tanulanc: ket dolgot ada eleibe az Satan az Chriſtuſnac imez kiſirtetben: Ha Iſten Fia vagy, mondgyad hogy ez kŏuec kennyerre legyenec. Elŏſzer hogy Ehſege es tŏb nyomoruſagi, bizonſag volna, hogy ŏ nem Iſten Fia, Maſodſzer hogy kenyeret az kŏbŏl teremezen, az az, Iſten rendeleſe kiuŏl gonoſzul kereſſe eletet. Kikre az VVR Chriſtus ezt felele: Nem czac kenyerrel el az ember, hanem minden igeuel ki Iſtennec ſzaiabol ſzarmazic. Ez feleletnec imez kettŏ ertelme: Elſŏ hogy bar ſoc kenyered, marhad, hatalmad volnais, azoc, Iſteñekŭl ſenkit nem tarthatnanac, Maſodſzor, ha ſzinte nem volnais kenyerŭnc es egyeb teſti kiuanſagunc, czac hogy Iſten az ŏ igeyeuel elteſſe Lelkŭnket, Eleg az. Ez felelet ſzerint tarczuc mijs ez fele kiſirtetŭnkbe magunkot.

Az maſic kiſirtete haladeckal kbetet.

Ez vtan velhettyŭc hogy nem mindgyart fogdoſta az maſic kiſirtettel, Hanem az mint ſzent Lukats iria, meg nyugottis az Chriſtus, Hogy ezbennis meg ielentetnec, hogy az ŏrdŏgnec kiſirtetire nem az ŏ akarattya ſzerint ereztetŭnc mijs, hanem mer tec ſzerint, 1. Corinth: 10. Es az hankodas kŏzŏttis, vtannais meg nyugottat az Iſten, es azban valo gyŏzŏdelmŭnkŏn meg ŏruendŏztet, Azoc kŏzt kedig batoriyt, es bîztat, De hogy hamar el ne tunyullyunc, iſmet hamar hamar reankis el boczattatic kŭlŏmb kŭlŏmb keppen. De Chriſtusba mas fele erŏ volt, Mind az altal az nyugouaſra nekijs ſzŭkſege volt, minden erzekenſegŭnkŏt magara vŏuen az bŭntŏl meg valua, Heb: 4.

Maſodic kiſirtete egyolkoſſagra, Iſteni kiſirteſre, keuelyſegre valo izgatas volt.

MASODSZOR Azert, viue az ŏrdŏg az VVR Chriſtuſt az Ieruſalembeli Templom teteyere, Es inte hogy ala vgordanec, Kire iraſſalis nodiyttya. Innet igen nagy dolgokot vehetŭnc eſzŭnkben: Elŏſzŏr ezt, hogy az VVR Chriſtus el hadgya magat ragattatni: Maſodſzor: hogy az Satan nyakat akarta ſzakaztani, hogy ŏ maga meg ŏllye magat: Harmadſzor hogy az Iſtent kiſirgetteſſe ha igaze az ŏ igeretiben: Negyedſzer hogy iraſſal bizonyit, de igen alnokul. Ezekrŏl ier ſzollyunc moſt czac rŏuideden. Elŏſzer az el ragadaſrol.

Arrol hogy el ragatatot az Chriſtus az ŏrdŏgtŭl veg nagy vigaztalazt.

Ez nagy engedelemis ertŭnc lŏtt, hogy magat igy hadna hordozni, ki igen nagy czodalatos alazatoſſag volt ŏ benne, Az mint ſzolganac abrazattyat fel veuen, meg amaz vtalatos kereztfanac ſzŏrnyŭ halalabannis engedelmes lŏn, Phil: 2. Vayha meg tudnanc mi ezt bŏczŭlni, es tudhatnanc melly nagy haſznunkra lŏtt. Az hordozas kedig mint lŏtt nem ſzŭkſeg rayta tŏrŏdnŭnc: meg lehetet gondolkodas ſzerintis mintha ott allananac, meg lehetet vgyis hogy vgyan fel raggattatot es oda helyheztetett. Kiból ez nagy vigaztalaſtis vehettyŭc hogy ha az Iſten annyi kiſirtetet erezteneis reanc hogy el fel ragadnais azŏrdŏg mintha immar el vinne, De vgyis az VVR Chriſtus ki vehetne es ki venne az ŏ markabol, ha ŏ hozza az ŏ halalaba valo bizodalom altal kialtunc, az mint biztatis hogy az ŏ markabol ſenki ki nem ragadhatna, Iohan: 10. Es ſoc czodaiualis meg bizoniytotta, Az mint ez iŏuendŏ Vrnapiannis meg hallyuc, egy pogany aſzonnac leanyabol, tauol, egy ſzoual mint ŭzte ki azt az ŏrdŏgŏt, az ki igen retteneteſſen kinozna az leanzott.

Akar melly igen nagy kiſirtetetbennis bizzal az Chriſtusba.

Nagy dolgoc mind ezec.

Midŏn azert az egyhaz teteyen volnanac, Mond az kiſirtŏ: Szŏkellyel ala innet: Lam irua vagyon hogy az Iſten paranczolt az ŏ Angyalinac hogy teged ŏrizzenec. Oh ki igen melly dolgai ezec az pokolbeli ŏrdŏgnec, hogy az VR Chriſtuſtis arra inti, hogy meg ŏllye magat, es nyakat ſzakaſza, mert azertis vgordatta volna ala, hogy talam Iſten el hagyuan oda veſzne. Igy veſzte el Achitophelt is, Iudaſtis, Es mais nagy ſokakot nyughatattankoltat ſoc keppen. Igy ſoc keuely vitezeckel, wrackal feyedelmeckel, aſzonyockal, taniytockal, mies legenyeckel, ŏ

mago-

magokual veszedelmet keresztet magoknac, Egy nihany ezer moddalfel indituan, kit Lopasra, arultatasra, paraznasagra, hogy azoc miat el veszne: kit ô magaualis meg ôleti magat, kűlômb kűlômb izgatasabol, es noditasabol, Es soc keppen nyughatatlankottatuan minden embereket. Mi azert ez fele izgatasi ellenis imatkozzunc houa nagyob tisztbe vagyunc. Mondom: Ez feiebe volt eggyic okaert ez fęle nodi tasa az Satanac hogy ô magaual meg ô letne magat Christus wrunkatis. Mas okaert hogy ha szinte bekeuel ala mehetneis oda, megis Isten ellen valo bűnbe keuer ye, keuelysegben, auagy Isteni kisirtesben: Mondoc keuelysegreis vigye, hogy ha onnet ala vgordhatnec bekeuel soknac lattara, oztan diczekedhetnec nyiluan, hogy ô Isten Fia. Ezis soc keppen vagyon mindennap mi raytunc, hogy lattassunc mijs valaminec, es keuelykedgyűnc minden aiandekinckal. Touabba izgatta Isteni kisirtesreis, illy keppen: Hogy vgy megis probalna es kisirtene hogy ha az Isten igaz mondoie, mondoc azbol, hogy ha meg tartana ôtet, az mint igerte magat. Mind ezec felôtt nagy alnokűl, bizonsagul szent iraft hoz Dauid diczeretiből Psalm: 90. Hogy Isten lam paranczolt felôle az ô angyalinac, hogy ôtet ôrizznec, De ez rauasz nem mondgya vtanna hogy az ô Vtaiba ôriztetne Isten Angyaliual, az az, ackor mikor abba iarna, Kit Isten paranczolt auagy rea bizott. Eñi soc fogdosasa volt az alnoc Satanac czac ez egy kisirtetbennis. De az ô alnoc iraſſal valo bizonitasa ellen, ismet iraſſal felele monduan: Ismet meg vagyon irua: Ne kisirczed à te vradot Istenedet. Mint ha mondana: Isteni kisirtes volna ez, hogy ha innet garadiczon ala mehetnec es ackor ala vgordanam ez gondolattal: mayd meg latom ha igaze à mit Isten fogadott hogy engem meg őriz: Ez kedig keuelyseg volna, ha magam latatasaert vgordanam ala: Es hiaba valo volnais, midőn semmi szűkségen nincz rea. Ha kedig az te szodra mielnem, azzal az Istent hatra hagynam, Es vgy meltan meg erdemlenem hogy Istenis el hadna.

Keuelysegre es Isten kisirtesre valo noditasa.

Noha azert Christus wrunc igen kőnyen az kőből kenyeret szerezhetet volna, az mint az vtan szűkseg ideieben keuesuel soc ezert eltette, es az Vizből bort szerze, Es igen kőnyen az Egyhaz teteyerôlis ala vgordhatot volna seresnekűlis, Az mint fel tamadasa vtan, felis mene menyegbe, De hogy minket tanitana ez fęle kisirtetűnkbennis, nem fogadgya szouat az ôrdőgnec semmibe, hanem minden dolgai ba czac az Istennec igeiere nezet, az Satannac onnan felelt, es az szerint igyekezet iarni, es az szerint czelekedet czac mindeneket. Kit igen nagy vigyazassal kellene nekűnkis kőuetnűnc, hogy ackar minemű gondolatinkotis mindenkor az Istennec igeienec probaiara vetnenc, es ha attul kűlőmbőz ottan el tauoztatnanc, Es az Isten igeie, mint egy Setetsegben fel tőtt gyerttya vgy lenne előttűnc, De erre igen gyakor tanulas es szűntelen valo gondolkodas kellene Psal: 1.

Draga maga tartasa az VR Christusnac az kisirtetekben.

Fölőtte fölőtte igen nagy vigiazas kellene erre.

Egy sincz kedig mi kősztűnkis kit az Satan igyis nem kisirgetne: Hogy midőn io egessegűnc, penzűnc, erőnc, baratinc, ioszagunc, bőlezesegűnc, io erkőlczűnc, iamborsagunc, tiszteſſegűnc es egyeb aiandekunc szaporoszic, ottan minketis fel hagattat az Satan az Egyhaz teteyere, Es bizakotat azokban, mintha mi immar masnal iobbac volnanc, Isten minket inkab szeretne masnal, Azert mi kezdenenc olyat, hogy iobban iobban teryedne ki az mi nagy hirűnc. A mint pelda Adam es Eua, pelda Nabugodonozor, ki magaban fel fualkoduan het esztendeig ôkőr kepet viſele, Holopherneſnec Iudit feiet veue, Herodest az Angyal meg vere esaz fergekmeg ragac, pelda Arrius, kinec az bele az Arnyec szekbe omla, Kic mind keuelysegekből magokot akaruan fel magaztalni meg alaztattac. Melly keuelyseg alat, Sokakot ferteimes bűnőkbennis keuer: boszu alasra, buiasagra, lakasra, tekozlasra viszen ez gondolat alattis: hogy Isten ôtet fiaiua fogatta, es iduőssegre valaztotta, hitet, szent Lelket, kit egyszer adot, el nem veheti, Azert ha bűnbe Leledczenekis meg boczatya. Imez gondolat alattis, soc keppen izgata, hogy ô io szerenczes, iambor, azert, ha tekozlois, ha boszu allois, Isten mind rea segiyti, Es ô maga magat iol birhattya, vagyon eleg esze, ereie, az boszu allasra, az tekozlasra, es egyeb bűnre, De

Mijs illy keppen is kisirgetetűnc

Peldine.

KILENTZEDIC VRNAPI ARA AZ KI IELENES ES VIZ KEREZtvan, Aliás QVADRAGesima auagy. INVOCAVIT Vásarnapra. Auagy: BOEYTELSŏ Vasarnapra,

Az VVR Christus Bœytíroel

De mi mind ezec ellen, eyel napnal, tanullyunc, vigazzunc, imatkozzunc: Es az kelyseg ellen meg gondollyuc az VVR Christus peldaiatis ki ezt mondgya: tanullyatoc en tőlem mert en engedelmes es alazatos szíuő vagyoc, es igy nyugodalmat talaltoc az ti Lelketőknec, Matth: 11. Szent Palis mond: Vallyon miczodanc vagyon Kit Istentől nem vettűnc. Azert gondollyuc meg hogy nemde minden vilagi dolgainc mayd el mulnake. Azert kiki mind az ő aiandekiual ellyen, ki ki mind czac az ő tulaidon tisztibe iarion, alazatoson kedig, Istennec tiszteſſegere, es meg az mentűl kiſſebnekis epűletire, Rom: 12. Kire Segiytzen az kegyelmes VVR Isten szent Fiaert szent Lelke altal, szűntelen bennűnkis, Amen.

†Bizony mind ez ket kisirtet, soc ezer alnokisagaual, minden oraban raytunkis vagyon: Hogy nyauolyankban feletteb felűnc es hitetlenkedűnc: Io szerenczenkben feletteb fel fualkodunc, keuelkedűnc es kinyeskedűnc, magunkban erőnkben, okossagunkban, meltosaginkban bizakodunc, es az mire nincz hiuatalunc, arrais magunknac nagy eszet, erőt, io modot igerűnc, Gondolnunc ha en volnec imez amaz, en ezt iobban tudnam meg szerzeni, Azonba az mi tulaydon apro dolgainkbanis egy nap szaszor meg fogyatkozunc. Ezec raytunkis soc keppen leſznec az ördőgnec soc fęle izgatasabol. Azert minden szem pillantasban leſelkedgyűnc mijs viszont mint alhaſſunc ez fele fel fuelkodo kisirteteknekis ellene, de az Vrat segetsegől hiuan legyen, kinekűl semmit nem mielhetűnc. Ez legyen most rőuid tanusagunc az masodic kisirtetről. Kirőlis az masodic Predikatioban tőbet szollyunc.

Harmadic kisirtete felette rettenetes iszonyu es szemptelen ördőgi vakmerőseg volt: Hogy magat Imatasa ez vilagi adomaiert, Errőlis szollyunc.

HARMADSZOR nem soc vartatuan, viszi osztan à Satan az VR Christust, egy igen magos hegyre, honnet meg mutattya neki mind ez egesz vilagon valo boldogsagot. Velem azt hogy nem annyira testi szemmel, mint gondolkodasaban el tekenteti vele, Ez egesz vilagnac pompasagat, frisseget, gőgyősseget, zengeset, lakasat, birodalmat, maga mutogatasat, hogy nezne el czac, az, melly szep, melly edes es melly kedues dolgoc volnanac, melly soc maga mutogatoc, frissec, gőgősőc, melly szepen vralkodnanac, nagy frissen, nagy szepen elnenec ez vilagba. Kikben neki adni hatalma volna, hogy valakinec akarna, annac adhatna. Azert ha őis előtte terdre esuen imadna őtet, mind azokba őtetis reszesse tenne.

Magat akarta imatatni

Mint mutogatta ez vilagot.

Ez fęle mutogatason noha felette igen kap az mi szeműnc, elmenc, sziuűnc: penzen, ezűstőn, aranyon, friss öltőzeteken, szep hazakon, varakon, gazdag ioszagokon, nagy Iőuedelmeken, nagy tiszteſſegeken, nagy maga tartason, Mind ezeken noha felette igen ragadozunc es kapdosunc mi, De az VVR Christus czac meg sem mozdult az fele testi, arnyec, el mulando, szem feny veztő kiuansagra. Sőt latuan illy szőrnyű szemptelen, hazug vakmerőseget az elő Isten ellen, ki mindeneket terem tett, mindeneket eltet, tart, es az kinec mit akar adni ő adhattya, es ő el veheti, Ez hitua vndoc allat penig ő magat, ő ellene, ő helyebe akarna fel emelni, tiszteltetni, magaztalni, Ez nagy gyűhősseget ert az VVR Christus felette nagy haragra indul ellene, nezuen czac egyedől az ő menyei szent Attya tiszteſſegere, Kit czac egyedől keresett az mi wrunc Iesus Christus, Azert nagy haragual mond neki: Eregy Satan meg vagyon irua, Az te wradot Istenedet Imadgyad, es czac ő neki szolgally, Vayha mijs igy haragathatnanc az Satanra, midőn izgat bennűnkőt az Istennec gyalazattyara.

Semmit nem kapdosot az VR Christus ez vilagi marhan.

Ioban: 8.

De Iay ki soc keppen czalathoztanac meg ez kisirtete miattis az Satañac, nagy soc szantalan nepec: Kic soc ezer keppen terdre esuen az ördőg elől őtet imadgyac, tisztelic, szolgallyac, ez földi ioszagoc, marha, tiszteſſeg, Lakas, pompasag miatt: Soc Predikator nem meri batron ki valanyi az ő nepenec gonossagat, nezuen az Adomanra, soc gazdagoc nem meric hirdetetni tisztan nyiluan az Isten igeiet iossagokban feltuen marhaiokot: Az papasag kedig, nem czac ő magat, hanem soc feiedelmeketis, soc vitezlő nepeket, dusokot, czalton czalogat igeretiuel, es fenyegeteseuel, es az ő baluanyat imatattya miatta: Az soc meltatlan hadakozo, Veronto, arulo, toluay

Nagy soc Iayßoual kellene erről panaßolkodnunc

ſo, toluay, lopo, parazna, reſzeges, es ſoc tőb gonoſſagban heuerő, nem de mind az ő hiteteſe miatt főrtőződneke, midőn tőbbet hiſznec az őrdőg igeretinec, hogy nem az VVR Iſten biztataſanac, Midőn mint Adamot el hitete, hogy ío meg ennyi az meg tiltot almat, es nem hogy meg halna, de inkab olly lenne mint Iſten, Igy el hiteti őketis, hogy ío es haſznos koborlani, ragadozni, lopni, ío es edes torkoskodni, zaballani, buyalkodni, ío es edes boſzut allani, keuelkedni, Igy mondoc maís egy nincz kőz tűnc kit nem izgatna.

Ezec kedig minemű izgataſi legyenec az őrdőgnec, czac azoc ertic, kic iol rea vigyaznac. De az tunyac vgyan meg vakultac ezekben. Mi kedig czac ez haromfele kiſer tetből is fel ſerkeñyűnc, mondon, fel ſerkennűnc, ha főlőtteb nē lehetis anni vilagoſſa gal mint az VR Chriſtus, de megis valami keueſſe vntalan vntalan fel razzuc magunkat: gondolkoduan gyakorta, miczoda kiſirtetec voltac, ez harom fele kiſirteti az VVR Chriſtuſnac, Es oztan ezec mellet, az tőb dolgaiais, Laſſan laſſan fel neyikic az mi ſzeműnkis. Ki fellette igen nyughatatlan alat, az mint ſzent Peter eh oroſzlannac neuezi, Es igen alnoc allat, hogy à mikor neha ingyen ſem velned, hogy valami bűn meg mozdulna benned, Sőt magad felől azt gondolnad hogy az Iſten Lelke moſt meg nyugottat Iſteni edeſſegekben, ő azonba nagy hirtelenſeggel minden vtalatoſſagot fel keuer benned, mint az arnyec ſzekbe heuerő ganayt, es ezec miatt ſoc keppen rettegtet. De leg kiualtkeppen ackor, midőn, valaminemű indulatod lattya, ottan azt igyekezic gerieſzteni beñed iobban iobban: Mint im peldaul czac az mai harom kiſirtetiről ſzoloc, Ha lattya hogy fels Szegenſegedben, ő azt ſockeppen őregbiyti: Ha bizakodol ío ſzerenczedben, ő azban ſockeppen fellyeb fualkottat: Ha vagyodnal ez vilagi birodalomra, tiſzteſſegre, auagy vralkodaſra, auagy torkoſſagra, auagy boſzu allaſra, auagy akar mi bűnre, azokot mind inkab inkab gerieſzti benned, es tőb tőb okot, es alkolmatoſſagot ad rea.

De edes vigaſztalaſi vadnac itt az hiueknec, hogy mihent el kűldi az VR Chriſtus, ottan el futamodic, Igy tanit ſzent Iakabis hogy ha ellene igyekezűnc allani tanulaſſal, bizodalommal, kőnyőrgeſſel, el fut mi tőlűnkis, noha vntalan terten ter, de iſmeg teis vntalan futton futtaſd, es à mint az VVR Chriſtushoz az Angyaloc iaruluan ſzolgalanac neki, Igy mijs az ſoc fele kiſirtet vtan meg erezzűc az Angyaloknakis velűnc valo letet, az Iſtennekis reanc valo vigyazaſat, es az ő ſzent Lelkenec edeſiyteſet, mert mindeneket az mi biztataſunkra czelekedet az mi wrunc Ieſus Chriſtus, *Edes vigaztalaſunc. Iacob: 4.*

Sőt az mint ertűnc őltőzőtt az emberi reſtben, ertűnc atta magat halalra, es aldo zatra, Igy ertűnc vette fel az kiſirteteketis, es ertűnc lőttec az győződelmekis, az mint ő maga biztat monduan: Ne fellyetec, ez vilagnac feiedelme meg győzetet, Ioh: 16.

BIZTATAS.

AZert noha igen es felette igen nehez à hiueknec midőn ő reaiokis terten ter az Satan az ő ſoc ezer fogdoſaſiual, es őket ſokſzor ſoc fele bűnbennis beis keueri, es az bűn tetel vtan ſockeppen rettegteti, De miert hogy az mi wrunc Ieſus Chriſtuſis nem czac egyſzer, ketſzer, haromſzor, hanem vgyan mind egeſz eletiben kiſirtetett, mind addig mig Lelket ki boczatna az kereztfan, holis ſockeppen czufoltatec, hogy ha Iſten Fia, bizzec Iſtenben, es ſzabadiycza meg, kiket ő olly bekeuel tűre, hogy ertőc imatkoznec, Es vegre ottis nagy őrőmmel Lelket Attyanac ayanluan, es az vtan harmad nap fel tamaduan, mindeneken nagy, es igen nagy győződelmet vűn: Mondoc az mi ſoc es vntalan valo kiſirtetinkben, bűnben valo indulaſinkban, ſoc fele haboruinkban, es az halalbannis őruendőzteſſenec bennűnkőt, az mi wrunc Ieſus Chriſtusnac győződelmi, hogy mindenec mi ertűnc lőttenec, Vgy annyira mondoc ertűnc lőttec, es annyira mienc az ő győződelme, hogy ha egy nap hetſzer, auagy hetuen hetſzer el eſűnkis, De mi megis ne fellyűnc, hanem vntalan az ő győződelmehez folyamiunc, ő altala az VVR Iſten előtt eſedezzűnc, Ha el eſtűnc fel keleſt keriűnc, ha vetkeztűnc annac boczanattyat keryűc, Es iſmet vyionnan az ellenſeg ellen valo vigyazashoz kezdgyűnc, Es bar ſzaz ezerzer eſtűnc vol-

KILENCZEdic WRNAPIARA AZKI IELENES, ES Vizkerezt vtã Aliâs,

nais mi el, Da az mi wrunc Iesus Christusnac gyözödelmeuel mindenestöl meg elegedgyünc, hogy noha mi erötlenec vagyunc, De az Isten annyira meg elegedet az ö gyözödelmeuel, hogy azt mindennec adna es tulaydonitana, valaki czac ahoz ragazkodnec.

QVADRAgesima auagy. INVOCAVIT Auagy. BOEYT ELSö Vasarnapra.

Ezt minden hiueknec iol meg erteniec, es mindenkor eszekben tartani, felette igen szükseg. Mert ha ezt ez edes vigaztalast sziuekben nem tartanac, sokan az ö soc esetec miatt ketsegben esuen el vesznenec. Mert akar kijs figyelmezzen czac magara, Es eszeben veheti, hogy czac egy oranyi nyugodalma sincz az Satan miatt, Houa nagyob kedig valaki, eszesb, böltzeb, tisztab, es iamborab eletü, annyiual inkab kapdos azon az Satan: Mondoc figyelmez czac iol te magadra, Ezt meg erzed hogy szaz es ezer kisirteted vadnac egy mas vtan, Illyen keppen: Hogy niha niha fel indiyt az Satan bualkodasra: Ha lattya hogy rea indultal, öis arra soc ezerkeppen notidon nodit, azban auagy el eyt, mint Lotot, Dauidot. Auagy ha meg gyözheted az ektelen szerelmet, Az helett ö ottan mast talal: Hogy fel indiyczon nagy Telhetetlen szorgalmatossagra, ez vilagi eletedre valo gondolkodasra. Ezt alig nyonthatod le: ottan indiyt, hol iregykedesre, hogy boszullyad masnac iobban valo letet, kiualtkeppen ha ellensegid, Es ismet noditon nodiyt, ellensegeden valo boszu allasra, kire soc ezerkeppen izgat, hogy meg ne bekellyel, Neha kedig indiyt benned nagy akaratossagot, hogy czodalkozzal az te tudomanyodon, bölczesegeden, auagy iambor tiszta, szent, kegyes, irgalmas, alamisnas eleteden, auagy erödön, gazdagsagodon, es egyebeken. Igy alig nyomhattyuc le az ektelen szeretetet, ottan fel indulunc tisztesseg kiuanasra, keuel magunc tartasara, hol kemeny boszonkodasra, dulfulasra, boszu alasra, soc gonosz szandekokra, hol telhetetlen szorgalmatossagra, hol friss lakasra, hol iregysegre, hol valami nagy io remensegre, hol feletteb valo nagy felelemre, es rettegesre, hol baluanyozasra, baiolasra, es ketsegben esesre, es hol egyre, hol masra. Mind ezeket mondoc eszedben vehedd, ha iol es igen nagy vigyazassal rea figyelmesz, mondoc meg tapaztalhatod, meg foghatod, es meg erezheted, hogy mindenec benned vadnac, Es egy nap szaz keppen fel indulnac benned.

Vigyazasunc az Satan ellen.

De te vigyaz mindenic ellen: tanulassal, könyörgessel, Es ha erzed hogy valamellikre feletteb izgattatnal, es ha vgyan szinten el esnelis valamellic miatt, ketsegbe azert ne essel miattoc, Hogy Istentöl el szakadnal: Hanem gondold meg az mi wrunc Iesus Christusnac kisirtetit, kijs mindenekre izgattatot, De ö mindeneken gyözödelmetis vett. Azert ha te valamellikbe el esnelis, czac hogy kelly fel es fuss az Isten eleiben szent Fia altal, kery boczanatot es eröt, mindenszer kegyelmessen hozza fogad. Azert hogy az ö szent Fianac, kinya, halala aldozattya, valtsaga es minden gyözödelme tied. Bar szinten annyi nagy eseted volnais, mind Adamnac, Lotnac, Dauidnac, Magdolnanac, Peternec, Zacheusnac, az Toluaynac, hogy soc bünben be keuerettel volnais, auagy az te büneid miatt rut vndoc halalra, akasztasra, nyasba, tüzre, fogo szaggatasra, es akar minemü szörnyüsegre vitetnelis, De megis bizzal az mi wrunc Iesus Christusnac gyözödelmeben, ki szinten az halalrais rea ada magat, es az ellen fel tamaduan, minden hatalom adatot neki, mind Egen mind földön, mind pokolban. Matth: 28.

Heb: 4. 7.

Kerlec ercz meg miröl szolec most, Azt mondam: Hogy az mint, es az minemü kisirtetec voltac az mi wrunc Iesus Christuson, mi raytunkis vgy es ollyac vadnac mindennap: hogy szegenseg es haboru miatt feletteb ketelkettet az Satan, Io szeren czenc es nemes ayandekinc miatt feletteb fel fualkottat, Igeret es adomany miattis soc hamissagra, baluanyozasra, hizelkedesre, soc egyeb bünökre, es ördögi szolgalalra viszen, Kikben noha czac az leg kissebikbennis soha czac egyszeris el nem eythette az mi wrunc Iesus Christust, mert ö bünnekül, tiszta, artatlan, es bizony Istenis, es erös hatalmas vitezkedö vala, De mi merö bünben fogantatuan, es mint az arnyec szekben az ganay, vgy az bünöc bennünc heueruen, mihent meg mozdiytya, ottan fel buzdul, es ottan el esünc, söt soha mi czac eggyiken sem vehetnenc, soha czac egy szal erötis, ha az mi wrunc Iesus Christus nem otalmazna, Azert noha mondoc mi

nem

nem ezac kiſirtetűnc de eſten eſűnkis, Mind az altal hanem tudom menyiſzer eſnenkis, megis mindenkor merezkedgyűnc az pokolbeli őrdőg ellen, Es ezt ez nagy hatalmas meg győzőt az mi wrunc Ieſus Chriſtuſt mindenſzer, egynap ſzaſzor, auagy ezerſzeris ő ellene meg kereſſűc, Es igy ő altala mindenſzer bűnnűnc boczanattyatis, es vyonnan valo erőtis az Satan ellen talalunc. Soc hiſtoriakot mondhatnec, az őrdőgnec ſoc fele kiſirtetiről, hogy mint keuert be, nagy ſokakot, nagy ſoc bűnőkben, es veſzedelmekben, De valakic, azokban, folyamtac az VVR Ieſus Chriſtushoz, nagy czoda keppen meg tartattac ketſegben eſeſtől, es ha ſzinten meg holtakis, edes bizodalommal ayanlottac Lelkeket az VVR Iſtennec. Sokat mondhatnec, az feleketis kic mint Saul, Iudas, ők is el veſztec az őrdőgnec gyűhőſſegi miatt, miert hogy azokban az VVR Iſtenhez nem folyamtac. De mind az ket felekről egy kőnyuet bűen irtam, te laſd meg azt, moſt czac az ſzent iraſnac biztataſat laſſuc. *Az kiſirtetiről irt könyben laſs többeket,*

Soc ezer bizonſaginc vadnac az ſzent irasbais, Erről: hogy ſemmi kiſirtet, ſemmi bűn, ſemmi nyaualya minket el ne idegenitſen az VVR Ieſus Chriſtuſtol, Sőt azoc houa többec es nagyobac annyiual inkab ő hozza folyamiunc, Mert az ő győző delme mindeneſtől fogua mienc, az eleg nyereſeg minekűnc, Es ha mi magunkba czac egy ſzalat nem bizakodhatunkis, az mint vgyan nem lehetis, es nemis illic, Eleg minekűnc czac egyedől ő rea tamaſzkodnunc, egyedől czac ő tűle győződelmet vennűnc az Satan ellen, Mondoc erről ſoc ſzep iraſoc biztatnac minket. Mint Pal igy biztat: olly papi feiedelműnc vagyon Iſtennel, az ki minden kiſirtetűnkőt meg koſtolta, es tud raytunc könyőrűlni, Azert ő altala iarollyunc bizuaſt az kegyelem ſzekeleibe, Es mond: Oh en nyauolyas Ember, ki ment meg engemet az halal ala vettetet teſtből, Es kialt monduan: Halat adoc az Iſtennec, az ki meg ment az mi wrunc Ieſus Chriſtus altal. Ime ki edes biztataſoc ezec, Arrais, hogy ha bűnben el eſnel, ő altala Iarully az kegyelmes Iſten eleiben, es keryed annac boczanattyat, Arrais, hogy ha el eſtel, iſmet emellyen fel es adgyon erőt ellene mindenſzer valamenyiſzer kellene. Erről laſſuc ſzent Peter tanitaſatis es edes biztataſat. Szent Peter midőn elő beſzelne hogy az őrdőg mint az riuő oroſzlan kerűlne, es intene ellene valo vigyazaſra, iozanſagual es hittel, Ez vtan igy biztat monduan: Az Iſten kinec io kedueből minden ayandekoc vadnac, ki el hiuott minket az ő őrőcke valo diczőſegere, az Chriſtus Ieſusban, Egy keues ideig meg nyomoritatakot, mondom, az tőkeleteſſe tegyen titeket, meg tamogaſſon, meg erősiyczen, es allandocka tegyen, ő neki legyen az diczőſeg, es az birodalom mind őrőckőn őrőcke Amen. Erre ſegiyczen ő ſzent főlſege, minketis mindnyaiunkot, Amen. *Heb: 4.* *Rom: 7.* *1. Pet. 5.*

Mit Tanulanc.

SZolanc az mi Vrunc Ieſus Chriſtuſnac kiſirtetiről, es azokon valo győződelmeről.

Hogy midőn telhetetlenſegre, torkara, haſara, hitetlenől, Iſtentelenől ſzorgalmaztatna az Satan: Ez ellen, Iſten otalmat, es gonduiſeleſet tamazta az Iſten igeyeből.

Midőn kedig gyolkoſſagra hogy maganac nyakat ſzakaſza, Es keuelyſegre, Es Iſteni kiſirteſre izgatna, azban magat czac az Iſtentől rendelt maga tartashoz ſzaba, az Iſten igeyeből, monduan, hogy nem kellene kiſirtennyi az Iſtent.

Midőn kedig magat akarna imatatni ez vilagi igiretekert: Azban őtet el űzuen azt monda: hogy czac az Iſtene az Imadas, az ſzolgalat, az tiſztelet, az bizodalom.

Ezekről az delleſti mas Predikacioban meg többet ſzollyunc. Moſt ier tanullyunc az Bőytnec igaz ertelme felőlis, igen nemes es ſzűkſeges dolgokot.

Az Christus Bœytiről

TANVSAG AZ BŐYTRŐL.

KILENCZEdic VRNAPIARA AZKI IELENES, ES Vizkerezt vtã Alids, QVADRAgesima auagy. INVOCAVIT Auagy. BOEYT ELSŐ Vasarnapra.

IOllehet ez Euangeliomnac fő tanusaga czac az kisirtetről vagyon, De miert hogy az papasag az Christus negyuen napi bőytőleseből negyuen napi bőytőt szerzettec, Es ez Euangeliomot annac kezdetin szoktac Predikalni, Azert mijs szollyunc az Bőytrőlis. Kiről azoc kiuőlis igaz ertelmet vennűnc felette igen szűksegesis.

AZ BŐYTRŐL:

Nyoltz rendben emlekezem rőuideden az Bőytről, Miert hogy az szent irasbais soc fele bőytről vagyon emlekezet.

ELső bőyt czodalatos: Masic ő Tőruenbeli: Harmadic az Tőredelmes sziuőke: Negyedic az magoc gyakorloke: Oetődic az mertekletesecke: Hatodic az botrankoztatasnac el tauoztatasaravalo: Hetedic Lelki: Nyolczadic az kep mutatoke: Mind ezekről mit mondgyon az iras ier lassuc rőuideden.

Exod: 34. Czodalatos boyt. 3. Reg: 19.

Az első Bőyt czodalatos, mint hogy Moyses negyuen nap etel ital nekűl volt az Sinai hegyen, Isten előtt, mikor altala ki adna az ő Tőruent. Azonkeppen Illyes Prophetais, ki altal Isten az el teueledet, baluanyozo Sido orszagot az ő ismeretire teriyte, es az Moyses Tőruenyet hellyere allata, Negyuen napig nem euec, az Angyaltol hozot kenyernec etele vtan, minec előtte az Vrnac szinyet meg latna az Horeb hegyen. Christus Vrunkis minec előtte el kezdene ez vilag meg valtasara valo tanyitasit es czelekedetit, Negyuen nap sem eszic sem iszic. Ezec nagy okokert lőttec, Es olly czodalatos Bőytőc, kiket egy szentis nem kőuethetne Istennec czudaia nekűl. Kikből mi most imez kettőt tanullyuc: Előszer hogy igaz imez mondas: Hogy nem czac kenyerrel el az Ember, hanem minden igeuel ki Istennec szaiabol szarmazic. Az mint imezeket Isten az ő ereye altal el tarthatta kenyer nekűlis: Igy minketis akar melly nagy szűksegűnkbennis meg tarthat eszkős nekűlis, ha ő vgy akaria. Masodszor ez etlensegec annakis peldaia, hogy az fel tamadas vtan mijs mint az Angyaloc, etel, ital, hazassag, es minden földi eltetes nekűl leszűnc, Mert mint ez harom: Moyses, Illyes, Christus Vrunc, midőn nem őttec negyuen negyuen napig, mindenic azokban az napokban el vonattattac minden földi dolgoktol, Es czac Isten előtt leuen, menyei es Lelkibe voltac foglalatosoc, Igy mijs mikor az Isten szinye eleiben iutunc, nem ehezűnc soha mind őrőckeis, hanem az Isten minden leszen mindenekbe, 1. Corinth: 15. Azert ez fele czodalatos Bőytőlesűnkőt ackorra hallaszuc. Melly miert hogy elegy lesz nagy győnőrűseguel, azert nagy őrőmmelis varyuc. Kit noha az etlensegert bőytnec neuezűnc, de ezekben semmi ehezes nincz, az mint á bőytőlesben szokot lennyi.

1. Hogy nem czac kenyerrel eltethet Isten.

2. Az fel tamadas vtan nemeßűnc.

Leuit: 16. Deut: 14. Zacha: 8.

Masic Bőyt czac az Izrael fiaie az Sido nemzete, Melly Bőyt ő Tőruenbeli, es czac az VVR Christusig tartott, kiknec Isten egyenehany fele allatokot meg tiltot vala, Es bizonyos napokotis hagyot vala az magoc eheztetesere es sanyargatasara.

Peldazo bőyt. Coloss: 2.

Ezt midőn az hamis Apostoloc megis helen akarnac hadni, az VVR Christus fel tamadasa vtannis: Az Christus Apostoli, es kiualtkeppen szent Pal nagy soc helen ellenec tamad, tanituan bennűnc, hogy mind azoc czac arnyeki voltac az VVR Christusnac, es addig valo kőtelező igac mig el iűne, Ha ki kedig ez vtannis azokhoz kőtelezne az embereknec Lelki ismeretyeket, az semmie tenne az Christust, es olly volna mint ki az arnyekhoz kapdosna, midőn az allattyat (az ki erezti az arnyekot) meg foghatna, auagy olly mint az ki az ados leuelet meg akarna tartani, az meg fizetes vtannis. Erről lassad mit ir az Colossisbelieknec, tiltuan őkőt, hogy se napi, se eteli valogatast ne kőuetnenec immar, mint az ő Tőruenbeliec, Colo: 2.

3. Pœnitencia tarto bőyt.

Harmadic Bőyt az pœnitencia tartoke. Ez mind vilag kezdetitől fogua, vilag vegezetig szűkseg: Hogy az mint az Niniuebeli kiraly, Ionas Predikacioiara, meg paranczola, hogy minden ember siratuan bűnet, engeztelne az VVR Istent, es magokot, meg gyermekeketis meg eheztetuen kialtananac az VVR Istenhez, Ne sellestene el

ne el az varaſt, es ki ki terne meg elöbbi gonoſz eletiből, es követne io eletet az Iſten paranczolattya ſzerint: Igy czelekedet Ioſaphat kiralyis: Igy mais melto volna ho gy minden feiedelem, minden Biro, minden Gazda, minden Lelki paſztor meg pa- 2. *Paral:* 20. ranczolna az ő alatta valoinac, hogy midön hallyac auagy lattyac Iſten oſtorat, dö- 3. *Reg:* 21. get, fegyueret, ehſeget, es egyeb czapaſat, Böytöleſſel magoc Sanyargatuan, alazatos ſziuel kialtananac az VVR Iſtenhez, venne el az ő tüzes meg emeztő haragiat ro lunc. De az mint egyeb io es nemes erkölcz igen ritka az meg romlot emberi nemzet között, Ezis igen keues között lattatic, Azert miert hogy magunc nem dorgallyuc, Iſten, kit nagy faidalmas betegſeguel, kit nagy kinzo temletzeſeſſel böytöltet, es az ő igaſa ala ſzoktat. Ackar kedig czac vgy tanulnanc, akar czac vgy fogadnanc az VVR dorgalaſat, hogy ez vilaggal eggyütt el ne karhoznanc, 1. Corrint: 11.

Negyedic Böyt az Magoc gyakorloke: Mert voltac igen ritkan regennis, es 4. mais leyelnec olly Iſten felöc, kic midön latnac hogy az ő teſteckel nem birhatnanac *Magoc gyakor-* hanem hol tobzodaſra, reſzegſegre, hol bualkodaſra, hol boſzu allaſra, hol hitetlen *loc böyte.* ſegre, hol Iſten igeyehez, imatkozashoz, es tanulashoz valo kelletlenſegre, hol egyeb bünökre, vinne az ő teſtec, Ezec vgyan abrakot ſzabtac ő magoknac mit, es menyit egyenec, es ki egy egyeſz nap, ki ket, harom nap, ki touabbis, auagy ſemmit auagy igen keueſet öttec, auagy czac eſtue egyſzer, mint Dauid, Eſdras, Daniel, Anna aſzony es többec: De vgy hogy olykor telleſſeguel czac imatkozasban auagy tanulasban lennenec foglalatoſoc, Sőt nimellyec Bortis mind egeſz eletyekben ſem ittac, hogy meg ohatnaiac reſzegſegtől magakot, Kiből ſoc töb bünöc ſzarmaz- *Ier:* 35. nac mint az Richabitac, az Nazarenuſoc, Es minden ő Töruenbeli papnac meg volt tiltua hogy ſe bort ſe egyeb reſzegitő italt ne innanac, mikot az Iſteni ſzolgalatra mennenec, Es akar kinekis ſzabad volt fogadaſt tennyi hogy nem innec reſzegitő allatot, Num: 6.

De kiualtkeppen az kic bünöc alatt keſerueſen nyögnec, es az Iſtennec oſtoritol rettegnec, az felec ſokan voltac hogy Böytöleſſel, es egyeb keppennis magokot meg alazuan engeſzteltec az VVR Iſtent, mint Dauid, Achab, Iudit, Eſther, es többec. Ez feleket adna az VVR Iſten bar ſokakot közinkbeis, kic nem bolond köuetesből, ſem bolond aitatoſſagbol, hanem igaz ertelem ſzerint, es igaz Iſteni mod ſzerint tudna böytölni, tudna magat vgy eheztetni, hogy az mellet igaz alazatoſſagbol engeztelnec az VVR Iſtent, Kic latuan akar az ő magoc akar az töb hiuec ſzükſeget, igaz ſzomoru ſziuből alaznac meg magokot, es kialtananac az Vrhoz: hogy ne az mi bününc ſzerint hanem az ő ſzent Fianac erdeme ſzerint czelekednec velünc. De Serkenczen es razzon fel erreis ő fölſege minketis igen igen gyakorta. Ezben penig az iras nem ſzab ſenkinec ſemminapot, ſemmi etelt valogataſt, hanem ki ki mind az ő maga biraſa ſzerint ki touab, ki keuesb ideig, akar mi fele eteltől italtul, ki az embert kenyeſſe, tunyaua, röſte, bualkodoua tenne meg tartoztaſſa magat.

Oetődic Böyt az mertekletteſſeg. Midön az ember nem czac nyauolyaianac ideye- 5. ben hanem mind egeſz eletiben azon igyekezic hogy ſe tobzodaſſal, ſe reſzegſeguel *Mertek letteſseg-* ſe ſzorgalmatoſſagual meg ne nehezedgyec az ő ſziue, hanem minden oraban ke- *re valo böyt.* ſzen varhaſſa az ő iduözitő Chriſtuſat, az mint az Vris int: Luc: 21. Talaltatnac ez *Luc:* 21. felekis az Iſten felöc közt, ſokan, gyakorta, kic ha ſzinten neha neha többet ennene- *Matth:* 24. kis es innanac kelletlenől lakodalomnac, es vidamſagnac ideyeben, De azon igyekeznec hogy tehetſegec ſzerint, ſoha mind egeſz eletyekbennis meg ne nehezityczec magokot tobzodaſſal.

Hatod, botrankoztataſnac el tauoztataſara valo Böyt. Midön latnuc hogy gyar 6. lo Attyankfia meg botrankoznec az en etelem miatt, erette nem eſzem meg, aztis *Botrankóztataſ-* az kire ſzabadſagom volna. Mint az Apoſtoloc ideyeben az baluannac aldaztatot *nac el tauoztata* huſt, az foytot allatot, es az vert meg ennyi, nagy botrankozas volt, az regi ſzokas *ſara valo böyt.* miatt, Kit vettec volt az ő Töruenbeli paranczolatbol. Ezert az Apoſtoloc meg *Actor:* 15. hadgyac, hogy ettől meg tartoztatnac az hiueket, ne lennenec az gyengeknec meg botrankozaſara. Igy mais gyarlo emberec elöt, kic moſt kezdettec epülni az Chri-

KILENCZEdic WRNAP ARA AZKI IELENES, ES Vizkerezt vtā Aliás, QVADRAgeſima auagy. INVOCAVIT Auagy. BOEYT Elſo Vaſarnapra.

ſtus Euangeliomaban, az fele etelt meg ennyi kibe ö meg ſerſzic, ellene vagyon, az kereztyen atyafiui ſzeretetnec, Kiröl oluas többet ſzent Palnal, Rom: 14. 1. Corinth: 8. De à karomloc elött tartozunc ezbennis vallaſt tenni, Es ha hizelkedeſert auagy felelemert nem ennenc à baluanyozo elött, azzal meg tagadnuc az igaſſagot, Kiröl ſzent Palis meg fedde ſzent Petert Gal: 2,

Hetedic Lelki Böyt, midön Leikünköt, eheztettyüc, es ſzomiuhoztattyuc, az VVR Iſtennec irgalmaſſagat ſzent Fia altal ohaytuan, Es tartoztattyuc minden fele bünöktöl magunkot, Lelki baluanyozaſtol, hitetlenſegtöl, reſten valo tanulaſtul, lagy es tunya könyörgeſtöl, ünnep töreſtöl, haragtul, boſzu allaſtol, buia, parazna ęlettöl, torkoſſagtol, heuereſtöl, lopaſtol, ragadozaſtol, czalardſagtol, hamis perpatuartol, alnokſagtol, es minden fele büntöl. Ezeknekül akar mint Sanyargaſſultis az teſtet vtalatos Iſten elött, Kiröl ſoc panaſzijs vadnac, Iſtennec ſoc helen, Eſa: 28. Matth: 5.

8. *Kep mutato boyt.*

Nyolczadic es vtolſo az kep mutatoc böyte, Ezec mind eleitöl fogua ſzantalanoc voltac, Kiket ſockeppen feddettec, mind az Prophetac, mind az Apoſtoloc, es ö maga Chriſtus wrunc: Matth: 5. Kikröl rendel ſzolni irt nem erkezünc, Hanem miert hogy ez moſtani Idökbennis azokhoz haſonlatoſokot teryeztet ki az Satan mind ez egez vilag ſzerte, Im azert czac Idönkbeliekröl ſzoloc.

Az kep mutato Böytröl.

KEp mutatonac azert neuezzüc az hamis es Iſtentelen böytöt, mert czac kilſö keppen mutat ſzep kepet, de belöl rakua ördögi czalardſagual, az mint ſzent Palis neuezi, Timot: 4, Es karhoztattya ha ſzinten Angyali ſzint mutatnais, Coloſs: 2.

Moſt kedig nem ſzoloc ſem az Törököknec ſem az Sidoknac, hitetlen teuelgö koplalaſokrol, Kiknec minden dolgoc, az Chriſtusban valo hitnekül leuen merö bün, Hanem czac az papaſoc hamis böytökröl. Mint hogy Huſuet elöt negyuen napot rendeltec, Eſztendöre Negy Cantort, minden heten penteket, ſzambatot, Egy nehany ki valogatot ſzenteknec eſtin valo böytököt. Es ezekben eteli valogatoſokot atoc alatt ſzabtac, Es az bünnec meg boczataſanac erdemere vontac. Ezec akar melly igen ſzepnec teſſenekis kiuül, De belöl rakua ördögi czalardſagual, Iſten igeie ellen es az egy iduözitö Ieſus Chriſtuſtol mas iduözitökre titkon es alattomba nagy alnoc ſzin alat hurtzoluan. Azert ezeknec vtalatos voltait ier laſſuc meg az ſzent iraſnac bizonſagi ſzerint, Es erczüc meg hogy az negyuen napi böytis, az töb, napi, es eteli valogataſokis emberi talaluanyoc, es Iſten paranczolatiya ellen valo rendeleſec, es azert hamis Iſteni tiſzteletec.

Heb: 11. Papaſoc böyti.

Semmi bizönyös nap es mod nints az böytröl az vy Töruenbe. Ad Caſulanum.

Egy magyar Poſtillaba, eggyic papas Predikator ezt akarya bizonyitani, hogy meg az Apoſtoloc valaztottac volna az negyuen napi böytököt, Es bizoniyttya az ö Regulaiockal, Can: 68. De ſzent Agoſton arrol igazban ſzol, monduan: *Quibus diebus non oporteat ieiunare, & quibus oporteat ieiunare, præcepto Domini vel Apoſtolorum non inuenio definitum.* Az az, Melly napon ne kelleſſec böytölni, auagy mellyen kelleſſec böytölni, ſem az VVR Chriſtus paranczolattyaban, ſem az Apoſtolokeba nem talalom. Söt nem hogy erröl paranczolatot adot volna, De ſoc helen feddic az fęleket, kic az etelben es az napokban valogataſt tennenec kötelezes alatt, Mint Chriſtus wrunc tanît, hogy az mi ſzankon be megyen, Semmi azokban meg nem ferreztet. Szent Pal igy tanît, hogy az Iſten orſzaga nem etelben ſem italban függ, hanem igaſſagban, bekeſegben es ſzent Lelekben valo örömben, Es ördögtöl valoknac mondgya kic az hazaſſagot meg tiltyac, es az etelben valogatnac, mintha egy felenec ſzabad, meg hazaſodni, De maſnac bün volna, Eggic fele etel io, de maſic, bün valló. Es vgyan ott meg tanît, hogy az tiztaknac minden tiſzta, es azoc ſemmit meg ne veſſenec czac hogy hala adaſſal egyec, 1. Tim: 4. De öc ezec ellen ſockeppen meſterkednec, ſzepîtuen dolgokot, hogy ök nem Tacianus ſem Priſcillianus, ſem Manicheus modgyara, ſem az ö Törueny modgyara nem tiltanac, Hanem io rend tartaſaert es teſtek

Matth: 15. Roman: 14. 1. Timot: 4.

Alnoc mentſeg.

nec io

nec io magoc birafaert es tartafaert. Ez Angyali fzint fzen: Pal mint elezarel oluafd meg az Coloſſisbeliteknec irt leuelenec maſodic reſzeben, Es czac magadtul fzent Lelec altal tekints fol az ő böytőkben valo megz tartafra, Meg lathadd hogy tſac kep mutato ſzo, es hamis magoc mentſegec azokis, Kikről tőuideden im chis ſzoloc.

Coloſſ: 2.

Az Negyuen napi Böytőt vettec Chriſtus Vrunc peldafabol hogy őis negyuen napig böytölt. — Ez melly kaba es bolond aitatoſſagbeli kőuetes legyen, ſoc bizonſagokbol meg tetzic. Mert ezt nem peldaert mielte, nem azert hogy mijs kőuet nűc, 1. Mert ollylehetetlen mi tőlűnc, mint az Vizet Borra valoztatni, vizen iarni; es tőb czodait kőuetni, Hanem hagyot arra valo io erkőlczőket, Kiket kelleſſec kőuetnűnc ő benne: 2. Touabba ő egeſz ęletiben tſac egy ſzer mielte ezt: 3. De à mint tartyac Feleſphorus Papa minden eſztendő altal rendelte: 4. Kit ſoha az Apoſtoloc ſem kőuertec czac egy eſztendőbeis, Soha czac egy ſzeris ez negyuen napoken czac egy Apoſtol ſem böytölt, hogy mind az negyuen napot böytnec tartotta volna: 5. Mikor böytölt kedig Chriſtus wrunkis, ſemmit ſem ött ſem iuott ő ez napokban: 6. De à papſoknac az duſſoc nem böytőlnec, hanem az etelben valogatuan, ha huſt, varaſt nem eſznekis, de olaſoſt, borſoſt, nadmezeſt, ſzep ſzerſzammal valo gyűmőlczőkőt, Keczeget, Vizat, tokot, gazdagon meg főzetuen torkig zabalnac, Es ieles ſző borokkal meg reſzegednec, Kit meltob volt volna meg tiltani, ha ezis io okkal lehetet volna: 7. Touabba Chriſtus wrunc ez napokban valo böytőleſre ſzent Lelec altal vitetec, hogy ezbennis engedne az ő ſzent Attyanac, es magat keſzitene az ördőguel valo hartzolafra: 8. De az papaſoc iſten paranczolattya ellen ő magoktul talaltac az ő negyuen napi böytőkőt, es az feiebe hogy azbol iſteni ſzolgalatot, iduőlleges erdemet, bűn boczanattyat varnanac, Kit az VVR Chriſtus czac, az ő maga aldozattya, es vęre meg tiſztitafaba hit altal rendelt, es hirdetet, Mar: 16. 9. Touabba Chriſtus wrunc ſoha nem tőtt valogatait az hus es az hal kőzőt, Az mint nagy czőtőrtőkőn Lam Huſuetí Barant ött mind az Apoſtolockal eggyűt: Az negyuen nap vtanis nem ezeken az napokon böytölt, nem Huſuet előtt, hanem mindgyart az kerezteg vtan. Az kedig melly napon volt nincz ſzent iras rola. Noha tartyac, hogy vízkerezt napian lőtt volna, De Iſten nagy io okokert az napra ſemmi ſzamot nem tartatott az wy Tőruenbe, hogy kőteles keppen az ő Tőruennec modgya ſzerint ne kőuetnűc azokot. Hanem io rend tartafert meg engetteter hogy bizonyos napra őſzue gyűlekezuen Iſten igeiet halgaſſuc, Es ezis meg lehetne hogy mind az Leiki paſztoroc, mind az feiedelmec keſzeritenec böyttel valo imatkozafra az ő alattoc valoit, czac hogy ez bolond kőtel ne lenne, hogy czac meg koſtolnijs az huſt, Papa engedelme nekűl karhozat volna: Es annac mindenkort vgy kellene lenni, mind az napokban az kiket ő rendelt.

Igy bűnnec tartani az hus etelt haſonlo czalardſag az Tacianus, Priſcillianus Manicheus tudomanyahoz, ha ſzinte kűlőmbőzis ennyiből, hogy nem mindenkor tartyac bűnnec az hus etelt. Imez kedig hogy arra bizonyos napot mind őrőcke valo meg tartafra ſzerzettec, haſonlo teuelges, kic az ő Tőruenbeli napokhoz kőteleztec magokot, Kiket ſoc helen fedd ſzent Pal: Coloſſ: 2.

De męg regennis, az Conciliomokis az gyűlekezetec, ſokſzor meg feddettec ez fele őrdőgi czalardſagokot. Es meg hattac hogy ha valaki ſzabad akaratbol, huſt nem akarnais ennyi, az böytőlesben, De megis előſzer meg koſtollya, hogy azzal meg mutaſſa hogy ő az huſt Iſtennec io teremtett allatyanac tartya, czac hogy ő maganac Zabolazafara meg tartoztattya magat mind hus, hal eteltől, es czac tengetesre valo bőczűt auagy akar mit, az mit akar eſzic. De vęgre az bűnnec bűnteteſeiert, hogy az kic nem akartac hinnyi az igaſſagnac, hinnenec az hamiſſagnac, hatalmat ador Iſten az Satannac hogy el hitetne ez vilagot minden kep mutatoſſaggal.

Pipapus. Ienſoc erősb. zonſagoc ezec. 1. Mert lehetetlő 2. Tſac egyſſer let az Chriſtuſtul is. 3. Teleſphorus alkotta. 4. Az Apoſtoloc joha nem kouetec. 5. Semmit nem ött Chriſtus. 6. Az papaſoc torkig zabalnac. 7. Chriſtus ſſent Lelec altal miel te ieles okokert. 8. A papaſoc ördőg altal ſic fele karomlafra ſſerzettec. 9. Nemęz napokban böytölt Chriſtus. Valogatni etelt mennyibe lehet.

In Martini decretis & in Bracarenſi concilio, Cap: 14.

TAHAT MINT KELLY BÖYTŐLNI.

KILENTZE-
DIC VRNAP
IARA AZ KI
IELENES F
VIZ KET ...s
vtan, ...EZt
QV ... Alias
F ... ADRAGe
...ma auagy.
INVOCAVIT
Auagy:
BOEYTELSÔ
Vasarnapra,

† Az igasz böyt
mint legyen.

Az VVR Christus Bœytirœl

R†Oeuideden: Tartozunc mijs Böytölni, De vgy, hogy ackor auagy semmit se együnc se igyünc, auagy ha valamit tengetesert eszünkis, de valogatast ez gondolat alatt ne tegyünc, mint ha imez nap, imilly etel bün volna, Mert minden nap, minden fele etel ital az tisztanac, es az igaz böytölönec tiszta es io az mint szent Pal taniyt, 1. Tim: 4.

Io kedig ha minden hetennis magunc gyakorlyuc az igazan valo böytölesben, De kiualtkeppen haborusagunknac ideyeben. Auagy mikor keszetyüc magunc az Isten igeie tanulasara, es az VVR vaczoraianac etelere, az elöt magunc meg eheztetni io, hogy az alatt aitatosban könyörögyünc, igaz töredelmes sziuert, es igaz hitert, es meg tert iambor eletert, De vgy hogy az vtannis mind egesz eletünkben igyekezzünc köuetni az mertekletes eletet, es minden gonoztul valo meg tartoztatast, erössen vitezkeduen, hogy meg örizhessüc hitünköt, es io Lelki ismeretünköt. Czac ez legyen most röuid tanusagunc az böytölesec felöl. Lassuc megis mit tanulanc.

Mit Tanulanc:

MInd az egesz Euangeliom kiualtkeppen ez kettöre tanita, az böytre: es az kisirtetekre. Most az böytröl nyoltz rendbe szolanc: Hogy eggyic olly czodalatos kit mi nem köuethetünc, mint ez negyuen napi böytetis Christus wrunknac. Masic ó Töruenbeli eteli es napi peldazo valogatasoc voltac, mellyec czac Christusig tartottac. Harmad az pœnitencia tartashoz valo magunc tartoztatasa, mint Niniuebennis Sirankozuan hogy el ne vesznenec, semmit sem öttec sem irtac. Negyed az magoc tartoztatoke, kic testeket Zabola alat igyekeznec tartani. Oetöd az mindennapi mertekletesseg. Hatod az botrankoztatasnac el tauoztatasara valo. Heted, minden gonossagrol valo magunc Zabolazasa. Nzoltzad az kep mutato es szep szin alatt ördög tiszteletre valo böytöc.

Ezeket nagy ertelmesen szükseg iol meg valaztanunc, Hogy az fele böytöt el tudgyunc tauoztatni, kit az VR Isten sochelen szidalmaztat, es az Isteni sziny alat ördögi szolgalatra ne vonatassunc, A mint ez negyuen naponnis etelt vgy valogatni, mintha karhozat volna ha azt nem mielnüc, Ez, atkozot tudomany, Az mint sz: Pal meg regen meg Prophetalta hogy ezvtolso idökben illy ördögi tanitasokis tamadnac, 1. Timot: 4. Tahat az ki Istene, ez ördögi teuelgest el hadgya.

De ez alatt senki ne adgya magat testi gonosz kiuansagrais, hogy czac egy napon sem Zabolazna meg magat. Mert az torkossag, reszegseg, Zabalas az hetedic paranczolat ellen valo, mikor Isten igy szol: Ne paraznalkodgyal, Mert az testnec Zabalodasais paraznasag ö magabais, es okot ad töb fertelmes bünökre. Minden naponnis kedig sockeppen meg bantyuc az VVR Istent, kit melto gyakorta eheztetö gyomorral, sziuel, Leleckel, meg engesztelnünc szent Fianac altala. Ezt tanulluc az böytröl.

Az *KISIRTETEKRÖL* meg halluc, hogy az mint Christus wrunc ehsegeben, kisirtetec, torka, hasa tartasara, hitetlenöl es Istentelenöl: hogy az köböl kenyeret szerzene ha Isten Fia: De ö Istenben valo bizodalmat ielentuen, meg gyöze: Igy izgattatunc mijs soc Istentelen szorgalmatossagra, kit meg gyözhetünc Isten igiretiben valo bizodalom altal.

Es mint az VVR Christus Hitit es bizodalmat, indiytya vala keuelysegre, es Isteni kisirtesre: Igy izgat minketis fel fualkotsagra, minden Lelki es testi aiandekinkban, De mi czac az Istentöl rendelt mod szerint bizzünc es czelekedgyünc mindenben, hogy az Istent meg ne kisirczüc. Es az mint inti vala hogy ala vgorduan nyakat szakasztana, Igy iar az mi testi Lelki halalunkrais, De mi szüntelen imattkozuan keryüc az VVR Istent ne vigyen illy kisirtetekreis.

Es mint az VVR Christussal Imatatni akarya vala magat az Satan, soc igeretec altal: Ezen imadasara akar minketis soc ezer igeretiuel es fenyegeteseuelis vinnyi. De mi az VVR Istent imaduan, el üzzüc ötet elölünc.

Ez

Ezekrôl az masodic Predikacioban ennelis nyiluabban io bûen fogoc szolni, Azert hogy az ôrdôg ellen valo vigyazasra felette nagy szûkségûnc vagyon, Vgy mint ki ismet el akarna bennûnkôt szakasztani az VVR Istentôl, hogy ô vele egyetembe mijs el karhoznanc ôrôcke. Ki ellen mostis ier imatkozzunc es kerêûc az VVR Istent, hogy az ô szerelmes Fiaert oltalmazzon minketis hogy ne viteslûnc gonosz kisirtetben, De ô ellene tartassunc meg szent Fia altal minden kisirtetûnc kôzt az ôrôc eletre. Ezert mostis kônyôrôguen, mondgyuc el imez imatsagot.

Imatsagat az masic Predikacio vtan talalod meg.

MAS PREDIKACIO EZEN EVANGELIOMBOL.

MATTH: IIII.

Ackoron vitetec Iesus az pusztaba az Lelktôl, &c.

Felsô Predikacionkban szolanc az Bôytrôlis, Az kisirtetrôlis, Most czac az kisirtetrôl leszen tanusagunc.

HAROM Kisirtetirôl az mi wrunc Iesus Christusnac, Es azokon valo gyôzôdelmerôl.

NOha az iras az mai Euangeliomba czac harom kisirtetit adgya elônkben az mi wrunc Iesus Christusnac, De sockal tôbbelis es vgyan ezenecke-lis nem czac haromszor, hanem mind egesz eletiben, minden szem pillantasban kisirgette ôtetis, azonkeppen mind ez egesz vilagot, es minketis. Ki mindeniket ezer mesterseguel tudgya meg valtoztatni, Azert mondatic hogy az ôrdôg mille artifex, az az, ezer mesterségû. Kinec soc fele alnoksagat lehetetlenis minekûnc czac eszûnkbe vennûnkis, De az mi wrunc Iesus Christus fel ôltôzuen ertûnc az emberi testben, Ertûnc, es mi kepûnkben kisirtetet meg, es ertûnc es mi kepûnkben gyôzte megis ôtet, az mint ô magais sockeppen biztat ellene, Iohan: 12. 16, Mind az altal miert hogy Isten igy rendelte ezt, hogy mig ez hadakozo vilagban, es testben lakozunc, addig mijs vele szembe szallyunc, Mijs az mi wrunc Iesus Christus mellet, ô erte es mi magunkert, szûntelen vitezkedgyûnc, hogy az mint ô minket meg rontani akart, ell eytet, meg sertet, megis rontot, es mais azonokra igyekezic: Igy mijs ôtet boszontsuc, es rontsuc, Es az ellenkezes alatt sockeppen magunkotis epitsûc, es az Istentis tisztellyûc. Mondoc illy akarattya leuen Istennec, hogy vele szembe szallyunc mijs, Azert felette igen szûkseg meg tanulnunc mint tarczuc magunkot, ackor mikor ô kisirget, az az, bûnre viszen bennûnkôt.

Soc fele kisirtetvoltac az VVR Christusnakis.

Isten akarattya hogy mijs hartzollyunc.

De maszor hol egy, hol mas fele kisirtetirôl szollyunc, Most czac ez harmat lassuc, mellyeket harom ezerkeppen forgatton forgat mi elôttûnkis, minden szem pillantasban: Hogy nyomorusaginkban ketelkettet: Keduûnc szerint valo dolgainkban fel fualkottat: Es hogy velûnkis magat akaria Imatatni. Es igy soc keppen el akar bennûnkôt Istentôl szakasztani, es el veszteni. Ezekrôl rendel szollyunc.

Ez harmat soc keppen forgattya az Satan.

AZ

KILENCZEDIC VRNAP IARA AZ KI IELENES ES VIZ KEREZtvtan, Aliás QVADRAGesima auagy. INVOCAVIT Auagy: BOEYTELSŐ Vasarnapra,

Az VVR Christus Bœytiroel

AZ ELSŐ KISIRTETRŐL.

ELsŐ kisirteti az mi wrunc Iesus Christusnac ez vala: Ha Isten Fia vagy, mondgyad hogy ez kŏuekből legyenec kenyeree. Kire Christus wrunc ezt felele. Nem czac kenyerrel el az ember, hanem minden igeuel, melly Istennec szaiabol szarmazic. Ezzel kedig az Satan ackor kisirte ŏtet, midŏn latna hogy az Puſztaba ſokaig nem ŏtt volna, es immar meg ehez uen etelt kiuanna.

† Igy keres ŏ moſtis alkolmatoſſagot az bŭnre valo izgataſokra, hogy az kit lat haylandobnac. Kit telhetetlenſegre, kit buyaſagra, torkoſſagra, ragadoſaſra, kit baluanyozaſra, kit haragra, boſzu allaſra, zugodaſra, kit nyomoruſagban lenni. Ez alkolmatoſſag ſzerint leg inkab noditon noditya.

† Alkolmatoſſagotis keres az Satan az kisirteſre.

De moſt ſzollyunc az elſŏ kisirtetrŏl, Kiuel az VVR Christuſt kisirte ehſegeben. Kiből ezt tanullyuc, hogy az mint Iduŏzitŏnket ehſegeben, ſzegenſegeben, ez vilag elŏtt valo vtalatoſſagaban, es ſoc fele haboruſagaban, es nyauolyaiaban, hitet lenſegre akaria vala vinni, mintha el hagyatot volna Istentől, Es nodítya vala hogy az kŏből ſzerzene kenyeret maganac, az az, eletet, otalmat, ſzabadulaſt, olly keppen kereſne az mint ŏ inti, es az mint Isten nem hatta: Igy czelekeſzic mais mind ez egeſz vilaggal, valamidŏn valaki akar mintis haborgatatic. Ki mind nagyot, kiczint, predikatort, wrat, nemeſſet, paraztot, ſoc ezer moddal ſzorgalmaztat mint elteſſe, ŏ rizze, otalmazza magat, gyermeket, alatta valoit, es olly Istentelen valo modokot fual az Satan ſoknac elmeyebe, ſziuebe, Kickel el ſzakaſza Istení bizodalomtol, es ŏrdŏgi moddal kereſteſſe eletet, Isten akarattya ellen, hogy Istennec atkaba eſuen, Istentől el hagyataſſanac, es el veſzenec az felec,

Meg ſamlalhatatlan modgya vagyon ezac az ſorgalmatoſſagra valŏ izgatashannis,

Ki gyŏzne kedig azt elŏ ſzamlalni, minemŭ moddal igyekezzec, kit kit el ſzakaztani az Istenes elettől, es Istenben valo bizodalomtol, czac az teſti eletre valo ſzorgalmatoſſag miattis: Midŏn izgat, es hamiſſan azt Sugia, hogy Isten igeyet tanolnyi, vallani, kŏuetni karos, ſŏt veſzedelmes volna, Azert az helett mas fele eletet kereſtetne veled, Az mint lattyuc es erezzŭc, ki nehezen tanittatyuc gyermekinket predikatorſagra, ki nehezẽ hadgyuc el egyeb dolgainkot az Isten igeye halgataſaert, es tanulaſaert, Sockal nehezben hadnuc el penig midŏn haboruſagine tamad miatta, es el akarnac venni marhankot, ioſzagunkot, feleſegŭnket, gyermekinket, eletŭnkŏt, Mert mind ezekben ſoc ezerkeppen hazudoſz az pokolbeli ŏrdŏg, hamaris el hiſzŭc, Erről im nyiluabbannis ſzoloc.

Gondoldſza el magadba, midŏn gyermekidet Lelki paſztorſagra, auagy czac aruadotis arra akarnad fel neuelni, auagy Leanyodot az felenek kernec, mennyi ezer gondolattal tartoztat az Satan, hogy az fele tiſzt ez vilag ſzerte nyauolyas, es teneked karos, De az Katonaſag, tiſztartas, kalmarſag, prokatorſag, haſznos es tiſzteſſeges. Maga Isten elŏt ſemmi tiſzt nincz dragab mint az igaz Lelki paſztorſag, es azert adgya gyermekinketis, hogy mind ŏ magokat Isten tiſzteſsegere neuelnenc, mind ŏ altaloc nagy ſokakot Istennec ſzolgalatatnanc, De az Satan hazug gondolkodaſſal, akar mi egyeb tiſztet fellyeb bŏczŭltet, Es igy ſokakot el idegenit, hogy ſzaz Varas, es ezer faluis alig neuel Istenhez valo ſzeretetből, igaz hitből, es bizodalombol, nem hogy fiatt, de czac egy vagy ket aruatis, az feiebe hogy Istennec ſzolgalnanac. Azonba penig ſoc Nemes rend, erŏſſen tanittattya gyermeket prokatorſagra, ſoc polgar, ſzabo, ŏtuŏs, barbel mire, Es ſokan ŏrŏmesben ſzolgalnac az baluanyoſoknachol piſpekſeget remenlhetnec, hogy nem mint az ehezŏ VVR IESVS Christuſtnac, Mert az ŏ orſzaga Lelki, mennyei, lathatatlan, de ez vilag, az ſzemnec iobnac es edesbnec tetzic. Oh ki nagy ſokan kedig meg nyiluan valo Lator, parazna, fertelmes, toluaylo, czalard, ragagoz,

eletr

eletreis, örömesben adgya magat hogy nem mint az Iſtennes eletre. Ez hazugſaga miat az Satannac: Hogy ha ö köuetöie lenne, Es, ha magat adna buialkodo bordelly eletre, azzal maganac kenyeret ſzerezhetne, auagy ha bayolo, alnoc koldolo mint az Simandi koldoſoc, auagy ha toluay, koborlo, iobagyanac meltatlan nyuzoia, es egyeb czalard eletö lenne, vgy nem fogna ſzükölködni. Ezekben penig ſoc arany lantzoſoc, feyedelmec, nagy vrac, nagy aſzonyoc, ſoc predikatoroc, ſoc nemeſſec, paraztoc meg czalatkoztac. De vgyan minden rend, es minden ember, az hiuekis, ſoc ezer meſterſeget tapaſztalhatyac meg az Satannac, minden ſzem pillantasban, mint nodicza Telhetetlenſegre ökötis, ſoc fele ſzorgalmatoſſagra, ſzegenſegnec, es egyeb nyauolyanac felelmere, Kic miatt ſokan ſoc hamiſſagot czelekeznec.

Kerlec figyelmez igen iol rea, im elö ſzamlaloc egy nehany tiztbelieket, hogy azokban laſſad mint nodiyczon moſtis bennünket erre, hogyküböl czinallyunc kenyeret, az az Iſten rendeleſe kiuöl kereſſüc eletünket, az kiuöl otalmazuc magunkot.

Ezec ackoris leſznec mikor az predikator batron nem meri ki kialtani az Iſtenteleneknec gonoſsagokot, Az feiedelem nem meri otalmazni az Iſten igeyet, es annac tiſzteſſeget, mind czac eletyec, tiſzteſſegec, bekeſegec es marhaioc otalmazaſaert, Hanem valamit ſug az Satan, az ſzerint, ki titkolaſſal, ki nyiluan valo hamiſſagualis otalmazza ez vilagi eletet. Midön az katona ſzolgalattyaual, az Mies meſterkeze mukayanac iöuedelmeuel meg nem elegeſzic, es felten fel rea iöuö ehſegtöl, nyomoruſagtol, es gondolkodic hogy hamiſſaggal ſzaporycza eletet, ackor az ördög küböl czinaltat kenyeret. Azonkeppen az alamiſnaſoc ſoc keppen tartoztatnac hogy ne alamiſnalkodgyanac, feltetuen ököt az Satan ſzegenſegtöl, es mutogatuan neki ſoc egyeb ſzükſeget, Igy, es ſoc töb ezer keppen ſzorgalmaztat minketis az Satan. De az hiueknec Chriſtus wrunc ſzep peldat mutatat hogy az Iſten igeyeböl ökis ezt felelnec: Nem czac kenyerrel el az ember, hanem minden igeuel ki Iſtennec ſzaiabol ſzarmazic, Mintha mondana: Nem ſzükſeg Satan az mi eletünköt oltalmazni, az te tanaczod ſzerint, mert Iſten az ö igeyeben biztat minket, hogy ö neki gondgya vagyon reanc. Megis tanit ott mint akar minket eltetni: Igy, hogy elöſzer kereſſüc Iſtennec orſzagat, es annac igaſſagat es az vtan teſti eletünkre valokotis falatonkent meg adogat, auagy tiſztünköt meg alduan, auagy czodakepenis eltetünket be ſzolgaltatuan, es minden nyauolyakban otalmazuan.

Feleletünc az nyaualyabeli kiſirtetekre.

Matth. 6.

1. Pet: 5.

Erröl volt eggyic kiſirtete az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnakis. Kiröl ti magatokbolis, es ſoc czodalatos peldakbolis tanullyatoc naponkent többet többet, mint eltette Iſten kenyer nekülis Moyſeſt, Illeſt, Chriſtus wrunkot, az Izraelt Negyuen eſztendeig, Noet mint tartotta, Dauidot, Suſannat, Danielt, es többeket mint otalmazta, Az Prophetackal es az Apoſtolockal mikent czelekedet, Ket aſzonnac egy marok Liſzti, es egy kalan olaya mint ſzaporottac, Samariaban hirtelen melly nagy olczoſag tamadot, 4. Reg: 6. Nagy ellenſegec keueſuel mint verettec, Chriſtus wrunc keues kenyerrel melly ſokat elegitet, Peter hirtelen ki ſoc halat fogott. Es Te veledis mindennap az te gondolatod felett melly ſoc kegyelmeſſeget czelekedet eddigis: Olly keppen fog es vtanis czelekedni ha ö benne veted remenſegedet. Söt Chriſtus wrunc nezetteti velünc, meg czac az viragoknakis ſzep ſzinyeket, es az madarkaknac czodalatos elteteſeket, Es biztat hogy nekünc mindenic hay ſzalunkis ſzamlaluan vadnac. Ezec igen edes es gyönörüſeges vigaztalaſoc, az ehſegben, ſzegenſegben, ſzükſegben es egyeb nyauolyaban valo kiſirtetünkben.

Szantalan ſoc peldakot talalſz.

Mar: 14.

Matth: 6.

De miert hogy czac egy oraig valo nyugodalmunc ſincz, hogy ki ki mind az ö rendi es ſzükſege ſzerint nem izgattatneiec az ö teſti elteteſere es otalmara, Azert ſzükſeg hogy ſzüntelen tanullyukis az Iſteñec biztataſat ezec ellenis, es ſzüntelē imatkozzunkis, hogy feletteb ne viteſſünc ez fele kiſirtetbeis, Lu: 22. Auagy ha Iſten, io kedueböl reanc erezti, ezerthogy az alatt ki teſſec az ö gonduiſeleſe, keriüc ne ſzakadgyunc el ö tü

Nagy vigyazas kelly erreis hogy ne töröthoſſel ſemmi nyaualyadban,

Az VVR Chriſtus Bœytíroel

el ő tűle egy keues ideig valo fanyalgaſſunc miat. Mondoc eyel nappal valo tanulas es kőnyőges kelly erreis, az mint Chriſtus wrunc inti vala az ő Apoſtolitis az rettegeſnec ideieben, hogy imatkoznanac, hogy ne eſnenec kiſirtetben, kic az tenge rennis el remůluen fel ſikoltanac, es az VVR ottis meg dorgala őket, Es Peter czac az Leanzoc előttis meg tagada, Matth: 26. Meg Moyſeſis kedig az feletteb valoba ketelkedet, Num: 20. Ezekből ki teczic az emberi erőtlenſeg, ez vilagi eletre valo gondbannis.

Peldankis az Chriſtus hogy mys vgy harczollyunc.

De az mi wrunc Ieſus Chriſtusnac ezben valo kiſirteteis, győződelmeis őruendőzteſſen bennűnkőt: Mondom őruendőzteſſen, hogy ez kiſirtetűnkőtis magara fel vette, es rayta győződelmetis vett, Mert mind à kiſirtet mind azon valo győződelme, mind mi ertűnc lőttec, Sőt mi kepűnkben, Es az mi meg valtſagunkhoz valo volt ezben valo ſzenuedeſeis, es az őrdőgnec ezben valo meg rontaſais, hogy igyis győtrődnec erettűnc, Es ezis aldozattyahoz valo ſzenuedes lenne.

Epheſ: 6.

Touabba hogy igen nemes peldatis adna, mijs mint allananc ez fele kiſirtetűnc ellenis, hogy valamidőn minketis az Satan pirongatna es ketelkettetne az mi ſoc fele nyauainkban, illy keppen: hogy ha Iſten fiai volnanc, ha az Iſten minket ſzeretne, es ha valoba meg kegyelmezett volna, es keduebe vett volna, Tahat nem hadna, ſem eheznűnc, ſem nyomorkodnunc: Mondoc ez fele kiſirtetűnkben mijs tanulyunc meg felelni az őrdőgi gondolkodaſoc ellen, Hogy az mint Chriſtus wrunc az Iſten igeiet mint ket elő palloſt ragagya ellene, es azzal kettő vagya, Es az Iſtenbe valo bizodalmat, paiſul ellenebe veti, Es azt felelí: meg vagyon irua, nem czac kenyerel el az ember, hanem minden igeuel melly Iſten ſzaiabol ſzarmazic: Igy fegyuer kedgyűnc fel mijs minden Iſtentelen gondolatoc ellen, Tanîtuan magunkot az Iſten igeyeből, es azban valo igiretit meg ragaduan, vgy bizakodgyunc beñe, hogy ha az okoſſag azt mutatnais, hogy az mi nyaualyainc veſſedelműnkre vadnac, De mi az nagy ſoc ſzep Iſteni biztataſokbol mindeneket nagy haſznunkra itellyűnc. Az mint ſoc nemes peldakbolis ki teczic: hogy noha ő magais Chriſtus wrunc ehezettis, ſzidalmaztatottis, kergettetettis, ſőt megis fogatot, oſtoroztatot, es megis őlettetet, azonkeppen minden ſzentec ſokat ſzenuettec, De ſoha czac eggyiknec ſem lőttec az haboruc veſzedelmekre, hanem inkab az alatt Lelkekbennis ſoc keppen epűltec, Es teſt ſzerintis, auagy vtanna fel magaztaltattac, auagy azoc altal ſoc hiuec epűltec, Es ha ſzintenazokba meg holtakis, azoc altal diczőſegre mentec. Tahat ſzent Pal inteſe ſzerint ſemmi nyauolya el nc ſzakaſzon minket az Iſtennec ſzeretetitől, Sőt azoc

Rom: 8.

houa nagyobbac, annyiual inkab Iſtenhez ſieteſſenec, es houa nagyob nyauolyabol ſzabaditot ki, annyiual inkab ő benne őruendőzteſſenec.

Vyab Magyarazat az első kiſirtetiről,

Ezt tanullyuc moſt az VVR Chriſtusnac ehſegeben valo kiſirtetiről, ki az puſztaba valo ehſege miatt czac egy ſzalnyera ſem idegenedec el az ő menyei Attyatol, azban ſemmit nem zugodot, Hanem ertuen hogy az ő menyei Attya akaratyabol, ſzent Lelec altal vitetet volna az puſztara, es azt kiuanna hogy őis az negyuen napig ſemmit ne ennec mint Moyſes es Illes, bizonyos okokert: mind ezekben engedelmes lőn mind vegig, fogyatkozaſnekűl, tuduan hogy az ő Attya mindeneket io vegre ſzereztetne ő vele. De az Satan ezben valo engedelmeſſeget meg akaria vala haboritani, Es mint Adamot inte hogy ennec az meg tiltot fanac gyűmölczeből: Igy őtetis azert inti vala, hogy ha Iſten Fia az kőbőlis kenyeret ſzerzene, Hogy fel bontatta volna vele az Iſtentől rendeltetet negyuen napnac bőytőleſet, hogy minec előtte azoc ki telnenec az előtt etelt ſzerzene maganac, Meg penig olly moddel, kit az Iſten nem rendelt, hogy kőből teremtene kenyeret.

Kemeny izgataſi.

Kire kemenykeppen izgattais: midőn őtet Iſten Fianac neuezi, mintha igy ſzolna: Lam Iſten teged ő Fianac kialtot, azert ha az vagy, mit ehezteted magad ennyi ideig, Ha Iſten Fia vagy tudom hogy imez kőuekbőlis kenyeret ſzerezhetz, es megis ſzerzed kedig ha az leſzeſz, De ha azt nem mieled, hanem czac azt varod hogy Iſten adgyon enned, vgy magadot meg czalod egyűld, hamiſſan veluen magad Iſten Fianac, es azonba ehelis meg halſz, es temagad magadot el veſzted. Noſza azert ne keſſel, Lam immar elegge meg eheztel, es az teſtedis etelt kiuan, Had laſſukis

mit

mít tehetz, mutaſza meg hogy Fia legy Iſtennec, Es ezbőlis vegy magadnac tíſzteſſeget, es ne hadd el eñyíre ſzínten magadot, Hanem ha Iſten Fía vagy, tarcz arra magadot, Es ha ítt à puſztaba nínczene kenyered, Ihon eleg kőuec vadnac, paranczolly es ezentől kenyerre valtoznac ha Fía leſz Iſtennec, mert en kűlőmben nem híſzem, hanem ha ezt latnam: Mondoc ez fęle furdalaſit az Satannac mínd értheted amaz keues ígekből, Kíket noha rőuídeden írtac, De te czac magadrolís eſzedbe vehedd, hogy mídőn egy fęle bűnre el kezd ízgatní, arra oſztan mennyi ſoc ízgataſi legyenec. Kikről ſoc peldakotís mondhatnec, hogy kít elein ſoc eztendeig alattomba ízgatot lopaſra, boſzu allaſra, gyolkoſſagra, parazna fertelmes vndoc ęletre, es egyeb bűnőkre, es vęgre vgyan nyíluannis hallaſara meg ſzolalt neki az őrdőg, monduan: noſza banyal vele, mit kęſel. Az mint Iudasbais be buan ezt mieltete. Igy Chriſtus wrunkotís kemeny, es hízelkedő ſzoualís ſoc keppen noditotta, hogy ſietne hamar az kőből kenyeret czínalní, hamar hamar ſzolna nekic az kőueknec, lennenec kenyerre. Kikre mínd azert furdalta az VVR Chriſtuſt, hogy az negyuen napi bőytőleſetís felbe hagyaſſa, torkaraís, es haſara ſzorgalmaztaſſa, az Iſteni dolgokot vele el hagyaſſa, Iſtenhőz engedetlenne tegye, es az ő őrdőgi tanacza ſzerínt ſarataſſa.

Menyi gonoſſe akart czac ezzęlis ſzerzeni az Satan.

De mínd ezekben győződelmetís vett az mi wrunc Ieſus Chriſtus, es nekűnkis peldat adot, vele valo hadakozaſra. †Tahat míjs az őrdőg ellen ne tunyalkodgyunc, őtet es az ő alnoc fogaſit ſemmínec ne vellyűc: Hanem ıol vitezkedgyűnc, hogy meg őrízzűc hitűnkőt, Es ío lelki íſmeretűnkőt, Ezbennis, hogy nyaualyankbannis zugodoc, hítetlenec, ketelkedőc, Iſtentelenec, ſzorgalmatoſon ragadozoc, hamíſſan ęletűnkőt kereſőc, nyuzoc, foſztoc, latorſaggal, fértelmes baluanyozaſſal, baiolaſal, őrdőgi ſugaſockal, hozza valo es kűueſſel, es ſemmi őrdőgi moddal, ſe ęletűnkőt, ſe otalmínkot ne kőueſſűc. Hanem mínden gondaínkot czac ő főlſegere veſſűc, az ſzerínt à mínt ő tanyit, Hogy fő gondunc legyen az ő ígeíenec tanulaſa, hírdeteſe, arra ne ſzannyuc, ſe faratſaginkot, ſe kőltſegűnkőt, ſe gyermekinc, aruaínc tanítaſat, ſe nyomorultac ęlteteſet. Az vtan tíſztűnkbennis el íaríunc, őtet annac aldaſara ſegítſegől híuan, Es ha valamí nehezſegűnc érkeznec azokban ő főlſeget ſzűntelen meg kereſſűc, ío remenſeguel es veſzteg halgataſual, tűle mínden ſzem pillantasba etelt, ítalt, otalmat varuan.

† Vitesſegűnc ez legyen.

Fő gondunc.

Mas dolgunc.

De fő keppen mínden oraba czac az őrőc ęletnec meg adaſat ohaytuan, es mindenkeppen tſac azon ſzorgalmatoskoduan, hogy az wr Iſtennec keduebe leheſſűnc ſzent Fía altal, es az őrőc ęletet el veheſſűc ő altala, hol az Iſten mínden leſzen mindenekben, meg elegedendő keppen. Igy lehetetlen, hogy az mi fődí ęlteteſűnkreís gondgya nem lenne az VVR Iſtennec, a z mínt Chriſtus wrunkhozís az Angyaloc íaruluan ęlteteſere valotís ſzolgaltattac neki altalan fogua, az mínt Illyęſtís az Angyal, es Danieltís ezenkeppen ęltete, minketís vagy czodakeppen, vagy tíſztűnc aldaſaual teſt ſzerintís ęltetní fog, ha míjs ez fęle kíſirtetűnkbennis ő hozza folyamunc.

Megis leg fő gőndunc.

Igy megkel lennia mi ßzkſegűnkre valoknakis.

Noha kedig egy ſincz kőztűnc ki tellyeſeguel ezbennis meg győzhethe az Satant, De eleg erre az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac győződelme, ki míj ertűnc ett, az Satan feíenec, ereíenec, alnokſaganac meg rontaſara. Mí tűlűnc ío neuen veſzí az VVR Iſten ha czac ellene ígyekezűnkis allaní, es azokban őtet híyuc ſegetſegől. Kíre ſegíczen ő ſzent főlſege bennűnkőt, mindenben ſzent Lelke altal, ſz: Fianac győződelmeíert, Amen. Szollyunc az maſic kíſirtetről.

Nagy botoritas ez.

MASIC KISIRTETRőL.

MAſic kíſirtete az őrdőg míatt, az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac ez lőn, hogy el ragada őtet az Ieruſalembeli Egyhaz teteíere, Es monda: Ha Iſten Fía vagy ſzőkőllel ala ínnet, Lam Iſten paranczolt az ő Angyalínac, hogy őríznenec tegedet.

† Nagy dolgoc: Fel ragadni, hordozni, inteni hog nyakat ßakaſſa, hog Iſtent probaliya à Chriſtus, Es ßiraſt ſorgatni.

† Felette ígen czodalatos es kemeny kíſirtete volt ez az Satannac, Es ígen nagy dologís, hogy ennyíre magat meg alazta ęrtűnc az Iſtennec Fía: hogy az őrdőgnec ennyí bírtokara ereztene magat, hogy teſt ſzerintís fel ragadhatna, auagy ha gondolat ízerintlőttís, őtet ílly keppen fogdoſna, hogy arra íntene, hogy az magas helyről, ala

danec,nyakat szakaztana,Es Istent kisirgetne, ez gondolattal: hadd lassam ha igazé, hogy Isten engem szianac mond, es ha el kűldi Angyalit mellém, mikor valami nyualyam fogérkezni,Most mondoc hadd proballyam meg az alà vgordasban. Ez fęle izgatasi mondoc igen kemény dolgoc voltac. Touabba ezis az ördögnec czudalatos dolga,hogy őis szent Irast hoz elő, őis az Isten igeiet tamaztya bizonsagul,es azzal inti istentelensegre. Ez kedig felőtte mély alnoksag es czalardsag benne, hogy igen rauasz módra czauargattya, czac annî reszet monduan elő,az menît az ő gonosz tanaczara vonhatna, az tőb reszet penig nagy alnokul el titkoluan, A mint irtis nem mondgya imez czickelt hozza: hogy Isten az mi vtainkba, az az, az mi tiztűnkbe es szűkseges dolgunkban aianlotta oltalmat. Hanem czac ez alnoksagual izgatta az Christust: Vgordgyal le, lâm Isten, Angyalanac paranczolt te felőled. De ez rauasz el hadgya ezt, hogy az mi vtainkba paranczolt,à mint Dauid iria Psal: 90. Mondoc nagy dolgoc mind ezec.

Nints vgyannis ez vilagon olly ember, az ki elegedendő keppen mind ezeket ki feythetne. Hanem magunc epîtesere, az menîre Isten ki ielentette, annîra megis értekezzűnc rola, Es előszer itt szollyunc, az ördög kegyetlense, ereie, hatalma ellen valo vigaztalasokroł, ezből hogy az VVR Christus el hadgya magat ragattatni.

Ihon ki nagy vigaztalas.

Nagy vigaztalas ez nekőnc, hogy soha olly nagy hatalma raytunc nem lehet az ördögnec,hogy ha benned lakoznekis,megy ragaduan idestoua hurtzolnais, es akar melly halalra,veszedelemre izgatnais,es akar minemű vndoc,vtalatos,fértelmes bűnőkbe keuerneis: czac hogy mind ezekben kialczunc az VVR Istenhőz szent Fia altal,nagy kegyelmesen meg tartatunc akar melly nagy lelki es testi veszedelmec kőztis. Kikről czudalatos nagy peldainkis vadnac, mint az Cananeabeli aszony leanya, es amaz nyualyasoc, kiket lanttzalis nem kőtezhettec meg, es koporsokba buytattac, Es amaz sűket es nema ember, Es amaz fértelmes ęletűc, mint Zacheus, Magdolna, az Toluay, es tőbbec, kic ördög miat soc keppen meg ferteztettec leuen,az VVR Christus altal testbennis lelekbennis meg gyogyultac. Mondoc ezt ezből vegyűc eszűnkbe,hogy Christus wrunc el ragadnijs engedi magat, De azert azzal sem arthatot semmit. Ez vigaztalast eszűnkbe tarczuc minden nagy kisirtetűnkben. Lassuc mint volt kedig az masodic kisirtete.

Matth: 15. Luc: 8. Matth: 9.

Masodic kisirtete es annac ertelme.

MIKOR az Templom teteien volnanac, mond ott neki az kisirtő: Ha Isten Fia vagy, vgordgyal alà innet, Lám Isten paranczolt felőled, à mint Dauid iria: az ő Angyalinakis.

Ez igekben nagy mély dolgoc vadnac,kikről ezeket vegyűc eszűnkbe:Előszer mi czoda bűnőkbe akarta ez szoual vinni az VVR Christust. Akarta penig igen rőttenetes bűnőkben es nagy veszedelembeis eyteni, kiualtkeppen imez haromba: Gyolkossagban, keuelysegben, es Istení kisirtesben. Mert midőn inti hogy le vgorgyec, azzal nyakat akarta szakaztani.Ez fęle kisirtetekis sokon vadnac, hogy magokat sockackal meg őleti. Pelda Saul, Achitophel, Iudas, Nero,es sokan tőbbec. Masodszor keuelysegbennis akarta eyteni, Igy hogy ő keuelysegeben Istenuel szembe allana, à mint minden keuely magaba bizakoduan, Isten ellen emelkedic, vele szembe szőkic, De èffęle keuelyseg soc keppen leszen, Azert erről nagy bőwennis szoloc. Mert ki nîluan, mint Nabuchodonozor, Herodes, Nero, Caligula, kic magokat es kepeket imattattac, es czac magokban bizakottac, Istent semminec alituan: Ki titkon tettetes szep szin alatt, mint kic êrdemeket Isten eleibe tamaztyac, es benne valo bizodalmokat ielentic. Igy mostis Christus wrunkatis ez szep szin alatt noditotta à Satan Isten ellen valo keuelysegre, hogy bizzec az ő igeretiben,es az bizodalombol keszerîtse az Istent, hogy mellé iőyen, ha alà vgordanekis. Harmadszor akara eyteni Istení kisirtesbe, hogy kisirtse megis ha igazé, hogy őtet Fianac kialtotta, es ha oltalmazni akarjaé. Mind ez harom bűnőket őszue elegyituen, auagy mindenikbe, auagy valamellyikbe be akarta keuerni, hogy auagy magat meg őllye, auagy ha szinten meg tartatnekis az halal ellen,de megis keuelysegbe es Istení kisirgetesbe essec, hogy Isten ellen vétkezuen, oztan őis ki essec Isten kedueből, es ne lehetne meg valtó. Melly bűnőkre igen alnoc es hizelkedő szockal, nem egyszer, kętszer,hanem

Keuelysegre es Istení kisirtesre valo izgatasi.

Istení kisirtes.

nîluan

níluan ſokſzor ízgatta illy ęrtelemmel: Lám te Iſtennec Fía vagy, es Iſten te melléd mindenkeppen kõtette magat. Azert ê bizodalombol ſemmi valogataſt ne tegy ſemmi dologban: hanem bizuan magadban hogy Iſten Fía vagy, es hogy ő melletted, mindent ſzabadon mielly: Innetis bátran vgordgyal alà, es ez vtannis mindenęl ſzembe ſzőky, vízzel, tűzzel, ellenſegeduel ſemmit ne gondolly, Es akar minemű nagy ígyedbennis, ſe kőnyőrőgy, ſe vígyazz, ſe ne őrízd magad, hanem czac hadd Iſtenre minden gondaidat, Es czac ez legyen előtted, hogy te Iſten Fía vagy, es az ő Angyalí te veled, azert neked ſoha ſemmi nem arthat. Effęle furdalaſi mondoc à Satannac ſoc lehetet. Mellyec mínd titkon valo keuelyſegec, es magokban valo bízakodaſoc, es Iſteni kíſirteſec voltac: Hogy mutogaſſa meg magat, hadd laſſac, es hadd czudalkozzanac az ő felſeges mi voltan, Es laſſa meg ideíen ha ígazé az mínt aianlotta magat neki az Iſten az ęgből.

Mellyec raytunkis egy níhany keppen leſznec, midőn ígyis gondolkottat bennűnkis az teſt: Vallyons á mít mond az Iſten ígeie ígazê az, es be tellyeſitié en raytamis, De mayd meg probalom es meg kíſirtem, ha ímez rabſagomban, betegſegemben, ſzegenyſegemben, ímez ember altal, es ímez môddal, es egy vagy kęt hétre meg adgyaé à mít kérec, Azokbol oztan bízonnyal híſzem, hogy ígaz az ő ſzaua. Ez mondoc es ſoc tőb èffęlec, mínd Iſteni kíſirtesből leſznec mi bennűnkis, à mínt Iudít aſzonis feddí vala az ő papiait, es főfő nepeít, hogy Iſtennec őt napot hattac czac, az meg ſzabadîtaſra. *Iudit 8.*

Mijs mint ięgattatunc, Iſteni kíſirteſre es keuelyſegre.

Az keuelyſegreis kedíg egynihan ezer keppen ízgat, midőn nagy méltoſagunkat, nagy nemzetűnket, nagy hatalmunkat, nagy bírodalmunkat, nagy erőnket, eſzűnket, ſamborſaginkat, ſzep termetűnket, tudomanyunkat, es egyęb aíandekinkat, gyakorta meg tekínteti velűnc à Satan, es azt ítelteti, hogy mi Iſtennęl keduesbec volnanc, es máſnalis ſobbac volnanc, Es azert ha mít nagy híreſt mielnęc, Iſten velűnc ínkab lenne, hogy nem mínt mâſſal, Mert ímez, amaz ember, parazt nemzet, auagy tudatlan, lator, erőtlen az, de mi nem ollyac volnanc. Effęle fel fuualkodo gondolatoc míatt ſoc főfő nepec, Czaſzaroc, Kiralyoc, wrac, nemeſec, bőlczec, erőſſőc, kazdagoc czalatkoznac meg, mínt Dauíd, Salomon, Achitophel, Abſolon, Crœſus, Peter Apoſtol, Kiről maſutt ſoc czudalatos peldakatis írtam, Moſt kedíg ím czac egyről ſzoloc. Ez napokban tőrtînt ez, Hogy midőn egy híres, bőlcz ember, kí ío Sído, Gőrőg, Deac, es bőlcz tanîto leuen, magat alazatoſon nem ſzabna az ſzegeny kőſſeghőz, Felőtteb dorgalta őket,, es ígen keuelyűl tartotta magat előttec. Azonba egy Nemes aſzoní állatot kapnac meg pataznaſagnac vétkeben, kí az előtt ío erkőlczű volt, es az eſet míatt ígen ſirankozot, De míerthogy bűnbe kaptac, à tőrueny halalra auagy wr kegyelmere ítelí, Az wr előtt ſoc íamboroc midőn eſedeznenec érőtte, ő az Predíkatorra hadgya, De à Predíkator magat meg kemenîtuen, ſemmíkeppę nem engedí el halalat: Netalam azert, hogy lataſſec ígen tíſztanac es alhatatoſnac, De nem ſoc idő mulua ő magat fírfiu gyermeckel kapíac fértelmeſſegbe, es tűzre ítélic. Iollehet azwr, à kí ő rea hatta vala az aſzony kegyelmet, ő neki meg kegyelmezet, es méltoís, hogy ez vtan mínt Peter alazatosban tanîtana, az mínt tanîtottís. Erről ha érkeznem czuda íteletet tehetnec, De kí kí gondolkodgyec ő magaba errőlís es haſonlatoſokrolís. Az mínt enís ieles bőlts embereket feddettem, kemeny es keuely magoc tartaſarol, es midőn azt mondanam: Vard el czac, teis nagyot eshetel, ő kedíg magaban fel fuualkoduan haragut, es dult fult, Azonba kedíg meg lett, à mít neki ielengettem, kíből nekíc czudalkozuan, magokat meg alaztac, nekíc az vtannis haraguttac, hogy eſzekbe iutattam, es ezt mondottam: Lám mondam ên, hogy teis így iarſz, mínt ímez, amaz. De Chriſtus wrunc ezbennís így tanît, hogy ő ſzelíd es alazatos, azert mijs ollyatenoc lennenc, es vgy mídenkor czendeſzen nyugodnec à mí ſziuűnc. Sokſzor midőn valamí ieles dolgot czelekedettís, meg tíltotta hogy ne hírdetnec, hanem Iſtennec adnanac rola hálât. Czac egy ſínts kedíg ê vílagon, kít kűlőmb kűlőmb keppen nem ízgatna à Satan, az magaba valo bízakodaſraís, ſzűntelen kedíg mínden őraban, De az nagy ſetetſeg míat ſoc reſzet nem vehet tyűc eſzűnkben, Hanem kí kí ő magabaís gondolkodgyec es meg tapaztallya, hogy mínden

Ez őreg Poſtillamnac Negyedic reßeben. fol: 471. Czuda pelda melly Saros Patakon lett, 1579. eßtendőbe.

Tőb peldac.

Matth: 11.

Nints oly ember ki nem ízgattatnec keuelyſegreis

dic VR NAP

Az VVR Chriſtus Boytiról

I A ZA AZKI IELENES, ES Vizkerezt vtã Alias, QVADRAgeſima auagy.

minden io aiandekiban, egeſſegeben, kazdagſagaban, bölczeſegeben, ſzepen ſzolaſaban, vitęſſegeben, tiztaſagaban, termetiben, es minden egyeb nemes ioſzagban kenyeſſe igyekezic tenni à Satan, Es fellyeb fellyeb maga tartaſra nagy nyughatatlanul furdallya, Es magat lattatni akartattya, Es ollyakban atattya, ki merö Iſteni kiſirtes. Ki ellen ſoctvigyazaſſal, tanulaſſal, es könyörgeſſel kel naponkent allani. De laſſuc feleletitis az VVR Chriſtuſnac.

INVOCAVIT Auagy. BOEIT ELſö Vaſarnapra. †Igy ally ellene. *Nem kiſirteni azIſtent mitſoda

* Röuideden Chriſtus wrunknac, è feleleti à fel futualkotſagban valo dolgainc ellen hogy ne kiſirczüc az Iſtent. Az az, ollyba ne atſuc magunkat, az kire ö nem hiuott, Hanem az mi tiztünkbeli dolgainkban, es akar melly nagy igyünkbenis, az kire ö tüle vagyon hiuatalunc, auagy akar melly nagy nyaualyankbannis az kire ö ereztet, hiuc ötet ſegitſegül, es azokban nem hágy, mert kötelezte magat, De azon kiuül, ha valamibe keuelyül atyuc magunkat, ott el hágy, mert meg tiltotta azt, hogy ötet kiſirtuen ſemmit ne mielnenc.

Nagy eſs veſſtes ez.

De nagy eſz vezteſe ez à Satannac bennünc, hogy à mikor nagy nyaualyainc vadnac, es ahol ſzükſeg volna az Iſtent ſegitſegül hiwni, es erös hittel az ö igeretihöz ragazkodni, ackor czac röttent, es nem hágy Iſtenbe bizni, à mint ſoc keppen érezzükis ezt magunkban. Viſzont midön raytunc áldaſa, es mindenkeppen iol vagyunc ackor ſockeppen nyughatatlankottat, hogy be atſuc magunc ollyakba, kikre ſemmi ſzükſegünc nem volna, Es ſockeppen batorit Iſten igeieuelis ollyankor. Nagy vigyazas kel èſſęle viſzaltatasban valo io magunc tartashoz. Ezeket az Iſteni kiſirteſröl, es az keuelyſegre valo izgataſrol tanulanc.

Nagy ördögi alnokſag ez.

Touabba ez alnokſagatis az Satannac mindenkor eſzünkbe tarczuc, hogy az Iſten igeiet viſza magyaraztattya moſtis ſokackal, Az mint vgyan mindnyaiunkban bennünc vagyon ezis, hogy mint Adam es Eua, ſzepitení akariuc az mi beſzedünket, es ha ſzu ten hamiſis igyünc, de azt igazitani akariuc, mind birac, mind egyebec elött, Melly ſoc fęle hazudozo czauargaſſal leſz meg. Kikre mind az Satan tanit bennünket, De eztis ſoc nem lattya noha benne heuer. Mi kedig nagy vigyazaſſal öyiuc magunkat hamis beſzedtülis, es az Iſten igeienec viſza magyarazaſatul, es arrais vigyazzunc, hogy maſis meg ne czallyon az ö alnoc magyarazattyaual.

Hitet hittel, Iſten igeiet Iſten igeieuel oſtromlani kemeny dolgoc. Iol vigyazz ellene.

Ezis igen röttenetes es nehez dolga à Satannac, hogy hitünket hittel, az Iſten igeiet, Iſten igeieuel oſtromlya, kic ellen igen értelmeſeknec kel lennünc. Monkoc hitünket hitünkel, mikor igy ſzol Chriſtuſnac Ha bizol Iſtenben hogy nem hágy az te ehſegedben, bizzal tahat hogy nem hágy ha innet alà vgordolis, Es erre bizonſagul Iſten igeiet tamaztya, hogy Iſten magat aianlotta oltalmul. Mondoc eſſęle fogaſi à Satannac igen kemeny dolgoc, kic ellen ſzükſeg nagy értelmeſen magunkat tartanunc, Hogy meg tudhaſſuc valaztani, Iſten hol keuannya az ö benne valo bizodalmat, es hol nem keuannya: Mint Chriſtus wrunktul keuanta az puztaba, az negyuen napi ehſegben, Mert arra ö maga vitte volt, es azert azzal tiztelteret midön ott bizot benne, De az le vgordasban nem keuanta, kit ha mi elt volna, Iſtennec kiſſebſegere lett volna, hogy ördög ſzaua vtan indulna, es nyakat ſzakaztana, es ollyba kit Iſten nem hagyot Iſtent kiſirgetne, ha igaze az ö igeretí az mint fogatta, hogy meg örizne. Ezec nagy alnokſagiual lettec à Satannac-Ki ellenis mijs tanullyunc ſzüntelen vigyazni, Es az VVR Iſtent ſegitſegül hinni, ö velünc leuen, adogat èſſęlere valo feleleteketis, az ö ſzent Lelke altal, az ö igeienec tanulaſabol. De bizony houa okosb, eſzesb, értelmesb, bölczeb, ielesb, hiresb, nagyob nagyob aiandeku valaki, annîual inkab töb töb vigyazas, tanulas es imatkozas kell èſſęle kiſirteti ellen à Satannac, à mint ſzent Palis tanit, hogy az ki fen áll, meg laſſa hogy le ne eſſec. Kire ſegitſen minketis az kegyelmes VVR Iſten, Amen.

Moſt ſzolanc az maſodic kiſirtetröl: Hogy à Satan, hol gyolkoſſagra, hol keuelyſegre, hol Iſteni kiſirteſre, nagy alnoc magyarazattal akarta vinni az VVR Chriſtuſt. Kit ſzepen meg gyöze az mi ez nagy vigaztalaſſunkra: Hogy ha ſzinten ezec miatt el eſnenkis, De czac hogy mijs ö alrala Iſten eleibe folyamiunc, Ez ö gyözedelmetis nekünc tulaydonîtya, mert ezis értünc lett. Laſſuc az Harmadikatis.

HARMADIC KISIRTETRÖL.

Harmad-

HArmadſzor viue az Satan az VVR Chriſtuſt egy igen magashegyre: Honnet ez egez vilagnac minden diczõſeget es ſzepſeget, friſſeget, mulatſagat, lakaſat, meltoſagat, es minden fęle kedues dolgait, mind el mutogatta, hoſzu ſzoual es ſzep diczereteckel: Kiket midõn mind elõ ſzamlalt volna, vtôl monda: Ha azert te tęrdre eſuen imadaſz engemet, mind ezeket teneked adom.

Minden kiſirtetiben erre egye kezic.

Ez feie es fõ Oka minden kiſirtetinec, à mint itt im vtôl ki fakaztya: hogy Iſtentûl el ſzakaztana bennũnc, magat tizteltetne, es az miat mind õrõcké el veztene beñũnket. De ſenki ez kiſirtetnekis mélyſeget es nagyſagat meg nem foghattya, minemũ gyũhũſſegeuel legyen meg à Satannac, Hanem az kinec lataſra ſzeme vagyon, tekincze el ez egez vilagot, mondoc akar mi nemzetet, es akar melly embert, Auagy: ki ki tekincze meg õ magat, Es meg érzi hogy moſtis ſoc igeret alatt akaria magat imattatni velũnkis. De ha az titkon valokat nem vehettyũc eſzũnkbe, az igen nîluan valokat ier laſſuc.

Mely dolgõc vadnac ez kiſirtetben.

Leg elõſzer az papaſagnac minden tudomanyat es minden maga tartaſat tekintſuc meg, es onnetis vgyan ſzem latomaſt ki tettzic, mint ſzakaztotta el ez vilagnac nagy reſzet Iſtentûl, az ſoc igeret et adomany miat, Az mint moſt az õrdõgis ez vilagot igeri Chriſtuſnac, ha õtet imadna. Ez igeret miatt mondoc az papaſagis ſoc keppen imadgyac az Satant, Mert torkoc, haſoc, tizteſſegec, méltoſagoc, kereskedeſec miatt mindenic reſzet az Iſten igeienec viſzſza forditottac, hamiſſan magyarazzac, ſoc vtalatos baluanyozaſt gondoltac, Es hogy azt meg tarthaſſac, tõrrel, erõuel, igerettei, es adomannyal oltalmazzac. Azonkeppen az Tõrõc es az Sído, Es vgyan mind ez egez vilagnac nagy reſze, czac haſznokat, torkoc haſoc keduet, méltoſagot, tizteſſeget, iõuedelmet kereſnec, Es ezec miatt az Iſtennec ſem igeieuel, ſem eſmeretiuel, ſem tizteletiuel nem gondolnac, Sokan ez vilagi marhaioc, karoc, es félelmec miatt, az meg értet igaſſagot czac hallani, ſem vallani nem meric, Bâr ſzinten keuañacis az ſziue: Es igy nagy alnoc ſzin alatt az Satan õ magat imattattya, es tizteltetí ſoc ezer keppen. Kiknec eſzec è vilagi igeret es io ſzerencze miatt veſzet meg: Mint midõn az Tõrõc, Sído, koborlo, parazna, baluanyozo, baiolo, õrdõngõs lattya, hogy ez vilagi marhaioc ſzaporoſzic, az alnokſag, az ragadozas, es õrdõgi tudomany altalis, kît az Iſten egy ideig el enged, az õ kazdag irgalmaſſagabol, ki mind iockal gonoſzockal kõzli ez fõldi marhaiat, õc kedig az õ fõldi io ſzerenczeiekbõl itelic meg az lelki aiandekatis Iſtennec, mint ha az tenne õket Iſten fiaiua, hogy ez fõldõn kazdagoc: Ez gondolat alatt benne maradnac az rut ektelen õrdõgi ſzolgalatokban: Mond oc ſokan meg czalatkoznac ezben, hogy az õrdõgi ſzolgalat alatt azt véli, mint ha Iſtent ſzolgalna, midõn elõmenetit lattya az õ hamiſſaganac, baluanyozaſanac, teuelgõ tudomanyanac, Tõrõc, Sído, Papa vallaſanac, De meg az nîluan valo gonoſſagokbannis ſokan meg czalatkoznac, midõn toluaylaſnac, vſoraſagnac, iobagy nyuzaſanac, keritõ tudomanyanac, paraznaſaganac, baiolaſanac, õrdõgi practikaianac, es egyeb õrdõgi dolganac elõmenetit lattyac, Sõt igen ritka az, az ki igeret es adomany miatt meg nem czalatkoznec. Az mint Salomon mondgya, hogy az értelmeſtis meg vakittya az aiandoc, *Eccleſiaſt*: 31.

Felelete Chriſtuſnac az õrdõg igerete es imadaſa ellen.

De Chriſtus wrunc nagy haraggal felele az ellen, monduan: Eregy Satan, meg vagyon irua: Az te wradot Iſtenedet imadgyad, es czac õ neki ſzolgally, Ielentuen, hogy czac egyedûl az Iſten az, az ki teremtet, ęltet, tart es adogat minden ſzũkſegũnkre valot, Azert czac hogy neki ſzolgalnanc, ittis ez arnyec ęletre valotis falatonkent meg adogatna, es mindenekbe oltalm aznais, es vęgre meg tartana az õrõc ęletreis. Azert az ki illyen io adakozonc, Ennec tartoznanc czac egyedûl tiſzta ſziwbõl lelekbõl valo ſzolgalattal, Az õrdõgõt penig, az ki õ ſzent felſegetûl el hitetet bennũnker hazug ſzauual, es hamis, czalard, kep mutato igeretiuel, erõſſen vtalnanc es el taſzigalnanc tõlũnc. Ki minemũ alnokis, ſzep ſzauuis, hazugis, gyolkoſis legyen, eleg nîluan meg tettzet az mi leg elſõ ſzũleinkbennis, kiknec nagy felſeges igeretec alatt, õrõc haragot, halalt es karhozatot ſzerzet, kiknec nyaualyaiokat, nem czac lattyuc hanem vgyan érezzũkis raytunc, mijs, es ez egez vilagis. Ez vtan kedig az itelet napian, leg inkab meg értyũc, melly rõttenetes dolog volt Iſten

Az VVR Christus Bœytíroel

ellen engedni ô neki, mikor az VVR Christustul iteltetic es vettetic az vęghetetlen ôrôckê valo kinral, mind azockal, valakic czac az ô szaua vtan iartac, es az VVR Christus altal Istenhôz meg nem tęrtec. Ackor, mi ízũ volt az ô igerete, meg lattya mind ez egez vilag, Es melly draga dolog volt az VVR Isten mellet meg maradni akar melly nagy haboru kôztis. Ezeket iol eszũnkbe vegyũc az harmadic kisirtetrôl: Hogy akar minemũ igeretiuelis ne gondollyunc az Satannac, es ez czard Vilagnac, hogy àhoz kepest el szakadnanc az Istení szolgalattul es az Igassagtul, es annac vallasatul. Bizony męg czac ez vilag szerintis minden ôrdôgi czelekedet rakua soc ezer mêreggel, az mint kî tettzic azbolis, mint rôtteg az mi sziuũnc minden fęle bũnôc vtan, Es azbolis, mint iarnac az eyiel iaroc, lopoc, toluayoc, paraznac, baluanyozoc, es egyeb gonossagban élôc. De leg rôttenetesben az Itelet napian, es az pokolnac tũzebe tettzic meg, melly artalmas volt ôrdôgnec szauas fogadni.

Erôs az Isten kegyes az ôrdog ellen, es minden egyeb dolgainkban.

Leg utol igen eszũnkbe tarczuc itt eztis, melly igen erôs, hatalmas, es hathatos az mi wrunc Iesus Christus szaua, Ki mihent azt mondgya: Eregy Satan: ottan el remũl es el futamodic. Illy erôs azokbannis az kic arra figyelmetesen halgatnac, es azban bizuan ôkis az Satant az ô neueben el ũzzic, Kinec szouara felis tamadnac minden halottac, meg wyulnac, es meg diczôũltetnec minden hiuec, az mint soc peldabolis immar ki tetzet vgyan szem latomastis, midôn az ô szauara soc nyomorultac meg gyogyultac, soc tisztatalanoc meg tisztultac, es az halottakis fel tamattac. Viszont az ôrdôgôc es az hitetlenec ellenis, melly hatalmas legyen az ô szaua, meg lattyuc vgyan ackor.

Tahat mijs ennel tôb erôt es otalmat ne keressũnc, Se bũbayal, se egyebel az ôrdôg ellen ne éllyũnc, Hanem czac egyedũl, az mint Christus wrunc, tamaszuc eleiben az Iften igeiet, Es azbol hitũnkôt erôsituen, azzal gyôzhettyũc meg ôtet, az mint szent Ianos mondgya: Ez az mi gyôzôdelmũnc az mi hitũnc. Kiben az kegyelmes VVR Isten epiczen erôssen naponkent iobban iobban, hogy minden mêrges nyilait à Satannac mint egy Paissal fel vehessũc az Istenben valo Hit es bizodalom altal, Es mint egy ket elũ pallosual kettô vaghassuc, Es minden fele kisirtetũnkben az ôrôc életre meg tartassunc, Amen.

1. Iohan: 5.

Hebr. 4.

Summa az Harom kisirtetrôl.

Summa az harom kisirtetrôl.

EZ legyen tanusagunc az harom kisirtetrôl: Midôn tesli szũksegũnkben izgattatunc hitetlenkedesre: Es midôn io szerencsenkben izgatatunc fel fualkodsagra: Es ez vilagi édesseg miatt izgattatunc ôrdôgi szolgalatra, es Istentûl valo idegensegre. Kiknec mindenikere, az mint Christus wrunc czac Iften igeiebôl felele, Igy mijs czac azt tanullyuc mindenic ellen, ott eleg oltalmunkat talalyuc: mind az nyomorusag: mind az keuelyseg: mind az baluany imadas ellen, Melly igec mellet segitsennis az kegyelmes VVR Isten szent Leike altal, Amen. De im szoloc tôb kisirtetekrôlis czac Summa szerint.

Soc tôb kisirtetekrôlis Summa.

Soc ezer kisirtetec lehetnec ezekbôl.

EZ harom kisirtetben noha mind be rekeztettec az tôbbijs. De azert kûlônnis, egyeb feleketis eszũnkbe tartanunc igen io, Mert semmi olly nem paranczoltatot az VR Istentûl, kitûl el nem akarna vonni bennũnket az Satan. Hogy ôtet ne esmerijc, ne félnenc, benne ne biznanc, ellene keuelkednenc, zugolodnanc, Es ha tiztellyũkis, de az ô tiszteletijs ôrdôgi tanaczbol Istení karomlasra legyen, Es ollyat gondollyunc kit ô nem hagyot, Az ô Neuet, az ô Igeiet hamisnac, auagy kiczíny dolognac tarczuc, azt ne tanullyuc, Rôstôn, auagy ingyẽ se imatkozzunc, Az ô ũnnepe napiannis ôrdôgi baluanyozast czelekedgyũnc. Mindeneckel ellenkezzũnc, feiedelmũnket, szũleinket boszonczuc, egy mason boszut allyunc, buialkodgyunc, paraznalkodgyunc, czalardkodgyunc, hazudozzunc, es minden gonossagban be heueredgyũnc. Mind ezekbennis hogy be keuerien, soc szaz ezer módgya vagyon

gyon az Satannac, es sohol czac egy sints, kit valamellikben el nem eytene mindennapis. Az töb alnoksagi között, nagy imezis: Hogy te mikor szepen ö ellene tanulszis, egyic fęle kisirtetinec mint vedd eleit: ö nagy alnokul, auagy azon ellen soc viszaltatast gondoltat, es soc felöl tamazt: Auagy ha te egyic ellen tanulsz, ö azkor masikra izgat, mint pelda: Ha te az szegenseg, az keuelyseg, az baluanyozas, auagy mas fęle bůn ellen tanulsz: ö azkor az te testedben izgat, nagy buyakeuansagot, nagy geriedezö fértelmesseget, auagy nagy torkossagot, auagy nagy boszonkodast, auagy valami egyeb fęle bůnöket: Hogy ezre valo keuansagodban eszed veszne azbannis az miröl tanulsz. Mondom ez volna az ö igyekezete, De, hiw az Isten az ki nem hâgy felötteb meg kisirtetnůnc. Ezec miat noha igen nyomorultac volnanc, De az mi wrunc Iesus Christusnac gyözedelme biztasson bennůnket, hogy noha mi közzůlůnc czac egy sem volna, ki az ördögöt meg gyözhetne, czac leg kissebbic kisirtetibennis, Söt miatta mind ez egez vilagnac öröc karhozatra kellet volna menni. De mind az altal immar nagy batorsagot vehetůnc ö ellene ezböl, hogy az Istennec Fia az emberi testben öltözet, es azban ötet meg rontotta, meg birta, meg gyözte, Es igy mi közzůlůnc, ki mi nekůnc atyankfia, talalkozot egy, az ki ö rayta gyözedelmet vett. Azert immar az ördög nem diczökedhetîc ez vilag ellen, az emberi nemzet ellen, mint ha ötet tellyesseggel meg birta volna, Mert noha Adamot meg czalta, es ö miatta mind ez egez vilagot, bůnben, atokban keuerte, De viszont midön ötet meg gyözte es meg rontotta az Nazarethbeli Iesus Christus, ö rayta tsac egy szal hatalmat sem vehetet: Tahat nem mindenestůl vett birodalmat az emberi nemzeten. Es azert ö ellene szabadon diczökedhetůnc: hogy noha elöszer ö gyözött vala meg bennůnket, de az vtan mi gyöztůc meg ötet, midön az mi wrunc Iesus Christuson, ki bizony emberis, semmi hatalmat, semmi eröt, semmi fogasaual es kisirtetiuel nem vehete, Melly hatalmat, melly eröt mind azockalis közli, ualakic az ö Neuct segitsegůl hiuan benne biznac, Az mint ezt soc irasokis, es szem latomast valo peldakis bizonîttyac. Kire segitsen ö szent felsege minketis mindnyaiunkat, szent Lelkenec altala, mind vęgig, es tarczon megis az öröc ęletre, Amen.

Biztatasunc.

MIT TANVLANC.

Az Böytröl es az Kisirtetröl szolanc.

Az Christus Böytit olly czudalatosnac hallanc, kit senki nem köuethet emberi termezet szerint, Kit peldankra sem mielt, hanem az ö töb czudai közibe valo. Mind az altal az hiuekis tartoznac mas fęle böytölessel, czac hogy az io legyen, az Isten igeienec tanîtasa szerînt, nem napi, sem eteli valogatasbol, sem maga mutogatasbol, sem bůn boczanattyanac ęrdemeböl, Hanem auagy mindennapi mértekletessegböl, auagy olly magunc tartasabol, hogy az mellet belsö alazatossagbol bůnůnket siratuan, engeztelnenc az VVR Istent, szent Fia altal, es kérnenc bůnůnc boczanattyat, es iora vezerlö szent Lelket.

Ez resze az mai Euangeliomnac, imez hetedic paranczolathoz valo: Ne paraznalkodgyal. Mert az torkosoc, zabaloc, es akar mi testi kenyesec, mind paraznaknac neueztetnec az Irasban.

Az *KISIRTETRÖL* harom rendbe szolanc: Hogy elöszer segenysege miat akarta Istentůl el idegeniteni az Satan az VVR Christust, Es intette hogy Isten rendelese kîuůl köwböl szerzene kenyeret. Masodszor inte, hogy alà vgorduan, kisirtene meg az Istent, ha meg oltalmaznaé ötet az ö igereti szerint, Es magatis lattatna meg nîluan, hogy ö Isten Fia. Harmadszor mind ez egez vilagot neki igeri vala, ha ötet imadna.

Ezec, az VVR Imatsaghoz, kit Mi Atyanknac hiwunc, valoc: holott az VVR Christus tanît, hogy eztis kérnenc: Ne vigy minket kisirtetben. Tahat mostis az VVR Christusnac intese szerint, Ier könyörögiůnc ezennis ö szent felsegenec, hogy az mint az ö szent Fia altal gyözedelmet vetetett az mi öröc ellensegůnken, Azon

KILENZEdic VRNAPIARA AZ KILENES, ES Vizkereszt vtã Alias, QVADRAgessima auagy, INVOCAVIT. Auagy, BOEYT Elsô Vasarnapra.

Az Vr Christus Boytiröl es kisirtetiröel.

bátor szivet es győzedelmet adgyon nekönkis ő ellene, es szent Fia altal tarczon meg miud vegig minden kisirtetünkben az örök életre.

Imadsag.

VVR isten mi Mennyei szerelmes szent Atyanc, Miert hogy à gonosz ellenseg mindenütt vtannunc vagyon, es azon iár mikeppen mint á siuo Oroszlan vgyan el nyellyen: Kérünc tégedet, adgyad mi nekünc az te szent Fiadért Iesus Christusert, az te szent Lelkedet, es erösicz meg az te Igednec altala az mi sziveinket, hogy az gonosz ellenseget meg győzhessük, es az te akaratod szerint elhessünc, es az örök életre iuthassunc. Vgyan azon te szent Fiadnac *IESVS* Christusnac altala, ki te veled es az szent Leleckel él es wralkodic, mind örökkön örökkè, Amen.

Mi Atyanc, ki vagy Mennyekben &c.

VTOLSO ENEK: Halat adunc tenecked örök Isten etc.

HISTORIAC AZ KISIRTETROEL.

MIdön vgyan valoba figyelmezнel, minemü kisirteti, az az, Bünre es bünteteſre valo viteli legyenec az Satannac czac mi köztünkis: Nagy könyueket sem győznel be irni vele. Kiröl enis irtam egyet, Holott noha sokakat szamlaltam elö, mind az Tiz paranczolatoc rendi szerint, De te ha többet többet irogatz hozza nem artaß vele. Im mostis ielengetec czac egy ribanyat, mellyec ninczenec ott meg irua.

Ez elöb egy icles bölcz Predikatorrol irec, hogy ki midön kisseb vetekert mast halalra itelt volna, ollyat ki az bünön keserget, es többe nem talaltatot, ö az vtan olly vetekbe talaltatot, kiert tüzre itelic. Ez feleket sokakat talalß többetis. Ez az keuelyssegnec kisirtetihöz valo.

Egy fo nemes ember, felötte igen üzte ez vilagot, es sokatis gyötöt, Ez midön siuet ioßagat pörli mas fö nemes embernec, Es az soc keppen aianlana magat az meg elegiteſre, De ez vgyan mindenet ßomiuhozna, ez vilagi telhetetlenſege miat, midön ßinte immar meg nyerte volna pöret, amaz ellensege meg lesi, es meg ölezi, Es soc ezüſt es arany marhayat, leuelit, kit vele vit koczin, el viſi es mas orßagba siut, Kiböl oztan soc töb gyolkoſſagokis löttec, az kic reßesec voltac az ö halalaban. Ezec az elso kisirtethez valoc, az Telhetetlenssegnec kisirtetihez.

Pragaba egy nehany Toluayokot meg kinozuan, ez sörnyüsegeket vallottac, hogy egynehany nehezkes aßonyokot eleuenen meg hasogattac, es az gyermeczkeknec az ßiuecket az oltaron el reytettec, es arra miseket mondattac, es az vtan meg öltec, az holt testel kedig paraznalkottac, ez remenseguel, hogy ha kilenczel ezt mielhetnec oztan soha meg nem foghatnac. Nem de nem rettenetes hazuge es gyolkose az Satan. Ezis Telhetetlenseghöz valo kisirtet, es az ö Imadsagahozis.

Egy midön egy erdöbe embert ölt volna olly fa alatt, hol eßtrag volt, az Eßtrag egy holnapig iarton iart hazara mindennap az embernec, es ott karatyolt, Ez miatt midön ßiuebe kinlodnec, ki vallya dolgat, es meg ölic.

Többeket ez feleket ßaz ezert halhattoc es lathattoc, kic altal az Isten vgyan ßemlatemast akarya meg mutatni melly rettenetes ellensegünc legyen az ördög, Es az mi Vrunc Iesus Christus melly draga otalmoc az ö benne bizoknac.

TIZEDIC

TIZEDIC VVRNAPI EVANGELIOM AZ KI IELENES VTAN.

Egy Pogan aszonnac erős hitből valo lelki hartzolasarol, ő magaual az VVR Christussal: Az aszonnac kisirtetiről, es azon valo győzedelmeről: Es az VVR Christusnac őrdög ellen valo hatalmarol.

ENEKLESROEL.

DIczeriűc az VVR Istent Enec szoualis, Es mondgyunc olly Eneket kibe mijs hiwiuc segitsegűl az VVR Istent, az mi soc fęle nyaualyankbannis, oly hituel, mint az Pogan aszony az őrdög ellen hiua az VVR Christust segitsegűl.

ENEC. Halgasd meg moſtan felſeges Iſten, etc. MAS. Szent Dauid Kiraly bűnei ellen igy panaſsolkodic, etc. Atiagy: Mi Atyanc ki vagy mennyekben, etc, Ier mi kerűnc ſzent Lelket, etc. IMATSAGA fol: 1.

AZ EVANGELIOMROL.

AZ melly Euangeliomot ez mai nap szoktanac predikalni, az, szol egy igen meg kesereder Pogan aszonnac erős hitből valo kőnyörgeseről, kinec Leányat az őrdög rőtteneteſen kinozta. Kinec hitiuel negy keppen hartzol az VR Christus: Előszer czac sűketseguel el menuen melőle: Masodszor az ő tanituanitis kic kőnyőrőgnec vala mellette, meg dorgaluan mint ha nem illenec ez pogan mellet kőnyörgeni: Harmadszor azt monda felőle, hogy ő nem az Israel fiai közzűl valo, az kikhőz ő kiualkeppen küldetet: Negyedszer ebnec es meltatlannac neuezi szemtűl szembe. Ez negy hartzual midőn az Christus kűzdenec az ő hitiuel: ő mind ezeket, meg győze az Istennec szent Lelke altal, ki az hitet fel gyerieztette vala benne. Azert Christus wrunc az ő hitit nagy diczerettelis fel magaztala, Es nagy czudaualis meg erősite, Leányabol az őrdőgőt ki űzuen. Melly őrdög ellennis az ő mindenhato ereiet igen nemesen ki ielente az mi édes biztatasunkert, es ő ellene valo batorkodasunkra. Erről szol az mai Euangeliom, kit irt meg az szent Máthé, az ő Euangeliomi kőnyuenec Tizen őtődic reszeben.

a: A poganoka tis önßollya mazgahoz, az ő felde ken iaruan,
b: Dauid fianac neuezuen, es őrdog ellen segetsegűl hiuan nagy ertelme volt.
c: Negy kisirtetinec első volt, az uezteg halgatas.
d: Masic hogy az tanituanyoc se haßnalhatnac
e: Harmadic hogy ő nem az Isten nepe fele.
f: Negyedic hogy ebnec es meltatadannac mondatic.
g: Még sem szűnic meg az kőnyőrgestűl.
h: Az igaz hitűnec semminemű lehetetlen.
i: őrdőgőn valo hatalma az Christusnac.

MATTH: XV.

ES ki menuen Iesus onnan, *a:* Tyrusnac es Sidonnac hatariban mene: Es imè egy Cananeabeli aszonî allat, ki iővuen azokbol az hatarokbol, kialta ő hozza, monduan: *b:* VVram, Dauidnac Fia, kőnyőrűlly raytam, Az en leanyom az őrdőgtűl igen győtrőttetic. *c:* Oe kedig semmit nem felele neki. *d:* Es hozza iaruluan az ő tanîtuani kéric vala őtet, monduan: Boczasd el, mert vtannunc kialt, De ő felele es monda: *e.* Nem küldettem, hanem czac az Israel hazabol valo el veszet iuhokhoz. Az kedig el iővue, es terdre esec, monduan: Vram segits meg engemet. Oe kedig felele es monda: *f:* Nem illic, hogy az fiac kenyeret el vegyec, es az ebeknec vessec. *g* Ez kedig monda: Vgy vagyon wram, De maga nám az kőlkőkis esznec az morsalekokba, mellyec az ő wroknac asztalokrol lehulnac: Ackor felele Iesus, es monda nęki: *h.* O aszoni allat, nagy à te hited, legyen teneked, à mint te keuanod: *i:* Es az ő leanya azon szem pillantasban meg vigaszec.

Rő-

TIZEDIC VA SARNAPRA AZ KI IELENES ESVIZ KEREZTvtan

Az VVR Christus mint hartzolt

ROEVID ERTELME.

IEles Hiſtoria ez mai Euangeliom, rakua dragalatos ſzep tanuſagockal es vigaztalaſockal: Melly ſzol egy Pogan aſzonî allatnac Chriſtusban valo erős hitiről: Kit kőnyőrgeſeuelis: es negi kiſirteteken valo győzedelmeuelis meg ielent Kinec hitit Chriſtus nagy fennis magaztallya, Es nagy czudaiaualis meg erősiti, mídőn egy ſzauaual tauul létében Leanyabol az őrdőgőt ki űzi.

Alias. REMINIſcere Auagy. BŐYT MAſod Vaſarnapra.

Melly dolog mi éröttűnc predikaltatic, hogy mijs minden nyaualyankban akar melly nagy legyennis, illy bizodalommal folyamiunc az Chriſtushoz, kit az Iſten adot iduőzîtoul, es meg tartoul mi nekűnc, Es minden kiſirtetűnkben, mellyec mindennap raytunc vadnac, igy ſzoktaſſuc magunkat alhatatoſſagra, es tőkelletes vallaſra. Mert leg fő tizteleti ez az Iſtennec, midőn őtet minden nyaualyac felőtt erősbnec es hatalmasbnac eſmeriűc. Mondoc midőn őtet, minden nyaualyaban, bizuan az ő io vóltaban es hatalmaſſagaban, ſzent Fia altal, ſegîtſegűl hiwiuc. Az à nyaualya kedig houa nagyob es röttenetesb, akar bűnnec értelmeſſege, akar őrdőgnec kegyetlenſege, akar ez vilagnac gyűhőſſege, akar az halalnac iſzonyuſaga legyen, De akar mellyikbe, houa nagyob bizodalomal hiwiuc ſegitſegűl à mi wrunc Ieſus Chriſtuſt, kit az Atya adot ſzabaditoul, Annîual keduesb ő felſegenel. Azert mierthogy ezEuangeliomba felőtte igen nagy peldanc vagyon erről: Mint kel meg azIſtenuelis kűſződnűnc, es erőuelis magunc rea kőtnűnc, Azert erről ſzűkſeg io bőwen nîluan valo értelmet vennűnc. Laſſuc tahat az Euangeliomnac nîluab magyarazatyatis.

Nagy pelda ez, hogy pogan aſſon hiret haluan az Chriſtuſnac, az őrdőg ellen nagy hittel hiya ſegitſegűl.

NYILVAB MAGYARAZATTYA.

MEntűl előſzer czac igen rőuideden ſzamlalom elő mind az egez Euangeliom értelmet. Az vtan oztan ez ket reſzben rekeztem. Előſzer ſzoloc az Aſzonnac felőtte czudalatos draga hitiről, Maſodſzor az hitből valoNegy fęle kűſződeſeről. De à mint mondam, megis rőuideden értſűc meg mind az egez Euangeliomot.

a: Anya eſedezę ſe gyermeken.
b: Oe maga kereſi az nyomorultakat azVVR.
c: Hiret hallotta voltChriſtuſnac.
d: Dauid fianac mondani nagy ertelme vőlt azChriſtus felől.
e: Oerdog ellen ſegitſegűl hiuan, nagy hatalmat tulaydonit azChriſtuſnac.
ǂ Czudaltos lelki kűſződeſe az Vrnac, kit nagy io vegre miel.

Ez Euangeliom arrol ſzol: Hogy egy pogan aſzonî allatnac, midőn az őrdőg leanyat felőtte igen győtrene, *a:* es az, (mint anya) gyermeken igen el keſeredet volna, *b:* Es azonba az ő hataroc es főldec felé Chriſtus wrunc ki ment volna, vélem vgyan ſzanſzandeckal, ő érőtte az felé közelgetuen, *c:* Azt ő mihent meg érti, ottan eleibe fukal nagy fen kezd kialtani, neuezuen őtet *d:* Dauid Fianac, az az, az meg igertIduőzítő Chriſtuſnac, Es kéri kőnyőrűlne rayta, *e:* Es ielenti illy nagy nyaualyaiat, hogy az őrdőg felőtte igen kinozna leanyat. Ez egyic reſze az Euangeliomnac.

Ezből meg tettzic, ez aſzony melly ſzep értelmet vőtt volt az Chriſtus felől, es hogy benne melly nagy hiti volt, hogy Dauid Fianakis mondgya. Es hogy az őrdőg ellennis ſegitſegűl hiwia őtet. Laſſuc maſic reſzenekis à Summaiat.

ǂ Kinec nemes hitiben noha édeſden győnyőrködic azChriſtus, De hogy lattya őtet buzgo hitűnec lenni, es tellyeſnec ſzent Léleckel, es az altal erősnec az hitbe, kűlec hartzaiban. De vęgre magat meg győzetteti vele, Es oztan nagy fent magaztalya az ő hitit, monduan: O aſzonî allat nagy az te hited, Legyen teneked az te hited ſzerint. Kit Chriſtus wrunc azertis mielt, hogy az aſzonnis, es mijs bizonyoſoc lennenc az hitből valo imatkozaſnac erős es hatalmas voltaban. A mint ezt nagy czudaualis meg bizonîttya Chriſtus wrunc, Mert tauul egy ſzauaual leanyabol ki űzi az őrdőgőt. Kiből az ő nagy erős hatalmais az mi ellenſegűnken ki tettzic. Ez rőuid Summaia az egez Euangeliomnac. Kinec tanuſagatis ier laſſuc.

ERTELMI. *Minketis kereng azőrdőg: De reankis vigyaz azVVR.*

ǂ Meg akar eſmertetni à Chriſtus, es könyőrgeſt keuan.

NAGY dolgoc ielentetnec itt. Mint imillyetenec: Hogy az őrdőg röttenetes keppen kereng minketis, es győtőris mint aſzony leanyat: Es hogy az VVR Chriſtus reanc néz mi reankis: Es órankent ő maga hozzac közelget: Es ottan ottan ſegit ſzent Lelke altal minketis: ǂHogy magat meg akaria eſmertetni: Es azt akaria, hogy neki könyőrögiűnc: Sőt ſzűntelen kiálton kialtſunc mijs: † Es hogy előſzer minketis ſoc keuan. † *Az kiſirtes vtan minketis czudaltat.*

keppen

keppen meg kiſirget, iol meg roſtaltat, meg hankottat: De vęgre czuda keppen meg ſegit minketis, es ſockal czudaltat. Ezeket magyarazzuc meg.

Az Satan mint boczattattic rea kis, De vgy hogy az VR oltalmaz zon minketis. 2. Corinth: 12.

MONDOC ha iol eſzűnkbe vennenc, velűnkis mindennap igy czelekedic az VR Iſten titkon es alatomba, mint ez aſzonnyal, Hogy az ördőgöt hozzaia es vgyan leányaba ereztette, De azert tauul mind hozza közelget ómaga ſegitſegert: Mert rea kis el boczattya à Satant, hogy gyötörien minketis, à mint ſzent Palis panaſzolkodic magarol, hogy érzette rayta az Satannac éztenyet. Bizony minden óraban egy nihanſzor meg érezhetnenc mijs, ha rea figyelmeznenc, hogy hol haragra, hol bualkodaſra, hol keuelyſegre, hol telhetetlenſegre, izgatton izgat egy óraban ſzázkeppen. De azonba az VVR Chriſtuſis, meſze tauul tauul hozzanc közelget ő magais, ſzent igeie oktataſaual, es ſzent Lelke batoritaſaual. De ezec gyakorta olly igen titkon es halkal lęſznec, hogy nekűnc vgy tettzic, mintha gondgya ſem volna reanc, De maga mind reanc gondolkodic azonba, es közelb közelb tődögel, hogy az ő io hiret mijs hallyuc, mint ez aſzony halla. De előſzer iol meg akaria velűnc éreztetni az ördőgnec mérgeſſeget. Ezt kedig nem czac egy emberrel, hanem orſzag ſzerintis czelekeſzi: Hogy tiz, huſz falu közt egy igaz tanitot le teſzen, es azzal hol egyiket, hol maſikat hiwdogallya, es ſzoktattya hozza, tanittya, es ſzent Lelke altal fel indittya őket, hogy meg eſmerteſſe magat: De előſzer meg engedi hogy az ördőg erőſſen kinozza őketis, vakſagban, ſetetſegben, bűbayban, baluanyozasban, buia es telhetetlen keuanſagokban, es ezec miatt lelki rőttegeſekben keuerie, Azonba nagy faydalmokatis inditſon raytoc, Kolicat, Kőſzuent, betegſeget, fogſagot, ſzegenyſeget, Az falukra, orſzagokra dög halalt, rablaſt, tűzet, es egyeb nyaualyat, kiről pelda ſokbis. Es igy midőn kinoztatnanac, hirt boczat közinkbeis az Chriſtus az ő Euangeliomabol, hogy őtet Iſten oltalmazoul boczatta ez vilagnac, bűn, ördőg, es halal ellen: Ez hir haluan, vgy kezdűnc mijs neki eſedezni: Es houa nagyob raytunc az kinzas, annîual buzgob leſz az kialtaſis. De mind az altal męg vgyis nem hirtelenkedic az VVR az ſegitſeguel, hanem ha felőttr nagy veſzedelembe volnanc, mint az Apoſtoloc az Tengeri vęſzben, es Suſanna az halalban, ollykor gyakran hirtelen hirtelen ki ragad az veſzedelemből. De az mikor eſmeri hogy iob halogatni, ackor minketis ſzinten vgy meg hankottat ſoc keppen, mint ez aſzont moſt *NEGY KEPPEN.* Előſzer ez aſzont ezzel probala, hogy ſemmit nem felele, czac halgata: Igy czelekeſzic mi velűnkis. Maſodſzor, ada egy kis ezkőzőtsket neki, kibe bizhatnec, midőn az Tanituanyoc könyörgenec mellette, De azt tettete, hogy őc ſem haſznalhatnanac: Igy ſokſzor meg erőtlenitj aztis à kibe mijs bizhatnanc. Harmadſzor, olly gondolatokis indulnac bennűnkis, hogy mijs talam nem volnanc idnőſſegre valo valaztottac, à mint ez aſzont nem az Iſrael közibe valonac monda. Negyedſzer, azonba elis eſűnc, hol egy, hol mas bűnbeis, es el rőttenűnc, hogy nem erdemlűnc ſemmit, az mint ez aſzontis Ebnec neueze. Ezec es többec èffęlec, oh ki keſerues nîlac minden ſzentekben.

Az nyaualya es kiſirtet közt hirt haluan Chriſtuſrol vgy futamodunc ki mijs ő hozza.

Ez Négyuelis többelis kiſirtetűnc mijs.

Illy drága haſznunkra ereztet reanc á kiſirtetet

De mint ez aſzont nem azert hankottata az VVR, hogy nem akarna ſegiteni: Igy mi reankis minden hartzot, kiſirtetet, keſedelmet, ſűketſeget, halladekot, io ezkőznec haſznatalanſagat, az valaztaſrol valo ketelkedeſeket, es az mi méltatlanſaginkrol valo gondolatokat, es minden kiſirteteket io vęgre boczat: Hogy igy inkab ſzoktaſſon magahoz, iobban fel razzon az tanulasban, könyörgesben, Az batorſagban, hitben, remenſegben gyorſabbà es erősbe tegyen. Es hogy mi raytunc egyebekis tanullyanac, hogy meg eſmerteſſe valoba az ördőg gyűhőſſeget es kegyetlenſeget mindeneckel: Es azon ki teſſec az ő Iſteni ereie, az ő hatalma, reanc valo gondgya, velűnc valo io tete: Hogy ki teſſec az mi erőtlenſegűnkis: Es hogy ő neki halakat adgyunc velűnc valo ioteteről. Houa nagyob kedig az, annîual nagyob legyen az haladaſis. Ez fęle es több ſzep okai vadnac, miert az VVR ez aſzontis, minketis hanſottat, kűſződuen az mi hitűnckel.

De ezec miert hogy igen nagy ſzűkſeges tanuſagoc, azert roloc nîluabban ſzoloc. Kiket az ki io figyelmeteſſeguei meg tanul, es rola gyakorta gondolkodic, az vgyán megis tapaztallya, hogy az VVR Iſten, mais titkon, es alatomba, az Satannis ſoc keppen

TIZEDIC VASARNAPRA AZ KI IELENES ES VIZKEREZT vtan Alias.

pen erezti reankis, Es ô magais minden szempillantasban mellettünc forgolodic soc fęle oltalommal. De îmmar szollyunc az tanusagokrol.

AZ TANVSAGOKROL.

REMINIscere Auagy.

ELőszer az aszonnac nagy hitiről, Es az hitből valo kőnyőrgeseről szoloc.

BÔYT MAsod Vasarnapra.

Masodszor az ô hitinec nagy erős kisirtetiről: Es azokon valo győzedelmeről. Kit az wris îgen nagy szoual diczere, Es azt nagy czudaiaual meg erősite. Hogy az altal minketis fel inditana hitből valo nem czac kőnyőrgesre, hanem vgyan kűsződesreis. De ezt nem értic azoc, kic ninczenec az hartzon. Azert àffęlec iobban rea figyelmezzenec.

Hitiről az Aszonnac,

IOL rea figyelmezz miczoda igeckel kialta az aszony az Christushoz: Ezec az igec: *VVram Dauidnac fia, kőnyőrűly raytam, Az en leanyom az őrdőgtűl igen győtrőttetic.*

Dauid fian mit ertet az aßony.

Hogy Dauid fianac mondgya, azzal azt ielenti, hogy hiszi őtet az meg igert Iduőzitő Christusnac lenni, kit Isten előszer Adamnac, az vtan Abrahamnac, vęgre Dauid Kiralnac igere, hogy ő neki agyékából szűletnec test szerint, *Roman: 9.*

Oerdőgőn valo hatalmatis tutta az aßony.

Hogy kedig az őrdőg ellen hiwia segitsegűl, azzal ielenti hogy esmeri tiztit, es tudgya miert iőtt ez vilagra, hogy az ki az őrdőg feiet meg tőrie, *Gen: 3.* es annac minden czelekedetit valamit szerzet è vilagban, soc bűnt, soc nyaualyat, es halalt, el vegye az meg nyomorodot emberi nemzetről.

1. Ioan: 3.

Mind ez egeß vilagon valo nemzetsegnec Szabaditoianacismerte

Hogy penig ő Pogan nemzet leuen, megis neki kőnyőrőg, ielenti hogy hiszi őtet minden nemzetnec meg Szabaditoianac lenni, valaki benne bizic, à mint Abrahamnac igertetet vala, hogy ő benne meg aldatnanac minden nemzetsegec, *Gen. 22.*

Hallasbol es ß: Lelec altal lett ez hit. Ro: 10.

Ez esmeretet es ez hitet az Istennec szent Lelke gerieztette fel ő benne hallas altal, sokszor értekezuen Christus felől. ♀ Kiuel soc tunya, keuely, maga hanyo Phariseusokat fellyűl halladot, mert azoc az VVR Iesust az ő alazatos szőmélyebe meg vtaltac, tiztitis, tanîtasat, kinyat, halalat semminec véltec, czuda-tetelitis szidalmaztac, ő helyette kedig mas Christust vartac es keuantac Dauid nemzetsegeből, ki ő nekic ez vilag modgyara, mint regen Dauid, hasznalna. ♂ Tudtac őkis hogy Dauid fia lenne az Christus, *Matth. 22.* Mert oluastac soc helyen, *2. Reg: 7. Ierem: 30. Ezech: 34. Hoseæ 3.* De czac Test szerint valo Királynac véltec, ♃ Maga az VVR Isten ottan harmadic izen valo fian Roboamon kettő szakazta az egez orszagot, es czac kissebic reszeben tarta az Dauid nemzetet, aztis mind alab alab szalita, mind addig, mig paraztà lenne az ő nemzete, es azbol szűletnec az Christus. Kit azert miel t czac hogy inkab ne ragazkodnanac ez vilagi el mulando kiralysagnac remensegehőz, es meg tanulnac hogy az Christus lelki Kiraly lenne. Midőn azert szalton szalna az Dauid nemzetenec kiralysaga, Isten, igeretet teszen Amos Propheta altal, hogy azt wionnan fel epitene. De ez epitest őc czac ez vilagra értettec. Az Angyal kedig meg mondgya Marianac, hogy vgy űlne az Dauid szękire, hogy azon őrőckè wralkodnec, annac soha vęge nem lenne. Az wris erre tanîttya vala az Phariseusokat, midőn elő hozná, hogy Dauid wranac mondta az Christust. Ezt nem értuen az Ierusalemkeli bőlczec, Imè érti ez Pogan idegeb aszony, es olly fianac kialtya Dauidnac, ki erősb, mind Dauidnal, mind egyeb fiainal, Mert azoc bűnuel, őrdőguel nem birtac: De ezt az őrdőg ellen hiwia segitsegűl.

♀ Iay es oh ki nagy dolog az, hogy illy fő fő embereket, ez aßonka meg hallada.

♂ Dauid fianac mas keppen esmerte ez aßony.

♃ Erts meg ezt.

Amos 9.

Luc: 1.

Psalm: 110

Mijs ez hitben ne rőstelkedgyűnc, hanem naponkent tanuluan epűllyűnc benne, hogy meg esmeriűc Dauid fianakis, bizony embernec, mi atyankfianac, De Isten Fianakis, bizony Istennec, mindenhatonac, kinec tulaydon tizti ez: hogy az bűnt, az őrdőgőt, az halalt rolunc el vegye. Kinec minden tęrd meltan meg haiol, Es minden Angyaloc méltan imadgyac Es minden szentec wrallyac, *Apocalyp: 5.* Kinec esmeretiben es hitiben, erősitsen az VVR Isten szent Lelke altal mindnyaiunkat, Amen:

Mijs meg esmeriűc Dauid fianakis, Isten fianakis,

Rom: 9. Phil: 2. Hebr: 1.

Im szolanc à Pogan aszonnac hitiről, immar ez hitből valo hartzarolis szollyunc.

Negy

Negy erős kiſirtetiről az Aſzony hitínec:

Anyanac nezni, hogy gyermeket az ördög kinozza, oh ki röttenetes volt.

Mldön az ſzegeny aſzony latna az ő gyermeken es ſzűlőtten, az ördögnec kemeny kinzaſat, faggataſat, taytekos turaſat, hallana annac ſikoltaſat, es latna fertengeſet, Melly nehez, iſzonyu, röttenetes volt ez ő neki, édes anyanac, ſenki még nem mondhattya. Sőt bár czac idegen nézneis, midön az ördög valakit valoba kinoz, oh kî iſzonyu, kinec kinzaſa nem czac teſti faydalom, hanem lelec ſzerint valo gyötrödelemis, Iſtenben valo ketelkedes, es öröc karhozattal valo rettegtetes. De ſzűkſeg hogy ki teſſec elöſzer raytunc az mî nyaualyanc, es az vtan veſzűc eſzűnkbe, mi legyen à Chriſtus io tete, mire valo az ő ſzent Igeie, mire valo az gyakran valo könyörges, es vigyazas, es io dolgokban valo foglalatoſſag.

Miert engetteted ez nagy kinzas az ördögnec.

Ez aſzonnis midön immar iol, ſokſzor, valoba meg eſmerte hazaba az ördög miuoltat, örömeſt értekezet arrol, kiczoda ſegithetne meg ötet, Es meg érti hogy az Nazarethbeli Ieſus.† Ki miérthogy éröttünc iött ez vilagra, oltalmul az ördög ellen, ő maga mendegel ez aſzony hatari feleis, hogy édeſitſe ez aſzont magahoz. xMidön azért az ő hatarokon iarna, es híret hallotta voſna, ki futamodic, es tauul na gy fel ſzoual mindennec hallaſara, olly nagy ſzűkſegeben nagy buzgo ſziuel kezdi kialtani: VVram, Dauidnac fia, könyörülly raytam, az en leanyom az ördögtűl igen kinoztatic.† Melly ſzoc, noha draga értelmes ſzoc, es nagy buzgo ſziwből ſzarmaztac, es az Chriſtuſnac nagy tiztelſegere valoc, hogy az poganſagbannis, az ördög ellen ötet ſegitſegűl hiwia: Mind az altal hogy az aſzonnakis, az nepeknekis, à Tanîtuanyoknakis, égyebeknekis, nekűnkis ſoc iokat ſzerzene: Elöſzer Negy keppen erőſſen kűſzödic lelkeben az aſzonual. Melly negy kuſzödeſt es hartzot, ler lattunc meg renddel. Mert mais, velünkis mindenickel hartzol ő maga az VVR Chriſtus. Kibe ha míjs vęgig alhatatoſon meg maradunc, igy magaztallya az mi hitünketis, mint ez aſzonyet, Es az mit keuanunc, meg leſzen nagy nyereſeggel.

Aż nagy nyauaiaba kerdezkedet à meg ßabaditorol.

†Aż VR Chrűs ő maga kereſi meg à nyomorultakat x Hitiben valo buzgo kialtaſa.

†Miert halogatta à meg halgaſt.

ELSOE KISIRTETROEL.
Az VVR Chriſtus Sűketſegeről.

Sűkette teßi aż VR Chriſtus magat.

ELSő Kiſirtete, kiuel Chriſtus wrunc hartzolt, az aſzonnac ez lőn: hogy neki ſemmit nem felele, Sőt mint ha hallani ſem akarna, menten megyen, es touab touab ſiet, houa inkab kialt az ſzegeny aſzony.

Elein véli vala az aſzony, hogy ottan czac egy kialtaſarais meg allana, es az ő kéreſet meg adna: De imè, vélekedeſe kiuúl el ſiet elöle, czac rea ſem tekint, mint ha hallani ſem akarna ſzauat.

Czuda ez Chriſtusban. Matth: 11.

Oh ki czuda dolga ez à Chriſtuſnac, es el ámelkodo czelekedete, Mert ő, termeſzet ſzerint igen gyönyörködic az ő benne bîzo nyomorultakban, ő, czupa ſzeretet, mero engedelmes, ſzelid, es io akaró, à ki vgyan ő maga hiwia hozza, minden meg terhelletteket, Es ez aſzony hatatíraís ő maga czac ő kedueiért közelgetet. De imè megis, midön kialtana hozza, oztan el fordul elöle, mas fele tart, es ſietue menten megyen. Oh ki nehez volt ezt latni, nézni az ſzegeny aſzonnac, à ki maſt hallot vala Chriſtus felől, mas engedelmeſſeget, mas könyörületeſſeget, es ſzelidſeget vél vala Chriſtus felől. De nem gonoſz vęgre miele az VVR, hanem gyakorlani, neuelni, es öregbiteni akarta benne az ő hitit, es ſoknac lattaraís tîztelni akarta az aſzont az ő erős hitiert, melly vgyan langoz vala benne, ſzent Lelec altal. Azert midön latna az ſzegeny aſzony az wrnac illy maga tartaſat, hogy elöle el ſietne, rea ſem tekintene, egy, ket, harom kiataſaual nem gondolna, ő oztan annalis inkab kezde kialtani, es zórgetni, Es az wrat tartoztatni kezde, hogy tęrne hozza, ne ſietne elöle.

Io vegre letteo ezec.

Houa touab ſiet à Chriſtus, ő anniual inkab ſiet vtanna.

Ez Elſő kiſirtetiből es azon valo gyözede meről, vegyűnc míjs ſzűkſeges tanuſagokat.

A mi ſegitſegűn kotis ſoc keppen hallogattya.

Igy czelekeſzic az VVR Iſten moſtis mindeneckel, akar melly erős hitből könyörögíenekis: Hogy egy elöbe ſokat halgat, az mit kérűnc meſze halaztya. Betegſegbe egeſſegűnket, fogſagunkban ſzabadſagunkat, ſzegenſegűnkben bőwſegűnket,

TIZEDIC VRNAPIARAAZ KI IELENES, Es Vizkerezt vtã Alias, REMINIscere Auagy, BÖYT Masod Vasarnapra.

ördög izgatasiban könyebsegönket. Pelda Ioseph, ki kęt eztendeig tömlötzbe tartatec méltatlan, kit az Apia Iacob, soc eztendeig vgy tarta, hogy el veszet. Ge: 39. Pelda Dauid, kit sokaig kergete Saul, es negyuen eztendöskoraban adatec kezében az kiralysag, maga męg iffiantan szenteltettet vala rea, 1. *Regum* 16. Pelda Susanna, kit szinten halalakort mente meg az Isten. Lazar penig mind holtig nyomorult volt, De ackoraz Istẽ Angyali szolgalanac lelkenec *Lu:* 16. Pelda amà beteg, ki harmintz nyoltz eszten deig fekütt, Io: 5. Es amaz vęrkorsagos aszony, ki tizenket eztendeig volt beteg, Mat ördöngösec, kic egy nihany ezténdeig kinoztattac, es soc vakoc, poklosoc, süketec, 9. Es Igy nemác, beñac, kic auagy meg enhitettenec, auagy vgyan megis szabadultac: mostis, ki tiz, husz, harmîntz, negyuen eztendöre talallya meg regi ohaytasit, ki penig czac kęt, harom holnaprais, ki czac kęt orarais: Ismet meg gyogyul, fogsagbol meg szabadul, ördög kisirtetiböl ki tiztul, nemelly hamar, nemelly kęsön.

† Noha igen nehez az varas, de variad czac, es buzgosaggal bizakodgyal, soha az Istenbe valo remenseg meg nẽ czal.

†De az várás igen nehez akar kinekis, kiualtkeppen mikor nagy az nyaualya, akar testi rabsag, kinzas, betegseg, akar lelki kisirtetec legyenec, Midön valaki tiz, husz eztendeig izgattatic az ördögtül, boszu allasra, alnoc perpatuarra, hamis kereskedesre, buia, parazna, keuely ęletre, akarattya ellennis, midön mondoc valaki igen örömęst, tizta, iambor, igaz, istenes ęletü akarna lenni, Es nagy vigyazassal könyörög, hogy az Isten oltalmazza büntül, De hamar el nem vetetic rola, Es akar mi egyeb nyaualya, akar lelki akar testi, mikor nötön nö, oh ki soc fęle faydalmi es röttegö gondolati vadnac ackor męg az nagy hitü embernekis.

Azert az kesedelemnec es halgatasnac kisirtete koran mit kel miuelnünc, Ier lassuc.

Erröl pelda az mai aszonnis, â ki annal inkab siet vala Christus vtan, houa inkab az Christus el siet vala elöle. Erre, az VVR ö magais soc helyen tanît, hogy czac zörgessünc, czac mindenkor könyörögiünc, meg kel lenni az mi kéresünknec, kiröl peldatis mond az hamis biro felöl, es az ki agyaba el nyugot, De soc kialtassal meg gyözetec. Moysesis mig kezeit fen tartuan imatkozic vala, mind addig az ö nepe gyözi vala az ellenseget.

Luc: 18.

Exod: 17.

Eleg nehez volt minden szenteknec az kesedelem, à mint Dauid soc helyen kéri az Istent, hogy immar serkenne fel, immar ne alunnec, immar mind öröckè ne halgatna vezteg, es ielentic hogy immar mayd mayd el vesznenec, mayd mayd hitekis el fogyna. De azert vgyan nem szünnec meg, Hanem annal inkab kialton kialtottac, nem nyelueckel czac, sem bolond aitatossagbol mint az bömbölöc, és abrak ostoc szokasbol, Hanem lelki érzekensegböl nyaualyaiokat érezuen, es tuduan, kic minketis soc keppen bîztatnac, Hogy czac váriuc, lehetetlen hogy el ne iöyien az VVR. *Psalm.* 26. *Abacuc* 2, *Esa:* 30.

Psalm: 44. 42.

1. Mert fogatta es vgyan meg eskütt rayta, kit meg nem masolhat *Ioan:* 14. *Psalm:* 50. *Matth:* 7.

2. Mert iol tudgya, söt érzijs az mi nyaualyainkat, *Psalm:* 121. 94. *Matth:* 6. *Hebr:* 4.

3. Mert meg valtot szent Fia altal, Czac hogy ki tęriünc az bünböl. Mert az kic azbol czac ki sem keuankoznac, azokat fenyegeti, hogy ha kialtnakis, nem halgattya meg *Esa:* 1.

Miert kęsic Isten neha az segitseguel?

Hogy el ne feletkeznenc hamar, sokaig tart az nyaualya.

ELöszer azert, hogy hamar el ne feletkezzünc ö rola, mert az mi romlot termezetünc Istenhöz igen kelletlen ö magaba, De az nyaualyaba valo segitseg hozza édesit, es houa touab tart annîual inkab fohazkottat, *Esa:* 26. *Luc:* 18: Ezert vagyon, hogy nemelly rab, szabadsaga vtannis soc eztendeig koldul, hogy szaiaban legyen fogsaganac az izi, nemellyt vntalan kenegetnec az kinzas vtannis. Az Kolikas sokaig nem bir kezeuel, labaual, Az ki meg szabadult az ördögtül, az vtannis rötteg niha nîha, Az kî meg iamborodot az bünböl, męg rayta az izgatas es vagyodas, Es ha egyic fęle nyaualyabol ki menekedünc, ottan töb töbérkezic vtannunc. Ezec azert lesznec, Hogy eszünkbe iutassac regi nyaualyainkatis, es megis vntalan könyörögiünc, es kenyessegünkben soha el ne feletkezzünc az VVR Istenröl.

Masod-

Maſodſzor hogy iol ki teſſec az ördög kemenſege, kinec ezer alnoc fogaſi vadnac, mondom ezer es ſzaz ezer, akar melly igen nagy vigyazó ellennis, kit nem érthetnenec meg, ha czac egy keueſſe es ritkan koſtolnac. De neha egy vtan, tizet, huſzat, ſzazat, ezert tamazt read, es vgyan mindennap terhelten terhel, De azert mind azokbol az VVR Iſten ki menti az ô benne bizokat. Es igy minketis napon kent okosbbà teſzen, magunkat inkab meg alazzuc, es az Iſtent inkab ſzerettyüc. *Hogy ki teſſec az Satannac gyönyörüſſege.* *Eſa: 28.*

Az kic ſoc roſtaian forgottac az ördögnec, azoc tudgyac ezt mi dol og. *Hogy az Iſtennec igen nagy ereye az mi igen nagy nyaualyankban teſſec ki.* *2. Corinth: 12.*

Hamadſzor azert kęlic az Iſten à ſegitſeguel az nyaualyakba, hogy az Iſteñec igen nagy ereie, az mi igen nagy erötlenſegünkben teſſec ki, Hogy midön ſzinte azt vélnenc, hogy mayd mayd bünbe keuereſzünc, mayd mayd el veſzünc es vélnenc hogy Iſten el feleytet: Azonba meg teſſec gondgya, oltalma, ereie, hatalma raytunc, es maſſzor ollykoris bizzunc. Igy iaraSara, Suſanna, Daniel, Peter, Pal, az Apoſtoloc oſc helyen. *Az ſegetſeget Iſten io vegre halogattya. Lu: 18.*

Hadgyuc tahat Iſtenre az ideiet, es az módgyat az ſegitſegnec, Mi mindenkor könyörögiünc, ô tudgya mikor es mint ſegitſen. Hatart ne hadgyunc, mint Iuditis tanittya az fő nepeket. Mi nem tudnanc, czac ionkra valotis kérni, *Roman: 8.* Deô à mit kérünc iol tudgya meg adni. Ha mindgyart meg gyogyulna nemelly beteg, auagy mingyart kazdag lenne az ſzegeny, vagy ſzabad lenne az fogoly, Talam olly bünökbe eſnéc, kenyeſſegebe, ki miatt örökke el karhoznéc. *Iud: 8.* *Ne zugolódgyunc.*

Oyiuc azert magunkat az mi nyaualyankban, Hogy beketelenec ne legyünc, ne zugologyunc mint az Iſrael az puztaban, es el veſzenec *1. Corinth: 10.* Hanem io remenſeguel, vezteg halgataſſal, türeſſel, varton variuc az VVR ſegitſeget, *Eſa: 28.* *Abacuc 2.* Mert az kic beketelenec, Mint Saul, Iudas, Iſten ellenis ellenkeznec, Es mint Saul (midön Iſten kęſen ſegitene) bübaios aſzonhoz mene, Es mint Iudas pénzehöz valo ſzerelmebe, wratis el arula. Es nekic, varuan az tizta ęletre valo ſegitſeget, auagy hazaſſagban valo io ſzerenczet, az keſedelem miatt, oztan el ſzannya magat minden fèrtelmes ęletre, ki miatt ſokan hirtelen el veſznec, Sokan ſoc fęle nyaualyakban, kic nem győzic varni az Iſten ſegitſeget, atkozodoc leſznec, mint az Iob feleſege mondgya: Aſd meg az Iſtent, es hally meg. Ezt viſza érczed, mint ha mondana: Nem tudod atkozni, mind magadat, mind Iſtenedet, es ha meg atkoznad ki venne è vilagbol. De Iob meg feddi, hogy bolondul ſzol, Es azt mondgya: Ha meg ölis az Iſten, megis benne bizom, kiuel ſoc iot nyeret az Iob. Sokan egyebekis, midön lattyac hogy betegſegekben, ſem io oruos, ſem Predikatoroc könyörgeſi nè haſznalnac, babonaſoc es bübaioſok, ördög ſegitſegeuel akarnac ęlni. Soc kalmar midön lattya, hogy Iſten nem mindgyart veſzi ki az ſzegenyſegböl, adoſſagbol, hamis mèrteckel, hamis eskűueſſel, vſoraual ęl. Soc Vr, Tizttarto, nyuzaſſal: hamis Bor, Buza arultataſſal, es ſzaz fęle alnoc talalmannyal akar meg kazdagulni, mikor egy nihany könyögesere es io munkaiara hamar nem vęt Iſten aldomaſt. Soc Predikator tiztibe, latuan hogy keſöre tengettetic, mas dologba áttya magat, tiztit el hadgya, nemelly baluanyozaſrais megyen. *Iob: 2.* *Iob: 13.*

De az hiuec vegyenec peldat ez io aſzontul, hogy houa touab ſiet az VVR elötte, ô annîual inkab ſiet vtanna, annîual inkab kialt, es meg tartoztattya az wrat, es ſzot veſzen ki belöle: Es fel indittya az tanîtuanyokatis nagy kialtaſaual, hogy könyörgenenec mellette, Kiböl tamad maſodic kiſirtete. Elſő kiſirtete az keſödelem, az ſüketeskedes, az haladekonſag, az vezteg halgatas, es az varattatas vala: Maſic, az io ezköznec nem haſznalaſa leſz. *Pelda az aſsonyra.*

MASODIC KISIRTETIROEL.

Hogy az Tanîtuanyokis haſznatalannac tettzenec.

MAſic Kiſirtete ez lön az nyaualyas aſzonnac, hogy midön mellette à Tanîtuanyoc könyörgenenec, öc ſem haſznalhatanac egy elöbe. Kic midön hallanac az aſzonnac nagy torockal valo kialtaſat az VVR vtan, es az VVR czac meg ſem allana, almelkodnac czudalkozuan mi lelte az wrat, mert ô egyebkor az nyomorultakon, igen eſedezet, vgyan ô maga meg kereſte, *Matth: 11.* Moſt kedig ez nyaualyas aſzony vtanna kialton kialtana, es czac rea ſem tekintene, czac hallani ſem akarna, es *Io ez közit, kit egy felől mutata az Vr az aſsonnac, mas felől haßnatalanac tettette.*

KILENCZEdic WRNAPIARA AZKIIELENES, ES Vizkereszt vtã Aliás, QVADRAgesima auagy. INVOCAVIT. Auagy. BOLT ELSŐ Vasarnapra.

na es czac meg sem allana, es egy szot sem adna neki: Ez mi dolog volna nem értic, es rayta czudalkozuan szegyenlikis, hogy az ő regi io hires wroc, mesterec, illy kemeny sziuüye vált, hogy annî soc nepnec hallasara semmît nem felelne neki. Azert hozza menenec mindnyaian, es mondanac: wram, hallodé mint kialt vtannunc, nints wram tiztessegedre ez, hanem meg gyalaztatol, ha neki meg nem allasz, Boczasd el azért, ad meg neki kereset, kőnyőrülly nyaualyason, auagy ha nem mieled egyebert, akar czac azert hogy ne kialtson vtannunc.

Noha merges kisirtete volt ezis De megis nem ßakad el az vrnac io voltatul.

Ez fęle szoc es gondolatoc, es soc kűlőmb kűlőmb iteletec mind meg voltac bennec es az ott valo sereg nepekbe, mikor hallanac erős kialtasat az nyaualyas aszonnac, A mint kőztűnkis, bár igen ieles dolgot czelekedgyekis valaki, de az embereknec meg zauarodot feie, soc keppen iteli es viszza magyarazza. De ez aszony midőn ezt latta volna, hogy annyi sokan szannyac, es hogy az VVR Tanîtuani esedeznec mellette, fel indult ők is nagyob remensegre, Hogy ha őtet nem mêltoztatot meg halgatni, illy fő embereket meg halgat, es érőttekis meg adgya kereset. De az VVR ezuda szoual felel ő nekikis: hogy ez aszony nem az Israel fiai kőzzűl valo, ő kedig azokhoz küldetet, Es ez felelet miatt meg szűnnec az Tanituanyokis az kőnyőrgestűl. Ki miatt noha felőtte igen meg keseredet à nyaualyas aszony, mind az altal nem ter hatra, hanem elől elől, es annual ismet kőzeleb ió, meg allattya, Es tőb szot veszen ki az wrtul.

Soc io ezkőzunkőt tesßi haßnata lanna nekűnkis az VR Isten nagy ókokert.

Ez masodic kisirteteis kőz nekűnkis mindnyaiunknac: mint ez aszony, lattya, hogy mellette fognac az ő iambor tanituani, es talam ő bennec inkab kezdet bizni, hogy azzoc meg haytyac kemeny sziuet, es varta hogy ő értec meg halgatassec, De imè azis hasznatalanna lesz. Igy czelekeszic szokszor az Isten mi velűnkis, soc kűlőmb kűlőmb keppen, hogy niha io ezkőzőket âd, kic minket segitsenec, De miert hogy mi sokszor azokban inkab bizunc hogy nem mint az VVR Istenben, el veszi tűlűnc az ezkőzőket, Es oztan czupan egyedűl ő felsegere szorul az mi bizodalmunc, Mint pelda az Sunamites, es az Niniuebeli ozuegy aszonyoc, kic midőn vęnsegekben czac egy egy fiokra szorultac volna, azokatis el veue Isten: De megint czudakeppen meg ada fel tamaztuan nekic, hogy meg esmernec, hogy nem az ő fioc, de az Isten tartana őket. Pelda Achis felesegeis, kinec az wra soc Prophetakat kőlczőn szedet pęnzel tartot, Netalam az felesege sokszor szolt wrara, honnan fizetne meg annî adossagot, De wra halala vtan, midőn erőltetnec az aszont, annira, hogy gyermekitis el akarnac az adossag miatt venni, Mert hazaba tőb egy főzet olaynal nem vala, Isten Elisęus altal azt szaporittya meg, annîra, kiből meg fizetne minden adossagat, es gyermekitis el tartana. Igy mais soc hiuec noha az keuesből nagy nehezen adnac Isten neuebe, ketelkeduen hogy talam hamar el fogyna vgy, De azonba szaz felől iű h onnet nem velnec, es vgy neueli Isten benne valo bizodalmokot. Azonkeppen minden rend, Czaszar, Kiraly, Capitany, tisztarto, czalados, midőn feletteb bizakodnac seregekben, Erős Varokban, penzekben, io baratyokban, borban, buzaban, egessegekben, bőlczesegekben, es egyeb nemes ayandekokban, az VVR Isten el veszi ezeket tűlőc, Es mind az altal ezec kiuőlis czodakeppen meg tarttya, az benne bizokat, mint Iuditot Holophernes ellen, Dauidot Saul ellen, Petert az Tőmlőtzbe, Palt az Tengeren, Actor: 28. Danielt az Oroszlanoc kőzt, Dan: 6. az harom ifiakot az egő kementzebe, Dan: 7. Az Izraelt az Tengeren, az pusztaba, az Apostolokot, es soc ezert eltete az VVR őt kenyerrel, Iohan: 6. Midőn Penz es kőntősnekűl, kűldene az Apostalakot predikalni, nem volt semmi fogyatkozosoc, Matth: 10. Midőn reayoc rohanna ez vilag, mint az Farkasoc az Baranyokra, Semmit nem arthattac idő előtt nekic: Igy mais soc Varac, Tartomanyoc czodakeppen otalmaztatnac, hol sem okos feyedelmec, sem Erős vitezec ninczenec, Viszont az hol magokba bizakado, es maga hanyo Kiralyoc, Vrac, Capitanoc, Vitezec, Lakoznac, ott veszten veszsnec, Igy soc gazdagoc meg eheznec, es az szegenyec eleget esznec, gyermekit sokan keues etellel itallal egessegesbe neuelic az tobzodoknal. Igy midőn nemelly bizic soc vsorasagban, mèg az derec penztis el veszti, Az kibűen varya bora, buzaya termeset, es azba bizakodic, Isten kűuel ragyaual el veszi. Es

4. Reg: 8. Luc: 7.

4. Reg: 4.

Keues alamisnasoc.

Minden rendbeliec az mibe igẽ biznac azokba meg fogyatkoznac.

Iud: 13. 1. Reg: 20. 21. 22. &c.

Nagy vigyazas kelly ez peldanac megh ertesere

sokszor

ſokſzor minden egyeb io eſzközünket el foztya. Sőt gyakorta eſic, hogy midőn betegſegünkben egeſſeget kerünc, es io Oruoſt talaltunc, még inkab meg nehezedünc Viſzont, Oruoſnekülis, nagy betegſegekből nemelly meg gyogyul, nemelly kiczíny betegſeg miattis meg hal, Igy, midőn az rab, bizíc baratíban, es azonba meg halnac, nemelly ados bizíc, hogy iol indult ſzőleye, buzaya, banyaya, kereskedeſe, es azonba mindeneket el veſzt, Igy midőn bekeſeget, otalmat kerünc, ackor hadac es hirtelen veſzedelmec tamadnac reanc, 1. Teſſ: 5. Mint az Izrael mikor az fertelmes Beniamin nemzetſeg ellen bőytőluen imatkoznanac, egy előbe veſzten veſznec vala, De vegre amazoc, czac nem mind el veſzenec. *Iudic: 19.*

Illy kiſirtetekben valíc meg kiki mint bizíc Iſtenbe, kiki mint allya meg helyet, De ſokan ki felbe hadgya kőnyőrgeſet, ki őrdőgi ſegitſeget keres, bűbayt, babonat, ki megis őli magat, mint Saul, Achitophel, Iudas, ki lopo, toluay, vſoras, czalard leſzen, ki pogannya, ki baluany imadoua leſzen. De az hiueknec peldat adata Chriſtus ez ſzegeny aſzonyal, ki midőn latna hogy az Apoſtolokis neki nem haſznalhatanac, ő mind az altal közeleb megyen, es megis kőnyőrög. Igy mijs emlekezzünc meg erről, Es az ſzent Pal ſzouarol, Hogy az Iſtentől kiczoda ſzakarthatna el minket: Sem tőmlőtz, fegyuer, Viz, ehſeg ſzegenſeg, őrdőg, halal, az ő ſzerelmetől el nem ſzakazthat. Sőt ha meg halunkis benne bizzunc, Iob: 13. Ha penig valamire ſzükſegünc vagyon, arrol ne tőrödgyünc, hanem keremeſſel ienczűc meg ő neki, varuan ő tűle Segitſeget alkolmatos időbe, bűn, őrdőg halal, temletz ellen: Tiztünkben, predikatorſagunkban, Kiraly, Capitanſagunkban es minden egyeb dolgainkban.

Az ki diczekedic hitiuel illy kor tekencze meg ha nagye vagy kiczin hite.

Apoc: 13.

Pelda mit miel hyünc ackor mikor io eßközünc meg fogyatkozic.

Rom: 8.

Phil: 4.

De nem az rőſtőknec valo tanuſag ez, Hanem azoknac kic ſzüntelen vigyaznac, tiſztekben el iarnac, Es imatkoznac, Iſtenes, igaz, iozan eletet viſelnec, auagy, viſelni igyekeznec, Kire ſegiczen az VVR Iſten bennünketis mindnyaiunkot ſzent Fiaert, ſzent Lelkenec altala mindenkoron, Amen.

Immar ſzollyunc az Harmadic kiſirtetirőlis az aſzonnac, Erről: hogy ő nem az Iſten nepe fele, hanem idegen nemzet es pogany volna, azert nem volna melto arra hogy őtet az VVR Chriſtus meg ſegitene.

HARMADIC KISIRTETIRőL.

Hogy az Aſzony nem az Izrael Fiai kőzűl valo,

HArmadic kiſirtete az Aſzonnac ez lőn: hogy midőn az Tanituanyoc kőnyőgenenec mellette, Felele az VVR: Nem küldettem, hanem czac az Izrael hazabol el veſzet iuhokhoz. Ez ſzokot az aſzony ha vgy ertette volna, hogy à Chriſtus czac az Izrael fiainac iduőſſegere iűtt, es az poganyoknac nem tartoznec ſemmiuel, Ez miatt ketſegbe kellet volna eſni, Es felbe hagyuan kőnyőrgeſet piron-koduan haza tert volna, üreſſen. De az aſzony meg ertette volt, hogy az Chriſtus noha teſt ſzerint az Attyaktol ſzűletet, es az Iduőſſeg dolgait, az ő nemzetec közt ſzerzene meg: ott lenne az valtſag es fizetes, à hol helyec volt az regi aldozatoknac, es minden peldazo dolgokot ott be kellene telleſiteni, Igy azert czac az Izraelhez volt kőteles, Rom: 15. De az mint az igeret ő felőle közönſeges volt ez egeſz vilagnac, hogy mèg az poganyokis, kic benne biznanac meg tartatnanac ő altala, őis ehez tartya magat, Es azert megis bizíc az Vrba, noha őtet illy kemeny ſzoual rettentijs: hogy ő nem az Izrael fiai közűl valo, hanem az el vetet pogan nemzetec fele. Ezt ő magais iol tudgya, es azert touab mayd erreis meg felel, Hogy ő nem kiuanya azt, hogy az Izraeltől el venne az ő io keduet, hanem hogy azon io keduenec az morſalekyabol ſegicze őtetis az tőb poganyockal eggyűtt à mint Abrahamnac volt igerue, hogy az Chriſtusba, ki teſt ſzerint ő tűle ſzarmaznec, meg aldatnanac minden nemzetec Gen: 22.

Mint küldetet volt az Izraelnec hőz-ßepen meg ertette volt ez az ßonnyal az ßent Lelec.

Rom: 9.

Rom: 16.

Gen: 22.

Ez iſmeretben es hitben nemeſſen birta es igazgatta őtet az VR Iſtennec ſzent Lelke, kitől fel inditatic hogy meg ne ſzűnyec az kőnyőrgeſtől, mind addigis mig len az VVR Chriſtus meg ſegitene őtet.

TIZEDIC VR NAPIARA AZ KI IELENES ES VIZ KEREZtvtan, *Aliàs, REMINISCERE, Auagy: BOEYT MASODIC Vasarnapra,*

Az VVR Chriſtus mint hartſolt

†Ez harmadic hartzais kőz mi velünkis, melly felette igen nagy nehez kiſirtet: Mert moſtis midőn az mi kőnyőrgeſünkben nem mindgyart halgattatunc meg, Sokſzor ez gondolatis rettegtet bennünkőt, Hogy, talam, mi, nem volnanc Iſtennec valagy valamelly Ieles predikator, Igy meg halgattatnanc, De Iſten ő maganac tulaydon nepeket valaztot, az kikre kiualtkeppen valo gondgya vagyon, Kiknec imatſagokat meg halgattya, azoknac ſzent Lelket ád, őket birya, otalmazza, Ha mi azoc felec volnanc nem halogatná ennyire az mi ſzükſegünketis. Sőt ez gondolat el rettent az őrőc eletnec remenſegetülis, izgatuan az okoſſagot az Satanis, hogy Iſteñec bizonyos ſzamos nepe vagyon, ahoz többet ő ſem tehet, ſem attul el nem vehet: Ha mi nem azoc kőzibe ſzamlaltattunc, őrőc karhozatra megyünc: Ha kedig el karhozottac vagyunc, czac heaba valo mind kőnyőrgeſünc, tanulaſunc, vigyazaſunc, Es ez volna az oka, hogy meg nem halgatattunc az mi nagy ſzükſegünkben. x O ki keſerues es merges nyilai ezec az őrdőgnec, Ki ellen à hiuec, mind ſzemeket fülőket bedugyac, es czac rola ſe gondolkodgyanac, à vegre, hogy az Iſten igeie kiuől ő magokban azon tőrődnenec, ha valaztattake ők auagy nem.

† Mijs nehezen kiſirtetünc ezzel, ha Iſten maganac valaztotte.

x Mind eſſedet gondolatodot ſemedet ßadot meg fogd ezekbe.

Hanem Iſten az ő ſzent Fiat ez vilagra meſterül külte, es mindent arra int hogy ötet halgaſſa, Matth: 3. Oe mind ez vilagert meg holt, Iohan: 3. Mindeneket magahoz hiw, Matth: 11. Mindennec pœnitenciat es bűnnec boczanattyat predikaltat, Mar: 16. Mind ez vilag egy arant őrőc halalt Erdemely, es karhozatra valo, De ingyen, ayandekon, Iſten az ő io kedueből, ſzerzett es igert ſzent Fia altal igaſſagot, ſzentſeget, valtſagot mindeneknec, kic az ő ſzent Fia altal hozza ternec, hozza ſietnec, Rom: 5. Ezben nem lehet ſemmi ſzemely valogatas, hanem valaki benne bizic aznac tartozic őrőc eletet adni, az ki nem bizic tartozic mind őrőckè el karhoztatni, Ioh: 1. 5. Meg eskűt hogy nem keuannya egy bűnősnekis veſzedelmet. Sir az VVR Chriſtus Ieruſalemnec veſzedelmen, Luc: 19. Fellyől hallatta az ő erdeme es irgalmaſſaga ez egeſz vilag bűnet, Rom: 5. Nincz tetouazo ſzo az ő igeretibe, az mit fogadot beis telleſiti azokban kic benne biznac.

Illy moddal bizonyoſiyez magad hogy Iſten tegedis Iduőziteni akar.

Actor: 10.

Ezech. 18.

Pſal. 144.

Tahat nem czac az teſt, az okoſſag, De ha az Angyaloc, sőt, ha ő maga az Iſten el taſzitanais, az mint az Cananeabeli pogan aſzont rettenti à Chriſtus, hogy ő nem az Iſten nepe fele, De ő megis rea eſic: Igy mijs meg ragadgyuc erős hittel orankent imez mondas ſzerint: Bizony ſzo, es melto mindenkeppen hozza ragazkodnunc, Hogy az Ieſus Chriſtus az bűnősőknec Iduőſſegere iűtt ez vilagra, Kic kőzül eggyic en vagyoc, Es hiſzem hogy en erettemis, az en elete mert, es Iduőſſegemert iűtt. Ez remenſeg lehetetlen hogy valakit meg czallyon, Rom: 5,

Ehez igen kemenyen ragazkodgyal.

1. Timőt: 1.

Erőſſegi iduőſſeges remenſegőnknec.

Ez Remenſeget penig ſoc keppen ſegiti az VVR bennünk, noha neha meg proballya.

Előszer, mert magat mindennec igeri, ſzemely valogatas nekül mindent magahoz hiu, Mar: 11.

Maſodſzor, mert minket megis moſottatot, es vyionnan ſzült, az kereztſegkort ſzent Lelket belenc atta.

Harmadſzor, el hiwt az ő Euangeliomanac altala az ő ſzent Fia iſmeretire, benne valo bizodalomra, ſokſzor imatkoztatot, es az ő neue altal kerettetet mind Lelki teſti iokat.

Negyedſzer, megis peczetlett az ő ſzent Vaczorayaban, ſzent Fianac teſteuel vereuel.

Oetődſzőr, el kezdette bennünc az hitet, es az ſzent Leleknec czelekedetit.

Hatodſzor, fogatta, hogy ſzemelyt nem valogat, Actor: 10. Col: 3.

Hetedſzer, hogy minden meg tęrt bűnősőket hozza fogad, valamikor hozza fohaſzkodnac, Ezech: 18.

Illyen nemes biztataſockal erősiczűc az mi remenſegünket, ez keſertet ellen: Hogy mi nem vagyunc valaztattac. Ki ellen ne reſtelkedgyünc mijs, hanem vgyan fel razuan magunkot ſzorgalmatoſon vigyazzunc: Hogy az mint ez aſzony, noha, önnön maga az VVR Chriſtus el taſzitotta volna magatol, ez ſzoual, hogy ő

nem

nem az Iſten nepe fęle, ő kedig azokhoz kűldetet: De ő eſztis helyen hatta, hogy bator vgy legyen, Hogy az Izrael kőzőt valo dolgaitis ſzerezze meg, De azert az ő io tetet tartozic ki teryeſzteni az tőb nemzetekreis, mert ő mind ez egeſz vilagnac igir tetet volt, es azert őtet ez remenſeguel vartac az Pogany nemzetekis, Es őis ez remenſeguel kere, hogy ne hadna őtetis: Mondoc mijs ne engedgyűnc akar mi ellenkező gondolatnac, ki minketis el akarna ſzakaſztani az VR Ieſus Chriſtusnac ęrdemetől. Hanem, mint ez aſzony, mijs kűſződuen, ehez ragazkodgyunc, hogy az Iſten az ő ſzent Fiat mind ez vilagert kűldőtte, es mi ertűnkis. Es vgyan ne ferne ez az Iſten igaſſagahoz hogy egy felől meg valtot ſzent Fia halalaual, Es mindent magahoz hiw ő altala, Es mas felől el taſzitana valakit az ki hozza fut. Az mint azert ez aſzontis, noha mint ha vgyan el taſzigalta volna tűle: midőn mint ha czac ſzouara ſem halgatna: es mintha el ſietne előle: Sőt aztis mondana, hogy, ő nem az Izrael fia fęle, nem Iſten nepe kőzibe valo, ő kedig czac azokhoz kűldetett: De mayd ki tetzic, hogy mind ez fęle dolgai az VR Iſteñec, czac probalaſra, tanulaſra, oktataſra, es nagyob biztataſra valoc. Tahat mijs akar melly kiſirtetűnkbennis ne fuſſunc el Iſtentől, Sőt annyiual inkab hozza ſieſſűnc, minden nyaualyankban, De leg kiualtkeppen az őrőc eletnec meg nyereſeyert, Kit ſzent Fia halalaual nyere vyionnan es ſzerze minden hozza terő bűnőſőknec.

Ez legyen az Valaztaſrol valo tanuſagunc. Immar az mi meltatlanſagunkrol ſzollyunc az negyedic kiſirtetben.

NEGYEDIC KISIRTETRőL.

Az meltatlanſagrol, az az, Imerről:

Hogy az Aſzony halla, hogy nem illic az fiac kenyeret el vennyi, es az ebeknec vetni.

NEgyedic kiſirtete az Aſzonnac ez vala, Hogy midőn az harom kiſirtetec vtan ſzinten eleibe eſett volna az wrnac, Es előtte el fakaduan ſirua, nagy keſerueſſen kerne, monduan: Vram kerlec ſegicz meg, Felele az VVR: Nem illic hogy az fiac kenyeret el vegyec, es az Ebeknec veſzec. Ebnec neuezuen, ielenti hogy tiſztatalan, es meltatlan az ő ſegitſegere, à mint maſutt igy ſzol az VVR: Ne adgyatoc az ſzentet az Ebeknec, es az draga kőueket az diſznoknac. Ez aſzontis azert, ielenti vndoc bűnőſnec lennyi, Es lutattya eſzeben az ő Poganyi Iſtentelenſeget, nagy ſoc őrdőgi gonoſz czelekedetit, ki miatt az őrdőg hatalmatis vett az ő hazan. Ezzel rettenti es iyezti, hogy ezec miatt meltatlan arra, hogy őtet es az ő gyermeket ki venne az őrdőg birtokabol. De ő felele es monda: Vgy vagyon Vram, De maga Lam az Ebekis eſznec az morſoleckokbol, mellyec az ő wroknac aſztalokrol le hulnac. *Matth: 7.*

Nem tagadgya az aſzony, hanem azt vallya, hogy ő haſonlatos az ębhez, Mert tutta hogy Pogany nemzet, es merő vndoc bűnős, es ő magaba meltatlan. Nem kiuannya aztis, hogy őtet annyi fel emellye, mint az Izrael fiat az aſztal fűre, Hanem czac mint ala valo ebnec veſzen az morſalekbol, mellyel elteti Iſten az ő tulaydon nepet: Tarcza, otalmazza bár azokotis, oktaſſa, tanîcza, igazgaſſa igeie es ſzent Lelke altal: De ő mellettec ne hadgya el az tőb emberi nemzetetis, azokatis vegye ki az őrdőg markabol, Teryeſzeki kőzikbeis az ő iſmeretit, adgya nekikis az ő ſzent Lelket, Mert ők is emberec, Adam nemzeti, mint az Izrael fiai, Iſten tiſztteſſegere es ſzűkſegere valoc, Azert am bator ez leg nagyob io tetet vegezze el az Izrael nepe kőzt: Hogy ſzemelye ſzerint lakyec ott kőzőttőc, oktaſſa, tanîcza, czoda tetelí által: ott ſzenuedgyen, ott hâllyon, ott támadgyon fel, ott oſztogaſſa az ő ſzent Leiket minden nyelnec ſzolaſara, ott ſzerezzen Apoſtalokot, Ez fű aſztalnal am ůlteſſe ők etis, De azonba ezeknec hulladekit, es morſalekit kőzőllye az Poganyockalis, Teryeſze ki kőzikbeis az ő Euangeliomat, oſza el nekikis az ő ſzent Lelkenec ayandekit.

Vallya meltatlan voltat.

A meltoſagban hadgya az Izraelt is.

Az VVr Christus mint hartzolt

AZ KI IELENES ES VIZ KEREZTvtan

ayandekit, vegye ki ôketis az Adam esetiből, az vaksagbol, az soc teuelgesből, az soc pogani fertelmes eletből, Szűllye vyonnan, es tarcza, igazgassa ôketis az ôrôc eletre.

Alias. REMINIscere Auagy.

Mind ezeket erti Christus Vrunc az Aszony ember szauan, Kin hiszem hogy nagyokotis fohaszkodot, szanuan az pogany nemzetet, kin el hatalmazot volt az Satan, Es Siratuan az Izraelt, ki emelgene az fô aszтal felett, ôk az fô fô etkeketis el vnnac, az poganyoc kedig czac az morsalekitis io neuen vennec, Azert fenyegetijs ôket hogy tűlôc tellesseguel el vetetnec az Istен orszagara valo epűlet, el vetetnec az Christus ismerete, es az poganyoknac adatnec. Matth: 21. Acto: 13.

BÔYT MAsod Vasarnapra.

Oruendôzuen fel kialt az VR, es ayanlya hitit ez aßonnac.

Illy ertelemmel gondolkoduan azert Christus wrunc ez aszony feleletirôl, ôruenuendôz az ô buzgo kiuansagaba, Kiuel ohaytya azô segitseget az ôrdôg ellen. Azert nem tartoztathattya az VVR magat, mint Ioseph az ô battyai elôtt, De ki fakaztya az szayaualis titkon valo io keduet, hozza, Es fel kialtuan mond:

Oh aszony allat, nagy az te hited, legyen teneked az mint te akarod, Es mihent ez szokat mondgya, ottan meg szabadul az ô leanya az ôrdôgtôl.

Haßna.

Igy erôsiyte es bizonita meg Christus wrunc, melly kedues ô nala az hitből valo kônyörges, es kôszôdesis. Hogy minketis ez diczerete altalis fel indiytana arra, hogy ôtet tanulnanc igazan meg ismerni, valoba benne bizni, hinnyi, Es ez hitből hinanc ôtet illy kűszôdessel segitsegre, Amint az VVR masuttis tanit monduan: Szűksег mindenkor imatkozni, es soha azban meg nem kelly szűnnyi, nem kelly meg faradni es meg lankadni.

Luc: 18.

Intes.

Tahat noha az hiueken soc fele nyôges vagyon mindennap, bűnre valo izgatasoc miat, harag, boszonkodas, buyasag, telhetetlenseg miatt, soc betegseg, es egyeb nyaualyac miatt, az ôrdôg, az test, ez vilag miatt, Kinec sokasagat senki meg sem gondolhattya, Egy bu, gond, faratsag, hartz vtan, tiz, huss erkezuen mindennap. De mi mind ezekben az mi wrunc Iesus Christus altal, ha mijs Zôrgetten, Zôrgetűnc, es kűszôttôn kűszôdűnc, tanulunc, es szűntelen kialtunc, mondom buzgo szivből, es igaz ertelemből: Mindenkor minden nehessegűnc vtan soc fele kônyebseget es epületet, es mind Lelki testi aldomast veszűnc, az mint ez nyaualyas aszonyis az ô igen nagy rettenetes nyaualyaia vtan, midôn az ôrdôgtűlis kinoztatnec leanya, es az miatt vgyan el epedet volna, soc rettegeseben, Es meg az VVR Christustulis soc keppen meg probaltatec, Ime ez nagy soc nehessege vtan, melly nagy draga kônyebseget nyere, Hogy az ôrdôgis el tauozec leanyatol, es hazatul, Es az ô Iduôzitô Christusanakis ismeretire Iuta, benne valo hitiben iobban meg erôsôdec, szent Lelkeuelis meg tellesedec, Es soc nepec elôtt az ô hiti nagy fel magaztaltatec soknac peldayara, es kôueteserе.

Senki elegge meg nem gondolhattya draga voltat ez kűszôdesnec, es ezben valo nemes maga tartasat az mi wrunc Iesus Christusnac. Es annakis: ez io aszontis melly draga keppen igazgatta az Istennec szent Lelke. Melly szent Lelec VVR Isten biryon minketis minden fele igyűnkben az VVR Istennec kedues akarattya szerint, Amen.

Touabba innetis, es soc tôb heyekből ki teczic ezis: Melly nagy kűlômbseget vadnac az Isteni, es az ôrdôgi kisirtetec kôszt, Mert az ôrdôg edes ijz alatt izgat minden bűnôkre, de az vtan igen meg keserît, es az keserűsegben vgyan el akar veztenі: De az Isten ha elôbe kesergetis, de vegre soc edes gyônyôrűsegre valtoztattya, az mint az VVR Christus az ô igayat gyônyôrűsegnec mondgya, Matt: 5. † De immar szollyunc az aszonnac vtolso hartzais es kisirtete mint leyel mű raytunkis.

† Az mi meltatlansaginkban valo kisirtetekről.

Mint ez aszonnac az VVR azt monda, hogy nem io az fiyac kenyeret az ebnec vetni, Igy mi nekűnkis az test, az okossag, az Satan ezt mondgya es sugya minden imatsagunkban, Hogy Isten nem halgatna meg, mert mint az eb az okadast fel nyalya, igy mijs nyalton nyallyuc az bűnt, es mint az eget sziuyuc, vgy nyellyűc az alnok sagot, hamissagot, Es mint az diszno az sarba mijs vgy heuerűnc az bűnbe.

Merô tiztatalan sagunkis rettent.

Es eszűnkbe iutnac eleitől fogua minemű bűnôkbe estűnc, Es hogy mostis meg

sem

ſem iſmeryűc bizonyal az Iſtent, Nem igen fellyűc, nem igen ſzerettyűc, Az ő tanîtaſa, az Chriſtus teſtamentoma, az ő ſzent Fianac kinnya, valtſaga, nincz annyi beczbe nalunc az mint kellene.

Regi czelekedet, es mindennapi czelekedetűnkis rettent.

Ezec felett az Satan minden Embert ſzokot egy kiualtkeppen valo bűnben keuernyi, kit tudatlanſagban, Kit feletteb valo rettegesben, es az miatt hitetlenſegben, kit telhetetlen főſuenſegben, kit haragoſſagban, kit buya geriedezesben, kit torkoſſagban, kit egyeb bűnőkben vgy ſzokott be keuerní, Mondom az ſzenteketis es az hiueket, hogy noha ezec ellen ſirua kőnyőrőgnec, es nagy vigyazaſſal magoc ezektől oyac: De megis neha neha vagy elis eſnec, auagy czac nem el eſnec. Ezec miattis azert az őrdőg minden imatſaginkban rettegtet, hogy ebec vagyunc, tiſztatalanoc, meltatlanoc arra, hogy az Iſten meg halgaſſon minket.

Kiualtkeppen valo igazaſűnkis rettent.

Az kic penig Regi Baluanyozoc, bűbayoloc, őrdőngőſőc, atkozodoc, verekedőc, ſzitkoſoc, paraznac, reſzegeſec voltac, Bar ſzinte igyekezzenekis ki terní, Megis az ő ſebes ſziuec, es az Satan, rettentí őket ezerkeppen, hogy czac heaba valo az ő kialtaſoc, es kőnyőrgeſec. De mind ezeknec az mi wrunc Ieſus Chriſtus peldayul akara tamaztani ez pogany Aſzont, kit ebnec es meltatlannac neueze, Hogy az mint ez magat meg alazuan rea hagya, hogy ő eb, es meltatlan volna, Ha tőrueny ſzerint az ő paranczolattyabol menne ő vele az Iteletre, az mint Dauidis ſzol: Pſal: 142. De miert hogy az Chriſtus az bűnőſőkert iűtt, az ő bűnőkert meg fizetet, azert őis kere, hogy kőnyőrűlne rayta, es irgalmaſſagabol ſzabaditana meg az őrdőg birtokabol, ő magat, Leannyat, es hazat. Kinec hitít, bizodalmat, nagy felis magaztala az Chriſtus, Igy czelekedgyűnc mijs.

Az regi vralkodo bűnőkis rettẽnec.

Az mi edes Chriſtuſunc ſſem latomaſt valo peldaul atta ez aſſont es ſokakot többeket.

Előſzőr az Tőruenből meg iſmeryűc az mi bűneinket, meg vtallyuc azokat, ki igyekezzűnc terní azokbol.

Minden fele bűneinknec rettenteſe ellen, imezeket tamaſſuc.

Maſodſzor az Euangeliombol halgaſſuc meg mi vegre boczatta Iſten az ő ſzent Fiat ez vilagra, hogy ő egy czepig beis tőltene mindeneket, es megis fizetne, Kiből ayanla Iſten hozzanc az ő nagy ſzerelmet, Ezt penig meg hatta predikaltatní mind ez vilag ſzerte ſzemely valogatas nekűl, Es igeretet tőtt, hogy valaki benne biznec, mind őrőcke elne. Mindennapis tanîtot kerní az mi bűnűnc boczanattyat, Hetuen hetſzeris kedig egy nap, Ennec bizonſagara meg kerezteltetettis, hogy az ő ſzent Fia az ő Veret mi ertűnkis ki ontotta, es ha benne bizunc ő altala bűnűnc boczanattyat veſzűc, Az ő ſzent Teſtamentomaualis az feyebe eltet hogy eſzűnkbe iutaſſa, es azban biztaſſon, hogy az ő teſte vere az mi bűneinkert aldoztatot, az mi bűneinknec meg boczataſara.

Rom: 6.

Iohan: 3.

Peldainkis ſzaz ezer, hogy valakic beñe biztac, mint Magdolna, Peter, az toluay, Pal, mind meg igazultac, Roman: 3. 1. Tim: 1. Ha nagy az mi bűnűnc, nagyob az Iſten kegyelme, Rom: 5. Az ketſegben eſes, es nem hinnyi, leg nagyob bűn, mert hazugnac tartya az Iſtent az, az ki az ő igiretibe nem bizic, Viſzont nagy tiſztelteſſeges Iſtennec az ő irgalmaſſagat mindenec felett fel magaztalni, az ő ſzent Fianac halalat leg dragabnac es eleg fizeteſnec tartani, Es mind bűn, mind őrdőg, mind halal ellen ő eleiben ſietni, az mint ez aſzonyis czelekedec.

1. Iohan. 4.

Tahat mijs mindnyaian az Dauiddal ezt mondgyuc, Pſal: 32. Az en bűneimet teneked ielentem, es az en hamiſſagimot nem fedezem, Mondom gyonaſt teſzec az en bűnom felől az wrnac, es te meg boczatod az en bűneimnec hamiſſagat.

Pſal: 51. Moſs meg engem felette igen az en hamiſſagombol, es az en bűneimből tiſztîcz meg engemet, Mert az en vetkeimet en iol iſmerem, es az en bűnőm előtt tem forog.

LEG vtol kedig imezt vegyűc eſzűnkben: Hogy minden fęle bűn ellen à ſzent Ianoſnac imez tanîtaſa mindennap eſzűnkbe forogion, ki igy ſzol: 1. Iohan: 3. En edes fiaim ne vetkezzetec, De hogy ha valaki vetkezendic ſzoſzolonc vagyon az Attyanal, az igaz Ieſus Chriſtus, Es ő engeztelő az mi bűneinkert.

Ez ſzerint biryon es igazgaſſon minketis az VVR Iſtennec ſzent Lelke, hogy mijs erőſſen, es erőſſen valo vigyazaſſal igyekezheſſűnc magunc onyi minden fęle bűnőktől, De ha mind az altal azonba el eſnenc, hiheſſűc hogy az mi wrunc Ieſus

Chriſtus

TIZEDIC VR NAPIARA AZ KI IELE- NES ES VIZ KEREZTvtan

Az VVr Christus mint hartzolt

Alias. REMINIscere Anagy. BÖVT MAsod Vasarnapra.

Christus, eppen meg fizetet minden bűneinkről, Es ő altala mindenszer bűnűnc bo- czanattyat nyerhettyűc. Mondoc, ezben erősíczen az VVR Isten bennűnc, es ez hit altal tarczon megis az őrőc eletre mindnyaiunkat, Amen. Lassuc mit tanulanc.

Mit Tanulanc.

SZolanc egy Pogany Aszonnac erős hitből valo kőnyőrgeseről, ki az mi wrunc Iesus Christust az ördög ellen hia vala segetsegől, vgy mint Istentől er- re rendeltetett Messiast, Es szolanc az ő nagy czodalatos kisirtetirőlis, kiket mind meg győze, es az mit kere meg nyere.

Első kisirtete ez vala, hogy az VVR magat Sűkette tette vala, es el forduluan előle mintha czac halgatni sem akarna kialtsat, De ő annyiual inkab kialta. Masic kisirtete ez vala, hogy midőn az Apostoloc kőnyőrgenenekis mellette, kibe őis bizni kezdett vala, az VVR azoknakis kemeny valazt tőn, De ő megis kialton kialta, es ő maga eleibe lőue. Harmadic kisirtete ez vala, hogy az VVR azt felele: hogy ő az Izrael nepehez küldetett: De az aszonnac sziueben ezt szepen meg magyaraz- ta az szent Lelec, hogy noha oda küldetet kilső dolgainac, es az peldazatoknac meg szerzesere, De osztan az ő erdeme mind ez vilagnac hasznalt, valaki venne azt hit- tel. Negyedszer ebnec es meltatlannac mondatec, Kit őis helyen hagya, De mind az altal meg bizonita hogy ha az ebec esznec az morsalekokbol, őis ehetnec az ő er- demenec es io voltanac reszeből. Ezeken el czodakozuan az VVR Chri- stus, es nagy fel magaztaluan hitit, meg szabadita az ördögtől mind gyermeket, ha- zat, es őket fel epite szent Lelec altal, hogy lennenec ez vtan Isteñec őrőkősi, es az sz: Leleknec lako helyei, es Istennec tisztessegere kiszitetett Iduőzűlt nepec. Mind ezekben Segiczen az kegyelmes VVR Isten minketis mindnyaiunkot szent Fiaert, szent Lelkenec altala, Amen.

KERDESEC.

Az kereszstyeni tudomannac mellic reszere valo ez Euangeliom?

FELELET.

MInd ez haromra: Az tiz paranczolatra: Az hitnec agazatira: Es az imatkozasra. Mert az paranczolat szerint itt feddetic az bűnis: Es az hit a- gazattya szerint, biztatatunkis az mi bűnűnc boczanattyarol, Es az ördögtűl valo meg szabadulastul. Es az imatkozas szerint peldais adatic az szűntelen valo kő- nyőrgesre. De mind ezekről ki ki mind magatul gondolkodgyec többet.

Most kőnyőrögiűnc az VVR Istennec hogy mint ez aszonyi allatot ez nagy o- stor altal, fel Serkente az ő bűnős voltanac ismeretire, Es hoza az ő szent Fianac igaz ismeretire, Es fel indita Lelket szűntelen valo kőnyőrgesre, Kiuel győzödelme- tis vőn minden kisirteteken: Illy kegyelmessen czelekedgyec mi velűnkis minden szem pillantasban, mind addig mig ez itt valo kemeny hartzolasoc vtan, Iutunc az őrőc eletnec Coronayanac meg nyeresere, kit szerzett szent Fia altal, azoknac az kic hittel győzödelmet veszsnec minden ellensegeken. Ezekben mondoc hogy Segiczen az Kegyelmes VVR Isten mindnyaiunkot szent Fiaert, szent Lelkenec al- tala, kőnyőrőguen, ier mondgyuc el ez imatsagot.

IMADSAG.

VR Isten mi mennyei szerelmes szent Attyanc, kerűnc tegedet, Erő- szicz meg az te szent Lelkednec altala, az te irgalmassagodba es kegyelmesseged be valo hitűnket, es bizodalmunkat, hogy mi, noha lattyuc az mi bűnős voltunkot, es meltatlansaginkat, De mind az altal megis mint az Cananeabeli aszony allat, az te kegyelmessegedbe bizhassunc, te hozzad ragazkodhassunc, es az Christus Iesusnac altala

altala te nalad minden ſzükſegünkben es nyaualyankba ſzabadulaſt talalhaſſunc, Es vegre az öröc eletre meheſſünc. Vgyan azon te ſzent Fiadnac altala, Amen.

Mi Attyanc &c,

Vtolſo Eneckec: Felſeges Iſten hozad kialtunc etc.
Veddel Vr Iſten rolunc haragodat. Mas: Erôs varunc nekünc az Iſten etc.

Dellyeſtre ualo intes,

Ha ſokallod egyßer altal oluaſni, felet ottan hadd mas predikatiora. De ha Reggel altal oluaßod, Maßoris meg oluaſni, Sôt ßüntelen rola gondolkodni nagy epületre leß.
Az Catechiſmuſt ſe hadgyac az Taniytoc es az czeledeſec.

TIZEN EGYEDIC VVRNAPI EVANGELIOM AZ KI IELENES VTAN.

SVMMATSA.

Szol ez mai Euangeliom igen kegyetlen ördögnec ki üzzeſeröl az Chriſtus altal: Es arrol, hogy ördögöt ßzöt, az Sidöknac Patuarkodaſokrol: Es az VR Chriſtuſnac maga otalmaröl: Vegezetre ßol arrol, melly nagy boldogſag legyen, halgatni az Iſten igeyet.

ENEKLESROEL.

Diczeriüc az VVR Iſtent Enec ſzoualis, Es mondgyunc olly eneketis, kibeis biztaſſuc lelkünket az pokolbeli ördög ellen, az mi wrunc Ieſus Chriſtus hatalmaual, Es kiben keriükis hogy birion bennünkis az ö igeie, Es ſzent Lelke altal.

O mindenhato Iſten, ki az te etc,
Tudni atta nyiluan ßent Pal etc,
Mi kegyes Attyanc kit valluuc etc,
Mi Attyanc ki vagy mennyeben etc.
Ier mi keryünc ßent Lelket etc.
Imatſagâ fol. 11

AZ EVANGELIOMROL.

AZ melly Euangeliomot ez nap ſzoktac Predikalni annac kiualtkeppen, Negy reſze vagyon: Az elſö reſze arrol ſzol, Egy nyauolyas embert, az pokolbeli ördög melly kegyetlen keppen kinozott teſtebe Lelkebe, kit ſüketteis, vackais, nemauais tött volt, De mind ezekböl az mi wrunc Ieſus Chriſtus igen ſzepen ki ſzabadîtotta. Maſzod reſze az Euangeliomnac arrol ſzol: Hogy az kic lattac ez fęle Dragalatos czodait az Chriſtuſnac, nem mindnyaian beczültec, Sôt nemellyec Leki iſmerettyec ellen illy vakmerö keppen ſzidalmaztac, hogy ördöggel üzne ördögöt. Erre igen ſzepen meg felel Harmadic reſzebe, hogy vgy, à mint ö üzzi akarattya ellen az ö Orſzaganac, es minden czelekedetinec romlaſara, vgy mondoc, Senki nem üzhet ördöggel ördögöt, Kiröl ö neki bizonſagi egyeb ördög üzzökis: Negyedic reſze ez Euangeliomnac arrol ſzol: Hogy egy aſzonyallat fel kialtuan igy magaztallya ötet: Bodog anya az, az ki teged ſzült, es ſzoptatott. Oe kedig

TIZEN EGYedic VR NAPIARA VIZ KEREZtvtan, Aliás, OCVLi Anagy: BOEYT Harmadic Vasarnapra,

Christus altal igen kegyetlen

azt feleli, Sőt azoc bodogoc kic az Istennec igeiet halgattyac, es meg őrzic. Ez negy reszbe fűgg az mai Euangelíom. Kit írt meg az szent Lukacz az ő Euangelíomi kő nyuenec tízen egyedic reszeben. Magyarazattyat ier hállyuc meg.

LVC: XI.

a: S őrdőgőt űzz vala ki, melly nema vala, b: Es midőn ki űzte volna az őrdőgőt, szola az nema, c: Es az nep el czodalkozec. Nemellyec kedig ő kőzzűlőc mondanac: Belzebulnac, az őrdőgőknec feyedelmenec altala űzzi ki az őrdőgőkőt. Es nemellyec keserтuen ötet, iegyet kiuannac vala tűle.

1.† Oe kedig tuduan az ő gondolattyokot, monda nękic: Minden orszag, melly ő maga ellen meg hasonlot, el romol, es egyhaz az masikra dől. Ha kedig az Satan ő magaual ellenkezic, mikeppen alhat meg az ő orszaga? Mert azt mondgyatoc hogy Belzebulnac altala űzzőm ki az őrdőgőkőt.

2. Hogy ha az Belzebulnac altala űzzőmki az őrdőgőkőt, à ti fiatoc ki altal űzzic ki? Azokaert azoc ti itilőtőc leszнec, 3. Ha kedig Istennec vyaual űzzőm ki az őrdőgőkőt, bizonyaual ti hozzatoc iutott Istennec orszaga.

4. Mikoron az erős fegyeueres őrzi az ő palotayat, bekeuel marad minden. Midőn kedig nalanal erősb rea iőuen meg győzendi ötet, minden fegyueret el veszi, melybe bizic vala, es az ő ragadomanit el osztya.

5. Valaki en velem ninczen, az ellenem vagyon, Es valaki eggyűt velem nem gyűtt az tekozol,

6. Mikor az fertelmes lelec ki megyen az Emberből szaraz helekeн iar, keresuen nyugodalmat, es nem talaluan, ezt mondgya: Az en hazamba visza terec, à honnet ki iőttem: Es midőn el ió, talallya azt sőpőrue es ekesitue. Ackor el megyen es melle veszen mas het lelket nalanal artalmasbakot es be mennen ott laknac, Es annac vtanna gonosz ban leszen annac az embernec dolga hogy nem mint az előtt.

7. Es lőn mikoron ezeket mondana, egy neminemű aszonyi allat fel emeluen az nep kőzűl szauat, monda nęki: Bodog az à meh melly tegedet viselt, es az emlőc mellyeket szoptal. Oe kedig monda: Sőt bodogoc azoc, kic halgattyac az Istennec igeyet, es meg őrzic azt.

a: Nyomorultac vagyunc az őrdőg miat.
b: Draga oruossunc az Christus.
c: Nem egy arant bőczűlic az Christus 10 tetet.
† őt Mentsege.
1. őrdőg nem tamad őrdőgre.
2. Egyeb őrdőg nęmőkis bizonsagunc hogy ezac Istен altal űzetetic ki az őrdőg.
3. Ha Istentűl vagyoc, hat nem őrdőgtűl.
4. Erősb vagyoc nalanal, es neki rontoia.
5. Minden ezele kedetűc kűlőmbőz.
6. Mikor ki űzetetikis keręgmint az eh orozlan kit el nyellyen. Ezt iol ezekben vagyec azoc kicmeg menekettec az őrdőgtűl, hogy az vtűis vigazanac ellenne, Ez kedig ßaßor esic egy nap.
7. Miczoda az igaz boldogsag.

MAGYARAZATTYA.

NEgy reszbe magyarazzuc meg ez Euangelíomot. Első resze szol arrol, hogy az VVR Christus őrdőgőt űzzőt ki, egy igen meg nyomorodot emberből. Masodszor hogy azt: ki czodalta, es ionac monta, ki szidalmazta. Harmad szor hogy az VVR Christus erős bizonsagockal meg bizonitya hogy ő Isten altal űzz őrdőgőt. Negyedszer azokot neuezi nagy boldogoknac, az kic az Isten igeyet halgattyac, es meg őrzic.

Ezekből felette draga es igen szükseges tanusaginc lehetnenec. De most czac az menyere lehet, anyira szollyunc mindenc reszeről. Lassuc az első reszet.

ELSŐ RESZERŐL.

AZ első resze arrol szol: Hogy Iesus Iduözitönc ördögöt üzöt, ki az embert nemaua, sőt az mint szent Mathe iria Süketteis, Vackais tette vala, De miheut az VVR Christus ki üzte, ottan mind kiuől belől meg epölt az nyomorodot ember. Innet harom dolgot tanullyunc, Elöszer: Mind ez vilagon valo ember melly nyomorodot az ördög miatt. Masodszor: Melly rettenetes ellensegünc legyen nekünc az ördög. Harmadszor melly draga szabaditönc legyen az VVR Iesus Christus, az elö Istennec aldot Fia, Ezekről rendel szollyunc. Az első resze arrol szol: Hogy Iesus Iduözitönc felette igen kegyetlen ördögöt üzzöt volna ki egy emberből, Melly ördög az nyomorult embert mind lelkebe testebe, belől es kiuől soc keppen kinozta, Mert belől, eszet, elmeyet, sziuet, lelket, el foglalta volt, Es kepes hogy az ö szokasa szerint eyel nappal öröc karhozatnac kinnyaualis rentettette, Istenbe bizni nem hatta, Es hogy Istenhez ne fohazkodnec, Neki ne könyörögne socképpen tartoztatta, Kiből mennyi kinnya volt, rettentese, felelme, senki elegge meg nem gondolhattya. A mint sokrol soc fele retteneteſſegetis oluasunc: mint Saul kiralyrol, Iudasrol, Nero Czasarol, Es czac az Euangeliomokbais, hogy nemelt tüzbe, nemelt vizbe akart szöktetni, es hol egy keppen, hol mas keppen hurtzoluan kinozta. Az mint egy nehanyat czac az en eltembennis lattunc, kic ez fele rettegesec miat meg öltec magokot, es nemellyeket örzötec fö aszonyokatis, es Bator sziuö es okos firfiakot, kic hol kessel, hol egyeb keppen akartac magokot meg ölni, A mint vgyan lattamis az ki magat atal verte kessel fö nemzetetis, Es az ki magat felis akaztotta, az ördögnec soc fele ösztökeleset el vnuan, Es szoltam szockal kic igen nagy rettenetesseget beszeluen, tölem tanaczot kertec, es meg gyogultac, Kiből diczertessec az wrneue. Nagy volt azert ez embernekis belső nyaualyais, Es ollyan kihez mi idönkbe hasonlatost nem lattunc. Kiuölis kedig felette igen rettenetes volt, Mert nyaualyast, vackais, nemauais, süketteis tötte volt, es igy mind kilső belső erzekenseget, ereyet, hatalmat, maganac foglalta volt. Az kic kostoltac, azoc tudgyac, melly nehez vaknac, auagy nemanac, süketnec lenni, czac test szerintis, De kualtkeppen az ördög miatt ezeket szenuednyi oh ki rettenetes dolog, Az ki szemünket azert foglallya el: hogy ne nezzüc az Istennec nemes teremtet allatit, kiből ö fel segehez valo hala adasra fel indolhatnanc: Fülünket sükette azert teszi, hogy az ö iduösseges igeie altal ne epülnenc az öröc eletre: Nemana azert teszen hogy örola senkiuel ne szolhatnanc, az mi es mas tanusagunkra, es az Isten diczeretire. Ezeket az első reszeből minden ember iol eszebe vegye, Mondom ezt: Hogy mind ez vilag igen meg nyomorodot, Es hogy az ördög felette igen kegyetlen ellensegünc minekünc. Kiről szükseg büebbenis szolnunc.

Rettenetes monda nyi mely nagy volt ez ember nyaualyaia.

Belső gyötredelme

Matth: 17.

Kilső gyötredelme.

Iay ki nagy nyomorusag ez: hogy midön Istennec, szent Templomanac kellene lennünc, az ördög lako helt szerez bennünc, es ektelen arnyek szekiue teszi az szegen Emberi nemzetet, kit az Isten az ö kepere teremtet vala.

Oh ki nyomorult az emberi nemzet az ördög miatt.

De mondanad: Vallyon miert ereztette volt ez nyomorult embert az Satan kezeben, el ennyire. Lam sokon nem kegyetlenkedic illy szörnyü keppen? Nyiluan azertis engette volt ezt az Isten, hogy egyebec, es mi, ö rola tanulnanc, es eszünk be vennenc az mi ellensegünc az ördög mikeppen feni fogat mindnyaiunkra.

Miert ereztettes az ördög ennyire erre.

Noha kedig kiuől szem latomast szinten ennyire nem mindenre ereztí ötet az Isten: De azert ha iol meg gondollyuc, Mind ez egesz vilagot rettenetes es nagy szörnyü dolgokban eytette, es mais nagy sokakba vralkodic es birya öket Lelkekben, Mondom mind azokot, valakic vyionnan nem születtec, pœnitencia nekül elnec. Kinec nagy kar teteleről, vedd eszedbe, akar czac imez hat rendbeli nyaualyankot, miatta.

Mind ez egez vilag ßerte mostis vagyon az ördög nec gyönössege.

TIZEN Egyedic VRNAPIARA VIZKEREZT vtan

Chriſtus altal igen kegyetlen

Alias. OCVLI. Auagy. BÖJT Harmad Vaſarnapra.

Elöſzer, hogy miuta Adamot Euat bűnbe keuerte, az vta minden embert bűnbe fogantatic es ſzűletic, Pſal: 50. az kedig meg az czontunknac az veleietis el hatotta. Maſodſzor, ö miatta el veſze belölűnc az Iſtennec ſzep abrazattya, az ö Iſteni io termeſzeti, Es bolondocka lönc, gonoſz kiuanocka, es ſzaz ezer fertelmeſſegnec czelekedöiue, Gen: 6. 8. Rom: 8. 1. Cor: 2. Harmadſzor vgy mint ennyiből, az mennyire el ſzakattunc Iſtentől, czupan merö ellenſegiue ſzerze, es nagy haragyaban eyte Iſtennec, Eph: 2. Negyedſzer ſoc nyaualyat, ſzörnyű betegſegeket, kinzaſokot, es rettenetes eſeteket ſzerze, mind ez vilag ſzerte.

Rom. 5. Oetödſzer, Im mindnyaian meg halunc miatta, ki egy, ki mas keppen, es öröc karhozatot erdemlenenc, Matth: 7. Ha vyionnan nem ſzületnenc, Iohan: 3. Hatodſzor, maîs ſoc ſzantalan ezer marad az ördög birtokaba, valakic vyionnan nem ſzületnec, es pœnitencia nekül elnec, az bűnben batron heuernec, Es azoc maîs Iſten karomloc, vele ellenkezöc, baluany tiſztelöc, es minden gonoſſagnac edenyi, kit az nagy vakſag miatt moſt czac eſzekben ſem vehetnec, Hanem az öröc kinban keſön panaſzolkodnac rola Sap: 5.

Röttenes tükör ez emberen vaio dolga az ördögöknec. Rettenetes azert es iſzonyu nem czac imez Ember kepe, kibe midön Iſtennec kellet volna lakozni, Ime ö azt el foglaluan maganac, ö maga lakozot benne, Kiből remîtet egyebeketis, mint az Toluayoc, az ö erdöyökből, auagy kö uarokbol, honnet leſelkednec mindenec vtan: Igy mind ö maganac ez nyaualyas embernec, Es mind egyebeknec, kic rea neztec, nagiſzonyu volt az ördögnec benne lakaſa, es rayta valo kegyetlenſege. De nem czac ö rayta vött volt hatalmat az ördög, Hanem mind ez

Mai hatalmi az ördögöknec ez vilag ßertet egeſz vilagon, à mint mondanc, es à mint lattyuc hogy maîs nagy ſoc reſzet ez vilagnac ſetet poganſagba, es ſoc kaba eſztelē vak baluanyozasban tartya, hogy à mint, regen, kiBált, ki Sarkanyt, ki egyebBarmokot tiſztelt, Igy maîs ki egy ki maskeppen karomlya az Iſtent, fakepnec, oſtya, ſos viz, berke, harang, öltözet ſzenteleſeuel, ki holt emberec Segitſegöl hiuaſaual, ki oſtya imadaſſal, ki bayolaſſal, ki egy ki maskeppen. Sokba kedig vgyan teſt ſzerintis be buic, es mind eſzet, ſziuet, feyet, nyeluet, ſzemet, fület, ſzayat el foglallya Iſtentelenſegekre. Es meg az vyionnan ſzületet hiuec vtannis mint az eh oroſzlan kereng, kereſuen kit el nyellyen. Az honnet ki űztec, hetſzer alnokbakot veſzen mellye, hogy iſmet be ferkezzec, Es iſmet vyionnan ſoc vtalatos bűnökbe eytegeti, es be keueri, reſzegſegben, buyaſagban, czalardſagban, Iſten tagadasban, mint Lotot, Dauidot, Petert. Kic miatt oztan ſoc keppen rettenti, hogy el kellene ezec miatt immar karhoznioc, mert ki eſtec Iſten kedueböl, az ö ſzent Lelke ellen ſzan ſzandeckal vetkeztec, azt ki űztec, es azert immar nincz az meg teresre modgyoc. Ez fele ſoc rettenteſſel ſzüntelen remît akar melly el eſet embertis. Nagy nyomorultac vagyunc azert mi az ördög miatt ſoc keppen, Es ö fe-

1. Pet: 5.

Mire valo ez draga gondolkodaſoc. lette igen rettenetes ellenſegünc minekünc. Ez ket dolgatis az elſö reſzeböl iol meg tanullyuc. Harmadſzor vgyan it à mi wrunc Ieſus Chriſtus draga io tetetis eſzünbe vegyüc: Mondom ezeket iol eſzunkbe forgaſſuc: Hogy innet meg erczüc melly nagy kart vallottunc az mi elſö ſzüleinknec eſete miatt, Es meg erczüc melly nagy legyen Iſtennec haragya az mi bűnünkre, ki miatt illy kemeny hohar kezebe adott. Es ezekből felette igen meg beczüllyüc az mi wrunc Ieſus Chriſtusnac velünc valo io tetet, ki az mi büneinkert meg fizetet, es az Iſtent meg engeztelte, az ö haragyat magara vette, minket vele meg bekeltetett, ki az ördögöt belölünc ki üzzi, es az helyett belenc ſzent Lelket ad, vyionnan ſzül, öriz, otalmaz, Es noha meg halunc az beñünc ſzorult bűn miatt, ki meg döglette ez moſtani teſtünket, De ö iſmet fel tamazt, meg vyit, es meg adgya az el veſztet öröc eletünket, kire elöſzer teremtettünc vala. Oh edes ſoc io tete az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac, kit ö fölſege böczülteſſen meg velünc.

Draga io tete az Chriſtuſnac.

Ez haromra tanit az elſö reſze az mai Euangeliomnac: Mondam elöſzer azra, hogy mind ez vilag igen meg nyomorodot, az ördög miatt, Maſodſzor, hogy feltete igen rettenetes ellenſegünc minekünc az ördög: Harmadſzor, de igen draga oruoſunc ö ellene az mi wrunc Ieſus Chriſtus, Ezeknec igaz iſmeretire es ertelmere,

es meg

es meg beczűleſere ſerkenczen fel valoba, az kegyelmes VVR Iſten, Kit az ki meg ért, es meg beczűl, okos leſz az, es vigyazo az ő idueſſegenec dolgaiban. Mondom okos es értelmes leſz az, Es az, meg ertí, es meg gondollya: Mi allat az ördög: mi volt az előtt: es mie vált immar: moſtis melly nagy az ő hatalma az engedetlenekbe: es melly kemeny, gyűhőz, es nyughatatlan azban, hogy ſoc fęle bűnőkbe keueryen, az vtan azoc miatt rettenczen, ketſegben eyczen, beled buyec, eſzedet, ſziuedet maganac foglallya, Ne Iſtenben, hanem ő benne bizzal, nem Iſtent, hanem őtet feld, ő tűle vary mindent, őtet tiſzteld, minden iora rőſt legy, tunya, izetlen, kellet-len, vak, ſűket, nema legy, Az gonoſz vtalatos bűnőkben pedig, buyaſagban, torkoſſagban, czalardſagban, bator, vakmerő, ihogo, vihogo, katzago, moſolgo, ſzorgalmatos, gyors, Es vegre el karhozzal, es őrőckőn őrőcke kinlodgyal. Ezt meg értic az értelmeſec, es igyekeznec meg onyi magakot tűle, meg kereſuen azt, kit Iſtent ő ellene adot kiralyul minekűnc. Viſzont, ez mellet tanullyac, meg ertic, es meg beczűllic az mi wrunc Ieſus Chriſtus io tetetis: Ki nagy felſeges VVR, az Attyanac őrőckè valo fia, aldot es őrőc Iſten leuen, az mi nyauolyas teſtűnkben es verűnkben őltőzőtt, Azban noha artatlan volt, es bűnnekűl, de ertűnc mindent el ſzenuedet, es valoba egy punctig be tőltőtt, Minket, az mi bűneinkből, az bűnnec atkabol, Iſtennec fenyegeteſeből, es bűnteteſeből ki ſzabaditot, az ördög markabol, es hatalmabol maga otalma ala vett, ki ellen ſoha ſemmibe immar az ördög nem arthat, azoknac kic ő benne biznac.

Az ördögről iol meg erczed ez kenes ſzokat.

Draga io volta az Chriſtusnac.

Ez hogy igaz legyen, es mijs ő hozza nagy bizodalommal folyamhaſſunc, azert gyogita meg imez nyaualyas embert, es ſokakot tőbbet, ſoknac lattara, egy ſzouaual, olly ſzepen, hogy eſze, ſziue, belőlis meg vyoluan, kiuőlis mind ſzemeuel latna, fűleuel hallana, es ſzayaual ſzolna, Es az Iſtent, es az ő iduőzitő Chriſtuſat meg iſmerne, benne biznec, ő neki őruendőzne, őtet diczerne, tiſztelne, es nęki halakat adna. Mais kedig, hogy ezen hatalma, olalma, gondgya legyen mi raytunkis, Soc keppen ki tetzic minden orabannis, mi magunkoñis midőn az ő igeie es Sacramentomi, es ſzent Lelke altal vntalan epűlűnc es vyolunc, Es vgyan az igen rettenetes kiſirtetekbeis, midőn ſzemlatomaſtis meg gyogulnac mind azoc, valakikert az hiuec imatkoznac, es ökőtis intic meg tereſre, könyőrgeſre es Iſtenes eletre, es azt hittel el veſzic. Az mint en előttemis, es ſoc egyeb Attyafiac előtt, Sőt czac parazt előttis ki iraſt nem tudot oluaſni, de igaz ęrtelmes kereztyen volt, ez előttis mondoc, en lattomrais, nagy rettenetes kiſirtet ſzenuedőc meg gyogyultac, Midőn őis imatkoznec, Es egyebeketis imatkoztatna az felekert, Mely imazkozokat enis oktattam es Batorîtottam, nagy ſoc keppen, hogy ne hadgyac el, akar melly igen rettenetes kiſirtet ſzenuedőketis, es az mint meg mőntam ſzinten vgy lőtt, hogy hamar az őrdőg el tauozott az emberből, es mind teſti betegſegben, mind Lelki rettenetes kiſirtetekben meg gyogyultac egy nehanyan, Sőt mindenec, valakic gyakorlottac az Iſten igeie halgataſat, es az Chriſtus altal valo kőnyőrgeſt. Melly peldakbolis mijs bizakodgyunc az őrdőg ellen, az VVR Ieſus Chriſtus hatalmaba vetuen az mi otal munkot, es ſegetſegűnket, Mondom bizakodgyunc az VVR Chriſtus ereye altal à pokolbeli őrdőg ellenis. De ne bizzakodgyunc teſti kaba vakmerőſeguel, Mondoc ez vakmerőſeggel, hogy azt velnenc, ha nem kőnyőrgenenkis ellene, ő vgyan ſemmit nem arthatna minekűnc, Mert noha nem mindenre ereztetic az őrdőg ennyi hatalommal, mint az mai Euangeliombeli nyaualyas emberre, meg az poganyokrais, es baluanyozokra, mert Iſten otalmazza ez vilagot kilső keppenis, es meg tartya az poganyokőtis az kilső io rend tartasban, es az erkőlcznec kilső io biraſaban az kőzőnſeges tarſaſagert, ki nekűl az hiuec ſem lehetnec, Es nem erezti az őrdőgőt reaiokis ſzinten az ő kiuanſaga ſzerint, oly keppen, az mint lattyuc hogy nemelt merő toluaya, merő paraznaua, merő torkoſſa, lopoua es baluanyozoua tőtt, Es azoc kőzől nemellyeket rettenetes gyűhőſſegben tart, es ſzőrnyű veſzedelmekbe eyt. Igy mondoc noha nem mindenre erezti teſt es kilső ſzerint ha poganis, De vgy mint Lelec ſzerint, minden engedetlen fiakban, minden hitetlenekben kic vyionnan nem ſzűletnec, es pœnitencia nekűl elnec, ſoc ezer keppen gyűhőskődic, kiket

Haßnunc ez meg győgyitasból

Lattomrais ſoc őrdőngős czuda keppen gyogyult meg.

Iol meg gondold ezeket, Hogy boc londul ne bator kodgyal, hanem igaz ertelem ſzerint az őrdőg ellen.

Lelki vakitaſa.

TIZEN EGye die WRNAPIARA Viz kerezt vtã. Aliâs, OCVLI. Auagy. BOEYT Harmadic Vaſarnapra.

belölis tudatlanſagban, vakſagban tart, hogy az Iſtent ne iſmeryec, benne ne bizzanac, neki ne örüllyenec, az ö igeiet ne tanullyac, ne hallyac, ne ſzollyac, ne erczec, Hitetlenec legyenec, es mind öröcke el veſzenec: Es ſokſzor kilſö bünökbennis, parazinaſagban, baluanyozasban, hamis Iſteni tiſzteletben, keuelyſegben, hamis perpatuarban, arultatoſagban, torkoſſagban be keueri, ketſegben eyti es el karhoztattya.

† Az hiuecken menyire kegyetlenkedic.

† Söt leſelkedic az hiuec vtannis, es ökötis mardoſſa, à mint czelekedec Lottal, Iudaual, Aroñal, Dauiddal, Salomonnal, Peterrel. De à hiuec miert hogy iſmeg hamar felſerkennec, es hamar ki ternec, nekic megis boczattatic minden bünöc Chriſtuſert: Es ſzent Lelekis adatic nekic, az ki bennec vy eletet kezdgyen: Es ezec hartzolnakîs az ördög ellen, Iſten igeiebölis, mint az VVR Chriſtuſis hartzola, Matt: 4. Es könyörgeſſelis. Es mindenkor mellettec az VVR Chriſtus, Kinec kezeböl ki nem ragadhattyac öket, es az angyalokis örzic öket, Pſal: 33. Vegre penig az ö ellenſegec az Satan meg kötöztetic az öröc ſegetſegnec Lantzaual, Es à hiuec közülöc vitetnec, az angyaloknac, es az Iſtennec öröcke valo tarſaſagara.

Ezeket arrol beſzellem, Ez ſzegeny embert mint nyomoritotta volt meg az ördög, es azbol mint ſzabaditotta meg az mi wrunc Ieſus Chriſtus. Illy nagy tanuſagokot es vigaztalaſokot veſznec az ertelmeſec az elſö reſzeböl. Kiket nem czac ez mai Euangeliom, ha nem ſoc iraſoc es peldakis bizonîtyac. Kiröl az maſic Poſtillaba, es az kiſirtetröl irott könyüböl ſzantalant oluashattoc, moſt czac az mai dologrol ſzollyunc.

Az kic erzettec, czac azoc beczüllic ezt. Mindennap ſoc keppen harczolnac az hiuec az ördög izgataſi ellen.

Ki nagy öröm hogy illy hatalmas, es io tött attyankfia vagyon menyegben, kit czac azoc beczülnec, az kic mindennap nyöguen erzic az ö terheket, az bün miatt, az oſtor miatt, az ördögnec ſzaz ezer alnok kerengeſi miatt, Es kic ſzüntelen könyöröguen egy nap ſzaz otalmat eſzekben veſzic az VVR Iſtennec, raytoc.

Mondom ſzaz at, mert egy ſincz olly igen bölcz, ſzent eletö iambor, es vigyazo kereztyen, ki ſzazſzor meg nem valtozic egy nap, neki nodituan nagy ſoc külömb külömb bünökre, vgy annyira, hogy czac aleg ſzallithattya le, eggyic bünet, ottan maſra indîttya: aleg ſzallithattya le telhetetlenſegre valo izgataſat, ottan keuelyſegre izgattatic vtanna, az aligſag enyheſzic meg, czac egy tekenteſſelis, auagy gondolkodaſſal buyaſagra indul, auagy egyeb teſti kenyeſſegnec kiuanſagara, friſs lakaſra, torkoſſagra, maga mutogataſra, auagy czalard eletre, hamis kereskedeſre, auagy boſzu allaſra, haragra, auagy irigyſegre, auagy egyeb ſoc fęle bünökre, Vgy annîra mondoc raytunc az Satan, hogy egy io gondolat nincz bennünc, Kiuel nem ellenkeznec mind imatkozaſunc, mind beſzedünc közt. Czac hogy nem mindēre ereztetic egy arant, Es ſoc, vakſagaga miatt, nem ertheti mi legyen rayta: kiſirtetę? ö maga nyughatatlanſagae, vagy miczoda? de azert vgyan beñe forognac eggyetlen eggyig mindenec.

De mij ezekröl meg emlekezzünc, valamikor vagy titkon, vagy nyiluan haborgattatunc, hogy az ördögtül vagyon raytunc, Kiröl pelda Iob, Pal, es többec, Azert valamikor bantana bennünket, akar belſö rettenteſſel, Iſtentelenſeguel, hitetlenſeguel, akar kilſö nyaualyaual, es faydalommal, mind azokban mijs folyamiunc azon Vrhoz, az ki az mai nyaualyas embert, nagy draga keppen meg ſzabadîta, az pokol beli ördögnec rettenetes kinzaſabol, Mondom folyamiunc ö ellene egy nap mijs ſzaſzoris az mi wrunc Ieſus Chriſtushoz, es ö altala az ö menyie Attyahoz. Mert ime vgyan ſzemlatomaſt nagy czoda keppen meg mutatta, hogy ö ellene ötet atta minekünc otalmul, midön illy igen meg nyomorodot embert illy nagy kegyelmeſſen meg gyogîtot. Melly emberen, eſzünkbe vehetyüc mind az kettöt: aztis, az ördög melly igen rettenetes ellenſegünc legyen nekünc, es aztis, az VVR Chriſtus ö ellene melly draga ayandekul adatot az Iſtentöl az ö menyei ſzent Attyatol. Ezt penig felette igen eſzebe vegye minden kiſirtet ſzenuedö, hogy az Chriſtus meg ſzabaditaſat, ſzüntelen valonac ercze lenni, Mert mig elünc ſoha czac egy napis kiſirtetnekül nem lehetünc az teſt, az ördög, az halal, ez vilag miatt. De öis, valameneſzer, halgattyuc az ö igeiet, es elünc az ö Sacramentomiual, es imatkozunc, es ſzent Lelket ve-

ket veszünc, mind annîszor vntalan el futattya tőlünc az ördögöt. Azert hala legyen az Istennec, ki viszont minden szem pillantasban győzödelmet ad minekünc, az mi wrunc Iesus Christus altal, ha mijs szüntelen ő altala segetseget kerünc, Az mint erre ő magais soc helen inte, es à mindennapi imatsaginkbañis keretetti, monduan: Ne vigy minket kisirtetben. Ez legyen tanusagunc az első reszeből, Azbol hogy az VR Christus ördögöt üzzöt ki, egy igen meg nyomorodot emberből. Szollyunc az masikrolis,

MASIC RESZERőL.

MAsic resze ez Euangeliomnac arrol szol, Hogy illy nagy draga felseges io tetet az mi Vrunc Iesus Christusnac, nem tuttac meg beczülni nemellyec.

Iollehet voltac ollyakis, kic midőn io ertelemmel el gondoltac melly igen nyomorodot volt ez nyaualyas ember, es meg gondoltac hogy mi raytunkis vgy, auagy annalis inkab akarna gyűhöskődni az ördög, Es lattac hogy az VVR Iesus Christus ezac egy szauaual vgyan valoba meg szabadîtotta, es vyionnan fel epîtet minden romlast az emberekben, Ezeket mondoc iol meg beczüluen, nemellyec ezt montac: Bizony ez az meg igert Christus, Ez az Dauid fia, kit előszer Isten Adamnac igert vala, hogy ő rontana meg az kigyo feyet, Az vtan Abrahamnac hogy az ő nemzeteből születnec, es ő benne aldottac lennenec minden nemzetec, az kic ő benne hinnenec, Vegre igere Dauid kiralnac, es vgyis születec az ő agazattyabol, Kinec tiszti im lattyuc hogyaz, hogy el roncza, mind azokot, az miket az ördög hozott az szegeny bűnős emberi nemzetre, az bűnt, az atkot, az soc nyaualyat, az halalt, az karhozatot. Mondoc voltac nemellyec az kic igy gondolkottac az Christus felől, es iobban iobban ertekezuen rola inkab inkab epűltekis benne, es hozza edesettec, hogy tanullyanac tűle, es bizzanac benne, Ezec az igasz hiuec dolgai. Ezec nem ez vilagiac, mert őkőt Christus wrunc ki vette ez vilag fiai kőzűl, Iohan: 15. Kiket maszor es vyonnan szült, Iohan: 3. es szent Lelec altal vezerlettettenec, Rom: 8.

Nemellyec mint beczültec à Christust es az ő czelekedett.

1. Iohan: 3.

De ezen kiuől az kic vadnac, azokot Christus wrunc ez vilag fianac neuezi, kic ket felec: Epicureusoc, es Religiosusoc. Az Epicureusokot, ő maga Christus wrunc disznoknac neuezi: Az vgato religiosusokot, ebeknec. Mind az ket felec minemőc legyenec, az mai Euangeliombais ki tetzic, Mert az Epicureusoc az testi gyönörűsegben mulatsagban előc, czufoluan az Christust egi czodakot kernec. Az alnoc religiosusoc, Christust es az ő czelekedetit karomlyac, hogy ördög altal vadnac. Az Epicureusoc es ez vilagi okos bőlczec az VVR Christusban meg botrankoznac, Kiknec olly czoda adatic hogy meg inkab meg botrankozzanac, benne, mint az Christus rettenetes halala, es az mint az Ionas el nyeleseis vala az Niniuebelieknec, Mar: 12. Az alnoc Religiosusoc es szerzetesec, az ő regi szertartasokat hannyac, es az miatt az VVR Christusnac igaz tanîtasat karomlyac, Mind ez ket fele vilag fiai miatt sokan igen meg botrankoznac, midőn az okosoc okossaggal, az szerzetesec aitatossagockal nyomiac az igassagot. Mind ez ketteről az mai Euangeliom mint szollyon ier lassuc.

Ez vilagnac ket fele fiai vadnac kic fá keppen ellenkeznec Christussal, es az ő igeneuel.

Mondanc oda fel hogy az eggyic fele halgatoi az VR Christust meg beczültec, De mas felec ollyac voltac, kic mosolgottac es czufoltac, es ennel nagyob ieleket az egből kertec tűle. Ez feleket ket resz[z]vűnc eszűnkbe, Eggyic czufoloi: masic karomlai à Christusnac, Az elsőről l[e]szer. Az ő czufoloi, kic őtet ihogtac vihogtac, ez vilagnac Epicureusi, okosii, alnoki es rauaszi voltac, kiknec czac torkoc es hasoc volt Istenec, Ezec őtet czufoluan mas fęele ieleket, nem földit, hanē az egből valokot kernecő tűle, Hogy mint Moyses ideieben Isten Mannat adot, Iosue ideieben à napot meg allatta, Illyes ideiebē tűzet adot az aldozatra, nagy bű essőt az aszalra, tűzet az ellensegre, ők illyeket czelekednec, es vgy hinnenec benne. Kiket Christus wrunc ezzel feneget, hogy ez fele parazna es Istentűl el szakat nemzetnec ez ada-

Nemellyec egi ieleket kertec. Iohan: 6.

TIZEN EGYedic VR NAPIARA VIZKEREZtvtan, Aliàs, OCVLI. Auagy: BOEYT Harmadic Vaſarnapra,

Chriſtus altal igen kegyetlen

Ezec az igen draga es foganatos es meg tapaztalhato czudai Iſtennec.

tic ielůl: hogy az Chriſtus meg hallyon, hogy azban meg inkab meg botrankozzanac. Kiknec egyeb czoda es bizonſag azert nem adatot, mert mint az diſznoc az draga kővet czac meg tapottac volna aztis, A mint moſtis czac hazuttac, mert mint ackor vgyan igyis nem hittec nemellyec, igy ezekis igy ſem hinnenec. Mas az, ezekre ſemmi ſzůkſege nem volt Chriſtusnac, mint azoknac volt, az ő hiuatallyoc ſzerint, De mèg azokatis nem ők mieltec, hanem az mi wrunc Ieſus Chriſtus Attya, egyetembe ő vele, ki moſt immar nagyobbakot, es dragabbakot, es felette igen nagy győnőrůſegeſſeket mieltet az ő ſzent Fiaual: midőn az őrdőg markabol ki ſzabaditotta az nyomorultakot: Az vaknac ſzemet, lataſt, az Sűketnec hallaſt, az nemanac ſzolaſt ad, az halottat fel tamaztya, az ſetet elmet meg vilagoſittya, ſzent Lelket ad, Vyionnan ſzůli, Iſtent igazan meg iſmerti, es az embert mind őrőcke elteti. Ezec edesbec voltac az nyomorultaknac minden egyeb czodaknal. Igy akarta ő, nem czac nezetni az ő hatalmat es io voltat, hanem vgyan meg ereztetnijs az meg keſeredet ſziuőckel, az mint meg teczic, mint őrůltec ſoc meg tiſztult poklosoc, nemac, vakoc, verkorſagoſoc, gutta ůtőttec, őrdőngősőc. De az ki ezeket nem erzette az ő maga teſten, az, ingyen ſem fitőllőtte. Mint moſtis nemellyec, mikor lattyac hogy maſnac feyet veſzic, vgy tartya mintha egy tehent, diſznot, tyukot őlnenec előtte, Mikor maſnac orrat fůlet el metzic, fogat vonnyac, nyuzzac, mintha egy ökör bůrt, egy dárab ſziyat metelnenec előtte, Midőn mas, rabſagba, kolikaba, kőſzuenbe, fuladasba, ſziu ökleletbe, heuſegbe, korſagba kinlodic, ſzidalomba pironkodic, fogſagba nyaualyog, igen kiczint mozdul rayta, es hamar el feleyti: Ha meg gyogyulis mas, ſzemminec tartya, es erette Iſtent nem diczeri. Igy az regiekis kic nem erzettec miczoda az őrdőg ſűketeyteſe, nemeytaſa, vakiytaſa, es ſoc fele kinzaſa, Semminec beczůltec az Chriſtus io tetet. De mind ez felec meg ſzeleſettec az őrdőg miatt, Es leſz mèg olly idő, mikor reayoc kerůl az ſzer, ackor meg erzic mi iző az, à mit regen czac moſolgottac. Kiket az VVR Chriſtus kemenyen fenyeget, Luc: 13. Hogy latuan maſon az Iſtennec mind Bűnteteſet, mind kegyelmeſſeget, ők czac vgy mulatyac mintha nem őket illetne. Peldatis mond azokrol kikre az Siloe tornya dűle. Es nagy ſoc helyen intetűnc hogy egymaſon ſziuűnc ſzerint kőnyőrůllyűnc, es fayon nekűnkis az maſinc nyaualyaia. Kibennis az mi wrunc Ieſus Chriſtusnac az ő igen, es igen nagy draga voltat ſoha ſenki moſt elegge czac meg ſem gondolhattya, ki azon czupa merő io akarat es ſzeretet leuen, 1. Iohan: 4. Sockal inkab eſedezet az nyomorult embereken hogy nem mint akar melly ſzerelmes anyais az ő ſzůlőtten. Es azert arra nagyob gondgyais volt, kiket mint ſzabaditana ki, mind Lelki teſti, moſtani es őrőcke valo nyaualyakbol es veſzedelmekből, hogy nem mint valami olly czodakat ſzerzene az kin czac almelkodnanac az emberec epůlet nekůl. Iollehet minden dolgai ő nękî felette igen nagy czodac voltac, de mind ollyac, mellyec altal az nyomorultakot oruoſolta, Ezen kiuől ha ki mas feleket kiuant, azokot feddette balgatag es nyughatalan kiuanſagokrol, Matth: 12. Ezeket mondam azokrol kic nem beczůlnen az ő draga czodalatos io tetit, maſnac ſoc fęle nyaualyabol valo meg gyogîtaſit, es őrdőg ůzzeſit: patuarkoduan vele, mas fęle czodakot kertec. Kic Epicureuſoc leuen, torkokra es haſokra nagyob gondot viſeltec iduőſſegeknel. Es czac torkokra valo czodakotis kiuan tanac, Mannat az egből, es egyeb ez felet.

Iohan: 1. Rom: 12.

Nemellyec vakmerőkeppen ſzidalmaztac.

Harmad felec penig vgyan karomloc voltac: Kic Lelki iſmerettyec ellen vakmerőkeppen ſzidalmaztac az VVR Chriſtuſt, hogy ő őrdőggel ſzerződőt meg, es ő altala mielne czodakot, ő altala ůzne őr[illegible]gőketis. Ezeketis kemenyen fenyegeti, hogy az nyiluan valo igaſſag ellen tamadnac, es az ſzent Lelec ellen vetkeznec, Kinec nyiluan valo tanubizonſagit meg vetic ſzanſzandeckal vakmerőkeppen, azert az ő bűnőc ſoha meg ſem boczattatic, Kic ellen magat igen ſzep ertelmeſſen megis otalmazza. Melly otalomrolis mayd ſzoloc, hogy azokbolis vegyűnc ſzep ertelmeket. De moſt ezt ſe feleyczűc el, hogy iol meg iſmeryűc ez fęle fiaitis ez vilagnac: kic akar okoſſaggal, es moſolgaſſal: akar regi ſzerzeteſſegeckel, es aitatoſſagnac ſzinye alatt ſzidalmazzac az igaſſagot. Ezeckel rakua ez egeſz vilag,

Kiknec

Kiknec botrankoztataſa miatt iayt kialt ez vilagnac az VVR Chriſtus, Mert mind az Epicureuſoc, mind az Religioſuſoc ſoc keppen botrankoztattyac meg ez vilagot, kikre igen hayolis az okoſſag. De ellenec ier erőſiczűc magunkot az VVR Chriſtus otalmaualis. *Matth: 8.*

HARMAD KESZERőL.

Otalmi Chriſtuſnac, Hogy őrdőg altal nem űzz őrdőgőt.

EGgyic ſem melto arra, hogy nekic meg felelne az VVR Chriſtus, ſem az Epicureuſoc, mert ezec mint az diſznoc meg tapodgyac az draga kőueket, ſem az Religioſuſoc az ſzin mutato ſzerzeteſec, mert ezec mint az ebec mag marnac, az mint Chriſtus wrunc ſzol felőlőc, Mar: 7. Azert őis nekic nem ad ualazt az ſzent irasbol, Hanem czac okoſſag ſzerint felel, Es aztis az ő hiueiert mieli. *Az diſznoknac es ebeknec az ſſent tet nem kel vetni*

Moſt kedig czac őth bizonſagockal bizonittya, hogy ő Iſtentől, es nem őrdőgtűl vagyon, Es őrdőgőt nem őrdőg altal űzz. Kibe nem az ő maga tiſzteſſeget kereſi, kinec itiletit az ő Attyara hatta, Iohan: 8. Hanem mi erettűnc otalmaza magat: hogy őtet őrdőg ellenſegenec es rontoyanac iſmeryűc, es az őrdőg ellen az ő otalmat mȝs nagy bizuaſt kereſſűc, Melly bizodalomba es hitbe vagyon czac egyedől az mi erőſſegűnc es győződelműnc, azert ettűl ez hittűl, nagy gondal igyekezic az őrdőgis el ſzakaſztani minketis. De mi viſzont ezzel ez hittel hartzollyunc es tuſakodgyunc ő ellene. Melly hitűnc hogy erőſődnec bennűnc, azert otalmazza mais illy erős keppen magat az VVR Chriſtus: Erről, hogy ő Iſten altal, nem őrdőg altal űzz őrdőgőt. Melly otalmirol touab mayd bűen ſzoloc, az mi nagy ſoc ſzep batoritaſunkra, *Mi ertűnc otalmazza magat.* *1. Iohan: 5.*

Hanem minec előtte ez ő otalmit elő ſzamlalnanc, Az előt megis ſzollyunc mind az őrdőgnec nagy ſoc fęle nyughatatlanſagirol, es ſoc fęle artalmirol, Es az VVR Chriſtuſnakis mind azoc ellen valo vigyazaſirol. Az őrdőgnec nyughatatlanſagat igen iol eſzűnkbe vegyűc itt, kiről nagy amelkoduan kelleneis gondolkodnunc: Ez patuarkodo vndoc allat, melly czoda ſoc fęle alnoc fogaſokot tudgyon az igaſſag es az VVR Chriſtus ellen gondoltatni, Midőn ő magaualis az VVR Chriſtuſſal, es minden io czelekedetiuel ellenkezuen ganczot es akadekot talalt benne, hol czuſoltatuan, hol karomlatatuan őtet. Melly őrdőg itt ez Euangeliomba nemanakis neueztetic: Azert hogy az embert meg nemeytotta. x Kiből eztis itelic hogy az őrdőgőc kőztis el rendelt tiſztec vadnac, Hogy nemellyec kőzőlőc Lelkűnknec artnac, nemellyec teſtűnknec, nemellyec elmenknec, nemellyec beſzedűnknec, nemellyec az meny alatt valo be ſziuo egnec, nemellyec az vizeknec, nemellyec az foldnec, es az földőn valo termeſeknec, nemellyec az polgari rend tartaſnac, nemellyec az czaladoſoknac, nemellyec az anya ſzentegyhaznac, nemellyec ſzeműnknec, fűlűnknec, ſzanknac, az mint az mai őrdőgis nemanac neueztetic hogy meg nemeytotta az embert. De az mi wrunc Ieſus Chriſtus hogy mindnyaioknac minden artalmoc ellen alhaſſon, ſzepen ki tetzic czac az harom Euangeliombolis kiket egymas vtan predikallanc: Előſzer az puſztaban valo kiſirteſről: Az vtan hogy meg czac az pogany aſzony allatnakis anni hatalmat ada, hogy leanyabol ki űzne az őrdőgőt: Es ime mais olly őrdőgőt űzz ki, az ki, az embert nemauais, vackais, ſűketteis tőtte volt, az mint ſzent Mate iria, Matt: 11. Kikből ez fő tanuſagunc, hogy az mi wrunc Ieſus Chriſtus az emberſegbennis, vra es biroia az Satannakis, Es olly hatalmas, emberſege ſzerintis, hogy meg czac ſzouarais engedni kelly. Kiről nem oknekűl vadnac enni ſzantalan ſ iraſoc, peldac, es biztataſoc: Hogy anni ſoc fęle őrdőg ellen valo hatalmabol bizonyal meg iſmeryűc, hogy őnnőn maga az mi wrunc Ieſus Chriſtus eleg erős es hatalmas az őrdőgnec minden ſeregi es meſterſegi ellen, Czac hogy őtet iſmeryűc meg igazan, es igaz ęrtelem ſzerint, igaz hitből őtet hiyűc ſegetſegűl, akar minemű rettenetes es ſoc kűlőmb kűlőmb vtalatos, alnoc meſterſegi, es gyűhőſſegi ellenis. Es ezt tudgyuc bizonyal, hogy az mint az őrdőg ronton rontani igyekezic az Iſtennec orſzagat, es azban valo Iſteni dolgokot, Igy az mi wrunc Ieſus Chriſtus czac arra vigyaz, ő viſzont mint roncza az őr- *Soc nyughatatlanſagi az őrdőgnec.* *Miert neueztetet Nemanac az őrdőg.* *x Rend tartaſoc vagyon az őrdőgöknekis az artalomba.* *Az Chriſtuſnac nagy hatalmat gondold meg moſt akar czac imez harom Euangeliom ſzerent.*

TIZEN EGYedic WRNAPAIARA Vizkereszt vtã.

Aliás,

OCVLI.

Auagy.

BOEYT Harmadic Vasarnapra.

Chriſtus altal igen kegyetlen

dõgõdnec akar mi fęle czelekedetitis, à mint ſz: Ianos modgya: 1. *Io:* 3. Azert ielẽt meg az Iſteñec fia hogy az õrdõgnec czelekedetit el roncza. Kiuel mind addig kelly ellen kezni, mig õtet vegre az itilet napian az õrõc karhozatnac temletzere velle 1. *Cor:* 15. Azert õ neki az õrdõguel meg bekelhetetlen hadakozaſa vagyon, Sem az õrdõg nem remelhet ſemmi bekeſeget maganac, es azert ſoha meg ſem ſzũnic õ vele es az õ hiueiuel ellenkezni, azokot mardoſni es veſztení, ſoc bũnõkben az õ hiueit kenęki czac egy ſzal meg bekelleſre valo idõtis, hanem õtet mindenkor ronton ronttya. Ez mi dolog legyen, azoc iobban ertic, az kic naponkent ſoc merges kiſirtetit ſzenuedic, mint Lot, Dauid, Peter, Pal, es tõbbec, es az mellet ſoc otalmit az VR Chriſtuſnac. Mind az altal egyebekis az egyũgyõkis figyelmezzenec czac iol rea, Akar czac az mai Euangeliombeli peldarais, Hol hallyuc hogy az VVR Chriſtus rettenetes õrdõgõt ũzzõt ki, Es az maga otalmarais, Kiből meg erhettic az õrdõg ellen, melly erõs es draga otalmunc az VVR Chriſtus.

Oet fele otalmi Chriſtuſnac.

Moſt azert ier ſzollyunc arrol: Mit felellyen azoknac kic azt mondgyac: hogy õrdõg altal ũzz õrdõgõt.

Ez az õ õtt fęle otalma: Elſõ hogy az õrdõg õ magaba ſoha meg nem haſonlic, es õ maga magara ſoha nem tamad maga romlaſara. Maſod otalma az: Hogy minden õrdõg ũzzõc iol tudgyac hogy czac Iſten altal ũzzetetic ki az õrdõg. Harmad otalma ez: hogy õ Iſten orſzaganac fel epitõye, azert rontoyais az Satannac, es azert õ altala ſemmit nem czelekedic. Negyed otalma ez: Hogy õ erõsb az õrdõgnel, es õtet birodalmabol es orſzagabol ki kergeti, azert nem õ altala ũzz õrdõgõt. Oetõd ez: hogy az õrdõg tekozlo, es kar teuõ, de az VVR Chriſtus czac io teuõ, azert nagy kũlõmbſeg vagyon kõztõc, es ſemmi baratſag nem lehet, es azert õrdõg gel nem ũzz õrdõgõt. Ezekről rendel ſzollyunc.

Elſõ otalma Chriſtuſnac ez vilagi orßagnac peldayarõl vagyon.

Mondanc hogy elõſzer magat igy otalmaza az Chriſtus monduan: Minden orſzag ki õ magaban meg haſonlic el puſztul, es egy haz az maſikra eſic, Hogy ha à Satanis õ magaba meg haſonlott mikeppen maradhat meg az õ orſzaga. Ezből aztis meg tanullyuc hogy az õrdõg az õ gonoſſagaban, az Bũnnec orſzaganac õregbiteſeben, felette kemeny es meg valtozhatatlan, vgy annira hogy valameni õrdõg vagyon erre mindnyaian egy arant futnac, hogy az bũnt, az veſzedelmet õregbiczec, es az iot ronczac, kit Iſtenre es reanc valo gyũhõſſegekben, de az õ magoc rettenetesb iteletyekre mielnec Iſtennec czodalatos engedelmeből.

Touabba iñet egy mas kõzõt valo egyeſſegetis tanullyunc: Hogy ha az õrdõg à gonozba eggyes, es az eggyeſſeguel õregbiti aztis, mi ſockal inkab az ioba eggyeſſec le gyũnc, hogy azokotis mijs õ regbiczũc. Ezekről ier ſzollyunc nyiluabban.

Elſõ otalmaban Chriſtus wrrunc pelda altal illy ertelemmel ſzola, mintha mondana: Akar orſzag, akar haz, az az Orſzagbeli feiedelmec, nemeſſec, polgaroc, akar czac egy hazbeli czeledekis, mihent egy maſrakezdnec tõrni, perleni, egymaſra iri gykedni, egymaſt ſzidni, verni, kergetni, õlni, ottan el kelly õ magokbannis azoknac romlani: De az õrdõg eleitől fogua olly igen otalmazta az õ Orſzagat, birodalmat, olly nagy gondgya volt arra hogy az embereket bũnbe keuerye, Iſtentelenſegbe, hamiſſagban, torkoſſagban, buyaſagban, gyolkoſſagban, haragban tarcza, es azoc miatt ſoc fęle nyaualyaban, es ſoc fęle veſzedelembe eycze, Hogy ha czac eggyet el teueſzteneis, es latna hogy ki tęrt bũnebõl, latna hogy Iſtent meg kõuette, es ſzent Lelket kert, es vett, Ezt latuan, el menne, es hetſzer alnokbackal terne meg, hogy iſmet el foglalhaſſa az õ elõbbi hazat. Miert hogy azert az õrdõg ſoha nem ron totta az õmaga orſzagat es birodalmat, A mint lattyac hogy az VR Chriſtus azt, el kezdette rontani, Azert hazugſag, hogy azt mondgyac, hogy õ, õrdõg altal ũzne õrdõgõt. Iollehet alnokul (mint az Poganis frigyet teſzen, es bekeſeget iger) õis czodakot czelekeſzic, mint az Aſpaſia leanyal, Kinec ortzayat meg gyogita Venus koſzoroyaual, es bolond hazug bayolo aitatoſſagal, betegſegbe, moſtis meg gyogit, Bayolaſodnac haſznat adgya, lopaſodban, gonoſſagodban ſegit, es tetetí hogy kijs ũzhetet ſzẽtelt gyertyaual, bodog aſzony kepeuel, es egyeb alnoc modockalis, ki

magat

magat angyali ſzínreís el valtoztattya, kit Iſten az hitetlenſegnec bűnteteſere enged 2. Teſſ: 2. De mint az Tőrőc az frigy alatt, Igy őis, az lopot, Toluayt, babonaſt baluanyozokat vegre el veſzti, az kis nyereſeg alatt, es igy viſzen tőb tőb teuelgesbe es gonoſſagba. De vgy à mint Chriſtus wrunc űzzőt őrdőgőt, es à mint ő fel epite az meg romlot embert, ſoha nem ezelekedhetic az őrdőg, ſem akar ezelekedni.

Mire valoc ezec, Nagy dolgokot tanulhatunc innet, Mert itt arrais intetűnc, hogy az őrdőg merges, alnoc, vakmerő gonoſſagat meg iſmeryűc: Arrais, hogy őtet ezekben az ő vakmerőſegben, ſoc eſzuezteſeben, es egyeb gonoſſagiban ne kőueſſűc, Ha-nem az mi wrunc Ieſus Chriſtuſt az ő edes termeſzetiben, az ki merő ſzeretet, es azert mijs mindent ſzereſſűnc, de leg kiualtkeppen azokot kic az igaz hitben velűnc eggyeſſec. Ezen mondaſſal kedig: hogy valamelly orſzag, auagy, czac czalados hazis magaba viſza vonoc, ő magoc miattis el kelly az feleknec romlani: Intetűnc arrais, hogy az eggyes, es bekeſeges eletre, igeny nag ſzorgalmatos gondot viſellyűnc erőſſen oyue magunkot hogy viſza vonoc ſemmibe mi legyűnc, Se lelki dolgokban, mint nemelly predikatoroc kic az Iſten igeietis ſoc fęle vondozzac czac egymaſra valo dagalyokbannis: Se teſti dologban, mint ez vilagi rendbeliec, hadakozoc, patuarkodoc. Meg gondollyuc hogy az egyneſſeguel czac kiczinyis meg ſokaſodic, Az egyenetlenſeguel nagy ſokis mind el veſz, az mint Saluſtius mondgya. Szent Pal kedig igy ſzol: hogy ha egymaſſal ellenkezűnc, vgy mi magunc meg eſzűc eggyűnc az maſunkat. Szep parazt pelda vagyon Æſopuſnalis az eggyeſſegről, Hogy egy Attya az ő fianac egy maroc veſzőt ad hogy el tőryec, de eggyic ſem tőrheti el ő maga, hanem midőn keueſenkent mindnyaioknac el oſztotta volna, kiki mind hamar el tőri az ő reſzet: Igy az eggyes emberec, es az feles kezec, ſokatis, es nagy dolgokotis io moddal meg ſzerezhetnec: Viſzont az kic egymaſra tőrnec, egymas miatt elis veſznec. Kit meg az Satan ſem miel hogy tőrne az ő felekre, Es ha ő az gonozban illy eggyes, mi ſockal inkab eggyeſſec iegyűnc az Iſten ſzerint valo eletben: Mondom az Iſtenes eletben, Mert az hamiſſag, czalardſag, gonoſſag, es az Iſtentelenſeg ellen ſzűkſeg tuſakodnunc nekűnkis, az mint Chriſtus wrunkis mindenkeppen rontotta az őrdőg orſzagat, az bűnnec es veſzedelemnec orſzagat, Es epitette az Iſten orſzagat, ki veuen az embereket à bűnből. Ezt iol eſzedbe vedd megis, mi-ez oda rontani az őrdőg orſzagat: Az az, midőn az őrdőg mindeneket, bűnbe, Iſten atkaba, es haragyaba, es őrőc karhozatban keuerne, Chriſtus wrunc mind azokot ſockeppen rontotta, es rontya: Imigis, hogy mind azokot magara vette, magan az mi teſtűnkben annac terhet hordozta, erettűnc meg fizetet, mindent be tőltőt, mellettűnc hartzolt, otalmazot, hogy tőb tőb bűnre es bűnteteſekre ne vinne az Satan, Touabba minden iouat velűnc kőzli, hirdetuen pœnitenciat, es bűnnec boczanatyat. Kiket hozzanc kapczoltat az Sacramentomoc, az kereztſeg, az VVR vaczoraya altal, az hallas altal, es az ő ſzent Lelke altal, Es igy romolton romol az őrdőg orſzaga mi bennűnc, Es epűl az Iſten orſzaga, midőn ki terűnc à bűnből, az Iſtent meg iſmeryűc, benne bizni kezdűnc, őtet ſzeretni, felnyi, tiſztelnyi, kezgyűc, es az ő akarattya ſzerent, minden Iſtenes, iozan, tiſzta, es igaz eletben iarni igyekezűnc. Ezt kedig minden nap es minden oraba czelekeſzi az ő hiueibe. Kiert legyen aladot az ő neue.

Az őrdőg merőgetis meg ereczednec.

Nagy gondunc legyen az eggyeseletrecz.

Gal: 5.

Mint rontottya Chriſtus az őrdőg orßagat.

Iohan: 10.

Ezeket tanullyuc moſt az elſő feleletből, ezből, hogy, az őrdőg nem tőr őrdőgre, ſőt egyenlőkeppen magoc otalmazzac. Tahat őtet igen kemeny ellenſegűnknec tarczuc, es az VVR Chriſtuſt ő rontoyanac iſmeryűc, Es az ő gonoſz czelekedetiuel mijs ellenkezzűnc, De egymaskőzőt minden ioban egyeſſec legyűnc. Laſſuc maſic feleletitis az Chriſtuſnac.

Maſodſzor mond: Ha en Belzebub altal űzzőm ki az őrdőgőt, à ti fiaitoc ki altal űzzie? Az az, Hogy őrdőg altal nem űzhetni őrdőgőt valoba es bizonyal, ezben ennekem bizonſagim az ti fiaitoc az Regi Prophetac, es az en Taneituanim, es akar melly exoreiſtac, es őrdőg űzzőc, Azokot kergyetec meg mint űztec ők az őrdőgőket, es meg mondgyac hogy czac az Iſtennec nagy ereye es hatalma altal, Kic tudgyac es bizonyaba meg iſmertec az őrdőgnec erős, alnoc, es kemeny voltat. Es

Egyesb őrdőg az zőkis bizonſag az Chriſtuſrol hogy Iſten altal ůzhetni czac őrdőgőt valoſagal

tudgyac

TIZEN EGyedic VR NAPIARA VIZ KEREZtvtan, Aliás, OCVLI Auagy: BOEYT Harmadic Vasarnapra,

Chriſtus altal igen kegyetlen

tudgyac viſzont az Iſtennekis ő ellene valo nagy hatalmat, kit hinac ellene ſegetſegől. Innetis ez kettőt tanullyuc: Eggiket hogy Chriſtus wrunc felől bizonſaginc mind azokis, az kic iſmeric, es ſockeppen meg kiſirtettec az ördőgnec nagy hatalmas voltat, Es viſzont ő ellene az Iſten igeyenec nagy győzödelmes voltat. Maſikat, hogy mijs, czac mi magunktolis, ſoha ſemmiuel el nem tauoztathattyuc, az ördőgőt, hanem czac tanulaſſal es kőnyőrgeſſel, Iſten igeyeuel, Iſtenbe valo bizodalommal: Mondoc midőn erezzűc hogy izgatton izgat ſoc fele bűnőkre: torkoſſagra keuelyſegre, haragra, boſzu allaſra, buyaſagra, telhetetlenſegre, ha ezec ellen tanulunc, Iſtenhez kialtunc, vgy meg erezzűc hogy Lelkűnc ſziuűnc, eſzűnc meg enyhedet, es edeskedic az Iſtenbe, De az kic ördőgi oruoſſagot keresnec, hogy korczomara, Iatekra, faytalanſagra menuen, kereſſen kőnyebſeget, az, mèg tőb tőb izgataſat talallya az Satannac, es ſokſzor hirtelen valo veſzedelmetis, Azonkeppen minden bayoloc, ördőggel beſzellőc, baratkozoc, hamar hamar nagy veſzedelmekben eſnec. De az ki ő vele nem baratkozic, hanem ő ellene az VVR Iſtent ſzűntelen ſegetſegől hiya, azoc Erőskeppen mind vegig ő ellene, es akar melly dihőſſege ellenis meg tartatic Iſtentől. Ezt tudgyac azoc kiknec vgyan valoba vagyon hartzoc az ördőggel. Azert mintha mondana Chriſtus wrunc: Kerdgyetec meg azokot mint űzzic ők az ördőgőt, es ők leſznec ennekem bizonſagim, hogy ők is, enis, czac Iſten ereye altal űzzűc ki az gonoſz ſzelletet. Kinec minden igyekezete az, hogy kemenykeppen ragazkodgyec ahoz az kihez hozza fert. Hidgyetec azert az ti fiaitok nac. De ha azoknakis nem akartoc hinni, igy meg tetzic hogy ti czac alnoc patuaroſoc vagytoc, kic maſnac bizonſagitis nem akaryatoc be venni en mellettem, Es à mellet ſzemlatomaſt valo czoda tetelimnekis nem akartoc hinni.

Regi es moſtani rettentes vakmerő ſidalmac.

Rettenetes vakſag volt ez regennis, hogy midőn azoc tennenec bizonſagot az ő eppen es ſzepen valo meg gyogyulaſokrol, kic ſoha nem lattac, ſoha nem hallottâc, ſoha nem ſzoltac, ſőt az fęle hallottis az ki immar meg ſzagoſult az koporſoban, mint Lazar: megis ellene valot gondoltac mint ſzidalmazzac. Moſtis az papaſagbannis ſokan annira meg gyűhőſőttec az igazſag ellen, Hogy noha lattyac melly nagy ſokan el teuelettec az vakſagban, es az bűnben meg holtac, nagy ſzepen meg ebrednec az Euangeliomnac tiſztan valo predikallaſa altal, De ők megis ſzemtelenűl karomlyac es ſzidalmazzac ſoc patuaros ſzoual Lelkec iſmereti ellenis. Ah VRAM, otalmaz meg minket ez fęle kemeny vakmerőſegtől, es ſetet vakſagtűl, Es haycz hozzad az mi ſziuűnket, hogy őrőmmel fogadhaſſunc tegedet, es az te ſzent Fiadot minden io tetemenyiuel, Vram Vram ne ereſz illyen kemeny vakſagra bennűnket. Oh ki igen rettenetes el hagyatni Iſtentől, es meg vakulni, hogy ſe ertheſſűc, ſe engedheſſűnc akar melly igaſſagnakis. Lattam es ſzoltam az feleckel, kic midőn igen be merűltenec volna az bűnbe, azt mondottac: En azon ſoha nem kőnyőrőghetec hogy Iſten engem otalmazzon az mas ember feleſegetől. Mert azt en vgyan ſziuem ſzerent kiuanom, Es tiltotta az predikatortis, hogy az ellen ne adna tanaczot ő nęki. Ez egy bűn mellet kedig ſoc tőb vakmerő bűnőkbennis torkic be merűlt. De mi ezt fęle ördőgi vakmerőſegec ellen ſzűntelen imatkozzunc. Mondom: Mi, ha latnanc, hogy valakit ennire kőrnyűl vettis az Satan, de azert vgyan megis imatkozzunc egy maſert, meg gondoluan, hogy ha mijs el hagyatatnanc, ſzinten ollyac lehetnenc. Ezeket tanullyuc az maſic feleletiből: Hogy ő nęki bizonſagi az egyeb ördőg űzzőkis, Hogy czac Iſten altal űzhetni ki valoba az ördőgőt.

Iſten orſzaga epitoye az Vr Chriſtus, azert Iſten ereie altal ezelekeſſik.

Harmadſzor mond: De ha Iſtennec vya altal űzzőm ki az ördőgőt, bizonyaual el iőtt ti hozzatoc az Iſtennec orſzaga, az az, Ha Iſten ereye hatalma altal űzzőm az ördőgőket, Tahat en Iſtentől vagyoc, tehat Iſten czelekeſzic en altalam, ő ſzol ki en belőlem, Azert hinnetec kellene ennekem, es őrűlnőtőc kellene hogy az ördőgőt meg rontom, az ő hatalmat, birodalmat el veſzem, az bűnt, az halalt, az poklot, ti rolatoc el veſzem. De ti nem akaryatoc ezt, azert mind ezekben benne marattoc. Igy ſzola ſzent Palis, Act: 13. Nektec kelly vala predikalnuńc az Euangeliomot, de

miert

miert hogy magatokot meltatlanoknac tartyatoc az őrőc eletre, azert az poganyokhöz megyunc őket hinyî ti helyettetec az Iduőſſegre. Mijs fellyűnc az Iſtennec ez fęle fenegeteſetől.

De ez harmadic feleletit az VVR Chriſtuſnac, mindenic felelet melle ſzabhattyuc, Mondom ezt: Ha en Iſten vya es ereye altal űzzőm ki az őrdőgőt, Tahat immar el kőzelgetet Iſtennec orſzaga: Az az, tahat Iſten en altalam fel epîti az ő ſzent orſzagat, az el veſzet emberi nemzetet ki veſzi az őrdőg hatalmabol, az bűnből az âtokbol, az karhozatbol, es vyionnan ſzűli, meg ſzenteli, fel tamaztya az őrőc Iduőſſegre, Mondom ez felelet illic mindenic felelet melle: Hogy ha őrdőg őrdőgre nem tamadhat, mert ők egy maſra nem tőrnec, egy mas ellen meg ſem haſonlanac, mert ők czupa azon merő gonoſzoc, es az gonozſagnal egyebet ſoha ſem kiuanhatnac: Azert midőn az VVR Chriſtus őket ki űzzi, az bol ki tetzic hogy ő Iſten orſzaganac fel epîſőie legyen. Es ha egyeb emberekis ezent bizonîtyac ő rola, hogy ő Iſten vya altal űzzi ki az őrdőgőt: Tahat azokis azt bizonîtyac hogy ő Iſten orſzaganac fel epîtőie. Es ha ő erősb az őrdőgnel: Tahat az nagy erő arra valo, hogy azzal az embereket ki vegye az ő orſzagabol, es őket Iſten orſzagara vigye. Es ha az őrdőg tekozlo, es kar teuő: Tahat az VVR Chriſtus az Iſten orſzagara valo fel epitő. Igy mondoc mindenic bizonſagi ellen illic ez mondas: hogy az mi wrunc Ieſus Chriſtus altal rendelte az Iſten az ő ſzent orſzaganac fel epîteſet. Laſſuc az Negyedic bizonſagotis.

Mina az ött fölelhez illic ez mondas.

Negyedſzer mond: Mikor az Erős fegyueres őrzi az ő palotayat, bekeſegben vadnac azoc, à mi őue, Mikor kedig ő nalanal erősb iőuend, minden birodalmat el veſzi, es marhayatſakmanra hannya. Mint ha mondana: Miert hogy az mint im lattyatoc en erősb vagyoc az őrdőgnel, mert valamit ſzerzett, mint az bűnt, az ſoc oſtort, az halalt, az karhozatot, vgyan ſzem latomaſt el rontom, Azert ő nęki nem barattya vagyoc, vele nincz ſemmi tarſolkodaſom, Tahat nem ő altala űzzőc őrdőgőt, hanem Iſten ereye altal űzzőm, kergetem, es rontom őtet, Es vgyan tiſztem az, hogy ez vilagot, az el veſzett bűnős emberi nemzetet, ki vegyem az ő markabol, őket minden romlotſagokbol fel epîczem, es az ő ellenſegeket az őrdőgőt es valamit ő ſzerzett mind azokot el ronczam, Az mint meg vala igerue, hogy aſzonyi allatnac magua meg tőrne az kigyo feyet. Erről igy ſzol ſzent Ianoſis, 1. Iohan: 3. Ezert ielent meg az Iſtennec fia, hogy az őrdőgnec minden czelekedetit el roncza, Ha rontya, tahat erősb ő nalanal, es nęki nem barattya, es azert nem ő altala űzz őrdőgőket. Kegyelmes Iſten niſd meg erreis ſzeműnket, hogy gondolhaſſuc meg mely nagy hatalmat es birodalmat vőt ezeg ez vilag ſzerte az Satan, es mennî nagy ſetetſeget es vndokſagot vont mind ez egez vilagra, Az mint ki tetzic az regi baluanyozoc es moſtani ſoc fęle teuelgőkből is. De te Vram, vegy ki ezekből bennűnc az te ſzent Fiad altal, Amen.

Az őrdőg karaſteuő es ronto, De az Vr Chriſtus epiytő es haſon ſzerző.

Oetődſzőr monda: Valaki en velem ninczen, az, en ellenem vagyon, Es valaki eggyűt velem nem gyűyt, az tekozol. Mintha mondana: nagy kűlőmbſeg en kőzőttem es az őrdőg kőzőtt, mert ő mindenkor ellenkezic en velem, enis ő vele, à mit en epîteni akaroc, azt ő rontani akarya, En viſzont az mit ő ront, azt en fel epîtem: ő mondoc bonto, ronto, kar teuő, nem takaro, nem haſzon ſzertő, merő hazug es gyolkos, De en czac azon merő io akaro es nyiluan valo io teuő vagyoc, epîtő es haſzon ſzerző, Az őrdőg Emberec kőzt ſoc fęle vtalatos fertelmeſſegeket ſzerez, izgatuan kit baluanyozaſra, kit buyaſagra, kit boſzuſagra, kit torkoſſagra, kit telhetetlenſegre, kit egyeb ſoc gonoz kőueteſre, De en az embereket arra tanîtom, intem, ſőt vgyarea ronſzom, hogy minden fele bűnőkőt vtallyanac, azokbol ki teryenec, en altalam bűnőc boczanattyat, es iora vezerlő ſzent Lelket vegyenec: Az őrdőg az bűn miatt ſoc temeny ezer nyaualyakot hozott ez vilagra, Iſten haragyat, atkat, ſoc betegſegeket, bennaſagokot, fogſagokot, ſoc kinzaſokot, es őrőc halaltis, De en mind azokbol ki mentem őket, A mint im lattyatoc, hogy ő az kiket meg betegeytet, en azoknac egelſeget adoc, az kikben ő vakſagot ſzerzett, en azban lataſt ſzerzec, à hol ő ſűketſeget, en hallaſt, ő ketſegbe eſeſt en biztataſt, ő halalt, en eletet, ő poklot, en menyor

ſzagot

Chriſtus altal igen kegyetlen

ſzagot ſzerzec. Tahat midõn õ tekozlo, en kedig gyũitõ, õ karteuõ, en haſzon ſzerzõ legyec, ſoha baratoſoc egy maſſal nem lehetũnc. Azert hazugſag azt mondani hogy en Belzebub az õrdõg feyedelmec altal ũznec õrdõgõt, Sõt Iſten ellen valo karomlas ez ti illy ſzemptelen ſzidalmatoc à nyiluan valo igaſſag ellen, latuan ertuen, hogy ha en Iſtentõl nem volnec ezeket nem mielhetnem. Azert ha Iſten vya ereye altal ũzzõm ki õtet, tahat nem ſzidalmaznotoc kelly vala engemet, hanem nagy õrõmmel es nagy hálá adaſſal kelly vala vennetec, hogy az Iſten illy nagy ellenſeg ellen, es illy rettenetes veſzedelmetekben, illy erõs otalmazot, es meg ſzabadîtot adot tinektec.

Rõuid ſummaia az õt bizonſagnac.

Ez *ERTELME* azoc ellen valo feleletinec, az kic azzal ſzidalmazzac vala, hogy õrdõg altal ũzne õrdõgõt, es õ altala ſzerzene minden czodakot. Ezt felel uen nekic: Hogy õrdõg nem tamad õrdõgre: az mint egyeb õrdõg ũzzõkis tudgyac hogy czac Iſten altal ũzhetni ki az õrdõgõt: Nagy bizonſag azert czac ezis, hogy en Iſtentõl iõttem az õ orſzaganac fel epitesere, midõn nagy hatalmaſon ki ũzzõm az emberekbõl õtet, Kinel ſockal nagyob hatalmam vagyon, Mert õtet meg foſztom minden hatalmatol: Es kiuel ſzũntelen ellenkezem. Mondoc ez rõuid ertelme az Chriſtus feleletinec.

Kit megis vyonnan iſmet ſumma ſzerent im elõ ſzamlaloc, Kire iol rea figyelmezzen minden, Mert ennel nagyob tudomanyunc, bõlczeſegũnc, batorſagunc, õrõmũnc, vigaſagunc es dragab remenſegũnc nem lehet, mintha iol meg iſmeryũc hogy õrdõg ellen bizonyaual ſzabadîtonc az mi wrunc Ieſus Chriſtus.

VVyab mągyarazattya az õtt otalomnac.

ILly õt rendbe bizoniyta czac okoſſag ſzerintis, Hogy õ õrdõgnec ellenſege, es az Iſtennec orſzaganac fel epitõie.

Oerdõg nem tamod õrdõgre.

Elõſzõr hogy az õrdõg õrdõgre nem tamad, az az, õrdõg õrdõgõt ſoha nem ũzz olly keppen az mint Chriſtus wrunc, hogy mint ellenſeget vgyan ki kergetne es el rontana õtet, Hanem ha alnokũl tettetne az ki meneſt, hogy az ockal, tõb õrdõgi czalardſagra vinne az embertis az kibe vagyon, es az altal tõb embereketis: Es az alatt benne hadna minden bũnbe, baluanyozasban, bayolasban, babonaban, fertelmes, torkos, ragadozo eletben, De vgy à mint Chriſtus wrunc, ſoha õrdõg nem ũzhet õrdõgõt: Hogy ha, vak, ſũket, fertelmes eletõ, teuelgõ hitũ volt volna, es az kimeneſſel egyetembe minden nyaualyaiabol nagy nyiluan, ſzepen, eppen meg gyogyult volna, es belõlis ſzent Lelec altal meg vilagoſitatot volna, igaz Iſteni felelembe, iſmeret be, ſzeretetben, es az õ ſzent Fia altal valo bizodalomba: Igy mondoc ſoha ſenki nem ũzz õrdõgõt õrdõg altal, Ez eggyic maga otalma.

Emberekis bizonſagoc lehetnec errõl.

Maſic imez: Hogy mèg az emberekis meg iſmerhetic azt hogy az õrdõg õn kenyen ſenkibõl ki nem megyen, hanem czac az Iſten ereye altal. Azert akar ki volnais az, az ki illy ſzep fel epiteſſel ũzne õrdõgõt, De mind azokot meg iſmeryũc hogy Iſtentõl valoc, az mint regi idõbennis, az Prophetac ideyebennis, es az Apoſtoloc ideyebennis, Es mi idõnkbennis ſokakot meg ayandekoz Iſten ezzelis, hogy az õ neueben ũzhetnec õrdõgõt.

Az papaſoc közõtis lehetet kic igazan ũzhettec õrdõkõt.

En azt itelem, hogy mèg az papaſag kõztis voltac Iſtennec olly aiandeki, es moſtis lehetnec, hogy az VVR Ieſusban valo hit altal õkis ũzhetnec õrdõgõket, Nem czac azoc kic ertetlen aitatoſſagot kõuetnec, es ſokat tudatlanol czelekeſznec, kic kõzõl naponkent ſokan megis ternec, Ez feleknec leg inkab adatic, De vgyan azokis ũzhetnec õrdõgõket, az kic alnoc ſziuel torkokert, haſokert, tiſzteſſegekert ez vilagi nyugodalmokert viſelic az predikatorſagot, Az mint ez meg teczic az VVR Chriſtus mondaſabolis, hogy az feleket ezzel feneget: hogy midõn azt fognac mondani, Vram lam az te neuedben õrdõgõket ũztũnc, tanitottunc, ſoc czodakot czelekedtũnc, õ azt fogya nękic felelni az itilet napian: Nem iſmertelec titeket, tauozzatoc el en tũlem kic alnokſagot czelekeztec. Ha az fęlec gonoſzul eltene ke az Iſten ayandekiual, de Iſten azokot az õ tiſzteſſegere tutta fordîtani, midõn az õ neuet ſegetſegõl hiuan czelekednenec. Akar kic legyenec

Matth. 7.

azert

azert, valakic vgyan valoba ki űzzic az ördögöket, De mind azoc bizonſagoc az VVR Chriſtuſnac, hogy az ördög ki űzzes, nem ördög altal lehet, hanem az Iſtennec neuenec ſegetſegől hiuaſa altal. Kihez igaz hitből es ertelemből valo kőnyörges kelly. Ezt az kic mielic, azoc iol erzic, iol tudgyac, minemű ellenkezeſſel megyen ki az ördög, Es erre melly igen kelly: hogy czac az VVR Iſtent, az ő ſzent Fia altal hiyac ſegetſegől. Azon kiuől: ha valaki ördögöket hina, auagy bayolo imatſagokot mondana, feyere ſugna, ſzent iraſt feyere oluaſna, nyakara irna, víz zel ſzentelne, Bodog aſzony, es egyeb emberec neuebe, az ő kepet előtte tartuan, auagy tőb ördögi prattikaual űzne, Ez fęlekből ſohaualoſagual ki nem megyen, Vgy az mint Chriſtus wrunc űzzőtt, auagy az kic az ő neuet igazan ſegetſegől hiuan valoſaggal ki űztec, kic mind Bizonſagoc az VVR Chriſtuſrol, hogy az ördög czac Iſten altal űzzetetic ki vgyan valoba, Midőn az hiuec Iſtennec imatkoznac az ember mellet, kibe ördög vagyon, Auagy midőn az Emberis bőytőleſre, az az, merteketes, tiſzta, iozan eletre adna magat, imatkozic ő magaert, hogy az VVR Iſten tauoztaſſa el tűle az pokolbeli ördögöt. Ezt mind azoc iol ertic, es ſokſzor meg iſmertec, valakic ördögöt űztec, azoc, akar iraſtudoc, akar az kőſſeg közűl valo Iſten felő kereztyenec voltac, Kic mind Bizonſagoc az Chriſtuſrol. Ez maſic otalma.

Harmadic otalma mindenic melle illic midőn igy ſzol: Annakokaert bizony dolog ez, hogy midőn EN Iſten ereye, vya altal űzzöc ördögöt, hogy Iſten en altalam vyionnan hozza akarya fogadni az ördög miatt meg czalatot, es el veſzet emberi nemzetet, Es igy immar az Iſten orſzaga el kezdetet miköztűnc mèg itt ez főldőn, az Iſten ſzent Fia altal meg bekeluen velűnc, bűnűnkből ki tiztituan ſzent Lelkeuel meg vyituan, es az ördög ellen mind teſtben Lelekben otalmazuan, es vgyan bennűnc lakozuan, ő mi bennűnc, mi ő benne edeskeduen, es az vtan az örőc eletre nagy örőmmel be viuen. Ez nagy draga io tetet, melto volna mind ez egeſz vilagnac meg beczűlni, Es rola nagy örőmmel halat aduan, erette az VVR Iſtent ſzeretettel ſzolgalni es tiſztelni, az ő ſzerelmes ſzent Fiaual az mi wrunc Ieſus Chriſtuſſal egyetembe, es az ő meg vilagoſito, es vigaztalo ſzent Lelkeuel egyetembe.

Iſten örßaga epitőye az Chriſtus.

Nagy hala adaſſal kellene ezt fogadnunc.

Melly nagy dolgokot, miert hogy az Iſten, az Nazaretbeli Ieſus Chriſtus altal czelekeſzic, azert ezbőlis ki teczic, hogy ő legyen az Iſtennec fia, kit igert vala mèg paradiczomba Adamnac, es az vtan Abrahamnac, hogy ő mint erős vitez meg rontana az kigyofeyet, el venne rolunc az ördögnec minden hatalmat, Kinec hatalma, es rőttentő ereye vala az bűn, az atoc, az halal, az karhozat, De mind ezeket el bontana, Es meg ő magatis az ő haylekikbol az embereknec teſtekből lelkekből ki űzne, el kergetne, Es vegre az pokolnac ſetetſegeuel meg lantzozna.

Ez illy dragalatos czelekedete: mondom az ördög orſzaganac illy igen nagy meg rontaſa. Es az Iſten orſzaganac illy ſzepen valo fel epiteſe, nagy bionſag à mi wrunc Ieſus Chriſtus felől. Ezt tamazta harmad rendbe otalmol ő maga felől.

Az Negyedic otalma ez: Hogy ő erősb az Satannal, azert nem ſzűkölkődic az ő ſegetſegenekűl, Sőt nagyob erőuel az ő fottig valo el rontaſara iűtt, hogy minden birodalmat mint erősb fegyueres el vegye, es minden ereyetől meg foſza, es mindenet ſakmanra hannya. Ez bőlis azert ki teczic hogy az Nararetbeli Ieſus, Iſten orſzaganac fel epitőie, mert erősb az pokolbeli ördögnel, ki altal ő meg rontatic, ő magais örőc fogſagban tartatic, es minden birodalma el vetetic, es mindene ſakmanra hanyattatic, kiből minden hiueknec felette igen nagy örőmőc lehet.

Erősb az Chriſtus az ördögnel.

Oetődſzer azt ielente, hogy ő köztőc ſzűntelen valo ellenkezes vagyon, vgy anyira, hogy valamit az pokolbeli ördög ſzerzet ez vilagon (mellyec mind azon merő gonoſzoc es veſzedelmec,) De mind azokot ronton rontya az mi wrunc Ieſus Chriſtus, es vegre fottig ki irtya mind ez egeſz vilagbol.

Chriſtus közt es az ördög közt ſzűntelen valo ellenkezes vagyon.

Ezeket iduőzitőnc czac az okoſſagnac bizonſagibol monta az ő karomloi előtt, kic nem erdemlettec tőb nyiluan valo bizonſagot az ſzent irasbol, kiket mint az diſznoc, es az ebec czac meg rutoltac volna. De mi az egez ſzent iraſtis ne reſtel-

Christus altal igen kegyetlen

lyűc erről iol fel forgatni: Hogy az mi wrunc Iesus Christus legyen az, ki az kigyó feye meg rontasara, es az egesz emberi nemzetnec meg aldasara igertetet volt, Gen: 3. 22. Kiről az angyalokis az paztoroc előtt, szűletesekoris, Luc: 2. fel tamadasakoris, menybe menesekoris; Sőt ő maga az Attya Istenis, Mar: 3. es az szent Lelec az ő gazdag ayandekival, nagy soc Apostoloc es hiuec altal, soc nyiluan valo tanubizonsagot tettec, es ez mai napis tesznec. Es akar mely hiueckis meg erzic meg ő magokbannis, hogy valameniszer az VVR Christusban valo hit altal Istenhez kialtnac, mind anniszer meg könyebitetnec az ő soc fęle kisirtetekben.

Iohan: 2.

Mind ezec erre valoc, hogy (az mint szent Ianos, tanit) meg ismeryűc az VR Iesust Istennec Fianac lenni, es hiuen ő benne őrőc eletet vennenc, ő altala. Es az mint szent Pal tanit mindenkeppen ehez ragazkodgyunc: hogy ő, az bűnősőknec iduősségere iőtt ez vilagra. Es az mint ő maga tanit minden valaki hinne ő benne, az meg tartatnec az őrdög ellen az őrőc eletre. Erre segiczen az kegyelmes VVR Isten minketis mindnyaiunkot szent Fiaert, szent Lelkenec altala, Amen.

1. Tim: 1. Iohan: 5.

Ezec legyenec tanusaginc az harmadic reszből az mai Euangeliomnac: Hol idűzítőnc otalmazza magat, hogy ő Isten ereye altal űzne őrdőgőt, az meg romlot Emberi nemzetnec fel epitesere az őrőc eletre. Az negyedic reszről most czac igen rőuideden szollyunc.

NEGYEDIC RESZERől.

NEgyedic resze ez Euangeliomnac arrol szola: Hogy midőn Iduőzítőnc nagy soc Seregnep előtt, illy nagy kegyetlen őrdőgőt, illy szep meg gyogyulassal ki űzzőt volna: hogy az vak, sűket, nema, ottan latnais, szolnais, hallanais, Es midőn nagy szep bizonsagockal magat meg otalmazta volnais, hogy ő Isten altal czelekedic mindeneket. Es ezec felett nagy bőlczen predikalnais, Arrolis, az őrdög melly nyughatatlan, az vtannis midőn ki űztec, Kiből ki tetzett hogy az VR Christus altal latta minden termeszettyeket, es minden dolgokot az pokolbeli őrdőgőknec: Mondoc midőn mind ezeket latna es hallana egy Aszony allatt, Az sereg nep közől fel kialtuan monda: Bodog meh az ki teged hordozot, Es bodog emle az ki tegedet szoptatot. Kire viszont Christus wrunc ezt kialta: Sőt boldogoc azoc kic halgattyac az Istennec igeiet es meg őrzic azt.

Ez io aszony allat, Amelkodasaban el czudalkozat rayta, miczoda anya szult es szoptatot illy draga magazatot. De az VR Christus őtetis, minketis mas nagyob czudara akar vinni: Erre, mely draga az Isten igeie altal maszor szűletni, Es annac kenyere, teye, ereye altal, az őrőc eletre neueltetni.

Ezből kellene igen draga tanusagínknac lennyi, Imezeknec: miczoda az Isten igeie: Es mint kelly azt hallanunc: es mint kelly azt meg őriznunc: Es minemű boldogsag annac tanulasa es meg őrzese: De ezekről maszor tanullyunc többet.

Miczoda az Isten igeyet tanulnac.

Most rőuideden vedd eszedbe akar czac ezeket: Hogy az Isten igeienec fő tanusaga az, midőn az te bűneidet az Tiz paranczolat szerint, valoba meg ismered, es annac meg vtalasara szent Lelket kersz: Es midőn az Iesus Christusnac halala altal bizhatol az Istennec irgalmassagaban, minden bűneidnec boczanattyarol: Es eletednec meg iobbitasara szent Lelket kersz: Es mindennap bizuan varhatod az Istennec read valo gondgva viseleset: Es io remenseguel varton varod az te tested fel tamadasat, es az őrőc eletet.

Ezekben valo epűlesűnkre, szűkseg minden szem pillantasban tanulnunc, gondol kodunc az Isten igeienec tanitassa szerint, es szűntelen imatkozuan, ezekre erőt Istentől kernűnc.

Nagy boldogsag az Isten igeyenec meg tarasaka.

Ezekben melly nagy czendesz nyugodalmoc legyen az embereknec, es ezec ellen melly nagy vidamsagot es batorsagot vegyenec az pokolnac minden ereye es serege ellen, iol erzic minden vigyazo kereztyenec, Kiről pelda, Magdolna, Peter, Pal, Zacheus, amaz toluay, szűz Maria, az paztoroc, Simeon, es többec, Kiertis czac egye dől tartottac magokot, bodogoknac. Melly tanulast, soc tőb helyen mint

magaz-

magaztallyon az egeſz ſzent iras, Es ő magais Chriſtus wrunc, maſzor ſzollyunc rola, Midőn azt mondana: Hogy ő attyaual egyetembe azokhoz menne kic az ő igeiet halgatnac, Es azoc volnanac mind attya anya, attyafia helyett. Es tőb irasokis ſoc helyen mint bizonityac, hogy az Iſten igeie altal nagy erőt es hatalmat vehetűnc mindenkor, Az altal melly ſzep ertelmet, minden iduóſſeges dolgokrol, es melly ſoc ſzep vigaztalaſokotis, vehetűnc: Mondoc mind ezekről maſzor ſzollyunc. Moſt czac ezekbőlis indiczuc fel az mi ſziueinket erreis: hogy az Iſten igeiet igen gyakran halgaſſuc, es azt meg ertuen őrizzűkis. Mert Chriſtus wrunc ime melly nagy dolgot monda rola: Hogy, Nem az boldog ki őtet ſzűlte es ſzoptatta, hanem ſőt azoc bodogoc kic az Iſten igeiet halgattyac, es meg őrzic. Kire ſegiczen az kegyelmes VVR Iſten bennűnketis, ſzent Lelke altal, ſzent Fianac erdemeyert, Amen. *Ioban: 14.* *Heb: 4.*

Mit Tanulanc.

Negy reſzbe ſzolanc ez Euangeliombol.

ELőſzőr ſzolanc az mi wrunc Ieſus Chriſtusnakis nagy czodalatos hatalmarol az pokolbeli őrdőg ellen, az Emberi nemzetnec fel Epiteſere, Midőn azbol ki űzte volna, az kit nemaua, ſűkette, es vacka tőtt vala. Igy mais minketis czac ő vehet es veſzenis ki minden tiſztatalanſaginkbol, kikben minden ſzem pillantasban eyteget az Satan, es ő otalmaz es tart megis az őrőc eletre.

Maſodſzor az Sido nemzetnec nagy haladatlanſagokrol, es rettenetes meg vakulaſokrol: hogy illy nyiluan valo io tetetis ſoc keppen ſzidalmaznac, Az Epicureuſoc az teſti gyönőrűſegben előc, es czac az okoſſag ſzerent itelőc, mas fęle ielcket onnan fellyől az egből keruen, es alazatoſſagaban meg botrankozuan: Az Religioſuſoc kedig az ő ſzerzeteſſegekhez ragazkoduan, es azt őrizni akaruan, midőn igaſſagual meg nem otalmazhatnac, kiben őket Chriſtushamiſitya vala, midőn ők földi Chriſtus kiralt varnanac, es czac az kilső aldozathoz ragazkodnanac, Mondoc ez fęle teuelgeſeket az aitatoſſagnac ſzinye alatt hogy meg otalmaznanac, karomkoduan ſzidalmazzac vala az VVR Chriſtuſt hogy őrdőg altal űzne őrdőgőt.

Harmad rendbe meg fęlele ezeknec, czac az Emberi okoſſagnac itileti ſzerintis, Hogy ha ő őrdőg altal űzne őrdőgőt, vgy az őrdőgőc ő magoc kőzt meg haſonlottac volna; De ez ſoha nem volt ſem leſzenis ökőſztőc, kic mindnyaian egy arant czac az Iſtenre törnec, es az gonozba vakmerőc: Kiben ő nęki bizonſagi az tőb őrdőg űzzőkis: Es azert nagy igaz az: Hogy Iſten ő altala rendelte az ő orſzaganac vyionnan valo fel epiteſet: kit nyiluannis latni, hogy ő vgy iőtt ez vilagra mint erősb fegyueres, azert hogy minden birodalmătol meg foſza az őrdőgőt, es magătis meg kőtőzze: Kiuel ſzűntelen valo ellenkezeſeis vagyon, hogy az mit az őrdőg el rontot es rontana, mind azokot ő vyionnan fel epitene az ő hiuęibe, es az őrőc eletben.

Negyedic reſzeben Chriſtus wrunc igen nagy fel magaztala az Iſten igeienec halgatăſăt, monduăn: Sőt bodogoc azoc kic az Iſten igeiet halgattyac es meg őrzic, inkăb hogy nem mint az ki engemet ſzűlt es ſzoptatot.

KERDESEC.

Az kereztyeni tudomannac mellyic reſzehez valo az mai Euangeliom?

HItűnknec minden agazattyat Erősiyti: Hogy az mi wrunc Ieſus Chriſtus Iſtennec fia es mi wrunc Leuen, ő altala mijs valoba meg győzhettyűc az pokolbeli őrdőgőt, es ő elleneis be mehetűnc az őrőc eletben.

Touabba ielentetic itt az Emberi nagy romlotſagis azokban kic az VR Chriſtuſt czufollyac es ſzidalmazzac, Melly romlotſag mindenben vagyon masbannis, valakic vyionnan nem ſzűlettec. Az mint az tiz paranczolatbol minden fęle bűneinc ki teczenec.

TIZEN Kettő dic VR NAPIARA VIZ KEREZt vtan, Aliás, LAETARE. Auagy BOEYT Negyedic Vasarnapra,

Az VR Christus altal keues

Intetűnc nagy hala adásrais mind azokrol az kiket Isten szent Fia altal czelekedet mi velűnkis: Es intetűnc, az ő szent igeienec szűntelen valo tanulasarais, Kiből mind az egesz kereztyeni tudomany felől igaz ertelmet vehetűnc. Azert hogy mind ezekben az kegyelmes VVR Isten mindenkeppen irgalmasson czeleked gyec mi velűnc, Ier kőnyőrőgiűnc ő szent felsegenec.

IMADSAG.

VR Isten mi menyei szerelmes szent Attyanc, ki az te szent Fiadot á mi wrunc Christus Iesust ez vilagra boczattad, hogy az őrdőg kegyetlensege nec ellene allyon, es minket nyaualyas Embereket attol az gonoztul meg otalmazzon: Ezert ez te kegyelmes io tetedert halat adunc mi teneked. Kerűnkis tegedet hogy minden kisirtetűnkben legy mi nekűnc segetseguel, Es tarcz meg minket az te szent Lelkednec altala az te igedbe, es az te hozzad valo felelembe: Hogy mind vegig az gonosz ellensegtől bekesegben maradhassunc, Es az te szent Fiadnac altala az őrőc bodogsagra iuthassunc. Ki te veled el es wralkodic mind őrőcke, AMEN.

Mi Attyanc &c,

VTOLSO: Enek: Halat adunc teneked őrőc etc.

TIZENKETTŐDIC VRNAPI EVANGELIOM AZ KI IELENES VTAN.

Oett ezer Embernec, ött kicżiny kenyerkeuel, es ket kicżin halaczkaual, nagy bűen valo meg elegityeseről az VVR Christus altal.

ENEKLESROEL.

Diczeriűc az VVR Istent Enec szoualis, es mondgyunc olly Eneket, kibe biztassuc sziuűnket az VVR Istennec reanc valo gondgya viseleseről.

Mi Attyanc ki vagy menyegben etc,
Mi kegyes Attyanc, kit vallunc etc.
Segetsegől hiyuc az menybeli Istent etc,
Az ki veti segedelmet az Istennec etc
Ier mi keryűnc szent Lelket etc.

Imasaga, fol: 1.

AZ EVANGELIOMROL.

SVMMATZKA.

AZ melly Euangeliomot ez mai nap szoktac predikalni, az, mentől előszőr szol, nagy soc Nepről, az kic ehen, szomyan, siettec az Christus tanitasara. Masodszor, arrol, hogy az VVR Christus kőnyőrűluen ehsegeken, nagy czodakeppen czac ött kenyerrel, es ket kalaczkaual, olly bűen elegit meg ött ezer Embert, hogy az morsalekiből tizenket kosarral szednenec fel. Melly nemes czelekedetiuel tanitani akara: Czac hogy első gondunc lenne az Isteni szolgalat, hogy

hogy ôtet igazan meg iſmeryűc, benne bizzunc, es mindent tűle varyunc: ô, nagy ſzep, bű, aldomaſaual, meg adogatna minekűnc aztis, az mi ez vilagi tengetesűnkre valo. Melly Euangeliomot irt meg az ſzent Ianos az ô Euangeliomi kônyuenec hatodic reſzeben.

IOAN: VI.

a: Zeknec vtanna altal kele Ieſus Gallileanac Tyberias varoſſa mellett valo tengeren, *b:* Es nagy ſokaſag kôueti vala ôtet. Mert lattyac vala az ô czodait mellyeket teſzen vala az betegeken. Fel mene kedig Ieſus az hegyre, es ott le ûle az ô tanîtuaniual, Kôzel vala kedig az Sidoknac innepe, melly Paſchanac mondatic.

a: Szerten ſzerte azert iart, hogy mindenűt epitene.

b: Aitatoſſaga az nepnec.

c: Midôn azokaert fel emelte volna Ieſus az ô ſzemeit, es latta volna, hogy nagy nep iône hozzaia, monda Philępnec: *d:* Hol vegyűnc kenyeret hogy ezec egyenec. Ezt kedig mondgya vala keſertuen ôtet, mert ô tudgya vala mit czelekedendô volna.

c: Az ô hiueinec teſti eletyekreis, ônnôn magatuſis gondot viſel.

d: Igy probal minketis.

e: Felele neki Philep, ket ſzaz Denar arra kenyer nem eleg nekic, hogy ki ki mind egy kiczinket vegyen benne, Monda neki egy az ô tanituani kôzűl, az Andras, Simon Peternec attyafia: Vagyon itt egy gyermec, kinec ôt Arpa kenyere vagyon, es ket halatskaia, De ezec miczodac eñyi ſokaſag kôzôtt? Monda kedig Ieſus: Le tetepetteſſetec ezeket. Vala kedig ſoc fô ôtt az helyen. Le telepedenec azokaert vgy mint ôt ezer firfiac. *f:* Veue kedig Ieſus azokat az kenyeret, es halakat aduan, oſzta az tanituanyoknac. Az tanituanyoc kedig az le tepetteknec, Azonkeppen az halakbolis az menyit akarnac vala.

e: Mys azſoka ba bizakodunc azt mint ezec.

f: Hala adaſſal, kônyôrgeſſel, es alamiſnalkodaſſal ſoporozic azt mi marhanakis.

g: Minec vtanna kedig meg elegettec volna, monda az ô tanituanyinac. Szedgyetec fel az el maradot morſalekokat, hogy valami el ne veſzen. Egybe gyűîtec azokaert, es tizenket koſart tôltenec az ôt arpa kenyernec morſalekabol, mellyec meg marattac vala azoktul, kic ôttec vala.

g: Iora kôlotſic marhankat, El ſe tekoßollyuc azt maradekat.

h: Mikor azokaert azoc lattac volna az czodat, mellyet Ieſus tôtt vala, mondanac: Bizonyaual ez az à Propheta, ki iôuendô vala ez vilagra, *i:* Azokaert Ieſus mikoron eſzebe vette volna hogy el iônenec, es el ragadnac ôtet, hogy kirallya tennec, iſmet kűlôn ô maganac mene.

h: A czudac beczűttetic az Chriſtuſt.

i. Mas tiztibe, mi ſe atſuc magunc.

RôVID ERTELME.

EZ Euangeliom arrol ſzol, hogy mikor ſoc ſereg nep egynehany napig ehen ſzonyan halgatnac az Iſten igeiet ô magatul az VR Ieſus Chriſtuſtol, ôket minec elôtte hazokhoz ereztene egyeb dolgoc lata ſarais, az elôtt ôket nagy czodakeppen eltetni akara, olly, ôt kis kenyerkekuel, es ket kicziny halaczkaual, kic egy paſztor gyermeknel valanac: Megis elegyite kedig ôket, olly nagy bűen, hogy az el hullot morſalekbol tizenket koſarral ſzedenec fel, maga az elôtt egy koſarba mind be fertec volna az keues kenyer es ket hal, az kibôl etete ôket.

Ez rôuid Summaia az Euangeliomnac, Kinec nyiluab ęrtelmitis, es azbol valo tanuſaginkotis laſſuc.

TIZEN Kettô dic WRNAP LARA Vizkerezt vtan: Alias, LAETARE. Bôyt Negyedic Vaſarnapra.

Az VVR Chriſtus altal keues MAGYARAZATTYA.

SZent Ianos es az tôb Euangeliſtac azt iryac ez Euangeliom elôtt; Hogy mikor Ieſus Iduôzitônc egynehany nap tanitott, es gyogyitot volna nagy ſoc nepet, Az vtan altal mene az tengeren egy hegyre, hogy nyugodnec, Mar: 6. †De az nep annyira edeſedet volt az VVR hoz, latuan ſoc io tetet, es haluan ſoc edes tanitaſat, Hogy odais vtanna ſietnenec tul altal az tengeren, az puſztabannis meg keresuen ôtet. Holott midôn egy nehany nap tanîtotta volna ôket, Mondanac néki az ô tanîtuani: Vram puſzta hel ez à hol vagyunc, es az nep immar egy nehany napia hogy velünc vadnac, es el fogyatkoznac, azert erezd el ôket, vegyenec eledelt ô magoknac. Kiknec felele az VVR: Adgyatoc ti enniec valot, Azoc mondanac: hol vennenc mi annî kenyeret kiuel ezec meg ernec, ket ſzaz Denar arru kenyer nem volna ezeknec eleg, bar czac kiczint kiczint ennenekis. Ezeket ſzent Mark irya, Szent Ianos kedig eztis irya, hogy az VVR ô magais ſzanta volna az nepet, hogy immar egy nehany nap ehezuen voltac volna mellette. De hogy ki teczenec az ô Apoſtolinac gyarloſagoc, igy kerdezte ôket. Mond Philepnec: Hol vegyünc ezeknec kenyeret. Errôl azt irya ſzent Ianos: Ezzel czac kiſirgeti vala ôkôt, mert ô tudgya vala mit kellene mielni, Kiuel ielentetic reanc valo nagy gondgya viſeleſe, es azban valo bôlcz maga tartaſa. Philep az emberi okoſſag ſzerint mond: ket ſzaz Denar erô kenyer nem lenne ezeknec eleg. Igy ſzamlallyuc mijs penzünkel es marhanckal mit erünc, es czac abban tudunc bizni, ki nagy romlotſag, es nagy bün bennünc, hogy erônc es ertekünc felet az VVR Iſtenbe nem biz hatunc. Andras azonba monda, am vagyon itt egy gyermeknel ôt kenyer es ket hal, De mond ôis: Miczoda ez ennyi ſoc nep kôzôtt: Igy Andraſis ki fakaſztya az romlott emberi termeſzetnec dolgat, Az ki az ſokba ſzokot edeskedni, Es midôn keueſe vagyon, az miatt feletteb tôrôdic hitetlenôl. Kiknec vetkeket nagy bekeuel ſzenuedi az VVR, az ki minden bûneinket vallara vette, azoc miatt meg holt es meg feſzitet, annac boczanattyat nyerte. De miert hogy azokbol kijs kellet bennünc venni, vyionnan kellet ſzülni, es mas termeſzetben epîteni: Azert ôketis ez fęle balgatag teuelgesbôlis, rettegesbôl, es hitetlenſegbôl ki veſzi, elôttôc meg mutatuan az ô reanc valo gond viſeleſet, es azban valo hatalmat, mind Lelki fel epüleſünkre, mind teſti elteteſünkre.

†Midôn azert elô hozatta volna az keues eleſeget, nagy ſzep moddal aztis meg mutattya: Az kiczinyünket mint kelly ſocka tennünc: Az kiczintis mint kelly Iſten tôl vennünc: es azzalis mint kelly elnünc. Mert à kiczinyrôlis halat ad: Aztis Attyaual meg aldattya: es aztis maſſal kôzli: Sôt mind annî nepnec el oſztogattya. Minden ikbe mijs kôueſſüc ôtet: hogy kiczinrôlis halat adgyunc: annac aldaſaert kônyô rôgyünc: es azbolis alamiſnalkodgyunc, es maſtis ſegitſünc. Midôn kedig ezt mielne Chriſtus wrunc, titkon nagy Iſteni erô altal vgy annira ſzoporoſzic, hogy minec vtanna az ôt ezer, eleget ôtt volna, tizen ket koſart tôltenec meg az fel ſzedet hulladekbol. Melly czodabol az tanîtuanyokis, az nepis inkab erôſôdenec, hogy ô volna az meg igert mag, ki meg tôrne az kigyo feyet, Kibe meg aldatnanac minden nemzetec, ô volna az Chriſtus, az elô Iſtennec fia, ez egeſz vilagnac meg valtoya, es Iduôzitôie. De mèg ackor ez iſmeret igen homalyos volt bennec, alituan hogy mint fôldi kiraly ez vilag ſzerte nagy bekeſegeſen vralkodnec. Azert az nep midôn azon tanaczkodnec hogy el ragadnac, es fęl emelnec vgyan ot mingyart kiralyſagra: Ieſus iduôzitônc el megyen kôzülôc. Kiuel azt ielenti hogy az ô Orſzaga meñyei, Es nem kereſi az ô maga diczôſeget, Iohan: 8. Hanem czac az ô tulaydon tiztiben iarna, az mire attyatul hiuatot. Ez rôuid magyarazattya az Euangeliomnac, kibôl ſoc ſzep iduôſſeges tanuſaginc lehetnec. De moſt fô keppen czac ôterôl ſzollyunc, nem feletteb bû ſzoual.

TAIZEN Kettô dic WRNAP LARA Vizkerezt vtan: Alias, LAETARE. Bôyt Negyedic Vaſarnapra.

† Az nep ſiet Chriſtus vtan.

Az tanituanoc keric az Vrat hogy az puſztarol el boczatna az nepet.

Az Vr kiſirgeti az ô tanituanit, kic meg ielentic az emberi okoſſagnac nagy balgatag voltac, czac ez vilagi elteteſekbennis.

Az Vr ki magara vette minden bûneinket nagy bekeuel türi balgatagſagit az ô tanituanyinac, kibôl kijs veſſi ôket halkal es laſſan.

† Igy ſzaporithatyuc azmi kiczin marhankotis.

†Nagy Iſteni hatalmabol lôtt ez czoda az VVR Chriſtuſnac.

Aligſag iſmeretec ackor az Chriſtuſt.

Fôldi kiraly nem akart lennyi ſzep okokert.

Heb: 5.

AZ TANVSAGOKROL.

ELôſzer az VVR Chriſtusnac imez draga mondaſat erôſiyti ez Euangeliom, mikor igy ſzol, Matt: 6, Ha elôſzer Iſteñec orſzagat kereſitec, az vtan mindenec kônyen meg adatnac tinektec.

Maſod

Maſodſzor azt mutattya meg, Az VVR Iſten mint kiſirgeſſen meg minketis ſoc fęle ſzűkſegűnkben, Es ackor az emberi okoſſag melly igen balgatag az Iſteni dologban, Kiről pelda Philep es Andras. Kic ő magoktul ſemmikeppen nem tudhattac meg mint kellene az puſztaba keueſſel annî nepet eltetni, mind addigis, mig nem az VVR Chriſtus czodaiat latnac. Vgyan itten igen edes vigaztalaſinkis vadnac, imezből, hogy azt iria ſzent Ianos: Noha keſergeti vala őket, de ő tudgya vala mit kellene mielni.

Harmadſzor pelda az VVR Chriſtus azbannis: hogy az ő attyanac halat ad: neki kőnyőrög: es vgy ſzaporîtya az keueſet: es hogy azokotis maſſal kőzli, kibe intetűnc alamiſnalkodaſrais.

Negyedſzer tanît ez Euangeſiom marhanc takargataſarais.

Oetődſzer eztis meg bizonîtya Chriſtus wrunc, hogy az ő Orſzaga nem ez vilagi, hanem menyei es őrőcke valo. Es intetűnc arrais, hogy kiki czac az ő tulaydon tiſztiben iaryon, Azbannis igen alazatoſſon.

Ezekről rendel ier vegyűnc igen nagy ſzűkſeges epűletre valo tanuſagokat es edes vigaztalaſokat.

AZ ELSő TANVSAGROL.

HOgy ha előſzőr Iſten orſzagat kereſſűc, az vtan mindenec meg adatnac nekűnkis.

Erről pelda az ſoc nep. Ki midőn fű keppen czac azert kőuetne Chriſtuſt, hogy az ő tanîtaſabol iuthatna Iſten orſzagara: Ime vgyan hirec nekűl, Chriſtus wrunc, regen meg gondolta aztis, hogy őket teſti ehſegekben ſe hadgya, Sőt ehſegekben ſzanya, raytoc eſedezic, tanîtuaniual az ő elteteſekről ſzol, Es nagy czodalatos keppen őket mind meg elegîti. Melly draga czodaual őketis, minketis, felette nagy vigaztalo tanuſagokra akara tanitani. Előſzer erre: Ha mijs előſzer Iſten orſzagat kereſſűc, es annac igaſſagat: Illy edeſen gondot viſel az mi elteteſűnkreis, es illy kőyñen ſzaporitya minden munkankot es eletűnket. De miczoda Iſten orſzagat kereſni, es az vtan mindent meg adatni? Az az, ha az Iſten igeiet igazan tanullyuc, es azbol igaz hitet: Iſtenben valo bizodalmat, az ſzerint à mint ő igeri magat, veſzűnc, es igyekezűnc tőredelmes ſziuel őtet felni, benne bizni, ſegetſegől hini, igazan, nem czalardul eletűnket kereſni, es iozanon tiſztan magunc hordozni, mindenekben minden gondunkot ő rea vetni, ő ſoha ſemmibe nem fog minket hadni, ſem Lelki ſem teſti ſzűkſegűnkben. Iollehet mint ez nepet előſzer meg ehezte te: Igy mi reankis ſoc kiſirtetet erezt, bűnt, őrdőgőt, ez vilagot, tudatlanſagot, ketelkeſt, fogſagot, betegſeget, ſzegenſeget. De mind ezekbe, tart, taplal, tenget, es az ő Iſteni nagy ereie ſzerint nagy kegyelmeſſen kijs ment alkolmatos időbe, az menire iduőſſegűnkre leſz az ki mentes. Tiſztűnket kedig meg algya, es falatonkent, kinec kinec az ő rendi ſzerint, Czaſzarnac, Vrnac, Nemeſnec, paraztnac, czeledeſnec, ſzolganac, kalmarnac, Nagynac, kiczinnec naponkent minden ſzűkſegere valot be ſzolgaltat, A mint tanitais, hogy mindennapi kenyerűnket ő tűle keriűc es variuc, Es ſoc helyen biztat az VVR Chriſtus, hogy az mi menyei attyanknac gyondgya vagyon reanc. Es ſzent Peteris ſzepen tanit: Veſſetec az Iſtenre minden gondotokot, Mert ő neki gondgya vagyon ti rolatoc. Mond az ſzent Palis: Semmiről ne legyetec ſzorgalmatoſoc, hanem minden ſzűkſegteket keremeſſel ielentſetec meg az Iſtennec. O ki draga intes, hogy hitetlenől ne tőrodgyűnc, akar melly nagy nyauaiyankbannis, hanem czac kőnyőrőgyűnc, Es vgy Iſten kőnyeb es hamareb igen ſzep madot ad honnet kelly meg lenni az mi ſzűkſegűnkre valonac, hogy nem mint feletteb valo tőrődeſſel, es nagy ſzorgalmatos futoſaſſal kereſnenc, Azert ſoha ne leheſſen olly igen nagy ſzűkſegűnc, hogy az miatt el hadnanc az Iſten igeie tanulaſat, es az kőnyőrgeſt, Es ſoha ſemmikeppen az Iſten orſzagahoz valo edeſſegűnket, es arra valo ſzorgalmatos vigyazaſunkot el ne hadgyuc ez vilagi eletűnkre valo gondainc miatt, Hanem mind az kettőert ſzűntelen kőnyőrőgyűnc az VR Iſtennec, Mind enekbe ő rea hagyuan minden gondainkot.

Iſten őrſagat kereſni es az vtan mindent meg adni miczoda?

Exceptio crucis. Meg ſanyargat minketis.

Nagy es igen czodalatos minden rendbelire az Iſten gond viſeleſe.

Matth: 6. 1. Pet: 5. Phil: 4.

TIZEN Kettô dic WRNAP. IARA Vizkerezt vtã. Aliás, LAETARE. Anagy. BOEIT Negyedic Vasárnapra.

Az VVR Chriſtus altal keues

Ez legyen elſô tanuſagunc ezbôl hogy az VVR Chriſtus ônnôn maga nagy czodakeppen gondot viſelt azoknac elteteſere az kic az ô igeiet ehezue tanultac,

MASIC TANVSAGROL.

AZ maſodîc tanuſaginkban egy nehany ſzep dolgoc foglaltatnac: Azis, Iſten mint keſergeſſen minketis ſoc fęle ſzûkſegûnkben, mint Philepet es Andraſt, Es azkor, az mi okoſſaginkis melly kaba az Iſteni dolgokban. Touabba az Iſtennec melly nagy es igen czodalatos gondgya legyen az ô hiueire az kiſirtes alattis: Es melly ſzep modot adgyon az mi keues marhanknac meg ſzaporîtaſara. Mind ezekbôl az maſodic tanuſaginkban egyſzerſmind elegyeſſen ſzollyunc.

Maſodſzor mondoc meg tanit ezen Euangeliom arrais, az emberi okoſſag melly igen bolond az Iſteni dologban, Kiualtkeppen az Lelkiben, de ſokſzor az teſtiben nis: Hogy az mint Philep es Andras lehetetlennec tartyac hogy az puſztaban ennyiec adhaſſon annyi nepnec, Es mint Philep midôn kiſirgettetnec honnet kellene azokot meg elegiteni, az okoſſag ſzerint ſzamlallya hogy ketſzaz Denar, az az, huſz forint arra kenyer ſem lenne azoknac eleg (Mert az denar tiz penzes garas volt) Andras kedig az ôt kenyeret es ket halat ſemminec veli annyi nep kôzôt. Igy minden Ember, az vtan hogy el eſet Adam, Bolondoskodic minden dolgokban, kiualtkeppen az kiſirtetnec ideieben, Mondom ſoc keppen bolondoskodic, mind teſtiben mind Lelkiben. Az Lelkiben fô keppen, Mert ô magatol az okoſſag ſzerint ſenki nem ęrtheti mi dolog: Hogy az egy ôrôc Iſten Harom ſzemelyeben legyen: Hogy az Attyanc Fia emberre lenne, es ô valtana meg: Hogy az mi igaſſagunc czac vgy lenne, ha Iſten ſzent Fiaert meg bozzatna bûnûnket: Hogy az ô ſzent Lelke vyionnan ſzûlne: Az kereztſegben fiaiua fogadna, az Vaczoraba eltetne ſzent Fia teſteuel vereuel: Hogy az mi Lelkûnket holtunc vtan magahoz venne: Hogy az teſtetis fel tamaztana, Es mind ôrôcke eltetne. Ez fęle Lelki ęrtelmeket az teſti okos Ember, ô magatol bolondſagnac veli.

Lelki kabaſagi az mi okoſſagink nac.

1. Cor: 1. 2.

Azonkeppen mèg czac ez vilagi eletûnketis Iſten mint birya, ôrizze, nem ęrtheti az teſti okos ember. Sôt mikor neha neha magoknac hagyatnac az vyionnan ſzûletet emberekis, hitetlenôl rettegnec, felnec, mikor meg fogyatkoznac ez vilagi eletre rendelt ezkôzôc, Mint moſt Philep es Andras czac az nepnec ſokſagara, es az kenyer keues voltara neznec, nem az Chriſtus mi voltara. Igy regen az Izrael: az veres Tenger, egy felôl, az pharaho, mas felôl leuen raytoc, el rettenenec, Es czac Iſtenhez ſem tudanac fohaſzkodni, alituan hogy ſemmi mod nem lehetne az ô meg ſzabadulaſokban, mert nem nezhet vala az ô okoſſagoc az Iſtennec ſem hatalmara, ſem reayoc valoc gondgyara. De am Iſten kettô valazta az tengert nekic, es bekeuel altal viue ôket. Igy meg az nagy Moyſeſis keptelennec veli vala hogy Iſten az puſztaba egy egeſz holnapig annyi huſt igert vala az hat ſzaz ezer embernec, hogy elis vnnac, es vgyan emelgenenekis bele. Igy Samariaba egy fô hadnagy, Eliſeus ſzauat hamiſnac veli vala, hogy annyi olczo buza lehetne olly dragaba maſod napra, az mint ô beſzelte, kit meg latta, de nem euec benne.

Teſti dolgokban nis el kabul midôn ezkôze el fogy.

Exod: 14.

Num: 11.

4. Reg. 7.

Igy mijs mindnyaian minden nyaualyankban: nagy betegſegben, fogſagban, Lelki, ôrdôgi kiſirtetûnkben, ſoc keppen hitetlenkedûnc, inkab hogy nem mint Philep es Andras. De moſt az tôb fęle tôrôdeſûnc hadgyarion, hanem czac ez egyrôl ſzollyunc. Chzac arrolis: mint elheſſûnc el ez arnyec vilagban, mind ezegeſz vilagnac ſoc keppê eſze veizet, Kinec kinec az ôrendi ſzerint: Czaſzar, kiraly tôrôdic, mint otalmazhaſſa meg az orſzagot, honnet fizetheſſen ennyi nepnec, Igy az Vrac, az czeledeſec, mint elteſſec el hazoc nepet, Az kereskedô keues nyereſegrôl, az ſzabo, kouacz, ôtuôs, barbely, varga, kàpâs, tiſztarto, keues iôuedelmerôl panaſzolkodnac, Es ki ki mind czac ez vilagi ezkôzre nez, nem ſokat gondolkoduan az Iſtennec reanc valo gondgyarol, es ſzep igeretirôl. Ezec leg fôkeppen az hitetlenekben igen wralkodnac.

Czac haſunkatis nem bizhatnyuc Iſtenre.

De

De meg az hiuekis ſokſzor ſoc keppen meg tantorodnac miatta, kiualtkeppen midõn az Iſten õ magat meg vonſza õ tůlõkis probalaſnac es kiſirtetnec okaert, Mert az teſti eltetesůnkbennis velůnkis ſokſzor ſzinte vgy alkoſzic az Iſten mint moſt Philepnec mutogattya az hegyrõl az ſoc nepet, es kerdezi honnet kellene ezeket meg elegiteni. Igy Tegedis akar ki legy, Peter, Pal, Demeter, akar nagy, akar kicziny, igy probal az Iſten, midõn keues buzad, borod terem, iõuedelmed, fizeteſed kicziny, midõn beteg, es fogoly vagy, ackor Iſten az hegyrõl mutogattya tenekedis, az az, gondoltattya veled az ſokaſagot, az az, nepedet, es ſoc fęle ſzůkſegidet, Es kerdez, honnet lehetne meg az te ſzůkſegedre valo, Es ki fakaztod az Philep feleletit, hogy biznal ha volna ſoc penzed, Szamlalod mennyi még az Tárhazba, az Ladaba, az erſzenybe, az verembe, az aſztagba, az pinczebe. Es ſokſzor az okoſſag gonoſz tanaczra kezd vinnyi, hogy vagy czalardſagual, Kegyetlenſeguel, vagy imigy amugy ted ſzeret. Es à Satan ſokat arrais viſzen, hogy, ha nem teheti ſzeret, õllye meg magat, az nagy ſzegenſeg auagy adoſſag miatt. Az mint ezekrõl rettenetes peldakotis mondhadnec, Hogy nemelly aſzony ket gyermekeſtõl vizbe õlte magat, nemelly firfiu meg metelte torkat minden czeledenec, es az piatzon meg kialtotta miert mielte, hogy nem volt miuel eltetni õket, es ottan maganakis meg metzette torkat, Es ſokakot tõbbeket mondhatnec ki ki magat mint atta toluaylaſra, ſoc vrac hamis vſorara, es nagy kegyetlen eletre, Es nemellyec mint vntac elis vegre az Iſten igeie tanulaſat, az nagy ſzorgalmatoſſag miatt, Kirõl ſzent Palis rettenetes dolgokot beſzell, minemů kiſirtetre, es veſzedelemre vigyen az õrdõg az telhetetlenſegert az hitetleneket, 1. Tim: 6.

Az mi kiſirgetesůnkrõl.

Ezis bennůnc vagyon, hogy mikor valakinec elege vagyonis, es ha azonba el veſzic valami kicziny reſzet, ha el kõlti penzet, auagy io tiſztit maſnac adgyac, ackoris nem ſoc tudgya magat Iſten ſzerint vigaztalni, hanem azt ſzamlallya, még mennyi maratt, es ha kebzi hogy az el tarthattya, azba inkab bizic hogy nem az VVR Iſtenbe. Ha kedig keueſe lenne, keues buzaya termene, ackor mint Andras keueſnec tarty az õt kenyeret: igy, erõſſen tõrõdic õis, megyen. Ezbe nagy fõ Emberec ſoc keppen gyõtrõttetnec.

Azonba, az mint ma, tudgya vala az VVR Chriſtus mint kellene az puſztabannis az keues kenyerrelis meg elegîteni az õt ezer Embert, Igy mais iol tudgya minden ſzůkſegůnket, Es az mint az Apoſtoloc tanacza ellen, es az nep hirenekůl czudakeppen elteti, es meg elegîti õket: Igy mais minden rendnec onnat es annyit adogat, honnet ingyen ſem velne. Sokſzor eſic ez: Hogy midõn ſzamlallyac mennyi boroc, buzayoc, penzec: mikor lenne ſzůret, aratas: Iſten az õ ſzamoc felett mas keppen nagy bůen adogat az kinec akar: Viſzont az kinec bů iõuedelme vagyon, es azba bizakodic, olly modot talal Iſten benne hogy ſemmit nem ér vele, es ingyen nem tudgya houa el veſztegeti, noha eleg ſzoroſſan takargattya. Egy nehany kõ Vârás es nagy ioſzagos, nem tudgya nepet czeledet vgy tartani mint nemelly kiſſebrend. Sokan nagy Iõuedelmeſſec kõlczõn keregetnec, hol eggyet hol maſt, czac apralekotis, Azonba nagy ſoc ſzegenyec, bar dragaſag legyenis, czodakeppen io egeſſegeſſen mind czeledeſtõl ki tengetic magokot, Bar czac az kenyer heaba ſzedegeſſenekis. Soc kereskedõ nagy futaſra tõb tõb adoſſagba marad, nemelly czac keuesbennis meg ſzaporoſzic: Soc el ſem adhattya marhayat, nemelytõl vgyan el ragadozzac, Soc mies meſternec nincz keleti mienec, nemelyre vgyan rea futnac, Soc erõſſen ganaiozza ſzõleyet, ſzanto fõldet, Nemelynec ſoc ſzalmaya leſz, de keues ſzeme, nemelnec keues az ſzalmaya, de bů az ſzeme. Nemde mind ezekbe az Iſtennec czodalatos gond viſeleſi forognake? Igy ſzokan kis veſzedelembe, kis betegſegben, ſeresben, kicziny vizben el veſznec, nemelly az tengerrõlis el ſzalad, az ſoc algyu puſzka kõzt meg tartatic. Hallottam hogy az tetuekis nimelyre inkab futot az czonka toronyba, es vegre megis õltec. Nemelly az ki Iſtenbe bizakodic az ſoc kiſirtetekben, az õrdõgi izgataſokban, czodakeppen meg marad, mint Dauid, Peter, Pal, nemelly egy kiczinbeis fel akaſztya magat, mint Iudas. Sokſzor tanaczot adunc Iſtennec, hogy eſſõ, meleg kellene. Ha kõuel, Dérrel el vette ſzõlõnket azt mon

Nemelt Iſten keueſſelis nagybůen eltet, Nimelt az ſokbannis fanyal gattatya.

gyac

TIZEN Kettô dic VR NAPIARA VIZ KEREZTvtan

Az VVR Christus altal keues

Alias. LAETARE. Auagy. BÔTT negyedic Vasarnapra. †Mostani aldasa

gyac nemellyec: Iob az torkunkot metzette volna meg. Auagy szörnyen atkozodnac. Mind az altal czodakeppen mindnyaian meg elegîtetűnc az Istennec kegyelmes aldomasabol.

†A mint mostis veue az VVR az ôt kenyeret, es az ket halat, meg alda, es el oszta, es mindnyaian meg elegedenec, Igy mais ô algya meg mind ez egesz vilag eletet, ô szaporîtya minden mukaiokat, mêg az gonoszoknakis, ki az napot fel tamaztya az iora, es az gonoszra. Mais keues vizbôl soc bort ad, midôn az esső vtan szőlôdôt teremti, Mais keues buzadot meg szaporitya midôn egy szemen, tiz, husz, szaz annyit teremt, Mikor ôrlôd, ottis szaporodic, mert bar ki vegye az Vamotis az molnar vgyan meg telik az sak, Az tekenôbennis nô az kis kouasz vtan, az kemenczebennis, Mikor ragodis czoda keppen szaporitya Isten, es mikor az gyomrodba vagyonis ô ad erôt hogy elteſſen tegedet.

Mind ezkőzzel mind az nekűl sokakot eltetet az Isten. Dan: 14.

Az ki igy rendelte az eszkőzőket, mikor akarya eszkőznekűlis el tarthat, mint Moyseſt, Illyeſt, az VVR Christuſt negyuen napig etlen tarta. Ezkőztis czodakeppen adhat, mint az Izraelnec az mannat, az firyeket, Es mint meg sokasita amaz ket özuegynec Lisztit, olayat, mint nagy hamar szantalan elêſt tuda adni az Samariabelieknec, 4. Reg: 7. Daniel midôn Babyloniaba volna fogua, szinte Sidosagbol vitete Isten enyie, Habakuc Prophetanac az űstőket meg ragaduan az angyal, hogy à mit az aratoknac vitt, neki ada azt. Illeſt az Hollo es angyal altal tarta. Igy egyeb nyaualyakbannis, akar nagy betegseg, fogsag, nagy ôrdôgi kisirtet legyen raytad, meg segithet, es megis segit ha rea hagyod gondodot, es segetsegôl hiuod, Az mint az segetsegre ô maga igeretiuelis sokszor kôtôtte magat: Keryetec mond es veszitec. Es peldakotis adot minden barmoknac elteteseben, es az mezei viragoc, fűuec, fak ekesiteseben. Errôl emlekezic Dauidis mikor igy szol, Psal: 115. meg nîtod az te kezeidet, es meg elegîtesz minden allatokot aldasodual. Es 104. diczeretiben elő szamlallya, soc czodalatos elteteset es tartasat minden teremtett allatoknac.

Tahat mijs minden fęle testi Lelki nyaualyankban ne kerezkedgyűnc tanaczot à mi bolond okossaginktol, mint Philep es Andras, Hanem az VR Istennec igeiebôl. Es onnet vegyűc eszűnkbe ez kettôt.

Hatalmatis Istennec elôttűnc tarczuc, Biztatasatis.

Elôszôr melly hatalmas az mi menyei szent Attyanc, ki soc ezer keppen kijs ielentette az ô nagy mindenhatosagat az teremtesbe, az eltetesbe, az ôrizesbe, es minden reanc valo gond viseleseben.

Biztataſa. Psal: 144.

Masodszor gondollyuc soc szep biztatasitis, kit ô soha meg nem masol, mert fogadasaban tôkelletes es alhatatos, A mint az VVR Christusis int erre monduan: Az ti menyei attyatoc tudgya hogy ezeknekűl szűkősőc vagytoc. Igy mais noha kerdezkedic honnet kelly az soc nepet meg elegiteni, De az kerdesſel azt ielenti, hogy ô el szanta mêg az elôtt hogy ôket elteſſe. Es szinten vgyis czelekeszic: Le ültetî ôket, meg algya kenyereket, meg tôrdelî nękic, es el osztya kőzikbe. Bizony mais czac hogy nem veszűc eszűnkben, De mind ez egesz vilagon valoknac ô szegdel eledelt kezekbe, mint az edes anya kis gyermekinec: ô benne elűnc, mozgunc, es vagyunc az mibe vagyunc mindnyaian.

Az mai Euangeliom biztatasa. Actor: 17.

Isten az ô fiaual miert mieltette ez czodat. Iohon: 5. Matth: 28. Nagy ôrôműnc.

Ezrôl penig, hogy mi Tôrôc, Sido, papac, es egyeb pogany modra ne gondolkodnanc, hanem meg ismernenc ki legyen az mi eltetô Istenűnc, azert mieltete ez czodat az Isten az ô szent Fiaual, az mi Vrunc Iesus Christusſal, hogy ôtet egy hatalmunac ismeryűc lenni az ô szent Attyaual, az mint ô magais tanît. Hogy az miket czelekeszic az Attya, azonokot czelekeszi az fiuis, Es minden hatalom adatot neki emberſege szerintis. Ki minekűnc nagy ôrôműnkre vagyon: Hogy illy nagy Attyafiusagot szerzett Isten minekűnc, hogy az ô szent Fiat az mi testűnkbe ôltôztette, es minec vtanna magat ertűnc valtsagul halalra atta, bűneinket el vette, meg boczatta, szent Lelket nekűnc atta, vyonnan szűlt az ôrôc eletre: Immar elteſſe testűnketis, es mindenkeppen otalmazza ez arnyec vilag bannis, sôt az halalbolis fel tamasza, es meg diczőitse ôrôcke valo halhatatlansaggal. Oh ki nagy draga vigaztalasokot ielent azert az VVR czac az testi kenyernec szaporitasaualis. Nincz ez ismeret es bizodalam sem az poganokban, es az fele papasokban kic soc kőzbe iarot keresnec es még

nec es még holt emberektűl varnac ſegetſeget. Mi kedig mindent czac az mi wrunc Ieſus Chriſtus altal varyunk az ő ſzent Attyatul, ſzent Lelketis, őrőc eltetis az ki altal mais eltete ezſoc nepet.

Kit mi ſziuűnkben erős bizodalommal kapczollyunc, Es minden nyaualyankban, mondom minden nyaualyankban, akar ehſeg, akar fogſag, akar betegſeg, akar Lelki teſti legyen, mindenekbe mondoc elmenkbe forgaſſuc, Es ez bizodalombol ő altala az ő ſzent Attyat ſegetſegől hiyuc, Es vgy ſoha ſemmíbe az mi remenſegűnc meg nem czalatkozic. Ha egy előbe keſnekis, meg eheztetneis, meg ſanyargatnais, mint ez nepet, mint Iacob fiait, mint Ioſephet, Suſannat, Danielt, Tobiaſt, az Apoſtolokot, ő magat az VVR Chriſtuſt, Matth: 4. Es minden hiueket ſoc halladec, ſoc proba, ſoc kiſirtet alatt ſegitette, De czac varyad te, az te váràſod, neheſſeged, ſiralmad, nagy őrőmre valtozic. Es nemis kefic feletteb, ſem boczat erőd felett nagyob kiſirtetet read, 1. Corinth: 10. Mondoc megis: akar minemű igyedbennis, ehſegben, czeleded tartaſaban, betegſegben, fogſagban, auagy őrdőgi kiſirtetekben, Kibe bar ſzaz ezerkeppen izgattatnalis ſoc vtalatos bűnőkre, Ha mondoc ezec mind holtig tartananakis raytad: De te ſoha meg ne ſzűnnyel ſemmi nyaualyadban kialtani, kőnyőrgeni, eſedezni: Vagy ha ezec nem lehetnenec az nagy neheſſegec miatt, megis fohazkodni, es az VVR Iſtent mind azokban vntalan vntalan meg kereſni igyekezzel. Ezt ha mieled, teis mind anniſzor meg tapaſztalod az VVR Iſtennec czodalatos gond viſeleſet es otalmat raytad, ki olly igen nagy bekeſegeſen elis tűri az te ſoc fęle erőtlenſegedet, az mint mais az ő Apoſtoli hitetlenſeget. Oh ki ſzűkſeges vigaztalaſoc ezec, az ő ideyekben.

Heb: 4. Rom: 8. Az kiſidelembe is bizzunc. Iohan: 16.

Ez legyen Maſodic tanuſagunc, Erről: Hogy noha az Iſten minketis ſoc keppen kiſirget mint Philepet, Andraſt: Es noha az mi okoſſaginkis mint az őuec meg fogyatkoznac: De mind azokot ionkra mieli, azokot bekeuel tűri, es az alatt az mi ſzűkſeges elteteſűnkreis, es minden fęle otalmunkra, es eletűnknec czodalatos ſzaporodaſara, nagy gondot viſel, minden naponkent es orankent, Mellyec altal intetűnc, hogy mijs erőſődgyűnc az mi wrunc Ieſus Chriſtus hatalmanac iſmeretiben, es az ő benne valo bizodalomban. Immar az Harmadic tanuſagrol ſzollyunc: Az alamiſnalkodaſrol.

HARMADIC TANVSAGROL.

Hogy marhanc ſzaporoſzic az alamiſnalkodas altalis, es az hala adas altalis, etc.

HArmadſzőr intetűnc itt alamiſnalkodaſrais, hogy mind Lelki Paztor, mind kőſſeg, kiki mind ad ő ęrteke ſzerint, minden fęle ſzűkőlkődőket io keduel, es ha lehet bűuen ſegitſen es elteſſen. Kiuel az wrnac kőlczőn adunc, Kiuel mint az forraſt vyityuc marhankat, Es mint az ſoc oſztogatasbol annyira meg aldatec az Apoſtoloc őtt kenyere, hogy tizenket koſart tőltenec meg az el hullott morſaleckal, Es igy nem hogy keueſebűlt volna az ő kenyerec, de tizenket annyira ſzaporodec meg az maradekiais: Igy, tiz forintod ſzazza, ezer tiz ezerre, ſzaz ezer tiz ſzaz ezerre ſzaporoſzic, midőn io helyre, io modon, igaz Iſteni felelemből, es bizodalombol el kőltőd marhadot. Tahat ha ſokat akarſz nyerni, ne ſinarſaggal, ne dragara valo tartaſſal, ne hamis vſoraual, hamis bor buza, font, ſing mereſſel, ne nyuzaſſal lopaſſal, Ne főſuenſeguel, ne hitetlenſeguel, Hanem Iſteneſſen ſzaporiczad marhadot: Igazan kereſuen, Es iora kőltuen: Mondoc iora kőltuen. 1. Iſten igeie hirdeteſere, 2. Orſzag otalmara, 3. Magadnac tiſzteſſeges tartaſara, 4. Nyomorultaknac ſegetſegere. Igy meg ladd, bizony iol leſzen az te dolgod, attamen cum exceptione crucis: De vgy, hogy ez alatt megis probal, auagy oſtoros Iſten io vegre, meg ſanyargat mint Ioſephet, Dauidot Tobiaſt, neha betegſeguel, neha egyeb oſtoral. De azokban czac probal, magadot es erőtlenſegedet iſmerteti, es fel râz, es oktat hogy ez vilaggal el ne karhozzal. Azonba mind read nez, es alkolmatos időbe f. latonkent minden ſzűkſegedet be ſzolgaltattya, az mint Paliſ tanit, Noha, vgymond, neha ſemmink nincz, de azert mindennel birunc, es ſemmi fogyatkozaſunc nincz.

Mint kelly ſokat Nyerni.

Mire kelly kőltęni.

1. Cor: 11. 2. Cor: 6.

TIZEN Kettô dic WRNAPA IARA Vizkerezt vtã.

Az VVR Christus altal keues

Alias, LAETARE. Auagy. BOEYT Negyedic Vasarnapra.

nincz. 2. Cor: 8. A mint az wris kerdezi volt az Apostolokot: mikor penznekül el boczatalac, volte valami szükségtec? Es azt felelec, hogy semmi nem volt. Luc: 22.

Igy noha vgy tetzic, hogy mikor iora el kezded osztogatni marhadot mayd el fogy, Es talam az bayuzt mardosodis, az szakalt vondosodis banatodban, Mondom, midõn Lelki Paztornac, oskolaba tanulo ifyaknac, raboknac, Aruaknac, Az orszag otalmara wradnac adot, auagy szolgaidnac kelly fizetned, auagy egyeb keppenis Isten neuebe kelly adogatnod, azt veled hogy azzal meg fogyatkozol. De bizony nem engedi Isten azt, hogy te õtet meg hallad io tetellel, hogy te õ neuebe, ben ne valo bizodalom altal, io helyre, sokat adnal, Es õ teneked keuesset adna. Erről soc szep Historiakis vadnac, Mint az mai kenyer szegdeles eggyic, Lam azoc nem hogy fogytac volna az oztogatassal, De annyiual inkab szaporodot, es annyiual tõb morsalekia lõtt. Tyberius Czaszaris nagy kinczet talalt midõn igen alamisnas volna, es minden iora õrõmest kõltene. Egy Isten felõ Lelki paztorrolis oluastam ezt hogy ket szaz aranyat adnac, azon oraba mikor õ ket aranyat adot volna az szegenyeknec, kinec annal tõb sem vala: Czac enis czodalatos dolgokot lattam, mind wrac, mind kõsseg mind predikatoroc kõzt, melly nagy beuseguel szaporodot vgyan szem latomast minden marhayoc, midõn õkis oszton osztanac az szükölkõdõknec penzeket, es egyeb marhaiokot, Salomon es Dauid mondasi szerint: Kic azt mondgyac, hogy az igaz, ozton osztya, es mind az altal megis elegec vagyon, Az Istentelen ragadton ragad, megis semmie nincz Proue: 11. Az mint enis soc Sinart, telhetetlent, ragadozot lattam, hogy houa inkab szepelkedet, annyiual inkab veszten veszet minden marhaya, ioszaga, Midõn egy forintot nem merne io keduel, es õrõmmel Isten neuebe kõltení, ki szazat, ki ezert, ki tõbbet kõlt oruos doctorra, perpatuarra, vsorara es tõb heaba valora el veszteget. Bar szinte kedig egy Ideig szaporodgyekis az Istentelen marhaya, de addigis bekeseges szíuel nem elhet vele, Es vegreis vgy vesz el mint az fũnec szepsege Dauid mondasa szerint, Psal: 36.

Luc: 19. Iohan: 13.

Mi azert nem hogy el ragadozzuc, De az mint Zacheus szol, az mi sayatinkatis egyebeckel kõzõllyũc. Es ezbennis kõuesstũc az VVR Christust, ki mindenkor õrõmest osztogatot az szegenyeknec, Es valamie volt mindenkor massal kõzlõtte: Tanitasat, oruossagat, es minden segetseget, ingyen kedig czac io keduebõl, õtet mondoc, mijs kõuesstũc imez mod szerint: Az te forrasod ki follyon, De annac wra temagad legy, Prouerb: 5. Az az, egy szersmind el ne adgyuc minden marhankot, hanem azbol az marhankbeli ertekũnc szerint, ha soc, tõbbet, ha keues azbolis adogasstunc az mennyire lehet: mint az forrast, es az kutat hogy ki meritettyũc massalis, de õ magat nalunc tartyuc.

Ezt tanullyuc ezbõl hogy az VVR Christus houa inkab osztogata az õt kenyeret annîual inkab szaporodec.

Hala adassal egyũnc mijs.

Vgyan itten vegyũnc peldat arrolis hogy az mint õt kenyereket hala adassal veue: igy soha czac egy falatotis az õ szent Kezeiben hala adasnekül nem vett. Kire mijs soc helyen intetũnc, mint szent Palnalis, 1. Tim: 4. Hogy mindent hala adassal ennenc, azokot az Isten igeie altal meg szenteltetuen, az az, eltetesre valo erõt az altal veuen, Esa: 3. Moyses altalis ezenre intet az VVR Isten, Deut: 8. Kit az kic nem mielnenec, Isten ezzel fenegeti, Agg: 1. Esztec vgymond, es meg nem elegeztec, Isztoc es io keduet nem vesztec, Ruhaszkottoc es meg nem melegethettec, Az az, Bar szinte elege legyenis az Istentelennec, de mindeneket izetlanne teszen az Isten neki. Tahat mi ez bennis kõuesstũc az mi wrunc Iesus Christust, hogy mindent hala adassal vegyũnc, es annac eltetõ ereiet Istentõl keryũc. Kiuelis soc keppen szoporittyukis marhankat, es azt io izũueis teszũc, hogy velec edes sziuel Leleckel elhesstũnc az Isteni aldas, es az Istenbe valo bizodalom altal.

Immar szollyunc marhanknac takargatasarolis.

NEGYEDIC TANVSAGROL.

NEgyedszer tanît ez Euangeliom marhanc takargatasarais, mikor az VVR igy szolna: Szedgyetec fel az el hullot morsalekot hogy semmi el ne veszen.

Mikor

Mikor igazan valo Iſteni felelemből es ęrtelemből, es bizodalombol marhankot ſzepen elis kőltyűc az mire kelly, megis őrizzűc hogy el ne veztegetőgyenec, Ezzel Iſtennekis ſzep tiſzteſſeget teſzűnc, mert ő aiandekanac tartyuc, es azert mint az io Tiſztarto, ez io Safar, wra marhayat egyebre nem meri kőlteni hanem az mire wra hatta, Es mint az mas penzet, Ioſzagat kit nalunc tartunc nem meryűc hireknekűl ſohaua ki adni: Igy az hiuekis mind penzeket, ioſzagokot, egeſſegeket, ſzabadſagokot, ſőt az ő magoc teſtetis vgy tartyac es tiſztelic mint Iſtenet, Az mire kiuanya hogy ellyenec vele, elnec io modon, az mire meg hadgya hogy ne ellyenec vele, arra nem elnec. Igy az ki kiczinbe hiw leend, azt Iſten tőbreis bizza, Es ez fęle mind maganac mind maſnac ſokat nyer Iſtentől. De lay ki ſokan gonoſzul keresic, gonoſſul kőltic, gonoſzul tartyakis.

Az marhanac őrzeſe takargata ſa ßepen költeſe, es meg tartaſa Iſten tißteſſegere valo.

De moſt az hamis kereskedőkről, es főſueny ekről nem ſzoloc, Hanem czac az Tekozlokrol. Kiről im egynehany ſzőrnyű dolgokot elő ſzamlaloc mind ez vilag ſzerte, minden rendbeli emberec kőzt, minemű vndoc vtalatos bűnőc vadnac az tekozlasbannis, ki miatt Iſtennekis az ő ſoc fele oſtora nőtőn nő az feleken. Ezekről mondom im ſzoloc, hogy mi, latuan az tekozlasban valo bűnőketis, oſtorokatis, ezekbőlis Iſteni felelmet tanullyunc, Es az mi marhankal czac iora igyekezzűnc elni, el ne tekozőllyuc vagy ſoc vagy keues.

Szőrnyű tekozlaſoc.

Matth: 24. 25. Luc: 12 16.

Nezd el ez vilagot, es ezt nyiluan latod: Hogy ſoc feiedelmec tőbbet kőltnec tekozolua zabalodaſra, iatekra, verfelyere, friſz czifrara, ſoc epiteſre, hogy nem mint az mire kellene. Mint: Iſten igeienec teryezteſere: orſzag otalmaraes iszűkőlkődőc, ſegetſegere. Egy nehany czeh es Nemet wrakot mondhatnec, kic fel laktac minden kő Varakot. Kőſztűnkis ſem wraknac, nemeſſeknec, paraztoknac nincz ſemmi io mondgoc mikor vendegeskednec, ſoc duskaual, ſoc kenyes eteckel czac veſztegetic az VVR marhayaat, Az melly czontoczkac, kenyer daraboc laboc alatt heuernec, oh ki edesdeden meg ſzopogatnac egynehany ehezőc. Sokan lator paraznakra arany lantzait, gyűrőit, nyaſait, friſz őltőzetit veſztegetic. Vadnac ollyac kic bort borral hiueſitnec, Borba moſdanac, Sőt nemellyec ketſzeris ki okadgyac, es megis itton iſznac, Hallottam olly Vitezeketis kic egy maſra (tiſzteſſeg adaſſec nektec) az gazda all fęleből kőſzőntőttet az italt, Voltac ollyac kic vndoc allatokot, poharokba, pokot, legyet, Vereb fiat, bűdős bogarat, iueget kőſzont, es bele megis holtac. Hallottam hogy fő piſpec ſzolgaia meg fult es meg holt az nagy italba, De az tőb reſzeg latrai megis torkaba tőltőttec az ő reſzet. Minden korczoman es minden lakodalmas helyekē ſoc ſzőrnyűſeget lathat akar kijs, czac nezzen reayoc, Meg az fő nepekis meg bolondituan ő magokot. Kit io kedunec neueznec, Maga karhozatra valo mulatſagoc, mind azoc, es olly őrőmec, kinec az vege őrőcke valo Siralom, Lu: 6. Soc aſzonyoc nagy ficzerezeſre annit veſztegetnec, hogy magokot, hazoc nepet, es az mellett ſoc nyomorultakot harmad reſzeuel ſzep modon ruhazhatnanac, es mind magoknac mind egyeb nyomorultaknac eleg lehetne nagyob Lelki czendeſſegekre, es az Iſten felőc előtt nagyob tiſzteſſegekre.

Gőrőg orſzag mikor leg kőzelben volna veſzedelmehez, ackor leg torkosbac, friſſebbec, es keuelybec voltac. Igy moſtis az mi orſzagunknac fotta fęle, minden rend, Nemes, parazt, sőt az predikatorokis el merűltec az nagy ſoc ſzertelenſegben, ſem maganac, ſem feleſegenec, nem talal nyugodalmas őltőzetet, hanem tiz vagy huſz keppen valtoztattyac, Minden Nemes hintora űzz ha nem kelleneis, pohar ſzekre, czifras hazra, Az Deliac rutul ſzabot kőntőſőkre, Mellyec nem tiſztelnec, hanem hurogatnac bennűnket. De ki győzne elő ſzamlalni minden rendkőzőtt mennyi ſoc heaba valo kőltſegec vadnac, az nagy akaratoſſag, es ſoc vndoc vtalatos eletec miatt. Nezd el meg az paraztſagotis, Soc kapas, ſzanto, meſter ember, az mit talal egy hetig, egy űnnep nap mind el veſztegeti, Addig ſokan ſemmit nem nyughatnac mig mind meg nem iſza az mi keueſet talalt, Ki miatt magais el ruhatlanol, es ſem feleſegeuel, gyermekeuel, fęle baratyaual, ſem ſzegenyeckel, ſem Lelki paſztoraual, ſem aruackal, rabockal, ſemmi iot nem tehet. Ez feleket ne bűntetneye meg az Iſten:

TIZEN Kettô dic WRNAT IARA Viz kerezt vtan: Alias, LAETARE. Böyt Negyedic Vasarnapra.

† Miert hogy ez nagy Luxus es szertelenseg, felette igen vtalatos Isten előtt, azert az mi wrunc Iesus Christus ezbennis szep peldat ad az ő Apostolinac, es minden hiueinec, Hogy mikor Isten sockal meg ald, Es azbol szepen meg ered minden szűk segedet, sőt egyebeketis segitettel szep moddal: Az vtan az mi meg marad, meg őrizd, vagy soc vagy keues, es halat aduan Istennec az ő kegyelmes aldasarol, tedd el az maradekat maszorra. Igy czelekedec regen Iosephis, ki ket esztendei bűseget meg tarta het esztendeig valo dragasagra, De vgy, hogy azokbol ackor mindent eltetne, Kiuel mind az Orszagot, mind egyebet, mind az ő edes Attya Iacob haza nepet nagy szepen el tarta. Mondoc nem vgy, az mint most telhetetlensegnec okaert, auagy hitetlenől, nemelly, verembe auagy asztagba sokaig dragara tartya, es inkab eteti meg az fergeckel, hogy nem mint az ehezőckel. Atkozottac az felec, Prou: 11.

† Pelda adasa es tanitasa Christusnac mint tarczuc marhankot Gen: 41.

Fogadgyuc meg azert mijs mint az Apostoloc ez bennis az VVR Christus paranczolattyat, kic fel szedec az el hullot morsalekot, Es ne legyűnc olly, mint amaz tekozlo fiu, Luc: 15. Hanem ellyűnc vgy az mi marhanckal mint Istentől bizot Safarkodassal: Az mikorra kelletic ackor ismet vegyűc elő. Quia magnum vectigal est parsimonia, Nagy iőuedelem az takarekossag: Kiből segitettessenec az anya sz: egyhaznac szűkölkődő tanitoi, tanuloi, szegenyi: Az orszagbeli dolgokis: czeledinkis, mi magunc, feleseginc gyermekinc, szolgainc, baratinc. Ezeket ne lopiuc el, midőn azt el tekozollyuc az miből őket kellene Segitenűnc, Ephes: 4. Kiert megis bűntettetűnc, dragasagual, es soc ostorral. Kiből soc tőb bűnis: czalardsag, es soc hamissag, es gonoz elet kőuetkezic. Tahat az tekozlastul mind ez okokert meg oyuc magunkot. Es ezekreis igen vigyazzunc: hogy marhankotis io moddal Isten szerint keressűc: es io moddal takargassuc, ne sinarul, es telhetetlenől. Es io moddal elis kőlczűc, De ne tekozoluan, es vesztegetue. Kikben valo vigyazasunc mellet szűntelen kőnyőrőgyűnkis, Mert az mi romlott termeszetűnc, es az mi gonosz ellensegűnc, az tőb bűnőc kőzt, ezec ellenis szűntelen gonoszra izgatnac. De az mi wrunc Iesus Christus, attyai keppen oktasson ezbennis, minketis, mint az ő tanituanit: Kickel elis oztogattata az őt kenyeret, el annîra, hogy mind az őt ezer nep meg erne vele, Es az vtan felis szedete, es maszorra tetete az el hullot morsalekiat. Ez legyen negyedic tanusagunc.

1. Ved eszedbe ez negyet.
2.
3.
4.

OETOEDIC TANVSAGROL.

Az mint Christus vrunc, mijs tulaidon tiztűnkben iariunc:

OEtődszőr arrais peldat ada Iesus Iduőzitőnc ez Euangeliomba, hogy ki ki mind az ő tisztibe iaryon, vagy nagy vagy kicziny, Es azban hiuen kedueskedgyec Istennec. Midőn őtet el akarna az nep ragadni, hogy főldi kirallya tenne, De ő el reyti magat előlőc, Mert az ő orszaga őrőcke valo az mas vilagon, Es ide nem wralkodnî, hanem szolgalni, tanitani, oruosolni, vigaztalni, magat aldozatra adni, bennűnc meg valtani iűtt vala, ki czac az mi hasznunkot, nem az ő maga tisztesseget keresse, Es azert az mint ő el kerűli è főldi kiralysagot, Igy mijs ne aczuc azba magunkot kire nincz hiuatalunc, Az mint szent Palis tanit, Heb: 5. Hogy senki ne keressen ő maganac tisztesseget, hanem ki ki hiuatassec Istentől mint Aronis, Es mond Gal: 1. Hiaba valo tisztessegnec ne legyetec keuanoi, Kiről az Sidokotis meg fedde Christus wrunkis, Iohan: 5. monduan: Hogy hihettec ti, kic egymastul kerestec tisztesseget, Es azt, az tisztesseget, melly czac az Istentől valo, nem keresitec, Es feddi valais hogy fő fő helt, es első kőszőnetet varnanac: Mi mondoc illyekbe ne aczuc magunkot, Hanem ki ki mind az ő tisztiben, parazt, Deac, tanîto, Biro, feyedelem, szolgalo rend, Isteni felelemmel, alaztoson iaryon, Es az mint soc nehesseguel az VVR Christus viselte az ő tisztit, Igy mijs az mi terhűnket az mi tisztűnkben vigyűc vtanna, mig minketis meg nyugot az őrőc eletben. De ezbennis oh ki soc szőrnyűkeppen esze veszet mind ez egesz vilagnac, hogy ki ki mind őrőmest kirallya, auagy fellyeb fellyeb valo lenne. Soc szegyenli az predikator, kalmar, katona, szabo, varga neuet, es mast ohaytnac, kire sem hiuatallyoc sem tudomanyoc nincz. Sem pap, Barat, sem VVR, nemes, sem kiraly, sem

Iohan: 8.
Matth. 23.
Matth: 11.

Cza-

Czaſzar nem elegeſzíc meg az ő rea bízot tíſztel, Czac egybennis, ſzantalan fogyat kozaſoc vagyon, megís tízet, huſzat, nagy Tituluſſal raknac fel ő magokra. Illy kaba, Illy eſztelen, illy nyughatatlan ez hituan vílag. De Chriſtus wrunc az ő hiueínec ezbenís igen nemes peldat ad, Hogy ki ki mínd elegegyec az ő tíſztíuel, es azban ayanlya magat az VVR Iſtennec, es ígyekezzec hiuen el iarní, vgy hogy ne ő maga, hanem az VVR Iſten tíſzteltеſſec az altalís, es epűllyenec az hiuec. Igy oztan ő fölſege dolga az: Hogy az ki őtet fel magaztallya, azt ők fel magaztalní es tíſztelní fogya. Kire ſegíczen ő ſzent fölſege mindnyaiunkot ſzent Lelkenec altala, Amen.

MIT TANVLANC.

Imez őt draga dolgokot.

ELőſzőr, hogy valaki Iſten orſzagat leg előſzer kereſi, annac egyeb eletere valokis meg adatnac.

Maſodſzor meg hallanc, az mi okoſſagunkís melly balgatag, az ki nem annîra nez az VVR Iſtennec ígeretíre, ío voltara, gond víſeleſere, hatalmara, mint az előtte valo marhara es ſegetſegre. De ez ellen ſzepen bíztata az VVR Chriſtus ez mai czoda teteleuel. Kiuel bízony Iſtení voltatís meg ielente.

Harmadſzor, ſzolanc Marhanc ſzaporítaſanac mondgyarol: Hogy az, kőnyőr geſſel, es hala adaſſal lehetne. Intetenc az alamíſnalkodaſrais ez peldabol: Hogy az keueſetis houa ínkab oſztogattyac vala, annyiual ínkab ſzaporoſzíc vala.

Negyedſzer, ſzolanc Marhanc takargataſarolís, hogy azt el ne tekozlananc, Hanem czac ſzűkſegeſre kőltenenc, Imez negyre: 1. Iſten ígeie hírdeteſere. 2. Orſzag otalmara. 3. Nyomorultac ſegetſegere, 4. Magunc elteteſere. Es az maradekiat maſzorra tartananc, az mint Chriſtus wrunkís fel ſzedete az morſalekiat.

Oetődſzőr meg hallanc, Hogy az Chriſtus orſzaga mennyei: Es azert el mene à földí kíralyſag előtt. Kiből íntetűnc mijs, hogy czac az mi tulaydon tíſztűnkben, az bannís alazatoſon iarnanc.

Felellyűnc ímez kerdeſekreis.

KERDES.

Az kereztyeni tudomannac mellyic reſzehez valo ez Euangeliom?

Hitűnknec ímez ket agazatyahoz: Híſzec egy Iſtenbe, mindenhato Attyaban, mennec földnec teremtőyeben. Es: híſzec Ieſus Chriſtusban, Iſtennec egy Fiaban, mi wrunkban.

Mikeppen?

Mert ez czoda tetelís ezt erősití: hogy az mi wrunc Ieſus Chriſtus az Attya Iſtennec Fia, ki altal teremtett es eltetís beűnket, es ő altata megís tart az őrőc eletre. Mutat ez Euangeliom ímez kereſűnkreis: Mi kenyerűnket mindennapit add meg mínekűnc ma.

Immar adgyunc halat az VVR Iſtennec íllyen kegyelmes reanc valo gond víſeleſeről, Es kőnyőrőgyűnc, hogy mínd ezec ſzerint biryon minket az ő ſzent Lelkenec altala.

IMADSAG.

VR Iſten, mi menyei ſzerelmes ſzent Attyanc, ki az te ſzent Fiadnac altala az puſztaban őt ezer embert czac őt Arpa kenyerrel, es ket hallal bűſegeſſen meg elegíytettel: Kerűnc tegedet, az te aldaſoddal legy kegyelmes hozzankis, otalmaz meg telhetetlenſegektűl, es ez vilagi eletűnkre valo ſzorgalmatoſſagtol, Hogy mi, mindennec előtte, az te orſzagodot, es annac igaſſagat kereſſűc, Es az te Attyai bűſeges ío tetedet mind teſti, es mind Lelki ſzűkſegűnkbe meg ísmerheſſűc. V-

TIZEN Harmadic Vr NAPIARA Viz kerezt vtã. Aliâs, IVDICA. Auagy. BOEYT Oetôdic Vasarnapra

Az VVR Iesusnac

gyan azon te szent Fiadnac, Iesus Christusnac altala, ki te veled, el es wralkodic, az szent Leleckel egyetembe öröckön öröcke, Amen:

Mi Attyanc &c,

VTOLSO: *Enek: Segetsegül hiyunc az menybeli Istent!*

TIZEN HARMADIC VRNAPI EVANGELIOM AZ KI IELENES VTAN.

Enni sokrol fog szolni ez Euangeliom.

Az Nazaretbeli Iesusnac igaz Christus voltarol: Es ö altala az Istennec tißtelkedeseröl. Az ö igaz tanitasarol: es artatlan eletiröl; es azban valo diczekedeseröl: Az ördög hiueinec, es az Isten biueinec külömbsegeröl, az az, az igaz, es az hamis Anya ßent egyhazrol: Azoknac meg feddesekröl. Es nagy karokrol, kic az Isten igeyet nem halgattyac: Az Sidoknac vakmerö gönoßsagokrol: Az VVR Iesus Christus Euangeliomanac meltosagarol, ereyeröl, es hatalmarol, hogy az ki azba hißen, az, öröcke el. Abrahamnac es minden Attyaknac az Christusban valo örömökröl es hitekröl: Az Christusnac bizony Istensegeröl: Az ö bekeseges ßenuedeseröl: El enyeßeseröl: es maga otalmarol: Az Istenteleneknec Lelki büntetesekröl, kiket vaksagba hagy az Christus. Ennyi soc es nagy dolgokot foglal be ez mai Euangeliom. Melly az Christus ßenuedesenec illy ökaitis elönkbe adgya: hogy azzal büntettec ötet az Sidoc, hogy magat Isten Fianac monta: es azert attac halalra. Mely mondas, az mint hogy igen igaz volt, vgy az ö halalais igen artatlan löt, vgy mint ö magaba, De mi kepünkben nagy Isteni igassaggal löt.

ENEKLESROEL.

Diczeryüc az VVR Istent Enek szoualis, Es mondgyunc olly Eneket, kibe öruendeztessüc Lelkünköt à Christus altal szereztetet iokban: Hogy ö pasztorunc, meg valtonc, eltetönc, otalmazonc, tanitonc, es iduezitönc lött minekünc. Kikbe mi ötet nagy örömmel fogadgyuc, Es ne legyünc ollyac, mint az kic vgyan rea gyühösöttec. Kikrölis panaszolkodgyunc mas enekbe.

Szent Dauid Propheta eneklô kônyuenec etc.
Hogy panßolkodic az hatalmas Isten etc.
Zugodic Dulful magaban ez vilag etc.
Mennyi sokat ßol az Isten Embernec etc.
Auagy: Mi Attyanc ki vagy mennyegben etc.
Auady: Hala adasunkban, rolad emlek etc,
Adgyunc halat mindnyaian etc,
Ier mi keryünc ßent Lelket etc.
Imatsaga fol: 1,

AZ EVANGELIOMROL.

SVMMATSKA.

MInec elötte az mai Euangeliomnac igeiet meg hallananc, aznac könnyeb ertelmeyert vegyetec esztekbe imezeket: E mai naptul fogua mind az Christus Fel Tamadasa napiaig fö tanusaginc lesznec, Az mi wrunc Iesus Christusnac kin szenuedeseröl. De ez mai napon annac az okat fogyuc meg erteni, Az miuel ötet halalakoris vadoltac az Sidoc, Imezzel: hogy magat Isten Fianac es Christus kiralynac mondotta. Melly mondasit mint ellenzettec az Sidoc meg teczic ez mai Euangeliombol. Kit irt meg szent Ianos az ö Euangeliomi könyuenec nyoltzadic reszeben, mond Christus wrunc,

IOAN:

IOAN. VIII.

K a: Iczoda fedd meg ti kőzűletec engemet az bűnről? Ha igassagot mondoc, Miert nem hisztec ennekem? b: Az ki Istentől vagyon Isten igeiet halgattya. Azert nem halgattyatoc ti, Mert Istentől nem vattoc.

c: Felelenec azokaert az Sidoc, es mondanac ő neki: Nem de iol mondgyuke mi, hogy Samaritanus vagy, es őrdőg vagyon benned? d: Felele Iesus: En bennem őrdőg ninczen, e: De tisztelem az en Attyamot, f: Es ti gyalazattal illettec engemet, En kedig nem keresem az en diczősegemet, g: Vagyon hi keresse, es meg itellye.

h: Bizony bizony mondom tinektec: Ha valaki meg tartandgya az en beszedemet i: halalt nem kostol. Mondanac azokaert neki az Sidoc, Most ismertűc meg hogy őrdőg vagyon benned. k: Az Abraham meg holt, es az Prophetac, Es te azt mondod: Ha valaki az en beszedemet meg tartandgya, soha őrőcke halalt nem lat. Vallyon nagyob vagye te amaz mi Attyanknal, Abrahamnal, az ki meg holt? à Prophetakis meg holtac, Vallyon kinec alitod magadot?

l: Felele Iesus: Ha en diczőitem magamot, az en diczősegem semmi. Amaz en Attyam az, à ki diczőit engemet, kit ti mondotoc ti Istenteknec lenni, sem ismeritec őtet. En kedig ismerem őtet. Es ha mondandom hogy nem ismerem őtet, ollyan hazug leszec mint ti. De ismerem őtet, es az ő beszedet őrizem.

m: Az ti Attyatoc Abraham őruendet azon hogy latna ezt az en napomot: Lata es őruende. Mondanac azokaert az Sîdoc ő neki: őtuen esztendős nem vagy, es lattad Abrahamot? Monda nekiec Iesus: n: Bizony bizony mondom tinektec, Minec előtte Abraham lenne en vagyoc. o: Kőuet ragadanac azokaert hogy rea hagyigalnac, p: Iesus kedig el reytezec, q: es ki mene az Templombol.

a: Mind tanitasaba mind eletibe fehetetlen az Christus.
b: Bizonyos iele kic legyenec Isten fiai auagy őrdőge.
c: Meltatlan valo ßitkozodasoc az őrdőg tagianac illy.
d: Magat meg tißtitya.
e: Istent tißtelte ő
f: Az őrdőg gyalaztatya őtet.
g: Vigaztalas.
h: Az Moyses beszedebe sem maseba nincz ez hatalom.
i: Az az halalnac ißonyusagat nem lattya, az testi halal kőztis.
k: Kettőt vetnec eleibe: Eggyiket hogy lam meg holtac az attyac, masikot hogy nagy fen magaztallya magat.
l: Most az magaztalasra felel, hogy az ő attya tizteli őtet.
m: Az elsőre felel, hogy az atyac nem holtac meg, mais elnec az ő benne valo őrőm altal.
n: Bizony Istenis az Christus.
o: Illy az Christus igaz tanitasanac iutalma ez vilag előt.
p: Igy otalmaza meg mais az ő hiueit.

RőVID ERTELME.

SOc szep dolgoknac tanusagaual rakua az mai Euangeliomba valo feddődesec: Mert midőn az Sidoc erről feddődnec az VVR Iesussal: Hogy ő magat Christus Kiralynac es Isten Fianac mondana. Okot adnac vele, hogy eztis meg bizoniytana: Es ezekmellet tőb draga ieles dolgokrais tanitson bennűnket.

Fő dolog azert az miről vagyon az feddődes Christus kőzt es az Sidoc kőzt ez: Hogy őc őtet Samaritanusnac, es őrdőgtűl valonac szidalmaztac, Mondoc: Samaritanusnac az ő hitektől el szakatnac, eretneknec, hamis es czalard tanitonac, Es őrdőgtűl boczattatot embernec, ki altal czelekednekis minden dolgokot, meg az nagy czodakotis. Illy rettenetes szoual fel indîttyac hogy nagy szep ieles dolgokrol szolna. Meg tanit azert ez mai Euangeliomba, Arrais: Hogy ő igaz tanito, Vgy annira igaz mondoc, hogy czac eggetlen eg hamissagbañis nem erhette senki, Mert mind tanitasanac mind czelekedetinec az szent irasbol nyiluan valo okait atta, Es az ő meñyei Attya soc szaz ezer bizonsagokal meg erősitette eztis, hogy ő volna az kit Adamnac, Abrahamnac, Dauidnac, es mind az Prophetac altal igert: ő mondoc az Istennec Christusa, ő ez vilagnac Christus kiralla. Nem olly kiraly mint az kaba Sidosag kiuanta, hogy czac ez vilagi iokot adna, Hanem olly, ki altal ez vilag bűne

TIZEN Harmadic VrNAP IARA VIZ KEREZTvtan Alias. IVDICA: Auagy. BÖJT öttödic Vasarnapra.

Az VVR Iesusnac

meg fizetődnec, ki altal minden benne bizo meg tisztulna, az meg holt Adami terhes meszetből meg-vyulua, Istenhez terne, szent Lelec altal meg szenteltetnec, Bűn, őrdög, halal ellen batorsagot venne, es az bűnős halando testből el ki kiuankoznec, edes Lelki őrömmel ki mulnec, es mind őröckön őröcke elne.

Ezeket vallya es bizonitya Iesus Iduőzítőnc ez mai Euangeliomba, mikor igy szol: ki fedhet meg engemet az bűnről: ha igazat mondoc, miert nem hisztec ennekem, Ielentuen hogy az ő tanitasa fehetetlen, az mint ęrkölczeis fedhetetlen vala, vgy mint kibe soha semmi vetek nem talaltatott. Ez szoc vtan nagy kemeny keppen feddi őkőt arrol: hogy nem halgatnac az ő Istení igaz tanitasat, kit ő meg bizonitot hogy Isten igeie, es őrőc eletre valo. Azert fenyegeti őket hogy ha azban az kemensegbe maradnac, mind őröcke el karhoznac, Mert az ördög azert nem ereztene őket annac tanulasara, es meg tartasara, hogy nem hiuen ne iduőzűlnenec. Ezeket hogy iol eszekbe vennec, nagy eskűueseckel vallya: Hogy az ő beszedeben őröc elet vygyon, Es czac egyedul azban Iduezűltec Abrahamis, Moysesis, es minden hiuec. Illy edes es draga dolgokrol szola Iduezítőnc ez mai Euangeliomba az Sidockal. De azoc kőzűl az hitetlenec, ellene mondanac mind ezeknec, Es vegre kőueket ragadozanac, Es ő el enyeszec előlőc. Ez rőuid ęrtelme ez Euangeliomnac. Kiből soc es igen nagy dolgokot tanulhatunc, Kikről czac summa szerint szoloc most előszőr.

AZ TANVSAGOKROL.

1. ILly tanusagoc rekeztettec ez Euangeliomba. Első: hogy az mint az Christus, es az ördög kőzt meg bekelhetetlen harczoc vadnac, Igy az Christus hiuei, es az ördög tagiai kőzt, az igaz Anya szent egy haz, es az alnoc kep mutatoc kőzt, meg bekelhetetlen hankodas leszen, mind vilag vegezetig. Am meg hallad hogy soha nem mondhatot olly szepet, olly iot, olly igazat az VR Christus, kit nem ellenzettec volna az ördög tagiai: Igy volt ez mind Adamtol fogua, igy lesz mind vilag vegezetig. De eztis meg hallanc, hogy az VVR Christusis nem keduezet semmi hamisságban ő nekic.

2. Masic tanusugunc it imez: Hogy az Nazaretbeli Iesus legyen az meg igert iduezítő Christus, Kit ő magais vall, De ő mellete soc tőb ezer bizonsaginc vadnac.

3. Touabba arrolis szol ez Euangeliom: hogy ő az Istent nem gyalazza, sőt ő altala soc keppen tiszteltetic, Kinec paranczolattyabol czelekedet mindent, Kinec akarat tyara megis aldoztatot.

4. Touabba arrolis szol ez Euangeliom: Hogy az ő diczekedese igaz es melto, midőn magat igaz tanitonac, es artatlan eletőnec neuezi, kire soha senki semmi vetket nem raghatot, sem tanitasaban, sem eletiben.

5. Oetődczer, Hogy valakic az Isten igeiet nem halgattyac, mind azoc ördög tagiai, nem Isten fiai, es nem az igaz anya szent egyhazbelíec, Es ezec meltoc az meg

6. feddesre, vagy fogadgyac vagy nem.

Hatodczor, arrol szol: hogy az Iesus Christus Euangeliomiaban őröc eletre valo hatalom vagyon, mondoc czac az őuebe nem Moysesisebe, sem maseba, es senki el nem veszhet valaki az szerint bizhatic Istenbe.

7. Hetedczer: hogy Abraham es minden szentec hittec, es őruendeztec az Iesus Christusban, es lattac az ő napiait.

8. Nolczadczor: hogy az Iesus Christus nem czac ember hanem bizony Istenis legyen, ki Abraham előttis volt, sőt mind őröcke,

9. Kilendczer errőlis szol: hogy az VVR Christus melly bekesegessen szenuedte mind szidalmit mind egyeb haborgatasitis.

10. Tizendszer, Magat mint otalmazta szoualis, es el enyeszellis.

11. Vtolszor arrol szol: hogy az Sidokot az ő vaksagokban hagyuan, rettenetesben volt az ő dolgoc hogy nem mint az kikbe czac test szerint bujt az ördög.

Ezec, es meg ezekből is ki szarmazo tanusagoc, melly nagy dolgokot adgyanac előnkbe, noha elegge egyszer rola nem szolhatunc, De megis az menyire lehet, ki

ki mind

ki mind ő magabannis gondolkodgyec roloc. Kikről noha mindenikről szolokis, de őszue elegyesen, vgy hogy mind ezeket negy fő tanusagba rekeztem be.

NEGY TANVSAGINKROL.

ELső tanusagunc leszen, Ez Euangeliombeli haborusagarol az VR Christusnac, kibe az Sidoktul szidalmaztatikis, es kőueckelis agyon akartac verni. Ennec ket nemes okat tanulluc meg: Miert szoktunc ez mai nap predikalni az VVR Christusnac ez fęle szenuedeseről: Azertis, hogy ezen kezdenenc ez heten tanulni az ő kin szenuedeseről: Azertis, hogy ezen feleletekből tanulnanc mijs valazt tenni midőn szidalmaztatunc az Christus mellet.

Masic tanusagunc lesz az VVR Christusnac igaz ismeretiről az önnön maga vallasa szerint.

Harmadic lesz arrol: Hogy valaki az ő beszedet meg tartya annac őrőc elete leszen.

Negyedszer szoloc az ő el enyeszeseről.

Mind ezekből igen szűkseges dolgokot fogunc tanulni. Kire az VVR Isten segiczen bennűnket az ő szent Lelke altal

Lassuc első tanusaginkot.

AZ ELSŐ TANVSAGROL.

Az Christus ellen valo ellenkedesről.

EZ Euangeliom szol az Sidoknac vetekedesekről az mi wrunc Iesus Christussal. Kibe peldaztatikis, hogy mind vilag vegezetig ellenkezes lenne az igaz, es az hamis anya szent egyhaz kőzőtt, az mint az angyaloc, es az ördőgőc kőzőtis vagyon, Midőn az angyaloc ide kőzinkbe iűnec, Dan: 10. Az mostani vetekedes kedig fű keppen ezekről volt. Előszőr, hogy az Nazaretbeli Iesus volna az Messias az VVR Christus. Masodszor, hogy az Christusnac nem földi kiralysag volna tiszti, Hanem ez: Hogy az ő benne valo hit, es bizodalom altal mindenec, akar miczoda nemzetis meg szabadulna az őrőc karhozattul, Es azert valaki benne nem bizna, az nem Isten fia, nem az ő valaztot fęle volna, ha szinten test szerint Abraham nemzete volnais, Hanem ördőg fiai, es ő tagiai volnanac, az mint czelekedetekből ki teczenec, mert mind az felec az igassagnac haborgatoi, azzal ellenkezők, es azoknac hirdetőinec gyolkosi.

Az mai vetekedes mi volt.

Ez Rőuid Summaia az Christus feleletinec midőn az Sidok ellenkeznenec ő vele az mai Euangeliom szerint, szidalmazuan őtet rettenetes szockal, es vegre kőuetis ragadozuan hogy agyon vernec.

Kit minekűnc imez ket okaertis igen iol meg kelly tanulnunc. Előszőr hogy az mostani haborusagan kezdenenc szolni az ő kin szenuedeseről. Masodszor hogy tanulnanc mijs igyen felelni azoknac, kic minketis hasonlokeppen szidalmaznac. Ez ket okokot im nyiluabban meg magyarazom.

Azertis nagy figyelmetesen tanullyuc meg az mai Euangeliomba valo haborgataſit az VVR Christusnac, hogy ezen kezdenenc ſolni az ő kin ſenuedeserőlis.

Mondom elősző azert predikallyuc az VR fel tamadasa napia előtt ezt ez Euangeliomot, hogy ezen kezdenenc el az VVR Christus kin szenuedeseről valo tanusaginkot, Es ez vtan mind az ő fel tamadasa napiaig az ő kin szenuedesenec historiaiabol, soc szep Nemes es kűlőmb kűlőmb draga ertelmeket, es erős vigaztalasokot vennenc, az mint arrol valo predikaciokot az napokra rendeltec az hiuec.

Itt kedig az mai Euangeliombol az ő kin szenuedeseről illy dolgokot erthetűnc: Hogy ő nem czac test szerint szenuedet nagy faydalmokot, Hanem sziuebennis, es Lelkeben, Midőn oknekűl szidalmaztatnec. Eztis meg erthettyűc, mi ockal gyűlőlte őtet az Abraham nemzete: Ezert hogy magat Isten fianac, es bizony Isteñec neuezte, az mint Cayphas es Pilatus előttis halalakoris vallast tőn rola, Es hogy magat Christus kiralynac monduan: Nem földi kiraly mondgyara tartotta magat, az mint ők az ęle Christust vartac, ki őket ez földőn tenne bodogocka, Hanem ő, ő maga felől azt hirdetne, hogy ő mint Istennec baranya, meg aldoztatnec ez egesz vilag bűneyert, es valaki ő benne biznec az soha meg nem halna őrőc halallal, hanem

Szenuedeseről mit tanit az mai Euangeliom, es mi ockal vadoltatot.

TIZEN Harmadic VRNAPIARA VIZKEREZt vtan, Alias, IVDICA. Auagy BOEIT ôttôdic Vasarnapra.

az testi halalbol altal menne az ôrôc eletre. Es azert akar kijs, bar Abraham Nemzete volnais, ha ô benne nem biznec, mind ezec ôrôc karhozatra mennenec. Ez az oka az miert az Sidoc az Abrahamnac test szerint valo fiai gyûlôltec, vadoltac, halalra attac az mi wrunc Iesus Christust. Az mint az mai Euangeliombannis azt iria szent Ianos hogy kôuet ragadozanac, hogy agyon vernec az Templombannis, Ezert hogy ezt monda: Az ki az en beszedemet meg tartya, soha halalt nem lat, Es monda: Abraham latta az en Napomot, es ôruendet, Es monda: Minec elôtte Abraham volna en vagyoc. Ezec mind igaz mondasoc valanac, es szûksegesec hogy meg mondatnanac, hogy az hiuec ezekbôl ôruendeztetnec az ô Lelket az ôrôc karhozatnac rettentesi ellen. De ôk ez ô igaz mondasiert vtaltac, hamissan vadoltac, es artatlan meg ôlec. Kinec artatlan halala lôn meg fizetese, es valtsaga ez egesz vilag bûnenec. Es igy az Bôlcz es hatalmas Isten, nagy ionkra fordita az ô gonosz szandekokatis.

Miert kellet az Christusnac maga felôl vallast tenni.

Megis miert predikallyuc most.

Phil: 2.

Ez mondoc elsô oka az miert az mai Euangeliomot predikallyunc mai nap: Hogy ezen, el kezduen az ô kin szenuedesenec Historiait, Ma, aztis meg tanullyuc. Hogy az VVR Christus ez okockal vadoltatot: hogy magat Isten fianac, es ôrôc eletnec meg ado Christusnac neuezte: Es eztis eszûnkbe vegyûc, hogy ô nem czac az harom nap, es nem czac testi faydalmakot szenuedet mi erettûnc, Hanem mind egesz eletiben magat meg alazta mind az kereztfanac aldozattyaig, es sokat tûrt, sokat szenuedet Lelkebennis, Az mint az mai Euangeliombais soc keppen szidalmaztatic, hamisnac, eretnec tanitonac, Samaritanusnac, es vgyan ôrdôgtûl valonac. Melly Szidalmak nehezbek voltac az testi faydalmoknal: Midôn ôtet ôrdôghôz hasonlitanac, kinec ô ellensege vala, Melly ôrdôg az ęlô Istennec karomloya es Isteni io czelekedetnec rontasara igyekezô volna, Ehez hasonlituan ôtet, oh ki igen nehez volt. Mert az VVR Christus ismerte magat hogy ô az fôlseges Istennec tiszteisegenec meg keresôye volna, es az ô io czelekedetinec otalmazoya, Es annac fel epitôie az mit az Satan kôztûnc el bontot vala.

Bizakodgyunc ezekbôl az bûn ellen.

Rom: 5.

2. Cor: 5.

1. Ioban. 1.

Ioban: 1.

Mijs tûryûnc: 1. Pet: 2.

Ezt mondoc mâ mijs iol eszûnkbe vegyûc az mi wrunc Iesus Christus felôl, hogy ezekbôlis bizakodgyunc ô benne az pokolbeli ôrdôg ellen, Es erczûc, melly artatlan lôtt az ô haborgatasa, mert vgyanis mint artatlannac vgy kelly vala neki szenuedni az mi bûneinkert, kibe tarczuc czac egyedôl mijs az mi bûnûnc meg tisztitasat, az mint szent Ianos mondgya: Az Iesus Christusnac vere meg tiztit minket minden bûneinkbôl, Es kereztelô Ianos mutattya, Ihon az Isten Baranya ki el veszi ez vilagnac bûnet. Es szoknanc mijs ô mellette es ô hozza kepest akar mi fęle testi Lelki nyaualyankot bekeseggel tûrni, mêg az halalnac faydalmatis, ez edes remenseguel, hogy ô altala bizonnyal az ôrôc eletre megyûnc. Kire ô felsege Segiczen bennûnket szent Lelkenec altala, Amen.

Ez mondoc eggyic oka az miert az mai Euangeliomot predikallyuc, ô rayta el kezduen Historiaiat à mi wrunc Iesus Christusnac mind Lelki mind testi szenuedesenec, kit erettûnc vôn fel ô magara az mi ôrôc Idueslegûnkert.

Az Christusnac igaz hiuei, Ezeneckel otalmazzac ôkis az fele haborusagokba ô magokot

Vilag kezdetitûl fogua minden hiuec igy haborgattatnac az ôrdôg miatt.

M A S oka ez az miert az mai Euangeliomot mijs io figyelmetesseguel meg tanullyuc: Hogy meg erczûc, es magunc vgyan hozzais kesziczûc mijs ehez: Hogy valamiuel szidalmaztatot az VVR Christus, azonnal szidalmaztatunc mijs, es minden hiuei, es Anya szent egyhazi az VVR Christusnac. Es valamit felelt az VR Christus, szinte azonockal otalmazhattyuc mijs magunkot azoc ellen, kic mais az VVR Christus Euangeliomat szidalmazzac, auagy az kic az mellet eletûnket keressic, es halalunkot szomiuhozzac, auagy vgyan mi reankis kôuet auagy fegyuert ragadoznac.

Mert az mint ô magat Christus wrunkot haborgatta az Satan, mind hazugsaggal, mind tôrrel: Igy Abeltûl fogua mind vilag vegezetig haborgatta az vtannis, Es mint Cain es Abel kôzt ellenkezes volt, es mint Christus es az ô hiuei, es az Sidôc kôzt feddôdesec voltac, Igy kelly lenni ez vtannis azoc kôzt az kic az ô Euangeliomat igazan kôuetic, es azoc kôzt kic azt ellenzic.

Errôl

Erről peldac nem czac az moſtani Sidoſag, az moſtani Machomet hitű Törökök, és ſoc kűlömb kűlömb eretnekec, De az Papaſagis, Az ki vgyan feyeis minden ellen kezöknec. Mert az többi közt okosbac, Vgy mint kijs azon fegyuerrel, az az, azon i raſſal all ellenűnc, az kiuel mi ő ellenec, Es ki haſonlo alnokoc az mai Euangeliom beli Sidokhoz. Kiuel minekűnkis minemű vetekedeſinc legyenec röuideden ier laſſuc, Es erczűc hogy haſonlatos az mai Euangeliomhoz.

Az ſoc ellenkezöc köſt az papaſag leg nagyob es alnakab.

Az Sidoc noha az VVR Chriſtuſnac ſzemelyetis tagattac, hogy ő ſem Iſten Fia, ſem Chriſtus, ſem iduözitö nem volna. De leg kiualtkeppen fő vetekedeſec az ő tanitaſarol vala, hogy az, hamis tudomany volna, ördögtül valo volna, czalardſag, es eretnekſeg volna: Viſzont ők Iſten fiai, Iſtennec valaztot nepei, Abrahamnac nemzeti, Moyſes tanituani volnanac, Es azert ők igaz Anya ſzent egyhazac volnanac, De Chriſtus, es az ő Serege hamis Anyaſzent egyhaz volna.

Az Sidoc miuel ſidalmaztac az Chriſtuſt.

† *Az Sidoc magokot anya ſent egy haznac vallottac à Chriſtus ellen.*

EZEKNEC, Igy felel Chriſtus wrunc: Hogy ha ők Iſten fiai volnanac, es ő neki igaz valaztot hiuei, Tahat azt az kőuetſeget kit Iſten Fia altal hozzaioc küldött halgatnac, vennec, es meg beczűluen meg fogadnac, Mert Iſten ő magat czac ez okkal ayanlotta nekic, ha az ő ſzauat, paranczolattyat, ſzerzeſit meg tartanac, Viſzont ha azokot meg vetnec, Iſtenis őket meg vetne. A mint ez irua vagyon Moyſes maſodic könyuenec tizen kilenczedic reſzeben. De ők ſem az ő Töruenbe valo peldazo ſzerzeſit nem fogattac vgy az mint Iſten kiuanta, ſem az ő ſzent Fiat nem fogadgyac az ki azokot mind be töltötte, Es ki őket az bűnből pœnitenciara inti, es ingyen czac az ő maga valtſaga altal iger nekic bűnöc boczanattyat: Kiről Prophetalt vala Moyſeſis hogy ezert Iſtenis el vetne őket, Deuter: 18. Sőt ez draga io teteyert mind ő magat oknekül gyülölic, es halalra kereſic, es minden hiw ſzolgayat öldöklic, ſzinte vgy az mint az ő regi attyokis czelekettec az Prophetackal. Azert hamiſſan mondgyac ő magokot Iſten Fianac, az kitül el ſzakattac, Sőt azoknac hohari, Es azert nem Iſtentöl hanem ördögtül valoc, Es azockalis leſzen kinlodaſoc mind öröcke, ha meg nem ternec.

Feleleti az Sidoc ellen.

Miert nem Iſten fiai nem ő anya ſent egyhazi.

Exod: 29.

Matth: 23.

Azonkeppen hamiſſan mondgyac aztis hogy ők Abraham fiai, mert Abraham nac ket fele fiai vadnac, Lelki es teſti fiai. Az teſti fiai ſemmick az Lelkihez kepeſt, ők czac teſti fiai nem Lelkiec, Mert midőn hitit es örömet nem kőuetic, ő tüleis el ſzakattac Lelec ſzerint, Mert Abraham hitiuel latta az Chriſtus napiat, az az, hitte hogy az ő algyekabol, es nemzetſegeböl az Iſtennec igereti ſzerint el iű ez vilagnac meg aldaſara, es ők is azban öruendezet, czac azban tartotta valtſagat, bűnenec meg fizeteſet, bűne boczanattyat, es örök eletet, ő kiuöle kedig meg iſmerte magat mert ő bűnnec, es atkozotnac lenni, De ő benne aldotnac, vgy mint kibe minden nemzetec meg aldatnanac. Oek kedig illy keppen ſem hinnenec ſem öruendeznenec az Iſtennec Chriſtuſaban, Noha Iſten ſoc keppen erről bizonſagot tenne, elöttöc, De ők az Iſtennec illy draga io tetet, io tanaczat, es örök eletre valo oruoſſagat, illyen meg igazitaſat meg vtalnac, Rom: 10. Azert meltatlan mondgyac ő magokot Abraham fianac, kinec Lelki örömet czac venni ſem akarnac. Noha teſt ſzerint ő fiai volnanac, De Lelec ſzerint nem vgy ſzülettec mint Abraham, es azert az ő Lelki örökſegeben az öröc eletben nekic ſemmi reſzec nem lehetne, Mat: 8. Melly dolog meg peldaztatot Regen az ő ket fiabannis Iſâkban, es Iſmaelben, Es mint ſzent Pâlis tanit: Iſak az igeret ſzerint ſzületuen, örökös fia lön, Izmael kedig az örökſegből ki vettetec, ki ſzolgaloyatol ſzületet vala. Mind ez kettő noha Abraham teſteböl valo fiac valanac, De az ki az Iſteni igeret ſzerint ſzületet az Iſac, czac arra ſzorula az Attya örökſege, Igy moſtis az kic az Iſten igeretiben biznanac, kit Iſten tött Abrahamnac az ő ſzent Fia felöl, czac azoc lehetnec Iſtennec örökösi, es az Abrahamnac igaz Lelki fiai. Ezről ſzent Ianoſis azt mondgya: hogy Iſten az kőuekbölis fiakot tamazthat Abrahamnac, olly fiakot kic Lelki fiai lennenec, kic nem az teſt, es az ver indulattyabol, hanem Iſtentöl ſzülettetnec, Iohan: 1. Ezec kedig azoc volnanac az kic az Iſtennec Chriſtuſaban hinnenec.

Miert nem Abraham fiai.

Rom: 9. Gal: 4.

Azzalio

TIZEN Harmadic VRNA PIARA VIZ KEREZt vtan,

Aliás,

IVDICA.

Auagy

BOEYT ôttôdic Vasarnapra,

† Miert nem Moyses tanituanyi.

Az VVR Iesusnac

†Azzalis hamissan diczekedenec hogy ők Moyses tanituani, mert Moyses is irt ő rola, es fenegetteis hogy Isten nepe nem lenne valaki ötet nem halgatna, Deut: 18. Illy es ez fele feleleti voltac az VVR Christusnac, midőn ő előtte azzal diczekednec hogy ők Istennec valaztot nepei, es Abrahamnac nemzetsegeből valoc. Kiből meg teczic, hogy az hamis Anya szent egyhazis, melly szep, de alnoc kep mutato mentsegeket, es hamis bizonsagokot talal ő maganac. Ki ellen az igaz Anya szent egyhaznac szűkseg volna magatis meg otalmaznyi, es aztis meg mutatnyi hogy az ő bizonsagoc merő alnoksag, es hazugsag volna. Lassuc azert az mostani vetekedeseketis az mostani igaz, es hamis Anya szent egy haznac.

Mostani magűc tartasunc es feledetűnc az VVR Christusnac, es az ő hiueinec ßidalmazoi ellen.

Az MINT most felele Christus wrunc az Regi Sidoknac, Ezent felelhettyűc az mostani Sidoknakis es Tőrőkőknec, Arrol, Hogy à mi wrunc Iesus Christus, Bizony Istenis, Istennec termeszet szerint valo Fia, Az meg igertetet Messias, ez vilagnac iduezitő kirallya, ki altal czac egyedől adatic meg az őrőc elet mind azoknac kic ő benne biznac. Miert hogy kedig sem az Sido, sem az Tőrők, czac meg ismerni sem akarya ötet, az ő altala adatot Euangeliomot az Bűn boczatasrol, czac hallani sem akarya, Azert ők őrdőg Vtán, es ősuenyen iarnac, Es azert ők mind el karhoznac, ha meg nem ternec. Es azert czac hiaba diczekednec az ő ez vilagi gazdagsagockal, auagy kőrnyűlmetel kedesekkel, Es akar mi testi meltosagockalis: Ha az Istentől szerezteteť valtsagot meg vetic: ha az igeret szerint valo igazulast nem veszic. Ezeket felelhettyűc mondoc az Sidoknac, es az Tőrőkőknec mjs. De leg fő vetekedesűnc az Papasagual vagyon. Azert arrol tőb szoual es nyiluabban szoloc. Kerlec legy itelő benne az Istennec Lelke, es igeie szerint.

Peter soha nem volt Romaba, Es ő nem ült az papai ßekbe.

Az PAPASAGIS ő magat Isten Anya szent egy hasanac, es valaztot nepenec, es fianac mondgya: Es ezzel bizonittya, hogy ő reayoc az Apostolsag az regi Apostolokrol szallott. Kikről azt hirdetic, hogy meg Peter Romai papa lőtt volna, Es az vtan az papac ő rola vettec volna az papasagot, es vgyan kezről kezre az Apostolokrol reayoc szallot volna az Apostolsag, az Lelki Pastorsag, az papasag, es az igaz kereztyenseg. Ezből annyi nagy meltosagot veszen Papa, es az ő Anya szent egy haza maganac, Hogy valamit ő rendelne, az mind szent Lelec altal lenne, ha szinte kűlőmbőzneis az Christus tanitasatul, es rendelesetűl. Ezek noha rakuac hazugsaggal, Mert Petert igazan velic sokan hogy soha Romaba sem volt, nem hogy papa volt volna, Mert az szent iras azt tartya hogy ő czac Sidosagba tanitott. De bár Peter Romai papa volt volnais, es az ő szekiben tőb papac ültőn ültec volnais: Az nem eleg volna az Apostolsagra, Mondoc nem eleg az, hogy kilső keppen ötet kőuetnec, Azon varasba, azon Tiztbe, azon szekbe ülnenec, Es mas felől Peternec tanitasat nem kőuetnec, Ez hasonlo az Sidok dolgahoz, kic test szerint Abraham fiai voltac, De hitit es Lelki őrőmet nem kőuettec. Eleg kőzel iart Iudasis Christushoz, megis czokoltá, de azert vgyan aruloya volt. Semmi tőb minket nem teszen igazan valo anya szent egyhazza, hanem czac az VVR Christus igeienec igazan valo kőueteše, Iohan: 15.

Az papasag minden reßet vißa forditotta az VVR Isten igenec.

Hand el kedig az papasagnac minden tanitasokot, Sohol olly czickel nincz az wr Christus Euangeliomaban, kit meg nem valtoztattac. Még czac parazt modrais, kőnyű ezt meg ertened: Hogy az tiz parancsolat ellen, soc szenteknec, Isten gyarant imatkoznac, azoknac gyonnac: Soc baluanyozo kepeket tisztelnec: Az ünnepet Isten karomlasiual üllic. Az hit agazati ellen az egy Isten helyett, Soc Isteneket gondoltac: Az egy Iesus Christus erdemeuel nem elegsznec, bűnőc boczanattyat, es őrőc eletyeket bizontalannac mondgyac. Az mi Attyankot soc szent Aszonyoknac, es Firfiaknac mondattyac. Az kerezt vízhez, sot, nyalat, olayt, gyertyat, es egybeket toldottac, Az VVR vatsorayanac czac az eggyik reszet osztogattyac, aztis mint Istent imadtattyac, még az falbanis, auagy az embernec kezeben.

Ezec felett nincz szama az miket nem gondoltac: Soc bolczokot, soc Lelec valtsagokot, soc miseket, soc baluanyozasokot, soc bayolasokot, Hamis es alnoc szűzelssegeket, Es alnoc bőytőleseket, es etelí valogatasokot, kiket nem hogy tanitottac volna Peter, Pal, az tőb Apostoloc, es Christus wrunc, De sőt az egez szent iras ellenec kialt, Es megis prophetalta hogy az vtolso időkben illyen czalardoc tamadnanac 1. Tim: 4. Kic nagy meltosagbannis es nagy hatalmassagbannis, es az czalardsagra nagy fogonatossagban elnenec, kiert Antichristusnac neueztetnec, 1. Iohan: 1. 2. Tess: 2. Apoc: 19.

Szantalan az papai Istentelen talaluan.

2. Tess: 2.

Es mind ezec felett az igaz anya szent egyhaznac olly kergetői, es gyolkosi lőnec, az mint ő maganac az VVR Christusnac, az ő Prophetainac, es az ő Apostolinac, Matth: 5. 23. Nem de mind ezek be tőlteke ő bennec. Azert az kinec latasra szeme vagyon, nezze, es iteltye meg ezeket, Es valasza ki magat az fele anyahaz kőzűl, kic czac az szinet viselic az Istenes eletnec, de maga annac ereyet meg tagattac. Kic kilső keppen olly meltosagosoc mint az regi papi feyedelmec, pispekec, papoc, irastudoc, kic az kilső fő Templomokot nagy meltosagual biryac az nagy new alatt, Es azonba azbol ő magat Christus wrunkot ki haytottac. Es ők is előlőc el enyeszuen, őket nagyob vaksagban, es kinban hatta, hogy nem mint az kic test szerint meg szallattac az ördőgőktűl, Mert azoc kőzűl sokan Lelkekben erezuen az wr Christusnac ördőg ellen valo lőueset, ötet örőmmel sziuekbe vettec, es az ördőgtűl meg menekettec. De ezec Lelkekben ördőg altal meg vakîtatuan, az őrőc karhozatnac Setetsegeben es kinnyaban marattac. Oh ki nagy dolgoc ezec, azoc előtt az kic ertic.

Odd magad.

Ime ki hasonlatosoc az regi Siadokhoz.

Rettenetes bűntetesec.

Vram Iesus, tarcz meg minketis az te igaz anya szent egyhazid kőzőtt, az kic teged örőmmel fogadnac, es czac teged tartnac egy Iduőzîtőiőknec, Es kic az te Euangeliomodot örőmmel halgattyac, tartyac, kőuetic, es az altal megis tartatnac az őrőc eletre: Ezec kőzőtt wram tarcz meg minketis mind vegig, Amen.

Ezen imatkozunc mindnyaian.

Mit Tanulanc.

AZ Sidockal valo feddődeseről es kemeny vetekedeseről szolanc az mi wrunc Christusnac. Es meg hallanc eztis: hogy az mai Euangeliomot imez ket okaert predikallyuc ez mostani időbe. Elősző hogy ezen kezdenenc el predikacionkot az Christus kin szenuedeseről, es ez vtan az tőb szenuedesinekis historiait meg hallananc ez napokba. Masodszor, Hogy az mostani hamis anya szent egyhazatis ezen Euangeliombol tanulnanc meg valaztalni. Kiről Christus wrunc igy szola: Hogy az kilső testi nemzetseg, es meltosagos maga tartas senkit nem tenne Istennec fiaiua, Hanem czac az volna Bodog, az ki az ő szauat halgatna, es meg fogadna, az ki ő altala vyionnan szűletnec, es Istennel meg bekelnec, es czac ezec volnanac az igaz anya szent egyhaznac tagiai. Ezt tudni es ehez magat tartani mindennec szűkseg, valaki iduőzűlni akar. Azert ki ki iol meg lassa, hogy az Sidoc, vagy papasoc mondgyara, kilső szin mutatassal, meg ne czalatkozzec, Hanem ki ki szorgalmatoson tanullya igazan meg ismerni az VVR Christust, az ő maga igeienec tanitasa szerint. Kinec igaz ismeretiről, Es az ő igeienec illy nagy ereieről, hogy az ki azt halgattya, es meg tartya, annac őrőc elete leszen, Szoloc imaran. Kikről hogy ő maga az VVR Christus szep vallasokot tenne, Az Sidoc, feddőseckel adanac okot reaya. Lassuc azert azokotis az kőuetkezendő tanusaginkban: Mondoc, aztis, az VVR Iesust miert kelly meg ismernűnc: Es ő maga magarol mikeppen tanitott, ki legyen ő: Es lassuc aztis, hogy az ő igaz ismeretiben őrőc eletűnc lehet bizonyal.

Az Christust meg ismerni őrőc elet.

MASIC TANVSAGROL.

Az Christusnac igaz ismeretiről.

OEtet igazan meg ismerni melly draga dolog legyen, az ő maga mondasabolis ki teczic, midőn igy szol: Iohan: 17. Attyam, Ez az őrőc elet, hogy czac teged ismerienec lennyi igaz Istennec, es az kit el küldőttel az Iesus Christust: Ime

TIZEN Harmadic Vr NAP IARA Vizkerezt vtã. Aliàs, IVDICA. Auagy. BOEYT Oetõdic Vasarnapra † Miczoda meg ismerni az Christust.

Az VVR Iesusnac

Ime olly draganac mondgya ez ismeretet hogy ezben adatnec czac meg azõrõc elet. † Mi legyen kedig az õ ismerete, azis vgyan azon szobolis ki teczic, hogy õtet meg ismernenc igaz Istennec, egyenlõnec az Attyaual, Es bizony embernekis, Abraham nemzeteből valonac, Es meg ismernenc Iesusnac, es Christusnac, lenni: Mondoc Iesusnac, az az, szabaditonac: Christusnac, az az, olly papnac, es kiralynac, ki aldozatyaual fizetne meg ez vilag bũneiyert, es mint õrõcke valo kiraly, vinne bennũnket az õrõc eletre. Ez vallas hogy igaz legyen õ rola, soc bizonsagi vadnac az egesz szent irasban. De most elegedgyünc, ha az mai Euangeliomnac, es egy keuesse annac elõtte valo bizonsagit, Vgy meg tanullyuc: Hogy ez vtannis eszũnkbe tarthattyuc.

Az mai Sidoc elõtt, imilly szep szockal tõn bizonsagot õ maga felõl Iduõzitõnc, az mint irua vagyon czac elõtte ez mai Euangeliomnac monduan: En vagyoc ez vilagnac amaz vilagossaga, az ki engemet kõuet nem Iar az Setetsegben, hanem az eletnec vilagossaga leszen nala, Ismet: En nem vagyoc ez vilagbol, Ismet: Ha nem hisztec, hogy en legyec, meg haltoc az ti bũnõtõkben: Ismet. Nem hagyot egyedõl engemet az Attya, Mert en mindenkor azt miuelem à mi kedues õ neki, Ismet: Minden valaki bũnt teszen, az bũnnec rabya, Arab kedig nem marad mind õrõcke az hazba. Az Fiu marad mind õrõcke, Ha azokaert az fiu meg szabaditand, Bizonyra szabadosoc lesztec. Ismet: En Istentõl erettem es iõttem, õ kũldõtt engemet, Ismet az mai Euangeliomba monda: En tisztelem az en Attyamot, En nem keresem az en diczõsegemet, Ismet: Ha valaki meg tartandgya az en beszedemet soha õrõcke halalalt nem latt. Ismet: Abraham latta az en napomot, es õruendet rayta. Ismet: Minec elõtte Abraham volna en vagyoc. Ez keues szokot czac az mostani feddõdõ Sidoc elõtt monta. Ezen kiuõl soc tõb bizonsagokot tõtt masuttis magarol. De most czac ezekbõlis indullyunc fel az õ beczũletire, Es keryũc az VVR Istent ezec szerintis ismerhessũc meg õtet, es bizhassunc õ benne, Igyis: hogy noha õ az Attyaktol szũletet test szerint de aldott Isten mind õrõcke, Rom: 9. Es õ az mi megvaltsagunc, õ az mi vilagossagunc, az mi igassagunc, az mi eletũnc, es õrõc iduessegũnc. 1. Cor: 1. Ez ismeretben es hitben naponkent epiczen õ szent felsege mindnyaiunkot, es az altal, az õ igereti szerint, tarczon megis bennũnket az õrõc eletre, Amen. Kinec ismerete altal hogy meg tartathatatunc az õrõc eletre, arrolis ier szollyunc.

HARMADIC TANVSAGROL.

Az Christus igeieben valo õrõc eletrõl.

AZ tõb draga beszedi kõzõtt eggyic igen gyõnõrũseges mondasa ma imez lõn az VVR Christusnac: Bizony bizony mondom, Ha valaki meg tartandgya az en beszedemet halalt õrõcke nem latt. Kerlec ez mondast soha el ne feleycz, hanem minden haboruba sziuedbe szoriczad, szadban forgassad. Ehez kedig hasonlo mondasoc szantalanoc vadnac az szent irasban, Mint Iohan: 5. Bizony bizony mondom tinektec, Az ki, az en beszedemet hallya, es hiszen annac, az ki engemet el boczatot, õrõc elete vagyon, es az karhozatra nem megyen, hanem az halalbol altal ment az eletre, Es mint Iohan: 15. Ti tisztac vadtoc az beszedert, kit mondoc tinektec. Szent Palis mond az õ beszedenec ereyerõl, Rom: 1. Az Euangeliom Istennec Iduõssegre valo hatalma, azokba, az kic annac hiszneč. Mint leheссenec ezec erczũč meg nyiluabban.

Miert illy hatalmas az Christus Euangelioma, Es azban minemũ, Erõc vadnac. *Gal. 2. 2. Cor: 3. 1. Tess: 1.*

Ezert vagyon illyen nagy erõ az Christus beszedeben, Mert azban az az igassag predikaltatic, kit az Isten õ maga szerzett, az mi meg igazulasunkra, Es annac tanulasi melle Isten magat nagy soc keppen kõtelezte, ieles dolgoknac meg szerzesere, Illy keppen: Hogy az ki halgattya az Christus beszedet, annac szent Lelec adatic, ki altal meg vilagosodic elmeye, Es fel buzdul az sziue az bũnnec meg vtalasara, Istenhez valo szeretetbõl kedig, Es indul Istenben valo bizodalomra, illy bizodalomra, hogy az VVR Isten szent Fiaert minden bũneit meg boczattya neki, õ erte minden imatsagaba meg halgattya, mindenekben õrizi, otalmazza, Ha test szerint meg

halis

halis, de az halalbolis fel tamaztya, es elteti mint őrőckőn őrőcke. Melly bizodalmac ſoha meg nem czalatathatnac az Iſtennec igeretiert, ki az ő fogadaſaban meg maſolhatatlan, Ezt ſoc iraſoc bizonityac, ſoc ſzem latomaſt valo peldakis, Az mint Peter predikacioiarais harom ezer pœnitenciara tere, Actor: 2. Es meg az poganyokrais ſzent Lelec ſzalla, Actor: 10. Ki altal vgyan meg peczeteltetűnc az őrőc eletre, Epheſ: 1. Es igy annyira meg edeſedűnc az Iſtennec hozzanc valo io kedueben, az ő ſzent Fia aldozattyanac erdemeben, es az ő ſzent Lelkenec biztataſaban, hogy ha ſzinte előttűnc volna az halalis, nem erezhettyűc annac iſzonyuſagat, Az mint ſzem latomaſt ki teczec ſzent Iſtuanonnis midőn kőuel agyon vertec, es latna az VVR Ieſus Chriſtuſt az attya Iſtennec iobyan, es Lelket neki ayanlana. Ezen őrőm, hit altal, benne volt Adambais, Abrahambais, es mindenekben valakic halgattac, es fogattac az VVR Chriſtus felől valo igeretit Iſtennec, A mint Chriſtus wrunc mais bizonitya, hogy Abraham felette igen őruendezet ő rayta, es vgyan tapſoluan vigadozot hogy Iſten az átoc helyett, ki Adamrol reais ſzallot vala, Az VVR Chriſtus altal aldaſt igert volna nekijs, es minden Nemzetnec, Gene: 22. Azonkeppen minden tőb hiuec czac egyedől ezben nyugottac meg, kin nekikis melly nagy őrőmőc volt ki teczic az Prophetaknac ſoc iraſokbol, Midőn igy ſzolnanac, Mond Dauid Pſal: 122. Oeruendeztem azokban az mellyec mondattac ennekem, mond Iſmet, Pſal: 26. Vram az te oltarodhoz ragazkodom, az hol hallatatnac az hala adaſrol valo beſzedec, Es hirdettetnec minden te czodalatoſſagid. Vram az te lako helyedet ſzeretem. Iſmet: 118. Ez à nap kit ſzerze az VVR, őrőllyűnc es őruendezzűnc rayta, oh wram adgy iduőſſeget, oh wram adgy io aldomaſt, Aldot ki iő az wrnac neueben. Mond Zachariaſis, Zach: 9. Oerűlly Sionnac leanya, őrőmmel tapſolly Ieruſalemnec leanya, Ime ihon iű az te kiralyod, &c. Ez fele ſoc tőb vigaſagockal rakua az Prophetac iraſijs.

Actor: 7.

De mind ez őrőmeket ſzent Pál czac imilly rőuid ſzoba rekezti, monduan: Ro: 5. Meg igazultatuan hitből, bekeſegűnc vagyon az Iſtennel, az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac altala. Es int Heb: 4. Hogy ő altala az Iſten eleibe mint kegyelmes attyanc eleibe igen edes, bator, es bizodalmas ſziuel iarollyunc mindenkor. Es biztat hogy meg az halalis nem artſat, monduan: 1. Corinth: 15. Meg emeztődőt az halal győződelembe, Hulal hol vagyon az te fulakod, Iſmet: Rom: 8. Kiczoda vadolhattya az Iſtennec valaztottit? Iſten az ki meg igazit, Chriſtus az ki meg holt, es felis tamadot, ki az attyanac iobiarais ült, ki eſedezikis erettűnc, Mi ſzakazthatna el minket az Iſten ſzerelmetől? Ez edes iraſokbol kőnyű meg ertened mit akart Chriſtus wrunc mondani az mai feddődő Sidoknac, midőn ezt mondana: Bizony bizony mondom: Ha valaki meg tartandgya az en beſzedemet halalt őrőcke nem latt.

Illy nagy draga igeiet Iſtennec, hogy nem halgattac ſem fogattac à Sidoc, ma kemenyen meg feddi őket rola az Chriſtus.

De ők ezt czac ertenj ſem akarac, azert benneis marattac az ő bűnőkben, es az bűn miatt az halaltol valo rettegesben, es vgyan elis merűltec az őrőc halalbannis.

Kiről valo kemenyſſegekert valaztig fedde es dorgala, fenegeteis őket, Fedde mondoc midőn igy ſzolna: Ti nem vadtoc Iſtentől, Mert az ki Iſtentől vagyon az ő igeiet, ſzauat, tanaczat halgattya, es meg fogadgya, De ti nem hogy meg fogadnatoc, hanem inkab erette meg ölitec mind azokot valakic altal izent tinektec, az ő Idűőſſegis io akarattyarol, kiert im engemis halalra kergettec, De iay iay leſzen ez tinektec. Illyen keppen tartozunc mijs meg feddeni azokot kic mais nem veſzic az VVR Chriſtus tanitaſat.

Fellyűnc mi illy nagy fenegeſtől, viſſont bizzunc mi illy nagy igeretekben.

De mi ezekből fel indullyunc ſoc keppen, Arrais: hogy fellyűnc ez rettenetes mondaſnac fenegeteſetőlis, Hogy nem Iſtentől valoc azoc, hanem őrdőgtűl, es azert mind őrőckeis el karhoznac, valakic az Chriſtus tanitaſat nem fogadgyac. Fellyűnc mi mondoc ez fenegeteſtől. Kiből arrais fel indullyunc, hogy igen ſzereſſűc az ő Euangeliomanac tanulaſat: Mert azoc kic azt ſzeretic Iſtentől valoc, es ſoha halalt nem latnac, az az, ittis az halalnac rettenteſi ellen az igekből batorſagot veſznec, Es mikor Lelkeket ki boczattyakis czac el aluſznac, es az halalon altal mennec az őrőc eletre.

Halalt nem latni miczoda:

TIZEN Harmadic Vr NAP IARA VIZ KEREZT vtan Alias. IVDICA: Auagy. BÔYT ôttôdic Vasarnapra.

Kerlec gondoldsza meg imezeket: Kiczoda mi kôztünc az ki meg nem halna? Kiczoda az ki az ellen otalmat nem kiuanna? Vayha most elôttünc allana az Paradiczomi elô fa, az kiból ha Adam ehetet volna meg nem halhatot volna, Ha mondoc ez most elôttünc volna, Sôt ha szinte ez vilagnac vege fęle volnais. Kiczoda nem keresne meg, hogy azban euen az halaltol meg menekedhetnec. Czac egy kis betegsegbennis, es egy keues ideig valo kinlodasbannis mit nem adnanc az io oruossagert. De ime az mai Euangeliomba nem czac betegseg ellen, nem czac az testi halal ellen, Hanem az ôrôcke valo halalnac rettentesi, es meg kostolasa ellenis oruossagot ad az VVR Christus, Imezt: Ha valaki az ô beszedet hallya, az az, Valaki az ô tanitasa szerint ô benne bizic, az, soha ôrôcke halalt nem latt. Bizonyara ô az elô fanac gyümôlcze, mondoc olly gyümôlcz, ki az kereztfan terme. Kin minec vtanna az atkot magara vette volna, es az mi bûneinkert eleget tôtt volna, az Istennec igaz iteleti, es io akarattya szerint, Immar azoc az nyeresegec, es gyôzôdelmec predikaltatnac minekünc az ô Euangeliomaban. Kit ha meg kostolunc tsac vgy erezhettyüc edes izitis, az mint az fai gyümôlczôckelis vgy elhettyüc ha eszünc azokbol. Együnc tahat az kereztfanac gyümôlczebennis, az az, halgassuc az igeket mellyec azt predikallyac, es erôs bizodalommal ragazkodgyunc azokhoz, Mert czac egyedôl azban valo elesünc altal rendelt Isten ôrôc eletet. Tahat erre mentül nagyob gondunc legyen, hogy mint az Sidoc meg ne vtallyuc, meg se vnyuc az mi wrunc Iesus Christust, kit az Atya Isten elô faul, es mennyei Mannaul ôrôc eletünkbe adot minekünc. De miert hogy az pokolbeli ôrdôg minketis, mais, szinte vgy mint az Sidokot, soc keppen igyekezic el idegeniteni ô szent felsegetôl, es az ô Iduôsseg es igeienec tanulasatol, Azert mi az fęle kelletlenseg ellenis szüntelen imatkozuan, vntalan vntalan szent Lelket keriünc, ô hozza, es az ô igeiere valo edessegreis. Kire mindenkor mind vegig segiyczen ô szent felsege bennünket Amen.

† Elô fanc nekünc az Christus

Immar szollyunc az VVR Christus el enyeszeserôlis, midôn kôueckel agyon akartac verni.

NEGYEDIC TANVSAGROL.

Az VVR Christusnac el enyeszeserôl.

Az VVR el enyeßese nagy vigaztalas az mi haboruinkba.

LEg vtol errôlis vegyünc edes es ôruendetes vigaztalast, hogy midôn az meg gyühôsôdôt Sido nep, kôueket ragadozuan agyon akarnac verni az VR Iesus Christust: Azert hogy maga felôl igaz vallast tenne, monduan: hogy ôtet kiuanta volna latni Abrahamis, Sôt Lelkebe lattais, Es rayta ôruendezettis; Es mondana, hogy minec elôtte Abraham volna ô volt: Ez igaz vallasokert mondoc, midôn agyon akarac verni, El enyeszec elôlôc. Kit az mi tanusagunkra, es vigaztalasunkra mielt: Hogy noha az Satan mi reankis az igaz vallasert mind patuarkodast, mind gyülôlkôdest, mind kergetest es halaltis indîtana: hogy azoc miatt inkab el rettennenc, De mi czac hogy azban alhatatossan meg maradgyunc, nem hagy az Isten minketis, hanem el enyeszt es el reyt elôlôk, auagy halalunkatis iduôsseges ki mulasunkra adgya. Ez el enyeszessel mondoc ezt akara Christus wrunc meg bizonitani, az mint Dauidis szol monduan: Az igazaknac soc az ô haborusagoc, de az VVR Isten mind azokbol ki menti ôket, Ismet: Az ô szentinec halaloc draga az ô szinye elôt. Ezekrôl mondoc el ne feletkezünc mijs haborusaginknac ideieben, Mert ha az mi wrunkon ezt mieltec, Nem nagyob az szolga az wranal, De az mint Isten az ô fiat otalmaztais, es halalatis iora fordîtotta, Igy czelekeszic az ô hiueiuelis.

Psal: 33. Psal: 115.

Vedd iol eßedbe imez Lelki testi ostoritis az Sidôsagnac.

Touabba eztis igen iol meg erczüc: Hogy melly igen rettenetes ostor szallot reayoc az fęle vakmerô gyühôssegec miatt, Lelki es Testi. Lelki ez: hogy mind eszekbôl, sziuekbôl, Templomokbol el enyeszet az Christus, Es mint az meg szelessettec es agyon vertec Christus nekül azon merô setetsegben, vaksagban, Isten ellen valo mergessegben, vigaztalas, es Lelki ôrôm, edesseg nekül marattac, Az Templomokis noha kiuôl friss, oltaroc, aldozatoc, bômbôlesec, friss kilsô magoc tartasoc, De midôn olly

dőn olly Templom volna az, à kíbe az aldot es őrőc Iſtennec ſzent Fiat ez egeſz vílagnac meg valtoyat, es wrat agyon akarnac verní, es onnet kí űznec, es ki kergetnec, Igaz vallaſaual, tanítaſaual egyetembe. Gondolode miczoda Templom volt Chriſtus nekűl, el hagyatuan ő tűle.

Ehez haſonloc maís nem czac az Sídoc, Tőrőkőc Sínagogaía, Hanem az Papaſageis, es mínd ez ſzeles vílagon valokeís nagyob reſzere: Holot nagy keuelyen, akaratoſon, friſſen, es gőgőſſen, es alnoc, kep mutato ſzín alatt predíkaltatnac ſoc bal uanyozaſoc, ſoc Iſtení karomlaſoc, Azonba az ígaz mondoc, kic az bűnt valoba meg feddíc, azbol az embereket ki íntíc, Es czac egydől az Chriſtus Ieſus erdeme, ez vílagnac bűnenec boczanatyara predíkaltatíc, kemeny gyűhőſſeguel ki kergettetnec. Oh ki rettenetes vakſag ez è vílagban, Es ki ígen nagy veſzedelmeſis. Kíből mí nagy Iſtení felelmet tanullyunc, es ſzűntelen valo vígyazaſt, es ímatkozaſt, *INTES.* Keruen az VVR Iſtent hogy ez fęle Lelkí oſtorat ne ereztene mí reankís, az mí ſoc fęle haladatlanſagínc míatt. Melly Lelkí oſtorbol, ez vílagí es az mas vílagí oſtoris ſzarmazíc. Az mínt az Sídoſagís, Nem czac az Templomtul, es az Iſtennec ígeietűl, hanem varaſoktulís, es egeſz orſzagoktul meg foſztattac mínd ez maí napíg, Es fenyegetí az VVR Chriſtus hogy ki rekeſztetnenec az Iſtennec díczőſeges orſzagabolís, Es vettetnec őrők kínnac helyere, hol lenne ſíuas ríuas, es fog czíkorgatas mínd őrőckőn őrőcke. *Matth: 8.*

Ezektűl otalmazzon meg ő ſzent felſege bennűnket az ő ſzerelmes Fianac erdemeyert, Es tarczon meg ő altala az ő ígaz íſmeretíbe, es benne valo bízodalomba, es az altal vígyen be az ő őrőcke valo bodogſagaba es nyugodalmaba, Amen.

Mit Tanulanc.

EZ Euangeliom arrol ſzola: Iduőzítőnc mint otalmazta magat az karomlo Sídoc ellen, Mídőn tagadnac hogy ő nem volna az Chriſtus, Es mondanac hogy az ő tanítaſa hamís volna, Es ő magaís Samaritanus, hittől ſzakat, es őrdőgtűl valo volna. De ő meg bízonita hogy tanítaſaís ígaz: Es ő Iſtentőlís volna: Es az ő beſzedeben olly őrőc elet volna, kín Abrahamís őruendezet. Es víſzont ellenec fordituan az VVR beſzedít, Ezt valla felőlőc: Hogy ők volnanac őrdőgtűl, Mert az Iſten ígeiet, kit nem czac ſzolgaí altal, de ſzent Fía altalís hírdetetne, halgatní ſem akarnac, Sőt erette meg ölnec őket. Melly ſzo beſzed kőſzt, az Sídoc kőuet ragadozuan agyon akarac verní, De ő el enyeſzec előttőc, Mert mas ídőre es mas keppen rendeltetet vala az ő halala. Ezről lőn az maí Euangelíom, kíből fő keppen negy rendbe ſzolanc.

Blőſzőr ket okat mondanc meg: Moſt, míert predíkallyuc ez ílly ſzenuedeſet az VVR Chriſtuſnac. Azertís hogy ezen kezdenenc ez Napokban tanulní az ő kín ſzenuedeſeről, Hínec Hiſtoríait ez heten meg hallyuc. Azertís hogy az moſtaní híueíjs az VVR Chriſtusnac tanulnac meg, ſol meg íſmerní, kíczodac legyenec à Chriſtus Anya ſzent Egyhazí, Es mídőn azokís ſzídalmaztatnanac, tudnanac meg felelní az maí Euangelíom ſzerínt.

Maſodſzor ſzolanc az VVR Chriſtuſnac íſmeretíről, Ki ő magarol, ſoc ſzep bízonſagokot tőn czac maís: Mídőn Iſtent Attyanac mondana: Es hogy ő Abraham előt valo volna: Es hogy az ő beſzedeben őrőc elet volna.

Harmadſzor ímez edes mondaſat magyarazanc meg: Hogy azt monda: Bízony bízony mondom, ha valakí meg tartandgya az en beſzedemet, halalt őrőcke nem lat. Meg tartaní az ő beſzedet nem egyeb kedíg, Hanem bízní az ő beſzede ſzerínt ő benne, kíben őrőc eletre valo erő vagyon, az mínt ſoc íraſoc bízonſagíbol meg hallanc.

Negyedſzer az ő el enyeſzeſeről ſzolanc, mídőn agyon akarnac verní. Kíből meg teczíc az ő ígen nagy engedelmes, es alazatos volta, az kí magaert boſzut nem alla, Hanem czac attyara hagya annac íteletít, es az ő meg díczőíteſet. Mínd az altal nagy ſzelíd Leleckel magat meg otalmazuan, mínketís bíztat hogy nekűnkís otalmunc lenne mínden haboruſagínkban.

TIZEN Harmadic VRNA PIARA VIZ KEREZt vtan, Aliás, IVDICA. Auagy BOEYT ôttôdic Vasárnapra,

Az Vr Iesusnac igaz Christus uoltarol,

Felellyünc immar imez kerdesekreis.

KERDES.

Hitünknec mellic agazattyahoz valoc ezec?

Valamit vallunc az Iesus Christus felöl, inkab mindeniket erösiti: Aztis hogy ö az Attya Istennec Fia, Es hogy mind az altal bizony emberis: Aztis hogy ö kint szenuedet: Aztis hogy az ö benne valo bizodalmunc altal bününc boczanattyat, testünc fel tamadasat, es öröc eletet veszünc, Mind ezekbe az kegyelmes VVR Isten hogy olly nagy örömmel tarczon meg minketis az mint Abrahamis öruendezet rayta, es az ö szent Fianac igereti szerint be vegyen az öröc eletre, könyöröguen mondgyucel imez imatsaginkot.

Imadsag.

VR Isten, mi mennyei szent Attyanc, Az te szent Fiad az mi wrunc Iesus Christus ezt mondotta: Valaki az en beszedemet meg tartya, ez soha halalt nem látt. Kerünc ez okaert tegedet, adgyad minekünc az te szent Lelkedet, hogy az te szent Fianac beszedit erthessüc, es meg tarthassuc, tiszta sziuel hozza tamazkodhassunc, es az halalnac közepette magunkot azzal vigaztalhassuc, es halalt soha ne kostollyunc, Az te szent Fiadnac Iesus Christusnac az mi edes meg valtonknac altala, Ki te veled él, es wralkodic öröktül fogua, az szent Leleknec eggyessegeben, mind öröckön öröcke, AMEN.

Mi Atyanc ki vagy mennyekben &c:

VTOLSO Enek: Halat adunc te neked etc: MAS: Felsöges Isten hozzád etc.

ERTS MEG EZT.

Ez heten ezac Historiait tanullyuc meg az mi vrunc IESVS Christusnac kinyszenuedesenec, kit harom napi Predikationkra rendelünc: Az könuet közendö heten kedig azokbol megent harom Predikationc lessnec egy nihany fö dolgoknac meg magyarazattyara.

E heten Mi valaztottuc, Hetsöt, Szerdat, es Penteket az Historiaknac meg tanulasara. Az mas heten Szerdat, Czütörtököt, Penteket. Te az mellyiket esmered alkolmatosbnac, azokat rendelhedd. Szerdara az VR Vaczoraianac Predikatioit rendeltüc, de miert hogy arrol harom Predikatiobais szolunc, azert ottan kedden kezdgyte el. Czütörtöken az Lab mosasrol: Penteken az VVR kinyszenuedeseröl szolunc. Ha szombatonis predikalni akarsz, az masic Postillabol igen ieles meg magyarazod Esaiasnac prophetalasit, az VVR Christus kinnyarol, halalarol, es fel tamadasarol, Esa: 53. Itt mi rövideden akaranc irni, De ha az szükseg mutattya, te többelis io keduel epitsed az hineket, magadatis. Kire segitsen az VVR ö felsege, Amen.

AZ

AZ MI VVRVNC IESVS CHRISTVSNAC KINY SZENVEDESENEC HISTORIAIA, AZ NEGY EVANGELISTAKNAC IRASOKBOL EGYBE SZEDEGETET.

HETFŐRE IVDICA VASARNAP VTAN.

ENEKLESROEL.

DIczeriűc az VVR Istent Enec szoualis, es mondgyunc olly Eneket, kibeis hirdessűc az mi wrunc *IESVS* Christusnac kiny szenuedeset,

ENEC Hiszünc mind egy Istenbe, etc.
Mi hiszünc az egy Istenbe etc:
Az kereztyenseghen igaz vallas etc.
Ier mi keryünc szent Lelket etc.
IMATSAGA fol. 1,

SVMMATSKA.

EZ heten harom nap: Ma hetfőn: szerdan, es penteken, czac Historia szerint fogunc szolni az mi wrunc *IESVS* Christusnac kiny szenuedeseről. Az az, az igeknec magyarazattya nekűl, czac azon igeket beszellem elő, à mint az Negy Euangelistac, szent Mathé, szent Marc, szent Lukáts, es szent Ianos irtac meg: mint lett kiny szenuedese à mi wrunc Iesus Christusnac: Az előtt egy nihany nappal mint ielentette meg ő maga, helyet, napiat, módgyat kinyanac, Annac draga hasznarol mint predikallot, mint biztatta es batorîtotta az ő tanîtuanit: Es vęgre ő maga mint adtà magat kęzbe: Az birac előtt mint tartotta magát: azoc miuel vadoltac: es minęmű halalra ítéltec: mint feszîtetet fel: mint holt meg: mint kenettetet: Es harmad nap mint tamadot fel. Ezeknec mondoc Historiaiat, mint lettec mind ezec, Ez heten czac azon igeckel hallyuc meg, à mint az negy Euangelistac meg irtac. Ez iővő heten kedig ismet harom Predikatioba, vagy többeis, magyarazatotis teszűnc egy nihany fő czickelekről. Most lassuc az Historiat.

Ez iővő wrnapian kit szoktac hiwni Virag vasarnapnac, meg hallyuc mint ment be Ieruſalembe Christus wrunc, ömaga magat be mutatuan, es soc neppel kialtatuan, hogy ő volna az iduősségnec kirallya. Melly dolog egy nihan nappal lett halala előtt, De azert, arra való keszűlet volt: Ott Ieruſalembe szep predikatiokat teszen: Az vtan ki ter kőzel egy faluba Bethaniaba: ott mit szolt, miket czelekedet, azon kezdgyűc el az ő kinyarol valo Historiat. Ezec az igec à mit irtac mind az negy Euangelistac az mi wrunc Iesus Christus kinnyanac dolgairol.

AZ PASCHAROL. *Matth: 26. Luc: 22.*

† *Az iteletről predikalt ackor. Matth: 26.*

Es lőn mikor Iesus el vęgezte volna ez tbeszedeket, el kőzelget vala az pogaczaknac űnnepe, melly Paschanac mondatic:

KI IELENTESERŐL HALALANAC.

Es monda Iesus az ő Tanîtuaninac: Tudgyatoc hogy kęt nap vtan Pascha leszen, es az embernec Fia kęzbe adatic, hogy meg feszîtessec.

Az ő Pascha űnnepe helyet, es annac Baranya helyet, melly tartot 1542. esztendeig, Vyiat szerez, ömagat, melly őrőcke tart.

AZ TANACZKODOKROL.

¶ Ackoron őszue gyűlenec az Papi feiedelmec, es az Irastudőc, es az nepnec vénei, az Papi feiedelmec palotaiaban, kinec Caiphas vala neue, Es tanaczot tartanac, hogy Iesust ¶ alnoksagual meg fognac es meg ölnec. ¶ *Ez alnoksag rőttenctes, kiről prophetalt vala Dauidis Psal: 2. 22.* Mondanac kedig: x: Ne az űnnep napon, hogy tamadas ne legyen az nep kőzőtt, mert félnec vala az kősségtűl: x: *Noha őc igy vegezic, De vgyan az űnnepre kellet azért meg lenni. Kire Iudas ad alkolmatossagot.*

¶ *Tanaczot tart az Israel, hogy az Nyay kőzzűl ki fognac az igaz*

AZ VVRNAC MEG KENESERŐL.

Mikor *Paschat.*

HET FÖRE IVDICA VAsarnap vtan:

Mikor kedig Iesus *a:* Bethaniaba volna, az poklos Simonnac hazaba, es ůlne az aztalnal, hozza iarula egy aszonî allat, kinel egy alabastrombol czinalt szelentze vala, teli igaz es dragalatos *b:* Nardus kenettel, Es meg tőre az szelentzet, es ki őnte az ő feiere, es meg kene Iesusnac labat. Az haz kedig be telec az kenetnec szagaual, Hogy kedig ezt az ő Tanîtuani lattac, meg haborodanac, (Mert Iudas Simon Ischariotnac fia monta vala) Mire valo ez kenetnec kara, Mert ezt fellyeb el adhattac volna *c:* harom szaz Denarnal, es à szegenyeknec adhattac volna, *(Es azert ez mondasra mindnyaian dulnac fulnac vala az aßoni allat ellen. d: Ezt penig Iudas monda, nem hogy az ßegenyekre volna neki gondgya, de miuel hogy orvv vala, es nala all vala az erßeny, Ioan: 12.)* *e:* Hogy kedig Iesus ezt eszebe vőue, monda nekic: Miert bantyatoc meg az aszont, mert io czelekedetet czelekedet en velem, Mert szegenyec mindenkoron vadnac veletec, de en nem mindenkor leszec. *f:* Ez à mit tehet elő vette meg kenni az en testemet *TEMETESRE*, mert hogy ez à kenetet en testemre őntőtte, ezt mielte az en temetesemre, *g:* Bizony mondom ti nektec, valahol predikaltatic az Euangeliom az szeles vilagon, *h:* azis mondatic az ő emlekezetire à mit ez czelekedet.

a: Ez falu igen kőzel volt Ierusalemhőz, it tamaz ta fel Lazartis. es meg gyogyita Simont.

b: Spicanardusbol, soc io illatozu allatokbol czinaltatot vala. Io: 12.

c: A telhetetlen, penzet fellyeb beczůli az Christus tiztessegenel.

d: Illy az emberi lekedőket. f: Illy alnoksag, ki ßep ßinuel fedezi gonossagat. e: Az kep mutatoc ßiuet meg iteli az Isten, es oltalmazza az io cze nagy haßnat ez kis kenetnec nem velte ez aßony. g: Szep vigaztalas. h: Illy bőven fizet meg te nekedis.

IVDASNAC SzERKőDESERőL.

Be mene kedig az Satan Iudasba, kinec vezetec neue Ischariot vala, egy az tizen kettőc kőzzůl, ki el menuen beszelle az Papi feiedelmeckel, es az Templomnac gond viselőiuel, mikeppen őtet nekic kezekben adna, Es monda: Mit akartoc ennekem adni, es azt en ti nektec kezetekben adom, Azoc kedig ezt haluan † meg őrůlenec, es fogadac es kinalac őtet harmintz ezůst Garassal, Es fel fogada, Es az időtůl fogua alkolmatossagot keres vala, hogy őtet tamadas nekůl nekic kezekben adhatna.

Rőttenetes vendeg, de alnoksaganac ez iutalma, Te vigyazz, odd magad gonoß ßandektul, es imatkozzal ha Apostol volnalis. Ne ßeresd felőtteb az penztis. † *Atkozot őrőm.*

AZ PASCHA BARANNAC ETELERőL.

a: Első napian kedig az pogaczaknac ůnnepenec, midőn à Paschaual aldoznac, hozza iarulanac az ő tanîtuani, es mondanac neki: Hol akarod hogy el mennyůnc es el keszitsůc az Paschanac eledelit? Es el kůlde kettőt az ő tanîtuani kőzzůl, Petert es Ianost, es monda nekic: *b:* Mennyetec à varosba, es előtőkbe iő nektec egy ember ki egy korso vizet viszen, kőuessetec azt az hazba mellybe be megyen, es mondgyatoc az haznac gazdaianac, Ezt mondgya à Mester, *c:* Az en időm kőzel vagyon, az Paschat te nalad tartom meg az en tanîtuanimmal, hol az szallas à hol à Paschat meg egyem az en tanîtuanimmal, Es az mutat ti nektec egy nagy Pagyimontomos keszîtet vaczoralo fel hazat, ott keszîczetec el nekůnc: Es el menenec az ő tanîtuani es à varosba iőuenec, Es vgy talalac à mint meg mondotta vala ő nekic: Es el keszîtec à Paschat.

a: Czőtőrtőken estue kezdetet az pentec, es azert elsőnec neuezi, de ß: Lukacz czac kőzel valonac.

b: Vegre nagyot haßnalt è czuda, mert innetis meg esmertec felseges ßőmelynec lenni, es hogy az halalra őnnőn kenyen ment volna. *c: Mintha mondana: sietnem kel, es előb kel meg ennem az en Pascha Baranyomat hogy nem mint az Israel nepe, mert midőn őc eßic ackor ennekem az kereztfan kelletic lennem, azert őc holnap eßic meg, de en ma eßem meg te nalad.*

Midőn kedig be estueledet volna, el iőue az tizenkettőuel, es midőn îelen volna az idő aztalhoz ůle, es az tizenkęt Apostoloc ő vele. Monda nekic: ♃ keuansagual keuantam meg enni ti veletec ez è Paschat, minec előtte szenuedgyec ♂ Mert mondom ti nektec, hogy tőbbe nem eszem azba, miglen be tellyesedic Istennec orszagaban. Es veuen az pohart mikoron halat adot volna, monda: Vegyetec ezt, es ozszatoc ti magatoknac, Mert mondom ti nektec, hogy nem iszom ez szőlő vizeből, miglen el iő az Istennec orszaga, Luc: 22. *Ez etel es ital az ő Tőruenhőz valo volt, kikben veget teuen, vvyiat (ßerez, à mint kőuetkőzic.*

♃ Christusnac az emberi nemzethőz buzgosagos ßerelme Mat: 16

♂ Az az, soha nē eßem tőbbet illyen Paschat, sem ißom az ő peldazo italat, mert azt holnap be tellyesitem az kereztfan, Hèbræ: 1.

AZ VVR TESTAMENTOMAROL.

Matth. 26.

Mikoron kedig ennenec, veue Iesus az kenyeret, es halat aduan meg szege, es ada az tanîtuanyoknac, es monda: Vegyetec, egyetec, Ez az en Testem, melly tů érőtetec adatic, ezt tegyetec az en emlekezetemre. Azon-

1. Ezt őmaga az VR Iesus ßerze. 2. Halalakor kedig vgyan Testamentomul hagya. 3. Hala adassal ßerze, mert őrůle hogy ő benne őrőc eletůnc lenne. 4. Kůlső iellel kenyerből es borbol. 5. Belől tulaydon Testet Veret aianlya. 6. Haßna hogy ßůntelen emlekeztetne io teteről: Es abbol lennenc erős hitůec, hala adóc, Isten, es egymas ßeretőc.

Azonkeppen veue az Pohartis minec vtanna vaczoralt volna, halakat ada es nekíc ada, monduan: Igyatoc ezből mindnyaian: Mert ez az en Vérem, melly az wy Teſtamentomnac vére, melly ſokakért ki ontatic bűnöknec boczanattyara.

AZ LAB MOSASROL. *Iohan: 3.*

Es tuduan hogy el iőtt volna az ő óraia, hogy è vilagbol *a:* atkai menne az ő Atyahoz, midőn ſzerette volna az őueit, mind végig ſzerette őket.

a: Edes vigaztalas ez, hogy az ő halalat Atyahoz valo meneſnec neuezi, illyen az mi halalunkis.

Es *b:* tuduan Ieſus hogy mindeneket neki kezebe adot volna az Atya, es hogy Iſtentűl iőtt ki, es az Iſtenhőz menne, Es az Vaczorat el keſzituen, midőn immar *c:* az ördög be öntötte volna Iudaſnac Simon Iſchariot fianac ſziueben, hogy el arulna ő tet, Fel kele az Vaczoratul, es le vete az köntöſt, es kendőt veuen, fel őuedze magat, Annac vtanna vizet tőlte Medentzebe, es kezde moſni az tanituanyoknac labait, es meg törleni az kendőuel, mellyel be őuedzette vala magat.

b: Imè ki nagy draga ſőmel ſzenuedet erőttünc, ki nem czac ember, hanem bizony Iſten, Iſtennec Fia, es mindenhato, Tahat meg győzhette ellenſegünket. *c: Az ördög es az ember, az bűnnec Oka.*

Iőuen ezokaért Simon Peterre, es az monda neki: *d:* Vram, te moſnadè meg nekem labaimat: Felele Ieſus es monda neki: A mit en czelekedem, te nem tudod moſt, de meg érted ennec vtanna. Monda neki Peter: Soha őrőkè meg nem moſod az en labaimat. Felele neki Ieſus: *e.* Ha meg nem moslac tegedet, ſemmi reſzed nem leſzen neked en velem. Monda neki Simon Peter: Vram, nem czac labaimat, hanem még kezeimet es feiemetis. Monda neki Ieſus: *f.* Az ki meg vagyon moſodua, nem ſzükſeg, hanem czac hogy labait moſſa meg, mert tellyeſſeggel tizta. Tijs tiztac vadtoc, † de nem mindnyaian, mert tudgya vala ki volna az, à ki őtet el arulna, Ennec okaért monda: Nem vadtoc mindnyaian tiztac.

d: Az okoſſag ſzerint vala ember nem erti, az mellyec az Iſtennec Lelkeis, 1. Corinth: 2.

e: Ezt Peter az lab moſaſra erti, de az VR monditanac imez ertelme: Ha meg nem moslac tegedet az en vérem altal az te bűneidből, el karhozol.

† *Noha Iudaſt inti fő keppen, hogy meg tekintene vndokſagat, ha valahogy meg tereſſe mozdulhatna ſiue. De haßnala è mondas az ő magoc alazatoſſagarais, hogy ki ki meg tekintene gyarlo eſetit, es azhais vigazna. Touabba haßnala arrais, hogy az egynec el ſakadaſa miatt öc kecſegbe ne eſnenec.*

f: Az az, kirec Iſten bűnet meg boczatta, az meg igazult, es annac ſzent Lelket atta, azert immar tizta: De az teſtnec indulati miat labait vgyan meg vndokuttya, az az, magat bűnbe eyti: kibe nem io heuerni, hogy az bűn vralkodgyec raytunc, Hanem vntalan aztis meg kell tiztogatni Roman: 8.

Minec vtanna ezokaert meg moſta volna az ő labokat, es öltőzetit rea veuen, iſmet aztalhoz űlt volna, monda nekic: Ertitekè mit czelekettem veletec: Tí engemet Meſternec es wrnac hiwtoc, es igazan mondgyatoc, mert az vagyoc, † Hogy ha ezokaért en VVr es Meſter leuen, meg moſtam az tí labaitokat, tí nektekis tűnköztetec egyic az maſtoknac meg kel moſnotoc Mert peldat attam tinektec, tijs vgy czelekedgyetec. Bizony bizony mondom tí nektec, az ſzolga nem nagyob az ő wranal, à kő uet ſem nagyob annal à ki őtet kőuetſegbe el boczatta, Ha ezeket tudgyatoc, Bodogoc leztec hogy ha meg mielitec azokat, Nem *a:* mindentec felől ſzoloc, en tudom kiket valaztottam, De hogy az Iras be tellyeſedgyec, *b:* A ki en velem kenyeret eſzic, † moſt immar en ellenem hűzta fel az ő ſarkat. Moſt mondom meg tí nektec, minec előtte meg legyen, hogy mikoron meg leend, hidgyetec hogy en vagyoc, *c:* Bizony bizony mondom tinektec, valamikoron valakit el küldec, az ki azt be fogadgya, engemet fogad be. A ki kedig engemet fogad be, azt fogadgya be, à ki engemet küldet.

Meg mondhatat lan alazatoſſaga, telentetic it ő nagy felſeges ſőmelnec kinec kőneteſere int minketis, Erről emlekezic ß: Palis Phil 2.

† *Ket Oka az lab moſaſnac: egyiket oda fel mő da Peternec, hogy ha ő meg nè moſ, nem iduözölhetűnc: Maſikat it magyarazza meg, hogy mijs alazatoſon egymaſnac ßolgalnanc.* *a: Immar maſſzor emlekezic az ő arultatoiarol, hogy az ſe mentheſſe magat, az tőbbys el ne röttennyenec, az egynec veßedelmè miatt, hanem vigyazzanac Pſal: 4.* *b: Alnoc barati az hueknec ollyan mint Iudas, kiknec röttenetes bűnteteſec, Pſal: 45. Mar: 25.* *c: Igaz barati à hueknec illyetenec, kiknec nagy aldomas igertetet, Pſal: 41. Matth: 25.*

KI IELENTESERŐL AZ ARVLTATONAC. *Matth: 26.*

Mikoron ezeket mondotta volna Ieſus, meg haborodec lelkebe, es vallaſt tőn, monduan: Bizony bizony mondom tí nektec, hogy egy tí közzűletec el arul engemet.

Mar: 14. Harmadſoris emlekezic az ő arultatoiarol.

† A Tanituanyoc kedig felőtte igen meg haborodanac, es kezdenec ő neki monda ni egyenkent: En vagyoké: Es az maſic, en vagyol è: ő kedig felele, egy az tizen ketto közzűl, à ki en velem be mart az talba. Az embernec fia vgyan el megyen, á mint féltic, De az kep meg va g, on felőle irua, De iay annac az embernec, à ki altal az embernec fia el arultatic, *nec magok ruc.*

† *A hueczmas es ſetin ő magokatis mutatoc bizelkedes*

Hiſtoriaia az Vr Chriſtuſnac

tatic, ſob volt volna annac, hogy az az ember ne ſzűletet volna, †Felele kedig Iudas az ki ötet el arula: es monda: Meſter en vagyoké az? Monda neki: te mondad.

† *Elő ſolal az Iudas: gonoſs lelki eſmerete győtőrnen, ki fakaztya magat. Luc: 22.*

Az vtan egy keues mulua monda iſmeg: De imê az en arulomnac keze en velem vagyon az aztalon, Es az embernec Fia vgyan el megyen, à mint el vagyon végezue. De ſay annac az embernec à ki altal el arultatic. Az tanituanyoc ezokaert egy maſra tekintenec, ketelkeduen ki felől ſzolna, *Ioan: 3.* Es ők kezdec ön köztőc kerdeni, hogy ki volna ő közzőlőc, à ki ezt mielne?

a: Mijs egyet fellyeb ſzerethetűnc maſnal, ezac hogy Iſtennec tiztelleſſegere legyen az.

Vala kedig egy az Ieſus tanituani közzűl, ki az ő ölebe haytotta vala magat *a:* az à kit Ieſus ſzeret vala, Inte ennec ezokaert Simon Peter, hogy meg tudakoznec, kitſo da volna, az ki felől ſzolna. Az kedig az mellyén Ieſuſnac fekűuen, monda neki: Vram kiczoda, *b:* Felele Ieſus, à kinec az be martot falatot ádom. Es mikoron be martotta volna, ada az falatot Iudaſnac, Simon Iſchariot fianac. Es az falat vtan be mene ő belé az Satan. *Az az, à Satan altal valobe el tőkelle magat az el arultataſra.*

b: Ezac Ianoſnac ad ielt titkon Iudaſrol, hogy iűuendőre ő tenne bizonſagot az többinec, de meeg ők is nem vehete eſzebe mindgyart azonnis, hanem Iſten az vtan iutata eſzebe.

c: Mintha mondana, am veſs el, ha veſsedelemre ſtantad magadat, Es ha igy kell lenni, legyen meg hamar.

Monda azokaert neki Ieſus: *c:* à mit mielſz hamar mield. Ezt kedig ſenki meg nem ęrte azoc közzűl, kic az aztal felőtt űlnec vala, mi végre mondotta vala neki, Mert nemellyec vélic vala, miert hogy Iudaſnal all vala az erſzeny, hogy mondotta volna neki Ieſus: *d:* Vegy mi nekűnc à mi az űnnepre ſzűkſeg, Auagy az ſzegenyeknec valamit adna. Az kedig à falatot veuen mindgyaraſt ki mene. Ey vala kedig.

Ezkeis engedelmes voltat ielenti. d: Mijs űnnep ſzentelőc es alamiſnaſoc legyűnc.

MINT VETEKETTEC AZ TANITVANYOC AZ FEIEDELEMSEGRŐL.

** Az Iſtennec io volta es diczőſege ſemmibe ennire meg nem tettt, mint á Chriſtus aldozattyaba, kibe meg ielentetet ez egez vilagnac karhozattya, annac meg rontaſa, az bűnnec boczanattya, az igaſſagnac, eletnec, es idűſſegnec meg adaſa, Es mindenecknec helyekre allataſa.*

Midőn azokaert ki ment volna, monda Ieſus: Moſt meg diczőſitetet az embernec Fia, * es az Iſten meg diczőſitetet ő benne. Az Iſtenis meg diczőſiti ötet ő magaba, Es mindgyaraſt meg diczőſiti ötet. *Ezt vilagi meltoſſagra ertec az Tanituanyoc.*

a: Nagy ſetetſeg bennec, hogy nem emlekeznec meg è mondaſrol: Imè az embernec fia el arultatic, meg ölic, es fel tamad.

a: Vetekedes tamada azokaert ő köztőc, ki lattatnec ő köztőc nagyobnac lenni, ő kedig monda nekic: *b:* Az nepnec kirali wralkodnac ő raytoc, es à kiknec hatalma vagyon ő raytoc, Nagyſagoſoknac hiuattatnac. Ti kedig nem vgy, Hanem ki leg nagyob ti közőttetec, legyen mint az kiſſebic, es à ki feiedelem, mint egy ſzolga. Mert mellyic nagyob? azé à ki az Aztalhoz űl, auagy az ki ſzolgal? Nemdé azé az ki le űl? En kedig ti köztetec ollyan vagyoc mint à ſzolga, △ Es ti azoc vadtoc kic meg maratatoc en velem az en kiſirtetimben. △ *Edes dolog, midőn valaki ezac mi velűnkis vegig meg marad az baratſagban az nagy ſoc nyaualya köztis.*

b: Ket fele az birodalom, polgari es Egyhazi, kiki iarion tiztiben: azoc fegyuerrelis keſſericzec Iſteni engedelemre őket, Imezec alazatos tanitaſſal, kiről pelda ő magais.

♀ Es en hagyom ti nektec az orſzagot mikeppen az en Atyam ennekem hatta, hogy egyetec es igyatoc az en aztalomon, az en orſzagomba, es űllyetec ſzekekben iteluen Iſraelnec tizenkęt nemzetſeget.

♀ *Arnyec orſzag helyet, őrőcke valot iger.*

Ielenti kinyat, halalat es fel tamadaſat.

Fiaczkaim męg keueſſe vagyoc veletec, kereſtec engemet, de à mint az Sidoknac mondottam, áhoua en megyec, ti nem iőhettec, ti nektekis mondom. Vy paranczolatot adoc ti nektec, hogy egymaſt ſzereſſetec, mikeppen ſzerettelec en titeket, hogy vgyan ſzereſſetec egymaſt. Ezen eſmernec meg mindnyaian, hogy en tanituanim legyetec, hogy ha egymaſt ſzeretitic.

Az ſzeretetbe mind az tiz paranczolat be foglaltatot 1. Corinth: 13. Roman: 13. azert inti hogy minden iot ſzeretetből miellyenec, es egymaſſal ne enődgyenec irigyſegből, keuelyſegből, telhetetlenſegből, es egyeb gonoſſagokbol.

a: Peter erőtlen ſeget nem ertuen, nagyot tulaidonit maganac, kiert meg feddetic.

a: Monda neki Simon Peter, Vram houa megy? Felele Ieſus: A houa en megyec nem kőuethetz moſt engemet, De annac vtanna kőuetſz. Monda neki Peter: Vram miert nem kőuethetlec tegedet moſtan? Az en ęletemet el veztem melletted. Felele neki Ieſus: *b:* Az te ęletedet veztedé el mellettem? Bizony bizony mondom teneked, nem ſzol az kakas, addig miglen engemet meg tagatſz, hogy nem eſmerſz. Monda

b: Senki ne bizzec tulaydon igaſſagaban az buzat.

touabba az VVR: Simon, Simon, imè az Satan keuant titeket, hogy meg roſtalna, mikeppen az buzat. De en kőnyőrgettem érőtted, hogy meg ne fogyatkozzec az te hited,

hited. Te azokaert valamidõn meg tęruen, erõſits meg à te atyadfiait. Oe kedig monda: Vram kęſz vagyoc te veled, mind az tõmlõtzbe, mind az halalra menni. Oe kedig monda: Mondom Peter te neked, nem ſzol elõb à kakas, miglen haromſzor elõb meg tagatſz engemet, hogy nem eſmerſz.

ſagaban, vigyaz zaſaban, egeſſegben, ereieben, ſe kazdagsagaba, = mert az ember õ magabais ſikamlo, õrdõg miattis romlando. Igy intetũnc ez iraſokban: 1. Corinth: 10. Mat: 12. 1 Pet: 5. Igy tanra az nep az puztaba, ki etelre es iatekra ada magat, Samſonis, amaz Ioſias kiralis noha iambor vala, Dauidis, Salomonis, kic czendeſſegekbe nem vigyazuan, kiſirtetbe es oſtorba eſenec.

Monda touabba nekic, mikor küldettelec titeket erſzęny nekül, taska nekül, es ſaru nekül, vallyon volte valami fogyatkozaſtoc ti nektec: Oec kedig monda nac: Semmi. Monda azokaert nekic: De moſt à kinec erſzęnye vagyon vegye fel, azonkeppen taskaiatis. De az kinec erſzęnye, auagy taskaia ninczen, adgya el kõntõſõtis, es vegyen fegyuert, Mert mondom ti nektec, hogy en raytam kel be tellyeſedni amaz Iraſnac: ☐ *ES AZ BŰNÕSÕC KÕZIBE SZAMLALTATEC.* Mert azoknac mellyec en felõlem meg irattac, vęge vagyon, Oec kedig mondanac: wram, imè ihon kęt fegyuer, õ kedig monda nekic: igaz eleg.

Iſmet ielenti ielẽ valo kinyat, es inti õket, hogy fel fegyuerkezzenec lelki fegyuerrel, azIſtennec igeiuel, hogy minden haboruit az õ meſterenec bekeuel ſzenuedheſſec.

Ez igec vtan hoſſu ſzoual tanitotta, batorîtotta es vigaztalta õket Iduõzitõnc, Hogy az õ kiny ſzenuedeſi miat meg ne botrankoznanac: Mert õ az altal ſzeręzne az ęknẽl valo meg tiztulaſt: õrdõgen valo hatalmat: az altal nyerne ſzent Lelket: Es az altal adatnec meg az õrõc élet.

☐ *Halalanac modgyatis meg ielenti regi iraſbol, Eſa: 53.*

De azokat ti magatoc oluaſſatoc ſzent Ianoſnac Tizennegyedic, tizenõtõdic, es tizenhatodic reſzebõl. Moſt laſſuc imatkozaſatis, halala elõtt minemũ könyörgeſſel imatkozot, õ magaertis Tanituaniertis, es minden hiueiertis.

a: Az az, ez ielen valo kinomba gyõzeteſd meg volem ate ellenſegidet, es altala magaztald fel az te

IMATSAGA AZ VVR CHRISTVSNAC.

Ezeket ſzola Ieſus, es fel emele ſzemeit menybe, es monda: Atyam el iõtt amaz õra, *a:* diczõits meg à te Fiadat, hogy à te Fiadis diczõitſen tegedet, *b:* mikeppen hatalmat adtal õ neki minden teſten, hogy valamenît õ neki adtal, õrõc ęletet adgyon nekic. *c:* Ez kedig az õrõc ęlet. hogy czac tegedet ismerienec lenni igaz Iſtennec, es az kit el küldettel az Ieſus Chriſtuſt.

b: Nagy hatalma az Chriſtuſnac emberſege ſzerintis, es egyenlõ az Atyaual.

ſzentidet, az õrõc életre.

c: Modgya az õrõc élet adaſanac.

En tegedet diczõittelec ez fõlden, *El végeztem az munkat mellyet ennekem adtal hogy meg miellyem, *d:* Moſt azokaert diczõits meg engemet Atyam, tennen magadnal, az diczõſeguel melly nekem te nalad volt, minec elõtte ez vilag volna. *e:* Meg nîlatkoztattam az te Neuedet az embereknec, kiket ennekem adtal ez vilagbol. Tieid valanac, es ennekem adtad õket, es az te beſzedidet meg tartottac, Moſt eſmertec meg, hogy mindenec mellyeket ennekem adtal, nekic adtam, Es õc vettec, es meg eſmertec hogy te tũled iõttem ki, es el hitteç hogy te küldõttel engemet, *f:* En õ ęrõttec könyörgec, Nem ez vilagert könyörgec, hanem azokert, kiket ennekem adtal, mert tieid, *g:* Es minden á mi enîm, tied: es á mi tied, enîm: Es meg diczõitetem õ bennec. Es immar nem vagyoc è vilagon: De ezec è vilagon vadnac, es en te hozzad megyec. Szent Atyam tarcz meg õket à te Neued altal, à kiket ennekem adtal, hogy egygyec legyenec mint mîs. Mikor õ velec volnec è vilagon, en tartom vala õket à te neuedbe, A kiket eñekem adtal, en meg õriztem, es ſenki azoc közzũl el nem veſzet, *hanem amã veſzet fiu, hogy az Iras be tellyeſedgyec, *Pſal:* 41, 109.

Mierthogy maſod nap kel vala aldoztatni, vgy ſzol közel vol taert, mintha im mar el vegezte volna.

d: Ez tiztеſſege meg lõn emberſege ſzerintis az fel tamadas vtã, mert az õ neuere minden terd meg haiol, Phil: 2.

e: Itt kezd imatkozni tanituaniert.

f: Melly tekinteti voltac Chriſtuſnac, kic legyenec az valaztottac.

Mi az Iſteni titkot annira nem latuan, mindenekert imatkozzunc, à mint nihol õ magais: Boczaſd meg nekic.

g: Oe maga menybe menuen Atyahoz, oda igazit minketis, honnet õ altala ſegitſeget varni.

** Az õrdõg es Iudas õ maga oka veſzedelmenec, noha az Iras ielentette ki annac rea iõueſet, kit az Iſten mint rendelt, titoc az.*

Moſtan kedig te hozzad megyec, es ezeket è vilagon ſzolom, hogy az en õrõmem tellyes legyen õ bennec, En õ nekic adtam az te beſzededet, Es ez vilag õket gyũlõlte: mert nem è vilagbol vadnac, mikeppen en ſem vagyoc ez vilagbol: ☐ Nem ezen könyörgõc, hogy õket ez vilagbol ki vegyed, Hanem hogy õket meg oltalmazzad az gonoztul, Ninczenec ez vilagbol, mikeppen en ſem vagyoc ez vilagbol.

§ Mint ha mondana, annual inkab oltalmazzad.

☐ *Eleg õrõm ez, hogy õriztetũnc noha keduünkre nem tartatunc. Mert mys hay viadalra tartatunc, de azba el nem veſhetũnc, 2. Corinth: 4.*

Szenteld meg õket amaz te igaſſagodba. Az te beſzeded az igaſſag. Az mikeppen engemet el küldettel ez vilagra, Enis el küldettem õket ez vilagra. Es õ ęrõttec en

meg

HETFÔRE IVDICA VAsarnap vtan.

meg △ szentelem en magamat, hogy ôkis meg szenteltetuen legyenec, az igassagnac altala. △ *Egez életiben valo maga tartas, mind meg ßenteles volt, ki mint Papünc ßüntelen vgy tartotta magat, De ez leg kiualtkeppen az aldozatban tettzet meg.*

Együt az ô tanituaniual ugy aiãlot minket, kic hißünc ô benne Atyanac, hogy soha

Nem czac ô érôttec kônyôrgec kedig, hanem azokertis, kic hiendôc en bennem, az ô beszedeknec altala, hogy mindnyaian egyec legyenec, mikeppen te Atyam en bennem, es en te benned, Hogy ôkis mi bennünc egyec legyenec, Hogy hidgye ez vilag, hogy te küldettel engemet.

el ne veßhessünc, kic mind Istenuel, mind az hiueckel egyesec vagyunc, az egy Leleknec altala.

8 Vgy adatot minden io à Christusba, hogy ô altala minden hiuekbe reßesülnenec

Es en az diczôseget mellyet ennekem adtal, 8 ô nekic attam, hogy egygyec legyenec, mikeppen mijs egygyec vagyunc, En ô bennec es te en bennem, hogy tôkelletesec legyenec egyben, Es hogy ez vilag meg esmerie, hogy te küldettel engemet, es szeretted ôket mikeppen engemet szerettel.

mind azoc.

Helt ker az ô meg ßentelt hiueinec.

Atyam, az kiket nekem adtal, keuanom hogy àhol en vagyoc, ôkis velem ott legyenec, Hogy lassac amaz en diczôsegemet, mellyet ennekem adtal, 6 Mert szerettel engemet, minec elôtte ez vilagnac fondamentomi vetetnenec. † Igaz Atyam, ez vilag tegedet meg nem esmert. En kedig tegedet esmertelec. Ezekis meg esmertec, hogy te küldettel engemet, Es meg esmertetem ô velec az te Neuedet, Es meg esmertetem hogy az szeretet, mellyel engemet szerettel, ô bennec legyen, es en ô bennec.

6 Az az ßeretettel, ugyan erre valaztottal, hogy en altalam ßerethessed minden meg ßentelt hiueidet, Tahat azokat kiualkeppen te gondod alà aianlom

Illyen Imatsaga volt halala elôtt az mi vvrunc Iesus Christusnac.

☞ *Im meg hallottuc melly nagy dragalatos edes ßockal aianla magat, es az ô ßerelmes Tanituanit minden meg ßenteltetet hiueckel egyetembe, halala oraia fele, az ô Mennyei ßent Atyanac. Kinec foganattya meg marad mind vilag vegezetig minden ßentekben, Hebræ: 5,*

Holnap vtan ßerdan ßollyunc azokrol az mellyec lettec az Olay hegyen, es az Getsemani kertbe, es az Varosba Ierusalembe. Most imatkozzunc mijs, à mint ô magais imatsagual aianla minketis az ô ßent Atyanac iduôsseges gond visclese alà.

† Meg kel esmerni az Christust, es ô altala az Istent, es vgy lehetünc reßesec vele.

Imatsagat az Harmadic Predikatio vtan talalod.

ERTS MEG EZT.

Ha kedig rôuidnec tettzenec ez Elsô Predikatio, mindgyart vtanna oluashadd az masikatis. De ha ez apro iedzesec ßerint, az ertelmetis meg Predikallod, eleg leß egy Predikatioba czac ezis:

SZERDARA IVDICA VAsarnap vtan.

MAS PREDIKATIO AZ MI VVRVNC IESVS CHRISTVSNAC KINY SZENVEDESENEC HISTORIAIAROL.

ENEKLESROEL.

Hißünc mind egy Istenbe etc,
Mi hißünc az egy Istenbe etc,
Az kereztyensegben igaz vallas etc,
Ier mi keriünc ßent Lelket etc,
IMATSAGA fol: 1,

SVM-

SVMMATSKA.

IDe fel meg hallottuc mint keſzůlt ő maga az mi wrunc Ieſus Chriſtus az ő meg aldoztataſara: Tanîtuanínac mint ielentette meg napiat, helyet aldozatyanac: Es mint ötte meg à Paſcha Barant: Es mint hagyot Teſtamentomot az ő Teſteröl, Véreröl: Es mínęmű ſzockal tanîtotta es batorîtotta az ő Apoſtolit: Es mint imatkozot magaert, tanîtuaniert, es minden hiueiert. Mondoc mind ezeknec Hiſtoriait meg hallottuc. *IMMAR* ma hallyuc meg imezeketis: Az Olay faknac hegyen, es az kertbe mit beſzelt: mint imatkozot: miket ſzolt tanîtuanínac: mint fogatot meg: es mint tartotta magat kęt hamis Biro elött, Caiphas es Pilatus elött: A tőb dolganac beſzelleſit péntekre halazſzuc.

AZ OLAY HEGENY ES AZ KERTBEN VALO DOLGOKRÓL.

Es mikor diczeretet eneklettec volna, ki mene az ő Tanîtuaniual az Cedron patac elue, es mene az ő ſzokaſa ſzerint az Olay faknac hegyere. *Mijs diczeriůc az Iſtent Enec ſzoualis.*

Ackoron monda nekic Ieſus: Ti mindnyaian meg botrankoztoc en bennem ez éyiel. Mert meg vagyon irua: Meg verem az paztort, es az nyaynac iuhai el oſzolnac, Mínec vtanna kedig fel tamadandoc, elöttetec megyec Galileaba. *Nagy ſzomoru es nagy faydalmaſ panaſa ez, Hogy az melly edes tanîtuani kőzel negy eztendeig egyůtt laktac, ſoc czudait lattac, edes tanîtaſit hallottac, azzoc nagy kinya miatt azt elitanac. hogy immar el veſsne, es ökis ijettekbe mind elfatnanac. De ez ellen vigaztallya magat, őketis hogy iſmet fel tamad.*

Peter kedig feleluen monda: Męg ha mindnyaian meg botrankoznakis te benned, en mind azon altal ſoha meg nem botrankozom. Monda neki Ieſus: Bizony mondom te neked, ez éyiel mínec elötte az kakas ſzol, haromſzor tagatſz meg engemet. Monda neki Peter: Męg hogy ha meg kel halnomis te veled, ſemmikeppen tegedet meg nem tagadlac. Azonkeppen mindnyaian az tanîtuanyoc mondanac. *Te igy ne batorkodgyal, tennen erődbe, Hanem felly, vigyazz, es imatkozzal, Es az ki fen all, meg laſſa hogy el ne eſſec.*

Ackor mene Ieſus ő velec egy helyre, melly † Gethſemanínac neueztetic vala, Holott egy kert vala, mellybe ő be mene es az ő tanîtuani. *Ioan: 18.*

† *Az az, kőner vőlgy neue, az olayios fakert hiutac annac.*

Tudgya vala kedig azt à helyt Iudaſis, ki ötet el arula, mert Ieſus gyakorta gyűl vala oda az ő tanîtuaniual. *Engedelmeſſege (Chriſtuſnac, ki ő maga megyen az fogsagnac helyere. Phil: 2.*

Es monda az ő tanîtuanínac: űllyetec le itt, miglen el megyec es imatkozom *a:* Es el vęue vele Petert, Iacobot, es Ianoſt. *a: Ezec lattac (vala diczőſegetis, laſſac iſsonkodaſitis, 1. Pet: 2.*

b: Es mikor az helyre iutot volna, kezde ſzomorkodni, rőttegni, es gyötrődni. Es ackor monda nekic: Szomoru az en Lelkem mind halalig. Maradgyatoc itt, es vigyazatoc en velem, es imatkozzatoc, hogy kiſirtetben ne eſſetec. Es egy keueſſe elöb menuen, el tauozzec tűlec, vgy mint egy hagyitaſni főldig, es tęrdre eſuen arczal le burula à főldre, es imatkozic vala, hogy ha lehetſeges volna, mulnec el ő tűle az ora, *d:* Es monda, Abba: édes Atyam, ha lehetſeges mullyec el tűlem è pohar, mindenec lehetſegeſec te neked, ha el akarod venni, ments meg engemet ez pohartul. De mind az altal nem az en akaratom, hanem à tied legyen. *b: Ihon kezdetic el à nagy viadalom, à bűnuel, az Iſtenharagiaual es az halallal.*

d: Az iſsonkodaſnac es faydalomnac ſebeſſege indittya ez ſzora, kit mind az altal meg mertekel, hogy vetec nekűl legyen, es czac egyedűl az el vegezet őrőc tanaczra hagya magat. *c: Nem czac teſtebe, de lelkebe is győtrődöt, de nyugot Iſtenſege.*

Es midőn fel kőlt volna az imatſagtul, es az tanîtuanyokhoz iött volna, talala őket aluua, es monda Peternec: Simon aluſzol? Egy óraig nem vigyazhattal? Vigyazzatoc es imatkozzatoc, hogy ne eſſetec az kiſirtetbe. Az Lelec vgyan kęſz, de à Teſt erőtlen. *e: Illy el aluttaſ̌iuů vagy teis, bár tűzes fogoual ſ̌aggathatnanac*

maſ̌t elötted azon bűnertis à kibe te vagy, De vigyazz, hogy igy ne iary mint Eli, Saul, es Iudas, es nagy ſoc tőb tunyac.

Es iſmet el menuen, imatkozic vala, es vgyan azon beſzedet monda: En Atyam, hogy ha nem lehet hogy ê pohar en tűlem el mullyec, hanem hogy azt meg igyam, legyen à te akaratod. Es meg tęre, es iſmeg talala őket aluuan, mert az ő ſzemec ígen be tőlt vala alommal. Es nem tudgyac vala mit felellyenec ő neki. *Matth: 26. f: Etunyaſaguaslis őregbitettec*

Es el *faydalmit.*

Hiſtoriaia az Vr Chriſtuſnac

Mijs vntalan vn talan eſedezzűnc Iſtennec előtte.

Es el hagyuan őket iſmeg el mene, es harmad vttalis imatkozzec, es azon igeket monda monduan: Atyam vedd el en rolam è pohart, de mind az altal nem az en akaratom, hanem à tied legyen. † Ielenec kedig egy Angyal neki menyből, ki meg erősite őtet. Es mikoron halalos kinba győtrődnec, buzgoſagosban kőnyőrög vala, Es az ő verîteke lőn mint az czep vęrec, mellyec az főldre le gördűlnec vala. Es mikoron fel kőlt volna az imatſagtul, es az tanîtuanyokhoz iőtt volna harmadſzoris, megis talala őket aluuan ſzomoruſagoc miat. Es monda nekic: Am aludgyatoc ennęc vtanna es nyugodgyatoc.

† *Kerűnc mijs vigaztalot.*

✻ *Oe maga elezekben keßűl.*

Mintha mondana: Am aludgyatoc, de ha en fel nem ſerkengetlekis benneteketis, mayd fel ſenkentnec egyebec.

†*Ket fele nep fogta meg, Sidoes Pogan, mind ketűőert meg kellet aldoztatni*

Es egy keues vartatua midőn eſmerne, hogy az ſereg el iőne Iudaſſal egyűtt, monda: igaz eleg, mit aluztoc. El iőtt az óra, ímè az embernec fia az bűnősőknec kezębe adatic, ✻ kellyetec fel, mennyűnc el. Imè az en arulom el kőzelget. Imatkőzzatoc kedig, hogy kiſirtetbe ne eſſetec: Es mindgyaraſt midőn męg ſzolna, el iőue Iudas, egy az tizenkettő kőzzűl, † Es ő vele nagy ſokaſag, fegyuereckel es dorongockal, az Papi feiedelmecktűl, es az Vénektűl.

△ *Oh ki ſokan vadnac moſtis illy czokoloi.*

△ Az ő aruloia kedig kőz iegyet adot vala nekic, monduan: Valakit meg czokoloc, ő az, fogiatoc meg, es vigyetec ſzorgalmatoſſagual.

Akarua ſennued Eſa: 63. Io: 10.

Ieſus kedig tuduan mindeneket, mellyec ő rea kőuetkőzőndőc valanac, ki menuen monda nekic: Kit kereſtec: Felelenec neki: Az Nazarethbeli Ieſuſt. Monda nekic Ieſus: En vagyoc. Velec all vala kedig Iudaſis, ki őtet el arullya vala, Mihelt ezokaert Ieſus ezt monda nekic: En vagyoc. Hatra tęrenec, ☿ es az főldre le eſſenec.

☿ *Tűkőre ez, mint tőretnec meg benne minden hitetlenec.*

☿ *Egyedűl kellet meg aldoztatni.*

Iſmet azokaert kerde őket, kit kereſtec, azoc kedig mondanac: Az Nazarethbeli Ieſuſt. Felele Ieſus: mondam tinektec hogy en vagyoc: Ha azokaert engem kereſtec, ☿ boczaſſatoc el ezeket. Hogy be tellyeſednec az beſzed, mellyet mondot vala: Azoc kőzzűl kiket ennekem adtal, ſenkit el nem veztettem.

Alnoc baratſag

Es azonba Iudas iarula Ieſushoz, es monda: Iduőz legy Rabbi, es meg czokola őtet. Ieſus kedig monda neki: Baratom miert iőttel? Iudas, czockal arulodé el az embernec fiat.

Fog ſagodatis tűrd teis bekeuel

Ackoron hozza iaruluan kezeket rea vetec, es meg fogac őtet. Latuan kedig azoc kic ő vele valanac, mi leendő volna, mondanac ő neki: Vram vagiuké fegyuerrel? Simon Peternel kedig mikoron fegyuer volna, ki vona azt, es vaga az Papi feiedelem ſzolgaiat, es le vaga az iobbic fűlet, Az ſzolganac kedig Malchus vala neue, Feleluen Ieſus monda: hadgyatoc ebben, es monda Peternec: Tedbe fegyueredet az hiuelbe, mert minden à ki fegyuert † fog, fegyuer miat vęſz el.

Bolond aitatoſſag.

† *Meltatlan:*

Auagy véledé hogy az en Atyamat moſtan nem kérhetnem, hogy ennekem adna tizenket Legio Angyalokat? Auagy ne igyamé meg az Pohart, mellyet ennekem adot az Atyam? De mint tellyeſednec be az Iras? mert igy kel lenni. ✓ Es illetuen az ő fűlet meg gyogyita azt.

Mint egy abrac pohart az gazda ßab ßolgaianac, Igy ßabta Iſten à

meg valtaſnac kinyat Fiara. ✓ *Ellenſeginel iot teßen, kiuel ßidalmat tauoztattya.*

Feddi gyűhőſſegeket, vakſagokat, es keuelyſegeket. Ielentuen az mellet nem ő ere-

Az oraba monda Ieſus azoknac kic ő rea iőttec vala, az Papi feiedelmeknec, es az Templom gond viſelőinec, es az Véneknec: Vgy mint toluayhoz iőttetec ki fegyuereckel, es dorongockal, hogy meg fogiatoc engemet, Mindennap nalatoc űlec vala, tanîtuan az Templomba, Es nem vetettetec kezeteket en ream.

iekből, hanem mennyei engedelemből lenni az ő hatalmoknac.

Az ördög minden tagiaiual ſetet vakſagban leuen, nem tudgya, hogy Iſtē erőuelis az ő tizaz iffiaknac az kezekből.

De ez à ti óratoc, es az ſetetſegnec hatalma. Mind ez kedíglen lőn, hogy be tellyednenec az Prophetaknac iraſi. Ackoron mind az Tanîtuanyoc el hagyuan őtet, el futanac. □ Es egy neműnęmű iffiu kőueti vala őtet, kinec teſten czac gyolts Ing vala. Es meg fogac azt az iffiac, Az kedig oda hagyuan az gyolts inget, mezitelen el futa tűlőc. *Mar: 14.*

teſſegere valot czelekettet velec, Azert minden iauokra vagyon az Iſten ßeretőknec, Rom: 8. □ *Iatekioc Chriſtus fogsaga mellet, Auagy netalam hir mondo leuen, elől futot volt, es azert ragadgyac, De ki ßalad*

AZ VAROSBAN LŐT DOLGOKROL AZ CAIPHAS HAZANAL.

Az Sereg azokaert, es az Hadnagy, es az Sidoknac ſzolgai meg fogac Ieſuſt, es meg kötözec, es elöſzer viuec az Annashoz: (mert Caiphas Ipa vala, ki az eztendöbeli Papi feiedelem vala,) az Caiphas kedig az vala à ki tanaczot adot vala az Sidoknac, hogy haſznosb volna egy embernec meg halni az nepert. † *Az Papoc kezebe viuetic, mert ö tiztec vala az aldoztatas.* *Iohan: 16.* *Noha ki ielente nagy hatalmat, de engeduen Atya akarattyanac meg hagya magat kötözni, hogy minket meg ſabaditana az bünnec es ördögnec köteleböl, Es az hiuec kötözeſet es tömlöztet meg ſentelne.*

Azoc kedig meg foguan az Ieſuſt, el viuec az fö Paphoz, Caiphashoz: Es hozza gyülenec mind az fö Papoc, es az Vénec, es az Iras tudoc.

Követí vala Ieſuſt Simon Petero es mas Tanîtuany. Az kedig à Tanîtuany eſmeretibe vala az Papi feiedelemnec. Es egyetembe be mene Ieſuſſal az Papi feiedelemnec palotaiaban, Peter kedig az aytonal kiuül ál vala. Ki mene azokaert az maſic tanîtuany, à ki eſmeretibe vala az Papi feiedelemnec, es ſzola az ayton álló leanzonac, es be viue Petert. Ott állanac vala kedig az ſzolgac, es az vduarló legenyec, kic eleuen ſzenet raktac vala egybe, miuel hogy hideg vala, es fűytöznec vala, Azockal vala kedig Peteris, áluan es fűytözuen, hogy latna mi lenne vege. *Istenı titkos keppen vonatot Peter.*

Mikoron kedig latta volna ötet egy ſzolgalo leany, melly az fö Papnac aytaianal allo leanzo vala, hogy az tűznel űlne, es ſzemeit reaia vetette volna, monda: Teis Ieſuſſal valal, Nemde teis az embernec tanîtuani közzül vagyé? Oe kedig meg tagada mindenec elött, monduan: Aſzoni állat, nem vagyoc, ſem eſmerem ötet, ſem tudom mit mondaſz. *Első tagadaſa Peternec.*

a: Meg kerde annac okaert az Papi feiedelem Ieſuſt az ö tanîtuani felöl, es az ö tudomanyarol. Felele neki Ieſus: *b:* En mindenkor nîluan ſzoltam è vilagnac, mindenkoron az Sinagogaban es az Templomba tanîtottam, houa mindenfelöl az Sidoc be gyültec, es reytekbe ſemmit nem ſzoltam: Mit kerdeſz engemet? kerd meg azokat az kic hallottac mit ſzoltam ö nekic. Imè ezec tudgyac mit mondottam en. *a: Tudomanyarol kerdezkedic, hogy azt hamisolna.* *b: Ez feleletbe mintha meg dorgalna, hogy nem igaz törueny ſzerint czelekeßic, Mert ha bizonyos hamis tanitaſaba, miert kerdezi? Ha nem bizonyos, miert fogatta meg oknekül.*

Mikor kedig ezeket mondotta volna, egy az ſzolgac közzül, kic ott allanac vala, artzul czapta Ieſuſt, monduan: Igy felelſzé az Papi feiedelemnec? Felele neki Ieſus: Ha gonoſzul ſzoltam, bizonîts meg hogy gonoſz legyen, Ha kedig iol ſzoltam, Miert ütſz engemet? Küldötte vala kedig ötet Annas, Caiphashoz, à Papi feiedelemhöz kötözue. *Szolga legynnec ezez tanacz előtt artzul czapni oly embert, kire ſemmit nem bizonitthattac, ßemercm iambor tanacznac, De innetis ki tettzic minemü gyühös, kegyetlen, es hamisitelöie volt Christuſnac, ez Papi tanacz.*

a: Al vala kedig Simon Peter az pituarba es fűytözic vala, es egy keues idö mulua az elsö tagadas vtan, mikor ki menne az Tornatzba, az kakas ſzola. Es lata ötet mas leany es ismeg kezde mondani azoknac, kic ott alnac vala: Ezis az Nazarethbeli Ieſuſſal vala, Mondanac azokaert neki: Nemde teis az ö tanîtuani közzül valo vagyé? Es monda maſic: Teis azoc közzül valo vagy. Es ismeg meg tagada eskűueſſel, eſzt monduan: Ember, nem vagyoc, sőt ingyen ſem eſmerem azt az embert, *b:* Es egy keues mulua, vgy mint egy ora mulua, mas, azont erősiti vala, monduan: Bizonnyaual ezis ö vele vala, mert Galileabeli vagy, es ſzolaſodnac modgyais ſzinten az ſzerint vagyon. Monda egy neki az Papi feiedelem ſzolgai közzül, annac rokona az kinec Peter el vagta vala fűlet: Nemde lattalaké en az kertbe ö vele, *c:* Ackoron kezde magat atkozni es eskűnni, hogy nem eſmerne azt az embert, az ki felöl ſzolnac. Es leg ottan mikoron még ſzola, az kakas ismeg ſzola. *a: Rőttenetes aiulaſi Peternec, ki első tagadaſan meg ſem mozdulna tagadaſt, Igy lam ha ezerßer kerdettec volna, ezerßer tött volna tagadaſt, Igy De te az elenec al elenne könyörgeſſel.* *b: Ez à harmadic roſtalaſa Peternec, Immar iobban palollyac, kit moſt vaſtagon reafogtanac. Illy kegyetlen az ördög az kire rea ßokhatic. Mi keriüc ne vigyen az VVR kiſirtetbe. Peterreis ha többer ereztette volna, el fagatta volna nyaualyaſt, De meg vala mondua, hogy haromßor lenne az tagadas. Io azert az VR, ki nem hagy minketis feleöbteb kiſirtetni* 1. *Corinth:* 10. *c: Ez atoc es tagadas noha iſsonyu, denem mondhattyuc ßent Lelec ellen es még boczathatlan bünnec, mert nem vakmerö gyülöſſegböl vetkezet, mint Iudas es Saul, Hanem gyarlo eſetiköl tagada meg az meg eſmert igaſſagot, ki io keduel tiztelte volna Chriſtuſat, ha feltebe el nem aiult volna.*

Ackoron az VVR meg forduluan Peterre tekinte, Es meg emlekezec Peter az wrnac mondaſarol, mikeppen meg mondotta vala neki, minec elötte az kakas ſzol, ha-

Hiſtoriaia az Vr Chriſtuſnac

romſzor tagatſz meg engemet. Es Peter ki menuen keſerueſen ſira.

△ Az fő Papoc kedig es az egez Gyűlekezet kereſnec vala tanubizonſagot Ieſus ellen, hogy halalra adnac ötet, es nem talalnac vala. Noha ſokan hamis tanubizonſagot mondanac vala ellene, de nem valanac egyenlőc az tanubizonſagoc. Vęgezetre

△ *Ez illike pap tanaczhoz, De meg mondta vala Dauid Pſal:* 117. *hogy à melly kővet meg vetnec az miueſec, az fő kőv lenne az ßegeletbe.*

ióuenec ket hamis tanuc, es hamiſ bizonſagot teſznec vala ellene, monduan: Mi hallottuc hogy ő mondta: † En el ronthatom es el rontom ez kęzzel czinalt Templomot, es harmad napig maſt epitec fel, nem kęzzel czinaltatt, Es męg eckeppen ſem valanac egyenlőc az ő tanubizonſagoc.

† *Ezt az ő teſtenec fel tamadaſarol mondta vala Chriſtus, de az hamiſſac viſſa magyarazac.*

Nyiluan valo hamiſſagot, kinaltkeppen kis gyalazatba fáled mellől boczaſd teis.

Es fel keluen az Papi feiedelem kőzzűlec, kerdi vala Ieſuſt, monduan: Semmit nem felelſzé? Miczoda tanubizonſagot teſznec ezec te ellened? ő kedig halgat vala, es ſemmit nem felel vala. Ismeg az Papi feiedelem kerdi vala ötet, es monda nekí: Te vagyé amà Chriſtus az aldotnac Fia? Az élő Iſtenre keſzerîtlec tegedet, hogy meg mondgyad mi nekűnc, ha te vagyé az Chriſtus Iſtennec Fia? Monda neki Ieſus:

♀ *Az idősſegesigaſſagrol teis*

♀ Te mondad, en vagyoc, De maga mondom ti nektec, innen toua meg lattyatoc, hogy az embernec Fia űl à hatalmaſſagnac iobia felől, es hogy iő az menyeknec felhőijben.

vallaſt tegy ha meg kell halnodis erőtte, à mint Chriſtuſtis ezert itelec halalra.

Imè ez atkozot vack Pap karomlaſnac mondgyaazt à vallaſt, az ókibe Iſten őrőc eletet rekeztet.

Ackoron az Papi feiedelem meg ſzakazta az ő ruhaiat, monduan: Iſtent karomla, Mi ſzűkſeg touab tanuckal? Imè moſt hallatoc az ő Iſteni karomlaſat, Mi tetzic tinektec? Azoc kedig mindnyaian karhoztatac ötet, monduan: melto halalra. *x* Ackoron kedig kic kezebe vala Ieſus, czufolyac vala ötet, veruen, es artzul pőkec ötet, es ökőllel verec: Nemellyec kedig be feduē ſzemet artzul czapiac vala mondāu: Te Chriſtus mondgy iőuendőt minekűnc, kiczoda az à ki tegedet űte? Es tőb ſoc ſzidalommalis illetic vala ötet, Luc: 22. 1. Pet: 2.

x Ez nyauaalyas taknyos megvet. t gyulanc meg,

Ezec etten ettzaka Czőtőrtőkőn lettec rayta.

es meg dagadozot vndoc ortzaual vette el mi rolunc az bűn miatt meg vndokitatot ßeplőt, kinec ſebeiuel mi gyogyulanc meg, Eſa: 53.

Luc: 22.

Reggel kedig tănaczot tartanac mind az Papi feiedelmec, es Iraſtudoc, es az nepnec Venei Ieſus ellen, hogy meg ölnec ötet. Es mihelyen meg virrada, hozac ötet az ő Gyűlekezetekbe, monduan: Te vagyé amaz Chriſtus? Mond meg mi nekűnc. Monda nekic: Ha meg mondom tinektec, nem hiſztec: Ha kedig meg kerdlec titeket, nem feleltec ennekem: el ſem boczattoc. Ez időtűl fogua űl az embernec fia az Iſten hatalmaſſaganac iobia felől. Mondanac kedig mindnyaian: Te vagy tahat az Iſtennec Fia? Oe kedig monda nekic: Ti mondgyatoc hogy en vagyoc. Azoc kedig mondanac: Mi ſzűkſeg touab bizonſagual? Mert minnen magunc hallottuc az ő ſzaiabol.

Első itelete mingyart ettzaka czőtőrtőkőn lett. Es mind virrattaig taglotac. Penteken vvjaban elő alattyac tőb nepnec eleibe, es azgonvallaſra meg

kerdic, kire megis igazan meg felel.

Az tizttarto kezebe viſßic hogi meg ölesſe, mert à Czaſar el vette

Ackoron fel keluen mind az egez ſokaſag, kőtőzue viuec Ieſuſt Caiphaſtul az tőruen teuő hazba, es adac az tizttarto feiedelemnec, Pontius Pilatuſnac kezeben, vala kedig reggel.

vala tűlőc az ember ölesnec hatalmat, Igyis kellet lenni, hogy ket fele nepert aldoztatnec.

IVDAS VESZEDELMERŐL.

Ez banas hit nekűl volt.

Ackoron latuan Iudas à ki ötet el arulta vala, hogy Ieſus halalra iteltetet volna, meg bana es viſza viue az harmintz ezűſt Denart az Papi feiedelmeknec, es az Veneknec, monduan: Vétkeztem, hogy el arultam az artatlan vért. Oec kedig mondanac: Mi gondunc vele? Te laſſad. Es el hagyîtuan az Templomba az ezűſt Garaſokat, viſza tęre: Es el menuen fel akazta magat. Es meg haſada es minden bêle kiomla.

♀ *Az penzt, nem magokat vadollyac.*

♀ Az Papi feiedelmec kedig az ezűſt Garaſokat el veuen, mondanac: Nem illic hogy azokat az Iſten Ladaiaban tegyűc, mert vêr pénz.

Imè ő magoc kal melly nagy tzegert tetet Iſten hamiſſagokrol.

Tanaczot tartuan azert vőnec az ezűſt Garaſockal, à gonoſſagnac iutalmaual egy fazakaſnac főldet, az ſzarandokoknac temeteſere. Es tuttara lőn mindeneknec kic Ieruſalembe laknac vala, vgy annira hogy az à mező az ő tulaydon nyelueken Acedalmanac hiuattaſſec, az az vérnec mezőienec.

a: Panaßkep pen

a: Ackoron be tellyeſedec à mi meg mondatot vala Ieremias Prophetanac altala, ki ezt

ki ezt mondgya: Es el vettec harmintz ezűſt Garaſt, az meg beczűltetnec arrat, kit *pen vadnac ezec*
meg beczűltetet arron vőnec az Iſrael fiaitul, *b:* azokat attac az fazakaſnac főldeiert, *az Prophetanal,*
Mikeppen az VVR ennekem el rendelte. *hogy az Chriſtus-*
-paſtorſagat illy keueſre beczűlnec, Ierem: 22. 23. Zachar. 11. b: Vgyanis ez hituan iutalom nem Chriſtuſt, hanem fuzakaſt
erdemlet.

AZ VADOLASROL.

Kilső illetes es

Az Sidoc kedig be nem menenec à Tőrueny teuő hazba, hogy meg ne fertőztetne- *etel ital, nem fer-*
nec, hanem meg ennec az Paſchat. *teztet, de à mi belől iő ki ſiuedből, Matth 15. Tit: 1. Col: 2.*

Ki iőue azokaert Pilatus ő hozzaioc, es mond-: Miczoda vadolaſt teztec ez ember *Mint io Bir-*
ellen: Felelenec es mondanac neki: Hogy ha ez gonoſz teuő nem volna, nem adtuc *ertue akar czele-*
volna őtet kezbe te neked. Monda azokaert nekic Pilatus: Vegyetec tahat őtet hoz- *kedni Pilatus.*
zatoc, es à ti Tőruentec ſzerint itellyetec őtet. Mondanac neki az Sidoc: Nem ſzabad † *Vgyis illet meg*
minekűnc ſenkit meg ölnűnc, † hogy à Ieſuſnac beſzede be tellyeſednec, mellyet mon- *aldoztatni, hogy*
da, ielentuen minemű halallal halna meg. *(mind az ket fele nep Sido es Pogan, reſſes lenne henne.*

Kezdec kedig őtet vadolni az Papi feiedelmec, es az kőſſegnec Vénei, monduan: *Harommal*
Vgy leltűc hogy ez ember az nepet el fordittya, Es tiltya meg adni az adot à Czaſzar *vadollyac: Hogy*
nac, monduan ő magat Chtiſtus Kiralynac lenni. Be mene annac okaert iſ- *haboruſag ſzerző*
meg Pilatus az Tőrueny teuő hazba, es elő hiuan Ieſuſt, monda: Te vagye az Sidok- *hamis tanitoja-*
nac Kirallya: Felele neki Ieſus: * Tennen magadtul mondodé ezt, auagy egyebec *ual: Es hogy Ki-*
mondottac te neked en felőlem: Felele Pilatus: Auagy Sido vagyoké en: Az te nem- *rallya tenne ma-*
zetſeged, es az Papi feiedelmec adtac tegedet kezbe ennekem, Mit miueltel: *gat Czaſſar el-*
len: Es hogy Iſten Fianac mondta magat. * *Mintha mondana: Ha erted, nagy dolog engem meg iſmerni kiralynac lenni.*

Felele Ieſus: az en orſzagonm nem ez vilagbol vagyon: Hogy ha ez vilagbol vol- *Az az, nem*
na az en orſzagom. Az en ſzolgaim viwnanac, hogy az Sidoknac kezekbe nem adat- *arra valo, hogy*
nam, De az en orſzagom nem innen vagyon *(ſoc hadakozockal ez vilagot el foglallyam birodalmam alá.*

Monda ezokaert neki Pilatus: Tahat Kiraly vagyé te: Felele Ieſus: Te mondod *Minemű Ki-*
hogy en Kiraly vagyoc, En ez vilagra ſzűlettem, es ezert iőttem ez vilagra ⊙ hogy *raly legyen, Első*
az igaſſagrol tanubizonſagot tegyec, Minden valaki az igaſſagbol vagyon, halgat- *Aduenthe meg*
tya az en ſzomat. *(mondtuc. ⊙ Azaz, hogy birdeſſem igazan az Iſtennec akarattyat, es meg igazitſam az bűnősöket.*

Monda neki Pilatus: Miczoda az igaſſag: *Netalam itt Pilatus ollyan igaſſagrol kerdezkedet, ki-*
nel az Chriſtus magat meg igazithatna az Sidoc előtt, De Chriſtus lelkiről ſzolt.

Es midőn ezt mondotta volna, iſmeg iőue az Sidokhoz, es monda nekic: En ſemi *Első vallaſa Pi-*
bűnt nem talaloc ő benne. *latuſnac à Chriſtuſnac artatlanſagarol.*

Es mikoron vadoltatnec az Papi feiedelmektől, es az Vénektűl, ſemmit nem felele. *Halgat mint*
Ackor monda ű neki Pilatus: Nem hallodé melly ſokat vallanac te ellened: Es egy *à Baranу Eſa 53.*
ſzauara ſem felele neki, vgy annira hogy igen czudalna az feiedelem. De
őc rea erőſednec vala monduan: Fel indittya az nepet, tanituan egez Iudea altal, el
kezduen Galileatul fogua, mind eddig.

a: Pilatus kedig haluan à Galileat, meg kerde ha Galileabeli volna. Es midőn meg *a: Igy keuannyae*
ertőtte volna, hogy Herodes birtokaba volna, Herodeshőz kűlde őtet, kijs az napok- *ſokan latni az Iſ-*
ba Ieruſalembe vala. *b:* Herodes kedig latuan Ieſuſt igen őrűle, Mert ſoc időtűl fog- *ten ſolgait, mula-*
ua keuannya vala őtet latni, miuel hogy ſokat hallot vala ő felőle. *c:* Es remenli vala *dozaſra, nem lel-*
hogy valami czudat latna ő tűle, kerde kedig őtet ſoc bőſzeddel, de ő ſemmit nem fele- *ki Iſteni felelmes*
le neki: Alnac vala kedig az Papi feiedelmec, es az Iraſtudoc, igen kemenyen vadol- *epőletyekre.*
uan őtet. Herodes azert az ő vduara nepeuel midőn őtet meg vtalta es meg *b: Herodes tű-*
czufolta volna, feier öltőzetet aduan rea, viſza kűlde Pilatuſnac. *kőre az iſtentelé-*
-iatekos, czufolo, parazna, keuely, feslet eletű vduarnac, kiknec nem melto hogy ſollyon Chriſtus az ő igeieben.

Es őn kőztőc egybe baratkozanac azon á napon Pilatus es Herodes. Mert annac
előtte ellenſegeſec valanac egy maſſal. *Igy az kiket à Satan egymaſſal ellenkeztettettis, de Chri-*
ſtuſra egy arant tőrettet velec.

Pilatus kedig egybe hiuan mind az Papi feiedelmeket, es az nepnec előtte iaroit, es *Maſic bizonſag*
az nepet, monda nekic: Előmbe hoztatoc ennekem ez embert, vgy mint ki el fordi- *tetele Pilatuſnac*
tſa à nepet, es imè en ſemmi vétket ez emberbe nem talaloc azokbol, mellyekből va- *az Chriſtus ar-*
dollyatoc őtet, De meg Herodes ſem: Mert titeket ő hozza boczattalac, es imè ſem- *tatlanſagarol.*

SZERDARA IVDICA VAsarnap vtan,

mi halalra melto †dolgot ő nem miuelt. Azokaert meg veretuen el boczatom őtet.

† Harmadßor Herodesis nem vadollya, Tahat őis artatlannac itelte.

Az űnneppen kedig szokot vala az feiedelem el boczatani az kőssegnec egy foglyot, à kit őc keuantac volna. Vala kedig ackor egy hires neues foglya, kinec Barrabas vala neue, ki az haborusag tamaztockal egyűt fogua vala, kic az haborusag tamaztasba gyolkossagot műeltec vala. Es az nep fel kialtuan kezde kérni hogy szokasa szerint czelekednec.

Negyedicmodotis keres az el ßabaditasba, czufolast mert czufollya ez ßoual az ő nektec, hogy az Sidoc kiralyat őltec meg.

Mikor kedig azoc egybe gyűltec volna, monda nekic Pilatus: Ti nektec szokastoc hogy egyet el boczassac nektec az Pascha űnnepere, Mellyiket akariatoc azert, hogy el boczassam tinektec, à Barrabasté, auagy az Iesust, à Sidoknac amà kiralyat, ki Christusnac mondatic? Mert tudgya vala hogy irigysegből attac volna kezbe.

Negyed vallas, hogy artatlan az Christus, kiről Isten Pilatusnevalis bizonsagot tetet.

Mikor kedig Pilatus űlne az Itelő szękbe, kőuetseget boczata hozzaia az ő felesege, monduan: Ne legyen semmi kőződ azzal az igazzal, mert sokat szenuedtem ma almomba ő miatta. Az Papi feiedelmec kedig, es à Vénec fel inditac à nepet, es el áltatac őket, hogy inkab Barrabast botsatna el ő nekic, az Iesust kedig el veztenec. *Hogy illy igen hires latort fellyeb beczűltetet nalanal, eztis azert ßenuedte hogy az ő rayta valo nagy terh igyis meg tettzenec, kibőlis az mi bűnűnket vadollyuc.*

Feleluen kedig az feiedelem, monda nekic: Mellyiket akariatoc è kettő kőzzűl, hogy el boczassam tinektec? Es fel kialta mind az egez sokassag, monduan: Veszesd el ezt, es boczasd el minekűnc Barrabast.

Ismeg szola nekic Pilatus akaruan Iesust el boczatni, es monda: Mit akartoc tahat hogy miuellyec az Iesussal, kit Christusnac mondotoc? Azoc kedig ismeg kialtanac feszîcz meg, feszîcz meg ezt, ő kedig monda harmadszor nekic: Miczoda gonossagot czelekedet? †Semmi halalra valo bőnt nem talaloc benne. Azoc kedig annîual inkab kialtanac, monduan: Feszîcz meg. Es nagy kialtasockal erőltetic vala, kêruen hogy meg feszitetnec. Es őregbedic vala az ő kialtasoc, es az Papi feiedelmeckê.

†ötöd vallasa hogy artatlan.

Elegedgyűnc most ezeckel: Az többit hallaßuc pentekre, Ackor meg hallyuc, ez nagy soc kialtasockal mint indeytatot fel Pilatus hogy noha artatlannac ismere az Christust, De megis erőssen meg ostoroztata, ez gondolattal, hogy netalam azzal meg elegednenek, De az Sidoc vgyan fel feßiytetekis vete.

Ezekről ßent Peter mint Emlekezet meg nekic, es mint kerte hogy Istenhoz ternenec lassuc aztis leg vtol az mai tanusagunkba.

Ha illy nagy veteknec boczanat hirdettetic, Tahat senki ketseg be ne essec akar melly nagy esete miattis czac hogy teryen Istenhőz à Iesus Christusnac erdeme alal. E rre kedig mindennap ßűksegyűnc vagyon.

Ez ő meg gyűhősődőt gonossagokot ßent Peter ßemekre veti, Actor: 3. Keruen őket hogy meg ismeruen bűnőket Istenhőz ternenec monduan: Abrahamnac Isaknac es Iacobnac amaz Istene, à mi attyanknac Istene, meg diczőitette az ő Fiat az Iesust, kit ti el arultatoc es meg tagattatoc Pilatusnac előtte, holot az itelte volna hogy el kellene boczatni, Ti kedig azt à ßentet es igazat meg tagattatoc, es kiuantatoc hogy à gyolkostnektec ayandekozna. Az eletnec kedig feyedelmet meg őltetec, kit az Isten fel tamaßtot halottaibol, kinec mi bizonsagi vagyunc. De most attyam fiai tuduan hogy tudatlansagbol mieltetec, Pœnitenciat tarczatoc ezokaert, es meg teryetec, hogy az ti bűneitec el mosotassanac.

Ez Tanitasa ßerint ßent Peternec, hogy mijs az mi bűneinket igazan meg banhassuc, es azoknac Istentől boczanattyat nyerhessűc az ő ßerelmes ßent Fianac aldozattya altal, Ier mindnyaian kőnyőrőgyűuc ő ßent felsegenec.

Imadsagat az Harmadic Predikacio vtan talalod.

HAR-

HARMADIC PREDIKATIO AZ MI VVRVNC IESVS CHRISTVS NAC KINY SZENVEDESENEC HISTORIAIAROL.

PINTEKRE IVDICA Vasarnap vtan.

ENEKLESROEL.

O Mindenhato Iſten etc.
Hißűnc mind egy Iſtenbe etc,
Ier mi keriűnc ſent Lelket etc,
IM AT S AG A fol: 1,

SVMMA.

FElſő prædikacionkba meg hallanc melly nagy gyűhőſſeguel vadoltac az papi fegedelmec az VVR Chriſtuſt Pilatus előtt, fő keppen azzal, hogy ő magat Czaſzar ellen Kirallya tőtte volna, De Pilatus ſoc keppen kerdezuen meg iſmerte hogy czac iregyſegből, es regi gyűlőſegből vadoltatnec, Mind az altal az ő nagy ſoc kialtaſokra mint veſzőzteſſe meg, es mint Kinoztattaſſa, es vegre mint feſzitetteſſe fel, ier laſſuc az tőb dolgockal egyetembe.

AZ CHRISTVSNAC OSTOROZASAROL, CORONAZASAROL, ES MEG CZVFOLASAROL.

Ackoron azert foga Pilatus Ieſuſt, es meg oſtoroza. Az feiedelemnec hadakozo legenyi kedig be viuec őtet az Palotaba, melly à tőrueny teuő haz, es egybe hiuac mind az egeſz czoportot, es rea gyűitec mind az egeſz tarſaſagot. Es midőn le vetkeztettec volna őtet, rea adanac egy veres Barſony felſő ruhat, es feyebe tőnec tőuisből font Coronat, es Nad ſzalat az ő iob kezebe, Es terdet haytuan előtte, czufolyac vala monduan: VVduőz legy te Sidoknac kirallya, es artzul czapdoſſac vala, es rea pőknec vala, Es à feyet naddal veric vala, es terdre eſuen imadgyac vala.

Mint neztec ezo az Angyaloc, kic ſűleteſen őruendeztec, De ez ő ſebeiuel mi gyogyultűncmeg. Kitűl engedelmeſſegetis tanullyuc.

Ki mene annac okaert iſmeg Pilatus, es monda nekic. Ime ki hozom őtet tinektec hogy meg iſmeryetec hogy ő benne ſemmi bűnt nem talaloc. *Hatodic vallaſa Pilatusnac, hogy artatlan az Chriſtus, De Pilatus tűkőre az rettegő ſtuőknekis, kic hol ide hol toua kapdoſnac.*

Ki mene azokaert Ieſus tőuis Coronat viſeluen, es Barſony kőntőſt. Es monda nekic Pilatus: *IME AZ EMBER.*

Oh ki iſſonyu dagadozot poofazot es nyalazot orczaual hozza ki az tőuiſes Coronat, kin el iſſonyoduan Pilatuſis, könyőrűletes ſoual mutattya, hogy meg eſnec ſtuec rayta.

Midőn azert lattac volna őtet az papi feyedelmec, es à ſzolgac kialtnac vala monduan: Feſzicz fel, feſzîcz fel.

Monduan nekic Pilatus: Vegyetec ti őtet es meg feſzîczetec, mert en nem talaloc bűnt ő benne, Felelenec az Sidoc neki: Nekűnc tőruenyűnc vagyon, Es à mi tőruenyűnc ſzerint kelly meg halni. ♀ Mert Iſtennec fiaua tőtte magat.

Heted vallaſa artatlanſagarol.
♀ Ez mas fele vadolaſoc.

Mikor azokaert hallotta volna Pilatus ez beſzedet, inkab meg iyede, Es iſmeg bemene az tőrueny teuő hazba, es monda Ieſuſnac: Honnet valo vagy? Ieſus kedig nem felele neki, Monda azokaert Pilatus neki: Nem ſzolſzé ennekem? Nem tudodé hogy hatalmam vagyon arra, hogy el boczaſſalac, Felele Ieſus: Semmi hatalmad nem volna teneked en raytam, hogy ha nem adotot volna onnet fellyől, Annac okaert, á ki engemet kezbe adot teneked, annac nagyob vetke vagyon.

Alituan pogan modra egynec lenni az Iſtenec közzűl.

Attul fogua Pilatus igyekezic vala azon hogy el ſzabadîtana őtet: Az Sidoc kedig kialtnac vala monduan: Ha ezt el ſzabadîtod nem vagy *x*: Baratya az Czaſzarnac, valaki magat kirallya teſzi ellene mond az Czaſzarnac.

x: Ez vilagiac inkab feltic ezvilagot hogy nem Idűőſſegeket.

Pilatus annacokaert mikoron hallotta volna é beſzedet, ki hoza Ieſuſt, es az itelő ſzekbe űle, à helen melly felſő Pagimontomnac mondatic, Sidoul kedig Gabbatha.

PENTEKRE IVDICA Vasarnap vtan.

Vala kedig az Paschanac keszületi napya, es vgy mint ☿ hat orakor.

☿ Nalunc tizenket orat tött.

†Ackoron monda az Sidoknac: Ime à tí kiralytoc. Azoc kedig kialtanac, veszszedel, veszetdel, Feszîcz fel ötet. Monda nekic Pilatus: A tí kiralytokot feczîczeme fel? Felelenec az papi feiedelmec: Ninczen kiralyunc hanem czac Czaszarunc.

†Tekereg idestoua Pilatus Lelki ismerete furdaluan.

Latuan kedig Pilatus hogy semmit nem hasznalhatna, de inkab hogy nagyob zudulas lenne, akaruan az nepnec eleget tenni, senrenciat monda, hogy meg lenne à mit kernec vala.

☿ Te mondad ki à sententiat, nem vagy azert artatlan.

Es vizet vön es meg mosa kezet az kösseg elöt, es monda: ☿ Artatlan vagyoc az igaznac verebe, Am tí lassatoc.

Es feleluen az egesz nep monda: Az ö vere mi raytunc es az mi fiainkon.

Az meg vettet kö az Christus, az segeletbe föue lött. Epheſ: 2.

Barrabas mint amà Bak, kire azegez nep bünet rakta, el salad vere meg tiztitya

Ackoron el Boczata nekic Barabast, ki tamadaſert, es à gyolkossagert fogua vala, kit kertec vala, Iesust kedig ki meg ostoroztatot, es meg czufoltatot vala kezbe ada, az ö kiuansagoc szetint, hogy fel feszítetnec.

az pusztara, vele hordozuan minden bünet, kiböl ö meg sem tisztula, De az Christus az masic Bak, mellynec az hueket, ki vitetic az varas kiuül halalra, Leu: 16.

Fogac azert Iesust à feyedelemnec hadakozo szolgai, es le vonac rola az barsont, es az ö tulaydon ruhait adac rea. *Oh ki nagy faydalommal löt ezis, midön à sebekhöz ragados köntüst le vontac, Psal: 22.*

Isakis polda erröl.

Es ki viuec ötet, viseluen az ö kerezt fayat, hogy fel feszîtenec.

Erröl sörgalmatoson oluasd meg ez irasokat, Heb: 13. Leu: 6. 16. Num: 19. Deut: 21. Galat: 3.

* Mys fel vegyuc az ö kerezt mindennap.

* Es mikor ki mennenec, talalanac egy Cirenebeli embert, kinec Simon vala neue, ki mezeiböl iö vala, ki attya vala Alexandernec es Rufusnac, Ezt meg fogac es keszerítec, hogy viselne az ö kerezt faiat, es rea vetec à kereztfat, hogy Iesus vtan viselne. *En hiszem ez fele szokasoc volt, hogy az Vastag gonosz teuöckel vittettec ki faiokat, De Iesus gyenge testü leuen, es soc kintis szenueduen, Egy parazt emberre adgyac: Ki soc keppen nemesitetic Istentül, kinec neuetis, fiaitis ki irratta: Igy teriezti mostis hireket Isten azoknac, kic az ö Fianac kereztit hordozzac.*

Maguncs Sirasſuc az Christusba.

Követí vala kedig ötet az nepnec, es aszonyi allatnac sokszaga, kic saygattyac, es sirattyac vala ötet. Iesus kedig reayoc forduluan monda: Ierusalemnec leanyi nesiryatoc en raytam, hanem tí raytatoc, es à tí magzatotokon, Mert ime el iönec az napoc, mellyeken ezt mondgyatoc: Bodogoc az magtalanoc, es à melnec, mellyec nem szültec, es az emlec, mellyec nem emtettec, Ackoron kezdic mondani az hegyeknec, döllyetec mi reanc, es az halmoknac burîczatoc be minket, Mert ha az nyersfan ezeket mielic mi leszen az aszu fan? Vitetnec vala kedig ket gonosz teuökis, hogy ö vele meg feszîtetnenec.

Δ: Ezt velic Moria hegyenec 2. Par: 3. Oda vittevolt aldozni Istus aldozattyat, ez egesz vilagra.

Es vövec ötet az Δ Galgotha neuö helyre, melly magyarazua agy kaponya helnec mondatic, Mar: 15. Es öt adanac ö neki innya epeuel elegîtet eczetet, es hogy meg kostolta volna, nem akara innya, Matth: 27.

Isaakot Abraham, Adamis, Abel, Noe, ott aldoztac, ott lakott Sem Patriarchis, kic lelkekbe lattac à Christus, es örültec rayta, Ioan: 8. Nagy titokbol vitetic azert ez helreis. Melly büdös helyröl gyönyörüseges illatot boczat

x: Mert vilatosb vala mindennel ez vilag

x: Es fel feszítec ötet az Galgothan, es ö vele ket gonosz teuöket, egîket iob keze felöl, masikat bal keze felöl, közepbe kedig Iesust, Mar: 15. Es be tellyesedec az iras, melly ezt mondgya: az gonosz teuöc közibe szamlaltatec.

büne miat, 2. Cor: 5. Es igy kellet fel venni amaz atkot, Gal: 3. Deut: 12.

† Ezt sent Ianos hatnac mondgya, mind kettö Delt iedzet.

Vala kedig † harom ora, mikor fel feszîtettec. *Ez delbe vala reggeltül fogua hat orakort, De az masic virrazt aznac harmadic oraiakort lett. Erröl oluas az mas Postillambol.*

ELSÖ SZAVA AZ KEREZTFAN.

Ez harmadic tisztí az papnac hogy imatkozzec az bünösökert.

Iesus kedig mondgya vala: Attyam boczass meg nekic, mert nem tudgyac mit mielnec.

NEVEZETE.

Iohan: 19. Tudatlanulis szolgaltat Isten Pilatus

Pilatus kedig felibe yalo irastis ira, az az, meg ira halalanac okat, es feye felibe az kerezt fara teue. Vala kedig irua: Nazaretbeli Iesus, Sidoknac kirallya, Ezt az okaert az felibe valo irast sokan az Sidockozül el oluasac, mert közel vala à hel az varas-

varashoz, à hol az Ieſus fel feſzituen vala, Es az iras Sidoul es Gőrőgűl es Deakul vala.

Pilatuſſal Chriſtuſnac hogy tiſſtellye őtet ez iraſſal, kit irata ſoc nyeluen, kiuel ielentette az VVR Iſten hogy immar az ő Fianac iſmeretetit minden nemzetec közibe ki tergeztette es őtet minden nyeluen predikaltatna, Mar: 16.

Mondgyac vala annac okaert Pilatuſnac az Sidoknac Papi feiedelmi, Ne iriad azt, hogy Sidoknac kirallya, Hanem hogy ő mondotta magat Sidoknac kirallyanac lenni. Felele Pilatus: à mit meg irtam, meg irtam.

Ilyec àſetetſegnec fiai, mihent egy kis vilagoſſag villamic ottan le akaryac nyomni, Iohan: 1.

RVHAZATTYA.

Annac okaert az hadakozoc midőn Ieſuſt meg feſzitettec volna, vőuec az ő felső ruhazattyat, es negy reſzt czinalanac, mindenic hadakozo legennec egy reſzt, Es az alſo ruhazatot, Az alſo ruhazat kedig varras nekűl valo vala, felső reſzetől fogua mind meg ſzőttetet telleſeguel. Mondanac azokaert önkőztőc: Ne metellyűc el azt, hanem velſűnc nyilat rea kié legyen. ✠Hogy be tellyeſednec az iras melly ezt mondgya: El oſztac magoknac az en ruhazatimot, Es az en őltőzetemen nyilat vetenec. Es az hadakozoc mielec vgyan ezeket. Es à nep aluan nézi vala.

✠ *Pſal: 22. Czac arnyekoztatot ez à Dauid ha à mi valoba be tőlt Chriſtusba: ki panaßolkodic hogy megfoztatot mindentől.*

Alnac vala kedig az Ieſus kereztfaya mellet az ő anya, es az ő anyanac nenye az Cleophæ feleſege Maria, es à Maria Magdolna. Midőn azokaert latta volna Ieſus az anyat, es à tanituant, Kit ſzeret vala, ot allani, monda az ő anyanac: Aſzonyi allat ime az te fiad, Annac vtanna monda az tanituannac, * Imè à te anyad, Es az oratul fogua az tanituan tulaydonaua fogada őtet.

Ezec tűkőri az igaz Anya ßent Egyhaznac kic ßeretuen az Chriſtuſt, ßent eletűc, ioc, egyűgyűc, es ßennedőc Chriſtuſſal, kic neha keueſſec, megint neha ſokra ßaporodnac. De az őrdőg ſerege, gyolkos, torkos, buia, ragadozo, hazug, es az Iſten igeienec rontoia. * *Maſic ßaua az kereztfan.*

Az kic kedig azon elő mennec vala ſzidalmazzac vala őtet, feyeket haytuan, es monduan: Veh ki le rontod à templomot, es harmad napon meg epited, Segicz meg magadot ha Iſtennec fia vagy, es ſzalle az kereztfarol. Azonkeppen az papi feye delmekis czufoloduan önkőſztőc az iraſtudockal, mondgyac vala: Egyebeket meg ſegitet, es ő magat meg nem ſegitheti, Ha ez à Chriſtus, az Iſraelnec kirallya, az Iſtennec amaz valaztotta, ſzabadicza meg magat, es ſzallyon le moſt az kereztfarol, hogy laſſuc, es hidgyűc, Iſtenbe bizot ſzabadicza meg immar őtet ha kedueli. Mert ezt mondotta: Iſtennec Fia vagyoc.

Nagy tűreſsecket kellet ezeketis ßennedni.

Vgyan azont kedig ſzemere hanyac vala az ket toluayokis, kic vele egyetembe meg feſzitettec vala, es ſzidalmazzac vala őtet. Czufollyac vala kedig őtet, az hadakozokis, es oda iaruluan, es eczetet aduan neki, eſzt mondgyac vala: Ha te vagy az Sidognac amà kirallya ſzabadicz meg magadot:

Egic kedig az gonoſz teuőc közzől, kic fel feſzitetuen valanac, ſzidalmazza vala őtet monduan: Ha te vagy amà Chriſtus ſzabadicz meg magadot velűnc egyetembe: ✠Feleluen kedig az maſic, meg fedde őtet monduan: Ingyen ſem felſze te az Iſtentől, holot azon karhoztatasba legy. Es mi vgyan meltan, Mert az mint erdemlettűc vgy lakolunc, ez kedig ſemmi gonoſzt nem tőtt.

Ez ket toluatűkőre az embери nemzetnec, Egyic vakmerő maſic pœnitencia tarto.

✠ *Meg beczűlhetetlen draga pelda ez, annyi ſoc gyalazat kőzőt illy nagy hittel beczűlni az Chriſtuſt, es az ő Orßagat kiuanni, Mint iarnac azoc, kic moſt meg az Attyanac iobyan ſem tudgyac beczűlni, es menybe leuen ſem tudnac hozza kiuankozni.*

Es monda Ieſuſnac: Vram meg emlekezzel rolam, mikoron à te orſzagodba mégy. Es Ieſus monda neki: *a* Bizony mondom teneked, hogy ma velem leſzeſz Paradiczomba. *b*: Vala kedig vgy mint hat ora, es ſetetſeg lőn mind az egez főldőn, kilentz oraiglan, Es meg homalyoſodec az Nap. *c*: Kilentz orakort kedig fel kialta Ieſuſ nagy ſzoual, es monda: Eli Eli Lama Azabthani, az az, En Iſtenem, en Iſtenem, mire hattal el engemet. Nemellyec kedig azoc közzűl kic ott alnac vala, ezt haluan mondgyac vala: Ez az Illyęſt hiwia. Annac vtanna mikoron tudna Ieſus, hogy immar mindenec el végezue volnanac, hogy az Iras be tellyeſednec, monda: Szomiuhozom. Vala kedig ott egy edén teli etzettel, Es mindgyaraſt egy ő közzűlőc el futuan vőn egy Spongiat, meg tőltuen etzettel es Iſoppal, téue egy Nad ſzalra, es ſzaiahoz nyuyta hogy innec, Az többi kedig mondgyac vala: Had laſſuc ha

Mat: 11. Io: 6. 17. b: Nagyob dolog à Chriſtus halala mint ha à Nap leſsakadna menyből. c: Del vtan haram orat tennenalunc. b: Ielenti kinyanac nagy voltat.

Hiſtoriaia az VR Chriſtus

ſuc ha el iő az Illyęs, ki ötet meg ſzabaditſa. Midőn azokaert Ieſus az etzetet hozza vette volna, monda: *BE TELLYESEDET.*

Ez à Chriſtuſnac győzödelmes ßaua, kibe halat àd Iſtennec, es ielenti örömet az hiueknec, hogy immar be tellyeſedet volna az ő meg valtſagoc, az Iſtennec el vegezet bölczeſeges rendeleſe ßerint, immar be töltec volna minden aldozatoknac peldazati, az egeß Prophetaknac iraſi, Abelnec, Iſaaknac, Ienaſnac, es minden ßentec halalanac tükri. Immar be tölt volna Iſtennec minden kiuanſaga, ki meg elegedet volna az ő fianac illy fizeteſeuel, Immar ebbe meg emeztődöt volna az bűn, az halal, az ördög, az atoc, es az karhozat.

Mikor kedig ezeken valo erős diadalmat erzene, meg ter regi ereie, es nagy fel ßoual kialtuan ielenti Atyaba valo bizodalmat, es lelket örömmel neki aianlya, à mint kőuetkezic.

†ő altala mijs ezt miellyńc. Es mikor iſmeg nagy ſzoual fel kialtot volna, monda: †Atyam, à te kezeidbe aianlom az en Lelkemet. Es mikor ezeket mondotta volna, le haytuan feiet, Lelket ki boczata. *Igy hala meg az mi vvrunc Ieſus Chriſtus*

Es imè az Templomnac Vitorlaia ket reſzre ſzakada, felső reſzetűl fogua, mind az allyaig. *Egyic haßna, hogy az ő Törueny fel fedeztetet.*

Es az főld meg indula. *Maſic haßna hogy mindenűt hirdettetic.*

Es az kő w ſziklac meg haſadanac. *Harmdic haßna hogy az kemeny ßiuekis meg lagyulnac.*

Es az koporſoc meg nilatkoztatanac. *Negyedic haßna.*

ötöd haßna az halottaknac fel tamadaſoc. Es az ſzenteknec kic el aluttac vala, ſoc teſtec fel tamadanac, es ki iőuen az koporſobol az ő fel tamadaſa vtan, be menenec à ſzent varosba, es ſokaknac meg ielenenec.

✠ Artatlan halalanac valloi. ✠Az Szazados kedig, es az kic vele valanac őrizuen az Ieſuſt, mikor lattac volna, hogy ollyan keppen kialtaſſal lelket ki boczatta volna. Es midőn lattac volna az főld indulaſt, es azokat az mellyec lettec vala, igèn meg ijedenec, es diczőituen az Iſtent, mondanac: Altalan fogua ez Iſtennec Fia vala, Es mind az egez nep melly nézni egyűtt oda ment vala, hogy latac azokat az mellyec lettec, veruen az ő melyéket viſza ęrnec vala.

Noha el futottac vala Chriſtus mellől az magahanyo es magaba bizakodo firfiac, de az gyenge aßonyi allatoc kőzűl meg erőſit az VVR egynehanyat, hogy bizonſagi lennenec Chriſtus dolgainac. Alnac vala kedig tauol az ő eſmerői, es ſoc aſzonyi allatoc, kic ötet kőuettec vala Galileabol, nézuen ezeket, kic kőzött vala Maria Magdolna, es Maria az kiſſebic Iacabnac Anya, kic kőuettec vala ötet, es ſzolgaltac vala neki mikoron męg Galileaba volna, es ſokac egyebec, kic fel mentec vala vele Ieruſalembe. *Ki mondhattya meg azkor ezec minemű aiulasba voltac.*

AZ VVR TEMETESERŐL.

Az Sidoc azert miuel hogy keſzűlő nap vala, hogy az teſtec à kereztfan ſzombaton ne maradnanac, (mert amà ſzombat nagy nap vala,) kérec Pilatuſt, hogy meg tőrettetnenec az ő ſzároc, es le vetetnenec.

Kepes hogy ez Viz lőtt à meg alutt Verből, melly à bőr alatt meg kezd feiered ni, kiről nagy okert emlekezic ßent Ianos maſſtis 1. Iohan: 5. El iőuenec azokaert az hadakozoc, es az elsőnec vgyan ſzaraít meg tőrec, à maſiknakis ki azzal fel feſzitetet vala. Ieſuſra kedig mikoron iutottac volna, holot lattac hogy immar meg holt, nem tőrec meg az ő ſzaraít, Hanem egy az hadakozoc kőzzűl Lantzaual meg nyita az ő oldalat, es mindgyaraſt viz es vęr iőue ki. Et à ki lata tanubizonſagot teſzen rola, es igaz az ő tanubizonſaga. A tudgya kogy igazat mond, hogy tijs hidgyetec, mert ezec lőnec, hogy az Iras be tellyeſednec, Nem tőretic meg egy czontyais, *Exod: 11. Numer: 9.* Es iſmet mas Iras mondgya: Meg lattyac kic űtöttec altal, Zach: 12.

Mert az Viz nezet az ő Töruenbeli Vizi moſodaſra, az Veer nezet az aldozatoknac Veerire, mind az kettő peldazta az Chriſtusba valo meg tißtulaſunkat.

Es mikor be eſtueledet volna, miuel hogy keſzűlő nap volna, melly az ſzombatnac eſti, el iőue Ioſeph ki Arimathiabeli Iudeanac varoſabol vala, tizteſſeges tanaczbeli ſzőmely, kazdag ember, es igaz firfiu, ki nem engedet vala az ő tanaczoknac, es czelekedeteknec, ki ős varia vala az Iſtennec orſzagat, ki Ieſuſnac tanituanyais vala, de titkon az Sidoktul valo félelemert. Ez batorſagot veuen, be mene Pilatushoz, es kére ötet hogy Ieſuſnac teſtet le venne, Pilatus kedig czudala, hogy ha immar meg holt volna, es hozza hiuan az Szazadoſt, meg kérde ötet, ha ſoc ideie hogy meg holt volna, Es meg értuen az ſzazadoſtul à dolgot, aiandekon ada az teſtet Ioſephnec, es meg paranczola hogy neki adnac az teſtet, es Ioſeph gyolczot vőn.

Az kazdagoc tanullyanac Ioſephről, hogy batorkodgyanac az Chriſtus mellet, es ſe tißteſſegeket, ſe kazdagſagokat fellyeb ne bőczűllyec nalanac, Hanem ökis legyenec iamboroc, Iſtenfelőc, igaz firfiac, es Chriſtus tanituani.

Varuan ez arnyec vilag vtan, az Iſtennec örőcke valo orßagat, Tit: 2.

El iöue kedig Nicodemuſis (à ki Ieſushoz annac elötte éyiel iött vala) hozuan elegyitet Mirrat es Aloeſt, vgy ☿ mint ſzaz fontot. Vöuec azert Ieſus teſtet, es be takarac azt tizta gyolczba, draga fűueckel egyetembe, mikeppen ſzokas az Sidoknac temetkezni. Azon kedig à helyen à hol meg feſzitetet vala, kert vala, es az kertbe Ioſephnec† wy koporſoia, mellyet köw ſziklaba be vagattatot vala, mellybe meg ſenki nem temetetet vala. Oda teuec azert Ieſuſt, miuel hogy keſzűletnec napia vala, es az ſzombatra virradando vala, Es az koporſo közel vala, Es egy köuet haytuan az koporſonac aytaiara, el menenec.

Illy igen meg gyalaztatat, enni ſöc költſegű ßerßammalis akara Iſten magaz taltatni.

† Oe leuen elsö ßűlötte az halottaknac, es ſengeie az fel tamadandoknac, illet vvy koporſoianac lenni, kibe egy halot ſem fekűtt.

Ott vala kedig Maria Magdolna, es Maria Ioſe, űluen az koporſonac ellenebe, es mas aſzonyi allatokis kic Ieſuſſal Galileabol iöttec vala, kic nezec az koporſot, houa es mikeppen vala helyheztetue az ö teſte. Es meg teruen draga fűueket, es kenetet ſzerzenec, es ſzombaton vgyan veſzteg lönec, az törueny ſzerint.

Ezec nem veßic eßekbe tauul, hogy az VVR meg kenetet,

azert ökis az ßandeckal mennec hazza, hogy harmad napra el iöyenec meg kenni.

Maſodnap melly az keſzölö nap vtan köuetkezic öſzue gyűlenec à papi feyedelmec, es à Phariſeuſoc Pilatushoz, es mondanac: Vram meg emlekezzűnc arrol, hogy amaz czalard meg eltebe eſzt mondotta: Harmad nap vtan, fel tamadoc. Paranczollyad azert hogy az koporſo meg erösiteſſec harmad napig, Hogy az ö tanituani el ne iöienec, es el lopiac ötet, es azt mondgyac az köſſegnec: Fel tamadot halottaibol. Es az vtolſo teuelges gonosb leſzen amaz elſöuel. Monda nekic Pilatus: Vagyon örizötöc, menyetec el, erösitſetec az koporſot örizöckel, Es be peczetelec az köuet.

Az papi feyedelmec va kmerö gyihöſſeguel czikorgattyac megis fogokot Chriſtuſra, es nagy eßeskedeſſel akaryac le nyomni halala vtan valo tißteſſeges hiret. Melly igyekezetbe nem czac meg czalatkoztattya öket az VVR Iſten, hanem öket annyiual nagyob tißteſſegere Chriſtuſnac.

Vtolſo ſzonc.

Ezeket irtac az negy Euangeliſtac az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac kiny ſzenuedeſeröl, ki röuidebben, ki beuebben. De im en mind az Negynec iraſit egyűue rendeluen, egyſzerſmind oluaſam meg öket elöttetec.

Kikböl es Iöuö heten meg magyarazom fö fö czickelet ezeknec, Moſt vegyűnc leg vtol tanuſagot imez kerdesbölis?

Mi haſzna hogy tudgyuc az mi Vrunc Ieſus Chriſtus kiny ſzenuedeſenec Hiſtoriaiat?

Fű keppen ket haſzna vagyon: Elſö az bűnnec, az Iſten haragyanac, es irgalmaſſagyanac iſmereti. Mert ſo honnan annyira ki nem teczic az bűnnec vtalatoſſaga mint az ö rettenetes Lelki teſti gyötredelmeböl, Kibe Iſtentöl mintha elis hagyatot volna. Haragiais mennyi legyen Iſtennec az bűnre meg teczic ebböl, hogy czac egyſzalnera ſem kemelhette ötet, miert hogy magara vette vala annac terhet. Irgalmaſſagais kedig el almelkodando, hogy az artatlannal es meg kedig az ö eggyetlen egy ſzűlötteuel fizetetne meg azt, az mit az ördögtűl meg czalatot emberi nemzet erdemlene. Ezec indiczanac fel bennűnket orankent pœnitenciara, es töredelmes ſziure, es igaz hitböl valo könyörgeſre, es ſzűntelen valo hala adaſra.

Vtolſo haſzna az ö halalanac, hogy meg öllyűc az bűnt mi bennűnkis, azt eröſſen gyűlöllyűc, vralkodni ne hadgyuc, igaſſagot, es vy eletet köueſſűnc. Az Chriſtuſſal eggyűt minden nyaualyainkot bekeſeguel, es io remenſeguel ſzenuedgyűc, azba magunkot az ö ſzent Attya akarattyara hadgyuc. Kinec markaba lelkűnket ayanlyuc az ö ſzent Fia altal, mijs, fel tamadaſt es öröc eletet varyunc. Ezec ſzerint hogy az VVR Iſten meg beczűlteſſe velűnc az ö ſzerelmes Fianac kiny ſzenuedeſet, halalat es fel tamadaſat Ier könyörögiűnc mindnyaian.

IMADSAG.

VRISTEN mi mennyei Szerelmes ſzent Attyanc: halat adunc mi teneked az te meg mond hatatlan nagy irgalmaſſagodert, hogy az te eggyetlen egy

TIZEN Negye dic VR NAP IARA AZ KI IELENES ES Viz Kerezt vtan. Alias, PALMA-rum, Auagy. VIRAG Vasarnapra.

Az VVR Christusnac kinra

len egy szent Fiadat nem kemelletted, hanem az mi rutsagos es soc bűneinkert ez vilagra boczattad, â hitetlen Sidoc es tudatlan poganoc kezeibe adtad, meg czufoltattad, artzul czapdostattad, es pőkdőstettet, meg ostoroztattad, tőuiseskoronaual meg Coronaztattad, az magas kereztfan az ket toluay kőzőtt fel feszitetted, draga szent veret ki ontattad, es halalra boczattad: Kerűnc tegedet adgyad minekűnc azon te szent Fiadnac kin szenuedeseyert es halalaert à te szent Lelkedet: hogy az mi bűneinknec nagy es rutsagos voltat valoba ismerhessűc, es à te bűn ellen valo haragodtul meg rettenuen minden bűnt meg vtalhassunc, Hogy az te szent Fiadnac vere hullasanac altala te előtted meg igazulhassunc, es az őrőc bodogsagba reszesec lehessűnc, AMEN.

Mi Attyank &c.

VTOLSO Enenk. Veddel VVR Isten rolunc etc,

TIZENNEGYEDIC VVRNAPI EVANGELIOM AZ KI IELENES VTAN.

Az artatlan Barannac az Iesus Christusnac halalra valo keßűletiről, Kire ô maga nagy alazatoson fel vißi magat Ierusalembe, az Pascha ünnepere.

ENEKLESROEL.

Diczeriőc az VVR Istent Enec szoualis, es mondgyunc olly Eneket, kibe őruendeztessűc lelkűnket, hogy az VVR Isten az ő szent Fiat éröttűnc valtsagra boczatta.

Iduőz legy őrőc IVR Isten etc.
Ier diczeriűk az Istennec Fiat, rtc:
Mi hißűnc az egy Istenbe etc,
Az kereztyensegben igaz vallas etc,
Ier mi keriűnc ßent Lelket etc.

Huszar Gál Enekibőlis rendelheted imezeket.

HYMNVS: Diczőseg, diczeret es tiztesseg etc,
PSAL. xxii. En Istenem, en Istenem miert hagyal etc,
IMATSAGAT meg talalod folio 1.

AZ EVANGELIOMROL.

AZ mai napra rendelt Euangeliom arrol szol: Az mi wrunc Iesus Christus minemű testi alazatossaggal, de nagy Lelki őrőmmel ment, es kisirtetet Ierusalembe, Az ő maga meg aldoztatasara: Halala előt *NEGY* nappal, az mikor az pascha Barantis ki kelly vala valaztani az nyai kőzűl. Hogy azon nap, kiny az paschaual aldoztac, őtetis az egesz Sidosag meg áldozna, az mi bűnűnc boczanattyara, Hogy mint őrőcke valo pap, nagy kinnal, halallal, testeuel, vereuel, meg fizetuen erettűnc, azzal rontoya lenne az bűnnec, őrdőgnec, halalnac es karhozatnac, Es mint őrőcke valo mennyei kiraly minden benne hiuőknec diczőseges wra es őrőcke valo kirallya lenne. Melly Euangeliomot irt meg szent Mate az ő Euangeliomi kőnyuenec huszon eggyedic reszeben.

MAT-

MATTH: XXI.

ES mikoron kőzel iutottanac volna *a:* Ieruſalemhez, es Bethphageba iőttenec volna, az olay faknac hegyere, Ackoron el kűlde Ieſus ket tanituant, monduan ő nekic: *b:* Menyetec el imez előttetec valo faluba, es mindgyaraſt egy meg kőtőt Szamart talaltoc, es egy vehmet ő vele, odgyatoc el es hozzatoc ennekem, Es hogy ha valaki tinektec valamit ſzoland, Mondgyatoc: ſzűkſegeſec az *c:* wrnac. Es leg őttan el boczattya őket. Mind ez lőn kedig hogy be telleſednec, à mi meg vala monduan az Prophetanac altala, ki eckeppen ſzol: Mondgyatoc meg az Sion leanyanac, Ime à te *d:* KIRALYOD io teneked, engedelmes, űluen ſzamaron, es terh hordo ſzamarnac vehmen.

a: Czac Ieruſalem vala helye à Baranyoc aldozattyanac, Deut: 12. Ide kellet azert nekyis iőnyihol magat meg aldoztaſſa, Luc: 13.

b: Nagy alazatoſſaggal keßyti magat az aldozathoz: Szamarhat n, p irazt neppel mendegeluen, es mind keſerues mind vigaztalo gondolatockales beßedek uel.

☞ *Ez igec igy vadnac az Prophetanal.*

c: Erőſſen vigadgy te Sionnac leanya, Es te Ieruſalemnec leanya őruendezz. Imè à te KIRALYOD iő te hozzad, *c:* igaz es ſzabadito, alazatos: űluen à Szamaron es ſzamarnac vemhen.

c: Ez nagy VVR nem tarta ragadomannac az ő Iſtennel valo egyenlő ſeget, hanem meg alazamagat mind az ker eztnec halalaig. Annac okaert minden nyelueckel vallatya az Iſten: Hogy à Ieſus Chriſtus, az VVR, az Attya Iſtennec diczőſſegere, Phil: 2.

f: Bekeſeget hirdet az Poganyoknac, es az ő birodalma leſzen egyic Tengertűl fogua az maſic tengerig, es az folyo viztűl fogua mind az főldnec vęgeig.

g: Teis à te kőtelednec vęre altal, boczatod ki à te foglyaidat à veremből, à mellybe ninczen viz.

h: Tęrietec azokaert az erőſſeghőz, ti, kic az fogſagba remenſegbe vadttoc.

☞ *Ezec az Prophetanal valo igec,*

Az taniytuanyoc kedig el menuen, eckeppen czelekedenec mint IESVS paranczolta vala ő nekic. Es el hozac az Szamart, es az vemhet, es ruhayokot reaioc vetec, őtet kedig fellyől azokra űltetec. *i:* Anepnec kedig nagyob reſze ruhayat az Vtra teriyte, à tőbbi kedig agakot vagnac vala, az fakrol, es az vtra hannyac vala. A nep kedig melly előtte megyen, es vtanna iő vala, Kialt vala monduan: Hoſanna Dauid Finac, Aldot legyen, ki iő Vrnac neueben. Hoſanna magaſſagban.

d: Ez kiraly papis ki magat meg aldozuan vralkodic minden ellenſegűnkőn, es fogua viſſi a mi fogſagunkot, Pſal: 68.

e: Illic vala hogy ollyan fő papunclenne minekűnc, ki kegyes, artatlan, tiſſta, à bűnősőktűl el valaztua, es az egeknel magosb volna. Heb: 7.

f: Ez pap őruendetes Euangeliomot, bűnnec boczanattyat, es őrőc eletet mind ez egeß vilagon predikaltat, Mar: 16.

g: Ez pap vereuel ßabadit. *h:* Noha mindnyaian az bűn miatt, az pokol temleczenec foglyai volnanc, de io remenſegűnc legyen ez ßabadito kiralyba. *i:* Ez nepnec buzgoſagos őrőme az ßent Leleknec titkos ereyeből indult, kiuel ielentęni akarta az VVR Iſten az ő hiueinec ezodalatos őrőmeket, melly tamadna az VVR Ieſuſnac halalabol, kiuel meg őli az mi halalunkot es őrőc karhozatunkot.

RŐVID ERTELME.

EZ Euangeliomba azt irya meg ſzent Mathe, Kiről bizonſagot teſznec az tőb Euangeliſtakis: Hogy az mi wrunc Ieſus Chriſtus ő maga keſzitette volna magat halalra, maganac ertűnc valo meg aldoztataſara, Az Helyre, es az Napra, az kiket arra Iſten rendelt vala, tudni illic IERVSALEMRE es az PASCHA űnnepre. Kiről ſzent Ianos azt irya, hogy halala előt, egy nehany nappal, az mint aranyczzac tizen negy nappal, nagy meſzeről indolt volna fel, Soc ezer nepuel,

TIZEN Negyedic WRNAP IARA AZ KI IELENES ES Vr kereszt vtan: Alias, PALMARVM. Aluagy virag vasarnapia:

Az VR Chriſtuſnac kinra

uel, Es à mint ſzent Lukacz irya, az vton mentebe, Kűlőn az ő tanîtuanînac, mîndent meg beſzellet volna, valamint iarna IERVSALEMBE, az PASCHA ünnepére, mind kinnyad, mind halalat, mind fel tamadaſat.

Moſt kedig az mai Euangeliomba ſzent Mathe azt irya, Hogy midőn immar kőzel volna Ieruſalemhez czac egy fertaly mely főldig, noha az előtt egynehany nap pal nagy meſze vtrol mind gyalog iőtt volna, De immar az kőzel helyről ket Szamart hozatuan, es annac az vemhere űluen azon ment volna be. Es az nepbeis, Illy nagy czoda lőtt volna, Hogy mihent az Vrat az ő tanîtuani az ſzamarra űltettec volna, ottan mindnyaian nagy almelkodo őrőmre fel indultac volna, Sőt az melly ſokaſag ő előtte fel ment Ieruſalembe, azis eleiben iőuen, őruendezuen vgyan tapſoltac volna, Es nagy buzgo őrőmőkben ki ruhayat, ki viragot, es agakot terîtett eleibe, Es Palma es Olayfa agakot kezekben tartuan vgy kiſirtettec volna be Ieruſalembe, Ezt enekeluen: Io ſzerencze legyen Dauid Fianac, Aldot ki iűtt wrnac neuebe, Aldot az à kiraly ki iő wrnac neuebe, Bekeſeg menybe, es diczőſeg az magaſſagba.

Ezen kedig az egeſz orſzag, Nagy Vrac, fő papoc, bőlczec czodalkozuan mi dolog volna ez, az nep azt felelte: Hogy az Nazarethbeli Ieſus volna az Dauid kiraly fia, kit az Iſten ő kiralyocka ſzentelt volna.

Illy czodakeppen mendegeluen: Hogy latrya az varazt ſirattya Lelki teſtî veſzedelmet. Es be menuen az Templomba, ki haytya belőle az komplarkodokot. Es tanîtya vala az nepet. Es ſoc nyomorultakot nagy czodakeppen meg gyogyita. Ez illy be meneſről ſzent Mathe azt irya, hogy ezec Zachariaſnac Prophetalaſi ſzerint lettenec. Ez rőuid ertelme ez Euangeliomnac, az negy Euangeliſtaknac iraſoc ſzerint: Hogy illy czudalatos keſzűlettel mutatta volna be ő magat az egez orſzag előt, az Iſrael fiai altal, negy nappal halala előt, Ieruſalembe, az Paſcha ünnepere, Ki ő ier ſzolyunc nyiluabbannis.

NYILVAB MAGYARAZATTYA.

Ez elősör első Aduent'e miert Predikalyuc.

EZ Euangeliomot eſztendő altal nem oknekűl predikallyuc ketſzer, Az Chriſtus ſzűleteſe előtt, azert: hogy ackor innet ezt tanulnanc meg: Hogy az meg igertetet Chriſtus kiraly el iőtt immar, az mint Zacharias iraſa ſzerint az egeſz orſzag kialtotta, es vallotta, es vgyan mutatta hogy az Nazaretbeli Ieſus volna az kinec kiralyſaga nem főldi hanem mennyei es Lelki volna, azon Propheta iraſa ſzerint. Az kiről Első Aduent napian tijs tanullyatoc többet, es mind az VVR ſzűleteſe ünnepen.

Moſt miert.

Moſt azon Euangeliomot ſzűkſeg mas tanuſagínkertis vyionnan meg tanulnunc, Azertis: Hogy latnanc mint keſzitette, es mint vitte őnnőn maga magat halalra, az ő teſtenec meg aldoztataſara. Es iobban meg iſmernenc, hogy ő, noha pap es kiraly volna, De az ő papſaga es kiralyſaga Lelki, mennyei, es őrőcke valo volna nem főldi Oly pap ki őnőn magat aldoſzna meg az egez vilag bűneyert oly kiraly ki mind őrő. kőn őrőcke vralkodnec minden ellenſegē, Pſa: 110. Es azert ő tűle leg inkab őrőcke valo iokotis varnanc, bűn boczanattyat, Szent Lelket, fel tamadaſt, es őrők eletet. Ezeknec tellesb ertelmeiert, ier ſzollyunc rendel vgyan Hiſtoria ſzerint, à mai dolgairol az mi wrunc Ieſus Chriſtusnac.

Az ő Törvennec peldazi Napiat mint tellyeſitettenec.

MEG Hallanc, Hogy az mai Euangeliom arrol ſzol: Ieſus Iduőzîtőnc mint mentc be Ieruſalembe halalara, halala előt negy nappal, Kiből moſt kiualkeppen ezt tanullyunc meg, Minemű ſzamot tartott ő az napokrais: hogy kin elis indulna: Beis mutatna maga: Es kin felis feſzitetnec: Es kin elis temetetnec: Es kin felis tamadna. Ezeket meg ertuen, vgyan ezekből ſoc ſzep iduőſſeges ertelmet veſzűnc az mi wrunc Ieſus Chriſtus felől.

Mondoc az ki az Euangeliomnac Hiſtoriaiat kezdetitől fogua vegig igaz ertelemmel meg tanulla, czodalatos nagy dolgokot erthet belőle, kic mind Győnőrűſegűnkre, mind Vigaztalaſunkra, mind Tanuſagunkra leſznec. Kire az kegyelmes VR Iſten adgya nekűnkis az ő meg vilagoſito ſzent Lelket. Mert mindenec az ő Törvennec nagy mely, es titkos peldazati ſzerint lettenec: Azis hogy halala előtt, egynehany

hany nappal, az mint ſoc bölczec aranyozzac, Tizen negyed napra indult fel az Paſcha ünnepere Ieruſalembe: Azis hogy az elött negy nappal olly czodalatos keppen megyen be, kit az elöt ſoha nem mielt, hogy mas embernec vemhes ſzamarat el hozatuan, es annac az vemhere fel üluen, ennyi ſoc ezer Zengedező es eneklő nepeckel mutatna be magat halala elöt Negy nappal, Mondoc mind ezec nagy Iſteni ertelem ſzerint lettenec. Az tizen negy nap közöttis kedig ſoc ieles draga dolgai voltanac, kic minketis ſoc keppen edeſithetnec ö hozza.

Ezec felett vgyan itt io emlekeznünc arrolis: miczoda nap aldoztatot meg: Es miert lött az ö aldozattya az Paſcha napian: Es miczoda nap temettetet el: Es miczoda nap tamadot fel: Es mint lottec mind ezec:

Ezekröl noha melto volna egynehany predikacioba ſzolnunc, de moſt czac röuideden ſzollyunc egy predikacioba mindenikröl.

EL ö SZER ezen kezdgyüc el az Hiſtoriat: Mi az oka hogy az VVR Chriſtus Tizen negyed nappal Indult fel Ieruſalembe. Melly indulaſa hogy az tayba lött kedig ſzent Ianos iraſabol aranyozzac az ertelmeſec, ki azt irya: Iohan: 11. Hogy halala elött Ephrem varaſaba es annac puſztayaba lakozuon, Galilea tartomanyaba, ſzinten onnan indult volna fel Ieruſalembe az Paſcha ünnepere. Es az vton meg beſzelte volna, hogy noha nagy kinual meg öletnec, de harmad nap fel tamadna, Mondom innet alityac hogy halala elöt ſoc nappal, es azt itelic hogy Tizen negy nappal indult volna fel Ieruſalembe az Paſcha ünnepere. Ennec kedig nem oknekül kellet lenni, Hanem azert hogy, az Sido orſzagnac wy eſztendöyöc napian lenne indulattya, Es az vtan Tized nappal mutatna be magat, es az vtan Negyed nap adna magat aldozatra. Ez mi dolog legyen nyiluabban erczüc meg. † *Kethettel indult halalara.*

Az Sidoknac eſtendeiek Martiusba az az böyt mas hoba kezdetet: Annac Tized napian mikor az vyſag meg lött. Azon nap indult az VVR Chriſtus az ö maga meg aldoztataſara az Paſcha Barany törueny e ſzerint, Kinec Tizedic napian, à mint az Barantis ki valaztottac, es negyed napig különtartottanec. Igy öis tized napian mutatta be magat Ieruſalembe, Es az vtan negyed nappal aldoztatot meg.

† Az Paſcha ünnepe elött Tizen negyed nappal kezdetic vala el az Sidoc wy eſztendöye, ki mindenkor az wyſagon kezdetet el, Martiusba, böyt mas hoba, Exo: 12. Es az naptul hatta vala Iſten ſzamlalni az Tiz napot, az kin à Paſcha Barant ki kellet valaztani, Es külön az nyai közül negy napig tartani, es az vtan meg aldozni. Hogy mind ezec ö raytais be telleſednenec, azert ö nekis ez napi dolgokrais illet ſzamot tartani. Nagy bölczen lött azert ez, hogy Ephrem Varaſabol azon nap fele indult, kin wy eſztendöyöc eſet, es kin az wyſag meg lött. Hogy ezzelis ielencze hogy ö rea nezett az ö Törueny, az kin kezdetet es elis vegeztetet annac minden dolga, à mint ö magais magat kezdetnec, es vegezetnec neuezi, Apocal: 1. Es hogy ielencze ö magat az mi wy es öröcke valo eſztendönknec lennyi, Es wy holdunknac, wy vilagoſſagunknac, wy eletünknec, Es ki mint az el fogyot hold naprol napra meg telnenc, mind addig mig iutnanc azon tellyeſegre, az kibe ö vagyon, es leſzen mind öröcke. *Miert indult az wy eztendö napia halalra.* *Epheſ: 4:*

Az naptul foguan azert el induluan tiz nap telic benne, mig Ieruſalembe magat nagy czodalatos moddal be mutatna, Es ſoc neppel az öIſteni hatalma altal kialtatna, hogy ö volna az Dauid Fia, az Iſrael Kirallya, ez vilagnac iduözitö Chriſtuſa, Es Iſtennec olly Barannya, ki el venne ez vilagnac bünet, Mondoc ezt az el indulas vtan Tized nappal mieli. Az melly nap kelly vala az egeſz Iſrael fiainakis minden hazban egy egy Barant, az nyai közül ki valaztani, ki Him, ep, egeſseges, tiſzta es eſztendös Barany volna. Ez Baranyrolis emlekezem röuideden, minec elötte töbröl ſzolnane. *Tized napian megyen be.* *Az ö Paſcha Baranrol.*

Azt az Barant mikor ki valaztottac, Negyed napig külön tartuan, oſztan, az Nagy ünnep eſtin mindnyaioknac meg kelly vala aldozni, egeſzen iol meg futni, kouaztalan kenyerrel meg ennyi, Vad eczetes ſalataual, fel öuedczet algyeckal, Saru labokban, es palcza leuen kezekben, mintha vtra ſietnenec. Mind ezeknec bekelly vala ez Chriſtuſonnis telleſedni. Iollehet arrais valoc valanac, hogy meg emlekeznenec az ö regi czodalatos teſti otalmokrolis, es ki ſzabadulaſokrol, midön Iſten az ö elſö ſzülötteket meg otalmazna Ægyptomba, hogy az Verö *Az ö Paſchanac eggyic haßna.*

TIZEN Negyedic VR NAP IARA AZ KI IELENES ES Viz Kerezt vtan. Aliâs, PALMArum, Auagy. VIRAG Vasarnapra.

x: Masic es fô haßna az ô Pascha Baranac.

Angyal azokba senkit meg nem ölne, az kic aytaioknac felsö küszöbet, es ket me lyeket meg kentec az Pascha Barany vereuel: Es hogy azon napon inditotta ki Isten öket az Pharaho fogsaga alol: Mondoc erröl hala adasrais emlekeztette öket.

x De meg azis az VVR Christus Lelki otalmara, es Lelki meg szabaditasara nezet Azert ö rayta es ö benne mindenic reszenec be kellet tellyesedni Lelec szerintis, Hogy öis vgyan meg halna, es à mint az meg sült Barany vgyan megis szaradna az kereztfan, kinec teste nagy kinoc miatt mintha meg süttetet volna, vgyan meg epedet volt, De czontyai meg nem töretnenec: Es az ö veretis el kelletnec hinteni mind ez egesz vilag szerte, hogy valaki azzal meg kenetnec, azzal meg tisztulna, az, büne bozanattyat venne, es igy meg menekednec az Isten haragyatol, az ördögtül, es az öröc karhozatnac fogsagatol. Kit nekünkis kouaszatlan kenyerrel, es vad salataual nem nyersen, Emelges nekül kellene meg ennünc, az az örömmel fogadnunc: Eppen kedig, az az, ö rola miden czikel szerint igaz ertelmet kelly vennünc: Es eletünkbennis tisztasagban köuetnünc: Mellette sokat türnünc: Es fel öuedczue magunc meg tartoztatua: Sietseggel, mintha minden oraba ki mulandoc volnanc, vgy kell enünc, vgy kelly magunkot elötte tartanunc. Ez peldazatokba semmit nem mulatot el az mi Vrunc Iesus Christus, kit be nem tellesiytet volna, Es mais kit nem szerzene az ö hiueibe mind ez egesz vilag szerte.

1. Corinth: 5. Iohan: 1.

Az vy Pascha à Christus, ki azon nap valaztyais ki magat, mint az ô Paschat valaztottac.

Az VVR Christus leuen azert az mi Pascha Baranyunc, ki mi ertünc meg aldoztatnec, es ki el venne ez vilagnac bünet, Az naprais szamot tartot, az kin az peldazo Pascha Barant ki valaztottac az wy esztendö vtan Tized nappal. Es öis az napon mutattya be magat Ierusalembe mind az egesz orszag elött, Nagy torok szoual ezt kialtatuan az soc neppel: hogy ö volna az Dauid fia, kit az Isten küldött volna hogy minekünc lenne öröcke valo kiralyunc, Mondoc ez fele ki ielentesi az egesz orszag elöt Tized nappal löt az el indulas vtan, halala elött negy nappal, à mint az ö Pascha Barantis az wy esztendö napia vtan Tized nap valaztottac ki, Negyed napig külön tartuan, osztan az Pascha vnnepe estin aldoztac meg.

Ackor lehettet czac halala, az mikorra rendeltetet volt Istentöl.

Igy az mi wrunc Iesus Christusis az melly napon magat be mutatta az vtan Negyed napra el arultatec es kezbe adatec Iudas altal, Es az Pascha ünnepenec estin fel feszitetec, az kerezt fara, Kinec atkat magara ueue, Es ö annac az kereztfanac olly gyümölcze lön, mellyel meg oruosoltatnec amaz paradiczombeli alma fanac meg etele.

† Iudas adot arra oket hogy az ünnepre öletnec meg.

Pentekröl Szombatra miert hattac volt az ö Pascha ioket, az Sidoc.

Nagy czoda es igen ßep rendelesi voltac az Istennec: melly nap halna meg: Es melly nap temettetnec: es melly nap tamadna fel.

Noha kedig az Sidosagnac regi igyekezete volt hogy ötet meg öletnec, de soc keppen tekergettec hogy ne lenne az nagy ünnepre, Matth: 14. † Hanem midön latnac hogy Iudas ackorra izgatna öket, ökis arrais rea szanac magokot, Ez gondolattal, hogy az ö keduec szerint valo alkolmatossagot el ne mulatnac. De ezec mind az Istennec rendelt tanaczabol az peldazatoc szerint löttenec, Hogy az mint pentekre eset ackorba Moyses töruenye szerint az ô Pascha ünnepe, ackorra feszitetnec felis az VVR Christus. De itt iol eszedbe vedd imezt, hogy noha penteken eset Moyses töruenye szerint ackor az Pascha, (mert az wysag vtan, es az wy esztendö nap vtan az pentekre eset az Tizen negyedic nap,) De à mikor az Christus fel feszitetet, ackor az Sidoc Pentekröl Szombatra hallaztottac volt, imez szokasert, hogy valamikor, az Pascha, az Szombat mellet esett, melly szombat annekülis ünnep volt, azon napra hallaztottac az Pascha ünnepetis, Es igy mind az ket ünnepet egy nap szenteltec. De ezis az Istennec bölcz rendelese szerint lött hogy az VVR Christus az nap aldoztatnec meg, kit Isten Moyses altal rendelt vala, az igaz Pascha napian, Es mind az altal azon ünnepet meg tartana az Sidosagis noha masod napra szöktettec, De olly napra az kin midön az Sidosagnac kettös ünnepe es kettös nyugodalma volna, ackor lenne az VVR Christusnakis bekeseges nyugodalma az koporsoba, Kiböl nagy diczösegre fel tamadna. Olly mely titkoc vadnac ezekben, kiket nyiluabban az öröc eletben fogunc meg erteni, Eleg nekünc ha annyira ertyüc, hogy ezekis segitnec az ö igaz Paschayanac ismeretiben, Es az peldazatoknac czodalatos be tellesiteseben.

eletben

De ez mellet vgyan azon valtozasbol io eztis itt eszünkbe venni: Hogy ezbensem lőtt semmi fogyatkozasa Christusnac, hogy ő czőtőrtőkőn őtte meg az Pascha Barant, az Sidoc Penteken: Christus az Moyses tőruenye szerint, az igaz Pascha estin őtte meg: Az Sidoc azert őttec masod nap, hogy őc el szőktettec az ő Pascha ünnepet, pentekről szombatra. Es azis Isteni rendeles szerint Lőtt, az mint az Sido mesterec irnac erről, Mind ezec nagy Isteni bőlcz rendeles szerint lőttec, hogy czac az mentől kisseb reszetis az Isten tőruenyenec eppen mind be tellesiytene, à mint ő magais vallya hogy ő neki egy punctig mindent be kelly tellesíteni, Matth: 5.

Eleg ennyire tudnunc.

Az czőtőrki etele Moyses tőruenye ßerint lőtt az penteki halalais.

Mind ezeket czac arrol hozam elő mi az oka, hogy halala előtt Negy nappal, illy nagy czoda modon mutatna be magat Ierusalembe, Es miert aranyozzac meg aztis, hogy az előt tizednappal, az wy esztendőnec napian, kin az vysag eset, indult vala Galileanac Ephrem neuő Varosa felől az mint szent Ianos iria, Iohan: 11.

Mondanc kedig hogy szükseg volt ő nekijs az nap ki valaztatni magat az egesz orszag előtt, az melly nap az egesz Sidosag hazonkent Pascha Barant valaztottac magoknac, Es à mint, azt negy napig tartuan, vgy aldoztattac meg: ő nekijs azon napokon kellet meg aldoztatni. Hogy kedig az Czőtőrtőki vaczora, es az Penteki meg őletes előb lőtt az Sidoc eteleuel, es az ő Pascha ünnepeknel, Azokis mind nagy bőlcz Isteni rendeles szerint szep peldazatoknac be tellesiytesere lőttec, az mint meg hallanc, Mert ő az Moyses tőruenye szerent valo napon őtte meg az Paschat, es az szerent valo naponnis aldoztatot: De à Sidoc mind az etelt, mind az ünnepet meg valtoztattac, Masod napra hallaztuan őket: Melly dolgokis igen szepen illetec az Christushoz, hogy az melly nap az Israel sütue enne à Pascha Barant, az nap fuggene az kereztfan, es à melly nap tartana à Pascha ünnepet, az nap fekünnec az koporsoban. Ezeket draga dolog meg ertenünc.

IMMAR ezeket meg ertuen, hogy az Pascha Baranhoz szabott napokot, nagy szep es illendő moddal tőltette be az VVR Christus: Ez vtan szoloc, mind az tőb napokrolis, az naptul fogua az kin el indult vala Ierusalembe az Pascha ünnepen valo maga aldoztatasara az mi bűneinkert, Mondoc arrolis szoloc: az Sidoc vy esztendőyőknec első napyatol fogua, az kin el indult vala halalara, miket czelekedet minden napon.

Erről előszer rőuideden imezt vegyüc eszünkbe: Hogy az vy esztendő napiatol fogua mig magat be mutattatuan, Ierusalembe ment, tiz napia lőtt, Az tiz nap vtan megint negy napig varta á Pascha etelet, az vtan, őtőd napra feszítetet fel, Azkor holt meg, azkor temettetet, es halala vtan harmad nap, tamadot fel. Mind ezec bizonyos napokon lőttec nagy okokert az iras szerint. Mind ezekről immar rendel egy mas vtan, de czac rőuideden, de draga ertelmünkre fogunc szolni: Hogy lassuc minemű keszülettel, minemű gondolkodasockal, minemű beszelgetessel, es minemű czelekedeteckel mendegelt az ő testenec ertünc valo meg aldoztatasara, Hogy ezekbőlis fel indulnanc, az mi bűnős voltunknac meg ismeretire, az Isten haragyanac ertelmere. Es ezekből Isteni felelemre. Es gondolkodnanc hozzanc valo nagy szerelmereis az Attyanac, es az ő szerelmes Fianac. Kiből mijs fel indolnanc őtet szeretni, benne biznyi, Es hiwsegessen mindenekbe szolgalni, Ezekről szoluan, ier lassuc mindennap minemű dolgai voltac halalra menteben.

MINDENNAPI DOLGAIROL AZ EL INDVLASTVL FOGVA.

MI Martius honac Deakul, mas keppen bőyt mas honac hiyuc azt, az kin az Sidoc kőszt kezdetet el az esztendő. Ez bőyt mas hoba, az melly nap eset kedig az vysag, ackor hatta volt Isten hogy elkezdenec à Sidoc az ő esztendőyőket, Exod: 12. Azt az Vygsagot, melly azkor Christus halala előt lőtt, most vessüc mijs az bőyt mas honac Tizedic napiara, à mint egy ebekis ehez szabyac,

Az VVR Christusnac kinra

TIZEN Negyedic WRNAP IARA AZ KI IELENES ES Vizkerezt vtan: Alias, PALMA-RVM. Auagy VIRAGvasarnapra:

†Ha ez Bőyt mas honac tizedic napian volt vysagoc, es elsső napyoc esztendőyőknec, Es ha az nap indult ki Christus wrunc Ephremből, à hol az tayba lakozot, az mint szent Ianos irya, Iohan: 11. Ha mondoc az napon indult el, azt aranyozzac nekic hogy ez honac Tizen negyedic napiara, az az, azel indulas vtan negyed napra iűt volna Ierichoba. Mert, à mint az Euangelistac iriac, mikor Christus wrunc halalara indult volna Ierusalembe az Pascha ünnepere, Nem igyenes vton ment, Hanem kerűl ue soc falukot es Varasokot iart, Es mindenűt edes intő predikaciokot tőtt, es soc nyomorultakot gyogitot, Es illy io czelekedeteckel mendegelt fel az ő meg aldoztatalara.

†Ha tizedic napian eset az vysag martiusnac, ackor idult el.

Aranyozzac azert, Hogy Ephremből el induluan Negyed napra Ierichoba iutot. De arrol semmit nem irtac az negy nap, miczoda helyeken, minemű dolgokot czelekedet, Hanem czac azt irtac hogy mindenűtt iartaba tanitott, es gyogyitot. Mijs azert az nap szamot, az kiben iőteben neuezetes dolgokot czelekedet Ierichon kezdgyűc el.

Tizen negyedic napian Martiusnac Ierichoba iőtt.

Tizen negyedic napian azert az mi Martius es Bőyt mas hauunknac, az az, az Sidoc vgy esztendőyőknec, es az ő maga el indulasanac negyedic napian, iuta Ierichoba Iduőzitőnc. Erről szent Lukacz, Luc: 18. Es szent Mark, Marc: 10. Ezt iriac; Hogy mikor Ierichohoz kőzel volna, az vton egy vak Bartimęus kolduluan, hogy hallya hogy mellőle soc sereg neppel Christus wrunc menne, fel szoual kialt, hogy az ő vak szemet ő neki nitna meg. Es az VVR Christus szepen meg gyogitotta volt wy szemet neki aduan. Ez czodat halala előt, Tizen egyedic nappal miele, à Pascha etele előt Tized nappal, az el indulas vtan Negyed nap. Vgyan ackor ott Ierichonal terite meg Zacheustis az ki igen hires bűnős vala soc fele czalard elete miatt, kiből igen meg gazdagodot volt, De ayanla magat, hogy valakit meg czalt mindent meg elegitene, es az felet, fele ioszagat az szegenyeknec osztana.

Vakot gyoget.

Zacheust meg territe.

Tizen ötődic napian megis Ierichoba soc bűnőssőckel essic.

Tizen ötődic napian Bőyt mas honac, az Sidoc wy esztendeyenec ötődic napian, halala előtt tizedic nappal, vgyan ott Ierichoba maradot, holot soc bűnősőckel eueck, Luc: 19.

Tizen hatod kon Bethaniaba megyen.

Tizen hatodic napian Bőyt mas auagy Martius honac, à Sidoknac vy esztendőyőknec, es az el indulasnac hatodic napian, halala előt kilenczed napon mene Ierichobol Bethaniaba, Harom magyar auagy őtt nemet melly főldnec aranyozzac Bethaniat Ierichohoz, De Ierusalemhoz czac fel melly főlnec iriac, olly kőzel, hogy onnet ki iartac az Christus predikacioiara, az mint szent Ianos iria, Iohan: 11. Es falubol iart be Ierusalembe, kibe egynehany nap varakodot, es keszűlt halalahoz, de vgy hogy mindenic napon mind halalig valami ieles dolgokot czeledednec, ollyakot az mellyec halalatis, es fel tamadasatis ielentec.

Tizen hetedikon Lazart fel tamaztya. Iohan: 11.

Tizen hetedic napian Martiusnac, Es Bőyt mas honac, à Sidoc wy esztendőyőknec es az el indulasnac napian, halala előtt hetedic nyolcz nappal, halalahoz illendő nagy czodat miele, Mert Bethaniaba az ő szerelmes Baratyat Lazart fel tamazta, ki immar negyed napig fekűtt vala az koporsoba az temetes vtan, es szagosis vala, De midőn az koporso aytayat fel nyitatta volna, es fel szoual kialtotta volna, Attyamfia Lazar iűy ki, ottan fel tamaduan ki iőue az koporsobol, Es ez czodayaual meg ielente, hogy noha meg halna, de hâ mast fel tamazthatot, magatis fel tamaztana az koporsobol. Es szep predikaciotis tőn hogy ő volna ki altal mindenec fel tamadnac, Kiről Mariais, az Lazar huga, szep vallast tőn, Iohan: 11.

Tizennyolczadikon sokan gyűltec Betaniaba hozza es Lazarhoz.

Tizizen nyolczadic napian Bőyt mas honac, az el indulasnac nyolczadic napian, halala előt het nappal megis Bethaniaba marada, houa nagy sokan iőuenec hozza Ierusalemből, haluan hiret hogy az Lazart fel tamaztotta volna, Es halgattyac vala az ő taniytasat, Kikből fel indulanac nagy sokan hogy őtet vallanac lenni az meg igert Iduőzitő Christusnac. Ezen felette igen meg haborodanac az ő regi ellensegi az papi feyedelmec, es iras tudoc es az orszagnac fő nepei, Es szandekozkodnac vala hogy Christus Vrunkotis Lazartis meg ölnec,

nec, feluen hogy illy nagy czodat latuan mind az egeſz kőſſeg ő melle tamadna, Es nekic miattoc el kellene veſzni. Illy hamis heaba valo felelmet indituan az Satan bennec, felette igen nagy gyűhőſſeguel Buzognac vala az Chriſtus ellen. Kinec igyis kelly vala lenni Iſten engedelmeből, miert hogy immar halala oraya, es aldozatyanac ideie el kőzelget vala. De ez vakſag az Sidoknac bűnteteſekre lőn az Iſten fenegeteſe ſzerint, Eſa: 6. 53. Ioh: 12.

Tizen kilentzedic napian Bőyt mas honac, Az el indulas vtan kilentzedic nap, halala előt hat nappal, az Paſcha etele előt Negy nappal megis Bethaniaba marad, es az fel tamadot Lazarral, es ſoc tőb Sidockal vaczoralic, kic iobban iobban beczűltec az Chriſtuſt, az fel tamadot Lazart latuan es vele egyűt euen.

Ezec az kiket fő fő czelekedetiről eſzűnkbe vegyűnc, az el indulaſnac napiatul fogua, az mig magat be mutatta Ieruſalembe az mai Euangeliom ſzerint. Arrolis ier ſzollyunc.

Az mai Euangeliomnac Hiſtoriayarol.

IMmar az nap kőuetkezic az kin Ieruſalembe ment az mai Euangeliom ſzerint, az ſzamarnac vemhere űluen, ſoc ezer neppel, Nagy czoda pompaual, veleis ſoc nep leuen, es Ieruſalembőlis eleibe nagy ſokan ki iőuen, Azert hogy hallottac volt az Lazar fel tamaſztaſat, es őrőmőkben Palma es Olay fa agakot előte hordozuan, Es ruhayokat es viragokot előtte terengetuē, nagy enec ſzoual es ſzep diczereteckel, es nagy aldaſſal az egeſz orſzagnac amelkodaſara, es az ő ellenſeginec nagyob nagyob boſzonkodaſokra, be mene Ieruſalembe es az Templomba, Honnet oſtorral ki hayta à kalmarkodokot, es benne tanit vala, es ſoc czodakot czelekedec, kiuel ackoris ſoc keppen ellenkezenec az Satannac tagiai. Ez naprolis ſzollyunc.

Az palma es viragos naprol kin be mutatta magat.

Huſzadic napian azert bőyt mas honac, Az Sidoc vy eſztendőyőknec, es az el indulaſnac, *TIZEDIC* napian, Halala előtt őtőd nappal, Az Paſcha etele előtt negyed nappal, Bethaniabol ki mene, Es midőn az Olay faknac hegyere fel iutot volna, Ieruſalemhez kőzel, ot le telepedic mind nepeſtől, Es ket tanituanit küldi az Szamarokert egy faluba, ezt monduan: Amaz falu kiuől, meg kőtuen talaltoc egy ſzamart, vemhemel, ha kerdic houa viſzitec, mondgyatoc hogy az *VRNAC* ſzűkſegeſec es el ereztic őket, Ezeket mikor el hoztac volna, az vemhere űluen, ſzinte az moddal mene be az mint Zacharias meg Prophetalta vala, Soc nepnec nagy őrőmeuel. Ez dologrol ſzol az mai Euangeliom. Kiről io figyelmeteſſeguel kelly megis nyiluab ertelmet vennűnc, Azert kerlec erre ki ki iol rea figyelmezzen.

20.

Mint mutatta be magat, kiuel ki valaztatic mint az Paſcha Barany halalra.

TIZEDIC napian lőtt ez az Sidoc wy eſztendeyenec, Ez nap kelly vala ki valaztani az peldazo Paſcha Barantis mind az egeſz Sido nemzetnec, mindenic gazdanac, mindenic hazhoz, Exod: 12. Azert annac peldazattya ſzerint őis azon nap olly moddal czelekeſzic: Hogy az melly varasba *IERVSALEMBE* fel gyűlt vala az *PASCHA* űnnepere az egeſz orſzag, mind azoc előtt meg mutattya magat, hogy ő volna az Iſten Paſcha Barannya, ki meg aldoztatuan el venne ez vilagnac bűnet, 1. Corinth: 5. Iohan: 1.

Igen aligſag ſalditottac ezeket az hiuec, aztis czac titkon lelkekben, az Iſten lelke edesgetuen őket az Chriſtus altal valo el iőuendő iokban. De meg ſimről ſimre meg lattyuc nagy telles őrőmmel.

Ezt akoris czac aligſag ſaldîtottac az hiuec, Es mais igen kiczinnye nyilic fel az ſzemec ennec vilagos meg latasara, Mert mind ezec az Iſteni igaſſagnac be telleſiyteſere valoc voltac, es Iſteni titkos dolgoc. De az fel tamadas vtan az őrőc eletben eztis az tőb ſoc Iſteni titkoc kőzőt nagy Vilagoſſaggal meg ertyűc, Mind az altal moſtis az mennyire tengetnűnc kelly az Chriſtus iſmeretiuel Lelkűnket az ő benne valo bizodalomra, annyira errőlis es egyeb dolgairolis gondolkodgyunc.

Mondom gondolkodgyunc: Melly igen czodakeppen, Es ime minemű peldazat ſzerint lőtt, Az mai be meneteleis, hogy az mint az Paſcha Barant az wy eſztendő vtan tized nappal, de halala előtt negyed nappal ki valaztottac: Igy őis az ő maga el ſzanaſa ſzerint, az Iſtennec el vegezet tanaczabol, azon Sidoneppel ki valaztattya maga,

TIZEN Negyedic WRNAP IARA AZ KIELENES ES Viz kereztvtan: Alias PALMA-RVM. Auagy virag vaſarnapra:

magat, fel viſzi es be mutattya magat, Es enec ſzoual, es vgyan wyialis meg mutattà tya magat, hogy ő az igertetet Propheta, ő az Dauid Kiraly fia, ő az Iſtennec Báranya, az az, meg aldozando Papia es Kirallya, kire Iſten ez egez vilag bűnet vetette volna. Ezec mondoc nagy Iſteni titokbol lettec. Kiket ha ſzinten nagy vilagos elmeuel nem értettekis, de azert az Iſten lelkenec belſő indîtaſi ſzerint, nagy lelki értelemmel es őrőmmel lettec, A mint az kis gyermetskekis, noha az ő ſzűleinec rea valo gondgyaiban igen kiczint értnec, De azert ő magokba érzic az ő ſzűlein valo őrőmet: Mint mondoc az kiczinkekis noha nem értic, es ki nem mondhattyac, melly nagy gondgyoc legyenec ő reaioc à ſzűleknec, hanem czac ő magokban érezuen őruendeznec rayta: Igy ez nepis, ha meg nem foghattais az VVR Chriſtus menî ſoc iauokra ment moſt az meg aldoztataſra, De belől lelkekben meg éreztette velec az Iſtennec Lelke. Azert nagy dolgoc voltac ezeknekis vigadozo őrőmec, à kiuel halalra kiſirtec à Chriſtuſt, negyed nap az Paſcha etele előtt, tized nap az el indulas vtan:

† Az mas Poſtil lamba oluaſd meg magyarazattyatis.

† Ezt iol eſzűnkbe tartſuc az Tized naprol, † kiről oluaſd meg, Moyſes mit ir az ő maſodic könyuenec tizenkettődic reſzeben, Es à Paſcha Barannac minden dolgairűl. Kiről rőuideden im ittis oda fel emlekezenc, Es moſtis im meg hallad, hogy azon tized nap valaztotta ki az Chriſtus ő magat, à mikor az Barant ki vőttec az nyay közzűl, es az vtan Negy nap tartottac az aldozatra.

Immar igen rőuideden laſſuc aztis, az tized naptul fogua negyed napig mit mielt mind halalaig, Es emlekezzűnc az fel tamadaſnac napiarolis:

KEDDEN:

Az be mutatas vtan valo napokrol.

Be menuen iſmet ezac gyalog Ieruſalembe, az Fűgefat meg atkoza.

Huſzon egyedic napian Bőyt mas honac, az Sidoc wy eztendeienec es az VVR Chriſtuſnac halalra indulaſanac Tizen egyedic napian, à Be mutatas vtan maſod nap, wyionnan be indula Ieruſalembe, (mert onnet eſtuere ki ment vala Bethaniaba az ſzomſzed faluba) es meneſebe meg atkoza az Fűgefát, Es az Templomba draga Predikatiot tőn, Matth: 21. Ezt halala előtt negyed napra aranyozzac *KEDRE.*

SZERDAN.

Meg kenetic, es Iudas arultataſara ſandekozic.

Harmad nap az be mutatas vtan, *SZERDAN*: Bethaniaba vaczoralec az Simon poklos hazanal, Holott draga kenetet őnte rea egy aſzony i allat, Iſten ielentetuenvele az ő el temeteſet, Matth 26. Az kenetnec karan à telhetetlen Iudas bankoduan, fel indul hogy el arulna őtet az főpő Papoknac, es Papi feiedelmeknec. Es igy ok adatic nekic, hogy az űnnepelis ne gondollyanac, hanem ackoris meg ölesſec ötet. Kinec vgyis kellet lenni, az Paſcha Barannac peldazattya ſzerintis.

CZŐTŐRTŐKŐN.

Az Paſchat egy rappal előb eſzi meg ő, az igaz Paſcha napnac eſtin. † De az Sidoc à ket egymas melletvalo ünnepet à mas ünnepre hallaztottac, kiis Iſten rendelete ſzerint lett, ſzep okokert.

Negyed nap *CZŐTŐRTŐKŐN* eſtue, el keſzîteti az Paſcha Barant, Es igy egy nappal előb eſzi meg az Sidoknal, mert őc Penteken őttec. Kit noha az VVR Chriſtus azert ſietet meg enni, mert à mikor à Sidoc őttec, ackor neki az kereztfán kellet lenni, Es eſtuere az koporſoba temetkeznyi. De mind az altal azert igen alkolmas időbe lett az ő etele, Mert az Moyſes altal ki adatot törueny ſzerint az nap volt eſti à Sidoc Paſcha ünnepenec, az nap volt az wyſag vtan, tizeñegyedic napnac eſti, Azon kellet volna az Sidoknakis az Pogaczac kenyeret el kezdeni, es az Paſchat meg enni, Hanem az Sidoc pentekről ſzombatra halaztottac volt, az Babyloniai fogſag vtan rendelt törueny ec ſzerint, à mint az Sido Meſterec iriac. Az à törueny kedig imeez vala: hogy mîdőn ſzombat mellet eſnec az Paſcha, el halazhatnac azt mas napra, hogy mind az két ünnepet egy nap ſzentelnec.

Ez ſzertartaſis nagy Iſteni titkos tanaczbol, auagy rendeltetet, auagy engettetet volt, hogy az Chriſtuſis törueny ſzerint valo napon enne az Paſchatis, az igaz Paſcha eſtin, kibe vgyan ackor végetis teñe, Es törueny ſzerint valo napon aldoztatnekis, az igaz Paſcha napianac ünnepe napian, Mellynec ackor Penteken kellet volna lenni, Kin noha az orſzag peldazo es el enyeſző Paſcha Baranyokat ennec, De ő az helyett à valoſagos Paſcha Baranyul aldoſztatuan, őrőckè valo meg ſzabadîtonc lenne. Azonkeppen olly naponis el temettetuen kellet nyugodni az koporſoba Szombaton, kin két nyugodalmas ünnep vala: az Sidoknac el hallaztot Paſchaioc: Es vgyan añekülis magaba az ſzombat minden hetre rendeltetet ünnep es nyugodalom volt. Ezec igen titkos Iſteni rendelt törueny ec voltac. Ezeket arrol hozom elő, hogy értenenc, hogy noha

noha czötörtöken ötte meg az Paſcha Barant elöb az Sídoknal, De az Eteleis, fel Feſzíteſeis, el Temeteſeis, mind az Moſes töruenye ſzerint igen illendökeppen löttenec. Vgyã ezẽ nap *CZÖTÖRTÖKÖN* etzaka, azvaczora vtã, adatec Iudas altal kezbe, à kertbe Oetöd nap az be menes vtan *PENTEKEN*, ſoc keppen vadoltatuan Pilatus elött, Es az meg kinoztatot teſtben fel feſzítetec, vas ſzegeckel az kereztfara, Es Atoc lön à fán mind ez egez vilag bünéert, Es meg fizete az alma fanac gyümölczenec etelet, es örök etelül es italul öröc életünkre mind ez egez vilagnac aianlattatec Iſtentül. Kinec oldalabol vér es víz íöue ki, ielentuen hogy az ö Töruenbeli vérí es vízí tíztulaſoc ö altala be tellyeſettec, Mert az ö vére az, à ki valoba meg tiztít bennünket az mí bünéinkböl, kinec bízonſagara megís kereztelkedünc, meg moſoduan az vízbe, es az ö ſzent Teſtenec es Vérenec eledeleuel élünc, mellyec czac az ö benne bízoknac haſznalhatnac.

Penteken fel feſzítetet.

Hatod nap az be menes vtan, *SZOMBATON* mind nap eſtig az koporſoba fekűuec, kít még pénteken eſtue töttec vala oda. Kí altal az mí bününkís el temetteteť Iſten elött.

SZOMBATON koporſoban nyugot.

Heted nap, Vaſarnap: az az, *VRNAPIAN*, ío reggel fel tamada halottaíbol, Es azert azt à napot még az Apoſtoloc VVrnapíanac neuezec, Actor. 20. Apoc: 1. Es az hiuekís az ſzombat helyet minden hetettzaka valaztottac ünnepül. Kínec fel tamadaſa altal míjs fel tamadunc, lelkünkbe valo bízodalommalís, meg wyiult élettelís, Es fel tamadunc az öröckè valo díczöſeges életreís. Kire ſegítſen ö ſzent felſege mindnyaúnkat, Amen.

VRNAPIAN fel tamadot.

Míre valoc ezec?

AZ mai Euangeliom arrol ſzola: hogy Ieſus Iudözitönc minémü keſzölettel mutatta be magat halala elött: Hogy maſunnan vemhes Szamart hozatuan, es az vemhere fel úluen, nagy ſoc nep, enec ſzoual, es ruhaíokat, agakat elötte leterítuen, es kezekbe Palma es Olayfa agakat hordozuan, kíſirtettec volna be Ieruſalembe. Az à nep, à ki az Paſcha ünnepere, az egez orſzagból fel gyülekezet vala, à Paſcha etelere es ünnepere. Es Chriſtus wrunc mentebe ſirata az varoſt, Es vgy be menuen az Templomba, tanita, es ſoc nyomorultakat meg gyogyita.

Ez az Euangnliomnac röuíd Summaia. Kínec igenkent valo értelmet elſö Aduenti Predikationkbol meg érthetitec. Moſt czac ennire ſzolanc rola, hogy ez be menetellellís meg akarta bízonítani, hogy ö az Iſtentöl rendeltetet öröckè valo Papía es Kiralya ez egez vilagnac, Möndom olly Papía, kire vetette Iſten ez vilag bünet, hogy azt ö maga víſelne, es az alatt meg aldoztatnec, Es az ö vére altal minden benne bízoc meg tíztulnanac. Es olly Kíralya, kí mínd égen, földen, pokolba, mínd hiueken, mínd hitetleneken wralkodnec örökön örökè. Erröl Zacharías Prophetaís bízonſag, Az egez orſzagbeli Nepís, kíuel Iſten czudalatos keppen nagy toroc ſzoual kíaltattya, Es az ö Lelkeket ezekbe öruendeztetí.

Touabba az ö papſagahoz valo volna azís, hogy öís azon nap mutatna be magat, kín az Paſcha Barant kí valaztottac, Es az melly nap azt meg kellene aldozní, öís az nap aldoztatnec meg, Es így az vtan véget tenne, mínd az peldazatokba, mínd à Papſagban, mínd az Kíralyſagban, Mellyec, az ö peldazattyara, Moyſes töruenye ſzerínt rendeltettec vala.

Azert eddig fökeppen czac arrol ſzolec: Melly ſzepen tellyeſite be nap ſzam ſzerintís, az Paſchanac minden peldazatit. De töb tanuſagínknac okaert még ez heten harom Predikatioba ímezeketís meg tanullyuc: Elöſzer ſzoloc hogy az Paſcha Barannac etele vtan azban véget teuen, minémü wy Teſtamentomot tött nekünc az ö Teſteröl Véreröl az ö végſö vaczorakort. Ez Vaczoraíarol harom Predikatioba ſzoloc. Az vtan Czötörtöken erröl ſzoloc, Miert moſta meg labokat az ö Tanítuaínac, es az, míre ínt minketís. Harmadſzor Penteken ezt tanullyuc meg, Mí haſznat vegyüc az ö kíny ſzenuedeſenec. Ezekröl ez heten harom Predikatioba ſzep tanuſagockal ſzollyunc. Ezten nap kedig ſzolunc az ö kín ſzenuedeſe es halala vtan, halottaíbol valo fel tamadaſarol.

TIZEN NE gyedic VrNAP IARA AZ KI IELENES ES Vizkerezt vtan

Az VR Chriſtuſnac kinra

Moſt az mai Euangeliombolis megis tőb epűletet vegyűnc az mi wrunc Ieſus Chriſtus felől. Kiről czudalkozuan ſzollyunc. Kikbol ez Euangeliomrolis nîluab értelmet veſzűnc.

Alias. PALMARum Auagy. VIRAG VAſarnapra.

CZVDAI AZ MAI EVANGELIOMNAC.

Soc Czudai vadnac es nagy draga Tanuſagi az mai Euangeliomnac.

MEG hallanc melly czuda keppen tellyeſite be az Paſcha Baranyhoz rendelt nap ſzamokat, Immar tőb czudaitis hallyuc meg.

1. Egyic ez: Hogy magat Chriſtus Kiralynac kialtattya, maga ſemmi keppe nem mutattya vala hogy Kiraly volna, Sőt nem feiedelem modgyara, hanem ez vilagnac iteleti ſzerint Czuff modgyara, mint ha ő maga czőfoltataſt kereſne maganac, vgy megyen be: az orſzagnac eleibe: az fő valaztot varoſokba: fű ſzekes helyekre: Es à fő Papoknac helyekre, az űnnepre, kin az egez orſzagnac egyűtt kelle lenni, Ez dolog penig halalanac előtte czac őt nappal lett, Ki az előtt vgyan el rőytezetis, midőn el akarnac ragadni, hogy Kirallya tennec, Imè penig moſt ő maga fel űlteti magat á Szamarnac vemhere, hogy ki teſſec az gyalog nep kőzzűl, hogy mindeneknec ſzeme rea tekinczen, Mondoc azert űl fel, hogy mindenec előtt lattatni akart, es meg eſmertetni mindenektől annac lenni, az minec kialtyac, Dauid fianac, es olly Kiralynac, ki az wrnac neuebe iőtt, es ki altal az Iſten diczertetic, es az főld meg bekeltetic, à mint à gyermeczkekis azt eneklic vala.

Czuda hogy ő maga magat kiralynac kialtattya egez orſzag előtt. Iohan: 6.

Miert kialtattá moſt kiralynac ő magat,

Ennec kedig oka, Ez, mert immar előtte vala az ora, kin be kel vala mennni az ő Kiralyi orſzagara, Atyanac iobiara, honnet birna mind ez egez vilagot, Melly miert hogy nem főldi, azert őis noha Kiralynac mutattya magat, de nem főldinec, Az mint Pilatus előttis, Caiphas előttis valla. Kiről az Vaczorakort, Iudas fel keleſe vtan, igyis ſzolt vala: Immar mayd meg diczőitetic az embernec Fia, Es az vtan Imadſagaban nis igy kőnyőrőg vala: Atyam, diczőits meg à te Fiadat, tennen magaddal, á diczőſeggel, melly te nalad volt, mind teremteſnec előtte. Kiről egy nihanyſzor az tayba hogy halalra keſzűlt, igen ſzepen predikalla az ő tanituanínac hallaſara, peldat hozuan az el vettet magrol, kî az el rothadas vtan teremtene es gyűmőlczőznec, Ioan: 12. Noha azert őrőktűl fogua valo volt az ő papſaganac es kiralyſaganac rendeleſe, Es meg vilag teremteſekoris, mindgyart Adamnakis igertetet volt, De annac ki ielenteſenec ideie leg inkab ackor kezdetet el, mikor az mai Euangeliom ſzerint magat mutatna be, Ieruſalembe, halala előtt negy nappal. Ezre nêze azis, hogy noha kezdetbe igertetet az elſő időkben, de az vtolſo kęt ezerbe iőtt el, Es eſtue feléis feſzitetet fel à meg aldoztataſra.

Iohan: 13. Iohan: 17.

Nagy czudalatos titkos lelki keſzűlettel űlt vala azert az Szamarnac vemhere, hogy minden nepec kőzzűl ki tettzenec: kiczoda az, à kiről ezt kialtanac: Aldot à Kiral, ki iőtt az wrnac neuebe, Es hogy Zachariaſnakis Prophetalaſa be tellyeſednec ő rayta, Kinec kiralyſaga noha az hiuec ſziuekben, rőytekbe tűndeklőt, De az ő kiralyſaga es papſaga olly igen valoſagos, hogy az ő Tőruennec mind kiralyſaga, mind papſaga, ennec czac peldazattya, arnyeka es tűkőre volt, es czac addigis tartot, mig ő mint Pap meg aldoztatuan, az őrőckè valo papſagot el foglalna, Es mint Kiraly az orſzagba wralkodnec, kinec ſoha vege nem lenne. A mint erről Danielis prophetalt vala, Dan: 9. Hogy minec vtanna meg őletnec à Chrűs, az vtan tőbbe nẽ leñe á Moiſes altal rendeltetet Papſag es Kiralyſag, A mint lattyukis hogy mind Templomoſtul el puztitatot az, az orſzag. A tőb papſagokis, kedig kiralyſagoc es birodalmac (kic nagyob reſzre mind ellenkeznec ő vele, à mint arrolis Dauid es Danielis prophetaltac:) Az ő vas paltzaia altal meg tőretnenec, Sőt midőn el iő iteletre, fottig vęg leſzen ő altala azokbannis, Esczac egyedűl ő leſz Kiralya mind ez egezvilagnac, őrőckőn őrőckè. Ezec mondoc nagy czudac, es mêlto hogy rayta mijs haſonlo keppen őruendezzűnc, mint ez Iſrael nepe: Ezen mondoc, hogy az Atya Iſten az ő ſzerelmes Fiat Dauid nemzeteből, az mi emberſegőnkben fel őltőztetuen, őtet vgy aldoztatta meg, hogy ő altala

Pſal: 2.

min-

mindennap, minden bűneinknec boczanattyat nyerhetnenc, Es olly nagy kiralyſagra magaztalnahogy ki minden bűntűl, ördögtűl, ez vilagtul, karhozattul meg oltalmaz na, Es az el veztet Paradiczomot es őrőc ęletet wyionnan meg adna, őrőcke valo nyugodalmunkra. Ez nagy őrőmet minden ſzem pillantasba őregbitſe ő ſzent felſege mi bennőnkis, Amen. Ez az egyic nagy czudaia az mai Euangeliomnac.

Maſic czuda ez: Hogy az tudatlan nep, es az kis gyermeczkec ſzinten azon dicze rettel kiſirtec Ieruſalem Templomaba, az kiuel Dauid prophetalt volt ő felőle, Pſal: 128. ezt monduan: Hoſchiana, aldot az, à ki iő wrnac neuebe, Iſraelnec amaz Kiralya.

2. *Meg az kis gyermęzkekis Dauid diczeretetiből tiztelec mentebe.*

Touabba nagy czuda ezis: Hogy enni nagy Lelki őrőm lehet bennec, hogy őrőmőkben męg ruhaiokatis le terîtenec, es kűlőmb kűlőmb keppen ſietnenec tiztelni, ki agakat, ki viragokat hintuen előtte, Ezec annac iele hogy felőtte igen nagy őrőmbe vgyan rőpőſet az ſziuec.

3. *őrőmekis czuda*

4. *Az palma es olay agakis czudac.*

Hogy kedig Palma es Olayfa agakat viſznec előtte, azis męly Iſteni titokbol lett, ielentuen mind győzedelmet az mi ellenſegűnken, mind bekeſeges ſzerzeſet.

Ezec felőtt nagy czudac, hogy az Szamarokat męg meſzeis lattya, ſzauara el engedic hozni, mihent fel űl, ottan az egez nep meg valtozuan, lelki buzgoſagos őrőmmel tiztelec, nagy bator ſziwel vallyac. Az Templombais az kiczinekis diczeric, nagy ſoc teſti lelki nyomorultac altala meg gyogyulnac. Az lelki ehezőc ędes taniţaſa altal meg elegitetnec, Az meg elegedet fel fuualkottac, ehſegben es vakſagban maradnac, Azoc az ioert fogokat rea czikorgattyac, es halalat ehezic, az feiebe hogy ſzegyenuel veſzne el, De Iſten mas felől azt fordîttya az ő hiueinec meg valtſagokra es őrőc ęletyekre, az hitetleneknec igaz iteletyekre, es őrőc karhozatyokra.

5. *Meße valokatis lat es engednec ßauara.*

Mondoc nagy tſudac vadnac mind ezekben, Kiről amelkoduan gondolkodgyunc, es az VVR Iſtentűl kęriűnc ezeknec igaz ertelmere valo ſzent Lelket, Hogy mȳs ezec ſzerint bizhaſſunc az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac mind Papſagaba, mind kiralyſagaban, mondoc Azbañis, hogy ő eleg aldozat lett mi ęrőttunc, Es azbannis, hogy ő minden ellenſegűnk ellen meg tarthat bennűnket, es bizonnyal ő altala megis nyeriűc az őrőc ęletet. Ez bizodalomba erősitſen ő ſzent felſege minden ſzem pillantasba bennűnket, kiuel győzetteſſe meg minden ellenſegűnketis velűnc, 1. Ioan: 5.

Haſzna ezeknec.

LEG vtol ier hallyuc meg haſznaitis az ő illy czudalatos, es illy nagy alazatoſſag alatt, nagy lelki őrőmmel valo be meneſenec.

Iollehet nagy kűlső ſzegeny alazatos moddal viue fel magat Ieruſalembe, az ő maga meg aldoztataſara, de nagy lelki buzgoſagos őruendetes zengeſeckel lőn ez, kinec ſzegeny alazatoſſaga ez vala, Hogy maſnac barmán megyen be, de nem friſs louakon, ſem maga hanyo legenyeckel, hanem egy vemhes ſzamaron, hol mi ſzegeny nyomorodot neppel, kiket vakſagbol, fűketſegből, nemaſſagbol, poklosſagbol, ördögi győtredelemből, es hol mi egyeb nyomoruſagbol ſzabaditot vala meg, Es ſzegeny parazt tanîtuaniual, kiket az halaſzasbol gyűitőt vala melleie, es nagy ſoc apro gyermeczkeckel, mendegel vala Ieruſalembe, kinec tekintete ez vilagi kazdagoc, friſſec, es bőlczec előtt, czac czufsagnac tettzet, De ez alazatoſſag illeti vala azt, à ki ez gondolattal mendegelne, à mint ſzolais tanituaninac: Imé fel megyűnc Ieruſalembe, es bellyeſednec az embernec Fian, valamellyec meg vadnac irua az Prophetaknac altala, Mert az Poganyoknac kezebe adattatic, es meg czufoltatic, es meg rutoltatic, es meg pőkdőſtetic, Es minec vtanna meg veſzőzic, meg ölic őtet. Illic vala mondoc, hogy e gondolattal, nagy alazatoſſagual mendegelne, Sőt rőttegeſeckel, es iſzonkodaſockal elegy, mint az kit halalra viſznec, es ki mindent tud vala, es mint ha immaris el kezdetet volna artzul czapdoſtatni, hamis tanuc altal vadoltatni, veſzőztetni, tőuisk koronaual koronaztatni, es vas ſzegeckel fel ſzegeztetni, mondoc midőn mint ha immaris érzene ezeket, vgy tuduan es el gondoluan ez iſzonyuſagokat, nagy alazatoſſagkal letec magat ezekhőz keſziteni, Es ezec miat nagy rőttegeſeket ſzenueduen, vgy mendegel vala be az varosba. De mind az altal ez nagy alazatoſſag alatt czudalatos lelki őrő-

Az kilső nagy ßomoroſag melet, mely nagy Lelki őrőmeis vala az VVR Chriſtusnac.

TIZEN Negyedic WRNAP IARA AZ KI IELENES ES Viz kereszt vtan. Alias, PALMARVM. Auagy. VIRAG vasarnapra.

Az VVR Chriſtuſnac kinra

ki őrőmeis tamadot ezbőlis, Hogy iſmerte magat amaz regi Paſcha Baran helyet valonac leñi, à kinec vęre meg tartotta az Iſraelnec elſő ſzűlőttit, Mondoc ez izmeretis őruendeztette, hogy tudta: Hogy ha annac az Paſcha Baran vęrenec olly nagy ereie volt, ſockal inkab nagyob lenne az ő vęrenec, ki altal minden nemzetec kőzzűl valo elſő ſzűlettec, az az, wyionnan ſzűletet hiuec es bene bizoc meg tartatnac, vgyan az őrőckè valo halal ellennis. Touabba nagy őrőmet vett Ezbolis, (à mint megis monda) noha meg őletem, de harmad napon fel tamadoc, Kiből mind előtte forgot à nagy diczőſeg, kire minden hiueiuel menendő vala, es amaz nagy fel magaztalas, kiről ſz: Palis ſzol, Hogy olly New adatot ő neki, kire minden tęrd meg hayol, Phi: 2. Touabba ezis felőtte igen őruendeztette, hogy noha ez vilagnac feie meg vtalta, de à kildedec es alazatoſoc kőzzűl ſokan meg eſmeruẽ ötet, őruendeztec ő rayta, à mint ackoris lattya vala. Ezeket noha nem érthetic vala nîluan, az ő vele menő nyomorodot roſzſzas, ſzegeny parazt ſeregeis, az ő Tőruenbeli homaly miat, Mind az altal valamenîre ſaldítattya es érezteti vala velec az ſzent Lelec, ki őket az vton mentekbe nagy kialtaſra fel indita, es velec mondata: Hoſchiana, aldot az, az ki iő wrnac neuebe, Iſraelnec amà kiralya, Ioan: 12. Melly kialto nep, ſoc fele győnyőrűſeges iſzitis vettec vala az Chriſtuſnac, mind beſzedenec, mind czelekedetinec, midőn ki őrdőgnec győtredelmeből, es kiſirtetiből, ki vakſagbol, es egyeb kinbol ő altala meg vigaztaltatot. Mind ezec édeſgetuen őket, az nagy alazatoſſag alatt, nagy lelki buzgoſagos zengő enekleſſel viſzic az ő röttenetes iſzonyu halalara, kibe őc ackor ſemmit nem tudtac, czac ő maga wrunc értuen, tudta mire megyen.

Az pœnitentianac es az Bűn Boczantyanac predikallaſara nezet az ßomoruſagal elegy valo vigaſag.

Melly banattal őſzue elegyedet őrőmmel, Ielenteni akarta az VVR Iſten, az pœnitenciat, es Euangeliomot, kit az Chriſtus, fel tamadaſa vtan, hagya, mind ez vilagnac hirdetni, Hogy minden igaz tőredelmes es banatos ſziwel kérne az Chriſtus altal bűne boczanattyat, ſzent Lelket, es őrőc ęletet, es ezben ſzűntelen valo őrőmőc lenne. Nyiluan ennec az ſengeyet inditotta vala fel az VVR Iſten ez Zengedező nepbeis, ki az halalra menő Chriſtus mellet őruendeznec, ő neki aldaſt, aldomaſt, előmenetelt, es io ſzerenczet keruen, azba à mire indult. Mind ezec Iſteni titkos erőből es tanaczbol lettenec az mi Idueſſegünkre, Es ſoc fele vigaztalaſunkra, ſőt őrőcke valo őrőműnkre.

Rőuid mai tanuſagunc.

Kiből rőuideden valo tanuſagunc è legyen, Hogy ez alazatos ſzemelt mijs meg iſmeryűc *PAPI* feiedelemnec, es kiralyoc *KIRALLYANAC* lenni. Es ő tűle tanuluan igazan valo alazatoſſagot, ſzűntelen tőredelmes es banatos ſziuet hordozzunc, à bűn miatt, ki ötet az halalra viue: Es mind az altal őröllyűnkis Lelkűnkben, hogy az altal minekűnc bűneinc meg boczattatnac, es Iſtẽ előtt meg igazul lunc. Kibe ſzűntelen valo őruendetes ſziuel algyuc az mi kegyelmes Attyankot, es az ő aldot ſzent Fiat az VVR Chriſtuſt, Az ki mais fő papunc, mert az ő maga aldozattya vtan eſedezőnc, es ſzoſzolonc mindenkoron, Es olly kirallyunc ki vralkodic minden ellenſegűnkön, Es az ő mennyei diczőſeges orſzagaba, meg koronaz, herua datlan koronaual, őrőcke valo eletre. Legyen azert ő neki Tiſzteſeg es diczőſeg mind őrőcke, Amen.

MIT TANVLANC.

SZolanc az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac illy be meneſeről Ieruſalembe: Hogy midőn az ſzamarnac vemhere ült volna, Nagy ſoc nep enekli ötet az Iſten kirallyanac lenni, Es aldaſt keruen neki, nagy őrőmmel kiſirtic mind az ſzent egy hazig. Kit azert miele, hogy rayta be telleſednec Zacharias Prophetalaſais, Es hogy magat ielentene lenni az igaz meg aldozando Paſcha Barannac, Es azert vgyan azon nap mene beis az kin azt ki valaztyac vala.

KERDES,

Hitűnknec mellic agazattyara valoc ezec ?

FELELET.

Ezekre: hol vallyuc ötet Iſten Fianac, mi wrunknac, Ieſuſnac es Chriſtuſnac, az az, ſzabadiytonac, papnac, es kiralynac: Es ki kint halalt ſzenuedet volna erettűnc

tűnc, hogy az ő maga aldozattya altal meg ſzabadîtana az őrőcke valo bűntől halaltol. Es adna őrőc eletet.

Ennyi draga ſo teteről, Ier adgyunc halat az ő mennyei ſzent Attyanac, es az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac, monduan.

IMADSAG.

VR Iſten mi mennyei ſzerelmes ſzent Attyanc, halat adunc mi teneked, Az te meg mondhatatlan nagy irgalmaſſagodert, hogy az te eggyetlen egy ſzent Fiadot nem kemelletted, hanem az mi rutſagos es ſoc bűneinkert ez vilagra boczattad, Es hogy az ő papi es kiralyi voltat halalanac előtte Zacharias Propheta mondaſa ſzerint meg ielencze akartad. Egyenlő keppen halat adunc tenekedis mi edes Iduőzitő Ieſus Chriſtuſunc, Hogy mi erettűnc illy nagy engedelmeſſeguel tennen magad, magadot az halalra vitted, Kerűnkis kegyelmes Attyanc tegedet, adgyad minekűnc az te ſzent Lelkedet, hogy hiheſſűc mijs, az ő ez vilagra iőtet, igaſſagos, engedelmes, es iduőzitő kiraly valtat: Hogy ezt hiuen, ő hozza folyamhaſſunc, őtet mijs valhaſſuc, es ő hozza ragazkodhaſſunc, ő vele mind vegig maradhaſſunc, es az őrőc bodogſagra iutſaſſunc. Ki teueled, el, es, vralkodic az ſzent Leleknec eggyeſſegeben, mind őrőckőn őrőcke, AMEN.

Mi Attyank &c.

VTOLSO Enek. Halat adunc teneked ôrôc Iſten etc.
veddel VVR Iſten rolunc etc,

AZ VVR VACZORA-IAROL.

HETFWRE: Palmarum az az VIRAG Vaſarnap vtan.

Az mi wrunc Ieſus Chriſtusnac vtolſo es negsô vaczoraiarol leſzen moſt tanuſagunc, Es ackorban hagyot Teſtamentemarol,

ENEKLESROEL.

Diczeryűc az VVR Iſtent az ő ſzent Teſtamentomahoz valo enek ſzoualis, de előſzőr mondgyuc el imezt:

Mi Attyanc ki vagy mennyeben etc.
Ieſus Chriſtus mi Iduőſségűnc etc.
Valaki Chriſtusnac vaczorayat veſsi etc.
Hiſsűnc mind egy Iſtenbe etc,
Ier mi keriűnc ſſent Lelket etc,
IMATSAGA fol. 1,

SVMMATSKA.

EZ el melt Heten hoſzu ſzoual meg hallottuc a negy Euangeliſtac mit irtac, az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac kin ſzenuedeſeről. Immar ez Heten azokbol czac harom fő fő dolgokot veſzűnc, Kiben igen nagy ſzűkſeges tanuſaginc leſznec. Eggyic leſz az wr Vaczorayarol, Erről harom predikacioba ſzolunc, Es moſt kezdgyűc el, Maſic leſz az Apoſtoloknac Labok Moſaſarol, es annac nemes tanuſagirol,

HETFVRE: Palmarum az AZ VIRAG vasarnap vtan,

rol, kiről Czőtörtőkön szolunc. Harmadic lesz az VVR Christusnac kin szenuedesenec hasznarol, az ő halalarol es el temeteseről. Arrol penteken szolunc Isten kegyelmes segetsegeből. Ezeket ackorra hallaszuc, Most lassuc miről lesznec tanusagínc,

Az mi wrunc Iesus Christus halala napianac estin, az minemű leg vtolso Vaczoraya volt, es ackor az minemű Testamentomot tőtt, arrol lesz most tanusagunc.

Vala kegíg ackoron ket fele eledele: Eggyic az Pascha Barannac etele: az nezet az ő Testamentomra: Masic az ő Testenec es Verenec etele itala: az nezet az vy Testamentomra. Az Pascha Baranyrol ez el mult wrnapiannis szoltam, azert arrol itt keueset szolunc. Hanem kiualtkeppen az ő testenec es verenec eledelerôl fogunc leg többet szolnyia. Kiről harom Euangelista, szent Mathe: 26. reszebe, Szent Mark 14: Szent Lukacz 22. Es szent Pal 1. Corinth: 11. Irnac. Seznt Mathe illyen igeckel.

AZ VVR TESTAMENTOMAROL. MATTH: XXVII.

1. Ezt ő maga az VVR Iesus szerzę.
2. Halalakort kedig vy Testamentomul hagya
3. Hala adassal szerzę, mert őrűle hogy ő benne eletűnc lenne.
4. Kilső ielől, kenyerből es borbol.
5. Belől tulaydon testet veret ayanlya es adgya,
6. Hasßna hogy ßűntelen emlekeztetne io teteről, Es ezből lennenc erős hitűnec hala adoc, Isten es egy mas szeretőc.

Mikoron kedig ennenec, veue Iesus az kenyeret, es halat aduan meg szege, es ada az tanituanyoknac, es monda: Vegyetec, Egyetec, Ez az en testem, melly ti erettetec adatic, Luc: xxii. Ezt tegyetec az en emlekezetemre. Es veuen à pohart halakot ada, es nekic ada monduan: Igyatoc ebből mindnyaian, Mert ez az en verem, melly az vy testamentomnac vere, Melly sokakert ki ontatic bűnöknec boczanattyara. Mondom kedig tinektec, Nem iszom ennec vtanna ez szőlő tőnec vizeből, mind à napiglan, mikoron ezt iszom ti veletec vyat, az en attyamnac orszagaban.

Rővid ertelme.

EZ keues igec szolnac az mi wrunc Iesus Christusnac wy Testamentomarol, kit tőn az ő Teste, es Vere felől, mellyet á kereztfanac aldozatyara viendő vala, mindgyart masodnap ez vaczora vtan. Melly Testamentomba ayanlya az ő mi ertűnc meg aldoztatot Testet Veret, etelől italul, az kenyernec es az bornac szemelye alatt: Az ő halalarol valo emlekezetűnkre, ki altal minekűnc bűnnec boczanattyat, es őrőc eletet szerzet, Melly őrőc eletűnket imez igekbennis ayanla midőn ezt monda: Ez vtan vyat iszon ti veletec az en Attyamnac orszagaban, Az az, Az en testem es verem aldozattya vtan, olly orszagot szerzec, holot soha nem szomyuhoztoc, az az, semmi nyaualyatoc nem lesz mind őrőckeis. Ez rővid ertelműnc az wy Testamentom igeiből. Kiről nyiluabban szollyunc.

NYILVAB MAGYARAZATTYA.

Az veg vaczoran melly nagy dolgoc lőttec.

AZ mi wrunc Iesus Christusnac vtolso es vegső vaczoraian, czőtörtőkön, felette igen nagy dolgoc szereztettec: Első az Paschanac etele: Masod az wy Testamentomnac etele: Harmad az lab mosas: Negyed ezec vtan valo predikacioya az wrnac. Ezeknec vtanna ment osztan ki az varasbol az kertbe, hol az imatkozasoc kőzt verrel vereytekezet, Es vgyan ackor kezbe aduan magat setet eczaka, masod nap fel feszitetuen, meg hala.

Az Pascha Barannac eteleről.

Az Pascha Barannac eteleről emlekezenc ez el mult Vrnapiannis: Hogy azt egy esztendős es io egesseges Baranbol kellet szerzeni: kit negy nappal halala előt ki valaztottac: Az vtan egeszen meg Sűtőttec: Az melle szep tiszta edes iző kouaszatlan kenyert: Es eczetes salatat szerezuen: es fel ouedzet agyekal: Saru labokban: Palcza kezekben: Sietseggel kellet meg ennyi. Melly dolog emlekeztette az

Israelt,

Iſraelt, amaz regi draga io tetereis Iſtennec, hogy az melly nap ki indultac az Ægyptomi rabſagabol Pharahonac, az eyel czac azoknac tartatot meg elſő ſzűlőttec, kic annac az Barannac vereuel meg kentec volt az aytonac felſő kűſzőbet, es ket mellyeket. De meg azis erre nezet, hogy az mi wrunc Ieſus Chriſtus vere altal, meg tiſztuluan az mi bűneinkből, meg menekednenc az őrdőg rabſagabol, es meg tartatnanc az őrőc eletre. Touabba ſzep Lelki ertelmeis volt: hogy à mint az regiec, az peldazat mellet, mijs tiſztan tartananc magunkot: Es mig itt volnanc, ſokat tűrnenc, Es mindenkor mint vton iarok az őrőc eletre ſietnenc. *Az Paſcha Baranj mit peldazot.*

Azoc azert kic igazan es wyionnan ſzűletet nemzeti voltac Abrahamnac es Iſraelnec, Soc ſzep draga Lelki epűleteket vettec az Paſcha Barannac etelebőlis, De miert hogy czac arnyeka es peldazattya volt az VVR Ieſus Chriſtus aldozattyanac, es altal menetelinec (mert à Paſcha annit teſzen mint altal menetel,) Azert mihent el iőtt volna ideie az ő aldozattya napianac, añac eſtin veget teſzen azba. Es czac az Lelki ertelmet hagya minekűnc, az kilső pepeczeleſet mindeneſtől le tőröluen, Matth: 1. Cor: 5. 5. Col: 2. 1. Corinth: 5. *Az regi igaz Iſrael mint elt az Paſchanal.* Rom: 9. Gal. 4.

Immar hogy annac eletet el vegezte volna, Es mint ő Tőruent le tőtte volna, Es magat őrőcke valo Paſchaiul rendelte volna, Es keſzűlne hogy innet altal menne Attyahoz, ott őrőcke valo heltnekűnc ſzerzeni, Az vtan wyionnan azon vtolſo vaczora felett mas etelt ſzerez, keueſeb pepeczeleſſel, de igen nagy meltoſaggal. *El vegezuen aző Paſchat, vvyiat ſzerzet, ő magat.*

Mert kenyeret es Bort rendele elő: Es ezekről wyionan halat ada Attyanac, Az kenyerről ezt monda: Ez az en teſtem, Ki ti erettetec halalra adatic. Az Borrol ezt monda: Ez az en verem, melly az wy Teſtamentomnac vere, melly ſokakert ki ontatic bűnőknec boczanattyara, Es mind à kettőről monda: Ezeket tegyetec az en halalomnac emlekezetire. Ezekről vegyűnc ertelmet.

Az VVR Vaczoraya igeinec ertelmiről.

Noha igen keues igeckel ſzerzette ezt à mi wrunc Ieſus Chriſtus hogy inkab feyűnkbe ferne, De igen nagy es ſzep dolgoc ielentetnec bennec, Kiről hat rendbe ſzoloc czac rőuideden.

Előſzer ez ielentetic itt: hogy az wy Teſtamentomot őnnőn maga az VR Chriſtus, ſzerzette minekűnc, es azert az ő mennyei Attyais, kiuel ő egy arant ſzerez mindeneket, Iohan: 5. Nem Angyal ſem Ember altal ſzerzette kedig, Hanem őnnőn ſzemellye ſzerint. Tahat ezertis igen draga dolognac kell lennyi az wy Teſtamentombeli ſzerzeſenec, ki ellen vetkezni, ezt meg nem beczűlni, ezzel nem elni, auagy ezt meg valtoztani rettenetes bűn volna. *ő maga az VR Chriſtus ſzerzeſe az wy Teſtamentom.*

Maſodſzor ez ielentetic itt: hogy halalakort vgyan Teſtamentomul hagya az etelt es italt. Mondom halalakort midőn mind előtte forgananac, hogy mayd verrel fogna verîtekezni, Iudas mayd kezbe adna, Es az melly neptől es tanituanitol az előtt beczűltetet azoc tűle meg idegenednenec, à melly papi feiedelmec es fő nepec, es kőz nepec az előtt vele ellenkeztec, es veſzedelmet eheztec, Es az melly pogonſag őtet ſemminec velte, azoc miatt ſoc rettegeſeket ſzenuedne. Ilykor kedig, illy reműleſec es rettegeſec kort az miről Teſtamentomot rendelt, Nemde igen draganac kellette lenni, Es nagy haſznunkra valonac, Mondom kedig hogy ez etelt italt vgyan vgy rendelte, hogy Teſtamentomunc lenne es olly hagyomanya kit halalaual peczetlet meg minekűnc, Es azert meg maſolhatatlan dolog, Heb: 9. *Halalakor ſoc retteges közt vgyan Teſtamentomba hatta az ő teſte vere etelet.*

Harmadſzor Hala adaſſal ſzerze: az az, Attyahoz fel tekentuen az menybe halat adot neki hogy az ő teſte es vere altal az el veſzet bűnős emberi nemzetnec bűne boczanattyat es őrőc eletet ſzerzet, Es kerte hogy ez ő wy Teſtamentomat tenne foganatoſſa azban valo epűletyekre. Igy noha egy felől nagy rettegeſeckel rakua volt, de mas felől őruendezuen az mi meg valtſagunkra edes őrőmmel hadgya azt Teſtamentomba minekűnc: Ezekből intetűnc mijs, hogy az vaczoraiat mind keſergő ſziuel az bűn miat, mind őruendetes ſziuel annac boczanattya miat ennűnc. *Hala adaſſal őruendezuenis ſzette.*

Az VVR

† Negyedszer kilső ielől es kilső etelől italol azt az eledelt valazta az ki leg fő az mi testi elteteſünkbe, az Kenyeret es az Bort. Hogy vgyan szemlatomast, es tapoztalhato keppen meg mutogatna, hogy az mint az kenyernec, es az bornac etelebe ita laba testi elet es vidamsag vagyon: Igy az ő teste vere meg aldoztatasanac bizodalmaba, es azban valo reszeltetesben, nagy Lelki batorsag, nagy örőm, es őrőc elet vagyon, Es azert ő vele oly nagy szorgalmatossaggal elnenc, mint az test keuanya az ő kenyeret es italat.

† Kilső ielől azket fő testi elteto allatot az kenyeret es az bort valazta.

Oetődszőr, belső keppen, az kenyer es az bor mellet, es aczockal egytembe: Az ő tulaydon sayat Testet Verret, ki meg aldoztatot erettűnc, ayanla, es igere, nagy soc szantalan hasznūkra: velűnc valo eggyesűlesűnkreis: es hogy az altal az mi bűnűnc boczanattyarol bizonyosoc legyűunc: azban valo bizodalmunknac neueleſereis. Es ennec, hogy az ő teste vere mi ertűnc aldoztatot meg: es hogy annac minden erdeme mienc, bennűnc valo meg peczeleſere: Az mi meg holt testűnknec az bűn miat, meg eledeſere az ő szent Lelke altal: Annac bizonsagarais, hogy imar meg fizetődőt az mi bűnűnc, es tőb aldozat nincz ide hatra: Ezben valo magunc gyakorlasarais hogy mijs szenuednenc vele: Es io remenseguel varnanc hogy az mi testűnkis fel tamadna: Es az Istennel elnenc mind őrőckőn őrőcke.

Belső eggyesőlesűnkre az ő sayat testet veret ayanlya.

Hogy ő rola soc keppen meg emlekeznenc.

Hatodszor ielentetic itt ez igekben illy haszna az wy Testamentomnac: hogy azzal szűntelen emlekeztetne soc fele io teteről: Es annac eteleből lennenc erős hitűec, hala adoc, Isten es egymas szeretőc. Mondoc eztis iutatna eszűnkbe: az mi nagy bűnős voltunkotis; es az Istennec igen melseges haragiatis az bűn ellen, es vntalan indulnanc igaz pœnitentiara, az bűn miatt valo bankodasra, Es iutna eszűnkbe az VR Istennec hozzanc valo nagy irgalmassagais, nagy bőlczeſegeis, nagy hatalmassagais hogy az ő szent Fianac teste es vere altal szerzet volna nekűnc minden ellenseginc kezeből valo meg szabadulast, bűn boczanattyat, es őrőc eletet: Es iutna eszűnkbe az VVR Iesus Christusnakis illy nagy io tete hogy sem Testet sem Lelket nem szana erettűnc: Es mind ezekről igyekeznenc szűntelen valo gondolkodassal halat adnunc ő felsegenec mind egez eletűnkbe, vgy, hogy magunkotis mint Christus testet, Istennec Templomat, szent Leleknec haylekat igyekeznenc hordozni tiszta, igaz iozan mertekletes eletben, Es fele baratinkatis mint magunkot, Istenfiait, es mi Attyankfiait igyekeznenc mindenekben meg beczűlni, es szeretettel nekic szolgalni. Es mind ezeket Istenhez valo szerelműnkbe mielnenc, Kinec kedueskedni minden istenes eletben igyekeznenc mind egez eletűnkben.

SVMMATSKA.

ILlyen nagy dolgoc, illy edes tanusagoc foglaltatnac az wy Testamentomnac igeyeben, Mondoc előszőr ez: hogy ő maga à mi wrunc Iesus Christus szerzette azt: Masodszor hogy vgyan halalakort, Testamentomul kedig hagya: Harmadszor hogy hala adassal szerze, mert őrűle hogy ő benne őrőc eletűnc lenne. Negyedszer kilső kenyerből es borbol: Oetődszer belől tulaydon testet veret ayanla es ada: Hatodszor illy hasznunkra hogy azzal szűntelen emlekeztetne soc io teteről, Es az emlekezetből is lennenc erős hitűec, hala adoc, Isten es egy mas szeretőc.

Ezből szantalan soc tanusagoc lehetnec, de kőnyeb voltaert czac haromrol szollunc. Melly Harom reszről most első Predikacionkban czac rőuid szoual szoloc. De ez vtan meg ket predikacioba io bűuen wyionnan ismet el kezdem magyarazni mind az harom reszet az VVR vaczoraianac. Most azokat ier lassuc rőuidedennis.

AZ TANVSAGOKROL.

Előszőr tanullyuc meg miczoda az VVR Vaczoraya:
Masodszor, mi vegye szereztetet:
Harmadszor, miczoda keszűlettel egyűc azt:

Miczoda

Miczoda az VVR Vaczoraya?

Az mi wrunc Iesus Christusnac szent testeuel es vereuel kőzőnseges keppen valo reszesűlesűnc az lathato kenyer es bor altal, Hogy vgyis emlekezuen ő rola, erősődnenc hitűnkben, bűneinknec boczanattyarol, es az őrőc eletről.

Mi vegre szereztetet?

Az ő halalanac emlekezetire: ő vele egy teste verre letűnkre: Ennec meg peczet lesere bennűnc, hogy az ő teste vere mi erettűnkis szenuedet: Tanyit imerreis: hogy az ő teste vere meg fizette az mi testűnknec verűnknec bűnteteset: Biztat hogy azban bizonyos az mi bűnűnc boczanattya: Tanit hogy tőb aldozat nincz ide hatra: Eszűnkbe iutattya bűnős voltunkot, es az Isten haragyat: Azoc miat fohaszkottat: meg emlekeztet az Attya Istennec nagy szerelmereis: az ő szent Fianac dragaio tereis: Es fel indit bennec valo bizodalomra es szeretetre: azokot erősiti bennűnc: Be olt az Christus testebe: reszesit az ő szent Lelkebe: az ő szentseges termeszetibe: meg foytogattya bennűnc az bűnt, meg elezt sok ionac el kezdesere: Egymast szeretteti velűnc: meg kőuetetí, meg engezteltetí: oszue gyűlekeztet hala adasra: Nyavalyainkat bekeuel tűretí: io remensegbe tart az mi testűnc fel tamadasaban: es az őrőc eletben. Ez fele soc epűletűnkre szereztetet az VVR Vaczoraya ő maga altal, kit halalakort hagya Testamentomba. De lassuc immar aztis miert nem haznalhat tahat ily haznos etel mindennec. Azert mert sokan gonozul elnek vele. Lassuc azert miczoda keszűlettel egyűc mi azt.

Miczoda keszűlettel egyűc azt.

Illy keszűlettel: hogy meg tanullyuc mit kiuan Isten az ő paranczolattyaba: es mit tilt meg azokban: Es meg ismeriűc melly soc keppen vetkeztűnc mi azoc ellen: Es azert meltoc volnanc őrőc karhozatra: Es ezec miatt fellyűc az wVR Istent, es bankodgyunc hogy ő felsegenec akaratyaual ellenkezic minden erzekenségűnc. De mind ezekbe folyamnunc mi ő hozza, el hiuen hogy az ő szerelmes Fia mindeneket beis tőltőtt mi erettűnc: es az ő testebe karhoztattais az mi bennűnc lakozo bűnőkőt, Es annac erdeme altal fogatta Isten hogy meg boczattya minden bűneinket, valameniszer az altal ő eleibe esűnc, ha hetuen hetszer lenneis egy nap, Matth: 18. Es igyekezzűnc az mi gyarlo testűnkbe es verűnkbe foytogatni az bűnőkőt, arais czac az VVR Iesus Christus altal keruen szent Lelket, Rom: 8. Es valamit mielűnc, ha nagy soc volnais azt mondgyuc, hogy haszontalan szolgac vagyunc, Es annal sockal tőbbet tartoztunc volna, Luc: 17. De mind az altal hidgyűc, hogy azokis kedueſec ő előtte az ő szerelmes Fiaert, Noha ő magaba azokis karhozatra valoc volnanac, 1. Pet: 2.

Rom: 8.

Illy Lelki keszűletet kiuan az Christus vaczoraya. Ez feleknec kőteles az Lelki Pasztor hirdetni bűne boczanattyat, es az VVR Iesus neuebe meg vigasztalni. Es ezec meltan ehetic es ihattyac az wrnac erettec szenuedet Testet es Veret, hogy az altal meg bizonyoszullyanac az ő bűnőc boczanattyarol.

Az Lelki passztor kiket oldozhat meg, es kiket kőzőlheti meltan az VVR vaczorayat.

De hogy ezec szerint epűlhessenec az emberec, szűkseg hogy az Lelki Pasztortul igen tanullyanac, mind kőzőnseges keppen, mind ő magoktul kerdezkeduen Lelki serelmekről, es annac oruossagarol. Ertekezzenec az Isten tőruenyeről, Es az VVR Christus Euangeliomarol. Es szűntelen imatkozzanac keruen pœnitenciat, hitet, es iora valo igyekezetet, Es az mikor iarulni akarnanakis az wr vaczorayahoz: Elősző meg gyoñyanac, akar ő magoc, akar kőzőnseges keppen vallast teuen bűnőkről, es esedezuen annac boczanattyarol, czac az egy Iesus Christus erdeme altal, Es megis oldoztassanac az Christus kepebe az Lelki Pasztortol. Es el hidgyec hogy azoc szerint czelekeszic Isten velec, A mint ő maga kőtelezte magat azokra, igiretiuel, Iohan: 20.

Mint epűlhet az romlot ember ezec szerint.

Ezeket az VVR vaczorayahoz valo keszűletűnkről eszűnkbe vegyűc.

Mit Tanulanc.

Szolanc mi legyen az Christus vaczoraya: Es az, mi vegre szereztetet: Es mine-

Az VVR

az VIRAG vasárnap vtan,

mű keszűlettel kelly ahoz iarulnunc: Ezzel most elegedgyűne rőuideden első Predikacionkba. Az maſikba es harmadikba kedig, igen bűen fogunc szolnia, vgyan czac ezen harom dolgokrol, Hogy illy nagy draga dolgunkrol io bizonyoſoc legyűnc, az iraſnac tőb nemes bizonſagi ſzerintis, Es az nyiluabban valo magyarazatbolis.

Most kőnyőrőgyűnc az VVR Istennec, Hogy az ő ſzent Teſtamentomanac igaz ertelmebeis tarczon meg bennűnket, Es az altalis erősituen bennűnc az mi hitűnkben, Igyis neuellyen bennűnket az őrőc eletre, AMEN.

IMADSAG.

Ez imatſagot el mondhatod mindenkort valamikor keßyted magad az VR vaczorayahoz.

VRAM IESVS Chriſtus, őrőc Istennec Fia, ki à te igaz emberi termeſzetedben mi ertűnc halalt ſzenuedel, Es minket az bűnből, es az őrőc karhozatbol ki valtal, Es hogy enni te nagy ſzerelmedről el ne felet keznenc, Az te veg vaczoradkort őrőcke valo emlekezetet,es vy kőteſt ſzerzel,Erről hogy à te hiueidnec bűnőkről ſoha mind őrőckeis meg nem emlekeznel, Ezzel, Ezt,be peczeteluen hogy velűnc eggyeſited az te bizony teſtedet es ſzentſeges veredet, azt etelől es italol rendeluen minekűnc, es az mellet bizonyal igeruen az mi bűnűnc boczanattyat: Mi ſzegenyec es nyomorultac,te hozzad,minden kedunec, es irgalmaſſagnac kut feyehez folyamunc, keruen, hogy minden bűneinket, es fertelmeſſegűnket le moſnyi, az mi Lelki iſmeretűnket meg tiſztităny, meg eleztenyi,es fel epităny meltoztaſſal. Hogy igaz pœnitenciaual es tőredelmes ſziuel, Igaz es erős hittel, illendő tiſzteſſeggel magunc keſzituen, es meltan az te ſzent teſtedet, es ſzent veredet Iduőſſegűnkre veheſſűc, Engegyed hogy ez titkos vy Teſtamentom altal, az hit bennűnc őregbedgyec, Az remenſeg erősődgyec, az tiſzta ſzeretet fel geryedgyen, az gyenge Lelki iſmeret meg vigaztaltaſſec, minden nyomoruſag meg győzeteſſek: Es az mi ſziuűnknec az te benned valo Isteni bizodalomba,es őrőcke valo meg valtaſodba az mi Lelkűnknec batorſagara peczeteldbe, az iockal, Mellyec ez ſzent Sacramentomba el reytettenec. Oh kegyelmes VVR, adgy meg vilagoſodot ſzemeket az mi ertelműnkenec,hogy eſmerheſſűc meg, mi legyen remenſege az mi őrőkſegűnknec, es mi nemű gazdagſagi legyenec ez felſeges vaczoranac, Melybe az te igaz teſteddel es verreddel bűnűnc boczanattyatis, Igazan valo igaſſagot, es minden mennyei iokot, mi velűnc kőzleſz, hogy telles ſziuűnknec kiuanſagabol,meltan ez ſzentſeget veheſſűc, es az te edeſſegedet meg koſtolhaſſuc. Vegy el mi rolunc mindent az mi teneked nem kedues, es az mi minket meg tartoztat az iotul, es tetűled el idegenit: Adgyad kedig azokot,az kic minket te hozzad edeſitnec, hogy az mi meg ehezet Lelkűnc à te vaczoradnac iduőſſeges gyűmőlczet győnőrűſeggel veheſſec, Ittis te benned vigan eheſſen ihaſſon à mi Lelkűnc,Es az menybeis elheſſűnc te veled mind őrőckőn őrőckė, Amen.

Mi Attyank &c.

VTOLSO Eneke. Halat adunc teneked őrőc Isten etc.
Felſeges Isten hozzad kialtank etc:
Veddel VVR Isten rolunc etc,

ERCZ MEG.

Az mely ket predikatio kőuet kezic az VVR vacorayarol, ha az ünnepec es napoc tayaban nem erkeznel ezeknec hirdeteſere, ec meg tanulaſara: Maßor ahoz valo időt kereſuen oluaſd el, Es laſſad mely nagy dolog es ki ſoc iok es haßnoſoc legyenec azban, azoknac kic vele iol elnec.

MAS

MAS PREDIKATIO AZ CCI

VVR VACZORAIAROL.

Diczeriűc az VVR Iſtent enek ſzoualis.

ENEKEC.

Mindenhato VVR Iſten ſiuűnc retteg etc.
Ier diczeriűc az Iſtennec fiat etc.
Mi Attyanc ki vagy menyegben etc.
Hiſſűnc mind egy Iſtenben etc.
Ier mi keryűnc ſent Lelket etc.
IMATSAG. fol. 1.

AZ VVY TESTAMENTOMROL.

Szent Palnac iraſa ſzerint,

Szent Pál az mint ir az VVR Chriſtuſnac wy Teſtamentomarol, az Corinthusbelieknec irt elſő leuelenec Tizen eggyedic reſzeben, azokot hallyuc meg előſzőr, Az vtan ſzollyunc azokbol valo tanuſaginkrol.

I. CORINTH: II.

EN az VVR tol vettem aſzt, mellyet előtőkbeis adtam tinektec, Tudni illic, hogy az VVR Ieſus az eyel, melyen kezbe adatot, az kenyeret vette kezeben, Es minec vtanna halakot adot volna, meg ſzegdelte, es mondotta: Vegyetec el, egyetec, ez az en Teſtem, melly ti erettetec meg tőrettetic. Ezt az en emlekezetemre tegyetec Vgyan azon modon à pohartis minec vtanna vaczoralt volna, monduan: Ez à pohar amaz wy Teſtamentom az en Veremben, eſzt tegyetec valamenyiſzer iandgyatoc az en emlekezetemre.

Mert valamenyiſzer ezt ez kenyeret eſzitec, es è pohart iſzatoc, az wrnac halalat hirdetitec, mind addig miglen el iőuend. Annac okaert valaki eſzi ezt ez kenyeret, Es iſſza az wrnac ezt è poharat meltatlanul, vetkes az wrnac teſteben es veresben.

Mondom ezokaert meg pro ballya magat, es vgy egyec ez kenyerből, es vgy igyec ez poharbol, Mert valaki meltatlanol eſzic es iſzic, karhozatot eſzic es iſzic maganac, nem valaztuan meg az wrnac teſtet.

AZ TANVSAGOKROL.

EZ igekbennis az ſzent Pal noha ſoc keppen ayanlya nekűnc az VR Vaczorayat az ő wy ſzent Teſtamentomat, De miert hogy azokrol oda felis ſzoltunc, Moſt czac ez harmat tanullyuc meg, De ket Predekacioba: Előſzőr miczoda az VVR Vaczoraya? Maſodſzor mi vegre ſzereztetet? Harmadſzor minemű keſzűlettel kelly azt ennűnc? Kikrőlis ſzolanc az felső Predikacioinkbanis, de itt megis nyiluabban ſzollyunc, es vgyan bű ſzoual.

Mondom megent, az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac ſzent Teſtamentoma felől megis harom dolgot igen iol eſzekbe vegyenec az ertelmes hiuec.

Előſzőr: Az wrnac Teſtamentomaba hagyot Vaczoraya, miczoda, Es azban minemű etel ital vagyan? Az első Predikacioba czac ezeket feytegetyűc meg.

Maſodſzor annac etelenec es italanac, minemű ſoc haſznai legyenec.

HETFWZE: Palmarum az az VIRAG vasarnap vtan.

AZ VVR

Harmadszor kiknec hasznalnac azoc, es minemű embereknec valo az, Az az minemű keszűlettel kelly azt ennűnc es innunc. Ezekről ier szolyunc rendel.

AZ ELSőRőL.

Miczoda az VVR Vaczoraia?

AZ mi wrunc Iesus Christusnac szent Testeuel es Vereuel kőzőnseges keppen valo reszesűlesűnc, à lathato kenyer es bor altal: Hogy vgyis erősőd nenc hitűnkben, bűneinknec boczanattyarol, es az őrőc eletről.

Megis miczoda az VVR vaczoraya.

Mondom az Christus Vaczoraya, kit minekűnc halalakort Testamentomba hagya, olly szentseges etel ital, mellyben az mi wrunc Iesus Christus, valoba es bizonnyal, az ő igerti szerint, nekűnc adgya, az ő szent Testet veret, kit ertűnc az szűz mehebűl kőzzűlunc magara vet vala, kibe az kereztfan aldozat lőtt vala az mi bűneinkert, kibe meg holt es fel tamadot, es ment az mindenhato Attya Istennec egyenlő vralkodasara, mindeneket az ő birtokaba foglaluan Test szerintis, vgy mint bizony es valosagos wr, es aldot Isten mînd őrőcke: Mondom ez nagy Isteni felseges hatalomra fel emeltetet Testet, Veret, kibe győződelmet vett minden ellenseginken, bűnőn, őrdőgőn, halalon, reszesiyti, kőzősse teszi, belenc ôltya, es velűnc egyesiyti az ő szent Testamentomaba.

1. Pet: 3. Coloß. 1.

Czoda es haßnos

Melly hozzanc valo kapczoltatasa, es velűnc valo tarsolkottatasa, à mint felette igen nagy dolog es almelkodando czoda, Igy annac hasznais temeny ezerszer valo ezer az hiuekbe, es meg beczűlhetetlen draga:

Edes tarsasag.

Mert ez Testamentommal, ez nagy eteluel italual, es tarsolkottatasual, ielenti es tanît: Hogy ő mindenestől fogua mienc, Es mi mindenestől fogua őuei vagyunc, Az ő teste mi testűnc, az ő vere mi verunc, Az mi testűnc ő teste, az mi verűnc ő vere: Es igy eszűnkbe akarya iutatni, sőt vgyan ereztetni akarya velűnc, hogy erettűnc őltőzőt fel az emberi testbe es verbe, Erettűnc szenuedet es holt meg, Erettűnc tamadot fel, Erettűnc foglalta el az menyei őrőcke valo birodalmat, Erettűnc vralkodic mindeneken, Erettűnc tart egyebeketis, Erettűnc czelekeszic mindent, mind menybe mind földőn, Es czac mi reanc vagyon minden gondgya, mint tulaydon testere es verere, Mint te temagadot soha el nem feleyheted, Es mint ő maga magat soha el nem feleytheti, Igy soha tegedetis el nem feleythet, Mert ő azon test es ver à ki te vagy, nem czac vgy mint te egy vagy ő czeddel, batyaddal, hugoddal, Hanem olly nagy eggyesseguel, az mint az te kezed, labad, egy te veled, Es mint az te magad szemere, kezedre, labadra sziuedre, es minden kilső es belső tagaidra, melly nagy gondod vagyon, es az mint azoknac faydalmin meg indulsz, à mint azokot elteted, oltalmazod, azokon à mint esedezel, es azokra gondolsz, Szinten vgy, auagy meg inkab ő te raytad, Mert telleseguel beled forrot, es az ő teste őszue elegyedet az te testeddel, es az te vereddel, olly nagy eggyesseguel, hogy inkab feleythetned te el temagadot, hogy nem mint ő tegedet. Ezeket soc iras, es soc czelekedetete bizonîtya, à mint touab megis hallyuc, most czac az Vaczora eteleből bizonitsuc meg.

Ezekről touab ßep bizonsagokot hallunc.

Ime mire indit az ő ßent Testamentoma eteleuel.

Ez nagy egyesűles keptelennec teczenec teneked, es te igen keueset biznal ebbe, Azert ezt hogy eszedbe venned, es ezt bizonnyal el hinned, es ez bizodalombol folyamnal ő hozza, akar minemű nagy testi es Lelki nyaualyadbannis: Akara tegedet fel serkenteni ez ő szent Vaczorayanac etele es itala altalis, Hogy à mint, az mit meg eszel es iszol, az, őszue elegyeszic veled, az, egy teste verre leszen te veled, az tart es az eltet tegedet, Igy bizonnyal meg ismerned, Sőt vgyan megis erzened, hogy te őszue elegyedet test es ver vagy az Christus testeuel es vereuel. Erre neztec az ő Tőruenbeli paschanakis regi etele es soc tőb aldozatoknac eteli. De nem oly etelűl adgya magat hogy őtet meg emesztened, Hanem sőt inkab vgy, hogy ő szűntelen eltetne tegedet, Mint az nap szűntelen melegit es soha el nem fogy, maga vgyan őszue elegyeszic minden allatockal, à mint erzed teis, hogy az ő heusege altalhattya az te testedet, es minden ereye beled ouic. De azert soha semmibe ő meg nem fogyatkozic, Igy es sockal melyebben, es titkosban, az *CHRISTVS* testeis es vere, ki erettűnc szenuedet es meg diczőűltetet, es kibe mint őrőc es aldot Isten wralkodic, minden-

Noha mas keppen eltetűnc az Christus teste es vere altal holot nem czac ereyeuel, hanem magaual reßesűltetűnc, De megis es peldazat segit annac hitelere.

mindennap es minden ſzem pillantasba, ôſzue elegyeſzic velünc, es abban vyulunc es eleueneſzünc meg wyionnan, azban eledünc es vidamulunc meg minden rettenteſünc es bantaſunc ellen, Az erô ſzerint, kit ô vett teſt ſzerintis az Iſtenſegnec tarſolkodaſa altal. Melly Iſtenſeg à mint kezdettôl foguan, ſzerzet, tartot, es eltetet, es mais tart es eltet mindeneket, De kiualtkeppen az Iſten fiait, Igy immar azzal az Iſtenſeguel eggyeſült teſteis es vere, tartya es elteti az wyionnan ſzülettecket minden ſzem pillantasba, kikuel vgyan eſzue elegyeſznekis, Mert noha az hiuec wyionnan ſzülettec, es meg elettec, de mig az bünös teſtbe lakoznac (kibe vgyan meg fuladnanac, es meg emeztetnenec ha ſzüntelen ſzüntelen az VVR ôket meg nem eleztene) minden ſzem pillantasba ſzükſeg hogy tengetteſsenec az ôrôc eletre.

Mint lehet az Actor: 17.

Melly eleztes nagy czodalatos Iſtenni ereye altal noha ſoc keppen leſz, De igyis hogy ô maga magat reſzeſiyti velec, neha bôueb es hathatosb, niha czendesb es czekilesb keppen, Kire az VR ezkôzül ſzabta az ô ſzent Vaczorayatis, hogy azban bruebben es hathatosban czelekedgyec bennünc az ô ſzent teſte es vere, annac velünc valo közleſe, reſzelteteſe, es bennünc valo lakaſa. Melly dolognac modgya, mint legyen, az, minden ertelmet felliyôl hallad. Haſznai kedig melly nemeſſec legyenec, arrol touab ſzollyunc. Moſt laſſuc meg: hogy ez à mit mondanc igaz dolog legyen.

Ez közé à vac zora.

Hogy az Chriſtus Teſte es Vere, valoba reſzelteſſec velünc az VVR Vaczorayaba.

Az eggyügyüc közöl ſokan nem veſzic eſzekbe: Hogy Chriſtus wrunc az ô ſzent Teſtamentomanac igeiben arrais meg tanit: Mit akar adni ott minekünc: Es arrais, mi vegre adgya azt. Sokan ertenî ſem akaryac, hogy igerî az ô teſtet es veret, Hanem czac arrol ſzolnac, Hogy azt halalanac emlekezetire ſzerzette.

Mind az kettôt iol meg erezed, Mert az VVR ô maga ayanlya.

De mind az kettôt meg tanullyuc, ô magatulis Chriſtus wrunktol, az ô ſzolgaitolis.

MIKORON az mi wrunc Ieſus Chriſtus az ô ſzent Teſtamentomat ſzerzene, Veue az kenyeret, es azt, illy ſzoual ayanla: Ez az en teſtem, Melly ti erettetec meg tôrettetic, Veue az Pohartis, es monda: Ez Pohar wy Teſtamentom az en verembe, Auagy, (à mint ſzent Mathe irya:) Ez az en verem, melly az wy Teſtamentomnac vere, melly ſokakert ki ontatic, bünöknec boczanattyara. Im hallod es erted, hogy elôſzôr teſtet es veret ayanla es igere.

Elôſſôr ezt vedd eſsedbe. Mar: 14. Luc: 22. 1. Cor: 11. Matth: 26.

Az vtan Maſodſzor meg monda aztis: Mire valo legyen annac etele es itala, Hogy azt, az ô halalanac emlekezetire tennenc.

Maſodſsor ezt veddeſsedbe.

Tahat illy nagy dologba minden ember iozan legyen, Hogy mind az kettôrôl igaz ertelme vagyon, Aztis meg ercze mit iger az Vr: Igere kedig az ô teſtet es veret. Aztis meg ercze mi vegre igere. Igeri kedig az ô halalanac emlekezetire, Az mint mijs mind à kettôrôl megis többet ſzollyunc.

Hogy az VVR az ô teſtetis es véretis eggye akarya velünc tenni az kenyer, es az bor mellet, Szent Pál igen nemes es draga ſzockal tanîtya az Corinthusbelieket, illy ertelemmel: Hogy az VR kenyere, az VR teſtet reſzeſiyti es közöſiyti velünc, Es az VR pohara az VR véret reſzeſiyti velünc. Es inti ô ket hogy ezert igen meg beczüllyec, Ez à ſzent Pal ſzaua: Az hala adaſnac pohara, az mellyet hala adaſſal veſzünc, Nem de az Chriſtus vereuel valo közöſüleſe? Az kenyer mellyet meg ſzegünc, Nem de az *CHRISTVS* teſteuel valo közöſüleſe? Szep tanuſag ez: Hogy Kenyernekis mondgya es Bornac, De az mellet az VR Teſte es Vere közöſüleſetis, es reſzelteteſetis ayanlya, Mert azt iol meg kelly ertened, hogy az Sacramentomokban az ſzent czelekedetekben, ket fele ezköznec, kilſönec es belſönec kelly lenni, Mint az kerezt vizben, vizis, ſzent Lelekis moſogat, es ottis az Chriſtus teſtebe be oltatunc, Rom: 6. Igy az VVR vaczorayaban Kenyeris es VVR Teſteis eltet, Es azert az kenyert es az teztat nem valtoztattya el az VR, es azbol nem teremt ott nekünc mas es wy teſtet, Mert ha moſt teremtene az kenyerbôl wy teſtet, vgy nem az ô teſtet adna, az ki regen ſzenuedet az kereztfan, es menybejment, à kit

1. Corimth: 10.

Mas à kenyer, mas az Vr teſte, kikrôl vegy igaz ittis ertelmet.

HETFIVRE: Palmarum az az VIRAG vasárnap vtan,

Az VVR

ittis iger mi nekünc, Azert szent Pal helyen hadgya, hogy vgyan bizony kenyeris az, de az VR kenyere, az az, az Vrtul arra valaztatot kenyer, Hogy az mellet az wr az ő regi szent testet, ki erettünc regen szenuedet, eggyesicze, reszesiycze, es belenc elegîcze, es velünc közősicze. Azonkeppen az VR bora mellet, vêretis, à mi vêrünkel egy vérré tegye. Igaz dolog azert à mint minden Doctoroc, Hilarion, Ireneus, Agoston, Luter Marton, es egyebekis tanitnac, Hogy az VR vaczorayaba ket fele etel ital, kilső belső, földi es mennyei adatic. Az kilső, iele az belsőnec, az kenyer, iele az Christus testenec, az Bor iele az Christus vérénec, De nem Puszta iele, nem czalard iele, Hanem igaz es bizonyos iele az kilső az belsőnec, hogy à mit iegyez, es à mit mutat, es à mit iger, azt megis adgya. Iegyez es mutat kedig az kenyer es bor, az Christus testere es vérére, az ki ott igertetic magatul Christustul, Tahat valoba es bizonyal megis adgya.

Irenæus lib: 4. capit: 34.

Iel, de miczoda iel?

Erről egy keues irasokot im előis szamlaloc, Mond Hilarion:

Hilarion lib: 8. de Trinitate.

De veritate Sanguinis & Carnis non relictus est ambigendi locus, Nunc enim & ipsius Domini professione & fide nostra, vere Caro est, & vere Sanguis est. Et hæc accepta atq; hausta id efficiunt, vt & nos in Christo & Christus in nobis sit.

Az az, Hogy bizony Vere es Teste (adassec az Christusnac,) nincz ezbe semmi helye az ketelkedesnec, Mert, mind az wrnac vallasa szerint, mind az mi hitünc szerint, vgyan bizony teste es bizony vere az, kit midőn veszünc, azt szerzi, hogy mijs Christusba, es Christusis mi bennünc lenne.

Irenæus lib: 5.

Irenęusis mond: *Quando ergo & mixtus Calix, & fractus Panis percipit verbum Dei, fit Eucharistia sanguinis & corporis Christi, ex quibus augetur & consistit carnis nostræ substantia:* Az az, Midőn az meg elegyitet poharis, es az meg szegetet kenyeris veszi az Istennec Igeiet, leszen à Christus verenec es testenec hala a do szentsege, kikből öregbedic es meg gyarapodic az mi testünknec allattya.

Augustinus in sermone ad Neophitos.

Agoston mond: *Hoc accipite in Pane, quod pependit in Cruce, & hoc accipite in Calice, quod effusum est de Christi latere, Erit enim ei mors, non vita, qui mendacem existimauerit Vitam:* Az az, Azt vegyetec à kenyerbe, az mi függet à kereztfan, Azt vegyetec à poharba, az mi ki ontatot az Christus oldalabol. Annac kedig halal leszen, nem elet, az ki hazugnac véli az életet.

Mind az kenyernec bornac, mind az Christus testenec verenec valoba helyen kell maradni à Christus vaczoraiabā Miert valaztotta kűlső ezkőzűl az kenyeret es az bort az ő testenec verenec reßeltetesere, es miert kell azoknac nem el enißni, hanem valoba meg maradni.

Ez fele iraſoc szantalan vagyon, kikbe az regiec azt tanîtottac, hogy kenyeris es Christus testeis, boris es Christus vereis adassec az VR vaczoraiaban. Mind az kettőről: az kilsőről, az az, az kenyerről es az borrol: Es az belseről, az Christus testeről vereről vegyűc megis tellyesb értelmet. Lassuc eztis, az kenyernec es bornac, miert kell helyen maradni, hogy el ne valtoztassec, Es miert valaztotta ezeket ielűl es ezkőzűl, az ő teste es vere melle az VR Christus.

Annac iedzese draga dolog, hogy az ő testet es verét kenyerhőz es borhoz hason littya, sőt azoc melle vgy szabia, hogy az lathato es meg érezhető kenyerrel es borral egyűtt adgya azt mi nekünc, nem el enîsző es semmi è leuő allatot: Mondoc eñec nagy es bizonyos okai vadnac, hogy erre kenyeret es bort veszen ezkőzűl. Mert mint az kenyer es bor fő elteteſe testünknec, es azokat mikor meg eszűc, iszuc, vgyan egy testtè vereis leszen velünc: Ezzel ezt akarta ielenteni, es vgyan meg tapaztaltatni es éreztetni velünc, hogy ő vgy egyesült az mi testünckel, azt vgy vette fel magara, es azt vgy reszesiti velünc ez Vaczorabannis, Hogy tellyesseggel vgyan egy testtè es egy vérre lenne mi velünc, Es à mint az kenyer es bor eltet es vidamit, vgy az ő érőttünc meg aldoztatot testeuel vereuel soc keppen eltetne es meg tartana az őrőc életre, meg eleztene es meg eleuenitene arra, Mondoc illy nagy ereiet, illy draga eltetesset az ő testenec verenec, vgyan szem latomast es kilső érezhető kepennis meg akarta ielenteni az kenyernec es az bornac kepebe. Touabba szent Pal illy okatis adgya, hogy az kenyer es az bor tűkőrezne az igaz Kereztyeni egyességetis, Mert mint az kenyer soc magbol egyè lett, es az bor soc szőlőből egyé lett, igy mijs az VVR Iesus Christusban mind egy testtè verre lettünc, Azert mint magunkat vgy tartozunc egymast szeretni. Nagy egyesség ez, hogy anni soc buza es szőlő szem, egy etellè italla legyenec, es bennünkis tellyeseggel egy testtè verre tegyenec. De ezeket sockal meg halatta az Christusban valo egyesülesünc, Mondom azert, mierthogy illy esz-

1. Cor: 10.

kőzre

kőzre ily peldazatra tarsolkottatasra valaztotta az VVR az kenyeret es az Bort. Szűkseg azert hogy mind az kenyer mind az bor meg maradgyon, es semmie ne enyeszec, à mint az papasoc alíytyac: Hogy az Sacramentomnac az ő termeszeti rendi es modgya szerint kűlső valosagos iegyczeseis meg mar adgyon: Az kenyer es bor valosaggal meg mutassac peldazat szeríntis hogy az Chriſtusnac teſte vere az mi eltetesűnkre valo volna, az mi Lelkűnknec őrőc eletere, sockal inkab hogy nem mint az kenyer es bor elteti testűnket.

De szűkseg azis hogy nem czac puszta kenyeret es bort adgyon az VVR, hanem azoc mellet az mint igeri az ő bizony teſtetis es vérétis. *Az Chriſtus teſtenec es verenec.* Az kenyer iele az Chriſtus teſtenec, es arra mutat hogy ott Chriſtus az ő teſtet elteteſűnkre adna, Az Bor iele az Chriſtus vérénec, es arra mutat hogy ott az ő veret az mi Lelki szomiusagunknac el mulasara adna minekűnc, Tahat ha arra valo az kenyer es az Bor hogy mutasſon az Chriſtus teſtenec es vereuel eltető termeszetireis, es annac velűnc valo reszelteteſereis, es az altal valo őrőc életűnkreis, Ezeknec vgyan valoba szűkseg megis lenni. Meg czac ez valagonnis à ki iambor, mikor czegert tetet boranac, az czeger allatt bortis ad, es nem czalogat czac puszta czegerrel. Sockal inkab az mi wrunc Iesus Chriſtus, mikor az kenyeret es bort veszi, es azt vgy aianlya mint teſtet vérét, igeruen az alatt es azzal az ő teſtet es vérét, Bizony azert mitly, mert à kenyer es bor alatt, es az mellet teſtetis es vérétis nekűnc akarya adni. Melly teſt, vér, noha ő magabannis igen hasznos az ő felseges draga volta miat, de czac azoknac akarya hogy hasznallyon, az kic, az kereztfan valo kin szenuedesere gondolkoduan bizakodnac benne. Az mint emlekezic rola monduan: Ez az en teſtem verem, kiti erettetec halalra adatic. *Az kenyer es az Bor mellet.*

Hogy kedig az ő bizony teſte vere adasſec ott, arrol soc bőlcz iamboroc mit irtanac nincz helye hogy itt elő szamlallyam, mert szantalan, az mint oda felis emlekezenk egy nihanyrol. Czac hogy ezt az egyűgyőc iol eszekbe vegyec, Hogy meg azokis à kic viszaltattyac es tudosbac az többinel Egy sem meri mondani, Hogy CHRISTVS az ő szent teſtet es vérét nem adna, Mert hallyac az VVR igeretit, es tudgyac az szent Pal magyarazattyat ki vgyan az VVR teſte vere rezſelteteſſenec mondgya: olynac hogy kibe reszed lenne az ő teſteből es vereből, mely ez vilag bűneyert szenuedet, Hanem czac az mondgyarol vetekednec, mi moddal legyen az: valobae, vagy czac az hitnec bizodalmaual, Teſti moddale, vagy czac Lelec szerint: Es midőn az ő emberi okosságoknac keptelennec es hasznatalannac teczenec az VVR. maga ayanlasa, azt akariac szepiteni, az ő gondolattyoc szerint. *Mény vegere enneckis.*

De mi iol eszűnkbe vegyűnc, hogy az mi okoſſagunknac, nem czac az VVR teſtenec es vérénec etele itala, es reszesűlese keptelen, hanem az több dolgaijs: Hogy Isten leuen emberre lőtt, Hogy artatlan leuen, az bűnősőkert meg holt, hogy az halal, es az ördög ellen fel tamadot, hogy olly szegeny es nyomorodot emberi teſtbe mind angyaloc, es minden allatoc vrallyac, es mint aldot Iſtent imadgyac, Mind ezec es több szantalan dolgai az Chriſtusnac nem czac keptelennec, de vgyan balondsagnakis teczenec, az mint szent Pal mondgya, ha az mi okoſſagunkot fogua engedelmre nem vinne az Iſtennec szent Lelke, es ha nem igazgattna az irasnac tanubizonsaga szerint, Iohan: 16. *Ha ez azert nehez mert keptelen, Igy minden dolga Chriſtusnac keptelen leſs teneked. Iohan: 1. Col: 1 Epheſ: 1. 4.*

Figelmez azert az VVR szauara, es aztul el ne szakadgy, hol mi ezelczapo szo miatt. Hallod mit iger: hiddel hogy megis adgya. Ha ketelkednel, hogy mas ertelemmel mondotta, es vélед hogy à mint nihol magat aytonac, vtnac, szőlő tőnec neuezte, ittis olly peldazat szerint szolt volna, Ezis meg ne czallyon teged, Hanem tanuld meg szent Palbol, hogy vgyan olly kenyernec neuezi, melly az Chriſtus teſtet reszesitijs veled, az az kibe tejs el veszed reszedet az ő teſteből, es masis el veszi az ő reszet, es mindnyaian egy teſt ver leszűnc Chriſtusba. Es hogy minden bőlczec eleitől foguan azont vallottac. Ez szelid Leleckel annyit hasznalsz, hogy meg az Vrnakis azt felelheted: Vram te igy mondtad, igy igerted, es igy ayanlottad magad, azert tűled enis igy varom. Igy czelekedec szűz Mariais, Midőn nem erthetne mint lehetne hogy ő szűzſleuen Fiat szűlne, Es az VR angyala mond: Iſten *Fiatzert ne- hez mert keptelen, Igy minden dolga Chriſtusnac keptelen leſs teneked. Iohan: 1. Col: 1 Epheſ: 1. 4. Szent Pal magyarazza hogy nem czac peldazat ſzerint aianlya az kenyeret mint teſtet, Hanem olly ielől hogy vgyan reſeſsytijs velűnc. Iol gondolkodgyal erről.*

Palmarum az az VIRAG Vaſarnap vtan.

Az VVR

Iſten elõtt ſemmi nincz lehetetlen, õ monda: Legyen ennekem az te beſzeded ſzerint. Es meg lõn õ benne mind az, à mit Iſten ízent vala, Noha az modgyat õ nem tudta mint lõtt, ſem ertekezet arrol, Hanem ſzelid Leleckel czac bizta magat az wr igeretíre, Es azert Erſebet aſzonyis bodognac monda, hogy hitt az wrnac.

Bar diſsnopaßtor legyenis.

Ime az alazatos aſzonyba az õ hite altal melly nagy dolgokat czelekedet az VVR. Bizony moſtis ſoc egyũgyũ firfiuba es aſzonyba, nagyob foganatoſſagual czelekeſzic az VVR, mind az õ ſzent Vaczoraya etelebe, mind egyeb ſzent ezkõzibe hogy nem mint az nyughatatlan víſgalokba. Az ſzegeny Apoſtolokis oh ki igen egyũgyũc voltac, midõn mentõl elõſzõr az wrtul vettec az õ ſzent Vaczoraya, Es czac egyũgyũ Leleckel az Vrra hattac magokat, Semmit azban nem víſgaluan, ki ehetne az õ teſtet es vêrêt, A mint az Capernaitac, Es à mint à miat ſoc tanitua nyoc el ſzakadanac az wrtol, Félec rayta hogy moſtis azoc félec ſoc keppen el idegenneſzec az wrtol.

Apoſtoloc ßelidſegec. Iohan: 6.

Melly veſzedelem hogy az híueken ne tõrtinnyec, az kiket meg ohatoc kõztõc, azert ertõk tõb ſzoual megis im ſzoloc arrol, Hogy az wrnac Teſte es Vere adaſſec, es reſzelteſſec velũnc az VVR Teſtamentomaba.

Ezkõzõc altal elteti Iſten az Lelketis.

IOL meg erczed eztis: Hogy az mi lõlkũnc epũletireis ſoc ezkõzõkõt ſzabot az Iſten, az mint teſtũnketis ſoc keppen elteti: Kenyer, Bor, vetemeny, gyũmõlcz, hus, ęg, víz, tũz, fõld altal, Igy Lelkũnketis elteti hallas àltal, kõnyõrges ãltal, pœnitencia ãltal, hit ãltal, kereztyeni moſagatas ãltal, az VVR Vaczoraya ãltal, Es az õ ſzent Lelke ãltal, ki mindenikbe ielen vagyon, mint fõ ezkõz.

Hogy valoba reſzeltetũnc Chriſtuſſal. Actor. 10. Iohan: 6. 1: Corinth: 6.

Mint hogy azert midõn az Iſten ígeyet halgatod, az hallasba, nem czac az ſzonac az Zengeſet veſzed. Hanem az ígeuel egyetembe az ſzent Lelketis, Kit ha meg tartaſz, es meg õríſz benned, az vtan veled marad es benned nagy dolgokot czelekeſzic. Valahol vagyon penig az ſzent Lelec, ott vagyon az Attyais, az Fiuis, à mint ezt áz VVR bizonîttya: Az ki engem ſzeret, es az en beſzedemet meg tartya, oda megyũnc es, nãla lako helt ſzerzũnc, Szent Palis mond: Az tí teſtetec az Iſtennec Temploma, es az Chriſtuſnac tagiai. De á mind mondoc, az hallot ige, ſzekere es ſzankaya az Iſtennec, ki altal vgyan valoba eggyeſũlũnc vele, hogy õ bennũnc es mi õ benne lakozzunc, Iohan: 14. Igy az kereztyeni moſogataſis, az VVR Vaczoraiais, arra valo ezkõze, hogy azoc altalis eggyeſũllyen velũnc, à mint ſzent Pal à moſogataſt ſzent Lelec fõrdeyenec neuezi, es az Vris ſzent Lelec altal valo vyionnan ſzũletesnec, Az õ Vaczoraiat kedig õ Teſtenec es Vêrênec, Kit ſzent Pal olly wr kenyerenec es boranac mond, hogy kibe az VVR Teſte es Vere reſzeſõlne velũnc.

Tit: 3. Iohan: 3.

Melly reſzeſũleſt en ſem ertec olly oſtobaul, hogy czac fotonkent es falatonkent valo teſtet es vêrêt ennem es innam, Hanem hiſzem es vallom, hogy mind teſteuel vereuel, Lelkeuel, Iſtenſegeuel, Szent Attyaual, ſzent Lelkeuel, es ezeknec minden ereyeckel bennem lakic, es en õ benne. Mondom teſteuelis es vereuel. Mert immar ſoha az õ teſte es vere el nem valic az Iſtenſegtõl, az Attyatol es az ſzent Lelekrõl. Hanem azonockal mindenkort egy, es mindenũt eggyũt vagyon, Az kenyeret mikor eſzem, noha azzal egyetembe teſtetis eſzem. De nem vgy ertem mint egy falat teſteczket ennem, Hanem mindeneſtõl fogua, valamibe õ felſege vagyon ſzent Attyaual es ſzent Lelkeuel tarſolkottattya, es magat reſzelteti velem, es engem teſteſtõl vereſtõl õ magahoz kapczol, Igy mikor à Bort iſzom az õ veretis iſzom, De nem vgy ertem hogy valami czepegetet vert innam, Hanem vereuel egyetembe ottis teſteſtõl Lelkeſtõl, Attyaual es ſzent Lelkeuel egyetembe tarſolkodic, eggyeſũl es reſzeſũl velem, Mert mint az nap az õ fenyetõl es melegſegetõl el nem valhat, Igy ſoha az õ teſte es vére, Iſtenſege, Attya, ſzent Lelke, egy maſtol el nem valhatnac, A mint az VVR Philepet tanîta, hogy õ benne az Attya lakic, es õ az Attyaba, Es magokot mindeneſtõl nekũnc aianlya monduan: hogy hozzanc iõ es bennũnc lakozic, Iohan: 14.

Ne kabalkodgyec itt ſenki.

Nem fogy el az V Rez etellel.

Az mint kedig az Nap, noha mindennap vyionnan fel tamad es vyionnan megis, vilagoſit eltet es tart ſoc nemes allatokot ſoc fele ereyeuel, es magat vgyan reſzeſiti es eggyc teſzi minden allatockal, Es azbol õ neki egy ſzal fogyatkozaſa ſincz,

Hæc de vniuerſali præſentia cogita.

maga

maga minden ereiet es iouat ereztette, es be buytatta minden allatokba, A mint lattyuc, hogy onnet elednec meg, mind fac, vetemenyec, halac, vadac, es minden Lelkes allatoc. Mint az Nap mondoc, semmibe meg nem fogyatkozic, hanem mindennap ép es tőkelletes allapatban es azon erőbe marad, Igy á mi wrunc Iesus Chriſtuſis, vgy egyesiti az ő teſtet veret mindeneckel, hogy ő mind az altal, azon felsegbe es tőkelletes épsegbe marad minden fogyatkozas nekül.

Noha kedig mind az kenyerbe, mind az borba egy arant reszesülünc ő vele. De mierthogy ő külön az kenyerbe, teſtet aianlotta, azert modgyais vagyon, külön azoc altal, mint egyesitse magat mi velünc, Es illic hogy mi az ő szerzesehőz szabiuc magunkat, Es à mint igeri magat, vgy ellyünc ő vele. Noha egyeb kepennis egy teſt ő mi velünc, de itt leg kiualtkeppen kötelezi magat arra. Mint, az szent Lelec az Apoſtolokba Pünkösd előttis vala, de ackor leg inkab. Illy értelmec volt az regi szent Doctoroknac, es az vtan valo Istenfélő Tanitoknac, Luther Martonnac, Philep Melanthonnac, es többeknec. Nem sokba külömbőz, noha külömbőz † Caluinus Ianos irasais ebben, hogy az VR valoba reszesiti magat velünc, Az többis az értelmesec egy sem meri azt mondani: Hogy Chriſtus teſtet es vért nem igerne, Mondom vgyan ott az etelbe es italba pedig, Mert hallyac az igeretet, es à szent Pal magyarazattyat, Czac hogy eszeskedni akarnac az modgyaba, mint es mi moddal legyen az. De szent Pal elég nilluan tanit arrais, midőn arra tanit, hogy vgyan reszesse leszünc az Chriſtus teſteuel es vereuel. Es hogy ne véld czac gondolattal es szwbeli bizodalommal lenni, meg tanit hogy az kenyer es az bor, az Chriſtus teſte es vére reszelteteſenec ezkőze. De megis eztis helyen hagyuan, nemellyec eztis czac elmelkedesre, vagy Isteni erőnec vetelere vonszac. Melly dolgoc az szeles es akaratos, es maga mutogato elmeknec nyughatatlansagi. De te szelid leleckel hadd magad az Isten tanaczara, Hallod mit iger, es érted szent Pal mint magyarazza, tarts azert àhoz magad. Mert azon kiül ha mind ez vilag bőlcznec tartanais, De Chriſtus, szent Pal, es à szent Lelec, tizta bolondnac fog tartani, 1. Corinth: 1. 2. 3. Kiben valo fogyatkozasidat időre te magadis meg tapaztalod magadban, hogy mint, az ki szeme vilagaban felőtteb bizuan, vakmerőkeppen kezdi az fenyes napot nézni, aztis el vezti, az mi kiczin vilaga volt à szemenec.

Külön külön mieberthogy ő külön az kenyerbe, teſtet aianlotta, azert modgyais vagyon, külön azoc altal, mint egyesitse magat mi velünc, Es illic hogy mi az ő szerzesehőz szabiuc magunkat, Es à mint igeri magat, vgy ellyünc ő vele.

ert kel az kenyerbe, teſtet, es à borba, veeret vénünc

Noha egyeb kepennis egy teſt ő mi velünc, de itt leg kiualtkeppen kötelezi magat arra.

Hic de Sacramentali præsentia agitur.

Mint, az szent Lelec az Apoſtolokba Pünkösd előttis vala, de ackor leg inkab.

Illy értelmec volt az regi szent Doctoroknac, es az vtan valo Istenfélő Tanitoknac, Luther Martonnac, Philep Melanthonnac, es többeknec.

tia agitur.

† Caluinus Ianos irasais ebben, hogy az VR valoba reszesiti magat velünc, Az többis az értelmesec egy sem meri azt mondani:

† Oluasd meg magyarazattyat

Hogy Chriſtus teſtet es vért nem igerne, Mondom vgyan ott az etelbe es italba pedig, Mert hallyac az igeretet, es à szent Pal magyarazattyat, Czac hogy eszeskedni akarnac az modgyaba, mint es mi moddal legyen az.

1. Corinth: 11. meg erted ott az

De szent Pal elég nilluan tanit arrais, midőn arra tanit, hogy vgyan reszesse leszünc az Chriſtus teſteuel es vereuel.

külömbsegetis.

Es hogy ne véld czac gondolattal es szwbeli bizodalommal lenni, meg tanit hogy az kenyer es az bor, az Chriſtus teſte es vére reszelteteſenec ezkőze.

Valoba erezed.

De megis eztis helyen hagyuan, nemellyec eztis czac elmelkedesre, vagy Isteni erőnec vetelere vonszac.

Melly dolgoc az szeles es akaratos, es maga mutogato elmeknec nyughatatlansagi.

De te szelid leleckel hadd magad az Isten tanaczara, Hallod mit iger, es érted szent Pal mint magyarazza, tarts azert àhoz magad.

Mert azon kiül ha mind ez vilag bőlcznec tartanais, De Chriſtus, szent Pal, es à szent Lelec, tizta bolondnac fog tartani, 1. Corinth: 1. 2. 3.

Kiben valo fogyatkozasidat időre te magadis meg tapaztalod magadban, hogy mint, az ki szeme vilagaban felőtteb bizuan, vakmerőkeppen kezdi az fenyes napot nézni, aztis el vezti, az mi kiczin vilaga volt à szemenec.

KERDES.

De mondanad, mind az hitetleneknekis, es mind az igaz hiueknekis egy arant haſznale az Chriſtus teſtenec vérenec etele?

FELELET:

Touab különnis szoloc erről, kiknec haſznallyon az VR Vaczoraianac etele, es kiknec, nem hogy haſznalna, de vgyan veszedelmekreis vagyon. Most mind az altal ez kerdestis feytsüc meg.

Ez nagy czudalatos es dragalatos reszesüles, kibe Chriſtus az ő tulaydon teſtet vért igeri es adgya, Nē haſznal mindeñec egy arant, Azert: mert, azoc kic igaz hittel veszic, iduőssegekreveszic, azoc kic hitetlenül veszic, karhozatyokra veszic. Hogy kedig nem haſznal, az hitetlenekbe, az hitetlenseg az oka, Mert mint az Nap, az vaknakis vilagosit, de az ő vak szeme miat nem élhet vilagossagaual, Es mint à Nap à sartis, az viaſztis egy arant sűti, de az sár meg kemenyeszic belé, az viasz kedig meg lagyul, Es mint az dögőtis, az Rosatis egy arant sűti, de az dögből büdősseg iő ki, az Rosabol kedig io illat: Igy az mi wrunc Iesus Chriſtus egy arant iőtt ez egez vilagra, egy arant es egy io keduel hirdettetet mindennec pœnitenciat, es bűnnec boczanattyat, egy arant int mindeneket, hogy Istenhőz terienec, bűnöket meg esmeriec, es bűnöc botsanattyat hidgyec, az ő neuebe szent Lelket kérienec, es az altal wyionnan születteſsenec. De ezt ez vilag fiai nem egy arant veszic, ő benne nem egy arant hiſznec, Attul vagyon hogy az hallott igeis, az Mosogataſis, az VR Vaczorais nem egy arant haſznal mindennec. Mert à mint az io oruoſſag vgy haſznal, ha el veszed es élsz vele, Azonkeppen az Chriſtusis igy lesz oruoſſaga az mi epületünknec es őröc életünknec, ha bizunc ő benne. Erről szent Pal peldaul hozza az Israel fiait, kic à puztaban egy kőd alat voltac, az veres Tengeren egy arant altal hozattac, sőt mindnyaian ők is meg

Miert nem haßnal tahat az hitetleneknec.

Noha sockal külömb az VVR dolga, mind az altal segitnec ezekneckis peldazati.

Iohan. 1.

kereſz-

Az VVR

Palmarum, az az, VIRAG vasarnap vtan,

kereztelkettec, es az VR Chriſtusbol ettec ittac, az ô Tôruení peldazat alatt, Iſten reſzerôl hathatos keppen, az ô magoc reſzerôl mind azokban meg fogyatkoztac, azert, mert nem igaz pœnitenciaual tertec Iſtenhôz, es hit nekûl voltac, es azert mint az Eb az okadaſra, minden bûnre terten tertec es be merûltec, 1. Cor: 10.

Minthaßnalnac az lelki ezkôzec,

Azert à kic bizodalommal ragazkodnac az ô igeretihôz, annac haſznal mind az hallot ige, kibe lett az igeret, mind az viz moſas, melly néz az Chriſtus igeretire, az ô vere tiztitaſara, mind az VR kenyere es bora, mellyis mutat azon igeretekre. Es ez ezkôzec altal vgy egyeſûl az ô benne bizockal, hogy az lenne iduôſſeges epûletyekre. Az kic kedig hitetlenûl hallyac az ô igeretit, az mint ſoc karomloc vadnac, es hitetlenul elnec az ô moſogataſockal, à mint ſokan ſem emlekeznec arrol, miert kereztelkettec meg, Sôt ſokan ſemminec vélikis azt, azt mit Iſten ottis iger ô nekic, Es ſokan hitetkenûl elnec az VR Vaczoraiaualis, ſem bûnôket meg nẽ vtaluan, ſem Iſtentûl nem féluen, ſem az Chriſtus halalaban nem bizuan, mind ezeknec annit haſznalnac azoc, mint Iudaſnac, à ki meg czokoluan az VR teſtet, el arula az wrat.

Amint Iudas meg czokolta az VVr teſtet, es az mint az vr ßeretettel meg moſa Iudas labaitis, olly ßeretettel adgya magat meeg a hitetleneknekis az ô vaczoraiabannis.

Iudas azon teſtet czokola az wrnac, az melly teſtet kônyuezuen meg moſogata amaz bûnôs aſzony, ennec haſznala, de annac nem, Azon teſtet es vêret veſzôztec, oſtoroztac, es artzul czapdoſtac Caiphas ſzolgaijs, Es ſokra az ô vêrébe elis feczkendet, De mierthogy hitetlen ſziwel rakuac voltac, nem haſznala vgy nekic mint amnac, es mint amaz vêrkorſagos aſzonnakis, ki midôn czac ruhaianac peremet illette volnais, ottan meg gyogyula, Luc: 8.

† Iollehet vgyis ô magaba vgyan tellyes es rakua haßonnal, de vgy te neked nem akar haßnalni. Ioan: 16.

† Igy ha te kádba tôltenedis az Chriſtus vêret, es meg fôrôdnelis benne, noha ô maga igen haſznos teſt es vêr, de te neked ſemmit nem haſznalna, ha az ſziuedbe hitetlen volnal, mondom ha hitetlen volnal, es az Chriſtuſt Iſten Fianac ſem eſmerned, ſem benne mint Iduôzitôdbe nem biznal, Mert Iſten igy rendelte. De viſzont hittel, az az, azban valo bizodalommal à mit igert Iſten ez vilagnac es te nekedis, az ô ſzent Fia érdeme altal, ha czac fel fohazkodolis az ô neuebe, olly erôs es hatalmas dolog, hogy az egbôlis alà hozod, es magaddalis egyê teſzed, es magadat el fel az egekre emelted, Es valamit kérſz ſoha egyeb nem lehet benne, hanem meg kel adni alkolmatos idôbe, es olly moddal, á mint ô eſmeri te haſznodra lenni. Azert, mert Iſten igy rendelte es igy ſzerzette, mert ô valamit valami vêgre ſzerzet, de annac azban meg kell allapodni. Ezbôl vagyon azis, hogy ez vilag áll es tartatic, mert ô igy rendelte, Ezbôl vagyon hogy az kenyernec, bornac, viznec, huſnac eltetô ereie vagyon, mert Iſten vgy rendelte.

Sokra haßnos az hiueknec.

Noha azert az VR Vaczoraiabannis az hitetleneknec ſemmit nem haſznal az wrnac draga teſte es vêre, ha ſzinten ſzem latomaſt vgy czokolnakis mint Iudas, es vgy tapogatnac mint az ki artzul czapa, Mert nem vgy elnec az wrral, à mint rendelte: De az hiueknec ez nagy draga egyeſûles, tarſolkodas, es kôzôſûles, temeny ezer iauokra es haſznokra leſzen.

Moſtani kôntôſe Chriſtuſnac, az kenyer es az bor, az Vaczoraba: â viz az moſogataſban, az hallas â predikatioban.

Hogy à mint à ſzegeny vêrkorſagos aſzony, noha czac az ruhaiat illette, De az melly ôltôzetet az ô teſte vêre viſel vala, azbol az teſtbôl es vêrbôl olly erô mene ki, hogy ottan mind teſtebe lelkebe meg gyogyulna, meg epûlne, es meg éledne nyaualyas, à mint az VR monda: Erzem en, hogy en belôlem erô mene ki, Ime hallod, hogy az ô teſteból es vêrebôl ment ki olly erô, kibôl az aſzony meg gyogyula, nem czac teſtebe, hanem lelkebeis az ôrôc életre, à mint az VR az ô hitirôl vallaſt tôn, Mat: 9.

Igy az VR Vaczoraiabannis noha kenyeretis, bortis âd, De mierthogy az mellet az ô teſtetis vêretis igeri, azzal vgy reſzeſûlûnc, hogy azbol meg ſzamlalhatatlan ſoc teſti es lelki iot es epûletet vegyenec az hiuec. Az kenyer es az bor, minth egy kôntôſe az Chriſtuſnac, de az kenyer es bor alatt, auagy mellette, auagy benne: Bizonnyal ô magat veſzûc, ô magaual reſzeſûlûnc, nem kûlômben, mint midôn az vêrkorſagos aſzony noha czac az kôntôſenec à peremet illette kiuûl, De az mellet illy vallaſt tôn az VR, hogy ô belôle, es az ô teſteból, es az ô vêrebôl, az ô Iſtenſegebôl, es mindeneſtûl ô magabol ment ki az erô, az kibôl az aſzony meg epûlt.

Miert adgya magat ennîre nekûnc az VVR Chriſtus?

Ne czu-

Ne czudald ezt kedig, auagy ha czudalod, ne vèld keptelennec, Hogy Chriſtus teſtet teſtűnkuel, vęret vęrűnckel, lelket lelkűnckel, emberſeget emberſegűnckel, es mindeneſtűl magat, Atyat, ſzent Lelket, egyè tegye mi velűnc, Mert igy kellet mi nekűnc ôſzue forranunc ô vele, hogy ô altala meg tartaſſunc az ôrôc ęletre, Es az vtan ſoha mind ôrôckeis, es mind ôrôckôn ôrôckeis el ne ſzakadhaſſunc az Iſtentűl, à mint el ſzakadanac az veſzet Angyaloc, es Adam, mig az Chriſtus fel nem ôltôzet vala az emberi teſtbe.

Szűkſeg volt ennec igy lenni.

Edes vigaztalaſoc.

Eleg czuda az mi emberſegűnket magara fel venni, De ô az egyeſſeg altal, akart minket magahoz kapczolni, es bennűnket az ôrôc ęletre meg tartani: Igy eleg nagy czuda az ô teſtet vęret, viſzont hozzanc forraztani, azzal bennűnc reſzeſſe tenni, es az altal bennűnc lakozni, (à mint mondanc oda fel, fogyatkozas nekűl, Iſteni titkos erôbôl,) De igyis tetűtt ô neki minket wyionnan meg ęlezteni, es ô magabol naponkent valo gyarapodaſt az ôrôc ęletre valot venni, mind addig mig az ô allapodot ôreg voltanac mertekere iutunc.

Epheſ: 4.

De erről értekezzel többet à ſz: Irasbol, kit ha ſzelid leleckel meg oluaſs ſoc helyen megis talalod, hogy Iſtennec illyen vęgezet io kedueis volt mi hozzanc, Hogy à mint az te ſzemed, fűlôd, kezed fűggenec te belôled, vgy fűggy es vgy forradgy à Chriſtus teſtehôz es vęrehôz. Oluaſd meg à ſzent Palt, az Epheſusbelieknec irt leuelenec ôtôdic reſzebe, Es laſd meg melly nagy titokia volt Iſtennec, Hogy à mint Euat az firfiu teſtebôl alkotta, es vgyan oldala czontyabol vette ki, Igy az ô ſzent nepetis az Chriſtus teſtebôl vęrebôl, czontyabol alkotna, Mondom, onnet vgy alkotna, hogy mint Euat Adambol veue ki, igy minket Chriſtuſnac teſtebôl, vęrebôl, czontyabol ſzedegetne, es azbol epitene fel. Ez nagy dolgan ſzent Pal el amelkodic, Es ezt mondgya: hogy ez alkotas mint legyen, nem tudhattya.

Bizonſagoc az nagy egyeſſűleſről

Haſznos etec.

De az VR az ô ſzent Vaczoraiaban nîluan ielenti, hogy igy kel lenni, midôn Teſtamentomaba meg hagya, hogy ôtet, az ô Teſtet es Vęret vegyűc, egyűc es igyuc, az az, mint ſzent Pal mondgya, ô vele reſzeſűllyűnc, egyeſűllyűnc, es mindnyaian kôzôſűllyűnc, es mindnyaian belé oltaſſunc, hogy az altalis az benne bizo hiuec gyarapodgyanac az ôrôc ęletre.

Az melly titkot nem tucz azt mutatya Iſten az vaczoraban.

Soc tôb helyennis vadnac effęle ſzep ſzoc, mint imezec: Sokan egy teſt vagyunc Chriſtusba, *Roman:* 2. Iſmet: Az mi teſtűnc Chriſtus tagiai, 1. *Corinth:* 3. Ti vattoc az Chriſtus teſtei, es az ô tagiaibol valo tagoc, 1. *Corinth:* 12. Mindnyaian egyec vattoc az Chriſtus Ieſusban, *Galat:* 3. Az Chriſtus feiűnc, kiből alkottanac az tôb tagoc *Epheſ:* 4.

Rom: 12.

Effęle ſzep igekbe, mind az Iſtennec titkos modgya ielentetic, mint akart minket fel epiteni, az ô ſzent Fia teſte es vęre altal.

Hic nő, ſed alibi recitantur quatuor modi præſentiæ Dei, Hæc fuſius inde accipe. Epheſ: 2.

Melly ſzokba noha intetűnc benne valo hitreis, A mint arrais ſzent Pal meg tanît, hogy az Chriſtus hit altal lakozic bennűnc, Mert az hit mi lelki kezűnc, azzal ragadgyuc es azzal ſzorittyuc hozzanc, azzal ôrizzűc meg bennűnc, es azzal veſzűc haſznat. De azzal vgy fogiuc meg ôtet, hogy nem czac hozza fohazkodic lelkűnc, hanem vgyan hozzanc hozzuc, es valoba be keuereſzic lelkűnkbe, es egyeſűl teſte teſtűnckel, vęre vęrűnckel, Es mindeneſtűl fogua ô maga mi magunckal. A mint az fenyes Napot, annac ereiet, vilagat, es melegſeget nem czac gondollyuc, hanem vgyan hozzanc veſzűk, es ęlűnc altala, Igy nem czac gondolkodunc es fohazkodunc hit altal Chriſtushôz, Hanem vgyan ô mi bennűnc, es mi ô benne lakozunc. Ezert is haſonlittya az VR ô magat az ſzôlô Tôhôz, kiről mihent le metelic az veſzôt, imar az ſemmi erôt nem vehet, hanem meg ſzarad es tűzre valo. De az melly veſzô vgyan hozza ragadot, es benne termet az ſzôlô Tôn, es rayta hadgya az ſzôlô miues, azba ſzűntelen erôt boczat gyűmôlcz teremteſre: Igy nem czac fohazkodnunc kel à Chriſtus altal Iſtenhôz, hanem vgyan erôttis kel vennűnc, hogy Iſtennec teremtheſſűnc gyűmôlczet. Igy az ô Teſtamentomaba nem czac nézni hatta az kenyeret es az bort, hanem vgyan el venni es meg enni, hogy mint az, à mit meg eſzűnc egyê lett mi velűnc: Igy ôtetis ſzinten egy teſtnec, es egy vęrnec tartananc mi velűnc, es azert minden io tetet czac mienknec tartanuc.

Iohan: 15.

Az VVR

Erre valois az ő szent Lelkenekis igerete, kit soc édes szockal aianla mi nekűnc, Sőt vgyan ő magabolis fuua az Apostolokra, *Ioan:*20. hogy igyis meg mutatna, hogy à szent Lelekis az ő testeuel vęreuel egyè tenne bennűnc, Igy mais azon lelket es lelkeuel egyetembe testet, vęret, Istenseget egyesiti mi velűnkis, mind az hallas, mind az mosogatas, mind az kenyer es bor altal, az ő igerete es fogadasa szerint.

Ez legyen egy előbe beszedűnc arrol, hogy az VR az ő Testet es Vęret valoba reszesiti velűnc az ő szent Testamentomaba, kiről touab megis szoloc.

Az kilső ielekről minemű ertelmed legyen.

De itt eztis igen iol meg ęrczed, Hogy se bál felé, se iob felé ne santikally, Hanem igaz nyomba menny, à mint az VR aianlotta az ő Vaczoraiat vgy ęrczed, se fellyeb se aláb.

Oe ott kűlső ieltis szerzet, kenyeret es bort, Te azokat czac annîba beczűld, az menîbe keuannya: A kilsőt meg valazd à belsőtűl, es à kilsőt ne imadd az belső mellet, Mert vgy az kilső ielből Istent emelsz, es baluant imadasz, teremtet allatot, kit meg tiltot az Isten. De mind az altal megis beczűld, annîbol á mint az VR aianlotta: Hogy az kenyer es bor, arra valaztatot es szenteltetet kenyer es bor, kiuel az VR az ő maga testet es vęrét reszesiti veled, vgy, ha meg eszed es meg iszod.

Menîbe kőtötte magat az VVR az Testamentom melle.

Azon kiuől magat oda nem kőtőlezi, es azert az mi meg marad az eteltűl es italtul, czac kenyer es bor lesz, es az vtan Christus teste es vęre ott nem marad, hanem tsac puzta kenyer es bor. Nagy rőttenetes bolondsag azert az Papasoc baluany imadasoc, kic czengetue hordozzac es soc keppen imattattyac, az VR paranczolattya ellen. Igy czelekettec az aldozat tűzeuel az regi soc bolond Persiai feiedelmec es nepec. Az Israel az Ertz Kigyoual, es az Isten Barkaiaual, es minden baluanyozasockal, kiert Isten el veztette az fęleker.

Mint kel beczűlnűnc az kűlső ezkőzőket.

EZEKET ęrczed meg megis iobban. Oda fel szolanc az aszonrol, à ki az wrnac ruhaia peremet vgy illette, hogy az wrnac testeből es vęreből venne erőt az meg gyogyulasra, Az kőntőst noha meg beczűlte az aszony, de nem imatta azt, hanem imatta az wrat, à ki viselte az kőntőst, Igy mijs meg beczűllyűc az hallot iget, az vizi mosodast, es az VR kenyeret es borat, kikbe ő maga czelekeszic az VR az ő szent Lelke altal, De vgy hogy az kilső ezkőzőket meg valazd igaz ęrtelemmel az belsőktűl, Ne legy olly, mint az Sidókrol mondgya szent Pal: *Habent zelum, sed non secundum scientiam.* Mond: Vagyon aitatossagoc, de nem igaz ęrtelemmel. Es azert àffęle aitatossag, bolondsag, es Isteni karomlas es czufolas. Te neked azert illyen ęrtelmed legyen az wr Vaczoraiarol: Hogy noha kenyeretis eszel, es bortis iszol, es azt nemis imadod mint kilső ielt, De belől azzal egyetembe valoba eszed es iszod, az wrnac Testetis Veretis, Kiert mind az altal az kenyeretis beczűled, es tizteseguel veszed, mintha az VVR ő maga nyuytana. De ne fęl kęzzel hozza nyulni, Làm Thamas vgyan sebetis meg tapogata az wrnac, noha igen nagy hitetlen bűnős vala, Es arra ne aiuly bolond eszuel, elmeuel, Hanem ęrtelmesen vedd szepen kezedbe, tedd szádba, es edd meg, à mint az Apostolokis, az tőb hiuekis czelekettec. Es mikor eszed, meg gondold az ő igeretit, ki azt monda: Az en testem ti érőttetec halalra adotot, Az en verem az ti bűnőtec boczanattyara ki ontatot. Ismet aztis meg gondold: Ez az en testem, ez az ęn vęrem, azt egyetec igyatoc az en halalom emlekezetire. Es ez igeretekbe bizuan, vedd el azt, es vgy egyed igyad ęrtelmesen. Ez à te dolgod, à tőbbit hadd az wrra.

Megis iol meg ęrczed mind az kettőt, az kűlsőt, es az belsőt.

Az VVR dolga az tőbbi:

Az VR iol tudgya oztan mit kel ott te veled czelekedni, Hadd ő rea az ő testet es az ő vęret, mint es mi moddal, es menni szep epületedre akaria te veled reszesiteni.

Az ertelmesseg miczoda, iol meg ęrczed.

Mondom azert hogy ęrtelmesen czelekedgyel, Mert nagy bolondsag, az wrnac vagy igeiet, vagy vizet, vagy kőntőst, vagy kenyeret, vagy borat, vagy az ő faragot, vagy irot kepet imadni, Sőt męg tegedetis nagy bolondsag volna imadni, maga te mikor meg eszed iszod az VR kenyeret es borat, sockal inkab egyesültel az Christussal, hogy nem mint az kenyer es bor, Mert az kenyer melle czac az emberert kőtötte magat, es czac addig mig el veszi es meg eszi, De te veled az vtannis egy test es egy vęr ő, Mind az altal vgyan nem illic, hogy tegedet imadgyunc, De illic hogy meg beczűllyűnc, mint Christus atyafiat, es mi atyankfiat.

Azban

Azban kedíg modot nem ſzabhatunc, mint vegyed az VVR kenyeret es borat, *Az moddal.*
Mert czac hogy ígaz ęrtelmed legyen felôle, el vehed akar tęrden alua, akar czac ſzad
ba, akar elôſzer kezedbe, azonkeppen akar egy fęle, akar mas fęle kenyerrel, Ezbe
mondoc az ę rtelmeſec kôzôtt nincz kûlômbſeg, Mert az wrís arrol ſemmí paranczo=
latot nem adot, Az Apoſtolokís neha vezteg ûlue attac es vettec, neha fen álua, neha
kouaſzatlan, neha kouaſzos kenyerrel, Mint Chriſtus wrunc az Vaczora vtan, eſtue
kęſôn, es vezteg ûlue kouaſzatlan pogacza kenyerrel ozta, az Apoſtolokís ſokſzor
aztalhoz ûluen, es kôz kenyerrel oztottac, à mint meg tettzíc az Corinthusbelíec ſzo *1. Corinth: 10.*
kaſokbolís. Meg lehetne azert, míkor az ſzûkſeg keſzerît, mind ûlue, mind etel ital
vtan, mind eſtue es ettzaka, mind fen alua, ûlue, mind ímílly, mind amolly kenyerrel,
Mondom meg lehetne, es azzal az VR Vaczoraía meg nem fogyatkoznec, De mel-
to es ſzent Palís ínt, hogy mindenec ſzep renddel legyenec kôztûnc, Azert teís ſzep *1, Cor: 14.*
tízteſseggel fen alua vedd el kezedbe, es ígaz ęrtelemmel edd meg es ídd meg. Ha *A terden allaſ-*
tęrdre eſelís, mind egy Chriſtuſnac, czac az ſzíued legyen helyen, Es vgyis el vehet= *rol iozan ertelem*
ned, De netalam valakí te hozzad kepeſt ęrtetlenûl czac az kílſô kenyerre vgy aíul, es
vgy kabul, mintha ha Iſtenne valtozot volna, Illyec voltac regen Abraham ídeíebe
az Chaldeuſoc, kíc az aldozatnac tûzet ímattac, Mind ezec kôzzûl Iſten Abrahamot
kí hoza, es ígaz ęrtelemmel tanîttya az aldozatra: Igy teís kônyôrôgy Iſtennec, hogy
minden teuelgesbôl kí vegyen, Az Angyal meg tílta ſanoſt, hogy ôtet ne ímadna, no- *Apoc: 22.*
ha Iſten kôuete vala, Lâm te ſem ímadod az vízet míkor valakít kereztelnec, noha ot-
tís bízonnyal ielen vagyon, mind az Atya, mind az Fíu, mind az ſzent Lelec: Igy ít-
tís noha valoba es bízonnyal reſzeſûlûnc à Chriſtus teſteuel es vęreuel, az kílſô ſzent
ielec altal, De atkozot az, valakí az kílſô teremtet allatbol Iſtent czínal maganac, A- *Matth: 8.*
uagy olly bolondul tízteli azt, hogy maſís hozza kepeſt baluan ímado lenne. Iay an- *Mar: 9.*
nac az kí egyet az kíczínyec kôzzûl meg botrankoztat.

Eztís azert az híuec ígen íol eſzekbe vegyec, Hogy ſe bál felé, ſe íob felé ne tanto- *Regia via ince-*
rodgyanac, hanem czac az ígaz nyomba, az mint az VR az ô ígeíeben hírdetteti, be- *dendum.*
czûllyec mind az kílſô, mind az belſô etelt ítalt. Errôl íol eſzedbe vedd az ſzent *Sz: Pal ertelmit*
Pal tanîtaſat, kí arraís meg tanît, hogy ott bízony kenyerís adatíc, es bízonnyal az wr *kôneſd mind az*
teſteís adatíc, monduan: Az VRR kenyere az VR teſtet reſzeſití velûnc, Tahat teís *kettôbe. 1. Cor: 10*
mind az kettôt meg gondold es meg eſmerd ott, Aztís hogy kenyeretís eſzel, es kedíg
wr kenyeret, Aztís meg gondold, hogy az à kenyer az wr teſtet reſzeſití veled, azon-
keppen az bor, az VR vęret: Mondom reſzeſití, nem czac peldazza az wr teſtet, ha-
nem vgyan egy teſtè vęrre teſzí az wrat veled. Igy tanît ſzent Pal Apoſtol, Igy ęrt=
ſed teís. De ſegítſen az VR mind Ennec, mind egyeb akarattyanac ęrtelmere,
kíckel ezerkeppen bolyog mindennec az ô meg romlot eſze, elmeíe, ſzíue es gondo-
lattya. Azert megis emlekezem az VR teſte, vęre veteletôl, az vaczoraban. Es à mit
tanulanc wyonnan rôuídeden íſmet elô ſzamlalom.

Mit Tanulanc.

MOndam oda felís, megis mondom, hogy ha à te okoſſagodnac vagy
keptelennec, vagy haſznatalannac tettzenec az, Hogy az VR egy teſt es egy vęr
akar velûnc lenní, az ô ſzent Vaczoraíabannís, Ne czudald, mert így tetûtt Iſtennec,
hogy az mí bolondſag az hítetleneknec, az, iduôſſeges epûletíre lenne az ô benne hí- *Rom: 17.*
uôknec: Eleg keptelen, Iſtennec Fíanac lenní, Iſtentûl anya nekûl es kezdet nekûl ſzû- *1. Corinth: 2.*
letní, annac emberre lenní, mí velûnc egy teſt egy vęr ſzerínt valo atyankfiaua lenní,
artatlan es bûn nelkûl leuen, annî ſoc kínokat egez ęletíben ſzenuední, olly vtala-
toſon meg halní, az halal ellen fel tamadní, azban à bûnt, az ôrdôgôt, az karhozatot
meg rontaní, Es azon teſtbe, menybe, ſegítſeg nekûl fel menní, Iſtennec olly nagy ha-
talmara fel emeltetní, hogy emberſege ſzerintís mindent ęrczen, hallyon, laſſon, tar-
czon, bîrion, es ígazgaſſon. Ezeket es tôb ſoc dolgaít ha czac az te okoſſagodbol
víſgalod, merô bolondſagnac es keptelennec fog tettzení, az mint az Tôrôkôkbôl es
Sídokbol meg tettzíc. De ha az te okoſſagodat fogua engedelemre víſzed Iſtennec, *2. Corinth: 10.*
es az Iraſt meg ęrtekezed rola, Temeny ezer bôlczelegít, hatalmít, es ío voltat tanul-
hatod ezbôl Iſtennec, es temeny ezer êdes vígaztalaſokat vehetſz lelkednec belôle,

Az VVR

hogy az mi testünc verünc, az mi atyankfia, az mi meg valtonc, ennî hatalmat vett emberſege ſzerintis, hogy mindenût mint termeſzet ſzerint valo batyanc, édes gyönyörűſeguel volna hozzanc, mindenût velünc lehetne, es lenne minden fohazkodaſunkra, minden igyünkbe, mint olly nagy wrra lett atyankfia, vgy mint ki fel menuen menybe, üle az felſegeſnec iobiara, az az, annî hatalmat vett emberſege ſzerintis, mint az Atya, es azert az mit igert, beis tellyeſithetî minden fogyatkozas nekül. Oh

Matth: 6. 14. 16. ki édes lelec az, à ki ragazkodic illy bizodalommal ô hozza. De oh ki kiczin azban valo bizodalmunkis, á mint az VR ſoc helyen kialtya: Oh kiczin hitüec, mig ſzenuedlec titeket. Ezen hitetlenſeg teszi, hogy az VR Vaczoraiaban valo reſzeſüleſetis nê hihetic, ſem beczülhetic nemellyec, es az mellet azis bantya ôket mert igen, sôt fellyeb valo bôlczec es nagy eſzeſec nemellyec.

Czendeß es ßelid értelmöc. De nê illic ęrtelmes es czendeſz lelkü kereztyen emberhöz, azon törödni felötteb, mint leheſſenec amazokis, àkiket elô ſzamlalanc Chriſtus felôl, A zonkeppen ezis mint leheſſen, hogy az VR kenyere es bora, az VR teſtet es vęret reſzeſitheſſe velünc, Mert az melly bolond az, à ki euezni nem tud, es az ſzeles tengerre indul, auagy à ki az ô kiczin ſzeme vilagaual, az fenyes Napnac fenyet altal akaria nézni, olly bolond az ki az Iſtennec felſeges hatalmat azon felött viſgallya, à mint magat ki ielentette. Ezt iol hallod: hogy Teſtet Vęret, etelül italul igeri: Hallod ſzent Pal magyarazattyatis, hogy az VR Teſte Vęre veled közöſül, Mit keuanſz ez felött: Mond azt neki: wram legyen az te mondaſod ſzerint. Azonkeppen ezbennis ne eſzeskedgyel, hogy mit haſznalna az ô teſtet ennyi, es innya: Hallod hogy azt mondgya, egyetec es igyatoc, Azert ô tudgya annac haſznatis meg éreztetni veled. Ez nem teſti hanem lelki etel, es haſznais Lelec ſzerint ſzantalan, à mint arrolis ſzollyunc męg ma.

Ket fele maga tôrôc, mibe nyughatatlankodgyanac. Tudom ſokan töric feieket mind kęt fęlec, Azokis à kic ſzepiteni akariac az okoſaſagual, es feiekbe nem fęr, hogy az VR teſtebôl vęrebôl függenenc mi. Azokis, kic erôſſen keſzeritnec rea, hogy vgyan ſzankual meg ragiuc: Mondom mind az kęt fęlec között az akaratosà, az keuelyè es maga hanyoia ſoc keppen ſzeleskedic. De azt nê diczeric, es igen nehezlic az ęrtelmes bôlcz Doctoroc, es intic mind az kęt fęlét, ne nyuhatatlannodgyanac: Azokis, kiknec keptelennec tetzic, az VR teſteuel es vęreuel valo ęleſünc, engedgyenec az wrnac: Azokis kic vallyac, hogy eſzic iſzac, ne eſztelenkedgyenec, mint az Capernaitac, hogy à mint az meſzaros fel vagdallya à huſt, vgy vagdalna, es vgy oztana Chriſtuſis az ô teſtet, auagy teſti gyomrunkba vgy boczatanuc mint ez földi teſti etelt italt, Nem Thyeſtes, ſem nem az Cyclopoc Vaczoraia ez: Mondoc ſoc helyen ſokan kêric mind az kęt fęléket, ne nyughatatlankodgyanac, ſe egy fęle, ſe mas fęle. Illy czendeſz volt ô magais Chriſtus wrunc, ki az ô tanîtuani közt ſokſzor ſoc zurzauart es haborut édes ſzoual le czendeſzitet, A ſzo fogadoc megis fogadac, de egyſzerſmind hetuenen tanîtuani közül el hagyac, tſac azert, hogy nem ęrthettec, mi legyen ennyi az ô teſtet es vęret, *Ioan: 6.*

Miert aianlya az kenyerbe magat. Iollehet ackor nem az Vaczorabeli etelrôl ſzola, Hanem czac az hittel valo egyeſüleſünkrôl, à mint ô maga meg magyaraza, es megis monda, hogy ôtet mint egyęb huſt, olly modon ragni haſzontalan volna: De midôn az ô Vaczoraiat ſzerze, ott Sacramentom ſzerint nem heába aianla magat, az kenyer es bor etelebe, hogy azzal együtt ô magatis ennenc, es innanc, mondom Sacramentom ſzerint, mellyis lelki etel ital, nem teſti gyomor tôltes. Hogy kedig erre ezközül à kenyeret es bort valazta, meg mondanc ennekis ſzep okait, haſznait es peldazatit, Mert mint az kenyer es bor, egy teſttè vęrre valtozic velünc, igy nîluan ôis egy teſt es vęr akar velünc lenni. A mint kedig ô immar nem ez vilagi, hanem Menyei: Igy minketis ez vilagbol el fel magahoz akart foglalni, hogy onnetis, ôis mi bennünc, mîjs ô benne füg-

Draga dologyanagyon ez kiczinydologba. iünc. Oh ki nagy es draga dolga ez az wrnac, ki noha minden ſzem pillantasba reankis nêz, es bennünkis lakozic: De azt ſzem latomaſtis meg akarta tapaztaltatni, es vgyan meg éreztetni velünc, Midôn az Kenyernec es az Bornac etele mellet, ô magat etelül es italul aianlana, Nem földi etélôl, ſem földi ęletre, hanem menyei etelül es lelki ęletre.

Erzeni io tetet benned, eleg te ezked. Mint es mi moddal legyen hadd ô ſzent felſegere, bizony meg nem czal, hanem valamit igert, bizony megis adgya, Igeri az ô teſtet es az ô vęret, hidgy ennec, ne ęſzeskedgyel ellene, Es meg érzed, hogy meg adta.

Oh ki

Oh ki nagy dolog ez, kiuel ſzabadon meg elegethetelis, mikor érzed hogy ő benned nyugſzic, es te ő benne, Ha nem tudodis azert mint lett az, hogy ő te beléd ſzallot, te benned mint lakozic, te benned mint nyugſzic, hagyiárion ez, metzeſzis vele, ha ő maga ſem keuañya, hogy annac modgyat tudgyad, Hala Iſtennec penig érzed, hogy benned vagyon, kiről az Iſtennec Lelke bizonſagot teſzen az te ſziuedbe, midőn à te meg keſeredet ſziued az bűn miatt, el hitte, hogy az ő teſte vęre te êrőttedis meg fizetet. Ez hit es bizodalom bizonyos iele, hogy ő immar benned vagyon, az ő teſte es vęre őſzue elegyedet az te teſteddel es vęreddel, Ennec êrzekenſegeuel elegedgyel moſt meg, ez arnyec vilagon. *Iohan: 14.*

Hidgyed hogy ez vilagon nem volt, ſem vagyon, ſem leſzen olly bőlts, ki az ő leg kiſſebic dolganakis minden modgyat meg tudhatna, Azert inteis az VR bennűnket, hogy mint az kis gyermeczkec egyűgyűkis lennenc az ęrtelmeſſeg mellet. A kis gyermec hallya es ęrti atya ſzauat, es ha ſambor, el indul, hogy az mit atya mondot meg ſzerezze, ellene ſemmit nem eſzeskedic: Igy hallod az VR mit igert neked, es hogy ezt ſoc Apoſtoloc, es főfő ęrtelmes emberec, bőlczec, ſzelid leleckel kőuettec. Teis tehat ęrtelmeſis legy, de az mellet ſzelidis es egyűgyű, magad meg alazuan az wrnac, es ő előtte tudatlan gyermeczkenec alituan magadat, es könyőrőguen, hogy igazgaſſa ſzent Lelke altal, mind eſzedet, mind ſziuedet. *Vayha à ki magat valaminec veli, ezt tol eſsebe venne. Mar. 9.*

Ha az VR az mi tanaczunc nekűl el tudta rendelni, mint ęlteſſe teſtűnket, kenyerrel, borral, huſſal, gyűmőlczuel: Az fakat es vetemenyeket mint neuellye ſoc ezkőzec altal, menyei ſegitſeggel: az Nap, à Hold, az Czillagoc, az eſſőc es ſzelec: az főld, az viz ſegitſegeuel, Es mi mind ezeket ő rea hattuc: Igy ezbennis vagyon ő neki el rendęlt bőlczeſeges modgya, Hogy az ő ſzent Fia teſte vęre, mais es mind őrőckè reſzeſűllyen mi velűnc, es az, őrőc ęletűnc legyen minekűnc. Igy ő dolga, az hallas altal mint adgya az ſzent Lelket, az könyőrgeſt, es fohazkodaſt mint halgaſſa meg: Mi mind ezekbe czac engedelmeſſeggel tartozunc, hogy hidgyűc, hogy valamit igert, azba meg nem czal: Az Vaczoraban igeri az ő Teſtet es vęret, azert azt bizoñyal meg is adgya, Es ſoc ezer haſznaitis veſzic az hiuec, melly haſznokrol touab ſzollyunc, vtolſo predikationkba. *Iſtennec ſoc ßep rendeleſi. Teſti életűnc modgyai. Lelki epűletűnc modgyai.*

Megis mit tanulanc?

MOST czac erről ſzolanc, Miczoda az VVR Vaczoraia? Es mondanc: Hogy az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac ſzent teſteuel es vęreuel kőzőnſeges keppen valo reſzeſűleſűnc az lathato kenyer es bor altal, Hogy igyis emlekezuen ő rola, erőſődnenc hitűnkbe, bűneinknec boczanattyarol, es az őrőc ęletről.

Ennec tſac imez reſzet magyarazanc meg: Hogy az Chriſtus vaczoraiaban mind kilső, mind belső ezkőznec kel lenni, à Sacramentomnac az ő miuolta ſzerintis. Mert minden Sacramentomba kilső peldazo dologis, es belső valoſagos dologis vagyon. Azert ſzűkſeg hogy ittis valoba kenyeris, boris legyen, A mint à Chriſtus azokat ve-ue kezebe, Szent Palis azonnac neuezi, Es mi magunkis lattyuc, es érezzűc hogy az Tahat teuelges à mit az Papaſoc tanitnac, hogy ott el enyeſzic az kenyer, es czac puzta teſte es vęre Chriſtuſnac, es azert az kűlſőtis vgy imadgyac, mint Iſtent. De teuelges azis, kic ezt czac kilső kenyernec es bornac mondgyac, Mintha ott az Chriſtus belső keppennis az ő teſtet es vęret nem reſzeltetne velűnc, kit ezzel oltalmaznac nemellyec: Hogy Chriſtus menybe menuen, lehetetlen hogy mindenűt adhatna magat: es elis fogyot volna eddig: Es nemis haſznalna őtet meg ennyi: hanem eleg ő benne czac hinni: mert lám ő magais azt mondgya, hogy az teſti etel haſznatalan.

Ezec ellen ez rőuid vallaſunc, Hogy annîual inkab lehetſeges eztis miuelni, à menîuel nagyob hatalmat vett Atya iobian: Ez kedig az hitnec nem keptelen ſem haſznatalan, hanem czac az okoſſagnac, Eleg hogy ő igy igerte, es vgyan meg hattais, hogy az ő teſtet, es az ő vęret el vegyűc es meg egyűc igyuc, nem czac azt keuanta hogy hidgyűnc ő benne. Ez kedig olly lelki etel ital, az kibe ő czac egy czepnire ſem fogyatkozic meg, mint az Napis az ő mindennapi ęlteteſeuel, Kinec modgyat czac ő rea hadgyuc.

☞ Ez rőuid Summaia, az kiről moſt eleg bőwen ſzolec.

IMMAR harmad predikationkba męg kęt dologrol szollyunc: Arrolis, melly nagy soc draga haſznai legyenec annac, hogy az ô teſtet vęret velünc reſzeltetí: Es mi vęgre kel nekünc azzal igen gyakorta élnünc. Arrolis: Minęmű keſzülettel egyűe azt, Es mint, es kiknec haſznal, Es mint, es kiknec leſz artalmokra. Ezekrôl ez kouetkôzendô predikatioba ſzollyunc.

Moſt kônyôrôgiünc az VR Iitennec, hogy adgyon igaz ęrtelmet az ô ſzent Fianac wy Teſtamentoma felôlis, es az altalis ęlteſſen bennünket az ô ſzent Fiaban valo bizodalomba, es minden menyei iokban, az ô ſzent Neuenec diczeretire, Amen.

Ezeknec meg nyereſere mondgyuc el imez Imatſaginkat:

Imatſagat az felſô Predikatio vtan talalod.

VTOLSO Enek. Halat adunc teneked ôrôc Iſten etc.

KEDRE: Palmarum, az az, VIRAG vaſarnap vtan.

HARMAD PREDIKATIO AZ VVR VACZORAIAROL.

ENEKEC.

Az melly Enekeket ide fel iedzenc, azokbol valogaſs ideis: Auagy imezekis illendôc.

Mindenhato WR Iſten mi bűnôs emberec, etc.
Mindenhato VVR Iſten ſiunc retteg etc.
IMATSAG. fol. 1.

AZ VVY TESTAMENTOMROL.

SVMMA.

FELSô Predikatioban mondottuc vala, Hogy derec keppen Harom rendbe ſzolnanc az VR Vaczoraiarol, az ô Teſtamentomarol. Az elſôt meg tanulanc, imezt: Miczoda az VR Vaczoraia: Es azban minęmű kęt fęlé etel ital, kilſô es belſô legyen.

Moſt imez ketteitis tanullyuc meg: Mi vęgre ſzereztetet, Es minęmű keſzülettel kel ennünc: Mind ez kettôrôl ôszue elegyeſen ſzoloc, Hogy egyſzerſmind ſoc ſzep draga haſznaitis meg tanullyuc az VR Vaczoraia etelenec es italanac, Es aztis: Mint kel ahoz keſzülnünc, mint kel azt ennünc innunc, tudni illic: igaz pœnitentia tarto ſziwel, es igaz hittel. Ier ſzollyunc ezekrôl.

Mi vęgre ſzereztetet az VVR Vaczoraia?

Mi vęgre ſzerzette, ô maga az VR meg mondgya, monduan: Ezt mikor eſziteć iſzatoc, tegyetec az en emlekezetemre. Kit ſzent Pal igy magyaraz: Ezzel az wrnac halalat hirdeſſetec mig el iô. Tôb haſznairol kedig illy ęrtelemmel ſzol: Valaki eſzi az VR kenyeret, az ô teſteuel reſzeſül, es valaki iſzic az VR poharabol, az ô vęreuel reſzeſül. Touabba eztis mondgya, hogy à mint az kenyer es bor ſoc ſzemekbôl let, vgy mîs valakic eſzűc iſzuc az VVR kenyereuel es boraual az ô teſtet vęret, ô beñe mind egyè leſzünc.

Ezekbôl meg tettzic: Hogy noha az VVR Chriſtus igen rôuid ſzoual ſzerzette, monduan:

Ez az en Teſtẽ, Vęrẽ, Ezt mikor eſzitec es iſzatoc, tegyetec az en emleke

zetemre.

zetemre. De ez keues igec, rakuac egy nihany ezer draga dolgockal, Mert venni az ő Teſtet, es Azzal egy teſtte vęrre lenni à ki Iſtennec Fia, Iſtennec örökőſe, A melly teſt vęr ez vilag bűneiert meg fizetet, à ki altal meg igazulhat akar melly vndoc bűnőſis, à melly teſt vęr tizta, artatlan, es bűn nekűl valo, kibe győzedelmet vett az bűnön, őrdőgön, halalon, atkon, karhozaton, Es kibe űluen az Atyanac iobian, wralkodic földön menyen őrőckön őrőckre: Mondoc è Teſttel Vęrrel egyè lenni, Nemdè annît teſzené, Hogy valamínęmű ő maga, mijs ollyackà legyűnc, olly termzetűckè, olly igazackà, olly győzedelmeſeckè, olly hatalmaſockà, olly felſegeſsè, Vgy mint ő benne moſt el kezdűen ezeket, es az vtan valoba beis fęrkezuen mind ezekben. Touabba midőn arra int, es kér, hogy vgy egyűc az ő olly draga Teſtet Vęret, hogy azt az ő *EMLEKEZETIRE* tegyűc, Azzalis ſerkengetni akar felőtte nagy dolgokra: Hogy midőn ő rola meg emlekezűnc, eſzűkbe iuſſon: kiczoda ő, hogy az ęlő Iſtennec aldot Fia: Es miert boczattatot ez vilagra, hogy halalaual meg valtana bennűnket, es meg ſzabadítana az bűntűl, es az őrőc halaltul: Es gondolkodnanc rola, Hogy az à bűn igen iſzonyuſagos, az kiert illy felſegeſnec, az diczőſegnec wranac meg kellet halni, Es az à halal az kitűl ő minket meg ſzabaditot, igen rőttenetes, vgy mint az őrőc tűzes pokolnac kinlodo halala: Azert tartoznanc erről nagy örőmmel halat adni az Atyanac, es az ő ſzerelmes Fianac: Es őni magunkat minden bűntűl, kiuel ő meg bantatic: Es ez emlekezettel biztatnanc, batoritananc, erősitenenc magunc, mind addig, mig el iő az mi tellyes meg ſzabaditaſunkra, Miert hogy moſt bűnős teſtbeis vagyunc, mind az fel tamadaſig, es azoc miatt az őrdőg megis raytunc vagdaczol, az bűnis vntalan el eyt, ijezt, remit, Es ſoc haboruſagis terhelten terhel, mind addig, mig le teſzűc az bűnős teſtet, Es ez vilagbol altal megyűnc az őrőc ęletre, Hol ſem az bűn, ſem ez vilagnac gonoſz mérges, hazug, gyolkos fiai, ſem az őrdőg nem banthatnac bennűnket, Mert mind ezec el valaztatuan azocktul, kic be oltattac à Ieſus Chriſtus teſtebe vęrebe, amazoc vettetnec mindnyaian az őrőc karhozatra: Mondoc nagy dolgokra tanîtiac mind az kęt reſze az VR Vaczoraia igeinec, Imezis: mikor azt mondgya, Egyetec az en Teſtemet Vęremet, Imezis: mikor azt mondgya, Ezt tegyetec az en Emlekezetemre.

Azert illyen nagy dolgokrol ſzűkſeg bőw ęrtelmetis vennűnc, es iol meg hannunc vetnűnc, azokba minęmű haſznait ielentette az VR Chriſtus. Kiről ier laſſuc mit fogunc tanulni.

Summaia az VVR Vaczoraia haſznainac.

TIzenkęt nemes haſznairol emlekezem czac moſt az VVR ſzent Teſte vęre etelenec es italanac, az ő ſzent Teſtamentoma ſzerint. Kikből tizenkęt ezer haſzonnalis többet vehetnec eſzekben azoc, kic bizonnyal rea figyelmeznec, az wrtul ſegitſeget kéruen.

Első: Hogy az ő teſte vęre reſzeltet Chriſtusban, Es az, erősit az ő benne valo bizodalomba, minden rőttenteſec ellen. Kiuel vgyan megis peczeteltetűnc ő benne. 1.

Maſic: hogy az ő teſte vęre, peczete legyen te benned ímez igeretinec: Az en teſtem te érőtted adatot halalra: Az en vęrem à te bűnőd boczanattyara ontatot ki. 2.

Harmadic: Hogy az te bűn miatt meg holt termeſzetedet meg ęlezſze, ollyra az minęmű termezetű ő maga Chriſtus. 3.

Negyedic: hogy emlekezteſſen à te bűnődnec, es az Iſten haragianac, es az Chriſtus aldozattyanac nagy voltarol. 4.

Oetődic: Hogy taniczon arra, hogy czac Chriſtuſnac tulaydonîczad az te bűnőd boczanattyat. 5.

Hatodic: Hogy bizonſag lenne arrol, hogy immar ez vilag bűne meg fizetődet, es több aldozat nincz ide hatra. 6.

Hetedic: Hogy Iſtennec minden îgeretit, es az Chriſtus ęrdemenec minden haſznait, kiki mind magahoz kapczollya altala. 7.

Nyoltzadic: Hogy gyakran őſzue gyűlekeztetne az hiueket, közönſeges Iſteni tizteletre. 8.

Az VVR

9. Kilentzedic: Hogy vgyan ſzemlatomaſt bizonſag lenne azokrol, kic legyenec Chriſtus tagiai.

10. Tizedic: Hogy igen gyakran fel indulnanc, mind az VR Iſtent, mind fele baratunkat meg kőuetni.

11. Tizen egyedic: Hogy mijs egyűtt ſzoknanc ſzenuedni es meg halni Chriſtuſſal.

12. Tizen kettődic: Hogy ſzoknanc io remenſeggel varni az mi teſtűnknec fel tamadaſatis, es az őrőc diczőſeget es bodogſagos eletet.

Ezekről renddel ſzoluan, Immar az elſő haſznarol ier vegyűnc tellyesb ertelmet.

AZ ELSŐRŐL.

Chriſtuſt reßelteti: benne meg erősit: es meg peczetel.

Elſő haſzna ez: Hogy az ő teſte vere reſzeltet Chriſtusba, Es az à reſzeltetes meg erősit az ő benne valo bizodalomba, minden rőttenteſec ellen: Es bizonyos zálogunc es mint egy őrőkős leuelűnc, az mi bűnűnc boczanattyarol, es őrőc eletűnkről: kit vgyan hozzankis kapczol, czac hogy mijs gyakorlyuc es meg őrizzűc hittel.

Mint reßeltet Chriſtusba.

Mondom reſzeltet Chriſtusban: Mert be ôlt az ő teſteben, az ő verebe, sőt nem czac ezekbe, hanem, à mint az Chriſtus két termezetben egy ſzőmely, bizony ember, es bizony Iſten: Igy mind emberſege ſzerint, mind atyafiuſagaba: mind Iſtenſege ſzerint, Iſteni fiuſagaba reſzeſſe teſzen, vele baratkoztat, tarſolkodtat, A mint ő maga magat mi baratunknac es mi atyankfianac neuezi, az ő Atyat mi atyanknac, az ő orſzagat mi orſzagunknac. Ezben hogy ketés ne lennel, az ő ſzent Teſtamentomaba, bizonſagul, teſtet es veret igeri, es mint egy erős peczettel meg peczeteli benned.

Touabba vgyan azon teſteuel es vereuel az Vaczoraba meg akar erősiteni az ő benne valo bizodalomba, az te bűnőd boczanattyarol, es őrőc eletedről.

Ezec első haſznai, de ezeket niluabban meg magyarazom.

Hogy az VR Teſtamentoma nem czac kilső ezelekedet legyen, hanem vgyan olly ezkőze az wrnac, ki altal belől reſzeſiti magat, es ſoc iauait velűnc, Ezt ő magais vallya. mikor Teſtet Veret igeri, hogy egyűc. Es ſzent Palis magyarazza, hogy ő ve le reſzeſűlűnc es be óltatunc, De erről peldatis mondoc, az Iſten igeienec Tanulaſarol, kiből egyſzersmind többetis tanulunc. Kiről imezt vedd eſzedben: Hogy à mint az predikallasba nem czac kilső ſzonac zengeſet hallyuc, hanem vgyan belső meg wyiulaſtis erzűnc altala: Igy az VR Vaczoraiabannis, nem czac kilső czelekedetet, de az Iſtennec belső czelekedetitis erzic az hiuec.

Noha à mint az ige hallaſaba, az ſzentſegekbennis reßeltetűnc az Chriſtuſſal, De itt vgyan megis peczeteltetűnc.

Mondoc à mint az predikallasban hirdeti Iſten mi nekűnc az ő igeretit es fogadaſat, es á mint, ha azban hiſzűnc, immar mienc az à mit igert, mert lehetetlen hogy ő meg czallyon az ő beſzedebe, hanem ha hazugnac nem tartyuc, es mint igaz mondoba benne bizunc, bizonnyal kegyelmes attyankis leſz, bennűnkis lakozic, oltalmaz, tiztogat, ſzentel bennűnket, es à bűnec karhoztato erdemet meg engedi, es őrőc eletet âd: Mint mondoc à ki az predikallasba ezeket hallya Iſten igeretiből, es hittel àhoz ragazkodic, Es azert meg kel lenni vgyan valoba annac, az ki hiſzi, remenli, es varia, Amint Mariais hűn, es monda: Legyen à te beſzedet ſzerint, Es àckeppen lőn à mint Iſten izente vala az Angyaltul, Mert valoba mehebe fogantatec es tűle ſzűletec az Chriſtus: Es à mint mikor valamit igernec es oztan neked nyuityac, es te hozza nyuluan, ha el veſzed, tied leſz: Igy az VR Teſtamentomabais, valaminemű teſte, vere reſzelteteſe igertetic, de valoba meg adatic, czac hogy hidgy teis az igeretbe, Es hozza nyuluan vedd el, altalan fogua tied es vgyan benned leſz à Chriſtus teſte vere, à mint vgyan megis êrzed ôtet te magadban, ſoc io teteuel az ő teſtenec, es minden erdemeuel, es ereieuel egyetembe. Touabba azzal az ſzentſeggel, mind azoc az iôc, az mellyec predikaltatnac, vgyan megis peczeteltetnec benned. De miczodac predikaltatnac, Es az meg peczeteles mint legyen erczűc meg: Mind az Iſten igeieben, mind az Kereztyeni moſogatasban, es mind az VR Vaczoraiaban egy fele iôc igerternekis, peldaztatnakis, nyuitatnakis, es megis adatnac, Es az mit âd azban, bizonnyal tieid leſznec, ha bizodalommal el fogadod az VR Iſtentűl, ha mondoc benne nem ketelkedel. De ezt erczed meg megis iobban, mert igen draga tanuſag.

Luc: 2.

Valami

Valami predikaltatic mon loc az Iſten igeieben, czac azonoc predikaltatnac az ſzentſegekbennis. Predikaltatic pedig czac az *IESVS CHRISTVS*, czac az ő halanac erdeme, az ő nagy atyafiuſag, az ő ſzent Lelkenec meg ſzenteleſe, es az ő teſti lelki ezer io tete: Illy io teti: Hogy az VR *IESVS CHRISTVS* meg tiztitot minket az mi bűneinkből, hogy czac ő altala boczatatnac meg à mi bűneinc, czac ő altala lehetűnc keduebe az Atyanac, czac ő altala adatic nekűnc az ſzent Lelec, minden temeny ezer haſznaiual egyetembe, czac ő altala tamadunc fel az őrőc ęletre. Ezec, es tőb ezer êffęle ióc, ſoc bizonſagoc altal predikaltatnac es igertetnec az Euangeliomba, az Iſtennec ki ielentet akarattyaban, Kiket valoba elis veſznec azoc, kic bizodalommal variac Iſtentűl, Mondom hogy el veſznec, nem czac iőuendő remenſeguel, hanem vgyan valobais immar reſzeltetuen az Iſtenuel. *Io teti,*

Igy az VR moſogataſabannis, es az VR Vaczoraiaban ezenec igertetnekis, es el vetetnekis, De nem czac igertetnec, nem czac el vetetnec, hanem vgyan megis peczeteltetnec bennűnc, az wrnac teſte es vęre altal. De moddal, vgy, es illy ockal: Hogy ha bizodalommal el veſzűc, mienc legyen mind őrőckè, Es ſoha egyeb ſe lehęſſen ezben, hanem ő mienc legyen mindeneſtűl minden iauaiual egyetembe, Mi viſzſzont őue legyűnc mindeneckel, az mellyec mi bennűnc vadnac: Oe beñe ſzent Lelec, tiztaſag, ſzentſeg, igaſſag, erőſſeg, es diczőſeg vagyon, mind az, mienc: Mi bennűnc őrdőg, bűn, atoc, harag, halal, karhozat, mind azoc, őuei: de vgy, hogy ő benne mind azoc meg kőtőzőtt, es meg foytatot raboc. *A ſzentſegeknec erősiteſec.*

Ezeket penig ő męg az hitetlenekbeis, valakic oda iarulnac, ſzerzene es peczetelne. De hogy őuec nem lehet, az az oka: Mert hitetlenſegeckel es ketelkedeſeckel el taſzîttyac tűlőc, De az hiuec, volta ſzerint olly igen el veſzic, hogy vgyan érzikis ben nec, hogy egy teſttè vęrre lettec Chriſtuſſal, es tarſolkottac minden iauaiual, Mondom érzic belől ſziuekbe, noha annac az modgyat czac Iſtenre hattac, Es azert erőſſen őrizikis az wrnac Teſtamentomat, mint őrőc ęletyeknec őrőkős leuelet. *Azhitetlenecke- lis kőzlene minden iauat, ha vennec.*

Melly őrzeſről ſzűkſeg hogy tőb ęrtelmet vęgy, az őrdőg czalardſagaert, es az te rőſtſegedert, Mint pelda: Ha te az te hazadnac, faludnac, vâradnac, városodnac, orſzagodnac, peczetes leuelet beczűluen őrized, es àhol az ſzűkſeg keuannya, elő hozod, haſznat veſzed, Ha kedig tűzbe veted, meg tapodod, el ſzaggatod, vagy ſoha el ſem oluaſod, es ęrteni ſem akarod mire valo, es à mikor kell elő ſem hozod, auagy alkolmatlanul viſza ęlſz vęle, Annî nagy kârt vallaſz vęle, hogy minden őrőkſegedet el vezted miatta. *Nagy őrzős kel erreis.*

Igy az bűn, az őrdőg, ez vilagi ſoc nyaualya, az teſt, az halal, az pokol, az karhozat, az atoc, az harag, olly haborut es perpatuart tamaſztnac read, ki miatt ketſegbeeſel, ha ſzűntelen es igen gyakran magadat nem erősited az Iſtennec igeieből hallott Igeretiuel, es az Kereztyeni Moſogataſnac, es az VVR Vaczoraianac igeretiuel, Bizonſagaual, Zalogiaual es Peczeteuel. Mellyec mind czac à Ieſus Chriſtuſnac ęrdemere mutatnac, es azert tőtt Iſten igeretire. *Haat gyakorlyad az VR Vaczoraia etelet, Lam mellyſoc vigyazaſſal oltal mazzac az pőrősőc ioßagokat: Bizony viteſſeg à kereztyeni eletis, minden ſzem pillantasba.*

Ez legyen azert Első haſzna, az VR Teſte es Vęre etelenec: Hogy az Chriſtuſban reſzelteſſenis, mert egy teſttè vęrre teſzen vele: Es az reſzelteteſſel ő benne valo hitűnket, az Iſten igereti ſzerint, erősitſeis mi bennűnc, mindenfęle rőttenteſec ellen, minden időben, męg halalunkortis: Es azt vgy kapczollya hozzanc, hogy mint bizonyos Peczetűnc es Zalogunc lenne, az mi bűnűnc boczanattyarol, es az őrőc ęlet- ről. Ki mellet mind az altal meg keuantatic az vigyazas, mint ſzinten te, auagy à Prokator, nagy gonddal vigyáz es forgodic, az te peczetes leueled mellet. Tahat gyakran hallyad az Iſten igeiet, ſzűntelen kőnyőrőgy, es mindennap igaz pœnitenciat tarcz, Es vgy vntalan vntalan ęllyis az VR Vaczoraiaual, Mert houa ritkabban ęlendeſz vele, annîual keueſeb ereiet êrzed magadban, az te ſziuednec kelletlenſege miat. Viſzont houa inkab gyakorlod igaz tőredelmes ſzíwel, hittel, es bizodalommal, annîual tőb tőb édes izit, ſoc ezer haſznait es ereit êrzed magaban. Szinten igy vagyon az Iſten igeie halgataſais, es az kőnyőrges: houa inkab gyakorlod, annîual inkab epűlſz teis belőlec. Ez azert első haſzna az VR Vaczoraia etelenec: hogy az altalis reſzelteſſel à Chriſtusban: Es erősedgyel benne valo hitedben: Es meg pecze- *Illy keßőlettel ely az Chriſtus Vaczoraiaual.*

telt-

KEDRE Palmarum, az az, VIRAG vasarnap vtan.

Az Testamentombeli igeretinec, peczete az VVR Teste es Veere.

teltessel ô benne. Melly bennedis marad ha meg ôrzôd hittel, vigyazassal, kônyôrgessel, es gyakorlassal.

MASODIC haszna vgyan az elsô hasznabol szarmazic, mert masodszor illy nagy hasznat veszûc az VR Teste Vęre vetelenec az Vaczoraba, hogy azzal mindeninkben kûlôn kûlôn be peczeteli imez igeretit: Az en Testem te érôtted halalra adatot, Az en Vęrem az te bûnôd boczanattyara ki ontatot. Ennec igen erôs es bizozonyos peczetlesere, azon testet es vęret akarta veled reszesiteni, az kibe érôtted szenuedet, meg holt, fel tamadot.

Itt vedd eszedbe az Igeretetis, es annac Peczetetis: az Igeret kit aianlya, imez: Az en Testem ti erôttetec adatic halalra, Az en Vęrem az ti bûnôtec boczanattyara ontatic ki. Ez igeretec kôzônsegesec, es mindenre néznec. De hogy ezbe senki, czac egyis ne ketelkedgyec, Immar az mosogatasba, es az VR Vaczoraiaban, mindeniknec à ki keuannya es benne bizic, nyuytya, es mindeneknec adgya, es mindenikhôz egyenkent kapczollya, hogy enis, teis, amazis, es minden egy arant mienknec vallyuc, es mienknec tartsuc azt, à mit igert az ô Teste Vęre altal.

Ezt hogy megis iobban meg ęrczed, vedd iol eszedbe ennec bizonsagat, az VR Testamentomabol.

Oennôn maga az VR az ô Vaczoraiaban mind az kettôt aianlya nekûnc: Elôszer hallod ott mit iger az ô Teste es Vęre ęrdemerôl, hogy az, à mi bûneinknec boczanattyaert szenuedet es aldoztatot. Az vtan hallod, hogy annac bizonsagara, azzon Testet es Vęret etelûl es italul aianlya. Azert az igekbe, mellyeckel Christus wrunc szerze es paranczola az ô szent Vaczoraiat mind ez kęt reszt iol meg ęrczed: Elôszer mit mond az ô testerôl es vęrerôl. Ezt Mondgya kedig elôszer: Az en Testem ti érôttetec halalraadatic, Az en Vęrem az ti bûnôtec boczanattyara ontatic ki. Masodszor ezt mondgya: Az en Testemet Vęremet vegyetec, Es tegyetec az en halalomnac *EMLEKEZETIRE*. Mind az kettôt meg beczûld, Elôszer az Elsôt, es àhoz igen ragazkodgyal, midôn ô maga szaiabol ęrted, hogy Te érôtted adatot ô halalra. Ne veld ôtet hazugnac, hanem bizzal igeretiben. Ha hisz annac az igeretnec, Arrol oztan Petsetetis ád teneked. Tehat vedd el, tuduan hogy erôtlen vagy hitedben, es biztasd magadat olly nagy bizonsaggal, az ô Testeuel Vęreuel: A mint ô magatul hallod, hogy az elsô Igereti vtan, masodszor annac az ô igeretinec bizonyos Peczetlesere azt mondgya: Ezt, az en Testemet es Vęremet, vegyetec es egyetec, Es tegyetec az en halalom Emlekezetire. Imè miuel peczeteli az ô igeretit. Haszna azert az ô teste es vęre vetelenec, etelenec, es italanac, es azzal valo reszesûlesednec, hogy meg erôsitse te benned imez igeretit: Az en Testem es Vęrem, Te érôtted adatot, mondom Te érôtted, nem czac masert, hanem érôtted, az ki ezt veszed es meg eszed. Ennec bizonsagara mit adhatna nagyob peczetet, mint tulaydon azon testet es vęret, kit érôtted halalra adot. Ha esmered hogy az te ô benne valo hited igen kiczin, es erôtlen benned, de keuanod hogy azban iobban iobban epûlhess, annîual inkab gyakrabban egyed az VR Vaczoraiaba, az ô érôtted szenuedet Testet, Vęret, Mert ez egyic oka az miert szerzette, hogy az, à gyenge hitet erôsitse es neuellye bennûnc, illy nagy Zálog altalis.

Igaz es bizony dolog: Hogy nagy mind az kęt resze az Testamentomnac, mind az Igeret: mind annac Peczete: mind az, hogy Igeri érôtted valo aldozattyat, kiuel te gedet meg mentet az ôrôc halaltul, mind az, hogy annac Peczetlesere, nem czac testi ęltetô kenyeret es bort, hanem ônnôn tôlaydon, igaz, es valosagos, es érôtted aldoztatot Testet Vęret, igeri es adgya zalogul. De à mint ezec igen dragac, teis tahat mind az kettôt iol meg beczûld, Imez szent Pal intese szerint: Iol vitęzkedgyel, meg ôrizuen hitedet, es io lelki esmeretedet. Az ôrzes es vigyazas: tanulas, kônyôrges, es az VR Vaczoraianac tôredelmes sziwel valo etele. Ezec altal nô az hit mi bennûnc. Ez hit es io lelki esmeret nekûl, nagyob gyôtredelmet veszed az VR Testamentomanac, hogy nem mint hasznat. De viszont az io hitû es io lelki esmeretû, az az, az ki bizakodic az VR Istennec igeretiben, es az ô szent Lelke altal tusakodic az bûn ellen, ennec temeny ezer vigaztalasara, epûletire es hasznara leszen az wrnac szent Testamento-

1. Timoth: 1.

mentoma: Most ez haſznat mondanc annac, hogy à Chriſtus Teſte Vęre, vgyan meg peczetli azt à hitet, Es ha ſzinte kiczinnis az à hit, de azt neueli es meg erősiti benne. Szoloc az tőb haſznairolis.

HARmadic haſzna az VR Teſte es Vęre vetelenec, az VR Vaczoraiaban: hogy lelkedben meg éleſſzen, es Iſtenes termeſzetűue tegyen. Ezen haſzna vagyon az ige halgataſanakis, Mert à mint az igenec predikallaſaban, az rea figyelmezőc es azzoc, kic az igaſſagot ehezic, nem czac az el enyeſző ſzot hallyac, hanem vgyan érzikis, hogy azzal egyetembe, meg ſzallya őket az ſzent Lelekis, A mint ſzent Peter predikallaſabannis, Cornelius haza nepet el lépé az ſzent Lelec, es ſoc lelki iót vőnec tűle: Igy az víziMoſogataſnakis, nem czac kilső moſaſat, Es à Kenyer es Bor etelenec italanac, nem czac kilső ragaſat érzic az hiuec, mondom kic alazatos es egyűgyű ſziuel bizakodnacaz wrban, Hanem azzal egyetembe, az Atyanac, az Fiunac, es à ſzent Leleknec bennec lakozaſat, es nyugouaſat, à mint Chriſtus wrunc igere, *Ioan:* 14. Es nagy ſoc nemes iduóſſegre epűlő czelekedetit, bekeſeges, irgalmas, kegyelmes, iozan, mertekletes, igaz, kegyes, es Iſtenes erkőlczet.

Meg elezt termc ſzetedben.

Actor: 10.

Mert az hiuec ſzinten vgy be oltatnac az Chriſtus Teſtebe, Vęrebe, mint az Agaczka az derec faba, es à ſzőlő veſző à ſzőlő Tőbe, hogy ő belőle ſzarmazzanac minden iőc mi belénc, A mint ſzent Pal mondgya: Hogy az Atyanac ez tettzet, hogy ő benne laknec minden ioknac tellyes volta. *Coloſſ:* 1. Oe azert feiűnc es forraſunc leuen minden ionac: ez Vaczoranac ezkőze altalis reſzelteti ezeket velűnc. Nem vgy, hogy egyſzersmind, es egy ſzem pillantasban meg wyiulnal, es mint az Angyaloc olly artatlan, olly tizta, olly erős es gyors lehetnel, Mert az, à fel tamadas vtan leſzé, es ennekis bizonnyal meg kellenni az ő ideieben, Hanem hogy mig ez bűnős teſtben, es mig az romlot termeſzetben lakozol, addig erőt vęgy az romlas ellen, es tuſakodhaſſal à bűnuel, az ördőggel, es minden kiſirtetiddel, Es laſſan laſſan, mint à fakis es víragoc, es mint az wyionnan fakadot ſzőlő veſző, neuekedgyel az Chriſtuſnac meg allapodot őreg voltanac mértekere, à mint ſzent Pal tanit: *Epheſ:* 1. 4.

Ioan. 15.

Epheſ: 4.

Ittis azert meg keuantatic te tűledis az vigyazas, es vitęzkedes mind holtig, kibe neked nagy ſegitſeg az, à ki te benned lakozic az Chriſtus, az ő ſzent Teſte Vęre, kit vettél az Vaczoraba, ſőt az tellyes ſzent Haromſag, az Atya, Fiu, es ſzent Lelec. Erről mondgya ſzent Pal: Eelec, nem en, hanem ęl en bennem az Chriſtus, Mert ő az en bennem lakozo gonoſz termeſzet ellen birodalmat vett, mind teſtembe, mind lelkembe, es hathatos keppen ezelekeſzic bennem, olly ſokat, mellyec az őrőc ęletre valoc. Iollehet olly harttzal elégy, hogy az en erőtlenſegemis ſokſzor ki teſſec bennem, hogy az ő ereiet ne tulaydonitſam magamnac.

Ez Haſznat kedig, ha valaki nem érzi, az ő rőſtſege, ritkan valo tanulaſa, kőnyőrgeſe, pœnitentia nekűl valo ęleſe, az Oka. Teis azert vigyázz mind ezekbe, es valonac lenni meg érzed, es vgyan meg tapaztalod benned.

NEGyedic haſzna az VR Teſtamentomanac, ez: Hogy eſzűnkbe iutaſſa az mi bűnős voltunkat, es az Iſten haragiat. Kinec nagy es ſzőrnyű voltat, czac ingyen ſem ſaldithattyuc, hanem à io lelki emberec meg gondollyac, hogy igen nagynac kellet lenni ez vilag bűnenec, es az Iſten haragianac, ki miatt illy nagy czudalatos ſzőmelynec meg kellet halni, olly ſzőrnyű kinual kedig, kinec ſzőrnyű volta el amelkodando. De viſzont az ő nagy felſeges mivoltatis meg beczűlic azből, hogy imè az Iſten bűn boczanattyat iger, ęrdeme altal.

Emlekeztet az bűnről, atokrol, halalrol, es az aldozatrol.

Nagy az bűn, nagy az haragis, Az mint ki tettzic Adam veſzedelmeből, ez vilag el ſillyedeſeből, Ieruſalem el romlaſabol, az egez Iſraelnec el puztulaſabol, Es minden orſzagokban ſoc rőttenetes bűnteteſekből, es leg inkab az őrőc karhozatbol, Nagy dolog mondoc az bűn, es arra valo haragia Iſtennec, à mint ezekből ki tettzic. De bizony nagy az aldozatis, nagy az Iſten Fianac halala. Kiknec nagy volta hogy vntalan vntalan eſzűnkbe iutna, es meg alaznanc magunkat azokbol, Teſtamentomul hagya az ő érőttűnc ſzenuedet Teſtet es Vęret, kéruen bennűnket, hogy mikor azt eſzűc iſzuc, Oe rola, az ő halalarol, es annac okarol es haſznarol meg emlekeznenc. Azbol ſz űntelen fel indulnane az bűnnec meg vtalaſara, az Iſteni félelemre, igaz pœnitentiara.

KEDRE: Palmarum, az az VIRAG vasarnap vtan,

tentiara, fel indulnanc Istenhöz valo hitre, remensegre, örömre, es ēdes bizodalomra, es gyönyörüseges hala adasra.

Czac Christus erdemere igazit.

Oetödic haszna az hiuekbe, Hogy ez nagy tiztesseget czac az Iesus Christusnac adgyuc, hogy ö altala vagyon czac egyedül à mi bününc boczanattya, Mert czac az ö Testeröl Vęreröl mondatic: Az en Testem ti eröttetec adatic halalra, Az en Vęrem az ti bünötöc boczanattyara ontatic ki. Czac erröl tesznec minden Prophetac es Apostoloc tanubizonsagot, Hogy Eg alatt mas Nęw nints, kibe iduözülni kellene. Ha azert valaki az VR Vaczoraiat vgy venne, hogy az mellet nem az ö Teste Vęre ęrdemebe biznec, ez ö nekie iteletire lenne, Az az, ezbölis iteltetnec, hogy karhozatnac fia, Mert itt hallotta az ö büne boczanattyanac fizeteset, hogy az Christus Teste es Vęre volna: De megis az ö maga ęrdemebe, vagy hamissan gondolt Isteni tizteletbe, vagy valamibe masba bizot volna, kiuel az Vr Iesus Christusnac dragalatos kinnyat es halalat meg gyalazta volna, es az Istentül szerzett igassagot meg vetette volna, Es azert nem meg igazult, hanem az ö büneben maradot ember volna, Es az miat öröc karhozatnac fia volna. Ez iutalmoc az VR Vaczoraia eteleböl azoknac, kic czac kilsö szaiockal tiztelic az Christust, de sziuekbe soc Mennyei seregeket hiwnac, hogy közbe iaroioc es szoszoloioc legyen. De az hiuec vgy eszic es iszac az VVR Testet Vęret, hogy czac egyedül ö benne biznakis, es czac az ö teste es vęre érdeme altal variac bünöc boczanattyat.

Actor: 20.

Bizonsag az ö egyßer valo eleg teteröl.

Hebr: 10,

Hatodic haszna: Hogy mind ez vilag elött bizonsag lenne, hogy immar egyszer meg lett az bünnec valtsaga, es az vtan senki mast ne varna, Mert hallyac hogy ez szo mondatic: Az en Testem ti eröttetec halalra adatot, Az en Vęrem az ti bünötec boczanattyara ki ontatot. Hát immar ide hatra nints töb aldozat az bünért, es azert az Misebeli aldozatoc ennec karomlasara szereztettec. Az Sidokis, az Törökökis hamissan keresnec mas meg igazulast. De az hiuec vgy ęlnec ezzel, hogy ezzel az wrnac egyszer valo aldozattyat es halalat hirdetic, mind addig mig el iö, Es ennęl töb fizetest semmit nem keresnec, az ö bünöc boczanattyaert, hanem mind egez ęletyekbe, minden esetec es vetkec ellen, czac az egyhöz folyamnac, es ennec ęrdeme altal kérnec mindent az Atyatul: Hogy valoba es elegedendö keppen meg fizetet, es meg lakolt à Christus à mi büneinkert. Azert ö felsege, sem az ö regi atka, sem fenegetese, semmit raytunc nem kereshet, az ö Isteni igaz itelete szerint, Hanem czac azt, hogy im̃ar fel serkennünc az mi büneinkböl, hozza siessünc, benne bizzunc, es tüle segitseget kéruen, neki igyekezzünc kedueskedni, minden dolgainkba, ęletünknec minden ideieben.

1. Corinth: 11.

Iol eßedbe vedd ezt, hogy minden nap elly az egy aldozattal.

Iohan. 16.

Kiki mind magahoz kapczollya az Christust az Testamentomal.

Hetedic haszna az VR Testamentomanac, az felsökböl szarmazic, Melly imez: Hogy az Istennec minden igeretit, es az Christus ęrdemenec minden hasznait, ki ki mind egyenkent az VR Testamentoma altal magahoz kapczollya, es maganac foglallya, hittelis, zaloggalis, peczettelis: Hittel, hogy minden hidgye, ki ki mind ö magaert, hogy az Isten ö érötteis, mint egyebekert boczatta az ö szerelmes Fiat, Es öue is az Christus ęrdeme, mint maseis, Ennec zalogatis vegye el, az Christus Testet es Vęret, kit magahoz kapczoluan, vgy tarcza immar magat, hogy bizonnyal hidgye az ö testet Christus Testenec lenni, az ö vęret, Christus Vęrenec lenni, Mert azzal reszesült, es azt zalogul vette, annac bizonsagara, hogy valamit szerzet Christus az ö Testeben Vęreben, mind azokat ö érötteis szerzette, Es valamibe vagyon most Christus az ö Testebe Vęrebe, mind azonokba öis reszes lenne, az ö testeben es vęreben.

1. Corinth: 6.

Tahat meg lassa minden, hogy midön az wrnac Vaczoraia szolgaltatic, ne nézze czac az szemeuel mit miel mas, Hanem teis keszülly hozza, mindennapi töredelmes sziwel, es benne valo hittel, es kegyes szandeckal: Es teis te magadat vigaztaltasd es batoritasd, az bün, az ördög, az halal ellen, Es veddel zalogul az wrnac Testet es Vęret, annac bizonsagara: hogy nem czac masert, hanem te eröttedis szenuedet, es ö mindenestül tied, Az ö Teste Vęre, Te tested vęred, az ö ęrdeme, igassaga, tiztessege, hatalma, diczösege, mind tied.

Iay, hogy te eßes nem veßed ezt eßedbe.

Valaki azert, akar mi okbol az VVR Vaczoraia mellöl czac el mulic, azt ielenti vele, hogy sem pœnitentia nincz benne, sem hiti, remensege Istenbe, sem féli, sem szereti az

reti az VR Istent; Chriſtushoz ő neki ſemmi kőze nincz, es ő neki kedueskedni ſem akar.

Tahat à mint ő maga, maga felől ez vilag előtt iteletet teſzen, es ielt ád magarol, igaz olly Sentenciaual megis iteltetic az wrnac fenyeſſeges napian. Viſzont valaki io keduel gyakran ęlteti magat az VR Teſtamentomaual, az, belőlis ſziuebe, Bizonſagot, Ielt, Peczetet, es Zalogot vett bűne boczanatt yarol, Es kiuűlis tanubizonſagot tett, hogy ſzereti az Chriſtuſt, es bizic ő benne.

NYOLtzadic haſzna: Hogy ez ockal, midőn ezt eſzűc iſzuc, gyakran mindnya ſian őſzue gyűlekezzűnc, Ezzel es tőb tanulaſſal az VR ſoc io tetet hirdeſſűc, azokrol ő neki őrőmeſt halakat adgyunc, egy maſert kőzőnſeges keppen kőnyőrőgiűnc, enekleſſel az wrat diczeriűc, Es mindenkeppen egy maſt epitſűc. Tehat midőn à hiuec igy őſzue gyűlekeznec, es te ackor masba vagy foglalatos, atkozot az te dolgod, es à miat atkozot leſzeſz te magadis. *Oeßue gyűlekezſet gyakran.*

Azert az hiuec io keduel az tőb ſzent nepec kőzibe őſzue gyűlekezzenec, es vele egyetembe egyűt ęllyenec az VR Teſtamentomaual, Es ezzelis io peldat adgyanac kőzőnſeges Iſteni tizteletreis.

KILENtzedic haſzna: Hogy mind è vilag ſzerte meg mutaſſa, hogy ő az Anya ſzent Egyhaznac, az Iſten nepenec, kit ſzent Fia altal ő maganac ſzentelt, es kit bir az ő ſzent Lelkeuel, annac egyic tagia. Es mint az kezed, ſzemed, labad, es egyeb tagiaid, forgolodnac ſzűntelen az egez teſtnec ſzolgalattyaban, Igy teis egyűtt forogy, egyet ęrcz, egyet tanully, egyet hidgy, egy arant kereztelkedgyel, egy arant ęlly az VR Teſtamentomaual, egy arant czelekedgyel mindent, ollyakat, az kiket Iſten keuan az ő orſzaganac polgaritul, az ő iobágyitul, es hiueitűl, az kiket őſzue gyűytet ſzent Lelec altal, lelekbe mind ez egez vilag ſzerte, minden nemzetec kőzzűl. *Ielt teſſen aſ Chriſtus hiuecről.*

Ezec kőzzűl valaki magat ki vonnya, az, nem Chriſtusè, Mert az ő iuhai az ő ſzauat halgattyac, es őtet kőuetic, es az mit paranczol, azt io keduel meg ſzerzic, Es à tőb iuhoc kőzzűl magokat ki nem vonnyac, hanem egy czoportba, egy paztor alatt hordoztatnac. Te tahat hiw Kereztyen ehőz tarcz magadat, es ſoha ſemmiből ki ne vond magadat, à mit az VR Chriſtus rendelt, az ő ſzentinec epűletire, hanem azoekal egyűtt meg kereztelkedgyel, az VR igeiet egyűt halgaſd, egyűtt imatkozzal, egyűtt ęlly az VR Vaczoraiaual. Ha tauul volnalis teſt ſzerint tűlőc, de lelkedbe mindenkor egyűt legy velec, Mert az melly Iuh el buydoſic az Nyay kőzzűl, iay annac ha az Farkas rea talal. De az ki az ő paztoratul fűgg, az paztornac gondgya vagyon rea. Elly azert teis az VR Vaczoraiaual, ezertis: hogy meg mutaſd, hogy egyike vagy az Chriſtus iuhainac. *Iohan: 14.*

TIZEDIC haſzna: Hogy midőn gyakran ęlűnc az wrnac Vaczoraiaual, gyakran meg kőueſſűc az VVR Iſtentis, fele baratinkatis, es egy mas ! őzőtt ſzeretettel tizteſſeggel, ſegitſeggel lakozzunc, Iſteneſen, Igazan, es Mertekleteſſen ęllyűnc ez ielen valo vilagonnis. *Indiyt bekeſeges eletre.*

Tahat atkozottac azoc, kic bűnőkből nem akarnac ki terni, fele baratyockal nem igyekeznec meg bekelni, Hanem hamiſſagoc, dagalyoc, haragioc es boſzonkodaſoc miatt, hallogattvac az VR Vaczoraianac etelet, Ezec nem Chriſtus tanîtuani, hanem az verekedő Satanê. De az hiuec gyakran, ſőt mindennap kőueſſec egy maſt, hogy az Nap el ne nyugodgyec az ő haragiokon, Es hirtelen reaioc neſzallyon az Iſtennec haragia, Es ne adaſſanac az biro kezebe, es az biro az hohar kezebe. *Matth: 5.*

De iay ki ſoc ſzantalan vagyon minden rend kőzzűl, kic dagalyoc miatt, vagy gonoſz izandekoc miatt, nem akarnac az VR dragalatos Teſtamentomahoz iarulni, Soc vitęzec, wrac, egy mas ellen valo keuely akaratoſſagoc miatt, mert ſzegyenlic egy maſt meg kőuetni: Sokan alnoc es gonoſz pőrpatuaroc miatt, Soc kereskedőc hamis es alnoc kereskedeſet ſzannya meg iobitani, Sokan nehezlic az el koborlott marhat, vagy hamiſſan gyűytett ioſzagot viſza adni: Sokan buiaſagoc es torkoſſagoc miatt, nem akarnac pœnitentiat tartani.

Mind az altal ezec kőzzűl ſokan erőſſen czaczognac az wrnac ſzent Teſtamentomarol, De az gonoſz akaro ſziuebe nem lakozic az Iſtennec Lelke, azert à mit ſzolis, kelletlen Iſten előtt, Es ſoha vgy nem czauaroghat, hogy Iſtent meg czallya, Ha-

KEDRE, Palmarum vtan.

Rom: 1.

nem ô maga magara rakton rakia, es gyüytön gyüyti az haragot. De minden az ki igaz, es nem tettetes kereztyen akar lenni, soha semmi ockal ne halogassa az wrhoz valo meg tęreset, hanem ha Ma hallod az ô szauat, ottan sies az ô édes kegyelmessegehöz, mert talam holnap tęrnel, ha tęrhetnel. Ez legyen azert az hiueknec Tizédic hasznoc, az VR Testamentomabol: hogy gyakran gyakran sziuec szerint meg engeztellyec az VR Istentis, fele baratyokatis az altalis arra fel induluan.

Hogy ßoknanc az Christussal együtt ßenuedni.

TIZEN egyedic hasznunc, az miertis kelly ęlnünc à Christus Testenec es Vęrenec reszelteteseuel, hogy igyis szokiunc ô vęle együtt szenuedni, együtt türni, együt faradozni, együtt megis halni, A mint ô az ô Testeben Vęreben soc io dolgokban faradozott, sokat verîtekezet, es artatlan nagy soc boszukat, szidalmakat, soc veresegeket, ostorozasokat, es halaltis bekeseguel szenuedet: Igy igyekezzünc mijs minden nehessegünket az mi testünkben bekeseguel el türni, nem czac azokat az kiket méltan meg ęrdemlünc, nagy soc szantalan büneinc miatt, Baluanyozasinc, keuelyseginc, czalardsaginc, lopasinc, buiasaginc, hazugsaginc, es egyeb gonossaginc miat, De ha szinten méltatlan szenuednenkis, az mint szükségis, hogy igyis az ô hiuei nagy sokat szenuedgyenec, De ezeketis ô hozza képest igyekezzünc nagy bekeségesen szenuedni es türni, A mint ô magais soc helyen kér, hogy az ô kereztet mijs fel vennenc, Mert nemis illenec, hogy ô wr es Mester leuen, sokat szenuedne, mi kedig szolgac es tanîtua ni leuen, sem̃it nẽ szenuednenc, Es mint az egez sz: Irasis arra tanît, hogy soc haboru sag szenuedes altal kellene az ôrôc ęletre mennünc, Tahat midön az ô Testet es Vęret el veszüc az ô szent Vaczoraianac Testamentomaba, ottan èhezis hozza keszîczüc magunkat, hogy á mint ô azba sokat szenuedet, es röttenetes kinual megis ôletet az kereztfan: Igy mijs testünknec minden gonosz keuansagat meg zabolazzuc mi magunkbannis, es ne erezszüc se torkossagra, se buiasagra, se boszu allasra, se keuelysegre, se irigysegre, es semmi egyeb testi gonosz keuansagokra, Es ha valakitül oknekülis, vagy fogsagot, vagy szidalmat, vagy vereseget, auagy halalt szenuednenkis, türiüc el bekeseges sziwel. A mit kedig meltan meg ęrdemlettünc, azt leg inkab tartozunc el türni, azertis: hogy meltan szenuedgyüc, es męg nagyobbakatis meg ęrdemlenenc, Azertis: hogy az VR Christus azokertis szenuedet az kereztfan valo aldozattyaban, es azoknakis ô altala boczanattyat nyerhettyüc hitböl.

1. Pet: 4.

Matth: 10. 16. Mar: 8. Luc: 9. Iohan: 15. Actor: 14.

Testi gonoß keuansaginkatis ßenuettessüc.

Meltatlan es meltannis bekeseguel ßenuedgyünc.

Diczöseges fel tamadasat variuc testünknekis.

TIZEN kettödic hasznunc az VR Testenec es Vęrenec eteleböl, ez legyen: Hogy à mint ô az nagy soc kiny szenuedesi es röttenetes halala vtan, nagy diczösegesen, es nagy hatalmason fel tamaduan, immar ęl es wralkodic öröckön öröckè: Ezeneket variuc mijs az mi testünkben, es vęrünkben, hogy ô altala mijs bizonnyal fel tamadunc, ezen testünckel lelkünckel- ezen kęzzel labbal, Es ackor vęge leuen minden nyaualyainknac, ô hozza hasonlatosoc leszünc, Es vele egyetembe mind öröckön öröckè ęlünc.

Ez Tizenkęt hasznait iol eszünkbe tarczuc, az VR Christusnac Teste Vęre reszel tetesenec, az ô Vaczoraiaba.

Summaia Hasznainac.

EZ Tizenkęt Hasznait, iol eszünkbe tarczuc az VVR Christus Vaczoraiaban az ô érôttünc szenuedet Testenec es Vęrenec velünc valo reszeltetesenec. Hogy midön ô vele egy testtè vęrre leszünc, vgyis erösödnenc az ô halala ęrdemeben valo bizodalomba, es minden ellenseginc ellen bator sziuet vennenc, azokon valo gyözedelmeböl, kit vött az ô teste vęre szenuedesi es fel tamadasa altal. Masodszor az ô testeuel vęreuel, vgyan megis peczeteltetnenc: Errölis, hogy az ô Teste Vęre, mi testünc vęrünc, es az nem ô magaert, hanem mi érôttünc szenuedet. Harmadszor, hogy vele egy testtè vęrre leuen, azbol iora valo erôt venne az mi bünös testünc es vęrünc. Negyedszer hogy emlekeznenc igyis az mi bünös voltunkrol, es az ellen Istennec nagy haragiarol: Viszont, mind az Atyanac, mind az ô szerelmes Fianac draga io teteröl. Oetödszer arrais tanîtatunc az Christus Vaczoraiaban, hogy az Christus fizette meg ez vilag bünet. Hatodszor, hogy az â meg fizetes meg lett immar. Hetedszer biztat mindent,

hogy

hogy kiki mind magaert hidgye lenni annac az fizeteſet. Nyoltzadſzor o kot ad hogy gyakran ôſzue gyûlekeznenc Iſteni ſzolgalatra. Kilentzedſzer, mindenec elôtt bizonſagot teſzen az Chriſtus hiueiről. Tizedſzer fel indit az Iſteni es emberi meg kôueteſre. Tizen egyedſzer, minketis ſzoktat egyôtt ſzenuedni Chriſtuſſal. Tizekettôdſzer, io remenſeguel varattattya à mi teſtünknekis meg diczôüleſet.

Ezekről gyakorta emlekezzünc meg, hogy illyen keppen meg beczûluen az mi wrunc Ieſus Chriſtuſt, az ôVaczoraiat, es azban aianlattatot Teſtet Vęret, ęlheſſünc haſznoſon vele nagy ſoc iduôſſeges epûletünkre. Kikről ti magatoktulis naponkent ſoc tôb tôb ęrtelmet vehettec, czac hogy azIraſt gyakorta forgaſſatoc, es azVR Iſtent ſzûntelen ſegitſegûl hiwiatoc.

Im meg hallanc egy nihany haſznait az VR Chriſtus Vaczoraia etelenec italanac. Immar vtol tanullyuc meg imeztis:

Miczoda keſzûlettel kel ennünc es innunc az Chriſtus Vaczoraiat, Es kiknec haſznallyon annac etele, Es kiknec artſon.

☞ *SZENT PAL* erről igy tanit:

Minden meg proballya ô magat, es vgy egyec az VR Kenyereből, es vgy igyec az ô Poharabol: Mert az ki meltatlan eſzic iſzic azbol, meg nem valaztuan az VR Teſtet, maga karhoztataſara eſzic iſzic. *1. Corinth: 11.*

Innet tanullyuc meg: Mint kel meg probalni magunc: Es mint kel meg valaztanunc az VR Teſtenec etelet, egyeb eteltûl.

Az *PROBALAS* imez kęt proba kôuen legyen: A Tôruenyen, es azEuangeliomon: *Ket proba Kôuânc.*
Az *TÔRVENBÔL* ha meg eſmered bûnôs voltodat, es el hitted az ellen valo fenegeteſet es atkat Iſteñec, es kezded félni az wr Iſtent, Ezt, mondoc beñed érezuen, Tudgyad hogy neked valo az wr Vaczoraia. De à Tôrueny mellet kemenyen forgaſd az *EVANGELIOMOTIS*, Es ha azbol meg eſmered, hogy Iſten az ô ſz: Fiaual minden bûnôdet meg fizettette, es czac egyedûl az altal varod bûnôd boczanattyat, tudgyad hogy immar meltan iarulhatſz az Chriſtus Vaczoraiahoz. Mert az Chriſtus Teſtet meg valaztottad minden egyeb teſtûl, melly czac egyedûl fizetet meg az te bûnôdről, es azt igaz ęrtelem ſzerint meg beczûlted.

Tôruenybeli probalas.
Ez Rôuid Modod az meg probalaſra. De ſzûkſeg hogy ezekben mind egez ęletedben faradozz, vigyazz, tanully, imatkozzal: Hogy az Iſtennec *TÔRVENYEBÔL* igazan eſmerheſd meg à bûnt, mind à Tiz paranczolat ſzerint, Valami, azockal ellenkezic, azokat ſziued ſzerint vtald, Valamit Iſten azokba keuan, azokra eyiel nappal erôlkedgyel. Es iol meg laſd aztis: hogy az mit Iſten nem keuan, azokat Iſten tizte letire ne mięld, az vęlekedes alat, mint ha Iſtennec azzal keduet mięlnel, â mint az Sido, Tôrôc, es az Papaſag rakua èffęle Iſteni ſzolgalattal, kikre az Satan nagy alnokul igyekezic vonni akar kitis, Kibe ha tegedis el eytene, hamar ſies ki tęrni; Es minden bûntûl erôſſen igyekezzel magadat meg ôni: Ha kedig valamellikbe el eſnel, az mint akar melly igen erôſſen vigyazois hetuen hetſzer, auagy het ezerſzer eſten eſic czac egy napis, miert hogy minden gondolatunc, vagyodaſunc, tekintetünc, ſzolaſunc, czelekedetünc elegy ſoc fęle romlotſaggal, Iſteni eſmeretlenſeggel, hitetlenſeggel, ketelkedeſſel, ûnnep tôreſſel, ſzûlenc nem tizteletiuel, haraggal, buiaſaggal, czalardſagual, hazugſaggal, es ſoc gonoſz keuanſaggal. Mind ezec alatt eyiel napal nyôgiûnc, ſziuûnc ſzerint bannyuc es vtallyuc, Es miattoc mind Iſten elôtt, mind emberec elôtt magunc meg alazzuc. Illy vala Adam, Abel, Noe, Abraham, Moſes, Aaron, Dauid, Magdolna, Peter, amaz Toluay. Kiről ſzantalan ſoc bizonſagokis vadnac, hogy Iſten gyônyôrkôdic az igaz tôredelmes ſziwbe, *Pſal: 50. Eſa: 57.* Igy proballyuc meg magunc az Tôruennec proba kôuen.

AZ EVANGELIOM ſzerintis kedig tekincz el mind az regi aldozatokat Adamtul fogua, miert kellet anni ſoc allatoknac meg ôletni, es vgy meg aldoztatni, Es tekincz fel amaz Ertz kigyora, Es gondold meg mind azoc mint tellyeſſettec be az egy *IESVS CHRISTVS* aldozattyaban, ki az kereztfara fel feſzitetec, Es gon- *Euangeliômbeli probalas. Ioan: 3.*

Palmarum, az az VIRAG vasarnap vtan,

dold el az Istennec nagy soc draga szep igeretit, kit tőtt az ő szent Fianac aldozattya felől, es azban valo bizodalmokrol: Es gondold el az nagy soc meg tert bűnös embereknec peldait, mint talaltac ökis bűnöc boczanattyat. Es kéry teis szent Lelket, hogy az te meg keseredet szíuedet fel emelhesd az Iesus Christus kereztfan lett aldozattya erdemeben valo bizodalomra, Kibe czac egyedűl vethesd minden vigaztalasodat, hogy azban őruendezuen az te lelked, az altal diczerhesd az VR Istent, most es mind őrőckè. Igy probalod meg magad az Euangelíom proba kőuen.

Czac kiczíny hittelis ebettyűc az az VVR Vaczoraiat.

Matth: 9.

Luc: 8.

Rőuídeden ha czac aligsag kezd meg szomorodnis à te szíued, lelked, bűnös voltod miatt, Es az mellet ha czac aligsag fohazkodikis Istenhőz, hogy legyen kegyelmes nekedis, az ő szent Fiaert, Tudgyad hogy te meltan iarulhatsz az Christus Vaczoraiahoz. Mert mi azkor vagyűnc meltobbac ához, mikor magunkat meltatlanabbaknac esmeriűc, Mert az VR Christus nem az igazakert iőt, hanem à bűnőseket hiwni pœnitenciara, Ez etelis nem az igazaknac, sem az Angyaloknac valo, hanem àffęle bűnősőknec, kic nyőgnec az bűnnec terhe alatt, mid egez ęletyekben, es vntalan fohazkodnac az Iesus Christus aldozattyanac erdeme altal az Istenhőz. Pelda amà níl uan valo bűnős, ki az Templom aytaianal aluan, czac szemet sem meri vala az Egbe fel emelni, Hanem Melyét veruen, azt mondgya vala: VVram Isten, legy irgalmas ennekem bűnősnec. Ez Isten előtt meg igazula, Amaz magaba bizakodo kedig minden bűnben ben marada.

Kiczodac meltatlanoc.

Igy mais valaki az Christus Vaczoraiahoz czac szokasbol, auagy mastul latuan, auagy kep mutato szíwel, auagy magaban bizakoduan iarul, melto iteletre, melto karhozatra, Mert nem beczűlte, nem valaztotta meg az Christus Testet, Az az, Semmínec tartya hogy az Isten Fia nagy kint es halalt szenuedet az ő benne lakozo bűneről: Azt à faydalmat kit az VR Christus az ő Testebe Vęrebe szenuedet, nem beczűli meg, Mert ha meg beczűlne, fayna nekijs, hogy érzi benne azokat az bűnőket, kiert az Christus szenuedet, Es nem magaba sem masba bizakodnec, hanem czac egyedűl azba, kit Isten ő maga adot annac meg fizetesere, Es czac erre tamazkoduan, minden őrőmet, keduet, győnyőrűseget czac azban vetne, Es czac az altal kérne es hinne mindennapi bűne boczanattyat, Ez híttel enne az ő Testet az Vaczoraba, es ez híttel inna ott az ő Vęret. De miert hogy igy nem valaztotta meg azt az egyeb testtűl vęrtűl, es igy nem beczűlte meg, Azert ha eszijs, iteletre es karhoztatasra eszi. Ha nem eszijs kedig, Effęle vgyan mind őrőc karhozatra valo.

☞ Ezec miert hogy illy nagy dolgoc, azert rola megis többet szollyunc.

Nem idegenit el minket ßent Pal az VVR Vaczoraiatul.

Nem arra valo az szent Pal beszede, hogy el idegenitene, es el remitene az VR Vaczoraiatul, Midőn azt mondgya, hogy az meltatlan, iteletire eszi: Hanem ez mondassal tanit es fel serkent, hogy magunkat io moddal keszítenűc àhoz, Az mint mondanc, igaz banatos, es bizodalmas szíwel. Erre valo imez mondasis, meg beczűllye az VR Testet Vęret, az ki azbol eszic iszic: Erre valo amaz soc haszna inac ęrtelmeis, kiről oda fel szolanc, hogy azoc altalis fel indulnanc gyakran valo etelere.

TEHAT valaki Christusnac igaz tagia, azt az etelt italt, soc okokert meg beczűllye, Ezertis: Mert az VR ő maga szerzette, Ezertis: hogy halalakort Testamentomban hatta, Ezertis: hogy az Kenyerrel egyetembe, Testet, Es az Borral egyetembe, Vęret igerte, Ezertis: hogy ezzel az ő halalarol, es velűnc tőtt io teteről emlekeztet. Ez ezec altalis bennűnc nagy soc keppen epit mostis az őrőc ęletre.

Touabba, valaki az wrnac igaz tagia, enged az, ő neki ezbeis, hogy paranczollya, monduan: Vegyetec, egyetec es igyatoc. Tahat az ki őué, ne nézze czac az szemeuel, hanem vgyan el vegye, es meg egye, es meg igya. De io keszűlettel.

Senkinec nem lehet semmi mentsege ezben.

Semmi keppen kedig senki magat meg nem mentheti azbol, hogy magat keszűletlennec mondgya, Mert az Isten az ő igaz hiueitűl meg keuannya azt mindennap, es minden óraban, Azert iay, es ezer iay azoknac, mind testekben, mind lelkekben, mind marhaiokban, igyekben, mind ez vilagon, mind az masikon, mondom iay azoknac, kic halogattyac az ő Istennel valo meg bekelleseket, es Istenhőz valo keszűletyet, valaki kedig az VR Vaczoraiahoz nem keszűlt, az keszűletlen az ő imatsagahozis. Tahat à ki az VR Vaczoraiahoz nem męr iarulni, az, Isten eleibe se merien menni, az ő szent igeiet se merie halgatni, az ő szent Lelket se merie kérni, es Istentűl sem-

tűl semmit ne merien varni, ha ide az VR Aztalahoz nem mẹr iarulni. Viszont valaki igazan az Isten igeiet halgattya, igazan Istennec kőnyőrőg, igazan es szíue szerint bűnet meg vtallya, annac boczanattyat szíue szerint keuannya, Istentűl minden iora szent Lelket kér, tőredelmes szíuet, igaz hitet, es iambor ẹletet keuan, Ez illy ember, meltan iarulhat az wrnac szent etelehőz es italahoz. Mert ez etel ital, nem az Angyaloknac, nem az igazaknac, hanem az meg keseredet bűnősőknec vigaztalasokra, es biztatasokra szereztetet, Annac bizonyos peczetlesere: Hogy az Isten Fianac az *IESVS* Christusnac Teste Vẹre eleget tőtt az ő bűnőkről. Czac hogy immar ők is az ő bűnőket meg esmeriec, es az *CHRISTVS* altal annac boczanattyat keuannyac, es kériec, Es ők is immar igyekezzenec mind Istenuel, mind emberekkel bekesegesen ẹlni, Es az ő magoc testetis, tizta, iozan, es mértekletes ẹletben hordozni. Ez igyekezetben valaki ninczen, atkozot az, akar egye, akar nem egye az wrnac szent Testet es Vẹret. De viszont valaki kegyes, istenes, igaz, es iozan szíwel szandekozic ẹlni, noha az elegy soc gyarlosaggal, es romlotsagual, de annual inkab siessen, mind predikatio hallasra, mind szűntelen valo kőnyőrgesre, mind az VR Vaczoraianac etelere. Hogy ez draga ezkőzőc altal, az Istennec szent Lelke epitse orankent az Christus ẹrdemeben valo bizodalomban, es az igaz hitnec gyűmőlcze szerint minden istenes ẹletben.

Mit Tanulanc.

EZ Harmadic es vtolso Tanusagunkban arrol szolanc, Minẹmű keszűlettel kel ennűnc az VR Vaczoraiat, Es hogy azzal soc okokert igen gyakran kellene ẹlnűnc.

Az keszűletről meg tanulanc: Hogy aznac tőredelmes szíwel es igaz hittel kellene lenni: Az az, ahoz valo keszűletűnc ez lenne, Hogy az VR *CHRISTVS* kinnya iutassa eszűnkbe az mi bűnős voltunkat, az bűnt, az Isten fenyegeteset, az atkot, az halalt, az karhozatott, kit mi ẹrdemlettűnc vala. Ezekből alazd meg magad mind egez ẹletedben mindennap, à mint Dauid mondgya: Az en bűnőm mindenkor en előttem vagyon, es az miatt szomorun iaroc mindenűt. De viszont meg emlekezuen hogy az Christus kiny szenuedese, aldozat es fizetes lett à te bűnődert, mind ez egez vilag bűneiuel egyetembe, azban vidamully meg, őrűlly benne, őruendezuen bizzal az VR Istenbe, mint kegyelmes Atyadban, Es gondold meg, hogy az te nagy nehez bűnőd vgyan meg őletet, es el temetteted, es mind egy koporso kőuel vgyan meg nyomottatot az Christusban, Tehat teis nyomiad azt, es őllyed naponkent benned, mind addig mig fel tamazt wy testben, à mint az *VVR IESVS CHRISTVS* fel tamadot, es ẹl az Istennec mind őrőckè. Illy keszűlettel tarczuc magunkat mindennap az mi wrunc Iesus Christushoz, es az ő szent Vaczoraianac etelehőz.

Ezeket tanulanc most leg vtol. Immar iassuc mind az tőb Tanusaginknakis az Summaiat.

Rőuid Summaia.

AZ VVR szent Testamentomarol es Vaczoraiarol, derec keppen czac Harom dolgot tanultunc mind enni soc szobannis, Iollehet czac kẹt rẹszbe szerze ő maga az VR:

Előszer aianla az ő Testet es Vẹret etelűl es italul, Arra ezkőzűl valaztuan à Kenyeret es Bort.

Masodszor inte, hogy azt az ő halalanac emlekezetire ennenc es innanc.

Ezekből imez Harom dolgokrol szolec: Előszer, Miczoda à Christus Vaczoraia. Masodszor, Minẹmu hasznunkra szereztetet. Harmadszor, Miert kel azzal io modon ẹlnűnc.

Mind ezeknec igaz ẹrtelmeben, es igaz kőueteseben, hogy ő szent felsege legyen segitseg az ő szent Lelkenec altala, Immar kőnyőrőgiűnc mindnyaian: Es az mint az ő szent Testamentomnat az tőredelmes bűnősőknec szerzette: Igy Ier tegyűnc mijs vallast bűnős voltunkrolis, Es kériűc az ő szent Vaczorahoz valo igaz keszűletetis, es azoc altal őrőc iduősségre valo epűletet.

KEDRE
Pálmarum, az
az, VIRAG
Vasárnap vtán

Az VVR

IMADSAG ES KŐZ GYONAT.

KEGYElmes Atya VVR Isten, vallast teszec te szent felseged előtt: Hogy en bűnbe fogantattam, es ennen magamba czac azon merő bűn vagyoc, kit szíuem szerint banoc es vtaloc. Kiert fellekis es rőtteglec tegedet, Mert tudom, hogy az miatt mind ez vilagon, mind az masikon őrőc kint érdemlenenc. De bizom az te Atyai io voltodban, kiből az te szerelmes Fiadat ez egez vilagnac bűneiert, es en érőttemis halalra adtad: Azert kérem te szent felsegedet, legy irgalmas, legy kegyelmes az te szerelmes Fiadert, ennekem nyomorodot bűnős embernec.

Es segits az te szent Lelked altal, hogy az ő Testamentoma szerint, az ő szent Testeuel es Vęreuel meltan elhessec, Bűnőmet valoba banhassam, Az ő halalaba, valoba bizhassam, es az ő szent Lelke altal életemet meg iobithassam, ellensegemmel igazan meg bekelhessem, az kinec kart tőttem, meg elegithessem. Es minden nyomorultaknac mint atyamfiainac szeretettel szolgalhassac, Es mindenbe czac te szent felsegednec kedueskedhessem mind egez életembe. Es az te nagy vęghetetlen io keduedből segits, hogy mikor el hozod halalomnac óraiat, lehessen iduősseges ki mulassom, es őrőc életem, Amen.

Mi Atyanc, ki vagy Mennyekben: Szenteltessec &c:

VTOLSO ENEKEC.

Halat adunc teneked őrőc Istenn etc:
Felseges Isten hozzad kialtunc mi nagy etc:
Vedd el WR Isten rolunc haragodat etc:

Mas Imatsagoc.

ERCZ MEG EZT.

MIKOR az Christus Vaczoraiahoz akarss iarulni, Mas keppen imigyis imatkozhatol: Előber mond el az kőz Gyonast, az Lelki Pasztorral egyűtt, az vtan az VVR Vaczoraiahoz valo imatsagot. Illy keppen:

AZ GYONASROL.

GYONOM te neked en edes Istenem, Mert te vagy ennekem wram teremtőm es edes meg valtőm. Vagyoc bűnős te szent felsegednec: Vaksagomba, hitetlensegembe, beketelensegemben, te benned valo ketseges voltomba, regi nagy soc baluany Imadasomba, testemnec fértelmes voltaban, Te szentseges Neuedet segítsegűl nem hiuasomba, Hala adatlansagomba, Te szentseges Igedet buzgo leleckel nem tanulasomba, Es minden engedetlensegembe: szómba, szandekomba, latasomba, hallasomba, irigysegembe, ragalmas voltomba, harag tartasomba, hamissan hitemet mondasomban, Te szent parancsolatidat meg nem tartasimban, Es mindennęmű gonosz bűneimbe, hagyom te szent felsegednec bűnesse magamot. Szanom banom minden gonosz bűneimet, De kérem te szent felsegedet, mint wramat, teremtőmet, es en édes meg valtomat, hogy az te aldot szent Fiadnac, az mi wrunc *IESVS* Christusnac diczőseges szent halalaert, szent Vęre hullasaert, legy kegyelmes, legy irgalmas, ennekem, szegeny nyomorodot bűnős embernec, Es boczasd meg az en bűneimet, kickel te szent felsegedet meg bantottam volt. Es adgyad szent Lelec Istennec aiandekat, kit az en bűneimert en tűlem el szakaztottal volt, kiuel vilagosits meg az en meg romlot termeszetemet. Vram Isten adgyad az te szent aiandekodat: Hogy az en bűneimet igazan gyűlőlhessem, Tegedet őrőc Isten mindeneknec felőtte szerethesselec, es fele baratomat mint ennen magamat.

magamat. Adgyad wram Isten hogy rendelhessem életemet àte sz: paranczolatid szerint, Es élhessec ez vilagon, teneked tiztessegedre, fele baratomnac elömentere, es ennekem idüssegemre. Adgyad wram Isten, teneked tiztessegedre mind holtom napiglan halat adhassac, holtom vtan menyorszagban tegedet lathassalac, es örökkè diczerhesselec, Amen.

Mi Atyanc, ki vagy Mennyekben &c.

OLDOZAT.

Ez könyörges vtan batoritsa az lelki Paztor az hiuket az Oldozatnac igeieuelis: hirdetuen bünöc boczanattyat az VVR IESVS CHRISTVS nac az VV R Iesus Christus halalanac erdemebe. *Neuebe, mind azoknac, valakic azon bankoduan bizes imez Imatsagotis mondgya el az kösseguel.*

Erröl talalsz modot az en irot kitsiny Catechismusomba.

IMATSAGOC AZ VVR VACZORAIAHOZ IARVLANDOKNAC.

ÓRöc, Mindenhato, Kegyelmes es Irgalmas VV R Isten, mi wrunk Iesus Christusnac diczöseges szent Atya, Kérünc tegedet, Adgyad az te szent Leikedet az mi leikünkbe, hogy az mi meg ijett es röttent lelkünket erösitse meg az te io keduedbe, es irgalmassagodba valo bizodalommal, Melly irgalmassagodat aianlottal mi nekünc, az te szent Fiadnac czudalatos kiny szenuedesenec, halalanac, es feltamadasanac érdeme altal. Kinec emlekezetire, es gyenge hitünknec batorîtasara, Ime mostan iarulunc ez ö mennyei szent eledelehöz, az ö paranczolattya szerint, Mellybe aianlya mi nekünc, az ö éröttünc szenuedett Testet es Vért, az mi testünckel vérünckel, es lelkünckel valo egyesülesere, Ezert: hogy ö benne fel öltöztetuen, reszesec leñenc minden Isteni es menyei iouaiba: azon Isteni kedwbe, Isteni termezetbe, Isteni Fiusagba, es Isteni édességbe lennenc, az kibe ö vagyon, Meg szenteltettec, meg igazultac, kegyelmesec, es bekesegesec lennenc, es io remensegbe élnenc, Es igy az ö Testeuel Vereuel bennünket meg zaloglana, es be peczetelne az öröc életre.

Kérünc azert tegedet kegyelmes Atyanc, legy segitségül, hogy ez menyböl le szallot etelünkhöz es italunkhoz meltan iarulhassunc, Töredelmes iziwel, igaz hittel, es iora valo szandeckal, Lelki ehseguel es szomiusagual, az mi büneiknec boczanattyat, az meg igazulast, az te Atyai io keduedet ehezuen es szomiuhozuan, az ö egyesszer valo meg aldoztatot szent Testenec es szent Verenec öröckè valo érdeme altal. Engedgyed hogy mint ez Kenyer es ez Bor, kit kilsö szemünckel es szanckal veszünc, élteti testünket, vérüncket, ez arnyec vilagba, igy az te szent Fiad Testenec Verenec velünc valo egyesülese, az ö érdeme szerint, éltesse te benned, mind testünket lelkünket, az öröc életre. Legyen ö olly etelünc es italunc mi nekünc, hogy soha többe se ehezhessünc se szomiuhozhassunc mind örökeis. Ne legyen ez Mennyei io eledel az mi gonossagünkert, iteletünkre es halalunkra, mint az Manna lön à zugolodoknac, es ez Vaczora lön amaz Iudasnac, ki gonosz szandeckal euec ez szent eledelböl. Hanem az mi meg ehezet es betegedet, sziuünkbe legyen betegsegünknec oruossagara, lelki ehsegüncknec meg elegyitesere, vndoksagínknac meg tiztitasara, vaksagínknac meg vilagositasara, lelki szegensegünknec meg kazdagitasara, lelki mezitelensegünknec ruhazattyara, te veled valo bekesegünkre, az te szent Fiadal valo egyesülesünkre, az szent Leleckel valo be tellyesedesünkre, à szentec közibe be szamlaltatasunkra, az te szinednec meg latasara, Teneked öröckè valo hala adasunkra, lelkünknec mindenbe epületire, az te Neuednec tizteletire, es diczeretire. Es igy ez szent etelnec italnac ereie es haszna, maradgyon mi bennünc, mostantul fogua, mind örökkön örökkè. Ezt engedd meg minekünc kegyelmes Atyanc, az te egyetlen egy szent Fiad Testenec es Verenec dragalatos érdemeiert, Ki te veled es az szent Leleckel egyetembe, él es wralkodic mind örökkön örökkè, Amen.

Mi Atyanc, ki vagy Menyekben &c:

KEDRE Palmarum az az VIRAG Vasarnap vtan

Az VVR ERTS MEG.

☞ *Az VVR Vaczoraianac ſolgaltataſa vtan: Inczed es tanitſad mint emlekezzenec meg az vtannis az CHRISTVS halalarol. Illy keppen:*

VTOLSO INTES.

☞ *IOL meg erczetec mit akar az VVR, midőn ezt paranczollya:* Mikor ezt eſzitec es iſzatoc, Tegyetec az en halalomnac emlekezetire. *Mert ez emlekezet, nem czac moſtanra valo, Hanem ez vtannis minden orara: Mert az mi bűnös termeſetűnc, vntalan vntalan fel es rőteg az bűn miatt, az őrdőg ſoc kiſirteti miatt, ez vilagi nagy ſoc oſtor, nyaualya, halal es karhozat miatt. De az mi vvrunc IESVS CHRISTVS mind ezeknec rőttenteſi ellen, ſerze oruoſſagul ezt minekűnc, hogy vele egy Teſt, es egy Vér lennenc, ez etelbennis, es ez italban, Es igyis meg emlekeznenc az ő Teſtenec es Vérenec eleg fizeteſeről, es azokon valo győzedelmeről, az kic minket rőttentnec. Intetűnc azert mindnyaian ez lelki etel ital alatalis: Hogy ne fellyűnc, hanem ſűntlen hamar hamar mind azoc ellen, Iſten eleibe ſieſsűnc, az mi vvrunc Ieſus Chriſtus altal, Es tűle biztataſt, oltalmat, es erőt, es ſegitſeget kerűnc mindenic ellen. Es biztat az VR, hogy ha azt miellyűc, ottan velűnc es mellettűnc leſsen, mint ő maga Teſte es Vere mellet, bűneinketis el feleyti, ſent Lelket ad minden iora, Ha meg halunc, fel tamazt, es őrőc eletet ad. Ez legyen egyic emlekezetűnc.*

Touabba ez emlekeztetesſel int bennűnket, Iſteni es Atyafiui ſeretetreis: Hogy ha ő elől ſeretet minket, es ennire ſeretet, hogy ſent Fiat adna erőttűnc, Szereſſűc ő ſent felſeget, es azert Iſtenes, kegyes, es iozan eletben, lennenc mindenkor foglalatoſoc: Gyakran az ő ſent Igeie halgataſara aitatoſon őſſue gyűlnenc, gyakran imatkoznanc, es minden ſűkſegűnkben czac ő hozza lelki edeſſeguel es ſeretettel, folyamnanc: Es minden el vett iauairol nagy őrőmmel halakat adnanc: Es akar ennenc, innanc, es akar mit czelekednenc, Mindenkor az ő iztete eſsűnkbe forgana, es azokat az ő tizteſſegere czelekednűc.

Azonkeppen egy mashozis nagy ſeretettel lennenc, à mint ő mindnyaiunkat ſőmely valogatas nekűl ſeretet, magahoz hivvt, haza fogadot, bűnűnc meg boczatta, tart, eltet, oltalmaz, ſegit mindenekbe, es be viſſen az őrőc eletbe: Igy mijs mindenhőz irgalmaſoc, engedelmeſec, io tenűc, mind ſanckal, mind tetemenyűnckel lennenc: Ne hamiſſac, ne czalardoc, ne egy mas nyomorgatoc, hanem igaz eletűec lennenc, kiki mind az ő tiztiſſerint. A mint az VVR az veeg Vaczora felőttis ezekre ſoc edes ſockal inte, az ő tanituanitis.

Nem czac kedig Iſtenűnket es fele baratunkat, hanem mi magunkatis ez vtan igen meg beczűllyűc: Mert immar mi Chriſtus Teſte Veere, es az ő ſent Lelkenec Templomi vagyűnc: Azert oyuc az mi teſtűnketis férhetelmes paraznaſagtul, torkos es reſſeges elettűl, es minden tiztatalanſagtul.

TEHAT ez emlekezeteket vigyetec el haza veletec, es rola el ne feletkezzetec. Hogy ha kedig az pokolbeli őrdőg az ő alnokſagabol el feleytetne, es el eytene benneteket, iſmeg fel ſerkennyetec, es azonnal megent az VVR eleiben eſſetec, őtet iſmet ſiuetec ſerint meg kőueſſetec (mondom ſiuetec ſerint, hogy ne czelczapiatoc hizelkeduen az bűnnec,) Es iſmet az ti hiteteknec erőſiteſere, az VVrnac Aſztalahoz iarullyatoc, es megent erőlkedgyetec, mondom erőlkedgyetec ſegitſeget keruen, az VVR io tetenec emlekezetet ſiuetekben hordozni, es arrol egez eletetekben, igazan ſiuetec ſerint halakat adni. Erre int ſent Palis monduan: Ez etellel az Vrnac halalat hirdeſſetec, mig el iű az iteletre. Ackor oztan veege leſsen az mi erőtlenſegűnknec, es ő maga minden leſsen mindenekbe. Kire segitſen mindnyaiunkat ő ſent felſege.

Irtunc czelczapianac az bűnben heuerő tagiai az őrdőgnec, kic alnokul tertenternec az bűnre, nem à bűnből ki: Es azert iarulnac az VVR vaczoraiahoz, hogy azzal vgy boczataſſec megaz ő bűnőc, hogy ſabadſagot vegyenec minden bűnre, Iay ki ſoc kabac vadnac ez felec.

De ier adgyunc megis halat az VVR Iſtennec, hogy az ő ſent Fianac Teſte es Vere altal, igyis akar minket epiteni az őrőc eletre. Kibe hogy mind veegig megis tarczon, könyőrögiűnc ő ſent felſegenec.

HALA ADAS.

Halakat adunc teneked az te veghetetlen irgalmaſſagodert, Mindenhato VVR Iſten: Hogy minket ſegeny bűnőſeket meg nem vtaltal, Hanem draga arron, az te ſent Fiadnac Teſten es Veeren, az őrőc halaltul meg valtottal, es te magadnac valaztottal, meg aldottal es meg ſenteltettel.

Melly kegyelmeſſegedből, az mi meg ehezett es ketſeges, rottegő ſiuűnket mais eltetted, es meg elegitetted, azon te ſent Fiadnac Teſteuel es Veereuel, egyeſituen azt az mi teſtűnckel es veerűnckel: Hogy igyis batoritanal es biztatnal minket, az te edes Atyai io voltodba, Erőſitenel ő benne minden teſti és lelki ellenſeginc ellen, Es meg ekeſitenel ő benne, minden ſentſeges es iſtenes iouaiba.

De kerűnc tegedet kegyelmes Atyanc, hogy ez vtannis mind veegig tarcz meg az te keduedet mi hozzanc: Hogy az mi vvrunc Ieſus Chriſtuſnac ſent Teſtenec es ſent Veerenec draga etele es itala, leheſſen mind veegig az mi hitűnknec erőſſegere, az te io akaratodba lelkűnknec biztataſara, Es minden fertelmes gonoſs keuanſagnac, buiaſagnac, keuelyſegnec, torkoſſagnac, irigyſegnec, gyűlőlſegnec, es minden vtalatoſſagnac el tauoztataſara.

Minden

Az Vrnac, a Lab mosogata. ualo meg tiztog.

Minden atyafiui ſeretetre, irgalmaſſagra, alazatoſſagra, tiztaſſagra, es minden ſentſeges tizta eletre, Legyen kegyelmes Istenünc az te ſent Fiadnac Testenec, es Veerenec eledele, az mi lelkünknec örömere, edesſegere, czendeſſegere, es örökè valo bekeſegere.

Kinec ſent Testenec es Veerenec erdemeben, ſüntelen lelkünkben örvendezven, tiztelheſsünc es diczere heſsünc tegedet, most, es mind örökkön örökè, AMEN.

Mi Atyanc, ki vagy Mennyekben &c:

VTOLSO ENEKEC,
Halat adunc te neked örö Isten etc,
Felseges Isten hozzad kialtunc etc,

LAB MOSOGATASAROL AZ MI VVRVNC IESVS CHRISTVSNAC.

CZÖTÖRTÖkre Palmarum, az az, VIRAG vasarnap vtan,

Mai Predikacionc leſsen, az mi Wrunc Iesus Chriſtusnac az bünnec meg tiztogataſarol, es czudalatos nagy alazatoſſagarol: Kiket ielentet az ö Tanyituaninac Laboc mosogataſaualis.

ENEKLESROEL.

Diczeriük az VVR Istent Enec szoualis, es ezbennis hirdeſsük az ö szent Fianac velünc valo io tetét.

Iduöz legy öröc WR Isten etc,
Hiſsünc mind egy ſzenbe, etc,
Mi hiſsünc az egy Istenbe etc,
Ier diczeriünc az Istennec fiat etc,
IMATSAGA fol: 1,

AZ EVANGELIOMROL.

SVMMACZKA.

EZ el mult heten meg hallottuc Hiſtoriaiat az mi wrunc Iesus Chriſtusnac kiny szenuedeſenec. Kiből ez Hetre valaztottunc Harom fő dolgot az meg magyarazaſra. Az egyikről immar ſzoltunc, az *VVR VACZORAIAROL.* kit wy Teſtamentomba ſzerze. Immar most ez maſodikrol ſzollyunc: az *LAB MOSASROL:* Hogy vgyan ackor az vég Vaczora felött Labokatis mindeniknec meg moſa az ö Tanituaninac, Es azbol önnön maga ſzep iduöſſeges tanuſagokat hagya nekikis, nekünkis. Ezt el végezuen, ez vtan leſzen tanuſagunc à mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac *KINY SZENVEDESENEC* Haſznairol. Ez Harom dologba be rekezthettyük valamit leg inkab kellene tanulnunc az mi wrunc Ieſus Chriſtus kiny ſzenuedeſenec Hiſtoriaibol. Szollyunc azert most az Lab moſaſrolis. Kiről ſzent Ianos ir az ö Euangeliomi könyuenec Tizen harmadic reſzeben.

IOAN: XIII.

AZ Paſchanac kedig ünnepe elött, tuduan Ieſus hogy el iöt volna az ö oraia, a hogy el menne ez vilagbol az Atyahoz, Mikoron ſzerette volna az öueit, kic è vilagon valanac, mind végig ſze-

a: Az Chriſtus halala, Atyahoz vaſo menetel: Illy az mienkis.

Az Vrnac, az Lab moſogatasban ualo

gig ſzerette ôket. Es Vaczorat ſzerezuen (midôn az ôrdôg be ôntötte volna Iudaſnac, Simon Iſchariot fianac ſziueben, hogy el arulna ôtet) Tuduan Ieſus hogy mindeneket neki kezęben adott volna az Atya, es hogy Iſtentûl iött volna ki, es az Iſtenhôz menne: *b* FEL KELE az Vaczoratul, es LEVETE az kôntôſt, es kendôt veuen fel ôuedze magat, Annac vtanna vizet tôlte Medentzebe, es kezde MOSNI az Tanîtuanyoknac labait, es meg tôrleni az kendôuel, mellyel be ôuedzette vala magat.

b: Illy nagy ßômelytûl, ki nagy alazatoſſag, es igen nagy ßeretet ez.]

Teſtießeskedeſe Peternec Chriſtus ellen.

Iôuen azokaert Simon Peterre, es az monda neki: wram, te moſnade meg nekem az en labaimat? Felele Ieſus es monda neki: A mit en czelekedem, te nem tudod moſt, de meg ęrted ennec vtanna, Monda neki Peter: Soha ôrôckè meg nem moſod az en labaimat. Felele neki Ieſus: † Ha meg nem moslac tegedet, Semmi reſzed nem leſzen te neked en velem.

† Fô peldazattya az lab moſaſnac.

Vntalan vntalan batlunc mys.

Monda neki Simon Peter: wram, nem czac labaimat, hanem męg kezemetis es feiemet. Monda neki Ieſus: Az ki meg vagyon moſodua, nem ſzûkſeg hanẽ tſac hogy labait moſſa meg, mert tellyeſeguel tizta, Tîs tiztac vattoc, De nem mindnyaian, Mert tudgya vala ki volna az, à ki ôtet el arulna. Ennec okaert monda: Nem vattoc mindnyaian tiztac.

Alazatoſſagual valo ßolgalatrais egymaſnac, Es az ô meg tiztitaſanac peldazatyarais miele az lab môſaſt.

Minec vtanna ezokaert meg moſta volna az ô labokat, es ôltôzetit reaveuen, iſmet Aſztolhoz ûlt volna, monda nekic: Ertiteke mit czelekettem veletec? Ti engemet Meſternec es wrnac hiwtoc, es igazan mondgyatoc, mert az vagyoc. Hogy ha azokaert en wr es Meſter leuen, meg moſtam az ti labaitokat, ti nektekis tûnkôztetec egyic az maſiknac labait meg kell moſnotoc. Mert peldat attam tinektec, hogy à mikeppen en czelekettem ti veletec, tîs vgy czelekedgyetec.

ROEVID ERTELME.

EZ Euangeliomba ſzent Ianos czuda dolgot îr az mi wrunc Ieſus Chriſtuſrol: Ezt, hogy az ô Tanîtuanînac labokat mind meg moſogata, Es kezkenôuel meg tôrûlte volna, Az napon à kin meg fogattatec, Czôtôrtôken eſtue, az vęg es vtolſo Vaczoraiakort. Kiben illy nagy alazatoſſaggal czelekedec: hogy mint ha mindeniknel alab valo ſzolga volna, ô maga valazta maganac az lab moſaſnac tiztit, nem tettetes es ſzin mutatasbol, Hanem vgyan neki vetkezôdec, es neki tûrôdec, mint arra valo ſzolga, felſô ruhaiat le teuen, es kezkenôuel derekat altal ôuedzuen, es karaiait fel tûruen, Medentzebe vizet tôlte, es elôttec le haioluan: Mondoc mint egy ala valo ſzolga, vgy kezde renddel mindeniknec labokat meg moſni: Es az melly kezkenôuel magat altal ôuedzette vala, azzal nagy hiwſegeſen, igaz es aitatos ſziwbôl, nagy ſzepen, nagy édesden meg tôrôgelte es meg ſzarazta mindeniknec labait. Kin Peter leg inkab czudalkozuan, hogy illy nagy felſeges VR, illy ala valoknac, illy alazatoſſagual ſzolgalna, egy elôbe tiltya vala hogy az ô labat meg ne moſna, De midôn az VR kemeny ſzoualis fenîtene, hogy ha ôtet meg nem moſna, reſze az ô orſzagaba nem lehetne, Es aztis ielentene, hogy az miert ezt ô mielne, añac az Okat męg moſt nem ęrthetne, Ezeket haluan Peter, meg engede az ô labaitis moſni, Es igyis mindeniknec męg Iudaſnakis ſzolgala.

Melly Moſogataſnac haſznat ô maga meg ielente, kiualtkeppen imilly kęt haſznat.

ELS ô haszna ez: Hogy vgyan szem latomast meg mutatna, mire valo lenne az ô kiny szenuedese, Erre: hogy az ô Vęre altal meg tiztitana bennünket à mi bûneinkbôl, Es vgy lehetne nekünc czac reszünc az ô orszagaba. Ezt ielente, midôn igy szolna Peternec: Ha en meg nem moslac, az az, ha az en Vęrem altal bûneidbôl meg nem tiztitlac, nem lehet te neked reszed az en orszagomba: Nagy dolgot peldazott azert az lab mosassalis.

MASIC haszna ez vala, hogy midôn latnac, es iôuendôre midôn meg emlekeznenekis erröl, Hogy az mikor nagy kinra es halalra menendô valais, es annac oraia immar elôtte volnais, De ô męg ackoris mintha magat el feleytuen czac nekic szolgalna, Igen ala valo dologbannis kedig, laboc mosogatasabannis, es annac szarogatasaban: Erröl mondoc meg emlekezuen eszekbe forgatnac, Melly nagy es melly igen czudalatos volt az ô szerelme ô hozzaioc, es mind az egez emberi nemzethôz. Es hinnec el bizonnyal, ha ollykor, olly nagy röttegeseknec ideieben esedezet ô raytoc: Igy az vtannis azon io kedue, azon buzgo szerelme meg maradna mi hozzankis, midôn az ô Mennyei szent Atyanac orszagaban volnais. Es az mint ô nem czac szaiaual beszelte hozzanc valo szerelmet, hanem vgyan czelekedetiuel meg mutatta, az igen alà valo dolgokbanis: Igy mijs tizta sziwbôl, io keduel vgyan szolgalnankis egymasnac, szômely valogatas nekül kedig, akar melly ala valo embernekis, akar melly nagy nyomorultnakis, Sôt akar melly igen meltatlannakis, az mint ô Iudasnakis szolgala, az ki azon nap, sôt az lab mosas vtan, kęt vagy harom oraual el arula: Ackar melly kiczin dologbannis kedig ne szegyenlenenc egymasnac epûletire faradozni: Es à mint ô, nem az ô maga tiztesseget, hasznat kereste, Igy mijs leg inkab masnac tiztessegere, kônyebsegere es elô menetere igyekezzünc. Ez rôuid magyarazattya az Lab mosasrol valo Euangeliomnac. Kiröl nîluabbanis ier szollyunc.

Nyiluab Magyarazattya ?

ELôszer mind igenkent ęrczûc meg nyiluabbannis az Euangeliomot, Az vtan imez kęt fô Tanusagirol szollyunc rôuid szoual.

ELÔSZER, hogy czac az VR Iesus Tiztit meg minket az mi bûneinkbôl, azert valaki azon kiuûl keres tiztulast, annac resze nem lehet ô vele.

MASODSZOR, hogy mijs kôuessûc az VR Christusnac alazatossagat, Es à mint ô, mijs el tûriûc egy mas gyarlosagat, à mint ô el tûre Peter vetkeit: Es igyekezzûnc akar melly bûnôstis meg tęriteni, mint az Christusis igyekezic vala Iudastis pœnitentiara hozni.

Ezec igen szûkseges tanusagoc, kikrôl az igec Magyarazati kôztis es kûlônnis ier szollyunc.

SZENT IANOS ez Euangeliom kezdetin ezt mondgyà: hogy az lab mosast Pascha elôtt, az vęg Vaczorakort, ollykort, mikor immar Iudas el szanta volna az ô el arulasat, az ô tanîtuanihoz valo szerelmebe mielte volna: Es az mikor keszûlne hogy ez vilagbol altal menne Atyahoz: Es tudna hogy az Atya minden hatalmat ô kezeben adot volna. Nagy dolgokat beszel itt szent Ianos: hogy illy nagy felseges VR, ki ez egez vilagot mind ôrôckè birna, illy ala valo szolgalatotis, mint az lab mosas fel vett volna: A mellet az Aztal elôtt vduarlott volnais: Es tanîtuanit etette itatta volna, ô maga nekic szolgaluan: Kic kôzôtt nagy bekeseggel el tûrte volna Iudasnac, titkon valo gonosz szandekat, de szanuan ôtetis, sokszor meg tęresre intette volna: melly meg tęrest akar czac az el arulas vtan mielt volna, mint Peter az tagadas vtan. Illykor mondoc mosogata az ô labokat. Ki iol tudgya vala, es kinec elôtte vala ez: Hogy ô volna az Istennec Pascha Barannya, kire nêztec minden allatoknac aldozattyokis vilag kezdetitûl foguan, kinec vęre lenne nem czac az Sido nemzetsegnec, hanem minden benne hiuôknec meg tiztitasara, kinec halala es fel tamadasa ollydraga volna, hogy midôn azoc altal menne Atyahoz ez vilagbol, azban meg tôretnenec minden ellensegi, az bûn, az atoc, az ôrdôg, az halal, az karhozat, Az mint az Ægyptombeli elsô szûlettekis el veszenec, valahol aytoiokat meg nem kentec vala az Baran veręuel, az altal meneskort, Es meg tartatanac mind azoc, kiknec aytoioc meg

Nagy mely gondolatoc kôzt ßerzi Christus VVrunc az Lab mosogatast.

1. Cor: 5. Apoc: 13. Ioan: 1. 1. Pet: 1. 1. Ioan: 1.

kenetet

Az Vrnac, az Lab mosogatasban

kenetet volna: Igy ô altalais meg tartatnanac mind azoc, valakic ez vilag szerte az ô vęre altal meg tiztulnanac, bűn boczanatot es szent Lelket vennenec, Es annac bizonsagara meg kereztelkednenec. Mondoc ezt akaria szent Ianos mondani: Hogy az VR Chriſtus, illy mélyseges gondolkodasi kőzőtt, es illy nagy dolgoc előtte leuen ackor kezdette volna mosogatni labokat az ô tanîtuanînac. Kiből meg tettzic, hogy è mosast nagy tanusagunkra mielte, à mint mayd ô maga megis magyarazza. Melly mosasba illy igen nagy alazatos modgyais vala: Hogy mint szolga, kőntőset le veti, es az lab törlő kezkenőt magara őuedzi, Es kezeit fel türuen, le hajol mindenic előtt, es vgy mosogattya, szenyes, moczkos, szagos labokat. Niluan kedig nem almodozot ackort, sem muladozot, az mikort halalra menendő volna, czac vgyan azon ora tayaba, Hanem igen nagy ohayto es aitatos szíwel vette fel ez peldazo szolgalatot, az alatt gondolkoduan magaba, melly soc szenye, moczka legyen ô rea vetue è vilagnac, kiket az ô vęreuel meg kellene tiztitani, le kellene rolunc mosni. De ezt nem ęrtuen à tanîtuanyoc mire valo volna, Es czac mint egy kis gyermeczkec ollyac leuen, kiki mind az ô egyűgyűsege szerint meg engedi az ô labokat mosatni, a: Iudas is, ki merő alnoc es rauasz vala, talam nagy vakmerőseggel tartuan magat, es ielentuen engedelmesseget, hagya magat mosogatni, Kit igen kegyesen mind el hallgata azwr, hanē azonba hol egy szer, hol massor alatomba emlekezic rola, hogy veñe eszebe magat, es hogy tanîtuanijs ęrtenec, hogy ô męg azelőtis iol tutta aztis, Mondoc mint Iudas alnoc es kęp mutato, vgy engedi maganac labat meg mosni, sziue azonba mind arra vagyoduan, mint arulhatna el ôtet. Kihőz soc hasonlatosoc vadnac mais az hiuec kőzt, mint à konkoly à buzac kőzt: De à tőb tanîtuanyoc czac egyűgyűsegekben engedenec illy nagy alazatossaganac. b: Peter kedig mint egy nagy alombol fel serkentuen kezde gondolkodni, Hogy nem illendő volna illy ala valo szolgalatra adni magat, illy nagy felseges szőmelynec, Azert mikor az ô labait akarna mosogatni, Mond ő: wram, te mosnade meg ennekem labaimat? Felele Iesus: az mit en czelekedem, te nem tudod most, de meg ęrted ennec vtanna. Monda neki Peter: Soha őrőckē meg nem mosod az en labaimat. Ezekből egy keues ęrtelmet vegyűnc mig tőbről szolhatunc.

Czuda nagy alazatos moddal mosogatta ôkot.

Nagy egyűgyűc az Tanituanyoc.

a: Iudas mint kep mutato űl az ioc kőzőt, kiket az VR Christus mosogat.

b: Peter az okossag ßerint eßeske die Christus ellen

Az mint itt Peter eszesnec tartuan magat, bolondul ellenkezic Chriſtussal, Illy kaba ellenkedesec vadnac sokszor mi bennűnkis az Istennec tanacziual, Kikben az kic magokat vgyan szo fogadatlannac ielentic, ôkis olly kemeny vallast hallanac, à mint Peternec monda az VR: † Ha meg nem moslac teget, semmi reszed nem leszen te neked en velem. Draga mondas ez, azert erről többet szollyunc, Es lassuc mire valo mondas ez.

Kemeny valasztal teer meg Peter. †Ertelmennec: Ha meg nem moslac tegedet.

EZ BŐL sokra intetűnc, kiknec Harmarol szoloc czac rőuideden: Arrais intetűnc, hogy minden mondasit es czelekedetit, az okossag ellennis meg beczűllyűc Istennec, à mint Peteris ez szora meg félemlec, es oztan engedelmes lőn. Arrais intetűnc, hogy az lab mosasnakis egyic peldazattyat meg ęrtenenc, Imezt: Hogy az VR Chriſtus volna az, ki à mi szennyeinket, az mi bűneinket el mosna rolunc, Kinec meg tiztitasa olly nagy dolog volna, hogy czac az altal lehetnenc reszesec az Istennec orszagaba, ki nekűl, minden ember el merült az bűnbe, az töruennec atkaual meg kőtőzteted, az ördőgnec rabia lett, es az őrőc kinra atkoztatot. Ez nyomorult allapattyat iutatta az Chriſtus Peternekis eszebe, mikor igy szolna: Ha meg nem moslac, semmi reszed nem leszen teneked az en orszagomba. Kire Peter mit felelt, aztis hallyuc meg, Monda: Vram, nem czac labaimat, hanem męg kezeimetis es feiemet.

Fő peldazattya az lab mosasnac, hogy az vr Christus az mi meg Tiztitonc.

Sockeppen vetkezec Peter: mys.

Imē az szegeny meg romlot ember, melly soc keppen meg űtkőzic akar melly io igyekezetbennis, à mint Peter ezbennis vétkezec, hogy midőn az VR Chriſtus czac labait akarna meg mosni: ő immar mindenestűl meg mosatatni akaria magat, maga egyszer meg volt tellyeseggel mosoduan, midőn az Chriſtus altal Isten keduebe vette, bűneit meg boczatta, maganac szent Lelke altal meg szentelte. De Peter ezt meg ackor nem esmerheti vala az nagy soc gyarlosagoc es esetec miatt. Azert monda Iesus: Az ki meg vagyon mosodua, nem szűkseg hanem czac hogy labait mossa meg, Tijs tiztac vattoc, de nem mindnyaian, Ezt kedig monda Iudasrol, Iollehet ezen mondasabol

Tellyes meg tiztirasat nem ertheti Peter.

Mint mosogattassec à be martot labainc.

dasabol aztis ielente, hogy ő az ő hiueit annîra meg tiztitotta volna, az ő egyszer valo aldozattya altal, hogy immar az ő bűnöc soha nekic nem tulaydonitatnec, kiknec iora vezerlő szent Lelekis adatnec, De mind az altal, mig ez testben lakoznakis, à ben nec lakozo bűn miatt elis esnenec, De ő azokatis naponkent le mosogatna, el fedezgetne, es ismet az fel kelesre szent Lelket adna. Nagy szűkseges tanusagoc ezec, azoknac, kic mindennap vitęznec az bűn, es annac atka ellen. *Roman: 7.*

Illy keppen minec vtanna meg mosta volna labokat, es az mosodas kőzt őket meg tanîttya az fő peldazattyara. Az vtan mas peldazattyatis meg monda: Hogy à mint ő, wroc es Mesterec leuen, szolgalt illy kiczin es ala valo dolgokbannis mindnyaiok-nac szőmely valogas nekűl, őkis az ő tiztekben ezt mielnec † Melly alazatos es szelid szeretetből valo szolgalatra, nem ok nekűl inte illy szem latomast valo peldazo mo-sodassal es ala valo szolgalattal. Mert mi az első meg romlotsagine miatt, czac ma-gunc tizteſſeget, meltosagat, iouait ohaytyuc, Es mast hozzanc kepest semminec tar-tunc: Az nagyob a iandekura irigykedűnc, boszonkodunc, io ranaczat meg fogadni szegyenlyűc: Az kisseb a iandekűt semminec tartyuc, meg vtallyuc, meg meuettyűc, őket nem segittyűc, sem testi, sem lelki szűkségekben, tizta szeretetből: Valamit mie-lűnc, mindenbe lattatni es keuelykedni akarunc: Masnac akar melly kitsin vętketis el nem szenuedhettyűc, Mi magunknac penig felőtteb hizelkedűnc. Ez fęle es soc tőb hasonlo vaksagoc kiszarmazuan à keuelysegből, Christus wrunc ő magan akara meg mutatni vgyan szem latomast, hogy valamint ő, ő magat tartotta az ő hiueihőz, es a-kar kihőzis, Mijs vgy igyekezzűnc magunkat tartani, tanuluan tűle engedelmesseget es alazatossagot. *Matth: 11.* Kiből meg tettzic, hogy nem vgy tiztitott ő meg min-ket az mi bűneinkből, hogy immar szabadon hadna heuerni akar melly gonossagbais, Hanem keuannya wy ęletűnket, es az bűnuel valo ellenkezesűnket, kire reais segit mindennapi tanusagine es vigyazasinc kőzt. *Mas peldazatya az lab mosasnac: alazatossagual valo szolgalat, egy mas kőzött. † Felőtte igen nagy szűkseges intes ez mindnyaiunknac.*

Ez legyen Niluab magyarazattya az Euangeliomnac, Ezből, hogy az VR Christus nagy czuda alazatossággal meg mosogata az ő tanîtuanînac labait, czac halala előtt valo napnac estin, az melly estue meg fogattatec, Czőtőrtőkőn, auagy à vęg Va-czora előtt, auagy az etelnec vtanna. Kiből kettőre intetenc: Arrais, hogy czac egyedűl ő altala hinnenc az mi meg tiztulasunkat Isten előtt, à mi bűnűnc boczanat-tyat, es az mi őrőcęletűnket. Masodszor arrais: hogy ő wy ęletet keuanna, es kezdeneis mi bennűnc, kiből mind Isten előtt, mind emberec előtt valo engedelmes-segre es alazatossagra, Es igaz atyafiui szeretetre es szolgalatra es minden io erkőlcz-re szoknanc, es igyekeznenc, mind addig, mig az fel tamadas vtan ő hozza szinten hasonlatosoc lennenc, mind őrőckőn őrőckę. Ez kęt fő tanusagot ier ęrczűc meg męgis niluabban, az szent Irasnac bizonsagi szerintis. *Ket fő haßnai, 1. 2.*

AZ TANVSAGOKROL.

ELőszer tanullyuc meg, hogy az Lab mosasnac fő peldazattya arra valo volt, hogy mutatna az Iesus Christus altal valo lelki meg tiztulasunkra.

Masodszor, hogy az Lab mosasban valo alazatossagaual intene minketis az ő alazatossaganac kőueteſere.

AZ ELSŐ TANVSAGROL.

AZ Labmosasnac leg fő peldazattya volt az mi bűnűnknec meg mo-sogatas. Ezt mind vilag kezdetitűl fogua Isten soc tőb peldazatockalis muto-gatta, midőn az regi Atyakis meg hintettec magokat az aldozatnac vęreuel, Adam, Abel, Noe, Abraham, &c: Es midőn Moyses altal paranczolna Isten soc fęle vizbe mo-sodo, es vęrrel hintő tőruenyeketis, Kikre nęzuen az Prophetakis soc helyen imatkoz-tac, hogy az Isten őket mosogatna meg *Psal: 51. Esa: 4. Ezech: 14.* *A mint az lab mosas, igy soc tőb mosodasoc neztec az Christus meg tiztitasara. Leuitic: 16.*

Igy mais altalan fogua Christus wrunc azokra nęzuen kezde mosogatni az ő tanîtuanînakis labokat, azt ielentuen, hogy minden regi peldazo mosogatasoc czac ő rea nęztec volna, kibeis ő immar vęget tenne, Es czac egyedűl az ő vęre lenne eleg az mi bűneinknec le mosasara. Ezen dologra valo à kereztsegben valo mosogatasunkis:

Palmarum vtan

Az Vrnac, az Lab mosogatasban

Rom: 6. Epheſ: 5. Tit: 3. Az Kereztſegis az Chriſtus meg tiztitaſara néz, kiuel mindennec kel elni, de az lab moſaſſal nem.

Kibe vgyan wyionnanis ſzülettetünc együt az Chriſtuſſal, à mint ő magais meg mosogattatot Ianoſtül, azon kereztſeguel az kiuel mi, es kibe az fiui fogadſagnac leiket el veſzüc, mind az tellyes ſzent Haromſagnac tanubizonſaga alatt: Es az, bizonſagis raytunc, az mi mindennapi eſetünknekis meg boczataſara. De az Kereztſeg mindennec paranczoltatot, kiuel az Apoſtolokis éltec, De az lab moſas czac halalakort valo peldazo moſogatas volt, kiuel az Apoſtoloc az vtan ſoha nem éltec, hanem czac annac peldazattyaual emlekeztec, hogy az VR Chriſtus volna az bünnec meg tiztitoia.

Dragab tanuſag nincz ennel, kit ſockeppen igye kezic el rontani az ördög.

Ennél kedig miert hogy nints nagyob vigaztalaſunc: Mint bizonnyal meg eſmerni es el hinni, hogy Iſten az ő ſzent Fia altal bűneinkből valo ki moſogataſtis ſzerzet, Azert erről ſzükſeg egy nihany bizonſagockalis hitünket meg erősitenünc, es erre felőtte igen rea vigyaznunc, hogy ő kiuüle, az ő verenec aldozattya kiuől, semmihőz mashoz ne ragazkodgyunc. Mert à pokolbeli ördög az tőb ſoc ezer féle alnokſagi kőzőtt, à kilső peldazo Moſogataſtis ſoc keppen ellene igyekezet tamaztanî, Vgy annîra, hogy noha vgy mint regi es ő dolognac es czac peldazonac vége volna, De ő megis czac azokra nézetne, nem czac vgy mint peldazatert, hanem mint ha valoba azoc moſnac le az mi bűneinket, Kiuel mind ez egeſz vilag ſzerte ſokakat czalt meg, eleitül fogua ez mai napig, mind Sidokat, Tőrőkőket, kikis mais ſoc keppen moſodnac, Mind Papaſokat, kikis ſzentelt vizeket, foraſokat es lab moſodaſtis ſzerzettec, az remenſeg alatt, mintha azokba bűnnec boczanati volnanac, Es igy az alnoc Satan czac ſzinyet mutogattattya az meg tiztulaſnac, es azonba ő magatul az igazan valo meg tiztitotul el ſzakazt, az egy Ieſus Chriſtuſnac vére meg tiztitaſatul. Azert regennis erről ſoc panaſzi voltac Iſtennec, az Prophetac altal, hogy az peldazo aldozatoc es mosodaſoc mellet, az igaz es valoſagos belső meg tiztulaſra gondot nem viſelnenéc. Ma, menîuel inkab nehezeb az Iſtennec, midőn vgyan tellyeſſeguel vége get teuen minden peldazatban, megis arra inkab tamazkodnac, hogy nem mint az ő ſzent Fia vére meg tiztitaſara.

Ierem. 6.

Sz: Palis igy tanît, hogy à regi Baranyoc vére es regi vizi moſodas nem vehetne el emberről à bűnt *Hebr: 9.*

Az moſtani Lab moſaſnakis azert immarſemmi helye nincz, ſzinte mint à regi tőb moſodaſoknac, A mint czac egy Apoſtol ſem élt vele, Chriſtus menybe meneſe vtan. De az Kereztſeggel tartozunc élni mind vilag végezetig, mert meg vagyon paranczolua, *Matth: 28. Mar: 16:* Es éltekis vele minden hiuec. De meg azzalis vgy, hogy czac az egy *IESVS CHRISTVS* vérere mutaſſon, azon kiuül ha czac az kilső moſaſra tamazkodic, es az Chriſtusbeli hit nekül leend, el karhozic akar kijs. Melly *IESVS CHRISTVS* altal valo meg tiztulaſunkrol, es czac egyedül ő benne valo bizodalmünkrol, laſſuc hogy mond az Iras.

Mond Euangeliſta Ianos, 1. *Ioan: 1.* Az *IESVS* Chriſtuſnac Vére meg tiztit minket az mi bűneinkből. Mond Kereztelő Ianos: *Ioan: 1:* Ez az Iſtennec Baranya, ki el veſzi ez vilagnac bűnet. Mond ſzent Peteris 1. *Pet: 1.* Dragalatos vérrel valtot meg az Iſten titeket, az ſzeplőtelen es fértelem nekül valo Barannac, az Chriſtuſnac véreuel. Mond ſzent Pal, *Roman: 8.* El boczatuan az Iſten az ő tulaydon Fiat az bűnős teſtnec haſonlatoſsagba, be tellyeſite azt, à mit mi az Iſten Törueneyebe be nem tellyeſithetünc vala az teſtnec erőtlenſege miatt. Monda Chriſtus wrunkis Peternec: Ha meg nem moslac tegedet, nem leſzen teneked reſzed en velem. Effele tanubizonſagit az irâſnac igen gyakorta meg gondollyuc, Es az VR Iſtennec ſzüntelen könyörögiünc, hogy valoba es igaz bizodalommal hozza ragazkodgyunc, hogy altala az őrőc életre mijs meg tartaſſunc. Ki ellen minémű mélyſeges alnokſagokat talt à pokolbeli ördög czac az Papaſag altalis: kic hol Chriſtuſnac, hol ő mellette maſnakis tulaydnittyac az bűnből valo meg tiztulaſt, erről maſutt ſzollyunc többet. Azert int az ſzent Pal, hogy azt erőſſen meg ragadgyuc, hogy az *IESVS CHRISTVS* az bűnősőknec, es vgyan ennekem iduőſſegemre iőtt ez vilagra, 1. *Timoth: 1.* Es ſzantalan helyen kemenyen vetekedic az hamis Apoſtolockal, hogy czac egyedül, ingyen tellyeſſeggel czac az *CHRISTVS* érdemeből igazulhatunc meg Iſten előtt, *Roman: 5. Gal. 2. Epheſ: 2.*

Ez legyen

Ez legyen rőuid tanusagunc az Lab mosasnac első es fő peldazattyarol, hogy azzal ielenteni akarta az VR Christus, az ő vęre altal valo meg tíztulasunkat. Kíbe erősitsen ő szent felsege mindnyaiunkat. Szollyunc az masikrolis.

MASIC TANVSAGROL.

AZ Lab mosasnac masic peldazattya ez: Hogy mȳs olly edes czendesz es bekeseges szíwel, engedelmes, szelíd es alazatos szolgalattal lennenc egy masshoz, à mint az mi wrunc *IESVS CHRISTVS* az lab mosasban valo szolgalatkort ielente magat, Es mind az előtt, mind az vtan, es mais tarttya magat. *Egymas szeretetereis intetőne.*

Ha mi őret altal lathattuc volna, mind kiuűl, mind belől: Semmit ő benne egyebet nem talaltunc volna, hanem czac azon czupa merő tízta io akaratot, semmi Epe, semmi męreg, semmi dagaly, semmi akaratossag nem volt ő benne. Ki nagy buzgo keuansaggal czac az mi ionkat ohaytotta, ehezte es szomiuhozta, az mi meg tíztitasunkat, àmi meg igazulasunkat, az mi meg gyogyulasunkat, az mi iuőssegűnket, es őrőcęletűnket. De miert hogy ez ő illy draga miuoltat az igen meg romlot emberi termeszet kőnyen eszebe nem vehette, Azert őis kűlőmb kűlőmb modot kereset, hogy vgyan szem latomastis meg mutatna, ő minęmű mi hozzanc. Mint az mai dolgaban midőn az aszral előtt vduarol, Tanyért, Kenyeret elő hord, Bort tőlt, etelt eleiekben rak. Ha szemec volt volna az latasra, mondom ha aztis lathattaevolna, melly nagy felseges VR ő, Es melly tízta édes szeretetből mielte ezeket, Soha eleggè rayta nem czudalkozhattac volna. Imez kedig: hogy ruhaiat le veti, magat kezkenőuel altal őuedzi, es neki tűrődic, Medentzet keszit, vizet hoz, labokat le vetkőzteti, azoknac vndok sagit nem vtallya, Hanem mint az édes Annya, melly tízta szíwel ferezti az ő szoptatoſat, ő annalis buzgob szíwel mosogattya őket: Ha mondoc ezt lathattac volna, auagy most mȳs meg gondolhatnanc, melly czuda draga édes szíwel es nagy bőlcz ęrtelemmel mielte, Soha eleggè rayta nem őruendezhetnenc. De az mi nagy seretes elmenkert, ím peldat mondoc rola: Nézd el midőn igen rut moczkoson, igen beteges es el bagyatt rab haza iő, àffęle édes anyahoz, à ki az ő gyermeket éyiel nappal siruan ohaytotta, mint forgolodic hogy az ő édes szűlőttet meg főrőzsze, tízta ruhaba őltőzteſſe, el nyugottaſſa, kenegesſe, oruosollya, es az rabsagbol kȳs mentse. Soc ezerszer èffęle anyanac buzgosagos szerelmet, édes io keduet, fellyűl halatta az mi wrunc Iesus Christusnac hozzanc valo kegyesege. A mint illy niluan valo keppennis meg mutatta: Hogy houa vndokab, fértelmesb, bűnősb, betegesb, rihős, varras, koszos, frantzus, poklos, tűrős, őrdőngős emberecvoltac, ő azoc kőzt leg inkab forgolodot: Ki nem czudalna mikor latna hogy valamelly kiraly ollyakat ültetne aztalahoz, kinec orrat, ortzaiat el ette az frantzu, vagy farkas seb, kinec az tűrős lababol czőppegnec, az genyetsegec, az niuec, Es kinec egy, kinec mas rőttenetes nyaualyaya volna. Es az io Kiraly mindenickel édes szíwel ennec, szolna, kőtőztetne, fektetne: Mondoc ki nem czudalna ezt mi kőzttűnc? De eztis soc ezerszer meg halatta az Christus io kedue, Mert ő maga mind kűlső, mind belső vndoc fértelmes voltunkat lattya, de megis szinte vgy szorit ő magahoz, mint az ő maga Testet Vęret, Szinten mint te nem vtalod à te magad sebeit, hanem nagy kőnyőrűletesen banol te magaddal, ő vgy banic akar melly igen nagy bűnősselis. Ez ő hozzanc valo édesseget, melly nagy legyen, vgyan tsac meg sem gondolhattyuc, De valami keuesse megis gondolkodgyunc most akar czac ez egy mai dolgarolis. *IMERRŐL*: Hogy imè noha igen rőttenetes es nagy szidalmas, vtalatos, pironkodo, keserues, faydalmas es iszonyu halal előtte, kinec mind eleit vtolyat tutta, latta, niluan ęrtőtte, kibe ők sokat asitot, nyőgőtt, rezketet, es vęgre vęrrelis veritekezet, De azert mind enni iszonyusagoc kőztis, magat mint ha el feleytuen, az ő hiuein esedezic, az ő Tanituanit hol édes kőnyőrűlő szíwel enhíti, vigaztallya, tanittya, batorittya: Hol Iudasnac veszedelmen szomorkodic: Es hol vduarol, etelt italt eleikbe hord: Es hol le vetkeződic, magat fel tűri, Vizet tőlt Medentzebe, es labokat soc édes beszed kőzt mosogattya. *Ime melly igen io mi hozzanc az Christus.*

CZÖTÖRTÖkre Palmarum, az az, VIRAG vasarnap vtan,

Az Vrnac, az Lab mosogatasban

Mind ezec oh ki igen édes szivel lettec az mi epületünkre, hogy ez szem latomast valo peldazo mosogatassalis, ki tessec az ö édes io volta mi hozzanc, Es igyis fel inditana bennünket benne valo bizodalomrais, benne valo örömre, édessegre, szeretetre, Es azon ioknac kötetesereis, hogy mijs egy mashoz olly szivel lennenc, à mint ö mi hozzanc.

Illy egy mashöz valo ßtretetreis intet ez pelda.

Hogy à mint ö minden terhünket magara vette, Igy immar mijs egy mas terhet hordoznanc: Hogy à mint ö azoc alatt nyögöket szánt, Igy mijs az igen nagy bünösökön az nagy kisirtet szenuedöken, az nagy nyaualyaba léuöken sirnanc, es raytoc leg inkab esedeznenc, éröttec imatkoznanc: Es à mint ö minden moczkot, minden bünt, vndoksagot mosogatot, Igy mijs mindent meg iobitani igyekezzünc: Az melly szelid es alazatos szivel volt ö, olly nagy felseges VR leuennis, Igy mijs houa nagyob aiandekünc volna, annîual inkab azokbol egy masnac szolgalnanc: Ha ki nalunknal nagyob, es töb aiandekot vett, azt tiztelnenc, beczülnenc, tanîtasat szolgalattyat io keduel es hala adassal vennenc: A mint ö maga merö tizta, szent, tiztassag es szentseg köuetö, Igy mijs minden ioba neuekedni, epülni, es wyiulni igyekeznenc, mint az wyonnan születet gyermekec, az wy teyel, vgy az ö wyonnan ki teriezetet Euangeliomaual wy életbe neuekednenc, Nem az ö Adami, nem az elöbi pogan termeszetbe, hanem az VR *IESVS* Christusnac tiztasagos termeszetibe.

Az felsö magyarazatnac, Summaia.

MIND èffele nemes tanusagoc es intesec be rekeztettec az lab mosasban. Mondom azis: Hogy az VR *CHRISTVS* altal minden büneinc le mosattattac mi rolunc, hogy az soha nem tulaydonitatic mi büneinknec többe, valamikor ö altala Istenhöz teruen, annac boczanattyat veszüc. Vgyis: hogy ha szinten meg fértezteténkis, mindennapi esetinc miatt, de ö mindennapis tiztogattya az porba martot labunkat, annakis mindennap hetuen hetszeris boczanattyat nyeri: Es, iora vezérlö szent Lelket adogattya. Kiröl oda fel szep bizonsagokatis hallanc, Es naponkent hallunc. Touabba az lab mosasba imez tanusagis be rekeztetet: Hogy minec vtanna ö altala meg mosottunc, az vtan tiztassagot köuessünc: Es minec vtanna az ö termeszetibe öltöztünc, ötet köuessüc, minec vtanna ö tanituani lettünc, szolgai, barati, fiai, atyasiai, tarsai, örökösi lettünc, mindenkor czac azon gondolkodgyünc, hogy az ö tanitasi szerint éllyünc, az ö nyomdokiba iarjünc, az ö peldaiat köuessüc. Erröl szantalan soc tanitasi vadnac az Apostoloknakis, De most czac az egy sz: Peter iratsabol szoloc, Az ki egy elöbe nem hadgya vala meg mosogatni magat, végre kedig mindenestül keszen tarta magat, minden testenec meg mosogatasara. A mint valobais meg tiztuluan az VR Christus altal, ö minketis minemü tiztasagra inczen ier lassuc.

Peter inteße arrol, mint köueſſöc az Chriſtuſt.

Mond szent Peter *1. Pet: 4* Mierthogy az Christus szenuedet mi éröttünc, tijs azzon gondotattal fel fegyuerkezzetec. Miuel hogy à ki szenuedet az testben, az, meg szünt az büntül, è végre hogy innen toua, à mi ide hatra vagyon, ne éllyen az testben, az embereknec keuansagoc szerint, hanem az Istennec akarattya szerint. Mert eleg az mi nekünc, hogy az ennec elötte valo idökben, az poganoknac faytalan sagat czelekettüc, midön életünket viselnenc, buiasagban, gonosz keuansagokban, reszegsegekben, tobzodasokban, torkossagokban, es az vndoc baluany imadasokban.

Ismet mond szent Peter: *1. Pet: 2.* Az Christusis szenuedet mi éröttünc, nekünc peldat hagyuan, hogy köuessüc az ö nyomdokit, ki bünt nem tött vala, alnoksag sem talaltatot az ö szaiaban, ki midön szidalmaztatnec, viszont nem szidalmaz vala, mikoron kint szenuedne, nem feneget vala, hanem annac hagya az boszu allast, à ki igazan ítél, ki az mi büneinket viselte az ö testen, az fán, kinec sebei altal meg vigaztalttatoc, Mert ollyatenoc valatoc mint az budoso iuhoc, De immaran meg tértetec az ti lelketeknec paztorahoz, es gond viselöiehöz.

Peter ö magais pelda à Chriſtus köueteſebe, ki elöbi eletibül meg wyiuls.

Ez *FELE* szep tanusagockal rakua nem czac à töb Apostoloc irasa, hanem czac à sz: Petereis, az ki noha ma tudatlansagabol nem hagya vala magat meg mosni, felöt teb eszeskeduen Christus ellen, Es az vtan nagy kisirteti miatt, megis tagatta vala, de keserueſen siris vala rayta. Iudas kedig nem illy vala, hanem vakmerö alnoc, rauasz, szemtelen, pœnitencia nekül, es szanszandeckal bünbe heuerö, es ki az

vętec vtan,

vętec vtan ſoha meg nẽ tęre, hanem ketſegbe eſzuen magat fel akazta, Mondoc Peter nem illy vala, hanem olly ki nem örömeſt vętkezet volna, De mind az altal az benne termet bűn ötetis vntalan el eytette: hol tizteſſeg keuanaſra vitte, hol telhetetlenſegre, hol hitetlenſegre, hol boſzonodaſra, hol tetouazaſra, hol az Chriſtus meg tagadaſara, hol ſoc fęle teuelgeſre, mint mais midőn nem hadna magat meg moſni: Mondoc elein illy leuen, az Peter, vęgre meg wyult: io tanaczat az Chriſtuſnac meg fogatta, naponkent az ioba epűlt, ſzent Lelket kęrten kęrt, az altal vezerletteret, Es igy ő magaba ſockeppen epűluen az Chriſtus Euangeliomia ſzerint, minketis azonokra int, hogy mijs azon gondolattal, azon igyekezettel, vgyan fel fegyuerkedgyűnc, az az, mint az hadakozo vitęz az fegyuerbe mindenkor az ő ellenſege ellen kęſzen tartya magat, hogy hartzollyon vele: Igy mijs, az teſt, ez vilag, az bűn, az ördög, az halal, es minden ellenſeg ellen, minden tiztatalanſag, minden bűn, minden gonoſſag ellen vigyazuan, tanuluan, imatkozuan, es megis óuantarczuc magunkat, mig le teuen minden terhűnket, meg nyugſzunc minden hartz nekűl az mi wrunc *IESVS* Chriſtuſnac orſzagaban. Melly orſzagot azoknac adhattya czac, à kic ő altala meg moſottac, az kic ő altala bűnőc boczanattyat vettec, az mint Peternekis monda: Ha en meg nem moslac tegedet, nem leſzen te neked reſzed en velem, Mint ha mondana: De ha meg moslac, vgy lehet reſzed te nekedis az en Atyamnac orſzagaban. Kin Peter igen es felőtte igen fel induluan, monda: Vram moſs meg tehat, es meg engede magat moſni, kiuűlis peldazat ſzerint, belőlis, el hiuen az Chriſtus altal bűne boczanattyat, Es ſzent Lelke altal vezęrlettetuennis. Ezen moſogataſa altal tegyen ő ſzent felſege minketis orſzaganac minden diczőſegeben reſzeſſe, Amen.

Mit Tanulanc.

AZ Lab moſaſrol kęt peldazatot tanulanc. ELSŐT: Hogy czac az *IESVS CHRISTVS* Vęre tiztitana meg minketis minden bűneinkből, es ſemmi altal ſenki bűne boczanattyat nem talalhattya, hanem tſac egyedűl az ő ben ne valo bizodalom altal, Ezben ſoc keppen kellene nekűnkis erőſődnűnc, à mint az VR męg laboc moſaſualis tanita erreis az ő tanituanit, Es ſoc tőb moddal minketis tanit: à kerez viznec moſaſual, az ő ſzent Vaczoraianac eteleuel, Es naponkent valo eſetűnckelis,, hogy vgyan ſzem latomaſt niluan ki teſſenec az mi vndokſaginkis, es azis hogy czac ő az mi meg tiztitonc. Ez peldazatot tanulanc előſzer.

MASIKAT: Hogy minec vtanna meg tiztultunc, Tehat mijs tiztaſſagot igyekezzűnc kőuetni, Hogy à mint à Chriſtus engedelmes es alazatos ſziwel ſzolgala az ő tanituaninac, es akar melly nyomorultnac, mijs mind ez alazatoſſagban, es minden egyeb ioban igyekezzűnc kőuetni ő felſeget. Kire adgya ſegitſegűl az ő ſzent Lelket mindnyaiunknac, Amen. Kiert ier kőnyőrőgiűnc, es mondgyune el imez imatſaginkat.

IMADSAG.

ÓRőc Mindenhato Atya VVR Iſten, Halat adunc teneked, à te mi hozzanc valo nagy irgalmaſſagodrol, Hogy az te ſzent Fiadat mi érőttűnc rőtt tenetes kiny ſzenuedeſreis adtad, Es őtet mi nekűnc peldazatőnkrais boczattad: Hogy à mint ő magat igen meg alazuan, nagy bekeſeggel ſzenuede mindeneket mi értűnc: Igy ſzenuednenc mijs minden nyaualyainkat, Es à mint ő magat meg alazuan męg labokatis meg moſogata az ő ſzerelmes tanituaninac, kiket mind halalig ſzerete, es nekie mind vęgig ſzolgala. Kérűnc tegedet engedd mi nekűnkis vgyan azon ſzent Fiadnac ęrdemeiert, az te ſzent Lelkedet, hogy mijs mind ezekben ötet kőuetheſſ c, nyaualyankatis bekeſeggel ſzenuedheſſűc, Es egy maſnac mijs alazatos ſziwből ſzeretettel mind vęgig ſzolgalhaſſunc, es az te ſzent Fiad ki ontatot Vęrenec meg tiztitaſaban bizuan, az altal az őrőc ęletre meg tartaſſunc, Vgy legyen.

Mi Atyanc, ki vagy Mennyekben &c.

VTOLSO Enec. Halat adunc te neked őrőc Iſten &c.

PENTEKRE Palmarum, az az VIRAG Vasarnap vtani

AZ VVR CHRISTVSNAC KINY SZENVEDESEROEL.

Mostani Predikationc arrol leſs, az mi Wrunc Ieſus Chriſtus miert ſzenuedet rôttenetes kinokat es nagy ſôrnyû halalt.

ENEKLESROEL.

O Mindenhato Iſten ki az etc,
Mindenhato WR Iſten ſzinûnc rôtteg etc.
Hiſſûnc mind egy Iſtenbe etc,
Mi hiſſûnc az egy Iſtenbe etc.
Az kereztyenſegben igaz vallas etc.
Ier diczeriûc az Iſtennec fiat etc.
IMATSAGA fol: 1,

SVMMATSKA.

EZ el mult Heten meg hallottuc hoſzu ſzoual, az Negy Euangeliſtac mit irtac az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac kiny ſzenuedeſerôl. Immar moſt azzokbol kęt predikatioban imezekrôl tanullyunc:

Elôſzer rôuideden megis ſzamlallyuc elô: Miket ſzenuedet mind egeſz ęletibe mind halalaig, mind lelkebe mind teſteben.

Maſodſzor, arrol minęmû ſzep peldazatoc voltac, es vadnac, mind az ô, es mind az wy Tôruenybe, Sôt nemelly vilagi kiſsô dolgokbannis.

Harmadſzor, mi okaert es minęmû haſznunkra kellet ô neki az nagy kinokat, es az ſzôrnû halalt ſzenuedni, Iſten es ember, es artatlan leuen. Elsô Predikationkba ezekrôl eleg legyen ſzolnunc.

MASI Kban pedig azt laſſuc meg: Melly igen kedues legyen az Atya Iſten elôtt, az ô ſzent Fianac aldozattya, es azt nekûnkis miert kelleſſec meg beczûlnûnc. Es ô nekûnc minęmû iokat ſzerzet az ô kiny ſzenuedeſeuel: Es azzal naponkent mint kelleſſec ęlnûnc iduôſſegeſen.

☞ Ezekrôl ier tanullyunc renddel.

AZ ELSôRôL.

Hogy eleitûl fogua ſzenuedet az Chriſtus, Es miket ſzenuedet.

Iohan: 1. *Luc: 1.* *Phil. 2.*

Mihent az Atya Iſten az ô ôrôckè valo Fiat az ſzûznec mehebe, ſzent Lelec altal fel ôltôztette az emberi teſtben, ottan el kezdette az ſzenuedeſt. Mert nagy alazatoſſagual kellet ennec lenni: Hogy az ki mind ez egez vilagnac Iſtene, teremtôie, feiedelme, hatalmas es kazdag wra volna, az Atyaual egy, es egyenlô, ki altal mindenec lettenec, es ki altal, es kiert voltac, es vadnac mindenec, Ennec magat ennire meg ûreſiteni, Hogy ſzolgaianac abrazattyat venne fel ô magara, Ollynac az ki fôldbôl ô altala teremtetett, es ollynac ki az ôrdôg miatt meg czalatuan, bûnben eſett, es az miatt ôrôc atoc, ôrôc harag, ôrôc ôrdôgi rabſag, es ôrôc pokolbeli kiny alá vettetet: Ennec mondoc abrazattyat fel venni, igen nagy czudalatos alazatoſſag volt, Melly dolgoc nagy tûreſeckel es ſzenuedeſeckel lettec meg, ollyackal, ki moſt minden ęrtelmet fellyûl hallad. Azert mihent magara fel vette az mi emberſegûnket, teſtûnket es lelkûnket, ottan el kezdette êrôttûnc valo kiny ſzenuedeſetis, Es azert az mig hordoztatot az ſzûznec mehebennis, ottis rakua volt ſoc ſzenuedeſeckel, Mert ô veleis az ô anyais ſzinten vgy émelget, vgy tôrôdet, mint velûnc az mi édes ſzûleinc, Sôt miatta ſoc keppen rôttegetis es ſirankozot, féluen hogy ſenki nem hinne, hogy ô ſzûzen ſzent Lelec altal foganta volna, De az VVR Iſten, Ioſephnec, Angyala altal azt meg ielentuen, vgy veue ôtet oltalma ala. Midôn ſzû-

dőn ſzűletet kedig, hazaiabol Nazarethből, keſzerítetet ki menni Bethlehembe, os ottis ettzaka, mas hazaba, ſőt mas barmos Iſtalloiaban ſzűletet ez vilagra. Nemdé nem nagy czudalatos alazatoſſagoc voltaké ezec, Es nemdé meg lehetteké kiczíny ſzenuedeſeckel: Bizony minden okoſſag felőtt vadnac ezec, kit czac az Iſten ő maga ért valoſaggal, hogy az ő Fianac el ennire kellet magat meg alazni, es igy kellet magat érőttűnc ſzenuedtetni.

Kinec oztan még kiczín korabais, nem lehetet bekeſeges meg maradaſa czac az ſzalmas Iſtallobannis, Hanem Herodes miatt ki űzetéc az egez orſzagbol, es Ægyptomba neueltętec kőzel hat eztendeig, Es az mint az vén Simon meg prophetalta vala, az Iſrael az Abraham nemzete vgyan tzelűl vete, kihőz minden felől lőuőldezne, hogy az lattaknec kőztőc ielesbnec, az ki tőb ſzidalmat, tőb fortelt, es tőb artalmat talaina ellene valot. *Luc: 2.*

Kic kőzőtt harmintz eztendőskoratul fogua, kőzel negyed fęl eztendig ſoc bűnőſőket, ſoc őrdőngőſeket, ſoc nyomorultakat meg gyogyitot vala, es vgyan ſzem latomaſt meg mutatta vala, az ő felſeges ereiet, es hatalmat: mind az bűnőn, mind az őrdőgen, mind az nagy ſoc teſti lelki faydalmokon, es az halalonis, Az vtan oztan leg vtol őnnőn maga az meg aldoztataſnakis kinnyara fel viſzi magat, azon napra, azon helyre az kiket Iſten arra rendelt volt, Es az kiket mind peldazatoc ſzerint arra valaztot volt, mind neuezet ſzerint ſokſzor meg mondot volt, Tudni illic az Paſcha űnnepenec napiara, es Ieruſalemnemnec varoſaba. Holot vtolſo kiny ſzenuedeſe es rőttenetes halala, kiuel magat meg aldozta ez egez vilag bűneiert, mint lett, moſt czac rőuideden laſſucmeg, Imez hat rendben:

Hat rendbeli ſzenuedeſeről.

ELőſzer az vęg Vaczara felőtt: Moſzor az kertbe: Harmadſzor az lelki paztoroc előtt: Negyedſzer az kilső feiedelem előtt: Oetődſzer az varos kiuűl: Hatodſzor az koprſoba.

Előſzer az vęg Vaczora felőtt ſokat ſzenuedet ludaſra valo tekintetibennis, kiuel mind az altal az ő Paſchatis meg éué, Es kinec wy Teſtamentomatis aianla es veleis kőzle, labatis meg moſa, Es ſoc engedelmes ſzockalis inte, es rola nagy ſzelid leleckelis ieltis tőn: Kinec ki meneſe vtan, hozſzu beſzedeckel ſetet ettzakaig nagy édes atyafiui keppen inte az ő tanituanitis, hogy enymaſt tizta ſziwel ſzeretnec es meg beczűlnec, Es ſoc ſzoual kére es tanita, hogy az ő rea iőuő kinoc miat meg ne botrankoznanac. Mellynec beſzelleſi mind kiny ſzenuedeſekuel es tőrődeſeckel lettenec meg. *Az veeg Vaczora felőtt miket ſzenuedet.*

Maſodſzor az Kertbeis ſokat ſzenuedet, Holott vgyan vęrrelis veritekezuen imatkozot, Az ő Tanituani kedig az nagy alomnac miatta czac rea ſem halgathatnac vala midőn kérne őket, hogy vigyaznanac es imatkoznanac, Kibőlis meni faydalmi lettec, mi czac meg ſem gondolhattyuc. *Az kertbe miket ſzenuedet.*

Harmadſzor, ott el futnac mellőle maga hanyo Tanituani, Es onnet kőtőzue vitetic az Papi feiedelmec eleibe: Hol artzul czaptac, ſoc ſzidalommal, boſzſzual, gyalazattal illetic, reaia ſoc hamis tanukat tamaztnac. Es ezert, hogy ottis ő maga magat Iſten Fianac es Iduőzitő Chriſtuſnac, es meg itelő kiralynac mondta, halalra karhoztattyac, Es az vtan ſoc keppen meg tagollyac, es ſoc keppen kinozzac es rontyac. *Az Egyhazi rend előtt miket ſzenuedet.*

Negyedſzer Pilatuſnac az Pogany feiedelemnec kezebe adgyac, Holottis ſzantalan hamiſſagockal vadollyac. Kit noha meg ért Pilatus hogy artatlan, mind az altal keduekert es wratul az Czaſzartul valo felelemert erőſſen meg oſtoroztattya, czuffmodra megis koronazzac tőuisk Coronaual, es Barſony ruhaba őltőztetic, Es helyette az űnnepre Barrabaſt, az hires Toluayt el boczatuan, őtet halalra Sentenciazac. Melly dolgoc kőzőtt minęmű pirongaſi, tűreſi, ſzenuedeſi es kinnyai lettec, kiczoda mondhattya ki: *Az polgari feiedelem előtt miket ſzenuedet.*

CZÔTÔRTÔkre Palmarum, az az, VIRAG vasarnap vtan.

Az VVR Chriſtuſnac

Oetődſzer az Varos kiuűl kęt latrockal egyűtt viſzic halalra, az ô maga ruhaia-ba, Hatara aduan az ő maga kereztet, Es az kęt kezêt ki terieztuen, es labait ôſzue teuen, vas ſzegeckel ſzegezic az Kereztfara, Holot minden rendektűl ſoc keppen czufoltatot, az Papoc, az vitęzec, az kőſſeg, es męg az egyic Toluayis meg ezufolta, kinec innya az nagy ſzomiuſag kőzt, épeuel elegyitet etzetet adtac. Ruhaitis előtte kotzkara hantac, Es ezt nagy keſerues ſzoual kialtotta, En Iſtenem, En Iſtenem miert hagyal el engem. Es midőn latna, hogy immar minden keppen eleg volna az ő Atya előtt, az ő kíny ſzenuedeſe ez vilag bűneinec meg valtſagara, Eztis meg kialta: Hogy mindenec be tellyeſſettec. Es az vtan, fel ſzoual lelket attyanac aianluan, es azt ki boczatuan meg hala az kereztfan, hogy azzal oltana meg amaz kigyonac mérget, ki az alma fara fel maſzuan, Adamot, es ez egez vilagot bűnbe es halalban eyte.

El temeteſeről. Hatodſzor azon nap le vetetec az kerezt farol, azert: mert Eſti vala az nagy Paſcha űnnepenec, Es kęt fő ember, Ioſeph es Nicodemus tizteſſeggel el temetec egy wy kőw koporſoban. Es ott haluan fekſzic, mind harmad napig. Kiről eztis vallyuc hi-

Pokolra ßallaſa tol. tűnc agazattyaban, hogy pokolrais ſzallot volna, (De czac lelec ſzerint ęrtic,) Nem ſzenuedni kedig mert az immar el vęgeztetet á kereztfan, hanem győzedelmet meg mutatni, mind az egez pokolnac orſzagan.

Ez legyen Elſő tanuſagunc arrol: hogy az mi wrunc Ieſus Chriſtus mind eleitűl fogua ſzenuedet: Vęgre kedig, minemű kinokat es halalt ſzenuedet mi érőttűnc. Immar erről ier ſzollyunc az ô es wy Tőruenbeli iraſoc ſzerintis.

MASIC TANVSAGROL.

AZ ô es wy Tőruennec bizonſagirol es peldazatirol, az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac kin ſzenuedeſeről, es halalarol.

Igen ſzűkſeg à mi hitűnknec erősiteſere iol vęgere mennűnc, ha az iraſoc ſzerint, letteneké mind ezec az VR Chriſtuſon. Hogy meg ęrczűc, hogy az bőlez es igaz, es irgalmas VR Iſten, rendelte volt mind ezeket az mi meg valtſagunkra, iuőſſegűnkre es őrőc eletűnkre. Es latuan hogy czac ezben redelt nekűnc oruoſſagot, vigaztalaſt, erőſſeget, győzedelmet, mind bűnőn, atkon, ördőgőn, mind halalon, poklon, ezec ellen ſemmi tőb oltalmat, ne kereſſűnc, De ezt mindennap meg ragadni es vele élni erőſſen igyekezzűnc, Azert erre valo fel razodaſra forgaſd mind az egez iraſt ő felőle, à mint ő magais int, *Ioan: 5.*

De ki győzne egyſzerſmind mind elő ſzamlalni, mind az ô Tőruennec, ſ-mind az wy Tőruennec erről valo ſoc draga mondaſit, es peldazatit, Hanem im en moſt czac egy nihanyat iutatoc eſzetekben bennec.

O Tőruenybeli Bizonſagi, az Chriſtus kinnyanac es halalanac.

ADamnac, imez mondaſaban, es peldazatban ielente Iſten az ő Fianac kinnyat, halalat, fel tamadaſat, es őrdőgőn valo győzedelmet, monduan: *Geneſ: 3.* Ellenkezeſeket ſzerzec az kigyo kőzőtt, es az aſzoni allat magua kőzőtt, Es az tőri meg az te feiedet, es te harapdalod annac ſakat. Az ő kinnyat es halalat peldazta azis, hogy el aluttya Adamot, es vgy epit egy oldala czontyabol tarſot neki. Az ő aldozatis az Chriſtus kinnyara es halalara nęztec, Az Barany bőrbe valo fel öltőzteteſeis, Abelis, hogy meg őletic Caintul. *Gen: 4.* Abrahamnac, Iſaaknac, Iacobnac, es mind az egez Iſrael fiainac kőrnyűl metelkedeſec, az ő ſzemermes teſtec bűrenec le mettzeſekis, az Chriſtus kinnyat peldaztac, es imez ígeretet erősitettec: Hogy az Abraham maguaban, az Chriſtus adozattyaban, meg aldatnanac minden nemzetſegec. Iſaakot midőn Abraham harmad napig vinne meg aldozni, mind addig vgy tetűtt Abrahamnac, hogy immar meg holt az ő fia, De midőn harmad nap fel hűzna fegyueret, hogy feiet vegye, es az Angyal meg tiltya, hogy ne hanezac, ott wyionnan meg ęled az ő meg holt fia az ő ſziuebe, Ezis nęzet à Chriſtus halalara es fel tamadaſara.

Ioſeph-

Ioſephís mídőn az őnnen atyafiatul az ſzaraz kutban vettetíc, es az vtan el arultatíc, es el adatíc, es azt kőltíc hogy az vadac meg ettec, es az Atya ſokaíg holt gyarant tartotta, keſerueſen ſiratta. Ægyptombannís az ő ſocío tete vtan, mídőn meltatlan tőmlőtzbe tartatíc, Es az vtan mindgyart az egez orſzagnac feiedelmè lett: peldazta mind kínnyat, mind halalat es fel tamadaſa vtan valo wralkodaſat az VVR Chriſtuſnac. *Gen:* 37.

Samſon győzedelmeís, kí czac meg holt ſzamarnac allaualís ſoc ellenſegít le verte, Es mídőn be zarlottac vas kapuckal, De ő azokat meg ragad uan, vallan ki viſzi egy magas hegyre: peldazta az Chriſtuſnac mind kínnyat, mind halalat, mind fel tamadaſa vtan valo nagy erőſſeget, es nagy fel magaztalaſat, à mint Samſonnac Nazarethbelí neuezetítís Chriſtuſra magyarazza ſzent Mathe, *Matth:* 2. *Iudic:* 16.

Ionaſis ha az Haíobol kí nem vettetet volna, el veztec volna mind az haíobelíec, De őís czac harmad napíg leuen az Hal gyomraba, Es addíg míntha meg holt volna, az vtan meg éled: Igy ha az VR Chriſtus kínt es halalt nem ſzenuedet volna, mí mindnyaían el veztűnc volna, De à mint Ionas, így az Chriſtuſnakís harmadnap kellet fel tamadní, Amint ő maga ezt Chriſtus wrunc magyarazza, *Matth:* 2. *Luc:* 11. *Ionæ* 2.

Moyſes altal az Iſten ſzantalan ſoc peldazatokat adot, mellyec mind az VVR Chriſtuſra néztec: Az paſcha Barannac vęre es etele: Es ſoc aldozatoc, beń Ieruſalembe es az varos kiuűl, Az Back kíre rakuan az bűnt kí ereztetíc, *Leuitic:* 16. Az veres ű-nő, kí az varos kiuűl aldoztatot, *Numer:* 19. Az tűzes oſzlop, kí vezęrlette az Iſraelt. Az Manna: az Aaron veſzőíe: az fel emelt Ertz kígyo: Pharaho veſzdelme az veres Tengerbe: az puztaban valo lakaſa Iſraelnec: az ő Papſagoc es Kiralyſagoc: az Sator: az Templom: az egez orſzag allapattya. *Exod:* 12.

Kíkről Iſten nagy níluan meg mondta Moyſes altal, hogy mindeneket peldazat ſzerint mielne, Kí altal hírdette Iſten az ő Fianac el íőueſetís, hogy aztul oztan mindeneket níluabban meg ęrtenenec, es az kí azt nem halgatna, az, ő nepe nem lenne, *Deuteron:* 18. *Exod:* 25.

Az ő Tőruenbelí kőzbe íaraſokís, Iſten kőzőtt es az emberec kőzőt, mídőn Angyala altal, vagy Abraham altal, vagy Moyſes altal, vagy Prophetaí altal lettec, nézet az Chriſtus kőzbe íaraſara. *Galat:* 3. *Hebr:* 8. 9. 12.

Az ſzentſeges helyís vęrrel tíztítatot meg: Az Tőruennec kőteſeís vęrrel híntetet meg: az fő Papís mínden eſztendőbe egyſzer, Papí őltőzetbe aldozattal allot az leg ſzentſegesb helyre Iſten eleíbe, Es az melly Barmot meg égettec az varos kiuűl, annac vęreuel tíztítottac meg az leg ſzentſegesb helt. *Hebr:* 9.

MIND ezekről czac Mozſes ír, az kí altal kí ada Iſten az Tíz paranczolatot tűzes lang kőzőtt, ſoc rőttenetęſſegeckel, Hogy az ellen az Chriſtus altal adatot kedwęs, annalís keduesb lehetne *Ioan:* 1. Melly Moſes altal ſzerze mínden ő Tőruenbelí peldazatokatís.

Dauidbaís ſoc keppen peldaztatot aż Chriſtus.

De ő vtanna ſokat prophetaltata es peldaztata amaz nagy felſeges Kíralualís Dauíddal, kí Iſten prophetaíaís vala, es az VVR Chriſtuſnac Kíralyí Atya, Kínec kíralyí nemzetſegeből ígertetet vala, hogy az Chriſtus ſzűletnec. Ennec ſoc czelekedetíjs, ſoc ſzep díczeretíjs ſzoltanac az Chriſtus kínnya es halala, es fel tamadaſa felől: Mint hogy paztor leuen meg víytt az Oroſzlanockal, es Medueckel, kíc az ő iuhaíra iőttec, Es kí az Goliatottís meg győzte, es ſoc ellenſegít meg birta, De ez io tetei kőzt, Saul mind addíg kergette, míg az meg halna. Kínec vtanna Dauíd Kírallya leuen, ackorís męg fiaítulís ſokat ſzenuedet, De mínden ellenſegí el veſzenec, Kí à nagy ſoc kínzodaſoc kőzőtt, ígen ſzep ímatkozo es hala ado díczereteket ſzerzet, Mellyekbe az ſzent Lelek nagy draga keppen prophetaltatot, az VR Chriſtuſnac mindenfęle ſzenuedeſeről: Hogy el arultatot az ő tanítuanítul *Pſal:* 40. hogy rea rohantac az orſzagnac Egyhazí, Polgarí Feiedelmí, *Pſal:* 2. Hogy mínt az Oroſzlanoc vgy ordítottac reaía, hamís vadolaſockal, ehezuen es ſzomíuhozuan az ő veſzedelmet *Pſal:* 34. Hogy ruhaíat el oztottac, *Pſal:* 22. hogy fel feſzítetuen epeuel ítattac, *Pſal:* 69. Hogy noha ígen meg gyalaztatot, de nagy fel magaztaltatot, *Pſal:* 8. Es hogy azoc bűnert valo aldozatoc lettec, mínt őrőckè valo Paptul *Pſa:* 110. Mínd ezekből meg tettzíc, hogy Dauíd nem kűlőmben nezet az Chriſtuſnac mínden dolgaíra, mínt ha vgyan ſzemęuel latta volna.

Azon-

PENTEKRE Palmarum, az az VIRAG vasarnap vtan.

† Azonkeppen à tőb Prophetakis, à mint Esaiasis czuda draga igeckel meg Prophetalta, Hogy noha igen kedues es felseges szőmely lenne Isten előtt, De az ő nagy alazatossaga miatt, sokan meg botrankoznanac ő benne, kiualkeppen az Israel kőzzűl, Mind az altal Isten minden nemzetec kőzzőt, es męg az kiralyoc kőztis fel magaztalna az ő Neuet, Kire Isten mind ez egez vilagnac bűnteteset vgy vetette volna, hogy az ő sebei altal, minden benne bizoc meg gyogulnanac. ☞ Ez Propheti-at Masic Postillamnac masodic Reszebe enis meg magyaraztam, Teis az ő draga voltaert ne rőstelly àffęlettis rolà tőb magyarazatotis oluasni. Azonkeppen oluasd az tőb helyen valo irasitis Esaiasnac az Christusrol, *Esa: 7. 11.* es az tőb Prophetakatis, *Oseæ 13. Zachar: 9. Micheæ 5.*

† Esa: 53.

Daniel nemes prophetalasa. Dan: 9.

Most leg vtol czac Danielnec nemes Prophetalasit lassue, kinec Gabriel Angyal mind az ő Tőruennec, mind az egez orsagnac el puztulasarol, mind az Christus kinnyarol, halalarol, es az vtan valo wralkodasarol, illy keppen szola, monduan, *Dan: 9.* Hetuen hętec vęgeztetnec, (az az, hetuenszer valo hetec, az az, Negyszaz kilentzuen eztendőc,) à te varosodra, (Ierusalem volt az,) hogy vęg vettessec az gonossagba, be peczeteltessec az bűn, meg tiztitassec az hamissag, az őrőckè valo igassag elő hozattassec, az latasoc es prophetiac meg nîlatkoztassanac, es az szenteknec szente meg kenettessec.

Mond vgyan ott: Az hatuan kęt hęt vtan meg őlettetic az Christus, az az, negyuen kęt eztendőuel az el puztulas előtt őletic meg, es vgy lett. Mond ismet: Meg erősiti kedig sokaknac az kőtest, egy hetig, es az hetnec kőzepette meg szűnic az aldozat, az az, az ò igeiet ki teriezti mind ez egez vilagra, es az vtan vęge lesz minden peldazo aldozatnac. Ezekről nîluab ęrtelemmel tanullyatoc masunnetis.

Dan: 7.

Masutt imigyis îr Daniel: Latam éyieli latasba, Imè az Egnec felhőiebe iőue egy, ollyam mint az embernec fia, Es iőue az Vénig, es eleibe hozác őtet, Az ada ő neki hatalmat, tiztesseget, es Kirali birodalmat, hogy ő neki minden nepec, nemzetsegec, es nyeluec szolgalnanac, Az ő hatalma őrőckè valo hatalom, melly meg nem szűnic, es az ő kirali birodalmanac ninczen vęge. Ezeket fel tamadasa vtan valo wralkodasarol prophetaltata Isten Daniellel.

Ezeckel most elegedgyűnc az ő Tőruenbeli bizonsagokbol. Ezec mellet szantalant hallunc tőbbeket naponkent az prophetakbol. Immar szollyunc az wy Tőruenbőlis az mi wrunc Iesus Christusnac kiny szenuedeseről, halalarol, es fel tamadasarol.

VVy Tőruenbeli bizonsagoc es peldazatokis.

ERRŐLIS naponkent tőbbet tőbbet hallunc, es mayd touabbis egy nihanyat elő szamlalunc. Most czac rőuideden lassuc Summaiat az ő Tőruenbeli bizonsagoknac.

Christus vrunc ielentesi, maga halalarol.

Oe maga *CHRISTVS* wrunc sokszor szolt arrol, hogy ő neki Ierusalembe kellene meg halni, Es az Pascha űnnepere kellene meg aldoztatni, Es minęmű kinnal kellenec ezeknec meg lenni, *Luc: 18.*

Mar: 16.

Kiről kęt Sacramentomotis hagyot, wy Testamentomba, az vizben valo meg mosodast, az ő Neuebe, az az, annac bizonsagara, hogy az ő Vęre tiztitana meg bennűnket az mi bűneinkből: Es az Vaczorat, az Kenyernec es Bornac szőmelye alatt, az ő Testenec es Vęrenec velűnc valo reszelteteset, Es vgyan meg paranczola, hogy ezt gyakran ennenc es innanc, es igyis hirdetnenc az ő érőttűnc valo kiny szenuedeset.

Luc: 22.

Az Apostoloc tanubizonsagi.

Az *APOSTOLOKIS* midőn sz: Leleckel meg tellyesettec volna fel tamadasa vtan, szantalan édes szockal irtac erről, nem czac mint lett kinnya, halala, fel tamadasa, de azoc minęmű draga hasznunkrais szereztettec mi nekűnc. *TOVABBA* hitűnknec agazattyabais elő szamlaltattya velűnc az Anya szent Egyhaz, Eztis: Hogy Istennec fia legyen az *IESVS CHRISTVS.* Eztis: Hogy ő szent Lelec altal fogantatuan, szűztűl szűletet, es artatlan leuen, az mi valtsagunkra nagy kinual meg aldoztatot, es halottaibol harmad napon felis tamadot, es menybeis ment, es ült az Atyanac iobiara, ki altal mijs variuc bűnűnc boczanattyat, testűnc fel tamadasat, es

Hitűnc vallasanac bizonsagi.

az őrőc

az őrőc ęletet. Ez vallaſt ſzűkſeg mindennec męg kiczín koraba meg tanulni, es mindennap igaz aitatoſſaggal, io ęrtelem ſzerint el mondani. Es ſzűkſeg mindenic czickelről az Prophetaknac es az Apoſtoloknac tanitaſokbol kűlőmb kűlőmb ſzep ęrtelmet naponkent vennűnc. A mint azokrol az tőb Predikatíonkbannis ſzantalan bizonſagokatis hallunc, ſoc ſzep nemes haſznaiual es édes vigaztalaſiual egyetembe. Mind az altal ittis ier tanullyuc meg eztis: Mi haſzna legyen az Chriſtus kíny ſzeuedeſenec, es halalanac: Es annac haſznarol, minęmű bizonſagot tegyenec az Apoſtolokis ſzent Lelec altal.

HARMADIC TANVSAGROL.

Mi okaert kellet az VVR Chriſtuſnac ſzenuedni az nagy ſoc kinokat es az ſzőrnyű halalt?

VGYAN itt tanullyuc meg aztis: Miczoda az Chriſtus kíny ſzenuedeſe: Es Miczoda volt az ő halala: Es kic voltac az ő ellenſegi, az mellyec miatt meg kellet halni? Ezeket moſt meg tanuluan, edesben fogiuc oztan ez iőuő űnnepekben meg ęrteni aztis, Mi legyen az ő fel tamadaſa:

Hogy ęrőttűnc ſzenuedet az Chriſtus.

Az mi wrunc *IESVS CHRISTVS* bizony Iſten es artatlan ember leuen, ő magaert ſem ſzenuedet, ſem holt meg, Hanem à mint ęrtűnc őltőzet volt fel az emberi teſtbe, ęrtűnc aldoztatot megis, à mint az Angyalokis mondgyac: Nektec ſzűletet Iduőzitő. Es Gabrielis mondgya Ioſephnec: ő ſzabaditya meg az ő nepet az ő bűneiből. Chriſtus wrunkis mond: Vgy ſzerete Iſten ez vilagot, hogy az ő egyetlen egy ſzűlettet adna érőtte. Es ſzent Palis mond: Egy embernec altala iőue az bűn ez vilagra, es az bűn altal az halal, Es egy embernec altala iőue az igaſſagis es az igaſſag altal az ęlet, *Roman: 5.* Iſmet: A mi az Tőruennec lehetetlen vala, azt, el boczatuan az Iſten, az ő tulaydon Fiat, az bűnős teſtnec haſonlatoſſagaba, be tellyeſite, es az bűnert karhoztata az bűnt az teſtben, hogy az Tőruennec igaſſaga be tellyeſitetnec mi bennűnc, *Roman: 8* Iſmet: Az melly kezi Iras ellenűnc vala, azt le tőrőle azt Kereztfan. Szent Peteris mond: Az ő teſteben az fán, az mi bűneinket viſelte, *1. Pet: 2.* Ez keues igec mellet egy nihany ezert tőbbet talaltoc.

Bizonſagi, hogy ęrtűnc ſzenuedet.

Luc: 2.
Matth: 2.
Iohan: 3.
Roman: 5.

EZEKET hogy iobban meg ęrczűc, iuſſon eſzűnkbe: Iſten az mi első ſzűleinket melly nagy ſzentſegben, az önnön kepere, az önnön Iſteni termeſzetire teremtette volt: Es hogy megis paranczolta volt, hogy valamely nap ennec az meg tiltot fanac gyűmőlczeben, halallal halna meg érőtte: Es hogy nagy alnokul az őrdőg előſzer Euat, es az vtan Adamot ez paranczolatnac meg töreſere vitte volna: Es igy ottan mindeneſtűl fogua merő bűnné valtoztac volna, es atoc, halal, es őrőc karhozat ala kőtelęztettęc volna, mind őc, mind az ő ſzűlőttőc, ez egez vilag, A mint ezekről ſoc iraſoc teſznec tanubizonſagot, *Gen: 3. 8. Pſal: 14. Ierem. 17. Roman: 8. 1. Corinth: 2. Epheſ: 2.*

Okai miert kellet ęrtűnc ſzenuedni.

Azert midőn illy nagy felſeg mint az őrőcké valo Iſten, enni nagy bűnuel bantatot volna meg, hogy ki őrőc halalt ęrdemlene, *Epheſ: 2.* Es mi elegtelenec volnanc, az őrdőgnec, az bűnnec, az halalnac es karhozatnac meg rontaſara, *Roman: 8.* Iſten ő maga az ő kazdag irgalmaſſagabol könyőrűluen raytunc, az ő igaz iteleti ſzerint nagy bőlczeſegeből, ez nagy czudalatos modot talala es rendele, hogy az ő ſaiat Fiat fel öltőztetuen teſtűnkben, azban ő ſzenuedne, es ő halna meg mind ez egez vilag bűneiert, *Ioan: 3.* Ez ockal, hogy valaki az ő bűneit az ő Tőruenyeből meg eſmerne, es az ő ſzerelmes Fianac halala altal az ő Euangeliomia ſzerint benne biznec, annac wyionnan meg adnaia az el veztet igaſſagot, es az őrőc ęletet, *Mar: 16.* A mint ezeket ſzantalan ſoc iraſoc bizonittyac, *Gen: 3. Ioan: 3. 8. Roman: 5. 8.*

Nagy felſeg bantatot meg az bűnuel.

EZEKB ől ezt tanullyuc, Hogy az mi wrunc *IESVS CHRISTVS*, amaz nagy vndoc, vtalatos, es igen rőttenetes kinokat nem ő magaert, hanem érőttűnc ſzenuedre, Mellyec houa ſzőrnyebbec, es tőbről tőbbec voltac, anniual inkab meg akarta Iſten mutatni azokba, minęmű vtalatoſoc volnanc mi, es miket ęrdemlenenc, ha ő valtſagunc nem lett volna.

Houa vndokabbul kinoztatot, anniual vndokabaknac kel magunc eſmerni.

Ellenſegi

Az VVR Christusnac

Ellenségi azert az mi wrunc Iesus Christusnac, az mellyec miat meg holt, ezec voltac: Ez egez vilag bűne: az Tőruennec atka: az őrdőg: az halal: az karhozat. Ezec melly igen nagy kemeny es kegyetlen ellenségi voltac nekijs, nekűnkis, Es melly nagy rőttenetes keppen rohantac ő rea, senki eleggè meg nem gondolhattya. Czac egy ki nilatkozott bűn miattis, czac ez vilagi birac előttis, nagy keserűségeket nagy pirongasokat, nagy rőttegeséket, es keserues halalt szoktac emberec szenuedni, Az mint lattyuc az tzegeres gonosz teuőc mint kinoztatnac, czac egy ki nilatkozot nagy bűnertis. Tehat ő midőn ő magan érzene mind ez egez vilagnac bűnenec terhet, Isten előtt kedig, az ő iteleti szerint, olly keppen à mint Isten valosaggal haragszic az bűnre, Ki mondhattya meg, mi volt ezben valo szenuedesi? Mi czac egy keues faydalom alattis, es egy keues őrdőgi gyűhősségec miattis el epedűnc, Tehat midőn ő rea mindenfęle faydalma az bűnnec, keserűsege, es gyalazattya, Es mindenestűl minden hatalmaual, az őrdőg vgyan rea rohanna, ennec terhe es nehessege melly nagy volt, ki tudhattya, eleggè ki foghattya meg? Mi ha latnanc szőrnyű voltat, czac az testi halalnakis, de leg inkab az őrőc tűznec, es az Istennec kemeny haragianac, ottan meg kellene czac reműlesűnkbennis halnunc, à mint męg ős verrel veritekezet, męg az előtt, minec előtte tagoltatnec. De ő mind ezeckel vgy kűsződet, hogy mindenic miat meg sebesitetnec, mindeniktűl mardostatnec, mindenic miatt iszonkodna, rőttegne, es mindenic miat megis halna: mondoc mind az őrdőg, mind az bűn, mind az Isten atka es haragia, mind az halal, mind az pokol miatt.

Miczoda à Christus kiny szenuedese es halala.

Azert az ő kiny szenuedese es halala nem egyeb: Hanem ez egez vilag bűneuel, az Istennec kemeny haragiaual, az Tőruennec sulyos atkaual, az pokolbeli őrdőgnec gyűhősségeuel, azoknac igen nagy nehessegec miatt valo meg halasa.

Mondoc midőn hallyuc, hogy az Atya Istennec aldot Fia, bizony emberi testben őltőzet, es minden keppen Adamhoz, es mi hozzanc hasonlatos lett, az bűntűl meg valua. Az az, ős à mint mi, bűn, atoc, harag, halal, karhozat miatt, rőtteget, iszonkodot, faradot, el epedet, keserget, czufoltatot, kinoztatot, veretet, fel feszitetet, meg őletet, Ackor iol érzette ő magaba, hogy ő ezeket nem érdemlene, Hanem hogy az Atya VR Isten ő rea vetette volna, az En bűnőmnec, az Te bűnődnec, es mind ez egez vilag bűnenec minden terhet, Nem czac azt, az mellyeket itt ez földőn kellene szenuednűnc, Hanem vgyan az őrőc karhozatnakis terhet, es az pokolbeli őrdőgnec minden gyűhősseget, az ő tagiaiual egyetembe. Ki az ő nagy bőlcz vilagossaga szerint vgyan altal latta mindenic ellensegenec, Az bűnnec, őrdőgnec, atoknac, pokol nac ereiet, szinte annira à mint ő magokban vadnac, Az az, iol latta, iol tudta, es iol értette, melly szőrnyű keppen vétkezet Adam, es è vilag, es hogy azoc miatt ańi kemeny haragot, atkot, nyaualyat, kinzodast, veszedelmet érdemleneaz ember, hogy kinec soha vege ne lenne mind őrőckeis. Es latta hogy ez szinten anni kemenséggel vettetet ő rea, hogy czac egy czep hea sem lehetne, kit be nem kellene neki tellyesiteni, Az Isten paranczolatibannis, Aznac meg tőresenec bűnteteset ebenis, *Matth: 5.* Mondom, iol tudta, hogy egy czepig be kellet tőlteni azt az paranczolattotis, kit Isten hagyot Adamnac es ez vilagnac: Aznac meg tőresetis, kibe esec őrdőg miatt Adam minden fiaiual. Azert mint erős fegyueres hozzais keszite magat, ki nagy szepen mind egy punctig czac vgy ęle, mint Isten keuannya vala, hogy mind ez vilag ęlne, Igaz Isteni ismerétbe, neki valo engédelmes tiztasagba, igassagba, iamborsagba, kibe soha czac az bűnnec keuansaga sem vala, semmi alnoc es hamis gondolat sem vala, Ezt penig azban à testben miele az mellyet mi kőzzűlűnc, es mi érőttűnc rea vett vala es azert minden ioszaga nekűnc tulaydonitatic vala, Vgy annira, hogy noha nekűnc minden érzekensegűnc, vagyodasunc, es keuansagunc, gondolatunc, czelekedetűnc merő bűn, De mind az, czac ő rea vettetet, czac neki tulaydonitatic, őuenec tartatic, es viszont az ő ioszagi minekűnc tulaydonitatic, Azert, mert kezes lett érőttűnc ő maga önnen io kedueből erre kőtőtte magat, es igy tetűtt az ő Atyanakis, Es igy kellet be tőlteni minden igassagotis, *Matth: 3.* Illy nemessen azert keszituen magat az ő Atya akarattyanac meg szerzesere, ezt szepen meg szerzc, es minden keppen be tellyesedec azbeli keuansaga Istennec, à mit Adamtul keuan vala mind az egez paranczolatban, az alma

Ket keppen kellet be tellyesiteni az Tőruent: eleti uelis, szenuedeseuelis.

Artatlan eletetis, mienc.

Esa: 53: 1. Pet: 2.

Romon: 8. Galat: 5.

2. Corinth: 5.

Hebr: 8. 9.

az alma meg nem etelbe, mind az vtan valo Tíz paranczolattyaba, kíket Adamba vgyan benne teremtet vala, De mihent az egyet meg tőre, ottan az többiis meg tőretenec, De mondoc az Chriſtusba, mindenec igen nemeſſen be tellyeſedenec, mi kepünk be kedig.

De mierthogy Iſten eztis meg mondta vala, Hogy halallal halna, ha az ő paranczolattyaban nem maradna, Azert noha ęletiuel egy keppen mindeneket be tellyeſitet az mi wrunc *IESVS CHRISTVS*, De męg Adam es az ő nemzete kőteles vala imezreis, hogy az mint meg mondta az Iſten, hogy halallal halna, az meg ne valtoznec, mert ő benne ſemmi valtozas nem lehetne, czac egy czepis, Azert hogy annakis az ő igen nagy kemenſeget el venne, ahozis hozza keſzite magat. Az fenyegeteſnec kedig az ő nagy kemenyſege ez vala: hogy mint az ördőgőc el vettettec Iſten ſzinye elől, es mindeneſtűl fogua ki eſtec Iſten kedueből, es nagy meltan az pokolnac vęghetetlen ſetetſegere, es tűzere el alà vettettec, őrőckőn őrőcke valo meg gondolhatatlan kínra, midőn őc ſzemtelenűl azt à nagy felſeges ſzőmelt gyalaznac, ſőt meltoſagabol, felſegeből, diczőſegeből, Iſtenſegeből le vetni akarnac, az ki őket, ſemmiből teremtette vala, Az mint mondoc az ördőgőc meltan ez halalra vettettec: Igy Adamis es minden nemzete meltan ezent ęrdemlette volna, enniből: hogy azon ördőg ſzaua vtan indult őis, azon felſeges Iſtennec gyalazattyara: czac hogy ő nem ő maga vakmerőſegeből, hanem az ördőgnec igen alnoc hízelkedő hazugſagabol, kigyo kepeben neki ſzoluan, czalatkozec meg, De akar mint lett az eſet, ha őc ez mondaſa ala kőteleztettec, hogy halallal hallyanac. Azert az mi wrunc *IESVS* Chriſtuſnac eztis magara kelletec venni, hogy ezbennis be tellyeſitene az Iſtennec mondaſanac igaſſagat. Es valakic ő benne bizuan ő benne reſzeltetnenec, azoc meg menekednenec eztűl, hogy őc halallal meg ne halnanac, az az, őrőckőn őrőcke az pokolbeli halalban ne maradnanac, Hanem à teſti halalbol altal mennenec az őrőc ęletre *Ioan: 5. 6. 11.*

Meg halnijs kęlęt à Chriſtuſnac.

Kemenſege ez fenyegeteſnec, hogy halallal hallyon.

Ehőzis azert az nagy erős fegyueres hozza keſzite magat: Hogy noha igen rőttenetes, annî rőttegeſt, annî faydalmat, annî kint ęrzeni, mint az kit el alà az pokol kinnyara taſzitnac, Iſtennec minden kedueből ki eſnec, czac czupan azon merő atoc, harag, es penig Iſteni harag alatt vadnac, De mind az altal eſmeruen magat erreis elegnec lenni, rea ſzánâ, rea ada magat erreis. Es azert fel veue ennekis minden iſzonyuſagit, minden faydalmit, minden kinnyait ő magara. Ez kedig noha mind ſzűleteſetűl fogua neuekedten neuekedet rayta, őis mint mi mind egez ęletibe ſokat ſoc keppen nyomoroguan. De leg kiualtkeppen es nagyob ſzőrnyűſeggel ackor lőn, midőn megis kell vala őletni, es az kereztfan meg aldoztatni. Ackor neki ſzalaztatanac az pokolnac minden ereie, mind az ördőgőknec minden hatalmoc, minden tehetſegec. Kickel midőn ſzembe ſzallot volna, vęrrelis kezde veritekezni. Kikis gyorſalkoduan, mindent meg kiſirtenec: Mert Iudasban be buvan az ördőg, azzal arultattata el, az kit ő maga maganac tanîtuanyul valaztot vala, es à többin gond viſelőűl rendelt vala, kijs az ő. Neuebe predikallot vala, Kibe buec męg penig az Paſcha Barannac etele koran, kihőz mindennec iol kel vala keſzűlni: Oh ki nehez illytűl illy keppen el arultatni. De eztis ő nagy bekeſeggel ſzenuede, Es ezzelis nem mielhete azt az Satan, hogy ez miattis Iſtenet meg bantana, hogy vagy Iſtenre zugodnec, vagy Iudaſnac veſzedelmet haragiaban keuanna. Iudas altal kedig kezde az ördőg izgatni az Papi feiedelmeketis, hogy az kiknec leg inkab kellet őtet meg beczűlni, azoc leg nagyob męreggel, irigyſeggel, keuelyſeggel gyűlőlſeggel, boſzonkodaſſal, es ſoc hamis alnokſaggal rohannac ellene, mind ők kőztőc, mind Pilatus előtt, De mint az Barany ezec ellen ſem nîta fel ſzaiat, hogy vagy őket fenyegetne, vagy atkozna, vagy el veztene, Hanem czac nagy ſzelid leleckel felele az mire kęrdic vala, Az hamis vadolaſra penig vgyan ſemmit nem felel vala. Es midőn ſoc keppen hankottatnec Pilatus előttis, Sőt vęgre erőſſennis meg kinoztatnec, ſoc vereſegeckel, es vas ſzegeckel az fahoz ſzegezteztetnec, es mindenec rea tatuan az ſzaiat ellene ordîtananac mint az Oroſzlanoc, Oe imatkozic vala erőttec, hogy azoc meg boczatatnanac nekic. Mondoc mind ezekben ſemmit nem vetkezec à mi wrunc Ieſus Chriſtus,

Annyi kint kęlęne ęrzeni, mint az kic halallal halnac, az kic őrőckè meg halnac.

A kereztfan lett leg ſębesb kinnya.

Minden ereie pokolnac rea robăt.

Soc modgya az mint az ördőg kinozta őtet.

Iudaſt, ki tanitauanya vala, mely bekeuel tűrte.

Az Papokat kik tűl kelly vala hirdettetni, mint ſzenuedte.

Pilatus előt mely engedelmeſen tartotta magat.

Az VVR Christulnac

Christus, vgy annîra, hogy czac meg sem mozdulna, sem haragra, sem boszonkodásra, sem Isten, sem emberec ellen. †Hanem noha esedezet az nagy rőttegesec es faydalmac miatt, de ez engedelmes szíwel es szoual, hogy lenne az ő Atyanac akarattya, Es midőn azt kialtanais: En Istenem, en Istenem, miert hagyal el engem, Ez szobais az Istent, ő Istenenec monda, es ohayta, hogy enhitene meg ez nagy kinzodasokat, mellyec annî nagyoc volnanac, mint az kiket el hagyot Isten az pokol kinnyaba. Es azonba ez nagy soc faydalmoc kőzt, vgyan megis hala az Kereztfan, kit elis temettenec, Es igy fizete meg mi kepűnkbe ez mondasatis Istennec, hogy halallal halnanc meg, ő maga mind kinunkat, mind halalunkat ő magara veuen. Es igy mind kettőt szepen be tellyesite, mind az paranczolatoknac czelekedetit, mind az meg tőresert valo halalnac szenuedeset.

†Mint esedezet Atya előtt.

Igy fizete kinyaual.

EZEKBŐL meg ertheded mi volt az Christus kinnya es halala: Hogy az nem kűlőmb volt, mint két erős ellensegnec űtkőzese, Gedeonnac, Samsonnac hartza, Dauidnac Goliattal valo szembe lété, Mert őis Lelec szerint latta az en vtalatos soc bűneimet, az te soc gonossagidat, mind ez egez vilagnac szantalan ezer bűnet, Es tutta hogy mind ezekert eleget kellene tenni, szinten annîra, mint Isten keuanna. Latta es tutta, az Satan es az pokolnac minden serege, ezben minemű szőrnyen fognanac ő rea rohanni, Es tudta hogy Isten ő reaia ereztene minden hatalmokat, minden tehet segőket, De ő mind azokba czac Atyahoz fohazkoduan, es őtet erős bizodalommal melle szorituan, őis neki batoritotta magat, szembe űtkőzet velec, es sem veret, sem eletet nem szanta erőttűnc, mind addig meddig megis halna erőttűnc. Ez titkon, melly igen nagy hartzual, nagy erőuel, nagy szepelkedessel, nagy méressegge, nagy sebes őklelettel, es kemeny harttzal es viadallal lett meg, Soha senki most ez gyarlo testben eleggè meg nem gondolhattya: Hogy egy felől az Atya Istennec aldot es őrőcke valo es termeszet szerint valo Isteni Fia Isteni termezettel leuen, Es az embersegbennis artatlan, tiztan leuen, es semi bűntetest semmi kent, semmi nyaualyat nem erdemeluen, Mi kepűnkben szembe szallyon ez vilagnac bűneiuel, az Isten atkaual, haragiaual, az pokolnac seregeuel, Es mind azockal, valakiket az ördög ő ellene az ő halalara es veszedelmere tamaztana. Mondoc ezeket czac ő maga tutta mi izű, es ezeckel minemő baia volt ő neki, titkon belőlis, ő maga latta, ő maga tudta miczoda had legyen illy két ellensegnec szembe allani: Hogy *EGY* felől Isten Fia igaz es artatlan, kedues es szerelmes, elet, es iduőssegnec wra: *MAS* felől kedig az ördög, ez vilag bűne, az tőrueny atka, az halal, az pokol, es annac serege szembe allottac: Ezek nec Adam hadnagya leuen, amazoknac ő maga az mi wrunc *IESVS CHRISTVS*: Mondoc ő ezeket valoba tutta es latta, Sőt érzette az önnön testen es lelken, minemű harttzal lettec meg: Mi kedig czac az miket hallunc es latunc ezekben, czac annîbol tehetűnc iteletetis felőle. Hallyuc mit mielt rayta Iudas, Caiphas, Pilatus, Herodes, az egez Israel mint kialtot rea, az ő tanîtuani mint hattac el őtet, mint taglatot, mint verîtekezet, mint imatkozot, mint feszitetet, mint őletet meg, Es érezzűc aztis: ha ezeknec valamellike mi raytunc lenne, ackor mineműec vagyunc mi: De ez szem latomast valo dolgoknal nagyobbac voltac az belső kűsződesi, midőn érzene rayta az bűnnec, atoknac, haragnac, es az pokolnac terhet, szinten annî nehesseggel, à mint azoc ő magaban vadnac, az mint az el karhozattac érzic. Kic miatt noha megis hala, à mint vgyis kell vala lenni, De midőn harmad nap fel tamad, azban mint győzettec meg az ő ellensegi, mint czalattac meg, mint az halac az horoggal, Ezről ez iőuő ünnepekben szollyunc.

Erős űtkőzettel lettec ezec.

Iohan: 10.

Igen nagy dolgoc ezec.

SVMMA. Most czac ezt tanulanc, hogy az mi wrunc Iesus Christus nem ő magaert, Hanem ez egez vilag bűneiert szenuedet, à pokolbeli ördőgnec minden ereie rea rohanuan, annîra mint az kiket Isten mindenestűl fogua kezekbe ereztet. Kiknec kezębe noha nem czac szenuedet, hanem megis holt. De viszont ellenec felis tamadot: Es azban mutatta meg, hogy ő, az ő es az mi ellenseginknel erősb lett, es raytoc annî győzedelmet vett, hogy kiken immar wralkodnec mind őrőckőn őrőckè. Kibőlis legyen aldott az ő Neue mind őrőckè, Amen.

Mit tanu-

Mit Tanulanc.

AZ mi wrunc Iesus Christusnac kin szenuedeseről imilly harom rendbe szolanc ez elsső predikacionkban.

Előszer czac rőuid szoual szamlalanc elő Historiaiat az ő kin szenuedesenec, Kiről ez el mult heten bűebben szoltunc.

Masodszor, Az ő es wy tőruennec egynehany bizonsagit hallanc meg arrol, hogy az VVR Christusnac szűkseg volt szenuednijs, megis halni, es felis tamadni.

Harmadszor, Hogy mind ezec az mi iduősségűnkre, es őrőc eletűnkre lőttec, Az mi bűneinc es ellensegine miatt szenueduen mindeneket.

Az TőB tanusagokrol, az masic predikatioba szoloc: Melly kedues legyen az Attyanal az ő Fianac aldozattya: Es azt nekűnkis miert kellesec igen meg beczűlnűnc: Es minemű draga iokot szerzet mi nekűnc az ő kin szenuedeseuel: Es mint kelly naponkent azzal iduősségesseen elnűnc.

Most halat aduan az VVR Istennec, illyen hozzanc valo nagy irgalmassagarol, hogy szent Fiat atta erettűnc, kőnyőrőgiűnkis, hogy ezben à mi soc vtalatos bűneinket, meg vtaluan, terhessűc meg ő hozza azokbol, Es igaz hitből ő altala meg igazulast, es őrőc eletet varuan, azt megis nyerhessűc, es ő felseget mind őrőckè diczerhessűc.

Imatsagat az Masodic predikacio vtan talalod.

MAS PREDIKATIO AZ MI VVRVNC IESVS CHRISTVS KINY SZENVEDESEROEL.

PENTEKRE DELLYESTI,

Diczeryűc az VVR Istent Enec szoualis:

VVR Isten irgalmaz nekem, az te irgalmassagod szerint etc.
Hisszűnc mind egy Istenbe etc.
Az kereztyensegben igaz vallas, etc,
Ier mi keryűc szent Lelket etc.

SVMMA.

FElső predikacionkba meg tanulanc Summa szerent, minemű kinokat szenuedet az mi wrunc Iesus Christus, mind Lelkebe, mind testebe: Es hogy mind azoc az irasoc szerint lettec, A mint rola soc bizonsagokatis hallanc, mind az ő, mind az wy tőruenből: Es hogy ő mindeneket czac mi ertűnc szenuedet.

Most wyobban megis többet tanullyunc ezekről.

Elősző ezt Lassuc meg: Minemű kedues es foganatos legyen az Attya Isten előtt az ő szent Fianac kinnya, halala, es aldozattya, A mint ez czac az ő Tőruenbeli peldazatokbolis ki teczic.

Masodszor minemű dolgokert kelly nekűnkis igen draganac tartanunc az VR kin szenuedeset.

Harmadszor minemű iokot es hasznokot szerzett ő mi nekűnc az ő kin szenuedeseuel.

Negyedszer mint ellűnc mijs azzal iduősségesen.

Ezekről rendel szollyunc.

AZ ELSő TANVSAGROL.

MEg hallottuc ez el mult tanusaginkban az mi wrunc Iesus Christusnac, mind Lelkebe mind testebe minemű kin szenuedesi voltac: Hogy nem czac

Az VVR Chriſtuſnac

ſzidalmaztatott es veretet, Hanem igen retteneteſűl az kereztfara vgyan vas ſzegec kel ſzegeztetet: Es ott vgyan valoba meg hala, hogy az mint à mi meg holt teſtünc, minden erőtűl, erzekenſegtől meg foſztatic, igy ők is mihent Lelket ki boczatta, azt attyanac ayanluan, feye le hayla es le czűggede.

Kiről aztis meg hallottuc: hogy mindeneket erettünc ſzenuedet, Hogy miđőn ő az kemeny vas ſzegeckel az fahoz ſzegeztetett, azzal, az mi bűnünc, mondoc amaz bűnünc, melly az meg tiltott farol ſzalla, reanc, miđőn onnet czalatnec meg az első ſzűlenc, kigyo kepebe az őrđőgtűl, es az oſztan el hata mind ez egeſz vilagra, mondoc az ő bűnőc ſzegeztetec ackor az fahoz illy erős kemeny keppen.

Draga volta kinyanac.

IMMAR ier tanullyuc meg az mi ő benne valo hitünknec hizodalmara imeztis: Hogy az ő illy kinnya es halala, aldozat volt Iſten előtt, Es az, igaz elegedendő, io illatozo, es győnőrűſeges volt az mi bűnünkert, kibe valoſaggal meg nyugott az VVR Iſten, es azt reſzeltetis mind azockal, valakic czac egyedől azban valo bizodalom altal iarolnac ő hozza.

Ki miđőn Iſtennec eggyetlen egy ſzűlotte volna, Ez felſeges draga ſzemelynec artatlan halala, es aldozattya melly draga illatu, melly kedues, melly győnőrűſeges, melly erős, hatalmas, es győződelmes legyen, rakua Moyſeſnec, az Prophetaknac, es az Apoſtoloknac iraſoc.

De czac az ő Tőruenbeli peldazo aldozatokbolis meg tetzic mondoc, Iſten előtt melly győnőrűſeges az ő Chriſtuſanac aldozattya, es melly kedueſec legyenec azoc kic azt igaz hittel viſzic ő eleibe, Mert czac azokrolis igy emlekezic az iras, Mond Habelről: Gen: 4. Habel hoſza az ő Iuhainac elſőiből, es azoknac kőueriből, Es kedues ſzemmel neze az VVR Habelre, es az ő aldozattyara. Mond Noerol: Gen: 8. Noe oltart epite az wrnac, es vőn minden tiſzta barombol, es minden fele tiſzta madarbol, es aldozec egő aldozatot az oltaron, Es meg erze az VVR az io illatot. Ezenkeppen Abraham, Iſaac, Iacob, Moyſes, Aaron, Dauid, Salomon, Illes aldozati, hogy kedueſec voltac ſzep bizonſagi vadnac, Maga mind azoc czac peldazati voltac az VVR Ieſus Chriſtus aldozattyanac à mint ſzent Pal mondgya: Hogy az Barmoc vere az ember bűnet le nem tiſztithattac, Hab: 10. Es ſzent Ianos az Chriſtuſra mutatuan mondgya: Iohan: 1. Ihon, az Iſtennec Barannya, ki el veſzi ez vilagnac bűneit. Iſmet mond: Az Ieſus Chriſtuſnac vere tiſztit meg minket minden bűneinkkől, 1. Iohan: 1. Kit ſzent Peter igen dragalatos vernec neuez, 1. Pet: 1. Kiről ő magais az Attya ezt kialtotta ketſzeris az Egből: Ez az en ſzerelmes Fiam kibe nekem keduem tőlt, Es halala előttis illy ſzozat adatec neki, meg diczőitettelec, es megis diczőitlec, Kiről ſzent Peteris azt irya, hogy minden Prophetac tanubizonſagot tettec ő rola, hogy minden bűneinec boczanattya, venne valaki ő benne hinne, A mint pelda ő magais Peter, Palis, amaz Toluayis, Zacheus, Magdolna, Mathe, amaz aſzony kiuel az kutnal ſzola, Iohan: 4. Es az kit kőuezni hoztac vala, Iohan: 8. Es ſoc ezer. Kiről mond Eſaias: Bizonyara ő viſele az mi betegſegűnket, es az ő ſebeiuel mi gyogyulanc meg. Es magais haſonlittya magat az Samaritanushoz, ki az ſebet be kőtőzgete, Luc, 10. Es az fele tyukhoz, ki ſzarnyait ki teryeztuen alaya kitegeti az ő piſlenit, Matth: 23. A mint vgyanis kijs teryezte az kereztfan mind ket karyait, ez egeſz vilagnac. Es ki boczata Tanituani altal az ő őruendetes Euangeliomat minden nemzet kőzibe, Marc: 16. Es mint à Sas ſzarnyait ki teryeztuen ſzoktattya fiait az repőleſre, Igy őis minket az őtet kőueteſre, Matth: 11. Ki meltan haſonlitatic az Madarhoz, kit az tűzben irnac, es rola azt mondgyac: *Hæc perit vt viuat, Se tamen ante creat.* Ez el veſz hogy ellyen, es magat vyonnan teremti. Az puplicanhozis haſonliytatic illy ſzoual: *Similis factus ſum Pellicano ſolitudinis,* Haſonlatoſſa lettem az puſztan valo Puplicanhoz, Kiről azt iryac, hogy az ő maga teſtet, Sziuet veret meg ſzaggattya fiainac eltete-

Abel aldozatia.

Noe aldozatya.

Matth: 3. 17.
Iohan: 12.
Actor: 3. 19.

Eſa: 53.

Sæp haſonlitaſi.

Deut: 22.

ſeyert. De ſzollyunc az nyiluabban valo legyzeſűnkről. Oe rea nezet az puſztaban az fel emelt kigyo, az mint ő maga magyarazza azt Chriſtus wrunc, Ioh: 3. Es az Aronnac, mind meg viragzot yeſzőye, Nume: 7. Mind verrel valo hű-

tegeteſe

tegeteſe, Leuit: 4. Es minden vizbeli moſogataſa, es verrel valo aldozattya, ö rea nezet. Oe erte lött az, hogy Moyſes altal az Törueny tüzbe adatnec, hogy az ö altala adatot io keduet nagyob örömel vennenc, Iohan: 1. Kit az Attya öröktül foguan erre rendelt volt hogy ez vilagnac öröc Attya lenne, Kiröl Marianac Angyala altal üzene, es az ſzüz meheben ſzent Lelec altal fogantata, Luc: 2. Es artatlanul halalra aduan, ö altala ſzerze igaſſagot, artatlanſagot, es gyözödelmet, 1. Corinth: 1. Ki az mint ö maga vallara veuen kereztfayat el ki vitte, az kin fel feſziytetnec, vgy viſelte az ö teſten az mi büneinket, 1. Pet: 2. Ki miatt verrelis veriytekezet, Luc: 22. Oe miatta örülnec mi raytunc meg tęrö bünöſökön az Angyaloc, Luc: 17. Oe leſz itelöye mind az holtaknac mind az eleueneknec, Matth: 22.

Exod: 20. Epheſ: 1. Eſa: 7.

Kinec mind terhet, mind könyebiteſet, ereztesse meg velünkis az VR Iſten, hogy mijs ſzent Pal kent ezt kialthaſſuc: O en Nyaualyas ember, ki ment meg engemet ez halal álâ vettetet teſtböl. De hala legyen az Iſtennec az ki meg mentet az VVR Ieſus Chriſtusnac altala, Amen.

Roman: 7.

Ezeket mondam az ö halala aldozattyanac kedues voltarol Iſten elött, Es annac haſznos voltarol mi nalunc. Kiröl töb bizonſagokot naponkent valo predikacionkban vntalan hallunc.

Immar laſſuc aztis: Nekünkis mi okaert kelly meg beczülnünc az VVR Chriſtuſnac kin ſzenuedeſet.

MASIC TANVSAGROL.

Miert kelly nekünc meg beczülnünc az Chriſtus kin ſzenuedeſet?

ELöſzör azert, mert ez, Iſten paranczolattya: Hogy minden io tetet hirdeſſüc, Pſal: 22. 145. Ennel penig dragab io tete nincz, mint az ö Fianac ertünc valo kin ſzenuedeſe. Ennec emlekezetire ſzereztetett az VVR Vaczorayais, Kiröl int ſzent Palis, 1. Corinth: 11. Hogy azzalis az wrnac halalat hirdeſſüc mig el iü, Ez emlekezetet meg czac az Ægyptombeli ſzabadulaſertis meg kiuanta Iſten, Pſal: 111. Az mint arrais ſzerzette vala az Paſcha Barannakis etelet, mellyis az VVR Chriſtuſra nezett.

1. *Iſten paraczolatyaertis.*

Maſodſzor azert beczüllyüc meg az ö kin ſzenuedeſet: Mert nagy ſzemely az Iſtennec eggyetlen egy ſzülötte, ki önnön teſteuel vereuel valta meg minket, 1. Pet: 1. Melly, dragab mind ez egeſz vilag kinczenel, vadaknal, Maradaknal, es minden barmoc aldozattyanal, auagy eledelenel, kic altalis noha elünc, de czac teſt ſzerent.

2. *Az ö draga ßemelyeyert.*

Harmadſzor, czac ezzel eröſiythettyüc hitünket az bün, ördög, halal, es karhozat ellen, 1. Iohan: 5. Mondom az ö kin ſzenuedeſeben valo bizodalommal.

3. *Az ö kin ßenuedeſenec hathatos voltaert.*

Negyedſzer, ez indit bennünket igaz pœnitenciara, az bünnec, az Iſten haragyanac, es irgalmaſſaganac igaz iſmeretire.

4. *Pœnitentiara es hitre valo inditaſaert.*

Oetödſzer, azert gondolkodgyunc az ö halalarol, mert ſemmiuel egyebbel meg nem engezteltethetet az Iſten, Hanem az veghetetlen kint, veghetetlen ſzemelynec kellet el ſzenuedni, Az nagy haragot, az bünt, az ördögöt, az karhozatot illy nagy ſzemelynec kellet meg gyözni, illy rettenetes kinnal es halallal.

5. *Az Iſtennec ezbe valo elegſegeyert.*

Hatodſzor hogy ezec fel indiyczanac Lelki örömre, bizodalomra, ſzent eletre, es hala adaſra.

6. *Lelki epöletünkert.*

Hetetſzer, hogy ſzantalan ſoc haſznot veſzünc, mind moſt eltünkben, es mind öröckön öröckè, az ö kin ſzenuedeſeböl. Kirölis im ſzoloc.

7. *Soc haßnayert.*

HARMADIC TANVSAGROL.

Az VVR Chriſtus miczoda haſznokot ſzerzett minekünc az ö kin ſzenuedeſeuel?

MOſt czac tiz haſznat ſzamlalom elö, es azokatis röuideden, De te az bol tiz ezernelis többet tanulhatz, Mert minden oraban, es minden ſzem pil-

Az VVR Chriſtuſnac

lantasban, teſtedben, lelkedben, es halalod orayakort, es mind örökön örökeis haſznat vehedd ezeknec.

Imilly nagy haſznokot ſzerze ő minekünc az ő kinnyaual, es halalaual, 1. Elöſzer ördögön valo győzödelmet, 2. Maſodczor, örőc aldomaſt, 3. Harmadſzor, örőc eletet, 4. Negyedſzer, Iſten előtt valo igaſſagot, 5. Oetődſzer, Az tőruennec be tőltéſet, 6. Hatodſzor, az tőrueny atkatul valo meg ſzabadulaſt, 7. Hetedſzer, wy eletet, 8. Nyoſtzadſzor io lelki iſmeretet, 9. Kilenczedſzer, fel tamadaſt, 10. Tizedſzer, veghetetlen diczőſeget.

Gen: 3.
1. Iohan: 3.
Szenuedeſeuel tőrettet meg az kigyo feie.

Elöſzőr mondoc ez Haſznunc, hogy magat ertünc nagy kinra, es halalra atta: Mert azzal meg tőretet az Kigyo feie, meg rontatot minden czelekedete, el vetetett minden hatalma, hogy ſem az bünnec, ſem az tőruennec, ſem az halalnac, es ſemmi veſzedelemnec fulankiual es rettenteſiuel, es ſemmi alnokſagual nem arthat azoknac, valakic az Ieſus Chriſtuſnac ki ontatot vereuel meg tiſztultac Iſten előtt, 1. Iohan: 5. Szinten mint az Izrael hazaba ſem arthata az verő Angyal ott, à hol az Paſcha Barany vereuel meg voltanac kenue az aytoc. Tahat ez meg tiztulaſra igen nagy gondunc legyen nekünkis, Kit hittel es benne valo bizodalommal meg nyerhetünc, Az hitet penig tanulaſſal, könyörgeſſel, Szent Leleknec kereſeuel, es az Sacramentomoc eleſeuel, az kereztſeguel, es az WR Vaczoraiaual valo eleſſel, Mondoc az hitet, igy, mienke tehettyüc! Es azzal oztan mijs, ő altala győzödelmet vehetünc az kigyon, az ördögön, es annac minden ereyen, akar mennyi ſoc ezer fele legyenis, Sőt ha ſzinten el eyteneis, à mint eſten eſünkis naponkent, de megis vntalan fel

1 Pet: 5.

emeltettetünc az WR Chriſtus győzedelmeſs ereye altal, ő ellene valo wyiab küzdeſekre.

Szenueduen nyert aldomaſt nekünc.

Maſodſzor, ez haſznunc az ő kinnya, es halala altal: Hogy örőc aldomaſt nyertünc, az az, örőcke valo io keduet, es bekeſeget, ſzerelmet, es otalmat, A mint Iſten igerte vala Abrahamnac, hogy az ő maguaba az Chriſtusba, minden nemzetec meg aldatnanac, Gene: 12. 18. 22. Ha tudnanc melly nagy volt az átoc, az harag, az gyülöſeg mi raytunc, vgy erthetnenc eztis mi legyen, hogy azoc helyet aldomaſt, io keduet, es ſzerelmet nyert nekünc az WR Chriſtus.

Szenueduen elet ſzerzet nekünc.
Num. 21.

Harmadſzor, ez haſznunc: hogy immar örőckè meg nem halunc, Hanem az halalbol altal megyünc az örőcke eletre, Iohan: 3. 6. 11. Az mint meg tetzic amaz peldazatbolis, hogy valakic az fel emelt ertz kigyora neznec vala, mind meg gyogyulnac vala az rettenetes mardoſaſokbol az kigyoknac, Igy valaki ő reais tekentue Lelki ſzemmel benne bizic, ſemmit nem arthat, akar melly kemeny mergeſs mardoſaſais az Satannac, hanem azbol meg kelly gyogyulni, es mind örőcke kelletic elni, Es oſztan nem lehet ſemmi felelme az örőc halaltolis, Oſeæ: 13. Ezt erzic naponkent az hiuec az ſoc mardoſaſoknac erzeſi es gyogyulaſi közt.

2. Corinth: 5.
Szenueduen igazitot meg minket.

Negyedic haſznunc: Iſten előtt valo meg igazulaſunc, az mint ſzent Pal mondgya: Hogy az Chriſtuſt, ki bűnt nem tudot, Iſten bűnne teue, hogy ő benne meg igazulnanc. Azert noha megis bűnőſőc vagyunc, vgy mint mi magunkba, de Iſten, azt, ſzent fiara vetuen, ő benne igazaknac tartatunc, valamidön az ő Neue altal bűnünc boczanattyat veſzüc. Ha látnánc mennyi az mi hamiſſaginc, es rutſaginc, vgy tudnanc meg beczülni ez nagy kinczet, es ſzep ekes ruhazatot, hogy Iſten az ő fianac iſmerete, es bizodalma altal meg igazit, Eſa: 53. Rom: 4. 5.

Szenueduen be tőlti az tőruent.

Oetődic Haſznunc: Az Tőruennec be telleſiyteſe, Kirőlis igy tanit ſz: Pal Rom: 10. A Tőruennec vege, az az, be tellyeſitője az Chriſtus. Iſmet Rom: 8. az mit mi à tőruenbe be nem telleſiythetünc vala, Iſten el boczatuan az ő Fiat, azt be tellyeſite ő altala, nekünc, kic Lelec ſzerint iarunc.

Szenueduen az atoktul meg menekettünc.

Hatodic Haſznunc: hogy meg ſzabadultunc az átoc alol. Errőlis igy ſzol ſzent Pal, *Galat:* 4. El boczata Iſten az ő Fiat, aſzony allattol ſzülettettet, az Tőrueny ala vettettet, hogy azokot kic az tőrueny alatt valanac meg valtana, es az fiu fogadſagot el vennenc.

Szenueduen vyionnan teremt bennünc.

Hetedic Haſznunc, az Chriſtus kinnya, es halala altal ez: Hogy wyionnan teremtetnenc, maſzor ſzülettetnenc, Iſtennec meg vyult fiai lennenc, olly ac kic ſzent

Lelec

Lelec altal vezerlettetnenc, Iſtenes, igaz, iozan eletben, A mint errőlis ſoc helyen ſzol az iras, hogy az kic maſzor ſzűletnec ezac azoc Iſten Fiai, *Iohan:* 1. 3. Mond ſzent Palis: Az Iſten alkotuani vagyunc az Ieſus Chriſtus altal teremtettec az io czelekedetekre, mellyet rendelt az Iſten, hogy azokban iaryunc, 1. *Corinth.* 5. *Epheſ:* 2. Es int ſzent Peteris hogy az kic az Chriſtus draga vereuel meg tiſztitytattac, azoc tiſztaſagban igyekezzenec iarni, es mint az eb az okádáſra, vagy az diſzno az Sárra meg ne teryenec, 2. *Pet:* 2.

Nyoltzadic Haſznunc, Vidam Lelki iſmeretűnc: Erről igy ſzol ſzent Pal, *Rom:* 5. Meg igazultatuan hitből bekeſegűnc vagyon az Iſtennec, az mi wrunc Ieſus Chriſtusnac altala. *Bator ßiuűnc Iſten előtt.*

Kilentzedic Haſznunc, az ő kinnyabol es halalabol, es fel tamadaſabol: hogy à mi teſtűnkis fel tamad, az földnec porabolis. Az mint mondgya ſzent Pal: Az Chriſtus meg holt az mi bűneinkert, es fel tamada az mi meg igazulaſunkert, *Rom:* 4. Ezis draga haſznunc, midőn teſtűnketis io remenſeguel el temethettyűc varuan azbol valo fel tamadaſunkat. *Teſtűnc fel tamadaſa.*

Tizedic Haſznunc, azon diczőſeges elet az kibe az ő teſte vagyon. Erről igy ſzol ſzent Pal, *Phil:* 3. Az Chriſtuſt varyuc az menyből, ki az mi rothadando teſtűnket el valtoztattya, es az ő diczeſeges teſtehez haſonlatoſſa teſzi. *Diczőſeges teſtnec feltamadaſa*

Illy dragalatos haſznait az mi wrunc Ieſus Chriſtusnac kin ſzenuedeſenec igen gyakorta forgaſſuc az mi ſziuűnkben, az iraſoknac nagy ſoc ſzantalan ſzep inteſi, es tanitaſi ſzerint. Kinec mindennap mind egeſz eletűnkben mint kelleſſec haſznat vennűnc, ier ſzollyunc immar arrolis.

NEGYEDIC TANVSAGROL.

Mint vegyűc haſznat az mi wrunc Ieſus Chriſtus kinnyanac?

EZ ket keppen: hogy előſzer őtet ayandeknac tarczuc. Maſodſzor Peldanknac. Mondoc olly aiandeknac kibe őrőc eletűnc aiandekoztatic, Es olly Peldanknac, kit mindennap kelleſſec kőuetnűnc, Ezekről ier ſzollyunc.

Mondam előſzőr, illy ayandeknac tarczuc az Chriſtus aldozattyat, hogy Iſten azban őtet nekűnc meg valtſagunkra, adoſſaginknac le tetelere, bűnűnknec meg fizeteſere, meg igazulaſunkra, meg vyulaſunkra, iduőſſegűnkre, es őrőc eletűnkre atta, Mondom megis olly nagy valtſagunkra, kibe az Iſtennec meltan valo haragya, meltan meg engezteltetnec, az Tőruennec atka el vetetnec, az halal el tőrűltetnec, az őrdőg meg győzetnec, az pokol el tőrettetnec, az menyorſzag meg nyitatnec, az Iſten kepe, es annac ioſzagi meg adatnec, Az bűn ki gyomlaltatnec, az halottac fel tamaſztatnanac, es az őrőc diczőſegre vitetnenec, Illy meg valtſagunkra adatot ayandek mi nekűnc à mi wrunc Ieſus Chriſtus. Ez ſzerint ier erczűc meg mint kelly ő vele elnűnc, es haſznat vennűnc. *Minemű aiandekűnc az Chriſtus halala.*

Iſten akarattya ez, hogy ez ſzerent az ő Fiat minden ember beczűllye. Es innetis tanullya mind à Bűnt mind az ellen valo Haragiat, mind hozzanc valo irgalmaſſagat, mind nagy Szeretlmet meg iſmerni, es azoc ſzerint őtet felnijs, es ő benne őruendeznijs. Erről ſzűkſeg tellesb ertelmet vennűnc, ſőt vgyan felis razodnunc erre hogy az WR Chriſtus kiny ſzenuedeſeből tanulnanc vtalni bűneinket, es ſzokiunc felnijs az WR Iſtent, Es benneis bizni. Tahat figyelmezzűnc iol rea imezekre. *Mint vegyűc haſznat azbol hogy annyi ſoc ionkra adatot aiandekul.*

Noha az WR Iſten az ő Fianac halala kiuőlis ſoc keppen mas moddalis meg mutatta mind haragiat, mind io voltat mind vilag kezdetitől fogua: Haragyat midőn az embereket czodakeppen bűntetneis, Ez vilagot Viz őzőnuel, Sodamat tűzzel, Ieruſalemet dőggel, fegyuerrel, es minden embert mindennapi ſoc kinockalis, ſoc buual banattal, az vakmerő gonoſz teuőkőt kemeny kinzodaſockal: Io voltat midőn naponkent ſoc io teteuel latogatnais, az meltatlanokatis, borral, buzaual, őltőzettel, tiſzteſſeguel, marhaual, kénczel, egeſſeguel, gyogyitaſſal, es ſoc io tetelel: De ha iol meg tudnanc gondolni ki legyen az Chriſtus, es az, ő nala melly kedues, Bizonyara ſohonnan annyira ki nem tetzenec ſem haragya, ſem irgalma mint ő rayta, Mondom ſohonnan annyira ki nem tetzic az bűnnec vtalatoſſaga mint az ő Fianac rettenetes Lelki teſti győtredelmeből, kibe Iſtentől

mintha elis hagyatot volna: Haragyais mennyi legyen Istennec az bűnre, meg teczic ezből, hogy czac egy szalnyira sem kemelhette ötet, miert hogy magara vette vala annac terhet. Irgalmassagais kedig el almelkodando, hogy az artatlannal, es még kedig az ő eggyetlen egy szűlőtteuel fizetetne meg azt, à mint az őrdőgtől meg czalatot emberi nemzet erdemlene, szanuan hogy az veghetetlen őrőc ke valo kinra ne vettetnec.

Iohan: 3.

Soc keppen ereztetijs velünc. Mar: 6. Ioan 20.

Ezeket nem czac erteni, de vgyan ereztetnijs akarya Isten velűnc, Es azert az ő neuebe predikaltat pœnitentiat, es az pœnitentia tartonac bűnec boczanattyat: Es à mellet minden napi kereztetis erezt reanc, az Satannac soc fele ősztőnet nagy soc bűnre, Es azoc miatt valo rettegesűnketis, Es ostorozasokotis, Es az testi halaltis, Es igyis szoktatatya az mi testűnketis szűntelen valo szenuedesőkre, es az Bűnőc ellen valo iszonkodasokra, Es az ellen valo erős vitezkedesre, az testel, az őrdőggel: Es szűntelen valo keresere, annac boczanattyat, es iora vezerlő szent Lelket.

Serkeryűnc fel igyis.

Az Christus kin szenuedesebőlis azert serkennyűnc fel az előbbi álombol, az előbbi tisztatalan eletből, Es az ő rettenetes kinnyais es faydalmi es halala indiczanac fel bennűnket orankent pœnitentiara, tőredelmes, Banatos, alazatos sziure, es igaz hitből valo kőnyőrgesre, Es szűntelen valo őrőmreis, es hálá adasra, Es imez Igyekezetekre: Hogy szűntelen szenuettessűc, es meg őllyűc az bűnt mi bennűnkis, azt erőssen gyűlőllyűc, vralkodni ne hadgyuc: Igassagot, es wy eletet kőuessűnc: Az Christussal eggyűt minden nyaualyainkat bekeseggel, es io remenseguel szenuedgyűc, azba magunkat az ő szent Attya akarattyara hadgyuc: Kinec markaba Lelkűnket ayanlyuc: Oe altala nagy őrőmmel bűn boczanattyat, fel tamadast es őrőc eletet varyunc: Es ezekre mind vntalan szent Lelket ohayczunc, fohazkodgyunc, es keryűnc. Igy vegyűc egy keppen hasznat az mi wrunc Iesus Christus kin szenuedesenec.

Mondoc őtet meg ismeruen à mi meg valtsagunkra adatot ayandoknac, Es azban meg ismeruen mind az mi bűnős voltunkot, mind az bűn ellen valo haragyat Istennec, mind az ő nagy irgalmassagat azokhoz kic ő altala bűnőket vtaluan, azoknac boczanattyat bizodalommal szűntelen keric. Ez ayandoc szerint mondoc igen meg beczűllyűc őtet, es igyis ellyűnc az ő kin szenuedeseuel mindennap, Hogy azis vtaltassa meg az mi soc bűneinket, azbanis tanullyunc alazatőssagot, es Isteni felelmet, es benne valo bizodalmatis.

Mint vegyűc haßnat őtet peldaul kőuetuen az ő kin ßenuedesebe

MASODSZOR, őtet peldaul atta nekűnc az ő sz: Attya, Hogy mijs kőuetnenc az ő nyomdokit az szenuedesbennis, es az halalban, Illy keppennis:

Hogy mindennap minden keserűsegűnkben igyis erősiytenűc hitűnket az ő kinnyaual, midőn az test, ez vilag, es az őrdőg, az nyaualyac miatt ketsegben akarna eyteni, Mondoc, ollyankor, igy szolunc mi magunknac, biztatuan, es batoriytuan mi magunkot: Lam az VVR Christusis annyira meg veretet, es meg vtaltatot, hogy vgyan Istentől el hagyattatnac latzatnec, Azert meg halgat, es meg tart engemis, Engemis mondoc, kit meg szentele, es meg tisztiyta az ő vere altal. Azert ha Isten annnyira verneis hogy vgyan meg őlneis mint az ő Fiat, bar oly szornyű kinnalis, De megis benne bizom. Ez fele ertelmes gondolatoc, oh ki igen nagy hasznot szereznec az meg keseredet sziuekben, Igy biztata Iobis ő magat. Iob: 13.

Illy igyedbe igy batoricz magad.

Phil: 2.

Touabba igyis gongolkodgyunc az ő kinnyarol: Az Christus midőn kinzatnec fel nem nyita szayat hogy atkozodnec: Oe Isteni abrazatba leuen ha illy czendeszen tűrt mindeneket mi erettűnc, mi mennyiuel inkab szolgac, es bűnősőc leuen engedelmessen tűrnűnc kelly nyaualyainkat, Az mint ő magais int monduan: az Szolga nem nagyob az ő wranal, Iohan: 15. Es szent Peteris tanit hogy az ő kin szenuedesebeis kőuetnenc az ő nyomdokit, 1. Pet: 2. Valamikor azert valaki tegedetis nyomorgat, boszont, szidalmaz, kerget, tőmlőczőz, ehezter, ostoroz, sanyargat, kinoz, czigaz, Es ha meg őlnenekis, teis meg gondold mind ezekben mint tartotta magat az Christus, es kery tőle segetseget,

hogy

hogy teis vgy tarthaſd magadot. Melly kóueteſis felette nagy kónyebſegedre, ſót meg tartaſodra leſzen.

Ez ket keppen mindenkor elóttúnc legyen nekúnc az ó kínnya, halala, es azban valo aldozattya: Mondoc ayandoc ſzeríntís meg beczúluen ótet hogy ertúnc adatot azokra. Es pelda ſzerintís mindenkor arra nezuen az mi kínunc, es halalunc kózt, ó mint tartotta magat azokba.

Ezec miert hogy igen nagy ſzúkſegúnkre valoc, azert roloc im megís wyionnanis ſzoloc. De az Szo ſemmi leſz, ha azoc melle, moſtís, es ez vtannis ſzúntelen, az Iſtentól ſzent Lelket, ſegetſegól nem kertec, Keryetec azert, es meg adatic.

MEGIS Mint vegyúc haſznait az Chriſtus kíny ſzenuedeſenec?

MIg ez romlott teſtben vagyunc, ſoha czac egy napis nem lehet nekúnkis bekeſegúnc, az bún, az órdóg, az teſt, es ez vilag miatt, Azert valamikor azoc ízgatnac bennúnket, akar búnre, es akar az bún miatt ketſegre: Te ackor ímigy hartzolly: Hogy meg gondold, melly nagy kínt ſzenuedet egyſzer az te búneidert az Chriſtus, Tahat igyekezzel hogy tennen akaratodbol wyionnan ne feſzíched ótet ſoc búneiddel, Heb: 6, 10. Es azt ne had vralkodní te benned, Rom: 8. Col: 2 Az mit egyczer el rontottal ó benne, azt maſzor ne epetſed, Gal: 2. Hanem à mint ó meg holt az te búneidert: Vgy teis arra ſzand magad, hogy az te búnódis valamidón fel índulní akar te benned, de ottan meg ólód ótet. Erre mutat az kerezt vízben valoba merítteſis, Rom: 6. Es mint az Chriſtus az bún ellen fel tamadot: Igy mijs wy eletben fel tamadgyunc, Coloſſ: 3. De azonba ha akaratod ellenís, es akar mintís el eytenenec az te benned lakozo búnóc, az órdóg, az teſt, ez vilag, Es erzed hogy rezketne azoc miatt az te ſzíued, Kelly fel, es ſieſs ó altala Iſtenhóz, keruen búnód boczanattyat, es ſzent Lelket. Eznec kedig ninczen ſzama, mert akar melly nagy ayandekuis el eshetic egy nap hetuen hetſzerís, Matth: 18. Es azert mind halalig valo vigyazaſra, es eſedezeſre íntetúnc, es halalig valo bízodalomra, Az mint az VVR Chriſtuſis egyſzer valo aldozattya vtan órócke ęl, es mais mindenkor eſedezic erettúnc, Rom: 8. 1. Tim: 2. 1. Iohan: 2.

Mindenkort kel ennec lenni.

Ezekre hogy valoba fel ſerkenhetnenc, ier laſſúc halalakort valo íſzonkodaſit, es azoc kózt valo rettenetes kín ſzenuedeſit.

Ezt írya ſzent Lukacz felóle, Luc: 22.

Es mikoron halalos kínba gyótródnec buzgoſagosban kónyórög vala, Es az ó veríyteke lón mint az czep verec, mellyec az fóldre le górdúlnec vala.

Gyótredelmi mely nagyoc voltac.

Akar czac ezt gondolnanc megís, czac ezbólís ki tetzenec minemú bay víadallya, tuſakodaſa, es rettenetes hartza volt az mi wrunc Ieſus Chriſtusnac, az mi ellenſegínckel, az búnnel, Mondoc azzal az Búnnel, ki el lepte ez egeſz vílagot, 2. Cor: 5. Es az Iſtennec haragyaual az bún ellen, Rom: 5. Es az tóruennyel, annac kemeny atkaual, Gal: 4. Az órdóguel, es halalual Oſeæ: 13. 1. Corinth: 15.

Iollehet mind egeſz eletíbe ezec miatt ſoc kínt ſzenuedet, az, mint eggyút remólteben, Iohan: 12. Kíaltyaís, Attyam tarcz meg ez oraba: De kiualtkeppen valo íſzonkodaſit ezekben íryac meg az Euangelíſtac, midón ezt mondgyac felóle:

Kezde Ieſus ſzomorkodní, rettegní es gyótródní: Es mondaní, Szomoru az en Lelkem mind halalig: Es haromſzor artzal le boruluan kezde kónyórgení hogy el vetetnec tóle az pohar: Kínec bíztataſara el íóue az Angyalis: Es wyonnan halalos kínnal kezde tuſakodní az halallal: ki miatt verrelís verítezekic vala.

Ez dolgoc meg ielentic, hogy meg gondolhatatlan tuſakodaſi, remúleſi, keſerúſegi, es faydalmi voltac ó neki, kit ſem ember ſem Angyal annyira meg nem foghat,

PENTEKRE Palmarum, az az VIRAG Vasarnap vtan.

Az VVR Christusnac

foghat, ki miatt ő valoba érzette es tutta, melly nagy terh legyen az bűn, kit az Isten ő rea vetet *Esa:* 53. Es melly igen tűzes haraggal haragudgyec Isten az bűnre. Ez miatt azert le hanyatlot szent Atya előtt, es artzal le boruluan siraſockal es ohaytaſockal, eſedezec, hogy meg ne emeztődnec miatta, hanem enhednec meg langozo tűzes haragia, es az ne geriedne fel annira, hogy ſemmiuè lenne miatta. Mert rayta leuen minden Istení karomlonac, baluanyozoknac, paraznaknac, toluaioknac, es minden fertelmeſeknec bűnteteſe, nem kűlőmben nyőgőt alatta, mintha önnön maga mielte volna mindeneket, es nem kűlőmben ſzenuedet miatta, mintha önnön latorſagaert lakolnec. Ez kedig minemű lelki teſti faydalmockal lett, męg az Angyaloc ſem mondhatnac meg, Mert vgyan vgy tetűtt, es vgyis kellet annac lenni, hogy mint az pokol kinnyaba valoc, őis mintha vgy el hagyatot volna Istentűl, az mint kialtais az Kerezt fan: En Istenem, en Istenem, miert hagyal el engemet. De az el hagyattaknac czac az terhe vala rayta, nem az hitetlenſegec. Mert az nagy terh alattis nem ſzűnic vala meg az kőnyőrgeſtűl, Sőt houa inkab terheltetic vala, annyiual aitatosban ſzűntelen imatkozic es eſedezic vala. Az melly draga malaztyat adgya ő ſzent felſege nekűnkis minden keſerűſegűnkben: Mondom ſegitſen ő ſzent felſege minketis, hogy valamidőn nőtőn nő raytunkis, az ſoc nyaualya, ſoc keſerűſeg, mijs annîual gyakrabban es ſzűntelen imatkozhaſſunc.

Szűkſeg vala kedig, hogy reſzes lenne azoknac terheben, az kikert ſzoſzolo es engeztelő vala, az mint lattyuc czac ez vilagiac kőztis, Midőn az melly ember ſzíue ſzerint eſedezic valamelly latorert, kit halalra tartnac, Kiualkeppen ha atyafia, vagy édes Atya es Anya eſedezic érőtte, menyi tőrődeſſel es ſzenuedeſſel legyen az eſedezes, mintha rayta volna az latornac kinnya, kiert futos az édes Annya, ki miatt vtalatos ſzidalmakatis ſzenuedni kell, hogy olly Lator fiaert annira eſedezic, de ő eztis mind el tűri hozza valo ſzerelmeiert. Ennel nagyob volt az Christus eſedezeſe, Kire vgyan rea haranlott azon ſzidalom, az kikert eſedezet, *Esa:* 53: Az mint ő magais igy ſzol: Esa: 43. ſzolgatatal en velem az te bűneidnec.

Ezec intaſſac eſbűnkbe az mi nagy bűnős voltunkat. Rom: 7.

INNET gondollyuc meg, melly iſzonyu legyen az bűn, Es iſzonkodgyunc meg mijs miatta, Es az mint azt vgyan belenc forraduan, bennűnc hordozzuc ſzűntelen, vgy melette es alatta mijs ſzűntelen nyőgiűnc, es keſerueſen iaygaſſunkis, mint Peter, Magdolna, es tőbbec. Es gondollyuc meg, az Istennec igaſſaga melly igen ſulyos legyen az bűntetesben, Az mint ezis ki tettzic az Christusnac érőttűnc valo bűnteteſeben: Es megint mennyi Irgalmaſſaga legyennis az ſzegeny emberi nemzethőz, Kiert ſzent Fiat vgy adta, hogy altala mindenſzer, egy nap hetuen hetſzeris kegyelmeſen hozza fogadgya, es bűnet meg boczattya, ha hozza ter, ki ſenkit, mondoc ſenkit nem akarna el veztení, hanem hogy minden ember az ő ſzent Fia altal hozza teruen, őrőc eletet venne, *Ioan:* 3. 1. *Timoth:* 2. Mondoc ezekre valoba gondunc legyen, hogy ezec ſzerint bankodgyunkis mindenkor mi magunkba, Es őrűllyűnkis az wrba, *Phil:* 3. 4.

Matth: 18.

Keſerues panaz.

De iay, es igen keſerues iay ez mi bennűnc, Hogy az mint az ſzegeny Apoſtoloc, męg kedig azoc kőzzűl az ki valogatott főfő Apoſtoloc, *PETER, IANOS IACAB,* nagy alommal meg nyomattattac vala, midőn az mi wrunc *IESVS CHRISTVS* verrel veritekeznéc. Es noha vntalan ſerkengetne, es kérne hogy vigyaznanac, es imatkoznanac, De őc az nagy alomi neheſſeg miat, kit vettec vala ez nagy ſzomoruſagbol, męg czac eſzekbe ſem vehetic vala, mi dolog volna à Chriſtuſon. Illyec moſtis męg azokis, kiket valami ieles fő embereknec vélűnc: Hogy maſnac nyaualyaian czac almadoznac.

Oh ki iſzonyu vakmerő kabaſag ez, es ki rettenetes ennyire meg Sűlni, meg aſznyi, meg maradni az bűnbe. Kerlec nezdel ez vilagnac nagy reſzet, nemde illyeteneke? Kic nem hogy azoknac hallaſara rettennenec meg, az kit nem latnac, Hanem ha ſzinten latnakis ſoknac tűzes fogaual valo ſzaggataſat, nyaſolaſat, nyuzaſat, tűzzel piroytaſat, es mindennec ezer fele buiat, gondgyat, beteg ſeget, kinnyat, halalat, porra, feregge letet az bűn miatt, megis nem mozdulhat

hat meg az ſziuec, hogy érezhetnec bűneinec vndokſagat. Es ſoc nem véli ő benne lenni azt à kiert maſt fogoual ſzaggatnac, maga Iſten elŏtt azon vtalatoſſag vagyon à te ſziuedbe, akar ki legy, Mert rakua ſziued arultatoſſaggal, paraznaſaggal, toluaylaſſal, lopaſſal, Iſteni karomlaſſal, es hitetlenſeggel. Sokan midŏn ŏ magoc kinoztatnakis, akar betegſeguel, fogſaggal, akar hohar altal, męg ottis nem ęrtheti miert ſzenued ŏis, es miert ſzenuedet az VVR Chriſtuſis, Az mint az nagy kinoc kŏztis az egyic Toluay meueti vala, es nem ŏrŏc ſzabadulaſt, hanem czac teſtit keuan vala, es aztis czufoloduan. Vélede miczoda fűlt vakmerőſeg legyen nemelly emberbe, Oh ki iſzonyu ennire el kabulni, Es igy tartani magat az ŏrŏc karhozatnac tűze elŏtt, De az mas Toluay, es Dauid, Zacheus, Magdolna, Peter, es Pal, vęgre meg eſmeruen bűnŏs voltokat, ſirtac rayta, ſŏt orditottac miatta, es alig vartac ki ſzabadulaſokat az bűn alà vettetet teſtből. *Roman:* 7.

Kit mind az altal io remenſeggel, bekeſeggel tűrtec, halat aduan Iſtennec az gyŏ zedelemert, melly lett az *IESVS* Chriſtuſnac altala. Mijs illy édeſen biró ſzent Lelket kériűnc, az mi wrunc Ieſus Chriſtus altal: Es mijs gondollyuc meg minęmű kint ſzenuedet legyen az Chriſtus, es hogy ŏ artatlan leuen, nem ŏ magaert, hanem mi érŏttűnc ſzenuedte azonokat, kiket nekűnc kellet volna ſzenuedni. Ki nem tſac teſti faydalmat ſzenuede, Hanem lelki gyŏtredelmetis, érezuen rayta lenni à bűn ellen valo haragiat Iſtennec, hogy mi meg menekednenc az haragtul: Erzette rayta lenni az Tŏruennec *Galat* 4. az atoknac, *Geneſ:* 22. az bűnnec, 2. *Corinth:* 5. az halalnac es pokolnac, *Oſeæ* 13. terhet, es à mardoſo kigyonac fulankiat, *Gen:* 3. hogy minket mind azoktul meg ſzabadîtana. Mert midŏn az Iſten igazis, irgalmaſis volna, Igaſſaga keuannya vala, hogy vgyan valoba meg bűntetetnec az, az ki az eleg tetelt magara fel vette volna. Nagy irgalmaſſaga lŏn kedig ez: Hogy midŏn ſenki azt az bűnteteſt el nem ſzenuedhetne, harîta az ŏ aldot ſzent Fiara, kinec eleg hatalma vala mindeneknec el ſzenuedeſere.

Legyen azert *HALA* az Iſtennec, az ki nekűnc igyis gyŏzedelmet adot az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac altala, 1. *Corinth:* 15. Amen.

IGY ęliyűnc haſznoſon az VVR Chriſtus ſzenuedeſeuel, mondom imigy: Hogy azt igen draga aiandekinknakis tarczuc, Es igen beczűllyűc, Es kŏuetnijs igyekezzűnc, ŏ vele egyűtt igyekezuen mijs mindeneket bekeuel ſzenuedni.

SVMMA.

Ezec legyenec Tanuſaginc az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac kíny ſzenuedeſeröl es Halalarol.

Temeteſeröl: koporſoba leteröl: Pokolra ſzallaſarol.

IMmar ſzűkſeg ęrtelmet vennűnc: Temeteſerŏlis: koporſoba leterŏlis: Pokolra ſzallaſarolis. Mert hitűnc agazattyaba ezt vallyuc rola: Meg hala, es el temettetec, Es ſzalla pokolra. De itt nincz idŏnc, hogy ezekröl predikalhatnanc, hanem az Maſic ŏreg Poſtillambol errŏlis oluashatnac az honn es hazoknal oluaſoc.

Moſt kedig czac az ŏ kíny ſzenuedeſeröl es halalarol eleg legyen io ęrtelmet vennűnc. Kiröl ha megis tŏbbet akarſz tanulni, Igen dragalatos, Eſaiaſnakis ŏtuen harmadic Reſzeben valo Prophetalaſitis meg tanulni. †Kiröl enis irtam az ŏregbic Kŏnywembennis. Ackor czac honn hazatoknal mulaſſatoc el ez napokat, az fęle draga tanulaſokbannis. De moſt mit tanulanc ier laſſuc.

† *Leg elŏl à harmadic Reßbe, Huſuet ünnepe elŏtt.*

Mit Tanulanc.

KET Predikationkba ſzolanc az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac kíny ſzenuedeſeröl.

Az Elſŏben czac röuideden ſzamlalanc elŏ, miket ſzenuedet ŏ mind lelkebe, teſtebe: Es meg bizonîtanc, hogy mind azoknac vgy kellet lenni az iraſoc ſzerint, Es hogy mindeneket czac mi érŏttűnc ſzenuedet.

Az moſta-

PENTEKRE Palmarum, az az, VIRAG vasarnap vtan, DELLI ESTI.

Az VVR Christusnac

Az mostaniba ezekrôl szollottunc: Melly igen kedues legyen az Atya Isten elôtt az ô Fianac aldozattya, Es ezt nekünkis miert kellessec igen meg beczülnünc: Minemü iokat szerzet az ô kiny szenuedesevel: Es annac naponkent mint kell hasznat vennünc.

KERDESEC.

Hitünknec mellyic agazattyahoz valoc ezec?

FELELET: *IMEZEKHôZ*: Hiszem hogy az *IESVS CHRISTVS* kint szenuede Pontius Pilatustul: Meg feszitetec: Meg hala: El temettetec: Es szalla pokolra, &c. Es hiszem ezec altal bünöm boczanattyat, Es az örôc életet.

Ez hitben hogy az kegyelmes VVR Isten naponkent erôsitsen meg, es végig tarczon megis az örôc életre. Ier könyörögiünc.

IMADSAG.

VVR Isten, mi Mennyei szerelmes szent Atyanc, Halat adunc mi te neked az te meg mondhatatlan nagy irgalmassagodert: Hogy az te egyetlen egy szent Fiadat nem kemelletted, hanem az mi rutsagos es soc bünéinkert ez vilagra boczattad, A hitetlen Sidoc es poganyoc kezeibe adtad, Meg czufoltattad artzul czapdostattad, es pökdestetted, meg ostoroztattad, tövises Coronaual meg koronaztattad, az magas kereztfan az két Toluay között fel feszitetted, draga szent Véret ki ontadtad, es halalra boczadtad: Kérünc tegedet adgyad mi nekünc azon te szent Fiadnac kiny szenuedeseiert es halalaert az te szent Lelkedet, hogy az mi bünéinknec nagy es rutsagos voltat valoba esmerhessüc, Es à te bün ellen valo haragodtul meg röttenuen, minden bünt meg vtalhassunc, hogy az te szent Fiadnac Vére hullasanac es halalanac altala te elôtted meg igazulhassunc, es az örôc bodogsagba reszesec lehessünc, Amen.

Mi Atyanc, ki vagy Mennyekben: Szenteltessec &c:

VTOLSO ENEKEC.

Halat adunc teneked örôc Isten etc:
Felsöges Isten hozzad kialtunc mi nagy etc:
Vedd el IVR Isten volunc haragodat etc:

AZ

AZ VVR CHRISTVSNAC fel Tamadaſarol.

SVMMATSKA.

Az mai Euangeliom ſzol az mi wrunc Ieſus Chriſtusnac ha'ottaibol valo fel tamadaſarol. Az az arrol ſol: Hogy minec vtanna igen rôttenetes kinnal az kereztfara fel feſſiytetuen meg ôletet volna, hol atocka lôtt vala ez vilag bûneiert: Az vtan harmadnap az halalbol fel tamaduan, gyôzôdelmet vett volna mind azokon az mi miatt ô meg holt vala, az bûnôn, atkon, ôrdôgôn, halalon, es poklon.

Szol azert az mai Euangeliom az mi wrunc Ieſus Chriſtusnac felette igen nagy tiſztesſeges, es diczôſeges, nagy gyônôrûſeges, nagy öruendetes, es igen nagy gyôzôdelmes fel tamadaſarol, Kiuel az mi rothadando teſtünketis, azon diczôſegre fel tamaſztya: Melly fel tamadaſa altal moſtis ezen teſtbennis ſoc meg ſamlalhatatlan iokot ſerez minekünc.

Kirôl minec elôtte bûebben ſolnanc, elôſôr öruendezteſſüc lelkünket enec ſoualis az ô fel tamadaſa altal ſerez'etet nagy ſoc iockal.

ENEKLESROEL.

Czodalatos nagy Bôlczeſeg, hogy Iſten etc.
Chriſtus fel tamada, mi bûnünket elmoſa, es kiket ô etc.
Chriſtus fel tamada, igaſſagunkra, etc.
Ier mi keryüc ſent Lelket etc.
IMATSAGA fol: i.

AZ EVANGELIOMROL.

SVMMACZKA.

MAi tanuſagunc leſzen: Az aldot, ęlő, őrőc Attya Iſtenfianac, az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac, ez egeſz vilag meg valtoyanac, Nagy győződelmes fel tamadaſarol. Ki, minec vtanna önnön maga magat az ó Töruenbeli papoknac kezebe vitte volna, az ó Paſcha napiara, Ieruſalembe, hogy mint Iſtennec artatlan Baranya, kezec altal meg aldoztatnec, Es azert tülöc igen rettenetes kinokat ſzenuedet volna, es az fara felis feszitetet volna, es ott megis holt volna, es azon nap elis temettetet volna: Az vtan harmadnap, az ő mindenhato Iſteni ereyeből, nagy diadalommal fel tamad az halalbol. Es ki iöuen az koporſobol, ezac azon egy napis ſokſzor ielente meg magat. Kinec meg az angyalokis nagy örömmel hirdetec fel tamadaſat. Erről laſſuc az Euangeliomot, kit irt meg ſzent Mark, az ő Euangeliomi könyuenec tizen hatodic reſzeben.

MAR: XVI.

ES MIKORON az Szombat el mult volna, Maria Magdolna, es Maria Iacabnac anya, es Salome *b* vönec draga kenetet, hogy el iöuen meg kennec ötet. Es igen reggel az Szombatnac, *c* első napian el iöuenec az koporſohoz, nap keletkor, Es mondnac vala egymaſnac: *d* Kifordittya el minekünc az követ az koporſonac aytaiarol? Es mikoron oda tekintettec volna, latac hogy az köv *e* le fordîtua volna, Mert igen nagy vala.

a: Több aſſonyok kis voltac: kic mind peldac hala adasra, buzgo ſeretetre, vallasra, Lelki batorſagra, es adakozaſara.

b: Regi Attyac ſokaſa az kenes, kiuel peldaztac az fel tamadaſt.

c: Az az vaſarnap, kit VVR napnac mondunc.

d: Sietſegekben othon nem gondoltac meg azt. De Iſten igy akarta öket izgatni hogy az kenes ſandeka mellet, ertenec meg fel tamadaſat az Vrnac.

e: Kit az angyal fordutot vala le az fel tamadas vtan.

Az VVR Christus fel tamadasa napiara.

f Noha mind őruendeztetőc ezec: az ifiu vidam tekentete, az iob kez felől valo ůlese, az feier ekes öltőzet, az angyal edes beßide, kickel az Christus fel tamadasanac sic fele haznai ielentettec: De megis rőttegnec az bűnős aßonyoc.

g: Hazna fel tamadasanac.

h: Igenkent meg gondold ez nyolczat.

i: Az meg keseredet ßiuűnknec őruendetes izenet

f Es be menuen az koporsoba, latanac egy Iffiat, ki ůl vala iob kęz felől, Feier hoszu ruhaba fel öltőztetuen, es meg remůlenec. Az kedig monda mekic: *g* meg ne remůllyetec, *h.* 1: Az Nazarethbeli Iesust keresitec, 2. ki meg feszitetet, 3. Fel tamadot, 4. ninczen itt, 5: Imè az hely, houa őtet helyheztettec vala, *i.* De mennyetec el, es mondgyatoc meg az ő tanîtuaninac, es Peternec, 6. hogy előttetec megyen Galileaba, 7. ott meg lattyatoc őtet, 8, mikeppen meg mondotta tinęktec.

Es hamar ki menuen *k.* el futamanac az koporsotul: valanac kedig rőttegesben, es meg remůlesben, es senkinec semmit nem szolnac vala, mert felnec vala.

l. Midőn kedig Iesus fel tamadot volna, az Szombatnac első napian, Meg ielenec előszer Maria Magdolnanac: kiből het őrdőgőt űzett vala ki. Az el menuen meg hirdete azoknac, kic ő vele voltac vala, kikis bankodnac es sirnac vala. De azoc mikor hallottac volna, hogy ő ęlne, es meg ielent volna neki, nem hiuec.

Ezeknec vtanna kedig mas abrazatban meg ielenec kettőnec ő kőzűlőc, Kic vtra induluan az mező földre mennec vala. Es ezekis el menenec, es meg hirdetec az tőbbinec, De ezeknec sem hiuenec azoc.

Vtolszor meg ielenec az tizen egynec, midőn eggyűt űlnenec, es meg fedde az ő hitetlensegeket, es sziuőknec kemenyseget, Hogy azoknac, à kic őtet lattac volna fel tamattat, nem hittec volna.

k: Ez futas vtan meg tertec. *l: Azon nap kin fel tamadot soknac ielent meg, Magdolnac, az tőb aßonyoknac, Peternec, ket tanîtuannac, mindnyaiioknac.*

ROEVID ERTELME.

SZol ez Euangeliom az mi wrunc Iesus Christusnac Halottaibol valo fel tamadasarol. Mondoc arrol szol: Hogy az mi wrunc Iesus Christus, ki ez egesz vilag bűneiert rettenetes kint es halalt szenuedet vala az kereztfan, Az melly testben verben ezeket szenuedte, es az bűnt meg fizette, azon testben verben mindgyart harmadnapra nagy győződelemmel, nagy tisztesseguel, ez egesz vilagnac nagy őrőmere, es őrőckè valo eletere fel tamadot.

Erről szol mondoc az mai Euangeliom: Az ő diczőseges fel tamadasarol: Hogy azon harmad nap, kin fel tamadot, az VVR Isten az ő mennyei Angylitis ala boczatta volna menyből, olly fenyes es diczőseges abrazattal: hogy meg ismernec emberec felett valonac lenni, Isten szolgaianac es Angyalinac. Kic az koporsaba, az hol az Christus halua fekűtt vala, midőn eleuen, es ekes, vidam, mosolgo abrazattal, es öltőzettel meg ielennenec, Azzalis azt ielentic: hogy az meg fezittetet, meg kinoztatot, es meg őletet Iesus Christus, az halal ellen, nagy győződelemmel, nagy tisztesseguel, nagy győnőrűsegre, es őrőc, eletre tamadot volna fel, Ki altal mi immar vidam, mosolygo, bátor, es Istenben bizo sziuet hordozhatnánc, es nagy ekes es diczőseges fel tamadást varhatnánc, Kiről vgyan szoualis vallast tesznec ezt monduán: hogy az melly Názárehtbeli Iesus fel feszitetet vala, es az kit az aszonyoc azert keresnec vala, hogy meg kennec, az, à halál ellen fel tamadot volna, immar nem holt, hanem eleuen volna, à mint ő magátis meg látnác, es az kiről ő magais az előt szolt volna. Illy keppen tetet Isten egy előbe bizonságot Angyali altal az ő sz: Fiánac az mi meg valto Christusunknac fel tamadásarol. Kit előszőris hirdetet az igen meg keseredet, es igen gyenge hitű aszony állatoknac: Hogy ezzelis biztatná bennűnc, hogy nekűnc bűnős embereknec, igen gyarloknac, az

mi fel

mi fel epyteſũnkre tãmadot volna fel halottaibol az mi wrunc Ieſus Chriſtus. Ez rõuid ertelme az mai Euangeliomnac.

Ez Euangeliom azert hitũnknec imez vallasat erõſiti: Hol az Ieſus Chriſtus felõl ezt vallyuc, Hogy hiſzũc, hogy harmad nap halottaibol fel tãmadot, midõn rola imezeket mondgyuc: Elõſzõr: Hiſzec Ieſus Chriſtusba: Iſtennec fiaban, Es mondgyuc: Kint ſzenuede Pontius Pilatuſtul, meg feſzitetec, meg hala, el temettetec, ſzalla pokolra, Es ezec vtan ezt mondgyuc. HARMAD NAP HALLOTTAIBOL FEL TAMADA: Modoc ez hitũnknec vallasat bizonittya es erõſiti ez mai Euangeliom: Hogy halala vtan harmad nap fel tamadot volna, Es azert õ altala bizonnyal bũnũnc boczanattyat, teſtũnc fel tamadaſat, es õrõc eletet varhatnanc. Kinecfel tamadaſarol imez õtt rendbe ſzollyunc.

Ez hitũnc vallasat erõſiti ez mai Euangeliom.

AZ TANVSAGOKROL.

ELõſzõr czac ezt magyarazzuc meg, hogy az Angyal ezt mondgya. *FEL TAMADOT AZ CHRISTVS.* Holot eztis meg tanullyuc: Az mai Euangeliom minemũ bizonſagot tõtt az õ fel tamadaſarol,

Maſodſzor, Az Angyaloknac edes ieleneſekbõl, es edes beſzedekbõl, õruendetes vigaztalaſokat vegyũnc az Chriſtus fel tamadaſarol.

Harmadſzor, Hiſtoria ſzerent tanullyuc meg: Mint lett az Chriſtus fel tamadaſanac ki ieleneſe.

Negyedſzer, Mind az O mind az Wy Tõruennec bizonſagibol tanullyuc meg hogy ſzũkſeg volt az Iduõzitõ Chriſtuſnac fel tamadni.

Oetõdſzer, Haſznait ſzamlallyuc elõ az õ fel tamadaſanac, De moſt czac rõuid ſzoual. Ezekrõl leſznec elſõ predikacionkban tanuſaginc. Kikrõl ier ſzollyunc rendel.

AZ ELSÕRÕL.

AZ mai Euangeliomnac bizonyſagarol: Es az mellet tõb bizonſagokrol: Es ennec ertelmerõl *HOGY FEL TAMADOT* az Chriſtus, elõſzõr czac rõuideden ſzollyunc: Azt iria ſzent Mark ez mai Euangeliomba à Chriſtus fel tamadaſanac bizonyſagarol, hogy midõn egy nehan aſzonyoc, kic az VR Chriſtuſnac regi tanyituani voltac, harmad napra az koporſohoz mentec volna, hogy az õ meg holt teſtet meg kennec, Azoknac az WR Iſtennec Angyala igy ſzolt volna: Az melly Nazarethbeli Ieſuſt kereſtec, ki meg feſzitetet vala, *FEL TAMADOT,* Es mond az Angyal: Nints itt, ihon nezzetec à helt à houa fektettec vala. Es mond az Angyal: Lam õ magais meg monta volt hogy harmad nap fel tamad, Emlekezzetec meg arrolis, Es eztis meg mõta, hogy vgyan megis mutattya magat, es meg lattyatoc õtet, Azert tarczatoc ehez magatokat, Ne kereſſetec õtet mint holtat, hanem variatoc az õ igerete ſzerint hogy meg lattyatoc õtet. Illy bizonſagoc vadnac czac ez mai Euangeliombais az Chriſtus fel tamadaſarol, Kirõl rendel ſzoloc. Elõſzõr ez iget hogy ezt mondgya az Angyal *FEL TAMADOT* iol eſzũnkbe vegyũnc, Mert ez az feie az kirõl ez mai Euangeliom kiualtkeppen ſzol, kirõl touab ſzollyunc tõbbet, Mondoc errõl hogy Iſten azt hirdeti hogy fel tamadot az Ieſus Chriſtus. Azonba imeztis meg gondollyuc, ſõt nagy czudanakis tarczuc, hogy elõſzeris Angyali altal kialtattya Iſten ezt, hogy az Nazarethbeli Ieſus, mondoc az az Ieſus az ki ez vilag bũneyert fel feſzitetet vala, az immar fel tamadot. Nagy ertelemmel mondotta ezt az Angyal: *AZ CHRISTVS FEL TAMADOT,* mintha mondana: Fel tamadot, az az, az kinon, az atkon, az halalon gyõzõdelmet võt. Mondoc ez ſzot *FEL TAMADOT,* ird meg erczed, mert ez mondas fel tamadot, annyit teſzen hogy fel tamaduan, az halalon gyõzõdelmet vét, es az melly bũnõc miat az fan atocka let, azt az atkot meg birta, es az atoc helyet io keduet, à halal helyet eletet hozot minekũnc,

Az mai Euangeliomnac, Es az melly nap fel tamadot azokon lõt bizonſagokrol Es ennec ertelemrõl: fel tamadot az Chriſtus.

AZ WR Christus fel tamadasa napiara.

Elsö predikatio az VVR Christus

nekünc. Oh ki igen melly mondas azert ez, *FEL TAMADOT AZ CHRISTVS*. Mi közzölünc senki elegge meg nem gondolhattya, miczoda iszonyusaga legyen anac à Bünec à kic miat meg holt, es à kic ellen fel tamadot, es azt meg tapoduan meg győzte. De tudgyac az Isten Angyali es mi nekünkis örömel hirdetic. Mind az altal az ö edes vigaztalo, es öruendetes voltarol mayd touab mjs szollyünc, az menyire, ez gyarlosagba meg erthettyüc az szent Irasnac bizonsagibol: Most eztis lassuc Elöszer miuel bizonyittya ez mai Euangeliomis es töb Euangeliomokis ezt, hogy bizonyal fel tamadot az WR Christus. Az Angyal az Aszonyoknac ezt monda: Lam ö magais az Christus meg monta volt, hogy harmad napra fel tamad, azert emlekezzetec meg az ö mondasarol. Imè czac ittis minemü bizonsagi vadnac: Egyic az Angyal, Masic az Christus regi mondasa: Touabba monda az Angyal: Megis lattya toc kedig ö magatis es valoba meg ismeritec hogy fel tamadot legyen. Es szinten igy lön, mert oztan megis lattac ötet. Ezec lönec azert az mai Euangeliom szerint bizonsagi az Christus fel tamadasanac: Mondoc az Angyal: az Christus regi mondasa: es annac biztatasa hogy meg latnac az Wrat, Kirölis touab többet szollyunc. Hanem eztis meg gondollyuc mostis, hogy ez bizonsag felet, czac az leg elsö naponnis soc töb es nyiluan valoc lettenec, Mert, Angyaloc ielenese vtan, oztan ezen aszonyoknac azontul ö magais meg ielenec az VVR Christus: Elöször külön czac Magdolnanac: az vtan mind az többinec: Az firfiac közül Peternec czac ö maganac: Ismet az ket tanituannac kic Emausba mentec: Vegre mind az töb tanituannac Thamastul meg valua. Mondoc vgyan azon harmadnap az kin fel tamadot, ennyiszer iryac hogy meg ielent ö magais. Es ezen kiuül soc töb egyeb ieleneseknis lettec, azon napis, es az vtan mind negyuen egez napig, mind addig mig szemec lattara menybe menne, kirölis touab vgyan hisforia szerintis szolunc.

Ö tarusaga az mai Euangeliomnac.

Hanem most az mint mondam czac ezeket vegyüc eszünkben, Hogy Isten az ö Fianac fel tamadasat bizonnyal hirdetteti, Arrol mind az Angyaloc altal, mind sem latomast nyiluan valo bizonsagokat tetetet. Ezböl azert igen meg böczülüen az WR Christus fel tamadasat, Iol meg tanullyuc: Mi dolog legyen az: azzal minemü draga iokat szerzet legyen minden benne bizoknac: Az mint ez czac az mai Euangeliombolis ki teczic, midön azt, Mennyei szolgalo Angyali hirdetic: Ekes es vidam abrazatban: Az igen meg röttent es gyarlo embereknec. Ielentuen hogy az Christus az bünökert holt volna meg, Es azokert tamadot volna fel, hogy azokat bünökböl meg tiszticza, nyomorusagokbol ki vegye, es olly diczösegesse tegye, mint az szent Angyaloc. De ezekröl ez vtan szollyunc, Most czac ez röuid szot magyarazom meg, Imezt: Miczoda az Christus fel tamadasa: Es melly nagy dolog legyen hogy azt Angyaloc hirdetic minekünc. Mondoc Elöszer imennec ertelmet ved eszedbe: Hogy az Angyal azt mondgya, *FEL TAMADOT AZ CHRISTVS*, mint ha mondana, az halal ellen fel tamaduan azon győzödelmet vet. Azert ez mondasaba *FEL TAMADOT*, az mai Euangeliom tanyit minket, biztat, es batorit, hogy az mi Wrunc *IESVS CHRISTVS*, ki mi ertünc, az mi emberségünkbe, testünkbe, verünkbe, lelkünkbe fel öltözöt volna, Es az melly bünöc mi bennünc lakoznac, azokert ö az ö testebe igen meg alaztatot volna, rettenetes kint es halalt szenuedet volna, es el temettetet volua, Es ezec altal, minec vtaña az Istennec minden igassaga be tellyesedet volna, az vtan, az hagyot napra, harmadic napra, azon meg alaztatott, meg rontatott, meg kinoztatott, meg aldoztatott, es meg öletet testbe verbe, eleueuen fel tamadot, önnön ereyeböl, es hatalmabol, Es azontol minden ö es mi ellensegünket labaiual meg tapotta, az bünnec, atoknac, ördögnec halalnac, pokolnac, karhozatnac torkara hagot, Es ö maga egyedöl, nagy tiszteſſeggel, nagy hataloman, nagy győzödelemmel vralkodni kezdett, Es mind ez egesz vilagnac ez örömet hirdettete: Hogy valaki ö beñe biznec, az, bünc boczanatyat veñe, es öröc eletet ö altala. Ez röuid ertelme ez szonac: Fel tamadot az Christus. Vadnac olly emelgö szivü emberec kiknec izetlennec teczic midön ennyszer egy szot magyarazton magyarazunc, De nem eleg czac nyeluel szolni arrol, auagy czac elmenkbe akar hogy tartani azt

Ertelme imennec: Fel tamadot az Christus.

93

tani ezt, Hanem ezeket vgyan valoba meg kel iſmerni, valoba el kel hinni, meg kel ragadni, es vegig meg kel őrzeni, ki nelkűl czac egy ſzem pillantasba ſem lehetűnc, à mi beñűnc ſzorult bűnec ſoc fele rettenteſi miat, Miert hogy azert nekűnc igen nagy őrőm, nagy ſegetſeg, es igen nagy erőſſeg, es vgyan őrőc elet, es őrőc iduőſſeg, igazan meg iſmerni es ſziuűnkbe ſzorítani à Chriſtus fel tamadaſat, Azert à Satanis hogy el ne veñe tőlűnc, Iſtenis ſoc keppen bizonîttya ezt, hogy altalan fogua valoſaggal az ő ſzent Fiat fel tamaſztotta halottaibol, az ki altal rendelte volt az mi meg valtſagunkat, Mondoc ezeket ſockeppen bizonîttya: az Regi Prophetac altalis: az VVR Chriſtus beſzede, es czelekedeti altalis: az Apoſtoloc tanitaſi, es czoda teteli altalis: es az ſzent Lelec Iſtennec mennyei ayandeka altalis. Ne kelletlenkedgyűnc azert illy nagy es ſzűkſeges dolognac ſzűntelen valo tanulaſaba es ertelmebe, es meg őrzeſebe. DE moſt egy előbe, mi elegűdgyűnc czac è mai Euangeliomnac bizonſagi ſzerent ertekezni arrol: Hogy valoſaggal fel tamadot az WR Chriſtus, Es eztis igen almelko luan iol es gyakorta meg gondollyuc: Hogy illy dolgot mint Fianac fel tamadaſat, Iſten, Angyali altal hirdetteti leg előſzer, Mondom az ő ſzolgalo ſzent Angyali altal, az melly Angyali altal regen Danielnekis izent vala, Zachariasnakis ſzűz Marianakis, à Paſztoroknakis az Wr Chriſtus felől: kic mind ſzűleteſekort, mind kiſirtetekort, mind kin ſzenuedeſekort, ſoc tanubizonſagot tőttec vala felőle ſzep tanuſagockal: Azon Angyaloc moſtis mikort az koporſobol fel tamadot, es az vtan mikor menybe ment, iſmet vyab ſzep tanubizonſagokot teſznec az mi wrunc Ieſus Chriſtus felől: Mondoc iol meg gondollyuc, hogy az VVR Iſtenis, mind eleitől fogua minden dolgarol az ő ſzent Fianac tanubizonſagot tőt meg Angyali altalis. Es ezekbe almelkoduan gondolkodgyunc, hogy nagy dolognac kel lenni az Chriſtus iſmeretitnec, kit eñi ſzol: ſzor meg Angyali altalis predikaltat minekűnc, De à tőb dolgainac hirdeteſe hagyarianac moſt, Azokrol maſzor tanullyatoc: Mit predikaltac az Angyaloc Danielnec: Ideieről, aldozattyarol, halalarol, vralkodaſarol: Marianac fogantataſarol. Az paſztoroknac ſzűleteſeről: Vegre menybe meneſeről, es az Iteletre eliőueſeről, Ezekről mondoc maſzor ſzollyunc, Moſt czac ezt laſſuc, mit predikaltac fel tamadaſarol. Kit azert tanullyunc meg io bizonyoſſan: Hogy mikor rőttőgűnc az mi ſoc bűneinc miat, az altal bizonnyal hiheſſűc, hogy az, mi bennűnc meg fűzetődőt immar, es annac boczanattyat valoba vehettyűc, ő altala, mindenkoron, Es veghetetlen őrőc nyugodalmas eletetis, meg ſzabaduluan az altal az veghetetlen őrőc karhozatnac kinnyatol: De ezekről az maſodic tanuſagba mayd ſzollyunc, Moſt tſac arrol ſzolanc, Az mai Euangeliomnac bizonſaga, mi volt à Chriſtus fel tamadaſarol, es hogy az Angyalokis hirdettec azt. Immar laſſuc minemű ekes es vidam abrazattal, es kegyes beſzeddel predikaltac az Angyaloc az W R fel tamadaſat.

Illy nagy dolgot ſoc bizonſagockal erősit az WR Iſten.

Mai első bizonſaginc az Angyaloc altal lett, kiről ma fő keppen ßolunc.

Dan. 7. 9. Luc: 1. Luc: 2.

MASIC TANVSAGROL.

Hogy az Angyaloc ekeſſen ielentec, Es őruendeteſen hirdettec az Chriſtus fel tamadaſat: Kiuel ſoc draga haſznait ielentettec aznac.

NOha lathatatlan allatoc az Angyaloc az mi moſtani ſzeműnknec, de ertűnc, lathato, es olly abrazatot vettec fel az VVR Chriſtuſnac fel tamadaſakort, mellyec vgyan kűlső keppennis ſzeműnc előttis ſoc keppen őruendeztetnenec az WR Chriſtus fel tamadaſaban, Mert à mint iryac az negy Euangeliſtac, midőn az Aſzonyoknac hirdetnec hogy à Chriſtus fel tamadot, ő magokis ſzep ekes tűndőklő ez vidam Abrazatot mutattac, es ruhazattyokis mint az ho igen feyer volt, ſzep hoſzu, es tiſztеſſeyes őltőzet, kic nem egyſzer, ſem ketſzer, hanem egynehanſzor ielentec meg, Es mindenſzer őruendetes, edes es kegyes ſzoual ſzoltac erről, hogy ne felnenec, Es hogy az WR Chriſtus valoba fel tamadot volna, nem halua, hanem eleuen volna, es elne mind őrőcke. † Soha mi czac ezt ſem tudnanc meg beczűlni, es nyet nezic, es nekic ſzemtől ſzembe ſzolgalnac, es előtte forgolodnac, hogy azokot

Az Angyaloc ſoc győnyőrűſeges magoc mutataſa az ualis, ielentettec ſoc győnyőrűſeget az WR fel tamadaſanac.

† *O ki nagy Iſten io kedw czac ezt illy draga, ßolo i illy edes kőnnyſegſſly gel tőttenec.*

AZ WR CHRI STVS FEL tamadaſa napiara,

Elſœ predikatio az VVR Chriſtus

Illy vtalatos por, hamu, ſár, vndoc bűnös teſtűekhöz kűldözi, mint Maria Magdolna, kijs igen fertelmes aſzony allat vala, es kibe ördögökis lakoztac: ki erzette az ő maga ſebeit, Es mint Peter, ki az VVR Chriſtuſt Szörnyű atkozodaſſal meg tagatta volt, Es mint az többijs kic merő bűnbe mint mi fogantattac, es ſzűlettec volt: Es ezeknec örömet izen hogy ne felnenec, ne rettegnenec, ne Sirnanac, ne Bankodnanac, hanem öruendeznenec, mert az VVR Chriſtus az halal ellen fel tamadot volna, nekűnc, az mi eletűnkre, az mi meg tartaſunkra, az mi iduőſſegünkre. Mondoc midőn az Angyaloc ekes vidam Abrazatban, es diczőſeges öltözetben, es olly kegyelmes beſzedeckel ielentenec meg à koporſabol, hogy az Chriſtus fel tamadot volna, Mind ezec titkon es alattomba az mi wrunc Ieſus Chriſtus fel tamadaſanac ſoc draga nyereſegit, kit nekűnc ſzerzet ielengettec: Hogy noha itt mi magunkba fertelmes bűnőſoc volnanc, de mihent az VVR Chriſtus altal Iſtenhöz kialtunc, hetuen hetſzeris egy nap, minden bűnnec boczanattyat veſzűc, es ottan az VVR Chriſtusba tiztaua leſzűnc: Es ennyi nagy erőtlenſegűnkbennis ſzent Lelketűl vezerlettetűnc: Es meg iőuendőre mint az Angyaloc, tellyes tiztac, es olly diczőſegeſec leſzűnc. Ezeket, mint peldaztattac, ſzep öltözetekbe, moſolgo ſzauokban, vidam orczaiokban, edes biztataſokban, ki foghattya moſt meg eleggé?

Edes izeneti Iſtennec.

Illy bőlcz allatoknac mondaſibol tanulyuc meg ſoc fele haßnait az Chriſtus fel tamadaſanac.

Oec mint eſzes allatoc, tuttac valoba kiczoda legyen az fel feſzitetet, es fel tamadot Ieſus Chriſtus, es azert tudnakis valoba rayta öruendezni, De mi azon merő ſetetſeg leuen, akar czac az ő ſzauokra, es az iraſnac tanubizonſagata halgaſſunc, es onnet tanulgaſſuc meg, Mit akartac mondani è keues ſzoba: Fel tamadot à Chriſtus, mit kereſitec az eleuent az holtac között: Kiből tanullyuc meg eztis, mind Maganac, mind Minekűnc, melly nagy felſeges draga iokat ſzerzet az ő fel tamadaſaual, azzal mondoc, hogy az bűn, atoc, halal ellen fel tamadot az koporſobol. Erről im moſt röuid ſzoual ſzoloc, de ez vtan ſoc bizonſagockal meg tanullyuc: Mondoc imezeket, Maganakis, Nekűnkis miczoda haſznokat ſzerzet az ő fel tamadaſaual. Kiből imar niluabban meg ertthettyűc az kit oda felis mondanc, imezt: Miczoda az Chriſtus fel tamadaſa: az, melly nagy győzedelem, es melly nagy nyereſeges dolog, mind maganac, mind nekűnc. Ezt ier laſſuc.

Imè ki ſokat haßnalt czac maganakis az WR Chriſtus, fel tamadaſaual.

CZAC ő maganakis nagy tizteſſegi es nagy nyereſegi lettec az ő fel tamadaſa altal, Mert immar azbol hiſzűc ötet Iſten Fianac lenni, *Roman:* 1. Kit az előtt aligſag hihetrec męg az Apoſtolokis. Vgy tamadotis kedig fel, azon teſtbe az kibe fel főſzitetet, hogy ſoha többe azba ſemmit ne ſzenuedhetne, hanem czac nagy bodogul elne mind örökkè, Męg penig nem czac vgy mint földi ember, Hanem mint az Iſtennec egy ſzülötte el fel üle az Atyanac iobiara, *Epheſ:* 1. Es mind Egen, földön, pokolba valokon, mint egyedűl valo Kiraly, vgy wralkodic, Ki az mint ez egez vilagot czac ő egyedűl valtotta meg, Igy czac egyedűl ő maga iteli megis, anni nagy ſzabadſaggal es hatalommal, hogy valakic ő benne nem biznac, mind azoc örök tűzre, es örök karhozatra vetetnec, Valakic kedig ő altala bűnöc boczanattyat vennec, azoc mind örökkè elnenec az Iſteni igaſſag ſzerint, *Actor:* 13. Illy nagy dolgokat nyere az WR Chriſtus czac maganakis az ő fel tamadaſaual, De azert mind ezeketis minden hiueiuel közli: hogy azokatis Iſten fiaiua tegye: azon hatalomra es diczőſegre vigye azokatis: ſoha ſemmit ne ſzenuedgyenec ökis: mindent meg itelheſſenec: es mind örökkè elheſſenec.

Nekűnkis illy nagy draga iokat ſzerzet fel tamadaſaual.

EZEC felött enni nagy kazdag aiandekot ád az ő benne bizoknac, Hogy minden ellenſegeckel birianac, bűnuel, ördöggel, halallal, *Coloſſ:* 2. iollehet moſt nagy hartz alatt: Iſten előtt meg igazullyanac *Rom:* 5. Szent Leleckel meg tellyeſedgyenec, *Io:* 14. Lelkekbe Iſten előtt batorbac leheſſenec, 1. *Pet:* 3. Bizuaſt könyörögheſſenec, *Heb:* 4. Az Iſtent igazan eſmerheſſec, *Ioan:* 14. Az ő akarattyat köuetheſſec, wy eletűec leheſſenec, 2. *Corinth:* 5. *Roman:* 7. Az ő Adami termeſzetyeket öldökölheſſec, *Coloſſ.* 3. A Chriſtus termeſzetet köuetheſſec, *Roman:* 6. Az haboru, az banat közt vigaztalaſt veheſſenec, ſőt győzedelmetis, *Roman:* 5. Ha bűnbe el eſnenec, éröttöc eſedezic, 1. *Timoth:* 2. 1. *Ioan:* 2. Bűnöc boczanattyat nyerí es adgya, *Mar:* 16. Ha el eſnec, fel emeli, örizi, oltalmazza, 1. *Pet* 5. Ha meg halnac, fel tamaztya, Rothadando teſteket diczőſeges teſtre valtoztattya, *Phil:* 3. Iſtenhöz haſonlatoſsa teſzi, 1. *Ioan:* 3. Es mind örökön örökké elteti, *Ioan:* 5. 11.

Illy

Illy nagy draga iokat ſzerzet ő minekűnc, az ő fel tamadaſaual, kiről ſzamlalhatatlan ſoc bizonſāginc vadnac az ſzent Irāsban, A mint kőzzűlőc egy nihanyat megis hallunc az Maſodic Predikationkban fő keppen.

Igen őruendetes es igen nagy ůnnep ez.

Oeruendetes nap azert ez mai *NAP* mind ez egez vilagnac, Es olly nap, kit Iſten męgt Adámnakis hirdete, es mutogata, midőn neki á Chriſtus győzedelmeről igeretet tenne, hogy ő meg rontana az kigyo feiet, Es előtte egy Barant meg ölne, Es annac bőreuel mezitelenſeget be fedezze, Es az ő imatkozāſi melle āldozatot ſzerzene. Kiuel czuda méylen peldázā az Chriſtus fel tamadāſa āltal ſzerzet iauait: hogy ő vgy halna meg az mi bűneinkert, hogy megis éledne, es āltala minden rutſagunc el fedeztetnenec, mijs meg éleduen wyionnan fel őltőztetnenc az előbbi ārtatlanſaginkba, es ſzepſegűnkben, kibe teremtetet vala az elſő ſzűlenc.

† *Adam ideieben mikor kezdetet. Gen: 3.*

Ez, az miert Abrahámis őruendezet ő rayta, *Ioan: 8.* Kiről Iſten Moſes āltal vgyan ſzem latomaſt valo czuda peldākatis adot vala, Midőn az ő Tőruenbeli Paſcha vęreuel meg kenete az aytoknac kęt melleket, es felső kűſzőbet, Es az āltal menő Angyal, āltal ſzőkőllene czac azokat, az kic á vérrel kent házakban volnānac, Es czac azoc halnānac meg, āhol az Paſcha Bārannac vęreuel nem volnānac az aytoc meg kenue.

Exod: 12.

IT VEDD eſzedbe eztis, hogy á Moyſes Tőruenye ſzerint, azon nap kezdetet el az mai ůnnepnec az Paſchanac ůnnepe, Es az időtűl fogua ez mai napot az hiuec min denűt Paſchanac, az az, āltal meneſnec, auagy āltal ſzőkelleſnec neueztec. De az, ő Paſcha volt, Es czac Chriſtus wrunc fel tāmadāſa napiaig tartot.

Moyſes ideieben mint kezdetet ęz ůnnep bizonyos nappal es pepecze leſeckel.

† Mi immar wy Paſchat ůnnepelűnc, Es azt neuezzűc az WR Chriſtus fel tāmadaſanac. Kiuel āltal mene mind az ęgekeñis, Es el teriezte az ő igeiet, es añac hatalmāt mind ez egez vilag ſzerte, es āltal ſzőkelleti mais mind azokat, valakic az ő vęre āltal meg tiztultac, hogy ſe á bűn, ſe az ātoc, ſe az ördőg, es á halāl, ſe az kārhozat ne ārthaſſon az ő benne hiuőknec, hanem czac az hitetleneknec. Oh ki draga iót vett az, az ki ezeket ſziue ſzerint meg beczűli, igaz hittel hozzā ragazkoduan. Kire ſegellyen az WR ő felſege minketis minden ſzem pillantāsba: Hogy czac egyedűl az ő vęre meg tiztitāſāban őruendezheſſen az mi lelkűnc, Es fel tāmadāſanac nagy erős győzedelmebe vetheſſe minden ereiet es győzedelmet, Amen.

† *Wy Paſchanc ęz nekűnc.*

SZOLANC moſt, Errőlis: Hogy męg Adam ideiebennis hirdetetet á Paſcha ůnnepe, az az, á Chriſtus āltal meneſe, fel tāmadāſa āltal, á mi ellenſeginken, es az őrőc ęletben valo be meneſe. De Moyſes āltal vgyan bizonyos, de peldāzo napiais ſzereztetet ennec, hogy az nap lenne, kin az Iſrael ki indult az rabſāgbol, Kinec emlekezetire á Paſcha Bārānt megis ettec minden eztendőben, elő iőuen az á nap. De ezec czac ārnyekozo peldāzatoc voltac. Immar nekűnc wy Paſchanc: Nem czac ez mai nap, hanem mind egez ęletűnc Paſcha ůnnepűnc, Kiuel igyekezzűnc igen iol ęlni, nem teſti zabāloda ſra, hanem lelki őrőmre.

Miről ſzolanc

Nemellyec hiwtāc ez napot *HVSVET* napianac, netalam èffęle balgatagſāgert, hogy huſt ehetnenec rayta. Ez Nęw, gyalāzattyara vagyon è mai napnac, Mert az mi wrunc *IESVS CHRISTVS* nem azert tamadot fel, hogy teſtűnket ęlteſſe vagy hizlallya huſſal, vagy egyebbel az fergeknec, Hanem azert tāmadot fel, hogy mijs ő āltala nagy diczőſeges teſti fel tāmadāſtis vennenc, es az vtan ő vęle mind őrőckőn őrőckè ęlnenc. Es moſtis mindennap wy Paſchat ůnnepelnenc: Tiztaſagot, igaſſāgot, Iſteni édeſſeget, es minden io erkőlczőt kőuetuen, á mint ſzent Pāl is tanit *1. Corinth. 5.*

Huſuetnac nem uęzni, iſtentelenſeg.

EZEKET egy előbe ez mai napon ſzűkſeg volt eſzetekben iutatnom: Az Angyaloc melly nagy őrőmmel, es ſoc drāga haſznunkra hirdettec az WR Chriſtus fel tāmadāſat: Es ez, mind Adamtul fogua mint peldāztatot, Es vęgre mint tellyeſettec be minden peldāzatoc. De hogy ezeket megis nyiluābban meg értheſſűc, Immār hallyuc meg Hiſtoriaiatis az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac fel tamadāſānac, Es érczűc meg, Egy előſzer, melly laſſan es halkal hirdettette Angyali āltalis az ő fel tāmadaſat, De az vtan ōmagais egez negyuen napig, mely nagy ſockeppen mutatta meg magat, Es az egeſz ſzent Irāſt mint forgatta fel annac bizonſāgāra, hogy ſzűkſeg volt á Chriſtuſnac ſzenuedni, meg halni, fel tāmadni, es az őrőc ęletnec diczőſegere menni, es az ő Neuebe nekűnc pœnitentiat, es bűn boczanattyāt, es őrőc ęletet hirdetni, Es ő altala nekűnkis fel tāmadni, es mind őrőcke ęlni.

Kőuetkező Summa.

AZ WR CHRISTVS FEL tamadasa nipiera.

Elsoe Predikatio az VVR Christus

Most czac ezekrol vegyunc tanusagokat, Ez vtan tob Predikationkba tobbet tanullyuc arrolis: Miczoda az Christus fel tamadasar Es minemu draga hasznunkra tamadot fel: Es arrol az irasoc minemu tanubizonsagokat tesznec. Most ier lassuc az Historiat.

HARMADIC TANVSAGROL.

Historiaia az Christus fel tamadasanac.

IOL lehet mind az Negy Euangelistac irtac az VVR Christusnac fel tamadasarol, de nemellyec igen rouideden, nemellyec bowebben es nyiluabban, Azert mindnyaian valamit irtac arrol, most egy szersmind hallyuc meg. De meg vgyis nem minden ielenesit erthettyuc meg, mert szent Ianos azt mondgya, *Iohan: 20.* hogy meg sem gyoztec volna irni mindeneket. Azert az mi hiteczkenknec tengetese re elegedgyunc mijs, akar czac azokat meg erteni, az mellyec meg irattac. Kit kezdgyunc el az mai Euangeliomon.

Harmad napsoc assonyoc tarulnac meg kenni, kiknec tizteletec ezac kulso.

SZENT Marck ez mai Euangeliomba ezt monda: Hogy az el temetes vtan harmad napra, egy nihany Aszonyoc, io reggel, meg kenni, el indultac volna az koporsohoz, kic az elott az unnepert nem kenhettec volt meg, Es Istenis mind harmad napig czuda keppen tartoztatta oket. Kiknec ez fele keno szandekokrol soc dolgokat tanulhatnanc, De most bowen nem erkez incz az tanusagokrol szolnunc, à Historianac elo beszelleseert, Mind az altal nihol nihol rouideden egy nihanyrol emlekezzunc. Most ez o kenesekrul eztis vegyuc eszunkbe hogy ez, az o testenec isac kilso tiszteleserе valo volt. Kit el most balgatabbac azoc, kic mais az fa feszuletet kerulуen belso ertelem es hit nekul tiztelic otet, Es kic penteken veruen az Pilatust, erossen zorgetnec, Mind ez felec, balgatac kilso tizteletec, es hiaba valoc, kiket szinten vgy meg kel feddenunc, mint az Angyaloc az aszonyokat, à mint touab meg hallyuc. Most lassuc az Historiat ismet:

Magdolna elob ment az tobcinel.

SZENT Mathé 28. aztis iria, hogy Maria Magdolna es az masic Maria, mind az tobbi elott mentec volna az koporsohoz. Netalam ezec az tobbi kozzul valtanac volt ki, elol el induluan, hogy meg latnac ha hozza ferneke az koporsohoz. De immar az elott fel tamatt volt az WR, Netalam szinten az Piros haynallal egyut, hogy à mint az fenyes nap, fel keluen el veszi az egez vilag setetseget, ois az o fel tamasa altal ki venne ez vilagot az halalnac arnyekabol es setetsegebol, hogy mind azoc valakic szemeket be nem hunnac, latnanac nala.

Piros haynalkort tamadot fel az Christus. Esa: 9.

Az Angyal tasitotta le az kouet az fel tamadas vtan az assonyoknac. Matth: 28.

Touabba mond szent Mathé: Hogy midon Magdolna az koporsohoz kozelgetne, le szallot volna az Wrnac Angyala menybol, es az egez fold meg indult volna. Ezzel hirt ton Isten az Ierusalembelieknec, hogy vennec eszekbe mit mieltec: Es hirt ton mind ez egez vilagnac à Christus fel tamadasarol. Es midon az Angyal le szallot volna, az koporso aytaiat nagy zorgessel le taszita, es az orzoc mint az holtac ollyac lonec, Es el menuen midon meg montac volna, az Papi feiedelmeknec az o hohar inac, azoc soc penzt aduan, azt hirdetetec velec, hogy midon alunnanac el loptac volna az o tanituani, Es igy alatomba Isten o altalokis hirdetteti fel tamadasat, ielentuen, hogy nem volna az koporsoban.

Iol meg gondold egyenkent mint es melly igen halkal ielengete Isten ki à Christus fel tamadasat.

Illy halkal ielengette Isten egy elobbe az o Fianac fel tamadasat: Az fold indulassal: az Angyal ieleneseuel: az konec le taszitasaual: Es az orzoc el futasaual. Es igy ada Isten modot az aszonyoknac, hogy az koporsohoz mehetnenec. Illy lassu az Isten minden egyeb dolgaibannis: Ki halkal teremte ez vilagotis, es ke sore boczatta szent Fiatis, es igen alazatoson szuletteteis, es lassan teriezte ki ismeretitis, Es mais mind fakat, vetemenyeket lassan neuel, lassan erleli, Es minketis falatonkent tart, es à kiket fel magaztal halkal emelgeti, az kiket epit lassan es halkal epit, Kiket igy ismert iobnac lenni az mi epuletunkre, es az o felseges voltanac ki teriesteseré. Ezt egy nihany aszonyokrol mondanc, szent Marc es szent Mathe irasa szerint, mint indultac volna az koporsohoz. De szent Ianos imeztis iria: Hogy Maria Magdolna leg elob az tob aszonyoknal oda menuen az koporsohoz, es latuan hogy ures, alittya hogy el loptac az Wrat, es nagy sietseggel be fut az varosba meg mondani Peternec es Ia-

Ioan: 20.

es Ianosnac. Erről touab mayd többet szollyunc, Most lassuc az több aszonyoc mint iárnac addig mig Magdolna el hiwia Petert es Ianost. *Magdolna Petert es Ianost ßolitya.*

Azonba el erkeznec à több aszonyokis, Es à mint szent Marc iria, midőn sapolodnanac arrol: Ki fordîtana el az kőuet az koporso aytaiarol, nyitua talaluan, latnac egy Angyalt Ifiu vidam abrazatban, fel öltöztetuē hoszu feier fenyes ruhaba, es el remüluen előtte, monda nekic az Angyal: Ne féllyetec ti, Tudom kit kereштec, az Nazaretbeli Iesust, ki fel feszitetet volt, Fel tamadot ninczen itt, Ihon az hely à houa fektettec volt, Mennyetec el azert, es mondgyatoc meg az ő tanîtuaninac, es az Peternekis, hogy ötet meg lattyac Galileaba, à mint meg mondta vala nekic. Ezeket haluan az aszonyoc, ijettekben el futamtac, es senkiuel semmit nem szolnac ackor. Azonba Magdolna Peterrel es Ianossal el iutanac az koporsohoz, Es czudalkoznac, mi dolog, hogy az lepedőc es apro ruhac, kiuel sebeit kötözgettec vala be, ott marattac ha ő magat el loptac. Es igy mint à fat viragoztattya Isten az gyümölts előtt, az ő sziuekbeis viragoztattya, hogy az WR fel tamadot volna. *Az aßonyoknac mint ßolt leg elößer az Angyal. Magdolna, Peter es Ianos, mint iartac az koporsonal. Magdolnanac az Angyaloc ßolnac, es az Wr meg ielenic, Ez volt leg elsö ielenese.*

Midőn kedig Peter es Ianos meg tertec volna, Maria Magdolna ott maraduan, es az koporso köuere le buruluan, kezde keseruesen siratni az Wrat, Es ket Angyal meg szolita monduan: Aszony mit sirsz? es ő reaioc sem tekintuen, monda: Iay el loptac az en wramat. Azonba Christus Wrunkis hata megől meg szolita, monduan: Aszony mit sirsz? Es vélé azt hogy az kertesz volna, es monda: Wram ha te vetted el, mond meg houa tetted, es en el vitetem, De Christus Wrunc midőn neuen neuezuen, mondana: Maria, ő rea tekent, es meg esmeri hogy az WR, Es hirtelen meg akar ia ragadni, netalam hogy ötet meg tartoztatna, hogy el ne enyesznec, De monda az WR: Ne illes engemet, még nem mentem fel az en Atyamhoz, Hanem menyel, mond meg az en atyamfiaimnac, fel megyec az en Atyamhoz, es az ti Atyatokhoz, az en Istenemhöz, es az ti Istentekhöz. Mint ha mondana: Ne félcz hogy mindgyart el hadnalac benneteket, hanem minec előtte el mennéc az Isten orszaganac el foglalasara, ti kepetekbe es ti értetec, az előtt meg lattoc engem sokszor. Ezen, nagy örömbe leuen Maria Magdolna, el fut hogy meg hirdetne à tanîtuanyoknac, De czac egy sem hiszen neki.

Ezec vtan az mint szent Lukacz irasabol vellyüc, az több aszonyoc megent meg ternec az koporsohoz, magokban szapolodnan azon, miczoda szozat lön hozzaioc, es meg batoroduan tekentenec el be ismet az koporsoban, melly az köwből vgy volt ki vaguan, mint egy kis boltoczka, Es wyionnan ielenec immar ket Angyal nekiec, Kiket lágy, de édes beszeddel megis dorgalnac, monduan: Mit keresitec az eleuent az holtac között, Emlekezzetec meg rola, hogy lám ő magais meg mondta volt, hogy harmad napra fel tamadna, Eredgyetec azert mondgyatoc meg az ő Tanîtuanic, hogy fel tamadot es meg lattyac ötet, Ezt szent Lukacz irta. Imezt kedig szent Mathe mondgya: Ezt haluan nagy örömbe lönec, Es midőn futnanac meg hirdetni az aszonyoc, az WR, eleikben menuen iudözle öket, Es meg tapogattata magat velec, Es meg hagya, hogy mondanac meg az ő tanîtuaninac. De ezeknec sem hiuenec ezec. Ezzekből röuideden értelmet vegyünc. *Luc: 23. Az több aßonyoknac mint ielenic az WR. Matth: 28.*

IMè ki czudalatos az WR Isten az ő dolgaiba, A mint elöszer az aszoni allat czalatot meg az ördög miatt, Es czac annac Maguarol tött volt igeretetis, Es fogantatasatis czac az szüz leanzonac izene meg, Es ezis czac nenyenec monda Ersebetnec, Es az kettő altal kezde ez nagy dolgokat ki teriesztení, Igy mais ime amaz bölcz Apostolinakis, kic altal ez egez vilagra boczata az ő Euangeliomat, elöszer az aszonyoc altal predikaltattya az ő Fianac fel tamadasat. Ezből alazatossagotis tanullyunc, Es hogy akar melly kiczinyeketis meg ne vtallyunc, az mint az WR Christusis kér, hogy egyet à kiczinyec közzül meg ne botrankoztassunc. *Matth: 18. Miert ielent elößer aßonyoknac. Luc: 1. Matth: 11.*

IM meg hallanc az aszonyoknac mint ielent meg leg elöszer. Immar hallyuc meg az firfiaknakis melly igen lassan lassan: Elöszer czac Peternec: az vtan ket Tanîtuannac: oztan tiznec: az vtan tizen egynec: megent hol hetnec: hol ismet czac egynec, es többnec: Vegre kedig öt szaznalis többnec. Melly ielenesec szinten negyuen napig tartottac, Es ackor oztan szemec lattara ment menybe, honnet az ő igert sz; Lelket nagy kazdagon ki öntette, ötuen nappal fel tamadasa vtan. Ezekről lassuc mit mond az iras

Ennî

AZ WR CHRISTVS FEL tamadasa napiara,

Peternec lett ielenescrôl.

Luc. 24.

Ket Tanituannac lett ielenesek rôl.

Ennî ielenesit haluan Peter az aszonyoknac az WR fel tamadasarol, az tôbbi kôzt ô leg inkab forgolodic, Es miert hogy vgyan megis neueztec vala ôtet az Angyalokis, az Wris, hogy nekijs meg mondanac, ki az meg tagadasert leg inkabis kesereg vala: Azert az WR kûlôn ô maganakis meg ielenic, Ezt szent Pal iria, kit Cephasnac neuez, 1. *Corinth:* 15. Touabba szent Lukacz mond: hogy ket tanîtuan (nem az tizenkettô kôzzûl, mert Cleophas neuû azokban nem vala) mikor Emausba mennenec, es magokban felôtte igen almelkoduan errôl szolnanac, Melly czuda keppen veszet volna el illy draga Ember, IEsus Iduôzitônc hozzaioc kôzelituen egyût megyen vala velec, vton iaro kepeben, sokaig halgatuan beszedekre, Es meg szolîtuan ôket, monda: Mi dolog az, az mirôl szoltoc? Monda Cleophas: Nagy dolog hogy ha Ierusalemböl iûsz, hogy nem ęrtetted ez ûnnepeken ott minemû dolog tôrtent, ki tuttara vagyon az egez orszagnakis, hanem ha czac te vagy az, ki nem hallottad. Monda Iesus, Miczoda az? Felele az: Az Nazarethbeli Iesus felôl, à ki mind beszedeben, mind czelekedetiben hatalmas vala, mind Isten, es mind emberec elôtt, âm mint karhoztatac halalra az Papi feiedelmec, Mi kedig azt remenlyûc vala, hogy ô epitene fel az Israel orszagat. De mind ennec ma harmad napia, Es nemelly aszoni allatoc az koporsohoz menuen, azt mondtac, hogy Angyali szozatot hallottac volna, mint ha élne, Es nemellyec kôzzûlûnc oda menuen à koporsot ûresen talaltac, de ô magat nem lattac. Midôn igy beszelgetne Cleophas, monda Iesus: O bolondoc es kesedelmes sziuûc mind azoc el hiuesere, mellyeket az Prophetac szoltanac. Nemde kellet volté az Christusnac szenuedni, es vgy be menni az ô diczôsegeben. Es el kezduen Moysesen es mind az Prophetakon, magyarazza vala nekic mind az Irasokat, mellyec ô felôle valanac. Kôzelgetenec kedig az faluhoz, mellybe mennec vala, Es ô tetteti vala hogy meszeb menne, De ôc kenszeritec ôtet, monduan: Maradgy mi velûnc, Mert estue felé vagyon, es az Nap le hanyatlot. Be mene azokaert hogy velec maradna. Es lôn hogy velec aztalhoz ûlt volna, Veue az kenyeret, meg alda, es meg szeguen nekic ada, Meg nyittatanac kedig az ô szemec, es meg esmerec ôtet, Es ô szemec elôl el vetetec. Es mondanac ôn kôztôc: Nemdé az mi sziuûnc geriedez valaé bennûnc, mikoron velûnc az vton szolna, es mikoron nekûnc az Irast meg feytegetne: Es fel keluen azon óraba visza tęrenec Ierusalembe, es talalac ôszue gyûlue az tizen egyet, es azokat kic ô vele valanac, kic mondanac: Fel tamadot az WR valoba, es igaz hogy meg ielent Simonnac. Ackoron ôc męg beszellec azokat, mellyec az vton lettec vala, es mikeppen ô tûlôc meg esmertetet volna, az kenyernec meg szegeseben, De ezeknec sem hiuenec azoc, *Mar:* 16.

AZ TÔB TANYITVANYOKROL.

Leg vtolso ielenese az elsô nap minnyaioc elôtt, mint lett, czac Thamas ott nē leuen.

Mikoron kedig estue volna az hetnec elsô napian, es az aytoc be zarua volnanac, holot az Tanîtuanyoc egybe gyûltec vala az Sidoktul valo félelemert, Midôn az kęt tanîtuanyoc męg ezeket beszellenec, el iôue Iesus es kôzepet meg alla, es monda nekic: Bekeseg ti nektec. Meg félemlenec kedig es meg rôttenenec, véluen hogy ôc valami lelket latnanac, Es monda nekic: Mire haborottatoc meg, es miert iônec gondolatoc az ti sziuetekben? Lassatoc az en kezeimet es labaimat, mert ennen magam vagyoc, Tapaztallyatoc engemet es lassatoc, Mert az Leleknec ninczen teste es teteme, mikeppen lattyatoc hogy ennekem vagyon, Es midôn ezeket mondotta volna nekic, meg mutata nekic kezeit es labait. Mikoron kedig męg nem hinnenec ôrômnec miatta, es czudalkoznanac, monda nekic: Vagyoné valami eledeltec itt? Es ôc elô hozanac neki egy darab sûlt halat, es valami lepes mezet. Mellyeket ô el veuen, éuéc elôttec.

Monda kedig nekic: Ezec az beszedec mellyeket szoltam ti nektec, mikoron męg veletec volnec, miuel hogy be kellet tellyesedni mind azoknac, mellyec meg vadnac irua Moysesnec kônyuebe es az Prophetakba, es az Psalmusokba en felôlem. Ackoron meg nyita az ô elmeieket, hogy meg ęrtenec az Irasokat: Es monda nekic: Igy vagyon meg irua, es eckeppen kellet az Christusnac szenuedni, es fel tamadni halottaibol, Es predikalni az ô Neuebe, pœnitenciat, es az bûnôknec boczanattyat minden nepec kôzôtt, el kezduen Ierusalembe. Ti kedig ezeknec bizonsagi vattoc.

M: az ô Neuben, tehát nem az jo Gelekedetekben

Es azt

Es azt monduan, meg mutata ő nekic kezeit es az ő oldalat. Oerűlenec azokaert az tanîtuanyoc, hogy lattac volna az Wrat.

Monda azokaert Ieſus iſmet ő nekic: Bekeſeg ti nektec, mikeppen boczatot engemet az en Atyam, azon keppen boczatlac enis titeket. Es midőn ezeket mondotta, reaioc fuua, es monda nekic: Vegyetec ſzent Lelket, valakinec meg boczatandgyatoc bűnőket, meg boczatatnac nekic. Valakinec meg tartandgyatoc, meg tartuan vadnac.

Thamas kedig egy az Tizenkettő kőzzűl, ki Didimuſnac mondatic, nem vala velec, mikor Ieſus el iőtt vala. Mondanac azokaert neki az tőb tanîtuanyoc: Lattuc az Wrat, Az kedig monda nekic: Hanem ha latandom az ő kezein az ſzegeknec helyeit, Es az en wyiomat az ſzegeknec helyebe boczatandom, Es az en kezemet boczatandom az ő oldalaba, ſemmikeppen nem hiſzem.

Es nyoltzad nappal az vtan, iſmet az ő tanîtuani ben valanac, es Thamas velec, El iőue Ieſus aytoioc be zarua leuen, es meg alla kőzepett, es monda: Bekeſeg ti nektec. Annac vtanna monda Thamaſnac: Boczaſd be ide wyiodat, es laſd meg az en kezeimet, Es nyuyts ki kezedet, es boczaſd az en oldalomba, es ne legy hitetlen, hanem legy hiw. Felele kedig Thamas, es monda neki: En wram es en Iſtenem. Monda neki Ieſus: Thamas, miuel hogy lattal engemet, hittél: Bodogoc az kic nem latnac, es hiſznec.

Thamaſnac lett ieleneſeről.

Ezec vtan mond ſzent Ianos: Nagy ſoc egyeb czudakatis tőn Ieſus az ő Tanîtuani előtt, mellyec ninczenec meg irua ebben ez kőnywben, Ezec kedig meg irattac hogy hidgyetec az Ieſuſt, amaz Chriſtuſnac, Iſtennec Fianac lenni, Es hogy hiuén, ęletetec legyen az ő Neuenec altala.

Ezeket irtac az Negy Euangeliſtac, Ieruſalem tayian valo ieleneſeről. Galileabannis mint ielengette magat, ęrczűc meg.

GALILEABAN LőT IELENESIROEL.

Ioan: 21.

MOnd iſmet ſzent Ianos: Annac vtanna iſmet meg ielenec Ieſus az ő Tanîtuaninac, Eckeppen ielenec meg kedig: Egyűt valanac Simon Peter, es Thamas, ki Didimuſnac mondatic, es Nathanael Galileabeli Canabol valo, es Zebedeuſnac fiai, es mas kettő az ő Tanîtuani kőzzűl. Monda nekic Simon Peter: Halaſzni megyec, Mondanac neki: Mijs el megyűnc veled, El menenec es mindgyaraſt az haioba ſzallanac, es azon éyiel ſemmit nem foghatanac. Reggel kedig mikoron immar meg virradot volna, Ieſus az parton allapec, De az Tanîtuanyoc nem eſmerec meg, hogy az Ieſus volna, Monda azokaert Ieſus nekic: Fiaczkac vagyone valami eledeltec? Felelenec neki: Ninczen, ő kedig monda nekic: Veſſetec be az halot à haionac iob reſze felől, es talaltoc, Be vetec azokaert, es immar nem vonhatyac vala azt, az halaknac ſokaſaga miatt, Monda azert az ő Tanîtuanya, kit Ieſus ſzeret vala, Peternec: Az WR ez. Simon kedig midőn hallotta volna, hogy az WR volna, Inget rea őuedze, mert mezitelen vala, es be ſzőkőllec az Tengerbe, Az tőb Tanîtuanyoc kedig haion iőuenec (mert nem valanac tauul à földtűl, hanem vgy mint kęt ſzaz ſingnire,) vonuan az halot, melly halackal rakua vala.

Het Tanîtuannac mint ielent az halaßaskort.

Midőn azokaert ki ſzallottac volna az földre, latac az rakott ſzenet, es az rea tőtt halakat, es kenyeret. Monda nekic Ieſus: Hozzatoc elő az halakba mellyeket moſt fogatoc, Be haga Simon Peter, es vona az halot à földre, rakua nagy halackal, ſzaz őtuen harommal, Es midőn ennî volna, meg nem ſzakada az halo. Monda nekic Ieſus: Iertec el ebellyetec. Senki kedig az Tanîtuanyoc kőzzűl meg nem mere kerdeni hogy ki volna, holot tudnac hogy az WR volna: El iőue azokaert Ieſus es veue az kenyeret, es nekic ada, az halatis azonkeppen. Ez harmad vttal immar ielenec meg Ieſus az ő Tanîtuaninac, minec vtanna halottaibol fel tamadot volna.

Nap ßam ßerint harmad ieleneſe volt.

Midőn azokaert ebellettec volna, monda Ieſus Simon Peternec: Simon Ionaſnac fia, inkab ſzeretſze te engemet ezeknel? monda neki: vgy Wram, te tudod hogy ſzeretlec tegedet, Monda neki Ieſus: Legelteſd az en iuhaimat: Monda neki maſodſzor iſmet: Simon, Ionaſnac fia, ſzeretſze engemet? Monda neki: Te tudod Wram hogy

ſzeretlec

Elsö predikatio az VVR Christus

szeretlec tegedet, monda neki Iesus: Legeltesd az en iuhaimat. Mond neki harmadszor: Simon Ionasnac fia, szeretsze engemet? Meg szomorodec Peter, hogy harmadszor mondotta vala neki, szeretsze engemet: Es monda neki: Wram te mindeneket tudz, te tudod hogy szeretlec tegedet, Monda neki Iesus: Legeltesd az en iuhaimat.

Bizony bizony mondom teneked, mikoron iffiab volnal be öuedzed vala magadat, es oda męgy vala, az houa akarod vala, De midön meg vénheszel, ki teriezted az te kezeidet, es mas öuedz be tegedet, es oda viszen az houa nem akarod, Ezt kedig monda, ielentuen minemű halallal diczöitendö volna az Istent.

Es mikaron ezt mondotta volna neki, Köuess engemet, hatra forduluan Peter, lata azt à Tanîtuant kit Iesus szeret vala, hogy vtanna iöne, kijs az Vaczoran az ö mellyere fekűtt vala, es ezt mondotta vala: Wram, kiczoda az, à ki tegedet el arul? Ezt az okaert midön latta volna Peter, monda Iesusnac: Wram, ennec hât mint lesz dolga? Monda neki Iesus: Ha en akarom hogy ö meg maradgyon miglen el iöuec, mi gondod vagyon vele? te köuess engemet.

Ki erede ennec okaert ez è beszed az atyafiac között, hogy az tanîtuany meg nem halna, maga nem mondotta vala neki Iesus, hogy meg nem hal, hanem ha akarnam hogy ö meg maradgyon mig el iöuec, mi gondod vele?

Ez à Tanîtuany à ki bizonsagot teszen ezec felöl, es ezeket irta, es tudgyuc hogy igaz az ö tanubizonsaga. Szent Ianos irta ezeket.

Matth: 28. *Mind az Tizenkettönec, es azockal egyűtt nagy soknac mint ielent.*

SZENT Mathe kedig imeztis iria: Az Tizenket Tanîtuanyoc kedig el menenec Galileaba az hegyre, mellyet Iesus ö nekic rendelt vala, Es midön lattac volna, imadac ötet. Nemellyec kedig ketelkedenec. Iesus kedig hozzaioc menuen szola nekic, es monda: Ennekem adatot minden hatalom, menybe es földön, Mennyetec annac okaert, Tanîtsatoc minden nepeket, kereztellyetec öket, Atyanac, Fiunac, es szent Leleknec neuebe, Taniczatoc öket meg tartani mindeneket, az mellyeket meg parantsoltam tinektec, Es imé en veletec vagyoc mindennap, mind ez vilag vęgezetig.

Mar: 16.

SZENT Marc ezt iria, hogy imigyis szolt volna: Az ki hiszen es meg kereztelkedic, iduözűl, az ki kedig nem hiszen, el karhozic, Azokat kedig az kic hisznec, ez iegyec köuetic: Az en Neuembe ördögöket űznec ki, wy nyelueckel szolnac, kigyokat veszec fel, es ha valami halalos italt isznac, semmit nem art ö nekic, az betegekre kezeket vetic, es meg vigasznac.

Az Negy Euangelistac czac ezt irtac az WR ieleneseröl. De hogy ezeknel sockal többec voltac, meg tettzic ßent Palnac imez mondasirol.

1. Corinth: 15.

EZT adtam elötökben tinektec, mellyet enis vettem vala, tudni illic: hogy à Christus meg holt legyen az mi bűneinkert az Irasoc szerint, es hogy el temettetet, es hogy fel tamadot harmad napon az Irasoc szerint, Es hogy atta magat latni† Cęphasnac, Annac vtanna az Tizenkettönec. Es annac vtanna lata ötet egyszersmind töb öt szaz atyafiunal, kic közzűl sokan ęlnec meg mostannis, nemellyec kedig elis nyugottanac, az vtan latta ötet Iacab, Annac vtanna mind az Apostoloc.

† Peternec.

Oet ßaznac.

Iacabnac.

Palnac mint ielent.

Leg vtolszor kediglen *ENNEKEMIS* adta magat *LATNI*, mint idetlen szűlettetnec, Mert en leg kisseb vagyoc az Apostoloc között, ki melto nem vagyoc hogy Apostolnac hiuattassam, miert hogy haborgattam az Istennec Gyűlekezetit, De Istennec io kedue altal vagyoc, az mi vagyoc.

Ez Palnac *LATASA*, erös bizonsag az Christus felöl, ki kemeny haborgatoia leuen azoknac, kic vallottac az ö fel tamadasat, ö magat tęrîti meg az WR, magat neki meg ielentuen, hogy öis hirdetuen azt, erösbec legyenec az hiuec, es mijs bizakodgyunc, hogy akar melly nagy vaksagbolis ki vehet minketis.

IMmar az Apostoli czelekedetröl irt Könywbeis mit irion ßent Lukacz, hallyuc meg: Mind ki ieleneseröl, mind menybe meneserel, mind az ßent Leleknec el küldeseröl, Kikröl azertis ßűkseg itt emlekeznűnc, mert ez könywbe mindenikröl tanusaginc leßnec, idöuel es hellyel, Pűnkösd űnnepeben.

Imezt iria szent Lukacz az Apostoli czelekedetröl irt könywnec Elsö reszeben.

Actor: 1.

O Theophile: Az elsö könyuet vgyan el vegeztem, mind azoc felöl, mellyeket Iesus kezdet czelekedni es tanîtani, mind addig az napig, miglen fel vitetec, minec vtanna paranczolatot adot volna az Apostoloknac, (kiket valaztot vala az szent Leleknec

leknec altala) à ſzent Lelekrôl, Kiknekis ô magat kiny ſzenuedeſe vtan eleuenen meg mutatta vala, ſoc bizonyos ielenſegeckel, Negyuen napig, Meg hagya nekic, hogy Ieruſalemböl el ne mennenec, Hanem hogy meg várnác az Atyanac igeretit, mellyet vgymond halottatoc en tůlem: Mert Ianos vgyan vizzel kereztelt, Ti kedig ſzent Leleckel kereztelkettec meg, nem ſoc idôuel ez napoc vtan.

Negyuen napig valo ieleneſi voltac à Chriſtuſnac

Mind èffęle ſzokban Negyuen nap be teluen, ſenki meg nem gondolhattya à Negyuen nap kôzôtt, melly draga ſzockal ſzolt: Az Iſtennec ôrôc orſzaga felôl: az emberi nemzetnec meg epiteſerôl: az nagy diczôſegrôl, kit Iſten aiandekozot mi nekůnc az ô ſzent Fia altal: Az Euangeliom ki teriezteſerôl az poganyoc kôzibe. Edes nyaiaſagoc voltac ezec, es vgyan ſzem latomaſt el kezdette bennec az ôrôc ęletet, Kiket ô ſzent felſege reſzelteſſen mi velůnkis: Amen.

Igen gyônyôrôſeges volt negyuen napig ßolni az Chriſtuſſal az feltamadas vtã.

Touabba mond ſzent Lukacz: Midôn azokaert azoc egybe gyůltec volna, meg kèrdec ôtet, monduan: Wram, ez idôbe epitede meg az Iſraelnec orſzagat? Monda nekic: Nem ti reatoc néz, hogy az idôket, auagy az alkolmatoſſagokat tudgyatoc, mellyeket az Atya ônnôn hatalmaba tartot. De veſzitec az ſzent Leleknec ereiet, minec vtanna reatoc ſzalland, Es leztec ennekem tanuim Ieruſalembe, az egeſz Iudęaba, Samariaba, es mind ez fôldnec kereksegen.

Szent Leleknec igerete. Luc: 24.

Es midôn ezeket mondotta volna, kezeit fel emeluen meg alda ôket. Es lôn mikoron ô meg aldana ôket, el valuan tůlôc, Fel vitetic vala Menybe, *Luc: 24.*

Menybe meneſe az Chriſtuſnac. Actor: 1.

Es az felhô el veue ôtet ſzemec elôl, Es mikoron figyelmeſen néznenec az ęgbe, midôn ô menne, Imè ket firfiu melleiec allapec feier ruhazatban, kikis mondanac: Galileabeli firfiac, mit allotoc nézuen az ęgben? Ez à Ieſus, ki fel vitetic ti tůletec menybe, ackeppen iô el, mikeppen nézitec ôtet fel menni menybe.

Ket Angyalnac tanubizonſagi, hogy el iô az iteletre.

Ackoron meg tęrenec Ieruſalembe nagy ôrômmel az hegyrôl, melly Olayfaknac hegyenec neueztetic, melly Ieruſalemhôz kôzel vagyon, egy ſzombat nap iaro fôldni meſze, Es mikoron be mentec volna, fel menenec az Vaczoralo hazba, holott laknac vala, Peter, Iacab, es Andras, Philep es Thamas, Bertalan es Mathê, Iacab Alpheuſnac fia, es Zelotes Simon, es Iudas Iacabnac atyafia. Mind ezec egyůtt valanac, egyenlô akaratbol meg maraduan az imatſagban, es kônyôrgesben, feleſegeckel egyetembe, Es Mariaual Ieſuſnac Annyaual, es az ô atyafiaiual.

Vtolſo dolgoc az Tanyituanyoknac.

Pünkôſd napian meg tellyeſiti ôket ßent Lelkeuel az WR Chriſtus.

☞ Ezec vtan Matthiaſt ſzentelec Iudas helyet Apoſtolſagra. Es tized nap menybe meneſe vtan, midôn ſzaz huſzan egyůtt volnanac, mind meg ekeſitetenec az ſzent Leleknec kazdag aiandekaual. Kirôl Pünkôſd napian ſzollyunc. Es az napon el kezduen az Tanîtuanyoc predikalni, az Ieſus Chriſtuſnac ôruendetes gyôzedelmet, az bůnôn, halalon, es karhozaton, mind ez egeſz vilagon nagy ôrômet ſzerzenec minden meg rôttent es remůlt ſziuekben, hirdetuen mindennec pœnitentiat, es bůnnec boczanattyat, teſtnec fel tamadaſat, es ôrôc ęletet. Melly predikatiokat az WR nagy czuda teteleckelis meg erôſite, az ſzent Leleknec bôwſeges ki ontaſaual, mind azokban, valakic azt hittel hiſzic vala.

S V M M A.

EZec legyenec tanuſaginc az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac halottaibol valo fel tamadaſanac Hiſtoriaiarol, kiket az Negy Euangeliſtakbol, es az tôb ſzent Iraſokbol ſzedegetuen irtunc, az egyůgyůknec kônyeb ęrtelmeiert.

Kikbôl meg hallottuc, Hogy az melly harmad napra mondta volt, ackorra mint tamadot fel, Es azon nap magat melly ſokſzor megis mutogatta, De felôtte igen laſſu keppen, es nagy halkal, Elôſzer czac Ieleit mutogatuan az fel tamadaſnac, az vtan Angyaliual hirdettetuen, Vęgezetre ô magat latni, ſôt megis tapogatni hagyuan, elôttec éuékis, es ſoc bizonſagokat elô hozuan, hogy mind ezec az iraſoc ſzerint lettec az Iſtennec vęgezeſe ſzerint.

Az WR Christus fel tamadasa napiarol.

Elsoe Predikatio az VVR Christus

Immar mi se restelkedgyünc, Hanem mijs ertekezzüc az Iraſt mind egez életünkben felöle, Es mindennap epitsüc hiteczkenket az ö benne valo bizodalomba, hogy az altal mijs gyözedelmet vehessünc, mostis éltünkben, az bünön, az ördögön, az Töruen atkan, es soc fenegetesen, Es az vtan az öröc halalonnis. Kiröl nincz idönc hogy most elö szamlalhatnanc, az Irasnac soc ieles bizonsagat, es annac draga nemes ertelmet, Hanem czac, Im eszetekbe iutatoc egy nihanyat, az kikröl elmelkedgyetec M A, Es ez üñepekben, Kiualtkeppen azert hogy megis megis iobban iobban erösitsetec gyenge hiteteket az Christus fel tamadasaban, es az altal szereztetet iduösségtekbe.

Az Christus fel tamadasanac Historiaiat meg hallanc, Immar aztis lassuc, hogy szükseg volt az iduözitö Christusnac nem czac meg halni, hanem felis tamadni.

NEGYEDIC TANVSAGROL.

Az ö es wy Turuennec bizonsagi az Christus fel tamadasarol,

Adamnac peldazati az Christus felöl. Gen: 3. Gen: 22.

MIndgyart Adamnakis hirdette Isten az meg valto Christus fel tamadasanac gyözedelmet, mikor ezt mondta: Oe meg töri az kigyo feiet. Tahat ö neki vgy kellet meg halni az mi bününkert, hogy az ellen felis tamadna, Mert ha fel nem tamadot volna, vgy à kigyo gyözte volna meg ötet, midön meg öletet, De hogy az ellen ismet fel tamadot, igy viszont ö lön halala az kigyonac. Erre nézet az Barañac áldozattyais, es hogy testet be fedte añac böreuel. Abraham, Isaac, Iacob, iol ertettec az ö fel tamadasat, Imez igeretböl: A te Magodba meg aldatnac minden nemzetlegec: Fiat Isaakot midön az Angyal nem hagya meg ölni, peldazta az Christus eletet. Igy az Iosephnec nagy wrra lété, az setet tömlötzbeli fogsaga vtan.

Abrahamnac es Fiainac.

Iohan: 1.3.

Noenac es Moysesnec.

Iudic: 16. Samsonnac.

Iudic: 6. Gedeonnac.

Dauidnac.

Ionasnac.

Gen: 5. 4. Reg: 2. Enoch es Illyes.

Noenac aldozattya, es az Mosesnec minden Töruenye czac az Christusra nézet, De leg szepb peldazattal az Pascha Barany, kinec vereuel valahol az aytoc meg kenettec, ott nem arthatott az halal. Samson vitéznec igen erös voltais az Christus nagy ereiet az mi ellenségünkön peldazta, ki à mint erös vasas kapuckal be zarlattatuan, azokat fel töre, es vallara veuen az hegy teteiere viue, Igy az Christus az halalnac erös kapuiat, az koporsot fel töruen, nagy diczösegesen fel tamada. Es mint Gedeon kilsö fegyuer nekül nagy hatalmas ellenseget meg vere, Igy az WR Christusis az ö nagy kilsö alazatossaga alatt, felötte nagy birodalmat vett minden ellenseginken, Es mint Dauid amaz erös Goliatnac feiet veuen, minden nepet meg futamtata, vgy tapoda meg az Christusis az bünt, az atkot, az ördögöt, az halalt, es à karhozatot. Mind ezeknec penig czac harmad napig valo halalanac altala kelletec meg lenni, az mint azt Ionas peldazta, kit harmad napra ki vete torkabol az Czeth hal, *Ionæ 3.*

Ezec czac peldazati es arnyeki voltac az Christus fel tamadasanac, De az Enoch az elsö idöben, Es az Illyes à masic idöben, midön eleuenen menybe ragattattac, nagy nyiluan valo tüköre annac, hogy az WR Christus vgy tamadna fel, hogy az egeket el foglalna öröckè valo birodalmul.

Az Prophetac tanubizonsagi. Actor: 2.

Erröl vgyan nyiluannis soc helyen prophetaltac az regi Prophetac. Mint Dauid *Psalm: 15.* ezt mondgya: Oeruendez az en lelkem, Mert nem hagyod az en lelkemet az koporsoba, es nem hagyod hogy az te szented rothadast lasson. Ez mondassal bizonittya szent Peteris az Christus fel tamadasat, Es vgyan lehetetlennec mondgya hogy az halal meg tarthatta volna az életnec Wrat. Masuttis igy szol Dauid, *Psalm: 110.* Az czergö patakbol iszic az vton, azert fel emeli az ö feiet: Az az, minec vtanna szenued, az vtan fel tamad. Ismet *Psalm: 2,* Azt hirdeti, hogy mind ez föld kerekségenec Wra lenne. Ismet *Psalm. 110.* hogy öröckè valo Pap lenne. Esaiasis mond: Midön az ö Lelket bünért valo aldozatul adgya, hozzu ideig él. Es *Esaiæ 9.* neuezi ötet az iöuendö vilag Atyanac. Oseasis igy szola ö rola: Halalod leszec o halal, veszedelmet leszec te pokol. Ezeket az ö Töruenböl hozam elö bizonsagul, erröl, hogy à Christusnac szükseg volt fel tamadni, Kikröl ti magatoktulis ertekezzetec, es szantalant talaltoc, hogy soc keppen öruendezhessen lelketec az WR Iesus Christus fel tamadasanac gyözedelmebe, Es az ö Töruenymelle

Esa: 53. Oseæ 13.

szabia-

zabiatoc nagy ęrtelmeſen az Wy Tőruenbeli ſzantalan ſoc bizonſagokatis, Kikrőlis im emlekezem, de moſt czac rőuid ſzoual.

Az wy Tőruennec Bizonſagi, az Chriſtus fel tamadaſarol.

Az Chriſtuſnac ömaganac tanubizonſagi maga felől. Ioan: 11. Mat: 26. 16.

OEnnőn magais az VVR Chriſtus ſoc tanubizonſagot tőtt arrol, tanîtaſanac mind kezdetitűl fogua, hogy ő neki fel kellene tamadni: Midőn magat neuezne, hogy ő az Vt, az Elet, az Igaſſag, Es mondana, hogy valaki ő bene biznec, ſoha meg nem halna, hanem az halalbol altal menne az ęletre. Es midőn igyis ſzolna: Rontſatoc el ez Templomot, es harmad napra fel epîtem. Az ő Tanîtuaninac kedig titkon minden dolgait meg beſzelle, mind kinnyanac, mind fel tamadaſanac, halala előtt, Es nagyob bizonſagul egyeb halottakatis fel tamazta, mint az őzuegy fiat: az Iayrus leanyat: es az Lazart, ki harmad napig fekűtt vala az koporſoba.

Matth: 17. Szem latomaſt valo maga mutataſa.

Midőn kedig Moyſes es Illyęs meg ielentec volna neki, arrol ſzoltac vele, mint halna meg Ieruſalembe, es az vtan minemű diczőſeggel tamadna fel, Kinec peldazattyara vgyan elis valtoztatta magat, hogy az ortzaia fenlenec mint az Nap, es az ő ruhazattya mint az nagy vilagoſſag, kihőz felőtte igen édeſettec vala à tanîtuanyokis.

Szent Leleknec erős bizonſag teteli az Apoſtoloc altal.

De midőn fel tamadaſa vtan ſzent Lelkeuel meg vilagoſitotta volna az ő Apoſtolit, es ez egez vilag ſzerte nagy ſoc hiueket, őc oztan ſzent Lelec altal nagy bőlcz ęrtelemmel tőnec ſzantalan tanubizonſagokat ő felőle, Azokbol nagy ſoc draga vigaztalaſokra tanîtuan azokat, az kic az bűn, az Tőrueny atka, az halal es karhozat miatt rőttegnenec. Kikről az Maſodic es harmadic Predikacionkba ſzollyunc. Holott czudalatos nagy győzedelmet, es ſoc draga haſznait meg hallyuc à mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac fel tamadaſanac. Moſt czac emlekezni akarec erről, hogy az Apoſtoloc iraſitis forgaſſuc, mint tanîtnac à Chriſtus halala es fel tamadaſa felől, Sz: Pal, Peter, Ianos, Iacab, Iudas, az ő leuelekbennis mint irtac arrol, Es ſzent Lukacz az Apoſtoli czelekedetekről irt kőnywbe mit beſzel, mint tőttec az Apoſtoloc tanubizonſagot az WR Chriſtus fel tamadaſarol, beſzedeckel, es ſoc czuda teteleckelis, es ſzenuedeſeckelis, *Actor:* 2. 3. 4. 5. 10. 13. es ſoc tőb helyeken, kikről naponkent à tőb Predikationkbannis vntalan meg emlekezűnc.

Im ſzolanc egy keues bizonſagokrol àffelől, hogy ſzűkſeg volt az WR Chriſtuſnac nem czac meg halni, hanem halottaibol felis tamadni. Moſt immar eddig valo tanuſagínknac haſznat laſſuc.

OE Tőbic TANVSAGROL.

Haſznunc az VVR Chriſtus fel tamadaſabol.

Mia az Angyaloc es ő maga Chriſtus, minemű haſznat ielentic az ő fel tamadaſanac.

HAſznait az VVR Chriſtus fel tamadaſanac, moſt, akar czac az mai Euangeliom ſzerint vegyűc eſzűnkbe, illy keppen: Előſzer az Angyaloc ieleneſeből, Az vtan az WR Chriſtus ieleneſeből. Hogy az Angyaloc: menyből: hozzanc: őrőm mondani: diczőſegeſen: vidam abrazattal: es ekes őltőzettel: bőlcz es vigaztalo beſzedeckel iőttec. Mind ezec mire tanîczanac minket az Chriſtus fel tamadaſa felől moſt czac rőuideden ęrczűc meg. Es eztis, ő magais az WR Chriſtus, Hogy magat meg tapaztaltatta, őtt, ſebeit mutogatta, ſzent Lelket atta, pœnitenciat, es hitet hirdettetet, Kereztſeget es Vaczorat ſzerzet, Es tanîtuanit mind è vilagra kűldőtte predikalni fel tamadaſa vtan, Mire valoc legyenec czac Summa ſzerint ęrczűc meg.

Az Angyaloc ieleneſiből minemű haſznat ertczűc az Chriſtus fel tamadaſanac

Meg hallanc Hogy az melly nap es az mikor az mi wrunc Ieſus Chriſtus fel tamadot, mindgyart Iſten az ő Angyalit alà boczatta menyből, kic arrol nagy őrőmmel tennenec tanubizonſagot. Ezekből ſoc ſzep tanuſagoc lehetnec. †Moſt czac ezeket vegyűc eſzűnkbe: hogy midőn őrőm mondani hozzanc iőnec az ő ſzent Angyali, Tahat az Chriſtus fel tamadaſa altal az Angyalokis őrűlnec mi raytunc, es minden meg tęrt bűnős emberen. ♀Es midőn kőztűnc forgolodnac, tahat à Chriſtus fel tamadaſa altal, Iſten az ő Angyalinac tarſaſagirais hiuot minket, hogy minden meg igazultac, mint az ſzent Angyaloc ollyac lenenec, bőlczec, tiztac, es artatlanoc,

† *őrőmet mődnac*

♀ *Hozzanc iőnec.*

Az WR Christus fel tamadasa napiara.

Menyböl iönec.

Szep kepbe ielennec.

Es midön menyböl küldi hozzanc, Tahat à Christus fel tamadasa altal el fel emeltetnenc menyekbe, àhol az Angyaloc örömmel nézic szinyet az Istennec, es gyönyörüseggel szolgalnac olly nagy felsegnec. Es mint az Angyaloc szep fenyes abrazatot es ekes öltözetet mutatnac: Igy mijs az Christus altal az rothadando test helyet, szep fenyes testet, az Naphoz hasonlatost, es ekes öltözetet veszünc, öröcke valot, *Phil:* 3.

Mosolyganac.

Es à mint öc mosolygo es vidam szinnel hirdetic az Christus fel tamadasat: Igy mijs azban nagy buzgo leleckel öruendezünc mind öröckön öröcke, olly örömmel melly tökelletes ép leszen, es mellyet mi tülünc soha senki el nem vehet, *Ioan:* 16. olly bekeseges sziwel, melly minden ęrtelmet fellyül halad, *Phil:* 4. Annyi elegseggel mint kibe Isten ö maga minden leszen mindenekbe, vnas es emelges nekül mind öröckè 1. *Cor:* 15.

Eßekbe iutattac az regi mondasit

Es az mint az Angyaloc nagy ęrtelmesen eszekbe iutattyac az aszonyoknac az Christus regi mondasat: Igy ackor nekünkis eszünkbe iutnac minden edes tanîtasi es soc io teti az WR Christusnac, az ö szent Atyanac, es az szent Leleknec.

Szolottanac.

Es mint ökis szolottac az aszonyockal: Igy mijs szolni fogunc mind Istenuel, mind az Angyalockal, mind egy massal, kiböl nagy gyönyörüsegeket veszünc.

Az sirankozoknac ielentenec.

Es mint leg kiualtkeppen az igen meg keseretteknec ielenenec meg, es azokat vigaztalac, à kic ohaytua keresic az Christust: Igy mais leg közelben azokhoz vadnac, az kic nyögnec es sirnac az bün alatt, es ohaytyac az Christus fel tamadasa altal valo meg igazulasokat. Ezeket ez mai Euangeliombol eszünkbe vegyüc az Angyalokrol, kic az Christus fel tamadasanac soc hasznait ielentec, mind szep ortzaiockal, mind ekes öltözeteckel, mind édes beszedeckel.

Az Wrnac ö maga ielenesiböl minemü haßnait erezüc az ö fel tamadasanac.

DE LEG kiualtkeppen ö maganac az mi Wrunc Iesus Christusnac Meg ieleneseböl: maga mutogatasabol: köszönetiböl: édes beszediböl: batoritasibol: tanîtasiböl, soc nemes hasznait tanulhattyuc az ö fel tamadasanac.

Hogy ö mi ęröttünc holt meg: es mi nekünc tamadot fel: mindennap minden bününknec boczanattyat nyerhettyüc ha az ö Neuebe kériüc. 1. *Iohan:* 2. Istenuel bekesegesec vagyunc, keduebe, szerelmebe vagyunc, *Roman:* 5. Ez vilag feiedelmetül az ördögtül ne féllyünc, ö mellettünc leuen, *Ioan:* 16. ö altala szent Lelket veszünc, *Ioan:* 14. Az ö igeieböl az Isten akarattyatt tiztan meg ęrtyüc, *Iohan:* 3. Es minden io tetet hozzanc kapczollyuc, es miencke teszüc az ö igeienec tanulasa altal, es az vizbe valo meg kereztelkedesünc, es az ö Vaczoraia etelenec altala, Ha ezeckel benne valo hitböl ęlendünc, Vęgre valaminęmü ö maga most, az fel tamadas vtan mijs ollyac leszünc, *Phil:* 3. Mind ezekröl, ö maga, fel tamadasaual, es az vtan valo édes tanîtasaual soc tanubizonsagot tett.

SVMMA.

Illy soc szantalan szep hasznai ielentetnec az Christus *FEL TAMADASANAK*, czac azzalis: Hogy mikor ö fel tamadot, ackor az Angyalokis alà iöttec közinkbe, ekes öltözettel, es édes biztatasockal. Es ö magais Christus Wrunc addig nem ment menybe, mig soc keppen meg nem bizonîtana az ö fel tamadasat. De hogy ez ö illy draga io tetiben megis inkab öruendezhessünc, Megis im elö szamlalom czac röuideden: Minęmü soc nemes draga iokat szerzet az ö fel tamadasa altal, mind ö maganac, es mind azoknac, valakic ö benne biznac. Es ezben vęgezem el mostani elsö Predikationkat.

Közönseges Hasznai.

MONdanc oda felis, Hogy mind ö maganac, mind mi nękünc nagy nyeresegünkre vagyon, hogy az halal ellen *FEL TAMADOT*. Maganac nemdé nagy tiztessegere vagyoné: hogy az altal immar könyebben es inkab hiszüc ötet lenni Isten Fianac, es ez egez vilagnac Wranac? Es nemdé nem draga nyeresegé ez, hogy az melly testbe nagy iszonyu szidalmakat es kinokat szenuedet, azban soha semmit nem szenued, hanem ęl mind öröcké? Męg penig nem czac vgy, mint földi feiedelmec ęlnec az rabsag vtan, hanem mint Istennec saiat Fia, es menynec földnec Wra, el fel üluen az Atyanac iobiara, mindeneket birtoka alà veuen. Kitül variuc eztis, hogy vęget tegyen ez vilagban, fel tamazszon mindeneket, az hitetleneket öröc halalra, az hiuek et öröc tüzre iteluen.

Nekünc

Nekűnc penig mi lehet nagyob őrőműnc es nyereſegűnc ímezeknel: hogy ha ben ne bízunc, es hozza folyamunc, vgyan valoba meg érezzűc, hogy ſem az bűn, ſem az atoc, ſem az őrdőg, ſem az halal, ſem ſemmi haboruſag, ſem az karhozat, ſem moſt, ſem ez vtan, nem arthatnac, vgy, hogy Iſtentűl el ſzakazthatnanac, mert mindeneket bírtokaba tartya, Es valamikor az ő Neuebe ſegitſeget kérűnc, ottan czuda keppen meg oltalmaztatunc, Noha az bennűnc ſzorult bűn ſoc keppen remît, es à Satannis azt mégis ízgaton ízgattya, De mindenkor ellenec oltalmat es vígaztalaſt talalunc, egy nap hetuen hetſzeris: Vntalan íora vezérlő ſzent Lelket veſzűnc, ki mind eſzűnket, ſziuűnket biria: Az ő ſzent ígeie altal ſoc keppen oktattatunc: Az Kereztſegben es az ő Vaczoraiaban ő magaba oltattatunc, es ő benne neuekeduen, meg holt es rothadot teſtűnket fel tamaztya, Es azon diczőſegre viſzi, à kibe ő maga vagyon. Ezeknel mi lehet dragab, felſegesb aiandec? Kiket beczűlteſſen meg ő ſzent felſege mindnyaiunckal, Es nagy őrőmmel mondaſa el velűnkis azt az hala adaſt, kit irt meg az ſzent Peter illy keppen: 1. Pet. 1.

Aldot legyen az Iſten, az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac Atya, ki az ő bőwſeges irgalmaſſagabol wyionnan nemzet minket eleuen remenſegre, az Ieſus Chriſtuſnac halottaíbol valo fel tamadaſanac altala, olly őrőkſegre, melly el nem veſzhet, még ſem férteztethetic, még ſem fonyadhatic, melly menyekben tartatic mi nekűnc, kic Iſtennec ereienec altal őríztetűnc, hit altal az iduőſſegre, Melly arra ſzereztetet, hogy meg nílatkozzec az vtolſo időben. Mondom, illyen nagy io voltaert, legyen ő ſzent felſege, aldot, moſt es mind őrőckè, Amen.

Mit Tanulanc.

Oet rendbe ſzolanc moſt az WR Chriſtus Fel tamadaſarol: Előſzer, meg értenc, az Iſtennec Angyali mint ielentec meg az aſzonyoknac, kic kenni mentec vala az koporſohoz, Es azoknac minemű értelemmel hírdettec ezt: hogy az Chriſtus fel tamadot.

Maſodſzor, melly őruendeteſen hírdettec az Angyaloc az WR fel tamadaſat.

Harmadſzor, Hiſtoria ſzerint mint lett az ő fel tamadaſanac ki ieleneſe.

Negyedſzer, az ſzent Iras: az ő es wy Tőrueny, mint bizonîttyac azt?

Oetődſzer, miczoda Haſznunkra tamadot fel?

Immar kőnyőrőgiűnc az WR Iſtennec, hogy az ő ſzent Fia fel tamadaſanac őrőmeben, mind végig, moſtis, es ez vtan az őrőc életre tarczon meg bennűnket.

IMATSAG.

VVR Iſten mi Mennyei ſzerelmes ſzent Atyanc, Nagy halat adunc te neked, ki az te egyetlen egy Fiadat az *CHRISTVS* Ieſuſt, az mi bűneinkert halalra adtad, es az mi meg igazulaſunkert harmad napon halottaíbol fel tamaztodtad: Kérűnkis tegedet, adgyad minekűnc az te ſzent Lelkedet, ki altal igazgaſs es vezérelly minket, hogy à te ſzent Fiadnac fel tamadaſaban bízhaſſunc, annac altala minden bűntűl es gonoztul meg oltalmaztaſſunc. Ki te veled él es wralkodic az ſzent Léleckel egyetembe, mind őrőckőn őrőckè, Vgy legyen.

VTOLSO ENEC: Chriſtus fel tamada, igaſſagunkra, etc.

ERCZ MEG.

Az Chriſtus Fel Tamadaſanac Hiſtoriaiat ha nyiluabban akarod meg erteni, az őregbic Poſtillambolis meg tanulhadd, Iollehet ottis arrol, czac az karaian irtam rőuid ertelmeket. Ha Győzedelmetis meg akarod erteni melly nagy legyen az ő fel Tamadaſanac, az első Predikatioba meg oluashatod: Holott vgyan egy hetre valo predikatiotis irtunc ezekről. De nem czac egy hetic, hanem egez életűnkbe melto volna, hogy vntalan tanyitananc magunkat, az Chriſtus altal való fel tamadaſunkrol, es őrőc életűnkről, kinel tőb edeſſegűnc ſemmi nem lehet tőkelletes ez vilagban. Kire ſegitſen az kegyelmes Wr Iſten bennűnket, Amen. Mind az altal itis egy nihany Predikatioinc leßnec az Wrnac felſeges fel tamadaſarol, az mint ezec vtan kőuetkeznec.

Mas Predikatio AZ WR CHRISTVS FEL tamadasa napiara,

MAS PREDIKATIO AZ VVR Christus fel Tamadasarol.

ENEKLESROEL.

Diczeriůc az VVR Istent az ő Fianac fel Tamadasarolis.

† *Szent Esaias igy ir Christusnac fel tamadasarol, etc:*
Czudalatos nagy Bölczeseg etc.

† Ez eneket mind ßületesere, mind fel tamadasara ßabhadd, el valtoztatuan czac keues igeket.

Győnyőrůseges Tanusaginc lesznec az VR fel Tamadasanac Gyœzedelmerœl.

De előszer az Reggeli Euangeliomot megis hallyuc meg leg elől valo tanusagunkra.

MARC: XVI.

Es mikoron az Szombat el mult volna, Maria Magdolna es Maria Iacabnac anya, &c:

ROEVID ERTELME.

EZ Euangeliom szol az mi wrunc Iesus Christusnac halottaibol valo fel tamadasarol, az az, Az halalon valo *GYŐZEDELMERŐL.* Mondoc szol az meg kinzattatot, meg feszitetet, meg ölettetet, es el temettetet Iesus Christusnac olly fel tamadasarol, kiuel meg *GYŐZTE* az egez vilag bűnet, atkat, es őrőc kinnyat. Kiről előszer az *ANGYALOC* tőnec tanubizonsagot, egy nihany aszonyoc előtt: De az vtan ő *MAGAIS* sokszor meg ielenuen, soc keppen meg bizonîta: hogy ő valosaggal fel tamadot, Azban à Testben, à kiben à kereztfara szegeztetet vala. A melly bizonsagokrol első Predikationkban eleget szolanc. *MA*, męg kęt Predikatioba szolunc az Christus fel tamadasarol.

SVMMAIA AZ KŐVETKŐZŐNEC.

EZ mostani Első Predikationkba tanullyuc meg: Męg az Angyalokis mint beczűlic az Christus fel tamadasat, az ő nagy draga voltaért. Masodszor meg ęrtyűc: Miczoda az WR fel tamadasa: Kit szep peldazatockalis meg magyarazóc: ket erős orszagos ellenkező Kiralyoknac viadallyarol, Es Samsonrolis, Gedeonrol, es Dauidrol peldat hozuan. Kikből igen győnyőrűseges vigaztalasinc lesznec, szep tanusagockal elegy, Egyetembe intetuen nagy őrőmmel valo hala adasra.

Masic Predikationkban kedig, szep renddel meg fogiuc tanulni: soc szep draga *HASZNAIT* az ő fel tamadasanac: Első rendben illy Hasznairol szolunc: Hogy ő maganac Halhatatlansagot, nagy Tiztesseget, Isteni Fiusagot, nagy Birodalmat, es mindeneken Iteletet vett.

Masod rendben illyekről szolunc: Hogy nekűnkis mindeneken Győzedelmet, Szabadsagot, Igassagot, Szent Lelket, Io lelki esmeretet, Az Isten Igeienec igaz ęrtelmet, Szent es wy kereztyeni ęletet, Banatunkban vigaztalast nyert es adot: ki szűntelen esedezic éröttűnc, Es oltalmazis bennűnc mind addig, mig felis tamazt az napnal fenyesb testbe, Es be viszen az meg mondhatatlan őrőmnec bodogsagos orszagara, Holott wralkodic mind őrőckőn őrőckè velűnc, Melly őrőc ęletet szemlatomastis el kezdett az Apostolokban, bennűnkis. Mind ezekről renddel nyiluab szollunc ez mostani Masodic es az vtan Harmadic predikationkban.

DRAGA HASZNAIROL AZ VVR fel Tamadasanac.

Az mi

AZ mi wrunc Iesus Christusnac halottaibol valo fel tamadasanal, soha semmi nem volt, sem lehet, sem gyönyörüsegesb mi nekünc, sem czudalatosb, sem erösb, sem hatalmasb, sem győzedelmesb, sem diadalmasb. Kin meltan, nem czac emberec, hanem az Istennec szent Angyalijs almelkodhatnac es czudalkozhatnac. Kin nekikis menyi örömec legyen, valami kiczinnye saldithattyuc azbol: Hogy születeseunis öruendezuen, nagy hala adassal diczeretet enekelnec az WR Istennec, Es nagy örömet hirdetnec az paztoroknac, es ez egez vilagnac. Fel tamadasa koranis szüntelen öruendeztetic az meg keseredet sziuüket, Es vidam abrazattal, es ekes öltözettel ielengetic magokat, hirdetuen örömmel az Nazarethbeli Iesusnac fel tamadasat.

Soc keppen draga az WR fel tamadasa.

Az Angyalokis örömmel czudalyac az WR fel tamadasat.

Vayha vgy beczülhetnüc mi ez nagy dragalatos es meg gondolhatatlan czudalatos diadalmat, kit az Christus nyere az ö fel tamadasaual, à mint az eszes es bölcz Angyaloc: Minden gyönyörüseget es édesseget fellyül haladna az, mi bennünc. De el kabult az mi eszünc, es meg vakult az mi elmenc, es masra veszet eszünc, az test es az ördög miatt, rantogattatuan, hol imide, hol amoda. Sőt noha az Isten az mi feiünket fel az eg felé teremtette, hogy mindenkor arra nézne, az houa az WR Christus fel tamaduan fel ment, De megis az mi meg romlot tormeszetünc, es az Satan czac alà nézettet mint az oktalan barmokat, kic alá nézuen, keresic testi életyeket, Azert ez nagy alombol az WR Isten az ö draga Angyali altalis fel serkenget, mint az aszonyoknakis mondanac: Mit keresitec az eleuent az holtac között: Mondoc ez nagy szunyadsag miatt czac alig saldithattyac meg az hiuekis, kickel az szent Lélec meg kostoltatta, az Christus fel tamadasanac soc féle édes izit. Mind az altal czac annyirais à mint è gyarlosagba izelithettyüc, Ier kostolgassuc nagy es igen draga voltat annac: hogy az Christus fel tamadot az ö röttenetes kiny szenuedet testeuel az halal ellen. Szollyunc kedig erröl imilly renddel:

Iay ki kaba az ember az Istendolgokban.

Czac igyis nem semmi azt meg kostolnunc.

AZ TANVSAGOKROL.

☞ *ELÖSZER:* Miczoda az Christus kiny szenuedese? *MASODSZOR:* Miczoda az *CHRISTVS* fel Tamadasa? *AZ VTAN* czac ezeneket magyarazzuc meg szep hasonlatos peldackalis, es az szent Irasnac bizonsagitalis.

Miczoda az Christus halala?

☞ *Az CHRISTVS* halala szembe valo ütközet vala mind azockal az ellenségeckel, az kiknec torkaba eyte Adam ez egesz vilagot: Amaz nagy soc bünöckel, melly el lepet minden embert, es melly be hatot még az czontunknakis veleiebe, Es amaz nagy atockal, melly miatt Adam, es minden fia ki üzettenec Paradiczombol, es kemeny nyomorusag, iszonyu ördög, keserues halal, karhozat, es örök kiny alà vettetenec: Mondoc mind ezeckel szembe mene ackor à mi Wrunc Iesus Christus, midön magat az kereztfán atockà tenne, es az nagy kinoc között meg halna. Erröl touab mayd többetis szollyunc, Most lassuc eztis, Miczoda az Christus fel tamadasa?

Melly nagy ellensegeckel ütközött, mikor kint es halalt szenuedet.

Miczoda az Christus fel tamadasa?

☞ *Az CHRISTVS* halottaibol valo fel tamadasa kedig, nem egyeb: Hanem az egez vilag bünenec, az egez vilag halalanac, az pokolnac végheteten kinnyanac, torkan valo nyomdosasi, Az nagy röttenetes Isteni atoknac, az nagy szamlalhatatlan iszonyu soc bünöknec, az kegyetlen mérges halalnac, az örökke valo fog czikorgato karhozatnac meg emeztese es meg győzese. Viszontac az meg ekesitö es tiztiró igassagnac, tiztassagnac, artatlansagnac, es szentsegnec, az Isteni Atyai io kedwnec es szeretetnec, az gyönyörüseges örök életnec, es az végheteten diczösegnec, kinket Adam el veztet vala, meg nyeresse, visza hozasa, es meg adasa. Ez, à Christus fel Tamadasa. Melly fel Tamadasban amaz ördögi kigyonac minden fulankia, mérge, es ereie meg epett es meg emeztödet, el romlott, es semmiê lett. Az hiueknec kedig regi el senyuett ereiec, meg wyiult, meg cziczorazot, Es naponkent minden iauoc, eszec, örömöc, batorsagoc, remensegec, iobban iobban eleuenedic. Migen

Melly nagy gyözedelem lett az ö fel tamadaja altal.

MAS PREdikatio, az WR Christus fel tamadasa napiara.

Mas predikatio az VR fel tamadasarol,

len iuthatnac azon tökelletesseges ęletre es diczősegre, kibe önnön maga ęl es wralkodic az WR *IESVS CHRISTVS* mind örökkön örökkè.

Meeg ßemůnc elöttis ßepen peldaztattya Isten az WR Christus fel tamadasat.

Oh ki nagy dolgoc ezec, es ki igen czudalatossac, noha mi czac alig saldittyuc. De az WR Isten męg az néma allatockalis mint ha ezent kialtattya hogy az WR Christus igen nagy gyönyörűseggel, nagy edesseggel, nagy győzedelemmel, nagy örömmel tamadot volna fel, Mert ime az melly fác, viragoc, fűuec, meg holtac vala Tęlre, es el rőyteztec vala, ime mind azokis mind meg ęlednec, es fel tamadnac, igen szep ekes szinuel, igen soc fęle édes illatozasockal: Es vęgre megis ęruen, soc keppen ęltetnec es gyönyörkettetnec bennűnkis. Mind ezec kedig szinten ackor kezdnec lassan lassan kinődögelni, mikor az WR Christus fel tamadot, Kijs egy elöben czac alig ielengette magat, de vęgre nagy kazdag győzedelmetis meg ielente fel tamadasanac, midőn Pűnkősd napian le erezte az ő szent Lelket, es mind ez egez vilag szerte el teriezte Euangeliomat, es az ő benne valo hit altal győzedelmet adna, mind bűnön, ördögön, mind betegsegen, mind az halalon: Mondoc ime męg az nema allatockalis fel izgatt bennűnket ezeknec nézesere, midőn őket minden eztendőre szeműnc lattara illy nemesen meg ęlezti azon időre, az kin az WR Christus fel tamada, es az vtan megis viragoztattya, es vęgre gyűmölczöztetijs az mi ęlteteſűnkre. De mas fęle hasonlo peldazatockalis lassuc, mi dolog legyen az Christus halala es fel tamadasa, Mondoc egyszersmind lassuc, mind halalat, es fel tamadasat, ieles peldakat es bizonsagokat elő hozuan az regi czudalatos győzedelmekről is.

Ket erős viteznec viadallyabol saldiczad az Wr fel tamadasat, mi legyen.

Az mi Wrunc Iesus Christusnac halala, es halottaibol valo fel tamadasa, hasonlatos dolog kęt erős vitęznec viadallyahoz: Mint midőn kęt erős vitęz, es hatalmas Kiraly, auagy Czaszar, ketten ő magokis bayt viwnanac, az ő kęt erős seregeis nagy roppogassal szembe űtköznenec, sokat, soc vęr hullasockal hartzolnanac, es igen nagy röttenetes viadalt tartananac. Es azonba az mellyic fęl ellenséget meg verte, meg birta, meg győzte, le vâgta, ő magat meg fogta, meg lantzozta, bekozta, es nagy nyereseggel soc ragadomanit el oztotta, Es nagy vig keduel, nagy katzago örömel, nagy győzedelmes diadalommal haza tęrt orszagaba, fogua hozuan ellenkező Kiralyat, soc fő es erős meg kötözőt vitęziuel: Kinec eleibe minden varosokbol nagy tiztesseggel, nagy örömmel mennec, mindenec kőszöntic, mindenec aldgyac, diczeric es magaztallyac az ő nagy győzedelmeiert, örűlnec es vigan laknac, mind az egez orszagnac minden nepei, Hogy ő nekic orszagokban bekeseg, nyugodalom, es ęlet szereztetet.

Lelki diadalom az WR fel tamadasa.

Ez pelda mierthogy az szemnec tettetes es gyönyörűseges, azert valamenyire ezt saldithattyuc, nagy dolognac, igen hasznosnac, soknac vigasagosnac, es az meg győzetteteknec keseruesnec lenni: De ha illy nyiluan lathatnuc à Christus fel tamadasanac viadallyat, hartzat, es győzedelmet, minden had, viadal, es hartz felőtt almelkodnanc rayta, de az el röytetet az testi szemtűl, mert lelki baynoc ő, lelki hartzais vagyon ő neki. Ki minęmű almelkodando legyen, im az regi hadi tűkörökbennis meg magyarazom, az vtan hartzanac modgyatis, es az szembe öklelő ellensegetis elötekben adom.

Dauid győzedelme Goliaton, tükörezte az WR diadalmat.

Regen, az Christus diadalmas hartzanac peldaiara, az WR Isten, szembe szallata egy szegeny iuh paztor szolgaiat Dauidot, egy igen nagy Goliattal, erős fegyueres vastag vitęzzel, kit Dauid minden emberi okossag felőtt, egy kis parittya hagyitassal, vgy eyte le, hogy az önnön fegyuereuel feiet veue. Mint Dauidnac testi szemmel senki nem latta az Goliath ellen valo ereiet, De röytökben Isten nagy hittel es lelki örömmel fel fegyuerkeztetuen ötet, vgy igazgattya parittya kőuet, hogy az homlokan essec, es olly sebessen mennyen, ki miatt az nagy Goliath meg hallyon: Igy Samsonis kiuűl erőtlen embernec tettzuen, annyi erőuel epitetec fel Istentűl, hogy czac ökleuelis egy nihany szaz embert es hadi sereget egyedűl le verne: Es à vasas kapukat le rantuan, vallan az hegy teteiere vinne, es magat ellensegi kezeből ki vinne: Igy Gedeon czac az űres palatzkoknac zörgeseuelis, mind az Madianitaknac erős vitęzit el remîtuen, önnön magockal le vagatta egy mast. Mind ezec titkon valo tükörí voltac az Christus lelki hartzanac.

Illy el röytet az Wr győzedelme.

Samson titkos ereie, nęzet à Christus ereiere.

Gedeon hadais, tükőre Christusnac.

Ki nagy

Ki nagy alazatos, egyűgyű abrazatban ſzembe mene Lucipernec minden pokolbeli ſeregeuel, es ereiteuel, ez egez vilagnac bűneiuel, ez egez vilagnac minden teſti lelki veſzedelmeuel, minden kinnyaual es halalaual, az Iſtennec kemeny, iſzonyu, hatalmas haragiaual, es atkaual. Melly pokolnac ſerege minęmű hatalmas, melly kemeny, melly erős, melly iſzonyu, melly rőttenetes legyen, lattyac az mennyei Angyaloc, latta az Chriſtus, Mijs ha vakoc nem volnanc, lathatnuc auagy ſaldíthatnuc czac ezbőlis: Hogy imè melly ſzep teremtet allattya vala Adam Iſtennec, imè ez egez vilagon menyi ezer wrac, Czaſzaroc, Kiralyoc, erős viręzec voltanac: Egyetlen egy meg nem ohatta magat, Hanem vndoc, vtalatos bűnőkben mind be keuerettec, ſoc ezer betegſeget, bűt ſzenuettec, nagy faydalmockal mind meg holtanac, es annyira el veztenec, hogy teſtekből dőg, ferեg, nyiuec lennenec, vęgre porra valtoznanac, es czac el ſenyuet kopot czontyoc maradnanac, Sőt męg azokis el rothadnanac: Eztűl, ha vack nem volna è vila, iſzonyodhatnec. De be hunuan à ſzemet, latni ſem akaria, Es vack modra akaruan el kerűlni, vgyan torkaba eyti magat, vęgre ennelis vndokb, es vtalatosb ſereget meg latuan az pokolnac, Es vęghetetlen őrdőgi rút tarſaſagat: az vęghetetlen Iſteni atkot, haragot, es őrőc rőttenetes kinokat, Mondom meg lattyac azoc, kic à Chriſtus fel tamadaſanac győzedelmeben nem reſzeſűltenec hit altal.

Chriſtus hartza nagy es rőttenetes

Iſſonyu ſereguel itkőzet az Chriſtus.

Azert midőn hallod az Iſten Fianac, az artatlan ſzemelynec, à kedueſnec, az ęletnec ſoc rőttegeſet, vęrrel veritekezeſet, ſoc pőkdőſeſet, kemeny veſzőzeſet, es kerezt fahoz ſzegezeſet, rőttenetes kinnyat, à halalnac meg koſtolaſat, es el temeteſet: De az kinbol es halalbol nagy diczőſeggel valo fel tamadaſat, menybe meneſet, es vęghetetlen wralkodaſat: Ne tarcz egyebnec, hanem à pokolbeli ſeregeckel, az őrdőgőckel, à bűnőckel, az atkockal, à kinockal, à halallal, à karhozattal ſzembe meneſenec, hartzanac, es viadallyanac. Mert ott őſzue őklele à Pokolbeli erő, minden Mennyei erőuel, kiuel tellyes vala à Chriſtus, Meg hartzola az Oerdőg azzal, à ki egyetlen egy Szűlőtte Iſtennec, egybe kapa ott à Bűn az Artatlanual, à Hamiſſag az Igaſſagual, az Atoc à Kedueſſel, à Halal az Elettel, à Karhozat az Diczőſſeggel. Ezec mondoc annira őſzue kapdoſanac, hogy mindeniknec kapdoſaſa meg tettzenec Chriſtuſon: Mert mintha hamis volna, vgy bűn tettetec: mintha erőtlen volna, vgy kinzattatec: mintha halalt erdemlene, vgy őletec, es vgyan el temettetec. De midőn ezec ellen fel tamadna, meg tettzéc, hogy à bűn nem tehette hamiſſa őtet: Az atoc nem nyomhata le à kedueſt es ſzerelmeſt: à halal nem tehette ſemmiè az ęletet, es meg tettzéc, hogy az őrdőg ſemmi volna az Iſten Fia ellen. Az mint ezec meg valanac mondua: Aſzonyi allatnac Magua meg tőri à kigyo feiet. Iſmet, Azert ielent meg az Iſtennec Fia, hogy az őrdőgnec czelekedetit el roncza.

Czudalatos itkőzet es nagy diadalom lett az Chriſtus halalaba, es fel tamadaſaba.

Gen: 3. 1. Ioan: 5.

NAgy Győzedelem azert à Chriſtus fel tamadaſa, Kinec ellenſege à menyiuel nagyob ez vilagi Czaſzari ſeregeknel, annyiual czudalatosbis minden ket őſzue őklelő ſeregeknel. Kit czac à lelki emberec lattyac, lelki ſzemeckel, Sőt azoc vgyan reſzeſűlnekis vele naponkent, midőn azockal órankint valo hartzoc legyen nekikis, kin minden óraban győzedelmetis veuen őruendeznec azokban, *Mar: 16.*

Nem czac lattyac az hiuec az Chriſtus hartzanac győzedelmet, hanem egyűt hartzoluan győzedelmetis veſznec,

†A CHRISTVS FEL TAMADASA azert nem egyeb, hanem à mi őrőc el lenſeginknec győzedelme, az egez vilag bűnenec, az egez vilag halalanac, à pokolnac vęghetetlen kinnyanac tapodaſa, es torkan valo nyomdoſaſa, A nagy atoknac, bűnec, halalnac, es karhozatnac meg rontaſa, es meg győzeſe, kic Adam miatt, mind ez egez vilagra el háttac vala: Viſzontac az igaſſagnac, az Iſteni Atyai io kedwnec, az ęletnec es diczőſegnec meg adaſa.

†Miczoda à Chriſtus fel tamadaſa.

Ezec noha Iſteni tanaczbol es Iſteni titkos erőből lettenec, à mint Dauidnac, Samſonnac es Gedeonnac hartzokbol meg tettzenec, De czac okoſſag ſzerintis, eſzűnkbe vehettyűc: Hogy az Iſtennec termeſzet ſzerint ęlő Fiat, ſoha vgy meg nem fogdoshatta à halal, hogy az ęlet meg ne ęledne ő benne: az bűn, ſoha vgy nem ſzorongathatta à bűntelent, hogy ez erősb ne lenne annal, Es à ki termeſzet ſzerint igen kedues vala Iſtennel, azt vtalatoſſa nem tehette az atoc. Noha mind ezeckel ſzembe ſzallot, mindeniket magara vette, mindenickel bayt yiwt, tuſakodot, hartzolt, Az mint nagy

Okoſſagualis meg erthed nagy volta à halal es győzedelmes hartzat.

ohayto

Mas predikatio az VR fel tamadasarol,

ohayto kialtasabol, es à kiny kőzőt valo kemeny halalabol kijs tettzic. De midőn fel tamaduan meg ęledet, meg wyiult, meg diczőűlt, Ezből ki tettzic, hogy valamickel szembe szallot es hartzolt volt, mind azoc le estenec, meg tapodtattanac, le nyomattattanac azontul. Es valami engem, teged, es ez vilagot, es őtet az Christust, rabba es semmiè akarta tenni, azoc mindnyaian rabba es semiè lettec, Minden fegyuereket, ereieket, hatalmokat, az erős vitez sakmanra hanyuan, es ő magokat őrőc fogsagba, à pokolnac setet es vigaztalas nekűl valo tőmlőtzeben vetuen, à mint az Iras mondgya: Fogua viue à fogsagot, *Psalm:* 87.

Luc. 11.

EZE Kből meg tettzic: Hogy ket orszag es igen czudalatos ket sereg legyen, az Pokolnac es az Mennyeknec orszaga es serege. Kiről megis nyiluabban szollyunc: Hogy szep nyiluan meg ęrthessűc, Mi legyen győzedelme az Christus fel tamadasanac.

Ket orßag ůte ősßue.

ADAM serege es orßaga.

EGYIC orszag es serege à bűnnec es halalnac orszaga es serege. Ez igen rőttenetes: Ennec Kiralya es hadnagya Adam, ki szamlalhatatlan iszonyu seregnec előtte megyen. Melly seregbe nagy soc temeny ezer, rut, vndoc, fertelmes őrdőgőc vadnac, nagy soc istentelen lator emberec, soc ezer baluanyozoc, babonasoc, nagy hatalmas istentelẽ wrac es feiedelmec, Soc temeny ezer fertelmessegec, gyolkossagoc, paraznasagoc, reszegsegec, toluaylasoc, Ezec kőzt szantalan soc kinoc, es keserűsegec, soc hadakozo vęr ontasoc, mordalysagoc, Szantalan soc betegsegec, has ragasoc, kőszuenyec, Kolikac, fog faiasoc, dőg halaloc, frantzuc, es egyeb meg gondolhatatlan soc nyaualyac, kic mind ez egez vilagot be tőltettec, Vęgre kedig őrőckè valo fog czikorgatasoc es iaygatasoc. Mind ez vtalatos seregnec Adam Kiralya es hadnagya, kinec altala iőue à bűn ez vilagra, es à bűn miatt à halal minden hatalmaual, *Roman: 5.* Ez iszonyu Kiraly es hadnagy alatt mindnyaian egyetlen egyig fogua tartatunc, Istentűl el idegenettűnc, veszedelemnec fiaiua lettűnc, mert mindnyaian vetkeztűnc, az Isteni szepsegtűl es diczőségtűl meg foztattunc, Kinel mi lehet nyomorultab, es rőttenetesb allapat.

Galat: 3.

Dan: 7.

CHRISTVS serege es orßaga.

DE EZ ELLEN MAS ORSZAGOT wyionnan emelt az WR Isten, Az Igassagnac es ęletnec orszagat: Ennec feie es hadnagya à mi *WRVNC IESVS CHRISTVS*, ki bizony emberis. Hogy mint egy embernec altala mindnyaiunkra el hatot à bűn, à halal, minden hatalmaual, mindeneknec őrőc karhozattyara: Azonkeppen egy embernec altala el hatot az Igassagis, es az ęlet minden ereieuel, iauaiual es haszna iual, minden benne hiuőknec, őrőc diczőseges fel tamadasara.

Mint ůtkőzec ez ket sereg.

EZ ket ellenkező orszagnac ket serege, őlzue ůtkőznec ackor, midőn à mi wrunc Iesus Christus, bűnne, atocka, es holta tetetnec. De ez erős fegueres ket termezetben, Isten es ember leuen, vgy ůtkőzic, hogy noha meg sebesedic, es meg terheltetic az emberi termezet, De mind azoc meg wyiulnac Istení termezetiből. Sőt ez ůtkőzetben szinten vgy czalatic meg à pokolnac serege, mint à Halac az nekic vetett horgon valo eledellel. Hogy midőn nagy mohon hozza kapdosnanac, azonba az etel alatt el rőytetet eles vasra rea akad az orroc, es ki vonatnac masnac eledelere: Igy à pokol seregeis, latuan az Christusnac igen alazatos nyomorult emberi abrazattyat, meg vtaltata es meg pőkdőstete őtet ez vilagiackal, es semĩnec alituan őtet, nagy mohon minden ereieuel rea rohana, mintha azontul el nyeletnec, es vgy halna meg, hogy soha tőbbe ne ęlhetne. De azonba midőn igy kapdosnanac az ő meg alaztatot embersegen, nem tuduan az ő benne el rőytetet Istení erőt, mint egy eles vas horgon meg akadnac azban, Midőn mint az eles vas horog az etel vtan ki mutatuan magat, őis az halal vtan, az el temettetet koporsobol ki vetne magat, es mindeneket kic rea rohantac vala, el amîtana, el remîtene, sőt meg kapdosna, meg fogdosna, es fogua pokolnac setetsegere taszîtana.

Az horognac peldazattya.

Ennec kedig Istení tanaczbol igy kellet lenni, hogy mint az halaknac azert vettetic az horog, hogy hozza kapdossanac, es vgy ragattassec meg: Igy az Christusis eleibe vettetet az őrdőgnec, az ő kisirtetinec, es minden tagiainac, hogy hozza kapdosuan meg fogatnanac: Igy iara Iudas, es tőbbec.

Midon

Midőn azert szembe szall az erős vitęz az bűnnel es halalnac seregeuel, bűnne 2. Corinth: 5.
teuen magat, az az, aldozatra aduan magat, à bűnert: Ackor azzal győze, es azzal
tőrle le à bűnt. Es midőn az igassagnac es ęletnec Wra es hadnagya, meg rontatic, es
meg tőretic test szerint: azba romlot, es azba tőretet meg à halal, mind azzal egyetem
be à kinec birodalma vala à halalon, az ördőggel. Es meg szabadulanac mind azoc, à
kic à halaltul valo félelem miat, egez életyekben kőtelesęc valanac rabsag alà. Egye-
tembe el tőrültetuen à bűn, à hamissággal, meg adatec az ęlet, es az igassag, azoknac,
kic az meg feszűlt es fel tamadot Iesus Christushoz hittel folyamnac, *Roman:* 8

Az *CHRISTVS FEL TAMADASA* azert, nagy romlasara lett à bűnnec, *Az Christus fel tamadasa, ördög orßaganac romlasa.*
es à halalnac rőttenetes soc vndoksagual őszue elegyedet orszaganac: † Ki midőn az
bűn, halal, ördög, atoc, es karhozat ellen fel tamadot volna, az ő fel tamadasaual ezt
ielente: Hogy ő immar Wra, győzőie, es rontoia volna minden pokolbeli erőnec, es
meg adoia volna ez el veztet igassagunknac, es ęletőnknec. Sőt azt nem czac ielente,
hanem vgyan nyiluannis soknac lattara meg mutogatta, Es vgyan kőzleis velűnc, mi-
dőn soc *SZENTEC* vele egyetembe fel tamattac volna, kic soknac meg ielenenec le-
rusalembe. Ennec bizonsagara tamaztott vala az előttis egynihany halottakat, La-
zart, az őzuegy aszony fiat, es Iairus leanyat. Es soc szoualis tanubizonsagot tett
vala, hogy ő volna az ęlet, es à fel tamadas, es valaki ő benne hinne, az meg nem hal-
na, hanem az halalbol altal menne az ęletre, *Ioan:* 5.

† *Az ő fel tamadasa mit ielentet e szerzet, Matth:* 27. *Actor:* 2.

MIND ezeket à kiket szolanc az ket orszagrol, illy rőuid szoual rekezti be à sz: *Wralkodic Adamnak bűne: tahat orßaga vagyon mint Wrnac, de veßedelemnec orßaga.*
Pál: *Roman:* 5. HOGY ha egynec bűne miat wralkodot az halal, egy altal, sockal in-
kab azoc, à kic az kedwnec, es az igassagnac aiandekanac bőwelkedeset veszic, wral-
kodnac az ęletbe, az egy *IESVS CHRISTVS* altal. ☥Annac okaert mi-
keppen egynec vétke altal mindenekre el hatot az gonosz karhozatra, azonkeppen
egynec meg igazitasa altal, el teriett az io, minden emberekre, az ęletnec meg igazi-
tasara. Mert mikeppen egy embernec engedetlensege altal bűnősőcke let-
tűnc sokan, azonkeppen egynec engedelmessege altal igazacka tetetnec sokan.

☥ *Wralkodic az Christus Adam vetke ellen.*

¶ Nagy ęrtelemmel mondta ez igeket à szent Pál, nézuen mind az wralkodo bű-
nőkre, mellyec el hâttac az egez vilagra, es à miatt valo szamlalhatatlan soc veszedel-
mekre, kikbe fekszic az egez vilag, kit Adam orszaganac neuez. Viszontac, néz-
uen az elęg tételre, az meg igazulasra, es az ęletnec meg adasara. Melly szereztetet
az *CHRISTVS GYŐZEDELMES FEL TAMADASA* altal, kit sockal erősb
nec neuez, az bűnnec es pokolnac orszaganal, monduan:

¶ *Ertelme.*

Azhol bőweskedet az bűn, sockal fellyűl aradot az kedw. Hogy mikeppen wral- *Szent Palnac ßaua.*
kodot volt à bűn az halalban, azonkeppen az keduis wralkodnec az igassag altal, az
őrőc ęletre, az Iesus Christus altal.

ĘZEKBŐL lattyuc, hogy az mi Wrunc Iesus Christusnac fel tamadasa, nem olly *Az Wr fel tamadasa nem olly mint Lazare, es egyebeke.*
fel tamadas mint Lazare, auagy egyeb embereke. ☥HA Nem amaz erős pokol orsza-
ganac nagy diadalmas es győzedelmes rontasa, Es amaz diczőseges mennyei bodog
sagos orszagnac meg adasa. Tehat az mai PASCha ünnepűnknec őröme ez legyen:
Hogy minden testi es lelki, ez vilagi, es az mas vilagi ellenseginc ellen fel tamadot, a-
zoknac rőttentesere, à mi Wrunc Iesus Christus, Ki mindeneken győzedelmet es dia-
dalmat veuen, nekűnkis mind azokon győzedelmet es diadalmat adot, Kinec altala
be ferkezest talaltunc, az hit altal, az kegyelemre, à kiben allunc, es diczőkedűnc az
Istennec diczősegeben. Ezzel ielentette az Isten az ő hozzanc valo szeretetit,
hogy mikor męg bűnősőc volnanc, az Christus meg holt érőttűnc. Annac okaert
sockal inkab most meg igazultattac leuen az ő vęre altal, meg tartatunc ő altala à ha-
ragtul, mert ha mikor ellensegi volnanc, őszue bekeltettűnc az Istenuel, az ő Fianac
halala altal, sockal inkab, minec vtaña őszue bekeltettűnc, meg tartatunc az ő ęlete al-
tal, Nem czac az kediglen, hanem męgà szenuedesbennis diczőkedűnc, à mi wrunc
Iesus Christusnac altala, ki altal most à meg engezteleſt nyertűc. Ezeket iol eszűnk-
be vegyűc, az mi wrunc Iesus Christusnac halalarol es fel tamadasarol: Azokba mely
draga Kénczec rőytettec el: Es melly draga Banya asatot ackor ki, mikor ő fel tamadot
az koporsobol: Es melly draga viragoc, fűuec, fác, neuekettec, viragoztac, es gyűmől-
czőztec

☥ *Miczoda az Wr fel tamadasa.*

Roman: 5.

Kenęz: Banyai Viragozas, es Győzedelem az Christus fel tamadasa.

MAS PREdikatio az WR Christus fel tamadasa napiara.

Mas predikatio az VR fel tamadasarol,

czőztec ackor, mikor ő fel tamaduan minketis meg wyitot, es igazitot, meg tiztitot, meg szentelt, minketis gyűmölczőzőcke tett, Es melly nagy győzedelmes lett ackor, midőn mind az Bűn, őrdög, atoc, meg tapottatuan, ellenec fel tamatt, Es az altal győzedelem adatot mi nekünkis azon ellenseginken, az bűnön, az őrdögön, az halalon, es az karhozaton.

Ez nagy őrömen vntalan őruendezzűnc, es benne diczőkedgyűnc.

Nagy őröműnc lehet azert ez illy nagy nyeresegűnken, kit melto mindē szem pillantasba sziuűnkben buzgo őrömel hordozni, es azbol batorsagual diczőkedni, mind bűn, mind halal, mind őrdög, mind karhozat ellē, mint ha mind ezeket mi birtuc, es mi győztuc volna meg, ő raytoc győzedelmet veuen, á mi feiűnc, à mi testűnc vgyűnc Az mi Wrunc *IESVS CHRISTVS*, kinec halala el ronta az halalt, es azt à kinec birodalma vala azon, az őrdögöt, *Hebr:* 2. Es fogua tartuan azt à ki minket meg fogot vala, minket ki szalazta annac kőtőleből, es tőmlőczeből, holott semmi vigaztalasunc nem lehet vala: Ki hoza amà viz nekül valo veremből, az ő vere altal, *Zachariæ* 9. Es meg szabadita az pokolnac kezeből, meg mente à halalbol, halala lőn az halalnac, es veszedelme lőn á pokolnac. Ezekből meg szabaduluan immar mindenec mienc, akar ez vilag, akar az elet, akar az halal, akar az ielen valoc, akar az iőuendőc, mind mienc, mindeneknec mi vagyunc wra, mi kedig az Christusé vagyunc, à Christus kedig az Istené. Ezec melly nagy draga dolgoc legyenec, érezteſſe meg az WR Isten velünc. Bizony nem czac szo beszedec ezec, nem czac Rethoricalasoc, Hanem az mint ő vgyan szem latomast elis kezdette az Apostolokban, az őrőc életet, őket meg erősituen, es bőlczé teuen: Igy míjs ezeneket naponkent kostolgattyuc, érezzűc, meg tapaztallyuc, es hozzanc szorittyuc, mert noha az pokolnac serege, es az beűnc heuerő bűnőc, es az őrdög, es az ő soc tagiai, reanc rohanton rohannac, marton marni akarnac, es soc keppen megis harapdalnac, à mint ő magatis Christus wrunkat

Oseæ 12.
1. Corinth: 1.

2. Corinth: 6.

De azert czac haiunc szalatis el nem vehetic, míg ő nem engedi, Ha engedi kedig, soc ionkra engedi. Vgy vagyon hogy miattoc soc keppen nyomorgattatunc, de mas felől mindenbe mi veszűnc győzedelmet, Es egy felől noha semínc nints, de mas felől mindeneknec mi adunc, meg az Czaszaroknakis, mert mindeneket czac értűnc, mondoc azokert tart az WR Isten, kiket fiaiua fogadot szent Fia altal, azon kiuül az többi mind őrőc tűzre valo pozdoria. Tahat mindenekről nagy őrömmel adgyunc halat az WR Istennec, meg az nyomorusagokrolis, meg az halalbais diczőkedgyűnc, Es á mi Wrunc Iesus Christusnac szeretettel szolgallyunc, igen es felőtte igen őruendezuen, illy nagy győzedelműnkön, es ennyi soc ionac nyeresegen, kit az mi Wrunc *IESVS CHRISTVS* fel tamadasaual nyere, nem czac ő maganac, hanem nekünkis mindnyaiunknac. Kiről igyekezzűnc hala adoknakis lenni: Mind szíűűnkbe valo hituel es őrömmel: Mind szánckal valo vallas teteleckel, es diczereteckel: Es minden tizta, mértekletes, igaz, Istenes, iozan, iambor életűnckel, à mint ezekre szep draga szockal tanyit szent Pális, monduan: Valakic meg kereztelkettűnc az Christus Iesusba, az ő halalara kereztelkettűnc meg, El temettettűnc azert egyetembe ő vele à kereztseg altal à halalra, hogy mikeppen fel tamaztatot à Christus halottaibol az Atyanac diczős sege altal, Azonkeppen míjs életnec Wysagaba iariunc. Mert hogy ha beoltattunc az ő halalanac hasonlatossagaban, bezzeg à fel tamadasbannis be oltatunc: Imezt tuduan, hogy ha à mi regi ô emberűnc ő vele meg feszítetet, hogy az bűnnec teste el rontatnec, hogy annac vtanna ne szolgalnanc à bűnnec. Mert à ki meg holt, meg szabadult, es meg igazultatot az bűntűl. Ismet mond: Hogy ha meg holtunc az Christussal, hiszűc hogy élűnkis ő vele, Tuduan hogy az Christus fel tamaztatot leuen halottaibol, többe meg nem hal, az halal többe rayta nem wralkodic. Mert hogy meg holt volt, à bűnnec holt meg egyszer, Hogy él kedig, az Istennec él. Azzonkeppen véllyűc mijs mi magunkat, hogy meg holtunc legyen à bűnnec, de élűnc az Istennec â mi wrunc Iesus Christusnac altala. Ne wralkodgyec azokaert à bűn az mi halando testűnkben, hogy engednenc neki az ő keuansagaban, Se ne adgyuc az mi tagainkat az hamissagnac, ezkőzűl à bűnnec, De adgyuc mi magunkat az Istennec, vgy mint halottaibol meg életteket, es à mi tagainkat igassagnac ezkőzűl az Istennec, wralkodgyunc mi az bűnön, az bűnt ne hadgyuc wralkodni mi raytunc, Midőn egy-

Halat adgyunc ezekről ßi Wbeli őrömmel, hittel. ßánal, es ßent elettel.

Roman: 6.

Roman: 8.

szer

ſzer meg ſzabadîtattunc az bűntűl, es az Iſtennec ſzolgaiua lettűnc, Es à mi gyűmölczűnc leſzen az meg ſzenteleſre, vęgűnc kedíg az őrőc ęlet. Mert az bűnnec ſzolgya az halal, Az Iſtennec kedíg aiandeka az őrőc ęlet, à mi wrunc Chriſtusba.

Illy édes ſzockal tanît ſzent Palis az Chriſtus fel Tamadaſanac kőueteſeről. De mierthogy ezeket hamar el feleytyűc, Azert megis előtekbe iſmeg elő beſzellem, mit tanulanc moſt.

Mit Tanulanc.

MEG ęrtettűnc mi legyen à Chriſtus fel Tamadaſa: Hogynem ollyan czac mînt egyeb embereke, Hanem mint Iſtennec Fiae, nagy diadalmas es őruen detes minden hiueknec, vgy mint kiuel el remîtte az pokolnac minden ſereget, el ronta minden ereiet, à bűnt, à halalt, az őrdőgőt, es az karhozatot: Es kiuel viſza nyere minekűnc az igaſſagot, artatlanſagot, az Atyai io keduet, az ęletet es diczőſeget. Nagy dolgoc ezec: Azis, hogy halal ellen fel tamadgyon, azis, hogy az vtan nagy ſoc nyereſeget vegyen. *Az Wr fel tamadaſa mi lőn.*

Ki hallott valaha mind ez egez vilagonnis illy dolgot, hogy valaki illy ſzőrnyű keppen meg kinoztatot, es meg őletet, az vtan fel tamadot volna, męg penig önnön hatalmabol, es ő maga ereieből. Sőt vgyan akar kijs hogy ő maga az halal ellen hatalmat vehetet volna, Sőt hol akar kijs olly erős, hogy magat meg menthetne az halaltul męg ęltebeis, Ezt lattyuc hogy ſem Wr, ſem Kiraly, ſem Czaſzar, ki nem vehetí magat az halal markabol, es ha à Czaſzar meg hal, ſoha az többe fel nem tamadhat, Sőt Adamtul fogua ſohol ſenki nem volt olly eſzes, bőlcz, olly ſzent, olly erős, ki holta vtan fel tamadot volna, hanem czac az kiket Iſten ſzent Fia neuebe, Prophetac es Apoſtoloc altal tamaztot volna, De azokis czac ez arnyec ęletre, es iſmet meg holtanac es mais az halalba meg marattac, es maradnac mind az Iteletig. De Chriſtus, önnön akarattyabol ment à halalrais, es őnön hatalmabol tamada felis, Azon harmad napon kedig, à kire az előtt önnön maga meg mondta vala, Es olly ęletre es orſzagra, kinec ſoha vęge nem leſz mind őrőckeis, Es felőtte ſoc nyereſegeckel, A mint ezt ſzantalan ſoc iraſoc bizonyittyac, Kiről harmadic Predikatioba többet ſzollyunc. *Nagy dolgoc ezec.*

Kinec fel Tamadaſa minemű titkos Iſteni erőuel lett, almelkodo keppen ſaldíthatyuc czac Dauidnac, auagy Samſonnac es Gedeonnac czudalatos hadakozaſokbolis, kic tűkőreztec az Chriſtuſnac alazatoſſaga alatt valo erős győzedelmet. Mint lehetet penig ez, hogy az pokolnac dűhőſſegen valo mardoſaſa miat felőtte igen meg nyomorîtatnec, es megis őletnec, De az elle iſmet meg eleuenednec, Es mind azoc kic rea rohantac, miatta el veſznenec, azoknac rontoia es halala lenne, Meg tettzic tſac az Horogbolis, kin az eledelt noha erőſſen mardoſſac az Halac, de bellyeb raguan ő magoc akadnac az éles horogra: Igy noha teſt ſzerint minden nyaualyara rea erezte ő magat ön kényen à Chriſtus, De erős Iſteni termeſzettel tellyes leuen, meg tartatec mindenec ellen az altal. Sőt azba meg romlanac mindenec, valakic belé űtkőzenec, es mint egy éles horogra vgy akadanac, hogy az ő hatalma miat ſemmiue lennenec. Kiben midőn őrőc ęletis el rőytetuen volna: azt az ęletet, ęltetlenne nem tehete à halal, Sőt inkab à halal rayta kapdoſuan mint őrőc ęleten, ſzégyent vallot, latuan rayta valo erőtlenſeget. Midőn penig az halal, es annac wra az őrdőg, czac à bűn miat hatalmaskodhatnac, ő kedig bűntelen es artatlan leuen ő magaban, vgy rohananac rea mint bűnőſre: Ez miattis meg erőtlenedenec, es az termeſzet ſzerint valo igazat, bűntelent, es artatlant, ſemmikeppen bűnőſſe nem tehettec ő magaban, es azert erőt ſem vehetenec ő rayta, vgy mint à hamiſſakon minemű ereiec vala. *Hogy peldazattya.* *Nagy ereieis Chriſtuſnac erőtlenitette ezeket, Igy artatlanſagais.*

Hanem inkab az fel Tamadasba meg czauarîtuan es viſza fordîtuan az Chriſtus az ő előbi el rőytet ereiet, minden meltatlanſagot meg kereſſe raytoc, es az ő kemenyſegec helyet, kemenyen czelekedec, mind azockal kic őtet el akariac vala rontani, az bűn, à halal, az őrdőg. Mint pelda: Midőn te artatlan leuen: toluaynac, loponac, paraznanac vadoltatol Biro előtt, es érőtte az te pőrőſőd lantzra tőmlőtzbe tetet, es halalra tartat, Te mind addig mig tőruennyel meg lattatic, latornac tartatol, es mint gonoſz teuő nagy nyomoruſagba halalra tartatol: De azonba elő iőuen à Tőruennec ideie, es meg bizonîtuan artatlan voltodat, mindentűl magaztaltatol, Es viſza az *Az el temetet es rőytet ereiet ki nyuytya ellenſegi ellen.* *Pelda az pőrőſről, à ki rayta lett kiſſebſeget meg kereſi pőrőſen.*

Mas predikatio a Christus fel Tamadasarol

te pőrősedre tamatsz, ötet meg fogatod, es mind tiztessegedet, mind eletedet meg keresed ő rayta, hogy meltatlan hatalmazkodot te raytad. Pelda Susanna aszony, kinec az hamis Birait meg ölette Daniel. Igy czelekedec à Christusis à bűnuel, ki ötet bűnteti vala mint bűnőst: Az halallal, ki ötet meg ole meltatlan: Az ördöggel, ki reá tamazta nagy dűhősseguel minden pokolbeli sereget. Ki artatlansagaualis, es Istení termeszetiuelis meg győze mindenekbe őket, Mert noha à mi bűntetesűnc ő rayta vala, de azert ő magaba vgyan artatlan vala, Kit semmi gyűhősseg meg nem emezthette, kiualtkeppen mindenben segitseg leuen az Istensegnec ereie.

Esai: 53.

Vgyan ezenekből meg érthettyűc aztis, mi dolog, hogy az ő harmad napig valo kinnya es halala, ez egez vilag bűnet el vehetne, az Istent meg engeztelhetne, az pokol ereiet meg törhetne, es az örőc életet meg nyerhetne. Oka ez: Mert nem czac ember, hanem bizony Istenis, ket termeszetben egy szőmely, Istennec egyetlen egy szűlötte, ki iedzet abrazattya es fenye Istennec, tizta, artatlan, es örőc élet vala, ezzel győze meg mindeneket. Azert az ő szőmelyenec draga voltaert, beczületesen meg halgattatec az ő Imatsagabanis, midőn könyörgene az bőnősekert, es Aldozattyais olly kedues es foganatos lőn, hogy az örőckön örőcke hasznalhatna, az ő belé oltataknac. Es mint hogy Adam, es az mi vétkűnc örőcke valo halalt érdemel vala, mert az örőc Isten ellen, es annac ki adot Sententia szerint valo vala, Igy az örőc Isten Fia, azon Sententiat, es azon Isten engezteleſt ő magara veuen, eleg lőn az meg fizetesre, es engeztelesre, az ő örőcke valo beczülendő szőmellyenec kiny szenuedeseert, es halalaert. Erről mondgya szent Pal: Ha egynec vétke miat sokan meg holtac, Sockal inkab az Istennec kedue, es az aiandoc, melly az egy *IESVS CHRISTVS* kedue altal vagyon, sokakra el aradot: Es hogyha egynec bűne miat wralkodot à halal egy altal, sochal inkab azoc, à kic à kedwnec es az igasságnac bőwelkődeset veszic, wralkodnac az életben, az egy Iesus Chrűs altal. Mert à menyiuel nagyob es meltossagosb Chrűs Aamnal, annyiual beczületesb es hatalmasb minden czelekedetiben, kit az Iras nem czac emberec felől, hanē męg az Angyaloc felőttis fel magaztal, azokat ő teremtet allatinac es ő szolgainac neuezuen, *Hebr: 1.* Kinec igennis szűkseg vala nem czac annyi erőuel, mint tsac Adam teremtetet vala meg erősedni, ki męg ő magat sem tudta meg tartani az ördög ellen, Hanem szinten annyiual, kiuel helyere hozhatna mind azt à romlotsagot, kibe Adam magat es ez vilagot eytötte vala, Es valoba ellene álhatna annac az ördögnec, à ki ennyi soc bűnt, soc nyaualyat, soc halalt es végheteten karkozatot szerzet. Kinec el rontasara szűkseg vala, hogy az Istensegnec tellyes volta minden ereieuel benne lakoznec Christusba. Ez nagy hatalomert monda Thamas az fel tamadas vtan, ő Wranac Istenenec: Szent Palis aldot Istennec mind örőcke, *Roman: 9:* Ez nagy erő az Oka, hogy noha Test szerint nagy kinyt es halalt szenuedet, de azban meg nem emeztődhetet, Hanem nagy diczőseguel, es nagy hatalommal minden ellensege ellen fel tamador, à pokolnac minden serege ellen, nem arthatuan à bűn az bűntelennec: à halal az életnec, à setetseg az vilagossagnac: az átoc à szerelmesnec: az ördögi lelec, az Istení Leleknec.

Iohan: 20.

Mijs fel tamaztatunc. 1. Ioã: 5. 1. Corinth: 15.

Kinec Istení Lelke à ki ötet fel tamaztotta, ha mi bennűnc lakozic, fel tamaztya à mi halando testűnketis, azon életre es diczőssegre, kiben Christus wralkodic: Holot az Istent szinről szinre meg lattyuc, es ő hozza hasonlatosac leszűnc. Mert ha az el vetet rut fekete magoc előszer el rothaduan, az vtan olly szep szinyű viragockal es szep gyűmölczeckel meg ekesitetnec Istentől, Vallyon ki vélhetne, minęmű diczőssegre kellessec fel tamadni azoknac, kic be oltattac az Iesusba. Diczőkeduen azert az Istennec diczőssegenec remensegebe, örűllyűc męg az nyomorusagokbannis, es à halalban, kikből mint az Christus nagyra magaztaltatec, igy mijs igen fel emelkedűnc, Egy kis hartz vtan nagy diadalmat, mint Dauid Goliaton, Samson es Gedeon à nagy ellensegeken, mijs veuen az bűnőn, à halalon, à poklon, es az ördögőn, az mi Wrunc Iesus Christusnac győzedelmes fel tamadasa altal, kiuel mindnyaiunknac életetet, igasságot, erősseget, tizteſſeget, diczőseget, es örőc bodogsagot szerzet. Mondgyuc azert mijs ezt à szent Peterrel, ki igy szol: Aldot legyen az Isten az mi Wrunc *IESVS* Christusnac Atya, ki az ő bőwseges irgalmassagabol wyionnan nemzet minket eleuen remensegre, az *IESVS* Christusnac halottaibol valo fel tamadasanac alta-

Az fel tamadas örwendeztessen à nyomorusagokbannis, es à halalban azokon győzedelmet veuen.

1. Pet: 1.

la, olly örökſegre, melly el nem veſzhet, meg ſem férteztethetic, meg ſem fonyadhatic, melly menyekbe tartatic mi nekünc, kic Iſtennec ereienec altala örizteteünc, hit altal az idüſſegre, melly arra ſzereztetet, hogy meg nyilatkozzec az vtolſo idöben. Es hala legyen az Iſtennec, ki az nagy gyözedelmet atta mi nekünkis az mi wruc Iesus Chriſtuſnac altala. Eleg legyen moſt ezeket ſo figyelmeteſen eſzünkbe vennünc, az WR Chriſtus fel Tamadaſarol, De laſſuc mit tanulanc mind az ket Predikacioban, ezac röuideden.

Ket Predikatio Summaia.

AZ Elſö Predikationkban elöſzer meg halluc ſzent Marknac Iraſa ſzerint: Az WR fel Tamadaſarol minemü bizonyſagot töttec az Angyaloc egy nihay aſzonyoknac. Es azt melly nagy örömmel hirdettec biztatuan öket, hogy ne félnenec, Söt ö magokis vig abrazatot mutatuan, es ékes öltözetekben magoc ielentuen. Melly dolgoc vgyan emberi ſzem lattarais meg ielentettec az WR fel Tamadaſanac gyönyörüſeges es ekes draga voltat. Az vtan ſzolanc arrol, mint beczültec meg még az Angyalokis az WR fel Tamadáſat. Es meg értöttüc, mellynagy dolog es melly igen gyözedelmes dolog legyen az ö fel Tamadaſa. Ez röuid Summaia az ket Predikationac.

Ez vtan immar Harmad Predikacionkban, ſzep renddel elö ſzamlallyuc egy nihany czudalatos Haſznait az ö diczöſeges fel Tamadaſanac.

Moſt könyörögiünc az WR Iſtennec, hogy az ö ſzerelmes Fianac, az mi Iduözitö wrunknac fel Tamadaſanac igaz eſmeretibe, es azban valo bizodalomban epitſen es meg tarczon bennünket, mind végig az örök életre.

Imatſagat az Harmadic Predikatio vtan kereſd meg.

VTOLSO ENEC. Chriſtus fel tamada, igaſſagunkra, etc.

HARMAD PREDIKATIO AZ Chriſtus fel Tamadaſarol, Es annac DRAGA HASZNAIROL.

HARMAD Predikatio az Wr Chriſtus fel Tamadaſa naplara.

ENEKLESROEL.

Chriſtus fel tamada, mi bününket elmoſa, es kiket ö ete,
Chriſtus fel tamada, nekünc örömet ada, etc. Kereſs többeket.

MARC: XVI.

Es mikoron az Szombat el mult volna, Maria Magdolna es Maria Iacabnac anya, &c:

EZ Euangeliomba mierthogy az Iſtennec Angyala ſzep öruendeztetö abrazattal, es vigaztalo ſzockal hirdeti az Chriſtus fel Tamadaſat, azert à reggeli tanuſaginc mellet, mégis több öruendetes Haſznait laſſuc meg az WR fel Tamadaſanac,. Kiröl ket rendbe ſzoloc:

ELÖSZER azokrol, A mit ö maganac haſznalt fel Tamadaſaual: *AZ VTAN* azokrol, à mit minden hiueinec haſznal azzal. Mert az WR *IESVS* Chriſtuſ

HARMAD Predikatio, az VR fel Tamadasa napiera.

Harmad Predikatio az VR fel Tamadasnac halottaibol valo fel Tamadasa: mind ő maganac, mind az hiueknec meg szamalhatatlan soc ioknac nyeresere vagyon.

Mert ő vgy Tamada fel, hogy soha többe meg nem hal, hanem ęl mind örőcke: olly diczőségben kedig, mint Istennec Fia: mint Atyanac iobiara ülő: mint ellenségit le tapodo, Es mint holtaknac es eleueneknec Itelőie. Kinel mi lehet nagyob tiztesség, mind ezen, mind az mas vilagon. De à mint maganac meg beczülhetetlen nagyokat nyert az ő fel tamadasaual, Azonkeppen nekünkis szantalan kazdag iokat szerzet azzal: Mert az altal adot nekünc minden ellenségünken győzedelmet: adot nagy szabadsagot: nagy igasságot: adot szent Lelket: io lelki esmeretet: igaz ęrtelemnec igeiet: iambor kereztyeni ęletet: banatunkba vigaztalast: az altal szüntelen esedezic ęrőttünc: es oltalmaz bennünc: es be viszen az ő vęghetetlen orszaganac kiralysagara. De mind ezekről nyiluabban szolyunc renddel: Es előszer erről.

ELSŐ RESZE AZ VVR FEL TAMADASA HASZNAINAC.

Mit haszналt maganac Christus az ő fel Tamadasaual?

Soha meg nem hal többe, vgy tamadot fel.

EGyic Haszna kit fel Tamadasaual ő maganac nyere, hogy immar soha többe meg nem hal, ennec vtanna soha többe nem szenued, Hanem ęl mind örőcke, örül, nyugszic es wralkodic örőckön örőcke. Fel Tamadasa előtt rakua vala faydalmockal, vtalatosb es meg vetetteb vala minden embereknel, soc szidalma, kergetese, soc veritekezese, soc faratsaga vala, iszonyu kinzasa, es pirongatasi valanac, vtalatos fel feszitese es halala vala. Immar fel tamaduan halottaibol, többe meg nem hal, az halal többe rayta nem wralkodic sz: Pal szauakent, Es à mint Esaias iria: Minec vtanna adandgya az ő ęletet vétekert valo aldozatul, Magua leszen es soc ideig ęl. Tamattac sokan több halottakis fel, mint amaz halottis, kit midőn Elisеus el temetet teste melle koporsoiaba töttec volna, az ő testet illetuen fel tamada, Lazaris, Az özuegy aszony fiais, Iairus Leanyais, es amaz Dorkasis Ioppeba, *Actor:* 4. es többennis tamattanac fel, De azoc azkor egy előbe, nem amaz nagy halhatatlansagra, hanem czac keues ideig valo ęletre tamadanac fel. Vélic nemellyic, hogy męg azokis az kic Christus halalakort fel tamattanac volnais az szentec közzül, hogy bizonsagot tennenec az Christus fel tamadasarol, es annac ereiet meg mutatnac ő magokon, męg azokis ismeg el nyugottac volna, è tiztet el vęgezuen: De ez bizontalan, Sőt meltan vélhettyűc, hogy azoc vele egyetembe menybe mentec volna. De męg azokis az ęletnec ereiet, mint az tőb hiuec à Christustul vettec. Oe penig bizony és örőc ęlet leuen ő magaban, örőcke valo halhatatlansagra ęlede meg, Arrol mondgya szent Peter, *Actor:* 2. Lehetetlen vala, hogy az ęletnec Wra az halaltul meg tartatnec.

Roman: 6.

Esa: 53.

1. Reg: 13.

Matth: 27.

De bár czac ez vilagi ęletre tamadot volna felis, męgis nagy győnyőrőseges lett volna, kiualtkeppen ennyi soc nyomorusagoc közzül ki menekeduen es ki szabadulnan. Latunc sokakat, melly nagy örőmnec tartya, ha tiz, husz eztendeig valo tömlőtzből ki szabadulhat, ha ki akazto fa alol, vagy nyasba vonas, vagy fő vetel helyről el szaladhat, Sőt mit nem adnanac soc Kiralyoc, wrac, es nepec, ha ęletyeket meg valthatnac az halaltul, auagy akar czac szaz eztendőuel meg hoszabithatnac. Innetis aranyozhattyuc melly nagyot nyert immar à mi wrunc *IESVS CHRISTVS*: Hogy ez vtan soha ne szeuedgyen, męg se hallyon, hanem mind örőcke ęllyen. *Actor:* 13. Testestűl es lelkestűl kedig, à mint te most testestűl es lelkestűl vaiuszol itt, ő azban vgyan valosagoson ęl, Melly ęlet melly felseges dolog legyen, senki czac meg sem gondolhattya. Iosephnec Iacob Fianac, ki nagy örőme volt, midőn czac az tőmlőtzből is, szabadulas vtan wraua lett volna az egez Ægyptomi orszagnac. Tehat melly nagy örőm az Christus örőme: Ki az nagy kiny vtan, Wra lőn mind ez egez vilagnac. Kiuel nekünkis nagyot hasznala, mert azon eleuen remensegbe tart bennünkis *1. Pet: 1.* Es ímaris egyűt ęlünc ő vele, edes örőmmel varuán az ő mostani diczőseges ęletet.

Masic

Masic igen dragalatos Haszna, kit fel tamadasaual ő maganac nyere, Az ő Diczősegenec el foglalasa: Kiről amaz Emausba menőknec szola, monduan: Szükseg vala ezeket szenuedni az Christusnac, Es igy az ő diczősegebe menni. Kiről az Angyal igy szola, *Lucæ* 1. Az ő orszaganac nem leszen vęge. Kinec diczősege es tiztesse-ge noha meg gondolhatatlan, mind az altal à menyire meg foghattyuc, emlekezzűnc rola, hogy őruendeztessűc az mi sziuűnket az ő diczősegenec, es felseges voltanac kakutskalasaban, es azban valo reszesűlesűnknec remensegebe, Kiről imez negy rend be szoloc: Előszer mint beczűltette meg magat Isten Fianac lenni fel Tamadasaual. Masodszor, hogy szinten iobiara űlt Istennec az fel Tamadas vtan. Harmadszor, hogy mindeneken birodalmat vőtt. Negyedszer, hogy ő lesz meg Itelője az egez vilagnac. Ezekről ier szollyunc, Es kériűc az WR Istent, nissa meg elmenknec szemeit, hogy lathassuc hoszat, melyseget, es szelesseget annac az Tiztessegnec es diczősegnec, kit az WR Christus fel Tamadasaual, maganakis, minękűnkis szerze.

Diczősséget foglalt el fel Tamadasaual.

Negy fele diczősegt.

EGYIC DICZŐSEGE es tiztesse-ge, kit az Christus fel Tamadasaual nyere, ez lőn: Hogy azzal ielente meg magat Isten Fianac, es Istení felseges termeszetűnec es ereiőnec lenni, à mint szent Pal iria, *Roman:* 1. Ki meg bizonyitatot Isten Fianac lenni, hatalmassagaban, az szent Lelec szerint, ezből, hogy halottaibol fel Tamadot az *IESVS CHRISTVS* à mi Wrunc. Noha szantalan czudakat czelekedec ęltebe, de ha à halalba meg emeztődet volna, ki hihetet volna ő neki, hogy ő Istennec egy szűlőtte es kedueše volna, à mint ő magais es szolgaijs predikallottac. De midőn nyiluan ęrtyűc soc bizonsagokbol fel Tamadasat, es annac soc ionkra valo ereiet, sőt nem czac hallyuc az regi nyomorotakrol, hanem mijs vgyan mostis magunkonis érezzűc soc io tetet, midőn az ő neuebe valamit kérűnc, meg adgya az ő szent Atya minekűnc: Mondoc midőn nyiluan ęrtyűc es érezzűc, hogy valoba fel Tamadot, męg penig à melly napra mondta fel Tamadasat, azon nap nagy diczősseggel, önnőn maga, maga ereieből fel Tamadot: Ezből meg esmerhettyűc, hogy az ő Lelket senki el nem vehette ő tűle, hanem ő maga tette le, es azt megent ő maga vette fel, *Ioan:* 10. Es innet el hihettyűc őtet bizony es őrőcke aldot Istennec lenni, *Roman:* 9. Es az Istennec tulaydon saiat termeszet szerint valo Fianac, à mint az egesz szent Iras nagy soc helyen bizonyittya ő rola. Kinel nagyob tiztessege es diczerete mi lehet ő neki, à mint szent Palis ezből magaztallya őtet az Angyaloc felőttis, hogy egy Angyalt sem neuezet az Isten Fianac, à mint à mi wrunc Iesus Christust. Ki minęmű termeszet szerint valo Fia, önnőn allattyabol valo Istení termeszet, az önnőn vilaganac vilaga, fenyenec fenye legyen, arrol masutt szoltunc többet. Most beczűllyűc ezből is őtet, es adgyuc meg ez tiztessegeт es diczősegeт, hogy el hidgyűc nẽ czac ember fianac, hanem vgyan az ęlő Istennec ęlő es ęltető Fianakis lenni, Melly tiztesseg ennyiuel beczűletesb, dragab, es keduesb, hogy ő az fel Tamadas előtt, mindeneknęl vtalatosb es el vettetteb vala, es vgyan az latrokhoz hasonlitatot vala: Ki miatt nagy sokan ő benne meg botrankozuan, czuffollyac vala: Ve, vgy mond: Te rontodé el à Templomot, es harmad napra te epitedé meg: Te valalé az Isten Fia; ha az vagy, szalle à Kerezt farol. Oh ki keserues gyalazatoc voltanac ezec. De imè nagyobbat miele annal, mert midőn vgyan megis holt volna, es elis temettetet volna, azkor Tamad fel az halal ellen, es à pokolnac minden ereie, hatalma, es serege ellen, kit soc keppen megis bizonyita. Es vgy mutata meg, hogy ő igazan mondta magat Isten Fianac, mert az volt. Houa rőttenetesb volt kedig az előtt à szegyen rayta, Es houa keseruesb volt az faydalom es az halal rayta, añyinal gzőnyőrűsegesb es tiztessegesb, es diczősegesb lett az ő fel Tamadasa. Mint midőn cyac kőztűnkis valaki igen nagy szegyent vallot volna, es az vtan az Isten nagy tiztesseges io hireckel fel magaztalna, Ez magaztalas az ő sziuebennis édesb es győnyőrűsegesb, es egyebec előttis ezudalatosb, es soc keppen beczűletesb, A mint lattyuc azokba, kic szegenysegből nagy feiedelemsegre, vagy Kiralysagra emeltetnec, melly soc felé ki keried hirec neuec: Kic midőn hallyac, hogy őket immar soc helyelyen kiralynac neuezic, őruendeznec rayta. Menyiuel inkab midőn az mi wrunc Iesus Christus az soc

Ioan: 16.

Hebr: 2.

Ioan: 1.

Az nagy gyalazat nagyobitotta tiztesseget.

Harmad Predikatio az WR fel Tamadaſanak napiara.

Harmad predikatio az VR fel tamadaſanac

ſzidalom vtan immar mind ez egeſz vilag ſzerte Iſten Fianac neueztetic, ez nagy tiſztesſegere es diczoſegere vagyon. Ez azert egyic tiſztesſege es diczoſege, kit fel Tamadaſaual nyert az Chriſtus, hogy azzalis meg bizonyitana magat Iſten Fianac lenni, Kiuel ha mijs hitből tiztellyuc ötet, hatalmat veſzünc ö tüle, hogy mijs Iſten fiaua legyünc, *Ioan:* 1.

Atyanac iobiaranal fel Tamadaſaual.

Iobiara ült Iſtennec.

MASIC DICZŐSEGE es tiztesſege, kit à Chriſtus fel Tamadaſaual ö maganac nyere, az ö Atyanac diczoſege, felſege, bodogſaga, es hatalmaſſaga, kinec iobiara üluen, mindeneket el foglala, à mint Dauid enekli *Pſalm:* 110. Monda az WR az en Wramnac, üllyaz en iobomra. Kiczoda foghattya penig ezt meg, mi legyen az Iſtennec iobia, az ö nagy ereie, es hatalma: Kiczoda adot kölczön Iſtennec, ki adot ne ki tanaczot, ki ád erőt, es ki foghattya meg ötet, miczoda es melly felſeg ő? De valamibe vagyon az felſeges Atya Iſten, mind azokra fel emeltetet az *CHRISTVS*, kibe emberſege ſzerintis mind reſzes lőn, Kinec azon tiztesſeg, azon diczeret, azon birodalom es hatalom adatot, mind ęgen, mind főldön: Olly nagy beczűletes neuezettel kedig (à mint ſzent Pal ſzol) hogy az *IESVS* neuere minden Terd meg hajollyon, mind Menyeieke, mind az Főldieke, es mind az föld alatt valoke, es hogy minden Nyelw vallaſt tegyen, hogy az *IESVS CHRISTVS* legyen az WR, az Atya Iſtennec diczőſegere: Im hallod ſzent Paltul, hogy ez tiztesſegre Iſten vgy emelte ötet, hogy az ö tiztesſege az Atyanac tiztesſegere legyen, à mint Wrunkis mondgya: A ki nem tiszteli à Fiut, nem tiszteli az Atyatis. Tehat igyis beczűllyűc ötet ezből, hogy fel Tamaduan halottaibol emberſege ſzerint ennyire fel emeltetet. Nagy nyereſege lőn azert ezis az ö fel Tamadaſanac, midőn az leg fellyeb valo magaſſagban önnön magatul Iſtentűl fel magaztaltatnec, *Pſal:* 2. Hogy mijs ö altal azon főlsegre magaztaltaſſunc, 1. *Ioan:* 3.

Phil: 2.

Labai alà vetettetnenec ellenſegic, fel Tamadaſaual.

HARMADIC DICZŐSEGET es tiztesſeget, ezt nyere ö maganac: hogy mindenec labai ala vettetnenec, hogy vgy birion, vgy wralkodgyec mindeneken, mint önön tulaydonin. Kirölis igy ſzol az Iras: *Epheſ:* 1. Az Iſten meg mutatta minemű legyē az ö hatalmaſſaganac nagy es felſeges volta mi hozzanc hiuekhöz, az ö hatalmas ereienec harhatoſſaga ſzerint, mellyet meg mutatot Chriſtusban, midőn ötet halottaibol fel Tamaztotta, es önnön iobiara helyheztette menyekben, ſockal fellyeb mindē birodalmoknal, hatalmaſſagoknal, erőſſegeknel, wralkodaſoknal, es minden newnęl, melly neueztetic nem czac ez vilagon, hanem az iőuendőbennis, Es mindeneket vetet az ö labai ala, es ötet rendelte, hogy feie legyen mindeneknec felőtte, az ſzent Gyűlekezetnec, melly az ö Teſte, es épſege, azâ à ki mindeneket mindenekben be tellyeſit. Megent mond az Iras: *Romae:* 14. Erre holt megis az *CHRISTVS*, erre Tamadot fel is, eleuenedet megis, hogy mind holtakon, es mind eleueneken wralkodgyec. Nagy dolgoc ezec, Mintha mondana: olly nagy az ö hatalma, hogy valakic ęlnec moſtis, ez vtañis, es à kic meg holtac ez előtt, es ez vtannis, wralkodnec mind azokonnis, Eszac egy ſzoual mondana, Kellyetec fel halottac, mind ez vilag Adamtul fogua fel kelne, à mint felis kőlt mindeneket, olly kőnyen mint Lazart, *Ioan:* 11. es tőb halottakat. Nagy nyereſege azert ezis az ö fel Tamadaſanac. Kiből mijs ez vigaztalaſt vehettyűc, hogy ö olly Wrunc mi nekűnc, ki minden teſti es lelki ellenſeginc ellen meg ſzabadithat, azmint megis ſzabadîtya mind azokat, valakic benne biznac, kiről ſoc ſzep igereteketis tett, *Ioan:* 14 15. 16.

Iteletet vőtt mindeneken fel Tamadaſaual.

NEGYEDIC DICZŐSEGE es tiztesſege Chriſtuſnac, kit az ö fel Tamadaſaual nyert: Hogy Itelő Meſtere es Biraia lett ez egez vilagnac. Az előtt ö iteltetic vala, męg kedig hamis biraktul, Caiphaſtul es Pilatoſtul, es meltatlan halalra ſententiaztatec, Kiknec előtte noha ſokat rezkete, es rőtete, de midőn kérdeznec, ha ő e az Iſten Fia, azt felele: meg lattyatoc midőn el iő az fölhőkben, nagy hataloműal, Es mond: igaz hogy Kiraly vagyoc, de az en orſzagom nincz ez vilagbol. Ez Biraknac iteletekből, es előttec valo rőttegesből, ottan meg menekedet mihelt fel Tamada. Kiről Eſaias igy prophetalt vala, *Eſaiæ* 53. Az iteletből es az rőttegesből ki menekeder, az ö hoſzu ideiet ki mondhattya meg? *Iſmet mond:* Es az igen erőſſec, leſztec ö neki ragadomani, az az, à bűn, az ördög, à halal, az pokol, es minden hatalmaſoc rabſaga ala vettetec.

ſettec, kiken ő viſzont Itelő, es igen igaz Itelő ie leſzen mind ez egez vilaggal egyetemben, A mint ſzent Pal, *Actor:* 17. mondgya, Hogy az Iſten napot rendelt, mellyen meg iteli ez vilagot igaſſagban, az firfiunac altala, kinec altala el vęgezte vala hiuen be tellyeſituen mindeneket, holott ötet halottaibol fel Tamaztotta. *Iſmet mond:* Minnyaian mi nekűnc ielen kel lennűnc az Chriſtuſnac Itelő ſzęki előtt, Kiről ő magais igy ſzolt: Az Atya nem itel ſenkit, hanem minden iteletet az Fiunac adot: Mi lehet azert è vilag ſzeme előttis nagyob tiztelęſſeg, mint mind azokat kic è vilag kezdetitűl fogua, vilag vęgezetig meg holtac, es halnac, fel tamaztani, es ő eleibe allatni ſzamadaſra, es meg itelni mind azokat, kic őrőc halalra mennec, mind azokat kic őrőc ęletre mennec, hogy wralkodgyec mind ęlőken es mind holtakon őrőckőn őrőcke, *Roman:* 14. Melly Iteletkort nem olly alazatoſon iő, mint à ſzenuedeſnec ideiekort, hanem nagy hatalommal es diczőſſeggel, mind à ſz. Angyaloc vele egyetembe, *Mar:* 13 Holott ha męg az iokis rőttegnec, Tehat az ſoc iſtentelenec houa leſznec nagy reműleſekben, 1. *Pet:* 4. Azkor meg lattyac kic altal ökleltec, kic czuffoltac, mind ſzómelyeben, mind igeieben, mind hiueiben. Iay ſzegeny Poganſag, akar Sido, akar Tőrőc akar ki legyen, ki illy draga meg ſzabadîtodat nem akarod meg eſmerni. Iay azoknakis kic az ő felſeges es dragalatos érdemeuel nẽ elegeſznec, es czac àhoz nem igyekeznec ragazkodni, mint az Papaſag. Iay az ſzűntelen lator ęletűknekis, kic az ő iteletit nem rőttegic. Mi kériűc az WR Iſtent, beczűlteſſe meg ezec ſzerintis az ő ſzerelmes Fiat mi velűnc.

Apocal: 1.

913

I Mſ zolanc maganac mit nyert az WR *CHRISTVS* fel tamadaſaual: Hogy tőbbe nem ſzenued, hanem meg elegitetuen minden iockal, győnyőrködic mind őrőcke, *Eſa:* 53: Es à fel Tamadaſſal be ment az ő diczőſegebe: Magat meg bizonyitotta Iſten Fianac lenni: Es fel űlt ſzinten az Atyanac iobiara: Mind ez egez vilaggal bir es wralkodic raytoc: Ellenſegit meg veri vaſs paltzaiaual, Es iteli az halalra: Az ő beñe bizo hiueket kedig meg iteli az őrőc ęletre.

Summaia az ioknac kiket nyert.

Mind ezec ideien beczűlteſſec meg mi velűnc az WR *IESVS* Chriſtuſt, meg gondoluan ötet: az ęlő Iſtennec Fianac lenni: es űlni az Atyanac iobian egyenlő hatalomba: birni onnet mindeneket: es el iőni az iteletre. Kitűl mijs variunc fel Tamadaſt, es őrőc ęletet. Moſt ezeket mint egy meſeben gondollyuc meg arrol, Maganac minemű haſznot vőtt fel tamadaſaual. De ez vtan midőn ötet ſzinről ſzinre meg lattyuc, meg eſmeriűc hogy moſt ſemmi Nyelw meg nem mondhattya, ſemmi okoſſag meg nem foghattya, à minemű ſzantalan ſoc haſznot nyert, ő maganakis, nekűnkis, az ő fel Tamadaſaual. Megis mind az altal ſzollyunc immar arrolis: Nekűnkis mit nyert az ő diczőſeges fel Tamadaſaual.

1. Ioan: 3.

MASIC RESZE AZ VVR FEL TAMADASA HASZNAINAC.

Mit Haſznalt minękűnc Chriſtus az ő fel Tamadaſaual?

Almelkodic az Iras az WR fel Tamadaſanac edes haßnairol. Phil: 3.

AZ ſzent Iras ſochelyen nagy fel magaztaluan, el amelkodic azokon, à minemű dragalatos iokat nyert es ſzerzet az Chriſtus minekűnkis az ő fel tamadaſaual. Mint ſzent Pal mondgya: Az melly dolgoc ennekem haſznomra valanac azokat à Chriſtuſért karnac iteltem, Sőt bizony mindeneket karnac alitoc lenni, az en wramnac, az Chriſtus Ieſuſnac iſmeretinec felſeges voltaert, Hogy meg eſmeriem őtet, es az ő fel Tamadaſanac ereiet, es az ő kiny ſzeruedeſenec reſzeſűleſet. Szent Pal regen midőn egyűtt teuelgene az regi Phariſeuſockal, es à moſtani Papackal, es egyeb ęrdemeſeckel, nagy fel magaztalta őis az ő mas fęle ęrdemet, De hogy meg eſmerte, hogy czac az *IESVS CHRISTVS* halala vette el az Bűnt, à többit el feleytuen, az vtan czac ez egybe édeskedet, az ő halalanac es fel Tamadaſanac eſmeretibẽ, kihőz kepeſt mind ęrdemet, mind vilagi ioſzagat, czac el enîſző ſzepſegnec tartotta. Mi penig viſzont czelekeſzűnc, mert ezt igen kiczinnec tartyuc, es czac az egy haſat, torkot, teſtet, tiztelęſſeget futtyuc, auagy valami koſzos emberi ęrdemet, emberi czelekedetet, eztis czac az torokert. De kęried az Iſtent, nyiſſa fel teneked ſzemedet,

913

Harmad predikatio az Vr fel Tamadasanac

fűledet, hogy ęrczed meg ezeket, A mint masuttis ímè melly nagyra magaztallya az Christus fel tamadasat, Monduan *Epheſ:* 2. Az Isten egyűtt meg eleuenyitet minket à *CHRISTVS* altal, es egyűtt fel Tamaztot minket, es egyűtt helyheztetet Menyekben, az Christus Iesusban. Ez helyheztetes penig melly nagy dolog legyen, arrol igy szol *Epheſ.* 3. Ez dolognac okaert meg haytom az en Tęrdemet, az mi Wrunc Iesus Christusnac Atyanac, hogy meg foghassatoc mind az tőb szenteckel egyetembē az Istennec io voltanac felseget, hoszusagat, melyseget, magassagat, Es hogy meg esmerhessűc à Christusnac mi hozzanc valo szerelmet, kinec nagy voltaert senki vęgere nem mehet, *Coloſſ:* 3. Mellyben el vadnac rőytetuen, à bőlczeſegnec es az esmeretnec minden kenczei.

Soc Haßna fel Tamadajanac.

EZ igekből meg tettzic, hogy szamlalhatatlanoc, es meg gondolhatatlanoc, az Christus fel Tamanasanac, velűnc valo io tetenec hasznai. Kic noha tizenket ezernelis többec, megis imez Tizenket hasznait, az mennyire most engettetet ier tanullyuc meg, Kiből beczűluen azt, őruendezhessűnc benne mostis, es ez vtannis mind ő-rőcke.

ELSŐ Hasznunc: Hogy minden fogságinc kőtőzue vadnac az ő fogsagaba.
MASIC: Hogy meg szabadultunc mind az bűnből, mind az Tőruenytűl, mind az őrőc halalbol fel Tamadasa altal.
HARMAD: Hogy meg holtigassagunc fel Tamadot Christusban.
NEGYED: Hogy visza nyerte à szent Lelket mi nekűnc fel Tamadasaual.
OeTŐD: Io lelki esmeretűnc meg batorodec az ő fel tamadasabol.
HATOD: Hogy fel Tamatt mindennec, az Isten esmeretinec hirdetese, az ő fel Tamadasa altal.
HETED: Hogy Szent es Wy ęletre Tamaztot fel minket.
NYOLTZAD: Hogz esedezic ęrőttűnc.
KILENTZED: Hogy az nyaualyac kőzt vigaztaltatunc fel Tamadasaual.
TIZED: Hogy reanc vigyaz soc fęle oltalmunkra.
TIZENEGYED: Hogy lelkűnknec őrőc ęlete, es testűnknec fel Tamadasa lett az ő fel Tamadasa altal.
TIZENKETTŐDIC: Hogy meg foghatatlan soc iot es bodogsagot szerze mi nekűnc fel Tamadasaual. Ezec miert hogy felőtte nagy hasznunkra vadnac, azert szűkseg hogy mindenikről tellyesb ęrtelmet szep bizonsagockal vegyűnc: szollyunc az Elsőről.

ő foglyai azoc, à kike mi valanc.

ELSŐ dragalatos Hasznunc à mi Wrunc *IESVS* Christusnac halottaibol valo fel Tamadasabol ez lett: Hogy az à fel Tamadas, lőn győzedelme minden el veztő elsegűnknec. Mert azzal torkara haga, es vgyan meg nyomoda es tapoda az őrdőgőt, à bűnt, az halalt, à poklot, es à Satan orszaganac minden ereiet. A mint meg vala iger uen, hogy à Kigyonac feiet meg tőrne, es az őrdőgnec minden czelekedetit el rontana, 1. *Ioan:* 3. Kiről imilly szep szockal tanyit szent Palis, *Coloſſ:* 2. Az Tőruenybe à mi ellenűnc vala, ő azt el vitte kőzből, es à Kerezt fara szegezte, es meg foztuan à feiedelemseget, es hatalmassagokat, mindeneknec lattara győzedelmet vőn rayta. A Dauidis *Pſalm:* 67. Ezt enekli: Fel mene menybe, es fogua viue à fogsagot, az az, Az mic engemet, tegedet meg fogtac vala, es őrőcke valo halalra tartnac vala, azokat fogua viue el az Christus, mihelt fel Tamada. Erről im peldat mondoc: Midőn teged rőttenetes kinzasra az pogan ellenseg fogua vinne, meg kőtőzne, ackor, ki nagy szomoru es el remült elmeuel mendegelnel, De midőn vtannad ęrkeznec nagy erőuel à te hadnagyod, es meg verne mind azokat, kic teged visznec vala, Es azt à ki teged meg kőtőzet vala, es őrőmmel el viszen vala nagy kinokra, meg fogna à te hadnagyod, es kőtőzue te kezedben adna: Melly nagy őrőmmel hoznad azt, halat aduan Istennec, hogy olly kegyetlent te kezedben adot, es annac rabsagatul meg mentet. Mennyiuel inkab őrőlnűnc kel ezen, hogy az őrőcke valo hohart az őrdőgőt, az vęghetetlen halalnac es pokolnac kinnyat, es az bűnnec rőttenetes terhét, azontul mihent fel Tamadot à Christus, kezebe adta Isten, vele mindeneket meg lantzoztata, torkara hagatuan vgyan meg tapodtata, es mind őrőcke az ő birtokaba, az ő tőmlőtzebe es fogsagaba

gaba tartya, vgy annyira, hogy czac meg ſe motzanhaſſanac kűlőmbeń, hanem czac à menyire meg ſzalaztya őket, az hitetleneknec es iſtenteleneknec bűnteteſere, Amint ő magaís mondgya: Ne fellyetec, ez vilagnac feiedelme ki vettetet az ő birodalmabol. Oerűllyenec azert az hiuec, kic be oltattac à *IESVS* Chriſtusba, hit altal, hogy az ő kemeny rőttenetes kinozo es ńeztő ellenſegi, mind fogua az ételetre es à pokolra tartatnac, annac birtoka alatt, à ki ő ęrtec aldozat lőn Iſtennec előtte, bűnőkből őket meg tiztituan, az ő maga vęre altal, es az halalnac kőtelet el oldozuan, ellenec fel Tamamada, es wralkodic, hogy minden benne bizokon, meg mutaſſa azon hatalmat es győzedelmet, valamikor ellenec őtet ſegitſegűl hiwnac. Az kic valoba à bűnnec, az ördőgnec, es à pokol rőttenteſinec markokba es kezec kőzőt voltac, es azbol meg ſzabadultac, mint Magdolna, Peter, Dauid, es többec, azoc tudgyac miczoda az WR Chriſtus győzedelme, Mellyec mierthogy nekűnc felőtte nagy őrőműnkre valoc Azert hogy nyiluabban meg ęrczűc, im haſonlo beſzeddelis meg magyarazom.

De előſzer à ſzent Palnac imez mondaſat vegyűc ſol eſzűnkbe, Midőn igy ſzol az Chriſtus fel Tamadaſanac győzedelmeről: Az Tőruenybe à mi ellenűnc vala, ő azt el vette kőzből, es az kerezt fára ſzegezte, es meg foztuan à feiedelemſeget, es hatalmaſſagokat, mindeneknec lattara győzedelmet vőt raytoc, *Coloſſ.* 2. Ez mondaſnac, magyarazattyara czuda ſzep pelda lehet ez: Hogy ha tiz fele halalra kőtőzet emberec volnanac, azoc kedig ti volnatoc: Elſőc, Iſten karomloc, idegen Iſten imadoc, őrdőngőſec, baioſoc. Maſod fęlec az kic Iſten Tőruenyet el valtoztattac, es az helyet emberi gondolatot hirdettec, kepeket tizteltettec, Es ez feleket tűzre itelnec, auagy hogy kőuel agyon vernec, à mint à Moyſes Tőruenyeis tartya. Harmad, hamiſſan eskűuőc az Biro előtt, Es nyelueket el akarnac mettzeni. Negyed fęlec, Innep tőrőc, kiertis regennis meg kőueztettec. Oetőd fęlec, Atyokot, Anyokot es Kiralyokot nem tizteltec, ſzittac, őltec, es azert Lo farkon hordozni, es fogoual ſzaggatni akarnac. Hatod fęlec gyolkoſoc, Toluaioc volnanac, es nyaſra tartatnanac. Heted fęlec Paraznac, es torkoſoc, kartyaſoc volnanac, es feieket venni vagy vizbe vetni akarnac. Nyoltzad fęlec, Lopoc, es akaztani tartatnanac. Kilentzed fęlec, orſzagnac aruloi, es negye vagni akarnac. Tized fęlec, Maſnac feleſeget, ſzolgaiat el czaltac, es ki veſzőzni akarnac. Mondoc midőn illyen tiz fęle gonoſz teuőc, egy nihany ezeren volnanac, es tńs kőztőc volnatoc, à mint mindenic bűnben mńs reſzeſec vagyunc, noha nekic titkon hordozzac, es nekic eſzekbe ſem veſzic vakſagoc miatt: Mondoc midőn ezec miat mńs halalos tőmlőtzbe tartatnanc, es ezeknec bűnteteſit ki irnac, es előttűnc el oluaſnac, Es azonba mindnyaiunkat à nagy ſzőrnyű kinokra es halalra vinnenec, Es à ki irot Tőruenyec előttűnc vitetnenec Tablakon, Es mellettűnc főfő darabantoc es ſoc hoharoc halalunkra forgolodnanac, Ach miczoda ſziwel mendegelnenc ott, kiki magaban iſzonkoduan az rea iőuő rőttenetes kinoktul. De azonba midőn egy igen erős attyankfia, mint Dauid, Gedeon, Samſon, kőzikbe őklelne, es kezekből ki ragadozna, es az ellenkező rőttentő iraſokatis, es Tőruenyeket el ragaduan kőzből, es az feiedelmeket, hadnagyokat, darabantokat, hoharokat, kęt felé paskolna, kőtőzne, nyakazna, Es ki mentene az halalbol, es annac atkabol mindnyaiunkat, Ackor ſaldithatnuc mi izű à ſzent Pal ſzaua, kit magyarazza az Chriſtuſra: Hogy ő az ellenűnc valo iraſt el ragatta, az feiedelemſegeket es hatalmaſſagokat meg foztotta. Mind egy etlen egyig kedig mind illy bűnőſőc vagyunc, es mind kőtőzue tartatunc lelkűnkbe, mig az Chriſtus meg nem ſzabadit. De iay vack ez vilag, nem érzi ezt. Hanem lattyac moſtis à hiuec, Az Itelet napian kedig leg inkab, Sőt ackor mind ez egez vilag meg lattya, menyi nagy hatalmat vőtt az Chriſtus minden ellenſegin, es azert azban moſtis, ackoris őruendeznec à hiuec. Melly győzedelem es nyereſeg, nem lehetet kemeny hartz nekűl, à mint moſtis az erős fegyuereſec bay nekűl nem engednec, ki venni kezekből az halalra viuőket, Igy à mi ſzabaditaſunkis nem lehete nagy baja nekűl az Chriſtuſnac, azert ſokat kelletec ſzenuedni, es vgyan megis kelletec halni. De mierthogy ő Tizta, Artatlan, Elet, es Iſtenis vala, à Bűn nem tehete ſemmiuel az Artatlant, à Halal nem tehete ſemmiéż az Eletet, az Oerdőg nem birhata meg az Iſtennec Fiat, Azt à nagy erőſſet, ki altal Iſten mindeneket teremtet,

Harmad predikatio az VR fel tamadasarol,

Harmad Predikatio az WR fel tamadasarol.

remtet, tart, es eltet mind örökke: De mierthogy értünc minden terhet fel vött vala, azert ennec kinual es küszödesſel kellet lenni.

Azert az Chriſtus kinnya es halala, à bünuel, atockal, ördöguel, pokollal valo küszödes vala, Mellyekis olly erőſſec voltac, hogy le eſnec es meg halna miattoc, De viſzont az le eſet es meg holt Chriſtus fel Tamad ellenec, es azokat le nyomia, torkokra hag, meg fogdoſſa, es meg kötözi öket, Azert az Wr fel Tamadaſa nem egyeb, hanem az mi ellenſegínken valo wy győzedelem es azoknac meg biraſa, es fogſagba eyteſe, Es mi nekünc meg kötözötteknec es halalra menöknec meg ſzabadulaſunc. Erről peldа, Iudit Holoferneſen, Dauid Goliaton, Gedeon nepe Samſon az ö ellenſegin, Es Suſanna az ö vadoloin mint vött győzedelmet,

Az Zaſlót Keresst peldazatya,

Regen az Lobogos kereztekis es zaſzloc, peldaztac à Chriſtus zaſzloiat, es győzedelmet, kiket hordoztac az papaſoc, A mint à kep iroc moſtis ſzepen iriac, hogy az *CHRISTVS* fel Tamaduan à koporſobol, fel labat, à Sarkany, pokol, es halal torkara tötte, es azoc tekeregnec az ö laba alat. Igy ha lathatnuc mint vadnac moſt azoc à Chriſtus győzedelme alatt, es az ö birtoka alatt, Az, minekünc meg mondhatatlan édes örömünc volna. Kic fanyalognac, ſirnac, ordítnac, iaygatnac, keſeregnec az ö fel

Szalott Waar peldaia.

Tamadaſa vtan. Es haſonlo keppen vadnac, mint az melly ſzallot varat meg vettec, az Vitezeket fogua, es az Wrokat tömlötzben erős vaſackal kötözue tartyac, es ſoknac à feieket karokba raktac. Vayha igy lathatnuc à Chriſtus győzedelmetis, el amelkodnanc annac nagy czuda voltan. Azert egyic Haſznunc az ö fel Tamadaſabol, hogy azoc mind kötözue vadnac, kiknec kezec altal mi halalra tartatunc es vitetünc vala, à Bün, à Törueny atka, az Oerdög, à Halal, à Pokol, à mint ezt ſoc iraſokis bizonittyac, Mint Moyſes mond: *Gen: 3.* ö meg töri à kigyo feiet. Oſeaſis mond, *Oſea 13.* Halala leſz az halalnac, es veſzedelme à pokolnac. Es kialtya, Hol halal à te Fulankod, hol pokol à te győzedelmed. Es ö magais mond az WR Chriſtus: Ne félyetec, mert è vilagnac feiedelme meg iteltetet es ki vetettetet birodalmabol, *Ioan: 16.* Ez legyen Első Haſznunc à Chriſtus fel Tamadaſabol. Kiről maſuttis kereſſetec ſzantalan ſoc bizonſagokat à ſzent Irasbol, hogy ezekben valoba öruendezheſſetec, midön à ti nagy ellenſegtec megis ijezgetnec es röttentetnec, mintha arthatnanac.

Megis ſzabadulunc imar mind à Bűntől, mind à Töruentől, es az örök halaltul

MASIC öruendetes Haſznunc, ez lön az WR fel Tamadaſabol. Hogy vgyan meg ſzabadultunc, meg menekettünc, es ki tiztultunc mind az Bünből, mind az Törueny atkabol, mind az Oerök halalbol, az ö fel Tamadaſanac altala, ha azban valo bizodalmat meg tartyuc, Vgy annyira, hogy akar mint ſzorongaſſonnis à Bün, es noha bennünc lakozikis, es akar mint röttentſennis à Törueny, à Halal, à Karhozat, De valoba meg érezzüc, hogy mi velünc ök nem birnac. Ezekről hallyuc meg az Iraſnac biztataſitis.

BŰNRŐL:

Az bűntűl valo meg ſzabadulaſunkrol, igy ſzol ſzent Pal: *1. Corinth: 15.* Ha à Chriſtus fel nem Tamadot, tehat megis à bűnbe vadtoc, Mintha mondana: De ha fel Tamadot, azert immar à bűn nem tulaydonitatic tű bűnőtöknec mert az meg holt es el temettetet Chriſtusba. Igy Tanyit az Törueny atkarolis, *Coloſſ: 2.* Titeket ö vele egyetembe meg eleuenyitet, meg boczatuan tinektec minden bűneiteket,

TÖRVENRŐL

es el törűluen à Törueny belí pepeczeleſeknec mi ellenönc valo kezi iraſat. Az Iſtennec imez czuda igaſſagat it vedd iol eſzedbe, Hogy ha à Törueny be nem tellyeſitette volna à Chriſtus, öis fel nem Tamadhatot volna, mert mind addig à halalba kellet maradni, miglen meg fizetne à bűnt, es be töltene à Törueny atkat: De minec vtanna mindeneket be töltet, az vtan nem maradhata à halalba, hanem fel kelletec tamadnia azbol.

HALALrol, es POKOLrol.

Az Halalrol es pokolrol kedig, az WR Oſeaſnal ezt mondgya: *Oſea 13.* Az halalnac kezeből meg ſzabaditom öket, Te halalod leſzec ö halal, veſzedelmed leſzec ö pokol. Oh ki nagy biztataſoc ezec, Mert ezeknec torkabol nem külömben vött, ki bennünket, mint à Paztor à Farkas ſzaiabol à Barant, mert czac nem mind el nyelettetünc vala immar, mind à bűntűl, mind az ördögtűl, mind à halaltul. Ez maſic Haſznunkat azert az Chriſtus fel Tamadaſanac iol eſzünkbe vegyüc: Hogy à Törueny tis be töltette: Az bűntis meg fizette: Az igaſſagotis meg nyerte, es igy valoba ſzabadoſocka tett bennünc, mind à Bün, mind à Halal, mind à Pokol ellen. Az Törueny ről mondgya ö maga Chriſtus *Matth: 5.* Nem iöttem hogy fel bonczam à Törueny,

ent, hanem hogy be tőlczem. Szent Palis mond: *Roman:* 10. Az Chriſtus be tellyeſi-ſie à Tőruennec, meg igazitaſara minden hiueknec. Az *BWNNEC* meg fizeteſeről vagyon imez mondas, *Eſaiæ* 53. Az WR ő rea vetette mindeneknec alnokſagat. Es *Ioan:* 1. Ihon az Iſtennec Baranya, ki el veſzi ez vilagnac bűnet. Az ő meg *IGAZITASAROL* vagyon imez *Roman:* 4. Fel Tamadot az mi meg igazulaſunkert.

Ez legyen azert maſic őrőműnc az WR fel Tamadaſan: Hogy vgyan azert vőtte fel ezeket ő magara, es azert fogta es kőtőzte meg minden ellenſeginket, hogy mi azoktul ſzabadoſoc lennenc, hogy ſemmibe nekűnc nem arthatna, ſe à Bűn, ſe à Tőrueny atka, ſe az őrőc Halal. Mert nem ő maganac fogdoſta, ſem maganac lantzozta meg őket, hanem nekűnc tartya olly kemeny fogſagba, hogy miattoc ſemmi bantaſoc ne legyen azoknac, kic be oltattac à Chriſtus Ieſusba. Hanem birna bűnűnckel, oh ki ſoc tőb vndoc bűnőkbe heuernenc, el annyira, hogy vgyan meg gyűhőſednenc miatta, es à miatt oh ki ſoc rőttegeſeket es kinzaſokat ſzenuednenc, mind Teſt, mind Lelec ſzerint, mind moſt- mind ez vtan őrőcke, De mindenec ellen oltalmaztatunc ezerſzeris egy nap. *Ennyi karba eſtűnc volna, ha fel nem Tamadot volna.*

Gondold el azokat, kikbe őrdőg lakozot, mint kinzattattac, es melly ſzűntelen bűnre izgattattac: Iudas, Saul, Achitophel, Abſolon, Nero, mint iara, Mind ez vilag igy iarna, ha az WR nem oltalmazna. De biztat az WR Ieſus, hogy ne fellyűnc, mert ez vilagnac feiedelme meg győzettetet ő altala, *Ioan:* 16. Es ő mind vilag vegezetig velűnc lenne *Matth:* 28. Ez ellenſeginknec mondoc midőn ſzabadſagoc volna, akarattyoc ſzerint valo gyűhőskődeſre, minden kegyetlen hoharnal es pogannal rőttenetesb kinokat mielnenec raytunc, mind eyiel nappal, be keueruen bennűnket ſoc vndoc vtalatos bűnőkbe, es à miat reanc gerieztuen Iſtennec minden rőttőnetes atkat, haragiat, oſtorat, es az pőkolnac veghetetlen kinnyat. A mint à hitetleneken moſtis rőttenetesen meg tettzenec ezec, midőn az őrdőg kezebe ſzalaztya őket, Sőt niha az hiueckelis meg koſtoltattya, mi izű czac ſarkocatis mardoſni, mint Aaront, Moyſeſt, Dauidot harapdalta, Magdolnat, kibe beleis, buyt az őrdőg, es moſtis ſokba rőttenetes fulankokot erezt, Iſtennec engedelmeből, Hogy tudhaſſac melly io legyen az Chriſtus ſzabaditaſa. Kic miat iollehet az iſtentelenec elis veſznec, de à hiuec mind azokba nagy erős győzedelmet velznec az Chriſtus fel Tamadaſanac altala, A mint ő maga mondgya, hogy az kiket ő meg ſzabaditand, bizonyaba valo ſzabadoſoc azoc, *Ioan:* 8. Melly ſzabadſag moſt noha czac el kezdetet, de ez vtan elis vegeztetic, Es noha moſtis añyira el hatalmaznac raytunc, az Bűn, à Teſt, az őrdőg, á Halal, hogy vgy tettzenec, hogy azoc miatt vgyan meg emeztetűnc, A mint Chriſtus wrunkis az nagy kinoc es az halal kőzt vgy tettzet, hogy ſemmie lett, Es á mi teſtűnkis az rodhadasban vgy tettzic hogy immar ſemmie leſzen, azonkeppen az bennűnc lakozo bűnőkis, mikor ſzorongatnac, es el eytnec vgy tettzic, hogy az bűnből meg ſem tiztultunc meg, ſőt czac boczanattyat ſem nyerte az Chriſtus: De ſőt ackor mutattya ő meg az ő nagy ereiet ezec ellen, mikor ezekbe előſzer meg koſtoltuc az mi igen nagy nyomorult voltunkat. A bennűnc izgato bűn ellen mutattya ő meg, az ő meg ęleztő es meg ſzentelő ereiet, Az el rodhadot teſtbe mutattya meg az ő fel tamazto hatalmat, à mint az ő maga halalabanis meg mutata az halal ellen valo győzedelmet, fel Tamadaſaual. De ehőz hit es bizodalom kell, az mint ſzent Ianos tanyit, Hogy ez à mi győzedelműnc, à mi hitűnc, kiuel meg győztűc ez vilagot. *1. Ioan: 5.*

Kit ő felſege neuellyen mindennap mi bennűnkis.

HARMADIC Haſznunc, az el veztet igaſſagnac meg adaſa, à mint az Iras mondgya, *Roman:* 4. Fel Tamada az mi meg igazulaſunkert. Az az, Fel Tamadaſaual ezt nyere minekűnc, hogy az Iſten ne hamiſſaknac, hanem igazaknac tartana bennűnket, meg boczatuan minden bűneinket mi nekűnc. Mert midőn az mi bűneinkert holt volna meg, arrol eleget teuen, immar fel Tamadaſa vtan azt à bűnt nem tulaydonyitta Iſten mi nekűnc kit meg őletet es meg emeztetet az ő Fianac halalaba. Tehat az ő fel Tamadaſa biztat bennűnket, hogy Iſten előtt meg igazultunc azban az igaſſagban, kit Iſten rendelt ő altala mi nekűnc. Erről mondgya ſzent Pal, A ki nem tudot ſemmit à bűn felől, mi érottűnc bűnne lett, hogy mi ő benne Iſtennec igaſſaga lennec, Iſteni tanacz es vegezes es fizetes ſzerint azert, immar igazac vagyunc, noha *Meg holt igaſſagunc fel Tamadot Chriſtusba.* *2. Corinth: 5.*

Harmad Predikatio az Vr fel Tamadasarol

noha meg mi magunkban soc hamisságnac szikraiat érezzűc, De az nem tulaydonîtatic mi nekűnc, hanem annac, à ki Isten előtt meg fizetet érőtte, es azt magara vette.

Nagy diczőkedes Nagy diczőkedes azert, es nagy buzgo őrőm lehet ez á hiuekben, hogy őc Isten előtt olly tíztac, olly igazac Christusba, mint ő maga az Christus, mert az ő vęreuel le mosodot az ő bűnőknec minden rutsaga, es el fedeztetet, sőt el temettetet ő benne. kiből valo meg igazitasra, hogy erős diadalmat es hatalmat vehetet, ezzel bizonyitotta meg, hogy à melly bűnőc miatt meg holt, azoc ellen felis tamadot, es ęl őrőcke valo igassagba Istennel, Kit érőttűnc műueluen, nekűnc tulaydonyit. *Roman: 8.*

Ha az Toluaylasban, lopasban, paraznasagban, arultatasban meg tapaztatatot ember, es igen meg szegyenyűlt es el pirult ember, Iamborsagra tęruen, az vtan meg esmerne, hogy minden ember szíue meg tęrt ő hozza, es immar mindenec meg igazultnac tartyac, czac ezis nagy őrőmere volna, Es noha érezne szíuebe hogy soc bűnőket mielt volna: Megis őrűlne hogy az neki senkitűl nem tulaydonyitatic. De sockal nagyob igassagot hozot ennel nekűnc à *CHRISTVS*, mert Tőruenyi itelet szerintis minden hamisságunknac iutalmat es bűnteteset vgy vőtte magara, hogy semmikeppen ne tulaydonithassec az tiednec, hanem Christusnac, De vgy, ha teis Istenhőz tęrsz, Es ha ő altala kéred es hiended bűnőd boczanattyat. Magdolna, Peter, szent Pal, amaz Toluay, Zachęus, es tőbbec, tudtac ezt es érzettec melly nagy győnyőrűseg volt az Christus altal meg szabadulni ezektűl, Mijs őruendeztessűc lelkűnket ezzelis, Kireis kętiűnc vntalan segitseget ő szent felsegetűl.

Viśa nyerte az śent Lelket fel Tamadasaual. *NEGYEDIC* győnyőrűseges Hasznunc ez: Hogy fel Tamadasaual nyert, szer zet, es küldet mi nekűnc szent Lelket, nagy soc kazdag aiandekiual egyetembe. Hogy az, setet elmenketis meg vilagositsa, romlot termeszetűnket meg epitse, elmenket Isteni esmeretre vigye, szíuűnket Isteni bizodalomra, félelemre, szeretetre, tűresre: Io remensegre fel inditsa, keserűsegbe vigaztallya, io erkőtslbe, iambor ęletbe, es igassagba Isteñec paranczolattya szerint hordozza. Kiről igy szol vala wrunc halala előtis, *Io: 16.* Ha el nem megyec, az Vigaztalo el nem iő tí hozzatoc: El menuen azert, sőt mihelt fel Tamada, ottan reaioc lehele Tanyituanira, es szent Lelket ada nekic, Es Menybe fel menuen, soc ezer kazdag aiandekockal Pűnkősd napian, nagy nyiluan reaioc őnte. Es mais minden hiuec szíuebe el küldi Isten az ő szent Fianac Lelket, hogy ő altala Atyoknac nagy bizuan kialtanac őtet, *Galath: 3.* Ki nekűl czac egy szem pillantasba sem lehetűnc. Kinec draga édességit czac az beczűli meg, à kiuel meg izelitette ő szent felsege. Viszont Saul es Iudas meg kostoltac, melly rőttenetes meg foztatni Isten Lelketűl, es ördőg lelke miatt meg gyűhősedni, kic ellensegi valanac Christusnac, es azert hatalmat vőn raytoc az ördőg. Es sokszor meg érezzűc mijs, melly nagy kíny, el hagyatni az ő szent Lelketűl, Es nem érzeni az ő édes tanyitasat, es biztatasat, Melly dolog minden vakmerő bűn tetel vtan meg esic. De mi keressűc keduet ő neki ackoris igaz pœnitentia tarto szíwel, Es szolgallyunc az Wr Christusnac. Es beczűllyűc az ő fel Tamadasat, ezertis: hogy ha ő fel nem tamadot volna, soha bennűnc az Isten Lelke meg nem nyughatot volna, Ha el veztenűc, soha mi magunktul vissza nem nyerhetnűc. De immar az WR Christus fel Tamadasa altal, vgyan ő maganac valo Templomara szenteltettűnc, Kit ha meg szomoritanankis soc ęle esetinc miatt, De viszont ő maga ismet meg vigaztal. Ha penig annyira el idegenitenűkis, hogy bennűnc nem lakhatnec az nagy fértelmesseg miatt, De viszont ő indit azoc ellen meg mondhatatlan fohaszkodasokat, igaz banatos szíuet, az Christus halalanac es fel Tamadasanac ęrdemeben valo bizodalmat, nagy kőnyőrgőseket es kialtasokat, Es megis tartoztatic hetszer, sőt hetuen hetszeris egy nap, Ezert, hogy az Wr *IESVS* Christus elegge meg fizetet, az mi bennűnc szorult bűnertis, Es annac annyi ęrdeme vagyon Isten előtt, hogy mindenszer boczanattyat talallyuc, valamenyiszer czac ohaytyukis az Christusban valo bizodalom altal. De mierthogy az vakmerőkeppen heuerőc az bűnben, vęgre tellyeseggel el taszittyac, azert mi igen igyekezzűnc, hogy czac meg se szomoritsuc valami faytalansaggal, mert igen tízta allat az, es tíztassagban győnyőrkődic. Gondollyuc meg eztis, hogy nem vagyunc immar szabadoc magunckal, mert nagy arron Isten maganac valtot, es maganac szentelt meg bennűnket. *1. Cor: 6.*

Ioan: 16.

Roman: 8.

Regen

Regen el eſuen az ördög miat, ő haylekaua lettünc volt, De immar à Chriſtus fel Tamadaſa vtan az Atyanac Fiunac es ſzent Leleknec lako hazai lettünc. *Ioan:* 14.

Io lelki eſmeretünc meg batorodic az ő fel Tamadaſából.

Oe T ő *DIC* öruendetes Haſznunc, Io lelki eſmeretünknec batorſaga Iſten előtt, Erről ſzent Peter igy ſzol: 1. *Pet:* 3. Az víz özönhöz haſonlatos peldazat az Kereſztſeg, ki minketis meg tart, Nem az moſogatas, mellyel à Teſtnec ſzenye el vetetic, hanem mellyel az leſzen, hogy az io lelki iſmeret az Iſtennel tőrekedgyec, az *IESVS* Chriſtuſnac fel Tamadaſanac altala. Mintha mondana ſzent Peter, Az io lelki iſmeretnec Iſten előtt valo batorkodaſa, innet vagyon: Hogy az Iſten az ő ſzent Fianac fel Tamadaſaual mintha vgyan köteſt tött volna mi velünc, hogy immar meg kegyelmezet mi nekünc, ſzeret es gondunkat viſelí mint io fiainac, kinec bizonſagara fel Tamaztotta az ő Fiat, â mi bűnünc ellen, mi nekünc gond viſeleſünkre. Ez köteſt midőn à hiuec ſziuekbe vehetic, ottan meg vidamulnac, es meg batorodnac Iſtennec előtte, es nagy czendes ſziwbeli bizodalommal folyamnac Iſten eleibe, minden lelki teſti nyaualyaiokban, biztatuan őket az Chriſtuſnac érőttőc valo fel Tamadaſa es Iſten előtt leté. Mi lehet penig nagyob könyebſegere embernec, mint lelkenec czendeſſege, es Iſten előtt értelemmel valo batorſaga, kiuel è vilagot laba alà tapodhattya, minden ellenſeget meg győzheti. Viſzontag mi lehet röttenetesb kiny, mint iſzonkodni es röttegni, Iſten előtt futni, es vtalni Iſtent, kibe reſzeſec mind azoc, valakic ſziuec ſzerint nem beczülic à Chriſtus fel Tamadaſat. Viſzontag az őtet ſzeretőknec batorſagoc vagyon, es bizodalommal valo ő hozza menetec, az beñe valo hitnec altala, *Hebr:* 4. A mint ő magais az WR mondgya: *Ioan:* 14. Az en bekeſegemet adom ti nektec.

Mind ez vilag ßerte predikaltatic az Euangeliomnac nagy örömе fel Tamadaſa vtan.

HATODIC draga es igen ſzükſeges Haſznunc, ez lőn az ő fel Tamadaſabol: Hogy veget tenne minden peldazo ő Töruenyben, Es immar Wyiat emelne fel, az ő Euangeliomanac hirdeteſet mind è vilag ſzerte, nagy ſoc lelki paztoroknac altala, kiket ő taſzigal ki az arataſra, *Matth:* 9. Erről igy ſzol az Iras, *Epheſ:* 4. Midőn magaſſagba fel ment volna, fogua vitte az fogſagot, es aiandekot adot az embereknec, Apoſtolokat, Prophetakat, Paztorokat es tanyito Doctorokat, à ſzenteknec epiteſere, à ſzolgalatnac munkaiara, mondom à Chriſtus Teſtenec epiteſere, miglen mindnyaian iutſatnac à hitnec egyeſſegere, es az Iſten Fianac eſmeretire, hogy tökelletes firſiuua legyünc, à Chriſtuſnac meg allapodot öreg voltanac, mérteke ſzerint. Ha fel nem Tamadot volna, mégis az vakſagba volna è vilag, kibe az WR ſzületeſe előtt volt, Iſtennekül es iduőſſeg nekül, *Epheſ:* 2. De fel Tamaduan immar à Chriſtus, Fel tamazta az Iſtennec Igeietis az ő iduőſſeges io keduet, Melly nagy vilagoſſaggalis fénlic mindenüt, mint à fenyes Nap, azoknac, kic nem vakoc, es à kic az előtt ſzemeket be nem hunyac, kiket à Satan meg nem vakitot, 2. *Corinth:* 4. Ez aiandekat Iſtennec Dauid Kiraly, minden kencze felőtt becyülte, *Pſalm:* 147. Bizony vgyannis meg beczülhetet len nagy Aiandeka ez Iſteñec, hogy az homalyos ő Töruenbeli peldazo pepeczeleſecketis le tetette, Es hogy az ſetetſegnec es az halalnac arnyekabolis, amaz harmintz ezer baluany Iſteneknec tízteletiből ki vett, Kiről Agoſton Doctor ſzol, Es az igaz Iſtennec es az ő ſzent Fianac eſmeretire, nagy lelki örömmel es vigaſaggal, hozta ez egez vilagnac minden orſzagat. Mert fel Tamadaſa előtt még Tanyituaninakis tiltua vala, hogy az Poganoknac hatarira ne mennenec, *Matth:* 10. De mihelt fel Tamada, ottan paranczolatot ada rola, Hogy Pünkösd vtan el kezdenec mind ez egeſz vilagon valo hirdeteſet, az öruendetes Euangeliomnac: Kibe hirdetnenec minden tőredelmes ſziuűknec ingyen hit altal bűnöc boczanattyat. Erről Eſaiaſis igy prophetalt vala, *Eſa:* 2. Sionbol megyen ki az Töruen, es az Wrnac Igeie Ieruſalemből. Azert mihent meg hala à Kerezt fan, ottan kettő ſzakada à Templomnakis, amaz vitorlaia ki az nagy Oltart es az belső reſzet az Templomnac el fedezi vala, es mindeneket homaly es peldazat alatt tart vala, Es el romla Ieruſalemis minden ő Töruenbeli czelekedetiuel, Es czac az WR Chriſtuſnac Euangeliomanac hirdeteſe marada ez egeſz vilagon.

Eſa: 9.

Matth: 28. *Mar:* 16. *Actor:* 1.

Szent es Wy elotreis meg elezte minket fel Tamadaſaual.

HETEDIC Haſznunc ez vilagi ęletünkbennis, teſtünknec es lelkünknec meg wyiulaſa: Mert à mint ő fel Tamaduan meg wyiult, Igy mijs annac ereieből naponkent

Harmad predikatio az VR fel tamadaſarol,

kent meg wyiulaſt, es lelki epületet veſzünc à ſzent ęletre. Kiről igy ſzol ſzent Pal, *Roman: 6.* El temettettünc egyetembe ő vele, az Kereztſeg altal az halalra, Hogy mikeppen fel tamaztatot à *CHRISTVS* halottaibol, az Atyanac diczőſege altal, azonkeppen mijs ęletnec wyſagaba iariunc. Hogy meg holt volt Chriſtus, à bűnnec holt volt meg egyſzer, hogy ęl kedig, ęl az Iſtennec: Azonkeppen vęllyetec tijs magatokat, hogy meg holtatoc legyetec à bűnnec, de ęllyetec az Iſtennec, az mi Wrunc *IESVS* Chriſtuſnac altala. Iſmet *2. Corinth: 5.* Ha valaki à Chriſtusba vagyon, Wy teremtet allat az, Az regi dolgoc el multanac, imar mindenec meg wyiultanac. Iſmet Hogy ha egy mindenekert meg holt, tehat mindnyajan holtac meg, Es mindenekert meg holt, hogy à kic ęlnec, ennec vtanna ne ő magoknac ęllyenec, hanem annac az ki érőttec meg holt es fel Tamadot. *Coloſſ: 3.* Annac okaert, ha Chriſtuſſal fel tamattatoc, az fen valo dolgokat kereſſetec meg, holot à Chriſtus vagyon, az Iſtennec iobiara űluen, az mennyei dolgokra viſellyetec gondot, nem az földiekre, Annac okaert meg őllyetec à ti földi ragaitokat, à paraznaſagot, à fertelmeſſeget, az buiaſagot, az reſzegſeget, az gonoſz keuanſagot, az főſuenſeget, melly baluany imadas. Igy tanyit maſuttis. *1. Corinth: 5.* Tizticzatoc ki à regi kouazt, hogy ti wy Teztaua legyetec, mikeppen kouaſz nekűl valoc vattoc. Mert az mi Paſcha Baranyunc à Chriſtus mi érettünc meg aldoztatot, Azokaert illyunc Paſchat, nem à regi kouaſzba, ſem gonoſſagnac es alnokſagnac kouaſzaba, Hanem kouaſz nekűl valo kenyerekbe, az az, tizta igaſſagba es igaz mondasba.

Illy iora intő Tanuſagockal rakua az egeſz ſzent Iras, *Luc: 11. Tit: 2. 1. Teſſal: 4. Roman: 3. 6. 8.* Tanyituan az Chriſtus fel tamadaſabol wy ęletre valo fel tamadaſra, magunc meg ſzentelteteſere. Kire az Chriſtus erőtis ád, azoknac, kic ſzeretic az ő fel Tamadaſat. Mert azt akaria, hogy ne czac ſzanckal kialczuc az ő fel Tamadaſat, hanem mi magunkbannis meg érezzűc, Es egyebec latasarais meg mutaſſuc annac hatalmas ereiet mi bennünc, kiből mijs mint ő meg eleuenedtünc Iſtennec. De ez eleuenſeg moſt czac el kezdetet, czac annyira, hogy à bűn à ki bennünc lakozic, ne wralkodgyec ſzűntelen az ő keuanſaga ſzerint, Ki ha el eyteneis kedig, hetſzer auagy hetuen hetſzeris egy nap, de mindenſzer fel tamazt az WR Chriſtus, valamenyiſzer hozza folyamunc ellene, A mint lattyuc hogy noha à Teſt vgyan megis rodhad, de mind az altal az WR Chriſtus fel tamaztya, Igy noha az bűnis el eyt, mind az altal az WR Chriſtus az ellen vntalan meg ęlezt, tiztab es wyiab ęletre.

Eſedezic erőttünc.

Ioan: 2.

NYOLTZADIC Haſznunc, ſzűntelen valo eſedezeſe es tőrekedeſe mi érőttünc A mint ſzent Pal mondgya, *Roman: 8.* Az Chriſtus à ki meg holt, Sőt inkab à ki felis tamaztatot, es à ki az Iſtennec iobian űl, ki eſedezic érőttünc. Ki az ő ſzent Atyat annyira hozzanc haytotta, hogy őtet egyenlő Atyanknac neuezne, monduan: Fel megyec az en Atyamhoz es az ti Atyatokhoz, az en Iſtenemhőz, es az ti Iſtentekhőz, Melly engezteleſe felőte igen ſzűkſeges mi nekűnc, ennyi nagy ſoc gyarloſaginkban, ki miatt az igazis hetſzer el eſic napiaban, Mert noha immaris el kezdi bennünc az őrőc ęletet, az tizta es wy ęletet, De mig ez teſtben vagyunc à ki bűnben fogantatot, es kinec męg az veleietis es minden érzekenſeget el hatotta à bűn, addig vntalan eſünc à bűnis ki tőruen belőlünc, es az őrdőgis izgatuan tőb bűn tetelre. Mellyec igen nehezec az hiueknec, es igen rezketnekis miattoc, De az WR Chriſtus eſedezeſe nagy ſegitſeg ezec ellenis, A mint int ſzent Ianos, *1. Ioan: 2.* En fiaczkaim ne vetkezzetec, De ha valaki vétkezendic, ſzoſzolonc vagyon az Atyanal, az igaz *IESVS CHRISTVS*, Es ő engezteleſünc az mi bűneinkert, De nem czac à mi bűneinkert, hanem mind ez egez vilagnac bűneiertis. Ha ez nem volna, Az nagy tiztaſſag ſzerető Iſtennec tűzes haragia meg emeztene ez egez vilagot ennyi ſoc vndokſaga miat, De mind azokban meg engezteli őtet az ő hiueiert, Mondom azokert, kic nyőguen à bűn alatt, biznac az ő fel Tamadaſaban, Kikert keduez egy ideig męg az Iſtenteleneknekis, varuan azoknakis meg tęreſeket, es nęzuen az ő hiueineknis ſoc fele erőtlenſegeket, az alatt valo nyőgeſeket es ohaytaſokat, Es azert ha ſzinten haragra inditanankis az Iſtent, De az ő ſzerelmes Fia ottan meg engezteli. Nagy nyereſegűnc azert az ő kőzbe iaraſais, Melly mint egy erős kő fal kőzből vagyon, hogy ſe innet az bűn

ne me-

ne meheſſen az Iſten eleibe, ſe az Iſtentűl ne iőheſſen reanc az ő meg emeztő tűzes haragia, Hanem ha meg oſtoroznais az mindennapi eſetinkert, de aztis io vęgre epűletűnkre, ſzeretetből miellye.

KILENTZEDIC Haſznunc, Sziuűnknec bizonyos vigaztalaſa, minden teſti lelki haboruban, Mert azoc kőzőtt ſemmiből erősb vigaztalaſt nem vehetnec à hiuec, mint midőn meg emlekeznec az Chriſtuſnac az kinbol es halalbol valo fel Tamadaſarol, ki vgyan győnyőrkettetis őket, hogy méltoztattanac az Chriſtuſſal együtt ſzenuedni, *Actor: 5.* es az ő abrazattyahoz haſonlitatni, hogy az Kerezt viſeles es ſzenuedes vtan reſzeſec leheſſenec az ő diczőſegebennis, Azert inte à ſzenuedes kőzőtt Timotheuſt ſzent Pal: Emlekezzel meg, mond: Hogy az *IESVS CHRISTVS* fel Tamadot halottaibol, Kiről az Apoſtoloc meg emlekezuen, midőn meg veſzőztetenec volna az ő neueért, őrűlnec vala, hogy méltoztattanac az kiny es halalbol fel Tamadot WR Ieſuſért ſzenuedni. Nem kicziny tiztelſegis kedig czac egy főldi Kiraly mellettis azt à ſebet magara vetni, ki ő rayta eſet volna à hadban, higyed ſockal fizetne meg azt à kiraly te neked, męg az te maradekodnakis: Igy az hiuekis tuduan hogy az ő ſzidalmoc es haboruioc, vagy Chriſtuſert vagyon az ő neue mellet, vagy *CHRISTVS* ellenſegitűl, midőn Bűn, betegſeg, fogſag, őrdőg, halal, es őrdőg tagiai tamadnac reaioc, mind ezeket nem czac bekeuel tűric, tűle tanuluan bekeſegre valo tűreſt, Hanem vgyan diczekednekis benne, el hiuen hogy mind ezeken ſzegyent teſznec, es győzedelmet veſznec *CHRISTVS* fel Tamadaſanac altala, Kiről illy diczőkedeſſel ſzola ſzent Pal, *Roman: 6.* Bekeſegűnc vagyon az Iſtennel az mi Wrunc *IESVS* Chriſtuſnac altala, Es diczekedűnc az Iſtennec diczőſegenec remenſegebe, de męg az nyomoruſagokbannis diczekedűnc, Mintha mondana, Mert remenlyűc, hogy azokbol nagy teſti iokat ád az WR Iſten az ő ſzent Fiaert.

Az Nyaualyas kőzt vigaztaltatunc fel Tamadaſanal.

2. Timoth: 2.

Actor: 5.

TIZEDIC Haſznunc az ő Fel Tamadaſanac: Szűntelen reanc valo vigyazaſa, es czudalatos oltalma az pokolbeli őrdőg temeny ezer alnokſagi, gyűhőſſegi es kergeteſi ellen, es minden őrdőgi hohari, latrai, kegyetleni, iſtenteleni, es erőtleni ellen Mert noha immar őtet fogua vitte, az az, birtokaba, es wraſaga alatt tartya, hogy ellene ſoha męg ſe motzanhaſſanac, ſe az őrdőg, ſe az bűn, ſe az halal, ſe az pokolnac ſerege, Mind az altal, az nagy ſoc vilagi iſtenteleń, hitetlen latrokert, ki ſzalaztya őket ez vilagra, Es niha oktataſert az hiuekreis, Ki kemeny lantzual meg kőtőzuen az ő tagiait az karhozatnac fiait es azokat porazon az ő akarattya ſzerint ſoc vndokſagokban es veſzedelmekben hordozuan, oztan nem elegeſzic czac azokon valo gyűhőſſegeuelis, kiket ő kezebe ſzalaztottac, Hanem rut, vndoc ki dűllyedet ſzemmel fogait kemenyen czikorgatuan, ſzűntelen agyarkodic az Chriſtuſnac meg ſzentelt nepereis igyekezuen ezer alnokſaggal nekic artani, reaioc izgatuan ſoc Feiedelmeket, es egyeb iſtenteleneket, Melly hiuec miert hogy ez vilag fiai kőzőtt vadnac egy falkaig nemis ohattyac magokat, hogy velec egyűtt őkis valamit ne ſzenuedgyenec. De hogy mind azoc iauokra legyen, es azokba el ne veſzenec, Az mi fel Tamadot Wrunc Ieſus Chriſtuſnac nagy vigyazaſa es gondgya vagyon arra, A mint biztatais bennűnc, monduan: Ne fellyetec, mert ez vilagnac feiedelme meg itelteter, es ki vettetet, Mintha mondana: ki vettetet az ő birodalmabol, hogy nem vgy à mint ő akarna, ſem nem azokon, à kin akarna gyűhőskedhetic hanem czac az menyire engettetic es az kikre ereztetic, mint Iobra, Peterre. Atyanakis igy kőnyőrge, Nem kérlec hogy ki vedd őket ez vilagbol, hanem hogy meg tartſad őket ez vilagban. Ezzelis biztata bennűnket, hogy ő neki minden hatalom adatot egen es főldőn.

Reanc vigyazaſoc io oltalmunkra.

1. Pet: 5.

Iohan: 16.

Ioan: 12.

Mat: 16.

Nagy nyereſegűnc azert ez minekűnc az ő fel Tamadaſabol, hogy nagy hatalommal wralkodic ellenſeginken, Kiket noha meg ſzalazt egy keues ideig, de addigis vgy vigyaz reanc, hogy ſemmibe veſzedelműnkre ne arthaſſanac mi nekűnc, ſőt minden ſzenuedeſűnc, męg halalunkis, męg bűnben eſeſűnkis nekic ſzegyenekre es veſzedelmekre, nekűnc kenig epűletűnkre, ionkra, ſokſzor tiztelſegűnkre, es vęgre diczőſegűnkre leſzen.

TIZENEGYEDIC Haſznunc, Lelkűnknec őrőc ęlete, es Teſtűnknec diczőſeges fel Tamadaſa. Mert az *CHRISTVS* fel Tamaduan es Menybe menuen

Lelkűnknec őrőc elete, es Teſtűnknec diczőſeges fel Tamadaja.

HARMAD Predikatio az Wr Christus fel Tamadasa napiara.

Harmad predikatio az VR fel tamadasarol,

Actor: 7. Hebr: 7. Ioan: 12.

uen, nagy bizonnyal az mi lelkünket ő kezebe aianlhattyuc, Az mint az Toluaytis biztata, monduan: Ma en velem leszesz Paradiczomba, Es szent Istuannis fel kialtuan, monda: Wram *IESVS* az en lelkemet vedd az te markodban. Kinec markabol senki sohais az ő iuhait ki nem ragadhattya, *Iohan:* 10. Igy mijs ha neki aianllyuc lelkünket, hiuen meg tartya mi nekünc, mig testünckel egyè teszi, es aztis nagy tiztessegesen fel tamasztya mi nekünc. A mint ő magat soc helyen fel Tamadasnac mondgya, Az mint megis bizonyitta Lazarnac, es egyebeknec fel Tamadasaual. Kiről szent Palis igy szola 1. *Corinth:* 15. Bizonyos dolog az, Hogy az *CHRISTVS* fel Tamadot halottaibol, Első leuen azoc között, kic el nyugottanac, Mert minec vtanna embernec altala iött el az halal, Ismeg embernec altala lőn az halottaknac valo fel Tamadasa, mert mikeppen Adamnac altala mindnyaian meg halnac, Azonkeppen az Christusnac altala mindnyaian meg eleuenyitetnec. Mint egy emberről mindnyaiunkra el hatot az Bűn, es à Bűn miatt az halal: Igy az egy *IESVS* Christusrol, mindnyaiunkra el hát az igassag, es azbol az örőc elet. Mert ha ő az mi bűneinkert holt meg, immar az Bűn minket meg nem ölhet, Es ha az mi meg igazulasunkra Tamadot fel, Tehat mijs meg igazyituan hitből, ő altala fel Tamadunc, Ha Feiűnc fel Tamadot, hogy lehetne hogy az Tagokis fel nem Tamadnanac, Mert az ő Testenec tagiai vagyunc mi, az ő Testeből es Czontyabol valoc Azert ha hiszűc hogy az Iesus meg holt es fel Tamadot, Azonheppen az Istenis azokat, kic az Iesusba el nyugottanac, ő vele egyetembe elő hozza. Mert azt mondgyuc ti nektec az Wrnac igeieből, Hogy mi eleuenec, kic az Wrnac el iőuetelere meg maradunc, elől nem veszűc azokat, kic el nyugottanac, Mert ő maga az WR le szal az Menyből indito kialtassal, es az Archangyalnac szauaual, es az Istennec Trombitaiaual, Es az kic meg holtac leznec Christusban, azoc Tamadnac előszer fel, Annac vtanna mi eleuenec, kic meg marattac leszűnc, azockal egyetembe fel ragattatunc az fölhőkbe, az Wrnac eleibe az egben.

Ephes: 5. 1. Tessal: 4

Minemű testbe tamadunc fel.

1. *Corinth:* 5.

Tehat noha meg halunc, de semmiè nem leszűnc, mert lelkünket az WR Iesus *CHRISTVS* markaba veszi, es hiuen meg őrizi, Es Test szerintis noha meg rothadunc, de azbol rothadatlan Testben, diczőségben, es lelki meg wyiult Testben ismeg fel Tamadunc ő altala. Ha kedig hatalma volt Istennec, hogy semmiből teremczen ennyi szep allatokat, erreis az ő igereti szerint hatalma lesz, Ha egy fekete virag magot olly szep szinnel tud fel költeni, hogy nem tudna tegedet nagyob ekessegre fel tamaztani, Ha egy kis kőrtuel magbol olly nagy fat tud fel neuelni, teged az porbol miert nem tudna nagyra emelni. Ez kedig melly könyű legyen az mi Wrunc *IESVS* Christusnac, sokszor meg bizonyitotta, midőn az holtat olly könyen mint te az el aluttat fel költőtte. Azert ha az à Lelec lakozic az mi halando testünkben it, à ki az Iesust fel tamaztotta, azon Lelec fel tamaztya az mi testünketis, az mi Wrunc Iesus Christusnac fel Tamadasanac altala. Kire legyen igen nagy gondunkis, Mondoc erre, hogy az Christus Lelke lakozzec mindenkor bennünc, hogy az vigaztallyon es batoritczon ezbennis, hogy sem testünc sem lelkünc el nem veszhet, hanem lelkünket hozzaia fogadgya, mikor el szakadnac az testtűl, Es testünket fel tamaztya meg mondhatatlan nagy diczősegesen, es ismet ezen emberec leszűnc de sockal diczősegesbec.

Hatalma vagyon Istennec az fel Tamasztasra.

Könnyű az fel tamasztas Christusnac.

Luc. 7. Roman: 8.

TIZENKETTŐDIC Haszna az WR fel Tamadasanac: tőkelletes ép termeszetnec meg wyiulasa, tőkelletes tiztassag es szentseg, halhatatlansag, örőc elet, örőc tiztesseg, örőc diczőseg, Istennec szinenec latasa, benne valo örőm, hozza hasonlatossag, Angyali tarsasag, es bodogsagos seregnec veghetetlen tiztessèges es őruendetes tarsasaga.

Meg foghatatlan soc iot es igen nagy bodogsagot szerzet minekünc fel tamadasaual

Ez nagy dragalatos Hasznunkrol, illy hala adassal emlekezic szent Peter 1. *Petri:* 1. Aldot az Isten az mi Wrunc *IESVS* Christusnac Atya, ki az ő bőwseges irgalmassagabol wyionnan nemzet minket eleuen remensegre, Az Iesus Christusnac halottaibol valo fel Tamadasanac altala, olly örőkségre melly el nem veszhet, meg

sem fèr-

ſem férteztethetic, meg ſem fonyanhatic, mellyMenyekbe tartatic mi nekünc, kic
Iſtennec ereienec altala öriztetünc, hit altal az iduöſſegre. Ez kedig melly nagy *Eſa: 6.*
legyen, minden emberi értelmet fellyül halad, mert embernec ſzeme nem latta, füle *1. Corinth: 8.*
ſem hallotta, azokat az mellyet ſzerzet az Iſten, az ötet ſzeretöknec. Kiröl ſzent
Ianoſis ezt iria, *1. Iohan: 3.* Moſtis Iſtennec fiai vagyunc, de még meg nem ielent az,
à mic leſzünc, Tudgyuc kedig hogy mikoron ö meg ielenendic, haſonlatoſoc le-
ſzünc ö hozzaia, es meg lattyuc ötet az mikeppen vagyon. Ki iollehet moſt *1. Timoth: 6.*
olly vilagoſſagban lakic, mellyhöz ſenki nem mehet, kit egy ember ſem latot, ſem *2. Timoth: 4.*
lathatis, kinec diczöſege es hatalmaſſaga öröcke valo, De ott el tetetet az életnec
Coronaia, mellyet meg ád az WR amaz napon, amaz igaz Biro mindennec az kic
keuannyac, amaz ö felſeges el iöueſet. Ott azkor örömnec elegſege leſzen meg *Pſalm: 16.*
vnas nelkül mindeneknec. Mert ha meg tudta ez arnyec vilagot ennyi ſzep-
ſegeckel ekeſiteni, menyiuel inkab azt az orſzagot, az kinec mind öröcke meg kell
maradni, holot mint az fenyes Nap még az teſtünkis fenleni fog, es mint az ſzent
Angyaloc ollyatenoc leſzünc, egy mait meg eſmeruen, es ſzinten annyira ſzeret- *Matth: 13.*
uen mindeneket, mint mi magunkat, es az Iſtenre nézuen es diczeruen meg vnhatat-
lan vigaſſagos örömmel, latuan minden iauat, es értuen minden bölczeſeget, bir-
uan minden wraſagat es diczöſeget, mint tulaydon fiac, vgy mint Iſtennec örökſegi,
es az Ieſus Chriſtuſnac örökös tarſai, *Roman: 8.*

Hidgyüc azert mijs Dauiddal, hogy meg lartyuc az Wrnac minden iauait az *Pſalm: 27.*
élöknec földen, Es ez hittel bekeuel türiüc itt ez földen, egy ſzem pillantaſig valo nya-
ualyankat. Ha czac itt valo életünc volna Haſznunc, es fel nem tadnanc, mint *1. Corinth: 15.*
az Saduceuſoc véltec, mi kic hiuei vagyunc Chriſtuſnac, mindennel leg nyomorul-
tabbac volnanc, Azert az regi ſzent Atyakis ez nagy nyugodalomnac remenſege-
ert, mint egy idegen helyen czac vgy tartottac magokat ez vilagban, minden buy-
doſaſokat es nyaualyaiokat nagy bekeuel türuen, az öröckè valo nyugodalomnac
varakodaſaert, *Hebr: 11.* Kit noha ſoc hitetlenec czufolkoduan meg meuettec, mint
ha heaba valo varakodas volna az, de bizonnyal el iö az Iſtennec Fia nagy hata-
lommal, es diczöſeggel, es ackor elö hiuan mindenecket, az ö hiueinec ezt mondgya: *Matht: 25.*
Iöuetec el en Atyamnac aldottai, biriatoc örökſegül az orſzagot, kit az en Atyam
ſzerzett ti nehtec vilag kezdetinec elötte. Ackor örülnec az tiſzta ſziuüec, mert az
Iſtent meg lattyac, *Matth: 5.* Es örülnec az hiw ſzolgac, kic kiczinbe hiuec leuen,
nagyra hiuattatnac az ö Wroknac örömökben.

Mijs igyekezzünc annac okaert be menni ez nagy nyugodalmaba az mi Wrunc
IESVS Chriſtuſnac, kit halottaibol valo fel Tamadaſanac altala nyere es ſzerze
mi nekünc. Es midön olly fö Papunc legyen mi nekünc, ki az égeken altal ment *Hebr: 4. 7.*
az *IESVS* az Iſtennec Fia, eröſſen tarczuc meg az hitnec vallaſat. Es iarul-
lyunc bizodalommal az Kegyelem ſzeknec eleibe, hogy irgalmaſſagot nyeriünc, es
kegyelmet talallyunc alkolmatos ſegitſegre, mind életünkbe, es mind halalunkba.
Mert azert Tamadot fel halottaibol az *IESVS CHRISTVS*, Hogy wralkodnec
mind élöken, mind holtakon örökkön örökè.

Adgya az kegyelmes Atya WR Iſten az ö ſzent Lelket, hogy ſzanckalis val-
haſſuc az WR Ieſus Chriſtuſt, es hiheſſüc ſziuünckelis az ö fel Tamadaſat, kinec al-
tala birhaſſuc mijs az öröc életet, Amen.

Summaia.

EZ Harmadic Predikationkba ſzolanc az mi wrunc Ieſus Chriſtuſ-
nac halottaibol valo fel Tamadaſanac dragalatos Haſznairol ket rendbe:
ELÖSZER meg értettüc, ö maganakis melly nagy haſznara lön az ö fel Tama- *Oe maga haſz-*
daſa: Hogy immar ſoha többe ſemmit nem ſzenuedne, de mind örökè élne, olly di- *nai.*
czöſegbe, Mint Iſtennec Fia: üluen Atyanac iobiara: meg tapoduan minden ellenſe-
git: Es meg iteluen mind az élöket, mind az holtakat. Kinel mi lehet méltoſagosb fel
Tamadas.

MASODSZOR Tizenket Haſznait ſzamlalanc elö az ö fel Tamadaſanac: Ho- *Mi haßnunc.*
gy ellenſegünken nagy gyözedelmet vött: es mind az bünböl, mind az Törueny alol,

Negyed predikatio: Fel Tamadaſat

mind az ôrôc halaltul meg ſzabadultunc altala: Meg igazitot: ſzent lelket: es io lelki eſmeretnec batorſagat adta minden hiueknec: Vęget tett az ô Tôruenybeli peldazatunkba: ſzent Igeiet ki terieztette mind ez egeſz vilagnac igazgataſara: ſzent ęletre eleuenitet bennünc: ſzüntelen oltalmaztatunc: mind addig mig fel tamaztatunc diczôſeges teſtbe, meg foghatatlan bodogſagra.

Immar mind ennyi io teterôl Halat aduan ô ſzent felſegenec, könyörögiünc hogy mind ezekben valo bizodalomba vęgig meg maraduan, ô altala mijs fel tamadhaſſunc az ôrôc ęletre.

Imadſag.

VVR Iſten mi Mennyei ſzerelmes ſzent Atyanc, ki az te egyetlen egy Fiadat az *CHRISTVS* Ieſuſt, az mi bűneinkert halalra adtad, es az mi meg igazulaſunkert harmad napra fel tamaztodtad: Kérünc tegedet adgyad mi nekünc az te ſzent Lelkedet, Ki altal igazgaſs es vezerelly minket, hogy az te ſzent Fiadnac fel tamadaſaban bizhaſſunc, annac altala minden gonoztul es bűntűl meg oltalmaztaſſunc, Es az ôrôc ęletre fel tamadhaſſunc: Ki te veled ęl es wralkodic az ſzent Leleckel egyetembe, mind ôrôckön ôrôcke,

Vgy legyen.

Mi Atyanc, ki vagy Menyekben, Szenteltеſſec &c.

VTOLSO ENEC. Chriſtus fel tamada, igaſſagunkra, etc.

Auagy egyebekctis kereſs:

HETEWRE AZ WR FEL TAMAdaſa napia vtan:

NEGYED PREDIKATIO AZ VVR Chriſtus fel Tamadaſarol.

Diczereteket valogaſs az felſôbôl.

Chriſtus fel Tamada, ki ertünc meg holt vala, etc.
Chriſtuſt meg feßitec, kegyetlen Sido nepec etc.
Chriſtus az mi bűneinkert meg hala, etc.
Chriſtus fel tamada, nekünc ôrômet ada, etc. *Kereſs többeket:*
Ier mi keriünc ßent Lelket, etc: *IMATSAGA fol: 1.*

AZ EVANGELIOMROL.

SVMMAC ZKA.

MEgis tanullyunc azmi wrunc Ieſus Chriſtuſnac fel Tamadaſarol, Azokbol az mint magat meg ielentette ket Tanyituanyanac, azon harmad nap az kin fel Tamadot, Es ôket mint tanyitotta az egeſz ſzent Irasbol, hogy vgyan ſzükſeg volt az Chriſtuſnac megis halni, felis Tamadni, Es az vtan az ô diczôlegeben menni. Ezeket irta meg az ſzent Lukacz az ô Euangeliomi könyuenec Huſzon negyedic reſzeben.

LVC: xxiiij.

a: Azio beßellôkhöz közelget.

ES imè kettő ő közzülőc azon napon mennec vala egy faluba, melly Ieruſalemhöz hatuan Stadium földni vala, a: mellynec Emaus vala neue, es beſzelnec vala ön köztőc mind azoc felől, mellyec lettec vala. Es lőn midőn beſzelnenec egy mas közt, Ieſus hozzaioc közelgetuen megyen

gyen vala velec. [b]Az ő szemec kedig tartatnac vala, hogy őtet meg ne esmernec. Monda kedig nekic: [c]Miczoda beszedec azoc, mellyeket forgattoc tűnkőztetec? Es miert vadtoc olly szomoruc?

Feleluen egyic kinec neue [d]: Cleophas, monda neki: Czac te egyedűl vagyê iőueueny Ierusalembe, Ki nem tudna azokat, mellyec lettec ez napokban? Oe kedig kerde őket, mellyec?

[e]: Es mondanac őc neki: Az Nazarethbeli Iesus felől, ki Propheta vala, hatalmas czelekedetekben, es beszedekben, Isten előtt, es az egesz nep előtt, Es mikeppen őtet adtac az fő papoc, es az mi feiedelműnc az halalnac karhoztatasara, es meg feszitettec őtet. Mi kedig remenlyűc vala, hogy ő volna az, Ki meg szabaditana az Israelt. De mind ezeknec felőtte ma harmad napia vagyon, mitől fogua ezec lettec. Es nemelly Aszonyi allatokis kőzzűlűnc valoc meg ijeztenec minket, kic reggel az koporsonal voltac, Es nem talaluan az ő testet el iőuenec, monduan, hogy őc Angyaloknakis latasat lattac volna, kic mondanac miuel hogy ęlne. Es el menenec nemellyec azoc kőzzűl, kic velűnc valanac az koporsohoz, es vgy talalac, mikeppen az aszonyiallatoc mondottac vala, de őtet nem lattac.

Es ő monda nekic? [f]: O ti balgatagoc es kesedelmes sziuűec mind azzoknac el hiuesere, mellyeket az Prophetac szoltanac. Nemde kellet volte az Christusnac ezeket szenuedni, es be menni az ő diczősegeben? Es el kezduen Moysesen, es mind az Prophetakon, magyarazza vala nekic mind az irasokat, mellyec ő felőle valanac.

Kőzelgetenec kedig az faluhoz, mellybe mennec vala, [g] Es ő tetteti vala hogy meszeb menne. [h]. De őc kenszeritec őtet, monduan: Maradgy mi velűnc, Mert estue fele vagyon, es az Nap le hanyatlot. Be mene azokaert hogy velec maradna.

Es lőn hogy velec Aztalhoz le űlt volna, [i]: veue az kenyeret, meg alduan es meg szeguen nekic ada. Meg nyittatanac kedig az ő szemec, es meg esmerec őtet, Es ő el vetetec szemec elől.

Es mondanac őn kőztec, [k] Nemde az mi sziuűnc geriedez valae ben nűnc, mikoron az vton szolna velűnc, es mikoron nekűnc az Irast meg feytegetne.

[l]: Es fel keluen azon oraba, visza tęrenec Ierusalembe, Es talalac egybe gyűlue az Tizen egyet, es azokat kic ő velec valanac, kic mondanac: Fel Tamadot az VR valoba, es meg ielent Simonnac. Ackoron őc meg beszellec azokat, mellyec az vton lettec vala, es mikeppen ő tűlőc meg esmertetet volna à kenyernec meg szegeseben, De ezeknec sem hiuenec azoc.

b: Minden tagainc czac vgy iarhatnac tißtekbē, ha az Wr segiti.

c: Mint idegen vgy kerdezkedic.

d: Nem az tizen kettő felec voltac

e: Haylodozo beßede elegy hittel es ketelkedessel.

f: Melto feddes, hogy ennyi ideig sem epűltec az Christus predikallasibol.

g: Igaz tettetes volt.

h: Mijs kenßerit hettyűc.

i. Regi ßokasabol ielt ad magarol.

k: Az io beßed geriezti ßiuűnket.

l: őrőmeknec iele

ROEVID ERTELME.

EZ Euangeliomnac igen erős bizonsagi vadnac, az mi wrunc Iesus Christusnac halottaibol valo fel Tamadasarol. Mert ő maga Wrunc magat

HETFWRE az WR fel Tamadasa napia vtan.

Negyed predikatio: Fel Tamadasat mint

meg ielentuen ket Tanyituaninac, hoszu szoual meg feytegete az egesz szent Irasnac bizonsagit ö maga felöl, à mint touab meg hallyuc.

Az mellet soc egyeb szep tanusaginkis lesznec innet, mint imillyec.

AZ TANVSAGOKROL.

1. *ELÖSZER*, az Istenröl valo szolasnac szükseges es hasznos voltarol.
2. *MASODSZOR* arrol, Hogy az Christus egy ideig idegen szömelynec mutatta magat.
3. *HARMADSZOR*, az ket Tanyituannac haylodozo beszedekröl Christus felöl.
4. *NEGYESZER* az ö meg dorgalasokrol.
5. *OETÖDSZER* nagy szep tanyitasokrol, es az egesz szent Irasnac magyarazattyarol, az Christus felöl.
6. *VTOLSZOR* az Christusnac maga tetteteseröl: Es az Tanyituanyoc kenszeriteseröl, hogy meg maradna: Es az Wrnac el enyiszeseröl. Mind ezekröl igenkent magyarazatot teuen, gyönyörüseges Tanusaginc lesznec. Kikröl nem felötteb böwen szoloc, miert hogy masuttis egy nihanyarol gyakorta emlekezünc. Igy kezdetic el az mostani Euangeliom.

NYILVAB MAGYARAZATTYA.

es Tanusagi.

ELSÖ TANVSAGROL.

Es imè kettö ö közzülöc azon nap mennec vala egy Faluba, melynec Emaus vala neue, es beszelnec vala ön köztöc mind azoc felöl, mellyec lettec vala.

Az kinec hol fay ott tapogattya, az ki mit ohayt azt beszelgeti. Az Tanyituanyokis edes Wroknac es Mestereknec gyalazattyat, kinnyat, es halalat czudaluan, kit nagy wralkodo Christusnac remenlettec, azon sapolodnac. Kiknec beszedec noha elegy teuelgessel, mind az altal legyenec peldainc, hogy mijs nagy böwen gondolkod gyunkis, szollyunkis az Christusrol, hogy öis közelben iödögellyen hozzanc, mind szükségünkben valo segitsegre, mind tanyitasra, mind oltalmazasra. Mind zekröl mond szent Lukacz:

Az Istenröl valo ßolas igen ßükseges es sokra haßnos.

Es lön midön beszelnenec es kerdezkednenec egymas közöt, Iesus hozaioc közelgetuen, megyen vala velec.

Imê hallod hogy ezec ö rola beszelgetuen, öis hozzaioc közelget. Nagy soc helyen soc okokert int minketis az egez szent Iras, hogy igen gyakorlyuc az Istenes Tanusagokat, gondolkodasokat, elmelkedeseket, beszelleseket. Elöszer azert, mert Istennec szaiabol szarmaztanac azoc, Ki soc helyen paranczolais annac tanulasat, mint *Psalm:* 102. 122. *Iohan:* 5. *Esa:* 55. 59. *Deutron:* 6. Masodszor ezert, mert annekül senki Istenet nem esmerheti, sem iduözülhet, *Esa:* 53. *Iohan:* 17. Touabba azert, Mert Haszna szantalan, hogy az Istenröl valo szolassal az Angyaloc velünc lakoznac, az ördögöc meg gyözetnec, es el futnac, *Matth* 4, Christus hozanc közelget soc ioual, es oltalommal, *Matth:* 28. Az Atyanac, es Fiunac, es szent Leleknec Templo mi leszünc, es meg szenteltetünc, *Ioan:* 14. 17. Meg hidegedet, röttent, es keseredet sziuünc meg vigaztaltatic, es naponkent iora epülünc, à io beszeddel, viszontag romlunc à gonozszal, 1. *Corinth:* 15. Minden hiuolkodo szorolis kedig szamot kel adnunc, *Mat:* 12. es azert soc helyen intetünc, hogy mi köztünc czac ingyen se neueztessec ektelen beszed, auagy czac trefa beszedis, *Ephes:* 4. Hanem nagy böwen lakozzec az Christus beszede, Kiröl mind szoual, mind eneklessel, mind gondolkodassal elmelkedgyünc, *Col:* 3. Ez legyen most elsö tanusagunc à ket tanîtuanrol, kic mentekbē Chrūsrol szolnac vala,

vala, es az WR Chriſtuſis hozzaioc kőzelgete: Hogy mijs houa gyakrabban gondolkodunc es ſzolunc Chriſtuſrol, annyiual kőzeleb mi hozzankis, hogy oltalmazzon mindenekben, Viſzont az Iſtentelenec el idegenitic vndoc beſzedeckel.

MASIC TANVSAGROL.

Az ő ſzemeknec tartoztataſarol mond ſzent Lukacz:

Az ő ſzemec kedig tartatnac vala hogy őtet meg ne eſmernec.

Szeműnc, fűlűnc elmenc, vgy ſzolgalnac igazan, ha az Wr igazgatni fogia, ha meg tartoztatya tartozna leſſnec.

Ezekbőlis ſoc ieles dolgokat tanulhatunc: Aztis, Hogy az mi ſzeműnc, fűlűnc, ſzanc, elmenc, ottan meg fogyatkoznac, mihent az Iſten meg tartoztattya: Aztis, mais melly ſoc keppen maſnac teſſec nekűnkis az Iſten, es az ő ſzent Fia az W R Chriſtus. Ezekről ier ſzollyunc:

A mint ezec, kiknec ſzemec meg tartoztatanac, hogy noha mellettec volna az Chriſtus, es egyűtt menne, ſzolna velec, de męg ſem eſmernec: Illy erőtlen az mi ſzeműnkis, ha meg nem vilagoſitatic Iſtentől, Azert ſzűntelen kériűnc erreis ő tűle erőt, Es oyiukis bűntűl minden tagainkat, ſzeműnket, fűlűnket, gondolatinkat, hogy őket el ne hadgya az Iſtennec Lelke, hanem ő tűle ſegitetuen, mindenic az ő tiztiben ſzolgalhaſſon mi nekűnc, Gyakorlyuc őket mindenkor valami ioba, Elmenket, ſzeműnket, fűlűnket, Iſten igeie halgataſaba, oluaſaſaba, rola valo ſzolasba, gondolkodasba. De azokban ne bizakodgyunc czac mi magunkban, Mert ha magunkat erezt, Bár mijs nézzűnc az Iraſra, mint az ket Tanyituany az Chriſtuſra, De mig eſzűnc, elmenc, ſzeműnc, meg tartoztatatnac, addig mijs czac tapogunc. Oh ki ſoc okos es bőlcz, ſoc erős es hatalmas czalatkozic meg, midőn magaba bizakodic, Azert minden czac az W rba diczőkedgyec. *Ier:* 9. 1. *Cor:* 1.

Nagy Iſteni hatalma Chriſtuſnac.

TOVABba nagy Iſteni hatalom az Chriſtusba, hogy valamint akaria, vgy ielenthetí magat. Fel Tamadaſa előtt az hegyen fenlet az Ortzaia mint az Nap, es tűndőklet ruhazattya, *Matth:* 17. Moſt az ő diczőſeges fel Tamadaſa vtan, alazatos abrazatba mutattya magat, Kí noha nem tűnderős, hol imilly, hol amolly allapatra, Mind az altal nagy Iſteni erő, magat vgy ſzabhatni, az mint az emberi gyarlo ſzem el ſzenuedhetí. Moſtis ſoc keppen ſzabia ő magat mi hozzanc, mert tizta es iam bor ęletűn kben, egeſſegűnkben, es io ſzerenczenkben, es kazdagſaginkban, kűlőmbnec tettzic ő, mint tiztatalan es gonoſz ęletűnkben, es betegſegűnkben, ſzegenyſegűnkben, es nyaualyankban, Niha keduesbnec, niha kelletlenbnec tettzic, Maga ő magaba nincz ſemmi valtoztatas, hanem az mi ſziuűnkbe. Gokſzor ſoc kiſirterec miattis ketelkedűnc, hol Iſtenſegeről, hol kinnyarol, hol fel Tamadaſarol, hol io kedueről. Es ſokſzor ſzinten izetlennec tettzic. Es mintha vgyan nem ő volna, Mondom ſokſzor czac egy napis tizſzer meg valtozic az ő eſmerete bennűnc, es ő benne valo bizodalmunc, Mert nincz moſt tőkelletes vilagoſſag mi bennűnc, tellyeſſeguel moſt nem lathatyuc ſem ęrthetyűc az Chriſtus dolgait, hanem czac mint egy meſebe, 1. *Corinth:* 13. Es czac annyira az menyire magat ki ielente mi nekűnc, *Iohan:* 5. De czac kezdgye feytegetni nekűnkis az Iraſt, laſſan laſſan meg nyilic az mi ſzeműnkis, hogy nyiluabban meg eſmeriűc őtet, es az ő felſeges voltat, es az ő nagy io keduet mi hozzanc. De minec előtte meg eſmertetne magat mi velűnc, az előtt szűkſeg hogy magunkatis meg eſmerteſſe velűnc: Mondoc hogy iobban meg eſmerheſſűc, meg igazito, tiztito, oltalmazo, es iduőzitő Chriſtuſunknac lenni, Ez az Oka, Hogy mentűl előſzer el titkollya az ő tulaydon abrazattyat es Atyai io keduet tűlűnc, es mutogat idegen abrazatot, kemeny es haragos tekintetet, az mint az Sinai hegyrőlis, az Iſraelnec, *Deuteron:* 13. kit ſoc keppen ſzerez bennűnc, Niha neki ſzalazt męg az bűnőkreis es hol mi buia, torkos, reſzeges, telhetetlen gondolatra, De az vtan ſoc keppen megis oſtoroz erőtte, Es azert hol ſzegenyſeguel, hol fogſagal, hol betegſegel, hol ördőgi kiſirgeteſſel, hol egyeb nyaualyaual meg latogat beűnket. Mint Iob es Ieremias à nagy kinoc kőzt, midőn atkozodnanac, eſzekbe veſzic melly atkozodoc es vndokoc legyenec, Igy Dauid, Salomon, igy Peter az eſetből eſzebe veſzi

Soc keppen tetzic nekűnkis maſnac à Chrűs.

Miert tartoztatya niha az ő eſmeretit mi előttűnkis.

Negyed predikatio: Fel Tamadasat mint

veszi, melly lankadot es erőtlen legyen, Igy mi az sanyarusagoc es kisirtetec között eszünkbe veszüc, hogy czac hitetlenseguel, istentelenseguel, kegyetlenseguel, beketelenseguel, mérgesseguel, dagallyal, akarattal, karomlassal, atkozodassal, buiasagual, torkossagual, telhetetlenseguel, es egyeb vndoksagual rakua az mi termeszetünc. Ezeket minden Kereztyen hiuec eszekbe vehetic ő magokban, hogy midőn vgyan igen nagy vigyazassal szepelkedhenekis vitezkedni, hogy meg őrizzec hiteket, es io lelki esmeretyeket, megis hetszer el esnec egy nap, Kiből midőn fel kelhetnec, es az WR Chriſtushöz mehetnec, ackor tettzic édes izi à Chriſtus halalanac es fel Tamadasanac. Melly valtozas nem lehetne bennünc, ha mindenkor nyitua tartana az WR *CHRISTVS* az mi szemünket, De neha meg tartoztattya mi bennünkis, Mint most az ket Tanyituannac tartoztattya vala szemeket, hogy ötet ne esmernec. Kit azert miele, hogy meg esmernec elöszer ő magoc az ő hitetlensegeket, es balgatagsagokat, es az vtan iutnanac nagyob örömmel az Chriſtus esmeretire. Azert ez féle maga tartoztatasaban ne röttennyünc el ottan, hanem mind az altal ha czac kitsiny vilagossagunc vagyonnis es hiteczkenkis, de megis szolton szollyunc az Chriſtus felől, Es azonba mijs meg érezzüc, hogy minketis meg szolit, az mint amaz Komornikotis, *Actor:* 8. Es à mint ezekrölis mond szent Lukacz:

Es monda nekic: Miczoda beszedec azoc, mellyeket forgattoc tünköztetec vtatokban? Es miert vadtoc olly szomoruc?

Iol tudta minden elmelkedeseket es beszedeket, de megis értekezic, hogy igy iutassa öket az ő magoc esmeretire, az Chriſtuserais, es ez szo beszeddel akaria öket meg erősiteni az ő gyenge hitekben. Ez legyen Masic Tanusagunc.

HARMADIC TANVSAGROL.

Az ket Tanyituannac haylodozo beszedekről az Chriſtus felől:

MIDŐN *az WR kerdene mit beßelnec,* Feleluen egyic kinec neue Cleophas, monda neki: Czac te egyedül vagyê iöueueny Ieruſalembe, Ki nem tudna azokat mellyec lettec ez napokban?

Mintha mondana: Miczoda ember vagy te, hogy illy nyiluan valo dolgot nem érteſz, az ki az egez orszag elott lett, ez nagy ünnepekben. Elöszer ezbölis vegyünc édes vigaztalast.

Nagy bekeuel türi minden erőtlenseginket.

Imè az édes Chriſtus melly igen io az emberhöz: Noha kemenyen felel neki az ő Tanyituanya, De azt az ő hasznokert nagy bekeuel türi. Es velec nagy édesdeden beszelget, Es kérdi, mellyec lettec? Mert noha eleg gyarloc es tudatlanoc voltac, az mint mayd meg hallyuc. De nem voltac olly vakmerőc mint az Phariseusoc, es Pilatus. Igy türi az mi erőtlenségünketis, noha meg törtec mint az repedezet Nad, es füstölgöc mint az Szöz vagyunc, *Esa:* 42. Czac hogy mijs rola valo beszelgeteſſel epitsüc magunkat. Igy kereſe meg Petertis, Mert ő az io Paztor, ki czac egy el veszet es egy rihös iuhatis nem hadgya: Mondoc imè ki bekeuel szenuedi az Wr *CHRISTVS* kemeny feleletitis Cleophasnac, az ő hasznokert. Kinec monda az WR: De mi dolog az, hadd érczem enis az miről szoltoc? Es ő monda: Az Nazarethbeli *IESVS* felől szoltunc, ki Propheta vala, hatalmas czelekedetekben, es beszedekben, Isten elött es az egesz nep elött: Es mikeppen ötet adtac az fő papoc es az mi feiedelmünc az halalnac karhoztatasara, es meg feszitettec ötet: Mi kedig remenlyüc vala, hogy ő volna az, ki meg szabadítana az Israelt: Es hogy ezeknec ma harmad napia vagyon: Es hogy nemelly aszonyiallatokis közzülünc valoc, meg ijeztenec minket, kic reguel az koporsonal voltac, Es nem talaluan az ő Testet, el iöuenec monduan: hogy öc Angyaloknakis latasat lattac volna, kic mondanac, miuel hogy élne: Es el menenec nemellyec azoc közzül, kic velünc valanac az koporsohoz, es vgy talalac, mikeppen az aszonyi allatoc mondottac vala, de ötet nē lattac.

Cleophas feleleti rakua soc haylodozassal, az az, hol ketelkedic, hol bizakodic à Chriſtus felől.

Ihon

Ihon fakada ki az ő balgatagſagoc es hitetlenſegec, kic mierthogy iol meg nē erősettec vala à Chriſtuſnac iſmeretibe es bizodalmaba, azert hol imide, hol amada, mint à Nad ſzal, hayladoznac nyaualyaſoc. Kic midőn latnac az ő Wroknac io ſzerencze iet, es ſoc nep előtt beczűletit, es nagy hatalmat, addig vgy tartac ötet mint Chriſtuſt, es Iſraelnec ſzabaditoiat. De midőn latnac hogy az főfő nepec, Papi Feiedelmec, az orſzagnac Birai es eſzes nepei ötet halalra karhoztattac volna, immar vēlec hogy tſac beſzedeuel czalogatta volt. Azonba kedig hogy az Aſzonyoc hirt mondanac az wr fel Tamadaſarol, Ott, czac el aiulnac mint egy kabac, es midőn ſem ide, ſem amoda nē tudnác magokat ſzabni, meg röttent ſziwel ollyac leſznec, mint egy agyon űtöttec, es ketſegbe eſettec, ſzandekozuan ő magoknac, hol imez, hol amaz vilagi ęletnec modgyat kereſni. Megent azonba à félelemből fel ſerkenuen, remenkednec az ő fel Tamadaſaban, haluan hiret az aſzonyoktul, es Petertűl. Illyec moſtis minden gyenge hitűec, kic félelemmel remenſeguel elegy tartyac magokat ſoc haboruſagokban. *Kiczodac illyen godozoc, es gonoſſ bac ennel.*

De azoc kic az Iſten igeiet ſzűntelen buzgo leleckel, es igaz ęrtelemmel nem tanullyac, gonoſzbac ezeknel, kic röſtec leuen az tanuſagra, azt ſzoktac mondani: Eſze veſz embernec à ſoc hit között: De en inkab ſem egyiket, ſem maſikat nem tanulom, hanem czac az parazti ęletbe iaroc, ám ſzabad legyen Iſten mit miel velem. Es azonba megent à kiſirtetnec ideien meg dobban à ſziuec, es hol baluanyozaſra, hol babonara, es holmi teuelgeſre kapdos mint à vizbe halo ember. Illyec azokis, kic io ſzerenczeiekben erőſſen hanyac Iſtenben valo erős bizodalmokat, ha az habra kelnec ottan el ſillyednec kedig mint Peter. De mi ne nézzűnc è vilagi ſzerenczenec forgaſara, mint ha azbol tennenc ſteletet Iſtenről, hanem czac az ő igeienec tanyitaſara, ez legyen ſzőuednekűnc. Mert az ördög azon meſterkediç, hogy ez vilagi ęletűnkben az igaznac haborut, à hamiſnac könyebſeget ſzerezzen, hogy ez ſzem feny vezteſſel, eſzeket veſzeſſe az embereknec, es nagy mohon minden hamiſſagot es gonoſſagot fuſſanac, io ſzerenczenec remenſege alatt. Innet latunc ſoc czalard kereskedőket, es dulo wrakat, es torkoſokat, kic az gonoſſagot nagy mohon, édeſſeg alatt köuetic, vtolſo veſzedelmekre. Mi mondoc ne tegyűnc ſteletet ez vilagi edesből es keſerűből, hanem czac az Iſten igeiehőz ſzabiuc magunkat, ki ſoha meg nem valtoztattya magat, akar mint valtozodgyekis ez vilag. Ez vilag azert akar mint mutogaſſais magat, de te az előtt ſzemedet, fűledet, ſzádat be duguan, tſac az Iſten ſzauara figyelmezz, ki ſoha meg nem czal, *Roman: 8:* Igy az kinoc es halal köztis kedues fia lehetſz Iſtennec, noha maſt mond az okoſſag. Mint ez két Tanyituanyokis ketelkednec vala az Nazarethbeli Ieſus felől, kinya es halala miatt, mint ha nem Iſtentűl valo volt volna netalam. Ezeket ſzolanc az két Tanyituannac ingadozaſokrol, kic hol beczűltec az Chriſtuſt, regi czuda teteleiert, es ſoc draga io teteiert, Hol ketelkettec benne ſzőrnyű kinnyaert es halalaert. *Ioan: 16.* 993

NEGYEDIC TANVSAGROL.

Az ő balgatagſagoknac es hitetlenſegeknec meg feddeſeről.

MONDA *nekic Ieſus:* O ti balgatagoc, es keſedelmes ſziuűec, mind azoknac el hitelere, mellyeket az Prophetac ſzoltanac, &c.

Kettőt fedde bennec, Röſtſegeket az Tanulasban, kiert balgatagoc voltac: Es keſedelmes ſziueket az el hitelere. Balgatagſagoc ez volt, hogy az Iraſt nem ęrtekeztec ő rola, es azert tudatlanſagba marattac. Igy mais mind balgatagoc, ſőt merő bolondoc az Iſteni dolgokban valakic az Iſten igeiet nem tanullyac figyelmeteſseguel. A mint ez nyiluannis meg tettzic, hogy az het eztendős gyermec ęrtelmesb, nemelly ősz embernel, az melly gyermetskec minden nap tanullyac es el mondgyac à Catechiſmusbol, Az tiz paranczolatot, az hit agazattyat, à Mi Atyankat, á Kereſztſegnec, es az WR Vaczoraianac ęrtelmit. Azokat kic ezekbe balgatagoc, meg kel nekűnkis feddenűnc, Es fel kel raznunc mindent, hogy nemtſac röuid ſzoual, de az Iraſnac bizonſagi ſzerintis meg tanullyac, à Kereztyeni Tudomant. A fęle balgatagoc kedig ſzantalanoc vadnac azoc közt, kic röſten tanulnac, De az kic vgyan ſemmit nem tanulnac,

Negyed predikatio: Fel Tamadaſat mint

az WR fel Tamadaſa napia van.

tanulnac, azoc az oktalan allatoknalis alab valoc, mert mint à Roka, Medue, Oroſzlan, Sarkany, ollyac teſt ſzerint, lelkekben kedig azoknalis nyomorultabbac, mert az barmoc czac teſt ſzerint veſznec el, azoc mind teſt mind Lelec ſzerint, Ezeketis mélto feddenünc, Ha nem fogadnac, mint à Sidoc, Tôrôkôc, es nemelly papaſoc, aſzt mondgya az WR, az maro ebeknec ne adgyuc à ſzentet, es az diſznoknac à dragakôuet. Ezzeket arrol mondam, hogy az WR feddi Tanyituanit balgatagſagokrol.

Matth: 7.

TOVABba feddi ôket hitetlenſegôkrôlis, hogy à mint ô az elôtt meg mondotta volt, hogy ô neki meg kellenec halni, es fel Tamadni, arrol meg nem emlekezuen azban nê hittenec. Mijs nagy bünnec tarczuc ezt, midôn nem bizhatunc ô benne, à mint érezkis mindennap ſoc fele hitetetlenkedeſinket, Kibôlis igyekezzünc iobulni, mint az Apoſtoloc kértec, Wram ôregbicz à mi hitünket. *Lu:* 17. De ha bàlgatagoc es hitetlenec azoc kic ſzenteknec hiuatnac, tehat ki mondghattya bûntelennec, igaznac, artatlañac, eſzeſnec es tôkelletes hitônec ô magat, A mint ſzent Ianos mondgya: Ha azt mondgyuc hogy bûnünc nints, hazudunc: Ha kedig meg vallyuc az mi bûneinket, igaz az Iſten, es ô meg igazit. 1. *Ioan:* 3. Ezekbôl alazatoſſagot tanullyunc. De noha minden emberec bûnôſôc, De az hiuec az bûnbennis kûlômbôznec à hitetlenektûl. Mert à hiuec lelkec eſmereti ellen ſemmi bûnt nem kôuetnec vakmerô ſzandekbol, ſôt ſziuec ſzerint vtalnac minden bûnt, ohaytuan vgyan valoba mindenkor ſzent ęletet, Azert mihent valamellyic bûnrôl meg feddetnec, auagy ô magoktulis meg eſmeric, rola, bankoduan es niha ſiruais Iſteneket meg engeztelic, Ezeknec nints halalos es karhoztato vétkec. Illyec valanac az Tanyituanyokis, kic az Chriſtus dorgalaſat ôrômeſt hallac, es meg ęrtec balgatagſagokat es hitetlenſegeket. De nem illy vala Iudas es Pilatus, ſem a Papi feiedelmec, es Phariſeuſoc. Midôn kedig az hiuekis valami tzegeres bônben eſnec, mint Dauid es Peter; immar ôc ſem ſzentec, hanem ôrdôgnec engeduen ôrdôg tagiai, mert az ki bûnt mûel, ôrdôgtôl vagyon, 1. *Ioan:* 3. Kibôl ha valoba ſziue ſzerint ki nem tęrne, vgyan elis veſzne mind ôrôckè, à mint Aaront el akaria vala Iſten rontani. Ezbôl Iſtení félelmet tanullyunc. Tonabba à hiuec az fondamentomat az iduôſſegnec meg tartyac, ha ſzínten az poluaian es pozdoriaian vétkeznekis: Hiſzic az Chriſtuſt iduôzitônec lenni, es ſzeretic ôtet, es ôrômel tanulnac rola. De azonba ſoc czickelbe vétkeznec, es kabalkodnac, es ſokan az fondamentomra poluat, ſzenat raknac. Soc Doctoroc, Agoſton Ieronymus, Caluinus, Luther, Melanthon, ſoc czickelbe ketelkedtec valamenyibe, à mint mindenic bizonſagotis tettec rola. Sôt nincz olly bôlcz, ki mindenbe tôkelletes lehetne, Es ki minden nap nem akadozna, Annyira, hogy à mit az elôtt hallot, tanult, azt el feleytuen iſmeg wyionnan kelleſſec tanulni, es ſzûntelen kelleſſec imatkozni, hogy igazat ęrtſen kôuetheſſen, es valoba mind vęgig meg marathaſſon. Ezekbôl vigaztalaſt tanullyunc.

Meg eſmerd gyarloſagodat. 2. *Pet:* 1. *Malach:* 4.

Nemelly méllyebben ęrti à Kereztſeget, az WR Vaczoraiat, az WR kinnyat, az fel Tamadaſt, az ôrôc ęleter, Nemellyec keuannac hinni, de czac alig ſaldittyac az Chriſtus eſmeretit, mint è Tanyituanyoc ohaytyac es ſzeretic az Chriſtuſt, de azonba nem tudgyac mi legyen az ô kinnya, es nem hihetic fel Tamadaſat, noha igen keuannac. Mind az altal ezekben, mint az egyûgyûc gyermetskec vgy tartyac magokat, keuanuan vilagosb ęrtelmeket. Ez fęle gyarlokat mijs fel emellyünc, mint à Chriſtus, kinec engedelmeſſegerôl az grarlo hiuekhôz, oluaſs tôbbet. *Eſa:* 40. 42. 1. *Timoth:* 2. 2. *Pet:* 3. *Hebr.* 4. *Zach:* 12.

Az gyarlokhoz mint ſabiuc magunkat.

Mijs kedig meg eſmeriûc magunkat gyarloknac es teuelgô iuhoknac lenni, es rugodozas nekûl engedgyûc, hogy vallara vegyen, ôlebe tarczon, melegitſen, oktaſſon es igazgaſſon bennünc: hogy nekünkis geriedezzen ſziuünc az Iras feytegeteſen, es iobban iobban fel Tamadgyon az ô eſmereti, az Euangeliomnac vilagoſaga, mint az haynal Czillag es mint az igaſſagnac napia, A mint az Tanyituanyokatis az feddes vtan, kibôl magokat meg eſmerec hitetleneknec lenni, kezde tanyitani az ô eſmeretireis, Kirôlis ſzollyunc.

OETDIC TANVSAGROL.

Nagy ſzep tanyitaſokrol, es az ſzent Iraſnac magyarazattyarol az *CHRISTVS* felôl.

Monda

MONDA *Iesus nekic:* Nemdè kellet volté az Christusnac ezeket szenuedni, es be menni az ő diczősegebe.

Az dorgalas vtan tanyitaW. ůc az ő gyarlo Tanyituanit.

Ez à mi győnyorűseges izenetűnc es Euangeliomunc, Ez Summaia mind az egez szent Irasnac: Hogy az Christusnac meg kellet halni, az mi bűneinkert, Es fel Tamadni az mi igazulasunkert. Az kiny vtan el foglalni diczőseget, es mind azt mienke tenni: Az bűnből minket meg szabaditani, es az vtan meg kellene diczőiteni. Ezeket ęrczűc meg nyiluabban. Imè azt mondgya ő maga Christus Wrunc, Hogy szűkseg volt ő neki előszer meg Halni, Es az vtan fel Tamaduan, diczősegebe menni.

Az Istennnec igassaga keuanta, hogy meg hallyon, es meg fizesse á bűnt az kezes. De hogy mi nekűnc igazitonc, es oltalmazonc, es az vtan engeztelőnc, ęltetőnc, fel tamaztonc, szentelőnc lehetne, szűkseg volt fel Tamadni, es Menybe menni, es az ő diczőseget el foglalni. Az az, onnet mind ez egez vilagot birtoka alà venni, Az ő igeiet ki teriezteni, az altal sokakat meg tęriteni, Az hitetleneket őrőc karhozatra itelni, es az hiueket őrőc ęletre vinni. Ezeket hogy meg ęrtethetne velec: El kezduen Moysesen es mind az Prophetakon, magyarazza vala nekic mind az irasokat, mellyec ő felőle valanac. Miczoda irasokat magyarazot, azokrol mayd szoloc. Most ezrőlis emlekezzűnc, Hogy imè Christus wrunc halottaibol fel Tamaduannis, nem predikal wy dolgot, hanem czac à Prophetac irasit. Soc balgatagoc vadnac kedig, kic ezt ohaytyac, hogy Menyből halottakat küldene az Isten, kic ő nekic hirt mondananac, az Angyalokrol, es az meny orszagnac lakasarol, Es arrol az mit őc keuannanac ęrteni. De ha szinten el iőnenekis, egyebet nem mondananac aznal, kic immar egyszer irua vadnac, Moysesnel, az Prophetaknal, es az Apostoloknal, az mint amà Kazdagnakis monda Abraham, vagyon Moysesec es Prophetaioc, halgassac azokat, *Luc: 16.* Mint imè ő magais az WR Christus fel tamaduan czac azokat predikallya. Moysesnelis kedig meg vagyon mondua, Ne halottul, hanem az WR Tőruenyeből ęrtekezzel igassagot, *Deuteron: 18.*

Elegedgyűnc tehat mijs az Wrnac ki ielentet akarattyaual. Kit éyiel nappal forgatuan tanullyunc. A mint Wrunkis à hoszu vton Emausba mentekbe, melly Ierusalemhőz hatuan Stadium es futamat földni vala, ki kőzel ket mély földet tett, mind tsac azt beszelli à mit Moyses, az Psalmusoc es à Prophetac irtac ő rola. Ki noha szantalan dolog, de megis egy nihanyrol ier emlekezzűnc.

Bőwen ßollyunc mijs, mint Christus, az irasrol, Col: 3.

O Tőruennec Bizonsagi Christusrol.

VELEM hogy előszer igen szepen meg magyarazta amaz Első Igeretet, kit Isten Adamac tőtt vala: Hogy ellenkezest szerzene az kigyo kőzőt, es az aszonyi allat kőzt, annac es ennec Magua kőzt, de az aszonyi allat Magua meg tőrne az ő feiet, es az Kigyo leselkeduen, mardosna az ő sarkat. Ez ellenkedesec es mardosasoc nem lehettec szenuedes nelkűl, de vgy, hogy azba meg rontuan az ő feiet, rayta győzedelmet venne. Tehat ez mondas szerintis szűkseg volt à Christusnac Halaltis szenuedni, es felis tamadni.

Igy, Ezent bizonyittyac az Abrahamnac, Isaaknac, Iacobnac, es Dauidnac tőtt igeretekis: Hogy az ő Maguaba meg aldatnanac minden nemzetsegec: Ha ő nemzetyekből valo Mag lenne à Christus, Tehat embernec kellet lenni, es azert halandonac, De miert hogy azban mindenec meg aldatnanac, azert felis kellet tamadni, es vgy kellet győzedelmesnec lenni, az bűnőn, őrdőgőn, es az halalon, es az ő aldasat el osztani. Adamis tűkőrezte az Christns halalat, es fel Tamadasat, Mert mint ő el alutt, es fel serkenuen Euat meg esmere az ő oldalabol valo tarsanac: Igy Christusis fel Tamaduan, meg esmeri az ő meg valtot hiueit. Az Barany bőrrel valo be fedezesis, Abel halalais nézet az Christusra. Isaakis ennec peldaiara vitetec az aldozatra, de meg őriztetec az Angyal altal. Ki az apia sziuebe meg holt volt harmad napig mig vitte, De harmad nap fel Tamad neki, hogy az Angyal meg ragadgya

Atyanknac lett igeretec, Gen: 22.26.28.

Adam aluuasa Gen: 2.

Barany bőr: Gen: 3.

Abel: Gen: 4.

Isaac, Gen: 22.

Negyed predikatio: Fel Tamadasat mint

gadgya az tőrt. ☿ Iosephis ennec peldazattyara vitetec az tőmlőtzbe, es onnan ki szabaduluan nagy Feiedelemme lőn. ♀ Samsonnis be zarlattatuan erős kapukual, ki tőre az kapukat: Igy Christusis az koporsot es az halalt. ☉ Ionasis ha az Tengerbe nem vettetet volna, el veszet volna az Haio: Igy mijs el veztűnc volna, ha Christus meg nem őletet volna: Es mint Ionas harmad nap lőn az Ceth Gyomraba: Igy Christusis harmad napon fel Tamada, *Matth:* 12. *Ion:* 2. Moyses ezt monda: Prophetat tamazt az te nemzetsegedből, es atyadfiai kőzzűl, mint engemet: azt halgassatoc. A mint ő magais aianla az Atya, *Matth:* 3. Hogy őtet hatgatnuc. Oe kedig soc czuda teteliuelis meg bizonyita, hogy hatalma legyen à Bűnnec meg boczatasara, az Igassagnac es Eletnec meg adasara. Moysesből szep modgya lehetet az kigyonac fel emeleseről, *Ioan:* 3. Es az aldozatoc magyarazattyarol. Kiről ęrtekezzel szent Palbol, *Hebr:* 8. 9. 10. kic az Christus kinnyat es halalat peldaztac, mert nem barmoc eytettec az embert az bűnbe, Hanem egy embernec altala iőtt mind ez egez vilagra, az halallal egyetembe, azert megent embernec kellet lenni, nem barmoknac, à ki az ő vęreuel el venne azokat mi rolunc *Roman:* 5. Touabba az frigyet, kit az Isten szerzet à szent Atyaekal, kőzbe iaro altal lett, Az legSzentsegesb helyis vęrrel tiztitatot meg, Az fő Pap papi őltőzetbe Isten eleibe aldozattal allot, hogy mindenekert meg engeztelne. Mert ezec czac az egy Christusra néztenec. Ezeket nagy édes ęrtelemmel feytegethette Moysesből.

Kigyo. *Aldozatoc.* *1. Ioan:* 1. *Apocal:* 1. *Verec.*

AZONKEPPEN az *PSALMVSOKIS* mind nyiluan valo mondasockal, mind peldazatochal sokat szoltac az Christusnac halalarol, es fel Tamadasarol, *Psalm* 22. 26. 110. 131. 2. *Reg:* 7.

Psalmusoc.

AZ PROPHETAC kedig, es kiualtkeppen Esaias, nyiluan tanyitot rola *Esa:* 53. Kiről oluass tőbbet *Osea* 13. *Zachar:* 0. *Esa:* 7. *Mich:* 5. Kic à Christusnac diczőseges orszagarol czudalatos peldac altal szoltac *Esa:* 11. Danielnec kedig az mit ielente az Wrnac Angyala, azokis halalarol szolnac, ki ezt monda: Hetuen hetec mulua, meg őletic az Christus, Es nem leszen ő nepe à ki őtet meg tagadgya. Fel Tamadasarol kedig monda: Hetuen hetec vęgeztettenec az te nepedre, es áte szent varosodra, Hogy meg vettessec az gonossag, be peczeteltessec az bűn, meg tiztitassec á hamissag, az őrőcke valo igassag elő hozattassec, az latasoc es Prophetiac meg nyilatkoztassanac, es az szenteknec Szente meg kenetessec.

Prophetac. *Dan:* 9.

Ismet azt iria Daniel: Nézec vala éyieli latasba, es imè az ęgnec fölhőibe egy ollyan mint az embernec Fia, es iőue az vęnig, es eleibe hozac őtet, Es ada ő neki hatalmat, tiztesseget, es Kirali birodalmat: Hogy ő neki minden nepec, nemzetsegec, es nyeluec szolgalnanac. Az ő hatalma őrőcke valo hatalom, melly meg nem szűnic, es az ő Kirali birodalmanac nints vęge.

Dan: 7.

MIND EZEKBŐL soc tőb irasockal egyetembe, harom vagy negy oraig mendegeluen, szep ęrtelemmel méntekbe eleg bőwen szolt az Christus. Kiből az ő sziuec langozot es geriedezet, őruendezuen az Iokba, mellyeket az Christus kinnyanac, halalanac, es fel Tamadasanac altala szerzet mi nekűnc. Ez bizonsagokat szűntelen forgassuc mijs, hogy erősitsenec minketis az Christusnac halalanac es fel Tamadasanac esmeretibe.

DE az ő Tőruenybeli bizonsagoc mellet, mi nekűnc szantalan erős bizonsaginc vadnac az Euangeliombannis, Kiről nints időnc hogy itt bőwen szolhatnanc, Oda felis kedig Első Predikationkban sokakat szamlaltunc elő azokbais. Es aztis meg ęrtettűc: Czac ő magais mind negyuen napig melly soc keppen ielengette meg magat vgyan sem latomastis, hogy igyis erősednenc az ő fel Tamadasanac esmeretibe. Kiről szent Peter azt mondgya: *Actor:* 4. 10. Hogy minden Prophetac tanubizonsagot tettec ő rola. Az mint megis bizonittya, Ioel es Dauid irasat elő hozuan.

Wy Testamentombeli bizonsagoc.

EZEC felőttis kedig mais ketkeppen: Belső sziuűnkbe szent Leleknec altala: Es kilső czelekedetekben, az Kereztsegben, es az WR Vaczoraiaban naponkent erősiti az ő hiueit, Hogy mind azokbol illy édes vigaztalasokat vennenc, Hogy noha nekűnkis az mi Mesterűnckel es Wrunckal, kinel nem vagyunc mijs nagyobbac, sokat kel szenuednűnc, es megis halnunc, de az soc haborusagoc szenuedese vtan, mijs fel tamadunc,

Mai bizonsaginc

es vgy

es vgy megyűnc be az Iſtennec orſzagara, hogy á mint ő vele egyűtt holtunc, egyűtt élyűnkis, es egyűtt wralkodgyunc *Roman: 8.* Az melly bizony kedig az iraſoc ſzerint az Chriſtuſnac kíny ſzenuedeſe es fel Tamadaſa: Illy bizony à mi fel Tamadaſunkis, es diczőſegűnc azon iraſoknac bizonſagi ſzerint. Kiről ez vtan ſzollyunc ez iőuő Wrnapi Predikationkban. Ez legyen moſt ſzonc az Oetődic Tanuſagrol.

HATODIC TANVSAGROL.

Kőuetkező Summaia.

IMmar vtol egy nihany dolgokat vegyűnc eſzűnkbe czac rőuid ſzoual: Mint az Chriſtuſnac maga Tetteteſeről: Az Tanyituanyoc keſzeriteſeről, hogy meg maradna: Az kenyer ſzegelről: Az ő ſzemeknec meg nyilaſarol: Az Wrnac el enyiſzeſeről: Es hogy őc haza ſietuen mindeneket meg hirdetnenec à többinec. Ezzekről czac Summa ſzerint ſzollyunc. Mond ſzent Lukacz:

Hazugsagra ſenki ne vegyen ßabadſagot enel.

Kőzelgetenec kedig az faluhoz, mellybe mennec vala, Es ő Tetteti vala hogy meſzeb menne.

Mondana valaki: Ez illike Chriſtushoz, ſzenthőz, es artatlanhoz, es tizta ſziuűhőz, hogy maſt tetteſſen, hogy nem mint ſziueben vagyon: Sőt à mint tetteti touab mentet, ſzinten vgyis el kellet menni, es elis ment az vtan, azert ez nem alnokſagos, ſem veſzedelmes es karos, ſem hazug tettetes, Hanem értelmes es eſzes maga tartaſa, hogy iobban fel inditſa, nagyob buzgo keuanſagra, es hozza valo ſzeretettre őket. Igy czelekeſzic moſtis mi velűnc, midőn ſzegenyſegűnkben, fogſagunkban, betegſegűnkben, őrdogi kiſirteſinkben, à bűnec es halalnac rőttenteſeben tetteti magat mint ha el menne tűlűnc, midőn nem mindgyart adgya meg azt à mit tűle kérűnc. De azert mieli hogy inkab fel inditſzon buzgob kőnyőrgeſre, eſedezeſre, es ſzoktaſzon benne valo bizodalomra, es hozza valo ſzeretetre. Tehat ollyankor mijs vgy czelekedgyűnc mint ez Tanytuanyoc.

Minemű tettetes ez, es mire vale.

Szep kőnyőrges, hogy meg maraggyő velűnc, mert el hanyatlot az Nap, es el ſetednenc ő nala nelkűl. Gen: 32. Deut: 9. Machab: 7.

De őc kenſzeritec őtet, monduan: Maradgy mi velűnc, Mert eſtue fele vagyon, es à Nap le hanyatlot. Bemene azokaert hogy velec maradna.

Mijs vntalan kérűc ezt, hogy maradgyon mi velűnc, iőyien el orſzagolni hozzanc, tarcza bennűnc ſzent Lelket, es ne vigyen kiſirtetre, es ſetőtſegre bennűnc. Erős dolog kedig az hiueknec hitből valo kőnyőrgőſec, hogy az melly wrat az halal, es az koporſo meg nem tarthata, azt hittel meg ragadnac es kenſzeritnec mellettec maradni. Igy ragada meg regen Iacob áz wrat: Igy tettete magat Moyſes előttis, midőn mondana: Erezſzel engemet hadd haragudgyam meg az nepre, De Moyſes meg győzi kőnyőrgeſeuel. Igy czelekedec az Cananeabeli aſzonnyalis az WR, midőn ſoc keppen tettetne, hogy nem akarna meg halgatni. Kit végre diczere, monduan: Aſzonyi allat nagy az te hited, legyen á mint akarod. Igy mais meg tarthattyűc őtet az ő igeretibe valo bizodalmokba, kibe ő maga kőtőlezte magat, kiket meg nem maſolhat.

Ieltis ad magarol.

Es lőn hogy velec Aztalhoz le űlt volna, veue az kenyeret, meg álduan es meg ſzeguen nekic ada. Meg nyittatanac kedig az ő ſzemec, es meg eſmerec őtet, Es ő el vetetec ſzemec elől.

Mindent hala adaſſal vegy Iſtentől.

Hogy megis bizonyosbac lennenec az ő fel Tamadaſaba, regi ſzokot dolgaſualis erősite őket, Mert à mint regen minden falattyat aldaſſal, imatſagual, es hala adaſſal ette, es itta, Igy czelekedic moſtis, peldat aduan nekűnc. Kiből meg eſmerec őtet, hogy ő azert oztana czac kenyerrel az WR Vaczoraiat, mert ittis Chriſtus cyac vgy oztotta volna. Kiben Agoſton Doctoris es többekis ingadoztac, hogy őkis azt alitottac, mintha Chriſtus wrunc it az ő Vaczoraiat atta volna, es az lelki etellel ſzemec meg nyilt volna. Maga akar kijs lattya, hogy czac kőzőnſeges etelenec aldaſa es hala adaſa lett ott, à mint minden eteleben ſzokaſa volt. Mas az, ha ſzinte azt oztogatta volnais, azzal első rendeleſet el nem bontotta volna, hanem á mint elő-

Papai hazugsag az WR Vaczoraiarol.

Kiből meg eſmerec őtet, adaſſal vegy Iſtentől.

Negyed predikatio: Fel Tamadaſat mint

ez VR Fel tamadaſa napiatan,

ſzer ket ſzómely alatt paranczolta ottis azt miuelte volna, Es az aldas mellet nyiluan meg monta volna, Ez az en Teſtem, ez az en vęrem, De egyikeről ſem emlekezic. Az Apoſtolokis kedig mindenűt mindenűt egy ſzerſmind, mind az etelt, es mind az italt ſzolgaltattac, 1 *Corinth*: 11. De ez az Iſtennec igaz bűnteteſe, hogy az iſtenteleneknec be hunyodgyec ſzemec azokra, kibe az hiuec meg vilagoſodnac, A mint à Papaſoc è kenyer ſzegeſeben vakoskodnac, az ket Tanyituannac kedig ſzemec meg nyitatanac, es meg eſmerec ötet.

Amibe à hiuec vilagoskodnac, aba homalyoskodnac à hitetlenec.

Es az ő ſzemec elől el vetetec.

Nem teſti keuanſagunkra, hanem lelki epűletűnkre ſzabia à Chriſtus magat.

Iollehet teſt ſzerint nagy gyönyörűſeges volt volna, az eſmeret vtan ſokat ſzolni Chriſtuſſal, De az lelki édeſſegre eleg volt magat annyira meg mutatni, hogy lelkekben meg eſmerhetnec az ő fel Tamadaſat, es magokat vigaztaluan ſoc keſerűſegec között, édeſgethetnenec azba. Ezen lelki lataſſal es hitbeli édeſſeguel elegedgyűnc moſt mijs, mint Thamaſnakis mongya: Bodogoc kic nem lattac es hittec. Ez vtan meg lattyuc ötet ſzini ől ſzinre nagy vilagos ſzemmel. Moſt kedig ſokaig azert nem maradot velec, hogy ötet ne tartanac földi keuanſagoc ſzerint, hanem ő altala menyei nyereſeget varnanac, es oda vagyokodnanac à houa ő fel tamaduan ment. Az el Enyiſzes kedig ielenti nagy ezudalatos erős, hatalmas, es gyors voltatis az fel tamadot Teſtnec, Ki ſockal kűlömb aiandekockal fog meg ekeſitetni, az rothadando teſtnel, melly rothadatlan, diczőſeges, hatalmas, es lelki teſt leſzen, 1. *Corinth*. 15.

Ekeſſege az fel Tamadot teſtnec

Tizteſſeges magad tartaſa.

Vroliſzor io erkőlczreis es tizteſſeges magunc tartaſara tanyitatunc ezből: Hogy midőn baratinkual el vęgeztűc dolgainkat, magunc el ne vntaſſuc felőtte valo keſede lemmel, hanem egyeb dolgainkhoz laſſunc.

Es mondanac őn kőztec, *k* Nemde az mi ſziuűnc geriedez valac ben nűnc, mikoron az vton ſzolna velűnc, es mikoron nekűnc az Iraſt meg feytegetnc.

Illy draga az Iſten igeienec halaſa. Hebr: 4.

Draga aianlaſa ez â ſzent Iras tanulaſanac: Imè mig nem hallottac annac magyarazattyat, mind addig hidegec voltac ſziuekben, es hitetlenec. Hogy kedig hallani kezdtec, ottan geriedeznec vala ſziuekben, édeskeduen Chriſtusban, Mert Az erősb minden éles Tőrnel, Ki mindē tagokat es velőket altal hat, Es meg ęlezt, meg eleuenit, meg vilagoſit, langoztat, batorit, vigaztal, es meg őruendeztet mind teſtedben, lelkedben, elmedben, es ſziuedben, es meg tart az őrőc ęletre, Mert azba Iſtennec hatalma vagyon mindeneknec iduőzitesere, kic annac hiſznec *Roman*: 1. De mit tanulanc ęrczűc meg Summa ſzerint.

Mit Tanulanc.

SZEP bizonſagokat hallanc ma az VR fel Tamadaſanac bizonyos voltarol, Mert arrol mind Moyſes, mind az Prophetac draga ęrtelemmel irtac. Kinec magyarazattya vtan ő magatis meg eſmertete Chriſtus ket Tanyituannyal, Ielt aduan az kenyernec aldaſat, es ſzemeket meg nyituan.

Az Iſten igeienec hathatos voltatis meg ęrtettűc à ket Tanyituanyon, kinec ſziuec geriedezet bennec.

Arrolis ſzep ęrtelmet vettűnc, hogy magat egy ideig mas abrazatban tettete.

Meg hallottuc aztis, Hogy noha egy előbe meg feddi őket Wrunc Vakſagokrol, es bolondſagokrol. De az vtan engedelmeſen tanyita.

Szolanc maga Tetteteſerőlis, es az Keſzeriteſről, hogy meg maradna: az Kenyer ſzegeſeről: Es az el Enyiſzeſről. Immar hogy mind ezekben minketis mint az ket Tanyituant, epitſen ő ſzent felſege, es meg tarczon az őrőc ęletre, Mondgyuc el ez Imatſagot.

I M A T S A G.

VVR Iſten mi Mennyei ſzerelmes ſzent Atyanc, ki â te ſzent Fiadat az Emausba menő ket Tanyituannac meg nyilatkoztattad. Kérűnc tegedet, vilagoſits meg à mi ſziuűnketis, az te igednec es ſz: Lelkednec altala: hogy az

igaz

igaz hitben meg erőſedgyűnc: Az te Igedet ſzereſſűc: őrőmeſt beſzellyűc: es ęletűnckel kőueſſűc, Evegre: Hogy mikor mi nekűnkis à te ſzent Fiadnac peldaia ſzerint ſzenuednűnc kelletic, mindent bekeſeguel ſzenuedheſſűnc: az te igeddel vigaztaltaſſunc: es ez ęletnec vtanna, az te ſzent Fiaddal az őrőc ęletre fel tamadhaſſunc. Ki te veled ęl es wralkodic, à ſzent Leleknec egyeſſegeben, mind őrőckőn őrőcke, Vgy legyen.

Mi Atyanc, ki vagy menyekben, Szenteltеſſec &c.

VTOLSO ENEC. Chriſtus fel tamada, igaſſagunkra, etc.
Auagy egyebekctis kereſs:

OETőDIC PREDIKATIO AZ VVR Chriſtus fel Tamadaſarol.

MEGIS HETFWRE AZ WR FEL TAMAdaſa napia vtan:

Diczereteket valogaſs az felſőből.

AZ EVANGELIOMROL.

SVMMACZKA.

TIZ Tanyituany előtt lett ieleneſeről az Vrnac: Kiknec ſzinten ackor ielenic meg, mikor az ket Tanyituany nagy őrőmmel beſzelgetne, az WR mint ielent nekikis, es mit beſzelt.

Luc: XXIIII. Ioan: XX. Matth: XXVIII.

a. őrőmeknec iele ez ſietſeg.

ES fel keluen azon oraba, viſza tęrenec Ieruſalembe. Es talalac egybe gyűlue az Tizen egyet, es azokat kic ő velec valanac, kic mondanac: Fel Tamadot az VR valoba, es meg ielent Simonnac. Ackoron őc meg beſzellec azokat, mellyec az vton lettec vala, es mikeppen ő tűlőc meg eſmertetet volna à kenyernec meg ſzegeſeben, De ezeknec ſem hiuenec azoc.

Mikoron kedig eſtue volna az hetnec *b:* elſő napian, es az aytoc bezarua volnanac, holot az Tanyituanyoc egybe gyűltenec vala, az Sidoktul valo fêlelemert, Es midőn az ket Tauyituany meg ezeket beſzellenec, El iőue Ieſus, es kőzepett meg alla, es monda nekic: *c:* Bekeſeg ti nektec. *d:* Meg félemlenec kedig, es meg rőttenenec, vêluen hogy őc valami lelket lattac volna: *e:* Es monda nekic: Mire haborottatoc meg, es miert iőnec gondolatoc à ti ſziuetekben *f:* Laſſatoc az en kezeimet es labaimat, mert ennen magam vagyoc. Tapaztallyatoc meg engemet, es laſſatoc, Mert az leleknec ninczen teſte, es tetemi., mikeppen lattyatoc hogy ennekem vagyon. Es midőn ezeket mondotta volna nekic: Meg mutata nekic kezeit es labait.

b: Azon nap kin fel tamadot, őtődic es vtolſo ieleneſe ez.
c: Haßna fel tamadaſanac.
d: Erőtlenſegec es kaba velekedeſec
e: Biztataſoc.
f: Mijs igy tamadunc fel.

g: Midőn kedig męg nem hinnenecőrőmnec miatta, es czudalkoznanac, monda nekic: Vagyone valami eledeltec itt? Es elő hozanac ne-

g: Nagy e g delmeſſeg ez, hogy nē ßűkőlkeduen etel nekűl eßic, hogy igyis neuellye hite ket.

Az VVR, fel Tamadaſat mint

h:Tanyitya imar Tiztekről.

neki egy darab ſúlt halat, es valami lepes męzet. Mellyeket ő el vetuen, êuec előttec. *h:* Monda kedig nekic: Ezec az beſzedec mellyeket ſzoltam ti nektec, mikor męg veletec volnec, miuel hogy be kellet tellyeſedni mind azoknac mellyec meg vadnac irua Moyſeſnec Tőrvnyebe es à Prophetakba, es az Pſalmuſokba en felőlem. Ackoron meg nyita az ő elmeieket, hogy meg ęrtenec az iraſokat. Es monda nekic: Igy vagyon meg irua, es eckeppen kellet az Chriſtuſnac ſzenuedni, es fel Tamadni harmad napon halottaibol, Es predikalni az ő Neuebe pœnitentiat es à bűnőknec boczanattyat minden nepec kőzt, el kezduen Ieruſalemben. Ti kedig ezeknec bizonſagi vadtoc. *Mond ſzent Ianos:*

i: Nagy alazaſa az Egyhazi Tiztnec.

k: Pűnkőſdbe bő: Weh lelket ad, Moſt ezac az iras ertelmere valo ęz.

Es ezt monduan meg mutata ő nekic kezeit es oldalat. Oerűlenec ez okaert az Tanyituanyoc, hogy lattac volna az Vrat. Monda ezokaert Ieſus iſmet ő nekic: Bekeſeg ti nektec. *i:* Mikeppen boczatot engemet az en Atyam, Enis azonkeppen boczatlac titeket. *k:* Es midőn ezeket mondotta volna, reaioc fuua, es monda nekic: Vegyetec ſzent Leket, Valakiknec meg boczatandgyatoc bűnőket, meg boczatatnac nekic, Valakiknec meg tartandgyatoc, meg tartuan vadnac,

Ez à ſzent Ianos iraſa, De ez mellet laſſuc ſzent Matthe iraſatis.

Matth: XXVIII.

Nagy hatalma.

Tiztec.

Oltalma.

Ieſus kedig hozzaioc menuen ſzola nekic, es monda: Ennekem adatot minden hatalom, menyben es főldőn. Mennyetec el annac okaert, Tanyitſatoc minden nepeket, Kereztellyetec őket, Atyanac, es Fiunac, es ſzent Leleknec neueben. Tanyitſatoc őket meg tartani mindeneket, az mellyeket meg paranczoltam ti nektec, Es imè en veletec vagyoc minden napon, mind vilag vęgezetig. *Mond ehőz ſzent Marck:*

Ereie az hitnec.

Az ki hiſzen es meg kereztelkedic, iduőzűl: az ki kedig nem hiſzen el karhozic. Azokat kedig az kic hiſznec, ez legyec kőuetic: Az en Neuemben őrdőgőket űznec ki, wy nyelueckel ſzolnac, kigyokat veſznec fel, Es ha valami halalos italt iſznac, ſemmit nem art ő nekic, A betęgekre kedig kezeket vetic, es meg vigaſznac.

Ez Euangeliombol leßnec ma Tanuſaginc:

ROEVID ERTELME.

EZ Euangeliom arrol ſzol: Hogy vgyan azon nap, kin az VR fel Tamadot, ſetet eſtue. Az ő fő Tanyituaninac, Thamaſtul meg valua, es egyeb Tanyituaninakis, illy czuda keppen ielent meg: Hogy ayto be zarua meg alla kőztőc, magat meg tapogattatna, es ennec előttec. Es az vtan nagy ſzepen tanyitana őket tiztekről: A pœnitentianac predikallaſarol, Es az Kereztelesről. Mind ezekből ſoc ſzep nemes tanuſaginc lehetnec. De ket Predikatioban ſzoloc roloc. Moſt az első Predikationknac Summaiat es ęrtelmit laſſuc:

Előſzer az ket Tanyittuanyrol, kic êyielis haza ſietnec hir mondani. Es az ő őruendetes beſzedekről.

Maſodſzor az Wrnac êieli ieleneſeről, Es annac okarol, Miert ielent meg My keſőnnis az nap az kin fel Tamadot.

Harmadſzor az ő diczőűlt teſtenec hatalmaſſagarol. Es az Apoſtoloc balgatag vê lekedeſekről, mintha czac lelekbe tűndereskeppen mutatna magat, Es nem bizony teſtbe.

teſtbe. Touabba az WR kőſzenetiről: Es maga mutogataſarol: Eſeteleről.
Vtolſzor az ő Tiztekben valo allataſarol: Az pœnitentianac predikallaſarol.
Mind ezekről tőb ſzep rőuid Tanuſagunckal elegy ſzoloc, az igeknec renddel valo magyarazattyabol. Az tőbbit kedig Maſodic Predikationkra halaſzuc, Imezeket: Mint ſzentelte őket az Apoſtoli Tiztre: Es mi volt az ő Apoſtoli tiztec: Szoloc az Kereztſegről is: Es az hitnec ereieről. Moſt laſſuc elſő mai Tanuſaginkat.

AZ ELSŐRŐL.

HOgy az ket Tanyituany nagy buzgo leleckel őruendezuen az Chriſtuſnac, őrőmmel hirdetic fel Tamadaſat: Mond erről ſzent Lukacz:

Es fel keluen azon oraba viſza tęrenec Ieruſalemben, Es talalac egybe gyűluen az Tizen egyet, es azokat kic ő velec valanac, kic mondanac: Fel Tamadot az VR valoba, Es meg ielent Simonnac.

Eyielis haza fienec őrőmekben.

Igen nagy diczeret ez è ket Tanyituanyban, hogy azon oraban viſza tęrnec az ő tarſokhoz őrőmet mondani, nem halaſztác maſod napra, noha immar az Nap le hanyatlot vala, hanem azontul vtra induluan ſietſeguel keſő eyielis haza futanac. Kiből meg tettzic, melly nagy őrőmet vőttenec az WR lataſabol, kit az tarſaſagnakis nagy geriedező őrőmmel es almelkodando édeſſeguel beſzelgetnec. Kiket latuan az tőbbi, hogy nagy mohon ſietſeguel à hazba iőuen, nem győzic őrőmeket beſzelleni, őkis valamenyire fel indulnac annac almelkodaſara. Kiből tanullyunc mijs őruendezni az Chriſtuſon, es őtet édeſſeguel hirdetni.

Az tizet miert neuezic tizen egynec.

Es talalac egybe gyűlue à Tizen egyet, es azokat kic ő velec valanac.

Noha az fő Tanyituanyoc czac Tizen voltanac, mert Thamas ott nem volt azkor, Iudas kedig fel akaztotta volt magat, mind az altal à ſzokot neuezetert tizen egynec mondgya, kickel egyeb fęle Tanyituanyokis egy nihanyan voltac, mert azoc kőzőt nem volt Cleophas neuű. Mind ezec kedig hogy őſzue gyűlekeztec, iele volt valami kiczin remenſegőknec, kiuel varakottac az WR Chriſtus felől, Iollehet elegy volt azis ſoc rőttegeſſel, De ſenkibe nints annyi nagy riheſſeg, romlotſag, es vndokſag, kiert az WR el vetne tűle azokat, kic őtet ehezic es ſzomiuhozac, Az mint ezeketis ſoc keppen emelgeti. Kiknec az ket Tanyituanyokis mondanac:

Fel tamadot az VR valoba, es meg ielent Simonnac.

Bizonyittyac az Wr fel tamadaſat.

Bizonnyal vallyac az WR fel Tamadaſat, monduan: Valoba fel Tamadot az Wr, es igaznac mondgyac à Simon Peter ſzauat kinec az előtt immar meg ielent vala az Wr, es őis hirdette à tőbbinec, de azoc ketelkettec Peter ſzauabais. Moſtazert ezec bizonyittyac, hogy igaz à Peter ſzaua. Melly Peternec, mint ielent meg nincz meg irua, Hanem igy alittyac, hogy midőn az Angyaloc es az WR meg izente volna az ő fel Tamadaſat kűlőn Peternekis, azon, ſziuebe ő geriedezuen, es azt erőſſen ohaytuan, vn talan futoſot az kopor ſohoz, es ott magaban almelkoduan, tőrőduen, fanyaloguan, es vagyolkoduan, ehezuen ſzomiőhozuan az WR lataſat, azonba az WR czac meg allapic előtte, es ſzol vele.

Peternec lett ieleneſeről.

Az igen nagy kiſirtetben leuőknec felőtte nagy vigaztalas ez, hogy az melly Tanyituany illy ektelenűl ſoc atockal, eskűueſſel meg tagatta vala az Wrat, aznac ime előb ielenic meg, es azzal hirdetteti az tőbbinekis az ő fel Tamadaſat. Igy moſtis ſoc vigyazo Hiuec es nemelly Predikatorokis, kic czuda titkon valo kiſirtetec miatt, keuelyſegre, vagy torkoſſagra, vagy buiaſagra, vagy lopaſra, vagy egyeb bűnre el eſuen, nagy ſzegyeneket vallottac, Ez felec az vtan ha meg tęrnec, gyakorta nagyob aiandekotis veſznecaz tőbbinel, es aitatosban predikallyac az Chriſtuſt, es fellyűl haladnac az fęleket, kic magokat valaminec vélic, kiről pelda Dauidis, Magdolna, Paulis, Zacheus, Mathe es ſokan tőbbec. Tehat maſt ſenki meg ne vtallyon, akar melly ſzőrnyű eſetekbennis, hanem egy maſt ſzelid leleckel fel emellyűc mijs.

Nagy vigaztalas.

De Peter midőn az tőbbinec hirdetne, az WR fel Tamadaſat, nem hittec azoc neki, Moſt azert ez ket Tanyituan erőſſen bizonittyac aztis. Es mind rendel meg beſzellic, azokat mellyec az vton lettenec vala, es mikeppen ő tűlőc meg eſmertettet volna az kenyernec meg ſzegeſeben.

Az VR, fel Tamadaſat mint

De ezeknec ſem hiuenec azoc.

Czac bizontalankottac.

Nem hogy tellyeſſeguel vakmerő keppen ketelkettec volna ſzauokban, hanem bizontalankoduan, tuſakottac hitetlenſegeckel, azonba ohaytuan, vayha vgy volna. Egyeb bűnőkbennis, illy ohaytoc az hiuec. Midőn erőſſen ſzepelkednec őkis, az Iſtent eſmerni, tiztan, igazan élni, Es azonban egy nihany ſ: az fęle vndok izgataſokat ereznec bennec, Kiről ſzent Palis ſiruan panaſzolkodic, *Roman: 7. 2. Corinth: 12.* Ez legyen Tanuſagunc arrol: Hogy az ket Tanyituany nagy buzgo leleckel őru endeztec az Chriſtuſnac, es őtet nagy őrőmmel hirdettec az tőbbinec, es erőſſen vallottac, hogy az Peter ſzaua igaz, Es hogy ezeknec ſem hittenec az Tanyituanyoc. Immar laſſuc Maſic tanuſaginkat.

MASIC TANVSAGROL.

Miert ielent az WR Chriſtus azon nap kin fel Tamadot, olly igen gyakorta. Erről igy ſzol ſzent Lukacz:

Mikor kedig eſtue volna az hetnec az Elſő napian.

Mikorba volt az eſtue.

Az az, Az nap az kin fel tamadot, azkor eſtue meg ielenec az Tanyituanyoknakis. Ennec keſő eſtuenec es ettzakanac kellet lenni, mert az ket Tanyituany Emausbol az Nap le hanyatluan indult el, es ha futua iőttekis, ket ora tőlt mig Ieruſalembe iutottac. Hogy kedig illy keſőnnis az hetnec az elſő napian, az az, Vaſarnap es Wrnapian, kin az WR fel Tamadot vala, magat ielengete. Ez oka: Mert à mint à regi Prophetac, Oſeas, *Oſeæ 6.* mondta, Es Ionas, Iſaac peldazta, Es ő magais Wrunc meg montta volt, hogy Harmad nap fel Tamadna, Azt akarta meg bizonyitani. Hogy nem czac fel Tamadaſaban, hanem męg czac az napiabannis bizonyoſoc lennenec az ő fel Tamadaſanac, ki czac az leg kiſſeb ſzauatis ſemmiben meg nem maſolhatta, *Luc: 21,* Kinec eleg voltis Harmad napig az koporſoban lenni, annac bizonſagara, hogy valoba meg holt volt.

Illy keső etzakais miert ielentette magat az nap az kin fel Tamadot

Miert nem kellet meg rodhadni:

Hogy kedig az ő Teſtenec nem illet meg *ROTHADNI* az koporſoban, Oka ez, Mert az, tizta es artatlan Teſt vala, Szent lelec altal ſzűznec méheben fogantuan, Es magat minden fértelem nekűl mindenekben ſzentűl tartotta vala: Es elege meg fizetődec az mi bűnűnc, midőn azba vgyan meg holt vala az Kerezfán: Es midőn ő ęletnec Wra volna, nem lehete hogy az halal őtet meg emeztene. Maſic okaert azert tamadot fel męg azkor mindgyart, hogy az ő fel Tamadaſaban nekűnkis remenſegűnc lenne az mi fel Tamadaſunc felől, *1. Pet: 2.* Hogy mint Adam elſő az halandó teſtbe, igy Chriſtus elſő lenne az fel tamadot teſtben, *1. Corinth: 15.* Ezeket eſzűnkbe tarczuc az keſő eſtuen valo ieleneſeről, harmad nap kin fel tamadot, Es hogy ſzűkſeg volt ő neki meg nem rothadni. Laſſuc az ő diczőſeges Teſtenec hatalmaſſagatis.

HARMADIC TANVSAGROL.

HOGY az fel Tamadot Teſtbe ayto be zarua megyen hozzaioc, Mond ſzent Lukacz:

Es midőn az aytoc be zarua volnanac, holott az Tanyituanyoc egy be gyűltec vala, à Sidoktul valo fęlelemert, Midőn à ket Tanyituany meg ezeket belzellenec, el iőue Ieſus, es kőzepet meg alla. Es monda nekic: Bekeſſeg ti nektec.

Az ő diczőült eſtenec hatalma vol.

Soc heaba valo vélekedes vagyon ezen: Az Chriſtus bizony emberi teſtben leuen, mint mehetet be az aytoc be zarua leuen. Es nemellyec azt mondgyac, hogy Iſteni ereieuel vtat nyitot maganac, hogy teſteis altal meheſſen: Igy az koporſobannis vtat nyituan tamadot volna fel, es megent helere ment volna à ki nyitot hely mind peczeteſtűl. De ez okoskodaſrol nincz iraſunc. Es vgy az aytoba tett volna czudat nem az ő teſteben. Nemellyec kedig azt mondgyac: Sőt azert irtac meg illy czudalatos be menetelit, hogy annyiual inkab beczűlnűc, mind az ő fel tamadot teſtenec hatalmaſſagat, mind à mi fel Tamadando teſtűnknec diczőſeget, Mert noha bizony teſtűnc es czontunc leſzen, de mas terme ſzetű, à mint ſzent Pal iria, hogy az fel

1. Corinth: 15.

Tamadot

Tamadot teſt ſoha meg nem rothadna, ſoha ſem ennyi, ſem innya, ſem alunni, ſem neuekedni nem kellene, kit ſemmi meg nem foghatna, ſem tartoztathatna, ſem ſerthetne, hanem igen erős es hatalmas, igen gyors, igen ſzep, tiztelteſeges, tündeklő es diczőſeges lenne, ő magahoz az Chriſtushoz mindenben haſonlatos, *Philip:*3. De az hiueke lenne illy. Az hitetleneke kedig igen vtalatos *Eſa:* 66. Hogy kedig az ő hatalmat meg ielentene az mi teſtünknekis meg diczőiteſeben, az fel Tamadas előttis igen ekeſen ielente magat, Mint midőn ortzaia fenlenec mint az Nap, Es az tengeren mint egy oſzlopon iarna. Sőt Peternekis engedi erre valo hatalmat, hogy őis iarna az Tengeren, ki ez moſtani nehez teſtbe nem lehetne Iſteni aiandec nelkül. Azert az ayto be zarlaſſalis à Chriſtus Teſtenec felſeges es hatalmas volta hirdettetic, Es mijs őruendeztetünc hogy olly diczőſegeſec leſzünc. Touabba az ſzent Leleknec erős voltais meg ielentetic ennyiből, Hogy az melly rőtregő ſziuü Tanyituanyoc moſt be zarkoztac, es czac mottzani ſem mernec az Sidoc előtt, azokat az Iſtennec Lelke annyira meg batoritttya, hogy nagy nyiluan minden Papoc, wrac, Kiralyoc előtt vallanac, az WR fel Tamadaſanac győzedelmes voltat, az bűnőn, halalon, poklon, es karhozaton: Ezeket tanullyuc arrol: hogy ayto zarua megyen hozzaioc. Laſſuc kőſzönetetis.

Matht: 8.

Az be zarlott ayto rol miket tanullyunc.

NEGYEDIC TANVSAGROL.

Hogy Bekeſeget kêr nekic, kiuel Haſznat ielenti fel Tamadaſanac.

Eliőuen azert Iesus kőzepett meg alla, es monda nekic: Bekeſeg ti nektec.

Itt előſzer vigaztalaſt vegyünc ezből hogy meg all kőztőc, kiuel meg bizonyita az ő imez igeretit, Az hol ketten vagy harman en rolam ſzolnac vgy mond, ott vagyoc en. Ne ketelkedgyel azert, midőn ő rola ſzolſz, gondolkodol, neki kőnyőrgeſz, es az ő Neuebe eſedezel Atya előtt, hogy ottan ielen nem volna, akat melly nagy igyedbennis, à mint az ket Tanyituanhozis, kic Emausba mennecvala, azkor közelgete, mikor rola ſzolnanac, Es ittis midőn azoc az tőbbinec meg beſzellenec mint iartac ő vele, azonba meg all kőzepettec, Es à mint ielen vala Moyſeſſel à czipke bokornac langiabol midőn Pharao kiraly eleibe küldene, Es à veres Tengeren altal vinne, Es à mint ielen vala az égő kementzebe az harom firfiak kőzőtt, kic őtet vallac. Es Danieluel az Oroſzlanyoc kőzőtt: Peterrel az Tőmlőtzbe: Pallal az ſoc kiſirtetec es ſoc lelki teſti hartzoc kőzt, es à Tengeri ſzel vęszbe, Es egyeb hiueckelis: Igy bizony ielen vagyon mi velünkis, midőn az ő Neuebe czac fohazkodunkis, akar Bűn, akar őrdőg, akar halal, es akarmi nyaualya ellen.

Kic kőzőt allapodic az Chriſtus.

Exod: 3.

Immar ęrczűc meg fel Tamadaſanakis draga Haſznait, kit itt egy ſzoual ielent, midőn *BEKESEGET* hirdet nekic, Monduan: Bekeſeg ti nektec.

Az Bekeſegről

Iollehet ez kőſzenet az Sido nemzetſeg kőzt ſzokot kőſzőnet volt, es ſokan ęrtelem es hit nekül czac ſzokasbol mondtak, Mint moſtis ſokan kőztünc ſziwbeli indulat nekül mondgyac, Iſten adgyon io napot, egeſſeguel, io ſzenczeuel, Sőt nemellyec kaba modra, ioda ioda, mint az Totoc, Vitayte kőſzőnnec: maga az hiuec kőſzőnete ki ſziwbol es hitből ſzarmazic, igen foganatos Iſten előtt, ki imadſag gyarant eſic. De Iduőzitőnc nagy ęrteleműel es belső ſzűbeli indulattal kőſzőne è ſzauaba: Bekeſeg tinektec. Kiuel kére az ő Tanyituaninac, az ő fel Tamadaſa altal nyert nyugodalmat, lelki őrőmet, Iſtenben valo vigaſagot, olly nyugodalmat, olly bekeſeget, melly minden ęrtelmet fellyűl halad: Hogy minec vtanna ő immar eleget tett az bűnről, azt Iſten érezteſſe meg velec, hogy nekic minden bűnőkről meg kegyelmezet, es minec vtanna minden ellenſeget meg birta: Az őrdőgőt, halalt, karhozatot: Immar érezheſſec meg, hogy azoc nem arthatnac ſoha mind őrőckeis ő nekic.

Illy Bekeſeget kêre az WR az ő kőſzenetibe, Nem è vilagit, nem teſtit, nem arnyekit, nem buiaſagra, torkoſſagra es keuelyſegre valot. E vilagi bekeſeg es nyugodalő, bizony nem bekeſeg, mert ezer keſerűſeggel tele, ſoc ezer bűnuel, lelki furdalaſſal, irigyſeguel, egy maſra valo tőreſſel, Kic ezer keppen kinozton kinoznac titkonnis es allatomba, az mint mondgyac: *Luxuriant animi rebus plerumq, ſecundis.* Kenyeskedic az ember az io ſzerenczebe. A mint nézd el teis ez geſz vilagon valo Czaſzarokat, wrakat,

keduen

Az VVR: Fel Tamadaſat mint

keduen lakokat, Es minden Vilagi dolgot, iatekot, lakaſt, tantzot, mulatſagot, bár nagy iol mutaſſais magat ez vilag fiainac, De azert az ő lelkec mindenkor rakua titkon mereggel, dagallyal, irigyſeggel, panaſzal, dulfulaſſal, felelemmel, Es ſoc ſzörnyű vefzeleckelis. Alexander reſzegſegebe ieles fő vitezit altal verte, Herodes Kereztelő Ianoſnac feiet vetette, Nero, Saul gyűhöſſegebe magatis meg ölte. Illy iſzonyuſagockal rakua è vilagnac az ő friſſege, ſzepſege, bekeſege, nyugodalma. Mondő azert ez egez viiag rakua beketelenſeguel, Akar melly erős, melly penzes, kazdag, torkos legyenis, de czac egy oraig ſem ſzerezhet azokba maganac nyugodalmat, es tökelletes czendeſſeget, Es kiualtkeppen bűntűl, őrdőgtűl, betegſegtűl, halaltul, ſem az őrőc karhozattul nem oltalmazhattya meg magat azockal. Sem lelkebe nem nyughatic, ſőt inkab kinlodic hitetlenkedes, telhetetlenkedes, ſzorgalmatoſſag, keuelyſeg, irigyſeg miat,

Epheſ: 2. De az Iſten à ki kazdag irgalmaſſagual, az ő nagy ſzerelmeiert, mellyel ſzeretet minket, meg azkoronnis, midőn meg holtunc volna az bűnnec miatta, egyűtt meg eleuenyitet minket az Chriſtus altal, es egyűtt helyheztetet menyekben az Chriſtus Ieſusban, mert ő az mi bekeſegűnc. Ki ezer teſti bantaſoc kőzt, ſzaz ezer czendeſſeget ad ſzent Lelke altal mindennap, Kit ő tűle Chriſtus nyere es ſzerze minekűnc fel Tamadaſanac altala. Kiről Dauidis igy őruendezet: Oerőmet adal ennekem az en ſziuembe, midőn maſnac Bort, Buzat oztanal. *Pſal:* 4.

VALOBA meg czendeſſedni igazazan ſzent Lelec altal, bűn ellen, őrdőg ellen,

Pſalm: 3. halal ellen, őrőc hárag ellen, Es valoba nyugodni az Iſten io keduebe, ſenki meg nem mondhattya, melly nagy draga es édes bekeſeg. Illy bekeſeget igere az Chriſtus, midőn kőſzőntuen monda: BEKEſeg ti nektec. Kibe keuan, iger, es ad nekűnc lelki bekeſeget, ollyat, kiuel itt is édeskedic es nyugſzic az mi ſziuűnc az Iſtenbe, minden gondot rea hagyuan, es ollyat ki megis marad ez vtannis mind őrőckőn őrőckè A mint Chriſtus Wrunc mondgya: Az ti őrőmeteket ſoha ſenki el nem veſzi ti tűletec. Ez kőſzőnet azert mi legyen, megis iobban vegyűc eſzűnkbe. Mondoc, mikor azt mondgya: BEKeſeg nektec, Azt kéri hogy Iſtennel mind őrőcke bekeſegbe leheſſenec, bűnőket meg boczaſſa, meg igazitſa, minden teſti es lelki nyaualyaiokban, betegſegben, ſzegenyſegben, ſzidalomba, fogſagba, vereſegbe, halalba es karhoztatasba őrizze, oltalmazza, es meg tarcza, mind őrdőg, mind gonoſz ember ellen: Mint édes Atya ſzereſſe, ęlteſſe, vigaztallya, az Halalkol fel tamazſza, Es az Oerőc ęletre vigye, Holot ſoha ſemmi bantaſoc, ſemmi ohaytaſoc, ſemmi keſerűſegec ne legyen, Hanem őrőcke valo őrőmőc, es vęghetetlen bekeſegec legyen. Illy bekeſeget kére az Chriſtus ő nekic, es minden hiueinec. Kit az ő fel Tamadaſa altal

Megis miczoda bekeſeget kert.

Roman: 4. megis ſzerze mi nekűnc. Erről czac ſzent Palis ſoc ſzep ſzockal emlekezic, monduan: Az *CHRISTVS* az mi bűneinkert adatec halalra, es az mi meg igazulaſunkert

Coloſſ: 1. Tamadot fel halottaiból. Es ő elſő ſengeie es elſő ſzűlőtte az halottaknac fel Tama-

Epheſ: 2. daſaban, hogy mindeneken ő fő legyen. Es ő az mi bekeſegűnc, Ki ket nepből egyet ſzerzet, es az kőz falt le rontotta, az ő teſtenec altala ſemmiè teuen az harag tartaſokat, Hogy az ket nepet ő magaba teremtene egy wy emberre, Bekeſeget ſzerezuen, Es hogy engeztelne az Iſtennec mind az kettőt egy teſtbe, az Kerezt fanac altala, az altal az harag tartaſokat meg foytuan. Es el iőuen, bekekeſeget hirdete mi nekűnc.

Eoheſ: 2. Kiuel egyűtt fel Tamaztot minket az Iſten, es egyűtt helyheztetet menyekben. Kinec

Roman: 5. altala meg igazitatuan hitből, Bekeſegűnc vagyon az Iſtennel, az mi Wrunc *IESVS* Chriſtuſnac altala. Nagy dolgokat ielent ez igekben az ſzent Pal, Kiről paraſzt modonnis ſzoloc. Midőn az Poganyoc es az Kereztyenec kőzőtt valaki tizta ſziwből valo egyeſſeget ſzerezhetne, felőtte nagy dolog volna. De Chriſtus ezt ſzerezte, hogy akar melly nemzetec legyenec, Sido, Tőrőc, Magyar, Czigan, valakic ő altala Iſtenuel meg bekeltec, azoc mind egyeſeckeis lettenec. Regen az Sido nep es egyeb nep kőzőtt nagy kűlőmbſeg volt. Azt immar az WR Chriſtus el bontotta, hogy Iſten immar ſemmi nep kőzőt nem valogatna. Mert az mi miat Iſten harag ſzic vala ez egeſz vilagra, az Bűnert, azt ő meg fizette. Mintha valaki à frigyet ket Kiraly kőzőt fel bontana, es azt meg őluen oztan bekeſeg lenne, Vgy czelecke dec Chriſtuſis, El bontan é Bűnt, ki miat, Iſten es ember kőzőt ellenkededeſec valanac.

Ezt è

Ez è nagy Bekeſeget kedig azon nap kin fel Tamada az WR, nagy ôrômmel es êdes ſziwel kezde kérni es hirdetni az ô Tanyituaninac. Hogy ôc azt oztan mind ez egez vilagnac ollyan ôrômmel hirdetnec, monduan nekic: Eredgyetec ez egez vilagra, predikallyatoc minden teremtet allatnac pœnitentiat, es bûnnec boczanattyat. *Mar: 16. Matth: 28.* Ennel mi lehet nagyob Bekeſeg, mint az Bûnnec boczanattya, ki miatt ſzalla minden nyaualya az egez vilagra, ki miat hatalmaskodic à halal es az ôrdôg az engedetlen fiakon. De mi à bûnbôl meg igazúltatuan, bekeſegûnc vagyon az Iſtennel, az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac altala. Melly bekeſeget fellyûl halad minden ęrtelem. Legyen hala azert az WR Iſtennec, ki minket immar az Bûnbôl meg ſzabaditot, es az Bûn es Halal alá vettetet teſtbôl, az ô ſzent Fianac fel Tamadaſanac altala, Es ezec ellen bekeſeget hirdete, es ada mi nekûnkis, *Roman: 7:*

De ier laſſuc mint indulanac egy elôbe az rôttegô Tanyituanyoc illy édeș kôſzônetet haſuan az Wrnac, Es vegyûnc vigaztalaſt az ô nagy gyarloſagokbolis. Kiknel ſockal erôtlenbec vagyunc mîs.

OETôDIC TANVSAGROL.

Az Tanyituanyoc Félelmerôl, Vélekedeſekrôl, Es az Wrnac maga Mutogataſarol, Mond ſzent Lukacz:

Meg Félemlenec kedig, es meg rôttenenec, Vêluen hogy ôc valami lelket lattac volna.

Ez félelem es rôtteges azert lôn, mert nem valanac męg tôkelleteſen bizonyoſoc az ô fel Tamadaſaban. Azert dobogo hiteczkeieckel tôkelletes édeſſegetis nem foghattac meg az WR kôſzônetinec es kéreſenec. Kit midôn hirtelenſeguel latnac, hogy olly czuda keppen mindenec be zarua, meg allapodnec elôttec, el almelkodnac męg azokis kic ez elôtt immar lattac vala, es kezdec gondolkodni, hogy az kepebe valami lelec tûnt volna, es azert nem ô maga, ſem az ô elôbi teſtebe kibe fel feſzitettec vala, tamadot volna fel. *Miert felemlettec.* Mi bennûnkis mikor az bizodalom gyenge, azkor ſoc keppen rôttegûnc. De midôn az meg erôſedic, ſem bûn, ſem ôrdôg, halal, ôrdôg ſzolgai nem ięzthetnec olly igen, hogy azert az mi ſziuûnc nem nyugodnec az Iſtenbe. De oh ki ſokſzor ſoc keppen meg hidegittyûc hitûnket, ſoc bûn tetellel, es ſoc kiſirtetec-kel, Kit wyionnan iſmeg az WR Chriſtus ęlezt meg bennûnc, az ô Igeie es ſzent Lelke altal. *Illy rôttegôc vagyunc mîs.*

Egy nap tizſzer, huzſzor, mîs meg valtozunc, hogy niha nagy hitûknec tetzûnc niha mintha merô hitetlenec volnanc: Az mikor érezzûc hogy ſziuûnc bizakodic az WR Iſtenbe, azkor nyugſzic ſziuûnc es lelkûnc, De midôn meg kabul eſzûnc, es meg fogyatkozic hitûnc, azkor ſoc keppen félûnc es rôttegûnc, niha męg az ôrôc halaltulis es karhozattul, Azert: mert ollykor nem iût eſzûnkbe, melly nagy oltalmunc legyen az mi Wrunc fel Tamadaſa. *Czuda valtozaſoc bennûnkis.* Az ſoc fęle hitetlenkedes kedig azkor leg inkab neuekedic bennûnc, midôn mîs tôb tôb bûnre adgyuc magunkat, buiaſagra, paraznaſagra, reſzegſegre, Iſten igeie nem tanulaſara, es midôn rôſten imatkozunc. Viſzont ha az WR Iſtenhôz ſzent Fia altal fel fohazkodunc, tûle pœnitentiat, meg tęrô ſziuet, es ſzent Fia ęrdemeben valo bizodalmat kérûnc, Ismet nagy kegyelmeſen fel emelget, meg ęlezt es meg vigaztal. De ennec egy nihany ezerſzer kel lenni egeſz ęletûnkben, az mi bennûnc fogattatot bûn miat, es az ôrdôgnec ſoc ezer kiſirteti miat. Kiket midôn latunc hogy az Apoſtolokbannis voltac, azbol mîs vigaztalaſt es iô remenſeget vegyûnc, hogy bennûnkis ſemmi igyûnkbe nem hagy, az mi Wrunc Ieſus Chriſtus, az mint monda nekikis.

Mire haborottatoc meg, es miert iônec gondolatoc à ti ſziuetekben, Laſſatoc az en kezeimet es labaimat, mert ennen magam vagyoc. Tapaztallyatoc meg engemet, es laſſatoc, Mert az leleknec ninczen teſte, es tetemi., mikeppen lattyatoc hogy ennekem vagyon. Es midôn ezeket mondotta volna nekic; Megmutata nekic kezeit es labait, *Gondolkodaſoknac feddeſerôl.* *Maga mutogataſarol.*

Felel-

Az VVR: Fel Tamadaſat mint

Félelmes es hitetlen ſziueket meg hallúc, Immar laſſúc kaba bolond gondolatyokatis, es azokbolis biztaſſúc mijs magunkat.

Az emberi elme nyughatatlan gondolatit meg kel fogni, es czac az Wr igeretire kel figyelmezni.

Imè ki tettzic az Apoſtolokba minemű bolygo az ember elmeie az Iſteni dologba, kiualtkeppen miđn nem birattatic az Chriſtus tanyitaſatul. Noha ſzemeckel lattyac, az WR Chriſtuſt bizony teſtbe, De megis az ő ſeretes elmeiec ſoc felevonatic, hol egyet, hol maſt rola gondoluan. Mijs ollyac vagyunc, mihent magunknac hagyatunc, ha az előtt bár igen ſokat tanultunc volnais. Az mint ezekis regen ſoc Predikatioit hallottac volt az Chriſtuſnac, De imè moſt immar mintha ſoha ſemmit nem tanultac volna. Hanem à Chriſtus iſmet wyionnan kezdi őket tanyitani. Sőt mint à gyermeczkeket igen gyengen oktatni: Magat kezdi mutogatni, meg tapogattatni, es előttec ennyi, Es vgy ebrezti fel őket az nagy alombol, Vgy iutattya eſzekbe az ő regi tanyitaſit. Kikből mijs ſzep dolgokat tanullyunc. *ELŐSZER* ezt hogy à mit ő mutat es à mire tanyit, czac arra kel figyelmeznűnc, akar mint ellenkezekis az okoſſaggal. Mint moſt tiltya az ő Tanyituanit, hogy az önnön feiektűl ne gondolkodgyanac ő felőle, hanem nézzenec iol ő magara, es tapogaſſac meg őtet, Es eſmeriec meg hogy az ki regen volt kőztőc, moſtis az all előttec, azon előbi teſtbe lelekbe, bizony emberſegbe. Igy mijs ne nyvghatatlankodgyunc, hanem iozanon értekezzűnc es ęrczűnc minden iduőſſeges czickeleket, Es czac az WR mondaſara figyelmezzűnc, Valamint maga felől tanyit czac vgy érczűc, czac oda figyelmezzűne à houa ő mutat, Ne az mi Nyughatatlan gondolatunkra, Azt, fogua vigyűc engedelemre ő neki, Es okoſſag es remenſeg ellen engedgyűnc az ő tanyitaſanac. Iſten az Chriſtuſt az egből vgy aſanlya mint ſzerelmes Fiat, es int hogy őtet halgaſſuc, Az Iras neuezi őtet Iſtennec ſaiat tulaydon Fianac, mindeneknec Wranac, Es ki altal mindenec teremtettec, Neuezi Iſten Baranyanakis, es bűnert valo aldozatnac, Ki altal Iſten iger bűn boczanattyat, őrőc ęletet, Tehat ez ſzerint eſmeriűc őtet, es igy bizzunc ő benne. Ezt tanullyuc innet előſzer. *MASODSZOR* eztis tanullyunc innet, hogy valamikor dobogo ſziuűnc ketelkednec, akar à Chriſtus fel tamadaſaban, akar az mi teſtűnc fel tamadaſaban, ottan meg emlekezuen ez maga mutogataſarol, vgy tarczuc mijs, mintha az WR mi előttűnkis allana, es nekűnkis mutogatna magat, teſtet, oldalat, ſebeit, kezeit, labait, es mintha mijs vgyan meg tapogatnuc őtet az ő Tanyituaniual egyetemben. Mert ő nekic azert mutogatta illy nyiluan magat, hogy mijs ő altala bizonyoſoc leñenc azon teſtnec fel tamadaſaban, ki meg kinzatec es meg őletec az mi bűneinkert, kin győzdelmet vőtt fel Tamdaſanac altala, Hogy ő altala győzedelmeſec lennenc az bűnőn, meg igazodnanc es ki tiztulnanc azbűnből, *Roman: 5. es 7.*

Matht: 4.
Iohan: 1.
Hebr: 1.

a. *Corinth: 10.*

Ioan: 14.
Mint lattyuc es tapaztallyuc az Iſtent.

Ioan: 20.

Nagy kegyelmeſſege az maga tapogattatas, az ſebec fel vetele, es az etel.

TOVABBA az Iſtennec igaz eſmeretibennis erőſitſen az ő maga mutogataſa, Mert miđn magat mutattya, ő maga altal az Atyatis es à ſzent Lelket mutattya, Mert az ki lattya az Fiut, az lattya az Atyatis, es à ſzent Lelket. Lattyuc kedig nem teſti ſzeműnckel, hanem ez hittel, hogy az Atya vgy ſzeretet minket, hogy az ő egyetlen egy Fiat adna érőttűnc, *Ioan: 3.* Melly hittel veſzűc az ſzent Lelketis, kit érzűnc bennűnc lakozni, es Iſten Templomaua ſzentelni. Igy azert meg tapaztaluan hitűnckel à Chriſtuſt, vele egyetembe lattyuc azon hittel mind az Atyat, mind az ſzent Lelket, Melly bizony es őrőc Iſten. Ez lataſt keuannya miđn Thamaſnac mondgya: Bodogoc kic nem lattanac, es hittenec. De ez latas felőtt, Hogy teſtűnket magara veuen, vgyan teſti ſzeműnckèlis meg lattata es meg tapogattata magat az fel Tamadas vtan, nagy amelkodando kegyelmeſſege mi hozzanc. Azon keppen nagy édes vigaztalaſunkrais vagyon ez, hogy vgy mutogattya magat, hogy à melly ſebec ſemiè lettec az fel Tamadasba, azonokat iſmeg magara veuen, azokatis mutogattya Tanyituani előtt, Hogy inkab erőſednenec az ő Teſtenec bizonyos fel Tamadaſaban: Es meg ielentene azoc mutogataſaual, Hogy inkab mi nekűnc, hogy nem maganac Tamatt volna fel, Vgy mint ki el rőytuen diczőſeges allapattyat, es az ő felſeges mi voltat, az kinoknac, es gyalazatnac ſebeit egy ideig fel veuen, magan viſelne, es azzokba mutogatna magat, azokat tapogattatna: Es etel nekűl el lehetuen, eledeltis kére es éuec előttec. Kinec illy czudalatos engedelmes hozzanc ſzabaſarol, es illy

édes maga tartasarol, szent Ianosis almelkoduan emlekezic, 1. *Iohan:* 1. monduan: Az mi kezdettűl fogua vala, az mit hallottunc, az mit lattunc az mi szemeinckel, az mit néztűnc, es az mi kezeinc tapogattanac, azt hirdettűc ti nektec: Hogy ti nektekis reszesűlestec legyen mi velűnc, es az mi közösűlesűnc legyen az Atyaual, es az ő Fiaual az Iesus Christussal.

Mi lehetet ennel nagyob szerelme az Istennec mi hozzanc, mint igy testűnkbe öltöztetni az ő szent Fiat, azban magat mutogatni es meg tapaztaltatni, velűnc es köztűnc lakozni, kiert meltan Emanuelnec, az az, Isten velűnc, neueztetic Ki menyben menuennis soha semmi keppen, el nem feley thet bennűnc, hanem szűntelen czac éröttűnc esedezic, es mindenben gondunc viseli *Hebr.* 8. Mert ő hozza vgy ragattunc, mintha az ő vallarol fűggenenc, Vgyannis bizony azon test, vęr, czont ő, az ki mi vagynnc, es egyê lett mi velűnc, Es azert valamint te az te testedet, szemedet, kezedet szereted, tartod, ő annyira, vagy męg inkab szeret es tart minket. De ezt hogy el hihessűc, segitsen ő felsege bennűnc. *Nagy szeretet.*

Ezből, hogy ő bizony embersegbe Tamadot fel, illy nagy Hasznunc es édessegűnc leuen, nem ok nekűl tilta meg, hogy ne gondolkodnanac ő felőle, idegen elmelkedeseckel, mintha ő nem bizony testben ielent volna meg, hanem czac lelec leuen, tettetne magat testnec lenni, Ez teuelygesbe hogy senki ne lenne, nem czac szantalan soc irasnac bizonsagaual, Hanem maga tapogatasaualis, az sebec mutogatasaualis, es eteleuelis meg bizonyitotta, hogy vgyan bizonyos, es az előbi testebe Tamadot volna fel, Es azert nem czac lelec volna,, hanem Test es Lelec, mi testűnc vęrűnc kedig, es mi atyankfia, Az mint Magdolnanakis monda, hogy fel menne az ő Atyahoz es az mi Atyankhoz. Ezt kérlec senki el ne feleytse.

IT IMMAR az lelekről ier tegyűnc emlekezetet Nem czac az szegeny Tanyituanyoc, hanem egyebekis sokan teuelgettec à *LELEC* felől, mintha azoc hazaiöhetnenec, es idestoua buydoshatnanac, kiből soc ördögi czalardsagokis szarmaztac kiualtkeppen az Papasoc közt. De mi érczűc meg, hogy sem az hiuec lelke, kic Istennec markaba es Paradiczomba vadnac, sem az hitetlenec lelke, kic pokolba (mint amaz kazdagis vala,) kinzodnac, soha ide nem ereztetnec. Hanem az ördög meg szerezheti ezt, de czac ackor mikor engettetic bűntetesert, hogy magat tettesse meg holt ember lelkenec lenni, es az kepebe, hol imezt, hol amazt hazudhat. De az WR Isten soc keppen meg tiltotta, hogy hallottaktul ne értekezzűnc igassagot. Hanem az ő igeieből, A mint amaz kázdagnakis monda: Vagyon Moysesec es Prophetaioc halgassac azokat, *Luc* 16. *Az lelec buydosasarol teuelyges.* 2. *Tessal:* 2 *Esa:* 8.

De męg ő magais az mi Wrunc *IESVS CHRISTVS*, nem czac lelec szerint ielent meg, hanem testestűl lelkestűl tamadot fel, Ki altalis ment az ęgekben, es wralkodic mindeneken, esedezikis éröttűnc, es ki ęl immar mind öröcke, hogy mijs ęllyűnc ő altala öröckön öröcke testestűl es lelkestűl *Roman:* 8. *Hebr:* 7. 8. azon felsegbe, az kibe önnön maga vagyon, 1. *Iohan:* 2. Kinec Testenec fel Tamadasaban, midön megis ketelkednenec, Mert az okossagnac megis keptelennec tettzic vala: Eteltis kére, Kiről igy szol szent Lukats:

Midön kedig męg nem hinnenec örömnec miatta, es czudalkoznanac, monda nekic: Vagyone valami eledeltec itt? Es elő hozanac neneki egy darab sűlt halat, es valami lepes męzet. Mellyeket ő el veuen êuec előttec. *Az Wrnac Eteleről.*

Meg tettzic az ő örömökből, hogy nem voltac vakmeröc az hitetlensegbe, mint ha vgyan nem akartac volna hinni, hanem gyarloc, mint kic ingadozuan bizontalanoc voltac mit hidgyenec, Oerömmel azert elegy leuen, félelmec elegy volt, hittekis ketelkedesel. Hogy kedig örömökben nem hihetenec, meg tettzic hogy nem czac az rötteges, de az örömis meg tartoztattya az hitet, es igy hol imide, hol amoda ragattatic à bizodalom, ki hogy igaz moddal nöyiön bennűnc, nagy vigyazas kel rea, Es holtig valo tanulas es imatkozas. De azert mind ezekbennis nagy engedelmesen szabia magat hozzaioc, az ő édes Mesterec, mint ki az fűstölgő szözt sem oltya meg, *Oerömöc iele, hogy keuantanac hinni.* *Az örömis tartoztattya à hitet.* *Nagy engedelmessege az Wrnac*

Az VVR: Fel Tamadaſat mint

tya meg, es az meg repedet Nadat ſem haſogattya el, hanem neueli hiteket, hogy erősebbec legyenec. Azert midőn etel nekűl lehetne, eteltis veſzen előttőc, czac hogy iobban gyarapodgyanac az ő eſmeretibe, es bizonyoſoc legyenec Teſtenec fel tamadaſaban. Melly etelt noha nem tetteres ſzerint műelt, à mint az ſebeketis nē tettetes ſzerint magara veuen mutogatta, hanem vgyan valoba éuec es el nyele. De miert hogy az diczőült teſtnec termeſzeti ellen voltanac mind azoc, el tudta ő ſzent felſege azokat vgy helyheztetni, hogy az vtan ſemmiè lennenec, az mint Abraham kedueiert harom Angyal emberi teſtben meg ielenuen, bizonnyal euenec es iuanac, de az etel es ital az ő teſteckel egyetembe ſemiè lőnec, mert czac ideig vetettenec vala fel Abraham kedueiert, Igy noha az WR Teſte meg marad, de az etel ſemmiè lehetet ő benne az ő hatalma altal, miert hogy kelletlenűl etette magat, tanyituani kedueiert, hogy inkab el hinnec az ő igaz meg eleuenedeſet. Igy adata enni az Iairus leanyanakis midőn fel tamaztotta volna, nem hogy ehezet volna, de hogy bizonyoſoc lennenec igazan valo meg eleuenedeſeben, *Luc:* 8. Erről emlekezic ſzent Peteris, Hogy olly bizonyoſoc volnanac az ő fel Tamadaſaban, hogy vgyan együtt ettenec es itta: nac volna ő vele, az fel tamadas vtan, *Actor:* 10. Ezent vallya ſzent Ianoſis 1: *Iohan:* 1.

Valoba ört, kit ſemmiè tudot tenni.

Gen: 8.

Ez legyen Tanuſagunc arrol, Mint erősitette az WR hiteket, Maga mutogataſaual. De ez kűlső Maga mutogataſa es etele, czac kilső ſegitſege az ő hitőknec, Ennel nagyobbat âd mayd, belsőt az ő ſzent Lelket, Es az mellet ſzoualis nagy nemeſen tanyittya az ő tiztekről. Errőlis ier ſzollyunc.

HATODIC TANVSAGROL.

TANYITASA AZ WRNAC.

Monda kedig nekic: Ezec az beſzedec mellyeket ſzoltam ti nektec, mikor męg veletec volnec, miuel hogy be kellet tellyeſedni mind azoknac mellyec meg vadnac irua Moyſeſnec Tőruenyebe es az Prophetakba, es az Pſalmuſokba en felőlem.

Midőn immar bizonyos ſzemmel néznenec rea, mint regi Meſterekre, noha megis gyenge hiteczkeuel: Az vtan ſzola nekic panaſz keppennis, tanyitas keppennis, monduan: Lâm meg mondam mind ezeket męg eltembe ti nektec, mikor veletec volnec, hogy be kellene en raytam tellyeſedni, mind az egeſz ſzent Iraſnac, Es ſokſzor meg feytegettem, az Moyſes es az Prophetac iraſit es az Pſalmuſokat, az mikeppen ſzoltanac en rolam. Miert tehat nem emlekeztec meg annyi ſoc Tanyitaſimrol. Imè kedig, valamint azkor meg montam, ſzinten vgy lett mind kinom, halalom, mind fel Tamadaſom az Iraſoc ſzerint. Kiket ha eddig tunyan tanultatoc, immar ez vtan ſzorgalmatos vigyazaſſal értekezzetec en felőlőm.

De miert hogy az emberi elmelkedes ſemmi az ő ſz: Lelkenec vilagoſitaſa nekűl: Ackoron meg nyita az ő elmeieket, hogy meg ęrtenec az iraſokat, Kiuel meg emlekeznenec az regi Tanuſagokrolis, es azzal addig vigaztalnac es oktatnac laſſan laſſan ő magokat, mig derec keppen Pűnkősd napian meg ekeſitetnenec à ſzent Leleknec kazdag aiandekiual.

Ezből kedig meg tettzic az ő Iſteni felſeges voltais, hogy embereknec ſzent Lelket adhat, es elmeieket meg nyithattya, kihőz haſonlatos nincz tőb, mert czac ő az kiről Iacob Patriartha, es Ianos ſzolnac amaz erős Oroſzlan, es az nagy győzedelmes, Iuda agazattyabol, ki az be zarlot kőnyuet meg nyittya, kit ſenki ſem egen, ſem főlden, ſem főld alat meg ſem nyithatot, rea ſem nézheret, Es az kőnyuet meg nyituan, ottan meg nyilnac az leg ſzentſegesb helyec, *Apoc:* 5. Mert à Templomnac Vitorlaia immar kettő ſzakadot, es az el rőytetet ſzenſeges hely fel fedeztetet, Az az: Fel fedet ortzaual nézeti velűnc az ő Atyat, es az ő Atyanac kedues Akarattyat, ki regen peldazat alatt mutattatot az Egy hazi pepeczeleſekbe, es az egez Vilagtul el vala rőytetue.

Gen: 49.

Tehat

Tehat Dauid kent *Pſalm*: 129. kőnyőrőgiűnc ſzűntelen, adgyon nekűnkîs az ő akarattyara valo értelmet, es nyiſſa meg elmenket, hogy mîjs értheſſűc az iraſt. De laſſuc meg aztis, mind az egez ſzent Iraſnac rőuid Summaia, mî legyen.

Es monda nekic: Igy vagyon meg irua, es eckeppen kellet az Chriſtuſnac ſzenuedni, es fel Tamadni harmad napon halottaibol,

Ezeket immar: hogy ő neki Szenuedni es fel Tamadni kellet, es hogy valoba azzon teſtbe felis Tamadot, meg bizonyitta nagy bőwen ide fel. De nem eleg az, hogy czac halalat es fel Tamadaſat bizonyitſa, Hanem ſzűkſeg hogy immar Haſznarais meg tanyitſon, az ő Halalanac es fel Tamadaſanac, Monda azert:

Es kellet predikalni az ő Neuebe pœnitentiat es à bűnőknec boczanattyat minden nepec kőzőt, el kezduen Ieruſalemben. Ti kedig ezeknec bizonſagi vadtoc.

Ez igen dragalatos es őruendetes Haſzna à mi Wrunc *IESVS* Chriſtuſnac Halalanac es fel Tamadaſanac, hogy annac altala mindennec pœnitentia es az bűnnec boczanatya hirdettetic, es az őrőc életre hiuattatic. Ezt azert ſzűkſeg nyiluan valo értelemmel igen iol meg tanulnunc. *Szep Tanuſag az Pœnitentiarol.*

Imè hallod hogy Iſten azt rendelte, hogy az ő ſzent Fianac kinnya, halala, fel tamadaſa, es az altal az Pœnitentia, es az Bűnnec boczanattya hirdetteſſec. Ez *HIRDETES*, Iſtennec ezkőze, ki altal reſzeſſe teſzen az ő ſzent Fiaban. Tehat te èhőz tarcz magadat, hogy ſzűntelen tanuld ezt è hirdeteſet, es hittel ragadd meg, ſzoricz hozzad, tedd tiedde, es igy bizonnyal őrőc életed leſz ő altala, Az mint az WR mongya maſutt: Az ki hiſzen, iduőzűl: az ki nem hiſzen, el karhozic. Ez mierthogy illy nagyba, őrőc életűnkbe iar, azert rola ier vegyűnc nyiluab értelmet, Es ier érczűc meg miczoda Pœnitentiat, es miczoda Bűn boczanattyat hagyot az WR Chriſtus predikalni az ő Halalanac es fel Tamadaſanac altala. *Marci 1.*

AZ POENITENTIAN ES BWNNEC BOCZANATTYAN érezed, előbbi gonoſz életűnknec iora valoztataſat, Mellybe meg ſzomorodunc, es keſergűnc raytahogy Iſtent meg bantottuc, es hitnec altala bűnűnc boczanattyat kéruen, igyekezzűnc rayta Iſten ſegitſegeből, hogy többe ne vétkezzűnc. *Miczoda az Pœnitentia.*

Ezec à hiuek-ben igazan czac az *IESVS* Chriſtuſnac Halalabol, ki meg rőttent à bűntűl, es fel Tamadaſabol, ki meg élezt az bűnnec boczanattyaban, tamad, az ſzent Leleknec altala. Ezt nyiluabban meg magyarazom. *Az Chriſtus halalarol valo igaz gondolat, az bűnt meg vtaltattya.*

Mondom hogy az Bűnt igazan meg eſmerheſſűc, es valoba meg vtalhaſſuc, banhaſſuc, es annac rőttenteſe kőztis, az WR Iſtennec irgalmaſſagaba bizhaſſunc, Ezt az ſzent Lelec ſzerzi à hiuekbe, az *CHRISTVS* halalarol es fel Tamadaſarol valo igaz gondolkodaſoc kőzt. †Az az, A Chriſtus Lelke bennűnc ottan meg ſzomorit mihent eſzűnkbe iut, hogy à Chriſtus az élő Iſtennec Fia az mi bűnűnkert holt meg, Es tűle meg iſzonyit, es velűnc meg vtaltattya, Még czac ez vilagi bűnteteſec kőztis eſic ez: ♄ Mint Iriac Mattyas Kiralyrol, hogy midőn még gyermec koraba hallotta volna, hogy két paytarſoſoc az Czuka Mayian őſzue veſzuen, egy maſt meg őltec volna, ő annyira meg iſzonyodic az Czuka mayiatul, hogy ſoha nem ehette. De ſockal inkab midőn valoba meg értyűc, melly iſzonyu kinokat ſzenuedet az WR Chriſtus az mi bűneinkert, meg iſzonyit az Iſtennec lelke, hőgy àffele bűnőkbe ne heuerűnc ſzanſzandeckal vakmerőkeppen. Ha penig el eſnéc, es meg fértőzednéc valamely vtalatos bűnőkben, vgyan magunkatis el vtaltat az ſzent Lelec miatta, Sőt tſac à mindennapi ſoc vndoc gonoſz gondolatoc miattis, es fértelmes vagyodaſoc miattis el epednec az hiuec, es nyőgue, faradua ohaytnac az WR Iſtenhőz, hogy azokatis ſzent Fiaert boczaſſa meg nekic, *Matth*: 11. Ha kedig latnac, hogy valakit meg fognac, kinoznac, veſzőznec, ölnec, àffele bűnőkert, kiket ők is mieltec, akar lopas, akar parazna fértelmes élet, akar arultatas, akar hamis eskűues, akarmi egyeb fele bűn legyen, Mondoc nézuen azokra, kiket olly bűnőkert kinoznac, az mellyec ő bennekis vadnac, el iſzonyodnac belé, vtallyac es bannyac, hogy ők is ollyatenoc, Es ſzanyac, azokatis, *Az ő fel Tamadaſarol valo gondolat, annac boczanattyarol biztat.* † *Mint ſomőrie à ß: Lelec à Bűnniat à Chriſtus halalaban.* ♄ *Galeotus iria.* *Romani 7.*

Az VR, fel Tamadaſat mint

azokatis az kiket az ördög ollyatenokra vitt, Es ökis rezketuen félnec, hogy az Iſten öketis érötte vgy meg büntetí, Es ezec közt el röttenuen, el ſzanyac magokba, hogy többe nem mielic. De midön ollyakot kinoznanac, az kikre méltatlan azt az bűnt fognac, az kit öc mieltec: Mintha az te lopaſodert, arultato leueledert maſt ezigaznanac, gyertyaual czeppegetnenec, es ölni akarnanac valakit, ackor leg inkab kinozna az à bűn, az kit te mietel: Igy midön az hiuckis vgy néznec az Chriſtus halalara es kinnyara, hogy azban meg gondolyac, hogy azokat az kinokat öc érdemlettec volna, mert öc mieltec az kiert ö ſzenuedet, Es el gondollyac, hogy azoc miat az pokolnac öröc tüzebeis kellet volna ſzenuedniec, vég nelkül mind örökè, Ezec miat annyira el keſerednec, hogy bęléc, ſziuec vgyan tekereg bele, es ordituan iaygatnakis, Kiualt keppen midön olly bűnökbennis esnec, ki miatt egyebetis meg botrankoznac, Es ki miat az Chriſtus, az ö érdeme, kinnya, halala, fel tamadaſa, tanyitaſa ſzidalmaztatic. Ez fęle Iſten ſzerint valo banatot az Iſtennec lelke ſzeret bennünc. Ez egyic reſze az meg tęreſnec, meg eſmerni es banni az bűnt, az kiert meg holt à Chriſtus.

A mi bűnünkert kinozni maſt, iſſo nyu neznys.

Bűnünc boczanattyaban, biztat az ö fel tamadaſarol valo gondolkodaſunc,

MASODIC reſze kedig: Hinni azoknac boczanattyat, az ö dragalatos fizetęnec érdeme ſzerint. Kitis az ſzent Lelec ſzerez, Valamenyiſzer el gondollyuc hogy vgy holt meg az mi bűneinkert, hogy az ellen felis tamadot, es Iſten előtt megigazitot, Es vgy ment menybe, hogy az Iſten előtt ęlő eleuenen aldozat, es engeztelönc mindennapi eſetinkertis, ki altal minden oraban mind egez ęletünkbe bűnünc boczanattyat nyerhettyűc.

Az Pœnitentianac es az bűn boczanattyanac hirdeteſet vntalan halgaſſuc, Es vntalan nezzünc az Chriſtus halalara hogy azoc altal indulliyunc mind pœnitentiara, mind bizodalomra.

Ezekre nagy gondunc legyen, hogy vntalan halgaſſuc mind az Pœnitentſianac, mind az bűn Boczanattyanac hirdeteſet, az Chriſtus ęrdeme altal: Es azbol ſzokiunc mind az bűnt vtalni, mind annac boczanattyat hinni: Es à Chriſtus halalarais ſzokiünc vgy nézni, mint midön elöttünc ölnec az fęle bűnökert valakiket, kiket mijs mieltünc. Mondam ez elöbbis, midön te loptal, öltel, es egyeb bűnt mieltel volna, es maſra fogtac volna, Es latnad hogy azokert kinozzac, Oh ki kemeny volna az te ſziuedbe, Es igy gondolkodnal: Imè ha meg tudtac volna hogy en mieltem, ezeket en ſzenuedtem volna. A mint ackor ſzomorkodol: Vgy ſzomoritſon meg az Chriſtus halalais mindennap tegedet, mert ezt neked kellet volna ſzenuedned.

21. Min dennapi legyen à pœnitentia bennünc.

21. Mondom kedig *MINDENNAP*, Mert mint az Chriſtus egez ęletibe ſzenuedet, nyöget, meg holt az mi bűneinkert, Azonkeppen nem czac hirtelen kel meg ölnünc az bűnt mi bennünc, hanem vgyan küſzödnünkis kel vele, es mindennap foytogatnunc kel azokat az mi romlot teſtünkben: De miert hogy az *CHRISTVS* felis Tamadot wy ęletre, mijs fel epülliyünc eleuenſegre, es igaſſagnac czelekedetire. Ezt ſzent Paal Mortificationac, es Viuificationac, az az, öldökleſnec, es meg ęlezteſnec, halalnac, es ęletnec hiwia.

Az öldökleſről.

AZ ÖLDÖKLES kedig nem egyeb, hanem à Chriſtuſnac, ſzent Lelkenec altala valo czelekedete mi bennünc, Mellyel az ö ember, vagy az bűn, mi beñünc meg foytatic, es vgy mint meg öletic, Es noha ez vilagon tellyeſeguel belölünc ki nem gyomlaltatic, mind az altal orſzagolni, es wralkodni nem engettetic, Ezt ſzent Pal neuezi ö Adamnac meg felzíteſenec, *Roman: 6.* Wrunc neuezi, maganac meg tagadaſanac *Luc: 9,*

Az meg Eledeſről.

AZ MEG ELEDES kedig, az mi termeſzetünknec, ſziuünknec, es kilső tagainknac, Chriſtus lelkenec altala valo fel epiteſe, es az Iſten abrazatyanac, kit Adam el vezte, helyere valo allataſa: Hogy Elmenckel Iſtennec bölczeſeges akarattyat meg iſmeriüc, Akaratunckal az ö Töruenyenec engedgyünc, Az mi tagunckal penig, igaſſagot czelekedgyünc *Roman: 6.*

Szüntelen valoc ezec.

EZEKNEC mondoc mind egeſz ęletünkbe ſzüntelen minden ſzem pillantaſban kell lenni, kit viteſſegnec mond az Iras, Mert az egeſz emberi termezet, à bűnbe annyira be keueredet, hogy keues ſanyaruſagban ſoha meg nem tanul, hanem az egeſz teſtet vgyan le kell vagni az ſzent Leleknec fegyuereuel, es vgy mintha mas termeſzetbe öltözünc. Nem eleg azert czac egyſzer le vagni az beñünc ſzorult bűnt, mert ottan ottan fel emeli feiet, es meg ęled, Azert vgy mint az mindennapi halal keuantatic, es az melle mindennapi eleuenſeg.

Ez min-

Innet fűg az Pœnitentia.

EZ MINDENNAPI Halal hirdettetic minekűnc à Pœnitentiaba, melly fűgg à Chriſtus halalabol, es ez mindennapi Eledes hirdettetic az bűnnec boczanattyaban. Kit mihent valoba el hihetűnc, ottan meg ęledűnc, es wyionnan ſzűlettetűnc. Az kedig fűgg az Chriſtuſnac fel Tamadaſabol, kiuel meg ŏle az mi bűneinket, es eleuen remenſegre meg ęlezte minket. Erre kedig igen gyakorta valo hirdetes kel à mint oda felis monduc. Tehat halgaſd az igeket, mert az Iſten Lelke, az igenec hallaſa es az ſzentſegec altal czelekeſzic azokban, kic azockal ſziuec ſzerint à feiebe ęlnec, hogy epűllyenec.

IGY valaki Haſznat veſzi à Chriſtus Halalanac, es fel Tamadaſanac, az, wyionnan ſzűletic az ŏrŏc ęletre, Iſtennec fia, ŏrŏckeſe, es à Chriſtuſnac ŏrŏkŏs tarſa leſzen. Kiről pelda Adam, Dauid, Peter, Pal, Magdolna, az Toluay, es egyebec ſokan, Es mindnyaian az Tanyituanyokis, kiket hol dorgala hitetlenſegekről, hol engedelmeſen egyenkent hozza fogada, es wyionnan tiztekben allatta. Az mint az mai Euangeliombais imilly édes ſzoual biztata az ŏ bűnŏs Tanyituanyitis, monduan:

Ti kedig ezeknec bizonyſagi vattoc.

Haza fogadgya à pœnitentia tarto Tanyituanit à Chriſtus.

Mintha mondana: Nem vetlec titeket el, az ti vétketec miat, hanem megent hozzam fogadlac, es titeketis tiztetekre allatlac. Azert ez remenſegbe leuen, elŏz keſzitſetec magatokat, mig el iŏ az idŏ, midŏn ez egez vilagra ki boczatlac benneteket. Ezeket ioi eſzűnkbe tarczuc à Chriſtus édes Tanyitaſarol, hogy mindgyart fel Tamadaſakort illy Haſznatis ielente fel Tamadaſanac: Hogy az altal predikaltatnec mind ez egez vilagnac pœnitentia es bűnnec boczanattya, Kiről az ŏ bűnŏs tudatlan es hitetlen Tanyituanit valazta bizonſagul, hogy ŏc nem czac ſzauockal, de vgyan ŏ maga peldaiokualis meg mutatnac, hogy minden meg tęrŏ bűnŏſeket hozza fogadna Iſten ſzent Fiaert. Immar laſſuc vtolſo Tanuſagínkatis.

HETEDIC TANVSAGROL.

Hogy mind ez egez Vilag ſzerte kellet predikalni az WR Chriſtus fel Tamadaſa altal az pœnitenciat es bűnnec boczanattyat. Erről monda az WR az ŏ Tanyitoninac.

Ti ezeknec bizonyſagi vattoc, el kezduen Ieruſalemben.

Ieruſalemből az Sido nemzet kőzűl, kellet mind ez egez vilagra ki teriedni az Chriſtus Euangeliomianac.

Igy volt Iſtentűl el rendeltetuen, hogy bizonyos nepnec igertetnec az Chriſtus, bizonyos nemzete, agazattya, es helye lenne: Hol teſt ſzerint ſzűletnec, tanyitana, ſzenuedne, meg halna, fel Tamadna. Azert az Atyaknac, Abrahamnac, Dauidnac igertetuen, kőztŏc ſzűleret teſt ſzerint, Es ahol helye volna az fedel alatt el rőytet peldazo aldozatoknac Ieruſalembe ott aldoztatec. Onnet mind ez egez vilagra ki kellet hatni az ŏ altala ſzerzet iduőſſegnec, imez iraſoc ſzerint: Az iduőſſeg Sidoſagbol vagyon. Iſmet: Sionbol megyen ki az Tŏrueny, es az Wrnac igeie Ieruſalembŏl, *Eſa*: 2. *Mich*: 4. Adtalac tegedet az nepnec vilagoſſagul, hogy legy iduőzitŏ mind az főldnec hataraig. Ezekről akart emlekezni ſzent Pal *Actor* 13. mikor à Sidoknac igy ſzola: Tinektec kel vala predikalni előſzer az Iſten igeiet, De mierthogy megvetettétec azt, es magatokat meltatlanocka teſzitec az ŏrŏc ęletre, imè az poganyokhoz tęrűnc, mert igy paranczolta az WR.

Az melly nap fel tamadot, az napis meg ielenti ezben valo titokiat. Epheſ: 5.

Ezt ſem az Sidoſag, ſem az Tanyituanyoc nem tudtac, hogy Iſten az poganyokatis iduőziteni akarta, mind addigis mig az Chriſtus fel nem tamadot. Hanem fel tamaduan azon nap tuttara adgya tanyituaninac, hogy el kezduen Ieruſalembe, mind az egez vilagot az iduőſſegre kelletic hiwnia, az ŏ Halalanac es fel Tamadaſanac predikallaſa altal. Mert mihent fel Tamadot, ottan az kőzfal le romlot, melly el valazta vala az Sidoſagot à Poganſagtul, Es à kic nemellykort tauul valanac, az Chriſtus Ieſusban kőzel valoc lettenec, ki ket nepből egyet ſzerzet. Es azoc kic poganyoknac hiuatnac vala, es kőrnyűlmeteletleneknec neueztetnec vala, kic Chriſtus nekűl valanac, idegenec az Iſraelnec ſzertartaſitűl, tauul az kőteſnec igeretitűl, remenſeg nekűl, es Iſtennekűl valoc ez vilagon, Immar moſtan kőzel valocka lettenec à Chriſtus vere nec altala. Kit miczoda nyelw beczűlhet meg elegge, es ki adhat erről eleg halat az

MEGIS BETEWRE Apoc: 5.

Az Vr fel tamadaſat mint ielentette x. tanyit.

WR Ieſuſnac. Kinec melto amaz vęneckel wy eneket enekelnűnc, monduan: Melto vagy ki fel vegyed amaz kőnyuet, es fel ſzakazſzad annac peczetit, Mert meg ölet tettel, es meg valtottal minket az te vęred altal, akar miczoda agazatbol es nemzetſegből, es akar mi nyeluec es nepec kőzzűl valoc legyenec, Es töttel minket az mi Iſtenűnknec kiralyocka es papocka, es orſzagolunc ez földen. Illy nagya magaztalt minket az mi Wrunc Ieſus Chriſtus, az ő diczőſeges fel Tamadaſaual. Kiből legyen ő neki mi tűlűnkis mind őrőcke diczeret es tiztelleſſeg, Amen.

Mit Tanulanc: Summaia.

SOC rendbeli Tanuſaginc lőnec ez Euangeliomba: Az ket Tanyituanrol, kic őrőmmel haza ſietenec: Az WR ieleneſeről: Kőſzőnetiről: Maga mutogataſarol: es Eteleről: Az Apoſtoloknac ketelkedeſeről: Tiztekről: az Pœnitentianac predikallaſarol: Es egyeb tőb tanuſagokrolis ſzolanc.

Immar kőnyőrőgiűnc ő ſzent felſegenec, hogy velűnkis igy daykalkodgyec, az ő ſzent Fia fel Tamadaſanac iſmeretiben. Kire nyiſſa meg az mi ſetet elmenketis, ſzent Lelkenec altala, Amen.

IMATSAG.

VVR Iſten mi Mennyei ſzerelmes ſzent Atyanc, ki az te ſzent Fiadnac az Chriſtus Ieſuſnac altala, az Apoſtoloknac elmeieket az iraſnac meg ęrteſere meg nyitottad. Kérűnc tegedet hogy vilagoſits meg az mi elmenketis à te ſzent Lelkednec altala, hogy az te ſzent igedet meg ęrtheſſűc, es meg ęrtuen el hiheſsűc, Hogy mįs az te ſzent Fiaddal fel Tamaduan, wy ęletben ęlheſſűnc, es az őrőc bodogſagra ez ęlet vtan fel Tamadhaſsunc: Vgyan azon te ſzent Fiadnac, az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac altala, Ki te yeled ęl es wralkodic, az ſzent Leleknec egyeſſegeben, mind őrőckőn őrőcke, Amen.

Mi Atyanc, ki vagy menyekben, Szenteltеſſec &c.

VTOLSO ENEC: *Chriſtus fel tamada, igaſſagunkra, etc.*

Az agy egyebekt is kereſs:

KEDRE AZ WR FEL TAMAdaſa napia vtan:

HATODIC PREDIKATIO AZ VVR Chriſtus fel Tamadaſarol.

Diczereteket valogaſs az felſőből.

SVMMACZKA.

AZ moſtani Tanuſagunc az felſő Euangeliombol leſz: Imezekről: Az WR Chriſtus fel Tamadaſa vtan mint ſzenteli fel az ő Tanyituanyit Apoſtolſagra: Hogy mind ez egez vilag ſzerte Predikalnanac az ő neuebe Pœnitentiat, es Bűnnec boczanattyat, Es az kic azt vennec azokat megis Kereztelnec.

AZ EVANGELIOMROL.

Luc: XXIIII. Ioan: XX. Matth: XXVIII.

Es fel keluen azon oraba, viſza tęrenec Ieruſalembe. Es talalac egybe gyűlue az Tizen egyet, es azokat kic ő velec valanac, &c.

Rőuid

VI. predik. fel tama. után, mint szenteli Apó.

ROEVID ERTELME.

EZ Euangeliombol à mit Tanulanc felsö Predeikationkban, aztis röui deden lassuc meg, Es à vtan à miket többeketfogunc tanulni, azokatis meg hallyuc: Ez Euangeliom arrol szol: Az melly nap fel tamadot à mi wrunc Iesus *CHRISTVS*, az nap, leg vtol, kesö estue, mint ielent meg mind az töb tanyituanyoknakis, Thamastul meg valua: Hogy mind aytoiokat, ablakokat be zaruan, köztöc meg allot volna Es ezt mondta volna: *BEKESEG* ti nektec. Melly köszönettel ielenti, Istenuel valo meg bekelesünket, Istení oltalmunkat, Istenben valo nyugodalmunkat, idüsségünket, es örök életünket az ö fel Tamadasa altal. Azzal kedig, hogy be zarlott aytoiokonnis altal megyen, ielenti az ö nagy mindenha ossagat, es az mi fel tamadando testünknekis nagy diczöseges mi voltat. *AZ KÖSZÖNET* vtan kezde magat mutogatni nekic, es megis tapogattatni, czontyat, testet, sebeit, sőt euekis elöttec, De megis ketelkednec vala. Kiből meg tettzic, hogy az minnen okossagunkbol es erönkből, lehetetlen czac aligsagis az Christus halalanac es fel tamadasanac iduözitesét meg esmerni, az szent Leleknec meg vilagositasa nelkül. Azert az WR Christus reaioc fuuan, monda: Vegyetec szent Lelket, Kiuel öket megis vilagosita, hogy meg erthetnec az irasokat, kic ö rola szoltac, Es azzal à szent Leleckel fel is szentele, hogy ö Apostoli, ö paztori es Predikatori leñenec, mind ez egez vilag szerte. Kiknec illy Tiztet ada: Hogy az ö Neuebe, az ö halalanac es fel Tamadasanac erdemeben hirdetnenec Pœnitenciat, es Bünnec boczanattyat. Mondom pœnitenciat, az az, azon valo banatot, hogy öc Adam miatt bünbe estec, bünbe fogantattac, mert ö bünt hordoznac, es az miat Isten ellensegiue, es az örök halalnac rabiai lettec. De viszont hirdessenec az ellen Euangeliomotis, az az, azon valo örömet, Hogy az Atya Istennec aldot Fia fel öltözuen, az mi embersegünkben, minden paranczolatit be töltötte erettünc, es az ö artatlan embersegeben, atokis lett az kereztfan, es azzal meg igazitot Isten elött, annyira, hogy valamikor ö eleibe esünc, es ö altala bününc boczanattyat kériüc, mindenkor meg boczattya, mindenkor hozza fogad, mindenkor iora vezérlö szent Lelket ád. Mert az mi bennünc lakozo bünt szent Fiara vetette, es azt immar nekünc nem tulaydonyittya. Melly bünöc noha minden szem pillantasba ki törnec belölünc, es soc ezer keppen szorongatnac, es gyakorta elis eytnec, De mi czac hogy szent Fia halalanac erdeme altal, (Ki Isten elött az mi bününc meg fizetesere rendeltetet valtsag, es igasság) folyamiunc ö hozza, ha hetuen hetszer lenneis egy nap, mindenszer boczanatot talalunc ö nala, Es noha ez nagy romlotsag miatt, ki immar vgyan belenc szorult, es minden testünket, verünket inunkat, tagunkat, es meg az czontunknac az veleitis altal hatotta, Mondoc noha ez miatt megis kell halnunc, es el rothadnunc, De ha az mi büneinknec boczanattyat el veszüc, hittel az Christus halala altal, azoc nem lehetnec karhozatunkra, *Roman:* 8. Hanem mijs ollyan diczöseges, ollyan tizta, szent, artatlan, hatalmas, es felseges embersegben tamadunc fel, à mint ö maga az mi Wrunc *IESVS CHRISTVS*. Ez tiztet biza mondoc az ö Tanyituanira, midön hadna, hogy az ö Neuebe predikalnanac Pœnitenciat, es Bünnec boczanattyat. Kire azontul fel szentele szent Lelkeuel. De osztan Pünkösd napian megis erösite igen nagy hatalommal öket, az ö szent Lelket nagyob kazdagsagual öntuen reaioc: Vgy boczata oztan öket ez egez vilagnac holdoltatasara, az ö Mennyei kiralysaga alà. Megis hagya kedig, hogy mind meg Mosogatnac vizzel, Atyanac, Fiunac, es szent Leleknec neuebe, mind azokat, valakic hinnenec ö benne, valakic ö hozza holdulnanac, annac kilsö belsö bizonsagara, hogy az Atya Isten fiaua fogatta immar ötet, mert az ö szent Fia vere az ö meg tiztulasara ontatot ki, es szent Lelec altal Istennec lako hazaua lett. Ezben azert valaki vegig meg maradna, annac örök élete lenne, De ezen kiuül mindenec örök karhozatra mennenec. Ez röuid es nyiluab magyarazattya az Euangeliomnac. Kikröl felsö Predikationkban böwebben szoltunc. Immar lassuc mostani tamusagínkatis,

Bekesege. *Hatalma.* *Ketelkedesec.* *Vilagositasa.* *Fel szenteltetesec tisztekre.* *Tisztec.* *Pœnitentia.* *Oerom.* *Nagy vigasztalas.* *Pünkösdi erösitesec.* *Ez vilagra menesec.* *Kereztelesec.*

AZ TANVSAGOKROL.

Ezekből meg imilly Negy dologrol tanullyunc:

KEDRE az WR fel Tamadasa napia vtan.

VI. predik: az Vr, Fel tamadasa utan mint

ELŐSZER, az igekről szoloc, kickel az WR az ő Taneituanyit Apostolsagra szentele.

MASODSZOR, az ő Apostolsagokban valo Tisztekről: Hogy predikalnanac Pœnitenciat, es bűnnec Boczanattyat.

HARMADSZOR, az Kereszteleső.

NEGYEDSZER, Az hit altal valo Czudakról.

AZ ELSŐRŐL.

Az Apostolsagra valo fel Szenteleső.

ERről igy ir szent Ianos: Mond Iesus az ő Tanyituaninac: Mikeppen boczatot engem az en Atyam, Azonkeppen boczatlac enis titeket. Es reaioc fuuã, monda: Vegyetec szent Lelket. Es monda: Predikallyatoc mindennec Pœnitenciat es Bűnec boczanattyat: Valakiknec meg boczattyatoc bűnőket, meg botsatatnac nekic. Valakiknec meg tartandgyatoc, meg tartatuan vadnac. Ezeket szent Ianos iria. Szent Mathe kedig imeztis mondgya: Hogy midőn menybe akarna szemec lattara menni, (melly dolog az fel Tamadas vtan negyuen nappal lett) ackor igyis szolt volna: Ennekem adatot minden hatalom, menyben es földőn, Mennyetec el annac okaert, tanyitsatoc minden nepeket, kerezteluen őket, Atyanac, Fiunac, es szent Lelknec neuebe, Tanyitsatoc őket meg tartani mindeneket, az mellyeket paranczoltam ti nektec, Es imè en veletec vagyoc mindennap, mind vilag vęgezetig.

NAGY meltosagos draga felseges szoc ezec, Es mi nekűnc igen nagy őrőműnkre es nagy vigaztalasunkra valoc, Kikről renddel szollyunc de czac rőuideden.

Midőn azt mondta: Mikeppen boczatot engemet az en Atyam, Azonkeppen boczatlac enis titeket, Es reaioc fuuan szent Lelket ada nekic: Ackor kezdette el őket az Apostolsagra szentelni. Kiket noha az előtt harom eztendőuel valaztot vala Es Sidosagba kijs boczatot vala predikallasra, De az czac arra valo vala, hogy bizonsagot tennenec az meg igertetet Christusnac ielen voltarol, Es intenenec mindeneket annac (vgy mint fő Doctornac) halgatasara, kit az Atya az ęgbőlis aianlot vala, hogy őtet halgatnac. Ezt meg szerezuen, Immar kepebelieket, Apostolokat, Euangeliztakat, es paztorokat rendel, kic mind vilag vęgezetig, mind ez vilag szerte, igazgassac az szent Gyűlekezetet ő neuebe, az szerint à mint ő rendelte. *Ephe 4.*

Regi belső predikallasoc mire valo volt.

Melly tiztben hogy olly szegeny haias poroknac beczűletec legyen, es ne az szőmelynec nyomorult tekintetiből, Hanem az ő Rendeleseből beczűltetnec az Egyhazi tizt, Azert erre Imè nagy meltosagos es hathatos szockal valaztya, monduan:

Nagy meltosagos ßockal valaztya őket az Apostolsagra.

Mikeppen boczatot engemet az en Atyam, azonkeppen boczatlac enis titeket.

Soc ßep Ertelmi.

Ez igekből nagy dolgokat vegyűnc eszűnkbe: Aztis: hogy az Atya Istenis az ő Fiat ő maga kűldette az Papi tiztre, *Hebr: 5.* Es őtetis szent Lelec altal szentelte arra, *Matth: 3. Esa: 61.* Es hogy mais ő ad igaz Tanyitokat, Es azokat ő biria az ő szent Lelke altal: Azert minden ez tiztet ő tűle varia: Es ha kit rea vont, azban igen nagy hiuen iarion.

Egyhazi Tißtnec meltosaga.

Touabba aianlya az Christus itt magat minden igaz Egyhazi szolganac, hogy az ő tanyitasoc es szentsegnec szolgaltatasoc altal, önnön maga czelekeszic nagy haznoson: Minthogy az ő Atya az ő tanyitasat es czelekedetit meg aldotta es haznossa tette, Igy ők is meg aldana az ő uéket: Es őket önnön kepebe vgy helyheztetne, hogy valaki őket halgatna, őtet halgatna az. Tehat minden hiuec è bizodalommal fogadgyac az igaz Egyhazi nepnec szolgalatyokat, Es meg lassac hogy kelletlensegec miatt, az WR Isten őket meg ne fozsza io es iduősseges lelki paztoroktol, Sőt imatkozzanac, hogy mais, es mindenkor taszigallyon aratokat es io lelki tanyitokat, kic az ő rőc ęletre vgy gyűyczenec minket, mint az aratoc az buzat az emberec ęletire.

Az Egyhazi rẽd tarcza magat az ő Tiztibe.

De az Egyhazi nepekis ne attsac ő magokat azba, kire nem boczattattac, Hogy tanyitasokat el hagyuan Vduari katonasagot űznenec, à mint Papa es az ő Pisnekí, es köztűnkis nekic czelekesznec. Mert igy nem boczattatot vala az Christus, Hanem

az ő

az ő tiztec ſzerint nagy hiuen es igazan ſzolgallyanac az Wrnac, àhoz ſemmit ne tegyenec, el ſe vegyenec. *Deuteron:* 4. 12. Az ſzerint hirdeſſenec Pœnitentiat, es Bűnnec boczanattyat, az ſzerint rőttenczec az kemeny ſziuűket, es à ſzerint vigaztallyac az az meg keſeredet ſziuűket.

Vigaztalaſunc.

Touabba édes vigaztalaſt vehetnec innen, mind az Tanyitoc, mind az Tanuloc, hogy mint az Atya mindenekbe vele volt az Chriſtuſſal, ollyan keppen ielen lenne ő velekis, az Euangeliomnac ſzolgaltataſaban, Azert ſem̃i haboruſagba meg ne lankodgyunc à mellet. Hanem Vallyuc őtet azokba, Hogy őis Vallyon minket az ő ſzẽt Atya előtt, Kibe megis erősit ſzent Lelkenec altala. Ezeket tanullyuc arrol, hogy azt monda: Mikeppen boczatot engemet az en Atyam, Azonkeppen boczatlac enis tűteket. Immar ſzollyunc à ſzent Lelec ki őntéſerőlis. Mond ſzent Ianos.

Szent Lelec altal Valo fel ßenteltetesec az Apoſtolſagra.

Es mikor ezeket mondotta volna, reaioc fuua, Es monda nekic: Vegyetec ſzent Lelket.

Fel ſzenteluen őket az Apoſtolſagra illy nagy mêltoſagos Tiztre, Mennyei erőuelis meg ekeſiti őket. Mert emberi erőtűl lehetetlen az Iſtennec ſzent Gyűlekezetit igazgatni, es az őrőc ęletnec kőuetſeget ſzolgaltatni, az Iſtennec ez földen orſzagot holdultatni, az embereket az Euangeliomnac Tőriuel meg aldozni, meg őlni, es meg eleueniteni, es ez földről mennyekbe fel emelni. Mondoc felőtte igen nagy dolgoknac czelèkedetit kel vala bizni az nyaualyas, nyomorult, erőtlen embereczkekre: Hogy mind ez egez vilagon valo ſoc teuelgő, baluanyozo, fértelmeſen ęlő, es az őrdőg miat meg gyűhőſedet nep kőzzűl, nagy erő hatalommal ki vonnanac az őrőc ęletre valokat, Azokat az Iſtennec igaz eſmeretire hoznac, wyionnan ſzűletetnec, à pokolnac minden ereic ellen fel fegyuerkettetneiec, nekic őrőc ęletet ingyen hirdetuẽ, Illy nagy dolgoknac meg ſzerzeſere, ſzűkſeg volt az ſzent Leleknec ſegitſege. De előſzer czac añi mérteckel ada nekic, kiből meg ęrtenec az Iraſt, Az vtan Pűnkőſd napian el almelkodo kazdagon őnte oztan reaioc, Arrol ackor ſzollyunc, Moſt az mai dolgaibol tanullyunc.

Minemű nagy dolgokra kellet ez nagy mennyei erő.

Czac ſengeiet Vettec à ßent Leleknec előßer.

Ezből: hogy reaioc *FVVAN*, ő magabol ád ſz: Lelket nekiec, meg tettzic az ő Iſteni felſeges voltais, mert arra valo ſz: Lelket adni, kiuel el kezdgye bennűnc az őrőc ęletet, az őrőc vilagoſſagot, és igaſſagot, czac az Iſtenſegnec tulaydonſaga. Hogy kedig őnnőn magabol ſzarmazzec az, fuvaſaual ielenti, kibe mértec nekűl vgy lakozott az Iſtennec tellyes volta, hogy kinec kinec el oztana à ſzent Leleknec aiandekat, az mértec ſzerint à menyire kellene, *Ioan:* 3. Ez azert nagy hatalma, méltoſſaga es tizteſſege Chriſtuſnac, hogy az ő valaſztot paſztorit meg epitheti mennyei leleckel. *DE VESZENEC* el azoc, kic Maiom modra papot ſzenteluen, őkis reaioc funac. De meg tettzic minemű lelket adgyanac, midőn Lobol Szamart ſzerezzenec az ő baluanyozo aldozatyokra, kic minden vndokſaggalis rakuac.

Ertelme, Hogy reaioc fűűa à ßent Lelket.

Papai maiomſag.

TOVABBA, midőn fuvaſaual őnt lelket reaioc, mint ha aztis ielentene, minemű legyen az ſzent Lelec, Tudni illic: Iſtentűl ſzarmazo allat, Mint az ember ſziueből ſzarmazic ſzeretet, őrőm, édeſſeg, vigaſſag es egyeb indulat, Igy à ſzent Lelec, Iſtentűl olly ſzarmazo allat, ki Iſtenbe es beñűnc ezeket ſzerezze, kiuel az Atya es Fiu kőzőtt őrőckè valo ſzeretet kapczoltatot, egy mas kőzőt valo őrőm, vigaſſag, es bekeſeg. Neuezem kedig à ſz: Lelket *ALLATNAC*, Mert ő nem tſac ſzeretetre es egyeb győnyőrűſeges iora valo indulat, hanem vgyan allat ſzerint valo ſzeretet, es vigaſſag. De ez, az emberi okoſſag felőtt vagyon, Azert ez vtan vgyan ſzinről ſzinre meg lattyuc ezeket: Mint legyen Fia az Atyanac, es az, anya nekűl mint ſzűletet az Atyatul őrőcke, Mint legyen ő az Atyanac igeie, kepe, es ki iedzet abrazattya, es fenye. Azonkeppen meg lattyuc à ſzent Lelec mint legyen, egy Lelec az Atyaba es Fiuba, es azzal mint kapczoltatot őſzue, es mijs az altal mint legyőnc eggyec Iſtenuel, es minden ſzenteckel, Moſt czac mint egy meſebe kel ezeket ſalditanunc ezekből. Hogy hallyuc őtet Atyanac es Fiunac lelkenec, Atyatul es Fiutul ſzarmazonac, *Ioã:* 15.

Minemű à ßent Lelec.

Iſteni allat.

Titoc ez.

Im meg hallanc melly nagy meltoſagos ſzockal valaſzta es ſzentele őket az Apoſtolſagra, Es azt, őnnőn magabol őntuen ſzent Lelkel beleiec, mint peczetle meg bennec. Immar hallyuc aſztis minemű tiſztet bizot reaioc.

Maſic

KEDRE AZ VR fel Tamadasa napia vtan.

VI. predik: az Vr, Fel tamadasa vtan, mint MASIC TANOSAGROL

Batorito ßaua az ő nagy dolgoknac meg ßerzesere.

AZ Apostolsagba valo Tisztekről: hogy predikalnanac Poenitentiat, es bűnec Boczanattyat. Es ezben valo nagy hatalmarol. *Erről igy ßola az VR:* Ennekem adatot minden hatalom, mennyen es földön. El menuen azert predikallyàtoc az en Neuembe pœnitenciat es bűnec boczanatyat. Valakiknec meg boczatyatoc bűnöket meg boczatatnac nekic, Valakiknec meg tartandgyatoc, meg tartuan vadnac.

Földi es Mennyei hatalma az Vr Iesusnac

Minec előtte tiszteket ki adnà tanyituaninac, Añac előte erről batoritya őket: Hogy ő neki minden hatalom adatot, nem czac földön, hanem menybeis. Azert az ő neuebe bàtran hirdessenec mindeneknec őrőc ęletet, mert czac ő annac meg adoia. Es bàtran hòldoltassanac ez egesz vilag szerte minden nemzetet az ő kiraly sága àlà, mert czac egyedől ő feiedelme ez egesz vilagnac. Az ő Birtokaba, vagyon minden földi hatalom: Egesség, Bèkeseg, tiszteſſeg, Azert asztis czac ő tűle varyac: Az ő Birrokaba vagyon minden mennyei hatalom: Az szent Leleknec aiandeka, bűnnec boczanattya, meg igazitasa, az őrőc ęletnec es diczőseges orszagnac meg adassa. Azert mind ezeknec meg adassat, czac az ő neuebe hirdèssec es kériec. Erről soc bizon

Minden hatalma.

sàgoc vadnac, *Eph:* 1. *Col:* 1. *Hebr:* 10. *Phil:* 2. *Apoc:* 1.

Iol eszűnkbe vegyűc kedig az igeknec ęrtelmet, midőn Sèmmit ki nem rekezt, Ha nem minden Mennyei es Földi hatalmat maganac tulaydonit. Nagy WR azert az mi Iduözitő Iesus Christusunc, noha szolganac abrazattyaba tartotta magat emboreknec előtte. Midőn kedig azt mondgya, hogy ez hatalom *ADATOT* ő neki, ęrczed embersegenec, kibe meg alazta vala magat. Mert Istení hatalma szerint mind őrőcke egyenlő hatalmu volt az ő szent Atyaual, mindeneknec teremtőie es ęltetőie leuen, *Ioan:* 1. Hanem az melly mi embersegünket fel vette ő magara, azt magaztalta az Atya az nagy meltosagra, Hogy minden terd meg haiolna, es minden nyelw wrnac vallana őtet, mind ket termezetben egy felseges szőmelyt. Beczűllyűc azert őtet az ő szőmellyebe, es meltossagaba, nem czac Istensege, hanem embereſge szertis, es esmerűc vgy à mint akar esmertetni. Kinec hatalma mire valo legyen, aztis meg ielente monduan:

Mint adatot.

Phil: 2.

Mire küldi Tanytuanit.

MEnnyetec el annac okaert, Tanyitsatoc minden nepeket, Keresztellyetec őket, Atyanac, Fiunac, es szent Leleknec ueueben. Tanyitsatoc őket meg tartani mindeneket, à mellyeket paranczoltam ti nektec. Es imè en veletec vagyoc mindennapon, mind vilag vęgezetig.

Illy nagy dolgoknac meg ßerzesere, ßükseg volt az mennyei erő.

ILLYEN nagy dolgoknac meg szerzesere, hogy mind ez egez vilagot meg holtassac olly szegeny haias por halaszoc, kiualtkeppen annyi veszedelmec es rőttenetes vakságoc kőzt, lehetetlen dolog volt volna, ha az Christus őket mennyei hatalmaual nem birta, es nem oltalmazta volna. Azert hogy à Tanyitokatis batoritsa es fel emèlye meñyei bizodalomra, Az halgatockalis meg beczűlteſſe az ő tanyitasokat, Előszer meg ielente nekic mennyei es földi hatalmat, es aianla magat hogy mind vilag vęgezetig velec lenne. Tehat az Euangeliomot minden vgy tanyitsa, es vgy halgassa mint illy nagy felseges Wrnac kőuetseget, Ki melle kőtette mind vilag vęgezetig valo oltalmat, Ki ellen nem alhat à pokol seregeis, vgy, hogy semmiê tenne őtet, Ki noha harapdallya az sarkat, de azbais az ő feie tőtetic meg, Es igy męg szenuedesekis iora lesz az Isten szeretőknec, kiknec vęgec őrőm, ęlet, es diczőseg. Immar az Igee ęrtelmerőlis szollyunc.

Tanyitoc es tanuloc beczűllyec meg ez nagy kőuetseget.

Gen: 3.

Roman: 8.

Nem czac Sidosagban kellet tanyitanioc.

BATORSAGOT aduan azert Iduözitőnc az ő Tanyituaninac: Meg parantsolya nekic hogy *EL MENNYENEC*, az az, ne maradgyanac czac à Sidosagban, kic elein Istennec tulaydon nepei voltac, *Deuteron:* 17. Hanem tanyitsanac minden nepeket. Az mint sokszor meg vala Prophetalua, hogy az Christus à poganyoknakis vilagossaga lenne, *Esa:* 47. Melly igen szűkseg volt kedig arrol paranczolatot adni, meg tetzic azbolis, hogy męg az el vett szent Leleknec aiandeka vtannis, félue mentec à poganyoc kőzibe, az ő nagy gyalazatos voltokert, es vgyan wyionnan keszerittenec arra

Szükseg volt meg neuezni, hogy á poganokatis tanyitanac.

arra az Apostolokis, *Actor:* 11. Szent Pal kedig kiualtkeppen arra vala valaztatuan, *Roman:* 15. Kiből nagy fen magaztallya soc helyen sz. Pal az Istennec irgalmassagat, *Ephes:* 1.

Tanyitasoknac Summaia.

EL MENVEN kedig tanyitani hatta à *POENITENTIAT* es *BŰNNEC BOCZANATTYAT*, Azaz, az Euangeliom szerint valo meg teresst, Melly Euangeliom imez örömnec hirdetesében függ: Hogy az *IESVS* Christus minden bűnöseknec idözitesere iött ez vilagra. Es meg hagya hogy tanyitsac öket meg tartani mindeneket, az mellyeket *PARANCZOLT* ő nekic, Mind annac penig az Summaia à mit paranczolt, czac imez. Hogy elöszer az Istennec Törvenyéből meg esmertessec bűnös voltokat, kibe meg fedgyec ez egez vilagot, *Ioan.* 16. Az pœnitentia tartokat vigaztallyac az Euangeliombeli örömmel, Az az, à Christus érdeme altal hirdessenec azoknac bűnöc boczanattyat hitből. Vtolszor miert hogy az hittel együtt szent Lelkis adatic, az hit nem henyelő, hanem szeretetből szüntelen iot czelekeszic, Azert hirdessenec egy mas közöt valo igaz atyafiui szeretetetis, *Ioan:* 15. *Gal:* 3. Ezeket paranczolta Wrunc az ő Tanyituaninac, Ezeket hatta, hogy meg tartassac egyebeckelis. Kire illy nagy hatalmatis ád, monduan:

1. Tim: 1.

Valakiknec meg boczattyatoc bűnöket, meg boczattatnac nekic. Valakiknec meg tartandgyatoc, meg tartuan vadnac.

Valakiknec meg boczattyatoc: Mi czoda?

Az az, akar kinec, ki haluan az ti tanyitastokat, es az szerint pœnitentiat tartuan bűne boczanattyat keuannya, es Ti bűnöknec botsanattyat hirdetitec az en neuembe, Mind azoknac meg boczattatic az ő bűnöc, Az az, soua, es helyen hagyom azt, hogy valoba meg legyen az ő bűnöc boczatua, Es annac bizonsagara szent Leleckel meg erösitem, ki az ő szivekbennis tanubizonsagot tegyen az ő bűnöc boczanattyarol, es bizonnyal en altalam az Istent kegyelmes Atyoknac neuezteste ő velec, *Rom:* 8:

Valakiknec meg tartyatoc: Mi czoda.

VISZONTAG akar kinec, kic meg vtaluan az ti pœnitentia hirdetesteket, Az bűnön meg nem szomorodnac, es bűnöc boczanattyat nem keuannyac, Tű meg tartandgyatoc bűnöket, Tartuan lesznec, Az à, à bűnben, atokban, halalban, es öröc karhozatban valoba meg maradnac, Es azoc à szent Leleknec vigaztalasi, batoritasi, es szentelese nekül lesznec.

Nagy foganatos az Egyhazi tizt.

INNET meg tettzic melly igen foganatos legyen az Christus szolgainac mind Tanyitasoc, mind az Szentsegnec szolgaltatasoc, azokba kic io keduel veszic. Es viszontag melly igen sulyos legyen az vakmerökben, Noha öc igyekeznec meg vtalni, De az Isten nem erezti arra, hanem vgyan meg erezteti sullyat velec, mint Iudassal, es Saullal, kic el hagyatuan Istentül, nagy remülesec miat röttenetesen veszenec. Pelda Annania Safiraual együtt: Pelda köztünkis nagy sokan, hogy kic az Isten igeienec dorgalasat meg vtaluan, röttenetesen büntetnec, à mint ez gyakorta meg tettzic, mind wrac, mind kösseg közt.

Actor: 5.

Innet vagyon ere ie az Isten igeienec, Mert össue lancoztatot ez Harom.

EZHAROM azert mindenkor együt iar: Az egyhazi szolgalat: à szent Lelec: es az bűnnec boczanattya, Mert az WR ő maga köttötte azoknac, kiket az Paztorsagra hitt az ő szent lelket, hogy azoc altal együt czelekedgyec az szent Lelec, es be peczetellye á bűnnec boczanattyat. Azert hiwya Szent Pal az Euangeliomot Istennec hatalmanac mindennec ki hiszen. Ismet: *Rom:* 1. es szent Leleknec szolgaltatasanac mondgya azt. 1. *Cor:* 13.

Harom.

Tehat ha szinte czudallyais az emberi Bölczeseg, hogy hogy szereztethessenec olly nagy dolgoc az igec altal. De mi elegedgyünc ezzel, hogy igy aianlotta nekünc az WR Isten, monduan: Valakiknec meg boczattyatoc bűnöket, meg boczattatnac nekic: Valakiknec meg tartyatoc, meg tartuan vadnac.

Az Wr fogadasara nézz, ne az te okossagodra.

AZ BŰNNEC BOCZANATTYAN kedig sokat ertthetz. Mert az kinec bűne meg boczattatic: Annac szent Lelec es öröc elet adatic, annac kötölezte Isten magat, hogy mindenekbe meg halgattya, segiti, es oltalmazza, meg vilagositta, wyionnan szüli, az ő kepere teremti, es mind az ördögnec, mind ez vilagnac ellene meg erösiti. Mind ezec be rekeztetnec az bűnnec boczanattyaban, Mellyet az Euangeliom hirdet. De mind ezeknec czac az à feie, hogy az Isten meg kegyelmezet mi nekünc, ingyen meg boczatuan, bűneinket, Ezből szarmaznac à többi, azert Chri

Az Bűn Boczanattyaban soc io igertetic.

stussa

VI. predik. az Vr, Fel tamadasa vtan, mint

stusis czac ezt ada elönkbe Summaul. Azert minden igaz tanyitonac erre nagy gondgya legyen, hogy ez Summat meg ercze, es czac egyedül az Christus erdemebe helyhezteſſe az bünnec boczanattyat. Kit midön az hiuec meg nyerhetnec, azzal egyetembe soc iokba fel epülnec. Es igy az Euangeliomot meg tudgyac valaztani az Töruenytölis, az emberi Philosophiatulis emberi bölczelkedestül, kic emberi czelekedetekben vetic az meg igazulast. Mondoc ennec igaz ertelmere, es el hitelere mindennec igen nagy gondgya legyen. Hogy czac az egy *IESVS CHRISTVS* halalanac erdemebe hely hezteſſe büne botsanattyat. Azt kedig meg nyeruen oztan azbol szantalan soc ioc köuetköznec, mind Istentül ö rea, mind ö tüle Istenhöz, hogy oztan Istenis mindeneket azzal közel, es azis mindenkeppen az Istennec kedueskedic.

Hiw Safarsag keuantatic ez Tiztben.

TOVABBA, meg lassa itt az Egyhazi ember, hogy hiuen es igazan safarkodgyec az bün boczanattyanac hirdeteseben à WR elött, Mert nints arra hatalma, hogy az kinec akarna, czac annac hirdetne büne boczanattyat, akar meltan, es akar meltatlan, Hanem köteles á meg keseredet sziuüket vigaztalni, viszontag az kemeny sziuüket meg feddeni. Meg lassa az Tanyito vgy ne iarion, mint egy kazdag az ö lelket az papeual együtt ördögnec hagya Testamentomba, azert hogy soha büneröl eltebe meg nem feddette, Hanem az kit feddeni kel fedgyen, es az kit vigaztalni kel, vigaztallyon. Ezt kedig akar közönseges keppen sockal miellye, mint Peter az harom ezerrel, akar czac egy szömellyel, mint Nathan Dauiddal, es Wrunc amà bünös aszonyi allatal *Luc 7.* Mindenekbe foganatos lesz, azhiueknec iduössegere, az hitetleneknec karhoztatasara.

Summaia.

IM MEG hallanc: Mint ielenec meg Wrunc à Tiz Tanyituannac, kikuel egyebekis voltac: Es azokat mint bizonyosita meg fel Tamadasaba: Es az Apostolsagra mint valazta öket: Es szent Lelekkel mint aiandekozza: Es tiztekre mint tanyita.

Immar szollyunc az kereztelesröl.

HARMADIC TANVSAGROL.

Az Kereszteleſröl.

Az Kereztelesröl, az az, az vizben valo meg Mosogatasrol imigy szola.

Kereztellyetec öket Atyanac, es Fiunac, es szent Leleknec neuebē.

Az kerezteseg minemü kilsö belsö bizonsaga à bünböl valo meg tiztulasnac.

Az az, à Pœnitentianac es Bün boczanattyanac hirdetese mellet, ez legyen peczetetec: Hogy valamelly ember az ti tanyitastoc szerint, sziue szerint meg tert Isten höz, bünet meg banuan, es annac boczanattyat el hiuen, az en halalomnac erdeme altal, Azt az embert meg Mossatoc, Atyanac, Fiunac, es szent Leleknec neueben. Melly mosassal tegyetec kiuülis szem latomast valo bizonsagot arrol, hogy altalan fogua le mosodot az meg tert embernec minden büne, az en veremnec altala, kit az kereztfan ö erötte ki ontottam, kit soha az Atya immar nem akar szemere vetni, ha öis azban valo pœnitentiabe es bizodalomba vegig meg marad. Az kilsö vizi mosodas mellet kedig Istenis belöl szent Lelec altal bizonsagot teszen az ö sziuebe az ö büne boczanattyarol, es az ö hozza valo io kedueröl. Melly szent Lelkenel Templomauais es szent edenyeue ö maganac Istennec szentelte, es vgyan meg peczetelte az öröc eletre, *Ioan:*.. De vgy, hogy az meg teres es az hit valo legyen, ne tettetes es ne czac szinuel mutogato, mert:

Az ki hiszen es meg kereztelkedic, iduözül: Az ki kedig nem hiszen, el karhozic.

Az hit mire valo, melly olly mint egy keez.

Mert à *HIT* ezköze, kiuel el veszic az nekic nyuytot irgalmassagot. Ha el veszic azert hittel, azt à mi igertetet, öuec lesz az, Igertetet kedig az Christus erdeme altal, az bünnec boczanattya, az igassag, es az öröc elet. Ez az igaz hit, ezt kel hinni. Az Törökis, Sido, es kep mutato hiszen valamit, de nem hit az, hanem karomlas. Azert azt hidgyüc à mit az Isten igert az ö igeieben, Ha hiszüc, mienc: Ha kedig nem hiszüc, nem mienc, mert nekünc nyuytuan, nem veszüc el, es az Christusnal maradnac mind az nekünc nyuytot ioc, Az ö halalanac minden erdeme, az bünnec meg boczatasa, az Atyanac io kedue, az öröc elet, kiket az ö vere hullasanac erdemeuel nyert, Mon

doc mind

doc mind ezec ô maganal maradnac, ha neked nyuytuan el nem fogod tůle, az az, Ha Iſten illy hozzad valo io akarattyat, es illy igaſſagot predikaltatuan, beñe ſemmit nem bizol, Es igy meg nem akaruan tiztulni es meg igazulni, te megis az elôbi bůnbe es atokba maratſz. Tehat mint midôn valaki igen ſzep aiandekot nyuytana, es nagy ôrômmel el fogod, es megis kôſzônôd, Es mint midôn vizbe halnal, ha ki kezet nyuyttya, nagy ôrômmel hozza nyulſz: Igy ôrômmel bizzunc azokbais à kiket predikaltat az Chriſtus az ô halalanac ęrdeme altal, Es vntalan kériůnc ſzent Lelket, hogy igaz hituel el foghaſſuc azt.

Erre valo kedig az Kereztſegis, hogy ſzemůnc lattaſarais predikallya, mind azokat à mit az Chriſtus fůlůnc hallaſara predikaltatot, Bůnůnc boczanattyat, igaſſagot, wyionnan valo ſzůleſt, Iſteni fiuſagot, meg ſzenteleſt, oltalmat, fel Tamadaſt, es ôrôc ęletet. Kiket vgyan megis peczetel, es hozzaioc kapczollya ez moſaſſal Iſten azokba, kic hittel el veſzic, Es azokat ſzent Lelkeuel oztan maganakis ſzenteli, es wyionnan ſzůli, *Ioan: 3. Epheſ: 5. Tit: 3. 1. Pet: 3.* Illy nagy dolog leuen az Kereztſeg, melto hogy tellyesb ęrtelmet vegyůnc rola.

Az Kereztſegnec Haſznairol.

AZ Kereztſegnec moſaſa: mind Iſten elôtt: mind ſziuůnkbe: mind emberec elôtt haſznos.

Iſten elôtt meg igazulaſunknac, es à bůnnec Boczanattyanac, es az ôrôc ęletnec peczete. Melly Peczetet mierthogy ô maga vetette reanc, ſoha ſemmikeppen meg nem maſolhat, ſem akariais. Hanem valamit à moſaſſal peldaztatot, ſôt vgyan be peczeteltetett az Egyhazi lelki Tanyito ſzômellyel, (nem Babaual, es idegen ſzômellel, kinec nincz az paztorſagra hiuatallya) azt, vgyan erôskeppen meg akaria allani, Tudni illic, Hogy ſzent Fiat az meg tęrt emberet, az ki hitbôl megis moſodot az vizbe, adta, Az ô vęret ô ęrôtte ontotta ki, es azba meg emeztetett minden bůne, Azt maganac ſzenteli ſzent Lelkeuel, ſzent Templomaua teſzi, azt immar meg igazitotta, az az, meg kegyelmezet neki, es fiaua fogatta, es mint édes Atya, etelere, neueleſere, oltalmara gondot viſel, Sôt ha meg halis fel tamaztya, es ôrôc ęletet ad neki. Illy fogadaſi vadnac Iſtennec az ô igeieben, az meg tęrô bůnôs emberekhôz, Mellyeket nyuyt es ad az viznec moſaſabannis, es àhoz kapczollya à ki azt fel veſzi magara, azokba valo bizodalommal. Ki à mint igen alhatatos, igy ſoha meg nem maſolhattya, hanem ez fogadaſirol mindenkor meg emlekezic, Valamenyiſzer az meg kereztelkedet ember hozza fohazkodic, az ô igeretiben valo hittel, Sôt ha alunnekis à hiw ember, Soha az Iſten ezt el nem feleytheti, hanem meg gondollya mit fogadot ô añac az embernec, az ki meg tęruen bůnebôl, hitbôl meg kereztelkedet, es azt az hitet es bizodalmat mindenůt ôrôckè ſziuebe hordozza. Illy bôczôs azert Iſten elôtt az hiuec kereztſege, Kirôl mind vntalan meg emlekezzůnc, hogy az tôb tanaczi mellet ezzelis tamogaſſuc Iſtenben valo bizodalmunkat.

Iſten elôtt valo haßnunc az Kereztſegbôl.

Illy kôteſeket tett az Kereztſeg felôt velůnc, kibe ô mind addig meg all, mig mi benne bizunc.

MAſodſzor az minnen ſziuůnkbennis es lelki eſmeretůnkbe ſzůntelen ſzolgalni es haſznalni kel az mi egyſzer valo moſodaſunknac, Melly lett Atyanac, Fiunac, es ſzent Leleknec neueben, Hol az Atya tanubizonſagot tetetet az viz moſaſaual, hogy ſzent Fiat érottem adta, es ô elôtte eleg fizetes az ô ſzent Fianac halala, Es ot az moſasba vgyan beis oltot az ô ſzent Fianac teſteben vęreben, hogy mint egyůtt ſzůletet teſte, vęre leñec enis, Es ott az moſasban vgyan belem ôntôtte az ô ſzent Lelketis, hogy az mindenkor vgy birion, hogy ſe eſzemet, ſziuemet, ſe egyeb tagaimat ne hadgya az ô romlotſagaba, hanem mind addig velem egyůtt tuſakodgyec az ellen, mig fel tamazt az meg rothadotſagbol. Igy azert meg moſottatuan, es meg erôſitetuen kiuůl, es belôl, Azert ez moſaſſal vgyan keſzeritſůkis az mi ſziuůnket, hogy bizzec az WR Iſtennec ennyi draga igeretiben, ſôt illy io tetiben, hogy Fiat érôttůnc adta, ô belé oltot, ſzent Lelket bennůnc tartya. Es azert ha ſzinten kiſirtetet boczatnais reanc, mint Abrahamra, Iacobra, mint az Cananeabeli aſzonyra, es minden ſzentekre, De mi ackoris vgyan kůſzôdgyůnkis ô vele, Es vgyan keſzeritſuc mint egy Birot az Peczetes leuellel, hogy meg allya azt az igeretet, kit az ô Paranczolat-

Magunc ßiuebe valo haßnai az kereztſegnec, Meg gondoluan azokban melly nagy ſoc iokat kaptſolt hozzanc az Iſten, kiuel mi is ôtet keßerithet tyůc minden kiſirtetůnkben, hogy à kiket egyßer adot, az vtannis el nevegye tůlůnc

KEDRE az WR fel Tamadasa napia vtan.

VI. predik: az Vr, Fel tamadasa vtan, mint

czolattya szerint az ő neueuel, az Egyhazi szőmely peczetlet reanc, kiuel minket be oltottis, az ő szent Fianac testeben vęreben, es beis szamlalt minden hiuei közibe, es egyszer oltalma alà fogadot erős eskűuessel, es meg tiztito peczeteuel. Azert midőn egyszer velűnkis illy iokat közlőt, keszeritsűc minden kisirtetűnkben, hogy soha el ne vegye azt immar mi tűlűnc. Ez keszeritessel nagyot nyerűnc minden kisirtetinkben Isten előtt, kiből mindenszer meg czendeszedic à mi sziuűnknec akar melly nagy reműleseis es rőttegese.

Magunkatis keszeritsűc Isten ismeretire, Istenben valo bizodalomra, Isteni ßeretetre es ßolgalatra.

Touabba à mint Istenűnket keszerittyűc peczeteuel è fogadasra, Igy keszeritsűc mi magunkatis az Isteni engedelemre. Mert mint ha kezet czaptunc volna az kereztseg felőtt ő vele, ő illy fogadast teuèn: hogy mint édes Atya vgy viseli gondunkat szent Fiaert: Mi megint mint io fiac mas Istent nem esmernenc, hanem czac ötet az ő szent Fiaual es szent Lelkeuel mindenec felőtt akarnanc halgatni, félni, szeretni, tiztelni, es szolgalni, az ő igeienec tanyitasa szerint. Tehat erről meg emlekezuen, vntalan erre fel razzuc magunkat: Hogy az egy igaz Istent ez harom sző melybe esmerűc, hogy ő őrőc Atya ki: szűlte az ő Fiat mind őrőcke, Es őrőc Fiu, ki szűletet az Atyatul őrőcke, es fel öltőzet az emberi testben, es azban aldozat lett érőttűnc: Es őrőcke valo szent Lelec, ki szarmazic az Atyatul es Fiutul őrőcke. Ez harom szőmelt egy őrőc Istenségbe hidgyűc lenni, Es ezen kiuűl semmi Istent ne esmeriunc, Mert ő magat czac igy ielentette ki, Es igy akar esmertetni, kit ez vtan szin rőlszinre megis latunc. Ennec kedig igyekezzűnc mind egez ęletűnkbe kedueskedni, az ő paranczolattya szerint, Vtaluan minden bűnőhet: Es az ő Euangelioma szerint El hiuen, hogy szent Fiaert meg kegyelmezet, Es valamenyiszer el esűnc, minden szer hozza fogad, A mint à feiebe mosottatot megis az vizbe. Ez igeretit Peczetlette ott reanc, Ezt azert etőssen tarczuc, 1. *Timoth:* 1. Es mierthogy meg kereszteltkedtűnc az *IESVS CHRISTVS* neuebeis, Ackor, arrais kötőttűc magunkat, hogy mijs mint ő, meg halnanc az bűnnec, es ęlnenc az Istennec, *Roman:* 6. Azert az bennűnc lakozo bűnt, ki mindenkor megis tusakodic ellenűnc, ellenségűl tarczuc, Es mindenkor öldöklyűc, hogy ne wralkodgyec, *Roman:* 8. Hanem az Chtistus Lelke vezęrlesere igyekezzűnc minden szem pillantasban. Igy fog az hiuec sziuebe masodszor hasznalni az ő kereztsegec. Midőn illyen keppennis igyekeznec ő vele ęlni, az ő elmeieket, szíueket, tagiokat igy erőltetuen azokra, az mellyekre néznec az mosodasoc, Kire mindenkor szent Lelket kérienec segitségűl.

Matht: 3.

Min'den hiuec közöttis haßnal.

HAR madsor hasznal az Kereztseg az egez Sz: Gyűlekezet közöttis, kic azzal öket be fogadgyac az ő szent tarsasagokra, Isten fiainac es hiueinec tartyac, es öket egy Isten, egy WR, egy Lelec alà, egy hitre, es egy őrőcke valo orszagra fogadgyac.

Illy beczületesnec es hasznosnac tarczűc azert à mi kereztségűnket, Előszer Isten előtt: Masodszor az mi sziuűnkben: Harmadszor, emberec előtt. De immar szollyunc az kiczinyec Kereztségerőlis.

KERDENED:

Az Gyermeczkec kereztelkedesről.

Az ki hiszen es meg kereztelkedic, az Iduőzűl. Tehat ac kiczinyeket kic nem hihetnec, mert nem hallottac az Isten igeiet, Nem kel meg kereztelni?

IGY felelec erre: Hogy igaz az, hogy valaki pœnitentiat nem tart, az az, bűnet meg nem vtallya, es valaki nem hiszi bűne Boczanattyat, à Chriſtus halala altal, Valaki nem bizic hogy az Chriſtus vęre, melly az Kereztfan ki ontatot ez vilagert, az ő bűnet meg nem tiztitotta, Annac nem hasznal az Kerezt viznec mosasa. De az kis gyermeczkekről is ezt valhattyuc, hogy ha Istennec könyörgűnc mellettec, Sőt mi hent oda viszűc az egyhazi ember eleibe, hogy ők is meg mosodgyec, annac bizonsagara, hogy az *IESVS CHRISTVS* ő êrteis meg holt, ottan ottis ielen lesz ő rayta mind az Atya, mind az Fiu, mind à szent Lelec, Es ötet meg szaluan, fel inditatic sz: Lelec altal, arrais, hogy érezhesse ők is, hogy az Annya ötet bűnbe foganta, bűnbe szűlte, Es azert ő magaba merő bűn, atoc, es karhozatra valo, es meltan szűletet iayual, kinual, meltan ęrdemlene annal nagyobbat. Ezt mondoc az Isten Lelke, czuda

Az kiczinyeketis segiti Isten az hitre.

Isten

Istení titkos ereieuel nyiluan meg érezteti vele az soc faydalmac kőzt, Es viszont nagy czuda titkos keppen édesgetijs, es biztattya lelket, az iesus Christus meg valtasaban. Azert noha ninczen hallasbol valo Pœnitentiaioc es hitec, de az Christus Lelke czelekeszic ő bennekis hitbeli mozdulatot mint kereztelő Ianosban, ki őruendeze az Christuson męg Annya mehébe. Az szűlec kedig, az lelki paztor, Sőt minden hiuec, tartoznac az ő gyermeczkeieknec sz: Lelket kérni, kit meg ád az WR az ő fogadasa szerint, *Matth:* 7. Azert ha ókis szent Leleknec Templomi, vagyon hitbeli mozdulatyoc Istení hatalom szerint, es azert igyis meltoc az peczetnec fel vetelere, *Actor:* 10. Touabba mi nem nagyob à viz à szent Leleknel, sem ő maganal à Christusnal, ő kedig az kiczinyeket hozzaia hiwia, kezeket reaioc vetuen meg algya, szét Lelkeuel meg szenteli, es azoknac igeri orszagat, *Matth:* 19. *Mar:* 10. Es regennis meg kisdet korokban mihent nyoltz napot értec meg hatta őket kőrnyűlmetelni, *Leuit:* 12. *Luca* 1.

Azert melto minden kiczinyeket meg kereztelni. Nem czac az kereztyeneket kedig, de ha pogan gyermeket hoznakis, szükseg ottan Istennec kőnyőrgeni, hogy szent Fiaert szentellye meg szent Lelkeuel, es tegye foganatosa rayta az kereztsegnec mosasat. Mert az mostani poganság ennyiuel kűlőmb az regi poganságtul, hogy ackor az Istennec kűlőn valo szőrkődese à Sidosagual, mint egy erős kőw fall vgyan el valaztotta es szakaztotta őket idegen neppe, ki nem Istene. De most Christus el rontuan azt à kőwfalt, egyé lettec minden nemzetec az közönseges igeretbe, midőn az ő Apostolit mind ez egez vilagra küldötte predikalni, es meg kereztelni őket. Azert ha el hozzac à pogan gyermeket az Egyhazi emberhőz, hogy meg kereztellye, annakis vgy tartozic az Kereztseguel, mint á mi gyermekinknec, Ezert, mert igeret szerint à poganis közinkbe valo, czac hogy őtet az ő hitetlensege rekeztette ki, Az ő gyermekec kedig mi közinkbe oltatuan nem lesznec poganyoc. De ha őregkorbeli pogant kellene meg kereztelni, annac addig nem hasznalna az, mig ő maga vallast nem tenne bűneről, es Christusban valo hiteről, Azert az fęlét előszer meg kel tanyitani, az ő benne valo bűnőkről, es azoc miat lett halalarol à Christusnac, kibe ha bizic, oztan vgy vegye fel az Kereztsegetis. Immar az kereztsegnec igeierőlis szollyunc. *Az poganus gyermeckről. Ephes:* 2.

Az Kereszтsegnec igeieről.

ILLYEN igeckel hagya az WR Christus hogy meg mosodnanc à vizbe: Atyanac, Fiunac, es szent Leleknec neuebe. Ennec ęrtelmet ier lassuc,

Atyanac, Fiunac, es szent Leleknec neuebe mosni, ket nagy dologra tanyit minket, Előszer az igaz Istennec esmeretire. Masodszor az Kereztsegnec nagy haltalmas ereienec esmeretire. *Kettőt tanuly fökippen à kereztsegnec igeieről.*

Regen ő Tőruenybe igen nagy homaly alatt volt az Istennec esmerete, kic iollehet vallottac az Istent egy őrőcke valo bőlczesegnec lenni, kitűl minden ęrtelem es ęlet szarmaznec, es hogy azt, lelki ereienec altala, mindenekre ki terieztene. Ez ęrtelem mostis vagyon az Poganságbannis, De igen homalyos ez. Hanem az WR Isten el boczatuan az ő Fiat, az altal nagy nyiluan tanyit minket az ő benne valo szőmelyeknec esmeretire, Ielentuen magat: Atyanac lenni, Es az Christust ő fenyenec es ki iedzet abrazattyanac, sőt azon Istení termeszetnec, es Istennec, à ki ő maga, *Iná:* 14. Es à szent Lelket tulaydon szolo es wyionnan szűlő szőmelynec lenni, *Ioan:* 16. *Elősser à kereztsegből az Istent igazan meg esmerni: hogy Atya, Fiu, es ßent Lelec legyen.*

Regen, es męg mostis, az Istent nem mertűc volna Atyai newel neuezni, ha az Christusban valo atyafiusagunc nem batoritot volna, De magat vgy ielente mi nekűnc, hogy ő neki egyetlen egy szűlőtte à Christus, az, mi feiűnc, es az altal mijs fogadot fiac vagyunc: Az Christus kedig az ő szent Lelket ki őntuen ez vilagra, azzal mind magat, mind az szent Lelket meg esmertete Istení felsegnec. *Mint hozot kena nűnc az Atya, Fiu, es ßent Lelec esmeretire.*

Mijs azert ez ieleneshőz szabiuc magunkat, hogy à mint magat à harom szőmelbe ki ielentette: Es kűlőn, mind Atyanac, mind Fiunac, mind szent Leleknec neuebe hadta hogy meg kereztelkedgyűnc, Ennec esmerete, es Zaszloia alà aduan magunkat, őtet esmerűc egy őrőc Istennec lenni, Az Wrn[illegible] mondasa szerint: En, az en Atyam, egyec magyunc, *Ioan:* 10. Es szent Ianos[illegible]mez mondasa szerint: Ez harmac, Az Atya, az Fiu, es az szent Lelec, eggyec, 1. *Ioan:* 5. Kit noha most mint egy *ińc* őtet. *Az mint Isten magat ielentötte es à mint hatta, hogy az ő neuebe meg kereztelkedgyűnc, vgy esmer*

VI. predik. az Vr, Fel tamadasa utan, mint

az WR Fel tamadasa napia vtan,

egy mesebe esmerünc, mert okossagual soha azt meg nem foghattyuc. De ez vtan szinről szinre meg lattyuc, 1. *Ioan:* 3.

Masodßor à kereztsegben vgyã reßesülsis mind az Atyaba, mind az Fiuba, mind á ßent Lelekbe.

MASODSZOR az Kereztsegnec nagy hatalmas ereietis meg esmerhettyüc ezből: Hogy Atyanac, Fiunac, es szent Leleknec neuebe kereztelkettünc meg. Mert ez igec aianlyac, Elöszer az Atyanac atyai irgalmassagat, ki az ö szent Fiat ada érötünc valtsagul. Masodszor aianlyac ez Fiunac aldozattyat, kinnyat, halalat, es fel Tamadasat, kibe lett à mi meg valtsagunc. Harmadszor à szent Leleknec meg wyitasat, ki wyionnan szül es meg szentel bennünket az elö Istennec, az Christus altal. Es az Christusnac minden iauaiba reszesse teszen. Ezec kedig vgy aianlattatnac az Egyhazi emberec beszedi es mosogatasi altal, hogy egyetembe keszeritessekis az WR Isten, az ö io keduü akarattya, es Atyai igerete, es igassaga szerint, mind ezeket beis tellyesiteni azokba, kic el vettec tüle az igeteteket Hit altal.

Megis Summa ßerint vedd eßed be ertelmet, hogy Atyanac, Fiunac, es ßent Leleknec neuebe kereßtelkettünc.

IGY egyszersmind ez igekből az igaz Istennec esmerctitis meg tanullyuc, Kit soha külömben meg nem esmerhetünc ez harom szömely kiuöl, Mert mihent Atyat neuezz, annac Fianac kel lenni, az Atyanac kedig es Fiunac, hogy egy Lelkec legyen, ki Atyatulis Fiutulis szarmazic, Wrunc soc helyen tanyit *Ioan:* 15. Mint legyen az kedig, meg lattyuc ez vtan.

Roman: 8.

Azonkeppen az Kereztsegnekis ereie honnan fügien, meg tanyitnac az igec, az ki neuebe meg kereztelkedtünc, Mert az Atya fogad minket fiaiua, szent Fia altal, szent Lelkeuel maganac tiztituan. Melizy mosodast miert hogy ö maga szerzette, mint regen az környülmetelkedest, es töb Sacramentomokat, azert az ö szerzese mellet mindenkor ielen vagyon azockal, kic vele vgy elnec, à mint ö hatta, à mint ielen vala ackoris, midön ö magais az WR Christus meg kereztelkedec, *Matth:* 3. Söt nagy fel szoual eztis kialta: Ez az en szerelmes Fiam, kibe keduem tölt: Igy mais valaki hittel fogadgya az ö mosogatasat, bizonnyal az ö Lelke altal azbais ezt sugattya, ec kialtattya az ö szent Lelke altal, hogy az immar kedues fia szent Fia altal, ö neki örökösse, Az ö szent Fianac à Christusnac örökös tarsa, kit midön erötte adna, hogy nem adna egyebeket. Illy draga voltatis ielentic az kerezt viz felöt valo igec, midön Atyanac, Fiunac, es szent Leleknec neuebe hagyatot meg mosodnunc.

Az Vizet melly tiztito allat, Böl maczen valaztotta kilsö ezközül, az belsö meg tiztulasunknac mutatasara.

Touabba à mint az WR az ö Vaczoraiaba nagy ockal valaztotta az Kenyeret, es Bort, hogy azoc altal egyesitene velünc testet veret, es vgyis esmertetne meg magat, hogy ö mi öröc eletünkre valo kenyerünc lenne: Igy az Kereztsegbennis, nagy bölczen valaztotra az *VIZET*, kiuel minden szenyet szoktunc le mosni, Hogy azbol is esmernüc, hogy az ö draga vere valosaggal meg tiztithat bennünc minden bünöknec rutsagabol, az Istennec elötte. Söt ezudalatos hatalmassagais ielentetic az Viz mellet, Hogy ott vgyan wyionnannnis születessenec az bünben meg holt emberec, az szent Leleknec belsö hatalmas czelekedetinec altala, *Epheſ. 5. Tit: 3. Roman: 6. Coloſſ:* 2

Ez draga aiandekaual iol elalyünc.

Tehat illy draga nemes es io moddal valo tanaczat, vegyüc nagy io keduel az WR Istentül, Es igyekezzünc vgy elni vele, à mint ö rendelte: Illy keppen hogy midön mi immar egyszer meg mosottunc Atyanac, Fiunac, es szent Leleknec neueben, Ez szömelyec szerint tanullyuc igazan meg esmerni ötet, Es à mint azert hatta hogy meg mosondnanc, hogy azis szüntelen valo pœnitentiaban es hitben tartana bennönc,

Roman: 6.

Igy mijs mindennap halton halnanc az bünnec, azt öldököluen bennünc, es viszont vntalan meg eleducn, fel emelnüc az bünnec röttentesi ellen feiünket, az ö benne valo bizodalom altal, es mindenkor kérnenc iora vezerlö szent Lelket, az Istenes es wy eletnec el kezdesere, mig iuthatnanc az nagy tizta es bodogsagos eletre. Ezekre segitsen ö szent felsege mindnyaiunkat, szent Fiaert, szent Lelkenec altala, Amen.

Ezeket abbol tanulanc, hogy az WR Christus halottaibol fel tamaduan, Pœnitentiat es Bün Boczanattyat hagya predikalni, Es azoknac meg perczetlesere, meg hagya kereztelni es mosni az Vizbe, az ö benne hiuöket, Atyanac, Fiunac, es szent Leleknec neuebe. Immar hallyuc meg, melly nagy valosaggal es nagy czudackal bizonyitsa meg kilsö szem latomastis az ö benne valo hitnec ereiet.

NEGYEDIC TANVSAGROL.

Az Chris-

Az Chriſtusban valo hitnec ereieröl:

Erröl monda IESVS Iduözitönc. MAR: XVI.

Azokat kedig az kic hiſznec, illy ielec köuetic: Az en Neuemben ördögöt üznec ki, wy nyelueckel ſzolnac, kigyokat veſznec fel. Es ha valami halalos italt iſznac, ſemmit nem art ö nekic. Az betegekre kezeket vetic, es meg vigaſznac. Es imè en veletec leſzec vilag vęgezetig. *Az hitnec ereieröl.*

Ez igekben az ö benne hiuöknec, ket nagy dolgot aianl Chriſtus. Elöſzer, hogy az altal nagy czudat czelekednenec. Maſodſzor, hogy vilag vęgezetig azockal mind együtt lenne ſegitſegül. Az czuda teteleyröl ezt vegyüc eſzünkbe: Hogy iollehet minden hiuec à Chriſtusban valo hit altal, vilag vęgezetig nagy ſoc dolgokat czelekedhetnec, De kiki mind az ö tizti es hiuatallya es aiandekanac mérteke ſzerint. *Ket nagy igerete Chriſtuſnac.* *Az czuda tetelekröl.*

Az Apoſtoloknac ez vala hiuatalyoc, hogy mind ez egez vilagon hirdeſſec à Nazarethbeli Ieſuſt, Iſten Fianac lenni, Kinec aldozattyanac ęrdemeiert, az Atya meg kegyelmezet mindennec, ki az ö benne valo bizodalom altal Iſtenhöz tęrne, Az, Iſten fia, es Iſtennec örököſe lenne. *Az Apoſtoloc czuda tetelec mire valoc voltac.*

Illy nagy dolognac hirdeteſe keptelennec tettzic vala az okoſſagnac, Azert hogy ez való legyen, es az ö benne valo bizodalom olly erös es haſznos legyen, hogy az altal valoſaggal meg menekednenc, mind az büntül, ördögtül, halaltul, Azert az ö predikallaſoc melle, ſzem latomaſt valo hatalmatis ada, Szinten olly hatalmat kedig, az mellyeket ö maga czelekedet, Az mint ſzent Ianoſnal mondgya: Bizony bizony mondom ti nektec, A ki hiſzen en bennem, az czelekedeteket mellyeket en czelekedem, ö is czelekedi, es nagyobbakat czelekeſzic ezeknel: Mert en az Atyamhoz megyec. Kit megis miueltec az Apoſtoloc, es ö vtannoc ſoc tanyitoc, mind addig, mig az Poganoc között iol meg bizonyoſodnec, hogy az Chriſtus Euangeliomia, Iſtennec hatalma, minden hiuönec iduöſſegere. Es azert à mint önnön maga Iduözitönc az ö Tanyitaſat ſoc Iſteni czelekedetiuel bizonyitotta meg, hogy ö meg boczathattya à bünt, fel Tamazthat, es öröc ęletet adhat: Igy azon hatalommal boczatyac, el az ö Apoſtolitis, Hogy tanyitaſoc mellet, ſoc korokat, bennakat, ördöngöſeket gyogyitſanac, es halottakat tamazſzanac, Soc vndoc fértelmes bünöſöket meg tęritſenec, az ö tiztatalan ęletyekböl, Es azoknac meg vilagoſito ſzent Lelket nyerienec, Es külömb külömb nyelueknec ſzolaſit, Kiknec męg czac az arnyekokis, es kezkenöiec betegöket gyogyitottac, Es ördögöket üztec, *Actor: 5.* Melly czudakat azert ada nekic: hogy ezec legyenec mint egy peczetes leuelec, kickel meg bizonyitſac, hogy Iſten köueti, Es valamit hirdetnec az Ieſus *CHRISTVS* neuebe, mind azokat Iſten meg czelekeſzi azokban, kic azokat meg fogadgyac. De ez hiuatal es tizt nem ſokaig tartot, Mig ki teriedet az Chriſtus eſmerete. Moſt illy keppen ſenkit nem kötelez erre, hogy mind az egez vilagot el iarna, Hanem falunkent es varoſonkent oſztotta az ö predikatorit, olly nepec közt, kic immat az regi lett czudakbol meg eſmertec az Chriſtuſt. Kikböl az Poganyokis meg eſmerhetnec ha akarnac. De azzoc hitetlenſegec miat el ſzakattac Chriſtuſtul, es mint az ebeknec nem hagyittya à ſzentet, igy azokra nem veztegeti az ö nagyſagos czelekedetit, *Matth: 7.* *Ioan: 14.* *Romani: 2.*

Mind az altal az ö hiueibe ſoha meg nem ſzünic moſtis, hanem az ö hitböl valo könyörgöſékre betegeket gyogyit, ördögöket üz, foglyokat ſzabadit, bekeſeget, böwſeget ád, es ſoc egyeb ſzükſeges iokat czelekeſzic, de alkolmatos idöbe. Męg az czuda tetelnec ideiebennis nem minden halottat tamaztatot fel, hanem czac igen ritkan à hon nagy ſzükſeg keuanta, Sem nem minden bennat, beteget gyogyitatot, hanem hellyel es idöuel, az mikor illet az hiuec hitinec eröſiteſere. Moſt menyiuel inkab ſenki ne keuannya azt, hogy Iſten ö neki hatalmat adgyon halott tamaztaſra, es tengeren valo iaraſra, mert nincz erre ſzükſege. Hanem midön olly nagy oc keſzerit, ki Iſtennec tiztęſſegebe iar, nem teſti keuely keuanſagban, Ollykor imadſagodal olly nagy betegeket meg kérhetſz Iſtentül, à kinec ęletibe egyſzal remen *Moſtani czuda teteli à hiueknec.* *Regēnis ritkan, czac àhol kelletec ott lettec az czudac.*

KEDRE AZ WR FEL TAMADASA napia vtan:

VI. predik. az Vr, Fel tamadasa utan, mint

segè sem volna, Rôttenetes kemeny fogsagbol foglyokat szabaditasz, Keuel fel fuval kodot bôlczeknec szaiokat be dugod igaz vallasoddal. Es soc tôb czudakat tehetsz. Igy azert mais hathatos az hiueknec hitec, es bizodalomual valo imatkozasoc, *Iacob: 5.*

Gonoßul elôc az czudackal. Actor: 8.

De semmi nints olly draga es io, kit az ôrdôg meg nem vndokitana az ô tagiaual, à mint az cyudackalis czelekedet. Mert midôn regen az Apostoloc io vęgre à Christus Euangeliomanac erôsitesere soc czudakat czelekednenec, nemellyec azonokat kereskedesert keuannyac vala, mint Simon Magus, Azert midôn az WR Isten lassan lassan idôre meg szûntette volna à czuda teteleket, Az emberi nyughatatlansag megis keuanton keuanta, Es sokan kic azzal magokat beczôltetnyi es kereskedni akartac, Alnoc czalard es tetteres czudakat gondoltac: Hol imit es hol amot szenteket kôl tôttec, egessegest holta teuen fel tamaztottac, Râc hatara gyertyat raggatrac, es etzaka az mezôn iartattac, Fenyes nappal az vetemenyec kôzzûl aranyas Kelyhet fel

2. Tessal: 2. mutogattac, es ezec mellet á mit akartac mind azt hazuttac. Ezen boszonkoduan az WR Isten, ô magatis az ôrdôgôt kôzikben ereztette, es hamis czuda tetellel vaksagokat meg erôsitette, Hogy az kic nem hittenec az igassagnac, hinnenec à hazugsagnac, es kic nem akarnanac az iudôssegnec esmeretire iutni, iarnanac az karhozatnac vtan. Kiknec bûnteteſekre, Vilag vęgezete feleis sokan tamadnac az Antichristus tsudaival egyûtt *Mar: 13.*

Ez, igaz iutalmoc azoknac, kic az czuda teteleckel nem akartac az feiebe ęlni, az mire Istentûl szerezteteț az ô Euangeliomanac erôsitesere, Hanem nekic czalardsagert, nekic kedig nyughatatlansagert tôb tôb czudat keuantac, kiről ęltebennis panaszolkodec Iudôzitenc, Hogy az gonosz parazna nemzet czac czudan valo almelkodast keuanna, *Matte: 12.* Amaz fô ember elôttis panaszolkodec, hogy kûlômben nem hinnenec, hanem ha czudat latnanac, *Ioan: 4.* De mi elegedgyûnc ennyi soc ezer czuda teteleckel, kiuel egyszer meg erôsitette mind az egesz vilag szerint Isten az ô Euangeliomat, Es azbol naponkent neuellyûc, es iobban iobban erôsitsûc gyenge hitûnket, az Christus fel tamadasanac es mennyei hatalmanac esmeretiben. Melly hitbôl mind az altal naponkent gyôzedelmet vegyûnc minden nyaualyainkon es ellę-

1. Pet: 5. seginken, à bûnôn, halalon, ôrdôgôn, karhozaton, gonosz embereken, es minden haborusaginkon, A mint szent Peter mondgya: Az ôrdôgnec ellene allyatoc, erôssec leuen à hitbe. Es szent Ianos: Ez à ti gyôzedelmetec, kiuel meg gyôzitec è vilagot, à

1. Ioan: 5. ti hitetec. Kiuel keszerittyûc à Christust mellenc iôni minden mennyei hatalmaual, à mint igerte: En veletec leszec mind vilag vęgezetig. *Marci 28.*

Melly hitben tarczon meg az kegyelmes Atya WR Isten az ô szent Fianac ęrdemeiert, szent Lelkenec altala mindnyaiunkat, Amen.

Mit Tanûlanc.

DErec keppen ez Negyrôl szolanc. Elôszer, Hogy fel Tamadasa vtan az WR *CHRISTVS* az ô Tanyitnanit Apostolsagra szentelte szent Lelke altal, Es el kûldte ez vilagnac meg tęritesere.

Masodszor: Ez illy Tiztekrôl, hogy hirdetnenec mindennec Pœnitenciat, es Bûnôknec boczanattyat.

Harmadszor, hogy az kic hinnenec, azokat meg kereztelnec.

Negyedszer, hogy az ô benne valo hit altal nagy czudakat czelekednenec. Melly hitben miert hogy valakic vęgig meg maradnanac, azoc bizonnyal ôrôc ęletet vesnec, Azert mindenkor es mostis kônyôrôguen, Ier kériûnc ô szent felsegetûl szt Lelket az Igaz hit altal valo ôrôc ęletûnkre.

IMADSAG.

VVr

VVR Isten mi Mennyei szerelmes szent Atyanac, Ki az te szent Fiadnac á mi Wrunc *IESVS* Christusnac altala, az Apostoloknac es nagy soc hiueidnec elmeieket es szíucket az ő győzedelmes fel Tamadasanac ismeretire, es azban valo bizodalomra meg Nyitottad, es fel inditottad: Kérűnc tegedet, hogy vilagositts meg à mi elmenketis, es geriezd fel az mi szíuűnketis à te szent Lelkednec altala, hogy az te szent Igedet az Pœnitentianac es bűn Boczanattyanac predikallasat meg érthessűc, es meg értuen el hihessűc. Hogy mijs à te szent Fiaddal fel tamaduan, az bűnből, wy életben élhessűnc: gyan azon te szent Fiadnac à mi Wrunc Iesus Christusnac altala, Ki te veled él es wralkodic à szent Leleckel egyetemben őrőckőn őrőcke, Amen.

Mi Atyanc, ki vagy Mennyekben: Szenteltessec, &c.

VTOLSO ENEC. Christus fel tamada igasságunkra, etc.

Auagy masi valass.

LEG ELSŐ VVRNAPIARA AZ VVR Fel Tamadsa napia utan.

ELSOE WR napiara az fel Tamadas napia vtan, QVASI MODO Vasanapra

Ez Mai Nap arrol szolunc: Thamas, Sőt minden ember, melly igen nehezen hiheti az WR Christus fel Tamadasat, Es az több meg holtaknac fel Tamadasokat. Ezekből oztan igen őruendetes Tanusaginc lesznec, mind az WR Christusnac fel Tamadasarol, mind az mi fel tamadasinkrol, Es az hiueknee őrőc eletyekről. Szolunc az hitetleneknec őrőc karhozatyokrolis, Elősser diczeriűc az WR Istent Enec szoualis.

ENEKLESROEL.

¶ *Immaran az Nap fel iűuen, könyörögiűnc &c*
¶ *Idusz legy őrőc WR Isten, ki &c.*
¶ *Ier mi keriűnc szent Lelket, &c.*
¶ *O min denhato Isten, ki az te &c.*
¶ *Hiszűnc mind egy Istenbe, &c.*
IMATSAGA fol: 1.

AVAGY: Valogass az fel Tamadasrol valo Enekekben

AZ EVANGELIOMROL.

SVMMACZKA.

SZent Thamasrol leszen mai Tanusagunc: Hogy őis mint az több Tanyituanyoc, semmi keppen nem hihette az WR Christusnac fel Tamadasat, mig szemeuel nem latna, es meg nem tapogatna. Kiből meg tanullyuc, melly igen nehez az okossagnac el hínni az testnec fel tamadasat. Es azert nemes es igen győnyörűseges Tanusagokat hallunc, honnet erősitsűc magunkat azbannis: Hogy az wr *CHRISTVS* valoba fel Tamadot mi érőttűnc, Es mijs bizonnyal fel Tamadunc ő altala. De előszer lassuc mit ir szent Ianos Thamasrol.

IOAN: XX.

Az melly nap fel tamadot, az napi ielenes meg ez.

MI KORON pedig estue volna, az hetnec az első napian, es az aytoc be zarua volnanac, holott az Tanyituanyoc egybe gyűltec vala, az Sidoktul valo felelemert. El iőue Iesus, es közepett meg alla, es monda nekic: Bekeseg tinektec.

ELSŐ WRNA piara az fel tamadas vtan. QVASIMODO Vasarnapra,

ti nektec. Es midőn ezeket mondotta volna, reaioc fuva, es monda nekic: Vegyetec szent Lelket, Valakiknec meg boczatandgyatoc bűnőket, meg boczatatnac nekic. Valakiknec meg tartandgyatoc, meg tartuan vadnac.

Czac Thamas nem latta vala, kinec noha minnyaian bßellic, hogy őc lattac az Wrat. de ő sem hiheti, mig nem lattya.

Tkamas kedig egy az Tizenkettőc kőzzűl, ki Didimusnac mondatic, nem vala velec, mikoron Iesus el iőtt vala. Mondanac azokaert neki az tőb Tanyituanyoc: Lattuc az VVrat. Az kedig monda nekic: Hanem ha latandom az ő kezein az szegeknec helyet, Es az en wiomat az szegeknec helyebe boczatandom, Es az en kezemet boczatandom az ő Oldalaba, semmikeppen nem hiszem.

Nyoltzad napi ie lenese az Wrnac.

Es Nyoltzad nappal az vtan, ismet az ő Tanyituani ben valanac, es Thamas velec. El iőue Iesus aytoc be zarua leuen, es meg alla kőzepett, es monda: Bekeseg ti nektec. Annac vtanna monda Thamasnac: Boczasd be ide wiodat, es lasd meg az en kezeimet, Es nyuyts ki kezedet, es boczasd az en Oldalomba, es ne legy hitetlen, hanem legy hiw.

Szep vallas.

Felele kedig Thamas, es monda: En wram, es en Istenem. Monda neki Iesus: Thamas, miuel hogy lattal engemet, hittel, Bodogoc az kic nem lattac, es hittec.

ROEVID ERTELME.

EZ Euangeliomnac kęt Resze vagyon fő keppen. Az Első reszeben azt iria szent Ianos: Hogy à WR Christus azon Napon az kin fel Tamadot, keső Estue, mindnyaioknac à Tanyituanyoknac, Thamastul meg valua, az Hazba kibe eyielre őszue gyűltec, Ayto zarua be menuen, meg ielent volna, Es kőszőnetibe nekic Bekeseget kért volna. Ezekhőz aztis iria masutt Ianosis, Lukaczis, tőbbekis, Hogy magat meg tapogattatta volna, Sőt előttec ett vőlnais: Es hogy, nem hittenec azoknac, kiktűl meg izente az ő fel Tamadasat, érőtte űket feddette volna: Annac vtanna reaioc fuvan nekic szēt Lelket adot volna, Kiuel őket előbbi Tiztre allatta, es az Apostolsagra fel szentelte, Es tiztekre meg tanyitotta volna: Hogy az ő neuebe mind ez egez vilagon hirdetnenec Pœnitenciat es bűnnec Boczanattyat. Ezekről szol Első Resze az Euangeliomnac. Kiknec ęrtelmeről immar szoltunc az felső Predikacionkba.

MASIC Resze Thamasrol szol: Hogy czac ő egyedűl nem latta volna az Wrat, Es midőn az tőbbi mindnyaian nagy őrőmmel beszellenec, őis mint az tőbbi, nem hiheti mind addigis, mig őis nem latna, es meg nem tapogatna. Azert nyoltzad nap muluan, vgy mint ez mai nap, az WR ismet el iő az ő Tanyituanihoz ayto be zarua, Es kőszőntuen őket, Bekeseget kér nekic. Annac vtanna Thamast hozza hiwia, hogy à mint keuanta, tapogassa meg őtet, es wiat, kezet, nyuytsa sebeibe es oldalaba, hogy ne lenne hitetlen, hanem hinne ôis. Es Thamas le esuen előtte, ő Wranac, es ő Istenenec mondotta. Az WR kedig feleluen monda: Mert lattal, hittel, Bodogoc kic nem lattac, es hittec. Ezekről szol az Masic Resze az mai Euangeliomnac.

Az őreg Postillamnac Harmadic reßebe.

Kiknec czickelenkent valo magyarazattyarol masutt irtam, Imezekről: Hogy Thamas féltebe masut buydosuan, es egyűtt nem leuen az tőb Tanyituanyockal, ezzel bűntetet, hogy nyoltz napig hordozta hitetlensegenec es nagy ohaytasanac terhet. Arrolis: hogy noha Thamas hitetlen volt, de nem volt vakmerő hitetlen, mert keuanta latni az Wrat, es keuanta hinnijs, de nem lehetet. Es azert az WR nagy bekeuel el tűrte eñyi nagy kaba es kemen sziuetis, es igen kegyelmessen magat veleis meg esmertete, es őtetis Apostolsagra szentele. Szoltunc Thamasnac nemes vallasarolis: hogy ő Wranac es Istenenec mondana á Christust. Ezeket az masic Postillambolis, es à felső Predikatiokbolis nemelly reszet meg tanulhattyatoc. Most egy nihany

fő dol-

ődolgokrol szollyunc, Az mellyec. az Christus fel Tamadasarol valoc, es nekűnc felőtte igen szűkségesec, Es az mai Euangeliomhoz igen nemessen illenec. Lassuc azert arrol valo Tanusaginknac Summaiat.

AZ TANVSAGOKROL,

ELőszer erről szollyunc, hogy à mint az Apostoloc es Thamas semmi keppen nem hihettec az Christus fel Tamadasat, mig az WR Christus őket abban nagy soc keppen meg nem erősitene: Igy à mi okossaginknakis képtelen el hinni, mind az Christus, mind az tőb halottac fel Tamadasat, à szent Irasnac tanulasi kiuűl, es az szent Leleknec meg vilagositasa nekűl.

MASODSZOR ezt tanullyűc meg Hogy senki nem iduőzűlhet, valaki az Christus fel Tamadasa altal, az ű fel tamadasat nem remenli.

HARMADSZOR azert, elő szamlaloc egy nihany bizonsagot az halottaknac fel tamadasokrol.

NEGYEDSZER az Christus fel Tamadasanac ez fő Hasznat tanullyuc meg, Hogy czac ő altala lesz az mi fel tamadasunkis.

OETődSZER, Hogy az fel tamazrasra eleg hatalma legyen neki.

HATODSZOR, minemű Hasznokat es Vigaztalasokat vegyűnc azbol, hogy az WR Christus fel tamadot, es minketis fel tamazt.

HETEDSZER, intetűnc ezekről valo hala adasokrais. Ezekről leszen Első Predikationc.

MASIC PREDIKATIOBA szolunc: Az Hiueknec diczőseges fel tamadasokrol: Es az hitetleneknec rőttenetes iszonyu fel Tamadasokrol. Es igy vegezűc el az fel Tamadasrol valo predikationkat. Szollyunc az első Tanusagrol.

AZ ELSő TANVSAGROL.

Az fel Tamadasnac képtelenségeről.

AZ Okossag melly igen képtelennec tartsa az holt Testnęc sel Tamadasat, Soc keppen meg tettzic czac az Apostolokbolis, Kiknec noha Christus Wrunc sokszor meg mondta, hogy szűkség volna néki megis halni, es harmadnap felis Tamadni, De ackoris czac mint egy almot vgy halgattac ezt, Es az vtan ő magoktul soha meg sem emlekeztec volna rola, ha az Angyaloc meg nem izentec volna az aszonyoktul, Sőt vgyis azt véltec, hogy meg bolondultac keserűsegec miatt. Sőt midőn ő magokis latnac, megis ketelkednec vala, hogy nem az ő regi testebe, hanem czac lelec szerűbe latnac. Thamas pedig noha mindnyaioktul halla, hogy lattac az Wrat, De czac el aiul belé, es semmikeppen nem hiheti. Az Athenasbeliekis czufoltac szent Pált, hogy az halottaknac fel Tamadasat hirdetne. Wrunkatis az Saduceusoc. Egy Pogan Bőlcz pedig *Plinius*, azt iria, hogy Istentűlis lehetetlen az halottakat fel tamaztani.

†Ez hitetlenségnec pedig, Oka ez: Hogy az Test tiztan porra romol, Es hogy enyi ezer eztendőtűl fogua mindenec az porba fekűsznec, Es onnet senkit visza nem ereztnec, Ki miatt Istennec igeretit sokan meg czufollyac, az mint szent Péter szol: 2. *Pet*: 3.

Touabba, mert nem tudgyac honnan iőtt az Bűn, es az Halal, Hogy az Isten az Embert halhatatlansagra teremtette vala, De egy embernec vétke miat, szallot mind ez egez vilagra az ördőgnec irigysegeből, Es nem értic hogy az ördőgnekis rontasara, az Bűnnec meg tiztitasara, es az életnec meg adasara boczatta el Isten az ő sz: Fiat, hogy mint egy embernec, Adamnac altala, mindnyaian meg halunc, 1. *Corinth*: 15. Azonkeppen az Christusnac altala mindnyaian meg eleuenitetnenec, Ezt nem értue annac okossaga ki nem halgattya az Isten igeiet, es édes igeretit, nem itelheti az Testnec fel tamadasat. Ezeket mondam arrol, melly képtelen nekűnkis mint Thamasnac el hinni az fel Tamadast. Immar arrol szollyunc, hogy szűkség azt mindennec el hinni, valaki iduőzűlni akar.

Luc: 18.
Luc: 24.
Ioan: 20.
Actor: 17.
Matth: 22.
Plinius in Naturali historia lib: 7. *cap*: 55. *Et lib*: 2. *cap*: 7.
†*Oka, miert az okossag nem ertheti az fel Tamadast.*
Roman. 5.
Sapien: 1.

Masic

ELSŐ WRNA piara azWrFel Tamadaſa napia vtan.

Az VR Chriſtus altal az MASIC TANVSAGROL.

Az Fel Tamadaſnac Hitiről.

QVASI modo Vaſarnapra.

¶ Ha iduőzűlni akarunc, ſzűkſeg mind ez kettőt io bizonnyal meg tudnunc. *ELŐSZER*, Hogy valoba fel Tamadot à Chriſtus. *MASODSZOR*, Hogy mijs

Mind kettőt io bizonnyal kel ertenűnc es hinnűnc.

bizonnyal fel Tamadunc ő altala. A mint ſzent Palis tanyit, *Roman:* 10. monduan: Ha vallod az te ſzaddal az WR Ieſuſt, es az te ſziuedbe hiſzed, Hogy az Iſten őtet fel tamaztottahalottaibol, iduőzűlſz.

Ezekről im renddel nyiluabban ſzoloc. Mondoc arrol. Hogy à Chriſtus bizonnyal fel Tamadot, Es vgyan ſzűkſeg volt annac lenni, hogy ő fel tamadna, Es czac ő altala tamadnanc fel mijs, Es valakic hittel meg ragadnac az WR fel Tamadaſat azoc bizonnyal iduőzűlnec, Valakic azban nem biznac, azoc valoba el karhoznac: Ezeknec miert kelleſſet igy lenni, ſzűkſeg nagy figyelmeteſſeggel meg tanulni, Az mint az WR Chriſtuſis bodognac monda azokat, kic ő benne hiſznec, Viſzont bodogtalanoc azoc, kic nem hiſznec, Es dorgala Thamaſtis, az tőbbitis hitetlenſegekről, vgy mint ki miat el kellet volna nekikis karhozni, ha azbol ki nem tęrtec volna: Igy mijs lehetetlen hogy kűlőmben iduőzűlheſſűnc, hanem ha erőſſen ſziuűnkbe ſzorittyuc, hogy az WR Chriſtus az mi bűneinkert meg haluan, arrol meg fizetet, es az Bűn ellen fel tamaduan, immar ő altala bűnűnc Boczanatty at vehettyűc, es veſzűc, valamenyiſzer ő altala Iſtenhőz tęrűnc. Mondoc ier laſſuc miert kellet ezeknec igy lenni.

Mar: 16. *Ioan:* 20. *1. Timoth:* 1.

Summaia kűnet. kűzőtanuſaginkuac.

EZEKRŐL illy renddel ſzoloc: Előſzer miert kellet à Chriſtuſnac fel tamadni: Es mi dolog hogy ha nem hiſzűc az ő fel Tamadaſat el kel karhoznunc, Ha hiſzűc vgy iduőzűlűnc. Szollyunc arrolis: Minémű Iraſoc teſznec bizonſagot az fel Tamadaſrol. Masodſzort azt laſſuc, hogy czac az Chriſtus altal kel lenni az fel Tamadaſnac: Es arra ő neki eleg hatalma vagyon. Ezeket io figyelmeteſſeguel halgaſſuc

Miert kellet fel tamadni Chriſtuſnac, es azt ne kűnc hinni.

mert őrőc ęletűnben iar,

MONDAM előſzer ezt tanullyuc meg: Miert kellet az mi iduőſſegűnkre à Chriſtuſnac fel tamadni, Es miert legyen ſzűkſeg el hinni az Chriſtus fel tamadaſat?

1. Mert illyennec kellet lenni à fel tamaztonac.

Mert az fel tamazto ſzőmelynec, meg igazitonac, Az Bűnből à ki miat meg halunc, ki tiztitonac kellet lenni, az Menyei orſzagnac el foglalojanac, az Iſtennec hathatos engeztelőienec, es az ő hiueinec gondgya viſelőienec kellet lenni. Mind ezec kedig ſoc keppen meg bizonyitatnac, az WR Ieſus Chriſtus felől, hogy ő illy ſzőmel legyen. Tehat ő neki tízti ſzerint birni kell à Halallal, Es wralkodni kel az ęleten,

2. Mert az Atya adta őtet, es arra rendelte, hogy ő lenne az fel tamazto.

Kit midőn az Atya ő maga rendelt es ſzabot ezeknec meg ſzerzéſere, igyis ſoha ſem lehet egyeb benne, hanem az Iſteni vęgezet tanacznac be kellet tellyeſedni az ő ideierendeltből, Hogy ez firſiunac altala mindenec fel tamadgyanac, es megis itelteſſenec *Act:* 17. Ki midőn artatlan leuen holt meg é vilag bűneiert, azertis meg kellet eleuenedni, hog az artatlan meg ne emeztődnec à Bűn miat, kit nem ő mielt.

3. Artatlan leuẽ nis halala, fel kel let tamadni.

♀ Meg eleueneduen kedig, azokis kic Hittel mint egy erős kęzzel ragazkodnac az eleuen, bűnőn, halalon őrdőgőn wralkodo emberhőz, az ő benne valo ereie altal, mind azoknac fel kel tamadnioc azon ęletre, kibe ő vagyon. Erről ſzepen tanyit az WR *Ioan:* 12. hogy à melly

♀ Az meg eledet Chriſt, ha hittel meg ragadgyuc mijs meg eledűnc altala.

Mag gyűmőlczet teremt, añac előſzer meg kel rothadni, fel kel neuekedni, es vgy fog ſoc gyumőlczet teremteni. Igy az Chriſtuſis fel Tamadaſa altal eleuenyit ſokakat az őrőc ęletre. Es *Ioan:* 14. mint az ſzőlő Tőw, ha meg ęled, meg ęlezti az rayta valo veſzőketis: ha az tőke meg ſzarad, meg ſzatadnac az veſzőkis: Igy ha fel nem Tamadot volna az Chriſtus, mijs nem tamadhattunc volna fel. De fel Tamadot, Azert az

Az hitetlenec mint tamadnac fel.

kic tűle el nem ſzakadnac, benne mind meg ęlednec. De az hitetlenec tűlőc el taſzituan, az nekic nyuytot erőt, ſzinten vgy nem lehet őuec: mint az nem mienc, à mit nekűnc nyuytuan el hagyityuc, auagy czac hozza ſem akarunc nyulni. Azert noha fel tamadnac őkis az Chriſtus paranczolattyara, De nem az ő benne valo ęletnec eleuenſegére, kit őc el taſzitottac, hanem az őrőc halalnac győtredelmere. Kinec okat

Miert karhoztac à hitétlenec.

az bűnt ő nnen magokba meg tartottac volt, azbol ki nem tiztuluan à Chriſtus halalanac altala. Es mint az melly veſzőt le metznec á ſzőlő Tőről, az immar attul el ſzakaduan meg holt, meg ſzaradot, es tűzre valo: Igy minden valaki az WR *IESVS*

Chriſtus

CHRISTVS halalaba es fel Tamadasaba nem eszesült hit altal, örök tüzre valo.

Ez oka az miert ö neki fel kellet tamadni es az hiueknekis ö benne, Es miert ö az hitetleneknec semmit nem hasznalhat az iduözitesben, Mert az ö fel tamadasa, Bün- *Megis az okarol.*
ből valo meg tisztulasoc az hiueknec *Io: 6. Rom: 5. 1. Pet: 3.* Es megent az halalon valo birodalma es wralkadosa az, *Osea 13. Iohan: 14.* Kit igért czac az ö benne hiüöknec, *Io. 5. 6. 11.* Ezekről eyiel nappal gondolkodgyünc, es szüntelen imatkozzunc, hogy az Vr Isten illy draga örök életünknec orvossagaba minketis meg tarczon, Es igyekezzünc hogy kelletlensegünc es hala adatlansagunc miat el ne veszessüc, mint à Sidoc, Törökök, baluanyozoc, es soc hitetlenec.

IM MEG hallanc, az okossagnac melly nehez el hinni az Testnec fel tamadasat, *Mit tanulanc.*
Es hogy senki nem iduözülhet, valaki bizonnyal az Christus fel Tamadasa altal, az ö fel tamadasat nem varia. Azert immar lassuc meg ennec el hitelere melly erössen keszeritsen az WR Isten nagy bizonsagi altal az szent Irasnac.

ILLY NEHEZ leuen az okossagnac el hinni az testnec fel tamadasat, Azert *Soc keppen keszerit az iras, hogy hidgyunc az Christus tamadasaba.*
az Apostoloc semmit inkab nem erölkettec hirdetni mint azt, hogy bizonnyal meg ismertessec es el hitessec az embereckel à Christusnac es az ö testeknec fel tamadasat, ki miatt sokatis kellet faradnioc, mind szenuedniec, à mint ez irasoc bizonyittyac, *Act. 9* Es az Apostoloc nagy erövel tanubizonsagot teznec vala az WR Christusnac fel Tamadasarol, Ismet *Actor: 23.* monda Pal: Atyamfiai firfiac, En Phariseus vagyoc, Phariseusnac fia, Vadoltatom az halottac felöl valo remensegert, es azoknac fel Tamadasokert. Ismet monda Pal: Az Israelnec remesegeért kötöztenec meg ê lantzal. Es mond Thimotheusnac, Meg emlekezzel hogy az *IESVS* Christus fel Tamadot halottaibol: Az Corinthusbelieknekis irgy ir *1. Carinth: 15.* Hogy ha à Christus fel nem Tamadot, hiaba valo az ti hitetec, még heuertec az ti bünötökben, tehat azokis el veztenec, az kic el nyugottac az Christusba, Tehat mi vagyunc leg nyauaualyasbac mind az emberec között. Ez vtan oztan soc keppen meg bizonyittya, hogy az WR *CHRISTVS* valoba fel Tamadot, à mint mijs annac bizonsagarol ez ünnepekben bövven szoltunc. Kikről mijs vntalan meg emlekezzünc az mi nagy soc lelki testi vigaztalasunkert, Es azokbol minden czufoloc es karomloc ellen, es à minnen okossagunknac vélekedese ellennis, erösitsüc meg magunkat, az Christusnac, es à t'b halottaknac fel Tamadasoknac igaz értelmeben. Kiről hallyuc meg mind az Prophetaknac, mind az Apostoloknac tanubizonsagokat, kit az Istennec paranczolattyabol az szent Leleknec altala hirdettenec. Es erössen vallottac, hogy Istennec el végezet akarattyais, az Christusnakis, az mi testünknekis fel Tamadasa: Es hogy vgyan arrais teremtettünc volt, hogy öröcke éllyünc: Es azert valtattunc meg, hogy à Christus altal fel tamaduan öröcke élhessünc, à mint soc irasokbol ki tettzic, Istennec erről valo el végezet akarattya. Melly irasokrol Harmad rendbe ier emlekezzünc.

HARMADIC TANVSAGROL.
AZ BIZONYSAGOKROL.

MIND Adamtul fogua minden hiuec hittec es vartac az ö fel Tamadasokat: Adam ez igeretből tudta, hogy az aszonyi allat magua meg töri az Kigyo feiet. Imez fenyegeteseis Istennec azt ielentette, midön Caimnac mondana: Nyugszic à te bünöd, mig ki nem ielenödic, Melly az itelet napian lesz fö keppen. Enoch penig vgyan eleuenen ragattatot annac bizonsagara, hogy az hiuec örök élet- *Gen: 5. Num: 16.*
tre tamadnac, Chore, Datan, Abiron, eleuenen el sillyettec annac bizonsagara, hogy az hitetlenec örök karhozatra vettetnenec. De szantalan az fel tamadasrol, czac az Prophetac irasijs, Kikről im egy nihanyat meg iedzec.

Atyac bizonsagi Gen: 3. Cen: 4.

Prophetac bizonsagi.

ESAIASNAL mond az Isten, *Esa: 26.* Elnec az te halottid, az en meg öletteim fel Tamadnac, Serkennyetec fel es öruendezzetec, kic lakoztoc az porba, Mert az te harmatod lesz, mint az mezönec harmattya, Eredgy be en nepem, menny be az te agyas hazadba, zard be aytodat &c. Es megent imez helyec: *Esa: 65. 15. 24. 35. 8. Dan: 12. Numer: 23. Balam: 24. Psalm: 15. 21. 33. 115. 48. Ioan: 19.* Ezec közzül egy kevesset

ELSOE WR-napiara az fel Tamadas napia vtan,

QVASI MODO Vaſanapra ♀Ezech: 37.

ueſet im elöis ſzamlaloc. ♀ Mond Ezechiaſis: IME nagy ſoc tetem fekſzic vala as mezöben, Es íme igen meg ſzarattac vala, Es monda az WR ennekem: Te embermec fia: Vélede hogy ez tetemec íſmeg meg eleuenednec? Es en mondéc: Wram Iſten te tudod az. Es monda ennekem: Prophetaly ez tetemec felöl, es mond eſzt ö nekic: Tű meg ſzaratt tetemec, hallyatoc az Wrnac igeiet, Ezt mondgya az WR Iſten á meg ſzaradot tetemec felöl: Imé en lelket hozoc ti belétec, hogy meg eleuenedgyec, Inakat adoc ti reatoc, es huſt neuelec ti raytatoc, es bőrrel meg burítlac titeket, es lelket adoc ti nektec, hogy íſmet ęllyetec es meg eſmerítec hogy en vagyoc az WR. Es prophetalec mikeppen ennekem paranczolta vala: Es ímé mikor Prophetalnec, zörges lön, Es ímé indulas lön, es íſmet egybe menenec az tetemec, mindenic az ö tetemehöz, Es latam es ímé neuekedenec az inac, es á Hus ő raytoc, es be burittya vala öket bőrrel. Nem vala pedig még lelec ő beñec, Es monda ennekem: Prophetaly à ſzelre, es mond ezt à ſzelnec: Ezt mondgva az WR Iſten, Iöy ide ſzel à negy ſzelekből, es fuy az holtakra, hogy íſmet meg eleuenedgyenec, Es prophetalec, es ſzel iöue beleiec, es íſmet meg eleuenedenec, es fel allanac labokra, es igen nagy vala azoknac ſerege.

Iob 19.

Ez remenſeguel biztata magat az ſzent Iobis ſoc kinnya kőzött, illy ęrtelemmel ſzoluan: Ezt en bizonnyal meg tudtam, hogy az en meg valto (Chriſtuſom) ęl, A ki az vtolſo idöbe fel tamad az porba aluuóc közzűl, es fel tamazt engemis, Es minec vtanna eztaz en bűrös teſtemet az fergec meg ragyac (az földbe) Enis ebből ez en meg wyiult teſtemből meg latom (az ítéletkort) az valoſagos Iſtent, Azt penigaz Iſtent, vgyan ennen magam en magamnac latom meg, Es vgyan ezen ſzemeim latyac meg az Iſtent, es nem mas idegen ſzem es ember lattya, hanem vgyan az en ſzömelyem.

Pſalmo 19.

Dauid Kiralyis igy ſzol: Az en teſtemis remenſeg alatt nyugſzic, mert az en Lelkemet pokolba nem hagyod, ſem az te ſzentednec nem hatſz rothadaſt latni.

Matth: 22.

IDVŐZITŐNKIS Moyſes Iraſabol ezzel duga be á Saduceuſoc ſzaiat, monduan: Az Iſten, mongya magat Abraham Iſtenenec, De az Iſten nem holtaknac, hanem eleueneknec Iſtene, Tehat ſzűkſeg hogy Abraham meg ne holt legyen tellyeſſeggel,

Dan: 12.

es vgy, hogy fel ne tamadna. Daniel Proyhetais igy ſzol: Sokan az kic az földnec poraba nyugoſznac, fel ſerkennec: Nemellyec örőc ęletre, Nemellyec örőc ſzidalomra.

Oſeæ 13.

Oſeaſnal pedig igy biztat az WR: Az pokolnac hatalmabol meg valtom öket, az halalbol meg ſzabaditom, Leſzec neked halalod te halal, es fulankod neked te pokol.

Apoſtoloc es Wrunc bizonſagi. Az fel tamadaſnac el hitelire, Soc keppen ſerkenget az iras.

AZ APOSTOLOKNAC es Euangeliſtaknac pedig iraſoc, rakua ezzel, hogy mindenneknec fel kelleſſec tamadnioc. Sőt mindent valamit à ſzent Atyac, Prophetac, Chriſtus, az Apoſtoloc, es bölcz Doctoroc predikaltac, mind czac erre valo, hogy az fel Tamadashoz keſzitſűc magunkat. Ezben hogy mind magokat, mind ez vilagot epitenéc, es öruendeztetnéc, azert ielenec annyi nagy ſokſzor meg; fel Tamadaſa vtan az WR *CHRISTVS*, Azert dorgalais olly kemenyen mindnyaiokat hitetlenſegekről, Es mais Thamaſt: hogy meg eſmernec nagy karoſnac lenni, meg nem eſmerni, ſem hinni az Chriſtuſet, es az ő magoc fel tamadaſat.

1. Corinth: 15. Karos volt volna.

Azert mondgya ſzent Palis: Ha az Chriſtus fel nem tamadot, mijs fel nem tamadunc, Ha penig az halottac fel nem tamadnac, Chriſtus ſem Tamadot fel. Ha Chriſtus fel nem tamadot, haſzontalan minden Predikationc, haſzontalan az ti hitetekis, Vgy mijs Iſtennec hazug tanubizonſagi leſzűnc, mert Iſtenről azt bizonittyuc, hogy fel tamaztotta legyen az Chriſtuſt, kit fel nem tamaztot, ha vgyan az halottac fel nem tamadnac. Iſmet: Ha az Chriſtus fel nem tamadot, még az ti bűnötökbe vattoc, Tehat azokis az kic Chriſtusban el aluttac, el veztenec. Iſmet: Ha czac ez vilagi ęletünkbe bizunc az Chriſtusba, minden embereknel nyomorultabbac vagyunc. Iſmet: Ha fel nem tamadunc, miert vagyunc mijs veſzedelembe minden ſzem pillantasban. De bizonyos leuen ſzent Pal, es minden egyeb ſzentec az ő diczőſeges fel tamadaſokban, annac remenſegeért minden nyaualyakat bekeuel tűrtec, az mint ſzent Pal ſokakat ſzamlal elő, *Hebr: 11.* kic az ő iduőſſeges fel tamadaſoknac remenſegeiert, ez vilagon minden nyaualyakat nagy bekeuel tűrtec.

Ez re-

Ez Remensegbe, hogy az WR Isten biztatna minden hiueit, Azert mindenic idöbe az fel Tamadasnac Tüköretis mutata. Az elsö ket ezerbe Enochot: Az Masikba Illyest eleuenen Menybe raggatatuan: Az Harmadikba penig soc holtakat fel tamaztuan szent Fiaual es Apostoliual.

Harom nagy Tükör erö à fel tamadasnac.

EZEC legyenec errol bizonsaginc, hogy az Istennec el vegezet akarattya legyen az embereknec fel Tamadasa, Kihöz io remenseguel minden szentec szabtac ö magokat. Akarattyat er röl Istennec meg ertuen: Hatalmatis erczüc meg.

Isteni Hatalom az Fel Tamaztasban.

HAtalmarol igy szol az szent Pal: Az ki minket erre teremtet, Isten az, kijs adta mi nekünc biztatoul az szent Lelket. Annac okaert mindenkoron bizodalmas szivel vagyunc, tuduan hogy meddiglen iöueuenyec vagyunc è testben, az Wrtul tauol vagyunc, (mert az mi életünknec iarasa hitben vagyon, nem szem latomasban) Bizodalmas szivel vagyunc kedig, es iobnac itellyüc, hogy az testböl ki mullyunc, es az Wrhoz mennyünc lakni.

Istennec hatalma az fel tamaztasra.

De mondana valaki: Mikeppen Tamadnac fel az halottac? Minemü testtel iönec elö? Eztelen, Az melly Magot à földbe vetsz, nem eleuenedic meg, hanem ha meg haland, Es az melly magot el vetsz, nem az à ki ki kelendö az mellyet el vetsz, hanem czac tizta Mag. De az Isten ad testet annac, á mint ö akaria, mindenic fele magnac az ö testet.

Pelda az vetemeny magoc.

Tehat ha egy kis fekete szökfünec, vagy egyeb Magnac olly szep szinyeket adhat Isten, Es egy kis alma vagy egyeb magoczkabol, olly nagy szep leuelezö es gyümölts termö fakot latunc hogy minden eztendöbe szerez, Miert ketelkednenc Istennec meg ekesitö hatalmaba, az mi testünc fel tamaztasabannis.

Isten ad mas testet à vetömenneknek.

Ne köuetlüc azert ezbennis se Thamasnac hitetlenseget, se à mi okossaginknac soc fele kabalkodasit, hanem à mi hitünc vegyen bizonsagot az Isten igeieböl, Mert ha az okossagot, es az termeszetnec follyasat nézzüc, lehetetlen dolognac tettzic, hogy az porra, hamuua lett test, vgyan azon, ismeg valaha fel tamadgyon: De miert hogy mindenhato az Isten, Akarattyat penig az Irasban ki ielentette, ketseg nekül el hidgyüc hogy fel tamadunc. Kiert szüntelennis könyörögiünc, hogy édes remenseggel varhassuc, erre szent Lelket kéruen az WR Christus altal Istentül. Immar lassuc Negyedic Tanusaginkatis.

Erös vigyazassal oyiuc ez fele hitetlenseggtül magunc.

NEGYEDIC TANVSAGROL.

Hogy Christus altal legyen az fel Tamadas.

NAGY Isteni Bölcz rendelesböl lett ez: Hogy vilag kezdetitül fogva, fenkit meg az szent Atyac közzülis, addig Isten fel nem tamaztatna az diczöült testben, Mig elöszer ez vilag büneiert meg nem fizetne az Christus, es ö maga fel nem tamadna, Mert szükseg volt hogy elöszer meg halna, az mi Büneinkert, es az vtan felis tamadna igazulasunkert, es vgy mijs fel tamadnanc ö benne, à mint szent Pal mondgya, *Roman:* 8. Ha az Christus ti bennetec vagyon, iollehet az Test meg holt az Bünert, De az Lelec elet az meg igazulasert. Ismet mond: Bizonyos dolog, hogy à Christus fel Tamadot halottaibol, elsö leuen azoc között, kic el nyugottanac: Mert minec vtanna embernec altala iött az halal, ismeglen embernec altala lön az halottaknac valo fel Tamadasa. Mert mikeppen az Adamnac altala mindnyaian meg halnac, azonkeppen az *CHRISTVS* altal mindnyaian meg eleuenyitetnec, Mert az Christus feie az szent Gyülekezetnec, es ö az, à ki iduösseget âd az ö testenec. Ismet. Az ö Testenec vagyunc tagiai, az ö Testeböl es tetemeböl valoc. Annac okaert ha fel Tamadot az fö, fel kel tamadnioc az tagoknakis. Es ha annac Lelke az ki fel tamaztotta halottaibol az Iesust, lakozic mi bennünc, az ki fel költötte halottaibol à Christust, meg eleuenyiti az mi halando testünketis, *Roman:* 4. azon diczöseg-re es épsegre, kibe ö maga vagyon, *Epheſ:* 4. Itt szep dolgot vegy eszedbe, Imezt: Hogy noha az Istenseg melly az Christusban volt, egyenlö keppen czeleke-

1. Cor: 15.

ELSŏ Wrnapiara az WR fell tamadása napia vtan, QVASIMOdo Vasárnapra:

kedet az Atyaual, mind az altal szent Pal az Atya Lelkenec tulaydonyittya az ő teste fel tamadasat, hogy mijs azon Lelec altal azont variuc. ♀ Ismet mond: El temettetuen ő vele az Kereztsegnec altala, mellynec altalafelis tamattunc vele egyetembe, az Istenbe valo hitnec altala, melly hathatos keppen czelekeszic: ki fel tamaztotta ötet halottaibol, minketis à bűnökben meg holtakat ő vele egyetembe meg eleuenitet.

♀ Colos. 2.

Rom: 14.

Ismet mond: Egyikűnc sem ęl maganac, Es egyikűnc sem hal maganac, Mert ha élűnkis az Wrnac ęlűnc, Ha halunkis az Wrunc halunc, Annac okaert, akar ęllyűnc, akar hallyunc, az Wrê vagyunc, Mert erre holt megis az Christus, erre tamadot felis, eleuenedet megis, hogy mind holtakon, mind ęlekŏn wralkodgyec.

Ioan: 5.

Oe magais Iduőzitőnc soc helyen, de kiualtkeppen szent Ianosnal soc szep szockal bizonyittya ezt monduan: Mikeppen az Atya fel Tamaztya az halottakat, es meg eleuenyiti, Azonkeppen az Fiuis à kiket akar meg eleuenyit. Mert az Atya senkit nem itel, hanem minden iteletet az Fiura hagyot, hogy mindenec tiztellyec az Fiut, mikeppen az Atyat tiztelic. Az ki à Fiut nem tiztelí, az Atyat nem tiztelí, ki ötet el küldítte. Bizony bizony mondom tí nektec. Az ki az en beszedemet hallya, es hiszen annac à ki engemet el boczatot őrőc élete vagyon, es az karhozatra nem megyen, Hanem à halalbol altal megyen az ęletre. Bizony bizony mondom tí nektec, hogy el iő az idő es most vagyon mikoron az holtac meg hallyac az Isten Fianac szauat, es az kic hallyac ęlnec, Mert mikeppen az Atyanac ęlete vagyon önnön magaba, azonkeppen adta az Fiunakis, hogy ęlete legyen önnön magaba, Es hatalmat adot neki az iteletnec szolgaltataſaraís, menniben az embernec fia: Leg vtolso igeket, menyiben az embernec fia: Azert mondgya, hogy az ő emberre letenec altala adatot az meltossagos tizt ő neki, hogy egyeb embereketis fel tamaztana, es mind azokat az iokat, kiket az Istenseg bir, közlene egyeb embereckelis, à kiknec testekbe öltözőt, es vettec ötet hit altal, szent Lelkeuel egyetembe.

Psal: 15.
Ioan: 8.
Esaiæ 53.

Ezert őruendeze Dauid io remenseguel el aluuan az koporsaba, Ezert keuanta Abraham őrőmmel latni az Christust, Sőt lelkebe lattais es el aluuec az Atyackal. Ez az Oka, hogy Simeonis az ő halalat bekeseges nyuguasnac monda, miert hogy lata az ő meg Szabaditoiat *Luc*: 7. Ezt latta Esaiasis, midőn az ő koporsoiat diczősegesnec neuezne. Erre valoc lőnec amaz nagy soc tanubizonsagoc az WR fel Tamadasarol, hogy az mi fel tamadasunkatis bizonnyal varhatnanc az altal. Ki miert hogy nem czac ember, hanem bizony Istenis, egyenlő hatalmu az ő szent Atyaual, azert könnyen mind ördőgűnket, mind halalunkat megis ronthattya, es az őrőc ęletet meg adhattya, à mint oda felis, *Ioa: 5.* monda, Tőbszoualis im meg hallyuc ötődic rendben.

OETŏDIC TANVSAGROL.

Hogy Hatalma legyen az Christusnac az fel Tamaztasra.

Ioan: 11. Lazart fel tamaztuan, à Christus hatalmat ielente.

MIdőn Lazar negy napig halua, es el temetue szagoson fekűnnec, Monda Maria Iesusnac: Wram ha itt lettel volna, az en atyamfia meg nem holt volna, Monda neki Iesus: Fel Tamad az te atyadfia. Mond neki Maria: Tudom hogy fel tamad az halottaknac fel tamadasaban, amaz vtolso napon. Monda neki Iesus: En vagyoc az fel Tamadas, es az Elet, Az ki en bennem hiszen, ha szinten meg halis, ęl, Es minden à ki ęl es en bennem hiszen, őrőcke meg nem hal. Ez szoc es tőb szoc vtan mene Iduőzitőnc az barlangba hol el temettec vala Lazart, Es az kőuet le vetetuen, fel szoual kialta: Lazar iőy ki. Ackoron az ki meg holt vala, el iőue.

Az őzuegy aßon fia es Iairus leanya fel tamattac az Christus hatalmabol. Lucæ 18.

Azonkeppen midőn az őzuegy aszony fiat fel tamazta, es az Iairus leanyat, szem latomast akarta meg mutatni az halalon valo hatalmat.

♀ Oe maga magat fel tamazta. Az Atyanac es Fiunac, egyenlő hatalmoc vagyő.

♀ De ezeknel mind nagyob, hogy midőn önnön maga halalra atta volna magat, önnön maga önnön ereieből ismet fel tamada, az mint ő maga bizonyittya, *Ioan: 2.* Rontsatoc el ez Templomot (szol az ő testeről) es harmad nap fel epitem. Ismet *Ioan: 10.* hatalmam vagyon az en Lelkemet le tennem, es hatalmam vagyon fel vennem. Iollehet az Iras ezt ê hatalmat az ő szent Atyanakis tulaydonittya, *Actor: 2. Coloss: 2. 1. Corinth. 4.* Azert, mert à mint wrunc mondgya, *Ioan. 5.* Valamit czelekedic az Fiu, azokat az Atyais czelkedi es megent à mit az Atya, azt az Fiuis. Mert az Atyanac es à Fiunac

nac egy az ô diczôsegec, felsegec, termezettyec, hatalmoc, es ereiec, olly egyesseguel, hogy semmit nem mûuelhetne az Atya, kit az Fiuis nem mûuelhetne. Igy az fel Tamadasbannis egyenlô czelekedeti volt az Atyanac es az Fiunac. Azert az Atya ôtet halalra aduan, ô maga ada magat, es az Atya ôtet fel tamaztuan, ô magais fel tamazta magat. Ezec mint legyenec, meg lattyuc az igazaknac fel tamadasaban, mert most ęletûnknec iarasa hitben vagyon, nem szem latomashan, 2. *Corinth:* 5.

Hatalma leuen azert à Christusnac egyeb hallottaknac fel tamaztasaban, es ô maganakis halottaibol valo fel kôltesere: Hatalma lesz az halando testûnknekis fel tamaztasara. Melly hatalomhoz kepest soc helyen az Iras, az mi hiuec halalat czac aluuasnac es alomnac hiwia, *Ioan:* 11: *Tessal:* 4. mert ô neki szinten olly kônyû egy beszedeuel fel tamaztani minden halottakat, mint nekûnc az alombol fel serkentenûnc az el alutt embereket. Kiból mi nekûnc nagy édes vigaztalasinc vadnac, mind ęletûnkbẽ mind halalunknac oraiaban: Kiról szollyunc hatodszor.

Christusnac hatalma az mi testûnknec fel tamaztasara

Aluuas az hiuec halala.

HATODIC TANVSAGROL.

Hasznunc az VVR fel Tamadasabol.

ELetûnkbennis nagy vigaztalasinkra vagyon az VVR fel Tamadasa az Bûn ellen, Ki minket szorongat es keszerit Istennec ellene, es ki noha elis eyt es be keuer bennûnket, Kiból kemeny lelki furdalasoc tamadnac, egyetembe vadoluan, furdaluan es fenyegetuen bennûnket, az ôrdôg az Isten haragiaual, es az ôrôc halalual. De mind ezec ellen erôs paisunc mi nekûnc, az mi Wrunc Iesus Christusnac fel tamadasa, ki az mi bûneinkert vgy holt meg, hogy az eleg tetel lenne érôtte. Es az bûn es halal ellen fel tamaduan, immar szoszolonc es engeztelônc Isten haragia ellen, hogy bûnôc Boczanattyat nyerie mind azoknac, valakic hitbôl ô altala Isten eleibe folyamnac. A mint az Iras tanît, monduan: Edes fiaim, ne vetkezzetec, ha kedig vetkeznetec, szoszolonc vagyon Istennel, ki engeztelô à mi bûnûnkert, Ismet: Ki teszen vadolast az Istennec valaztotti ellen? Az Isten az meg igazito, à Christus ki meg holt az mi bûneinkert, sôt az ki felis tamadot, es esedezic érôttûnc. Ismet: Nints olly Papi Feiedelmûnc, ki nem tudna raytunc kônyôrûlni. Tehat iarullyunc bizodalommal az Kegyelemnec szękihôz. Ki ha mû velûnc lesz, mindenkor segitseget talalunc alkolmatos ideieben, egez ęletûnkben. Kinel mi lehet nagyob gyônyôrûsegûnc, Istennec olly keduebe lenni, hogy minden bûneinket megis boczassa, ha hetuen hetszeris egy nap, de meg szomorodot es bûnôn bankodo sziwel eleibe esuen, engeztellyûc szent Fia halalanac es fel Tamadasanac ęrdeme altal, es azban valo bizodalommal, Es bûnûnc Boczanattyat meg nyeruen, mindenkor mindenekben kegyelmes segitsegetis talalunc altala, Banatunkban vigaztalast, szent Lelkeuel batoritast, ôrdôgtûl, bûntûl oltalmat, fel tamadast, Iduôsseget, es ôrôc ęletet. Ez, oh ki nagy vigaztalas az mi ęletûnben, Mondoc midôn az Christus fel tamadasa altal, olly nagy segitsegekęt nyerhetûnc szûntèlen mind egez ęletûnkben,

Eletûnkben valo vigaztalasinc az Christus fel Tamadasabol. Hogi immar ô altala mindenßer bûnûnc boczanattyatis, es minden re segitsegetis talalunc,

1. *Ioan:* 2.

Roman: 8.

Hebr: 4.

Oh ki draga ez.

Touabba nem czac magara vette az mi bûnûnc fizeteset, hanem azt foytogatya mostis bennûnc szent Lelke altala, es nem hadgy à Wralkodni, *Roman:* 8. Azert ha az ô Lelke lakozic mi bennûnc, az ki ôtet fel tamaztotta, az meg eleuenyiti az mi halando testûnketis, Mondoc meg eleuenyiti mostis ez mostani testi ęletbennis, hogy à mi nyaiassagunc, es kedues ôrômûnc menybe legyen, es mennyi erkôltset visellyûnc, Es meg eleueniti ez vtannis az ôrôc ęletreis.

Az bennûnc ßorult bûnt most sem hadgya Wralkodni.

Ez meg eleuenyitesról igy szol szent Pal: *Roman:* 8. Noha meg hal az test az bûnert, de az Lelec ęl az meg igazitasert. Az az: Noha bûnôs testbe vagyunc, es azert à testnec meg kel halni, De miert hogy Isten meg igazitotta azt à bûnt meg boczatuan, azert lelec szerint ęlûnc Istennec elôtte mostis, es ęlni fogunc ez vtannis ôrôcke. Mi noha keuannuc hogy mostis vgyan valosaggal ęlednenc meg ô benne, Vgy, hogy eñyi bûnt ingyen se ęreznenc bennûnc. De elegedgyûnc most à mindennapi ęltetessel es tudgyuc, hogyha czac igen kicziny bizodalmunc es wyiulasunc legyenis ô benne, vgyan ô magua azert azis, es azt à kicziny magot nem hadgya à Christus meg aluñi,

ELSOE WR-napiara az fel Tamadas napia vtan,

Czac hogy vakmerőſeggel meg ne olczuc. Mondom azert ittis ęletűnkben ſoc fele vigaztalaſunc es epűletűnc vagyon az Chriſtus fel tamadaſaban:

QVASIMODO Vaſanapra 4 Halalunkort valo vigaztalaſunc.

4 *HALALVNC* oraiakortis kedig ez draga vigaztalaſt vehettyűc, à mi WRunknac fel tamadaſabol: Hogy tuduan az ő diczőſeges wralkodaſat, Bizuaſt lelkűnket az ő markaba aianlhattyuc, monduan ſzent Iſtuankent: † WRam *IESVS*, vedd hozzad az en lelkemet, A mint az Toluaynakis monda, ♀ Bizony mondom te neked, Ma velem leſz Paradiczomba.

† *Actor:* 3.
♀ *Luc:* 23.

Teſtűnknec nyugotaſa.

♀ *TOVABBA* nem czac lelkűnket aianlyuc ő neki őrőmel, hanem męg teſtűnketis bekeſeggel el nyugottyuc Simeonkent, *Luc:* 2. A ſz: Atyackal egyetemben, varuan az ő diczőſeges el iőueſet, hogy minketis azon diczőſegre fel tamazſzon, es mind őrőckőn őrőcke ęlteſſen. A mint ſzent Peteris mondgya:

1. *Pet:* 1.

Aldot az Iſten, az mi WRunc Ieſus Chriſtuſnac Atya, ki az ő bőwſeges irgalmaſſagabol wyionnan nemzet minket eleuen remenſegre, à Ieſus Chriſtuſnac halottaibol valo fel tamadaſanac altala, az az, olly őrőkſegre, melly el nem veſzhet, meg ſem férteztethetic, meg ſem fonyadhatic, melly menyekben tartatic mi nekűnc, kic Iſtennec ereienec altala őriztetűnc hit altal az iduőſſegre. Iſmet mond ſzent Peter: Az Viz őzőnben, Noenac meg tartaſahoz haſonlatos az Kereztſeg, melly minketis meg tart, Nem à moſogatas, mellyel az teſtnec ſzenye el vetetic, hanem mellyel à leſzen hogy az io lełki eſmeret az Iſtennel tőrekedgyec, az Ieſus Chriſtuſnac fel Tamadaſanac altala, ki az Iſtennec iobian vagyon, minec vtanna menybe ment, ki el nyelte az halalt, hogy mi őrőkőſi lennenc az őrőc ęletnec, kinec birtoka alatt vadnac az Angyaloc, es az hatalmaſſagoc, es az erőc.

Ezec fő haſznai à mi WRunc Ieſus *CHRISTVS* fel Tamadaſanac. Kinec tizenket Haſznairol oda felis emlekeztűnc, tizenket ezernelis tőbbec leuen. Immar laſſuc aztis rőuideden, Miczoda hala adaſſal tartozunc illy draga io voltaert az WR Iſtennec, es az ő ſzent Fianac.

HETEDIC TANVSAGROL.

Hala adaſunc az fel Tamadaſrol.

NOha ſoc hala adaſſal es tiztelettel tartoznanc az VVR Iſtennec, ennyi iorol, De mind azokat czac imezekben rekeztem: Előſzer hogy ſziuűnckel: Maſodſzor ſzanckal: Harmadſzor minden tagainckal egez ęletűnkbe tiztellyűc ötet érőtte.

Sziuűęknec hala adoſa.

SZIVWNCKEL vgy tiztellyűc, midőn mind Bűn, mind Oerdőg, mind Atoc, Harag, es Karhozat ellen, erős biződalommal ragazkodunc az ő fel tamadaſahoz, kinec minden ſzem pillantasban kel lenni, Mert ezec miat ſoha czac egy ſzal nyugodal munc ſincz, hanem ſzűntelen rőttentnec bennűnc. De mi erős bizodalommal ragazkodgyunc az ő fel tamadaſahoz, mint á Vizbe halo àhoz à mit ragadot, kin ki akar à meg őlő vizből ſzaladni, Amint ő magais az Wr biztat, Ne fellyetec vgy mond, é világ feiedelme meg győzettetet. Es ſz. Pal mond: Szűkſeg ezt mindenkeppen meg ragadnunc, hogy az Ieſus Chriſtus az bűnőſőknec Iduőſſegere iőtt ez vilagra, 1. *Tim:* 1.

Ez ęle erős bizodalom nagy tiztelleſſegere vagyon ő maganakis, mert ötet tiztibe es meltoſſagaban beczűllyűc meg vele, Es nekűnkis annyit haſznal, hogy altala meg tartatunc, Sőt mas keppen nemis akar haſznalni mi nekűnc, hanem czac vgy ha benne bizunc, à mint mondgya: az ki hiſzen en bennem, iduőzűl, az ki nem hiſzen, el kar hozic, *Mar:* 16. Tehat igyis ſziuűnck bizodalmaualis tiztellyűc ötet, es legyűnc ezzel hala adoc az ő fel tamadaſaual ſzerzet ſoc io teteről.

Szanknac hala adaſa.
Roman: 8.

Maſodſzor *SZANCKAL* tiztellyűc ötet, midőn mindenec előtt vallaſt teszűnc rola, es vgyan diczőkedűnkis vele, ſzent Pal mondaſa ſzerint. Hogy ha az Iſten mi velűnc tartya, Kiczoda hat ellenűnc? Bizonnyaual à ki tulaydon Fianac nem keduezet, Hanem mindnyaiunkert érőttűnc adta ötet, Mikeppen nem adna ő vele egyetembe mindeneket mi nekűnc? Ki teſzen vadolaſt az Iſtennec valaztottí ellen? Az Iſten az meg igazito, kiczoda hat az karhoztato? Az Chriſtus á ki meg holt, ſőt az ki felis tamaztatot, es à ki az Iſtennec iobian űlis, ki eſedezikis érőttűnc, Ki ſzakazt el minket az

Iſtennec

Istennec szeretetitűl. Ez illy bator diczőkedesselis es vallassal tiztelteticő, Es soc egyebeknekis soc szantalanoknac hasznalunc, midőn őtet vagy predikallyuc, vagy rola egy massal szolunc, vagy az ellenkezőc előttis vallyuc, Mondoc, ez ő maganakis nagy tiztessegere vagyon, midőn soc kőzibe ki teried illy io tete, es nagy hatalma az ő fel tamadasanac, ki mellet tűrni es szennedni keszec legyűnc, tudvan annac bőw iutalmat, hogy ha vele szenuedűnc, vele megis diczőitetűnc, *Roman:* 8.

Harmadszor, *ELETWNCKEL* ackor tiztellyűc az ő fel tamadasat, midőn ő velc el temettetuen bűneinket, fel tamaztyűc wy es istenes ęletre minden tagainkat: Hogy à mint az előtt bűnnec ezkőzi voltanac, igy immar szent czelekedetnec ezkőzi legyenec. *Colossi:* 3. Erről igy tanyit à szent Pal: Ha az Christussal fel tamattatoc, az fenn valo dolgokat keressetec meg, holot à Christus vagyon, az Istennec iobiara űluen, Az mennyei dolgokra visellyetec gondot, nem az főldiekre, Mert meg holtatoc, es az tű ęletetec el vagyon rőytetuen, az Christussal az Istenben. Ismet mond: *Colossen:* 3. Meg őllyetec az ti főldi tagaitokat, à paraznasagot, à fertelmesseget, à buiasagot, az gonosz keuansagot, à fősuenyseget, melly bűnőkert az Istennec haragia el iő az engedetlen fiakra, De ti le vessetec az haragot, à boszu allast, à gonossagot, az atkozodast, az ektelen beszedeket, egyitec az mastoc ellen ne haragudgyon, &c. Legyetec fel őltőztec szeretettel, kőnyőrűletesseggel, szelidseggel, &c, egyitec tűriőn az mastoknac, egy masnac meg boczassatoc, &c: Az Christusnac beszede bőwen lakozzec ti bennetec, es mind szolassal, mind diczereteckel, őruendezzűnc ő benne. *Ephe:* 5. Ismet mond: Ti firfiac meg gondollyatoc, az Christus mint szerette az ő hiueit, tűs vgy szeressetec felesegteket. Mind ez ęle soc kűlőmb kűlőmb intesec, arra valoc, hogy minden moddal epitsűc magunkat az WR Christusban, es minden keppen wyiollyunc ő benne, mig az őrőksegre iutunc, kibe most vagyon fel tamadasa vtan, kiê mind halalunc, mind ęletűnc, Az mint errőlis szent Pal igy szol: 2. *Corinth:* 5. Hogy ha egy mindenekert meg holt tehat mindnaian holtac meg, es mindenekert holt meg, hogy az kic ęlnec ennec vtanna ne ő magoknac ęllyenec, hanem annac az ki ő érőttec meg holt es felis tamadot. Azert hala legyen az Istennec, hogy meg szabadituan az bűntűl, szolgaiaua tetettűnc az igassagnac, *Roman:* 6. Es meg holtac leuen Adamban, meg eleuenyitettűnc az WR *IESVS* Christusnac fel Tamadasaban. Kiben mind vęgig tarczon meg ő szent felsege mindnyaiunkat, Amen.

Im meg Halluc mint legyűnc hala adoc az WR *CHRISTVS* fel tamadasaban valo ionkert, mind Sziuűnckel, Szanckal, es minden Tagainckal egez ęletűnkben. Immar lassuc mit Tanulanc mind az mostani Predikationkban.

Mit Tanulanc.

AZ Mai Euangeliom fű keppen szola Thamasnac nagy kemeny hitetlen sziueről: Hogy ki igen keptelennec tartuan az Christus fel tamadasat, azt vallotta, hogy kűlőmben nem hinne, hanem ha őis latna, es sebeit meg tapogatna. Kit mind az altal az WR Christus igen kegyelmessen ki vőn hitetlensegeből, szinten olly keppen czelekeduen vele, à mint ő maga keuanta. Ezekből illy Tanusagine lőnec.

Előszer meg tanulanc, hogy nem czac Thamasnac tettzet keptelennec à Christus es à tőb halottaknac fel Tamadasa, Hanem mind az tőb tanyituanyoknakis, es mind ez egez vilagon valo embereknec.

Masodszor erről tanulanc, hogy senki czac egy sem iduőzűlhet, valaki nem hiszen, es hinni sem akaria à Christus fel tamadasat, kinec az Okat meg Tanuluc. Mert az Istennec igassaga szerint, szűkseg volt az Iduőzitő Christusnac meg halni es fel tamadni, es azt hittel el venni, es magunkhoz kapczolni. Azert hogy Thamasis ne maradna az ő hitetlensegeben, őtetis soc keppen tanyita à WR, mind szem latomasaual, mind tapogatasaual, mind soc irasnac bizonsagiual, Kire meg vilagosito szent Lelket ada nekis. De Thamas nem vala vakmerő hitetetlen, hanem erőtlen es gyarlo, ki semmit őrőmestben nem keuant volna, mint az WR Christus fel Tamadasat, czac hogy az őnnőn ereieből nem hihette.

ELSŐ wrnapiara azwr fel amadasa napia vtan.

Az Vr Christus altal, Az

Harmadszor arrol tanulanc: Mijs minemű bizonysagockal erősitsűc ezbe magunkat, hogy valoba fel tamadot az WR Christ9 Es hogy mijs mindnyaian fel tamadunc ő altala.

Negyedszer szolanc, Hogy az mi Testűnknec fel tamadasa, czac az WR Christus altal rendeltetet Istentűl.

Oetődszer szolanc, Hogy arra az WR Christnsnac eleg hatalma vagzon: hogy minden halottakat fe Tamazszon, es meg Itellyen.

Hatodszor, mint vegyűc mi Hasznat az Christus fel Tamadasanac, mind ęletűnkben, mind halalunkort.

Hetedszer, mint legyűnc érőtte hala adoc, Sziuűnckelis, Szanckalis, es egez Eletűnckelis.

Ezekről igen szűkseg volt szolanunc, Hogy midőn latnuc, az WR *CHRISTVS* melly igen nagy soc keppen Negyuen napig epitette igen halkal, lassan lassan az ő Tanyituanit, az ő fel Tamadasanac esmeretiben, es azban valo őrőmben: Mijs houa nagyob erőtlenseginket esmeriűc à mi Iduőzitő *IESVS* Christussunkban valo hitben, es bizodalomban, annyiual inkab tanullyunc, Es egyeb kitsiny hitűeketis, minden keppen epitsűnc, Igyekezuen az altal meg győzni az mi bennőnc lakozo es meg rőttentő bűnőket, es az pokolbeli őrdőgőt, ez vilagot, es az karhozatot, Es nagy lelki édesseggel es őrőmmel vigan varni, azon diczőseges fel tamadasunkat, es őrőc bodogsagos ęletűnket, kibe most ő maga az WR Christűs ęl es wralkodic mind őrőcke. Melly bodog diczőseges felseges őrőc ęletűnkről. Dellyesti Predikationkka igen őruendetes Tanusagi lesznec az hiueknec. Arrol ackor szollyunc. Most adgyunc halat az WR Istennec: Hogy ennyi nagy erőtlensegűnkben minketis minth Thamast, illy soc keppen biztat es erősit, szent Fianac fel Tamadasa altal, az mi diczőseges fel tamadasunkrol. Es kériűc tarczon meg mind vęgig az ő benne valo bizodalomban, es az altal vigyen be az ő őrőcke alo őrőmeben. Kőnyőrgesűnkben, mondgyuc el ez Imatsagot.

Imatsagat az Masic Predikatio vtan keresd meg.

Masic Predikatio
LEG ELSŐ VVRNAPIARA AZ VVR Fel Tamadsa napia utan.

Az mi őrőc ęletűnkre valo fel Tamadasunkrol,

ENEKLESROEL.

Az felső Diczeretekből valogass Enekeket.

SVMMATSKA.

FELSŐ Fredikacionkban szolanc Thamasnac nagy kemeny sziueről, ki az Christus fel Tamadasat nem hihete kűlőmben, hanem latua es meg tapogatua előszer, Az vtan soc bizonsagoc altalis epűlt oztan azban. Ki ha az ő hitetlensegebe meg maratt volna, mind őrocke el kellet volna veszni, à mint az WR czac azzokat mondgya bodogoknac, kic ő benne hisznec.

Azert

Azert mierthogy czactezbe egyedül függ à mi bodogsagunc: es öröc eletünc: Immar ezeknec megis nyiluab értelmeiert, imilly dologrol szoloc:

ELÖSZER miert nem hihette Thamas az Christus fel tamadasat: Es az mi okossagunkatis miczoda gondolat tartoztattya, hogy nehezen hiheti el az holtaknac fel tamadasat, Vgyan itt eztis meg tanuilyuc, Mint lessen, Az meg holt testnec fel tamadasa.

MASODSZOR Igen draga dolog értenünc eztis: Az Isten miert akarra hogy testünketis fel tamazsza, es azzalis tarsolkodgyec öröcke, Mondoc miert keuannya, hogy testünketis fel tamazsza: Nem elegé neki czac az mi lelkünc?

HARMADSZOR, Minemü Testec lesz az fel Tamadot Szenteknec?

NEGYEDSZER, Etel, ital, es hazasulas, kelle azoknac?

OETÖDSZER, Minemü lesz az öröc Eletnec lakasa.

HATODSZOR, Az hitetleneknec vghetetlen kinyokrol, es az pokolnac röttenetes lakasarol az ördögöckel együtt.

VTOLSZOR intetünc mindyvaian Hala adasra, az mi Wrunc Iesusnac velünc tett io teteiert, Ki fel Tamaduan hallottaibol, minketis meg eleuenyite, es io remenseguel megis tart az vtolso diczöseges Testnec fel tamadasara. Immar lassuc meg az Elsö Kerdesünket.

ELSÖ TANVSAGROL.

Mikeppen Tamadhatnac fel az halottac, mind Testec, Tetemec ennyire el oszoltatuan, es semmiè leuen?

ERre igy felel à szent Pal: Eztelen, à melly Magot te az földbe vetsz, nem eleuenedic meg, hanem ha meg haland. Es az melly magot el vetsz, nem az, à ki kikelendö, mellyet el vetsz, hanem czac tizta Mag, De à Isten ad testet annac, à mint ö akaria, mindenic fęle magnac az ö testet. Mintha mondana: tekents el azert ez egez vilagnac minden termö allattyat, Azoc altalis szüntelen bizonyosit az Isten az mi testünknec fel Tamadasaban, Mert noha azis meg rothad az mit el vetz akar alma magoczka, Buza, Szekfü, akarmi legyen. De az rothadas vtan oztan meg cziczorazic, Es sockal szepben es ekesben nö ki az földböl, hogy nem mint be vetötted. Mint az fekete rut szekfü magozkan, nagy szep ekes es io illatu virag neuekedic, es igy minden el vetet kis magon czudalatos szep termesec, es egy kis alma magoczkan nagy agas, leueles, viragos, es gyömölcsez fac teremnec. Ezekben kedig az Istennec az ö mindenhato ereietis meg gondollyuc, hogy az mint ez alà valo allatoknac illy nagy ekesseget rendelhetet, azon Isten hatalma lesz az mi alà valo testünketis meg diczöiteni az ö fogadasa es igereti szerint. Ki vgyan erreis teremtet minket. Kiröl igy szol szent Palis monduan: Mert az ki minket erre teremtet, Isten az, kijs adta mi nekünc erre, tüzül, az az, buzgo biztatoul à szent Lelket, hogy bizonnyal tudgyuc, hogy ha az mi földi hazunknac Satora el bontatic, Istentül mas epületünc leszen, nem kęzzel czinalt hazaczka, hanem öröcke valo menyekben, Es azert bizodalmas sziwel iobnac itellyüc, hogy az testböl ki mullyunc, es az Wrhoz menyünc lakni. Annac okaertis keuansaggal igyekezzünc, hogy ö nala kellemetesec legyünc, mind az testben lakuan, mind azbol ki muluan. Ez hitben es igyekezetben segitsen ö szent felsege mindnyaiunkat. Ez elsö Tanusagunkban iol eszünkbe vegyüc, hogy czac az el vetet Magoknac ki kellesebölis könyünekis es gyönyörüsegesnekis tartsuc, az mi testünknec fel tamadasat, Azert mind vetemenyekre, mind viragokra es fakra vigyazzunc, kogy azokis Tükör gyarant legyenec elöttünc, à mi meg diczöülesünkröl, es azokis öruendeztessec az fel Tamadot WR *IESVS* Christusba. Kinec fel Tamadasa altal, tamad es diczöitetic meg az mi testünc. Lassuc Masic Tanusaginkat.

1. Corinth: 15. Tükörünc azvinagoc, es minden vetemenyec.

Isteni hatalom hol vagyon ez.

2. Corinth: 5. Az ßent Lelec biztatasa. Ez remenseg kedueskettet Istennel

MASIC TANVSAGROL.

ELSŏ wrnapiara az WR Fel tamadasa napia vtan,

Az VR Christus altal az

Nem elegé az Lelekñec Istenuel ęlni, mint Lelki allattal, Mi szůkseg az Testnekis fel Tamadni?

QVASIMODO Vasarnapra.

Az mi testůnc Istennec ßentelteteet ßolgalatra.

☿ Templomais.

Roman: 8.

NOHA az Isten nem Testi, hanem Lelki allat, de ő egyè szentelte à testet az mi lelkůnckel, hogy egyůtt mind testestůl, mind lelkestůl szenteltessec az ő Neueis. Nem czac lelkůnket, hanem testůnketis szent☿Templomaua valaztotta, szent Lelkeuel Maganac peczetelte, maganac szolgaltatta, az ő Neueért szenuedtette, Bőytelessel, tőmlőtzőzessel, kergetessel, szidalommal nyomorgattatta: Iozansagra, mérteklestssegre, tiztassagra, es igassagra szoktattatta: az ő szent Fiat az mi embersegůnkben őltőztette, Az Kerezt Viz felőtt wyionnan szůlettette, testunketis à Christusnac vęreuel meg tiztitotta, za ő testeuel es vęreuel reszesitette es ęltetette, nẽ czac lelkůnket mondoc, hanem testůnketis. Tehat à melly testůnckel itt ez főldőn ezt mieli, ezen testůnket magahozis akaria venni, az ő őrőcke valo tarsasagara, az ő szinenec szemtůl szembe valo latasara, az ő diczősegenec reszeltetesere. Es az ő benne valo őrőc nyugodalomra. Az mint előszeris erre teremtet vala. Ez kedig nagy dragalatos es igen czudalatos bőlczeseges kegyelmessege ő szent felsegenec, hogy előszer az embert főldből teremcze, azt el esni meg engedgye, es az bůn miatt ismet főlddê valtoztassa, es onnet wyionnan mennyei testre fel epitse. Melly nagy dologgal ő szent felsege, az ő mindenhatosagatis akaria ielenteni, es minketis őrőcke valo alazatossagra, es Istenůnknec nagy fel magaztaltatasara, nagy hala adasra, beñe valo őrőmre es szeretetre akart fel inditani. A mint ezeket nagy nyiluan meg fogiuc esmerni az fel tamadaskort, minemů alavalosagbol, melly nagy felsegre emeltetůnc, nagy Isteni hatalmassagabol, bőlczesegeből, irgalmassagabol, es czudalatos meg valtsagabol, az ő szent Fianac testesůleseből, es annac halottaibol valo fel Tamadasabol. Ki feie leuen az Anyaszent Egyhaznac, vele egyůtt mint tagoknac, annakis lelkestůl testestůl fel kel tamadnioc. A mint erről à bolygo Tauyituanyoknakis monda: Mi ert iőnec olly gondolatoc az ti sziuetekben, mintha en czac Lelec volnec, Iőuetec ide, lassatoc, es tapazrallyatoc meg engemet, mert az lelcknec nints teste es czontya, az mint lattyatoc hogy ennekem vagyon. Az szent Iobis ezzel biztata magat, hogy az őnnőn szemeuel latna meg az ő meg valtoiat, es az őnnőn testeuel, czontyaual, es bőreuel fel őltőztetnec wyionnan. Azert ragatta az WR Isten az első ket ezerbe Enochot, Az masic ket ezerbe, Illyest, eleuen testestůl lelkestůl, Hogy azokis bizon saginc lennenec, nem czac lelkůnknec, hanem testůnknekis fel tamadasarol. Rakua kedig az Apostoloknac irasa, hogy az Christus el iőuen menyekből, az mi rothadando testůnketis sel tamaztya, es az ő diczőseges testehőz hasonlatossa teszi, *Phil: 3.* Es int, hogy ezzel biztatnuc magunkat, mig el iőne az WR es minket az főldből fel ragatatuan eleibe vitetne, es az őnnőn orszagaba be vinne, *1. Tessal: 4.*

Isteni bőlczesege es kegyelmessege.

Okai ennec.

Feiůnc fel tamaduan, tagainkis fel tamadnac

Ioan: 20.

Iob. 19.

PELDAC:

Gen: 5.

Eccles: 44. es 49.

Hebr: 11.

Ezeket meg ęrtuen, hogy testůnkis valoba fel tamadna, Ier szollyunc arrolis: Az hiueknec fel tamadot testec minemů lesz, Hogy ezbőlis őruendeztessůc az mi mostani szőrnyů, es soc bůnuel, rőttegessel, es faydalommal el bagyadot testůnket. Es nagyob őrőmmel es iob remenseggel variuc az mi ki mulasunkat, Es ezekbőlis fel indullyunc nagyob bizodalomra, hogy ne ketelkedgyůc, mint Thamas az fel tamadasrol.

HARMADIC TANVSAGROL.

Az Szentec minęmů Testben tamadnac fel, mezitelenec Ieszneke?

Nagy az ßentek diczősegec.

Matth: 3.

Phil: 3.

1. Ioan: 3.

CHristus Iduőzitőnc az igazaknac testeket hasonlittya, à fenyes Naphoz, Es megent az Angyalokhoz, szent Pal, az Christus diczőseges testehőz, Sz. Ianos Istenhőz, De mind ezec meg gondolhatatlan diczősegesec: Igy az mi testůnknekis diczőseget senki meg nem gondolhattya.

Kinec mezitelensege noha az artatlansagban sem Isten előtt, sem egy mas előtt, semmi szemermetesseget nem tenne, Az mint Adamis es Eua az vetec előtt valanac. Mind az altal azt itelic az bőlczec, hogy à mi testůnc nem mezitelen tamadna immar fel, Mert Adam első főldi testenel ekesb lenne, nem főldi hanem mennyei à mi testůnc,

Es im-

Es mennyei ekessegre valtoztatnec, az mint szent Palis az Magokrol ezt mondgya: 1. *Corinth: 15.* Hogy noha mezitelen vettetic az földben, de az mezitelen magbol nem mezitelen neuekedic fel, hanem tsac à buzais nagy bokros fűuel, es az vtan ekes magos szalmackal es meg feiezet buza fűuel neuekedic fel, Azonkeppen az szekfű es minden veteményec, melly szepen iőnec ki az földből: Igz noha mezitelen temettetűnc mijs, es velűnc egyetemben el rothadnac minden öltözetűnc, De az WR tudgya az mi mezitelensegűnket ekesitení nagy mennyei aiandekockal. A mint elő szamlaliya szent Palis, monduan: Vettetic à földbe rothadando test, tamad fel rothadatlan, vettetic vtalatos tamad fel diczőseges, vettetic erőtlen, tamad fel hatalmas, vettetic neuendeken test, tamad fel lelki. Az Első ember az Adam, első lelkes allatta teremtetet. Az vtolso Adam kedig ęletet ado lelecke teremtetet. De nem teremtetet előszer az, à mi lelec szerint valo, hanem az, melly test szerint valo, Annac vtanna az à melly Lelec szerint valo. Az első ember à földből, földdè lett. Az masic ember ő az WR menyekből. Minemű amaz földi ember, ollyatenoc az földiekis. Es minemű amaz mennyei, ollyatenoc azokis, à kic mennyeiec. Es mikeppen viseltűc amaz földi embernec abrazattyat, igy viselly űc az menyeinekis abrazattyat, Ezec à szent Pal tanyitasi. Azert azkorbeli abrazatunc nem olly mezitelenseguel leszen, mint Adam volt, auagy mint most tettzenec mezitelensegűnc, hanem mennyei es Christushoz hasonlo diczőseginc leszen, Melly diczőseget az ő fel tamadasakort meg nem mutathatta, az ő Tanituani eszeknec, szigueknec tompasaga miat, A mint midőn el valtoztatta volnais à hegyen szinęt nem nęzhetnec vala reaia, annac diczősege miatt, es azert à fel tamadaskort czac olly szinbe mutata magat, kiből meg esmernec ötet, az ő regi abrazattya szerint. Es azkoris nem mezitelen, hanem ruhas abrazattyat mutatta nekiec. Azonkeppen ez vtannis el rendeli ő felsege á mi testűnknec olly ekes ruhazattyat, hogy kiből igen szepen meg ekesitetteknec lattassunc. Az kedig minemű legyen, czac az ő Isteni felseges hatalmara es meg gondolhatatlan io voltara hadgyuc. *A minemű Christus, ollyac à ßentekis.*

NEGYEDIC TANVSAGROL.

Etele, itala, hazasulasa leszene ackor az Testnec? *Matth: 22.*

ERre Iesus Iduőzitőnc igy felel az Saduceusoknac: Teuelyegtec, mi-ert hogy nem tudgyatoc sem az Iraft, sem az Istennec hatalmassagat, Mert á fel Tamadasban meg sem hazasulnac, hazasagra sem adatnac, hanem ollyanoc lesznec mint az Istennec Angyali mennyekben. Azonkeppen etel ital sem fog kelletni ő nekiec, hanem őrőmnec elegsege, olly édesseg, es olly bekeseg leszen köztőc, melly fellyűl hallad minden ęrtelmet. *Pſalm: 16. Phil: 4.*

De az testi buiac, torkosoc, es ez vilagban telhetetlenec, nem tudnac egyebet ohaytani annal, az mire ő magokat adtac. Es azert karomkoduan Isten boszusagara, igyis szolnac: Czac itt hadna engem ęlni ez vilagban, felesegem mellet, es io Boros pinczemben, bár őue lenne az Menny orszag. Eztelenec, nem tudgyac az Ganayt meg valaztani az Aranytol, az Győngyet az Arpatul, az Isteni felsegnec győnyőrűseget, az ő keserues, mérges keuansagoktul. Regen Cherintus Eretnec éffęle *De ß: Pal Col: 3.* czelczapassal hizelkedet, hogy az Isten orszagais rakua lenne földi édesseguel, kiki à mint akarna, vgy buialkodhatnec, vgy torkoskodhatnec, es ackor bűnnec sem tulaydohitatnec, kit ęgre agyon vere az WR Isten, az fördő hazat nyakara burituan. Igy houa inkab ohaytyac az latroc testi buialkodo es torkoskodo lakasokat, annyiual inkab ittis Kőszuennyel, Kolikaual, Frantzuval veretetnec, es az Isteñec őrőmebe sem lehetnec reszesec, mint ebec es disznoc. *Apocal: 21.* Az Tőrőkőkis es Tatároc, soc kepppen teuelgenec, hogy szep szerszamostul louastul fel tamadnac, kic mind czac földi kaba es ördögi czalardsagbol tamatt keuansagoc. De szent Pal erre tanyit minket, *Coloſſ: 3.* Hogy męg mostis itt ez földőn letűnkben le vessűc az földi es testi keuansagot, es mintha az WR Christussal immaris mennyekbe lakoznanc, menybeli nyaiasaginc legyenec. Menyiuel inkab ott mindenestűl fogua, czac mennyei ęletre valtoztatunc, kit most sem elme meg nem gondolhat, sem szem nem lathat, sem fűl nem halhat *Esa: 64.* *tanyit hogy meeg mostis mennyeiec legyűnc ackor soc kal inkab.*

Oetődic

ELSŏ wrnapia ra azwr fel amadasa napia vtan.

QVASIMO modo vasarnapra.

Az Vr Christus altal, Az
OETŏDIC TANVSAGROL.
Minęmŭ lesz tehat az ŏrŏc ęletnec lakasa?

ŏ 1. Petr: 1.

SZent Peter igy szol arrol: Az Iesus Christusnachalottairol valo fel tamadasanac altala szŭlt az Isten minket eleuen remenssegre, es olly ŏrŏkssegre, melly el nem veszhet, meg sem férteztethetic, meg sem fonyadhatic, Tudni illic: melly mennyek ben tartatic mi nekŭc. Szent Palis mond: Szem nem latot, fŭl sem hallot, emberi elmeben sem szallottanac, à mellyeket keszitet az Isten az ŏtet szeretŏknec, Kinec gyŏnyŏrŭssege miatt, hogy Pal bekeseguel tŭrne minden nyaualyat az Wrnac igese mellet, illyen ielenesrŏl emlekezic: Hogy el ragattatuan tessben, vagy test kiuŭl, nem tudgya, az Paradiczomban, es hallot ki mondhatatlan beszedeket, mellyeket nem szabad embernec ki mondani. Megent mond Timotheusnac: Az Isten olly vilagossagban lakic, mellyhŏz senki nem mehet kit egy ember sem latot, sem lathatis, kinec diczŏsege es hatalmassaga ŏrŏcke valo. Es magat biztatuan mond: Viwtam amaz ieles bay viuast, az futast el vęgeztem, az hitet meg tartottam, Touabba immar el tetetet ennekem az igassagnac Koronaia, mellyet meg ad ennekem az WR amaz vtolso napon, amaz igaz Biro, nem czac ennekem kediglen, hanem min deneknekis, á kic keuannyac amaz ŏ felseges el iŏueset.

Apoc: 2. es 4.
Apoc: 22.

Szent Ianosnalis az WR az ŏ hiueinec ęletnec Koronaiat igeri. Es ŏis latot nagy soc Koronas vęneket mennyekben, ielentuen az WR az ŏ hiueinec kirali meltossagokat. Iregy czudalatos draga kŏuekbŏl fel epitetet varosrolis, aranyas piatzarol, ęlŏ faiarŏl es vizerŏl, es azban Isten nec nagy fenyes vilagossagarol. De ezt nagyual fellyŭl multa az menny orszagnac ekessege.

Gondolhadd kedig magadbannis: Ha ez bŭnuel meg vndokitatot es senyuedendŏ allatoknac vilagat meg tudta ekesiteni, Nappal, Holddal, Czillagockal, Viragockal, Fackal, Vadackal, Madarackal, Halackal, Ezŭstuel, Arannyal, es fŏfŏ nepeckel, ekes wrackal, es Kiralyockal: Menyiuel inkab az ŏ tulaydon helyet, kinec ŏrŏcke meg kel maradni. Ezt kedig szent Palis mondgya: Hogy ę kilsŏ vilagnac allatibol, az Istennec lathatatlan diczŏsegetis saldithatnuc, *Roman: 1.* Kinec ekes diczŏsegerŏl, es ŏruendetes bodogsagarol, bár szinten az Angyaloc szolnanakis, lehetęlen hogy mi czac meg ęrthetnŭkis. Mert ott semmi nints, fŏldi el rothadando allathoz hasonlatos, hanem mindenec ŏrŏcke valoc, es azert annac ŏrŏme es bekessege, minden ęrtelmet fellyŭl halad, *Phil: 4.* Hol ŏrŏmnec tŏkelletes elegsege az ŏ szine elŏtt, *Psal: 16.*

1. Iohan: 3.

Kinec nagy ędessege miatt soha czac meg sem emlekezhetŭne semmi fŏldi keuansaginkrol, semmi el mult alavalosaginkrol, sem faydalminkrol, sem banatinkrol *Apocal: 21.* Mert minden o el mulic, es mindenec meg wyiulnac, *2. Pet: 3. Apoc: 21.* Hol mis melly szepec legyŭnc, illy nagy dragaszoual ielenti meg szent Ianos: Lassatoc minemŭ szeretetet adot nekŭnc az Atya, hogy Istennec Fiainac hiuattassunc. Szeretŏ fiatskaim, most Istennec fiai vagyunc, es męg meg nem ielent az, az mire leszŭnc, Tudgyuc kedig, hogy mikoron ŏ meg ielenendic, hasonlatossac leszŭnc ŏ hozzaia, Mert meg lattyuc ŏtet à mikeppen vagyon. Es szent Pal monda: Mi vgy viselly magunkat, mint mennyei polgaroc, honnetis variuc az mi meg szabaditonkat, az WR *IESVS* Christust, Ki el valtoztattya az mi alavalo testŭnket, hogy egyenlŏ abrazatu legyen az ŏ meg diczŏŭlt testeuel, az ŏ czelekedŏ ereie szerint, mellyel mindeneket maganac birtoka ala vethetis. Es mond *1. Corinth: 13.* Most lattyuc, vgy mint Tŭkŏrnec altala, ackoron kedig ielen lattyŭc, most resz szerint, ackoron kedig eppen, Ackoron Isten minden leszen mindenekben, *1. Corinth: 15.*

Philip. 3.

Hebr: 4.

Erre igyekezzŭnc.

IGYEKEZZŴNC anac okaert be meni az nyugodalomban, Es fellyŭnc hogy valaha el ne hagyuan â nyugodalomra valo be menesnec igeretit, lattassec valaki kŏzŭletec kesŏn iart leni, Mint amaz ŏt bolond szunyadozo szŭzec *Mat: 25.* Mert azba à nyugodalomba tsac azoc mehetnec be, kic haluă szeretettel az Wrnac igeretit, hisznec annac: es mindennap ŏrŏmmel keszen variac, bekeseguel el tŭruen à remenseg miatt nyaualyaiokatis.

Abraham. Hebr: 11: Draga peldac.

Mint Abraham hitnec altala lakec az igeretnec fŏlden, vgy mint idegen, es lakec Satorokban, Isaackal, es Iacobbal, kic vgyan azon igeretnec valanac ŏrŏkŏsi. Mert à

Varoſt

Varoſt varia vala, mellynec fondamentomi vadnac Iſtentűl, mellynec Meſtere es epitőie az Iſten, Melly hazat iobnac tartottac, es azba vagyottac.

Ez hitnec altala Moyſes immaran őreg leuen, nem akara à Pharaho leanyanac fianac neueztetni, inkab valaztuan, hogy az Iſtennec nepeuel nyomoruſagot ſzenuedue, hogy nem mint az bűnnec idő ſzerint valo haſznaiual ęlne. Nagyob kazdagſagoknac iteluen az Chriſtuſert valo ſzidalmaſſagot, hogy nem mint az Ægyptombelieknec draga kenczeket, mert néz vala az iutalomnac meg adaſara. *Moyſes.*

Nekic az regiec kőzzűl meg fogattanac, nem gondoluan az meg ſzabadulaſrol, hogy iob fel tamadaſt nyerhetnenec. Nekic iſmeglen czufolaſokat es oſtorozaſokat ſzenuettenec, ennec felőtte fogſagokat es tőmlőtzőzeſeket, Meg kőueztettenec, kettő vagattanac, fegyuerrel ki vagatua holtanac meg, Iuh es ketske bőrőkbe őltőzuē, ala fel buydoſanac, mindenektűl el hagyattanac, el nyomoritattac, es ſanyargattattac, maga ő hozzaioc nem vala melto ez vilag, Kic à kitelenbe buydoſanac az hegyeken, az barlangokban, es az főldnec űregiben, Es mind ezec à hitnec altala bizonſagot nyeruen el nem vettec az igeretet. Miert hogy az Iſten mi nekünc valami iob dolgot ſzánt vala. Es azt itelem hogy nem egyelőc è moſtani időnec nyomoruſagi, à őuendő diczőſeghőz, à melly meg fog ielentődni mi hozzanc. *Roman.* 8. *Hebr:* 11. *Szent Pal.*

HATODIC TANVSAGROL.

Mit műuelnec Menyorſzagban az hiuec, es meg eſmerike egy maſt?

AZ Iſtenhőz haſonlatoſſac leuen, ſzinről ſzinre lattyac, es meg fogiac az ő nagy Felſeges miuoltat nagy Bőlczeſeget, nagy Mindenhato voltat, nagy tizta Szentſeget, nagy Diczőſeget, eſmerni, Kit ęrteni, latni, es abban reſzeſſeis lenni, meg mondhatatlan őrőm. Diczeriűkis ő ſzent felſeget vnas nelkűl. Kit ne vélly keuelv diczeretnec lenni, hanem tiztelteſſeges elő ſzamlalaſanac, azoknac az ioknac, kiket az WR ő velec czelekedet, à Teremtesbe, az Eltetesben, az meg Valtasban, az Iduőzitesben, az fel Tamaztasban, az Iteletben, az Bodogſagban. Mellyről valo gondolkodas mierthogy igen nagy bőlczen es ęrtelmeſſen leſzen, azert őrőmetis igen nagyokat ſzerez bennűnc, Az mint czac ittis igen igen nagy őrőmmel ſzamlallyuc, midőn valaki nagy nyaualyankba nagy iol tett velűnc: Az vitęz őrőmmel beſzelli viteſſeget, nyereſeget, rabſagbol valo ſzabadulaſat: A Kiraly az ő kirali dolgait: à Bőlts az ő oluaſot hiſtoriaiat, az beteg, az ő meg gyogyitaſat, az oruos: az faknac, fűueknec, kőueknec ereiet: az kalmar, es akar melly műes az ő dolgainac nyereſegit. Ottis leſznec menny orſzaghoz illendő bőlczeſeges gondolatunc es ſzolaſunc, es azokba valo lelki édeſſegűnc, Ha Adam eſzet meg nem homalyoſitotta volna, es ſziuet gonoſz keuanſagokra nemforditotta volna, ittis az Iſteni tizta eſmeret nagy édeſſegere lett volna, Azonkeppen minden teremtet allat, fac, viragoc, vadac, Hold, Nap, Czillag, czudalatos keppen őruendeztettec volna, latuan azokban az Iſtennec nagy hatalmat, es hozzanc valo ſoc fęle io voltat, De ezec moſt el veztec belőlűnc, De az fel Tamadaskort azokis mind meg epűlnec, hogy az Iſtent ő magatis igazan eſmerjűc, Es az ő allatirolis es minden czelekedetiről igaz iteletet teſzűnc, Kiből meg mondhatatlan tiztaſſagos őrőmet es nyugodalmas keduet veſzűc. Szolunc Iſtenuel ő magaualis, az ő ſzerelmes Fiaual az mi Wrunc *IESVS* Chriſtuſſal, az ő nagy győzedelmeről, czudalatos meg valtaſarol, az ő ſoc fele ellenſeginec el enyiſzeſekről, Szolunc az ő vigaztalo ſz: Lelkeuelis, ki bennűnket wyioñan ſzűlt, meg vilagoſitot, birt, igazgatot, Melly Atya, Fiu, es ſz: Lelec, ott vgyan mindē leſzen mindē bodogokbā, Lehetſeges ezis, hogy à mint felőtte igen nagy hely à meny orſzag, gy nihany ezerſzer nagyob az főldnel, De męg czac az Napis nagyob à főldnel: Vgy ottis minden lakoh helyenket el iatunc, es mindennel ſzeretettel ſzolunc: Regi Atyackal, Prophetackal, Apoſtolockal, meg gondolhatatlan bőlczeſeggel, őrőmmel es édeſſeguel ſzolunc. Az mint Chriſtus Wrunc Moyſeſſel es Illyęſſel ſzol vala, mikor ſzinet el valtoztatuā meg ielentec volna, Es à mint az Angyaloc izoitac az fel tamadaskort az aſzonyockal, es

Az Iſtent eſmeric es lattyac.

Mint diczeryűc.

Az ſzent haromſagual ſzolunc.

Soc helyeket iarunc.

ELSOE WR-napiara az fel Tamadas napia vtan,

Az VR Christus altal az

QVASIMODO vasanapra

kal, es egyebeckel. De ott nagyob bőlczeſeggel es tellyesb őrőmmel leſznec ezec. Mindent vgy ſzeretűnc kedig, ſzinten mint mi magunkat. Es ſoha czac egy ſzem pillantaſni, ſzomoruſagotis nem veſzűnc egyinc az maſinktul, ſem irigyſeget, ſem kuelyſeget nem tudunc, kibőlis igen nagy edeſſegeket veſzűnc. Ezekről mit mongyon az Iras ier laſſuc.

Apoc: 4. Diczeric az Iſtent az ßentec.

Szent Ianos ezt iria: Hogy ő negy lelkes allatokat latot, kic éyiel nappal azt mondgyac vala: Szent, ſzent, ſzent az mindenhato WR Iſten, ki allattya ſzerint volt, ki vagyon, es ki el iőuendő. Es mikoron, az lekes allatoc diczernec es diczőitenec, es halat adnanac, Az huſzon negy vęnec, le eſnec vala az előtt, az ki az ſzekbe űl vala, es imadgyac vala azt, Es Koronaſokat le teſzic vala az ſzeknec előtte, ezt monduan: Melto vagy Wram, hogy tiztelſeget, diczőſeget, es hatalmat vegy, mert te teremtettel mindeneket, es az te akaratodnac altala vadnac es teremtettenec.

Eſaie 6.

Eſaias ez fele diczeretet hallot az Angyaloktul. Kiből meg tettzic hogy vnas nelkűl valo Iſtenbeli

Draga nyaiaſsaga Iſtennec az hiueckel.

őrőműnc leſzen, mind őrőckőn őrőcke. Iſten mi velűnc mint édes Atya édes fiaual, es mi Iſtenuel mint édes Atyanckal, ſzeretettel vigadozuan, à mint ſzent Ianos erről is ſzola:

Apocal: 21.

Nagy ſzozatot hallec menyből, melly ezt monda: Ime az Iſtennec hayleka az embereckel vagyon, es egyűtt lakic ő velec. Es azoc ő nepei leſznec, es az ő velec valo Iſten, ő Iſtenec leſzen, Es az Iſten el tőrűl minden kőnyuet az ő ſzemekről Es az halal touabba nem leſzen, ſem ſiralom, ſem kialtas, ſem faydalom, Mert az elsőc el multac, Es monda az, à ki à Kiralyi ſzekbe űl vala: Ime mindeneket meg wyitoc. Ez meg wyitas olly leſzen, hogy ſohol ſemmit nem latz ollyat, az mi ket moſt latz, hanem mind Meny, mind Föld, mind az Emberec, mas es igen czudalatos felſeges ſzinben leſznec.

Meg eſmeric egymaſt az ßentec.

Ott bizonnyal mindnyaian meg eſmeriűc egy maſt, ki vala Atyanc, Anyanc, gyermekinc, Adam, Noe, Abraham, Moyſes, Dauid, ſzent Peter, ſzent Pal, ſzűz Maria, ki legyen az őrőc Atya, az ő ſzent Fia, es ki legyen az Atyanac es Fiunac őrőcke valo Lelke, Az mint à kerezteleskort Ianos halla az Atya ſzauatis, lara à ſzent Lelketis, es ſzola az WR Chriſtuſſalis, Es az mint az fel tamadas vtan az Tanyituanyoc meg eſmerec wrunkat, Es az el valtozaskort meg eſmerec Moyſeſt, es Illyeſt.

Sapien: 5.

Salomon azt iria, hogy az itelet napian, meg eſmeric az hiuec az czufolokatis, es karomlokat, kiket megis itelnec. Agoſton Doctor, Chryſoſtomuſis ezzel vigaztaltac az őzuegyeket, hogy ferieket, gyermekeket iobban fogiac ott eſmerni. Az regi Czaſzarokat, feiedelmeket, ott egy czac mint io baratunkat fogiuc tartani őkis minket,

Galat: 3.

Mert az Chriſtus Ieſusba nints ſem wr, ſem ſzolga, hanem mindnyain egy teſt es egy vęr leſzűnc ő benne, Sockal nagyob ſzeretettel egy maſhoz, hogy nem mint itt az Atya, anya ſzereti gyermekit. Es mindnyaiunc kőzt meg gondolhatatlan győnyőrűſeges nyaias beſzedeckel, es egyeb Iſteni rendelt tiztaſſagos czelekedeteckel rakuac leſzűnc, Az Iſtent ſzinről ſzinre latuan, minden iauaiual, Es mind azokba reſzeſec leuen. Kinec modgyat, őrőmet, tiztelſeget, es diczőſeget, hadgyuc ő ſzent felſegere. Es mi czac hittel, io remenſeguel, es io lelki iſmerettel keſzitſűc mindennap mi magunkat, El hiuen, hogy mijs meg lattyuc az Wrnac minden iouait, az ęlőknec főldőn, Pſal: 27. Mikor az WR Chriſtus illyen ſzockal fog hiwni bennűnket: Iőuetec el en Atyamnac aldottai, biriatoc őrőkſegűl az orſzagot, melly tinektec keſzitetet ez

Matth: 5.

vilagnac kezdetitől fogua.

Matth: 25.

Engedgye ő ſzent felſege, Mijs leheſſűnc tizta ſziuűc, hogy az Iſtent meg lathaſſuc, es leheſſűnc hiw es io ſzolgai ő ſzent felſegenec, hogy őis nagy vig keduel hiuaſſon be az Wrnac őrőmebe, Amen.

Immar ſzollyunc az iſtenteleneknekis fel Tamadaſokrol, es vęghetetlen, rőttenetes bűnteteſekről, Ezert hogy à Chriſtus altal nem akartac meg bekelni ideien az Wr Iſtenuel.

Maſic Reſze ez Predikationac.

Az el karhozandoknac fel Tamadaſokrol.

Ertſűc

ERezüc meg az Irasnac bizonsagibol, Mint kellessec az istentelenec testenekis fel tamadnioc: Minemü lesz azoknac testec: Miczoda lesz büntetesec? es hol lesz helyec mind örökön örökke?

FEL TAMADNAKE az Istentelenekis testeckel egyetembe: Mert hogy nem czac lelkekben, hanem testekbennis vetkeztec Isten ellen, szemeckel, fülöckel, szajockal, torkockal, gyomrockal, hasockal, szemermes testeckel, kezeckel, labockal, es minden tagockal, es azoknac minden érzekensegiuel Azert vgyan ezeknec lakolnis kell érötte, olly keppen, hogy egyszersmind minden tagoc, minden faydalommal rakuac legyenec mind öröcke. Es egyszersmind fö fajas, fog fajas, szem fajas, has ragas, es minden egyeb faydalom legyen, olly nagy kinual, iszonyusaggal, fog czikorgatassal, siuassal, riuassal, orditassal, kit most soha sem ki czac meg sem gondolhat, Minden fekete akaztot embernel rutab, es szörnyübleuẽ testekis, à mint ez Irasoc bizonyittyac.

Testekbe vetkezuen, testekbennis büntetetnec nem czac lelkekbe, mint amaz gazdag. Rutac azel karhoztac. Esaiæ 66.

Mond Isten Esaiasnal: Meg lattyac az embereknec, kic en ellenem hamissan czelekednec, holt testeket, Mert az ö fergec meg nem hal, es az ö tüzöc meg nem alusznic, Es vtalatosbac lesznec minden testnel.

Oeröcke valo az ö kinyec. Esaiæ 34.

Ismet: Az ö köztöc valo meg ölettec el vettetnec, es az ö meg holt testeknec nagy büzi fel megyen. Ismet: Az à nap, az Wrnac boszu allasanac napia, es az az ezendö viszontag meg fizetesenec eztendeie. Ackor az ö Patakoc szurocka valtozic, es az ö földöc kenköue, Mondom az ö földöc égö szurocka leszen, melly sem nappal, sem éyiel nem alusznic, hanem mind öröcke füsti megyen.

Apoc: 14.

Szent Ianosis ezt halla: Ha valaki imadandgya az Bestiat, es az ö kepet, es az ö beleget veszi homlokara, auagy kezere, azis iszic az Isten haragianac borabol, mondom az ö haragianac boraual meg töltöt poharabol, Es meg kinzattatic tüzzel es kenköuel, az szent Angyaloc elött, es à Barany elött, Es az ö kinzodasoknac füsti fel megyen mind örökön öröcke.

Apoc: 2. es 20. Masodic halal miczoda?

Ez röttenetes büntetest, neuezi az Iras masodic halalnac, kinec soha vege nem lesznen, hanem mind öröcke olly kemeny faydalmockal lesz, mint ha halton halnah de azert soha meg nem halhatz.

Gen: 1. Adam halala.

Ezzel fenyegette vala Isten Adamot, monduan: Az kertnec minden fairol egyel, De az ionac es gonosznac tudasanac fajarol semmi keppen ne egyel: Mert valamelly nap arrol eszel, *HALALNAC HALALAVAL* halsz. Kit az Isten meg nem masolhatot az ö igaz mondasaert, hanem az Christusnac draga szömelyenec altala be kellet töltení. Es azert azoknakis kic be oltattac ö bele, semmi karhozattyoc nem lehet ez masic halalba. De valakic ö benne meg nem engeztelrettec, es bünöc boczanattyat nem nyertec, azoc mind oröckön öröcke halton halnac, de soha meg nem halhatnac Mind LElkestül, mind testestül, A mint Wrunc mondgya, *Ioan: 3.* Az ki hiszen az Fiuba, örök élete vagyon, Az ki kedig nem enged az Fiunac, meg nem lattya az élet, hanem az Istennec haragia marad ö rayta.

Roman: 8.

Ismet mondi: Ne féllyetec azoktul, kic meg ölic az testet, az lelket kedig meg nem ölhetic, Hanem inkab aztul féllyetec, à ki mind az lelket, es mind à testet el veztheti pokolba. Pelda amaz kazdagis kinec az lelke kinzodic vala az langba, es czac egy czep viznec hiuesiteset sem nyerhete. Ezt arrol mondam hogy pokolban még az lelkekis kinlodnac.

Matth: 10. Mind az test, mind az lelec ßennued.

Az TEstnec bünteteseröl kedig igy szol szent Pal: Minnyaian mi nekünc ielen kellennünc à Christusnac itelö szeki elött, hogy mindenikünc el vegye testekbe el veendöket, az ö czelekedetihöz hasonlatosokat, auagy iot, auagy gonozt.

Testikun. Luc. 16. 2. Gor: 5. Rom. 14.

Az lelki es testi faydalom felött, SRIwbeli gyötredelmekis röttenetes leszen, valoduan öket az önnen lelki esmeretyec, es buskoduan regi szo fogatlansagokon, es örezuen Istennec reaioc ontatot boszonkodo haragiat, Nehezeluen hogy soha immar ötet meg nem engeztelhetnec, sem szinet, sem io keduet, sem diczöseget nem lathatnac, Es hogy az igazac kiket öc nyomorgattanac, ö felettec annyira fel magaztaltattac, á mint è mondasokbol ki tettzic: Ackoron allanac az igazac nagy batorsaggal,

Lelki ismeretnec furdalasis lesznec. Sapien: 5.

ELSŏ wrnapia va azwr fel ta madasa napia vtan.

QVASIMODO vasarnapra.

azoc ellen kic ŏket nyomorgattac, Es az ŏ munkaioknac iutalmit meg tartottac, Es latuan az istentelenec á hiueket, felŏtte igen el ijednec, es czudalkoznac azoknac el valtozasokon, es az ŏ vélekedesec felŏtt valo iduŏssegeken, Es fohazkoduan lelki iszonkodasockal, bankoduan es buskoduan sziuekben, mondnac ŏnkŏtŏc: Ezec az kiket elein meg czufolunc, gyalazunc, es szidalmazunc vala, Mi bolondoc az ŏ ęletyeket bolondsagnac tarttyuc vala, es az ŏ vęgeket gyalazatnac: Imé mint szamlaltattac az Isten fiai kŏzibe, es az ŏ reszec az szentec kŏzŏtt vagyon, Azert el teuelettŭnc volt az igassagnac vtarol, es añac vilaga nem fenlett mi nekŭnc, Mit hasznalt mi nekŭnc az mi keuelysegŭnc, es hol mit nyertŭnc kazdagsaginknac maga hanyasaual: Mert mind azoc el multanac mint az arnyekoc, &c.

Roman: 2.

Szent Palis az lelki esmeretnec furdalasarol igy emlekezic: Az ŏ lelki esmeretyec egyetembe tanubizonsagot teuen, es az ŏ iteletec ŏnnŏn kŏzŏttŏc vadoluan, auagy mentuen ŏket az napon, mikor az Isten meg iteli az embereknec titkokat, az en Euangeliomom szerint, az Iesus Christusnac altala. Ki meg fizet mindennec az ŏ czelekedeti szerint, Azoknac bizonyaual à kic à io czelekedetekben meg maradnac, diczŏseget, tiztesseget, halhatatlansagot, es ŏerŏc ęletet, Azoknac kedig kic visza vonŏc, es engedetlenec az igassagnac, de engednec az hamissagnac, fene indulat, es harag, gyŏtredelem, es nyomorusag.

Hol leß helye az ŏrŏc kinnac.

EZEC mindgyart el kezdetnec à iteleten, de ALA taszitatuan pokolra, ott soha nem lassodic, hanem neuekedic ŏrŏckŏn ŏrŏcke, mihent az Wrtul ezt meg hallyac: Mennyetec el en tŏlem ti atkozottac, az ŏrŏc tŭzre, melly keszitetet az ŏrdŏgŏknec, es az ŏ angyalinac, Es ackor azoc az ŏrŏc kinra mennec, àhol leszen ęgŏ kementzeiec, kŭlsŏ setetseg, siuas, riuas, es fog czikorgatas, *Matth. 13:* Melly kinnac mélseges es széles helyeről, az polrol, Esaias azt iria:

Esaiæ 30.

Mély az pokol.

Meg keszitetet az Verem tegnaptul fogua, az Kiralyertis keszitetet, mély es eleg szeles az lako hely benne, tŭznec es fanac soksaga, Az Wrnac lehet, melly ollyan mint egy kenkŏues folyamattya, meg gyuytya ŏket. Moyses azt iria, hogy Chore, Datan, Abiron, pokolra alà taszitattac, *Numer: 16.* Azonkeppen Sodomais *Genes: 19.* Dauidis *Psal: 55. Ezechi: 32.* emlekeznec az pokolrol, Kinec olly hasadekiat mondgya Wrunc, hogy onnet sohasenki ki nem iŏhetne, *Luc: 16,* Es olly kiŋyat, hogy mi t czac egy czep viznec hidegsege az ęgŏ kementzebe meg kŏnyebitene, czac annyi vigaztalas es kŏnyebites sem adatic mind ŏrŏckeis, Holott az hitetleneckel egyŭtt egyenlŏ kinyoc lesz, az ŏrdŏgnekis mind ŏrŏcke, Egymas kŏzŏtt valo harag, feddes, kialtas, verekedes, szitoc, atoc, bu, banat, faydalom, siralom, es iaygatas, vęg nelkŭl mind ŏrŏckŏn ŏrŏcke, *Esa: 34. Dan: 12. Ioan: 5.*

Pokol kinnya.

Luc. 16.

Oerdŏgŏc egyŭt kinlodnac.

Matth: 25.

DE hol à ki most ezeknec hallasaual gondol: Az kic Tengeren kinoztatnac, tŏmlŏtzbe czigaztatnac, nagy has ragasban, nagy hewsegben kinlodnac, azoc valami kiczíny reszet érzic az testi faydalmoknac: Az bŭnnec lelki furdalasiban, az kic gyakorta forognac, es az kic mindennap halalt varnac feiekre, ott valamenyire érzic miczoda kinlodni pokolba. De viszont iay ez nemellybe, hogy ha talam pokolbol szabadulnais ki, megis ismet parazna, toluay, kegyetlen lenne annac vtanna, à mint lattyuc hogy sokan az nagy fogsag, kinlodas, betegseg vtan el feleyti regi fogadasit: De mi szŭntelen kériŭc az Istent, ez nagy kelletlensegre ne erezszen minket, Hanem tarczon mindenkor Isteni félelembe, es vigyazasba, varuan az Wrnac sietŏ el iŏuetelinec napiat.

Rŏtenetes az mostani vilagnac vakssaga ki miat kŏnyen mulattya el ezeket.

Intes.

Serkennyetec fel kedig tijs istentelenec, kic eddig czufoltatoc az Wrnac édes intesit, Es ideien terietec meg az Wrhoz à ti Istentekhŏz, Engeztellyetec meg, es igen hamar bekellyetec meg ŏ vele, az ŏ szent Fia altal, Czokolgassatoc az Istennec Fiat, hallgassatoc az ŏ édes beszedet, fogadgyatoc az ŏ iduŏsseges tanaczat, Hogy meg ne haragudgyec az Atya, es el ne vezszetec mind ŏrŏcke. Az ki lopo volt, immar ne lopion, telhetetlen, vsoras, keuely, irigy, Isten karomlo, bŭbaios, baluanyozo, fŏsueny, reszeges, parazna, buia, hadgya el az ŏ istentelenseget, terien az ŏ kegyelmes Atyahoz, ki vgy szeret minket, hogy szent Fiat éröttŭnc adna, ki altal elegetis tetetet minden bŭnŭnknec fizeteserŏl, ŏ rea vetuen azt à bŭnt, mind halalaual egyetembe, à ki ez egez vilagra egy ember altal szallot, Hirdetuen ŏ altala pœnitenciat, Istenhŏz valo meg

Psal: 2.

Roman. 5.

meg tęreſt, bűnnec boczanattyat, igaſſagot, es őrőc ęletet. Ezt ha nem hiſzűc, es őrőmel nem veſzűc, meg kel halnunc az mi bűneinkben, Mert à kinem hiſzen, immar el karhozott, De valaki igaz pœnitentiaual meg tęrt az Iſtenhőz, es igaz Hit altal be oltatot az Ieſus Chriſtusban, az kibe meg emeztetet az bűn, az atoc, à harag, es meg igertetet az igaſſag, az kedw, es az őrőc ęlet, azoknac ſemmi karhozattyoc nints, kic megis wyiuluan ſzent Lelkenec altala, aztul vezęrlettetnec, Iſtennekis embereknekis tiztęſſegekre, ſzolgaluan Iſtennec czendeſz es igaz lelki eſmeretben, kic megis tartatnac az őrőc ęletre. Noha megis bennec az Bűn, es az teſt megis hal az bűnert, az az, meg romol az ô Adam, az ő romlotſagaert, de meg ęled az Chriſtus altal, *Roman: 4. 8.* Mondoc noha minden ſzem pillantasba ſzorongat, az bennűnc lakozo bűn, es ſokſzor elis eyt, akaratunc ellennis, De mi ſzűntelen valo kőnyőrgeſſel, igyekezzűnc annac boczanattyat meg nyerni, Es iora ſzepeltedő ſzent Lelketis veñi.

Ti azett mindnyaian kic Iſtennec valaztot ſzenti vadtoc, meg eleuenyitetuen az Ieſus Chriſtuſnac halottaibol valo fel Tamadaſanac altala, Adgyatoc nagy őrőmmel halat az WR Iſteñec, Wnnepellyetec immar ęleteteknec minden napiaiba Paſcha űnnepet ő neki, mert ő az Iſtennec Paſcha Baranya, kinec vęreuel meg kenetet az ti ſziuetec, ő az elſő ſzűletet, ki meg veretet ti érőttetec, kinec altala meg menekettetec, à verő Angyaltul, az őrdőgnec es pokolnac őrőcke valo vereſetűl, ő az ki altal ment, es ült az Atyanac iobiara, adatuan ő neki minden hatalom, hogy mindenűt minden hiueit meg halgaſſa, azoknac ſzent Lelket adgyon, meg tiztitſa, meg tarcza, fel tamazſza, es mind őrőckőn őrőcke ęlteſſe, es meg koronazza az ő vęghetetlen orſzaganac meg foghatlan diczőſegebe.

Legyen azert ő neki Tiztęſſeg, Diczeret, es őrőm velűnc egyetembe, mind őrőckőn őrőcke, Amen.

Mit Tanulanc.

SZOlanc Thamaſnac nagy hitetlenſegeből az mi hitetlenſegűnknec el tauoztataſirol, Elő ſzamlaluan egy nihany bizonyſagokat mind à Chriſtus fel Tamadaſarol, mind az mi fel tamadaſunkrol: Melly fel Tamadas vtan miert hogy őrőc ęletyec kőuetkőzic azoknac, kic az Chriſtus fel tamadaſaban hit altal reſzeltettec, azert ſzolec az őrőc Eletrőlis: Es miert hogy minden hitetleneknec el kel karhoznioc, az Iſtennec igaz ítęleti ſzerint, kic az Chriſtus altal valo meg igazulaſokat nem vettec, azert ſzolec az iſtentelenek nekis őrőc Karhozatyokrol. Immar halat aduan az WR Iſtennec, hogy ſzent Fia altal meg valtot bennűnket, kęriűc oltalmazzon meg az őrőc karhozattul, es tarczon meg bennűnket az őrőc ęletre, monduan:

IMATSAG,

VVR Iſten, mi Mennyei ſzerelmes ſzent Atyanc, mind őrőcke halat adunc, Hogy az te egyetlen egy Fiadat az *CHRISTVS* Ieſuſt, à mi bűneinkert halalra adtad, es az mi meg igazulaſunkert halottaibol fel tamaztottad, es ő altala az őrdőgőt, es annac kinozo orſzagat az poklot meg rontodtad, es aztul minket te hiueidet meg ſzabaditottal. Kęrűnkis tegedet, adgyad mi nekűnc à te ſzent Lelkedet, Ki altal igazgaſs es vezęrelly minketis mint Thamaſt, hogy az igaz hitben mijs meg maradhaſſunc, bűntűl meg oltalmaztaſſunc, es az te ſzent Fiadnac altala, az őrőc ęletnec őrőmere es diczőſegere fel tamaztaſſunc, Ki te veled ęl es wralkodic, az ſzent Leleknec egyeſſegeben mind őrőckőn őrőcke, Vgy legyen.

Mi Atyanc, ki vagy Mennyekben: Szenteltęſſec, &c.

VTOLSO ENEC: Halat aduncte neked őrőc Iſten, &c.

MA-

Ioan: 5. Kic el karhoznac, kic nem karhoznac.

Roman: 8.

MASODWR Wrnapiara az fel Tamadasa napia vtan, MISERICORDIA Vasarkapra.

Az VR Christusnac MASODVVRNAPIARA AZ VVR Fel Tamadasa napia utan.

Az mi VVrunc Iesus Christusnac igan io paztorsagarol.

ENEKLESROEL.

¶ *Szent Dauid Propheta Enekő könyuenec, &c.* ¶ *Halgasd meg mostan felseges Isten, &c.*
¶ *Mi Atyanc ki vagy mennyekben &c.* ¶ *Ier mi keriünc szent Lelket &c.*
IMATSAGA meg vagyon fol: 1.

AZ EVANGELIOMROL.

SVMMACZKA.

AZ melly Euangeliomot ez mai nap szoktac predikalni, azban Iesus Iduözitönc hasonlit minket az *IVHOKHOZ*, Ielentuen, hogy mi igen együgyüc tudatlanoc, gyengec, es erötlenec volnanc. Magat kedig hasonlittya az *PASZTORHOZ*, de nem *BERBE* fogadot Paztorhoz. Hogy mint az *GAZDA* paztor melly nagy gonddal ęlteti, örzi es örizteti az ö iuhait, Igy öis nagy gonddal ęlteti lelkökbe az ö Iuhait az öröc ęletnec igeieuel, es szent Lelkeuel, Es reaioc vigyazuan, örizi minden artalmoc ellen, kiualtkeppen imez nagy röttenetes ellenseg ellen: Az bün ellen, atoc ellen, ördög ellen, es az karhozat ellen. Ki az ö iuhait, szinten annyira szeretne, hogy magat éröttec mind az Nagy ellensegeknec kezebe adna, az az, Az bün, es Atoc ala vetne, es azoc miat magat meg öletne, es az önnön halalaual tartana meg öket az öröc halal ellen. Oh ki czuda Paztorsag ez: Hogy magat ennire el nyelesse illy kegyetlen farkasockal, es igy mentse meg az ö iuhait. Erröl szol elsö reszé az Euangeliomnac.

MASODSZOR ielenti aztis, Hogy öis meg akar esmertetni az ö Iuhaitul, es keuannnya, hogy azoc czac az ö szauat halgassac, ne az idegen Paztoret, â ki ö tüle öket el lopna. Itt arra tanyit, ki legyen az igaz Anya szent Egyhaz, Tudni illic, az, az ki czac az Christus szauatul füg.

HARMADSZOR ielenti aztis, Hogy ö neki két fęle Iuhai vadnac: Az regi szent Atyac nemzetsegebölis, az honnet öis születet test szerint: Es az Pogany nemzetbölis. Mind ezec közzül valaki ötet meg esmerne, es Paztorsaga ala sietne, aianlya magat, hogy minden valogatas nekül io paztora lenne, markaba szoritana, es meg tartana az öröc ęletre. Kiuel ielenti, hogy ö nala nints szömely valogatas, *Actor: 10.* Ezekröl ier lassuc az Euangeliomot, Kit irt meg szent Ianos az ö Euangeliomi könyuenec Tizedic reszebe.

IOAN: X.

a: Ama io paztor ö Esaiæ 40. Ier: 37. Eze: 34 Ezech: 12.
b: Leg dragab io tete.
c: Tulaydoni az Iuhoc.
d: A mi farkasunc az Bün az ördeg es az ö tagiai.
e: Nagy gondviseles.
f: Ket fele Iuhai
g: Iele az Christus iuhainac.

EN vagyoc *a.* ama io Paſztor *b.* A io Paſztor eletet adgya a Iuhokert. *c.* A beres kedig es à ki nem Paſztor, kinec a Iuhoc nem tulaydoni, latuan hogy à farkas iö, el hadgya a Iuhokat, es el fut, A farkas kedig el ragadgya, es idestoua hannya à Iuhokat. A beres kedig el fut, mert beres, es ninczen neki gondgya à Iuhokra. *c.* En vagyoc ama io Paſztor, es ismerem az en Iuhaimat, Es ismernec az enimec. A mikeppen ismer engem az Attya, azonkeppen enis ismerem az attyat. Es az en eletemet adom à Iuhokert. *f.* Mas Iuhaimis vadnac, mellyec ninczenec ez akolbol, azokatis ide kel ennekem hoznom, *g.* mert az en szomat halgattyac. Es egy akol leszen es egy Paſztor.

Röuid

ROEVID ERTELME.

EZ Euangeliomot fő keppen ímez Negy dologban vegyűc eſzűnkbe: Előſzer hogy mi mindnyaian mint az el teueledet Iuhoc vagyunc. Maſodſzor, hogy Iſten az ő ſzerelmes Fiat, ki altal minket teremtettís, olly paztorul adta, hogy vgyan *ELETET* adna éröttűnc, es vgy tartana meg bennűnc az örőc életre. Harmadſzor, őtet igen igazan meg tanullyuc eſmerni, hogy meg tudhaſſuc valaztani mind az tőb io Paztoroktul es czac egyedűl az ő paztorſaga alà adgyuc magunkat. Negyegſzer eztís meg érczűc: Hogy Iſten mind Sidonac, Pogannac, es mind az egez vílagnac olly paztorul adta őtet hogy valaki ő hozza megyen, azokban czac egyetís elſne taſzítſon tűle. Ezekről ier ſzollyunc nyíluabbanís, Es érczűc meg mind az egez Euangeliomot bőtű ſzerintís.

NYILVAB MAGYARAZATTYA.

EZ Euangeliom előtt nagy bőw ſzoual meg iria ſzent Ianos aztís: Honnet adatot volna Oc arra Iduőzítőnknec, hogy magat Iuhoc aytaianakis, Iuhoc paztoranakís neuezne, olly aytonac, kin ki es be Iſten eleibe iarhatnanc, es olly paztornac, ki az mi ellenſeginckel az őrdőguel mi éröttűnc annyira meg vína, hogy magat meg őletne az mi őrőc életűnkert. Ez édes peldazatokat illy okbol monda: Mert az Sído nemzetſeg olly Chriſtuſt vár vala, ki neki földi Kiralyoc lett volna, ki nem hogy ſzenuedne, De ſőt őketís minden teſtí nyaualyaiokbol ki mentene. Az fele Chriſtuſt penig ki őket az bűntűl es őrőc halaltul meg mentene, czac eſmerni ſem akarnac vala. *Ioan: 9. Mi ockal indulatot az ő io paztorſaganac aianlaſara. Az teuelgő ſidoc izgattac erre, kiknec moſt egy vac adot okot.*

Ez Tanuſagra kedig, hogy magat Iuhoc aytaianac, Iuhoc paztoranakís neuezne, okot ada egy olly ember, ki annya meheből vakon ſzűletet vala, kinec midőn ep ſzemeket adot volna, es az az ember ezből őtet Iſten Prophetaianac vallana az Sidoknac Gyűlekezeti kőzőtt, előlec ki űzíc, es az WR őtet hozzaia ſzolituan, magat meg eſmertete Prophetanal nagyobnac, vgyan Iſten *FIANAC* lenni, es olly *PASZTORNAC*, ki az egez emberi nemzetnec legelteteſere, es őrőc élteteſere, adatot volna Iſtentűl. Es igy az egy ember mellet nagy ſokakat egyebeketís tanyita az ő igaz eſmeretire. Kinec magyarazattyat melto nagy figyelmeteſſeggel tanulnunc, Mert noha parazt modra haſonlittya magat az iuhoc paztorahoz, De azonba igen dragalatos ſoc io tetet aianlya mi nekűnc, A mint az magyarazatbol es az Tanuſagokbol mayd meg hallyuc. Laſſuc azert az Euangeliomnac igeietís, es annac értelmetís. Monda Ieſus Iduőzítőnc: *Cudalatos paztornac es iſten fianac eſmertetí magat.*

En vagyoc amà io PASZTOR, az io Paztor életet adgya az Iuhokert. *Io paztorſaga.*

Mintha mondana: Az en Atyam illy Paztorul küldet engemet, Nem hogy czac éltetnem iduőſſeges igeckel, Es őríznem, bűn, őrdőg, halal ellen az ő Hiueit, hanem hogy halommal megís valtanam őket. Mikor kedig igy ſzol: *A M A io Paßior vagyoc.* mutat az Prophetac, iraſira Te oluaſd meg azokat, imilly helyeken, *Eſa: 40. Ierem 37. Ezechie. 34. Zachar: 12.* Nagy maga aianlaſoc ezec es bizony dolgokis, Mert valamit mondot maga felől, hogy ő Paztor, ki életet adna éröttűnc, Szinten igy beis tellyeſítőtte. A mint az ő kíny ſzenuedeſeről valo Predikationkban meg halottuc, Ott az okaitís meg értettűc, miert kellet ennec igy lenni, Onnet azert ezeket iobban meg tanuld.

KINECTIZTI noha ſzantalan ſoc, á mint touab meg hallyuc, de fő es nagyobez, hogy *ELETET* adna éröttűnc, à mint czac à mai Euangeliombais ketſzeris mongya, hogy ő olly io paztor, ki életet adna az ő iuhaiert, kiuel fő tiztit ielenti. Wram Iſten, bőczűlteſd meg ezt mi velűnc, mondom ezt, hogy az te Fiad meg halna, es vgy ſzerezne életet mi nekűnc. Kire nem oc nelkűl indult ő felſege, Mert mi ő neki vgyan tulaydoni vagyunc, ő altala teremtettűnc, es azert nem ſzanna életet adni, azert hogy mi nekűnc őrőc életet ſzerezthetne. Oh ki nagy amelkodaſſal kelle ezeket meg beczűlnűnc, hogy ő Iſten Fia leuen, magat értűnc erre adna, à mint az Iraſis ſoc helyen *Fű tizti. Ioan: 1.*

Az VVR Chriſtuſnac

fell tamadaſa napia vtan, MISERICORDIA vaſarnapraz

amelkodic ezen, mikor ő magais igy ſzol, *Ioan 3.* Vgy ſzerete Iſten ez vilagot, hogy az ő egyetlen egy Fiat adna érőtte. Szent Palis es ſzent Ianos: Ezben ielent meg az ő ſzeretete es az Iſten ſzerelme mi hozzanc, hogy ęletet adna érőttünc. Kitſmiert mielt mais meg ielente, Mert ő neki ſaiati es tulaydoni vagyunc, à mint az Iras ſoc helyen bizonyittya, Azert mint az fele paztor à kinec az Iuhoc tulaydoni, nem ſzannya magat meg őletni Iuhaiert, Igy őis mi érőttünc. Melly dolgoc meg tettzenec, mondoc męg czac ez vilagi Paztoroc es Bereſec kőztis: Hogy az fęle paztor à ki az Iuhoknac Gazdaia, mint Iacobis, Dauidis vala, nagy gond viſeleſt veſznec fel az ő iuhoc mellet, Es kęſzec ſzembe ſzallani mind Medueuel, Oroſzlannal, Farkaſſal érőttec. Ezent lattyuc az io Vitez feiedelmekbennis, hogy az iobagyiert meg halnac, Es vgy an geriedeznec azoknac oltalmara az ellenſeg ellen, De az Beres ſzolgac, ha legeltetikis iuhokat, de vęreket es teſtec ſzaggataſat, es ęletyeket nem adgyac az mas Iuhaiert. Erről mondgya az WR: Az Beres kedig es à ki nem Paztor, kinec az Iuhoc nem tulaydoni, lattya hogy az Farkas iő, es el hadgya az Iuhokat, es el fut, es à Farkas el ragadgya es el ſzagattya az Iuhokat. Az Beres kedig el fut, mert Beres, es az iuhoc nem őuei. Tehat midőn hallyuc mi, hogy az Chriſtus az Kerezt fan megis hala érőttünc, Ezből is eſmeriűc meg, hogy mi ő neki tulaydon ſaiat teremtet allati es Iuhai voltunc, es ő nala felőtte igen dragac vagyunc, Es igyekezzűnc ez eſmeret ſzerint ő benne bizni, az ő meg valtaſa, oltalma, es gond viſeleſe ala magunc adni, Kiről ſzűntelen tanullyunc es ſzűntelen imatkozzunc, kit czac mais vntalan vntalan aianl, az mint iſmet monda.

Iacob mint fara dot Iuhai mellet laſſad .Gen: 31.

Dauid mint vlwt 1. Reg: 17

Ioan: 1. Hebr: 1. Ioan: 17. Eſaiæ 53.

Nagy eſmerete Chriſtuſnac az ő Iuhaihoz. Mar: 11.

EN VAgyoc à io Paztor, es eſmerem az en Iuhaimat, es az en Iuhaimis eſmernec engemet: à mint eſmer engem az en Atyam, enis eſmerem az Atyat, es az en lelkemet adom az en Iuhaimert: Mintha mondana: Nagy gondom vagyon ennekem az el veſzet, ſenyuet, es romlot bűnős emberi nemzetre, kic kőzzűl valakic nyőguen az bűn alat hozam iőnec, meg eſmerem azokat, es oltalmam ala veſzem, meg őrizem es meg tartom őket, Szinten vgy Es annyira à mint engemis eſmer, őriz, es meg tart az en Atyam. Ezekeris melly czuda keppen tellyeſitette be, meg hallottuc az ő fel Tamadaſarol valo Predikationkbā, hogy az Atya őtet nagy diczőſegeſſen fel tamaztuan iobiara helyheztette, Es őis mind az előtt, mind az vtan minden fértelmes nyőgő bűnőſőket, es akar melly el vetet nyomorultakat hozza fogadot. Es minden pœtencia tartonac, es benne bizonac bűne boczanatot predikaltatot, es valoſaggal azokat ſzent Lelkeuelis meg ekeſitőtte, es bizonyoſſa tette, es teſzi, hogy ő altala Iſtennec keduebe vadnac, Iſten fiai, Iſtennec őrőkőſi, es az Chriſtuſnac őrőkős tarſai. Ez illy nyiluan valo bizonſagit igen eſzűnkbe vegyűc, es mijs minden keppen hozza ragazkodgyunc, az mi mindennapi ſoc kiſirtetűnc, lelki es teſti neheſſegűnc kőzőtt, à mint ſzent Palis tanyit, monduan: Bizony dolog, es melto ehőz mindenkeppen hozza ragazkodnunc, hogy az *IESVS CHRISTVS* az bűnőſőknec iduőſſegere iőtt ez vilagra. Oh ki nagy czudat ielent mikor igy ſzol: hogy mindenkeppen hozza ragazkodgyűnc, mert nincz olly eſzes, ęrtelmes, okos, erős, kit az Satan ezerkeppen nem igyekezic czac egy napis el ſzakaztani az Iſtentűl adatot Paztorunktul, De mi viſzont mindenkeppen hozza ragazkodgyunc.

Marci 16. Roman: 8. 1. Timo: 1.

Iol meg eraȝed meli nagy vigya gas keuantatic it

Ezben kedig hogy ſemmi ſzőmelt nem valogat, hanem akar miczoda nyeluen, akar mi fele nemzet, valaki feli es rőttegi az WR Iſtent, es ſzent Fia altal hozza tęr mindeneknec paztora, meg valtoia, ęltetőie, tanyitoia, es iduőzitőie akar lenni, gy ielenti: *MAS IVHAIMIS VADNAC*, kic ninczenec ez akolbol, azokatis egybe kel hoznom es az en ſzomat halgattyac, es leſzen egy akol es egy Paztor, Az az, Nem czac az Abraham nemzetſegeből, es Sidoc kőzzűl, hanem mind ez egez vilag ſzerte gyuytoc az en ſzom altal, Atyamnac őrőc ęletre valo iuhokat, hogy valakic az en ſzomat es tanyitaſomat halgattyac, az ſzerint Iſtenhőz tęrienec en altalam, mind azoknac őrőc ęletyec legyen az en paztorſagom altal. Tehat ez egeſz vilagon minden nemzetnec czac erre kellene nęzni, Es mint az iuhoc az ő paztoroknac ſzauara, Igy ők is ſziueket, fűleket, ſzaiokat, czac az ő beſzedere kellene tatanioc, minden gondolatyokat czac arra kellene figyelmeztetni, Iſten az ő ſzent Fia altal

Az annya ſent egyhaz mint es kikből gyűytetic.

akar eſmertetni, az ő Fiat miert boczatta az emberi teſtbe kőzinkbe, miert aldoztatta meg, es azban mint fizetődőt meg é vilagnac bűne: Az ördög, az halal, es az karhozat mint rontatot meg. Es az altal mint keuan es hirdet Iſten pœnitenciat, hitet, es bizodalmat, es wy ęletet, Iſtenes, igaz, es iozan ęletet. Rőuideden mint tanyitotta Chriſtus Wrunc, mind az Tőruent, mind az Euangeliomot, Ezeket mondoc mind ez egez vilagnac ęyiel nappal kellene halgatni, tanulni, gondolni, es keuanni, Hogy ők meg menekeduen az bűntűl, ördögtűl, halaltul meg tartatnec ę nagy felſeges paztor altal az őrőc ęletre. Ezeknec mondoc meg kellene lenni. De ez mi felſeges paztorunc ellen, ſoc keppen alnokoskodic az pokolbeli Farkas, az ördög, hogy az ő io paztorſaga alol el venne, az iuhokat. Azert ő ellene valo vigyazaſrais ſerkenget Chriſtus Wrunc, intuen bennűnc: Hogy mi ſenkinec mas ſzaua vtan ne halgatnanc, hanem czac az ő ſzauara, es à ſzerint kőuetnenc őtet, Es biztat hogy meg tartana bennűnc minden ellenſeginc ellen, ſzinten az őrőc ęletreis. Tehat ki ki mind vigyazzon erre, hogy az Iſtentűl adatot paztort es egyetlen egy Iduőzitőt tanullya igazan meg eſmerni, az ő maga tanyitaſa ſzerint, es à Prophetaknac es Apoſtoloknac bizonſagi ſzerint, Es valamidőn érzene, hogy tűle el ſzakaztana akar az bűn, akar az ördögőc, akar az halal, ottan ottan czac ő hozza ſieſſe, czac ő altala Iſtentűl bűn boczanattyat, ſzent Lelket, es oltalmat kérien. Ezeket az Euangeliomnac Nyiluab magyarazattyarol mondam, kiből ez Negy dolgot tanulanc: Előſzer, Hogy mi az teuelgő es gyénge iuhokhoz haſonlatoſſac vagyunc. Maſodſzor Hogy Iſten az ő maga ſaiat Fiat, adta paztorul, olly paztorul, hogy ęletet adna ęletűnkert. Harmadſzor, Hogy valaki őue, az tartozic czac az ő ſzauat halgatni, es czac attul fűggeni, kire ő nekijs kiualtkeppen valo gondgya vagyon. Negyedſzer, Hogy ő az ő Iuhait minden nemzet kőzzűl gyűyti. Ezec miert hogy nagy dologba őrőc ęletbe iarnac, azert ſzűkſeg rola megis bőweb tanuſagot vennűnc. Kiről immar kűlőn az Tanuſagokba ſzoloc, De czac ket rendben.

Pſal: 1.

Mi tűlünkis, vi gyazaſt keuan à mi paſtorunc, ezt: hozy őtet meg eſmerni tanullyuc, Es az farkas ellen hoza folyamiunc.

AZ TANVSAGOKROL.

ELőſzer tanullyuc meg, Miert neuezteſſenec az hiuec Iuhoknac, Kiből meg ęttyűc miczoda Gyűlekezet legyen az Anyaſzent Egyhaz: Maſodſzor meg tanullyuc Mi legyen az Chriſtus paztorſaga.

Az tőbiről kic legyenec az io Paztoroc, az Bereſec, es az Farkaſoc, mind az Tanyitoc, mind az feiedelmec kőzzűl, az Maſic Poſtillambannis tanulhatz, es ittis mas helyeken ſzolunc arrolis: Az io es gonoſz feiedelmekről azkor ſzolunc, mikor imez Euangeliomot magyarazzuc: Adgyatoc meg az mi Czaſzare, Czaſzarnac, Az io es gonoſz Tanyitokrol es Farkaſokrol azkor ſzolunc, mikor imezt magyarazzuc. Meg oyiatoc magatokat az hamis Prophetaktul. Moſt laſſuc amaz ket Tanuſaginkat.

AZ ELSŐ TANVSAGROL.

Az hiueknec Iuhoc voltarol.

MA Chriſtus wrunc ſokſzor magat Paztornac, Es minket Iuhoknac neuez. Mind az kettőről ſzolunc. De előſzer az mi Iuh voltunkrol. Az hiuec ſoc keppen haſonlatoſac az Iuhokoz: Vgyis, hogy ha ő nekic io paztoroc leſz, tehat ők is nemes draga es haſznos allatoc leſznec: Vgyis, hogy mint az Iuh igen figyelmez az ő paztora ſzauara, igy az hiuekis az Chriſtus ſzauara, Es mint à Iuh igen eſmeri az ő paztorat, Igy az hiuekis az WR Chriſtuſt, az ő Atyat, es ſzent Lelket: Es mint az Iuhoc nagy ſzeliden engednec az ő Paztoroknac, Igy az hiuekis az WR Chriſtuſnac. Nagy ſoc helyen azert győnyőrkedic az Iras ebben, hogy az hiueket Iuhoknac neuezze, mint czac moſtis az WR Chriſtuſis egy nihanyſzor à Iuhokona z ő hiueit ęrti, monduan: Az en Iuhaimert lelkemet adom, Iſmet: En eſmerem az en Iuhaimat. Iſmet mond: Az tőb Iuhaimatis egy akolba kel hoznom.

Az hiuec miben haſonlatoſoc az Iuhokhoz.

De nihol az ő nagy romlot es erőtlen voltokert, nem czac Iuhoknakis, hanem vgyan el telueledet Iuhoknakis neueztetnec. Mint Eſaias mond: *Eſa: 53.* Mint

El teueledet in hokis az emberec

Az VVR Chriſtuſnac

MISERICORDIA Vaſarnapra.

az ſuhoc mindnyaian el teueledtűnc. Dauidis *Pſal:* 119. El teueledet az ember mint az el teueledet Iuh. Szent Peter is mond, 1. *Pet:* 1. Ollyatenoc valatoc, mint az el teuelyedet ſuhoc. Minket azert az Iras ſzantalan helyen ſuhokhoz haſonlit, Az Vr Chriſtuſt kedig paztorhoz, mint *Ezech:* 34. *Eſa:* 40. *Ierem:* 37. *Zachar:* 12. De mondoc mínket nem czac ſuhokhoz haſonlit, hanem vgyan az el teueledet ſuhokhoz. Ezrőlis ier tanullync io figyelmeteſſeguel, Hogy ertűc meg miert kellet nekűnc illy io paztor az mi nagy teuelgeſinkbe.

Rőttenetes, el teuelyedni.

Rőttenetes az el teueledet ſuhnac allapattya, melly ſem vtat, haylekat, paztorat nem tudgya, Valahol iar, czac kereng, az tőb tarſai es ſeregi kőzzűl el ſzakatt, Azoc nyugoſznac, legeltetnec, es oltalmaztatnac az ő paztoroktul, ő kedig el ſzakatt attul, Sem maga ęltetęſere, ſem maga oltalmara nem tud ſemmi gondot viſelni. Ha Farkaſra talal, ſőt akarmi egyeb vadra, kęſz preda, es kęſzen el veſzet allat, Mondom az el teueledet ſuh, olly ígen nyaualyas allat, hogy kit elegge czac meg ſem gondolhiatunc. De valaminemű az, mi mindnyaian annal nyomorultabbac vagyunc lelec ſzernt, az Chriſtus paztorſaga nelkűl.

Lasßa mint legyűnc haſonlateſoc az teuőlgő ſuhokhoz.

Tekinczűnc czac es figyelmęzzűnc iol az el teueledet ſuhokra, meg tapaztallyuc hogy nagy ſokba haſonlatos minden ember hozzaioc: Hogy à mint azoc ígen tudatlanoc: Magokra gond viſeletlenec: erőtlen allatoc: Mijs mindenkeppen ollyatenoc vagyunc az eſet vtan, Az vtan mondoc, mi vta el ſzakattunc Iſtentűl. Oh ki rőttenetes ſzo kedig, el teuelední es el ſzakadni Iſtentűl, mert mint az el teueledet ſuh, mihent ellenſegre talal, kęſz el veſzet, Igy az ki el ſzakadot Iſtentűl, kęſzen ördőrg, halal, es karhozat rabia. De erről ier ſzollyunc nyiluabbannis. Kire kiki figyelmezzen iol rea. Az kic męg czac meg ſem tértec az Chriſtus altal Iſtenhőz, azoc leg rőttenetesb teuelgesben vadnac, à mint az Iras mongya: Iſten nekűl, iduőzitő Chriſtus nekűl leuen, mint az ſzel veſz minden oktalanſagra, czuſzo, maſzo allatoknac tizteletire ektelenűl viternec, es minden tiztatalanſagba torkig heuernec, *Roman:* 1. *Epheſ:* 2. De męg azokis à kic immar meg tęrtekis, Mint

Ket fele teuelgeſűnc, egy keppen termeßet ßerint mindyaian merő teuőlgőc vagyűnc. Mas keppen az hiuek naponkent vallo eſe tyekben.

à ſuh hamar el teueledic az tőb nyay kőzzul, es az ő paztoratul, es ő maga magat nagy veſzedelembe vinne, Igy ők is vntalan vntalan hetſzer es hetuenhetſzer eſten eſnec, es annyi nagy ſetetſegbe, bűnben es gonoſſagban heuereſznec, el annyira, hogy ſoha ő magoktul fel nem kelhetnec, Iſtenhőz nem tęrhetnec, az Chriſtuſnac az ő igeienec az ő ſzent Lelkenec emelgeteſe nekűl. Mondom kedig, hogy termeſzetſzerint mind az egez vilag idegen Iſtentűl, merő baluanyozo, merő iſtentelen, merő hamis, merő fértelmes es vndoc ęletű, Hogy ſoha ſenki ő magatul meg nem eſmerheti az Atyat az ő Fiat, az ő ſzent Lelket, Hanem mint az el teueledet ſuh, az ő kaba gondolattya ſzerint ſoc felé futos, kereſuén maganac paztort, es mind lo, ők ör, koczi ala tudatlanul el futos, Igy az emberis, az ő bolond gondolattya ſzerint, keres Iſtent maganac, es azbol akaria tiztelni. Es igy houa inkab igye kezic meg eſmerni, es tiztelni, annyiual tauolban eſic, es az mit talal az ő tizteletire, merő boſzuſagára leſzen, Az mint ſoc peldac, ſoc iraſoc bizonyittyac, hogy mind vilag kezdetitul fogua, valamelly nep ne fűgget az Iſten igeietűl, az VVR Chriſtus paztorſagatul, Az ő magatul akaruan Iſtení tizteletet ſzerezni, czac karomlaſokat ſzerzet, kiuel mais rakua, mind à Sidoſag, Tőrőkſeg, es papaſag, miert hogy el ſzakattac à Chriſtus igeietűl. A ki el tudna gondolni az regi Pogan Bőlczec ideiet, mikor *Plato, Ariſtoteles, Cicero* ęlt, ſzőrnyű baluanyo zaſokat, es ektelę Iſteni tizteleteket talalna meg ő magoc kőztis, Mindőn ſoc Iſteneknec aldoztac, Madar nézesből iőuendőt beſzeltec, Es tőb vtalatoſſagokat czelekettec. Igy nem czac az Iſteni tizteletben valo igyekezete, de minden egyeb dolgaijs az embernec czac Iſtenuel ellenkeznec, Mondőm midőn el ſzakad az VVR Chriſtus igeienec tanyitaſatul, es czac ő maganac hagyatic, azkor valamit gondol, keuan, ſzol, czelezeſzic, rakua bűnuel: Hogy ſem előttűnc iarokat nem bőczűllyűc vgy à mint kellene, ſem alattunc valokra nem viſelűnc olly gondot à mint kellene, gyolkoſſagos méreg kedig, harag, irigyſeg, buialkodo gondolat es ſzandec, torkoſſag, telhetetlenſeg, ragadozas, hazugſag, es ragalmazas, es egy maſra valo ſoc fęle tőres, vgyan ki forr belőlűnc mint az dőgből az Nyiuec auagy az bűdőſſeg. Azert monggya ſzent Pal: Az

Gal: 5.

teſtnec erzekenſege ellenſeges dolog az Iſtenuel, az az, Az menyibe teſtiec vagyunc,

az az

az az, Adamtul ſzűletettec, annyibol minden keuanſagunc olly, kit az Iſten meg tiltot az ő paranczolattyaban, es azert az mi elſő ſzűleteſűnc ſzerint mindnyaian atoc, harag alatt, es ellenſeg gyarant vagyunc. Oh ki rőttenetes olly teſtet, olly emberi termeſzetet hordozni, kit Iſten vgy vtalna mint ellenſeget. Nem heaba mondgya azert ſzent Pal, hogy ez é teſt, es é vęr, Iſten orſzagaban nem mehet. Ez miattis azert alazzuc meg magunc az WR Iſten előtt, hogy az mi egez emberi termezetűnc czupan, merőn, el merült az bűnben, es à miatt mindnyaian haragnac fiai volnanc, *Epheſ: 2.* ha az ő ingyenebe valo io kedueből nem kőnyőrűlt volna raytunc. Es ha ezbennis meg nem oruoſolna ſzent Fianac édes paztorſaga altal. Ezeket teuelgeſűnkről mondam, Laſſuc erőtlen voltunkatis.

1. Corinth: 15.

A lazotoßagra inczenec ezec.

Touabba à mint az el teueledet Iuh olly erőtleńis, hogy nem czac Farkaſtul, de czac egy Kuuaztulis le vonatic, ſőt akarmi kitſiny ellenſegtűlis, es akarmi ſzel vęſz, ho, eſſő miattis el vęſz, ő magabañis, ha az ő paztora ő maga meg nem kereſi, Kinec ſem foga ſem kőrme nints maga oltalmara, Igy mijs ſemmikeppen ellene nem alhatunc, ſemmi erőnckel, ſem ſzepelkedeſűnckel, ſem à bennűnc ſzorült bűnnec, ſem az őrdőgnec ſoc fęle gyűhős kerengeſinec, ſem az ő gonoſz haborgato tagiainac, ſem az halalnac, ſem à karhozatnac, hanem mihent ezec meg ragadnanac, ottan kęſz el veſzettec lennenc, ha ő maga meg nem kereſne bennűnc, A mint ezeket ſzantalanſzor érzic à hiuec ő magokban czac egy napis.

Erőtlenſegűnkis nagy.

Rőuideden mint akar melly iuhokis paztor nekűl haſzontalan es veſzendő allatoc, de io paztorral igen haſznoſoc: Igy mijs ha az WR Chriſtus nem paztorkodic raytunc, kęſz el veſzet kaba iuhoc volnanc, Mert mint az iuhoc ő magoktul, ſem mezőre, ſem haza, ſem vtrol nem tudnac ki menni, ſem tęlre nem tudnac takarni, ſem Farkas ellen magokat oni, ſem oruoslani, Igy mijs mi uta el eſtűnc Adammal, mi vra bűnben fogantattunc es ſzűlettettűnc, annyira meg romlottunc lelec ſzerint, hogy ſemmi iduoſſeges dologra nem volnanc ioc, hanem mindeneſtűl fogua czupan azon merő vtalatoſac es ſemmire kellőc volnanc, vgy mint Iſten előtt, ha nagy czudalatos keppen önnön maga meg nem oruoslot volna az ő ſzerelmes Fia altal. Mondoc azert vgy mint mi magunkban, mig meg nem oruoſoltatunc, mig wyionnan nem ſzűletűnc, mig Iſtenhőz ſzent Fia altal nem tęrűnc, mindeneſtűl fogua el veſzettec vagyunc. De midőn az Chriſtus kezd velűnc paztorkodni, czudalatos keppen meg valtoztatunc, Es czuda melly draga allatokis leſzűnc ő altala, ſzinten ollyanoc mint ő maga az WR Chriſtus, olly kedueſec, olly dragac, olly tizteleteſec, ſőt męg olly diczőſegeſekis. Es mint az iol bant iuhokba ſemmi nints el vető, Huſa, teyie, vaia, gyapia, mind io, Igy mijs midőn az Chriſtus igeiet tanullyuc, altala hittel bűnűnc bocznattyat veſzűc, es ſzent Lelektűl igazgattatunc, vgy magunkis kedueſec leſzűnc az Chriſtus altal, es minden dolgainkis ioc es beczűleteſec leſznec ő altala, Es vgy bennűnc mind Iſten, mind Angyaloc, mind Emberec győnyőrködnec, es vgyan az őrőc életre tartatűnc, à mint ſzent Palis tanyit, monduan: Semmi karhozattyoc nints azoknac, kic be oltattac az *IESVS* Chriſtusban, Kic nem teſt ſzerint, hanem lelec ſzerint iarnac, *Roman: 8.*

Paztor nelkűl ſemmire kellőc

De io Paztorral igen iock es haſznoſoc az embe-rec.

Iohan: 3.

Effęle haza fogadot es meg wyiult Iuhoc igen figyelmeznec az ő paztoroknac az Chriſtuſnac ſzauara, Az mint az mas fęle iuhokrolis mondgyac, hogy termezet ſzerint igen gyors es hangos fűlőc vagyon, az ő paztoroknac ſzauara, es añac ſzauat meg eſmeric es meg valaztyac az mas ſzauatul. Ezert mondgya mais Chriſtus wrunkis az ő iuhai felőlis, hogy azoc mas idegen paztor ſzauat hallani ſem akariac, Es viſzont az ő paztorokis az Chriſtuſis azokra, kic az ő ſzauatul annyira fűgnec, nagy gondot viſel, mindeniket eſmeri, es mindenikre ſzorgalmatos gondgya vagyon, Melly gond viſelesből nagy nyiluan kijs tettzic, hogy mint az iol bant Barany hizic, Igy à Chriſtus hiuejs naponkent tőb tőb epűletet veſznec. Igy azert az ő paztorſaga mellet draga es igen io iuhoc leſzűnc, Ezen kiuűl, ha az ő Atya paztorul nem adta volna őtet, ſemmi allat nyomorultab nem volna mint az ember. Az kinec ęrtelme vagyon, gond ollya el magaba, Adamot, Noet, Lotot, Aaront, Dauidot, Salomont, es ſoc tőb pelęles fő fő nepeket czac az Iſten nepei kőzzűlis, melly draga ęrtelmes maga biroc voltac, *lotſaginkrol.*

Aż hiuec ezac az Chriſtus ßauara figyelmezenec.

Czuda nagy dac aż mi romac

MASOD VR napiara az WR Jel Tamadasa napia vtan MISERICORDIA Vasarnapra.

2. Corinth: 4.

tac mig Istentül birattattac, es azonba melly nagyokat estec: Adam mind az egesz vilagot bünbe eyte: Noe czac az Bor miattis magat mint szegyenitete fiaual: Loth ket haiadon leanyat meg szeplösite reszegsegeben: Aaron hat szaz ezeruel arany bor iut tizteltete: Dauid ieles szolgaiat es barattyat meg ölete, feleseget szeretuen: Salomon el bolondula az soc pogany aszonyoc miatt. Ha illy fö fö emberec illy szörnyü dolgokat mieltec, Tehat à poganyoc es merö istentelenec közöt miket mielhet á Satan kikben vgyan beñekis lakozic, es szabadon hordozza öket, Az mint meg tettzic sokba, mint Alexanderbe, kiuel reszegsegebennis, iozansagabannis soc tiztatalansagot es iambor szolgainac meltatlan öldöklesit mieltette, Saul, Herodes, Nero, Caligula, es többec, soc szörnyüsegbe ęltec, es azba holtac megis, Nekic magokat imattattac. Mostis nints ez egez vilagon olly bölts, okos, ęrtelmes, szent, tizta, iambor, olly erös, olly hatalmas, kit szaz ezer iszonyusagokra nem vinne á Satan, ha el hagyatnec Istentül, à mint pelda Iob, Peter, es mind az töb Tanyituanyoc, czac midön egy keuesse ereztetnenekis à Satañac rostaiara, Męg penig ha valoba tellyesseguel el hagyatnanc, egyetlen egyig mind agyon verne bennünc, es mindnyaiunkat az öröc karhozatnac kinnyara vinne, az ö öröcke valo setetes vermebe. Illy kegyetlen Farkas ellen nem kellenée nekünc nyaualyas iuhoknac oltalmazo paztor? Söt igennis, olly igen kedig, hogy bar soha szemet rolunc el ne vegye, bar soha öleböl, markabol ki ne szalazszon, hanem szüntelen szüntelen reanc vigyazuan ęltessen, tarczon, örizzen, es oltalmazzon, mig bennünc be viszen az ö öröcke valo aklaba, houa nem férhetnec semmi farka soc, sem ebec, sem Rokac, es semmi artalmas vadac, à mint szent Ianos szol, *Apoc: 22.*

Igen szükölköttünc mi Paztor veskül.

Szem latomast valo paztorul adatot Istentotül az Christus, bizonyos okokort

EZBEN penig igen bölezeseges modgya vagyon az Istennec, Hogy á mint kilsö keppen masunnat az ördögtül es elsö szüleinktül szallot reanc az teuelges, es minden nyaualya: Igy Isten az ellen megent kilsö szem latomast Fiat embersegbe öltöztetuen, ötet rendelne paztorul, olly paztorul kedig, hogy mint saiat es tulaydon iuhain paztorkodnec, mind öröckön öröcke, Es azert ö nem czac ollyan sziwel vagyon mi hozzanc, mint à Beres paztor, Hanem mint az Iuhoknac Wra, Gazdaia, es pasztoroknac paztora.

Ezt é draga nemes paztort nem akara venni, az bolond Sido nemzet, maga kiualtkeppen ö nekic kel vala leg nagyob örömmel fogadni, à mint szent Pal szolt nekic, *Actor: 13.* Sem az Törökseg nem fogadgya, maga mind ez vilagnac paztorul boczattatot, sem à Papasag nem vgy veszi à mint kellene, hanem mast kepebelit, de czac testit es földit emelt, ellene valot, ollyat ki iuhnac ruhaiaban Farkas leuen, el ragadozza az ö iuhait, Iay ezeknec.

Nemelly Töröktül hallottam hogy igy szolt: Mi szükseg ez fęle emberi pasztort es oltalmat adni Istennec, ha czac ö maga az Isten az oltalmazo? De ö neki igy tetzet hogy illy ezköz altal ezelekedgyec ö, á mint ittis köztünc io feiedelmeket ad, de azoc altal ö tart, es ö oltalmaz azert, Es à mi valtsagunkis keuanta ezt, hogy az Isteni igassag szerint meg fizetne eröttünc az ö szent Fia, es vgy paztorkodnec raytunc. Ez bölts Isteni rendelesnec melto mind ez vilagnac engedni.

Mi azert oyiuc magunc minden teuelgestül, Es vigyazzunc es szüntelen imatkozzunc, hogy az WR Isten tarczon meg bennünc az ö Fianac esmeretibe, es az ö igaz paztorsagaba, Kinec io paztorsagarol leszen mayd tanusagunc.

Mit Tanulanc.

IM szolanc arrol, miert neuezze az Iras az hiueket Iuhoknac: Nem azert, hogy termezet szerint olly együgyüc volnanac, mint az Iuhoc, Mert az mi termezetünc szerint minden kegyetlen farkannal, minden haragos Meduenel, minden vad Oroszlannal, minden vtalatos Ebnel, minden alnoc Rokanal, minden torkos disznonal alab valoc volnanc, Az mint meg tettzic azokban, kic kiczinysegektül fogua, toluaylasban neuekettec, kic az bünöc miatt vgyan meg gyühösöttec: Mondoc nem az mi szelidsegünkert neueztetünc iuhoknac, hanem à mi tudatlan goromba voltunkert: Es az mi nagy erötlen voltunkert: Es azertis, Hogy az WR *CHRISTVS* paztorsaga altal ismet ollyatenoc lehetünc mint az együgyü iuhoc, kic az ö paztoroknac

szauara

ſzauara halgatnac, es kic mindeneſtűl fogua czac rea tamazkodnac. Im meg hallottuc az mi iuh voltunkat, hallyuc meg imár az WR Chriſtuſnakis velűnc valo io paztorkodaſatis.

MASIC TANVSAGROL.

Az Chriſtus io Paztorſagarol.

MOnda Ieſus Iduőzitőnc: En vagyoc amà io Paztor, Imè magat ő magais io paztornac neuezi, De nem czac ő maga, hanem mind az egez ſzent Iras es wy Tőrueny ſoc helyen őtet paztornac neuezi. Mint Eſaias mond: *Eſa:* 40. Mint az paztor az ő nyaiait legeltetti, es az ő karia kőzibe gyűyti az Baranyokat, es kebelebe hordőzza, es az ellő iuhokat gyengen viſeli. Ieremiaſis mond: *Ierem:* 37. Mindnyaiunknac paztora leſzen. Zachariaſis 13. Meg verem az Pazrort, es el oſzolnac az Iuhoc. Es mond ſzent Peter: Meg tęrtetec az tí lelketeknec paztorahoz, 1. *Petr:* 3. Ezec nagy ęrtelemmel mondattac. Mert midőn az Iras, es az WR ő magais io paztornac neuezi magat: Ez igekben nagy ſoc temerdec iokat aianl nekunc ő iuhainac, kiben minden velűnc valo io tetet ki ielenti, Mert midőn mondoc io paztornac neuezi magat, azzal azt ielenti, hogy valamint az igen io paztor viſeli az ő Iuhainac gongyat, ő ſzinte vgy akarya à mi gondunkatis viſelni, Sőt meg annalis iobban. Hogy azert meg eſmerheſſűcaz ő iő paztorſagat, laſſuc előſzer az főldi paztoroc tiſztit.

Szantalan helyen neuęztetic io paztornac az Chriſtus.

It ez főldőn az io Paztorokban imezeket lattyuc: Hogy előſzer az ő Iuhokat mind egy czoportba gyiutic: Az vtan ellőttec mendegel, Es ſzep legeltető helyre viſzi: Holot etetí es hizlallya őket: Oe maga kedig vigyaz minden felől reayoc: Elob elob, iob iob, fűre vezetí es iő forraſra viſzi: Sipoldogalis ellőttec mig bekeſekbe vadnac, Ha valahonnan reaioc tamadnanac, azoc eleybe futam, fődőzi es otalmazza, mind botyaual, kardgyaual, komondoriual: Es à hon ſzűkſeg meg keſz megis halni mellettec: Ho, hideg, hewſeg, es zapor eſſőtulis menti őket: Beregſegekben, ſantaſagokban, rihes voltokban ſzannya nyaualiaſokat es ſzepen kőtőzgeti őket: Ha valamellic ki futna az nyaioc kőzől es paztora ellen iarna, azt noha meg ſzuytya veſőieuel, de akaratya ſzerent ſemmi tetemet meg nem rontya. Mind ezec fellet az iu paztornac arrais gondgya vagyon, hogy nem czac kűn az mezőn elteſſe őket, hanem othonnis legyen mit ennyiec, Azert telreis nagy ſokat takar nekic, es nyugalmas akolt keſzit nekic: Es mikor annac ideye mindnyaiokat oda á keſzitőt akolba viſzi, erős aytoual es zarral iol meg erősituen őket, hogy ott ſenki ne arthaſzon nekiec ſemmibe.

Az földi iuh paztor tiztit vedd elősser eſsedbe es ahoz hoſsonlitſuc az Chriſtuſtis.

Mind ezekbe, az Iſten Fiais az *IESVS CHRISTVS* ſzepen paztorkodic az ő Iuhai kőrnyűl. Az mint Dauidis huſzon harmadic enekbe igy enekli: *AZ VR AZ EN PAZTOROM*, ſemmiben nem ſzűkőlkődőm: Fűues helyeken legeltet engemet, Es viſzen hiues vizec melle: Meg vyttia az en lelkemet, az igaſsagnac őſuenyen viſel engemet, az ő neueyert: Es ha valaha iarandoc az halalnac arnyekanac völgyebennis, nem felec veſz, edelemtűl, mert te vagy en velem: Az te veſződ es az te palczad azoc vigaſztalnac engem: Te keſziteſz aſztalt en ellőtem ellenſegim lattara: Olayal kened meg az en feiemet: Az en Poharom bőuen vagyon tőltue: De annac főlőtte kőuetnec engemet mind az kegyelmeſſeg mind az irgalmaſſag tellyes eletembe, Es meg maradoc az vrnac hazaban veghetetlen ideig.

Az Vr Chriſtuſis mint paztorkődgec velűnkis.

Ez igeket Dauid nagy lelki ęrtelemmel mondtya, edeskeduen az iokban az kickel az WR Chriſtus Paztorkodot ő rayta Ki velűnkis mint Paztorkodgyec imez *HET* rendbe ier vegyűnc eſzűnkbe.

ELőSZER őſzue gyűiti es ta kargattya mind vilag kezdetitűl fogua, mind ez ſzeles vilagon valo hiueit, es egy lelki czoportban tartya őket, Az mint ez főldi Iuh paztoris igyekezic egy czoportban hordozni az ő Iuhait. Az őſzue gyűites kedig az Chriſtus altal igy leſzen: Mert ő az ige ki altal az Atya Iſten ſzola à ſzent Attyackal es prophetakkalis, es minden dolgokban ielen vala velec lelec ſzerent, noha teſt ſzerent meg nem ſzűletet vala. Es mais ő ad paztorokat es predikatorokat, kic altal

Egy czoportba gyűyti Iuhait.

Ioan: 1.

Epheſ: 4.

őſzue

MASODWR Wrnapiara az Wrfel Tamada sanapia vtan, MISERICORDIA Vasarnapra.

oszue takargattya mind ez villag szerte az iduőszegre valo Iuhokat, hogy egy igaz Istenes ertelemre, egy hitre, egy Istenes erkölczre iussanac, kic az őrdőg miat temey ezer teuelgeszre szakadoznanac, De ő azoc közzul naponkent szedeget maganac olly Iuhokat kikuel az Istent igazan meg esmerteti, igazan hiuattya segytsegül, es igazan tiszteltetí. Kic czac az ő szauara halgatnac, es czak az vtan iarnac, az Idegen paztort kedic nem kőuetic. Azert valakic az ő serege es Iuhai kiuül vadnac, azoc merő teuelgesbe vadnac, azoc nem esmerhetic igazan az Istent, nem hiwhattyac seget segül igazan, es nem tisztetic igazan: Pelda az Tőrőc, Sido kic nem az Christus attyat tisztelic, es nem az ő neuebe imalkoznak, az Papasagis soc meg holt emberec altal esedeznec, Es azockal tiszteli az Istent kit nem hagyot Mely fele tizteleteket erőssen vtal az Isten *Matth. 5.* Mi kőnyőrőgiunc ezenis hogy minketis mind vęgig tarczon az ő serege kőzőt, kit Anya szent Egy haznac hiuunc, Es Kiről az Credoba mongyuc, Hiszec egy kőzőnseges kereztien Anya szent Egy hazat, szentek nec egyesseget. Ennec feye az mi Wrunc *IESVS CHRISTVS*, kit ő gyűytőget es ő tart az egyessegbe. Ez első paztori tiszti.

1. Petr: 2.

Előttec megyen Iuhainac. Matth: 11.

MAsodszor előttőkis megyen az ő Iűhainac soc keppen: Mind tanyitassal, Pelda adassal, kin szenuedessel, Bekeseges tűressel, io erkőltczel, halalal, es diczőseges fel tamadassal, kicbe mind vtanna kel mi nekűnckis mennűnc naponkent. Az mint ő magais int, monduan: Tanullyatoc en tűlem, Mert en engedelmes es alazatos vagyoc. Es adossakis vagyunc, hogy ne test szerint hanē lelec szerint ellyűnc, *Ro: 8.* Sem vagyunc szabadosoc mi magunkal, mert nagy arron maganac valtot meg, Azert tartozunc diczoiteni ő altala az Istent, mind testűnkbe, es az ő nyomdoki szerint iarnunc. Ez masic paztori tizti, hogy vtaña hiwdogallyon, Es siuőltsen, kit mi tartozunc kőuetni.

Io földőn es forrason legelteti. Ioan: 4. 5. Corinth: 8. Ephese: 1.

HARMADSZOR szep legeltető sirős fűuőn es ki forro forrason hizlyallais őket, Mert az ő teste elő kenyerűnc mi nekűnc, es az ő vere elő italűnc, es ő az elő kut fő, à ki fel for az őrőc eletre, abba valaki iszic soha nem szomiuhozic. Es ő benne lakozic az Isten volta keppen, ő tellyes az Istennec minden iauaiual, igassagual, szentseguel, bolczeseguel, hatalmassagual, es kazdagsagual, es őrőc eletuel, Valaki azert aző testen es veren legeltetic szűkseg hogy minden io à mi ő benne vagyon, onnet abba szarmozzon, az az, igazza, szente, bőlcze, hatalmassa, kaszdagga legyen, es őrőc eletet vegyen belőle. Igy az fűis az földtűl io sirt es erőt veszen, megent az Baranyokis az io fűuen vgyan meg eleuenednec es gyarapodnac, czontokban, husokban, teyiekben, es gyapiokban. Ez legeltetesnec kedig Ezkőze, az ő Szentseginec az Kereztsegnec es az Vaczoranac igazan valo szolgaltatasa, es az ő szent Igeienec igazan valo hirdetese, Kikből ő benne valo esmeretűnc es hitűnc neuekedic, es az hitnec altala ő hozza ragazkodunc, melly hitnec altala szent Lelketis meg nyeriűc, ki oztan minden iauait Christusnac reszesiti velűnc, es azoknac sengeit ez földőnnis meg kostoltattya es érezteti velűnc, kiből naponkent olly szep lelki gyarapodast es vigaztalast vesznec az hiuec, mint ha immar fęlig menybe lakoznanac. Mert meg érzic ő magokba, hogy az ő bűnőkert elegedendő keppen meg fizetet halalaual, teste, vere aldozattyaual, Es érzic, hogy az Isten azba őket meg igazitotta, az az, bűnőket meg boczatta, Es érzic hogy naponkent szent Lelec altal wyiulnac minden istenes ęletben, es naponkent erősődnec minden gyarlosagokban, es batorkodnac mind bűn, őrdőg, halal, es karhozat ellen. Senki elegge meg nem beczűlheti az ő velűnc valo egyesűlese altal, melly nagy czudalatos iokban legyűnc reszesse: Meg foghatatlan ez, hogy testűnket magara vette, es azbol minden mennyei iaua Istennec mi reanc szarmazzec, vgyan reszesűles keppen kedig valosagossan. Midőn kedig ő magat minekűnc adta az Isten, az ő Fiaual es szent Lelkeuel egyetembe, hogy nem adna egyebeket, *Ro: 8.* ki azert iőtt, hogy ęletűnc legyen ő benne, Es az az ęlet naponkent bőwelkedgyec, miglen az ő meg allapodot voltanac mértekere iuthatunc *Ioan: 10. Ephes: 4.* Ez fęle ęltetese Harmadic Tizti.

Legeltetesenec modgya.

Sipoldogaluan vigaztallya.

NEGYEDSZER ez io Paztor sipoldogalis az ő baranynac, az az, édesiti, batorittya, es vigaztallya őket ez vilagi nyaualyaiokban, az őrőc ęletnec bodogsagaual, es soc szep igereteckel, Kikről à kőuetkőzendő Predikacionkban mind Pűnkősd napia

ig, Soc

g, ſoc nemes dolgokat hallunc, mint vigaztalta czac halala oraia előttis az ő Tanyituanit, es minden hiueit. Szent Palis azt mondgya, hogy mindenec az mi vigaztalasinkra iratattac, *Roman:* 15.

OET ŏDSZER: De nem czac ſzoual tartya őket, hanem azonba vigyazis minden felől, tekint ideſtoua, es forgodic, bottal, komondorual, az az, minden mennyei ereieuel, Angyaliual, es földi ſzolgaiual, Kiralyockal, vitezeckel, birackal, polgarockal, es iambor czalados gazdackal, az ő ſuhainac oltalmara, es bekeſeguel valo legelteteſire, Es ő magais az leg erősb ellenſeginckel hartzol mellettűnc, az bűnuel, az halallal, az karhozattal, Es az ő ſzent Atyanal ſzoſzolonc, hogy ezec miatt kiſirtetbe ne eſſűnc. Pelda erről, hogy meg ſzolita Sauluſt, *Actor:* 7. hogy ne kergetne ötet. Tehat ala néz moſtis reanc, mert fogatta hogy vilag vęgezetig velűnc leſzen *Matth:* 28. Vgyannis houa lennenc ha ő nagy czudalatos keppen oltalmunkra nem vigyazna, mert mint az ſuhokra mindenkor ſoc fęle veſzedelmec néznec, vgy az hiuec mindenűt mint az meſzaros ſzekre ſzant ſuhoc, ollyatenoc, *Pſal:* 44. kic mindennęl nyomorultabbac, 1. *Corinth:* 15. De ő markaban ſzorituan, onnet hire nelkűl ſenki ki nem ragadhattya, *Ioan:* 10.

Vigyazuan oltalmazza.

Az hiuec leg nyomorultabbac volnanac, ha reaioc Chriſtus nem vigyazna.

HATODSZOR megis oruoſollya az betegeket, Erről Ezechiel igen ſzepen ſzol, ott laſd azt, *Ezech:* 34. Ki meg hagya Peternec, hogy ha egy nap hetuenhetſzer vętkeznekis atyafia, es meg terne, meg boczatna neki, *Matth:* 18. Es ki hozza hiwia minden farattakat, *Matth:* 11. Dauidis azt mondgya, *Pſalm:* 146. Az WR gyogyittya meg azzokat, kic Tőrődelmes ſziwel vadnak, es meg oruoſollya az ő banatyokat.

Meg oruoſollya iuhait.

HETEDSZER, megis ſuytya niha niha veſzőieuel, mert az ſuhoc igen kabac, es ő magoc az farkaſoc ſzaiaba vinnec magokat, Igy az hiuekis, ez vilagi kazdagſag, győnyőrűſeg, egeſſeg, bekeſeg, es io ſzerencze miatt annyira őrdőgnec adnac magokat, hogy vęgre iſteneketis el feleytenec, Azert niha niha nyaualyat erezt reaioc, betegſeget, Kollkat, Korſagot, kőſzuent, fogſagot, ehſeget, fegyuertis, es dőg halaltis, az iſtenteleneckel egyűtt, hogy ezec kőzőtt nagyob fenyeteket vennenec, es az őrőc iduőſſegre figyelmeznenec, kiknec nyaualyaioc czac ſuytogatas, es vgyan ſemmis az hitetlenec karhozatyokhoz kepeſt, es az ő diczőſegekhőz kepeſt *Roman:* 8. Mind ezec nagy faratſagaual es igen nagy gondgyaual leſznec meg a mi io paztorunknac, kiualtkeppen mig ez földőn hordoxza kőztűnc az mi nagy gyarloſaginkat, kikről illic nekűnkis hala adoknac lennűnc.

Megis ſuytogatya iuhait.

NYOLTZADSZOR, De kiualtkeppen valo gondgyat, es paztorſaganac haſznat meg lattyuc, mikor az akolba be fog vinni bennűnc, imez ſzoual: Iőyietec en Atyamnac aldottai, biriatoc őrőkſegűl az orſzagot, melly tinektec keſzitetet è vilagnac kezdetitűl fogua. Holot ez ő paztorſagaert, őrőckeis fogiuc őret fel magaztalni az ő mennyei ſzent Atyaual egyętembe. Ott az mi ſiros es kőuer voltunkis ki fog tettzeni, mert ackor az mi moſtani rothadando teſtűnket, az ő diczőſeges teſtenec haſonlatoſſagara fordittya: es az fenyes Naphoz haſonlatoſſa teſzi.

Aklaba mind őrőcke nyugoitya iuhait. Mat: 25. *Apoc.* 5.

EZEKET paraztul eſzűnkbe vegyűc az WR Chriſtuſnac io paztorſagarol, Es igyis gondolkodgyunc minemű paztorunc ő mi nekűnc: Hogy őis őſzue gyűyti az őrőc ęletre valo iuhokat: Es az ő iuhainac előttec mendegel: Io fűuen es vizen legelteti: Meg oruoſollya: Edes ſzep ſzoual tartya: Reaioc vigyaz: Megis hal mellettec: Es mind őrőcke ęlteti őket. *EZ* parazt magyarazatotis mondoc eſzűnkbe forgaſſuc. De ez mellet az Iraſt ſoc keppen ęrtekezzűc az ő paztorſagarol, Azert, mert valaki nem fűg az ő paztorſagatul, mind azoc őrőc karkozatra mennec, az mint erről nagy bőw ſzoual ſzol ő magais ez mai Euangeliom előtt, es vtanna á Sidoknac. Kiről ier ſzollyunc mijs többet, mondoc errol, czac az mai Euangeliomis mit beſzel az ő paztori tiztről.

Az ki itt kőuetkőzic. Mas Predikatiorais hagyhatod. De ha ketßer oluaſod napeſtig mindel, anniual inkab meg erted.

Megis io Paztorſagarol.

LAſſuc mondoc megis nyiluabban, mi legyen az Chriſtuſnac io Paztorſaga, kiről czac imez Harom paztori tiztit, magyarazom immar meg.

MASOD VR napiara az WR fel Tamadasa napia vtan MISERICORDIA vasarnapra.

Az Vr Christusuac

Elöszer hogy ez mai Euangeliomba azt mondgya: Hogy ő esmeri az ő Iuhait, es az ő iuhaijs esmeric ötet, Es ő annyira esmeri az ő iuhait, mint az Atya esmeri ötet. Masodszor arrol szoloc: Melly draga keppen legelteſſe es ęlteſſe az ő iuhait, mi-dön őket Isten igeiere igen igazan tanyitsa. Harmadszor azt mondgya, hogy ő ęletet adgya az ő iuhaiert. Ezec olly nagy dolgoc, kiről éyiel nappal melto volna mind egez ęletünkbe gondolkodnunc. De most czac röuideden oktassuc magunc ezekben, hogy kiből alkolmatossagot vegyünc töb töb gondolkodasrais. Szollyunc az Első paztori Tiztiről.

Egyic Paztori tiztı: Ismerni az ő iuhait, es azokra kiualtkeppen valo gondot viselni.

ELS ő Paztori Tizti ez à Christusnac, hogy ő esmeri az ő iuhait, Erről ma igy szola: En ismerem az en Iuhaimat, Az en iuhaimis esmernec engemet. Ez kęt czickelt szükseg iol meg ęrtenünc, imezeket mondoc: En esmerem: Es esmernec engemet. Esmerem, az az, iol tudom kiczodac legyenec az en hiueim az en altalam iduözülendöc, es azokat vgyan sziuem szerintis szeretem, es azoknac minden fęle ęlteteſekre, tanyitasokra, oltalmokra, kiualtkeppen valo gondom vagyon. Mondoc esmerni, añyit teszen: Tudni, szeretni, es gondot viselni rea, Mint mi midön bizoñyal tudgyuc mellyic az mi marhanc, az mi iuhunc, barmunc, auagy szolganc, siunc, azra kiualtkeppen valo gondot viselünc: Igy az WR Christus io bizonnyal esmeri azokat, kic az ő iuhai es hiuei, es azokra kiualtkeppen valo szorgalmatos gond uiſele vagyon.

Esmerni miczoda.

Oetetis esmeric az ő iuhai, es tsac rea tamazkodnac.

Viszont az kiket ő esmer ő iuhainac lenni, azokis Esmeric ötet, az az, tudgyac hogy Istentől szereztetet Iduözitöiöc, Es mint az gyenge barany, mindenestül czac pasztorara hatta magat, vgy azokis czac egyedül ő rea tamazkottac, mind Bün, Test, Vilag, Oerdög, Halal ellen, minden gondgyokat es oltalmokat czac ő rea vetöttec, ő ben ne biznac, nyugosznac, öruendeznec, Es ő kiuüle soha semmiben czac egy szalatis nē bizakodnac, Mert tudgyac hogy Eg alat nints mas Nęw, kibe embernec iduözülni kel lene, hanem hogy az Atya czac ő rea vetette minden bünöknec terhet, es meg elegedet az ő aldozattyaual, es hiszic hogy az ő vęre meg tiztitotta oket az ő bünökből.

Actor: 4.

Ezben meg mondhatatlan édes sziwel leleckel nyugosznac es legeltetnec az öröc ęlet re, Kit kiualtkeppen ackor ereſznec meg mikor igen meg eheztec, mikor az ő bünöc miat igen meg keserettec, mikor az kegio az ördög miat igen meg haraptatnac, mint Peter, Zacheus, Magdolna, Dauid, az toluay. Ez fele iuhait czuda menyire ismeri, az az czuda menyire esedezic raytoc, Az mint ötet esmeri az ő attya, es az mint ő is esmeri az ő attyat, Az attya penig annyira esmeri az ő egyetlen egy szülöttet, hogy az nagy gyalazat, szidalmac, faidalmac, kinoc, es halal köztis örmömel nezne rea, kiből megis diczőitötte, meg mond hatatlan nagy diczőiteſſel, az mint fogatta vala, *Ioan: 12. Psal: 8. Hebr: 2.* Es ismet az fiuis az nagy kinoc köztis ismerte az attyat, bizot benne, mikor ezt kialtanais, en Istenem en Istenem myert hagyal el engem, Melly bizodalom rol Dauidis vallast teszen, hogy az vrat elötte tartotta az kin köztis. *Psal: 18.* OH ki czudalatos draga paztori tizti azert ez az Christusnac, hogy minketis igy esmer, az mint ötet az ő Attya, Es kiuannya hogy az mint ő esmerte az ő Attyat, es benne bizot mijs minden testi lelki kesirtetec kinoc es keserüsegek közt bizunc ő benne.

Annyira esmerni mint az Atya, öh ki nagy dolog.

Kic biznac ő benne.

Melly bizodalom ebből teczic meg, hogy ha az ő igeyet szerettetel halgattyuc, azt vgyan meg tanullyuc, igazan meg értyüc, es azt köuetni igyekezzünc, es az ő Sacramentomiual ęrtelemmel ęllünc, es ötet azokbannis meg beczülyüc, es magunc mindenkeppen ő benne epittyüc, es szüntelen az ő Neuebe imatkozzunc. Az kic ő neki illy iuhai, azokat ő legelteti Szent igeieuel, szent Peczetiuel, Meg vigaztallya szēt Lelkeuel, megis peczetli es bizonyossa teszi az öröc ęletre, es vęgre megis diczőiti es ęlteti mind örökön örökc. Ezekről soc bizonsagoc vadnac, De czac à mai Euangeliom elöttis igy szola rola: Az ki az ayton megyen be, az à iuhoknac paztora, ennec az ayto allo meg nyittya, es az iuhoc az ő szauat hallyac, Es az ő iuhait neueken hiwia, es ki viszi azokat, es mikor az ő Iuhait ki boczatandgya, azoc elött megyen, Es az iuhoc köuetic ötet, mert esmeric az ő szauat, az idegent penig semmikeppen nem köuetic, hanem el futnac tüle, mert nem esmeric az idegennec szauat. Ez igekben ielenti aztis, melly nagy mélysegesen esmeri ő az ő hiueit, es melly czuda keppen esedezic azokon, Viszont azokis meg esmeruen ötet Istentül adatot Iduözitöiöknec, fe-

Mint legelteti az benne bizokat.

Christus Wrunknac edes beßedi az ő paztorsagarol.

ERTELME.

lötte

lőtte ígen kyugoſznac ő benne, Es az ő ſzauara édes ſzoual figyelmeznec, Es azt ő-
rőmmel kőuetic, Kiből érzikis hogy valoba őrőc életyec vagyon, à mint ſzent Peter es *Ioan: 6. 11.*
Maria mondgya vala, Wram houa mennec te tűled egyebhőz, ha az őrőc életnec íge-
ie vagyon te nalad. Ez eſmeretbe, es ez édes érzekenſegbe, hitbe, remenſegbe, es bi-
zodalomba tarczon meg ő ſzent felſege minketis Amen.

Ezeket azert tanulliyuc meg, hogy meg ne czallyuc magunkat hiſzelkődő ſzoual *Ezt azert tanul-*
mint ha czac akarmelly kőnnyen es lagyan kellene az Chriſtuſt meg iſmernűnc, mert *lyuc mert igen fő-*
az mint ő minket buzgo ſzeretettel iſmer, es reanc nagy gondgya vagyon: Igy nekűn *lőtte igen kel az*
kis tiſzta értelemmel es buzgo ſzeretettel kel őtet iſmernűnc, es benne biznunc, kinec *Chriſtuſt meg es*
eſmerete olly nagy draga hogy meg igazit. *Eſaiæ* 53. Es az, őrőc eletet ad. *Ioan:* 17. Tehat *mernűnc.*
meg ne faradgyunc az Chriſtus eſmeretinec tanulaſaban, hanem azba igyekezzűnc
naponkent epűlni: Kire ſegytſen ő ſzent felſege benűnkis Amen.

Moſt egyic fő paztori tiſztirol ſzolanc, Arrol hogy ő, eſmęri az ő iuhait, Bizoni- *Kőuetkőző Sum-*
os azokban á kic ő hiueyi, Es azokra felette igen nagy ſzorgalmatoſzon gondot viſel. *ma.*
Immar laſſuc mibe viſeli gondgyokat: Ezben hogy tiſztan elteti az iſten igeye-
uel, es az altal wyonnan ſzűli, Es magat halalra aduan erretec, meg tartya az hallal
ellen, es elteti őket mind őrőcke. Ezeket ier laſſuc. *Maſic paztori*

MASIC paztori tiſzti ez, Hogy legelteti iuhait lelkebbe az elő Iſtennec igeye- *tiszti legeltetnyi e*
uel. Nagy ſoc helyen magaſztallya ezt az iras, hogy Iſten az ő ſzent Fia altal ta *lekßerint az ő iu-*
nyitat bennűnc az ő akarattyanac meg eſmeretire: *Hebr:* 1. *Matth:* 3. *Ioan:* 3. Melly Fiu *hait, Az az ß:*
iőlehet mind vilag kezdetitul fogua ſzolt az attyakbol es prophetakbol ſzentlelke al- *Igie altal tanyta*
talis, De midőn ő magaiș ſzemelly ſzerent kezdet tanyitani, azkor leg vilagosban ie- *ni: Mely tani-*
henődőt ki mind az, az mi az okoſſagnac keptelen vala, Mert ſoha az előt olly nyiluan *taſt fölőtte nagy*
nem eſmertetet az Iſten az harom ſzemelybe, mint midőn ő kezdet mindenic ſzemely *vilagoſſagal ßer-*
zeről ſzolni: Azon keppen imezeketis mint igazulhalűnc Iſten előt meg mint adaſsec *zet.*
az bűnnec boczanottya, es az őrőc elet, mint kel miatkoznunc, es minemű bizodalom *Ezec az előt nem*
mal kel Iſtenhőz lennűnc, Ezeketis mondoc igen nyiluan tanyitotta ő maga, Ioilehet, *voltac olly nyluac*
az termeſzet ſzerint valo okoſſagis ęrti, mi legyen az killő io es gonoſz erkőlcz, es ar-
rol tud őis ſzolni, az mint ſoc Pogan bőlczeknec ſzep iraſokből ki tettzic: de az Iſten-
ről, es az bűn boczataſrol, es az őrőc életről egy ſzálat ſem ért igazan, Hanem à mint *Eſaiæ 9.*
Eſaias mondgya: Mind ez vilag ſetetſegbe, es az halal arnyekaba űl mig meg nem vi-
lagoſitatnac. Az mint Palt czudallyac nagy ſokan, midőn az fel Tamadaſrol, es az
Chriſtus altal valo iduőſſegről, es az őrőc életről ſzolna, *Actor:* 17. 26. Azert Iſten
az ő Fiat mindgyart Adamnakis igeri, *Gen:* 3. es Moyſes altalis hirdetteti, es vgyan fe-
nyegetijs azt à nepet, az ki őtet nem halgatna, *Deuteron:* 18. Es nagy fel magaztallya a-
zokat, á kiket Iſten tanyit, ő maga bir, es igazgat *Deuteron:* 4. Azonkeppen Dauidis, *Pſalm:* 247. Tanyit penig Iſten az ő Fia altal, á mint ſzent Pal ſzol: *Hebr:* 1. mondoc az
Iſten az ő Fiat valaztotta arra, hogy ő altala tanyitſon minket ſzőmely ſzerint. Ki-
ről igy ſzolnac az Prophetakis, *Eſa:* 50. Hogy az WR adna ő neki, mondom az Iſten
Fianac értelmes nyeluet. Es *Eſa:* 61. Hogy azert kente volna meg őtet Iſten, hogy őrő-
met predikalna, es az tőredelmes ſziuűket be kőtne. Ezechielis mond, hogy Iſten ő *Mais ő tannit.*
altala mint önnön maga vgy legeltetne iuhait, *Ezech:* 34. *Eſa:* 40. Nem czac regen ke- *Epheſe:* 4.
dig hanem mais mind vilag vęgezetig ő tanyit minket, Az mint ſzent Pal mondgya:
Menyben menuen onnet ő ád paztorokat. Es ő magais mondgya: Hogy mind vilag
vęgezetig velűnc leſzen, *Matth:* 28. Es azt mondgya, *Luc:* 10. A ki titeket halgat, engem
halgat, Es magat kőtőlezte, mind az Igehőz, mind à Ceremoniakhoz, hogy azoc altal
ő czelekeſzic, Monduan: hogy àhol ketten harman az ő Neuebe őſzue gyűltec, őis ot
vagyon, Es azockal lakozic, azokat wyionnan ſzűli, *Ioan* 3. es ſzent Lelec altal biria,
Ezt érzic az hiuec. Es meg lattya è vilagis az ítelet napian, melly nagy io volt à Chri-
ſtus igeie, es melly draga hogy ő maga tanyitot minket az Iſten akarattyarol.

Erre azert az mit Iſten ſzent Fia altal tanyitat, fel kellene tekintení mind ez egez *Egęz ęz vilag-*
vilagnac, mint egy ſetetſegben fel tőtt Lampaſra, es őrőmmel kellene fogadni, hogy *nac nagy gondal*
wyionnan eſmet meg ęlezte bennűnc, az ő Iſteni eſmeretit, es benne valo őrőmet. De *kellene ezeket fo-*
iay ez előttis ſokan be hunyac ſzemeket, es azoc magoc mentheteclenec lehetnec. *gadni.*

MASOD VR napiara az Vr fell tamadasa napia vtan, MISERICORDIA vasarnap raz

Az VVR Chriſtuſnac

†Mi kedig igen vigyazzunc hogy meg valaſzſzuc az ő tanitaſat, mind Tőroc, Sido, Papa es akarmelly teuelygőc beſzedetől, Es azon igyekezzűnc, hogy czac az ſzerint ertheſſűc meg az Iſtennec, mind az Toruenybeli, mind az Euangeliombeli akarattyat à mint ſz: Peteris int, hogy à ki ſzol, Iſten ſzauat ſzollya, 1. *Pet:* 4 Moiſeſis hogy ahoz ſenki ne tegyen, attul ſenki el ne vegyen. *Deut:* 4. 12. Ha lattnűc menyi iſzonyu ſoc ezer teuelgeſſel zauarta őſzue czac à Papaſagis à Chriſtus tanitaſat rőttegnec miatta, Azert mi keriűc ő ſz: felſeget, hogy az ő ſz: Fia igeiet tiztan hirdetteſſe köztűnc, azbol taniczon naponkent vilagosban meg eſmerni az ő akarattyat: à Tőruenből à mi igen nagy bűnős voltunkat, az Euangeliombol az Chriſtus eleg fizeteſet: Es az Tőruenből vntalan indiczon bennűnc igaz, alazatos, banotas, töredelmes ſzuet, igaz pœnitentiat: Az Euangeliombol indiczon az ő erdemebe valo tökelletes őrömet, es edes bizodalmat, es eſmerteſſe meg velűnc az ő ſzent attyat es ſzent lelket, Es geryeſzſzen mindenkor Iſtenes, igaz, iozan, halaado eletet, ollyat kiből tiſzteltteſſec az WR Iſten mindenec lattara altalunc: Halgataſſa ſzeretetuel velűnc az ő igeyet, az tiſztan ertesze meg: Es boczűlteſſe meg velűnc io ertelem ſzerint az Ceremoniakatis, Azt kerezt ſegetis, es az vrnac Vaczorayat, es azoc altalis epeczen az ő benne valo hitben, őromben, tiſztaſagba, az őrőc eletre. Ezekre, ha mjs vigyazunc minden nap, vgyan hizni fogunc az WR Chviſtűſnac legelteteſe altal.

†Mi ezt miellűc

HARMADIC paztori: tiſzti Hogy minket halalaualis meg ſzabadiczon az Farkaſoc torkabol, az bűnből, az őrdoktűl, az halalbol, es az pokolbol. Ezec az mi farkaſink Kikrol ſoc iras teſzen bizonſagot mint ha ezec merőn el neltec minket. Imi gyen, hogy minden ember az Bűn ala veteted, *Ro:* 7. es az bűnert mindenekre el hatotà Halal, *Rom:* 5. es az Oerdognec hatalma volna az bűnert mindeneken *Hebr:* 2. Azonkeppen az Pokolis varna mindent hogy el nyelne az bűnnec őrőcke valo meg bűntetesere. Az mint vgyan ſzem latomaſtis meg tettzenec ezec, Mert minden ember érez magaba ſoc fęle vtalatos keuanſagokat, es fertelmes czelekedeteket. Es ſohol czac egy ſints, ki magat meg oltalmazhatna, ſem ereieuel, ſem okoſſagaual, ſem oruoſſagaual az halaltul, Sokol ſenki nincz, ki magat ki tiztithatna bűneből, ki magat meg menthetne az halaltul, az karhozattul, A mint ezec amà nagy emberekbennis ki tetzenec: Hogy Alexander Iffiuſaganac leg ſzepbic viragaban, midőn tizen ket eztendeig mind ez egez vilagot meg birta volna, vęgre magaual nem birhata, hanem el valtozec io erkölczeis, es kenyes, torkos, reſzeges, buia, mérges, es iambor ſzolgainac gyolkoſa lőn, es ętetes miat reſt ſzerintis meg hala, hitetlenſege miatt kedig mind őrőcké el veſze. Iulius elſő Romai Czaſzar, eſzes, bőlts es hatalmas Feiedelem leuen, az őnőn tanaczitol huſzon harom ſebeckel veretec altal, es meg hala, mind teſt, mind lelec ſzerint, Igy Samſon amaz nagy erősvitęz ő magara rantuan à Palotat, meg hala es el roſſada. Es ſoha ſenki nem volt, olly erős győzedelmes, ki vęgre meg nem holt, Es ſohol nints, ſem nagy, ſem kitſiny, kinec az halal keduezzen, hanem miatta mindenec dőggé, porra, féregge kel lenni. Azert, mert minden bűnben foganiatot, minden az bűn miatt aroc alatt vagyon, es őrdőg rabſagara iutot. Melly őrdőg midőn érezteric, nemellyekbe vgyan beleis buic, mint Saulba, Iudasba, es őket vgyan meg gyűhőſiti. Es ſohol czac egy ſints, kit nem igyekeznec vinni az őrőc tűzre, es őrőc karhozatra, Kinec kezęből, torkabol ſoha ſenki magat, czac egy ſem vehete ki, ſem Alexander, Iulius, ſem Ariſtoteles, ſem Cicero, es akar kjs, valaki meg nem eſmerte az Iſtennec meg ſzabadito Chriſtuſat, á mint ő maga *CHRISTVS* Wrunc mondgya, *Ioan* 3. A ki nem hiſzen à Fiuba, nem leſzen őrőc ęlete, hanem az Iſtennec haragia marad ő rayta.

Harmadic es ki valkeppen valoc tulaidon paztori tizti: Hogy hala laual tarczon meg as halal ellen es miden farkaſtne ellen.

Nagy emberec peldai ez vilag nac veſzedelmes voltarol. Alexander. Iulius.

Samſon.

Fölötte igen fettenetes az emberi nyőmorult allapat.

Czudalatos nyomorult azert mind ez vilag, az bűn, az halal, az őrdőg, es pokol miatt, kiknec iſzonyuſagokat az Itelet napian, es az karhozatnac helyen veſzic ſokan eſzekbe, addig karzagua es moſolyogua futnac vtannoc, Mint lattyukis, hogy ſoc Toluay, Gyolkos, Torkos, Parazna, koborlo, mikor az Hohar, auagy Tőroc ellenſege kinozza, czac ackor veſzi eſzebe, mit erdemlet az ő vtalatoſſaga miat, Az előtt rőhőget es czufolkodot, ha ſzinten fenyegettekis az ő bűneiert, Sőt nemellyec męg az Biro előttis, es az bűntetesbennis, nem eſmerheti az ő meltan valo bűnteteſet,

eteſet, De az Iſten ítelő ſzéki előtt, meg nyílnac mindeñec ſzemei, hogy laſſac mi volt Adamnac vétke Iſten ellen, Es minden ő fiait minęmű ſzőrnyű vndokſagba foganta es ſzűlte, es azert méltan meg ęrdemlette minden, hogy Iſten az ő orſzagabol ki rekezſze, es az őrőc karhozatnac kinnyara veſſe, Ott az nagy ſoc ſiuas, riuas kőzt, meg tettzic mondoc mi volt az mi bűnűnkis, az őrdőg hatalmais az halalis, es mi dolog legyen el karhozni mind őrőckė. De moſt, elmeuel, nyeluel, ezeknec ſzőrnyűſeget ſenki meg nem foghattya.

Megis kakucskallyuc.

Hanem mind az altal roloc azert gondolkodgyűnc, Hogy valamenyire kakutskallyuc az mi nyomorult voltunkat, es eſmerűc minemű kegyetlen Farkaſoc tatottac torkokat, mind Negy felől reanc: Egy felől az Bűn: Mas felől az Halal: Harmad felől az őrdőg: Negyed felől az Pokol. Es tanullyuc meg ezec ellen kit adot Iſten oltalmul, Paztorul, gond viſelőűl, Es az menyiuel rőttenętesb Farkaſoc, Oroſzlanyoc, Tűz, Kígyoc, Scorpioc, mérges férgec, Hoharoc kőzt, ſoc iſzonyuſagoc, rőttegeſec, kemeny betegſegec, veſzedelmec kozt forgunc, annyiual inkab ſieſſűnc azt az nagy oltalmazot meg keteſnűnc, kit àIſten őñőn magaadot. Lám ha fogunc, feiűnc, ſzeműnc fay, ha Colica, Kőſzueny Hideg, has ragas bant, ha rabſagra eſűnc, ha meg ſzegenyeſzűnc, hà ehezűnc, melly ſoc felé kapdoſunc, melly erőſsen eſedezűnc, hogy ne hadgyanac bennűnc. Tehat menyiuel inkab kellene az vęghetetlen bűnnec vndokſaga ellen, az Teſtnec az ő vndoc fértezteteſi ellen, az őrdőgnec ennyi ſoc kegyetlenſegi ellen, az halalnac illy ſzőrnyűſege ellen, es az pokolnac őrőc kinnya ellen, ſzűntelen eſedezni, hogy az WR Iſten az ő Paztora altal, tartana, őrizne, es oltalmazna meg bennűnc. Ez è paztor azert ki legyen, ier laſſuc.

OENNŐN magais az WR Iſten ſoc bizonyſagot tett az mi Wrunc *IESVS CHRISTVS* felől, kit Adamtul fogua mi nekűnc aianlot, es kit az Egből ő maga meg mutatot *Matth:* 3. Kiről minden Prophetac es Apoſtoloc tanubizonſagot tettec, *Actor:* 3. 10. De azokrol az bizonſagokrol maſzor ſzollyunc. Moſt czac az ő maga vallaſat tanullyuc meg, az mai Euangeliom ſzerint.

Bizonſagi hogy az Ieſus Chriſtus legyen az Iſtentől rendőltetet Idvő ętő.

MA igy ſzola ő maga Chriſtus Wrunc maga felől, En vagyoc amà io Paztor, az io Paztor Eletet adgya az ő iuhaiert, Iſmet mond: En őrőc ęletet adoc ő nekic, es el nẽ veſznec mind őrőckeis: Es ſenki el nem ragadhattya őket az en kezemből.

Mai bizonſagi ő magarol.

Maga felől mondgya: *EN* vagyoc vgy mond az io Paztor, Mintha mondana: *NEMMAS* ſenki, nem egyeb en nalamnal, es olly io paztor, az ki ęletet adna iuhaiert, az az, à ki halalaual meg mentene őket az őrőc halaltul Illy es erre rendeltetet paztor ęgalatt ſohol nints tőb en nalamnal, hanem czac egyedűl engemet boczatot erre az en Atyam, hogy en adgyam lelkemet ęletemet az hiuekert czac en az en halalommal valczam meg őket az bűnből, Mondom kedig az en Atyam illy modot rendelt az emberi nemzetnec meg valtſagaba, hogy en magamat el nyeleſſem az bűnuel, az atockal, az őrdőggel, az halallal, az pokollal, es azokon vgy vegyec győzedelmet es vgy ſzabadítſam meg à emberi nemzetet torkokbols Sohol ſenki czac egy ſints illy paztor, ki artatlan leuen ő magamagat bűn alà vethetne, es magat el nyelethetne az halallal, az őrdőggel à pokollal, Es iſmet ő maga magat azoknac torkabol ki vehetne Hanem, *EN* mondom en, Es czac en magam ezt meg ſzerezhetem, es megis ſzerzem hogy magam el nyelettem mindazockal, mint Ionas az hallal, Es viſzont eſmet ellenec fel tamadoc az ő meg romlaſokra, es igy czudalatos hatalmas meg ſzabaditoia leſzec mind azoknac, valakic ezec ellen en hozzam folyamnac, Iollehet kedig ennec igy kel lenni, az en Atyamnac bőlcze szczudalatos titkos Iſteni tanacza ſzerint, hogy en magam mindeneſtűl fogua kezekbe erezſzem az, bűnnec őrdőgnec, ez vilagnac, à halalnac, es az pokolnac, Es velec annyira kűſződgyem, hogy vgyan elis nyeleſſem magamat, Ki miatt noha ſokat ſzenuednem es kinlodnom es megis halnom kell: De viſzont mind ezec az en hiueim ellenſeginec őrőc veſzedelmekre leſz, Nekem kedig es az en hiueimnec őrőc diczőſegőmre. Es igy az mint en magamat ez nagy gyűhős Farkaſoknac, Rőttenetes iſzonyu ellenſegeknec męg az torkokbolis ki mentem, Igy enis ſzinten az torkokbolis ki mentem mind azokat, valakic ő ellenec en hozzam folyamnac. Illy ęrtelemmel ſzola ő maga, maga felől, mi dẽn ezt mondana: En va-

Czack ő.

Czuda Iſteni titkos mod.

Hol kiczoda lehet illy tőb ő magánal.

MASOD Resz napiara az Wr fel tamadasa napia vtan.

MISERICORDIA vasarna:

gyoc amà io paztor: Olly io paztor kedig, az ki ęletet adgya Iuhaiert. Ez illy tanubizonsagat ô maga felôl, es ennec illy édes es draga ęrtelmet igen iol eszűnkbe vegyűc, hogy az ônnôn szauanac biztatasabolis bizakodgyunc ô benne.

Ez mellet az tôb soc bizonsagokatis vntalan elmenkben forgassuc ô rola, Mint imeztis: *Gen:* 3. ô meg tôri az Kigyo feiet, Es imezt: *Gen:* 22. ô benne meg aldatnac minden nemzetsegec. Es imeztis: *Esa:* 53. Isten ô rea vete mindnyaiunknac alnoksagat, Imeztis: 2. *Corinth:* 5. A ki bűnt nem tudot, Isten bűnne teue, hogy ô benne meg igazulnanc. Mond szent Ianosis, 1. *Ioan:* 3. Azert ielent meg az Isten Fia, hogy az ôrdôgnec minden czelekedetit el rontsa. Ma penig monda ô maga: Az en markombol senki ki nem ragadhattya az en iuhaimat, es en ôrôc ęletet adoc ô nekic.

Segitsen ô szent felsege minketis, hogy mjs ô altala meg szabaduluan az bűntűl, az ôrdôgtűl, à halaltol, à pokoltul, meg tartassunc az ôrôc ęletre, Amen.

Vayha

EZEKET ha érezue halgatnuc: Ha valoba esmernűc, az mi nagy nyomorult voltunkat, Ha valoba latnuc mi izű az bűn, melly keserues az halal, melly rôttenetes az ôrdôg, melly iszonyu el karhozni, Es ezec mellet ha valosaggal éreznűc melly édes az bűnbôl ki tiztulni, Isten elôtt bűn boczanattyat venni, wyioñan kedueben, szerelben iutni, Melly nagy dolog az ôrdôgtűl el szakadni, melly draga illy io paztor alat lenni, mint az Isten: Mondoc ha ezeket valosaggal éreznűc, Eyiel es nappal soha eleg halat rola nem adhatnanc, soha elegge az Istenbe nem ôruendezhetnenc, Es ezeckel annyira meg elegednenc, hogy bár egyeb keppen, mind szegenyseg, betegseg, rabsag, ostorozas raytunc volnais, de az nagy meg szabadulashoz kepest, mind azokat semminec tartananc, A mint szent Palis szol: *Roman:* 8. Nem egyenlôc vgy mond ez vilagnac keues ideig valo nyaualyai, amaz nagy diczôseghôz kepest, melly ez vtan meg ielenôdic mi nekűnc. De nyissa fel az WR, mind eszűnket, mind szeműnket, ezeknec meg Esmeretireis, meg Erzesereis, es ezekbe valo Oerômreis, es azokert valo Hala adasrais, Amen.

Mit Tanulanc.

Mint az Iuhoc az emberec.

SZolanc az mi Iuh voltunkrol: Hogy nem czac kôzônseges iuhokhoz: hanem vgyan az el teuelyedet iuhokhozis, mindnyaian hasonlatosac vagyunc, es azert igen szűkôlkôdűnc io paztor nekűl.

Olly mint à paztor mind ezekben

Szolanc az Christusnakis io Paztorsagarol, ket rendbe. Hogy mint az iuhoc paztora, az ô iuhait Egy czoportba hordozza: elôttec mendegel: io helyen éteti itattya: sip szoual édesiti: reaioc vigyaz: megis hal érôttec: erôs akolt keszit nekic: Igy

Harom fô Tizti.

czelekeszic az WR Christusis velűnc lelec szerint: Kinec leg fô es kiualikeppen valo paztori Tizti, ez harom: Hogy minket igen bizonyossan esmer, es buzgosagoson szeret es gondot visel reanc. Masodszor ônnôn maga tanyit mennyei igeuel igen tiztan es igazan, wyionan szűl es megszentel tz: Lelke altal. Harmadszor halalra adta magat érôttűnc, es vgy mentet ki az farkasoc szaiahol, az bűntűl, ôrdôgtűl, à halaltul, es az karhozattul. Kinec illy nemes io paztorsagaert legyen mi tűlűnkis ô neki, ôrôcke valo hala adas, tiztesseg, es diczôseg, Amen. Ezec legyenec fô Tanusaginc ma. Męg leg vtol szűkseg imezekrôlis emlekeznűnc.

HARMADIC TANVSAGROL.

Az Christus vtan, es ô allatta valo paztorsagrol.

IM szolanc az Christusnac io Paztorsagarol, kit az Isten vgy rôndelt, hogy ô maga legyen az meg Szabadito, tarto, es oltalmazo paztor, es ô adgyon vtanna valo paztorokatis, ô legyen minden io paztoroknac paztora, Kic czac ô tűle fűgienec, czac ô rea mutassanac, czac ô neuebe hirdessenec pœnitentiat, es bűnnec boczanattyat. Illyec voltac az regi Prophetac, kereztelô Ianos, es az Apostoloc, es minden igaz tanyitoc, kiknec az ô Tiztekrôl masszor tôbbet szollyunc.

De ielenti Christus Wrunc ez mai Euangeliomban aztis, hogy nagy sokan nem kôuetnec az ô io paztorsagat, hanem Nekic tsac Béresec, Nekic vgyan Farkasokis lennenec.

nenec. Azokrolis maſutt bőwebben ſzollyunc. Moſt czac rőuideden emlekezem, mind az Béreſekről, mind az Farkaſokrol.

AZ BERESEKRőL.

AZ Bêres Paztor nem az, Az kinec paztorſagara Bęr es Fizetes iár, Mert az Iſten Igeie ezt ſohol nem tiltya, ſőt ſoc helyen tanyittya az halgatokat, hogy az ő lelki paztorokat ęlteſſecc, es houa iob, annyiual inkab ket kepennis tiztellyec, 1. *Timoth: 5.* A mint ſzent Pal imilly keppen ſzol rola: 1, *Corinth: 9.* Mond előſzer: Ha az vitęzlő ember meg ęrdemli ſolgyat, Tehat az lelki paztoris meg ęrdemli fizeteſet. Maſodſzor mond: Ha az ſzőlő plantalo munkaianac be ſzedi gyűmőlczet, tehat melto hogy gyűmőlczet vegye az lelki paztoris tanyitaſanac. Harmadſzor mond: Az Iuhaſz lám eſzic az ő Iuhanac Teyieből, Vayiabol, Tehat hadd ęllyen az Tanitois az tanulo marhaiabol. Negyedſzer azt mondgya: Lâm az Tőruenybe meg volt paranczolua, hogy az nyomtato őker ſzaiat be ne kőtnec. Kic érőrtűnc irattattac vgy mond, hogy à mint az ſzanto es czeplő, az haſzonnac remenſege alatt munkaloſzic, Igy ha mijs lelkit hintunc, nagy dologé ha az teſtibe le aratunc. Oetődſzer mond: ő Tőruenybennis, az ki az Oltarnac ſzolgalt, az Oltarrol tartatot. Kiről az Iſtennec ſoc ſzep rendeleſi voltac, mire valo lenne à Dezma, az aldozatokbol minęmű reſz iutna az papoknac, es hogy ſenki űres kęzzel ne menne Iſten eleibe. Hatodſzor Chriſtus Wrunc bizonſagat hozza, hogy ő mondta *Matth: 10. Mar: 6. Luc: 9.* Melto à Bęres az ő bęrére, mert igy rendelte az WR, hogy az ki az Euangeliomot hirdeti, az Euangeliombol ęllyen. *EZEKET* melto itt az hiueknec eleibe adnunc, mert nemellyec aztis iriglic az kőſſeg kőzzűl, az mit meg eſſen az ő lelki paztora, Es ha ęltetesre valot kér, Bęreſnec neuezi. Kiket ſzinten vgy meg bűntet Iſten, mint az ki wranac adoiat nem akaria io keduel meg adni, Mert mindeniket az WR Iſten paranczolta.

Az Bereſen nem azt erti Chriſtus Wrunc, ki paſztorſagabol eltetijs magat.

Deut: 26.

Matth: 22.

Hat kiczodac az Bęreſec?

Az Bęres paztoroc azoc, kic czac az ő Bęreket nézic, arra leg nagyob gondgyoc hogy nem mint az ő iuhoknac ęltetesere, Kiknec bekeſegnec ideieben ſzolgalnac, De ha haboru iő reaioc, el futnac.

Nem ſzabadé el futni, mikor ellenſeg iő reaioc?

Szabad teſteket oltalmazni, es magoc óni mikor io moddal lehet, Kiről pelda Chriſtus Wrunkis, à Prophetac es az Apoſtoloc, kikis ſokſzor futottac. De nem ſzabad féltekbe az igazat meg tagadni, es à mellyet az előtt igazan tanyitot, azt féltebe viſza vonni. Sem nem ſzabad czac torkaért haſznosb helyet valogatni, es az előbi helyről el mennyi czac teſti nyugodalmaert, mikor őrőmeſt vennec ſzolgalattyat. Azert ha valaki vagy dőgős ęg miatt, vagy keues fizetes miatt, vagy boſzuſag miat, vagy olly fenyegetes miatt, ki ellen oltalmazni akariac az ő halgatoi, ha el menend czac nyugodalmat kereſuen, ez fęlét Bęreſnec mondhatunc, Ezec alnoc paztoroc, es it el veſzic Bęreket, De az itelet napian meg hallyac ezekis: Tauozzatoc en tűlem kic alnokſagot czelekeztec.

Ez à lelki futas.

DE nem czac az Tanyitoc kőzt vadnac Bęreſec, es czac haſoc tőltőc, Hanem az Feiedelmec, Birac, Tizttartoc kőztis. A mint viſzont vadnac kőztőkis io paztorokis, mint Moyſes, Dauid, Ezekias régen. Ezekről ackor ſzollyunc tőbbet, mikor meg magyarazzuc amaz Euangeliomot, hol Chriſtus wrunc azt mondgya: Adgyatoc meg az mi Czaſzaré, Czaſzarnac. Ackor meg tanullyuc mi legyen az io Feiedelemſeg, es mi legyen az Tyrannuſſag, az az, à Kegyetlenſeg.

23. Vaſarnap, ſzent Haromſag vtan.

Vadnac *FARKASOKIS* mind az Tanyitoc, mind az Feiedelmec kőzt, A Tanyitoc kőzt valo Farkaſokrol ackor ſzollyunc, mikor meg magyarazzuc az Wrnac imez mondaſat: Meg óyiatoc magatokat az hamis Prophetaktul, kic iuhokuac őltőzetibe iőnec ti hozzatoc, belől kedig ragadozo Farkaſoc.

Farkaſokrol. 8. Vaſarnap, ſz: Haromſag vtan, 9 Pűnkőſd vtan.

MOST elegedgyunc kiualtkeppen az Chriſtuſnac io paztorſagarol gondolkoddunc, Akar czac Ez harom paztori tizti ſzerint, hogy maga felől azt monda: Hogy ő eſme-

Teriűnc az fő mai tanuſagunkra.

MASOD Wrnapiara az Wrfel Tamadaſanapia vtan, MISERICORDIA Vaſarnapra.

Az VR Chriſtuſnac

ő iſmeri az ő iuhait, Es hogy elteti őket az ő igeyeuel: Es hogy ő magat halalra attà erettőc.

Ezekbe meg vallaſſuc őtet minden egyeb paztoroc kozzűl, Mert ſohol ſenki tőb ő nalaual bizonnyal nem iſmerheti az igazan meg tert hiueket: Es ſenki oly nagy tiſztan nem tanythatia az Iſtennec akarattyat mint ő̃n̄ maga: Es ſenki az ő lelket valtſagul nem atta tőb az hiuekert, hanem czac ő maga egyedűl. Kikben igen megis boczullyűc ő tet, hogy ő ſzinte annyira eſmer, añyira ſzeret, anni nagy gongya reanc mint az ő Attyanac volt ő rea, Az mint azis ſockeppen meg teczet, Iſtennekis az ő Fiara meni nagy gongya volt, es az Chriſtuſnac az ő hiueire meni nagy gongya legyen. Az mint naponkent ezekről ſoc edes bizonſagokat hallunc.

MELLYEC mind arra valoc hogy hitűnknec imez valaſſaba erősődgűnc, Mikoron eſt mondgyuc: Hiſzunc Ieſus Chriſtuſba Iſteñec Fiaba mi wrunkba. Erre tanyt ez mai Euangeliomis ő minemő wrunc es paztorunc legyen mi nekűnc Kinec anni hatalma vagyon es anneyi nagy gongyo vagyon reanc mint az ő Attyanac area.

ERRE azert legyen nagy gondunc, hogy ez eſmeretbe igen epűlheſſűnc. Igiekezuen igy eſmerni es bizni ő benne mint ő az ő Attyaba bizot, akar mely nagy kinoc kőztis es halala orayakortis. Hogy kedig ő neki igazan valo iuhai leheſzunc: az ő igeyere erőſſen figielmezzűnc, Es hogy à ſzerint epűlheſſűnc ſzűntelen kőnyőrogiunc Az ő halalanac erdemebe valo hittel kedig, mind az bűnt mind az őrdygőt, mind az halalt, mind az poklot, meg győzni igyekezzűnc, Ezekre hogy minnyaiunkat ſegyitſen ő ſzent felſege moſtis kőnyőroguen mondgyuc el imez Imatſagot.

IMATSAG.

VVR Iſten mi mennyei ſzerelmes ſzent Attyanc, ki meg tekintettet à mi el teuelyedet iuh vóltunkat, es nyaualyas vóltunkat, Es à te ſzent Fiadat Paztorul adtad, hogy ő minket az ő ſzent igeieuel legelteſen, es az ő óltalmaual, mind az halaltul, es mind az őrdőgtűl meg ſzabadiczon es óltalmazzon, Kerűnc tégedet adgyad minekűnc à te ſzent leikedet, hogy miképpen az à paztor iſmer minket, es mindenbe gondunkat viſeli, Azonképpen miis iſmerheſſűc őtet, Es tellyes ſziuel ő hozza ragazkodhaſſunc, minden ſzűkſegűnkben ſegit ſegért es vigaztalasért ő hozza meheſſűnc, az ő ſzauat halgathaſſunc, Es écképpen az őrőc bódogſagra iuthaſunc, vgyan azon te ſzent Fiadnac általa, Ki te veled &c:

¶ VLTOSOENEC. *¶ ATTYA Iſten tarcz meg minket &c.*
¶ HALAT adunc te neked őrűc Iſten &c:

HARMAD VVR napyara az WR fel tamadaſa napia vtan. IVBILATE Vaſarnapra.

HARMAD VVR NAPIARA AZ VVR Fel Tamadaſa napia utan.

SZol ez mai Euangeliom az VVR Chriſtuſnac Halalarol, es fel tamadaſarol, Halalaban valo keſerűſegeről, es Fel tamadaſaban valo őrőmerol mind maganac mind hiueinec: Kiből tanullyunc minden fele nyomoruſagínkban valo vigaſztaiaſinkrol, Kic kőzőt ez mai Euangeliomnac fő vigaztalaſa ez: hogy az hiuec ſiralmoc KEVES ideig de őrőmoc mind őrőcke tart. Kiuel, halala kort, az nagy kinra menuen, vigaſztalta Iduőzetenc az ő tanyeuanit.

ENEKLESROEL.

Diczer-

es a hiuek. Keues ideig uaſo ſiral. es hoſzu örö

DIczeriúc az VVR Iſtent Enec ſzoualis, es mondgyunc olly Diczeretet, kibe batoritſuc magunkat minden fęle ſiralminc es haborunc es neheſſeginc ellen.

¶ *Az ki veti ſegedelmet az Iſtennec &c.*
¶ *Felſeges Iſten neked ielentyúc &c.*
¶ *Ier mi keriúnc ßent Lelket &c.*
¶ *Ier emlekezzúnc kereztyen nepec &c.*
¶ *Emlekezzel meg WR Iſten Az mi nagy &c.*
¶ *Többet valogathatß oda fel. az mellyeket iedzetúnc CII. foliuſon, Negyed Wrnapiara az ki ielenes vtan.*

Negyed vaſarnapon vizt kerezt vtan kerezt.

AZ EVANGELIOMROL.

SVMMACZKA.

AZ mara rendelt Euangeliom ſzol az Chriſtus Halalarolis, Fel tamadaſarolis, Halalaban valo Keſerűſegeről, es fel tamadaſaban valo Vigaztalaſirol, mind ő maganac, mind az ő Tanyituaninac. Mert halalakort à nagy kinra menuen, igy vigaztalta az ő ſzomoru Tanyituanit, Hogy noha őis röttenetes kinokat ſzenuedne, Es az ő hiueijs mellette nagy keſerues ſiralmokat tennenec, De az: igen *KEVES* ideig, czac mint Harmad napig tartana: à vtan kedig fel tamadna: Az altal Atyahoz menne: őket eſmet meg latna: es mindenkor velec lenne: es nekic az ſiralom vtan őrőcke valo őrőmet ſzerzene. Noha azert Oekis az ő Wrockal igen röttenetes keſerűſeget ſzenuednenec, De az czac *KEVES* ideig tartana, Viſzont az vtan valo ő rőmőknec ſoha vęge nem lenne. Ez Vilag kedig, az az, à hitetlenec, mind Sidoc, mind Poganoc, ha ſzinten őruendeznekis, az ő rayta valo gyalazatokba, es è vilagi gonoſz keuanſagokba, de czac keueſet tartananac, es oztan vęghetetlen ſiralomra valtoznanac.

Ezec olly nagy dolgoc, kiről mind eyiel nappal ſzűntelen valo imatſaginckal kellene gondolkodnunc, Meg gondoluan aztis, melly nagy dolog az Chriſtus halala es fel tamadaſa, hogy illy draga ſzőmelynec, ſzenuednijs kellet, es meg halnijs kellet, es fel tamadnijs, Es azoc altal melly ſoc ioc ſzereztettec mi nekűnc. Touabba meg gondoluan aztis, hogy nekűnkis mind kinnyaba, halalaba, fel tamadaſaba reſzeſeknec kellet lennűnc, Es meg gondoluan melly nagy dolog az hiueknec őrőcke iduőzűlni az keues ſiralom vtan, Es az hitetleneknec mind őrőcke ſirni az keues őrőm vtan. De minec előtte ezekről tanulnanc, az előtt laſſuc az Euangeliomnac igeiet. Kit irt meg ſzent Ianos az ő Euangeliomi kőnyuenec Tizenhatodic reſzebe.

Nagy voltat kéfoghattya.

Monda Ieſus Iduezitőnc.

IOAN: XVI.

EGy *a:* keueſe es nem lattoc engemet, Es iſmet egy keueſe es meg lattoc engemet, *b:* Mert en el megyec az Atyamhoz. Mondanac kedig nemellyec a tanytuanyoc kőzzűl egyic a maſikhoz: *c:* Miczoda ez az mint nekűnc mond? Egy keueſe es nem lattoc engemet, Es iſmet egy keueſe es meg lattoc engemet. Es, en az Atyahoz megyec, Mondgyac vala ez okaert, Miczoda az à mit mond, Egy keueſe: Nem tudgyuc mit ſzol: *d:* Eſzebe uőue kedig Ieſus hogy akarnac meg kerdeni őtet, es monda nekic. E felől kerdeſzkettek tűn kőrzetec, hogy mondam: Egy keueſe es nem lattoc engemet: Es iſmet egy keueſe es meg lattoc engemet. *e* Bizony bizony mondom tűnektec, ſirtoc es iaygattoc tű, ez vilag kedig vigad, tű kedig ſzomoruc leſztec: de à ti ſzomoruſagtoc őrőmre fordul.

f: Az aſſzonyallatnac banattya vagyon, mikoron ſzűl, mert el iőt az ő oraia. Midőn kedig ſzűlendi à gyermeket immar nem emlekezic meg az ő faydalmarul, miuel, hogy őrűl azon, hogy ember ſzűletet ez vilagra

a: Keues ideig tart à hiuec nyaualaia.
b: Ez altal lett az mi őrőműnc.
c: Tudatlanſaginkban mijs kerdezkedgyűnc.
d: Igy epit az mi ſoc romlotſaginkbanis.
e: Az az, noha ſirtoc egy keueſſe, de az vtan ſokaig őrűltec, Viſſont à hitetlenec noha vigadnac egy keueſſe, de az vtan ſokaig ſirnac.
f: Draga peldezatya az Chriſtus es az hiuec ßenuedeſenec.

HARMAD VVR napyara az WR fel tamadaſa napia vtan. IVBILATE Vaſarnapra.

vilagra. Tűis azokaert moſtan ſzomoruc vattoc. g: De iſmet meg latlac titeket, Es őruend à tű lelketec, es a ti őrőmeteket ſenki el nem veſzi tű tőleket, ez azon à napon engemet ſemmiről nem kerdetec meg.

gNagy ket vigaztalas meg latni iſmet: Es őrecke őruendeztetni.

ROEVID ERTELME.

ROEuideden ęrczűc meg ez Euangeliom mellet minemű tőb edes beſzedíjs voltac Chriſtvs vrunknac. Mikor Ieſus iduőzitenc halalra es rettenetes kinra keſzűlne az mi meg valtſagunkert, azkor ſoc draga haſznait beſzelle meg az ő halalanac, es ſoc keppen vigaſztala az ő ſzomoru tanytuanit, azkorban valo ſiralmoc, felelmec, es röttegeſec ellen, Kiket ſzent Ianos hozu ſzoual irt meg, az ő Euangeliomi könyuenec tizen negyedic, tizen őtődic, es tizenhatodic reſzebe. Es azoc mellet meg irta halalakort valo Imatſagatis tizen hitedic reſzebe. Kiket igenkent gyakorta meg oluaſnunc folőtte ſzűkſeges. De azoc miert hogy bű ſzoual vadnac, azert azokbol czac egy nyihany reſzt ſzoktunc meg magyarazni. Mely Euangeliomonac magyarazati az mai naptul fogua tartnac, mind pinkősd napiaig. Az többit ez vtan meg hallyuc az WR ſegetſegeből, Moſt ier laſsuc az mai Euangeliomnac röuid ęrtelmet.

Röuid ertelme.

AZ mai Euangeliom ſzol az mi vrunc *IESVS* Chriſtuſnac mind Halalarol mind Fel tamadaſarol: Halalaban valo ſiralmirol az ő hiueiuel egyetembe, mely czac *KEVESSE* tartana, Es fel tamadaſaba valo őrő mőkről, melynec ſoha vege nem lenne. Ez röuid ſummaia.

De miert hogy mind Kinnyarol Halalarol es Fel tamadaſarol, eleg bűuen ſzoltűnc az felső predikacionkban ez minapi ünnepekben, ſoc haſznaiual egyeltembe, azert moſt czac anniyra ſzollyunc azokrol à menire magunkatis fel razzuc: arrais hogy mijs ſzenuedgűnc egyűt az Chriſtuſſal, arrais, hogy mijs à ſzenűedesben vigaztalaſokat varyiunc.

Ket fő Reſze.

DEREC keppen kedig ket reſze vagyon ez Euangeliomnac- *ELSŐ* reſzebe meg teczic melly ſoc tudatlanſag volt az Apoſtolokbannis. *MASIC* reſzebe, kedig egy nyihani ſzep vigaſztalaſoc vadnac. Mind az kettőről ſzollyunc,

Tűdatlanſagokrol.

ELŐSZŐR Hogy az Vr *CHRISTVS* tanituanyi olly tudatlanoc voltanac, hogy nem ęrthetnec imez mondaſat: Egy keueſſe lattoc, es egy keueſſe nem lattoc. Eztis tudnunc igen ſzűkſeges, kiről moſt czac röuideden ſzoloc.

Het vigaztalaſokrol.

MASODSZOR, hat vagy het keppen vigaztallya őket, czac az mai Euangeliom bais, hogy az ő kin ſzenuedeſebe es halalaba, meg ne bottrankoznanac: Elősżer es fű Vigaztalaſunc it imez, hogy halala altal minketis mint à anya faidalom altal vyonnan ſzűlne.

MASOD vigaztalas ez, hogy az ő kinnyat keues ideig valonac mondgya. Harmad, hőgy az ő kinnya es halala altal, az ő, es az mi Attyankhoz menne. Negyed hogy halala vtan fel tamadna, őket iſmet meg latna, es mindenkor velec lenne, Oetőd, hogy az keues ſiralomvtan nekic őrőcke valo őrőmet ſzerzene, Hatod, hogy az ő ellenſegínec az keues őrőm vtan őrőcke valo ſiralmoc lenne. Heted, hogy fel Tamadaſa vtan őket nagy ęrtelmeſecke tenne, es minden teuelgesből ki venne. Ezec ez mai Euangeliomnac vigaztalaſi. Ezen kiuűl ſoc töb vigaztalaſokat, es tanyitaſokat beſzelt Chriſtus Wrunc nekic halalra valo keſzűletibe, De azokrol ez vtan mind Pinkeſtig tanulni fogunc. Moſt elegedgyűnc czac ezekről ſzolnunc, Kikről megis niluab magyarazatotis teſzűnc, hogy mind egenkent meg ercżűc az Euangeliomot, Az vtan czac az ſiralmokba valo vigaſztalaſokrol ſzolunc.

NYILVAB MAGYARAZATTYA.

Az Chriſtus tanituaninac tűdatlanſagokrol.

AZ Első reſze ez Euangeliomnac azt iſzenti hogy az VVr tanyituani nem ertettec volna imez mondaſat: Egy *KEVESSE* es nem lattoc engemet es iſmet egy keueſe es meg lattoc engemet: Azert eztis ier ercűc meg Mit akar ebbe Chriſtus WR unc mondani, Ez aztis mit tanullyunc az ő tudatlanſagokrol.

Maga

Oe Maga meg magyarazta Chriſtus Wrunc mit akart nekic mondani, kinec ertelme ez: Egy *KEVES* ideig, az az, mint harmat napig nam lattoc, mig az koporſaban leſzec. Ez ez keues ideig meg mendhatatlan nagy ſiralmatoc leſzen, veluen azt hogy en immar mindeneſtûl fogua el veſztem volna, es ti engem ſoha tõbbe nem lattatoc: De iſmet egy *KEVESSE* meg lattoc, az az negyuen napig, Mert mihent fel tamadoc ottan iſmet hozzatoc iõuec, es egy keueſſe vgy mint negyuen napig vntalan meg lattoc engemet, es ackor az ti ſiralmatoc olly õrõmre valtozic, kinec ſoha az vtan vege ſem leſzen, õrõluen en raytam hogy en meg gyõztem az bũnt, az õrdõgõt, az halalt, es karhozatoc, es nektec õrõc eletet nyertem: Es monda nekic: ez illy czudalatos valtozas meg teczic à ſzũlõ aſzony alatbannis, hogy õis, mikor el iõ az ſzũleſnec ideie, rõtteg es gyõtrõdic ackort, de mikor immar ſzũlte magzattyat ez vilagra, mihent azt meg lattya, ottan el felelkezic az õ ſoc rottõgeſerol es nagy faidalmarol. Igy enis, tijs, moſt rottõgunc, De midõn halalom altal enis vyonnan ſzũlõm az bũnõs emberi nemzetet, azkor enis tijs el feleytũc ſiralminkat, es az vtan mind õrõcke õrũlũnc. Azonkeppen ez vilag fiai, az az à hitetlenec akar Sidoc, akar poganoc legyenec, azoc kic vyonnan en altalam nem ſzũletnec, kic az bũnben es õrdõg mellet marattac, noha õrũlnec mi raytunc, es velic azt hogy immar minket ſzinten el nyeltec, De az õ õrõmõc keues ideig tart, Kiknec az vtan veghetetlen ſiralmoc leſzen, Illy ertelemmel magyarazza Chriſtus Wrunc é mondaſt, Egy keueſſe nem lattoc, az az, harmad napig, Es egy keueſſe meg lattoc, az az, negyuen napig, à mint ſzent Lukacz iria *Actor:* 1. Az Harmad napig ſirtoc, De az vtan veghetetlen õrõmetec leſzen.

Egy keueſſe nem latni, miczoda?

Egy keueſſe meg latni, miczoda?

Kiczodac ez vilag fiai?

De az Tanytuanyoc meg azkort ezt nem erhettec, hanem midon egy mas kõzõt kerdezkednenec mi volna az mondas, Chriſtus Wrunc meg magyarazza, De meg vgyis azkor eſzekbe nem vehettec, mert nem tuttac azt hogy az mely Meſiaſt, es Chriſtuſt Iſten igert ez vilagnac, hogy annac meg kelletnec halni, hogy halalaual meg kellenec az bũnert fũzetni, es az vtan fel tamadni, es mind õrõcke Iſten orſzagaban vralkodni, Ezt mondoc nem erthettec az Sidoc az Phariſeuſoc hamis magyarazattyoc miyatt, kic minden emberec fũlet be tõltõttec volt, hogy az Meſias ez vilagi kiralyoc lenne õ nekic. Ezen teuelyges miat az tanytuanyokis nem ertettec mind addigis mig fel nem tamadot, es mig ſzent Leleckel meg nem vilagoſitattac, maga vntalan ſzolt nekic rola, ottis az hol ſzinet el valtoztatta vala, az vtannis midõn fel menne Ieruſalembe az halalra, es az veg vaczorannis vntalan vntalan nagy nyiluan meg mondta mind kinnyat, mind halalat, mind fel tamadaſat, mind menybe meneſet, mind vralkodaſat, mind az mi õ altala valo meg tiztulanſunkat, es az mi õtõc eletũnket. De õc megis mint az igen almoſoc nem ertic à mit halnac, hanem czac aleg ſaldittyak alom ſzõſzel à mirol ſzolnac, Illyec voltac õkis az Chriſtus dolganac iſmeretibe.

Az tanytuanyoc miert nem ertettec ezeket.

Matth: 17.

Kibõl minnyaian nagy vigaſztalaſt, es nagy ertelmet vehetũnc, Aztis hogy az Chriſtuſt az emberi okoſſag õ magabol meg nem iſmerheti, Mert termeſzet ellen valo tudoman az, hogy õ neki mas bũneiert kellene meg halni, es vgy fizetne meg, es hogy fel kelleſſec tamadni, õ altala hogy az bũnõs meg igazulhaſſon, Iſtennel meg bekelheſſen, õ erte ſzent Lelket, Iſtenbe valo õrõmet, es õrõc eletet veheſſen, Ez mondoc ellene vagyon az okoſſagnac, Ezt azert Iſtentũl valoba kel kernũnc. Touabba aztis tanuthattyuc az WR Tanytuani tudatlanſagokbol, hogy az mint õc noha ſokat hallottac Chriſtuſtũl, de megis vntalan vntalan teuelgettec: Illyec moſtis akar kijs: Az mint akar melly igen nagy tanulo emberis erezheti ezt magaba, hogy noha ſokat hal, oluas, tanul, es erõſſen akarna mindenekben tizta ertelmũnec lenni, es mind eſzebe ſziuebe, erkõlczebe epũlni, De azonba nagy ſoc fogyatkozaſt talal õ magaba, hogy az mit oluaſot, tanult, hallot, iſmet el feleyti, auagy az kibe egy felõl iõ ertelmet es hitet võt, maſzor mas felõl azonba tudalankodic es keteltedic, Es midõn magat nagy ſzentnec velne gyakorta akaratya ellenis oly bũnõkbe keuereſzic, ki miat magatis vtallya, mint Aaron baluanyozasba, Dauid fertelmeſſegbe, es gyolkoſſagba, Peter atkozodasba, es az Wr meg tagadaſaba leledzuen, Pal Barnabaſſal feddõdnec, Az Iſrael, Iob, Ieremias, es tõbbec nyaualyaiokba zugodnac. Ha illy nagy emberekbe illy nagy fogyatkozaſoc lettec, mi el ne hidgyũc magunkat, veluen hogy az ki fen

Tanuſagunc ezbõl.

1. Corinth: 2.

1. Corinth: 10.

HARMADIK WR napyara az WR fel tamadasa napia vtan. IVBILATE Vasarnapra.

† *1. Corith: 10.* ♀ *Matth: 20.* ♀ *Matth: 21.*

Matth: 5.

Az Anya szent Egyhaz oly giardoc mint az Apostoloc seregeis volt.

ki fenn ál, hogy el nem eshetnec, Es viszont az ki el eset, testi bator keuelysegünkbe meg ne vtallyuc, azt véluen, hogy fel nem kelhetne, † mert io az WR es igen könyörülő azoknac fel emelesere, kic el ſtenec, sőt azoc közzül kic vtolsoc voltac, elsőcke teszi; ♀ es az fęlec elől veszic amazokat Istennec orszagaban ♀. De azokis à kic érzic az ő gyarlo eseteket, meg lassac es igen oyiac magokat, hogy vakmerőseggel ne heuerienec se az tudatlansagba, se az io erköltsőc meg rontasaba; hanem mint az Tanyituanyoc, örömest ęrtenec ha ęrthetnec az WR mondasat, es kerdezkednekis az ęrtelemről: Igy mijs soha meg ne szűnnyünc arrol tanulni, es ęrtekezni az mit Isten keuan, hogy meg érczüc, es soha meg ne szűnnyünc azban hinni, bizni, io remenſegbe lenni, az mit Isten keuan hogy hidgyünc, es soha meg ne szűnnyünc, kilső es belső iamborsagot kőuetünc, mind addig, mig Istenhőz hasonlatos tökelletesec leszünc, az mint Christus Wrunkis int, monduan: Legyetec tökelletesec, mint az ti Mennyei Atyatoc tökelletes, az az, ez mostani nagy gyarlosagbannis, az ő tökelletes akarattya legyen előttünc, es atra igyekezzünc mindenkoron. Ezt azertis iol meg kęl tanulnunc, mert vadnac olly teuelgőc, mint à Papasoc, es az nős Baratoc az Anabaptistac, es köztünkis olly vélekedőc, kic azt gondollyac, hogy az Anya szent Egyhaznac az hiueknec, mindenestűl tökelletesseknec kellene leńiec, es soha semmibe meg ne fogyatkoznanac, azoc soha semmibe ne teuelgenenec, hanem egy aranyu hitec, egy aranyu szęretmec, es egy aranyu io erkőltsűec lennenec, es az hol azt nem talallyac, azt mondgyac, hogy az nem igaz Anya szent Egyhaz, ha szinten az Isten Igeie, es à Sacramentomoc köztőc igazan szolgaltatnekis. De pelda erről az Apostoloc, kikbennis szantalan soc ketelkedes, es soc keuely vagyokodasoc es soc egyeb fęle fogyatkozasoc voltac, kiből mind az altal mindenkor igyekeztec ki tiztulni. Illyec az hiuekis. Erről masutt többet tanullyunc.

Mijs el tűri ic az erőtleneket.

Most ezt se feleytsűc el, hogy à mint az WR Christus nagy bekeseggel el tűre az Tanyituanyoknac tudatlansagokat, es édesdeden tanyita őket, igy tűri az mi soc fęle erőtlenſegünketis, czac hogy igyekezzünc mijs őtet kőuetni, hogy egy masunknac terhet hordozzuc, Es egy mas erőtlenseget szelid léleckel el tűriűc, *Galath: 6. Roman: 14. 15.* Immar az masic Reszet lassuc ez mai Euangeliomnac, kiből böweb tanusagínc lesznec.

Het vigaztalas.

MASIC RESZE ez mai Euangeliomnac, *HET* nemes vigaztalasarol szol az Wr Christusnac.

1. Hogy kinnia altal Wyonna szűlt.

Előszer ezzel vigaztala magatis, Tanyituanitis, es minden hiueit, hogy noha kinnya nekijs igen röttenetes lenne, mint az szűlő aszonnac, de azm, inden hiueknec haszna lna, mert őis az altal wyionnan szűlne őket Isten fiaiua. Azert mindnyaian az Christus halalat es kinnyat olly draganac tarczuc, ki altal minket maszor szűlt, mert az ő vęre altal meg tiztitot bennünc az mi bűneinkből, *Ioan: 1. 1. Pet: 1.* Ennec bizonsaga az Kereztseg *Tit: 3.*

2. Hogy keuesse eart az siralom.

Masodszor ezzel vigaztala őket, hogy az ő kinnya noha felőtte nagy faydalmockal es iszonyusagockal, nagy keserűsegeckel lenne, midőn ez világ fiai katzagnakis, es minden gyalazatot tennenec rayta, es röttenetes kinnal vgyan megis ölnec, de mind ezec é szörnyűsegec czac *KEVES* ideig tartananac, czac Harmad napig. Ezbőlis igen edes vigaztalast vehetünc mijs, kogy noha nagy gyakorta meg terheltetünc, hol soc bűnőckel, hol nagy osztorozasockal, de viszont hamar hamar meg vigaztaltatunc mind azokba. EGez ęletyec à hiueknec illy, hogy egy keuesse sirnac, es egy keuesse vigadnac, mig azt à testet hordozzac az ki ellenkezic az Istennec Lelkeuel szűntelen, Mind az altal hogy nem szűntelen tart az keserűseg, hanem czac niha niha keuesse keuesse, draga kegyelmesſege ez raytunc.

3. Hogy ismet fel tamadna, soc haßnot ßerzene.

Harmadszor ezzel vigaztala őket, hogy az ő kinnya es halala nem olly volna, kibe meg emeztődnec es semmiê lenne ő, hanem olly à kiből fel tamadna, es az altal az Istenhőz az ő es az mi Mennyei Atyankhoz menne, Kit mi hozzanc meg engęztelne, kinec előtte minket meg igazitana, minden bűneinknec boczanattyat szerzene es nyerne, ki előtt érőttünc szoszolonc lenne, es minkętis idővel az ő Atyahoz az ő orszagara viñe. Ez ęrtelme imez keues igenec: Egy keuesse nem lattoc, mert Atyanhoz megyec, az az, czac keues ideig leszec à kinba es az halalba, az vtan fel tamadoc, es el megyec az Atya

tya Iſtenhöz, à ki engem ö Fiat adot, rendelt, es ſzerzet, hogy é vilagot meg valtſam halalommal. Negyedſzer ezzel vigaztala öket, monduan: Iſmet meg latlac titeket, az az, nem vgy tamadoc fel, hogy el enyeſzem mindgyart közzületec, es oztan el hadnalac benneteket, hanem az vtan, iſmet, mint moſt meg lattoc, es mindenben gondotoc viſelem. Oetödſzer monda: Ackor örül az ti ſziuetec, es à ti örömeteket ſenki el nem veſzi ti tületec, Az az, az en fel tamadaſom arra valo, nem hogy tſac el feleyteſſem es el mulattaſſam ſiralmotokat, auagy meg engedgyem hogy ſemmiè legyetec es el enyeſzetec, hanem hogy az vtan fel epitſelec wyionnan benneteket, bekeſeget, nyugodalmat, es örömet ſzerezzec ti nektec, olly örömet kedig, ki valoſagos öröm, es kinec ſoha vęge ne legyen. Hatodſzor ezzelis vigaztala öket noha ez vilag fiai nagy katzagasban es örömben leſznec az mi ſiralmunc miat, de az, öröcke valo keſerüſegre fordul ö nekic: Hetedſzer monda: Azkor engem ſemmiröl nem kerdetec, az az, fel tamadaſom vtan ſzent Léleckel meg tellyeſettec, es minden iduöſſeges dologba benneteket ęrtelmeſecke teſzen. Ez fö keppen valo vigaztalaſi czac ez mai Euangeliomnakis. Kic mint tellyeſettec be ſzinten illyen keppen, meg ęrthettüc azokbolis á kiket ez el mult napokba tanultunc à Chriſtuſnac kinnyarol, halalarol, es fel tamadaſarol, es annac ſzep okarol, es ſoc draga haſznairol. Ezekröl azert azokbolis ęrtekezzetec böwebben, Mert itt nincz ideie hogy mind azokrol böwen ſoc bizonyſagoc altal ſzollatnanc, Hanem moſt vgy mint elſö Predikationkban, czac ezekröl ſzollyunc.

4. *Hogy meg latnac, es gondgyokat viſelne.*

5. *Hogy igen meg öruendeztetne öket, es az öröcke meg maradna.*

6.

7.

ELöSZER, Hogy à mint az Iſten az ö Fiat kinra es halalra rendelte nagy ſoc haſznunkra, igy az ö hiueitis vele egyetembe ſzenuedtetni akaria, bizonyos okokert.

MASODSZOR, Mint vigaztallyuc mijs magunkat czac az mai Euangeliom ſzerintis, az mi haboruinkban, Moſt czac ezekröl ſzolunc.

EZEC VTAN ſzolunc mas Predikatioba az egeſz Vilag nyaualyaiarolis, Es azban valo vigaztalaſokrol. ¶ *ITT* meg halluc nyiluab ęrtelmet az mai Euangeliomnac, Kit kęt Reſzre oztanc: *ELS* ö Reſzebe ſzolanc az Apoſtoloknac tudatlanſagokrol, hogy nem ęrtec mit akar *CHRISTVS* Wrunc mondani, ezzel: Egy *KEVESSE* nem lattoc, es egy keueſſe meg lattoc: Es midön akarnac rola meg kérdeni, Chriſtus Wrunc edeſdeden meg tanyittya öket. Kiböl meg tanuluc, Hogy mijs az mi ſoc fęle fogyatkozaſinkat meg eſmeriüc, es mijs epitſüc magunkat, Es mas gyarlokatis ſzelid leleckel el türiünc, es azokatis epiczüc. Ez lön Elſö Reſze az Euangeliomnac. *MASOD* Reſzebe ket vigaztalaſt ſzamlalanc elö. Es igy röuideden mind az egez Euangeliomnac magyarazatit eſzünkbe vehettüc: Immar czac azokrol ſzollyunc, az miröl fö kepppen tanyit ez Euangeliom. Azt láſſuc meg imez köuetkezö Tanuſagokban.

Mit tanulanc.

AZ TANVSAGOKROL.

Ket Predikatioba ez Harom rendbe ſzolunc męg. ELöSzER az WR Chriſtuſnac éröttünc valo ſzenuedeſeröl: Es az ö Tanyituaninac ö mellette valo haboruſagokrol: Es minden hiueknec kic ötet igazan vallyac, ſoc haboruſagokrol, es azoc között valo vigaztalaſokrol. Ez leſzen Elſö tanuſagunc.

1.

MASODSZOR az mai Euangeliomnac imez *NEGY* Vigaztalaſit magyarazzuc meg: Elöſzer, Hogy czac keues ideig ſirnac az hiuec: Maſodſzor hogy iſmet meg latnac az Chriſtuſt. Harmadſzor, Hogy az mi Atyankhoz ment. Negyedſzer, Hogy az mi ſzomoruſagunc örömre fordul. Ezekröl ſzoluan, vgy vęgezem el ez moſtani Elſö Predikationkat.

2.

MASIC PREDIKATIONKBAN, ſzolunc mind ez egez Vilagnac az hiueknekis, es az hitetleneknekis ſoc fęle nyaualyairol.

3.

Es arrol. Minemö nagy külömbſeggel vigaztallyac az hiuec ö magokat az Iſten igeiebol, Az hitetlenec felet, kikis az ö okoſſagokbol noha kereſnec magoknac alkolmas vigaztalaſokat, de azoc nem olly foganatoſac mint az hiuecke.

HARMAD W napiara az WR fel Tamadasa napia vtan IVBILATE Vasarnapra.

Chriſtuſnac es az hiueknec keues

Ezeket tudnunc felőtte haſznoſoc, Az mint ott meg ęrtyűc. Moſt laſſue elſő Tanuſaginkat.

AZ ELSŐ TANVSAGROL.

Chriſtus wrunknac: Es az Apoſtoloknac: Es minden hiueknec, lelki es teſti ſzenuedeſekről: Es azokba valo őrőmőkről.

Chriſtus Wrunc miket es miert ßenuedet.

OE MAGA à mi wrunc IESVS CHRISTVS miket ſzenuedet, meg hallottuc Hiſtoria ſzerintis az kiny ſzenuedeskort valo Predikationkban: Hogy Iudaſtul az ő maga Tanyituanyatul arultatot el: hogy az fő fő nepec, Papoc, Bőlczec, Vénec, nagy alnokul ellene tanaczkoztac, es rea hamis Tanukat kereſtec: Hogy az imatkozas kőzőt vęrrel vereitekezet, es kűſződet az halallal, Es ő maga magat kęzbe adgya, Es Petert meg tiltya, hogy ne kardoskodnec ő mellette: Hogy kęt fęle Birac, Sidoc, es Poganoc hamis iteletet teſznec rea: Es ſzőrnyűſegegel meg kinoztac: Es kęt Toluay kőzőtt fel feſzitec. Es az ſzegeken fűguen meg hal: Es hogy męg az holt teſtetis altal őklelic. Mind ezec nagy ſoc rőttegeſſel lettec meg, Kiket nem magaert, hanem mi érőttűnc ſzenuédet mindent Iſten akarattyabol, hogy az mint egy emberről reanc ſzalla az *BŰNes* az *HALAL*, Igy ő rola reanc ſzallana az *IGASSAG* es az *ELET*. Ki nem czac harmad napig ſzenuedet, hanem az előttis mindenkor egez ęletiben ſoc fęle ſzenuedeſi voltac, titkon ő magabannis, ördőg miattis, az ellenkőzőc miattis, Tiztiben valo faratſagokis, ſoc ſzidalmac, ſoc boſzontaſoc, ſoc karomlaſoc terhelten terheltec, Mert mindeneſtűl fogua minden terhűnket fel vette magara, es vgy érzette minden gyarloſaginkat, mint mi à Bűutűl meg valua. De az ő ſzenuedeſi olly ſzenuedes, kiben Iſten az egez vilag lag bűnet fizette, Mert ő Iſten Fiais, artatlan emberis vala, azert az ő fizeteſe, Arra, es valtſaga lőn az mi bűneinkert, es bűnteteſűnknec, à mint Eſaias mondgya, Az bűntetes ő rayta vagyon, hogy mi nekűnc bekeſegűnc lenne. Szent Palis mond: Az *CHRISTVS* lőn az Iſtentűl mi nekűnc valtſagunc, *1. Corinth: 1.* Szent Ianos mond: *Ioan: 1.* Ihon az Iſtennec Baranya, ki el veſzi ez vilagnac bűnet. Ez keueſet tanullyunc moſt az *CHRISTVS* kiny ſzenuedeſeről. Kiről ez Tanuſagoc mellet mind eyiel nappal gondolkodgyunc, es minden terhűnknec nyőgeſe alatt czac àhoz folyamiunc, Hogy kedig benne bizhaſſunc érőtte ſzűntelen kőnyőrőgiűnc.

Roman: 3. 5.

Hebr: 4.

Eſa: 53.

Az Apoſtoloknac ßenuedeßiről

Immar az ő Tanyituaninac es minden ő hiueinec ſzenuedeſiről is ſzollyunc, Mert az mai Euangeliomban mind az kettőről ſzolá, Arrolis, Hogy őis ſzenuedne, Arrolis, hogy az ő hiueijs ſzenuednenec. Kiről igen ſzűkſeg igaz ęrtelmet vennűnc, Azertis, Hogy meg tudgyuc valaztani ez Harom fęle ſzenuedeſt: Az Chriſtus ſzenuedeſi: Az Hiuec ſzenuedeſi: Es az Hitetlen iſtentelenec ſzenuedeſi mire valoc legyenec: Es hogy az hiuec az ő ſzenuedeſekben vigaztalaſt vegyenec.

MA igy ſzola Chriſtus wrunc az ő maga es az ő Tanyituani ſzenuedeſiről: Egy Keueſſe nem lattoc eñgemet, Ezt touab meg magyarazza monduan: Bizony bizony mondon, ſirtoc ti es keſeregtec, Ez vilag kedig őrűl. Iſmet mond: Az aſzonyi allat keſereg, midőn el iű az ſzűleſnec ideie. Ezekben ielenti, hogy az mint ő neki ſzenuedni kellet, igy az ő hiueinekis ő mellette ſzűkſeg ſzenuedni. De ezec vtan meg mondhatatlan draga vigaztalaſokat mond: Hogy azoc *KEVES* ideig volnanac, es igen nagy őrőmre valtoznanac, az mint az ſzűlő aſzonis az halalos faydalmoc vtan nagy őrőmet veſzen, midőn lattya hogy embert ſzűlt ez vilagra. Ezekről ier vegyűnc nyiluabban valo ęrtelmet.

Az Apoſtoloknac ſzenuedeſiről.

Miert hogy *CHRISTVS* Wrunc az mai Euangeliomba az harmad napig valo ſiralmokrolis, es az vtan valokrolis emlekezic az ő Tanyituaninac, Azert laſſuc aztis, az harmad napig mit ſzenuedtec, es mint ſirankoztac az Apoſtoloc, Es az előttis mig *CHRISTVS* Wrunc mellet voltac, De leg inkab az vtan, hogy az ő Neuet predikaltac ez egeſz világ ſzerte, intuen Pœnitenciara es Hitre az embereket.

Melly

Melij ſzenuedeſis noha meg ſzamlalhatatlanoc, mind az altal az ö örömökhoz kepeſt igen kiczinyec voltac. Ezeket tudnunc nagy vigaſztalas nekünkis, Azert figelmezzünc iol rea.

Harmad napig valo ſiralmock. Teſt ſzerentis mely nehez volt.

CZAC AZ HARMAD napig valo röttege ſekis ſiralmoc banattyoc mind Teſtben mind Lelekben czudalatos nagy keſerüſegeckel volt az Apoſtoloknac. *TEST* ſzerent, az Chriſtus halalat azert keſergettec, mert ö nekic mind ęltetöiöc, *Luc:* 22, mind edes Attyoc *Ioan:* 20. mind attyokfia, barattyoc, oruoſoc, *Ioan:* 15. meſterec otalmazoioc, vroc, feiedelmecgyanant volt az Chriſtus, kikben mely nagy edeſſegel volt hozaioc, meg erthed czac oluaſd meg mit irnac arrol ſoc helyen az Euangeliſtac. Azert en ni ſoc ioual leuen hozzaioc, teſt ſzerentis, igen nehez volt halala, kiualtkeppen midön nem remnelhettec fel tamadaſat, hanem azt velnec, hogy tellyeſſegel el veſzet, kitül iouendöreis nagy remenſegel ez vilagonnis nagy tiſzteſſeget, nyugodalmat, es nagy vraſagot vartac, Mely remenſegis hogy illy ſzörnyen meg valtozot, latuan hogy rutul el veſzet, nagy kemeny neheſzegekre volt, mind addig mig meg nem erthettec hogy ezeknec igy kellet lenni. Ezt ackor erzed meg mikor teis meg valol igen draga es ſzerelmes emberedtül, meg penig ha latod hogy azt igen rut es ſzörnyü halal lal veſztic el.

Lelki gyötredelmec minemü volt.

LELEC ſzerentis kedig az Chriſtus halalan azert keſerget tec, mert ötet valamenire meg iſmertec volt, hogy Iſten Fia, es öröc eletnec igeie nala *Matth:* 16. Es hogy hatalma vagyon az bünnec meg boczataſara, Söt ö altala egyebeknekis hirdethettec hetuenhetſeris egy nap. Hittec hogy az Iſtennec igen ſzerelmeſe, kiert öröc eletetis adna az ö benne bizoknac, Es hittec hogy ö Wra mind holtaknac, mind eleueneknec, az mint ſoc hallottakotis tamaſztot: De nem veltec, hogy ö neki meg kelletnec elöſzer halni, es az altal kellene ezeket meg ſzerzeni. Azert midön latnac hogy az ö velekedeſec kiuöl igen ektelen modra holt volna meg, ket latroc közibe feſzîtetuen: Es rea azoc tettec volna Töruent az kic Iſtentül rendeltettet papi tiſztben volnanac, es az nepnec elei. Es tudnac hogy az Iſten töruenye atkozotnac mondana azt az ki az fan függene: Ezekböl meni ſzantalan ſzörnyü kiſerteteket ſzerzet az pokolbeli ördog az ö ſziuekben, moſt mi czac meg ſem gondolhattyuc. De mikor mi nekünkis haſonlo teſti lelki nyaualyainc erkeznec, azkor ezzelis biſztaſſuc magunkat, hogy az mint öket czac az harmad nap muluais, az igen nagy keſerüſegbe, felette igen meg vigaſztalta, igy minketis minem el hagy azontul, midön valami teſti lelki ſzörnyüſeg rohan reanc, hanem az nagy keſertetec, nagy neheſſegec, nagy ſiralmoc vtan, nagy örömet akar adni, mind az lelki, mind à teſti iokban, czac hogy azonba mijs ohaytſuc ötet, es fohaſzkodgyunc hozzaia, az mint az ö tanyituanijs mind az firfiac, mind az aſzonyoc. Ezeket teſti ſiralmokrol mondank, Szollyunc örömokrölis.

Ioan: 3.

Deut: 21.

Gal: 3.

1. *Petr:* 2.

Harmad napi ſiralmoc vtan valo örömökröl.

BIZONY dolog az, hogy igen nagy volt ſiralmokis, kiualtkeppen harmad napig, de ha iol meg gondolyuc az vtan mindgyart meni nagy örömet vettenec Teſtekbenis Lelkekbennis, almelkodo czudalatos dolog. Az mint Ianos iria: hogy azon naponis az kin fel tamadot örülenec az tanituanioc, hogy latac az vrat. Az vtan kedig negyuen nap ſoc keppen tanyituan, biſztatuan öket, naponkent töb töb örömet es eedeſſeget vettec mind teſtekbe mind lelkekben, Vegre midön ſzemec lattara menybe ment, Es az vtan ſzent Leleckel meg tellyeſettec, Es az ö neuebe ſoc czudakat czelekettec, minden nyeluen ſzoltac, Iduöſſegekben es öröc eletyekbe meg bizonyoſultanac, es nagy ſoc ſzantalan hiuec ö altaloc Iſten orſzagara gyülekeztec, mind azockal együt mint öruendeztec, hol ki foghattya meg? Bizony ez nagy oröm, minden ertelmet fellyül hallad ö bennec.

Ioan: 20.

Actor: 1.

Igaz tehat az mai Euangeliomnac biſztataſa ezbennis: hogy noha egy keueſſe ſirnac, de az ö ſiralmoc örömre valtoznec, ötet iſmet meg latnac, es az ö örömöket ſenki ö tölec el nem vennie. Ezeket czac harmad napi ſiralmokrol mondam, es az vtan löt örömöckül. Immar ſzolunc az vtan valo haboruiokrolis, es azoc közol valo örömokröl.

ħ Holtig valo haboruiokrol ez az zoc közöt valo örömekröl.

MIKOR menybe meneſe vran az ö neuebe kezdettec volna minden nemzet közöl hirdetni pœnitentiat es hitet, az az, bünön valo banatot, azbol Iſtenhöz valo

Chriſtuſnac es az hiueknec keues

meg tereſt, es az Chriſtus erdeme altal oly hitet kiből biznanac az ő bűnöc boczanotſ tyarol es az őröc eletről, Az ördög fel riaſta raiokis ez † Vilagnac fiait, az az, az fele em bereket, kic ő altaloc Iſtenhez nem akarnac meg terni, kic mondoc az Chriſtus vere altal nem akarnanac bűnökből meg tiſztulni, es ſz: Lelec altal nem akarnanac wyonnan ſzűletni az mint ſzent Ianoſis ſzol roloc monduan, Ez vilagra iőue es ez vilag őtet nem fogada, Oe vala az vilagoſſag, es az ſetetſegbe fenlic vala, de az ſetetſeg őtet nem fogada, valakic kedig őtet fogadac halalmat ada nekic hogy Iſten Fiai lennenec. *Ioan:* 1: Mondoc, azokat kic inkab akaranac az ő bűnocbe meg halni, hogy nem mint ő altala Iſtenhez meg terni, Amas ördög à ki Paradiczomba Adamotis el veſzte, es ki felől Iſten ezt monda hogy ellenkezeſt ſzerezne ő közte es az aſzonyallat magua közt, Ez ördög mondoc, izgatuan az ő fiait minden tehetſeget meg mutagata az Apoſtolokal valo ellenkezesbennis, kiuel kemeny keppen roſtaltattac, forgattattac, haborgattattac, kinoztattac, ſanyargattattac ſzegenyec: De azomba az Wr Chriſtus mind azokon czudalatos győzedelmet adot nekic, es vgyis az ő ſőc fele erőt lenſegegkbe inkab ki tetczet az WR Chriſtuſnac az ő nagy diadalma az mi ellenſegünkön, Es ſoha ſemmit ollyat nem kezdet az ördög, az ő, es vilagi fia altal, es azon kiuőlis, kit az Iſten mind iouokra nem valtoztatot. *Rom:* 8.

Ioan: 1. *Gen:* 3. †Vilag fiai kiczadac.

Szantalan ſzenvedes. Matth: 10. *Matth:* 20.

NEM gyoznűc kedig elő ſzamlalni miczodac voltac czac az Apoſtoloknakis ſzenuedeſi az WR Chriſtus mellet, Hanem czac egynehanyrol emlekezem, kiből lis ſoc keppen epitſűc magunkat. Chriſtus Wrunc meg az előttis ſokſzor meg mondotta, hogy őket mint à Baranyokat à farkaſoc közibe boczatna es az ő gyűlekezetek ből ki vetnec, es midőn meg őlnec azt velnec hogy azual Iſtennec tiſzteletet miuel nenec. Ianoſnakis Iacabnakis azt mondgya, hogy ſzűkſeg nekikis azon pohart meg innya az kit ő iuot, azon kereſztſeget fel venni, kit ő fel vet. Peternekis mond,

Ioani 21.

Míg ifiab valal fel őuedzed vala magad, es oda megy vala a houa akarod vala, de midőn meg venheſzel mas ő vezd fel es oda viſzen a houa nem akarod. Minnyaian azert nagy haboruſagoc vtan vgyan megis őlettec Euangeliſta Ianoſtul meg valua, de őis nyolczuan eſztendeig tanyituan, ſzantalan ſoc haboruí voltac, Mongyac hogy forro olaybannis tetetet, de megis nagy Iſteni hatalommal meg tartatot, Es Patmus ſzigetbe ſzam ki vetteteť, de Iſten iſmet helyere allatta.

Szent Palnac hé buroſagirol.

Czac ſzent Palis halhatza hogy mond maga felől, azoc ellen kic őtet gyalazzac vala. 2. *Corinth:* 11. Chriſtus ſzolgaiye őcz eſztelenől ſzoloe, el haladom őket nagy ſőc munkalkodaſokban, fararſagokban, ſockal tőb vereſegőkben, Tőmlőczőkben nagyob bűſegel, halalos veſzedelmekbe gyakorta. A Sidoktul őtſzőr meg veréttem, egy egy hean negyuen negyuen űteſt ſzenuettem: Veſzőkel haromſzor verrettem meg: Egyſzer meg kőueztettem: Haromſzor à Tengeren haio veſzedelembe voltam: eyel nappal à Tengernec melyſegeben voltam, Vramnac iaraſiban gyakorta veſzedelmekbe voltam, folyo vizeknec veſzedelmíbe Toluaioc kőzőt valo veſzedelmekbe: Poganoc kőzőt valo veſzedelmekbe, varosbeli veſzedelmekbe, Puſztabeli veſzedelmekbe, Tengeri veſzedelmekbe, A hamis attiaſiac kőzőt valo veſzedelmekbe, Faratſagokba es nyaualyakba, Gyakorta valo vigyazaſokba, aſegbe es ſzomiuſagba, gyakorta valo koplalaſokban, hidegbe es mezitelenſegben. Ezec felet ſzorongat engem az mindennapi ream tollyongo ſokaſag, Az az, minden ſzent gyűlekezetre valo gond viſeleſec. Kiczoda haboritatic meg, hogy en nem haboritatnam: Kiczoda botrankozic meg, hogy en nem gőryednec:

1. Petri 5.

Czac ez egy Chriſtus ſzolgaianakis Palnac im hallod menyi ſoc haboruí voltac, Es czac ezeknec elő ſzamlalaſabannis meg teczic mit akar ſzent Peter a Satan felől ielenteni monduan: kőrős kornyűl iar keresuen kit el nyelne, kinec elene allyatoc

Szent Palnac vigaſztalaſirol, ki vgyan edeskedet az haboruſagoc közt.

erőſſec leuen az hitbe. De mind ezec ellen diczekedic azon ſzent Pal monduan: 2. *Cor:* 12. hogy azomba harmad egigis el ragattatot es meg mondhatatlanokat latot. Es mond: Hogy az Iſteni ieleneſeknec nagy volta miat feletteb el ne hinnem magamot, adatot ennekem eſzten, teſtembe be veretetet, es à Satan Angyal, hogy őkőllel meg verien engemet, hogy főlöteb el ne hinnem magamot. Ezert haromſzor könyőrgőttem az wrnac hogy el tauoznec tőlem, es azt monda eňekem: Elegegyel meg àual, hogy keduembe vagy, mert az en hatalmamot erőtlenſegnec altala viſzem vegre.

Annac okaert igen örömeſt diczőkednem inkab az en erőtlenſegem felől, hogy en ben nem lakiec az Chriſtuſnac ereie, Es azokaert gyönyörkedem az erőtlenſegekben, az ſzűkſegekben, az üldőzesben, az Chriſtuſert valo nyomoruſagoknac ſzenuedeſiben, mert midőn en erőtlen vagyoc, ackor vagyoc erős.

Igy az tőb Apoſtolokis vgyan őruendeztec, midőn meltoztattac ſzenuedni az Chriſtus mellet, Azert noha azkor ſirtac, mikor az Chriſtuſt nagy kínyban es gyalazatban lattac, es az vtannis teſt ſzerint nehez volt az ſoc fęle ſzenuedes, de mind azzoc, à mint az WR Chriſtuſnac az ő kíny ſzenuedeſi nagy örömre fordultac, Igy az ő hiueinec ő mellette valo ſzenuedeſeket czudalatos édeſsegre valtoztatta, es valoztattya mais. Ne gondolkodgyal azert igy: Hiſzem az Iſten meg oltalmazhatta volna, mind az ő ſzerelmes Fiat, mind az ő Tányituanit, hogy ſemmit ne ſzenuedtec volna, Halladé: Igy akara ő, nagy draga es bizonyos okokert, Es ez akarattya, hogy mjs ſzenuedgyűnc, es azert kiki mind ehőz keſzitſe magat. Im ſzoloc azert az tőb hiueknekis ſzenuedeſekről. *Actor: 5. Az tőb Apoſtoloknac örömükről az haboruſagoc közőtt.*

NEM czac az Apoſtoloknac kellet ſzenuednyi à Chriſtus mellet, Hanem ő vtannoc mindenec, mind Tanyituanyoc, mind Tanyitoc, mind firfiac, mind aſzonyoc ſokat ſzeuettec. A mint ſzent Palis elein haborgattya vala őket, meg kőtőzuen, mind az firfiakat, mind az aſzonyokat, valakic vallanac az WR Ieſuſnac Neuet, Es az miat agyon verec Iſtuantis, es nagy ſokan keſzeritetenec el adni mind hazokat, örökſegeket, es egyűue ſzorulni, Ezec męg az Apoſtoloc ideiebe lőttec. Az vtan kedig ſoc Czaſzaroc rőttenetes haboruſagokat inditottac, es ſzantalan ezert őltőn őltec, kic közőtt mínemű ieles Confeſſeroc, Martyromoc, Tanyitoc, es az kőſſeg közzűl valo firfiac, es aſzonyoc közzűl tamattac, azokat az ő Hiſtoriaiokrol irt könywben tanul lyatoc meg. *Az tőb hivec ſzenuedeſiről. Actor: 7.*

EZ mai napis es mind ez vilag vęgezetigis nem lehet azba egyeb, hanem valakic be oltattac hit altal az Chriſtusban, es valakic mentűl tőkelletesb vallaſt teſznec ő rola, azoknac mentűl nagyob haboruſagokatis kell ſzenuedniec, de vgy, hogy azoc viſzont mentűl nagyob vigaztalaſokat, es örömeket veſznec. Azert mondgya Syrach, Fiam ha az WR ſzolgalattyara adod magadat, keſzits az kiſirtethőzis magadat. *Ez vtannis kel ſzenuednyi minden hiueknec. Syrach 2.*

Oka kedig miert ennyire hatalmaskodgyec es gyűhőſkődgyec az ördőg, Mert mi hent vétkezet Adam, noha meg kegyelmezet Iſten neki, de miert hogy el merült az bűnben, azertis ſzűntelen ellenkezteti vele à Satant, hogy érezze ő magan à mibe eſet, melly ſzörnű bűnt hordoz, Az, mit ęrdemel, melly nagy kart vallot. Es miert hogy az Chriſtuſis az ő el rontaſara iőue, viſzont az ördőgis magat oltalmazni akaruan, tuſakodic, mind Chriſtuſſal, mind az ő hiueiuel, Kic henia inkab igyekeznec ellene állani az ördőgnec, es hiuebben ſzolgalni az Iſtennec, az ő ſzent Fianac az WR Chriſtuſnac, őtet valláni es ſokakat epiteni, annyiual inkab az Satannis igyekezic ellene állani, kibe ő ezer módot es meſterſeget talal. *Miert ereżti Iſten az ő hiueireis az Satant.*

Ezt Iſten męg Paradiczombannis meg mondta vala, hogy illy ellenkezeſt ſzerzene, az kigyo közőtt, es az aſzonyi allat magua közőtt, de igy, hogy az kigyonac feiet meg rontana az aſzonyi allat magua. Erről ſzantalan tőb bizonſagokis vadnac, es czudalatos peldakis: Mond Chriſtus Wrunc: A ki engem kőuetni akar, vegye fel az ő kereztet. Iſmet: az ki el nem hadgya Atyat es Anyat, örökſeget, es ęletetis, en érőttem, nem melto en hozzam. Mond ſzent Palis: Szűkſeg hogy az Chriſtus, abrazattyahoz haſonlatoſoc legyűnc. Ezt meg magyarazza mind Chriſtus wrunc, mind az tőb Iras, monduan: Nem nagyob az ſzolga az ő wranal, ſem az Tanyituany az ő Meſterenel, ha engem ördőgnec ſzidalmaztac, titeketis, ha engem kergettec, titeketis. *Gen: 30. Mat: 10. 16. Mar: 8. 15. Luc: 9. 14. 23. Roman: 8. Ioan: 13.*

De viſzont midőn kérdenec az Tanyituanyoc, Wram mit adiſz nekűnc, hogy érőtted mindent el hattunc. Ott Chriſtus Wrunc nagy méltoſſagokat es nagy diczőſegeket iger nekic: Hogy őc itelnec meg ez vilagot, Es az ő orſzagaban reſzeſec lennec. Igy tanyit ſzent Palis. Ha fiai vagyunc Iſtennec, tehat örőkőſſis, Iſtennec vgyan örőkőſi, az Chriſtuſnac kedig örőkős tarſai, De vgy, hogy ha egyűtt ſzenuedűnc ő. *Iutalmi az hinec ſzenuedeſinec. Matth: 19. Roman: 8.*

HARMAD VVR napyara az WR fel tamadaſa napia vtan. IVBILATE Vaſarnapra.

egyűt megis diczőitetűnc. †Ezekről vgyan ſzem latomaſtvalo bizonſagunkis ſzan talan vagyon: Szent Iſtuan noha agyon veretet, *Actor:* 7. de az ő ortzaia fenlet mint az Angyalnac, midőn ſzolna az ellenkőzőckel, es ſzent Leleckel meg tellyeſedet, Es az egec meg nyiluán, lata az WR Ieſuſt az Iſtennec iobian, es lelket őrőmmel neki aianluan, czac el nyugouec, Oh ki nagy fizetes ez. Szent Lőrintzis nagy bator még az Roſtellyonnis. Igy ſzent Peter, ſzent Pal, őrőmmel keſzűlnec halalokra, 2. *Timoth.* 4. 2. *Pet:* 1.

† Peldac az meg fizeteſről.

Oluaſſuc az Hiſtoriákban, hogy az kőſſeg kőzzűlis firfiac es aſzonyoc, ezuda bator ſziwel ſzenuettec, midőn keſzerítetnec őket, hogy meg tagadnac az Ieſus Chriſtuſt. Es mais ſokan vadnac ſoc orſzagokban, hogy őrőmesben halnac meg, hogy nem fa kepet tiztelne, meg holt embereknec imatkoznec, baluanyozo Miſet halgatna, az meg tiltot ſzentlraſt nem oluaſna, kickel az egy Ieſus Chriſtus igaz eſmeretitől, es czac az ő halalaban valo bizodalomtul wyiab alnokſaggal akarna az Satan el ſzakaztani őket, Kic kőzzűl noha nekiket meg enged az WR Iſten őletni, mint Kereztelő Ianoſtis, es többeket, De nekiket az ő vallaſokert ket keppen magaztal fel, ez vilag ſzerintis, Atya, anya, feleſege, magzattya, őrőkſege, barati helyet, tiz annyit ad, es az vtan az őrőc ęletbennis meg nyugottya. Oluaſſuc aztis, hogy nekiket az Wr Iſten eleuenen el ragattatot az egekben, azoc kőzzűl kiket halalra vittec, hogy vgyan ſzem latomaſt ki tettzenec az ő iőuendő őrőc nyugodalmoc. Czac magamrolis ſoc vigaztalaſokat mondhatnec, harom rendbeli fogſagim vtan, kikben mindenſzer halalra tartattam. De naponkent minden időben ſokakat lathatunc ęffęleket, hogy valakic nagyob batorſaggal ſzolgalnac az igaſſagnac vallaſaban Iſtennec, azoc noha ſzőrnyűb haboruſagokat ſzenuednec, de azert megent ſoc ezer keppen azoc kőztis az vtan meg vigaztaltatnac.

Matth: 19.

Az mai Euangeliomhoz mint illyec ez Tanujag

MIND ezeket azert mondam hogy az mai Euangeliomban imez mondaſat az Chriſtuſnac iol meg ertenűc: Egy keueſe leſz czac az hogy engem nem lattoc, az vtan iſmet meg lattoc: Noha egy keueſe ſirtoc, de iſmet őrűlni fog az ti ſziuetec, es az ti ő rőmeteket ſenki el nem veſzi ti tőletec, Es vgy leſz à mi dolgunkis mint à ſzűlő aſzonyallate, à ki az rőuid ideig valo nagy kiñya vtan, hamar es hoſzu ideig meg vigaſztaltatic.

Ezekel tanytſuc es ſerkengeſſűc magunkat ideyen, hogy ha valamidőn az WR Iſten minketis meltoztatna az ő ſzent Fiarol valo vallaſunkert ſzenuedtetni, az ſzenuedes mellet mijs illy őrőmet varhaſſunc. Kire az WR Iſten ſegitſen bennűnc az ő ſzerelmes Fiaert ſzent Lelkenec altala.

Ezeket kőzőnſeges keppen mondam az WR Chriſtuſnac es az Apoſtoloknak es minden hiueknec Haboruſagokrol az Chriſtus vallaſa mellet, es azban valo vigaſztalaſokrol. Immar ſzűkſeg volna, hogy nagy bőwen ſoc fele vigaſztalaſokat tanulnanc minden fele haboruſaginkra valokat. De azokrol oluaſsatoc az maſic poſtillambolis: It moſt elegegyűnc meg tanulni czac azokat, az kikel it ez mai Euangeliomban vigaztala iduőzitőnc az ő Tanyituanit.

Az mai Euangeliomnac vigaztalaſirol.

Ezen vigaztalaſoc nelkűl felőtte igę ßákőlkődűnc mijs.

HAlala elől Chriſtus VVrunc hoſzu ſzoual ſoc ſzantalan edes ſzoual tanyita, vigaſztala, es batorita az ő tanytuanit. Mely vigaſztalaſoc nelkűl ſzűntelen vgy ſzűkőlkődűnc mijs az mi keſerűſeginkben, mint az etel ital nelkűl hogy annira ſzűkőlkődűnc, hogy meg halnanc ha ſem ehetnenc ſem ihatnanc, Azert az mint mindennap mind kiczinſeginktől fogua meg rakottac, leg inkab az hiuec, ſoc fele haboruual, nyaualiaual, keſerűſegel, rőttőgeſſel, az mint az iras mondgya, hogy őc min dennap haſonlatoſsac az fele iuhokhoz, kiket az meſzar ſzekre tarnac: Az mint mondoc az nyauolyac ſokac es ſzűntelenec, Igy ſzűkſeg volna hogy az vigaztalaſokis ſokac es ſzűntelenec volnanac.

Pſal: 44.

DE Derec keppen, Ez Vilagnac nyauolyairol, es azokban valo vigaſztalaſinkről, az maſic predikatioban ſzoloc, Jollehet ottis rőuideden, Azert Mert à maſic poſtillamban nagy bőwen irtam azokrol. Moſt egy előbe ha czac ez mai Euangeliom vi

gaztala-

gaztalasit tanullyuc megis, nagy szükségünkre es könnyeb segünkre leszen. Sőt ezec az több vigaztalasoknac vgyan feiec, es ollyac ki nelkül minden oraban szükölködünc.

IOLLEHET kedig oda fel het rendben szamlalam elő, De ha valoba vgyan io figyelmetességel meg gondolnuc ez Euangeliombeli beszedet az WR Christusnac, mindenic merő vigaszталas, Es oly kiből mint egy forasbol több több szarmzaic: Midön ielenti hogy az ő kinnya hasonlatos az szülo aszonyallathoz, ki az nagy kin vtan fiat szül: Es kinec kinya nem sokaig tart, de örömre egez eletiben tartana: Es hogy az ő halala vtan fel tamadast igert: Es hogy ismet meg latogatna őket: Es oly örömet adna mellyet senki el nem vehetne: Az kic kedig ő raitoc orülnenec, azoknac az ő örömöc hamar siralomra valtoznec: Es öc nagy ertelmetis vennenec ő altala fel tammdasa vtan. Ezec mondoc nagy vigasztalasoc. Es tyais magyarazatis sokra teryedne. De miert hogy ez elöttis soc reszet ezeknec meg hallottuc, mikor szep hasznait elő szamlalnam az Christus halalanac es fel tamadasanac, Ez ez vtanis mind Pinkestig egy nehani nemes hasznait meg tanullyuc ezeknec. Azert most ezac negy rendben rekesztem mind azokat, kiket Christus WRunc monda ez mai Euangeliomban az ő tanituaninakis nekünkis es minden hiueknec vigasztalasira.

Soc vigaßtalasi volnanac ez mai Euangeliomnac.

Ezac negy vigasztalasban foglaltatnac it az többbiys.

Első vigasztalasunc é mondasbol leszen *EGY KEVESSE NEM LATTOC*, kinec ertelmeben nagy vigasztalasunc vagyon nekünkis, mert az mint Christus WRunknac kinnya, gyalazattya, halala, harmad napra nag diczősegre es nagy bodogsagra valtozot, Igy az hiueknekis siralmoc hamar örömre valtozic, es ezac keues ideig tart. 1.

Masic vigasztalasunc é mondasbol leszen: *ISMET MEG LATLAC TITEKET*, kibe ezudalatos nagy otalmat es gonduiselest iger mind nekic mind minekünc. 2.

Harmadic vigasztalasunc ez mondasbol leszen: *EL MEGYEC AZEN, ES AZTI ATTYATOKHOZ*, kiuel öröcke valo hasznunkat ielenti az ő kinnyabol halalabol es fel tamadasabol. 3.

Negyedic vigasztalasunc imez mondasbol leszen: Ackor *OERWLNI* fog à ti szinuetec, *ES ATI OEROEMETEKET* senki el nem veszi ti tüleket, Es az napon semiről nem kerdetec.

Vgyan itten igen szütszeges meg tanulni amaz rettenetes fenyegetestis, hogy é vilag *FIAINAC KEVES* ideig valo örömöc vegheterlen siralomra fordul, Kiből az ki fel serkenuen ismet meg ter boigod az. Szollyunc az első vigasztalasrol.

KEVESS.

ELSŐ VIGASZTALASROL.

Hogy keues ideig valo az ő nyauolyaioc.

ELső mai vigasztalasunc imez: Hogy az mi nyaualyainc keues ideig tart. Ez kedig mint ket keppen bizonyos dolog, Ez vilag szerentis, Az mas vilag szerentis. Az mint Christus Wrunkis, az ő Tanituanijs harmad napra ittis meg vigasztaltatanac, Es mint Ioseph ket esztendei fogsaga vtan soc esztendeig valo feiedelme lön AEgiptomnac, Dauid Saul kergetese vtan öröc kirallya lön Sido orszagnac. Es, hogy idönkbelitis mondgyac, Somlyai Batori Istuanis Beczi fogsaga vtan kiralya lön Lengyel orszagnac: Iacob, Susanna, Daniel, à Harom ifiac soc haboruioc vtan socszor nagy tiszteszegeket es örömeket vettec, Szent Peter, Szent Pal egy nehani foksagokbol czuda keppen hamar ki hozattac, Igy magis soc lelki pasztoroc es egyeb hiuec test szerentis nagy tiszteisseget, nagy aldast veznec szokszor à kemen haboruc es siralmac vtan, az mint Szent Iobis. Azonkeppen az felekis kic lelkekben egy nehani esztendeig rettenetes kesirteteket szenuedtec, azoc viszont mentül nagyob vigasztalasokat, es több több epületeket veznec, Az mint Christus WRunc mongya Boldogoc kic sirnac mert meg vigasztaltatnac. Ezekről szantalan soc edes bizonsagokis vadnac az Isten egeieben. Mint Esaiasnal mond az Isten: Egy kiczin szem pillantasig hattalac el tegedet, de igen nagy irgalmassággal gyüytlec öszue tegedet, Az haragnac egy sem pillantasig valo voltaban reitöttem el te tüled az en orczamot, de öröcke valo kegyelmesseggel könyörülöc te raytad. Mond Da-

Bizonsaginkaz keuesről.

Esaie 54.

Pſal: 30.

Wr napiara az Wr fel tamadasa napia vtan IVBILATE vasarnapra.

Psal: 37.

Abak: 2:

uidi s, Egy szem pillantasig valo az ő haragia, Győnyőrkodic az eletben. Estuelig Ieszen à sirasom, de reguel esmet mingyarast vigasag. Ismet mond: Aianlyad az te vtadat az Istennec, es bizzal ő benne, es ő meg szerzi, Legy czendesz az wrba, es variad őtet. Egy kicziny idő mulua nem leszen az Istentelen, meg neszed az ő helyet, de nem leszen helyen. Mond Abakuc Prophetais: Ha kesic az WR, váriad őtet, mert bizonnyal el iő, es nem kesic. Ittis azert szantalanszor hamar hamar, meg vigaztallya az WR Isten azoknac siralmokat, kic őtet félic, kic hozza tęrnec kic benne biznac, es kic segitsegűl hiwiac. De ha szinte itt időre az halalra ereztenéis azokat, mint Kereztelő Ianost, Abelt, Istuant, Petert, Palt, es mind az tőb Apostolit, auagy akar betegseg, fogsag, lelki kisirtet, es akar mi nehesseg mind halalig tartanais, Ackoris meg gondollyuc, az WR Christusnac ez mondasat, Hogy azoc czac *KEVES* ideig tartanac, Az mint errőlis igy edesit bennűnc az Isten igeie: Mond sz: Pal, Az mi szem pillantasig valo, es kőnyű nyomorusagunc szerez mi nekűnc felőtte felőtte valo dragalatos diczőseget. Ismet mond: Azt itelem hogy nem egyenlőc, ez mostani időnec nyomorusagi. az iőuendő diczőseghőz. Mond szent Peteris: Az Meñyei őrőksegben őrőmetec vagyon, noha most egy keues ideig banatba legyetec, kűlőmb kűlőmb kisirtetec miatt. Es mond à szent Iob, Ha szinte meg őlis, megis benne bizom.

Az őrőcke valo őrom leg dragab.

2. Corinth: 4.

Rom: 8.

1. Petr: 1.

Iob 13.

Illy vigaztalasokat vegyűnc mijs az Christusnac ez mondasabol, Hogy mint az ő kinnya es halala, es az ő Tanyituani siralmi *KEVES* ideig voltac, Azonkeppen az mi nyaualyainkatis, keues idő mulua igen hamar nagy őrőmre valtoztattya az Wr Isten. Az mint czac egy sints kőzzűlűnkis, ki mindennap nem érzene, banatyatis, őrőmetis, Es gyakran esic olly nap, hogy tiz, husz fele banatunc vtan, ket annyi őrőműnc érkezic, es houa nagyob az bu raytunc, annyiual nagyob őrőmetis veszűnc. Tehat ezertis kőnyőrőgiűnc az Wr Istennec, hogy mind testbe lelekbe enheitse meg az ő haragiat, es ostorot raytunc, es ha egy felől ostoroz, auagy probal, mas felől vegye el hamar azokat rolunc. De azert ezekbe Istennec hatart, időt, napot ne szabiunc, hanem azt mondgyuc, legyen à te akaratod, kinec akarattya mierthogy ollyan mint az edes atyayé, azert nem kesic, hanem hamar ismet az ő Atyai io keduet ismet meg mutattya hozzanc, ittis ha neki vgy tettzic, de kiualtkeppen az őrőc ęletbe. A mint Christus Wrunkis az harmad napi nagy rőtteges vtan igen nagy fel magaztaltatec, *Esa: 53* mind ez vilagon, mind az masikon. Ezeket iol eszűnkbe vegyűc mijs az mai Euangeliomnac imez vigaztalasabol: Egy keuesse nem lattoc, az az, Nem sokat czac keueset tart, mig az koporsoba halua fekszem, es czac az keues ideig nem lattoc, Addig ha sirtokis es keseregtec, de megis ezzel vigaztallyatoc magatokat, hogy az ti en raytam valo siralmotoc czac keueset fog tartani. Ez lőn Első mai vigaztalasa Christusnac.

Vntalan erezűc ez valtoztatast.

Kreied, de ne sietesd

Masodszor igy vigaztala az mai Euangeliomban Christus Wrunc az ő Tanyituanit: *ISMET MEG LATLAC TITEKET.* az az, noha meg haloc, *DE FEL TAMADOC*, es az vtan *ISMET MEG LATLAC*, Vgy latlac kedig, hogy minden dolgotokban gondotokat viselem, es az vtannis soha el nem hadlac titeket. Nagy őruendetes vigaztalas Ez: Fel tamadni, es az vtan meg latni, es velec lenni, Mert az ő fel Tamadasaual meg győzte es le tapotta, sőt semmié tőtte à hiuec bűnet, halalat, karhozattyat, Meg latogatasaual kedig soc ezer iót szerez. Nekűnkis azert igen őruendetes vigaztalas ez: Hogy az mi Wrunc *IESVS CHRISTVS* halalaual meg győzuen az mi bűneinket, atkunkat, halalunkat, vgy tamadot fel, hogy az mint az ő Tanyituanit halala vtan nem hadgya el, hanem esmet hozzaioc tęre, Negyuen egez napig vntalan vgyan szem latomast velec szolot, oktatta, tanyitotta, őrizte, oltalmazta őket, Sőt menybe menese vtan męg annális ngyob gondot viselt reaioc nagy bőwen szent Lelket reaioc őntuen, es az altal mindenekben igazgatuan: Igy mostis minket sem hagy el, hanem minketis mindenkor lat, mindenkor reanc nez, mindenkor velűnc vagyon, mindenkor otalmaz, es meg tart az őrőc eletre. A mint ezt czac egy napis soc szantalanszor erzic à hiuec, hogy soc keppen oltalmaztatnak, hogy bűnbe el ne essentec, auagy el ne ragatassanac az miat, auagy el ne vesze

Ismet meg latni miczodas

nec

nec ſoc haboru es kiſirtet miat, Az mint ö maga mongya, *Matth:* 20. En veletec leſzec mind vilag vegezetig. Es mond *Ioan:* 10. Az en iuhaimat ſenki en kezemböl ki nem ragadhattya, ſenki vgy mond, as az, ſem bün, ſem ördög ſem halalal. OH ki vaſtag es erös kez ez, ki minden ellenſegünc ellen megis tarhat, es azokat ideſtoua üzheti, es haythattya, akar lelki akar teſti, akar moſtani, akar öröcke valo ellenſegünc legyenekis. Nagy ſoc draga töb maga aianlaſais vadnac ö neki, hogy magat mi attyankfianac, mi teſtünknec, verünknec, es az iras mi feiünknec neuezi, Nagy meltoſagos ez nekünc, es nagy öröm az mi nyaualyankban, hogy az mint az mi feiünc erzi minden tagunknac nyauolyayat, vgy erzi az Wr Chriſtuſis, vgy tudgia minden gyarloſaginkat, minden keſertetünket, *Hebr:* 4. Meg eſmerni es el hinni hog illy halalmas WR ennyi közel legyen mi hozanc nagy vigaſztalas, az mint Dauidnalis igy biztat ö benünk. *Pſal:* 91. Vele vagyoc banattyaban. Iſmet *Pſal:* 34. Soc az iga zaknac haboruſagoc, de mindenekbol az WR ki menti öket. De ezeket valoba el hinni igen nehez az mi nyaualyankban, Azert ſzükſeg ſzüntelen imatkozni, imez inteſec ſzerint. *Pſal:* 34. Engedelmes legy az Wrnac, imatkozzal ö neki. *Pſal:* 55. Hiu engem à te nyauolyadban ſegitſegöl es azbol ki ragadlac tegedet, es meg diczöitlec. Mond Chriſtus Wrunkis, ſzükſeg mindenkor imatkozni, es azban ſoha meg nem faradnyi. *Lucæ* 18.

Ioan: 20. *Ephes.* 5.

IT kedig eſzedbe ved hogy az Iſtennec ſegetſege ket fele, Lelki es Teſti, Lelec ſzerint nagy ſegetſeg, Midön az bünökre valo izgataſidban, avag el eſeſidben avagy az nyaualyac es ſiralmoc es faidalmoc közt, lelkedet ſzent lelkeuel biſztattya, ſziuedet geryezti buzgo könyörgeſre es eröſiti alhalatos hitbe. Niha kedig ſzem latomaſtis nagy nyiluan teſt ſzerintis meg ſzabadit az bünben eſeſtülis, az nyauoliakbolis, auagy meg enheti azokat: Mint Samſon annyiual nagyob ſziuet batorſagot vöt, houa többen es ſebesben rohantac rea ellenſegi, Es Eliſeuſis meg az ſzolgaianakis ſzemet ki nitattya hogy nezen ö mellette menyi ſokan vannac. De teſt ſzerint niha vgy lattatic mſnt ha nem ſegitene Iſten, oka ez, Mert azt akarya hogy it el tünkben halalunkbanis vallaſt tegyünc ö röla, es añac iutalmat hallaſztotta az öröc eletre. De ollyankor mikor valakit nagy kinra, vagy halalra ereſzt, lelec ſzerint nagyob buzgoſagal, es nagyob lelki örömmel es batorſagal ſegeti, mint ſzent Iſtuant Policarpuſt, Agotat, Lörinczet, Azonkeppen az fele hiueiis az kiket immar ki akar ez vilagbol venni, halalakort nagy lelki edeſſeguel, keuantattya velec az öröc eletet, es örömmel mulnac ki. Niha kedig ſokakot mind lelec ſzerint mind teſt ſzerint ſegit es meg ſzabadit. mint Petert eröſite az Tömlöczben es ki hoza.

Ket keppen ſegit teſt ſzerentü, lelec ſzerentis.

4. *Reg:* 6.

Teſtiſzabaditaſt mi ert nem mindenkormutat.

Az teſti kin alat, nagy otalmit mü togattya.

Ezeket az maſic vigaſztalaſrol mondam, midön az Wr Chriſtus igyis vigaſztala az ö tanituanit, *ISMET MEG LATLAC* titeket, az az, noha meg haloc, de fel tamodoc, es az vtan iſmet meg latlac, es mindenkor veletec leſzec, es ſemmi nyaualyaba nem hadlac, hanem azokbol ki mentelec benneteket.

HARMADIC VIGASZTALASROL.

HArmadſzor imez vigaſztalaſarol tanullyunc Chriſtuſnac: Hogy monda: *EL MEGYEC AZ EN ATYAMHOZ.* *Maſut.* Io: 20. igyis ſola erröl: Fel megyec az en attyamhoz, es az ti atyatokhoz, az en Iſtenemhez, es az ti Iſtentekhez. Ez igekben öröke valo haſznait ielentiaz ö kinnyanac, halalanac, es fel tamadaſanac, hogy az altal az Iſtent meg engeſztelte Az melly teſtbe verbe errettünc meg aldoztatot, es meg feſzitetet, azt à teſtet, azt az emberſeget, menybe helyheztette, az altal menybe nekünc helt foglalt, erettünc moſtis engeztelö, hogy az ö neuebe minden ſzer egy nap hetuen hetſzeris bününc boczanattyat nyerhetyüc, az ö attyanac kedue böl kegyelmeböl ki eſnünc nem hagy, onnet az ö ſzent Lelket velünc közli, ha meg halunc minketis fel tamaſzt, es nekünkis ot ſzerez öröcke valo helt.

Attyahoz menny miczoda?

Ez edes beſzedeknec az ö nagy draga vigaſztalaſirol moſt elegge nem ſzolhatunc, Mind az altal ezekröl oluaſſatoc többet az Chriſtus fel tamadaſa ünnepebe, hol ſzoltunc ſoc fele haſznarol az ö fel tamadaſanac. Hanem moſtis czac magunbanis gondol-

Oluas oda fel ekröl fol: 238. *es az vtau.*

Nagy vigaztalas az.

HARMAD Wr napiara, az Wr feltamadaſa napia vtan IVBILATE vaſarnapra.

gondolkdgyunc errolis, mely nagy ôrom ez nekünc, Hogy az Iſten Fia mi attyankfiais, es mi kepünkben vagyon az attia Iſten ellôttis, azban az teſtbe verbe, kibe meg feſzetôdôt az mi bününc, es azert ô altala eñyi nagy ſoc vndoc vtalatos bünökbennis ſzerettetünc, es valameniſzer az mi bününc boczanattyaert czac fel fohaſzkodunkis az ô neuebe, annac oly nagy ereie vagyon, hogy azert mindenſzer meg boczattatic- Mondoc oh ki nagy vigaſztalas erzeni ezt, hogy az Iſten az mi bünenſket meg boczattya, azert el nem vezt, Enni ſoc vtalatos fertelmeſſegec kôztis ſzinte vgy ſzeret mint az ô ſzerelmes Fiat, fel tamazt minketis, es ſzinte oda menyekbe helyheztet, az mint ſzent Palis tanit, hogy mi Iſtennec ôrôkôſi, es az Chriſtuſnac ôrôkôs tarſaivagyunc- Es eſmeretbenis es ez hitben tarczon es erôſiczôn meg az WR Iſten mind vegig bennünket, Amen.

Roman: 8.

NEGYEDIC VIGASZTALASROL.

Oerôm kôueti az ſomoruſagot.

NEgyedſzer ezekel vigaſztala ma Chriſtus Vrunc, az ô tanituanit: az *TI SZOMORVSAGTOC OEROEMRE FORDVL, ES AZTI OEROEME TEKET SENKI EL NEM VESZI* ti tûletet: *AZON* à napon engemet ſemmiről nem keretec: Az à, Az En fel tamadaſomat midôn meg lattyatoc azon fellete nagy ôrômbe leſztec, mert azkor vgyis ſzem latomaſt meg tapaztallyatoc es valoba meg es meritec, hogy en ti nektec bûntûl, ôrdôgtôl, halaltol valo meg ſzabaditaſt ſzerzettem, Iſten elôt meg igazulaſt, hozzatoc valo io keduet es ſzerelmet ſzerzettem, Ezben va loôrômetec azkor tôkelliets leſz, es oly erôs, hogy ſem ôrdôg, ſem ſemmi kinzas el nem veheti, hanem mind azoc kôztis az en bennem valo ôrôm vigaſztal benneteket, Veg re kedig en altalam be mentec amaz tôkelletes, tellyes orôcke valo ôrômbeis, hol meg wyiult teſtben lelekben, bûnnekûl, es minden bu es faidalom nelkûl, tiſztaſagban, es ſzentſegben, es nagy diczôſegben, mind ôrôcke nagy ôrômmel ſzolgaltoc az Iſteñec

Fô es valoſagos vigaztalaſoc ezec.

EZ KET vigaſztalas, Az felſô es az moſtani, feie minden vigaſztalaſinknac, Midôn az Iſten igereti ſzerint meg iſmeriûc es ſziuünkbe erezzûc hogy az Iſten meg kegyel mezet nekünkis ſzent Fiaert Ezbe valo ôrômünc erôs, alhatatos, ez igen tôkelletes, Ezen kiuôl mind arnyec es hiyaba valoſag, ha czac te elnedis ez vilagnac minden gyônyôruſeget, te birnad minden gazdagſagat, ha ez vilag ſzerint te volnal mindennel bôlczeb, erôsb, hatalmasb, tiſteſſegesb, mint egy napi mulatſag czac ollyanna leſznec, ahhent meg halſz, es az vtan mintha ſoha ſem volt volna.

Ez vilagi ôrôm ſiralomra fordul

Ha kedig az te regi gonoſſagodban annyira bemerûlſz, hogy czac azokban veted ôrômedet, es vgyan kaczagſz neki, mint az kic fel feſzitec Chriſtus Wrunkat, Es kic veſzôſztec es ôltec az ô tanituanit, azert hogy ôket meg ſzolitottac, es feddetec bûnôkrôl, baluanyozaſokrol, telhetlenſegekrôl, keuelyſegekrôl, torkos, buya eletyekrôl, es egyeb iſtenteleſegekrôl, es azokban neue kettec: Ha mondoc teis ezekbe vetuen ôrômedet, ezeken nem kezdeſz ſzomor kodni, ezec alat nem kezded nyôgni, Iſten hez terni, A te ôrômedis oly ſiralomra fordul, hogy tenekedis iob uolt volna nem letned, mint Chriſtus wrunc mongya Iudaſrol, Mert mit haſzûſnal ha mint ez vila got nyernedis es lelkedet el veſztened,

Mi azert kic fellyûc es ſzerettyûc az WR Iſtent, es ôrôlûnc az ô ſzerelmes Fianac io teteben, ne ez vilagba, ſe az ô keuanſagiba ne veſſûc vigaztalaſinkat, Hanem czac az ęlô Iſtenbe, Es erre ſzorgalmatoſon vigyazzunc, hogy ha ſzinten meg rakodunkis ez vilag ſzerte ſoc fele buual, es keſerûſeggel, de azoc el ne idegenitheſſenec minket az WR Iſtentûl, hanem inkab azoc el vntatuan velünc ez vilagot, keuantaſſac amàz ôrôcke valo iokat, Es elegedgyünc ha tſac ezt érezzûkis, hogy az WR Iſten keduebe vett, bûneinket meg boczatta ſzent Fiaert, mayd felis tamazt, es meg diczôit, es meg nyugatt az ô ôrôcke valo ôrômebe. Melly ôrômünc minemû draga bodogſagos legyen, az WR fel tamadaſa napia vtan valo wrnapian, ſzep dolgokat irtunc rola. Oluaſd meg ott minemû ôrômet, orſzagot, es diczôſeget ſzerzet Iſtan az ôtet ſzeretôknec, Kiuel mais vigaztalz Iduôzitônc az ô Tanyituanit, mondnan: Az ti ſiralmotoc ôrômre fordul, Es az ti ôrômereket ſenki el nem veſzi ti tûletec. Melly ôrômbe tegyen minketis reſzeſſe ô ſzent felſege, Amen.

Huuet vtan valo vaſarnap laſſad.

Mit

Mit Tanulanc.

MOst erről szolanc, hogy Christus wrunc magatis, tanyituanyitis soc keppen vigaztala, röttenetes kíny szenuedese előtt. De azoc közzűl ez mai Euangeliomban ímez Negyről szolanc: Hogy az ő kinnya es az ő Tanyituaninac siralmoc, *KEVES* deig valo lenne, Es hogy annac vtanna őket meg *LATNA*: Es az altal Istenhőz az ő Atyahoz *MENNE*: Es hogy az vtan őket olly ő *R*ő *MBE* tartana, melly valosagos, tökelletes, es bizonyos örőm lenne.

KERDES.

Hitűnknec mellyic Agazattyat erősiti ez mai Euangeliom?

IMEZEKET: Hiszem Teitnec fel tamadasat, Es az őrőc ęletet. Mellyekben ielentetic, hogy noha testűnc, es ez vilagi ęletűnc soc nyaualya es halal alà vettetet most, de mind azokbol meg menekedűnc az fel Tamadaskort, es az őrőc ęletben.

Immar kőnyőrőgiűnc az WR Istennec, hogy mind ezec szerint ő szent felsege minketis mindnyaiunkat vigaztallyon, es mind vęgig tarczon megis az őrőc ęletre.

Imadsagat Masic Predikatio vtan meg talalod.

MAS PREDIKATIO EZEN Euangeliombol,

Egy keuesse nem lattoc engemet, Es ismet egy keuesse es meg lattoc engemet. Mert &c.

FELSő Predikationkban meg tanulanc, minemű ęrtelemmel monda Christus Wrunc az ő Tanyituaninac, hogy egy keuesse nem lattoc, Es egy keuesse meg lattoc, Es noha ez vilag az ő gyalazattyan, kinyan es halalan őrűlne, es az miatt az ő hiuei sirnanac, de az ő siralmoc őrőmre fordulna.

IMMAR ezekből most illy tanusagokat vegyűnc: Mind ez egez vilagon mint tellyesedet be ímez mondas: Hogy egy keuesse sirnac, es egy keuesse őrűlnec. Es ha érkeznenc io volna vgyan itt aztis meg ęrtenűnc: A Sidoknac minemű őrőmőc volt az Christus halalan, es minemű siralmoc volt az ő Tanyituaninac az miatt. Viszont à Sidoc őrőme minemű siralomra fordult, es az Tanyituanyoc siralmi minemű őrőmre. De erről oluas az leg őregbic Postillamban Hanem most igen akolmas egyszersmind ezt meg latnunc. Mind Eez gez *VILAG* minemű nyaualyaba legyen Es azban męg az *OKOSSAGIS* minemű vigaztalasokat keressen, Es az okossagnac vigaztalasokat, miuel haladgya fellyűl az Istennec igeienec vigaztalasi. Kit azertis draga meg ęrtenűnc, hogy annyiual inkab es nagyob szeretettel tanullyuc az Isten igeiet, Mellyec mind czac az mi vigaztalasinkra irattac, *Rom: 15.* Ezekről ier szol lyunc

AZ EGESZ VILAG NYAVALYAIAROL

Es azokban valo Vigaztalasokrol.

AZ mai Euangeliom nem czac azt ielenti hogy az VVR Christus *HIVEINEC* soc nyaualyaioc: Es azoc közősoc vigaztalasoc vagyon: Hanem aztis, hogy mind ez egez VIlag mind ioc mind gonoszoc, hiuec hitetlenec, niha sirnac, niha őrűlnec, De nagy külömbseggel.

Az ő

HARMAD Wr napiara az Wr feltamadaſa napia vtan IV-BILATE va ſarnapra.

Chriſtulnac es az hiueknec keues

Az ő hiueinec ſiralmokrol, es ſoc fele neheſſegekről es azban valo vigaztalaſokrol ma igy ſzola Chriſtus Wrunc: Bizony bizony mondom, ſirtoc ti es keſeregtec, de az ti ſzomoruſagtoc örömre fordul. Imè aztis ielenti, hogy az ő *HIVEINEC* ſirniokis kel, de vgy, hogy azokban meg vigaztaltatnac: Ez *VILAG* fiairol az hitetlenekről is ezt ielenti, hogy noha ők is örülnec, de az ő örömec keſerűſegre fordulna. Ezekből igen ſzükſeges dolgokat tanullyunc.

AZ TANVSAGOKROL.

1. *ELŐSZER*, Miczoda ez Vilag Nyaualyaia?
2. *MASODSZOR*. Mint kűlömbez az hiuec Nyaualyaia, es à hitetlenec Nyaualyaia?
3. *HARMADSZOR*, Mi Oka ennyi ſoc nyomoruſagnac?
4. *NEGYEDSZER*, azokba noha męg az hitetlenekis alkolmaſon vigaztallyac magokat, az önnön okoſſagokbolis, De à hiueknec igen erős es bizonyos vigaztalaſoc vagyon az Iſten igeiebe.

AZ ELSŐ TANVSAGROL.

Miczoda ez Vilag Nyaualyaia?

Adamtul fogua minden ember reſzes imez Negy fęle Nyaualyakban.

Egyikbe, Hogy niha niha ſziuekbenis nagy banatokat kel ſzenuedni, Es Teſtek bennis nagy faydalmokat.

Maſikba, Hogy mind holtig à meg romlot gonoſz termeſzet, es à Satan erős keppen ellenkezic az Iſtennec ſzent Lelkeuel, az wyionnan ſzűletet hiuekben, Sőt az hitetleneketis tőb tőb bűnre izgattyac mind vntalan.

Harmadſzor, Minden Tiziben, akar Feiedelemſeg, akar Czaladoſſag, akar Predikatorſag legyen, ſokſzor igen nagy neheſſegec érkeznec.

Negyedſzer, Egy ſints kinec meg nem kellene halni. Ez Negy nyaualyaiarol èz Vilagnac ier ſzollyunc. De vgyan ezekről ezen kőnyuembennis *folio CVI.* tőbbet oluashatſz. Mellyeket egyűt meg ęrtened igen haſznos. Moſt czac röuideden emlekezem roloc.

Szíwbeli banat miat valo Nyaualyanc.

EGYIC Nyaualyanc ez: Hogy ſziuűnkbenis ſoc bűt kel hordoznunc, Teſtűnkbennis nagy faydalmokat kel ſzenuednűnc. Mint Adam midőn latna, hogy Caim meg ölte Abelt ſziuebe nagy keſerűſegeket ſzenuedet miatta. Azonkeppen Noe hogy el ſillyedet ez Vilag, Abraham hogy ſiat aldozni viſzi, es egez ęletibe czac buydoſic, Iacob hogy el vezterte Iosephet, Ioſeph hogy el arultatic, es fogua tartatic, Az Apoſtoloc, hogy fel feſzitic az Chriſtuſt. Ezec es tőb neheſſegec miatt ſziuekbe nagy kinokat ſzenuedtec, ha ſzinten teſtekbe egeſſegeſec lettekis. Az mint ezeknec kedig ezekbe ſoc fęle kemeny ſziwbeli buioc, banattyoc, ohayta ſoc, fohazkodaſoc voltac, Igy mindennap kőlőmb kűlőmb agodalmoc érkezten érkeznec, kiket à hiuec igyekeznec bekeuel el ſzenuedni.

Teſti faydalmocmiat valo Nyaualyanc.

TESTI faydalmokis ſzantalan leiel mindennec, Pelda Lazar, Iob, az WR Chriſtus kinzaſa, az Apoſtoloc vereſegi, Es minden embernec ſoc fęle betegſegi. Ezis azert kőz leuen, az hiuec ezeketis bekeuel tűriec, mind Colikat, Kőſzuent, Korſagot, czigazaſt, tűzes fegoual ſzaggataſt, es akar mi Teſti faydalmatis, es miatta ſenki el ne idegenedgyec Iſtentűl: Mondoc ſe Sziuenec nagy banattya miat, ſe Teſtenec nagy faydalma miat, Mert ſemmi nem leſzen te raytad, ki maſonis nem volt, es ſokon annal ſzőrnyebbec voltac męg az nagy ſzentekennis.

Roman: 8.

Az meg wyiult termeſzet ellenkezeſe, az ő termeſzettel.

MASODIC Nyaualyaioc es igen nagy neheſſegec, kiualtkeppen az hiueknec, ez: hogy az ő meg wyiult termeſzetyec vntalan ellenkezic az ő Adami termeſzetnec maradekiual: Mert az Chriſtus lelke ki bennec lakozic, mindenkor Iſtenes, igaz, iozan, tizta ęletre tanyittya es noditta őket, Viſzont az meg romlot teſt, es az Satan, es ez Vilag, czac gonoſzra ſoc ezer keppen izgatton izgattya. Pelda: Dauidnac, Aaronnac, Salomonnac, Samſonnac, Peternec nagy eſetyec, es ezec miatt valo ſoc rőttegeſec,

tegesec, soc fele sirankozasoc, nyögesec, es ohaytasoc, kiketis az hiuec igy ekeznec be keuel szenuedni, es alatta êyel nappal imatkozuan vigyazni. Męg az hitetlenekis sokszor nagy kinokat szenuednec ezec miat, mikor az ő gonoszra szokot termezetyec es az Satan, külömb külömb vakmerő bűnre viszi őket, mint Pharaot, Sault, Nerot, Iudast, Herodest, Mert az Bűn furdallya őketis. Es sokan ő köztökis nehezelic, hogy azt à iot nem mielhetic, az mit keuannac.

Tiztűnkbeli neheſſegec.

HARMADIC nyaualianc tisztűnkbeli neheſſegec. Minden tisztbeli embert kedig ez harom rendbe gondolhacz meg: Egic Feyedelemseg, mint birac, tiztartoc, Capitanoc, szolgalo nepec: Masic czaladossag, mint haz nepe közt valo gazdasagoc, gazdasſonsagoc, es azokhoz latoc, Ez kezi munkasoc, szantoc, szaboc szőczőc, vargac fazakasoc, barbelyoc, kalmaroc, es eyeb felec, Harmadic lelki paztorsag, oskabeli tanitas, es egyhazi predikallas. Ezekbe mindenic ő magoc erezhetic menyisoc szantalan minden napi faratsagoc es soc fele neheſſegec legyenec. Ezeketis ki ki mind az ő tizti szerint igyekezzec zugodas nelkül bekeuel el szenuedni.

Halalunkba veni lo kinnuc.

NEGYEDIC nyaualanc ez: Hogy egyetlen egyic minnyaiunknac meg kel halni. Es gyakorta szantalanoc soc rettenetes keppen halnac meg, mint midőn ket sereg egy mast le vagya, Es nekiket az igasſagert mint Esaiast, Ieremiast, kereszstölő Ianost, Istuant, Lőrinczet, az Apostolokat, es soc Martyromokat soc keppen meg öltec, Es nekiket kelső czegeres bűnőkert nyasba vonnac, kerekbe törnec, negye vagnac, fel akasztnac, meg egetnec, Es mint nekic Isteni tikon valo boszu allasbolis rettenetesen el veszstec, mint Achitophel, Iudas, Herodes, Nero es többec. Sohol kedig czac egy sincz kinec valami modon meg nem kellene halni, es porra lenni. De az hiuec ezec ellenis batorsagot vegyenec, meg ertuen hogy az ő halaloc es akar mi egyeb fele kinokis sokba kőlömbőz az hitetlenec kinyöktul, Mert meg szörnyű halalokatis az WR Christus ő nekic nagy őrömőkre es diczősegekre tudgya valoztatnyi *Roman: 8.*

Im hallyuc, Sőt vgyan lattyuc es errezzűkis hogy mind ez egesz vilag rakua soc fele nehesszegekuel. Immar erczűc imeztis.

MASIC TANVSAGROL.

Mint külömbőz az hiuec nyaualyaioc az hitetlen Vilagiaketűl?

Az hiuec az ő nyauolyaiokba szűntelen esedeznec az Isten előt az ő szent Fianac altala, Engezteluen es keruen hogy meg enyhetse azokat: Es igyekeznec bekeuel tűrni: Es hiszic hogy azokat iouokra boczatta reaioc: Es belőle igyekeznec soc keppen iobulnyi: Es azert azoc köztis szereti őket az WR Isten: Es mind lelec szerint vigasztallya, mind test szerint vagy meg enyheti, vagy czuda keppen ki ragagya őket az ő nyaualyaiokbol ittis, de kiualtkeppen az mas vilagon veget teszen, minden nyomorusagokban, Es az ő keues ideig valo siralmokat veghetetlen valo örömre valtoztattya. Pelda ezekbe Iob, ki azt monda: Ha meg ölis benne bizom *Iob 13.* Dauidis mond, ha kedues az Wrnac haza viszen. Christus Wrunc, szent Istuan es többec, mikor meg ölettekis lelkeket Istennec aianlottac, es nagy czuda keppen meg halgattattac, az mint Istuan lata hogy az ęg meg nyilt neki. Szent Palis el ragattatot harmad egiglen. Az harom tanytuan neszstec az Christus diczoseges szinet minec elötte rettenete kinyat latnac. Ez fele es töb igen draga vigasztalasoc vagyon az hiueknec. *Actor: 7. Matth: 17.*

Az hitetlenec mint tartyac magokat az nyaualyaba.

Kikbe nem lehet reszec az Istenteleneknec, Kic ha kialtnakis Istenhez hitetlenől, es ertetlenől az ő szent Fianac esmerete kiuül, ki nelkül az Isten senkihez nem lehet engedelmes. Mely Istentelenec ha lattyac hogy az nyaualya nő raitoc, osz tan el vnnyac az könyörgest, es zugoduan arkozodnac, kiből meg sem ternec, sem keuetic az WR Istent, sem igiekeznec iobulni, hanem meg dihősődőt sziuel töb töb bűnt mielnec, mint Pharaho, Iudas, Saul, Nero, Ezeket Istenis kemeny fenye haragiaban veri, Kiknec bűnteteseket it kezdette el, es az mas vilagonis soha nem leszen vege mind örőckeis.

HARMAD VVR napyara az WR fel tamadasa napia van. IVBILATE Vasarnapra.

Christulnac es az hiueknec keues

Ez kűlömbőzeseket iol eszűnkbe kel vennűnc, Hogy magunc meg obassuc az hi tetleneknec mind ostorozasoktul, mind azokba valo magoc tartasatol: Es az hiueckel egyűt ha szenuedűnc, egyűt megent hasonlatos vigasztalastis varyunc, Mely Vigaz talasokrol minec előtte szolnanc, Előszer ier lassuc mi oka ennyi soc nyaualyanac.

HARMADIC TANVSAGROL.

Mi oka enni soc nyaualyanknac:

1. *Az ördőgnec regi czalardsaga.*

EGGIC es első oka az emberi nyaualyanac az ördőgnec regi czalardsaga, ki nagy hasugsagal Bűnben eyte Adamot, es az bűn miat Isten haragiaba, atkaba, es soc fele lelki testi ostorozasaban, A halalbais, es az őrőc karhozatbais. Ezt soc irasoc bizonyityac, mint Christus WRunc mondgya, *Ioan: 8.* hogy az ördőg kezdettűl fogua hazug es gyolkos, ki meg nem allot azba az igassagban kibe ős teremtetet volt, hanem ős önön magatul bűnre fel induluan ezzel bűntettetet, hogy Angyalbol ördőg lenne, Kiről à Bőlczis igyszol: Az ördőg irigsegeből iőue az halal ez vilagra. Az ördőg azert irigyeluen azt hogy minket ő helyette teremtet Isten az ő tiszteſſegere, es diczeretire meg első szűleinket hazugsagaual meg czala, es az Isten paranczolattyat velec meg tőrete. Es az miat minden nyaualyaba es az halalba eyte. De az nagy bőlcz WR Isten az ő gazdag irgalmassagabol ez czalardsagat ő neki nagyob iteletire fordita, az mi nemzetsegűnkben fel őltőztetuen Fiat, es az altal őtet meg rontuan, es megis iteluen az őrőc karhozatra. Ez mondoc egyic es első oka nyaualyanknac az ördőgnec regi czalardsaga.

Sapien: 2.

2. *Az ördőgnec mai gyűlőssege.*

MASIC okais ő lehet, Igy: Hogy mais nem szűnic meg tőb tőb bűnben keuerni az embereker, ki ellen az kic semmit nem vigiaznac, es ha el esnec fel kelni sem igyekeznec, azbol az WR Istenhőz szent Fia altal nem ternec, Ezec kemenyben es rettenetesben ostoroztatnac ittis ez vilagi elettyekbe, es ha vgyan soha meg nem ternec, az ördőgőkel egyetembe őrőc karhozatrais vetetnec. Ettről is soc irasoc szolnac,

1. Petr: 2.

Mint, mond szent Peter, As ördőg keres kit el nyelne, kinec ellenne allyatoc hittel.

Epkes: 6.

Mond szent Palis: Ez vilag fejedelmeuel az ördőgel vagyon nekűnc harczunc, ki ellen az Isten fegyuerebe őltőzteſſűnc. Mond az meg teresről is *1. Gor: 11.* ha mi magunc meg itelnűc magunkat, az Isten nem itelne. Mond Christus Wrunc azokrol kic soha meg nem tertec, *Matth: 25.* Eregyetec atkozottac az őrőc tűzre. Ez mondoc masic okais à soc nyaualyanac, hogy tőb tőb bűnre izgat mais az ördőg, es az kic azba heuernec azokon magis nőtőn nő az Isten ostorais.

3. *Az bennűnc fogantatot bűn.*

HARMADIC oka az mi nyaualyanknac, Adamrol reanc eredet es szarmozot bűnőc. Kirol Euanac igy szola az Isten: Meg sokasitom az te nyaualyaidat, es faidalomnal szűlőd gyermekidet. Ferienekis monda: A te Orczadnak vereitekeuel eszed kenyeredet: Az az, mind egesz eleted faratsag es nyomorusag leszen, Melly atoknac ereye meg teczic nem czac à hitetlen fiakban hanem az hiuekbeñis, kic imigy

Gen: 3.

szolnac. Mond Iacob Pharahonac, Az en buydosasomnac ideye szaz harmicz

Gen: 47.

esztendő, keues es nem eri az en attyamnac budosasinac ideyet. Mond Dauidis, Az mi esztendőinc hetuen auagy leg touab nyolczuan, azokbañis az mi leg iob

Psal: 90.

volna rakua nyaualyaual es faratsagal, hirtelen el mulunc es el ropűlnűnc. Iobualis ez

Iob 14.

vagyon irua: Az ember aszonyallattul szűletet keueset el, soc nyaualyaual meg rakodic, mint az virag iő ki, es vgy tőretic, es mint az arnyec enyeszic, es soha egy allapatba nem marad.

Minden teremtet allatoc atoc alat vadnac az mi bűnűnc miat.

NEM czac az ember terheltetet meg kedig az benne fogantatot bűn miat az soc nyaualyaual, hanem ő erette minden fele allotokis meg atkoztattac, Az mint Isten Adamnac monda, Atkozot legyen az föld te miattad. Faidalommal ely rayta tellyes eletdben, tűsset es bőitoryant teremczen te neked. Az viz őzőn vtan Noenakis monda, Az emberi szjunec minden igyekezete gonosz, mind ifiusagatol fogua &c: Azokaert mig à föld leszen meg nem szűnic à vetes, es aratas, hideg es heuseg Nyar, es Tel, Nap es Ey, Mond szent Palis, *Kom: 8.* Az he saba valosagnac alaia vettetet az teremtet allat, &c: Kic egyetembe fohaszkodnac es keseregnec mind ez ideig. Igy

Gen: 3.

Gen: 8.

valtozol

valtozot meg ez vilag czac à leg elſő eſetertis, Melly nyaualyac minden embereknec kőz, az ő bennec lakozo *BŰNERT.* De ha ki azt ſzent Lelec altal magaba nem foitogatna, hanem neki heuerednec mint az diſzno à ſarnac, es fel nyalna mint az eb az okadaſt, es czegeres keppen vralkodnanac benne az bűnoc, Azokat Iſtenis az kő zőnſeges nyaualia fölőt anniual kemenyben kinoztattya, houa inkab őkis tőb tőb v talatoſſagot, Baluanyozaſt, Iſteni karomlaſt, kegyetlenſeget, gyolkoſſagot, toluaiaſt, ragadozaſt, parazna ſagot, es tőb tőb bűnőket mielnec. Az mint Caim midőn meg ölte volna őczet, Iſten az ő atkatis meg őregbite monduan, Az te attyad fia verenec ſzaua kialt en hozzam à földről, Es moſt atkozot legy à foldőn, melly az ő ſzaiat meg nyitotta, es à te attyadfianac veret à te kezedből be vette, Mikor te é földet mieled, ne adgya te neked az ő ereyet, nyughatatlan es budoſo leſz é földőn, Mond Salomonis. Mikor az teremtet allat az ő teremtőienec nem ſzolgal, fel geryed az ő győtredelmere. Moyſes kedig hoſzu ſzoual ſzamlallya elő mind as Iſten felőken valo aldaſat, mind az Iſtenteleneken valo atkait Iſtennec, Azokat oluaſſatoc meg *Leuit:* 26. es *Deut.* 28. Es ſoc helyen az Prophetac es Apoſtoloc, Igy kialtnac: Iay ki predalſz mert meg predaltatol: Iay kic erőſſec vattoc áz bor italra *Eſa:* 5. Iſmet: Az erős kegyetlenec, erős kegyetlenekel bűntettetnec, *Sap:* 6. Iſmet baluanyozo, lopo, parazna gyolkos, &c: nem megyen Iſten orſzagaban, 1. *Cor:* 6. Ezeket az vakmerő bűnőſőknec bűnteteſekről mondam.

Az kemeny bűnő ſoknec kemeny bűnteteſec.
Rom: 8.
2. *Petr:* 2.
Gen. 4.
Sap: 14.
Eſaie 33.

VIſZONT az melly emberec az bennec fogantatot bűn miat magokat megalaſztac, azokat bannyac, vtallyac, Auagy ha ſzinte kűlső keppen el eſnenekis az ő erőtlenſegec miat auagy vgyan benne heuertenec volnais az ördőgnec nagy czalardſaga miat: Es azokbol Iſtenhőz ter, ſzent Fianac erette valo halalat es aldozattyat Iſten eleibe tamaſztya, az altal bűne boczanottyat keri, es ſzent Lelket veſzen, azzal ellenkezic az benne lakozo bűnőckel. Ez feleket ha ſzinte meg verneis Iſten az bűnőkert, es bar vgyan valami nagy rettenetes kinnal kinoznais, mint Dauidot gyermeki halaliual, amaz toluait toluayhoz illendő bűnteteſſel, ſzent Palt ki haborgatta az hiueket viſzont ſoc haboruſagal, Moricz Czaſart kegyetlen ſzolgaia altal mind magat feleſegit gyermekit le vagatuan, es akar mi egyebelis bűnteſſe azokat, kic hozza ternec: De ſzinte az kinoc kőztis lelkeket őruendezteti, es velec az WR Iſtent diczerteti, az mint Dauid es Moricz Czaſzar montac: Igaz vagy Wram es Igaz à te iteledet. Auagy mint ſzent Iſtuani edeſgeti mutogatuan neki à halalnac kinnyai kőzt az meny orſzagnac diczőſeget, Auagy biztatuan az ő igeye altal mint a maz toluait hogy az nap Paradiczomba leſz, Auagy ittis czuda keppen meg enyhe nyauolyayat nagy betegſegből, rőttenetes rabſagbol ki menti: *Pſal:* 109. es vyon nan nagy fel magaſztallya, mint Dauidot hogy fia ki űzte, megent haza hozta: à mint ſzent Palis ſoc helyen diczekedic az ő ſzantalan nyaualyaiban, 2. *Corinth:* 12. Es minketis biztat, hogy az Iſten ſzeretőknec minden iauokra vagyon, *Roman:* 8. Kit akar melly Iſten felőis meg tapaſztalhat, hogy ha ſzaz, auagy ezer nyaualia volt vol nais raita, de mindenic vtan czudalatos vagy lelki vagy teſti aldoſakat vőt, ollyakat, kikert őrőmeſt fel vette volna à nyaualiat, ha elein tutta volna hogy Iſten neki annyira draga iouara fordittya, kiről mind magamrol mind maſrol ſokat mondhatnec czacenis, Az mint Chriſtus Wrunc fogagyais, hogy az ki ő erte nem ſzannya ſzűleit gyermekit ioſzagit, ittis ſzaz anni adatic, az mas vilagon őrőc elet: *Luce* 10. Ez okakat iol meg gondollyuc mindenfele nvauolyainkban Ezec fölőt vadnac meg tőb draga okokis, az miert Iſten ez vilagon nyaualgattya az embereket.

Az bűnteteſt kil be enbiti meg az WR. Iſten.

Tőb egy nihany Okai az Nyaualyaknac.

NIHA azertis, hogy fenitec alatt leuen, inkab meg tartoztaſſanac à bűnben valo heuereſtől, es alatta nagy ſoc iokban epűllyenec. Mert akarkijs czuda hamar el feleyti előbbi oſtorat, betegſeget, fogſagat, gyalazattyat, ha vntalan vntalan Iſten Zabolat nem vetne ſzaiaban, Azert mondgya Dauid: Mindennap terhet vet reanc, es mind az altal vgyan meg tart. Es ſoc helyen igy ſzol az Iras: Hogy

NEGIEDIC oka.

HARMAD WR napiara az WR fel tamada sa napia vtan IVBILATE Vasarnapra. Hebr: 12.

♀OET ŏ DIC es tŏb okai. Rom: 8.

Fiahoz hasonlita tunc.

Ereiet erŏtlensegünkben ielenti ki.

Isten mint az Atyais az melly fiat szereti meg ostorozza, meg feddi, hogy ez vilaggal el ne karhozzec.

♀TOVABBA nagy czudalatos iteletiböl, eztis rendelte, Hogy az mint az ŏ szerelmes es diczŏseges Fia, ez vilagra igen nyomorultul szűletet, nyomorultul ęlt, igen meg kinoztatot, es meg ŏletet érŏttűnc: Igy azokis, kic mentűl hiueb szolgai ŏ neki, mentűl nagyob hiwseggel epitic az hiueket, es rontyac az Satannac orszagat, ŏketis annal nagyob nyaualyac, kinoc, es halal ala erezti, Azertis: hogy az ŏ Fianac abrazattyat hordozzac, Es vgy mostis ki tessec ez vilagon, mi legyen az Christus Kiralysaga, Nem egyeb, hanem az hamissaggal, es ŏrdŏggel, es az ŏ tagiaiual valo hartzolas: *Es HOVA* nagyob azoknac haborusagoc, annyiual inkab meg tessec raytoc az Christusnac az ŏ nagy ereie, midŏn ŏket, Auagy itt czuda keppen meg szabadittya, mint Danielt, Petert, Palt, Auagy mint szent Istuant, kinec az ęget ki nyittya, es az Wrra nézuen hal meg: Auagy az iteletkort, mikor azoknac haborgatoit iteli az ŏrŏc tűzre, mint Caiphast, Herodest, Nerot, Az hiueket kedig mind ez vilag elŏtt fel magaztallya, ŏket be viuen az ŏrŏc ęletre.

DRAGA ęrtelmec ezec az Nyaualyac okairol, Kiketsem az regi Pogan Bŏlczecsem az mostani hitetlen nepec nem ęrthetnec, hanem czac az ŏ igaz Anya szent Egyhaza, az ki az Isten igeiet igazan tanullya, kic nem czac ęrtic, de vgyan megis tapaztallyac ŏnnŏn magokban.

Summaia az fel sŏ tanusagünknac.

MOST czac illy okait tanullyuc meg ez vilagon valo soc fele nyaualyainknac: Hogy egyic az ŏrdŏgnec czalardsaga: Masic, az ŏ mindennapi gyűhŏssege: Harmad Adam esete, es ŏ roloc reanc szarmazot bűnŏc: Mellyec ha bennűnc nŏnec, à nyaualyakis nŏnec, ha enhednec az bűnŏc, enhednec az nyaualyakis: Negyed, Hogy az alat foytogassa Isten az bűnt bennűnc, es soc ioba epitsen: Oetŏd, Hogy az Isten Fianac abrazattyat visellyűc: vele egyűtt az ŏrdŏggel ellenkezzűnc: Es az Istennec okot adgyunc arrais, hogy az ŏ hatalmat raytunc meg mutassa: Arrais, hogy az istententeleneket el rontsa: Es bennűnc fel magaztallyon. Ezekrŏl oluassatoc tŏb bet az ŏregbic Postillambolis, az szent Irasnac nagy soc bizonsagi szerint. Im ęrtyűc az Isten igeie minemű okait mondgya az mi soc nyaualyainknac. Immar ęrtsűc az: tis, Az okossagis menyire ęerthti okait az Nyaualyaknac.

OKOSSAG ITELETI AZ NYAVALAKROL.

AZ emberec kŏzt az kic okossac es ęrtelmesbec, ŏnnŏn magoktulis egy nihany okait meg talaltac az nyaualyaknac, de nem annyira mint az Isten Igeie.

REGEN az Philosophusoc sokat tŏrŏttec ezen, illy szep allat mint az ember, ki wralkodic mindeneken, es kiert vadnac mindenec, Mi dolog hogy eñyire nyaualyog es hogy mint az virag el heruad, mint az arnyec el enyeszic, mint az barom ŏis el rothad, es az ŏ testeis fŏldé, es czontya mint az baromé olly leszen, ha szinten Chzaszari meltossagban volnais. Lam az Nap, Hold, Czillagoc, draga faragot kŏuec, Aranyac melly socka meg maradnac, kic mind emberert vadnac, Mi az oka tehat, Hogy ŏ maga illy romlando? Ennec imez fŏ Okat nem ęrthettec: hogy az ŏrdŏg Adamot mec czala, tűle bűnbe fogantattunc, Es hogy mais az ŏrdŏg tŏb tŏb bűnre izgat, es az bűnŏc miat romlananc es halnanc meg.

HANEM ezt sokan ŏ kŏzzűlŏkis meg ęrtettec, hogy az emberbe soc bűn volna, Mert meg tettzet az okossagnakis es termeszetnec, hogy nem io toluaylanyi, lopni, ŏlni, hazudni, buialkodni, tozbzodni. Es hogy io, mast oltalmazni, igazan munkalodni, igazat mondani, tiztan es iozanon ęlni, De honnet es mint szarmazot az gonosz belenc, nem ęrthettec. Eztis vettec eszekbe soc ielekbŏl, hogy az igen nagy bűn teuŏc nagy bűntetest ęrdemlenec, Es lattakis hogy àffęlec rŏttenetesen vesznec, Es veltec hogy pokolis volna azoknac kinzasara. Kit hol az regi Sybilla prophetalo aszonyoktulis, es hol az regi prophetaktulis, es az regi Israel beszedibŏlis hallottac. Azert valamenyire ęrtettec az nagy bűnŏknec okait, De ezt nem ęrthettec, Mi Oka, hogy męg czac az Czecz szopokis iayial szűletetnec, nagy kinockal neuekednec, es

azokis

azokis meg halnac: Azonkeppen az iámbor ęletű es io erkölcsűkis soc fęle haborusagokat szenuednec, es mindenec meg halnac.

Termeßet valtozandoßagat veltec elsö okanac.

HANEM ezt iteltec, hogy minden allatoc önnen termezetyekből valtozandoc volnanac, azert az emberis annac termeszetiből az miből lett mas mas wyiolast keuanna, az melly földből volna, azonra ismet vagyodnec, es azbol ismet valami wy neuekednec, mint az alma Magbol, hogy alma fa neuekedic, azon alma, az alma ismet ő magaba el rothad, az magua megent el esuen ismet wyiobban terem. Auagy mint ne melly allatbol daras, nemellyből kigyo, beka lenne, es azokbol megent mas fereg, igy az emberis ő magatol ismet föld lenne, es azbol megent mas valami. Ez fele nyughatatlansagot iteltec az termeszet fogyasaban, es azbol veltec soc betegseget es halalat az embereknec. Auagy az termeszetnec olly el fogyasabol, mint az gyertya el aluszic ha el fogyna az köuersege, fagya, viasza, olaia, Auagy ha valaki erőuel el oltana, es mint az almais auagy el rothad vęgre es el szarad az ő maga termeszetiből, auagy erőuel le szakaztyac, es vgy vesz el, Igy volna az emberi allatis. Az Philosophus Pogan Bölczec igy okoskodtac arrol, miert volna ennyi soc valtozas az emberbe, es miert nyaualyogna, es miert halnais meg.

Masic okat veltec, az elmenec bolondsagat.

AZ BŰNRŐL kedig es az bűntetesről, igy okoskottac: Hogy az gonosságra azert adnac magokat nemellyec, hogy az felec vagy eszekbe meg fogyatkoznanac es bolondsagoc miat olly gonossagot mielnenec, kikből reaioc nagy bűntetesec es veszedelmec szallananac. *AVAGY* ha ertelmes volnais valaki, de niha sziuet nem birhatna, hanem vagy nagy haragra, vagy nagy keuelysegre, vagy buasagra, vagy egyebre sziue fel induluan, attul vonatnec gonossagra, esoztan az gonossag miat vgy bűntetne meg vagy à feiedelem, vagy ellensegi, vagy az Isten.

Mit veltec: Elmenket es ßiuűnket miert nem birhattyuc.

AZ ELMENEC kedig es sziwnec fogyatkozasarol azt iteltec: Hogy vagy vgyan termeszet szerint lett az bennec, vagy szűleiektől eredet, vagy ęgi czillagoc ereietűl vettec, auagy gonosz neuelesből. Röuidededen ez harmat vęltec okait à mi veszedelműnknec. Egyiket hogy termeszet szerint valtozandoc volnanc. Masikot hogy eszűnc meg fogyatkoznec. Harmadikat hogy sziuűnc keuansagat nem birhatnuc.

Mind ezec noha igazakis, mert ezekis okai az mi nyaualyanknac. De az leg fő es kiualtkeppen valo okait: Hogy az ördög miatt meg czalattunc, es az miat Isten haragia alatt vagyunc, nem az minnen okossagunkbol mint az Philosophusoc, hanem az Isten igeieből tanullyuc, Es azoc ellen valo oruossagotis, es vigaztalasokat azbol keresűnc. Mert noha az okossagis talal meg à poganbanis valami enhitő vigaztalast, az ő nyaualyaiara, A mint okaitis à nyaualyaknac, valamenire eszekbe vettec, De oly dragakar, es erősseket, mint az Isten Igeie nem talalhat.

Lassuc azert aztis, az okossagis menyire vigaztalhat minket, es az felött az Isten igeieis minemű erős vigaztalast adgyon.

NEGYEDIC TANVSAGROL.

AZ VIGAZTALASOKROL.

Az okossag menyire vigaztalhat.

HA valamelly Tőrőc rab, okos ember volna, az maganac illy vigaztalast talalhat, à mint mijs az mi magunc okossagabolis azonockal szoktunc ęlni.

Egyic feleuel illy: El kel tűrnőm, es czac kar ha ezen bankodom, hogy Rab, beteg, kar vallot vagyoc, auagy hogy meg ölnec, mert ezbe egyeb nem lehet, Azert iob czac neki ereztenem magamat, hogy nem heaba tőrődgyem lehetetlenen.

Masic fele illy lehet: Ez nyaualyabol soc io hasznot varoc, io hirem es tiztessegem vagyon: hogy vitęz modra meg fognac: ha meg ölnekis vitęz neuem leszen: ha meg szabaduloc meg aiandekoznac: ezzel hazamnac gyermekemnec hasznaltam.

Negyedic fele illy lehet: Soc, többec szenuedic ezent, sőt nemellyec nagyobbatis.

Oetődic illy: Erzem sziuembe, hogy artatlan vagyoc, à miert szenuedem.

HARMAD Wrnapiara az WR fel Tamadasa napia vtan IVBILATE Vasarnapra.

Chriſtuſnac es az hiueknec keues

Ezec es tőb vigaſztalaſoc meg lehetnec az mi magunc okaſſagabolis, az mint ſoc pogan bőlcz Philoſophuſokis igen ſzep ſzokalis irtac ezekre valo nemes mondaſokat.

De midőn ezec meg kezdenec halni: Auagy czac teſti batorſagal mint az barmoc, Es hamis velekedő es bizontalan remenſegel, nem vgy mint ſzent Iſtuan az ki vgyan rea nezet az kinoc kőzt az diczőſegre az kire ment, Auagy ketſegbe eſeſſel mint Iudas, Nero, Herodes halanac meg. Sőt meg ez vilagi letőkbenis, anni edes es erős vigaſztalaſokat nem vehetnecaz őnnőn okaſſagokbol, mint az Iſten igeyeből, egyetembe az mellet erősituen őket az Iſtennec lelke. Azokrolis im emlekezem rőuideden.

KERESZTIENI VIGASZTALASOKNAC Modgya.

EGYc kereſztyeni vigaſztalaſunc imez: Legyen vgy mint Iſten akarta: A ki kedig Iſten akarattyara à mint Dauid es Chriſtus Wrunc hathattya az ő nyaualyaiat, akar melly igen nagy legyenis vagy meg enyheti Iſten, vagy megis menti belőlole, vagy mas keppen vagy lelki vagy teſti iauara adgya neki. Es akar melly igen nagy lehetetlennec teſſekis azbol valo meg ſzabadulas az okoſſagnac, de az Iſtenbe bizo mindenkor remenl valami iot az Iſtentűl, ki nagy kőnyebſegere vagyon.

Maſic ez: Hiſzem hogy ſzeret az Iſten, es mint fiara ſzeretetből boczattya. Azki ezt el hihette, ezis cuda nagy kőnyebſegere vagyon, Kiről ſzantalan bizonſagokis vadnac. *Heb:* 12. *HARMADIC*: Soc haſznom leſz az nyanaliabol, Mert ezzel magahoz ſzoktat: Az ő igeyet es Sacramentomit meg bőczűlteti: Bűnős voltomot megiſmerteti, es meg vtatattya: Magamot meg alazom: Oetet aitatosban hiuom ſegitſegől: Ez vtan inkab felem, inkab bizom benne: Az ördőg alnokſagat meg iſmerem: Ellene inkab vigyazoc: Mas nyaualiaian inkab eſedezem: Az Iſten igaſſaga es irgalmaſſaga ſoc előt meg teczic raytam: Maſnac io peldat adoc az tűresben: Es magamis kőnnyeben tűrőc az vtan: Erősitem ezzel az igaz tudomant: Az iteletre hallaſztom azoknac bűntetéſet kic meltatlan kinoznac: En magamis el vnom ez vilagot; Es inkab varom az fel tamadaſt es az őrőc eletet. Valakic ez fele ertelmes haſznait meg gondollyac az ő nyaualiayoknac, czuda nagy edeſſeget vezetnek ezekből is.

Negyedic vigaſztalas ez: Fogatta az Iſten hogy meg halgat ha hozza kiraltoc es ha zőrgetec. Ez biztataſis erős dolog az hiuekben, mert meg czac az mentűl kűſſebic fohaſzkodaſokatis az Iſten ſoha nem hadgya hiyaba. *Rom:* 8.

Oetődic illy: Chriſtus Wrunkis, es minden Prophetac, Apoſtoloc, es minden hiuec haſſonlokat ſzenuedtec es ſzenuednec.

Hatodic: Artatlan ſzenuedem.

Hetedic Az melly bűnőkert ſzenuedec, azokat meg fizette az WR Chriſtus az ő ſzent halalaual, es hiſzem mind azoknac boczanattyat.

Niolczadic, meg niugſzom az őrőc eletbe.

Laſd az harmadic reſſt.

Ez *DR. AGA* vigaſztalaſokrol melto volna nagy bűuen ſzolnunc, de erről elegbű ſzoual irtam az őregbic poſtillaban, aztis oluaſdel kiualt keppen keſerőſeged ben. Es ittis tűltűl ſzedeges ezeknec nyiluab ertelmere valo bizonſagokat: Hogy Iſten ſzent Fiara vetette az mi bűnűnket, Es mindennec boczanottyat igerte valaki benne hiſzen, Es nem czac it ſzabadit meg ſokſzor ſok nyaualiakbol hanem meg az őrőc karhozattulis, Es fel tamazt bennűnc ſzent Fia altal az őrőc eletre. Ez feye minden vigaſztalaſinknac, az mint mais igyis ſzolt Chriſtus Wrunkis, aző Tanituaninac: Az ti ſiralmatoc őrőmre fődul, es az ti őrometeket ſenki el nem veſzi tűletec. Ezen őrőmbe es vigaſztalaſokban tarczon meg ő ſzent felſege minketis min nyaiunkat, ſzent lelke altal ſzent Fianac erdemeiert Amen,

Mit

ſiralmokrol, es holszu œrœmekrœl,

Mit Tanulanc.

Az mai Euangeliomban Chriſtus VVrunc ezzel vigaſztala az ő tanytuanit: Hogy az ő raita valo ſiralmoc *KEVES* ideig tartana, Es az, nagy *OERŐMRE* valtoznec. Ennec ertelmet elsső predikatioban meg tanulluc, Moſt kedig ez Negy tanuſagrol ſzolanc.

Elsőzer hogy mind es egeſz Vilag: Szivebenis Teſtebenis: Meg vyolt termeſzetebennis: Tiſztibenis: Es az Halalbanis ſzenuedne.

Maſodſzor hogy nagy kűlőmbſeg volna az hiuec es az hitetlenec ſzenuedeſec kőzt.

Harmadſzor, hogy ennec oka az őrdőg: Adam eſete: Az mi bűnős voltunc: Es hogy zabola allatis tartatnanc vele: es az Chriſtushozis haſonlitatunc: Es az alat fel magaſztaltatunkis. Melly okokat az okoſſag nem ertheti, Hanem czac az Iſten igeie.

Negyedſzer ſzolanc az okoſſag vigaſztalaſirolis, De azt ſockal meg haladgyac az Iſten igeyenec vigaſztalaſi: Kiből ertyűc hogy az Iſten ſzeret az nyaualyac kőztis Es azokat ſzantalan lelki haſznunkra forditttya: Mert az ő ſzent Fiaba meg aldotta Fogattais hogy meg halgat azokban, Bűnűnket á kiert ſzenuedűnc meg boczattya Hameg halunc fel tamaſzt es mind őrőcke meg nyugot Ezeneket valluchitűnk agaza tiban monduan Hiſzem teſtnec fel tamadaſat, Es hiſzem az őrőc ęletet. Kit hogy hiheſ ſűnc es az altal mind őrőcke ęlheſſűnc, ſegitſen rea az mi kegyelmes Atyanc mindnya iunkat az ő ſzent Fiaert, Amen. Kiert ier kőnyőrőgiűnc moſtis.

IMATSAG.

VVR Iſten mi mennyei ſzerelmes ſzent attyank, ki a te attyai iőiteletedbol minket te fiaidat è vilagon oſtor alat akars tartani, hogy mi à te egyetlen egy Fiadhoz mind ſzenuedeſebe es mind diczőſegibe haſonlatoſoc legyűnc, Kerűnc tegedet vigaſztaly minket à mi keſirtetinkben es haboruſaginkban à te ſzent lelkedel, hogy mi ketſegbe ne eſſűnc, hanem à te ſzent Fiadnac ez igeretihez ragaſzkodgyunc, hogy á mi ſzenuedeſűnc keues édeig valo, de az őrőm melly kőueti à ſzenuedeſt őrőcke meg Maradando: Hogy mi ez remenſeg altal minden nyaualiat bekeſegel ſzenuedheſſűnc, es az őrőc bodoſagra iuthaſſunc, Vgyan azon te ſzent Fiadnac altala, ki veled el Wralkodic ez ſzent Leleckel eyetenbe mind őrőken őrőke Vgy legyen.

Mi Attyanck, Ki vagy Mennyekben Szentalteſſec &c:

VTOLSO ENECK:

¶ *Vedd el WR Iſten rolunc &c:* ¶ *Felſeges Iſten mennec földnec Wra' &c:*

¶ *Atya Iſten tarcz meg minket &c:* ℔ *Erős Varunc nekűnc az Iſten &c:*

Neyed

NEGYED Wr napiara az Wr feltamadasa napia vtan: CANTATE vasarnapra.

Az VVR Lelkenec meg feddeseNEGYED VVR NAPIARA AZ VVR Fel Tamadasa napia utan.

Mind ez egez vilagnac à szent Lelec altal valo meg feddeserôl.

ENEKLESROEL.

Melly szent Leleknec miert hogy soc nemes czelekedeti vadnac, azert Enec szoualis, Ier kériűc ôtet.

¶ O miudenhato Isten &c. ¶ Iöuel ßent Lelec WR Isten &c.
¶ Iduőz legy őrőc WR Isten, &c. Könyörögiűnc az WR Istennec

IMATSAGA meg vagyon fol: 1.

AZ EVANGELIOMROL.

SVMMACZKA.

AZ mai Euangeliombannis mint az ezten napiba halalakort vigaszta la Iduozitőnc az ô Tanyituanit. Most ezzelis biztattya ôket: Hogy az ô hala la altal Atyahoz megyen: Kiuel nekűnkis oda valo vtat szerez, midőn érőttűnc meg aldoztatuan, arrat le tenne bűneinknec, Atyat meg engeztelne, Testűnket fel vin ne menybe, Erőttűnc esedeznec, szent Lelke altal magahoz kapczolna. Touabba tanyittya es biztattya ezzelis, hogy az ô kinnya, halala, fel tamadasa, es menybe menese, Erreis hasznalna mi nekűnc, hogy czac vgy adna Isten az ô szent Lelket, ha elôszer meg sizetne ez vilag bűneiert. Melly szent Leleckel az Fel Tamadas vtan mind ez egez vilag szerte teritene es wyionnan szűlne őrőc életre valo hiueket. Melly szent Leleknec imilly czudalatos czelekedetijs lenne: Hogy mind ez egez Vilagot meg feddene, az hitetlenségnec bűnerôlis: Ez vilagi gondolt igasságrolis: Es ez vilagnac hamis iteletirôlis. Melly szent Lelec minden igasságra vezetne ôket: Es mindent az mit Christus mondot, eszekbe iutatna: Es ôtet ô altaloc soc keppen diczőitene. Ezekrôl szol az mai Euangeliom. Kit irt meg szent Ianos az ô Euangeliomi könyuenec Tizen hatodic reszeben. Mond Iesus Iduőzitőnc:

IOAN: XVI.

MOS Tan *a*: kedig el megyec àhoz, à ki engemet el kűldôt *b* Es senki ti közzűletec meg nem kerd, houa megyec *c* De miert hogy ezeket szoltam ti nektec, szomorusag tőltötte be à ti szi ueteket. De en igasságot mondoc ti nektec. *d*: Hasznal ti nek tec hogy en el megyec. Mert ha el nem menendec, amà Vigaztalo nem iô ti hozzatoc, Ha kedig el menendec, ti hozzatoc kűldem ôtet.

e: Es midőn az el iöuend, meg Feddi ez Vilagrt az Bűnrôl, es az Igasságrol, es az Iteletrôl: *f*: Az Bűnrôl vgyan, Miert hogy nem hiszne en bennem. *g*: Az Igasságrol kedig Miert hogy az Atyamhoz megyec es többe nem lattoc engemet, *h*: Az Iteletrôl kedig, Miert hogy ez vilag nac feiedelme meg iteltetet.

Meg soc vagyon, à mit ti nektec mondgyac: De mostan el nem viselhetitec. *i*: Mikoron kedig el iöuend amaz, az Igasságnac amà Lelke, be viszen titeket minden Igasságba. *k*: Mert nem szol önnön magatul. Hanem valamit hal, azt szollya. Es à mi iöuendőc, *l*: azokat meg hirdeti ti nektec. *m*: Az, engemet diczöit, mert az enyimbôl veszi, az mit tinektec

a. Istentűl iűtt, cs odais ment.
b: Keuan ertekezni maga felôl.
c: Esedezic banatyokon.
d: Haßna el menetelinec.
e: Tizti à ßent Leleknec.
f: Feie à bűnnec, në hinni Chrüsba
g: Mentëuel ßerzet Igasságot. Phil: 3.
h: Győzedelme nagy à Chrüsnac:
i: Igasságra, nem hamisságra tanit à ßent Lelec.
k: Külömbet sem tanit Chrüsnal.
l: Egez iouendő allapattyat az hiueknec ki ielenti.
m: Nagy egyesség, az Atya, Fiu, es ß: Lelec közt.

meg

meg hirdet. Valami az en Attyame enyim. Annac okaert mondom, hogy az enimből veſzi, à mit hire teſzen ti nektec.

ROEVID ERTELME.

Ez Euangeliomban meg tanyit Ieſus Iduőzitenc mi legyen haſzna az ő el *MENÉSÉNEC*, az az, kinnyanac, halalanac, fel tamadatanac, es Attya hoz valo menéſénec. Tudni illic az: Hogy ez altal ſzerzene es küldene vigaſztalo es ſoc keppen oktato ſzent Lelket.

Meg tanyit, kedig arrais, Mi lenne tiſzti à ſzent Leleknec: Tudni illic: Hogy ő altala epitene fel az Iſrael orſzagat az egéſz ſzent Gyűlſekezet Meg feduén ez vilagot az Hitetlenſegnec bűneről: Es ez vilagi gondolt Igaſſagrol: Es az ő ſoc fele hamis iteletiről. Ez fő képpen az kirol ſzol az mai Euangeliom: Hogy midőn az WR Chriſtus el foglalna az mennyei orſzagot, oñet ſzent Lelkeuel birna ez Vilagot, kiuel gyűytene őröke valo hiueket.

De ha igenkent rend ſzerent meg magyaraznuc az egéſz Euangeliomot, Mindenic igébe külömb külomb édes es gyönyörűſeges vigaſztalaſoc es draga iduőſſéges tanuſagoc volnanac; Hanem moſt czac derec képpen imez őt rendbe laſſuc ſzeket tanuſagínknac.

ELŐSZŐR ezt tanullyuc meg innet: Hogy az miuel magat es tanýtuanit vigaſztala Chriſtus Wrunc halalakort, mijs azonokal vigaſztallyuc mikor meg halunc: Hogy ő Iſtentől, Atyatul iőtt, es iſmet oda megyen. EZtis ſoc bizonſagockal iol meg kellene tanulnunc, hogy ő valoba Iſtentűl iűt, Es it az ő nemes dolgait ſzepen el vegeſzte, Es iſmet valoba Iſtenhez ment, Es moſt űl az Attyanac ioban, Ezeket ertenűnc igen ſzűkſegeſekis igen dragac es igen haſznoſokis, De moſt roloc rőuideden emlekezhetem.

MASODSOR, eztis ielenti az Euangeliom: Hogy iduőzitenc panaſz keppen, de igen kegyeſen ſzolt volna errőlis tanituaninac, hogy halalakort véle nem beſzelgetnenec az ő halala felől, kiuel mijs intetűnc arrol ſzűntelen valo rudakozaſra.

Harmadſzor Bannya, hogy eſztelenől ſzanakodnac az ő halalarol, Azt véluén mint ha azbol fel ſem tamadna, hanem az halal őtet meg emeſztene.

Negedſzer meg eskűen biſztattya: Hogy halala altal ſzent Lelket nyerne, Sőt menybe menuen ő maga el küldene ő nekic es mind ez Vilagnac. Az tőb ſzantalan haſnai kőzt kedig ezis felette dragalatos haſzna, hogy az halal altal menybe ment, es onnet ſzent Lelket adogat mais.

Oetődſzőr vgyan meg boczűlhetetlen czelekedetit beſzeli elő à ſzent Leleknec: Hogy, az mind ez egéſz Vilagot meg Feddene: az Bűnrol: az Igaſſagrol: es az Iteletről: Es az mindent eſzűnkbe iutatna: Minden igaſſagra meg taniytana: Es őtet mindenekbe meg diczőitene ő altaloc. Erről felette igen ſzűkſeg io figyelmeteſſegel igaz ertelmet vennűnc. Melly rakua draga tanuſaggalis, es gyönyörűſeges vigaſztalaſockalis az hiueknec: Az hitetleneknec kedig rakua rettegeſſel.

EZEKRŐL Ier tanullyunc., De az elſő predikatioban czac igenkent, es nem fölötteb bő ſzoual magyarazzom meg őket.

Az maſikban oſztan czac erről ſzoloc: Hogy à ſzent Lelec mind ez egeſz Vilagot meg Feddene.

NYILVAB MAGYARAZATTYA.

IEſus iduőzitenc midőn halalra keſzűlne, azkor ſoc keppen vigaſztalá batorita, inte, es tanyta az ő Tanyituanit. Az mai Euangeliomotis ackor beſzelte. Melly imigy kezdetic el.

Moſt el megyec ahoz á ki engemet boczatot. Es ſenki tű kőzzőletec meg nem kerd houa megyec. De miyert hogy ezeket ſoltam ti nektec, ſzomoruſag tőltőtte be á ti ſziueteket, De en igaſſagot mondoc ti nektec, Haſznal ti nektec hogy en el mennyec.

Mint

NEGYED Wr napiara az Wr feltamadasa napia vtan: CANTATE vasarnapra. †ERTELME.

Az VVR Lelkenec meg

† Mintha mondana: En edes Tanyituanim, ne bankodgyatoc azon, hogy el megyec, Mert szükseg hasznosb, es sockal iob, hogy en ismet àhoz mennyec, az en Atyamhoz, az ki engemet ide soc okokert küldöt volt. Ezböl lassuc elsö Tanusaginkat.

AZ ELSö TANVSAGROL.

Honnan, es miert iött az Christus.

EZ igekböl elöszer vedd eszedbe, HONNAN es Niert küldetet volt az Christus, es azokat, mint szerzette meg: Es hogy az miuel ö magat vigaztala halalakort, mijs azono ckal vigaztalhatyuc magunkat. Lassuc azert honnet iött volt az Christus. Istentül Atyatul mondgya hogy iött. Kit soc czuda teteliuel es irassalis meg bizonitot, az mint szen Ianos iria, 5. 20. Tehat Isteni tanacz es mennyei titoc az ö el iöuese, az mint szent Palis mondgya, 1. *Timoth:* 3. Oka penig az miert iött volt, hogy tanyitson, es magat valtsagul adgya, kibe eszesen es nagy hiuen el iart, *Esa:* 53. Ki felötte nagy czudalatos alazatossaggal lett meg, szolgaianac abrazattyat magara vêuen, es magat mind az kereztfanac halalaig meg üresituē, *Phil:* 2.

Menybe miert ment:

EZEC vtan az köuetközet, hogy *MENYBE* menuen Atyanac iobiara egyenlö hatalommal üllyen, Es mind menynec földnec wra leuen, mindeneket birion: Ellensegit labai ala tapodgya: Es az emberi nemzetböl gyüytsen Anya szent Egyhazat szent igeienec es szent Lelkenec altala mind vilag vęgezetig, kiket birion, es igazgasson mindenekben, es megis diczöitsen, *Ephes:* 5. Ez nagy draga dolgoknac meg szerzeseiert, monda: Hogy hasznalna es iob volna az ö el menetele, hogy nem mint czac test szerint valo itt letele, Az mint az ö Tanyituani keuannyac vala, hogy mint föl di Wroc itt wralkodnec elöttec, De ö ielenti itt mennyei wralkodasat, az mi nagy soc szantalan hasznunkra.

Halalodkort ßep vigaztalas

Melly hasznokbol, mind magat, mind tanyituanyit vigaztalni akara halala felé. Kiröl mijs halalunkort meg emlekezuen, ez igeket nagy örömmel mondgyuc: Mostan el megyec àhoz, à ki engemet teremtet, es ęltet, es meg valtot szent Fia altal. Azzonkêppen midön féried, feleseged, magzatid, io baratid meg halnanac, öketis, magadatis ezzel vigaztald, hogy az ö halaloc czac àhoz valo menes volna, az ki öket ez vilagonnis tartotta. Kinec elötte nyugodalomnac es örömnec elegsege vagyon. Itt kedig soc ezer fęrtelmes bün miatt, soc busito, veszekedö, habozo, es nehezen vszó tengerbe heuertec, kiböl immar egyszer ki verekettec az nyugodalmas partra az wr Christus altal, Kiröl pelda amaz toluais. Azert noha mint az tanyituanyoknac iobnac tettzic vala, hogy az Christus velec nyaiaskodnec: Igy tenekedis, edes tarsidnac es magzatidnac nyaiassagoc tettzenenec, De te engedgy az Christus tettzesenec, ki iobnac es hasznosbnac monda az ö el meneset. A mint annac kazdag hasznait mayd meg ęrtyüc. Ez edes vigaztalo szo vtan, Lassuc mint panaszolkodic, hogy az ö halalarol nem beszelgetnenec ö vele, es egy mas köztis.

MASIC TANVSAGROL.

Szüntelen valo beßellest keuan maga felöl, mert azba rendelte epületünket.

Kibe panaszolkodic, hogy nem szolnanac halalarol: Monduan: De senki ti közzületec meg nem kerd houa megyec. Mint ha azt mondana: Imè czac egy sincz közzületec, ki meg gondolna az en el menetelemnec draga es hasznos voltat, es azert arrol sem szoltoc, sem kérdezkettecęrtelemmel à mint kellene. Ez panaszolkodasbol vegyüc eszünkbe hogy à mint ö tülöc keuanta, hogy egy mas köztis ö magoktulis kerdezkednenec mire valo volna az ö kinnya, halala, fel tamadasa, menbe menese, Igy mi tülünkis keuannya hogy mijs egy mas között az Irasbol értekezzünc azokrol. Es öis az szó beszed közt, az gondolkodas közt, az kérdezes es tanulas közt, segit bennünc az ö szent Lelke altal. Kiröl pelda az ket Tanyituanis, kic Emausba mentec, Es az töb tanyituanyokis, kiknec az Irasbol feytegeti, hogy szükseg volt az Christusnac elöszer szenuedni, es az vtan az ö diczösegeben be meni. Azert int szent Palis, hogy az Christus beszede nagy böwen legye nmi köztünc *Col:* 3.

Har-

fedde ſeről ez uilagot

HARMADSZOR erről tanullyuc: Hogy bannya az Chriſtus, hogy az ő Tanyitűani eztelenűl ſzomorkodnac, es bolondul bankodnac halala miat. Erről igy ſzola nekic: Sőt miert hogy ezeket ſzoltam ti nektec, hogy en el megyec, ſzomoruſag tőltőtte be az ti ſziueteket. Mintha mondana: Az ti ſzomoruſagtoc az miat vagyon, Mert az en el menetelemről, az az, halalomrol, czac teſti keppen gondolkottoc, mintha en ez vtan ſoha ſemmibe ti nektec nem haſznalhatnec, hanem mint egyeb halottac, enis el rothadnec, es el veſznec: Azert az ti teſti keuanſagtoc ſzerint azt akarnatoc, hogy en ez vtannis mint az előtt mindenkor veletec lennec, es czac teſti keppen ęltetnelec, ruhaznalac, oltalmaznalac, es nyaiaskodnam veletet. Touabba azertis bankottoc, es ſirtoc az en halalom miatt, Mert nem ęrtitec, hogy az à ti meg valtſagtokra valo volna, Illy ęrtelem nekűl valo ſzomorkodaſt, ſiralmat, es banatot nehezel az Chriſtus. Az mint midőn az aſzonyokis ſirua keſertenec, Monda: Ne ſiriatoc en raytam, hanem ti magatokon, es az ti gyermekteken. Kőztűnkis ſoc kaba aitatoſoc vadnac, kic magoc bűnen nem tudnac ſirni, à ki miat meg őletet az WR Chriſtus, Hanem Chriſtuſt ſzannyac, es az Sidokat ſzidogattyac. Az Papaſoc kőzt ſoc meſterſeg vagyon arrol, mikeppen ſirattaſſac nagy pénteken az embereket. Kic mind ęrtelem nelkűl valo aitatoſſagoc, kit igen fedd ſzent Pal, *Roman:* 10. Laſſuc azert minemű ęrtelemmel kelleſſec, gondolkodnunc az Chriſtus, kinnya, halala, fel tamadaſa, es menybe menese felől. Erről igy ſzola Chriſtus Wrunkis:

HARMADIC TANVSAGROL.

Lucæ 23.

De en igaſsagot mondoc ti nektec. Haſznal ti nektec hogy en el megyec? Mert ha el nem menendec, amà Vigaztalo nem iő tihozzatoc, Ha kedig el menendec, ti hozzatoc kűldőm őtet.

Mit haznalt nekűnc az ő el Meneſeuel arrol mayd ſzolunc, Előſzőr gondol kodgyűnc imerrőlis. Hogy az Szegeny egyűgyű tanytuanyokis nem annira lelkit mint teſti haſznot varnac vala ő tőle, Az mint moſtis ezen kabaſagba lattyuc meg azokotis az kiket velnenc hogy tűkőrőc volnanac az kereſztyenec kőzt, Doctoroc, Paſztoroc, irastudo bőlczec, kik nagyob ohaytaſſal futtyac, é vilagi ideſtoua valo kapdoſaſt, hogy nem mint az Chriſtusba valo wyulaſt, es az őrőc eletre valo epűleſt.

Igy à ſzegeny tanituanyokis, midőn harom eſztendőtűl fogua, ſoc győnőrűſeget vőttec volna Chriſtuſnac edes tanitaſabol, draga czuda teleliből, ki miat remenlenec nagyra menő feyedelemſegetis, es őkis vtanna nagy teſti titſſeſzeget varnanac, ez miat minden ohaytaſoc czac az volt, hogy immar iőne el az ő vralkogaſoknac ideye. De ime midőn teſt ſzerint nagy teſti nyugodalmat varnanac, es velnec hogy immar mayd mayd fel magaſztaltatnanac, ſzinten ackor raioc rohan mind az ő Wroknac rőttenetes czufolaſi, ſzidalmi, es halala, Mind ő magoknac rőttenetes reműleſec es ſoc fele ſzenuedeſec. Igy iarnac moſtis minnyaian ez vilag edeſſegenec chaitoi, Hogy à midőn iobban iobban kapdoſna, es fellyeb lepeſet varna, maganac, feleſegenec, germekinec nagyot ſzandekoznec, es az mikor azt mondana: bekeſeg bekeſeg, azkor ſzaall rea az hirtelen veſzedelem, es mind maga, mind feleſege, gyermeki hirtelen el halnac es minden kereſmenyi ideſtoua ſzelednec, Kirő peldakatis minden rendbeliec kőzőt nagyokat mondhatunc, hirtelen mint valtoztac, es nekic ſemmie lőttec. Azert ſockal iob volt volna à nagy teſti vagyolkodas helyet, ha az ő lelkeknec epűletire ſzorgalmatoskottac volna mind eyel napal, Az mint Chriſtus Wrunc ſoc helent int *Lucæ* 21. *Matth:* 25. Es ez vilagal vgy eltec volna mint arnyekal, az mit ſzent Pal ſzol 1. *Timoth:* 6. Ez fele alombol akara iduőzitenc fel ſerkenteni az ő edes tanyitvanitis, Mikor ezt mondana: Neſzomorkodgyatoc az en halalom es el menetelem miat, Mert haznal ti nektec az, ſok keppen. Kinec haſznairolis ier ſzoliűnc immar.

Illi hirtelen maſra valtozic az mi kouanſagunkis.

1. Theſſ: 5.

NEGYEDIC TANVSAGROL.

NEGYEDIC Tanuſagunc ez legyen minemű lelki mennyeſes erőcke, valo haznunkra legyen az ő el meneſe. Erről mond. Ha en el nem menendec, ama vigaſztalo el nem iő ti hozzatoc, Ha kedig el menendec ti hozzatoc kűldőm őtet.

Meg

Christusnac es az hiueknec keues

HARMAD

WR napiara az WR fel tamadasa napia vtan CANTATE Vasarnapra.

†Meg szamlalhatalan soc haszna vadnac az WR Christusnac minden dolgainac, ki mit haszналt nekünc, Emberre leteuel, születeseuel, szegensegeuel, fogsagaual, osto rozasaual, fel feszíteseuel, halalaual es fel tamadasaual, Menybe meneseuel, es minden egyeb dolgaiual, szüntelen ertekeznünc az iraſt rola igen szükſseg: Hogy születeseuel meg szabadítot az ördögnec halalmasagabol, àmint enekelyükis, Es hogy az ö szengesegeuel meg gazdagítot 2. *Corinth:* 8. Fogsagaual, ostorozasaual, fel feszíteseuel, halalaual, lasd imez bizonsagokat: *Esai* 53. *Ose:* 13. *Zach:* 9. Es erczed meg onnet, azockal melly nagy iokat szerzet: Fel tamadasaual. Menybe meneseuel, mit haszналt, nekünc lasd imez irasokbol, *Rom:* 4. *Ephes:* 2. *Ioan:* 3. † Kikröl masut mijs többet szolunc. Most czac imez igeretit vegyüc eszünkbe, hogy fel tamadasa vtan *SZENT LELKET* iger az mi Vigaztalasunkra.

MINDEN dolganac szantalan draga haszнat uehetyüc, de most czac ez egyről tanullyunc, Hogy szent Lelket szerzet el mencseuel.

†OD *Afelis lasd folio* 53.

NAGY igeret ez, Kinec még czac az neueis rakua edesſegel, hogy *VIGASZTALONAC* mondgya. Midön kedig meg kostolod mi izü az Bünnec meg remülese, es az Isten haragianac fenyegetese, azkor meg tudod böczülni az mentül leg küſſeb szikraiatis az Isten Lelke vigasztalasanac, kinec ackor czac egy mac szmenyi edesſeget sem adnad, mind ez egesz vilag gyönyörüſegeñis, az mint Dauidis soc helyen mongya, *Pſal:* 4. Ki azt meri mondani, hogy sokszor el veszet volna, ha az Isten Igeie meg nem vigaztalta volna, Peldais Saul Iudas veszedelme. Ezertis azert igen beczüllyüc az Christus Lelket, hogy ö mi nekünc vigasztalonc, akar melly röttenetes banatbanis es röttegesben. Touabba ötet neuezi az WR Christus szentnekis, az az, meg szentelönec, Feddönekis, Tanitonakis. Ha tudnanc kedig melly nagy az rom las, setetseg, az hitetlenseg, az gonossag bennünc, azokba mint epitsen fel az Istennec lelke, nagy neuen vennüc ez igeretet, hogy ö meg szentelö, vigasztalo, meg feddö, es tanito, es fel epitö lelket küldene menyböl: Lattam kic igen nyöguen ohaytottac es igen sokszor ordítottakis miatta, hogy nincz bizodalmoc Istenbe, az ö szent Fianac erdemebe: Nincz tiszta es szent életre valo ereiec: Es nincz igaz értelmec az Isten felöl: Es azonba az nyöges alatt mindenszer nagy czuda keppen meg tarrattac szent Lelec altal. Effélec voltac az Apostolokis. Mostis czac azoc beczülic ez ö illy igeretit, az kic vagy ohaytyac, vagy meg kostollyac. Mindennec adaic penig valaki szüntelen éyiel nappal keuannya es kéri az ö neuebe, *Luc:* 11. *SOKAN* mondgyac, hogy szent Lelec altal tanyitatnac, es vigaztaltatnac ökis, De arra int szent Ianos, hogy meg proballyuc azt à Lelket, ha az Christus igereti szerint vagyone, Az Christus Lelkenec, ez fö vigasztalasa, hogy az Christus altal bizonnyal iger bün boczanattyat, es az örök életet, De nem czac az Török, hanem még az Papasagis azt tanyittya, hogy vakmerőseg azokat bizonnyal hinned, es varnod. Kiböl meg tettzic, hogy az melly Lelec itt igertetic, az nincz ö bennec. Hanem hazug, alnoc, es rauasz bölczelkedö lelec, kiuel az Isten szauat visza magyarazzac, mint amaz kigyo czelekedec nyaualyas szüleinckel. Ki ellen Christus Wrunc az ö szent Lelket röndelte az ö hiueinec. Röndelte kedig es szerzette azt, Halalanac erdemeuel, à mint azrol igyis szola: Ha en el nem megyec, amaz Vigaztalo nem iö ti hozzatoc: Ezt miert mondgya, érczüc meg. Azert, Mert szükseg volt elöszer az embereckel: Istent meg bekeltetni, le tenni az halalnac es az karhozatnac valtsagat, es az vtan kelet az meg éleztö aiandekat el venni ez vilagnac. Iollehet az Christus halala elöttis azon lelke adatot soc Atyaknac, Prophetaknac, es hiueknec: De azkoris az ö fizetesenec tekintetire. De megent az fizetes elött, sem annyinac, sem olly bőwen, mint midön halottaibol fel tamaduan es menybe menuen, mind ez egez vilagra ki ter iezte nagy bőw kazdag aiandekiual egyetembe, Erről monda:

Ez iszonyusagrol Telegdi Papas pap postillaiat olvasd meg az mai Euangeliom magyarazattyara.

Czak az Christus sert adhatic szent Lelec.

Valoba meg lön ez. Actor: 1.

Ha kedig el menendec, ti hozzatoc küldöm ötet. Es szinte vgyis czelekedec, Mert Pünkösd napian, tüzes nyelwnec kepebe, nagy sebes szelnec zugasa szerint el küldüen, meg kazdagita minden fele aiandekiual öket, Es mind ez egesz vilagot magahoz holdoltata altala. Sokakat meg vigaztala, es éleztе, meg wyitua es neueluen az Christusnac meg allapodot öreg voltanac mértekere *Ephes:* 1.

Nagy

Nagy vigaztalasunc vagyon kedig ebbe, hogy noha el ment immar az Christus mi tülönc, az ö Atyahoz es az mi Atyankhoz, De nem vgy ment, hogy el hagyot volna bennünc, Hanem söt inkab most leg közelben vagyon, szinten bennünc lakozic hitnec altala, es szent Leleknec reszeltetese altal, Söt az ö maga testet es veretis velünc egyesituen az Sacramentomba, az ö igereti szerint, Es mindenüt velünc leuen mind vilag vegezetig, az ö fogadasa szerint, *Matth:* 28. Ki szüntelen az ö szent Lelke altal soc iokat czelekeszic bennünc. Kinec altala minden igassagrais viszen beñünc, igaz Isteni ismeretre, félelemre, bizodalomra, Isteni szeretetre, es Istenhöz valo fohazkodasra.

Edes vigaztalas

Tehat valamenyiszer sziued szerint segitsegül hiuod az WR Istent, az ö szent Fia erdeme altal, higyed bizonnyal hogy veled vagyon, es benned lakozic az Christus, à ki read leheluen, szent Lelket öntötte beled: Hogy az, fel inditana, imatkozasra, Es meg peczetelne tegedetis, Es bizonsagot tenne à te sziuedben, hogy kedueben legy, fia es örökőse legy Istennec. Mert sziue szerint à hitetlen czac Wranac sem mondhattya az Istennec Christusat, ha az szent Lelec nem inditya azt benne. 1. *Cor:* 12. Azonkeppen valameniszer nyaualyaba es keserüsegbe essel, ne vellyed hogy aruaul hagyattal, hanem higyed hogy ottis ielen az Christus, es ha segitsegül hiandot, meg tart, es meg szabadit alkolmatos idöbe. Sockeppen hasznal azert az Christus el menese, Mert houa magassaban ment, annyiual nagyob birodalmat vöt, houa meszeb ment anniual kozeleb vit Istenhez, Es minket tauul leuenis magahoz kapczolt, mintha magarol függenenc, Es noha siralomnac völgyebe hagyattunc egy keues ideig, de ezekbenis ielen leuen erösit, batorit, es vigaztal az ö szent Lelkeuel.

Bizonial meg erezhetet magadban az szent Lelket.

Zach: 12.
Ephese: 1.
Roman: 8.

Soc keppen hasznos.

NAGY HATALMASSAGAIS ielentetic itt az WR Christusnac, midön azt mondya, hogy en el küldom à szent Lelket: Hat bizony valosagos Isten, *Roman:* 9. Oh ki nagy birodalom ez, hogy szent Lelket küldhet. Az küldes kedig mint légyen, nem fér az mi okossagunkhoz, ö tiszti az, A mi tisztünc kéres és várás, és elégha érezzüc bennünc, *MELLY* szent Léleknec nemes voltat, és annac draga voltat soha senki meg sem gondolhattya elegge, mert mint te néked semmi nincz keduesb az te lelkednel, igy valakinec az Christus lelke adatic, ahoz szinte oly nagy szeretettel geryedez mint önnön magahoz, kiket ö tagiainac, vérénec neuez, es az ö tulaydon szeme fényénec, es mint az kit te szerettel meg czokolsz, lelkedetis abba öttened, igy az Christus szent Lelket reanc öntuen édességes czokolassal ö lelket ackor. Erröl mondgya szent Ianos, Ezben ielent meg az Isten szeretete mi hozzanc, hogy az ö lelkeben adot mi nekünc, *Io:* 4. *MELLY* szent Lelket nem henyélésre, nem oknelkül, nem hiaba, boczat, Hanem hogy az altal szent, tiszta és io dolgokat szerezzen bennünc: Vyonnan szüljön: Istenes természetücke, igazza, tisztaua, tegyen: ördögtöl el szakaszon: hitet, reménséget, szeretetet, fenyeteket, türest, alazatossagot, es tokelletesseget szerezzen bennünc, Es azért Isten maguanac neuezi ötet, Szent Palis hogy mint az io magon io allatoc neuekednec, Igy azokban soc ioc lesznec kic az szent Lelec altal vezerlettetnec *Ro:* 8. 1. *Cor:* 5. 6. Kinec némely nagy draga tisztiröl ötödször szollyunc.

Hatalmassaga ezbenis oh ki nagy à Christusnac

Igen draga az szent Lelec.

Nagy dolgoknac czelekedetire adatic.

Ioan: 3.
1. *Ioan:* 3.

OET ÖDSZER szol ez Euangeliom: Tisztiröl es igen méltoságos czelekedetiröl à szent Léleknec. Erröl igy szola Christus Wrunc.

Es midön az el iöuend meg feddi é Vilagot á *BWNRÖL, ES AZ IGASSAGROL, ES AZ ITÉLETRÖL.* Ez keués igec meg böczülhetetlen nagy dolgokat ielentnec az szent Lélec felöl. De most czac röuid szoual tanullyuc meg értelmet. Mikor azt mondgyat Meg feddi ez Vilagot az Bünröl, es az Igassagrol es az Iteletröl, Ertelme imez, Az az, mind ez egész Vilagnac meg mutattya, Elöszer bünös voltat, Melly bünben vgyan benneis marad, ha nem hiszen az Christusban, Ez feleket vgy fed az szent Lelec, hogy karhozatrais Itellye az hitetlensegert. Masodszor meg mutattya az szent Lelec, hogy az bünböl meg nem igazulhat önnön magatul senki, az mod szerint az mint ez vilag szokot Isten elöt igassagot keresni, Es azert arrol meg feddi ez vilagot, Hanem czac az Christus igassaga altal lehet igaz Isten elöt akarkijs, Harmadszor Iteletijs és vélekedése melly hamis es hiyaba va-

NEGYEDIC Wr napiara az Wr feltamadasa napia vtan: CANTATE vasarnapra.

lo legyen meg mutattya es meg feddi, Erről, mintha az ördög es az ő tagai erősbec volnanac Christusnal.

Fő tizti ez harom.

Tizti azért ez Harom fő képpen az szent Leleknec. Hogy ez Vilagnac Bűnös voltat ki ielentene: Es az bűnből valo meg igazulasra, az az, ki tiztulasra: Es az Christus Győzedelmenec igaz iteletire es ismeretire, es bizodalmara hozna.

EZ HAROM Tiztibe felőtte czudalatos nagy dolgai rekeztetnec be az szent Leleknec, Kinec értelmeről touab szollyunc, az Wrnac magyarazattya szerint. Hanem most az felső Tanusaginknac Summaiat es Vigaztalasit vegyűc eszűnkbe.

Summaia.

EZ IDE FEL valo tanusaginc az bol lőn, Hogy Iduözitőnc ezzel vigaztala Tanyituanit, hogy az ő el menetele hasznos volna, mert vgy küldhetne el nekic az vigaztalot. Ezekből aztis meg tanullyuc, *EL ŐSZER* hogy az miuel magat es tanyituanyit vigaztala halalakort, mijs azonockal vigaztallyuc magunkat, hogy az mint ő halala altal Istenhöz ment, mijs oda megyunc ő altala, ki onnet czac mi érőttünc iőt vala,. *MASODSZOR* Hogy mijs szűntelen szolnanc egy mas között az ő halalarol. *HARMADSZOR* vennenc igaz értelmet az felől. *NEGYEDSZER* tanulnuc meg, hogy az altal nyerte nékünkis az szent Lelket. *OET ŐDSZER* az szent Leleknec czelekedetit iol eszűnkbe vegyűc. Kiről touab mayd bővebben szoloc. *VTOLSZOR* errőlis gondolkodgyunc, az WR Christus melly igen esedezet az ő Tanyituanin, es mostis minden hiuein. Erről ier mostis szollyunc egy keues szoual.

Czudalatos buzgo az Christus az edesgetesbe.

MONDOC igen eszűnkbe vegyűc ma eztis, hogy az mi Wrunc Iesus Christus halala oraia felé, az önnön kinnyarol, es halalarol, közel sem tőrődic annyit, mint az ő Tanyituaninac banatyokrol. Es azert mint az halalos hartzra menő vitez, feleseget, gyermekit édesgeti, es mint egy igen édes kegyelmes Atya, halalakort Testamen tomba fiait edesgeti, vgy az Christus nagy soc kűlömb kűlömb edes szockal az ő Tanyituanitis vigaztallya. Kiből az Christusnac hozzanc valo meg mondhatatlan es gondolhatatlan io keduet es szerelmet, reanc valo io keduet, es bennűnc valo edesseget, es gyönyörűseget, vehetty űc eszűnkbe, ki minden benne bizoknac nagy vigaztalasara lehet, akar melly nagy szomorusaganac ideiebennis. *MERT* imé mint az edes Anya gyűgyög beteg gyermekenec, es midőn beteg agyaban emelgeti, nagy gyengen es őua nyul hozzaia, hogy meg ne sercze, ha pedig valahogy meg sertene, es meg iaydulna, mindgyart az edes anyais meg iaydul vele egyűtt, es az ő gyermeke faydalmat, önnön maga faydalmanac es kinnyanac tartya: Az Christusis nem kűlömben czelekeszic az ő Tanyituaniual, velünkis, mert imé őis vgyan gyűgyőget nekic, mond uan: En édes fiaim miert szomorkottoc illy igen, miert ereztettetec ennyi gondra magatokat, hogy nem szoltoc en velem, es semmit sem kérdetec en tűlem. Mint ha azt mondana: Oh melly igen keuannam, ha az ti szomorusagtokban, vigaztalast vehet netecti magatoknac, Es ha azen halalomnac hasznos es draga voltat meg érthetnetec, es arrol egy masnac edesdeden beszelgethetnetec, es kérdezkedhetnetec: hogy egy mas között valo szo beszedből, mindnyaian könyebseget vehetnetec. De akar mit szollyakis, latom homalyos elmeteket, es gyarlo sziueteket, Azert ha szinte tellyes vigaztalast most nem vehettekis, megis à menyire lehet vigaztallyatoc ez reménségel magatokat, hogy az en el menetelem, halalom es fel tamadasom, nagy hasznotokra lészen ti nektec, es mind ez vilagnac. Mondoc, ez beszedből is mijs vegyűc eszűnkbe, hogy az Christus nem kűlömben esedezic az ő szomoru tanyituanin, mint az edes anya, az ő egyetlen egy szűlettőnec halalalos betegsegen, ki örömest az ő szomorusagatis magara fel vette volna. Ezen edes Atyai io keduű mostis az WR Iesus Christus, minden ő hiueihöz. Kiről à szent Irasba soc szep bizonsagoc es peldac vadnac. Azoc mellet egyic edes vigaztalasunc, ez mai Euangeliombeli esedeze az WR Christusnac Tanyituanin, kiket noha egy ideig siralom alat tartot, de azt meg beczülhetet len örömre forditotta, az mint ezten nap meg halluc. Ez illy edes Atyai esedezese edesitse meg az mi soc fele keserűsegünket, el hiuen hogy io kedue mellet, hatalmais vagyon az mi Wrunc Iesus Christusnac az segitsegre, ezac hogy az mi hasznunc tekintuen, alkolmatos ideiet es modgyat varia, A mint ő magais az szenuedesnec es

Ne fely teis midőn tőrődol es okaytaß hogy nincz hitőd ßent eleted, tőtkelletesseged varyad ezac meg leß meg.

alaza-

alazatossagnac ideien sokat tűrt, De az vtan felőtte igen fel magaztaltatot. Igy rőndelte Isten, hogy a ő hiueijs ezenkeppen legyenec, szenuedgyenekis, es felis magaztal tassanac, *Matth:* 10. *Roman:* 8.

Ezec legyenec rőuid magyarazatunc az egez Euangeliomnac igeieből. Immar czac imez igekről szoloc: Hogy az szent Lelecmeg feddi ez vilagot az Bűnről, az igassagrol, es az iteletről. Kiről melto volna nem egy nap, hanem mind egesz életünkben eyiel nappal gondolkodnunc, es szolnunc. Azert noha most rőuid szoual beszelgetec ezekről, De masodic Predikationkban az ő nagy szűkseges volta keszerit bővebben rola irnom.

FEDDESIRŐL AZ SzENT LELEKNEC

MONDA Iesus Iduőzetőnc: Es midőn az szent Lelec el iőuend, Meg feddi ez Vilagot az Bűnről, es az Igassagrol, es az Iteletről.

Az az, ezec leszsnec tízti à szent Leleknec: *ELŐSZER*, Hogy mind ez egesz Vilagot vadollya bűnősnec lenni, Es meg mutattya, hogy mindnyaian szűkőlkődnec az Istennec irgalmassaga nelkűl, Es ha nem hisznec az WR Christus halala erdemebe, benneis maradnac az ő bűnőkben *MASODSZOR* meg tanyitia ez Vilagot, mint igazulhasson meg Istennec előtte, es mint tiztulhasson ki az ő bűneiből: Nem ez vilagi mod es igassag szerint, hanem czac az igassag szerint, kit az Isten szerzet, Azban: hogy az Christus meg haluan ez vilag bűneiert, felis tamadot es el ment Istenhőz érőttűnc ott engeztelő leuen. *HARMADSZOR*, meg ismerteti ez Vilaggal, az Christusnac *ITELETE*, az az, győzedelme melly igen erős es hatalmas legyen, az bűnőn, az halalon, es az ördőgőn, es mindeneken kic gyűhősskednec az Christus ellen. Kiknec vilagi ereieket, sőt czac hireketis midőn latiyac vagy hallyac à Christus hiuei ellen, azt itelic è vilagiac, hogy mayd meg emezthetic à Christus minden nepeiuel. Sőt è miatt męg à hiuekis añyira meg ijednec, es meg botrankoznac (mint à Tanyituanyokis iaranac) hogy azt vélnec hogy immar mayd el veszńenec. De à hamis félelmet es iteletet meg feddi az sz: Lelec. Sőt az hiuec sziuet meg batoritiya ellenec, es vgyan meg érezteti es meg latattya velec, hogy semmi az pokolnac es Sarkannac gyűhős serege, az Isten Baranya az Iesus Christus ellen. Effęle Tiztiről à szent Leleknec, ónnón maga Iduőzitónkis minemő magyarazatot tett, Ier lassuc aztis. Az egyic Czickelről, az Bűnnec meg feddeserőlmonda. Az Bűnről vgyan: miert hogy nem hisznec en bennem. Az az, Az szent Lelec eszt hogy nem hisznec en bennem, meg esmerteti bűnnec lenni, es érőtte meg feddi é vilagot. Igen iol szedbe vedd ez igeknec, es az kőuetkőzendőknekis ęrtelmet, mert czac figyelmetesseggel es Isten segitsegeuel ęrthed meg. Lassuc azert miczoda azt à bűnt feddeni, hogy nę hisznec Christusban. Iollehet minden Bűnt vtal es fed à sz: Lelec, De miert hogy minden bűnőknec feie, nem *HINNI* az Christusba, *AZT* annyira feddi hogy az miat vgyan elis karhoztattya az hitetlent. Az tőb bűnőket é vilagis esmeri es feddi valamenyire, à mint az Tőrőkis, à Sidois soc bűnt fed, De ez bűnt, nem hinni az Christusba, czac à szent Lelec feddi, mert czac ő ęrti draga voltat az Christus ęrdemenec, es Istennec azban valo nyugodalmat. Azert az hiuec vigyazzanac es kőnyőrőgienec, hogy az tőb bűnoc kőzt, leg fő bűnnec ismerhessec azt, es meg vtalhassac. Ertelme azert az Christus mondasanac, hogy az szent Lelec meg feddi az fele bűnről, hogy nem hisznec ő benne, imez: Hogy az szent Lelec mind azokat bűnőseknec fogna ítelni, valakic ő benne nem hinnenec. Mintha imezt mondana, Ez lesz egyic tízti à szent Leleknec, hogy mind ez egesz Vilagnac tuttara adgya, hogy Adam ba minnyaian vetkeztetec, es azert męg annyoc mehebe bűnben fogantattac, ki miat Isten előt, mind ez Vilag vtalatossa es ellensege lőt, De az WR Isten kőnyőrűluen ő rayta engemet ő Fiat erette halalra ada, kiert meg fizetem az ő bűnieert, Azert valaki az en halalomba nem bizic, es az Istenhez en altalam nem tęr, az megis benne marad az ő előbbi bűnebe, es el karhozic.

Czuda gyenye az ember az rettentesbe.

Az bűnt feddeni miczoda.

Feie az bűnnec nem hinni Christusba.

ERTELME.

Roman: 5. *1. Corinth:* 15. *Epheſe:* 1. *Ioan:* 3.

NEGYED WR napiara az WR fel tamada ſa napia vtan CANTATE Vaſarnapra.

AZ VVR Lelkenec meg

Erről ſoc iraſoc teſznec tanubizonſagot, *Ioan:* 1. 3. *Mar:* 8. De moſt czac eſzt ved eſzedbe. Mond ſzent Ianoſnal Chriſtus, *Ioan:* 3. Az ki nem enged az Fiunac, meg nem lattya az eletet, hanem az Iſteñec haragia marad ő rayta. Iſmer, à ki hiſzen ő benne, el nem karhozic, az ki pedig nem hiſzen, immar regen el karhozot, Ez kedig az karhozat, hogy à vilagoſſag è vilagra iőue, de az emberec inkab ſzerettec à ſetetſeget.

Innet azert vegyűc eſzűnkbe, hogy az ſzent Leleknec ez egyic czudalatos tiſzti, hogy czac az hitetlenſeget itili bűnec lenni, Es mindennec bűnenec boczanattyat hirdeti, valaki bizic az Ieſus Chriſtusban. Es czac az hitetleneket vadollya es feddi bűnőſőknec lenni, es czac egyedűl azoknac hirdet őrőc halalt, es karhozatot, az kic az Ieſus Chriſtus halalanac erdemebe az Iſtennec igereti ſzerint nem biznac. *HINNI* pedig az Chriſtusba, Meg eſmerni őtet Iſten fianac, es bizni, hogy ő erőtte ſzűletetet ez ſzenuedet, meg holt, fel tamadot, menybe ment, erőtte eſedezic, erőtte meg boczattatic bűne, es Iſten keduebe veſzi, A mint ő maga Iſten igirte ezeket es ő ſzerzete. Kiről ſoc ezer bizonſagoc vadnac. *NEM HINNYI* Chriſtusba: Bizni az mi erdeműnkbe auagy masba, ő benne ketelkedni, Nem hinni az ő igiretinec, Nem tanulni az ő Euangeliomiat: es Nem ęlni az ő Sacramentomiual, kic altal az hit neuekedic. Ezeket feddi à ſzent Lelec mind ez vilagban, męg à ſzentekbenis, mert ő bennekis vagyon ſoc ketelkedes.

Miczoda hinni az Chriſtusba.

Feie minden tanuſagunknac.

LEG Fő tanuſagunc es gondunc legyen azert erre, hogy az WR Iſtent es az Chriſtuſt meg iſmerheſſűc, *Ioan:* 17. es czac egyedűl az ő halalanac erdemebe bizhaſſunc, *Ioan:* 3. Ki czac egyedűl az ő vereuel tiztita es fizete meg ertűnc. Melly draga tanuſagot ſenki eſzebe nem vehet, hanem czac az ſzent Leleknec meg vigaztalaſibol. Mert ez az emberi romlot okoſsagnac keptelennec es bolondſagnac tetczic, 1. *Cor:* 1. Hogy à Chriſtuſnac halalaual vętetnec el az bűn, es azban valo bizodalom altal talalhatnuc bűnnec boczanattyat: Azert az kic az ő okaſſagoc ſzerint nem akarnac elegedni az Chriſtuſnac halalaual, es mas fele igazalaſt es boczanatot kereſnec Iſten elől. De azokatis meg feddi à ſzent Lelec, A mint Wrunc monda.

Igaſſagot feddeni miczoda?

AZIGASSAGROL pedig, miert hogy az Attyamhoz megyec: Az az, meg mutattya à ſzent Lelec, hogy ſenki igazulaſt Iſten elől maskeppen nem talalhat, hanem czac ezből: hogy en Attyamhoz megyec, halalomnac es fel tamadaſomnac altala. Valakic azert mas keppen akarnanac iduőzulni, azokat meg feddi à ſzent Lelec.

Belond eſzeſeg.

Mind ez egeſz vilag pedig bolondul eſzeskeduen őrőmeſt mas fele igazulaſt kereſnec, vagy az őnnőn emberi erdemet, vagy valami emberi főtűl gondolt Iſteni tiſzteletet, Az mint az Tőrőkből Sidobol, Papaſagbol ki teczic, hogy az emberi termezet ſzerintis kereſnec, kiből meg igazulhatnanac Iſten elől, kicel hagyatuan az Iſten igeietűl, az őrdőgis ſoc ſetetſegre viſzi őket, à mint az ſoc Barat, es Apatza, es bolczo ſzerzesbőlis meg tettzic. Miert hogy ezec pedig ſzem latomaſt valoc, es erez hetőc azert őrőmesben, folyamic, az okoſſag ez felehőz, vagy az mi czelekedetűnkhőz, vagy mashoz, hogy nem az Chriſtushoz, Kikbe gyakran az mentől okosbac leginkab heuerednec, kic aitatoſſagnac ſzine alatt, az ő feieknec elmelkedeſeből, szantalanokat gondolton gondolnac, ſegituen rea az ſetetſegnec wrais az Satan, es az őnnőn teſti elmelked ő okoſſagokis, kic oztan è miatttis ſzaporotton ſzaporoſznac, Mert erzi az ſziuec, hogy czac egyikbe ſem nyughatnac meg: Es azert mint az vizbe haioc minden felé kapdoſnanac. Pelda erről az regi Phariſeuſokis Saduceuſoc, Eſſeuſoc, Moſtani Baratoc, Anabaptiſtac, es ſoc tőb ęrdemeſec, De mind azokat az Iſtennec lelke hiaba valonac mondgya, es meg bizonyittya az Iſtennec igeieből: kiket haluán nekic meg tęrnec, nekic az ſzent Leleckelis vakmerő keppennis ellenkeznec, kiknec bűnőket meg boczathatatlannac monda Chriſtus Wrunc, *Matth:* 11. Mind az altal à ſzęt Lelec ſoha meg nem ſzűnic az Iſten igeieből feddeni őket, kiknec melly hamis iteletyec legyen az Chriſtus kinya, halala, es annac ęrdeme felől, aztis ier laſſuc, Es hallyuc meg azrolis mint feddi meg az ſzent Lelec ez vilagot. Nagy nyiſuan vgyan megis mutattya, ſoc keppen meg lattatuan, melly nagy győzedelmet vett az WR Chriſtus ez vilagon, es annac feiedelmen. Kiről harmadſzor igy ſzola Chriſtus Wrunc:

Az ite

Az Iteletrôl pedig, Miert hogy ez vilagnac feiedelme meg itelte tet. Elôſzer értſûc meg itt è vilagnac minemû hamis itelete legyen az Chriſtus felôl, Az-vtan aztis meg lattyuc, mint feddi meg arrol à ſzent Lelec. Ez vilag midôn lattya, hogy az ôrdôg gyûhôskôdic Chriſtuſra, mint midôn fel feſzitetet, itelte, hogy azzal immar el veſzet: Igy moſtis midôn az ôrdôg hatalmas Czaſzaroc, Mérges Kiralyoc nagy wrac, Nador Ispanoc, Capitanyoc, Papac, Gardinaloc, Piſpekec, papoc, Baratoc altal, kergetteti vagy ôleti az hiueket, es az ô igeiet, azt iteli, hogy egy niban hiuec halala miatt el veſzne tellyeſſeggel ô magais az Chriſtus igeie, maga az alatt mint az Palma fa, leg inkab erôlkôdic neuekedni, Errôl ollykoris à ſzent Lelec kialton kialtat az Iſten igeiebôl è vilagnac hamis itelete ellen, Pelda ſz: Iſtuan, ki ſzent Leleckel meg tellyeſeduen, mind halalig kemenyen kialta ellenec, *Actor:* 7. Es Kereztelô Ianos, Kirôl Chriſtus azt monda: hogy az ô ideieben az Iſten orſzaga mentûl nagyob erô hatalommal kezdetet meg vetetni, *Matth:* 11. Pelda az Apoſtolokis, es minden hiuec, kiknec haboruſagoc kôzt leg inkab ſzaporottac az Chriſtus hiuei. Ez iteletet ha nem venneis ez vilag, De à ſzent Lelec meg telenti az hiueknec, hogy ez igaz, es viſzontac hamis itelete vagyon arrol ez vilagnac, ki azt iteli, hogy mind Chriſtus, mind à hiuec el veſznenec az ô kilſô ſzenuedeſec miatt, ez itelete hamis ez vilagnac, Mert mint Chriſtus alazatoſſaggal ſzerze tiztelleſeget maganac, kinnyual nyugodalmat, halalual ęletet es diczôſeget: Igy az hiuekis azkor leg nyerettesbec, midôn leg inkab haborgattatnac: kiknec vęreckel, mint egy ſiros eſſôuel ôntôztetnec az Wrnac Buzai, hogy ſzepben neuekedgyenec, De ezt nem ęrtheti az vac vilag, ſem lathattya az nyualya alatt az nyugodalmat, ſem az Chriſtus halalaba az gyôzedelmet, Sôt meg az hiuekis czac niha niha ſaldittyac. *MAGAMROLIS* tudom ezt, melly igen feltem az ſoc haboru kôzt, es mig fogua voltam: Es viſzont az félelem kôzt ſoc ezerſzer meg tapaztaltam eztis, à ſzent Lelec melly ſzep biztataſokat tett bennem, kiket vęgre megis bizonyitot raytam, hogy igazac voltac. Nagy fôfô okos es bôlcz embereketis lattam, kic à nagy haboru miatt el fogyatkoztac hitekbenis, es nekemis ſzac io tanaczot ſem tuttac adni, Sôt inkab ôkis remitettec, Es azonba az WR Chriſtus az ô igeretit nagy czuda keppen be tellyeſitette raytam. A kic haborgattac, azoc vgy iartac mint az harom Iſſiac, es Daniel haborgatoi, Az Piſpekec houa inkab ſzepelkettec le nyomni tanyitaſomat, annyual inkab neuekedet, mind tudomanyom, mind batorſagom, mind vigyazaſom, Soc czudat mondhatnec, mondoc czac magamrolis, Hogy houa nagyob haboru alatt voltam, Iſten annyual inkab az altal mint gyalazta az Papi feiedelmeketis, Es mint epitette az hiueketis, Es enis lelkembe, teſtembe, marhamba, io hirembe, menyi aldaſt vettem vtanna. Azert bizonnyal mondhatom, hogy az Chriſtus mellet valo ſzenuedes igen gyôzedelmes es nyereſeges. Kit az Iſtennec lelke minden hiueckel ſoc keppen meg tapaztaltat.

Az iteletrôl fedenis miczoda?

Hamis itelete ez vilagnac.

Midôn kaſſan Sempten: Beeqbe az Piſpekec ez gataſi miatt ſoc keppen haborgattam.

Ertelme azert az Chriſtus beſzedenec, midôn ezt mondgya: Meg feddi az *ITELETRÔL* mierthogy ez vilagnac feiedelme meg itelteteti: imez az: Meg dorgallya vakſagokrol, es vgyan megis bizonyittya, hogy az Chriſtus nem lett erôtlen az ô halala miatt, hanem azban meg iteltetet, meg ſententiaztatot es meg tôretet ez vilagnac feiedelme, az ô ſetetſegenec vezęre, az pokolbeli ôrdôg, kiuel egyûtt mindenec erôtlenne es ſemmie lettenec, à kic ellenkeznec Chriſtuſſal, akar melly hatalmaſoknac es tûzzel langozo Sarkanyoknac teſſenekis, kinec kezebe à mint Kereztelô Ianos mondgya, az ô ſzoro lapattya es az poluakat meg olthatatlan tûzre veti. Es el tette az diczôſeges Coronat, hogy az ô ideiebe, meg adgya mind azoknac, kic ſzeretic az ô el iô uetélit, kic viytac amà bay viuaſt, es hiteket meg tartottac: Ott meg latzatnac minden hiuec diczôſegeſeknec lenni. Ez ęrtelem el rôytetuen vagyon azoktul, kiket meg vakitot ez vilagnac feiedelme: De az hiueckel meg ęrteti à ſzent Lelec, es miatta diczekettetiis az ſzenuedesbe, *Roman:* 8.

ERTELME.

Ioan: 1. 2. *Tim:* 4.

IMMEG halluc rouid ęrtelmet, *EZ HAROM FEDDESNEC*, az Bûnnec az Igaſiagnac, es az Iteletnec. Hogy à ſzent Lelec eſmertetne meg bûnnec lenni, az Chriſtusba nem hinni, ſôt czac az egy bûn volna, olly: ki miat el karboznec é vilag: Azonkeppen Igaſſagatis ez vilagnac, kibe ô meg akarna igazulni, meg gyalaſztatna

NEGYEDIC VR napiara az VR fel tamadasa napia vtan CANTATE Vasarnapra. 3.

Az VVR Lelkenec meg

à szent Lelec, mert az Isten előtt valo igasság ezac ezbol lőt, hogy az Christus Atyahoz ment, kinnyanac es halalanac altala, kiuel meg fizette adossagínkat, es igy meg igazita minket: Harmadszor igaz iteletet tetet az Christus győzedelmerőlis, az hiueckel, noha semminec iteli ez vilag. Mi kériűc az WR Istent, adgyon illyen io oktato szent Lelket mi nekűnc, az ő szerelmes Fiaert, ki őtet halalaual nyerte, es io keduel igerte mi nekűnc. Immar az tőb kőuetkező igeitis magyarazzuc meg az mai Euangeliomnac.

EZEC mierthogy igen nagy dolgoc, es, â mint touab meg hallyuc, à szegeny egyű gyű tanyituanyoc nem ęrthettec meg Azert è szoc vtan, es az szent Leleknec illyẽ aianlasa vtan, eztis monda nekic:

El halaztya az tőbit

Męg soc vagyon az mit nęktec mondgyac: De mostan el nem viselhetitec, Mikor pedig el iőuend amaz, az igassagnac amaz Lelke, be viszen titeket minden igassagba, mert nem szol önnön magatul, Hanem valamit hal, azt szollya, es à mi iőuendőc, azokat meg hirdeti ti nęktec.

Az az, szűkseg volna hogy titeket mindenre, valamibe embernec iduőzűlni kel, meg tanyitanalac, hogy tűjs oztan hirdetnetec ez vilagnac mind azokat. De miert hogy az szent Leleknec vilogositasa nelkűl, nehez most mindenről igaz ęrtelmet vennetec, azert enis az tőb derec tanyitasimat azkorra halaztom, mikor fel tamadasom vtan titeket meg vilagositlac szent Leleckel, kinec altala mindent kőnyen meg ęrthettec. *KI SEMMIT* nem fog mast es kűlőmbet hirdetni, hanem czac az mit en hirdettem, mert önnön magatul nem szol, hanem ős egyet ęrt en velem, es az en szent Atyammal, Azert egyűtt valo akaratunkat hirdeti ti nektec. Ki mindent valamit mondtam, eszetekbe iutattya tî nektec, Es az mi iőuendőc, azokat meg hirdeti ti nektec: Az az, ez vilagnac iőuendő allapattya az iduősseg dolgaba mint legyen, meg ismerteti veletec, ki mind ez egez vilagot mas ęrtelemre, es mas allapatra forditya ti altalatoc, à mint ackor meg lattyatoc.

Tanusagi.

EZEKBŐLIS soc szep dolgokat tanulhatnanc. Egyiket: hogy nekűnkis sokat kell tanulnunc, mint à Tanyituanyoknac monda az WR: Tehat lakozzéc bőwen bennűnkis az Christus beszede, minden ęrtelemmel, *Coloss: 3.* Masikat, hogy az szentekbennis soc tudatlansag, setetseg, es fogyatkozas vagyon, mint az Tanyituanyokban. Harmadikat, hogy az WR bekeuel tűri, es engedelmesen varia iob epűletyeket. Touabba az szent Leleknec Istení természetiről es czelekedetiről is szep ęrtelmeket vehetsz ez Euangeliombolis. De mind ezekről maszoris tanullyuc, kikről Pűnkősd feléis emlekezzűnc. Most elegedgyűnc ez rőuid magyarazattal. Az Masodic Predikationkkan pedig mayd ismeg bőwebben szollyunc az szent Léleknec meg *FEDDÉSÉRŐL*, Hanem most vtol mélto és igen szűkseg, hogy elő hozzam à Papanac hamis magyarazattyat, imez igec felől:

Papasoknac hamis magyarazati.

Mikor el iőuend az szent Lelec, az meg tanyit titeket mindenre, es az mi iőuendőc, azokat meg hirdeti ti nęktec.

EZBŐL azt magyaraztac az Papa lelkűec, hogy ők szent Lelec altal szerzettenec kűlőmb kűlőmb ęrdemeket, es Istení tizteleteket: Misseben valo aldozatokat, lelec valtsagokat, hazassagnac es ételnec tilalmat, etel, Buza, Viz, Só, Gyertya, Berke, és Hamu szenteleseket, Baluanyóc előtt valo tizteleteket. Mint ha ez fęle czufsagos mulatsaga volt volna az szent Leleknec. Kickel hogy mine teuelyegiűnc, ęrtsűc meg ezen Euangeliombol: Hogy à szent Lelec sőt inkab meg feddene ez vilagot arrol, Hogy ha mas igazulast kereine ő maganac az Christus halalanal, Es hogy az szent Lelec nem mast, hanem azonokat hirdetne, kiket az Christus hirdetet, Christus pedig, sőt az Apostolokis, soha ingyen sem emlekeztec amaz kabasagokrol. Tehat mint â szent Lélec nem hazugsagot, hanem igazat tanyit az Istenec akarattyarol, à mint ittis monda Wrunc, azért à kic amà soc fele Farsangozo hazugsagot önnön magoktul gondoltac, nem sz: Lelec hanem ördög altal kőuetic. Melly emberi

beri gondolattal talalt tizteleteket, nem hogy paranczolna, sőt melly igen tileza es vtallya az WR Isten, soc bizonsagockal meg ęrtyűc masutt. *Matth:* 15. *Esa:* 29. Most ez Euangeliombol lelkűnknec epűletire valo iduősseges Tanusaginkat vegyűc eszűnkbe.

Mit Tanulanc.

Oet fő dolgokrol szolanc kiualtkeppen.

ELŐSZER hogy à mint magat ezzel Vigaztala Christus WRunc halalakort monduan: Most el megyec ahoz â ki engemet boczatot: Mijs igyis vigaztallyuc magunc. *MASODSZOR* Panaszolkodec tanytuanira, hogy az ő halalarol vele nem szolnanac. *HARMADSZOR*, bannya hogy esztelenűl szanakodnac halalarol. *NEGYEDSZER* ez haszna tis monda halalanac, hogy az altal szent Lelketis nyerne mi nekűnc, és menybe menése vtan hozzanc küldene.

OET ŐDSZŐR meg bőczűlhetetlen draga czelekedetit monda à szent Leleknec hogy ő meg feddene mind az egész vilagot à Bűnről: az Igasságrol: és az Itéletről. *EZ* vtolsorol dellyest Masic predikationkba többet szolunc. Most añakis derec Summaiat ier vegyűc eszűnkbe.

DEREC SVMMAIA AZ MAI EVANgeliomnac.

DErec Summaia ez Euangeliomnac arrol vagyon, mi legyen fő haszna az Christus kinnyanac, halalanac, es fel tamadasanac, kiket iduőzitenc attyahoz valo menetelenec neueze. Tudni illic ez à haszna: Hogy vigaztalo szent Lelket küldene menyből, kinec altala lelki es őrőcke valo orszagot emelne è földőn, az Euangeliomnac hirdetesseuel. Melly Euangeliombol, à szent Lelec *FEDDENE* ez Vilagot az Bűnről: az Igasságrol: az Iteletről. Hogy valaki é fele feddesit engedelmesen meg fogadna, mind azoc Isten előtt meg igazulnanac, es Isten orszaganac őrőkős fiai lennenec, az az, valaki az ő feddeseből bűneit meg esmeruen Istenhőz terne, az, à Christus halala altal meg igazulna, es bűnei boczanattyat, szent Lelket es őrőc ęletet venne. Tehat fogadgyuc meg mi à szent Léleknec mindenic feddeser.

ELŐSZER ismeriűc meg az hitetlenseget karhoztato bűnnec lenni, Es ne legyűnc hitetlenec, hanem hidgyűnc az Isteñec szaba. Higyuc, hogy à Iesus Christus Istennec titkon valo bőlcz tanaczabol iőtt ez vilagra, à bűnősőknec iduőzitesere, es engedgyuc ezbennis Istennec. Ha kedig érzed gyenge hitedet, erre szűntelen szent Lelket kéry, es tanully, Imez mondas szerint, 1: *Tim:* 1. Bizony szo, kihőz melto mindenkeppen ragazkodnunc, hogy az Iesus Christus à bűnősőknec iduősségere iőtt ez vilagra.

MASODSZOR nyilnan vallyuc merő bűnnec lenni, minden tulaydon igasságinkat az Christus kiuűl, Es hogy Eg alatt tőb igasság ne lenne az Iesus Christus igasságanal. Ki az mi bűneinkert meg halá, es az mi igazulasunkert fel tamada. *Roman:* 4. Ez olly igasságunc, kiuel az iteletbennis elő alhatunc. Ezből erősitsűc magunkat, soc edes bizonsagokbolis, mint imezekbőlis: *Ioan:* 1. Ihon az Istennec Baranya, ki el veszi ez vilagnac bűnet, Ismet 1. *Ioan:* 1: Az Iesus Christus vęre meg tiztit minket az mi bűneinkből. *Ismet Ioan:* 3. Vgy szerete Isten ez vilagot, hogy az ő egyetlen egy Fiat adna érőttűnc, hogy minden valaki benne hinne, el ne veszne, hanem őrőc ęlete lenne. Es mond szent Pal, *Roman:* 5. Meg igazultatuan hitből bekesegűnc vagyon az Istennel, az mi Wrunc Iesus Christusnac altala. Kériűc az Istent, hogy illy hitet kiuel meg ragadgyuc ez igasságunkat neuellye bennűnc az ő szent Lelkeuel.

HARMADSZOR ismeriűc meg hamis iteletűnket, Az Euangeliom felőlis, kit az mi okossaginkbol ördőgi tudomannac es Eretnekségnec vélnenc, Es el veszendő tudomannac, midőn Istennec hatalmassaga volna, az iduősségere mindennec, az ki annac hinne, *Roman:* 1. Azert szeressűc immar, ne szidalmazzuc, se kergessűc, hanē nagy őrőmmel tellyes sziwel fogadgyuc, hogy annac altala meg szabadullyunc az

NEGYEDIC WR napiara az WR fel tamada ſa napia vtan CANTATE Vaſarnapra.

AZ VVR Lelkenec meg

Iſtennec rőttenetes ítéletitűl, kiuel az hitetleneket es czufolokat, es karomlokat őrőc karhozatra veti, midőn nekic ezt mondgya: Eredgyetec en tűlem ti atkozottac, az őrőc tűzre, melly meg keſzítetet az őrdőgnec, es az ő Angyalinac. Víſzontac az ő benne bizoc meg hallyac, imez edeſſeges es őruendetes ſzauat: Iőuetec el en Atyamnac aldottai, biriatoc őrőkſegűl az orſzagot, melly ti nektec keſzítetet vilag kezdetitűl fogua. *TOVABBA* mikor meg ſebeſedet lelki eſmereted itelne, hogy el kel veſzned, mert bűnős vagy, te tudgyad hogy azis hamis itelet, mert ez vilag feiedelme az őrdőg, meg iteltetet, es az bűn el vétetet, az kibe ő eytet, *Ioan:* 3.

Oh ki edes vigaztalaſoc vadnac ezekbe, hogy meg győzte es meg rontotta minden ereiet az őrdőgnec, az Chriſtus, az mint à fel tamadaskort meg lattyuc, hol az vtolſo ellenſegis az halal nyeletic *Oſee* 13. Es minden ellenſeginc megent ſzalmaua leſznec, *Pſal:* 2. Es az hiuec meg diczőitetnec.

Hitűnknec mellyic Agazattyahoz valo ez mai Euangeliom?

FOE keppen imehőz: Hiſzec ſzent Lelekben, Melly ſzent Leleknec noha ſoc draga ezelekedeti vadnac bennűne, De ma ő rola czac igy ſzola Chriſtus Wrunc: Hogy ő bűnűnketis meg eſmertetne, ez azbol Iſtenhőzis tereitene: Az Chriſtus altal megis igazitana: Es igaz iteletbenis tartana. Ezec főlőt vigaztalnais, batoritana, meg ſzentelne, meg peczetelne, es meg tartana az őrőc eletre. Kiket hogy moſtis meg nyerheſſűnc ő ſzent felſegetől, könyőrgeſűnkben mondgyuc el ez imatſagot.

Imatſagat kereſd meg az maſic predikatio vtan.

MAS PREDIKATIO EZEN Euangeliombol,

Moſt el megyec àhoz az ki engemet boczatot, es ſenki ti kőzzűletec meg nem kerd &c.

Igenkent rendel meg magyaraztuc ez Euangeliomot az elſő Predikatioba. Rőuid Summa ſzerintis meg értettűc haſznat. Immar ſzollyunc Derec Tannſagirol, Es azokba az mi leg nehezeb, tőb ſzoual magyarazzuc meg. De minec előtte őt rendbeli tanuſaginkat meg hallanuc, könyeb értelműnkert laſſuc aztis, mind az egez Euangeliom mibe fűgiőn.

DEREC SVMMAIA HAROM RESZBE LEHETNE: Iollehet ſoc ſzep Tanuſaginc lehetnec es leſznec megis ez Euangeliombol, De mind azokat imez Haromba rekeztheddi: Elſő Reſzebe ez Euangeliomnac, Vigaztallya Iduőzitőnc az ő ſzomoru Tauyituanyit ezzel: Hogy *MENYBŐL, FEDD* ő es *VIGAZTALO* ſzent *LELKET* küldene nekic. *EZBŐL* hogy az Chriſtus *MENNYEI* Lelket iger nekic az ő vigaztalaſokra, eztis tanullyuc: Hogy az Chriſtus orſzaga, nem teſti es főldi Kiralyoc modgyara valo birodalom, hanem lelki es mennyei, melly ſzent Lelektűl birattatic ſzűntelen valo feddeſſel es vigaztalaſſal. Tehat mindenikűnknec erre ſzorgalmatos gondgya legyen, Hogy menyből az Chriſtuſtul ſzent Lelket vegyen, es az altal birataſſec, Annac mind Feddeſeuel: mind Vigaztalaſaual ſzűntelen éllyen: Es igyekezzec minden keduet es nyaiaſſagot az ſzent Leleknec tanyitaſa ſzerint, Mennyei keppen hordoznia. Mert ſenki kűlőmhen Menyorſzagban nem mehet, imez mondaſoc ſzerint: Azoc az Iſtennec fiai, az kic ſzent Lelec altal biratatnac, *Roman:* 8. *Iſmet,* Az mi nyaiaſſagunc menybe legyen az hol Atyankis,

tyankis, az honnet veſzűc ſzent Lelketis, Es az honnet variuc az WR Chriſtuſtis, hogy minketis hozza veuen, ollyanna tenne, mint moſt ő maga az meg diczőült teſtbe. *Phil: 3.* Ez legyen rőuideden egyic derec es fő Tanuſagod, az mai Euangeliombol, Hogy az Chriſtus orſzaga Mennyei, Es az ő polgarijs mennyeiec, kic ſz: Lelec altal birattatnac.

MASODIC reſze ez Eűangeliomnac à ſzent Leleknec *TIZTIRŐL* ſzol, Az az, Mit czelekedgyec az ſzent Lelec az Chriſtuſnac koztűnc valo orſzagaba. Erről mayd, Igen ſzűkſeges tanuſagokat veſzűnc es meg hallyuc, mint *FEDDI* meg é vilagot: à Bűnről: Az Igaſsagrol es az Iteletről, kiből meg erthettyuc dragalatos haſznait az Euangeliom predikallaſanac.

HARMADIC Reſze ſzol arrol: Mi legyen igaz tudomania es igaz Iſteni tiſztelete az igaz Anya ſzent Egyhaznac; Tudni illic czac az, à mint Chriſtus es az ő ſzent Lelke előnkben atta. Azon kiuűl minden tanitaſt vtal az Iſten. Derec keppen ez harom reſzbe fűg az egez mai Euangeliom: De ezekről az felſő predikatiobannis ſzoltam' Es maſuttis gyakorta ſzolunc: Moſt elegedgyűnc ezzel, ha iol meg tanullyuc az mai Euangeliomnac akar czac imez reſzetskeiet igenkent, Hol Chriſtus Wrunc igy ſzol, Monduan: Midőn el iőuend az ſzent Lelec, *MEG FEDDI EZ VILAGOT AZ BWNRŐL: ES AZ IGASSAGROL: ES AZ ITELETRŐL:* Oet dolgot tanullyunc ez igekből.

AZ TANVSAGOKROL.

Előſzer à *FEDDESERŐL*, hogy à ſzent Lelec fed es dorgal.
Maſodſzor è *VILAGROL*, hogy mind è vilagot meg feddi.
Harmadſzor az *BŰNRŐL*, az kiről meg fed.
Negyedſzer az *IGASSAGROL*, az kirőlis meg fed.
Oetődſzor az *ITELETRŐL*, kitis meg fed.
Ezeknec igaz ertelmi főlőtte igen ſzűkſegeſec es ſzantalan keppen nagy ſokra haznoſokis, az mit az figyelmes tanulo eſzebeis veheti maydan.

AZ ELSŐ TANVSAGROL.

AZ FEDDESRŐL.

MIdőn azt mondgya Ieſus iduőzitenc, hogy à ſzent Lelec meg FEDDI é vilagot: Az feddeſen ezt erczed, Hogy ő vgy fedd es dorgal, hogy egyetembe tanytis, oktat, batorit, es vigaztal, Es azert hol igazgatonac, hol batoritonac, hol vigaztalonac neuezi őtet. Melly ſzent Leleknec mind feddeſe, mind tanitaſa, oly erős, hogy valoba ſzinten megis leſzen, es be tellyeſednec azoc. Kinec feddeſi nagy niluan valo bizonſagockal tellyes, kiből valo ſagal meg teczic Iſtennec bűn ellen valo kemeny es őrőcke valo haragia. Ez meg feddeſt az ki veſzi, azt nagy edes es erős keppen megis vigaztallya, valoſagal meg batorituan az Iſten irgalmaſſagaban, kit igert az ő ſzent Fia altal. Mondom azert, Midőn Chriſtus Wrunc azt mondgya hogy à ſzent Lelec meg feddi az embert, Annyit teſzen: Hogy niyluan meg eſmerteti az bűnt, es niyluan meg erezteti az Iſten haragiat mind az hiuekbe, mind az hitetlenekbe: Pelda Cain, Saul, Iudas, Achitophel, peldac Dauidis, Peter, Magdolna. De ez igikben *MEG FEDD:* egy nehany ieles es nagy dolgokot ielent az Chriſtus, à ſzent Lelec felől, Kiről rendel ſzoloc: kiketis vegy iol eſzedbe az fű tanuſagi mellet: Mert midőn azt mondgya, à ſzent Lelec *FED:* Ebben eztis ielenti, minemő kűlombſeg legyen é vilagnac orſzaga kőzt, es à Chriſtuſnac orſzaga kőzt: Mert è vilagi birodalom birattatic, es igazgattatic kilſő hatalommal, Emberi Tőruenyeckel, ſoc fele tiſztbeliekel, kilſő figeuerrel, è vilagi marhanac es à teſtnec otalmara, kinec ekeſſegeis czac kelſő es el mulando ſzepſeg. De az Chriſtus orſzaga mennyei birodaloni. Melly igaz gattatic ſzent Lelec altal, Tanitaſſal, Feddeſſel, Oktataſſal, Vigaztalaſſal, es à ſzentſegeknec igazan valo ki ſzolgaltataſaual, Az vyonnan ſzűletetnec moſaſaual, Es az WR Teſtenec es Verenec elteteſeuel. Ez mennyei orſzagaban à ſzent

Meg feddeni miczoda?

Nagy kűlombſeg az Chriſtus kiralyi orſzaga kőzt, es é földi kiralyoc orſzagi kőzt.

Lelec

NEGYEDIC WR napiara az WR fel tamada ſa napia vtan CANTATE Vaſarnapra.

Az VVR Lelkenec meg

Lelec hadnagy, barorito, procator es vigaztalo, ki czelekeſzic à hiuekbe, es az ő nyel uec altal. Kit meg ad az Attya mindennec, valaki ő tűle az Chriſtus altal ohaytuan keri, kinec ſemmi kilső tettetes ekeſſege nincz, hanem belső Iſteni hatalommal erős, à mint az egyűgyű Apoſtoloknac czelekedetekből ki teczic. *MIDŐN* azert Iduőzitenc az ő Tanyituaninac menyből meg *FEDD* ő ſzent Lelket iger, Ezzel akaria nekic aztis ielenteni, hogy nem oly orſzagot kellene Chriſtuſnac fel emelni, Mint Moiſes, es Ioſue az igeretnec orſzagat fel emelec, ſem nē vgy kellene è vilagot maga hoz holdoltatni, mint ők mondom à Sidoc velic vala, es Papais akaria biri: Nagy mel toſagal, es kilső gőgős Ceremoniackal, auagy alnoc alazatoſſagal, mint az Baratoc: Ha nem kiben kilső pompaſag es friſſeg nelkűl à ſz: Lelec hatalmaskodnec, feddeſeuel es oktataſaual, Es belső titkos keppen valo vyonnan ſzűleſeuel. Pelda amaz koldos Lazar, ki maga kiuűl igen vtalatos ember vala, De belől ſzent Lelec altal meg vyult em ber volt. Peldac à ſoc vakoc, bennac es bűnőc miat ſirankozoc, kiket *CHRISTVS* Wrunc hozza fogadot, Azonba amaz tettetes es maga mutogato, es az ſzegenye kre zugolodo papſag es bőlczec, ſzent Lelec nelkűl leuen, czac az kilső ſzinet muto gattac annac hogy mar ők is Iſten orſzagaba valoc volnanac, De Chriſtus Wrunc nil uan mondgya nekic, hogy őket elől vennec az nyiluan valo meg tert bűnőſőc Iſten or ſzagaban. Ne nez tehat teis kilső maga mutogataſt az Iſten ſerege felől, hanem eſ merd meg azt az ſzent Leleknec igazgataſabol, az Chriſtus igeienec es az Sacramen tomoknac igazan valo ſzolgaltataſa ſzerint.

Az Chriſtus or ſzagaba mas fe le bűn feddetic.

TOVABBA à ſzent Lelec *FEDDESERŐL* eztis eſzűnkbe vegyűc, hogy ő az Chriſtus orſzagaban nem czac ez fele bűnőket fed meg, az mit ez vilagi nepec Fe iedelmec, pogan oskolakban valo meſterec, Tőruen lato emberec, es akar melly kőz nepekis fednec. Hanem lelec leuen à meg feddő, az belső lelki bűnőketis meg feddi, az rudatlanſagot, teuelgeſt, baluanyozaſt, hitetlenſeget, ketſeget, beketelenſeget. Sőt az emberi meg romlotſagotis az elmenec es ſzűwnec gonoſzra valo vagyodaſat: Te hat ezec alatis nyőgiűnc es fogaſzkodgyunc az ő feddeſe ſzerint.

Az hiuec feddeſe ßent Leleke.

MASODSZOR az *FEDDESRŐL* eztis tanullyuc meg, hogy valamikor az hiuec meg feddenec valakit az bűnről, az hitetlenſegről, az igaſſagrol, es az iteletről, es mind azokrol az miről Chriſtus Wrunkis feddette ez vilagot, Az à feddes nem ő magoktol, hanem ſzent Lelektől lenne, Azert az kic az hiuec igaz feddeſeuel ellenke znenec, azoc à ſzent Leleknec allananac ellene. Mert az hiueknec nyeluec ez kőze à ſzent Leleknec à ſzolaſra, à mint à Sipoſnac ezkőze à Sip à ſipolaſra. Erről mondgya Iduőzitenc *Matth:* 10. Nem tű vattoc azoc kic ſzoltoc, hanem az tí Attyatoknac lel ke, melly tű bennetec ſzol. Azert Szent Iſtuanis tellyes leuen ſzent Leleckel, illyen ſzoual fedde meg az ſzo fogadatlanokot, *Actor:* 7. Tű kemeny nyakuac es kornyűl meteletlen ſziuűec, es fűlűec, Tí mindenkor à ſzent Lelec ellen rugodoztoc, mi keppen à tí attyatoc, azonkeppen tíjs, Sz: Palis az ő beſzedet Iſten beſzedenec mond gya 1. *Theſ:* 2. *TEHAT* az hiueknec feddeſeket vgy halgaſſuc mint à ſzent Leleknec feddeſet, Mert az, ki azokat halgattya Chriſtuſt es az ő ſzent Lelket halgattya. De meg kel à lelket probalni, mert ha azonrol fed, kiről Chriſtus Wrunc, ha azokat tani tya az kit Chriſtus, az bizonnyal ſz: Lelektől vagyon. De valaki hamiſſat tanyit, az, az hazug ördőgtűl vagyon. *Ier:* 23. Prophetalnac vala de en nem ſzoltam nekic, pel da Micheas ellenkőzőjs, 3. *Reg:* 22.

Lucæ 10. 1. *Ioan:* 4.

Haznos az ßent Lelec feddeſe.

HARMADSZOR Az meg feddeſnec io haſznos es erős voltat vegyűc eſzunk be, Mert noha neheſſegel elegy az meg feddes, de miert hogy à ſzent Lelec tiſzta io, azert az ő meg feddeſenekis tiſzta ionac kel lenni, azokban az kic meg fogadgyac. A mint ſzent Palis erről bizonſagul hozza Salomont *Prouerb:* 9. *Hebr:* 12. En edes Fiam el ne mulaſſad az Iſtennec meg dorgalaſat, es meg ne lankodgyal midőn ő meg fed te gedet, mert az kit az WR ſzeret, azt meg dorgallya, es meg oſtorozza minden fiait kit hozza fogad. Azert haſonlita Iduőzitenc à Sohoz az ő tanyituanit, kic altal è vila got fedde à ſzent Lelec, mert mint à ſo eſzi es czipi à huſt, de azert meg oltalmazza ho gy meg ne ſzagoſſullyon, es io izt ad az etekben: Igy az meg feddeſis noha nehez es czipő, de azert igen haſznos az lelki epűletre, ki altal io izűe, az az, kellemetetesee

Matth: 5.

Ieſzneg

leſznec azoc, mind Iſtennec, mind embereknec, à kic azt meg fogadgyac.

NEGYEDSZER A meg feddeſnec hatalmas es erős voltais meg ielentetic itt. Mert noha gyarlo emberi nyelw altal ſzol à ſzent Lelec, de miert hogy ő mindeneknel erősb, azert az ő feddeſenekis oly erősnec kel lenni, kiuel minden Iſtentelen erősegeket ſemmie teſzen. A mint Szent Palis 2. *Cor:* 10. iria, A mi viteſſegünknec fegyuerí nem teſtiec, hanem az Iſten hatalmaual erőſſec, nagy erőſſegeknec le rontaſara midőn az emberi akoskodaſokat le rontyuc, es minden fel tamadaſt, melly az Iſtennec eſmereti ellen fel tamad, es fogua viſzűc minden gondolatokat engedelemre à Chriſtuſnac. Ieremiaſnakis az WR Iſten az ő feddeſenec es tanyitaſanac erős voltarol igy ſzola: *Ierem:* 1. Ne mondgyad hogy ifiu vagy, hanem menyel az houa en küld lec, es hirdesd mind azokat à mellyeket en mondoc te neked. Ne fely ő tőlőc, mert en veled vagyoc, en meg ſzabadetlak tegedet: Es monda az Wr Iſten Imè azen igemet à te ſzadba adom, Ime è mai napon hely heztetlec tegedet nepekre es orſzagokra: Hogy ki giomlaly, es ki ſzaggas, el puzticz, el Veſzes, Epicz, es plantaly. *TEHAT* ſzent Pal inteſe ſzerent igyekőzzűnc engededelmeſſeknec lenni, az Iſten Igeieből valo meg feddeſnec: Mert, *Hebr:* 4. az Iſtennek beſzede es Igeie minden ket elő törnel hathatosb, es be hat mind az ket leleknec, es mind à tagoknak egybe fogla laſſanak, es az Veſſeknek ket felől valo valaſztaſſaig: melly valaſztaſt teſzen az emberi gondolatoc kőzőt, es az ſziwnec igyekezeti kőzőt, Iſmet mond *Rom:* 1. Az Euangeliom Iſtennec iduőſſegre valo hatalma azokba, kic annac hiſznec: De megent az hitetleneknek es Iſtenteleneknec el rontaſara valo erőſſeg. Kikről peldankis ſoc vagyon, Mert midőn Peter az hitetlen penz meg tagado Ananiaſt feleſſegeuel Saphiraual meg feddene, ſzőrnyű halalal meg halanac. Es midőn az Iſtenfelő es ſzo fogado Cornelius hazaban predikallana, miſnyaiokat az ſzent Lelec el lepe, valakic ſzeretettel hallgattyac vala az iſten Igeiet. *HASZNA* kedig az ſzent Lelec feddeſenec mi ben nűnc, imez: Hogy az bűnősből, bűnőn bankodot ſzerez, Az hitetlenből, hiuőt, az beketelenből bekeſſegeſt, az kemeny nyakűbol ſzelidet es engedelmeſt, az Tiztatalan bol tiztat, az felelmesből bator ſziuűt.

Erős az ſzent Lelec feddeſe.

Actor: 5. *Actor:* 10.

Haſzna az ſzent Lelec feddeſenec.

TEHAT őrulyenec azoc az kiket az WR Iſten gyakorta fedd es dorgal az ő lelkenec altala, mind addig mig feddi őket, mert boldog, az, az kit az WR meg fedd. *DE* iay azoknac, kiket az WR nem kezd feddeni, A mint Noe ez vilagot es Loth Sodomat, es Iſtuan es Pal à Sidokat, midőn latnac hogy nem haſznalna feddeſec oztan vegre el hagyac őket es az ő vtolſo veſzedelmeket hirdetuen nekiek, ſzinten vgy veſzenec, à mint meg hirdettec vala. Az mint az WR Iſtenis monda, *Gen:* 6. Immar többe az en lelkem nem feddődic az emberrel, mert teſt ő. Es ſzent Palis monda az Sidoknac: Nektec kel vala predikalnunc az Euangeliomot, De miert hogy magatokat az őrőc elethőz meltatlanoknac tartyatoc, Ime az poganyokhoz terünc, à mint az WR meg hatta mi nekőnc: Azert iol meg laſſa minden, mint fogadgya az Wrnac feddeſet: Ez legyen erről tanuſagunc hogy az ſzent Lelec fedd Immar laſſuc aztis kiket fedd: Feddi kedig mind az egez vilagot: Azert laſſuc az tis mit erczűnc ez vilagon.

Iay az kic nem feddetnec.

Actor: 13.

MASODIG TANVSAGROL. *EZ VILAGROL.*

MAſodſzor monduc hogy lenne tanuſagunc ez *VILAGROL* kit az ſzent Lelec noha Chriſtus halala előttis ſokſzor feddet, Noe, Loth, Abraham, es egyeb ſzent Iamboroc altal: De kiualtkeppen az fel tamadas vtan azkor fedde mind ez egez vilagot, midőn az Apoſtoloc mindenűt kezdenec hirdetni pœnitentiat, az bűnec meg banaſat az az bűnec eſmeretit es meg vtalaſat: Es kezde inteni az Chriſtus altal Iſtenhőz valo meg teresre. Mais Es ez vtanis mind vilag Vegezetig, meg nem ſzűnic az ſzent Lelec ez egez vilagnac meg feddeſetől, vagy fogadgya vagy nem. *KIT* erczűnc kedig ez *VILAGON*, ſzűkizeg iol eſzűnkbe vennűnc: Mert midőn azt mondgya iduőzitenc, hogy az ſzent Lelec meg feddi ez vilagot, Ez vilagon nem ezac

Mikor kezdetet feddeni ſzent Lelec altal ez egez vilag.

Kiczoda ez vilag?

NEGYEDIC WR napiara az WR feltamada sa napia vtan CANTATE Vasarnapra.

czac az nyiluan valo gonoszokat, gyolkossokat, toluaiokat, paraznakat, lopokat kel ertenünc: Mert azokat ez vilag fiaijs ez vilagi birak es polgaroc könnyen meg itelhetic az vyoñan szüles nekülis. Hanem è *VILAGON* erczünc minden röndbelieket az czecz szopoktul fogua mind az venkorbelieket, bölczelket, erösseket, szenteket, szerzetesseket, es minden fele embereket. Mert à mint Dauid mondgya: *Psal:* 13. es 25. Czac egy sincz igaz è földön, egy sincz ertelmes es Isten keresö, hanem mind ez vilag vetkes ö ellötte. Azert Dauid ö magaertis igy könyorge: Ne meny be az iteletre az te szolgadal, mert te elötted egy ęlö sem lehet igaz. Iobnalis igy vagyon meg irua: Az egec sem tiztac ö elötte ki meg à angyalokbanis vetket talalt, menyiuel inkab vtalatos es haznatalan az ember, ki mint az vizet nyeli az hamissagot. Szent Palis mond, Az Isten mindeneket bün ala rekeztet hogy mindeneken könyörüllyön. Tehat szenki ki ne vonnya magat az szent Leleknec feddesetöl. Söt ha kic ez elöt fel fualkodczagokban, magokat artatlannac, erdemesnec, es szenteknec veltec Christus kiuöl, azoc immar magokat meg alazuan, engedgyenec az szent Lelec meg feddesenec: Es minnyaian vadollyac ökis magokat: Hogy az ö meg feddese ne legyen karhozatyokra, hanem iduössegökre.

Psal: 68. 142. Iob 15. Roman: 11.

Szüntelen köuessüc ez kettöt.

EZEKBöL eztis tanullyuc meg, hogy az mint az sz: lelec elöször Fed, es az vtan Vigaztal: Ez Regulat köuessüc mijs mind egez ęletünkben, Hogy mind az Töruent hirdessüc masnakis magunknakis, mind az Euangeliomot. Az Töruenböl vntalan fedgyüc mastis, magunkatis: De az Euangeliom mindenkor mellete vigaztallyon bennünc, Es aze legyen az Nyeresegis. Pelda erröl Isten, ki Adamotis elöszer fedde es az vtan vigaztala, Az Angyalokis az Christus születesekort az meg rettent sziuüket vigaztallyac, Azonkeppen az fel tamadaskortis, Igy tanit Szent Palis *Ro:* 1. 4. es soc töb iras.

Lucæ 2.

Az feddes nem szitec.

Mas kedig az feddes, mas az szitkozodas, Az kic vetközttec azoc feddetnec, De az artatlanoc szidalmaztatnac: Azert az meg feddest ne neuezd se ragalmazasnac, se szidalomnac, hanem Istennec io tanaczanac tarczad, es keried ötet hogy meg fogadhassad. Immar lassuc ez vilagot miröl feddi à szent Lelec, Arrol mond Christus Wrunc: Meg feddi az Bünröl, az Igassagrol, es az Iteletröl. Mind ez harom dolgot igen iol meg tanullyuc. Szollyunc elöszer arrol miczoda bünröl feddi ez vilagot.

AZ HARMADIC TANVSAGROL.

Az Bünnec meg feddeseröl.

NEm minden bünnec feddeseröl szol it Iduözitenc: Hanem czac az Hitetlensegröl, Az mint ö maga meg magyaraza, monduan: az *BüNRöL* meg feddi, mert *NEMHISZNEC* en bennem: Az az, ez egez vilagot bünösnek lenni ezböl fogia itelni, Ha en bennem, az en halalomnac erdemebe nem hisznec, mellyet en ez vilag büneiert szenuettem, hogy ez altal az ö büne meg boczatassec ö neki. Ezt azert valaki nem hiszi, es ezbe nem bizic, Az akar melly iambornac es artatlannac tessekis, de Isten elöt vtalatos förtelmes bünös leszen. Melly bünösseget miert hogy ö magatul e vilag eszebe nem vehet, Azert à szent Lelec ezt meg ielenti è vilagnac, es meg esmerteti vele hogy minden bünöc az, valaki en altalam az ö büne boczanattyat nem keresi, es nem veszi. Ez mondashoz hasonlatos amaz mondasis: Eregyetec mind ez vilagra, predikallyatoc pœnitentiat, es bünnec boczanattyat, az ki hiszen iduözül, az ki nem hiszen el karkozic. Ismet, valakit meg köteztöc è földön, kötözue leszen menybe, es valakit meg oldoztoc è földön, oldozua leszen menyorszagbanis. Mert Mind ezec à szent Leleknec czelekedeti: Es ezec az ö meg feddesi, hogy mind è vilag szerte minden embereket vadolt ö altaloc Isten elöt bünösöknec lenni, olly bünöseknec kedig ki miat minnyaian az öröc halalra mennenec, ha az Iesus Christusnac halalanac erdeme altal az WR Istenhöz nem ternenec. Valakic azert azba nem hinnenec, Azoc, ha ez vilag elöt, nagy szenteknec, es erdemesek nec teczenenekis, mint amaz Phariseusis, Naranael, Nicodemus, es Pal vala, auagy à poganoc közt Scipio, es Aristides, kiknec tiszteszeges erkölczöc hires vala embe-

Nem hinni az Christusba minden bünnec feye.

Mar: 16. Matth: 16.

rec elöt,

rec elött, De Iſten elött mind karhozatra valo bűnöſec volnanac Chriſtus kiuűl, az ki egyedűl eleget tett è vilag bűneről, Iſten igaz ítelei es tettzeſe ſzerint. Ez azert értelme imez igeknec: Az ſzent Lelec meg feddi ez vilagot à bűnről, mert nem hiſznec en bennem, Az az, Az ſzent Lelec ezt meg eſmerteti, hogy Iſten elött merő bűnöſec, mind azoc, valakic nem hiſznec en bennem, valakic en altalam Iſtenhöz nem ſzernec, az ő bűnöc boczanattyat en altalam nem kéric, Es nem hiſzic, hogy az Iſten ő nekic meg boczatta bűnöket en érőttem, Mondoc mind ezeket feddi es vadollya à ſzēt Lelec merő bűnnec lenni. Mſhtha mondana Chriſtus Wrunc: Az ſzent Lelec nekűl az emberi okoſſag ezt nem eſmerheti bűnnec lenni, hogy ha en bennem nem hiſzen, De ez leſz egyic nagy czelekedete à ſzent Leleknec, hogy ezt valoba meg iſmerteti ſokackal Hogy minden bűnnec feie, Nem hinni en bennem. Tehat mindnyaian ſzűntelen könyörögiűnc, hogy ezt é bűnt, nem hinni à Chriſtusba, eſmerteſſe meg velünkis igen nagy bűnnec lenni. Melly hitetlenſegnec bűne, hogy mind ez egez vilagban legyen, es hogy arrol minden embert meltan meg fedhet à ſzent Lelec az Chriſtus Euangeliomia ſzerint: Meg tettzic mind az Philoſophuſoc, mind az Phariſeuſoc, mind az Papaſoc tanyitaſibol, mind az hiueknec erőtlenſegőkből. Mert az Philoſophuſoc az okoſſag ſzerint valo bölczec, mint Ariſtoteles, Plato, Cicero, noha reſz ſzerint valami keues reſzeit értettec az Iſten Tőruenyenec, ki Adam romlaſa vtan maradot az emberi termeſzetben, Es azbol rendeltec az ő Tőruenyeket, mellyec kiualtkeppen az maſodic Tablan valo paranczolatokra néztec, Imerre, Szűleidet tizteld: Ne ölj: Ne paraznalkodgyal: Ne orozz: Ne hazudgy, De az elſő Tablan valokba ſemmit igazan nem értettec, Imerről: mint kel az Iſtent igazan eſmerni, az ő Neuet igazan ſegitſegűl hiwni, az ő ünnepet igazan meg ſzentelni, Sőt az helyet hamis Iſteneket, Baluanyokat gondoltac, es azoknac valo tizteleteket ſzabtac, vagy ördögi czalardſagbol, vagy az önnön termeſzetyec vagyodaſabol, Erezuen az regi maradekoczkabol, hogy è vilagnac Iſtene volna, Es ezt mindenec felől kellene tiztelni. De miert hogy az Chriſtuſt nem tudtac, ki altal Iſten ő magat ki ielentette, azert ſem az Iſtent nem eſmerhettec, ſem az Chriſtusba hitec nem lehetet. Azert ez Bűnről *NEM HINNI* az Chriſtusba, ſemmit nem tanulhatſz Platotul, Ariſtoteleſtul, Cicerotul, es egyeb Philoſophuſoktul, hic merő hitetlenec leuen, őketis az ſzent Lelec ez bűnért feddi, Az az, erőskeppen vadollya, hogy az hit nelkűl leuen, el veſznec. Azonkeppen à Phari ſeuſoktulis, es az Ieruſalembe lakozo Papi feiedelmektűl, es köz papoktul, es Iraſtudok tulis nem tanulhatuncz Bűnről, Nem hinni az Chriſtusba. Kic vgyan ellenkeztec az Chriſtuſſal, es az ő tanyitaſaual. Nem hogy hittec volna az ő aldozattyaba, de ſőt azt karomlottac. Kic leg fő io czelekedetnec imezeket vêltec, kętſzer egy hetbe bőytelni, Dezmat adni, barmockal aldozni, vizbe moſodni, Touabba nem paraznalkodni, es egyeb kűlſő iamborſagot kőuetni, az mint amaz Phariſeusbol meg tettzic, *Luc.* 18. Azonkeppen moſtis az Papaſoktulis nem tanulhattyuc ezt meg, kic nem vélic rőttenetes es karhoztato bűnec lenni, Nem hiſi czac egyedűl àleſus Chriſtusba, nem bizni czac egyedűl az ő érdemébe, Hanem imezeket tartyac nagy halalos bűnnec, midőn az ő aldozo papoczkaioc, auagy kuklyas Baratoc meg hazaſodic, es ha ki penteken auag az ő negyuen napokon huſt ennec, Az ő Miſeieket es Baluanyokat nem tiztelnec, az meg holt ſzenteknec nem imatkoznec, nekic nem bőytőlne. Effęleket es többeket halalos bűnnec hirdetnec. Nem hinni kedig az Chriſtusba, nem veſzic eſzekbe bűnnec lenni, Mert nem igazan ęrtic à Chriſtus tiztit, es ęrdemet, es bizakodnac, hogy az önnön czelekedetec, vagy mas ęrdemec altal talalhatnac bűnöc boczanattyat, es az örőc ęletet. Sőt minden ember termeſzet ſzerint iſzonyub bűnnec véli, ha ki embert ölt, fértelmeſűl ęlt, lopot, hogy nem ha ki à Chriſtusba ſemmit ſem hiſzen, auagy benne ketelkedic. Ez kedig eztűl vagyon, mert egyeb bűnöc ſzemünc elött forognac, de az Chriſtusba valo hit ſziuűnkbe foglaltatic. Oztan termeſzet ſzerint minden ember rakua hitetlenſeggel, es akarkijs midőn bűne miatt meg ſzomorodic, inkab folyamodic kilső czelekedethöz, hogy nem mint az Ieſus Chriſtus ęrdemehöz.

Mind az vilag rakua ezzel hogy nem hihet az Chriſtusba.

Roman: 1.

Az Philoſophuſokis, Az Phariſeuſokis, Az Papaſokis, Az mi okoſſagunkis nem eſmerheti bűnnec lenni, Nem hinni az Chriſtusba.

Azert Chriſtus Wrunc à mi termeſzetűnknec meg feddeſere es tanitaſara, az ő mennyei Atyanac ſzent Lelket igeri, hogy az, az Euangeliomnac hirdeteſe altal, mind ez vilagot feddene ez bűnert, ha nem hinnenec az Chriſtusba.

NEGYEDIC Wr napiara az Wr feltamadasa napia vtan: CANTATE vasarnapra.

† Hinni miczodas

Az VVR Lelkenec meg

† *HINNI* kedig az Chriſtusba, ez: Meg eſmerni ôtet Iſten Fianac es bizony embernec, es bizni ô beñe, hogy az ô aldozattya altal el vette bûnûnket, érôtte Iſten meg kegyelmezet, meg halgat, es iduôzit. Ez à ſz: Leleknec tulaydon czelekedeti, Amint Chriſtus Wrnnc monda: Az teſt es à vęr ezt te neked meg nem ielentette, Hanem az en Atyam *Matth:* 16. Senkire tôbre ô nem igazit àBûn boczanattyaert, Hanem czac egyedûl Chriſtuſra, valakic kedig ôrômeſt tanullyac à Chrûs Euangeliomiat, ôrômeſt ęlnec az ô Sacramentomiual, Azokban neueli az Chriſtusban valo hitet minden gyûmôltſiuel egyetembe. Valaki azert mas iduôzitôt keres, es az ki az ô Tanyitaſat nem halgattya, Sacramentomiual nem ęl, fértelmes ęletet batorſagoſon kôuet, Iele, hogy hitetlen az, es hogy ninc z azba az Chriſtus Lelke, kiket fed, vadol, es karhoztat az ſzent Lelec. De męg az ſzentekis tellyes ſziwel nem bizhattac az Chriſtus altal Iſten kegyelmebe, Azert azokatis mindennap az ſzent Lelec feddi, hogy meg eſmeruen hitetlen bûnôket, Ezbôlis igyekezzetec naponkent meg tęrni es iobulni, hogy el ne karhozzanac hitetlenſegekert, Melly hitetlenſeg az mint hogy gyûkere minden tôb bûnôknec, Igy az igaz hit gyûkere minden egyeb io czelekedetnec, Sôtt az hit nelkûl merô bûn, akar melly tettetes io czelekedetis, *Rom:* 4. Ezeket mondam erôl, hogy â ſz. Leleknec egyic Tizti, ez: Hogy az Euangeliom altal meg fedgye è Bûntis, *NEM HINNI* à Chriſtusba. De hogy ezeket megisiobban eſzûnkbe vegyûc, az hitetlenſegnec bûne mellet, ſzollyunc à tôb fęle Bûnrôlis, Es érczûc meg mi dolog, hog à ſz: Lelec à tôb bûnôket nem feddi, Hanem czac à hitetlenſegnec bûnet. Ezt hogy meg értheſſûc, vegyûc imezt eſzûnkbe. Ket fele Tanyitaſa vagyon az Iſtennec:

KET FELE BWNNEC FEDDESE.

Egyic, A Tôrueny. Maſic, az Euangeliom. Mind az kettô fedd bennûnket, de az Tôrueny kûlômb vétkekbe, Az Euangeliom megent kûlômb vétkekbe.

Tôrueny tizti.

AZ *TÔRVENY* keuan mi tûlûnc tôkelletes tiztaſſagot, igaz Iſteni eſmeretet, Iſteni félelmet, hitet, ſzerelmet, engedelmeſſeget, atyafiui ſzerelmet, es minden iambor ęletet, tôkelletesen. De miert hogy minden ſzem pillantasba, hol gondolatunckal,

Ioan: 7.

hol keuanſagunckal, hol czelekedetûnckel mindnyaian vétkezûnc az Tôrueny eller, es ſenki nem lehet tôkelletes tizta az ô keuanſaga ſzerint, Az mint Wrunc mondgya: Nemde Moyſes adtaê ti nękrec az Tôruent, es ſenki kôzzûletec be nem tellyeſiti ezelekedetiuel: Azert az Tôrueny à ſzent Lelec nekûlis ônnôn maga az minnen lelki iſmeretûnkbe vadol, dorgal, fedd, es rôttegret bennûnket, hogy mindnyaian, atkoztac, es halalra valoc vagyunc. Iollehet az ſzent Lelekis vgyan ezeneket elônkbe adgya, es ezekbe vgyan ôis meg fedd, de azkor nem az Euangeliom ſzerint, hanem tſac az Tôrueny ſzerint fedd. Hanem mikor czac az Euangeliom ſzerint fedd, azkor czac az hitetlenſeget feddi bûnnec lenni. Mert az *EVANGELIOM* minden bûnnec boczanattyat hirdeti, es minden bûnôſôket Chriſtushoz hiw, Es mindeneket igazaknac itel, valakiknec Iſten az ô ſzent Fianac ęrdemeiert meg boczatta bûnet. Viſzontac, mindeneket bûnôſôknec vadol, es fedd, valakic az Chriſtusba nem hiſznec, es ô altala bûnôc boczanattyat nem vettec.

Tôrueny es Euangeliom ßerent feddeſe.

Euangeliom Tizti.

Ioan: 3. Ro: 8. Gal: 3. 2. Cor: 5 Eſaie 57.

Ez kôlômbſeget, melly az Tôrueny kôzt, es az Euangeliom kôzt vagyon, igen iol eſzûnkbe kel vennûnc, mert ez feie az Kereztyeni Tudomannac. Es czac ennec eſmeretibe fûgg az iduôſſeg, hogy az Iſtennec Tôruenye, mind kilſô, mind belſô tôkelletes engedelmeſſeget, Tiztaſſagot, es ép termeſzetet keuan mindenektûl. Miert hogy kedig minnyaian Adamba vétkeztûnc, es meg romlottunc, azert immâr mindenikbe fedd, vadol, es karhoztat bennûnket. *HANEM* ô ellene az Iſtennec ſzent Lelke, az Euangeliombol vigaztal bennûnket, Hogy az Tôruent Chriſtus mi érôttûnc éppen be tôltôte volna, ki mi érôttûnc, es az mi bûneinkert ſzenuedet, es meg holt volna, Es az mi meg igazulaſunkert es bûnûnc boczanattyanac meg nyereſeért, fel tamadot volna, es moſtis érôttûnc kôzbe iarone, ſzoſzolonc, es mindenekbôl gond viſelônc volna, azert valaki ô benne biznec, es az bizodalom altal ô hozzâ ragazkodnec, ô vele egyeſûlne, es tûle fûggene, Az fęle az Chriſtus ęrdemenec minden iauaiba reſzeſſe lenne, Es igy Iſten elôtt minden bûnebôl meg tiztulna, igazza, es Iſtennec ſzerelmes fiaua lenne. De viſzontac valaki ô benne nem hinne, czac az egyedûl Iſten elôtt bûnôs lenne.

Nagy kûlombseg.

Roman: 5.

Vigaztalas.

Gal: 3. Roman: 8.

2. Corinth: 5.

lenne. Mert az ki ötet meg tiztithatna bűneböl, azt tűle el taſzitotta, es igy az bűn be maradna, Azert az ö bűneröl önnön maga lakolna, es fizetne. Melly fizetes az öröc halalnac es karhozatnac kinnyaba leſzen. Mert az öröc Iſten ellen valo vétkec, öröc kint érdemel, Melly kint, az öröc Iſtennec öröcke valo Fia el vett az hiuekrol, zokrol kic ö benne hiſznec. *Ioan: 3.*

EZBÖL immar meg érthed, miert az ſzent Lelec czac azokat feddi bűnöſnec lenni, kic nem hiſznec az Chriſtusba. Nem hogy az töb bűnöketis nem feddene. De hogy czac az hitetlenſeget feddi nec, Hanem czac egyedül az hitetlenſeg, az az, ez hogy az Chriſtusba nem hiſzen, az tulaydonitatic bűnnec. Melly hitetlenſeg kutfeie minden egyeb bűnöknekis, ketſegnec, zugodaſnac, karomlaſnac, keuelyſegnec, teſti batorſagnac, es minden egyeb fele bűnöknec. Azert benne maraduan minden egyeb fele bűnökbenis è vilag, mind azockal egyetembe feddetic es büntetic. *Megis mi dolog bűnnec lenni.*

Ez bűnuel kedig rakua az egez vilag, Meg az Iſtennec tulaydon nepeis az Iſrael nem engedhete Iſtennec ezbe, hogy az Chriſtus altal hihetne, bűnenec boczanattyat, Azert ſoc keppen fedde öket, è ötte az ſzent Lelec. Igy moſtis mind è vilag feddetic ez miat, Es meg az hiuekis nagy ſoc feddeſec es tanyitaſoc altalis, czac aligſag nyughatnac még czac egyedül az Chriſtusba valo bizodalomba, mierthogy okoſſag ellen valo igaſſag az Chriſtus halala, es neki bolondſagnac tettzic ezben valo tanacza Iſtennec. Szükſeg azert ſzüntelen mind ez egez vilagot feddeni, az ö hitetlenſegeröl, Hogy az hitetlenec menthetetlenec legyenec, az hiuec kedig iobban iobban epüllyenec az Chriſtusban valo hitben. Ezt tanullyuc az hitetlenſegnec feddeſeröl. Ez bűnt ſenki nem feddi töb, hanem czac az ſzent Lelec, es à kibe az ſzent Lelec vagyon, Hanem az töb bűnöket, mint az gyolkoſſagot, lopaſt, hazaſſag töreſt, paraznaſagot, hazugſagot, es egyeb ſzemlatomaſt valo bűnöketis, ſoc keppen feddettec még az poganyokis, Sőt minden Törueny teuöc, minden Oskolaba tanyito Pogany bölczec, minden egy mas között valo panaſzolkodas, vntalan ſzantalan ſoc bűnöket feddenec. De ez bűnt nem hinni, czac á ſzent Lelec feddi. Es ez Tudomany az Euangeliomnac tulaydona. Ez egyic feddeſe az ſzent Leleknec. Immar maſic Feddeſeröl is ſzollyunc az ſzent Leleknec. *1. Corinth: 5.*

NEGYEDIC TANVSAGROL.

Az Igaſſagnac meg Feddeſeröl,

Az meg feddemeö Igaſſagrol.

EZ Maſic Feddeſe az ſzent Leleknec, Az Igaſſagnac meg Feddeſe. De nem minden Igaſſagot fedd meg az ſzent Lelec, Hanem az fele Igaſſagot, kit ez világ ö magatul gondolt, kiuel az ö okoſſaga ſzerint Iſten elött akarna meg tiztulni. Kiröl ſzent Pal igy emlekezic: Az önön igaſſagokat keteſuen, az Iſtennec igaſſaga alà nem adac magokat. Ez fele Iſten ellen gondolt Igaſſagot nem ſzenuedhet el az ſzent Lelec. Hanem gyalazza ezt, es hamiſſagnac vadollya, azert az Chriſtus igeienec hirdetöi altal erötte meg feddi ez vilagot, Es neki meg ielenti, hogy nincz töb Igaſſag, kibe meg igazulhatnanc Iſtennec elötte, hanem czac az Ieſus Chriſtuſnac az élö Iſtennec Fianac halala, fel tamadaſa, es menybe meneſe. A mint ö maga Wrunc igy magyarazza- Az Igaſſagrol meg feddi, Mert el megyec az Atyahoz, az az, Miert hogy az en Atyamhoz valo menetelemmel, az az, kinommal, halalommal, es fel tamadaſommal, igaſſagot nyertem es ſzerzettem ez vilagnac, Azert az ſzent Lelec meg feddi ez vilagot, hogy ö nem ezt tartotta igaſſagnac, hanem ö magatul mas fele igaſſagot gondolt, Es oktattya es inti ötet, hogy czac az en Atyamhoz valo menetelemet, ki nagy kin, es halal altal leſzen meg, tarcza olly igaſſagnac, kibe Iſten elött meg igazulhat, es tizta artatlan lehet. Azon kiuül kedig emberi okoſſagtul gondolt minden egyeb igazulaſt, nem igazulaſnac, hanem hamis Iſteni tizteletnec, vtalatoſſagnac, es fértelmes bűnnec tarczon. *KIVEL* eleitül fogua rakuadon rakua volt ez vilag, mind Caintul fogua. Mert midön még az poganis èrzene magaba ſoc eſetit, es vétkeit, ki miatt az önnön lelki eſmerete furdalna, feddene, Meg röttenuen, ſza badulaſt, oltalmat, es igazulaſt akarna kereſni, De meg vetuen az Iſtennec igaſſagat, kit

Az Chriſtus el Menese mikeppen mi Igaſſagunc.

Caintul fogua ſoc gondolt Igaſſagvolt.

WR napiara az WR feltamadasa napia vtan CANTATE Vasarnapra, Actor: 4.

Az VVR Lelkenec meg

kit aianlot az ő szent Fia altal, mas fęlet, az ki ő nekic szepbnec tettzenec, keresne: Erről azert az szent Lelec meg feddi è vilagot, es tanyittya, hogy Eg alatt Isten előtt nincz tőb igazulasunc, az Iesus Christus aldozattyanal, Czac ő az Isten Baranya ki el vette ez vilagnac bűnet, *Ioan:* 3. Czac az ő vęre tiztithat meg az bűnből. Oh ki mély igasság ez, ha mi vgy lathatnuc, mint Isten, es mint ő magaba vagyon, Hogy feiet fizetet főért. Oh ha tudnuc miczoda fizetes az Christus aldozattya. De iay ki vakul saldittyuc, Melly vaksagba vntalan feddi az szent Lelec, mind az vakmerő hitetleneket, mind az gyenge hiueket, kibe hogy vntalan meg nyugodhassanakis az hiuec, czac az szent Lelec czelekeszi azt, Az ő segitsege nelkűl senki nem hiheti, hogy Isten előtt meg igazulhasson ember, az Christus kiny szenuedese, halala, fel tamadasa, es menybe menese altal, De valakibe à szent Lelec lakozic, noha annakis soc eztene vagyon az okossagtul, es az Satantul, De az szent Lelec vntalan vntalan meg bizonyossittya, hogy bizonnyal eleg igasság az Christus fizetese Istennec előtte.

Ez *ERTELME* añac, hogy à szent Lelec meg feddi ez vilagot az igasságrol. De hogy az Igasságot iobban meg érthessűc, Azert erről megis nyiluabban szollyunc.

KET FELE Igasság vagyon. Egyic *IO*, es az Istení Igasság. Masic *NEM IO*, es az è vilagi Igasság.

Tizta Iotes semmire nem io Igasság.

Mi legyen az *IO*, es Istení Igasság, oda fel meg halluc: Az Iesus Christusnac ęrdeme altal bűnűnc boczanattyat nyerni, es igy Christusert igaznac iteltetni, es azert ő neki keduebe es szerelmebe lenni. Ezt az szent Lelec senkibe nem feddi, sőt int mindent, hogy ez meg igazulast, meg keresse à szent Irasnac bizonsagi szerint, aianluan azt imillyen szockal 1. *Corinth:* 1. à Christus lett nekűnc bőlczesegűnc Istentűl, es *IGASSAGVNC*, es meg szenteleszűnc, es valtsagunc. Ismet *Roman:* 13. öltőzzetec fel az WR Iesus Christust, Az az, ő altala meg igazuluan, az legyen az ti öltőzetetec.

Ier: 33. Ieremiasnalis: Az ő Igasságа kiuel minket meg igazit, imilly nagy szockal igertetet, monduan: Az napokban, es az időkben, Dauidnac egy igaz neuekedő Veszőt neuelec fel: Es Iteletet tamazt, es Igasságot ez földőn, Az időbe Iuda meg szabadul, es Ieruſalem batorsagba lakic, Es neuezic őtet, WR, mi *IGASSAGVNC*. Ez Istentűl rendelt Igasságot erőssen beczűlteti az szent Lelec.

MASIC Igasságot kedig, melly ez Vilagi, erőssen feddi, vadollya, es karhoztattya, es mind azokat valakic azzal ęlnec.

Ez Vilagi Igasságа kedig, kit az szent Lelec fedd, Kęt fęle: Egyic *FEL SZERINT* io volna, czac hogy ez vilag meg vndokittya, es azert azt vadollya à szent Lelec.

Ket fele vilagi Igasság.

Masic *TELLYESSEGGEL NEM IO.* Ez igen vtalatos Isten előtt.

Szęp ßabasú Igasság.

Ez Vilag Fel szerint valo Igasságа az: Hogy ez vilagis czac az önnön okossagabolis meg esmeri, sőt szereti es tiztelí azokat, kic az Istennec paranczolattya szerint iamborul es igazan ęlnec. Es sokan voltac es vadnakis az Poganyoc kőztis ollyac, kic nagy igyekezettel viseltec gondot az iambor ęletre, szemermeteſſegre, tiztasagra, igaz mondasra, tőkelleteſsegre, iozansagra, Tőruennec igazan valo szolgalatasara, es egyeb nemes erkőlczőkre, kiket Isten az ő paranczolattyaba keuan. Ez ő magabá io es diczeretes volna, kinec az szent Lelekis örűlne: Czac hogy oztan ez Vilag ezzel gonoszul ęl, Mert vęli azt, hogy egy kiczíny iamborsaggal minden igasságat be tőltőtte az Tőruennec, es azt hannya Isten eleibe, mint amaz Pharisęus vala, *Luc:* 18. Eztis nem szenuedheti el az szent Lelec, Hanem meg ielenti, hogy az Tőrueny tőkelletes igasságot es szentseget keuan. Valaki kedig az leg kűſſebbiket annac meg tőrne, az immar mindenikbe bűnős volna Isten előtt, az mint Wrunc ő magais ezt szepen meg magyarazza, *Matth:* 5.

Mibe rutul meg az Igasság.

Semmire kellő Igasság.

TELLYESEGGEL vtalatos Igasságа kedig ez vilagnac az, midőn Isten paranczolattya kiuűl, önnön magatul gondolt maganac olly igasságot, kiből Istentűl meg igazulast varna, es kiuel őtet tiztelni önnön feietűl akarna.

Matth: 15.

Esaia 29. Mint az Phariseusokat erről Iduőzítőnc feddi vala, hogy az ő Atyoknac Tőruenyeért, el hattac volna az Isten Tőruenyet, Maga Esaiasnal meg volna irua: Hogy heába tiztelnec őtet emberi Tudomannyal: Minth azkor kűlső vizi mosodaſſal, Peremes öltőzetuel, Eteluel, Itallal tiztelni akariac vala. Es

mostis

mostis kuklyaual, koszoros agyual, pilessel, fa keppel, Miseuel, gyertyaual, bolczoual, hazasag tilalmaual, es eteli valogatassal, Isten szerzese ellen tiztelic, olly nagy bolondul, hogy az paraznasagot keuesseb bũnnec alittyac az hazasagnal, es az Hus etelt nagyob bũnnec tarttyac az lopasnal, es toluaysagnal, à mint soc lopo, es Toluay semmikeppen penteken meg nem merne enni köztõc az Hust, de az lopast es toluaysagot, önnön maga mohon futtya, alituan hogy azbol könyebben meg oldozna à Pap Es õ magoc lator, buia, reszeges ẹletet ũzuen, szidalmazzac az Isten tiztelõ hazassagot. 1. *Timoth:* 4.

Illyec ez vilagi igassagoc.

EZ MELLET midõn az hiueket kergeti ez vilag, veri es õli, azt vgyan Istennec tiztessegere mieli, mert véli hogy Istennec kedues dolgot mielne vele, *Ioan:* 16. *EZ FELE*, es egyeb gondolt tizteleti es igassagi vadnac ez vilagnac, mind Sidonyi, Tõrõknec, Baluanyozoknac, es egyeb teuelgõknec: Mint köztũnc kũlõmb kũlõmb emberi ẹrdemec, bolczoc, szent vẹrec, lelec valtsagoc, szenteknec közbe iarasi, soc kuklasoknac szerzetesi, kũlsõ színy mutato szentseg tartasi, forras vízeknec mosodasi, testnec meteles es sanyargatasi, es egyeb kabasagi, kic merõ bolondsagoc Istennec elõtte, Es azert erõssen vtallya, es annyual inkab gyũlõli, houa nagyob aitatossaggal miuelic. Mint regen nagy aitatossaggal aldoztac mẹg gyermekeket az Baluanyoknac, kikuel õc Istennec akartac kedueskedni, De õrdõgi szõrnyũsegec voltac. Az Spaniol Philep Kiralyis meg õletteGyermeket, azert: hogy igazan vallotta az Euangeliomot. Nemelly Tõrõc nagy faratsaggal bolczora megyen Mahumet koporsoiahoz, es añac annyi ẹrdemet varia, mint regen kic Ieruſalembe vagy Romaba futottac meg tiztulasert, es bolczo leuelet hoztac, kit masnakis oztogattac ithon. Es nemelly Tõrõc hõl tig valo fogadast teszen, hogy semmi vẹres allatot, sem huſt, sem halat nem eszic, Es czac egyszer eszic, mikor czillagot lat. Es köztũnkis nemelly soc epiteseket epitet, Clastromokat czinaltat bũne boczanattyaert, Es soc tõb ezer felec vadnac, kic õszue elegyettec valami szepseggel, es szentseges iamborsaggal, es igassagnac mutatasiual, De maga merõ vtalatossagoc Istennec elõtte, midõn azokbol meg igazulast keresnec bũn boczanattyat, es õrõc ẹletet, mellyet czac Christus szerze, ezzel, hogy õ Atyahoz mene, az az, érõttũnc meg haluan, meg fizete.

Ezekbõl meg tud valaztani, minemũ igassagot fedd az szent Lelec, es miert, es mibe feddi. Mert az Polgari Tõrueny szerint valo igassagot, annyibol nem feddi, az menyibõl ez vilagi io erkõlczõt igazgattya, Sem az Philosophusoc az okosag szerint valo Bõlczec tanyitasat az kũlsõ io erkõlczrõl, Hanem ha ki azbol Isten elõt valo meg igazulast varna, azt feddene. Az Pharisseusoc igassaga iollehet ennyibõl nyiluabban valo az Philosophusokénal, hogy az Pharisseusoc az Isten paranczolattyat igenkent tudtac, De czac kũlsõ iamborsagra magyaraztac, es azbol vartac igassagot. Az Papasokis hasonlatosoc hozzaioc, czac hogy az rauasza melleie tolgya az Christus ẹrdemet, mintha Christus altal kezdetnec el az meg igazulas, es az vtan az önnön ẹrdemec altal vẹgeztetnec el. Mind ezec ellen az Iras soc helyen kialt, *Esa:* 64. *Gal:* 3. kiket el nem szenuedhet az szent Lelec. Hanem erõssen fedd az szent Irasbol az igaz tanyitoc altal, hogy minden ezekbõl ki tẹruen, czac az Iesus Christusba valo meg igazulas altal keresne igassagot, szentseget, valtsagot, es õrõc ẹletet maganac, kit szerze minekũnc Atyahoz valo meneteleuel, az az, halalaual, fel Tamadasaual, es menybe menesseuel. Ez à masic feddese az szent Leleknec, az Igassagnac feddese.

Immar szollyunc az Harmadic Feddeserõlis.

OETõDIC TANVSAGROL.

Az Iteletnec meg Feddeserõl.

Miczoda ez vilag, Es annac itelete.

HArmadszor, ez Vilagnac minemũ iteletit fedgye meg az szent Lelec, ẹrczũc meg immar aztis: Mind az Christus Gyõzedelme felõl, mind az szent Lelec tanyitasa es feddese felõl, nagy hamis itelete vagyon ez vilagnac: Mondom ez Vilagnac, kiknec elmeiec à szent Lelektũl meg nem vilagositatot, kic az õnön eszektũl, es bolond gondolatyoktol tesznec imillyen iteletet.

NEGYEDIC WR napiara az WR fel tamada ſa napia vtan CANTATE Vaſarnapra.

AZ VVR Lelkenec meg

Elſő ITELETE

Mit Itel è vilag Chriſtusrol:

ELőſzer az Chriſtuſrol, hogy az ő Győzedelme ſemmi volna, az az, Lehetetlen dolog volna, hogy ő ember leuen Iſtennec Fia lehetne, hogy ő az ördőgnel erősb lehetne, hogy az ő halalaual, az bűn, az halal, az ördőg, es az karhozat meg győzhetetet volna, A mint è megis tettzenec, Mert lám megis minden ember bűnőſis volna, megis halna, es ördőg miattis ſoc kint vallana. Az mint lattyuc moſtis az Tőrőkőkbe, es az Sidokba, kic ſemminec, ſőt neuetſegeſnec tartyac az Chriſtus győzedelmenec hirdeteſet.

Ez homalt el veßi az ßent Lelec.

De a ſzent Lelec meg feddi ez hamis iteletről ez Vilagot, Es megis eſmerteti az hiueckel, hogy noha megis ez vilag feiedelme mardoſſa ſarkunkat, es kapdos raytunc *Geneſ:* 3. de ő annyira meg tőretet, es meg győzettetet, hogy ſem az bűnuel, ſem à halallal, ſem az ő ſeregeuel ez vilagi ſoc kegyetleneckel, ſem az pokolnac karhozattyaual ſemmit nem arthat azoknac, kic az Ieſus Chriſtuſnac győzedelmebe vettettec re menſegőket, es őtet ſegitſegűl hiwiac, *Roman:* 8.

Iele az Chriſtus győzedelmenec à hiueckbe.

MELLY Győzedelem az Hiueknec hartzoc miatt noha itt tſac ritkan ritkan tettzic meg: Mint midőn az tűzbe meg tartatanac amaz harom Iffiac, *Dan:* 3. Daniel az Oroſzlanyo kőzőtt, *Dan:* 6. Eliſeus az Kiraly ſerege előtt, 4. *Regum* 6. Peter az tőmlőtzbe, *Actor:* 12. Chriſtus az halalba, ki ellen fel Tamadot, Es mijs ſoc nagy igyekbe czuda keppen meg tartatunc: De vgyan valoba meg fogiuc azt à Győzedelmet iſmerni, azkor, midőn mi az halal ellen Chriſtus altal az őrőc ęletnec diczőſegere fel tamadunc, es az hitetleneknec az ördőgőckel egyűtt valo őrőc halalanac atkat hallyuc, hol ſzemtűl ſzembe meg lattyuc, mikeppen nyeletic el az halal, nagy győzedelemre, *Oſeæ* 13. Azert âm czufolodgyec ez vilag az Chriſtus felől, de bizoñyal meg győzetet immar ez Vilag feiedelme, Az mint Wrunc ő magais igy magyarazza az Iteletet monduan: Meg feddi az ſzent Lelec ez Vilagot az Iteletről: Mert ez Vilagnac Feiedelme meg iteltetet. Az az, meg győzetet es meg tőretet.

Ioan: 16.

Ez vilag Itelete meg feddetic.

MIERT hogy kedig ez Vilag ezt è Győzedelmet ſemminec tartya, ezert őtet az ſzent Lelec meg feddi, vadollya, es meg bűntetí, vgy annyira, hogy ha ezt è győzedelmet meg nem akarna ſemmikeppen eſmerni, ő ez Győzedelem nelkűl ördőgnec hatalmaba maradna, Az mint Wrunc mondgya: Az ki nem hiſzen, immar meg iteltetet. Az hiuec kedig ez Győzedelem altal mindeneken győzedelmet es iteletet veſznec. Ez az Chriſtus felől egyic hamis itelete ez Vilagnac: Mint ha Chriſtuſis az ő kinnya es halala miatt ſzinten el veſzet volna, Maga az altal győzte meg minden ellenſegit, Es mint ha az Chriſtus hiueijs el veſznenec az Chriſtus mellet valo haboru kőzt, maga azzal magaztaltatnac fel, Sőt ha meg halnakis, azbannis meg tartatnac az őrőc ęletre, Az mint Chriſtus Wrunc mondgya *Matth:* 10. Az ki ęletet el vezti en érőttem, meg tartya azt. Laſſuc maſic hamis Iteletetis ez Vilagnac.

Ioan: 13.

MASIC Itelete.

Mit Itel az ß: Lelec tanitaſarol ez vilag.

MAſic Itelete az ſzent Leleknec tanyitaſa felől vagyon: Melly hamis Iteletiuel à ſzent Lelket kęt fęle nagy vętekbe akariac be keuerni.

EGYIC vętekbe ezbe: mint ha à ſzent Lelec az hiuec tanyitaſa, dorgalaſa, es feddeſa altal, zurzauart ſzerzene à polgari es varosbeli tőruenyekbe, es minden feiedelembeli birodalomba, es io rend tartasba, A mint erről Pilatus Tőrueny ſzęke előttis vadollyac vala â Chriſtuſt, *Luc:* 23. *MASIC* vętekbe, ezbe: mintha à ſz: Lelec à hiuec tanitaſa altal, el bontana az Iſteni tizteleteket, es ſemi lelki epűletet, ſem Iſten tizteſſegere valot nem ſzerzene, A mint ſz: Iſtuantis ez itelettel őlec meg, *Actor.* 8. es ſz: Palt ezzel vadoltac *Rom:* 6. hogy ſzabadſagot adna az Bűnre, midőn czac hit altal predikallana à meg igazulaſt. Az Phariſeuſoc midőn hallanac à Chriſtus altal valo meg igazulaſt, Azt iteltec hogy el bomolna az Iſten Tőruenye, Maga az altal tellyèſitettet be, őc kedig azt iteltec, hogy azzal, Iſten, es az ő Tőruenye karomlattatnec. Az Papaſokis atkozzac, à kic czac az Ieſus Chriſtusba valo hit altal variac meg igazulaſokat.

Roman: 6.

De miud

DE mind ezec hamis vélekedesi es hamis iteleti ez Vilagnac: Mert à sz: Lelec az ő tanyitasaual, nem hogy az feiedelemseget es annac io szertartasat, es az Istení igaz tizteletet el bontana, sőt inkab à hiueket naponkent epitene mind azokba. Azert az ő hamis iteletekről meg feddi è vilagot, hogy àffele iteletet hatra hagyuan, beczűllyec az hiueknec tanyitasit, vgy mint hasznos es Iduősseges Tudomant. Ez hamis iteletet kedig hogy iobban eszűnkbe veheſſűc, im megis nyiluabban meg magyarazom. *Hamisagokra fo lelet.*

LATTYVC mostis ezt mi köztűnkis hogy ez vilagiac közzűl sokan azt itelic, mint ha à Chriſtus igeienec igazan valo hirdetese eszet veztene az orszag Tőruenyenec, haborusagot inditana, ehseget, fegyuert, dőgőt hozna, es minden feiedelemseg elen tamadna. Mint Iduőzitőnkreis kialtyac vala az Sidoc, hogy egez Galileatul fogua Iudeaig eszet veztette volna az nepnec, magat Kirallya tette volna, Mellyec mind hamis mondasoc valanac, az mint Pilatusis sokszor artatlansagat bizonyitta. Azzonkeppen mostis è vilagot el hiteti az ördög az ő hazug szolgai altal, hogy ha à Chriſtus igeiet veszi, tehat semmi előmente nem leszen, Az kősseg azt véli, hogy ehseg, dragasag, az Isten igeie miatt szallott rea, es azt mondgya: Míg az szenteknec Miseiet halgatyuc vala, es azokat beczűlűc vala, bőytőlessel, imatsaggal, bolczoual, minden bőw vala, Igy szoltac regen Ieremiasnakis, *Ierem:* 44. Az Nemesseg azt véli, hogy Boraba, Buzaiaba, ioszagaba, Dezmaiaba, Pőribe, Tőruenyebe nagy haszhot nyer, ha az Baluanyozoc előtt vallast nem teszen az Chriſtus felől. Az Czaszar azt véli, hogy Coronaiat meg nem nyerheti, Es Czaszarsagat nem birhattya, ha à Chriſtusnac igeiet hirdetteti. Es ez hamis itelet alatt, sokan lelkec esmeretyec ellen el hagyuan à szent Leleknec igazan valo tanyitasat, hamisſagot kőuetnec. *Megis minemű Iteleti legyenec à vilagnac.* *Lucæ 25.*

KIRŐL az szent Lelec meltan feddi meg őket, Mert noha mind az kősseget, mind az nemesseget, mind polgarokat, birakat, Wrakat, oktat alnokság nelkűl valo Tőruenyre, iamborul es igazan valo kereskedesre, szent es tőkelletes ęletre: De ezzel nem hogy meg fogyatkoznec az ő marhaioc, wrasagoc, Tiztec, es Tőruenyec, Sőt ezec altal mindenekbe epűlnenec, es őregbednenec, Az mint Chriſtus Wrunc mondgya: Ha előszer Isten orszagat keresnec, oztan mindenec meg adatnac. Es mond szent Palis: Az Istenes ęlet mindenre hasznos. De inkab ez miat vesznec, es mindenekbe romolnac, hogy az szent Leleknec iora valo oktatasat meg vetic, es meg vtallyac, à mint Ieremiasis felele, *Ierem:* 44. *Meito feddesi az ßent Leleknec.* *Mar:* 16. *1. Tim:* 4.

AZONKEPPEN hamis itelete vagyon ez Vilagnac errőlis: Hogy à szent Lelec eszet veztene az Istení tizteletnec: Mert noha az szent Lelec az Istennec igeieből az Tanyitoc altal meg tilt az fele Istení tizteleteket, kit Isten nem paranczolt, Az mint regen az Sidokis soc fele tizteleteket gondoltac vala, mint Boriu, es Ertz Kigyo tizteletet, gyermekeknec aldozatit, es soc fele baluanyozasokat, Ez egez Vilagis regenis mostis kűlőmb kűlőmb modal akaria tiztelni, ki metelkedesſel, ki erdőbeli lakaſſal, ki czuff ruhaual, ki Barsonyba öltőzőt Miseuel, ki soc gyuytot gyertyaual, ki tęrden maszua az Egyhaznac kő fala alatt, ki az Oltart kerűluen, ki meg babonazot gyertyaual, Buzaual, Berkeuel, es Viaszbol őntett kęzzel, labbal, es ezer fęle bolondsaggal, Az mint minapis egy nagy nemzetű aszonyis imezt mielte, hogy hoszu tzernara, sűrő botkokat kőtőzőtt, mindenikre imatsagot monduan, Es azbol viasz gyertyat czinalt es azbol nagy ęrdemet es oruoſſagot kereset, Ki nagy mesze földre mezit lab ment az bolczonac helyere, kiket az Mise mondo papoc, Sutac, es Baratoc czalardsagabol mielt nagy Igaſſagnac szine alatt. Noha mondoc, ez fęle Istení tizteleteket el bont az szent Lelec, de az mi az Igaz Istení tiztelet, azt igen keuannya, es arra mindeneket int: *HOGY* minden az ő paranczolattya szerint ęllyen, Az Istent meg esmerie, az mint ő magat ki ielentette szent Fia altal, őtet félye, szeresse, benne bizzec, segitsegűl hiwia, hala ado legyen, Isten igeiet halgassa: Wrat, Atyat, Feiedelmet tiztellye, azoknac igazan valo Tőruenyeknec engedgyen: Atyafiainac minden ioual legyen: Iozanul, Tiztaul, Igazan, iamborul es szentűl ęllyen. *Miczoda az Istení tiztelet.*

NEGYEDIC WR napiara az WR fel tamada sa napia vtan CANTATE Vasarnapra.

AZ VVR Lelkenec meg

Effele Istení tizteletet az szent Lelec mindenektől meg keuan, mert mind ezec Istennec paranczolati, czac hogy ezeket ne tarczad Isten elött valo meg igazulasnac, az az, ezekből ne keresś bűn boczanattyat, hanem czac az WR IESVS CHRISTVS aldozattyabol, De azokhoz semmi idegen tizteletet ne elegyicz, kit Isten nem hagyot. DE EZT ez Vilag nem ertheti, hanem azt iteli, hogy az mit az szent Lelec tanyit Istení tizteletnec, az hamis, az ôue kedig igaz volna. Es azert ha mit az ellen szolnanac az igaz tanyitoc, azokat mindgyart Isten tizteletinec bontoianac, es zurzauar czinaloknac itelic. Mint Iduôzitenc felől mondgyac vala, Istent karomlya, Mert magat Istennec Fianac mondgya, Maga ôc karomlyac vala azzal, hogy ôtet meg tagadnac Isten Fianac lenni, Mert az ki nem tizteli à Fiut, nem tizteli az Atyatis. Azonkeppen vadollyac vala à szenteketis, mint szent Istuant, hogy az Moyses Tôruenye, es az Templom ellen, es az Istení tizteletec ellen szolna, es kôwel agyon ver ec, Maga meg feyte nekic, hogy az ô tanyitasa inkab ekesitene, mind az Moyses tanyitasat, mind az Templomot, kic az Iesus Christusnac peldazattyara valoc voltac, kibe egyedül akarna az Isten tiztelni. Azonképpen szent Paltis, es mind az Apostolokat vadollya vala à Sidosag Hogy az regi szent Moyses Tôruenyet, es à kôrnyűl metelkedest meg vetne. Es mostis minden hiw Tanitokat ezzel vadollyac, hogy semi Istení tizteletet nem akarnac kôuetni, mert mind Oltart, Ostyat, kepeket, bolczokat, Gyertya, Harang, Virag szenteleseket el bontnac, Az meg holtaknac imatkozni nem hadnac. Maga ezzel inkab tiztelteticaz WR Isten, mikor ezec ki irtatnac, es ezec helyet az WR Istennec tiztan valo akarattya hirdettetic igazan, à mint az WR mondgya, hogy irozunc es plantallyunc. Azert àffele hamis iteletirôl ez Vilagot meg feddi az szent Lelec, es inti hogy az Istennec igaz iteletit kôuesse, TO. VABBA hamis Itelete vagyon az hiuec haborusagirolis, mint Christus kinnyarol, szent Istuan, szent Pal, sz: Ianos halal-rol, mint ha ezzel el veztec volna ôc, es az ô tanyitasoc, Maga az altal lett az ô fel magaztalasoc, es az ô beszedec teriedese. Viszont azoknac haborgatoi az haborusag miat veznec el. Pelda mint veztec azoc, kic az Iffiakat az tűzbe vetec, Pelda Herodes, Pilatus, es az Sidosag bűntetesi. TO. VABBA az mi sziuűnkis vadoluan minket, hamis Itelettel rőttent, hogy el kel veznűnc, mert bűnôsôc vagyunc. De nekic ellene all az szent Lelec, es biztat hogy ne fellyűnc, mert ez vilag feiedelme meg iteltetet.

Ioan: 5. Actor: 6. Actor: 15. 16. Ierem: 1. Hamis iteletec az hiuec ßennedesirôl. Az mi ßiuűnknec hamis itelete

VALAKIC annac okaert az szent Leleknec illy fele meg feddesebôl vetkeket es teuelgeseket meg esmeric, es azt meg vtaluan, az ô tanyitasara ternec, azoc mindnyaian è Vilagszerte Istenec keduebe iutnac, es az ô Tanyitasa altal ôrôc eletet nyernec. De valakic az ô feddeset meg vtallyac, es az ô teuelgesekbe meg maradnac, azoc mind el veznec. A mint Iduôzitônkis meg monda: Eredgyetec el ez egez vilagra, kereszteliyetec mindeneket, es predikallyatoc mindenec pœnitenciat, es bűnec boczanatyat, Az ki hiszen es meg kereztelkedic, iduôzűl: Az ki nem hiszen, el karhozic. LATVAN azert ez vilagnac ennyi soc hamis iteletit: ki az Christustis alazatosaga miat erôtlennec tartya: Es az ô Lelkenec tanyitasatis hamisittya: Mi ideien fel serkennyűnc, es igaz iteletet kériűnc, mind az WR Christusnac nagy gyôzedelmerôl, mind az szent Leleknec oktatasanac es iora valo intesenec ismeretirôl.

Fogadgyuc meg az ßent Leleknec feddesit.

IM meg ertűc mi legyen: az Hitetlensegnec: az Igassagnac: es az Iteletnec meg feddese. Kibe miert hogy nagy mélly dolgoc vadnac, azert megis mindenikrôl emlekezem wyionnan, de czac rôuideden.

MEGIS AZ FEDDESRŐL.

Mêly dolgôc ezec

Az Bűnnec: az Igassagnac: Es az Iteletnec meg feddesinec mêly ertelmerôl, Es azban valo nehez faradsagokrol.

MIdőn Iduôzitônc illyenkeppen meg magyarazta volna az szent Leleknec Tiztit, es ez igeknec ertelmit: Hogy meg feddene ez Vilagot, az Bűnrôl: az Igassagrol: Es az Iteletrôl: Lata Iduôzitônc hogy ennec ertelmet az ô egyűgyű Tanyituani azkor eszekbe nem vehettec, Mert minden emberi okossag felôtt vagyon, valoba

valoba az bűnt meg esmerni, es az Istennec bűn ellen valo haragiat meg ęrteni, es azt az haragot Istennec Fianac magara fel venni. Touabba senki czac meg sem gondolhattya, menyi hatalma legyen az ördögnec, Es minemű kemeny hartzai legyenec Christusnac az ördöggel, Ezec meg foghatatlan dolgoc leuen, az szent Leleknec vilagositasa nelkűl, fęlbe hadgya az WR szauat, es monda:

Męg soc vagyon az mit nektec mondgyac, De most el nem viselhetitec. Mikoron kedig el iőuend az igassagnac amaz lelke, be viszen titeket minden igassagba.

Mint az Tanyituanyoc nem ęrthettec meg ezeket, mind addigis, mig meg nem vilagosottac szent Lelektűl: Azonkeppen mostis senki ezeket iol meg nem ęrtheti mi dolgoc legyenec, az Istennec szent Lelkenec vilagositasa nelkűl: Sőt mind vilag vęgezetigis minden hiueknec naponkent szűkseg ezeknec igaz esmeretibe soc tanulassal epűlni. Es szűntelen szűkleg szent Lelket kérnűnc, Dauidkent, Es ezt mondanunc: Te szolgad vagyoc, adgy ennekem ęrtelmet, *Psal:* 115. 142.

EZ MELY ęrtelmec felőtt, terheis felőtte igen nagy, czac az hirdetesenekis, ennyi soc czauargo nép kőzőtt, à mint azkor wrunknac mind ez egez vilagnac vilag vęgezetig valo allapatya mind elmeiebe forgot, es el gondolta mind ez egez vilagal az ő fel tamadasa vtan, menyi nagy gondgyoc, es faratsagoc lenne az ő Tanyituanínac, es azoc vtan vilag vęgezetig minden hiw Tanyitoknac az szent Leleknec segitsegenec altala. Mert az mint Esaias mondgya, midőn mind ez egez vilag az halalnac sűrő arnyekaba, es meg gondolhatatlan vac, es kába es rőttenetes setetsegbe volt volna az fel Tamadas előtt, Szűkseg vala hogy az ſzent Lelec ki boczatanaia mindenűue az Apostolokat, es az ő iszonyu setet teuelgesekből ki hozna è szegeny vilagot. Melly dolog soc kialtasal, dorgalassal, feddéssel, es biztatassal leñe meg, es soc fęle vigaztalassal es haborussággal elegy. Melly dolgoc mind előtte forognac vala Iudőzitőnknec, de azokat nem beszelle meg, mert lata hogy nincz annac ęrtelmihőz valo elmeiec. Hanem vara à szent Leleknec vilagositasát, Ki âltal oztan megis ęrtenec mindeneket, es vgyan megis kostolanac. Mert midőn el kezdtec volna az szent Lelec altal feddeni è vilagot, az Bűnről: az Igassagrol: es az Iteletről, meg kostolac mind ezeket.

Faratsagais nagy.

Esaiæ 9.

EL ŐSZER, midőn az Christus altal hirdetnenec bűnnec boczanattyat, es à Christusban valo hitetlenseget karhoztatnac, meg kostolac, ez vilag melly kiczíny bűnnec tartana, az Christusba nem *HINNI*. Mostis kostollyuc naponkent sokban, hogy azt ő vgyan semmi bűnnec tartya, hogy az Christus kinnyanac, halalanac, fel tamadasanac ęrdemet sem esmeri, sem bizic benne, Maga olly igen nagy bűn az WR Istenec előtte, hogy czac egyedűl ezert karhoztattya el az embert, Mert minden egyeb bűnt meg boczat, annac az ki az ő szent Fia ęrdemebe bizic, de az ki az ő szent Fiat meg vtallya, es azzal egyetembe ő magatis az Atyat, kit hazugnac vèl, mert igeretibe nem akar bizni, Annac az ő hitetlensege szerint fizet. Iollehet sokan vadnac kic szaiockal mondgyac, hogy biznac az Christusba, de azoc kőzzűlis keuesen vadnac, kic czac egyedűl az ő sziuec bizodalmat ő benne helyheztetnec, Es azt czac meg sem gondollyac hogy bűn volna. De mi ez mostani Euangeliombol êrczűc meg, hogy az minden egyeb bűnnec kutfeie, es az Isten előtt minden bűnnel vtalatosb, kiből soc ezer bűnőc szarmaznakis. Viszontac az ki Christus altal bűne boczanattyat nyerheti, aznac egyeb szent dolgokban valo epűletęs adatnac.

Nehezli ez vilag ingyen varni bűnne boczanatyat.

Feye à bűnnec.

1. Ioan: 2. 995

MASODSZOR, midőn az Apostoloc, es egyeb igaz Tanyitoc hirdetnenec az Christus el menese altal igassagot, hogy czac egyedűl az ő halalaba es fel Tamadasaba, es menybe menesebe, Isten előtt Igazac es artatlanoc lennenc: Azbais meg kostolac ez vilagnac vaksagat, mert sokan czufsagnac es lehetetlennec tartyac, hogy az bűnős emberi nemzet meg igazulhatna, es meg tiztulhatna egy embernec halalaba. Azert önnön magoktul keresnec mas igassagot magoknac, kit hogy el bonthatnanac az hiuec, sokat farattac, es mais mind vilag vęgezétig faradnioc kel. Mert ez vilag az ő elmeietűl es eszetűl igen nehezen szakad el, hanem az mi neki ionac tettzic, ha semmire kellőis, azt futtya nagy gonddal, Es azert ki az ő maga iamborsagot, ki önnön

Nehezli az Christus Igassagatis, ez Vilag.

NEGYEDIC WR napiara az WR fel tamada ſa napia vtan CANTATE Vaſarnapra.

Az Vr Lelkenec meg feddeſeröl ez vilagot.

nön feietül talalt tizteletet kereſne igaſſagul, kit vas perellyellis álig verhetnec ki agyokbol.

Hamiſſan velekedic az Chriſtus Iteletirölis. es gyözedelmerölis ez Vilag.

HARMADSZOR, midön feddenec ez vilagnac Iteletit: ki az Chriſtus gyözedelmet ſemminec tartya, Hanem az Bünt, az Halalt, az Oerdögöt, es az ördögnec gyülhös ſereget, Chriſtuſnál erösbnec vélí, Es añyira el remül az ördög tágiainac czac fenyegeteſetülis, hogy miatta aligſag bizhatic az Chriſtus hatalmaba, A mint ez fele remüles es nyaualya meg tettzic az haboruba, nyaualyaba, es ördögi kiſirtetbe. De ez hamis itelete ellennis ſokat kellet, es mais kel faradni az hiueknec, à ſzent Lelec ſegitſege altal: Hogy meg eſmerterne ez vilaggal, az Chriſtus erdeme es igeie ereienec hatalmas es erös voltat, kiuel minden ellenkezeſeket fogua viſzünc engedelemre Iſtennec, es minden Iſten ellen tamadot erösſegöket le rontunc, es ſemmiè teſzünc 2. *Corinth*: 10.

Az ß: Lelekre halaztya Chriſtus ezeknec mely ertelmit.

MIND ezeket azert, es ezeckel egyetembe ſokat többet, kit azkor ſem az Apoſtoloc, ſem mi, az nagy gyarloſag miatt meg nem foghatunc, Hanem czac orankent, hol egyſzer, hol maſzor, hol egyiket, hol maſikat koſtolgattyuc, es latuan érezzüc: Iduözitönc vgyan valoba mindeneket altal latuan, gondolkodic vala rola, es kezdet valais rola ſzolni, De oztan fèlbe hagya, es az ö ſzent Lelkenec vilagoſitaſanac idere halazta, az mint ezekröl ſzent Ianoſnakis Pathmosba draga ielenteſeketis tön.

Szüntelen mijs epiteſſüc magunkat az ßent Leleckel.

INNET mijs â mi gyarloſaginkat az Apoſtolokéual egyetembe, vegyüc eſzünk be, es ne hannyuc az Iſteni ertelem ellen, az mi ſetet eſzünket, hanem engeduen az Iſteni tanaeznac, magunkat meg alazzuc, es mindenkor kériünc ſzèt Lelket, ki minketis igazgaſſon, az Chriſtuſnac igaz eſmeretibe, ki lön mi bününc Boczanattya, mi Igaſſagunc, es mi Erösſegünc. Kinec legyen mi tülünkis Tizteſſeg, es Diczeret mind örökè, Amen.

Mit Tanulanc.

NOha ſoc ſzep külömb külömb Tanuſagockal rakua ez Euangeliom, De röuideb voltaert ez Haromba rekeſzhedd:

ELSÖ Reſzebe vigaztala Iduözitönc az ö ſzomoru Tanyituánit, ez igereteckel: Hogy ö nekic ſzent Lelket küldene, ez egez vilagnac feddeſere, es lelki holdultataſara, kiböl, az Chriſtus orſzaga mi legyen, meg tettzic.

MASODIC Reſzebe, Tiztit tanuluc meg az ſzent Leleknec, Hogy à Chriſtus Mennyei es Lelki orſzagát, az az, à hiueket: Feddeſſel, es Tanyitaſſal biria. Kinec feddeſe, az Bünröl: az Igaſſagrol: es az Iteletröl lenne. Ezeknec ertelmit ſzepen meg tanultuc renddel.

HARMADIC Reſze, ſzola az igaz Anya ſzent Egyhaznac igaz Tudomanyarol, mellyet az Chriſtus Tanyitaſa ſzerint az ſzent Lelec tanyitana, kinec Tanitaſa kiuül, minden Tudomany Iſten ellen valo.

Mind ezekböl intetünc az mi nagy nyomorodot bünös voltunknac, 'vac es kaba voltunknac eſmeretire, Es az Chriſtus altal valo meg igazulaſunknac, es az ö ſzent Lelke altal valo vezerleſünknec ſzükſeges voltara.

Annac okart mind ezeknec meg nyereſeiert, könyörögiünc, az mi mennyei ſzent Atyanknac.

IMATSAG.

VVR Iſten mi Mennyei ſzerelmes ſzent Atyanc, Ki az te ſzent Fiadnac altala az ſzent Lelket mi nekünc igerted, hogy ez Vilagot az Bünröl, az Igaſſagrol, es az Iteletröl meg fedgye. Kèrünc tegedet, vilagoſits meg az mi ſziueinket, hogy mi à büneinket eſmerheſſüc, es à Chriſtusbeli hitnec altala az öröcke valo Igaſſagra iuthaſſunc, Es minden nyaualyankban es kiſirtetinkben magunkat ezzel vigaztalhaſſunc, hogy az Ieſus Chriſtus ez Vilag feiedelmenec, az gonoſz ördögnec, es az halalnac wra lett, megis akar minket minden ellen oltalmazni, es az öröc bodogſagra vinni, Ki te veled èl es wralkodic, &c.

Mi Atyanc, ki vagy Mennyekben: &c,

Vtolſo Enec: ¶ *Felſeges Iſten Mennyec földnec &c.* ¶ *Erös varunc nekünc az Iſten, &c. &c.*

OET ö D

OETOED VVR NAPIARA AZ VVR fel Tamadaſa napia utan.

Az hiuec imatkozaſinac foganatos voltarol.

OETOED Wr napiara Fel tamadas vtan. Aliter VOCEMIV CVNDITATIS Vaſarnapra.

ENEKLESROEL.

Diczeriuc az VVR Iſtent Enec ſzoualis.

¶ *Mi Atyanc ki vagy mennyegbe &c:* ¶ *Mi kegyes Atyanc kit vallunc &c:*
¶ *Halgaſd meg moſtan &c:* ¶ *Ier mi keriünc &c:* ¶ *Imatſag fol: 1.*

AZ EVANGELIOMROL.

Az moſtani Euangeliomunkatis halala oraia fele beſzelle Iduözitönc, Kibe ezzel vigaztala tanytiuan it: Hogy az ö halalanac illyen nagy haſznais lenne: Hogy *VALAMIT* annac ęrdemebe mi *KERNENC* az ö ſzent Attyatul, mindeneket meg adna mi nekünc. Melly igiretis rakua edes vigaztalaſſockal. Kit irt meg ſzent Ianos az ö Euangeliomi könyuenec Tizen hatodic reſzebe.

IOAN: XVI. Monda Ieſus Iduözitenc.

a: Bizony bizony mondom tü nektec, valamit kerendetec az en Atyamtol en neuembe, Meg adgya tü nektec, *b:* Eckedig ſemmit nem kertetec az en neuembe. Kerietec es veſzitec, *c:* Hogy à tü örömetec tökelletes legyen. *d:* Ezeket pelda beſzed altal ſzoltam tü nektec. *e:* El iö az Idö mikoron nem pelda beſzed altal ſzoloc nektec, hanem nyiluan hirdetec ti nektec, az én Atyam felöl. *f:* Azon à napon az en neuembe kertec. Es nem mondom tü nektec, hogy en kerem az Atyat tü eröttetec, Mert ö az Atya ſzeret tüteket, miert hogy tü engemet ſzerettec, es hittetec hogy az Iſtentöl iöttem ki, *g:* Az Atyatol iöttem ki, es ez vilagra iöttem. Iſmet el hagyom ez vilagot, es az Atyahoz megyec.

a: Nagy igeret ez, Kiröl minden imatſaginkban meg emlekez zünc.
b: Kertec, de homaly allat.
c. Ez feie kêreſünknec.
d: Vgy tettüt homalyos eſſekert.
e: A ſſent Lelec ezt ſzerzi.
f: Illy nagyot nyert à Chriſtus.
g: Honnan iött, es houa ment.

ERTELMERöL.

Ez Euangeliombol ma fö keppen czac az *IMATKOZASROL* fogunc tanulni. Es touab az Wr Chriſtus Imatſagatis kit *MI ATYANKNAC* mondnac igenkent meg magyarazzuc: Hanem elöſzer ier laſſuc aztis: Mikor monta ez Euangeliomot Chriſtus Wrunc, Es mire tanyit bennünc ezekben.

HAROM HETE im̃ar hogy mind olly Euangeliomokbol tanultunc, kiket Chriſtus Wrunc halalakort beſzelle az ö meg röttent Tanyituaninac vigaztalaſara, Nagy nemeſſen eleikbe aduan: Hogy az ö kinnya es halala az mi büneinknec meg fizetetere lenne; Hogy az altal Iſten meg engezteltetuen, minket wyionnan keduebe venne: Halala vtan fel Tamadna, es minketis fel tamaztana: Iſmet Menybe menne, Es ot nekünc helt keſzitene: Onnet ſzent Lelket reanc öntene, Es az altal igaztatna ez vilagon valo hiueit az ö Euangeliomanac tanulaſaban, es köueteſeben. *EZ FELE*, es töb gyönyörüſeges haſznairol az ö maga *HALALANAC*, az mit beſzelt Iduözitenc, azokrol egynehany predikatiokban ez elöt ſzoltunc.

Halalakort minemü Ieles dolgokrol ſzolt Iduezitenc. Azkor monta à MAI Euangeliomotis.

AZ MAI Euangeliombañis felötte igen draga es nagy ſzükſeges vigaztalaſokat beſzel: Mert vgyan meg *ESKWSZIC* es vgy fogadgya, hogy *VALAMIT* az ö Atyatol, az ö neuebe kerünc, mindent meg adna mi nekünc, Monduan:

Bizony

OETOED WR napiara Fel tamadas vtan.

Aliter VOCEM IVCVNDITATIS Vasarnapra.

†OH ki nagy igiret mindent meg adni.

♀Gondolßa melly nagy az ő halala nac erdeme.

BIZONY bizony mondom, valamit kertec az en Atyamtol en neuembe, meg adgya tű nektec. Es mond: ő maga az en Atyam szeret titeket, mert tíjs szerettec engemet, es hittetec hogy Istentűl iöttem ki.

†*VAYHA* è keues iget valoba meg betsűlhetnűc, valoba ęrtenűc, es bizoñyal sziuűnkbe szorittanuc, Mellyec igen dragalatos tanusagockal es nagy gyönyörűseges vigaztalasockal rakuadon rakuac. Mert mi kellene nekűnc ennel több, hogy az Isten minkent szeressen, Es valami kel mindent meg adgyon, ♀*EZ DRAGALATOS* Igretből azert midőn igy szol: Bizony, bizony mondom, valamit kertec, az en Atyamtol, en neuembe, meg adgya, Eztis meg tanullyuc: Hogy à mi wrunc *IESVS CHRISTVS* kiñya, halala, olly aldozat Isten elől, kiuel ő tellyességel meg elegedet es azban tellyességel meg nyugot. Azert czac hogy imar azt sziuűnkbe erősen szorituan, az altal eleibe essűnc, az altal esedezzűnc es könyörögiűnc, bizony, bizony, valoba meg tapaztallyuc, hogy semmi szűksegűnkbe el nem hagy, Hanem valami kel, akar lelki akar testi, nagy edes Atyai keppen olly igen meg adogattya, hogy mi magunkis azt mondgyuc, többet adot hogy nem mi czac keuanni tudtunc volnais, Az mint Szent Palis biztat *Eph:* 3. 1. *Tim:* 6. Ez mondoc bizony doleg, Es egy hiue sincz ő felsegenec ki egynehany szaszor ęletibe meg nem tapaztalna.

Az igaz kerezty eni Imatkozasba mindenic czikelt meg keuannya Isten: Hogy az Atyatol: Hogy ßent Fia Neuebe Hogy bizonyos hittel keriűnc.

TOVABBA ez igekből: Bizony bizony mondom, valamit, kertec, az en Atyamtol, az en neuembe, meg adgya, kerietec, veszitec: Mondoc ez Igekből, Igen nemesen meg tanulhattyuc mi legyen az igaz *KEREZTYENYI IMATKOZAS*, ki nem olly mint à Poganyoc es az Baluanyozoc imatkozasa, kiknec imatkozasoc Istení kiromlas. Mert ir imily nemes modot ad Christus Wrunc elönkbe: Hogy mikor imatkozunc, Ez *NEGYET* leg inkab eszűnkbe tarczűc: Előszer hogy az ő szent Attyarul keriűnc: Masodszor, hogy az ő halalanac ęrdeme altal: Harmadszor, nagy bizonyos remenseggel, elő hozuan az ő eskűueset: Negyedszer, Mindent keriűnc, de szűksegűnkre valot, de leg kiualkeppen ollyat à ki tökelletes öröműnkre valo: ♀*EZAC* az igaz Anya szent Egyhaz ęrti ezt, es czac az imatkozic igy. | Valaki nem à *IESVS CHRISTVS* Atyanac imatkozic, mint az Török, Sido, es mind azokis, kic az holt embereknec imatkoznac, mind Baluany imadoc, es Isten karomloc: Azonkeppen valaki nem tamazkodic czac egyedűl az Christus halalanac ęrdemere, Az, Bűn es Atoc alatt leuen megis, attul vgyan iszonyodic az Isten: Es valaki czac az szaiaual kialt, es sziuebe nem bizic az Isten igeretibe, kit tőtt szent Fiaert, vtallya annac czaczogasat az Isten: Es valakic czac szokasbol mondogalnac Imatsagot, Es ő maga sem ęrti, mit akar Istentűl kerni, Ezec czac aiackal tiztelic az Istent, *Matth:* 5. Ez fęlec az igaz Anya szent Egyhaz es szent Gyűlekezet kiuűl vadnac, es mind el karhoznac, ha meg nem tęrnec, Ha igazan imatkozni es könyörgeni nem tanulnac, as arra nem szoknac. Mi azert minden imatkozasinkban igen eszűnkbe tarczuc ez igereteknec igeiet, Hogy az Iesus Christus *ATYAT*, Es hogy szent Fianac ęrdemet emlitsűc, Es hogy hitűnc erősitesereis, es egyeb io moddal valo imatkozasunkra szent Lelket Kériűnc: Es hogy bizonyos lelki testi szűksegűnket értue es érezue kériűc, Mondoc minden imatkozasinkban ezec elöttűnc legyenec, Latuan hogy ő maga Christus Wrunc mindenikre tanyitani akara, midőn igy szolna: Az en Atyamtul, En Neuembe, ha kértec, Bizony meg ad mindent.

Az Igaz Istentis harom ßómelyben meg ismerked imnet.

TOVABBA ezen igekből vegyűnc igaz ęrtelmet az Igaz Istení esmeretről is, hogy az Iesus Christus Atyat, esmeriűc egy bizony es örőcke valo Istennec lenni, Az Christustis ő neki egyetlen es egy termeszet szerint valo Fianac lenni: Az szent Lelket az Atyanac es az Fiunac szent lelkenec, Es azert ez harom szómelyt egy örőcke valo Istení termeszetnec, es vgyan egy Istennec. *EZ SZÓMELYEC* kiuűl soha senkinec ne imatkozunc, Mert ottan meg bomol az Kereztyeni igaz imatkozas, Igy el szakatsz az igaz Istentűl, es valami Baluant imatsz, Ili semmi, 1. *Corimth:* 8. Az Istent karomlod, es magad meg czufolod, midőn semminec kialtasz, Auagy ollynac, ki semmit nem ęrt azokba, az mit kérsz. *DE* valamidőn akar az Atyat, akar az ő szent Fiat, akar az szent Leiket emliteb, Erről rakua az Iras, hogy az Harom szómely

valo-

valoſagos Iſten, Es azert valoba megis kel lenni annac, á mit kérſz ő tűlőc. *KIKTŐL* noha egy arant kérhetz mindent, mert ezec egy Iſteni felſegec, es valamit ad az Atya, azont adgya az Fiu, azont adgya à ſzent Lelekis, Mind az altal, imez ki ielentetet modgyat iol eſzedbe tarczad. *HOGY MA* igy tanyita Chriſtus Wrunc Hogy az ő *ATYATVL* kériűnc, De vgy hogy őtetis à *IESVS* Chriſtuſt emliczűc, az ő Neuebe kériűnc: az az, Az ő halalanac ęrdemebe: Leg fő ſzűkſegűnc kedig az *SZENT LELEC*, Kiről ſzantalan helyen ſoc ſzep igereteket tett, hogy az ő Atya az ő Neuebe ſzent Lelketis nekűnc adgya, ha kériűc, *Luc:* 11. † *MELLY* ſzent Lelec ſegitſegeből lehet męg ezis: hogy az mit kérűnc, azokat bizonnyal varhaſſuc, es az varasbannis imilly io modunc lehеſſen: Az teſtit à menyire ionkra lenne: Az Lelkit mint bizonyos iokat, bizonyos hittel varnuc. *EZ DRAGA* Tanuſagoc es edes vigaztalaſoc, mind be rekeztetnec ez keues igekbe: *BIZONY* bizony mondom, valamit, kértec, az en Atyamtul, en Neuembe, meg adgya, kérietec, es veſzitec. *KIBŐL* fő keppen ezeket tanullyuc moſt: Hogy à mi Imatkozaſunkban, imezeket leg Inkab eſzűnkbe tarczuc: hogy az Atyatul, Es hogy ſzent Fia Neuebe: Es hittel minden ſzűkſegűnkre valot, Io vęgre kériűnc. Touabba hogy az igaz Iſtennec czac az Atyat ſzent Fiaual es ſzent Lelkeuel tarczuc, Hogy kedig igaz hitel imatkozhaſſunc, azertis ſzűntelen ſzent Lelket kériűnc.

Az Iſteni ſzőmelyektűl il ly moddal keriűnc hogy az Atyais ſzent Fia neuebe adyon mindent, ſzent Lelketis.

† *Hitetis es egyeb io modot indit az Szent Lelec.*

VADNAC tőb nemes Tanuſagokis ez igec vtan, Azokrol Maſodic Predikationkban ſzollyunc, Imezekről: Hogy monda Iduőzitőnc, Eckedig ſemmit nem kértetec az en Neuembe, kérietec es veſzitec: Hogy az ti őrőmetec tőkelletes legyen. Es monda: Ezeket pelda beſzed altal ſzolottam ti nektec, El iő az idő, mikoron nem pelda beſzed altal ſzoloc ti nektec, hanem nyiluan hirdetec ti nektec az en Atyam felől. Azon à napon, az èn Neuembe kértec. Es nem mondom tinektec, hogy en kérem az Atyat ti érőttetec, mert ő az Atya ſzeret titeket, miert hogy ti engemet ſzerettetec, es hittetec, hogy az Iſtentűl iőttem ki. Az Atyatul iőttem ki, es ez vilagra iőttem, Iſmet el hagyom ez vilagot, es az Atyahoz megyec. *EZEC* ez mai Euangeliom nac igeij, Mellyec mind rakuac igen dragalatos ęrtelmeckel, de azokrol maſodic predikationkban ſzollyunc. Elegegyunc moſt czac az imatkozaſrol tanulnunc.

Az mai Euangeliomnac tőb igeiet maſic predikatioban laſd.

MELY IMATKOZASROL noha ſoc kűlőmb kűlőmb draga dolgokat kellene tanulnunc, az mint enis tőb ſzoual irtam az őregbic Poſtillambanis. De miert hogy Chriſtus Wrunc mindenűt valami kel az igaz kereztyeni imatkozashoz be rekeztette, az ő rőuid imatſagaba kit *MI ATYANAC* hiuunc. Azert enis moſt elſő predikationkba czac azt magyarazom meg, Es annac ęrtelmeből adom előtőkbe, mind azokat à kiket minden imatkozaſinkba leg ſzűkſegesbec ęrtenűnc es eſzűnkbe tartanunc. Tijs ezekre vgy figyelmezzetec, hogy valamikor el mondgyatoc az Wrtul tanult Imatſagot, emlekezheſſetec meg rola. Es mindenkor meg erzittec, hogy ez mai tanuſag nagy ęrtelmeket indit, mindenic igeről, kiből győnyőrűſegesb leſzis az imatkozas, Midőn mind igenkent meg ęrtirec, mire tanyitot azba Chriſtus wrunc, De előſzer az WR Imatſagat hallyuc meg igenkent.

AZ VVR IMATSAGAROL.

Igy Tanyita Chriſtus Wrunc az ő Tanyituanit imatkozni. Az mint meg irta ſzenc Mathe hatodic reſzebe: Monduan: Mikor imatkoztoc, ezt mondgyatoc:

Mi Atyanc, ki vagy Mennyekben: Szenteltеſſec te Neued. Iőyiőn te Orſzagod. Legyen te akaratod, mikeppen menyben: azonkeppen főldőnnis. Mi mindennapi kenyerűnket ad meg nękűnc ma. Es boczaſd meg à mi vetkeinket, mikeppen mijs meg boczatunc ellenűnc vetteteknec. Es ne vigy minket kiſirtetbe. De ſzabadits minket à gonoztul. Mert tied az Orſzag, à Hatalom, es à Diczőſeg, mind őrőckè, Amen.

OETOED Wr napiara Feltamadas vtan.

A Kereztyeni

ERTELMERŐL.

Aliter VOCEMIVT CVNDITATIS Vaſarnapra.

†*THAROM RESZERŐL.*

HArom Reſze vagyon dereckeppn ez Imatſagnac: ELSŐ Reſzebe meg ſzolittyuc az Iſtent illy keppen: Mi Atyanc, ki vagy Mennyekben. *MASIC* Reſzebe *HET* kéreſec vadnacket erősittyűc meg, imez ſzockal: Tied az orſzag, az Hatalom, es az Diczőſeg. *HARMADIC* Reſzebe: Kèreſűn Mindenikről renddel ſzollyunc.

AZ ELSŐ RESZERŐL.

AZ mi wrunc Ieſus Chriſtus draga edes ſzockal ſzolittattya meg vélűnc az ő ſzent Atyat, imez Igekbe: *MI ATYANC KI VAGY MENNYEKBE.* Kibe nagy ęrtelemre es nagy vigaztalaſra intetűnc.

Ez Ige Atyanc az Iſtennec Allatyanac es Akarattyanac eſmeretire tanit.

Előſzer illy ęrtelemre: Hogy az igaz Iſtent az kit meg ſzolitunc, es Atyanknac mondunc, meg valaſzuc minden hamis Iſtenektűl: Es az mint magat ki ielentette vgy eſmerűc, mind Allattyaba, mind Szőmelyebe, mind Akarattyaba, kikre ſzepen meg tanyit, ez ige *ATYANC.*

Ioan: 1. 5. 6.

Mert ha Atya ű, es nekünkis ha Atyanc, ſzűkſeg hogy tulaydon Fia legyen, ki altal fiaiua fogadot minketis, Es ſzűkſeg hogy ſzent Lelke legyen, kiuel wyioñan ſzűlt. Eckeppen leg előſzer az Egy Iſtenről, ki Atya, Fiu, es ſzent Lelec, tanyit minket ez Ige *ATYANC*, Es igy eſmerteti meg velűnc, harom ſzőmelybe egy allattyat. Kiből akarattyatis meg ęrthettyűc, hogy Fiaert fiacka fogadat minket, es érőtte ingyen iduőziteniis akar bennűnket. Azert mihent őtet *ATYANKNAC* emlittyűc, Iuſſanac eſzűnkbe Chriſtus Wrunknac imillyen tanyitaſi, mint *Ioan:* 14. mond: Az ki lat engem, lattya az en Atyamot. Iſmet mond: Senki nem megyen az Atyahoz, hanem czac en altalam. Es mais monda: Valamit kértec az Atyatul, en Neuembe, meg adgya. Mondoc èffęle tanyitaſit az Iraſnac, eſzűnkhe iutaſſa ez, mikor ezt mondgyuc: *MI ATYANC.* Es ez Iſtent ki magat igy ielentette ki, meg valaſſzuc, hogy ſemmi idegen Iſtent, ſem teremtet allatot, ſem olly Iſtent kinec őrőcke valo Fia nem volna, ne merűnc emlitení, az mint megis paranczola. *Exod:* 20. *Deuteron:* 6: Ne legyenec vgy mond idegen Iſtenid en előttem, Az az, à mint en magamat ki ielentettem, czac vgy eſmery, azon kiuűl en rolam ne gondolkodgyal, Mert vgy ideden Iſtent gondolſz magadnac, es en tűlem el ſzakatſz. Hogy kedig Iſten è harom ſzőmelybe, Atyaba, Fiuba, es ſz: Lelekbe akar eſmerterní, Bizonſag azis, hogy magat Chriſtus kereztſege felőttis vgy mutatta, es vgy hatta, hogy mjs kereztelkednenc, Es mindenic ſzőmelyről az Iras mint Iſtenről ſoc helyen emlekezic. Azert mihent Imadſagunkatis el kezduen, azt mondgyuc: Mi Atyanc, ottan előttűnc legyen az Fiuis es az ſzent Lelec.

Touabba eztis eſzűnkbe vegyűc itt, hogy nem czac az Atyai ſzőmelyre, hanem az tellyes Iſteni allatrais, az egy Iſtenre, ki Atya, Fiu, es ſzent Lelec, ęrthettyűc ez iget *ATYANC*, az mint nihol az Iraſis vgy ęrti, *Hebr:* 12. Igy ez igeis *ISTEN*, niha az tellyes Iſtenſegre, 1. *Corinth:* 8. niha czac valamellyic ſzőmelyre ęrteric. Illy ęrtelmekre indit előſzer ez ige *ATYANC*; Hogy az kit Atyanac monduńc, aznac Fiatis es ſzent Lelketis meg eſmerűc, es az harom ſzőmelybe egy Iſtennec tarczuc, az Atyat ſzent Fianac Neuebe kérűc. Ezeket mondoc előſzer eſzűnkbe vegyűc.

Hebr: 10.

MASODSZOR nagy vigaztalaſrais indit minket ez ige *ATYANC*: emlekeztetuen minket az hitről es bizodalomrol, ki nelkűl az kéres nem czac haſznatalan, de vgyan vtalatoſis. Mert midőn Atyanknac neuezteti magat, ſfel indit hogy bizonnyal hidgyűc, hogy meg adna valamit kérűnc, mint ſzerelmes fiainac. Kinec Atyai ſzetelmeről ſzantalan ſoc iraſoc ſzolnac, *Eſa:* 49. *Ioan:* 3. Immar az mas Igerőlis ſzollyunc.

Roman: 8. *Ioan:* 3.

MI. Ez leg első Igeczkenekis, *MI:* ęrcz meg haſznat. Oka vagyon ennekis miert nem hadgya az WR, hogy en Atyamnac, hanem Mi Atyanknac, mondattya: Hogy mind az egez ſzent Gyűlekezetet atyadfiainac tarczad, Es azon iokat ne kikis keuannyad es kéried az mint magadnac. Tehat az imatkozasba es mind egez

Ioan: 15. 1. *Tim:* 2. 2. *Tim:* 2.

ęletűnk

ęletünkbe meg öyiuc magnnkat, keuelyſegtül, gyülölſegtül, irigyſegtül, tetteteſſegtül, es egyeb ellenkezeſtül, hogy ſziuünc ſzerit mondhaſſuc ötet közönſeges Atyanknac, Es hogy ezec miatt meg ne keſeredgyec az Iſtennel valo ſzolaſunknac edes es vidam volta. Oh ki edes azkor az imatkozas bennünc, midön tizta ſziwel vagyunc egymashoz. Viſzont oh ki keſerü es izetlen az keuelyec az alnoc ſziuüc, az harag tartoc közt. Tehat kériüc ezenis az Iſtent, hogy az ö ſzent Lelkeuel, mondaſſa eztis velünc, Mi Atyanc: az az, Miert hogy mindnyaiunknac Atya vagy, Azert mint atyankfiait vgy beczültesd meg velünc mind nagyot kiczint.

KI VAGY MENNYEKBE. Ezzel ielenteti nekünc à mi Atyanknac nagy hatalmas voltat, az ki nem földi, ſem földe leendö, hanem lelki, Mennyei, öröcke valo, es mindenhato: Es azert megis adhattya mind azokat, az miket tüle kérünc, ha olly nagy dolgoc volnanakis, kiket egy ember ſem adhatna meg. *ILLY SZEP* ęrtelemmel rekeztette be Iduözitönc ez igekbe: *Mi Atyanc ki vagy Mennyekbe:* mind hatalmat, mind io akarattyat Iſtennec, az mi hitböl valo imatkozaſinknac fel inditaſara. *MENNYEKBE.*

*MELY IGEC AZ ELSÖ PARAN*czolatotis ſzepen meg magyarazac, kibe Iſten kiuani igaz Iſten iſmeretet, hitet, remenſſeget, ſzeretetet, felelmet, alazatoſſagot, türeſt, es tökelleteſſeget. Es meg *TILT* Iſteni iſmeretlenſeget, Iſtenröl valo teuelygeſeket, es minden baluany imadaſt, Idegen Iſteni tizteletet, es kilſo ieleknec imadaſat, oly Iſteñec tizteletit à kinec öröcke valo Fia nem volna, Teremtet allatoknac Iſteni böczületit, Es emberi gondolatbol ſzerzet Iſteni tizteletet. Touabba meg tilt Iſten ellen valo ketſeget, hitetlenſeget, ketſegbe eſeſt. zugolodaſt, Iſteni kelletſenſeget, Iſteni feletlenſeget, es teſti batorſagot, keuelyſſeget, hittöl es Iſtentöl valo el ſzakadaſt. *Az elsö paranczolatnac ertelme.*

MIND èzeket iol meg gondolyuc mihent ez igeket emlityiüc: Mi Atyanc ki vagy mennyekben: Aztis, hogy oly Atya kinec öröcke valo Fia vagyon, es ſzent Lelke vagyon: Aztis, hogy fia altal fiaua fogadot, es ſzent Lelke altal vyonnan ſzült. Ez harom ſzemely kiuöl ſem̃i Iſtent ne iſmeriünc es ſenkinec ne imatkozzunc. Ezekbe kedig mint edes Atyankba vgy gyönyörködgyunc. Az Atyat mi Atyanknac, az ö ſzent Fiat mi Atyankfianac, Az ö lelket mi lelkünknekis tarczuc: Egy maſt mint ſzerelmes atyafiac meg böczüllyüc. Oe benne mint mennyei mindenhato vrba eröſſen bizzunc. Es mint lelki Wrunkat lelekböl tiztellyüc: Ezeket mondoc eſzünkke iutaſſac czac ez igekis, Mi Atyanc ki vagy mennyekbe. *Megis ertelme ennec: Mi Atyanc ki vagy menyekbe.*

De megis vegyünc töb ertelmet az *MENNYEKRÖL.* *MENNYEKBE.*

Ne vellyüc az Iſtent emberi modra menyben leñi, ki el lepte mind az egeſz vilalagot, kit ſem föld ſem meny nem tart, hanem ö tarttya mind azokat, De miert hogy lathatatlan es foghatatlan ö magaba, emberi mod ſzerint helt neueztet Atyanac az Chriſtus velünc imez okokert. Elöſzer mert az ö Hatalmat es diczöſeget onnan felöl ſzokta gyakorta ki ielenteni minden allatokra, czattagaſſal, meny dörgeſſel, nap tamaſztaſſal, eſöuel, meleggel, hideggel, egi czudackal es ieleckel, Es oñet ęlteti az alſo földi vilagot: Maſodſzor, Mert ot keſzittet nekünc öröcke valo helt. *AZERT* mihent az Iſtent emlityüc mennyeinec: Alazzuc meg mi földiec olly fölſeges allat elött magunkat, Es fellyüc az ö hatalmaſſagat. De fiui feleleñel, vgy hogy Atyanknakis meg eſmeriüc ötet, Es ez földünkröl mindeñap ö hozza vagyolkodgyunc, Minden keduünc es nyaiaſagunc Menybe, mint öröc hazankba leuen, holot Iſten mind öröcke bennünc fog lakozni. Melly lakaſt moſtis el kezdet immar, es azertis mi magunkat mennyeinec, auagy vgyan menny orſzagnac, es Iſtennec mennyei Templomanac tarczuc, 1. *Corinth:* 6. Es azert mikor ezt mondgyuc: *Ki vagy mennyekbe.* eztis ert hettyüc, Az az, ki vagy czac azoc között, az kic Menny orſzagra valoc. Az mint ſoc helyen mijs Iſten orſzaganac neueztetünc. Ez legyen Tanuſagunc az Elſö Reſzeböl, ezböl: Mi Atyanc ki vagy Mennyekbe. Kiuel czac meg neuezzüc azt az Iſtent, az kit ſegitſegül kel hiwnünc, kinec igaz eſmeretire es benne valo bizodalomrais fel inditatunc. Laſſuc Maſic reſzetis. *Actor:* 7. *Miert neueztetic mennyenec az Iſten.* *Pſal:* 2. 115. *Pſal:* 3.

OETOED WR napiara Fel tamadas vtan.

Aliter VOCEM IV CVNDITATIS Vasarnapra.

A kereztyeni
AZ MASODIC RESZERŐL.
Az Hęt Kéreſről.

EGy egy igeckel imez Hęt dolgot keriűc. Előſzer, Hogy Tanyitſon. 2. Birion: 3. Segitſen: 4. Elteſſen: 5. Meg boczaſſon: 6. Meg tarczon: 7. Szabaditſon.

Ezekbe mindenec be foglaltatnac, noha temeny ezer az ſzűkſeg à kit kel kérnűnc, es az nyaualya az kikbe meg kel oltalmaztatnunc. *KIKET* az *WRKET* Rendbe mintha hęt Tablan adna előnkbe, Miert hogy Lekiec es Teſtiec vagyunc, azokatis lelki es teſti ſzűkſegínknec kéreſere rendeluen. Harom elſő kéresbe lelki iokat kerettet Iſtentűl. Az negyedikbe az Kenyernec neuezetibe minden teſti ſzűkſegűnkre valokat: Az ötödikbe iſmet lelkit, az bűnnec Bo czanattyat kéreti, nem Oc nelkűl mindgyart az teſtiec vtan, es az többinec közepette: Hogy minden teſti, ſőt akar melly ſzűkſegűnknec kéreſe mellettis, bűnűnc boczanattyat kérnűc es hinnűc, ki nelkűl Iſten ſemmit nem adhatna io keduel mi nekűnc. Az hatodic es hetedic kéreſbe kériűc, hogy minden teſti es lelki veſzedelemtűl vgy oltalmazzon es ſzabaditſon, hogy meg tartaſſunc az őrőc ęletre. *KINEC* rendihőz az Tiz paranczolatotis ſzepen ſzabhattyuc. Mert valamelly nemes ioſzagos dolgokat hagyot Iſten az ő paranczolattyaba, mind azokra ſegitſeget kérűnc az Imatſagba. A mint meg halluc az elſő paranczolat mint illic ez igekhőz, Mi Atyanc, ki vagy mennyekbe. Ez vtan meg értyűc eztis: Szenteltеſſec az te Neued, mint illic az Maſodic es Harmadic es az Elſő paranczolathozis: Imez megent: Iőyiőn az te orſzagod, az Negyedic paranczolathoz. Ez kedig, Legyen az te akaratod,, Summaia mind az két Tablanac, es őſzue kapczollya az kettőt. Az kenyernec kéreſe kedig, be rekezti az ſzűkſegnec tizteletit. Az bűnnec boczataſa, mindenic paranczolatra ſzolgal: Azonkeppen az gonoztul valo ſzabaditas, kibe erőtis kérűnc vęgig valo meg maradaſra, az paranczolatoc ſzerint, à mint touab megis ęrtyűc. Moſt az elſő kéreſnec ęrtelmet laſſuc.

ELSŐ KERES. Szenteltеſsec az te Neued.

Neue Iſtennec es annac ßentelеſe.

Rőuideden ezben azt kériűc, hogy magat es akarattyat igazan eſmerteſſe meg velűnc,: Es az mi egez eletűnket vgy ſzabia ahoz, hogy egyebekis latuan azt, diczőiteſſec nagy ſoktul az altal. De ezt nyiluabbanis ęrczűc meg. Előſer laſſuc miczoda az Iſten Neue, Es az mibe ſzenteltetic? Soc keppen neueztetic az Iſten, Mint: Iſten, Atya, Fiu, ſzent Lelec, igaz, io, irgalmas, tizta mindenhato, bőlcz, &c: Touabba Iſten Neue azis, valami az ő Neuebe predikaltatic: Mint az tiz paranczolat, Es az Euangeliom es az ő Sacramentomi. Mind ezekbe vgy ſzentellyűc őtet, midőn tiſztan idegen vélekedes nelkűl czac az ő Neue ſzerint beczűllyűc őtet, es ſem gondolunc, ſem ſzolunc ő felőle egyebet, hanem à mit meltan ęrdemel, es az ő termeſzetihőz fér. Touabba midőn az ő Tőruenyet es Euangeliomiat es Sacramentomit nem czac tanullyuc, hanem azokhoz igaz ſziwből ęletűnketis rendellyűc, Ezeknec kedig mint kelleſſec lenni, im meg mutatom, Az Tőruennec es az Euangeliomnac rőuid magya razattyabolis.

Az Tőrueny es Euangeliom ßerent Mint ßenteliteſſec az Iſten neue.

Egy Iſtent hogy.

AZ ELSŐ paranczolat imez: Egy Iſtent higy. *AVAGY*: Ne legyenec te ne ked idegen Iſtenid en előttem. Ez ſzerint vgy tiztellyűc őtet, ha igazan meg eſmeriűc, az mint magat ſzent Fia altal, es az Euangeiiom altal ki ielentette, az mint à Credoba neuezzűc Atyanac, Fiunac, es ſzent Leleknec. Es ha ő benne, az ſzerint bizunc, à mint aianla Magat, ſzent Fiat, es ſzent Lelket, Es ha az ſzerint fęllyűc az mint fenyegeti azokat, kic hozza nem tęrnec bűnőkből, es ha magunc meg nem alazzuc előtte, Es az mi nyalyankba nem zugolodunc ő ellene, Hanem édes remenſeggel eſedezűnc előtte.

Ne tiztely kepet.

Az *MASODIC* paranczolat imez: Ne czinally magadnac kepet, es ne tizteld azt. Ez maſic paranczolat ſzerint igy ſzentellyűc, es tiztellyűc az Iſtent: Hogy őtet meg valaſzuc mindenektűl, es ſziwben es lelekben tiztan igaſſagbol tiztellyűc mint lelki tizta es igaz valoſagos Iſteni allatot, Az az, el tauoztaſſunc kilső ſzín muta-

mutato Isteni tizteletet, es minden kűlső Baluany imadast. Az kepeknec czinalasat, azoknac imadasat, es tizteletit, es minden baluanyoc mellet valo Isteni tizteletet, *MERT* noha emlekezetre es ekessegre valo kepeket az Templom kiuűl tarthatunc, De az lathatatlan Istennec kepet gondolni, Auagy Christus Wrunknac, auagy az szent Leleknec, kepeket, tizteletre fel tenni, Baluany imadas. Az mint rutul gyalazza az egez szent Iras az kepeket, *Esa:*44. *Ierem* 10. *Baruch:* 6. Es Istenis soc helyen kemenyen meg tiltya. Soha kedig sem Christus Wrunc, sem az Apostoloc nem rendelnec semmi kepeket. *MELLY* paranczolatot, Mondoc Ezt: Hogy ne czinaly semmi kepet az ő tizteletire, Igen szűkseg volt, hogy kűlönnis az többiűl meg valaztua előnkbe adna. Mert imè lattyuc, hogy mind ez egez vilag, vagy kepekhez hasonlittya őtet, vagy ő maga gondol valami olly szerzetet, es olly tizteletet, kiuel Istennec akar kedueskedni, Es mayd vgyan senki nem akar azzal meg elegedni, à mint ő maga ki ielentette magat. Pelda Moyses es Philep, kikis kèrtec hogy nyiluabban mutatna magat, Melly keuansagot Isten meg zabolaza bennec, kit ha bennűnkis meg nem zabolazna, az Satan szantalan soc ezer baluanyozasra vitten viñe, az nęw alat, hogy mâr Isten tiztessegere miellyűc, Azert intetűnc az Masodic paranczolatba kűlőn, hogy czac egyedűl az Isten igeie szerint tiztellyűc őtet, Es azbol tanullyuc vgy az mint magat ki ielentette. Mindent, Tőrőkőt, Sidot, Papat, es akar kit tekincz el, ki az ő igeietűl el szakatt, soc ezer bolond aitatossagot talalsz kőztőc, Kiről szent Pal ezt mondgya, Hogy azoc nem ęrtelem szerint valo aitatossagoc, *Roman:* 10. Isten igeie, es igaz hit nekűl valoc, azert mind hiaba valoc, sőt Isten boszusagara valoc. Kiről soc helyen mondgya az Isten: Hogy hiaba tiztelnec őtet emberi talalmannyal, *Esa:* 29. *Matth:* 15. Tehat mi meg valaszuc őtet minden allatoktul, es ne hasonlitsuc se emberekhőz, se gondolt Istenekhőz, se Sarkanyhoz, se valami kepekhőz. Mért ő lelki, lathatatlan es meg foghatatlan allat, Hanem czac nézzűnc az ő Fiara, kibe magat ki ielentette, es az altal emlitsűc, es czac az ő Tanyitasa szerint esmerűc, ki ha homalyosnac tettzikis à mint Moyses es Philepis keuanac mas keppen larni, de mi elegedgyűnc azzal, à mint ő maga akar esmertetni es tizteltetni, Mig őtet szinről szinre meg lattyuc. Mondoc mi semmi emberi gondolt allathoz ne hasonlitsuc, az lelki tizta valosagos Istent, Se forrashoz, kapolnahoz, Oltarhoz ne kőtelezzűc, hanem tiztellyűc azokba, à kibe ő maga hatta, es az mint magat szent Fia, es szent Lelke altal ki ielentette, Az ő Tőruenyehőz semmit ne tegyűnc, es aztul semmit el ne vegyűnc, *Deuteron:* 12. Ezeket az Masic paranczolatnac tizteletiről eszűnkbe vegyűc. *Exod:* 20.

Az Harmadic paranczolat szerint kedig, Hogy Istenec Neuet hiaba ne vegyűc: Igy tiztellyűc: Ha az Istent, az ő Neuet, az ő szent Igeiet, es minden czelekedetit szent Lelekből szarmazot tizta sziwből, nyeluűnckelis tiztessegessen az ő ęrdeme szerint bőczűllyűc: Az ő Neuere igazan czac szűkseges dolgokban eskűszűnc: Az ő szent Igeiet, az Tőruent es az Euangeliomot igazan es szorgalmatoson tanullyuc: arrol tőkelletes vallast teszűnc: őtet io remenseggel, igazan, szent es tizta dolgokba segitsegűl hiwiuc: es minden el vert iauaitol alazatos sziwből nagy halakat adunc. *AZ AZ*, Ha őtet nem karomlyuc, ő vele, es az ő igeieuel nem czufolodunc, bűbayt, babonat nem űzűnc, Az ő szent Neuere hamis alnoc eskűuest, es semmi idegen Isten Neuere, sem akar mi Newre, semmi eskűuest nem teszűnc, Az ő igeiet nem szidalmazzuc, azt nem rőstőn, hanem szorgalmatoson tanullyuc, szeles es reszeges elmeuel heaba nem czaczogiűc, semmi hamis es Eretnec es teuelgő Tudomanyt nem kőuetűnc, Es el titkolt mély ęrtelmeket, nyughatatlanul nem kèrdezzűnc, Az ő igaz igeiet meg nem tagadgyuc, sem az hamis Tudomant nem vallyuc: Idegen Istent, baluanyokat, es teremtet allatokat segitsegűl nem hiwunc. Az igaz imatkozasba nem kelletlenkedűnc, sem rőstelkedűnc: Hala adatlanoc sem leszűnc, sem hannyuc magunkat az hala adasba. Ezeket à harom paranczolatokrol mondam. AT ő Bbirőlis magatokban gondolkodgyatoc, azoc szerintis mint keuan Isten szenteltetni, Mert mikor őtet nézzűc, őtet szerettyűc, őtet fęllyűc, es vgy igyekezzűnc mindenikben ő neki kedueskedni, Mindenikből szenteltetic es tiztelletic ő felsege, Ha mondoc az ő igeienec űnnepet meg tartyuc, Ha szűlenket tiztellyűc, Ha ől̋oc, paraznac, lopo

Isten neued hiaba neued.

OFTOED Wr napiara Fel tamadas vtan.

Aliter VOCEM IVCVNDITATIS Vasarnapra.

nem leszűnc, Ha meg czac keuanni sem akariuc az masét, Mind ezekből soc draga keppen szenteltetic az ő felieges Neue. Kikben azis meg ielentetic, hogy ő magais az Isten illy szent es tizta termeszetű. Es hozza valo fiui engedelmességünketis meg bizonyittyuc. Ezeket az Isten Tőruenyeről eszűnkbe vegyűc, Es kériűc hogy ő felsege ezec szerintis szenteltesse meg magat, es az ő Neuet velünc: *Az EVANGELIOM* az hitnec Agazati szerint kedig vgy szentellyűc, Ha maguncmeg alazuan es meg szomoroduan soc bűneinc es nagy erőtlenseginc miat, czac az ő irgalmassagara es szent Fianac érdemere tamazkodunc, Es tűle minden iora szent Lelket keuanuan igyekezzűnc czac ő altala vezérlettetni à Tőruennec igassaga szerint. Touabba midőn àSacramentomockalis iol élűnc, vgyis szenteltetic tulűnc. Kikbe à mint naponkent soc fogyatkozasinc esnec, azonkeppé szűkseg szűntelen kérnűnc, hogy az Isten naponkent iobban iobban tizteltesse magat velünc, Mert azert teremtet, Es azert valtot megis minket, hogy ötet igazan meg esmeriűc, es altalunc mind őrőcke diczőitessec. Annac okaert hogy ezeket altalunc meg szerezze, azert kériűc mikor azt mondgyuc: Szenteltesselec az te Neued. Mint ha mondanuc: WR Isten, miert hogy az te tiztessegedre teremtettel volt, kiből immar noha el eytet az ördög, de te megis vegy fel bennűnc hozzad szent Fiadert, Es ismet wyionnan tiztelteszd altalunc az te Neuedet, Bizony valaki szűntelen ohaytuan sziue szerit kéri ezt Istentűl, meg adgya. *DE* miert hogy az Isten Neue szenteleseturl el akar szakaztani az ördög, az Test, ez Vilag, Immar erős oltalmatis kérettet velünc Christus Wrunc, Hogy vgyan orszagaba fogadgyon, Es mint mi Kiralyunc, az ő hiuei közőt tarczon, ott szent Lelke altal birion, Angyaliual oltalmazzon, es vigyen az ő szent orszagabannis. Erről kőuet kőzic az Masic Kéres.

MASIC KEKES. Iőyiőn te orszagod.

Harom fele orszaga Istennec:

Noha hatalomnac es diczősegnec orszagais vagyon Istennec es mindeneknec el iőuesetis keriűc ittis. De kiualtkeppen *KEGYELEMNEC* orszagaert kőnyorgűnc. Az az, azt kériűc hogy fogadna kegyelmessen hozzaia, es viselne olly gondot reanc, hogy az ő kegyelmeből, orszagabol, seregebol, polgari es hiuei közzűl el ne szakadnanc. *HANEM* az kegyelem hirdető Euangeliomnac altala gyűytene ez vilagon maganac Anya szent Egyhazat, es minketis tartana meg azoc közőt. Bűneinket meg boczatana szent Fiaert, szent Lelkeuel meg szentelne, Oerdög, bűn, ez vilagi kegyetlenec ellen meg otalmazna, mind addig, mig az ő diczősegesorszagaban beis venne. Ezeknec keuansagarol kereseről, es kereseseről, monda Wrunc eztis: Előszer keressetec az Istennec orszagat es az ő igassagat, es mindenec meg adatnac ti nektec.

Az ünnep ßentelteshőz illic ez.

Ez masodic keres kedig szepen illic à Negyedic Paranczolathoz, az Wnnep szenteleshőz: Mert ittis azt keriűc: Hogy az Isten az ő igeiet, kinec altala gyűyti az ő orszagat, minden felé ki boczassa es hirdesse, es hogy szent Lelket ki ontsa mi reanc, ki az mi termeszetűnknec romlasat fel epitse, hogy helyt adhassunc az Isten igeienec, es igaz polgari lehessűnc az ő orszaganac mostis ez földőn, ez vtanis az őrőc bodogsagban. *VIZONTAC* azt keriűc, hogy ne hadgya az ördögöt gyűhőskődni, es az ő szent igeiet meg konkolyozni. Ne engedgye hogy è vilag szerte tamaszon Istení karomlokat, Istení meg vtalast, testi batorsagot, es soc vr doc gonosz életeket, es ne engegye hogy à mi sziuűnkbe vralkodnec, se az ördög, se à testnec gonosz keuansaga, es ne érezszen bennűnc az karkozatnac vęghetetlen orszagara. Egyszersmind azert mind harom fele orszaganac el iőuesetkeriűc, mind Hatalmanac, mind Diczősegenec, es mind Kegyelmenec. Hogy hatalmaual wralkodgyec az mi testi lelki è vilagi ellenseginken, es birion minket az ő szent Lelkeuel. Diczőseges orszagabañis kedig kibe vagyon az ő szent Angyaliual vigyen be minketis. Kegyelemnec orszagaban kedig, most è földőn hirdetuen az ő kegyelmet, es kegyelmebe veuen tartzon meg azba à Christus Euangeliomanac altala mind vęgig.

Summa szerint ez keresbe, Iőyiőn el à te orszagod, Azt keriűc, hogy életűnkbe birion minket szent Igeieuel es szent Lelkeuel, Es gyűytsőn ő maganac Anya szent egy

haza-

hazát, kinec bűnet meg boczaſſa, oltalmazza, igazgaſſa, Ellenſeget az ördögöc es az kegyetleneket rontſa, hogy ne arthaſſanac mi nekűnc. Es bennűnket feſ tamaſztuan vigyen az őröc eletre.

Mit tanulanc az kęt Keresbe? Az Elsőbe azt kerűc, hogy ſzenteltesſe velűnc az ő Neuet, Magat igazan eſmertesſe es tizteltesse, az ő Paranczolattya, es Euangelioma ſzerint. Ez maſikba, ezt kêrűc, Hogy iőyien hozzanc orſzagolni, az az, vegyen kegyelmebe, Es mindenkor vgy birion, hogy ſe az Teſt, ſe à Satan, ſe ez Vilag el ne ſzakazthaſſon ő tűle, es az ő Neue ſzenteleſetűl. *EZEC* igen nagy ſzűkſeges Kêreſec, Mert ha olly ęrtelmeſec volnankis az Iſteñec eſmeretibe, es az ő akarattyanac ęrtelmibe, mint Adam, Dauid, Salomon, Mijs vgy el eshetnenc mint azoc, ha erőſſen nem ſzoritana markaba minden ſzem pillantasba. De biztat Chriſtus Wrunc, hogy ő az ő hiueit vgy ſzoritana markaba, hogy onnet ſenki ki nem ragadhatna, Az az, minec vtanna Iſten fiaiua tett bennűnc, Immar ſzűntelen reanc vigyaz, es erőſſen oltalmaz, hogy az ő orſzagabol az Satan el ne ragadhaſſon. De arrais meg tanyit, hogy az ő Iuhai az ő ſzauat halgattyac, őtet kőuetic es az ő akarattya ſzerint ęlnec, kitis kêrettet velűnc harmadſzor. *Ioan: 10.*

HARMADIC KERES.

Harom fele akarattya Iſtennec.

Legyen te akaratod, mikeppen menybe, azonkeppen főldőnnis.

IMè ki nagy dolgot keuantat es kerettet az mi wrunc Ieſus Chriſtus mi velűnc: Hogy minec vtanna Iſten fiaiua lettűnc, Immar mint ſzerelmes fiai itt ez főldennis mint ha Menybe lakoznanc az Angyaloc kőzt, Mint ők az Angyaloc, mijs czac az Iſten akarattyara nézuen, azt győnyőrűſeges őrőmmel es io keduel kőuetnűc.

Az Iſtennec akarattya kedig è Haromba fűgg: A Tőruenybe, az Euangeliomba, Es az mi Tiztűnkben. Azert ez Kêreſnec imez ęrtelme: Kêrűc ezbe az Iſtent, hogy meg tanyitſon minket az ő akarattyanac, az Tiz paranczolatnac Es az Euangeliomnac igaz iſmeretire, Es az mi Tiztűnkben hiuen iarattaſſon az ő akarattya ſzerint. Melly *PARAN*tſolatban ollyat keuan, kit az okoſſag ő magatul meg nẽ ęrthet, Mert keuan azbã nagy ſoc nemes erkőltſe! er éppen es olly tőkelleteſſen, hogy tſac egy czep hia ſe legyen, A mint Wrunc mondgya: Ha be akarſz az ęletre menni, tarcz meg à paranczolatokat. *Matth: 19.* Iſmet, à ki czac meg haragſzic, vagy czac mas feleſeget keuantais, *Matth: 5.* Immar melto karhozatra. Az ki az leg kiſſebiket meg tőrte, vętkes az tőbbi ellenis. Igy meg eſmerni à Tőruent nagy dolog. Az *EVAN*geliomba kedig à Tőrueny ellen, ingyen igeri ſzent Fiaert mind azoknac boczanattyat, az mellyeket à paranczolatoc ellen vętettűnc. Azert mondgya Dauid: Czokolgaſſatoc az Fiut, *Pſal: 2.* Es az Iſtenis mond: Ez az en ſzerelmes ſz: Fiam kibe keduem be tőlt, őtet halgaſſatoc. *Matth: 3.* *EZ KET* akarattyaual mind eſzűnc, keduűnc, termeſzetűnc ellenkezic az Iſtennec. Azert kêrűc hogy à mi teſtűnknec akarartyara ne erezſen minket, hanem vgyan wyionnan teremczen es ſzent Lelkeuel fel epitſen, az ő akarattyanac keſzerites nelkűl va lo akarattyara, es io keduű czelekedetire, es fiui ſzolgalattyara. Azonkeppen *TIZTWNKBENNIS* az kire ő hiwt, es valaztot az ő akarattya ſzerint, hiuen tunyaſag es alnokſag nelkűl el iarhaſſunc, Mind Predikator, mind Feiedelem, mind Czalados, es minden rend, nagy es kicziny, olly io keduel, hogy vgyan őruendezzűnc, midőn az Iſtennec kedue ſzerint valamit mielűnc. Az mint à ſzent Angyalokis Menyorſzagban ő neki nagy hiuen ſzolgalnác, kiki mind az ő Tiztibe, meg mondhatatlan nagy győnyőrűſeggel.

Ez *HARMADIC* keres Summaia az egez Tiz paranczolatnakis az Euangeliomnakis, midőn azon kerűc az WR Iſtent, hogy minden eſzűnket, el menket, tanaczunkat, akaratunkat, keduűnket, ſzonkat, es czelekedetűnket, az ő ki ielentet igeihez, akarattyahoz, es paranczolattyahoz ſzabia mindenekbe, Es mind az őrdőgnec, mind az mi teſtűnknec ellenkőző akarattyat meg tőrie es meg rontſa. *MELLY* kereſsel ielenttyűc hogy mi nekűnc ſemmi nincz nehezeb mint az ordőg akarattya es az Iſtennel valo ellenkezes. Es hogy mi keſzec vagyunc vy eletet, es engedelmet

OETOED Wr napiara Fel tamadas vtan.

Aliter VOCEM IVCVNDITATIS Vasarnapra.

kezdenűnc, mindenekbe czac ő neki kedueskednűnc ez földőnis, mind ennyi gyarkosaginkbanis: Hogy osztan az fel tamadas vtan tőkeletesen mint à szent Angyaloc őrőcken őrőcke szolgalhassuc. Ez engedelmet nagy io neuen tizteletes aldozat gyarant veszi az WR isten szent Fiaert minden hiuektől. 1. *Petr:* 2. *Rom:* 12.

Harom keresnec Summaia.

Atyatul Fiutul es szent Lelektűl valo keresec.

NEmelly bőlcz Tanyitoc ez harom kerest szepen rendeltec kűlőn az Istensegnec harom szőmelyehőzis. Az elsőbe az Attyatul igaz Tudomant kerűnc: Az masikba az Fiutul mint Kiralyunktul orszaganac birasat, az az, hiueinec igaz tudomany altal igazgatasat: Harmadikban, à szent Lelektűl egyenlő akaratot minnyaiunkba, az Isten akarattyahoz illendőt.

Mindeniket noha mind az harom szőmelytűl kerhettyűc, mert őc harman egyec sem termezetyec, sem Istensegec, sem akarattyoc, sem czelekedetyec nem kűlőmbőzhetnec, Mind az altal az ő ki ielentet tisztec szerint, az Atya az Fui altal czelekeszic, szent Leleknec ereieuel. Az Atya ad igaz tudomant, de szent Fia altal, es azt teriezteti szent Lelkeuel. Meg lehet azert az tizt szerint az kűlőn szőmelyeknec segit segűl hiuasa: Hogy az Atya szenteltesse az ő Neuet, Az Fiu iőyien el orszagolni, A szent Lelec szereztese akarattyat Istennec. *HA* kedig czac egyedűl ő magatul az Atyatul kériűc mind ezeket, io: De soha semit nem miel az Atya à Fiu es szent Lelec nelkűl. Melly Atya az ő szent Fiaert ád mindent mi nekűnc, es vele egyűttis czelekeszic mindent à szent Leleckel egyetembe, az mint Wrunc sokszor tőt igeretet rola. *DE* erről, mint czelekedgyenec egyűtt, az ép termeszetben ęrtekezzűnc nyiluabban. Most az mint lehet ennyi homalybannis, igyekezzűnc ęrteni, igazan az ő akarattyat, es azt győnyőrűseges őrőmmel kőuetnijs.

Ezec lelki Kêresec valanac. Immar ęrtsűc aztis, Hogy az kic illy keppen Isten orszagara fő gondot viselnec, Testi ęletyekre valotis meg ád azoknac.

NEGYEDIC KERESRőL

Mi mindennapi kenyerűnket ad meg nękűnc ma.

Mi kenyerűnket

IT Christus wrunc azt keretteti velűnc, Hogy Isten à mikeppen teremtette Testűnket, azonkeppen elis tartsa, es ez vilagi ęletűnkbe valo szűksegűnkre mindenben gondot visellyen. Adgyon io egesseget, bekeseget, etelt, italt, ruhazatot, szőlőt, hazat, őrőkseget, szanto földet, barmot, io hazas tarsat, es annac aldasat, io magzatokat es annac Istenes fel neueleset, Iambor szolgakat, szolgalokat, io szűleket, io gond viselő feiedelmeket, io bőlcz es hiw tanyitokat, es oskola Mestereket, io atyafiakat, io szomszedokat, io oruosokat, igaz tőruen lato itelő mestereket, es igaz prokatorokat, iambor vitezeket, iő szanto embereket, es minden fele mestereket, es az mesterseghőz valo szerszamokat, Az szantonac eket barmot, Az katonanac louat, tőrt vitesseget, Földűnknec io termeset, Es az ő szent Angyalinac őrizeset. Mind ezeket ęrttyűc az kenyeren, Es ezeneket ęrttyűc à Szűlekenis az Oetődic paranczolatban. Melly szűleket es gond viselőket ha tiztelűnc es melletec tiztűnkben hiuen el iarunc, azoc altal mindent be szolgaltat az Isten, valami testűnc taplalasara valo. Imezparanczolatis, Ne oroz, ide valo, hogy kiki tiztibe el iaruan varia Istentűl aldasat, es vgy keresse kenyeret.

Attyadot Anyadot tiztellyed.

KERDES.

Lam az Isten Lelki allat, szabade hat ő tűle testi iot kernűnc.

♀ Testi iokat miert kell kernűnc.

Igenis, mert noha ő Lelec, de minket kettőből alkotot, Testből es Lelekből, es mind kettőre szűksegűnc vagyon. Azert mind az kettőt, mind az Lelki, mind à Testi iot ő tűle kel kérnűnc. *AZ TESTI* iokat imez okokert: ♀ *HOGY* meg esmeriűc
1. azokatis nem tőrtinetnec, hanem Isten aiandekanac lenni: Es halat adgyunc rola.
2. Az mint dőgben, hadban, ehsegben, haborusagban meg tettzic, mint szűkőlkedgy-
3. űnc

ünc ő nala nelkül. *HOGY* tudgyuc hogy az Istennec gondgya legyen ez vilagi ęletyekreis az ő hiueinec, es ittis meg akaria enhiteni nyaualyaiokat, kic vgyan nem lehetnec tengetes nelkül, azert Iacobis *Geneſ:* 32. Moyſes *Deuteron:* 6. Dauidis *Pſalm.* 36. Szent Palis, 1. *Timoth:* 2. 'es minden ſzentec kérenec teſtitis. 3. *HOGY* az teſti ioknac kéreſeből erősedgyec hitünc, az lelki ioknac varasibannis. 4.

IMEĘEKIS igen ſzükſeges Kérdeſec, az telhetetlenſegnec es lopaſnac el tauoztataſaert.

MIERT mondgyuc *MINDENNAPI* kenyernec, es miert mondgyuc hogy *MA* adgya meg Istenc? *Minden napinac miert mondgyuc.*

Elöſzer azert: Hogy vgy fügiünc Istentül, hogy à holnapi eledelre tiztünc kiuül ne legyünc ſzorgalmatoſoc, mint Chriſtuſis paranczollya. Kibe nagy fő emberec, mint Moyſes es az Apoſtoloc, ſokſzor vétkeztec. Mijs czac egy kis ſzükſegünkbennis tiztünketis el feleytüc, es alnokſagot es czalardſagot üzünc. Ez azert hogy ne legyen, kéretteti az Chriſtus. *Matth:* 6. *Lucæ* 12.

Maſodſzor, hogy az fősuenyſeget es telhetetlenſeget el tauoztaſſuc, es meg elegedet ſziwel legyünc. Ez vilagot mint czac mai napot vgy tarczuc, mintha nem ęlnenc, vgy ęllyünc, 1. *Timoth:* 6. Hazunkat, Feleſegünket, Gyermekinket bizontalan nac tarczuc, es érőtőc telhetetlenül ne ſzorgalmatoskodgyunc, tiztünc es az Isten aldaſa kiuül. Az ſokat keueſnec, az keueſet ſoknac tarczuc, ſzent Pal ſzauakent, ki igy ſzol: 2. *Corinth:* 8. Az ki ſokat ſzedet vala az Mannaba, ſem lőn töb neki, es à ki keueſet, ſem fogyatkozic vala meg. Es mond: 1. *Timoth:* 6. Senki ne veſſe remenſeget az bizontalan marhaba.

Harmadſzor hogy eſzünkbe vegyüc, hogy mindennap ſzükölködünc Isten ſegitſege nelkül, es mint tegnap, mais azonkeppen az ő aztalarol eſzünc, iſzünc, az mint Dauid mondgya: *Pſalm:* 144. Meg nyitod az te kezeidet, es be töltesz minden allatokat aldaſoddal.

Ha Istentül kériüc, miert mondgyuc mi kenyerünknec?

Elöſzer azert, mert az ő kenyeret mi nekünc ſzanta: es az mi ęlteteſünkre rendelte, azert az ő io kedueböl el vett aiandekinkat, mienknec eſmeriüc immar. *Miert mienc?*

Maſodſzor ezzel, lopaſtul es ragadozaſtul tilt meg bennünket, hogy az mi abrakunckal, kenyerünckel es nekünc adot aiandekinckal, vagy ſoc, vagy keues, vgy elegedgyünc meg, hogy az maſet ingyen ſe keuannyuc, à mint az tizedic paranczolatba hagya.

Miert kériüc Istentül az Kenyeret, Lám mas felől azt paranczollya, hogy munkaual kereſſüc.

Az munka mellet könyörgenünc kel.

Nagy okai vadnac ennekis: Elſő: Mert akar menyit veritekezzünkis, io reggel keilyünc, fuſſunkis, ſoha azert ſemmi munkaual eleg kenyeret nem tudnanc talalni, ha Isten munkankat meg nem aldana, ſem magunkat ſemmi hatalommal meg nem őrizhetnüc, ha az WR Isten meg nem őrizne. *Prou:* 28. *Pſal:* 126.

Maſodſzor mert ha ſzinte torkig eleg volnais, ſoha ſem az kenyer, ſem az bor, ſem ezüſt, ſem arany, ſem friſs etel, ital, ruhazat, ſem ſemmi mi nekünc teſtünket nem taplalhatna, ſem ez földi ęletünket meg nem őrizhetne, hogy ha Isten titkos ereieuel azoknac, mint ezkőznec altala, nem ęleztene, es nem oltalmazna teſti ęletünket. Az mint lattyukis, hogy ſoc kőſzuenyes es ſoc Colikas wrac, ſem ehetic, ſem ihattyac draga eledeleket, ſokan kőkent, vad almat, ezipket, peniſzes Turót, Ros kenyeret keuannac betegſegekben, Lőret, alma vizet iſznac, Es Danielis ſzepb ſzinnel ęlt à ſouan etellel, hogy nem az Wrfiac az Czaſzar aztalanal, Es ſoc ſzegennec édesb egy darab arpa kenyer, hogy nem mint nemellynec à ſiros bęles. Es ha ęletet Isten el akaria venni, ki alhat ellene: Erre valo az Moyſes ſzaua: Hogy nem tſac kenyerrel ęl az ember, hanem Istennec minden igeieuel. *Deut:* 18. *Dani:* 1.

Hogy hogy kérhetnec az kazdagoc *NAPI* kenyeret, ha egy nihany eztendőre valo ęleſekis vagyon?

Az kaz-

napiara Fel tamadas vtan.

Aliter VOCEM IVCVNDITATIS Vasarnapra.

† Miert keryec a gazdagokis az mindenapi kenyeret.

Exod: 32.
1. Corinth: 10.

A kereztyeni

† Az kazdagnakis szükseg è kéres: Elöszer azert, mert az Isten szinte tarhazokbolis ki vehetí, es az mi ma vagyon, még ma semmie lehet, tüz, toluay, lopo, es kegyetlenec miat, kiról pelda Iob. Masodszor, ha nalunc maradis, semmi hasznat nem vehettyüc Isten aldasa nelkül. *TEHAT* mind szegeny, kazdag, egy arant valo szükségeket esmeriec, az ö mindennapi elteteſekre. Az kazdag ne bizzec kazdagsagaba czac egy oraigis, az szegenyis ne féllyen szegenységeben czac egy oraigis, Hanem mind ketten bizzanac az Istenben, mind maradekiockal egyetembe, az ki falatonkent éltet mindeneket, es be tölt nagy czuda titkos bölcz Istení hatalmabol. *DE* oh ki sokszor el esünc ezekbe, mert midön iol vagyon dolgunc, kényeskedünc es bizakodunc erönkben, eszünkbe, marhankban. Ha kedig meg nyomoroszunc, ottan el lankadunc. Igy az Israel, mikor iol volna dolgoc, esznec, isznac, aluszнac, iatzodnac vala, Baluantis tiztelnec vala, es buialkodanakis, Mikor eheznec es szomiuhoznac vala, zugolodnac vala. Azert igen szükseges kéresünc követközic.

OETÖDIC KERESRÖL.

Boczasd meg à mi Bünеinket. *AVAGY:* Enged meg à mi adossaginkat.

Bünnec boczatasa.
Marci 6.
Adossagnac miert neueztetic az Bün.

It azt kerüc Istentül, hogy az mi bünеinket szemünkre ne vesse, es meg ne büntessen érötte, Hanem ingyen meg boczatuan, tarczon igazaknac bennünket, az mi Wrunc *IESVS* Christusnac érdemeért. Melly Bünt *ADOSSAGNAC* neuez szent Mathe ezen Imatsagban, Azert, Mert elöszer Isten Adamba meg kazdagitot vala bennünc tökelletes szentseggel, es meg ekesitet vala az ö képeuel, bölczeſſeggel, igasſaggal, artatlansaggal. De mind ezeket az Bün altal el veztettüc, es adossa maradtunc, kit mais erössen kéuan es kér Isten az ö paranczolattyaba, az mint lattyuc temeny ezer büntetesetis. Azert az mi meg valto, es engeztelö *WRVNC IESVS CHRISTVS* biztat es tanyit minket, hogy kériüc, hogy az mi adossaginkat meg engedgye, az az, minden bünеinket meg boczassa mi nekünc, azt ne mi nekünc, hanem szent Fianac tulaydonicza, az kire vetette, az ö igasſagat minekünc tulaydonitsa. *KIERT* mindennec, es minden oraba szükseg esedeznünc, Azert: mert noha az meg boczatas mellet, szent Lelketis adgya, az ki foytogassa bennünc az bünt, hogy ne hadgya wralkodni, De mig az halando testbe lakozunc, soha fottig gyökerestül ki nem szaggatodic belölünc, ki miat megis kel ez testnec rothadni, es ez Vér az Istennec orszagat nem birhattya miatta, mig meg wyiult testbe fel nem tamad: azert mind addig mig az Bünt érezzüc bennünc, kérnünc kel az Istent, hogy szent Fiaert meg boczassa mi nekünc.

2. Corinth: 5.
Esaiæ 53.
Miert kel vntalan bünnec boczanatyat kernünc.

De felötte igen meg keuannya Isten aztis, hogy szandeckal vakmerö keppen ö felseget ne bantsuc, az bünben akaratunc szerint ne heueriünc, Melly bünöc röttegöue es hitetlenne teszic sziuünket, 1. *Ioan:* 3. Es vgy meg foytatic ereie az imatsagnac. Itt vedd eszedbe, hogy az bünökbe, es az bünösökbe nagy külömbseg vagyon, Mert vagyon halalos bünis, vagyon boczanandois, vagyon wralkodo, es nem wralkodo, vagyon tudatlansagbol, es gyarlosagbol valo, lelki esmeretböl valo, es szent Lelec ellen valo. Kikbe midön annyira be heuereszic az ember, mint az Diszno az Sarba, es terten ter rea, mint az Eb az okadasra, mint egy sürö Kód, auagy setet fölhö, auagy kemeny kö fal, el fogia szemünc elöl az Istent, hogy czac rea tekinteni, es czac fohazkodni se merünc hozzaia, Ha szinten kérünkis valamit, de ketelkedö sziwel, ki miat meg vtaltatic imatsagunc, *Iac:* 1. Touabba ha az bün annyira neuekedic raytunc, hogy azbol ki sem terünc, vgy el taszittyuc tülünc az Christus meg valtsagat, es añac ereiet, el üzzüc belölünc az Istennec szent Lelket, es el vetyüc tülünc az Istenec io keduet, Es vgy mind az Töruennec atka, mind az ö haragia nötön nö, mig egyszersmind öröcke valo boszu allasra ki ontsa, *Roman:* 1. Ez hogy raytunc ne törtinnyec, igaz pœnitenciabol Istenhöz teriünc, es sziuünc szerint igaz hitböl az Christus altal minden oraba bününc boczanattyat kériüc, Mondom minden oraba, Mert soha vgy nem foytogathattyuc ötet, hogy azert bennünc nem mozgana, Es niha niha akaratunc ellennis el rem eytene. Kiualtkeppen midön az ördögis soc okot ád rea, hogy meg mozditsa es fel razza öket bennünc, Nincz olly szent es maga tarto, hogy minden

Ez fele bünöc: Halalos, Wrálkodo, ßent Lelec ellen valo, az imatsagot meg foytyac.
2. Petr; 2.

den ſzem pillantasba nem vétenec, Hanem olly nagy tzegeres keppenis, mint Aaron, Dauid, Peter, De megis vagy tekintetiuel, vagy gondolattyaual, ezerſzeris vétkezic egy nap, akar melly igen oltalmazza magatis. Azert nagy vigaztalas ez nekünc, hogy ő maga az Atya Iſtennec ſzent Fia, mindennap kéretteti velünc minden bűneinknec boczanattyat, ki Petert arra inte, hogy egy nap hetue hetſzeris meg boczatna felebarattya bűnét, Es ittis vgy tanyira imatkozni, Hogy nem czac az mi magunc vétkei ert könyörgenenc, hanem egyebekertis, Kiről ſzent Ianoſis igy tanyit: Ha valaki lattya, hogy vétkezic az ő atyafia, nem halalra, imatkozzec, es meg adgya annac életet, 1. *Ioan:* 5. Az az, Ha kit latunc hygy örömeſt óna magat, de megis az Adamrol benne eredet bűn, es az ördög miat elten eſic, ez félér meg ne vtallyunc, hanem imatkozzunc érötte, es Iſtentűl bűne boczanattyatis nyeriű:, es iora ſegitő ſzent Lelketis. *Matth:* 18.

KERDES.

Miert mondattya Chriſtus imez czickelt: Mikeppen mijs meg boczatunc?

NE vêld azt: Hogy à mi boczataſunc nyeri Iſtentűl azt, hogy ők is meg boczaſſon mi nekünc. Mert mind az Prophetac, es az egeſz ſzent Iras, azt vallyac, hogy ingyen czac az Chriſtusba valo hit altal, nyerhettyűc bűnünc boczanattyat, czac az ő halalanac érdemeiert, *Actor:* 2. 4. *Roman:* 5. Itt ſem mondgyuc azt: Azert boczaſd meg bűnünket, Mert mijs meg boczatunc maſnac: Hanem ezt mongyuc: Boczaſd meg mikeppen mijs meg boczatunc. Az az, à mint te meg boczataſz nekünc, ſegits hogy mijs olly keppen meg boczathaſſuc maſnac, A mint te nem nézed ſokaſagat, ſem nagy voltat az mi bűneinknec, hanem mindenſzer mindeneket io keduel meg boczataſz, valamidőn hozzad terűnc, ſzent Fiad altal: Igy mijs mindenſzer akar melly nagy bűnöketis io keduel boczaſſunc meg à mi ellenünc vetetteknec, Ha őis azbol meg terend: De ha meg nem terneis, Megis io ſziwel legyűnc hozza, az mint te ſzanod az bűnős embereket: Es ha ki ſzanſzandeckal vereneis ellenünc, annac boſzu allaſat czac te read hagyhaſſunc. Ez értelemnec ſoc bizonſagit talallyuc az ſzent Irasba. Ie azert iol meg érczed, Miert mondattya Chriſtus Wrunc ezt: Mikeppen mijs meg boczatunc, Mert az ſzanſzandeckal valo bűnuel, gyűlőlſeggel, haraggal, boſzuſaggal, Iſtent wyiab haragra inditttyuc, es az ő ingyen igert, es nekünc nyuytot kegyelmet el taſzittyűc tűlünc, es el vetyűc. Az mint amaz adoſſalis czelekedec à Kiraly, *Matth:* 18. Azert tanyit es int it Chriſtus Wrunc bennünc, hogy kiczinyharaggal, dagallyal, nagy kart ne tennenc mgunknac.

Touabba azertis mondattya azt à Chriſtus velünc, hogy midőn az mi bűnünc boczanattyat meg nyertűc, azkor Iſten fiaiua fogadot ſzent Fiaert. Azert ez mondaſſal, Mikeppen mijs meg boczatunc? minketis arra akar inditani, hogy kőueſſűc az mi mennyei Atyanknac irgalmaſſagat, ſőt minden termeſzetit, à mint ſoc helyen nil-uannis tanyit erre, *Luc:* 6. *Matth:* 5. 18.

TEHAT valamelly ember engeztelhetetlen mashoz, iele, hogy az nem hiſzi az ő bűne boczanattyat, es hogy ő nem igaz fia az Iſtennec, mert annac erkőltſet nem kőueti. Iob volt volna annac, bár inkab ne ſzűleret volna, hogy nem mint az bűnben, az ellenkezesben, az atokba, az haragba, es az örőc halalba maradna egy kis dagallya miatt. *Veßedelmes, kemeny ßiuűnec lenni.*

DE mi kériűc az Iſtent, hogy ezekreis haytogaſſa az mi ſziuűnket, Hogy igen nagy örömmel veheſſűc az mi temeny ezer bűncinknec es adoſſaginknac engedelmetis, Es nagy io keduel akar melly ellenſeginknekis meg engedheſſűc, tiz, husz, ſzaz, ezer adoſſagatis, ha mindennap kellenekis, *Matth:* 18. *INTES.*

IMMAR VTOL az Kéreſnec rendiről is ſzep értelmet vehetűnc, Miert ſzinte kőzepette az tőb hat Kéreſnec rendelte ez kéreſt az Chriſtus: Boczaſd meg az mi bűneinket. *Leg kőzepbe miert keriűc ezt.*

Ennec Oka ez lehet, hogy minden, akar lelki, akar teſti kéreſűnc kőzőtt, meg emlekezzűnc az mi bűnős es meltatlan voltunkrol, es annac boczanattyat mindenic kőzőtt kér-

GETOED Wr napiara Fel tamadas vtan.

Aliter VOCEM IVCVNDITATIS Vasarnapra.

zőt kériűc. Es semmit ne variunc Istentűl az mi ęrdemőnc szerint, hanem ezac ingyen az ő io kedueből, az Christus ęrdeme altal, azert hogy bizonyos legyen az ígeretbe valo bizodalom, *Roman:* 4. Oh ki nagy vigaztalas ez à mi kőnyőrgesinkbe, Midőn el hihettűc, hogy az Isten meg boczatta bűnűnket, szent Fiacrt keduebe vőtt, es szeret bennűnc ő erőtte, noha mi magunkban méltatlanoc volnanc. Ez hit az kibe vagyon, az bizonnyal varhattya Istentűl azokat, az mit kér ő tűle. Erre hogy minketis fel indítana Christus Wrunc, Ez lőn Oka: Hogy az lelki es testi kéresűnc vtan, ottan az bűn boczanattyatis kérete. Ez legyen az bűn boczatasarol Tanusagunc.

HATODIC KERES.

Ne vigy minket Kisirtetben.

Isten nem kisirt gonoszra.

AZ fęle kisirtet, kibe az ember bűnre es veszedelemre vitetic, az ördőgnec tulaydon ezelekedeti, ki mindenkor azon inczelkedic hogy mindeneket bűnbe keuerien, es Istentűl el szakazszon. Azert itt azon kőnyőrgűnc, hogy az ördőgnec kisirtetit reanc, auagy ne boczasa, auagy annyira boczassa, az menyire el szenuedhessűc, sőt azon győzedelmesec lehessűnc, az ő ellenségenec gyalazattyara.

Vedd eszedbe azert itt, Ez szonac iarasat: Ne vigy minket kisirretbe, annyit teszen: Ne boczass kisirtetbe. Mert az Isten tizta allat leuen, bűnre, es bűnnec kisirtetire senkit nem viszen. Az mint az bennűnc valo bűnnec győkereről, à gonosz keuansagrol, szent Iacabis szol: *Iac:* 1. Az Isten vgymond senkit nem kisirt, hanem ki ki kisirtetic, mikor az őnnőn keuansagatul el vonatic, es meg ezalatic. Szent Ianosis, Wrunkis, ördőgnec tulaydonittyac az bűnt: Az ki bűnt miel vgy mond, ördőgtűl vagyon. Zachariasis mond: Gonozt ne gondollyatoc à ti szivetekbe, es az hamis eskűuest ne szeressetec, Mert mind ezec ollyac, az kiket gyűlől (vgymond) az WR. Iobis igy szol: Tauol legyen az Istentűl, az istentelenseg.

Ioan: 13.
Ioan: 8.
Zach: 8.
Iob: 34.

Kisirtetetre es kisirtetbe vinni kő lőmb.

De itt eztis meg ęrtsed: Hogy noha Istenis el viszen az kisirtetre, az az, rea erezt az kisirtetre, De nem viszen az kisirtetbe, az az, nem izgat az bűn tetemenynec kisirtetire, hanem rea erezt es read erezti az kisirtőt, az kinec szabadsagot enged, De mértec szerint, az hiuec epűletyekre, az istenteleneknec veszedelmekre. Mert Isten kezebe vagyon mind az kisirtőnec űstőke, es mind az erő, kiuel minket meg tarczon. Azert azkor boczattya reanc, mikor akaria, es ezac annyira, menyire akaria. Es annyi erőt ád ellene, menyiuel meg ęriűc, Mint szent Pal mondgya: Hiw az Isten, ki nem hágy titeket kisirtetni az ti erőtec felől, de szabadulastis ád az kisirtettel egyetembe, hogy el szenuedhessetec.

1. Corinth: 10.

Haznai à kisirtetecknec.

HASZNA pedig az Hiuec kisirtetinec, soc: Mert azban probal meg Isten bennűnket, mint bizunc ő benne, mint szerettyűc őtet. Touabba azzal serkenget fel az alombolis bennűnket, fel ráz vigyazasra, es keszit, es erősit az iőuendő hartzra, es az hadban valo győzedelemre, *Ioan:* 3. Azbolis tettzic meg az ördőgnec gonossaga, az mi erőtlen voltunkis: Es az Christusnac ereie mi bennűnc. Az hartz vtan adatic az ęletnekis Coronaia. Azert féluen az WR Istent, szűntelen kériűc: Vagy ne erezszen kisirtetre, Auagy el ne hadgyon az kisirtetbe, Hanem adgyon győzedelmet azon, es tarczon meg annac győzedelme altal az őrőc ęletnec Coronaianac el vetelere, 2. *Timoth:* 4.

HETEDIC KERESRŐL.

De szabadicz minket az gonoztul.

Miczoda az gonoz.

AZ Gonosz: az ördőg, az bűn, az bűnnec ostorozasa, ez vilagnac temeny ezer nyaualyaia, vęr ontas, dőg halal, haboru, eretnekseg, karhozat, az pokolnac vęghetetlen kinnya. Mind ezec az egy gonoztul az ördőgtűl tamattanac, az Istenec igaz iteletinec engedelmeből. Kiknec iszonkodasit mig è testbe ęlűnc, mindennap kostolgatnunc kel, az bennűnc szorult bűn miatt.

Azert

Azert ez keresbe kéríüc az WR Istent, hogy ezec ellen oltalmazzon es szabadítson meg bennünc, hogy tellyesseggel meg ne emezteſſüuc, es el ne veszünc miattoc, Enhitse meg mindennapi nyaualyankat, hogy azt io remenseggel bekeseggel türhessüc, örömmel vâruan az mi fel tamadasunkat, meg diczöüleſünket, es öröc bodogsaginkat. Hol valoba meg szabadulnanc minden gonoztul, es az Istennec minden iauaiba reszesec lennenc, ötet szinről szinre meg latuan, hozza hasonlatosoc leuen, es ö minden leuen mindenekben, mind örökkön öröcke, 1. *Corinth:* 15. Ezeket engedgye ö szent felsege mindnyaiunknac, az ö szent Fianac altala, *AMEN.* *Mit kerünc.*

HARMADIC ES VTOLSO RESZERÖL.

KET Reszebe meg ertettüc az VR Imatsagat, Elsöbe à mint meg szolíttyuc az Istent. Masikba az hęt Kéreseket. Immar az Harmadic es vtolso Reszetis lassüc:

Tied az Orszag, es az Hatalom, es az Diczöseg, mind öröcke, Am. Ezeckel hitünketis erösittyüc, hogy valamit kérünc, bizonnyal meg leszen. Istentis fel indittyüc, hogy az mi keresinket meg adgya mi nekünc.

MERT elöszer emlekeztettyüc arra: hogy ö Kiralyunc mi nekünc, mi ö polgari vagyunc, azert mint orszagara, viselyen gondot reanc. Es mas Kiralynac, az örög nec, ne hadgyon rongalni bennünket se testi, se lelki ęletünket puztitani. *Istен à mi kiralyunc.*

Masodszor emlekeztettyüc Hatalmaras, mint Moyses könyörög vala, midön az Sido nepet semiè akara Isten tenni, monduan: Ne miellyed Wram Isten, Mert együld meg hallyac az Ægyptombeliec, es azt fogiac mondani: Nem vihette be à nepet az földre, az kiről meg eskütt vala, es azert vezte el öket az puztaba. Igy mijs emlekeztettyüc ötet az ö hatalmara, hogy ne vęllyec az hitetlenec erötlennec lenni az mi Istenünket. *Hatalmas Istenünc.* *Deuterön. 9.*

Harmadszor emlekeztettyüc ötetis, minketis hala adasra: Hogy az el vett ioért diczernüc es diczöitenüc ötet, az ö io voltat, es hatalmassagat, Es minden el vett iockal az ö tizteſſegere ęlnenc, kiről mind itt, mind az öröc ęletbe fel magaztalnuc. *Tiztelętic az ö adomanyaba.*

Negyedszer Ament, az az, legyen meg, azt mondgyuc: Kiuel bizonsagot teszünc az mi hitünkről, hogy semmit nem ketelkedünc rola, hogy Isten meg nem adna, valamit kérünc. *AMEN.*

ILLYEN emlekezteteseckel valaki igaz bizodalommal el mondgya az kereseket, lehetetlen dolog, hogy Isten mind azokat à mellyeket it ö maga kérettet velünc, meg nem adna, Mert ez illy remenseg, senkit meg nem czalhat, *Roman:* 8. hanem minden lehetseges lesz annac, *Matth:* 9: Az mint ez mai Euangeliombannis vgyan kettös eskűuesseuel fogada az Chriſtus, monduan: Bizony bizony mondom, valamit kértec az en Atyamtul en Neuembe, meg adgya tinektec, kérietec es veszitec. Azert igeri hogy valoba meg akaria adni. Es keuañya hogy mi azokat bizodalommal variuc. *Haßna az WR Imadsaga monadasanac.*

Tehat mostis bizonyos hittel ier kéríüc ö szent felseget, minden testi es lelki szükseginknec meg adasara, emlekeztetuen ötet az ö igeretire, Monduán:

Imatsagat az masodic Predikatio vtan talalod
Mi Atyanc, ki vagy mennyekben, &c.
VTOLSO Enec: Halat adunc te neked &c.

OETOED Wr napiara Fel tamadas vtan.

Aliter VOCEM IVCVNDITATIS Vasarnapra.

A kereztyeni MASODIC PREDIKATIO Ezen Euangeliombol,

IOAN: XVI.

Bizony Bizony mondom ti nęktec, valamit kerendetec az en Atyam tűl, &c.

Ez Euangeliomba: Tanyitis Iduőzitőnc az igazan valo Imatkozasra, Es vigaztalis, hogy azzal mindeneket meg szerezhetnenc, az ő Atyatul ő altala. Felseges Isten, Mi lehet eñel dragab Tanusag, es vigaztalas, mint bizonnyal Istentis meg esmerni, ő neki bizonnyal keduebe leñi, Es bizoñyal ő tűle mindeneket valami kellene, akar testi akar lelki, meg nyerni, Ez draga es édes dolgokra tanyit kedig Christus Wrunc az mai Euangeliomba. *DE* miert hogy az igazan valo imatkozasnac minden reszе meg vagyon az Wrtul tanult imatsagbannis, kit Mi Atyanknac mondunc, Azert azt igenkentis meg magyarazuc az felső Predikationkban, kiből eszűnkbe vehettűnc mindent, valamit Isten keuan tűlűnc az mi imatkozasinkban. Mellyec hogy megis inkab eszűnkbe iussanac, im mostis az Igazan valo imatkozasnac az Summaiat meg mondom. Ezt el vęgezuen az mai Euangeliomot oztan Tanusagokra oztom, Es mind igenkent meg magyarazom.

MICZODA AZ IGAZAN VALO IMATKOZAS?

Az Igaz imatkozas az: Előszer, midőn az igazan meg esmert igaz Istennec, Nem valami bizontalannac, ollynac kinec őrőcke valo Fia nem volna, sem valami teremtet allatoknac, hanem Annac, à ki magat ki ielentette az WR Iesus Christus Atyanac lenni imatkozzunc: Masodszor, midőn czac az Christus ęrdemebe, nem à mienkbe, sem maséba kęrűnc. Harmadszor midőn bizodalommal, nem ketelkedessel: Negyedszer, midőn sziuűnknec fokazkodasaual aitatoson, nem czac aiakinckal: Oetődszer, midőn szent Lelec inditasiual, Istени félelemből, alazatos szivből, tizta keuansagbol, nem reszeg eszuel, nem haragos, gyolkos, gyűlölseges, nem keuely fel fualkodo szivel imatkozunc: Hatodszor, midőn ioért, nem gonoszert: Hetedszer, midőn io vęgre, nem gonosz vęgre kőnyőrgűnc: Nyolczadszor, midőn az el vett iokrol, io szivel igazan halakat adunc. *MIND* ezec hogy meg keuantassanac az igazan valo imatkozasban, soc bizonsaginc vadnac, De czac az Mi Atyankbolis meg tettzic, kiről oda fel szolanc. Azert akar czac azbol meny iol vęgere, Es legyen arra nagy gondod, hogy à te imatsagodban mind ezeket kőuesséd, Hogy az igazan valo imatkozas altal, valami kel, Istentűl mindent meg nyerhes. Melly igazan valo imatkozasra, ezertis igen nagy gondod legyen: Mert senki tőb nem tud imatkozni, hanem czac az Christusnac tulaydon Anya szent Egyhaza, az ő tulaydon serege, nepe, es hiuei, Kiknec imez harom bizonyos iele: Első, hogy az, igazan hirdeti es veszi az Isten igeiet, *Ioan:* 10. Masod, hogy igazan szolgaltattya az Sacramentomokat, à mint Isten hatta, 1. *Corinth:* 11. Harmad, hogy igazan imatkozic, az mint Isten ő maga tanyitotta, *Matth:* 6. Tehat az mint amaz kettőre, ez harmadikrais nagy vigyazassal es tanulassal gondot viselly űnc, hogy à mi imatkozasunc igaz legyen, es azzalis meg bizonyosodgyunc, hogy egyic tagia vagyunc az Anya szent Egyhaznac.

Harom iele az Ania ßent Egyhaznac.

Mint imatkozznac à hitetlenec.

MERT noha imatkoznac az Tőrőkőkis, â Sidokis, De miert hogy nem az mi Wrunc Iesus Christus Atyanac: sem nem az Christus alral imatkoznac: azert ezec nem tiztelic, hanem karomlyac az WR Istent, à mint az WR Christus monda: *Ioan:* 5. Az ki az Fiut nem tizteli, az Atyat nem tizteli, ki őtet el küldette, es minden iteletet neki adot, hogy mindenec tiztelliyec őtet. *NOHA* imatkoznac az Misse mondo Papasokis, es sokatis kialtnac mind éyiel nappal, Mint az Danielis Baal Pap-

Papasoc imatsagi.

tai, De miert hogy nem czac az Istennec, hanem Isten paranczolattya kiuül, az meg holt teremtet allatoknakis, Marianac, Palnac, Peternec, Es nem czac az egy igaz közbe iaro erdeme altal, hanem vagy az önnön czelekedetec, alamisnaioc, koplalasoc, kuklaioc, Misezesec, Templom es kepec ezinaltatasoc, es egyeb kabasagoc erdeme altalis könyörögnec, Azert ezekis hyaba tiztelic az Istent, à mint sz: Marknal *Mar: 7.* Wrunc monda: Ez à nep aiakiual tiztel engemet, De az ö sziuec tauol vagyon en tülem, Hiaba tiztelnec kedig engemet miert hogy tanyitnac olly tudomanyokat, mellyec embe ri paranczolatoc. *NOHA* imatkoznac az Toluaiokis, az reszegesec, az irigyec, es keuely sziuüec, es boszu alloc, es buiasag üzöc, es egyeb gonossagba heueröc De gonosz vegre, es azert meg sem halgattatnac, *Iac: 4.* *Latorsagba merülteknec imatkozasi.*

AZ KIC azert ez fele homalyba, es ez fele halalnac arnyekaba voltac eddig, kérlec az Istent, hogy ö reaiokis erezsze az imatsagnac lelket, à mint igere Zacharias altal, *Zachar: 12.* Melly tanyitsa igazan valo imatkozasra öketis. Ezeket à felsö Predikationc melle beszellem. *IMMAR* lassuc wyiab Tanusagunkatis, kibe igenkent tanullyuc meg az mai Euangeliomnac magyarazattyat, illy renddel:

AZ TANVSAGOKROL.

ELöszer igenkent erczüc meg ertelmet ez mondasnac: Bizony bizony mondom, valamit kértec, az en Atyamtul, en Neuembe, meg adgya tinektec.

Masodszor imez mondasnac: Eckedig semmit nem kértetec az en Neuembe, kérietec es veszitec. Es monda: Ezeker pelda beszed altal mondottam, El iö az idö hogy nyiluan szoloc nektec àz en Atyam felöl. Es azon az napon az en Neuembe kértec. Ezeknec ertelmet tanullyuc meg masodszor.

Harmadszor monda: Az Atyatul iöttem ki, es ez vilagra iöttem, ismet el hagyom ez vilagot es az Atyahoz megyec.

EZEKNEC ertelmibe szep iduösseges Tanusagoc es draga vigaztalasoc vadnac, azert io figyel metessegel ier szollyunc mindenikröl czac röuid szoual. De elö szer eztis erczüc meg röuideden, Halalakort mi ockal beszelte azokat Iduözitönc, à mellyec az mai Euangeliomba vadnac. Erröl czac röuid szoual emlekezem elöszer, az vtan mindgyart az derec Tanusagokrol szoloc.

MAGYARAZATTYA, ES TANVSAGI.

EZ elött valo Euangeliomokban meg hallottuc, Minemü soc szep igereteckel es az ö Halalanac es Fel tamadasanac hasznos voltaiual vigaztala Iduözitönc az ö meg szomorodot Tanyituanit, halala felé. Illy kepzen: *HOGY* az ö Halala mi nekünc Menny orszagra valo vtunc volna: Az, mi Igassagunc: es mi Eletünc volna: Es ö helyt menne mi nekünc keszziteni: Es onnet draga szent Lelket küldene, ki, minden igassagra meg tanyitana, minden ellenseginc ellen meg batoritana: es ki mind ez egez Vilagnac meg feddöie, az hiueknec oktatoia, es éröttec szoszoloia lenne. Illy nagy dolgokrol szoltac ez elött valo egy nihany Euangeliomoc. *Elöbi draga vigaztalasi.*

AZ mostani Euangeliomunkatis vgyan ackoron halala oraia felé beszelle Iduözitenc. Kibe ezzel vigaztala Tanyituanit: Hogy az ö Halalanac illyen nagy hasznais lenne, hogy valamit annac erdemebe mi kérnenc az ö szent Atyatul, mindeneket meg adna mi nekünc. † Mert az altal ö meg engezteltetnec, es mi keduebe lennenc. Melly kéressel es könyörgessel azert vigaztala öket, hogy az ö nyaualyaiokba meg emlekezuen ez igeretröl, mindenkor bizodalommal esedeznenec az WR Istennec elötte, kiböl minden szükségekbe segitseget varnanac. Oh ki nagy vigaztalas ez: Hogy az Isten bizonnyal meg halgat szent Fiaert, ha hozza kialtunc, Mert ö Mindenhato, es minden adhato, Es azert mind tüzbemint Lothot es Daniel tarsait: Mind vizbe, mint Ionast: Mind az halalba, mint Lazart, es Christust: Mind örög, mind ez vilag ellen meg tarthat, ha bizodalommal hozza kialtasz szent Fia altal. Kiböz valo kialtasinkat szinten vgy röttegi az örögis, Mint az Lopo, Toluay ellen midön kitalasz hazadbol etzaka, Es mint azzal fel rezzented az egez Varost, vagy szomszedokat *Mostani wy vigaztalasi az könyörgesröl. †Hallana az könyörgesnec.*

OETOED Wnapiara Feltamadas vtan.

Aliter VOCEMIV CVNDITATIS Vasarnapra.

dokat oltalmodra, Igy mihent kialtasz Istenhözis, ottan minden seregeuel, Angyaliual, es minden ereieuel melled szollitod, ki nagyob örömmel segit, hogy nem mint te keuanhatnad à nagy veszedelembeis, az te segitsegedet, Es sockal buzgosagosban futamodic melled minden oltalmaual, hogy nem akar melly io baratodis, auagy édes Atyad, Anyad futamna, az Toluaioc, lopoc, es hâz gyuytôc ellen. Ez hogy igaz es valosagos dolog legyen, meg ęrthettyüc Christus wrunknac mai biztatasabolis. Kiröl lassuc elsö Tanusaginkat.

AZ ELSö TANVSAGROL.

MONDA IESVS Iduözitönc: Bizony bizony mondom tinęktec, Valamit kêrendetec az en Atyamtul, en Neuembe, meg adgya ti nęktec.

IME hallod mit mond Christus wrunc, Sôt hallod mint eskűszic ketszeris, es vgy fogadgya, hogy valamit kérűnc az ö Neuebe, az ö Atyatul, mindent meg ád. Kiuel halalakort vigaztala Tanyituanyitis, Mintha azt mondana, Edes Tanyituanim, ez leszen megent egyic nagy Haszna az en Halalomnac: Hogy midön az altal meg fogom az en Atyamat engeztelni, Ti oztan valamit kértec en Neuembe, meg adgya ti nektec, es minden benne hiuöknec. Ez édes igeretit az WR Christusnac, soha el ne feleyczűc, Hanem minden imadsaginkban elöttűnc legyen. Melly igeretnec miert hogy igénként igen draga ęrtelmi vadnac, Azert mindeniket ier tanullyuc meg renddel Elsö Tanusaginkban.

1. *Kitűl keriűnc.*

ELöSZER it meg tanyit Christus Wrunc, *KITWL* kériűnc, tudni illic: az ö szent *ATYATVL*, mert czac az, az igaz Isten. Valaki azert nem az ö Atyat, hanem mas Istent keres, mint az Töröc, es az Sido, nem igazan imatkozic. De midön czac az Atyat mondgyuc igaz Istennec, vgy ęrczűc, hogy az Fiut es à sz: Lelket ki ne rekeszűc, mert ezeckel ö egy, à mint Christus Wrunc tanit: Az ki lat engem, lattya az en Atyamat, Es szent Ianos mond: Ez harom, az Atya, az Fiu, az szent Lelec, egy: Hanem czac azokat rekeszűc ki, es azoktul valaszuc meg, az kiket az okossag es à Satan talalt, az Isten igeie kiuűl.

Ioan: 10.
1. Ioan: 5.

2. *Ki Neuebe.*

MASODSZOR meg tanyit, ki *NEVEBE* kériűnc: Tudni illic: az *IESVS CHRISTVS* Neuebe: Az az, meg tanyit, mihöz valo biztunkba kériűnc, hogy az mi bűneinc, es méltatlansaginc miat el ne idegenűllyűnc az Istentűl. Azert ötet, az ö szent halalat es ęrdemet emlitsűc, Es az Istennec azert valo igeretibe bizzunc. Kiröl meg gondollyuc, hogy az Atya boczatta, es fel öltöztette az emberi termeszetbe, es czac ö egyedűl ö fizetet meg ez vilag bűneiert, Azert czac egyedűl ö altala kériűnkis mindeneket: Semmibe egyebbe ne bizzunc, hanem czac az ö eleg tetelebe *Actorum* 4.

3. *Hittel.*

HARMADSZOR tanyit it Iduözitönc, hogy könyörgösűnkbe bator sziuűec, es bizodalmasoc legyűnc, ne ingadozzunc, mint egy dűlö tekenö az vizen, auagy Nad, Azert ketszer eskűszic meg Iduözitönc, monduan: Bizony bizony mondom, meg adgya ha kéritec. Melly erös igeretiuel, az mi gyenge hitűnket akaria meg erösiteni, Mert az ketelkedes igen nehez ö neki, kiuel hazugnac véllyűc. Azert midön ö benne semmi hazugsag nem lehet, ha szinten meg nem eskűnnekis, tehat eskűuesebe erössen bizzunc, es ketelkedes nelkűl kériűnc minden iot.

1. Ioan: 4.

Mit, es mikor.

NEGYEDSZER meg tanyit erreis, *MIT* kériűnc: Tudni illic, Mindent, monduan: Valamit kértec, akar lelkit, akar testit, mindent meg âd. De miert hogy az Isten io allat, az ö szent Fiais, az ki Neuebe kérűnc, tizta io, azer czac iot iger, azert midön mindent iger, azon gonozt ne ęrczűnc, hanem czac iokat es iduössegeseket, az minemű iokat hagyot az ö paranczolatiban, es tanyit az mi Atyankbannis. Azert int sz: Ianosis, imigy: 1. *Ioan: 5.* Valamit kértec az ö akarattya szerint valot, meg adgya. Es Christus Wrunkis igy imatkozot: de legyen az te akaratod, Minketis arra tanyitot, hogy mondgyuc. *MIERT* hogy kedig męg az iotis gyakorta gonosz vęgre kéric az Istentelenec, mi aztis ö rea hadgyuc, Mint es Mikor adgya meg, tudni illic, à mikor, es à mint ö tudgya nekűnc ionkra lenni.

Mikor.

Oetöd,

OET ŏ DSZER meg tanyit Iduŏzitenc touab ezen Euangeliomba arrais: *MI VEGRE* kel kŏnyŏrgenŭnc, Tudni illic, hogy az mi ŏrŏmŭnc, tŏkelletes legyen, Az az, hogy az kéreſ altal erŏſedgyec Iſtenben valo hitŭnc, es bizodalmunc, es azbol bator ſziuet es ŏrŏmet vegyŭnc Iſten elŏtt, Melly hittel meg gyŏzzŭc ez vilagnac minden haborgataſit, es varhaſſuc amà tŏkelletes nyugodalomnac orſzagat. Ez legyen leg fŏ keuanſagunc az kŏnyŏrgesbe. *Mi vegre.*

DE MIERT hogy az Iſten lelki allat: Azert nem czac nyeluŭnckel, hanem lelki *AITATOS* fohazkodaſunckalis kel kŏnyŏrgenŭnc: Es miert hogy ęrtelmes, iozan, es ſz: allat, es tiztat ſzeretet ŏ, Azert imatſaginkatis ęrtelmeſen, iozanon, ſzentŭl, gyŭlŏlſeg nelkŭl, ſzeretetbŏl, es alazatos ſziwbŏl igyekezzŭnc mondani, mind ennyi nagy gyarloſaginc kŏztis. *Illy keſſŭletel imatkozal.*

AZ Kŏnyŏrgeſre kedig *INDICZON* az mi ſzŭntelen valo teſti, es lelki ſoc nyaualyankis: Es az Iſtennec paranczolattyais, ki vgyan valoba ſoc helyen keuannya es paranczollya ezt mi nekŭnc, hogy ŏtet ſegitſegŭl hiwiuc. Indiczon erre az Chriſtuſnac èdeſ Atyai igereteis, ki vgyan eskŭueſeuelis, męg kedig kętſzer valo eskŭueſſel igere, hogy valamit kérnenc az ŏ Neuebe, mindent az ŏ Atya meg adna mi nekŭnc. *ILLY* nagy ſzep moddal tanyita Iduŏzitenc az Imatkozaſra az ŏ Tanyituanit, imez igeretibe: Bizony bizony mondom, valamit kértec az én Atyamtul, en Neuembe, meg adgya nektec. Melly igeret nagy vigaztalaſokra lŏn nekikis mind egez ęletyekben. Kibe bizakoduan, à mint ŏc ſoha meg nem czalatkoztac, Igy mijs ſoha bizony meg nem fogyatkozunc, ha bizodalommal ſziuŭnkben ſzorittyuc. Kire az mi nagy erŏtlenſegŭnket ſegitſe ŏ ſzent felſege, Amen. *Inditſanac ezec az kereſre.*

MASIC TANVSAGROL.

Maſodſzor imez igeket tanullyuc meg: Monda nekic. Eckedig ſemmit nem kertetetec, kerietec es veſzitec. It elŏſzer ez vtolſo czickelrŏl vegyŭnc ęrtelmet, Errŏl: Hogy imezt mondgya: Kérietec es veſzitec. Maſodſzor imerrŏl: Hogy az Chriſtus Neuebe nem kértenec az elŏtt az ŏ Tanyituani, az mint mondgya: Eckedig az en Neuembe ſemmit nem kértetec. Ezeket ier ęrtſŭc meg.

MIDŏN ezt mondgya: Kérietec, veſzitec. Ezbŏl imezt tanullyuc: Hogy midŏn Iduezitŏnc int minket az kéreſre, es vgyanparanczollyais, es oztan vgy teſzen igeretet az meg adaſrol, azzal inteni akar, hogy ne tamazkodgyunc vgy az Iſtennec adaſara, hogy mi magunkat tunyaſagra boczatnuc, es czac à kéreſtis rŏſtellenŭc. Mertmint hogy munka nelkul es kenyer nelkŭliſ el tarthatna Iſten, ha akarna, de nem akaria: Igy kéres nelkŭlis meg adhatna mindent, de ez az ŏ akarattya, hogy vgyan kériŭc, és azzalis ſzokiunc ŏ hozza, es az ŏ benne valo bizodalomhoz. Azert az Iſteni igeretec nem arra valoc, hogy azt rŏſtŏn variuc, hanem hogy az igerethŏz kepeſt bizonyosban kériŭc, es gyorſabban kereſſŭc. Ezt tanullyuc ezbŏl, Kérietec, es veſzitec. Immar az kérdeſtis laſſuc *Keretetni akar Iſten.* *Mire ſſoktat az keres.*

KERDENED: Az *CHRISTVS* Neuebe nem kérteké az elŏtt az Apoſtoloc, auagy az Apoſtoloc elŏtt az ſzent Atyac, Mert azt mondgya Iduŏzitŏnc: Eckedig ſemmit nem kértetec en Neuembe. Tehat kŏzbe iaro nelkŭl kŏnyŏrgetteke az régiec? *Nagy kerdes.*

FELELET: Sŏt minden hiuec Adamtul fogua mindenkor az Chriſtus altal iarultac Iſtennec eleibe, mert ŏ nala nekŭl ſoha ſenki nem lehetet kedues ŏ elŏtte, à mint Wrunc monda, hogy Abraham ŏrŭlt ŏ rayta, *Ioan: 8.* Czac hogy az Chriſtus halala elŏtt, az kŏzbe iaronac emlekezete, nagy homalyoſon arnyec alatt ſoc fele peldazatban volt. De immar az Fel tamadas vtan nagy nyiluan vagyon, az Chriſtus Neuebe es ęrdemebe valo kéres. Azert noha az Apoſtoloc az elŏttis az peldac ſzine alatt homalyoſon Chriſtus Neuebe kértec, de miert hogy azt ŏc ackor eſzekbe nem vettec, hogy Chriſtuſra harodgyec, Azert az homalyhoz kepeſt monda Wrunc, hogy męg eddig mint ha ingyen nem az ŏ Neuebe kértec volna. De az vtan hogy fel tamadna, nagy nyiluan valo neuezettel kérnenec az ŏ Neuebe. Az mint megis tet *Regen mint kertec Chriſtus neuebe.* *Leuit: 8.* *Numer: 19.* *Hebr: 7.*

Aliter VOCEM IVCVNDITATIS Vasarnapra.

tzic minden leuelekből az Apoſtoloknac, melly nagy nyíluan neueztec az Chriſtuſt, az ő kéreſekben, De regen az fęle kéres arnyec alatt volt. Az regi peldac kedig, kic az Chriſtus kőzbe iaraſat arnyekoztac, imezec voltac: Hogy az Iſten Abraham, Iſaac, Iacob Iſtenénec neueztetet, az kiknec tőtt volt igeretet felőle: Es hogy az papoc mindennap aldoznac vala ezert, hogy az hiueknec imatſagokat az Iſten io keduel fogadná: Az Papis minden ęztendőbe vęres aldozattal be megyen vala à belſő ſzentſegesb helyere à Templomnac, ott mind az egez nepert imatkozuan: Es hogy minde nec męg tauolis, à Templom felé fordulnac vala imatſagoknac ideien. Mind ezec azt ielentettec, hogy Iſten eleibe kőzbe iaro nelkűl az bűnos emberi nemzetnec nem mélto mennyi, ſem mehetneis, Czac hogy ez kőzbe iarás peldazat alatt volt, es azert igen homalyoſon volt, ki miatt nyíluan nem eſmerhettekis az Chriſtuſt. Igyis kellet kedig lenni, mind addig, mig nem ſzőmelye ſzerint mindent iduőſſegűnkre valot meg ſzerzene az Chriſtus. Ez homalyoc peldazattyara vonatta vala fel Iſten à Templomba à Vitorlat, melly vgy ſzakada kettő, mikor az Chriſtus az Kereztfan mindent el vęgezuen lelket ki boczatta: Ez homalynac peldazattyara rőyti vala el az WR Iſten az ő Diczőſeget, az Cherubinoc arnyeka alatt, melly Cherubinoc el rőytic vala az ő ortzáiokatis ſzarnyőc alà: Eznec peldazattyara, fedezi vala el Moyſes az ő ortzaiat, midőn az WR Tőruenyet mondana. Ennec azert mind addig vgy kel vala lenni, mig az Chriſtus meg aldoztatnec, es nem az Templomnac, hanem az menny orſzagnac leg ſzentſegesb helyere, az Atyanac iobiara menne. Es oñet ſzent Lelket el küld uen, minden homalyos es ſetet elmet meg vilagoſituan, az Chriſtus Kőzbe iaraſanac igaz eſmeretire hozna- Az mint meg hatta vala, hogy mig ő fel nem tamadna, addig ne mondanac ſzine el valtozaſat, Es addig az poganoc hataríra ne mennenec predikalni. *AZERT* noha az Apoſtoloc az peldac alatt, Chriſtus Neuebe kértec, de az ő elmeieknec vgy tettzet, mint ha ingyen ſem emlitettec volna őtet. Azert az ő ſetetes ęrtelmekert monda iſmeg Iduőzitőnc nekic.

Luce 23.

Exod: 25. 37.

Exod: 74.

2. Corinth: 3.

Matth: 17.

Ezeket pelda beſzed altal ſzoltam ti nektec. El iő az idő, mikorón nem pelda beſzed altal ſzoloc nęktec, hanem nyiluan hirdetec nektec az en Atyam felől, azon az napon az en Neuembe kertec- Mintha imezt mondana: Edes Tanyituanim, noha eleg nyíluan ſzoloc ti nektec, de az ti homalyos elmeteknec vgy tettzic, mintha czac pelda beſzedet mondanec. De à homalyoſſag ti raytatoc czac addig leſzen, mig en fel tamaduan, ſzent Leleckel benneteket meg latogatlac. Azkor minden mondaſomat nyíluan meg ęrtitec, mert engemis nyíluan meg eſmertec. Es azert az en Neuembeis nem homaly alatt, hanem nyíluan kértec. *EZEKBŐL* kęt dolgot tanullyunc: Előſzer mi kűlőmbſeg legyen az ő, es az wy Tőruennec. Tőruenybeli eſmeretibe Chriſtuſnac. Erről ſzent Pal: 2. *Corinth:* 3. igy ſzol: Nem vagyunc ollyanoc mint Moyſes, Ki fedelt teſzen vala ortzaiara, hogy ne neſznenec az Iſrael fiai añac vęgere à mellynec el kel vala mulni, mi kedig mindnyaian fel fedet ortzaual mint egy tűkőrbe nęzűc az Wrnac diczőſeget, es vgyan azon abrazatra valtoztatunc. Maſodſzor ezt tanullyuc innet, hogy ha hirtelen nem ęrthet nűc meg az Iſten igeiet, es mintha peldanac tettzenec egy előbe, Mind az altal meg ne vnnyad, hanem mint Iduőzitőnc vartata az ő Tanyituaniual tellyesb ęrtelmet, teis naponkent tanuluan kęried es variad az WR Iſten lelkenec meg vilagoſitaſat, Es iol meg laſſa akarkijs, hogy tudatlanul ne ſzidalmazza azt az mit nem ęrt, kiket kemenyen fed à ſz: Peter, 2. *Pet:* 2. Hanem ęrtekezze figyelmeteſen az Iraſt előſzer, es proballyon meg mindent, á mint ſzent Pal tanyit, 1. *Teſſal.* 5. *Roman:* 12. Es imadkozzec mint Cornelius *Actor:* 10, Hogy Iſten nyilatkoztaſſa meg nekijs az Igaſſagot, Es otalmazza az Satannac meg vakitaſatul, Kiről ſzent Pal, 2. *Corinth:* 4. igy ſzol: Ha el fedeztetet megis à mi Euangeliomunc, azokba fedeztetet el, az kiket ez vilag Feiedelme à Satan meg vakitot. Azokat kic nem akarnac igazat ęrteni Eſaiaſnal 28. az WR Iſten ezzel fenyegeti, hogy nekic adakozua, es pelpen fogna ſzolnia, Nem hogy az Iſten ſzaua pelp volna, de hogy nekic vgy rettzenec az ő hitetlenſegekert. Ez hogy ne eſſec raytunnc, tanullyuc io keduel, es añac ęrtelmet kęrűc onnan fellyűl

Az nyiluan valois peldanac tezic.

Kűlőmbſege az ő Wy Tőruennec.

Wyiczuc tanulſal elmenket.

TOVABBA igen alkolmatos it imez kérdeſreis felelni. KERDENED: It Iduózitónc azt monda, hogy pelda beſzed altal ſzol az ó Tanyituaninac. Tehat mint vagyon, hogy *Matth:* 13. ſzent Mathenal ezt monda: Nektec adatot tudni az Mennyeknec titkait, egyebeknec kedig peldanac altala:

KERDES Arrol hogy pelda altal mondotta hogy ßolt Tanituaninac.

Eztis kónyű meg ęrtenűnc az felſő beſzedűnkből: Mert az Tanyituanyokba noha nem volt tőkelletes eſmerete Chriſtuſnac, De valami reſz ſzerint vala. Azert annyibol ęrtelmeſeknec mondgya, az menyiből naponkent ęrtelmeket vehettec. De miert hogy derec keppen az ſzent Leleknec meg vilagoſitaſakort ęrtettenec mindeneket, addig mint ha czac pelda ſzerent beſzelgetet volna nekic, à tellyes ęrtelemhőz kepeſt. Ez ęrtelme annac, hogy ezt monda Iduózitónc: Ezeket pelda beſzed altal ſzoltam, Ielentuen, hogy az ſzent Leleknec el iő vetele vtan, igen nagy vilagoſon iſmernec őtet, es nagy vilagoſonis kérnenec az ő Neuebe. Ezertis meg beczűllyűc az mi Wrunc Ieſus Chriſtus halalat, hogy annac ęrdeme altal, illy vilagoſſagra hozta ez vilagon valo hiueit. Immar ęrczűc meg az tőb igeketis harmadic rendbe:

AZ HARMADIC TANVSAGROL.

Harmadſzor imez igeketis magyarazzuc meg: Azon à napon en Neuembe kertec, Es nem mondom tinektec, hogy en kerem az Atyat ti ęrőtetec, Mert ő Atya ſzeret titeket, miert hogy ti engemet ſzerettetec, es hittetec hogy az Atyatul iőttem ki, es ez vilagra iőttem. Iſmeg el hagyom ez vilagot, Es az Atyahoz megyec. Laſſuc ezeknec ęrtelmet: Monda, Azon az napon en Neuemb kértec. Az az, Midőn az ſzent Lelec tellyesb ęrtelmet fog adni en felőlem, az en fel tamadaſom vtan, ackor oztan tijs nyiluan kértec az en Neuembe, az az, en bennem valo bizodalom altal, Mert meg eſmeruen az en aldozatomnac foganatos voltat, czac egyedűl azba vetitec bizodalmatokat, es az bizodalommal kértec mindeneket. Ezt immar be tellyeſituen à Chriſtus ő raytoc, Mijs mind vntalan kériűc ezt è vilagoſſagot. Touabba monda: Es nem mondom ti nektec, hogy en kérem az Atyat ti érőttetec, mert ő az Atya, ſzeret titeket. Az az, Mier hogy en az en halalommal meg valtlac titeket, el veſzem az ti bűneiteket, es atkotokat, azert az en Atyamis oztan vgy annyira fog ſzeretni bénnetekét, hogy vgyan őrőmmel őnnőn magatulis meg halgattya az ti kőnyőrgeſteket. Azert nem ſzűkſeg leſz ez vtan, eñekem nagy ſiralmas es faydalmas eſedezeſeckel, es halalos aldozatommal kérnem őtet ti érőtetec, mert ezt immar meg ſzerezuen, annac egyſzer valo ęrdeme es fizeteſe, mind őrőcke foganatos leſz azoknac, kic azokba biznac, *IGYIS* ęrthetyűc, Hogy nem kéri az Atyat, vgy, hogy czac ő maga lenne az kérő, hanem ő el kezdő lenne, es ő vtanna, es ő altala mijs bizuaſt kèrhetnűc. Touabba monda: Ti kedig hittetec hogy Iſtentűl iőttem ki, et ſzerettetec engemet. Mintha mondana: azert az en Atyamis en érőttem ſzeret titeket, es mident meg ád tinektec. Es mond: Bizonnyara az Atyátul iőttem ki, es ez vilagra iőttem, Iſmeg el hagyom ez vilagot, es az Atyahoz megyec. Az az, Azert leſzen kedues es foganatos az en bennem valo bizodalom, Mert Iſtennec tanaczabol lett az, hogy en ez vilagra iőyiec, es az bűnős emberi nemzetert itt meg hallyac, es halottaibol fel tamadgyac, es menybe menuen, az menyeknec orſzagat őrőkſegűl el foglallyam, az hiueknec kepebe. Azert miert hogy Iſten ezbe rekeztette, es rőndelte az iduőſſeget, valaki ez ő akarattyanac enged, azt őis ſzeretni fogia, meg halgattya, es iduőziti.

Az napon ő neuebe kerni miczoda?

Iollehet eſedezic moſtis, De nem vgy mint az kereztſan.

Miert kedues Iſtennel az Chriſtusba valo hit.

EZEKBŐLIS ſzep tanuſaginc lehetnec, Egyic az Chriſtuſnac kőzbe iaraſarol. KERDENED: Mi dolog hogy azt mondgya, hogy ő immar nem fogia kérni az Atyat mi érőttűnc, ha lám ſzent Ianos mi ſzoſzolonknac neuezi őtet, *Ioan:* 2. Szent Palis *Roman:* 5. azt iria, hogy moſtis eſedezic érőttűnc.

TANVSAGI az Chriſtus eſedezeſeről.

Ezt meg ęrthettyűc az felſő magyarazatbol. Mert ezzel nem rekezti ki az ő eſedezeſenec tiztit, Hanem czac ielenti az ő egyſzer valo aldozattyanac őrőcke valo haſznat, es aznac ęrdeme miat az Atyanac őn kényen valo ſzerelmet, es hozzanc va-

OETOEDWR napiara Fel tamadas vtan.

Aliter VOCEM IVCVNDITATIS Vasarnapra.

† *Mint esedezic most.*

lo io keduet. Mert ha az Chriſtus nem volna ertünc moſtis ſzoſzolo, mit haſznalna az ő Neuébe kérnünc, Kire vntalan vntalan inte Iduözitönc, hogy mindent czac azba kérnenc. † De az ő eſédezeſet ne véllyüc emberi modra, mintha terden álua valami nagy könyörgeſeket tenne, Hanem az ő égyſzer valo aldozattyanac, es engedelmeſſegenec, ſzüntelen valo kedues voltat erczüc azon, ki olly nagy böczületes az Attyanal, hogy mihent azt hitből emlittyüc, mindgyart azban valo edeſſeget es kedues gyönyörüſeget mi velünkis közli, hogy minketis ő benne nem külömben ſzereſſen mint ötet. EZEN kiuül minemü ſzoſzoláſa es egy mas között à Fiunac es az Atyanac minemü beſzelleſe legyen, Es minemü maga tartaſa Iſten elött az meg aldoztatót emberſegben, azt emberi okoſſag meg nem foghattya moſt, azert azkorra halaſzuc, miſkor ſzinről ſzinre meg lattyuc, 1. *Corinth:* 13.

1. *Corinth:* 13. *Chriſtus neuebe kerni alazatoſſagra int.*

TOVABBA eztis vegyüc itt eſzünkbe, hogy nem oc nelkül emlekezic az Chriſtus vntalan erről, hogy az ő Neuebe kériünc: Hogy nagy ektelen valo vakmeröſegeket el tauoztaſſuc azoknac, az kic ő nala nelkül, az Iſteni felſeg eleibe mereſznec iarulni, Mert ninezen, à mint ſzent Peteris mondgya, *Actor:* 10. Mas, kibe iduözülhetnenc, hanem czac az Ieſus Chriſtuſt rendelte erre az elö Iſten. Ezen kiuül azert, Valaki, vagy maga meltoſſagat, vagy akarkiet tamaſza Iſten eleibe, Iſten czufolo es karomlo az, Es éſſelenec imatſaga ſoha ſem lehet nyugodalmas az ő ſziuebe, mert nints Iſtennec igerete, ſaz kire nézne. DE viſzontac valaki nem tettetes hitből, hanem az ſziwnec gyönyörüſeges bizodalmabol, es édes ſzeretetiből ő hozza anagy az ő Neue altal Atyahoz folyamic, Az, lehetetlen hogy iſmet ne ſzeretteſſec es gyönyörüſegeſen meg ne halgattaſſec, à mint Wrunc monda: Ti ſzeretettec engemet, es hittetec hogy Iſtentül iöttem, azert az en Atyamis ſzeret titeket, es valamit kértec az en Neuembe, meg adgya ti nektec

VTOLSZOR imez mondasbol: Az Atyatul iöttem ki, es ez vilagra iöttem: Iſmeg el hagyom ez vilagot, es az Atyahoz megyec, Innet mondoc az Chriſtuſnac bizony es öröcke valo Iſtenſeget, es az ő erdemenec foganatos meltoſagat vehettyüc eſzünkbe, Mert nyiluan mondgya, hogy ide ez vilagra onnet iött, az houa megyen. Tehat nem czac azkor lett, midön emberſege ſzerint fogantatot, es ſzületet, hanem az elött az Atyanal volt, Hogy kedig bizony Iſten volt volna, ſzent Ianoſis bizonyittya, monduan: Iſten Iſtennel vala, *Iohan:* 1. Ezert vagyon nagy fogânattyais az ő aldozzattyanac, mert Iſtentül creduen, Iſteñel keduesnec kel annac lenni, az ki azt fogadgya, à mi ő tüle iött, Mint az te ſzodat à ki fogadgya, az kedues te nalad, mert mintha te magadat fogadna, az ki à te tüled eredet ſzodat fogadgya, Igy mintha Iſtent fogadna az, ki, az ő tüle eredet Fiat es annac ſzauat fogadgya. Touabba, Mierthogy Iſten az, ki Iſtentül iött, Hatalmais lehet, hogy Iſtennel kedueſse tegyen minket. DE miert hogy ez vilagon valo lète, alazatoſſagnac ſzenuedeſe, es halalanac helye vala, azert az ő diczöſegetis, es Iſteni ereiet röytekbe kel vala tartani. HOGY kedig mindeneken mint Iſten, es öröcke valo WR wralkodnec, ſzükſeg vala az ő diczöſegebe fel menni Atyahoz. Azert ezzelis vigaztalni akara az ő ſzomoru Tanyituanit, hogy ő Atyanal leuen, mindenüt mit Iſten gondgyokat viſelne, az fel tamadas vtannis. AZERT ennyi kegyelmes maga aianlaſara, mijs mindnyaian nagy bizodalommal iarullyunc ő ſzent felſege eleibe. Es ő tüle, es ő altala, es az ő Atyatul mindenkor mindenekbe oltalmat es ſegitſeget varyunc. Kire ſegitſen ő ſzent felſege az ő ſzent Lelkenec altala mindnyaiunkat, Amen.

Hatalma à ſegitſegre. Röytökbe miert tartotta az ő ereiet.

Summaia.

EZ mai Euangeliom lön, egyic nagy vigaztalaſa Iduözitenknec halalakort, kiuel öket biztata, hogy olly nagy haſzna lenne az ő el meneſenec, az az, halalanac, es fel Tamadaſa vtan menybe meneſenec, Hogy VALAMIT annac ERDEMEBE, Iſtentül az ő tulaydon ATYAIVL kitül eredet es iött, kérnenec, de mindent meg adna. Ki altal olly ſz: Lelkeris vennenec, az ki ötet valoba meg eſmertetne, Es az ő Neuebe ertelmeſen kérettetne: Es Iſtennel ön kenyen ſzeretetne öket. Meg

ertuen

ertuen azert illy nagy maga asanlasat es az ő halala erdemenec illy nagy hasznat. Immar mijs olly moddal, es olly hittel kérjünc mindent, az mint Wrunc tanyita az ő Tanyituanit. Melly draga igeretibe bizuan, Ier mostis könyörögjünc ő szent felsegenec.

IMATSAG.

VVR Isten mi Mennyei szerelmes szent Atyanc: Ki az te szent Fiadnac altala mi nekünc meg igerted, Hogy valamit ő Neuebe kérünc, meg adod mi nekünc: Kérünc tegedet, tarts meg minket az te igedbe, Adgyad mi nekünc az te szent Lelkedet, hogy igazgasson minket, es viselljen az te akaratod szerint, Oltalmazz meg az ördög orszagatul, Czalard tudomanytulis, Es hamis Isteni tiztelettül: Oerizd meg testünketis es eletünket minden gonosz szerenczetül, Adgyad mi nekünc az te aldasodat es bekesegedet, Hogy mi mindenbe az te kegyelmesseged det esmerhessüc, Es tegedet mind ez vilagon, es mind az masikon, az Iesus Christusnac altala diczerhessünc, es magaztalhassunc, Kite veled el es wraikodic, az szent Leleknec egyességeben, mind örökkön örökkè, Amen.

Mi Atyanc, ki vagy Mennyekben: Szenteltessec &c.
VTOLSO ENEC: Halat aduncte neked örőc Isten. &c.

ERCZ MEG EZT:

¶ Az öreghic es Elsö Postillamba ez Euangeliomrol Harom Predikatiokat irtunc. Az közepsöt itt ki hattuc. Ha onnet meg oluasod, igen nemes Tanusagokat vehetss az Imatkozasról, azokbolis.

CATECHISMVSROL.

Az Catechismusrol valo Tanusagokat el ne mullassatoc. Az mai Euangeliomba egyic Reßet, az WR Imatsagat eppen meg magyaraztuc, Söt Azonba az Tiz Paranczolatotis, es az Hit agazatitis be rekeztettüc. Valamidön azert ezekről es kiualtkeppen az WR Imatsagarol akarnal tanulni Es tanyitani, Inetis ßep ertelmeket vehetnec az Istiac. Kikben az WR neuellye öket. Amen.

AZ CHRISTVS MENYBE MENESE napiara ualo Euangeliom.

AZ WR MENYBE menese napiara.

Az mara rendelt Euangeliom ßol az mi Wrunc IESVS Christusnac: Nagy, Felseges, Tiztesseges, Győzedelmes, es Nyereseges MENYBE MENESERÖL: Et az Atya Istennec IOBIARA ulleseről: Az Atyaual egyenlő Hatalmarol es Birodalmarol. Kiuel minketis mint Atyafiait el fel emelt mennyekbe, es helyheztetet azon Tiztessegre, es Diczősegre. Kiről ier mondgyunc Diczereteketis.

ENEKLESROEL.

¶ *Christus Menybe fel mene &c.*
¶ *Szent Esaias igy ir Christusnac nagy győzedelmeről.*
¶ *Ier mi kerünc ßent Lelket, &c.*
¶ *Christus mennyekbe fel mene, &c.*
¶ *Minden nepec örüluen tapsollyatoc, &c.*
¶ *IMAISAGI folio 1.*

AZ

AZ WR MENYBE menese napiara.

Az VVr Christusnac

AZ EVANGELIOMROL.

AZ mi wrunc Iesus Christusnac MENYBE MENESERŐL szol az mai Euangeliom: Es arrol, hogy Menybe fel menuen, *WLT* az Atya Istennec iobiara. Kiről előszer lassuc szent Marknac irasat, az vtan meg hallyuc, szent Lukaczis mit ir tőb szoual.

Szent Mark ezt iria: MAR: XVI.

VTOLszor meg ielenec az Tizen egynec, midőn egyűtt űlnenec, Es meg fedde az ő *a:* hitetlensegeket, es sziueknec kemenysegeket, hogy azoknac à kic őtet lattac volna fel tamadtat, nem hittec volna. Es monda nekic: *b:* Mennyetec el è szeles vilagra, predikallyatoc az Euangeliomot minden teremtet allatnac, *c:* Az ki hiszen es meg kereztelkedic Iduőzűl. Az ki kedig nem hiszen, el karhozic.

d: Azokat kedig à kic hisznec, ez legyec kőuetic. Az en Neűembe őr dőgőt űznec ki, wy nyelueckel szolnac, Kigyokat vesznec fel, Es ha valami halalos italt isznac, semmit nem art ő nekic. Az betegekre kedig kezeket vetic, es meg vigasznac.

e: Az VR annac okaert minec vtanna szolot volna nekic, *MENYBE FEL VITETEC, ES WLE ISTENNEC IOBIA FELŐL.*

f: Azoc kedig ki menuen, mindenűt predikalnac vala. *g:* Az VR velec czelekeduen, es az Iget erősituen, az kőuetkőzendő iegyeknec altala.

a: Nehezli ezeket, azert feddi, mert győkere minden bűnőknec.
b: Tiztec.
c: Hinni haznos Nem hinni vesse delmes.
d: Hatalmasoc az hiuec.
e: Menybe menven Isten iobiara vlt.
f: Hiuec tiztekben.
g: Egyűt munkaloßic az WR.

ROEVID ERTELME.

EZ Euangeliom fő keppen szol: Az meg aldoztatot, es halottaibol fel tamadot Iesus Christusnac *MENYBE MENESERŐL: ES AZ ISTENNEC IOBIARA WLESERŐL.* Kibe czudalatos, mély, győnyőrűseges, es nagy dolgoc ielentetnec, à mint touab meg hallyuc,

De minec előtte szent Marc szolna az Wrnac menybe meneseről, Előszer arrol, szol, Hogy az WR halottaibol fel tamaduan, feddette volna az ő Tanyituaniñac kemeny sziueket, es hitlensegeket, hogy az ő fel Tamadasanac hirdeteset nem hittec volna. Ez fęle hitlensegeket es kemeny sziuet mijs vntalan fedgyűnc magunkban az tőb bűnőc kőzőt, es kériűnc szent Lelket, es engedelmesseges sziuetis.

Hitetlensegeket feddi.

MASODSZOR arrol szol ez Euangeliom, Hogy az WR kőzőnseges paranczolatot adot volna, az Euangeliomnac hirdetesere, mind ez vilag szerte, Ez nagy draga haszonnal, hogy azbol bűnnec boczanattyat venneiec mindenec, valakic annac hinnenec. Tehat igen figyelmetesen halgassuc mijs azt, es az szerint igyekezzűnc hinni az Istenbe, hogy bűnűnc boczanattyat veuen, őrőc ęletűnketis meg nyerhessűc az WR Christus altal.

Mind ez vilagnac Euangeliomot predikaltat.

HARMADSZOR arrol szol it ez Euangeliom, hogy az WR Christus nagy erős czuda teteliuelis meg peczetlette volt az ő Euangeliomanac hirdeteset. Melly czudac nagy nyiluannis meg lettec addig, mig plantalni kellet az Euangeliomot. Mind az altal mais, minden hiuec, soc czudalatos Mennyei erőt vesznec, hitből valo kőnyőrgesec altal: † Ez Harom Reszeről masszor szollyunc tőbbet, Most eleg legyen az Negyedic reszet meg tanulnunc.

Nagy czudackal kilsőßem latomastis meg erősitetet az Euangeliom.
† A őregbic postillaban irtam ezekrol.

NEGYEDSZER szola ez mai Euangeliom, kit szent Marc ira, Erről: Hogy minec vtanna magat az WR Christus soc keppen meg ielentette volna, à mint szent Lukacz iria, *Actor:* 1. negyuen napig, soc keppen őket tanyituan, es erősituen es meg alduan, Az vtan vgyan szemec lattara *MENYBE* fel emelkedet volna, es nagy nyil

Menybe meneseről, Es Isten iobiara űleseről.

uan

uan midőn rea nézznenec *MENYBE MENT* volna, oda kedig vgy ment volna, hogy mindgyart az Atya Iſtennec *IOBIARA* ült volna.

EZ KEET Czickelt ma igen iol eſzűnkbe kel vennűnc. Egyiket hogy menybe ment. Maſikat, hogy Iſten iobiara ült. Kiből mi nekűnc meg beczűlhetetlen vígaztalaſinc, es draga haſznainc ielentetnec, Tudni illic, imez: Hogy az mi értűnc aldoztatot Baranya Iſtennec immar nem holt, hanem *ELEVEN ALDOZATVL* vagyon, es leſzen mind őrőcke Iſtennec ſzine előtt, Kibe moſtis vntalan meg oltatic minden bűnűnc, meg emeztődic minden atka, es haragia az Iſtennec, vntalan meg ſ-led es meg wyiul minden io kedue: Es azbol mijs vntalan legeltetűnc, es epitetűnc mennyei leleckel. Amaz regi fenyegetes helyet: Halalnac halalaual halſz, es porra leſzeſz, Immar ezzel vigaztaltatűnc: Hogy ęlettel ęlűnc, Es Mennyeiecke leſzűnc, Mert fel tamaduan az Chriſtus, Menybe ment. *DE* nem czac Menybe ment, Hanem azis ielentetic itt, Hogy az Iſtennec *IOBIARAISWLT*, Mondom ez ielentetic, Hogy az czudalatos, hathatos, kedues, es foganatos meg aldoztatot Baranyunc, ſzinten iobia felől helyheztetet az Atyanac: Az az, azon tiztеſſegre, felſegre, es wralkodaſra vitetet az egeſz ſzőmely, az ki bizony Iſtenis, bizony emberis, kęt termeſzet ben, egy el valhatatlan ſzőmely, Ez mondoc, nem czac Iſtenſegę ſzerint, hanem emberſege ſzerintis, ſzinten annyira fel emeltetet, mindenekbe, mint ő maga az Atya. Ezert hogy Feie leuen az ſzent Gyűlekezetnec, minden legyen mindenekben, Wralkodgyec mindeneken, birion mindeneckel, meg tapodgya minden ellenſegit, őrizze, oltalmazza minden hiueit, igazgaſſa ereieuel, meg ſzentellye Lelkeuel, fel tamaſza, fel epitſe egyenlő diczőſegre ő magaual, es ſzinten el fel emellye, az ő Mennyei őrőc heruadatlan orſzaganac papſagara, es Kiraly ſagara Iſtennec. *CZAC* è-kues ſzobolis meg tettzic, hogy ſenki elegge meg nem bőczűlheti, melly nagy dolgoc ielenteſſenec ez kęt czickelből: Hogy Menybe ment: Es hogy Iſten iobiara ült. Mind az altal az menyire az Iras tanyitgat ez nagy homalyos es ſetetes vilagban, czac vgyis epitſűc magunkat, ezeken valo őrőműnkben, míg ő felſeget, nem czac meg lattyuc Menybe az ő diczőſegebe, hanem ő hozza mijs haſonlatoſoc leſzűnc. Laſſuc azert Tanuſagunkat.

AZ TANVSAGOKROL.

ELőSZER Tanullyuc meg az Iraſnac bizonſagiből imezt: Hogy az *IESVS CHRISTVS* Menyből Szallot volt le: Es miert kellet annac vgy lenni. Vgyan it eztis tanullyuc meg, Micződa kűlőmſeggel lett, Le ſzallaſa, es Fel meneſe.

MASODSZOR ſzep Hiſtoria ſzerint elő beſzellem, mit mond az Iras, az WR Chriſtuſnac Menybe meneſeről.

HARMADSZOR ezt tanullyuc meg: Melly igen nagy czudalatoſis, haſznoſis, es dragalatoſis, az WR Chriſtuſnac Menybe meneſe.

AZ ELSő TANVSAGROL.

LE SZALLASAROL AZ WRNAC.

HOGY Le ſzallot Menyből, ſoc Iraſoc bizonyittyac: Mint ſzent Palis Dauid ſzauabol igy erősiti, ezt monduan: Hogy azt mondgya, Fel ment, Miczoda ez, hanem ez: Hogy leis ſzallot volt az főldnec leg alſo Reſzere. A ki Le ſzallot, az, à ki felis ment. Szent Ianoſis mond: *Ioan:* 1. Az Ige Iſten vala, es az Ige Teſttę lőn. Tehat az Iſten le ſzaluan, Teſtet, az az: Bizony embet ſeget vőtt magara. Az mint maſuttis igy bizonyittya: Mi lattuc, es bizonſagot teſzűnc rola, hogy az Atya el kűlde az Fiut, hogy ez vilagnac iduőzitőie lenne. Iſmet mond: Ezzen eſmeritec meg az Iſtennec Lelket: Minden Lelec, à ki vallya, Hogy az Ieſus Chriſtus el iőtt az Teſtbe, az, Iſtentől vagyon. Es minden Lelec à ki nem vallya azt, Hogy az Ieſus Chriſtus el iőtt az Teſtben, az, ninczen Iſtentűl. Oe magais Wrunc az ő Menyből le iőueſeről, ſoc helyen, es kiualtkeppen ſzent Ianoſnal hatodic reſzeben egy

Mind kettő ſokra haznos.

Epheſe: 4.
Pſal. 64.
1. *Ioan:* 4.

AZ VR ME NYBE menese napiara.

nihanszor szol illy nyiluan, Meg lattyatoc az embernec Fiat menybe menni, az hol az előttis volt. Ismet mond: Nem azert iöttem alà menyből, hogy az en akaratomat tegyem, hanem annac akarattyat, az ki engemet el küldöt. Ismet: En vagyoc az élő Kenyer, melly Menyből alà szallottam. Ott es masuttis oluassatoc erről többet. Mellyből bizonsagokbol meg tettzic, hogy à mi Vrunc Iesus Christus, minec előtte emberre lenne it ez földen, az előtt menybe volt, es onnet szallot le az földnec szinere.

Miert szallotle.

Kinec le szallasa Istení mod, nem emberi mod szerint lett, Nem vgy, hogy Meñyet el hatta, Es czac ez földre szorult volna, Hanem egy szerszmind mind Menybe mind föl dē volt az ő Istení titkos mi volta szerint, à mint ő magais igy szolt it köztünc leueñis, Hogy noha ide ez földre szallot volna, de azert Menybeis volna, monduan: Az ember fia, ki Menyből szallot, Es ki menybe vagyon. Mondoc noha le szallot az ő öröcke valo Istensege à szűz mehébe, az embersegnec fel vetelere, De vgy lett az à le szallas, hogy mind menybe, es mind földen lenne. Azonkeppen Menybe meneseis vgy lett, hogy noha Menybe vagyon, De bennünkis soha el nem hagy ittis, az mint ő maga igerte *Matt:* 28. Ezec nagy Istení titkoc, es ezac az Istení hatalomhoz valoc, azert tsac ő magara hagyuc az modgyat, mint lehessen. Most lassuc az okaitis az ő le szallasanac, az Irasnac tanyitasa szerint.

Hogy ki ielentse Atyanac titkait

Miert szallot le Menyből az Istennec Fia, Es mit szerzet it ez földen?

EGYIC Oka az miert le szalla Menyből meg testesüluen szent Léleknec altala, es születuen az szüztül, ez: Hogy az Istennec titkos tanaczat az emberi nemzetnec meg epitese felől, es azbol valo io akarattyat az ő szent Atyanac, ki ielentene ez földen, mind tanyitasiual, mind czuda teteliuel, Az mint szent Palis titoknac mondgya azt, moűduan: Az Istennec ki ielentet beszede, mellyet most hirdettet, titoc vala, es el volt röytetuen kezdettül es minden időktül foguan, Most kedig ki nyilatkoztatot, az ő szentinec, kiknec meg akarta az Isten ielentení, mellyec legyenec ez diczőseges titkoknac kazdagsagi. Ez azert *TITOC* leuen, szükseg vala, hogy az Atyanac egyetlen egyè alà szallana Mennyekből, es meg ielentene az ő akarattyat ez földieknec. Kinec akarattyarol ő maga ezt mondgya: Ez az Atyanac ki engemet el küldöt akarattya, hogy valamit ennekem adand, el ne veszessec azba, hanem fel tamaszszam azt amaz vtolso napon. Ez kedig annac akarattya, ki engemet el küldöt, hogy minden à ki lattya az Fiut, es hiszen ő benne, öröc élete legyen, en kedig fel tamasztom azt amaz vtolso napon. Oh ki draga aiandeka ez Istennec, Ez mondoc, hogy az vtolso időben tulaydon Fia altal szolna mi nekünc, es az ő szent Fia mais szolna az ő Apostoli altal: Még kedig bünnec boczanattyat, igazulast, fel tamadast, es öröc életet hirdetuen altaloc. kit senki ingyen vélni sem tudot volna, ha ő maga szent Fiat alà ez kötuetseggel nem küldötte volna.

Ephese: 3.

Ioan: 1. 3. *Ioan;* 6.

Hebr: 1. *Ephese:* 4.

MASIC Oka ez, miert alà iött Mennyekből, bizony emberi szómélt magara veuen, hogy elegedendő *ALDOZAT* lenne è vilag bűneiert, az Istení termeszetnec egyesülese miatt, az embersseggel: Es az à szómely, igaz leuen, az egy igaz ember, minden hamis emberekert meg fizetne. Feiet aduan főért, Hogy mint egynec vétke miat mindenekre el hatot à bün, es az Halal, Igy egynec eleg tetele miat, mindenekre el hatna az igassag, es az élet, Ki olly nagy draga meñyei szómely leñe, hogy ha à földi Adamnac vétke miat wralkodhatot az Bün, es az Halal: Soekal inkab az nagy Mennyei szómelynec érdeme, ereie, es hatalma miat, wralkodhassec az igassag à kedw, kegyelem, à bekeseg, es az élet, *Roman:* 5. Melly szómelynec ezertis Meñyeinec kellet lenni, hogy tizta es artatlan lenne, hogy ne magaert, hanem az bűnösekert büntetneiec: Ezertis, hogy Istení termezettel erős, es hatalmas leuen, meg birhatna minden ellensegit, Es mindenüt minden igyekben meg segithetne minden hiueit, minden fogyatkozas nelkül. Illy nagy dolgokra földi ember eleg nem lehet vala, azert szükseg lön, hogy ő maga az Isten Fia menyből alà szallana, es az szűznec mehéből bünnelkül

Hogy elegedendő aldozat lenne ez vilag bűneiert.

Roman: 5. *Hebr:* 7. 1. *Petr;* 3.

valo

valo teſtet venne magara, à ſzent Leleknec meg ſzenteleſenec, es à felſegeſnec, es az le ſzallot igenec ereienec altala. *Lucæ* 1.

HOGY azert az emberi nemzet el ne veſzne, es az ő teremteſe hiaba ne lenne, az ki altal, es az kiert lettenec mindenec, az Iſteñec Fia le ſzalla Menyből, es az Iſten emberre lőn, ő maga meg alazuan magat, ſzolganac abrazattyat fel veuen magara, es azban mint elegedendő ſzemely ſzinten eleget tőn mind ez egeſz vilag vetkeiert. Kegyelmes, felſeges Atyanc, beczűlteſd meg ezeket mi velűnc, hogy enis ne czac mondgyam az ſzaműal, es maſis ne czac halgaſsac fűlőckel, Hanem ſziuűnkbe ereztesd meg minden ereiet moſt es mind őrőcke velűnc. *Epheſ*: 1. *Philip*: 2.

HARMADSZOR azert ſzalla le menyből, hogy az Iſten *TŐRVENYENEC*, kit az ő igaſſaga ſzerint ſemmikeppen meg nem maſolhatna, es az Iſten atkanac, melly minden embereket atoc ala rekeſztet vala, eleget tenne, Melly paranczolattya Iſtennec keſzerit mindeneket, Vagy hogy eppen, egy czepig, fogyat kozas nelkűl be tőltſec, vagy ha czac az kiſsebic czickeltis meg tőrnec, miatta atkoztac legyenec. *Matth*: 5. *Iac*: 2. De az mi à Tőruennec lehetetlen vala, az menyiből meg erőtlenitettic vala à teſt miat, azt, el boczatuan az Iſten az ő tulaydon Fiat az bűnős teſtnec haſonlatoſagaba, be tellyeſite, Es az bűnert karhoztata az bűnt à teſtben, hogy az tőruennec igaſſaga be tellyeſitetnec mi bennűnc, kic nem teſt ſzerint, hanem lelec ſzerint ęlűnc. Minec vtanna azert el iőt az időnec be tellyeſedeſe, el küldötte az Iſten az ő Fiat aſzonyallatul ſzűlettetett, à Tőrueñec alaia vettettet, Hogy azokat, kic à toruen ala valanac vetue, meg valtana, Hogy à fiui fogatſagat el vennűc. Kinel mi lehet nekűnc nagyob őrőműnc, Mert az előt atkoztac valanc, de azt rolunc el veuen immar meg aldattunc, *Gal*: 3. Az előt haragnac fiai valanc, immar kedueſſe lettűnc. Az előt hamiſſac valanc, immar meg igazultunc, *Roman*: 5. *Epheſ*: 2. Az előt halalnac foglyai valanc, immar ſzabadoſocka lettűnc, *Oſeæ* 13. *Ioan*: 8. *Deut*: 27. *Gal*: 3. *Roman*: 8. *Gal*: 4.

MIND ezeknec meg ſzerzeſere: Az Iſtennec akarattyanac meg ielenteſere: Az elegendő aldozatnac meg letelere: Az bűnnec meg tiztitaſara: Az Tőruennec be tellyeſiteſere: Az Iſtennec meg engezteleſere: Az embereket Iſtennel meg bekelteteſere: Az őrdőgnec, halalnac, pokolnac meg rontaſara: Az io kedwnec: à ſzent Leleknec: Az ęletnec, az fel tamadaſnac: es az iduőſſegnec meg adaſara, ſzűkſeg vala, hogy ő maga ſzemelye ſzerint az Iſtennec egyetlen egy ſzűlőtte ide kőzinkben ala iőne. Es it mindeneket meg ſzerezuen, fel menne mennyekben, es minketis ő maga hoz vinne. Es ez porbol el fel az ęgbe magaztalna. A menyire magat meg alazta, nem czac è főldre valo le ſzallaſaual, es it valo ſzolgalattyaual, kinnyaual, es halalaual, hanem męg az pokolra valo le ſzallaſaualis: Annyiual minketis fellyeb el fel emelne, es ſzinte à leg főlſő mennyei tizteſſegre, diczőſegre, es hatalomra fel magaztalna. Keriűc az Iſtent beczulteſſe meg ezeket mi velűnc. *Summa ſzerent ßantalan iokat ßerze le iőueſeuel*

EZEC es tőb ſzep okai vadnac, Miert az mi Wrunc *IESVS CHRISTVS* menyből le ſzalla Iſtenſege ſzerint, nē emberſege ſzerent. De fel ment, mind Iſtenſege, es mind emberſege ſzerent: Melly kűlőmbőzeſrőlis, ſzűkſeg beſzelgetnűnc, es igaz ęrtelmet vennűnc. Azert Ier ſzollyunc errőlis: Miczoda kűlőbmſeg legyen az ő le ſzallaſaba es fel meneſebe.

Mint ſzallot le: Es mint ment fel?

NEm olly moddal ſzallot le ez főldre az mint fel ment mennyekben. *LE SZALLA* alazatoſon, ſzolganac abrazattyat fel veuen, *Philip*: 2. *FEL MENE* diczőſegeſſen, fel magztaltatuan, es meg Coronaztatuan tizteſſeggel, es diczőſeggel, *Pſal*: 8. alaia vetetuén minden Angyaloc, hatalmaſſagoc, es erőc, 1. *Petr*: 3. kinec Neuere meg haiolnac minden tęrdec, *Pſal*: 2. *Alazatoſon ßalla, Diczőſegeſen mene.*

LE SZALLA, czac az ige, az Iſteni termeſzet, az Fiui ſzemely, à ſzűznec meheben, czac az Iſteni termeſzetet le hozuan, es it è főldőn à ſzűznec meheben az emberſeget magara veuen: Hogy kęt termeſzetben, Iſten kőzőt es ember kőzőt kőzbe iaro lehetne: Hogy Iſteni ereieuel minden erős lelki ellenſegit meg tőrhetne: Es hiueit minden keppen fel epithetne. Emberſege ſzerint kedig, az emberi nemze- *Czac Iſteni termezetbe ßalla.*

AZ VVr Chriſtuſnac

tert mint ember ſzenuedhetne. †*FEL MENE* kedig ket termeſzetben, bizony Iſten es bizony ember leuen: Hogy az meg aldoztattot es fel tamadot emberſegetis helyheztet ne azon Iſteni felſeges meltoſagra, az kibe az elŏt ŏrŏc idŏknec elŏtte az Atyanal vala. *Ioan:* 17. *Epheſ:* 1. *Hebr:* 12. Kiuel minkètis azon tiztelſſegre, es diczŏſegre fel magaztalna, *Philp:* 3. Kiből fellŏtte nagy ſoc ſzep vigaztalaſinc lehetnec: Hogy ennire tiztelte az Iſten az mi ala valo rodhadando teſtŭnket, kit męg az Angyaloc fŏlŏttis fel emele, es azert minketis az Angyalokis bŏczŭlnec es ŏrŏmmel ſzolgalnac. *Hebr:* 1.

†Iſteni es emberi termeſzetben ment fel.

LE SZALLOT Igen titkon mint egy harmat es eſsŏ az kŏdből à ſzŭznec mehebe latatlan, *Pſalm:* 72. 110. *FEL MENT* nyiluan ſoknac lattara az fŏlhŏbe, *Actor.* 1. ki iſmeg el iŏ az fŏlhŏkben, *Matth:* 25.

Le ßallot lathatalan Fel ment latomaſt.

LE SZALLOT ſoc Angyalockal. Kit ezből vélhetŭnc, Mert fogantataſarol az Angyal hozot kŏuetſeget Marianac, Ki męg aztis monda, Hogy ŏ rea az ſzent Lelec es az felſegeſnec ereie ſzallana: Es ſzŭleteſekortis mind az Menyi ſeregec le ſzáluan ŏrŏmmel hirdetec es diczérec az Iſtent, *Luc:* 2.

Angyaloc kŏzŏt ßallot leis Es azoc kŏzŏt ment felis.

FEL MENE ſoc Angyaloc vele leuen, az mint azoc kŏzŏtt kettŏ elis maraduan inte az Galileabelieket, *Actor:* 1.

LE SZALLOT embereknec tarſaſaga nelkŭl: *FEL MENT* ſoc fel tamadot embereknec tarſaſagiual, Kit ezből vélŭnc, mert azt iria ſzent Mathe 27. Hogy mihent à Kereztfan meg hala, nagy ſoc ſzentec fel tamadanac, Es ſokaknac meg ielenenec, kic netalam mind à Negyuen napig az Apoſtoloknakis egyŭt Chriſtus wrunckal ſokat ſzoltanac, Netalam kedig voltac imezec: Adam, Abel, Noe, Sem, Abraham, Iſaac, Iacob, Moyſes, Dauid, Eſaias, es tŏbbec èſſelec. Midŏn azert az mi teſtŭnket ŏ magara fel venne, netalam ezeketis mind teſteſtŭl fel vitte. *LE SZALLOT* Hogy az fel vett emberſegbe fogantatnec, ſzenuedne, fel feſzitetnec, es meg halna. *FEL MENT* azon teſtbe, gyŏzedelmet veuen, az bŭnŏn, az halalon, az ŏrdŏgŏn, es az karhozaton, El foglaluan az igaſſagot, az ęletet, az tiztelſſeget, es diczŏſeget, es az birodalmat, Hogy mind azokat reſzeſitene egyetembe mi velŭnkis, midŏn onnan menyből el iŏuend iſmeg az iteletre, es mi ŏ eleibe ragattatuan az felhŏkben, ŏ vele egyetembe be menendŭnc az nekŭnc keſzitetet iduŏſſegre, hol mind ŏrŏckè ŏ vele leſzŭnc, 1. *Teſſal:* 4. Ezeket az kŭlŏmbſegről beſzellem, az melly kŭlŏmbſegel le ſzalla, es fel mene. *IMMAR* menybe meneſenec Bizonſagitis, Hiſtoriatis ier tanullyuc meg.

Embereknelkŭl leßaluan Azoczkal ment fel.

Halalra ßallot: Eletre ment.

BIZONSAGI, HOGY FEL MENT.

EGY nihany Bizonſagit hallyuc meg az ſzent Iraſnac arrol: Hogy az Chriſtuſnac Menybe kellet menni, Es az mi Wrunc Ieſus Chriſtus bizonnyal menybe ment, Hogy ézekből erŏſitſŭc hitŭnknec imez vallaſat: Fel mene menyekbe, Es ŭle az Iſtennec iobiara. Dauid igy ſzolt erről, *Pſalm:* 47. Fel megyen az Iſten nagy ŏruendeteſſeggel: Es az WR hangos Trombita ſzoual. Ielentette itt az Propheta, hogy az Chriſtus menybe meneſe, mind az Angyaloknac, mind az hiw embereknec nagy ŏrŏmeckel lenne. Iſmet mond: *Pſalm:* 68. Fel mentel az magaſſagban, meg fogtad az fogſagot. Ezt ſzent Pal magyarazza az Chriſtus menybe meneſerŏl. Iſmet mond: *Pſalm:* 110. Monda az WR az én wramnac, ŭlly az en iobom felŏl, Ezt Chriſtus Wrunc ŏ maga magyarazza maga felŏl. Az egez Prophetac ſokat ſzoluan à Chriſtuſnac diczŏſeges orſzagarol, mind azokba ezt ielentettec, hogy menybe kellenec mennyi. Az mint Chriſtus Wrunc męg halala elŏttis ſokſzor emlekezet arrol, Mint *Ioan:* 6. Meg lattyatoc az embernec fiat fel menni oda, az hol volt az elŏ tt. Iſmet. Ez vtan meg lattyatoc ŏtet az felſegeſnec iobia felŏl. Ennec bizonſaga azis, hogy onnet ſzent Lelket nagy kazdag aiandekockal ki ŏnti Pŭnkŏſd napian. Es hogy ſzent Iſtuannac es ſzent Palnac, onnet meg ielenic. Ezt bizonyitya azis, hogy ſzinet el valtoztatta volt: Es azis, hogy az Iſten ezt kialtotta volt felŏ le, *Ioan:* 17. meg diczŏitettelec, es meg diczŏitlec. Az kęt Tanyituantis mikor feddene, azt

ne, azt bizonyita, hogy ſzükſeg volt az Chriſtuſnac elöſzer ſzenuedni, es az vtan az ö diczöſegeben menni. Kiröl az Apoſtoloc minemü ſoc ſzep tanubizonſagot tettec, draga haſznaiual egyetembe, azrol az Maſodic Predikationkba többet ſzollyunc. Moſt Hiſtoriaiatis ęrczüc meg az Irasbol, az WR menybe meneſenec.

HISTORIAIA AZ VR MENYBE MENEſenec

NOHA Teſti ſzem többet ö maganal nem lathatot, mikor Menybe fel ment, De hogy vele egyetembe, ſoc ezer Angyaloc es mennyei ſeregec voltac, es lelec ſzerint nagy mennyei diczöſeggel ment fel, Erröl touab mayd bizonſagokatis mondunc, Moſt elöſzer aztis ęrczüc meg: Menybe meneſe elött mint epitette öket: Es vęgre mint valt el tülöe: Mint ment oztan Menybe ſzémec lattara: Es miert ment vgyan ſzem latomaſt: Es mi dolog legyen, hogy az Iſten iobiara ült. Ezeket Hiſtoria ſzerintis, es röuid magyarazattalis ier tanullyuc meg elöbbe.

AZ MI Wrunc Ieſus Chriſtus, minec elötte az ö lathatatlan mennyei ſeregenec diczeretiuel nagy tiztelſegeſen fel menne Atyanac Iſteni felſeges iobiara, es az mennyei orſzag birodalmanac el foglalaſara: *ELÖSZER*, feltamadaſa vtan *NEGYVEN* napig ſoc keppen ielentette meg magat, mind Iudea, mind Galilea tartomanyaban, lattatuan magat, niha többel, niha keueſebbel, Niha öt ſzáznalis többel, kic ſoc bizonſagoc altal iol meg erösitettenec, hogy altalan fogua az elöbbi Nazarethbe li Ieſus, az ki nagy kint ſzenuedet vala, fel feſzitetet vala, meg holt, es el temettetet vala, vgyan *AZON* tamadot felis, es önnön maga azon elöbbi teſttel, vęrrel, kezzel, labbal volna az fel tamadas vtanis, kiuel felis kel vala menni az mi nagy örömünkre. Melly Tanyituanyoc ſokſzor öttenec, ittanac, es együtt ſartanac vele. Es mind az Negyuen napig, egy Nap ſem muit el, hogy hol egynec, hol kettönec, hol hętnec, hol tiznec, hol ſzantalan regi tanulo hiuenec, magat ſoc keppen kinem ielengette volna. Kiknec ſoc ſzep inteſeckel ſzolt az Iſtennec orſzaga felöl, tanyituan öket mihöz tartanac magokat az Iſtennec it ez földön emelt orſzagaban, kibe noha mint fellyerec, es idegenec ez földön ſoc haboru között lakoznanac, de vęgre az ö felſö orſzagaban, mind öröcke meg nyugodnanac.

Elöſzer iol meg bizonyoſitotta negyuen napig hiuet hogy azon teſtbe tamadot fel à kibe meg életet es oztan vgy ment menybe.

Actor: 10.
Ioan: 20.
1. Corinth: 15.
1. Petr: 2.

MIDÖN azert ſoc keppen ſockal magat bizonnyal meg eſmertette volna, annac vtanna el viue öket Iudea tartomanyaba, az mint ſzent Lukacz iria, *Actor: 1.* es az Olay faknac hegyen ſokat velec ſzoluan, kezeit fel emeluen meg alda öket ſzep aldomaſſal, kęruen lelki elömentet, es mennyei orſzagra valo epületet nekic, es minden dolgokban io aldomaſt, Es netalam öket meg ezokolgatuan, meg ölelgetuen, es kezeket fogdoſuan, nagy atyafiui edes ſzeretettel Iſtennec aianluan, ſzemec lattara fel emelkedic, es rea nézuen ſokaig, elöttec *MENYBE* mendegelne, mind addig, mig ſzep tizta felhö ſzemec elöl el fogna. Ki felöl ne vęld hogy az Angyaloc foguan ſegitöttec volna fel vinni, Hanem az ö teſte egyeſüluen az Iſtenſeggel, annac ereiealtal, az meg wyiult, diczöült, es gyengült teſte könyen fel mehetet, az mint az mi nehez teſtünkis az fel tamadas vtan, gyorſſa erösſe, es diczöſegeſſe fog valtozni.

HISTORIA. Az olay faknac hegyről ment fel. Bucząſa, aldaſa, es el meneſe. Segitſeg nelkül ment.

1. Corinth: 15.

KI NOHA el enyeſzueis fel mehetet volna, de bizonyos okokert akara *NYILVAN* ſzem latomaſt laſſu mendegeleſſel fel emelkedni, es ſoknac lattara menybe menni. Ennec im Negy Okat meg mondom röuideden.

Nyiluan ſzem latomaſt ſzep okokert ment.

ELÖSZER azert ment ſzem latomaſt menybe, hogy nyiluan meg tettzenec, hogy az ö orſzaga nem földi, hanem mennyei volna, Nem olly mondoc mint nemelly es męg az Apoſtolokis elein földinec vęltec, Hanem Lelki, Mennyei, es öröckè valo, *Luc: 1. Pſalm: 110. Eſa: 53.* *MASODSZOR*, hogy ne vęlnec öret czac valami tünderesnec lenni, hanem hogy nyiluan meg tęttzenec, es nyiluan latnac ki tamadot fel, ki ſzolt velec, es ki legyen az, à ki fel ment. *HARMADSZOR* hogy mindenec nyiluan tudnác, houa lett az mi Wrunc *IESVS CHRISTVS*, àhol öret kellenec minden könyörgeſünkben meg kereſni. Tudni illic, menybe: Nem vgy kedig mint Enoch, Illyęs, es az Angyaloc, Hanem mint Meny orſzagnac tulaydon Wra, es öröckè valo Kirallya, Honnet wralkodic mindeneken, kic menybe, földen, es pokol

AZ WR ME NYBE menesſe napiara.

ban volnanac. *Philip.* 2. *NEGYEDSZER*, hogy ezent varnuc az mi fel tamadando teſtünc felé lis. Illy ſzep okokert ment ſzem latomaſt, es nyiluan ſokaknac lattara. *KIBŐLIS* meg tettzic, az mi gyarloſaginkhoz melly ſoc keppen kellet ő magat ſzabni, es melly czudakeppen akara Iſten az ő Fiat velünc meg eſmertetni, Hogy fel tamadaſatis Negyuen napig lattatna, Es fel meneſetis ſzantalan ſockal nézetne. Ki mais nem ſzünic meg ſoc czuda keppen az hiueket epiteni az ő eſmeretibe. Az mint mingyart, mihent az WR fel ment volnais, ottan Angyaliualis bizonſagot tetete rola, Eztis ier laſſuc.

Iſmet el iő.

MIDŐN azert az WR *MENYBE* menne, Es az felhő el vette volna őtet ſzemec elől, es mikoron megis oda aiuluan, figyelmeteſen néznenec az egbe, midőn ő menne: *IME* két firfiu melleiec allapec, feier ruhazatban, kikis mondanac: Galileabeli firfiac, mit állottoc nézuen az egben? Ez à *IESVS* ki fel vitetec ti tűletec menybe, àckeppen iő el, mikeppen néztetec őtet menybe menni. Ezeket ſzent Lukacz iria *Actorum* 1.

Melly nagy tiztes ſegel ment, es na gy örömmel fogatatot, ſenki meg nem foghattya de bizonyal meg lattyuc.

EZ RŐVID Hiſtoriaia az Wrnac menybe meneſenec, Melly az Apoſtoloknac ſzemec lattara lőn. *KIC* az vtan meg teruen Ieruſalemben, mind addig együtt lőnec, mig menyből az WR reaioc erezte à ſzent Lelket nagy bőwſeggel, Pünkőſd napian, Kiről mijs ackor ſzollyunc.

HANEM moſt erről is ier elmelkedgyünc, hogy à CHriſtus menybe meneſenec ſoc *SEREG* Angyaloknac tizteletiuel kellet meg lenni, kic felőtte nagy örömmelis ſzolgaltac neki. Es ſzollyunc arrolis, hogy nagy meltoſagos dolog lett ez, hogy menybe fel menuen, ottan az Atya Iſtennec iobiara ült. Ezec igen nagy, es igen mély es igen gyönyörüſeges dolgoc. *MONDOC* megis vedd iol eſzedben eztis: hogy az mi Wrunc *IESVS CHRISTVS* igen nagy örömmel, nagy tiztelſſegel, nagy győzedelemmel, nagy nyereſſeggel, ſoc ſzent Angyalockal, es netalam amà *Matth.* 7. fel tamadot ſzent Atyackalis egyetembe megyen be, az Meny orſzagnac ki nyilt kapuian. *HOLOT* mind az meg ſzamlalhatatlan tizta mennyei ſeregec, à ſzent Angyaloc, es az ő ſzent *ATYA*, ki hozzanc es érőttünc boczatta vala, *Ioan.* 3. mint erős *BAYNOKOT*, mondoc mint igen nagy diadalmas Kiralyt, az ő edes aiandekiual, az ő faradot teſteuel, vęreuel, lelkeuel, emberſegeuel, az ő halalanac ęrdemeuel, meg elegedet aldozattyaual, nagy örömmel, nagy ſzeretettel, es nagy tiztelſſeggel fogadgya. *ES OTTAN* azon teſtebe, vęrebe, emberſegebe, az őnőn *IOBIARA* helyhezteti, Az az: Azon hatalommal, birodalommal, wralkodaſſal meg aiandekoztatic emberſegeis, az kibe ő maga vagyon az Atya, Es az kibe à Fiunac Iſtenſege volt mind örőcke. Ki minemű felſeges dolog legyen, moſt ſemmi okoſſag meg nem foghattya. De hogy ezec valoſagos es bizony dolgoc legyenec, ő magais igy bizonyitotta, monduan: Inneg toua meg lattyatoc, hoga az embernec fia űl az hatalmaſſagnac iobia felől, es hogy iő az mennyeknec felhőiben. Iſmet mond: Mikor el iőuend az embernec fia az ő diczőſegebe, es mind az ſzent Angyaloc vele egyetembe, Ackor űl az ő diczőſegenec ſzękibe, es eleibe gyűytetnec minden nemzetſegec, es el valaztya egy maſtul őket. Imè ő maga męg itt letébe vallaſt tett rola, hogy őtet mindenec meg latnac űlni az felſegeſnec iobia felől. A melly Angyaloc kedig az Itelet napian vele egyetembe ſzem latomaſt elő iőnec, nagy diczőſegeſen, Bizony vgyan azon Angyaloc az előttis nagy örömmel ſzolgaluan az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac, ſzep tiztelſſeggel egyűt mentec fel vele menyekben. A mint męg it kőztünc létébenmis, ackoris midőn Negyuen nap bőytőluen kiſirgettetet volna az ördőgtűl, es rayta győzedelmet vett volna, hozza ſarulanac az Angyaloc, es ſzolgalanac ő neki. Kic ſzületeſennis nagy örömmel diczerec az WR Iſtent, Es fel tamadaſakortis ſoknac örömmel hirdettec az Chriſtus halalanac győzedelmet, kiert nekünkis io keduel ſzolgalnac, es örülnec czac egy bünőſnec meg tęreſennis. Mind ezeken öruendezuen, hogy lehetne, hogy az ő leg nagyob győzedelmen, az ő fel tamadaſan, es menybe meneſen nem öruendeztec volna.

Matth. 4. *Luc.* 2. *Hebr.* 1.

Nagy vigaſagoc ez az angyaloknac.

BIZONY ſenki elegge czac meg ſem gondolhattya, menyi vigaſſagoc lett minden mennyei ſokaſagnac, midőn az Iſtennec ellenſegiuel es az ő ellenſegeckel az ördöggel

dőggel, az mi érőttűnc meg viwt ęlő Istennec Fia, az egez vilagnac bűneiert meg fizetuen, Istennec keduebe hozna minden benne bizokat, Es mindenken győzedelmet veuen, fogua vinne Isten eleibe, az Bűnt, az halalt, az ördőgőt, es az őrőc karhozatot, Es azoc fogua leuen, nagy nyereſſęggel be mutatta magat, Mondoc, ki mondhattya meg minemű vigaſſaggal lettenec ezec menybe, Midőn azt az emberi teſtet, kit meg czalt vala az kigyo, kit Isten az ő kepere teremtet vala, es az ő őrőc diczőſegere es vele valo őrőmre, De az ördőg meg czaluan első ſzűleinket, velec egyetembe mind ez vilagot, atokba, haragba, es el ala az pokolnac őrőc kinnyara Sententencí aztatot vala, Mondoc azt az emberi teſtet, azt az emberi ſzőmelt, azt az emberſeget, midőn immar menybe latnac az Angyaloc, Es ő magan az Istennec őrőcke valo Fian Es az Atya felſeges es mindenhato Istennec iobia felől, az az, ſzinten annyi felſegbe, mint ő maga az Atya. Ezekből mondoc az ęrtelmes bőlcz állatoc, menyi ęrtelmet, menyi őrőmet, mi érőttűnkis, az Istenértis vettec, moſt ſenki meg nem foghattya, kic iol tudtac, hogy az ő fel tamadot es menybe ment teſtebe, meg rontatot az pokolnac minden ereie, meg kőtőztetőt azban à bűn, az halal, az karhozat, es ő magais az ördőg, Es azbol meg ſzamlalhatatlan ſoc iokat vennenec, minden ő benne bizo hiuec. Czac egy kis főldi orſzagis, mennyi vigaſſagot ſzerzene, midőn az ő Kiralyoknac fia kőtőzue hozna az orſzagnac ellenkező Kiralyat, ſeregeuel, hadnagyiual, es fő fő vitęzíuél őſzue, Es ſoc draga nyert marhait minden nepnec el oztana. Nem hogy az Angyaloc ezt nem ęrtőttec volna, Az kic az előttis ſoc keppen nagy őrőmmel hirdettec, De męg czac az főldi emberec kőzzűlis ſokan annyira ęrtettec, hogy megis Prophetalnac, A mint Chriſtus Wrunc, Abrahamrol mondgya: hogy őruendezet rayta, Az Simeonis hogy lata, őrőmébe halalat kéuannya vala, *Luc:* 2. Szent Palis, Dauid Kiralyt hozza bizonſagul, Ki hatuan nyoltzadic Enekebe, az tőb nemes Prophetalac kőzt, eztis mondgya az Chriſtuſrol: Fel mentel az magaſſagban, es fogua vitted az fogſagot. Mikor ezeket mondta Dauid, ezuda melyen nézet az Chriſtus fel meneſere, mintha ſzőmeuel nézte volna annac győzedelmes, es tiztelſſeges voltat. Lattac azert męg czac az regi hiuekis, ſzent Lelec altal az Chriſtus menybe meneſet, Azzonkeppen moſtis lattyac az tőb hiuekis lelkekben, es őrűlnec rayta: Varuan az vtan ſzinről ſzinre valo meg latasatis, 1. *Ioan:* 3. Tehat hogy nem lattac volna az ſzent Angyaloc? Noha azert kűlső emberi ſzem előtt mikor fel ment, nem mutatot ſemmi Angyali ſeregét, hanem czac ő magat, De bizony meg ſzamlalhatátlan Adgyalokis együtt voltac vele, A mint męg czac kőztűnkis, mikor valamelly Istenfélő ki mulic, ſoc kőzzűlőc halala előtt, ſoc ſereg Angyalokat lat, es meg beſzelli azt, Lazar lelkerőlis azt mondgya Chriſtus Wrunc, hogy az Angyaloktul menybe vitetec. Menyiuel inkab nagyob tiztelſſeges lett az mi Wrunknac menybe meneſe, ſoc ſereg Angyaloc vele leuen, Es czudalatos nagy őrőmmel az ő felſeges Atyanac iobiara valo űleſe Ezeket Menybe meneſenec mondgyarol beſzellem. *IMMAR* ott lętérőlis tanullyunc az mi ſoc vigaztalaſinkra.

Peldą.

Ioan: 8.

Luc: 16.

NEVELD azt, hogy vgy ment volna menybe, hogy minket ſzinten el hagyot volna, mert nekűnc ment oda, nekűnc ſzerzet helt, *Ioan:* 14. nekűnc foglalta à bírodalmat, hogy onnet mindeneket io moddal birhaſſon, *Ephes:* 4. Fel menuen azert menybe moſtis ſzűntelen kőztűnc vagyon, *Matth:* 28. es velűnc együt czelekeſzic, az ő hathato ereie ſzerint, kiuel az emberſeg meg ekeſitetet egyeſűluen az Istenſeguel, *IMETLY* egyeſűleſnec el valazthatatlan volta miat, meltan valhattyuc bizonnyal őnnőn magat mindenőt velűnc leni, ſzinten azon ielen letellel mint menybe vagyon, űluen az Atyanac iobia felől, az az, egyenlő birodalomal wralkoduan ő vele, es ielen leuen olly keppen mint ő maga az Atya, melly ielen letel noha ő magatol az emberi teſtűl mindenűt egyſzer ſmind nem lehetne, de az Istenſegel valo tarſaſagaert, es egyeſűleſert, kettő nem ſzakazthattyuc az egyeſűlt ket termeſzetet. Azert valahol Istenſege ſzerent vagyon, ot emberſege ſzerentis vagyon, az egyeſűleſnec el valazthatatlan voltaert. Eleg nagy almelkodando dolog, emberi ſzőmelnec mindent latni, birni, mindenűt lenni mint Istennec.

Moſtis ielen à Chriſtus.

Mint lehet minden à Chriſtus

AZ VR MENYBE menese napiara.

Az VVR Chriſtuſnac

Noha az ő teſtet vgy nem melto ki terieſzteni mint az Eget, es mint ha el lepet volna minden helyeket, mert ő maga ős czac egy emberi ſzemely, es egy hely foglalo, de az Iſtenſegnec tarſaſagaert azon hatalmat kel annakis tulaydonitanunc mint az Iſtennec. Kiről föllöteb tőrődni haſznatalan, es mély tengerben valo haiozas. Azert mint legyen ő mennyekbenis, Atyanac iőbian, köztünkis minden helyen, mindeneckel, ő maga tudgya, es elmelkedes nelkül czac ő rea hagyuc. Mi elegedgyünc è nagy igereteckel, ki ezt fogatta: Hogy ő vilag vęgezetig velünc lenne, Es àhol czac ketten az ő Neuebe őſzue gyülnekis ot lenne, Es hogy ő neki nem czac meny be, hanem Egen es foldőn egy arant valo hatalom adatot volna, azert ez földelis ſzinten vgy birna mint az menyorſzagal.

Tengeri mélyſeg ez.

Matth: 28.

Nem emberi modſerent ůl Atyanac iobian.

Kinec *ATTYA IOBIAN* valo üleſetis ne vęllyetec ollynac lenni, mint ha az Atya nagy draga tündöklő aranyazot ſzękbe ülne, valami karpitos palotaba, kit ſem ęg ſem föld be nem föglalhat, ki meg gondolhatatlan lelki felſeg, kinec ſem üles, ſem tartas nem kel, ſem iob, ſem bal keze nincz teſt ſzerint, Hanem ęl es Wralkodic kezdet nelkül, es vęg nelkül önnön magai ereieben örőcken örőcke, minec előtte ęg, föld, tenger, emberec, Angyaloc volnanakis, kinec ereieuel tartatnac, es ęltetnec minden menyei, ęgi, földi, es vizi allatoc, bizonyos üles, iaras, hely nelkül, Iſteni titkos mod ſzerint. Ezt hija az iras Iſtennec iobianac. Erre az Iſteni hatalomra ültetet es helyheztetet az mi WRunc *IESVS CHRISTVS*, nem czac Iſtenſege ſzerint, kibe az előttis egyenlő hatalommal örőcke Wralkodot, hanem vgyan azon emberſegbe az kibe meg holt, meg aldoztatot, fel tamadot es menybe ment. Ennec az meg gya laztatot emberſegnec, adatot añyi felſeg, azon tiztelteſſec örőcke: Kit min den ellenſegi, az bűn, az ördögöc, az halal, az karhozat, es az pokolnac minden erei, minden hatalma, minden feiedelemſege röttegiön örőcken örőcke: Kibe minden ſzentec, es hiuec ęllyenec, vigadgyanac, es örwendezzenec mind örőcken örőcke. Kinel mi lehet nagyob, czudalatosb es el almelkadandob dolog, dragab es gyönyörűſegesb dologis az hiueknec ſziuebe, kiualtkeppen midőn mindenec czac mi éretünc emberekert, es àmi keduünkert, az mi epületünkert es diczőſegünkert löttenec. Kinec ennyire valo fel magaztaltatāſārol ſoc keppen almelkodic az iras: Iſaias rola igy Prophetala, *Eſa: 53. IME* fel magaztaltatic, fel emelkődic, es igen nagy leſzen, Iſmet: Fel neuekedic mint egy veſző Iſten elől, es mint egy gyöker az ſzaraz fődbol, Iſmet: A röttegesből es az itiletből ki vétetet: Az ő hoſzu ideiet ki mondhattya ki? Iſmet: Minec vtanna adandgya az ő ęletet vétekert valo aldozatul, Magua leſzen es ſoc ideig ęl. Iſmet: Miert hogy az ő lelke munkalkodot, gyönyörködic, es meg elegitetic. Iſmet: Sokakot adoc ő neki reſzül, es az igen erőſſec leſznec ő neki ragadomani. Szent Palis mond *Epheſ: 1.* Az mi WRunc Ieſus Chriſtuſnac Iſtene, à diczőſegnec amaz Atya adgyon tű nektec az bölczeſegnec, es az ielenteſnec lelket az ő iſmeretinec altala: Es hogy à ti lelki ſzemeitöket, meg vilagoſitſa, Hogy tudgyatoc melly legyen az ő hiuatallyanac amaz remenſege, Es mellyec az ő diczőſeges örőkſegenec gazdagſagi à ſzentekben, Es minemű legyen az ő hatalmaſſaganac nagy es főlſeges volta, mi hoz zanc hiuekhőz, az ő hatalmas ereienec hathatoſaga ſzerent, mellyet meg mutatot à Chriſtusban, midőn ötet halottaibol fel tamaztotta, es önnön *IOBIARA* helyheztette Mennyekben, ſockal főllyeb minden birodalmoknal, hatalmaſſagoknal, erőſſegöknel, wralkodaſoknal, es minden Nęwnel, melly neueztetic, nem czac ez földőn hanem az iőuendőbenis; Es mindeneket vetet az ő labai ala, et ötet rendelte hogy feye legyen mindeneknec főlötte à ſz: gyülekezetnec, melly aző teſte, es épſege, azé, az ki mindeneket mindenekben be tellyeſit. Illy nagy almelkodando ſzockal magaz tallyaaz iras à ſzegen meg nyomorodot Ieſus Chriſtuſnac Atya iobiara valo üleſet.

Mindenec Mennyben menese napiara.

Roman: 8. Hebr: 1. Phil: 2.

Roman: 4.

Ez fel magaztalaſon amelkadic az Iras.

Salditsůc ezből melly ſelſeges dolog legyen menybe menni Es Iſten iobiara ůlni.

EZEKBŐL, valami keueſſe ſaldithattyuc, mi legyen az meg gyalaztatot, es ő letet es fel tamadot Nazaretbeli Ieſus Chriſtuſnac menybe mennyi: Es Atyanac iobiara ůlni. Kinec tiztelteſſeget, es ereiet, hatalmat, es birodalmat mijs ſzinről ſzinre meg lattyuc, es ackor az mit moſt alig ſalditunc, ſzinten altal iſmeriůc, kibe vgyan azon

fölseggel mijs reszesec leszűnc, 1.*Cor:* 13. Ez elsö tanusagbol meg halluc mi legyen az Wrnac menybe menese, es Atya iobiara valo űlese, Es azbol valo hasznűc. De az hasznarol megis többet szollyunc, Mert à mint mondanc, nem vgy ment Menybe, hogy minket el feleytene, hanem hogy orankent testben es lelekben gondunkat viselne, Azert az ö nagy fel magaztaltatasarol gyakran gondolkodgyunc, es az ö iobian valo űleset, Atyanac elötte valo létét igen meg beczűllyűc, Mert azbol mi nekűnc meg gondolhatatlan nagy öröműnc es szamlalhatatlan soc hasznunc nem czac lesz hanem vgyan vagyon mostis naponkent, esorankent, Kiröl most czac röuideden, Masodic predikationkban kedig böweben szollyunc. *Summa.*

MASODIC TANVSAGROL.

Immar ezt lassuc meg: Hogy az Christus Menybe menese fölötte igen czudalatos dologis, Es igen nagy Hasznosis.

Czudalatos, Dragalatos, Gyönyörűseges, es sokra Hasznos az VVR fel menese.

MInd ez harmat egyszersmind igen iol eszűnkben vegyűc. Aztis: hogy fölötte igen nagy *CZVDA* emberi testbe Christusnac menybe menni. Aztis, hogy föllötte igen nagy *DRAGA* dologis az mi embersegűnket menybe vinni. Aztis, hogy az, mi nekűnc igen soc *HAZNVNKRA* es nagy gyönyörűsegűnkre vagyon. *Miert czuda menybe menese.*

CZVDALATOS kedig az Christus menybe Menese, es az Atyanac iobiara űlese azert, Mert mint el amelkodando Istennec emberre lenni, szolganac abrazattyat fel venni, mindennel vtalatosba lenni: Azon keppen el amelkodando holtnac, el temettetnec fel tamadni, Menybe menni, es az öröc Atyanac iobiara egyenlö hatalomra űlni. Mondoc el amelkodando dolog, emberi testnec, földi allatnac, halandonac, rothadandonac, erötlennec, meg ostoroztatnac, pökdöztetetnec, fel feszitetetnec, lattroc közibe szamlaltattatnac, eñire fel magaztaltatni, es Isteni felsegre helyheztetni, à mint Isaias amelkodando keppen prophetala ez nagy alazatossag vtan valo nagy fel magaztaltatasarol monduan: Ki hiszen à mi predikationknac, es az WRnac kariat ki ismerheti meg. Noha azert az okossagnac ez soc keppen keptelennec tettzic, de azt az hiuec fogua viszic Istennec engedelemre, segitetuen az ö szent Lelke altal, az irasnac bizonsagibol, Kibol meg ęrtuen à hiuec Isteni bölczeseges tanaczbol àmiwyionnan fel epűlesűnkre leñi azt, soha elegge nem öruedezhetnec az ö igaz ismeretibe. *Esa: 53.*

Az mint hogy azert igen czudalatos az WRnac Menybe menese, azon keppen igen *DRAGALATOSIS* es felötte *GYÖNYÖRŰSEGESIS*, Midön ęrtyűc, hogy az öröc Ige, es bizony aldot Isten az mi testűnkben öltözuen, es azban elegedendö aldozat leuen, 2. *Cor:* 5. feiet föert fizetuen, halalunkert magat halalra aduan, *Phil:* 2. es az halal ellen fel tamaduan, à mi testűnket el fel helyheztetuen à leg fölsö tiztessegre, minden Angyaloc, es hatalmassagoc, es éröc alaia vettetuen, *Ephes:* 4. Mi éröttűnc kegig: Hogy à mi alàvalo rothadando nyomorult földi testűnketis azon felsegre, es tiztessegre el fel mennyekbe vinne, es az ö Atyanac iobiara helyheztetne. *Miert gyönyörűseges.* *Ioan:* 1. *Rom:* 9. *Coloss:* 3.

EZT IOL meg ęrtenűnc felötte szűkseges, hogy innetis örűllyűnc az mi nyomorusaginc köztis, illy nagy nyeresegűnken. Es erröl tűle peldat vegyűnc, hogy mint ö à mi feiűnc, elöszer le szalla nagy alazatossagra, igy mijs Isteni félelem̃el meg alazzuc magunkat földi allapatunc miatt, à bűnnec, atoknac, haragnac es karhozatnac kemenysege miat, kinec rabiai valanc, De viszont felis tamadgyunc, vntalan menybe fel tekinczűnc, es valamidön Napot, Holdot, Czillagot, es az ęget lattyuc, hidgyűc hogy mind azoc mosolyganac mi nekűnc, es öruendeztetnec ezbe, hogy nem mind öröcke földiec, hanem mennyeiec leszűnc, holott szinten annyi fel magaztaltatunc, mint ö maga az Wrunc Iesus Christus. Ez fele fel tekintesekröl igy int szent Palis, Ha fel tamattunc az Christussal, fen valo dolgokra visellyűnc gondot, azhol az Christus vagyon az Atyanac iobiara űluen. *Oerűlyűnc Esmijs fel keßűllyűnc.* *Coloss:* 3.

AZWR MENYBE menese napiara.

Az VVR Christusnac

†Kouetkozo summa Negy nagy dolgarol az Christusnac.

†EZT czac rouid szoual mondam, az Christusnac menybe meneserol, czudalatos draga gyonyorusegues es hasznos voltarol. Kikrol tob szoualis ier gondolkodgyunc, es erczuc meg ennec draga voltat imez *NEGYBE*: Elöszer eleuen *ALDOZATBAN*: Masodszor orocke valo *PAPSAGBAN*: Harmadszor orocke valo *KIRALYSAGBAN*: Negyedszer *MENYBE* kedig Isten iobia felöl lenni, mi dolog legyen. Ez Negy dologban felötte ieles es draga tanusagokat foglalunc be. arrol, hogy Christus Wrunc mint Elö Aldozat, mint Pap, mint Kiraly, vgy vagyon Mennyekben.

NEGY IELES DOLGAI CHRISTVS Menybe menesenec.

HOGY draga voltat az Christus Menybe menesenec valamenyire eszunkbe veheszuc, Noha imez Negybe szoloc rola: Hogy ö eleuen Aldozatunkis: Es hogy Papunkis: Es hogy Kiralyunkis: Es hogy mind ezekbe Menyben vagyon, De mind ezec czac ez kettöbeis be foglaltathatnac, Hogy ö Pap es Kiraly, Papsaga szerint értünc magat meg aldoztatia. Es mostan azban eleuen aldozatunc: Kiralysaga szerint minden ellenseginken wralkodic, es bennünc mindenec ellen oltalmaz, Ez kettö fö tizti az Christusnac. Mind kett tiztit örocke valonac neuezi Dauid, Monduan: *Psalm:* 110. Te örocke valo Pap vagy, Melchisedeknec rendi szerint. Es mond: Monda az WR az en Wramnac, ülly az en iobomra, miglen az te ellensegidet samolyul vetem labod alà. *EZ* ket Tiztibe azert hogy meg ismeriüc az mi Wrunc Iesus Christust Menybe az Atyanac elötte, Ier lassuc az Papságban minemü Aldozatis ö: Es az Kiralysagban minemü gond uiselönc legyen menyben. Az az, renddel ier lassuc mind Eleuen aldozattyat: mind Papsagat: mind Kiralysagat: mind Menybe lételt. Kiknec értelmeben felötte igen édes es gyönyörüseges vigaztalasoc, es nagy mély bölcz tanusagoc, es czudalatos Istení titkoe vadnac.

MIKOR Hitünknec agazati közöt, az WR Christus felöl ezt mongyuc: *MENE MENYEKBE ES WLE AZ ISTENNEC IOBIARA:* Ackor mind ezeket mondgyuc: Hogy ö nekünc Elö aldozatunkis: Es hogy örocke valo Papunkis: Es hogy örocke valo Kiralyunkis: El fel kedig Menyekben az Mindenhato Istennec szine elött.

Elö aldozatünc. *ELÖ ALDOZATVNC* ezert: Mert az melly testbe meg aldoztatot vala, azban meg elede, halottaibol fel tamaduan, Es azzal menybe menuen, Isten elött vgy el, mint éröttünc meg fizetet aldozat.

Papünc. Papunkis ö menyekbe mi nekünc, Mert ö maga vitte magat mind aldozatra, mind menybe Isten eleibe, es ottis szoszolo éröttünc.

Kiralyünc. Kiralyunkis, Mert azon emberi testbe Wra lett, mind menynec, mind földnec, es szüntelen vigyaz az mi gond viseleseünkre.

Nagy dolgoc ezec Illy nagy dolgokra ez Földröl Menybe menni, es ott Isten elött lenni, felötte nagy czudalatosis, igen dragalatosis, es nekünc igen gyönyörüsegesis, es sokra hasznos. Mondoc nagy dolog ez, es rakua édes vigaztalassal Hogy az érötted meg aldoztatot emberseg, El es Eleuenkedic az felseges Istennec elötte, mondom, az à test es az ver, à melly éppen eleget tett ez vilag bünerol, vgy El es Eleuenkedic, mindenkor kedig Istennec szine elött, hogy az, én éröttem es te érötted legyen az mi büneinknec el fedezesere: Ezis nagy dolog, hogy mint engeztelö Pap, szüntelen vgy el értünc Isten elött: Ezis nagy dolog, es rakua nag vigaztalassal, hogy az te tested, vered, ezontod, leiked rayta leuen, azzal altal ment az egeken, es azban szinten iobiara ültetet önnön maganac az mindenhato felseges es diczöseges Istennec, te kepedbe kedig, Söt olly nagy egyesseggel te veled, mintha teis mindenestül ott menyekbe azon artatlansagba es hatalomba volnal, midön ö magat mi feiünknec, minket ö maga testenec verenec tart, Es igy immaris ez földröl el fel *MENYBE* emelt bennünc. Ezec mondoc nagy czudalatos es nagy dragá dolgokis, es igen öruendeztetö vigaztalasokis, azoc elött az kic értic. Kiket hogy mijt meg érthessünc, mind az Negy czickelröl, megis nyiluabban szollyunc: Arrolis, hogy ö most eleuen aldozat: Arrolis, hogy

ö öröc-

ő örőcke valo Pap: Arrolís, hogy ő örőcke valo Kiralyís: Arrolís, hogy mind ezekbe, Menybe, Iſten előtt, ſőt iobia felől vagyon, czac mi érőttűnc, es mi kepűnkbe: Ezzekről renddel ſzoloc.

Oerők Eleuen aldozatűnc à Chriſtus.

EL ő SZER Eleuen es ęlő aldozattyarol: *ELEVEN* aldozattyarol imigy gondolkodgyunc: Hogy az melly emberſegbe érőttűnc fel öltőzet volt, es ít az kerezt-ſan meg aldoztatot volt, azban ő nem emeztetet meg, hanem fel tamadot, meg eleuenedet, Menybe ment, ott mind őrőcke Iſten előtt vgy ál, mint valtſaga à mi bűneinknec, mint meg fizetőie minden adoſſagínknac, es mint kire tekintue, ſemmit immar nem kérhet az Atya raytunc, hanem valamenyiſzer az ő Neuebe, az ő aldozattyanac es halalanac ęrdemebe kériűc bűnűnc boczanattyat, mindenſzer ő érőtte meg boczattya, kire Iſten ſzerint valo igaſſagunc vagyon ő altala, kit az Iſten ő maga valaztot, es kibe mindneſtűl fogua minden kedue be tőlt. Az mint az Menybe létűnkbe mįs ezt valoſaggal meg ęrtyűc, es azkor tellyeſſeggel ezbe megis nyugſzunc, Moſt kedig à beűnűnc ſzorult bűn, à mindennapi eſetűnc, az Satannakís ſoc ízgataſi ſoc bűnre, es rőttenteſi, nem hadgyac tőkelletelen el hínnűnc, es tellyeſſeggel czac ő rea tamazkodnunc, kitis az WR el fedez az tőb bűnőckel egyűtt, Es czac az kiczíny fűſtőlgő hitetís nem oltya meg, hanem azzalis ő altala Iſten eleibe folyamhatunc mindenkor. Azért akar melly gyenge hiteczkenc legyenis, azzal vitęzkeduen, ezt ſzorítſűc ſziuűnkbe, Hogy az Ieſus Chriſtus az bűnőſőknec iduőſſegere iőtt volna, es azt meg ſzerezuen, es annac valtſagat le teuen, azban az teſtben kit mi rolunc magara mi érőttűnc vett vala, immar őrőcke Iſten ſzine előtt vagyon, őrőckè valo meg igazulaſunkra, Azban az meg aldoztatot teſtben, ſoha többe meg nem hal, hanem ęl mind őrőcke, Ezt mondoc igyekezzel czac az kiczíny hittelís hozzad ſzorítani, Es őruendez benne, Hogy az te érőtted meg aldoztatot Chriſtus fel tamaduan, menybe ment, es űlt az felſegeſnec iobiara, auagy hatalmaſſagara: Es hogy az te meg aldoztatot Chriſtuſod az Iſtennec Baranya, nem olly ſemmiè lett Barany volna moſt, mint az regi aldozatra valo gyapias Baranyoc, kic meg emeztettec az tűz miatt, Hanem eleuen ęlő aldoztatot Baranyod volna, olly Baranyod, ki mind ez egez vilagért meg aldoztatot kinec vęre meg tíztít valoſaggal minden bűnből. Ki immar az leg ſzentſegesb helyre be férkeztetet, Mert ſzinten Iſtennec iobiara helyheztetet, az az, egyenlő méltoſſagra űltetet, mint az kit ſzinten annyira bőczűlſz mint magadat, azt melled iob felől űltetted, Igy beczűltetetmeg à mi érőttűnc meg aldoztatot Baranyís: Es ſzinten ſzine eleibe Iſtennec emelkedet, hogy ott mint io illatozo kedues foganatos aldozat, ſzűntelen el vegye minden vndoc bűneinknec bűzit, dőgit, kic fel ſzoktac hatni az Iſten eleibe, es az ő meg emeztő tűzes haragiat fel geriezteni. De az nagy czudalatos elege meg fizetet eleuē ęlő aldozattya Chriſtusnac előtte leuen Iſteñec, añyira mind bűnűnc, mind atkunc, mind haragunc, meg oltatic, hogy ſemmi karhozattyoc, ne leheſſen azoknac, kic be oltattac hit altal az meg aldoztatot eleuen Ieſus Chriſtusba.

Nagyara bőczűl tetet az ęlő barā nac aldozattya.

Roman: 8.

Nagy dolgoc ezec ha meg tudnuc bőczűlní, Megis bőczűlnűc kedig mikor latnuc vndokſagat az mi bűneinknec, kic bennűnc vgy forranac, mint az dőgbe az Nyiuec, De mint az dőg nem érzi ſem tudgya az ő maga fęrgeinec ſokaſagat, ſem annac bűdőſſegenec nehez voltat, hanem à kic mellőle mennec azoc orrokat be duguan, aſig variac, hogy el ſzaladhaſſanac mellőle, Igy ez vilag ő magatul nem érezheti ſzőrnyűſeget bűneinec, hanem az hiuec az Iſten igeſeből ſzent Lelec altal érzic valamenyire. De az Iſten leg inkab, es az ő ſzent Angyali lattyac az mi vndoc voltunkat, mind az Iſten termeſzetinec tiztaſſagat, ki ſemmiſbűnt nem ſzenuedhet el, mint az te orrod vtalas es banas nelkűl nem ſzenuedheti el az dőgőt, es azert elis fut előle, es el taſzíttya tűle. Ez mi vndoc voltunknac azert czudalatos oruoſsa lett az meg aldoztatot es eleuenedet Ieſus Chriſtus, kibe meg fizetődet az mi adoſſagunkis, mi-dőn főt fizetne főért, Es meg oruoſodotís minden dőgős betegſegűnc, midőn eleget teuen es be tőltuen mindeneket, minketis be tőltene ſzent Leleckel, es az altal meg eleuenitene io illatozocka Iſtení tízteletre. Ki ha ſzinte tőkelletes nem lehetneis mi benűnc moſt egy keues ídeig, de az ő tellyes tőkelleteſsege kedueſſe tenne mind addig mig mįs valoba tőkelletes tiztaua lennenc ő altala, Es azert ez kiczíny io illatkais győ-

Magűnc nem eſmeruen, ęz aldoząatotis nem beczűlhetyűc elegge

Az Chriſtus aldozattya megis fiyęzetet bűnünkert, Es moſtis fedezgeti bűnünk nec bűdőſeget, Sőt minketis io illatozoka teſzen

nyőr

Az VVR Christusnac

nyérkőttetne Istenünket bennünc, ő érte, es ő altala, Hogy noha mi magunkba megis soc bűnöc miatt vndokoc volnanc, De aznac nehez szaga hogy ne hasson Isten eleibe, az ő aldozattyanac felőtte igen nagy illatozasa mindenestűl fogua el veszi minden neheseget, Sőt az ő illattyanac nagy ereie altal, hatuan minketis, szinten vgy kedueskedic mi bennünkis, mint az ő szent Fiaba, Az mint szent Palis tanyit, Hogy szeret minket az szerelmesben. *Ephes.* Es sz: Ianosis *Ioan:* 1. Az ő tellyes voltabol vettünc kedüet keduert. Illy eleuen ęlő io illatozu aldozatunc leuen az Christus Isten elől mind ő-rőcke, Mijs őrőcke ęlünc ő benne. Kihőz midőn hasonlatosoc leszűnc, Es őtet valosaggal altal esmeriűc, Ackor őrömünkis tellyes leszen ő benne. Kiről ouasis többet szent Ianosnal, *Apoc:* 5. 15. Mint aldgya az Istent es az Barant nagy sokasag, hogy az ő vęre altal meg tiztultanac, *EZT* mondam ęlő es eleuen aldozatyarol, Kiről mayd bizonsagitis meg hallyuc à sz: Irasnac, Előszer szollyunc Papsagarolis: Mert ő nem ezac meg aldoztatot Baranya Istennec, Hanem ő maga Papiais Istennec, ki ő maga magat aldoztatta meg Isten elől. Az menyiből azert magat aldozatra vitte, Es az aldozat kőzőt imatkozot eröttünc, (kit az egyeb áldozatoc nem mielhettec, mert barmoc voltac) annyiből külön szollyunc Papi tiztirőlis.

MASODSZOR orőcke valo *PAPNAKIS* tarczuc az WR Christust mostis Isten elől Menybe, Mert mint regen az Ieruſalembeli Papoc, ő Törueny szerint minden nap Barant vittec aldozatul Isten eleibe, es az mellet esedeztec az bűnősekert: Es az fő Pap minden eztendőbe egyszer vęrrel elbe ment, az leg szentsegesb helyre: Igy az WR Iesus Christus önnön magat, mint Isten Baranyat aldozatul vitte ittis az Kereztfanac halalara, Ieruſalem elől: Es fel tamaduan szinte az ęgekennis altal ment az leg szentsegesb helyre, es eröttünc mindenkor szoszolo es engeztelő.

Bizonsagunc Eleuen aldozattyarol Es Papsagarol.

Mind az kettőről: Hogy az WR Christus *ELEVEN ALDOZATVNKIS* es *PAPVNKIS* Isten elől, hallyuc meg melly nagy bőlczen, es melly igen ęrtelmesen tanyit szent Palis, monduan: *Hebr:* 7. Ennec, miert hogy őrőcke meg marad, őrőcke valo Papsaga vagyon, mellynec okaert tellyesseggel iduőzithetijs azokat, kic ő altala iarulnac az Istenhőz. Es mond szent Pal: Ki midenkoron ęl, ez vęgre, hogy esedezzec ő értőc. *BAR* czac aligsag saldithatnad eztis, mit akar itt szent Pal mondani: Hogy ęlő aldozatnac, eleuen Papnac, Jrőcke valonac, esedezőnec, es iduőzithetőnec neuezi őtet. Vay ki nagy dolog, olly aldozatnac lenni, kibe valoba megfizeressec az bűn, es vgyan meg emeztessec mint az tűztűl az aldozat. Vay ki nagy dolog, annac az aldozatnac, kibe meg oltatot es el temetteted, es semmiè lett à bűn, ęlni es eleuenkedni Istennec előtte, hogy azba mindenec szinten vgy eleuenkedhessenec, olly keduesseggel mint az, az Isten elől eleuenkedő aldozat. Vayha ęrtened te ezt bizonnyal mostis eleuenkednel Istened elől mint ęlő aldozat, az te erötted meg eleuedet aldozathoz kepest. Az mint erre igy int szent Palis: Kérlec atyamfiai az Istennec irgalmassagaert, hogy az ti testeteket adgyatoc, ęlő, szent, es kedues aldozatul az Istennec, ęrtelemmel valo tizteletre. *NYISSA* meg az WR Isten ennec ęrtelmere az te elmedetis, es tegyen tęgedetis Istennec ęlő, kedues aldozattyara, az ő szerelmes Fiaba, az WR Iesus Christusba.

Eleuenkedő aldozatoc vagyunc mijs. Roman: 12.

KINEC eleuen aldozattyatis, őrőcke valo Papsagatis, hogy tellyes ęrtelemmel meg beczűlhessűc, lassuc szent Palnac több irasitis: Mond *Hebr:* 4. Annac okaert midőn fő pagunc legyen mi nekűnc, ki az ęgeken altal ment, az Iesus az Istennek Fia, erőssen tartsűc meg ez hitnec vallasat, Mert ninczen nękűnc olly fő Papunc, ki az mi gyarlosaginkat nem tudna mi velünc érzeni, Hanem ki egyenlő keppen meg kisirtetet mindenekbe, az bűntűl meg valua, annac okaert iarullyunc bizodalommal az kegyelem szęknec eleibe, hogy irgalmassagot nyerűnc, es kegyelmet talallyunc alkolmatos segitsegre. Ismet: *Hebr:* 2. A maz Iesust lattyuc hogy diczősseggel es tiztesseggel Coronaztatot: ki egy keues ideig az Angyaloknál alab valoua lett vala, az halalnac szenuedeseért, hogy az Istennec io kedueből mindenekert az halalt meg kostolna. Mert ez illic vala, hogy őtet, kiert mindenec vadnac, soc fiakat az diczőssegben hozuan, az ő iduőssegeknec feiedelmet, nyomorusagoknac alaia be szentelne. Illic vala kedig, hogy ollyan fő papunc lenne minekűnc, ki kegyes, artatlan, tizta, az bűnősőktű

ſöktül el valaztua,es az ęgeknel magasb volna. El iöue azert à Chriſtus,az iöuendö io knac fö papia, nagyob es épeb ſator altal, melly nem kęzzel czinaltatot, egyſzer ment az leg ſzentſegesb helyre, örök valtſagot talaluan.Sem kęzzel czinalt ſz: helyre ment be az Chriſtus, hanem menybe ment be, hogy moſtan ott az Iſtennec ſzine elött elö allyon mi érettünc. Annac okaert atyamfiai, Midön ſzabadſagunc lęgyen az ſzent helyre valo be menetelre, az Ieſus vęre altal, az vton, melly wy es ęlö vt, mellyet mi nekünc ſzerzet az Suporla altal,az az,az ö teſtenec altala,Es midön föPapunc legyen, ki az Iſten hazanac Feiedelme, Iarullyunc ö hozza igaz ſziwel, es hitnec bizonyos voltaual, ſgonoſz leki eſmeret nelkül valo tizta ſziuünckel, es teſtönket meg moſottatuan tizta vizzel.

Hebr: 10.

Be ferkezuen à Chriſtus nekün kis ſabadutunc. † Az regi moſoga tas lelki tiztaſagra int.

EZ IRASOKBOL meg tettzic melly nagy gyönyörüſeges vigaztalaſunkra, es könyebſegünkre legyen az mi meg aldoztatot Baranyunknac meg *ELEVENEDE SE*, azon aldozatnac Iſten elött valo lete, es iobian valo üleſe: kibe meg oltatuan bününknec büdös ſzaga, es az ö lelke altal meg eleueneduen iſteneſſegre, mint kedueſſec es ſzerelmeteſec, mijs bator ſziwel mint edes Atyanc eleibe folyamhatunc, teſti es leiki ioknac kéreſere. Ez legyen elsö es maſic draga gondolatunc àChriſtus menybe meneſenec haſznos voltarol: Hogy ott öröcke ęlö es engeztelö aldozatunc, es papunc mi nekünc.

HARMADSZOR imez mas nagy draga dolgokis ielentetnec az mi Chriſtuſunknac, Papunknac, Kiralyunknac menybe meneſebe. *HOGY* az melly vtalatos teſtbe, es meg gyalaztatot es taglattatot emberſegbe meg öletet, az mi aldoztatot Baranyunc: azon teſtbe Wrrais, Kirallyais ſzereztetet, Egyenlö hatalommal kedig az ö öröcke valo Atyaual: Az mint az Iraſis bizonyittya, monduan: A Chriſtus Ieſus midön Iſteni ſzömelybe, az az, bizony es felseges Iſten volna, nem ragadomannac alita az Iſtennel egyenlö valo voltat, az az, noha meltan az Iſtennec boſzuſaga nelkül vgy ielenthette volna meg magat, mint Iſtenhöz egyenlö Iſten, de ön keien kenſzerites nelkül, ö maga alazta meg magat,rabotas ſzolganac ſzömelyet fel veuen,haſonlatos leuen az emberekhöz,es kepe ſzerint vgy talaltatec mint ember,ö maga alazta magat, engedelmes leuen mind az halaliglan, az kereztnec halalaig kedig. Minec okaertis az Iſten fel magaztalta ötet, az leg fellyeb valo magaſſagban, es olly Neuet adot neki aiandokba, melly minden nęwnec felötte vagyon, Hogy az Ieſus Neuere minden Tęrd meg haiollyon, mind az mennyeieke, mind az földieke,es mind az föld alatt valoke, es hogy minden Nyelw vallaſt tegyen,hogy à Ieſus Chriſtus legyen az WR, az Atya Iſtennec diczöſegere. *EZ IGEC* meg tanyitnac, hogy az mi Wrunc Ieſus Chriſtus nem czac *ALDOZAT*, es nem czac *PAP* hanem öröcke valo *KIRALYIS*, Iſten iobia felöl helyheztetet,az az,az mint te iob felöl ülteted feleſegedet, kiuel egy tars vagy,auagy ötſedet, auagy fiadat,kiuel egy arant örökös vagy,Igy à Vr Chriſtuſis emberſege ſzerintis azzon teſtbe,kibe meg aldoztatot, es fel ment menyek be, az Iſtennec iobiara, az az, minden Iſteni meltoſagra helyheztetet: Es azert à mint velünc egy teſt, vęr leuen, ſöt érettünc meg aldoztatuan, es mint édes anyanc altal, ö altalais nagy faydalmockal wyionnan ſzülettetuen,ſziue ſzerint eſedezic raytunc,Es tud mindenkeppen könyörülni minden nyaualyankon: Hatalmais vagyon mindenekre,hogy meg ſegitſen minden lelki es teſtiſzükſegünkben. Tehat az mint öruendezzünc atyafiuſagaban,ęlö eleuen öröcke valo aldozattyaban,Es érettünc ſzoſzolo Papſagaban: Igy öruendezzünc felſeges Kiralyi meltoſagabannis, es nagy hatalmaſſagaban.

W Ralkodo es mindennel biro Kiralyünkis. Philip: 9. Mind allazatoſ ſaga felette nagy es czudalatos mind fel magaztalaſa.

NEGYEDSZER, mind ezekbe kedig ezis öruendezteſſen minkét, hogy à földröl *MENYBE* ment, es ott mind ęlö aldozatunc, mind Papunc, mind Kiralyunc mi nekünc. Mondoc az ö meg aldoztatot teſtet, kibe ęl mind öröke, ez földröl *MENYBE* vitte, Es ottis mind aldozatunc, mind Papunc,mind kiralyunc mi nekünc,Olly aldozatunc, kibe immar meg fizetödöt az Bün,Es maſt ſemmit az bünért nem keuanhat Iſten, *Actor:* 4. Olly Papunc, ki megis eſedezic érettünc, Es ö magat ſzüntelen engeztelö aldozatul tartya Iſten elött. Olly Kiralyunc,ki Atyaual egyetembe egyenlö keppen mindeneket meg ſzerezhet es ſzerez, Kinec feleges diczöſeget, meltoſagat,

Az VVR Christusnac

Roman: 8. gat, draga ęrtelmet, ez vtan nem czac meg lattyuc, hanem mindenekbe mijs mint ŏrŏkŏs tarsoc reszesec leszŭnc ŏ altala. De addigis ŏ felsege mind ezekbe beczŭltesse meg magat velŭnc, az ŏ szent Lelkenec altal, Amen. Kinec meg beczŭlesere hogy nagyob ŏrŏmmel indulhassunc, Megis egy keues szoual vegyŭc eszŭnkben imezeket.

Mint ŏruendeztessŭc magunc az Christus menybe menesebŏl?

IM meg halluc, hogy az mi Vrunc Iesus Christus az ęlŏ Istennec aldot es ŏrŏcke valo Fia, az mi ęrŏttŭnc meg aldoztatot, es mi rolunc magara fel vett embersegben *MENYBE* ment Es ott immar azban az embersegben eleuen aldoztunkis, Papunkis, Kiralyunkis. Immar lassuc ezekbŏl mostis minemŭ ędes vigaztalasokat es ŏrŏmet vehetŭnc.

Noha mi męg az bŭnŏs testbe heuerŭnc, Es az miat megis halunc, es elis rothadunc: De bizony vgy oltattal be te hit altal az Christusba, kinec lelkeis lakozic benned, hogy mostani tauol lętedbennis, sŏt az porba es koporsoba fekueis, ott vagy immar menyekbe, ott fenn lesz, ott tŭndŏklesz, ott edeskedel, ott orszagolsz. Mint pelda, Midŏn Tŏrŏc rabsagaba egy orszagnac Kiralya, setet, bŭdŏs, tetues tŏmlŏtzben tartatnec valtsagra, Noha az, test szerint igen nyomorultnac latzatnec, de az iŏuendŏ meg szabadulashoz, es valtsaghoz kepest, vgyan kiralya azert az orszagnac, es azert varuan az ŏ meg szabadulasat, męg à tŏmlŏtzbennis vgy beczŭltetic az egesz orszagtul mint Kiraly: Igy mijs meg koronaztatuan Christusba, bizony męg mostis, sŏt az el rothadot testbennis menybe helyheztetet Kiralyoc vagyunc, az iŏuendŏ diczŏseghŏz kepest. Amaz rut fekete szekfŭ magoczka, noha ŏ magaba vndoc, de az remenseghŏz kepest, hogy azbol io illatu szep szinŭ szeck fŭ virag nŏ ki, igen kedues, es bŏczŭletes, mondoc ahoz kepest à mi ŏ rayta iŏuendŏre neuekedic. Igy mijs noha bŭnŏskodŭnc mi magunkban: De bizony igazac es tiztac vagyunc à Christusban, noha nyaualgunc ę vilagban, de bizony edesseges gyŏnyŏrŭsegel meg rakottunc az Christusban: Noha fergec, es dŏgŏc vagyunc à koporsoban: De bizony az fenyes Napnalis diczŏsegesbec vagyunc az Christusnac meg diczŏult testeben, kibe most el rŏytettŭnc, hogy ne lattassec az mi vagyunc, mind addigis, mig fel nem tamadunc, mint az szekfŭ magbanis el reytetet az ekesseg, mind addig mig nagy szepen fel neuekedic. Ezekrŏl nagy mélly ęrtelemmel sokszor emlekezic az irasis, kit mi czac alig saldítunc, męg czac vgyis az mint az Apostoloc nagy amelkodo es gyŏnyŏrŭseges leleckel irtac rola, De gondolkogyal iol rola, mit ielentnec imez nagy draga szoc: Mond szent Palis: Megholtatoc, Es à ti ęletetec el vagyon rŏytetue à Christussal az Istenbe. Midŏn Christus amà mi ęletŭnc nyiluan leszen, ackoron tijs vele egyetembe meg latzottoc diczŏsegeseknec lenni. Ismet mond: Mi vgy viselly ŭc magunkat mint mennyei polgaroc, honnetis variuc az mi meg szabadítonkot az WR Iesus Christust, ki el valtoztattya à mi ala valo testŭnket, hogy egyenlŏ abrazatu legyen az ŏ meg diczŏult testeuel. Imè hogy mond szent Pal, Hogy az mi ęletŭnc es diczŏsegŭnc el rŏytetet most az Christusba, De hinnunc es varnunc kel, hogy még ŏ hozza hasonlatosoc leszŭnc. Ez hitben es remenségben, neuellyen az WR orankent beñunc, es ennec edes ŏrŏmebŏl inditsa fel mindenkor az mi szíuŭnket, hogy mint Meñyei fiac, vgy viselhessŭc magunkat, az mi mennyei Wrunknac tiztességere, Amen.

Az rab Kyraly, az ßekfŭ, es egyeb mag, seppeldanc

Ime melly draga iouainc vadnac Christusba.

Coloſ: 3.

Philip: 3.

Mit Tanulanc.

DErec keppen Harom rendbe szolanc à Christus Menybe meneserŏl: *ELŏSZER* arrol valo bizonsagokat tanulanc: Hogy menybŏl iŏtt volt ala: Es ismet oda ment, de nagy kŭlŏmbseggel. *MASODSZOR* Historiaiat halluc meg, Mit mond az Iras Menybe Menesenec modgyarol. *HARMADSZOR* czudalatos es dragalatos voltarol szolanc ennec: Hogy az Christus Elŏ aldozatunkis, Papunkis, Kiralyunkis, Menybe, Istennec szine elŏtt. Ez vtan Masodic Predikationkba, soc dragalatos hasznait tanullyuc meg annac, Hogy az mi Iduŏzitŏ wrunc Mneybe ment, Es Atyanac iobiara ült, Kitŭl mostis orankent soc iokat veszŭnc, kibe testŭn-

be testünketis bekeuel nyugottyuc, kinec lelkünketis örömmel adhattyuc, kitül testünc fel tamadastis, es öröc ęletet varhatunc. Ezekröl masodic Predikationkba szollyunc. Hanem az mostani Tanusagunkbolis emellyuc fel sziuünket, elmenket, az *MENYBE*, ahol az mi Wrunc Iesus Christus mint ęlö aldozatunc, öröc Papunc, es Kiralyunc, meg Coronaztatuan vagyon, Es onnet ö altala kériünc minden szükségünkre valot, io lelki Pastorokot lelki epületinkre, sz: Lelket meg szentelesünkre, igaz hitet annac remensegere, hogy mijs menybe megyünc, Es ott mind öröcke ęlünc. Ezekert aitatos sziwel ier könyörögiünc mindnyaian.

Imatsagat keresd meg az Masodic predikatio vtan.

MASODIC PREDIKATIO az VR menybe menesenec Hasznairol lesz.

SVMMAIA.

FElsö Predikationkba meg tanulanc Historiaiatis; Bizonysagitis az WR Menybe menesenec. Ielentenc röuid szoual azban valo draga örömünketis. Most immar böweb szoual imez kettöt tanullyuc meg.

ELöSZER, mind Maganac mind mi Nekünc minemü draga es gyönyörüseges hasznunkra legyen az ö Menybe menese.

MASODSZOR erröl: Mijs minemü hala adassal tartozunc ö neki, es ö altala az ö szent Atyanac. Es mint köuessüc ötet: Azbanis, hogy le szalla menyböl: Es azbannis, hogy fel ment menybe.

EZ KEET Reszbe igen gyönyörüseges es felötte nagy szükseges tanusaginc lesznec: Azert kiki io figyelmetesseggel halgasson rea, az WR Istennec szent Lelket kéruen, es ohaytuan ezekbe valo segitsegreis. Szollyunc az elsö Reszröl.

ELSö RESZE TANVSAGINKNAC.

Miert ment fel Menybe: Es miczoda hasznái az VVR menybe menesenec?

AZ mi wrunc Iesus Christus az ö Menybe meneseuel, igen nagy draga iokat nyere, mind Maganac, es mind mi Nekünc.

MAGANAC illy nagy iokot nyere vele: Hogy az altal meg menekednec mind azoktol az nyaualiaktol, kiket szenuede it ê földön: Es minden földön lakozoknac kel szenuedniec, sziuekben, testekben, latasokban, hallasokban, es minden erzekensegökben, minden sem pillantasban mind halalig, kinec sokasagat senki czac meg sem gondolhattya. Ez kinokat soha nem erezi immar töbe: Az mint szent Palis tanyit *Roman: 6. 5.* Többe meg nem hal vgy mond, az halal többe rayta nem Wralkodic, Esa iasis mond 53. Az röttegesböl es az Iteletböl ki menekedet, Az ö hoszu ęletet ki mondhattya meg.

Maganac Christus Wrunc illy iokot nyert menybe meneseuel, Elöször hogy soha töbe nem szenued.

MASZODSZOR az ö menybe meneseuel foglalta el az menyei Tiztesseget, Diczöseget es birodalmat Imezeket: Hogy mint nem földi, hanem mennyei kiraly, öröcke wralkodgyec minden ellensegin: Es vgy tizteltessec mint nem czac ember, hanem

Masodszor hogy tiztesegi es birodalmi nagyoc es szantalanoc.

AZ VVr Christusnac

hanem bizony Isten, Istennec örökösse, örök Fia, es aldot Isten mind örökke, *Roman:* 9. Es legyen Itelőyeis, mind holtaknac es mind eleueneknec 2. *Tim:* 4. Es vgy rendeltetet hogy menybe menese vtan soc maguai, soc hiuei, soc fiai es nepei legyenec, es mind azoknac ő legyen feyec: *Epheſ:* 1. Es az vtan győnyőrkodgyec es meg elegitessec minden ioual: Es az ő orszaganac ne legyen vege, es az ő ideyenec hossat senki meg ne mondhassa: A mint ezekről *Esaias* 53. igen menessen szol: *Danielis*, 2. 7. 9. es mind az tőb prophetac es Apostoloc. Kiről az WR fel tamadasarol valo predikatiokban enis többet irtam.

Ez fele temeny ezer iokat es hasznokat vőtt ő maganakis à mi Wrunc Iesus Christus, az ő menybe menesseuel: Mondoc hogy többe soha nem szenued: Immar el mind örőcke: es bir mind ez egesz vilaggal: kit ő fog megis itelni: győnyőrkődic mind örőcke: kinec hatalma, diczősege, örőme, bekesege, nyugodalma, tiztesse ge, most minden értelmet fellyűl halad. Kinec minden iauai mienc, mert ő az mi feiűnc, es mi ő tagiai vagyunc. A mint szent Pal szol, *Epheſ:* 4. Kitűl mijs menyből mind most, mind ez vtan örőcke meg beczűlhetetlen iokat veszűnc. Azokrol im szoloc egy nihany rendben.

AZ VVR MENYBE MENESEROEL valo haſznainkrol.

IOL lehet meg szamlalhatatlan dolog az, Minemű soc hasznokat veszűnc mi az WR Christustul menyből: Mostis ez gyarlo életben: Halalunkortis: Fel tamadasunkortis: Es azkoris, midőn mijs ő magahoz menybe megyűnc. Mind az altal magunc vigaztalasaert szollyunc czac imez Tizenket hasznunkrol: Első hasznunc, Aldomasa: Masodic, fogsagunc fogsaga: Harmadic, orszagunknac el fogalalasa: Negyedic, menyből valo oltalmazasunc: Oetődic, Tutorsagunc: Hatodic, soc menyei ioknac el oztogatasi: Hetedic, szent Leleknec reanc ontasa: Nyoltzadic, lelki paztoroknac oztogatasi: Kilentzedic, menyei nyaiaskodasunc: Tizedic, lelkűnknec bizonyos helyheztetese: Tizen egyedic, Isten iobiara valo űlesűnc: Tizenkettődic, érőttűnc valo esedezese: Es az pokol kinnyabol menyei örőmre es diczősegre valo helyhezteteszűnc.

Tizenket haſznunc.

Ezeket noha elegge az ő meltosaga szerint meg sem gondolhattyuc, nem hogy meg beszelhetnűc. De mégis ez mostani nagy soc lelki testi keserűseginc közt, felőtte nagy győnyőrűsegeket vehetűnc belőlec, ha czac valami keuesse meg értyűkis őket. Azert ier edesgessűc ezekből is à mi soc keppen meg nehezedet sziuűnket, mig ő benne meg nyugoszunc mind örőcke.

AZ ELSŐRŐL.

Lelki es teste aldomasunc.

ELSŐ haſznunc az VVR menybe menesebe, ALDOMAS: A mint menybe menesekort kezeit fel emeluen meg alda hiueit, Az az, menybe menetebe soc lelki es soc testi iokat kéreis, hagyais nekic, es azokat valosaggal beis tellyesite raytoc. Melly aldasba kére, igere, hagya, es ada, bűnnec boczanattyat, igassagot, io keduet, örőmet, bekeseget, es dolgainkban valo előmenetet. Tehat ha mijs az ő aldomasat kériűc es hittel el veszűc, azoc raytunkis valosaggal be tellyesednec. Az előtt mi magunkban atkoztac valanc, de immar az Christusba aldottac vagyunc: Aldottac leuen, amaz regi atoc semmit nem fog immar raytunc, Es azert senki nem vadolhat minket, Az mint szent Palis imilly edes szoual biztat, *Roman:* 8. Ki teszen vadolast az Istennec valaztotti ellen? Az Isten à meg igazitő, Kiczoda hát à karhoztató? Az Christus à ki meg holt, Sőt inkab az ki felis tamaztatot, es à ki az Istennec iobian űlis, ki esedezikis éröttűnc. Ez ő edes aldasat fogadgyuc azert mijs örőmmel, Es bizonnyal meg marad raytunc. A mint Christus Wrunc mondgya: Mikor kőszőntec, mondgyatoc bekeseg nektec, Es ha bekesegnec fia lesz, maradgyon rayta az ti bekesegtec. Lam akar kinekis io kéreset örőmmel es tiztesseggel fogadgyuc, Menyiuel inkab az WR Christusnac aldasat, kit fel mentebe kére es hagya mi nekűnc örőmmel es bizodalommal kel fogadnunc.

Matth: 10.

Fogsaginknac fogsaga.

Masic

MASIC haſznunc *FOGSAGVNC FOGSAGA*, az az, bűnűnken, az Tőruenyen, atkunkon, halálunkon, es karhozatunkon valo birodalma, es azokbol valo ki ſzabadulaſunc. Kiről igy ſzol ſzent Pal, *Coloſſ:* 2. Meg boczatuan tí nektec minden bűneíteket, es el tőrűluen az Tőruenybeli pepeczeleſeknec mi ellenűnc valo kęzi iraſat, mondom melly mi ellenűnc vala: ő azt el vitte kőzből, es az Kereztfara ſzegezte, Es meg *FOZTVAN* à feiedelemſegőket, es hatalmaſſagokat, mindenec lattara győzedelmet vőn raytoc. Iſmet mond: Midőn magaſſagba fel ment, fogua vitte az fogſagot, es aiandekot adot az embereknec. Iſmet mond: El nyeletet az halal az győzedelemre, O halal, hol az te győzedelmed: O te pokol hol az te ezteked: Az halalnac kedig fulankia â bűn: à bűnnec kedig hatalma à Tőrueny, De hala legyen az Iſtennec, ki az győzedelmet atta mi nekűnc, az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac altala. Midőn azert az mi bűneinkert meg holt volna az mi Wrunc Ieſus Chriſtus, Es az ellen fel tamaduan, ſzinten *MENYBEIS* fel ment, Ezzel meg ielente felőtte igen nagy győzedelmet mind azokon, kic minket őrőc rabſagba tartnac vala, az őrdőgőn, az bűnőn, az karhozaton, Es őket meg kőtőzuen, minket ki boczata, az ő vęrenec Teſtamentoma altal, az viz nelkűl az az vigaztalas nelkűl valo veremből, à mint Zacharias ſzol, *Zachar:* 9. *NOHA* azert Mig ez bűnben fogantatot teſtet hordozzuc, addig êrzenűnc kel bennűnc az bűnt, es az miat az Tőrueny atkanac fenyegeteſet, es az őrdőgnec ſoc rőttenteſit, El annyira, hogy noha az nagy ſoc vigaztalas kőztis az érzekenſeg, es az okoſſag, es az Satan azt mutattyac, mint ha az atoc, az halal, az őrdőg, es az pokol vgyan el nyelnenec mind őrőcke, De miert hogy az Chriſtus altal mind ezec markabol czudalatos keppen ki ragatattunc, Es ezec immar mindnyajan *FOGVA* tartatnac ő nala, Azert akar mint rőttentſenekis, de bizony ő ellene ſenkinec nem arthatnac őrőc veſzedelmekre, valakic az WR Chriſtuſt hiwiac melleíec, à mint Chriſtus Wrunc mondgya, *Ioan:* 8. Ha az Fiu meg ſzabadítand, valoſaggal ſzabadoſoc leztec. Tehat mijs hittel tuſakodgyunc mindenkor velec, mint erőtleneckel, ſőt czufollyuc őket mint kőtőzőtt rabokat, Es biztaſſuc magunkat az WRnac ímez biztataſiual: Ne féllyetec, è vilagnac feiedelme meg iteltetet, es ki vetteret. Iſmet: *Ioan:* 12. Nem hadlac aruaul titeket, veletec leſzec mind vilag vęgezetig. *LAM* melly nagy *Ioan:* 14. bator ſziuet es nagy őrőmet mutatnanc è vilag ſzerint, Ha az fele feiedelmet nyakon *Matth:* 28. kőtue hozna az mi hadnagyunc, A ki orſzagunkat ioſzagunkat ſokſzor rablotta, ſoc atyankfiait, baratinkat, gyermekinket el ragadozta. Kit ha latnanc kőtőzue czac fittyet hannanc orra alà, akar melly haragos ſzemmel nézneis, Az mint Romaba mikor fogua vinnec Triumphusba Iugurtha Kiralt, ki raytoc ſoc boſzut mielt vala, es kinec tekintetijs az előtt rőttenetes vala, De hogy fogua vittec, męg az kőſſegis, es az gyermekec, aſzonyoc, leanzoc, ſarral hagyigaltac. Nyiluan ez fele vilagi dologra nézet Dauid es ſzent Pal, mikor Chriſtus Wrunkrol igy ſzolnac: Fogua vitte az fogſagot, es aiandekot oztogatot. *REGEN* ſoc orſzagba, de kiualtkeppen Romaba illy ſzep ſzertartas volt: Hogy mikor az Hadnagy es az vitezec meg győztec ellenſegeket, őket nagy tizteſſeggel fogattac: Szep rendbe à Hadnagyot friſs ſzękbe es ſzekerbe űltetuen, Es mind az vitezeket, mind nyert marhaiokat, mind az ket fele rabokat, Azokatis à kiket viſza nyertec, azokatis az kiket meg vertec, nagy diczereteckel elő ſzeris az Templomba vittec, ott Iſtennec halat adtac: Es az vtan aiandekot oztatot az győzedelmes feiedelem azokbol à miket nyertec: Ez fele Triumphulaſra es győzedelemnec mutogataſara nézet nyiluan Dauid es ſzent Pal, midőn az Wr Chriſtus felől ezt mondtac: Fel ment az magaſſagba, es fogua vitte az fogſagot, es aiandekot oztogat az embereknec. *KIC* lelec ſzerint iol lattac hogy az WR Chriſtus midőn fel tamada az bűn ellen, az őrdőg ellen, az Tőrueny atka ellen, az Iſten haragia ellen ki raytunc vala, az halalnac es àpokolnac minden ſerege ellen, Azkor azoc czudalatos keppen meg kőtőztettec az WR Chriſtusba: Es midőn *MENYBE* fel ment, azt el foglalta, Es az Iſtennec ſzine eleibe helyheztette azt à teſtet, kibe meg fizetet az bűnert, es kibe meg rontatot az Kigyo: Lattac mondoc Dauid es ſzent Pal, melly nagy nyereſegűnkre lett ez, Es gondoltac aztis, Hogy ha ez vilagi győzedelmes Hadnagyot mi igen nagy tizteſſeggel es őrőmmel fogadgyuc, ő ſockal nagyob őrőm-

Epheſ: 4. *Pſal:* 68. 1. *Cor:* 15. *Oſe:* 13.

Extat deſcriptio Triumphi apud Plutarchum in vita Pauli Æmilij.

AZ VR MENYBE menes napiara.

örömmel fogattatot menyekbe. De azt, Mint fogattac, most senki czac meg sem gondolhattya, Hanem eleg mi nekünc tudnunc es öruendeznünc ezen: Hogy az Iras ezt vallya felöle, Hogy vgy ment menybe, hogy immar fögsaga alatt vagyon az mi bününc, atkunc, halalunc, poklunc, es karhozatunc. Az mint ez valosaggal mind ez egez vilagnac lattara meg tettzic az Itelet napian. Mind az altal mostis oh ki nagy öröm, midön röttentnec az bün, az ördög, à halal, es ez vilag, es ellene vagyon houa es kihöz folyamnunc, kit minden szem pillantasba ittis ereznec az fele hiuec, mint Peter, Dauid, es többec voltac.

Orßagunknac el foglalasa.

HARMADIC hasnunc *ORSZAGVNKNAC* el foglalasa, ki nem földi, hanem mennyei, kiröl igy irtac az Prophetac: *Esa: 60.* Nem hallatic többzer à te földedbe ragadozas, sem puztitas, sem nyomorgatas az te hataridban. Nem vilagosit az Nap többzer te neked nappal, Mert az WR leszen az te öröcke valo vilagossagod, es az te banatod napianac vege leszen, es minden te neped igaz leszen, es az földet mind örökke biriac. Ismet *Esa: 65.* Imè en wy Menyet, es wy földet teremtec, es az elött valokrol nem emlekeznec, sziuekbe sem szál, De mind öröcke vigadnac, es öruendeznec ezeken, mellyeket en teremtec. Az Prophetaknac ez fele soc szepen dicserö orszagat az Christusnac, földinec vèltec sokan az regiec, meg az Apostolokis, az

Actor: 1.

mint az napis kin fel ment, kèrdezkednec, Ha ezt az orszagot kiröl à Prophetac illy szepen szoltac, mindgyart fel epiteneie az Israel között. Melly földi vagyolkodasrol Iudözitönc meg fedde öket, Es inte az Euangeliomnac hirdetesere, az ki altal gyüytetnenec polgaroc az ö öröcke valo orszagara minden nemzetec között. Ez gyüytest azert reanc bizuan, ö maga mint io Tutor fel ment mennyekbe, el foglalni azt à helyt, ahol mi nekünkis nèm földi, hanem mennyei, nem ideig, hanem öröcke valo, nem nyavalyasagos, hanem diczöseges orszagunc leszen. A mint ö maga fogada, monduà: *Ioan: 14.* Ne haborodgyec meg az ti sziuetec, higgyetec en bennem is, az en Atyamnac hazaba soc lako helyec vadnac, el megyec helyt keszitenì ti nektec, Es titeket en hozzam veszlec, hogy àhol en vagyoc, ott legyetec tijs. El menuen azert helyt foglalt mi nekünc, az houa lelkünket elöszer fogaduan, az vtan testünketis hozzaia veszi. *Ioan: 5.* Az mint ö mind testestül lelkestül ott vagyon immar azban az emberségben, kit èröttünc vett fel: Igy minketis azon orszagban teszen örökösse mind testestül, mind lelkestül. Az mint szent Pal bennünc Isten örökösinec, es à Christus örökös tarsainac neuez, *Roman: 8.* kibe hogy ne ketelkedgyünc, ez arrol igen nagy biztatasunc, Mert az mi Wrunc Iesus Christus mi kepünkbe ment oda, söt mi èrtünc wralkodic ott, Kiröl Negyedszer szollyunc.

Menyböl igazgat es bir bennünc

NEGYEDIC hasznunc *AZ* ö Hiueinec menyei keppen valo Birodalma, *IGAZGATASA*, es oltalma è földennis. Ki testünket menybe fel viuen, soha semi keppen mostis el nem feleytheti azokat, kic ö vele egy teste vère lettec, kibe meg kostolta es èrzi minden gyarlosaginkat, Es szinten vgy esedezic raytunc mint ö maga testen es vèren, *Hebr: 4.* Ki annyira szoritot magahoz, annyira egyè lett velünc, hogy mi ö vele együtt mindenkor menybe lakozzunc *Phil: 3.* Es ö köztünc itt lakozic, Kit noha szem latomast nem èrzünc, de az ö felseges mivolta szerint, az ö Isteni ereie, hatalma es birodalma szerint, vntalan meg tapaztalunc. Az mint ö maga fogatta, hogy mindenkor ielen lenne, meg czac kettö közöttis, kic ö rola szolnanac, es soha czac egytül sem valhatnec el, à ki ötet segitsegül hiuan benne biznec, *Matth: 18.* *KINEC* birodalma es igazgatasa nekül, felötte igen szükösöc è vilagon valo hiuec, Azertis kèretetì, hogy ione el az ö orszaga, az az, lenne szüntelen köztünc, birna, igazgatna, es oltalmaznais bennünc. Iollehet hagyot ö szent felsege soc rendbelieket, tanyitokat, oruosokat, feiedelmeket, kic igazgatasinkra, io erköltsinkre, egességünkre, es oltalminkra gondot viselnenec, De miert hogy azokis czac emberec, Es felötte soc bün, nagy gyarlosag, es erötlenseg aradot el Adamrol az egez vilagra, es à miatt szantalan soc bünteteſis, munka, faratsag, verìtec, nyöges, ohaytas, fohazkodas, siralom, ehseg, szomiusag, betegseg, dög, dragasag, had, bú, banat, halal es karhozat, Es raytunc ezec olly nagy nehezec, hogy noha az tanyitoc valamenyire meg iobithattyac iamborsaginkat, az oruosoc valamenyire meg enhitic az betegseget, az vigaztaloc az

Igen ßükölködünc mostis menyei gond viselese nekül az Christusnac.

bana-

banatot, az feledelmec à ſzegenſeget, az haborgataſt, az bűnnec fenyeteket. De tellyeſſeggel męg czac ezeket ſenki czac egy földi emberis el nem veheti mi rolunc, Mén nyiuel inkab à bűnt, az halalt, es az ördögöt. Azert nekűnc olly menyei ſegitő kellet az ki bizony emberis volna, es érzene minden nyaualyainkat, Es tudna raytunc ſziue ſzerint eſedezni, De nem czac ember volna, hanem bizony Iſtenis, Es kinec annyi hatalma volna, hogy mind Menyuel földuel birna, Es ki mindeneket meg adhatna, valami nelkűl ſzükölködnenc, mind ez moſtani, mind az iővendő ęletre. *Hebr: 4. 7.*

Hogy penig illyen legyen az mi Wrunc Ieſus Chriſtus, ſzantalan Iraſoc bizonyityac: Czac Eſaiaſis es Daniel czuda draga ſzockal ſzoltac az ő ép es tökelletes, es fogyatkozas nelkűl valo birodalmarol, es orſzagarol. Eſaias olly bekeſeges orſzagnac mondgya, hol ſemmi gyűlölködes nincz, es ſemmi hadakozas nem kellene, ſőt męg az Farkaſis es az Barany egyűtt legeltetnec azba, *Eſa: 2.* Danielnec kedig arrol igy ſzola az Iſtennec Angyala: *Dan: 9.* Hetuen hetec vęgeztettec, hogy vęge vetteſſec az gonoſſagnac, be peczeteltteſſec az bűn, meg tiztitaſſec az hamiſſag, az örőcke valo igaſſag elő hozzattaſſec, az lataſoc es az Prophetiac meg nyilatkoztaſſanac, es à ſzenteknec Szente meg keneteſſec. A mint itt az Wrnac Angyala ielente, ſzinte ackor hetuen hetec mulua, az az, Negy ſzaz kilentzuen eztendőre be telenec mind ęzec Chriſtusba. Ki menybe fel menuen, mayd éppen elis vęgez mindeneket, Addig min dennap munkaloduan köztűnc mind azokba, valamellyec ſzükſegeſec az ő hiueinec, mind lelki es mind teſti ſzolgaltataſara. Ez Negyedic Haſznunc: Hogy Menyből is mindenekbe gond viſelőnc.

OET ő DIC Haſznunc Tutorſagunc. Mert vgy ment menybe, hogy mindent mint örökös kezehőz kapczolt, es mint őregbic Battyanc birtota alá vőtte mind azokat, az mellyeket az vtan meg oztvelűnc, † A mint ő maga erről illy edes ſzoual ſzola, Fel megyec az en Atyamhoz, es az ti Atyatokhoz, az en Iſtenemhőz es az ti Iſtentekhőz. ♀ Tehat ha az őrőc Iſten, ő vele közönſeges Atyanc mi nekűnc bizonnyal Iſtennec örökősi, es az Ieſus Chriſtuſnac örökös tarſai leſzűnc. Melly örökſegről az WR fel tamadaſa napia vtan elſő WR napian draga dolgokat ſzoltunc, kibe mind reſzeſec leſzűnc alkolmatos időbe, mikor az moſtani gyermekſegből, ki iutunc az ő meg allapadot öreg voltanac merteke ſzerint. *Epheſ: 4.* Hol tökelletes eſzeſec, bőlczec, ęrtelmeſec, igazac, tiztac, ſzentec, tökelletes termeſzetűec, éppec, bű, banat, betegſeg, bantas, faydalom, ſiralom, es ohaytas nekűl ollyac leſzűnc mint ő maga, hol az Iſtent ſzinről ſzinre meg lattyuc, es ő hozza haſonlatoſoc leſzűnc. De addig az mi edes io gond viſelő Chriſtuſunc vgy czelekeſzic velűnc, mint az io Tutor, ki idő előt à gyermekekre nem bizza Varat, Algyuit, Fegyuerit, Drabantit, ſzolgait, es ioſzaganac kenczit, mert az kis gyermec balgatagſaga miat idő elęt hamar el vezteget ne, es magat is azockal egyetembe, Mint Adamis iara midőn Paradiczomot kezebe biztac volna: Igy az mi iduőzitő Tutorunkis fel menuen az mi nekűnc keſzitet orſzaginkban, maganal tartya minden ioſzaginkat: Igaſsaginkat, ſzentſeginket, artatlanſaginkat, ęletűnket, örőműnket, diczőſegűnket. Maganal tartya az erőtis, kiuel meg kel győzni minden ellenſeginket: az bűnt, az halalt, az ördögöt, es az pokolnac minden ſereget. De nem vgy, hogy ezeket mind örőcke czac maganal tarcza, hanem varia hogy az gyermekſegből ki kellyűnc, az az, fel tamadot teſtben, ő hozza haſonlatos ép termeſzetűec, okoſoc, es ęrtelmeſec legyűnc, es az ő meg allapadot öreg voltanac mertekere iuſſunc: Azkor valoba mint io Tutor, ſzinten vgy kezűnkbe bizza minden igaſſaginkat, erőnket, öregſegűnket, mint örökőſőkre, ő neki örökős tarſaira. Mind az altal addigis, mint à io Tutor ſemi ſzükſegebe nem hadgya à gyermekeket, Igy őis naponkent reſzeſit minden menyei iauaiual, igaſſaggal, ſzent Leleckel, iő erkőlczuel, lelki erről es hatalommal, kiuel mijs igyekezheſſűnc ellenec allani akarmelly nagy ellenſeginknekis. Illyen io Tutorſagunc ötődic haſznunc: Hogy imar kezębe tartya minden kinczűnket es örőkſegűnket, Kiből mint oztogaſſon moſtis ſegitſeget, megis különislaſſuc hatod rendbe. *Mindę kinczűnknec Tutora Menybe, honnet moſtis adogat azokbol.* † *Ioan: 20.* ♀ *Roman: 8.*

HATODIC haſznunc: Hogy feiűnc leuen, be tőlczőn minden menyei iőckal, mint tulaydon tagiait, Erről negyed rendbennis emlekeztem, de it az iraſnac bizonſa

A Vr Chriſtuſnac

Epheſ: 4. gitis ęrczűc: Sz: Pal mond. Az kí le ſzallot, az, az kí felís ment, ſockal felyeb minden
Epheſ: 1. menyeieknel, hogy mindeneket be tőltſőn. Iſmet mond: Aldot legyen az Iſten, à mi Wrunc Ieſus Chriſtusnac Atya, kí meg aldot minket minden fele lelki aldomaſockal, menyekbe az Chriſtusnac, kíbe vagyon à mi valtſagunc az ő vęrenec altala, mondom bűneinknec boczanattya, az ő kazdagſagos io keduebol, mellyből belenc erezte minden bőlczeſeget es ęrtelmet. Onnet adatíc azert ő tűle, es ő ęrte, es ő altala, eſzűnkbe
Epheſ: 1. vílagoſſag, ſziuűnkbe Iſteni félelem, alazatoſſag, Iſteni es atyafiui ſzeretet, igaz es tízta es iambor ęlet, es minden lelki es teſtí, menyei es főldi ioſzag. Mert ſzent Pal ſzaua kínt mindeneket vetet az Atya az ő labai ala, Es őtet rendelte, hogy feie legyen mindeneknec főlőtte à ſzent gyűlekezetnec, melly az ő teſte es ępſege, aze à ki mindeneket mindenekbe be tellyeſítet.

Szent Lelketis reanc őnti menyből.

HETED haſznunc, ſzent Lelkenec aiandeka, az mínt ő maga monda, Ha el megyec à vigaztalot el küldőm tí hozzatoc, az meg tanyít titőket mindenekre, es eſzetekbe iutat tí nektec mindeneket, *Ioan: 16.* Melly ſzent Lelec aiandekanac menyi draga haſznai legyenec mi bennűnc, meg ęrtyűc ez íőuendő WR napian, es Pűnkőſd napian, kínec altala añyira meg erősítí az ő hiueit, hogy mind ez vílagís ellenec ne alhaſſon. Víſzontag az Chriſtuſnac lelke nelkűl melly nyomorultac volnanc, meg teczic azokba, az kic el hagyatuan ſzent Lelektűl, őrdőg buyt beleíec, mínt Saul, Iudas, es Nero vala, kíc taytekot turuan es magokat mardoſuan gyűhőskőttec mindenekbe, kí míat elís veztec teſtekben, es lelkekben. Azert monda Chriſtus Wrunc, haznal tí nektec ha en el megyec, Mert ha en el nem meñec, az ſz: Lelekís nem iőne tí hozzatoc De ha el megyec el küldőm őtet, kínec dragalatos haſznat mindennap érzic az hiuec.

Menyből adogat tanitokatis.

NYOLTZADIC haſznunc: ſoc Lelki paztoroknac minden fele valo oztogataſa. Az mínt Dauidís prophetalta vala monduan, Fel mene az magaſſagba es aiandekot adot az embereknec, Kit ſzent Pal így magyaraz: †Oe azokaert adot nemellyeket, hogy Apoſtoloc lennenec, nemellyeket hogy prophetac lennenec, nemellyeket hogy Euangeliſtac lennenec, nemellyeket hogy Paztoroc es tanyíto Doctoroc lennenec, á ſzenteknec epiteſere, à Chriſtuſnac teſtenec epiteſere, míglen iuthatunc à hítnec egyeſſegere, es az Iſten Fianac eſmeretire, hogy tőkelletes firfiuua legyűnc,

Actor: 1. az Chriſtuſnac meg allapadot őreg voltanac mérteke ſzerínt. Azert midőn menyMar: 16. be fel menne, meg paranczola az ő tanyituanínac, hogy mind è vílag ſzerte kí mennenec, es bízonſagot tennenec azokrol, à mellyeket lattac es hallottac, Es az ő neuebe hírdetnenec pœnitentíat, es bűnnec boczanattyat, es gyűytenenec minden fe-

Matth: 9. ől ſokakat az Iſten orſzaganac polgarſagara. Melly dolog míert hogy Iſteni es
Luc: 10. menyei erő nelkűl nem lehetnec, azert ő magaís Wrunc onnan felől kéreteti az tanyitokat, hogy az WR taſzígalna aratokat az ő arataſara. Mert bízony nem farol hagyigállyac az io tanyitokat, hanem nagy menyei aíandoka à Chriſtuſnac, kiket vgy a-

Luc: 10. kar bőczűltetní, es halgatní mínt magat, mert azoc altal daykalkodíc es neuel minket az őrőc ęletre. Kínec męg az laboc nyomdokatís tízteli Eſaías, azert hogy őrőmet es bekeſeget hírdetnec mi nekűnc, *Eſa: 52.*

Mennyei nyaiaſſagűnc.

KILENTZEDIC haſznunc: Hogy az mi ſziuűnket, ímmarís hozza kapczolta męg ez főldről, ♀ Mert az hol kínczűnc, ott vagyon ſziuűnkís, † Annac okaert így
♀ *Matth: 6.* ínt ſzent Pal: Ha az Chriſtuſſal fel tamadtunc, az fen valo dolgokat kereſſűc meg, ho-
† *Coloſ: 3.* lot az Chriſtus vagyon az Iſten iobiara űluen, Az mennyei dolgokra víſellyetec gondot, nem az főldíekre. Meg holtunc, es az mi ęletűnc el vagyon rőytue az Chriſtuſſal az Iſtenbe, Midőn Chriſtus amà mi ęletűnc nyíluan leſzen, ackor mís ő vele egyetem be, meg lattza tunc díczőſegeſeknec lenni. Ezben legyen azert minden keduűnc, minden őrőműnc, es egyedűl czac ott legyen minden eſzűnc es nyaiaſſagunc, àhol az mi Wrunc Ieſus Chriſtus vagyon, gyorſan gyorſan kí ſietuen ez ídegen főldről, à mi bízonyos hazankba. Ha ő fel nem ment volna, ſenkínec bízonyos remenſege es varaſa nem lehetet volna az oda valo mèneſebe, De ímmar valakíc bíznac az ő halalanac ęrdemebe, es el híttec hogy ő érőttec ment menybe, azoc bízuaſt ohaytyac es variac hogy ők̀is oda meheſſenec, az mínt ſzent Palis mondgya magarol, *Phil: 1.* hogy keuankozíc az Chriſtushoz.

Tizedic

TIZEDIC haſznunc az ő menybe meneſeből, lelkűnknec bizonyos *HELYE*. Mert menybe fel menuen az mi Wrunc, immar bizonnyal mijs oda ő neki aianlhattyuc lelkűnket. †Mert ő az ayto, ő az vtis, ő az ki elis foglalta az menyorſzagnac nem czac kapuiat, hanem egez orſzagatis, ♀Azert mint ſzent Iſtuan, halalunc oraiakortis nagy örömmel az ęgre fel tekintuen, bizuaſt markaba aianlyuc lelkűnket, Kit vgy ſzorit markaba, es vgy tartya, hogy ſoha ſenki ő tűle el ne ragadhaſſa, *Ioan:* 10. Nem buydoſic tehat ſzellyel az mi lelkűnc valami bizontalan helyen, mint az ördögről Chriſtus wrunc mondgya: hogy iar ideſtoua, kereſuen nyugodalmat, es nem talal, *Luc:* 11. Hanem bizonyos helyen leuen az mi Wrunc Ieſus Chriſtus, *MENYBE*, mijs bizonnyal oda aianlhattyuc az mi lelkűnket az ő tulaydon markaba, az mint az Toluaytis bizonnyal hiwa vele Paradiczomba. Azert midőn fel tekintunc menyekbe, ottan meg moſolyodhatunc, hogy az mi feiűnc, az mi teſtűnc, vęrűnc, czontunc, immar be ſerkezet az menyorſzagnac kapuian, es ſzinten az Atyanac iobiara helyheztetet. Kire viſzont nekűnkis moſolyognac minden ęgi es menyei allatoc, à Nap, Hold, Czillagoc, es mind az Menyei ſzent Angyaloc.

TIZENEGYEDIC haſznunc: Az Atyanac *IOBIA* felől valo helyheztetesunc, Az az, olly nagy meltoſagra es hatalomra valo meneſűnc, mint az kibe ő maga az Atya vagyon. It ęrts meg mi legyen az Iſtennec iobia: Es mi legyen iobia felől valo űleſűnc: Az Iſten lelki allat leuen, nints neki ſem iob, ſem bal keze, Hanem az ő iob kezen ęrti az Iras az ő tulaydon Iſteni ereiet, kinec altala ſzerez mindeneket, *Pſ:* 191. 117. Ezen hatalom adatot à mi Wrunc Ieſus Chrűſnakis emberſege ſzerintis, à mint ő maga mondgya. Adatot eńekem minden hatalom, menyen es főlden, *Mat:* 28. Iſmet: Minden valami Atyamé, enyim, *Ioan:* 16. Iſmet: Bizony mondom ti nektec, az Fiu ſemmit nem mielhet ő magatul, hanem azt à mit lat hogy czelekeſzic az Atya, Mert valamit ő czelekeſzic, azonokat az Fiuis czelekeſzi. Ez, hatalmas Iſteni erőnec czelekedetit, ő maga Chriſtus Wrunc Iſten iobianac neuezi, monduan: De maga meg lattyatoc az embernec fiat űlni, az ő hatalmaſſaganac iobia felől. Ez Iſteni erő az ő iobia, az ő karianac ereie, hatalma melly nagy legyen, ſenki meg ſem gondolhattya, à mint ſoc Iras ezt nagy fel magaztallya. Eſaias igy ſzol rola: Ki meri â vizeket markaual, es ki mértekli az ęgeket arazzaual? Ki foghattya à főlhőt harom Viaual? ki mérheti mértekbe à halmokat? ki igazgattya az Wrnac Lelket? Auagy melly tanacz ado tanyitotta őtet, &c. kihőz haſonlatos az mi Iſtenűnc? Szent Palis el amelkoduan kialtya: O Iſtennec kazdagſaganac es bőlczeſegenec, es ęrtelmenec mélſege, melly igen meg foghatatlanoc az ő iteleti. Azert akar mi legyen, mind itelete, bőlczeſege, ſzentſege, tizteſſege, diczőſege, örőme, bodogſaga, kazdagſaga, ereie, hatalma, felſege, es vęghetetlen orſzaga, De mind azokba ſzinten olly reſzeſnec kel nekűnkis lennűnc, mint ő maganac az ő ſzent Fianac. Mert immar az mi teſtűnc Chriſtusban ſzinten ott vagyon, kibe mijs immaris ott vagyunc azon diczőſegbe es felſegbe, azon Iſteni beczűletbe. Oh ki nagy meltoſag ez nekűnc, Es oh ki nagy őruen detes haſznunc, kic nem czac az főldnec nyaualyai közzűl, por, hamu, es ganei közzűl emeltettűnc fel, Hanem vgyan az pokolnac őrőc kinnyanac iſzonyuſagabol ragattatanc ki, kic ſzinten el alá az pokol fenekere, őrőc riuaſra, es ſiuaſra, es ſetetſegre taſzittattunc vala. De ő ezeken mind altal menuen, es menybe el fel menuen, minketis ezekből ki ragada, es el fel helyheztete, ſzinten az leg felső tizteſſeges helyre, nagy meltoſagra, es beczűletre, mind Iſten előtt, mind Angyaloc előtt, imez iraſoc ſzerint: Mond ſzent Pal: Iſtennec fiai leſzűnc, Hogy ha kedig fiai, hat örőkőſijs, örőkőſi bizonnyaual az Iſtennec, az Chriſtuſnac kedig örőkős tarſai. Mond ſzent Ianoſis, Moſtis Iſtennec fiai vagyunc, de męg meg nem ielent az mik leſzűnc, Tudgyuc kedig hogy mikor ő meg ielenendic, haſonlatoſoc leſzűnc ő hozzaia, mert meg lattyuc őtet az mikeppen vagyon. Ezec melly nagy aiandekinc legyenec moſt minden ęrtelmet teliyűl haladnac. De bizonnyal várhattyuc ezekből, hogy immar az mi feiűnc es az mi hadnagyunc, az mi teſtűnc, vęrűnc benne vagyon, es magahoz foglaluan, hiuen meg tartya, es alkolmatos időbe meg adgya mi nekűnc.

Lelkűnketis bizonyal bizonyos helyre az menybe boczatyuc.

† *Ioan:* 14. 10.

♀ *Acter:* 7.

Luc: 23.

Szinten iobia feiőlhelyheztettűnc imar mijs Iſtennec, Mert ot az mi teſtűnknec ſe- ie.

Ioan: 5.

Matth: 28.

Eſa: 40.

Roman: 11.

Roman: 8.

1. *Ioan:* 3.

Az Vr Chriſtuſnac

AZVR MENYBE menese napiara.

TIZENKETTŐDIC haſznunc az ő menybe meneſenec: Atya előtt ſzűntelen *Eſedezic ſzűntelen mindennapi bűneinkertis,* érőttűnc valo *ESEDEZESE*, Eleuen aldozattya, es őrőcke valo Papſaga, kibe ſzűntelen meg oltatic minden vndokſaginknac bűdős ſzaga Iſtennec előtte, mind haragianac ſebes tűze, Es kiből minden vétkec es eſetec ellen minden oraba batorſagot ve- *mind addig, mig* ſzűnc, hogy azoknac röttenteſi ellenis, Iſten eleibe meréſzellyűnc orankent iarolni, *telleßegel magahoz veßen,* mind addig, míg fel tamaztuan, ſzinten felis epitetűnc azon ſzent, ép, tizta es tökelletes termeſzetre, az kibe ő vagyon, *Eph:* 4. Melly eſedezeſe, czudalatos nagy vigaztalaſinkra vagyon, ennyi temeny ezer vétkec, fogyatkozaſoc, röttenteſec, es nyauaiyac között. Ez vilagi életűnkbe felőtte igen ſzoktunc őruendezni, midőn az feiedelmec vduaraba olly atyankfia vagyon, kiuel egy teſt egy vér vagyunc, Es ha azt nagy meltoſagba értyűc lenni, ő altala bizuaſt kérűnc ſzűkſegűnkre valot, Es ha valami vétekben el eſűnkis, azbannis bizakodunc hogy meg enyhiti wrunc haragiat ellenűnc, Menyiuel inkab kel őruendeznűnc, az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac menybe meneſen, ki Iſtenuelis egy Iſtenſege ſzerint, Velűnkis egy emberſege ſzerint, es igy egyè ſzentelt bennűnc mind az Iſtenbe, mind ő magaba, mind egymasba. Es kinec vgyan tulaydon tizti az, hogy az mi gondunkat viſellye, es ſzerezze menybe Iſten előtt az mi őrőc iduőſſegűnkre.

Summaia az ſoc haßnunknac.

EZFELE ſoc ſzantalan győnyőrűſeges haſznokat veſzűnc ezből, hogy az mi Wrunc *IESVS CHRISTVS* fel mene *MENNYEKBE*, Es űlt az Atyanac iobiara: Aldomaſat raytunc hagyuan: fogſagunkat fogua viuen: orſzagunkat el foglaluan: Atyanac kenczet Tutorſag alat nekűnc tartuan: Azbol minden ſzűkſegűnkre valot naponkent oztogatuan: ſzent Lelketis reanc őntuen: tanyitokatis adogatuan, ſziűunket magahoz edeſituen: lelkűnket magahoz kapaczoluan: Teſtűnketis fel tamaztuan: Es az őnnőn diczőſegere valtoztatuan: es mind őrőcke meg boldogituan. Illy haſznokat ſzerezuen, Ment mondoc az mi Wrunc *IESVS CHRISTVS* menyekbe, hol nekűnkis hazat, helt, es orſzagot keſzitet, es addigis tart, éltet, ez oltalmaz, míg minketis magahoz veſzen, es minden leſzen mindenekben, 2. *Corinth:* 15. Segitſen ő ſzent felſege, hogy mind ezekben valoſaggal moſtis őruendezheſſen mind lelkűnc, mind teſtűnc, Amen. Kiben valo őrőműnkrőlis es hala adaſunkrolis felőtte melto tanulnunc, Azert ezekrőlis ier ſzollyunc.

OERŐMRE ES HALA ADASRA VALO INTESEC.

Oh aldot haßon es nagy nyereſeg.

GYőnyűrűſeges Predikatio ez, kibe illy nagy haſznait értyűc az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac menybe meneſenec, Mert ha Menybe nem ment volna, minden egyeb dolgai nekűnc haſznatalan lett volna, ſem ſzűleteſe, ſem kiny ſzenuedeſe, ſem fel tamadaſa vęghőz nem ment volna, De az mint ő maga mondgya. *Luc:* 24. Szűkſeg volt előſzer ſzenuedni, Es az vtan ſzűkſeg volt az ő diczőſegebe menni. Szűkſeg volt kedig mi érőttűnc, az mi iduőſſegűnkert, Mert ha ő az mi teſtűnket Menybe fel nem vitte volna, mi itt alatt marattunc volna, mijs ſoha oda nem mehettűnc volna, megis bűn, atoc, harag es karhozat alatt lettűnc volna, Es vgy megis az vęghetetlen karhozatnac kinnya alatt lettűnc volna, Mondoc vgy nem fel, hanem ala, ſőt az pokolnac leg alſo fenekere, őrőc ſiuas riuaſra mentűnc volna. De immar minec vtanna Menybe férkezet, ſőt Iſten iobiara, az őrőc Iſtent tanacza, tettzeſe, akarattya ſzerint helyheztetuen, mi érőttűnc kedig: Igy meg ſzabadítatuan az pokolnac őrőc kinnyara meneſeből, kire az bűn, átoc, es harag miat kel vala mennűnc, ſoha oda többe nem kőteleztetűnc, ha hit altal be oltatunc az Ieſus Chriſtusba: *Rom:* 3. Hanem mijs Chriſtuſſal egyetembe menybe fogunc menni, altal menuen az halalon az őrőc életre, az mint ő maga ſzantalan helyen bizonyittya azt, *Iohan:* 3. 5. 6. 11. 12. Hogy az ki ő benne hiſzen, meg nem hal, Hanem à halalbol altal megyen Menybe az

Oruendetes nap

őrőc életre. Oruendetes, diczeretes, es tizteſſeges męg az napiais azert ennec az kin az mi Wrunc Ieſus Chriſtus, mint Erős baynoc, Nagyſagos Wr, meltoſagos feiedelem, Győzedelmes vitęz, Wraknac wra, Kiralyoknac kiralya, Czaſzaroc Czaſzara, főldnec menynec Iſtene, meg ronttuan ellenſeginket, meg foſztuan minden birodal-

rodalmat, meg kötözuen ö magat, *Pſalm: 68.* Fel ment Menybe, ſzínten az Atyanac egyenlö birodalmara. *KIVEL* meg ielente fö okat es haſznat, miert ſzallot le menyböl, miert lett emberre, miert kinzatot, öletet, es temettetet, es miert tamadot fel, Tudni illic azert: Hogy midön nekünc mindnyaiunknac pokolra kellet volna mennünc, à bün, az harag, az atoc, es az ördög miatt, immar ezeket el rontuan, pokolbol meg ſzabadulnanc, es mijs az ö lako helyere, az nagy vilagos, diczöſeges mennyei orſzagnac lakaſara keſzülnenc mindennap. Hogy midön el iöne *HALALVNC* oraiais, ackoris ſemmit ne félnenc, hanem tuduan bizonnyal hol legyen az mi wrunc, kibe meg fizetödöt az mi bününc, es ki meg gyözuen ellenſeginket, fogua tartya mind azokat, Nagy örömmel lelkünket neki aianlanuc. Ez fö oka minden dolganac, ezert ment elöl menyekbe, hogy ott leuen oda fogadna à mi lelkünketis, az mint ſzent Iſtuanis monda: Wram Ieſus, az en lekemet vedd hozzad. Es az Toluaytis biztata: Bizony mondom, Ma velem leſzeſz Paradiczomba: Igy egyebeknekis, kic ötet valyac es ſegitſegül hiwiac, lelkeket hozza veſzi, à mint ö maga fogada, Az en Iuhaim az en ſzomat halgattyac, es követnec engemet, es en örök életet adoc ö nekic, el ſem veſznec örökke, ſenki ki ſem ragadgya öket kezemböl, Az en Atyam, à ki atta ennekem, nagyob mindeneknel, es ſenki ki nem ragadhattya Atyamnac kezeböl. Noha azert az mi teſtünc iſmet földdè leſzen, es el rodhad, mert az meg vndokitatot teſt es vér, nem illic hogy Iſten orſzagat biria, Mind az altál io remenſegbe legyünc ezböl, hogy midön lelkünc el nem vęſz, ſemmiè ſem leſzen, hanem az Atyanac es Chriſtuſnac markaba tartatic, Melly lelec, fö reſze az mi emberſegünknec, Ez fö reſzünc mondoc, midön erössen öriztetic, es tartatic Iſtennec markaba, à mint az iras vallya, Hogy az igazaknac lelke Iſtennec kezebe vadnac, es nem illeti öket az Halalnac kinnya: Bizonnyaual *TESTWNKIS* fel költetic az földnec porabol, es fel epitetic, es megent az leleckel egyeſültetic. A mint ö magais az WR, noha meg hala, es lelket ki boczatuan, Atyanac aianla: de iſmet fel tamada, es menybe mene, es üle az Iſtennec iobiara: Igy mijs fel tamaduan menybe az örök hazanknac, es öruendetes, es nyugodalmas hazunknac lakaſara megyünc 1. *Teſſal: 4.*

Fö haßna minden dolganac.

Halalunkortis vigaztal ez.

Actor: 7.

Luc: 23.

Ioan: 10.

1. *Corinth: 15.*

Sapient: 3.

MELTOEZEN mindenkor ſzüntelen öruendeznünc, De czac azoc tudnac ezen öruendezni, az kic hiſznec ö benne, A kic hiſzic az ö kinnyat, halalat, es fel tamadaſat, es menybe meneſet, es kic értic ezeknec draga haſznait az Iſteñec ki ielentet igeie ſzerint, es azba biznac. Ezec erröl egez életyekbennis nagy örömel igyekeznec halat adni ö felſegenec, örüluen illyē nagy ſoc ſzantalā haſzoñac, hogy az Wrnac menybe meneſe, mind *ELTEKBE*, mind *HOLTOKBA*, mind fel Tamadaſokba öruendeztetí öket, Mondom az Chriſtuſnac menybe meneſe moſtis it életünkben, es halalunkortis, ſöt az koporſobannis, es fel tamadaſunkortis ſoc keppen öruendeztetí az hiueket. Eltünkben nagy örömünkre vagyon ez: Midön vagy az bün, vagy az büntetes megröttentene bennünket, es mi azoc ellen fel tekinturen az egbe fel fohazkodunc, az mi érettünc eſedezö élö aldozatunkhoz, kitöl ſzent Lelket, iora valo eröt, es oltalmat veſzünc orankent. *HALALVNKORTIS* ſemmi nagyob örömünc nem lehet, mint hogy lelkünket az egeken altal ment Wrunknac aianlhattyuc: *AZONKEPEN* nagy öröm ezis, hogy teſtünketis io remenſeggel el temettettyüc, varuan diczöſeges fel tamadaſat, es menybe meneſet annakis.

A kic benne hisznac, ezac azoc öruendeznec a Chriſtuſnac menybe meneſen.

Mindenkor öruendeztethetí ez az hiueket.

EZ DRAGA haſznokat értuen az hiuec, tapſoluan öruendeznec rayta. Es egez életyekbe *SZIVEKBE* es *SZAIOKBA* hordozzac ezt, hogy az mi Wrunc Ieſus Chriſtus menybe meneſe, nem czac ö öröme, hanem mienc mindnyaiunke, Mert érettünc lett gyözedelmeſſe: érettünc ment menybe: érettünc ült az Atyanac iobiara: érettünc vött mindeneket birodalma alá: Hogy mijs gyözedelmeſec legyünc ö altala, Es hogy az kic moſt Eua nemzetſegeböl ez földnec poraba heuerünc, es mint egy ſzam ki vetettec buydoſunc es nyaualygunc, ö altala haza térünc, à porbol fel kelünc, az vndokſagbol ki tiztulunc, es iſmet az el veztet Paradiczomba be férünc, es fel az menybe helyheztetünc, Hol az nagy vilagos, öruendetes, es diczöſeges haylekunkba es hazunkba nagy nyugodalmaſon lakozzunc, ſöt vgyan wralkodunkis mind örökkön örökke. Ezeken mondoc az hiuec mindenkor öruendezhetnec, Söt öruendez-

AZWR MENYBE menese napiara.

Az Vr Chriſtuſnac

Halaadatlan ez vac vilag à Chriſtusnac menybe meneſeről.

dezhetne mind ez egez vilagis. *DE NAGYOB* reſze ez vilagnac ęrteni ſemkaria ez draga io tetet ő ſzent felſegenec, es gyűhős keppen ſzidalmazuan, meg vtallya. Sokan kedig az kic őrőmmel halgattyakis nagy gyarloſagoc miatt, es elmeieknec ſetetſege miat, czac alígſag ſaldithattyac ennec draga, beczűletes, es őruendetes voltat, es azert nem oda fel az vilagos ęgre, hanem czac az fekete főldre nézuen, édeſſegeketis nem az menybe, hanem czac az főldbe helyheztetic. Sőt czac egy ſincz kőztűnc, kit az pokolbeli őrdőgis nem igyekeznec izetlenne tenni, es meg vakitani à Chriſtus felől: Az mint hallyuc, męg az Apoſtolokis melly keſőn es melly nagy Iſteni erőc altal iutottac az ő igaz eſmeretire, es lattyuc mais minden bőlczec kőzt, minemű vetekedeſec tamadnac ő felőle, Es lattyuc ez vilagnac nagy reſze mint idegenedet el ő tűle. De az hiueknec annal inkab kel vigyaznia, es ſzűntelen imatkoznia, hogy iobbā iobban meg eſmerheſſen illy nagy, illy draga, illy haſznos, illy Iſteni titkos bőlczeſeget. Bizony ſoc titokia vagyon az Iſtennec a Chriſtusba, Sőt minden dolgai Chriſtuſnac, okoſſag es termeſzet felőtt vadnac. Hol kiczoda foghattya meg ezt iol elmeiebe: Hogy Iſten emberre legyen, hogy Iſten ſzűleteſſec, ſzenuedgyen, fel feſzíteſſec, meg hallyon, es el temetteſſec, pokolra ſzallyon, annac őrőc tőmlőtzet es fogſagat el rontſa. Azonkeppen kiczoda foghattya iol meg okoſſagual, mint legyen az: Hogy halottaibol fel tamadgyon, menybe mennyen, Atyanac iobiara űllyen, azt à teſtet, az melly meg oſtoroztatot, es tőuiſſel koronaztatot vala, pőkdőſtetet es fel feſzitetet vala, meg vettetet es vtalatos vala, latroc kőzibe ſzamlaltatot vala, nagy kinoc kőzőtt meg őletet, es el temettetet vala, Mondoc ennec fel tamadni, menybe menni, es az ęgek nel nagyobnac lenni, Iſteni meltoſagra fel magaztaltatni. Kiczoda nem czudalna? Azonkeppen mind ezeket azert ſzereztetni: Hogy az altal mijs, az nyaualyakbol, az porbol, es az dőgből fel keluen, ſzinten annyira fel emeltetnenc. Bizony nagy czudac ezec, kiket mi moſt mint egy meſebe beſzellűnc, es mint egy alomra nézűnc, es azert czac alígſag ſaldittyuc. Mind az altal vgyan tanullyuc azert, Es aňyiual inkab igyekezzűnc ſoha meg nem vnni őtet az menyire tőb tőb mélyſeges iauait es iduőſſeges tanaczit érezzűc hogy el rőytetet Iſtennec Chriſtusba, Mellyec nekűnc mind iduőſſegűnkre valoc.

Vegyűnc peldat az ſzent *ANGYALOKROLIS*, kic edes győnyőrűſeggel halgattyac az ő rola valo Predikatioinkat, Az mint ſzent Peter iria, 1. *Pet:* 1. Es à mint megis tetűtt nagy őrőmec, az Wrnac mind foganatoſakort, mind ſzűleteſekort, mind fel Tamadaſakort, maga nem ő éröttőc, hanem mi éröttűnc emberekert lőn emberre à Chriſtus, es mi éröttűnc, az mi ęletűnkert, az mi ſzabadulaſunkert, es az mi iduőſſegűnkert ſzerze mindeneket. Kí mínec vtanna it kőztűnc el vęgezte volna mind azzokat, mellyec nelkűl mi nem iduőzőlhettűnc volna, oztan fel mene Menybe, es moſt immar, es mind őrőcke, űl az felſegeſnec iobían. Es azert męg az ęgekis immar moſolyganac az hiuekre. *TEHAT* mind ennyi gyarloſagbannis, es ſetetſegbennis vntalan tekinczűnc fel az ęgekreis, az Holdra, à Czillagokra, az fenyes napra, Es ezeknec tűndőkleſekis indiczac fel ſziuűnket imez nagy eſmeretre, hogy męg mijs vilagoſac es tűndőklőc leſzűnc ott fenn mennyekbe. Kiről mig ęlűnc, ittis igyekezzűnc mindenkeppen, Sziuűnckel, Szankual, es minden Tagainckal hala adoknac lenni. Melly hala adas mikeppen legyen, im arrolis ęrtelmet adoc az ſzent Iraſnac tanyitaſa ſzerint.

HALAADASVNKROL AZ VVRNAC Menybe meneſeről.

Leis ſallani, felis menni tartozunc azChriſtuſſal.

MINT hogy mind Eletűnkbe, mind Halalunckort, mind Temeteſűnckort, Es mind Menybe meneſűnckort őruendeztet, vigaztal, meg tart, es ęltet, az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac Menybe meneſe: Azonkeppen mijs minden időbe halat adgyűnc ő ſzent felſegenec rola. Azt az hala adaſt kedig moſt illy moddal vegyűc eſzűnkbe: Hogy à mint ő *LEIS* ſzallot, *FELIS* ment: Igy mijs *LEIS* ſzallunc, *FELIS* mennyűnc, es mindenbe egyűtt iariunc ő vele, mind alà, mind fel. Ezt érezűc meg nyiluabban, Mondom mind azt, mint kel egyűtt az Chriſtuſſal le ſzallanunc egez ęletűnkbe, mind azt, mint kel fel mennűnc ő vele egyetembe az Iſteñec iobiara,

ſara, Mind ez ielen valo vilagon letünkbe lélec ſzerint, mind az iövendöbe valoſagos keppen, Ezeknec mondoc lelki értelmet vegyük eſzünkbe, Es viſellyünc nagy gondotis rea. Mellyeket igen edes hala adaſert veſzi tülünc à Chriſtus, az mint az iraſokbolis mayd ki tettzic. *IM CZAC HAROM* rendben mutatom meg, mint kelleſſec mind le ſzallaſaban, mind fel meneſeben köuetnünc az Chriſtuſt. Elöſzer ſziwel: Maſodſzor ſzaual: Harmadſzor minden tagainckal. Mert mind ezeckel lelec ſzerint leis ſzalhatunc, felis mehetünc, es mind ſziwel, ſzaual, tagainckal leis ſzaluan, felis menuen á Chriſtuſſal, halakot adhatunc ö neki. Szollyunc azert elöſzer az le ſzallaſunknac értelmeröl: Az vtan ſzollyunc fel meneſünknekis magyarazattyarol.

LE SZALLASVNKROL.

HAROM keppen ſzallunc le az Chriſtuſſal hala adaſnac okaert: Sziwel: Száual: Tagainckal. *SZIWEL* valo hala adaſunc es le ſzallaſunc ez legyen: Hogy à mint ö elöſzer le ſzalla menyböl, magat meg alazuan, ſzolganac abrazattyat fel veuen: Igy mijs le ſzallyunc az pupoſagrol, es egez életünkbe alazatoſoc, es töredelmes ſziwel legyünc. Ha az elött keuelyec, negyeleſec, teſti batoroc, magunkba bizakodoc voltunc, es fértelmes bünöknec bator köuetöi voltunc, Immar ezec miat meg ſzomorodgyunc, ezekröl ala ſzallyunc, es az Iſtennec hatalmas keze alat magunkat meg alazzuc, 1. *Pet:* 5. ötet féllyük, meg köueſſük, es engeztellyük, bününc boczanattyat kériük, es higyük az ö igerete ſzerint, es az ö ſzent Fianac alazatos érdeme ſzerint. Es meg gondollyuc hogy porbol lettünc, hogy bünben eſtünc, es hogy az öröc karhozatra valoc voltunc mindnyaian, Es hogy az pokolnac leg alſo fenekere ala ſzallottunc volna, nagy riuaſſal, ſiuaſſal, orditaſſal, es fog czikorgataſſal, ha mind ezekböl az Chriſtuſnac alazatoſſaga miatt fel nem magaztaltattunc volna, Es azert mi magunkba ſemmit ſe diczökedgyünc, hanem czac az Wrba, *Ier:* 9. 1. *Cor:* 1. 2. *Corinth:* 10. Ez ala ſzallaſra, az az, ſziuünknec meg alazaſara, illy ſzoual int à ſzent Pal: Ez lelki indulat legyen ti bennetec, melly az Chriſtus Ieſusbannis volt, ki midön Iſteni ſzömelyben volna, ö maga alazta magat, rabotas ſzolganac ſzömelyet fel veuen. Oe magais az Wr igy inte erre: Tanullyatoc en tülem, mert engedelmes es alazatos ſziü vagyoc, es nyugodalmat talaltoc az ti lelketeknec. Igy kel azert le ſzallanunc az Chriſtuſſal, ha az ö le ſzallaſanac érdemebe reſzeſec akarunc lenni: Hogy mint Maria Magdolna, mint Peter, mint Dauid, keſerueſen meg ſiraſſuc mind belſö es mind kilſö vndokſaginkat, es meg eſmerjük nagy erötlenſeginket, Hogy mi mi magunktul ſem bün, ſem örög, ſem halal ellen nem alhatunc, Es vgyan ſemmit ſem mi elhetünc Chriſtus nelkül, es mint az ſzölö veſzö ſemmi az ſzölö Tö nelkül, mijs ſemmic vagyunc ö nala nelkül. Ez egyic ſziwbeli le ſzallaſunc. Az ki igy le ſzal, nagy hala adas neuen veſzi. De iay ki keuesbe tettzic ez. De az WR indicza fel ez alazatos ſziuetis ſzüntelen ſzent Lelke altal bennünc. *TOVABBA* ſziuünkben mas keppennis le ſzallunc az Chriſtuſſal: Midön bekeſeges ſziwel igyekezzünc türni mindeneket, az mint öis czudalatos bekeſeges ſziü volt. Mond erröl ſzent Peter 1. *Pet:* 4. Miert hogy az Chriſtus ſzenuedet mi éröttünc teſtben, tijs vgyan azon gondolattal fel fegyuerkezzetec. Mond ſzent Palis: Oe maga alazta meg magat, engedelmes leuen mind az halalíglan, az Kereztnec kedig halalaig. Iſmet mond, Anhac okaert tijs mindent miellyetec zugolodas nelkül, es verſenkedeſec nelkül, hogy meg fedhetetlenec legyetec, mondom hogy Iſtennec tizta fiac legyetec, kiröl ne leheſſen panaſz, ez gonoſz es viſza fordult nemzetſeg között, melly között vgyan fenlyetec, mint az fenlö gyertya ez vilagon, elö mutatuan az életnec beſzedet. Iſmet Nézzünc az hitnec hadnagyara es el végezöiere, az leſuſra, ki az ö eleibe adot öröme helyet, az kereztfan kint ſzenuede, az gyalazatot meg vtaluan, es az kiralyi ſzékben az Iſtennec iobia felöl ült. *IGY* ſzallunc le együtt az Chriſtuſſal ſziuünknec alazatoſſagaual, es nyaualyanknac türeſeuel, hogy ſziuünkben olly alazatos, es ſzelid, engedelmes es bekeſeges lelket hordozzunc, mint ö maga egez életibe. Azert ſzent Peter ſzaua kint: Belſö alazatoſſaggal legyetec ekeſec, Mert az Iſten az keue-

Hæ alazatoſſagaba köuetyük az Chriſtuſt, azzal is le ßalityuc magunc.

Phil: 2.

Matth: 11.

Ioan: 15.

Phil: 2.

Hebr: 12.

1. *Pet:* 5.

Iyek-

Az Vr Chriſtuſnac

lyeknec ellene al, az alazatoſoknac kedig io keduebŏl aiandekot âd. Immar ſzollyunc Maſic le ſzallaſinkrol, Szanknac le ſzallaſarol.

MASODSZOR, SZANCKALIS le ſzallyunc egyŭtt az Chriſtuſſal, imigy: hogy az mint ŏ ſem kerkŭŏ, ſem verſengŏ, ſem kaiabaiálo, ſem rikolto, vtzan kialto, es maga hanyo nem volt, ki męg az fŭſtŏlgŏ ſzŏzt ſem oltotta meg, es az meg repett Nadot ſem tŏrte meg, az ki atkozta es ſzidalmazta, viſza nem monta, hanem maſnac hata az boſzu allaſt, 1. *Pet:* 2. es inkab imatkozot ellenſegiert, es iot kert azoknac, kic ŏtet ſzidalmaztac, *Luc:* 23. Az kire minketis inte *Luc:* 16. Igy czelekedgyŭnc mijs, hogy ſe diczŏkedgyŭnc, ſe kerkedgyŭnc, ſe zugolodgyunc, ſe verſenkedgyŭnc, ſe boſzu allóc ne legyŭnc, ſe atkozodoc, ſe ſzitkoſoc: Ez iraſoc ſzerint. Az Chriſtus ſzenuedet mi erŏttŭnc, nekŭnc peldat hagyuan, hogy kŏueſſŭc az ŏ nyomdokit, ki bŭnt nem tett vala, alnokſag ſem talaltatot az ŏ ſzaiaba, ki midŏn ſzidalmaztatnec, viſzont nē ſzidalmaz vala, mikoron kint ſzenuedne, nem fenyeget vala, hanem annac hadgya à boſzu allaſt, az ki igazan itel. Szent Iacabis mond: En ſzeretŏ atyamfiai legyen minden ember gyors az hallaſra, keſedelmes az ſzolaſra, keſedelmes az haragra, Ha ki lattatic aitatoſnac lenni ti kŏztetec, à ki az ŏ nyeluet meg nem zabolazza, eñec hiaba valo az ŏ kereztyenſege. Szent Pal kedig czudalatos draga edes beſzedeckel tanyit meg, mind az ſziwbeli, mind az nyelwbeli alazatoſſagra. Kit oluaſs meg igenkint *Roman:* 12. Es legy az ſzerintis hala adatos az te veled iol tett Chriſtuſodnac.

HARMADSZOR Tagainckalis le kel ſzallanunc à Chriſtuſſal: Hogy à mint ŏ minden tagainknac erzekenſegebe, ſokat ſzenuedet, Igy mijs mind az bŭnec ellene allaſa miatt, mind haboru ſzenuedeſnec miatta, minden tagainkban tŭriunc ſzŭntelen. Kire igy int ſzent Peter, 1. *Pet:* 4. Az ſzenuedes miatt meg ne remŭllyŭnc, ſŏt inkab ezen ŏrullyŭnc, hogy reſzeſec vagyunc az Chriſtuſnac nyomoruſagiban, hogy az ŏ dicziŏſegenec meg ieleneſibennis ŏruendezuen vigadgyunc. Szent Palis igy tanyit, A mint ŏ meg holt az mi bŭneinkert, mijs minden tagainkban meg hallyunc az bŭnnec. Annac okaert meg ŏllyetec az ti fŏldi tagaitokat, az paraznaſagot, az fertelmeſſeget, az fŏſuenyſeget, melly baluany imadas. Ez Harom fęle le ſzallaſunkra az Chriſtuſſal, viſellyŭc io gondot, mind ſziuŭnkbe, mind ſzankba, mind egyeb tagainkba.

Szankal ha kerkŭŏc nem leßŭc vgys le ßallunc Chriſtuſtal. *Eſa:* 42. 1. *Pet:* 2. 1. *Iac.* 1. *Minden Tagainknac erzekenſegebe tŭruen Chriſtuſert le ßallunc azzalis.* *Rom:* 6. *Col:* 3.

De mind ezec az igaz Kereztyeni hitnec à ki altal czac egyedŭl iduŏzŭlŭnc, czac gyŭmŏlcze, De olly gyŭmŏlcze, hogy ſoha ezec nelkŭl nem lehet, mint az Tŭz, melegſeg nelkŭl. Hit altal azert valakic vgy be oltattunc à Chriſtusba, hogy mind elmenc, ſziuŭnc, tagainc, ſzanc, nyeluŭnc, ſzemŭnc, fŭlŭnc, kezŭnc, labunc egyet ertuen, egyet erezuen, egyet czelekeduen, es egyŭt iar ŏ vele, igy mondoc be oltatuan ŏ bele, az ŏ ſzent Lelkenec ereienec altala, ſemmi karhozatunc nem lehet, *Roman:* 8. Iollehet ez moſt męg tŏkelleteſen nem tettzic meg ſenkibe, hanem mint az magrol az vetemeny es az fa laſſan neuekedic, miglen gyŭmŏlczetis meg erleli, Igy tenget à ſz: Lelec az Chriſtusban valo hitbennis, es annac gyŭmŏlczebennis. Azert ſzŭntelen es mind holtig valo tanulaſra, vigyazaſra, kŏnyŏrgeſre, es ſzent Leleknec kereſeſere intetŭnc az Chriſtuſtul, *Matth:* 25. kikbe valakic foglalatoſoc, azoc naponkentis meg érzic ez fele eleuenſeget az Chriſtuſnac magokban. Ez legyen beſzedŭnc az ŏ vele valo le ſzallaſunkrol, es azzal valo hala adaſunkrol. Szollyunc immar fel meneſŭnkrŏlis.

FEL MENESŪNKRŏL.

NEM czac le ſzallanunc kel az Chriſtuſſal, hanem egyŭtt vele felis kel mennŭnc, mind ſziuŭnckel, mind ſzanckal, mind Tagainckal.

SZIVWNCKEL ackor megyŭnc *FEL* az Chriſtuſſal: Mikor le ſzallot, es meg keſeredet ſziw miatt ketſegbe nem eſŭnc, Hanem lelkŭnket fel emeluen az ŏ ęrdemere, bizzunc ŏ benne, ŏtet nagynac, erŏſnec, es hatalmaſnac bŏczŭllyŭc, mind ęrdemebe, mind meltoſagaba, mind ſzŏmellyebe, mind wralkodaſaba. Es czac egyedŭl ŏ benne bizunc, mind bŭn, mind ŏrdŏg, mind halal, mind pokol, mind ez vilag gyŭhŏſſege ellen, az Iſten igeienec tanyitaſa ſzerint. Ezzel nagy meltan valo tiztęſſeget es halat adunc az Chriſtuſnac, Azert ŏis ezzel bŏczŭl meg minket, hogy az ŏ benne va-

Sziuŭnkel fel megyŭnc mikor benne bizuan ŏ hozza fel emelkedŭnc.

ne valo bizodalom ſoha ſenkit meg ne czallyon, *Roman:* 8. Az mint ő magais mond amaz ſzegeny legeny Attyanac: Ha hihetned, mindenec lehetſegeſec annac az ki hiſzen, *Mar:* 9. Es ſoknac egyebeknekis ezt mondta: Legyen neked az te hited ſzerint. Szent Ianos mond az ő benne valo hitről: Ez à mi győzedelműnc, az mi hitűnc, kiuel meg erősitetuen, az menyeknec orſzagabā be hagunc, es erőszackal meg veſzűc aſzt, Az mint Chriſtus Wrunc mondgya, *Matth:* 11. Minec előtte azert teſtűnckel fel mennenc, igyis lelkűnknec bizodalmaual es hitiuel meñyűnc fel à Chriſtuſſal, es őtet vgy ſzorítſuc es kapczollyuc hozzanc, hogy minden igyűnkben velűnc legyen, es vgyan meg tartoztaſſuc mint Iacob, mint az Emausba menőc, hogy velűnc legyen, es ſoha el ne tauozzec tűlűnc, ő kedig velűnc leuen, mint ha immar mijs ott űlnenc *MENYBE*, az Atyanac iobian, az hol ő vagyon. Ez legyen elſő Menybe meneſűnc, melly leſzen ſziuűnknec bizodalmaual.

SZANCKAL kedig ackor megyűnc fel: Midőn őtet fel magaztallyuc Kőnyörgőſűnkbe, Hala a laſunkba, es Vallaſunkba: Ki meg fogatta, hogy valamit kérűnc az ő Neuebe, meg adgya mi nekűnc. Kiről Hala ado diczerettelis tartozunc, es vgyan zőngődező őrőmmel. A mint męg az kiczinekis enec ſzoual viuec Ieruſalēbe, *Mat:* 21. Kiről Dauid Kiralyis imilly edes ſzockal őruendezet, *Pſalm:* 118. Az kőw, mellyet meg vetettec az epitőc, ſzegelet kőue lett. Az Wrtul lett ez, es czudalatos dolog à mi ſzeműnknec előttē. Ez à nap, mellyet az WR ſzerzet, őrűllyűnc es őruendezzűnc azzon. O Wram legy ſegitſeggel, ô Wram adgy előmentet. *ALDOT AZ, AZ KI IW AZ WRNAC NEVEBE.* Titeket aldunc meg, kic az Wrnac hazabeliec vattoc. Az WR az Iſten, ki meg ielent mi nekűnc. Meg ekeſitſetec az ünnepet zőld agackal, mind az Oltarnac ſzaruaig. Te vagy en Iſtenem, Tegedet fel magaztallac. En Iſtenem tegedet diczőitlec. Halat adgyatoc az Wrnac, mert io, es őrőcke valo az ő irgalmaſſaga.

1. Iohan: 5.

Gen: 32. Luc: 24.

Szankis fel kialczon hozza es vallyuc őtet. Iohan: 16.

Igy őrűende Dauid az Chriſtuſon, az ő fel Tamadaſan, es Menybe meneſen, Es inte minketis, hogy azoknac ünnepen őruendezzűnc: Iſten igeienec tanulaſaual, ſzolaſaual, enekeuel, diczeretiuel, hala adaſaual, es igaz vallaſaual. Mert az ki őtet tiztelí, megent tizteltetic ő tűleis, 1. *Reg:* 2. Az ki vallya őtet, őis vallya azt, *Mat:* 10. *Ioā:* 6. Az ki meg gyalazza, meg gyalaztatic. *MENNYWNC* fel azert à Chriſtuſſal az Menybe, Nyeluűnckelis alduan, diczerűen, halat aduan, Es mind bűn, őrdőg, halal, pokol, es ez vilag ellen, vallaſt teuen ő rola, es őtet mind ezec ellen az ęgig fel magaztaluan, kogy mijs mind addig fel magaztaltaltaſſunc ő altala.

TOVABBA mennyűnc fel az Chriſtuſſal minden Tagainckalis, kęt keppen: Előſzer itt letűnkbennis, menyei ęletben foglallyuc tagainknac minden czelekedetit, à mint ez Iraſoc intnec: Mond ſzent Pal, *Coloſſ:* 3. Ha az Chriſtuſſal fel tamattatoc, az fenn valo dolgokat kereſſetec meg, holot az Chriſtus vagyon, az Iſtennec iobiara űlűen, Az mennyei dolgokra viſellyetec gondot, Mert meg holtatoc, es az ti ęletetec el vagyon rőytetuen az Chriſtuſſal az Iſtenbe, Midőn Chriſtus ama mi ęletűnc nyiluan leſzen, Ackoron tijs vele egyetembe meg latzottoc diczőſegeſeknec lenni. Iſmet mond, *Roman:* 6. Ne adgyatoc az ti tagaitokat hamiſſagnac fegyuerűl az bűnnec, De adgyatoc ti magatokat az Iſtennec, vgy mint halottaibol meg ęletteket. Es mikeppen ſzolgaul attatoc volt az ti tagaitokat az tiztatalanſagnac, es alnokſagnac, azonkeppen moſtannis adgyatoc az ti tagaitokat ſzolgaul az igaſſagnac ſzentſegre. Iſmet mond: Kérlec azert titeket atyamfiai az Iſtennec irgalmaſſagaert, hogy az tű teſteteket adgyatoc ęlő, ſzent, es kedues aldozatul az Iſtennec. *IGY* kel fel mennűnc az mi tagainckal menybe itt laktunkba, Mert az mi menybe ment Chriſtuſunc ſzinten illyen moſt, nem holt, hanem eleuen aldozat, ęlező es eleuenitő minketis, ſem vtalatos, nem tiztatalan, hanem az bűnből ki tiztult, az ki ő rea vettetet vala, Azert immar ſzent aldozat Iſtennec előtte, Es azert igen dragais es kedues Iſtennec előtte, kibe mi nekűnkis vgy kel be oltatnunc, az ő menyből le boczatot lelke altal, hogy mijs mint eleuen, ſzent, es kedues aldozatoc tűndőköllyűnc, mind Iſten előtt, mind Angyaloc, es mind emberec előtt.

Tagainkalis fel emelkedgyűnc à teſtnec az ő keuanſagibol.

Rom: 12.

AZ VR MENYBE menese napiara. Mit tanulanc.

Az Vr Chriſtuſnac menybe mene.

IM meg halluc mint kel le ſzallanunc Chriſtuſſal, alazatos ſziwel, ſzaual, türeſſel es ſzenuedeſſel, Es mint kel fel mennünc menybe, hittel, bizodalommal, könyörgöſſel hala adaſſal, vallaſſal, es mennyei ęlettel.

Mindeneſtül fel vegyünc mi magunkis. 1. Teſſ: 4.

EZ VT AN bizonnyal lelkeſtül, teſteſtül, ſziwel, ſzaual, kęzzel, labbal, es minden tagainckal fel megyünc azon diczőſegre, kire ő maga ment, es ült az Atyanac diczőſegere, holot ęl immar es wralkodic örőckön örőcke. Az mint ez iraſoc biztatnac: Mond ſzent Pal, Oe maga az WR le ſzal à menyből indito kialtaſſal, es az Archangyalnac ſzauaual, es az Iſtennec Trombitaiaual, Es à kic meg holtac leſznec az Chriſtusban, azoc tamadnac előſzer fel. Annac vtanna mi eleuenec kic meg marattac leſzünc, azockal egyetembe fel ragattatunc az fölhőkbe, az Wrnac eleibe az ęgekbe, Es azonkeppen mindenkoron az Wrral leſzünc. Iſmet: Mi vgy viſellyűc magunkat mint mennyei polgaroc, honnetis variuc az mi meg ſzabaditonkat, az Wr *IESVS* Chriſtuſt, Ki el valtoztattya az mi ala valo teſtünket, hogy egyenlő abrazatu legyen az ő meg diczőült teſteuel, az ő czelekedő ereie ſzerint, mellyel mindeneket maganac birtoka ala vettis.

Phil: 3.

Hitünknec imez vallaſahoz valoc ęzec. 1. Pet: 5.

EZ LEGYEN Tanuſagunc az mi Wrunc *IESVS* Chriſtuſnac győzedelmes Menybe meneſeről: Es arrol valo hala adaſunkrol. Melly Tanuſagoc hitünknec imez vallaſarol valoc: Mene menyekbe, es ült az mindenhato Atya Iſtennec iobiara. Kinec igaz eſmeretire, benne valo bizodalomra, alhatatos vallaſara, es köueteſere, miert hogy ő adhat es igertis erőt: Azert az Iſten, kinec io kedueből minden aiandekoc vadnac, ki el hiwt minket az ő örőcke valo diczőſegere à Chriſtus Ieſusba, egy keues ideig meg nyomoritattakat, Mondom az az Iſten tökelleteſſe tegyen minket, meg tamogaſſon, meg erősitſen, es allandocka tegyen, *FEL EMELLYEN A MENYBE*, Es helyhezteſſen az mi Wrunc *IESVS CHRISTVS* melle. Oe neki legyen az diczőſeg, es az birodalom, mind örőckön örőcke, Amen. Kinec meg nyereſeért, könyörőguen ő ſzent felſegenec, mondgyuc el ez Imatſagot.

IMATSAG.

VVR ISTEN mi Mennyei ſzerelmes ſzent Atyanc, Hálakat aduncte neked, az te vęghetetlen nagy irgalmaſſagodert, Hogy az mi Wrunc *IESVS HRISTVST* fel magaztaltad mindeneknec felőtte az *MENYEKBE*, es ő vele egyetembe minketis helyheztettel az te *IOBODRA*. Kérünkis tegedet, boczaſd el mi nekünc az te ſzent Lelkedet, Es adgy iambor Egyhazi ſzolgakat, kinec altala gyűyczi Mennyei polgarokat, az te ſzent Fiad altal ſzerzet orſzagunkra, Boczaſd el az te ſzent Fiadatis mi hozzanc, kinec altala tarts meg az te igedbe minket, Es tauoztaſſa el tűlünc az ördőgőt, es az kegyetleneket, Hogy ő altala az Mennyei örőc bodogſagra iuthaſſuc, es örőcke ęlheſſünc. Ki te veled ęl es wralkodic à ſzent Leleckel egyetembe, örőckön örőcke,

Vgy legyen.

Mi Atyanc, Ki vagy Mennyekben: Szenteltеſſec &c:

VTOLSO ENEC: Halat aduns te neked &c.

Hatod

HATOD VVRNAPIARA AZ VVR fel Tamadasa napia utan.

Az szent Leleknec vigaztalasarol az istentelenec haborgatasoc ellen, Es egyeb iduősseges czelekedetiről.

ENEKLESERŐL.

¶ *Oh mindenhato Isten &c.* ¶ *Az melly embernec so hits vagyon &c.*

AZ EVANGELIOMROL.

SVMMACZKA.

AZ mara rendelt Euangeliombannis Christus Vrunc, halála felé vigaztala Tanyituanit: Ielentuen nekic, hogy ő mellette nekikis, es minden hiueknec sokat kellene szenuedniec, De az előtt őket rel epitene olly leleckel, ki az Atyanac es à Fiunac lelke volna: ki szent es igaz lelec volna, Es az őket mindenre igazan tanyitana, Az Christust igazan meg esmertetne: benne valo hiteket erősitene: Es minden haborut örömmel es bekeseggel szenuedtetne velec, az Istени esmeretnec es segitsegnec es az örőc nyugodalomnac remensege alatt. Illy nagy tiztit es czelekedetit szamlal lya ma Christus Wrunc az szent Leleknec, Kit irt meg szent Ianos az ő Euangeliomi kőnyuenec, Tizen ötődic, es Tizen hatodic reszebe,

IOAN: XV. es XVI.

MI Koron *a* el iővend *b* az Vigaztalo, kit en küldőc nektec az Atyatul, az Igassagnac amà Lelke, ki az Atyatul szarmazic, *c* az tanubizonsagot teszen en felőlem *d* De tijs tanubizonsagot teztec, Mert eleitül fogua velem vattoc. *e* Ezeket szoltam ti nektec, hogy meg ne botrankozzatoc, *f* A Synagogakbol ki rekeztnec titeket: *g* Sőt el ió az idő, midőn valaki meg ől titeket, véli hogy Istennec szolgalatot teszen. Es ezeket miuelic ti veletec, *h* Mert nem esmeric az Atyat, sem engemet. *i* Ezeket szoltam ti nektec, hogy midőn az az idő el iővend, meg emlekezzetec azokrol, hogy en meg mondottam ti nektec. *k* Ezeket kedig eleitül fogua meg nem mondottam ti nektec: mert ti veletec valec.

a: Ez küldest es tanubizonsagot mastis erzic az hiuec soc keserutekbe,

b: Draga neuezeti à Szent Leleknec.

c: Fà tißti.

d: Mi tißtunc.

e: Eleut vegyàc mijs az botrankozasnac.

f: Az Christusrol valo igaz val Ist haborusag kőueti.

g Nagy setetseg ez.

h: Oka gyülössegöknec.

i. Az haborusag közt meg emlekezzünc mijs az Christus tanyituc sarol.

k. Ideye vagyon mindenuge.

ROEVID ERTELME.

EZ Euangeliomba Iduőzitőnc az ő halalan meg szomorodot Tanyituanit vigaztala, az ő reaiokis iővendő haboru ellen, igeruen ő nekic szent Lelket, czuda szep neuezeteckel neuezuen azt: Vigaztalonac, Igassag lelkenec, ő tűle küldetet es Mennyei aiandoknac, az Atyatul szarmazonac, es ő rola Christusrol, bizonsag teuőnec. Melly győnyő: űseges szokba, ielenti az szent Leleknec velünc valo draga baylodasat, Hogy ő banatinkba vigaztalna, Tudatlansaginkban igazgatna, à Christus igaz ismeretire iutatna, az Atyanac fiaiua es Menyei es istenes emberecke szentelne. Melly draga aiandeku szent Lelket czac egyedül ő nyere meg mi nekünc az ő ęredmeuel.

EZ IGEKBŐL kedig vegyűc eszűnkbe Fő tiztitis à szent Leleknec: Melly ez: Hogy tanubizonsagot tenne az Christusrol à hiueknec mind sziuekbe, mind nyeluek

Az Vr Lelke vigaztalasirol

be, ki miatt noha annyi haborutis kellene szenuedniec, hogy az ô meg ôleseket Istent tizteletnec tartana ez vac vilag, De mind ezeknec bekeseges szenuedesibe edes izt, es kônyebseget adna az szent Lelec: Es meg ôna ôket botrankozastul, es minden haborunkat nagy nyeresegre, haszonra, es ôrômre forditana nekic. Vgyan itten ielentetic azis, hogy az Istennec igaz esmerete, es az Christusnac Euangelioma el rôytetet azoktul, kikbe nem lakozic az szent Lelec. Tehat mind ezekbôl mi igen meg bôczûllyûc az Christus ęrdemeuel nyert illy nagy draga aiandekat, Es szûntelen kęriûc, hogy soha el ne tauozzec tûlûnc. Mind ezekrôl lassuc miket tanullyunc.

AZ TANVSAGOKROL.

IOL lehet mindenic igeie ez Euangeliomnac rakua soc edes vigaztalassal, es draga nemes tanusagockal, De mind azokat imez kettôbe rekeztyûc:

ELÔSZER tanullyuc meg igenkent, minęmû edes neuezeteckel aianla nekûnc Christus Wrunc az szent Lelec Istent.

MASODSZOR szolunc azoknac haborusagokrol, kic à szent Lelec altal az igassagrol tanubizonsagot tesznec. Ez kettôbe soc tôb nemes Tanusagokat rekeztunc be. Kikre kérlec iol figyelmezzetec.

AZ ELSÔ TANVSAGROL.

Az szent Leleknec gyônyôrûseges neuezetirôl.

ERrôl mayd szoloc, czac hogy elôszer megis vegyûc eszûnkbe, Mikor mondotta Christus Wrunc ezeket az ô Tanyituaninac.

Halala fele wonta ezis.

Az mint ez elôtt, Harmad, Negyed, es ôtôd Wrnapi Euangeliomokba, azonkeppen ez mostani Euangeliomunckalis halalakort vigaztala Iduôzitônc az ô szomoru Tanyituanit: Ez elôtt még hallottuc melly soc hasznat beszelte az ô halalanac, fel tamadasanac, es menybe menesenec. Immar most annac ęrdeme altal szent Lelket iger. Es meg tanyit, az, minemû nagy aiandec legyen. Mert az Atyanac es az Fiunac tulaydon Lelke, az Atya es az Fiu kôzôt allat szerint valo szerelem es vigassag, Egyic szômely az szent Haromsagba, az Atyaual, es az Fiuual egy Isten, De kûlôn ô maganac valo szômely, ki az Atyatul es à Fiutul szarmazic. Ezt è felseges szômelt igere, hogy nekûnc kûldene. Kinec egynihany ieles draga czelękedetitis elô szamallya: Hogy az, wyionnan szûl, meg vilagosit, vigaztal, batorit, az Christust valoba meg esmerteti, benne valo hitûnket meg erôsiti, ô rola velûnkis vallast tetet, es mi altalunkis diczôiteti, es terięzteti az ô esmeretit mind ez vilag szerte. Minden haborusaginkban ielen lesz, sôt męg az halalbannis ôriz, oltalmaz, es meg tart az ôrôc ęletre. Illy ęrtelemmel aianla az szent Lelket Christus Wrunc az ô Tanyituaninac az mai Euangeliomba. Kirôl igenkent ier szollyunc rendel. Monda Iesus Iduôzitônc:

Soc szep neuezeti à szent Leleknec.

Mikoron el iôuend az Vigaztalo, kit en kûldec nęktec az Atyatul, az Igassagnac amà Lelkę, ki az Atyatul szarmazic, az, Tanubizonsagot teszen en felôlem.

Ez igekbe soc szep szoual neuezi, es igeri Iduôzitônc az szent Lelket, kiuel añac dradalatos aiandekit ielenti mi nekûnc. Mert ôtet Vigaztalônac mondgya, Igassagnac lelkenec, es az Christusrol Tanubizonsag teuônec. Touabba mondgya ôtet Mennyei aiandoknac, tûle, Christustul kûldetnec, Es az Atyatul szarmazonac. Melly igekbe ielenti mi nekûnc az szent Leleknec bôczûletes, dragalatos, es soc hasznalatos voltat, Azert, hogy azt mindeneknec felôtte keuañyuc es kęriûc az WR Istentûl. Melly draga neuezeteknec az okait rendel tanullyuc meg, kiknec ęrtelmebôl szep dolgokat es igen szûksegeseket tanulunc, Mert valamint neuezi es igeri Iduôzitônc à szent Lelket, szinten az szerint mais minden hiueckel meg érezteti minden kisirtetekbe.

Vigaztolois az szent Lelec.

VIGAZTALONAC azert neuezi, mert a hiueknec minden banatyokba ielen vagyon, ôket mind ez egez vilagnac hurogatasa, szidalma, es haborgatasa ellen vigaztallya

gaztallya, es batorittya. Melly vigaztalonac igeretibe két nagy dolgot ielent Iduő zitőnc. Egyiket, hogy az hiueknec ez vilagi életyec rakua testi lelki haboruual, hol bűn, hol őrdők, hol test, hol ez vilag miatt. Az mint touab mayd nyiluabbañis meg mondgya melly nagy gyalazatot es nyaualyat kel az hiueknec szenuedniec, czac è vilag fiaitulis, annac felőtte az Testis, es az Satan éyiel nappal raytoc czepel, kiről mind peldakat, mind irasokat, mayd hallunc touab. Masikat ezt ielente it, hogy ő soha czac egy szem pillantasigis azokba el nem hadna őket. Azert întenijs akaria itt az ő hiueit, hogy minden ez vilagi gyűhős haborusag ellen, erőssen fel fegyuerkedgyec nec ez bizodalomba, hogy az Isten az ő szent Fianac Lelket boczatana ő hozzaioc, ki minden testi lelki rőttentesec ellen, es minden ragalmazo, szidalmazo, karomlo, atkozodó es kergető ellen: vigaztalo, szoszolo, valazt teuő es oltalmazo lenne. Melly biztatas igen szűkseg minden igaz Tanyitonac, es minden hiw Kereztyennec, mert ezer felől mindennap kűlőmb kűlőmb kisirtetec, es soc fęle hamis iteletec, szidalmac, nyaualyac, es haborusagoc tamadnac ő reaiokis, mint ő magara Christusra. De azzoc ellen vigaztallyac ő magokat az Istennec szent Lelkenec tanubizonsag teteleuel, ki az Iras szerint bizonsagot teszen az ő lelkekbe, az ő igaz tanyitasokrol, es vallasokrol, az WR Istennec reaioc valo gondgya viseleseről. Azert ez vilagnac hamis iteletit meg vetuen, embertűl ne fűgienec, se felelem, sekeduezes miatt, hanem czac az Christusnac igaz igeietűl, meg erősituen magokat az szent Leleknec vigaztalasa altal. Ezt tanullyuc azbol, hogy az szent Lelec vigaztalonac neueztetec. Az ő vigaztalasa penig soc fele, mert hol bűn ellen, hol őrdők, hol halal, hol gonosz ember ellen vigaztal: Az *BW* Nellen valo vigaztalasa ez: Hogy az Christus altal lett igeretet es kegyelmet Istennec, meg esmerteti velünc, es azban valo bizodalomban meg erősit, kire őtet szűntelen kel kernűnc, à mint hogy az bűn szűntelen rőttent beñűnc. Azonkeppen az *T* ő *B* rőttentesec ellennis, nem czac vigaztal, Hanem nagy czudalatos keppen megis oltalmaz. Vélede, szűz Maria az Kereztfa alatt hogy alhatot volna, ha az szent Lelektűl nem vigaztaltatot volna nagy czuda keppen. Azonkeppen Daniel az Oroszlanyoc kőzőtt, Peter, Pal, az soc nyomorusagoc kőzőtt, Kereztelő Ianos az Tőmlőtzbe, sz: Istuan, mikor kőwel agyon veretic, ki gondolhattya meg mi nemű vigaztalasokat vettec az Christus Lelketűl? Bizony mint âz habos Tengeren à mint kel az io Kormanyos Tudomany, es io moddal valo euezes, vgy szűkólkődűnc az Isten igeie es szent Lelke oktatasa nelkűl mindennap, ennyi soc nyaualya es romlotsagoc kőzőtt. Azert à mint az ki meg ragadot egy fat, az kin tartozk odic, hogy az magas helyről le ne essec, vgy kel ragadnunc mindenkor az Istent, hogy el ne essünc szűntelen, Azert az mi vigaztalasinkra kériűc es variuc ez igert vigaztalo aiandekatis az mi Wrunc Iesus Christusnac, Melly vigaztalot igassag Lelkenekis neueze, Lassuc annakis értelmet.

Kettőt ereż ezen.

Ellyűnc ez vigaż talassal.

Soc keppen vigaztal az ßent Lelec.

IGASSAGNAC Lelkenec azert neuezi Iduőzitőnc à szent Lelket, mert ő nala nelkűl senki az Istent, es az ő irgalmas akarattyat, az ő szent Fiat, es annac Euangeliomat igazan meg nem értheti, Senki az ő okossagabol á szent Lelec nelkűl ezt el nem hiheti: Hogy az Christus Istennec tulaydon Fia legyen, mas szőmely leuen, az Atyaual egy Isten legyen, az Atya ő benne, es ő az Atyaba legyen: Es hogy egyedűl az ő halalanac érdemeért ingyen czac az Christusnac io kedueből boczatassec meg az bűn. Ezec mondoc okassagal ellenkőző dolgoc, es azert soc helyen az Euangeliomot, melybe az WR Isten az meg rettent sziuű bűnősőknec, ez nagy őrőmet hirdeteti az iras Istennec titkainac neuezi. Hogy ez vgy legyen, erről szűkseg egyneha ny bisonsagokat elő haznunc, Mondoc erről hőgy az szent Leleknec igazgatasa kiuűl embernec soc fele bolyog az elmeye, es nagy tauul vagyon az igassagnac értelmetűl, akar mely eszesnec lattasekis e vilag szerint, kiualkeppen az Euangeliomnac ismeretibe. Mert az Tőruenyebeli iamborsagnac ismeretibe vagyon valami vilagossaga meg az meg romlot okassagnakis: De az Euangeliomba egy mac szemi szincz, az mennyei Leleknec vilagositasa nelkűl, Az az, senki nem mondgattya vranac hitből az Iesus, es senki ő altala nem hiheti ingyen bűne boczanattyat, Hanem czac à szent Lelec segitsegeből, 1. *Cor:* 12, Az mint Christus vrunkis monda Peternec:

Igazgatonkis.

2. *Psal:* 1. 2. 6: 1. *Cor:* 2. 4. *Matth:* 11.

Az Tőrnent az okoßagra erti keueſſe.

naviara fel tamadas vtan.

ternec, *Matth:* 16. Bodog vagy Peter, az teſt es az ver azt teneked meg nem ielentette hanem az en Attyam, Ez nagy *TITOKROL* mond ſzent Palis: Meg nyilatkoztata az Iſten mi nekünc az ő akarattyanac *TITKAIT*, az ő ingyen valo io keduenec vegezeſe ſzerent, Iſmet mond: Hallottatoc az Iſteni io kedunec ki ſzolgaltataſat, mely adatot ennekem tű nalatoc, Tudnyi illic, hogy az Iſten ielenteſnec altala meg ielentette ennekem à *TITKOT*, (mint ennec elötte keues beſzeddel meg irtam, mely iraſt oluaſuan meg erhetitec miczoda ęrtelmem legyen az Chriſtuſnac *TITKAIBA*.) Mely *TITOC* egyeb idökbe nyluan nem volt az embereknec fiai elöt, mint moſt ki nyilatkoztatot à ſzent Apoſtoloknac es Prophetaknac à ſzent Leleknec altala. Iſmet mond: Vigyazzatoc imatſagot teuen minden ſzentekert, es en erőttem, hogy adaſſec ennekem az Iſten igeienec, az en ſzaiamnac meg nyitaſanac ſzabadſagal valo hirdeteſe, hogy meg ielentſem az Euangeliomnac *TITKAIT*, Melynec okaert köuetſeget viſelec lanczal kötőzűe, Mondom hogy ſzabadon ſzolhaſſac à felől,

1. Cor: 4. mikeppen ſzükſeg ennekem ſzolanom. Iſmet mond: Vgy ertſen mi felölünc minden ember, mint Chriſtuſnac ſzolgai felől, es az Iſtennec *TITKOS* dolgainac ſafari

1. Cor: 2. felől. Iſmet mond: Bölczeſeget ſzolunc azert az tökeleteſec közöt: De nem é vilagnac bölczeſeget, ſem è vilagnac feiedelminec, kic *EL ROMLANAC*, Hanem az Iſtennec bölczeſeget beſzellűc *TITKOS* ertelemben, mely el vot *REITETVEN*. Mellyet az Iſten eleytől fogua el vegezet volt à mi diczőſegünkre: Mellyet ſenki é vilagi feyedelmec közűl meg nem erthet, mert ha meg ertettec volna, ſemmikeppen à diczőſegnec vrat meg nem feſzitettec volna. Mond Chriſtus vrunkis, Halat adoc te neked en Attyam mennec es földnec vra, hogy te ezeket à bölczektűl, es az eſzeſektűl el

Matth: 22. reytetted, es meg nyilatkoztattad ezeket à kiſdedeknec. Ezekről ſoc peldankis

Actor: 13. vadnac à mint ſzent Lukacis iria monduan: A Sidoc fel inditac az ayitatos, es tiſzteletes aſzony allatokat, es az varaſnac eleit, es üldözeſt tamaſztanac Pal es Barnabas ellen, es ki űzec öket az ő hatarokbol, De ők reaſoc le veruen laboknac porat Iconiomba iöuenec. Ez hogy raitunc ne törtennyec fellyűc az Iſten, Es keryűc az ő ſzent Lelket: Vegye el mi rolunc az mi ſetet vakſaginkat: Es nylatkoztaſſa meg mi nekünc az Chriſtus Euangeliomanac *TITKAIT*, Adgya nekünkis az igaſſagnac Lelket, ki altal czickilenkint minden tanyitaſat à mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac igazan ertheſſűc meg: A mint ő az ő Euangeliomaba ki ielentette az Iſteni iſmeretet harom ſzemelybe, Es az mint ſzerzet eleg valtſagot az Iſten ſzent Fia altal, Es az mint hirdet ingyen minden benne bizoknac bűne boczanattyat es örőc eletet. Ez titkokot hitűnknec töb agazatiual egyetembe iſmerteſſe meg igen tiſztan es igazan ő ſzent felſege velünkis, Hogy mijs valoba meg iſmerheſſűc, es erezheſſűc az ő igert ſzent Lelket mi Igazgatonknakis lenni. Ezeket arrol tanulanc miert neuezte Chriſtus vrunc az ſzent Lelket igaſſagnac Lelkenec, Mert ő Igazan tanit Iſtenről, Es czac az ő igazgataſabol iſmeryűc meg ötet igazan, azon kiuűl merő örődögi vakſagban volna mind ez egez vilag.

HARMADSZOR monda à ſzent Lelekről Chriſtus vrunc: ő *TANVBIZONSAGOT* teſzen en rolam. *TANVBIZONSAG* teuőnec azert mondgya,

Actor: 4. hogy czac egyedül à Chriſtuſra igazittya hitűnket, es lenkibe többe nem helyheztetí Iduőſſegünket, hanem czac ő benne, ſenkiről töb iduőzitőrol tanubizonſagot

Tanubizonſagi illyenec Chriſtuſrol. nem teſzen, hanem czac Chriſtuſrol, A mint ſzent Peteristanyit, Hogy eg alat

Iohan: 1. nincz töb neu kibe Iduőzülni kellene. Az ő tanubizonſag tetele kedig à Chri

Heb: 1. ſturol ez, hogy mind Szemelyeről, mind Tiſztiről meg tanyit, es azt igaznac lennyi meg bizonyittya: Szemelyeről tanyit: Hogy à Chriſtus bizony Iſten, es bizony ember, ket termeſzetben egy ſzemely, az elö Iſtennec aldot Fia legyen. Tiſztiről: Hogy-

Rom: 9. örőcke valo Pap es Kyraly legyen, oly Pap ki ő magat erettűnc meg aldozta legyen, es mais ſzoſzolonc legyen, Es oly kiraly, ki mind az bűnön, az halalon, ördögön, es Iſtennec atkan hatalmat es diadalmat vőt legyen, et mindeneknec fölötte aldot Vr, es Iſten legyen, es azert mindenec ellen otalmazoia legyen minden hiueknec, kic bizodalommal hozzaia folyiamnac. Ezt igazan meg iſmerni, es valoba el hinni, es è bizodalommal mindenec ellen ő hozza ragazkodni, nagy aiandoka à ſzent Leleknec, melyeben vagyon Iſtennec iduőſſeges hatalmais, *Rom:* 1. Es kiuel egyedül győzzue meg mint è vilagot, *1. Iohan:* 5. Es az ördögöt, 1, *Pet:* 5:

Midőn

Midõn azert Chriſtus vrunc azt mondgya, õ Tanubizõnſagot teſzen en rolam, Ertelme ímez, Az az, õ iſmertet meg engemet, õ ſzerzi azt hogy hiheſſenec en bennem hogy en Iſtennec Fia legyec, hogy az Attya mindeneket en kezembe adot, es hogy en azokat kic en bennem biznac es hiſznec, meg ſzabadítom à bũntũl, az halaltul, á pokoltol. Ez nagy dolgoc hogy czac az ſzent Leleknec altala leheſſenec, tõb iraſſalis bizonyitſuc meg. Erröl igy tanyit ſzent Palis, A ki meg erõſit minket, tũ veletec egyetembe az Chriſtusba, es à ki meg kent minket Iſten az, es aki megis peczetlet minket, es adta ſzent Lelket tũzũl à mi ſziuũnkbe. Iſmet, Hallottatoc az igaſſagnac beſzedet, az az, iduõſſegtõgnec Euangeliomat, melybenis minec vtanna hittetec, meg peczetlettetec az igeretnec ama ſzent Lelkeuel, ki bizonyos zaloga az mi örökſegünknec. Chriſtus vrunkis igy ſzola maga felöl, *Matth:* 16. Senki nem iũhet en hozzam, hanem ha az Attya ki engemet kũldõt vonandgya õtet, Iſmet: Minden az ki hallya az Attyatul es tanullya az iõ en hozzam, kiröl Eſaias iraſatis bizonſagul hozza, *Eſa:* 54. Monduan: Minnyaian Iſtentũl tanyitattac leſznec, Azert neuezi bodognac Petert, hogy az õ Attya meg ielentette õ neki az õ Fianac titkos iſmeretit. Ezert ſoc helyen az hit Iſten aiandekanac mondatic, *Epheſ:* 2. Tehat ne czudallyuc meg ſe botrankozzunc ez miat, midõn lattyuc hogy è vilagi eſzeſec, tiſzteſſegeſec, erdemeſec okoſoc, rauaſzoc, es kilſõ bõtũnec oluaſoi, nem iſmerhetic az Chriſtuſt, ſõt gyülölic, es kergetic, kiknec iay, es ſoc ezer iay az õ ſetetſegec, mert valakibe nincz az Chriſtus Lelke nem õue az, Mi kedig ſoha meg ne ſzũnnyũnc kerni az mi edes Attyankat, hogy az mint ſzent Fia altal ſokſzor meg igerete az õ ſzent Lelket, aggyia megis azt, es az altal naponkent, es orankent iobban iobban epitſen az õ ſzent Fianac az Nazaretbeli Ieſus Chriſtuſnac igaz iſmeretibe, kibe valo hit altal tarczon megis az õröc eletre, AMEN.

Nem czuda ez.

Im ſzolanc à ſzent Leleknec imez tiſztiröl, hogy Chriſtuſrol tenne tanubizonſagot, az az ezacõ iſmertetne meg velünc igazan WR Chriſtuſt, kire bizta az Iſten az õ ſzent Fianac minden dolgainac, es az õ hiueinec igazgataſat. Immar ſzollyunc arrolis: Mikeppen tegyen bizonſagot az Chriſtuſrol: Es hogy valakibe õ tanubizonſagot teſzen az Chriſtuſrol, azonokat felis inditaya, hogy õkis nagy örömel es bator ſziuel regyenec bizonſagotrola.

Mi moddal tesßen bizonſagot az Chriſtusrol az ßent Lelec.

KET KEPPEN teſzen à ſzent Lelec bizonſagot à Chriſtuſrol: Kõzõnſeges kepen: Es kinec kinec tulaidon ſziuebe. Kõzõnſeges kepen minnyaioknac hallaſara hirdetteti es predikaltattya az Chriſtuſt, az õ ſzemelyenec es tiſz tinec iſmeretit. Erröl monda wrunc, *Num:* 10. Nem ti ſzoltoc, hanem az ti Attyatoknac lelke ſzol ki ti belõletec. De à mint nyiluan è vilagnac ſzoltata Chriſtus felöl, Vgy tinkonnis kinec kinec ſzol az Euangeliomnac hallaſanac altala. Erröl igy ſzol ſzent Pal, 2. *Corinth:* 3. Ti vattoc az Chriſtuſnac leuele, az mi ſzolgalatunknac altala keſzitet, Mely nem tentaual vagyon be irua, hanem az elõ Iſtennec Lelkeuel, Nem kũ Tablakon hanem à ſziunec husbol valo tablain. Iſmet: Nem az Tõruennec czelekedetibõl võttetec à ſzent Lelket, hanem hitbõl az Euangeliomnac predikallaſanac altala.

Galat: 3.

Innet aztis ved eſzedbe hogy az Euangeliomnac tanulaſa nelkül nem czelekeſzic az Iſten Lelke, ki az hitet annac hallaſabol ſzerzi bennünc, *Roman:* 10. Azert akar mely gondolatodot ne veld hogy ſzent Lelektül volna, hanem az, az õ tiſzti, hogy midõn tanulod, hallod, gondolod, ſzolod, az Chriſtus Euangeliomanac tizta tanytaſat, azokba erõſitſen, edeſitſen, es biztaſſon, Azon kiuül meg kel probalni miczoda lelec vagyon benned, 1. *Ioan:* 4. Ezt vegyüc moſt eſzũnkbe à ſzent Leleknec tanubizonſag teteleröl, es annac mogyarol.

Hallas altal czelekeßic.

Az hiueknec tanubizonſag tetelekröl.

Immar tanullyuc meg aztis, hogy valakinec ſziuebe à ſzent Lelec tanubizonſagot teſzen, de azt felis indittya, Hogy õis örömmel es bator ſziuel tegyen bizonſagot es vallaſt minden beſzediröl az Chriſtuſnac. Erröl igy ſzola az mai Euangeliomba Chriſtus vrunc az õ tanyituaninac.

Az Vr Lelke uigaztalaſirol

Tűis tanubizonſagot teſztec mert eleitől fogua velem vattoc.

Ez kedig vgyan valobais be tellyeſedet ő bennec, Mert míg el nem vettec vala az vigaſztalo ſzent Leleknec meg batoritaſat, nagy felelemmel czac aleg ſuſogiac vala az Chriſtuſt, De mihent az reaioc ŏntetet ſzent Leleknec ereyeuel meg erősitetenec pinkeſd napian, Ottan tanubizonſagot tőnec az Chriſtuſrol, Nagy bator ſziuel mindenec hallaſara predikaluan az Chriſtuſt, mind Ieruſalembe, mind az egeſz Iudeaba, es Samariaba es mind az főldnec hataraig: Iſtuanis tellyes leuen hittel es erőuel nagy bator leleckel teſzen vala tanubizonſagot az Chriſtuſrol. Tehat ha azon hitnec lelke lakozic mi bennűnkis, az à lelec keſzereti à mi nyeluűnketis à tanubizonſag tetelre, à mint ſent Pal Dauidbol bizonittya, monduan, Hittem es azert Tőttem vallaſt, mijs hiſzunc, minec okaert ſzolunkis.

Actor. 1. 6. 7.

2. Cor: 4. Pſal: 116.

Akar mint lapagtaſſakis az Iſten igeiet v yan ki kel fakadni.

Iollehet ſokſzor az nagy haborunac, es ſzidalomnac ideiebe meg az hiuekis meg remülnec egy előbe, es magokba azt rendelic teſt ſzerint, hogy veſztec halgaſſanac, hogy bekeſegbe lakhaſſanac, De azonba gyutogatatuan es langoztatuan belől az ſzent Lelec altal az ő ſziuec, ſoha magokat meg nem tartoztathattyac, hogy tanubizonſagot nem tennenec az igaſſagrol. Erről ſoc bizonſaginc vadnac, mind Pſal: 39. mond Dauid: Meg zabolazam az en ſzaiomat az Iſtenteleneknec ielen letebe, Nemulua nemultam, az őrőmről ingyen ſem emlekeztem, es meg vyult az en keſerűſegem, Meg heuult bennem az en ſziuem, es mikor meg emlekezem rola, vgyan meg geriedec, es ſzolec az en nyeluemmel. Igy Ieremiaſis midőn el buſult volna az őtet verőc es ſzidalmazoc miat: monda, Nem emlekezem meg ő rola többſzőr, nemis predikalloc többſzőr az ő neuebe: De az wrnac igeie ollyan lőn az en ſziuembe, mint egy en tetemeinbe be rekeſztetet egő tűz, hogy el nem ſzenuedhetem vala, es czac meg nem haloc vala beleie. Szent Palrolis ezt iria ſzent Lukacz: Midőn Pal Athenasba varna őket, meg buſula ő benne az ő lelke, latuan hogy az varas baluanozo volna, vetekedic vala annakokaert az Sinagogakba à Sidockal. Ezen buzgo vallaſt keuennya mi tűlűnkis az WR, monduan, Minden à ki val engemet emberec előt, vallom enis őtet an en Attyam előt, ki mennyekbe vagyon. Ismet: Vala ki ſzegyenl engemet es az en beſzedemet, ez parazna es bűnős nemzetſeg kőzőt, eztis ſzegyenli az embernec Fia, mikoron el iőuend az ő Attyanac diczőſegeben az ſzent Angyalockal. Azert iol eſzűnkbe tarczuc ez akarattyat Iſtennec, es meg iſmeryűc hogy vgyan erre valtattunc megis ő tűle. A mint ſzent Peteris mondgya: Tu vattoc à valoztot nemzetſeg, à kiralyi Papſag, ſzent nep, oly nep mellyet az Iſten tulaidon maganac kereſet, hogy hirdeſſetec annac hatalmas czelekedetit.

Iere: 20.

Actor: 17.

Matth: 10. Marc: 8.

1. Pet. 1.

Mire ſűkſeg vallanyi az Chriſtuſt.

Mely hirdeteſt es vallaſt az okaert keuan *Iſten*: Hogy az ő iſmerete es tiſztelete meſze teriegyen, hogy meg iſmeruen őtet es az ő iduőſſeges io keduet, halat agyanac ő neki: Hogy az hitetlenec ki veteſſenec az ő hitetlenſegekből, es az Chriſtusba valo hit altal iduőſſeget nyeryenec: Es igy irgalmaſſagotis czelekeſzel az vallaſſal, az te el teuelyedet Attyadfiaiual, mely irgalmaſſagot igen meg keuan az WR Iſten, *Oſe: 8. Matth: 9.*

Mit tanulanc.

LASSVC mit tanulanc eddig. Meg moſt czac ket neuezetîről ſzolanc à ſzent Leleknec. Előſzer hogy őtet vigaztalonac: Maſodſzor hogy tanubizonſag teuőnec neuezi Chriſtus wrunc. *IMMAR* ſzollyunc imezekről is, Miert monda őtet *MENNEI* aiandoknac: Es *ATTYATVL* ſzarmozonac: Es hogy kit ő küldene Iſtentűl minekűnkis. Nagy draga ertelmec vadnac ez keues igekbenis, Azert figyelmezzűnc iol az tanuſagara.

Tőb tanuſaginc.

Mennyei aiandekűnc az ſent Lelec.

MENNEI aiandoknac: ő tűle az Fiutul küldetnec: es az Atyatul ſzarmozonac azert neuezi, Hogy őtet ne emberi aiandoc gyarant tarczuc, hanem mint az Iſtennec hozzanc valo io keduenec draga zalogyat vgy bőczűllyűc, A mint ſzent Palis à mi őrőkſegűnknec zaloganac neuezi őtet, *Epheſ: 1.*

Midőn kedig *TŰLE KŰLDETNEC ES ATTYATVL SZARMASONAC* mondgya, azzal iduőzitenc ielenti, hogy à ſzent Lelekis bizony Iſten, az Attyaual es az Fiuual egy Iſten volna: Mert az Attyatul es az Fiutul ſzarmaznec, azert azon Iſteni termeſzet es azon egy Iſtenſeg volna, az ki az Attya es az Fiu, De kűlőmb

ſzemely

ſzemely volna, mert az Attyatul es az Fiutul ſzarmaznec, es onnet ide hozzanc kű küldetnec. Ezertis à ſzent Leleknec igerete czudalatos, es dragalatos legyen mi nalunc, hogy ő az Chriſtuſtul küldeſſec, es Iſtentűl ſzarmazzec, es minketis Iſtennes emberecke ſzűllyőn, es tegyen.

Attyatulis Fiutulis ßarmazic es küldetic.

Eztis erez meg it hogy midőn az Fiutul küldetnec, es az Attyatul ſzarmazonac mondgya à ſzent Lelket, ne veld azt, hegy czac az Attyatul ſzarmaznec, az Fiutul nem, Es czac az Fiutul küldetnec, az Attyatul nem, Mert mind az Attyatul mind az Fiutul ſzarmazic, à mint ſzent Ianoſis nyiluan iria, hogy Chriſtus wrunc az ő tanyituanira lehellec, es ſzent Lelket vűnec, Azonkeppen mind az Fiu, es mind az Attya küldi, à mint wrunc maſut monda, *Ioán: 14.* kit az en Attyam küld en neuembe. It azert iduőzitenc midőn az Attyatul ſzarmazonac monda őtet, czac azt akara iſmertetni velűnc, hogy őtet Iſtentűl, es Iſtenből valonac iſmeryűc lenni. Es azert igen nagy haſznoſnac, Mindenec ellen erős gond viſelőnknec, es mindeneknel dragab aiandoknac tartanuc őtet. Es azert nagyio keduel varnuc es fogadnuc őtet. De midőn azt mondgya, hogy ő küldi nekűnc à ſzent Lelket, ielenti hogy meg az Attyais nem aggya azt ſenkinec ő nala nelkűl, hanem az ő ſzenuedeſenec es halalanac erdemeyert aggya az ő hiueinec, az ő benne bizoknac.

Ioan: 20.

Czac Chriſtuſert adatic.

ILLYEN edes ſzockal ayanla iduőzitenc az ő ſzent Lelket, az ő meg ſzomorodot Tanyituanínac, kit beis tellyeſitet, à mint meg hallyuc eſzten ez nap Pinkeſd napian, Kinec vgyan ackor Iſteni mi voltat, es ſoc io czelekedetit nyiluabban meg ertyűc. Moſt laſſuc mit tanulanc.

MIT TANVLANC.

SVMMA.

Arrol lőn kiualtkeppen valo tanuſagunc, à ſzent Lelket minemű draga ſzockal neuezze, igere, es aianla Chriſtus wrunc halala kort az ő Tanyituanínac, Neuezuen őtet Vigaztalonac, Igaſſagnac lelkenec, Es olynac ki à Chriſtuſrol Tanubizonſagot teñe, Sőt az hiueketis fel indítana, hogy őkis Tanubizonſagot tennenec Chriſtusrol. Es neueze őtet oly aiandeknac kit menybe meneſe vtan, Menyből ő maga küldene, ki az Attyatul ſzarmaznec mi belenc. Mely edes neuezeteknec noha meg bőczűlhetetlẽ draga ertelmi vadnac, de mi moſt akar czac ezeketvegyűc eſzűnkbe, hogy az Chriſtus lelke kit ő halalaual ſzerze mi nekűnc minden bankodo hiueknec vigaztaloia, es batorítoia, Es minden egyűgyű teuelgő hiueknec igazgatoia es oktatoia, Az Ieſus Chriſtuſnac az Iſtennec Fianac leg fű es mindeneknel dragab meñyei ſzent aiandekia, vgy mint ki Iſtentűl, es Iſtenből ſzarmaznec mi belenc, hogy mis ő altala Iſteneſec leheſſűnc, kinec leg fű tiſzti ez mi bennűnc, hogy à Chriſtuſrol Tanubizonſagot tegyen, Es ki valoba meg bizonyitya hogy czac ő egyedűl az mi iduőzitőnc, es czac egyedűl ő benne talalunc igaſſagot, es őrőc eletet.

Illy nagy dolgokban ſzolgaluan mi nekűnc à ſzent Lelec, ez nagy aiandekiat Chriſtuſnac mindeneknec fölőtte bőczűllyűc. Mely ſzent Lelket igaz pœnitentia tartaſſal, igaz hitből valo kőnyőrgeſſel, az Euangeliomnac tanulaſſaual, es à ſzentſegeknec az Kereztſegnec, es az WR Vaczoraianac igazan valo eleſeuel megis nyerhetűnc es megis őrishetűnc, hogy naponkent minden iauai neuekedgyenec bennűnc. Azert őtet eczer meg nyeruen az vtanis ſzűntelen őrizzűc, es minden aiandekit gyakorlyuc: vigaztalaſaual vntalan vigaztallyuc magunkat: Igazgatoſagaual igazgattaſſunc: ſzenteleſeuel ſzentűl es tiſztan ellyűnc: Tanyitaſaual tanullyunc, Es azokrol mindenec elől vallaſt, es Tanubizonſagot tegyűnc, az mint őis Tanubizonſagot teſzen mi bennűnc. Ki nekűl ſoha czac egy ſzem pillantaſigis ſem lehetűnc, mert merő vakoc es vndoc fertelmeſec leuen, merő vakſagra es vndokſagra elnenc ottan mihent el hadna bennűnc, A mint minden hiuec vntalan meg erzic ſoc erőtlenſegeket mihent czac meg ſzomorittyakis az Iſtennec Lelket bennec. Es azert ſoc helyen inettűnc hogy meg ne ſzomoritſuc őtet, *Epheſ: 4.* Magunc, kinec Templomi vagyunc, meg ne ferteztesſűc, *2. Cor: 6.* Hanem mint Iſten fiai mindenkor czac ő altala vezerleteſſűnc, *Roman: 8.*

Miuel nyerhetyűc es tarthatyuc meg az ßent Lelket.

Eleg legyen moſt ezeket tanulnunc az első tanuſagban: Erről, hogy az ſzent Lelec neueztetic Vigaztalonknakis, Igaſſag lelkenekis, Tanubizonſag teuőnekis az Chriſtuſrol:

HATOD VR fel tamadas vtan. ALITER. EXAVDI Vasarnapra.

Az Vr Lelke vigaztalasirol

Christusrol: Es neueztetic mennyei aiandoknac: Az Attyabol es Fiubol szarmazonac. Mely szent Lelekről az egesz szent iras mely nagy soc külömb külömb draga edes dolgokat beszellyen, azokrol maszor tanullyunc; Ki az Christustis fogantatta szűznec mehebe, *Luc:* 1. *Eph:* 4. ő küldötte az ördögtül valo kesirtetreis, *Matth:* 4. kit mertec nekül vőt az Christus, *Ioan:* 3. ki nekünkis soc keppen igertetet, hogy kedues imatsagot, meg vyitast, es soc io gyömölczöt szerzene bennünc, 1. *Cor:* 12. *Gal:* 4. azokrol mondoc maszor szollyunc. MEG egy tanusagunc köuetkezic: Az hiueknec haborusagokrol, az miat, hogy ökis à szent Lelec altal Tanubizonsagot tennenec az Christusrol. Erről masic predikationkba szollyunc. Most ier adgyunc halat az wr Istennec, hogy az ő szerelmes Fia altal az ő szent Lelketis vellyünc közli, Es keryüc hogy ő altala epitsen fel az Christusnac igaz ismeretibe, es erősitsen meg az ő vallasaba. Es az ő benne valo igaz hit altal tarczon meg az őröc eletre. Ezekert könyöröguen mondgyuc el imez imasagot.

Imatsagat az masodic predikatio vtan talalod.

MAS PREDIKATIO.

Mikor el iőuend à vigasztalo kit en küldöc, &c.

Derec keppen ket reszbe rekesztüc minden tanusagit ez mostani Euangeliomnac, Az elsőről immar szoltunc: Az szent Leleknec imez neuezetiről, hogy ő Vigaztalonc, Igazgatonc, Tanubizonsag teuönc, es Istentül szarmazo, es Menyeből küldetet aiandekünc: Es arrolis hogy valamiket ő mi bennünc vallana, es valamirol ő tanubizonsagot tenne, Mijs azonokot vallanuc, es azokrol bizonsagot teńenc ő altala. *IMMAR* most arrol szollyunc, hogy á fele bizonsag tetel nem lehet socHaborusag es szenuedes nelkül, à mint meg paradiczomba, meg volt mondua hogy az kigyo marna az Aszony maguanac sarkat, de az ő magua meg törne az kigyonac feyet, *Gene:* 3. Ennec miert hogy igy kel lenni, azert Christus wrunc meg ideyen eleikbe adgya az ő Tanyituaninac, hogy se az WR Christus szenuedesebe, se az ő haborusagokba az ő rola valo vallas tetelec mellet meg ne botrankoznanac, kibe ő nekic nagy segetseg lennne az ő mennyei szent Lelkeis. Ezekről lassuc ő maga Christus wrunc mikeppen szola az mai Euangeliomba. Monda à tanituanyoknac.

Ezeket szoltam ti nektec, hogy meg ne Botrankozzatoc. A Sinagogakbol ki rekesztnec titeket. Sőt el iő az idő, midőn valaki meg ől tűteket, veli hogy Istennec szolgalatot teszen, Es ezeket miuelic ti veletec, mert nem ismeric az Attyat, sem engemet.

Igen szep tanusagi vadnac ez igeknec, kikről czac ez ket reszbe szoloc.

AZ TANVSAGOKROL.

ELŐSZER tanullyunc az Botrankozasrol.

MASODSZOR az hiueknec haborusagokrol, es azban valo vigasztalasokrol.

ELSŐ TANVSAGROL.

Az Bottrankozasrol.

AZ BOTRANKOZASROL,

ELŐSZER meg mondgya az okat Iduözitenc miert szolt enni sokat ő nekic: Az hiueknec nyomorusagokrol, az ő maga halalarol, es fel tamadasarol: Es miert igeri ő nekic az ő szent Lelkenec soc fele vigasztalasat, es soc nemes aiandekiat, Azert hogy ideien añac remensegeuel meg batoriczac magokat minden *BOTRANKOZTATASOC* ellen, hogy midőn latnac az Christusnac kinnyat, es midőn ökis az Christus mellet

mellet kezdenenec szenuedni, azkor nyaualyaioc miat el ne szakadnanac az Christustul. Mijs azert minden nyaualiankban idein eleit vegyüc az botrankozasnac, hogy az miat ketsegbe ne essünc, hanem az WR Iesusnac szent Lelket keryüc, az ki biztasson es meg erösitsen minden haborusaginkban, es otalmazzon minden fele botrankozastul.

Mely *BOTRANKOZAS* miert hogy soc keppen leszen, es igen veszedelmes, azert vegy közönseges tanusagot rola. Es felötte igen meg od magadot, hogy se te meg ne botranzozzal, se mast meg ne botrankoztas. Az az, senkinec se gonosz se io beszede vagy czelekedete miat, vagy tettetessege miat el ne szakadgy az Euangeliomnac igaz ertelmetül, es ne haioly senki peldaia miat teuel gesre, se gonosz eletre, Ezt im nyluaban meg magyarazom. *Mint legyen az botrankozas.*

KET fele az botrankozas, eggic Adot, masic vöt. *ADOT BOTRANKOZAS* az midön vagy gonosz beszedünkel, es gonosz czelekedetünkel, szitockal, eskűuessel, reszegsegel, paraznasagal, hamis es eretnec tanyitassal, ünnepnec nem szenteleseuel, es egyeb bűnöckel gonosz peldat adunc, es el forditunc mast az iotul gonoszra, es hamisra szoktattyuc. Mint, az gonosz szülektül az gyermekec gonosz szokast vesznec, azonkeppen az fü nepektül az kösseg, Az hamis es gonosz eletü tanitoktul az halgatoc, az ördögnec vakmerö latrai à szenteknec törtint vetkebböl, Lotnac, Dauidnac, Zacheusnac bűnökböl. Ezec gonoszbol adatot botrankozasoc, kiket mindennec mindenkor ell kell tauoztatni. Kikert Isten mely kemennyen bűnteti meg az hiueketis, pelda Dauid ki az ö paraznasagaual es gyol kossagaual soknac okot ada mind bűn tetelre mind sokaknac veszedelmekre. *TOVAB*ba imezis adatot botrankozas midön oly beszedünckel es czelekedetünkel, mely ö magaba nem volna gonosz alkolmatlanul elünc, Mint penteken hust enni, vasarnapon kenyeret sütni szükségnec koran, Baratinkat vendegsegbe hini ünnep nap, vagy menyegzöbe menni, vagy fris ruhat viselni predikatornac es az ö felesegenec, ö magaba nem gonosz dolgoc, de ha az gyarloc elöt alkolmatlanul mi llyic annyira meg botrankoznac az erötlenec. hogy öc az fele szabadsagot feddelül vesznec à gonosz bűnökreis. Auagy az te töb io beszededetis az Euangeliomnac igaz predikallasat, az iambor czelekedetedetis meg vtallyac miatta, mondö az gyarloc, az kiknec botrankoztatasat igen el kel tauoztatnunc, kic meg iora terhetnec, kikröl azt mondgya Pal hogy hatudna hogy az ö Atyafia meg botrankoznec az ö husz etelebe soha nem ennec hust, 1. *Cor:* 8. Es Petert kemennyen meg feddi hogy az etelbe meg botrankoztatta az eggyűgyűcket. De az vakmerö gonosznac botrankozasat ezekbe semminec kell tartanyi, kic vakoc es vakoknac vezeri, az mint Christus mongya, *Matth:* 15. Es kiknec az Christus ütközetnec es botrankozasnac köue, 1. *Pet:* 12. Ezeket hiyac adatot botrankozasnac. Midön mondoc az te gonosz vagy alkolmatlan czelekedeteddel, vagy szoddal masnac okot adcz az el esesre, az bűn tetelre, az veszedelemre, Ez feleknec Christus wrunc layt kialt, *Matth.* 28. *Ket fele. Adot botrankozas gonoßbol.* *Agyenge hitüket öyüc, az vakoc am vakaskodgyanac.*

Vöt *BOTRANKOZAS* az midön az te io beszeddeböl es czelekedetedböl hamis ęrtelem, miat gonoszt magyaraznac, akar az hiuec akar az hitetlenec, Mint az Christusnac Euangeliomat, es czuda tetelet ördögi dolgoknac szidalmazzac vala, ötet az ö alazatossaga miat Isten Fianac nem ismeric vala: Igy az hiuec haborusagi miat mostis szidalmaztatic az Euangeliom, ki miat nem czac az hitetlenec de meg az hiuekis ketelkednec latuan io szerenczeyeket az poganyoknac, az baluanyozoknac, es hogy ö nekic viszont soc szidalmat es nyaualyat kel szenuednyiec. *MAS* vöt botrankozas az, midön az latroc latorsagra valo szabadsagot vesznec Dauidnac paraznasagabol, Noenac, Lotnac reszegsegeböl, Zacheusnac vsorasagabol, Iosephnec szaczoltatasabol az io bagyokat, Peternec meg tagadasabol. *MIND* ezec miat az hitetlenec nönec az ö hitetlensegekbe, teuelgesekbe, es gonossagokba, De Christus wrunc, soc helyen inte az ö hiueit, hogy öc meg oyac magöc minden fele botrankozastul, hogy se mast meg ne botrankoztassanac, se ö magoc masba meg ne botrankozzanac. Ma kedig czac erröl szola az ö Tanituaninac, hogy az haboru miat meg ne botrankoznanac ö benne, Monduan: Ezeket szoltam tü nektec hogy *Vöt botrankozas iobol.* *Gonoßbol.*

meg

Az Vr Lelke uigaztalasirol

meg ne botrankoznatoc, Midõn az õ gyülekesetekbõl ki rekeztenec sõt megis õlnec titeket. Mintha mondana, Azkor meg gondollyatoc hogy en még ideyen meg mondottam mind az en magam kinnyat, halalat, mind az en hiueimet. Erröl azert meg emlekezuen bator sziuel legyetec à szenuedesbeñis, meg gondoluan hogy az en Atyamnac akarattya ez, hogy à mint en, à keppẽ az en hiueimis szenuedgyenec. Es mint engem az en kinomba el nem hagyot az en Atyam, titeket sem hagy. Enis veletec leszec, es az Vigaztalo szent Lelketis ti reatoc õntõm, ki nagy bator sziuel szoltat ti veletec en rolam, es annira meg erõsiti az ti sziueteket, hogy en eröttem mindent bekeseguel es örömmel szenuedhessetec. *EZEKBõL* mijs intetünc, hogy az tõb botrankoztatasoc mellet ettülis oyuc magunc, hogy az mi haborusaginkba meg ne botrankozzunc, az miat az WR Christustul es az õ igeietül el ne szakadgyunc. Ne legyünc ollyac mint az kic bekesegbe fel fegyuerkezue iarnac, es az harcznac ideyen minden fegyuereket el hannyac: Hanem az õ igeyenec biztatasaual, mint ket elõ eles fegyuerrel az haborubanis harczollyunc, mind bün, mind ördög, mind ez vilag, es az õ gyühosségec ellen. Az mint Christus wrunc monda, Azkor vgy mond mikor haborusagtoc lesz, emlekezzetec meg ezekröl, es az en biztatasimual otalmazzatoc magatokat en bennem valo botrankozastul. Ez legyen tanusagunc az botrankozasrol. Immar az hiuec haborusagirol es kõröztiröl különis ier szollyunc, hogy rola tellyes értelmet veuen iob moddal tarthassuc magunkat azokba, az Wrtul segetseget keruen.

AZ HIVEC KERESZTIRÕL.

Monda Iesus Iduözitenc az õ Tanituaninac. A Sinagogakbol ki rekeztnec titeket, sõt valaki meg õl titeket, velí hogy Istennec szolgalatot teszen.

Könetközõ summaia.

Ez igekbõl tanullyuc meg. Elõszer minemü szidalom es hamis ock alat haborgattatic Christus es az õ hiuei.

Masodszor, soc peldakatis szamlaloc, Mind eleitül fogua minemü haboruivoltac az hiueknec, Es mais minemüc leyelnec.

Harmadszor eztis meg ertyüc, miert gyühösködic az Sattan ennire az Christus ellen. Vtolszor szoloc az Christus mellet valo szenuedesbe valo vigaztalasirolis az mai Euangeliomnac.

Ket szidalmoc es haboruioc az hiueknec.

Ez igekbe hogy az Sinagogakbol es gyülekezetbõl ki rekeztetnec az hiuec, sõt ha meg olic velic hogy Istent tisztelnec: Ket röttenetec haboruioc es ket rettenetes szidalmoc ielentetic, Eggyic szidalmoc ez: Hogy haborusag szerzõc, az kösségnec es az orszagnac ezveszti, es azert melto õket az nep közül ki rekeszteni mind tanyitasockal egyetembe. Ezt kialtyac vala Christus wrunkrais Pilatus elõt, hogy egesz Sidosagot fel haboritotta, magat kirallya tötte, es adot füzetni Czaszarnac meg tiltotta. Igy szidalmaztac szent Istuantis, szent Paltis hogy az Isten töruennyit fel bantottac, es az nep közõt visza vonast szereznec.

Luc: 13. Actor. 13.

Ez szidalom miat soc fü fü varosokbol, ki rekeztic az Istennec igeienec hirdetõyet, Kinec meg az kep mutato kereztyenekis engednec alituan hogy bekesegesben lakhatnanac, Azonba lelkekbennis soc keppec kinoztatuan, Isten igeie nelkül leuen, Es test szerentis, dõggel, dragasagal, fegyuerrel Istentül ostoroztatuan, Mondoc eggyic szidalma à Satannac, es az õ tagiainac ez az hiuec ellen, hogy õ miattoc bekesegessen egy mas közõt nem lakhatnanac az emberec, es azert iob volna õket közülöc ki rekeszteni, Ki miat mais soc varas puszta all Isten igeie nelkül, annac senki auagy keues foguan parttyat buzgosagossan, hanem czac ez vilagi elettyeket futtyac, annac bekeseget es nyugodalmat keresuen, kiknec iob volt volna Moyseſt köuetniyec, kiröl szent Pal igy szol, *Hebr: 11.* Inkab akara vgy mond Moyses az Isten nepeuel nyaualgani hogy nem mint keues ideig valo gyöngyörüsegben elnyi.

Masic szidalmoc ez: Hogy meg az Istennekis karomloi. Eretnekec, es az Isten tõruenyenec fel bontoi, az Leleknec meg dõglerõi, Es azert melto volna õket szornyü kinnal meg õlni, kiuel meg az Istenis tiszteltetnec. Ezzelis szidalmaztatec Christus

wrun-

wrunkis, hogy Iſten Fiaua tőtte magat es igy Iſten karomlo volna. Igy ſzidalmazac ſzent Iſtuantis, ſzent Paltis, hogy az Iſten Temploma es Tőruenye ellen tanitananac. Mais ſoc ezer bűzt es hazugſagot kőltnec mi reankis, midőn hol Arrianuſoknac, hol Sacramentariuſoknac, hol Eretnekeknec, hol egy, hol mas newel neueznec hogy ez neuec miat vtaltatnac meg tanyitaſunkat, kinec midőn vegere mennec az hiuec, az Iſten igeieből meg iſmeric meltatlan ſzidalmunkat, De az agyon űtőt vakoc az ő vakſagokba maradnac, kic az Iſten igeieből ſemmit nem ertekeznec az igaſſagrol, hanem czac az mit az patuarkodo hazugoktol hallanac, azbol zayganac őkis. Mind ez ket ſzidalom, hogy haboru ſzerzőkis, hogy Iſten karomlokis, rőttenetes kinokra vagyon az hiueknec, noha merő hazugſagoc: Hazugſag mondoc az, hogy az Iſten igeie haborut ſzerzene, es Iſtent karomlya, mert ha fogadnac az Chriſtuſnac tiſzta tanyitaſat, az inkab mind Lelkekbe Teſtekbe bekeſegeſſe tenne őket, es az Iſtenis diczőitetnec az altal, De miert hogy ki fogadgya, ki nem, azert ellenkőzőye teſzi az Attyat Fiaual az Annyat leanyaual, es Tűzet es fegyuert boczat: *Matth:* 10. *Luc:* 12. 14. De boldog az, az ki Chriſtus melle all es erőtte męg ſzűleitis es Attyafiait es minden őrőkſeget meg vtallya, ha el akarnac ſzakaſztani tűle, kikertit ſzaz annyit, az mas vilagon őrőc eletet iger Chriſtus wrunc, *Luc:* 18. *MIERT* hogy az hiuec egeſz elettyekbe rakuac lelki teſti ſoc haboruſagal, Es viſzont az ellen rakua az iras ſoc vigaztalaſſal, Azert mind haboruſaginkrol, mind vigaztalaſinkrol megis ier tanullyunc tőbbet moſtis.

Az mit Chriſtus wrunc it beſzelle az ő tanyituaninac ſzidalmokrol, es haboru ſzenuedeſekről, nē czac ő raitoc, hanē mind Adamtul fogua minden hiueken be tellye ſettec, az mint ſoc iraſokbol meg teczic, es mindē nap ſzeműnkelis lattyuc, Mert ő magat Adamot nagyhazugſagal męg az artatlanſagba meg czala, es veſzedelembe eyte, A kegyelē vtan az igaz Abelre fel tamaſzta à kep mutato Caint, Noera az viz őzőn elől valokat, es az ő maga fiat Chamot, Lotra Sodomabelieket, Abrahamra, Iſakra ſoc irigyeket, es feyedelmeket. Iacobra Eſauot, Dauidra Saulr, fiatis Abſolont, es ſoc alnokokat. A Prophetakra ſoc kep mutato papokat, es kiralyokat, Kic miat Eſaias, Ieremias, Illyes, Daniel, Amos, Zacharias Ioiadas fia, amaz harom iſiac az tűzbe, Dan: 3: ket aſzony, Az vęn Eleazar 2. Macha: 6. Egy aſzony het fiaual 2. Maccha: 7. ſoc kinokat es halaltis ſzenuedtec az igaſſagert. O magara Chriſtuſra es az Apoſtolokra az Phariſeuſokat, Iraſtudokat, es az orſzagnac eleit, Es az vtan minden hiuekre ſoc kegyetlen feyedelmeket, ſoc hazugſagal tamaztot à Satan. Szent Petert ſokſzor vetőttec tőmlőczbe, vegre megis őlic, Pal meni ſzornyű kinokat ir magarol ol uaſd meg 2. *Corinth:* 11. Egyic Iacabnac feyet vetete Herodes, mint kereztelő Ianoſnakis, Maſic Iacabot bottal verec agyon, Bertalant meg nyuztac, Euangeliſta Ianos ſokſzor ſzamki vettetet, es forro olaiba főztec, es czuda keppen meg tartatot, Policarpus Ianos tanyituanya tűzbe tetetet, az midőn nem arthatna altal veric es annyi vere megyen kiből az tűz meg aluſzic, mint Euſebius iria, lib. 4. cap: 15. Attalus es Lőrincz roſtelyon ſűttettec, Nemellyeket nillal lőuőldőztec, kiket vizbe vetettec, kiket vadackal ſzaggattattac, kiket Labon fel kőtőttec, firfiakat es aſzonyokat, es ehezue meg őltec, kiket fackalſzaggattattac, Nemellyeket tőuisk es merges fergec kőzibe fektettec, nemelynec kezeket labokat el vagdaltac, vagy meg tőrtec, nemelynec vas ſzegeket az vyokba vertec, kiket laban fel kőtuen fűſtőt es tűzet alaia raktac. Nemellynec mind orrat fűlet el meteltec, Nemelyre oluaſztot onot ontőztec, nemelyre forro vizet, nemelyre hew vas plehet raktac, ſokakat le vagtac az predikatio alat reaioc rohanuan. Es mindenűt ölni, verni, ſzidni, kergetni, foztani ſzabad volt, kikről oluaſſatoc, Nero, Maxentius, Diocletianus, Valens Czaſzar hiſtoriaibol es Euſebiusbol, lib: 8. cap: 8.

Czac mi időnkbenis Philep kiraly Spaniol orſzagba, Es Franciai kiraly Parisba, Es Papa Romaſagba menyi ſzőrnyű kinockal őlettec es őletnec iruais meg tallyatoc egynehany kőnyuekbe. Kőztűnkis valahol tiſztan igazan es batorſagal hirdettetic az Euangeliom, ot leg inkab gyűhőskődic à Satanis, ki ellen az Papa papiai mind al leuellel, mind atkozodaſſockal, mind erőhatalommal, mint gyűhőskődgyenec

HATODVR napiara fel tamadas vtan. ALITER. EXAVDI Vasarnapra.

Az Vr Lelke uigaztalasirol

czac enis erzöttem ket szaszor. Ezec mellet szantalan dolog mint kinoztatnac à kereztyenec mind pogan Törököc, Tataroc, Moschouitac, es soc eretneksegec miattis, es meg az karomlo Sidois mais nem szünt meg az Christus Euangeliomyat szidalmazni. Ezt miert mieli à Satan, es miert engette az WR Isten, es ezekbe miczoda vigasztalasoc az hiueknec szollyunc rola.

Miert mieli ezt az Satan, es miert engedi Isten?

Gen: 3. 1. Ioan: 3.

Azert mert halalos ellensege neki az mi wrunc Iesus Christus, kinec hatalom adatot hogy maria sarkat az Christusnac, de vgy, hogy az Christus meg törie az ö feiet, es minden czelekedetit el rontsa. Ennec kedig igy kellet leñi az Isteni igassag szerent, hogy minec vtanna az mi szülent az ördög szauara haylot, öis azon ördögtül kinoztassec, Kinec noha hatalmabol az hiueket ki vette Christus, de miert hogy megis az bünös testet hordozzac, azert aznac merget megis erezniec kell, hogy annac keserüsege miat edesb lehessen az Christus meg szabaditasais, es meg tartasa az öröc eletre. Touabba vgyan illikis ennec lenni hogy midön Christus kinnal es halallal mentet ki bennünc az ördög hatalmabol, azon kinokba mijs reszesec legyünc, hogy erezzüc mit szenuedet az Christus. De az mint az Christus szenuedese: az Satannac rontasara: az bünnec meg füzetesere: es az hiuec fel magasztalasara volt. Igy az hiuec szenuedeseis: az ördögnec es az ö tagiainac boszusagokra: az Isten igeienec es az Christus ismeretinec nagyob teryeztesere: az Isten hatalmanac raytoc nyiluaban valo ki ielentesere: es az ö nagy fel magaztalasokra valo. Ez edes vigaztalasoc hogy igazac legyenec ier lassuc meg igen nyiluan valo bizonsagokbolis, Az mint Christus wrunkis egy felöl noha meg ielenti az ö maga es tanyituani kin szenuedeset, De mindgyart az mellet vigaztallyais öket. Czac az mai Euangeliombanis nagy vigaztalasokat ielenti: Midön à szent Lelket segetsegül igerne: Es mondana hogy öc az Christus mellet szenuednenec azoktul kic nem ismernec az Istent, es Istennec Christusat: Es hogy mind ezeket Isten engedelmeböl szenuednec: Es azert azokba öket el nem hadna: Ez vigaztalo igereteket lassuc Historia szerentis.

Vigaztalasunkrol valo Historiac.

Valamint igerte Christus Wrunc magat, es az ö szent Lelket, szinte az keppen beis tellyesitette, Mert mihent pinkesd napian ki önte az Apostolokra à szent Lelket, altala annyira meg batorodnac, hogy az melly Peter az leanyoc elöt elein meg tagatta vala, elöszeris ö fel aluan az piatzon egesz orszag elött predikalna hogy à Nazaretbeli Iesus volna az iduözitö Christus, kiröl nagy bölczen elö hozza Dauidnac, es az töb Prophetaknakis bizonsagit, *Actor: 2.* Azonkeppen minnyaian az töb tanyituanyokis buzgo es bator sziuel mindenec elöt męg az meg gyühösödöt papoc elöttis nagy meressegel tanubizonsagot tesznec vala, Ki miat midön tömlöczöztetnenec, veszösztetnenec, annyiual inkab az vrba edeskeduen diczeric vala az Istent, hogy męg szenuednijs meltoztatna öket az ö szent neueiert, *Actor: 5. 6.* Szent Istuan tellyes leuen szent Leleckel meg az orczaiais fenlet mint egy Angyalnac az gyühös papi tanacz elött. Kiket midön kemenyen meg feddene, es az Christusrol erös bizonsagokbol szolna, meg ragaduan halalra viszic, ki nagy örömmel fel tekentuen az egre monda, Ime latom hogy az ęg meg nyilt, es az Iesus Christus az Attyanac iobia felöl vagyon, Es midön köueznec fel kialtuan monda, WRam Iesus az en lelkem ved az te markodba, *Actor. 7.* Szent Pal szantalan helyen vgyan diczekedic az ö soc külömb külömb szenuedesebe. Szent Iacabrol Ianos Attyafiarol azt iria Celemenböl Eusebius, lib: 2. cap: 9. Hogy midön Herodes meg akarna öletni, az ki az Törueny szec eleibe viszi, hogy lattya hogy halalra iteltetet es Iacab minthavgyan öruen dezne rayta, Mond fel szoual az ember, Enis Kereztyen vagyoc, Es mond Iacabnac, kerlec boczasd meg hogy en hoztalac ezec eleibe, Es Iacab meg czokoluã monda, Legyen bekeseg te neked, Es mind az kettönec feiet veszic. Polycarpusrol szent Ianos tanyituanyarol ezt iria Eusebius lib: 4. cap: 15. Hogy midön az polgar me-

Istuan.

Paal. 2. Corinth: 11. Iacab.

Polycarpus.

ster

ſter mondana neki, Szidogaſd meg à Chriſtuſt, es el boczatlac, Mond ô, Hogy mondhatnec gonozt aznac, az ki ſoha ſemmi boſzuual nem illetet, noha nyolczuan hat eſztendeye hogy ſzolgalom, Hogy ſzidhatnam meg az en kiralyomat, az ki ennekem meg ſzabaditom, ki azert iût ez vilagra, hogy az bûnöſöket iduözitſe, es az ben ne bizoknac örök eletet adgyon. Ennec midön tüzet raktac volna moſolyoduan mond, Nem röttögec en è tüztül az ki hamar el aluſzic, ennel rettenetesb tüz keſzetetet az Iſtenteleneknec, ki ſoha meg nem aluſzic. Es midön magat le vetkeztette volna, es karohoz akarnac meg kötni, mond, kötözes nelkülis alhatatoſſa teſzen az en wram az ti tüzetekbe engemet. Mikor meg gyuiytottac volna, à ſzel az langot nem erezti teſtehez, es ô aluan à lang közt, predikallya vala az Chriſtuſt, Kire nagy amelkodaſſal nezuen ſokaig, az hoharockal vegre altal veretec, kiböl annyi ver folya ki hogy az tüzet el oltana.

Socrates Ediſſena aſzonyrol ezt iria, Hogy midön Valens Czaſzar ki Arrianus volt, meg hatta volna à Hadnagynac hogy le vagatna vgyan à Templöba à predikatio alat à kereſztyeneket. Ezt meg ertuen, Ediſſena aſzony, ragadgya fiat, es à ſereg nep közt tolonkozuan oda ſiet az hol az hiueckel öis egyût halna meg mind gyermekeſtül. Ez fele Lelki batorſagokat ſzantalant talalz, Mint Euſebius ir Germanicuſrol, lib: 3. cap: 36. Attaluſrol, lib: 5. cap: 1. Babillaſrol es többekröl. Irnac ſoc ſzüzekröl is Blandinarol es többekröl czudalatos batorſagot. Iriac aztis hogy nemellyeket igis batoritot Iſten, hogy midön nagy ſereggel halalra viternenec nekiket eleuenen el ragattatot Iſten ſzemec lattara az egbe, hogy az többi kic rea neznec biznanac hogy az ô halaloc ezac vt volna az örök eletre. Meg az kegyetlen Czaſzaroc ſzolgai közülis tamaztot Iſten biztatot nekiec, Mint midön egy ven Ananiaſt halalra vinnenec, es az reſzketne, mond Puſices perſiai kiralynac ſzolgaia neki, Io apam hund be egy keues ſe ſzemedet, es türd bekeuel egy ſzem pillantaſig valo kinodat, mert maid meg latod az Iſtennec vilagoſſagat. Enis mikor röſzketnec az Beczi piſpec es töb papoc elöt kic az Czaſzar es Herczeg ſzauaual nagy kinockal fenyegethec vala es intnec vala hogy az ô papai hitekre hailanec, Mond vegre egy leſu vita, Imre, magyar nemzet, közzülöc, minnyaioc hallaſara: Legy bator ſziuel, az mely Iſten Lotot à Sodomanac tüzeböl meg ſzabaditotta, tegedis meg ſzabadithat. Ez mondas meg mondhatatlan nagy remenſeget es edeſſeget inditot vala azkor bennem. Igy mikor kaſſan tizennyolcz eſztendös koromba az vereſeg vtan nagy kemeny kinzaſockal retetentene az papas kapitany, Mondec frater Ianos Baratnac, ſzoly mellettem: ô fele: Ha tültem tanaczot kerdettel volna it nem volnal, de lam azt mondod hogy Iſtentül vagy, azert az az Iſten ſzabadiczon meg. Ez ſzora nagy keſeruesen ſiruan az foghazba, mihent fel kelec az imaſagrol, ottan meg mutata Iſten hogy kellene meg nyitnom az vas aytot. Igy Prophetalta Iſten Caiphaſſalis az Chriſtuſrol, *Iohan:* 11. Balamot meg az ô maga ſzamarais meg ſzolittya, *Num:* 22. Ignatius ô maga magat igy biztattya: Am botor mind tüz mind czigazas mind fene vadac, ſöt akar az ördögökis ſzaggaſſac teſtemet, czac hogy az Ieſus Chriſtuſt el ne veſzeſſem. Kit midön az vadac eleibe vetöttec volna, mond: Iſten buzaia vagyoc hogy ez vadac ſzaiaba meg örülretuen ſzep tiſzta feyer kenyere legyec az en Chriſtuſomnac. Arany ſzaiu Ianos midön haromſzoris ſzamki vettetnec, mind magat magat az töb paſztorokat, ſoc nemes peldackal biztattya, mint ſzenuettec az regiec, ki tüz, viz, vadac, fegyuer miat. Mi idönkbe, es czac elöttünc Söc Martiromoc ſoc firfiac nagyoc kiczinec, Huſs Ianos, Pragai Ieronimus, papoc es köſſegöc mint batoritottac az kinoc közt ô magokot, meg oluashattyatoc à könybe kit roloc irtac. Luther Marton noha agyaba holt meg, de hogy Carol Czaſzart arra vitte papa hogy mindenût kergeſſe, az miat Fridericus Herczeg egy fel fele valo Varaba Warthurgusba titkon io falkaig tartotta. Holot az Czendeſſeg alat igen draga iduöſſeges dolgokat irogatot. Igy tartot engemis Bamphi Laſzlo Beczko varaba, Es Balaſſi Iſtuan Detreköbe: Holot nagy io keduem volt az iraſra, Azkor irtam es nyomtatattam ez Poſtillatis. Luther Martont mikor Wormaciabá idezec volna, es intenec nekic, Ne meñe ell, mert mint Huſs Ianosnac nem haſznalt Czaſzar leuele es az papa hiti, Igy iarna öis; O nagy ba-

Ediſſenarol lib: 4. cap. 18.

Nemellyec eleueuen el ragattattac.

Az kegyetlenec közülis vigaztaalokat tamaztot Iſten.

Rattam lôt dolgoc.

Ignatius.

Chriſoſtomus.

Mi idönk beliec.

Luther Marton

Az Vr Lelke vigaztalasirol

ALITER EXAVDI Vasarnapra.

Iob.

tot sziuel felel, Ha annyi ordogoc volnanakis az varasba meni sindel vagyon az hazakon megis be mennec. Ezt minemű bator es bűzgő sziuel monta, meg teczic az ő enekekől, kit magyarulis forditottac, ki imig kezdetic: Erős varunc nekűnc az Isten. Mely eneket soc szaszor montam enis mind vtamba, erdőkbe, mezőkbe, koczimba, hazamba, kiből soc edes vigaztalasokatis vettem. Szent Iob az nagy kesertetec es faidalmoc kőzt illy bator sziuel biztata magat, De ha meg ölis az en Istenem, megis ő benne bizom, Iob: 15.

Dauid es Moricz.

Dauid kirallal, Moricz Czaszar, mikor Phocas, szolgaia, felesegestűl gyermekestűl meg öletne, monda, Igaz vagy Wram es igaz az te iteleted.

Ezeket azert beszellem hogy meg teczenec az mai Euangeliom szerent mint tellyesedet be soc hiueken az WR Christusnac igerete, hogy ő, az ő halala, fel tamadasa, es menybe menese altal, Batoritot, Igazgato, tanyito, es vigaztalo szent Lelket küldene, ki nelkül lehetetlen dolog volna az emberi nemzetnec őruendezni es bizakodni meg az kinoc es az halal köztis. Ez fele Historiakat kedig naponkent sokakat oluassatoc, Mert meg Christus wrunkis az ő tanyituanyit ezzelis biztata, hogy az regi Prophetakis sokat szenuettec volna, *Matth: 5.* De IMMAR leg vtol szollyunc czac az mai Euangeliomnac vigaztalasirol.

Az mai Euangeliomnac fő vigaztalasi.

Iollehet az egesz szent iras merő vigaztalas, Azert neueztetic Euangeliomnakis az az io es őruendetes izenetnec, kibe Isten ingyen szent Fia altal iger bűn boczanattyat, Attyai io keduet, szent Lelket, fel tamadast, es őrőc eletet, őrőc halaltul, ördögtul es pokoltul valo meg szabadulast, De ez mai Euangeliomba kiualtkeppen czac az haboru szenuedes ellen vigaztal iduőzitenc. Most imez harommal.

1. *Szent Lelec segitőnc.*

Előszer hogy az mi szenuedesűnc kinunc es halalunkort à szent Lelec Isten lenne segittőnc. Erről meg halluc minemű edes szockal igere à szent Lelket: Hogy vigaztaloioc, igaztatoioc lenne, ki ő altaloc az Christusrol erős tanubizonsagot tenne, ki miat midőn szenuednenec azban alhatatossa tőkelleteſſe es batorocka tenne őket. Mely igereti Christusnac mint tellyesettec beis soc peldakbolis meg hallottuc, es mi magunkonis meg erezzűc czac hogy vntalan keryűc mis ötet.

2. *Nem gonossaginkert kergetnec.*

Masic mai vigaztalasoc az hiueknec ez: Hogy az ő szenuedesec nem gonossagokert, hanem az Christus neueyert lenne. Ezis felette igen nagy czendeiseget szerez az hiuekbe, midőn erzic hogy noha bennekis soc bűn lakozic, de mind azoc el fedeztettec az Iesus Christus erdeme altal, es nem vgy szenuednec, mint az nyiluan valo toluaioc, lopoc, paraznac, gyolkosoc, Hanem azert hogy szeretic az wr Istent, őrizic es teryeztic az ő igaz igeyet. Erről ma imigy szola Christus Wrunc. Azert rekeztnec ki tűteket atockal kőzűlőc, es vgyan megis ölnec, Mert nem ismeric az Attyat sem engemet, az az nem ismeric az Istennec bűn ellen valo haragiat az kiről ti őket feddittec, sem ertic az bűnert valo fizetesemet az kit ti hirdettec. Ez fele szenuedőket masuttis bodogoknac mond Christus Wrunc, *Matth: 5.*

1. Pet: 4.

Harmadic vigaztalasunc ez: Hogy Isten akarattyabol es engedelmeből szenuedűnc. Erről igy szola. Ezeket meg ideyen meg mondom minec előtte meg lennenec, az az, ez mondasbolis erzenetec meg hogy en iol tuttam az ti kinotokat, es azert Isten akarattyanac tarczatoc azt, es azertis bekeseggel es io remensegel tűryetec, kikbe soha Isten el nem hagy tűteket, mert meg czac haiatoc szalarais gondgya vagyon. Ezec fű vigaztalasi az mai Euangeliomnac az haboruc mellet. Kiket ő felsege tarczon meg mind vegig az mi sziuűnkbenis, Amen.

MIT TANVLANC.

KEt Tanusagunc volt most sű keppen. Előszer az botrankozasrol szolanc, Mely soc keppen lesz. De ebbőlis sokan meg botrankoznac, Midőn lattyac az Christus hiueinec haborusagokat az mint meg az Tanyituanyokis ketelkednec vala Christusba, hogy latnac szrőnyű kinnyat es halalat, Es az papokis kialtyac vala, szalle az kereztfarol ha Isteñec Fia vagy, Es soc tőb merges kaczagasoc leisznec vala. Azert soc szep biztatasockal inte Christus Wrunc meg halala előt őket, hogy

az ő

az ő kin szenuedese miat se az ő magoc haboruioc miat ő benne meg ne botrankoznanac: Mely biztatas időre sokat hasznalas nekic. Kiből mijs ertelmes batorsagot vegyűnc.

Masodszor tanulanc az Hiueknec haborusagokrol, Es azban valo vigaztalasokrol, az WR Christusnac igereti szerent, hogy őket szent Lelkeuel soc keppen meg erősitene, es megis tartana mind azokba, kiről egy nehany nyiluan valo czudalatos peldakatis hallanc. Immar kőnyőrögyűnc az WR Istennec hogy minketis az ő edes biztatasi szerent erősiczen, es mind vegig az halalbanis tarczon meg az őrőc eletre.

IMATSAG.

VR Isten mi mennyei szerelmes szent Attyanc: Halat adunc mi te neked, hogy az te szent Lelkednec altala, à te szent Fiadrol à mi wrunc Christus Iesusrol bizonsagot tőttel. Kerűnkis tegedet, miuel hogy ez vilag ez fele bizonsag tettelt el nem szenuedhet, adgy bator szűuet minekűnc, es vigasztaly minket, hogy az haborusagba meg ne botrankozzunc, hanem à te bizonsag tetedbe es igidbe meg maradhassunc, es abba à gyűlekezetbe, mellytegedet es az te szent Fiadat ismeri talaltassunc, es vegre az őrőc bodogsagra iuthassunc, Vgyan azon te szent Fiadnac az Christus Iesusnac altala, ki &c.

AMEN.

AZ VR LELKE NAPIARA ualo Prediktio.

PINKESD Napiara Első predikatio.

Az Pinkősdi tanusagunc szol: Az szent Lelec Istennec, Christus altal, Menyből, Diczőseges gazdag le iőueseről.

ENEKLESERől.

Keryűc az VR Istent Enec szoualis, Hogy az ő szent Fianac Lelket boczassa el mireankis, azon mennyei gazdadsagal az mint az Apostolokra boczatta Pinkesd napian.

¶ *Iőuel ßent Lelec WR Isten Lelkűnknec &c.*
¶ *Kőnyőrögyűnc az Istennec ßent Lelkenec &c.*
¶ *Keresztyenec kic vattoc. &c.*
¶ *HYMNVSOKATIS mondhacz: Imillyeket: &c.*
¶ *Iőuel ßent Lelec WR Isten ki Attyaual, Es többeket.*

SVMMACZKA.

EZ mai nap Pűnkesd napia, az mi wrunc Iesus Christusnac szent Lelkenec napia. Mert fel Tamadasa es Menybe menese vtan, ma küldc menyből az ő szent Lelket az Apostolokra, kit az előt sokszor igert vala ayanluan őtet soc draga szockal. Azert mind azoknac be tellyesiteseyert ma ala boczata meg bőczűlhetetlen soc draga nemes aiandekiual. Boczata kedig szep tiszteßegel, mint meñyei vrat es kőuetet, hogy az altal őis, es az ő regi tanitasa, es az ő kerezte, kinnya, halala, es annac predikallasa meg bőczűltetnec. Es igy az ő Euangelioma mind ez egesz vilagra ki teryeduen, az mellet segetene minden hiueket, hogy à szerent epűlnenec az őrőc eletre. Erről mit iryon szent Lukacz ertsűc meg, Actor: 11.

HISTORIAIA MINT BOCZATATOT AZ SZENT LELEC.

Az Vrnac Pinkesdi aiandekarol

ACTOR: II.

MI Koron el iút volna à Pinkesd, minnyaian egyenlő akaratbol egyút valanac, *b* Ackoron hertelen, zugas lőn, menyből, vgy mint sebesen fuuo szelnec zugasa, melly be tőlte az egesz hazat à hol úlnec vala. Es latanac oszlot nyelueket, vgy mint tűzeseket, Es mindenikre szalla. *c* Be telenec kedig minnyaian szent Leleckel. Es kezdenec mas nyelueken szolni à mint à szent Lelec szoltat vala ő velec.

d Valanac kedig Ierusalembe lakos Sidoc Isten felő firfiac minden nemzetsegből, mely eg alat vagyon. *e* Midőn kedig ez el hirhedet volna, egybe gyűle à sokasag, es el budula, miuel hogy ki ki mind hallana hogy mindenic tulaidon nyeluen szolnanac.

El almenkoduan az okaert minnyaian, czodalkoznac vala, monduan egyic az masiknac: Ime, Nemde mind ezec à kic szolnac Galileabol valoke? Mi keppen hallyuc az okaert mi őket szolni ki ki mind az ő tulaydon nyeluen melybe szűlettűnc,

f Partusoc, Medusoc, es Elamitac, es kic Mesopotamiaba lakunc. Iudeaba es Capadociaba: Pontusba es Asiaba, Phrigiaba es Pamphiliaba, Egyptusba es Libianac à reszbe mely Cyrene mellet vagyon, es Romabeli iőueuenyec, Sidoc es *g* Proselitusoc, Cretabeliec, es Arabiabeliec hallyuc hogy à mi nyeluűnken beszellic az Istennec nagysagos czelekedetit. El almelkoduan kedig czudalkoznac vala, Monduan egic az masiknac, Mi leszen ebből? *h* Nemellyec kedig czufoluan mondgyac vala. Ezec edes borral reszegúltec meg. *Ez Historiaia az Wy Pinkesdi dolognac.*

a Ez nap kezdetet el az vy Pinkesd.
b: Mindenic ige yet meg boczűld
1. Hertelen.
2 Zugua.
3 Menyből.
4 Tűzesen.
5. Szel modgyara
6. Nyeluec kepe be miert iút.
c: Az előttis volt bennec à szent Lelec de most sőc ayandekiual tellyesettec meg.
d: Bizonsagi az dolognac.
e: Kűlőmb kűlőmb iteletec erről:
f Harom rendbeliec voltac ezec. 1. Sidoc. 2. Kőrnyűl metelkezet poganoc.
3 Kőrnyűl meteletlen poganyoc kic mind Moyses Tőruenyet tanultac, es mesűnnen fel iartac az Templomert.
g: Az kőrnyűl meteletlen poganyokat hitac igy.
h: Nemellyec czufollyac de meg felel Peter.

ROEVID ERTELME.

EZ igekben szent Lukacz azt iria meg: Az mi wrunc Iesus Christus, Halala es fel tamadasa vtan, es az halalon valo nagy nyeresege győzedelme es Triumphusa vtan Menybe fel menuen, es az Attyanac iobiara űluen, Onnan mely nagy draga iockal kűldőtte el ez mai Pinkesd napian az szent Lelec Istent az ő Apostolira. Mondom ez igec arrol szolnac: Hogy minec vtanna az mi wrunc Iesus Christus hallottaibol fel tamaduan Menybe ment volna: Es azon Embersegbe az kibe mi erettűnc szenuedet Istennec Iobyara űlt volna, Az az egyenlő Isteni hatalom mal Attyaual embersege szerentis vralkodast vőt volna: Azbol az ő mennyei hatalmabol ez mai nap *PINKESD* napian, Az ő soc szep szockal igert szent *LELKET*, Nagy győnyőrűseges Iockal, Es el amelkodando Hatalmas Erőuel ala kűldőtte volna, Az ő Apostolinac Lelki epűlettyekre, ekessegőkre, es erőssegőkre: Hogy ő altala vilagos ęrtelemmel, erős vallassal, es bator sziuel, mind ez egesz vilagot Christushoz vgy mint Istentűl adatot Iduőzitőhőz es Mennyei őrőcke valo kiralyhoz teritenec es holdultatnac,

Szol azert ez mai Historia es lőt dolog, fű keppen az egy őrőc Istesegnec harmadic szemelyeről á *SZENT LELEC* Istenről. Kit az mi Wrunc Iesus Christus, az ő dragalatos halalanac ęrdemeuel, vgy mint leg fű, es dragab ayandekiat nyere mi nekűnc: Hogy ő altala mijs mind vilag vegezetig birattassunc, wyionnan szűlettessűnc,

ſűnc, Az Chriſtusba meg eleuenegyűnc, Az ő igaz iſmeretibe ſol meg bizonyoſogyunc, Es az ő vallaſaba meg erőſőgyűnc, Es az ő benne valo hit altal minden ellenſeginket meg biruan nagy győzödelmeſen az őrőc eletre meheſſűnc. Holot Iſtennec Lelkeuel tellyeſec leuen az Iſten minden leuen mindenekbe, Iſtenhez haſonlatoſoc legyűnc mind őrőckőn őrőcke.

Ez nagy dolgoknac kezdetiről ſzol az mai Hiſtoria, kiualtkeppen imillyen harom rendel. *ELŐSZER* az napyarol, az kin el küldetet az ſzent Lelec: Mely volt *PINKESD* napian, mely nap kezdetet elis az wy Pinkeſdi ötuen nappal Paſcha vtan az Chriſtus fel tamadaſa vtan. Itt draga dolog meg ęrtenij Mi legyen az OH es regi Pinkeſd: Es mi legyen az Wy Pinkeſd, kiről touab ſzollyunc. *Az Hiſtorianac rendi.* *Mely napyűc.*

MASODSZOR az mai Hiſtoria arrol ſzol: Mi moddal iűt ala menyből à ſzent Lelec. Tudni illic: ſebes es hatalmas ſzelnec zugaſa ſzerent, tűzes nyelueknec kepebe, kiből minnyaian meg tellyeſettec ſzent Leleckel, es minnyaian meg vyultac, es meg elettec mennyei eletre. Ki noha mint ſebes ſzel nagy zugaſſal iűt, es mint az tűz langozot, de azba nem volt ſemmi az fele izonyuſag, ſemmi az fele retteges, mint az OH Pinkeſd napian lőttenec, mikor Iſten nagy rőttenetes tűzbe, es harſogtato trombita ſzoual, es nagy meny dőrgeſeckel le ſzallana à Sinai hegyre, az ő paranczolatinac ki adaſara, ki miat rőttőguen reſzketet az egeſz Iſrael: Mondoc az wy Pinkeſdi dologba ſemmi ez fele retteges nem volt, Noha ittis tűzes nyelu kepebe, es ſebes ſzel modgyara iűt el az ſzent Lelec, Mert moſt nem az tőuiſkes es kőues puſztabeli Sinai Hegyre, hanem az ekes Sion Hegyenec fiaira, az Chriſtus vere altal meg tiſztult hiuekre ſzalla, nem az Tőruennec rőttenteſere, hanem az Euangeliomnac vigaztalaſara, Noha ſebes ſzel modgyara, de az à ſzel, nem oly volt mint egyeb rettenetes ſzel, mely agakat, hazakat ront, auagy hazba aſztalt ſzeket es hol mit fel forgat: Hanem czac ő magokra ſzallot az emberekre, Edeſen penig es igen czendeſzen, Es az ő eſzeket mint az tűz igen meg vilagoſitotta, es ſziueket igen meg batorittotta, es az Chriſtusbeli hitbe czuda keppen meg erőſitette, Ezekről is azert touab mayd ſzollyunc, Miyert iűt zugo ſzel modgyara, Tűzes nyeluuec kepebe. *Mint iű.*

HARMADSZOR az mai Hiſtoria aztis meg ielenti: Mit hozot vele, es mit ſzerzet ő bennec à ſzent Lelec: Kic rőuid ſzoual noha hat dologba foglaltathatna De hat ezernelis tőb iockal ekeſitette meg őket: Mert ottan minden teuelgő ſetitſegőket el veuen, nagy Ertelmet, es Vilagos eſzet elmet ada nekic. Maſodſzor mindgyart minden nyelueken ſzoloua teue őket. Harmadſzor Iſtennec nagyſagos dolgainac beſzelleſere indita ſziueket nyelueket: Negyedſzer el amelkodando bator ſziuetis indita bennec. Oetődſzőr Iſteni czuda teteleknec hatalmat ada nekic. Hatodſzor mind Ezec felől az ő beſzedinec hallaſara, es kezeknec ki nyuytaſara egyebeknekis oly nagy gazdag ayandekű lelket oſztata velec az minemű ő bennec lakic yala. Es igy bőczűltete meg Chriſtus az ő vtalatos kin ſzenuedeſet: Az ő Euangeliomanac mely az Chriſtus vtalatos kinnyat halalat es kereztit hirdeti dragalatos voltat. Igy ſegite az gyenge hitűket az meg tereſre.

SENKI elege azert Ez nagy mennyei aiandekat Chriſtuſnac meg nem bőczűlheti, hanem czac az à kinec mais oſztagattatic, es magaba erzi lenni, es tudgya edesizit ezeknec. Mert mais az mi Wrunc Ieſus Chriſtus ezeknec ſengeit fel indittya minden hiueibe az ő Lelkenec altala: Hogy őkis elmeyekbe vilagoſkodgyanac, Szíuekbe batorkodgyanac, Nyeluekben nagyokat ſzollyanac, Nagy hatalmakot czelekedgyenec, es egyebeketis epitſenec. Mely io teteleről az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac orőcke valo hala adaſſal tartozunc. De laſſuc immar nyiluab magyarazattyatis az Hiſtorianac, Tanuſagiual egyetembe. *Mais adatnac ezec az menyibe kellenec.*

AZ TANVSAGOKROL.

ELſő Predikationkban imily őt rendbeli dolgokrol ſzoloc, E Lőſzer ſzűkſeg leſz mieg tanulnunc à ſzent Leleknec Pinkeſd napian valo iőueſet, es az ő draga czelekedetit, mint Prophetaltatta volt meg Iſten az regi Prophe-

Napiara. Első predikatio.

Az Vrnac Pinkesdi aiandekarol

takalis, Es ő magais Iduőzitőnc minemű igereteket tőt volt ő rola.

Masodszor, Miert küldetet szinten Pinkesd napian. Es hany az Pinkesd, Es mire valoc azoc.

Harmadszor, Miert iűt à szent Lelec vgy az mint az mai Historia mondgya: Hirtelen: menyből kedig: Es mint sebes szel nagy hatalmas zugassal, tűzes nyeluec kepebe. Kiuel tisztitis, Meltosagitis ielentőtte.

Negyedszer mely nemes ayandekokat hozot: Bőlczeszeget: Nagysagos dolgoknac beszelleset: Minden nyelueknec szolasit: Bator sziuet: Nagy czuda teteleket; es szent Lelec ayandekinac osztogatasit.

Oetődszőr minemű külőmb külőmb iteletec lettec ezekről az emberektűl, Es Peternec feleletiről, Es edes predikatioiarol. Szollyunc azert az elsőről.

ELSŐ TANVSAGROL.

Az igeretekről à szent Lelec felől.

Prophetiae.

SZokszor draga szockal tőt vala igereteket az mi wrunc Iesus Christus halala előt, Ez nagy almelkodando soc nemes ayandekű szent Lelekről, kit ez mai nap Pinkesd napian ki őnte. Kiről az regi szent Prophetakis nagy bőczületesen Prophetaltac vala regen. Ezt, hogy bizony dolognac higyűc, es ez nagy aiandekokot ő ayandekinac ismeriűc, szűkseg az iőuendőlő irasokatis meg gondolnunc. Zacharias altalis erről meg regen igy Prophetaltatot vala az WR Isten, *Zacha:* 12. Ki őntőm Dauidnac hazara, es Ieruſalembe labozokra az kegyelemnec es imatsagnac lelket, az az oly lelket adoc az ki őket biztattya, hogy en nekic meg kegyelmeztem szent Fiamert, Es azert edes bizodalommal kőnyőrőgnec ennekem minden szűksegőkert. Szent Peter, ez mai nap, Pinkesd napian, leg első predikatioiaba, Ioel Propherabol bizonyittya meg ezt: Hogy Isteni vegezes volt à szent Leleknec ki ontala; kiről igy szol, *Actor:* 2. Ez az à mi meg vagyon mondua Ioel Prophetanac altala. Es leszen az *a:* vtolso időkben (azt mondgya az Isten) ki őntőc az en lelkemből minden testre, *b:* es Prophetalnac à te Fiaitoc es à tű leanyitoc. Es à tű fiaitoc latasokat latnac, Es à tű veneitec almokat almodoznac, es az en szolgaimra vgyan es szolgalo leanimra azokba à napokba ki őntőc az en lelkemből, es Prophetalnac. Es *c:* czudakat testnec fen az egbe, es iegyeket alat à földőn, vert es tűzet, es füstnec sűrőseget. A nap setitsegre valic, es à hold verre, minec előtte el iű az wrnac ama nagy fenyes es rettenetes napia: Es leszen hogy valaki segitsegűl hiuandgya az wrnac neuet iduőzűl. Ieremiasnalis draga szockal tűn az WR Istent igeretet rola, *Ierem:* 31. monduan: Ime el iű az idő, vgy mond az WR, es Wy kőteſt teszec Israelnec es Iudanac hazaual: Nem ollyan kőteſt, mineműt tőttem volt az ő Attyockal, &c. Hanem è leszen à kőtes, mellyet Israelnec hazaual teszec, ez idő vtan, vgy mond az wr. Az en Tőruenyemet az ő sziuekbe adom, es az ő elmeiekbe irom: Es en ő Istenec leszec, Ez őc en nepem leszne, es senki nem tanyittya ennec vtanna az ő fele barattyat, sem valamelí attyafiu az ő attyafiat, ezt monduan: Ismerd meg az wrat: Mert minnyaian ismernec engemet, mind kiczinye mind nagya vgy mond az wr: Mert meg boczatő az ő hamisságokat, es az ő bűnőkről tőbszőr meg nem emlekezē. Isaiasis mond: *Esa:* 2. 49. Leszen az vtolso időbe az az hegy, kin az Wrnac haza leszen, bizonyosb magasb minden hegyeknel, Es emeltetic minden halmoknac főlibe, Esodasietnec minden poganioc, soc nepekis oda menuen ezt mondgyac: Ier mennyűnc fel az Wrnac hegyere, à Iacob Istenenec hazahoz: hogy taniczon minket az ő vtara, es iaryűnc az ő ősuennyen. Mert Sionbol megyen ki à Tőrueny, es az wrnac igeye Ieruſalemből.

Prophetiae.

Zach: 12, *Ioel:* 2.

a: Az az ackor mikor vege leß az Ob Tőruē ec.

b: Regen hol Prophetalas hol latas, hol alom altal tanyitot az Isten, Ahoz hasonlittya Ioel à ßent Leleknec meg vilagositasat, mely ßemely valogatas nelkűl adatic minden rec az ki keri.

c: Ez czudac halalakot lőttec Christusnac, minec előtte el iűne à ßent Lelec, kirec el iűueſe rőttenetesis az hitetleneknec, es az őrdőgőknec. De győnyőrűseges az hiueknec.

Matth: 3.

x Christus vrűkis ßantalan helyen igerte az ßent Lelket.

x Kőrőztőlő Ianosis igy szolt vala. En vizzel tisztitlac titeket. De az Christus tűzzel es szent Leleckel fog meg Tisztitani benneteket. Oe magais Christus wrunc szantalan soc szep szockal tőt vala igeretet à szent Lelekről monduan, *Ioban:* 16. En igasſangot mondoc tű nektec, Hasznal tű nektec hogy en el mennyec, Mert ha el nem menendec, ama vigasztalo el nem iű ti hozzatoc. Ha kedig el menendec ti hozzatoc küldőm őtet. Ismet mond: Meg soc vagyon à mit nektec mondgyac, De

moſtan el nem viſelhetitec. Mikoron pedig el iöuend amaz, az igaſſagnac amaz Lelke, be viſzen titeket minden igaſſagban, Az diczöit meg engemet. Iſmet mond: Ezeket pelda beſzed altal ſzolottam ti nektec, El iö az idö, mikoron nem pelda beſzed altal ſzoloc ti nektec, hanem nyiluan hirdetec nektec az en Attyam felöl. Iſmet mond: Mikoron el iöuend à vigaſztalo, kit en küldöc nektec az Attyatul, az igaſſagnac ama lelke, ki az Atyatul ſzarmazic, az tanubizonſagot teſzen en felölem. Iſmet: Ezeket ſzoltam tü nektec nalatoc leuen, ama vigaſztalo pedig à ſzent Lelec, kit el küld az Attya en neuembe, az meg tanyit titeket mindenekre, es eſzetekbe iutat tinektec mindeneket, valamellyeket mondottam nektec. *Iohan: 15.* *Iohan: 14.*

Ez fele edes emlekezete es igerete à ſzent Lelekröl ſzantalan volt Iduözitenknec, Kit azkor czac egyedül ö maga ertet, es ö maga tutta meg böczülni. Az Apoſtoloc pedig ez igereteket nem értuen ſemminec véltec, es azért ö rayta nem attac volna, ez vilagi hiw diczöſeget, es vraſagot, kire vala minden vagyolkodaſoc. De midön el vöttec volna à ſzent Lelket, es az ö nemes ayandekiual meg ekeſitettec volna: azkor minden kedueket es örömeket czac ö benne vetettec, ki miat nem hogy gyönyörködnenec ez vilagba, hanem vgyan gyalazatnac es hitſagnac vélnec. Es egyedül öruendeznenec az meg feſzült Ieſus Chriſtuſnac iſmeretibe. Kiert ökis mindeneket örömmel ſzenuednec vala, *Actor: 5.* Mely ſzent Leleknec igeretiröl, es ki ötteſeröl ſzent Lukaczis, es ſzent Peteris ezt iriac. *Egy elöbe nem tuttac ezt böczül ni az Apoſtoloc.* *Phil 3.* *1. Cor: 2.*

Az Apoſtoloknac önnön magat ken ſzenuedeſe vtan eleueuen meg mutatta vala, ſoc bizonyos ielenſegöckel, negyuen napiglan meg jelenuen nekic, es ſzoluan az Iſtennec orſzaganac dolgairol. Es egybe gyüyituen öket meg hagya nekic, hogy Ieruſalemböl el ne mennenec, Hanem hogy meg varnac az Attyanac igeretit, mellyet vgy mond hallottatoc en tülem, Mert Ianos vgyan vizzel kereztelt, Tü pedig ſzent Lelekkel kerezteltettec meg nem ſoc idöuel ez napoc vtan. *Actor: 1.*

Szent Peteris Pinkesd napian illyen bizonſagot tön rola: Az Ieſuſt fel tamazta az Iſten, kinec mi vagyunc tanubizonſagi, Minec vtanna annakokert Iſtennec iobiaual fel magaſztaltatot, es vette az Attyatul az meg igert ſzent Lelket, ki öntötte azt, à mit moſtan tü lattoc es hallotoc. *Chriſtus ayandeka á ßent Lelec*

Im meg halluc hogy az regi Prophetakis draga ſzockal emlekeztec à ſzent Lelecnec el boczataſarol: Es meg halluc egy néhany igeretit Chriſtus Wrunknakis à ſzent Lélec felöl. Kiböl meg érthettyüc hogy ez Pinkeſdi czelekedetec, Iſtennec czudalatos el végezet tanaczibol löttenec, es ez nagy draga ayandoc czac egyedül az Chriſtuſert es ö altala adaſſec ez vilagnac, kit az ö halalaual érdemle mi nekünc. Meltan mondgya azert ſzent Pal: Ha valakibe nincz à Chriſtuſnac Lelke Ez nem à Chriſtuſe, Mert ö az öueit meg töltí, meg ekeſíti, meg vyíttya, meg peczetli, es meg bizonyoſſittya azzal: Hogy valoba meg iſmerheſſec az Chriſtuſt Iſtennec Fianac, es ö Attyokfioknac lenni, ö iduözitöiöknec, oly altalmazoyoknac, ki valoba mind Bün, mind örög, mind halal, mind karhozat, mind Töruen, mind atoc ellen meg otalmazhattya öket, meg igazitthattya, fel ramazthattya, es iduözitheti öket, kinec töb draga czelekeditröl touab ſzollyunc. Moſt eztis laſſuc meg. *Rom: 8.*

MICZODA à ſzent Lelec? A ſzent Lelec az Iſtenſegbe harmadic ſzemely, ki öröcke ſzarmazic az Attyatul, es Fiutul: Es az Attya es fiu közt allat ſzerint valo ſzerelem es vigaſag, Kit el boczatuan az hiueknec ſziuekbe, olly indulatot ſzerez es geri ezt bennöc minemü ö maga. Ennec ſoc bizonſagirol maſzor ſzollyunc. Kiböl böczülid meg mely nagy ayandoc legyen az kit wy Pünkeſd napian ſzemlatomaſt önte ki az Chriſtus az ötet ſzeretö es benne bizo hiueire, Hogy az, azon Iſteni termeſzet ki az Attya es az Fiu, es köztöc allat ſzerent valo ſzerelem es vigaſag. Kinec bizonſagirol mondoc maſzor ſzollyunc. Moſt laſſuc mi dolog hogy à ſzent Lelec Pinkeſd napian küldetet el, Es hogy à Pinkeſd kettö: oh es wy Pinkeſd legyen. Touab mayd ſzolunc az ö gazdag dragalatos ayandekirolis moſtis, De kiualtkeppē maſodic Predikationkban. *Miczoda az ßent Lelec.*

MASO-

PINKESD
Napiara ELSŐ predikatio.

Az Vrnac Pinkesdi
MASODIC TANVSAGROL
Az Pinkesdről.

Az mai Hiſtoriaba ſzent Lukacz kiualkeppen arrol ir, hogy à mely ſzent Lelket Chriſtus wrunc igert volt, Azt mind addig ſem küldötte el mig az Pinkeſd napia elő nem iűne, Az nap oztan nagy czuda moddal boczatta volna el. Erről igy ſzol ſzent Lukacz.

MIkoron el iűt volna à Pinkeſd minnyaian egyenlő akaratbol egyűe valanac. Ackoron hirtelen zugaz lőn menyből vgy mint ſebeſſen fuuo ſzelnec zugaſa, Mely be tőlte az egez hazat ahol űlnec vala, es latanac haſogatot nyelueket, vgy mint tűzeſeket, es mindenikre ſzalla. Betellenec pedig minnyaian ſzent Léleckel, Es kezdenec mas nyelueken ſzolni, à mint à ſzent Lélec ſzoltat vala ő velec.

EZ IGEKBŐL előſzer vegyűnc értelmet az *PINKŐSDRŐL*, Mert, ſzent Lukacz azt mondgya, Hogy Chriſtus Wrunc Menybe menuén onnet ſzinten az nap boczatta volna el az ő Igert ſzent Lelket, az mely napon à Sidoc az ő o Pinkőſdőket űllőttec.

Az oh es Wj Paſcharol es Pinkeſdről.

Oe Tőruenbenis nagy innepec voltac mind à Paſcha, mind à Pinkeſd napia, kikre az egéſz orſzagnac fel kellet gyűlni. Mind ez kettő azért nagy Iſteni bőlczeſegből lőt: Hogy az Chriſtus Paſcha űnnepere kinoztatot es őletet meg, es azkorra tamadna felis, Mely űnnepleſeknec ő Tőruénben egy hetig kel vala tartani, kiken mind czac kouaſzatlan pogacza kenyeret kellet enniec, Es buzaioknac ſengeit vgyan keueibe ſzinten az leg fű űnnepen kellet az papnac Iſten előt meg ſzentelni, addig az ő wy buzaiokbol ſenkinec nem volt ſzabad enni. Az mely Paſcha űnnepe midőn leg előſzer kezdetet Chriſtus Wrunc fel tamadaſa előt közel *x* mas fel ezer es negyuen harom eſztendőuel, Azkor őletted vala meg az Ægyptombelieknec minden elſő ſzülőttec, czac az Iſrael közűl valoc meg maraduan, kic az Paſcha vereuel meg kentec vala küſzőbőket, Es azon eyel indulanac ki Pharahonac fogſagabol, mely Pharaho minden nepéuel el merűle az veres Tengerben: Mondoc nagy Iſteni bőlczeſegből lőt ez hogy Chriſtus wrunkis ſzinten azon napokra ſzenuedne, halna, es fel tamadna. Es à mint Iſten O Tőruénben őtuen nappal à ki indulas vtan ſzerze az O es elſő Pinkeſtet az puztaban kin az kőues tőueſſes Sina hegyről tűzből az ő paranczolattyat nagy rettenetteſen ki ada: Igy Chriſtus wrunkis fel tamadaſa vtan őtuen nappal, à Regi es o Pinkeſd napian (azbol vyat ſzerezuen) boczata az ő ſzent Lelket edeſen ſűuőtő, ſzel, es ékeſen vilagoſito tűz képébe, nagy ſoc mennyei aiandékokal, Sion hegyére az Ieruſalembe ſzép kies helyen lakozo hiueire. Ezekről ſzükſeg ma minnyaiunknac iduőſſeges értelmet vennünc, es rola almélkoduan hala adaſſal gondolkodnunc.

Ez eſztendőc ßama meg teczic Mert vilag teremteſetől fogua az Tőruennec ki adaſaig 1453. Az Chriſtuſnac halalahoz kedig ez vilag teremteſe 3996 eſztendő volt.

Minden peldazá zit be tőltötte Chriſtus az o Paſchanac es Pinkeſdnec igen ezuda keppen.

Az mint Ægyptomba az ki indulas előt, mely ki indulas napia Paſchanac neuezteteſ es az vtan czac őtuen napis mely Pinkeſdnec neuezteſet igen nagy dolgokat czelekedec Iſten Moyſes es Aron altal, az Chriſtuſnac peldazattyara, Pharahot és egéſz orſzagat ſoc czudac altal el remituén, es akarattya ellenis az Iſraelt ki indituan, végre Pharahot az Tengerbe burituan, Es népét az puſztaba tanyituan, otalmazuan es éltetuén: Igy Chriſtus wrunkis halala előttis az Paſcha előt ſoc czuda latos iokat tőt vala ſoc nyomoruſtackal, Végre hogy meg hala es fel tamada, meg bőczűlheterlen nagy dolgokat ſzerze czac az őtuen nap közőtis, Kin fel tamadaſa vtan magat ki ielengette, es ſzem latomaſt Menybeis ment, es onnet ſzem latomaſt ſzent Lelketis küldé: Mondoc nagy dolgoc volnanac mind azoknac értelemiről ſzolnunc. De mierthogy az ő Paſchai dolgarol, az ő nagynyiluā valo ki ielenteſeről Fel tamadaſ vtan, es az Iſten orſzagarol valo beſzédéről es tanyitaſarol, es Menybe meneſeről immar ſzoltunc ez el műlt őtuen napokba: Moſt kiualkeppen czac az Pinkeſdi dolgokról

gokrol tanullyunc. Kirôl Iassuc Elôszer mi oka hogy Christus wrunc mind az Pascha mind az Pinkesd napra szabta dolgat, es az ô Lelket szinten Pinkesdre boczatta el, Az kin regen Isten az ô Tôruenyet ki atta volt.

Ennec oka miert Isten az ô Paschara szabta az Wy Pascha dolgat, Es az ô Pinkesdre szabta az Wy Pinkesd dolgat imezis: Hogy igis meg ielentene hogy az ô Pascha es Pinkesd minden dolgaiual az Wyat nézte. Az ô czac arnyékozta es példazta az wyat, és azért azokba veget téuén, czac az vyra néznenc. A mint erre soc schahoz mind az helyen tanyit szent Palis. *Col:* 2. Tehat téuelyegnec mind à Sidoc kic mégis czac az ô Pinkesdhez. Tôruenyre néznec, Az papasokis kic soc részet az regi pepeczelesseknec ôzue elegitettec az wy Tôruenbe.

Miert ßabta dolgat Christus mind az ô Pinkesdhez.

Hogy pedig Christus Wrunkis az ô szent Lelket szinten Pinkesd napiara boczatta, Kin Isten à pusztabeli kôues, tôuisses Sina hegyere rettenetes tüzes villamasockal, meny dôrgeseckel, Trombitalasockal le szaluan, az ô Tôruenyt nagy rôttenetesen ki atta volt: oka ezis, Hogy valamibe meg rôttentene minket az ô Pinkestbe ki adot Tôruenye Istennec, mind azokba meg vigasztalna az Wy Pinkestbe ki ôntetet Lelke Christusnac, Ki mindeneket be tellyesituen, el venne ez vilagnac bünet, Ioh: 1. Ez hogy szem latomastis meg tettzenec, azért rendele hogy à Sina helyet, Sionra ôntene ki à sz: Lelket. A Sina puzta hely, kôues es tôuisses vala, Illy czipdelô az Tôruénis az ki rayta adatot. Az Sion Ierusalem varanac hegye, szép kies hely, kit az nap fény szepen ér es vilagosit, melegit. A Sinaira Isten merô tüzbe vgy szallot, hogy mint egy kemencze egne az hegy. Es az idôtûl fogua Moyses az Istent meg emeztô tüznec neuezte, *Deut:* 4. De Sionra az hol az WR Christus meg aldoztatuan atoc lôt es az Tôrueny atkat el vôtte, *Galat* 3. 4. Noha tüzes nyeluec kepebe szall, de az az tüz senkit nem eget meg. Az Sinai hegyre nem volt szabad senkinec fel menni Istenhez hanem czac Moysesnec az Tôruenyert, De Sionba à szent Lelec vgyan ô magokra szall olly tüzzel kiuel meg vilagositya ôket es biztattya Lelkeket es ôruendezteti ôket az Istenbe, Ezec hogy szem latomastis be tellesednenec azertis boczattatec az szent Lelec az Pinkesd napian.

Szinten Pinkesd napian miert adta à ß. Lelket.

Masodszor, hogy mint az ô Pinkesdbe kezdetet ki adatni à Moyses altal az ô Tôrueny, Igy az wy Pinkesdbe kezdetnec ki teryedni à Christusnac Euangeliomais à szent Leleknec altala. Ezekrôl mégis nyiluabban szollyunc.

Mind ez ket okbol szép értelmet veheтünc: mert mint az Isten nem oka nelkûl atta ki az ô parantsolattyat olly rôtteneteseu, langozo tüz közôt: Hogy azbol meg ismernüc à mi bünôs voltunkat, kibe Adam es az ôrdôg eyte, Es az ô tüzes langozo haragiat à bün ellen, Es valoba felnüc ôret es az ô fenyegeteset: Es meg gondolnuc hogy nem oc nelkûl kel nekünc porra, dögge, ferege lennünc, Sôt az kic el karhoznakis nem oc nelkûl vettetnec az ô ôc kinra, kinec oka az Istennec bün ellen valo haragya, kit Moyses meg emesztô tüznec neuez, à mint soc rôttenetes ostoribolis meg teczettec, es mais meg teczic. Mondoc mind ezeket nem oc nelkûl mutatta meg szem latomast az ô Pinkesd napian, Igy viszont nem oc nekûl küldötte az ô edes vigasztalo lelketis az Wy Pinkesd napian, Hanem hogy mind ezec ellen meg vigasztalna az hiueket az Christus aldozattyanac, halalanac es fel tamadasanac érdeme altal. Azért noha bünôsôc, poroc, fergec, es haragra es karhozatra meltoc vagyunc, vgy mint magunkba, de mind ezekbôl ki mentet minket à mi Wrunc Iesus Christus ha ôtet bizodalommal veszüc, Kirôl az ô szent Lelke teszen bizonsagot à mi sziuünkbe, *Roman:* 8. Kibôl menyi vigasztalast vegyenec à hiuec ô magoc erzic, pelda Dauid, Peter, Magdolna, Zacheus, Viszont az hitetlenec kic el hagyattac az Christus lelketûl, mely nagy kinba legyenec czac ettûl valo rôttegesegbennis, hogy bünôsôc, hogy meg kel halnioc, hogy porra feregge kel lenniec, hogy feieken érzic az Isten haragiat, es variac az karhozatnac sentenciaiat, ô magoc erzic, kirôl pelda Saul, Nero, Iudas, Achitophel, es többec.

Rôtteneteßeguel miert adatot az parancz olat.

Az vigasztalo az rôttentes ellen küldetet.

Az mit ereznec az hiuec, nincz az à vigasztalas az hitetlenekben.

NOHA pedig igen nagy dolog lôt az ô Pinkesd napian, midôn az nap szallana le az Isten soc sereg Angyalockal nagy Trombita szoual es kemény meny dörgesekel à Sinai hegyre, es az nap adna ki az ô HAROM fele Tôruenit az Israel fiainac igen

O Pinkesdi dolgoc:

szep

Az Vrnac Pinkesdi

szép okokért: kikuel őket ő maga nepénec valaszta: Akarattyaba igazgata: Es szabad orszagbélieke téue. Es azért, azt à Pinkesd ünnepet minden esztendőbe egy hétig soc féle aldozatockalis meg hatta vala szentelni, *Leuit:* 23. Mely nap Wy buzabolvalo kenyeretis az papnac Isten eleibe kel vala vinni, hogy aratasokat el vegezuén azzal Isteni hala adásra elnenec. Ezec mondoc noha szep dolgai voltac az ő Pinkesdnec, De az Wy Pinkesdbe kezdetet dolga Istennec sockal felyül mullya mind azokat: Sőt valamellyec azokba lőttec, czac arnyéki voltac ezeknec: Mert valamit az WR Isten el tőkellet volt, az ő szent Fia felől, az Wy Pinkesd napian lőttenec azokba bizonyósoc az Apostoloc, kiket ő altaloc à nap kezdet ki teriezteni, mind Sidosagba, mind ez vilag szerte.

Az wy Pinkesd ben lőt nagy dolgoc.

AZÉRT olly nap az wy Pinkesd napia, kin az Christusnac Euangelioma meg szenteltetet: Meg erősitetet, meg bizonyositatot, es ez egesz vilagnac nagy Isteni erőc altal ayanlattatot: Az Christusnac nagy felséges volta, mennyei vrasaga es őrőcke valo kiralysaga ki ielentetet, az menyorszagnac kapuia mind ez egész vilagnac ki nittatot: Mert ez napon az Apostoloc mennyei bőlczesegel, es erőuel meg ékesitetuen el boczatattac mind ez egesz vilagnac meg tęritésére az Christus kiralysaga ala valo holdoltatasra.

Isteni erőből lehettec ezec.

MELY DOLGOKNAC czudalatos Isteni segitségből kellettec meg lenni, olly szegény tudatlan, felelmes, erőtlen halaszoc, parazt haias poroc altal, enni temeny ezer nepet az meg feszült Nazaretbeli Iesusnac ismeretire hozni, es az ő iobagysaga ala holdoltatni, őtet őrőc Istennec, Isten Fianac meg ismertetni, es tiszteltetni, Mind Vraknac, Nemęsseknec, Czaszaroknac, Kiralyoknac, Gazdagoknac, es szegenyeknec, az ő szauokra meg terni, es Christusnac kiralysaga ala holdoltatni, es neki tęrdet feuet haytatni. Enni soc ezer baluanyozasbol szantalan teuelygesből, soc lator feslet erkőczből ez vilagot ki venni, Istenes es mennyei emberecke szerzeni, el almelkodando nagysagos dolgoc, kin szent Palis felette igen czudalkozic, 1. *Tim:* 3. Mellyec mind az wy Pinkesd napian kezdettec el. Noha nagy dolog azert az oh Pinkesd dolgais, de nagyob az wy Pinkesde. Az o Pinkesd igen rettenetes, siralmas, es keserues, à mint az Israelis rezketuen raita félt, hogy mind el vesznénec, es kőnyőrőg vala, hogy az Isten olly képpen ne szolna ő velec.

De az wy Pinkesd merő azon győnyőrűseges, vigasagos es őruendetes, kin az meg felemlet tanyituanyoc igen megvidulnac, es nagy batorsagosoc lőttec, nem czac ez vilagnac kegyetleni ellen, Hanem męg az pokolbéli őrdőgőc ellenis, az bűn ellenis, es az halal ellenis.

Ez draga dolgoc mire valoc.

Ki bőczűlheti meg elegge ez nagy draga dolgokat, hogy Menyből, az Attyatul es Fiutul szarmozo szent Lélec, ez földre emberec sziuébe őntessec: Annac bizonsagara hogy az Isten az Christus altal meg kegyelmezet az embereknec: Es hogy az Christus vralkodic az Attyanac iobian, es hogy az Isten szereti immar az embereket, nagy dolog ez hogy az Isten az ő allatyabol az őnnőn saiat lelket meñyből belenc őncze es azt zalogul adgya mi belénc, az mint szent Pal tanyit, *Ephes:* 1. Es bizonsagul, hogy im̃ar az Isten mienké teszi es mi hozzanc kapcsollya sz: Lelke altal minden igassagat, érdemét, es io tétét à Christusnac, *Ioan:* 15. Immar wy erőt, vy eszet, sziuet, termeszetet, wy keduet ad mi nekűnc. Mi lehet dragab kedig illy nemes ayandékanal, mi lehet ennél nékűnc nagyob őrőműnc es vigasagunc. Mint az wy Pinkesdbe valo szent Lelkenec reanc valo őntése. Ki altal Isten magaual eggye tészen bennűnc, szent Templomaua szentel, Es męg it ez földőn el kezdi bennűnc az őrőc életnec nyugodalmat, *Phil:* 3. *Col:* 3. De meg kéuannya hogy minden meg bőczűllye őtet ezekbe, őrőmmel fogadgyuc őtet, meg ne szomoritsuc bennűnc szanszandéckal valo heueréssel az bűnben, Hanem Istenes, igaz, iozan élettel mindenkor keduet keressűc, kiről maszor szollyunc tőbbet, most lássuc mit tanulanc. Im meg értyűc hogy kettő legyen az Pinkesd: oh és wy: Es mi oka legyen hogy mint az ő Pinkesd napian nagy rőttenetesen adatot ki az oh Tőruény: Vgy az wy Pinkesd napian nagy őrőmmel őntetet ki à szent Lélec Isten az wy Tőruénnec, es Testamentomnac az Christus Euangeliomanac meg petsétlésére, erősitésére, és ki teryeztésére mind ez vilag szerte: Es mely nagy dolgoc szereztettec azokon.

Mit tanulanc az Masodic tanusagban.

LEHET-

LEHETNENEC tőb ſzép nemes tanuſagokis az Pinkeſdről, de azokrol Moyſesből oluaſſatoc tőbbet. Ott laſsatoc: Az ő Pinkeſd ötuen nappal mint kezdetet az ő Paſcha vtan: Es az nap melly röttenetesen ſzallot le az Iſten á Sinai hegyre, *Exod:* 19: Es minemű tiſztelettel hatta volt Iſten azt meg ſzentelni, *Leuit:* 23. Miert neuezte-tet Pinkeſdnec, Mint kellet Pinkeſd ünnepen barmockalis, es az aratas vtan Wy kenyerekuel aldozni. Ezeknec miert kellet lenni mjs irtunc rola à maſic reſzbe az öregbic poſtillanac, Fol: 33. *Tőbet az Pinkeſdről bonnet tanulhattot.*

Moſt röuideden eztis vegyűc eſzűnkbe, hogy ſemmic nem lőttec az ő Pinkeſdbe, kic az wy Pinkeſdnec dolgait nem peldaztac volna. Mert az aldozatoc neztec az Chriſtus aldozattyara, az Aratas előt es vtanna valo wy liſztnec vagy wy kenyernec Iſten előt valo mutogataſa es aldozattya tűkörözte à Chriſtus hiueinec meg wyiolaſokat, Az aldozatban minden felé valo mutogataſoc peldaztac, hogy az Chriſtus io tete é vilagnac minden reſzére ki teryedne, Az aratas à hiueknec be gyűytetet, az mint Peter első predikatioiaba Pinkeſd napian harom ezer keuet arata Chriſtuſnac, es wy emberecke ſzentele, es az vtan mind ez mai napig, mind ez vilag ſzerte neueltec, es neuelnec ſzép buzakat, az mennyei harmat es első altal, az az à ſzent Lelec altal, melly Pinkeſdbe ki öntetec es mais öntetic minden hiuekre, kiket beis viſznec az Iſtennec tarhazaba, *Matth:* 3. *Luc:* 3. *O Pinkeſd dolgainac peldazati.*

Az wy Pinkeſd napian ki öntetet ſzent Lelke azert Chriſtuſnac az ő meg ſengeſült buzaianac erleleſere valo volt, kinec altala kezdette az ő őrőcke valo iouainac reſzeſiteſet, az az, ő altala oſztotta az ő hiueinec, Iſten előt valo igaſſagot, az wy eletet, az vilagoſſagot, az igaz ęrtelmet, az Iſtení felelmet, hitet, ſzerelmet, Iſtenben valo őrőmet es bekeſeget, es az Attyaſiui ſzerelmet. Oe altala erősite meg az ő Euangeliomyat, es vgyan meg petſetlette igaz Iſteni es mennyei tudomannac lenni, midőn annac ęrtelmere ſoc ſetét elmeket meg vilagoſitot, es annac hirdetőiuel ſoc czudakat ſzereztetet. *A Pinkeſdi ſzent Lelec mire valo volt.*

EZ WY PINKESD napia azert: az Chriſtus Euangeliomanac meg ſzenteleſe nec napia, be petſétléſénec napia, ki terieztéſénec napia: Az ſzent Lélec aſyandéki nac el oſztogataſinac napia, Lelki ſzabadulaſunkra biztataſunknac napia: A Tőrueny helyet az Euangeliomnac preikallaſanac napia, Es az Tőruennec ſziuűnkbe iraſanac napia. Mert mint az o Pinkeſd czac mutogatta, az kű tablan az Tőruent, kibe vadot es röttent, Igy az wy Pinkeſd olly Lelket ad az mi ſziuűnkbe, az ki wy eletet kezd mi bennűnc, es vgyan ſziuűnkbe irya be az Iſtennec Tőruennyet, es haytogat annac engedelmeſſegere. Az mellet biztat, es batorit hogy ingyen Chriſtuſert meg boczatatic az mi bűnűnc, meg igazulunc es őrőcke elűnc ő altala. Ezeket iol eſzűnkbe vegyűc erről hogy az mely Pinkeſd napian atta ki Iſten röttentő tőruenyet, azon nap (iol lehet mas fel ezer es negyuen harom eſztendőuel touab) atta ki az ő Euangeliomyat az Apoſtoloc altal, az ſzent Leleknec czudalatos ſegetſegeből, Hogy igyis nyiluan ki teczenec hogy Iſten az ő ſzent Fiat azert bocza ta volna hogy az Tőrueny atka alol ki ſzabaditana. *Miczoda az Wy Pinkeſd.*

TOVABBA ſoc tőb egyeb moddalis nyiluan ſzem latomaſtis ki mutatta hogy az ő es wy Pinkeſd kőzt az Tőrueny és Euangeliom kőzt nagy kűlőmbſegec volnanac: Mert az Tőrueny az puſztaba az kőues tőuiſſes Sinai hegyen, villamas es meny dörgés és röttenetes trombitalas kőzt, rőzkető nepnec remülésére, az hegy feleſenki nem mereſzeluen iarolni, és Iſten ſzine előt el futuan, adatot ki: De az Chriſtus Euangelioma Sion kies varoſaba az ſzent Léleknec edes ſűuőtő fuaſaba, az elménec meg vilagoſitaſára, és à ſziwnec őruendeztetéſére, vgy adatot, hogy ſzinte menybeis haghaſſunc, és az Iſtennel minden nap bator ſziuel ſzolhaſſunc. Ezeknec értelmiről az harmadic tanuſagba nyiluaban ſzollyunc. Moſt őruendőzzűnc ezenis, hogy igyis, még czac az Pinkeſd napnac meg tartaſabannis biztat bennűnc az WR Chriſtus, Midőn őis azon napra kin az Tőrueny röttenetesen ki adatot, hallaſztana az ő ſzent Lelkénec el küldéſét, hogy az bizonyoſſa tegyen bennűnket az ő halalanac ęrdemébe, az ő Attyanac io keduébe, az bűnnec meg boczataſaba, és az őrőc életbe, Es fel inditana az vtan az mi ſzűuűnketis bizodalombol valo könyörgéſre, *Zach:* 12. Es az Iſtennec paranczolattyat be irna

PINKESD Napiara Elsó predikatio.

Az Vrnac Pinkesdi aiandekarol

az mi szivünkbe, *Ierem:* 31. Ezt iol eszünkbe tarczuc az Pinkesdről. Immar erczüc harmadic tanusaginkbol aztis, mint iüt el à szent Lélec az wy Pinkesd napian.

HARMADIC TANVSAGROL.

Mint iüt az szent Lelec.

Erről igy ir szent Lukacz.

ACkoron hirtelen zugas lón menyből, vgy mint sebesen fuuo szelnec zugasa, mely be tólte az egész hazat ahol úluec vala, Es latanachasogatot nyelueket, vgy mint tüzeseket, Es mindenikre szalla.

Semmit nem miel az Isten bizonyos okoc nekül, hanem mint régen oka volt, hogy az Isten langozo tüzbe szallana le, Es Nagy meny dörgés és soc Angyali, Trombitalas közt adna ki Töruenyet: Es mint oka volt hogy Iudózitenkis mikor kerestelkednec à szent Lélec szeled Galambnac képébe szallana rea mint alazatos Istennec Barannyara, ielentuén az ő nagy szeled engedelmes voltat, Philip: 2. mind az kereztnec halalaig: Igy mostis azon szent Lélec bizonyos okokért iö, nagy felségessen, sebessen fuuo szélnec, és tüzes nyeluec képébe. Rendel azert ier tanullyuc meg most imezeket.

Az o es Wy Pinkesdi külömbseg ről.

Az O es az Wy Pinkesd közöt miczoda külömbseg legyen: Miocka hogy az o Pinkesd napian Mondörgéssel adgya ki Isten töruényet: Es az trombitat mind felyeb felyeb futattya: Ki miat az nép rözket, Isten elöt füt, meg az barmotis altal vereti, à ki czac à hegyet illetneis: Oe maga az Isten az egö tüz közzül szal le. Ezeket tanullyuc meg az o Pinkesdről. Az Wyről pedig erczüc meg, Mi dolog hogy az szent Lélec, Hirtelen, Menyből, Sebes szél mogyara, Tüzesen, nyeluec képébe, vgy iüt, hogy minden félelmet az o Pinkesdnec el venne azoknac szivekből az kikre ö szallot. Ezektől mondoc ier tanullyunc az harmadic tanusaginkban.

O Pinkesdről.

AZ O PINKESDNEC Historiaiat oluasd meg Moysesnel, *Exod:* 19. *es* 20. Ki ezt iria: Elöszer hogy nagy menydörgésec villamasoc es meny ütö köuec czattaktac volna, Es az egéz hegy mint az kementze füstölgöt es langozot volna az töruény ki adaskort. Kiuel Isten az Töruénnec imez tiztit ielentette: Hogy az, minden bünöst röttentene, és az Isten haragianac menyütö köuéuel hagyigalna, az Istent meg emez tö tüznec ismértetne, *Deut:* 4. Példa Cain, Iudas, Sót minden gonosz teuö embernec lelki furdalasa. Melly töruénnec mindenic keuansagat mi tartozunc mindenkor elöttünc forgatnunc, *Psal:* 1. Hogy ha azbol mi magunc meg itelnüc magunc, Isten nem itelne, 1. *Corinth:* 11. Azert mond az iras, Tarczuc meg az Istennec io keduet, mellynec altala vgy szolgallyuc az Istent hogy ö neki kellemetessec legyünc, tiszteltesseg gel es Isteni felelemmel, Mert az mi Istenünc meg emeztö tüz. Masodczor azt iria Moyses hogy az o Pinkesd napian az Angyali trombitalasnac czattogasa mind felyeb felyeb futatot: Igy az Töruény vadolasais nötön nö minden bünösbe, Es neueketten neuekedic mind örökeis az Istentelenekben, *Rom:* 1. Kinec harsagtatasi mely iszonyü legyen meg tetezic Saulbol, Achitophelből, es Iudasbol. Harmadszor az mint az Israel fiai az Töruenyt haluan el remültec, Igy minden bünös reszket az miat, es azbol soha senki czac egy makszemnyi vigaztalast sem vehet, mert minden ember mindenic resze ellen vetkezet. Sót termeszet szerent minden ember el merült az Töruény ellen valo bünökbe, es azert minden meg erdemli hogy ötetis el meritse az Isten haragia, es az pokolnac öröcke valo tüze, *Ephes:* 2. Es az mint az nep el futuan Isten szine elöt azt kialtotta hogy ne szolna az Isten ö nekiec mert az ö szauat nem halhatnac, Igy mijs termeszet szerent iszonyodunc az Töruény kiuansagitol, mindenkor ellenkezuen azzal az mi testi keuansagunc, Az mint még teziic mely igen ki tör belölünc az hitetlenseg, az hamis hit mondas, az torkossag, az buiasag, az boszu allas, az keuelyseg, es minden egyeb Istentelenseg. 4. Touabba az mint meg czac az hegyhez sem mehet vala senki, Kit ha czac az barom illetet volnais, altal vertec volna, Igy az Töruény altal czac egy ember sem mehet Istenhez

Heb: 12.

Rom: 6.

hez, *Róm: 5.* Es ha az artatlan es tudatlan barom meg ôletic, ki az meg tiltot hegyet illetne, Menyiuel inkab el kel veſzni ki az Iſten Tóruenyet meg törne. Illy rőttenetes dolgoc ielentettec regen az o Pinkeſd napian.

De az wy *PINKESD*, mind ezec ellen edes vigaztalaſokat mutat, midőn az mi Wrunc Ieſus Chriſtus, ki meg hala az mi bűneinkert, es fel tamada az mi igazulaſunkert, *Rom: 4.* Es minden ellenſegünket meg győzuen, es az mi ertünc meg aldoztatot teſtben, Menyben, Attyanac iobiara ůluen, onnet, azt az ſzent Lelket, ki merő es tiſzta ſzeretet, es ki az Attyanac tulaydon ſaiat Lelke, azon Iſteni termeſzet ki az Attya es az Fiu, ide belenc ôntene. Kit nagy Iſteni bolczeſegből boczata, meg eleſztő ſzęl es meg vilagoſito lang es meg melegető tűz kepebe: Ielentuen hogy elmenknec ſetetſeget el venne, es az Iſteni igaz iſmeretet fel geryeztene, es az meg remült rőttent rezketegő ſziuünket meg eleztene Iſtenbeli őrömre, ſzeretetre, es tiſzteletre, kiről pelda Aron, Dauid, Manaſſes, Magdolna, Peter, Pall az Toluay, Es ſoc Martiromoc. Mely ſzent Lelec az rőttentő czattago Trombitalaſoc ellen, nagyob es hathatosb Euangeliomot hirdetet, Midőn meg mutattya hogy az Ieſus Chriſtus legyen az Iſtennec barannya, ki el veſzi ez vilagnac bűnet, Es hirdeti hogy az ô vere meg tiſztit az mi bűneinkből, Mely wy Teſtamentomnac vere ſockal iobat ſzol, hogy nem mint az Abelnec vere ſzol vala, *Heb: 12.* *Iohan: 1.* *1. Iohan. 1.*

Az o Pinkeſdbe czac az hegyhez ſem mehet vala ſenki, de az wy Pinkeſdi ſzent Lélec ſzinten eleiben viſzen az Iſtennec, nagy vidam és bator ſziuel kedig, midőn meg mutattya az vtat, ki altal Iſtenhez iarolunc, az mint Chriſtus Wrunc ô magat neueze hogy ô az wt, az igaſſag, és az élet, *Ioan: 14.* Es azt mondgya, hogy à ſzent Lélec ô rola tanubizonſagot tenne, *Ioan: 16.* Kiről igy ſzol ſzent Paliſ, hogy ô nem olly Lélec az ki bennünc feltetne, hanem ki az Iſtent édes Attyanknac kialtattya, *Roman: 8.* Es ki bennünc tanubizonſagot tenne hogy Iſtennec ô fiókôſi vagyunc.

Noha azért nagy dolog volt az ô Pinkeſdi dolgais Iſtennec, az mint azt Moyſes illy igen fel magaztailya, *Deut: 4.* Monduan: Kerdezkedgyel mind vilag kezdetitől fogua mind ez napig, ha mielte valaha az Iſten illy nagy dolgot, hogy az tűzből ſzolna az embereknec hallaſara, Noha mondoc felette igen nagy dolog volt ezis, De ſockal felül hallatra azt az wy Pinkeſdi dolga, midőn az ônnön maga Lelke alta egy Lélecke lenne velünc, és az altai ſziuünkbe irna az Tóruént, és wyonnan ſzűlne bennünc, és ô magahoz haſonlo Iſteni természetre és Iſteni diczőſegre valtoztatna. Es mint ſzerelmes fiait edeſgetne biztatna és batorítana az őrőc életnec meg adaſaualis. Ez nagy ô es wy Pinkeſdi kűlömbſegről, imily draga ſockal tanyit ſzent Paliſ. Monduan: Nem iarultatoc olly hegyhőz, kit meg illethetnetec ſem à meg gyutyot tűzhez, ſzéluéſzhőz, homalyhoz, egi haboruhoz, à Trombita ſzohoz es az igek nec ſzauahoz, mely felől kônyőrgenec azoc, kic meg hallottac vala, hogy tőbſzer ne lenne ô hozzaioc az az beſzed, Mert el nem ſzenuedhetic vala à paranczolatot: Ha vagy czac oktalan allatis illetendi az hegyet, meg kőueztéſtec, auagy gereliyel altal verettéſſec. Es olly rőttenetes vala è latafnac nezéſe, hogy Moyſes mondana, el iettem és reſzketec bele: Hanem iarultatoc az Sion Hegyéhőz, és az élő Iſtennec varaſahoz, à mennyei Ieruſalemhez, és az ſzamlalhatatlan Angyaloknac ſeregehőz, és az elſő ſzűlletteknec gyülekezetihez, kic fel irattac menybe, Es az Iſtenhez ki mindeneknec itelő biraioc, és az igazaknac és tőkelleteſeknec Lelkekhez, és az wy Teſtamentomnac kőzbe iaroiahoz, az Ieſushoz, Es az meg hintéſnec vérehez, mely ſockal iobakat ſzoll hogy nem mint az Abelnec vére ſzol vala. Illy tanuſagot ad az ſzent Paliſ az o es wy Pinkeſdi kűlőmbſegről. Es int è ſzoc előt és vtannais hogy igen meg beczűlnűc az Iſtennec illy io keduét, Hogy ſzent Fiatis és ſzent Lelketis ertünc és nékünc aſſa, és azert immar mîjs életnec vyſagaba iarnanc, Ne lennéc ollyanoc mind Eſau, ki az ô elſő ſzűlőtſegét torka és haſa kedueyert czac egy tal lenczenis neuetſegel el adà, es meg foſztatec annac àldaſatul. Igy mîjs teſti torkoſſag, Reſegſeg, buyaſag, ragadozás, es akar mi el mulando Iſtentelenſeg miat el ne ueſzeſſűc az WR Chriſtus Lelkénec ayandékit. Az mint lattyuc hogy ez nagy nap az Pinkeſd, annual többeket vonſzon az pokolbeli őrdög az ô gyalazattyara, ki Baluanyozaſt, ki baio-

Az Vrnac Pinkeſdi aiandekarol

laſt, ki lakodalmat, ki tanczot, iatékot, ki ſokadalmat űzuén, hogy ne tanulhaſſac őrömet ez draga gyönyörőſéges ünnepnec. Oluaſtam hogy Gotlariaba ket pap WR őſzue veſzuen à fő hely miat Pinkeſd napian, annyi vér ontas lőt, hogy az Templom aytaianac küſzőben menne ki az vér. Igy mais nem ſzűnic meg à Satan ennec gyalazattyatul, ha ő ellene az ſzent Lelket oltalmul nem kéryűc.

Ezeket az o es wy Pinkeſdről elegyeſen mondam. Immar czac az wy Pinkeſdi dolgarol ſzoloc az ſzent Léleknec. Kiről rendel tanullyuc meg imez őtőt.

Előſzer hogy Hirtelen: Maſodſzor hogy Menyből: Harmadſzor hogy ſebes ſzél modgyara: Negyedſzer hogy Tűzes nyeluec képébe: Oetődſzőr hogy nagy méltoſagoſſan iűt az ſzent Lélec az wy Pinkeſd napian.

Hirtelen. Hogy *HIRTELEN* velekedes kiuűl iűt, Ezből eztis tanulhattyuc, hogy ő nem mi érdemünc, hanē Chriſtus aiandéka, és azért ſzabad kiknec, és mikor és menire adgya őtet. Azoknac kic benne hiſznec, és kic ő neuébe kéric, kőteleſzte magat hogy meg adgya nékic, Kiknec ſzükſég mindenkor kérni, és várni, de ő tudgya mikor és menire ſzükſég mi nékünc 1. *Corinth:* 12. Es alkolmatos időbe mi reankis hirtelen olykor erezti, mikor nem velnűc, es midőn vgy teczenec hogy mar mayd el epedünc az mi nagy erőtlenſegünkben. Az Apoſtoloknakis napiat oraiat nem ielentette volt meg, Hanē az ő igeretibe orankent bizakottac, erőtte eſedeztec és könyörgőttec, és ſo remenſéggel vartac, Azért azonba nagy hirtelenſégel el lepi őket, Erről illy példatis mond Chriſtus wrunc, *Ioan:* 3. A ſzęl à houa akaria fuy és hallod az ő zugaſat, dē nem tudod honnet iő, es houa megyen, Ecképen vagyon minden à ki Lélektűl ſzűletet.

Menyből. Hogy *MENYBŐL* az eget ki nyituan iűt: Ezzel aztis meg bizonita, hogy az mi Wrunc Ieſus Chriſtus immar bizonnyal Menybe vagyon, es ottis mindeñec wra, onnet wralkodic mind ez vilagoñis, bir minden ellenſégiuel, Az ő igeyét és hiueit igaz gattya ſzent Lelke altal az önnön hatalmaual, *Matth.* 28, *Epheſ:* 4. Ott helt ſzerzet hiueinec, es magahoz veſzi őket, és azon orſzagba örökőſse teſzi, 1. *Iohan:* 14. *Roman* 8. Kinec mais mintha vallarol függenenc, noha meg ez földön lakozunc, kiből intetűnc hogy az mi nyaiaſſagunc menybe legyen, *Philip:*.

Szęl modgyara Iohan: 20. *SEBESSZEL* modgyara pedig azért iű, hogy azzal ſzarmazaſat ielencze, A mint wrunkis reaioc fua az Apoſtolokra, és vgy ada ſzent Lelket nékiec. Mert mint az te fuaſod ſzarmazic te belőled, Es mint à ſzęl ſzarmazic onnét à honnet futatic, Igy à ſzent Lélekis nem ſzűletic mint az Fiu, hanem ſzarmazic az Attyatul és à Fiutul, A mint Iduőzítőnc ſoc helyen vgy ſzol rola monduan, Ki az Attyatul ſzarmazic, Es őis reayoc fu az Apoſtolokra, hogy nem czac az Attyatul, hanem ő tűleis meg iſmernünc ſzarmazni.

Iohan. 15. es 20.

Iſtenből iű. *NAGY* aiandéknac tarczuc azért őtet ezértis, hogy Iſtenből az Attyabol es az Fiubol, az önnön Iſteni allattyabol önt Lelket mi belenc: Az mint Ioelnel mondgya: ki ontoc az én Lelkemből. Az te Lelkedet masba öntetí ki nagy dolog volna, mert magadot egyé tenned azzal, az kibe azt öntened, de az nem lehet mi tűlünc, de Iſtennel ſemmi nincz lehetetlen, hanem ő maga magat egyé tehetí mi velünkis, és egyéis teſzi midőn azon Leket öntí beledis, az ki ő benne vagyon. Mely Lélec nem para, ſem nem valami Iſteni mozdulat, auagy Iſteni erő: Hanem az egy Iſtenſegben harmadic ſzemely, es az Attyanac es az Fiunac allat ſzerint valo ſzerelme, es buzgoſagos őrőme. A mint ezt ſoc iraſoc bizonittyac: Mert à kereztſegbe kűlőn neuezi őtet à Chriſtus, Es kűlőn ielenti meg magat mind à Galamb, mind moſt az tűz kepebe, Es ſoc helyen igy ſzol rola Chriſtus Wrunc, Maſt küldőc ti nektec, es az meg tanyit titeket: Az mit hall azt ſzollya, Az engem diczőit. Ez fele mondaſokbol meg teczic, hogy kűlőn valo ſzemély legyen à ſzent Lélec, az mint az Attya, és à Fiu hogy kűlőn valo ſzemélyec, Kiknec Iſtenſégec mind az altal czac egy, Az mint eztis meg lattyuc az fel tamadaskort. Az mint kedig kűlőn ſzemelyec az az Attya, az Fiu, es az ſzent Lélec, Igy kűlőn tulaidonſagokis vagyon: hogy az Attya ſzűlte az Fiut, az Fiu ſzületet az Attyatul, az ſzent Lelec ſzarmazic az Attyatul és Fiutul. Mely ſzent Lélec hogy ſzarmazzéc, azt ielenti mais euelis hogy mint à ſzęl vgy iőue.

Iohan: 16.

Matth: 7.

Miczoda az ßent Lelec.

Ioel: 2.

Ki hogy *SEBESSENNIS* mint egy hatalmas ſzęl iůt, azzal hatalmas voltat ielentette mindeneknec meg ſzerzeſere. Mert az mint az igen hatalmas ſebes ſzęl mindeneket meg indit, Eget, fődet, tergert, fakat, viragokat, es az igen nagy ſzęl veſz, nagy fakat gyůkereſtůl is ki ſzaggat, hazakat, és varoſokat ront, Es meg int az czendes meleg ſzęl, tart, eletet, tenget mindeneket, vetemenyeket, barmokat es minden allatokat, Igy ſzantalom temeny ezer ereie vagyon az ſzent Lelec nekis, kinec draga czelekedetiről touab ſzolůc ittis maſuttis. Noha pedig mint à ſzęl nagy ſebből iůt, de nem volt ő benne ſemi rőttentes, mert ő nem ſzallot ſemmire egyebre hanem czac az emberekre. Az ſebes ſzęl ſoc kart teſzen, ki hazakat le duit, fakat le ront, ha hazba ſzaladhat, aſztalt, ſzeket, talaſt, es hol mit fel forgat, ki előt ha iol be zarnac aytot, ablakot, vgy kůn reked, De az ſzent Lelec mas fuas volt, mert ő altalhat minden erőſſeget, es ő nem keres ſemmi mas helt hanem czac az embereket, kiknec ſziueket nem rontya hanem epeti es nagy győnyőrűſegeſſen minden erzekenſegel ben őruendezteti, Az mint ki teczic imezekből is: Hogy noha tűzes lang képebe ızai reaioc, de czac haiokat ſem perſeli meg, nyelueket nem égeti meg. Kinec

Sebeſſen.

Ki es fuaſa volt Pinkeſd napian.

TŰZES képben valo el iőueſeis azon hatalmat ielenti, hogy mint az ſzęl ők ſebes, es mint az tűz ők hol eget, hol melegit, hol vilagoſit, az az hol rőttent es meg ől, hol vigaſztal es meg eleuenit, hol biztat, batorit, erősit, es vilagoſit, De mindeneket ertelmeſen io végre epületre valot czelekeſzic, nem vgy mint à ſzęl es à tűz, kic ertelem ſzerint ſemmit nem tudnac birni. Ielenti azért az tűzzel hogy az Apoſtoloc altal ez vilagot meg gyuittya, meg égeti az ő ſonkoliat, őket ęrtűnc hatalmaſocka teſzi ez vilag ellen, es altaloc meg valtoztattya az romlot terméſzetet.

Tűzeſſen.

AZ SOC NYELVEL azt ielenti kedig, hogy nyelnec altal ſzerzi azt, es kedig minden nemzetnec nyeluec kőzőt, Es azert ſzalla illy keppen ſoc tűzes nyelunec kepebe az Apoſtolokra, hogy meg mutatna ez tiztitis es czelekedetit, hogy őket minden nyelueken ſzoloua tenne, azban mint az tűz erőſſecke es hatalmaſſocka, minden Iſtentelenſegnec le rontaſara, 2. *Corinth:* 10. Es ielente hogy ők is czac vgy erőlkődnec mi bennűnc, midőn mįs mind elmenket ſziuűnket nyeluűnket gyakorlanuc az Iſten igeyebe, Az mi elmőnc es nyeluűnc kiűl ő ſemmit nem akarna mielni, De ha azokat gyakorlananc, azokba mint az langozo vilagoſito tűz, az erős es hatalmas egető tűz, az melegitő es meg eleztő tűz, es mint az ſebes es hatalmas ſzęll, ők is nagy hatalmas Lelki dolgokat czelekednec bennűnc, es altalunc. De laſza es gondolhatſa czac ezből is, ki czudalatos Iſten az ő dolgaiba: Ime mind azſziű mind az nyelv czac egy kis hűſſoczka, Es őket ſzent Lelkiuel forgatuan, altaloc mely nagy dolgokat czelekeſzic, kiből is meg teczic mind az mi draga es kedues voltunc Iſten előt, mind azizent Leleknec nagy Iſtent ereie, es felſeges draga volta.

Soc nyeluec kepeben.

TOVABBA az mi wrunc Ieſus Chriſtus *EVANGELIOMANAC* felſeges, emeltoſagos, es igen dragalatos, és ſokra haſznos voltat akarta ielenteni ezzel. Hogy illy czuda moddal iůt az ő Euangeliomanac ki terieztesere, Mondoc illy czuda moddal: Hogy ſzinten az Pinkeſd ünnepe napian, ſzinten onnan felől Menyből ala erezkeduen, nagy ſebes ſzęl fuas ſzerent, tűzes nyelueknec képebe ſzallana az Apoſtalokra, es tőb Chriſtus hiuei fejekre. Es őket felette igen meg világoſituan meg batorituan ſzolatna velec az Chriſtus Euangeliomat, és fel inditana hogy azt mindennec mindan nyeluen predikalnac, Ez nagy czudalatos dolgaual mondoc az Chriſtus Euangeliomiat akarta az ſzent Lelec meg bőczűltetni, kiről ſzent Palis azt mondgya hogy Iſtennec iduőſſegre valo hatalma vagyon azba, *Rom:* 1. *MIND* ezec azert, mondom ez illy czuda moddal valo le iőueſe à ſzent Leleknec, fű keppen vgyan czac arra valoc, hogy az WR Chriſtuſt, az ő kinnyat, halalat, annac érdemet, fel tamadaſat, Menybe menéſet, és az ő neuébe valo hirdeteſet az pœnitencianac, es az bűn boczataſanac, es egyeb őruendetes hirdetéſit az ő Euangeliomanac, mint fel tamadaſunkat es őrőc életünket, akarta az ſzent Lelec meg boczűlteti velünc, az ő illy czudalatos le iőueſeuel. *ILLIKIS* vala kedig hogy ha az ő Pinkeſdbe az ő Törueny ki adaſara diczőſegeſſen ſzallot le az Iſten, mely merő rőttentes vala, az wy Pinkeſdben diczőſegeſſen ſzallana le, de mas moddal merő vigaſztalaſra. Erről igy ſzol

Az Chriſtus Euangeliomia beczűltetic meg mind ezec altal.

Az ő Törueny arnyeka leuen az vynac Illyet diczőſegesben ezt kiſzolgaltatna.

Az Vrnac Pinkesdi aiandekarol

sz: Palis 1. Cor: 3. Az Isten tőt minket hogy alkolmatos szolgai leñenc az wy Testamentomnac, Nem à bőtűnec, hanem à Léleknec, Mert à bőtű meg ől, A Lélec kedig eleuenit. Hogy ha diczőséges volt az halalnac szolgalattya, mely kőueken vala meg iruan, el annira hogy az Israel fiai nem nézhetnec vala Moysesnec orczaiara az ő szinenec diczőséges voltaért, mely el mulando vala, Miert nem lenne inkab à Léleknec szolgalattya diczőséges, Mert ha à karhozatnac szolgalattya diczőséges volt, nagyal inkab bűuelkedic diczőségel az igasságnac szolgalattya, Mert amaz mely meg diczőitetet ingyen meg sem diczőitetet volt imez részébe, mely à leg fölyeb valo diczőséget nézi, Mert ha az diczőségben volt melynec el kellet mulni, Sockal nagyob ban diczőséges ez, az mely ereieben meg marad &c. Mi azért minnyaian fel fedet orczaual, mint egy tűkörbe nézzűc az wrnac diczőséget, és vgyan azon abrazatra valtoztatunc, diczőségből diczőségre, mint az wrnac Lelkétől. Imé hallod szent Pal az Euangeliomot menyibe magaztallya fellyeb az Töruennél, hogy à Töruény halalt de az Euangeliom életet hirdetne es szerzene. Azért ha Isten bőczületesen atta ki az ő Töruént, illet hogy nagyob bőczületesen és édesben adatnec ki ez egesz vilagnac az Euangeliom. *MELY* Euangeliomot ez mai nap szentele fel az WR Christus, ez tisztre: hogy valaki az szerint biznec ő benne, annac őrőc elete lenne, azban valo bizodalom altal Istennec keduébe, es otalma alat lenne, Az Euangeliom szerent bizó ember meg menekednec az bűntűl, az halaltűl, az ördögtűl, az őrőc karhozattul, Az ha szinte meg halnais test szerént, de à halalon altal menne ezac, az őrőc életre, Mondoc illy tiztre, illy hatalomra, illy méltosagra szentele fel à sz: Lelec az Christus Euangeliomiat Pinkesd napian. Kit igyis akara tisztelni es diczőiteni, hogy annac ki terieztesére le szallana hatalmas sebes szélnec zugasa ízerint: Es tűzes nyelueknec képébe iűne azokra, à kic altal teriéztení fogna az Christus őruendetes Euangeliomat. Ezzel azért hogy sebes szélnec zugasaual, es tűzes nyelueknec képébe szalla le menyből, ielente az ő Tisztitis az mellyet czelekednec köztűnc: Es ielente méltosagos voltatis, Mind az Christusnac az kinec köuete lőn, Mind ő maganac ki Istenből szarmazot Istenűnc, és mennyei aiandekunc, wyonnan szűlönc es az őrőc életre igazgatonc. Ki minemű draga iokat és gazdag aiandekokat hozot az Apostoloknac, menyből, el almélkodandoc czac hallanijs. Erről czac rőuideden szoloc most.

Pinkesd napian mire szentelte az szent Lelec à Christus Euangeliomiat.

Summa.

AZ NEGYEDIC TANVSAGROL.

Aiandekirnl az szent Léleknec.

Erről mond szent Lukacz.

BE telenec kedig minnyaian szent Léleckel, és kezdenec mas nyelueken szolni à mint az à Lélec szoltat vala ő velec.

Kiknec adatic à szent Lelec.

It előszer tanullyuc meg, kiknec adatic à szent Lelec, Az vtan lassuc aztis, minemű aiandékokat hozot Pinkesd napian. Imé czac azokra szallot à szent Lelec, kic az Christus Tanyituani voltac. Noha kedig az Papi feiedelmec az ő Templomokban nagy kűlső méltosagockal tartottac Egyhazi szolgalatyokat, De azóknac nem adatic az Christus Lelke, Mert az Christusnac ellenségi, vtaloi, és kergetői valanac, Sem azoknac kic az piatzon aluan, czac testi hitsaggal mulattac az ünnepet. Igy mostis sem az Tőrőkőknec kic az Christus Euangeliomiat nem halgattyac, es Sacramentomiual nem élnec, sem az Papasoknac, kic üldőzic az Christus igeienec igazan hirdetőit, sem az bűnben heuerőknec, kic nem igyekeznec Istenhőz terni szent Fia altal, nem adatic à szent Lélec. Hanem czac az féleknec mint az Apostoloc, az kic őszue gyűluén io remenséggel vartac az Christus igeretit, arrol gondolkottac, szoltac, es érőtte imatkoztac. *Actor: 2.* Ezec menyin voltac aztis meg iria szent Lukacz, hogy szaz hűszan voltac volna, à kikre illy czuda keppen tűzes nyeluec képébe Pinkesd napiá egyszersmid szallot volna. De meg iria aztis, hogy az vtan mindennap többet többet titkonis, niluanis à Christus Euangeliomanac tanulasi, és az kerezt viznec mosogatasi, és az Wr Vaczoraianac eteli közt, soc draga iockal meg aiandékozot, à mint mais mind à tanulas;

las kőzt, mind à Sacramentom étele kőzt ſokan veſzic. Ittanúllyuc meg aztis, Miért adatot az ő Pinkeſd napian az ő Tőrueny ſokaknac, de az wy Pinkeſd napian az Euangeliom előſzer czac ſzaz huſznac. Iſten az ő Tőruént hat ſzaz ezer embernec czac fegyuer foghatoc kic voltac, adta ki, kit azértis adot annyi ſoknac, mert à Tőrueny vgyan termeſzet ſzerint valo tudomanyis, es mind ez egez vilagot egyarant karhoztattya, De az ő ſzent Fianac Euangeliomat czac azoc veſzic, kic maſzor es wyionnan ſzűletetnec, és azért azokat halkal keueſenkint ſzolgaltattya és terieszti.

Az ő Tőrueny ſoknac de az wy keueſnec adatot.

IMMAR laſſuc imezeket, à ſzent Lelec czac egy előbeis czac az keueſnekis az ſzaz huſz embernec minemű iokat hozot Pinkeſd napian Menyből az WR Chriſtuſtul.

Azt iria ſz: Lukacz, hogy minden fęle nyelueken kic ęg alatt vadnac, voltac volna Ieruſalembe lakos Sidoc, kic midőn hallanac az Apoſtoloknac minden nyeluen nîluan valo ſzolaſokat, el amelkoduan mondanac: Mi leſzen ebből, hogy az mi nyeluűnken beſzellic az Iſtennec nagyſagos czelekedetit, Es Peter az egeſz orſzag előtt fel aluan bator ſziwel, nagy bőlcz ęrtelemmel, meg feyte ő nékic ez dolgot, Ioel Prophetanac iraſabol meg bizonyituan. Mind ezekből meg ęrthettyűc, Hogy nem czac egy fęle aiandekockal ekeſitette meg az Chriſtus az ő Apoſtolit ſzent Lelkenec altala az wy Pinkeſd napian, hanem temeny ezerrel, kic kőzzűl imez *HATOT* kiualtkeppen igen iol eſzunkbe vegyűc moſt czac rőuideden, Ez vtan kűlőn Predikatioban mindenikről nyiluabban ſzoluan.

Soc aiandekot hozot Pinkeſd napian az ſſent Lelec:

Ioan. 1.

MIHENT meg ſzalla őket à ſzent Lelec, ottan minden érzékenſegekbe meg valtozanac, ő emberből wy emberre ſzületetuen, Mert az előt tudatlanoc, kabac, tompac, oſtobac leuen: Nagy vilagos eſzet, elmet, es bőlcz ęrtelmet vőnec. Mais minden nap minden hiuec mind elmeiekben mind ſziuekben ſoc iora valo valtozaſit erzic à ſzent Leleknec az ő ſoc erőtlenſegec kőztis.

Bolcz ertelmet vőttec.

A ſzegeny Apoſtoloc annac előtte czac egy Sído nyeluennis parazt goromba modra, es akadozua ſzoluan: Az vtan minden fele nyelueken ekeſſen és édeſdeden kezdenec ſzolnia. Minketis igy biztat Chriſtus wrunkis, *Matth:* 10. Hogy az mi Attyanknac Lelke ſzoltat velűnc mikor ő rola Chriſtuſrol kérdettetűnc.

Soc nyeluen valo ſſolaſt.

Annac előtte az Chriſtuſrol kiczin ęrtelmec leuen az Apoſtoloknac, az vtan minden ſzaua eſzekbe iuta, es az Iſtennec Nagyſagos tetemenit, à bűnőn, halalon, es karhozaton valo győzedelmet kezdec ſoknac el amelkodaſara beſzélleni.

Nagy Iſteni dolgoknac ſſolaſit.

Annac előtte czac az leanzoc, es ala valo ſzogaczkac előtis nem mereſzlic vala vallani az Chriſtuſt, es meg az hazbais, és az mezőkőis ſuſogiac vala: De az vtan az egeſz orſzag előtt olly nagy bator ſziwel predikallac, hogy męg meg halnijs keſzec voltac azban valo nagy őrőmőkben.

Bator ſſiuec.

Annac előtte czac az hawi beteges embert ſem giogíythatac meg hitelenſegec miat, es Peter az tengerenis retteg vala: De az vtan ſoc czudac leſznec vala az ő kezec altal.

Nagy czudatetelec.

Mind ezec felől valakic halgattyak vala az ő predikatioiokat, es kikre kezeket vetic vala, azokis meg tellyeſednec vala ſzent Léleckel, és ókis mas nyelueken ſzolnac vala es azon iokba reſzeſűlnec vala.

Szent Lelec aiandekinac oſſtogataſi.

Ezekből gondolhattyuc à ſzent Lélec Iſten az wy Pinkeſd napian mely nagy valtozaſt ſzerzet az Apoſtolokban: Es melly nagy bőczűlhetetlen gazdag mennyei aiandekokat vőttec Chriſtuſtul. Kiknec nyiluab ęrtelméről maſodic predikationkban ſzollyunc. Hol aztis meg ęrtyűc hogy mind ezec ez ioc mais ſoc képpen réſzeſitetnec az hiuekel. Moſt laſſuc az embereknec ezekről valo itéleteket.

OET ő DIC TANVSAGROL.

Az Emberec mit ítéltec az ſzent Lélec aiandékiről.

Mond ſzent Lukacz.

VAlanac kedig Ieruſalembe lakos Sidoc, Iſten felő firfiac, minden nemzetſegből, &c.

PINKESD Napiara ELSŐ predikatio.

Az Vrnac Pinkesdi aiandekarol.

1. Sidoc.

2 Kőrnyűl metelkezet poganyoc

3. Kőrnyűl meteletlen pogan hiuec.

Harom rendbeli Isten felő embereket szamlal szent Lukacz, kic az taiba Ierusalembe voltac. Elsőket az Israel feleket az Sidokat, Abraham nemzetségeből szűletteket. Mas feleket Proselitusokat, kic noha pogan nemzetből valoc voltac, de kőrnyűl metelkeztec, es az Moyses tőruényet tartottac. Harmad feleket kic pogan nemzetec leuen kőrnyűl sem metelkedtec, mind az altal az Moyses tőruényet tanultac, es az meg igert Christust vartac. Illy vala Naaman Sirus, a szereczéneknec Candaces neuő kiralyne aszonyoknac komornikia, es tisztartoia, *Actor:* 8. Az szazados, az Cornelius, es sokan tőbbec kic iduőssegeket vartac czac az Christusban valo bizodalom altal, az Moyses tőruényenec pepeczeleye nelkűl, melly czac à Sido nepnec paranczoltatot volt, mind az altal az poganyoc kőzűlis az kic akartac szabadon elhettec az pepeczeleseckelis, ha előszer kőrnyűlmetelkeztec.

Kűlőmb iteletec.

Ez felec az Pinkesd űnnepere soc ezer takarodot fel Ierusalembe, Kic kőzzűl nemellyec igaz tanubizonsagot tőttec à szent Lelekről, es aitatos sziuel amelkottac raita, Nemellyec keuelyűl czufoltac, es patuarkoduan szidalmaztac hogy meg reszegeduen karatyolnanac az Apostoloc. Ezec honnan valoc voltat egy nehanyat elő szamlal bennec szent Lukacz, monduan.

Ezec tartomanyoc voltac.

Partusoc, Medusoc es Elamitac, es kic Mesopotamiaban lakunc, Iudeaba, es Capadociaba, Pontusba, es Asiaba, Phrigiaba, es Pamphiliaba - Ægyptusba, es Libianac à reszebe mely Cirene mellet vagyon, es x Romabeli iőueuenyec, Sidoc es * Proselitusoc, Cretabeliec, es Arabiabeliec.

x Kőrnyűl meteletlen poganyoc voltac.

** Kőrnyűl metelkezet poganyoc voltac.*

Mind ezec kűlőn nemzetbeliec es tartomanbeliec voltac, kic Ierusalemnec Templomayert, es az oskolakban lako bőlczekert fel iaraltac Ierusalembe, hogy őkis tanulnac Moysest es az Prophetakat.

El amelkoduan azoktaert minnyaian, czodalkoznac vala, monduan egic az masiknac: Ime. Nem de mind ezec à kic szolnac Gallileabol valoke? Mikeppen hallyuc azokert mi őket szolni, ki ki mind az ő tulaydon nyeluen, melyben szűlettűnc, &c. Hallyuc hogy à mi nyeluűnkőn beszellic az Istennec Nagysagos czelekedetit.

Bőczűlőc.

Ezec Isteni felelemből almelkoduan czudalkoznac az wy Pinkesd dolgan, es meg boczűlic az igeket mellyeket szoltat à szent Lelec az Istennec Nagysagos czelekedetiről: Az ő szent Fianac ez vilagra kűldeseről, fel tamadasarol, menybe meneseről, az ő szent Lelkenec ki őnteseről az Apostolokra, hogy annac altala wy orszagot emelnenec Christusnac è földőn, kibe hirdetnec az Euangeliomot, azba bűnnec boczattattyat, bekeseget, igassagot, es őrőc eletet az Christusnac altala: Igy mais sokackal meg bőczűlteti az WR Isten az ő dolgait.

Istennec Nagysagos czekedeti miczoda.

Nemellyec kedig czufoluan mondgyac vala: Ezec edes borral reszegűltec meg.

Czufoloc.

Ezec Christus ellensegi leuen, patuarkoduan szidalmazzac, es gyalazzac illyen Nagysagos dolgatis ő felsegenec, kiből meg teczic melly nagy dolog à setetseg, es vaksag, ki az embert az Isten ellenis gyűhőskőtteti, nyiluan valo igassagbanis.

Peter predikalasa az szent Lelekről.

DE PETER meg felel ezeknec negy keppen. Előszer emlituen az reggeli időt az kibe az szent Lelec el iűt, mely nap tamadat vtan harom oran lőt, kin tisztessegbeli iamboroc nem szoktac meg zaiosodni. Masodszor Ioel Prophetabol szep draga bizonsagot hoz az meg igert szent Lelekről es az ő czudalatos czelekedetiről. Harmadszor igen szepen eleikbe adgya az Christusnakis meltosagos szemeliet, az ki igerte volt, es megis atta ez nagy aiandekot. Negyedszer inti minnyaiokat hogy terienec meg az WR Istenhez, Es hirdet mindennec bűne boczanattyat az Christus ęrdeme altal, Mely predikation eczersmind harom ezeren terenec meg, kic mindgyart megis keresztelkedenec.

Az Historianac summaia.

EZ HISTORIAIA az leg első wy Pinkesd napian lőt dolgoknac, *KIN* az mi wrunc Iesus Christus az ő alazatos szenuedese es halala vtan, ki ielente: Az ő mennyei kiralyi voltat: az ő igaz Isteni Fiui voltat: az ő egen és földőn valo hatalmat: az

mi el-

mi ellenségünkön az bűnön, az ördögön, az halalon az karhozaton valo birodalmat: Az ő predikallasanac hatalmas voltat: azban valo mélto örömünket: Istenben valo békeségünket, őrőc igasságunkat, és életünket. Mind ezeket noha az előttis tanyittasaual és czuda tételiuel vntalan bizonitotta, és erősitötte, De leg bizonyosban Pinkesd napian az ő szent Lelkenec ki öntéséuel, és annác Nagysagos czelekedetiuel erősite, és vgyan meg peczetle minden hiueinec szíuébe. Kikről masodic predikationkban tellyesb értelemmel szollyunc. Most röuideden iussón eszünkbe mi lón elsö predikationc.

MIT TANVLANC.

Oett rendbe szolanc most az wy Pinkesdi dolgokrol Elöszer emlekezénc az Prophetiakról, és Igéretekről mellyec lőttec az szent Lélec felől. Masodszor az okarol miért küldetet à szent Lélec Pinkesd napian. Harmadszor mint iűt el. Negyedszer mely nemes ayandékokat hozot. Oetödször arrol mit itéltec az emberec. Es Péter mit predikalla á szent Lélekről, és az Christusrol.

Immar könyörögyünc az WR Istennec, oltalmazzon minket ne legyünc mi czufoloi à szent Lélec dolgainac. Hanem hogy nagy aytatos szíwből, Istení félelemmel meg boczúluen az Istent az ő szent Fiaual és szent Lelkeuel, ékesitsön meg, És épitsen minketis: Hogy az mit az leg elsö Wy Pinkesd napian el kezdet az ő Apostolíba, es egyeb hiueibe, vgyan azonokat mi bennünkis, és minden egyéb hiueibe szerezze, és végezze elis mind világ végezetig: Hogy mijs eszünkel világositattac, szíuünkel meg batoritattac, nyeluünkel szolasra meg ékesitettec, Es minden érzékenségínkel szent Léleckel tellyesec léuén, szolgalhassunc ő felségénec, szentségben, és igasságban, életünknec minden idejében, A M E N.

Imatsagat az Masodic predikatio vtan vagyon.

¶ *VTOLSO Enec: Halat adunc te ncked, &c.* ¶ *Adgyunc halat minnyaian, &c.*

MAS PREDIKATIO PINKÖSD NAPIARA.

¶ *Dicziereteket az Felsö Predikatioban lasd: A nagy valogass egyeb Könyörgö enekekből. Mint: Mi Atyanc ki vagy &c.*

SVMMAC ¶K A.

Az mely Históriat reggel mondanc az Wy Pinkesdről megis azont hallyuc meg.

ACTOR: II.

MIkoron elö iűt volna az Pinkesd, minnyaian egyenlö ákarátból Megyűt valanac, &c.

Ez Historia, az Wy Pinkesdi dolgarol szol, à mi wrunc Iesus Christusnac: Az nap az ő igert szent Lelket Mint es minemű aiandekockal boczatta el. Kiből reggeli Predikacionkban mind az ő mind az Wy Pinkesdről szoluan meg ertöttüc menyiuel gyö nyörüsegesb az Wy Pinkesdi aiandekünc: Mert az ő Pinkesd napian Isten olly langozo tűzben szallot, nem emberekre, hanem emberec elöt az ő röttenteseкre, az hegyre, ki miat à hegy mint az kementze égne, Honnet az ő paranczolatit vgy hirdette, hogy aznac hallasara mindenec röttegnenec: Melly paranczolatokat czac kemeny kő w Tablan küldötte nekic Moyses altal, Nem irta de sziuekben: De az wy Pinkesd napian az à Lelec, ki az Atya es az Fiu közt allat szerint valo szerelem es vigasság, az

Atyabol

PINKESD Napiara MASOD predikatio.

Az Vrnac Pinkesdi aiandekarol.

Az ßent Lelec miert öntötte az emberekre.

Atyabol es à Fiubol szinten Menyből önnön magokra az emberekre öntetic, ollyszel es tűz kepebe, ki mind elmeieket meg vilagositana, sziueket öruendeztetne, Es nyelueket bölczen es batorsagoson szolatna. Ki eñec bizonsagara öntetet az emberekre: Hogy ezbölis meg tettzenec, hogy az Isten à Christus altal meg engezteltetet az emberekhöz: Es hogy az Christus wralkodic az Atyanac iobian: Es hogy Isten szereti az embereket: Es hogy velűnc reszesiti az Christus igassagat, az ö ęrdemet hozzanc kapczollya: Es immar wy ęletet kezd mi bennűnc, wy erőt es hatalmat ad az Isten paranczolattya szerint valo ęletre; Fel geriezti sziuűnket igaz töredelmes sziure, igaz Isteni bizodalomra, Isteni es attyafiui szeretetre es szolgalatra: Meg bizonyosit hogy fiai vagyunc Isteñec: Es ö magat vgyan Zalogul tartya bennűnc az öröc ęlettől, *Eph:* 1 Illy draga io tetelekre ada Christus Wrunc az ö szent Lelket, az ötet szeretö hiw embereknec. Az mai kaba, vac es vakmerö Sidosag, ö magat Christus wrunkat meg vtaluan, ez aiandekatis nem vehetic, Es azert mais czac az ö Pinkesdet űnneplic, Annac Töruenyet hirdetic, es azert az ö sziuec soha semmi igaz vigaztalast nem vehet, annac röttentesi ellen: Azonkeppen à töb hitetlenekis. De à hiuec mind à kęt Pinkesddel nagy ęrtelmesen ęlnec à szent Leleknec segitsege altal, Az ö Pinkesdnec Töruenyeböl tanullyac ęrteni az Istennec szentseges akarattyat, Azbol nêzic az ö nagy romlot voltokat, szoktattyac Isteni félelemre magokat. Viszont az wy Pinkesdnec Euangeliomiabol biztattyac meg röttent sziueket, el hiuen hogy az Christus meg fizetet az ö bűnökröl: Es könyörögnec hogy mindennap meg erösitessenec szent Lelec altal, hogy ketsegbe ne essenec, à bűnnec, az Isten haragianac, à Törueny atkanac, az ördögnec es à halalnac röttentesi miatt: Es hogy segitessenec io keduel valo szent, tizta, iozan, igaz Istenes ęletreis. Es azban mind vęgig megis tartassanac á szent Leleknec altala.

Mind ket Pinkesddel mint elnec az hiuec.

Töb haßnunc az wy Pinkesdi dolgokbol.

TOVABBA az wy Pinkesdi dolgokbol à hiuec imilly hasznokatis vesznec: Elöszer erösednec imez hitec vallasabannis: Hogy à Christus Menybe ment, Es hogy ott nem hiuolkodo, Hanem mint az ö Apostolira onnet soc aiandeckal szent Lelket küldet, Igy mais onnet minden hiueire gondot visel, es szent Lelket vntalan adogattya. Masodszor erösednec à hiuec imez hitec vallasabannis: hogy hisznec à szent Lelekbē, hiszic hogy vagyon szent Lelec, Es hogy az altal czelekeszic az WR *CHRISTVS*. Harmadszor az wy Testamentomnac nagy tiztessegere es böczűletire vagyon ez, hogy à szent Lelec ö melleie adatot, annac hirdetesere, vallasara, Ki altal ö gyűyt öröc ęletre valo hiw embereket, 2. *Corinth:* 3. az mint Christus Wrunc mondgya *Matth:* 10. Nem ti szoltoc, hanem à ti Atyatoknac Lelke.

Ezeket az reggeli Predikationc melle beszellem, Hogy mind à kęt Pinkesdnec ęrtelmet megis sziuűnkbe foglaluan, epitenűc az szerintis magunkat.

IMMAR most à Masodic Predikationkban, czac azokrol az aiandekokrol lesznec tanusaginc, à kiket az Elsö wy Pinkesd napian az mi Wrunc Iesus Christus nagy kazdagon ki önte az ö Apostolira, kiket közle soc töb hiueiuelis. Elöszer azert hat rendbe adom azokat elötekbe, Iollehet hat ezernelis töb ioc szarmaznac mind azokbol. I. Elsö aiandekioc: Vilagos ęrtelmec. II. Bator sziuec. III. Soc nyelueknec szolasa. IIII. Nagysagos dolgoknac beszellesi. V. Czuda teteleknec czelekedeti. VI. Szent Lelec aiandekinac oztogatasi. Ez aiandekoc olly nagy dragac voltac, mellyec fellyűl halattac ez egez vilag feiedelminec diczösegit. Ezekröl lesz elsö tanusaginc.

Masodszor az okait ęrtyűc meg, miert kellet öket illy nagy iockal meg erösiteni: Es mire valoc voltac ez nagy aiandekoc. Ezec közt meg ęrtyűc aztis, hogy mostis minden hiueit soc keppen aiandekozza az WR Iesus Christus.

ELSö TANVSAGROL.

Az Apostoloknac el vett aiandekokrol.

ELsö aiandekioc lön elmeieknec meg vilagositasa, eszeknec, ęrtelmeknec meg wyiulasa. A mint errölis soc szep igeretet tett vala nekiec az ö édes Wroc, monduan: Mikor amaz igassagnac lelke el iöuend, vezęrl titeket minden igassagra,

ſagra, es à kic iõuendõc, meg ielenti nektec. Az elõtt kedig melly nagy oſtobac, tudatlanoc, kabac, es nehez eſzũec voltac nyaualyaſoc, ſoc helyből ki tettzic. Mint midõn ſzolna az WR nekiec az õ rea iõuõ kinokrol, mond ſzent Lukacz, Oec kedig ebbe ſemit nem ęrtenec, es ez beſzedec el rõytue valanac õ nekic, ſem ęrtec azokat mellyec mondatanac. Az õ homalyoſſagokert igy ſzola az wris nekic: Ezeket pelda beſzed altal mondottam, de el iõ az idõ hogy nem ſzoloc tõbbe pelda beſzed altal ti nektec, hanem nyiluan ſzoloc ti nektec az en Atyam felõl. Ez igeretekis azert, ma tellyeſedenec be. Mert mihent reaioc ſzalla à ſzent Lelec, ottan eſzekbe iuta minden, valamit harom eztendõtũl fogua az elõtt halottac volt Chriſtuſtul, Es mind az egeſz ſzent Iraſnac, Moyſesnec, az Pſalmuſoknac, es à Prophetaknac ęrtelmebe nagy bõlczec lõnec, Es ottan nagy vilagos elmeuel altal kezdec ęrteni, mikeppen néztec az Chriſtuſra az õ Tõruennec minden peldazati, Es mint tellyeſſettec be immar mind azoc õ benne, à mit Adamnac, Abrahamnac, Dauidnac igert vala felõle, es mint elegedhetet meg az Iſtennec igaſſaga az õ halalaual, è vilag halalaert. Summa ſzerint, valamelly el rõytetet titokia volt az Iſtennec az õ ſzent Fianac eſmeretibe, mind azt altal kezdec ęrteni, Es naponkent predikaluan es oluaſuan, iobban iobban vilagoſottac, wyiultac, es epũltec benne. Kiből nagy ſoc lelki õrõmet vettenec. ♀ Ez felõt iõuendõ allapattyokis mint lenne mind az hiueknec, mind itt ez vilagi haboruc közõt, mind az iõuendõ vilagba, meg ielentõtte nekic à ſzent Lelec, ki altal megis prophetal tac nekũnkis, 1. *Timoth:* 4. *Apocalyp:* 4. kibõlis nagy kõnyebſeget es ſoc vigaztalaſt vettec. Ez lõn elſõ draga aiandekia az wy Pinkeſd napian à ſzent Leleknec. Kit mais à menyire ſzũkſeg, reſzeſit minden hiueckel, à kic ſzũntelen tanullyac az Iſtennec iraſit, arrol gondolkodnac, kerdezkednec, es à mellet imatkoznac. Kiből menyi õrõme indullyon embernec, czac az tudgya, à ki orankint eſmeri vilagoſodaſat, es elõbbi teuelygeſinec el tauozaſat. Mint latunc moſtis, melly nagy õrõmbe legyenec azoc, akar firfiac, akar aſzonyoc, ſõt ſoc Papoc es Baratoc, kic regen baluanyozoc voltac, es gyõnyõrkettec ſoc kũlõmb kũlõmb teuelygeſekben, auagy ſoc faytalan lator vndoc ęletyekben, es vęgre meg tellyeſeduen ſzent Leleckel, ki tęrtec minden okadasbol, Ez fęleket ſokakat lattam, melly igen õruendeztec az Wrba, Peldac errõl az regiekis, Nicodemus, Pál, Zachęus, Magdolna, es tõbbec, kiknec ſziuec vgyan rõpõſet õrõmökben az meg tęres vtan. Viſzont à kic megis az õ elõbbi vndoc ſarokba marattac, azoc agyarokat czikorgatuan à hiuekre, iſzonyu mint gyõtrõttec õ magokbannis, Mint regennis àffęle papoc, Phariſeuſoc, Iraſtudoc, kõſſegec, kic à fel tamadas vtannis gyũhõskettec à Chriſtus es az õ hiueire, es az õ igeie ellen. Ez kęt fęlec közõtt, à kic regi ſetetſegben marattac, es à kic meg vilagoſottac, olly nagy kũlõmbſeg vagyon, mint az holt es eleuen ember közõtt, auagy inkab mint pokolban az õrdõgõckel, es menyorſzagba Iſtenuel lakozoc közõtt. Mert az ęrtelmes hiueknec męg ittis minden nyaiaſagoc menyekben vagyon, menyei bekeſegec, menyei õrõmec, menyei vigaſſagoc, menyei keduec, eſzec, elmeiec, erkõlczec vagyon. Az mint ki tettzic Simeonnac, Zachariaſnac, Kereztelõ Ianoſnac, es az Apoſtoloknac mind beſzedekből, mind ęletyekből. Iſtenuel kedig es az õ Angyaliual nyaiaskodni, egyũtt iarni, ſzolni, melly édes legyen ki mondhattya meg? Iollehet az édeſſeg õ bennekis elegy volt ſoc õrdõgi kiſirteteckel, es keſerũſegeckel, à mint Mariánac monda Simeon, à mint ſokaig Anna Samuel Anya, Erſebet ſirtanac, Ianos, Iſtuan ſokat ſzenuettec, Peter, Pal tõmlõtzõztettec, es dõfõltettec, Igy mijs nagy ſoc erõtlenſegec közt veſzũc mindennap az Wr Chriſtus Lelket, Męg õ magais Chriſtus elegy volt ſoc fęle kiſirteteckel, es gyõtredelmeckel, es azoc közt valo lelki õrõmmel. De à ſoc neheſſegeket fellyũl halatta à nagy Iſteni ęrtelem, es benne valo nyugodalom. Igy kel ennec moſtis lenni à hiuekbennis. Hogy noha egy nap ſzazſzor es tõbſzeris meg remũlnec, tudatlankodnac, hitetlenkednec, ſoc fęle bũnre inditatnac, à teſt, à Satan, es ez vilag miat, De mind azoc közt ezer es tõb oltalmit, vigaztalaſit, batoritaſit veſzũc es érzũc à mi Wrunc Ieſus Chriſtuſtul adatot ſzent Leleknec. Igy az Apoſtolokis noha igen nagy kazdag aiandekiual meg vilagoſitattac à ſzent Leleknec Pinkeſd napian, de à mellet az bennec ſzorult gyarloſagnakis ſoc erõtlenſegit érzettec, de vgy, hogy mind azokon vntalan erõt vettec az

Luc: 18.

Ioan: 16.

Ioan: 20.

Oekis gyakorlattac aiandekokat oluaſaſſal.

1. *Timoth:* 4.

♀ Iõuendõtis ertõttec.

Nekũnkis adatic ez vilagos ertelem.

Rõttenetes ez-

Philip: 3.

szent

Az Vrnac Pinkesdi aiandekarol

MASOD predikatio.

szent Lelec altal: Igy adatic mondoc nekünkis mostis á szent Lelec à soc erötlenségnec érzekenségi mellet. De az ö aiandekioc igen böwseges volt, à mint hartzokis felörte kemeny es szantalan volt. De erröl ez vtan hallunc többet, Most czac aiandekokat lassuc. Szolanc most elsö aiandekokrol: Nagy vilagos értelmekröl. Immar lassuc masic aiandekiokatis.

Lelki Batorsag.

MASIC aiandekioc lön szíueknec nagy lelki batorsaga. Melly batorsag melly nagy volt, saldithattyuc czac ebbölis: Hogy midön Peter az elött az ala valo szolgatskac elöttis iöttegue valana à Chriſtuſt, es czac à Ieanzoc elöttis meg tagatta: *Io:* 18. Immar mind az egez orszag elött, kic Ieruſalembe gyültec vala, fel all, es nagy toroc szoual mindeneknec hallasara predikallya azt, à kit az elött meg tagadot vala, Es szemtül szembe nagy méresseggel mindnyaiokat hamisoltattya, monduan, Ezt az Isteñec el vegezet tanaczabol es rendeleseböl adattattat ti el veuen, hamis kezeteckel fel fügeztöttetec, es meg öletec, kit az Iſten fel tamazta, meg olduan à halalnac faydalmit, miert hogy lehetetlen vala hogy aztul meg tartatnec. Azonkeppen mindnyaian az elött el futottac vala Chriſtus mellöl, es erössen be zarkoduan czac susogiac vala à hazbannis, es az mezökön à Chriſtuſt. De immar együtt alnac elö Peterrel, nyiluan szolnac mindeneknec, Nem gondollyac azt, Mind ezec à Moyses Töruenyehöz szoktac, kit öc Iſtentül vöttec, es mostis annac szenteleſere gyültec Ieruſalembe, Azert hawy hitet à Nazarethbeli Ieſuſt kezdgyüc hirdetni, es az ö Töruent el kezdgyüc velec hagyatni, ezentül reanc gyühösödnec, es mind feienkent bennünc vgyan itten agyon vernec, Nincz semmi èffele remülesec, Hanem el hittec, egen földen valo hatalmat à Nazarethbeli Ieſusnac, es tudgyac hogy haioc szalokatis meg nem mozdithattyac az ö engedelme nelkül, à mint arrol regen soc szep biztatasokat hallottac vala, kiket mind elszekbe iutata à szent Lelec, *Matth:* 10. Hittec aztis, hogy öc arra rendeltettenec, hogy mind ez egez vilagot az WR Ieſusnac menyei kiralysaga ala holdultatnac, ez vilagot ö altala Iſtenhöz terítenec, azert az ö tiztekben es hiuatalyokban el kelle-ne menniec, akar mint agyarkodgyec az pokolnac kapuia, es serege. Ki ellen illy igeretet tett vala az WR ö nekic, Peternec mindnyaioc kepebe szoluan: ♄ Te vagy Petrus, az az, köw szal, es ez köw szalra epitem az en Egyhazamat, es à pokolnac kapui elle-ne nem alhatnac. † Peter hitte azert az ö tarsaiual egyetembe, hogy az ö vallasokert erös köw sziklac öc es fondamentomoc, kire epittetnenec minden hiuec, de vgy, hogy szegelet köw czac az Chriſtus lenne, à kin függene az köw sziklais. A mint è fondamentomrol szepen szol szent Palis, *Epheſ:* 1, Az Prophetakat es Apoſtolokat fondamentönac neuezuen, mert czac az ö tanyitasokon kel rakatnunc, A Chriſtuſt kedig ♃ szegelet köwnec, à kit egyedül mindnyaian tanyitnac, kin öc epitnenec mindeneket. ♃ Fondamentomoc leuē azert meg kellet allanioc, es oltalmaztatnioc mindenec ellen, à mint az WR masuttis biztata: Ne féllyetec, è vilagnac feiedelme meg iteltetet, es kivettetet: Mondom allanioc es tanyitanioc kellet, mind addig, mig tizeket el nem vegeztec. Söt az vtannis ha öc szömelyekben meg holtanakis, az ö tanyitasoknac vgyan meg kellet allani, mint erös fondamentomnac. Tuduan azert hogy az WR velec vagyon mindenüt, nagy méresseggel batorkodnac Chriſtus mellet mint erös vitezec, semminec iteluen minden sereget pokolnac, es czac annyinac véluen mint az szalma es pozdoria az tüz ellen ez egez vilagon valo ellensegit Chriſtusnac. Kikre mihent dördítene az eget, ottan mint az leg el eluadnanac, es mint az viasz el folynanac. Oec pedig mint erös köw sziklac à szegelet kön mind öröcke meg allananac. Ez batorsaggal aiandekoztatanac meg masodszor à szent Lelektül. Ezbe Palis igen szep szockal batoritatic, *Actor:* 18.

† *Matth:* 16.

† *Az Arya ßent Egykaznac fondamentomi, az Prophetac es Apoſtoloc: De ßegelet köw à Chriſtus, kinal à fondamentomis.*

♃ *Meg kellet az fondamentomnac allani.*

Ioan: 12. 14. 16.

Matth: 28.

Pſalm: 20. 68.

Mijs batoritatunc. Ioan: 14.

Nagy könnyebseg ez batoritas.

Melly batorsagot à menyire szükseg, mais erösit ez igeret szerint: Nem hadlac aruaul titeket, mas vigaztalot adoc ti nektec, ki mind vilag végezetig veletec leszen. Ez aiandokis menyi nagy könnyebiegekre legyen à hiueknec, è vilagnac soc gyühösségi közt, à hitetlenec czac meg sem gondolhattyac, de az hiuec érzic, midön tiac mosolyogiac minden erös Czaszaroknac, es istentelen Papaknac, Pispekeknec fenyegeteseket, kic miat ha szinte szenuedniec kelletikis végre tiztec el végezuen, de czac Bolha czipesnec tartyac ahoz kepest, à mit az hitetlenec fognac az vtan szenuedni, es az

Roman: 8.

ö öröc-

ő őrőcke valo őrőmekhőz kepeſt, kihőz nem egyenlőc ez vilagnac nyauaiyai, *Rom: 8.* Es az nagy tizteſſeghőz kepeſt, hogy ókis meltoztattac az ő menyei Kiralyoc mellet egy kiczinket ſzenuedni, es az ő abrazattyahoz haſonlitatni.

HARMADIC aiandekioc lőn nyelueknec ſzolaſa, hogy Deakockal deakul, Gőrőgőckel gőrőgűl, Szereczeneckel ſzereczenűl, Tziganockal tziganul, Tőrőkőckel tőrőkűl, Magyarockal magyarul, Nemeteckel nemetűl, es akarmi egyeb nyeluen valockal, ſzinten olly nyiluan ſzoltac, mint ha azba ſzűlettec volna: Maga annac előtte czac az egy Sido nyeluennis parazt modra es akadozua pelp modra vélem hogy ſzoltac, mint olly ſzegeny parazt halaſzoc. De immar nagy ekeſen, nagy edesdeden mindeneknec el amelkodaſara, Romabelieknec Romai nyeluen, Ægyptombelieknec Ægyptomi nyeluen, Aſiabelieknec Aſiai nyeluen ſzep ertelmeſen kezdenec ſzolani, Ezert, mert vgy valanac valaztua, hogy az Chriſtuſt minden nemzettel meg eſmertetnec, Hogy eg alatt nem volna mas New, kibe iduőzűlni kellene, kibe valaki biznec, minden büne boczanattyat venne, akar miczoda nemzetis, à mint megis vala prophetalua, *Ioel 2.* Es leſzen, hogy valaki ſegitſegűl hiuandgya az Wrnac neuet, iduőzűl. Iſmet: Tegedet à Poganyoknac vilagoſſagaua tőttelec, hogy iduőzitő legy mind ez ſzeles főldőn: Ez vegre mondoc, hogy minden nyeluen minden nemzetnec hirdetnec az Apoſtoloc à Chriſtus altal ſzerezteteť valtſagot, ſzűkſeg volt à ſoc nyelueknec ſzolaſa, kiuelis az wy Pinkeſd napian meg aiandekoztatanac. Az nyelueknec valtozaſa regen à miat lett volt, *Gen: 11.* Hogy à hitetlen nepec féluen iſmet az viz őzőntűl, az ellen akartac olly magas Tornyot rakni, kibe magoc meg menthetnec. Ez ſoc nyelwnec valtozaſa azert, az bűn miatt Iſten oſtorabol lett volt, De imè à ſzent Lelec altal iſmet egyé teſzi az WR Chriſtus, mind az el oſzlottakat, midőn egy hitre, es egy ertelemre hozza őket, es egyett ſzoltat mindnyaiockal az Iſtennec io kedue felől. A mint hitűnc agazattyabannis vallyuc, hogy Hiſzűnc egy kőzőnſeges Kereztyeni Anya ſzent Egyhazat: Szenteknec egyeſſeget, Kijs nagy vigaztalaſinkra vagyon. Az Apoſtoloknakis kedig, ez aiandoc hogy minden nyeluen kezdettec ſzolni, menyi őrőmekre lehetet, ſaldiththattyuc czac azbolis, hogy mi czac egy idegen nyeluen valo ſzolasbannis igen győnyőrkődűnc. Midőn kedig Sidoulis, Gőrőgűlis, Deakulis ſzep igaz ertelemmel ſzolhatnanc, érőtte mindentűl nagynac bőczűltetnec, Mert vgyannis valami nyeluen ſzolhat az ember, annyi emberi ſzőmelyt teſzen, ha tiz nyeluen ſzolhatſz, mint ha tiz ember volnal, mert mindenic nemzet az kiuel ſzolſz, ő felénec es vgyan barattyanac tart, Tehat eñyi ſoc nemzetnec nyelueken midőn ſzoltac az Apoſtoloc, ki nem bőczűlte es ki nem ſzerette volna őket, Bizony minden nemzetből ſoc ezer barattyoc tamadot, noha nemelly hitetlenec czufoltakis, Melly nemes aiandekiokbol mijs è vigaztalaſt vehettyűc, Hogy immar è mi Magyar nyeluűnkis meg ſzenteltetet à ſzent Lelec altal, az Iſten dolgainac ſzollaſara, melly nyeluen ſzoltata à ſz: Lelec az Apoſtolokatis. † Es noha nem ſzűkſeg moſtan nekűnc añyi ſoc nyelwnec ſzolaſa, de à mi nyeluűnknec igazgataſarais moſtis ielen vagyon azon ſz Lelec, à mint è bizonſagokbol ki tetzic: Mond Chrűs wrűc, Mikor kęzbe adnac titeket, ne legyetec ſzorgalmatoſoc mikeppen auagy mit ſzollyatoc, mert azon őraba megadatic ti nektec à mit ſzollyatoc: Mert nem ti vattoc azoc kic ſzoltoc: hanem az ti Atyatoknac Lelke, melly ti beñetec ſzol. Sz: Palis mond: Az mit kérendőc vagyunkis, à mint kellene nem tudgyuc: De à ſz: Lelec eſedezic mi érőttűnc, meg mond hatatlan fohazkodaſockal. Ez Lelec ſzoltata es imatkoztata regen Moyſeſt, Ezekiaſt, az Niniuebelieket, es meg halgattattanac, Ez Lelec kialtattya minden hiueckel az Iſten: édes Atyanac, *Galath: 4.* Tehat mijs à mi ſzanknac es nyeluűnknec igazgataſara, ſzollaſara, es imatkozaſara, ſzűntelen kérűc es meg adatic nekűnkis ſzinten azon ſzent Lelec à ki minden nyeluen ſzoloua teue az Apoſtolokat.

Nyelueknec ßolaſa.

Az nyeluec aiandeki mire valoc. Actor: 10.

Eſa: 49.

Actor: 13.

Az Magyar nyeluis meg ßenteltetet.

† *Moſtis igazgattatnac á nyeluec. Matth: 10.*

Roman: 8.

NEGYEDIC aiandekioc lőn, Nagyſagos dolgoknac ſzolaſa, A mint erről ezt iria ſzent Lukacz, hogy à ſokaſag mondana: Hallyuc hogy à mi nyeluűnken beſzelic az Iſtennec nagyſagos czelekedetit. Az Iſtennec Nagyſagos czelekedetec imezec, à kiket őc mindeneknec almelkodaſara beſzeltenec, kiknel ſoha ſemmi nem lehet nagyob: Mint hogy az Iſten őrőcke Fiat ſzűllyen magahoz haſonlatoſt, Azt á mi emberſe-

Nagyſagos dolgoknac ßolaſi.

Miczodas az nagyſagos dolgo

Az Vrnac Pinkesdi aiandekarol.

berſegünkbe fel öltözteſſe, ſzent Lelektül fogantaſſa, tiztaſſagban es artatlanſagba ſzületteſſe, A mi bününkert halalra adgya, azban à bün, az kigyo, az o Adam, az atoc, à halal, à pokol meg töretteſſec, az igaſſag, à kedw, à bekeſeg, à ſzentſeg, es az örök élet meg adaſſec, Es hogy à ki ezeket ſzerzette, à Nazarethbeli Ieſus legyen az, ki halottaibol fel tamadot, menybe ment, Onnet ö adot ſzent Lelket, Atyanac iobiara ült, örökè valo kiralyſagot foglalt, ki elis iö itelni holtakat es eleueneket, ki altal min denec fel tamadnanac, à hitetlenec örök kinra, az hiuec örök élete re: Hol à mint az fenyes Nap fènlenenec, es mint Iſten ollyac lennenec, Iſtennec örökösi, es à Chriſtuſnac örökös tarſai lennenec. Mind ezec nagyob dolgoc az egez vilag teremteſenel, ennyi ſoc allatoknac ſzaporitaſanal, életeſenel, Nabuchodonozor, Darius, Alexander, Iulius, Török Czaſzar hadakozaſanal, Papa pompaſaganal, Kirol melto nekünkis mindennap amelkoduan ſzolnunc, es mindeneknec örömmel hirdetnünc.

Nagy örom lót ezből. Actor: 2.

Kinec értelmeben es beſzelleſeben menyi örömec tamadot az Apoſtolockal egyetembe minden meg keſeredet lelkü bünöſöknec, es minden meg wyiult hiueknec, meg tettzic imez iraſabol ſzent Lukacznac, ki monda: Mindenap egyenlö akaratbol ſzinetlen à Templomba valanac, Es az kenyeret hazoknal meg ſzeguen, eſznec vala örömmel es együgyü ſziwel, diczeruen az Iſtent, Az WR kedig naponkent hozza ád

Moſtis neuecked nec ezec.

vala à Kereztyeni Gyülekezethöz, kic iduözülnenec. Mais ezen czelekedeti vadnac à ſzent Leleknec, egyeb hiuekbennis, hogy à Chriſtuſnac nagy dolgait meg értheſſec es ſzolhaſſac, kiben neuelijs iobban iobban naponkent öket, de vgy, ha keric ö tüle. Mellyec miert hogy Iſteni titkoc felötte, igen ſzükſeg à ſz: Lelec ſegitſege, rea, mert az Iſtent czac az ö maga Lelke eſmeri, mint tegedis à te lelked, 1. *Corinth:* 2.

Czuda tetelec. Marc: 16.

OETOEDIC aiandekyoc lön nagy czuda teteleknec czelekedeti, Az mint az WR meg igerte vala nekic monduan, Azokat az kic hiſznec ez ielec köuetic, Az en neuembe ördögöket üznec ki: Wy nyelueckel ſzolnac: Kigyokat veſznec fel: Es ha valami halalos italt iſznac, ſemmit nem art ö nekic: A betegekre kedig kezeket vetic, es meg vigaznac. Iſmet, Bizony mondom ti nektec, à ki hiſzen en bennem à czeleködeteket mellyeket en czelehezem, öis czelekeſi, es nagyobakat czeleſzic ezeknel:

Ioan: 14.

Nagy czelekedetec az Apoſtoloknac.

Mely nagy czudaknac czelekedetiuel aiandekoztattanac kedig meg az ſzent Lelec altal, meg erthed az Apoſtoli czelekedetröl irt könyböl, Mint *Actor:* 3. az Santarol, kit Peter es Ianos meg erösitenec. † Palrolis mond az iras, *Actor:* 19. Hatalmas dolgokat czelekedic vala az WR Palnakis kezeinec alta, vgy annyira, hogy az betegökreis el vinnec az ö teſteröl az keſzkenöket, auagy öuedzöit, es el tauoznac vala tülöc az betegſegec, es à gonoſz ſzelletec ki mennec vala belölöc, Az töb Apoſtolokrolis

† Palnac.

Peternec.

mond ſzent Lukacz, *Actor:* 5. Soc czudakat es ieleket teſznec vala. Peterröl kedig mond: Inkab neuekedic vala azoknac ſokaſaga, kic az vrba hiſznec vala, mind firfiake es mind aſzony allatoke, vgy annira hogy ki hoznac à betegeket az vczakra, es az agyakba, es nyoſzolyakba tennec, hogy mikor Peter elö iüne, auagy czac az arnyeka

Actor: 6. Iſtuannac.

meg arnyekozna valakit ö közülöc. Iſtuanis tellyes lèuen hittel es erövel ſoc czudakat, es nagy iegyeket teſzen vala à nep közöt. Mind ezekböl meg teczic, melly igen erőſſec voltac ſzent Lelec altal az Apoſtoloc, kiböl mely nagy örömetis, tiſztelettet es böczületet vöttec Lelkekbenis teſtekbenis meg ielenti ſzent Lukacz monduan: Magaſztallya vala öket à nep, *Actor:* 5. De az teſti öröm fölöt az Lelki vgyan meg mondhatatlan volt bennec, midön latnac hogy az ördögöc röttögnenec elöttöc,

Mijs erősitetünc è győzödelemre.

es minden Lelki ellenſegen győzödelmeſſec lennenec. Melly eröt es győzödelmet nekünkis oſztogat naponkent minden keſertetinkben vgyan azon ſzent Lelec Iſten, ha kerengyüc ö tüle, à mint az hiuec naponkent erzikis ſziuekbe annac mind ereyet mind edeſſeget, Noha felötte ſoc harczoc közöt adogattatic mais mint regenis.

Szent Lelec aiandekanac oſztogataſi.

HATODIC aiandekioc löt à ſz: Lelektül, ſzent Lelec aiandekinac oſztogataſi, Hogy midön vagy ſzolnanac az Chriſtus neuebe, vagy könyörögven, egyebeknec ſzent Lelket kernenec, vagy kezöket egyebekre töttec, mindgyart meg ſzallotta azokatis ollyan draga aiandekü ſzent Lelec mint az ki ö bennec volt, hogy azokis külömb nyelueken ſzolnanac, es az Iſtennec nagyſagos tetemenit bolcz értelemmel beſzellenec.

ſzellenec. A mint Peterről vagyon meg irua: *Actor:* 10. Midőn Peter meg ez beſzedeket mondana, le ſzalla à ſzent Lelec mind azokra à kic az iget halgattyac vala. Iſmet, Mikor hallottac volna az Apoſtolok, kic Ieruſalembe valanac, hogy Sammaria vötte volna az Iſtennec igeiet, hozzaioc küldec Petert es Ianoſt, kic midőn ala mentec volna imadanac erőttőc, hogy vennenec ſzent Lelket, Annac vtanna reaioc tőuec kezeket, es vőuec az ſzent Lelket. Palis monda Epheſumba nemely tanyituanyok nac: Vetteteke à ſzent Lelket, minec vtanna hittetec? Oec kedig mondanac neki, Azt ſem hallottuc ha vagyone ſzent Lelec, *&c.* midőn kezeit reaioc tötte volna, reaioc ſzalla à ſz: Lelec, es külön külön nyelueken ſzoluan Prophetalnac vala, Valanac kedig mind ezec ez firfiac vgy mint tizenketten. Nagy meg bőczülhetetlen draga ayandoc volt ezis.

SZINTEN ennire noha mi nem ſzükölködünc moſt az ő ayandoka nekül, hogy illy mellyen minden nyelueken ſzolatna minketis à mint maid meg hallyuc miert volt ackor erre igen nagy ſzükſegec az hiueknec: De valamenire ſzükſeg nekünkis az ő aiandoka iduőſſegünkre, azba minketis naponkent ſegit, es anniból mais adatic minden hiueknec valamenyiſzer az Euangeliomnac hirdeteſet halgattyac, Az mint ſzent Pal ezbe magaztallya fellyeb az Euangeliomot à Töruennel, hogy az altal adatnec à ſzent Lelec, monduan: Az ki ſzent Lelket ſzolgaltat tinektec, es czudakat teſzen ti közöttetec, à Töruennec czelekedetiből ſzolgaltattyaé, auagy az hitből az Euangeliomnac predikallaſanac altal? Mint az Galatabeliec azert, azonkeppen egyeb hiuekis vettec, es mais veſzic à ſzent Lelket az Euangeliomnac tanulaſa altal. Ki ez *HAT* aiandoc felött, hat ezer egyeb nemes ioſzagokatis ſzerez bennec, az iduőſſegnec epületire, es az örőc életnec wyiulaſara. *DE* it eztis eſzünkbe vegyüc az mi igen nagy vigaztalaſunkra, hogy noha igen dragalatos aiandekoc volt, de czuda mérteckel, hogy mas felől vereſeget, ſzidalmat, ehſeget, es niha bűntis ſzenuedenec, mint Barrabas feddődec Pallal, Peter tetouaza, Pal geriedeze, De mind ezec közt nagy ſegitſeg volt à ſzent Lelec. Igy mijs ne idegenedgyüncel à miatt, midőn mindeneſtül fogua meg nem foythattyuc bűneinket, auagy oſtoroztatunc, mert ezek be kel az ſzent Lelec. Penig ő velünc vagyon mindeneknec enhiteſere. Sz: Pal midőn à Satannac ſoc fęle eztene miat el epeduen, ſokſzor kérne hogy àffęle gonoſz eztekeleſe el vetetnec, azt feleli az WR: hog az ő ereiet Palnac erőtlenſegeben mutatna meg: Igy czelekeſzic mais az WR, hogy az kinec leg kazdagban atta az ő ſz: Lelket, arra leg nagyob eztenet erezti à Satannac, az teſtnec, es e vilagnac, es azoc közt érezteti meg velekis, maſſalis, à ſzent Leleknec ſoc fęle hatalmas czelekedetit. Im meg halluc ez mai nap Pinkeſd napian, minemű el amelkodando draga menyei iockal ekeſitetenec meg az Chriſtuſtul az ſzent Lelec altal az ő Tanyituai es hiuei: Hogy egy oraba: Elmeiekis meg vilagoſodnec: Sziuekis meg batorodnec: Nyeluekis minden nyelwnec ſzollaſara meg nyilnec: Hogy az Iſtennec tirkaitis nagyſagoſon beſzellenec: Nagy Iſteni erőuelis minden czudakat czelekednenec: Es az ő el vett aiandekokat egyebeckelis közölhetnec. *IMMAR* érczüc az okaitis, mi ſzükſeg volt ennyi nagy aiandekokat à mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac oztani az emberec közibe, es kiualtkeppen az Apoſtolokra, es azkorbeli emberekre.

Moſtis ſoc aiandekokat veßünc az Wr Lelketül.

Galaih: 3.

Az nagy aiandekoc mellet nagy kemeny kiſirtetekis volt az Apoſtoloknakis mint moſtis az hiueknec.

MASODIC TANVSAGROL.

Két fő okarol ez adatot aiandekoknac.

EGYic okaert ſzükſeg vala ez egeſz vilagnac meg holdoltataſara. Maſic okaert az Euangeliomnac meg bőczülteteſere. Mind ez kettőről rendel ſzollyunc.

Meg vala prophetalua, hogy mind ez egeſz vilagnac wralenne az Chriſtus, es mindenec ő alata holdulnanac. Erről mond Dauid: Elzekbe veſzic magokat es megtérnec az Wrhoz è földnec minden hatari, Es imadnac elötte az poganoknac minden nemzetſegi: Mert az Wré az orſzag, es ő wralkodic à poganokon. Iſmet: Wralkodic Tengertül fogua Tengerig, Es az folyo viztül mind az földnec hataraig. Eſa-

Prophetiae az Chriſtus wralkodaſarol. Pſal: 22.

Az Vrnac Pinkesdi aiandekarol

ias mond: Az ő wralkodasa nagy leszen, es az bekesegnec nem leszen vege. Ez ora szagnac meg holdultatasara kedig, valanac valaztua à tizenkęt Apostoloc, mint tizenkęt fő hadnagyoc, à mint az WR meg mondta vala nekic, *Luc:* 24. kellet predikalni az Christus Neuebe à pœnitentiat, es az bűnöknec boczanattyat minden nepec között, el kezduen Ierusalembe, ti kedig ezeknec bizonsagi vattoc: Es ime en küldöm ti reatoc azt, az mit az en Atyam meg igert, Ti kedig maradgyatoc Ierusalembe, mig len fel öltöztettec erőuel magassagbol. Melly menyei erő nekül lehetetlen dolog volt volna, olly nyomorult, tudatlan, parazt, félelmes halaszkaknac, illy nagy hadnagysagot fel venni, hogy az egy Christus ala, ki meg gyalaztatot, meg czufoltatot, meg pökdöstetet, ostoroztatot, fel feszitetet, es meg öletet vala, mind ez egez vilagot meg holdoltatnac, Ennyi soc nemzetet, ennyi fęle nyelueket, eyñi soc fęle hitűket, soc vilagi bölczeket, soc vélekedeseket, soc külömb fęle erkölczűket, ennyi soc birodalom es feiedelemseg ala egy Wrhoz haytani, egy hitre, es egy ęrtelemre hozni keptelen es lehetetlen volt volna, ha elöszer meñyei erőuel, nagy bölczeseggel, nagy bator sziuel, soc nyelueknec izolasaual, es nagy czuda teteleckel meg nem erősitettenec volna. Es ha az ő tanyitasoknac es dolgoknac igazgatasaba mindenűt velec nem volt volna ő maga az WR. Mert ők ő magoktul mire lehettec volna ioc: kic iraft sem ęrtöttec, tudatlanoc es el vettetet nyomorultac valanac, kic között nemellyec nyiluan valo bűnösökis, es egy nihanya czac parazt halaszoc valanac. Nem hogy ezec ez vilagnac ennyi soc külömbező agazattyat egy Wrhoz haythattac volna, De męg az igen nagy hatalmas Czaszaroc sem mielhettec azt minden ereieckekelis, hogy czac az leg küsseb reszetis ez vilagnac ki vehetnec, mind hitekből, mind ęrtelmekből.

Czudalatos nagy hatalom kelleczerre.

Iassad nagy ereiet Christusnac.

Az mi Wrunc Iesus Christus kedig noha semmi külső erőuel nem külde el az ő Tanyituanit, hanem czac mennyei Lelki hatalommal, De az olly nagy lön, Hogy minden okossagoc fogua vitetnenec engedelemre ő neki. 2. *Corinth:* 10. Kiknec szaiokban az ő igeie Es az ő Lelke melly szoltat vala ő velec erősb lön minden ket elő törnel, *Hebr:* 4. altal hatuan meg az velőketis, Es minden kű varnal, paisnal, Sisaknal, panczelnal es algyunal, *Epheſ:* 6. Kiknec dolgoknac mind az altal, soc bayal, soc munkaual, es nagy harczal kellet lenni, Az mint szent Lukacz az Apostoli czelekedetről irt könybe sokat elő szamlal az Apostoloknac baylodasokban, Elönkbe aduan futasokat, tanyitasokat, czelekedeteket, es szenuedeseket az Apostoloknac, es az ő tanyituanyoknac. Kic nem külömben vitezkeduen holdoltattac ez vilagot Christushoz, mint mennyei hadakozo kiralynac fű fű hadnagyi, à mint Dauidis *Pſal:* 67. Vgy Prophetala roloc mint kiralynac feiedelmiről monduan: Itt vagyon az kisded Beniamin az raytoc vralkodo: Itt vadnac Iudanac barsonyos feyedelmi: Itt vadnac Zebulomnac es Neptalimnac feiedelmi. Ismet: A seregeknec kiralyi el futamtanac, *&c.* Az az, ki teryettenec predikalni. Noha űltettec mint az fazokac között kormosoc, mind azon altal ollyanna löttenec mint az Galambnac ezűstös szarnyai, mellynec tollai oly mint aranyasoc, *&c.* Ez tizenket Apostoloc azert mint fű vitezec mint hadakoztac ez vilagnac meg holdoltatasaba az WR Iesus Christusnac birtoka ala, erczűc meg aztis.

Lelki feyedelmec es fű hadnayoc az Apostoloc.

Kinűl soknac kormosoknac tetzenec az predikatoroc, de bizon aranyasoc es barsonyosoc.

HADAKOZASOKROL.

KEt ieles fű hadnagya az Christusnac Peter es Pal vala, Peter egesz Sidosagnac, Pal az pogansagnac mesze valo holdoltatasaba sokat faradanac, Egynehanszor seregeket ki indituan es ez vilag feyedelmenec seregeuel szemben ütközuen. Az ő Lelki harczoknac kezdete lön Ierusalembe. Onnet indirac ki az töb seregetis, az mint meg vala Prophetalua, *Esa:* 2. Mert az, vgy mint ez vilag közepin helyheztetuen röndöltetet vala allo seregnec, es erősségnec helyere, honnet ki futamnanac az vitezec mind az töb orszagoknac holdoltatasara. PETER azert vgyan ott Ierusalembe el kezduen első harczat, mingyart harom ezer iobagyot nyere Christusnac, *Actor:* 2. Az vtan minden nap minnyaian többet többet, mind ot mind az környül valo tartomannyokba, es varasokba, Samariaba, Galileaba, Siriaba,

ba, Damaskusba, Gazaba, Lyddaba, Saronaba, Ioppeba Cæſareaba, mellyeket nagyob reſzere mind Peter holdoltata meg. Mely harcz kőzőt egy ieles fű viteze Chriſtuſnac Iſtuan kőuel agyon veretec, *Actor:* 7. Az tőbbi kedig megis mint vitezec harczolton harczoltac. Es ſzazloiokat fel emelec, Phæniciabanis, Cyprusban, es Antiocheniaba à pogan tartomanyokban, es azonba az Gőrőg nemzetſegis Barrabas altal ezekhez holdola.

Az vtan Barrabas *PALLAL* ketten Tarſusba menuen, eſztendeig aztis meg nyerec, Ot annyira meg ſokaſodec à Chriſtus holdot nepe, hogy kőzőnſeges neuel keresztyeneknec neueztetnenec, *Actor:* 11. Az időbe nagy ehſeg leuen, Pal es Barrabas alamiſnat ſzedegetuen fel viuec Ieruſalembe az ſzent gyűlekezetnec. *MASODSZOR* iſmet Taborat indituan Pal ki iőue Ieruſalemből az poganoc főldere, es mind el futoſa Antiochiat Siriaba, Saleuciat, Cypruſt, Salamineſt, Paphuſt, Pergent, Antiochiat Piſidiaban, Iconiomot, Lyſtrat, Derbent, Licaoniat, Ataliat, innet iſmet Syriai Antiochiaban teruen, vetekedes tamada Moyſes tőruenyeről, *Actor:* 15. Azert fel mene Ieruſalembe ſzolni rola à tőbbiuelis. *HARMAD* indulattyaba el iara Phrigiat, Galaciat, Miſiat, Bithiniat, Troadeſt. Onnet Europaba mene Macedoniã altal, es el iara ezekenec varoſit, Samotrochoſt, Neapoliſt, Philippoſt, Amphipoliſt, Apoloniat, Teſſalonicat, Berrent, Tarſul vele hordozuan Silat es Timotheuſt. Az vtan az Tengeren mene Athenasba, es Corinthusba, hol mas fel eſztendeig bailodec azockal, rakuac leuen baluanyozaſſal, es fertelmes elettel, *Actor:* 15, Achaiabol Syriaba, onnet Aſiaba es Epheſusba, ott hagya Aquillat, es Timotheuſt, ő maga meg teruen Ieruſalembe. *NEGYEDIC* ki indulattya leuen Ieruſalemből, be iara az előbbi holdolt tartomanyokat, es varaſokat, ki midőn Epheſumba ment volna, *Actor.* 19, Hol az Diana Baluany Iſten aſzonnac nagy hires Temploma vala, oth à miat ſoc tuſakodaſokat ſzenuede harom egeſz eſztendeig. Onnet meg tere Europaba, el iaruan Nicapoliſt, Corintuſt, es Philippoſt, Aſiat, Troadeſt: Onnet meg tere Aſſonba, Lesbonba, Mitelenembe, Chiomba, Trogiliosba, Miletumba, Coonba, Rhodonba, Ciliciaba, Syriaba, Tyrusba, Ptolemaidaba, Cæſareaba, es iſmet Ieruſalembe. *OETŐDIC* es vtolſo indulattyaba, Ieruſalemből fogua viſzic Romaba, hol à fogſagbol ket eſztendeig tanyita, es meg ſzabaduluan el iara olaſz orſzagot, Franciat, Spaniol orſzagot, onnet meg teruen Romaba Nero Czaſzar feyet vetete Palnac enni hadakozaſa vtan, harmicz őtt eſztendőuel. Illy hadakozaſa lőn eggic Chriſtus fű hadnagyanac Palnac: kibe meni bailodaſoknac es tuſakodaſoknac kellet leni, enni temeny ezer teuelgő, es lator eletű nepnec meg teritesebe, eñyi ſoc vakmerőknec gyűhős kergeteſec miat, ſenki ezac meg ſem gondolhattya, ki Iſteni erő nelkűl ſemmi keppen nem lehetet volna, az mint ő maga Pal ſoc iraſaban bizonittya, Ki noha tiſztit el vegezuen, mint vitez megis hala, de ezac az egy ſzegeny ſzolgaiais Chriſtuſnac ſzantalan ezert nyere az ő wranac. Kiből gondolhattyuc mely erős dolog legyen birattatni ſzent Lelec altal.

HARMADIC hadnagya Chriſtuſnac *ANDRAS* vala Peternec attyafia, Ez Nap keletre Scithiaiakat honnet az Magyar nemzetis tamada, Es Sogdianuſokat, es Sakakat, es ſoc tőb tartomanyokat holdoltata meg. Mondgyac nemellyec hogy ment volna Achaiabannis, es ott à Romai Proconſul bottal verette volna, es oztan kereztfara kőtőzuen kęt napig ęlt volna, es oñet predikaluan, huſz ezer embert terítet volna meg.

NEGYEDIC hadnagya *IACAB* Iuſtus vala, az Wrnac atyafia, ki Ieruſalembe harmintz eztendeig tanyita, es à Papi feiedelemnec Annaſnac fianac paranczolattyabol, ala taſzitac az Egyhaz tereieről, es bottal agyon verec. Oe vtanna Ieruſalembeli tanyito vala *SIMON* Cleophaſnac fia. Az vtan *IVSTVS*: Es az vtan renddel tőbbec tőbbec, Es igy az WR ſoha nem hatta az ő hadnagyit el fogyni, mind annyi haboru alattis.

IACAB Zebeuſnac fia tanyitotta az el oſzlot Sidoſagot, kit tizenket eztendőre tanyitaſa vtan Herodes Agrippa ölete meg. *MATHE* Szereczen orſzagot. *BARTOLON* Indiat. *MATHIAS* maſic Szereczen orſzagot. *PHI*-

Palnac első indulattya.

Maſic indulaſa Palnac.

Harmad indulattya Palnac.

Negyedic.

Epiphanius iria lib: 1. Contra Carpocratitas.

Andras hadnagſaga.

Ieronymus iria.

Iuſtus Iacab.

Iacab Zebedeuſe.

Ieronymus iria.

Az Vrnac Pinkesdi aiandekarol

LEP Phrigiat. *THAMAS* Partosokat, Medusokat, Persakat, Nemeteket, Hircanusokat, Bactrosokat, Magosokat tanyita az WR Iesus Christus Euangeliomara.

Ianos.

IANOS kedig Ephesumba, es az kőrnyűl valo tartomanyokba tanyita, es ęle Christus fel tamadasa vtan 68. eztendeig, es vgyan agyaba hala meg. *EZEC* voltac fő fő Hadnagyi Christusnac, de ezec melle soc segitő tarsokat adot az WR. Mint Simon Niger, Lucius, Cyreneus, es Manahen, Iudas, Barsabas, es Sylas, Crescens, Clemens, Trophinus, Nathael, Lazarus, Arimathiai Ioseph, kic soc tartomanyokat iartac, Timotheus, Titus, Apollos, Aristarchus, Caius, Derbeus, Iason, Erastus, Sosipater, Tichicus, negy Syluanus, Sostenes, Epaphros, Iesus Iustus, Demas, Archippus, Eubulus, Pudens, Lineus, Artemas, Zenas, Dionisius Areopagita, Ignatius, Polycarpus, Papias, Aristion, Aristides, Quadratus. Ezec kűlőmb kűlőmb Pispekec voltac.

Az Apostoloc tanituanyi, kikről ßent Lukacz, Pal, Peter az ő leuelekbe soc helyē emlekeznec

Lukacz.

LVKACZ sz: Pal tanyituanya 84. ezrendeig ęlt, es Constantinapolba temettetet, à mint Ieronymus iria.

Marcus.

MARCVS sz: Peter tanyituanya 33. eztendeig tanyitot, ki Ægyptombeli Alexandriaba holt meg.

Emberi okossagnac ez rut sereg, De Isten előt dragac es hatalmasoc.

ILLY serege volt az mi Wrunc Iesus Christusnac, kic Dauid kint *Psal: 68.* noha kormosoknac tetzettec, mint à fűstős fazakac, De Isten előtt, az Angyaloc, es az hiuec előtt, olly volt az ő Taboroc, mint az arannyal tűndőklő Galomboc, Egyűgyűc, de azert eszesec es ekesec, es igen erőssec leuen. Kiknec taborit rőttegtec az pokolnac seregi, kibe megis romlottac mind è vilag szerte. Viszontag meg ęledet az ő szauokra az menyorszagnac serege, meg wyiult annac kapuia, Vt nyitatot arra minden el teuelyetteknec, kic el ragattatuan az halalnac es setetsegnec arnyekabol, meg wyiultanac, meg vilagositattanac, es meg szenteltettenec, *Esa: 9.* Illic vala kedig, hogy à mint az ő wroc soc szenuedesnec altala foglalt el menyei orszagat, őkis wroc mellet sokat szeueduen, holdoltatnac ez vilagot az Christus birodalma ala, es meg mutatnac hogy az ő vroc orszaga nem földi, nem testi győnyőrűseg, hanē lelki es menyei győzedelem es birodalom volna az őrdőg ellen. Illy nagy dolgan Istennec: Hogy fiat embersegbe öltőztesse, az ő Euangeliomat ez vilagra ki teriesze, es azt à Poganockal el hitesse, Illy szoual amelkodic à szent Palis, *1. Timoth: 3.* Minden ellen mondas nekűl, nagy az Kereztyeni Tudomannac titkia: Az Isten emberi testebe meg ielent, az Lelec altal igaznac diczőitet, néztec az Angyaloc, predikaltatot à poganoknac, Hittec ő neki ez vilagon, Fel vitetet à diczősegbe. Isteni tanacz azert ez, es Isteni rőndeles: Hogy illy lassu halkal mint az fiatal, ennyire emelkedgyec ez vilagnac iduőzitő Kirallya, Es hogy illy lassu szunyadekon szabasu, es kormos szolgaczkac altal czelekedgyec illy nagy dolgokat. Mert ezeknec erőtlensegec altal akarta az WR Christus az ő lelkenec hatalmat, es az ő mennyei ereiet nyiluan valoua tenni, Hogy az diczőkedes ne embereke, hanem Istene lenne. Es hogy az ő hiueinec innet mindenkor vigaztalasoc es batorsagoc lehetne, ez vilagnac akar melly szem feny veztő rőttegtetesebennis, *1. Cor. 1.* *MAIS* mindennap illy halkal czelekeszic mi bennűnkis. Neha mintha el alunnec bennűnc à szent Leleknec minden ereie, es ismet tanulassal, kőnyőrgessel lassan lassan meg ęled, mint az kis szikra tűz. Es ez vilag szerteis szokszor esic, mintha az Christus Euangelioma szinte el nyomodnec, es azonba czuda keppen mint egy kis szikran nagy tűzet, aztis alazatos szolgatskac altal ismet meg ęlezti. Mint Illyęs ideiebe, Kereztelő Ianos, Husz Ianos, Luther Marton ideiebe. Es ez mai naponnis czuda keppen emberi vélekedes kiuűl olly keppen helyekről gyuytogattya, az hol merő őrdőgi vaksagba lakoznac az emberec. Es igy mais nem szűnic meg az WR Christus az ő szent Lelke altal holdultatni ez vilagot, arra valo kormos szolgatskakat tamaztani, es azokat szent Lelkeuel birni, Az mint fogatta, En veletec leszec mind vilag vęgezetig, *Matth: 28.*

Amelkodas.

Isteni tanacz.

Esa: 53.

Oka à lassusagos nagy czelekedeteknec.

Mostis illy lassan epitetűnc mijs az Christusba.

Mire valoc ezec.

IM szolanc az Apostoloknac holdoltatasirol mind ez vilag szerte, es nagy nyeresegekről es győzedelmekről az kormossag alatt. De tęriűnc immar arra, à honnet indultatanc szolnia ez vilagnac meg holdoltatasarol az Apostoloc altal. Mind ez ő Tabor iarasokat azert szamlalam elő: Hogy meg ęrtenűc az Okat, Miert kellet az Chri-

az Chriſtuſnac ôket nagy Eſzeſſecke, nagy Erôſſecke, es ſoc Nyelueken ſzolocka tenni. Ez fô Oka: Hogy ennyi ſoc orſzagoknac meg holdoltataſara elegec lehetnenec, kit nagy bodogul megis ſzereztetet az ſz: Lelec velec, à mellyet Pinkeſd napian kazdag aiandekockal veuenec: Igy az mi munkankis tiztünkbe ſoha nem leſz hiaba, ha ſegitſegül kérendgyüc az ô ſzent Lelket. Ez legyen Tanuſagunc elſô Okarol, miert kellet az Apoſtolokat es ſoc tôb ſzolgakat, mindgyart wy Pinkeſd napian illy kazdagon ſzent Lelkeuel meg aiandekozni Chriſtuſnac. Maſodic Okarol rôuideden ſzoloc. *1. Corinth: 15.*

MASODIC oka az miert kellet menyböl meg ekeſitetniec imez: Hogy az alazatos meg feſzült Ieſus Chriſtuſnac Euangeliomya meg boczültetnèc mind ez vilag ſzerte. Es meg iſmernec hogy noha kilſô keppen gyalazatnac teczenec az ô kereztinec predikallaſa, De az, Iſtennec el rôytôt hatalma volna azoknac iduôſſegere, kic annac hinnenec. Erröl ſzükſeg vala ſoc Iraſoc altal, es Bôlcz ſzolaſoc altal, ſoc fele Nyelueken, Nagy czudackal bizonyſagot tennie, Es onnet fölyül meg peczeltetuen mindeneknec hallaſara fel ſzentelnie, mint Mennyei tudomant es Iſtennec tulaydon akarattyat. *Ez nagy aiandekockal boczültetec meg az Chriſtus es az ô Euangeliomia, Roman: 1.*

OEROEMRE ES HALA ADASRA INTES.

EZekböl meg teczic, Hogy az wy Pinkeſd igen ôruendetes es gyônyôrüſeges ünnepünc mi nekünc. Kibe emlekezünc annac nemes Hiſtoriaiarol, Mikeppen Chriſtus wrunc menybe menuen, es az Attyanac iobian wralkoduan az ô igereti ſzerint, ki ôntötte à ſzent Lelket az ô Apoſtolira, Mely dologgal meg bizonitotta hogy ô bizonyaual wralkodic menybe: Es mind ez vilag ſzerteis minden nemzet kôzül gyüitene orſzagot maganac, mely orſzagat es Anyaſzent Egyhazat mindenkor birna ſzent Lelkenec altala, Azt ſzüntelen tanitana es meg ſzentelne. Ez, kedig: Hogy à mi iduôzitô wrunc Menybôl, ô magaböl, es Attyabol ſzarmozo ſzent Lelket ônte az emberekbe, nagy bizonyſaga annac, Hogy az Iſten meg kegyelmezet mi nekünc, Es immar vgyan tarſul adna magat mi hozzanc. Mi lehet ennel nagyob ſzerelme az Iſtennec mi hozzanc, hogy ſzent Fiara öltöztette az mi emberſegünket, es azban fizettette meg vele az mi adoſſaginkat, es hogy ô maga es ſzent Fia Lelket ôntene belenc, es eggyeſitene velünc, es illy czudalatos moddal epitene fel wyionnan bennünc. Ezekröl nagy hala adaſſal tartozunc. *MAIS* az ô io teteböl vagyon ez: Hogy mind ez vilag ſzerte Anya ſzent Egyhaza vagyon Chriſtuſnac: Es hogy mijs wyionnan ſzülettettünc: Hogy hiſzünc az Chriſtusba, Hogy io remenſegel variuc az ôrôc eletet. Ezec mais à ſzent Leleknec io teti, ki az Chriſtus Euangeliomia es az ô Sacramentomi altal teryeſzti es velünc reſzelteti mind azokat az miket Chriſtus wrunc kin ſzenuedeſeuel nyere mi nekünc: *ANNAC* okaert ez ünnepet, ſôt mind egeſz eletünket nagy tiſzta, ſzent, igaz, iozan, elerbe kellene foglalnunc, Mert à ſzent Lelec igen tiſzta, es iozan termezetü, es az tiſztatalanokba, es zabalokba nem lakhatic. Iai kedig ki ſokan illy fü napokon mentül tôb tiſztatalanſagra adgyac magokat, kic haladatlanoc az Chriſtuſnac es az ſzent Leleknec ſoc io teteröl. *DE* mi vegyüc nagy io neuen ez mai gazdag aiandekat az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac, kiuel meg ekeſite, ſzepite, es erôſite az ô Apoſtolit, es minden hiueit. Es meg erôſite es meg peczetle az ô Euangeliomanac igaſſagat: Es minketis bizonyoſa tôt az altal vala ôrôc eletünkbe. Es keryüc ô ſzent Felſeget hogy naponkent minketis epitſen minden Lelki es mennyei iauaiba, mind addig, miglen nem czac anni ioual telünc meg mint az Apoſtoloc è fôldôn laktokba, Hanem mint ônnôn maga Attyanac diczôſegebe epen meg rakodot minden ôrôcke valo iokba, mijs mind azokba reſzeſec leſſünc mind ôrôckôn ôrôcke. Laſſuc mint tanulanc.

MIT TANVLANC.

FOE keppen ez kettöröl ſzolanc: Elôſzer hogy az Apoſtoloc mellynagy aiandekokot vettenec volt Pinkeſd napian az ſzent Lelektül: Vilagos ęr-

Az Vrnac Pinkesdi aiandekarol

telmet, Bator sziuet, Soc nyelueknec szolasat, Szent Lelec aiandekinac osztogatasat. Masodszor arrol szolanc, hogy azert kellettec ezec, hogy mind ez egesz vilagot meg holdoltarhassac, Es ezec altal az Christus kin szenuedese fel magasztaltassec. Immar kônyörögyünc az WR Istennec, Ezen mennyei szent Lelkeuel epitsen es erösitsen meg bennünketis, az ö öröcke valo diczeretire.

IMATSAG.

VR Isten mi mennyei szerelmes szent Attyanc, ki az wy Pinkesd napian, az Apostolokra, à te szent Fianac à mi iduözitö wrunknac az Iesus Christusnac igerete szerint, à te szent Lelkedet, czudalatos keppen nagy öruendetesen soc kazdag aiandekockal Menyböl ala boczattad, es az altal öket meg vilagositottad, es meg erösitetted, az te szent Euangeliomodnac hirdetesere es el plantalasara az embereknec sziuekbe: Kérünc tegedet, adgyad mi nekünc azon te szent Lelkedet, hogy igazgasson es vezérellyen az igaz Tudomanyba, az te szent Fiadnac igaz esmeretibe ö erösitsen, hogy az te benned valo bizodalom mind végig meg maradhason bennünc, Az atyasiui szeretetben es minden ioba à te akaratod szerint neuekedhessünc ö altala, Es annac à kegyelemnec, mellyet mi nekünc szent Fiadnac halalaual szerzettel, remensege altal, az öröc bodogsagra iuthassunc: Ki élsz es wrakodol az Fiuual, es az szent Leleckel egyetembe, mind örökön öröcke, Amen.

Mi Atyanc, Ki vagy Mennyekben: Szenteltessec &c:

VTOLSO Enec: ¶ *Halat adune te neked &c.* ¶ *Adgyunc halat mindnyaian &c.*

HARMADIC PREDIKATIO
AZ VVR LELKE ünNEPERE.

PINKESD HETFÖRE.

¶ *Ma imilly dolgokat tanulunc: Az Christus beßedet meg tartani melly haßnos: meg nem tartani melly karos: Az WR Lelke, Vigaztalonc, ßentelönc, bekesegre tanyitonc, Kit az Atya, Christus Neuebe, az benne bizoknac ad: Kit halalanac erdemeuel nyert mi nekünc. Melly ßent Lelket ier kerünc Enec ßoualis.*

ENEKLESERÖL.

¶ *Hala adasunkban rolad emlekezünc, &c.*

¶ *Adgyunc halat mindnyaian &c.* ¶ *Többet keresd te magad.*

AZ EVANGELIOMROL.

SVMMACZKA.

AZ melly Euangeliombol most Predikationc lesz, azt Pinkesd napian szotac predikalni, kit mara halasztottunc. Kibe tanyit *CHRISTVS* wrunc, elöszer arrol: Hogy az ö beszedet valaki meg tartya, annac szent Lelec adatic, es azzal egyetembe ö es az ö Atya annal lakoznac. Masodic reszebe soc szep szockal diczeri es aianlya à szent Lelket, hogy az Vigasztalonc, Szentelönc, meg Vilagositonc, ki eszünkbe lutatty a az Christus tanyitasat, Es ki Bekesegesse teszen az Istenbe. Harmadszor ielenti soc hasznat az ö halalanac, kinec érdemeért adgya az Atya az sz: Lelketis. Ezekröl es több édes dolgokrol tanyit ez mostani Euangeliomunc. Kit irt meg szent Ianos az ö Euangeliomi könyuenec Tizen negyedic reszebe.

IOAN:

IOHAN: XIIII.

HA [a] ki engemet ſzeret, az en beſzedemet meg tarttya. Es az en Attyam ſzereti őtet, es ő hozzaia iőuűnc, es lako helt ſzerzűnc nala. A ki engemet nem ſzeret az en beſzedemet nem tarttya meg. [b] Es az beſzed mellyet hallotoc, nem enim, hanem aze à ki engemet el kűldőt az Attyae. [c] Ezeket ſzoltam tű nektec nalatoc leuen, Amavigaſztalo kedig à ſzent Lelec, kit el kűld az Attya en neuembe, az meg tanit tűteket mindenekre, Es eſzetekbe iutat tű nektec mindeneket, valamellyeket mondottam nektec. Bekeſeget hagyoc tű nektec. Az en bekeſegemet hagyom tű nektec, Nem vgy adoc en tű nektec mint ez vilag ad. [d] Meg ne haborodgyec à tű ſziuetec, meg ſe rőtteneyen. Hallottatoc hogy en meg mondottam tű nektec, El megyec es meg terec hozzatoc. [e] Ha engemet ſzeretnetec, bizonyara őrűlnetec hogy ezt mondottam el megyec az Attyahoz: [f] Mert az Attya en nalam nagyob. Es moſt meg mondottam nektec, minec előtt, meg legyen, hogy mikor meg leend, higyetec.

Nem ſzoloc ennec vtanna ſokat tű veletec, Mert el iőt ez vilagnac feiedelme [g] De nem talal en bennem ſemmit. De hogy meg iſmerye ez vilag hogy ſzeretem az Atyat, à mi keppen kedig paranczolta ennekem az Atya vgy czelekedem.

a: Az Chriſtus Euangeliomia altal adatic az ßent Lelec, ki Iſten Templomaua ßerez.

b: Iſtentűl adatot az Euangeliom.

c: Szep aianlaſi á ßent Leleknec, ki vigaztalo, ßetelől Attyatul, menyből, Chriſtus neuebe iőuő, tanito, bekeſeg ßerző.

d: Noha el ment, de moſtis velűnc ő magais, Lelke altalis az Chriſtus:

e: Mint kel ßeretni az Chriſtuſt.

f: Vgy mint ki Fiat ßolgalatra boczatta, ki mind az altal, egy az attyaual.

g: Noha nem erdemlette az halalt de Attya rőndőleſenec engedet azbais.

ROEVID ERTELME.

EZ Euangeliomotis az mi wrunc Ieſus Chriſtus halalakort monta az ő Tanyituaninac, Kibe az tőb ſoc edes biztataſi kőzt, moſt fő keppen à ſzent Lelec WR Iſtennec igeretiuel vigaztallya őket, hogy az, mind Vigaztaloioc, mind Batoritoioc, mind meg Szentelőiec lenne, ki mindent eſzekbe Iutatna, bőlczecke es ęrtelmeſecke, es az Iſtenbe Bekeſegeſecke tenne, es lelkekbe igen meg nyugotna őket. Melly draga igeretit mint tellyeſitette be, Immar az felső Predikationkban meg hallottuc. Moſt laſſuc mind az egeſz Euangeliomnac Summaiat.

Ez Euangeliomban mentűl előſzer arra tanyit Chriſtus Wrunc, kiknec adatic az ſzent Lelec, es kickel marad, Es kit ſzeret az ő Atya, es kiuel lakoznac őc: Erre aſzt mondgya, hogy czac azoknal, az kic à Chriſtus beſzedet, az ő Euangeliomiat meg tartyac: Az az, à kic az Iſtent az ſzerint iſmeric, az mint Chriſtus Wrunc tanyit, es á ſzerint félic, à ſzerint biznac benne, à ſzerint igyekeznec ęletyeket rendelni, es à ſzerint tiztelic az Iſtent. Ez fęlec vntalan veſzic az ſzent Lelket, es èffęleckel őrőmeſt marad mind az Atya, Fiu, es ſzent Lelec. Mellybe ielenti hogy à ſzent Lelec czac ő érőtte, az ő halala ęrdemeért adatic: Nem tunyalkodaſſal, hanem az Iſtentűl rendelt ezkőzőc altal, imilly embereknec: A kic igazan tanullyac az Chriſtus Euangeliomiat, arrol gondolkodnac, azba őruendeznec, à ſzerint kőnyőrgenec, à ſzerint meg kereztelkednec, pœnitentiat tartnac, az wr Vatſoraiaual igazan ęlnec, Es ezekből Iſtenhőz tęrnec, az Chriſtus halalaba hiſznec, es ſzent ęletre igyekeznec: Mondoc ezeknec, es ez ezkőzőknec altala adatic à ſz: Lelec, ki őket Iſteñec Egy hazaua ſzenteli, vgy, hogy az Atya, Fiu, es ſzent Lelec hozzaioc mennec, es bennec lakoznac èffęlekbe. Viſzont valaki idegen à Chriſtus tanyitaſatul, lehetetlen hogy àffęlekbe nyughaſſec az Iſten, azoc őrdőg tagiai, es el karhoznac őrőcke. Erről tanyit előſzer moſt Chriſtus wrunc, ezt monduan: Az ki ſzeret engem, az en beſzedemet meg tartya, az en Atyamis ſzereti azt, oda megyűnc es nala lakozunc.

Az ßent Lelec azoknal marad az kic Chriſtus beßedit tarttyac.

Maſod-

Az Vrnac Pinkeſdi aiandekarol

Maſodſzor draga edes ſzockal aianlya az ő ſzent Lelket neuezuen azt, Vigaztalonac, Szentnec, az az, ſzentelőnec, Atyatul, Menyből, az ő Neuebe küldetet aiandeknac, Tanyitonac, es ki eſzekbe Iutatna mindeneket, Bekeſeg es lelki czendeſſeg ſzerzőnec, es Chriſtus kepebelinec, ki vgyan Zalogunkis mi nekünc az őrőc ęletről, es bizonyoſſa teſzen, hogy fiai vagyunc Iſtennec, es azert nagy bizodalommal kialtat Iſtenhőz.

Vtolſzor inti az ő Tanyituanit őrőmre, hogy Atyahoz megyen, ki altal minketis annyi fel magaztalna, à mint ő magaztaltatot Atyanac diczőſegebe. Illy draga dolgokra tanyit Chriſtus wrunc ez mai Euangeliomba. Vadnac tőb tanuſagokis, kiket az Nyiluab magyarazatbol ęrtſünc meg rőuid ſzoual.

NYILVAB MAGYARAZATTYA.

Igy kezdetic el az moſtani Euangeliom: Monda Iduőzitőnc:

Ha ki engemet ſzeret, az en beizedemet meg tartya, Es az en Atyam ſzereti őtet, es ő hozza iőuünc, es lako helyt ſzerzünc nala.

Szeretni az Chriſtuſt miczoda?

It tanullyuc meg, Miczoda ſzeretni az Chriſtuſt, es az ő beſzedet meg tartani: Mond, ha ki engemet ſzeret, az az, à ki engemet meg eſmert Iſten Fianac, es bizic abba hogy őtet meg valtottam, es őruendez ezekben, à ki igy ſzeret engem, az, meg tartya az en beſzedemet, az kit en hirdetec azt őrőmmel fogadgya, es à ſzerint igyekezic magat tartani. Az Chriſtus beſzede fő keppen nem az Tőrueny, kit Iſten Moyſes altal ada, kibe Moyſes mindent atkoz, valaki az mentül kiſſebic ellen vętkezneiekis, *Deuteron:* 27. Hanem à Chriſtus beſzede az Euangeliom, kibe az bűn miat meg rőttent ſziuünec iger az ő maga halala altal bűne boczanattyat, az Atya Iſtennec io keduet, es őrőc ęletet. Az mint è kűlőmbſegről ſzent Ianoſis *Ioan:* 1. igy tanyit: Az Tőrueny vgy mond, Moyſes altal adatot ki, Az kedw es az igaſſag az *IESVS CHRISTVS* altal lett. Legyen tehat erre mindnyaiunknac nagy gondunc: Hogy tanullyuc az Moyſes Tőruenyetis, De azt ſenki meg nem tarthattya, *Ioan:* 7. *Roman:* 7. tőb az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnal, ki ęppen beis tőltőtte, es rola mi ęrőttünc megis fizetet, *Roman:* 8. Kiből ęrezűc meg az mi nagy bűnős voltunkatis, es az Iſtennec vęghetetlen haragiat, es meg rőttenuen alazzuc meg magunc, mondom à Moyſes Tőruenyeből. De az mi Wrunc Ieſus Chriſtus Euangeliomat, kibe minden nyőgő bűnőſőket magahoz hiw, nem czac tanullyuc, hanem vgyan megis tarczuc, az az, à ſzerint az Iſtent meg eſmerűc, Atyanac, Fiunac, ſzent Leleknec, es à ſzerint bizzunc az Iſtennec igeretibe, à mint minden Prophetac altal tanubizonſagot tetet, *Actor:* 4. es ő magais kialtotta, *Matth:* 3. Es az ő ſzent Fiaualis predikaltatta, *Ioan:* 3. hogy minden bűne bot ſanattyat venne, valaki benne biznec. Ez beſzedet igyekezzűnc, tűle erőt kęruen, mindnyaian meg tartani, es è ſzerint à Chriſtuſt ſzeretni. Az ki igy ſzereti à Chriſtuſt, es az ki az ő illy beſzedet meg tartya, Mond arrol Chriſtus Wrunc: *Az en Atyamis ſęreti azt, es ő hozza iőuünc, es lako helyt ſzerzünc nala:* Az az, Valaki en altalam ohaytya, keuannya bűne boczanattyat, meg boczattya hetuen hetſzeris egy nap, az kinec kedig bűnet meg boczattya en ęrőttem, azt oztan ſzereti, az kit ſzeret az en Atyam, annal oztan vgyan nala lakozunc, ős, enis, es à ſzent Lelekis, kit meg alduncminden mennyei ſockal, őrizzűnc, oltalmazzunc, es meg tartunc az őrőc ęletre, vele vagyunc banattyaba, haboruſagaban, es az halalbanis, es ſemi gonoſzokra nem eshetic. Ez ędes igereti meg tettzic az Apoſtolokon ſzantalan ſoc igyekbe, es maîs meg tettzic mindę benne bizo hiueken.

Az ſzent Lelec kiknec adatic.

INNET eztis meg tanullyuc, à ſzent Lelec kiknec adatic, es az Iſten kit ſzeret: Czac azoknac adatic à ſzent Lelec iduőſſegeſen, à kic à Chriſtus Euangeliomat tanullyac, à ſzerint pœnitentiat tartnac, à ſzerint biznac, à ſzerint imatkoznac, az ſzerint meg kereztelkednec, es az ſzerint az WR Vaczoraiaual ęlnec. Ez ezkőzeket arra valaztotta Iſten, hogy ezec altal vennűc à ſzent Lelket, ha ezeckel hittel ęrtelmeſen ęlnenc. Valakic azert az Chriſtus Euangeliomat nem tanullyac, mint à Sidoc es à Tőrőkőc, Es valakic az Chriſtus igeiet es igazan valo hirdeteſet, az pœnitentiara valo

inteſt,

ínteſt, es à Chriſtus ęrdemebe valo bizodalmat haborgattyac, mint à Papaſoc es à bűnben heuerőc, es kep mutatoc, Es valakic rőſtec az Iſten igeie hallaſara, Es az WR Vaczoraſaual nem ęlnec io keſzűlettel, mind àffęleknec iduőſſegeſen nem adatic az Wr Chriſtuſnac ſzent Lelke, Azokban iduőſſegeſen nem maradhat az ſzent Lelec, Hanem vgy meg lehet mint Saulba, kijs prophetala, azonkeppen Caiphasba es többekbe, de hamar megent el tauozot tűlőc, Kikben czac eſmeretnec, nem bizodalomnac lelke volt. Azonkeppen az kic torkoſoc, reſzegeſec, paraznac, irigyec, egy mas ragalmazoc, baluanyozoc, perpatuaroſoc, hamiſſac, ragadozoc, telhetetlenec, mig ezekbe heuernec, ezekből Chriſtus altal Iſtenhőz nem tęrnec, ezeknec nem adatic à ſzent Lelec, Kiket igy fenyeget Chriſtus Wrunc ez mai Euangeliomba: *Aż ki engemet nem ßeret, aż en beßedemet nem tartya meg, es aż beßed mellyet hallettoc, nem enyim, hanem azé à ki engemet el küldőt, aż Atyaé.* Az az, à ki nem eſmeri hogy ő ęrte, es az ő valaſagaert iőttem, es ezben nem őruendez, aznac ſemmi gondgya nints az en beſzedemreis. Effęleknec mind el kell veſzniec, *mert aż en beßedem, Atyame,* ő rendelte, hogy en altalam lenne ez vilagnac valaſaga, es mind ez vilag en tűlem ęrtene meg az ő akarattyat, *Deuteron:* 18. *Matth:* 3. Azert ezec nem czac engem, hanem az en Atyamatis meg vtallyac, es midőn az ő lelkec valaſagat nem veſzic, benne maradnac az ő bűnőkbe, azert mind ezec el veſznec őrőcke. Ez fenyegeteſet az Chriſtuſnac ſol eſzűnkbe vegyűc, midőn igy ſzol: *Aż beßed mellyet mondoc, nem enyim, hanem aż̀é à ki engemet el küldet, aż Atyaé.* Kibe ielenti hogy Iſtennec bőlczeſeges es igaz rendeleſeből lett, az Chriſtus altal valo valaſagunc. Mint hogy kedig minden allatnac allandoſaga azba vagyon, hogy Iſten vgy alkotta, Viſzont mindennec romlaſa azbol vagyon, ha el ſzakad aztul, az mibe Iſten alkotta: Igy az őrőc ęlet azba all à mit Iſten arra ſzerzet, hogy benne legyen az őrőc ęlet: Viſzont az őrőc halal azban al, à ki nem reſzes azba, à mit Iſten az őrőc ęletre rőndelt. De az Chriſtuſt rendelte à mi őrőc ęletűnkre, hát őrőcke kel annac ęlni à ki ő benne vagyon, es tűle fűg, Viſzont őrőcke el kel annac veſzni, valaki őtet nem veſzi, őtet nem ſzereti, es az ő beſzedet meg nem tartya, azt ſemminec vęli, arra ſemmi gondgya nints. Kire ſegitſegűl az őtet ſzerető hiueknec, az ő ſzent Lelket minemű ędes ſzockal igere, Ier laſſuc aztis, Mond:

Ezeket ſzoltam ti nektec nalatoc leuen, Amà vigaztalo kedig az ſz: Lelec, kit el küld az Atya en Neuembe, az, meg tanît titeket mindenekre, Es eſzetekbe iutat ti nektec mindeneket, valamellyeket mondottam nektec.

Czac ez keues igekis nagyokat es el amelkodando iokat ielentnec mi nekűnc az ſzent Lelec felől, midőn neueztetic Vigaztalonakis, ki minden banatyokat meg enhit ſe az hiueknec: Szentnekis, ki meg ſzentellye es wyionnan ſzűllye Iſten fiaiua őket: Es az Atyatul küldetet aiandoknac, ollynac, ki az Iſtenből őnteſſec az emberekre, es az ő Iſteni termeſzetibe reſzeſſe tegye őket: Es Chriſtus Neuebe küldetet aiandoknac, ki czac egyedűl ęrdemlette azt mi nękűnc, es azert ſenkibe ſem nyughatic à Chrűſnac eſmerete es benne valo bizzodalom nekűl, es azert czac ő benne valo hit altal nyerhet tyűc megis őtet: Touabba neueztetic Tanyitonac, es ki eſzűnkbe iutatna mindeneket, à kiket Chriſtus mondot. Czac ezekis meg mondatatlan nagy czelekedeti az Chriſtus Lelkenec. Kiknec ęrtelmiről miert hogy Pinkeſed előtt valo Wrnapian bőwen ſzoltam, tőb ſzep neuezetiuel es czelekedetiuel egyetembe, azert onnet tanullyunc ezekről többet. Melly nagy ígereteket mint tellyeſitet es tellyeſit beis az Chriſtus, meg hallottuc az Pinkeſdi Predikationkban, meg ęrtuen aztis, minemű nagy aiandekockal boczattatot az Apoſtolokra. Kinec ſoc draga nemes ioſzagi kőzőtt, Egyic, az Iſtenbe es az ő keduebe valo Nyugotas, az az, Iſtenuel valo Bekeſeges lakozas. Kiről igy ſzol az moſtani Euangeliombannis az WR: Bekeſeget hagyoc ti nektec, Amaz en bekeſegemet hagyom ti nektec, Nem vgy adoc en ti nektec mint ez vilag ad. Erről igy ſzol ſzent Pal: Meg igazultatuan hitből, bekeſegűnc vagyon az Iſtennel, à mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac altala, Melly nem olly ſzem feny

Draga nemezetis à ſzent Leleknec.

Roman: 5.

veres

Az Vrnac Pinkesdi aiandekarol

Phil: 4. veztő arnyec es czalard mint ez vilagi bekeseg, hanem olly à ki minden ęrtelmet felyűl halad, mert valamint nyugizic Isten az ő szerelmes Fiaba, kibe éppen minden kedue tőlt, ki Atyanac minden akarattyat egy czep fogyatkozas nekűl be tellyesitette, szinten vgy nyugszic mind azokba, valakic be oltattac belé hit altal, Szinten olly *Roman: 8.* bekeseges azockal, mint az ő tulaydon egyetlen egy szűlőteuel, Kiről az sz: Lelec tanubizonsagotis teszen az ő sziuekbe, hogy ökis viszont bekesegesen nyugodgyanac az Istenec kozzaioc valo io keduebe es szerelmebe, Kiből elömentetis vesznec minden dolgokba. Illy edes szockal aianla Iduözitönc az ő szent Lelket az ő Tanyituaninac halala oraia előtt. Hogy eznec remensegeuelis biztatnac es batoritanac az ő meg keseredet sziueket. Touabba monda:

Meg ne haborodgyec az ti sziuetec, męg se röttennyen. Hallottatoc hogy en meg mondottam ti nektec, El megyec, es meg tęrec hozzatoc. Ha engemet szeretnetec, bizonnyara örűlnetec hogy eszt mondottam, el megyec az Atyahoz. Mert az Atya en nalamnal nagyob. Es most meg mondottam nektec, minec előtte meg legyen, hogy mikor meg leend, higyetec.

Ez igekben ielenti fel tamadasatis, Az vtan valo meg latogatasatis, es Menybe meneset, Es azokban valo lelki örömeket, monduan: Noha el megyec, De ismet meg latlac titeket. Ismet monda: Ha engemet szeretnetec bizonnyara örűlnetec hogy ezt mondottam, El megyec az Atyahoz, Mintha mondana: Lelec szerint nem testi keuansagtoc szerint, igy szeretnetec engem igazan, es iobban, ha azt meg esmernetec, hogy ennekem titeket Atyamhoz kelletic vinnem, holot lesz ennekem, ti nektekis örőcke valo meg maradasunc, Es azert kelletnec most ő hozza mennem, hogy ez vtan titeketis oda vigyelec. Ezt ha tudnatoc hogy czac az en oda menesemmel, az az, halalommal, fel tamadasommal, es menybe menesemmel vihetnelec titeketis oda, inkab szeretnetec az en el menesemet, hogy nem mint itt köztetec testi lakasomat. Azert *Miuel nagyob az Atya à Fiunal.* ne szeressetec bar engem à ti testi keuansagtoc szerint, Hanem az szerint, az mint az en Atyam keuannya es rendelte. *Mert az Atya nagyob en nalamnal.* En vagyoc à szömely, ki az szolganac abrazattyat fel vettem, az ki mindenekben engettemis az en Atyam akarattyanac, es io keduel elis vęgezem valamit ennekem paranczolt. Az en Atyam nem vette fel az szolgai szömelt, azert nagyob en nalamnal, ki mind azon altal egy en velem, Es ennekemis ez szolgai szömelbennis minden hatalmat ador, *Matth:* 28. Azert meltó ennekemis, ti nektekis ez vilagi soc haborubol az Atyahoz keuankoznunc, es az ő bekesegeben es diczősegeben reszesse lennünc, melly czac az en fel tamadasom altal leher, Oerűllyetec azert hogy el megyec az Atyahoz.

Nem szoloc ennec vtanna sokat ti veletec. Mert el iőt è vilagnac fęiedelme: De nem talal en bennem semmit: De hogy meg esmerie è vilag hogy szeretem az Atyat, az mikeppen kedig paranczolta ennekem az Atya, vgy czelekedem.

A Tigyarlosagtokert nem szaporitom à szot, hanem el vartatom az időt, mig sz: Leleckel tellyesec legyetec. El iőt immar ideie az en halalomnac, kit az ördögnec tagiai altal szenuednem kell, Kinec noha nem volna semmi hatalma raytam, mert nincz en bennem az Adam vétke, Mind azaltal io keduel engedec Atyam akarattyanac męg artatlan halalombannis. Es mintha mondana, Azert tijs hadgyatoc ezt az ő akarattyara, es az ti hasznotokert örullyetec az en el menetelemen.

EZ RÖVID ęrtelme az Euangeliomnac, mellyet Pinkesd napian szoktac predikalni. Kinec igenkint valo Magyarazattyabol, noha soc draga tanusagoc lehetnenec, De most eleg legyen annyibol rola szolni, à menyiből à szent Lelec ittis aianlattatic az Apostoloknac. Kit mint tellyesitet be az Christus, Pinkesd napian meg hallottuc. Most lassuc mit tanulanc, Az vtan czac az szent Lelekről fogunc tanulni.

Mit

MIT TANVLANC.

FOE keppen ez Harmat: Elöſzer hogy az ſzent Lelec czac azoknac adatic, kic ſzeretic az Chriſtuſt, es az ő beſzedet meg tartyac, czac azokat ſzereti az Atya, es czac ott lakoznac. Maſodſzor ſoc édes ſzockal aianlya Chriſtus wrunc az ő ſzent Lelket, hogy ő Vigaztalo, Szentelő, Iſtenből ſzarmazo, kit az Atya Chriſtus Neuebe küld, ki minden iora Tanyit, es à Chriſtus tanitaſat eſzünkbe Iutattya, es Iſteni Bekeſeget ſzerez bennünc. Harmadſzor tanyita Chriſtus wrunc, melly nagy örömünkre vagyon az ő Menybe meneſe, honnet adgya az ſzent Lelketis, es onnet biria mind Menyet földet, es minketis magahoz oda viſzen. *IMMAR* czac az ſzent Lelekről tanullyunc.

TANVSAGINC AZ SzENT LELEKRőL.

AZ ſzent Lelekről imezeket tanullyuc meg: Elöſzer, Miczoda az ſzent Lelec. Maſodſzor, Ez ige *LELEC* mint veteſſec à ſzent Irasba. Harmadſzor, honnet bizonyitaſſec bizony Iſtennec lenni, az ſzent Lelec, es külön maganac leuő ſzómelynec. Negyedſzer, Minemű ſzentſeges czelekedeti legyenec az ſzent Leleknec à hiuekben. Czac ezekről leſzen moſtani Prndikationc.

Az *VTOLSO* es Negyed Predikatioba kedig azt fogiuc meg tanulni, az ſz: Lelket minemű ezkőzőc altal tehettyűc mienké, az kiket felőtte igen kel gyakorlanunc, hogy à ſz: Leleknec aiandekia bőweskedgyec bennünc, Es mint ôyiuc hogy ôtet meg ne ſzomoritſuc, es az ő aiandekit meg ne fogyatkoztaſſuc. Moſt ęrczűc meg az Iras ſzerint mi legyen az ſzent Lelec.

ELSő TANVSAGROL.

Miczoda az ſzent LELEC?

AZ Iſtenſegben Harmadic ſzómely, ki örőcke ſzarmazic az Atyatul, es Fiutul, es az Atya es Fiu kőzött, allat ſzerint valo ſzerelem es vigaſag, az Atyaual es Fiuual egy örőc es imadando Iſten, vęghetetlen termeſzetű, bölczeſegű, es mindenhato, io, ſzent, ſzabados, teremtő, es örőcke valo Iſten: Es maganac valo ſzómely, kit az Atya es Fiu el boczatuan az hiueknec ſziuekbe, olly indulatot ſzerez es geriezt bennec, minemű önnön maga, es mineműt ſzerez az Atya es Fiu kőzött: Ki czelekeſzic az Euangeliomnac halgataſanac, es az ſzentſegeknec ſzolgaltataſanac altala, wyionnan ſzűluen az Chriſtusban, az bűn miatt meg holt embereket meg ęlezttuen, es ęltetuen, meg ſzenteluen, es iduőſſegeſen igazgatuan mindenekben á hiueket. Ki altal az Iſten teremt, taplal, eleuenit mindeneket, ki az hiueket meg wyittya, vilagoſittya, tiztittya, minden igaſſagra vezęrli, tanyittya, az Chriſtus beſzedit, ſzekbe iutattya, meg keni es meg ſzenteli őket, az Iſtennec titkait meg tudakozza, Vigaztal, batorit, bölczeſegnec, erőſſegnec, Iſteni félelemnec ereit adgya, Iſten kegyelmebe biztat, ſzűntelen fohazkottat, es imatkoztat ęrtelmaſen es aitatoſon, Ez vilagot meg feddi à Bűnről, az Igaſſagrol, es az Iteletről: az az, iutat az bűnnec iduőſſeges iſmereti re, az Igaſſagnac, az az, à bűn boczanattyanac meg nyereſere az Chriſtus altal, es az ördőgőn valo Győzedelemnec remenſegere, az igenec es hitnec altala. Ez legyen arrol rőuid Tanuſagunc, Mi legyen az ſzent Lelec: Kit nyiluabban meg ęrtűnc à kővetkőzendő tanuſagokbol: Midőn meg hallyuc, hogy noha ſoc keppen vetetic az ige *LELEC*, De ſoc helyen valoſagos Iſtentis iegyez. Laſſuc azert maſodic tanuſaginkat.

MASODIC TANVSAGROL.

Ez ige LELEC, melly ſoc keppen vetteſſec az Irasba.

EZ igenec LELEC ſoc ęrtelme vagyon az Irasba: Elöſzer az embernec okos es halhatatlan lelkeért vetetic, mint Chriſtuſrol mondgya az Iras, *Matth:* 27. Lelket ki boczata, Es ſzent Iſtuan midőn azt mondgya: *Actor:* 7. Wran Ieſus

Az Vrnac Pinkesdi aiandekarol

2. vedd hozzad az en lelkemet. Nihol emberi akaratnac értetic, 1. *Corinth:* 5. ielen
3. vagyoc lelekbe, az az, akaratomban. Nihol tanyitokert, mint 1 *Ioan:* 4. Meg probal-
lyatoc az lelkeket ha Istentűl vadnaké, az az, à Tanyitokat. 2. *Tessal:* 1. Az lelec altal
4. meg ne haboritassatoc. Nihol tűndőres latasert, *Luc.* 24. Alittyac vala hogy lelket
5. latnanac: az az: tűndert. Nihol Szelért: mint *Ioan:* 3. Az lelec, az az, à szęl az hol a-
6. karia, fu. Nihol szozatert, mint 1. *Corinth:* 4. Ha imatkozom leleckel, az az szoual, i-
7. matkoznom kel elmemmelis. Iobis 8. igy ęrti. Nihol belső io es gonosz indulatert,
8. mint *Luc:* 9. Nem tudgyatoc minemű lelkűec vattoc. Nihol czalard szinért: mint
2. *Tessal:* 2. Meg ne haborodgyatoc se lelec altal, se beszed altal, Micheasis igy ęrti.
9. *Much:* 2. Nihol az ęlterő lelekért, mint *Psal:* 104. Ha el veszed à Lelket, ki mulnac, Ez
fęle lelkec vadnac minden ęlő es neuekedendő ailarba, baromba, faba, fűbe, az ki ne-
10. uelies ęltetiket. Nihol buzgo indulatert, es dagalyos haragért, mint *Prouerb:* 24.
Palanc nelkűl valo varas az, à firfiu, à ki meg nem enhitheti Lelket. Igy *Esaiasnalis* 20.
11. Kegyetleneknec Lelke. Nihol az elő teremtet allatokert mint *Psalm:* 150. Minden
12. Lelkec diczeryec az vrat. Nihol, Mint mikor az Christusban az Lelec őszue vete-
tic az testel, az Isteni termeszetet iegezi, mint *Rom:* 1, Test szerint Dauid maguabol
vagyon, De az meg szentelő Lelec szerent Isten Fianac bizonyitatot. Es mint, 1. *Pet:*
3. Testben meg holt az Lelec altal meg eleuenitetet. Mikor kedig az emberbe az
Lelec es à test őszue vettetnec, à test az ő termezetit, à Lelec az wy es meg eleuenitetet
reszet iegyzi, *Rom:* 8. Ha az Leleckel meg ölitec az testnec czelekedetit eltec, *Galat:* 5.
13. Az test az Lelec ellen keuan, es az Lelec az test ellen. Nihol az eleuenyitő kegye-
mert mely az Euangeliomba hirdettetic az hiueknec, 1 *Corinth:* 3. Az bőtű meg ől az
14. Lelec meg eleuenit, *Iohan:* 6. Az mely igeket szoloc elet es Lelec. Nihol az tiszta
sziwbol szarmazot Isteni tiszteletert, 1. *Ioan:* 14. Az igazi madoc az Attyat imadgyac
15. Lelekbe es igassagba, *Philip:* 3 Lelekből az Istent tisztellyűc. Nina iegyzi az ember-
nec eleteris 1. *Cor:* 20. animalis homo, az okossag szerent valo Lelki ember, nem erti az
16. Isten Lelke dolgat. Nihol minden Lelki allatokert, mellynec ninczen husoc es czontoc,
es igy közönseges keppen vetetic Angyalokert, ördögökert, es Istenert. Angyalokert,
mint *Psal:* 103. *Heb:* 1. Ki az ő Angyalit Lelki allotocka teremti. Oerdőgőkert, *Marc:* 8.
Ki űze az Lelket, *Epheſ:* 2. Az Lelec ki az engedetlen fiakba lakozic, 1. *Reg:* 22. Az
17. Lelec alla az Isten eleiebe. Nihol ertetic *ISTENRE*, mint *Iohan:* 4, az Isten Lelec.

Az ßent harom-ságra. Ez ęrtelem szerent mind az harom szemelt ertyűc, mind az Attyat, mind az Fiut, mind az szent Lelket leleknec lenni, mert mindenic szemely egy őrőcke valo lelki al-
18. lat. Nihol ertetic czac az *SZENT LELEKNEC* szemelyere, mely harmadic szeme-

Czac az harma-dic ßemelyre. lye az egy Istenfegnec, mint *Matth:* 3. Lata Ianos hogy az Istennec Lelke le szallana,
Matth: 4. Iesus vitetec az Lelektűl à puisztaba, *Marc:* 1. Az Lelec ki külde, *Luc:* 4. Az
Lelektűl vitetec, *Matth:* 10. Nem ti szoltoc hanem az en Attyamnac Lelke, az ki ti
bennetec vagyon, *Galat:* 3. El boczata az Fiunac Lelket kiuel Attyanknac kialtattya,
Corinth: 12. *Iohan:* 1. *Roman* 8, 1. *Tim:* 4. Az Lelec bizonnyal szol, *Actor:* 8. Monda az Le-
lec Philipnec. Mind ezec czac az harmadic szemelyre ertetnec, Kiről maid nyiluab-
19. banis szollyunc. Nihol kedig ertetic az szent Leleknec aiandekiaert, mely soc fe-
le: Mint az Istenbeli őruendeztetes, erről szol szent Pal, *Epheſ:* 5. Hogy meg tellye-
sedgyetec Lelec kel az az Lelki örömmel: Es mint az Lelki ertelmesseg, Kiről ez ira-
soc szolnac, 1. *Teſſ:* 5. *Philip.* 1, *Epheſ:* 2. *Dan:* 6. Es mint az Istenbeli buzgosag es ayitatos-
sag, 1. *Timoth:* 4. Es mint az Euangeliombeli hathatos tudomany, es meg eleuenitő ke-
gyelem, 2. *Corinth:* 3. Kiről szent Pal: 4. igy szol, ki tőt minket hogy alkomatos szol-
gai lennenc az wy Testamentomnac, nem az bőtűnec, hanem az Leleknec, Mert az
botű meg ől, az Lelec kedig eleuenit, Az bőtűn erti az külső szoual valo Predikallast,
mely czac az fülbe zengedes, es az sziuet fel nem mozditrya. Touabba mint az
Lelki elet, es iamborsag, *Galat:* 6. Es mint az meg vyult termezet, *Matth:* 16. Es mint à
Prophetalas, Es irasnac magyarazattya, 1. *Teſſ:* 5. Kiről igy szol, az Lelket meg ne ol-
czatoc. Mind ez Lelki aiandekoc, Leleknec neueztetnec.

Az ßent Lelek-nec Czelekedeti-ről valo neuezeti Soc helyen à szentiras az ő Czelekedőkolyahoz kepeſti neuezi őtet, Iol szemorusag
Lelknec, *Psal:* 50. Hol szegeny Leleknec, *Matth:* 5, Boldogoc az Lelki szegenyec, Hol

hitnec

hitnec Lelkenec, 2. *Corinth.* 4. Hol valaſztas Lelkenec, 1. *Corinth:* 12. Hol igazgatas Lelkenec. Hol ayac Lelkenec, *Eſa:* 11. 2. *Teſſ:* 2. Hol bölczeſeg Lelkenec, *Exod:* 28. Hol Tanacz, Erőſſeg Lelkenec, *Eſa:* 11. Hol fiui fogadas Lelkenec, *Rom:* 8. Hol ſzabad akaratnac, es io kedu Lelkenec, *Pſal:* 50, Hol itelet, *Eſa:* 4. Hol buzgoſag Lelkenec, *Eſa:* 4. Hol eletnec Lelkenec, *Rom:* 8. Hol ki ielentes Lelkenec, *Epheſ:* 1. Hol igaz Leleknec, *Pſal:* 50. Hol alhatoſſagnac, Szeretetnec, es ſozanſagnac Lelkenec, *Rom:* 1. Igerteret ſzent Leleknec, *Epheſ:* 1. őrőc Leleknec, *Hebr:* 9. Mind ezec tiſztiről es czelekedetiről neueztetnec.

De nem czac à ſzent Lelec neueztetic illy neuezeteckel, hanem az meg vyult lelkű emberekis: Mint Illes Lelkenec, 4. *Reg:* 12. Moyſes Lelkenec: *Num:* 11. Daniel Lelkenec, *Dan:* 3. Cyrus Lelkenec, 2 *Para.* 36. Zorobabel Lelkenec, *Hag:* 1. Iſten felő Lelkenec, *Eccleſiaſt:* 34. Philiſtinuſoc Lelkenec, 2 *Paral:* 21. Vilag Lelkenec, 3. *Reg:* 22, 1. *Corinth:* 14. Ember Lelkenec, 1. *Corinth:* 2. A mint kedig à io Leleknec ſoc io neuezeti vadnac az ő ſoc io teteyert, Igy az gonoz Lelekis ſoc keppen neueztetic gonoſz tetemenyert. Mint tiſztatalan Leleknec, *Luc:* 9. 11. *Apoc.* 16. Gonoſz Lelknec, *Iudit:* 9. Eſztelen Leleknec, *Eſai:* 29. Szunyadozo Leleknec, *Eſa:* 29. Pyton Lelkenec, *Leuit:* 20. *Actor:* 16. Teuelges Lelkenec, 1. *Timoth:* 4. 3. *Reg:* 22. Iſteni karomlas Lelkenec, keuelyſeg es hazagſag Lelkenec, erőtlenſeg Lelkenec, *Luc:* 13. Boſzu allas Lelkenec, *Num:* 5.

Io embereknec Lelki neuezeti.

Oerdőgnec czelekedetinec neuezeti.

Gonoſs emberekenec Lelki neuezeti.

Artalmiaſoknac neuezeti.

De nem czac az őrdög neueztetic igy, hanem az emberekis az ő gonoſz indulatyoc ſzerint. Sőt akar mely artalmaſſagis ſoc helyen Leleknec neueztetic: Mint az tűz, kű eſső, chſeg, halal, fegyuer, vadaknac fogai, kigyoknac es Scorpicknac merge Lelkeknec neueztetnec, *Eccleſ:* 39. Hogy illy Lelkeket az az artalmakat boczat az Iſten az bűnnec bűntetéſeyert ez vilagra.

Ez fele ſoc ertelem ſzerent ſzantalan helyen emliteric az lelec. Mely ſoc neuezet miat hogy eſzűnc meg ne tebolodgyec, moſtan mind ezec kőzzűl az fele iraſokat valogaſſunc ki, az mellyec vgy ſzolnac az Lelekről mint az Iſtenſegnec harmadic ſzemelyeről. Hogy őtet meg tudgyuc valaztani mind az Attyai, mind az Fiu ſzemelyetűl, kikis Lelki allatoc, mind az emberi, mind az Angyali mind az őrdőgi lelektűl, mind az Lelki indulatoktul, es czelekedetekűl. Mert ſokan el teuelyeduen, nem tudnac ő rola igaz iſmeretet venni, kiualikeppen enni ſoc neuezetec kőzt nem tuduan őtet az ő lelektűl meg valaſztani. Immar azert hallyuc meg minemű ſzep ſzockal neueſzi őtet az iras, kiből meg iſmerhettyűc hogy az ſzent Lelekis bizony Iſten, de kűlőmb ſzemely az Attyatul es Fiutul, kickel egy valoſagos ſőt azon Iſten. Ezekről io figyelmeteſen tanullyunc.

HARMADIC TANVSAGROL.

Az ſzent Leleknec tulaydon neuezetiről.

AZ egy őrőc Iſtenſegnec az ſzent Haromſagnac egyic ſzemelye neueztetic ſoc keppen: Hol ſzent Leleknec, *Ioan:* 20. Hol czac Leleknec, *Matth:* 4. Hol Attya lelkenec, *Matth:* 10. Hol Fiu Lelkenec, *Rom:* 8. *Galat:* 4 1. *Petr.* 1. Hol *IEHOVA*, Adonai. Elohim, Schaddai, Hol Zebaoth Lelkenec, *Exod:* 6. *Ierem:* 23. *Pſalm:* 16. *Gene:* 10 *Eſa:* 48. Mely neuec kőz mind az Attyanac, mind az Fiunac, mind az ſzent Leleknec. Az *IEHOVA* kedig annit teſzen, vagyoc, ki azert neueztetí magat annac mert czac ő az à ki vagyon, egyebec kedig az mibe vadnac, ő benne vadnac. *ADONAI* kedig annyit teſzen, meg tarto, Az *ADON* oſzlopot iegyez, ielentuen Iſtenis ő magat mi tamaſzunknac. *ELOHIM* az az hatalmas: *SCHADDAI*, az az mindenhato, *ZABAOTH* az az Seregeknec vra. Iollehet ezec olly nagy neuezeti Iſtennec, hogy magyar nyeluen anni melyen ki ſem mondhatni, de megis valamenire ſaldithatni belőlőc, az minec akaria magat neueztetni. Mind ez neuezetec meg ielentic az ſzent Leleknekis tulaydon Iſteni termeſzetit, es bizony Iſtenſeget, az Attyabol, es Fiubol valo voltat. Es hogy őis ő magaba leuő ſzemely, magaba őrőckē allando, eltető, tarto, hatalmas, mindenhato, es erős Iſten legyen, Szinten oly mint az Attya,

Neuezeti ſzent: Attyac: Fiue: Iehouae: Adonae: Schaddaue: Zabaothe.

Ez neuec mit iesznec az ſzent Lelekről.

Az Vrnac Pinkesdi aiandekarol

es mint az Fiu, azoknac tulaydon Lelke, es azockal egy Isten legyen. Toubba soc helyen *TIŹTIR*ŐL*IS* es czelekedetirŏl neueztetic: Mint szent Leleknec, *Iohan:* 14. azert neueztetic mert szentelönc mi nekünc. Kedunec es imatsagnac Lelkenec azert neueztetic, *Zacha:* 12. mert Istennec keduebe biztat bennünc, imatkozasra indit, Fiui fogadasnac Lelkenec azert, mert bizonyossa teszen hogy Isten Fiaua fogadot à Christus altal, Es azert tanubizonysagnakis neueztetic. Bölczesegnec, Tanacznac Erőssegnec, Igasságnac Lelkenec azert, mert ertelmesesecke bölczecke, erőssecke, es igaz ertelmücke teszen. † Procatornac azert *Ioan: 5.* Mert mint io Procator ŏ mellettünc vagyon minden igyünkbe, bün, ördög halal, szidalom, es kergetes ellen, es magara veszi igyünknec forgatasat, mintha ŏ maga dolga volna, Es szol mellettünc tanit minketis az szolaſra, tanaczot ad es felel erettünc, Es à hol igyünc el veszto felbe volna vigaztal, batorit, es erősit. Azert nihol szoszolonac, nihol vigaztalonac, igasság lelkenec, igazgatonac, bizonysag teuönec, es zalognac neueztetic.

Rom: Fiui fogadasnac Bölczesegnec, Tanacznac, Erősségnec, igasságnac, Ertelemnec Lelke.

† Prokatornac.

Iohan: 16. Szoßolo, vigaßtalo, bizonysag teuö.

Es az mint meg szamlalhatatlan az ŏ velünc valo soc io tete, Igy neuezetis szantalan tiltul az szent irasba. Kiből mint kellessec ötet meg ismernünc, beczülnünc es tisztelnünc, lassuc meg. Hogy ne az okossag szerent, hanem az irasnac neuezeti szerent tudgyunc ŏ rola iteletet tenni. Lassuc azert az iras mint bizonyitsa hogy az szent Lelec bizony Isten, az Attyaual es Fiuual egy Isten, de külön szemely legyen.

Hogy Isten legyen à szent Lelec szemelye.

Isteni neuezeti.

HOgy az szent Lelec az Istensegnec eggic szemelye, es igaz Isten legyen, soc keppen bizonittya az iras: mind Neuezeti szerint, mind Czelekedeti, mind tiszteleti szerent. Elöszer azert bizoitsuc meg Neuezetirŏl ötet igaz Isteni szemelyenec lennni. Ezeckiel igy szoluan Istennec neuezi: Belem iöue az Lelec, es monda, Mennyel es igy szoly, ezt mondgya az Iehoua, *Ezech:* 2. Esaiastis igy küldi el az szent Lelec, Mennyel vakicz meg az nepet, *Esa:* 6. Ezt szent Pal, *Actor:* 28. Az szent Lelekre magyarazza, hogy az szent Lelec szolatta volna, Oluasd meg iol masuttis szent Pal szaua iarasat, midön 1. *Corinth:* 12. igy szol: Vgyan azon az Isten ki azonokat czelekeszi mindenekbe, It mit mondgyon *ISTENNEC* ŏ maga meg magyarazvgyan ottan monduan, Mind ezeket szerzi vgyan amaz egy *LELEC*. Ime hallod azert hogy az kit most czelekedŏ *LELEKNEC* monda, ezt az elöb czelekedŏ *ISTENNEC* monda. Mely Leleknec akaratotis tulaydonit monduan: ki ez aiandekokat kiualtkeppen el osztya, mindennec à mint akaria. Ime hallod hogy oly Istennec neuezi az szent Lelket az kinec akarattya vagyon. Hat nem oly indulat ŏ mint az szel, à ki noha Isteni inditasbol fü, de az ertelem, erzekenseg, okossag es akarat nekül vagyon: Hanem oly Isten mint az Attya, es az Fiu, es oly akarattya mint az Attyanac es Fiunac. De most elöbe czac az neuekről szollyunc, es azbolis ismeryüc meg az ŏ bizony Isten voltat. Szent Peteris nyiluan Istennec neuezi az szent Lelket, monduan Ananiasnac, Miert töltötte be az Satan sziuedet hogy hazudnal az szent Lelec ellen, Ez szent Lelket az ki ellen hazudot Ananias touab Istenec neuezi monduan: Nem embereknec hazudtal hanem Istennec, Ime mind egy Peternel szent Lelec ellen hazudni es Isten ellen hazudni, mely szoba ielenti ötet bizony Istennec lenniesz: Ezen szo iarasa vagyon szent Palnakis 1. *Corinth:* 14. Hol elöszer az kit Istennec neuez azt az vtan szent Leleknec neuezi: monduan. A ki idegen nyeluen szol nem embernec szol, hanem az Istennec: es mond vtanna: Az Lelec szol Isteni titkokat. Esaiasnalis vagyon è fele szo iaras, Hogy az kit elöszer Leleknec neuez az vtan wrnac neuezi, *Esa:* 63.

Akarattya vagyon az ßent Leleknec,

Istenec neuezetic Actor: 5.

Oly neuel neuezetic mint az Attya es Fiu.

Töb egyeb neuekbölis itelhettyüc ötet Istennec lenni, mert Wrnakis neueztetic, 1. *Corinth:* 12. 2. *Cor:* 3. *IONAC. Psal:* 142. Czac az Isten kedig io, *Luc:* 18. Igaznac 1. *Iohan:* 5. Szentnec soc helyen. Oeröcke valonac, *Hebr:* 5. Iollehet ezen az Christus nac öröc Istensegetis erthetyüc. Az egesz szent irasnac igazgatoianac, 2. *Pet:* 1. Az hiuec biroianac, *Rom:* 8. Tökelletes tanitonac, *Iohan:* 16. E vilag itelöienec, *Ioan:* 16. Mindenhatonac, *Sap:* 7. *Esa:* 40, *Roman:* Tüznec, *Matth:* 3. es Viznec, *Iohan:* 3. Ki meg tisztittya vn-

dokſaginkat. Iſten vyanac, *Exod:* 8. *Luc:* 11. Ez neuezeteket az ki io fegyelmeteſſegel es ſzeled Leleckel meg hannya veti, könnyen meg ertheti hogy az ſzent iras ſzinten vgy ſzollyon az ſzent Lelekről, mint Iſtenről, mint az Attyarol es Fiurol, Neueztetuen ôis hol Iſtennec, hol wrnac, hol mindenhatonac, hol azon egyeb tiſzteſſeges es meltoſagos neuezeteckel mint az Attya, es az Fiu. De immar czelekedetirôlis iſmeryűc meg ôtet Iſtennec lenni.

MASODSZOR ezt tanullyuc meg az ſzent Lelekről, hogy valamit czelekeſzic az Attya, es az Fiu, mind azon czelekedetec tulaydonitatnac az ſzent Leleknekis, *Iſteni Czelekedeti à ſzent Leleknec.* Azert egy Iſten az Attyaual, es az Fiuual: Mert Teremtôis, *Iob.* 33. 36. Az wrnac Lelke ekeſite meg az egeket, *Gene:* 1. Az wrnac Lelke lengedez vala az vizeken. Ki eltet vala minden allatokat, Es mint az tyűc ki kőlti az ő fiait, vgy tengeti vala ôket. Kinec tulaydonittya az iras meg à Chrűs teſte teremteſekis vagy formalaſat az ſzűznec mehebe, *Luc:* 1. Mond Dauid. Az WR Lelke teremtet engemet, *Pſal:* 23. 103. Tart Eltet, Eleuenit ôis, *Gene:* 1 *Eſal:* 138. *Rom:* 8. 2. *Cor:* 12 *Sap.* 1. Szol es paranczol, *Actor:* 13. Monda az ſz: Lelec, *&c.* Bőlczen ſzoltat, *Matth:* 10. Czudakat czelekeſzic, *Rom:* 15. Az Iſtennec titkait ki ielenti, 1. *Corintk:* 2. Aiandekot oſzt, 2. *Corinth:* 12. Iſten Fiaiua teſzen, *Rom:* 8. Meg ſzentel, *Rom:* 1. Az anyaſzent Egyhazat biria, es tanitokat ſzerez, *Actor:* 13. *Eſa:* 48. Keduet es bekeſeget ad, *Apoc:* 1. Meg igazit, 1. *Corinth:* 6. Szabadoſocka teſzen, 2. *Corinth:* 3. wyionnan ſzűl, *Iohan:* 3. *Timoth.* 3. Fel inditttya ſziuűnket io czelekedetre es imatkozaſra: *Zach:* 12. Ki hoſzta Ægyptombol az nepet, *Eſa:* 63. Meg boczattya az bűnt, *Iohan:* 20, mert előſzer ſzent Lelket ad az Chriſtus az Apoſtolokra es vgy hirdeti az bűn boczanattyat. Ki ielenti az Iſten titokiat, *Ioan:* 16. Hited ad, 1. *Corinth:* 6. Iſteni indulatokat indit, *Rom:* 8. Tanittya az hiueket, *Ioan:* 8. *MIND* ezec oly czelekedeti az ſzent Leleknec, Kiből meg bizonitatic kűlőn ſzemelynec, es bizony Iſtennec: Midőn hol Teremtőnec, hol Eltetőnec neueztetic, es hol Vezerlőnec, à ki meg az Iſraelis ki vezette volna Ægyptombol, *Pſal:* 94. A mint panaſzolkodikis az ſzent Lelec, hogy ot az puztaba ôtet keſergettec volna, *Heb:* 3. 4. Hol minden io aiandekoknac oſztogatoianac, 1. *Cor:* 12. *Luc:* 14. *Ioan:* 14. Hol Prophetaknac, Apoſtoloknac, Paſztoroknac es tanitoknac adoianac, *Actor:* 20. *Epheſ.* 4. *Actor:* 16. Az hiueknec meg ſzentelőienec, hordozoianac, taplaloianac, őrizőyenec, vilagoſitoianac, es wyionnan ſzűlőienec, *Ioan:* 3. *Rom:* 8. *Yit:* 3. Ez Iſtenhez illendő czelekedetűs meg bizonittyac ôtet igaz es termeſzet ſzerint valo Iſtennec lenni, Hol Veghetetlen termeſzetűnec mint ki egyczerſmind mindenekben ſoc fele iokat ſzerezzen, 1. *Corinth:* 3. Veghetetlen bőlczeſegű nec mint ki ſzolt az Prophetac es Apoſtoloc altal, es ki egyedűl viſgallia az Iſtennec titkait, 1. *Pet:* 1, 1. *Corinth.* 2. Mindenhatonac, mint ki Iſtennec ereye legyen, es mindeneket czelekegyec, 1. *Cor:* 12. Ionac. *Pſal:* 143. A te io Lelked vezerellyen engemet. Szabadoſnac, 1. *Corinth:* 12. Az ki oſztogattya az mint akaria aiandekiat. Oerőcke valonac, *Hebr:* 9. Az mi Papunc az őrőcke valo Lelec altal aldozta meg magat. Ez nagy neuezetec es czelekedetekis bizonittyac az ſzent Leleknec Iſteni termezetit.

HARMADSZOR TISZTELETIRől iſmeryűc meg ôtet bizony Iſtennec lenni, Mert az ſzent iras nagy Iſteni tiſzteletetis tulaydonit az ſzent Leleknec Midőn az ő beſzedenec halgataſara int, *Apoc:* 2. Hald meg hogy mond az ſzent Lelec. Midőn az Attyaual es Fiuual egye teſzi az iras 1. *Iohan:* 5. *Matth:* 28. 2. *Corinth:* 3. *Apoc:* 1. Midőn ôtet imattattya, *Rom:* 10. Iſtennec neuezi *Actor:* 5. 1. *Iohan:* 5. Int hogy ő benne higgyűnc, ő tűle keduet, es bekeſeget varyunc, ôtet halgaſſuc *Apoc:* 2. ôtet meg ne ſzomorîtſuc, ő ellene ne allyunc, Midőn ő Templominac neuez, Kit az Apoſtolokis imatſagal es bőtőleſſel tiſzteltec, *Actor:* 12. Midőn az ő neuebeñis meg kőrőſztőlkőttet mint az Attyanac es Fiuinac neuebe. Ezec oly nagy tiſzteſſegeſec, hogy ha Iſten nem volna à ſz: Lelec az iras neki nem tulaydonitana: Mondoc ezec, hogy beñűnc ſzent Lelec Templomanac hyu az iras, Mert ſenkinec az iras meg kű Templomot ſem emel, hanem czac az őrőcke valo es imadando Iſtennec: Es hogy imattattyais ôtet mint Dauid mondgya, *Pſa:* 94. Iertec el imadgyuc ôtet, eſsűnc terdre ő előtte, es ſiryunc az WR előt az ki minket teremtôt, Mert ő az WR az mi Iſtennűnc, es mi ő nepei es iohai vagyunc,

Iſteni tiſztelet az ſzent Lelecnec.

Az Vrnac Pinkesdi aiandekarol

gyűnc, Ha ma hallyatoc az ő szauat, meg ne kemenyetsetec az ti szíueteket, mikeppen az ti Attyatoc engemet meg kísirtenec. Ez iraſt kedig Pal az szent Lelekről mondgya, *Hebr:* 3. Az Angyalokis imadgyac az seregeknec wrat Istenet, *Esa:* 6. Kit à sz: Pal à sz: Lelekről magyaraz, *Actor:* 28. Touabba azert kőröztőlkőttete meg wrunc az szent Lelec neuebeis, *Matt:* 28. Hogy magunkat kőteleznűc az ő ismeretireis, tiszteletire, imadasara, es segitsegre valo hiuasara, Nem szabad kedig semmi teremtet allatnac neuebe meg kereztelkednünc, 1. *Corinth:* 1. Hat az kereztsegis bizonitya őtet igaz Istennec lenni. Mely kereztseg Istennec frigye az emberi nemzettel, Kibe Isten azt fogagya hogy mi Istennünc lenne, az mi bűneinket el törűluen ingyen keduebe es kegyelmebe fogadna, es az őrőc eletet meg adna. Erre kőti ő magat az kereztsegnec frigyebe. Mi tőlünc Viszont azt keuannya, hogy az Istent meg ismeryűc, ennec kőnyőrögyűnc, ezt tiszteliyűc az kinec neuebe meg kereztelkettünc. Iol meg lassa azert minden az ki meg kereztelkedet, hogy fel ne bontsa az friget, hanem igazan meg ismerie azt az kinec Zaszloia ala atta magat, es az kinec neuebe az Attyanac, Fiunac, es az szent Leleknec neuebe meg kereztelkedet. Mert oly nagy kőtel lőt ot, hogy annac bűnet meg ne boczassa, es ne iduőzitse azt az ki azt az Istent nem tisztelneye. Im szolanc harom rendbe, honnet bizonitsa az iras az szent Lelket külőn valo szemelynec, es bizony Istennec lenni: Mert soc helyen nyiluan Istennec neueztetic őis mint az Attya es az Fiu: Es soc helyen azon Istení Czelekedetet tulaydonit nekijs az iras, es azon Istení Tiszteletet.

1. *Pet:* 3.

EZEKET felette igen szűkseg meg tanulnunc, hogy mindenic szemelt nyiluan meg ismeryűc, Mert az igaz Isten czac az Attya, az Fiu, es az szent Lelec, es ezen kiűől nincz tőb Isten, Az ki ezt nem tudgya, az nem ismeri az Istent, Senki sem imatkozhatic kűlő nben igazan, hanem ha meg gondollya mind az Atyat, mind az Fiut, mind az szent lelket: Az Attyat ki szűlte az ő Fiat, es valtsagunkra boczatta, mely Atyatul es Fiutul szarmazic belenc tulaydon szent Lelke meg szenteleſűnkre. Mely értelem noha ellenkezic az okossagal, Hogy, az Istennec, Fia legyen, az Attyanac es Fiunac egy Lelke legyen, mindenic külőn Szemely legyen, de egy Isten legyen, Es mindent egyűt czelekegyenec, Kiknec tulaydonsagoc czac az, Hogy az Attya szűlte Fiat, es el kűlte az meg valtsagra, az Fiu szűletet az Attyatul, az szent lelec szarmazic es küldetic az Attyatul es Fiutul: Ez mondoc noha ellenkezic az okossagal, es nekűnc neheznec teczic, De mi hogy kart ne vallyunc, engedgyűnc az Isteni tanacznac, es à mint magat ki ielentette, es az mit hirdetet mind az Attyai szemelyről, mind az Fiui szemelyről, mind à szent Lelec szemelyeről azt higyűc el, Es agyunc halat ő szentfelsegenec, hogy illy nagy dolgot ki ielentet mi nekűnc, es illy keppen Fia altal es szent Lelke altal akart minket magahoz kapczolnia, Es mint ők egyec minketis benne egye tenne. Ez legyen arrol tanitsagunc hogy az szent Lelec szemely es bizony Isten legyen. Az harom szemelyről kedig az Attyarol es Fiurol es szent Lelekről többet szollyunc szent Haromsag napian ez iűuő WR napian. Most megis czac az szent Lelekről szollyűnc. Kinec noha soc draga szep es czudalatos czelekedeti vadnac kőztunc, az mint egynehanyarol emlekezenc, az iras mely szep dolgokat tulaydonit ő nekijs: De most czac ez egyről szollyunc, Hogy *SZENT NEC* neueztetic, Kiből azt tanullyuc meg minemű Szentelőnc ő mi nekűnc, az az minemű szent dolgokat czelekedgyec bennűnc.

NEGYEDIC TANVSAGROL.

Szenteleseről az SZENT LELEKNEC, az az szent czelekedetiről az hiuekbe.

Miert szent neue

AZ tőb fű neuezeti kőzt eggic draga neuezeti SZENT, Ez neuel tisztiert neueztetic, mert fű tiszti ő neki szenteles, Mint az Fiu tisztiről neueztetic Igassag tanitonac, *Ioel.* 2. Mert igazan ielenti ki az Attya akarattyat, es megis igazit, Igy az Isten lelkeis tisztiről szent leleknec neueztetic, Mert minden meg tu-

Mint szentellyen.

tult,

tult, fertéztetet, es meg romlot emberi termeſzetünket vya, tiſztaua, eppe, eſzente teſzi, Elmenket mely meg ſetetedet az Iſteni iſmeretbe, meg vilagoſittya, akaratunkat mely ellenkezic az Iſtennec akarattyaual, engedelemre haitogattya, es minde kűlſő es belſő erzekenſeginket ſzent indulatokra indittya. Kinec ſzent czelekedeti mineműc legyenec az hiuekbe, azokba egynehanyat rőndel im elő ſzamlaloc, Kinec draga voltoc igen meg boczűlteſſec velünc à Chriſtusnac illy nagy mennyei aiandekiat, es eyel nappal keryűc az ő bennünc valo lakaſat, ki nekűl el ſenyuettec, el veſztec, es vgyan ſemmic volnanc, az mint maid meg ertyűc. *SZOLVNC* kedig őt rendbe az ő ſzent czelekedetiről. 1. Az bűnnec meg vtaltataſarol. 2. Az Chriſtusban valo bizodalomrol. 3: Az vallaſról es az haborúnac bekeſeges tűreſeről. 4. Nagy ſoc nemes io erkűlcziről. 5. Es az iduőſſegnec zalogaről. Most laſſuc az elſőt.

ELŐSZER indit bennűnc Iſteni felelmet, es ki veſzen belőlünc teſti batorſagot, hogy feluen az WR Iſtent, meg vtalnanc es el tauoztatnanc minden bűnőkot. Kinec ſzenteleſe nelkűl termeſzet ſzernit czac bűnbe győnyőrkődünc, nagy batorſagal kő uetuen azt, es ſoc keppen olalkoduan vtanna, mig az Iſten lelke viſza nem hiw es hatra nem rant. Mint Dauid őrűl hogy meg ölhette Vriaſt es feleſeget maganac foglalhatta, alituan mintha immar nem volna ſenki ki rea kialtana, De azonba meg ſzolittya az WR, es vadollya ſziuebe az Iſtennec Lelke, kiből igen meg felemlic: Palis nagy bodognac tarttya magat hogy az papoc mellette irtac, hogy ſzabadon kergetheſſe az wr tanituanyit, azonba midőn bator ſziuel futna az WR ſzentinec űldőzeſit meg ſzőlittya az WR, es igen meg rőtten. Az főſuenyekis igen őrűlnec az hamis nyereſegekbe, es mohon futtyac hogy ſzaporitſac azt. Azonkeppen minden egyeb bűnőket mohon őrőmmel futtya az meg romlot termeſzet, kereſűen alkolmatoſſagot az meg ſzerzeſre, ſemmit nem gondoluan az Iſtennec ítéletiuel. Es akar mely vtalatoſſagotis, baiolaſt, baluanyozaſt, buiaſagot, lopaſt, czalardſagot ſemminec tart è gonoſz termeſzet Iſten ítélete előt, hanem czac emberec előt lappagtattya, alituan, mint ha ſoha elő nem kelne Iſten eleibe. Sőt ſokan vakmerő keppen nyakra főre mint egy ſzeles tuloc, mint az men lo, mint az vad kan, mint az dűhős eb, vgy futnac az bűn telre, Sokan mint egy agyon űtőttec mind elmeyekbe, ſziuekbe, teſtekbe, Lelkekbe el nehezednec, meg kemennyednec, es mintha be holtac volna az bűnben, Es mint az ki mely vizbe eſic, es ſoc vizet el nyeluen fuldokol, es holt eleuenen nagy meg nehezűlue ragadgyac ki es ki okatattyac vele az el nyelt vizet, Igy ſzabadit meg ſokakat az ſzent Lelec azbol az bűnőkből, kiket be nyeluen bele holt volt, Pelda Aron, Dauid, Magdolna, Peter az Tolnai, es többec. Iai ki nagy az romlas mi bennűnc, hogy à ki miat langoz Iſten haragya reanc, es à mit vtal az wr Iſten, azt magunktul czac meg ſem iſmerhettyűc, ſőt edes iz allat nagy mohon bolondul futtyuc. Kibe mind ez egeſz vilag termeſzet ſzerent heuerne, az mint minden ſoc keppen izgattatic kűlőmb kűlőmb telhetetlenſegre, irigſegre, keuelyſegre, buya, torkos, hamis, merges Iſtentelenſegekre, De hogy ezec miattis el ne veſſzűnc, ebbőlis az Chriſtuſnac Lelke meg oruoſol minket, Mert minden vtalatos bűnőkről meg ſzolit bennűnc, es meg fed minden teſti batorſziuet, Es meg iſmerteti az bűnnec ſzőrnyűſeget es nagy vtalatoſſagat, Es ellene fenyeteket ſzerez az iőuendő haragot es oſtort meg ielentuen, Es igy ő altala kezdgyűc az bűnt meg gyűlőlni, es eletűnket meg iobitani, az regi vndokſagot vtalni, es iora ſegitſeget kerni, es az bennűnc ſzorult es izagato bűnt vntalan őldőkleni. Illy keppen az bűnt ſoha ſenki meg nem vtalhatna à ſzent Leleknec inditaſa nelkűl, ha ſzinte oſztoroztatnekis miatta, à mint erről ſoc panaſza Iſtennec, hogy vereſeguelis nem gondolnanac az Iſtentelenec, *Ieremi:* 2. *Pſal:* 49. Cainnakis erről ezt monda az Iſten, Nyugſzic az te bűnőd mig ki nem ielenődic. Szűkſeg azert erre áz ſzent Lelket kernűnc az ki valoba megis vtaltaſſa az bűnt, feletteſſe az Iſtent, es iorais indi czon. Az mint erről ſzep igeretűnkis vadnac Iſtentűl: Hogy az ő Lelke altal vgyan ſziuűnkbe irna be az ő Töruenyet, *Deut:* 30. *Ieremi.* 31. Erre nyita meg Iſten ſziuet az Lidianakis, *Actor:* 16. Azt mondac az Apoſtolokis hogy az WR adot az poganoknakis eletre valo pœnitenciat, es meg terő ſziuet. Palis inti Timotheuſt, 2. *Timoth:* 2. Hogy egyűgyűkeppen fegyc az bűnőſöket, Kiknec az Iſten adna pœnitenciat, es igaſſag-

Elſő ſzent inditas ſa bűnnec meg ismerete.

Az ſzent Lelekneс ſzűkſeges nelkűl nyugſzic az bűn à hitetlenekbe egy ideig.

Az Vrnac Pinkesdi aiandekarol.

nac iſmeretit. Ez fele Iſten ſzerint valo banat ki ſzent Lelec altal indultatot ſokra haſznos, 2. *Cori:* 7. Mert az, örömre, meg tereſre, es eletre valo, De az Iſtenteleneknec banattyoc, kic nem meg terő ſziuel, ſemſzent Lelec altal bankodnac, hanem czac az oſztoroza ſnac faidalma es remüleſe miat, ketſeget, kegyetlen győtredelmet es halalt ſzerez, Kiről pelda Caín, Saul, Iudas, Mely Iſtentelen banat ſzokſzor öregbetetikis az gonoſz Lelektől. Kitől minket otalmazzon az WR Ieſus Lelke, es adgyon igaz töredelmes banotos es bün vtalo ſziuet egeſz eletünkben. Ez eggic iduőſſeges es ſzent inditaſa az ſzent Leleknec, Hogy à bünt ſziuünc ſzerent vtaltattya velünc.

Maſic ſent inditaſa Iſteni bizodalom.

MASODSZOR indit bennünc hitet, hogy higyüc Chriſtus altal bününc boczanattyat, kiert az Attya meg kegyelmezne mi nekünc. Ezis ſoha ſemmi keppen nem indulhat bennünc az ſzent Lelec nelkül, Mert termeſzet ſzerent röttögünc azontul miſhent meg iſmerhettyüc az bünt, es el fütünc Iſten elöt az ki ellen mieltüc az bünt, Pelda, Adam, Caín, Iudas. De ez remüleſt meg enheti az ſzent Lelec, meg mutatuan az Euangeliomnac tanitaſabol az Chriſtus eleg tetelet, az ő draga fizeteſet, az ő egyenlő arrat, es valtſagat, az ő aldozattyat az bünert, Es ezeknec gondolati altal fel indit bennünket, hogy ha ſzinte nagy bün vadolnais ſziuünket azbais Iſten eleibe folyamlyunc az közbe iaro Chriſtuſnac altala. Ez hit az mi győzödelmünc, 1. *Ioan:* 5. Mert Iſten nagyob az mi vadolo ſziuünknel. Ez hittel tiſztül megis az mi ſziuünc es vgyan meg ſzenteltetic, Mert miert hogy bününc boczanattyat veſzüc az hit altal, igazaknac es ſzenteknec iteltetünc Chriſtus altal. Mely hit ſemmi keppen az mi okoſſagunkhoz nem ferne, ha az ſzent Lelec el nem hitetne ſzep oktataſockal velünc. Meg az okoſſag felet az ördögis meſterkedic ſoc keppen hogy el ſzakaztana az Chriſtusban valo hittül, az mint ſzent Pal iria, Hogy ha be fedezne vagyon az mi Euangeliomunc azoknac vagyon be fedezue az kic el veſznec, kikben ez vilagnac Iſtene meg vakitotta, az ő ſziueket, tudni illic az hitetlenekbe, è vegre, hogy à Chriſtuſnac diczőſegenec Euangeliomanac vilagoſſaga őket meg ne vilagoſitſa, mely Chriſtus az Iſtennec kepe. De mind az okoſſag es mind az ördög ellen fel tamad es ſzembe ſzökic az Iſtennec Lelke, az hiuekbe, es meg nyituan fülöket az halgataſra, es meg vilagoſituan elmeyeket az igeretnec ertelmere, elis hiteti velec, es meg nyugottya öket az igeretnec bizodalmaba, Azert nem mindene az hit, 2, *Theſſ:* 3. Hanem Iſten à ki meg erősit à Chriſtusba es à ſz: Lelket adgya zalogul, 2. *Cor:* 1. Es ki el oſztya annac merteket, *Rom:* 12. Czac Iſtennec ingyen valo aiandoka Chriſtus altal az hit, *Epheſ:* 2. Azert mind magunknac mind egyebeknec onnet felől keryüc azt az vilagoſſagnac Attyatul, *Iac:* 1. monduan ſzent Pallal, *Epheſ:* 6. Bekeſeg legyen az Attyafiaknac, es ſzeretet à *HITTEL* egyetembe, az Attya Iſtentül es az WR Ieſus Chriſtuſtul, io kedu legyen mindenekel az kic ſzeretic à mi wrunc Ieſus Chriſtusnac öröcke valo halhatatlanſagat. Ez maſic ſzent es iduőſſeges inditaſa az ſzent Leleknec, à bün ellen biztatni, es hinni az Iſtennec irgalmaſſagaba Chriſtuſnac erdeme altal, kiről ő az tanubizonſag teuő, *Iohan:* 15.

Actor: 15.

Az hittel ellenkezic az okoſſag es az ördög.
2. *Corinth:* 4.

Az ſzent Lelec meg győzeti az okoſſagot es az ördögöt is.

HARMADSZOR indit bennünc az ſzent Lelec, Vallas tetelt, Es az mellet haboruſaginknac bekeſeges türeſet, Dauid kent ki igy ſzol, Hittem, minec okaertis ſzol tam, en penig à miat igen meg alaztattam. Es mondec az en meg remüleſembe, minden ember hazug: Mond Eccleſiaſticuſis, *Eccleſ:* 34. *Multa vidi enarrando, & plurimas verborum conſuetudines. Aliquoties vſq; ad mortem periclitatus ſum horum cauſa, & libertus ſum gratia Dei*, az az, Sokat lattam, kit midőn ki mondottam, ſokſzor halalig veſzekettem miatta, de az Iſten meg tartot az ő kegyelmeből. Ez fele bator es buzgo vallas az ſzent Lelec altal, az hitnec gyümölcze, *Pſal:* 115. Mert à hitből ſzolas es vallas indul, mely hit vgyan geryedezteti az embert, hogy az igaſſagot el ne halgaſſa, Az vallas miat kedig ſoc haborui tamadnac az hiw embernec, mert az ördög gyülöli az Chriſtuſrol valo ſzolaſt, è vilag bünenec meg feddeſit, es fel indittya az ellen ez vilagot, kic alnokoc, hazugoc, rauazoc, hatalmaſoc, gazdagoc, es erőſſec leuen, igen megis nyomorgattyac az Chriſtus alazatos sereget. A mint az Prophetakrais es az Apoſtolokrais ſoc tamadaſoc rohantac az ő vallaſoc miat, Es az wris meg Prophetala hogy az ő poharat meg kellene innyoc, ő vele elöſzer együt kellene nyomorganiọc, es az vtan diczőultetne-

Batorſaggal vallattya az Chriſtuſt.

Matth: 5. *Marc:* 16.

tetnenec meg. Oe maga felôlis igy szol az wr midôn fedôdnenec vele è vilag fiai *Ioan:* 7. Nem gyûlôlhet titeket à vilag, De engemet gyûlôl, mert en vallaſt teſzec ô felôle, hogy az ô czelekedeti gonoſzoc legyenec, Az ô hiuenekis môda, *Ioan:* 15. Ha gyûlôl titeket è vilag, tudgyatoc hogy engemet elôb gyulôlt tû nalatoknal: Ez vilagnac illyen gyûlôſege es haboruſaga miat azert, hogy az hiuec ſe hitekbe ſe ſzolaſokban meg ne fogyatkozzanac, ſegit ti ôket à ſzent Lelec, hogy el ne ſakadnanac Iſtentûl az keues ideig valo ſanyaruſag miat, varuan ôrôcke valo nyugodalmat, Mint az Apoſtoloc *Actor:* 5. meg erôſitetuen ſzent Leleckel, meg vtalac az papi feyedelmec fenyegeteſit, nagyob gondgyoc leuen egyebeknec iduôſſeges tanyitaſara, hogy nem mint az ô magoc eletinec meg tartaſara. Kic midôn oſtoroztatnanakis ôruendezenec raita hogy meltoztatnanac az wr vallaſa miat ſzenuedni, Lôrencz, Agota, es tôbbec ezufollyac azok nackegyetlenſegeket kic ôket kinzottac. Iſtuan magat el felyetuen azokert imatkozec kic ôtet kôuezic vala. Ezektûl iſzonyednec az emberi termeſzet Iſten Lelkenec ſe gitſege nelkûl, ki termeſzet ſzerent az haboruba buskodic, es mind magat mind haborgatoiat, es meg Iſtenetis atkozza. A mint lattyuc hogy valaki nagy keſerûſege be el halgyatic Iſtentûl, az, mint reſzket, rôtteg, gyôtrôdic, panaſzolkodic, ſzitkozodic, es atkozodic, Ezec az mi termeſzetûnc dolga. De az Iſtennec Lelke meg oruofollya ezeket az hiuekbe, nem vgy hogy faidalmit el venne kinnyokban, hanem hogy aztis meg enhiti ſokban, es io remenſeg miat bekeuel ſzenuedeti, azokbais biztattya, es batorittya ôket, es fel indittya ſziueket az Iſtennec io keduebe valo remenſegre, es imatkozaſra. Azert neuezi Zacharias az ſzent Lelket kedunec, es imatſagnac Lelkenec, mert meg erôſit hogy az nyaualiabañis, es meg az halalbanis bizzunc Iſtennec io keduebe, es ſzerelmebe, ki minden egyeb ſzûkſeginkbenis czac ô fohazkottat minket, mert ſzent Pal kent, *Roman:* 8. A mit kerendôc vagyunkis à mint kellene, nem tudgyuc, De az ſzent Lelec eſedezic mi erettûnc meg mondhatatlan fohaz kodaſockal, De az ki ſziuûnknec viſgaloia, iol tudgya mi legyen az Leleknec indulattya, hogy Iſten ſzerent tôrekedic à Szentôkert. Az fele kônyôrges azert es fohazkodas, mely inditatic az ſzent Lelec altal, meg halgattatic Iſtentûl, mert az, Iſten ſzerint valo, De azon kiuûl valo fohazkodaſt, es kereſt vtall az Iſten, *Iac:* 4. Mert hit nelkûl es gonoſzul vagyon. A ſzent Lelec tiſzti azert ezis, hogy igaz dologban ſzûkſeges dolgoknac kereſeben, nyaualiankbã es meg az halalbañis Iſtenhez fohaſzkottaſſon bennûnket mind addig mig az Lelec ki ſzakad. Mely lelketis nagy bizodalommal Iſtennec markaba aianlattya, à mint wrunc Atyanac markaba aianla az kereztfanac halalan, Es Iſtuan az wr Ieſuſnac, mikor kôueckel agyon veretnec, *Act:* 7. Kic mint az ſzent Lelec altal lôttenec. Ez iduôſſeges nemes ioſſagtis azert hogy naponkent ôregbedgyec bennûnc è vilagnac enni ſoc haborui kôzt ſzûntelen keryûc à Chriſtuſnac Lelket.

Negyedſzer indit bennûnc az ſzent Lelec Iſten ſzerent valo iambor eletet, az igaz pœnitencianac, es igaz hitnec gyûmôlczôzeſere, az mint ſzent Palis iria, Galat: 5. A Lelec gyûmôltſi ezec, Szeretet, ôrôm, bekeſeg, engedelmeſſeg, kônyôrûleteſſeg, ioſag, hiuſeg, ſzelidſeg, mertekleteſſeg, Viſzontag à teſtnec czelekedeti, Hazaſſag tôres, paraznaſag fertelmeſſeg, faitalanſag, baluany imadas, bûues, baſolas, harag tartas, verſenges, irigkedezec, haragoc, patuaroc, viſza vonaſoc, partûteſec, gyûlôſegec, gôlkoſſagoc, reſzegſegec, tobzodaſoc, es ezekhez haſonlatoſoc, Az kic ezeket czelekedic az Iſtennec orſzaganac ôrôkôſi nem leſznec. Kiket mi magunktul ſemmi keppen meg nem birhatnanc mi beñûnc, mert az meg romlot termezet vgyan langoz az vndogſagnac meg ſzerzeſere, Es minden ſzem pillantasba ki vagyodnac minden emberekbôl, mind holtig, kire á Satanis ſoc ezer keppen izgattya vntalan kiualtkeppen az hiueket, De az Chriſtuſnac Lelke vntalan ôidôkli ôket es nem hadgya wralkodni, *Roman:* 8. Kinec ereyenec altala az WR Iſten az ô paranczolatit vgyan beiis iria ſziuûnkbe, *Ierem:* 33.

OETôTSZôR ez nemes ioſzagotis veſzûc az ſzent Lelektûl, hogy vgyan zalogia legyen bennûnc az ôrôc eletnec, es annac bizonyos peczete legyen *Epheſ:* 1. Az ki gya-

bizon-

Zach: 12. *Imatkozaſrais indit.*

Negyedſzer indit temeny ezer-iambar erkôlczô

Iduôſſegnec galagia

Az Vrnac Pinkesdi aiandekarol

bizonsagotis tegyen à mi sziuünkbe, hogy Istennec fiai es örökösi legyünc, *Roman:* 8. Ki az Istentis edes Atyanknac kialtattya velünc.

Enni soc io tetejert egen kel kimannunc ötet:

ILLYEN NAGY nemes ioszagokert hogy meg böczülnüc ötet soc helyen int az egesz szent iras monduan *Galat:* 5. Ha lelec szerint elünc, lelec szerentis iariunc, Ismet, *Rom:* 8. Semmi karhozattyoc nincz az Christus Iesusban valoknac, az kic nem test szerint iarnac, hanem lelec szerint. A kic testtiec testiekre viselnec gondot, de az kic lelkiec lelkiekre, mert à testnec indulattya halal, à leleknec indulattya kedig elet es bekeseg. Ismet, à testnec indulattya ellenseges dolog az Isten ellen, es azert Istennec kellemetesec nem lehetnec. Ismet, Adosac vagyunc nem à testnec, hogy test szerint elyünc, Mert valakic az Istennec lelketül viseltetnec azoc az Istennec fiai, *Roman:* 8. TEHAT nagy gondunc legyen erre hogy az Istennec szent Lelke igazgassa minden dolgainkat: Vtaltassa meg bűneinket, Biztassan az Istennec Atyai io keduebe: Agyon io remensegből valo könyörgest: Nyaualyanknac bekesegel valo türetet, es az ő igeretiben valo bizodalmat: Teremtzen wy sziuet, Lelket, Es adgyon szüntelen minden iora valo indulatot: Tegyen bizonyossa öröc iuőssegünkbe, Es azban valo örömünc miat io keduel szolgaltassa mindenekbe à mi edes Istenünket. A mint mind ezekről Dauidis igy könyörge. *Pſalm. 51.* RŐYCZel à te orczadat az en bűneim elől, es torüldel minden en hamissagimat, WR Isten teremcz en bennen tiszta sziuet, es meg wyitsad en bennem az igassagnac Lelket, Ne vessel engemet à te szined elől, es az te szent Lelkedet ne ved el en tülem, Ad ismet ennekem az te iuőssegues örömedet, es az batorsagnac Lelkeuel erősitz meg engemet.

Soc több czelekedetről.

IM szolanc fü aiandekiról az szent Leleknec, mellyec igen szükségesec az iuőzülendőknec. Kikből temeny ezer több nemes ioszagokis szarmaznac: Vilagossag, wyionnan születes, Isteni termeszetre valo valtozas, eltetes, es soc több ioc, Mert ő szent leuen szente teszen, igaz leuen igazza teszen, elet leuen eltetőue teszen, Isten leuen Istenesse teszen, io leuen ioua teszen, együt szol, együt fohazkodic veled, együt bankodic, együt örül, es vgyan prokatorkodic. Mely szent Lelec együt az Atyaual es Fiuual teremtőnkis, ki altal mais minden teremtet allatit elezti az Atya es Fiu, Oe indita fel Szűz Maria testetis hogy azbol artatlanul fogantatnec az Christus, *Luc.* 1. Az vtanis ő Szentele fel, *Matth:* 3. Oe ad mais tanitokat, 1 *Corint.* 12 *Actor.* 2. Regennis ő altala szoltac az hiuec, 2. *Pet.* 1. Dauidis ő altala Prophetalt az Christusrol, kit Lelekben Wranac monda, *Pſalm.* 110. Oetet igeri soc keppen az WR Christus, *Matth.* 30. Mais ő szül Wyionnan, *Ioan.* 3. Oe Szentel es ő eleszt meg, ő vigaztal, ő imatkoztat. Es Isten Templomaua szentel bennünc.

1. Corinth: 12

EZEC felet vadnac több egyeb czelekedetijs az emberekbe. Mint Beseleelnec nagy mesterseges örüős tudomant ada, Hirannakis, 3. *Reg.* 7. Samsonnac erős viteseget, Salomonnac nagy bölcz eszet, ertelmet, Nimelnec bator sziuet, nimelnec tanacz ado ertelmet, nimelnec hol egyet hol mast, Kikel mind az ioc mind az gonoszoc elhetnec, Az hiuec Isten tiszteslegere, es haszonra, Az hitetlenec veszedelmekre, Mint Achitophel, Salomon vegre gonossagoc miat esztelenec lünec, Samson erőtlen nelőn. Mi azert iol meg böczüllyüc minden aiandekiat az WR Isten Lelkenec, es ellyünc azockal vgy hogy kiből mind az WR Isten tiszteltessec, mind az hiuec, mind mi magunc epülyünc, à mint az iras emlekeztet illy keppen erre, 1. *Corinth.* 6. Nem tudgyatoke hogy à tü testetec Temploma à tü bennetec valo szent Leleknec, az kit Istentül vöttetec, Es nem vattoc ti magatoke, mert arron vetettetec meg, Diczőitsetec azert az Istent à ti testetekben, es az tü Lelketekbe, mellyec az Istene.

MIT TANVLANC.

ELőszer rendel meg magyarazuc az Euangelicmot kit Pinkesd napianis szoktac predikalni. Kiből az több tanusagoc közt arrol szolanc: Minemű szep neuezetekkel igerte az Christus az ő szent Lelket, kit mint tellyesitet beis meg hallottüc Pinkesd napian. Az vtan szolanc à szent Lelekről illy röndel: Előszer miczo-

miezoda legyen à ſzent Lelec. Maſodſzor ez ige *LELEC* mely ſoc keppen vereſsec az irasba. Harmadſzor honnet bizonitaſſec bizony Iſtennec lenni, az Atyaual es Fiuual egy Iſtennec de magaba valo ſzemelynec. Negyedſzer ött rendbe ſzolanc draga iduöſſeges ſzent czelekedetiröl. Ez vtan vtolſo predikationkban meg tanullyuc mint kel ötet mienke tennünc, es mind vęgig bennünc meg öriznünc, oltalmaznunc, es meg tartanunc, hogy mijs mind vęgig es mind öröcke meg tartaſſunc ö altala. Moſt könyörögiünc az WR Iſtennec, hogy ö ſzent felſege az ö ſzent Fianac ęrdemeiert öregbitſe minden aiandekiat bennünc, hogy tellyeſec leuen ſzent Leleckel, keſzerites nekül minnen kenünkbol ſzolgalhaſſunc ö ſzent felſegenec, Igaſſagban, Szentſegben, Iſteni félelemben, hitben, es ſzeretetben, ęletünknec minden ideieben, Amen.

Imatſagat az Negyed es Vtolſo Predikatio vtan talalod meg.

VTOLSO Enec: ¶ Adgyünc halat mindnyaian &c. ¶ Halat adunc te neked &c.

NEGYEDIC PREDIKATIO AZ VVR LELKE NAPIARA.

PINKESD KEDRE.

¶ Az ßent Leleknec egy nihany draga es fö czelekedetiröl: Es kikben lakozic ö.
¶ Diczereteket valogaſs az felsö Predikatio elött iedzetiekböl.

IOAN: XIIII:

Ha ki engemet ſzeret, az en beſzedemet meg tartya, &c.

AZ TANVSAGOKROL.

KET rendben megis ſzollyunc az ſzent Lelekröl: Elöſzer egy nihany draga es fö czelekedetiröl: De czac röuid ſzoual. Maſodſzor kikben lakozzec ö: kiknec mint adaſſec: es kiktülis mint tauozzec el. Erröl Chriſtus wrunc igy ſzola: *Az en Atyamis ßereti azt, es oda megyünc es lako helt ßerzünc nala.* Ezekbe meg tanyit kikbe maradgyon az ſzent Lelec. De arrol touab ſzollyunc. Moſt laſſuc Elſö tanuſaginkat.

AZ ELSö TANVSAGROL.

Egy nehany fö czelekedetiröl az ſzent Leleknec.

FELſö Predikationkban à ſzent Leleknec ſoc fęle neuezetiröl es czelekedetiröl emlekeztem igen röuid ſzockal, Moſt azoc közül tſac hęt auagy nyoltz fö dolgairol ſzoloc megis röuideden: Hogy azokbol megis nyiluabban eſmerheſſüc ötet valoſagos Iſtennec lenni, az Atyaual es Fiuual egy Iſtennec, de mas ſzömelynec. Es ęrczüc mind eleitül fogua miket czelekedet, es mais miket czelekedgyec az emberi nemzet közöt: Es azokbol böczüllyüc meg ötetis ſzömelye ſzerint. Mert igen haſznos az Iſtennec ſoc fęle czelekedetiröl gyakorta gondolkodnunc, ki altal akar meg eſmertetni, mind az Atya, mind az Fiu, mind az ſzent Lelec. De moſt külön czac az ſzent Lelekröl ſzollyunc. Egyic dolga, *TEREMTES*: A mint Moyſes mind az Atyanac, mind az Fiunac, mind az ſzent Leleknec tulaydonittya, ezt monduan: Teremte az Elohim, az az, az Iſtenec: az Menyet es az földet: Dauid kedig męg nyiluabban, *Pſal: 32.* Az Wrnac igeie altal teremtettenec az menyec, es az ö ſzaianac lelke altal ezeknec minden ſeregi. Maſic dolga az teremtet allatoknac *ELTETESE* es tart-

Az Vrnac Pinkesdi aiandekarol.

es tartasa, *Geneſ:* 1. Az Istennec Lelke leueg vala à vizeken, Es vgy adot ęltető erőt minden allatoknac. *Pſal:* 104. Ki boczatod lelkedet, es teremtetnec, es meg wyitod à föld nec ſzinet. Harmadic dolga, Az ſzent Gyűlekezetnec egybe *GYWYTESE*, igazgataſſa, teriezteſſe, es meg tartaſa, A mint ezeknec meg ſzerzeſere igere à Chriſtus ſz: Lelket az Apoſtoloknac, ki őket igazgatna, ő altalaloc è vilagot holdultatna, meg feddene, meg vigaztalna, es mindenekbe meg tartana. Dauidis lelekbe wranac mondataz Chriſtuſt, *Matth:* 22. Negyedic dolga, hogy à Chriſtuſt fogantatta à Szűznec mehebe, *Luc* 1. Oe alkotta az Chriſtuſt az Maria meheből, hogy az, firſi nekűl tizan fogantatnec es ſzületetnec, Melly dologgal à ſzent Lelec az emberekhőz valo ſzerelmet meg ielentette. Az vtan ő magatis az Chriſtuſt birta es minden dolgait igazgatta. *Ioan:* 3. *Matth:* 3. *Eſa:* 61. Oetődic wyionnan ſzűles, ęleztes, ſzenteles, *Ioan* 3. 6. *Timoth:* 3. Hatodic nyelueknec, ſzolaſnac, es prophetalaſnac aiandoka. *Actor:* 2. 1. *Corinth:* 12. 2. *Pet:* 1. Hetedic az imatkozaſnac fel geriezteſe, *Ioan:* 4. *Roman:* 8. *Galath:* 4. *Zehar:* 12. Nyoltzadic, ſziueknec vigaztalaſa, *Ioel:* 2. *Ioan:* 14. Prokatorkodaſa, biztataſa, batoritaſa, es bennűnc valo lakozaſa, 2. *Corinth:* 3. *MIND* ezekről ez napokban nyiluabban ſzoltunc tőb draga czelekedetiuel egyűtt, Kiből megis vegyűc elzűnkbe, hogy à ſzent Lelec az Atyaual es Fiuual egy valoſagos Iſten, ki altal az Atya es Fiu mind őrőcke czelekettec es czelekednec. Noha kedig egy allattya ſzerint, à mint ſzent Ianos mondgya, Hogy ez harom, az Atya, az Fiu, es az ſzent Lelec, Egy: Es Chriſtus Wrunkis igy ſzol: En, es az en Atyam, egyec vagyunc: De ſzőmelyekbe mas az Atya, mas az Fiu, mas az ſzent Lelec, à mint Chriſtus wrunc igy ſzola rola: Mas vigaztalot küldec nektec az Atyatul. Immar meg ęrtuen melly draga czelekedeti voltac es vadnac az ſzent Leleknec, Tanullyuc meg aztis illy draga vendeg kiknec adaſſec, es kikuel lakozzec mind vęgig. Lam melly igen ſzoktunc őrülni, midőn igen io baratunc, io Wrunc, auagy ſzerelmes atyankfia hozzanc iő, kiualtkeppen igen nagy ſzűkſegnec koran, es lattyuc hogy azoc mind tanaczockal, mind ereieckel meg ſegithetnec, kiken igen őruendezűnc es kedueket igen kereſſűc, menyiuel inkab ſzűkſeg illy draga wrunkat, mint ki Menyből es Istenből nem czac hozzanc, hanem vgyan ſziuűnkbe iő lakozni, nagy őrőmmel fogadnunc: Erről Maſodic tanuſagunkban ſzollyunc.

MASODIC TANVSAGROL.

Kiknec adatic es kickel marad az ſzent Lelec.

IMmar arrol ſzollyunc, Mint nyerhettyűc meg őtet Istentől, es mint kel meg őriznűnc, hogy vęgig bennűnc maradgyon. Kiről igen ſzűkſeg igaz ęrtelmet vennűnc, Mert ezbennis ſokakat el teuelit az őrdőg, az mint touab aztis meg hallyuc, Ki ezen felőtte igen meſterkedic hogy az Istennec Lelket meg ſzomoritſad, belőled ki üzzed, es nala nekűl leuen, Istent boſzonczad, es el harhozzal. Azert io figyelmeteſſeggel mentűl előſzer tanullyuc meg, minemű ezkőzőc altal iőyien belenc à ſz: Lelec, es az ezkőzőket melly igen kel gyakorlanunc, Mondom igen kel gyakorlanunc, mert bár olly buzgo leleckel legyis mint Moyſes, Aaron, Dauid, Salomon, Peter, Pal, Ha mindennap őrizue nem oltalmazod, de magad tunyaſagra erezted, egy nap ſzazſzor el eshetel rut vndokul, kit meg mondannis ſzőrnyű. Azert mondgya ſz: Pal: Az ki fen all, meg laſſa hogy el ne eſſec. Tehat io figyelmeteſſeggel azert ier tanullyuc meg, kiknec adaſſec az ſzent Lelec, es minemű ezkőzec altal.

1. Corinth: 10.

AZ EZKőZőKRőL AZ MELLYEC ALTAL adatic es meg tartatic az ſzent Lelec.

AZ mai Euangeliomba Chriſtus wrunc igy ſzola arrol: Az ki ſzeret engemet, az en beſzedemet meg tartya, az en Atyamis ſzereti azt, es oda megyunc, es ő nala lako helt ſzerzűnc. Ez igekbe meg tanyit, hogy termeſzet ſzerint ſenkibe nints à ſzent Lelec, mert mindnyajan haragnac fiai vagyunc. *Epheſ:* 2. Es meg tanyit hogy czac ő ęrdemlette azt mi nekűnc, az ő kiny ſzenuedeſenec ęrdeme altal.

Az mint

Az mint maſuttis mondgya, *Ioan:* 16. Ha el nem megyec az Vigaztalo nem iő ti hozza toc, Ha el megyec, en el küldöm ötet az Atyatul, Azert az ſzent Lelec czac azoknac adatic, à kiknec Iſten meg kegyelmezet ſzent Fiaert, es azokban marad meg az kic az Iſten kegyelmet őrizic mind vęgig, es azban meg maradnac. Melly ſz: Lelket imilly ezkőzőc altal rendelt hogy mi vennüc: Ha az Chriſtus beſzedet tanullyuc: Ha az Chriſtusba hiſzünc, Es ötet ſzerettyüc: Ha igaz pœnitentiaba ęlünc, es ha ſzüntelen kériüc: Ha meg kereztelkedünc: *Ha* à Chriſtus Vaczoraiaual ęlünc. Ez ezkőzőkről ier ſzollyunc renddel.

EGYIC ezkőzünc az Iſtennec Igeie, kinec altala az ſzent Lelec adatic, midőn azt *Iſten igeie altal* figyelmeteſſeggel halgattyuc, arrol gondolkodunc es rola ſzolunc. De az Iſtennec Igeie kettő: Az Törueny es az Euangeliom. Az Törueny miert hogy tökelletes ſz: dolgot keuan, Es az miat mindent rőttent, es azert az miat Iſtentül el futunc, mint Adam hogy el röytözec, azert ő altala nem olly edeſen es nem annyira adatic az ſzent Lelec, mint az Euangeliom hirdeteſenec altala, kiből lelkünket bizodalomra es örőm re indittya. De az Euangeliomba miert hogy az predikaltatic, hogy az Chriſtus be töltette érőttünc à Törueut, el vette az atkot, meg boczattatic à Chriſtuſert minden bű nünc: Ez Iſteni igaſſagnac predikallaſahoz, minden ereieuel, minden io teteuel vgy kőti magat, hogy valaki vakmerő keppen vele nem ellenkezic, azoknac mind elmeieket meg niſſa az Iſten kegyelmenec meg eſmeretire, mind ſziueket fel inditſa azban va lo bizodalomra, őrőmre es nyugodalomra, mind ſzaiokat annac batorſagos vallaſara, Es wy elmet, ſziuet, ſzát, wy erőt aduan minden tagokban ſzolgaltattaſſa őket az Töruennekis wyionnan valo el kezdeſeben az Euangeliomnac hirdeteſe ſzerint. Melly Euangeliom wy teremteſt, wyioñan ſzületeſt, wy fel tamadaſt, wy meñyei ęletetis hirdet à Chriſtus altal. Erről hogy az Euangeliom altal inkab adaſſec à ſz: Lelec, hogy nem à Törueny altal, ier laſſuc az iraſnakis bizonſagit. Mond ſz: Pal. *Galath:* 3. Az Töruennec czelekedetiből vötteteké az ſzent Lelket, auagy hitből az Euangeliomnac predikallaſanac altala? Iſmet: Az ki ſzent Lelket ſzolgaltat ti nektec, es czodakat teſzen tű köztetec, az Töruennec czelekedetiből ſzolgaltattyaé, auagy az hitből az Euangeliomnac predikaliaſanac altala? 2. *Corinth:* 3. Ti az Chriſtuſnac leueli vattoc az mi ſzolgalatunknac altala keſzitetet, melly nem Tentaual vagyon be irua, hanem az ęlő Iſtennec Lelkeuel, nem kőw Tablakon, hanem az ſziwnec husbol valo Tablakon. Iſmet: Iſten ezt mielte hogy alkolmatos ſzolgai lennenc az wy Teſtamentomnac, nem az bőtűnec, hanem az leleknec. Ez iraſoc azt bizonyittyac, hogy az Iſtennec Lelke à Chriſtus Euangelioma altal ſzolgaltaſſec az hiueknec, Inkab hogy nem az Moyſes altal adatot peldazo es czelekedő Törueny altal. Kit Iduőzitőnkis az ő beſzedenec ſzeretettel valo tanulaſa altal igere, *Ioan:* 14. monduan: Ha ki engemet ſzeret, az en beſzedemet meg tartya, Es az en Atyam ſzereti ötet, es ő hozza iő uünc, es lako helt ſzerzünc nala. Szent Paliſ illy erőſnec mondgya az ő beſzedet, *Eſa:* 52. *Roman:* 1. Az Chriſtuſnac Euangeliomia, Iſtennec hatalmaſſaga az iduőſſegre mindennec à ki hiſzen. Ezert diczeri Eſaiſis męg az laboc nyomdokatis azoknac, kic az WR bekeſeget hirdetic. Kinec hirdeteſere fogatta az WR, hogy ſoha az ő igeie hiaba le nem eſnec, mint az eſső, hanem mindenkor haſznot ſzerzene. Ezekről peldankis ſokac vadnac, mint amaz nagy bűnőſőc: Mathé, Zacheus, amaz aſzony *Luc:* 7. Pal, az Toluay, az harom ezer, *Actor:* 2. Es többec nem külömben tęrhettec Iſtenhőz, hanem az Euangeliomnac halgataſabol, kiknec mind addig ſem adatot az ſzent Lelec, *Actor:* 10. mig az Chriſtus Euangeliomiat nem tanultac. Ezt vgyan nyiluannis czelekedetiuelis bizonyita es meg eröſite az Iſten, hogy midőn Peter ſzolna az WR igeiet, es halgatnac az Cornelius hazabeliec, reaioc ſzalla az ſzent Lelec, kitül ſoc draga aiandekokat vőnec. *MIS* halgaſſuc azert ſzüntelen ő ſzent Felſegenec ki ſelentet Euangeliomiat, melly ſzankaia à ſzent Leleknec, mert az ezkőz altal ſzal belenc, Kit houa inkab gyakorlunc, annyiual inkab őis bőweskődic minden ſzent czelekedetiuel bennünc. Viſzontag valaki az Iſten igeiehőz röſt, tunya, kelletlen, auagy annac ellenſege, lehetetlen hogy azba lakhaſſec az Iſtennec Lelke. Kit minden izetlenkedeſünkben eſzünkbenis vehetünc. O ki nagy kárt teſzen az Iſten igeienec ritkā valo tanulaſaben

nünc.

Az Vrnac Pinkesdi aiandekarol

nűnc. Bizony à mi nagy es igen nagy romlotsagunc miat, minden szem pillantasbà czac az Isten igeieről kellene szolnunc, es rola gondolkodnunc minden czelekedetec kőzt, Ezertis mert midőn az emberi elme foglalatos az Istennec igeiebe, az sziueis arra geriedez, es azert sem esze, sem szíue nem figyelmezhet valami hitsagra addig, De ha bár akar czac valami kitsiny gonossagra tekinczennis, vagy gonozt halgat, vagy azt gondollya, szollya, ottan az ezkőz altal az pokolbeli őrdőgis oda futamodic, es őregbiti azt, es igyekezic rea szoktatni. Dauid czac kis tekintessélis es lagysaggal Bersabet meg keuannya, es az kis szikrabol nagy tűzet geriezte az Satan, Pelda erről amaz nagy eszes es bőlcz Salomis. Azert int szent Pal, hogy az Christus beszede nagy bőwen lakozzec bennűnc, *Coloss:* 3. Es Dauid *Psal:* 1. hogy mind eyiel nappal arrol gondolkodnanc, Mert ha męg à io gyakorlas kőztis vntalan fel indulunc gonoszra, tehat az nitsagos dolgoc kőzt menyiuel inkab neuekedic soc bűn bennűnc, kiuel meg szomorittyűc az szent Lelket. Azert egyic io ezkőzűnc kiuel őtet hozzane szoktassuc es nalunc tarczuc, legyen az Isten igeienec szűntelen valo tanulasa.

Az Hit altal. *MASIC* ezkőzűnc à ki altal adatic à szent Lelec, az *HIT:* melly az hallasbol vagyon. Mert mikor haluan az iget hiszűnc annac, es bizodalommal ragazkodunc az igeret szerint az Istennec Atyai io keduehőz es irgalmassagahoz az Christus ęrdeme altal, ottan meg ragadgyuc szíuűnckel az ő szent Lelketis, es noua nagyob hittel ragazkodunc Istenhőz, annyiual inkab neuekedic az Istennec Lelkeis bennűnc, ki egyetembe neueli azt az hitetis, es annac soc nemes gyűmőlczet, Isteni edesseget, es atyafiui szerelmet, Peldac az Apostoloc, kic minec előtte el vőttec volna nagy bőw aiandekat az szent Leleknec, az előttis hittec Christusba, biztac ő beńe es szerettec őtet, Igy az kősseg kőzzűlis, czac azoknac adatot à szent Lelec, az kic nem ellenkeztec à Christus Euangelioimaual, sőt keuantac azt, mint Corneliusis imatkozic hogy az Isten ismertetne meg magat. Ezec mondoc őrőmest hittec volna à Christusba, es hittekis, tanultakis az ő igeiet, Es vgy őntetet nagy bőwsseggel à szent Lelec reaioc. Ezt hogy hit altal adassec à szent Lelec, igy bizonyittya az irasis: Mond szent Pal: *Galath:* 3. Hogy amà meg igert szent Lelket el vennűc hitnec altala. Iduőzitőnkis kialtuan monda: Ha valaki szomiuhozic iőyien en hozzam, es igyec, A ki en bennem hiszen, az mint az Iras mondgya: Elő viznec folyo vizei folnac ki az ő hasabol, Ezt kedig monda à Lelec felől, kit veendőc volnanac az ő benne hiuőc. Imè azt mondgya hogy az ő benne hiuőc vennec à szent Lelket. Azert vgy halgassuc az Istennec igeiet, à Christus altal lőtt igeretet, hogy elis higyűc azt, hogy kedig hihessűnc, szűntelen kérűnc, ha el hiszűc, az hitnec altala à szent Lelekis foganatosban lakozic bennűnc. Viszontag à ki czac az zőngeset halgattya az Isten igeienec, es ahoz hittel nem ragazkodic, azban semmit nem bizic, lehetetlen hogy ott maradhassőn à Christus lelke. De ez soc es holtig valo vigyazassal lesz meg, es azzal őriztetic megis. Kikbe az vigyazokat ő maga az sz: Lelec szűntelen segiti, es azt à vigyazast győnyőrűsegesse teszi. Tehat ne rőstelkedgyűnc à hitnekis neueleseben, hogy az altal bőweskedgyec bennűnc à szent Leleknekis lakasa.

Pœnitentia altal *Actor:* 2. *HARMADIC* ezkőzűnc *POENITENTIA*, az az, Tőredelmes szíwel előbi gonosz ęletűnknec meg iobitasa. Erről pelda amaz harom ezer, kic szíuekbe meg ütkőzenec, es mondanac Peternec, es à tőb Apostoloknac: Mit tegyűnc atyamfiai firfiac. Peter kedig monda nekic: Tęrietec meg, es kiki meg kereztelkedgyec à *IESVS* Christusnac neuebe, bűneinec boczanattyara, es veszitec à szent Leleknec aiandekat. Imè Peter meg tęresre es pœnitentiara inte őket, es biztata hogy az altal szent Lelket vennenec. *Esa:* 56. Mert az WR Isten az alazatos szíuűeket igen szereti, á mint vgyan fogattais hogy azokra nęzne, es azokba lakoznec, mondúan: En arra nęzec à ki nyomorult es tőredelmes lelkű, es à ki meg rőtten az en beszedemre. Ismet: En à ki à magassagban es à szent helyen lakom, es azockal kic tőredelmes es alazatos szíwel vadnac, hogy meg wyitsam az alazatosoknac lelket, es à tőredelmeseknec szíuet. Az ki azert reszes akar lenni à Christusnac Lelkebe, vtallya meg bűnet, tęrien az WR Istenhőz, mert az bűnben heuerő es az gonosz akaro szíwbe, nem megyen az Christusnac Lelke, *Sapien:* 1.

Negye-

NEGYEDIC ezkőzűnc à ſzent IEGYEC, az az, à Kereztſeg es az Wrnac Va
ezoraia. † Hogy az Kereztſeg altal adaſſec à ſzent Lelec, ez iraſoc bizonyittyac: Az WR monda Nicodemuſnac: *Ioan:* 3. Hanem ha valaki ſzűletendic vizből, es ſzent Lelektűl be nem mehet Iſtennec orſzagaba. Szent Palis mond: Iduőzitet minket az Iſten à ſzent Leleknec wyionnan valo ſzűleteſenec es meg wyitaſanac fördőienec alatta. Szent Peteris inte az nepet, hogy meg kereztelkednenec, es ſzent Leleknec aian dekat vennec. Az WR Vaczoraiabannis hogy reſzeſűlűnc az Wrnac Lelkeuel, ez Vęrebe es Vęrenec velűnc valo reſzeſűleſe. De valakinec az WR az ő Teſtet es Vęret reſzeſiti, es akar melly iauait, ſoha azt az ő Lelke nekűl nem mieli, hanem minden iauait ſz: Lelke altal ſzolgaltya mi nekűnc. Tehat mint az Kerezt vizbe ſzent lelke altal moſogat, es wyionnan ſzűl: Igy az Vaczoraba azon ſzent Lelke altal reſzeſit Teſtebe es Vęrebe, es minden iauaiba. Touabba mierthogy az WR à Vaczorat azert ſzerzette, hogy midőn azt eſzűc iſzűc, tegyűc az ő halalanac emlekezetire, az az, arrol valo emlekezettel erősitſűc az ő halala ęrdemebe valo hitűnket, De à ſzent Lelec nekűl ſenki nem hiheti, hogy az Chriſtus halala bűne boczanattyat ęrdemlette ő neki, hogy ő érőtte ſzenuedet, meg holt es fel tamadot, es hogy az Chriſtus Wra lett mind az halalnac, mind az ęletnec, Sőt ſenki czac Wranac ſem neuezheti hitből az Chriſtuſt, az ſzent Lelec nelkűl, 1. *Corinth:* 12. Tehat hogy igaz hittel meg emlekezheſſűnc az ő halalarol, ſzűkſeg az Vaczora mellet ielen lenni à Chriſtus Lelkenekis. Meg laſſuc azert hogy ez draga ezkőtis meg ne vtallyuc, hanem gyakran ellyűnc vele, hogy az altalis erősitſen à ſzent Lelec hitűnkbe. † *Az ſzent lelec altal.* *Az kereßtſeg altal.*

OET ő DIC ezkőzűnc kiuel az ſzent Lelket mienke tehettyűc *KŐNYŐRGES*. Erről igy ſzol az WR: Ha tű kic gonoſzoc vattoc, tuttoc iokat adni à tű magzatotoknac, meniuel inkab à mennyei Attya ad ſzent Leiket azoknac kic ő tűle keric. Iſmet: Bizony bizony mondom, valamit kertec az en Atyamtul en neuembe, meg adgya tű nektec, kerietec, veſzitec. Dauidis nagy kőnyőrgeſſel eſedezet az ſzent Leleknec aiandekaert, *Pſal:* 51. Salomon kiralis ſzep edes ſzockal kere azt az WR Iſtentűl, *Sap:* 9. Mijs tehat minden imatſaginkba keriűc annac igazgataſat. *Kőnyőrges altal.* *Luc:* 11. *Ioan:* 16.

EZEKRŐL nem oc nelkűl kelletec ſzolnunc, Mert nemellyec mint à Papaſoc, Sidoc, Tőrőkőc, ketſzer kereztelkődőc, mas fele egyeb ezkőzőketis gondoltac, kiuel ſz: Lelket nyerienec, kiről nincz bizonſagoc à ſzent irasba, Sőt ezeket meg vtaluan, à Papas baratoc el reytezeſsel, teſti oſtorozaſſal, ſanyaruſagal, boytőleſeckel es ſoloſzma tartaſockal, aiac pattogataſanac imatſagaual, veltec hogy ſzent Lelket nyerhetnenec. Az Tőrőkőc kőrnyűl metelkedeſeckel es Iſtentelen ſanyargataſſal, hew vaſnac teſtere valo lűteſeuel, es egyeb eztelenſeggel. Az kaba almodozo Entuſiaſtac el rőytőztec egy nehan napig, es mind czac aluttac, es valamit almokba lattac ſzent Lelec ieleneſenec montac, kiknec almokat az őrdőgis őregbitőtte ſoc hitſaggal. Az Epicureuſoc kedig azt tarttyac, ha Iſtennec kellec ſzent Lelkeuel maganac vonſzon, akar tanullyac akar ne, akar kőnyőrőgyec, akar ne, Azert eſzem, iſzom iol lakom, iaczodozom, aluſzom, predikatiot nem halgatoc, ſem imatkozom, hanem ha akaria annekűlis ſzent Lelket adhattya. *NIMELLY* tevelgőc igy ſzolnac: Nem merem à ſzent Lelket czac keuañjs, mert bűnős vagyoc, es oly nagy aiandekot nem ęrdemlettem. Mind ezec az őrdőgnec rőttenetes meſterſegi, kiuel el akaria tőlűnc ſzakaſztani az wrnac Lelket. De mi ezec ellen igen vigyazzunc, es az mely ezkőzőket az WR Iſten rendőlt mi nekűnc, azzal ſzűntelen ęllyűnc. Iſtennec igeiet gyakran halgaſſuc: Azbol hitűnket neuellyűc: Igaz pœnitenciat tarczunc: Io es ſzent dolgokba foglalatoſoc legyűnc: Az wrnac ſzent ſegiuel ęllyűnc, Meg kereztelkedgyűnc, az ő ſz: Vaczoraiat igen gyakorlyuc. Es ſzűntelen, ęrtelemmel, hitből imatkozzunc. Ezec altal meg erezzűc, hogy naponkent őregbeti ő ſzent felſege az ő ſz: Lelkenec ſoc fele aiandekat bennűnc. Kiket houa inkab igazan aitatos ſziwből, es Iſteni felelemből gyakorlunc, anniual inkab hozzanc ſzokikis az ſzent Lelekis, hogy ioban ioban neuellye minden aiandekat bennűnc. *Mire valos ezec.*

Az Vrnac Pinkesdi aiandearol

KERDES.

De mondanad: Hiszem à szent Lelec indittya az emberbe mind az Igenec figyelmetes halgatasat, mind az Hitet, az meg Tereſt, es minden io czelekedetet: Tehat mint vagyon az, hogy ezec altal adassec à sz: Lelek. *Felelet.* Istení rendőles ez, hogy egyszerſmind ez ezkozőc altal vegyünkis à sz: Lelket, es el veuen ötet, ő oztan vgyan ezeket öregbitseis bennünc. Mint az vetement, vagy egyeb magot te veled vetteti el az Isten, de azert azt ő neueli fel, Igy kiuannya hogy à lelki aiandekoknac el vetelebennis ne röstelkedgyünc, hanem vigyazassal kereſſüc es megis örizzüc. Tehat semi ockal ne röstelkedgyel az io ezkőzőkbe, kiket Isten rendelt az ő Lelkenec el vetelere.

K. Mint oltalmazhaſſuc meg nalunc à szent Lelket?

HA az felső meg mondot ezkőzőket szüntelen gyakorlyuc, es vakmerő gonoſſagba nem ęlünc, hanem vitezkeduen meg örizzüc hitünket, es io lelki ismeretünket: Igy az Istennec Lelkeis szüntelen meg marad nalunc. Hol kedig az Isten igeienec tanulasaba meg röstülnenc, hitünkbe meg fogyatkoznanc, Ismet gonosz ęletre tęrnenc, nem imatkoznanc, es az Wr Vaczoraiat böczületesen nem ennüc, innüc, Igy à szent Lelec meg szomorodnec bennünc, es sokara valo gonosz szokasoc miat elis futna tülünc. Erről bizonsag Adam, Saul, Aaron, Samson, Iudas, Dauid kiraly, kic közül az meg gyűhősödöt hitleneket annyira el hatta à sz: Lelec, hogy elis veſznenec, mint Saul es Iudas, A meg tęrt hiuekhőz kedig, ismet visza tęrt, mint Euahoz, Aaronhoz, Dauidhoz, Peterhőz, kic nagy könyörgeſeckel nyertec meg wyionnan. Erről osuasd meg Dauid eneket, *Psal:* 31. Melly aitatosan keri à szent Leleknec meg adasat. Kerlec az hatalmas Istenert, legyen gondod rea, hogy czac mint egy szem pillantasni hitsagba se legy foglalatos, mert bar czac egy kis tekinteted legyen hitsagos, ottan meg szomoritod, ha el nem üzödis töled. ¶ O H ki soc ezerszer k sertettem en ezt meg, es neha nagy aitatossagom vtan, hamar nagyot estem ki sin röstsegem miatt.

El ne tauoztasd az ßent Lelket.

Moyses azt iria Aaronrol, hogy el akaria vala rontani Isten baluanozasaert, Hat el tauozot volt tüle az Isten Lelke, mert az kibe az vagyon, nem akaria Isten azt el rontani. De meg tęruen Istenhőz meg engeztele ötet. Szent Ianos azt mondgya, 1. *Iohan:* 3. Az ki bűnt miel ördögtül vagyon, hat Isten Lelke nem lehet azokba. Szent Pal soc bűnt elő szamlaluan azt mondgya: A ki azokat czelekedi, Istenec örökőse nem lehet, Hat Istennec Lelkeis nem lakhatic egyűt az vndoc bűnőckel. Ismet monda: Ha test szerent ęltec, meg haltoc: ha az Leleckel meg ölitec az testnec czelekedetit, ęltec. Az wris igy szol: Hogy midőn à tisztatalan Lelec ki megyen az emberből, es lattya hogy meg tisztult az ő előbeli haza, hetszer alnokbakat veszen mellee, es ha be ferhet, az vtolso dolga, nehezb lesz az elsőnel. Tehat ha meg tisztultalis szent Leleckel örizd azt, mert az fertelmes lelec ha hozzad ferhet, ismeg meg rutit vgyan vtolso veszedelemre. Szent Palis mond: Nem tugyatoke hogy Istennec Templomi vattoc ti, es az Istennec Lelke lakic ti bennetec, Ha valaki az Istennec Templomat meg ferteztet, el veszti azt az Isten. Es soc helyen igen kemeny keppen int az Iras, hogy az Istennec hoszu varasat meg ne vtalnuc, mert onszol az meg tęresre, Es ha sokaig valo varasit meg vtalnuc, kemenyb iteletet vennenc, *Roman:* 2. 2 *Pet:* 3. *FELLYE* tehat minden az Istent, mert bizonnyara az Istennec haragia reaioc szal az engedetlen fiakra, Azert ha ki fen all, meg lassa le ne essec. *ES SENKI* hizelkedő szoual meg ne czallya magat, hogy Isten az ő köteset es kegyelmet meg nem masolhattya: Es azert à kinec egyszer szent Lelket atta, azt soha el nem veszi. Io az biztatas, czac igaz ęrtelemből es Istení félelemből legyen, Es czac hizelkedesből es fel fuualkodsagbol, es tunyasagra valo ne legyen. Mert vgy vagyon, hogy Isten tökelletes az ő igeretibe, köteſebe, frigyebe, es kegyelmebe, az mint ő magais igen edes szockal aianlotta magat, *Esa:* 59 54. hogy az ő Lelket soha el nem venne az ő hiueitül. Christus wrunkis *Ioan:* 14. imatkozic annac meg tartasaert bennünc, Es töb irasokis 1 *Ioan:* 3. 1 *Pet:* 2. *Psa:* 89. *Ephes.* 1. *Roman:* 11. 7. *Galath:* 5. *Luc:* 22. biztatnac, hogy az ő szent Lelket es hozzanc valo szerelmet mind vęgig es öröcke meg tartana hozzanc: De ezec mellet visszont tülünkis

Gal: 5.

Roman 8. *Matth:* 12.

1. *Corinthi* 3.

2. *Corinth:* 6.

Ephes: 5. *Galat:* 5.

Ez dragaßockal ne hizelkedgyel magadnac.

kis meg tęreſt *Apocal:* 2. vęgig valo meg maradaſt, *Matth:* 24. es hiwſeget keuan, *Apo:* 2. Azert meg laſd hogy ęrtelmeſen Iſteni félelemből, alazatoſſagbol, es ôruendetes bizodalombol, nem hizelkedesből biztaſd magad, Es meg gondold hogy nyiluan paranczollya, hogy az ô akarattyaba vigyazoc legyűnc, Es à mely ezkôzôc altal igerte à ſz: Lelket, azzal kereſſűc, es azonockal erôſſen megis tarczuc. Tehat mind Tanulaſſal, mind Kônyôrgeſſel, mind àSzentſegeckel, mind Hiteddel, es Iambor ęleteddel gyakorlyad vęgig magadat az ô ſzent Lelkenec el vetelebe, ôrzeſebe, az ô aiandekanac neueleſebe, es vęgig meg tartaſaba. Iollehet ſem az akaroé, ſem az futoé, hanem az irgalmazo Iſtene, mind az altal ô akarta, hogy akariukis fuſſukis, es vgy legyen mienc az ô tűle nekűnc nyuytot aiandeka. Ha el veſzűc ô tűle, mienc: Ha kedig nekűnc nyuytuan el fordulunc elôle, es el taſzittyuc tűlűnc, nem leſz mienc, hanem ô magaual marad, Es te az ô ſzent Lelke nekűl leuen, mint Iudasba ôrdôg buic te beledis, ki elôſzer izgat iſtentelen ęletre, Iſteni karomlaſra, az vtan ketſegre, vęgre ôrôc veſzedelemre. Ne vtallyunc meg azert illyen nagy draga aiandekot, hanem vegyűc ôrômmel, io keduel, es nagy hala adaſſal, Ki az Iſteni hozzanc valo ſzeretetnec nagy Zalogia mi bennűnc, mert mint egy ſzerelmes czokiat ônti azkor belenc, midôn az ô ſzent Lelket reſzeſiti velűnc, Kiuel Iſteni termeſzetibennis tarſolkottat, es az ôrôc ęlet nec ôrôkſegebennis bizonyoſſa teſzen. Kit hogy vęgig meg tartſon ô ſzent felſege bennűnc, es ô altala erôſitſen minket minden Menyei es ôrôcke valo iokban, kônyôrôgiűnc ô ſzent Felſegenec.

Ez ezkôzôket igękel gyakorlanűc.

IMATSAG.

VVR Iſten, mi Menyei ſzerelmes ſzent Atyanc: Halat adunc mi te neked, hogy az te Atyai kegyelmeſſegedből mi nekűnc bunôs embereknec, à te ſzent Fiadnac ęrdeme altal aiandekoztad, az te tulaydon ſzent Lelkedet, hogy annac altala wyionnan ſzűlnel, magadnac ſzentelnel, vigaztalnal, meg erôſitenel, ęltetnel es meg tartanal bennűnket az ôrôc ęletre: Kerűnkis tegedet, tarts meg ôtet mind vęgig mi bennűnc, hogy ô altala mijs mindenekbe tiztelheſſűnc es diczerheſſűnc tegedet mind ôrôckôn ôrôcke. Ezt enged meg mi nekűnc az te aldot Iduôzitô ſzent Fiadnac à mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac eleg teteleiert, kiuel ô ezt ęrdemlette es nyerte mi nekűnc. Ki te veled es az ſzent Leleckel ęl es wralkodic, mind ôrôckôn ôrôcke, Amen.

VTOLSO Enec: ¶ *Halat adunc te neked &c.* ¶ *Aldot az Wr Iſten ôrôcke &c.*

SZENT HAROMSAG NAPIARA.

Sz: HAROMSAG napiara.

¶ *Az ſzent Haromſagrol: Es az Wyionnan ſzűletteknec ôrôc eletyekről. Kihôz illendô diczereteckelis ier epitſűc magunkat, alduan az W K Iſtent.*

ENEKLESERôL.

¶ *Iduôz legy ôrôc WR Iſten, &c.*
¶ *Szent Haromſag es ezac egy Iſtenſeg, &c.*
¶ *Mi hiſſűnc az egy Iſtenbe, &c.*
¶ *A ki akar iduôzűlni, eletet &c.*
¶ *Minden embernec illic ezt meg tudni, &c.*
¶ *Imadunc mi teged ſzent Haromſag, &c.*
¶ *Hiſſűnc mind egy Iſtenbe &c.*
¶ *Valamelly ember iduôzűlni akar &c*

¶ *Többeketis talaltoc:* ¶ *Ier mi kerjűnc ſz: Lelket &c.* ¶ *Imatſag fol: l.*

AZ EVANGELIOMROL.

SVMMACZKA.

Sz: HAROMSAG napiara.

Az Vyionnan ſzuletesrœl,

AZ mara rendelt Euangeliombol ſzep ertelmet vehetünc à ſz: Haromſagrolis, az Atya, Fiu, es ſzent Lelekrôl. De fô keppen ſzol az wyionnan ſzületesrôl: Hogy ſenki Iſtennec orſzagaba nem mehet, hanem ha maſzor es wyionnan ſzületendic. Errôl Nicodemuſſal mint beſzelgetet Iduôzitônc, Laſſuc mint irta meg ſzent Ianos az ô Euangeliomi könyuenec Harmadic reſzebe.

IOAN: III.

a: Czelekedetibe bizakodoc.

b: Auagy iob alkalmatoſſagert, auagy felelmeert

c: Az czudabol velekedic rela.

d: Ez ket eskűeſt nagy halkal vgy monta, hog ki mi at Nicodemus iol rea figyelmezne, az mit az vtan mond az Wr.

g: Az ember à mit lat, ahoz akaria haſonlitani az Iſtennec lathatatlan czelekedetit, De oh ki nagy az kulömbſeg. Az Angyal Mariat Lucrunkis, ânibol im meg tanyitya Nicodemuſtis.

VALA egy ember az *a* Phariſeuſoc közzül Nicodemus neuû, az Sidoknac feiedelme. Ez iôue *b* eyiel Iesushoz, es monda neki, Rabbi: Tudgyuc hogy az Iſtentûl Tanyitoul iôttel. Mert ſenki nem teheti ez *c* czudakat mellyeket te tezſz, hanem ha Iſten leend ô vele.

Felele Iesus, es monda neki: *d* Bizony bizony mondom te neked, Hanem ha valaki *e* wyionnan ſzületendic: nem lathattya Iſtennec orſzagat, *e: Szinten meg kel Wyiulni az embernec: az az, ſzinten czac az Chriſtus igaſſagaba igazultatunc meg, kit hittel ôltôzunc fel,* Monda neki Nicodemus: *f* Mikeppen ſzülethetic az ember, mikoron Vęn? *f: Nem kellene modgyat ertekezni az Iſteni czelekedetcknec.* *g* Vallyon be mehete masodſzor az ô Anyanac mehebe, hogy wyionnan ſzületeſſec?

h: Vizből es ſzent Lelektûl ſzületni, az: Midôn az egez Miniſterium altal meg valtoztatunc, Az az, midôn az Tanyitas es az Sacramentomoc, es az ſzent Lelec altal fel ôltôztetünc az Chriſtus igaſſagaba, Es azban Iſten elôtt igazaknac tartatunc, hününc hoczanattyat veuen hittel Chriſtus erdeme altal. Kiből meg Wyiult termeſzetis kezdetic. Ezeket az Ige es Sacramentomoc altal az ß. Lelec czelekeßi bennünc.

Felele Iesus: Bizony bizony mondom te neked, Hanem ha valaki ſzületendic *h* vizből es ſzent Lelektûl, be nem mehet Iſtennec orſzagaba. Az mi teſttûl ſzületet, teſt az, es az mi az lelektûl ſzületet, lelec az. Ne czodallyad, hogy mondam te neked, Szûkſeg ti nektec wyionnan ſzületni. Az ſzęl ahoua akar fu, es hallod az ô zugaſat, de nem tudod honnet iû, es houa megyen: *i* Eckeppen vagyon mindê à ki lelektûl ſzületet.

i: Mint erzed az be ßiuo Eget, hogy eltet, auagy à ßelet hogy fu, Igy erezhetni az Wyonnan ßületeſtis, Ha okoſſagual nem erthetys à modgyat.

k: Feddetic à tudatlanſagert, es hitetlenſegert, de kegyeſen.

l: Bizonyos az Iſten tanyitaſa, kit megis erthetni.

m: Summaia az iduôſſeges Tudomannac, Hogy az Iſten Fia emberre leuen meg aldoztatot, es azban tôrte meg az dazatoc. Melly tzic.

Felele Nicodemus es monda neki: Mikeppen lehetnec ezec? Felele Iesus es monda neki: *k* Te vagy Iſraelnec amà Meſtere, es ezeket nem tudod? Bizony bizony mondom te neked, *l* à mit tudunc azt ſzollyuc, es à mit lattunc arrol teſzünc tanubizonſagot, de à mi tanubizonſagunkat be nem veſzitec. Ha è fôldieket mondottam ti nektec, es nem hiſztec, Mikeppen hiendetec ha Menyeieket mondoc ti nektec?

m Mert ſenki fel nem megyen Menybe, hanem czac az, à ki le ſzallot Menyből, az embernec fia, ki Menybe vagyon. Mikeppen kedig az Moyſes fel emelte à Kigyot à puztaba, *Numer: 21.* Azonkeppen ſzükſeg fel emeltetni az embernec fianac, Hogy minden à ki hiſzen ô benne, el ne veſzſzen, hanem ôrôc ęlete legyen.

Kigyo feiet, kit Iſten hozzanc valo ßerelmeből ßerzet. Kit hittel tehetünc miencke, Erre nęztec az regi ſoc pelhitet à ßent Lelec az Miniſterium altal ßerez. Ezekből mind az Harom ßömelyis az egy Iſtenſegbe ki tet-

Mert vgy ſzerete Iſten ez Vilagot, hogy az ô egyetlen egy Fiat atta legyen, hogy minden à ki ô benne hiſzen, el ne vezſzen, hanem ôrôc ęletet vegyen. *Ez ninid magyarazatbolis ſzep Predikatio lehet: Laſſuc nyilvab magyarazattyatis.*

MAGYARAZATTYA ES TANVSAGI.

EZ Euangeliombol fŭ tanuſagunc leſz az *WYIONNAN* ſzŭletesrŏl, Es à ſzent *HAROMSAGROL*. Az elſŏrŭl az wyionnan ſzŭletesrŏl ſzoloc elŏſzer az Euangeliomnac rŏuid magyarazattyaual egyetembe.

Azt iria it ſzent Ianos hogy egy fŭ Sidó Nicodemus neuŏ Phariſeus eyel tanulni ment volna Chriſtus wrunkhoz, Es ŏtet az wr *WYIONNAN* ſzŭletesre tanytorta volna. Ez igekrŏl rŏuideden ezt tanullyuc: Ez Nicodemus volt az à ki vegre el temette Chriſtus wrunkat, Ki elŏſzer Phariſeus hitŭ vol, kic iduŏſſegeket à Tŏruennec czelekedetibŏl vartac, emberi erŏ altal, az az, azt veltec hogy az Iſtennec paranczolatit, (Mellyec harom felec voltac) ha czac kilſŏ keppen meg czelekednekis, az altal Iſten ŏket igazaknac tartana. De ez Nicodemus latuan hogy kŏrŏztŏlŏ ſanos, *Luc:* 3. Es Chriſtus wrunc minden embert kathoztatnanac, es mindent az nagy ęrdemŭ Phariſeuſokatis intenenec hogy meg ternenec es meg kereztelkeduen meg moſoduan vizbe az Iſten Baranyanac meg tiztitaſara nezue, bŭnŏkbol valo meg tiſztulaſt kereſnenec, Azert ŏ, mondoc Nicodemus, nem vtala meg ezeknec tanaczokat, hanem Chriſtushoz megyen tŏbet tanulni: *EYEL* kedig, talam azertis hogy iob alkolmatoſſaga lehetne az vele valo beſzelgeteshez, auagy talam az tŏb Phariſeuſoktul valo feltebennis, kit Chriſtus wrunc ſzeretettel fogad, Es mindgyart arra kezde tanyitani, hogy maſzor *WYIONNAN* ſzŭletteſſec, az az, meg iſmerie elſŏ ſzŭleteſet merŏ bŭnnec lenni. Mert Adam ŏrdŏg miat el veſztuen az Iſten keper, ŏrdŏgi gonoſſagra valtozec, es minden fiait bŭnbe foganta es ſzŭlte, ki miat mind ez vilag kŏteles, atoc, halal, es karhozat ala. De Iſten kŏnyŏrŭluen az meg ezalatot emberi nemzeten, az ŏ egyetlen egy Fiat fel ŏltŏztette az emberſegbe artatlan es bŭn nelkŭl, es arra vetŏtte az egeſz vilag bŭnet. Ki miat annac fel kellenec az kereztfara feſzitetni, az mint az Moyſes ęrtz Kigyoiais peldazta: Es ŏtet mind ê vilag ſzerte ſzŭkſeg predikaltatni, hogy valakic azt haluan ŏ benne biznanac, valakic ez irgalmas io tetet Iſtennec hittel el vennec, Azoc bŭnŏc boczanattyat vegyec, Es igy Iſten elŏt meg igazullyanac ingyen valo io keduebŏl ez nagy valtſagnac erdeme altal, Es azokba az el vett ſzent Lelec altal meg kezdgyen eledni az Iſtennec kepe, kibe Iſten Adamot teremtette vala: Mondoc azoc el vegyec bŭnŏc boczanattyat, mert le tettec az Chriſtusba minden adoſſagokat Iſten elŏt, azert az Chriſtusba azoc meg igazullyanac, es igy wyionnan Iſtennec keduebe legyenec, es az Chriſtuſnac ęrdemie altal vegyenec wyionnan ſz: Lelket, ki el kezgye beñec az Iſtennec kepenec termeſzetit, hogy elmeieckel meg vilagoſitatuan kezdgyec meg iſmerni az Iſtent, es ſziuekbe meg ſzenteltetuen kezdgyec felni, ſzeretni az Iſtent, es benne bizni, Es minden tagockal wyionnan kezdgyec az Iſtent ſzolgalni. Ez wyionnan ſzŭleteſre inte es tanyita az WR Nicodemuſt. *KINEC* errŏlis ſzolt, hogy az belſŏ wyionnan ſzŭleteſŭnknec ezkŏze, az kŏreſztſegnec vizbeli moſogataſa volna, kit az tayba kŏrŏſztelŏ Ianos kezdet vala. Melly moſogataſrol mijs tanullyuc meg hogy az kilſŏ moſogatas nez az *IESVS CHRISTVS* verenec meg tiſztitaſara, 1. *Ioan:* 1. Valaki azert az kilſŏ vizi moſodaſt magara ez hittel veſzi: (Melly Hit lehet az ſzent Lelec ſegitſegebŏl) Hogy Iſten ſzent Fia Vęreuel ŏtet meg tiſztitotta minden bŭneibŏl, Ez valoſaggal beis tellyeſedic rayta, mert Iſten ŏ maga atta ſzent Fiat ez vegre, hogy ŏ benne meg fŭzetŏdgyec minden bŭnnŭnc, Es ŏ rendŏlte az vizi moſodaſtis, hogy az, peldazattyais es ezkŏzeis lenne az belſŏ meg tiſztulaſnac, es az ſzent Lelec ereieből az hit altal valo wyionnan ſzŭleteſnec. Melly wyionnan ſzŭletes el kezdetuen à kereſztſegbe, azban, az vtannis ſzŭntelen neueli Iſten az embereket, az hallas altalis, az WR Vaczoraia altalis, kic mellet ſzŭntelen valo vigyazaſt es imatkozaſtis rendelt, hogy kernŭc hogy mind vegig meg maradhatnanc az wyionnan ſzŭletet termeſzetŭnkbe. Mert mig az bŭnŏs teſtbe vagyunc, es ez vilagon leſzŭnc, ſoha meg nem ſzŭnic az Satan es az ŏ Adami term ſzet viſza rantogatni beñŭnc, De ha az wyionnan vŏt ſzent Lelec altal mijs igyekezŭnc ellenkezni, es nem hadgyuc à bŭnt wralkodni, *Roman:* 8, Ha ſzinte el eſnenkis, iſmet fel emelget az Chriſtus Lelke

Nicodemus ki volt.

Phariſeuſoc kic voltac.

Eyel miert ment.

Wyionnan ſzŭleteſre tanyitatic.

Az kŏrŏztſegis ezkŏze az Wyionnan ſzŭleteſnec.

Az Vyionnan ſzuletelrœl,

Luc: 17. bennünc, az ki biztat hogy nem hetſzer hanem hetuen hetſzeris egy nap edes bizodalommal keryüc az Chriſtus altal bününc boczanattyat. Es ki tanubizonſagotis teſzen hogy Iſtennec Fiai vagyunc. Ezt mondoc ioll eſzünkbe vegyüc mijs Nicodemus mellyet az wyionnan ſzületeſrôl. Melly altal egyedül rendôlte Iſten az mi Iduôſſegünket es örôc életünket. Ily keppen: Hogy Hallyuc az Iſten tanaczat es azbol bizodalmat vegyünc, Az hitbôl meg moſodgyunc, Az el vôt ſzent Lelket mind holtig örizzüc, könyörgeſſel, tanulaſſal, az WR Vaczora eteleuel, Es minden io gyakorlaſſal. Kinec az irasbol ſzantalan bizonſagit naponkent meg hallyuc. Ez legyen eggyic

Megis ſummaia fü tanuſagunc az mai Euangeliombol. Kinec rôuid ſummaia megis imez: Hogy Iſten az ô hozzanc valo nagy ſzerelmebôl ſz: Fiat atta, hogy ô altala meg igazüllyunc, az az bününc boczanattyat vegyüc, es wyionnan ſzületteſſünc, es meg ſzenteltteſſünc, az regi Iſteni keppet iſmet magunkra vegyüc, de azt moſt epeteni czac el kezdgyüc, az fel tamadas vtan kedig tökelletes tellyeſſegel mind örôcke biriuc. Kire ſegitſen ô ſzent felſege, Es mind vegig az el kezdet wy ſzületeſünket tarcza meg bennünc, Amen. Immar ſzollyunc az maſic fü tanuſagunkrolis az ſzent Haromſagrol.

MASIC TANVSAGROL.

Az ſzent Haromſagrol.

Az mai Euangeliom mint emlekezic az ſzent Haromſagrol.

AZ *SZENT HAROMSAGROL*, az az, az Attyarol, Fiurol es ſzent Lelekrôl mint ſzolt az mai Euangeliom imez mondaſokbol meg ertyüc, Monda Ieſus Iduôzitônc: *VGY ſzerete ISTEN ez vilagot hogy az ô egyetlen egy FIAT adna erôtte.* Ez igec az Attyarol es as Fiurol ſzolnac, A ſzent Lelekrôl imig ſzol, Monda Chriſtus wrunc Nicodemuſnac: *Bizony bizony mondom, Hanem ha valaki wyionnan ſzületendic vizbôl es SZENT LELEKTüL Iſtennec orſzagaba nem mehet.* It az ſzent Lelekrôl emlekezic, es igy ez mai Euangeliom az tellyes ſzent *HAROMSAGROL* az Attyarol, Fiurol,

Ma miert predikalunc errôl. es ſzent Lelekrôl tanyit. Kikrôl ez nap azert ſzoktac az kereztyenec tanulni, mert ez elôt külön az Attyarol, külön az Fiurol, külön az ſzent Lelekrôl ſokat ſzoltunc. Immar ma ſzükſeg egyezerſmind mindenikrôlis egy közönſeges értelmet vennünc, Kirôl maſodic predikationkban büwebben ſzolunc. Moſt ſumma ſzerent czac imezt erczüc meg. Hogy az *ISTENT* az iras egynec neuezi ſoc helyen, mint *Deut: 6. Eſa: 44. 1. Corinth: 8.* De az egy Iſtent harom maganac valo ſzemelynec, *Matth. 3. 1. Iohan: 5. EZ MINDEN* értelmet folul hallad, Hogy harom bizony ſzemely, Attya,

Bizonſagi hogy egy Iſten, es az, Harom ſzemely legyen. Fiu es ſzent Lelec, egy Iſteni allat, es egy Iſten legyen, De nem ôſzue elegyedet, mintha harom talbol egy talba öttenel vizet, Hanem vgy hogy noha egy az Attya az ô Fiuual es az ſzent Leleckel, meg gondolhatatlan keppen, De azert mindenic külön maganac valo ſzemely. Ezt az fel tamadaskort ſzinrôl ſzinre meg lattyüc, 1. *Corint:* 13. 1. *Iohan:* 3. Moſt czac hittel fogyuc meg az iraſnac tanubizonſagi ſzerint. Kirôl imez bizonſagokat vegyüc moſt czac rôuiden eſzünkbe. *CHRISTVS* wrunc nyiluan hatta hogy meg körôztölködnenc Attyanac Fiunac es ſzent Leleknec neuebe, *Matth:* 28. Nyiluan különis meg mutatta magat mindenic ſzemely azkor mikor Ianos körôztölne az Chriſtuſt, *Matth:* 3. *Luc:* 3. Mind az altal ô magokrol igy ſzol Philepnec: En, az en Attyam eggyec vagyunc, *Iohan:* 10. Iſmet mond: Az ki lat engemet lattya az en Attyamatis, Iſmet mond: Az Attya en bennem es en az Attyaba vagyoc, *Iohan:* 14. Es imigy igereis magat: hogy az ki az ô beſzedet meg tartana oda mennenec es ot lakoznanac, *Ioan:* 14. Szent Ianoſis mond: Ez harom az Attya az Fiu es az ſzent Lelec egyec, 1. *Iohan: 5.* Ez mondaſokbol meg tetczic, Hogy Iſten igy ielentette ki magat, Hogy ô örôc Attya, örôc Fiu, es örôc ſzent Lelec legyen, Es ez harom bizonyos ſzemelybe egy Iſteni termezet es egy Iſtenſeg, Minden teremtet allatoktul külömbezô, Az Atya Fiat küldette volna az emberi teſtbe á mi meg valtſagunkra, Es mind az Attya, mind az Fiu, ſzent Lelket adna wyionnan ſzületeſünkre. Mind az haromrol egy czerſmind, Igy emlekezic ſzent Palis *Epheſ:* 2. Az Chriſtus altal vagyon be ferkezeſünc az Attya eleibe, egy Leleknec altala. *SEGITSEN* ô ſzent felſege hogy igy az mint magat ki ielentötte, es az menire moſt ez homalyos es gyarlo emberſegbe illy

felſeges

felseges es czudalatos wr akar meg ismertetni, annira naponkent ismerhessüc ötet, es igy bizuan ő benne hiwhassuc ötet segetsegül, az ő ki ielentet akarattya szerent. Mert ő nem akar külömben ismertetni, sem segetsegül hiuatni es tiszteltetni, hanem ezac az mint magat meg ielentötte. Azert mondgya szent Pal, hogy hihatni azt se- *Roman: 10.*
getsegül az kit nem ismerünc. Tehat ő felsege ismertesse meg magat igazan mind az harom szemelybe, Es hiuassa à szerentis segetsegül ő magat, Es adgyon hitetis hogy bizhassunc imez ő tüle rendelt irgalmassagaba: Hogy az Attya szeretuen minket szent Fiat hozzanc valo szerelmebe atta erettünc: Es az ő szent Fianac erdemeiert szent Lelkeuel wyionnan szülis bennünket: Es megis diczőit az ő magahoz hasonló diczőseggel: Es magat valosaggal megis ismertetí mind az harom szemelybe. Most euel szinte be eriüc: Ha el hiszszüc ezt, hogy az Atya Fiat atta erettünc: Es az ő szent Lelkeuel az örőc eletetre el foglal bennünc. Az mi è felet vagyon, azt az vtan meg lattyuc tökelletes valosaggal.

DE ez mostani esmeret hogy nyiluabban epülhessen bennünc szükseg szüntelen kérnünc ő szent felseget, es szükseg az mellet az Iraſtis ertekeznünc, *Ioan: 5.* Melly irat mint tanyitson azrol: Magat Isten mint ielentette ki, röuideden im elő szamlalom. Kit ha igenkint az irasnac bizonsagi szerintis meg tanulandasz, nagy mély es igen draga ertelmec foglaltatnac benne. Lassuc azert az Iras szerint: Mi legyen az Isten. Kiről két rendbe szoloc. De en most czac röuideden, Te mindenic igenec bizonsagit keresd meg az irasnac bizonsagi szerent.

Miczoda az ISTEN?

AZ Isten lelki allat, *Ioan: 4.* ertő, *Genes: 1.* Mindenhato, *1. Timoth: 6.* Felsege, veghetetlen, örőcke valo, szabados, bölcz, io, *Psalm: 33. Hebr: 1.* szent, irgalmas, elő, nagy, rothadatlan, es halhatatlan, bodog, es magatul eleg mindenre, Külömbező minden teremtet allatoktul, Minden lathato es lathatatlan allatoknac, Földnec Mennec, Tengernec, es valamic azban vadnac Teremtője, es Tartoia, Az emberi nemzetnec meg Valtoia, Es az Anya szent Egyhaznac Gyűytője, Es meg Szentelője, oltalmazoia, vigaztaloia, Wra, Atya, Paztora, es örőc eletnec adoia, Ki mindeneknec felötte diczerendő, es mind az Angyaloktul, es mind az emberektül imadando, *1. Timoth: 6.* Ezeket közönseges keppenertthetyüc à szent Haromsagrol. De à szömelyec szerint mas keppen, imigy szolha tunc arrol: Miczoda az Isten?

Mas keppen, miczoda az Isten.

Az Isten, Atya, Fiu, szent Lelec, Ez harom szömelybe egy valosagos Isteni termeszet es egy Istenseg, örőcke valo, igaz, irgalmas, tizta mindenhato, es magaual szabad allat. Atya, ki az ő Fiat örőc idöknec elötte szülte az ő allattyabol. Fiu, ki az Atyanac allattyabol születet örőcke, ki fel öltözet az emberi termeszetbe, es meg valta minket. Es szent Lelec, ki az Atyatul es Fiutul szarmazic örőcke. Melly Atya, Fiu, es sz: Lelec Isten, teremtet es eltet mindeneket, Es az emberi nemzetsegből gyüit ő maganac Anya szent Egyhazat, mellyben az bodogsagban lakozzec es diczertessec örőcke.

Ez legyen röuid Tanusagunc à szent Haromsagrol, kinec bizonsagi szantalan az szent Irasba. Kiről az mai Euangeliomis szola: Emlekezuen Christus Wrunc mind az Atyarol, ki igen szeret minket, mind az Fiurol, kit az Atya ez vilagert ada, mind à szent Lelekről, ki altal az hiueket wyionnan szüle. Melly Atya, Fiu, es szent Leleknec esmeretibe tarczon meg ő felsege, az Atya az ő szerelmes Fianac erdemeiert, szent Lelkenec altala, Amen.

NYILVAB MAGYARAZATTYA, ES TŐB TANVSAGI.

IMmar szollyunc renddel az Euangeliomnac magyarazattyarol, es lassuc minemű nagy dologrol melly szep ertelemmel szola Christus WRunc Nicodemussal. Kiből egy nihany szükseges tanusagoc szarmaznac: Mint *ELŐSZER* tanulhatunc innet, Az regi Pharisseusoc es az mostani Papasoc, es az Törököc, es Sidoc, Fe

minden

minden emberi okossagnac hitirôl, kic iduôssegeket az ô magoc czelekedetiből varnac. Tanulhatunc az Diſciplinarolis, az az, à paranczolat ſzerint valo io erkölczrôl, kic noha ſenkit nem iduôzithetnec, mind az altal ſokra igen ſzûkſegeſec. Vgyan itten emlekezhetünc az czuda tetelekrôlis. *MASODSZOR* es fô keppen tanyit ez Euangeliom az wyionnan ſzületeſrôl: *HARMADSZOR* arrol, hogy az à *IESVS CHRISTVS* halalanac érdeme altal lenne, kit peldazot az Ertz kigyois. *EZEC* mellet elegyeſen tanyit az Atyanac hozzanc valo czudalatos ſzerelmerôl, es nagy irgalmaſſagarol, es az ô ſzent Fianac éröttünc valo aldozattyarol, Es az ſzent Leleknec meg ſzenteleſerôl. Es igy tanyit az ſzent Haromſagnakis iſmeretirôl. *MIND* ezekrôl czac röuid Sumа ſzerint tanulgaſſunc az Euangeliomnac igenkent valo magyarazattyabol. Ezekrôl moſt röuideden ſzoloc. De vtolſo Predikationkba czac az ſzent Haromſagrol ſzolunc bőw ſzoual.

AZ ELSŐ TANVSAGROL.

Az Regi es wy Phariſeuſoc Hitirôl: Es à Diſciplinarol: Es az Czudakrol.

¶ Igy kezdetic el ez moſtani Euangeliom: Vala egy ember az Phariſeuſoc hőzzûl, Nicodemus neuû, à Sidoknac feiedelme. Ez Nicodemus volt az, à ki az Arimatiai Ioſephel ſzep tiztelſegeſſen temette el az Chriſtus teſtet, *Iohan:* 19. ki moſtan azert iött Iduôzitônkhôz, hogy meg értſe tûle iduôſſegenec dolgat. Kinec keuanſagarol es az Chriſtuſnac feleletirôl minec elötte ſzolnanc, Elôſzer értſüc meg, ô az elött minemû értelmû volt az iduôſſeg dolgaba, Phariſeuſoc kőzzûl valo vala. Az Phariſeuſoc, ſzerzetes emberec, mint köztünc az Baratoc, es Tôrueny magyarazo Meſterec voltac, kic noha véltec magokat mentûl iob magyarazoknac, es azert neueztekis magokat Phariſeuſoknac, az az magyarazoknac: De annac igaz értelmetûl ſzinten el teuelettec voltac. Mert az Tôruennec keuanſagat czac kûlſô czelekedetre értöttec, es azert aznac czelekedetiből magokat tökelletes igazaknakis tartottac. Maga azba az Iſten kilſô es belſô tökelletes fogyatkozas nelkûl valo ſzentſeget keuan, à mint Iduôzitônc Moyſesből meg magyarazza imez Summaba: Szereſſed az te Wradat Iſtenedet, tellyes ſziuedből, tellyes lelkedből, es tellyes elmedből, egez életedben, Et fele baratodat mint tennen magadat. Es valaki czac meg haragſzikis oc nelkûl, es czac tekint es keuannya mas feleſeget, ſzolgaiat, marhaiat, melto karhozatra, *Matt: 5.* Az Phariſeuſoc azert noha ôc ô magokban fel fuualkoduan, nagy igazaknac véltec ô magokat, De Iſten elött igen vtalatoſoc voltac, ezert: Hogy kilſô ſzem feny veztô ſzentſegeckel, kilſô czelekedeteckel, aldozatockal, es vizi moſodaſockal akartac be tellyeſiteni az Iſten Tôruenyet, es nagy tökelletes ſzentſeges keuanſagat: Es azt ſzentſeg es igaſſag gyarant erôuel Iſtenre akartac tolni, Ki elött mint az Pauac keuelyûl es batran fitogattac ô magokat, mint ha ôc be tôltettec volna, mind az egez Tôruent. Kic Iſteni félelem nelkûl, es tettetes hittel leuen, Iſtennec bûn ellen valo haragiat ſemminec véltec, Es mindeneket meg vtaltac az kic az ô ſzentſegeket nem magaztaltac. Kic noha egy ideig hizelkettec ô magoknac, mig az ô bûnöc nyugot, de végre ki fakatt az ô iſtentelenſegec, hitetlenſegec, ketſegec, titkon valo Iſteni gyûlölſegec, Iſtenuel valo tuſakodaſoc, gyûlölködeſec, es ellenkezeſec, midôn artzul ſzembe ſzallot velec az ô lelki furdalaſoc. Kic meg vetuen az Iſtentûl rendelt igaſſagot, az ô ſzent Fiaban valo meg valtſagot, ô magoktul gondolt igaſſaggal akartac keduesked ni, *Roman:* 1, Az ô magoc kilſô ſzin mutato czelekedetec altal akartac igazaknac lattatni. Melly fęle igaſſagot Eſaias haſonlit az aſzonnac férteimes rûhaiahoz. Viſzont az nyiluan valo bûnôſôc magoc meg alazuan, örömmel fogattac az Iſtennec io tanaczat az ô ſzent Fiaban valo meg igazulaſt: Azert monda Chriſtus Wrunc à Phariſeuſoknac, *Matth:* 21. Az nyiluan valo bûnôſoc elôl veſznec titeket Iſtennec orſzagaba: Kirôl pelda amaz bûnôſis, *Luc:* 18. ki az ayto meget melyét veruen es bûne boczanattyat kéruen, meg halada az maga hanyo Phariſeuſt.

Sz: HAROM SAG napiara.

Nicodemus Phariſeus volt:

Az Tôruennec keuanſagirol

Deut: 6.
Matth: 22.

Miert vtaltattac az Phariſeuſoc Iſtentûl.

Eſa: 64.

INNET ezt tanullyuc: Hogy noha szent es io à Tőrueny, de mi erőtlenec vagyunc annac olly keppen valo be tellyesitesere az mint Isten keuanna, az ki pedig az men tul küssebic paranczolatotis meg törne, az imar vetkes mindenic ellen, Es azert mindent atocala rekeszt. Erről mondgya szent Pal, *Roman:* 4. Meg Abrahamrolis hogy noha vagyon mibe diczekedni midőn iamborul elt kilső keppen, de az à diczekedes nem eleg Isten előt, hanem emberec előt czac. Azert őis nem czelekedete altal hanem hogy hitt az Isten igeretibe, az altal igazult meg. Maga felőlis ezt vallotta szent Pal, 1. *Corinth:* 4. Hogy noha semmi szanszandeckal valo bűn nem furdalna leiki ismeretit, de az őtet nem igazithatna meg Isten előt, *TEHAT* mire valo az Disciplina az Isten paranczolattya szerent valo io erkölcz, az iambor elet.

Szep tanusag. *Roman:* 7. *Matth:* 5. *Az disciplina sokra hoßnos maßra noha senkit nem iauőz*

Noha az altal senki nem iuőzűlhet, mind az altal ez vilagi eletünkbe soc keppen hasznos minden nemzetnec, az poganoknakis, es minden rendbeli embereknec. *ELŐSZER* azert: Mert az Isten paranczolattyanac olly resze az kit Isten keuan, *igi*[illegible]*het.* Es kinekis aldasat igerte. *MASODSZOR* hogy az vakmerő gonosz elettel okot ne adgyunc nagyob es retteneteſb bűnteteſre ittis, az mas vilagonis. *HARMADSZOR* hogy az mi io tetelinkel segetsűc egy mast ez vilagi eletünkbe. *NEGYEDSZER* hogy az iora valo igyekezet es annac czelekedeti közt könnyebben epűlhessünc à Christus Euangeliomabolis. *OETŐDSZER* azokban kic wyionnan szűletnec, à io czelekedet győmölcze az igaz hitnec, es azoc à sz: Lelektűl szarmazot ioc, Kiből az Isten, az ő szent Fia, es az ő Euangelioma soc keppen tiszteltetic. *DE* most kiualtkeppen czac az Disciplinarol tanullyunc, az az, à fele io czelekedetről, kit az poganis az önnön ereieből meg szerezhet. Nagy szűkseges es sokra hasznos tanusagoc ezec, Hogy noha igassagot, iduősseget es őrőc eletet az ő maga czelekedete es erdeme altal senki nem nyerhet: Hanem merőn wyioñan es maszor kel arra szűletni, Mind az altal marat valami kiczin iora valo erő bennűnc, Kit ha à Sátan meg nem kőtőz annalis inkab az menyibe meg maradot az Adami termeszetbe, azbol az erőczkebőlis soc nemes es szűkseges iokat szerezhetűnc, az wyioñan szűletes nekűlis az mint az Phariseusokba meg teczic, kit Christus wrűnc Phariseusoc igassaganac neuez, es arra int hogy ha az Isten orszagaba akarunc menni, azt à mi igassagunc meg halladgya, *Matth:* 5. Mondoc noha ez fele igassag, az az, az emberi erőből valo czelekedet senkit nem iduőzithet, Mind az altal nagy szorgalmatos gondot kel arrais viselnűnc, hogy azokis neuekedgyenec bennűnc. *ELŐSZER*, mert Isten paranczolta az kilső iambor eletetis. Noha az mellet belső tőkelleteseget keuanna, de ha az nem lehetis, az kilsőis resze az Istení paranczolatnac, aztis szereti Isten meg az poganbanis, az menire ő tűle rendeltetet io, es azert mind tiszteſſege, diczekedese mind aldasa vagyon akar kibenis. *MASODSZOR* azertis kel mindenec io erkölczbe magat tartani, Mert minden vakmerő czegeres bűnnec rőttenetes bűnteteſi vadnac, Peldа ez vilag sillyedese, pelda Cain, Saul, Iudas, Nero, Manasses, Dauid, peldac az soc hadac, dőgőc, ehsegec, Akar miczoda rendbeli ember legyenis, Czaszar, Kiraly, wr, Pap, tanito, parazt, valaki pœnitentia nelkűl heuer, Baluanyozasba, paraznasagba, torkossagba, gyolkossagba, hamissagba, kegyetlensegbe, es egyeb bűnökbe, ha à feiedelmec altal meg nem bűntettetnekis, de titkonnis czuda keppen Isten az bűnteteſre vonsza. Azert, hogy kemény bűnőc miat kemenyen ne bűnternenc, ezertis oyiuc maſodſzor magunc az gonosz elettűl. *HARMADSZOR* Hogy egy mast az io tetellel segetsűc. Ha szabad volna minden gonoszt mielnűnc, czac ez vilagonnis nem maradhatnanc. Mert mas ember segetsege nelkűl czac egy sem lehet, Czac az ingetis, vasznot, posztot, sarut, hazat, szőlőt, szantast, gyermekűnc neueleſet, kisoc kez altal kel vegre vinni. Az mint senki ő magatul embert nem szűlhet mas nelkűl, Igy egyeb dolgunkatis soha egyedűl meg nem szerezhettyűc. Tehat az mint mijs szukuldődűnc mas nelkűl, Igy mindennel igyekezzűnc mijs iot tenni, nem artani. *NEGYEDSZER* ezertis igen szűkseg czac az kilső io erkölczis, hogy azzal hozza keszittyűc magunkat az Christus Euangeliomanac tanulasarais, es helt adunc bennűnc à szent Leleknec, Viszont az kic az bűnnec heuerednec, mig azba vadnac, mig az Isten igeiet nem tanullyac, pœnitenciat sem tarhatnac, Istenhez nem terhetnec

Az kilső iambor iag segit az Euangelium tanitasarais.

1. *Czac az kilső iambor eletis az paranczolathoz valo.*

2. *Az kilső gonosságnac kilső bűnteteſi vadnac.*

3. *Egy masſunc segetteſe az kilső io czelekedet tel.*

Az Vyionnan ſzuletetſrœl,

terhetnec, ſzent Lelec nekûl leſznec, es az mely bûnbe ſzûlettec, azonoc miat ôrôc karhozatra mennec. Ez okokertis tehat nagy gondunc legyen az diſciplinara, az kiſô iambor eletre, noha az altal ſenki Iſten elôt igaſſagot es iduôſſeget nem lelhet.

OET ô DSZER: De az kic wyionnan ſzûlettec, az az, az Chriſtus altal bûnôc boczanattyat nyeruen, ô benne Iſten elôt meg igazultac, es az Chriſtus Lelke altal vezerlettetnec, A zokban kiualtkeppen felette draga es bôczûletes az Iſten paranczolat tya ſzerent valo iambor elet, Mert azbol hitekis inkab epûl, à ſzent Lelekis edesben nyugſzic bennec, az Attya es az ô ſzent Fia es az ô Euangeliomia ſoc keppen tiſztelletic, Es mind ez ielen valo vilagon mind az maſikon ſoc keppen meg Coranaztatic à hiueknec, Iſtenes, kegyes, iambor elettyec, 1. *Tim:* 4. *MELLYEC* noha illy igen dragac, kedueſec, es haſznoſoc, de azert vgyan nem kôuetkezic, hogy az iduôſſeghôz egy czepni, egy puntni erdemlô okais lehetnenec az io czelekedetnec, mert az ôrôc elet Iſten aiandeka az *IESVS CHRISTVS* erdeme altal, *Roman:* 6. *Epheſ:* 2.

TERYûNC immar az Euangeliom magyarazattyara.

MEG halluc hogy elein az Nicodemus Phariſeus volt, kic az ônnôn czelekedetec altal igyekeztec meg igazulni, Az ô czelekedetec kedig egy reſzet az tiz paranczolat ſzerent volt, egy reſzent az Egyhazi ſzolgalat ſzerent, aldozat es moſodas volt, Ezekbôl ôc vgy vartac meg igazulaſt, hogy valaki ezeket czelekedte, az fele czelekedetnec erdeme igazitana meg ôket, Mint moſtis az Tôrôkôc, Sidoc azt tarttyac, hogy az ô io erkôlczôc es egyhazi czelekedetec altal iduôſſeget nyerhetnenec, A papaſagis ſokba kôueti ôket, hogy az ô Miſeiec el mondaſa, es annac meg halgataſa, az ô kapa hordozaſoc, teſzti ſanyargataſoc, Es egyhazi pepetſeleſec, meg igazitanac ôket, Iollehet nekic azoc melle tarſul rendelic az Chriſtus erdemetis, Ez Phariſeuſſac azert termeſzet ſzerentis, es à Satan Meſterſege ſzerentis el hatotta mind ez egez vilagot, minden embert, hogy mijs, es akar kijs igen bizakodic az ô maga io czelekedetibe. Igy leuen elein Nicodemuſis, es latuan hogy kôrôztôlô Ianos es *CHRISTVS* wrunc, mind ez feleket intenenec meg tereſre, es fenyegetnenec ôrôc tûzzel, akar mely nagy erdemeſeketis, Meg ûtkôzic ſziuebe, es nem vtallya meg az Iſtennec io tanaczat, mint á tôb Phariſeuſoc, Kirôl mond ſz. anos, Ez Nicodemus iôue éyel Ieſushoz eſlmôda nęki: Rabbi, Tugyuc hogy azIſtentûl, Tanîtoul iôttel. Mert ſenki nem teheti è czodakat, mellyeket ae tezſz hanem ha Iſten leend ô vele.

Nicodemus Phariſeus volt.

Miert ment eyel hozza.

Iñet arrolis tanullyûc, Miert ment eyel Chrûshoz: Es à czodatetelekrôlis. Vagy azert ment eyel, hogy latuan hogy nappal ſoc dolgai volnanac Chrûſnac, iob alkolmatoſſagal ſzolhaſſanac: vagy feltebe. Ezbolis ier tanullyunc. Hogy az tôbbitûl valo feltebenis, vilagi tiſztelleſſeget bôczûletegennis nem mert nappal hozza mennyi, hanem eyel titkon. Ezbôl meg teczic ez vilagi gazdagſag, es tiſztelleſſeg mely nagy kart tegyen az iduôſſeg dolgaba, meg azokbanis az kic azt meg izelitettec. Mint Nicodemus magat bôlcz meſternec alituan nappal ſzegyenli tanûlni mas hallaſara, Es tiſztelleſſeges gazdag leuen, felt hogy azokba meg ne fogyatkoznec az tôbbi miat, Mind az altal miert hogy io ſzandeckal tanulaſert ment Iduôzitônkis engedelmeſen fogyadgya ôtet az ô gyarloſagaba, Igy tûryûc mijs egy maſinknac gyarloſagit, *Roman:* 14. Monda kedig: *RABBI, azaz, Meſter, tudgyuc hogy az Iſtentûl tanitoul iôttel, mert ſenki nem teheti ez ſzodakat mellyekot te teſs, hanem ha Iſten leend ô vele:* Ez igekbôl az Chriſtuſnac czuda tetelekrôlis tanullyuc. Haluan az Chriſtuſnac czuda tetelit azbolis fel indul az ô meg bôczûleſere. De az czuda tetel czac fel ſerkent tanulaſra, Azbol ô magabol ſenki az Iſtent meg nem iſmerheti, ſenki czac azbol à Chriſtus iſmeretire nem iuthat, Sôt meg engette Iſten, 2. *Teſſ:* 2. Hogy ôrdôgis mielheſſen czalard czudakat az Iſtenteleknec kemenitesere, *Matth:* 24. Ki miat az ô vakſagokba kemenyednec, inkab inkab meg vakulnac. Azert az czoda ô magaba nem eleg az igaſſagnac iſmeretire, hanem az mellet ſzûkſeg az iraſt ertekezni, *Iohan:* 5. Es az Iſtentûl meg vilagoſito ſzent Lelket kerni. Igy epûlt ſzent Palis, 2. *Corinth:* 12. Es minden hiuec, Igy epûl Nicodemuſis, hogy az czodac altal fel induluan tanulni megyen, es annac ertelmere ſzent Lelec altal meg vilagoſitatic, Mig czac czudaiat nezte, azbol nem iſmerhette à Chriſtuſt Iſten Fianac, bizony Iſtennec, meg valto Iduôzitônec, Hanem czac Iſten Prophetaianac, maga

Nagy akadekoc.

Az czuda tetelekrôl.

fellyeb

fellyeb bőczűlhette volna ötet czac az czuda tetelekbőlis, ha az Prophetakat ertelmeſen oluaſta volna. Kinec czuda teteliről igy prophetalt vala Eſaias, Iſtennec neuezuen ötet: Ne fellyetec ime à ti Iſtentec boſzu allani iű, Az Iſten az ki meg fűzet, *Eſa: 35.* ő io, es meg fizet titeket, Ackoron meg nyilnac â vakoknac ſzemec, es az ſűketeknec fűlőc meg nyittatnac, Ackor ſzőkdőczel az ſanta mint az ſzaruas, es az nemaknac nyeluec diczeretet mond. Ez fele czudait ſokakat hallot Nicodemus Chriſtuſnac, kiből alituan ötet Iſtentűl küldetet tanitonac lenni, hozza megyen es meg ielenti keuanſagat, hogy őrőmeſt meg ertene tűle mint iduőzűlheſſen az ember. De nem czac az czudakbol indult vala fel Nicodemus. Hanem ezbőlis hogy azkor kőrőztőlő Ianos es Ieſuſnac tanyituani wy Tőruent, az kőrőztőleſt kezdettec vala, es mas keppen predikalnac vala: Męg az nagy ſzent ſzabaſu Phariſeuſokatis meg feddic es vgyan karhoztattyac vala. Azert ő meg rettenuen ielenti hogy őrőmeſt meg tanulna tűle mint kellene iduőzűlni. Kiről kőuetkőzic maſodic tanuſagunc, Mely ſzol az wyionnan ſzűleteſről.

MASIC TANVSAGROL.

Az wyionnan ſzűleteſről.

Mkor latna Ieſus wrunc, hogy Nicodemus arrol akarna tanulni, mint kelleſſec az embernec Iduőzűni, Felele es monda nęki: *BIZONY* bizony mondom te neked, hanem ha valaki wyionnan ſzűletendic, nem lathattya Iſtennec orſzagat.

Immar az wyionnan ſzűleteſről tanullyunc. Mikor azt monda Chriſtus wrunc: Hogy maſzor es wyioñan kell añac ſzűletni, à ki Iduőzűlni akar, Ertelme imez: Hogy az ember merő bűnben, haragban, es atokban fogantatot, az ördög es Adam miat, azert ſohol ſemmi egy czep io nincz ő benne, kit az Iſten ſzerethеſſen, ſem eſze, ertelme, bőlczeſege, ſem ſziue, kedue, ſem czelekedete akar mely ſzentſegeſnec tetteſſekis ſem ſemminemű indulattya, es dolga nem lehet kedues Iſtennec előtte. Mert meg dőgletet, es vndokitatot ſoc eztelenſeggel, Iſtenhez valo kelletlenſeggel, hitetlenſegel, gonoſzra valo vagyokodaſſal, fel fualkodot keuelyſeggel, es ſoc vndoc bűnőknec czelekedetiuel: Azert valaki Iſten orſzagaba akar iutni, az Iſten keduebe akar lenni, auagy az ő hiuei kőzibe akar ſzamlaltatni, az ne igyekezzec czac hol mi ſzem fenyveſztő iamborſagnac kilső czelekedetiuel keduebe iutni, Hanem miert hogy mindeneſtűl fogua meg veſzet, es az bűn miat meg holt, őis mindeneſtűl fogua maſzor, es wyionnan ſzűleteſſec. Hat az emberi erő, okoſſag, bőlczeſeg, ſzentſeg, nagy nemzetſeg, meltoſag, Es minden valami az teſtből leſz ſemmi az Iduőſſegre Iſten ſzine előtt. Hat Annibal mertekleteſſege, Scipio ſzemermeteſſege, Es ezec viteſſegec, Lucretia tiſztaſaga, Ariſtoteles, Plato, Cicero bőlczeſege, *&c.* Alexander, Iulius meltoſagi, az iduőſſegre ſemmit nem haſznalhattac. Azonkeppen à Phariſeuſoknac es Saduceuſoknac, Eſſeuſoknac, az nős es nőtelen Baratoknac czelekedetec, es az Papaſoknac ſoc emberi pepeczeleſec, magoc mutogato kapaioc, aranyas pap őltőzetec, ſoc gyertya gyuytaſoc, ſoc koplalaſoc, Barat, Apatza ſzerzettyec, mind heaba valo tiſzteletec, es merő ſzem feny vezteſec, Sőt az papaſoknac ſoc ezer talaluanyoc, haſonlo baluanyozaſoc es Iſteni karomlaſoc, mint mikor Illyęs es Daniel ideiebe az Bal papiai bőmbőluen, metelnec magokat. Ezec azert nem hogy meg igazithatnanac, ſőt inkab karhoztatnac. De męg ſzinte vgyan az igazan valo io czelekedetekis, à Chriſtus neuebe valo predikallaſoc, ſoc io tetemenyec, ſoc kőnyueknec igazan valo nyomtata ſoc, ſoc czuda tetelec ő magokba ſenkit meg nem igazithatnac, à mint ezec kőzzűlis ſokan el karhoznac, *Matth: 7.* Illy erőtlen akarmelly fęle emberi czelekedet Iſten előt az iduőziteſre.

De oh ki vack ezekbe az egez vilag, kic azokon almelkodnac czac, az mi ſzemek nec ſzepnec tettzic, kic nem ęrtic az Iſtennec nagy keuanſagat, ki czac egyedűl az ő paranczolattya ſzerint akar tizteltetni, Es azbannis kilső es belső ſzentſeget keuan, mint Adamba es az Angyalokba vala. Noha maradot valami kicziny okoſſag es olly ęrtelem bennűnc, kiuel meg valaztyuc valamenyire az iot à gonoſztul, de azis e-

Első bűneteſűne merő bűn es mero atoc, kinecmis den czelekedete rakuatiztatalan ſaggal Iſten előt.

Az Vyionnan ſzűletesrœl,

legy ſoc ſetetſeggel, es teuelgeſſel, Mert noha az Iſtent valamí kiczínye eſmeriűc az, okoſſag ſzerintis, De azis ezer baluanyozaſra es idegen hamis Iſteni tizteletre vonatic es vagyodic ő magatul. Minden erőnc kedig bűnre mozog es vagyodic. Sokſzor ſziuűnc vgyan meg gyűhőſűl az ſoc gonoſz keuanſagokba. Azert meg az ſora valo igyekezetis bűn, es vtalatos azokba kic wyionnan nem ſzűlettetnec, mert magatul merő baluanyozaſra, babonara, keuelyſegre, es hitetlenſegre vagyodic, kit lat az Iſten, noha mi mas keppen itellyűc. Sokan nem ertic köztünkis, hogy az bennűnc mozgo gonoſz termeſzet bűn volna, A mint az Papapaſoc nem bűnnec, hanem Iſtentűl rőndelt ionac mongyac, azert, hogy az adna okot az vitezkedeſre, Es azt tanyittyac, ſac meg ne czelekedgye à gonoſz ſzandekot, nem leſz bűn az benne valo gonoſz indulatoc. De ſzent Pal azt Iſten ellenſegenec neuezi, *Roman: 8. Galath: 5.* Ezeket ennyire Nicodemuſis nem ertuen, el amelkodic az Chriſtus ſzauan, Hogy arra tanyita, hogy az előbi ſzűleteſebe ſemi io nincz, annac erőſe altal ſoha Iſten keduebe nem iuthat, Ha nem ſzűkſeg maſzor es wyionnan ſzűletni. Ez ſzoc mint egy meny űtő kőuec ollynac tettzettec ő neki, Mert az előtt azt alitotta, hogy az ő Phariſeusbeli iamborſagaual bizonnyal iduőzűlt volna, De imè mindent valamit egeſz ęletibe mielt, ſemmiuè teſzi az Chriſtus, es czac egyedűl wy ſzűleteſt keuan: Azert el amelkoduan es el remůluen ő magaba az Chriſtus tanyitaſan: Mond neki Nicodemus: Mikeppen ſzűlethetic az ember mikoron vęn? Vallyon be mehete maſodſzor az ő Annyanac mehebe, hogy wyionnan ſzűletteſſec? Mondoc nagy amelkodua mondra ez ſzokat Nicodemus, el remůluen ő magaba, hogy az ő regi vélekedeſe ſzerint el eſet volna az iduőſſegtűl, Azert immar czudalkozuan kérdi, mint kell wyionnan ſzűletni, mint ha el rőttent volna magaba, hogy tehat ő nem iduőzűlherne, mert immar vęn volna, es Anya mehebe nem mehetne. De igy illic vala, hogy előſzer à fel fuualkodot ſziuűt meg rőttencze à Chriſtus, es magat meg eſmerie, hogy ſohol ſemmi iduőſſegre valo erőczke czac egy ſzalnirais nincz ő benne, Az főldet meg kell előſzer irtani es ſzantani, az vtan kell az Buzat es egyeb magot, belé vetni, Előſzer pœnitenciat hagyot az Chriſtus predikalni, az vtan Euangeliomat, az az, örőmet à bűn boczataſarol, Igy czelekeſzic ő magais ezzel. Kinec felele Ieſus: Bizony bizony mondom teneked, hanem ha valaki ſzűletendic vizből, es ſzent Lelektűl, be nem mehet Iſtennec orſzagaba, A mi teſttűl ſzűletet, teſt az: es à mi az Lelektűl ſzűletet, Lelec az. Mintha mondana: Nem ſzoloc teſti ſzűleteſről, hanem lelkiről. Mert ha ſzazſzor ſzűletnelis teſt ſzerint, vgyan czac teſti, vndoc, bűnős ſzűletes volna az, Azert nem intlec hogy anyad meheből ſzűletteſſel, hanem hogy vizből es ſzent Lelektűl. Az az, à kerezt vízbe meg moſodgyal, az Iſten Fia vęre meg tiztitaſanac bizonyſagara, Es ott kezdgyed el venni az ſzent Lelket, ki altal hidgyed hogy Iſten meg kegyelmezet, meg tiztituan bűneidből az ő ſzent Fia halala altal. Valaki igy meg nem wyul ſzent Lelec altal, az ſęle ſemmi keppen nem mehet Iſtennec orſzagaba. Itt tanullyuc meg Miczoda Wyionnan: Es vizből: Es ſzent Lelektűl ſzűletni:

Miczoda Wyionnan ſzűletni.

WYONNAN ſzűletni az, midőn à ſzent Lelec hitet indituan benned, azzal meg ragattattya es hozzad kapczolattya az Chriſtus igaſſagat, kit ő ſzerzet Iſten előtt, be tőltuen az paranczolatot, es aldozat leuen. Az az, midőn az Chriſtus halalanac ęrdemebe bizuan, hiſzed bűnőd boczanattyat, az Iſtennec irgalmaſſagabol, Melly hit gyűmőlczőztetis az tőb iokbannis, el kezduen moſt azokat bennűnc. Mondoc wyionnan ſzűletni nem egyeb, Hanem az Chriſtus altal bűnűnc boczanattyat venni, es az ő ſzent Lelke altal meg wyiulni Iſtenes ęletre.

Vizből es ſzent Lelekből ſzűletni.

VIZBŐL kedig es ſzent Lelektűl ſzűletni, az egeſz Miniſterium altal meg wyiulni, az az, mind az tanyitas, es az Sacramentomoc, es à ſzent Lelec altal fel őltőztetnűnc az Chriſtus igaſſagaba, es azban Iſten előtt meg wyiulnunc. Mert Iſten az ő igeiet es à Sacramentomokat ezkőzűl rőndelteaz ſzent Leleknec meg wyitaſara. Monadoc midőn haluan az Euangeliomnac tanyitaſabol az Iſten igeiet, ki az ő ſzent Fia vęre al-

re altal igeri bűnűnc boczanattyat, azt mondoc midőn hittel el veſzűc, à ſzent Lelek-nec ſegitſegeből, az tanulaſnac es az moſogataſnac, es az WR Vaczoraianac eſzkő-ze altal, azkor wyionnan ſzűletűnc, az az, elmenkbe meg vilagoſodunc, ſziuűnkbe es minden tagainkba meg wyiulunc valami reſz ſzerint, De hogy azba mind vegig meg maradhaſſunc, ſzűkſeg ſzűntelen az vtañis az Euangeliomot tanulnunc igazan, es az WR Vaczoraia altal, es kőnyőrges altal gyakorlanunc az egy ſzer el kezdet wy ſzűleteſt, melly el kezdetet az tanyitas es à kőreztőles kőzt. Nicodemuſnac azert, Midőn Chriſtus Wrunc igy ſzola: *Szűkſeg Wyionnan ßűletni vizből es ßent Lelektűl.* Ez ſzokba aianlya az egeſz Miniſteriomot, az Tanyitaſt, à két Sacramentomot, az Kereztſeget, es az WR Vaczoraiat, mellyec altal czelekeſzic az ſzent Lelec, A mint ackorba Nicodemuſis lattya es hallya vala Ianoſnac es à Chriſtus tanyituanínac predikallaſit, es kerezteleſeket, kiket Chriſtus Wrunc akara neki aianlani, hogy ęlne azoknac mind kereztſegeckel, mind tanyitaſockal, az ő lelki wy ſzűleteſere.

MEGIS AZ WY SZWLETESRŐL.

AZ wyiounan ſzűleteſnec ęrtelme, mierthogy leg fő iduőſſeges Tanuſagunc, kiből győnyőrűſeges Tanuſagínc tamadnac. Azert erről megis ier beſzelgeſſűnc, Es tanullyuc meg: Mi legyen az Teſti ſzűletes, es az mit ſzerezzen: Es mi legyen az Lelki ſzűletes, es az mit ſzerezzen.

Az *TESTI* ſzűletes az meg romlot ſzűleinktűl leſz, kiknec teſtec vęrec noha Iſtentűl teremtettec, *Geneſ:* 1. es tűle tartatnakis ſzaporodaſnac okaert, De azokba ſzorult bűnőc őrdőgtűl es ő magoktul eredet, *Geneſ:* 3. *Roman:* 5. Azert termeſzet ſzerint minden emberec bűnőſőc, az Iſten kepetűl meg foztattac, *Roman:* 3. Es haragnac fiai, *Epheſ:* 2. *Ioan:* 3. Ez Teſti ſzűletes ſzerez czac teſti ęletet, Bűnt *Pſal:* 61. *Roman:* 5. 8. 1. *Corinth:* 2. es halalt, *Roman:* 6. *Epheſ:* 2. Ha azert czac azba hagyatnanc, minden állatnal nyomorultabbac lennenc.

Az *LELKI* ſzűletes leſz Iſtentűl, az Atyatul, Fiutul, es ſzent Lelektűl, *Ioan:* 1. az Igenec 1, *Pet:* 1. es à Sacramentomoc altal, *Epheſ:* 5. melly ſzerez bűn boczanattyat, Belső meg wyiulaſt, *Epheſ:* 2.4. es őrőc ęletet. Ezec wy teremtet allatnac mondatnac 2 *Corinth:* 5. *Galath:* 5. Ezeket ęrczűc meg nyiluabban.

Az *TESTI* ſzűletes Iſtentűl rendeltetet io dolog volna ő magaba, à mint ő maga mondgya *Geneſ:* 1. Szaporodgyatoc es tőlczetec be à főldet. De az első ſzűleinc ő magokat bűnben eytuen, es az Iſtennec bennec teremtet kepet nagyob reſzre el veztuē, minketis azon romlotſagba ſzűlenec. Az mint ſz: Palis tanyit *Roman:* 5. Egy ember altal iőt be à bűn è vilagra, es à bűn altal à Halal, Es ackeppen minden emberekre el hatot à halal, Miert hogy mindnyaian vetkőztűnc. Iſmet *Epheſ:* 2. Termeſzet ſzerint haragnac valanc fiai. Az menyibe ő teremtette az emberi termeſzetet es rendelte az fogantataſt es ſzűleteſt, annyiba mais ſegiti mind azokat, Mert à termeſzet ſzerint valo Atyaktul akarta hogy az emberi nemzet ſzaporodnec. Oe neki czuda rendeleſe ez, hogy az magzat két hazaſoktul fogantaſſec, es kilentz holnapig anya mehebe neuekedgyec, es mihent el iő ideie ottan ſzűletteſſec. Ez mind Iſteni rendeles es io dolgoc, De az benne ſzorult bűn nem Iſtentűl vagyon, Hanem őrdőgtűl es ő magoktul, Es azert az miatt iayial igen nagy gyengeſſegbe ſzűlettetic, ſoc nyaualya es kíny alá vettetic, Es azert nagy gonddal neueltetic, es az őrőc karhozat ala kőteleztetic. Ezekből meg tettzic az mi első ſzűleinc vętke melly nagy rőttenetes dolog volt, Hogy rola mind az egeſz vilagra, mind bűne, mind veſzedelme el ſzarmaznec, Es azert czac egy ſem iduőzűlhetne, valaki maſzor nem ſzűletetnec. *Teſti ßűletes.*

Az *MASSZOR* valo ſzűles kedig nem teſti, ſem teſti ſzűleinktűl, ſem teſti modra vagyon, Hanem *LELKI*, melly leſz az Iſtentűl, az Atyatul, Fiutul, es ſzent Lelektűl, Ez harom ſzőmelyben, az egy es igaz Iſtentűl, Ki czac egyedűl ő ſzűl beñűnc wy ionnan, es czac ő iduőzit az ő irgalmaſſagabol. Az mint ſzent Ianoſis tanyit *Ioan:* 1. Hatalmat adot Iſten az ő Fiainac, hogy mindent valaki benne hiſzen, Iſten fiaua tegyen, kic nem teſttűl, vęrtűl, hanem Iſtentűl ſzűletettenec. Mind az Sidoc, mind kőztűnc valoc teuelgettec ezben, kic magokat azert vęltec ſzenteknec, mert ſzentektűl *Lelki ßűletes.*

ſzűletettec, De Kereztelő Ianos pirongattya az Sidokat, hogy ne diczőkednenec azzal, hogy őc Abraham fiai, mert Iſten az kőuekbőlis ſzerezhetne Abrahamnac fiait, az az, à mint Iſten Abrahamot wyionnan ſzűlte, igy egyebeketis wyionnan ſzűlhetne, kic Abrahamhoz haſonlatoſoc lennenec, Es azoc volnanac ő fiai, *Roman:* 9. Köztűnkis nincz olly ſzent, nincz olly Kereztyen, hogy az ő vęreből teſteből ſzűlhetne Iſtennec fiat, Mert az mint Chriſtus Wrunc monda Nicodemuſnac, à mi teſtből ſzűletic teſt az, Az teſt penig bűnős leuen ő magaba, bűnős embertis fogan es ſzűl, Mint Dauid magarolis monda, *Pſalm:* 61. hogy ő bűnbe fogantatot. *HOL* Iſten azt mondgya Abrahamnac: En te Iſtened, es à te magode leſzec, Igeri magat az ő nemzetiből valo hiueknec, az mint nyiluan monda, hogy valaki ő kőzzűlőkis kőrnyűl nem metelkednec, az az, az ezkőz altal wyionnan nem ſzűletnec, añac lelke el veſzne az ő nepe kőzzűl, *Geneſ:* 17. Ezen ęrtelme vagyon ez mondaſnakis. Ha ſzent az győker, ſzent az agakis, az az, à mint ſzente lehettec az mi ſzűleinc à Chriſtus altal, Igy mijs azza lehetűnc ő altala. De mint őc ő magokba, Bűnőſőc, atkozottac, harag es halal fiai voltac, Mijs ollyac vagyunc mi magunkba.

Geneſ: 17.

Roman: 11.

Mint leſzen az Lelki ſzűletes?

AZ Atya, Fiu, es ſzent Lelec Iſten, az Ige es az Sacramentomoc altal ſzerzi az wy ſzűleteſt, Midőn az Atya meg eſmerteti hozzanc valo irgalmaſſagat, es ſzerelmet, es ſzent Fianac eleg fizeteſet, Es ſegit hogy azban bizhaſſunc, es el hiheſſűc hogy bűnűnket meg boczatta, Es az ő ſzent Lelke altal el kezdi wyitani bennűnc az ő Iſteni kepet, wy erőt es wy ęletet kezd bennűnc, Honnet az Iſtent meg kezd gyűc eſmerni, es ſzeretni, *Ioan:* 1. 3. *Tit:* 3. 1. *Pet:* 1. *Epheſ:* 4. *HOGY* Iſtentűl legyen az wy ſzűletes az ő Czudalatos czelekedeti altal, Szent Ianoſis iria, *Ioan:* 1. Hogy az ő ſiai ő tűle ſzűletetnec, Hogy kedig az Ige es à Sacramentomoc altalis czelekedgyec, meg tettzic, Mert Chriſtus Wrunc meg hatta, hogy mikor meg kereztelkedűnc, azkor ez igekis el mondaſſanac, Atyanac, Fiunac, es ſzent Leleknec neuebe. Mond ſzent Peteris 1. *Pet:* 1. Tí wyionnan ſzűlettettetec, nem halando, hanem halhatatlan magbol az ęlő Iſtennec beſzede altal, melly őrőcke meg marad. Sz: Palis mond *Epheſ:* 5. Meg tiztitotta az ſzent Gyűlekezetet az viznec főrdőieuel, az Igenec altala. Hogy kedig ezekben ſzent Lelec altal czelekedgyec, Mais monda Chriſtus Wrunc, Hogy vizből es ſzent Lelektűl kellene ſzűletni. Azert valahol igazan hirdettetic az Chriſtus Euangeliomia, Es igazan ſzolgaltatnac az Sacramentomoc, ott valoba wyionnanis ſzűletetnec ſoc emberec. Telıat nagy draga io tetenec tarczuc az ő igeiet es Sacramentomit az VR Iſtennec, Es ęllyűnc ſzeretettel velec. Es adgyunc nagy halakat, hogy nem czac Teremtet, hanem wyionnanis teremtet bennűnc.

Hogy Iſtentűl, Es hogy az Ige, Es hogy à Sacramentomoc altal legyen az Wy ſzűletes.

It *ESZWNKBE* vegyűc, hogy noha az kereztſeg leg első ezkőze Iſtenec az wy ſzűleteſre, De mikor azzal nem ęlhetnenc, czac az Ige altalis meg wyit ſokakat, mint az Toluaytis az kereztſan. Az melly czecz ſzopoc kedig meg halnanac à kereztſeg előtt, kiket az igeuelis nem tanyithatni, Az ſzűlec es hiuec ha kőnyőrgettec érőtte, meg halgatuan Iſten az ő kőnyőrgeſeket, ſzent Fiaert, ſzent Lelket ád à ęleknekis, es vgyis meg leſz bennec az wyionnan ſzűletes. Az Sidoc kőrnyűl metelkedeſe czac Chriſtuſig tartott, *Matth:* 11. Azert az ő, es à Tőrőc kőrnyűl metelkedeſehőz, es moſodaſihoz, miert hogy Iſten nem kőtelezte magat, az ő Igeie es igerete nincz mellette, azert azoc czac emberektűl ſzerzet pepeczeleſec, kic altal nem ſzereztetic wyionnan ſzűletes.

Az Sacramentomoc kiuűl mikor lehet az Wy ſzűletes.

Mit ſzerez az Lelki ſzűletes?

AZ Teſti ſzűlec, czac teſti es vilagi ęletre ſzűlnec, kic belenc minden bűnt es halalt ereztenec *Pſalm:* 61. *Roman:* 5. A melly kiczin okoſſagoczka meg maradot beñűnc, kit Iſten azertis hagyot, hogy ki tettzenenc azzal à barmoc kőzzűl az, czac igen kitſiny reſze az Iſteni kepnec, de annac dereka el veſzet belőlőnc, Erőnkis annyira meg romlot, hogy czac bűnre haylodoz *Roman:* 8, 1. *Corinth:* 2. Es mind elmenkből.

ből, ſziuűnkből vgyan ki fornac ſoc tiztatalanſagoc, ſoc vtalatoſſagoc, es fértelmeſſegec. Mind ezeknec iutalma harag *Epheſ:* 2. es halal, *Roman:* 6. Illy rőttenetes dolgokat ſzerez az Teſti ſzűletes.

DE AZ LELKI SZW LETES ſzerez: Előſzer bűn boczanattyat, Az kinec kedig bűne meg boczattatic, aznac nem arthat à Tőrueny, es az atoc vadolaſais, Az, igaznac tartatic az Chriſtus meg igazitaſabol, az, keduebe vagyon Iſtennec, es el vette à fiui fogatſagot, *Galath:* 4. Maſodſzor az wyionnan ſzűletesből meg kezd wyiulni az Iſten kepeis, az az, Elmenc, Akaratunc, ſziuűnc meg kezd iobulni, hogy elmenckel meg eſmerheſſűc az Iſteni dolgokat, akaratunckal az ő beſzedere haiollyunc, es à Chriſtusba hidgyűnc. Sziuűnknec keuanſagijs valamenyire meg tiztulnac, hogy féllyűc az Iſtent fiui engedelemmel, Es ſzereſſűc az Iſtent es felebaratunkat. Es igy wy állatoc leſzűnc à Chriſtusba, *Epheſ:* 2. 4. 2. *Corinth:* 5. *Galath:* 5. Harmadſzor az wyionnan ſzűletteknec *Iuſſoc*, az az, Fiui igaſſagoc v agyon az Iſten őrőkſegehőz, azzoknac tulaydonoc leſz az őrőc ęlet, Hogy mint az kit à földi ſzűlec ſzűltec, azokra néz az ő őrőkſegekis, Igy valakit az Iſten wyionnan ſzűlt, azoknac tulaydonoc az őrőc ęlet. Hol az Iſtennec kepe tőkelleteſen meg adatic nekic, Hol őrőcke valo őrőmec, Es az Atyaual, Fiuual, es ſzent Leleckel, az Angyalockal es minden meg diczőült ſzenteckel győnyőrűſeges lakozaſoc leſz mind őrőcke. Mind ezeket be rekezti Chriſtus Wrunc, mikor igy ſzolna: Az kic wyionnan ſzűletnec, azoc mehetnec Iſtennec orſzagaba.

DE ez wyionnan ſzűleteſűnkről eſzűnkbe vegyűc ezt, Hogy az meg wyiulas moſt nem tőkelleteſen leſz, hanem czac ręſz ſzerint kezdetic. Azert ſzol igy ſzent Pal, *Roman:* 8. Hogy meg moſt czac ſengeit vőttűc az ſzent Leleknec, es meg moſt remenſeg es tűres alatt vagyunc. Noha azert bizoñyal nekűnc tulaydonittya Iſten az ő ſzent Fianac igaſſagat, kit valoba elis vőttunc hit altal, es azban olly igazaknac tartatunc mint Chriſtus, Es noha megis wyiulunc es Iſtennec Lelkenec Templomiuà leſzűnc, Mind az altal meg marad bennűnc az eredendő bűnnekis győkere, az romlot termeſzet, Melly meg maradot gonoſſag, nem tunyalkodic, hanem erőskeppen igyekezic ki tőrni belőlőnc, es wralkodnijs akar raytunc, A mint ſzent Pal mondgya, hogy az teſt keuan à lelec ellen, *Gal:* 5. Iſmet mond: Mas tőruent latoc az en tagaimban, mely ellenkezic az en elmemnec tőruenyeuel, *Roman:* 7. Azert vntalan ſzukſeg à hiueknec kérniec, Boczaſd meg az mi bűneinket, Es, Wram őregbiczed az mi hitűnket, Es, Wram az te ſzent Lelkedet ne vedd el tűlem. Rőttenetes teuelges ez à papaſokba, kic azt tanyittyac, mint ha az wyionnan ſzűlettec be tőlthetnec az Iſteñec paranczolatit. Kiből ſoc tőb teuelgeſis ſzarmazic, Az Iſten paranczolattyat Phariſeuſoc modgyara magyarazuan, mint ha czac kilső iamborſagot keuanna Iſten; Es az belső ellenkező indulatoc nem volnanac bűnőc az wyioñan ſzűlettekbe. De azt mondgya à Bőlcz *Eccleſ:* 7. Nincz olly igaz es io czelekedetű è földen, à ki nem vétkeznec. Szent Ianoſis 1. *Ioan:* 1. Ha mondgyuc hogy bűnűnc nints, hazudunc. Azert ha nem érzűnkis bennűnc moſt tőkelletes wy ſzűleteſt, tőkelletes erős hitet, es tiztaſſagot, vgyan bizodalommal iarullyunc azert az mi mennyei Atyankhoz. Sőt houa nagyob es rőt tenetesb bűnre valo izgataſokat érezűnc bennűnc, annyiual inkab eſedezzűnc annac meg boczataſaertis, Es annac meg győzeſeertis.

Nagy vigaztalas ez, az moſtani ſoc gyarloſaginkban.

Teuelges.

Ezekből imezeket megis vegyűc iol eſzűnkbe, Hogy noha meg moſt minden érzekenſeginket, es minden tagainkat el hatotta az bennűnc fogantatot bűn, az kemeny keppenis izgat bennűnc, kemenyen hartzol es vitezkedic az meg wyiult termezet ellen, Kinec ha engednenc, Es ellene fel ſem kelnenc, miatta elis veztenűc wy ſzűleteſűnket, Ha mint az eb az okadaſra, Es à diſzno à ſarra tęrnenc. Pelda Aaron, kit az WR el akar vala rontani baluanyoztataſaert. Azert int az iras, hogy mi fenyitekben, Iſteni félelembe vigyazunc, Es az Iſtennec io keduet meg őrizzűc, *Roman:* 1. 2. Kire az wyionnan ſzűletteknec erőis adatot, es naponkent adatikis ſzent Lelec altal. Ez ęleknec, noha megis bűnőſec, es noha gyakorta elis eſnec, es niha nagyokatis eſnec, de vgyan nincz azert ſemmi karhozattyoc, Mert be oltattac az *IESVS* Chriſtuſba, kinec Lelke altal vezerlettetnec, kic nem teſt, hanem lelec ſzerint gyakeznec iarni. Kic

2. Pet: 2.

Roman: 8.

Az Vyionnan ſzuletelről,

ni. Kic eſmeric magokat à ſzent Lelec Templomanac, wy teremtet allatoknac, wyionnan ſzűletteknec, Meg ęledet es fel tamadot hiueknec, Es azert mind ezeket ſzűntelen valo tanulaſſal es kőnyőrgeſſel, igaz, iozan, es iſtenes ęlettel oltalmazzac. Ezekben tarczon meg ő ſzent felſege mind vęgig, Amen. Ez legyen tanuſagunc az wy ſzűletesről.

Okoſſag kiuűl bel ső erzekenſegből vagyon az Wyionnan ſzűleres.

Ez fęle lelki ſzűletesre es valtozaſra inte Iduőzitenc Nicodemuſt, Melly miert hogy okoſſag ellen valo, es à kis viznec moſogataſais kiuűl kitſiny dolognac tettzic, ſem lattzatic ſemmi valtozaſa es wyionnan ſzűleteſe annac à ki meg kerez telkedet: Es nem tettzic hogy az moſogatas mellet ſzent Lelec adatnec, azert Iduőzitenc erről peldat monda neki, illy ęrtelemmel: Hogy noha okoſſaggal azt nem foghatni meg, mint ſzűletteſſec az ember wyionnan: De belső érzekenſeggel valoba meg érzeni az wyionnan valo ſzűleteſt. Erről imigy ſzola Nicodemuſnac:

Ne czudallyad, hogy ezt mondom teneked, ſzűkſeg tinektec wyionnan ſzűletni, Az ſzęl à houa akar fu, es hallod az ő zugaſat, de nem tudod honnet ió, es houa megyen. Eckeppen vagyon minden, à ki Lelektűl ſzűletet.

Az az, mint midőn à ſzęl fű, azt noha ſenki nem lattya, De azert minden allatokat meg indit, es mindenikbe czelekeſzic valamit, fűuekbe, fakba, vadakba, emberekbe, kit érzeſzis magadba hogy fű, de nem tudod mi allat, honnet ió, es houa megyc. Igy az melly ęget be ſziuunc, hol fel, hol ala leuegő állat, mind az altal nagy az ő ereie à mi ęltetesűnkre, Aztis nem tudgyuc mint, de érezzűc hogy meg fulnanc, ha azis nem ęltetne: Igy az kic wyionnan ſzűlettetnekis, az kerezt viz felőtt, az igenec, es az ſzent Leleknec ereienec altala, mint egy Atyatul, anyatul, noha az, kiuűl ſenkitűl nē lattzatic, hanem czac hallya az igenec ſzauat, De az melly ember meg wyiul ott, az iol érzi magaba az ő meg valtozaſat. Azonkeppen nem czac az kereztſeg felőtt, De akar mikoris midőn hirdettetic az Euangeliom, es azbol ſzent Lelket veſzen valamelly bűnős, érzic ottan az ő meg valtozaſokat, mint Zacheus, Mathe, az Emausba menőc. *TEHAT* az Iſtentűl rendőlt ſzent czelekedetőket, es ſzent legyeket, nem az kilső ſzem latomasbol, es hallasbol, hanem az Iſtennec rendeleſeből bőczűllyűc. Mint, à Kereztſegbe azt gondollyuc hogy ő paranczolta, hogy Atyanac, Fiunac, es ſzent Leleknec neuebe moſodnanc, azert az igeknec à viz mellet olly erei volnanac, hogy kikbe wyionnan valo ſzűleteſre ſzent Lelec adatnec, akar kicziny akar nagy legyen, ſzőmely valogatas nekűl, valaki meg kereztelkednec, Ha azert abba à mi neuebe meg kereztelkedet, hinne, es à hitbe vęgig meg maradna, ketſeg nekűl iduőzulne. A mint touab Nicodemuſtis meg tanyittya az WR, mi feiebe kelleſſec meg kereztelkedni, es honnan legyen arra valo ereie az Kereztſegnec, hogy az altal ſzent Lelec adaſſec wyionnan valo ſzűleteſre: Tudni illic innet, Mert Iſten az ő ſzent Fiat nagy irgalmaſſagabol es ſzeretetiből ez vilagnac meg valtſagara küldőtte, azert az ő vęre meg tiztitaſanac bizonyſagara kellene kiuűl vizzel, belől Iſten igeieuel es ſzent Leleckel meg moſodni, es tiztulni. Erről harmadic rendbe ſzollyunc, De czac rőuideden.

Ereie à ſzent czelekedetnechonnet legyen.

HARMADIC TANVSAGROL.

HArmadic reſze ez Euangeliomnac arrol ſzol: Hogy az mi wyioñan ſzűleteſűnc, meg wyiulaſunc, meg tiztulaſunc, az WR Ieſus Chriſtus aldoz attya altal legyen, Kit az Ertz kigyois es minden ő Tőruénybeli dolgoc peldaztac, Vgyan itt meg tanyit erreis Chriſtus Wrunc, Az ő Atya melly nagy ſzerelmeből valtot meg minket ſzent Fia altal. Ezekről is az igec magyarazatiual egyetembe ier tanulgaſſunc. Kőuetkőznec imez igec: Felele Nicodemus, es monda neki: Mikeppen lehetnec ezec? Nicodemus megis kérdezkedic, mint leheſſen az, hogy az ember maſſzor ſzűlethеſſec, nem elegeduen azzal, hogy az belső érzekenſeggel es hittel kellene meg eſmerni, Hanem ő vgy akarna az wy ſzűletet embertis meg eſmerni az mint à moſtani ſzűletet embert hogy lattya ſzemeuel. Illy az emberi okoſſag, hogy az

Iſteni

Iſteni czelekedetet kęzzel akarna tapaztalni, es ſzemeuel latni, az mint Moyſeſis es Philep kéric, hogy az Iſten mutatna meg magat ſzinről ſzinre nekic. De Iſtennec ez az ő akarattya, hogy mi az mi okoſſaginkat ő neki fogua vigyűc engedelemre, *2. Corinth: 10.* es az menyibe magat ki ielentette, azzal elegedgyűnc, es az mit iger igeiebe es peldaz vagy czelekeſzic az kereztſegbe, auagy az ő Vaczoraiaba, remenſeg ellen remenlyűc, Ha nem lattyukis az modgyat, de à mit iger el hidgyűc hogy meg adgya. Kiről pelda Maria, ki az Angyalnac ezt monda *Luc: 1.* Legyen ennekem à te mondaſod ſzerint, es megis lőn, Zachariás kedig meg nemula, midőn azon Angyalnac beſzedebe ketelkednec. De miert hogy ime az erős bőlcz Pap meg fogyatkozic, es à gyenge Szűz meg erősedic, ſegitſen Iſten minketis á mi erőtlenſeginkbe ezbennis.

Ne ertekezzűnc az Iſteni czelekedetnec megyarol.

Felele Ieſus, es monda neki: Te vagy Iſraelnec amà Meſtere, es ezeket nem tudod. Meltan valo pirongatas ez, hogy az Iſten nepe kőzőtt tanyitotia tőtte magat, es ő magais nem ęrtőtte az iduőſſegnec dolgat: Hogy mentűl előſzer wyionnan kelleſſec az embernec ſzűletni, à ſzent Leleknec ereienec altala, mert az első ſzűleteſec az ördőg es Adam miatt, bűnős, atkozot, es karhozatra valoc volnanac, Ezt meg tanulhatta volna à Prophetakbolis, ha azoknac figyelmes oluaſoia volt volna, őis, à tőb Phariſeuſokis, de azokat hatra hagyuan, hol mi magoktul ſzerzett dolgokat predikaltac, mellyec czac almoc voltac, az Iſtennec igeiehőz kepeſt, à mint az WR monda az ő tanyitaſarol.

Bizony bizony mondom teneked, à mit tudunc azt ſzollyuc, es à mit lattunc, arrol teſzűnc tanubizonſagot, De az mi tanubizonſaginkat be nem veſzitec, Ha ez főldieket mondottam tinektec, es nem hiſztec: Mikeppen hiendetec, ha mennyeieket mondoc tinektec? Az az, nem olly heaba valo es bizontalan az mi tanyitaſunc, mint az tietec, mert valamit akar à Prophetac, akar en, akar Kereztelő Ianos, akar melly Iſten ſzolgai tanyitunc, azba mi bizonyoſoc vagyunc, hogy Iſtennec akarattya, es femmit egyebet nem hirdetűnc az Iſten akarattya kiuűl, kinec vęgere mehetnetec, ha az iraſt ęrtekeznetec, De vgyan reanc gyűhőſedet ſziwel vtallyatoc az nyiluan valo tanyitaſunkatis, maga nem ſzolűc olly mély ęrtelemmel, hogy kit kőnnyen eſzetekbe nem vehetnetec, Nem beſzellűnc mennyei el rőytetet bőlczeſeg keppen, hanem főldi modra, főldi parazt pelda beſzedeckel, es kőnyű ęrtelemmel tanyitunc titeket, Azert nem menthetitec ti magatokat, hogy az mi tanyitaſinknac igaz voltat meg nem ęrthettettec volna. Ezeket Iduőzitenc Nicodemuſnac azert monda, hogy az ő tanyitaſat ne itellye az őnnőn okoſſagagabol hanem menne annac iol vęgere, hogy Iſtennec akarattya az, es meg ęrtuen, meg ne vtalna, mint à tőb meg gyűhőſődet Phariſeuſoc. It tanullyuc meg, Hogy à Chriſtus tanyitaſa kiuűl, minden tudomany bizontalan, Es azon kiuűl ſenki bizonyos iduőſſegebe nem lehet. Az Sidoc azt vęlic, hogy az Moyſes Tőruenyet, es az ő Meſterec ſzerzeſit ha meg tartyac, iduőzűlnec altala. Az Tőrőc az Alcoranomot ha meg tartya, Az papas ha à Romai ſzerzeſeket meg tartyac, Ezec altal iduőzűlnenec, De mint Chriſtus Wrunc feddi Nicodemuſt ez fęle teuelgeſekről: Igy mijs mindenek nec teuelgeſeket vntalan kialtſuc, Es az mellet meg mutaſſuc, tehat mint iduőzűlhet az ember, Erről igy ſzola Chriſtus Wrunc Nicodemuſnac:

Bizonyos dolog az Iſtennec igeie.

Kőnyű meg ertetni az Iſten igeiet.

Mert ſenki fel nem megyen menybe, hanem czac az, az ki le ſzallot menyből, az embernec Fia, ki menyben vagyon. Ez az Iſtennec titkon valo tanatſabā el vęgezet akarattya, kit ſem Angyal, ſem ember, ſem ördőg ő magatul meg nem gondolhatot, Hanem czac Iſten az ő ſzent Fianac altala ielentette ki, Hogy noha halalt ęrdemel az ember, de neki meg kegyelmez ſzent Fiaert. Ezt ha Iſten ki nem ielentette volna, mind az Angyaloc, mind az ördőgőc, mind az emberec czac azt gondolhattac volna, hogy ebben immar egyeb nem lehet, hanem mind é vilag el karhozzec, mert Iſtenhőz nem férne hogy az ő ſzauat meg vonhatna, ki azt mondta, hogy az ember halallal hallyon, ha eſzic az meg tiltot fanac gyűmőlczeből. De az igen irgalmas Iſten az ő nagy meg mérhetetlen bőlczeſegeből igen ſzep modot talala à meg

Az Vyionnan ſzuletesről

Senki ő magatul Christus nekűl Istenhőz nem mehet.

kegyelmezesre, kit Adamnakis hirdete, ki hirdettetet az Prophetac altalis. Kiről most illy ęrtelemmel szola Christus Wrunkis: Mind ez vilag ki eset az Istennec ismeretiből, az Istennec kedueből, az iduőssegből, es az őrőc ęletből, Azert senki önnön magatul fel nem mehet Mennyekbe, az az, Istennec keduebe nem lehet, neki igazan nem kőnyőrőgher, benne nem bizhatic, es orszagaba nem mehet, hanem czac az à ki le szallot menyből, az embernec fia ki Menyben vagyon, az az, czac én altalam iuthat minden Atyamnac esmeretibe, keduebe, szerelmebe, es szine eleibe, mert én vagyoc ki őrőkről fogua nala leuen, es mostis vele egyűt leuen Istenſegem szerint, emberre lőttem, emberec kőzibe szallottam, ki Istenuel az embereket meg bekeltettem, Olly keppen, Mikeppen à Moyses fel emelte à kigyot à puztaba, azonkeppen szűk seg fel emeltetni embernec fianac, Hogy minden à ki hiszen ő benne, el ne vesszen, hanem őrőc ęlete legyen. Az az:

Numer: 21

Mint regen az tűzes mérges kigyoc mardosasi miatt, mind meg holtac volna az Israel fiai, ha Isten Moyses altal az Ertz kigyot fel nem emeltette volna, es ha azt meg vtaluan rea nem néztec volna, Igy mind őrőc halallal meg kellet volna mind ez vilagnac halni ha én fel nem függeztetuen à kereztfara, es fel nem magaztaltatuan mind è vilag hallasara az Euangeliomnac predikallasanac altala, ha engem meg vtaluan, nem hinnenec bennem.

Az Ertz kigyo mint peldazta az Christust.
Ioan: 3.
Ioan: 1.

Ez *ERTZ KIGYOROL* vegyűnc tőb ęrtelmet: Az űres Ertz kigyo szepen peldazta à Christust. Mert noha kiuűl kigyonac tettzet, de belől semi méreg nem volt benne, Igy az Christus noha emberis, de bűn nekűl vala ő magaba, Hanem à mi bűnűnc rayta leuen, féregnec es nem embernec es merő atoknac, mint az kigyo tettzec, noha ő magaba Istennec artatlan Baranyais. Azert mind az Baranyoc, mind az kigyo ő is peldaztac nagy soc titkos ęrtelemmel, Kiket saldituan kakuczkaltac à hiuec, ezekbennis, à tőb peldazatokbannis, Es vgy czac egyedűl az ő benne valo hit altal iduőzűltec ők is, à mint Simeonis es Anna, kic à Templomban hiw szolgac valanac, tsac à Christusra mutatanac, Azonkeppen Zacharias Papis, De leg nyiluabban Keresztelő Ianos az Christust neuezuen Isten Baranyanac *Ioan: 1.* Mint à kigyo kedig fel maszot vala à meg tiltot fara, kiről az atoc szalla az emberekre, Igy Christusnakis szűkseg vala az fara fel függeztetni, es vgy az mi atkunkat el venni. Oh ki soc mély segec vadnac ezekbe. Kiket nagy Istení igassagabol es tsudalatos mély szeretetiből rendelt az Isten, à mint erről męg ő magais Christus Wrunc amelkoduan igy szola, Mond uan: Mert vgy Szerete az Isten è Vilagot, hogy az ő egyetlen egy Fiat atta legyen, hogy minden à ki ő benne hiszen, el ne vesszen, hanem őrőc ęlete legyen. Igen nagy Istení szeretetnec mondgya Chrűs wrunc ezt, hogy Isten az ő maga Fiat érőttűnc atta. Soc szűleknec czudalatos esedezesiből megtettzic, mi legyen az Atyai szerelem gyermekehőz, Kiről czuda peldakat mondhatnec, męg à poganyoc kőzzűlis, melly igen esedeztec midőn gyermeket halalra vittec, Mint Agamēnon Kiraly midőn leanyat Iphigeniat meg aldoznac, kőntőseuel be buritotta feiet, rea nē nézhetuen: Psamenitus Ægyptom kiralya, mint aiult el, midőn gyermekit nézne hogy meg ölni viszic: Es Tessalonicaba egy polgar kęt fian, midőn nem tudna valaztani mel lyiket vagiac le, Iacob mint siratta Iosephet *Gē: 37.* Dauid Absolont, *2. Sā: 18.* Kęt aszoñac egyike mint esedezet Salomō előtt az ő czecz szopoiaert *1. Reg: 2.* Xerxes tizen egy szer valo szaz ezer nepere nézuen mint sirt, midőn czac gondolkodnekis hogy mind azoc meg halnanac. Ezekről ti magatoktul értekezzetec. Kic ha igy esedeztec gyermekeken, es idegennis: Tudgyad hogy Istenbe temeny ezerszer nagyob szeretet vagyon az ő hiueihőz. Mind az altal egyetlen egy Fiat ęrtűnc atta. Kit mi soha elegge meg nem bőczűlhetűnc, mert nem ęrthettyűc most elegge à Christus minemű Fia legyen az Atyanac, De Christus Wrunc ő maga amelkoduan czudalkozic rayta, Kire az Isten az ő igen nagy Igassagais vitte, Mert nem lehetet volna egyeb beñe, hanem hogy halallal hallyon meg Adam minden nemzetiuel, azert, mert Isten meg nem masolhatta Igassag szerint az ő ki mondot sententciaiat, De hogy è miatt el ne veszne Adam

Peldac az Atyai szeretetről.
Gyzomenus lib: 7. cap: 4.

Istení nagy igassagbol es szeretetből lőttec ezec.

Az Istent Igassaga keßeritette erre.

damnac minden nemzete, ő nőn magatul meg eſec az ő irgalmas ſziue illy ſzep teremtet allatinac veſzedelmen, es önnön maga ſzerze ſebe ellen oruoſſagot, az ő tulaydon termezet ſzerīt valo Fiat halalra aduã è vilag halalaert, kibe be tellyeſednec az Iſtennec igaſſaga, es azbol ne keſzeritetnec è vilagot el veztení, hanem mint egy emberről Adamrol reaioc ſzallot à bűn, az atoc, es az halal, igy az ő ſzent Fianac eleg teteleről, reaioc ſzallana az igaſſag, à kegyelem, es az őrőc ęlęt. Illy ockal, hogy ha az Iſtentűl rendőlt meg valtſagot, es ki-nyuytot oruoſſagot, tűle el fognac, őrőmmel vennec, ezben őruendeznenec, ezben biznanac, es erről halat adnanac, igy az ő meg valtſaga haſznalna nekic őrőc iduőſſegekre. Az iduőſſeg azert immar meg vagyon ſzerezetue ő magatul Iſtentűl, bizonyos ęrdemel, Czac hogy mi fogadgyuc el aſztot ő tűle, hittel. Olly nagy czudalatos ęrdemmel ſzereztetet kedig, melly eleg mind az egeſz vilag bűneiert, kibe egyſzer le teuen eleg fizeteſinket, ſoha azt immar meg nem maſollya, hanem mindennec meg boczattya minden bűnet, valaki az ő ſzent Fia altal hozza folyamic. Kit nyuytis mindennec, czac hogy el vegyec tűle hittel, Ha kedig el nem venne, az itelete ez vilagnac, hogy az vilagoſſag iőtt ez vilagra, es az emberec inkab ſzerettec à ſetetſeget. Kiről igy ſola Nicodemuſſalis Chriſtus Wrunc: Nem küldette az Iſten az ő ſzent Fiat è vilagra, hegy el karhoztaſſa è vilagot, hanem hogy è vilag meg tartaſſec ő altala, A ki hiſzen ő benne, el nem karhozic, A ki kedig nem hiſzen, immar el karhozot, Mert nem hitt az Iſtennec egyetlen egy Fianac neuebe, Ez kedig à karhozat, hogy à vilagoſſag è vilagra iőtt, De az emberec inkab ſzerettec à ſetetſeget à vilagoſſagnal. Mi kériűc az WR Iſtent, adgya mi nekűnc az ő ſzent Fiaert az ő meg vilagoſito ſzent lelket, hogy à mi ſetetſegűnkbe foghaſſuc meg az ő ſzent Fiaba valo vilagoſſagunkat, eſmerheſſűc meg ő altala valo meg igazulaſunkat, hiheſſűnc ő benne, es ő altala tartaſſunc meg az őrőc ęletre, Amen.

Romani 5.

Ioan: 3.

MIT TANVLANC.

FOE kepgen ezekre tanyita Chriſtus wrunc Nicodemuſt: Előſzer hogy meg eſmerne magat el veſzett bűnőſnec lenni. Maſodſzor, hogy czac egy emberbe ſinczen iduőſſegre valo erő, czac egy czepis. Harmadſzor, hogy Iſten ſac az ő emberre lett Fiat rendőlte ez vilagnac meg valtſagara, kinec fel kellene feſzitetni: Es az ő igeienec predikallaſa altal mindenec előtt fel magaztaltatni: Az ő Neuebe mindennec à ki iduőzűlni akarna, meg kellene kereztelkedni: Es ott ſzent Lelec altal wyionnan ſzűletni: Az ő ſzent Fia igaſſaga ſzerint, ſzinten olly igaznac tartatni, mint ő maga az Iſten Fia melly igaz: Minden termeſzetibe megis kellene valtoztatni, wy eſzűnec, ſziuűnec es czelekedetűnec kellene lenni: Az Chriſtusban valo hittel, mind bűnőn, őrdőgőn, halalon győzedelmet, es őrőc ęletet kellene venni: Az ő valtſaga altal ſzerzet es nekűnc igert es nyuytot iduőſſeget mindennec hittel el kellene fogni, es az őrőc ęletbe vgy kellene reſzeſnec lenni.

INNET miſs eſmeriűc meg első ſzűleteſűnknec dőgleletes voltat, es kériűc az WR Iſtent ſzűllyen minketis wyionnan az ő ſzent Fianac ęrdemeiert, ſzent Lelkenec altala, kibe mind vęgig tarczon megis bennűnket az őrőc ęletre.

Maſodic Predikationkban az egy igaz Iſtenről, az Atyarol, Fiurol, es ſzent Lelekről, leſzen tanuſagunc, draga ſoc nemes bizonſagockal egyetembe. Moſt kőnyőrgeſűnkbe mondgyuc el ez imatſagot.

IMATSAG.

VR Iſten, mi Mennyei ſzerelmes ſzent Atyanc: Vallyuc hogy ſemmi io nintſen mi bennűnc, es hogy à mi bűneinkert őrőcke el kellene veſznűnc. De kérűnc tegedet, legy kegyelmes mi hozzanc, es adgyad à mi ſziuűnkbe à te ſz: Fiadert à mi Wrunc Chriſtus Ieſusért, à te ſz: Lelkedet, hogy minket wyionnan ſzűllyen, es wy emberre tegyen, hogy mi â bűnnec Chriſtusért valo meg boczanattyat, melly à kerezt ſegbe meg igertetet, bizonnyal hiheſſűc, es felebaratunkat ſzereſſűc, es minden ioba őrőgbűlheſſűnc, es ęckeppen az őrőc bodogſagra iuthaſſunc: Vgyan azon te &c.

MAS

Sz: HAROMSAG napiara.

A szent Haromsagrol, MAS PREDIKATIOIA EZEN EVANGELIOMNAC.

IOAN: III.

Vala egy ember az Phariseusoc kőzzűl, Nicodemus neuű, ez eyiel iőue Iesushoz &c.

A szent Haromsagrol mint emlekézic ez Euangeliom.

FElső Predikationkban megértűc, mint tanyita Iduőzitőnc Nicodemust iduősségenec esmeretire. Kit előszer tanyita, az emberi nemzetnec bűnős voltanac esmeretire. Az vtan az Isten Fianac eleg tetelere, es à bűnnec meg fizetesere. Harmadszor az wyionnan valo szűleteshre, melly lenne à szent Leleknec altala, kinec bizonyos iele, peczete, es ezkőze volna az Kereztseg. *IMMAR* az egy igaz Istennec, ki az Atya, Fiu, es szent Lelec, esmeretiről szolunc: Ezertis, mert itt à Christus mind az harom szőmelyről emlekezic, midőn azt monda: hogy az *ATYA* küldőtte è vilagra *FIAT*, Es à Fiunac fel kellet emeltetni, Es szűkseg szent *LELEC* altal wyionnan szűlettetni, Melly wy szűleteshnec bizonysaga à Kereztseg. Melly kereztségbennis nyiluan meg hatta, *Matth:* 28. Hogy mind az Atyanac, mind az Fiunac, mind à szent Leleknec neuebe meg kereztelkednenc. Ezokaert igen nagy alkolmatossagunc vagyon à mai Euangeliomba, hogy è nagy szűkseges Tanusagrol à szent *HAROMSAGROLIS* tanulnanc. Kiről lassuc tanusaginkat.

AZ TANVSAGOKROL.

KEt rendbe szoloc az Istennec esmeretiről: Előszer kőzőnseges esmeretiről szoloc, à menyire minden ember az őnnőn okossagabolis meg elmerheti. Masodszor à Christus tanyitasa szerint valo esmeretiről. Melly esmeret miert hogy az okossagnac igen keptelen, es igen el rőytetet titkos, Azert arrol soc irasoknac bizonsagitis szűkseg lesz elő szamlalnunc.

AZ ISTENI ESMERETROEL.

Okossagnac esmeretiről.

AZ Istennec esmereti KET fele: Egyic kőz mind ez vilagnac: Masic tulaydona az Anya szent Egyhaznac. *KŐZŐNSEGES* keppen minden ember az őnnőn termeszetibőlis mellyet vőtt vala Istentűl à Teremteskort, meg esmerheti ezt: Hogy è szepen alkotot vilagnac Istene, Wra, Teremtőie, es Gond uiselőie legyen, es az melto tizteletre, Es hogy az czac egy legyen, ki mindeneknec Kut feie volna, es kitűl mindenec volnanac. A mint à Philosophusoc az okossag szerint valo Bőlczekis, *Plato*, *Aristoteles*, *Cicero*, es tőbbec, ezt tanyitottac, hogy az Isten egy legyen, es az, lelki es őrőcke valo állat, es minden ionac oka legyen. Ez az okosságba igen szep esmeret. De męg tsac ez esmeretetetis à Satan sockeppen meg vndokitotta,

Meeg ezac az okossagnac esmeretetis sőrnyű keppen meg rutitotta à Satan.

midőn az okossag es termeszet ellenis soc Isteneket gondoltatot, Nemellyeckel nē tsac ęgi Czillagot, Napot, Holdot, de męg oktalan barmokatis, mint Sarkant, *Daniel:* 14. es egyęb czuszo, maszo fergeket, Sőt fat es kőuet, es azbol faragot kepeket tizteltetuen, *Roman:* 1. *Abacuc* 6. Most pedig àhol meg marattis az okossag szerint valo ismerete Istennec, mint à Tőrőc es Sido kőzőtt, ottis soc heaba valo tizteleteket gondoltatot à Satan nekie. Kibe à meg romlot termeszetis nyughatatlankodic, ő magatulis ismeruen hogy az ő teremtő es ęltető Istenet, melto volna valamiuel tiztelni, Es azert soc fęle Isteni szolgalatokat gondolt ő magatulis, à mint ez ki tettzic à regi poganságbol, à mostani Tőrőkőkből, Sidokbol, es à Papasagnac iszonyu szantalan baluanyozasibol, Es minden nemzet kőzőtt valo ezer baiolasibol, es babonasagokbol.

Ez okossag szerint valo esmeret, bizonsaga leszen mind ez egesz vilagnac, hogy Isten őtet az ő esmeretire es tizteletire teremtőtte: Es ez kemeny lelki furdalasara, es vadolasara lesz, hogy à meg esmert Isten felőtt, czuszo maszo állatokat tiztelt, *Rom:* 1.

kiből

kiből meg tettzic, melly szepen teremtette volt Isten az embert: Es melly nagy legyen à mi romlotsagunc: Es à Satannakis mind regi, mind wy czalardsaga melly rőttenetes legyen raytunc. Ezt az okossag szerint valo esmeretről mondam: Melly ha tiszta meg maradhatnais, az mint Plato es tőb okos bőlczec salditottac, noha alkolmas volna, de azert eleg Isten előtt nem lehetne, Mert ez czac valami kitsiny reszeczkeie az esmeretnec, à ki előszer Adamba teremtetet vala, Azert szükseg volt, hogy ő magat wyonnan az wy Adamba à *IESVS* Christusba nyiluabban meg esmertetne, Es azban rendelne őrőc ęletet, *Ioan:* 17.

MAS ESMERET E vagyon azert az Anya szent Egyhaznac, Annac à sereg nec es Gyűlekezetnec, melly az Istennec igeiet az Prophetac, à Christus, es az Apostoloc tanyitasa szerint tanullyac, kiből à szent Leleknec wyonnan szűletese es meg vilagositasa altal vgy esmeric az Istent, à mint önnön maga keuannya, hogy mind magat, mind akarattyat meg esmeriec. *MAGAT* igy: Hogy az igaz Isten az mi Wrunc *IESVS* Christusnac Atya, az ő Fiaual es szent Lelkeuel egyetembe. Kinec *AKARATTYA* ez kettőből, à Töruenyből es az Euangeliombol meg tettzic: Az Töruenből, hogy ő tellyes szentseget keuan, es ha ki añac czac kisseb reszet meg töris, meltan el karhoztattya. Az Euangeliombol, hogy kőnyőrűl à meg czalatot emberen, es ha hozza tęr szent Fia altal. bűnet meg boczattya, es ęlteti mind őrőcke. Ez illy Isteni esmeretbe vagyon czac az őrőc ęlet, *Ioan:* 17. Es ez czac à mi bizonyos di czőkedesűnc, *Ierem:* 9.

Az iras szerint valo Isteni esmerről. *Eph:* 2. *Gal:* 4. 1. *Pet:* 2.

Ez esmeret ő Töruenyben noha homalyosban volt à peldazatoc alatt, de azert à menyire eleg volt az iduősségre, tudtac à hiuec. Hogy kedig az mi Wrunc *IESVS CHRISTVS* szűletet, es minden arnyekot be töltett, az vtan mind ez egesz vilagra, ki terieztette nyiluabban: De mikor fel tamadunc, ackor oztan vgyan szinről szinre megis lattyuc az Istent, es valosaggal meg ęrtyűc minden akarattyat, 1. *Ioan:* 3. 1. *Corinth:* 3. *Ierem:* 31. Most à menyire eleg az mi iduősségunkre annyira az irasoknac bizonsagi szerint s ier szollyunc, ez igaz Isteni esmeretről. Es tanullyuc meg, hogy noha az Isten egy allattyaba, de azon Isten ki magat egynec neuezte, harom szőmelybe akar egy Istennec esmertetni. Melly ęrtelem miert hogy okossag felőtt valo, azert azokossag ellen czac az szent irasnac bizonsagihoz tamaszkodgyunc ezbennis. 2. *Cor:* 3. *Col:* 1. *Rom:* 6. *Exod:* 6.

AZ SZENT HAROMSAGROL, AZ AZ, Az egy igaz Istenről, az Atyarol, Fiurol, es szent Lelekről.

AZ szent Haromsagrol előszer tanullyuc meg az irasoknac bizonsagibol: Hogy ez harom az Atya, à Fiu, à szent Lelec, egy Isten legyen.

Masodszor tanullyuc meg mindenic szőmelyről, mit tanyit az iras: Kinec igaz esmeretibe rendőlteter az mi őrőc ęletűnc, Az első Tanusagrol első Predikationkban szolunc. A masikrol masodikban. *Esa:* 53. *Ioan:* 17.

ELSOE TANVSAGVNC. Hogy ez harom szőmely Atya, Fiu, es szent Lelec, egy Isten legyen.

MEG czac az neuezetekis egy masra nézuen azt ielentic, hogy ę harom, az Atya, Fiu, szent Lelec kőzőtt, igen nagy egyesseg vagyon, Mert az Atya à Fiura nézuen, à szent Lelec az Atyara nézuen mondatic, Atyanac azert mondatic, mert Fia vagyon. Ha őrőc Atya kedig, Tehat à Fiuis őrőc Fiu. Mint hogy kedig egy ęlőis lelec nekűl nem lehet, Igy soha sem az Atya, sem à Fiu Lelec nekűl nem volt. Azert midőn Isten magat Atyanac, Fiunac, es szent Leleknec neuezette, czac az neuezettelis meg akarta ielenteni, minemű egyesseg legyen ő kőztőc, hogy az Atyabol volt őrőcke à Fiu, es mind az kettőnec Lelke volt à szent Lelec. Ezt kedig soc irasokis bizonyittyac, hogy à Fiu az Atyanac allattyabol valo, az Atyanac fenye, kepe, es diczősege, *Hebr:* 1. Es à szent Lelec, mind az Atyanac, mind à Fiunac Lelke. Noha azert nihol czac egy Istennec neuezteti magat, De midőn azonba az Atyais, az Fiuis, az szent Lelekis Istennec neueztetic, meg akarta Isten esmertetni, hogy ez harom szőmely-

A szent Haromsagarol,

szőmelybe volna ő egy Isten, Olly Atya volna, ki Fiat, ő magabol őröcke szűlt, es vele egy Lelke volna, es azert az Atya az ő Fiat es à szent Lelket ő magaual czac egynec akarna esmertetni, es tartatni, Mondoc ezeket mind az neuezetekből, mind az irasnac soc bizonsagibol meg ęrthettyűc. Kiről lassuc az irasnac tanyitasat.

Hogy az Isten czac egy legyen.

Arrol oluasd meg imęz bizonsagokat, Deuteron: 4. 6. 32. Esa: 43.44.45. 1. Corinth: 8 Ephes: 4.

Mind ez helyeken az Isten magat czac egy Istennec neuezteti. Azert senki mas Istent, es tőb isteneket ne merien vallani, Mondoc senki ne merie mondani, hogy kęt vagy harom, vagy tőb Isten volna, Mert ő nagy nyiluan ezt tanyitattya, Hogy az Isten czac egy nem tőb annal. *DEVISZONT* à melly Isten magat egynec neuezteti, vgyan azon harom nyiluan kűlőn valo szőmelynekis ielenti magat, Atyanac, Fiunac, es szent Leleknec, *Mat: 3.* midőn annac neuebe hągy meg kereztelkednűnc, Es mindenic szőmely kűlőn megis mutattya magat à Christus kereztsege kort, Es erőssen paranczollyais hogy meg esmeriűc, mind az Atya szőmelyet, mind az ő Fiat, mind az ő szent Lelket. Ez harom szőmelyt az iras kedig nagy nyiluan egy Istennec vallya, tanyittya minden valtozas nekűl, egyenetlenseg nekűl, egy Isteni allatba, termeszetbe, tizteletbe, es czelekedetbe: Hogy valamelly allat az Atya, olly es azon à Fiu, es az szent Lelec, Es valamit akar, szol, czelekeszic az Atya, azonokat akaria, szollya, czelekeszi à Fiuis, es à szent Lelec. Ez nagy egyességről mond szent Ianos, *1. Ioan: 5.* Harman vadnac az ęgbe, à kic bizonsagot tesznec, az Atya, à Szolo, es à szent Lelec, es ez harom egy. *HOGY* Mindenic szőmely kedig valosagos Istennec neueztessec, annakis soc bizonsagi vadnac: Szent Pal à Fiutis *Roman: 9.* aldot Istennec, à szent Lelketis bizony Istennec mondgya, *1. Corinth: 12.* Tőb bizonsagirolis szolunc ez vtan, kikből is menny iol vęgere ennec, hogy Isten őnnőn maga mindenic szőmelyt bizony Istennec mondgya, es ismet az miket haromnac neueztet azonokatis egynekis neuezteti. *TEHAT* ez nagy titoc szerint melto ez, ha en az irasnac es az Isten szauanac engeduen, azt mondom: Hiszem hogy è harom, az Atya, à Fiu, es à szent Lelec, egy Isten. *DE* miert hogy kűlőn ő magokba leuőc, szolóc, hallóc, kűlőnnis meg kel esmernem mindeniket, Es valamit az iras mond kűlőn az Atyarol, kűlőn à Fiurol, kűlőn à szent Lelekről, mind azokat kűlőnnis meg kel ęrtenem mindenikről. De megent mierthogy az harmat egynec neuezi, egynekis meg kel esmernem, es azert kűlőnnis mindeniktőlis kérhetec, es mind az haromtulis, mint czac egy Istentűl kérhetec. A mint sz: Istuan kűlőn à Fiunac aianlya lelket: *Act: 7.* Szent Pal egyszersmind mind az harom szőmelytűl, *2. Corinth: 12.* Illy kőnyőrgessel kére aldast monduan: Az mi Wrunc *IESVS* Christusnac kegyelme, es az Istennec szerelme, es à szent Leleknec kőzlese legyen ti veletec. Ismet *1. Tessal: 3.* Az WR igassaga à ti vtaitokat az Isten szerelmere, es à Iesus Christusnac vallasara. Ez kőszőntesbe mindenic szőmelyt be rekezti szent Pal. Ez esmeret miert hogy nagy Isteni mélyseg, azert igen iozanon kel ęrtenűnc es szolnunc arrol, hogy az irastul el ne tauozzunc, es az Isteni titkos dolgainac mélysegeuel, elmenket el ne buritsuc. Ha à mi feiűnc meg tibolyodnec ezbe, mind az harom szőmely mint lehessen egy, Gyengen es rőuideden hidgyűc el ezt: Hogy az Atya atta Fiat ęrőttűnc, es az ő szent Lelkeuel az őröc ęletre el foglalt. Ezzel most szinte be ériűc az mi iduősségűnkre. De hogy ezbennis naponkent epűlhessűnc, azonba ne restelkegyűnc az irasnac bizonsagitis szelid leleckel tanulgatnunc rola. Kiről à menyire illic az irast forgatnunc, Es à menyire szűkseg nekűnc az Isteni esmeret à mi iduősségűnkre, Annyibol azert ier lassuc mind az ő Tőrueny noha homaly alatt, mind az wy Tőrueny nagy nyiluan, minemű bizonsagockal tanyitson beűnc az egy Istennec harom szőmellyeről.

Gyengee es iozanoc legyűnc ezekben.

O TESTAMENTOMNAC BIZONSAGI: Hogy à harom szőmely egyenlő es egy Isten legyen.

Hogy

HOgy az egy Isten nem czac egy szőmely, hanem tőb legyen: ezzelis bizonyittyac sokan,hogy soc helyen sokasagnac szamaban szol maga felől,mond uan: *Genes:* 2. Teremtsűnc embert à mi kepűnkre. Ismet *Genes:* 3. Imẽ Adam ollyan mint egyic mi kőzzűlűnc. Ismet mond: *Genes:* 11. Szallyunc alà, es az ő nyelueket elegyitsűc meg. Es nihol mond: Kit küldgyec el, es ki mennyen el minekűnc. Ez illy szolasi Istẽnec ielentic, hogy az Atya szoluan az ő Fianac, es az ő szent Lelkenec, egyűtt czelekettec, à mint Christus Wrunc nyiluannis vallya azt, *Ioan:* 5. Hogy à miket czelekeszic az Atya, azonokat czelekeszi à Fiuis. Touabba:

Nihol nyiluan kettőt, nihol harmat neuez az ő Tőruenyis. *Genes:* 48.

Mond az Iacob: Az *ISTEN*, à ki előtt az én Atyam Abraham, Isaac iartanac: Az *ISTEN* ki tellyes életembe éltetet mind è mai napig: Az az *ANGYALIS*, à ki meg szabadított engemet minden nyaualyabol, aldgya meg è gyermeket. Itt Iacob imẽ az Istent kętszer emliti, harmadszor ielenti az Angyalt, az az, à Christust, es egyenlő keppen imadgya, es egy aldast kér à haromtul, es minden nyaualyaiabol valo meg szabaditoianac vallya. Ha teremtet Angyal volt volna, nem merne imadni, de à Christust neuezi annac, à mint touab meg ęrtyűc nyiluabban. Dauidis mond: Monda az WR az en wramnac. Itt kęt Wrat neuez Dauid. Esaiasnal igy szol à Messias: Az WR Isten boczatot engemet es az ő lelke. Masuttis igy tanyit: Az *IEHOVANAC* lelke en raytam, *Esa:* 61. Melly mondast Christus Wrunc ő magara magyaraz, *Luc:* 4. *Psalm:* 110. *Esai* 48.

Ez fęle ő Tőruenybeli bizonsagoc sokac vadnac, mellyec az regi arnyekokhoz kepest homalyosbac. De az wy Testamentomba à peldazatoknac be tellyesitese vtan, magatis nyiluabban esmertette meg. Iollehet ezis à mi nagy gyarlosagunc miatt, most szinte nem lehet tőkelletes bennűnc, hanem à fel tamadaskort ép es tellyes fog lenni. Addig nézzűnc az irasnac tanubizonsagira, mint egy setetsegbe fel tőtt lampasra, 2. *Pet:* 1. Szollyunc azert az wy Testamentombeli bizonsagirolis.

BIZONSAGI AZ VVY TESTAMENtombol.

MIdőn vgyan lathato es halhato keppen mind az harom szőmely kűlőn meg ieleñec az WR Kereztsege előtt, nagy bizonsag lőn arrol, hogy az őrőc Isten harom kűlőn szőmely legyen. Es midőn à mi kereztsegűnknec formaiabañis, mind az haromnac ielen kel lenni, Christus paranczolattya szerint, Ki ezt monda, *Mat:* 28. Mennyetec el es tanyitsatoc minden nepeket, kereztellyetec őket Atyanac, Fiunac, es szent Leleknec neuebe: Ezt bizonyittyac hogy az harom szőmely egy valosagos Isten: Midőn mondoc egy mosas harom szőmelynec neuezetibe lesz, Azis à haromnac egyesseget iedzi. Es ha valamellyic szőmely bizony Isten nem volna, semmikeppen nem lehetne annac neuebe kereztelesűnc, Mert valami nem Isten, az neuebe nem szabad meg kereztelkedni, 1. *Corinth:* 1. Mert à Kereztseg Istenuel valo frigyunc: Azert valosagos Istennec ielenti mindenic szőmelt azis, hogy az ő neuebe meg kereztelkedűnc. *Mat:* 3. *Mar.* 3. *Luc:* 3.

Touabba nem czac az kereztelesbe, Hanem soc tőb helyennis nagy nyiluan mind à harom szőmely megis valaztatic, es egynekis tartatic, Mint *CHRISTVS* Wrunc szent Ianosnal kűlőn masnac neuezi, à szent *LELKET*, es kűlőn neuezi az *ATYAT*, monduan, En kérem az Atyat, es mas vigaztalot âd ti nęktec. Masuttis *Ioan:* 16. felesen szol roloc: Az ki engemet szeret, hozzaia megyűnc, es vele maradunc. Szent Pal mind à harom szőmelynec kőnyőrőg, 2. *Corinth:* 12. Az *IESVS* Christusnac io kedue, es az Istennec szerelme, es à szent Leleknec közősűlese legyen ti veletec. Szent Ianosis mond: 1. *Ioan:* 5. Harman vadnac, az kic bizonsagot tesznec à menyből, az Atya, az Ige, es à szent Lelec, es ez harom, Egy.

Ezen dolgot bizonyittya az *IEHOVANAKIS* az ő neue, mellyet az Iras senkinec nem tulaydonyit, hanem czac az őrőckè valo Istennec, *Esa:* 42. Miert hogy kedig nihol à szent Lelec neueztetic az newel, mint Esaiasnal, *Esa:* 6. Kit Pal szent Le- *Iehoua.*

A szent Haromsagrol,

lekre magyaraz, *Hebr:* 3. 4. Ezechielnelis 2. 3. 4. 8. 11. szantalanszor neuezi à szent Lelec magat, Adonai Iehouanac, termeszet szerint valo Istennec. Az Christusis, *Ierem:* 23. 33. *Esa:* 40. azon neueckel neueztetic, *Psalm:* 110. Annae okaert az egy öröcke valo termeszetből, sem à Fiu, sem à szent Lelec ki nem rekeztetic.

Teremtesec. *TEREMTESEKIS* kedig azont bizonyittyac, mert mint az Atya Teremtő, vgy az Fiu, es az szent Lelec, à mint soc iraſoc bizonyittyac, *Ioan:* 1. *Hebr:* 1. *Psalm:* 103. *Iob:* 33.

Tizteletyec. *TISZTELETEKIS ES IMADASOC:* Mert czac az igaz es termeszet szerint valo Istent kel imadni, *Deuteron:* 6. *Psal:* 50. De nem czac az Atyat tiztelic es imadgyac à szentec, hanem à Fiuris, es à szent Lelketis, Az Fiurol lasd meg, *Hebr:* 1. *Ioan:* 20. *Actor:* 9. *Matth:* 8. 15. *Mar:* 9 *Ioan:* 9. *Luc:* 17. 24. Az szent Lelekről is, 2. *Corinth:* 13. Kire int az ő neuebe valo kereztsegedis, hogy à kic neuebe meg kereztelkettel, azt megesmerd bizony Istennec, es azt hiwd segitsegül, abba bizzal.

Mint valaſſuc meg àſömelyeket Hidgyűc azert es vallyuc Istennec, es mindenhato Wrnac lenni az Atyat, à Fiut, es à szent Lelket. Kiket noha harom bizonyos szömelyben kel meg esmernünc, vgy, hogy az Atyat meg valaszuc az Fiutul, es à szent Lelektül, Mert az Atya nem szülletet, hanem à Fiu születet öröcke az Atyatul Istensege szerint, Az Atya nem öltözött fel à mi emberseginkbe, hanem czac az Fiu, Az szent Lelec kedig mind öröcke szarmazic az Atyatul es Fiutul, es el küldetic mint mas szömely, mind az Atyatul, mind az Fiutul, soc ioszagos dolgoknac meg szerzesere mi bennünc: Noha mondoc ez harom szömelyeket külön kel meg esmernünc, Mind az altal öket harom Istennec nem mondhattyuc. Mert az ő egyességec, Istensegec, termeszetyec, es allapattyoc olly nagy azonba, egyességbe es egyenlőségbe vadnac, kit semi okossaggal meg nem foghatunc.

Miert nem harom Isten, ez harom ſömely.

Isteni paranczolatis ez. Ioan: 10. *Ioan:* 16.

Oe magokis meg paranczoltac mi nekünc, hogy öket az harom szömelybe czac egy Istennec neuezzüc. Mint Christus Wrunc szent Ianosnal mongya: En, es az én Atyam, egyec vagyunc. A szent Lelekről kedig mond: Oe az enyimből veszen. Ez egyességert adatot ki az paranczolatis illy keppen: *Deuteron:* 6. Hald meg Israel, à *IEHOVA* à mi Istenünc czac egy Isten. *Esai* 44. En vagyoc az első es az vtolso, en kiuölem töb Isten ninczen. *MELLY* Isteni neuezetben meg akarta az Isten ő magat valaztatni, à poganoktul gondolt hamis heaba valo Istenektül, es baluanitul, Hogy ő az ő harom szömelyebe, melly Atya, Fiu, es szent Lelec, termeszet szerint valo valosagos Isten Adonai Iehoua legyen. Az Atyai szömely szinten olly Isteni termeszet, es azon Istenseg legyen mint à Fiu, es à szent Lelec. De ezen kiuül valahol más Isten neueztetnec, az ideden, es heaba valo Isten volna. Nem ellenkezic azert ez paranczolat. Egy Istent higy, ezzel, hogy az harom szömelyt hiszüc egy Istennec lenni, Mert az egy valosagos Isteni termeszetben ez harom, az Atya, az ő tulaydon Fia, es az Atyanac es Fiunac tulaydon lelke rekeztetic. Kit valamenyire meg cokossaggalis meg saldithatz: Hogy az Atya, azzal à Fiuual, kit az ő tulaydon allattyabol szült, es à szent Leleckel, ki az Atyanac es Fiunac allattyabol szarmazic, egy lehet, vgy mint Isteni allat, tulaydonsag, termeszet, akarat, czelekedet, es tiztelet szerint, Noha meg oszlottac szömelyec szerit. Mint à Nap az ő fenye es melegsege olly igen egy, hogy soha egyic à masiktul el nē valhat, mind az altal, noha è harmac egyec, de azert mas à Nap, mas à Fenyessege, mas à Melegsege. De az Isteni felsegnec mélysegeslatasat à fel tamadasra halasszuc, hol szinről szinre meg lattyuc. Most mint egy meſebe elegedgyünc ötet neuezet szerit meg esmernünc, Mert latassal, vagy gondolattal meg nē foghatyuc: Hanē czac vgy à mint Philepnec monda: A ki lat engemet, lattya az én Atyamatis. Az az, à ki hiszi hogy en az öröc *Atyanac Fia* vagyoc, es hiszi hogy ő küldet engemet az ő bünei botsanattyara, es è hitből neuezi az en Atyamat, es ö tüle kérend az en Neuēbe, az en erdemembe valo bizodaldomal, è meg halgattatic, Mert az meg esmerte az igaz Istent. Tehat ha elmenckel meg nem foghattyukis Miczoda szömely legyen az Attya, Miczoda az Fiu most az ő diczősegebe, es miczoda szömely legyen az szent Lelec, kic mind eget földet el leptec az ő felseges diczősegeckel, es nagy Istensegeckel, Ezzel most elegedgyünc meg: Hogy igazan tudgyuc ötet neuezni az harom szömelybe, az

Az egy Isteni neuezettel czac az baluanyoktul valaztya el magat, rem az harom ſömelyтül.

Mint legyen Egy Isten à harom ſömely.

Hol esmeriüc az Istent nyiluabban 2. Corinth: 3. Ioan: 1. 5. Latni à Christus ha az Atyat.

Nem elmelkedeſſel, ezac neuezettel esmerhettyüc most az Istent.

be, àmint ő maga ki ielentette es neueztette magat, es à mi imatſaginkba igy rekeſlzűc be őket monduan: *OER Ő C Mindenhato WR ISTEN mi Wrunc Ieſus Chriſtusnac ſzent Atya, Kerűnc tegedet, adgyad à mi ſziuűnkbe à te ſzent Lelkedet: &c.* Ez igekbe mind az Atya, mind az Fiu, es mind az ſzent Lelec be foglaltatot. Kiknec kűlőnnis ſzolhatz, mint ſzent Iſtuan az WR Ieſuſt hiua ſegitſegűl, *Actor: 7,* Az ſzent Palis minden leueleinec kezdetiben azon iokat kéri az Atyatul, mellyeket à Fiutul, es à ſzent Lelektűl, *Roman: 1. 1. Corinth: 1. Epheſ: 1. 1. Col: 1.* mind az haromtulis kedig kéri, *2. Corinth: 12.* *Iſteni kőz ſzoliſnac modgya.* *Kűlőnis ſolithad*

DE ha te, elmednec gyenge voltaért, czac az WRtul rőndelt imatſaghoz akarod magadot tartani, Hol igy tanyitot, hogy az ő Atyatul kérnenc, io es eleg azis, ezac hogy igaz ertelmed legyen azbannis, Hogy mihent az Atyat emlited, ottan az ő Fianakis erdemet meg gondold, Es ő érőtte ſzent Lelketis kéry. A mint Chriſtus Wrunc azbais nagy ertelmeſen mind à harom ſzőmelyt be rekeztette, Mert mihent az Iſtent Atyanac neuezed, ott kell ertened hogy Fia vagyon, az Atyanac kedig, es Fiunac egy ſzent Lelket kell ertened. Sőt mihent Atyanac neuezed, ottan vgy kéried, hogy az ő ſzent Fiaert adgya meg ſzűkſegedet: Hol kedig azt kéred hogy ſzenteltteſſec az ő neue, azba az ő ſzent Lelket kéred. Aldot legyen azert à mi édes Iſtenűnknec Neue, *Hala adas* ki ő magat illy nagy czudalatos titkoſlagbannis ki ielentőtte, Hogy ő őrőcke valo Atya lenne: Es ő neki őrőcke valo Fia volna: Es őrőcke valo Lelke: Es ki annyira ſzeretet volna bennűnket, hogy ſem tulaydon Fiat, ſem tulaydon Lelket nem tartana meg tűlűnc, Hanem Fia altal fiaiua, es ſzent Lelke altal haylekauà fogadna, ő maganac ſzent Templomaua ſzenteluen. Ennyi ſoc iobol mind őrőcke diczerteſſec ő ſzent felſege, Amen.

Az ſzent Haromſagnac eſmeretiről à kőſſeg kőzőtt valo Predikacioban eleg volna ezt hirdetnűnc: Hogy az Iſten őrőc Atya, őrőc Fiu, őrőc ſzent Lelec, Ez harom ſzőmelyben egy őrőc Iſtenſeg legyen: Az Atya Fiat ertűnc el boczatta az emberi teſt be aldozatra az mi meg valtſagunkra, Es ſzent Lelke altal wyionnan ſzűl es fel epiti bennűnc az ő Iſteni kepet. Es hogy mindent az Atyatul ſzent Fia neuebe kérnenc ſzent Lelketis. Es hogy mind az Fiunac, vgy mint kőzbe iaronknac, mind à ſzent Leleknec, vgy mint meg ſzentelőnknec imadkoz hatunc. Ez ertelem moſt igaz eleg az iduőſſegre. Arrol kedig az Harom kűlőn valo ſzőmely mint leheſſen egy Iſten, vgy ẽ nem kellene ſemmit tőrődnűnc, czac varhunc kellene hogy meg lattyuc.

De mierthogy nemellyec ezbeis valami meg tſendeſzitő ertelmet keuañac, Azert à menyire az iras erről tanubizonſagot teſzen, Im erről is beſzelgetec.

Hogy az Harom ſzőmely czac egy Iſten legyen.

AZ ſzent iras az Atyarol, es Fiurol *Ioan: 14.* azt mondgya, hogy az Atya à Fiuba, es à Fiu az Atyaba vagyon: Az ſzent Lelekről penig *Ioan: 15.* hogy az Atyanac es à Fiunac Lelke, es mind az Atyatul, mind à Fiutul ſzarmazic. Ez igen mély es igen titkos mondaſoc, kit az emberi okoſſag elegge meg nem foghat. Kiből arra tanyitatunc, hogy az harom ſzőmelyt nem harom Iſtennec, Hanem czac egy Iſtennec eſmerhéſſűc, Olly igen egynec, hogy az Atya à Fiuba, à Fiu az Atyaba, es à ſzent Lelec az Atyaba es à Fiuba volna mind őrőtke, Mind az altal az Atya mas, à Fiuis mas, à ſzent Lelekis mas ſzőmely volna, Minthogy à győkerből az ágy mikor ki nő, mas az győker, mas az agy, de azert egyic el nem valic à maſiktul, Es mint az kut főből ki ſzarmazo viz, egy az kut főuel à honnet ki folydogal, Es mint à Nap az ő fenyeuel es melegſegeuel, Igy es ezerſzer titkosban egy az Atya az ő Fiaual, es ſzẽt Lelkeuel. Noha mondoc kűlőmb ſzőmelyec, de nem kűlőmb Iſtenec, Mert mint az Fiu vgy ſzűletet az Atyatul, hogy mindenkor az Atyaba, es az Atyanal az ő kőbelebe volt, ackoris mikor itt kőztűnc lakozot, Igy à ſzent Lelekis vgy ſzarmazic, vgy iő, es vgy kűldetic az Atyatul es Fiutul, hogy mindenkor benne legyen az Atyaba es Fiuba, mikor bennűnc lakozikis. Ez nagy egyeſſegis azert meg ielenti, egy Iſtennec, es azon Iſtennec lenni őtet. Touabba iol meg erczed eztis, hogy à Fiu es ſzent Lelec nem czac Iſtentűl vagyon, nem czac azon Iſteni allatbol vagyon, à ki az Atyanac *Mint leheſſen harom ſzőmely egy Iſtenne.*

allattya. Hanem vgyan azon allat à ki az Atya, az Atya önön magabol szűluen az ő Fiat, sőt azon allatot ki ő maga, es az ő ki iedzet abrazattyanac kepet szűluen Fiusag
Hebr: 1. ra, vgy, hogy épen valami allat az Atya, épen azon allat legyen à Fiu, Azonkeppen nem czac ő magabol szarmaztattya az Atya es Fiu à szent Lelket, hanem vgyan önön magat tellyes Istení allattya szerint szarmaztattya ki az Atya, es Fiu, es à szent Lelec. Igy azert à Fiuis, es à szent Lelec ő magaba tellyes es ép Isten, es azon Isten ki az Atya. A Fiu azert nem czac egyenlő termeszetű az Atyaual, es nem czac az at-
Nints ehöz semmi hasonlatossag. tyai allatba valo, hanem vgyan azon termeszet, es azon allat, es azon Istenseg. Illy szűles nem lehet emberbe, hanem az emberi Atya, fiat vgy szűl, hogy noha egyenlő emberi termeszetű legyen, hozza hasonlo à kit szűlt, De azon à ki ő maga az atya, nē lehet à Fiu allattya szerint emberec közt, De Isten közt meg lehet, hogy azon termeszet, es azon Istení allat legyen à Fiu, ki az Atya, mind az altal külön maganac valo szömely, De vgy, hogy noha mas az Atyai szömely, de az Atya mindenestül à Fiuba, es à Fiu mindenestül az Atyaba vagyon, azonkeppen az Atya es à Fiu mindenestül à szent Lelekbe, Es à szent Lelec mindenestül az *Atyaba*, es Fiuba vagyon. Es azert nem mas Isten az *Atya*, hanem azon Isten à ki az Fiu, es egy Isten. Igy nem mas Isten az Fiu, hanem azon Isten à ki az *Atya*, es egy es tellyes Isten az *Atyaual*, Igy nem mas Isten az szent Lelec, hanem azon Isten es egy Isten az *Atyaual* es Fiuual öröcke.
1. Corinth: 13. Ezt most szent Pal szauakent meſebe mondgyuc, ez vtan szinről szinre meg lattyuc,
Bizonsag: Deut: 6. *Ioan:* 14 E leg nekünc hogy ő magat soc helyen egy Istennec mondattya, es hogy az *Atyat* es Fiut, es à szent Lelket egynec mondattya, 1. *Ioan:* 5. es hogy az *Atyat* à Fiuba, es à Fiut az *Atyaba* lenni mondattya, *Ioan:* 14. es hogy mind az altal kölön valo szömelynec ielentötte ki magat, mas szömelynec, de nem mas allatnac, sem mas Istensegnec, sem mas Istennec.

Hogy az Isten egy legyen, arrol oluasd ímez bizonsagokat, à mint az elöbis mondam, *Deuteron:* 4. 6. 32. *Esa:* 44. 45. 1. *Corinth:* 8. *Epheſ:* 4. Mind ez helyeken az Isten ő magat czac egy Istennec neuezteti. *Azert* senki töb Istent, es mas Isteneket ne merien vallani. De viszont az melly Isten magat egynec neuezteti, vgyan azon harom nyiluan valo szömelynekis ielenteti magat, *Atyanac*, Fiunac, es szent Leleknec, *Matth:* 3. midön annac neuebe hágy meg kereztelkedni, Es mindenic szömely külön megis mutattya magat az Christus kereztsegekort. Es erösen paranczollyais, hogy meg ismer iüc mind az *Atyai* szömelt, mind az ő Fiat, mind az ő szent Lelket. Es soc helyen mindenic szömelyt Istennec neneztetuen, *Roman:* 9. 1. *Corinth:* 2. int hogy à harmat egynec tarczuc. Ezt arrol mondam, hogy az Iras vgy mondgya harom szömelynec, hogy mind az altal, czac egy Istennec tartya ötet. Kit hogy megis inkab saldithassunc mi dolog, szollyunc arrolis, az szömelyt mint kel értenünc.

Miczoda à szömely. *Az Sz*ö*MELY* maganac valo, es massal közölhettetlen allat, értö, es okos, es ki mas termeszetiben nem taplaltatic, sem tartatic: Mint én, vagy te, Peter, Pal, es egyebec, szömelynec mondatnac, mert te magadnac valo allapatban vagy, Te Peteri szömely leuen, nem lehetz Pal szömelye, hanem te külön hallasz, szolsz, czelekedsz, külön viseled mindenbe magadat, Pal megent külön szol, czelekedsic, külön viseli magat. Igy az *Atyai* szömely az Istensegbe nem lehet Fiui szömely, sem à szent Lelec szömelye, Hanem az *Atya* külön maganakis szolo, hallo, czelekedö es magaual biro szömely, *Azonkeppen* à Fiuis, azonkeppen à szent Lelekis magaban szolo, hallo, czelekedö, es magaual biro szömely, Es mindenkeppen mas az *Atya* szömelye, mas à Fiu szömelye, mas à szent Lelec szömelye, *Annyira* hogy az *Atya* senkitül nem születet, De az Fiu czac az *Atyatul* születet, az szent Lelec kedig mind az *Atyatul*, mind az Fiutul szarmazic, *Az Atya* es az szent Lelec nem öltözöt fel az emberi testbe, Hanem czac egyedül ő maga à Fiu.

Ezeket iol eszünkbe vegyüc az egy Istensegben valo harom szömelyről, hogy értelmesen megis tudgyuc valaztani mindenic szömelyt.

Hogy à harom szömely czac egy Isten az ő czudalatos egyesegekert De megent az harom szömelyben az ő nagy czudalatos egyességeketis meg bönczüllyüc, Mert noha mindenic szömely külön maganac valo, az menyibe szömely, Es külön hall, szol, czelekedsic mindenic szömely, De vgy, hogy ez harom szömely-

nec,

nec, az ő nagy Istení titkos egyességec miatt, valamit hall, szol, es czelekeszic az egyic, azonokat hallya, szollya es czelekeszi az masic, es az harmadic szőmelyis, Es noha à harom szőmelyec egy szőmellyè nem lehetnec, De mindenic szőmelybe czac egy őrőc Istení termeszet es igaz Istení allat vagyon, Sockal mélyebben, hogy nem mint az emberec kőzt vagyon az emberi termeszet es allat. Mint noha azon termeszet es emberseg vagyon Peterbeis à ki Palba, ollyan ember Peter mint Pal az menyibe emberec, Igy azon termeszet es Istenseg vagyon à Fiuba, es az szent Lelekbe, à ki az Atyaba, de mélysegesben, es mas moddal az Istensegben, hogy nem mint az teremtet allatokba, Mert azon egy ép, tőkelletes, tellyes őrőc Istenseg egy arant vagyon mind az Atyaba, mind à Fiuba, mind à szent Lelekbe, Vgy, hogy à melly Istení allat az Atya, azon Istení allat az Fiu, azon à szent Lelekis. Ez immar nem lehet az emberekbe, hogy azon allat legyen Peter, à ki Pal, es azon legyen Ianosis, Mondoc noha meg lehet kőztűnc, hogy olly allat Peter mint Pal, de azon â ki Peter nem lehet Pal: Es nem lehet Peter Palba, sem Ianos Peterbe Palba, hogy kűlőmb szőmelybe maraduan szinten egyè lennenec, egyet szolnanac, es egyet akarnanac, Mint az Atyaba tellyes Istenseg azonkeppen az Fiuba tellyes Istenseg, azonkeppen à szent Lelekbe tellyes Istenseg leuen, Az Atya mindenestűl à Fiuba, az Fiu mindenestűl az Atyaba, à szent Lelec mindenestűl az Atyaba es Fiuba leuen, Ez nagy egyesseg nem lehet mi kőzőttűnc, kic teremtet allatoc vagyunc, De meg lehet az egy őrőcke valo mindenhato Istení felsegbe: Hogy à Fiu es à szent Lelec nem mas Isten, hanem azon legyen à ki az Atya, es azert nem harom Isten, hanem czac egy őrőc Isten legyen, de harom bizonyos szőmelybe, kűlőn az Atya ő magabol szűluen az Fiat, az Fiu szűletetuen az Atyatul, à szent Lelec szarmazuan mind az Atyatul, mind az Fiutul: Vgy, hogy az Fiu nem szűlte az Atyat, hanem az Atya szűlte az Fiut, Es azert mas szőmely az szűlő, mas az szűletet. Az szent Lelec nem szűletet, hanem szarmazic az Atyatul es Fiutol, de az Atya es az Fiu nem szarmazic az szent Lelektűl, Es azert mas szőmely az szent Lelec, kűlőn ő maganac alló ęlő, szoló, czelekedő, de vgy, hogy mindenestűl az Atya es Fiu legyen ő benne, es semmit sem szol, sem műel, hanem egyűtt az Atyaual es Fiuual. Ez mondoc meg lehet az Istensegbe, hogy az Atyai szőmely noha kűlőn vagyon, es kűlőn szol, es el küldi Fiat es szent Lelket, de azert ő minden leuen mindenűt, mindenestűl fogua benne volt es legyen az Fiuba es az szent Lelekbe. Igy noha az Fiu el iőtt ez vilagra, es è főlden szűletet test szerint, szenuedet, meg holt, de mind az altal bizony aldot es őrőc Isten leuen, mindenestűl volt az ęgbennis, az Atyanac kebelebe, es mindenestűl vagyon mindeneckel, Azert valahol az Atya, ott volt es vagyon az Fiuis, ott volt es vagyon az szent Lelekis, Az Atya mindenűt leuen egyszer smind, az Fiuis es à szent Lelekis mindenűt vagyon egyszersmind. Noha azert az Fiu kűlőn szűletet, es à szent Lelec kűlőn szarmazic, De mindenűtt tellyesen es épen leuen az Atya, az kitől à Fiu szűletet, Es à melly Atyatul es Fiutul szarmazic à szent Lelec, mindenűtt tellyesen kell lenni à Fiunakis, es à szent Leleknec az Atyaual, Sőt nem czac vele vadnac az Atyaual, sem czac benne vagyon az Atya, mint mi beűnkis, hanem vgyan azon Istensegis az Fiunac es à szent Leleknec Istensege, à ki az Attyaé. Es azert mind egy Isten, az Atya, à Fiu, es à szent Lelec, egyszersmind mindenekbe lakoznac, mindent egy arant birnac, egyet ęrtnec, szolnac, halnac, es egyet czelekeszsznec, Valamit czelekeszic az Atya, azont czelekeszi à Fiuis, azont à szent Lelekis. Ez mint lehessen, meg lattyuc ez vtan, Most elegedgyűnc à szent Irasnac bizonsagaual, az ki ezeket bizonyittya: Szent Mathenac 28. reszeben, az Kereztseget paranczollya Chriſtus lenni, Atyanac, Fiunac, es szent Leleknec neuebe. Szent Ianosis azt mondgya: Harman vadnac kic az ęgből bizonsagoc teszнec, Atya, Fiu, es szent Lelec, es ez harmac egyec. Oe magais fokszor nagy erős bizonsagockal vallya Atyaual valo voltat, es à szent Leleknec Atyabol es à Fiubol valo voltat, es egy voltat. Mint mond szent Ianosnal, *Ioan:* 10. En, es az én Atyam, egyec vagyunc, Es *Ioan:* 14. Midőn mondana neki Philip: Wram, mutasd meg nekűnc az Atyat es meg elegeszűnc vele. Monda neki Iesus: Ennyi ideig ti veletec vagyoc, es nem esmertel

Roman: 9. Ioan: 1. Matth: 28.

Ez nagy titoknac ismeż bizonsagara figyelmezzziol.

meg engemet, Aki latot engemet latta az en Atyamatis, mikeppen mondod te tehat, Mutasd meg nekünc az Atyat, Nem hiszede hogy én az Atyaba vagyoc es az Atya en bennem, Az beszedeket mellyeket én tinektec szoloc, ennen magamtul nem szolom, hanem az Atya ki en bennem lakic ő czelekedi à tetemenyeket, Hidgyetec enne kem, hogy en az Atyaba vagyoc, es az Atya en bennem. IME hallod hogy nyiluan mnodgya egy voltat az Atyaual, Vgy, hogy az Atya ő benne, es ő az Atyaba vol na. Ez penig hogy nem czac vgy legyen, à mint az Isten bennünc lakozic ereie szerint, hanem vgyan azon allat szerint, azon allapat szerint, mint az Atya ő magaba vagyon szent Palis bizonyittya monduan: Oe benne lakic az Istensegnec minden tellyes volta allattya szerint. Ezt iol eszedbe vedd, hogy az Istenseg valamint vagyon ő magaba, de az tellyesseggel éppen vgyan allattya szerint es azon abrazattal lakozic az Christusba. Hat igazan mondgya Wrunc, hogy az Atya ő benne vagyon, Es az ki ötet lattya, lattya az ő Atyatis. Viszontag igazan mondhattyuc az iras szerint, hogy à Fiu az Atyaba vagyon. Mert mint ő benne éppen vagyon az Atya minden Istensegeuel, Igy ős éppen tellyesseggel vagyon az Atyaba, igy à szent Lelekis, Vgy, hogy az Atya azon Isten legyen, ki az Fiu, es ki à szent Lelec, Viszontag à Fiu es à szent Lelec, azon Isten à ki az Atya, Es igy azert nem harom Istenec, hanem czac egy Isten, az Atya, à Fiu, es à szent Lelec, az nagy czudalatos meg gondolhatatlan egyesseg miatt, noha bizonnyal harom külön valo szömelyec. Elegedgyünc azert hittel latnunc ezt, hogy azon allat à szent Lelec, es hogy az Atya mindenestül allattya szerint à Fiuba vagyon, mint tellyes Isten tellyes Istenben, egy öröc Isten, egy öröc Istenben, azon keppen az Fiuis minden ép tellyes voltaual az Atyaba vagyon, igy à szent Lelekis mind az Atyaba mind à Fiuba mint tellyes Isten tellyes Istenben vagyon, Es az Atyais es à Fiu à szent Lelekben. Melly czudalatos egyességert, nem haromnac, hanem czac egy Istennec neuezteti magat, Mondom vgy neuezteti egynec magat, hogy nyiluan ez nagy egyességben harom szömelynec mondgyais mutassais magat, à mint elöb meg halluc. Ne véld kedig azt, hogy az harom olly keppen volna egy, mint harom korsobeli vizet őszue elegyitenel, es szinte egy korso vizze lenne, mindenestül egybe elegyeduen: Mondoc ne véld azt, hogy az Atyanac szömelye, az Fiuual es à szent Leleckel vgy volna egy, mint ha czac egy szömellye tünnenec, es niha ki az Atya, az volna Fiuis, es az volna à szent Lelekis, Mert az Atya nem Fiu, sem nem szent Lelec, hanem külön szömely à Fiu, es külön szömely à szent Lelec. De igy, hogy az Atya tellyesseggel az Fiuba vagyon, à Fiu tellyesseggel az Atyaba vagyon, es à szent Lelec tellyesseggel az Atyaba, es az Fiuba, az Atya es Fiu tellyesseggel à szent Lelekben. Mint midön tiz vagy harom embernec szolnec én, az en szom tellyesseggel vagyon mindeniknec hallasaba, de az egyic külön hallotta, az masikis külön maganac, az harmadikis külön foglalta azt ő magaba. Aulgy mint az Napba tellyesseggel el hatot az à feny es az melegseg, melly el lepte mind ez vilagot, De az Nap ő magaban külön valo, es à fenyis, az melegsegis ő magaban külön valo, Es noha az Nap alà erezti az ő fenyet es vilagat, de azert egyic soha el nem valic à masiktol: Igy noha az Atya mindenestül benne lakozot à Fiuba, de ötet mint külön szömelt el boczatta ez vilagra, es emberre lett, kit az Atya nem vött fel, Igy noha à szent Lelekbennis mindenestül fogua benne lakozic az Atya es Fiu, de azert ötet külön szömelybe boczatta hozzanc, es mind az altal soha egyic el nem valic az masiktul. Kinec mi voltat sem szoual, sem hasonlatossaggal, sem gondolattal meg nem foghatyuc, hanem ezeket czac azert rebesgetem, hogy valami keuesse saldithatnuc igaz voltat à szent Iras tanyitasanac, ki az harmat egynec mondgya, es hogy az Atya à Fiuba, es à Fiu az Atyaba lakic allattya szerint, es azert egy az ő allattyoc, de bizonnyal harom szömelyec. Azert midön Philepnec azt mondgya: Nem hiszede. hogy én az Atyaba vagyoc, es az Atya en bennem, Inti engedelmes hitre: Es inti hogy ne kerdez kedgyec nyughatatlan keppen, mint lehessen az. Mijs azert czac èhöz tarczuc magunkat, Hogy latuan az Christust, ő benne lattyuc az Atyatis, lattyuc à szent Lelketis.

Rea figyelmezz, mint legyen egy az harom. Coloss: 3. Hebr; 1.

Harom mint legyen egy.

Nem illy egyesseg vagyon az harom szömelybe.

Az emberi szozatis pelda valamenyibe.

Az Napis pelda

Ehöz tarcz teis magadat, es meg ne hamisicsd az Isten szauat, ha nem erthetedis.

Az Istensegről à mi okossagunc igen könnyen akarna ertení, es midőn hallya, hogy az Isten *Atya*, Fiu, es szent Lelec, keuanna vgy esmerní à mint â szem lathatna, de ő most magat czac annyiba akaria velünc esmertetni, az menyibe imatsagunkat kellessec hozza rendelnünc, *A*zert ha melyebben nem esmerhetedis, elegedgyel akar tsac ezzel, hogy az *A*tyatul szent *Fi*a altal tudhass kérní ertelmesen, Mert mihent imatsagodban emlited egyiket, ottan be foglaltatic az masikis, es az harmadic, Mihent az *A*tyat meg szolitod, ottan az *Fi*utis, es az szent Lelketis be foglalod, Hogy az *A*tya szent *Fi*aert adgya sz: Lelket es minden iauat. Noha az te okossagod az ő imatkozasaba azt keuanna, hogy egyszersmind lathatna minden voltokat, az *A*tyanac, az *Fi*unac, es az szent Leleknec, de az à fel tamadas vtan leszen: Es nehezli az okossag, hogy vgy tettzic, hogy az egyességből ki rekezti az *Fi*ut, es az szent Lelket, mikor az Atyatul kér, De nem, Mert mihent az *Fi*u neuebe kérsz, es szent Lelketis kérsz, ottan mind az tellyes egy Istenseget az harom szőmelybe tizteled. Most ezt ők eleg neuennis veszic, mert czac ennyire ielentettec ki magokat, es igy tanyitottac minket, hogy mindenic szőmelyt az ő kiualtkeppen valo tizti szerint emlitsünc. Mind az altal minden imatsagodba mint ha az Iordan partyan aluan néznel az *A*tyara az *Fi*ura es az szent Lelekre az mint magat ki ielentette, nézz az harom szőmelyre, ez nagy homaly alattis.

Amelkodua bőczűld meg ez titkot.

Bőczűld meg ez titkot elmednec amelkodasaual, ha ertelmeddel most elegge meg nem foghatodis. Mert bizonnyaba nagy *TITOKIS*, de nagy haszonis ez, hogy az Isten őrőc *A*tya, őrőc *Fi*u, es szent Lelec, es az *A*tya *Fi*atis, szent Lelketis velőnc közli. *TITOKNAC* azert mondom, mert emberi okossag felőtt vagyon az, hogy az egy Istensegben harom őrőcke valo szőmely legyen, mindenic külön valo szőmely, de egy Isteni allat legyen, Hogy à minemű az *A*tya, olly, sőt vgyan azon legyen az *Fi*ui allat, olly, sőt vgyan azon legyen az szent Lelec allattya, de bizonyos külön külön szőmelybe. Hogy à mint az *A*tya önnön magaba tellyes, es egy Isten, azonkeppen az *Fi*uis, önnön magaba tellyes, es egy Isten legyen, es vgyan azon Isten legyen, mind az *Fi*u, mind az szent Lelec, az ki az *A*tya: *Az* Atya éppen mindenestűl az *Fi*uba leuen, à *Fi*u megent az Atyaba leuen, es az szent Lelekis mind az *A*tyaba, mind az *Fi*uba leuen, azonkeppen az *A*tya es az *Fi*u az szent Lelekbe leuen, olly nagy egyességgel, melly minden ertelmet fellyűl halad, Es mind az altal ez nagy egyességbe külön maganac valo szőmely legyen, mind az *A*tya, mind az *Fi*u, mind az szent Lelec. Kiről bolondul imilly peldatis mondhatnanc: Hogy az egy Czeresnye szembe harom külön valoc vadnac, az magoczkanac az bęlí, ő maga az mag melly czerepes, es az hussosa, Mind az harmat egy czeresnie szemnec mondgyuc, az nagy egyességert, de azert az vtan meg valaztyuc őket, külön neuezuen az bęlit, az magot, es az czeresnyet. Igy az egy Gyertyatis meg valaztyuc, külön neuezuen az bęlit, az fadgyat, es az langiat. Igy az egy Napotis meg valaztyuc, neha külön neuezuen ő magat, külön az ő fenyet, külön az ő melegseget, maga mind harmac ezec olly egyesec, hogy soha egyic az masiktul el nem valhatic. Igy olly nagy egyesség vagyon az *A*tya, *Fi*u, es szent Lelec köztis, hogy mindenűtt egyszersmind legyenec, egyszersmind ezelekedgyenec mindeneket, Es mindenestűl fogua tellyes ép Istenseggel egyic legyē az masikba el valhatatlahul. *A* mint ezeket nem czac bolond peldaual, hanem vgyan bizonyos szent Irassalis meg bizonyitottuc ez előb. Melly bizonsagokrol ez vtan harmadic Predikationkba többet vgyan bőweñis szolunc. Most czac ezt vedd eszedbe, Miert mondam nagy Isteni titoknac es mesenec lenni az Istennec illy esmeretit, Ezert: mert ez ellenkezic az okossaggal, kinec vgyan eztelensegnekis tettzic, es keptelennec, maga czac amaz kis peldaczkakis meg ielentic lehetseges voltat. De miert hogy azoc igen tatuul valo hasonlatossagoc, es semmi peldabol meg nem foghattyuc azt az nagy titkot, azert mi czac az Isten szauahoz ragaz kodgyunc hittel.

Tauul valo pelda az harom szőmelynec egyességeről.

Miert titoc.

Gyönyörűsegesis Istenbe mind az harom szőmelyt.

De nem czac titoc ez, hanem vgyan draga *HASZONIS* édesseggel rakuadon rakua leuen. Midőn ertyűc illy nagy maga aianlasat Istennec: Hogy az *A*tya Isten az ő tulaydon termeszet szerint valo *Fi*at ertűnc adna, es az ő tulaydon Lelket, ki valosagos Isteni termeszet, ki az *A*tyaual es az *Fi*uual egy, es azon Isten, vgy öntene ki à mi *esmerni* az egy

ſziuünkbe, es vgy egyeſite mi velünc, magat öſzue elegyituen teſtünckel es lelkünckel, hogy mijs olly Iſteni termeſzetücke valtoztatnanc mint ö maga, es minketis olly egyeſecke tenne, az melly egyeſſeget ſzerez az *A*tya között, es az *F*iu között, *A*z zon ſzerelmet es keduet inditana mi bennünkis, az minemüt öröktül fogua ſzerez ö köztökis, minketis mennyeiecke es Iſteneſecke tenne. *O H* ki nagy dolgoc ezec, es noha igen Titkoſoc, de bizony Gyönyörüſegeſekis azoknac, az kic reſzeſec benne. Ezeket annac ęrtelmeröl mondam, hogy az harom ſzömelt egy Iſtennec lenni valamenyire okoſſag ſzerintis, de leg inkab, az iraſnac bizonſagibol meg eſmernünc. De igen öſzue elegyedet ſzoual ſzaporituc eddig valo beſzedünket az együgyükert. Immar röuidedennis laſſuc mit tanulanc moſt.

MIT TANVLANC.

SZolanc az Iſtennec kęt fęle eſmeretiröl: Elöſzer az okoſſag ſzerint: Maſodſzor az Iraſnac tanyitaſa ſzerint valo eſmeretiröl.

Közönſegeſen minden ember az ö okoſſagabolis meg eſmerhetne, hogy az Iſten egy lelki allat, minden ioknac oka legyen. De az Satan eztis ſoc keppen fel zauaria az iſtenteleneknec elmeiekben. De az Irasba Iſten ö magat felötte igen czudalatoſon ielentette ki, igen nagy gyönyörüſeges vigaztalaſinkra: Hogy az *A*tya az ö egyetlen egy ſzülettet emberſegünkbe fel öltöztetuen èröttünc atta: Es az ö ſzent Lelket mind az *A*tya, mind az *F*iu belenc öntene wyionnan ſzületeſünkre: Es ez harom ſzömelybe akarna ö egy öröcke valo Iſtennec eſmertetni. Kit ha okoſſaggal meg nem foghatnankis az Iſteni ielenteſnec engednünc kel, az iraſnac bizonſagi ſzerint, Mert az iras mindenic ſzömelt Iſtennec Neuezi, es Iſteni Tizteletet tulaydonit mindeniknec, Es mind az altal Egynec neuezi az Iſtent. Ezböl azert meg tettzic, hogy az Iſtenröl mas ęrtelemmel tanyit az Euangeliom, hogy nem az okoſſag, kinec Summaiat ier laſſuc.

Mikeppen mondgya az Iras az Atyat, az Fiat, es à ſzent Lelket egy Iſtennec, Es viſzont az egyet Haromnac.

Ezekbe meg valtoztatnac.

ELöſzer: Hogy az Iſtenſeg nem töb hanem czac egy az Atyaba, à Fiuba, es á ſzent Lelekbe. *MASODSZOR*, az egy Iſtenſegnec czelekedetijs (mint â teremtes, taplalas, iduözites, es az öröc ęletnec meg adaſa, es ezekhöz haſonlatoſoc) egyenlö keppen illenec az *A*tyara, â *F*iura, es á ſzent Lelekre. *HARMADSZOR* *A*z egy Iſteni tizteletis, az imadas tulaydonitatic egyenlö keppen az *A*tyanac, á *F*iunac, es á ſzent Leleknec. Mind ezekbe czac egynec es egyenlönec tartyuc mind â harom ſzömelyt. De meg valaztatnac elöſzer ſzömelyenbe, hogy mas az *A*tya, mas á *F*iu, mas â ſzent Lelec ſzömelye. Maſodſzor ezekbe, hogy az *A*tya ſzülte *F*iat, az *F*iu ſzületet az *A*tyatul, az ſzent Lelec ſzarmazic az *A*tyatul es *F*iutul. Harmadſzor kilſö Tiztekbe, Mert az *A*tya az *F*iat boczatta, Viſzont az *A*tya es á *F*iu â ſzent Lelket küldi. Ezeknec bizonyſagi ſoc iraſokbol meg tettzenec. Kiröl oda fel is ſzolanc, Kiböl röuid ęrtelmünc ez, Hogy hidgyüc hogy az Atya *F*iat atta èröttünc, es az ö ſzent Lelkeuel wyionnan ſzült az öröc ęletre. Erre ſegitſen ö ſzent felſege bennünc. Ezekböl tanullyunc azert imigy ſzolni az Iſtenröl, es az harom ſzömelyröl.

Miczoda az Iſten?

AZ Iſten öröcke valo, vęghetetlen Lelec, io, igaz, ſzent, bölcz irgalmas, mindenhato, es minden allatoknac teremtöie, taplaloiá, es gondviſelöie, ki az ö igeiebe magat vgy ielentötte meg, hogy legyen *A*tya, *F*iu, es ſzent Lelec.

Miczoda az Atya?

AZ Atya öröcke valo Iehoua, mindē allatoknac Teremtöie, es tartoia, az *F*iuual es â ſz: Leleckel: Ki az ö *F*iat öröc idöknec elötte ſzülte az ö allattyabol,

Es ki

Es ki az idönec tellyessegebe el botsatta az ö egy szülötet *Fiat* az embersegbe, hogy az emberi nemzetet az halalbol meg valtana, es az hiueket á szent Leleckel az örök életre el peczetlene, az ö diczöseges kegyelmenec dirzeretire.

Miczoda az Fiu?

AZ Fiu az Christus Iesus, igaz Isten, es igaz ember, ki mikor Istenec formaiaban volna, szolgai abrazatot vött fel, es az örökke valo Leleknec altala meg aldozta önnön magat az Istennec, hogy lenne az emberi nemzetnec bölczesege, igassaga, szentsege es valtsaga.

Miczoda á szent Lelec?

AZ szent Lelec igaz Iehoua, ki az Atyanac es az Fiunac örökke valo Lelke, es az Atyatul az Christusnac neuebe adattatic az hiueknec, hogy öket wyionnan szülye, meg vilagositsa, es az örök életre el peczetellye.

INTES.

EZeknec bizonsagit igen iozanon es alazatosan tanullyuc meg az Irasbolis, igyekezuen hogy azon kiuül az okossagnac nyughatatlansagabol elmenket el ne buritsuc az Istennec titkos dolgainac melysegeuel. Melly Iras mindenic szömelyről minemü bizonsagokat tegyen, annac tanusagit hallasszuc Harmadic Predikatiora. Kiknec figyelmes tanulasaba senki ne röstelkedgyec, Hanem tanullya minden igazan meg esmerni, mind az Atyat, mind az *Fiut*, mind á szent Lelket, hody az ö igaz esmereti es benne valo bizodalom altal meg tartassunc az örök életre. Kire *Ioan: 17.* mindnyaiunkat segellyen az mi kegyelmes Atyanc, az ö szerelmes *Fiaert*, szent Lelke altal, Amen. Kiert mostis mindnyaian könyöröguen, mondgyuc el imez imatsagunkatis:

Imadsagat Harmadic Predikatio vtan talalod.

HARMADIC PREDIKATIO
SZENT HAROMSAG NAPIARA.

☞ *Az Diczeret es az Könyörges vtan, Ez Summaczkan el kezdhed az Tanusagit.*

SVMMAIA AZ SZENT HAROMSAGROL
azoknac, az melly Tanusagine köuetköznec.

FElsö Predikationkban meg tanulanc röuideden, Mi legyen az Isten. Ki hogy harom szömelybe egy örök Isten volna, okossag szerintis, az iras bizonysagi szerintis tanulgatanc rola. De most az okoskodasnac beket hagyuan, czac az Irasnac soc szep bizonsagit szamlalom elö. Most azert immar renddel szollyunc mind az harom szömelynec valosagos Istensegekről az irasnac bizonsagibol, Hogy meg esmeriük egyenlö es nem külömbözö, sem mas Istennec lenni az *Atyat*, az *Fiut*, es á szent Lelket, Hanem egy termeszetnec, egy allatnac, egy akaratunac, együt czelekedönec, es egy arant tiztelendönec, es imadandonac: Vgy annyira, hogy mihent egyic szömely neueztetic, ottan az masikis es harmadikis ott értetic, Es mihent egy Tiztelteticc, ottan mindenic Tiztelteticc, mihent egyiktül valamit kérünc, ottan mindeniktül kérünc, Es mihent egyiknec halat adunc, ottan mindeniknec halat adunc.

Mon-

Sz: HAROM SAG napiara.

A szent Haromsagrol,

Mondom midőn őket ez neuezettel *Atya*, auagy *Fiu*, auagy szent Lelec neuezzűc? Mert soha *Atya* nem lehet *Fiu* nelkűl, *Fiuis Atya* nekűl, Ezeknec kedig mind őrőcke egy tulaydon Lelkec volt, ki nelkűl sem lehetnec.

LASSVC meg azert az bizonsagokat, melly az *Atyatis* Istennec, az *Fiutis* Istennec, es az szent Lelketis Istennec, es ez harmat czac egy Istennec mondgya. Hogy mijs ez harom szőmelt nem harom Istennec, hanem czac egy valosagos Istennec esmerűc lenni, nagy Isteni titkos bőlczesegből, hatalombol, es termeszetből, kinel ninez semmi lehetetlen, hanem valamint mondgya, vgyan vgyis kel annac lenni. *SZOLVNC* kedig az bizonsagokrol harom rendbe. Előszer hogy nyiluan mind az *Atya*, mind az *Fiu*, mind az szent Lelec valosagos Istennec neueztetnec. Masodszor hogy mindeniknec egyenlő Isteni czelekedetec tulaydonitatnac. Harmadszor hogy egyenlő Isteni tiztelettel tizteltetnec. Ezeket mindenic szőmelyről ier lassuc meg az szent Irasnac bizonsagibol.

Neuezetiről.

AZ ATYAROL.

Mond szent Pal Corinthusbelieknel, *1.Cor. 8.* Noha vadnac kic Isteneknec mondatnac, de nekűnc egy Istenűnc vagyon, ki az *Atya*. DE az *Atyanac* Istensegeről semmi ketelkedes ninczen, Miert hogy az Iras arról bőwsegesen bizonsagot teszen, De arrol vagyon az kerdes, Ha czac az *Atya* az egy bizony őrőcke valo es Teremtő Isten. Hogy nem czac az *Atya*, Hanem az *Fiuis*, es á szent Lelekis, az *Atya*ual egyetembe bizony Isten legyen, ezeknec bizonysagirol vgyan bőwen szoloc. Lassuc azert Előszer ezt, Hogy az *Fiuis* soc helyen Istennec neueztetic.

AZ FIVROL.

Az Fiunac Isteni NEVEZETIRŐL.

AZ Fiurol mond Esaias, *Esa: 9.* Az ő Neue erős Isten. Ismet: *Esa: 7.* Oe Emanuel Isten velűnc. Esmet: 25. nenezi olly Iehouánac, Wrnac Isteñec, ki az halalt őrőcke el nyelne, ki az kőny hullatasokat minden ortzarol el törlene. Ismet: *Esa: 35.* Olly Istennec mondgya, ki az vaknac szemet meg nyitna. Ieremiasis neuezi Iehouanac es mi igassagunknac *Ierem: 22. 33.* Moyseſis Iehouanac, Eloimnac valosagos Istennec, es Wrnac mondgya, *Genes: 32. Exod: 3.* Dauidis *Psalm: 45.* annac mondgya. Ezec homalyosbac.

DE az *Apostoloc* imilly nyiluan szolnac felőle: Mond szent Ianos *Ioan: 1.* Az Ige Isten vala. Ismet: *1. Ioan: 5.* Ez igaz Isten es őrőc ęlet. Thamasis monda: *Ioan: 20.* En Wram es en Istenem. Mond szent Palis *Actor: 20.* Gondot viselletec az Istennec Gyűlekőzetinec vezerlesere, mellyet maganac kereset az ő vęreuel. Mond ismet: *Rom: 9.* Ki az *Atyac* kőzzűl valo test szerint: De mindeneknec felőtte mind őrőcke aldando Isten. Esmet: *Philip: 2.* Ki midőn Istennec formaiaban volna, nem vele ragadomannac lenni, hogy egyenlő volna Istenhőz. Esmet mond: *1. Timoth: 3.* Ketseg nekűl az Kereztyensegnec nagy titka ez: hogy Isten ielent meg az testben. Esmet: *Coloss: 2.* Oe benne lakozic az Istensegnec minden tellyesſege volta szerint. Esmet: *Hebr: 9.* Ki az őrőcke valo Lelec altal magat meg aldozta. Oerőcke valo Leleknec őrőc Istenseget ielenti itt á szent Pal.

Ellen veteſec.

Ellen veteſec.

NEKIC két egyenlő Istent gondoluan, azt vélic, hogy Istennec azert mondatnec, mert az Istenseg tellyesseggel lakozuan benne, Istensegre epitetet volna, De az iras vgyan egy szűlőtnekis, *Ioan: 3.* Bizony Istennekis, *1. Ioan: 5.* es Istenhőz egyenlőnec *Ioan: 8. Phil: 2.* mondgya őtet, Ki ezbőlis meg ielentetet Isten *Fianac*, hogy az meg szentelő Lelket ki öntötte, *Roman: 1. Ioan: 20. Actor: 1.* es hogy az ő Istensege őrőcke valo Leleknec mondatic, *Hebr: 9.* HOGY kedig nihol czac az *Atya* mondatic Istennec, *Ioan: 12. 1.Corinth: 8. 1.Timoth: 2. Epheſ: 1.* es nagyobnac az *Fiunal*, *Ioan: 10.* ollykor az iras nem az ő Isteni formaiara nézuen szol, hanem az Kőzbe iarasnac tiztire, á Christus szőmelyere, es mind ket termeszetire. Ezeket az *Fiunac* Isteni neuezetiről mondam. Immar masod rendbe Isteni czelekedetit gondollyuc meg, es azbőlis esmerűc meg őtet valosagos Istennec lenni, mint az *Atyat*.

Az Fiu-

AZ FIVNAC ISTENI CZELEKEDETIRŐL, Es Isteni Termeszetiről.

AZ ő Isteni czelekedetijs meg ielentic ötet termeszet szerint valo Istennec lenni, Mert örőcke valo vęghetetlen bőlczesegű, halhatatlan, mindenhato, mindeneknec teremtőie, ęltetőie, meg szentelőie, es iduőzitőie.

Hogy vęghetetlen bőlcz legyen. *Ioan:* 11.

Vęghetetlẽ bölcs.

Erről igy szol az Iras: Mostan esmeritűc meg hogy tutz mindeneket. Peteris azzont monda rola, *Io:* 21. Ianosis mond *Io:* 2. Oe maga Iesus nem bizza vala magat raioc, miert hogy mindeneket esmer vala, sem vala szűkseg, hogy valaki az ember felől tanubizonsagot tenne, mert ő tudgya vala mi volna az emberbe. *Apocal:* 2. En vagyoc ki á sziuet es á veseket visgalom.

Hogy örőcke valo legyen.

Oerőcke valo.

Mond szent Ianos *Ioan:* 1. Kęzdetben vala az Ige: Istennel vala: Isten vala. Mond *Ioan:* 8. Minec előtte Abraham volna, en vagyoc. Ismet: *Ioan:* 17. *Atyam* diczőiczd meg az te Fiadat, azzal az diczősęggel, á ki volt ennekem te nalad, minec előtte é vilag lenne. Mond szent Pal: *Coloss:* 1. Minden teremtet allatoknac elsső szűlőtte. Ismet: *Hebr:* 1. mond, az *Fiurol* mondgya: Te Wram kezdetbe teremted az főldet: Esaias- *Esa:* 41. nac imez irasat: En vagyoc az elsső es az vtolso, Oe magarol mondgya Christus Wrunc szent Ianosnal, *Apocal:* 1. Mond Salomonis *Prouerb:* 8. Az Iehoua birt engemet az ő vtanac kezdetibe, az ő czelekedeti előtt, attul fogua őrőktűl fogua feiedelemsegem volt, kezdettűl fogua az főld előtt: Mikor az ęgeket keszíti vala ott valec. Ezeket Salomon az Isteni bőlczesegről monda, kit szent Pal Christusra magyaraz, mert ő az Istennec bőlczesege. Touabba az Atya vilag kezdetitűl fogua á hiuec Attyanac neueztetet, de czac az ő *Fia* altal lehet ő *Attya* az bűnős embernec, *Ioan:* 1. Azert az *Fiunakis* kellet lenni örőcke mint az *Atyanac*. Szent Peter azt mondgya, hogy á Christus Lelke altal szoltac az regi Prophetac, hát ha lelke volt, ő magais volt, 1. *Pet:* 1. Es azt mondgya hogy lelekben predikallot az tőmlőtzben leuő lelkeknec, kic Noe ideieben hitetlenec voltanac, 1. *Pet:* 3.

Hogy mindenhato legyen.

Mindenhato.

Hebr: 1. Mindeneket tart az ő hatalmasaganac igeieuel. *Ioan:* 5. Valamit az Atya czelekedic, ezeket az *Fiuis* egyenlő keppen czelekedi. *Matth:* 28: Adatot ennekem minden hatalom főlden es Menyen.

Hogy valtozhatatlan es halhatatlan legyen.

Vatozhatatlan es halhatatlan.

Mond szent Ianos rola, 1. *Ionn:* 5. Ez az örőc ęlet. Tehat halhatatlan. Mond ő maga, *Ioan:* 10. En vagyoc az ęlet. *Ioan:* 11. En vagyoc az fel tamadas. *Ioan:* 5. Mikeppen az Atyanac ęlete vagyon önnön magaba, Vgy adatot az *Fiunakis* hogy ęlete legyen önnön magaba. Tehat halhatatlan ęlő Istennec kel lenni. Mindenec felőtt valo nac, nagy es igaz mindenhato Istennec, Szent Pal *Hebr:* 1. az *Fiurol* mondgya ezt, Te Wram kezdetbe az főldet fundaltad, es az ęgec á te kezednec alkotuani, ők el veszнec, te pedig meg maratsz. Mond ő maga, *Matth:* 24. *Az* főld es á Meny el mulnac, az en beszedim el nem mulnac. *Ioan:* 10. Senki en tűlem el nem veszi az en lelkemet, ha talmam vagyon hogy le tegyem azt, es ismet fel vegyem.

Hogy egyenlő legyen az Atyaual.

Egyenlő az Atyaual.

Ioan: 5. Igyekeznec vala á Sidoc hogy meg ölnec az Christust, mert nem czac meg feytette volna á Szombatot, De az Istentis sayat Atyanac mondotta volna, egyenlő- ue teuen magat Istenhőz. Mond szent Pal, *Phil:* 2. Ki midőn Isteni szőmelybe volna, nem ragadomannac alita az Istenuel valo egyenlő voltat. Zacharias mond, *Zach:* 13. Tamadgy fel fegyuer az en Paztoromra, es az firfiura, á ki en hozzam leg közelb valo, verd meg az Paztort, es el oszolnac á Iuhoc.

Hogy mindennec Teremtőie legyen.

Teremtő.

Ioan: 1. Mindenec ő altala teremtettenec, es ő nala nelkűl semmi nem lett, á mi lett. Midőn mindeneket neuez, nem czac az embercket, hanem egyeb teremtet allatotis

be re-

A szent Haromsagrol,

be rekezt. Ismet mond. Ez vilag ô altala teremtetet: Az vilagon hogy nem czac az wyonnan szűlőtteket ęrti, meg tettzic, mert azt mondgya, es ez vilag meg nem esmere ôtet, az hiuec penig meg esmerec, Mond Christus Wrunkis, *Ioan: 5.* Az en Atyam mind ez ûdeig munkalkodot, es enis munkalkodom. *Ioan: 5.* Valamit az Attya czelekedic, azokat egyenlô keppen az *Fiuis* czelekedi. *Coloss:* 1. Oe altala es ô hozza kepest mindenec teremtettenec, mind meñyben, mind fôlden valoc, lathatoc, es lathatatlanoc, akar Kiraly szekesec legyenec, akar wralkodo Wrac, akar feiedelemsegec, &c. 1. *Corinth:* 8. Nekűnc egy Wrunc vagyon az *IESVS CHRISTVS*, ki altal mindenec vadnac. *Hebr:* 1. *Psalm:* 102. Te kezdetben Wram à fôldet fundaltad, es à te kezednec alkotuani az ęgec. Ezeket Istení czelekedetirôl mondam. Immar Harmad rendbe Isten Tizteletirôlis szollyunc.

Tizteletirôl,

AZ FIVNAC ISTENI TIZTELETIRôL.

ISteni Tiztelete ezekbôl meg tettzic, Mert ôtetis imadgyac, nekűs kônyôrôgnec, es halat adnac az hiuec, mint szent Istuan halalakort neki aianlya Lelket *Actor:* 7. Szent Pal soc helyen hiwia segitsegűl, Mint *Roman.* 7. 2. *Tessal:* 2. 1. *Tim:* 1. Kit imadnac az Apostoloc menybe menesekort, *Luc:* 24. Es igy tanyit Christus wrunkis, Hogy mindnyaian Tiztellyec az Fiut, mikeppen tisztelic az Atyat, Valaki nem tisztelí à *Fiut*, nem tiszteli az Atyatis. Es mond *Ioan:* 11. Ez Lazar betegsege nem halalos, de boczattatot az Isten Tiztessegeiert, hogy az altal diczôitessec az Istennec Fia: Hiszteke Istenben: en bennemis hidgyetec.

Ioan: 5.

Ioan: 14.

Ezeket az Fiunac bizony Istensegerôl mondam, hogy mind Neuezeti, mind Czelekedeti, mind Tizteleti meg mutassac bizony es valosagos Istennec lenni. Kinec bizony Istenseget hogy megis inkab eszűnkbe vegyűc, Eztis lassuc: Az ô Tôruenyis mint szolt ô rola, Es mind az Prophetac, mind az Apostoloc mit szoltac, hol egy, hol kęt Termeszetirôl, Es mint aianlyac ôtet nekűnc, az mi ôrôc iduôssegűnkre.

Az Test fel vete le elôtt, ket keppen mint ielentet te ki magat lathatatlanul es lathatoul.

Hogy az ô Testamentombannis volt es szolt az Istennec Fia.

AZ ô Testamentomban kęt keppen szolt: ELôSZER Szent Leleknec altala: Masodszor, ideig fel vôtt formaba. Peter azt iria, hogy az Christusnac iôuendô mondo lelke volt à Prophetakba, 1 *Pet:* 1. Es igy Lelec szerint mindenkort ielen volt, Es szolt az Atyakbannis az ô Tôruenybe. Szent Palis Esaiasnac negyuen ôtôdic reszeben imez mondasat Istenec, En vagyoc á kinec kezei ki nyuy tottac az ęgeket, és ezeknec minden Seregenec en paranczoloc, &c. Christusra magyarazza Romabelieknel, *Roman:* 14. Szent Ianosis 12. reszeben Christusra magyarazza, Esaiasnac hatodic reszeben valo imez mondasat: Mennyel es mond meg az nepnec, haluan hallyatoc es ne ęrczetec, &c. Volt azert es szolt Istensege szerint az ô Testamentomkortis, lathatatlan keppennis.

MASODSZOR szolt es czelekedet az fel vôtt formaban, mellyben ô magat lathatoua tette: Mint Iacobbal Angyal kepebe tusakodec. Hogy kedig Christus volt az, meg tettzic, Mert az Atya auagy à szent Lelec, soha Angyalnac auagy kôuetnec nem neuezteric az irasba, de az Christus soc helyen neuezteric, mint Esaiasnal nagy Tanacznac Angyalanac, Es Malachiasnal, Frigynec Angyalanac. Teremtet Angyal sem lehetet imez okokert: Elôszer azert, mert az az Angyal Seregeknec Wranac Istenenec es Iehouanac neueztetic, *Oseæ* 12. Melly Nęw czac az valosagos Istene, *Esa:* 42. *Amos* 5. Masodszor, azert nem volt teremtet Angyal, mert ennec à Iacob aldozatot teszen, *Genes:* 35. kit maganac nem merne venni az teremtet Angyal, *Apoc:* 19. *Iudic:* 12. Harmadszor, mert ezen Isten kinec Iacob aldoza, ô magat El Schaddai, az az, haralmas Istennec neuezi. Negyedszer, mert Iacob annac az Angyalnac halala kort kônyôrôg, *Genes.* 48. Nem szabad penig semmi teremtet allatot imadni, *Deuter:* 6. *Esa:* 42. Ezen *ANGYAL*, az az, az WR *CHRISTVS* volt, ki Moysesnekis à Czipke bokorba meg ielenic. Egyic bizonsaga hogy Christus volt az, imez: Mert az szent Pal mondgya hogy az Christus volt az Israel nepenec Hadnadgya, Masic: Mert az az Angyal Abrakam, Isaac, es Iacob Istenenec hiwia ô magat. Harmad:

Genes: 32.

Esa: 41.

Malach: 3.

1.

2.

3.

4.

Exod: 23.

Mert

Mert azt paranczollya, hogy mikor ki iőnec, ő neki aldozzanac. Negyed, Mert az Israelt ő nepenec neuezi. *EZEKBŐL* meg tettzic, hogy minec előtte fel vőtte volna az emberi termeszetet ő magara, az előttis volt à mi Wrunc *IESVS* Christus. Kiről bizonsag imez mondasais: Ierusalem menyiszer akaralac szarnyam ala gyűyteni, *Matth:* 23. Kiről az regi Prophetakis, es az Apostoloc, hol czac egy termeszetiről, hol mind kettőről mint szoltac, ier tanulgassunc abbolis.

Mint szoltac Christusrol az Prophetac es az Apostoloc.

Harom fele valo sołasoc.

AZ regi Prophetac imilly harom ęle moddal szoltac az Christusrol: Neha czac Istensegeről: Neha czac Embersegeről: Neha mind az kęt Termeszetben valo szőmelyeről. Ezeknec bizonsagit ier lassuc. Az ő őrőcke valo *ISTENSEGERŐL* imigy szoltac, Mint *mond Esaias*, Imè az Iehoua Adonai el iő hatalomba, es az ő karia wralkodic sayat ereiebe. *Masutt mond:* Imè az Isten ő maga iő el, es meg szabadit minket, ackoron az vakoknac szemec latnac. *Mond Zacharias:* Imè en el iőuec, es te kőzőtted lakom, azt mondgya az Iehoua Isten. *Ismet mond:* Az napokban egy Iehoua Isten leszen, es az ő Neue egy leszen. *Micheas igy ßol:* Wralkodic az Iehoua Isten az időről fogua mind őrőcke. Ezec olly szolasoc, kibe czac Istensege ielentetic az Christusnac. *NIHA* szol az ő Tőruennis tsac Embersegeről, Mint midőn mond Moysesnel Isten, az Aszonyi allat magua meg rontya az kigyonac feiet. *Ismet:* Az te magodba meg aldatnac az főldnec minden nemzetsegi. *NIHA* egyszersmind kęt termeszetiről. Hogy meg mutassac, hogy az egy Iesus Christus igaz őrőcke valo Isten, es igaz idő szerint valo ember. *Mint:* Imè az Dauidnac tamaztoc igaz magot, es az ő Neue leszen Iehoua Isten, mi igassagunc, Te Bethlehem te belőled iő ki az Hadnagy az ki Israelben wralkodic, es az ő ki iőuesse őrőktűl foguan valo. *Ismet:* Iehoua mi bekesegűnc. Lassuc az Apostoloc tanyitasatis.

Istenes Emberseről. *Esa:* 40. *Esa:* 35. *Zachar:* 2. *Ismet Zachar:* 14. *Micheas Mich:* 4. *Genes:* 1. *Emberseről.* *Isten es emberseről.* *Ierem:* 33. *Mich:* 5.

AZ APOSTOLOKIS meg valaztottac Istenseget embersegetűl, Kic meg magyaraztac menyibe legyen Dauid fia. *Mond ßent Pal:* Dauid maguabol valo az test auagy emberseg szerint, de meg bizonyitatott Isten Fianac lenni, az hatalomnac, es meg szentelő Leleknec altala, es az fel tamadasnac altala. *Ismet:* Az Christus aa Sido nemből valo az Test szerint, de mindeneknec felőtte aldando Isten mind ő őrőcke.

Roman: 1. *Roman:* 9.

EZEKET az mi Wrunc Iesus Christusrol igen eszűnkbe vegyűc: Hogy meg esmeriűc őtet az irasoc szerint igaz es valosagos Istennec lenni, az *Atyaual* es az szent Leleckel egynec, es azon Istennec. Valaki azert tagadgya, vagy igaz Istenseget az Christusnac, vagy nem mondgya őrőcke valo, igaz, nagy, bőlts, mindenhato es teremtő Istennec. Hanem azt mondana: hogy az *Atya* Istensege lakic az ember Christusba: Vagy azt mondana: hogy czac Isteni meltosaggal fel ekesitetet: es hogy tsac Isteni Decretom szerint volt volna őrőc Isten, Eretnec az, Es èffęlec rőttenetes teuelygesre viznec, Es az Christusban valo bator bizodalmat el oltyac az sziuekbe. Mert miczoda Istenseg az, az melly Decretomba tartatic, Hiszem az Istensegnec tulaydon saga az, hogy valosagos legyen volta keppen, *Auagy* ha czac idő szerint valo rőndelt, es szerzet Isten volna, Tehát az egy igaz Isten felőtt tőb Istenec tamadtac volna, ollyac kic nem teremtettec az ęget es főldet. Meg vagyon kedig irua, hogy az Istenec kic az menyet főldet nem teremtettec, el veszszenec az főldről, es ęg alol. Hogy bizhatolis bator sziwel èffęle gondolt es wyionnan tamadot Istenbe.

Eretnekségec. *Ierem:* 10.

MI AZERT hidgyuc es vallyuc az mi Wrunc Iesus Christustis egy igaz Istennec lenni, nem mas es idegen es kűlőmbező Istennec az *Atyatul*, mindeneknec teremtőienec, ęltetőienec, őrőcke valonac, ki mindeneket birt, szolt egyenlő keppen az Attyaual, szent Lelkeuel egyetembe, ki az Atyanac egyetlen egy szűlőtte, ki az mi embersegűnkben fel oltőzuen, meg valta minket, wyionnan teremtet es helyhezteret mennyekbe, es wra lett nem czac az hiueknec, hanem mindeneknec kic főldőn, mennybe, es pokolba vadnac. Kiknec bizonsagirol megis többet szollyunc, az mi szi uűnknec benne valo bizodalmara. Lassuc czac rőuideden, imezęknec egy nihany

Keresztyeni igaz vallas.

bizonſagit, hogy az Chriſtus öröcke ſzűletet Fia az Atyanac, Es hogy idöre el kűldetet az teſtet fel venni, Es ö az mi mennyei Papi feiedelműnc, ki altal öröc ęletet vehetűnc.

Hogy oröcke ſzűletet legyen.

Erröl imigy ſzol az Iras: Mond Dauidnal az Iſten, *Pſal:* 2. En *Fiam* vagy te, en ma ſzűltelec tegedet, *Mond ß: Pal Heb:* 1. ki az Atyanac ditſöſegenec fenye, es az ö allattyanac ki metzet belyege. Eſmet: *Rom:* 8. ki az ö tulaydon *Fianac* nem kedueze. Eſmet: *Coloſſ:* 1. Iſtennec kepe, eselſö ſzűlöt minden teremtet allatoc közzűl. Mond ſz: Ianos, 1. *Ioan:* 5. Ki igaz Iſten es öröc ęlet: Eſmet *Ioan:* 5. Egyenlöue teue magat Iſtenhöz, Eſmet: *Ioan:* 3. Vgy ſzerete Iſten ez vilagot, hogy az ö egyetlen egy *Fiat* adna érötte,.

Hogy az Fiu el kűldetet az Atyatul az emberi teſtnec fel vetelere.

Mond ſzent Pal, *Galath:* 4. Mikor el iöue az idönec tellyeſſege, el boczatta az Iſten az ö Fiat, ki ſzűletec az aſzonyi allattul, Eſaias mond: *Eſa:* 9. Gyermec ſzűletec nekűnc, es Fiu adatec nekűnc. *Eſa:* 7. Imè à Szűz, mehebe fogan, es Fiat ſzűl.

Hogy ez è Fiu legyen mi nekűnc Chriſtuſunc.

Te vagy öröcke valo Pap Melchiſedech Papnac rendi ſzerint, *Pſal:* 110. Ki meg holt az mi bűneinkert, Fel tamadot az mi igazulaſönkert, *Roman:* 4. Gabriel Angyal mond: Wralkodic az Iacobnac hazan mind öröcke, es az ö orſzaganac nem leſzen vęge, *Luc:* 1. *Dan:* 7. *Mich:* 4. Moyſes mond: Prophetat tamazt tinektec az Iſten, az ti atyatokfiai közzűl, ötet halgaſſatoc, *Deuteron:* 18. *Actor:* 7.

Hogy kęt Termeſzetű legyen.

Nihol hiuattatic Iſten Fianac: Nihol ember fianac. Mint Eua igy ſzola: *Gen:* 4. Meg talaltam az firfiut az Iehouat, firſiunac Iehouanakis mondgya. Eſaiaſnal Emanuelnec, az az, velűnc valo Iſtennec neueztetic. Szent Ianoſnal, *Ioan:* 1. *Az* Ige Teſttê lön es köztűnc lakozec. Ieremiaſis mond: *Ierem:* 23. Dauid czomotaia, es Iehoua mi igaſſagunc, Sz: Pal mond, Dauid maguabol leuen teſt ſzerint meg bizonyitatot Iſten Fianac lenni, *Roman:* 1. Teſt ſzerint az Atyatul valo, ki aldot Iſten, *Roman:* 9. Iſteni formaban leuen, ſzolganac abrazattyaba öltözec, *Philip:* 2. Iſten ielent meg az teſtbe, 1. *Timoth.* 3. Nem *A*ngyalokat vött fel, hanem Abraham maguat vötte fel, *Hebr:* 2. Szent Peter mond, Meg holt teſtben, meg ęledet Lelekben, ki altal męg Noe ideiebennis predikallot, 1. *Pet:* 3.

Hogy az benne bizoknac egyedűl valo Iduözitöiec legyen.

Mikeppen Moyſes fel emelte à Kigyot az puztaba: Igy kell az embernec *Fianakis* fel emeltetni, hogy minden valaki lattya à *Fiut*, es hiſzen ö benne, el ne veſſzen, ha nem öröc ęlete legyen, *Ioan:* 3. Az ki hiſzen à Fiuba öröc ęlete vagyon, à ki penig nem hiſzen az Fiunac, öröc ęletet nem lattya, hanem az Iſtennec haragia marad rayta, *Ioan:* 3. Nem adatot ęg alatt mas Nęw, kibe kellene iduözűlnűnc, *Actor:* 4. Az *IESVS* Chriſtus kegyelmeböl hiſzűc hogy mijs iduözűlűnc, mint az Atyac, *Actor:* 15.

Teuelgeſec. *AT KOZOTTAC* azert azoc, es ha meg nem tęrnec, el veſznec, á kic az Fiu ſzűleteſet à Szűznec mehetűl kezdic el, es az ö öröc Iſtenſeget tagadgyac az teſti ſzűleteſe elött. *A*zokis kic emberſeget tagadgyac, auagy az ö egy ſzömelyebe kęt termeſzetit. Azokis kic mas Közbe iarot es Iduözitöt kereſnec. Miert kellet kedig az Chriſtuſnac kęt termeſzetűnec, bizony öröc Iſtennec, es bizony embernec lenni, arrol Karaczon űnnepebe ſzoltam, *Fol:* 48. 49.

Igaz vallas. Mi kedig *HIDGYWC* es vallyuc, hogy az *A*tya öröc idöknec elötte ſzűlte az ö Fiat, az ö allattyabol. Es az Atya ſem ſzűletet, ſem terētetet, ſem ſzarmazot maſtul ſenkitűl, Hanem czac az Fiu ſzűletet az Atyatul öröc idöktűl fogua, ki bizonyos idöben è vilagrais boczattatuan az *A*tyatul, fel vötte az emberi teſtet az Szűznec mehebe, hozzanc mindenbe haſonlatos az bűntűl meg valua. Ezert: hogy minekűnc Chriſtuſűnc, Papunc, es Kiralyunc, közben iaronc, engeztelönc, bironc, oltalmazonc, es Iduözitönc lenne, mindennec, kic ö benne biznanac. Ez legyen moſt Tanuſagunc az Fiui ſzömelyröl, Kinec öröcke valo felſeges voltarol, es az Prophetaknac es *A*poſtoloknac

loknac nagy fel magaztalasirol masutt szollyunc tőbbet. Segitsen az kegyelmes *Atya* WR Isten, hogy mijs vgy bőczűlhessűc meg őtet, az mint ő maga bőczűlte, es keuannya hogy mijs bőczűllyűc, Vgy mint tulaydon saiat termeszet szerint valo Fiat, ki adgyon mindnyaiunknac őrőc nyugodalmot, *Amen*.

AZ SZENT LELEKROEL.

AZ Szent Lelec felől hidgyűc es vallyuc, Hogy őis igaz Iehoua, igaz valosagos Isten, az *Atyanac* es à Fiunac őrőcke valo Lelke, őis mint az Atya es à Fiu, vęghetetlen termeszetű, bőlczesegű, es mindenhato, es szent, szabados, teremtő es őrőcke valo Isten, Es maganac valo szőmely, Es nẽ czac valami ereie Istẽnec, sem czac beńűnc teremtet wysaga, Hanem ęlő, ęrtő, szoló, es magaual szabadon czelekedő, Harmadic szőmely az egy őrőc Istensegbe, ki szarmazic őrőcke az Atyatul, es Fiutul, es ki eleitűl fogua az hiuekbe lakozot, mint Istennec Templomiba, ki altal szoltanac az Prophetac, ki Pinkősd napian tűzes nyelwnec lathato kepebe küldetet az *Atyatul* es *Fiutul* az *Apostolokra*, es minden időbe adatic az hiueknec, hogy azokat wyionnan szűllye, meg vilagositsa, meg szentellye, minden igassagra vezerlye, oktassa, vigaztallya, batoritsa, es az őrőc ęletnec bizonyos remensegere meg peczetellye, Ki egyenlő keppen tizteltetic imatkozassal, benne valo hittel es bizodalommal, mint az *Atya* es az Fiu. Ezeknec bizonsagirol ier tanullyunc à szent Irasbol, Es lassuc meg hogy őtetis mind Neuezeti, mind Czelekedeti, mind Tizeleti meg mutattyac igaz Iehoua valosagos Istennec lenni.

NEVEZETIRŐL.

Hogy ISTEN legyen.

Ezechiel 2. nyiluan Iehouanac mondgya, igy szoluan: Belem iőue az Lelec, es labomra allata, es monda: Mennyel es igy szoly, Ezt mondgya az Iehoua. Esaias Prophetatis az Iehoua el küldi illyen kőuetseggel: Mennyel vakiczd meg è népet, hogy latuan ne lassanac, es ęrtuen ne ęrtsenec, Ez Iehouat szent Pal szent Leleknec mongya, *Actor:* 28. Szent Peter mond *Ananiasnac*, *Actor:* 5. Miert hazudal az szent Leleknec: minem embernec hazudtal, hanem Istennec. Soc helyen az iras imigy szol: Nem tudgyatoké hogy Istennec Templomi vadtoc, es az Istennec Lelke lakozic ti bennetec, 1. *Corinth:* 3. Ez fęle irasokis azert mellyec nyiluan Istẽnec neuezic az szent Lelket, erősitsenec minket azba, hogy őtet igaz Iehouanac es valosagos Istennec esmerűc, es vallyuc. Lassuc soc Istení Czelekederitis, es Istení tulaydonsagit.

Hogy vęghetetlen Termeszetű legyen.

Arrol szent Pal igy tanyit: Hogy vgyan azon egy Lelec egyszersmind minden hiuekbe, es męg az egyęb teremtet allatokbannis czelekednec soc kűlőmb kűlőmb aiandekokkal, 1. *Corinth:* 12. *HOGY* vęghetetlen bőlczesegű legyen, meg tettzic, mert szolt à Prophetac altal, 1 *Pet.* 1 Kiről mondsz: Pal: az Istennec titkait senki nem tugya, hanem czac az Istennec Lelke, mert az Lelec mindeneket meg visgal, meg az Istennec mélysegetis, 1. *Corinth:* 2. *HOGY* Mindenhato legyen. Arrol igy szol sz: Pal: 1. *Cor:* 12. Mind azokat czelekedi vgyan azon egy Lelec. *HOGY* Io, es szent. Az te io Leleked vezerlyen engemet, *Psalm:* 143. Mikor el iőuend á Szent Lelec *Ioan:* 16. *HOGY* Szabad akaró: Oztogattya az Lelec, kinec kinec az aiandekot, az mint akaria, 1. *Corinth:* 12. *HOGY* teremtő Idgyen: *Az* Istennec Lelke lengedez vala az vizeken es taplallya vala az wyionnan teremtet allatokat, *Genes:* 1. Az Wrnac Lelke ekesitette meg az ęgeket. *Iob* 26. Az Iehouanac Lelke teremtet engemet, *Iob:* 13. Az Iesus Christus testenec az Szűz mehebe valo alkotasat, teremteset, es formalasat, az szent Lelec műuelte, *Luc:* 1. *Matth:* 1. *HOGY* őrőcke valo legyen. Az mi Papunc az őrőcke valo Lelec altal aldozta meg magat. De è mondas ęrtetic az Christus Istensegereis. *HOGY SZŐMELY* legyen. Mert soc helyen masnac neuezi az iras, mint mond Christus wrunc: Mas vigaztalot küldec. Kiről vgy szol Christus Wrunc, hogy őis tanyitana es eszekbe iutatna min seneket, Meg vigaztala őket, Meg feddi ez vilagot. Ha őis illyeneket czelekedic, tehat maganac valo szőmely, Kiről

Vęghetetlen teremeßetű. *Bőlczeßegű.* *Mindenhato.* *Io, es ßent.* *Szabados.* *Teremtő.* *Oröcke valo.* *Szőmely.*

A Izent Haromſagrol,

Actor: 13. így ſzol ſzent Pal: Az Lelec nyiluan mondgya, hogy leſznec az vtolſo időkbe, kic őrdőgi tudomant hirdetnec, 1. *Timoth:* 4. Iſmet: Monda à ſzent Lelec: Valaſſzatoc el ennekem Barrabaſt, es Sauluſt, arra à dologra, kire en őket hiwtam: Tehat ſzőmely ő. *Az* iras ſoc helyen meg valaztya az aiandekokat, es az aiandec tiztit, Mint *Actor:* 1.

Matth: 28. Veſzitec az reatoc iőuő ſzent Leleknec ereiet. Maſutis 1. *Corinth:* 12. Az Chriſtus kereztſegekort lathato keppen ielent, melly ſzőmelyhőz illic, Es egyűtt ſzamlaltatic az Atya es Fiu ſzőmellyel. Tehat őis olly, mint annac egyike. *HOGY* kedig

Szarmazic az Atyatul, es Fiutul. ſzarmazzec az Atyatul es Fiutul: En el küldem az Vigaztalot, ki az Atyatul ſzarmazic, *Ioan:* 15. Az engemet diczőit, mert az enyimből veſzen, *Ioan:* 16. Nihol Atya lelkenec, Nihol Fiu Lelkenec neueztetic. *HOGY* minden időbe, mind az ő, mind

Minden hiuekbe lakozo. az wy Teſtamentombeli hiuekbe lakozot legyen: *Az* kibe à Chriſtus Lelke nincz nē őue az, *Roman:* 9. Tehat à ſzent Atyac mind el veztec volna vgy, ha az Chriſtus Lelke bennec nem volt volna, De bennekis volt. Ezből ezis meg tettzic, hogy ha á Chriſtus nac Lelke azkor volt, tehat ő magais volt à Chriſtus, ki à mint regen czelekedet, igy mo ſtis ő czelekeſzic, mond ſz: Pal, Minec vtaña hittetec à Chriſtusba, meg peczeteltettetec az meg igert ſzent Leleckel, *Epheſ:* 1. Nem tudgyatoke, hogy az ti teſtetec az ſzent

Az Prophetac altala ſzoltac. Leleknec Temploma: ki ti bennetec vagyon, es kit Iſtentől vőttetec, 1. *Corinth:* 6. *HOGY* az Prophetac ő altala ſzoltac. Erről az iduőſſegről tudakoztac az Prophetakis értekezuen mi időre ſzolna az Chriſtus nac ő bennec valo Lelke, 1. *Pet:* 1. Minem emberi akaratbol hozattatot valaha ki az Prophetia, hanem az ſzent Lelektől hordoztatuan

Igazgato, tanito, ſſentelő, vigaztalo. ſzoltanac az Iſtennec ſzent emberi, 2. *Pet:* 1. *HOGY* igazgato, tanyito, es meg ſzentelő es Vigaztalo legyen. Mikor el iő az Vigaztalo, kit én küldec ti nektec az Atyatul, az Igaſſagnac Lelke, *Ioan:* 15. Az igaſſagnac Lelke vezerel titeket minden igaſſagra, *Ioan:* 16. Az Vigaztalo kit el küld az Atya en Neuembe, meg tanyit titeket mindenre, es mindeneket eſzetekbe iutat tinektec, *Ioan:* 14. Meg főreztettetec, meg ſzenteltettetec, meg igazultattatoc az mi Wrunc Ieſus neuebe, es az mi Iſtenünknec Lelke altal, 1. *Corinth:* 6. Meg peczeteltettetec az igeretnec ſzent Lelkeuel, ki az mi örökſegyünknec Zalogia, *Epheſ:* 1.

Miczoda à ſzent Lelec. *MIND* ezekből meg érthettyűc, hogy à ſzent Lelec nem czac valami indito es el mulo ereie legyen Iſtennec, Hanem őrőcke valo ſzőmely, az Atyatul es Fiutul ſzarmazo, ki altal mind az Atya, mind az Fiu egyenlő keppen czelekednec mindeneket, minden allatokba, ki egyenlő keppen imadando, egy hittel es bizodalommal es könyőrgeſſel tiztelendő az Atyaual es Fiuual, Es azert egy igaz Iehoua Iſten az Atyaual es Fiuual.

Ezeket külön mindenic ſzőmelyről azert tanulanc: Hogy mindeniket különnis meg eſmeriűc, mind Neuezetiről, mind Czelekedetiről, mind Tiztelettől, egyenlő Iſtennec lenni, Kic noha nyiluan külön valo ſzőmelyec, De ez harom ſzőmelyben egy őrőc Iſteni allat vagyon, Es azert czac egy Iſten ez harom ſzőmely. Kikről iőuideden vtol megis laſſuc mint kel egy ſzerſmind értenünc.

Az ſzent Haromſagrol.

Az Iſten, Lelki, értő, es okos allat, őrőcke valo, igaz, irgalmas, es mindenhato, es magaual ſzabad allat, *Atya*, Fiu, es ſzent Lelec, ez harom ſzőmelybe egy valoſagos Iſteni termeſzet, es egy Iſtenſeg. Atya, ki az ő Fiat őrőc időknec előtte ſzűlte az ő alattyabol: Fiu ki ſzűletet az Atyanac allatyal ol őrőcke, ki felis el ő ſzőtt az en beri termeſzetbe, es meg valta minket. Es ſzent Lelec, ki az Atyatul es Fiutul ſzarmazic őrőcke. Melly *Atya*, Fiu, es ſzent Lelec Iſten, teremtet, tart, eltet, es taplal mindeneket, Es az emberi nemzetſegből gyűyt ő maganac Anya ſzent Egy hazat, melyben az bodogſagban lakozzec, es diczerteſſec mind őrőcke. Ennec igaz eſmeretibe es benne valo őruendetes hitbe hogy mind vegig ő felſege meg tartſon, ier kőnyőrögiűnc.

IMATSAG.

ÓRőc Mindenhato Atya, Fiu, es ſzent Lelec VR Iſten: Segits minket hogy igazan eſmerheſſűnc meg teged, à menyire moſt ez nagy gyarloſagba, illy fel-

illy felseges WR akar meg esmertetni. Segits kegyelmes Atyanc, hogy te benned mint irgalmas Atyankba, A te szerelmes Fiadba, mint kegyelmes meg valtonkba, A te szent Lelkedbe mint meg szentelőnkbe őruendezuen bizhassunc, Es è mostani gyar lo ęlet vtan az őrőc bodogsagba mind őrőcke lathassunc, aldhassunc, es diczerhessünc: Vgy legyen.

Mi Atyanc, ki vagy mennyekben, Szenteltessec &c.

VTOLSO ENEK: Atya Isten tarts meg &c. Halat adune te neked &c.

ELSOE VRNAPI EVANGELIOM, SZENT HAROMSAG NAP VTAN.

ELSŐ WR. napiara ß. Haromsag nap vtan.

Az Istentelen Kazdagrol: Es Istenes szegeny Lazarrol.

ENEKLESROEL.

¶ *O Mindenhato. Isten &c*
¶ *Halgasd meg mostan felseges Isten, &c.*
¶ *Bodog az ollyan ember ez vilagon &c.*
¶ *Kerlec es intlec mostan tegedet &c.*
¶ *Az melly embernec io hiti vagyon &c.*
¶ *Bodog az ollyan ember az Istenbe &c.*

AZ EVANGELIOMROL.

AZ mara rendelt Euangeliomba Christus Vrunc kęt embert ád előnkbe peldaul: Egy igen kedue szerint lakozo kazdagot, ki friss ruhazattal, bőwseges kinczuel, hatalommal, birodalommal, mindennapi lakassal, bodognac tettzet, Ki istentelen es irgalmatlan leuen az nyomorultakhoz, halala vtan őrőc tűzre vettetet: Es egy igen meg nyomorodot Lazar neuű koldost: Ki szegenysegebe, ehsegebe betegsegebe, es egyeb nyomorusagiban istenesen tartuan magat, az Christusbeli hit altal az Angyaloktul Isten orszagaba vitetet. Kikről mind ez egesz vilag peldat vehet: Hogy senki bodognac magat ez vilagi győnyőrőseg miatt ne tarcza: Es egy nyomorultis nyomorusaga miat Istentűl el ne idegenedgyec: Es mindennec fő gondgya ez legyen, hogy az Isten igeiet igazan, figyelmetesen tanullya, es egesz ęletibe szorgalmatossan kőuesse, kiből ha kazdagis, ha nyomorultis, ő magat iduőssegesen tarthattya. Erről lassuc az Euangeliomot, Kit irt meg szent Lukacz az ő Euangeliomi kőnyuenec Tizenhatodic reszebe.

LVCÆ XVI.

a Ala egy Kazdag, ki őltőzic vala Barsonyba es Biborba, Es mindennap kedue szerint frissen lakic vala. *b* Vala kedig egy Lazar neuű kuldos, ki fekszic vala az ő aytaia előtt, fekelyéckel rakua, keuanuan meg elegitetni à morsalekokbol, mellyec à kazdagnac aztalarol le hulnac vala. *c* De az ebekis el iőuen, az ő fekelyit nyallyac vala. Lőn kedig hogy meg halna à kuldos, es vitetec az Angyaloktul Abrahamnac kebelebe, *c: Lazart testebe az ebec nyalogatasa kőryebiti, Lelec ßerint kedig az Angyaloktul őrőc diczőségre vuetic: Igy minden nyomorult hiueit testebennis igen alà valoc altalis soc keppen meg kőnyebiti Isten fel tamadasoc vtan kedig vgyan őrőcke nyugottya.* *d* Meg hala kedig az kazdagis, es el temettetec. *d: Vege leß mind friss iákasunknae, mind friss temetesűnknec.*

a: Ez kazdag tűkőre minden istentelenéknec, akar nemes, akar parazt legyen, kic tsac gyűytnec, eßnec, ißnac, es gőgőskednec.

b: Ez ßegeny, tűkőre minden Istenfelő nyomorultaknac, kic keuesuel meg elegednec, es Istenert io remenseggel mindent bek. seguel tűrnec.

Es mi-

Az iſtentelen Kazdagrol, es

e: Es midőn pokolba volna az győtrelembe, fel emeluen ſzemeit, lata Abrahamot tauol, es Lazart az ő kebelebe. Es fel kialta monduan: Atyam Abraham kőnyőrűly raytam, es kűld el Lazart hogy az ő wya vęget martſa az vizbe, es meg hiueſitſe az en nyeluemet. Mert kinlodom ez langba. f: Monda kedig Abraham: Fiam, emlekezzel meg, hogy el vőtted az te iauidat ęletedbe: Es Lazar azonkeppen az ő gonoſzit. Moſt kedig ő vigaztaltatic, te kedig kinlodol: Es ezeknec felőtte mi kőztűnc es ti kőztetec nagy haſadec vagyon ſzerezue, hogy azoc à kic akarnac innet hozzatoc altal menni, ne meheſſenec, ſe onnat ide altal ne iőheſſenec.

g: Az kedig monda: Kérlec az okaert tegedet Atyam, hogy kűlgyed űtet az en Atyamnac hazahoz, Mert vagyon őt atyamfia, hogy azoknac tanubizonſagot tegyen, ne iőyienec azokis é kinnac helyere.

h: Monda neki abraham: Vagyon Moyſeſec es Prophetaioc, halgaſſac azokat. Az kedig monda: Nem vgy Atyam Abraham, Hanem ha valaki halottaibol hozzaioc menend, meg tęrnec: Abraham kedig monda neki: Ha Moyſeſt es az Prophetakat nem halgattyac, ha ſzinte valaki halottaibol fel tamadandis, nem hiſznec.

e: Soc keppen neuekedic ez iſtentelennec kinya: Hogy olly el vetettet illy nagy diczőſegbe lat: es keßeritetic az előt eſedezni: Es tſac egy czep viz ſem adatic az egő tűzbeis.

f: Meg laſd mint êlß itt mert nints ßabadulaspokolbol.

g: Az iſtenteleneknec minden ohaytaſoc hiaba mulnac.

h Igen tanuld az Iſten igeiet, es ne ertekezzel azon kiuűl ſe halottul ſe őrdőgtűl.

ROEVID ERTELME.

EZ Euangeliomba kęt embert ad peldaul Chriſtus wrunc mind ez egeſz vilagnac: Egyic igen kedue ſzerint valo kazdag volt, kiuel igen iſtentelenűl ęlt, es ſoha meg nem tęrt, es azert holta vtan őrőc tűzre vettetet. Ki á mint kazdagſaganac czac morſalekiabol ſem adot az ehezőnec, vgy őis czac egy czep vizi kőnyebſeget ſem nyerhetet az langba: Azba ſem telic ſemmi kedue, hogy Lazart haza kűldenec inteni az ő atyafiait. Ez az egyic ember, az kiről ſzol az mai Euangeliom. Maſic igen nyomorult leuen, az WR Iſtentűl kegyelmet nyert, es őrőc ęletre vitetet. Ez kęt emberről fő keppen erre tanyit Chriſtus wrunc mindnyaiunkat: Mit haſznalna ha mind ez egeſz vilagot nyernűkis, es lelkűnket el veztenűc: *Matth: 16.* Es tanyit mint kell Iſteneſen ęlnűnc, mind kazdagſagunkba, mind nyomoruſagunkba: Es vigaztal hogy ſemmi nyomoruſag miatt Iſtentűl el ne idegenednenc. Ez rőuid ęrtelme ez Euangeliomnac. Kit Chriſtus Wrunc peldaul mondot vala àffęleknec, á kic az ő kazdag ſagokban magokat nagy bodogoknac alituan, az Iſtennec nyomorult hiueit meg vtallyac vala, auagy ſem̃inec vélic vala. Kikhőz mais ſoc haſonlatoſoc vadnac. Sőt minden embernec okoſſaga czac azt tartya bodognac, à ki friſs, hatalmas, kazdag, es vigan lakozhatic. Kire mind ez vilagnakis nagy gondgya vagyon, Mert az Kalmar, az ſoc fęle Meſterec, az katonac, vitęzec, mindent czac ez feiebe ſzereznec, ez feiebe futoſnac, faradoznac, hogy őkis illyec leheſſenec, es hogy ez vilag ſzerint meg nyugodhaſſanac, Es ezec miatt ſokan nem érkeznec tanulni az Iſten igeiet, Lehet hogy ot vagyon, de az ſzorgalmatoſſag miatt ſoc felé vonatic. Laſſa az wrakat, Tizttartokat, az kiknec ſoc hazoc, maiorſagoc, auagy aluſznac, auagy el gondolkottac. Mikor eſzebe iut az halal, azkor rőtteg belé, es ſemmiuel nem tudgya magat vigaztalni, Megis az ő kilſő kazdagſagokert bodognac itelic őket. Viſzont az ki kiuűl olly nyomorult mint amaz Lazar, kuldos, fekelyes, beteg, ehező, auagy olly nyomorult mint az Rab kit kinoznac à tőmlőtzbe, az tengeren, auagy olly mint ſokan kőztűnc egy falatot nem bir, mint az madar, mint az barom mindent maſtul vár, Auagy kor beteg, nîuel rakua es faydalommal, nincz laſnoka, nincz ſzűre, ingie, ſaria, ezt é vilag bodogtalannac es el vetetnec itelic, bár lelkeben Iſtenfèlő legyenis. Ez fęle hamis itelet ellen, ſzep ęrtelmet vehetűnc ma Chriſtus Wrunc tanyitaſabol, Es ez mellet tőb nemes dolgokatis tanulhatunc. Kikről renddel laſſuc az tőb tanuſagokatis.

Pſalm: 143.

AZ

AZ TANVSAGOKROL,

ELŐSZER ęrczűc meg ha valoé vagy czac pelda legyen ez Euangeliom: Es hon net indultatot Chriſtus wrunc ennec mondaſara.

MASODSZOR az Kazdagrol es Lazarrol, imilly nemes dolgokat tanullyunc: Eztis hogy è nagy kűlőmbſegből, hogy ki kazdag, ki ſzegen: ki ſir, ki neuet: ki ſzűletic, ki meg hal: nem tehet ſenki igaz ítéletet, az Iſtennec hozza valo ſzerelmeről. Hanem masbol tanullyuc meg azt. Vgyan itt meg hallyuc męlly nagy kűlőmbſegec voltac ez kazdag es Lazar kőzőtt, kiből meg tettzic, Mi legyen az igaz bodogſag. Touabba miert Lazar neuen neueztetic, de az kazdagnac neue ſincz emlekezetben: Szolunc az vtan mind à io, mind à gonoſz kazdagſagrol. Ezeket mind az maſodic tanuſaginkban rekeztyűc.

HARMADSZOR Lazarnac nyomoruſagabol es alazatoſſagabol tanulunc.

NEGYEDSZER megis az hiueknec kiſſő rutſagokrol, es belſő ſzepſegekről: Lazarnac hamar halalarol, Es az Angyaloktul lelkenec el viteleről: Es az Abraham kebeleről.

OETŐDSZER ſzolunc az kazdagnakis halalarol: Pokolbeli kinnyarol: Soc ęle keuanſagirol, es arra valo valaſz veteleről. Es erről, hogy melto hogy neki czac egy czep vizni kőnyebſeg ſe adatnec, á ki czac morſalekiabol ſem ada az előtte fanyalgo ſzegennec.

HATODSZOR Hogy az holt Lazarnac fel tamadaſat kéri, kire ezt felelic: Vagyon Moyſeſec es Propheraioc, halgaſſac azokat.

Ezekről noha ſoc Predikatiokbannis melto volna tanulnunc, de az elsőben czac Summa ſzerint mindenikről vegyűnc valami rőuid ęrtelmet. Laſſuc első tanuſagunkat.

AZ ELSOE TANVSAGROL.

EZ Euangeliom ha valoba letté, auagy czac peldaul atta Chriſtus Wrunc előnkbe, nem ſzűkſeg azon tőrődnűnc, Ez bizony dolog, hogy lelec ſzerint megis lettec, es moſtis leſznec ezec: Hogy midőn valamelly iſtentelen meg hal, es pokolba vitetic, ott meg emlekezic it valo iſtentelenſegeről, *Sapient: 5.* Es az miatt ſzíuebennis lelki furdalaſi miatt, es az pokolnac egyeb győtredelmi miattis, olly rőttenetesen kinlodnac, kit moſt ſemmi okoſſag meg nem foghat, es az kinoc kőzőtt ſiw, riw, ohayt, fohazkodic, Es mint az mai Euangeliombeli iſtentelen kazdag, kialtuan kér egy czep vizet, igy mindnyaian kic pokolban leſznec, keuannac akar czac valami kicziny enhiteſet kinyoknac, de ſoha czac egy czepnire valot ſem érezhetnec. Es mint ez gondolkodic atyafiairol, Igy minden iſtentelen ohaytya, vayha męg egyſzer az mas vilagra mehetnec, tudnec ott mit mondani, tudnam enis magam tartani. Mondoc ha ſzinte peldaul mondtais ezeket Chriſtus Wrunc, De vgyan valobais meg lettec es leſznec az fęlec kőzt mint Nabal, Herodes, Nero, es akar melly iſtentelenec kőztis. Azon keppen az hiuec, kic az *IESVS CHRISTVS* az Iſten Fia meg valtſaga altal Iſten előtt meg igazultac, Minden lelki teſti ſoc kiſirtetec vtan meg mondhatatlan győnyőrűſeget veſznec mint Lazar. Ez kęt ember dolga azert, akar valoba, akar pelda ſzerint lett, hadgyuc ezbe. Mi nekűnc erre legyen gondunc, hogy az mi feiebe az WR mondgya, azt eſzűnkbe tarczuc. Laſſuc azert mi okbol es mi vęgre mondotta Iduőzitőnc ezeket.

Ha valoba nem lőttis, Lelec ſzerint meg lehetnec.

EZ EVANGELIOM előtt meg irta ſzent Lukacz, melly nagy ſzep inteſeckel ſzolot volna az WR, Hogy ez vilagi Mammonbol, marhabol, ioſzagbol, kazdagſagbol baratokat ſzerzenenc magunknac: Az az: Iſteneſen es igazan kereſnűc é vilagi ęletűnket, Es arra kőltenűc az mire Iſten rendelte: Magunknac czac mértekletes ęlteteſere: lelki epűletűnkre: orſzagunc oltalmara: es minden fęle nyomorultaknac ſegitſegere. Rőuideden, vgy ęlnenc ez arnyec vilaggal, hogy Iſtenűnket es őrőc ęletűnket el ne feleytenűc miatta. Ez inteſe Chriſtus Wrunknac noha igen dragalatos es haſznoſis volna, Mert igy kęt keppen aldatnanc meg ez vilagi es á mas vilagi iockal. 1. *Timoth:* 4. Igy ittis nyugodnanc az WR Iſtenbe, es valoba meg nyugodnanc az őrőc

Alamiſnaſagra es idűſſeges vigyazaſra valo inteſet à kic meg neuettec Chriſtuſnac, azoknac mondottà ez iſten telen kazdagnac kinnyat.

ELSŐ VR-napiara, ßent Haromſag nap vtan.

Az iſtentelen Kazdagrol, es

ęletbennis. De ezt ez vilagnac telhetetleni meg czuffollyac vala. Kiről igy ir ſzent Lukacz: *Hallyac vala kedig mind ezęket à Phariſeuſokis, kic telhetetlenec valanac, es czuffollyac vala ötet. Es monda nekic: Ti vattoc azoc kic igazittyatoc magatokat az emberec előtt, de az Iſten tudgya àti ßiuecteket, Mert à mi az embereknel felſeges, Iſten előtt vtalatoſſag. &c.* Touabba éffęle alnoc ſzin mutogato igazaknac, kic az iſteneſſegnec ſzine alatt ſoc ioſzagot, marhat győytnec, es azt keuelyűl magoc mutogataſara, torkoſſagra, buiaſagra, kenyeſſegre költic, Mint Papa ő maga, es az ő Papiai, Barati, Piſpeki, Es az nemelly kőztűnc valo alnoc ſziuű wrac, duſoc, polgaroc, nemeſekis, es kic azonba ſemmi gondot nem viſelnec az alattoc valoknac epűletyękre, az Iſten igeienec igazan valo predikallaſara, Oskolaknac, Iſpitalyoknac, aruaknac oltalmara, Es mind az altal nagy igazaknac akarnac lattatni, ſzep ſzin alatt nagy alnokul tudgyac hamiſſagokat es iſtentelenſegeket fedezni: Es ha ki őket az roſzas kőntőſű tanyitoc, auagy iambor Iſtenfélő igaz baratyoc kőzzűl meg ſzolittya iſtentelenſegekről, azt czac czufsaggal mulattyac: Ez fęle dőlfős ſőc, ihogoc, vihogoc, rőhögőc, katzagoc, moſolygoc, vęgre melly keſerueſen ſiriánac az pokolnac meg mondhatatlan kinnyai kőzőtt, az mai peldaban meg mutattyá nekic: Hol el feleytic bizonnyal, mind moſolygaſokat, mind el fedező kep mutato magoc menteſeket, Es az melly Iſten it latta ſziueket, ott azon Iſten az önnön ſziueckel, es ő magockal vadolrattya magokat, olly iſzonyu kinoc kőzt, kit moſt ſenki meg ſem gondolhat. Es à mint it az kit czigaznac, tűzes fogoual ſzaggatnac, égetnec, auagy mint az ki ſiw, riw, nagy has, kőſzueny faiasban, nem kell neki ſemi czufsag, ſemmi neuetes, Igy ſoha mind őrőckeis nem kelletic az pokolba leuőknec ſemmi mulaſsag es igy az ő regi neueteſec felőtte felőtte meg mondhatatlan ſiralomra fordul. *Luc: 6.* Im hallyuc, kiknec es mi ockal mondotta Chriſtus Wrunc ez mai Euangeliomnac dolgait. Azoknac monda, kic ez vilagnac edeſeduen, ez vilagba telhetetlenec, es marhaſokban bizakodoc es főſuenyec leuen, meg neuetic vala wrunknac az io Saſarkodaſra valo inteſet. Ha ki moſtis illy volna, igen iol gondolkodgyec ez kemeny feleletről Chriſtuſnac, Kiből hogy mindnyaian fel ſerkenheſſünc az iduőſſegre valo erős vigyazaſra, ſzűntelen az Iſtentűl arra ſegitő ſzent Lelket kęriűnc ſzent Fia altal. Maſodſzor arrolis tanullyunc, hogy è vilagi bodogſagos ęletből, nem eſmerhettyűc meg azt, kit ſzereſſen az Iſten; Es tanullyuc meg renddel az egeſz Euangeliomnac magyarazattyatis.

MASODIC TANVSAGROL.

Hogy nem ez vilagi kűlőmbſegből kell iteletet tennűnc az Iſtennec io kedueről. ¶ *Mond ez mai Euangelium:*

Vala egy kazdag, ki őltőzic vala Barſonban es Biborban, es minden nap kedue ſzerint friſsen lakic vala. Vala kedig egy Lazar neuű koldos, ki fekſzic vala az ő aytaia előtt, fekelyeckel rakua, &c. Es touab mond az kazdagrol: Hogy vęghetetlen tűzre vettetet: Es Lazarrol, hogy őrőc ęletre vitetet.

Ezekből előſzer gondolkodgyunc ez vilag allapattyarol. Iſten nagy bőlczen bizonyos okokert rendelte ezt, hogy noha minden ember Adam es Eua nemzete, es ſac egy teſt es egy vęr, Mind az altal ez vilagon mind az ioc, mind az gonoſzoc kőzzűl nekic kazdagoc, nekic ſzegenyec legyenec: nekic hatalmaſoc, es tizteſſegeſec: nekic erőtlenec es beczűlet nekűl gyalazatoſoc legyenec: nekic friſsen lakhaſſanac, nekic czac egy teſtec ve koplallyanac: nekic ekes őltőzetűec, nekic roſſzaſoc legyenec: ki neueſſen, ki ſirion: ki io egeſſeges, ki igen beteges legyen: ki ſzűleteſſec, ki meg hallyon: ki wr, ki ſzolga: ki Kiraly, ki Kapitany, ki louaſz: ki bőlcz, ki egyűgyű. Ez mondoc kőz mind ioknac, mind gonoſzoknac. Pelda Abraham, ki eſzes, io, es kazdag vala: Pelda Nabalis, ki oſtoba, gonoſz, es kazdag vala: Pelda Dauid, Salomon, kic io feiedelmec voltac: Pelda Herodes, Nero, es tőb iſtentelen feiedelmec: Pelda Iob, Tobias, kic hol igen io ſzerenczebe es nagy kazdagſagba voltac, hol igen meg nyomorottac: Pelda ſzent Pal, ki mindenikben reſzeſnec mondgya magat, mind à kazdagſagba, mind à ſzegenyſegbe, mind

Nagy ſoc fele kűlőmbőzeſec vadnac ez vilagi em berec kőzt, noha czac egy teſtec ve koplallyanac: nekic ekes őltőzetűec, nekic roſſzaſoc legyenec: ki neueſſen, ki ſirion: ki io egeſſeges, ki igen beteges legyen: ki ſzűleteſſec, ki meg hallyon: ki wr, ki ſzolga: ki Kiraly, ki Kapitany, ki louaſz: ki bőlcz, ki egyűgyű. Ez mondoc kőz mind ioknac, mind gonoſzoknac. Pelda Abraham, ki eſzes, io, es kazdag vala: Pelda Nabalis, ki oſtoba, gonoſz, es kazdag vala: Pelda Dauid, Salomon, kic io feiedelmec voltac: Pelda Herodes, Nero, es tőb iſtentelen feiedelmec: Pelda Iob, Tobias, kic hol igen io ſzerenczebe es nagy kazdagſagba voltac, hol igen meg nyomorottac: Pelda ſzent Pal, ki mindenikben reſzeſnec mondgya magat, mind à kazdagſagba, mind à ſzegenyſegbe, mind

Iſtentelen kazdagoc meiel ki kűz leuen ioknac, gonoßoknac azbol iteletet nem vehetűnc az Iſtenis duűſſeges io kedvről.

be: mind az őrőmbe, mind á ſiralomba: *Philip:* 4. Ez vilagi ęlet, az nagy es kitſiny rend nekűl vgy ſzűkólkódic, mint az ember á ſoc fęle tag, fő, kęz, láb, ſzem, fűl nekűl, Es mint az varos á ſoc fęle Meſter es Tiztartо nekűl, es mint à ház ſoc fęle czeled nekűl. Kic kőzőt hogy nekic az iokis, az gonoſzokis nyomorkodgyanac, Es viſzont mind az ioc, mind az gonoſzoc vigadgyanac: Azrol maſſzor bőwebben tanullyuc meg imezeket: Hogy az nyaualya neha az bűnnec bűnteteſeért, neha czac Atyai tanyitaſért, neha az igaſſagnac vallaſaért boczattatic, Es hogy męg az gonoſzockalis ſoc iouat kőzli Iſten, ſőt iokſzor tőb vilagi iot ád azoknac, az ő igen nagy io voltanac es irgalmaſſaganac meg mutataſaért, *Matth:* 5. Es hogy neha az ő hiueire mentűl tőb nyomoruſagot erezt, hogy ő velec mas őrőcke valo iokat nagyob őrőmmel vartaſſon, *Hebr:* 11. Ezekről mondoc maſſzor ſzollyunc. Moſt erről azert tanullyunc, hogy ez vilagi ioſzagnac, ſe bőwſegeből, ſe ſzűkſegeből, ſe őrőmeből, ſe ſiralmabol, ſe meltoſagabol, ſe gyalazattyabol, ne tennenc ítéletet azrol, kit ſzeret az Iſten, kit keduel es kit akar iuőzitení. Mert gyakorta az kic mentűl nagyob nyaualyaba vadnac, felőtte nagy ſzerelmebe vadnac Iſtennec, Es neha az ki igen nagy bodogul ęl, felőtte igen gyűlőli az Iſten, Kirol pelda imez nagy kazdagis, es az igen nagy nyomorult Lazaris. Az bőlcz erről mondgya: Nem tudgya az ember ha gyűlőlſegre à- *Eccleſiaſt. 9.*
uagy ſzeretetre legyen mélto, Az az, nem eſmerheti meg ember io es gonoſz ſzerenczeieből, ka kelle vagy nem kell Iſtennec. De az Iſtenbe valo bizodalom, miđn az ő igereti ſzerint ſzent Fia altal hiſzűc bűnűnc boczanattyat, Ez igenis bizonyoſſa te- *Honnet kel bizo-*
ſzen, hogy ſzeret az Iſten az ő ſzerelmeſebe, es az Iſtennec Lelkeis tanubizonſagot *nyoſocka lennűnc*
teſzen, hogy ſzent Fia altal ſzerelmes fiai legyűnc, *Roman:* 8. Tehat ezből kéres te ma- *az Iſtennec io ked*
gadnac bizonſagot erről hogy ſzeret az Iſten valoba, akar kazdag, akar ſzegeny legy, *ueről.*
ha féled őtet, ha hozza tęrſz, es ſzent Fia altal kéred es hiſzed bűnőd boczanattyat, es Atyai irgalmaſſagat. Viſzont tudgyad hogy vtal ackor, akar kazdag, akar ſzegen legy, ha Iſteni félelem nekűl teſti batorſagba az bűnőkbe heuereſzel. Ezt tanullyuc előſzer ez kęt emberről, kinec egyike igen kazdag, maſika igen ſzegeny vala.

MASODSZOR imez harom fęle nagy kűlőmbſegűnketis vegyűnc eſzűnkbe, ez *Harom fele nagy*
kęt emberről: Hogy it Eltekbenni: Halaloc oraiakortis: Az mas Vilagonis nagy ſoc *kűlőmbſegec, ez*
keppen kűlőmbőztec. Kiből ezt tanullyuc: Hogy noha az emberi ſzemnec es okoſſag *kazdag es Lazar*
nac, ſoc ezerſzer bodogbnac tettzet az iſtentelen kazdag: De igaz lelki ítelet ſzerint *kőzőtt.*
mayd meg ęrtyűc, hogy temeny ezerſzeris fellyűl haladta bodogſaggal őtet az Iſtenes ſzegeny. Kiből meg tettzic, hogy iob Iſtenes ęletbe egy keuęs ideig nagy nyomoruſagot ſzenuedni, hogy nem mint Iſtentelenűl nagy kazdagſagba ęlni. Iollehet à kinec egyſzerſmind adatic, ez vilagi kazdagſagis, es az lelki Iſtenbeli igaz őrőmis, ki altal tudgya birni ez vilagi kazdagſagatis, mint Abraham, Ioſeph, igen draga aiandec. De laſſuc elſő kűlőmbſegeket. Ez vala ez kęt ember kőzt it ęltekben valo *Eltekben mibe*
nagy kűlőmbſegec: Hogy az kazdag Teſteben friſs, de lelkebe vndoc vala. Lazar ke- *kűlőmbőzet az*
dig noha teſtebe igen vndoc vala, de lelekbe ekes vala. Az kazdagnac teſti friſſege *Kazdag Lazar-*
ez vala, hogy mindennel valami teſtenec tettzet bőweskedet, Etelebe, italaba, őltő *tul: Teſteben az*
zetibe kűlőmb kűlőmb keppen valogatot, mulatſagi, iateki, vigaſagi ſoc fęlec voltac, *kazdag, friſs, tele-*
nagy hire, nagy tizteſſege, es nagy beczűleti vala, Mikor meg holtis ſokan ſirattac, *keben igen vndoc*
minden felől ſiettec friſs temeteſere. Az *LAZAR* kedig nem czac ſzegeny, de *leuen. Lazar ke-*
koldoſis vala, igen beteges, ki miatt eledelt ſem koldolhatot, rut fekelyeckel rakua va- *dig Teſteben igen*
la, nagy faydalmac miatt igen meg keſeredet vala, ki nézuen à kazdag étkere, kit mel- *rut, de lelkeben*
lőle hordottac, es étezuen annac illattyat, annal inkab fel indult benne az ehſeg, es ke- *igen ſęp.*
uant volna czac az hulladekbol, kit az ebeknec hantac, de azt ſem attac neki, kit mindenec vtaltac, ec aleg vartac hogy ſzemec elől el menne. Mikor kedig meg holt azon őrűltec, temeteſere ſem ſietet ſenki, es mint egy dőgőt vgy takartac el. Ezec kűlső kep pen nagy kűlőmſegec voltac ő kőztec, kiből az kazdag ítelletet bodognac, es Iſten előtt aldotnac es keduesnec. Az Lazar kedig mind Iſten, mind ember előtt el vetettet feregnec. De mas az Iſten Itelete. Laſſuc meg azert. Az kazdag kiuűl emberec előtt igen beczűletes leuen, belől Iſten előtt minemű v alatos volt, imez ekert: Hogy ioſzagat, marhaiat ſoc Iſtentelenſeggel takarta, azbol iſtentelenűl ęlt: Moyſeſt es az

Prophe-

napiára ßent Haromſag napyan.

Az iſtentelen Kazdagrol, es

Prophetakat, az az, Iſten igeiet nem halgatta, teſtí bator, keuely, igaz pœnitentia, igaz hit nekűl élt, az ő nyomorult atyafiat, lelki paztorokat, tanyitokat, aruakat, rabokat, Iſpitalbelieket, es egyeb ſzűkölködőket, auagy nem éltetet, auagy à mit mielt czac maga mutogataſara mint amaz Phariſeus mielt mindent: Tiztibe tunya, rőſt es kelletlen, bolond, torkos, reſzeges, buia, es igen tekozlo volt, Es ezekből ſoha Iſtenhőz nem tért, az Iſtennec ſzent Lelket es az *IESVS CHRISTVS* érdemet meg vetette, es azert az ő Adami bűnbe, es az miatt atokba maradot. De *LAZAR* noha kiuűl igen fértelmes dögnec tettzet, de belől Iſten előtt igen kedues ember volt, imezekert: Hogy bűneinec vndokſagat, es Iſtennec az bűn ellen valo kemeny haragiat à ſoc nyaualyakbol meg eſmerte, azert magat azoc miatt igen meg alazuan az Iſtent félte, rőt tegte, ſzűntelen igaz tőredelmet es pœnitentiat tartot ſziuebe. Az mellet bizot az Iſtennec igeretibe, az ő ſzent Fianac aldozattyaba, kire néztec az ő Tőruenybeli aldozatoc, hitte bűne boczanattyat, őrőmmel varta ki mulaſat, es őrőc nyugodalmat: Mig élt mindenekert imatkozot, es az kickel ſzolt, Iſteni félelemre, es bizodalomra, es ſzolgalatra tanyitot mindeneket. Illy nagy kűlőmſeg volt köztőc éltekbennis, Azert Halalokis, Es az mas Vilagban valo letekis ſokban kűlőmbőzet. Mert az kazdag nehezen valuan meg kazdagſagatul, nagy boſzonkodaſſal, hitetlen es rőttegő ſziwel holt meg, Lazar kedig mint ſzent Iſtuan el alutt az Wrba, Es mint Simeon bekeſeggel ment, hogy együtt leheſſen az Chriſtuſſal, Es mikor meg holt, az Angyaloktul őrőmmel vitetic lelke Abraham kekelebe, az az, azon diczőſegbe kibe Abrahamis ment, mellynec bodagſaga moſt minden értelmet fellyűl halad. Az Iſtentelen kazdag kedig az nagy reműles es rőtteges közt meg haluan, el hagya minden kinczetis, ioſzagat, friſſeget, vigaſſagat, es lelke az ördőgöktűl vitetec az őrőc tűzre. Es ott midőn czac egy czep vizet kérneis, azis nem adatic neki. Ezec voltac ez két embernec igen nagy kűlőmbſegec, mind életekben, mind halaloc oraiakort, mind az mas vilagon. Kiből eztis meg tanulhattyuc: Miczoda az leg dragab es igaz bodog élet? Czac az Iſtenbeli nyugodalom. *Nam ſola Dei Miſericordia agnita in promiſſionibus, adfert firmam & perpetuam tranquillitatem ac lætitiam in cordibus. Non voluptates, non diuitiæ, non ſapientia & virtus humana, non gloria non magnitudo imperij, quibus omnibus miſcentur multæ magnæ miſeriæ, propter hominum imbecillitatem.* Az az: Czac az Iſtennec meg eſmert irgalmaſſaga az ő igereti ſzerint, hoz erős, es meg maradando czendeſſeges, es ſziwbeli őrőmet, ſem az gyönyőrűſegec, ſem az kazdagſagoc, ſem az emberi bőlczeſegec, es erőc, ſem az tiztelleget, ſem az nagy birodalmac, kic mind őſzue elegyettec ſoc nyaualyaſſaggal, az emberi erőtlenſegekert. Dauid nagy ſoc helyen minden kincz felőtt magaztallya az Iſtenbeli nyugodalmat, *Pſalm:* 141 Es mondgya hogy ő őrőmesb leñe alá valo à hiuec közt, hogy nem fő az iſtentelenec közt *Pſalm:* 83. Sz: Palis nagy nyereſegnec mondgya az Iſtenes életet, az meg elegedet ſziwel, 1. *Timoth:* 6. Ezeket it iol eſzűnkbe vegyűc, Lazart meg eſmeruen bodogbnac lenni az iſtentelen kazdagnal: Kiuel mugunc mijs vigaztallyuc midőn Iſtenes életűnkben meg nyomorodunc es nyaualgunc.

Halaloc oraiakort Es az mas vilagon miben kűlőmbőztec.

Miczoda az igazan valo bodogſag.

Touabba ez két ember példáiabol tanullyunc élni Iſteneſen, akar kazdagſagba, akar ſzegenyſegbe legyűnc. Eſmeriűc meg, hogy noha io aiandeka Iſtennec az igazan gyűytet, es hitből es io keduel iora költet kazdaſagis, De gyakorta tőb iduőſſeges epületet veſzűnc az ſzűntelen es igen nagy nyomoruſagokbol, à mint az iraſis ſoc helyen mondgya, *Eſa:* 26. 28. *Pſalm:* 118. *Prou:* 19. Es egy Angliai kiralyne aſzonyis nagy értelmeſen mondta, hogy őis inkab lenne igen nyomorult, hogy nem igen kedue ſzerint élő, mert az nyaualya közt ſoc keppen meg vigaztaltatnec, de az igen nagy teſti gyönyőrűſeg közt meg bolondulna. Iollehet az Iſtenes kazdag igen draga, de igen ritkais, Kiről igy ſzol az Bőlts, *Eccleſiaſt:* 31. Bodog az kazdag, à ki makula es moczoc nekűl talaltatot, ki az arany vtan nem indult, ſem bizot penzebe, es kinczebe, kiczoda ez, had diczeriűc őtet, mert czudalatoſſagokat ſzerzet az ő életibe, Mint ha mondana, noha ritka az fęle kazdag, ki kazdagſaga felőtt beczűli az WR Iſtent, az felőtt bizic ő benne, es azbol iol ſaffarkodic, De mikor illy talalkozic, ez fęle ſoc draga iokat czelekedic az ő kazdagſaga altal. Azert az Iſtenes embernel, ő magaba io, es igen dragais az kazdagſag, Azonkeppen az ſzegenyſegis es nyomoruſag ſokra haſzos az

Iſteneſen igyekezzűnc elni, mind à kazdagſaggal, mind à ßegenyſeg ael.

nos az Iſteneſeknel. Tehat erre legyen igen ſzorgalmatos gondunc, hogy akar kazdagoc, akar ſzegenyec legyünc akar halyunc, akar ęllyunc, az Wr leheſſünc, *Rom:* 14. Kire ſegitſen ő ſzent felſege az ő ſzent Fiaert bennünc.

IMMAR tanullyunc arrolis, hogy ez kazdagnac ezac neue ſincz Iſtennel, az mint Lazart ő maga meg neueze Chriſtus Wrunc: Vala vgymond egy Kazdag: Imè meg ſem neuezi ötet az ő Iſtentelenſegeért, es annac vtalatos voltaert. Effęlek- *Miert nincz emę lekezetbe neue.*
nec az itelet napiannis ezt mondgya Chriſtus wrunc: Bizony mondom ſoha nem eſ- *Matth: 25.*
mertelec titeket, Tauozzatoc el en tűlem kic alnokſagot czelekeztec, es mennyetec *Ioan: 10.*
az őrőc tűzre. Viſzont egyenkent neuec ſzerint eſmerni fogia az ő hiueit, Az mint *Exod: 33.*
mondgya: En eſmerem az en iuhaimat. Es mond Moyſesnec: Neuedről eſmerlec te-
gedet. Es mond az lelki ſzegenyekről, *Luc:* 10. Oerűllyetec, mert az ti neuetec irua
vagyon mennyekbe. Az hiueknec azert legyen erre agy gondgyoc, hogy iraſſac *Eſa: 49.*
fel magokat az Iſtennec nem czac kőnyuebe, hanem ſzinte tenerereis, ſőt forianac ő-
ſzue hogy egy teſt vęr legyenec az Ieſus Chriſtuſſal, ki altal vegyenec meg igazulaſt,
es iora ſegitő ſzent Lelket, Es bizony neue ſzerint az WR eſmerni fogiais őket, à mint
ſzent Pal tanyit, Tudgya vgy mond az WR kic legyenec az őuei, kic igyekezzenec
el tauozni minden hamiſſagtul, 1. *Timoth:* 2. De ez vilag fiai inkab igyekeznec azon,
hogy nagy tzimerrel kő falokon, Zaſzlokon iraſſac kepeket, es neueket, hogy nem
mint az ęlő Iſtennec teneren. Ez kazdagis Zaſzloiara, koporſoiara nagy titulusſal
fel iratta kepet, es neuet, es igy hagyot emlekezetet magarol, azonba az mint el mulic
ez vilag, el mulnac az ő ideig valo hirec, kepec, neuekis, De az kiket fel irt Iſten rene- 1. *Ioan: 2.*
rere, es kiket mehebe hordoz, Es à ki ſzereti az Iſtent, es neki őrőmmel ſzolgal, es ben-
ne valő hitből, bizodalombol, remenſegből el oztya marhaiat az ſzűkőlkődőknec, e-
zekről azt mondgya Dauid, hogy őrőcke valo emlekezetbe lennenec ęffęle igazac,
Pſalm: 111. Im ſzolanc el titkolt neueről, Szollyunc kazdagſagarolis.

Ez ember kazdag vala. Az kazdagſag kęt fęle: Io, es gonoſz. Io kazdag *Io kazdagsag.*
ſag az: Mellyet Iſtentűl kérűnc: Igaſſaggal kereſűnc: Iora kőltyűc: à mellet czac Iſten- *Gonoß kazdag-*
be bizunc: es el nem tekozollyuc. Viſzont gonoſz kazdagſag az: Előſzer mikor an- *ſag.*
nac ſzaporitaſara Iſtent ſegitſegűl nem hiwiuc. Maſodſzor midőn nem Iſtennec, ha-
nem magunknac tulaydonyittyuc, mint Nabugodonozor, Holophernes hogy bizakottac okoſſagokba, hatalmaſſagokba, kazdagſagoka: Harmadſzor midőn hamiſ-
ſaggal, czalard mérteckel, ragadozaſſal, iobagyinknac felőtteb valo raboltataſiual,
hituan marhanac draga arultataſiual, vſoraual, hamis eskűueſſel, es egyeb czalard-
ſaggal gyűytyűc: Negyedſzer midőn igazan kereſet marhankatis iora el nem kől-
tyűc: Iſten igeie hirdeteſere, orſzagnac oltalmara, mi magunc ęltęteſere, nyomorul-
taknac ſegitſegere: Oetődſzer, midőn marhankban bizakodunc, mint ha az ęltetne
bennünc: Hatodſzor midőn nem arra kőltyűc à mire leg inkab kellene, Hanem felőt-
teb valo torkoſſagra, kelletlen ruhazatra, epiteſre, keuelyſegre, es kenyeſſegre el te-
kozollyuc. Effęle marhac, ioſzagoc, kazdagſagoc, iſtentelenec es atkozottac. Illy
kazdag vala ez emberis, à mint Chriſtus Wrunc ő maga mondgya, Hogy ez őltőzőt
volna Barſonba es biborba, es mindennap friſſen lakot volna. Az mértekletes es ren-
dihőz illendő őltőzet, es az ſzűkſeges étel, ital, vendegſeg io, ki Iſten rendeleſe ſze-
rint vagyon. De ez mindennap hol barſonba, hol biborba, kamukaba, vont aranyba,
hol mas kűlőn friſſegbe őltőzuen, es mindennap lakodalmaskoduan mind holtaig,
meg ielentette hogy pœnitentia nekűl teſti batorſagba ęlt, Iſten haragiatul nem félt,
tiztire ſemmi gondgya nem volt, Azt az czelczapokra, nyuzokra, foſztokra, hazu-
dozokra bizuan, ő maga czac buialkodot, kenyeskedet, iatzot, mulatot, vadaſzot, te-
kozlot, torkoskodot, zaballot, kibe talam megis czemerluen azba holt megis, Lazar-
ra es egyeb nyomorultakra, Iſten igeie hirdeteſere es egyebekre az mire kellet volna
nem kőltőtte azt az mit Iſten rea bizot, Ezec miat ſziueis meg nehezedet, hogy ſe hal-
gathaſſa, ſe fogadhaſſa az Iſten igeie tanyitaſat. Melly iſtentelenſegből holtig meg
ſem tęrt. Ez volt oka az ő rőttenetes veſzedelmenec. Kinec minemű iſzonyu bűn-
tetelet mondgya Chriſtus Wrunc, meg hallyuc touab. Moſt tekinczűnc mi magun-

“ Az ſűkſe-
“ ges etel ital
ruhazat diczere-
tes, De azon ki-
ül valoc karhe-
zandoc.

kra, es

Az iſtentelen Kazdagrol, es

Ez kazdagnac lakaſat, friſſeget, ki ſokan kŏuetic

kra, es mind ez egeſz vilagra. EZEN vétkec moſt ez vilagnac vtolſo ideiében ennelis ſzŏrnyebben kezdettec wralkodni. Mert mind nagy, mind kitſiny, mind tanyíto, mind kŏſſeg, moſtis ezeket tartya leg dragab bodogſagnac, Ha meg kazdagulhat akar iol akar gonoſzul, Es ha friſſen ruhazhattya magat, feleſeget, czeledet, kŭlŏmb kŭlŏmb kenyeſſegre: Es ha ſoc fęlet fŏzhet, Es mindennap kŭlŏmb kŭlŏmb mulatſagokat ſzerezhet. Ezeket nagy tizteſſeges bodogſagnac, es meltoſagnac, es gyŏnyŏrŭſegeſnec tartyac. Azert tŏric ennyire magokat. Ez oka ennyi ſoc futaſoknac, faratſagoknac, bunac, gondnac. Ez mellet azonba czac alígyſag villamlíc egybe, vagy kettŏbe az Iſten igeie, az aitatoſſag, az pœnitentia, az igaz tŏredelmes es alazatos ſziw, es igaz hit, es az igaz atyafiui ſzeretet. Noha kep mutato modra minden akar Iſteneſnec lattatni, de czac á ſzinet mutogattyac annac męg az tettetes emberekis. Kí gyŏzne elŏ ſzamlalni, menyi ſoc fęle czalardſaggal kereſſec nagy ſokan ęletyeket, Melly ſzertelen torkoſoc, zabaloc, buiac, telhetetlenec, ragadozoc, tziffra es forma talalo ruhaſoc tamadton tamadgyanac vgyan nyiluan ſzem latomaſtis, Alatomba penig titkon menyi ſoc tiztatalanſagoc, hamiſſagoc, iſtentelenſegec legyenec azoc kŏztis, az kic bŏlcz es fŏ embereknec tettzenenec ſaldithattyuc ſoc fęle ielekbŏl, kic noha egy felŏl veſzten veſſzenekis, es fotton fodgyanakis, mind tziffraiockal, formaiockal, gŏgŏſſegeckel, es iſtentelen gonoſſagockal, de mas felŏl iſmet vgyan fel fornac, es az mint egy ki metzet dŏg keleuen helyet tiz tamad, vgy egy helyet az gonoſz pelda adokis ſzaporotton ſzaporodnac, kiert ez vilagnac iayt kialt Chriſtus wrunc, *Matth:* 18. De mi féllyŭc az Iſtent, es ſerkenczŭc magunkat mindenic predikatiokbolis. Moſt kedig ez mai Euangeliombol, kit Chriſtus wrunc elŏttŭnc karhoztat az ŏ vęghetetlen iſtentelenſegeiert. Kinec á mint vęgre ſemit nem haſznala ſemi kincze, ſemi gyŏnyŏrŭſege: Igy mijs mayd mayd vęget ériŭc è vilagnac mindē hitſaganac. Es ha ſzinte ennyi kazdagſagba, ennyi friſſegbe, à mi keduŭnc ſzerint laknankis mint ez lakot, vgyan el mulna mint az arnyec, virag, buborec, az el lŭtt nil. Es mihent meg halſz, ottan ſem kinczed, ſem ioſzagod, ſem hizelkedŏ baratod, ſem lakaſod, ſem friſſeged nem leſz: Es ha bár mind ez egeſz vilagot ezer eztendeig birtad volnais, mit haſznal, ha holtod vtan telteſtŭl lelkeſtŭl, ŏrŏc tŭzre vettetel, *Matth:* 16. Azert fogadgyuc meg Chriſtus wrunknac imez tanyitaſat, *Luc:* 21. Meg óiatoc vgy mond magatokat, hogy az ti ſziuetec meg ne nehezedgyec tobzodaſſal, reſzegſeggel, es ez vilagi ęletre valo ſzorgalmatoſſaggal. Es iuſſon mindennap eſzŭnkbe ſzent Palnakis imez tanyitaſa, 1. *Timoth:* 6. Semmit nem hoztunc è vilagra, ſemmit ſem viſzunc ki. Azert ha ruhazatunc es eledelŭnc vagyon, ezzel ſzinte be ériŭc: Es mond: Nagy nyereſeg az Iſtenes ęlet, az meg elegedet ſziwel. De ha az Iſten Safarſagert bizot reanc valami kazdagſagot, azba ez legyen Regulanc: Hogy mint bizontalanba ſemmit ne bizzunc, Azzal vgy ęllyŭnc, mint ha nem ęlnenc, Az Iſtenbe kedig ſzŭntelen bizakodgyunc, minden ſzŭkſegŭnket czac ŏ tŭle variuc, Az mit adogat iora io keduel el kŏltſŭc, Es ez vilagi arnyec kazdagſag helyet, ŏrŏcke valot mindennap ŏrŏmmel az WR *IESVS CHRISTVS* altal variunc. Kire ſegitſen az kegyelmes Iſten az ŏ ſzent Fiaert, ſzent lelkenec altala bennŭnc, Amen.

Sapient: 5.

Pſalm: 61.
1. Timoth: 6.
Eccleſiaſtes 5.

Ezeket az kazdagrol mondam, kinec gonoſz ſzokaſatul hogy megis inkab tudgyad magad óni, Laſd meg Iſten èffęlekrŏl melly rŏtteneteſen ſzolt regennis az Prophetac altalis, feduen azokat kic keuelykettec kazdagſagokban, *Eccleſiaſt:* 16. Es kic ficzereztec magokat ſoc ruhazatockal: *Eſa:* 3. Es kic ſzegenſegec vtan el feletkeztec Iſten io teterŏl, *Deuteron:* 32. Es kic gonoſzul kereſic marhaiokat, *Leuit:* 19. *Deuteron:* 25. Ezeket az meg iedzet helyeken oluaſſatoc. Es imatkozzatoc hogy féluen az Iſtent megis fogadhaſſatoc, hogy ne kŏueſſetec ez Iſtentŭl el faiult es parazna moſtani vilagnac meg gyŭhŏſŭlt ſzertelenſeget, kinec nincz ſemmi modgya, ſem gyŭytesbe, ſem ételbe italba, ſem ruhazattyaba, ſem mulatſagaban, Hanem mind firfiac, aſzonyoc, iffiac, leanzoc, nagy oktalan barom es bolond modra az mit lat maſtul mind azt akaria ŏis kŏuetni. Mi pedig minden czeledŭnckel igyekezzŭnc nézni az Iſtentŭl adatot Regulankra, Es bizony falatokent igen ſzepen io moddal be ſzolgaltattya à mi tengeteſŭnkre valot moſtis. Ez arnyec vilag vtan kedig minketis meg nyugat az ŏ

ŏrŏcke

örőcke valo diczőſeges orſzagaban, mint Lazart. Kiről kőuetkőzic Harmadic Tanuſagunc. Moſt laſſuc mit Tanulanc: Szolanc hogy czac az Iſten- *Mit Tanulanc.*
ben valo bízodalom altal lehetűnc bízonyoſoc az Iſtennec hozzanc valo ſzerelmeről, ſem à kazdagſagbol, ſem â ſzegenyſegből. Meg halluc melly nagy kűlőmbſeg volt az kazdag es Lazar kőzőtt, melly kazdagnac végre czac Neue ſem maradot emlekezetbe. Tanulanc à io es gonoſz kazdagſagrolis. Imar Lazar nyomoruſagibolis es alazatoſſagibolis tanullyunc. Es az mellet ſzollyunc az Alamiſnalkodaſrolis.

HARMADIC TANVSAGROL.

Vala kedig egy Lazar neuű koldos, ki fekſzic vala az ő aytaia előtt fekęlyeckel rakua, keuanuan meg ęlegîtetni à morſalekokbol, mellyec à Kazdagnac aſztalarol le hulnac vala. De czac eztis az nagy kemeny *Atkozot gőgőſeg.*
ſziuű iſtentelen ember nem adatta neki, ki nagy fel fuualkodſaga miatt czac rea nézniȷs iſzonkodot, es mint egy bűdős dőg előtt orrat el dugta, es ſzemeit el forditotta ro la, nagy gőggel es fuualkodua iaruan, es mellőle el menuen, Mert nem ęrti vala hogy őis mezitelen ſzűletet volna, es hogy por volna, iſmet porra lenne, es az ő teſtetis az férgeknec etele es dőgge lenne, Es nem ęrti vala, hogy az Chriſtusba nints ſzőmely valogatas, hanem minden benne bízoc tagiai ő nęki, es egy arant az diczőſegnec őrőkől: Nem értőtte miert adta Iſten az kazdagſagotis, hogy aznac czac Safara volna: Es nem értőtte aztis, hogy è nyaualyas Lazart czac probalaſert tartotta előtte, Es hogy à ſzam adaskort ő lenne bízonſaga iſtentelenſegenec. Ezekben es ſoc tőb nemes ioſzagokban, moſtis ſemmit nem ęrtnec az fęle iſtentelen kazdagoc az kic az Iſten igeiet figyelmeteſen nem tanullyac, Es ezekre ſzűntelen valo ſegitſert nem imat koznac. De ez iſtentelen kazdagnac męg vduara népeis magahoz haſonlo volt, kic *Haſonlo vduara nepeis.*
kőzzűlis czac egy ſem valt, olly iſtenes ember, ki latuan ez nyomorodot nyaualyas fekelyes Lazart, fel tudot volna fohazkodni, ezt monduan: Hatalmas Iſten, ime minket menyi ioual lattal meg, kic vgyan valogatunc az etelekbe, es italokba. Imez ſzegeny atyankfia kedig, előttűnc nagy ehſeggel es betegſegeckel kinlodic, kit azert hoztal ſzeműnc eleibe, hogy rayta meg probalnal, mint eſic ſziuűnc az mi atyankfiain, mert noha moſt egy keueſſe kűlőmbőzűnc tűle, de azis te aiandekod, es mayd ollyan porra leſzűnc mȷs mint ő. Es męg te ſzent felſeged eleibennis kel meñűnc âSafarſagnac ſzam adaſara. Illyen ember ki ezt meg gondolta volna az iſtentelen kazdag hazaba czac egy ſem vala, De ez nem czoda, mert őrdőggel őrdőgge leſzen az ember, az iſtente- *Pſalm: 17.*
lennel iſtentelenne leſzen. Azert meg laſſa minden, hogy Iſtentelen wrnal auagy ne ſzolgallyon, auagy igen vigyazua io peldat aduan maradgyon, Mert baluany imado baluany imadoua, ragadozo ragadozoua, reſzeges, parazna, reſzegeſſe parazna-ua teſzi męg aztis à ki elein magat iamborul viſelte, Mert igen haylando az ember à gonoſzra, bâr ſoc eztendeig tőkelletes iambor voltis, Hamar á gonoſz tarſaſag es kiualtkeppen wra, kiralya, gazdaia ha iſtentelen, őtetis el haytya iſtentelenſegre, Sőt egez varoſt, falut, orſzagot meg dőglet egy iſtentelen feiedelem. Azert ſzűntelen imadkozzunc ezertis, hogy Iſten ęrtelmes eſzes, Iſtenes, kegyes, tizta, iozan, irgalmas, es egyęb io erkőltſű wrakat, gazdakat adgyon. De iay ki iſzonyu ez é moſtani vilagbannis, hogy ſzaz kőzzűl egy nem valic męg az kőſſeg kőzzűlis, ki buzgo ſziwből fel indulna akar melly bűdős, fekelles, beteges nyomorulthozis, ſockal ritkab ki hazaba agyat vettetuen ęltetne á beteget, à buydoſot, az aruat, kiknel iobbac àffęle ebec, kic Lazar fekelyit nyaltac. Kirőlis vegyűnc ęrtelmet.

De az ebec el iőuen az ő fekelyit nyallyac vala. Imę az ebeket in- *Ebec nyalogatak*
dittya fel az WR Iſten az ő ſzegeninec kőnyebſegere, az iſtentelen kazdagnac piron gazaſara, kinel męg az ebekis iobbac valanac à ſzegeny Lazarhoz. Igy noha moſtis az kazdagoc ſinyalkoduan meg vtallyac az nyomorultat, de az WR Iſten hol mi alavalo el vetet emberec kőzzűlis tamazt az ő nyomorult hiueinec tengeteſere valami ſegitſeget, Es noha az fő varoſoc ki rekeztic az igaz tanyitokat, de az falukba ſzallaſt ſzerez az WR Iſten az ő igeienec, Es ha az wrac, kazdagoc, duſoc, nemeſec meg re-

ELSŐ WR. napiara ßent Haromſag napvtan.

Az iſtentelen Kazdagrol, es

ſzegeduen teſti győnyőrűſegekben, el hadgyac az nyomorultakat, es czac édes beſze deckel ſem tudgyac őket enhiteni, Iſten tamazt olly tanyitokat, kic nyelueckel nyalogattyac az ő fekelyes ſebeket, az az, Iſtennec iduőſſeges beſzediuel enhitic nyaualyaiokat, mind betegſegekbe, mind fogſagokban, mind ſzegenyſegben, mind őrdőgi kiſirtetekben, Es minden lelki teſti keſerűſegekben. Ezeket czac rőuideden mondam à Harmadic Tanuſagrol. Immar ezekből imez haromrol megis tőbbet tanullyunc: Előſzer Lazarnac ſzegeyſegeről, es nyomoruſagarol. Maſodſzor azbol vőtt alazatoſagarol. Harmadſzor ſzollyunc az alamiſnalkodaſrolis.

AZ HIVEC NYOMORVSAGIROL.

AZ Hiueknec nyomoruſagoc fő keppen imez harom fęle: Egyic bűntető: Maſic probaló: Harmadic bizonſag teuő. Ezec minden hiueknec kőz. Negyedic engeztelő, de az czac Chriſtus wrunkra néz. *LAZARON* az ſzegenyſeg, à koldolas, az ehſeg, az betegſeg, à ſoc var, tur, az emberec előtt valo vtalatoſſaga, es egyęb ſoc nyaualya azertis lehetet, hogy Iſten az fęle keſerues oſtori altalis ſanyargatuan meg tęritene előbi bűneből, es kőuetkezendő nagyob veſzedelemtől oltalmazna, Az mint Dauidis bűneiert holtig valo fegyuerrel, es ſoc gyalazattal bűntetec, kit meg eſmere ionac lenni, es io neuen vőtte, *Pſalm:* 118. Maſodſzor lehetet probalaſarais, oktataſara, es zabolaſara, hogy mint az Atya az melly fiat ſzereti, fenyitec alatt tartya, magahoz es ſoc iora ſzoktattya, Igy Iſten ő benneis fogyatna à bűnőket, es az ő aiandekit neuelne, es é vilagtul el ſzakaſztana, az iőuendő ęletet keuantatna. Ez eſmeret, Lazart igen alazatoſſa es bekeſegeſſe tőtte: Minden nap előtte foroguan az ő benne fogantatot es Adamtul ſzarmazot bűnis, es mindennap ki tőrő fene gonoſz termeſzetijs, az Iſten haragiais, az Satan gyűhőſſegeis. De ezec ellen tamazkodot czac egyedűl az Chriſtuſnac engeztelő nyomoruſagahoz, az ő ęrdemehőz, es kedues aldozattyahoz, es fizeteſehőz. Melly Chriſtus igaz es artatlan leuen, ſzenuedet egyſzer az bűnőſekért, hogy őket az Iſtenuel meg bekeltetne. Kiről vallas tetellelis, es az mellet valo ſzenuedeſeckelis bizonſagot tőtt. Kihőz annyi bizodalommal ragazkodot őis mint Iob, ki azt monta, *Iob:* 11. Ha meg őlis benne bizom, Mert tutta hogy az kedw fellyűl halatta az bűnt, *Roman:* 3. Es bizot az Iſtennec imilly igeretibe, Elec én, nem akarom à bűnőſnec veſzedelmet, hanem hogy meg tęrien es ęllyen. Iſmet: Hiwy engem az te nyaualyadba ſegitſegűl. Iſmet: *Pſalm:* 2. Czokolgaſſatoc az Iſtennec Fiat, Cain karomla az Iſtent hazugnac iteluen, midőn nem bizec az Iſtennec irgalmaſſagaba, mint az ő Atya Adam ezbe bizec, Aſzonyi allat magua meg tőri az kigyo feiet. Ezekből ezt tanullyunc, hogy mijs akar mint es akar melly ſokat ſzenuedgyűnc, de ſemmi fęle nyomoruſag el ne idegenitſen az Iſtentűl, hanem azoc altal męg inkab ſieſſűnc, az WR Iſtenhőz, es tanullyunc azbol mijs alazatoſſagot. Melly alazatoſſagrolis ier ſzollyunc.

Hebr: 10.

Ezech: 18.

AZ HIVEC ALAZATOSSAGIROL.

Ket fele alazatoſſag.

AZ Kereztyeni alazatoſſag kęt fęle: Iſten es Ember előtt valo. Lazarnac Iſten előtt illy alazatoſſaga volt, Hogy az Iſten Tőruenyeből az ő bűnős termeſzetit meg eſmeruen, magat meltonac tartotta nem czac az teſti oſtorozaſra, hanem az őrőc karhozatrais, Es czac egyedűl az Iſten irgalmaſſagabol, es az ő ſzent Fianac meg igazitaſabol vârt minden oltalmat, es őrőc ęletet. Illy vala Dauidis ki kő nyőrge, hogy az WR ne menne ő vele az Iteletre, *Pſalm:* 11. Ez fęle lelki ſzegenyeket bodogoknac mond Chriſtus Wrunc, *Matth:* 5. Es nekic az Iſten igeri magat, hogy ez illy alazatoſokat meg tekintene, *Eſa:* 66. Touabba Lazar emberec előttis meg alazuan magat, maſt iokbnac alitot, Az melly Iſteni aiandekot magaba eſmert, azokban fel nem fuualkodot. Kibe nagy kazdag aiandeki lakoztac belől à ſzent Leleknec, azockal maſnakis epűletire elt, Tanyitaſaual, biztataſaual, kőnyőrgeſeuel, bekeſeges tűreſſel, io pelda adaſſal. Illy nemes epűleteket vőtt az Lazar ſzent Lelec altal az nyomoruſagbol, es igy epűlt az igaz Kereztyeni alazatoſſagban, magat mind Iſten, mind embe-

emberec előtt alazatoson hordozuan, Melly alazatossagra soc szep keppen int minketis az Isten az ő igeiebe, Midőn Christus Wrunknakis, *Phil:* 2. *Matth:* 11. az kis gyermeczkeknekis, *Matth:* 18. alazatossagit előnkbe adgya, hogy mijs kőuetnűc, Es tanyit hogy az Isten az keuelyeknec ellene all, 1. *Pet:* 5. *Psalm:* 18. 2. *Samuel:* 22. *Prouerb:* 8. 15. 29. Es bennűnc fűhőz, *Esa:* 40. parahoz *Iac:* 4. hasonlit, Es igeri, hogy az alazatosocke az Mennyorszag, *Matth:* 5. Es őuec az főldnec őrőkségi, Mert êrtec aldgya Isten meg à főldet, Es sokszor az kegyetlenec ki irtatuan, az szeledeknec maradeki lesznec őrőkő sőc męg ittis. Kibe ha Lazar itt reszes nem lehetet, az helyet mas őrőcke valo őrőkségbe nyugotta meg Isten őtet, az őtet meg vtalo kazdagnac minden őrőkseget semiè teuen. Lazarnac azert alazatosagat igyekezzűnc mind egesz életűnkbe kőuetnűnc.

IMMAR szollyunc az *ALAMISNASAGROLIS.* Lazar igen keuesetc,czac az el hullott morsalekokat keuannya vala, de azis nem adatec neki. kiből rőttenetes iteleti lőn az kazdagnac. Ezről tanullyunc Isteni félelmet, es az tőb io czelekędetec kőzt igyekezzűnc kőuetni az Kereztyeni alamisnalkodastis.

AZ HIVEC ALAMISNALKODASIROL.

EZ Ige Alamisna, vetetet az Gőrőg szobol, Elemosina: Magyarol irgalmassagot teszen. Szent Pal Isten kegyelmenec neuezi, 2.*Corinth:* 8. Nihol igassagnac neueztetic, *Matth:* 6. Az Kereztyeni alamisna kedig olly adakozas, kit hitből, io kedwből es kőnyőrűletessegből miuelűnc à szűkőlkődőknec segitsegere, igazan kereset marhankbol, mértec szerint. Mondoc az alamisna hitből legyen, az az; Az alamisnas el hidgye hogy az Isten meg kegyelmezet neki szent Fiaert, es érőtte io neuen veszi, mint egyeb io czelekedetit, igy alamisnaiatis. Ez hit meg oltalmazza hogy az alamisnat ęrdem gyarant se keuelyűl ne ossza, hanem Istenhőzvalo engedelemből, halaadasbol, es fele baratyahoz valo irgalmassagbol. Ezec keduesse teszic az alamisnat ha szinte keuesetadakozikis keuesből. Pelda amaz fillyeres aszony *Luc:* 21. Touabba àz álamisnas meg lassa, hogy igazan gyűytet marhabol *Prouerb:* 15. es arra à mire Isten rendelte adakozzec, Az hamis marhabol valo alamisnarol mond az Bőlcz: *Ecclesiast:* 34. Az ki aldozic szegenytűl ragadozot marhaiabol, mint ha fiat őlne es aldozna az Atya előtt. Legyen penig az adakozas iora nem baluanyozasra, hanem az kęt Tabla szerint, Előszer Isten tiztessegere, az vtan szűleinc, wrunc, atyankfia es idege nec segitsegere. Ez fęle adakozasra soc keppen int minket az Isten igeie, Ezzelis: mert Isten rendelte mind à szegent, mind az kazdagot, *Prouerb:* 22. Ezzelis: Mert Isten soc helyen paranczollyais, *Esa:* 59. *Deuteron:* 15. *Leuit:* 8. 16. *Hebr:* 13. 1.*Timoth:* 6. *Syrach:* 29. Ezzelis: Mert reais néz ki mit adakozic, *Luc:* 21. Es szamotis veszen az Safarsagrol. *Luc:* 16. Es azzal az ő termeszetitis kőuettyűc, *Matth:* 6. Ezzelis: mert az igaz alamisna az hitnec, az Isteni szeretetnec, es az iduősségnec bizonsaga, 1.*Ioan:* 3. Es az kőnyőrgest Isten előtt foganatossa teszi, *Prouerb:* 21. *Actor:* 10. *Esa:* 58. Ezzelis: Mert az alamisna aldozatis, Es az WR azt maganac tulaydonittya, *Matth:* 25. Es annac lelki es testi aldomasi leszne, *Ecclesiast:* 29. *Tob:* 12 *Phil:* 4. *Hebr:* 13. *Prouerb:* 19. *Psalm:* 41. *Tob:* 4. Pelda az Sareptabeli aszony, 3. *Reg:* 17. Es az Abdias, 3.*Reg:* 18. Es az Sunamites, 4.*Reg:* 4 De ezec mellet serkenczen fel minket az igaz Kereztyeni alamisnalkodasra, ez mai irgalmatlan kazdagnakis rőttenetes karhoztatasa. Kihőz soc tőb hasonlatos bűntetesec vadnac az irasba. *Mint: Psalm:* 49. *Luc:* 12 *Iacob:* 2. 5. *Matth:* 25. *Prouerb:* 21. *Amos* 5. 8. *Luc:* 6. Ezekről ti magatokis értekezzetec. Im szolanc Lazarnac mind Nyomorusagarol, mind alazatossagarol: Es szolanc az alamisnalkodasrolis: Mindenikről czac Summa szerint. Ier lassuc az tőb reszeitis az Euangeliomnac.

Elemosina.

1. Corinth: 13.

2. Corinth: 9.

¶ *Hitből.*

¶ *Igaz marhabol, es iora.*

Soc okai, Miert kell alamisnalkodnunc.

Rőttenetes ostori az irgalmatlansagnac.

NEGYEDIC TANVSAGROL.

Lőn kedig hogy meg halna az koldos, es vitetec az Angyaloktul Abraham kebelebe.

ELSŐ WR-napiara, ſſent Haromſag nap vtan.

Az iſtentelen Kazdagrol, es

Az ſſent Angyaloc czudallyac ôket, es ſzolgalnac ô nekic.

Az ô draga ſſen eit Iſten czuda rut abrazatban tartya, kiket azonba' ſoc keppen beczûlnec à ſſent Angyaloc.

EZ Negyedic Tanuſagban kellene ſzolnunc az Abraham kebelerôlis: Az emȃbernec lelkerôlis: Az Angyalokrolis: Es arrolis, hogy illy nyomorultnac mint Lazar Iſten ſzent Angyaliual ſzolgaltat. De moſt czac rôuideden es elegyeſen ſzologatoc ezekrôl, Maſſzor mindeniket nyiluabban es mas rendben meg ertyûc. Nagy Iſteni titkos bôlczeſeges tanacz ez: hogy az ô Szenti, kiuûl à kilſô ſzem elôtt, illy el vetettec mint Lazar, mint Chriſtus wrunkis az Kereztfan, ſz: Iſtuan, ſz: Ianoſis: Es imè azonba az Angyaloc czudallyac ôket, es ſzolgalnac ô nekic. Oh ki nagy vilagos ſzem kellenè ennec ertelmere. De nem ſokat tart az hiuec vtalatos abrazati, Mint, hamar meg mente az WR Iſten ſzegeny Lazartis, ez vilagi butul, es az keuęs nyaualya helyet ada neki ôrôcke valo nyugodalmat, kit az ô ſzent, hatalmas, es diczôſeges Angyaliual vitete Abraham kebelebe. En édes ſzerető Atyamfia, az ęlô Iſtenert intlec gondold meg ínnet, melly draga az ember az WR Iſtennec elôtte, es ne vtald meg az te teſtedet, akar melly vtalatos fekelyes legyenis, ſed be mezitelen teſtet, es ha ehezic, adgy enni, mert ímè az vtalatos Lazarnac az Iſtennec ſzent Angyalijs ſzolgalnac, es męg vay ki diczôſegeſec leſznec ſokan az te ſellyerid es ſzegeny iobagyid, auagy buydoſo, beteges, es akar melly el vetet nyomorultid kôzzûlis. De oh ki keues az, à ki ezt valoba meg eſmeruen moſt, ideien meg bôczûlne, es igen gyakorta ſziuebe tudna Iſteni félelembôl forgatni. Mert az Iſtennec ímez nagy ſzerelmet mi hozzanc nem iſmerîûc: Hogy az ô egyetlen egy ſzûlettet adta mind ez vilagert, maſert vgy mint te érôtted, Es minden benne bizonac ſzent Fia altal ôrôc ęletet es magahoz haſonlo diczôſeget rendelt, hol meg lattzatunc valoba Iſtennec fiainac lenni, Ezt noha moſt elegge fenki nem eſmetheti, Mind az altal ez nagy mélyſeges alombol valamenyire igyekezzûnc fel ſerkenni, Melly alom czac magunkat czudaltattya, es ha lehetne, maſſal Iſten gyarant imadtatna. Ez ellen igyekezzûnc egy maſt igen draganac tartani, maſt magunknal fellyeb beczûlni, Es mint magunkat, akarkitis ſzeretni, es mint iduôſſeges ôrôkôs tarſainkat tiztelni es ſegiteni, ha ſzinte kiuûl el vetet nyomorultac lennenekis mint Lazar. Pelda à ſzent Abraham, ki midôn nagy ſzeretettel ſzallaſt adna es ſzogalna az eſmeretleneknekis, Angyalokat nagy aldaſſal fogadot hazaba, azonkeppen Lotis, Tobiaſis. Ezt az ſzallas adaſrol, es minden irgalmaſſagrol mondam. Kirôl o da felis ſzolec. Immar ímez Czickeltis ęrczûc meg, Hogy Lazar Abraham kebelebe vitetec. Laſſuc Miczoda az Abraham kebele.

Eſa: 58.

Ioan: 3.

Abraham kebelerôl. Gen; 23.

ABRAHAMNAC tôtt vala az WR Iſten az ô ſzent Fia felôl igeretet, monduam: Abraham az te Magodba meg aldatnac minden nemzetſegec: Az az, Chriſtuſnac ęrdemebe, ki teſt ſzerint Abrahaȃnac nemzetſegebôl ſzûletnec, meg aldatnac es iduôſſeget nyernec minden hiuec. Az Abraham kebele azert, ſemmi nem egyeb, hanem Chriſtus ęrdeme altal valo iduôſſeg. Az Lazar azert, Abrahamnac kebelebe viteret, az az, Iduôſſeget nyert, az remenſeg altal, hogy az Abrahamnac maguaért az Chriſtuſert Iſten ô neki meg kegyelmezuen, mennyorſzagot adgya. Ez egy hit es bizodalom altal iduôzûltec minden hiuec, mind Adamtul fogua, Mert, mint, egy az Iſtennec Tôruenye, ki eleitûl fogua minket vadol, Igy egy az Iſtenis, es egy az iduôſſeges igeretis, kibe kellet minden hiueknec Bizni, Kiuel mint egy kęzzel el fogiuc az Iſtentûl nyuytot io keduet, az ô ſzent Fianac ęrdemeuel egyetembe, Kihôz ſzûkſeg mindenkeppen hozza ragazkodnunc, 1. *Timoth:* 1. hogy értûnkis mindenkeppen eleget tett, Es azon kiuûl ſemmit tôbbet meg valtſagunkra nem keuan az Iſten. De ez hit mig meg nem aluſzic bennûnc, mig neuellyûc ôtet, mig eleuen bennûnc, addig ôis minden iora eleuenkettet, es gyorſalkottat, Az mint Lazartis az Iſtenbe, az ô ſzent Fianac ęrdeme ſzerint, az ô irgalmaſſagaba valo bizodalom tôtte vala olly bekeſegeiſſe az nagy nyaualyakbanis, hogy morgas nekûl bekeuel tûrne minden faydalmat, nagy ehſeget, nagy vtalatos fekelyit, Az irgalmatlan kazdagot ſem atkozna, ſôt imatkoznec érôtte, ſem ragalmazna, ſôt oltalmazna, hogy nem czuda volna, añyi ſoc czeled kôzôtt ha ôtet el feleytene, Mondoc meg igazulaſat es iduôſſeget Lazaris czac az Chriſtusban valo hit altal nyerte meg, mint ô magais Abraham, *Ioan:* 8. De az à hit wy ęletetis eleztet benne, melly kezdete volt az ôrôc ęletnec. Kibôl eſzûnkbe vehettyûc, noha Lazar kiuûl rut fekelyes volt, embereknec ſzeme elôtt, De belôl az ô ſziuebe az

Ieſus

Christusban valo hit altal, soc lelki ekessegel szepitette volt meg ötet az Istenec Lelke, ki szokot lakni es nyugodni az alazatos szivükbe, Melly szent Lelec altal meg wyi tatuan, igyekezet ois mind lelkebe testebe tiztelni az ö Istenet, kinec szent Temploma vala, Isteni félelemmel, szeretettel, hittel, io remenseggel, türessel, tiztassaggal, es imadkozassal. Ez illy meg teresen öruendezuen az Angyaloc, azert szolgaltac neki nagy szeretettel, latuan belső lelki szepseget, igaz töredelmes sziuet, igaz alazatossagat, es Istenben valo bizodalmat, kic lekiec leuen, czac lelkire néznec, az mint Istenis lelec leuen, czac sziuünket lelkünket keuannya maganac, Valaki belöl lelkebe meg tiztult, az *IESVS CHRISTVS* vere es benne valo bizodalom, es szent Lelec altal, eleg kedues az, akar melly vndoc, rihös, varas, poklos, sőt fertelmes bünös voltis emberec szeme elött. Ha Lazar pœnitentia nekül hitetlenségbe, es zugolodasban, es atkozodasban holt volna meg, az ö szegenysege ötet mennyorszagba nem vitte volna, hanem ois el karhozot volna. De miert hogy Istennec igeretire nézet, kit Abrahamnac tett volt, Isten az ö igeretit meg tekintuen, be fogadgya ötet, es arra nézue Abraham kebelebe, az az, abban az igeretben kit Abrahamnac tött volt Christus felöl, idüözite ötet. Vedd azert eszedbe, hogy ez szo iarasa czac az elött volt, mig az Christus ez vilagra nem születet vala Abraham nemzetsegiből, Mert ackor az Istentis Abraham Istenenec hiwtac, az kic meg holtakis, azoc felöl azt mondtac hogy Abraham kebelebe, auagy markaba mentec. De ezeket czac az Christus felöl valo igeretert mondhattac, Az vtan kedig hogy az Christus el iött, Immar az Istent *CHRISTVS IESVS* Atyanac neuezzüc, es az mi lelkünketis ö markaba aianlyuc, Az mint szent Istuanis szola monduan: Wram Iesus az en lelkemet vedd az te markodba, az az, az te ördemed altal Atyadnac orszagaba. Lazaris azert, az Iesus Christus ördeme altal vitetec az szent Angyaloknac gyönyörüseges es diczöseges tarsasagaba, melly Abraham kebelenec, es Christus markanac mondatic. Elegedgyünc ezt tudni az Abraham kebeleröl, es ne töredgyünc azon, az fel tamadas elött minemü helyre mennec à hiuec lelke, eleg tudnunc, hogy Istennel nyugosznac, Istennec io voltaual es bölczeseggeuel élnec, Christussal együtt vadnac, Mint szent Pal mondgya, *Phil:* 1. Keuanoc az testtül meg valnom, es az Christussal lennem. Es Christus wrunc monda az Toluaynac, Ma velem leszesz Paradiczomba. Segitsen ö szent felsege minketis eznec mind édes remenségere, mind bizodalmara, Amen.

Regi ßo iaras ez. Abraham kebelebe vitetet: most nyiluabban ßolunc.

Actor: 7. Christus marka.

Az angyalokrol.

Az *ANGYALOKROL* most czac ezt tanullyunc: Hogy öket meg esmeriüc Istentül teremtetet szolgalo lelkeknec lenni, kic az igassagban, szentsegben, es artatlansagban meg erösitetuen, rendeltettenec az Isten diczeretire, az hiueknec oltalmazasara, es az gonoszoknac bünteteséré, az Istennec paranczolattya szerint. Eñec bizonysagit masszorra halasszüc. Eleg most az mai Euangeliombol tudnunc, hogy Christus Wrunc vallya, hogy Lazarnac Lelke az Angyaloktul vitetet Istennec diczöseges orszagaban. Kiből meg tettzic, hogy mind éltünkben, mind halalunckort szolgalnac nekünkis. Azert szükseg ezertis könyörgeni, hogy Isten az ö szent Angyalitis mindenkor velünc tarcza.

Emberi Lelekrül

Az *EMBERI LELEKRÖL* czac ezt tanullyunc: Hogy az Lelec Istentül teremtetet lelki allat, ki az emberben leuö életnec, okossagnac, akaratnac, es indulatoknac szerzö oka, Es mikor az testtül el valic, soha meg nem hal, hanem az ki io életet, az ki gonosz iteletet veszen, az ö czelekedeti szerint. *Az* mint ezec meg tettzenec, mind az Lazarnac, mind az kazdagnac lelkekröl. Lassuc ötödic Tanusagunkat.

OETÖDIC TANVSAGROL.

Az Kazdagnac halalarol: Pokolbeli kinnyarol: az mit keuan, arra valo kemeny valaszarol; kinec meltan czac egy czepni viz könyebsege sem adatot. Ezekrölis ker szollyunc az igeknec röuid magyarazati szerint. *Mond az Euangeliom:*

Az iſtentelen Kazdagrol, es

Imè meg hala az Kazdagis.

Meg hala kedig az Kazdagis, es el temettetec. Valamelly keſőre, de mindennec meg kell halni, es ackor minden vilagi hitſaganac vęgenec kell lenni, ſőt ez egeſz vilagnakis el kel mulni, es minden keuanſaganac ſemmiuè kell lenni, 1. *Ioan:* 2. Mint ez kazdag melly nagy pompaſagban lakic vala, es imè egy oraba mind ſemmiè lőnec. De ez kőz mindnyaiunknac, ſzegennec kazdagnac, ionac es gonoſznac, Mert az bűnbe fogantatot teſt vęr, nem birhattya igy az Iſtennec orſzagat, 1. *Corinth:* 15. Az iſtenteleneknec kedig ennelis nehezb dolgoc kőuetkőzic, az mas halalba, Mint midőn meg holt volna imez iſtentelen kazdagis az őrdőgőktűl pokolba vitetec.

Mas halal.

Es midőn pokolba volna az győtrelembe, fel emeluen ſzemeit, lata Abrahamot tauol, es Lazart az ő kebelebe: es fel kialta, monduan: Attyam Abraham kőnyőrűly raytam, es kűld el Lazart, hogy az ő wia vęget martſa az vizbe, es meg hiueſitſe az en nyeluemet, mert kinlodom ez langba.

Iollehet Abrahamnac ſem Lazarnac ſemmi ſzaua nincz az pokolbelieckel ſzem latomaſt, De az WR Chriſtus az Abraham fianac az Sido nepnec tanuſagara ſzep bőlczen ſzabta ez kęt fęle ſzot pokolbol es menyből. Mind az altal meg lehetet, hogy magaba mind à ſzo, mind az valaſz meg volt az kiny kőzőtt. De ez hagyiarion mint lett èffęle kenanſag, illy kialtas, illy ſzo beſzed. Eleg it meg tanulnunc: Hogy az el karhozot lelkeknec ſzaz ezerſzer nagyob keuanſagi, ohaytaſi, banati, lelki furdalaſi vadnac, hogy nem mint itt az igen meg reműlt es éyiel nappal rőttegőknekis vadnac, Lattyuc kedig ittis nekic melly nagy faydalmakat ſzenuedgyenec à bűnnec furdalaſi miatt, es à miatt hogy ingyen ſem érzic Iſten kegyelmet, hanē inkab atkot, haragot, es karhozatot varnac feiekre. Ez noha moſt igen nagy es iſzonyunac tettzic, De czac mint egy czep az tenger vizehőz, ollyan az pokolbeli lelki rőttegeshőz. Kiket az fel tamadas előttis kell ſzenuedniec az iſtentelen lelkeknec, de az vtan mind lelkeſtűl teſteſtűl olly nagy győtredelembe leſznec, kit moſt okoſſaggal ſenki czac meg ſem gondolhat, az mint az Iras neuezi az pokol kinnyat, kenykőuel fenyű ſzurockal égő tűznec, hol őrőcke valo ſetetſeg es fog czikorgatas volna, *Matth:* 8. 13. 22. 24. 25. *Eſa:* 66. kit az őrdőgőkis it kőztűnc letekben igen rőttenetesen éreznec, es miatta kemenyebben dihőskődnec, mind Iſtenre, mind az emberekre. Azonkeppen az ő tagiaijs valamenyire érzic es annal gyűhősben kegyetlenkednec es buialkodnac, Pelda Saul, Iudas, Nero, Herodes, Pelda ez kazdagis, ki mind halaligis nem tuda tęrni Iſtenhőz, es nem tuda kőnyőrűlni à ſzegeny Lazaronis, Azert midőn őis kiatana: Monda Abraham: Fiam, emlekezzel meg, hogy el vőtted az te iauaidat ęltedbe: Lazar azzonkeppen az ő gonoſzit, Moſt kedig ő vigaztaltatic, te kedig kinlodol.

Hitetlenſegenec gonoß gyűmőltſeből iteltetic meg.

Mint ha mondana: Te gonoſz, alnoc, es kep mutato fiu, keſőn tartaſz pœnitentiat, keſőn kialtaſz en hozzam, keſőn tekinteſz Lazarra, Tűry azert á te előbi teſti győnyőrűſegeddel, buiaſagoddal, torkoſſagoddal, keuelyſegeddel, es nagy gőgőſegeddel, kikből mind holtig ſem tęręl en hozzam, kic helyet immar kinlodgyal azon teſtbe lelekbe mind őrőcke. Viſzont Lazar had nyugodgyec immar az ſoc keſerűſeg vtan őrőckőn őrőcke. Ez rőuid ęrtelme elſő feleletinec. Kibe az ő hitetlenſegenec es iſtentelesegenec gonoſz gyűmőlczet veti az WR Iſten eleibe, Mert bár kazdag lőtt volna, de azba ha Iſtenes ember volt volna, es az WR Iſtent félte volna, az ő fenyegereſet, es igeretit el hitte volna, az ő igeiet ſzerette es fogatta volna, tahat az ő nyomorodot hiueitis ſegitőtte volna, De miert hogy nem hit Iſten ſzauanac, hanem czac ez vilagba vetette volt minden édeſſeget, Azert az Iſtenis immar meg mutattya neki, hogy ő igaz mondo volt. Azert őtet az ő igaz fenyegeteſe ſzerint őróc kinra vetette, Viſzont Lazart az ő igaz igereti ſzerint (kinec Lazar hitt az ő ęletibe, es azba holt megis) őrőcke valo őrőmre hozta. Igaz kedig ezis, hogy à melly kemeny ſziwel ő volt az Iſtennec hiueihőz, hogy męg czac az morſalekokba ſem adot nekic, Iſtenis ő hozza olly kemeny ſziuű legyen, hogy czac egy czep vizet ſe adaſſon Lazarral az ő kőnyebſegere. Mas az, az kic egyſzer pokolba mennec, azoknac Iſten ſemmi oruoſagot

Igaz itelete Iſtennec.

2. *Teſſal:* 1.

ſagot nem ſzerzet. Mert az ő ſzent Fiat ez vilagra küldötte, It valtotta meg az embe- *Azpokolba kialtokat miert nem halgathathattya meg Iſten.*
rí nemzetet, Itt kell azert Chriſtus altal megis ęrni, es Iſtenuel meg bekelni. Itt kell wyionnan ſzűletni, itt kell ſzent Lelket venni, es az altal kell biratatni, Es igy azoknac nem lehet ſemmi karhozattyoc, Mert be oltattac Chriſtusba, es az ő lelke altal vezerlettetnec, kikbe noha tuſakodic az bűn, de nem wralkodic, *Roman:* 8. Valakic igy wyionnan nem ſzűlettec, azoc meg holtac az bűnben, azoc atoc alatt marattac, azokban wralkodic minden bűn, baluanyozas, hitetlenſeg, iſtentelenſeg, hamiſſag, tiztatalanſag, Azoc ſoc keppen boſſzontyac es nyomorgattyac az Iſtennec hiueit, kiert ők is viſzont meg nyomoritatnac. Erről igy vigaztallya ſzent Palis az hiueket: 2. *Teſſal:* 1. Igaz vgy mond az *I*ſtennec előtte, hogy azokat viſzontac nyomoruſaggal meg fizeſſen, az kic nyomorgatnac titeket, Tinektec kediglen kic nyomoruſagot ſzenuedtec, mi velűnc egyetembe nyugodalommal, midőn meg ielenti magat az WR Ieſus à menyből, az ő hatalmaſſaganac Angyaliual, es ſ[illegible]k azo tűznec langiaual, ki boſzut al azokon, kic nem eſmeric az Iſtent, ſem engednec á mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac Euangeliomanac, Kic kint ſzenuednec az ő örőc veſzedelmekre, kat hozatra iteltetuen, az ielen valo wrtul, es annac hatalmas diczőſegetűl, midőn el iőuend hogy meg diczőiteſſec az ő ſzentibe, es czudalatos legyen minden hiuekbe, Es mond ſzent Peter, 2. *Pet:* 3. Midőn azert ezec bizonnyal meg legyenec, tehat mineműknec kel minekűnc lennűnc, az ſzent es Iſtenes ęletbe, varuan az Iſtennec ſierő el iőuetele napiat. Ezeket meg kellet volna ideien az kazdagnac tanulni, Es ezekből iduőſſeges maga tartaſt vehetet volna az ő kazdagſagaban nis, Es felis indult volna, hogy valamié volt, minden nyomorultackal ſzeretettel kőzlette volna, ez remenſeggel: hogy azokis Iſten fiai volnanac, es azoc ő neki őrőkős tarſai lennenec az Chriſtus altal, kibe nints ſem wr, ſem ſzolga: ſem kazdag, ſem ſzegeny: hanem egy teſt es egy vęr minden benne bizo hiuec. Igy ha őis az ő iauait kőzlette volna az Chriſtus hiueiuel, Iſtenis igaz itelete ſzerint kőzlötte volna ő veleis az Chriſtus es az hiuec diczőſeges orſzagat. De ęltebe el ſzakaduan tűlőc, holta vtanis nem lehetet ſemi tarſolkodaſoc, à mint męgis monda neki Abraham: Ennec telőtte mi kőzőttűnc es ti kőzőttetec, *Ninczen valtozaſa, ſem pokolnac, ſem mennyorßag nac.*
nagy haſadec vagyon ſzerezue, hogy azoc az kic akarnac innen hozzatoc altal menni, ne meheſſenec, ſe onnan ide altal ne iőheſſenec. Az az, Valaki egyſzer mennyorſzagba megyen, az őrőcke ott marad, es pokolhoz ſemmi kőzi nincz. Es valaki egy ſzer pokolra vitetic, az ſoha mind őrőckeis onnet ki nem iőhet. Rőttenetes ſzo, hogy az pokol kinnyanac egy czep czendeſſege, es ſoha mind őrőckeis vęge nem lehet. Aldot ember az, ki ezen es nem ő magan tanul. Es hamar ſiet meg engeztelni az Iſtent ſz: Fianac altala. De iay ki nagy ſoc teſti batrac buialkodoc, zabaloc, keuely fel fuualkodot kazdagoc, moſtis meg neueric Chriſtus Wrunkat, es meg czuffollyac az ő fenyetekit, mint amà kazdag Phariſeuſokis, Es mint regen Noet es Lotot, Es azonba az Iſtennec igaz fenyegető oſtora el buritotta őket, Sokan neuetſegnec alittyac az el kőzelgető iteletetis, *Roman:* 1. 2. *Pet:* 3. kic igy ſzolnac: Regen mondgyac, hogy irelet leſz, kic Iſtennec hoſzu varaſat kenyeſſegre veſzic, Sokan illy vakmerő batrannis ſzolnac: Ez friſs aſzonyert nem ſzannec pokolra menni: Auagy mondgyac: Pokolbannis ſoc wrackal leſzec: Auagy, nem olly hew az pokolis kit el nem ſzenuedhetnec. De vgyan kőzőnſeges keppennis nagyob reſze ez vilagnac minden intes es fenyitec ellen meg kemenyituen magat, hanyat homloc megyen minden gonoſzra, Mind ezec érezue es kiſirtue hiſzic el, hogy pokol es annac őrőc tűze, es ott őrdőgőc tarſaſagi legyenec. De az hiuec tanullyanac ez kazdagrol az WR Chriſtuſnac tanyitaſi ſzerint, A ki igen keſőn, es igen hiaba ſoc keppen eſedezett, hol vizet kéruen az tűznec oltaſara, hol Iſtent, hol Abrahamot, hol Lazart kialtya, Es vgy tekereg à langnac kinnyai kőzőtt. Ki midőn è valaſzt hallana, hogy ſem Lazar oda nem mehetne, ſem ő az langnac kinnyabol ſoha ki nem iőhetne, vélem ſoc keppen atkozta magatis, regi gonoſz ęleteris, Es ez vilagon valoknac rőttenetes bolondſagitis, Es ohaytuan kialtotta, vayha męg egyſzer viſza mehetnec, tudnam magamis mint tartanom, *Nagy kenyes batorſagoc ezec.*

Az WR. Istennec napiara ſ. Hatodic vasarnap vtan.

tudnec masnakis io peldat adnom, Es illy soc fęle ohaytasi kőzőtt gondolkodic az ő atyafiairolis, kic mellet imigy kezde, de hiaba kőnyőrgeni.

Kerlec ezokaert tegedet Atyam, hogy kűldgyed őtet az en Atyamnac hazaba, Mert vagyon őt atyamfia, hogy azoknac tanubizonsagot tegyen, ne iőyienec azokis è kinnac helyere. Monda neki Abraham: Vagyon Moyseſec es Prophetaioc, halgaſſac azokat. Az kedig monda: Nẽ vgy Atyam Abraham, hanem ha valaki halottaibol hozzaioc menend, meg tęrnec. Abraham kedig monda neki: Ha Moyseſt es az Prophetakat nem halgatyac: Ha ſzinten valaki halottaibol fel tamadandis, nem hiſznec. Ezekről vtolso tanusaginkban szollyunc.

HATODIC TANVSAGROL.

Vtolſzor czac erről tanullyunc: Vagyon Moyseſec es Prophetaioc, halgaſsac azokat. Es: Miert nẽ tettzet Istenec, hogy halott altal tanîtana è vilagot.

Rőuideden Iduőzitőnc ez igekben arra int minket, hogy mig itt ęlűnc ez testben, addig engeztellyűc az WR Istent, Itt tanuullyuc meg az ő ki adot igeiet es akaratyat, Annac kiuűle se halottat, se Angyalt ne variunc, Mert à mit az WR Isten Moyses altal, Prophetac altal, az ő szent Fia altal egyszer meg mondot, azt ő soha mind őrőckeis meg nem masollya, azert az ki annac hiſzen, iduőzűl, az ki nem hiſzen, Imar el karhozott, *Ioan: 3.* Szűkseges tanusag ez: Hogy Isten ő magat, es az ő Anya szent Egyhazat az hiueket, czac az ő ki ielentet igeiehőz kőtőtte. Tehat senki ne keuanyunc. keuañya: Ha Isten eñekemis meg ieleñec, vagy Angyalat hozzam küldene, vagy vgyã meg neuezne, hogy bizzam benne, vgy enis biznam: De netalam engem nem valaſztot, engem nem szeret, talam engem karhozatra rendelt. Meſze tauozzal èffęle gondolattul, Elegedgyűnc azzal hogy az ő io keduet elegge meg ielentette, Moyses es Prophetac, az Christus es Apostoloc altal. Azokat midőn hallod, vgy tarczad mint ha az Sinay hegyről tenekedis szolna, vagy mint Christus wrunc szolt amaz Toluaynac es tőb bűnősőknec, ki minden nyőgőket magahoz hiw, *Matth: 11.* Touabba vegyűc eszűnkbe, noha ez kazdagnac vgy tettzic vala, hogy ha hallottac altal predikaltatna Isten, inkab meg tęrnenec. De ez nem tettzic Istennec, mert iol ęrti Isten az őrdőgnec alnokſagat, ki noha egy halottat sem tamazthat fel, de mind az altal ő magat is halottaknac kępebe el tűntetne, es kűlőmb kűlőmb hazugsagokat Isten szauaual hirdetne, Ez hogy ne lenne, azert Isten paranczolatotis adot rola, hogy halottaknac ne hidgyűnc, Kiről Moyseſnel *Deuteron: 18.* igy szola: Mikoron be menendesz az főldre, mellyet az te Wrad Istened ád teneked, ôiad magad, hogy ne kőuesſed az ott valo nep nec vndoksagit. Es ne talalkoztassec ti kőztetec olly ember, ki az ő Fiat auagy leanyat tűzőn meg aldozna, auagy olly se, à ki iőuendő mondoktul tudakoznec, es az ki alomhoz tartana, auagy madar iarashoz, Ne legyen tű kőzőttetec bű baios, babonas, es senki ne kérdezkedgyec az nézőktűl, es az iőuendő mondoktul, es ne kérdezzen sen ki igasſagot az halottaktul. Mind ezeket azert tiltya meg az WR Isten, mert ezec altal Isten igeie kiuűl, veſzedelműnkre valot hazud az pokolbeli őrdőg, Az mint mais szaz ezer hazugsaggal czalogat az nézőc es bű baiosoc altal, kic őntőt viaſzban iőuendőt mondnac, czuporkaba kenetet forralnac, holt tűzet vizbe hannac, rosta altal es szita altal, es soc ezer tőb practikaual, őrdőgi czalardsagokat czelekeſznec. Soc szantalan baiolast lattam czac enis: Hogy az foghagymara Lőrintz neuet kell irni: Fog fayastul, korsag ellen, has ragas, fő fayas, czuz, farkas maras, Es minden betegseg ellen, soc istentelen imatsagokat értettem, kikről irtamis à kisirtetekről valo kőnyw be: Louat es egyeb barmot soc fęle baiolaſſal oruosolnac, kic azt hazudgyac, hogy Isten igeieuel ęlnec, maga az io ige kőzibe, merő hazug es bolond szokat rekeztnec, kit sugua azertis mondnac, hogy hazugsagokat az ęrtelmesec eszekbe ne vegyec, hogy igyis ionac tessec, az imadsaghoz fűuetis veſznec nemellyec. De Isten nyiluan meg hatta: Az te Wradnac Istenednec neuet hiaba ne vedd. Szantalan babona szotis hallottam,

Az Igeie kiuűl, semmi ielenest ne

Halott altal mi-ert nem akar tanyitani Isten.

Megis tiltotta, hogy ne ertekezzűnc halottaktul

lottam, Hogy az Neheszkeseknec nem io kereztelni: Penteken nem io kendert czapni: az disznot ha elő talalod plantat ne menny vetni, Az szitat mikor veszed, mélyeb reszeről kel nézni, hogy domborub kenyered legyen: Mind fel költedben, le fektedbē, ęletedben, iarasodban, nézesedben, öltözetedben, mosdasodban, imatkozasodban, fonasodban, szapulasodban, szöuesedben, szantasodban, kapalasodban, aratasodban, sütesedben, es minden fęle dolgaidban, temeny ezer babonat, es bübayt ęrthetsz az hitetlenektül, kiknec veszedelmire Isten vgyan reaioc boczattya az ördögnec czuda tetelet, hogy egy kis nyereseg miatt öröcke el vesszenec, kic hidgyenec à hazugsagnac, ha az igaz Istenbe nem akartac bizni. De mi féllyüc az Istent, es ne az testi czalard es keues ideig valo haszonra, hanem az Isten mondasara nézzünc. Az mint erre igy inte Esaias Propheta altalis, *Esa:* 8. Midön valaki nektec ezt mondandgya, Az Nézöket es az iöuendö mondokat kel meg kérdenetec, kic czac czaczognac es vetelkednec: Tü ezt mondgyatoc: Nemde kelle az holtakat az eleuenekert kérdeni? Az törueny es bizonysag tetel szerint tudakozzatoc, Ha öc ezt nem mondgyac, igy az haynal nalatoc nem leszen. Az az setetsegbe maradnac mierthogy az Isten igeie kiuül ęrtekeznec. Effęleket megis öletet regen az Isten. Erröl oluass Moyses ötödic könyuenec tizenharmadic reszebe, *Deuteron:* 13. Kiket ha à feiedelmec test szerint meg nem öletnekis, de Isten Testestül lelkestül öröc tüzre veti öket, à mint szent Palis tanyit, hogy az baiolokis nem mennec Isten orszagaba, ha meg nem tęrnec, *Galath:* 5. Ezeket arrol mondam, hogy mind az bayiolas, mind az babonasag mind à halotaktul valo tanulas ördögi tudomany, Es azert az kazdag bolondul kéri, hogy Lazart haza eresszec tanyitani az népet. Dauid Kiraly ęrtelmesen mondgya: *Psalm:* 115. Nem az halottac diczernec tegedet Wram, sem azoc kic pokolra szalnac. Azert kérteis ęletinec hosszabulasat, hogy az WR Istent męg ęltebe diczerhetne, monduan: *Psalm* 119. Nem haloc meg, hanem ęlec es hirdetem az Wrnac czelekedetit. Mig ęlünc azert mijs ęltünkbe az ęlöktül az Istennec igeieböl tanullyunc az Istenröl, Es męg most it ęltünkbennis az szerint szolgallyunc es kedueskedgyünc az Wr Istennec, azbol tiztellyuc es diczeriüc ötet, Az halottac kedig had nyugodgyanac. Kic ha szinte fel tamaduan szolnanakis, es mast hirdetnenec, hogy nem mint az WR Isten az ö igeieben hirdettet, atkoztac volnanac, *Galath:* 1. Męg Iduözitenkis à fel tamadas vtan nem hirdetet annal egyebet, kit annac elötte ęlteben predikallot vala, hanem czac azokat iutatta eszekbe. De vgyan nem akaria az WR Isten hogy mi halottaktol tanullyunc, azert az kazdagnakis röuid valasza lön, *Ha Moysest es à Prophetakas nem halgattyac, ha ßinte valaki halottaibol fel tamadandis nem hißnec.*

2. Tessal: 2.

INNET vegyüc eszünkbe, minemü rabsagaba voltanac az ördögnec, à mi szegeny atyainc az papasag alatt, kiknec ideiekbe halottaknac kepebe el iöttec az ördögöc, es az Isten igeie kiuül soc teuelgeseket hazuttac: Nagy soc szenteknec Oltarokat, szent Egyhazakat rakattac, lelec valtsagaért soc fęle Miseket szolgaltattac, kepeket faragtattac, feiet, fęl kezęt, fel labat, fel embert, viaszbol, aranybol, ezüstböl, az szentec oltarinal fel függeztettec, A napokat à szenteknec üdlöltettec, azoknac böytöltettec, azokat imattattac. Es igy à Christusnac közbe iarasatul szegenyeket el foztottac, Az Wrnac szent Vaczoraiabol Mise mondassal baluant emeltettec, az kenyeret mint Istent imattattac, kit paranczolt az Christus hogy együc es igyüc az ö testenec es vęrenec velünc valo egyesülesere, es halalanac emlekezetire. Es nemelly hazug halottac nagy kinokat elö szamlaluan, kértec az ö fiokat, hogy ö éröttec soc alamisnakat adnanac es Miseket mondatnanac, hogy à Purgatoriombol ki valtatnanac, kiböl el hitettec szegenyeket hogy annac ęrdeme altal ökis iduözülnenec.

Az mi ßüleinc à papasag alatt, melly soc keppen czalattac meg. halottac ielenesinec ßine alatt.

Eñyi gonossagat es alnoksagat ęrtuen azert az ördögnec az io Wr Isten, nem külde el Lazart az kazdag keuansagara, Hanem az ö igeiere igazittya öket, hogy azt hallyac es azt tanullyac. Tehat böczüllyüc mijs mindnyaian az WR Isten igeienec halgatasat, kikbe ö maga szol minekünc az WR Isten, Az szerint féllyünc fenyegetesetül, á szerint higyünc igerètiben, à szerint bizzunc az ö szent Fia ęrdemebe, à szerint szolgallyunc szeretettel ö neki, es az ö hiueinec, à szerint legyünc minden nyaualyankba io remensegbe bekesegesec: à szerint mindenekbe könyörögiünc ö neki mint édes Atyank-

ELSŐ WR napiara ß: Haromſagnapyan.

A zistentelen kazdagrol, es

tyanknac, Es mindenekrôl halakat adgyuc ô neki. A ſzerint é vilagot czac arnyeknac tarczuc, Es à ſzerint az ôrôc ęletet minden ſzem pillantasba Lazarral egyűtt nagy ôrômmel variűc. Kire ô ſzent felſege, ſzent Fiaert, ſzent Lelke altal ſegitſe az mi igen nagy erôtlenſegűnket, Amen.

MIT TANVLANC:

NAgy ſoc ſzep ſzűkſeges dolgokat tanulanc ez Euangeliombol, Kinec mindenic reſzet nem ſzamlalom elő, Hanem derec tanuſaginknac Summaiat ęrtſűc meg.

ELŐSZER vegyenec peldat mind à kazdagoc, mind à ſzegenyec è kęt emberrôl, Az el karhozott kazdagrol, Es az iduőzűlt Lazarrol. Es tanullyac meg ideien, mint kelleſſec ęlniec mind àkazdagſaggal, es mind à ſzegenyſeggel. Az az, Fő tanuſagunc é legyen minnyaiunknac: Mint tarczuc magunkat, mind io, mind gonoſz ſzerent ſenkbe. Kirôl illyen tanacza vagyon ſzent Iacabnac: *Iacob: 5.* Nyomorgattatike valaki tű kőzzűletec, imatkozzec: A kinec bantaſa ninczen, enekleſſel diczerie az Iſtent. Az az, Nyomoruſagodban hiwd ſegitſegűl az Iſtent, ne boſzonkodgyal, ſe atkozodgyal, hanem bizzal Iſtenbe: Kazdagſagodba ſe feletkezzel el Iſtenedrôl, ôrômel adgy halat es diczeried ôtet, es igyekezzel minden ioſzagodbol kedueskedni ô neki. Erre penig igen nagy ſzorgalmatos vigyazaſanac kel lenni minden hiueknec, mert az ördög erőſſen ſzepelkődic, hogy Kazdagſagunkba fel fuualkodgyunc, Szegenyſegűnkbe kętſegbe eſsűnc, Es igy mind kęt keppen Iſtentűl el ſzakadgyunc. A mint Dauidis mondgya: En kedig mondec mikor iol vala dolgom: ſoha meg nem tantoroſzom, De mihelt el rőyted ortzadot, ottan meg haborodam. Illyen az ember, Io ſzerenczeiebe felőtteb batorkodic es Iſtennel kelletlenkedic, minden Iſteni dolgokba finnyalkodic, es negeleskedic: Gonoſz ſzerenczeiebe kedig ottan meg haborodic es Iſtenbe ketelkedic. Ez hogy ne legyen, minden ôyia magat.

Pſalm: 30.

MASODSZOR, mind az io, mind à gonoſz kazdagſag mi legyen, eſzűnkbe vegyűc. Io az, kit Iſtentűl kértűnc, igazan kereſtűnc, iora kőltyűc, el nem tekozzollyuc: es nem ô benne, hanem az Iſtenbe bizzunc.

HARMADSZOR, minden meg keſeredet ſziuűec peldat vegyenec Lazarrol, kinec az nyaualyaban valo maga tartaſatis, Alazatoſsagatis, es bekeſſeggel valo tűreſet kőueſſec.

NEGYEDSZER gondolkodgyatoc az Abraham kebelerôl es az ôrôc diczőſegrôl, kibe Lazar vitetec, Holot vęget teſzen az WR Iſten az ô ſzentinec keſerűſegekbe, es ô magahoz haſonlatoſſa teſzi, akar melly igen el vetet nyomorult voltis it ez fődlen, czac hogy bizodalma legyen az ô igeretibe.

OET ŐDSZER gondolkodgyunc az pokolnakis rőttenetes kinnyarol, Holot az iſtentelen kazdag illyen kinokat ſzenuede: I. Előſzer hogy az tűzbe vettetec. II. Hogy Lazart nagy diczőſeges nyugodalomba lata, kiuel ôregbedet neheſſege, III. Hogy czac egy czep vizet ſem nyerhete. IIII. Hogy ott vęg nekűl mind ôrôcke kelletec meg maradni. Ezt ſenki ne vegye trefara.

HATODSZOR emlekezzel meg arrolis, Miert nem akarta Iſten halottac altal eleueneknec predikaltatni. Mind ezec ſzerint hogy az WR Iſten minket igazgaſſon az ô ſzent Lelke altal, Ier kőnyőrögiűnc ô ſzent felſegenec.

Imadſagat Maſod Predikatio vtan talalod.

MAS PREDIKATIOIA EZ Euangeliomnac.

LVC:

LVCÆ XVI.

Vala egy kazdag, ki óltózic vala Barſonyba es Biborba, &c:

AZ TANVSAGOKROL.

NOha ſoc ſzep tanuſagi volnanac ez Euangeliomnac, à mint az elſő Predikationknac magyarazattyabol valamenyire meg tettzic. De miert hogy mindenikről nem ęrkezűnc bőwen ſzolni, azert moſt bőwebben czac ez egyről ſzollyunc: ¶ *Az Kazdagsagban Iſteneſen mint kel magunc tartaai.* Erről touab mayd ſzollyunc. Előſzer à Kazdagſag mellet az Szegenyſegről is es egyeb nyomoruſagrol is ſac rőuideden emlekezem. Azert mert ez Euangeliom egyſzerſmind ſzola az kazdagrol is az Szegenyſegről is, Es kőztűnkis â ki kazdag meg ſzegennyè lehet, á ſzegeny meg kazdaggà lehet, Es mindenikbe az kereztyennec nagy kemeny hartzai vadnac, hogy bennec iduóſſegeſen tarthaſſac magokat. Szent Pal maga felől ezt mondgya *Philip:* 4. Meg tanultam az nyomoruſagot, tudom az bőwelkedeſtis, mindenűt es mindenekbe be vagyoc ſzenteltetue, mind meg elegedesbe, mind ehezesbe, mind bőwelkedesbe, es mind ſzegenyſegbe. Soc peldakat hallunc latunkis, hogy az ki igen kazdag volt, igen ſzegennyé es nyomorultta lett vęgre, Viſzont igen meg nyomorodot igen kazdaggà: Pelda Crœſus Kiraly, ki midőn fogua vitetnec, Solont kialtotta, à ki mondota volt, halala előtt ſenki ne mondana bodognac magat. Frater György kincz tarto, mint egy kiraly leuen, hazaba altal lőttec, orrat, fűlet el metteluen az vtzara vetteret, ki vélte volna hogy illy wraſagbol erre iutnac? Pragaba egy igen kazdag duſnac feleſege azt mondgya volt, Iſten ſem tehetne őtet ſzegennye, De vęgre az ganayion heueruen holt meg, Erdelbe nẽ regen ſoc kazdag wrac ki űzetuen, mas ſelierſegbe nagy fugorogua lakoztac, viſzontac az ſzegeny legenyekből zaſzlos wraclettec. Effęle peldackal rakua ez egeſz vilag minden időbe. Mondom azert, mind kazdagſagink. rol, mind ſzegenyſeginkről, iduóſſezes ęrtelmet veñunc igen ſzűkſeges mindenikűnk nec. Hogy mikor ſzegenyſeg es egyeb nyomoruſag raytunc, azkor vgy tarczuc magunc, mint Lazar, mikor kedig kazdagoc vagyunc, azkor óvjuc magunc, hogy olly iſtentelenűl ne ęllyűnc, mint az mai el karhozot kazdag. *LAZAR* az ő nagy ſzegenſegebe, ſoc faydalmiba, betegſegebe, meg vtaltataſaba meg elmere bűnős voltat, Es annac boczanattyat kérte, es hittel az WR Chriſtus ęrdeme altal bekeſeges ſziwel tűrte ſoc nyaualyait, Iſteni félelemre es bizodalomra intet mindent, io remenſeggel varta iduóſſeges ki mulaſat, az Iſtennec igereti ſzerint. Ez á mi dolgunkis minden fęle nyomoruſaginc kőzt. De felső Predikationkba az tőb tanuſagoc kőzt, az ſzegeny nyomorodot Lazarrol mint tartotta magat nagy nyomoruſagiba meg hallottuc, Es miis igaz kereztyeni modra mint tarczuc magunc minden nyaualyainkba, vgyan ot meg hallottuc. Es maſſzoris ſoc helyen az nyaualyakrol ſzoltunc, ſzollyunkis: Moſt azert immar czac à *KAZDA*goknac adoc tanuſagot. Illy renddel: Miczoda az kazdagſag? Vagyone io kazdagſag? Es az mire valo legyen? Szoloc kőzből az iſtentelen kazdagſagrolis, annac ſoc iſtentelenſegeről, es az Vſorarol. Ezekről laſſuc tanuſaginkat:

Mind kettőuel mint ellyűnc.

Az kazdag ſzegeny lehet. Es viſſont.

Lazar à ſzegenyſegben pelda.

Az kazdagsagrol Summa.

Miczoda az Kazdagſag?

Az kazdagſag az, à kinec mindennapi ſzűkſege annyira vagyon, à menyire az ő rendbeli allapattya keuannya: Mint á kinec ſem feleſege, gyermeke, ſzolgaia nincz, eleg kazdag ha tiz, huſz, negyuen, vagy őtuen forintya vagyon, Az paraztnac, nemeſnec, wrnac, Hertzegnec, Kiralynac megent mas allapattyoc vagyon, kic mind eleg kazdagoc ha az ő ſzűkſegeknec feſőrteis birnac valamit, akar ſokat akar keueſet.

Az kazdagſag Iſtennec io aiandekaé?

Soc ſelevelekedes à kazdagsagrol.

Miert hogy ez irgalmatlan kazdag az őrdőgőktűl pokolnac kinnyaba viteter, Innet ſc kan, alittyac azt, hogy Iſten minden kazdagokat gyűlől, es czac à ſzegenyeket ſzereti, Sőt az ſzegenyec kőzzűl nemellyec ezzel hizelkednec magoknac, hogy á kazdagoc az mas vilagon kinlodnac, őc kedig bodogſagba leſznec, Az irigyekis kic felőt tebis ohaytyac es kereſnec az kazdagſagot, de nem kaphattyac, midőn lattyac valaki

nec

napiara ß: Haromſag napyran.

Az iſtentelen kazdagrol, es

nec elömentít ezt mondgyac: azert vagyon it io ſzerenczeie, hogy it vegye el az ő ęletinec iauat, ám bár wralkodgyec it, de meg torollya az mas vilagon. Effęle czelczapoc ſzaua miatt, ſokan oztan azt vélic, hogy az kazdagſag nem io, es nem Iſtentűl volna. Azert vegyetec eſzetekben az ſzent iraſnac bizonyſagit, az honnet meg mutatom, hogy az kazdagſag Iſtennec igen io es nemes aiandeka legyen azoknal az kic azzal iol az vęgre ęlnec, à mi vęgre ő atta: Viſzontac megent igen veſzedelmes az iſtentelen hitetlen gonoſz ęletűec birtokaba.

Az ioknal io az kazdagsag.
Az gonoßoknal gonoß.
Soc ßentec voltac kazdagoc.

Az kazdagſag hogy io legyen az ioknal, meg tettzic imez peldakbolis: Mert Adam, Noe, Abraham, Iſaac, Iacob, Ioſeph, Moyſes, Ioſue, Dauid, Salomon, Ezechias, kazdagoc voltac. Touabba az kazdagſag felől ezt mondgya az WR Iſten *Prouerbior:* 8. En velem vagyon az kazdagſag es az diczőſeg. Salomon kiralynac kedig igy ſzola: 3. *Reg:* 3. Az mit nem keuanal adoc neked, kazdagſagot es diczőſeget. Salomonis azert erről igy ſzola, *Prouerb:* 10. Az Wrnac aldomaſa teſzi az kazdagot. Dauidis *Pſalm:* 112. ezt mondgya: Bodog az firfiu á ki féli az Wrat, diczőſeg es kazdagſag annac hazaba. *Iobis* 36. ezt mondgya: Az Iſten az hatalmaſſagot nem veti el, mert lám ő magais hatalmas: Igy nem vtallya az kazdagſagotis, mert lâm ő magais kazdag.

Iſtennec ßep aiándeka az kazdagſag.

Ieſus Iduőzitőnc kedig azt ielenti ſzent Mathenal, hogy mind az ioknac, mind à gonoſzoknac Iſten adna menyből az ő ſzűkſegekre valokat, monduan: *Matth:* 5, Az ti mennyei Atyatoc fel tamaztya az ő napiat, az gonoſzokra es az iokra, es eſſőt ád az igazakra es az hamiſakra, Az mit Iſten ád kedig, az mind io. Io azert ő magaba az kazdagſagis az ioknal, az az, Az Iſtenfélő hiueknel, Az kic Előſzer Iſtentűl kéric, es neki roſa halat adnac: Maſodſzor igazan czalarſag nekűl kereſic: Harmadſzor ha tel hetetlenűl markokba nem ſzoritttyac: Negyedſzer ha miatta fel nem fuualkodnac: Oetődſzer ha iora kőltic.

Nagy vigyazas kel az Iſtenes kazdagsaghoz.

De az mint az Iſtenfélő es iduőſſegre vigyazo ember igen ritka, Igy ezis ritkan talaltatic. Mondom igen Iſtenfélő es igen vigyazo, es ſzűntelen imatkozo, es ſzűntelen tanulo embernec kel lenni, à ki az kazdagſagba mind ezeket kőuetni akaria. Mert az Satannac leg erősb haloia, es gyorſab fogo lepe az kazdagſag, az kî miatt minden rendbeliec kőzzűl fogton fogdos, à mint Chriſtus wrunknakis mutogattya vala è vilagot, hogy ha őtet imadna, azt neki adna. Hol az az ember ki io keduel Iſtenhőz valo ſzerelmeben, kiraly leuen orſzagat, tizteſſeget, Wr nemes polgar leuen, ioſzagat, marhaiat el hadna az Iſten tiztęſſege mellet? Ki ſoc wrakat nemeſeket polgarokat vitęzlő nepeket mondhatnec, mint reſzkettec czac az miattis, hogy hozzaioc menten, midőn az Papoc, az Hertzeg es Czaſzar kergetnenec, maga ezec ieles kereztyennec tartottac magokat. Igen igaz es igen mély ęrtelmes mondaſa azert Chriſtus wrunknac imez: *Matth:* 19, Nehez az kazdagnac Iſten orſzagaba menni. A mint amaz igen aitatos Iffiuis igen nagy ſzomorun mene el Chriſtus Wrunc elől, midőn intene őtet, hogy mindent oztana à ſzegenyeknec, es kőuetne őtet. A kazdag Phariſeuſoc kedig vgyan megis czufollyac vala Chriſtus wrunkat, midőn őket alamiſnalkodaſra intene, es hogy magoc kazdagſagokban meg alaznac. Sőt tekints el akar kitis, es magadatis: Melly bator ſziuet veſzes mikor iol birod magadot, maſt hozzad kepeſt melly ſemminec tartaſz, Te magadat melly nagy gőggel kezded ottan tartani, melly fel kezdeſz latni, fen lepni mihent neuekedic marhad, Es meg ęrezheted aztis magadban, hogy meg hidegſzel Iſtenhőz valo ſzerelmedbennis, benne valo bizodalomban, az ő igeie tanulaſaban, az imadkozasban, es minden ioban kelletlenkedel miatta. Azert ſz: Palis nagy mélyſeges ęrtelemmel irta ezt, hogy az ki czac arra atta magat, hogy meg kazdagodgyec, őrdőg kiſirtetiben eſic, es tőriben, es ſoc, es bolond, es artalmas keuanſagokban, mellyec el eytic veſzedelemben èffęle embert. De ez mondaſockal czac vigyazaſra intetűnc. Ezzel az Iſtentűl aiandekoztatot kazdagſag nem karhoztatic, Ha nem czac az Iſtentelen kazdagſag, à kit az ember Iſtentűl nem kér, kiről neki halat nē âd, es kit gonoſz lelki eſmerettel, akar iol akar gonoſzul, hitetlen nyughatatlan ſzorgalmatoſſaggal takar, es czac ahoz tamazkodic, àhoz bizic, azt el ſem meri kőlteni, auagy nem iora, hanem tekozoluan gonoſzul kőlti. Ezec ellen ſoc ſzep tanuſagokat ád az iras: Mint Dauidis mondgya, *Pſalm:* 62. Ha az kazdagſag reatoc folyna, ſziueteket

1. Timoth: 6.

teket azban ne veſſetec. Mond ſzent Palis: 1.*Timoth:* 6. Meg hadgyad azoknac kic kazdagoc ez vilagon, hogy keuely ſziuűc ne legyenec, bizodalmokat ſe veſſec bizontalan marhaban, hanem az ęlő Iſtenben, ki mindeneket bőwen ád minekűnkis ęletűnkre, Hogy iol tegyenec, hogy kazdagoc legyenec io czelekedeteckel, hogy őrőmeſt oztogaſſanac, nem nehez erkőlczűec leuen, Hogy magoknac io fondamentomot rakianac, iőuendőre ſzűkſegeſt, hogy meg kaphaſſac az őrőc ęletet. Az Bőlczis *Eccleſi* 3, mond: Bodog az kazdag, à ki vétec nekűl talaltatic, ki az arany vtan nem iár, ſem bizot az ő pénzeben es kinczeben, Kiczoda ez: es diczériűc őtet, mert czudalatoſſagokat czelekedet az ő ęletibe. Az az, à ki az Iſtent félí. àffęle kazdag az ő kazdagſagabol ſoc draga nemes iokat czelekeſzic, Iſtennec igeiet teriezti, az orſzagnac oltalmaban nagy ſegitſeg: ſoc nyomorultakat ęltet, az ő maga nepereis iol viſel gondot. Ezert mondgya Tobias Fianac, *Tob:* 4. 12. Iob maſt ęltetni az te ioſzagodbol, hogy nem mint ſoc kinczet takarni. Ezekből meg tettzic, hogy ő magaban az kazdagſag io lehet, tſac mi iol kereſſűc, iol tartſuc, es iol kőlczűc, Ezekről is laſſuc mint tanyit az WR Iſten, Előſzer ſzollyunc marhanc ſzaporitaſarol.

Mint ſzaporithattyuc marhankat Iſten ſzerint?

Ha iol kereſſűc, es iora kőltyűc, Iſtennec czudalatos aldaſa leſzen marhankon. Ezeket magyarazzuc meg nyiluabban. Nyoltzadic paranczolattya ez az Iſtennec, *Ne lopy.* Ne lopy: kiben ezt keuannya, hogy minden az ő ſaiat marhaiaual meg elegedgyec, ſenkiet erőuel, hamis fortellyal es alnoc meſterſeggel el ne vegye, ſenkit az aruban, ſe az adasban, ſe az vetelben meg ne czallyon, Hamis mérteckel ne ęllyen, fele baratyatul fel vőtt adoſſagot el ne veſzeſſen: Sőt mindeneknec az mi őue igazan meg adgya: Hogy kedig legyen mit adni, kiki mind az ő tízti es hiuatallya ſzerint verîtekezuen munkalkodgyec, Annac aldomaſat Iſtentűl kérie, az Iſtentűl adot marhat kedig tob zodaſra es rendi kiuűl valo haſzontalan ekeſſegre el ne tekozollya, Hanem az Iſtennec aiandekiual mértekleteſen ęllyen, Iſtennec tizteſſegere es fele barattyanac epűletire. Mind ezeket meg keuannya Iſten ez paranczolatban Ne lopy. Viſzont meg tilt abban hitetlen ſzorgalmatoſſagot, hamis kereſetet, lopaſt, toluaylaſt, koborlaſt, czalard kereskedeſt, hamis mérteket, hamis ſinget, itzet, kőbőlt, fontot, czalard es draga munkat, alnoc ſzolgalatot, alnoc fizeteſt, rauaſz koldolaſt, meltatlan adot, hamis dezmat, vamot, harmintzador, meg tilt főſueny ſegetis es tekozlaſt, tunyaſagot, rőſtſeget, irgalmatlanſagot, es minden fęle kár tetelt, meg tilt minden fęle Vſoratis. Az melly hiuec félic az WR Iſtent, hogy az Iſteni feny itec inkab nőyien bennec, ezekről oluaſsac meg imez bizonſagokat, *Matth:* 6. *Epheſ:* 4. *Prouerb* 30. *Leuitic:* 19. *Deuteron:* 23. Es tőb ſzantalan helyeken kereſſec meg mint fenyegeti Iſten az czalard ęletűket: Viſzont miuel aldgya meg az igaz munkaſokat. Tehat ha marhadnac ſzaporitaſat keuanod, el tauoztaſs minden czalard es hamis ęletet. Azert minden rend, Tanyito, Feiedelem, Vitęzlő nep, czeledes, ſzolga, nagy es kitſiny, tekintſe meg mire vagyon hiuallya, es azban Iſtent ſegitſegűl hiuan, Iſteni félelemmel mindennap hiwſegeſen iarion el, Es meg lattyac hogy az WR nagy czuda keppen meg ſzaporittya, az ő è vilagi ęletyekre valotis, Es czuda keppen felis magaztaltatnac, Hogy moſtis nemelyt mint Dauidot Kirallya teſzen, kiről pelda kőztűnc Somlyai Batori Iſtuan, Nemelyt wtra mint Ioſephet, Nemelyt kazdaggà mint Abrahamot, Iacobot, kic egy paltzaual iőttec ki hazaiokbol, es temerdec kazdagſaggal tęrtec meg. Nemelyt kedig ha ſzegenyſegben tartis, azt iduőſſeges epűletire adgya, Es azbannis olly czuda keppenis el tartya, mint az hat ſzáz ezert Mannaual, madar huſſal, Illyęſt Hollo altal, az kęt őzuegyet lizti es olai aldaſaual. Az mint ſoc ezert minden helyen latunc, hogy egy pinze, egy maroc liſzti nincz, Es naponkent valo munkaiokbol mind gyermekeſtűl az igen nagy dragaſagbannis ſzepen ki tartyac magokat, Es à kiknec nagy ſokra ſzűkſegec érkezic, mint Raboknac, Had tartoknac, ſoc czeledeſeknec, tſudakeppen minden ſzűkſegekre valokat be ſzolgaltat az Iſten, onnet es olly modon, kit az emberi okoſſag ſoha meg ſem tudot volna gondolni. Viſzont az kic okoſſagokban gyorſaſagokban, ſoc maiorſagokban, nagy iőuedelmekben felőtteb biznac, ezektűl czuda keppen

napiara ßent Haromſag napyan.

Az iſtentelen Kazdagrol, es

el foſztya ſzâz ezer moddal. Ezeket az ęrtelmeſec naponkint ſzantalanſzor eſzekbẽ vehetic. Ez legyen tanuſagunc arrol, Iſten ſzerint mint ſzaporitſuc marhankat: Hogy azban Iſtent hiwiuc ſegitſegũl: Az mit âd rola halakat adgyunc: Tiztũnkben hiuec es igazac legyũnc: Marhankban ne bizzũnc: Azzal ne keuelykedgyũnc: Telhetetlenũl ne tarczuc: iora, io keduel kőltſũc. Mind ezec altal hogy minden ioſzagunc ſzaporodgyec, Ennec bizonſagirôl touab ſzollyunc. Moſt megis az hamis kereſetrôl ſzoloc.

Rõuideden mint kel ßaporitanuc marhankat.

Az Hamis kereſetrôl, Es az Vſorarol.

Czac ez egy paranczolat ellennis, Ne lopy: ſzâz ezer modot talal à Satan, mint izgaſſon erreis minden rendet: Tanyitokat, midõn fęlreti ôket hogy iõuedelmektûl meg ne foſztatnanac, ha à bũnt valoba feddic. Feiedelmeket, nemeſeket, midõn ſoc nyuzaſt, nagy raboltataſt, meltatlan vamot, harmintzadot, ſoc ragadozaſt ſzereznec: Aros nepeket, es mind arulokat, mind az adokat ſzantalan alnokſagra izgattya ez atkozot Satan egy maſnac czalardſagara. Kikben mindeneket hazug mentſegreis tanîttya, mintha az ô dolgoc meltoc es tiztec ſzerint valoc volnanac. Męg à nyilvan valo orſzag puztitois, az toluayis, lopois mond valami mentſeget, hogy madar madarral ęl, ember emberrel, Es azt bũnteti az kiet el ragadozta, hogy az, fôsueny volna, es ſem magat nem tartya, ſem maſt nem ſegiti marhaiaual, azert venne el tũle. De ez fęle tapaztalhato hazugſagot akarkijs markokban kaphattya. Azert à tõb fęle hamis kereskedeſrôl ſzot nem ſzaporitoc, Hanem czac az *VSORAROL* ſzoloc. Kiben ſzantalan fôfô nepekis, okos bôlcz tanyitokis, es igen tettetes alazatos kep mutato kereztyenekis ſoc himezeſſel kezdettec magoc mentení. Azert czac kiczinyen, ſzep ſzin alatt el kezduen, vegre vakmerô ſzemptelen czalardoc tamadnac belôlôc. Kitûl à hiuec hogy meg ohaſſac magokat, tanullyac meg hogy ſemmi mentſeggel czac el ſe kezdgyec ez veſzedelmes czalard kereſetetis. Kirôl illy renddel ſzoloc: Mi legyen az Vſorar? Es hogy az, kereztyenhôz nem illic: Es azban minemũ alnoc mentſegec legyenec.

Miczoda az Vſora?

Az Vſora olly hamis nyereſeg, mellyet az kőltſőn adaſert az derec Summanac felőtte veſznec. Az az, midõn kőlczõn es olly ockal ki adod pénzedet, hogy mind azt iſmet éppen meg adgyac teneked, es az felőtt męg valamit veſzeſz, akar pénz, akar marha legyen, az, Vſoranac es hamis nyereſegnec mondatic. Azert, mert Iſten Tôruenye ellenis vagyon, kinec igaſſaga azt mutattya, hogy az menyi pénzt adtal, czac annyi pénzt, auagy annyi erô marhat vegy iſmet. Melly pénz olly allat, az ki nẽ ſzaporit ô magatul, az mint à ſzőlő, à malom, à barom ſzaporitnac, Hanem ha mi ſzaporodic az pénz altal, az annac nagy faratſaga altal leſz, à kinec adtad pénzedet, azert ôue az nyereſegeis, Es te elegedgyel vele, ha az tiedet éppen meg adgya teneked. Ha annyit veſz, á menyit adtal, igaz mêrtec az. Ha fellyeb veſzeſz, hamis mêrtec: Es fele baratodatis nem igzzan ſzereted, midõn magadnac tõbbet keuanſz tũle, hogy nem az miuel ôtet ſegitetted. Ha mi iot mieltel vele, azzal mindnyaian tartozunc, mert Iſtenis meg hatta, Es annac Iſtentũlis aldomaſais igertetet, Es teis ſzũkőlkődől mas ſegitſege nęlkũl, Es ackoris fel indit Iſten maſt, hogy tegedis ne hadgyon. Teis kedig azt keuannad, hogy mikor kőltſőn adnac, az felőtt tõbbet ne keuannyanac. Es meg érzed benned, ha valamit fel pénzũl kelletic fizetned, hogy az te ſziuedis hamiſoltatya hogy az meltatlan fizetes, Mondom ackor inkab eſzedben veſzed, es ſziuedben inkab meg érzed hogy meltatlan keuanſag tõbbet fizetni annal à mit adtac, mikor teneked kelletic az felőtt fizetned. De mikor mas fizet teneked, aho valo ôrômedben nem tehetſz igaz iteletet rola, miert hogy magadban ſoc keppen hizelkedelis benne, De midõn te fizetſz, es ha czac azt kéric az menyit adtac, meg érzed es meg iteled hogy igazat keuanac. Teis tehat ez itelet ſzerint czelekedgyel az kőlczõn adasban. Eleg iamborſag á ki (ha meg adhattya) igazan igyekezic meg adni azt, à mit neki adtal, à felőtt valamit veſzesz hamiſſag. Mondom azert az Vſora hamis nyereſeg, ki mind Iſten Tôruenye, mind fele baratunc ellen vagyon.

Az ke-

Az kereskedes, Es az Tarſaſag, es az aiandekozas mas dolog, ezec nem mondatnac vſoranac, mellyekben Iſtení igaſſag vagyon: Mondom ha ki Bort vett es ſokaig tartya, Buzat, marhat, louat meſzűnnen hozod, es faratſagara es költſegere haſznot veſzen, igaz es mélto dolog. Azonkeppen ha pénzedet kőz nyereſegre adtad, hogy ha el vęſz, egyűtt tűred karat. ha nyernec, egyűt veſzed az haſznot, Ezis mélto es igaz ezac hogy ezbenis az igaſſagnac Regulaiat meg tarczad, àhoz az munkahoz es àhoz kepeſt à mint alkottatoc. Ha kinec kőlczőn attalis, Es az ſoc haſznat veuen az te pénzednec, marhadnac, ío kedwből aiandekon valamit adna, auagy érőtte őis ſzolgalna, ezac keſzeritesből ne legyen, mélto éffęle meg halalaſis. *Az kereskedes meg lehet.*

EZEKBŐL meg tetzic, hogy kereztyen ember ío lelki eſmerettel vſoraual, az az, kőlczőn vőtt pénznec feliuel ſemmi ockal nem ęlhet: Az az, ſem ſzegenytűl, ſem kazdagtul, ſem kar vallottul, ſem nyeretestűl fel pénzt nem vehetſz igazan, arra, az mit ezac kőlczőn adtal. Hol penig az orſzag azban hatart rőndelt, hogy tiz forinttul egyet, ezer forinttul ſzazat vegyenec, az nem az Iſten Regulaia ſzerint lett. Hanem mint Chriſtus Wrunc mondgya Moyſeſről, hogy az Sido nepnec kemenſegekert ezt rőndelte: Hogy ha ki feleſegetűl el akar valni, előſzer arra valo leuelet vegyen, hogy akar mi ockal ne legyen ſzabad el hadni feleſeget, Kit Moyſes azert miuelt, mert nē birhatta rea az Sido nemzetet, hogy az regi pogan ſzokaſt tellyeſſeggel el hadnac, azert megis lenne valami tartoztataſokis az ő kemenyſegekben, De az Iſten Tőruenye ſzerint, vgyan nem vala ſzabad holtig el valni feleſegetűl, paraznaſagtul meg valua, egyeb okaert. Igy czelekedet az orſzagis az Vſora dolgaban, Mierthogy immar mind ez vilagot annyira el hatotta, hogy ſemi keppen meg nem tilthattyac, Es annyira meg hidegedet az ſzeretet, hogy egy maſnac keues adna kőlczőn Iſtení bizodalombol, es atyafiui ſzeretetből, Azert ezt rőndeltec, hogy legyen bizonyos hatara, Hogy felőtteb ne legyen ſzabad ſenkin veni. Azert imar azoc kic tſac az ſzinet viſelic az kereztzeni ęletnec es annac ereiet meg tagattac, à mint egyeb dolgokbanis minden hamiſſagokat fedezic, Ezbennis hizelkedő neueket talaltac, hogy az Vſorat Intereſsenec, fel pénznec, haſzonnac, nyereſegnec hiwiac, Maga az iras maraſnac es meg emeztesnec neuezi. *Deuteron:* 13. *Meeg hatar ſęrintis nem elhetűnc azvſoraual.*

DE mit nem az orſzag Tőruenyet tanyittyuc, Hanem à ío lelki eſmeretet Iſtenhőz igazgattyuc az ő igeieből, es az meg wyiult igaz kereztyeneket intűnc, hogy mint minden egyeb hamiſſagoktul, azonkeppen az Vſoratul meg őyiac magoc, hogy ſe ne vegyen vſorat, ſe ne kérien arra, Mert egyűld az kéres mellet őis rea ſzokic, hogy őrűlni kezd az fęle nyereſegnec. Iollehet ha nagy ſzűkſege keſzeriti, az kéresben es meg fizetesben, annac olly mentſege lehet, mint à ki rabſagban fogadgya hogy meg viſzi valtſagat, es meg tellyeſiti. Igy nagy ſzűkſegedben teis kérhetſz fel pénzreis, es az mit fogattal fizeſd meg. De à ki el veſzi, hamiſſagarol meg fizet. Sokat lattam hogy valamit tiz eztendeig nyert vſoraual, à derec pénztis el veztettec vtaña. Es mint egyeb hamis kereſetben, ezbennis meg tellyeſedic ę mondas, hogy harom izen valo maradekia nem őrűl neki, Es egy hamis pénz, az tőbbitis el vezti, Az mellet lelki eſmereteis meg ſebeſedic, elmeie meg haborodic, ſziue rőtteg, hitetlenűl imatkozic, vęg re mindenekben előmente meg valtozic, es ha meg nem tęr, marhaia mellet ío hiretis, teſtetis, lelketis mind el vezti, kiről pelda az mai kazdagis: Es ſzent Palis azt mondgya: Hogy az hamiſſac nem biriac Iſten orſzagat. Az ki penig ebben hamis, azban naponkent neuekedni fog à tőb hamiſsagis, es minden gonoſſag. Tehat à hiuec tanullyac meg, es kőueſſec imez mondaſokat: Iob az igazaknac egy keueſſe, az iſteteleneknec ſoc kazdagſagoknal: Es iob fęl maroknit birni ío lelki eſmerettel, hogy nē kęt őſzue maroknit lelki haboruual. Mond ſzent Palis: Nagy nyereſeg az Iſtenes ęlet az meg elegedet ſziwel. 1. *Ttmoth:* 6. *Meeg hatar ſęrintis nem elhetűnc azvſoraual* 1. *Corinth:* 5. *Pſalm:* 36. *Eccleſ:* 4.

REGVLANC azert az Vſorarol ez legyen: Mond Chriſtus Wrunc *Luc:* 6. kőlczőn adgyatoc, es ſemmit azbol ne remenlyetec. Mond Dauidis *Pſal:* 15. Bodog ember ki pénzet vſorara nem adta. Mond Ezechiel az tőb ſoc draga inteſi kőzőtt: *Ezech:* 18. Az ember â ki vſorara nem ád, es fellyeb nem veizen, ęlettel ęl. Moyſesnel ſoc helyen tiltya meg Iſten, Mint *Exod:* 22. Ha pénzt adſz kőlczőn az en ſzegeny nepemnec, melly

Az iſtentelen kazdagrol, es

te veled vagyon, Ne ſzoronga ſd ötet, vſorat ſe vegy rayta. Iſmet *Deuter:* 23. Ne mard meg az te atyadfiat pénznec vſoraiaual, auagy gabonanac, auagy akar mi egyeb allatnac vſoraiaual, Hogy meg aldgyon tegedet az te Wrad Iſtened mindenben. Ez helyen az Sidoknac az minemű ſzabadſagot ir Moyſes, hogy az idegen nepeken vehettec vſorat, az, â Kereztyeneket nem illeti, Chriſtus Wrunc az köz falt le rontotta, Es ő benne nincz moſt ſem Sido, ſem Görög: ſem wr, ſem ſzolga. De legyen ő felſege ſzent Lelke altal igazgatonc ezbennis, egyeb kereztyeni magunc viſſeleſebennis, az ő ſzent Neuenec diczeretire, Amen. Ezeket marhanknac kereſetiről tanulanc: Immar annac költeſerölis tanullyunc.

Epheſ: 2. *Galath:* 3.

Mi végre adgya az VR Iſten az kazdagſagot?

1. Ennec Negy okat vegyetec eſzetekben. Mint: Elöſzer az ő Neue es tizteſſege öregbüleſere. 2. 3. Maſodſzor hazanknac oltalmara. Harmadſzor Eletünknec taplalaſara. 4. Negyedſzer ſzükölködő nyomorultaknac ſegitſegere. Mindenikben miert hogy igen vétkezünc, Im renddel mindenikről nyiluab értelmet adoc.

Egyic reßet marhadnac Iſten tiztelſſegere költ. Mondam hogy *EL ŐSZER* az Iſten Neue tizteſſegenec öregbüleſere kel marhanknac egyic reſzet költenünc: Az kedig igy leſzen, ha az Iſten igeie hirdeteſere ſzükölködő Iffiakat tanyitatunc, oskolaba aruakat éltetünc, Egyhazi ſzömellyeket tartunc, es minden alattunc valokat Iſtennec eſmeretire tanyitatunc: Auagy ha te magad az te magad költſegeuel az feieben tanulſz, hogy Iſten Neue hirdeteſere es ſokaknac iduöſſeges vt igazgataſara élheſs ez vilagban. Ez féle költſegec neuelic az Iſtennec tizteſſeget, annyibol, à menyibe az ő ſegitſegeckel teried ſokac közibe az wr Iſtennec igaz eſmereti. Erre minden ember kedig köteles, à kinec pênze vagyon, pénzeuel, à kinec tudomanya, tudomanyaual, mert Iſten minket az ő maga tizteſſegere, teremtet, vgyan azon feieben ádis mindeneket minekünc. Azert á mint *IAY* azoknac kic midön tanyithatnanac, es nem tanyitnac: Igy iay azoknac, kic midön tanyitokat neuelhetnenec, fösuenyſegec miatt nem neuelnec. Iay azoknakis, kic az ő alattoc valo iobagyoknac haſznat, gyapiat, es bürit nyuzzac, de öket lelkekben nem éltetic. Iay azoknakis, kic ő magokat Erſeknec, Piſpeknec, Canonoknac, Prepoſtnac, papnac hiuattyac, de Eſaias ſzauakent, mint az nema ebec czac veſzteg halgatnac, es magokat azbol hizlallyac az kikből Iſten Neue tizteſſegere iffiaknac kellene neuekedni. Kic Vâr epiteſere, kupara, louakra, torkoſſagra, es ez vilagi keuelyſegre czac figyelmeteſec, hiaban valo faragot köuekre, koſiomra, gyöngyös miſſe mondo ruhakra, aranyas Baculuſra, faragot kepeknec aranyaztataſara költic à ſzegeny aruakét. Atkozottac mindnyaian, kic az WR dolgat alnokul czelekeſzic, *Ieremi:* 48. Iay kic ſietnec az ő magoc hazatis epiteni elöb az WR hazanal, Iay kic elöb kereſic è vilagi orſzagot à mennyei orſzagnal, Sokan vadnac kic tiz, huſz pénzeket nagy panaſſzal adgyac az ő Egyhazi ſzolgaioc tengeteſere, de egy forintyatis io keduel iſſza meg az ő döſölöiuel Sokan vadnac az wrac, nemeſec közzül, kic ſzaz, harom ſzaz farintyokat czac mulatſag örueuelis el költnec, az ebeknec valo louakra, es az molynac valo öltözetekre, auagy torkoſſagra valo vendegleſre, Azonba nagy könyörgeſeckelis nē haythad arra, hogy az ő ſzegeny neuendeken iobagyinac tanulo aruakat neuelnenec lelkec epületire. Sőt egy nihany wrac, varoſoc, faluc, még aztis el foztyac az Egyhaztul, az mit az regiec nagy bőwſegeſen rendeltec volt Egyhazac, Scholac epiteſere, Tanyitoc, Tanuloc, aruac, Iſpitalbeliec tartaſara, Ki miatt az Templomoc el romolnac, az Oskolac el puztulnac, à tanyitoc eheznec, ſoc ieles elmeiü iffiac gorombaſagban maraduac. Louaſzoc, kolczaroc, ſzakaczoc, virraſztoioc, hogy el ne fogyon, arra minden Wr igen vigyaz, De ha eztendeig Iſten igeiet nem hallyakis, azzal ſemmit nem gondolnac. Az varoſokis es az faluc diſznoioknac es teheneknec ideien paztort kereſnec, Az ő lelkeknec, feleſegeknec, gyermekeknec tiz, huſz ſem keres egyet, ſockal inkab nem neuel. Mind ezec haſonlatoſoc az Gergeſenuſokhoz *Matth:* 8. kic Iduözitönket el küldec az ő földökről, miert hogy az ördöngös emberekből az diſznokba ereſztette volna az ördögöket, kic inkab keuantac az ő diſznaioknac életyeket, hogy nem mint az ő nyomorodot atyokfiainac az ördögtül meg ſzabadulaſit: Es még Iduözitönkne-

Iay éffeleknec.

Nemeſec.

Papoc.

Kőſſeget, es akar kic.

Nemellyec aztis el foßtyac, az mit mas altal Iſten rendelt az lelki epületire.

lis ő maganal fellyeb tartottac az ő diſzno paztorokat, kiknec ſzauara el kűldic ötet az ő hatarokbol, Elis megyen kedig mindgyart tűlőc. Igy moſtis el foztotta ſoc helyről az ő ſzent igeienec hirdetőiet, mert lagyan, tunyan, es czac nyőgue, es aſitua kereſic. Sőt vgyan egy ſzalnira ſem kel nekic, mert ha kellene, nints olly ſzegeny falu az melly az ő magoc gyermeki auagy aruai közzűl egyet, kettőtis nem neuelhetnenec iőuendőre valot, es igy ſoha meg nem ſzűkölkednenec, Sőt maſtis ſegithetnenec, Auagy imar czac az keſzert Iſtennec könyörgenenec, es ő magokis futoſaſokat es költſegeket érőtte ne ſzannac. Regenten ő Törueny ben nagy meſize földről, tiz, huſz őtuen, hatuan mély földről is fel kellet Ieruſalembe menni, niha két, harom, negy hetreis ünnep ſzenteleſre, az az, Iſten igeic tanulaſara, Niha egez eztendeigis czac azban kellet mindennec foglalatoſnac lenni, mert minden hetedic eztendőt meg illettec, kibe nem volt ſzabad ſemmi vilagi dolgokat munkalodni, *Deuteron:* 18. Es annac felőtte aiandekockal kellet Iſten Templomaban mindennec menni, Marhaioknakis tizedet az Egyhazi ſzőmelyeknec kellet adni, Mellyet mierthogy Iſten paranczolt volt, azert az kic meg fogattac, azokat érőtte még ez vilag ſzerintis ſoc iockal meg aldotta. *Deuteron:* 16.

Moſtis meg keuanna mindnyaiunktul az ünnep ſzenteleſt, melly kiualt keppen fűg az ő ſzent igeienec tanulaſaban. Kikben nem az nap, hanem mi ſzenteltetűnc meg. De ha nints ki predikalni, hogy tanulhattyuc, ha kedig nem tanullyuc, hogy lehetűnc ſzentè. Ha kedig meg nem ſzenteltetűnc, igy ſoha az Iſtennec orſzagaban nem mehetűnc. Kereſſűc ezokaert mi magunkis, es kéritűkis az arataſnac wrat, hogy az munkaſokat ki küldgye az ő arataſaban. Adgyon olly lelki paztorokat, hogy kiknec tanitaſokbol neuekedhetſűnc mind gyermekeſtűl az őrőc ęletre: Adgyon olly ſziuetis ő ſzent felſege, hogy minden marhanc, pénzűnc, aranyunc felőtt inkab keresheſſűc iduőſſegűnket, ſőt minden erőnckel, marhanckal erre ſegitſen ő ſzent felſege bennűnket, hogy nagy io keduel az ő Neue tizteſſegere ęlheſſűnc mindeneckel. Es oltalmazzon amaz kazdagnac iſtentelenſegetűl, kinec Iſten tizteſſegere ſemmi gondgya nem vala, hanem Biborra, Barſonyra, es friſ tobzodaſra. *Miben fűg az ün nep ſzenteles.* *Roman:* 10. *Matth:* 9.

MASODSZOR ezert adta Iſten az kazdagſagot, marhat, es pénzt, akar ſoc, akar keues legyen, hogy azzal hazankat epitſűc, őrizzűc, oltalmazzuc. Minden falunac es varoſnac ſzokot Törueny e vagyon, adoia, rauaſſa. Annac kedig haſznos okanac kellenni miert ſzedic ki, Hogy az ő feiedelme vigyazzon rea, őrizze poganoktul, latroktul, toluaſoktul; gyuytoktul, paraznaktul, es egyeb hatalmaſoktul, oltalmazza köztőc az artatlanokat, es meg bűnteſſe az artalmaſokat. Ezenkeppen egy maſt oltalmazzuc marhanckal, es igy iora költyuc azt. De meg laſſa az feiedelemis, hogy à mi feieben ki ſzedi, arra költſe, ne hurtzoltaſſa feleſege ſzoknyaia farkan nagy győngyőſen az porba à ſzegeny ehezőknec veritekit, mert à ſzegeny ember nem őrőkős rabia ő neki, hanem czac ideig valo iuha, kit Iſten paztorſaga alà bizot, Azert hiaba valo ruaſtulis, raboltataſtul, es ſzolgalattulis meg óyia. Az ſzegenyſegis ne ſzannya az ő iambor wranac meg adni, az ő Törueny ſzerint valo adoiat, Gyorſalkodgyec munkaiaban, ne tobzodgyec, eleget ád Iſten neki. Wrunkis igy tanyit: Adgyatoc meg az Czaſzaret Czaſzarnac. Szent Palis igy tanyit *Roman:* 13. Adgyatoc meg azert minde neknec adoſſagtokat, az kinec adoual tartoztoc, adot: á kinec ſartzolaſſal, ſartzolaſt, à kinec felelemmel, félelmet, à kinec tizteſſeggel, tizteſſeget: ſenkinec ſemmit ne tartozzatoc, hanem czac hogy egy maſt ſzereſſetec. Azert egy mashoz valo ſzeretetűnk ből egy maſnac oltalmara ne ſzannyuc marhankat, hogy ne legyűnc ollyac mint amà kazdag, à ki czac tekozlaſra viſele gondot, Nem az ő allatta valoira. *Masic reſzet marhanknac hazankra költſűc.* *Az ado mire valo.*

HARMADSZOR Erre valo az embernec pénze, marhaia: Hogy azbol ęletet tap lallya, magat, feleſeget, gyermeket, cyeledet ęlteſſe, ruhazza az ő rendi ſzerint mértek leteſen, Ne Tekozlaſſal, ſe Sinarſaggal, mert mind az kettőt vtallya az Wr Iſten. A ki érteke felőtt fellyeb költ, akar tobzodaſra, akar ficzerere, azt Iſten gyermekeſtűl ſzegeny ſegre es niha koldolaſrais iutattya. Az ki megint Sinarol el, hogy ſe magat, ſe haza nepet nem meri tizteſſeges öltőzetben tartani, es az kęſzből ſem mér eleget enni, es innya, Eznec marhaiat az WR Iſten maſſal fogia emeztetni. Ez kazdagnakis mértekletes öltőzetit es etelit nem banta volna az WR Iſten. A mint Chriſtus wrunc Sa- *Harmad reſzet marhanknac, hazunc nepere költſűc.*

Az iſtentelen kazdagrol, es

Iomon ŏltŏzetit igen ekeſnec mondgya, *Matth: 6.* Eſther arany Coronat viſelt, Abrahamis nagy lakodalmat ſzerzet, *Geneſ: 21.* Mint Tobiaſis *Tob: 7.* De miert hogy ez kazdag tekozlaſſal veztegette, mindennap wyiab wyiab ruhakat valogatuan, es iob iob friſſeb etkeckel es borockal torkoskoduan, czac ezben vetuen minden gyŏnyŏrŭſeget, nem az WR Iſtenben, egyeb dolgaitis miatta mind hatra hatta. Es czac egyedŭl minden keduet az egy hituan teſtnec kereſte, Es azbol ſoha meg ſem tęrt, Iſtent meg kŏuetuen ſzent Fia altal, Iſtenis ęrŏtte ŏrŏcke valo kinra vetŏtte, holot az ŏ gonoſz gyŏnyŏrŭſegeben ęlŏ teſte meg lakollyon.

Bilyŭnc azert bator az mi marhainckal, ſŏt az mire ſzŭkſeg ne kemellyuc, ne hitetlenkedgyŭnc az WR Iſtenben, ki naponkent tŏbbetis ád, 1. *Timoth: 6.* De vgy ne ęllyŭnc, mint imez tekozlo iſtentelen kazdag veſztegeti vala kazdagſagat, Kiről Chriſtus Wrunc ezt mondgya, hogy mindennap friſſen lakozic es Purpuraban, az az, olly veres Barſonyban ŏltŏzet, kit regen czac Czaſzaroc, feiedelmec viſeltec, Es Biſſuſban, olly fele gyenge Biborban, ki annyi ęrŏ volt mint az arany, kinec gyapia mint az mack feie ollyban terem, kit meſzerŏl igen dragan kellet hozatni. Mondom ezzel ezt ielenti Chriſtus wrunc, hogy az teſtnec eledelit es ŏltŏzetit felŏtteb valo nagy ſzorgalmatoſſaggal es nagy gyengelteteſſel kereſte, ſemmi kŏltſeget nem ſzanuan ęrŏtte kelletlennis. Igy mi ne kereſſŭc à teſtnec keduet, Hanem à mint az mi rendŭnc es ſzŭkſegŭnc keuannya, annyira mind eledelŭnkre, mind ŏltŏzetŭnkre melto tizteſſegeſen gondgyat viſelni teſtŭnknekis, *Roman: 13.*

Plinius iria.

Negyed reßet Nyomorultakra kŏlczęd.

NEGYEDSZER erre valo az marha, ezertis ſzaporittya az WR Iſten, hogy à te czeledid kiuŭlis meg latogaſs mas ſzegenyeketis, Szŭleidet, ſzegeny atyadfiait, kereztyen fele baratodat, ŏzuegyeket, aruakat, iŏueuenyeket, es minden egyeb nyomorultakat, eſmerŏket es eſmeretleneket, męg ellenſegedetis ſzŭkſegenec ideieben. Iollehet it eſzedben vedd, hogy Iſten azt ſem keuannya tŭled, hogy mindeneket maſnac oſz, es te magadnac czeledeſtŭl ſemid ne maradgyon. Kiről igy ſzol ſzent Palis, *2. Cor: 8.* Nem vgy kel adakozni, hogy egyebeknec kŏnyebſegec legyen, ti nektec kedig meg nyomorodaſtoc. Salomonis igy int: *Prouerb: 5.* Az te kut feieid ki ſzarmazzanac, es à te vizeid ki follyanac az vtzakra, De te legy annac wra egyedŭl, es nem az idegen te veled. Iſmet *Eccleſiaſt: 33.* Te legy az te marhadnac wra, es az te tizteſsegedet maſnac ne engedgyed. Az az à mit Iſten adot azt biriad, ŏrizzed, ſzaporitſad, es el ne tekozollyad, Hanem annac az folyaſat ki boczaſſad, az az, egyeb ſzŭkŏlkŏdŏketis ęltes be lŏle.

Az Alamiſnanac ſoc fęle haßnairol.

Ennec kedig ſoc fęle aldomaſi igertettenec, kihŏz hogy iob keduedis legyen, hallyuc meg ſoc draga haſznait az igaz hitből, io kedwből, es ſzeretetből valo alamiſnal kodaſnac, melly lett igazan kereſet marhabol.

Az Iſten félŏ hiw es Iſtenben bizo embernec igaz marhabol es irgalmaſſagbol valo *ALAMISNAI A* mind lelkeben epiti ŏtet, mind Marhaiaban ſzaporittya, mind io hireben holta vtañis meg beczŭlteti, mind az iteletkort tizteltetí, mind az ŏrŏc ęletben nyugottya. Ezeknec ſoc bizonſagi vadnac. Kiknec igaz ęrtelmeben igen figyelmeſen kel vigyazni az iraſnac ez rŏndelt Regulaia mellet: Hogy az ŏrŏc ęletet mind az altal czac Iſten aiandekanac tarczuc az *IESVS CHRISTVS* ęrdeme altal, Es azért ſe az Alamiſnat, ſe egyeb io czelekedetet az iduŏſſegnec ęrdemlŏ okanac ne tartſŭnc.

Lelkŭnkis epŭl à io alamiſna altal

2. Corinth: 9.

Hogy LELKWNKIS epŭllyen altala, pelda Cornelius *Actor: 10.* kinec imatkozaſit es alamiſnait az WR meg tekintuen, Peter altal az poganſagbol az Chriſtus eſmeretire terite es vele egyetemben ſokakar nagy bŏwen ſzent Lelket ŏnte. Mond ſzent Palis, A ki aldomaſſal vêt, aldomaſſal arat, az az, ha io keduel adſz, io keduel fizeti meg Iſten. Iſmet: Meg miuelheti az Iſten, hogy è io kedwből valo adakozaſnac minden bŏwſege ti reatoc aradgyon, Hogy mindenekben minden bŏwſeggel leuen, à menyire ſzŭkſeg minden io fęle czelekedettel bŏwſegeſec legyetec, mint meg vagyon irua: El oztogatot, adot à ſzegenyeknec, az ŏ io tetemeni meg marad mind ŏrŏcke. Bizony moſtis valaki io keduel ŏnnŏn magatulis gondolkodic es imatkozic azzon, hogy az ŏ marhaiabolis mint lehetne hala ado az Iſtennec. Ez fęlenec az WR Iſ-

Pſalm: 112.

ten

ten igaz lelki pazrorokat âd, hogy lelkebennis epüllyen mint Cornelius, szent Lelketis vegyen, es az altal neuelkedgyec Istenben valo bizodalma, hozza valo szerelme, es nyughassec az ő benne valo örömben. Az ki sockal sokszor soc iot teszen, soc felől fel indulnac, hogy az mellet sokszor soc iauaiert imatkozzanac, Azert mondgya szent Pal, Hogy meg ne faradgyunc az io tetelben, mert faradsag nekül szedgyüc be annac bőwen valo meg fizetesetis, Az mint kedig mi az adakozassal meg könyebitünc sokakat, mert az à szenteknec fogyatkozasit be tellyesiti, igy viszont azokért soc keppen könyebit meg az WR Isten minketis, kiből à mint Istennec sokan soc halat adnac, es Istenis az altal diczőitetic, igy Istenis soc keppen meg diczőitet es tizteltet tegedis. Kériec azert à hiuec az Istent, adgya ő nekic a z ő szent Fianac illyen adakozasra valo szent Lelketis, Kirólis czac ő neki adgyanac halat, meg esmeruen hogy ők ömagoktul semmerre, sem egyeb iora czac meg sem mozdulhatnanac. Ezeket arrol mondam hogy az igaz alamisna altal soc lelki epületetis veszнec az hiuec.

Galath: 6.

2. Corinth: 9.

*MASO D*szor lassuc, Hogy az Isten szerint valo irgalmasag tetelben marhankis szaporodgyec. Errólis igy szol szent Palis, *2. Cor: 9.* Az ki kedig magot âd az vetőnec azon kenyeretis adgyon tinektec eledeltekre, es meg szaporitsa veteseteket, es meg bőuesitse az ti io tetemenyteknec gyümölczet, hogy mindenben kazdagoc legyetec, minden fęle io tetelre, mellyet ő mi altalunc czelekedic, hogy halac adassanac az Istennec. Mond Christus Wrunkis, *Luc. 6.* Adgyatoc es adatic tinektec, io, teli, razott es ki folyo mérteket adnac az ti kebeletekben. Mond az Bölczis *Pronerb: 3.* Tiztellyed az wrat az te ioszagodbol, Es minden vetemenidnec sengeiből adgy à szegenyeknec, es igy az te paytad meg telic buzaual, es az te satod bőwelkedic borral, Tiberius Czaszar nagy ęrtelmesen mondta, hogy nem fogyatkozic meg az miatt à Tarhaz, à mit azbol à szükölködőkre költ, ki soc alamisnalkodasa vtan kęt szer temerdec kénczet czuda modon talalt. Oluastam hogy az igen alamisnas ember midőn kęt aranyat adot volna szegenyeknec, az óraba kęt szaz aranyat hoztac aiandekon neki. Pelda az ők es negy kenyereczkenec annyi szaporodasais, kiből ők es negy ezer ember eleget ennec, mikor ozton oztanac. Pelda Abdias, ki szaz Prophetat kölczön szedetből tartuan, tsac egy kalanni Olaiabol szaporita Isten nagy sokat felesege czelede ęltetesere, es az adossag fizetesre valot. Pelda az özuegy, ki Illyęst ęltetuen, egy maroc lizti sokra szaporodot. Pelda hat szaz ezer embernekis Mannaual, madarral valo ęltetese. Az hitetleneket, meg vakituan az Satan nem nézhetnec Istennec illy hatalmassagara, De az hiuec meg gondollyac, czac ő magockal valo minden napi soc czudaiatis Istennec, à ki semmiből teremte őket, mezitelen hozta ez vilagra, es minden nap czuda keppen be szolgaltat soc fęle szükségekre valokat, Es hiszic hogy à mit fogadot beis tellyesiti. Azert ezec igyekeznec vgyan örömel es io keduel marhaiokbolis szolgalni ő felsegenec. Annal nagyob örömbe leuen, houa több több ioual kedueskedhetnec. Kiben ha az Satan, à test, az okossag, ez vilagi gonosz pelda öketis tartoztatna, Az ellen imatkoznac. Erről igy tanyit Salomonis, *Ecclesiast: 7.* Tellyes ęletedben fellyed az Istent, es az ő Papiait tizteld, minden te ioszagodbol, szeresd azt à ki teged teremtet, es az ő szolgait el ne hadd. Mond Dauidis, *Psalm: 111.* Bodog az firfiu ki féli az wrat, Kazdagsag es tiztesseg lesz annac hazaban, El oztya marhaiat, ád az szegenyeknec, az ő igassaga örőcke meg marad. Mond Salomon, *Prouerb: 11.* Nemellyec az maset ragadgyac, megis semmiec nincz, Nemellyec az magoket ozton oztyac, es mindenec eleg vagyon. Ezeket marhaknac aldasiról mondam az alamisnabol. Lassuc io hirünkis mint teriedgyen az altal.

Marhankis Szaporodic.

Deuteron: 8.

HARMADSZOR Io *HIREIS* mesze teried annac à ki sockal iot teszen. Mert mint Christus Wrunc houa több iot teszen vala soc nyomorultackal, noha valtig tiltanais, hogy senkinec ne mondanac, De azoc olly nagy nyaualyabol ki menekeduen nē türhetec, hogy örömmel ne beszellenec az ő draga io tetet, Igy ki tartoztathatna meg magat, hogy az te io tetedetis soc helyen nem beszellenec azoc, az kiket te soc keppen segitettel. Errólis mond Dauid, *Psalm: 112.* az ő io tete emlekezetben lesz, es az ő igassaga örőcke meg marad. Esaias kedig czuda nemesen tanyit, az istenhőz meg tęrt Istenfélő embernec io teteről, *Esa: 58.* monduan, Ez az bőyt mellyet en valaztottam: od

Io hirünkis terieztetic az Alamisna altal.

ELSŐ WR napiara, ſent Haromſag nap Eſa: 58. Szep ſoc:

meg, á mit hamiſſaggal meg kŏtŏztel: Szabadits meg az mit meg terheltel: Boczaſd el à kiket te ſzorongatſz: Es ſzaggas le minden fęle terhet: Szegd meg az ehezŏknec az te kenyeredet, es az nyomoruitakat, es á buydoſokat vidd be hazadba: mikor mezitelent latſz, ruhazd meg ŏtet, es ne vond meg magadat à te teſtedtŭl, Ackor à te vilagoſſagod fel tamad mint à Haynal, es az te gyarapodaſod hertelen meg nŏ, es az te igaſſagod, elŏtted megyen, es az WRnac diczŏſege hozza veſzen tegedet, Ackor kŏnyŏrgeſz es az wr felel teneked, kialtaſz, es ezt mŏgya: imè ielen vagyoc. Ha te ſenkit kŏzetted meg nem nehezíteſz, wyial ſem mutatſz, haſzontalant ſem ſzolaſz, Ha meg mutatod az ehezŏnec az te ſziuedet, es az nyomorodot lelket meg elegited: Fel tamad az te vilagoſſagod à ſetetſegbŏl, es az te homalyoſſagod ollyan leſzen mint az dęl- Es mindenkor az WR vezet tegedet, es az te lelkedet meg elegiti az aſzalba, es az te tetemidet meg erŏſiti: Es ollyan leſzeſz mint à meg ŏntŏzet kert, es mint az viz forras, mellynec vize ſoha el nem fogy. Es te altalad meg epitetic, à mi ſoc idŏtŭl fogua puztan allot, Es fondamentomot vetſz, melly nemzetſegrŏl nemzetſegre meg marad: Es neueztetel Romlaſoknac epitŏienec, es vtaknac iobbitoianac, hogy ott lakhaſſanac. Imè Eſaias melly nagy fel magaztalaſit beſzelli annac, à ki io keduel es igaz hitbŏl ala miſnalkodic, tŏb draga haſznaitis elŏ ſzamlaluan. Ezrŏl az Iſtenfélŏ ſoha el ne feletkezzec. Kinec illy nemes tanitaſabol azis meg tettzic, hogy az igaz hitbŏl, es io kedwbŏl, es igaz marhabol valo alamiſnalkodas, iele az igazan valo meg tęreſnekis, Az mint Zachęus mihelt meg tęre, ottan arra aianla magat, hogy à kit meg ezalt, meg elegit, es felét marhaianac az ſzŭkŏlkŏdŏknec oztana. Erre inti vala Danielis az Czaſzart, midŏn inte hogy lelket meg valtana alamiſnaual, az az, elŏbi kegyetlen nyuzaſbol tęrne meg, es az kiket meg nehezitet, azokat kŏnyebitſe meg, Melly meg tęreſrŏl kérlec oluaſd meg io figyelmeteſſen Ezechielnekis tizen nyoltzadic reſzet éppen: Oluaſd meg tizenhetediketis, es ęrs meg onnet Sodoma miert veſze el. Es tanullyac meg az nyuzo fozto wrac, nemeſec, tizttartoc, es egyebec mint iarnac vęgre, kic iobagyit ſoc keppen meg terhelic, ſoc munkalkodaſſal, ſoc fele hituan marhanac, hituan hereng nec, draga Olaynac, hituan bornac, hituan ſernec, férges ſaytnac, halnac reaioc oztaſaual, es egyeb alnoc foztaſſal. Ki miatt ŏ reaiokis az Iſten ſoc betegſeget, ſoc pŏrt pat uart, oruoſſagokra valo kŏltſeget, es ſoc fęle kartis boczatton boczat. Effelekrŏl mond ſzent Pal: Az ki lopot, immar ne lopion, hanem munkalodgyec kezeiuel, hogy azbol adhaſson az ſzŭkŏlkŏdŏknekis. Ezeket arrol mondam, hogy mind Teſti Lelki aldaſt, es io Hirtis veſzŭnc az alamiſnabol, Viſzont ſoc veſzedelmeket veſznec az iſtentelen nyuzoc. Laſſuc az iteletkortis mit nyernec az irgalmaſoc.

Luc: 19. Dan: 4. Ezech: 18. 17. Epheſ: 4.

NEGYEDSZER az iteletkort es az ŏrŏc ęletben mint beczŭlteſſenec meg azoc kic igaz hitbŏl, igazan kereſet marhaiokbol, io keduel ſokakat ſegitettec, ki gondolhattya czac megis: Hanem czac valami keueſſe ſaldithattni ezbŏlis, hogy Chriſtus wrunc ſoc helyen meg eskŭſzic, hogy ŏ vele mieltec mind azokat: Az ki kedig ŏtet be fogatta, az, az ŏ Atyat fogatta: Es czac egy pohar hideg viznekis iutalmat el nem veſztic: Es az iteletkort hoſſzu ſzoual mind elŏ ſzamlallya, ŏ vele, es az ŏ hiueiuel minemŭ iokat czelekettec: Mondom czac hallanĳs ez egeſz vilag elŏtt illy felſeges Wrnac hala adaſat, Az mellet nêzni es hallani azoknakis bizonſag tetelit, az kickel iokat tettŭnc, ki mondhattya meg melly gyŏnyŏrŭſeges legyen azkor? Midŏn kedig ŏ magaual be hiuan, be viſzen az ŏ Atyanac igen felſeges es diczŏſeges orſzagaban, ott menyi ioual tellyŭnc be, moſt kiczoda foghattya megis?

Matth: 25. Matth: 10. Matth: 9.

Ezen noha ez vilag fiai moſt czac meg dobbannac, es vagy ſŭketſeggel, vagy meuetſeggel mulattyac. De az czuffolo Phariſeuſoknac az melly peldat az el karhozot irgalmatlan kazdagrol monda Chriſtus Wrunc, azt ŏkis meg lattyac. Mi kedig fellyŭc az WR Iſtent, es ęrtuen illy akarattyat az alamiſnalkodasbanis, igyekezzŭnc ezbenis ŏ felſegenec mint hala ado fiai ſzeretettel kedueskedni. Kire ſegitſen ŏ ſzent felſege bennŭnc ſzent Lelkeuel, mind egeſz ęletŭnkben, Amen.

MIT TANVLANC.

Kęt em-

Istenes szegeny Lázarrol.

KET emberről szola az mai Euangeliom: Az irgalmatlan kazdagrol inte: Irgalmassagrais: Marhanknac igaz keresetire, Es iora valo költesere: Ideien valo meg tęresreis: Isteni fêlelemre: az Isten igeienec halgatasara, es köuetesere. Az nyomorodot Lazarrol kedig, Tanyitais, Vigaztalais, Hogy nyaualyakbannis bekesegesec lennenc: az Istent szüntelen segitsegül hiwnanc: Es szent Fianac èrdeme altal öröc nyugodalmunkat nagy örömmel varnanc. Mind ezekben hogy ö szent felsege minketis mind vęgig igazgasson es meg tarczon. Mostis könyörögüen mondgyuc el imez Imadsagot:

IMADSAG.

VVR Isten mi mennyei szent Atyanc, Kerünc tegedet, hogy vgy igazgassad es vgy vezerlyed à mi sziuünket az te szent Lelked altal, hogy meg ne vtallyuc az te szent Igedet, mint az kazdag ember, Hanem te benned bizuan, az mi te tüled vött marhanckal iol elhessünc. Az keuelyseget es az szertelenseget el tauoztassuc, Szegenyeket es nyomorultakat à menyiböl tülönc lehet segithessünc, Es az haborusagot mellyet reanc boczatasz, az öröcke valo ioknac remensegeuel bekeseggel szenuedhessüc, es az öröc ęletre iuthassunc. Ezeket engedd meg mi nekünc á te szent Fiadnac à mi Wrunc Iesus Christusnac ęrdemeiert, Ki te veled es az szent Leleckel egyetembe ęl es wralkodic, mind öröckön öröcke, Vgy legyen.

¶ *VTOLSO ENEC: Halat adunc teneked &c.*

MASOD VRNAPI EVANGEliom, szent Haromsag naputan.

MASOD Wrnapiara, ß: Haromsag napvtan.

Az Nagy Vaczorara hiuattaknac mentsegökröl.

ENEKLESRöL.

¶ *Halalat adunc neked, mindenhato &c.*
¶ *Halgasd meg mostan &c:*
¶ *Mi kegyes Atyanc &c.*
¶ *Bodog az ollyan ember az Istenbe, &c.*
¶ *Mi Atyanc, ki vagy &c.*
¶ *Imatsagat keresd fol: 1.*

AZ EVANGELIOMROL.

AZ Mara rendelt Euangeliom, szol az *NAGY VACZORARA* hiuattaknac mentsegekröl. Kiben Christus Wrunc ez kettött peldazza: Elöszer melly gyönyörüseges lelki lakodalminc hirdettessenec nekünc à Christus Euageliomaban, kiböl mind most, mind ez vtan öröcke öruendeztethetnüc es ęltethetnüc magunkat: Masodszor, de nagy sokan erre valo hiuatallyokat önnön magoc vetic meg, Inkab szeretuen ez vilagi idö szerint valo ęletyeket, az öröc ęletnel. Erröl lassuc minemü peldaual tanyit Christus Wrunc. Kit irt meg szent Lukats az ö Euangeliomi könyuenec Tizen negyedic reszebe,

LVCÆ XIIII.

EGY neminemü ember *a* Vaczorat szerze, es sokat hiua, Es el *b* külde szolgaiat, à Vaczoranac oraian, hogy mondana à hiuatalosoknac, iöuetec el: Mert immar mindenec el keszitettec. *b: Nagy ßereteti Istennec. hogy vntalan vtannunc iartatuan hiuattat az mi gen nagy nyugodalmunkra.*

c De mindnyaian kezdec egyenlö akaratbol magokat menteni,

a: Az Waczora az Christus, es az ö benne valo gyönyörüsegesnyugodalom, az Istenbeli bekeseg.

c; Röttenetes vak

MASOD Wranapiara, ß: Haromſag napytan-ſag, ezec miatt meg vetni olly nagy iokat.

menteni. Az elſő monda neki: Szanto főldet vőttem, ki kel mennem, es meg latnom azt: kerlec tegedet ments meg engemet. Es az maſic monda: őt iga barmot vőttem, es megyec azoknac probalaſara, kerlec tegedet, ments meg engemet. Es más monda: Meg hazaſultam, es azokaert nẽ mehetec el. Midőn azokaert à ſzolga ezektűl meg tért volna, meg beſzellę ezeket az ő wranac. *d* Ackoron meg haraguan à Czalados ember, monda az ő ſzolgaianac: *e* Menny az varoſnac vtzaira, es ſzerire, es hozd be ide à ſzegenyeket, czonkakat, ſantakat, es à vakokat. Es monda az ſzolga: Vram meg lett à mikeppen paranczoltad, de męg ůres hely vagyon.

d: Czudalatos haragielentetic itt.

e: Az fő nepec helyet, akar melly alà valoris begyűytet.

f Ackoron monda az Vr à ſzolganac: Mennyel az vtakra, es à ſőuenyec melle, es keſzęritſed be iőni őket, hogy meg rakodgyec az en hazam. Mert mondom tinektec, hogy ſenki azoc à firfiac kőzzűl, kic hiuatuan vnlanac, *g* meg nem koſtollyac az en Vaczoramat.

f: Az poganoc hiuatallyarol.

g: Rőttenetes fenyegetes, nem erezhetni az Iſten kegyelmet ſent Fia altal.

RŐVID MAGYARAZATTYA, Fő TANVSAGiual.

EZ Euangeliomban Ieſus Iduőzitőnc à Phariſeuſoknac, aſztalanal ůluen, az ő iduőſſegőkhőz valo kelletlenſegeket peldazza vala. Kiket mikor tanîtana az Innep ſzentelefreis, az Nyomorultakhoz valo irgalmaſſagrais, intuen az Gazdat hogy olly vendegeketis hiwna, ki helyet Iſten őket viſzont meg vendeglene, az Iſtennec orſzagaban: Es egy â vendegec kőzzűl mondana: Bodog az, à ki az Iſten aſztalanal eſzik: Ez monda ſra felele Ieſus Ez mai Euangeliomot, illy ęrtelemmel: czac hogy mennyenec el az Iſtennec hiuatallya ſzerint, ehetnec őkis az Iſten aſztalanal, Az az, czac hogy eſmernec es vennec az Iſtennec ſzent Fiat, az altal őkis iduőſſeget nyerhetnenec. De ha ki ott nem ehetnec, attul volna, mert arra midőn hiuatnac, magoc mentuen el nem mennenec. Ez meg tettzenec è vilagi peldakbolis, Hogy midőn vaki nagy lakodalmat ſzereztet, arra az kiket hiuattat, keuanna hogy mind el iőnenec. De gyakran valnac az vendegec kőzzűl, hogy az kic igen nagy ſzorgalmatoſſaggal ůzic marhaioc ſzaporitaſat, auagy igen el merűltec teſti kenyes, buiaſagos, torkos es iatekos ęletyekben, Effęlec igen kelletlenec tiztefſeges iamboroknac lakodalmokhoz, Es hol mi mentſeggel el vonſzac magokat, Es igy ſem baratſagat, ſem lakodalmat, ſem à vendegec nyaiaſagat nem veuen, aztis ſzegyenitic, es őkis miatta ſzegyenben, gyalazatban, karba, es veſzedelemben maradnac, kiualtkeppen midőn wroc, auagy valami maga biro fő ember hiwta őket az fęle keſzitet lakodalomra, ki igen ſokba tőlt. Igy vagyon Iſtennekisdolga az embereckel. Mert őis nekic *NAGY VACZORAT* keſzitet, es arra ſokakat hiuot, De az előbi hiuataloſoc meg vtaltac, Es azert maſt kellet hiwni az ő Vaczoraiara. Ennec imez ęrtelme, Az az, az ő ſzent Fiat mind é vilagnac őrőc ęletyekre rendelte, kiről ſzűntelen tanulnunc kellene, Es kiuel az Sacramentomokban reſzeſűlnűnc kellene, kikből igaz pœnitenciara tęruen, bűneinket meg vtaluan, benne bizuan, es ęletűnket meg iobbituan, naponkent iduőſſegeſen epűlhetnenc. De ſokan inkab ſzeretuen az bűnbe valo meg maradaſt czac halgatni ſem akar iac az Chriſtus tanyitaſat, Es igy ő magoc okai az ő magoc veſzedelmenec. Erre néz fő keppen az mai Euangeliom. A mint ezt ſoc tőb irafokis bizonyittyac: Hogy Iſten es az ő Valogataſa, nem oka ſenki veſzedelmenec, Mert ő mindnyaiunknac keſzîtőtte az nagy Vaczorat. Kire ha kit nem hiwîs, tudgya hogy mint az ebec, diſznoc meg marnac az hiuo ſzolgakat, es meg tapodnac az draga kőueket, es azert nem hiw az ęleket. *VALAKIT* hiw kedig, mindent valoba ſziue ſzerint, nem ſzinuel hiw, Mert czac iambor emberhőz ſem illenec, hogy czac ſzinuel hiwna, es belől ſziueben arra ſemmi kedue nem volna. Sockal inkab az Iſten valoba keuannya, hogy az ő hiuaſara el iőnenec mindnyaian, az ő ſzent Fia eſmereti altal iduőzűlnenec, Es az egy kőzőnſe

Dicżeruen az Iſten aſztalat egy ember, okot ad ez peldara.

Fő keppen mire tanyit ez pelda.

Matth: 7. Szinnel ſenkit nẽ hiw az Iſten.

zönſeges Kereztyeni Anya ſzent Egyhaznac ſeregi között lennenec. Ezeket imílly íraſoc bizonyíttyac. Mond Chriſtus Wrunc *Ioan:* 3. Ez à karhozat, hogy á vílagoſſag ez vílagra iöue, De az emberec inkab ſzerettec à ſetetſeget az vílagoſſagnal. Iſmet *Ioan:* 5. Tí nem akartoc iöní en hozzam. Iſmet: *Matth:* 23. Ieruſalem, en akarlac va lac ſzarnyam alà takargatní, es te nem akarad. Regennís így ſzolt az Iſten: Banom hogy az embert teremtettem, ki czac gonoſzra haylo. Es ſoc helyen panaſzolkodíc az ö kemeny nyakokrol, Erre valo egy nihany pelda beſzedíjs, mint *Matth:* 22. Ei küldè à Kiraly, hogy el hiwnac az hiuataloſokat az menyekezöben, es nem akaranac el iöní. Es iſmet egy nihany rendben hiuata öket, de vgyan nem akaranac el iöní, Söt meg ölec az hiuo ſzolgakat. Ezt erösíti ezís, hogy meg hadgya az kazdag ember, hogy el ki menuen az vtakra, mindent keſzeritenenec be iöní. Ez keſzeritesre így ínti ſzent Pa- 1. *Timoth:* 4.
lis Timotheuſt: Predikallyad az Iſtennec beſzedet, legy érötte alkolmas es alkolmatlan idöben, fedgy, oktaſs, es ints minden engedelmeſſeggel es tanyitaſſal. Mond Ti- 2. *Tit:* 1.
tuſnakis: Az Predikatornac tudní kell az tanyitaſra valo hiw beſzedet, hogy az iduöſſeges tudomannac altala ſora intheſſen, es azokat kic ellent tartnac meg győzheſſe. Effele keſzeritesi Iſtennec mind azt ielentic, hogy ſziue ſzerint keuanna, hogy vennüc iduöſſegünknec modgyat. A mint ezt illy nyiuannis vallya ſzent Pal: 1. *Timoth:* 2. Az Iſten minden embert iduözíteni akar, es az igaſſagnac eſmeretire iutni. Iol eſzed- *Az Iſteni igaſſag*
ben vedd kedig ezt: Hogy noha erö hatalommalis iduözithetne, de az ö igaſſaga ezt *è modot keuania.*
röndelte, Hogy ſzent Fiat valtſagul adna éröttünc, ö altala hirdettetne io akarattyat, azt holtig tanulnanc, holtig azban epülnenc, ſzüntelen ſora vezérlö ſzent Lelket kérnenc, es mind holtig igaz pœnitentianac gyümölczet teremtenenc. Ez felött ha mi titkos Iſteni dolgai vadnac, az wyionnan ſzületesben, à lelki hartznacſegitſegeben, azt moſt ö rea hadnuc, kit à fel tamadaskort tökelleteſsen megis érthetünc. Ez legyen ar- *Megis fö értelme*
rol valo tanuſagunc: Fö keppen mire nèz az mai pelda beſzede Chriſtus Wrunknac: Erre hogy az Iſten aſztalanal mindnyaian ehetnenec az ö draga Vaczoraiaban, Valakic az ö hiuatallyara el meñenec arra. De hogy ſokan czac meg ſem koſtolhattyac azt, Oka az, mert midön hiuattatnac, ki ez vílagi ſzorgalmatoſſaga miatt, ki czac kenyeſ- *Miert hiaba va-*
ſege miattis nem akar rea menni. Kiben magoknac hiaban keresnec *MENTSE-* *lo ezeknec ment-*
GET, hiaban kéric az ſzolgakatis, hogy öket meg mentſec. Mert ez az Iſtentül el rön *ſegec.*
deltetet modgya az iduöſſeges epületnec: Hogy valaki tanullya az Chriſtus beſzedet, es gyakorlya az ö Sacramentomit, azokbol gyarapodgyec az Chriſtusbeli hitben, azoc altal öregbedgyec bennünc az ſzent Leleknec aiandekia, A mint Chriſtus Wrunc mondgya, *Ioan:* 6. Valaki halgattya az en Atyam tanyitaſat, az iöhet en hozzam. Iſmet: *Matth:* 25. Az kinec vagyon adatic annac, &c. Valaki kedig azra, tunya, röſt, kelletlen, az ſemmi izit ne koſtolhaſſa meg az Chriſtus io tetenec, Ne érezheſſe az ö meg valtſaganac dragalatos érdemet, Iſten elött valo kedues voltat, ne hiheſſe az altal bünc boczanattyat, mindenkor röttegien az bünnec furdalaſi miatt, az Iſten atka, haragia, az halal, es az karhozat miat, es végre vgyan be buritaſſec az öröc veſzedelemben. *IAY* tehat mind az feleknec, az kic köztünkis mind az lelki paztor elött *Hiaba valo ment-*
mind egyeb Kereztyen iamboroc elött ſoc mentſeget keresnec, Imillyeteneket: Hogy *ſegec.*
közel nincz Predikatoroc othon hazanal, auagy wra dolgaban igen foglalatos, feleſeget, gyermekit nem hadhattya, Nagy tizt, nagy meltoſag, orſzag dolga rayta, Soc baratinac nem ſzeghetí keduet, Es azert nem érkezic az Templomban, az töb hiuec közíben menní. Es mondnac: othonis, az kementzennis, à koczínis tanulhat es imadkozhatic az ember. Mondgyac eztis: Hiſzem Iſten röndölte, hogy kiki mind tiztíben el iarion. Effele ſzantalan menſegeket ſokat talalnac azoc, az kic alnoc ſziwel kelletlenec az Iſten igeiehöz. Kiuel ha engem, vagy mas lelki paztort el altatnanakis, de bizony ö magokat meg czallyac. Mert mikor el iö az kiſirtetnec ideie, ökis ac kor nem koſtolhattyac meg amaz Nagy Vaczorat, az az, nem vehetnec ſemmi vigaztalaſt magoknac, az nagy remülesec ellen, Es nem leſznec reſzeſec az Chriſtus hala altal ſzereztetet öröc bodogſagbannis. Kibe bizony holtig valo vigyazaſsal kell akar melly Bölcznekis epülni: nem alommal ſem ſzunyadozaſſal, hanem erös lelki vitéſſeggel, à mint ſzent Pal iria magarol, 1. *Timoth:* 4. Azert meſze földreis az Iſten igeiet meg

MASOD Wrs piara, ß: Haromſag napvtan

Az Nagy Vachorara

iet meg kereſſűc, es mind othon, mind kiuűl éyiel nappal tanullyuc, es hogy kőuetheſſűc ſzűntelen ſzűntelen imatkozzunc. A mi egyeb dolgainc vadnac kedig, Időuel azokis meg lehetnec. De imez az elſő es fő gondunc, Effęle vigyazoc, noha ſoc ezer erőt lenſegeketis minden nap eſmerhetic magokban, de azonban czudalatos draga epűleteketis vetten veſznec, Vęgre kedig őrőc nyugodalmat. De az Lelki kelletlenec es az kep mutatoc, nem czac hogy ő magoc mentic magokat, Hanem arra akariac vínni az lelki paztorokatis, hogy ők is ſegitſec őket az mentſegben, A mint it mondgyac vala: Kérlec teget ments meg engem. De iay mind az kęt fęleknec, az magoc mentőknekis, âffęle paztoroknakis, â kic hamar be veſzic mentſegeket, es ellenec kemeny feddeſſel nem tamadnac, kemenyen őket nem keſzeritic, hogy be mennenec az Nagy Vaczorara. Ez fęleknec igy Prophetal, *Ezechiel*: 33. Iay tinektec kic vankoſt varrotoc az embereknec kőnyőkőc es nyakoc alá. Mi kerűc az WR Iſtent, hogy ſemmi mentſeggel el ne vnnyuc magunc az Iſten Fia igeienec figyelmetes tanulaſatul. Es kérűc az ſzerint vezęrlyen bennűnc mindenkor az ő io keduű igaz iſmeretiben, es azban valo bízodalom altal tartaſſunc meg az őrőc ęletre, Amen. Immar renddel tanulgaſsunc az pelda beſzednec igenkent valo magyarazatibolis.

Nyiluab Magyarazattya.

EZ Nagy Vaczorarol valo pelda beſzednec nagy bőlcz es igen draga mély ęrtelmi vadnac, á mint valami keueſſe ſaldithattyuc, az kőuetkőzendő igeknec magyarazatibol, kikbe Chriſtus Wrunc nézet az Iſtennec őrőktűl fogua valo io keduere az emberi nemzethőz, Es nézet ez vilagnac ſoc fęle hala adatlanſagara. De miert hogy ez peldat fő keppen az Sido nepnec monda, Azert aztis ier ęrtſűc meg, nekic minemű ęrtelmekre mondotta ezt, Es nekűnkis minemű tanuſaginkra predikaltaſſec. Mindeniket meg ęrthettyűc az nyiluab magyarazatbol. Kiről kęt rendben teſzec wyiab wyiab magyarazatot. Előſzer czac rőuideden magyarazom meg ez peldanac ęrtelmet. Az vtan oztan mas magyarazattal nyiluabban előtőkben acő az tanuſagatis.

Az Iſten mieri ember: Es mitſoda Vaczorat: es mikor keßitette.

AZ EMBER ki az nagy Vaczorat keſzite, az WR Iſten: ki noha nem emberi abrazatu, hanem mas felſeges termeſzet, de emberhőz azertis haſonlitatic, mert minket kepere teremtet, Es Fiat emberſegűnkben őltőztette, ſzent Lelke altal Iſtenſeget velűnc reſzeſitette, es bennűnc fiaiua fogadot. Az ki minekűnc *ACKOR* keſziyte igen nagy *VACZORAT*, midőn az ő ſzent Fiat ez vilagra boczatta, meg őlete fel tamazta, es iobiara űltete. Kit őrőktől fogua rendelt volt, es kit mind Adamtul fogua az aldozatoc ſzine alatt keſzítetet. Ki midőn el keſzűlt volna, El hiua rea kęt fęle nepeket, Mert ő altala előſzer à Sidoknac, az vtan mind ez vilagnac hirdettette bűnnec botſanattyat, Atyai io voltat, es kegyelmes io akarattyat. Ackor kedig mikor à Vaczora el keſzűlt, Elſő hirdető *SZOLGA* vala keraztelő Ianos. Mert mentűl előſzer ő mutatta meg az el keſzitet Vaczorat, az az: Az el iőt Chriſtuſt, es ő altala hiwia vala az Iſten az fő vendegeket, az egeſz Sido orſzagot, az Papi feiedelmeket, Phariſeuſokat, wrakat, es nemeſeket, az Chriſtuſnac eſmeretire, pœnitentianac es bűn boczanattyanac hirdeteſe altal. †De azoc fel fuualkoduan nem eſmerec ő magokat bűnőſőknec lenni, es à Chriſtuſt az ő ſzűkſegekre valonac lenni. Hanem kezdec mas fęle ſzűkſegeket elő hanni, Szanto főldőket, Oet iga barmokat, Menyegzőiőket. x: Kezdec à regi Moyſes Tőruenyetis forgatni, hogy az eleg volna nekic az ő iduőſſegekre czac az tellyeſitſec be. Es kezdenec emberi talaluanyoc altalis iduőſſeget kereſni. Es ez vilagi ęletyec miattis az Chriſtuſt vtalni. Midőn azert ez fęlec miatt meg vetnec à Chriſtuſt, Iſten az ő ſzolgaiat küldé az varos *PIATZARA*, hogy az vakokat, ſűketeket, es bennakat hiwnac az Vaczorara. Es eztis meg ſzerzec á ſzolgac, mert az ſzegeny nyomorultac, halaſzoc, ſzantoc, munkaſoc, vakoc, nemac, őrdőngőſőc, publicanuſoc, vamoſoc, paraznac, lopoc, toluaioc, kezdec halgatni Ianos beſzedet, az Chriſtuſet, es az Apoſtoloket, es azoc meg eſmerec bűnős voltokat, nagy io neuen, es nagy őrőmmel fo-

Kereztelő Ianos egyic hiua ßolga az Sidoknal.

† Effeleknec moſt is izetlen az Chriſtus.

x: A Sidoc Chriſtus helyet minimű id műzitőt kereſtec. Matth: 15.

A fő Sidoc helyet hol mi gazſido köztis őſſue gyuytet à Chriſtus. Mat th: 21.

mel fogadac az Iſtennec maga aianlaſat. Es ŏrŏmekben kęſzec valanac, nem czac gonoſſagoktul, de męg gonoſzul kereſet marhaioktulis meg valni. Effęlec valanac Mathe, Zachęus, Magdolna, Peter, es à tŏbbi. De midŏn męg ezec keueſec volnanac az Wrnac aſztalahoz, *El iŏue à ßolga, es monda: Wram meg lett à mikeppen paranczoltad, de még ůres hely vagyon. Ackoron monda az Wr à ßolganac: Mennyel az vtakra, es à Sŏuenyec melle, es keßericzed be iŏni ŏket.* Ez ackor lŏn, midŏn az WR *IESVS CHRISTVS* az ŏ Tanyituanyit el kůlde mind ez vilagra, az poganoc kŏziben, Kic regen à Sidokhoz kepeſt czac ollyatenoc valanac, mint az kertec alatt az vt felen, auagy az hoſtatban. auagy az idegen falubã lakozo ſellyerec. De az WR Iſten ŏ raytokis kŏnyŏrůluen, ŏketis az fŏ aſzalhoz ůltete, Immar az fel fuualkodot Sido nepet kedig, mind aſztalatul, mind hazatul az ŏ draga Vaczoraianac koſtolaſatul meg foztotta, az az: Iduŏzitŏ es meg valto wroc nekůl leuen, ſemmi bizodalmoc Iſten haragia es atka ellen immar nem lehet, Az bůn az halal, az ŏrdŏg, az karhozat miat ſzůntelen valo félelem es iſzonyuſag az ŏ ſziuek ben. Es igy nem érezhetic ſemmi io izit az Iſten Fianac dragalatos ęrdemenec, hanem az nekůl ŏrŏcke valo félelemben maradot az ŏ ſziuec. Az hiuekrŏl kedig mond ſzent Pal, *Roman: 5.* Meg igazultatuan hitbŏl bekeſegůnc vagyon az Iſtennel, az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac altala. Kirŏl ŏ magais ſoc helyen ſzolt, *Ioan. 14* Az en bekeſegemet hagyom ti nektec, Ezzel kŏſzŏnti az fel tamadaskortis. Ez rŏuid ęrtelme az peldanac. Immar im nyiluabbanis meg magyarazom, es mindenůt tanuſagotis adoc elŏtekben belŏle.

Az poganokatis hiuattya à Chrůs.

A Sidoc nem tud hattyac gyŏnyŏrů ſeges izit à Ieſus Chriſtus erdemenec.

AZ TANVSAGOKROL.

ELŏSZER ſzoloc az Nagy wrrol, ki az Vaczorat ſzerze, Es az ŏ nagy io kedueröl, kiuel hiw az ŏ lakodalmara.

MASODSZOR, Miczoda az Vaczora? Miert nagy: Es miert dragalatos az à Vaczora?

HARMADSZOR, az hiuataloſokrol kiket hiuot: kic altal hiwta ŏket: Mikor volt kęſz á Vaczora: Es miczoda ſzoual hiwta ŏket.

NEGYEDSZER azoknac mentſegekrŏl.

OETŏDSZER, azoknac imez bůnteteſekrŏl, hogy az WR Vaczoraiat nem fognac koſtolhatnia. Mind ezekbŏl ſoc ſzep tanuſagot vehettec, czac hogy iol rea figyelmezzetec.

AZ ELSOEROEL:

MAS Nyiluab Magyarazattya.

Egy neminemů ember Nagy Vaczorat ſzerze.

EZ Pelda beſzednec mindenic igeieben ſzep Tanuſaginc vadnac: Azert elŏſzer vegyůc eſzůnkben kiczoda az Ember, es miczoda az Nagy Vaczora. Az *EMBER* à ki az Nagy Vaczorat ſzerze, az WR Iſten: à mi wrunc Ieſus Chriſtus Atya, kit Iduŏzitŏnc ſzent Mathenal Kiralynac neuez, monduan: Egy Kiraly menyegzŏt ſzerze az ŏ Fianac. Kit imilly édes ſzockal magaztal á ſzent Pal, 1. *Timoth: 6.* Amà bodog Iſten, ki egyedůl feiedelem, Kiralyoknac Kiralya, es wraknac wra, ki czac egyedůl halhatatlan, ki olly vilagoſſagban lakic, mellyhŏz ſenki nem mehet, kit egy ember ſem latot, ſem lathatis, kinec diczŏſege es hatalmaſſaga ŏrŏcke valo. Ennec az ŏ nagy felſeges miuolta mi legyen, moſt elegge czac meg ſem gondolhatyuc. Kirŏl minden teremtet allatoc, nagyoc kiczinyec, męg az apro bogarkakis es kis fůueczkec ſoc czudakat ielentnec, az ŏ nagy hatalmarol, bŏlczeſegerŏl, es io voltarol. Kirŏl ime czuda dolgotis iria Moyſes, Hogy igen rŏttenetesen ſzallot volna le á Sinai hegyre, tůzbe, langba, midŏn az Tŏruenyt ki ada, ielentuen nagy boſzu allaſat kic ŏtet azoc ſzerint nem tiztelnec, *Exod: 19.* Ez az, â ki az ŏ Fianac menyegzŏt keſzitet, á kire minket hiyt, az ki ſzent Fia altal be tŏltette à Tŏruent. Ennec dragalatos ſzŏmelyet melto bŏczůlnůnc, es az ŏ vaczoraiahoz illic, hogy nagy ŏrŏmmel keſzůllyůnc mindnyaian. Ki à menyiuel fellyeb minden Kiralyoknal, annyiual inkab meg keuannya, hogy az ŏ hiuatallyara el mennyůnc az nagy lakodalomra. Es az menyiuel hatalmasb minden feiedelmeknel, annyiual inkab meg eſmeriůc, hogy rŏttenetes eſni az ŏ kezeben, kit

Kiczoda ßerze à Nagy Vaczorat.

Matth: 22.

Melto beczůlni è nagy io keduet, ez nagy Wr hogy illy dragalakodalomra hiw.

Az Nagy Vachorara

Moyſes meg emeztő tűznec neuez, *Deuteron:* 4. Azert óyiuc magunc haragiatulís, *Pſalm:* 94. Gondollyuc meg eztis, minemű nagy ſzeretetí, ío akarattya es irgalmaſſaga legyen Iſtennec mi hozzanc, es minden emberi nemzethőz, hogy mindeneknec őrőc ęletire valo Vaczorat az ő ſzent Fia Teſteből, ingyen czac ío kedueből, keſzitet. Itt azert iuſſanac mind azoc eſzűnkben, à mellyeket hallottunc Iſtennec ez vilaghoz valo ſzeretetiről, Mint *Ioh:* 3. Vgy ſzerette Iſten ez vilagot, hogy az ő egyetlen egy Fiat, adna érőtte. *Roman:* 5. Ezben ielent meg az Iſtennec ſzeretetí mi hozzanc, hogy midőn męg bűnőſoc volnanc, az Iſten ſzent Fiat ada érőttűnc. Dauidis mondgya *Pſal:* 32. Az Iſtennec irgalmaſſagaual rakua az főld. Mariais mond: *Luc:* 1. Az ő irgalmaſſaga nemzetſegről nemzetſegre vagyon azokon, kic őtet félic. Melly irgalmaſſagabol ſzana az el veſzet emberi nemzetet, es mint az kazdag ember nagy ſzeretetiből baratinac ío keduel lakodalmat es vigaſagot ſzerez: Igy ők is czac az ő ingyen valo ío kedueből nagy nyugodalmat es őrőmet keſzite minekűnc midőn minden bűnőſnec ſzent Fia altal bűne boczanattyat hirdeti, ha hozza tęr. It nagy ſoc tőb bizonſagokrol emlekezhettec meg, hogy az ő nagy lakodalmat hozzanc valo ío kedueből czac ingyen ſzerzette minekűnc. Az mint egyeb emberekis lakodalmat ío akaratbol es ío kedwből ſzoktac ſzerzeni, Mint mond ſzent Palis: Kedwből iduőzültetec, es az nem ti magatoktul vagyon, Iſten aiandeka, Nem az ío czelekedetből, hogy ſenki ne dicző kedgyec. Ha te ollyat, kinec orra czepeg, ki artzul vagot, ſebes, frantzus, turos, kiből az nyiuec es az genetſeg ki fornac, ha ollyat kit akazto fatul es egyeb kintul mentettel, aſztalodhoz űltetned, Kiraly, nagy Wr leuen, ki nagy czuda volna: De nagyob ez hogy Iſten minket illy vtalatos, fértelmes bűnőſőket, kic őrőc karhozatot ęrdemlettűnc fiui meltoſagra hiua ſzent Fianac altala, Meg beczűlhetetlen nagy ſzerelmeből, es igen nagy ío kedueből kellet ennec lenni. Bodog az ki fogadgya ezt, Bodogtalan à ki nem fogadgya. Melly ío keduet valaki meg vtaland, iſmeg meg vtaltatic érőtte, es meg bűntetteticinkab hogy nem à Moyſes altal adatot Tőruenyert, *Heb:* 12. Mert mint ez vilagi feiedelmeknec nehez, midőn ío kedwből valo draga aiandekit meg vtallyac, vgy az Iſtennec kis felőtte igen nehez az ő ío voltanac es nagy Vaczoraianac meg vtalaſa. Lattam mikor Czaſzar, Tanaczoſsa akarna tenni fő wrra, es ő nem vőtte fel, igen nagy haragiaban eſet, es fenyegette hogy ſoha tőbbe nem kinalna fő tiztuel. Sokat lattam ki igen meg haragut azon, midőn el keſzituen ebedet nagy ſzeretettel varna barattyat, es azonban mentene magat, hogy el nem mehetne, Ez olly nehez volt hogy ío izűt nem ehetet miatta. Ez illy termeſzetűnkből akaria Iſten, hogy eſzűnkben vegyűc melly igen keuanna tűlűnkis az ő ſzent Fia altal hozza valo tęreſűnket. Soha ſem lehet nagyob es rőttenetesb bűn ennel, mint Iſtennec ſzent *Fia* altal ſzerzet valtſagat meg vtalni, az mint Chriſtus Wrunc mondgya, *Ioan:* 3. Ez az karhozat, hogy az vilagoſſag iőue ez vilagra, es az emberec inkab ſzerettec az ſetetetſeget. Iſmet: Valaki nem hiſzen az Iſtennec Fiaban, Iſtennec haragia marad ő rayta. Ezeket arrol mondam, hogy az nagy Wrat meg bőczűllyűc, az ki nekűnc nagy Vaczorat keſzituen rea hiuat.

Epheſ: 2.

Emberhőz hogy haſonlitatic, győnyőrűſeges neki.

Hogy kedig az Iſtent *EMBERHŐZ* haſonlittya Chriſtus Wrunc, Ezből is édes vigaztalaſinc vadnac: Hogy bennűnc annyira ſzeretet, mint ha egy termeſzetűec volnanc ő vele, Iſten leuen magat embernec, minket Iſten fiainac neueztetuen, ſőt az ő ſaiat Fiat bizony emberſegben fel őltőztetuen, es az ő ſzent Lelket belenc őntuen, tel lyeſſeggel ő magahoz ſzoritana, es magaual egyé tenne. Nincz olly elme, ki ezt eleg ge meg foghaſſa, nints olly nyelw, ki ezt elegge ki mondhaſſa, melly nagy bőlczeſeges io kedueből lettec ezec, Es melly nagy oltalom alatt vagyunc immar, mi kic be oltattunc az ő ſzent Fiaban, es vezerletűnc az ő ſzent Lelke altal, *Roman:* 8. Immar tanulgaſſunc à nagy Vaczorarolis.

MASODIC TANVSAG.

Miczoda az Vaczora: Miert Nagy, es Miert dragalatos az à Vaczora?

Miczoda az à Nagy Vaczora?

Az nagy

AZ Nagy es igen czudalatos Vaczora, az õ ſzent Fianac Teſte es Vęre, annac ęrdeme, es minden iauainac velünc közleſe. Ki mint az Barany à hęw tűznel forgatuan meg ſűtődic, igy ſoc rendbeliektűl forgattatuan, roſtaltatuan, es hankottatuan, vęgre megis verettetuen, es felis feſzitetuen, mind kiuűl belől vgyan meg ſűtődec, es el ſzarada, Es ez lőn aldozattya es valtſaga ez egeſz vilag bűneinec, *Ioan:* 1. Kit az nyaſrol le vonata az õ mennyei Atya, es az talba tetete, es az meg terí tet aſztalra hozata, hogy minden à ki ennec az õ teſteből es vęreből, az őrőc ęletet venne. Az az: Fel tamazta halottaibol, es menyben az õ maga iobia felől űltete: Mindeneket birtoka alà vete, az Apoſtoloc es ſoc tanyitoc altal mind ez vilagnac hirdette te, hogy minden valaki õ altala Iſtenhőz tęrne, hozza fohazkodnec, az, ingyen bűneinec boczanattyat talalna, az, ſzent Leleknec malaztyat es kedues aiandekat nyerne, az, á Chriſtusban meg wyiulna, wy teremtet allat lenne, az, halhatatlanſagot es őrőc ęletet venne.

Minemű Vaczora à Chriſtus, ki mint egy Barany meg ſűlt es aſztal ra tetetet, hogy minden egye es él lyen vele mind őrőcke.

ENNI azert azbol az Vaczorabol, ſemmi nem egyeb, hanem venni es ęlni azockal az iockal, kit õ ſzerzet draga teſtenec es vęrenec nagy ęrdeme altal: Mint bűnnec boczanattyattyat venni, az bűntűl meg igazulni, es ki tiztulni, Iſtennec kedueben, ſzerelmeben, es io akarattyaban lenni, ſzentẽ es artatlanna lenni, Iſtennec ſzent Lelkeuel meg tellyeſedni, az őrdőgnec rabſagabol ki ſzabadulni, az halalbol ki meneked ni, diczőſeges teſtben es lelekben meg wyiulni, őrőcke valo halhatatlanſagban fel őltőzni, az ſzent Angyaloknac tarſaſagara menni, az Atyackal, Prophetackal, es ſzent Apoſtolockal őruendeni. Rőuideden az Chriſtuſnac diczőſegehőz haſonlatoſſa lenni, à mi teſtűnkben mint az Nap fęnleni, ſoha ſemmi but, banatot nem érzeni, az Iſtent ſzinről ſzinre latni, õ vele mindenekben reſzeſſe es őrőkőſſe lenni. Nagy dolog azert *ENNI* ezből é Vaczorabol, az az: Nagy dolog, ęlni az Chriſtus Teſtenec es Vęrenec ęrdemeből, mert valamelly lelec innet nem eendic, ſzűkſeg hogy mind őrőcke ehezzec. Viſzontac az ki onnet eendic es ijandic, az ęl mind őcőcke. Az az, Valaki nem hiheti bűne boczanattyat, annac lelke moſt es az vtan mind őrőcke reſzket es rőtteg, De valaki meg eſmerte az Chriſtus eleg tetelet, es bizhat ſziue ſzerint az õ aldozattyaban, az vgyan valoba moſt es ez vtan mind őrőcke ęl, es őruend azokban. Oh ki nagy ézeſſeguel elegy azert annac ſziue, az ki az õ meg ſzomorodot ſziueben, vntalan eheti az õ Teſtet, es ihattya az õ Vęret, az az, à ki minden rőttegeſeben bizodalmat vehet az Iſtennec irgalmaſſagaban, kit igert az õ ſzent Fia Teſtenec es vęrenec ęrdemeiert. Megint oh ki rőttenetes nem enni ſem innya őtet, az az, nem érzeni az õ ęrdemet, nem bizhatni az Iſtennec io voltaban, hanem vagy teſti batorſagban Iſteni félelem nękűl ęlni, vagy vęgre meg eſmerni az bűnt, es az miatt czac rőttegni es futni Iſten elől, mint Saul, Nero, Iudas, es vęgre őrőc karhozatnac kinnyara vetetni. Az hiuec czac egy napis ſzantalanſzor eſznec, iſznac az Chriſtusbol, Mert nints olly óra, kibe meg nem mozdulna bennec ſzantalan ſoc vndoc fęrtelmeſſeg, Sőt niha igen rőtteneteſennis eſnec, mint Loth, Aron, Dauid, Peter, Kic miat ha à Chriſtusbã valo vígaztalaſoc nem volna, meg halnanac, annyira el remitene őket az Satan, De Chriſtus Wrunc czac egy napis hetuen hetſzeris hadgya Peternec hogy meg boczatna. Ezeket ęrtuen az hiuec, minden nap édesdeden ſzopogattyac ez Barannac minden czontoczkaiat. Houa ehebbec kedig, annyiual edesbnec es győnyőrűſegesbnec tettzic. Viſzont az meg tőlt gyomruknac izetlen es kellętlen. Peldac az regi vndoc bűnőſőc, Zacheus, Magdolna, amaz Toluay mint őruendeztec õ benne, Viſzont az keuely ęrdemes Phariſeuſoc mint vtaltac őtet. Igy ehezzűc es ſzomiuhozzuc kedig orankent őtet, midőn orankent el eſuen es vẽtkezuen, az ellen Iſten tőruenyeből az õ haragiarol gondoikodunc, es az bűn ellen tuſakoduan magunkban meg ſzomoroduc, es az bűn miatt bankodunc. Imigy eſzűnc es iſzunc kedig azbol, midőn az õ ſzent igeiet gyakran tanuluan, es arrol gondolkoduan, à ſzerint az Iſten kegyelmehőz folyamunc. Ez Barañac velős czontoczkaiat azkor ſzopogattyuc kedig, midőn õ rola imilly igereteket elmenkben forgatunc: Mint *Matth:* 3. Ez az en ſzerelmes Fiam, kiben meg nyugottam, Ismet: *Ioan:* 3. Vgy ſzerette Iſten ez vilagot, hogy az õ egyetlen egy Fiat ad-

Enni mint kelẽ tet.

Kiknec győnyőrűſeges, Es kiknec emelgő az Chriſtus.

Mint chezzűc.

Mint eßűc.

na érötte. Iſmet: *Ioan:* 1. Ez az Iſtennec Baranya, ki el veſzi ez vilagnac bűnet. Iſmet: Az *IESVS CHRISTVS* Vęre meg tiztit minket *minden* bűneinkből. Iſmet *Mat:* 11. Iöyietec en hozzam mindnaian, kic faradua vattoc. Iſmet 1. *Timoth:* 1. Az Ieſus Chriſtus az bűnösöknec iduöſſegere iött ez vilagra. Ez fęle ſzep igereteket ſzantalanokat beſzelgetet elő az en hallaſomraís az kegyes Iſtenfélő aſzony Somi Borbala Bamphi Laſzlone. Segitſen az WR minketis, mind ęltünkben, mind halalunckort ezekre. Hogy mint az igen meg eheztec nagy gyönyöryſeggel eſznec, mijs io izűen ęlheſſünc az Chriſtuſnac aldozattyaual. Mint az kis gyermetskec kedig vntalan eheznec, es azert vntalan eſznec, es iſznac, igy mijs vntalan el eſuen, fel kellyünc, es vgy együnc es igyunc ő belőle, hogy à mi meg ehezet, az az, röttent ſziuönc meg ne hallyon nagy remuleſe miatt. Ez eledelt aianlya nekünc az ſzent Ianoſnalis *Ioan:* 6. Wrunc, Az en Teſtem bizonnyara étel, es az en Vęrem bizonnyara ital, à ki azt eſzi iſza, en ő benne es ő en bennem lakozic, es ęl mind öröcke. Holot nem az foggal valo ételről ſzol, hanem czac az mi lelkünknec ő benne valo bizodalmarol. Kiről halalakort Teſtamentomotis tön, holot az hittel valo etelünc melle Sacramentom ſzerintis kötelezi az ő ſz: Teſtet es ſzent Vęrenec velünc valo reſzelteteſet, Es igy mind hittel, mind Sacramentom ſzerint eteti itattya magat öröc ęletünkre. Nagy vigaztalas kedig ez, hogy magat etekhöz haſonlittya Chriſtus Wrunc, Mert à mint mindennap ſzükölködünc etel nekül, hogy meg halnanc ha valamiuel magunc nem ęltetnenc, ha ſem ennenc ſem innanc, ſem ęget nem ſziwnanc, Igy moſtis minden ſzem pillantasba halalos röttegeſbe lennenc, ha ő altala meg nem vigaztaltatnanc, Es ez vtannis mind öröcke meg halnanc, ha ő altala meg nem ęlednenc. De netalam az Törökökkel es Sidockal együtt valaki az Kereztyenec közzülis czudalna ezt, hogy lehetne az mi lelkünknec ęlete, etele, es itala, aſztala es Vaczoraia az Chriſtus Teſtenec es Vęrenec ęrdemeből, azban valo hitből, es azban valo reſzelteteſünkből. De te vedd eſzedben, hogy igy tetütt Iſtennec hogy az altal ſzerezne iduöſſeget az ő hiueinec, à kit az emberi okoſſag bolondſagnac vélne, 1. *Corinth:* 1. Az az, nem emberi hanem Iſteni tanacz ez, hogy az Iſten Fia emberre lenne, es az ő Teſteben Vęreben meg fizetne azt à bűnt, à ki az mi teſtünkben vęrünkben lakozic, *Roman:* 8. Es Iſteni igaſſag ez, hogy valaki hittel veſzi azt, meg menekedgyen az bűnnec röttenteſi ellen, es meg menekedgyec az öröc halaltulis. Iſten tanacza ezis, hogy az Vaczoraban vgyan egy teſtte vęreis legyünc vele, es megis elegedgyünc es meg peczeteltteſſünc az öröc ęletre, az kic ő benne hiſzünc. *MAS* az, ha Iſten az ökör, madar, tyuc, Barany husba, tudot teſti ęletet nekünc ſzerzeni, Tehat az ő ſzent Fianakis teſte es vęre ęrdemenec altala, könnyen ſzerezhetet öröc ęletet az ő hiueinec. *HARMAD* kedig az, hogy az Chriſtus rakua minden Iſteni iockal, azert az kic ő altala fohazkodnac, es Iſtenuel meg bekelnec, azokat ő menyei iockalis meg tölti, az ördögöktül ſzerzet bűnt, gonoſz vagyolkodaſt, ſötet teuelgeſt, es vakſagot, es az ördögnec minden czelekedetit meg rontya bennünc, es wy embert epit az ő ſzent Lelkenec ereie altal, Ezec midön meg leſznec bennünc, ackor vgyã érezzüc belől az mi ſziuünkbe hogy meg ęlettünc, es naponkent neuekedünc Chriſtus altal az öröc ęletre, kiből mint egy draga Vaczorabol, örömet, vidamſagot, batorſagot, gyönyörüſeget veſzünc, itis, az vtan kedig öröc nyugodalmat. Iollehet à mint az ehſegnec es ſzomiuſagnac es azvtan valo etelnec italnac érzekenſegi, ſoc viſzaltataſſal leſzen, hogy az ehſegbe el nehezedünc, az etelbe meg könyebedünc: Igy kel moſt míg à bűnös teſtet hordozzuc, hol röttegnünc, hol vigaztaltatnunc, Mert az teſt mind vntalan keuan az lelec ellen, â lelekis az teſt ellen, *Galath:* 5. De è teſtet mayd le teſzünc es azvtan ő magahoz haſonlo teſtbe fel tamaduan olly felſegben leſzünc, kit moſt emberi okoſſag meg ſem foghat. Ez azert az Iſtennec nagy czudalatos es igen dragalatos Vaczoraia, es annac étele es itala. Kiről elegge it ſoha ſenki nem ſzolhat, Sőt midön ſzemünckel meg lattandgyukis, es ſzemtül ſzembe az nagy diczőſegben Chriſtuſsal ezekről ſzolandunkis, ackoris kezünket fel emeluen eleg hala adaſſal rola ſzolni es czudalkozni nem győzünc. Moſt az ſzent Pallal czac ezennis czudalkozni igaz eleg, ki igy ſzol, 1. *Timoth:* 3. Minden ellen mondas nekül, nagy az Kereztyen Tudomannac titkia, hogy az Iſten emberi teſtben meg ielent, à lelec altal igaznac diczőitetet,

Hogy lehęſſen élę vünc Chriſtusbol.

Nagy dolog ez.

1. *Ioan:* 3.

tet, néztec az Angyaloc, Predikaltatot à poganoknac, Hittec ő nęki è vílagon, fel vítetet à diczőſegben. Kinec el iőueteleis igen meg mondhatatlan fenyeſſeges es diczőſeges leſzen, es ackor nagy czudalatos leſzen az ő ſzentiben, *Iudæ 1.* 1. *Timoth: 3.*

ENNEC è nagy Vaczoranac etelere akarna az WR Iſten, hogy keſzitenűc mindnyaian mi magunkat, Melly Vaczora ſzent Mathenal 22. Az *MENYEKZŐHŐZ* haſonlitatic ezert, Mert mint az ember, fianac tarſot ſzerez, igy az WR Iſten minket az ő ſzent Fianac tarſaſagara fogadot, hogy az mienc őue, az őue mienc legyen. A mienc vtalatos bűn, harag, atoc, keſerű bu, ez vilagi es az mas vilagi oſtor, nyaualya, halal, es karhozat, az ördőg tarſaſaga, es rabſaga, az pokolnac egy ſzem pillantas nekűl valo vęghetetlen es őrőcke valo kinnya, faydalma es iaygataſa, fog czikorgataſa, es győtrelme, Ezec az mienc, kiket egyenkent mind fel vett magara, mindeniket meg koſtolta, ſőt vgyan vgy ſzenuette, hogy nagy Iſteni bőlczeſegeből, es hatalmaſſagabol érőttűnc az mi meg valtſagunkert leñenec, Kiken nagy győzedelemmel altalis ment es wralkodic raytoc mi érőttűnc, Igy azert fel veuen magara minden gyarloſagínkat, es nyaualyaínkat, Viſzontac mint io feriűnc es tarſunc, mi velűnc kőzlőtte minden tulaydon ſaiat iauait: Igaſſagat, ſzentſeget, Atyanac ſzerelmet, ſz: Lelket, bűn, halal, ördőg ellen valo győzedelmet, es az őrőc diczőſegben valo kazdag őrőkſeget. Effęle valo tarſaſagínkert haſonlita magat az Menyegzőhőz, auagy az vő legenyhőz. Moſt kedig az WR *VACZORAHOZ* es etelhőz haſonlittya magat ímez kęt okaert. *Miert menyekzőhőzis haſonlitatic à Chriſtusban valo éleſűnc.*

Ket okai az Vaczorahoz es etelhőz miert haſonlittya magat.

ELŐSZER mert mint â Vaczorat eſtue felé az el nyugouaſnac ideiekort à ſoc nap eſtig valo faragſag vtan azert keſzitic hogy az el faradtac es meg eheztec azbol edeſden egyenec igyanac, es oztan kőnyen nyugodgyanac: Igy az WR Iſten az mi el faradot es meg ehezet es ſzomiuhozot lelkűnket, az mi meg íjet es rőttent ſziuűnket őruendeztetni es ęltetni akaria, az ő ſzent Fiaban valo bizodalom altal. Kiről igy ſzol ő magais Iduőzítőnc, *Ioan: 4.* Valaki ńandic azbol az vízből, mellyet en adoc őne ki, nem ſzomiuhozic őrőcke, hanem à Víz mellyet en adoc ő neki, leſzen ő benne, az őrőc ęletre fel forraſnac kut feie. Iſmet mond *Ioan: 6.* Az eledel, mellyet az embernec fia âd tínektec, meg marad az őrőc ęletre: Iſmet *Ioan: 7.* Egy nagy űnnep nap, meg alla Ieſus, es kialt vala monduan, Ha valaki ſzomiuhozic iőyien en hozzam, es igyec, à ki en bennem híſzen mint az iras mondgya, ęlő víznec folyo vizei folynac ki az ő haſabol. Ezt kedig monda à Ielec felől kit veendőc valanac az ő benne hiuőc. Ez meg elegyiteſt igy magyarazza ſzent Pal *Roman: 5.* Meg igazultatuan hitből, bekeſegűnc vagyon az Iſtennel à mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac altala, kinec altala be férkezeſt talalgyon az Iſtennel à mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac altala, kinec altala be férkezeſt talalgyon az hit altal à kegyelemre à kibe allunc, Es diczekedűnc az Iſtennec diczőſegenec remenſegeben, De męg az nyomoruſagokbannis diczekedűnc, Melly remenſeget ſzerez mi bennűnc, à remenſeg kedig meg nem ſzegyenit, mert az Iſtennec ſzereteti ki ontatot az mi ſziuűnkben, à ſzent Leleknec altala ki mi nekűnc adatot. Szent Ianoſnal, *Apocalyp. 2.* igyis ſzol Iduőzítőnc: Az győzedelmeſnec adoc enni az ęlő fanac gyűmőlczeből, melly az Iſtennec Paradiczomanac kőzepette vagyon, es az el reytet Mannabol enni adoc ő neki, à ki alhatatoſon hitiben az nyaualyac kőzőttis meg marad. Iſmet mond: Legy hiw mind halliglan, es az ęletnec Coronaiat adom teneked. Ez fele etelt es italt aianlya minekűnc Iduőzítőnc az ő Vaczoraiaban. Ez azert első oka, hogy az ő velűnc tett iouait Vaczoranac hiwia, mert azokba olly őrőműnc es ęletűnc vagyon minekűnc, melly minden faratſagunc vtan meg nyugot őrőcke. 1. *Mint az Vaczorra à faratſagoc vtan nyugio, Igy à Chriſtuſis.*

Maſic oka kedig miert Vaczoranac hiwia: nem ebednec, ímez: mert mint à Vazorat eſtue fele ſzoktac keſzíteni: igy az WR Iſten ez vilagnac vęge felé az vtolſo kęt ezer eſztendőben boczatta el az ő ſzent Fiat. Az mint az időnec allapattya felől Illyęs Prophetanac hazaba illyen iőuendő mondaſt talaltac irua: Mint ha hat ezer eztendeig allana ez vilag. Ki az elſő kęt ezeret űreſnec mondotta, mert męg azban az Wr Iſten az ő Tőruenyet ki nem adta vala, à nepis keues volt. A maſic kęt ezer eztendőt kedig Tőrueny ideienec neuezte, Mert ackor Moyſes altal, az Tíz paranczolatot es az Chriſtus felől ſoc peldazo Tőruenyeket ada ki az WR Iſten. Az harmadic kęt ezer eztendőt Chriſtus ideienec hiwta, Mert azban küldene el az WR Iſten őtet é vilagra 2. *Mint az Vaczorat az napnac vtollyan keßitic, igy à Chriſtuſis è vilagnac vtolſo reßeiben iőt el.*

lagra. Azert Iduözitönkis miert hogy vtolſo idöben iött el, nem neuezi ebednec, hanem Vaczoranac mondgya az ö el iöueſet. Melly idörol Peteris igy emlekezic, 1. *Petri.* A Chriſtus öröktül fogua rendeltetet volt, minec elötte é vilag fondaltatnec, de meg ie lentetet az vtolſo idökben, ti éröttetec, kic ö altala hiſztec az Iſtenben, ki fel tamaztot ta ötet halottaibol, es diczöſeget adot neki, hogy az ti hitetec es remenſegtec lenne az Iſtenben. Ioel Prophetais vtolſo idönec neuezi, *Ioel* 2. monduan: Es leſzen az vtolſo napokban ezt mondgya az Iſten, ki öntöc az en lelkemböl minden teſtre, Szent Ianoſis 1. *Ioan:* 3. El közelgetet az vtolſo idö, es à mint hallottatoc hogy az Antichriſtus el iö, moſtis ſoc Antichriſtuſoc kezdettec lenni, mellyböl tudgyatoc hogy az vtolſo idö vagyon. Az Antichriſtuſon ertí az Iras kiualtkeppen ez kettör, Papat es Törököt, kic az vtolſo idökben olly Tudomanyokat gondoltac Chriſtus ellen, mellyec nyiluan ellenkeznec az Iſten tanyitaſaual, kiböl ſzarmaznac minden fele egyeb eretnekſegekis, kiket Chriſtus Wrunc az ö igeieuel es fenyes el iöueteliuel mint rontſon, oluaſd meg imit, 2. *Teſſalonic:* 2. *es Apocalyp:* 16 18. Ezekböl hogy immar vtolſo idökben vagyunc, inetünc erreis: hogy immar emellyüc fel az mi feiünket az egekre, Es minden, igaz pœnitentiaual Iſtenhöz teruen varia örömmel az WR Ieſus Chriſtuſnac fenyes es diczöſeges el iöueſet az mi öröc nyugodalmunkra. Ezeket arrol mondam, miert neuezi Chriſtus Wrunc Vaczoranac, az ö Teſteben es vereben val io tetet. Immar eztis erezüc meg, Miert neueztetic Nagynac ez Vaczora.

Antichriſtus.

Miert neuezi NAGYNAC azt az Vaczorat?

1. *Mert Nagy Kiraly ßerze.*

ELÖSZER, Mert önnön maga az Nagy diczöſeges Iſten, ki czac egyedül à Nagy feiedelem, Kiralyoknac kiralya, es wraknac Wra ſzerze ezt minekünc à mi lelkünknec nyugodalmara. Kiröl à ſzent Pal imezt mondgya: 1 *Corith.* 2. Bölczeſeget ſzolunc tinektec, (midön az meg feſzült Ieſus Chriſtuſt predikallyuc,) De nem ez vilagnac bölczeſeget, ſem è vilagnac feiedelmenec, kic el romlanac, hanem az Iſtennec bölczeſeget beſzellyüc, titkos ertelemben, melly el volt röytettetuen, mellyet az Iſten eleitül fogua elöl el vegezet volt à mi diczöſegünkre. Imè hogy mond, hogy ö maga az Iſten az ö nagy Iſteni bölczeſegeböl, è nagy titkos dolgot, ſzent Fia altal valo meg valtſagunkat, ſzerzette nekünc Vaczoraul, az az, etelül. Nagy Vaczora azert, mért felſeges WR ſzerzette.

2. *Mert draga etel böl es italbol ßerztetet.*

MASODSZOR ez è Vaczora azertis nagy es czudalatos, Mert az Iſtennec Fianac Teſteböl es Vereböl vagyon fel keſzitetuen, 1. *Pet:* 1. Erröl ſzent Peter azt mondgya: Hogy ha Atyanac hiwiatoc azt, az ki ſzömely valogatas nekül itel mindeneket az ö czelekedeti ſzerint, meg laſſatoc hogy félelemben iaruan, mulaſſatoc az ti it valo lakaſtoknac ideiet, Miert hogy tudgyatoc hogy nem el veſzendö ioſzagockal, mint ezüſtel es arannyal valtottac meg titeket az hitſagos eletetekböl, mellyet vöttetec volt az Atyaknac tanyitaſokbol: Hanem dragalatos Verrel, tudni illíc: az ſzeplötelen es férteleim nekül valo Barannac, à Chriſtuſnac vereuel, ki öröktül fogua rendeltetet volt, minec elötte ez vilag fodaltatnec. Iduözitönkis igy ſzol *Ioan:* 6. Az en Teſtem bizonyara eledel, es az en Verem bizonyara ital, à ki azt eſzi iſza, en ö benne maradoc, es ö en bennem, Annac öröc elete vagyon, es en fel tamaztom ötet amaz vtolſo napon.

3. *Mert igen haßnos.*

HARMADSZOR azert nagy es draga vaczora ez, Mert annac etelenec nagy haſzna, nagy ereie, nagy édeſſege, es nagy hatalma vagyon mi bennünc, A mint Wrunc mondgya *Ioan.* 6. En vagyoc az elö kenyer, melly menyböl alà ſzallottam, valaki ezböl à kenyerböl eendic, öröcke el, Az kenyer kedig mellyet en adoc, az en Teſtem: Mellyet en adoc ez vilagnac eletiert. Az eſzic kedig az ö Teſteböl, es az iſzic az ö Vereböl, à ki az ö meg remült ſziuet batorittya ezzel: hogy az ö Teſte ö érötteis ſzenuedet, es az ö Vere ö érötte ontatot ki, es bizonnyal ö altala minden bünei meg boczatattac. Nints olly ſzem pillantas kedig, hogy éffele etel ital, az az, biztatas nekül nem ſzükölködnenc, Es à mint czac egy nap ſem vnnyuc meg az kenyeret, Mert minden nap rea ehezic az gyomor: Igy ſoha meg ne vnnyuc az ö rola valo biztataſokat mind vntalan elmenkbe forgatni, czac azon egy feleketis, Mint imezeket: *Eſa:* 53. Az WR ö rea veté az mi alnokſaginkat, es az ö ſebeiuel mi gyogyulanc meg, Az büntetes ö rayta vagyon, hogy mi nekünc bekeſegünc lenne. *Ioan:* 1. Oc az Iſten Baranya, ki el vette ez

2. Pet: 4. *Roman.* 4. *Eſa:* 33.

vilag-

vilagnac bűnet. *Ioan:*3. Vgy ſzerette Iſten ez vilagot,hogy az ő Fiat adna érőtte. Eſſęle biztataſoknac érzenkenſegibe az ehſegnec,az az,az rőttegeſnec koran czuda győnyőrűſeges izec vadnac, Tehat ha erőſſen diczered męg tſac ez főldi eteltis es italt, mellyet érzeſz hogy vgyan altal hatta teſtedet,es ſockeppen kőnyebit es ęltet czac kęues ideigis, Menyiuel inkab nagynac kel tartanunc az etelt, kiben moſtis es mind őrőcke valoſaggal nyugſzunc.

4.

NEGYEDSZER ezertis Nagy Vaczora ez, Mert vilag kezdetitűl fogua mindę ſzent Atyac, Prophetac es Apoſtoloc, czac ezt ettec, ezt Predikaltac, erre hiwtac min deneket. Adam amà nagy rőttzgeſe kort czac az Chriſtusban valo igeretben ebrett meg. Az Apoſtoloc igy tanyitnac, *Actor:* 15. hogy az ő Tőruennec terhet egy ſem viſelhette az ſzent Atyac kőzzűl, hanem őkis az Ieſus Chriſtusban valo hit altal iduőzűltec. Es mond ſzent Peter *Actor:* 4. Eg alatt nints mas Nęw, kiben embernec iduőzűlni kellene, hanem czac az Ieſus Chriſtus Neuében.

Atyakis ezből *éltec.*

5.

OETŐDSZER ezert igen Nagy, Mert mind ez vilag erre hiuattatot,à mint Iduőzitőnc meg paranczola: Eredgyetec mind ez vilagra,predikallyatoc az Euangeliomot minden teremtet allatnac. *Pſalm:*22. Dauidis azt mondgya: Tegedet diczernec à nagy Gyűlekőzetbe, eſznec az nyomorultac es meg elegednec, es à kic kereſic az Wrat diczeric őtet, Eſzekbe veſzic magokat es meg tęrnec az wrhoz à főldnec minden hatari. Ez Euangeliombanis az WR el kűlde ſzolgaiat, hogy hiwion mindeneket, es męg az vtakrolis keſzeritſen be iőni, hogy meg tellyec az ő haza. Noha nagy vendegſege volt az Iſraelnec, midőn hat ſzáz ezer negyuen eztendeig tartatnec az puztaban Mannaual, Es Aſuerus Kiraly Eſthernec az wra, ſzaz huſzon het tartomanyoknac midőn hat holnap friſs lakodalmat tartana, De ezec ſemmic imez Vaczorahoz kepeſt, kire mind ez vilagot hiuatot, vilag kezdetitűl fogua, vilag vęgezetig.

Mert mind ez vilag erre hiuatot. Marc: 16.

6.

HATODSZOR ezertis nagy Vaczora ez, Mert ennec ſoha mind őrőckeis vęge nem leſzen, az az, Az Chriſtusban mind őrőckőn őrőcke fogunc ęlni à mas vilagonis, *Io.* Holott ő altala az fenyes Naphoz, az Angyalokhoz, Chriſtushoz, Iſtenhőz haſonlatoſoc leſzűnc.

Mert őrőcke vanem leſzen, az az,

Melto azert ez Nagy Vaczorat felőtte igen beczűlnűnc, Ezert: miert hogy ezt à nagy WR à ki Kiralyoknac kiralya keſzitette: Igen draga etelből es italbol az ő egyet len Fianac Teſteből es Vęreből: Mindeneknec kedig Igen nagy őrőmekre, nagy ſoc vigaztalaſokra, Sőt őrőcke valo ęletyekre. Ez lakodalomrol igy prophetaltatot Iſten regennis: *Eſa:* 25. Az Seregeknec Wra ſzerez minden nepeknec it è hegyen, kőuer lakodalmat, tizta borral valo lakodalmat, kőuerből, velősből, es ſőprő nekűl valo borbol, *&c.* Es az halalt őrőcke el nyeli, es az kőny hullataſt minden ortzarol el tőrli. Monda erről Chriſtus wrunkis, *Matth:*8. Sokan Nap keletről es Nap nyugatrol iőnec, es Abrahammal, Iſaackal, Iacobbal aſztalhoz űlnec az Iſtennec orſzagaban, Ez lakodalmat ſoc helyen emlegette Chriſtus wrunc midőn mondana *Matth.* 22. hogy egy Kiraly fianac nagy menyekezőt keſzitet. Es *Matth:*25. az eſzes ſzűzekről ſzolna, hogy az Vőlegeny eleiben égő lampaſſal iőnec. Erről mond ſzent Ianoſis, *Apocal:*19. Bodog az, à ki az Barany menyegzőiere hiuatot. Ez fęle peldazatokban ſoc lelki őrőműnc es édeſſegűnc ielentetnec, âz mi wrunc *IESVS CHRISTVS* eſmereti es benne valo bizodalom felől. Ez legyen Tanuſagunc ez igeknec (*Egy ember nagy Vaczorat ßerze.*) magyarazattyabol. Immar laſſuc harmadic Tanuſaginkat.

HARMADIC TANVSAGROL.

¶ *Az hiuataloſokrol: Kiket hiuot: kic altal hiwta őket: Miczoda ßoual hiwta: Es miker volt keß az à Vaczora. Ezekről igy ßola Iduőzitőnc:*

Es ſokakat hiua az Vaczorara, Es el kűlde ſzolgaiat az Vaczoranac oraian, hogy mondana az hiuataloſoknac, iőuetec el: Mert immaran mindenec el keſzitettec.

Ez igekben *NEGY* rendbeli Tanuſagot vegyűc eſzűnkben, de czac rőuid ſzoual. Maſutt mindenikről napőnkent többet tanulhatunc. Előſzer kiket hiua à Vaczorara; Maſodſzor Miczoda ſzolga altal hiwta őket: Harmadſzor Miczoda oran

Negy tanuſag.

Az Nagy Vachorara

volt az Vaczoranac ideie: Negyedſzer miſſegyen ęrtelme imez igeknec: *Iőyiſtec el, mert immaran mindenec el keßitettec.*

Kiket hiwt.

AZ ELSŐ RŐL, Kiket hiuot az Vaczorara. Erről igy ſzol az Euangeliom: *ES SO KAKAT hiua:* Laſſuc kiczodac azoc az ſokac? Iollehet ez pelda beſzedben Iduőzitőnc czac az Sidoknac ſzol, es őket ęrti, hogy mind eleitűl fogua ő kőzzűlőc ſokat hiuatot volna, De it io aztis eſzűnkben vennűnc, hogy noha őket ęrti az fő fő hiuataloſokon, kic az Iſtennec kiualtkepden valo valogatot nepei voltac, *Deuteron:* 4. De mind az altal nem czac az Sído nemzetet, hanem vilag kezdetitűl fogua ſokſzor mind ez egeſz vilagotis hiwton hiwta volna. Kiczodac altal es mikeppen hiwta kedig, ier laſſuc.

Kic altal hiwta.

KICZODAC ALTAL: Az Elſő kęt ezer eztendőben, Adam, Seth, Enoch, Noe, es egyeb ſzent Atyac altal, Es midon ez vilag ezeket meg vtalta volna, Noe ideieben viz őzőn miatt mind el ſillyezte őket. *Az* maſic kęt ezerbe, Abraham, Loth, Iſaac, Iacob, Ioſeph, Iob, Moyſes, es tőb ezkőzőc altal. De midőn ezeketis meg vtalnac, az WR Iſten mind ez vilagtul meg fozta az ő ſzent Igeiet, az ő ſzent Fianac igaz eſmeretit, es az ő peldazatira valo aldozatinac igaz eſmeretit, Az mint minketis int, hogy á ſzentet ne adgyuc à diſznoknac, ſem az ebeknec, *Matth:* 7. Azert valazta ő maganac tulaydon nepet, az Abraham maguabol, à Sído nemzetet: Kiket az WR Iſten ſoc czudalatos kegyelmeſſegeuel, ieles emberec altal kiualtkeppen hiua az nagy Vaczorara, az ő Atyai kegyelmeſſegere, ſoc tanyitas es ieles peldazatoc altal. De azokis meg vtalac az ſzolgakat, Moyſeſt, Ioſuet, Samuelt, Dauidot, Eſaiaſt, Ieremiaſt, Danielt, es nagy ſoc iambor Prophetakat. De midőn à Sídoc immar tulaydon nepei volnanakis Iſtennec, megis nem hadgya el az pogan nemzetetis, Hanem őket ſoc orſzagokra ki taſzigaltatuan, ſokſzor az ő Prophetai altal őketis hiuata, es megis tęrite bennec, męg az Czaſzarokbanis, mint Nabuchodonozort, Cyruſt, Dariuſt, es ő alat toc ſzantalant.

Mikor vala keß à Vaczora, es ackor kic altal hiwt.

VEGRE mikor à Vaczora meg keſzűlt volna, az az: Iſten az ő Fiat emberi teſtben è vilagra küldőtte volna, el külde egy ſzolgaiat †*IANOST*, ki vtat igazgatna es irtana az WR Nac, hirdetne pœnitentiat, es mutatna az igaz Chriſtuſra, Aztis meg vtalac es meg őlec. Oe magatis Chriſtuſt meg vetec, az feie feie es az ſzalaſa az nepnec.

†*Ioan:* 1. *Luc:* 3.

Ezec vtan megis à kegyelmes Iſten ſokaig hiuata őket az Apoſtolockal, de midőn vakmerő keppen el taſzitanac tűlőc az iduőſſeget, Pal oztan imilly ſzockal vőn boczot tűlec: *Act:* 13. Tinektec kellet előſzer hirdettetni az Iſteñec igeiet: De minec vtaña azt meg vetitec, es magatokat meltatlanoknac itelitec az őrőc ęlet re, imè à poganokhoz fordulunc, Mert igy paranczolta minekűnc az WR monduan: Eſaiaſnal 49. Tegedet (Chriſtuſt) à poganoknac vilagoſſagaua tőttelec, hogy Iduőzitő legy, mind ez ſzeles főldőn.

Az poganoknac kiualtkeppen valo hinatallyokrol.

AZERT ezec vtan az Apoſtoloc tęrenec mind ez egeſz vilag tanyitaſara. Es mais az mi Wrunc Ieſus Chriſtus menyben fel menuen, onnet ad paztorokat, tanyitokat, es predikatorokat, minden nemzetec kőziben, ez főld kerekſegeben, *Epheſ:* 4. ki igerte magat, hogy az ő igeie mellet mind vilag vęgezetig lenne, *Matth:* 28. Kiről Dauidis *Pſalm:* 19. regennis prophetalt, hogy az ő beſzedeis ez vilagra ki teriedne. Ezeket az Vaczorara valo hiuogataſrol beſzellem.

Az Iſten hiuaſat mi immar mindenkor igen meg beczűllyűc.

EZ BŐL tanullyuc meg mi igen meg beczűlni az Iſteñec hiuatallyat, az ő igeienec hirdeteſet, es az ő Sacramentominac ſzolgaltataſat, kic altal neuelí bennűnc az ő ſzent Fianac eſmeretit, kiert wyionnan keduebe veſzí az meg tęrt bűnős embert. Es oly helyre àhol ezec igazan ſzolgaltatnac ſieſſűnc, minden egyeb dolgainkat ollykort hatra hagyuan. Gondollyuc meg melly nagy Iſteni ſzeretetből legyen az, midőn valahol az ő akarattya tiztan predikaltatic, Mint hogy valaki nagy lakodalomra vntalan hiuattat, iele hozzanc valo nagy ſzerelmenec. Es gondollyuc meg eleitűl fogua melly ieles főfő nepec altal predikaltatot, Vęgre kedig az ő maga Fiais ſokſzor kialtotta, hogy kęſz az Vaczora, midőn ő magahoz hiua minden meg ehezet es faradozot, es ſzomiuhozo embereket, *Matth:* 11. *Ioan.* 4. 7. Szent Pal arra tanyit, hogy czac azoc kőzzűl vadnac az iduőzűlendőc, az kic haluan az Iſten igeiet hiuattatnac, *Roman:* 8. Az kiket valaztot, azokat elis hiwta, az kiket hiuot, azokat megis igazitotta, az kiket meg igazitot, azokat megis diczőitette. Az hiueket ſoc helyen neuezi hiuatalos ſzenteknec. Szent Peteris igen ędes ſzockal kęr, hogy az felſeges ſzent Iſtennec es kegyes

1. Pet: 1.

Atyank-

Atyanknac hiuatallyat vegyűc őrőmmel, ötet ſzent ęlettel tiztellyűc. Azert valahol nincz az Iſten igeie, ott nincz Iſteñec ſzente, nints az bűn boczanattya, nints az őrőc ęlet. Az Tőrőkőc es Sidoc kőzt oh ki ſzőrnyű ſetetſeg vagyon, à mint az Papaſag miatt kőztűnkis regen czac ęrtelem kiuűl valo bőmbőleſec voltac, es moſtis igen alnoc viſza magyarazoc, alnoc mesterſegec tamadnac, kiből ſemi bizonyos remenſeget iduőſſegekről ſenki nem vehet, kit az Iſten az ő igeienec meg vtalaſaert erezt. De mi kériűc az Iſtent, oltalmazzon minden vakſagtul, es ne ſzűnnyec meg az ő igeie altal vntalan hiwni bennűnc, az ő draga Vaczoraiara.

¶ *Mit Tanulanc?* Amaz Negy Tanuſagnac harmat meg feytűc: Előſzer, *Kiket hiuot*, meg halluc, hogy mind ez vilagot. Maſodſzor *Kic altal?* Soc Atyac, Prophetac, Apoſtoloc es tanyitoc altal. Harmadſzor, *Miczoda oran volt keß à Vaczora?* Midőn az Chriſtus ſzűletet ez vilagra, ſzenuedet, meg holt, es fel tamadot, A ki magat ſoc ezudac altal, ſoc tanyitas es ſoc io tetelec altal nyiluan megis ielentette.

Immar az *NEGYEDIK RŐL IS* ſzollyunc: Mi legyen ęrtelme imez igeknec: Iőyietec el, Mert immarmindenec el keſzitettec.

Minemű ßoual hiwnac à Vaczorara, Es mint kel arra keßűlni.

Ez leſz vtolſo Tanuſagunc moſtan, kiből nagy ſzűkſeges es győnyőrűſeges dolgokat tanulunc: Előſzer laſſuc it Miczoda ſzoual hiwnac az meg keſzűlt Vaczorara. Az meg keſzűlt Vaczorara, az az, Az Chriſtus altal valo őrőc ęletre es iduőſſegre hiwnac minket: *IMILLY* ſzockal: *Tartſatoc Pœnitentiat, es higyetec az Euangeliomnac.* Azert az mi *ODA MENESWNC* czac imez: Hogy az pœnitentianac es az Euangeliomnac predikallaſabol iſmeriűc es vtallyuc meg bűneinket kereſſűc annac boczanattyat, az Ieſus Chriſtus ęrdeme altal, es valtoztaſſuc meg ęletűnket, hadgyuc el az gonozt, es iot czelekedgyűnc, igyekezzűnc hinni è nagy őrőmnec, imez Euangeliomnac: Hogy az WR Iſten ſzent Fiaert ingyen igeri minden bűnűnc boczanattyat: Eſmeriűc meg ötet hogy ő minekűnc adatot Iſtentűl, Bőlczeſegűl, Igaſſagul, Szentſegűl es Valtſagul, Azert mint egy ſzep vendegſeghőz auagy menyekezőhőz illendő ruhaba, vgy őltőzzűnc fel mind ezekben, es vgy üllyűnc à nagy Vaczorahoz. Az az, A Chriſtus bőlczeſegeuel ekeſitsd meg elmedet, azt tanuld à mire ő tanyit, ne kőveſd az kiuűl az okoſlagnac bolondſagat: Az ő Igaſſagaban es ęrdemeben tarts magadat czac igaznac es Iſten előtt kellemeteſnec lenni, melly ál az ő vęre ki ontaſaban, ne kőueſd è vilagnac igaſſagat, ki az ő maga ęrdemeben fuualkottat fel: Az ő Szentſegeben őltőzzel, vegyed ſzent Lelket, es az igazgaſſon mindenekbē: Es az ő meg Valtaſaban veſd az te remenſegedet, ki teged meg ſzabadituan bűntűl, őrdőgtűl, halaltul es karhozattul, őrőc ęletre es diczőſegre viſzen. Ez azert ęrtelme ez igeknec: *Iőyietec el*: az az, Tarczatoc pœnitentiat, es hidgyetec az Euangeliomnac. De ęrtűc meg imeztis. Mert immaran mindenec el keſzitettec.

Miczoda oda mennis?

Nagy negy ßoc.

Itt tanullyuc mikeppen volt kęſz à Vaczora, es melly nagy ingyenbe valo kegyelmeſſegeből lett az el keſzites. Iollehet regtűl es őrőktűl foguan el volt az rendeletuen hogy Iſten az ő ſzent Fia altal iduőzitene mindeneket, De mind az altal nem mindgyart kűldi el ötet, hanem vilag teremteſe vtan Negy ezer eztendő felé iő el. Azert noha męg ſzűletes előttis mondhattac ezt á Prophetac es Predikatoroc, hogy kęſz az iduőſſeg, az Iſtennec el vęgezet akarattyahoz képeſt, De az ſzűletes vtan mind vilag vęgezetig, ſockal meltabban es alkolmatosban predikalhattyuc, hogy kęſz az minagy Vaczorane, mert immar vgyan elis boczatta az WR Iſten az ő ſzent Fiat, es valamit vęgezet volt meg ſzerzeni ő altala à mi iduőſſegűnkre, mindeneket meg ſzerzet es el keſzitet. Melly keſzitesből, ſzep *KET* dolgot vehetűnc eſzűnkben.

Ket keppen keßűlt el à Vaczora, Előßer ezac Iſteni tanacznac rendeleſeben: az ßerint predikallac à Prophetac: Maſodßor el tőueſeuel Chriſtuſnac

1.

EL Ő SZER, Hogy Iſten czac az ő tulaydon Atyai irgalmaſſagabol indult fel az mi iduőſſegűnknec meg ſzerzeſere, mert mi nalunc nekűl, es mi hirunc nekűl keſzitet minekűnc Vaczorat es lakodalmat, Mert mi ötet męg czac ingyen ſem lattuc ſoha, hanem az ő egyetlen egy Fia beſzelte meg ötet minekűnc, *Ioan:* 1. Es męg ez vilagon ſem voltunc, hogy iduőſſeget rendelt ſzent Fia altal *Epheſ:* 1. Kiről ſzent Palis igy ſzol 1. *Corinth:* 2. Az Iſtennec bőlczeſeget beſzellyűc titkos ęrtelemben, melly el volt rőytetuen mellyet az Iſten eleitűl fogua elől vęgezet volt à mi diczőſegűnkre. Iſmet mond-

Az Vaczoranac keßüteſe, hozzanc valo ßeretetnec es io kedwnec iele.

Roman: 5.

man. 5. aianlya az Iſten az ő hozzanc valo ſzeretetit, hogy mikor meg bűnőſőc volnánc az Chriſtus meg holt éröttűnc. Annac okaert ſockal inkab moſt meg igazultattac leuen az ő vere altal, meg tartatunc ő altala az haragtul, Mert ha mikoron ellenſegi volnanc, őſzue bekeltettűnc az Iſtennel az ő Fianac halala altal, ſockal inkab minec vtanna őſzue bekeltettűnc, meg tartatunc az ő elete altal. Ezt vegyűc azert eſzűnkben előſzer az keſzitesről, az ő Atyai nagy ſzerelmetes irgalmaſſagat, ki nem akarta é vilag veſzedelmet, hanem ő maga ſzerzett eletire valo Vaczorat, etelt italt, vigaztalot es eltetőt neki. Kiből mind őröcke legyen aldot az ő Neue. Mert ha ő minekűnc az ő ſzent Fiaban Vaczorat, az az, váltſagot nem ſzerzet volna, mind őröcke eheſztűnc volna, Mi főha ſemmi modot az meg fizeteſre gondolni ſem tudtunc volna. Ha ő maga meg nem kereſet volna minket, mi, főha ő hozza meg terni nem tuttunc volna, Ha nem mint az el veſzet iuhot ha az paztor meg nem kereſi, el kel veſzni, igy mijs mind el veztűnc volna, ha az ő ſzerelmes Fia altal ő maga nem hiuatna az Vaczorara, ő maga nem kereſtetne meg bennűnc, Sőt ha vallara nem vetne es oda nem vitetne, es haſoc keppen nem keſzeritene, czac oda ſem keuankoznanc. Pelda Adamis, ki ő maga ban el röttenuen, el röytezec Iſten előtt, de Iſten ő maga kereſe meg, ő maga az ő nagy meg mondhatatlan irgalmas könyörületiből vigaztala meg, igeretet teuen neki az Chriſtus felől, Mert bizonnyara mint az Atya ſzannya az ő fiat, igy őis ſzannya az emberi nemzetet. De à mint Adam, Abel, Abraham örömmel fogadac az Iſten tanaczat, az ő Atyai nagy aianlaſat, mijs ezzel tartozunc. Es meg öyiuc magunc Cain, Saul, Iudas, es ſoc Phariſeuſoc kelletlenſegitűl.

Ioan: 3.

Ioan: 10.

Geneſ: 3.

Pſalm: 102.

Ingyen keßitetet à Vaczora: Tehat ingyen iduőzűlűnc.

*MASOD*ſzor à Vaczora keſzitеſe tanyit minket erreis, hogy nem à mi erdeműnc altal adatic nekűnc az iduőſſeg, Hanem czac az *IESVS CHRISTVS* meg valtſaga altal, mert à mint lakodalmat à ki keſzit, az ő magaebol az vendegec költſege es ſegitſege nekűl keſziti, Es ſemmi tőb nem keuantatic, hanem hogy az vendeg mennyen el az lakodalomra, vegye azt io neuen, Es legyen vig az io tartasban: Es mint à ſoc meg keſzitet etel ital, oka az ott valo elteteſnec, Igy az iduőſſegbeñis Iſten ſzent Fiat hogy valtſagul atta, czac azban ſzereztetet az mi őröc eletűnc, Es ſemmi tőb nem keuantatic, czac hogy azt hittel, io keduel vegyűc Iſtentűl es az ő ſzent Fiatul. Ez felőtte nagy örőm annac, à ki eſmeri az ő meltatlanſagat, hogy ő nem erdemli az Vaczorara valo meneſt, es az Vaczoraban valo etelet, az az, nem erdemli iduőſſeget, es öröc eletet. Ez ellen meg gondold, hogy vgyannis nem keuantatic ide ſemmi egy czep erdem, ſemmi meltoſagod, à mint minden meltatlant, vndoc vtalatos bennat, ſantat, pokloſt be gyűytet az kaydag emberis az ő Vaczoraiara, Az nem vétec azert hogy magad mindeneſtűl fogua meltatlannac tartod az Vaczorara, az iduőſſegre, Hanem ez lenne à nagy es igen röttenetes vetec, hogy midőn ſem ſzep ſzoual, ſem keſzeriteſſel nem akarnal el menni, azt gondoluan hogy te meltatlan vagy, auagy egyeb okot belé vetuen. Mennyel hat valamikor hiuattatol, es örűly hogy meltatlan leuenis, olly draga örömre hiuattatol es keſzerittetelis. Az az, örűly hogy Iſten az ő ſzent Fiaban minden keppen eleget tetetet, az te bűnődről, adgy halat ő neki, vedd io neuen ezt.

Azoknac kic igē nagy meltatlanſagokat eſmeric, nagy örőm ez.

Ezt penig hogy az mi erdeműnc nekűl czac ingyen ſzent Fiaert hozza fogadgya Iſten minden bűnőſőket, kic hozza mennec, ſzep iraſokis bizonyittyac, mint *Roman: 3.* mond ſzent Pal: Mindnyaian vétkeztec es az Iſtennel valo diczőſegtűl meg fogyatkoznac, De meg igazulnac ingyen az ő kegyelmeből az valtſag altal, melly lett az Ieſus Chriſtuſnac altala, kit az Iſten előb el tőkelet volt, hogy kegyelem nyerő leñe à hit altal az ő vereben. Ezt itellyűc azert, hogy az ember hitnec altala igazultatic meg, az Töruennec czelekedeti nekűl. Iſmet *Epheſ: 2.* Kedwből iduőzűltetec meg hitnec altala, Es ez nem ti magatoktul vagyon, Iſtennec aiandekia: Nem io czelekedetekből, hogy valaki ne diczőkedgyec. Szent Ianoſis *Apoc: 21.* ezt iria: Monda az WR: En vagyoc *ALPHA* es *OMEGA*, az Kezdet es az Veg. En annac à ki ſzomiuhozic innya adoc az elő kut főnec vizeből ingyen. Eſaiaſnalis az Iſten imigyen igeri magat: *Eſai: 55.* Mindnyaian ti kic ſzomiuhoztoc, iőyietec az vizre. Ti kiknec ninczen penzetec, iőuetec el, vegyetec egyetec, mondom iőuetec el es vegyetec penznekűl, es ingyen Bort es Teyiet. Mit akarion kedig mondani mikor az ſzomiuhozokat es ehezőket ingyen

hiwia

hiwia magahoz, meg ielentí Iduőzitőnc, monduan: Ioyietec en hozzam kic faradua es terhelue vadtoc, es en meg kőnyebitlec. Ingyen azert, ingyen es igen olczoban al minekűnc az iduőſſeg, à Nagy Vaczora, es az io lakodalom. De nem ingyen az Iſtennec, mert az ő ſaiat ſzerelmes Fiat vagatta meg arra, őtet aldozta meg az mi megvaltſagunkra: Az Chriſtuſnakis nem ingyen, mert ő az ő maga teſtet, es vęret, es lelket adta mi érőttűnc. Melly olly tſudalatos draga es elegedendő aldozat, kinel Iſten többet ſemmit nem keuan, kihőz ha mit maſt többet elegyítenénc, ottan minden ízit el veztenűc, mint az felőtteb valo ſoual es ſzerſzammal meg vęſz az étec. Azert hadgyuc az mi meg valtſagunkat czac egyedűl azban, à mint Iſten rendelte. Kiről ſzent Peter ezt mondgya: *Actor*: 4. Eg alatt nints mas Nęw, kiben iduőzűlhetnenc, Hanem czac az *IESVS CHRISTVS* neue. Ezt olly nagy kazdag es hoſſzu ideig valo lakodalomnac tarczuc kedig, hogy valamenyiſzer meg ehezűnc, mindenſzer ott meg elegedhetűnc, mindenſzer nagy bizodalommal czac ő altala ſzűntelen bűnűnc boczanattyat kérhettyűc. Ez draga Vaczorahoz *IOIĘTIS* vntalan ő tűle kériűnc, Az az, ſzent Lelke altal érezteſſe meg velűnc, hogy valoban meg kegyelmezet ſzent Fiaert, es vntalan meg boczatta minden bűneinket. Es ez draga Vaczora altal adgyon gyarapodaſtis, adgyon ioban valo neuelkedeſt, Es az mint egyűtt meg holtunc az Chriſtuſſal, igy ő vele helyhezteſſenis iobia felől menyben, *Epheſ*: 2. Amen.

MIT TANVLANC.

HAromTanuſaginkat halluc meg: Előſzer ſzolec arrol: Hogy az Ember á ki az Vaczorat keſzítette, Iſten legyen, Es meg tanuluc, melly ſzep okokert haſonlitatic emberhőz. Maſodſzor meg tanuluc, Hogy az Vaczora az Ieſus Chriſtusban ſzereztetet ioc, ki ſzep okokert neuezretic igen nagy Vaczoranac. Harmad ſzor ſzolec az hiuataloſokrol: Kiket hiuot, ki altal hiwta, es mikor volt kęſz az Vaczora: Es melly nagy io kedueből ingyen keſzítetet az nekűnc.

Maſodic Predikationkban meg hallyuc az hiuataloſoknac nagy vakmerő bolond gonoſſagokot, kic ez draga Vaczorat mas alab valo dolgokert meg vtaltac, es nem mentec az nagy WR hiuatallyara, az ő dragaba keſzűlt Vaczoraiara. Ki miatt őc vallottac kart, mert az WR talalt mas vendegeketis. Es őc az ő io kedueből ki eſuen, ſoha többe ingyen ſem hiuatnac à fęle draga lakodalomra. Kinec czac io izitis nem tudhattac mi volna, mert czac koſtolni ſem hattac többe az WR draga Vaczoraiat. Ezekről mondoc Maſodic Predikatioba ſzollyunc. Mi kedig ier kőnyőrőgiűnc az WR Iſteñec, hogy mi Ez nagy Vaczorat mindeneknec felőtte beczűlheſſűc, minden édeſſegűnket tſac az ő ſz: Fiaban, es az ő halalanac es fel tamadaſanac ęrdemeben vetheſſűc, az ő intő ſzent igeiet ſzeretheſſűc, es ſemmi ockal aztul magunkat el ne vonnyuc, őrőmmel halgaſsuc, es kőueſſűc, es annac altala az őrőc bodogſagra meheſſűnc. Ezert kőnyőrőguen mondgyuc el imez Imatſaginkat.

Imadſagat kereſd meg az Maſodic Predikatio vtan.

MAS PREDIKATIOIA EZEN Euangeliomnac.

¶ *Enekit az Felső Predikatio előtt laſd.*

LVC: XIIII.

Egy he-

MASOD Wr. napiara ßent Haromſag napian.

Az Nagy Vachorara

Egy neminemű ember Nagy Vaczorat ſzerze &.

FELSŐ Predikationkban Harom rendben imilly dolgokrol ſzolane. Elŏſzer az WR Iſtenrŏl, kit Chriſtus kazdag emberhŏz haſonlit. Maſodſzor az draga Vaczorarol, ki az Iſten Fiaban valo iokat peldazza. Harmadſzor arrol: melly iokeduel hiwt volna mindeneket arra. Immar tanullyuc meg minemű hiaban valo magoc mentſegeuel, vtallya meg ezt è vilag, regen az Sidoſag, moſt az tŏb ſokaſagis. Touabba ęrtſűc meg eztis, az WR Iſtennec melly rŏttenetes haragia legyen azoc ellen, kic az ŏ Vaczoraiat meg vtallyac. Harmadſzor meg ęrtyűc, añac etelere mint keſzeritſen erŏuelis ſokakat az WR Iſten. Negyedſzer meg hallyuc eztis, Mi legyen meg koſtolni, es meg nem koſtolni az WR Vaczoraiat? Ezekrŏl leſz beſzedűnc ez Maſodic Predikationkban.

AZ ELSŐ TANVSAGROL.

Az Hala adatlan Hiuataſoſokrol.

Mikoron az Wr ſzolgaia hiwta volna az vendegeket, mindnyaian kezdec egyen lŏ akaratbol magokat mentení. Az elſŏ monda neki: *SZANTO* fŏldet vettem, ki kel mennem, es meg latnom azt: kérlec tegedet, ments meg engemet. Es az maſic monda: ŏt iga *BARMOT* vettem, es megyec azoknac probalaſara, kérlec tegedet, ments meg engemet. Es mas monda: Meg *HAZASVLTAM*, es azokaert nem mehetec el.

Értelmi. *Kŏuid Ertelme ezeknec imez:* Hogy nagy ſokan az emberec kŏzzűl è vilagi marhanac kereſetiert, ſzaporitaſaert, ŏrzeſeiert, es teſti gyŏnyŏrűſegeért, olly kitſiny dolognac tartya az Iſten igeie halgataſanac el mulatſagat, hogy azt vélne hogy annac mentſeget nyerhetne mind az Predikator mind az Iſten elŏtt. De it meg ielenti Chriſtus Wrunc, hogy ſemmi mentſeggel attul ſenki meg nem mentheti magat, Hanem valaki azt ritkan, kelletlen, tunyan, rŏſten, auagy ſoha ſem halgattya, mind azoktul meg foztatic, valamit Iſten azban hirderet az ŏ hiueinec. Erről laſſuc az igeknec magyarazattyat.

1. *Szanto földeſec.* Az Elſŏ monda: *SZANTO* fŏldet vettem, ki kell mennem es meg latnom azt: Az az, Nemellyec hogy ritkan halgatnac Predikatiot, ritkan oluaſſac az Bibliat, ezzel menti magat, Hogy ſzantani, vetni, aratni, kereskedni kel, ha ſzabo, ŏtuŏs, varga, ſzŏcz, kouacz, es egyeb meſter, hogy dolgaban kel iarni, es azoktul nem érkezic. De ha egy oraig ezeket el hagyuan, az kŏz Gyűlekezet helyen tanulna, auagy ha nints minden nap Predikatio, othon ollykor az Bibliabol oluaſna, auagy à ki iraſt nem tud, imatkozuan az Iſtent ſegitſegűl hiwna, Ezekből tŏb aldaſokat venne ez vilagi ęletireis, es lelkebennis iduŏſſegeſen epűlne.

2. *Iga Barmoſoc.* Maſic monda: *OET IGA* Barmot vettem, ki kell meñem es meg kel latnom azt: Ezeket ęrthettyűc à tizt viſelŏ feiedelmekreis, kic az orſzagnac oltalmara kŏzŏnſeges gondot viſelnec, mint az tanaczbeli polgaroc, es Kiralyoc, es az ŏ tanaczi, az vitęzlŏ feiedelmec, ſzolgac vduar birac, Iſpanoc, Kapitanoc, es egyeb ſzolgac, mind ezec az ŏ tizteckel mentic magokat, De ezekis meg gondollyac, hogy az ŏ wroknakis, az orſzagnakis, magoknakis tŏb haſzoñal ſzolgalhatnanac, ha mindeñap az Iſten igeieből epitenec magokat es az WR Iſtent ſegitſegűl hiwnac az ŏ tiztekben.

3. *Feleſeg hozoc.* Harmad fęle monda: *FELE* ſeget hoztam, es azert nem mehetec. Ezeken ęrthettyűc azokat, kic czac teſti kenyeſſeget kŏuetnec, kic aluuas, iatec, lakas, vadaſzas, tantz, vendegeskedes, es egyeb teſti mulatſag miatt nem gyakorlyac az Iſten igeiet. Ezec annyira meg kemenyettec, hogy męg czac mentſeget ſem kérnec, hanem czac fittyet hannac orra alá annac, à ki intene az Iſten igeie tanulaſara, azert bűntetes kis rŏttenetesb leſz. Ez rŏuid ęrtelme az maga menteſeknec. De ezec felŏtt Chriſtus Wrunc nagy mélyſegeſen ſoc tŏb vakſagitis ielelenti, mind az regi Sidoknac, mind à moſtani vilagnac. Arrolſs ier ſzollyune

AZ ELSŐ MENTSEGRŐL.

Az el-

Az Szanto földeſeken ęrtötte Iduözítönc azkorbeli Papi feiedelmeket, Phariſeuſokat, es egyeb Egyhazi rendeket, kic mint egy ſzanto földből az Egyhazi iöuedelemből ęluen, à miatt nem akarac halgatni es meg eſmerni ötet, Mert ö nekic az ö Törueneċ nec ſzokaſa ſzerintis, ſoc haſznoc ió vala az baranyoc aldozattyabol, es ö magokis ſoc kereskedö Egyhazi tizteleteket ſzabtac vala, es minden Papi rendnec ſoc dezmaia, ſoc iöuedelme es nagy méltoſagos tiztelſege vala, Es alittyac vala azt, hogy mind ezeket el kellene hadni, ha Chriſtus tanyitaſat vennec. De az ördög hamiſſan értette, es félretette öket abbol, Mert noha az emberi gondolatokat es ſzerzeſeket, es az baranyoc aldozattyat, es hol mi Egyhazi pepeczeleſeket, kic az Chriſtuſt peldazzac vala, el kellet volna hadni, es azoc helyet czac az Ieſus Chriſtuſt kellet volna predikalni, Mind az altal az ö egyeb Egyhazi iöuedelmeket, dezmaiokat, es tiztelſeges meltoſagokat helyen tarthattac volna, Söt az WR Iſten azoknac öregbüleſere vgyan megis aldotta volna öket, czac hogy az ö ſzent Fiat ne vtaltac volna meg. De midön ezeket féltenec, hogy el ne veſztenec Chriſtus miatt, azonban egy ſzerſmind kettöt veztenec el, Egyiket ö magat Chriſtuſt minden iauaiual: Maſikat ez vilagi haſznokatis. Mert mind gyökereſtül ki ſzaggatta öket az földről, hogy mind ez mai napigis ott nem lehetet ſenki az ö maradekoc közzülis az Egyhazi Papi tiztben. Igy moſtis az ki ęletet meg akaria tartani, auagy marhaiat, el veſzti azt, *Ioan.* 12. Szinten igyen iart à ſzegeny Papai papſagais, mert midön az lelec valtſagot, az Purgatorium hirdeteſet, annac miſeiet, az bolezo iaraſt, az ſzentec teſtenec, ruhaioknac, es kepeknec kalmatkodaſit, nem örömeſt hagyhatnac el, az Ieſus Chriſtus ęrdeme hirdeteſeiert, kit haſzna talannac vélrec, azonban mind Chriſtuſokat, mind piſpekſegeket, Erſekſegeket, Canonokſagokat, es mind komplarſagokat el veue az WR Iſten tülöc. Es naponkent mais teſtekben es lelkekben romolnac ſzegenyec, Ha kedig az Chriſtuſt fogattac volna, minden méltoſſagoc helyeken alhatot volna, Es az ö iöuedelmeket ſem bantotta volna Iduözítönc, czac hogy io helyre költettec volna, igazan tanuloknac, aruaknac, es egyeb nyomorultaknac ſegitſegere. De még à mi Predikatorinkis ezec vtan kezdtec indulni, mert az ördög mint az ſiuo Oroſzlan ſohol nem nyughatic, keres azert köztökis, kiket el ragadhaſſon. Mert ökis imar czac azon egy è vilagi haſzonra, es iöuedelemre lettec figyelmeteſſec, âhol azt eſmeric haſznoſnac leni, ot hogy bekeuel meg maradhaſſanac, nem feddic meg az ö halgatoſoknac vétkeket, nē kialtyac alkolmatos helyen, ſem az Pœnitentiat, ſem az Euangeliomot, Mert à kic ö nekic haſznos baratyoc, azoc akar melly bünt miellyenekis, ott czac Euangeliomot, czac vigaztalaſt pœnitentia nekül hirdetnec, azoc környül czelczapuan, hizelkeduen es hazudozuan, Viſzontac az kic ö ellenec valamiben vétenenec, azoknac akot, panazt, es ragalmazaſt ſzolnac, el hagyuan az pœnitentia meliet az Euangeliomot. *A* kic kedig ſzegeny betegec, ſzegeny foglyoc, vakoc, bennac volnanac, es kic ördög miatt ſoc kiſirteteket ſzenuednec, nem mennec azoc hazahoz vigaztalni, hanem az kazdagoknac hazokat es àffele betegeket örömeſt meg lattyac, àhol nagy haſznot varnac. De még ezec felött éffelekis vadnac, à kic ęrtuen tuduan oltalmazzac az regi vndokſagoknac maradekit, az fa kepeket, az oltarokat, az Oſtiat, az miſe köntöſöket, nem egyebert czac hogy bekeſegec, es iöuedelmec helyen maradgyon. De mind ezeket féltem azon kartul, à mint oda fel az Sidokrol es az papaſokrol ſzoltam. Es eztülis, hogy ezt fogiac mondani, Nem eſmerlec titeket, mennyetec el tülem, kic alnokſagot czelekeztec. Az kegyelmes Iſten kedig az ö ſzent Fiaert ęriczen meg mindnyajunkat, hogy az ö ſzent Fianac dolgaban hiuen el iarhaſſunc. Ez beſzedünc az elsökről, kic Papi Egyhazi tiztben leuen, azokbolis ez vilagi hiw diczöſeget, es teſti ęletet kereſuen, nem beczül hetic meg igazan az Chriſtuſt, Kiról ſz: Pal igy ſzol, *Philip.* 3. hogy földire viſeluen gondot, haſoc Iſtenec, Es tiztelſegec ſzegyenekre valo. Az Maſikrölis ſzollyunc.

AZ MASIC monda: öt iga barmot vöttem, es meg latom azt. Az iga barmokon ęrthettünc àffele embereket kic Tiztet viſelnec, biroſagot, iſpanſagot, es wraſagot, kic igazgattyac az neper, mint az igaban valo barmokat. Azert ezeken értötte Iduözitönkis à Sido wrakat, es kazdag polgarokat, kic az Chriſtuſt ez feitbe

Az ſzanto föld miatt, az az, evilagi elet miat, az Egyhazi nepekis nem mennec az WR Vaczoraia ra, pelda à Sidopapoc.

Az Papa papiai mint vtallyac az nagy WR Vaczoraiat az ſzanto földert.

Ami Predikatorinc mint kerülic el az WR Vaczoraiat à ſzanto földert, az az, mint titkollyac el az Chriſtusnac igaz hirdeteſet, az haſonert.

Az öt iga barmoſoknac menteſegekről.

Sidoſagban ezvilagi Wrac es nemeſec miert vtaltac meg à Chriſtuſt.

Az Nagy Vachorara

feiebe vartac ez vilagra, hogy ő mellettec hadakozzec az ő ellenſegeckel, az ő orſzágokat őregbitſe, es nagyob wraſagra emellye. De midőn latnac az Chriſtus ſzegeny voltat, meg vtalac ötet: kiket az ördög meg bolonditot volt, hogy ne eſmerhetnec meg az Chriſtuſnac lelki Kiralyſagat, es hogy ő neki az ördög ellen, bűn, halal, es karhozat ellen kellet hadakozni mi érttünc. Ezekhöz moſtis haſonlatoſoc mind azoc, à kic az Chriſtus igeiet czac azert halgattyac, hogy ő tűle ez vilagi iot, egeſſeget bekeſeget kazdagſagot vegyenec, Es azonban ha az ő igeie mellet valami nyaualyaioc leend, ők is az Chriſtuſt meg vetic, es az ő igeiet hamiſnac vélic. Mint à kic ſzoktac mondani, hogy az baluany imadaskort Magyar orſzag iobban birta magat. Az Tőrők is igy bolondoskodic, hogy ő azert io ſzerenczes, mert az Iſtent igazan vallya, A Toluay is azt gondollya, hogy Iſten ſzereti őtet, azert io toluay, ő adta az ſzerenczet ő neki, Egyeb latrokis ſzoktac ezt mondani, Nó az Euangeliom mellet nehez meg kazdagulni. Az Satanis eröſſen mutogattya moſtis mint regen Chriſtuſnac: Mind ezeket neked adom, ha engem imadaſz. Ki miatt ſzantalanoc minden rendben felőtte igē meg czalatkoznac, midőn lattyac az Iſtentelenſegben az hitetleneknec ez vilagi előmenteket. Ezec az őt iga ökrőt, az az, iobagyokat, ioſzagokat, tizteket, hazokat, ſzőlőiőket, es egyeb marhaiokat nem adnac à Chriſtuſnac iduőziteſen, kiert az hiuec męg teſteket vęreket, ęletyeket ſem ſzannyac az hol keuantatic. De ez vilagnac teſti fiai à Chriſtus igeienel ezerſzer fellyeb beczűlic ez vilagi ęletet. Maga az Chriſtus eſmeretiben őrőc ęlet vagyon *Ioan:* 17. Az haſs kedig es az etel mind el rothad, Ez vilag es az ő keuanſagi mayd mint az viragoc el mulnac, De azoc az mellyeket Chriſtus Wrunc ſzerzet draga valtſaga altal, őrőcke meg maradnac. De erre fel ſem nyithattyac ſzemeket ez vilagnac fiai, auagy nekic kőzzűlec czac fęl es ſandal ſzemmel nézic, egy felől az Chriſtuſtis ſzeretuen, mas felől czac ez vilagi ęletyeket űzuen. Kic imigy ſzokac magokat mentení: Nem ęrkezem Predikatiora menni, mert az wr, orſzag, falu, Varos dolga raytam, Mert iobagyimmal leſzen Tőruenyem, auagy, mert ſokadalomra kel mennem, Es ſokba es nagyban iar dolgom, Feiem, tizteſſegen, ioſzagom veſztebe, Ezec miatt midőn Iſtent es az ő igeiet el feleytic, azzal azt ielentic, mint ha nem az Iſten ſegithetne ki ezekből őket, Hanem czac az ő ſzorgalmatoſſagoc. Mi penig tanullyuc meg es kőueſsűkis: Ha előſzer Iſten orſzagat kereſſűc, az vtan mindenec meg adatnac mi nekűnc. Ha fő gondunc es gondolkodaſunc, futoſaſunc, es ſzorgalmatoſſagunc az leſz, hogy az Iſtent igazan meg eſmerjűc, bűneinkből meg engeztellyűc ſz: Fia altal, Minden kegyes, iozan, tizta igaz ęletre igyekezűnc, es őtet ſzűntelen ſegitſegűl hiwiuc minden dolgainkba, Ezec vtan az mi tiztűnkbennis el iarhatunc, kiben az ő aldaſat falatonkent, (de ſoc proba es kiſirtetec alatt) czudalatoſnac meg eſmerjűc orankent.

Moſtis ſokan tſac vilagi iot keuannac Chriſtuſtul, ki ha nem leß, ſemminec tartyac őtet.

A feleſegeſeknec mentſegekről.

HARMADIC monda: Meg hazaſultam, es azokaert nem mehetec. Az hazaſokon ęrthettyűc azokat, kic teſti gyönyörűſegre adtac ő magokat, kic tobzodas, tantzolas, iatec, buiaſag, agyban heueres, es aluuas miatt nem ęrkeznec az Iſten igeiet halgatni, Azert ezeken értőtte Iduőzitőnc mind àz fęle kőz nepet, akar polgaroc, akar nemeſec, es akar kic voltac, valakic az teſtnec ſoc fęle keuanſaga miat meg vtaltac ötet, es az ő tanyitaſat. A mint lattyuc moſtis mind ez vilag ſzerte menyi ſoc fęle emberec űzic az torkoſſagot, tantzot, es iatekot, kiualikeppen ünnep nap, à mikor az Iſten igeienec tanulaſanac ideie volna, nem czac reguel, hanē egeſz napeſtig, Nézd el az vduarba, az vęnec, az iffiac, az aſzonyoc, leanzoc, melly ſoc kenyeſſeget űznec, eſznec iſznac, aluſznac, czaczognac, mohon es telhetetlenűl ſzűntelen, Az ki kedig kőztőc iorol ſzolna, meg czuffollyac, Az Wrac czac az takaraſra, gyűyteſre ſzorgalmatoskodnac, az feleſegec à ſoc ruha czinaltataſra, ſoc him varraſra mind leanyoſtul, Es igen ritka, ki mindennap tanulgatna az ſzent irasbol, De nem czac az vduarban, Hanem az kőſſeg kőztis ſzantalan zabalodas, torkoſſag, es ſoc hiaban valo mulatſagoc tamadton tamadnac, Es olly nagy kenyeſekis vadnac, hogy bár orra előtt legyen az Predikatiois, inkab űl az fal alatt, inkab tereczel, inkab metelget faczkat, hogy nē mint az Iſtenről, iduőſſegeről, es őrőc ęletiről tanulna. Oh ki röttenetes hatalma ez à Satannac, hogy ennyire el vntaſſa az embereckel az fęle tanuſagot, kiből mind leike

teſte

teſte örömet, es edes nyugodalmat vehetne. Feddi azert iduözítönc mind azokat, az kic ẽ vilagi teſti gyönyörűſegre, tobzodaſra, lakaſra, friſs ruhazatra, feleſegere, gyermekire, es teſti kenyeſſegre nagyob gondot viſelnec, hogy nem mint az Chriſtus igenec tanulaſara. DE mind ezeket könyeb értelmeiert im mas kepennis meg magyarazom. Mind ezekben akar Iduözítönc elönkben adni czac két dolgot, az melyec ſzoktac az embereket Chriſtuſtul el idegenitení, es el ſzakaztaní.

Két fö tanuſag.

EGYIC az kazdagſagra valo igyekezet, es ez vilagi életre valo ſzorgalmatoſſag. Ezec azoc kic ſzanto földec miatt, es öt iga barmoc miatt nem mehetnec az Vaczorara. *MASIC* az teſti gyönyörűſegekre es keuanſagokra valo gonduiſeles. Ezec azoc, kic menyekezöiec es feleſegec miatt nem akarnac menni az WR. Vaczoraiara.

Egyic ſzorgalmatoſſagnac el tauoztataſa.

Masic gyönyörűſegnec el tauoztataſa.

Ez két dolog minden emberben akar wralkodní, mind papokban, predikatorokban, feiedelmekben, nemesben, paraztban, nagyban kiczínben. Es mindeneket igye kezic az ördög miattoc Chriſtuſtul el ſzakaztaní. Ezeknec el tauoztataſarol ſzol Iduözítönc ſzent Lukacznalis: Meg óyiatoc magatokat, hogy meg ne nehezedgyec à ti ſziuetec, tobzodaſſal es reſzegſeguel, es ez vilagi ſzorgalmatoſſagockal. Kic mikeppen ſzakaſſzanac el à Chriſtuſtul, nincz idönc moſt annac elö ſzamlalaſara, Hanem kiki figyelmezzen tſac ö magara, midön felötteb törödic, hogy ez vilagi marhaiat ſzaporitſa, örizze, melly igen meg hidegedic az Iſten igeietül, Az hitetlen kazdag melly nehezen költ Iſten igeie hirdeteſere, melly nehezen ſegit nyomorultakat, melly igen fel ha el fogy marhaia, mint édeskedic ha az ſzaporodic, ki nehezen hadgya el az iſtentelen, hazat örökſeget Iſten tizteſſegeiert. Sőt egy ſincz köztünc, à kinec ezec miatt, ſoc fogyatkozaſi, ſoc hankodaſi es neheſſegi nem volnanac. De czac ezec ellen éyiel nappal tanullyunc az Iſten igeieböl, es igyekezzünc hogy é vilagi ioſzagot fellyeb ne ſzereſſüc az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſunknal, hanem érötte életünketis ne ſzañyuc, czuda keppen az mi ſoc erötlenſeginkben rea ſegit erreis az Wrnac lelke, Es megis lattyuc hogy ö mellette ſemit ollyat nem vezthetünc, kinel tiz ezerſzer többet es iobbakat nem vennenc, à mint ſokſzor meg mutatta mindenikünkenis az WR Iſten. Kinec touab bizonſagitis meg hallyuc.

Luc: 21.

MASODSZOR az gyönyörűſegekre es keuanſagokra valo gond viſeleſnec artalmat vegyüc eſzünkben, kiket ielent Iduözítönc azokon, kic menyekezöiec es feleſegec miatt nem akarnac az WR Vaczoraiara menni. Valaki teſti gyönyörűſegbe fellötteb heuereſzic, valaki tobzodaſra, buiaſagra, iatekra, mulatſagra, czaczogaſra, röſtſegre atta magat, ezekben felötteb édeskedic, gyönyörkedic, Ezeket mohon es nyughatatlanul üzi, ezec ellen nem vigyaz, hanem bennec batran heuer, Affele ha ſzinten halgattyais az Iſten igeiet, ha ſzinten ott forog az Predikationnis, ha ſzinten oluaſſa az iraſtis, de ſemmi édes izit nem érezheti, hanem mint ha egy reues fat ragnanac, czac tekeregnec felötte, Mint az vizbe nem éghet à tüz, vgy az teſti lagyſagban nem lehet az leleknec Iſtenhöz valo buzgoſaga, Ez oka hogy Iſten ſoc helyen méltekletes életet, iozan, tiztа életet, ſzüntelen valo vigyazaſt, es imatkozaſt paranczolt, Es nagy ſoc ſzentec igen gyakorta vgy böytöltekis, hogy reggeltül fogua eſtueig ſemmit nem ennenec, az vtannis mindenkor igen mértekleteſſen éltenec, Es ſokan feleſegeckelis ritkan halnanac, à mint ſzent Palis tanaczollya. Sőt meg eztis mondgya, hogy akarna hogy nemellyec még meg ſe hazaſodnanac, Kiről igy ſzol: Akarnam hogy minden emberec vgy volnanac feleſeg nekül, à mint en magam. De kinec kinec tulaydon aiandeka vagyon az Iſtentül, egynec igy, maſnac amugy, Meg mondgya Pal aztis miert akarna: Mert az ki az hazaſag nekül valo, azokban ſzorgalmatos, à mellyec az Wre, mikeppen kelleſſec az wrnac. De à ki meg hazaſodot, ez vilagi dolgaibã ſzorgalmatoskodic, mikeppen kedueskedheſſec feleſegenec. Azonkeppen à melly leany ſzüzeſegben tarthatna magat, diczeri: mert azokra lenne czac ſzorgalmatos az mellyec az Wre, hogy ſzent legyen, mind teſtben, mind lelekben, De à melly férhöz ment ez vilagi dolgokban ſzorgalmatoskodic, mikeppen leheſſen kellemetes az férienec. Ez ſzent Pal tettzeſe, de azt mondgya hogy ö erre ſenkit nem keſzerit, mert czac azatul lehet à kinec Iſten atta az aiandekot, azert czac tanaczot ád, Hogy az ember az wr

Az gyönyörűſegekről.

1. Cor. imh: 7.

Az Nagy Vachorara

dolgara olly nagy gondot viſellyen, hogy ha lattya termeſzetíhőz lehetſegeſnec lenní, męg hazaſsagatis elhadgya miatta. Ha kedig meg hazaſulnakis, ęllyenec feleſegeckel, mint ha ingyen feleſegec ſem volna, minden oraban varuan az ő lelkeknec kimulaſokat, monduan: 1. *Corinth:* 7. reſzeben, Ez à dolog, hogy az kiknec feleſegec vagyon, vgy legyenec mint ha nem volna: Es à kic ſirnac, mint ha nem ſirnanac: Es á kic őrűlnec, mint ha nem őrűlnenec: Es az kic veſznec mint ha nem birnac: Es à kic ęlnec ez vilaggal, mint ha nem ęlnenec. Mert el mulic ez vilagnac abrazattya. ő magarol ezt iria, hogy ő ſzűntelen valo hartzba es viteſſegbe volt volna, 2. *Tit:* 4. Es męg teſtetis meg enhitene es rabotaſag alà haytana, féluen hogy midőn maſnac predikallot, ő maga ſemmire kellő ne lenne, 1. *Corinth:* 9. Ezert int bennűnkis 1. *Timoth.* 1. hogy io viteſſeggel őriznűc hitűnket, es io lelki eſmeretűnket. Ez kettőre néz fő keppen á mai Euangeliom: Hogy ez vilagi marhanc, Es az teſti kenyeſſeg miatt meg ne vnnyuc az Iſtent, es az ő igeiet, Hanem azbol epitenűc magunc az őrőc ęletre. Azoknac kedig az kic ſem marhaiokat, ſem teſteket nem ſzannyac az WR Chriſtus mellet, halhatſza mit iger ő maga Chriſtus Wrunc, *Marc:* 10. monduan: Bizony mondom tinektec, Egy ſints ki el hadgya hazat, auagy atyafiat, auagy neñyeit hugait, auagy Atyat, auagy Annyat, auagy feleſeget, auagy magzatit, auagy ſzanto főldeit én érőttem, es az Euangeliomért: hogy ſzaz annyit viſzontag ne vegyen, moſt ebben az időben hazakat es atyafiakat, nenyeket, hugokat, anyakat es magzatyokat, es ſzanto főldeket, Es az iőuendő vilagon őrőc ęletet. Ez Chriſtuſnac maga aianlaſa, kit beis tellyeſit, hogy ez vilagonnis az ő hiuei kőzzűl, edes atyadnal anyadnalis ſzerelmetesbeket, es iob akarokat ſzerez neked, az őrőc ęletbeis ſoc ezer batyaid, őczeid, hugaid leſznec, ha őtet ez vilagi ęletedert el nem veted, es az ő Vaczoraiat meg nem vtalod. Azonkeppen valaki magat meg zabolazza teſti kenyeſſegtűl, torkos, friſs, keuely maga hanyo, buia iatekos lakaſtul, es igyekezic, hogy tizta, iozan, mértekletes, igaz ęlető legyen, effęle nagy lelki czendeſz bekeſeges ſziwel meg érzi ſoc nemes epűletit az Iſten igeieből. De ſzollyunc az kep mutato magoc mentőknekis. Az fele tekincze meg itt ő magat. Ha te kep mutato egy napi ſzantaſodat, auagy egy napi maiorſagodat, tikodat, ludadat, tehenedet, diſznodat ſzanod el hadni, az Iſten igeienec halgataſaert, Tehat bizony inkab ſzańad őket el vezteni ha rea fognanac, Ha egy kis vaſarbeli nyereſegedet reſtelled el hadni Iſtenedert, hogy hadnad őrőkſegedet, feleſegedet, tizteſſegedet, Azonkeppen ha egy oraig valo aluuaſodert, auagy egy menyekező lakaſert, auagy mas fęle vendegſegedert nem ſzanod el mulatnod az Iſten igeiet, Tudgyad bizonnyal hogy ſockal nehezben hadnad feleſegedet, gyermekedet. Azert ha èffęle kelletlenſegből az WR Iſtenhőz nem tęrſz tudgyad aztis bizonnyal, hogy te nem lehetſz Chriſtus tanyituanya. Mert à ki őtet kőueti, meg kel magat es ęletet tagadni, *Luc:* 9. Kérlec iol meg gondold, miert valta meg az Chriſtus tegedet, nem ez vilagi keuanſagodnac ęletiert, hanem az őrőc ęletert, Ezt meg akaria veled beczűltetni, es azert megis proballya hitedet. Haborut, kereztet, es kiſirtetet vet read, ſoc iſzonyu fértelmes keuanſagokat, ſoc gonoſz embereknec ellenkedeſit, ſoc fęle izgataſokat, keuelyſegre, haragra, boſzu allaſra valo izgataſokat, ſoc betegſeget es egyeb nyaualyakat boczat read. Ezekben ha vigyaſz, ha kőnyőrgeſz, ha meg maradſz, minden karodat meg tęriti kęt keppen, mint Iobnac minden kiſirtetet tiz fęle epűletedre fordittya, Kiről ſokat mondhatnec magamrolis, De tanullyatoc ti magatokrolis. De vgyan mindnyaian eſmerűc meg ezekbennis melly ſokat vétettűnc eddig az WR Iſten ellen, Hogy felőtteb valo ſzorgalmatoſſag miatt, teſti kenyeſſegec miatt, auagy igen kelletlenec voltunc az ő ſzent Fianac Euangeliomahoz, igen rőſten tanultuc az ő ſzęt igeiet, rőſten, tunyan, aſituan imatkoztunc, ſemmit iduőſſegűnkre nem vigyaztunc, Es immar ezekből is tarczunc pœnitenciat, vtallyuc meg ez fęle kelletlenſeget bennűnc, es kériűc ezből is bűnűnc boczanattyat. Es kériűc erre ſegitſegűl az ő ſzent Lelket, hogy az ő ſzent, nagy, draga Vaczoraiara ſietheſſűnc, azt mindeneknec felőtt beczűluen. Melly Vaczorat az ki meg koſtolhat, annac minemű io izi legyen, touab meg hallyuc. Moſt laſſuc mint kel az Iſten Vaczoraiara ſietni.

Ez kettő Summaia.

Ihon tűkőrőd kep mutato.

Mint

MINT KEL SIETNVNC AZ NAGY VACZORARA.

IMIGYEN hogy ſoha ſemmi dolgod, ſemmi vigaſagod, ſemmi gyönyörűſeged el ne hagyaſſa veled az Iſten igeſenec halgataſat, az Iſteni felelmet, es az Iſteni ſzerelmet, Hanem az Iſten tanyitaſa ſzerint mindenkoron előtted legyen az te bűnöd, az Iſten haragia, Es előtted legyen az *IESVS CHRISTVS* kinnya, az ő vęrenec hullaſa, az ő teſtenec iſzonyu faydalma, égeſe, ſűteſe, aſzaſa, teſti lelki remůleſe, es mint à pokolnac fenekeben igy az kerezt fán valo kinzodaſa, Es mind ezekben érőttűnc valo fizeteſe. Valamenyiſzer el eſűnc, annyiſzor ennec ęrdemeben fel kialczunc, ſz: Lelket ő tűle kériűnc, Iſtenűnknec ſoc io teteről halakat adgyunc, minden dolgainkat czac az ő akarattyahoz es paranczolattyahoz rendelni igyekezzűnc. Ezec hogy megleheſſenec, Azert az ő igeſet igen gyakorta halgaſſuc, tanullyuc, ſzollyuc, es gondollyuc: Es kiki mind az ő Tiztiben, nem az őrdőgnec, nem ez vilagnac, hanem Iſtennec kedueskedgyec. Es igy orankent varia ez vilagbol az őrőc ęletre valo ki mulaſat, az Chriſtus altal valo őrőc bodogſagot. Ez ehezni az WR Vaczoraiat, es igy kel mindennec oda ſietni, ott enni, innya, es azbol mind őrőcke ęlni. Kiről rőuideden ſzent Palis igy tanyit *Tit:* 2. Azert ielent meg az Iſtennec amaz iduőſſeges io kedue, hogy meg tagaduan az Iſtentelenſeget, es ez vilagi gonoſz keuanſagokat, mértekleteſen, igazan, es Iſteneſen ęllyűnc è ielen valo vilagon, varuan amaz bodog remenſeget, es amaz nagy Iſtennec, es az mi meg valtonknac à Ieſus Chriſtuſnac fenyeſseges es dicziőſeges el iőueſet. Ez legyen azert az mi dolgunkis, kit à ki nem miel, arra melly nagy haragia legyen Iſtennec, ęrczűc meg az maſic tanuſagbol, Es azbolis ſerkengeſſűc mi Iſteni félelemre es nagyob vigyazaſra magunkat.

Igy ſies az Nagy Vaczorara.

MASIC TANVSAGROL.

Szollyunc immar az Wrnac haragiarol azoc ellen, kic magoknac mentſeget kereſuen, nem iőuenec el az Nagy Vaczorara. Ezekről mond az Euangeliom:

Midőn azokaert az ſzolga ezektűl meg tęrt volna, meg beſzelle ezeket az ő wranac. Ackorom meg haraguan az Czalados ember, monda az ő ſzolgaianac: Meñy à Varoſnac vtzaira, es ſzerire, es hozd be ide à ſzegenyeket, ezonkakat, ſantakat, es vakokat. Es monda à ſzolga: Wram meg lett à mikeppen paranczoltad: De męg űres hely vagyon. Ackoron monda az WR à ſzolganac: Menny el az vtakra es à ſőuenyec melle, es keſzericzed be iőni őket, hogy meg rakodgyec az en hazam. Mert mondom ti nektec, hogy ſenki azoc à firfiac kőzzűl, kic hiuatuan valanac, meg nem koſtollyac az en Vaczoramot.

Itt imez harom czickelbe: Meg haraguec vgy mond az Ember: Es monda: Soha tőbbe azoc nem Koſtollyac az en Vaczoramat: Es monda: Hamar hiwiatoc maſt az en lakodalmomra. Ez harom czickelbe mondoc, igen kemeny es rőttenetes bőntetęſet ielenti Chriſtus Wrunc azoknac, kic az Iſten Fianac Euangeliomat meg vetic. Egyic mondoc ez, hogy azoc, az harag, az bűn, az atoc alatt maradnac, az mint Chriſtus wrunc mondgya: *Ioan:* 3. Az Atya ſzereti à Fiut, es mindeneket az ő kezeben adot, A ki hiſzen az Fiuba, őrőc ęlete vagyon. Az ki kedig nem enged à Fiunac, meg nem lattya az ęletet, hanem az Iſtennec haragia marad ő rayta. Ez haragrol Moyſes igy ſzol *Deuteron.* 4. Rőttenetes eſni az Iſten kezebe, mert ő meg emeztő tűz, Az kire ő haragſzic, minden allatoc haraguſznac arra, Az kinec Iſten ellenſege, minden allatoc ellenſegi annac, kinec ſzőrnyűſeget idővel megis érzic, mint Saul, Iudas, Nero. Touabba maſic rőttenetes fenyegeteſe imez: Hogy az kiket előſzer hiuatot, es nem iőttec, azokat oztan el kerűli, es nem hiuatta tőbſzer. Harmadic ez: Hogy midőn ókis meg eheznenec, az ő Vaczoraiat nem hadgya nekic meg koſtolni, Es midőn meg ſzűkőlkődnenec az WR ſegitſege nekűl, ackor megint ők is ſűketſegre veſzi az ő kereſeket. Ez fenyegeteſec melly rőtteneteſec legyenec, Tudgyac azoc, kic valaha koſtoltac ezt, hogy neha vgy tettűtt, hogy nincz ſemmi Chriſtuſoc, nincz Iſten előtt bűnőc ellen valo oltalmazoioc, Mint Dauid az fértelmeſſeg vtan, mint Peter az tagadas vtna, mint Magdolna, ki vgy ſirattya az Chriſtuſt, mint ha el veſzet volna az koporſobol, kic miert hogy erőtlenſegből vétkeztec, azert iſmet fel emeltettec, De az vak-

Rőttenetes fenyegetes.

Az Nagy Vachorara

merői à Sidoknac ez mai napigis rőtteneteſen be buritattac mindenic fenyegeteſeckel. Ez Euangeliombais noha Iduőzítőnc az Sidokat fenyegetí fő keppen, De moſt immar nekűnc predikaltattya, hogy tanulnanc ő roloc. Kiknec moſt immar ſemmi eſmeretec nincz az Chriſtus felől, kiket imílly ſzockal ſirat az ſzent Pal, *Roman: 9.* Nagy banatom vagyon ennekem, es ſzűntelen valo győtrelmem az en ſziuemben: Mert keuannec en magam atockà lennem à Chriſtuſtul, az en atyamfiaiért, az en teſt ſzerint valo rokonſagimert, kic az Iſrael maradeki, kicke az fiuí fogadas, es az Teſtamentomoc, es à kí adot Tőrueny, es az Tiztelet, es az Igeretec, kicke az Atyac, es kiktűl vagyon az Chriſtus teſt ſzerint, kí mindeneknec felőtte aldot Iſten mínd őrőcke, Amen. Es mond megint *Roman: 11.* Te azert fel ne fuualkodgyal, hanem fély, mert ha az Iſten az termeſzet ſzerint valo agaknac nem keduezet, egyűld valamíkeppen teneked ſem fog keduezni. Mert ha hitetlen leſzeſz teís, kí vagattatol. Es azoc iſmetlen ha az hitetlenſegben nem maradnac, be oltatnac: Mert iſmet wyioñan be olthattya az Iſten. Imè hallod hogy teneked peldadra bűntette meg Iſten az kelletlen Sído nepet, mind vakſaggal, mínd orſzag el puztitaſaual, mínd az őrőc ęletnec meg foſztaſaual. De tęrűnc az ígeknekis rőuíd magyarazattyara. Es laſſuc à Sidoknac Minemű ęrtelemmel ſzola ez peldaba Chriſtus Wrunc, kiből tanullyunc mís.

Sidoſagban mint hiwta Chriſtus à fő nepec helyet alavalokat, ki rőttenetes oſtorlőn.

Az Czalados ember monda ßolgaianac: Mennyel az Varoſnac vtzaira, es hozd be ide az ßegenyeket, czonkakat, ſantakat, es vakokat. Ezt ackor míuele az WR Iſten, míkor az kazdag Papi feiedelmec Phariſeuſoc es Iraſtudoc helyet, valazta maganac ſzegeny halaſzokat, vamoſokat, es olly ſzegeny bűnőſőket, kiket az nemeſec, wrac, Papí feiedelmec, nem tartnac vala méltoknac czac ſzolgaíoknakis lenni. Ezekre őnte kí az ő ſzent Lelket, ezeckel eſmertete meg magat, es ezeket teue Apoſtolockà, paztorockà, tanyítockà, amazokat kedig az ő vakſagokban hagya teuelgeni, dűhőskedni, es fenekedni. Touabba ezec mellet ſoc egyeb nyomorultakatís fogada az Chriſtus hozza az Sído orſzagban: Vakokat, fűketeket, nemakat, ördőngőſőket, kiket meg gyogyíta mínd teſtekben lelkekben, es męg az kiſſiny gyermeczkeketís fel índíta, hogy kialtanac: Hoſanna Dauíd fianac, aldot kí el iőtt az Wrnac neueben. Azonban kedig az keuely fel fuualkottac, czikorgattyac vala fogokat rea az ő nagy vakſagoc miatt, es ez miatt nagy kínokat ſzenuednec vala ſziuekben, hogy ſemmí ízít nem vehetíc vala az WR el keſzítet Vaczoraíanac, ſemmít nem győnyőrkedhetnec vala az előttec valo Chriſtusban, mínt az beteges gyomruc, hogy nem győnyőrkődhetnec akar melly draga etekbeñís. Ez penig vay kí rőttenetes bűntetes, hogy rea néztec az ęlő Iſten Fiara, es nagy Iſtení czuda tetelíre, De az meg fült vakſag miatt vgyan nem eſmerhettec, Szent ígeíet noha hallottac de annac ſemmí ízít nem érezhettec, Mínt vay kí íſzonyu oſtornac tartanad te czac aztís, mídőn ieles ſzep étkeket hoznanac előtte, es ío ízű borokat, De olly nagy Colíca, haſs ragas, es egyeb betegſeg raytad, hogy mídőn koſtolodís az ío ízű ételt ítalt, ottan emelgeſz belé es annyíual inkab el nehezűlſz, hogy latod es koſtolod. Illy emelges vala az fel fuualkodot Sídoſagbannís, az Phariſeuſokban, Iraſtudokban, es egyeb keuelyekben. Ezen emelgeſt moſtís latunc, mínd az Papaſokban, mínd egyeb teuelgőkben, mínd az teſtí torkoſokban, es gonoſsagban ęlőkben, kíknec bűdős íllatnac tettzic az Euangeliomnac győnyőrűſeges ſzaga, kic az ő ígeíe ellen dűhőskődúen, ő helyettec maſt gyűyt be az WR az ő Vaczoraíara, olly ala valoc kőzzűl, kiket őc é vílagnac moslekinac tartanac. Ez azert ęrtelme ímez ígeknec, hogy az WR az varos píatzarol az ſzegenyeket es bennakat gyűyte be az Vaczorara, hogy azoc koſtolnac ízít az ő draga Vaczoraíanac.

2. Corinth: 5.

Mikor kedig ezec meg lettec volna, monda à ßolga: Wram meg lett à mikeppen paranczoltad, de meeg üres hely vagyon. Ackoron monda az WR à ßolganac, Mennyel az vtakra, es à sűenyec melle, es keßeritſed be ıőni őket, hogy meg rakodgyec az en hazam. Miert hogy á ſzolga eleg vendeget nem talalt az Varos píatzan, ímmar az WR kí küldí az vtakra, az az, Miert hogy az Sído nep kőzzűl keueſet talalt az WR iduőſſegre valokat, Az vtan az ő ſzolgaít el küldí az poganoc kőzíbe. Ez à fel tamadas vtan lőn, míkor Chriſtus az ő Apoſtolít el küldе mínd ez egeſz vílagra, Es mídőn Pal vęgre vgyan boczotis vőn à Sído nemzettűl, *Actor: 13.* magokat méltatlanoknac ítteluen az őrőc ęletre. Erről az Prophetakis

Az Sidoc helyet poganokatis hinattat.

nagy

nagy örömmel prophetaltac, hogy az Iſten ſzent Fia altal az poganokatis hozza terítene, Kiről maſſzor többet ſzollyunc. Teis laſd meg ez iraſokat, *Eſa*: 60, *Pſalm*: 21. es öruendezſrayta. Moſt laſſuc ezeketis: Mint keſzeriteti be menni az Vaczorara, Kic ő magoktul nem tudnanac ſem mernenec olly felſeges iora menni.

HARMADIC TANVSAGROL.

Mikeppen keſzeriteti Iſten az embereket az ő Vaczoraiara?

Soc keppen: Mert hol Predikatoroc altal, hol Feiedelmec altal, Meſterec, Atyac, Anyac altal, betegſeg, fogſag, egeſſeg, ſzabadſag es ſoc lelki teſti nyaualyac es ſoc örögi kiſirtetec altal. Az Predikatorockal kialtattya az ő nagy haragiat, es ſoc oſtorit az bűn ellen, azzal meg ijezteti az bűnőſöket. Az vtan kialtattya nekic Atyai io voltat, es igy vohſza hozzaia őket egy keppen, A mint ezten Wrnapian mind rőttenetes bűnteteſeket az iſtenteleneknec, mind iduőſſegeket az hiueknec meg hallottuc Lazarrol. Az Feiedelmeckel, Birackal Tőruent tetet az gonoſz teuőkre, kiket czigaztat, tűzes fogoual ſzaggattat, fel akaztat, neggyè vagattat, es igyis el rőttenti az gonoſztul az embereket, De az mellet az meg terőknec azkoris bűnőc boczanattyat igeri ſzent Fia altal. Az ſzűlec, Atyac, Anyac, meg veſzőzic az ő gyermekeket, es meginț ſzep ſzoual meg engeztelic, megis aiandekozzac, es igy laſſan laſſan mind iora Iſtenhőz ſzoktattatic. Az betegſegben, fogſagban, rabſagban, ſzegenyſegben, es egyeb nyaualyaban az ember meg eſmeri Iſten haragiat, kőnyőrög neki, hogy az ő ſzent Fiáért ne veſzeſſe el bűneiért. Az egeſſegben, ſzabadſagban, io ſzerenczeben, ſokan fel indulnac hala adaſra, es igyis ſzoktattya Iſten őket hozzaia. Sokſzor es czac nem minden nap teſti es lelki kiſirtetec vadnac ſokon, kic akar melly iſzonyuc legyenekis, de oly nagy bőlczen ſzabia az WR Iſten, hogy vtanna nilton nillyanac az ſzemec azoknac, kic az mellet vigyaznac, tanulnac, imatkoznac, auagy czac ohaytuan fohazkodnakis. Mikor azert ezekben vagyunc, eſmeriűc meg az WR Iſtennec hozzanc valo io voltat, ki mindenkeppen igyekezic minket hozzaia vonni, Mert ő nem akaria az bűnőſöknec veſzedelmit, Sőt mind ez vilaggal kęſz volna az igaſſagnac vtat meg eſmertetni, es őket iduőziteni, 1. *Timoth*: 2. Azert hiw hogy hozza menny, azert ſzerzet lakodalmat hogy ęly vele, azert teritette meg az aſztalt hogy meile telepedgyűnc, Azert terieztette ki az ő io keduenec Euangeliomat hogy azt örömmel fogadgyuc, Azert ver, oſtoroz, hogy vgyis hozza ſieſſűnc. Mind ezeket vegyűc io neuen ő ſzent felſegetűl. Nagy örömmel mondhattyuc moſt mijs, mint regen Moyſes, *Deuteron*: 7. Dauid *Pſalm*: 147. az Sidokrol, hogy ſoc neppel nem czelekedte Iſten ezt, mint mi veluńkis, hogy az ő igeiet illy nyiluan, illy edeſsen ki teriezette volna az mi ſoc fęle lelki teſti vigaztalaſinkra es örőc ęletűnkre. A Papaſag alat ez előtt minemű ſzőrnyű ſeteſegben vala ez vilagnac nagy reſze, lattuc, de imè à kegyelmes Iſten melly igen ſzepen męg az paraztſag kőztis moſt, es męg à gyermetskec kőztis zőngedezteti az ő iduőſſeges io voltat, kiből bizonyoſoc leſzűnc örőc ęletűnkről is. Ez illy io tetet meg ne vtallyuc, hanem vegyűc örőmel es hala adaſſal, Es ijedgyűnc meg amaz rőttenetes fenyegeteſtűl, kiuel à fő fő Sidokat fenyegette kelletlenſegekert, monduan: Bizony mondom ti nektec, hogy ſenki azoc à firfiac kőzzűl, kic hiuatuan valanac, meg nem koſtollya az en Vaczoramot. Melly koſtolaſrol leſzen Negyedic es vtolſo Tanuſagunc.

Keſzeriteſe à Predikatoroc altal.

Feiedelmec altal.

Szűlec altal.

Nyauvlyac altal.

Bodogsagoc altal

Kiſirtetec altal.

AZ NEGYEDIC TANVSAGROL.

Miczoda meg koſtolni az VVR Vaczoraiat?

Azoc koſtollyac az WR Vaczoraiat, es azoc tudgyac mi izű az, az kic az Ieſus Chriſtusban valo bizodalom altal, az Iſtennec ſzent Lelkenec ſegitſegeből, iduőſſeges batorſagot veſznec az bűnőn, annac rőttegeſen, az bűn ellen, az Iſten atkan, haragian, Tőruennec fenyegeteſen, az őrdőgőn, es az örőc karhozaton, Es io remenſzegec altal vigaztallyac es edeſitic lelkeket az Iſtennec hozzaioc valo ſzerelmeben, az fel tamadaſban, es örőc ęletben, Ezec naponkint vgyan hiznac örőmőkben es győnyő

MASOD Wr-napiara ßent Ha romſag napvtan.

rűſegekben, varuan az iokat, kiket az WR Iſten igert ő nekic ſzent Fia altal. Ez vtan kedig midőn fel tamadnac, es az Iſtent ſzinről ſzinre meg lattyac, es az Iſteñec diczőſegeuel, kazdagſagaual, es minden iauaiual meg telnec, ackor oztan kiualtkeppen fog iac derec izit es győnyőrűſeget meg érzeni az WR Vaczoraianac, De ittis mind az altal naponkent érzic ſoc fęle edeſſeget, mind teſtekben lelkekben az Iſtenuel valo meg bekeleſnec, melly lett az Chriſtus altal. Iollehet kedig czac egy ſincz, hogy kűlőmb kűlőmb kiſirtetec miatt ſoc keppen meg nem rőttennenec, à mint Dauid egeſz ęletiben ſokſzor ſir ſoc bűnei miatt, es igen meg ijedet, Aaronis balnyoztataſa miatt, Igy ſzent Peter es ſzent Pal, hol bűnőc miatt, hol az Satannac eztene miatt, hol ſoc haboruioc miatt, De męg ő magañis Chriſtus Wrunkon gyakorta nagy rőttegeſec voltac, az mint *Ioan: 12.* fel kialt nagy reműleſeben, Atyam tarcz meg, Es halala előttis igē ſzomorkodot, félt es rőtteget, azban az teſtben, az kit mi rolunc ő magara mi érőttűnc fel vőtt, Igy mijs mig az bűnben fogantatot teſtet hordozzuc, noha wyionnan ſzűlettec vagyunc ſzent Lelec altal, *De* azzal az leleckel nem ſzűnic ellenkezni amaz kigyo az Satan, es nem ſzűnic az bennűnc ſzorult bűn ki tőrni az ő keuanſagi ſzerint, *Galath: 5.* De mind az altal ezeketis Iſten ionkra fordittya, hogy mint az ehſeg az etelt io izűue teſzi, igy ez rőttenetes érzekenſeginkis iob izűue teſzic az mi wrunc Ieſus Chriſtus ęrdemet, es az ő ſzent Atyanac io keduet, es aitatosban ſzűntelen kéretttic az Iſteñec Lelket. Azert noha mondoc ezec miat felőtte igen el keſeredunc ſokſzor, De ezec alattis koſtolton koſtoltattya minden nap mind egeſz ęletűnkben velűnc Iſten az draga Nagy Vaczorat, az ő ſzent Fianac halalanac ęrdemet, Midőn ſoc ſzep tanuſagoc es biztataſoc altal vntalan fel indittyuc ſziuűnket Iſten előtt valo eſedezeſre, es hozza valo fohazkodaſokra. De ez koſtolas czac az vigyazo, az tanulo es imadkozo hiuekben vagyon, Az kic kedig meg vntac az Iſten igeienec tanulaſat, es el tunyultac az kőnyőrgesben, azoc czac ingyen ſem koſtolhattyac édes izit az nagy Wrnac nagy Vaczoraianac, Mert ez vilagonis ezec nem érzic az ő ſziuekben Iſteñec ſemmi io keduet hozzaioc, hitetlenűl rőttegnec naponkent az ő haragiatul, hitetlenűl félnec az őrdőgtűl, az halaltul, az karhozattul, mondom olly hitetlenűl hogy ezec ellen nem tudnac ſemmit bizni az Iſten Fianac aldozattyaban, Hanem őkis niha niha ragadoznac magoknac teſti kemeny es ęrtetlen batorſagot, valami alnoc baiolo, baluanyozo auagy hizelkedő biztataſokbol auagy ez vilagi kazdagſagbol, torkoſſagbol, mulatſagbol, De èffęle édeſſegec nem haſonlatoſoc az Iſten io voltanac koſtolaſahoz, kiket czac az ő igeienec tanulaſabol vehetűnc, Pelda Saul, Iudas, es az ő rőttenetes halaloc arrol, czac itis vęgre melly nagy kinokat ſzenuegyenec àffęle iſtentelenec, à kic az Iſten igeiet, es azban hirdetet iduőzitő ſzent Fiat meg vtaltac. Ezis mondoc nagy kin midőn ittis az Iſten igeieből nem tudgya magat vigaztalni es batoritani, De az mas vilagon midőn tarſolkodni fognac pokolban az őrdőgőckel, ackor érzic meg bizonnyara, mi dolog legyen az WR Vaczoraianac nem koſtolaſa, holot czac egy ſzem pillantaſig valo remenſegec ſem lehet Iſtenben, es az ő meg ſzabadulaſokban, es kőnyebűleſekben, à mint amaz torkos, friſs, keuely, Iſten igeie meg vnt, kenyes kazdagrol meg hallottuc. Tehat mi ſerkennyűnc fel ideien, es kériűc az WR Iſtent, hogy az ő ſzent Fiaert it ez főldőn koſtolgattaſſa ſzűntelen minden nap mind egeſz ęletűnkben velűnc az ő draga Vaczoraiat az ő őruendetes Euangeliomanac hirdeteſet, Az mas vilagon kedig nem czac koſtoltaſſa, hanem vgyan torkig meg tőlczőn minden őrőcke valo iauaiual: Ezennis kériűc, hogy mindnyaiunkba erreis adgya ſzent Lelket, hogy ez vilagi el mulando ęletűnc miatt, el ne vnnyuc es el ne veſzeſſűc az ő Atyai io keduet, edeſſeget, es amaz nagy őrőc ęletnec bodogſagat, Amen.

Luc: 10.

MIT TANVLANC.

NOha ſoc rendben kelletec è mai peldanknac mindenic reſzeről ſzolnunc, De mind azoc fő keppen kęt reſzben foglaltathatnac. Elſő Reſze az Nagy Vaczorarol ſzola: Maſic az meg vtalokrol.

1. *AZ ELSŐ RESZEBEN* meg hallottuc: Előſzer ki legyen az Ember, ki à Vaczorat keſzite, Monduc hogy az Iſten, az mi Wrunc *IESVS* Chriſtuſnac Atya, ki em-

Ki ßerze az Vaczorat.

ki emberekhöz ſzep okokert nagy vigaztalaſinkra haſonlitatic. Maſodſzor, Mi 2.
czoda Vaczora az: Meg ęrtettűc hogy az ő ſzent Fianac Teſtenec es Vęrenec ęrdeme, *Miczoda à Vaczora.*
kiből mi meg igazultunc, wyiultunc, ſzenteltettűnc, es örőc ęletet nyertűnc. Har: 3.
madſzor, Miert mondanc etelnec es Vaczoranac: Azert, mert ehezőknec valo, az az, *Miert neuęztetik Vaczoranac es etelnec à Chriſtus.*
meg röttent ſziuűknec valo az Chriſtus ęrdeme, nem fel fuualkodot igazaknac, nem
tunyaknac, es gonoſſagban heuerőknec, hanem kic érezuen az ő bűnös voltokat, iſz
ſzonkodnac Iſtennec haragiatul, es ohaytyac az ő io keduet, Ezeknec igen gyönyörű:
ſeges koſtolni az Chriſtuſt, ki nekűl ſemmi nincz tőb, kiben ember iduőzűlheſſen, es 4.
örőc ęletet velheſſen. Negyedſzer arrol ſzoltunc, Hogy nagy Vaczoranac azertis *Miert Nagy az à Vaczora.*
mondatic, Mert Nagy WR keſzite, es nagy ſoknac, mind ez egeſz vilagnac, Es dra-
ga etelből es italbol, vgy mint az ő ſzent Fianac Teſteből es Vęreből, Es nagy draga
haſzonual, örőcke valo örömmel, vigaſſaggal es ęlettel. Ezekről es tőbről egyebről
is ſzolanc az elſő reſzeben.

MASODIC RESZEBEN ſzola Iduőzitőnc azokrol, kic meg vtallyac az Va- *Mint büntettec meg az vtaloc.*
czorat, Es meg monda azoknac mi lenne bűnteteſec, Imez: nem hogy ęlhetnenec az-
bol à Vaczorabol, de męg czac meg ſem koſtolhatnac. Az okaitis meg monda, miert
vtaltac volna meg az Vaczorat, Azert, mert Mezőieket, Barmokat, es Feleſegeket, *Miert vtaltac*
Az az, Ez vilagi ęletyeket nagyobnac beczűltec volna az Iſtennel, es az ő ſzent Fia-
nal az Ieſus Chriſtuſnal, Miert hogy ő ez vilagra iőuen, ſem Mezőt, ſem Barmot, ſem
Feleſeget nem hozot volna nekic, Hanem maſt ollyat predikallot, à mineműket em-
bernec ſzeme nem latot, es fűle nem hallot, bűn boczanattyat es örőc ęletet, az ő hala-
lanac ęrdeme altal kedig, Ehőz kelletlen leuen az Sidoſag ez miatt meg vtala az Iſten
tanaczat. *EZEN* iſzonyu vakſaga vagyon moſtis mind ez vilagnac, kiknec ęy-
iel nappal czac ſzanto Földre, Baromra, es Feleſegre, az az, ez vilagi ęletre vagyon
gondgya. Nem hogy azokra valo gond viſeles gonoſz volna, de hogy az ő örőc ęle
tyeket el feleytuen, tſac egyedűl ezeket üzic, felőtteb valo banattal, gonddal, ſzorgal-
matoſſaggal, hitetlenűl es iſtentelenűl, ki miat eſzec elmeiec el idegeneſzic az Iſtentűl,
az ő ſzent Fiatul, es az ő ſzent igeietűl, Es nem vigyazhatuan iduőſſegekre, mint az
tőrbe czapodot madar hamar el veſznec, *Luc:* 21. Azert valaki iduőzűlni akar, imez *Matth: 6.*
Regulat kőueſſe: Hogy előſzer kereſſe Iſtennec orſzagat, es annac igaſſagat: Az v-
tan mindenec meg adatnac nekic, ez vilagi ęletire valokis az ő tiztinec aldaſa ſzerint,
kibe elis iarion Iſtent ſegitſegűl hiuan.

SZOLANC amaz röttenetes fenyegeteſről is, hogy az kic meg vtallyac az Nagy
Wrnac Nagy Vaczoraiat, nem koſtollyac azt oztan ökis, A mint á Sidoc moſt, czac
ingyen ſem hiuattatnac, mert nincz ſem Prophetaioc, ſem Apoſtoloc az vta, Azon-
keppen az Tőrőkőkis, Es ſoc helyen az Kereztyenſegbennis, meg ſzűntec az hiuoga-
to ſzolgaknac kialtaſoc, mert meg vtaltac az Vaczorat, es az Wris el vtalta őket.
MEG TANVLTVC imeztis: Hogy mind az altal à Kiraly aſztala es haza vgyan
nem marad üreſſen, Mert à Sidoc, Tőrőkőc, es hamis Kereztyenec helyet, naponkent
ſoc bennakat, tőmlőtzben, es betegſegben leuőket, es egyeb meg nyomorultakat hi-
uogat az WR Iſten az ő ſzent Fianac eſmeretire. Kit valaki meg koſtolhat it è föl-
den, annac édes izi meg marad ſzaiaban az örőc ęletbennis, az az, Valaki őtet meg eſ-
merheti, bűnnec, ördőgnec, halalnac es karhozatnac rontoianac lenni, es az Iſten ked
uenec, az ſzent Leleknec, es az örőc ęletnec meg adoianac: Az ſzűntelen gyönyörked
uen az Iſtenben, mind it, es mind az mas vilagon nagy örömmel aldani es diczerni fog
ia az WR Iſtent mind örőcke. Kit engedgyen nekűnkis mindnyaiunknac ő ſzent
felſege, Amen. Kiert ier könyörögiönkis ő ſzent felſegenec.

IMADSAG.

VVR Iſten mi Mennyei ſzerelmes ſzent Atyanc, Halat adunc mi
teneked: Hogy te minket az te ſzent Igednec altala az te Vaczoradra,
az az, az te ſzent Fiadnac eſmeretire, es az örőc ęletre hiwtal. Kérűnkis tegedet, hogy
az te ſzent Leikednec altala geriezd fel az mi ſziuűnket, hogy az te Igedet heaban ne
halgaſ-

Az el ueſzet es meg leſt Iuhrol,

halgaſſuc, Es hogy magunkat az te Vaczoradhoz keſzitſűc es ſemmiuel aztul magunkat el ne ſzakaſſuc, Hogy ezkeppen az mas vilagonnis à te ſzent Fiadnac altala çlheſſűnc, es vigadhaſſunc, Ki te veled es à ſzent Lelec Iſtenuel egyetembe, çl es wralkodic, mind őrőckőn őrőcke, Vgy legyen.

VTOLSO ENEC: *Adgyunc halat mindnyaian &c.*

HARMAD Wr napiara ſzent Haromſag nap vtan.

HARMAD VRNAPI EVANGEliom, Izent Haromſag naputan.

Az el veßet es meg lelt Iuhrol, Penzről es Fiurol. Kikben ielentetic az Iſtennec nagy Irgalmaſſaga à pœnitentiara tért bűnősőkhőz, Ez mondas ßerint: Eelec en, nem akarom az bűnősnec veßedelmet, Hanem hogy meg térien, es éllyen. Kikhőz illendő diczereteket ier mondgyunc.

ENEKLESRől.

¶ *Oh Mindenhato Iſten &c*
¶ *Haborúſaga Dauid Kiralnac egy koron &c.*
¶ *Szent Dauid Propheta &c.*
¶ *WR Iſten irgalmazz nekem, &c.*
¶ *Bodog az ollyan ember ez vilagon &c.*
¶ *Mindenhato WR Iſten ßiuűnc rőtteg &c.*

AZ EVANGELIOMROL.

AZ mara rendelt Euangeliomba Chriſtus wrunc Harom nemes peldat ád előnkben, Az el veſzet es meg talaltatot Iuhrol, Pénzről, es tekozlo Fiurol. Kikben ielenti az meg tért bűnősőken valo őrőmet az WR Iſtennec. Erről Harom peldat azert mond Iduőzitőnc, Mert az igen meg rőttent lelki eſmereteknec ſzükſeg ſoc keppen valo vigaztalas. Ennec ketteit előſzer hallyuc meg, Touab az harmadikatis meg hallyuc. Kiket irt meg ſzent Lukats az ő Euangeliomi kőnyuenec Tizen ötődic Reſzeben.

a: Pelda à bűnősőknec, kihőz menyenec.

LVCÆ XV.

b: Mert magoc igazaknac veltec: Egyebeket meg vtal ac: Chriſtus tiztit ſem tuttac.

¶ Első pelda.

c: Az tulaydon tizti à Chriſtuſnakis à mi az io paztornac, hogy az el veßettet meg kereſſe.

d: Minden terhünc ő rea vettetet, Eſa: 53.

e. Nagy buzgoſagos ßerelme ielentetic it.

¶ Mas Pelda.

h: Igy keresteti meg Iſtenis az el veßet bűnősőket, előßer Chriſtuſſal, az vtan az Egyhazi tanyitockalis.

TOzza *a:* iarulnac vala kedig minden Satzoltatoc es bűnősőc, hogy őtet halgatnac. *b:* Es zugolodnac vala az Phariſeuſoc, es az Iraſtudoc, monduan: Ez à bűnősőket hozza fogadgya, es ő velec eſzic: Oe kedig beſzelle nekic ezt à pelda beſzedet, monduan: *c:* Kiczoda az ember ti kőzzűtec, kinec ſzaz luha vagyon, Es ha el veztendi azoc kőzzűl egyiket, el nem hadgya à kilentzuen kilentzet à puztaban, es el megyen miglen meg talalallya azt, à melly el veſzet volt?

Es midőn meg talalta, *d:* fel veſzi vallara őrőmmel. *e:* Es haza iőuen őſzue hiwia baratit es ſzomſzedit, monduan nekic: *f:* Oeruendgyetec ennekem, mert meg lőltem az en el veſzet Iuhomat. Mondom ti nektec, hogy ezenkeppen őrőm leſzen menyben egy meg terő bűnősőn *g:* Inkab hogy nem mint à kilentzuen kilentz igazon, kic nem ſzűkőlkődnec meg teres nekűl. *f: Az hiuec à mint egy mas eſetin keſeregnec, Igy meg tereſeken őruendeznec: De leg inkab az Angyaloc.* *g: Ezekis naponkent valo eſetec miatt noha mindennap pœnitentiara ternec, de ollykeppen mint az kic tellyeſſeggel el ßakattac Iſtentűl nem ßűkőlkődnec pœnitentia nekűl.*

h: Melly aſzonyi allat, kinec tiz Dragmaia vagyon, hogy ha el veztendi

tendi egyic Dragmat, nemde gyertyat gyűyte, es meg sőpri à hazat, es meg keresi szorgalmatosan, miglen meg talallya? Es midőn meg talalya, őszue hiwia baratit es szomszedit, monduan: őruendgyetec ennekē, mert meg leltem az el veszet Dragmat. Azonkeppen mondom tinektec őrőm leszen Istennec Angyali előtt, egy meg terő bűnősőn.

¶ *Harmad pelda.*

¶ *Ez Kettei az peldanac: Az Harmadic miert hogy hoßab az többinel, azt le őluen hallyatec meg.*

HARMADSZOR monda: *a:* Egy embernecvala kęt Fia, kic kőzzűl az Iffiabic monda az Atyanac: Atyam, add meg ennekem à marhai rezt, melly engemet illet. Az kedig meg ozta marhaiat, Nem soc nap mulua kedig mikor amaz iffiabic fiiu egyben gyűytet volna mindeneket, vandorlani mene meszе főldre. *b:* Es ott el tekozla marhaiat tobzodassal. Minec vtanna kedig mindeneket el kőltet volna, *c:* nagy dragasag lőn azban az Tartomanyban, Es ő kezde meg fogyatkozni. El mene az okaert es a da magat egy à Tartomanbeli lako emberhőz, Es el kűlde őtet az ő mezőiere, hogy őrizne az diſznokat. Es keuannya vala be tőltени hasat, à tőrkőlyeckel, mellyeket az diſznoc eſznec vala, Es senki nem adgya vala ő neki. †Midőn kedig magaban tęrt volna, monda: Menyi bęresi az en Atyamnac bőwelkedűec kenyerrel, es en ehel haloc meg? Fel kelec es megyec az en Atyamhoz, es ezt mondom neki: Atyam vętkőztem az Menny ellen es te ellened, sem vagyoc męlto, hogy touabba te fiadnac hiuattassam: Tedd azt, hogy legyec mint egy az te bęresid kőzzűl. Fel keuen azokaert iőue az ő Atyahoz. *x:* Mikor kedig męg tauol volna, lata őtet az ő Atya, es kőnyőrűle rayta, Es hozzaia futuan nyakara essec, es meg apola őtet. Monda kedig à fia ő neki: Atyam, vętkeztem à Menny ellen, es te ellened, sem vagyoc męlto, hogy touabba te fiadnac hiuattassam.

a: Nagy czudalatos buzgo ßerelme ielentetic itt az Istennec azokhoz, kic hozza terнec az bűnből.

b: Az bűn edes ig alatt ladde veßedelemre vißen.

c: Egyert, egez tartomany meg bűntettetic. A torkos sag dragaſſaggal egyeb bűn megint ellenő bűntetes-sel.

† Igy tęrtűc mijs.

x: Ennelis nagyob az Isteni ßeretete az meg tert bűnősökhőz.

Monda kedig az ő Atya szolgainac: Hozzatoc elő amà ielesbic ruhat, es őltőztessetec fel őtet, Es adgyatoc győrőt az ő kezęben, es sarut labaiban. Es elő hozuan amá meg hizlalt boriut, őllyetec meg, es ęuen vigadgyunc. Mert ez az en fiam, meg holt vala, es meg eleuenedet, El veszet vala, es meg talaltatot. Kezdenec annac okaert vigadni. (*Chrűs Lelke: Meg hizlalt tulkunc à mi fel feßűlt Chrűsunc kiben mind vntalan euen iuan, vigan*

Az mi ruhanc az Isten Fianac artatlanſaga. Peczetes győrűnc az élűnc Istен előtt.

Vala kedig az ő idősb fia à mezőn, Es mikor meg iőtt volna, à hazhoz kőzelgete, es halla az zőngest, es az vigadast, Es szolituan egyet az szolgac kőzzűl, meg tudakozec rayta, hogy mi dolog volna? Az kedig monda neki: Az te őcced iőtt meg, es meg őle az Atyad amaz hizlalt boriut, Azert hogy őtet egesſegben fogatta volna haza. Meg haragueс kedig az, es nem akara be menni. Ki menuen kedig az ő Atya, kęre őtet, Oe kedig felele az Atyanac, es monda: Imè menyi eztendig szolgaloc teneked, es az te paranczolatodat meg nem szegtem, Es soha ennekem egy Gődőllyet sem adtal, hogy az en baratimmal vigadnec. De hogy imè te fiad, ki az te marhadat az fęrtelmes szőmelyeckel fel lakta, meg iőtt, meg őlted amà hizlalt boriut, Oe kedig monda neki, Fiam, Te mindenkor velem vagy, es mindenem tied. Kel vala kedig őruendegyetec, es vigadnod, miert hogy az te őcced meg holt vala, es meg eleuenedet, el veszet vala, es meg talaltatot.

Kic ſantalā meg vtaloi es irigyi vadnac mostis à meg tert bűnősők nec.

Az irigyec vtannis tartat Isten, kic ka meg nem tęrnec, őe ki rekęt tetnec az Isten laakodalmabol, Es (*igy az vtolsokbol elsőc leßnec, es az elsőkből vtolsoc.*

RŐVID ERTELME.

SZinten Harom peldat ad it Christus wrunc előnkben, Az bűn miatt meg rőttent es keseredet sziuűnknec nagyob vigaztalasara. Előszer szol az emberről, az kinec szaz Iuhai leuen, ha azoc kőzzűl czac egyet veztene elis, felőtte nagy szorgalmatosaggal keresne, es midőn meg talalna, vallara veuen nagy őrőmmel haza hozna. Masodszor az aszonyrol, à kinec Tiz Garasa leuen, ha czac egyiket el vezteneis, gyertyat gyuytuan, es hazat sőpőruen, nagy gonddal keresgetne, Es ha meg talalna, rayta igen őrűlne. Harmadszor, szol az fęle Atyarol kinec kęt Fia volt es az Iffiabic meg oztozuan, minden reszet latrul el tekozlotta volt, De megis midőn Atyahoz meg tęruen őtet engeztelne, az Atya nagy szeretettel haza fogatta, es wyionnan őrőkős fiaua tette. Kin midőn zugodnec az őregbic fia, kemenyen megfeddi érőtte. Illy harom győnyőrűseges peldakal vigaztallya az bűn miatt megrőttent sziuűket. Melly peldakban valazt aduan Christus Wrunc az ő rea zugodoknac,

Első pelda.

Masic.

Harmad.

Az el ueſzet es meg lelt Iuhrol,

Mi vagyunc illy el veßettec.

nac, azert hogy az bűnőſőket hozza fogada, minketis imilly draga dolgokra tanyit, *ELŐSZER* erre, Hogy mi mindnyaian el veſzettec es Iſtentűl el idegenedet bűnőſőc volnanc, Haſonlatoſoc àffęle *IVHHOZ*, ki az kietlenben paztor nekűl egyedűl budoſuan az farkaſnac predaia: Es àffęle *PENZHŐZ*, melly el eſuen az ſzemet kőzőtt heuer es ott haſzontalan, auagy à ki meg kopot, penyeſzledet, roſdaſodot pénz, es kin ſemmi ſzep kep nincz, Es àffęle *FIVHOZ*, ki minden reſzet gonoſzul el tekozlotta, es vndoc ruhaban az diſznoc kőzíben, diſzno paztorſagra ſzorult. Ezből tanullyuc magunc meg eſmerni, Es ſzűntelen alazatoſoknac lenni.

Illy nagy az Iſten ſzerelme mi bozzanc.

MASODSZOR ielenti è peldakba hozzanc nyomorult bűnőſőkhoz meg mondhatatlan igen nagy irgalmaſſagat es buzgoſſagos ſzerelmet, Hogy az Atya Iſten, az ő Fia az Ieſus Chriſtus, Es az ſzent Lelec Iſten, es az Iſtennec minden ſzent Angyali, olly igen őruendeznec mi raytunkis ackor, mikor az bűnből meg terűnc, mint ez vilagon àfęle ember ſzokot őruendezni, mikor el vęſzet es ſokaig kereſet iuhotskaiat meg lőli: Auagy àffęle aſzony az ki el veſzet es ſokaig kereſet pénzet meg talallya: Sőt az melly igen nagy buzgoſagos őrőmmel az Atya haza fogadgya az igen meg vndokitatot fiat, à ki igen meg banta regi gonoſſagat, es Atyat engezteli. Vgy fogadna ő felſegeis hozza akar kitis az ki hozza tęr. Ezből gondolkogyal te magad termeſzetiről-is, illy dolgaidban hogy el veſzet ſzerelmes marhadat, melly igen keuannad meg lőlni, Es azbol iteld meg, hogy ſoc ezerſzer inkab keuannya Iſten az bűnőſőknec meg tęreſet, à mint ezt eskűueſeuelis bizonyittya, Ezechielnel 18. Tehat akar melly nagy bűnős legyis, hozza ſies, Es midőnſoc keppen el ijednel magadban, az felőtteb valo ſoc vndoc bűneid miatt, te annal inkab tőb tőb illy édes peldackalis es iraſockalis razd fel magad. hogy bizhaſs megis az Iſtenben, es ſietten hozza ſies, Es hogy ſiethes, kér arrais ő tűle ſzűntelen ſegitſeget. Ezt vegyűc maſſor eſzűnkben ez peldakbol.

Vgyan Tizti ez, az Chriſtuſnac.

HARMADSZOR itt arra tanyit Chriſtus Wrunc, Hogy az ő tiztí ez volna, az az, ez vilagra az emberi teſtben azert iőtt volna, hogy mint az paztor meg kereſne, vallara tenne, es haza vinne bennűnc, az az, minden terhet bűneinknec magara fel venne, azrol meg fizetne, az bűnből ki tęritene, es Iſtennec wyionnan keduebe, ſzerelmebe vinne. Ezből felőtte nagy vigaztalaſunc vagyon, Hogy noha mi, mi magunktul mint az Iuhoc haza, vgy mijs Iſtenhőz meg tęrni nem tudunc, De ezben az Iſteñec Fia mind vntalan kegyelmes ſegitőnc mi nekűnc, kit az Iſten ſoc keppen aianlot ez vilagnac, Es meg keuannya tűle, hogy halgaſſa őtet ez vilag ſzűntelen, tanullyon ő tűle es hidgyen ő neki, meg eſmerie őtet Iſtentűl rendeltetet meg valtoianac, azert bizzec ő benne, az ő beſzedere pœnitentiat tarczon, es wy ęletet kezdgyen. Ez rőuid ęrtelme ez Harompeldanac. Mellyec fő keppen erre tanyitnac: Hogy Iſten minden pœnitentia tarto bűnőſőket iduőzit.

Nyoltz nemes Tanuſagot.

DE MIND az egeſz Euangeliombol imilly nemes tanuſagunc ſzarmazhatnanac. *EGYIC*: Hogy az Chriſtus tanyitaſa olly Tudomany, kiben ez vilagi eſzeſec igen meg botrankoznac, à mint maiſ az Phariſeuſoc, azban, hogy az bűnőſőkhőz ada magat. *MASIC*: Hogy az Chriſtuſnac tiztí, pœnitentiara valo hiuas. *HARMADIC*: Miczoda az pœnitentia. *NEGYEDIC*: Mi kűlőmbſeg az Tőrueny es az Euangeliom kőzőtt. *OETŐDIC*: Miczoda kűlőmbſegec vadnac az bűnőſőc kőzőtt. *HATODIC*: az Iſtennec Irgalmaſſagarol à pœnitentia tarto bűnőſőkhőz. *HETEDIC*: az Anya ſzent Egyhazrol, az ki kőziben kel gyűyteni Chriſtuſnac az ő Iuhait, Es azoknac egy maſon valo őrőmőkről. *NYOLTZADIC*: az kep mutatokrol, kic irigylic az bűnőſőkhőz valo irgalmaſſagat Iſtennec. Mind ezekről az figyelmetes tanuloc moſtis tanulhatnac rőuideden, Maſutt kediġ bőwebben. Kiket ier laſſunc az igenkent valo magyarazatokbannis.

Nyiſuab Magyarazattya.

Mind vntalan kellenec ezeknec vigaztalaſi.

EZ Euangeliomot igen gyakran kellene predikalnunc, ki nekűl czac egy oraban ſem lehetűnc, Mert ſzűkſeg io bizonnyal meg tudnunc, Iſtennec miczoda kedue legyen az emberekhőz, Hogy ha vgyan tellyeſseggel el vete tűle minden

bűnő-

bűnőſöket, auagy hozza fogad valamellyeket. Midőn kedig iol meg ęrtyűc hogy ő ſziue ſzerint ſzannya az bűnben eſett emberi nemzetet, es hogy az meg tęrőkhőz i-gen nagy io kedue vagyon, innet indul mind hitűnc az ki altal iduőzűlűnc, mind re-menſegűnc az kiuel nyaualyainkat meg czendeſittyűc. Minemű io keduel fogadot kę dig akar melly bűnőſtis à Chriſtus hozza, arrol igy ſzol az Euangeliomnac kezdeti. *Minden bűnős moſtis ſieſſen hal-gatni à Chriſtuſ.* Ieſushoz iarulnac vala mindę ſatzoltatoc, es bűnőſőc, hogy őtet halgatnac.

Iol eſzedbe vedd hogy mond, hogy *MINDENFELE* bűnőſőc, akar melly i-gen ſzőrnyű vndoc fértelmes volnais. Tehat moſtis ſemmi bűn minket el ne ſzakaſz-ſzon ő tűle, Sőt az, houa inkab izgat tőb tőb vndokſagra, es az vndokſag vtan tőb tőb hitetlenſegre, annyiual inkab ſieſſűnc mijs az WR *IESVS* Chriſtushoz, kit minden bűnőſőknec oruoſſagara adot az Iſten. Az hozza valo ſiettes kedig nem egyeb, ha-nem hogy az ő igeiet, az ő tanyitaſat, az ő rola valo iraſokat mind vntalan forgaſſuc, azt tanullyuc, à ſzerint ő hozza fohazkodgyunc à bűnnec ſoc fęle terhe alatt. Az ő ne-uebe ſzűntelen bűnűnc boczanattyat kériűc, Es iora vezerlő ſzentLelket, az ő ſzent A-tyanac io keduet, es az ördőgnec ſoc fęle kiſirteti ellen oltalmat, az ſzent Angyalok-nac őrzeſit, es mindenkor velűnc valo letet, Mondoc ezeket az Ieſus *CHRISTVS* ęrdeme altal ſzűntelen kéruen, ez à mi hozza valo ſieteſűnc, ez à mi mindeñapi viteſſe-gűnkis, A mint è moſtani Euangeliombeli bűnőſőkis ezokaert iarulnac vala hozza, hogy *HALGATNAC* őtet, Mondoc mijs az ő beſzedenec halgataſara ſieſſűnc, Azbol tanullyuc meg eſmerni az mi bűnős voltunkat, es az ellen az Iſtennec melto harag-iat, Es azbol ſzokiunc azt meg vtalni, es rayta ſziuűnc ſzerint bankodni, Ezt ha nem miuellyűc, keſzeritetic az Iſten oſtor altalis ſoc keppen ſerkengeti bennűnc, Ha pe-nig czac az tanyitasbolis magunc meg dorgallyuc, ő meg nem fog dorgalni ben-nűnc 1. *Corinth:* 11. Az bűn kedig mi legyen, meg ęrtyűc azbolis, az mint ő maga Chri-ſtus Wrunc meg magyaraſzta az Tiz paranczolatot, *Matth:* 5. 22. Kiből aztis meg ęr-tyűc, Iſten mellyy nagy czudalatos ſzentſeget keuanna, De mi azt el veztőttűc, es mi-atta el veſzettec volnanc. Erről maſſzor enis tőbbet ſzoloc. Touabba tanullyunc az Chriſtus tanyitaſabol az Iſtentűl ſzereztetet valtſagunkrolis, ki ſzent Fiara vetette mind ez egez vilag bűnet, à mint ezt ő magais, ſoc edes ſzockal tanyitotta, Kiről laſd meg ez iraſokat es tőbbeket ſzantalant, *Ioan:* 3. 7. *Matth:* 11. *Eſa:* 53. 2. *Corinth:* 5. *Roman:* 8. Es ezekből czac egyedűl az ő fizeteſet tarczuc mi igaſſagunknac lenni, az altal ſzűn-telen bizakodgyunc az WR Iſtennec irgalmaſſagaban, kiből ha hetuen hetſzer kel-lis egy nap, őrőmmel variuc bűnűnc boczanattyat, Es ezekben valo őrőműnkből otal-mazzuc minden ſzanſzandeckal valo bűnőktűl magunkat, Ez à mi ő hozza valo ſiete-ſűnc. Illy fęle epűletert iarultac az regi bűnőſőkis Chriſtus Wrunknac beſzede hal-gataſara, Az mint meg tettzic Zacheusbol, Es azokbol kiknec azt mondta, Menny-el, de ez vtan ne vétkezzel, *Ioan:* 5. 8. kic iollehet minden igyekezęteckel az vtan őttac magoc az bűnben valo heuereſtűl, de azert mind holtig mindennap ſoc hartzot kellet ſzenuedniec az bennec ſzorult bűnnec izgataſa miatt, *Galath:* 5. kikben valo viteſſe-gec, az Iſtenhőz valo folyamas, hit altal, es előtte valo eſedezes volt, 1. *Pet:* 5. Melly re- *Kereztelő Ianos tanitaſabol min-ſőktac à bűnőſőc Chriſtushoz.* gi bűnőſőc az tayba mikor Chriſtus wrunc ő magais tanyitot, előſzer Kereztelő Ia-nos altal inditatanac fel, az ki igen kemennyen kialrotta Iſtennec az bűn ellen valo ha-ragiatis, es az meg tęrőkhőz nagy irgalmaſſagatis, Es az Chriſtuſnac bűnőkert va-lo aldozattyatis *Ioan:* 1. *Luc:* 3. kinec predikalla ſara, az nyiluan valo bűnőſőc kőzzűl ſo-kan meg eſmeruen mind bűnőket, mind męltan valo karhozattyokat, mind Iſtennec igaz haragiat, meg rőttenuen meg tęrenec, es à Chriſtuſt őrőmmel veuec, kic az meg tęres vtannis nem az ő artatlanſagokban bizakottac, mert mind vntalan érzettec az vtannis az bennec ellenkező bűnőket, Hanem czac ezbe, hogy mindenkor batorſag-gal iarulhattac az Chriſtus altal Iſtenhőz, es el hittec hogy ſemmi karhozattyoc nints kic be oltattac az Ieſus Chriſtusban, *Roman:* 8. De az nep kőzőtt valo kep mutato ęrdemeſec, kic kűlső tizteſſeges magoc tartaſokban Iſten előtt igaznac vélic vala ma-gokat, Azoc ſem bűnős voltokat, ſem az Chriſtus aldozattyanac fizeteſet nem ęrthet-tec, Affęlekről mond az Euangeliom:

Az el ueſzet es meg lelt

Es zugolodnac vala az Phari-ſeuſoc, es az Iraſtudoc, monduan ſ Ez á bűnöſöket hozza fogadgya, es ő velec eſzic. Az az, ha iambor volna, iamborockal tartana baratſagat. Ezeknec harom nemes peldaual felel meg, ielentuenhogy à bűnöſöknec meg kereſeſe ő neki tiztibe iarna, Es az ő Atyais czuda buzgo ſzeretettel eſedeznec raytoc, kinec irgalmaſſagat nekűnkis kellene kőuetnűnc, hogy egy maſnac meg tęreſen őruendeznenc. Ezekről mayd ſzollyunc. Moſt ęrtſűc meg imeztis: Hogy az Satan es à mi keuely termeſzetűnc minketis erre vinne, hogy az igen fértelmes bűnöſöknel magunkat mįs igazbnac, es iobnac vélnűc, kikhőz az Iſtent irgalmaſnac czac alig hiſzűc. De Iſten minden fęle bűnöſőn ſzőmelly valogatas nekűl melly igen kegyeſen eſedezzec, Chriſtus wrunc czac mais ſoc keppen bizonyittya meg. Ezt igen meg tanullyuc, azertis hogy à mi keuely kepmutatoſſagunkatis el tauoztaſſuc, es midőn mi nagyokat eſűnc, azokba ketſegbe ne eſſűnc, Es maſoňis àffęleken kőnyőrűllyűnc. Az bűnöſőken kedig Iſten mint eſedezzec, ma Chriſtus wrunc ezeckel bizonyittya: Előſzer ezzel, mert nem lehetet olly igen rut, vndoc teſti lelki fértelmes ember, kit ő magatul el taſzitot volna, ha hozza ment, es kiuel buzgo ſzeretettel nem nyaiaskodot volna, egy talbol, poharbol éuen iuan velec. Maſodſzor, mert magat mais, es ſoc helyen az fęle io paztorhoz haſonlittya, ki az el veſzet iuhot futoſuan meg kereſi, es vallara veuen őrőmmel haza hozza, Sőt ki lelket érőttec adna, *Ioan:* 10. Harmadſzor, haſonlittya magat es az ő ſzolgait, az aſzonyhoz ki el veſzet pénzet ſőpröuel es vilaggal kereſgeti, es midőn meg leli, rayta baratſual egyetemben őruendez. Negyedſzer haſonlittya az ő ſzent Atyat es magat, àffęle Atyahoz, ki vndoc tekozlo fiat az meg tęres vtan ſzeretettel haza fogadgya. Ezekben czudalatos irgalmaſſagit ielenti akar melly fęle bűnöſökhőzis, Hogy az Iſten mindennec iduőſſeget akarna à mod ſzerint à mint rendelte ſzent Fia altal. Ez az harom peldanac Summaia, kinec magyarazattyatis ier laſſuc.

AZ EL VESZET IVHROL.

Az el teuelyedet Iuhoc mi vagyűc

Mint kereſi?

Az el teuelyedet *IVH* mind az egeſz vilag, ki Adamtul annyi nagy ſetetſegben ſzűletet, es annyira ſzereti az gonoſſagot, hogy azbol ſoha ő magatul Iſtenhőz tęrni ſem tudna, ki ſem keuankoznec, *Eſa:* 53. Ha Iſten ſzent Fia altal akarattyat ki nem ielentette volna, Es ha maſzor nem ſzűletne, es az bűnből ki nem vonna, *Ioan:* 3. Kiękeppen *KERESI* az el veſzet iuhokat, midőn őket tanyittya mind Adamtul fogua ez mai napig az Iſten akarattyara, az Tőrueny es az Euangeliom ſzerint, kiből á ki meg rőtten bűnen, es keuannya az Chriſtus altal bűne boczanattyat, azt imar meg

Mint talalta, es vallara mint veßi?

TALALTA, Es azt *VALLARA* veſzi, az az, Valamit ez vilag bűneért à kerezt fan fizetet, azt vele kőzli, az altal bűne boczanattyat nyeri, es ſzent Lelec altal az Iſtennec kegyelmet velec meg érezteti, kiben meg rőttent ſziuőket meg nyugottya. Es azt nagy őrőmmel viſzi, kin baratitis őruendezteti, kéruen hogy ő

Oeruendezni es neki őrűlni, Miczoda?

1. Ioan: 4.

vele, auagy ő neki őrűlnenec. Ezzel ielenti Chriſtus Wrunc, hogy az embernec iduőzűleſe ő őrőme, mert az, ő faratſaga altal talaltatot meg. Es ielenti hogy mind az Atya Iſten, mind az ő ſzerelmes Fia, mind az ſzent Lelec czupa azon merő ſzeretet, es czac ionkat, iduőſſegűnket, es őrőc ęletűnket keuannyac mi nekűnc. Kikben melly nagy őrőm legyen azon, midőn mi Iſtenhőz tęrűnc, es az őrőc karhozattul meg menekekűnc, elegge meg ſem gondolhattyuc, hanem valami kitſiinnye ſaldithattyuc az emberről, à ki el veſzett iuhat regen kereſte, es vęgre meſze főldőn ſoc futoſas vtan meg talalta, es vallara teuen őrőmmel hozza, es hazahoz kőzelgetuen baratinac beſzelgeti, hol, es mint, es menyi nap kereſte az ő ſzerelmes Baranyat. Auagy à mely Anya czac kęt oraig el vezteneis gyermeket es ohaytuan kereſne, es midőn meg talalya, nézz rea czac, mint őruendez rayta. Ehőz haſonlittya Chriſtus Wrunc az Iſten eſedezeſet, hogy illy nagy édes volna Iſtennec, midőn mįs hozza tęrnenc az őrőc karhozatnac vtarol. De akar czac az fęle embert ki baranyat el veztuen meg talalta, nézz czac mint rőpős, mint vigad, mint őrűl meg lelt baranyan, Azbol valami kitſinnye kakuczkalhattyuc, hogy az Iſten ſzaz es temeny ezerſzer inkab őrűl illy teremtet al-

tet allattyanac iduóſſegen mint az ember, Sőt ſemmi nincz kin annyi őrőme lehetne Iſtennec, mint midőn az bűnős hozza meg tęr, à mint azt nagy nyiluan meg lattyuc, à fel tamadaskort, kiuel egyetemben őruendeznec à ſzent Angyalokis, őrűluen Iſten őrőmen, es mi raytunkis, kic nekűnc ſzolgalo lelkeknec rendeltettec, kikhőz haſonlatoſoc leſzűnc, es velec egy tarſaſagban mind őrőcke à felſeges Iſtennec ſzeretettel ſzolgalunc. *INKAB* őrűlnec kedig egy meg tęrő bűnőſőn, hogy nem mint kilentzuen kilentz igazon, kic nem ſzűkőlkődnec pœnitentia nekűl. *Hebr: 1.* *Inkab őrűlni, mint eződa.*

Regen Manaſſes ő maga felől haſonlo keppen ſzolt imatſagaban, monduan: Wram Iſten, nem az igazaknac rendelted az pœnitentiat, mint Abraham, Iſaac, Iacob, kic ellened nem vétkeztenec, Hanem az bűnőſőknec mint en vagyoc, Az az, à kic immar meg tęruen te hozzad, meg igazultac, mint Abrahamis, ezec nem ſzűkőlkődnec pœnitentia nekűl, annyira mint en, Mert en az bűnben igen el merűltem volt, nekem va lo azert leg inkab az pœnitentianac predikallaſa, az kit te rendeltel. Ez Manaſſeſeñis inkab őrűltec az Angyaloc, hogy nem mint Abrahamon, Iſaakon, es Iacobon, kic ez fęle pœnitentia nekűl nem ſzűkőlkedtec. Iollehet az mindennapi eſetec miatt ők is ſzűntelen pœnitentiat tartottac, ſem voltac ollyac mint à kep mutato Phariſeuſoc, kic magokat igazaknac aliuan azt véltec, hogy ők nem ſzűkőlkődnec pœnitentia nekűl, Mert az igazis hętſzer eſic es fel kęl egy nap, *Prouerb:* 24. Ezekből hogy Iſten es az ő Angyali őrűlnec az pœnitentia tarto bűnőſőn, indullyunc fel hogy mįs mindnyaian mindennap az igaz pœnitentiara viſellyunc ſzorgalmatos gondot, hogy mi raytunkis mindenkor őrűlheſſenec, az Iſten es az ő Angyali, kire ſegitſen az WR Chriſtus minketis, mind vntalan meg kereſuen es vallara fel veuen bennűnc. Ez rőuid magyarazattal moſt elegedgyűnc az el veſzet Iuhrol, Kiről ha ki magabannis figyelmeteſſen gondolkodic, meg beczűlheretlen nagy győnyőrűſeges vigaſztalaſokat vehet belőle, Es mélly iduóſſeges ęrtelmeket: Meg gondoluan mit iegyez, az el veſzet Iuh, es mi melly igen el veſzett iuhoc volnanc, hogy ezac haza vagyodni ſem tudnanc, magunktul, Es mit iegyez à Paztornac futoſoſa az Iuh vtan, Es rayta valo őrőme: Mely nagy az Iſten io kedue mi hozzanc, ki Adamtul fogua eñyi gonddal kereſtetet: Melly igen fayion az Chriſtuſnac az ember veſzedelme, à mint Ieruſalemen igen keſerueſen ſir, *Luc:* 19. es Lazar temeteſennis, *Ioan:* 11. Es nagy fohazkodaſokat tőn az őrdőngőſőken, ſűketőken, nemakon, *Mar:* 7. Es melly nagy legyen az ő io tete, ki bennűnc vallan hordozuan őrőmmel haza viſzen, Es męg Angyalitis őruendeztetí raytunc. Ezeknec igaz ęrtelmekre, nyiſſa fel ő felſege homalyos elmenket. Szollyunc az Maſic Peldarolis. *Sub finem 2. Paral: 36.* *Mindennapi pœnitentia kell az igazaknakis.* *Ezekről megis gondolkodgyal.*

AZ EL VESZET PENZRŐL.

Az Maſic Pelda ſzol az Aſzonyiallatrol, ki az ő el veſzet Dragma Pénzet, Garaſat, gyertyat gyuytuan nagy ſzorgalmatoſſaggal kereſte, hazat ſőpőrgetuen, es midőn meg talalta volna, baratiual őrűlt rayta. Melly peldanac vgyan czac azon fő ęrteſme mint az maſiknac: Hogy az Iſtennec Fia mi paztorunc, es mi Anyanc, Es azert iőtt ez vilagra, hogy az el veſzetteket meg kereſſe, Mind ő maga, mind paſztor ſzolgai altal. Az el veſzet *PENZ* az egeſz vilag, ki Iſtennec kepere teremtetet vala, De az *SZEMET* kőzíben az bűnben eſuen el roſdaſodot, el kopot, es mind addig haſzontalan mig meg nem talaltatic, ki ő magatul ſoha elő ſem iőne az ſzemetből, Hanem Chriſtus es az ő Paztori *GYERTYAT* gyuytnac, az az, Iſten igeiet, az Tőruent es az Euangeliomot ſzorgalmatoſſon predikallyac, Es *SŐPRŐVEL* az ſzemetet el tiztittyac, az az, fenyegeteſſel es ſoc fele oſtorozaſſal fel ſerkengetic pœnitentiara, az bűnnec eſmeretire, es meg banaſara, es à Chriſtus ęrdemeben valo bizodalomra, es wy ęletre hozzac. Ez fęleken mélto hogy mindnyaian őrűlnűnc, Es nagy halakat adnunc, hogy minketis igy kereſget meg az ő lelki paztori altal mindenkor, es mind vntalan. Kiről édes es draga ſzockal tanyita Petertis, *Matth:* 16. Hogy kezeben lenne az menyorſzag kolcza, es az kit meg kőtőzne, kőtőzue lenne, es az kit meg oldozna, oldozua lenne, Es az ő vallaſa ellen az pokol ſerege ſem alhatna. Erre néz az aſzoni alla: peldazattya, ki el veſzet pénzet gyertyaual es ſőpreſſel kereſgette. Laſſuc az Har-

MAS pelda. *Ez aßony ki gyertyaual es ſőprőuel kereſi az el veßet penzt, iedzi à lelki paßtorokatis.*

Wrnapiara ßent Haromſag nap vtan.

Az el ueſzet es meg lelt

Harmadic peldatis, az kiben igen mélyen es nagy édeſen berekezti Chriſtus wrunc mind az két felſő peldaknakis értelmet.

HARMAdic pelda.

AZ EL VESZET FIVROL.

Az Harmadic peldaban igen ſzep tükört ád Iudózitónc elönkben, miképpen kell Iſtenhöz meg térnünc: Igy mint az Tekozlo Fiu, ki nagy ſirua es ohaytua emlekezuen az ő nagy bűneiről, ſiet haza az ő édes Atyahoz, engeztelí, kéri bűne boczanatyat, es aianlya holtig valo ſzolgalattyat. Touabba ezen peldaban feddi Iudózitónc az zugolodo Phariſeuſokatis, kic irigylic vala az bűnősöknec iduoſſegeket, Mint az tekozlo Fiunac à batya, haragiaban enni ſem akar vala, hogy az Atya ötet haza fogatta volna. De laſſuc meg è peldanakis nyiluab magyarſagat. Mond Chriſtus Wrunc:

Az ßülec iol neuelyec gyermekeket.

Egy embernec vala ket fia, kic közzül az Iffiabic meg oßtozuan az Atyaual, Idegen orßagban mindenel tekozla az ſoc latrockal, Es igen meg nyomoroduan bankodni es ſirni kezde regi bolondſagan. Es el ßana magaban hogy Atyahoz megtérne. Minec elötte ez peldanac magyarazattyat igenkent meg tanulnanc, Elöſzer nemelly Atyac es fiac tanuſagara vegyüc eztis eſzünkben: Hogy imè ez Ember mind az két fiat egy arant iol neuelte, De az egyic gonoſzra valtozic. Mint Adamnakis Cain fia gonoſz, Abel io vala: Iſaaknac Iacob io, Eſau gonoſz: Dauidnac Salomon io, Abſolon gonoſz: Eli papnac kedig egy nihany fiai igen gonoſzoc voltac. De az ſzülec iarianac el az ő tiztekben igen ſzorgalmatoſon igyekezzenec neuelni Iſteneſen gyermekeket, *Epheſ: 6.* ha közzülec engedetlenec valnac, azoc meg lakolnac mint az tekozlo fiuis, Sőt ha meg nem térnec ſzórnyübben annal, es elis veſznec, Az mint egy nihanyat lattam kenyes wr fiakatis, kic hamar hamar el

Első közönseges magyarazattya.

veſztec, kic ſzüleieknec engedetlenec voltanac. De ſzollyunc moſt az meg tért Tekozlo Fiurol, Elein minemű volt, es végre mint iart. Midön iol volna Atya hazanal, el kenyeſedec az gyengen valo lakasban. Es furczalkoduan magat igen eſzeſnec tarta: Mint ha ő maganac leuen, az ő maga reſzet inkab ſzaporithatna. Kiről noha az Atya ſokſzor ſzolitta, de ő vgyan rea erőſsödic, hogy meg oztozzec vele. Kit az Attya nagy nehez keduel végre meg miuel, Es kemenyen meg fenyegeti, hogy iol meg őrizze, mert ő nala ſemmi több reſze immar nem volna, Inti ſocſzep ſzoual hogy ſe Iſtenet, ſe magat, ſe nemzetet meg ne kiſſebitſe. De ő fel fuualkoduan azt talita, hogy nem ſzükölködnec Atya tanacza nekül, ő maganakis eleg eſze, értelme, ereie volna mindenre. Effele nyughatatlan es agya furottac mais ſzantalanoc vadnac, kic el kenyefednec az nyugodalomban, Es nagyra vagyoduan, magokat igen eſzeſeknec vélic, es ereiec felött ſzepelkeduen ſzegyent valnac, kic igyis ſzoktac ſzolni: Ha en Kiraly volnec, Ha illy io deac volnec, ha en egeſſeges volnec, iobban tudnam magam forgatni mint más, azonban czac az Peter budoſo keczkeietis nem tudna io modon meg

Fabula de Petro notatur.

őrizni. De mi meg eſmeruen ſoc fele erőtlenſegünket, czac Iſtennec aianlyuc vtunkat, es meg fogadgyuc az Iſten félőknec tanaczokat. Ez iffiu azert mindent kezc köziben koporituan, egy nihany haſonlo tarſockal el indul vandorlani, Ki miert hogy kazdag vala, örömeſt ſzallaſt adnac neki, faluc, varoſoc, tartomanyoc tiztelic, vendeglic, az ſzegenyekre azonban keues gondgyoc leuen. Ki egy friſs varosban talallya, ki miatt nem czac ő maga, hanem az egeſz varos es tartomany nagy dragaſaggal meg veretic, à mint pelda Dauidis, kinec bűneiert az egeſz orſzag meg veretec, Viſzont pelda az Iſten félő Loth, kiert egy Varos meg tartatec. Midön kedig mindenel czuſzot volna, es az munkat nem ſzokta volna, es az kuldolaſert ſoc ſzidalmat, üteſt ſzenuedet volna, végre diſzno paztorra lön, Es à nagy ehſeg, gyalazat, tetuec miat el kefereduen, ott veſzi eſzeben regi bolondſagat. Ezekbölis vehetünc egy nehany ſzep értelmeket, kiről ti magatoktulis gondolkodgyatoc. Moſt az mi feieben fő keppen mondea Chriſtus annac lelki magyarazatyat ier laſſuc.

Adam minden nemzetinél tekozlo.

AZ TEKOZLO FIV noha mind ez vilagoſ iegyezi, ki Adammal egyetemben el ſzakadot Iſtentül. Kic közzül akar oſtor altal, akar Iſten inteſere valamikor valaki meg tér Iſtenhöz, örömmel haza fogadgya. De az két *FIV* Érthettyüc, az nagyobbi-

gyobikon az Israelt á Sido nemzetseget, kic Istennec valaztot nepei voltac, *Deuteron:7.* kic atyockal maradtac, az az, Isten Tőruenyeuel éltec. De ezec közzűl sokan kep mutatoc voltac, kic magoc érdemeből fel fuualkoduan meg vtaltac az bűnőséket, es nem éltec Isten kegyelmeuel. *AZ KISSEBIC* Fiun érthettyűc az poganságot, mint Cain, Cham, Nimrot, es ezeknec nemzetí, kic Isten nekűl éltec ez vilagban, De közzű- *Ephes: 2.* lőc sokan végre meg tértenec, mint az mostani Magyar, Német, Tót, es egyeb nemzetec közzűl sokan. Touabba az két *FIV N* érthettyűc köztünkis az Nagyobikon minden kep mutato érdemeseket, Az kissebiken minden pœnitentia tarto bűnőséket, Es igy mind Adamrol, mind az Sidokrol, mind az köztünc valo kep mutatokrol nagy dolgoc ielentetnec it. *ADAMNAC* tekozlasat gyakorta meg gondol- *Adam tekozlasa es pœnitentiara valo tereſe.* lyuc, kiben mindnyaian reszesec vagyunc, Mert ő nem elegeduen hogy Isten az ő kepere teremtette, Es hogy Isten mellet leuen mindeneknec Wra lenne, Hanem Istenhőz akara hasonlatos lenni, es kűlőn maganac Isten nekűl szabados akar vala lenni, Azert tűle el kéredzec, Es vele oztozni akara, Es lator tarsaiual mindenet el tekozla, Az az, ördög miatt el vezte artatlansagat, bőlczeseget, es minden iora valo ereiet, Es minden wrasagat, Es meg ehezuen szorula diszno paztorsagra, ördögi vndoksagra, Es soc fértelmes bűnbeli heuerestre, ki miat igen meg szomorodec, sőt annyira el rőttene, hogy magat imar nem tartana méltonac fiusagra, hanē ezac azzalis meg elegednec, ha ezac béres szolgaia lehetneis Istennec. Ki midőn el rőttenuen Istentűl, ő magatul, nem mérne eleiben menni, Isten ő maga keresi meg, es ő maga teszen igeretet, az aszonyi allat Magua felől, hogy az meg törne az kigyo feiet, Es az vta fogua, mind ő es mind az ő gyermeki kozzűl sokan igaz pœnitentia altal mind ez mai napig tértentértenec, az WR Istenhőz, Azon kiuűl ha Isten ő maga nem igerte volna szent Fiat, es Atyai irgalmat, sem Adam, sem az ő gyermeki ezac egyis soha nem mert volna Istenhőz folyamni, Mais tsac azoc közzűl valnac Istenhőz térőc, kic tanullyac az Istēnec maga aianlasat, sz: Fia altal. Mi vagyunc azert mindnyaian à tekozlo fiac, kic mind elmenckel, szíuűnckel, minden tagainckal, es minden marhainckal tekozolua élűnc, nem az Isten röndelese hanem az ördögnec keuansaga es à testnec kenyesſege szerint, ki miatt nem ezac dragasag, Hanem minden testi es lelki veszedelem, es őrőc halál ala is vettetűnc, De haluan az Istennec igeieből, az Istennec az meg térő bűnősökhőz valo io voltat, tuduan hogy noha vétkeztűnc az Istēnec ellene, de ő mind az altal Atyanc mine kűnc, tűle teremtettűnc, szent Fia altal meg valtattunc, es mint édes Atya esedezic raytunc, Azert vegyűnc peldat az Tekozlo fiurol, ki ő magaban téruen, monda: *Fel kelec es megyec az en Atyamhoz, es ezt mondom neki: Atyam vétkeztem à Menny ellen, es te ellened, sem vagyoc melto, hogy touabba te fiadnac huattassam, Tedd azt hogy legyec mint egy az te béresid közzűl.* Ez féle fohazkodasi mind holtig szantalan volt szegeny szűleinknekis, mikor meg esmertec volna honnet estec le. *MINT* az meg tért Tekozlo fiu regen, mostis vgy czelekedgyec minden bűnős, Hogy à mint ő nagy sirua à diszno paztorsagban à disznoc közt, es tetues ruhaban, hewbe hoba nagy fanyalogua, nagy siruan dudolta, Melly bolondul iart, Hogy Atyanal nem maratt, hogy édes Atyatul annyi sokszor buczuzuan es Atya inteſere szemptelen vakmerőseggel felelt, es minden reszeuel fel rakoduan egy nihany sibockal, siboc közíben talalt, es rőttenetes reszegseggel, fértelmes parazna- sagockal, kotzka, kartya, tantz mulatsaggal, Istenet, szűleit, nemzetit, io hiret, magat, testet, lelket, io baratit meg vndokitotta, minden kénczet, friss öltözetit, es örökseget éppen el veztette, Es immar sohol semmiè ez vilagon nem vala, sem io barattya sem atyafia, kinec szíue czac meg esnekis illy szörnyű gonossaga miatt, Hanem megis czac az egyetlen egy attyaban remenkednec, hogy ha meg térne, valami keuese talam meg esnec szíue rayta, hogy ha szinte Fia gyarant nem tartanais, de mégis béres szolga gyarant meg fogadna, es őis azon igyekeznec hogy minden szolgakat meg haladna hiwseges szolgalattyaual, holtig mindenben Atyanac keduet keresuen. Mondoc mijs mindennap mind holtig illy szíwel legyűnc az Isten előtt: El gondoluan mind első szűleinc eseiit, es rola reanc szallot soc bűneinket, es bűnteteſünket, mind az mi mindennap soc féle eſetinket, Kiről pelda Dauid, Manasſes, Magdolna, Zacheus, Peter, es minden hiuec. *DE* nem ezac az mi bűnős voltunc iusson eszűnkben, Ha-

Iohan: 8.

Roman: 5.

Mindnyaian mindennap kő- nessűc ezt.

Az el uelzet es meg lelt Iuhrol,

Az bűntűl valo felelműnc mellet, bizakodgyunkis az igeret ßerint.

nem ęrtekezzűc az iraſt, az Iſtennec igen nagy Atyai irgalmaſſagarolis, kit aianlott ſzent Fia altal. Es ha egy felől féluen rőttegűnc tűle, mas felől vgyan fel razzuc magunc, es neki noditſuc mi magunkat, monduan: Mit heuerec it en az ganaios bűdős diſznoc kőzőtt, az az. â dőgleletes fértelmes vndoc bűnőkben: Iob nekem az én édes Atyamhoz tęrnem, es az ő ſzolgalattyaban lennem: Bizom az en édes Atyamban, hogy noha igen ſokat vétkeztem, de megis kőnyőrűl raytam, Azert mit félſz, mit rőttegſz oh en lelkem, kelly fel innet, es indully el haza fęle. Igy noditſuc mondoc mįs magunc az mi bűneinknec ſoc ezer izgataſi kőzt. Es â mint imez Fiu, ezt nem ezac mondgya, Hanem vgyan à mit mond meg tőkelli, Mert fel kęles haza indul, mįs vgy czelekedgyűnc. Nem kűld kedig maſtis, ſem ſzerez alnoc meg bekellőket, ſem ezelczap, nem hazudoz, nem hizelkedic bűneinec, Hanem vtalya azt es iſzonkodic bele. Es nagy ſirua nagy fel ſzoual artzal à főldre le buruluan engezteli atyat, monduā: En edes Atyam, mind Iſten, mind te ellened vétettē, ſem vagyoc mélto hogy tőbbe fiadnac tarts, De kérlec czac bęreſid kőziben vegy be. Ha mondoc mįs illy igaz tőredelmes ſzi uel Iſten előt eſedezűnc bűnűnkről, meg emlekezic Iſten az ő ſz: Fianac ęrdemeről, az valtſagrol kiuel meg fizetet à mi bűnűnkről, Es meg tekinti az ő eſedezeſit mi mellettűnc, es meg eſic ſziue akar melly igen nagy rőttenetes bűnőſőc voltunc volnais, es ha naponkent eſten eſnenkis. Kinec mely nagy kőnyőrületi legyen à meg tęrő bűnőſőkön, laſſuc melly czuda peldaual ielenti Chrūs wrunc ſzoluan à tekozlo fiunac az Atyarol.

Az Iſteni ßeretet meg haladta ezt.

Oſeæ 11.

Mikor vgy mond, meg tauul volna, lata őtet az Atya, es kőnyőrűle rayta, es hozzaia futuan nyakara eſſec, es meg apola őtet. Imé ez igen vęn Atya őrőmeben vgyan futamodic es vgy eſic fia nyakara, maga aleg ballagczalt à mankonis vęnſege miatt, De az nagy Atyai ſzeretet ſzűlettehőz mind ſzemermet, mind beñaſagat el feleyteti. Ha az ember illy az ő meg tęrt gyermekehőz, menyiuel ſoc ezerſzer inkab kőnyőrűl az WR Iſten azokon, kic az bűnből ő hozza tęrnec. De te Wram tęrits meg, es meg tęrűnc, Es te ſegelly hogy ez nagy ſzerelmedben bizhaſſunc igaz ęrtelem ſzerint.

Ielesbic ruhanc, az Chriſtus meg igazitaſa.

Gyűrőnc.

Sarunc.

Monda kedig az Atya az ßolgaknac: Hozzatoc elő amaz IELESBIC RVHAT es öltőzteſſetec fel őtet, Es adgyatoc Gyűrőt az ő kezeben, es Sarut labaiban. Ennec imez lelki ęrtelme, Az bűnőſőknec elſő es ielesbic *RVHAIA* az *IESVS* Chriſtuſnac artatlanſaga, kinec altala bűnűnc boczanattyat veuen, wyionnan ſzűletetűnc, *Ioan:* 3. Es Iſten fiaiua leſzűnc, *Ioan:* 1. Es iſmet az elſő artatlanſagra vitetűnc az kiből ki eſtűnc vala. *GYWRŐTIS* adata az Atya fianac wiaban: Iſtenis mint egy peczetes gyűrőuel ſzent Lelkeuel es igaz hittel, meg erősiti azokat, kic ő hozza tęrnec, hogy bizonyoſſoc leheſſenec az ő iduőſſegekben, es Iſtenuel valo őrőkſegekben, *Oſeæ* 2. *Roman:* 8. *SARVTIS* vonanac lababan, az az: Az ő tiztire es hiuatallyara meg tanyitac, ęletiben mint iarion, es miben Iſtennec ſzolgallyon. Mert minden rend: Tanyito, Feiedelem, czeledes, műes ember, Wr, ſzolga, tartozic hogy az ő tiztiben Iſtennec akarattya ſzerint iarion.

Vitezkedeſűnc.

Az ki penig fel vonta az wra ſaruiat, es fel öltőzte kőntőſet, megis őuedzi azokat, es magahoz ſzorittya, *Luc:* 12. az az, à ki meg tęrt Iſtenhőz, iol vitezkedgyec egez ęletiben, hogy meg őrizze hitit es io lelki eſmeretit, 1. *Timoth:* 1. kiben holtig valo ſzorgalmatos vigyazaſnac kell leñi, az teſtnec, az Satannac es è vilagnac temeny ezer kiſirteti miatt. De czac ſzűntelen hiwia az Wrat ſegitſegűl, ha el faradnais es alig piheune az nagy terh alatt, fel emeli az WR, es meg tartya mind vęgig. 1. *Pet:* 5.

Az meg őletet Borunc.

Es amaz meg hizlalt BORIVT meg őlete, es vigan tarta. Az az, Iſten az ő dragalatos ſzent Fiat érőttűnc ada, Ki maſutt à mint eztendős ép Paſcha Baranyhoz haſonlitatot, 1. *Corinth:* 5. Igy moſt Boriuhoz vagy tulokhoz ki ereieben vagyon, haſonlitatic, kinec huſa az ęlteteſre leg iob koraban vagyon. Igy az Chriſtuſis tizta artatlan es erős termeſzetű leuen, meg aldoztatec érőttűnc, kinec teſte a mi bűneinkert halalra adatec, Es vęre bűneinknec boczanattyara ki ontatec, A ki ezt hiſzi, ezben bizic, ez altal Iſtent engezteli, annac ſziue vigad, Es ezzel Iſten vigan lakic, ezt Iſten ſzeretettel hozza fogadgya, ęlteti, es iduőziti. *Ioā: 6. 16. Es őrőmeben monda az Atya: EGYWNC es vigadgyunc. Mert ez az en fiam meg HOLT vala, es meg eleuenedet, El VESZET vala, es meg talaltatot.* Az az, őrűl Iſten az ő hiueiuel mind őrőcke, es őketis őruendezteti minden iauaiban, Erről mond *Eſaias* 9. Oeruendezni fognac te előtted mint nyarban az aratoc.

Salo-

Salomonis mond, *Prouerb: 15.* Az batorsagos sziw szũntelen valo örõm. Mond szent Palis, *Roman: 5.* Meg igazultatuan hitbõl, bekesegũnc vagyon az Istennel, az mi Wrunc *IESVS* Christusunc altal. Oerül kedig, mert az elõtt az bũn miatt meg holtunc vala, es haragnac, es atoknac valanc fiai, *Epheſ: 2.* de immar meg eleuenitettũnc, immar wyionnan születtettũnc, immar az Christussal egyetemben fel tamadtunc, es az Istennec iobiara helyheztettũnc, kibõl mostis szũntelen valo örõmet veſznec az huec, à szent Leleknec biztatasabol. Es ki altal ez vtannis ęlnec mind õrõcke Istennel, ki minden leszen mindenekben, kinec szine elõtt õrõmnec elegsege, es kihõz hasonlatos felsegben leſznec minden meg tęrt bũnõsõc. Melly irgalmassagaert legyen aldot az õ Neue mind õrõcke. Ez lelki magyarazattya az Tekozlo fiurol valo peldanac. *Kinec BATTYA mikor az Mezõrõl meg iõtt volna, es hallana az zõngest, es az vigadast, meg haragnec, Es az Atya kêrni kezde hogy be iõne, õ kedig monda, Ennekem egy Gõdõllyet sem attal, ki mindenkor ßogaltalac, im õ neki kedig meg õletted az kõuerbic borint.* Ez igekben elõszer Iudõzitõnc feddi az Pharisseusokat, kic Isten elõtt hannyac vala hiw szolgalattyokat, es azbol variac vala nagy ęrdemeket, Es kic à szegeny bũnõs atyokfiakat meg vtallyac vala, es azokat Istenhõz nem tęritic vala, Azert Istenis õket el vete elõle, es az õ meg tęrõ fiaihoz az poganokhoz megyen, azockal õrül es vigad. Kibõl mijs intetũnc mind ez kęt fęle alazatossagra: Arrais, hogy mi kic erõssec vagyunc à hitben, à gyenge hitũket es azokat kic nagy kisirtet alat vadnac szelid leleckel fel emellyũc, eröttec szũntelẽ imatkozzunc, meg tęresekert io keduel faradozzunc: Arrais intetũnc, hogy à mi magunc soc fęle vtalatossaginkatis meg gondollyuc, azban magunc mindenkor alazatos szivel tarczuc, bũnũnken sziuũnc szerint mindenkor bankodgyunc, De az Isten irgalmassagaban, es az õ szerelmes Fianac aldozattyaban szũntelen õruendezzũnc, Es az Istennec igeretiben bizuan, à mi õrõc lakodalmunkat, ez nagy soc irigyec es soc fęle kisirtetec es haborusagoc kõztis, bekeseges szivel variuc. Mig ęlũnc kedig, itis az Istennec minden io teterõl halakat adni igyekezzũnc. Kikben tarczon meg õ szent felsege mindnyaiunkat, az õ Atyai nagy irgalmassagabol, Amen. Ezeket à peldanac magyarazatirõl el ne feleytsũc. Kinec fõ Tanusaga az igaz Pœnitentiarol vagyon. Errõl męg vegyũnc igen szũkseges ęrtelmeket. Kirõl ne rõstelkedgyetec tijs tanulnia, es fondamentom szerint derec keppen meg ęrteni: Mi dolog legyen az iduõseges Pœnitentia. Kirõl im en elõ szamlalom tanusaginkat. Te lassad ha ennec oluasasat maszorra halaztod. De elõszer aztis lassuc czac Sũma szerint, Miczoda tanusagoc foglaltatnac ez mostani Euangeliomban, Hogy azokrolis nemellyeknec okot adgyunc az gondolkodasra.

Ket fele alazatossagra intetũnc Roman: 14.

Fõ Tanusag az Pœnitentia.

AZ TANVSAGOKROL.

IOllehet czickelenkent soc szep tanusagoc foglaltatnac az mai Euangeliomban: *EGYIC*, Hogy az okossag meg botrankozic à Christus tanyitasaban, Mint peldanc errõl àffęle bõlczec, kic szidalmazzac vala az WR Christust, hogy az bũnõseckel eñec es nyalaskodnec, kiknec à Christus tanyitasa Hihetetlen es Rõttenetes. Hihetetlen, mert rakua czudackal, Hogy Isten emberre lõt, szenuedet, fel feszitetet, meg holt, el temettetet, fel tamadot, es mijs altala megis igazulunc, felis tamadunc, es õrõcke ęlũnc. Rõttenetes kedig ezert, mert mindent hoz az õ bũnõs voltanac esmeretire, es minden ember igasságat gyalazza, es mindent karhoztat termeszet szerint. Ez lehetne egyic Tanusagunc. *MASIC*, Hogy az Christusnac Tizti pœnitentiara vala hiuas volna. *HARMADIC*, Mit kũlõmbõz à Tõrueny es az Euangeliom. *NEGYEDIC*, az Pœnitentiarol. *OETÕDIC*, az Istennec Irgalmassagarul à pœnitentia tartokhoz. *HATODIC*, az bũnõsõc kõzt miczoda kũlõmbsegec legyenec. Ezekrõl es tõbbekrõl noha immaris szoltunc, de megis nyiluabban egy nihanyarol à Masodic Predikatioban szollyunc, Most elegedgyũnc vtol czac az Pœnitentiarol tanulnunc.

AZ POENITENTIAROL.

Most vtol czac arrol leszen tanusagunc, Mit akart Christus Wrunc ielenteni, ezt monduan: Egy Pœnitentia tarto bũnõsen õrülnec az Istennec Angyalijs. Errõl ier lasuc mi legyen az Pœnitentia tartas, Es minemũ dolgokban foglaltassec az.

Pœnitentia tarto

Az elueſzet es meg leſt

AZ *POENITENTIA* tarto ember az, à ki bűneiből Iſtenhőz ter, az az, A ki bűneit meg eſmeruen, azt meg bannya: Es annac boczanattyat kéri, Es hiſzi Iſten kegyelmeből az Chriſtus érdeme altal: Es többe nem akar azokban ſzanſzandeckal heuerni, Hanem az benne ſzorult bűnőc ellen mindenkor igyekezic tuſakodni: A Satanac es az teſtnec izgataſi ellen ſzüntelen ſegitſegül kéruen az WR Ieſus Chriſtuſnac iora vezérlő ſzent Lelket. Mind ezeknec az Pœnitentia tarto, az az, à meg tért emberben meg kellenec lenni.

Megis az pœnitentiarol: Miczoda, es hany reſſe.

De rőuidebben az Pœnitentiarol imigyis tanyitnac: Hogy az Pœnitentia annit tenne, mint bankodas: Es függene, Hitből, előbi életünknec iora valo valtoztataſaban. Ennec reſzeről nemelly azt mondgya hogy ez kettő: Egyic az bűnnec meg halni: Masic az ellen meg éledni. Ezeket igy magyarazac: Az bűnnec meg halni, azt meg eſmerni, azon tőrődni, azt meg banni, meg vtalni, es minden maga igaſſagatul valo bizodalomtul el ſzakadni. Az Bűn ellen meg éledni kedig, Az Iſten kegyelmere tamazkodni, az Chriſtus érdeme ſzerint, es azbol meg wyiulaſt venni. De kic igy tanyitnac az Pœnitentiarol, azoc az hitet, es az wy életet nem mondgyac ő reſzinec, hanem az hitet az pœnitentianac eredetinec es győkerenec mondgyac, Az wy életet penig, az pœnitentianac gyűmőlczenec, Hogy mint az győkeren fa, es az fan gyűmőlcz, Igy az hiten pœnitentia, es az pœnitentian wy élet terem. Ez mondas ſzerint, Teremczetec az pœnitentianac io gyűmőlczet, *Luc:* 3. Az az, à melly ember hiſzi hogy Iſten kegyelmeben vőtte ſzent Fiaert, Ez iſzonyodic az bűntül, Es ellene Iſten kegyelmere tamazkodic, Es wy életet kőuet. Eztis meg érteni ſzep dolog. De nemellyec az tőredelmeſſeget es az hitet neuezic Pœnitentianac, Es az wy életet mind az kettő gyűmőlczenec. Nemellyec kedig igy tanyitnac, hogy az igaz Pœnitentia fűg az Tőredelmeſſegbe, az Hitbē, es az Wy életben. Ezekről maſſzor es maſunnet értekezhetnec az Iras oluaſoc, Moſt mi elegedgyűnc kőzőnſeges értelmet vennűnc azokrol, az mellyec keuantatnac à meg tért emberben, Arra leg fő gondűnc leuen, hogy mindennap igazan meg tért emberec leheſſűnc, Es ha valaki kőzzűlűnc nem értheteis, az hitből mint ſzarmazzec pœnitentia, es az pœnitentiabol wy élet, Elegedgyec vele Ha czac meg érzijs mindeniket magaba. Annakis itt à ſzelid lelkű hiuec hadgyanac beket, à mint nemellyec forgattyac, hogy az kic nem valaztattac azokban czac ideig valo pœnitentia, es azis fél ſzerint czac az Tőruenyből valo meg rőttentes ſzerint volna. Es hogy az igaz pœnitentia nem az fenyitekből, hanem Iſtenhőz valo ſzerelemből indulhat. Ezeken valo vetekedeſnec, ſem vége, ſem hoſſza, ſem feneke nem lenne. Mi, nem czac tanullyunc az pœnitentiarol, Hanem erre legyen gondunc, hogy vgyan igaz pœnitentiaban éllyűnc, mind egeſz életünkben. Kőnyű ſokat ſzolni az Pœnitentiarol, De igazan pœnitentiaban élni nagy vitéſſeg, Ez az Iſtennec leg dragab menyei aiandeka, kit bizony minden meg nyerhet, valaki az *CHRISTVS* altal kéri az WR Iſtentül, *Ioan:* 16.

Meg halni az bűnec.

Meg eledni az bűn ellen.

Megis mas keppen az pœnitentiarol.

Megis mas keppen.

Mint tanullyuc mi àpœnitentiat.

Ezeken ne verſengűnc.

Mi harom reſſre oztyuc az pœnitentiat.

AZ POENITENTIÁROL azert en moſt vgy ſzoloc, hogy te az Pœnitentia tartaſon mindent érts, valamit Iſten keuan az meg tért bűnőstül: Bűnenec meg vtalaſat: Az ellen à hitnec biztataſat: Es az io czelekedetet. Az mint à Tekozlo fiunac peldaiaban Chriſtus wrunc mind à harmat meg ielente: Aztis hogy előbi gonoſz életen igen keſerget: Aztis hogy Atyanac irgalmaſſagaban bizot: Aztis hogy az vtan Attyanac mint io fiu ſzolgalt, Mind ezeket rőuideden egy ſzoual pœnitentia tartaſnac mondhattyuc. A mint az mai Euangeliomis mindeniket be rekezte, midőn igy ſzolna, Oerűlnec az Angyaloc egy pœnitentia tarton. Kikről iol eſzűnkben vegyűnc Imezt: Hogy à pœnitentia tartas, az az, à meg téres minden naprais minden hiueknee igen ſzükſeges. Azert az harom midőn valakiben wyionnan el kezdetic, mint Zacheusba, Magdolnaba, Palba, Dauidba, az vtannis oztan mindennap annyira meg keuantatic, mint ha mind vntalan wyionnan kezdene el, mind tőredelmeſſeget, mind hitit, mind io erkőlczet, Mert mig az meg romlot teſtben lakozunc, ſoha tőkelleteſee ezekben ſenki nem lehet, az Teſtnec, ez Vilagnac, es à Satañac ſzüntelen valo oſtromlaſi miatt. Az mint minden ſzentec peldaibol meg tettzic, kic mind vntalan kéric bűnőc boczanattyat, Es kiknec bűnőc mindenkor előtte forog, Az mint ſzent Ianoſis

Mindennapi pœnitentiais vagyő.

tanyit

tanyit mouduan: 1. *Ioan:* 1. Ha azt mondgyuc hogy bűnünc nints, hazudünc, ha kedig meg vtallyuc az mi bűneinket, azoc meg boczattatnac mi nekünc. Ismet 1. *Ioan:* 2. En édes fiaim ne vétkezzetec, de ha vétkeznetec, szoszolonc vagyon az Istennel. Lassuc azert mind az haromba mint kellessec mindennap magunkat tartanunc.

1.

*ELS*ő resze az pœnitentianac, az az, à meg tęresnec, Tőredelmeseg, az az, à bűnön valo tőrődes, es keserűseg. Erről pelda Dauid, amà bűnős aszony, *Luc:* 7. kic nagy siraſokat tettec az bűnön valo tőrődesec miatt, Az publicanus ki az ayto meget aluan veri mellêt, es erőssen nyög az bűnnec terhe alatt, *Luc:* 18. Es à szent Pal, ki az wrhoz meg tęruen, minden igassagat, ganeinac iteli, *Phil:* 1. Mely tőrődelmessegre soc keppen indittya fel Isten az embereket: Az Tekozlo fiu kemeny nyaualyac altal indula arra, hogy siratna bűnet, Dauid, Nathan feddese altal, 2. *Reg:* 12. Amaz harom ezer Peter predikatioiara, Zacheus à Christusnac édes szaua altal, *Luc:* 19. Peter egyszer mikor soc halakot czuda keppen fogna, *Luc:* 5. masszor mikor az WR rea tekintene, *Luc:* 22. De főkeppen az igaz tőrődelmesseg szarmazic az Christus halalanac erejeből, melly bennünc az hitnec altala azt czelekeszi, hogy à bűnt meg vtallyuc, annac mijs meg hallyunc, à mikeppen à Christus à bűnőkert meg holt, *Roman:* 6. kinec kinnya es halala velünc meg gondoltattya az bűn melly iszonyu Isten előtt, hogy az, mind ez vilagot el szakaztotta Istentűl, es annyira haragut miatta, hogy męg az ő szerelmes Fianac sem engedne az mi bűneinkert. Kiből valaki Istenhőz nem tęrne, annac az őrőc tűzben lenne őrőc bűntetese. Ezeknec ęrtelmes gondolatibol az irasnac tanyitasi szerint, az Istennec Lelke annyira meg vtaltattya velünc az bennünc mozgo bűnnec vndoksagit hogy vgyan el faradunc alatta valo soc nyőgesec es ohaytasoc miatt, bankoduan ravta, hogy illy io es édes Istenünket annyiszer meg bantanuc. Ez illy tőrődelmessegünknec haszna ez, Hogy az Istent diczőitsűc az ő igaz iteletiben *Pſal:* 11. *Esa:* 57. Es hogy az ő kegyelmenec es az Christus ęrdemenec helt adgyunc az mi sziuünkben *Esa:* 55. *Matth.* 11.

Tőredelmességről

Ekeppen indul.

Actor: 7.

Haßna az tőredelmessegnec.

Ez tőrődelmessegről lassunc egy nihany bizonysagokat: *CHRISTVS* wrunc, es minden Prophetac, es Apostoloc predikaltac à tőrődelmesseget, mikor imigy szoltac: Mond Dauid *Psalm:* 51. Az meg keseredet es meg nyomorodot sziuet, WR Isten, meg nem vtalod. Mond Salomon *Prouerb:* 1. Az bőlczesegnec kezdeti az wrnac félelme. Mond Isten Esaiasnal *Esa:* 57. En azockal lakom kic tőrődelmesec es alazatos sziwel vadnac. Mond Christus wrunc Esaias altal *Esa:* 61. Azert küldet engemet az Isten, hogy az tőredelmes sziuűket be kőssem. Mond Christus wrunc *Matth:* 5. Bodogoc à lelki szegemyec, es, bodogoc kic ehezic szomiuhozzac az igassagot. Es mind ő maga, mind kereztelő Ianos, mind az Apostoloc szűntelen ezt kialtottac, Tęrietec meg, tarczatoc pœnitentiat, es hidgyetec az Euangeliomnac. Kire ő magokis à Prophetac es minden szentec mindennap egesz ęletyekben nagy figyelmetes gondot viseltec szűntelen előttec hordozuan az ő bűnős voltokat, kic miatt midőn akaratyoc ellenis el estec, annyira meg rőttentec es annyira el keserettec, hogy azt mondanac, hogy à bűnnec iszonyusaga, mint az Oroszlan őszue rontotta őket *Esa:* 38. ki miatt Dauid éyielis ordituan agyat el araztotta kőnyueiuel *Psalm:* 6. Mijs kériűc az Istent adgyon igaz tőredelmes sziuet mindennaponis, Es kiualtkeppen midőn el eyt à Satan, az mint Aaront, Petert, es többeket.

Bizonsagoc az tőredelmessegről.

Itt szollyunc azokrolis, kic az ellen vétkeznec. Az igaz tőredelmesseg ellen soc fęlec *VETKEZNEC*, mint az testi Batoroc. Az kep mutatoc: Az ęrdemelec: es à ketelkedőc. Az testi *BATOROC* kikbe nincz tőredelmesseg azoc, kic à bűnnec czelekedetiben győnyőrkődnec, es minden banatyokat ki bankottac, es mint az kőuec meg nem keseredhetnec, hanem inkab meg kemenednec az ő szokot istentelensegekben. Ezekről lasd imez irasokat, Ieremiasnal, 5. 7. 8. mint panaszolkodic monduan: Te vered őket, de nem érzic, te ostorozod őket, de őc nem iobittyac meg magokat, kemenb az ő ortzaioc az kőwnel, es nem akarnac meg tęrni. Esaiasnal 48. igy panaszolkodic: Tudom hogy kemeny vagy, es à te nyakad ollyan mint az vas In, homlokod mint az Ertz. Soc helyen igy szol az iras: Ortzatlan lelkű ebec, kic nem tudnac meg pirulni. Ismet *Esa:* 3. Az ő bűnőket mint à Sodoma kêrkőuessel hirdetic. Ez

Negy fele mint vetkeznec az tőredelmessegellen.

Esa: 56.

fęle-

Az eluelzet es meg lelt

Anno 1581. lettec.

fęleket ſzantalanokat latunc, kic hallani ſem akariac az bűnről valo meg ſzolítaſokat, Es mint egy ſzemtelen gonoſznő, artzul pőc ha iora inted, es mint az eb meg mar érőtte *Matth:* 7. Vadnac ollyac męg mikor betegſegben, fogſagban vadnakis, vagy halalra vitetnekis, nem eſmerhetic bűnőket, mint amaz egy Toluay ki az kíny kőzőttis czuffolta Chriſtus wrunkat, *Luc.* 23. Es ez minap midőn egy ſeant halalra vinnenec, hogy gyermeket el veztőtte, egy iffiu kit egyűt akaztani vittec, magat meg haiagatuan mondot, hogy menyekezőben mennenec. Beczben midőn kęt lopo inaſokat fel akaztananac, az kiſſebike kęt ſzalmat wiaban ſzorituan, kinec egyic hoſzabkab volt az maſiknal, mond az tartanac az akazto fa alatt: vond ki tars egyiket, laſſuc kinec kel előſzer fel hagni az akazto fara, amaz az hoſzabikat talalta ki vonni, es azt akaztottac fel előſzer. Harom nemes Német midőn harmad napig innanac, az egyic le dűl es meg hal, á tőbbi az ő reſzet az vtannis torkaban tőltettec mikor rea került az pohar ſzer. Ez fęle teſti batoroc ſoc ezer fęlec talaltatnac ez vilag ſzerint, kic à menyiuel kemenybec, annyiual kemenben kinoztattya Iſten Tőrőckel, Tatarral, hoharral, auagy egy czoportban haytya az hadban, es ott le vagattya az ebeknec es az madaraknac, à mint â Prophetac ſzantalan helyen kialtnac éffęlec ellen, *Eſa:* 14. *Ierem:* 5. 7.

2. *Az kepmutatoc.* *MASOD* rendben à Hypocritac vadnac, kikbe ſincz tőredelmeſſeg, kic Ioel mondaſakent *Ioel* 1. Czac ruhaiokat nem ſziueket metelic, Es mint Chriſtus wrunc es Eſaiaſis mond: Czac nyelueckel nem ſziueckel kőzelgetnec az wrhoz, *Eſa:* 26. *Matth:* 15. Effęlec ſoc alnoc ſzinuel fedezic iſtentelenſegeket: Az Baluanyozaſt Iſteni tiztelet-nec: Az Vſorat mas ſegitſegenec: â Torkoſſagot baratkozaſnac: à Ragadozaſt tizti ſzerint valo vetelnec, az Paraznaſagot gyarloſagnac, à Reſzegſeget vidamſagnac, à Keuelyſeget es Tekozlaſt tizteſſeges maga tartaſnac es tiztaſagnac neuezuen. Kiről igen kémeny en panaſzolkodic ſoc helyen az Iſten, hogy maſt az melly iora intnec, ő magoc illetni ſem akariac, *Matth:* 23. *Pſalm:* 50.

3. *Az erdemeſec.* *HARMAD* rendben az ęrdemeſec vadnac, kikbeis nincz tőredelmeſſeg, kic az ő tulaydon igaſſagokban biznac. Es ſoha önnön magokat tizta ſziwből meg nem alazzac az Iſten előtt. Illyec az Tőrőkőc, Sidoc, es Papaſoc kőzt valo ęrdemeſec, kic noha ſirattyac bűnőket, es azban magokat vgyan kinozzakis, De miert hogy az ellen viſzont az ő magoc igaſſagat tamaztyac Iſten eleiben, azert ſoha bűnőc boczanattyat nem nyerhetic, à mint az keuely Phariſeus peldaiabol meg tettzic, *Luc:* 18.

4. *Az ketelkedőc.* *NEGYED* rendben vadnac à ketelkedőc, kic az ő rőttenetes bűnőkre nézue ketſegbe eſnec, es az Iſtennec kegyelmes igeretitűl el futnac, es az Caimmal azt kialtyac, Nagyob az mi bűneinc, hogy nem mint boczanatot ęrdemlenenc. Ezeket el tauoztatuan, legyen nekűnc peldanc az tekozlo fiu az tőredelmeſegbennis, à ki igen keſeruaſen ſirata bűneit, hogy azokat ſziue ſzerint vtalna, Es azokbol fel keluen haza tęrne Atyat meg engezteli.

Hamis ertelem az tőredelemſegről. Ier ęrtſűc meg it aztis, melly rőttenetes hamiſſaggal hirdeſſec az papaſoc az Tőredelmeſſeget. Az papaſokis tanyittyac ezt hogy ſzűkſeg tőredelmeſeknec lennűnc, De kęt iſzonyu teuelgeſſel meg elegyitic. Egyic ez: Hogy azt mondgyac, hogy az bűnőn valo banat elegedendő legyen, āz az, olly tellyes legyen, hogy az bűnert eleget teheſſen. Maſic ez: Hogy az elegedendő banat az bűnnec boczanattyat ęrdemli. Es miert hogy ſenki nem tudhattya ha elegge bankodhatotté az ő bűneről, hadgya Iſtenre ha meg boczattyaé bűnet, kibe ketelhednijs ſzabad volna. Ezt tanyituan nem tudgyac mit mondnac. Mert ſoha ſenkiben ſem banat, ſem egyeb ioſzag nem lehet olly nagy, ki eleget tehetne az mi bűneinkről, Es houa inkab őregbedic az banat bizodalom es vigaztalas nekűl, annyiual inkab el burittatic az ember az kętſeggel, es el merűl az halalba. Az banat altal kedig bűn boczanattyat varni, rőttenetes gyalazattyara vagyon az Iſten Fianac, kinec egyedűl valo kíny ſzenuedeſe fizette meg ez vilag bűnet. Hanem az tőredelmeſſeg arra valo, hogy az altal keſzíteſſűnc az bűn boczanattyanac el vetelere, helt aduan bennűnc az Iſten kegyelmenec, es az *IESVS CHRISTVS* ęrdemeben valo bizodalomnac. Ezeket az pœnitentianac egyic reſzeről az tőredelmeſſegről tanulanc, Maſic reſzerőlis ſzollyunc.

Mire valo tehat.

M

Maſic

II. Az Hitről.

MASIC reſze az pœnitentianac az *HIT*, az az, az Iſten kegyelmes igeretiben valo bizodalmunc, az Chriſtus altal, bűnunc boczanattya meg igazulaſunc es őrőc ęletűnc felől. Az Papiſtac az Hitről igy ſzolnac: Az Hit à leki eſmeretnec bizonyos volta, az iutalomnac varaſaba az ęrdemert, Ezt hirdetni Iſten ellen valo karomlas, es à ſzent Pal tanyitaſaual ellenkezic, ki igy ſzol *Epheſ:* 2. Kegyelemből iduőzűltetec hitnec altala, es nem ti magatoktul vagyon, Iſten aiandeka. Ez az igen meg keſeredet ſziuűknec nagy vigaztalas, hogy Iſten ſem elegedendő banatot, ſem emberi ęrdemet nem keuan, Hanem olly kedues az ő ſzent Fianac aldozattya, es à añyi fizeteſűnc lett az altal az mi bűneinkről, hogy azzal ſzinten meg elegedet, Es azert ha czac kitſiny tőredelmes es benne bizo ſziwel folyamunkis hozza, meg igazulaſt talalunc ő altala, ha czac annyi volnais mint az muſtar mag, *Matth.* 17. Pelda amaz atya ki azt monda: Hiſzem Wram, de ſegits hogy hiheſſem, *Marc:* 9. Az *Cruciger* Ianoſis halalakort igy ſzola: Wram kitſiny hittel hiwlac ſegitſegűl, de azert igaz hittel. Pelda az Reguluſis az kitſiny hitben, *Ioan:* 4. Az Apoſtolokis, kic kértec, hogy az WR őrégbitſe hitet, *Luc:* 17. Eztis iol meg ęrtſűc, Hogy ha á Chriſtusba nem hinnenc, ſemmikeppen nem férne az Iſteni igaſſagahoz, hogy meg boczatana bűneinket, Mert ő fizetet meg érőttűnc, es azt bozzanc kell kapczolnunc, es az altal kell Iſten kegyelmehőz folyamnűnc, Azert erreis mindennap igen nagy gondot viſellyűnc, hogy bizhaſſunc az Iſten Fianac ęrdemeben, es az altal az Iſten kegyelmeben, Kiről ſoc bizonſagockal erősitſűc tőredelmes ſziuűnket, Mint mond ſzent Peter: Minden Prophetac ezt bizonyittyac, hogy minden bűne boczanattyat veſzi, valaki hiſzen ő benne, *Actor:* 3. 10. Nagy nyiluan az Iſtenis eſzt kialtotta: Ez az en ſzerelmes Fiam, kiben meg nyugottam, *Matth:* 3. Mond Chriſtus wrunkis: *Ioan:* 3. Vgy ſzerete Iſten ez vilagot, hogy az ő Fiat ada êrőtte. Szent Palis mond, 1. *Timoth.* 1. Szűkſeg êhőz hozza ragazkodnunc, hogy az Ieſus Chriſtus az bűnőſőknec iduőſſegekre iőtt ez vilagra. Es mond imilly édes ſzotis, Az Chriſtusban azert igertetic ingyen az iduőſſeg, hogy bizonnyal varhaſſuc azt, *Roman:* 4. It vedd eſzedben, hogy nekűnc iollehet mindeneſtűl ingyen, De az Chriſtuſnac nem, mert ő neki minden adoſſaginkert meg kellet fizetni, *Eſa:* 53. 2. *Corinth:* 5. Ezeket az mai peldakis ſzepen meg ielentic, mert mint az Iuh, es à pénz el veſzettec valanac, de az paztor ő maga futot az Iuh vtan, es vallara veuen haza viſzi, Az Atyais az el veſzet fiat ęrdeme kiuűl fogadgya haza, az ő Atyai kőnyőrűletiből, Igy czelekeſzic Iſtenis azockal, kic ſzent Fia altal hozza folyamnac. Ezt tanulyuc az Pœnitentianac Maſodic reſzeről, az Hitről.

III. Az Wy eletről.

HARMADIC reſze az Pœnitentianac, az az, meg tęreſnec: az wy, kegyes, igaz, es iozan ęlet, mellyel meg bizonyittyuc, hogy wy teremtet allatoc vagyunc az Chriſtusba, *Roman:* 6. Erről igy tanyitot Kereztelő Ianoſis, Teremtſetec az pœnitentianac mélto gyűmőlczet. Egy nihannac mondta Chriſtus wrunkis, *Ioan.* 4. 8. Mentnyel, es ez vtan ne vêtkezzel. Az Tekozlo fiuis aianla hiw ſzolgalattyat, Soc helyen igy tanyit az iras, Hogy az baluanyozoc, ragadozoc, paraznac, reſzegeſec, nem mehetnec az Iſtennec orſzagaban, 1. *Corinth:* 5. Es hogy Iſten az bűnőſőket kikben nincz pœnitentia, meg ſem halgattya. Tehat á Hit mellet az wy ęletreis ſzorgalmatos gondot viſellyűnc mindennap, kiben noha akaratunc ellennis ſokſzor el eyt az Teſt, à Satan, es è Vilag, De mindenſzer igyekezzűnc wyiobban ſzent ęletet kőuetni.

Az meg tereſnec harom reſzerőlva lo bizonſagoc, kik be egyſzerſmind intetűnc mindenikere.

MIND ez Harom reſzről ſzantalan nemes inteſeket talalunc az Prophetaknal, es az Apoſtoloknal. Szent Pal maga felől illy bizonſagot teſzen, *Actor.* 20. Vallaſtottem nyiluan es hazankent Sidoknac es Gőrőgőknec, az Iſtenhőz valo meg Tęreſről, es az mi wrunc Ieſusban valo Hitről. Iſmet *Actor:* 26. Minden tartomanyokban hirdettem hogy Pœnitentiat tartananac, es az Iſtenhőz tęrnenec, à pœnitentianac mélto gyűmőlczet teremtuen, Es mond: *Galath:* 5. Az Chriſtus Ieſusban az Hit haſznal, melly ſzeretetnec altala czelekeſzic. Mond Kereztelő Ianoſis: *Matth:* 1. Tarczatoc pœnitentiat es hidgyetec az Euangeliomnac. Chriſtus wrunc męg az Iteletről is ezt tanyitotta, hogy ackor aztis mondana: Tauozzatoc el en tőlem kic alnokſagot czelekeztec, *Luc:* 13. Ezekből im ęrtyűc mi legyen az Pœnitentia. Kiről Chriſtus wrunc ma igy ſzola: Oerűlnec az Iſtennec Angyali egy pœnitentia tarto bűnőſőn; Es kiről ő ma

gais

Az eluelzet es meg leſt

gais az Iſten meg eskűſzic, monduan: Elec en, nem akarom à bűnőſnee vefzedelmet, Hanem hogy pœnitentiat tarczon, az az, meg tęrien, es ęllyen.

MIT TANVLANC.

AZ Harom peldanac, az el veſzet luhnac, Penznec, Fiunac magyarazattya vtan, Az pœnitentiarol ſzolanc. Az pœnitentia egy ſzoual magyarul banatot iegyez. De fő keppen vetetic az Iſtenhőz valo meg tęreſert, melly banat nekűl nem lehet. Az meg tęres kedig haſonlatoſſag ſzerint mondatic: Hogy mint à ki nem io vtra indult, es neki kialtnac, hogy mas vtra tęrien, az meg banuan hogy az gonoſz vton hiaban faradot, őrőmmel tęr az io vtra, Igy az Iſtenis ſzent Fia altal az őrdőg vtarol az ő maga vtara tęrit. Erre valo az Iſten igeienec az Tőruennec es az Euangeliomnac ſzűntelen valo predikallaſa. Hogy mind vntalan azokra mint egy vtannunc valo kialtaſra, es az ſetetſegben fel tett lampaſ a figyelmezuen, tęrten tęrnenc az Iſten akarattyanac kőueteſere, az az, mind vntalan tanulgatuan, azbol igyekeznenc vtalni bűneinket, Es az ellen ſzűntelen meg ragadni az Ieſus Chriſtus ęrdemet hittel, Es kegyes, igaz, iozan, tizta ęletet kőuetuen: Rőűideden iol vitezkeduen meg őriznűc hitűnket es io lelki eſmeretűnket. De mind az Harom pelda, az el veſzet luh, Pénz, Fiu, azt ielentic, Hogy mig Iſten bennűnc meg nem keres, addig ſoha hozza nem tęrhetűnc. Azert haſonlit Eſaiaſis, ſzent Peteris mindent az el teuelyedet luhhoz. Azett ſzűkſeg az WR Iſtent kérnűnc, hogy ő felſege tęritſen megis, es az meg tęritesben tartſon meg mind vęgiglennis. Moſtis ezen kőnyőrőguen mondgyuc el imez kőnyőrgeſűnketis.

Eſa: 53. 1. Pet: 2.

Imadſagat kereſd meg az Maſodic Predikatio vtan.

MAS PREDIKATIOIA EZEN Euangeliomnac.

¶ *Enekit az Első Predikatio előtt laſd.*

Hozza iarulnac vala kedig minden Satzoltatoc es bűnőſőc, hogy őtet halgatnac, &c.

Az elſő Predikatioba ſzolanc ez Euangeliombeli Harom peldanac magyarazattyarol, Es az Pœnitentiarol. Immar ez vtan ſzollyunc egy nihany Tanuſagokrol.

AZ TANVSAGOKROL.

Mind à harom pelda mint iedzi a bűnőſőket.

DErec Tanuſagunc ez Euangeliombol czac az *BŰNŐSŐKRŐL* leſzen, miert hogy mind az harom pelda czac azokat peldazza: Az el veſzec luh, à bűnben eſet embert: Az el veſzet Dragmais azont iedzi: Az Tekezlo Fiuis azon keppen. Mert à ſzegeny emberi nemzet, mint az tudatlan barany az őrdőgnec erdőiebe vgy bolyog, Es az minemű ſzep Iſteni kepet reanc őntőt vala mint egy Pénzre vagy Dragmara az Iſten, Azt immar el koptattuc es el roſdaſitottuc, ſőt vgyan el veſztettűc: Es mint az Tekozlo fiu, minden ioſzaginkat az őrdőguel egyűtt el tekozlottuc. Igy azert mind ez Harom pelda czac az bűnőſőket peldazza. Melly bűnőſőket hogy iol meg eſmerheſſűnc, roloc imilly renddel ſzollyunc.

† Fő tanuſag àlbűnőſőkről, illy rendel leß: ¶ Előßer à gonoßban melly io gyarant edeſkedgyec az bűnbe beuerő.

† *ELŐSZER* arrol ſzollyunc, à bűnős mint édeskedic az bűnben, az az: Az őrdőg minemű édeſſeg, haſzon, esgzőnyőrűſeg alatt vigye az embert à bűnre: maga minden bűn nagy rőttegeſſel, ſoc karral, faydalommal, es veſzedelemmel rakua. Azert valaki az

ki az bũnben édeskedic, az, ördögnec rabia, es Istennec el teuelyedet Iuha, el veszet Fia, es vgyan meg holt embere.

MASODSZOR arrol szollyunc, hogy noha ezeket igen szannya az WR Isten, de azert czac à mód altal tęriti öket hozzaia, à minemũt ö szabot. Elsö modgya kedig, hogy szoualis, vereseggelis meg fenyitse. Masod, hogy kegyelmessegeböl bũne bo czanattyat hirdesse szent Fia altal, Az kic ezt veszic, iduözũlnec, à kic nem, el karhoznac. *Mi moddal tericze, Es mi ockal fogadgya Isten à bũnöst hozza.*

HARMADSZOR szollyunc öt fęle bũnösökröl, kiröl igen szep tanusagoc kö uetköznec. I. Elsö bũnösöc az ęrdemesec. II. Masod az Testi Batoroc. III. Harmad â kep mutatóc. IIII. Negyed az ketsegben esettec. V. Oeröd az pœnitentia tartôc. Kiknec negye ha meg nem tęrnec, el karhoznac. Az ötödic immaris meg igazult. *Oet fele bũnösröl*

NEGYEDSZER szolunc az Istennec czudalatos Atyai irgalmassagarol az pœnitentia tartokhoz. De erröl czac az mai harom peldac szerint szoloc. Mind ezekböl hasznunc az legyen, hogy esmeriũc meg mi magnnkat el veszet Iuhoknac, el veszet Pénznec, es el veszet Tekozlo Fiunac lenni: Az WR Istent penig esmeriũc meg az ö szent Fiaual, mi kegyelmes Istenũnknec, mi vtannunc farado paztornac, mi tiztogato Anyanknac, es kegyelmes Atyanknac lenni, ki soha senkit el nem vét, valaki hozza iaruluan, szent Fia altal neki esedezic. *Az Istennec irgalmassagarol à bũnösökhöz.*

AZ ELSö TANVSAGROL.

AZ Bũnnec czalard edessegeröl, Es annac veszedelmes voltarol, kibe az ember melly igen be merült, es azert melly igen nehezen vonhatni kijs belöle, söt czac pœnitentiara tęritenijs melly nehez legyen, mayd meg lattyuc. Hanem elöszer megis ęrtsũc meg köuetkezö tanusaginkat, Es aztis, miert kellessec most ezekröl szolnunc. Miert hogy az mai Euangeliom szinten harom pelda altal szol az Istennec io voltarol, az meg tęrendö bũnösökhöz, kiket szent Fia altal nagy örömmel es io kedũel fogad haza, Annac okaert hogy mijs mindnyaian fel tudgyunc à bũnböl serkenni, Az bũnnec es az bũnösnec mi voltarol böwen illy renddel szoloc.

Elöszer meg tanullyuc, az Bũn édes iz alatt melly mérges allat legyen, Es minemũ holt eleuenne az embert tegye. Masodszor, az Istennec minemũ rendelt módgya legyen az bũnösöknec meg tęriteseben, kiböl meg ęrtyũc, à kic meg tęrnec, mint ęllyenec, es à kic meg nem tęrnec, mint veszenec. Harmadszor, söt rendbe rekesztũnc minden fęle bũnösöket. Ezekböl az bũn felöl szũkseges dolgokat hallunc. Vtol emlekezũnc az Istennec irgalmassagarolis, Ier szollyunc az bũnnec édesgeteseröl most. 1. 2. 3.

ELÖSZER ezt vegyũc eszũnkben, hogy az bũn igen édesgetteti magat, Es az embert édessege miatt szorgalmatossa teszi az bũnnec tzelekedetiben, vgy annyira hogy az bũnnec nagy soc terhet es faratsagatis semminec tartya, mind addigis, miglen az Istennec kemeny tũzes haragiat nem lattya fel geriedni, mint à lopo, toluay, parazna, reszeges, vsoras, bosszu allo, keuely, menyi gonddal futtya gonossagat, maga miatta röttenetes dolgokat kell szenuedni. Ez kedig igen czudalatos alnoc mestersege az ördögnec, hogy tizta merö mêrget édes izzel elegy adgya az embereknec, mert noha à mi meg vakult elmenknec, es meg senyuett sziuũnknec tessec, hogy io az bũn, az vęrkorsagos auagy hideglelö embereknec tettzic hogy igen hasznal az soc viz ital: Maga minden bũn meg szomorittya az embert, ha senki nem latnais, es röttegteti, es soha el nem titkoltathatic czac egyis, ki miatt mind Isten elött, mind Angyaloc es emberec elött, az embert meg szegyeniti, meg nyomorittya, meg öli, es sokakat karhozatrais sillyest. Euanac midön à Satan mutogatna es felötte igen diczerne az almat, noha aznal hituanb, izetlenb, keseruesb ott nem volt, Söt imè minden faydalom, nyaualya, es öröc tũznec kinnya, öröc halal, öröc veszedelem volt benne, De megis aznac nagy keuansaga miatt vgy tettzet hogy mindennel iob, es gyönyörũsegesb volna. Igy Dauidot midön à Satan izgatna Bersabe aszonnac szerelmere, vgyan éget *A bũn noha rut, keserues, es veszedelmes, de megis szepiti, edesgeti, es gyönyörketteti magat. Nagy alnoc mesterseg ez.*

Az el ueſzet es meg lelt

nagy kenanſaga miatt, es noha ſockal ſzepb feleſegi voltac, de azoc ſemminec tettzet tec miatta, Ez fęle dűhős, mérges, dőglőletes, vtalatos, es veſzedelmes vakitaſa minden fęle bűnhőz, minden emberekbe ſoc vagyon à Satannac. De kiualt keppen azok ban ezec igen rőttenetes, kic wyionnan nem ſzűlettec, es kic à Satantul az bűnhőz kőtőztettec. Erről ſzent Palis tanubizonſagot teſzen, ki az Epheſusbelieket intette, hogy èffęle oktalan homalyos ęlettűl óynaiac magokat, monduan: Igen es igen kérlec az WRnac altala, hogy ennec vtanna ne viſellyetec ęleteteket mint az egyeb poganoc viſelic ęleteket, az ő elmeieknec hitſagos voltaban, kiknec gondolatyoc meg ſetetedet, es kic el idegenűltenec az Iſtení ęlettűl, es az tudatlanſagnac miatta melly ő ben nec vagyon az ő ſziueknec kemenyſegeiert, kic minec vtanna teſti batorſagban eſtenec, ő magokat attac faytalanſagra, minden tiztatalan czelekedetekre, mellyeket telhetetlenűl űzic. Ezt mondgya Salomonis, *Prouerb:* 10. Az bolond meuetſeggel czelekeſzi az bűnt, az az, őrűl az eſze veſzet ember az gonoſzon, maga veſzedelmere valot czelekeſzic. Ha ſzolſz neki hogy ne miellye, felőtte igen banya, mert ő immar àhoz edeſedet, azt ſzereti, es azban győnyőrködic. Erről Ieremiaſis igen panaſzolkodic, monduan: Kinec ſzollyac, es kinec tegyec bizonſagot, hogy meg hallya? De ime kőrnyűl meteletlen az ő fűlőc, es nem halhattyac, Ime az WRnac beſzede ő naloc ſzidalom, es meg vtaltac. *Ierem:* 8. Senki ninczen ki bankodgyec az ő gnoſſagan, es ezt mondanaia: Mit miuellyec? minnyaian az ő futoſaſokban futnac, mint az űtkőzetben ſzelhűt lo. Illyen rőttenetes termeſzetű az bűn, ki ennyire el vakitotta es idegenitette az embert az WR Iſtentűl. Melly vakſagban à kic megis ęlnec, ezeket az iras hol taknac neuezi. Mint ſzent Palis 1. *Timoth:* 5. mondgya: Az melly őzuegy aſzony teſti győnyőrűſegben ęl, az keſzen meg holt, noha ęl. Iſmet *Epheſi:* 2. Az Chriſtus immar titeket meg eleuenyitett, midőn meg holtatoc vala az vétkeknec, es bűnőknec miatta, mellyekben forgottatoc az előtt, ez vilagi ęletnec miuolta ſzerint, á feiedelemnec, az az, az őrdőgnec akarattya ſzerint, ki moſtis hordozza az engedetlen embereket: kic kőzőtt ez előtt mijs forgunc vala mindnyaian, az mi teſtűnknec gonoſz keuanſagibã, azokat czelekeduen, à mellyec teſtűnknec es keduűnknec kellenec vala, Es termeſzet ſzerint haragnac valanc fiai, mint az tőbbijs. Az moſtani Euangeliombis az Tekozlo fiut holtnac neuezi az Atya, monduan: Meg holt vala es fel tamada, el veſzet vala, es meg talaltatot. Azert egy ſincz Iſten előtt eleuen azokban, valakic az bűnben győ nyőrűſeggel heuernec, hanem mind meg holt emberec azoc, őrdőgnec rabiai, Iſteñec el teuelyedet Iuhai, es vgyan meg holt fiai. Kiket az WR Iſten nem kűlőmben ſzan, mint az édes Anya az ő meg holt gyermeket ſzannya, es ſirattya, es iaygattya, Azon keppen keuannya fel tamadaſokatis es ęletyeket, Mint Ezechielnel 18. mondgya: Vę lede hogy győnyőrkedgyem az iſtentelennec halalaban vgy mond az WR Iſten: Es nem inkab hogy meg tęrien az ő vtarol, es ęllyen. Chriſtus wrunc melly keſerueſen ſirattya Ieruſalemet, az meg holt Lazart, mint ohaytot fohazkodot az őrdőngőſőkőn, nemakon, ſűketeken. Ezt ielenti az el veſzet Tekozlo fiuñis, kit az Atya holt gyarant tart vala ſokaig, azert rayta ſokaig bankodec, de midőn fel tamatt volna az bűnből, es hozza tęrt volna, nagy őrőmmel hozza fogada, es vigan lakec vele. De az WR Iſten ennelis ſockal inkab eſedezic az emberi nemzeten, à mint Eſaiaſnal vagyon, kőnyuenec 49. reſzebe, Hogy męg az Anyanalis inkab eſedezic ő mi raytunc, es ſoha el nem feleythet minket. Ez Tanuſagnac haſzna ez: Hogy noha ſoc édes iz alatt vonſzon à Satan ſoc bűnőkre, baiolaſra, baluanyozaſra, hazaſag tőreſre, buialkodaſra, reſzegſegre, ragalmazaſra, irigyſegre, boſzu allaſra, De azt az édeſſeget őrdőgi hazug czalardſagnac eſmeriűc, á mint Adam czalatkozaſabol ęrtyűkis, érezzűkis, Es minden bűnnec bűnteteſeből lattyukis melly ſoc temeny ezer méreg volt egy keues édes iz alatt, kit éreznec áffęlec, à kiket fogſagban kinoznac hol egy hol mas bűnőkért. Azert kériűc az Iſtent ſzűntelen, ne hadgyon meg czalatkoznunc ſemmi édeſſegenec mutogataſaual, Hanem eſmerteſſe meg Adamnac es ez egeſz vilagnac illy nagy romlaſabol, es ennyi ſoc oſtorozaſabol, Es az ő ſzent Fianac igen rőttenetes kin ſzenuedeſeből, Es az őrőc karhozatnac bűnteteſeből, Hogy az bűn rőttenetes Iſten előtt, azt erőſſen vtallya ő ſzent felſege, es annac az ő bűnteteſe miatt rőttenetes eſni

A gonoß nehezli à tora valo inteſt Ierem: 6. es 8.

Holt ember az bűnben heuerő.

Iſten az bűnben megholtat ßanya es ſirattya.

Haßnunc ezekből.

Szűntelen kériűc ezt.

Iſten

Iſten kezebe, Es kériűc ezekből mind vntalan inditſon olly ſziuet bennűnc, kiuel vtalhaſſuc męg czac az bűnnec mozgaſitis az mi ô Adami teſtűnkben, Es ôltőzteſſen fel az wy Adamban az ő ſzerelmes Fiaban, ęleſſzen, eleuenitſen, es wyitſon meg ő benne, Hogy érezheſſűc, melly draga, melly édes, melly io, melly gyönyőrűſeges tſac moſtis, czac el kezdenijs az Iſtenes ęletet. Bizony mint à Tekozlo fiu ſoha elegge valo édes őrőmet meg nem mondhatta volna, midőn az Atya le vetkeztetuen minden vndoc őltőzetit, nagy tiztelſſegeſen haza fogatta őrőc fiui méltoſagra: Igy ſenki nyelwel meg nem mondhattya, melly igen édes, lelec ſzerintis meg ſzabadulni az bűnnec keſerűſegeből, mellyec mint az hoharoc éyiel nappal kinozzac az lelki eſmeretet, féltetuē ez vilagi ſzegyentűl, es veſzedelemtűl, es az węghetetlen őrőc karhozattul. Eñec iſzonyuſagatul oltalmazzon meg az WR Iſten az ő ſzent Fia artatlanſagaba valo őltőzeſűnc altal, Amen. Immar laſſuc maſic Tanuſaginkat, Arrol: Noha Iſten ſzannya azokat es ſirattya kic meg holtac az bűnben. De mint az Tekozlo fiunac Atya meg vara hogy fia hozza tęrne, Igy Iſtenis meg tęreſt keuan, Es czac az meg tęrteket fogadgya hozza, Kiről valo tanuſaginkat illy kérdeſen kezdgyűc el: Miert nem tęrit Iſten mindeneket meg az ő bűneből?

MASIC TANVSAGROL.

Miert nem tęrît meg Iſten minden bűnőſőket?

It immar iol eſzedbe vedd, Miczoda modot rendelt ő, es melly ſzep igaz vtat ſzabot ő az meg tęritesben. Ezben kęt modgya vagyon, Egyic hogy fenitſen. Maſic hogy ſzep ſzoual intſen. Az kic ezeket meg fogadgyac, azokat meg tęrîti, à kic nem fogadgyac, azokat meg bűnteti őrőc karhozattal. Kiről ſzollyunc megis nyiluabban. Előſzer ſzoloc az Fenyiteſről, es az vtan à Vigaztalaſrol. Előſzer ſzokta az WR Iſten az bűnben eſett embert fenyiteni, az ő akarattyat neki meg ielentuen, es az ellen valo vétket, es haragiat, Es az tanyitas mellet gyakorta ſzokta megis oſtorozni, Pelda Adam, Dauid, kiknec meg ielente bűnőket, es az ellen valo haragiat, es mindgyart kemeny oſtoratis reaioc erezte. De vgy hogy azoc kőzőtt az ő meg remült ſziueket kegyelmeſen megis Vigaztalta, igeruen bűnőc boczanattyat, es őrőc ęletet, kiknec az fenyitec es oſtor, czac zabolazaſokra lőn, hogy félnec az alatt az Iſtent, kic midőn féluen őtet hozza tęrnenec, igere nekic őrőc ęletet ſzent Fiaert. Ezeket ęrczűc meg nyiluabban. Mondam hogy előſzer ſzokta az WR Iſten az bűnőſt meg Fenyiteni, meg ijeztení, es meg rőttentení, midőn az ő Tőruenyet, ſzentſeges akarattyat, es paranczolattyat predikaltattya nekic, Es midőn az ő rőttenetes atkat, es haragiat hirdetteti azoc ellen, kic az ő paranczolattyat meg ſzegic: Igy predikalla Iduőzitőnkis *Matth:* 23. az Phariſeuſoknac es egyeb kep mutato ſzines iamboroknac nagy ſoc iayt, es è ſoc iay mellet elő ſzamlala ſoc fele bűnőketis, es ha meg nem tęrnenec őrőc veſzedelmeketis, kickel akarta őket el rőttentení az ő bűnőktűl, kikben vakmerő keppen heuernec vala, Igy tanyita Kereztelő Ianoſis *Luc:* 3. Ezt paranczollya az WR Iſten az tőb Egyhazi ſzőmelyeknekis, *Eſai* 58. monduan: Kialts erőſſen, Ne kémeld, Emeld fel az te ſzodat mint à Trombitat, es hirdeſd az én nepemnec gonoſſagat. Ha kedig valamelly Egyhazi ember ezt nem műuelne, azokat hurogattyac megint à Prophetac, hogy őc nema ebec volnanac, kic nem vgathatnanac, es meg vakult őr alloc volnanac, kic vigyazuan ſemmit nem latnanac, Es érőtte kemenyen fenyegeti az WR Iſten őketis, Ezechielnel, monduan: Iay àffęle paztoroknac, kic czac ő magokat legeltetic, De az Iuhokat nem akariac legeltetni, Az erőtleneckel nem bantoc, es az betegeket meg nem gyogyityatoc, az ſebeſeket meg nem kőtőzitec, az el teuelyetteket hatra nem hozzatoc, es az veſzetteket meg nem kereſitec. Szent Palis ezt mondgya: Iay ennekem ha nem predikalloc. Predikalta kedig őis az Iſtennec nagy haragiatis, monduan: *Romã:* 1. Meg ielenic az Iſtennec haragia menyből, az embereknec minden iſtentelenſegec es hamiſſagoc ellen, Moſtis azert ezzel tartoznac mindnyaian, hogy ſenkinec bűnet el ne titkollyac, hanem kialtſac, fedgyec, es dorgallyac. Melly kialtaſnac imez az haſzna, Hogy midőn az bűnős ſokſzor hallya az ęlő Iſtennec Tőruenyet, paranczolattyat

Ket modgya Iſtennec az meg tęritesben.

Eſa: 58.

Ezechiel: 34.

1. Corinth: 9.

2. Timoth: 4.

Az eluelzet es meg leſt

Actor: 2.

es fenyegeteſet, es vęghetetlen oſtorat, az Tőruenyből meg eſmerí bűnős es vtalatos voltat, es az fenyegetesből el íjed, el reműl, es mint az Tekozlo fiu, az oſtor alatt magaban tęruen, bűnein bankodic. Igy iaranac ſokan azoc kőzzűlís, kic az Chriſtuſt dűhőſſegekben fel feſzítettec vala, kiknec midőn Peter ki ielentene vétkeket, el íjedenec, es ſzíuekben meg űtkőzenec, es mondanac Peternec es az Apoſtoloknac: Mit tegyűnc atyamfiai firfiac? Es meg tanyítac őket mint kell Chriſtus altal meg engeztelní az WR Iſtent. Igy íjedtenec vala meg Adamís, Caín, Dauíd, az Niniuebeliec, es ſokan tőbbec, midőn meg eſmertec volna vétkeket, es az Iſtennec rőttenetes haragiat azoc ellen. Ez azert haſzna az Iſten paranczolati predikallaſinac, hogy azbol eſmerie meg az ember, Miczoda az bűn. De az tunyakban, azokban kic ritkan tanulnac, ritkan imatkoznac, nem vígyaznac, ſokakat annyira meg kemenyít az dűhős őrdőg, hogy mikor niha niha beſzellikis előttec az Iſten paranczolattyat, az ő haragiat, az ő oſtorat, azt őc ſemmínec tartyac, es czac alommal es ſzunyadſaggal mulattyac. Mint az Tekozlo fiuis ſemmit nem gondola az Atya beſzedeuel es inteſeuel elein, hanem vęgre az nyaualya ſerkenti fel. Annac okaert az WR Iſtennekis *MAȿ* módgya is vagyon az fel ſerkentesben es az meg remitesben: Mert valamiuel fenyegeti, azt megis koſtoltattya velec: betegſeget, ſzegenyſeget, ſzegyent, fogſagot, czigazaſt, fogvonaſt, vereſeget, es egyeb nyaualyat hoz reaíoc, az kemenyekre kemenybeket, az hamar tęrőre lagyabbat. Nem azert hogy ezekben el akarna őket veztení, Mert ha veſzedelmet keuanna, egy ſzem pillantasba et ſillyezthetne őket, Hanem így akaria magat az bűnőſſel meg eſmertetní, az ő bűneit magaual meg vtaltatní, banní es ſiratní, miert hogy külőmben nem akara magat eſzeben venní, à mint ſzent Palis mongya, 1. *Corinth*: 11. Ha mi magunc meg probalnuc magunkat, à bűntetes nem ſzallana reanc, De maga mikoron meg bűntetetűnc, az Wrtul meg oktattatunc, hogy ez vilaggal el ne karhozzunc. Igy az Tekozlo fiunakis ſokat haſznala az nyomoruſag, mert azbol kezde meg beczűlní az ő édes Atyat. Azert ſzerzette az WR Iſten à feiedelmeketis hogy nem czac maſnac peldaiara bűnteſſec meg az gonoſzokat, hanem hogy az bűntetesből az bűnős toluayis, lopo, parazna, reſzeges, ſzitkos meg eſmerie magat, es az gonoſz czelekedettűl meg ſzűnnyec, Es ha az teſtí bűntetesben meg halnais, de az *IESVS CHRISTVS* aldozattyaban bizuan, bűne boczanattyat kérie es őrőc ęletet hidgye. Tehat à kít oſtorockal oktattís az WR Iſten azokatis bekeuel tűríec, meg gondoluan hogy à mit ſzenuednec, meg ęrdemlettec: Es ímezt mondgyac Micheas prophetaual, *Mich*: 7, Az wrnac haragiat hordozom, mert vétkeztem ő elle ne. Es Dauíd Kirallyalis eztiz mondgyac. *Pſalm*: 118. Io ennekem, mert meg alaztal engemet, hogy tanulnam az te meg igazitaſodat.

Az fenyegetes mellet, oſtorralis tanit az Wr Iſten

Haßna az oſtornac.

Mas modgya az meg teritesbe, ßep ßo, igeret, es adomany.

†*Iſac à Pœnitentia tartokat vigaztallya az Iſtẽ.*

Matth: 11.

Maſodſzor az meg tęritesben illy módgya vagyon az WR Iſtennec, hogy ſzep ſzo altalis, igeretec es adomanyoc altalis ſzoktattya hozzaia az embereket. †Az kic azert pœnitentiara tęrtec, es ſzíuekben meg keſeredtec, azokat az WR Iſten nem fenyegeti, hanem vigaztallya, Euangeliomot, az az, őrőmet predikaltat nekic, es bűnnec boczanattyat hirdetteti nekic, Mint amaz bűnős aſzonyi allatnac monda, *Luc*: 1. Meg boczatnac teneked az te bűneid, az te híted iduőzitet meg tegedet, mennyel bekeuel. Azonkeppen monda maſiknakis. *Ioan*: 8. Menny el, es ez vtan ne vétkezzel. Zacheuſtis igen édes es győnyőrűſeges ſzoual es biztataſſal fogada, ſemmibe őtet nem rőttentuen, miert hogy ő magaba az előtt ſokat nyőgőt bűnei alatt, Igy Máthétis, igy az ő tarſokatis, Es nyiluan vgyan minden bűnőſőket hozzaia hiw, monduan: Iőyítec en hozzam mindnyaian, kic terhelue vattoc. Szent Palis igen ſzep ſzoual aianlya az bűnőſőknec à Chriſtuſt, 1. *Timoth*: 1. monduan: Bizonyos beſzed ez, es minden keppen mélto erre, mellyhőz ragazkodgyunc. Hogy à *CHRISTVS* Ieſus iőtt legyen ẽ vilagra, hogy à bűnőſőket iduőzitſe, kic kőzzűl elſő en vagyoc, De azert kegyelmezet ennekem, hogy en raytam előſzer meg mutatna á Ieſus Chriſtus minden ő kegyelmeſſeget, hogy pelda leñec azoknac, kic hiendőc volnanac ő benne az őrőc ęletre. Pal mellet erről peldanc kedig Dauíd Kiralyis, Manaſſes, Nabuchodonozor, Peter, Magdolna, amaz Toluay, es ſokan tőbhec, mert ſoha czac egyis el nem vetteteț azoc kőzzűl, kic az Iſtenhőz tęruen hozza fohazkottac, Erre legyen nekűnkis nagy gondunc

hogy

hogy oſtor es kínozas nekűl czac az ő igeienec hallaſabolís hozza tęriűnc: Ha ſzoual nem tanulunc, nem tehet egyebet meg kel haragudní, es meg kel oſtorozní, mint az Atya meg oſtorozza gyermeket, Akar oztan czac azbol indulnanc fel Iſtenhőz valo meg tęreſre, mint az Tekozlo fiuis meg tęre az nagy nyomoruſagbol Atyahoz.

Senki kedig ne hitetlenkedgyec mint Cain, ki azt mondgya: *Geneſ:* 4. Nagyob az en vétkem, hogy nem mint az Iſtennec irgalmaſſaga, hazugſag ez: Mert az WR Iſten az ő ſzent Fiat azert kűldte ez vilagra, hogy ez vilag meg tartaſſec ő altala, *Ioann:* 3. Erről mondgya ſzent Palis, *Roman:* 5. Ha egynec vétke miatt ſokan meg holtac, ſockal inkab az Iſtennec kedue es az aiandoc, melly az egy ember Ieſus Chriſtus kedue altal vagyon, ſokakra el aradot. Nem akaria azert az WR Iſten ez vilagnac veſzedelmet, à kinec bűne boczanattyaert az ő ſzent Fiat adta halalra, Sőt mint az édes Atya erőſſen ohaytya, keuannya, es ſzomiuhozza ezeknec iduőſſegeket. Kibe ha ketelkednel megis, gondold meg az moſtani Euangeliomba, erről minemű harom ſzep peldat hozza elő Iduőzitőnc: I. Előſzer az el veſzet Iuhrol. II. Maſodſzor az el veſzett Dragmarol. III. Harmadſzor, az el veſzett Tekozlo fiurol. Kikben azt ielenti, hogy mi magunkrol vennenc peldat, Mert à mint mi az el veſzet iuhunkon, auagy az el veſzet pénzűnken, Auagy az el veſzet fiunkon keſergűnc, igy az WR Iſten az mi veſzedelműnken bankodic. Es à mint viſzontac mi őrűlűnc ezeknec meg talalaſan, igy ő felſegeis őrűl az ő Angyaliual egyűtt, az mi meg tęreſűnken. Elegedgyűnc mi azert ő ſzent felſegenec èffęle biztataſiual, Es hadgyunc beket amaz őrdőgi kiſirteteknec, monduan: Nó, ha iduőziteni akar, erőuelis rea vonſzon, ha en nem akarnamis, ka penig el akar karhoztatni, czac kar erőlkődnem. Effęle ſzoc, őrdőg mérges torkabol ſzarmaztac, kickel veſzedelműnkre iar: Mert ime hallod ſoc biztataſat, hallod fenyegeteſet, hallod akarattyat, hallod oſtorat, hallod irgalmaſſagat, io voltat, es kegyelmes akarattyat. Azert ha el nem akarſz karhozni, az te egeſz ęletedben viſelly erre gongot, hogy mindenkor vtalhaſd bűnődet, Es kęried bűnőd boczanattyat, kęried ſz: Lelkenec malaſztyat. Es mint à Tekozlo fiu tęry hozza teis, aianlyad magad, es ſzolgaly ő neki. Es igy haza fogad, hazaba tart, es őrőc ęletet âd, az ő ſzent Fiaert, ki meg fiz etet mind ez vilagert. Veſzedelmes illy helyen az meg rőttent ſziuűc előtt az Valaſztaſtis es az meg kemenyiteſt illy ęrtelemmel predikalni, vagy czac gondolnijs: Hogy à kic à Chriſtus iuhai kőzzűl ninczenec, ſoha vgy meg nem tęrhetnec, hogy bennec az pœnitentia maradando es iduőſſeges legyen. Nincz olly erős hitű, à ki ez fęle mérges gondolatoc miatt meg nem reműlne, kic ellen intnec ſoc Iſtenfélő ęrtelmes tanyitoc, hogy mind ſzeműnc, fűlűnc' be dugnuc ellenec, Es czac egyedűl mi figyelmeznenc erre, hogy minden nyőgőket az WR Chriſtus ő magahoz hiw, *Matth:* 11. Ez legyen moſt arrol beſzedűnc, Minemű módgya legyen Iſtennec à bűnőſőknec meg tęriteſeben. Monduc: hogy előſzer paranczolattyat predikaltattya, es azban bűnős voltunkat meg mutattya: Az bűn ellen oſtoraual fenyeget, Es ſokſzor megis bűntet. Maſodſzor az meg reműltnec ſzent Fia altal bűnőc boczanattyat es Atyai irgalmaſſagat hirdetteti, es nagy io keduel hozzaia fogadgya, ſzent Lelkeuel meg ekeſiti, es minden iauaiba őrőkőſſe teſzi. Szollyunc Harmadic Tanuſaginkrolis.

Ne ketelkedgyec egy bűnőſis az Iſten io keduebe.

Az mai Euangeliom vigaztalaſi.

Ehőz tartſuc magunc.

Artalmas gondolatoc ęzec.

Summa.

HARMADIC TANVSAGROL.

Az ők rendbe valo Bűnőſőkről.

Noha ſoc fęle bűnőſőc vadnac, de ím en őket czac ők rendben rekeztem, hogy innet minden ember magat meg eſmerheſſe, mellyikbe heuer. Az negye karhozatra valo, ha meg nem tęr, Az ötődic meny orſzagra valo, mert meg tęrt. I. Első bűnőſőc az ęrdemeſec: az az, à fel fuualkodot keuely maga hanyo ſzentec, à kic vélic magokat igazaknac lenni. II. Maſod à teſti Batoroc, es à meg vakult gonoſzoc. III. Harmad az kep mutatoc. IIII. Negyed az ketſegben eſett bűnőſőc. V. Oetőd az meg igazult es tiztult bűnőſőc.

Az Első Bűnőſőkről.

Wr napiara ßent Haromſag nap vtan.

Az el ueſzet es meg lelt

†ELSŐ rendbe valo bűnőſőc az ęrdemeſec, kic az ő tulaydon igaſſagokban biznac, es ſoha önnön magokat tízta ſzíwből meg nem alazzac az Iſtennec előtte. Kic imez harom okaert igen vtalatoſoc Iſtennec előtte. Előlzer hogy az kilső igaſſagot, leg- endő igaſſag gyarant kőtic Iſtenre. Maſikert hogy az Iſtentűl rendelt meg igazulaſt á Chriſtus ęrdemet nem veſzic. Harmadert: mert atyokfiokat keuelyſegec miatt meg vtallyac. Mondom előſzer azert vtalatoſſoc, Mert midőn az Iſten kilső es belső tőkel- letes ſzentſeget keuañyon, *Deut: 6. Matth: 22.* őc igaz eleg igaznac tartyac magokat, ha czac kűlső iamborſagnac az ſzinet mutathattya kís. Kic belső hitetlenſegeket, keuely- ſegeket, beketelenſegeket, irigyſegeket, mas marhaia keuanſagat, buia tekinteteket, bűnnec ſem eſmeric, es azert azoknac boczanattyat ſem kéric. Ezekről mondgya Chriſtus wrunc, ha èffęlec igaſſagit meg nem haladgya az mi igaſſagunc, be nem me- hetűnc az Iſtennec orſzagaban, *Matth: 5.* Es ezeknec mondgya, Ti igazittyatoc ti ma- gatokat emberec előtt, de Iſten lattya az ti ſziueteket, *Luc: 16.* Ezec miert hogy fel fuualkodtac hiaban vélekedő ſzentſegekben, azert Iſten előtt nem ſzentec, hanem kar hozatra valo bűnőſőc, es igen vtalatoſſac. Oka ez: hogy hamiſſagokat nem ſzegyen lic igaſſag gyarant Iſten eleiben vinni, es hogy az ő ſzent felſege ortzaia előtt ſzep- necmeric magoc mutogatni, ki męg az Angyalokbannis vétket talalt, kinec előtte męg az ęgekis nem tiztac. Ki olly nagy tőkelletes ſzentſeget keuan az ő paranczolatiban, hogy ſoha czac egyſzeris gonozt ſe ne gondolnanc, keuannanc, nem hogy ſzolnanc, auagy czelekednenc, Ha kedig valaki maſet czac keuannais, Immar meg törte min- denic paranczolatot, es karhozatra mélto, *Iac: 2.* Ezt miert hogy az fel fuualkodot ſzentec nem kőuetic, es igy az Iſtent nem bőczűlic, ezert egyic okert igen vtalatoſoc. *MASIC* okert, mert az Iſtennec igaſſagat meg vetic, kit az ő ſzent Fia altal ſzerzet, es az Iſtent hamiſnacvadollyac, hogy az bűnőſőket hozza fogadgya, Es igy idegen Iſtentis, idegen Chriſtuſtis kereſnec, ő magokat, az ő vndoc czelekedeteket Iſten gya- rant imaduan, es Chriſtus gyarant, az az, Iduőzitő gyarant tizteluen, Kic az Iſtent ha- miſſollyac hogy az bűnőſőket hozzaia veſzi, mint ha azoc karhozatot ęrdemlenenec, őc kedig iduőſſeget. De miert hogy Iſten meg fizetetet az ő hozza tęt ő bűnőſőkert, az ő ſzent Fia halalaual, azert azoc megis menekednec Iſten előtt, őc penig benne ma- radnac az adoſſagban, miert hogy az iduőzitő Chriſtuſt meg vetic, ki fel vőtte à bűn- nec terhet, *Eſa: 53.* Ez kęt felső dolgokrol, hogy magokban kereſnec igaſſagot, es az Chriſtuſt meg vetic, ſzent Palis igy ſzol rola, *Roman: 18.* Nem ęrtuen az Iſtennec igaſ- ſagat, es az önnön igaſſagokat kereſuen tamaztani, az Iſtennec igaſſaganac alaia nem attac magokat, Mert az Tőruennec vęge az Chriſtus, az igaſſagra minden hiuőnec. Mert Moyſes meg iria à Tőruenyből valo igaſſagot, Hogy à melly ember azokat cze- lekedi, ęl azokban, Mint ha mondana: de miert hogy ſenki azt meg nem tőkelli cze- lekedetiuel, azert ſenkinec nincz ęlete azbol. Ez maſic oka annac, miert Iſten őket v- tallya, Mert nem veſzic az Chriſtus altal rendelt Iſteni meg igazulaſt. Harmad oka, Mert az ő ſzegeny atyokfiakon nem kőnyőrűlnec, ſőt azoc ellen fel fuualkodnac, reaioc irigykednec, hogy az Iſten őket hozza fogadgya. Ezeknec mondgya iduőzi- tőnc, Eregyetec tanullyatoc meg, irgalmaſſagot inkab akaroc az aldozatnal, *Matth: 9. Oſeæ 6.* Es mond nekic, *Matth: 2.* Bizony mondom tinektec, A Satzoltatoc es paraznac, meg haladnac titeket az Iſtennec orſzagaba. Ezeknec feddeſere valo, az maga hanyo ſzőlő műueſnec peldaia, *Matth: 20.* Es à Publicanus meg vtalo Phariſeus peldaia *Luc: 18.* Es az Simon poklos előtt amaz vndoc aſzonnac menteſe, *Luc: 7.* Es az mai peldais az zugolodo fiurol, ki Atyara zugodic vala, hogy tekozlo fiat haza fogatta. Kiket me- ſzelt koporſohoz haſonlit Chrtiſtus wrunc, *Matth: 23.* Effęlec ſoha Chriſtus wrunckal meg nem alkodhattac, A mint az mai Euangeliombanis zugodnac vala ellene. Kikuel mindenkor előtte igen bőwelkedet mind ez egeſz vilag, A mint meg tettzic à Tőrő- kőkből, Sidokbol, Papaſokbol, Sőt vgyan mindę emberekből is ki tetzic ez ę keuelyſeg, Hogy nę akar hamiſnac lattatni, Hanę olly igaznac, hogy iduőſſegetis az altal varna. Kibe à Satannac ſoc ezer ſetetſege vagyon, Hogy bár nyiluan valo lator legyen is, me- gis magat fellyeb magaztallya maſnal, ſobnac es igazbnac vęllye, à mint nemelly hi- res go-

Iob: 15.

Eſa: 53.

Maſic oka, mert à Chriſtus altal rendelt Iſteni i- gaſſagot nem ve- ßic.

Harmadic Oka, Mert atyokfiakő nem könyőrűlne-.

res gonoſznőknec kerkőueſekből meg tettzic, Es nemelly tiztatalan lator papas pap, barat, Anabaptiſta diczekedeſekből, Es nemelly igen lator ęletű katonakbol, kiualt keppen ha az mellet valami io viteſſege vagy io deakſaga, vagy valami ioſzag legyen benne, Az egy io miatt olly keuely, hogy maſt ſemminec tart, ha tiz annyi iot latnais benne, Ha ezec illyec, tehat menyiuel inkab azoc, kic igen tiſzteſſegeſsen tartyac magokat, termeſzet ſzerint maſt ſemminec vélnec, Kiknec ſziuekben ſoc ezer hizelkedes es keuely bizakodas vagyon, hogy Iſten őket az ő méltoſagokert tartana es iduőzíteneis. De męg az igen vigyazo Kereztyenbennis ſokſzor fel buzdulnac ezec, Kire czac iol figyelmezz, meg eſmerhedd magadban, hogy czac egy kis alamiſnat nyuytſis, mindgyart fel fuualkottat vtanna, hogy mas nem olly alamiſnas, Czac egy kis ſzep imatſagot tegyis, mindgyart fel emelkedic ſziued keuelyſegre vtanna, mint ha mas nē vgy imatkoznec. Sőt ha bőlcz ęrtelmet, igaz tudomanyt, aitatos predikatio hallaſt, buzgo pœnitentia tartaſt, buzgo hitet, iora valo igyekezetet eſmerhetſzis benned, Ezekből is à Satan fel tud fuualkodtatni, hogy ezekert iob vagy maſnal, es ezec ęrdemeiert variad iduőſſegedet, Es vgy nagy alnokul eſzedben ſem veſzed à Chriſtus ęrdemet mint lopia ki ſziuedből. Nints olly elme, ki ezeket elegge meg foghaſſa, Nints olly nyelw ki elegge ki mondhaſſa, Hanem czac ielengetem, hogy magunkbannis tapogatuan, meg eſmerhettyűc az Phariſeuſſagot, az magunc ęrdemeben valo bizodalmat, Es az egyeb bűnőſőknec meg vtalaſat. A mint lattyuc hogy az Predikatorokis egyic maſic felőtt akar lattatni, Igy az feiedelmec, igy à kőſſegis. Es ha ki felől nagy gonoſz eſetet hallunc, azokon nem tudunc bankodni, ha ki felől gonoſz hir tamad, azt nem tudgyunc vigaztalni, ha ki nagy ſzegyent vallot, azzal enni innya ſzegyenlyűc, Es amaz alazatos ſziw ſenkiben nincz, à ki volt az Chriſtus Ieſusban, ki igaz leuen magat az bűnőſőkhőz nagy ſzeretettel nagy kőnyőrűleteſſen ſzaba, Sőt magat érőttűnc ada. De noha ez magaba bizakodo bűnis mindenben vagyon, de megis nem egy arant wralkodic, Hanem az hiuec ellene vigyaznac, meg gondoluan Chriſtuſnac imez tanaczat, *Luc*: 17 monduan: Midőn mindeneket meg miuelte-tekis mellyec tinektec hagyua voltac, ezt mondgyatoc: haſzontalan ſzolgac vagyunc, à mit kellet miuelnűnc, azt mieltűc. Effęlec ha el eſnekis, eſmeg fel tamaztya az WR Iſten. De benne meg maradni karhozatra valo bűn, kiuel el taſzigallyuc à Chriſtus ęrdemet, es az Iſten kegyelmet, Es ha mi maga mutogato iot mielűnkis, aztis meg vtaltattyuc. Ez ſzone az elſő fęle bűnőſőkről, az ęrdemeſekről, az fel fuualkodot maga hanyo keuely ſzentekről, kic noha magokat nagy igazaknac, iamboroknac, es ſzenteknec vélic, de Iſten előtt añyiual vtalatosb bűnőſőc, houa inkab azba fel fuualkottac, ki ellen nekűnkis igen kel vigyaznunc.

Az kiuekis noha érzic az keuelſeget is bennec, de foytogattyac őc.

Mas fęle Bűnőſőkről.

MAS rendbe valo Bűnőſőc, az teſti Batoroc, kic az bűnben es gonoſſagban meg vakultac, kic az bűnt ſonac, haſznoſnac, es győnyőrűſegeſnec tartyac. Mint az erdőn lakozo toluayoc, az nyiluan valo koborloc, az lopoc, à paraznaſagban heuerő latroc, az mindennapi tobzodoc, az vſoraſoc, az baluanyozoc, es egyebec effęlec. Sokan czac meg ſem gondollyac, hogy bűn volna az ő tetemenyec, Ha ſzinte niha hallyakis hogy nem io az ő tetemenyec, toluaylaſoc, tobzodaſoc, baluanyozaſoc, vſoraſagoc, paraznaſagoc, azt őc nem hiſzic, mert nekic ſonac tettzic. Mint midőn egy Tőrőc martalotzot meg fogtac volna, mond: En valami bűnt mieltem, hogy Iſten kezbe adot, De nem tudom mit? Mondnac neki: Nem eleg nagy bűné hogy az embereket el lopod es el hordod, monda: nem bűn az, mert ember emberrel, madar madarral ęl, Igy ieles bőlcz embereket tudoc, kic kazdagoc leuen, neki ſzoktac az vſoranac, es ſemmi ockal nem akartac el hiſni, hogy az bűn volna, Mert azzal maſnakis, maganakis haſznalna. Kit Iſten ember maraſnac neuez, *Ezech*: 18. *Deuter*: 23. mert alatomban ſoc keppen meg nehezíti felebarattyat. Igy ſoc reſzegeſt lattam, hogy azt mondta, Ha bűn volna az reſzegſeg, az Predikatoroc nem reſzegednenec meg. Azonkeppen à baluanyozoc, bayioloc, ſokan ſonac vélic az ő rőttenetes Iſteni karomlaſokat, ſokan Iſteni ſzolgalatnakis tartyac az Iſten hiueinec őldőkleſit, Sokan az űnnepen az wrnapian, kin tanulni kellene, eſzebe ſem veſzi hogy bűn hiuolkodni, nem tanulni, iatzod

Mas fęlec à bűn ben nagy batorlakozo, faggal heuerőc,

Ime melly nagy bűnőketis nem eſmer nemelly bűnlopoc, nec lenni.

Az el ueſzet es meg lelt

Luc: 16. ni, Igy az egy maſra valo irigyſeget, ragalmazaſt. De ha nem ęrtikis, vgyan nem mentheti azzal ſenki magat, Azert hogy tanulni kellene, es ſzorgalmatoſon ęrtekezni rola az Iſten igeieből, à mint amà kazdagnac mondanac: Vagyon Moyſeſec es Prophetaioc, halgaſſac azokat, Sem az Tőrőc, Sido, Papas, az ő tudatlanſagockal nem menthetic magokat, Mert ki teriett az Iſten igeie, hallani kellene, *Pſalm:* 18. Sőt męg à czets ſzopois ha az *IESVS CHRISTVS* altal meg nem tiztul, meg nem kereztelkedic, es wyionnan nem ſzűletic, nem mentheti magat hogy tudatlan volt, Mert bűnben fogantatot, es az őrőc karhozatot ęrdemli, Es Iſten mindennec czac ſzent Fia altal rendelt iduőſſeget, Mind az alta, az bűntetes az tudatlanokon kőnyeb leſz, *Mat:* 10. az kic őrőmeſt tanulnanac, de vgyan nem tudnac tanulnįs, A mint męg amaz iſzonyu Sodomabeliekről is azt mondgya Chriſtus Wrunc, hogy nekic az Itelet kort kőnyeb leſz dolgoc, hogy nem mint azoknac, kic hallottac az Iſten igeiet, es ellene meg kemenitettec ſziueket, *Matth:* 10. Az kic azert tanulni ſem akarnac, oſtorozaſſal ſem iobulnac, rőttenetes azoknac mind moſtani, mind iőuendő bűnteteſec, kic nem menthetic azzal magokat hogy nem tudtac, Mert az Iſten igeiet kelletlenſegec miatt vagy vakmerőſegec miatt nem tanultac. Ezekről igy ſzol Eſaias, *Eſa:* 5. Iay azoknac kic az gonozt ionac, es à iot gonoſznac mondgyac, kic az ſetetſegből vilagoſſagot, es az vilagoſſagbol ſetetſeget czinalnac: kic à keſerűből édeſt, es az édesből keſerűt czinalnac, Iay azoknac kic magoknal bőlczec, es kic magokat eſzes gyarant tartyac. Az reſzegeſekről mond: Iay azoknac, kic kęſzec az Bor italra, es vitezec az tobzodaſra. Az hamis iteletről mond: Iay kic à hamiſſat aiandekert igazittyac, es az igaſſagot az igazaktul el forditтyac. Az koborloknac mond: Iay teneked puztito, vęlede hogy teis el nem puztitatol. Ieremias azokrol kic meg kemenyettec az bűnbe, mond: *Ierem:* 5. Wram te vered őket, De nem érzic: Te oſtorozod őket, de őc nem iobittyac meg magokat: kemenyb az ő ortzaioc az kőwnel, es nem akarnac meg tęrni, Imé mind à ſzegenyec, mind az hatalmaſoc eſztelenec, kic el tőrtec az Wrnac igaiat, es el ſzaggattac az ő kőtelit. Illyen kemeny ſziuű vala Iudaſis. Moſtis mindenűt èffęle meg vakult gonoſzockal rakua ez vilag. Kire akar kįs rea ſzoknec, ha ideien eleit nem veſzi az bűnben heuereſnec. Sőt ha holtig nem vigyazunc az bűn ellen, nints olly bőlcz, hogy bolyokaſſa nem lehet, nints olly mértekletes hogy zaballo nem lehet, nints olly tizta, hogy fértelmes parazna nem lehet, nints olly igaz ki hamis czalard nem lehet, nints olly vitęz es gyors ki rőſt tunya nem lehet, Mondom ha el hadgya regi vigyazaſat, tanulaſat, imatkozaſat, Es vtol magat az bűnre ſzoktattya, Pelda Alexander, Dauid, Salomon, kic ieles aiandekuac leuen, vęgre meg valtoztac, De Dauid nem heuert azban. Szoloc kedig moſt maſod rendbe àffęle bűnőſőkről, kic annyira hozza ſzoktac az bűnhőz, hogy azt vgyan nem eſmerhetic bűnnekis lenni, kic mind az altal el karhoznac ha meg nem tęrnec.

Holtig kell à bűn ellen vigyazni, akar mellynagy aiandekunakis.

Az Harmadic Bűnőſőkről.

Harmad felee az ertue czelekedő bűnőſőc.

HARMAD rendben valo Bűnőſőc az kep mutatoc, Hypocritac, kic Ioel Prophetа mondaſakent, *Ioel:* 2. Ruhaiokat ſzaggattyac, de ſziueket meg nem metelic. Es Chriſtus wrunc mondaſakent, *Matth:* 7. Nyelueckel kőzelgetnec az WR Iſtenhőz, de az ő ſziuec tauol vadnac, Kiket ęrtue czelekedő bűnőſőknec módhatunc, es ſzos nyelues Kereztyeneknec, kic nyelueckel igen czelczapnac Iſten felől, De belől ſziuekben ſemmi keduec nincz arra, à kiket beſzelnec, Ertic vgyan miczoda az bűn, de ęrtue mielic, mondgyac hogy gonoſz az bűn, de az gonoſzt kőuetic, Diczeric az Iſtent irgalmaſſagaert nyelueckel, de nem ſziueckel es ęletyeckel, Atyoknac es wroknac mondgyac, de nem ſzeretic mint az fiu Atyat, ſem ſzolgalnac neki mint à ſzolga wranac, vadollyac nyelwel bűnőket, es veric kiuűl mellyęket, de belől czac azban édeskednec. Azert ezec czac ezelczapo ſzos, es nyelues iamboroc, kic az Iſtenes ęletnec ſzinet viſeltec, de ereiet meg tagadtac, 2. *Tim:* 3. Kiről igy ſzola Dauidis, *Pſal:* 50. *Az iſtentelennec ezt modgya az Iſten: Mi gondod vele hogy hirdeted az en ßerzeſemet, Es mire veßed ßaiadban kőteſemet, Holott te gyűlőled az fenyiteket, es hatra vetedted az en beßedemet, Mikor latod az oruot egyűtt fietß vele, es tarſolkodol az paraznackal, Az te ßadat tatod gonoſſagra, es nyelueddel alnokſagot forgatß:* Es mond Dauid:

Malach: 1.

uid: *Kérlec vegyetec eßetekben ezt, ti kic Iſtenről el feletkeztetec, Hogy valamikor el ne ragadgyalac, es ne legyē ki meg mentſen.* Iay kedig ki nagy ſzantalanoc vadnac éſſęlec, mind Tanyitoc, mind kōſſegec kōzt, Hogy az Tanyito tanyit vgyan maſt, kibōlis czac haſat hizlallya, es hiw diczōſeget keres, De arra nints gondgya, hogy à mire maſt tanyit, ō magais à ſzerint ęlne, Az kōſſegis tanul vgyan es meg ęrtette az Iſten akarattyat, De az bűnnec édeſſege meg foytya benne az io tanuſagot, hogy czac ſzinet viſellyec az Iſtenes ęletnec Kic mind az altal azert hogy tanultac, es tudoſoc, nyelueckel es kűlſő magoc tartaſaual io kereztyeneknec mutogattyac magokat, titkon minden alnokſagban es gonoſſagban él merűluen. Auagy azzal hizeldeduen, hogy Iſten meg boczattya nekic, Auagy igen gyengen vigyazas nekűl akarnanac Iſteneſec lenni, Auagy hogy az bűnbē nis ſzabadon heuerheſſenec, es Iſtennekis keduebe leheſſenec. Nem ſzamlalhattyuc mind elő menyi alnokſaggal vigye erreis à Satan az embert. Kiről Chriſtus Wrunc ezt mondgya: Hogy ſenki nem ſzolgalhat kęt wrnac: Iſtennec es az ōrdōgnec. Es kemenyen fenyegeti azokat. kic hallottac az ő igeiet, es ęrtuen el mulattyac, à mint ſz: *Matth: 7.* Lukats 10. es Mathé iria, monduan: Ackor kezde Ieſus feddeni â varoſokat, mellyekben ſoc czuda teteli lettec vala, miert hogy meg nem tertec vala. Iay teneked Corazin: iay teneked Betſaydan: iay teneked Capernaum: Mert ha Tyrusba es Sidonba, es Sodomaba lettec volna ez czudac, mellyec lettec ti bennetec, ōc ſakba es hamuba tartottac volna pœnitentiat, Sōt inkab mondom tinektec, hogy ezeknec kōnyebben leſzē dolgoc az Itelet napian, hogy nem mint tinektec, mert à ſzolga, ki az ő wranac akaratryat meg ęrtőtte, es nem keſzűlt hozza, es az ő akarattya ſzerint nem czelekedet, ſoc űtőſeckel meg verettetic. Malachiaſnalis igy panaſzolkodic az WR Iſten az nyelues iamborokra, *Malack:* 1. Az fiu tizteli az atyat, es à ſzolga az ő wrat: Ezokaert, ha en Atya vagyoc, hol az en tizteſſegem? Es ha Wr, hol az en félelmem? Erről ſzolt Chriſtus wrunc ſzent Mathenac 6. reſzeben, monduan: Nem minden à ki mondgya nekem, Wram wram, megyen be menyorſzagban, Hanem à ki az en mennyei Atyam akarattyat meg ſzerzi. Sokan mondgyac ęnekem azon à napon, Wram, nemde az te Neuedbe prophetaltunkę, ōrdōgōt űztűnke, ſoc czudakat czelekedtűnke? De megis ezt vallom felőlōc, ſoha nem eſmertelec titeket, Tauozzatoc el en tűlem kic alnokſagot czelekeztec. Az Hypocritakis azert karhozatra valo bűnőſōc. *Nagy czuda eſt.* Nagy czuda dolgokat mondhatnec ieles bōlcz emberekről: Mint nemellyec iőttec vala en hozzam fő kolczos varoſokbol, bōlcz Német es Czeh Predikatoroc, kiket nagy beczűlettel fogattam, es tűlec nagy ſzeretettel akartam tanulni, kic igen ęrtelmeſen ſzep dolgokrolis ſzoltac ebedig, De etel vtan akaruan magoknakis ſzabadſagot venni iatekra, trefara, reſzegſegre, Hogy iſmerec hogy en ōket az miatt meg iegyeznem, ōc kerűlő ſzoual kezdenec czufolni Chriſtus Wrunknac imez mondaſaual: Ti vattoc à főldnec ſaguai, es vilagi. Tōbbekről is nagy dolgokat mondhatnec, kic akaruan hogy beczűltetnenec, irigykettec ream az nyomtataſert, es vgyan ęrőtte reamis tōrtec, maga ezekbē ōrűluen, az Iſten tizteſſeget nem az ő magoket kellet volna nézniec. Effęle es egyeb fęle kep mutataſoktulis oltalmazzon az WR Iſten bennűnc, Mert ha ki meg nem tęr, azertis kemeny iteletet veſzen. Es ha illy bōlczec igy iarnac, mint iarhat akar kijs ha ez ellennis nem vigyaz.

Az Negyedic Bűnőſőkről.

Negyed fele az ketſegbe eſett bűnős.

NEGYED rendbe valo bűnőſōc az ketelkedōc, kic az ő rőttenetes bűnőkre nézue ketſegbe eſnec, es az Iſtennec kegyelmes igeretitűl el futnac, es à Caimmal őſzue kialtyac: Nagyob az mi bűnűnc hogy nem mint boczanatot ęrdemlenenc. Erre gyakortab az fęlec iutnac, kic az Iſtennec ſoc Atyai inteſet, ſoc kegyelmes tanyitaſat, ſoc draga io tetit, nagy kazdag irgalmaſſagat meg vtaltac, *Roman:* 1. kic az előtt ſoha az ő inteſire ſemmi iora nem ſzandekozkottac, Hanem auagy vakmerő keppen az bűnben heuertec, mint Nero, auagy alnoc ſziwel voltac mind Iſtenhőz, mind Atyokfiokhoz, mint Caim, Saul, Iudas. Ezec midőn vęgre meg oſtoroztatnac, az bűnteresben kezdic meg érzeni az Iſten haragiat az bűn ellen, Es miatta el rőttenuen, nem mernec Iſtenhőz folyamni, Hanem őtet meg emeztő tűznec vélic, es azert vgy futnac tűle mint ellenſegtűl. Kic kőzzűl noha valnac ollyac, kic erőſſen bankodnac es ſirnakis, mint Eſau,

Az el ueſzet es meg lelt

ſau, Saul, Iudas, De nem gonoſſagokat, hanem kar vallaſokat ſirattyac, mint Eſau noha keſerueſen ſir, hogy ötſe miatt el vetetet az aldas rola, De haragiaban halallal fenyegeti Iacobot: Igy Saulis halalra kergeti Samuelt, es Dauidot, es megis öli az Iſten Papiait, es nötön nö az dühöſſeg benne. Achitophel es Abſolon elöb elöb mennec à gonoſz ſzandekba, es ez vilagi haſzonnac vélekedeſeért, minden agyaſit Dauidnac meg férteztetteti Abſolonual. Herodes lelki eſmereti ellen meg öleti Kereztelö Ianoſt, kinec predikatioiara nem tere pœnitentiara. Effelec az Iſteñec igaz iteletiből hagyatnac el à ſzent Lelektül nyaualyaiokbannis, miert hogy ſoha ſemmi io tanaczit nem akartac köuetni. Mi imatkozzunc ez ellennis, hogy ne viteſſünc illy röttenetes kiſirtetre.

Az Oetödic Bünöſökröl.

Oetöd felec, az igaz pœnitentia tarto bünöſöc.

AZ OETÖDIC rendbe valo Bünöſöc, az meg igazult es tiztult bünöſöc: Kic ſziuekben érzic nagy vndoc voltokat, ſöt ſemmit ſem eſmernec ö magokban, vgy mint ö magoktul, egyebet bünnel, kiröl mind Iſten elött, mind emberec elött, nagy lelki faydalmackal, es nagy ohaytaſockal igaz vallaſtis teſznec. Kic noha az WR Iſtennec fenyegeteſetül igen félnec: de mind az altal ö hozzaia mint kegyelmes Atyoc eleibe ſietnec. Az ö terhöket, bünöket, es vndokſagokat, az ö ſzent Fianac hatara függeztic, es az kereztfahoz ſzegezic, ott meg foytyac, meg ölic az bünt, Es az Ieſus Chriſtuſſal egyetemben fel tamadnac à bünböl, ſzent Leleckel meg telnec, meg wyiulnac, es meg tiztulnac, Es az ö eletyekben Iſtennec tizteſſegere valo gyümöczet teremtnec, Iſtennec es embereknec ſzeretettel ſzolgaluan, es Iſtenes, igaz, es iozan eletet igyekezuen köuetni. Illyen vala Adam, Eua, Abel, Enoch: Noe, Abraham, Dauid, Magdolna, Mathe, Zacheus, à Publicanus, ez Tehozlo fiu, es amaz Toluaynac egyike à kereztfan, melly toluay noha ezekben nem ſokat mutathata meg emberec ſzeme elött, mert hamar meghala, De az ö ſziueben immar mind be valanac ezec foglalua. Illyetenec nec kell nekünkis mindnyaiunknac lennünc, hogy hitböl meg igazultatuan, bekeſſegünc legyen az Iſtennel, à mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac altala, *Roman: 5.* De itt iol eſzünkbe vegyüc, Hogy noha igen nagy valtozas vagyon az meg tert bünöſökben, vgy mint kic immar wy teremtet es wyionnan ſzületet allatoc, kic az Chriſtus Lelke altal vezerlettetnec. Mind az altal az ö igaſſagoc czac azbol vagyon, hogy biznac az Chriſtus erdeme altal az Iſten igeretiben, Es ſemmi töb igaſsagra nem tamazkodnac, Hanem czac à Ieſus Chriſtus meg valtſagara, azt megis mind éyiel nappal ehezuen es ſzomiuhozuan. Noha érzic kedig hogy ſoc iora meg valtoztac, de érzic aztis hogy az, megis igen keues àhoz kepeſt, az melly tökelletes ſzentſeget Iſten keuan, Es érzic hogy az melly keues io el kezdetet bennec, azis nem ö tülöc, hanem az Iſtennec ſzent Lelketül vagyon, Es czac az öröc eletben Iſtentül variac az ö tökelletes meg wyiulaſokat. Tudgyac hogy mig elnec, nagy harttzal kel meg örizniec mind hiteket, mind io lelki eſmeretyeket, à Satannac ſoc ſzaz ezer alnoc kerengeſi miatt, es à teſtnec az ö igen nagy romlotſaga miatt, es ez vilagnac ſzantalan ſoc gonoſz peldaia miatt, kiket ſemmi ſzepelkedeſeckel, ſemmi erölködeſeckel, hanem czac ſzüntelen valo könyörgeſſel, az Iſtennec ſzent Lelkenec ſegitſegeuel gyözhetnec meg, Kic gyakorta kiſirtetreis ereztetuen, az hartz es vigyazas köztis, nagyokat eſnec akarattyoc ellenis, Niha kedig ökis tunyaſagoc miatt el feletkezuen vigyazaſokrol, alituan eröſseknec ö magokat, à mikor azt vélnec hogy immar ſem örög, ſem à teſt, ſem ez vilag, ſem ſemmi nem arthata, es minden iora ſzepen meg epültec volnanac, azonban czac egy ſzem pillantasbanis hirtelen ſzörnyeñis el eſnec, gyakorta egy oraig ſzaz valtozaſt meg tapaztalhatnac ökis bennec, Ez miatt eſmeric hogy mind holtig kell lenni az pœnitentianac ö bennekis, Es holtig kell vitezkedni, hogy mind hiteket, mind io lelki eſmeretyeket meg örizheſſec, es vegig az el kezdet pœnitentiaba meg maradhaſſanac. Ez noha ſoc röttegeſeckel leſz meg, De iſmet igen gyönyörüſeges vigaztalaſokis vagyon, hogy Iſten meg eskütt ezen, hogy valamenyiſzer az bünös hozza fohazkodic, ſoha büneröl meg nem emlekezic, Es hogy Chriſtus wrunkis meg hatta Peternekis, hogy czac egy napis hetuen hetſzeris meg boczaſſon annac, à ki ſziue ſzerint meg ter, Es az imatkozasbannis mind yntalan mondattya velünc Boczaſd meg az mi büneinket;

Pelda

Pelda errõl az Dauidnac czudalatos soc fęle eseti, es azokban Isten elõtt valo soc szep esedezesi. Peldanc az Israelnec minden napi aldozatyokis mindenfęle bũnõkert, Es Moysesnec soc engezteleſi, kiuel az Isten haragiat le szalitotta, valamenyiszer reaioc fel geriett, kiualtkeppen midõn azokis pœnitentiat tartuan egyũtt esedeztec. Pelda õ maga Christus Wrunc, melly sokszor soc erõtlensegeket az õ Tanyituaninac bekeseggel tũre, es le czendesitette egy mas kõzõtt valo irigykedeseket, keuelysegeket, es zugodasokot. Ezt iol tudgyac az meg tęrt bũnõsõc, Es à szerint mind vntalan megis nyõgnekis az bũnõs testnec terhe alatt, Es viszont mind vntalan vigaztallyakis magokat à Christus aldozattyanac ęrdemeuel, es az Istennec az altal tett igeretiuel, kibõl nyugottyac lelkeket az Istennec kegyelmebe. Ez õtõd fęle nyõgõ bũnõsõc kõzibe szamlallyuc mijs magunkat, Es mijs az irasbol tanullyuc meg ezt igen iol, Hogy noha ezac egyic bũnis mint Adam alma etele, es czac egy haragodis, egy vndoc tekintetedis õrõc karhozatot ęrdemlene, De olly draga eleg fizetes az Christus halala es aldozattya, hogy soha senkiben nem lehet olly nagy es olly nagy vętec, es olly nagy soc esetec, hogy kit Isten meg nem boczat, ha azban valaki szanszandeckal nem heuer, hanem mindenkor ellene tusakodic, belõle fel kelni igyekezic, es azoknac boczanattyaert szũntelen kõnyõrõg, Es azoc ellen iora vezęrlõ szent Lelket mind vntalan kęr, Effęlec soha czac egy bũnõs sem volt, kit Isten meg nem halgatot volna, *Syrach:* 2. Tahat igyekezzũnc rayta, hogy az bũn ne wralkodgyec mi bennũnc, *Roman:* 8. Es legyen mindenkor eszũnkben az szent Ianosnac amaz szep szaua, 1. *Ioan:* 2. En fiatskaim, ezeket irom tinektec, hogy ne vétkezzetec, de ha valaki vétkezendic, Szoszolonc vagyon az Atyanal, az igaz *IESVS CHRISTVS*, es õ engeztelõ az mi bũneinkert: De nem czac az mi bũneinkert, hanem mind ez egesz vilagnac bũneiertis. Ha hetszer azert napiaban el esnenkis, ismeg mind hetszer mindgyart fel kellyũnc. De azon ban igen es igen kęriũc az mi mindenhato felseges Atyankot, õrizzen gyakorta valo esestũl, Mert azba kiben az õ szent Lelke lakozic, nagyob kiny nem lehet, mint ha gyakorta el esuen, gyakorta meg szomoritatic benne az Christus Lelke, az, mihent meg szomorodic valami vndoc vtalatos bũn miatt, ottan mind teste lelke rezket belẽ, es à Satan tapsoluan forgodic, hogy ha ki ment onnet à szent Lelec, hogy õ ottan helyere allana, à mint Christus wrunkis ielenti *Matth:* 12. Azert az legyen mindennap mindẽn igyekezetũnc, hogy immar soha tõbbe nem vétkezũnc. De miert hogy bũnben fogantattunc, es az, erõuelis ki tõr belõlũnc, es az, az Istennec Lelkeuelis elllenkezic, azert lehetetlen hogy ne vétkezzũnc, mig az halando testben fertengũnc, Azert ha à nagy erõlkõdes alattis megis el esnenc, kęriũc õ szent felseget, emellyen fel, Es midõn fel emelt, ismet igen engeztellyũc mint kegyelmes Atyankat, az õ szent Fianac egyszer valo aldozattyanac ęrdeme altal, bizuan az õ Atyai igeretiben, hogy érõtte meg boczattya minekũnc. Kęriũc ezennis, hogy à mint az Christus fel tamaduan, menyben az õ szent Atyanal lakic, mijs fel keluen az bũnbõl, immar menyben Istennec elõtte lakhassunc, es ęlhessũnc, hogy akar szollyunc, akar mit miellyũnc, mindeneket õ felsegenec az mi meg kegyelmezet Atyanknac diczõsegere mielhessũnc, olly õrõmel es szeretettel mijs, mint à tekozlo fiu, kit az õ Atya haza fogaduan fel ruhaza, es meg ekesite, es mind holtig mint io fiu édes Atyanac, igyekezet hiuen szolgalni. Kire õ szent felsege adgyon mindnyaiunknac erõt es szent Lelket, Amen. Az õt rendbeli bũnõsõkrõl ezeket soha el ne feleytsũc, Hanem mindennap roloc gondolkoduan, legyen erre gondunc, hogy az igaz pœnitentia tarto bũnõsõc kõzõtt talaltassunc. *Roman:* 6. *Coloss:* 2.

AZ NEGYEDIC TANVSAGROL.

Az Istennec irgalmassagarol azokhoz, kic õ hozza tęrnec.

Nagy soc ezer keppen magaztaltatic az Istennec emberekhõz valo irgalmassaga mind az egesz szent irasba, De most czac az harom peldabol vegyũc eszũnkben, Iduõzitõnc mihõz hasonlittya az õ Atyanac irgalmassagat, es az õmi hozzanc valo io keduet es szerelmet.

Elõszer

Az el ueſzet es meg lelt

Wr napiara ſſent Haromſag nap vtan.

†ELŐSZER haſonlatoſnac mondgya az emberhőz, ki az ő ſzaz Iuhai kőzzűl egyet el veztett. Mert mint hogy az fő nepec, termeſzet ſzerint bankodnac, mikor tiz, huſz, var, falu, iobagyi kőzzűl egyet el veſztnec, auagy az ſzegeny ha tiz, huſz, ökőr, lo, auagy iuhoc kőzzűl egyet el vezt, felőtte igen ſzomorog rayta, kérdezkedic rola, panaſzolkodic miatta: Igy az WR Iſtenis midőn mi czac el eſsűnkis az bűn miatt, es tűle el idegenedűnc igen nehez ő ſzent felſegenec, es nagy gondgya rea hogy meg kereſſen. Ha meg talal, őrűl raytunc minden Angyaliual egyetembe. Pelda, Hogy midőn Moyſes kęſnéc negyuen napig, es addig arany Boriut tiztele az Iſrael Iſten gyarant, Mond Iſten Moyſeſnec nagy panaſſzal: Bezzeg hamar el hayla ez nep en tűlem, *Exod:* 32. Noenakis imilly czuda ſzoual ſzol vala: Banom hogy az embert teremtettem: Mert kiczinſegetűl fogua viſza fordult, *Geneſ:* 6. Caimnakis nagy panaſzal ſzola, hogy meg őlte atyafiat, *Geneſ:* 4 Sodomarolis panaſzolkodic Abraham előt, *Geneſ:* 18. De az mi Wrunc *IESVS* Chriſtus meg tęrituen ſokakot, azokhoz wy ſzerelmet indita Iſtenben, kiken az Angyalokis őrűlnec. Ezből eztis tanullyuc meg, Hog mais minden eſetűnkben bankodic raytunc, kiertis óyiuc magunc az bűntűl. Es azertis hogy őruendez az meg tęrőkőn. Kiről az tőb peldakatis laſſuc.

MASIC peldaba haſonlittya Iduőzitőnc magat es Atyat, az aſzonyiallathoz, ki tiz Dragma kőzzűl egyet el veztet vala. Kiben vgyan azon buzgoſagat ielenti, az bűnőſőknec meg kereſeſeben. Harmadic peldaban haſonlittya az Atyahoz, ki tekozlo fiat el veztette volt, de az meg tęruen, ötet nagy őrőmmel haza fogatta. Mind ezekben azt ielenti iduőzitőnc, hogy az ő mennyei ſzent Atya ſemmit inkab nẽ keuan, mint az bűnőſőknec meg tęreſet, es iduőſſeget. Ez mint legyen az peldaknac győnyőrűſeges peldazattyabol ier vegyűc eſzűnben.

Szęp pelda à paſztorrol, ki czudalatos gonddal kereſi az ő el veſzett iuhat.

Az elſő peldaban haſonlitya Iduőzitőnc ő magat à Paztorhoz, ki az ő el veſzet *IUHAT* nagy ſzorgalmatoſſaggal kereſi, ki valakit elől vtol talal, mindentűl kérdezi, az puztakon hol fel ſzoual hol ſiuőlteſſel hiwia. Ha valahogy czac tauul lathaſſais, mingyart meg őrűl, vtaña futamodic, ha à Barany el futna előtte, ő mindenűt vtanna fut, es mind adig űzi, mig meg ragadhattya, Ha meg kaphattya, czuda mint őrűl, es vallara fel veſzi, es nagy meſſze főldrőlis faradſag nekűl io keduel viſzi. Es valakit talal mindennec czac azt beſzelli: Hogy az ő iuha, melly meſze teuelyedet volt, menyit faradott vtaña, es mint talalta meg. Ha lattya hogy valaki őrűl vele egyűtt rayta, aztis czuda melly igen ſzereti érőtte, es valamiè vagyon elő hozza annac, es azzal egyűtt eſzic iſzic, mind czac arrol ſzoluan, hogy az ő el veſzet iuhat meg talalta.

Az el veſſet penzről.

AZONkeppen midőn valamelly ſzegeny aſzony ember, tiz *GARAS*bol egyet el veztend, az melly igen bankodnec rayta, es melly nagy tőrődeſſel kereſne. Ha kedig meg talalna melly igen őrűlne nyaualyas. De az melly embernec nem czac iuha es pénze, Ha-

Az elveſſet Fiurol, kit meg mődhatatlan gondal keres az Atya.

nem vgyan édes es igen ſzerelmes *FIA* veſzne el, ki mondhattya meg, annac menyi tőrődeſe lenne az ő el veſzet fian: kiert kęſz volna minden marhaiat es ioſzagat adni, ha meg talalhatna, Midőn kedig meg talalandgya, ki mondhattya meg, melly nag őrőme es minemű io kedue legyen. Pelda Maria, ki harmad nap bankoduan kereſte à Gyermec Ieſuſt, *Luc:* 2. Meg érzed ezt teis, ha egy hetig meg nem talalnad fiadat. Pelda Iacob es Dauid, kic igen keſerueſen ſirattac fiokat.

Nagy Iſteni ſzeretet ez.

Ezekhőz haſonlittya Iduőzitőnc az ő mi hozzanc valo nagy ſzerelmetis, kit az ő mennyei ſzent Atya adot mi nekűnc Paztorul, Anyankul, es Atyaul, Mert midőn mi mint az iuhoc el teuelyettűnc volna, es Iſtentűl tellyeſſeggel el ſzakadtunc volna, az ő mi hozzanc valo nagy ſzerelme keſzerite ötet, hogy menyorſzagbol alà iőne, magat igen meg alazna, emberre lenne, érőttűnc ſokat futna, ſzűntelen tanyitana, betegſegűnket gyogyitana, nagy ſoc kinokat ſzenuedne, es meg halna, es igy minden terhűnket ő magara venne, Es az halalbol fel tamaduan, menybe fel menne, houa minketis mint egy regi hazankba őrőc ęletre vinne.

Io paztor à Chriſtus.

Haſonlatos azert az Iſtennec Fia az io paztorhoz, mi kedig az el teuelyedet budoſo iuhokhoz, Mert ha ő el nem iőtt volna hozzanc, ha meg nem kereſet volna bennűnket, ha nem oktatna, tanyitana, ſoha mi magunktul Iſtenhőz nem tęrhetnenc, kic termeſzet ſzerint iſzonyozunc Iſtentűl, es minden Iſteni iotul, es ſoha ſemmit bűnnel es gonoſſagnal egyebet keuanni nem tudunc. Melto azert őrűlnűne

nűnc, es szűntelen Istennec halakat adnunc, hogy olly igen szeretet minket, hogy sz: Fiatis éröttűnc küldene, vele meg keresstetne, vallara tetetne, es örömmel haza vitetne. Ha kedig midőn ellensegi volnanc à bűn miatt, illy igen szeretet bennünket, Valyon most menyiuel nagyob szeretetti vagyon hozzanc, midőn immar szent Fia altal meg bekellet velünc, midőn minden bűneinket meg boczatta mi nekünc, midőn baratj vagyunc ő neki. Kiből legyen ő neki mind örőcke Tiztesseg, Diczeret, es Diczőseg Amen. *Oerömüne. Ioan: 3. Roman: 5.*

Noha elegge ki tettzic ez peldabolis az ő mi hozzanc valo szerelme', de az el veszet tekozlo Fiunac peldaiabol ennel inkab meg tettzic, mint esedezzec ő mi raytunc. Mert mint az el veszet tekozlo fiunac az Atya, éyiel nappal bankodot, ohaytot, fohazkodott, es vntalan kérdezkedet az ő fiarol, Es végre midőn meg értene, hogy nagy roszason, mindenet el tekozoluan hozza tért volna, czac aligsag varhattya hogy lathatna regi el veszet szerelmes fiat, es azert ő maga eleiben futamodec, meg ölele, meg czokolgata, meg ekesite, es nagy örömmel haza fogada: Igy czelekedic ő szent felsegeis, ki akar melly nagy bűnősőketis io keduel hozzaia fogadot, velec együtt ett, öruendet, sőt vgyan vtannoc iart, es futosott, vgy annyira, hogy czac egyetlen egyet tis el nem hagyott volna bennec, akar melly igen roszas, el veted, es vtalatos fértelmes voltis, kit örömmel nem hiwt volna, es io keduel hozzaia nem fogadot volna, még czac az leg vtolso oraiakortis. Mind azokban penig menyi szíwbeli szeretettel faradozott, senki elegge meg nem gondolhattya. Mert édes Atyais es Anyais meg vnt volna annyi gondot, à menyit ő mi érőttűnc fel vett, ki falurol faluta, es hazrol hazra iaruan, keresdegelte az el veszet fiakat, meg tapogata az poklosokat, édesgette á bűnősőket: mint amà Gutta ütőttet es Magdolnat, Mosogatta az Tanyituanyoc labait, szolgalt előttec, Sirt Ieruſalemen, ohaytasockal szolt Iudasnac, őszue veszet Tanyituanit kegyes szoual szeretetre intette, kőny hullatasockal artzal le buruluan, es véres veriteckel imatkozott érőttűnc, magat, önnön maga fogsagra, kinra, es halalra vitte érőttűnc, Fel tamadasa vtan soc édesgető szokual őszue hiwdogalta kic el futottac vala mellőle, es ett iuott wyionnan velec, szent Leleckel meg ekesitette őket, es met yben lako helt keszitet nekic. Czac ezekis menyi szíwbeli szeretetből es édességből settenec, senki elegge meg nem mondhattya. Kikből meg tettzic, hogy ő vgyan iohabol es belső szíwbeli buzgo szeretetből keduele bennünket, sockal fellyeb à mi édes anyanknal, mert az anya ennyi nagy esedezeseket végre el vnna, es végre busultaba halalunkat keuanna, De ő annyira szeretet minket, hogy az mi életünkert az ő maga halalat keuanna. Melly io keduet mélto mindnyaiunknac meg esmernünc, es örömmel ő hozza sietnünc, az bűnből fel kelnünc, annac beczanattyat kérnünc, es ő benne örőc életet keresnünc. *Mint az edes athatya vgy esse raytunc az Christus, Sőt inkab.*

Ne legyen azert senki ez egesz vilagon olly vndoc, olly fértelmes, olly vtalatos, olly bűnős, se Tőrőc, se Sido, se Tatar, se Tzigan, se lopo, se toluay, parazna, reszeges, se baluanyozo, es semmi vndoksagban heuerő, ki ketsegben essec. Hanem houa nagyob bűnet esmeri, annyiual inkab vtallya meg azt, annyiual inkab alazza meg magat, Es mint az tekozlo Fiu azt mondgya: Hogy noha nem mélto fiunac tartatni, es haza fogattatni, de megis az ő édes szűleienec Atyai io voltaban bizzec, hogy ha haza terend, meg esnec sziue rayta, Kit midőn mielt volna, nagy örömmel, nagy io keduel, nagy édes buzgo szeretettel remensege felőtt az ő èdes Atya nyakara esec, es édes leleckel haza fogadgya, kit örömebe nem győz vala ölelgetni es czokolgatni, Es nagy szepen megis ekesiti: Mondoc mijs ez remensegbe legyünc, es illy bizodalommal folyamiunc vntalan à mi Wrunc Ieſus Chriſtus altal az Atya Isten eleibe. Kinec bizonsagara iusson mind vntalan eszünkben szent Palnac imez szaua: Ez bizony dolog vgy mond, es mélto hogy mindenképpen hozza ragazkodgyunc, Hogy az Ieſus Chriſtus az bűnősőkert iőtt ez vilagra, es az ő iduősségekert. Kinec czudalatos es dragalatos nagy érdemebe, hozzanc valo io keduebe, es szerelmebe, hogy mindnyaian bizhassunc: Segitsen az kegyelmes WR Isten szent Lelkenec altala mindnyaiunkat, Amen. *Akar mely nagy bűnőssis folyamtec à Christus erdeme altall Istenhőz. 1. Timoth: 1.*

MIT TANVLANC.

Egy mashoz ualo

NEgy Tanusagrol szolanc: Elöszer az bűnnec mẹrges voltarol. Masodszor az bűnből valo ki tęresnec modgyarol. Harmadszor az öt fęle bűnösökről. Negyedszer az Istennec imez nagy Irgalmassagarol: Hogy midőn ez vilag semmi vtat nem talalna az ő iduősségere, önnön maga az WR Isten alà külde szent Fiat, es ő altala ielente meg ezt minekünc: Hogy valaki ő hozza fohazkodnec, es ő benne biznec, aznac örőc ęlete lenne. Kiről ez Euangeliomban Harom pelda altal szola Iduőzitőnc: Hogy olly nagy örőmmel keresne es haza fogadna bennünket, mint az paztor el veszet luhat, Es az aszony el veszet Garasat, Es az Atya az ő el veszet Tekozlo Fiat. Kinec minden hozzanc valo io voltaert. Legyen mind örőcke Tiztesség es Diczőseg, Amen. Kiert ier könyörögiünkis ő szent felsegenec.

Istennec vta az iduőzitesbe.

IMADSAG.

VVR Isten mi Mennyei szerelmes szent Atyanc, Mi szinten ollyanoc vagyunc, mint az el teuelyedet luhoc: Mert el teueztet minket az pokolbeli örődög, es à mi bűnős testünc: De kérünc tegedt legy kegyelmes mi nekünc es boczasd meg minden bűneinket az te szerelmes szent Fiadert, az mi wrunc Christus Iesusert, Es geriezd fel az mi sziuünket az te szent Lelkednec altala, hogy mi à te szodat fogadhassuc, igazan pœnitentiat tarhassunc, es az te szent Fiadnac altala te benned bizhassunc, Hogy vgyan azon te szent Fiadnac vallan, az te szent orszagodban az örőc bodogsagra vitessönc: Ki te veled ęl es wralkodic, à szent Leleckel egyetemben, mind örőckön örocke, Amen.

VTOLSO ENEC: Felseges Isten hozzad &c. Vedd el WR Isten rolunc &c.

NEGYED Wrnapiara, ß: Haromsag nap vtan.

NEGYED VRNAPI EVANGEliom, szent Haromsag nap utan.

¶ *Egy mashoz valo Irgalmassaginkrol, Peldat veuen arrol: Az Isten minemű irgalmas mi hozzank.*

EN KLESRŐL.

¶ *Immaran az Napfel &c.*
¶ *Bodog ez illyen ember ő lelkeben, &c.*
¶ *Emlekezzel meg WR Isten &c.*
¶ *Halat aadanc neked mindenhato &c.*
¶ *Bodog az ollyan ember az Istenben, &c.*
¶ *Az ki akar iduőzűlni &c.*
¶ *Mi Atyanc ki vagy mennyekben &c.*

AZ EVANGELIOMROL.

AZ mara rendelt Euangeliomban Christus wrunc tanyit egy mashoz valo irgalmassaginkrol. Es int hogy mi kic Chrũs altal fiai vagyunc Istennec, igye kezzűnc kőuetni az mi szent Atyanknac mindenic irgalmassagat: Hogy à mint ő minket nem Itel, sem Karhoztat, meg Boczat, es Adogat szent Fiaert: Igy mjs az közönseges tarsasagbã valokat, Tiztűnc kiuűl ne Itellyűc, se Karhoztassuc, Egy masnac meg Boczassunc, es Adgyunc. Ezekre es minden tőb io czelekedetekre soc helyen soc keppen razattatunc, Most Christus Wrunc imilly Negy keppen int: Elöszer Miert hogy az Isten ő maga soc keppen irgalmas mi hozzanc, azt szükseg olly hittel el vennünc, à ki szeretet altal czelekeszic. Masodszor, mert az ki azon bűnökből mast itel, à ki ő benneis vagyon, vack az. Harmadszor az Christus peldaiat mint Mesterünkẽt tartozunc kőuetni. Negyedszer ki ki mind magat tekintse meg elöszer, es az vtan itellyen mast. Ezekről lassuc szent Lukats irasat az ő Euangeliomi könyuenec hatodic reszebe.

LVC-

LVCÆ VI.

a: Egyetec irgalmaſoc, mikeppen az ti Atyatokis irgalmas, b: Ne itellyetec, es nem iteltettec. Ne karhoſztaſſatoc, es nem karhoſztattattoc, Meg boczaſſatoc, es meg boczattatic tinektec, Adgyatoc, es adatic tinektec, io, teli, razot, es ki folyo mẽrteket adnac az ti kebeletekben. c: Mert az minẽmũ mẽrteckel ti mẽrtec, vgyan azonnal mẽrnec tinektec egyebec. d: Monda kedig haſonlatoſsagot nekic: Vallyon à vac vezẽrhetié az vakot. Nemde mind ketten az verembe eſneké? e: Az Tanyîtuany nem fellyeb valo az ő Meſterenel. Minden Tanyituany kedig ha ollyan leſzen mint az ő Meſtere, tőkelletes leſzen. f: Miert nézed kedig à ſzalkat à te atyadfianac ſzemebe, es à gerendat à te tulaydon ſzemedbe nem veſzed eſzedben? Auagy mikeppen mondhatod à te felebaratodnac, Atyamfia hadd vegyem ki az ſzalkat â te ſzemedből, Tekep mutato, veſd ki előſzer az gerendat az te ſzemedből, es ackoron laſd meg hogy az ſzalkat ki veſſed az te felebaratodnac ſzemeből.

a: Ez Euangeliom czac az Iſten fiainac ſzol, kic az Iſtent hiſzic irgalmas Atyeknac lenni az Chriſtus àltal. Kinec irgalmaſſagit ha veſzic es kõuetic, Iſtenis meg tartya mind vegig az ő irgalmaſſagat hozzaioc.

b: Draga irgalmaſſagi ezec az Iſtennec, kibe keuannya hogy kõneſſũc ötet egy mas kőzőtt.

c: Iſteni igaſſag ez. d: Harom fel ſerkentő eſztenec. 1. Hogy az Iſten fiainac nem illic vaknac lenniec, hanem io peldaual maſt iora vezeſſenec. Mert à mint ha vac vakot vezét, mind ketten el veſznec, Igy ha ki bayiolo, parazna, lopo, vſoras, czalard, keuely leuen, à feleket itel, magatis iteli, es el veſzti. e: 2. Chriſtus à mi Meſterũnc, tahat ezekbennis ötet kõneſſũc. f: 3. Az Iſten fiai előſzer ő magokat fedgyec, az vtan atyokſiokat.

Rõvid Ertelme.

EZ Euangeliomba Chriſtus wrunc inti az ő hiueit, Hogy à minẽmũnec ẽrtettec es hiſzic az Iſtent ő hozzaioc, ők is ollyac igyekezzenec lenni egy mashoz: Hogy mint az Iſten teged ki meg tẽrtel hozza, czac bũnőſnec ſem tart, ſem itel, hanem igaznac ſzent Fia altal, ha hozza tẽrtel: Es mint immar nem karhoztat, ſem kilső ki ielenteſſel, ſem őrőc bũnteteſſel, Hanem el rõyti es fedezi ſoc titkon valo bũneidet, ollyakotis kikert ſzem latomaſtis akazto fat, prengert ẽrdemlettel volna: Es mint meg Boczat egy napis hetuen hetſzer, valameniſzer hozza tſac fohazkodolis: Es mint Adton ád es ſzũntelen ſegit ſoc ezer lelki teſti iauaiual. Mindnyaian mijs illyenec legyũnc egy mashoz: Hogy tegedis minden igy beczũllyen az mint ő, hogy az melly bũnt eſmer benned, azban ne itellyen, hanem ollynac tartſon mint Iſten Chriſtusban, Azt ne karhoztaſsa, az az, ne ſzollya, ne hirdeſſe: Sőt ha ellene vétenelis, aztis meg Boczaſſa: Es ha mi ſzũkſeged leſz, azban ſegiteni meg ne faradgyon az ő tehetſege ſzerint. Illy az Iſten mi hozzanc. Illyennec akaria hogy egyebekis legyenec hozzanc, Te tũledis ezt keuannya hogy illyen igyekezzel lenni mindenekhőz.

De ez igen nehez az mi meg romlot fogyatkozott termeſzetũnknec. Azert hogy ezekre fel iudulnanc imilly ockal int bennũnket: Hogy az Iſten immar Atyanc minekũnc, es ő mi hozzanc igen irgalmas, Azert mint Iſten fiai mijs mindenkor irgalmaſoc lennenc: Es óynuc magunc hogy vakſagunc miatt el ne veſznenc: Es Chriſtuſtis mint Meſterũnket kõuetnũc. Mondoc ezeckel ráz es ſerkenget bennũnc.

Előſzer ezzel, mert Iſten ſzent Fia altal Atyanckà lett, es mi ő fiai vagyunc, Azert immar mint fiac rea nézzũnc, igyekezuen ötet kõuetni azokban, à kiket keuan mi tũlőnkis. Maſodſzor, à mint ő igen kõnyőrũlő, igen irgalmas es kegyelmes mi hozzãc, Mondom azokhoz, kic à Satan miat meg czalatkozuan, nem őrőmeſt vétenenec, Es ha el eſnec, őrőmeſt hozza tẽrnec, Mijs hat mind è fẽleken leg inkab eſedezzũnc, érőttec imatkozzunc, ſzelid leleckel fel emellyũc, es minden ioual ſegitſũc. Ez irgalmaſſagoknac kõueteſebe, nem oknekũl nézettet Chriſtus Wrunc ő magara es az ő Atyara. Mert emberec kőzt igen ritka az tizta ſziwből valo kõnyőrületeſſeg, Senkiben olly

Első Oka kiuel fel raz bennũnc.

Czac az Iſten leghet ezbe igen tiztа tũkőrũnc.

nyiluan ki nem tettzic ez, mint Iſtenben, Hogy ô ſenkit nem Itel, ſem Karhoztat oknekül, Hanem az kit itelni kelleneis, nagy igaſſaggal es irgalmaſſaggal miueli, Mindennec kedig valaki hozza tęr ſzent Fia altal, io keduel tellyeſſeggel mindenſzer meg Boczat, Es az ô ſoc io Tetet naponkent męg ellenſegennis ſzaporittya. Kit à hitetlen iſtentelenec ſemmi keppen nem kôuethetnec. De azoc kic el hittec, hogy Iſten illy ô hozzaioc, noha ſoc es ſzantalan erôtlenſegeket eſmeric bennec ezekbennis mint egye bekben, De kôuetni igyekezten igyekeznec, Iſtentül ſzent Fia altal ſegitſeget kéruen erreis. Harmadſzor ezzelis ſerkenget moſt Chriſtus Wrunc bennünc erre, Hogy ne itelnenc es ne karhoztatnanc: Mert ha vac vakot vezętne, mind ketten az veremben eſnenec, Az az, Ha mi hitetlen, baluanyozo, bayiolo, parazna, torkos, keuely, czalard, vſoras, fôſueny, ragadozo, es egyeb bünben eſsôc leuen, maſt ezekben meg itelünc, es magunkban ezenec leuen, ezeket eſzünkben nem veſzüc, hogy bennünkis heuernec, Igy olly vac módra czelekeſzünc, hogy azockal együtt à kic ezeket miuelic, mi magunkatis itellyüc es karhoztattyuc. Azert vtol mond: Hogy elôſzer az mi gerendankat vetnüc ki, es az vtan az mas ſzalkaiat, az az, Elôſzer ki ki tekintſe meg magat, es iobitſa meg ęletet, az vtan maſtis ęrtelmeſen meg ſzolithatunc bünerôl. Ez rôuid ęrtelme az moſtani Euangeliomnac: Kiben mondoc erre inti Chriſtus wrunc minden âffęle hiueit, á kic ô altala az Iſtent irgalmas Atyoknac tartyac: Hogy az ô mennyei Atyoknac irgalmaſſagat igyekezzenec kôuetni: Hogy mint az Iſten ôket, ſem iteli, ſem karhoztattya, azonkeppen ôkis ſenkit ſe itellyenec, ſe karhoztaſſanac, Sôt minden ioual legyenec mindenekhôz, mind baratyokhoz, mind ellenſegekhôz, mert illyē az ô mennyei Atyokis, es az ô Iduôzitô Chriſtuſokis: kiknec peldaiara ſzükſeg mindē hiueknec ęlnie. Mind az kettô dragac es gyônyôrüſegeſec, mind az, hogy az Iſten illy ſoc keppen irgalmas mi hozzanc, mind az, hogy mi tülönkis illy édes es io akaro ſziuet keuan egy maſinkhoz. Nem hogy ragalmaznanc es karhoztatnanc egyebec hallaſara valakit, de czac ingyen magunkban ſe gondolkodgyunc ſenki bünôs voltarol, vgy, hogy gonoſz Iteletet tennenc rola: Nem czac mas ellen valo vétkekrôl kedig, de ha ſzinten mi ellenünc vétenenekis, arrol ſe itellyünc, ſe panaſzolkodgyunc, ſe ragalmazzunc, hanem io keduel meg boczaſſunc: Es męg az felôtt minden ioual ſegitſüc. Ezekre ſegitſen ô ſzent felſege ſzent Lelke altal ſzent Fiaert bennünc, az mi ſoc kelletlenſeginc kôzôtt, es igen meg romlott termeſzetinkben, Amen. Laſſuc nyiluab Magya razattyatis, es Tanuſagit az Euangeliomnac.

AZ TANVSAGOKROL.

*ELS*ô Predikationkban czac ez kettôrôl tanulgaſſunc: Elôſzer Iſten minemü irgalmas mi hozzanc: Hogy ô bennünc ſem Itel, ſem Karhoztat, meg Boczat, Es Ad. Maſodſzor: Mijs minemü irgalmaſoc legyünc egy mashoz, Hogy mijs ſe itellyünc, ſe karhoztaſſunc, meg boczaſſunc, Es adgyunc.

Ezec vtan Maſodic Predikationkban, kęt ręſzbe, imezeket fogiuc meg tanulni. Elôſzer, melly nagy ſzep okoc inczenec minket ezekre, hogy ne itellyünc: Ne karhoztaſſunc: Meg Boczaſſunc: Es Adakozzunc. Maſodſzor meg ęrtyüc, Miert kelleſſec az hiueknec mind ezekben, es mind egyeb io czelekedetekben ſzüntelen foglalatoſoknac lenniec. Ezekrôl ackor ſzollyunc. Moſt laſſuc moſtani Tanuſaginkat.

AZ ELSô TANVSAGROL.

Iſtennec hozzanc valo Irgalmaſſagiril.

Mond errôl Chriſtus wrunc: Mikeppen az ti Atyatokis irgalmas, tijs legyetec irgalmaſoc. Ezbôl tanullyuc meg elôſzer, Miczoda irgalmaſſaga legyen az mi mennyei ſzent Atyanknac mi hozzanc, Es azonokban mijs mint kôueſſüc ôtet.

Ez az ô czudalatos Atyai irgalmaſſaga, Hogy ſzerelmes Fiatis érôttünc adna, es vele mindeneket meg fizettetne, valami bennünc el karhoztatna. Es noha termeſzet ſzerint czac haragot, atkot, veſzedelmet ęrdemlenenc, De ſzent Fiaert mindenekbe meg kegyelmezne, immar nem külômken ſzeretne mint tulaydon fiait: Midôn

méltan

méltan itelhetne es karhoztathatna nem hogy ő maga itelne auagy karhoztatna, Es midőn bűneinket ſzeműnkre vethetne, ſoha czac még ſem akar rola emlekezni, hanem io keduel mind meg boczattya, valameniſzer hozza terűnc. Es mind eñec felőtte minden Iſtení kazdagſagat minekűnc aianlya, ſzent Lelket, igaſſagat, bőlczeſeget, diczőſeget, kiből naponkent mindennapi ſzűkſegűnket, ſzep Atyai keppen moſtis meg adogattya, ez vtan Penig vgyan megis diczőit mind azokba, Illy ő azokhoz kic ő hozza ternec ſzent Fia altal, Sőt ezzel onſzollya ellenſegetis, es kéri hogy ezt el venne tűle. De ezekről es tőb ezudalatos draga győnyőrűſeges irgalmaſſagirol az WR Iſtennec, maſutt ſzollyunc tőbbet, annyira, az menyire magunc tengeteſere ſzűkſeg. Mert annac mélyſeget ſemmi elme elegge meg nem foghattya czac ezekbennis: Hogy midőn még ellenſegi volnankis ſzeretne bennűnc, ſzánt es kőnyőrült raytunc, es ſzerelmeből ſzent Fiat adna éröttűnc: Es hogy immar annyi nagy kedueben volnanc, hogy ſem Itelne, ſem Karhoztatna, meg Boczatna, es Adton adna. Ezec mondoc melly igen draga io tetí legyenec raytunc, melly nagy irgalmaſſagi es kőnyőrületi legyen hozzác ſenki elegge meg nem beczűlheti. Kiről mind az altal maſſzor tanulgaſſunc. A mint ezten napis Chriſtus Wrunc harom nemes peldaba ielente meg, az el veſzet Iuhról, Pénzről, Fiurol, melly igen eſedezzec az el veſzett bűnőſőkőn. Es ſoc helyen ſzolot az felekrőlis, kic nagy Vaczorat, es nagy Menyekezőris keſzituen, arra nagy io keduel hiwtac vendegeket, Kikbennis Chriſtus Wrunc az Iſtennec hozzanc valo io keduet peldazta. Ezekről mijs azokbol tanulgaſſunc. Moſt vegyűnc peldat az ő mi hozzanc valo nagy irgalmaſſagarol, Hogy valamiben ő irgalmas mi hozzanc, mijs mind azokban irgalmaſoknac igynkezzűnc lenni egy mashoz. Erről kőuetkőzic maſodic Tanuſagunc.

MASIC TANVSAGROL.

Egy mashoz valo Irgalmaſſaginkrol.

Erről monda Ieſus Iduőzitőnc: Legyetec irgalmaſoc, mint az ti Atyatokis irgalmas. Ne itellyetec, es nem iteltettec- Ne karhoztaſsatoc, es nẽ karhoztattattoc: Meg botſaſſatoc, es meg botſattatic: Adgyatoc es adatic. Mint ha mondana: Ti kic fiai vadtoc en altalam Iſtennec, kic meg eſmertetec, hiſzitec, es vetten veſzitec az Iſtennec hozzatoc valo leiki teſti irgalmaſſagit, es io tetit, kőueſſetec az ti mennyei Atyatokat mind azokba. Azoc kedig imezec, Hogy ő nem Itel, nem Karhoztat, meg Boczat, es Adton ád. Ezeket mondoc kőueſſetec az ti mennyei Atyatokban. Kiket annyira meg keuan az en Atyam ti tőletec: Hogy ha ezben őret kőuetni nem akarſatoc, őis mind ezeket el veſzi oztan ti tűletec, Vgy: hogy ha ti maſt kezdetec itelni es karhoztatni, őis oztan itelni es karhoztatni fog bennetec: Ha nem adtoc, őis oztan nem ád tinektec, Ha adtoc, nektekis adatic, nagy bőwſegeſen kedig. Mind ezec ez irgalmaſſagoc ſzallanac ti reatoc, ha az ti mennyei Atyatokat ezekben igyekeztec tijs mind vntalan kőuetni. *EZEKRE* felőtte buzgo ſzeretettel int bennűnc Chriſtus wrunc, ielentuen nagy ſoc kazdag haſznunkatis ha meg fogadnuc, Es rőttenetes nagy ſoc karunkatis, ha nẽ fogadnuc, Azert mind ẽ Negy Czickelről ier vegyűnc nyiluabban valo ertelmet. Midőn azt mondgya Iduőzitőnc: Ne itellyűnc: Ne karhoztaſſunc: Meg boczaſſunc: Es adgyunc. Ezeknec imez ertelme: *NE ITELY:* az az, Czac ingyen ſe gondolly ſemmi gonozt az te felebaratidra, ne vélekkedgyel hozza lattatlan, ſőt ha mit latnalis hozza, ne ketelkedgyel az ő meg iobulaſarol. *NE KARHOZTAS:* az az, Ne mond ki azt à gonozt à mit rea gondoltal, vagy lattal, ſemmit az ő gyalazattyara ne beſzelly. *MEG BOCZASS:* az az, Nem czac azokhoz legy io keduű, à kic ellened nem vétettec, de à kic meg bantottakis, azoknakis meg boczas, es io keduel es ſzeretettel legy hozzaioc. *ADGY:* az az, mindenuel ſegits őket, eſzeddel, erőddel, pénzeddel, marhaddal. Ez Negy irgalmaſſaggal tartozunc mindnyaian egy maſnac, akar parazt, nemes, hertzeg, kiraly, akar nagy, akar kitſiny legyen, ki ki mind az ő rendi ſzerint ſzűkőlkődic ezec nekűl. Azert mindenickel mikeppen kelleſſec mindennec elnie, ier tanullyuc meg bőweb ſzoualis.

Az Iſten illy irgalmas leuen mi hozzanc, ezekben igyekezzűnc mijs egy mashoz irgalmaſnac lenni.

Ioan: 3.

Egy mashoz ualo

Wr napiara ßent Haromſag nap vtan.

De igen elöttünc legyen ez: Hogy mind ezekben az Iſten felötte igen irgalmas mi hozzanc. Midön nem annac tart az melly bünöſöc vagyunc, Azokban nem itel, nem Karhoztat, mind vntalan minden büneinket meg Boczattya, Es mind vntalan ſzantalan lelki teſti iauait velünc közli, Ez az ö illy io volta inditſon minketis fö keppen ezzekre. Szollyunc Elſö irgalmaſſaginkrol: Azrol hogy ſenkit ne itellyünc, Kinec iutalma ez, hogy mijs nem itelteſünc.

AZ ELSÖ IRGALMASSAGROL.

Nem itelni, mi ezoda.

NE Itely: Ez igekben Iduözitönc azt keuannya, hogy en olly tizta ſzeretettel es io ſziwel legyec az en felebaratomhoz: Hogy ö rola czac ingyen ſe gondollyac ſemmi kiſſebſegere valot, es ſemmi artalmat, auagy veſzedelmet, Nem czac hamis vélekedesböl, de vgyan latot gonoſſagbolis: Az az, olly igen kell ennekem ſzeretnem az en atyamfiat, hogy midön nem latnam ſemmi gonoſſagat, ne vélekedgyem ö rea illy keppen: Ez beteg, poklos, rab, frantzus, kuldos, ſzegeny leuen, azert veretet meg Iſtentül, mert valami gonoſz embernec kell lenni. Igy vagy mas keppen mondoc, czac titkonnis ne vélekedgyem es ne itellyem meg ötet, ha ſemmi bünt nem tudoc hozza. De ha ſzinten latnamis lopaſat, paraznaſagat, gyolkoſſagat, atkozodaſat, haragoskodaſat, telhetetlenſeget, keuelyſeget, baluanyozaſat, bayioſſagat, ördöngöſseget es egyeb gonoſſagatis, megis nem kellene ennekem ö rola czac titkonis az en ſziuemben imillyen iteletetis tennem: Ez emberben ſoha nem leſzen iambor, eſzt Iſten nem mentí akazto fatul, ennec ſoha Iſten meg nem kegyelmez, En ennel ſockal iob vagyoc, miczoda ez en hozzam kepeſt: Mondoc ez fęle es éhöz haſonlatos iteleteket czac ingyen ſem kell nekünc ſenkiröl gondolnunc, olly moddal, hogy azoc miatt ötet meg vtalnad, es te magadat ö nalanal iobnac tartanad. Hanem olly moddal meg valaſzthatod az iot az gonoſztul, hogy meg eſmeried masbannis, tennen magadbannis, melly nagy az emberi romlotſag, melly nagy raytunc az ördögi gyühöſſeg. Es ezeken bankodnod, ezekben magad es maſt ſzanod igen io, ezec ellen magadatis maſtis tanyitanod felötte igen ſzükſeges. De czac az mas bünere nézned, es az te magadet el feleytened, merö vakſag es ſetetſeg. Kiböl à te keuely termeſzeted magadat fel fuualkottat, maſt meg vtaltat, Es ez egyböl ſoc töb bünöket ſzereſztet az Satan, magadnac hizelkedtetuen, es maſt ſemmínec tartuan. Touabba ha bennünkis vadnac azoc, az kiröl maſt itelünc, magunkatis azzal egyetembe itellyüc, Noha eſzt az ſetetſeg es az vakſag miatt eſzünkben nem veſzüc, de Iſten ki fakaſztattya meeg idöre eſztis, hogy valamiben te iteltel maſt, mind azoc te bennedis voltac, Mert az minemü bünben maſt meg iteltel, azonban el hagy Iſten tegedis eſned az Satan kiſirteti miatt, auagy ſokual nagyobba es ſzörnyübbe annalis, es azkor meg eſmered mi volt maſnac bünet itelned. Gyakran kedig hamis iteletetis teſzünc vęlekedeſböl, Mint *CHRISTVS* Wrunkat torkoſnac, zaballonac, es egyeb feslett erkölczünec iteltec, hogy az fęleckel ett, iuott. Szent Palt igen latornac véltec, hogy az Kigyo rea ſzökett, *Actorum* 28. Iobot azkeppen az rayta lett nagy czapaſoc miatt. De fö keppen czac ezertis öyiuc magunc egy mas iteletitül, mert Iſten ſzent Fiat mind ez vilagert adta, es ö altala minden bünöſöket magahoz hiw, es netalam az kit mi itelnenc, aſzt ö meg igazitotta ſzent Fia altal. Touabba minden gyalazat es ember vtalo iteletec, az ördögi méregböl ſzarmaznac, irigyſegböl, gyolkoſſagbol, keuelyſegböl, Mint pelda: Ha valaki ellened valamiben vétet, es arra valami gonoſzt mondnac, ottan el hiſzed: es meeg teis toldod, es vgyan örülſz neki, hogy vgy ragalmaſztatic, De ha ſzeretſz valakit, ſoha olly igen nagy vétket nem müuelt, kiböl meg itelned, az mint ſz: Peter mondgya, 1. *Petr:* 4. Az ſzeretet el fedezi az vétkeknec ſokaſagat, az az, Az ſzeretet nem boſzu allo, Ha felebarattya vétközic ellene, nem indul fel boſzu allaſra, hanem el ſzenuedi es el titkollyac

Illy itelet meg lehet.

Imilly itelet nem io egy nihany Okokert.

Az kit ßeretß, azt nem itelhed.

kollya. Es ſzent Palis mond, 1. *Corinth:* 13. Az ſzeretet nem gondol gonoſzt, nem irigykedic, nem itel ſenkit. Mint pelda: Az melly ember feleſeget, feriet, gyermeket, vagy atyafiat igen ſzereti, Ha ſzinten valami vétekben eſnekis, nehezen hiſzi el. Ha valaki az te fiadat loponac neuezi, igen banod, bár az legyenis, azonkeppen ha feleſegedet, reſzegeſnec, haragoſnac, ſzitkoſnac mondgyac, nehezled, ha ſzinten ollyannis, Es ha ſzinten latodis hogy az te fiad, vagy atyadfia, vagy io baratod parazna, ſzitkos, reſzeges, lopo, Noha erőſſen banod gonoſſagat, de azert nem iteled, az az, Nem gondolſz rola gonoſzt, Nem gondolod aſzt, ezben ſoha nem leſzen iambor, ennec imigyen amugyan kell veſzni, Hanem inkab imeſzt gondolod: Nó, meeg meg iamboroſzic, meeg eſzeben veſzi magat, Es az W R Iſtennekis gyakorta kőnyőrgeſz érőtte, hogy adgyon ſzent Lelket nekie, es iobitſa meg az ő ęletet. De kiualt keppen midőn te magad eſel valami vętekben, akar melly nagy vętec legyennis, Ha ſzinten édes Atyadot, Anyadot meg őlted volnais, Es (ha ſzabad illy ektelenſeget ki mondanijs, kit nem mélto czac neuecznijs:) Hogy ha neneddel, hugoddal, vagy firfiuual buialkottal volnais, auagy akar minemű vndokſagot műueltel volnais, nem akarod magad meg itelni, es azt keuannad hogy mas ſe itelne, Az az: Noha eſmered vndokſagodat, es banodis, mélto kedig hogy vtallyadis, de azert megis mind ennyi fértelmeteſſeg kőzőttis, nem iteled illyen keppen magadat: hogy ſoha te benned iambor nem leſzen, es az Iſten tegedet el vet az ő ſzeme elől. Hanem kőnyőrgeſz Iſtennec az te bűnőd boczanattyaert, es te magadert, es remenſeged veted az Iſtenben, hogy meeg tegedet meg iamborit. Ezzent keuannya Iduőzitőnc, hogy maſſalis műuellyűnc, hogy illy ſziwel, es illy gondolattal legyűnc mindenekhőz, akar Tőrőc, Tatar, Tzigany, akar Toluay, gyolkos lopo, parazna, reſzeges, keuely, baluanyozo, baiolo legyen, Hogy mi ſenkit ne itellyűnc merges ſziwből, ſenkiről ketſegben ne eſſűnc, Mert nints olly vndoc fértelmes, ki holta napiaig meg nem tęrhet, Kiről pelda, Dauid, Manaſſes, ſz: Pal, Magdolna, Zacheus, amaz toluay, es nagy ſoc vndoc bűnőſőc, kickel Chriſtus Wrunc ſzeretettel naiaskodott. Igy ęrts azert az Iteletet.

MELLY Magyarazatbol eſzedben vehedd, Hogy itt Iduőzitőnc nem arrol ſzol, mint ha az Bironac, Iſpannac, nem ſzabad volna iteletet tenni, ſem arrol, hogy tenekedis nem ſzabad volna az iot az gonoſztul meg valaſztani, mert ezeket vgyan paranczollyais. Es aztis keuannya, hogy mi magunc magunkat meg itellyűc, Az az, Vadollyuc bűneinket, Iſten előtt el ne titkollyuc. Azon keppen keuannya, hogy feleberatinknakis vétkeit eſzűnkbe vegyűc, arrol meg fenyitſűc, iora oktaſſuc. Ezeket mondoc meg keuannya, kic itelet nekűl nē lehetnec: De latuan bűnős voltokat azokban őket ſzannyuc, es ohaytſuc meg tęreſeket, Azert nem az fęle iteleteket tilt meg itt Iduőzitőnc: Hanem az gyűlőlſegből, irigyſegből, hitſagos ſzobol valo iteleteket, mint amaz keuely Phariſeuſis iteli vala az nyiluan valo bűnőſt, mondua: Nem vagyoc en ollyan mint amaz, *Luc:* 18. Maga ha emberec előtt nem volt ollyan, de Iſten előtt annalis vndokb es vtalatosb volt. Igy ſokſzor az ki magat mas felőtt magaſztallya, magat nagynac, maſt ſemminec itel, ő leſzen kiſſeb annal, mert az Iſtenis meg iteli őtett, es mihent ő meg kezdi itelni, ſzaz ezer vndokſagot többet talal benne, hogy nem mint ő lathatna kilső ſzemeuel az ő fele barattyaban, mert az Iſten meeg ſziuűnknekis minden gondolatit altal lattya, es minden érzekenſegűnket iol lattya, mellyec czac azon meró gonoſſaggal es vndokſaggal rakuac. Azert ha aſzt akarod hogy teis ne itelteſſel, ſe Iſtentűl, ſe emberektűl, tehat ſenkit ne itelly. Sőt inkab ollyankor midőn az romlott termeſzet iteletre vinne, amaſzt gondold az mit ſzent *PAAL* mond az Corinthusbelieknec irt első leuelenec 10. reſzeben: A ki allani lattatic, meg laſſa hogy el ne eſſec. *Roman:* 4. Kivagy te, ki meg iteled az mas ſzolgaiat? Az ő wranac al, auagy eſic, Sőt meg ál: Mert hatalmas az Iſten aſzt

Az Birac itelhetnec.

1. Corinth: 11.

Midőn vonatol iteletre, mit gondolly.

Wr napiara ſzent Haromſag napi vtan.

Egy mashoz ualo

tenni, hogy meg allyon, Gondold meg hogy teis vgy iarhatſz mint az Phriſeuſoknac monda Chriſtus wrunc, *Matth:* 21. Bizony mondom tí nektec, az ſatzoltatoc es az paraznac, meg haladnac titeket az menyorſzagnac be meneſeben, mert azoc pœnitentiara terenec, De imezec ezac bűnös voltokat ſem veuec eſzekben. Az elſő ſzőlő műueſekis vtolſocka lénec, *Matth:* 20.

Ez vilag rakua gonoſs itelettel.

Im meg halluc az Chriſtuſnac keuanſagat, hogy ſenkit nem kellene itelnűnc. De immar laſſuc meg ez ellen, melly rőttenetes keppen vétkezic mind ez egeſz vilag. Tekintſe meg minden ember ő magat, es kőnyen eſzebe veheti, minemű ſoc ezer fęle iteleteckel rakua lehet mindennec az ő ſziue, Mert nem czac az igen latrokat, hanem ſoha olly igen iambor es ſzent ember előnkben nem iőhet, kiről valami méltatlan vélekedeſt es iteletet ſziuűnc gondolattyaban ne tegyűnc, ha ſzinten nem mondgyukis. Mint: Ha ſzent Dauid Kiraly előnkben iőne, mindgyart előſzeris azt gondolnuc rola, ez amâ parazna, à ki Berſabeual latorkodot, es annac fériet Vriaſt meg ölette. Ha

Luc: 7.

Magdolnat latnad, hogy Chriſtus labat ezokolgatna, teis azt gondolnad mint amaz Simon poklos, Hogy hadgya magat illetni Propheta leuen, illy bűnös aſzonnac. Ha ſzent Peter elődbe iőne, mindgyart eſzedbe iutna, ez tagada meg az Chriſtuſt: Ha latnad hogy valaki olly édes ſzeretettel nyaiaskodnec az igen vndoc vtalatos bűnőſőckel, mint Chriſtus, teis azt mondanad mint az Phariſeuſoc, Ha ez iambor volna, illy vndockal nem baratkoznec. Azonkeppen ha regi iambor Iſtenfélő Predikator, auagy akar ki bűnben eſet ember hozzad iőne, es valaha paraznaſagban, auagy lopaſba, vagy gyolkoſſagba vétkezet volna, mindgyart eſzedbe iut az, es azbol meg iteluen ötet, el iſzonyozol tőle, ha ſzinten regen meg tęrt volnais, es bár tiz, vagy huſz eztendőuel az előtt vétkezet volnais. Miert hogy penig ez egeſz vilagon ſohol ſenki nints, à kibe valami vétec ne legyen, azert ez minnyaiunknac ſzauunc iaraſa: Imez io Predikator volna, czac hogy igen keuely: Imez io vitez volna, de parazna: imez bőlcz ember volna, de igen főſueny: imez io egyűgyű ember, de igen ſzegeny: imez io ſzabo, de ſanta: imez kazdag, de vſoras. Es ſohol ſenkit nem lathatunc, kibe valami ganczot nem talalunc, Ha ſoha többe ſzeműnckel nem lattukis de mihent valaki előnkbe akad, mindgyart elſő dolgunkis az, hogy kőntőſet, iaraſat nézzűc, es azbol itellyűc, vagy beſzedeből, vagy maga tartaſabol rola iteletet tegyűnc, es ha ſzinten ſemmí gonozt nem lattunc ſem hallottunc hozzais, megis valami vélekedeſſel gonozt itelűnc felőle, monduan: ez embernec keuelynec kell lenni, vagy alnoknac, vagy egyęb fęle gonoſznac'. Illyen vndokſagual es gonoſſagual, es egy mashoz valo dőgleletes mérgeſſeggel rakua mindnyaiunknac ſziue. Kiről az WR Iſten *Gen:* 8. Moyſeſnel panaſzolkodic, monduan: Az ember ſziuenec minden érzekenſegi es gondolati viſza fordult iſſiuſagatul fogua, kit igen ban ő ſzent felſege bennűnc, ki miatt eztis mondgya: Hogy ő bannya hogy az embert teremtette. De az ő ſzent Fia ezekert meg fizet uen, immar int minket wy ęletre, Hogy ez vtan ne ęlnenc az ô Adamnac keuanſaga ſzerint, Ez vtan ne itelnenc ſenkit à mi teſtí gonoſz keuelyſegűnc ſzerint, hanem aztul magunkat meg tartoztatuan, mindenekhőz io keduűec lennenc, es hozzaioc valo ſzerelműnkből, mindennec męg gonoſz dolgait latuannis, io remenſegbe lennenc, es érőttec ſzűntelen vgy imatkoznanc, mint mí magunkert. Ez legyen beſzedűnc az iteletről. Immar ſzollyunc az karhoztataſrolis.

MASODIC IRGALMASSAGROL.

Mi kűlőmbſeg az Itelet es Karhoztatas között.

NE Karhoztaſs. Az Itelet es az Karhoztatas, czac annyibol kűlőmbezic, hogy az mit ſziuűnc gondolattyaual maſrol iteltűnc, azt az ő karhoztataſara es ſzegyen vallaſara kijs mondgyuc, es mindennec hirdettyűc. Azert ez igekben: *Ne karhoztaſs.* azt keuannya Iduőzitőnc: Hogy ſenki felől ne ſzollyunc gonozt, ſenkinec ne hirdiſſűc az ő gonoſſagat, Hanem inkab mindenről ſzeretettel es tizteſſegeſen ſzollyunc, az ő io hiret neuet mindenben magaztallyuc, Mert Iſtenis illy mi hozzanc: Es az atyafiui ſzeretetnekis ez az ő tulaydonſaga, hogy valakit igen ſzeretűnc, akar melly igen gonoſz legyenis, ſoha nem hirdettyűc annac gonoſſagat, Sőt ha mas említeneis, bannuc. Mint: midőn valaki à mi reſzegſegűnket, paraznaſaginkat, főſueny

ſeginket

ſeginket, tekozlaſinkat, kegyetlenſeginket, vſoraſaginkat, baluanyozaſinkat, hitetlenſeginket, es egyeb vétkeinket kezdene az barbelyoknal, à piatzon, à menyekezőbe beſzelleni, czuda melly igen meg haborodnal miatta, ha ſzinte igaz volnais, Hanem azt akarnad, hogy arrol titkon feddene meg, es titkon iutatna azokat eſzedben, hogy miatta ne pironkodnal mind ez vilag előtt. Még aztis keuannad hogy Iſtennekis imat koznanac érőtted, hogy azokat meg boczatna te neked, es azokbol meg iobitana. Iduőzitőnkis azert ezent keuannya te tűled, hogy teis ezt műuellyed maſſal, Sőt à mint te keuanod te magadnac, őis ollyan keppen keuannya tenekedis, hogy tegedis ne itellyen ſe Karhoztaſſon ſenki, De megint ezent hadgya te nekedis, hogy teis ezeneket műueld. Kinec iutalmatis igeri: Mert igy tegedis nem fognac oztan itelni, ſem karhoztatni. Mert Iſtenis meg ſzallya egyeb emberec ſziuet, hogy midőn lattyac, hogy te mindenről iol ſzolſz, őkis ottan iol kezdnec ſzolni, de midőn maſt karhoztatz, es ragalmaſz, ottan te readis ezer ragalmazo tamad. Ha kedig meg tartoztatod magad az ember ſzolaſtul, eztis meg nyered vele, hogy Iſtenis ſoc bűneidet el titkollya, es nem engedi hogy azoc miatt ſzoc tamadgyanac read, Sőt az Iteletkortis nem emlekezic meg rola, es nem karhoztat el miatta, Azert, mert félted őtet, es hitted annac boczanattyat, es àhoz valo io kedwedből teis ottad magad mas karhoztataſatul. Tehat erreis igen vigyazzunc, hogy mi ne karhoztaſſunc, ne ragalmazzunc, ne ſzollyunc, ne meueſſűnc ſenkit, akar parazt, ſzegeny, roſzas, tudatlan, ſanta, vac, benna beteges, félenc, es akar toluay, buia, reſzeges, vſoras, keuely, es akar miczodas legyenis, Titkollyuc el az ő gonoſſagokat, Auagy ha peldanac okaert illenec elő hoznunkis, hogy maſis tanulna rola, tehat ackoris ne neuezzűc meg ő magat, à ki műuelte â gonoſſagot, hanem czac tauul kerűlő ſzoual hozzuc elő feny itekert, meg ielentuen mint iarnac èffęle gonoſz bűnben heuerőc. *DEIT* ſzoloc czac vgy, midőn az kőzőnſeges tarſaſagban forgunc, Mert midőn Predikator, vagy Biro tiztet viſselűnc, ackor tartozunc nyiluannis ki mutatni, mind az bűnt, mind az bűnőſt, mind az bűnteteſt, Iollehet azbannis elegy irgalmaſſaggal kel ezelekednőnc. Ezeknec az ő tiztekről maſsutt tanullyunc. Moſt itt ſzol Idűőzitőnc az kőzőnſeges nepnec, kiknec ſzeretet es oktatas kiuűl valo iteleteket, es karhoztataſokat, az az, ragalmazaſokat tiltya meg, Es kiktűl azt keuannya, hogy czac ingyen ſe emlekezzenec egy maſnac kiſſebiteſere.

Iutalmi.

Tanyito, Biro, ßőlec, gazdac, itelhetnec, es karhoztathatnac tiztec ßerint.

De ez elleńis melly rőttenetes keppen vétkezzec mind ez egeſz vilag, ęrtſűc meg. Ittis tekinczűc meg mindnyajan magunkat, egy ſints kőztűnc, à ki magat iobnac nem alitana maſnal, es azert igyis ſzoktunc ſzolnia: Bizony nem czerelnec Czaſzarral, bizony nem buynam Kiraly bőrebe: Az parazt az nemeſet gyalazza, az nemes à paraztot: az Pap à kőſſeget, az kőſſeg à papot: àz katona, ſzabo, ſzőcz, varga, őtuős, barbely, deac, kalmar, ſzakacz, kolczar, mind egy maſt czufollyac, az Kiraly kiralyokat: az wrac wrakat: es ki ki mind az ő dolgaban czac magatt magaztallya, maſt meg ſzol, meg meuet, ſzidalmaz, es ragalmaz, mind vénec, mind iffiac, mind ſzegenyec, mind kazdagoc, egy maſt ſzidalmazzac. Nincz ſemmi rendbeli, ki felől ezer karhoztatas nem volna, ſoha olly lakodalomban nem mehetſz, hogy egy nihany rendbelieket elő nem forgatnac, kinec vſoraſagat, kegyetlenſeget, paraznaſagat, torkoſſagat, főſuenyſeget, es kinec kőntőſőt, kinec ſaruiat, kinec fedelet hurtzollyac. Es ſokſzor az kit elő kaphatnac, nem kűlőmben ſzaggattyac hirebe, neuebe, mint egy ſűlt kappant az ehező vendegec. Ez nagy dolog, hogy czac kęt, harom, auagy negy ember őſzue gyűlis, akar piatzon, akar fal alatt, akar hol, ſoha ember ragalmazas, ſzidalom, panaſz, es boſzonkodas nekűl ninczenec. Ha nincz miről ſzolni, męg az paraztſagis, wrat, hadnagyat, Kiralyat karhoztattya, ha azokat el vnnya, ſzomſzedgyahoz kezd: azt ha el vnnya, valamellyic mellőle el megyen, mindgyart annac ſantaſagat, kantzalſagat, pelpen ſzolaſat czuffollyac, auagy lepeſebe, kőntőſebe, gyűrőiebe, ebebe, louaban, ſzekereben akad, Es nagyob reſze ęletűnknec mind èffęle czel czapo, es czaczogo, es ragalmazo beſzedeckel mulic el. Kiről bizony nagy ſzam adaſoc vagyon azoknac, valakic az ő Adamot le nem vetuen, fel nem öltőznec az WR Chriſtusban, az az, valakic ez atkozott termeſzetet meg nem vtaluan, nem engeztelic az WR Iſtent az ő ſzent Fia altal, es wy ęletet ſzent Lelec altal nem kezdnec,

Czudalatos karhoztato es ragalmazo ez vilag.

Egy mashoz ualo

kezdnec, *Roman:* 8. Ezeknec ha hiuolkodo ſzorolis ſzamot kelletíc adní, tehat ennyi ſoc czaczogaſrol, ember ſzolaſrol, ragalmazaſrol, fondorkodaſrol, ki mondhattya meg melly kemeny ſzamot adgyanac. De mi ezbőlis féllyűc az WR Iſtent, Es ideien vegyűc eſzűnkben mi magunkat, es ne kőueſſűc ez vilagnac ſokaſſagat: hogy az ő vakſagoc vtan mijs az veremben ne eſsűnc. Am itellyen es karhoztaſson ez vilag az ő ô Adami termeſzetiben, de mi őltőzzűnc fel à Chriſtusban, es ſenkit ſe itellyűnc, ſe karhoztaſſunc tiztunc es hiuatalunc kiuűl. Mert vgy nem lehetűnc à mi mennyei Atyanknac kedue ſzerint valo fiai. Mert az iambor fiu, az ő iambor atyat kőueti, es annac nyomdokaban iar. Az mi Atyanc kedig lam nem itel, ſem karhoztat minket, Hanem mint Iduőzitőnc mondgya az kerteſzről ki az fanac iőuendő termeſet varia: *Luc: 13.* Igy őis hoſzu ideig el tűri nagy ſoc gonoſſaginkat, varuan az mi meg iobulaſinkat. Es valamikor hozza terűnc, mindenkor nagy kegyelmeſen hozzaia fogad. Variuc mijs azokat, kikbe gonoſſagot latunc, talam męg meg iobulnac, es minec előtte roloc ketſegben eſnenc, az előtt mindent meg kiſirczűnc, kiuel őket meg terithetnűc. Ez legyen rőuid beſzedűnc imez kęt irgalmaſſaginkrol: (Ne itelly: es Ne karhoztaſs.) kikbe Iduőzitőnc meg tilta, hogy ſe titkon mi magunkban, ſe nyiluan egyebec kőzőtt, ne kiſſebitsűc az mi felebaratinkat, Nem hogy nyeluűnckel karhoztatnuc, de męg czac ſziuűnkbe ſe tegyűnc iteletet ő roloc.

HARMADIC IRGALMASSAGROL.

Meg Boczaſs. Meg boczaſs. Ez igeben azt keuannya Iduőzitőnc, hogy ha valaki meg bantot es meg ſertett volna tegedet, akar hiredbe, neuedbe, akar teſtedbe, marhadba. vagy meg ſzidott volna, vagy meg vert, vagy meg lopott, vagy meg czalt volna, auagy akar mikeppen ellened vétet volna: Te mind azokrol el feletkezzel, es io keduel meg *Luc. 6.* engedd, es meg boczaſd mind azokat nekie. Ezekről maſuttis Iduőzitőnc imillyen ſzockal int: Szereſſetec az ti ellenſegteket, iol tegyetec azockal kic titeket gyűlőlnec, Aldgyatoc azokat, kic titeket ſzidalmaznac, Imatkozzatoc azokert, kic titeket hamiſſan vadolnac. Az ki teneked egyic poffadot űti, tarts az maſikatis neki. Attol, à ki el veſzi az te felső ruhadat, ne tilts meg tűle az alſotis. Mindennec kedig à ki tűled kér, adgy: Es attul à ki az tiedet el veſzi, viſza ne keuannyad. Mind ezekben czac aſzt keuannya mi tűlűnc, Hogy akar ki minemű kart, es boſzuſagot tettis, àhoz io keduűec *Szűkſeges ertelē.* legyűnc, es meg boczaſſunc tizta ſziwből neki. Ne ęrts azert vgy, à mint igenkent az ſzoc vadnac, mert azoc ellenkeznec ſoc iraſſal: Es nem io volna, hogy en magam okot adnec maſnac az vereſre, lopaſra, es ragadozaſra, lám ő magais iduőzitőnc mikor rea iőnenec meg fogni, noha engedelmes lőn nekic, de azert panaſzolkodec, hogy *Oltalmazhad magad.* mint egy latorra iőttec volna, *Ioan:* 18. Es midőn artzul czapta volna az Papi feiedelemnec ſzolgaia, nem inte hogy az maſic ortzaiatis czapna, ſőt meg ſzolittya meltatlanſagarol. Sokſzor penig midőn el veſzteni akartac, elis ment az veſzedelem előt: *A kőlczent meg kerhedd.* Igy czelekedtec az ő ſzolgaijs, Abraham, Tobias, ſokat adtac kőltſen, es à ki meg adhatta, megis kértec. Azert mind ezekben Iduőzitőnc czac erre akar minket inteni: Hogy mi olly engedelmes, es alazatos, es bekeſeges ſziuűec legyűnc: Hogy ha valaki artzul czapna, azon, hogy nem mint boſzut allanec, es iſmeg erőtte artzul czapnam, inkab czapaſſam mas felőlis artzul magamat, azonkeppen hogy ha valaki marhamat el venne, hogy nem mint erőtte mas marhaiat el vennem, iob volna, hogy tőb marhamotis oda engednem. Azonkeppen akar minemű ſzidalmat, kart es nyaualyat, iob ennekem egy nihanſzor az emberektul el ſzenuednem, hogy nem mint boſſzu allaſommal az Iſtennec haragiat feiemre gerieztenem, es felebaratomat meg ſertenem. Ezekben azert rőuid ſzoual czac azt keuannya, hogy bekeſeges es engedelmes ſziuű legyec, es őrőmeſt az en felebaratomnac meg boczaſſac. Azt penig nem czac egyſzer ketſzer műuellyem, hanem ſzűntelen egeſz ęletemben, hogy nem egy artzul czapaſat, egy kőntőſem, auagy egy marham el vetelet, auagy egy dolgomban valo kar vallaſomot boczaſſam meg, Hanem mindent akar melly nagy, es menyi ſoc legyenis, io keduel meg kell boczatnom.

Ezben

Ezben penig azt ſem tiltya meg Iduõzitõnc, hogy az en karomrol es nyaualyam- *Panaßolkodhatſ*
ſol biramnac es feiedelmemnec ne panaſzolnec, es az gonoſz teuõt meg ne bũntetnẽ. *Biraduac.*
Mert ſzent Palis Czaſzarra võtte fel az õ igyet maga oltalmaért, es kérte Feſtuſnac à Tizttartonac ſegitſeget, *Aœor: 24.* De áffele maga oltalmaba â hiuec minden haragtul es boſzu allaſtul meg óyiac magokat. Es az õ raytoc lett nyaualyat olly bekeuel tũriec, hogy kęſzec legyenec annal nagyobbakaris ſzenuedni inkab, hogy nem mint õ magoc boſzut allananac, ha ſzinten alhatnanakis. Az feiedelmec oltalmatis nem boſzu allaſert keuannyác, hanem czac tõb iõuendõ gonoſznac el tauoztataſaert, De èffęle panaſſzalis ne ſieſſen, hanem czac vgy, ha egyeb nem lehet benne. Elõſzer igyekezuen egyeb keppen meg bekelni. Ez azert ęrtelme az Harmadic irgalmaſſagnac, az meg Boczataſnac. Kit az hiuec õrõmmel es io keduel megis mũuelnec. De à hitetlenec es teſtiec, ezt felõtte igen nehezlic, kic az Iſtent nem eſmeric irgalmas atyoknac lennie, es kic nem tudgyac, naponkent menyi bũnõket boczattya meg nekic, es melly nagy teſti es lelki veſzedelembõl menti, es oltalmazza meg õket. Ez vakſag az Oka, hogy midõn czac egy kitſiny kart, vagy boſzut ſzenuedgyenekis, mindgyart keſzec kardra, hamis perpatuarra, es dagalyokban egy forintara karokert, nem ſzañyac ſzaz forintara kõltſegeket, éyiel nappal valo futoſaſokat, kic egy ſzitokert, ezer ſzitkot mũuelnec, egy artzul czapaſert egy nihany gyolkoſſagot, es kic mérgekben aſztis mondgyac, de ha Iſten õ maga kérneis, addig nem nyugſzom, mig boſzumat ki nem tõltem, Es mondnac: vagy õrdõg, vagy pokol, de bizony meg kel érõtte halni. Ezekenec rõttenetes ſententiaioc hogy az mi feiũnken ne eſſec, mi ſzũntelen imatkozzunc, hogy mind egeſz ęletũnkben kõuetheſſũc ezbennis az mi mennyei Atyanknac irgalmaſſagat, ki czac egy napis kęſz hetuen hetſzeris meg boczatni, ha igaz banatos ſziuel hozza tęrũnc. Ezt hogy el ne veſzeſſũc, mis tizta ſziwel, io keduel es õrõmeſt meg boczaſſunc azoknac, kic meg bantac ellenũnc valo vétkeket, Sõt imatkozzunc męg à vakmerõknekis meg tęreſekert.

A hitetleneknec nehez à Chriſtus tanaczaſa.

AZ NĘGYEDIC IRGALMASSAGROL.

Adgy: Noha kitſiny ſzo ez, *ADGY:* de ſoc nemes dolgokat ęrt ezen Iduõzitõnc, Mert ez ſzoba aſzt keuannya mi tũlũnc: Hogy nem czac kõltſen adgyunc, Hanem az kõlczõn felõtt minden egyeb ioual, pénzũnckel, marhanckal, erõnckel, eſzũnckel, tanaczunckal ſegitſegũl legyũnc mindennec, nem czac baratinknac, hanem męg ellenſeginknekis, es minden eſmeretlennekis, akar Tõrõc, Tatar, Tzigany, Tót, Nemet, es akar ki legyennis. Az mint õ maga magyarazza, monduan: Szereſſetec à ti ellenſegteket, iol tegyetec azockal, kic titeket gyũlõlnec, Aldgyatoc azokat, kic titeket ſzidalmaznac, Imatkozzatoc azokert, kic titeket hamiſſan vadolnac, Mindennec à ki tũled kèr, Adgy, Es attul à ki az tiedet el veſzi, viſza ne keuannyad. Olly adakozo ſziuet keuan azert it Iduõzitõnc, hogy ki meg ne vnnya az adakozaſt, hanem vagy leſzen hala ado, vagy nem, de mindennel io ſegitſeggel legyũnc. Ha pénzũnc nints, ſzolgalatunckal, kõnyõrgeſũnckel, aldaſunckal, es minden egyeb fęle iockal ſegitſũnc mindent, az kic ſzũkõlkõdnec nalunc nekũl. Nem hogy el tekozlananc marhankat, auagy az kinec nem kellene, azokrais rea hagyigalnuc, Hanem io moddal, hogy magadot ſe foſzd meg. marhadat ſe veztegeſd, à mint ſzent Palis es Salomonis mondgya. Kinec az modgyarol maſutt eleget ſzoltunc. Touabba è ſzoba, *Adgy:* inti Idnõzitõnc mind az kereskedõket, hogy igaz mérteckel adgyanac, mind az wraſkat, hogy ſzolgaiockal igazan ſzõrzõdgyenec, es azt igazan meg adgyac, Es mind egyeb rendbelieket, hogy minden adakozo dolgokban igazac legyenec. Kiknec egy arant igere Iduõzitõnc imillyen iutalmatis: *Adgyatoc, es adatic tinektec, io, teli, razott, es ki folyo mérteckel adnac az ti kebeletekben. Mert à minemũ mérteckel ti mértec, vgyan azonual mernec tsnektekis.* Az az, ha te à ſzegeny nyomorultakon kõnyõrũlſz, rabſagaban, betegſegeben, mezi, telenſegebe nem hagyod: Az WR Iſten megint fel indittya ſoc iambornac ſziuet, hogy midõn ſzũkõlkõdni kezdeſz, illyen irgalmaſſaggal legyenec te hozzad, Es kic ſzazſzor tõb iot mũuellyenec veled, hogy nem mint te mũueltel volna maſſal, De ha à te ſzinedet meg kemenyited az ſzũkõlkedõ ellen, Te readis az WR Iſten olly ſzũkſeget,

'ADGY. Mit kel adni.

Prouerb: 5.

Minden az à tizti ßerint igazan adgyon.

Igy adatic az es lamijnaſnac.

Egy mashoz uało

Wrnapiara. ßen. Haromſag nap ytan.

get, vagy rabſagot, vagy marhaid ioſzagid veſzedelmet erezti, hogy kíbe meg koſtollyad mi ízű legyen azoknac kemeny ſziuec, az kiknec kőnyörgeſz, es meg nem ſegitnec. Azonkeppen ha te alnokul kalmarkodol, es hamis mérteckel méred gyolczodot, borſodot, olaiodat, borodat, auagy alnokul arulod louadat, ókrődet, gabonadot, Ezent meg tęriti az WR Iſtenis teneked, mikor teis maſtul kezdeſz vennie, Auagy à mit nyertel, midőn toluaiockal, Tőrőkőckel el veteti tűled, auagy midőn az vízben mind haioſtul el ſillyeſzti teneked. Ha kedig igazan es Iſten ſzerint kezdeſz kereskedni, az mit vélnel hogy veſztenelis, mind azokat Iſten meg tęriti nagy bőwen teneked, midőn oltſo marhara talalkoztatt, io ſokadalomra víſzen, adoſagbol ki ment, vtadban oltalmaz, ſzőlődben, veteſedben meg ald, Es minden egyeb aldomaſiual meg latogat. Azonkeppen à ki ſzolgaiaual, es ſzolgaloiaual kepeſen es igaz moddal ſzerződic, es igyekezic hogy az ő ęrdemlet ſzolgalattyarol ſzepen meg elegitſe, es męg añac felőtte tőbbelis meg ſegitſe: Az Wr Iſtenis olly wrat, Capitant, es kiralyt âd, az ki megint az ő ſzőrzedeſeben meg elegiti őtetis, es męg tőbbelis meg latogattya. De ha ki az ő ſzolgaianac kitſiny ſzolgalattyat meg kezdi tartani, Az ő wranakis meg kemenyiti Iſten ſziuet, hogy ſzaz annyit tarczon meg érőtte. Azonkeppen ha ki az ő keues iobagyatul mértekletes adot veſzen es az ſzegenyenec mind el engedi: Az wr Iſten tiz iobagya helyet ſzazat âd, ollykazdagot, az kic oztan az ő regi irgalmaſſagat ſzaz annyi adoual meg fizetic. De à kic az keues iobagyat felőtteb ſatzoltattyac, azokatis el veſzi Iſten tűle, es vgy annyira meg ſzegenyiti őket, hogy ſemmit ne adhaſſanac. Ezeket mind lathattyuc vgyan ſzeműnckelis, ha eſzűnkbe akariuc venni. Mert bizonnyara meg nem czal az WR Iſten, ſem fenyegeteſeben, ſem igeretiben, ki igen kőnyen mind modgyat talallya, mikeppen tellyeſitſe be azt, az mit ő igert minekűnc. Azert az te okoſſagod ha czalogatnais tegedet, te ne kőueſd azt, hanem higy az WR Iſtennec, es iary el az ő akarattyaban, Es bizonnyal meg latod hogy mindent io, teli, razott, es ki folyo mérteckel fizettet meg teneked.

Annaciutalma, az ki ßolgaianac igazan meg fizet

Az ki adoiat irgalmaſon ßedi.

Mint agyarkodgyec az hitetlen à io tanatzra.

De az hitetleneknec es iſtenteleneknec, igen neheznec, es nagy karoſnac tettzic ez, kic ęletyeknec minden remenſeget nem az ęlő Iſtenben, hanem czac az ő marhaiokban vetettec, Azert ha kőltſen adnakis, nagy vſoraual mielic, Ha foglokat ki ſzabaditnakis, azzal megint mint egy fogollyal ket annyit ſzolgaltatnac, Iſten neuebpenig io keduel es őrőmel ſemmit nem adnac, Ha idegen ember iő hazokhoz, egy ital bort, egy tal etket nehezel neki adni, De ha olly iő az kit eſmer hogy iſmeg meg vendegelheti, azt kęſz mind addig itatni, mig ki okadgya, Ha egy pénzt kel valamelly nyomorultnac nyuytani, vgyan izzad belé, de ha ſzaz forintot kel ficzerezeſere veſztegetni, őrűl annac, Ha egy ſzűrt vagy baraſzlait kel az Iſteneből az Iſten fiainac adni, meg ſirattya, de ha vont aranyat, vagy nuztot kel őt ſzaz forinttal fel keſzitenis, alig varia hogy az ſzabo meg keſzitheſſe. Ha egy kis hazatskat kell valami budoſonac epiteni, azt nehezli. Ha kőw varat kel maganac czinaltatni, addig ſem éyel ſem nappal nem nyughatic, mig el nem vęgezteti. Hol kiczoda kőlt őrőmmel lelki epű leſekre, oskolabeli iffiac tartaſara, lelki paztoroc tartaſara, az Iſten igeie terjeztesere. Mind ezec ielei az ő iſtentelenſegeknec, hogy őc ſem biznac, ſem győnyőrkednec az ęlő Iſtenben, hanem czac ő magokban, es az ő ez vilagi marhaiokban: Azert ezec ha ezt mondgyakis, hogy ſzeretic az Iſtent, ſzent Ianos azt feleli nekic, hogy hazudnac, Mert à ki Iſtent ſzereti, az ſzereti az Iſten aruaitis, es ſzolgalis ő nekiec, mint ő tulaydon atyafiainac. De mi kic Iſten fiainac tartyuc mi magunkat, ſemmit ne iſzonyodgyunc ettűl, ſőt gondollyuc iol meg, melly igen draga es haſznos dolgot keuan itt az Chriſtus mi tűlőnc, es minekűnc, midőn azt mondgya, hogy Ne itelly, Ne karhoztaſs, es Adgy: Mert valamit keuan te tűled, ſzinten azont keuannya hogy tenekedis miuellyen mas. Gondold meg kedig melly igen io teneked, midőn mas nem itel, es nem karhoztat tegedet, midőn őrőmeſt meg boczat, es mindenben ſegit tegedet. De fő keppen midőn az WR Iſten ő magais illyen te hozzad. Azert ha teis ezeket meg fogod maſſal miuelni, bizony ezer añyiual meg fizetteti Iſten maſſalis, ő magais mind ezeket teneked. Immar vtol ier ęrtſűc meg aztis, melly igen valoba intſe Chriſtus wrunc az ő hiueit, mind ez irgalmaſſagokra, mind egyec tőb io czelekedetekre.

Igaz kereskedeſnec aldomaſa.

Az ki adoiat irgalmaſon ßedi.

1. Ioan: 4.

Az hiueknec győ nyőrűſegeſec es haßnoſoc ezec.

Kikről

Kiról Maſodic predikatioban bőwebbennis ſzoloc, Moſt ezac rőuideden ęrtſűc meg ez mai Euangeliomnac eſztenit.

HARMADIC TANVSAGROL.

Hogy az Irgalmaſſagra vgyan valoba intſen Iduőzitőnc.

ELſő bizonſaga ennec ez Euangeliomnac imez: Mert Iſtenis az mi Atyanc igen irgalmas, mi kedig ő fiai vagyunc, tehat illic hogy mijs irgalmaſoc legyűnc, Oc olly igen ſzeret minket, hogy noha méltan meg itelhetne, mert altal lattya minden érzekenſeginket, ki rakua ſzűntelen valo gonoſz keuanſaggal, kiert meltan elis karhoſztathatna: De męg ezac vndoknac, fertelmeſnec, bűnőſnec ſem akar tartani, hanem ſzentnec, tiztanac, es ártatlannac: Es azert ha el eſzűnkis, es hetuen hetſzer vétkeznenkis, mindenkor meg boczattya, es mint tulaydon fiaira minden teſtí es lelki ſzűkſegűnkben gődot akar viſelni. Azert ő maga illyen io es irgalmas leuen, azt akaria hogy az ő fiaijs mindnyaian illyeten irgalmaſoc legyenec egy mashoz. Kic nē hogy valakit karhoztatnanac, az az, wyial mutatnanac, es kiſſebitenenec ragalmazaſſal, de męg ezac ingyen ſziuekbe ſe itellyec egy maſt, az az, ingyen ſe gondollyanac gonoſzt egy maſra, Hanem ha lattyac bűnős voltokatis, imatkozzanac érőttec, es io remenſegben legyenec hogy męg meg tęrhetnec. Nē ezac azokhoz legyenec kedig io keduel, kic ő ellenec ſemmit nem vétkeſztec, Hanem vgyan azokat ſe itellyec, ſe karhoztaſſac, à kic ő ellenec vétkeztec, Es akar melly nagy vétkec legyenekis, meg boczaſſac nekiec. Es minden ſegitſeggelis legyenec nekiec, Hogy ezzel mutaſſac meg hiteket, hogy ők hiſzic az Iſtennec Atyai irgalmaſſagat, kit őkis kőuetnec az ő ęletyekben. Ez elſő eſztene Chriſtus Wrunknac, es elſő oka, kiuel minket int, elzteckel, es fel râz az irgalmaſſagra.

1. *Az Iſtennec hozzanc valo nagy irgalmaſſaga int es eſztekel minketis irgalmaſſagra*

MASIC Oka miert az Iſten fiai ne itellyenec, ne karhoztaſſanac, meg boczaſſanac, es adgyanc: Hogy Iſtent haragra ne inditſac, ki az mi hala adatlanſaginkert viſzont minketis, mind meg itelne, mind karhoztatna, őis nem boczatana, es őis nem adna nekűnc. Kikből rőttenetes veſzedelemben eſnenc.

2,

HARMADIC bizonſaga ennec, Hogy az Chriſtus valoban intſen az irgalmaſſagra, imez: Mert az Iſten fiainac nem illic olly vakoknac lenniec, mint az őrdőg fiainac, hanem io pelda adoknac, kiuel maſnakis előttec iarianac, *Matth: 5.* Valaki azért maſt Itel, karhoztat, meg nem Boczat, es nem Ad, vac az, Mondoc à ki maſt ſzol, vac az, mert az ő maga vétket nem lattya, es midőn maſt itel, meuet, ő magat iteli, meuetí noha nem lattya, mert ő magaban azonoc vadnac. Vac azis ki nem lattya, Iſten ő neki menyi bűnet boczattya, es azert ő egy kitſintis nem boczat. Igy vac à ki nem ád, mert nem lattya az Iſten ő neki menyit adot, Es igy ez fęle vac midőn maſt vac modra kezd vezętni, ő magatis, maſtis az verembe eyt. Eztűl az Iſten fiainac meg kel magoc őni: kic vgy vilagoskodgyanac, hogy laſſac az emberec az ő io czelekedeteket, es azbol diczőiteſſec az ő mennyei Atyokis, *Matth: 5.*

3. *A hiueknec nem vac vezerőknec, hanem io pelda adoknac kel lenniec.*

NEGYEDIC, Mert az Chriſtus mi Meſterűnc, kinec felőtte nem illic magunkat tartanunc. Azert ha ő ſenkit nem itel, ſem karhoztat, minden bűnőſnec meg boczat, Es mindē nyomorultnac ſoc ioual vagyon, Illic nekűnkis illyeteneknec lennűnc, Ha ő nagy Wr leuen ennyire meg alazta magat, mélto hogy mi ſzolgac leuen mijs meg alazzuc magunkat, Ha ő kereztet viſzelt, mélto hogy mijs viſellyűnc, Hogy midőn vele egyűtt ſzenuedűnc, egyűttis wralkodgyunc, *Roman: 8.*

4. *Az mi Meſterűnket kőuetſűnc.*

Ioan: 13.

OETŐDIC, Mert nem illic à ſzalkat az az, à kis vétket masban néznűnc, es à gerendat, az az, à nagy vétket, mi magunkban nem latnunc. Hanem ez illic, Hogy elől ſzer mi magunkat vadollyuc, azbol magunc tiztitſűc, es igazitſűc, es az vtan tiztitſűc az mi felebaratinkatis, à mint Salomonnis mondgya, *Prouerb: 18.* Sokat talalunc kedig kit mi magunkban itelnűnc es karhoztatnunc, es meg iobitanunc kel, azt meg ſzerezuen, iobitſűc felebaratinkatis, Kit io vęgre ſzeretetből itetlyűnc, es meg fedgyűnc bűneről, de ne gonoſz vęgre. Ezekből lattyuc, hogy valoba int Iduőzitőnc minket arra, hogy irgalmaſoc legyűnc, es ſenkit ſe itellyűnc, ſe karhoztaſſunc, meg boczaſſunc, es adakozzunc.

5. *Az igaz előßer magat, az vtan feddi barattyat.*

NEGYED Wrnapiara, ß: Haromſag nap vtan.

Egy mashoz ualo
MIT TANVLANC.

MIND ez egeſz Euageliomnac magyarazattyabol imez Negy lęgyen rôuid tanuſagunc.

1. *Czac az Iſten fiainac ßolt à Chriſtus.*

ELÔSZER hogy ez Euangeliom czac az fiaknac es az hiueknec, nem az fattyaknac, nem az hitetleneknec ſzol: Mert czac az fiakat inti Iduôzitônc, kic az Chriſtus altal wyionnan ſzûlettec, kic az ô tanyitaſit kôuetic, hogy ôc az ô mennyei Atyanac termeſzeti ſzerint ęllyenec, ki męg ellenſegiuelis iot czelekeſzic, es ki mindenekhôz irgalmas az ô ęrdemeknec felôtte, ki akar melly igen nagy bûnôknekis meg boczataſara kęſz, czac hogy hozza tęrienec, es ôtet engeztellyec, Ha kedig az méltatlanoknac illy io, menyiuel iob az méltokhoz, az az, azokhoz, kic meg igazultac az Chriſtus altal, Tehat mijs kic ô fiai vagyunc, illyetenec legyûnc.

2. *Mint kel irgalmaſnac lenni.*

MASODSZOR tanullyuc meg innet, Mi legyen az Irgalmaſſag. Az Irgalmaſſag az, midôn igaz ſzeretetbôl felebaratunkon kônyôrûlûnc, męg méltalanonis io vęgre. De it iol meg ęrts: Hogy az Biro az Toluaynac, paraznanac, reſzegeſnec, ragalmazonac, es egyeb gonoſznac ha keduezni fog, Auagy ha az Atyais az ô fianac, az czalados az ô haza nepenec gonoſſagiban engedelmes kezd lenni: Ez fęle irgalmaſſag nem io, Sôt nem irgalmaſſag ez, Hanem vndokſagra haylodozas, es veſzedelemre valo engedelmeſſeg. Mert Iſtenis vgy irgalmas, hogy azban az vakmerô latrokat el vezti ô, az ô maga fiaitis gonoſſagokert meg ſuytogattya. Az mint ez Euangeliõbanis monda: à ki itel, meg iteltetic: az ki karhoztat, el karhoztattatic: az ki meg nẽ boczat, meg nem boczattatic: es à ki nem âd, annac ſem adatic. Tehat az irgalmaſſagban ſzep mértekleteſſeggel ſzabiuc magunkat.

3. *Az Negy fele irgalmaſſagrol.*

HARMADSZOR, az irgalmaſſagnac Negy reſzet tanullyuc meg: Elſô ez: Hogy ſenkit ne itellyûnc, az az, hamis vêlekedôc ne legyûnc. Melly vêtec igen bennûnc vagyon, Mert mihent akar kire tekintſûnkis, mindgyart valami fogyatkozaſt latuan benne, arrol magunkban meg itellyûc, es orrunckal meg gugollyuc, es nagy finnyaual meg vtallyuc, akar wr, nemes, parazt, akar kazdag, akar ſzegeny legyen, Ezt ſoha ſenki el nem kerûlheti, czac vedd iol eſzedben, hanem czac harmad beſzedereis, vagy czac rea valo tekintetedbennis meg iteled valaminec. De ez vtan meg emlekezzel rola, hogy azonokat te magadbannis meg talalod, azert az mit itelſz maſrol, azont iteld te magadrolis. Mas irgalmaſſagunc ez: Hogy ne karhoztaſſunc: az az, az mit mas felôl itelſz es vêlekedel, azt ne ne mond ki az ô ſzidalmara, mert azbol ſoc haboruſag tamad, mind czeledec kôzôtt, mind kôſſeg kôzôtt, mind az Egyhazi ſzômelyec kôzôtt, hanem inkab imatkozzal minden teuelgôkert. Io iſmerned baratod erkôlczet, de meg ne vtald. Harmad irgalmaſſag ez: Hogy meg boczaſs, ha kéric az boczanatot, Mert az Iſtenis vgy boczat meg, ha ô hozza tęrnec, es vgy hadgya az Apoſtoloknakis, hogy az pœnitentia tartoknac bûnôc bocznnattyat hirdeſſec, az vakmerôknec karhozatot hirdeſſenec. De mind az altal te io ſziwel imatkozzzal azokertis, kic kemeny ſziuûc, hogy meg tęrheſſenec. Negyed ez: Hogy ſegitſed ôket, mind ſzolgalatoddal, mind pénzeddel, eſzeddel, es erôddel.

4. *Hogy vgyan valoba meg keuannya Iſten az irgalmaſſagot mi tûlônkis.*

NEGYEDSZER es Vtolſzor, meg tanuluc innet, Minemû eſztekeuel ſerkengete Iduôzitônc, Mind Igerettel, Fenyegeteſſel, es Pirongataſſal, Hogy ezeket valoban az Iſten fiai meg miuelnec. Immar kônyôrôgiûnc ô ſzent felſegenec, hogy mind ezekben adgya ſzent Lelket mindnyaiunknac ſegitſegûl.

Imadſagat eneket kereſd meg az Maſodic Predikatio vtan.

MAS PREDIKATIOIA EZEN
Euangeliomnac.

Enekit

Enekit ąz Elsŏ Predikatio előtt laſd.

LVCÆ VI.

LEgyetec irgalmaſoc, mikeppen az ti Atyatokis irgalmas, Ne ítellyetec, es nem iteltettec. Ne karhoſztaſſatoc, es nem karhoſztattattoc. Meg boczaſſatoc, &c.

SVMMAIA.

AZ mai Euangeliomnac rŏuid ęrtelmet megis vegyűc eſzűnkben. Chriſtus Wrunc az hiueket, az Iſtennec fiait, kiket ŏ vęre altal meg tiztitot, kic az Iſtenben hiſznec, es ŏtet bizodalombol ſegitſegűl hiwiac mint Atyokat, mondom ezeket erre inti: Hogy minec vtanna wyionnan ſzűlettettenec, es ſzent Lelec altal meg vilagoſitattanac, Immar wy ęletet kezgyetec, kŏuetuen az ŏ mennyei Atyoknac es Idŭozitŏ Chriſtuſoknac ſzentſegeket, ígyekezuen az ŏ io voltokrol hala adoknac lenni, az ŏ irgalmaſagokert irgalmaſſoknac lenni, minden modon azon ígyekezuen, hogy Iſtennec, embereknekis kedueskedheſſenec az ſzerint à mint Iſten az Tiz paranczolatban az ŏ tiztaſagos es igaz akarattyat ki ielentette. Melly paranczolat kŏzzűl, az mai Euangeliom imez hatodic, nyoltzadic, es kilentzedic paranczolatot, Ne ŏly, Ne orozz, Hamis tanu ne legy, adgya elŏnkben. Mert midŏn ezt mondgya: Meg boczas, mint ha ezt mondana: Ne ŏlly. Midŏn ezt mondgya, Adgy, mint ha azt mondana: Ne orozz. Midŏn ezt mondgya: Ne itelly: es ne karhoztaſs, mint ha eſzt mondana, Hamis Tanu ne legy. Ezből meg tettzic hogy az mai Euangeliom az Maſodik Tablan valo paranczolatokra néz. De midŏn valamelly Euangeliom akar czac az egyikre inczennis, az mellet azt ielenti, hogy az tŏbbireis ſzinten annyi gondot viſellyűnc. Ezből laſſuc mit tanullyunc.

AZ TANVSAGOKROL.

ELŏSZER czac ezt tanullyuc meg: Az mai Euangeliomban valo io czelekedetec miczodac legyenec. Es czac arrais melly nemes, nagy, es kemeny okockal intſen Chriſtus Wrunc bennűnc. *MASODSZOR* ſzoloc tŏb okokrolis, kiuel mindenic paranczolat ſzerint valo io czelekedetekre noditſac magokat az hiuec. Es ŏruendeztetuen ŏket ezben, Hogy noha az Tŏrueny ſzinten éppen minden fogyatkozas nekűl nagy atockal mindenic reſzet meg keuannya az paranczolatnac: De az Euangeliom arra tanyit, hogy czac aztis io neuen veſzi Iſten, az mit ennyi nagy gyarloſaginkban miuelhetűnc, Kire ſzent Lelketis ád ſegitſegűl.

Az Elsŏ Reſzeről.

Az paranczolat hoz mint illenec.

ELſŏ Reſzebe ez Euangeliomnac arrol tanulgaſſunc, melly erŏs, melly nagy, melly nemes, es édes okockal intſe Chriſtus wrunc az hiueket egy nihany io czelekedetekre. Imezekre: Hogy Gyolkoſoc, Lopóc, es Hamis tanuc ne legyenec. Az okokrol mayd ſzoloc. Moſt elŏſzer ęrtſűc meg eztis, mint illenec ezec: Hogy à ki meg nem boczat, gyolkos az: A ki nem Ad, lopo az: A ki maſt Itel es karhoztat, Hamis tanu az, Mert à ki meg nem boczat, az haragſzic, gyűlŏli fele barattyat, es annac veſzedelmet keuannya, es ſokan az felec egy maſnac halalrais iarnac, Azert à ki meg nem boczat gyolkos az. Az ki kedig nem Ad, az lopo, Mert Iſten minden embert czac Safarra tett az ŏ aiandekian, es arra atta, hogy azt Lelki paztorokrais, tanulokrais, męg nyomorottakrais, czeledinkreis, az kŏzŏnſeges tarſaſagunc oltalmarais, adogatnanc. Ha ki ezekre nem akar kŏltení olly lopo, mint ha valamelly Vduarbiro, vagy Safar, vagy hadban fizetŏ Meſter, czac magara kŏltene az ŏ wra marhaiat, ioſzagat, azoket maganal tartuan, az kikre kellet volna el oſztani. Az ki kedig maſt itel es karhoztat, az hamis Tanu, Mert midŏn maſra kezd vélekedni, auagy maſt kezd ragalmazni, ha vęgere megy, ſoc reſzet meg tapaztalhatod, hogy hamis mondaſoc volnac. Ezekis azert intſenec minket ezekre: Hogy ne itellyűnc: Es ne Karhoztaſ-

Meg boczas, az az, Ne ŏly.

Adgy, az az, Ne orozz.

Ne itelly: Ne karhoztas: az az, Hamis Tanu ne legy.

Wrnapiara ßent Haromſag napi vtan.

ſunc: Meg boczaſſunc: Es ôrômeſt adgyunc. Imé ęrtyűc az mai Euangeliom mint ſzol ic az Tiz paranczolathozis. De miert hogy azokra vgy int Chriſtus Wrunc, hogy irgalmaſoc lennenc, ez immar nem az paranczolat ſzerint valo tanyitas, Melly minden fogyatkozas nekűl tôkelleteſen kenannya mindenic reſzet az egeſz Tôruennec, es à ki meg nem tôkelli, karhoztattya. Hanem Chriſtus Wrunc az Euangeliom ſzerint tanyit bennűnc, Hogy à mint Iſten irgalmas mi hozzanc à mi vétkeinkbe, mijs azt igyekezzűnc kôuetni, kibe noha ſzantalan ſoc fogyatkozaſinkis vagyon ennyi nagy romlotſaginkba, Sôt ſem keduűnc akaratunc, ſem ęrtelműnc, ſem tehetſegűnc czac egy ſzal ſem volna arra, à mit Iſten keuan olly alazatos moddal, à mint ô keuañya: Hanem Chriſtus Wrunc ez Euangeliomba biztat, hogy wyionnan ſzűl es el kezdi bennűnc az Iſten ſzerint valo io czelekedetet, es biztat hogy noha az męg moſt ſoc hiaual vagyon, De Iſten czac aztis io neuen venne. Oerűllyűnc azert ezen, Hogy midőn az Tôruen olly nagy tôkelleteſen intene, hogy ha czac az kiſſebic paranczolatot meg tôrnűkis, ſemmi volna az többijs oſztan. Ez ellen ez Euangeliom imigy vigaztallyon meg: Miert hogy imar az Chriſtus minden reſzet be tôltette érőttűnc az Tôruennec, azert ha czac wyionnan el kezdgyűkis az Iſtennec paranczolattya ſzerint valo ęletet, azis kedues Chriſtuſert. Ezen mondoc ôrűllyűnc, hogy męg czac akar melly kitſiny io czelekedetűnkis immar kedues Iſten előtt, es annyiual nagyob ſzeretettel mijs mind vntalan tôb tôb iokat czelekedgyűnc, hogy ęrtyűc, hogy Iſten immar czac az kiſinketis à mint ennyi romlotſaginkban neki ſzolgalhatunc, ſőt czac az io igyekezetetis io neuen veſzi ſz: Fiaert. Erről ſoc helyen ſzent Palis igen nemeſſen tanyit, Kiről touab tôbbet ſzollyunc. Moſt immar imezekről tanulgaſſunc: Előſzer czac az mai Euangeliomnac io czelekedetiről: Az nem Iteletről: Es nem karhoztataſrol: Az meg Boczataſrol: Es az Adaſrol ſzoloc. Illy renddel: Miert kelleſſec magunc meg ôni, hogy ne Itellyűnc, Es ne karhoztaſsunc: Es miert kelleſſec egy maſnac meg Boczatanunc: Es minden io ſ gitſeggel lennűnc. Ez vtan Maſodic reſzebe ez Predikationac, aztis meg hallyuc: Miert kelleſſec minden egyeb iobannis az hiueknec ſzűnteleneknec lenni. Szollyunc az elſő Reſzeről Tanuſaginknac. Mondom erről: Miert Ne itellyűnc, Ne karhoztaſsunc, Miert Boczaſſunc meg Es miert adakozzunc. Melly okokert azert kel igen io figyelmeteſſeggel mind vntalan tanulnunc, hogy ezec altal az Iſtennec Lelke az mi igen meg romlott termeſzetűnketis iora haytogattya.

Mijs mint illenec ez inteſec.

Kőuetkőzű Summa.

AZ ITELETNEC ES KARHOZTATASNAC ELTAVOZTATASANAC OKAIROL.

Mert Iſtene az Itelet.

ELSŐ Oka, miert tiltya meg Iſten az Tiſzt kiuűl valo iteletet, es karhoztataſt, imez: Hogy az ô Iſteni mêltoſagaba es tizteſſegebe ne hagiunc. Mert czac ô egyedűl lattya az emberec ſziuenec titkos gondolatit, *Pſalm:* 7. es mind iora mind gonoſzra valo ſzandekit, czac ô tudgya egyedűl kibe leſzen io vagy gonoſz, ſambor es lator: ô tudgya egyedűl ki fog meg tęrni az ô gonoſſagabol, ki fog igaz pœnitentiat tartani. Azert czac ô egyedűl tud mindenikről igaz iteletet es karhoztataſt tenni. Es mikor ideie leſzen, megis itel mindeneket, az ô czelekedetec ſzerint, es à kit el kel karhoztatni, ackor elis fogia azokat karhoztatni. Tehat tartſuc mindnyaian ô eleiben magunkat, mert mindnyaian az ô itelő ſzęki eleiben allatunc, es ki ki mind magarol âd ſzamot, *Roman:* 14.

2.

Az Birakra bizta Iſten az Itelnec tiztit.

MASODIC Oka: Hogy az WR Iſtennec Tizttartoinac es kepebeli embereknec tiztekben es hiuatalyokban ne hagiunc, Mert it ez fôlden az Birakra, Iſpanokra, feiedelmekre, Atyakra, es Tanyitokra bizta azt, hogy az ô allatroc valoknac vétkeket meg itellyec, es azokat megis karhoztaſſac. Ez vilagi feiedelmec, ez vilagi itelettel es bűnteteſſel, de az lelki paztoroc, őrőcke valo itelettelis es karhoztataſſal. De męg ô tűlőkis meg keuannya, hogy az ô iteletyekis io bizonyſagockal igen igazan legyen, az Iſtennec igeie es Tôruenye ſzerint, nem az önnön keduec es akarattyoc ſzerint. Tehat menyiuel inkab méltoc bűnteteſre azoc, kic az ô tiztec es hiuatallyoc kiuűl, męg kedig ſokſzor io bizonſag nekűl, czac akar kinec czelczapaſara iteli, es karhoztattya az ô felebarattyat. Hadgyuc azert mijs azokra, kikre az WR Iſten hatta,

mind

mind az iteletet, mind az karhoztataſt, Mert ő tiztec es ő tizteſſegęę az, Kiket ha nem tiztelűnc, meg bűntet az Iſten êrőtte, imez paranczolat ſzerint: Ha Atyadat es Anyadat nem tizteled, nem leſzeſz hoſzu ęletű ez főlden, *Exod:* 20.

3. *Az kit te itelſz annac bűneiertis meg holt az Chriſtus.*

HARMADIC Oka, Miert ne itellyűnc ſe karhoztaſſunc: Mert az Iſteñec Fia az *IESVS CHRISTVS*, az bűnőſőkert iőtt ez vilagra. Nem azert hogy el karhoſztaſſa ez vilagot, Hanem hogy ez vilag meg tartaſſec ő altala. Nem hogy el veztene ę vilagot, hanem hogy az el veſzetteket meg kereſſe, es meg tartſa, Nem hogy az ő bűnőket fel fedezze, hanem hogy el fedezze, el rőytſe, es titkollya. Nem hogy az Tőrueny ellen valo vétkeket ſzemekre veſſe, hanem hogy az Tőruent êrőttec be tőltſe. Mind ezekről igy ſzol az Iras: *Roman:* 8. Az mi az Tőruennec lehetetlen vala, az menyiből meg erőtlenitetic vala az Teſt miatt, azt, el boczatuan az Iſten az ő tulaydon Fiat az bűnős teſtnec haſonlatoſſagaba, be Tellyeſite: Es az bűnert karhoztata az bűnt az teſtben, hogy az Tőruennec igaſſaga be tellyeſitetnec mi bennűnc, kic nem Teſt ſzerint ęlűnc, hanem Lelec ſzerint. Midőn azert az *IESVS CHRISTVS* meg fizetet es eleget tett ez vilag bűneiert, Es minden bűnőſőket hozza hiw, Es mindennec bűne boczanattyat igeri: Tehat ne itellyűc mi azt, à kit meg boczat: Ne karhoztaſſuc azt, à kit ő iudőzit, ne rutitſűc azt, à kit ő draga ſzent vęreuel meg tiztit, ne fedezzűc fel azt, à kit ő el fedez. Mert igy az ő dragalatos es męltoſagos tiztiben, ſzent es nagy czudalatos ęrdemebe piſzkalunc, az ő męltoſagaban es tiztiben hagunc, Kitől megint érőtte rőttenetes iteletet veſzűnc. Mas az, hiaban valo leſzis az te iteleted, es karhoztataſod, ha az WR Iſten őtet meg igazittya, à mint az Iras mondgya, *Roman:* 8. Ki teſzen vadolaſt az Iſtennec valaztotti ellen? Az Iſten à meg igazito, Kiczoda hat az karhoztato? Az Chriſtus à ki meg holt, ſőt inkab az ki felis tamaztatot, à ki az Iſtennec iobian ůlis, ki eſedezikis érőttűnc. Azert mint hogy ő az bűnőſőkert imatkozot, es azokert moſtis ſzoſzolo, Igy mijs akar melly vndoc fértelmeſekertis legyűnc ſzoſzoloc, eſedezőc es kőnyőrgőc, Kiknec meg tęreſeket io remenſegbe engedelmeſſeggel variuc, Es hogy meg tęrhelſſenec, vgyan vtannoc iariunc es faradgyunc, *Luc:* 15.

Matth: 11.

4. *Minnyaian karhoztra valo bűnőſőc vagyunc.*

NEGYEDIC Oka, miert ne itellyűnc, es ne karhoztaſſunc ſenkit: Mert mindnyaian Iſten előtt egy arant valo bűnőſőc vagyunc, es mindnyaian egy arant ęrdemlenenc mind iteletet, es mind karhoztataſt. Azert midőn maſt itelűnc, es karhoztatunc, azzal mindnyaian mi magunkat itellyűc, es mi magunkat karhoztattyuc. Es igy mi magunc Sententiat mondunc feiűnkre. Mert bizony ſemit nem mondhatunc mas ellen, ki mi bennűnkis nem volna, es nints olly nagy bűnős, ſem toluay, lopo, parazna, vſoras, keuely, arulo, baios, baluanyozo, kinec gonoſſagara mijs kęſzec nem volnanc, ha az Iſtennec Leike nem erősitene bennűnc. Es ſenki nem veſzhet olly rőttenetes keppen, hogy teis męg azonkeppen el nem veſzhetnel, Es ſenki nem eshet olly nagyot, kinel te nagyobbanis nem eshetel. Egy ſints kőztűnc, ki vgy nem iarhatna mint Saul, Iudas, Nero, ha el hagyatunc Iſtentől. Azert ha fenn allaſz, meg laſd hogy le ne eſsęl, 1. *Corinth:* 10.

5. *Vgy ßereſd felebaratodat mint tennen magadat.*

OETŐDIC Oka: Mert Iſten azt keuannya. hogy ſzereſſűc az mi fele baratinkat, mint minnen magunkat: Mi magunkat kedig vgy ſzerettyuc, hogy azt akarnuc, hogy ſoha minket ſenki ſe itelne, ſe karhoztatna, Tehat mijs ſenkit ſe itellyűnc, ſe karhoztaſſunc.

6. *Az ragalmazo gyolkos.*

HATODIC Oka: Mert à kic maſt itelnec, es karhoztatnac, azoc meg ölic az ő atyokfiokat. Erről ſzent Palis igy ſzol, *Galath:* 5. Hogy ha egyitec az maſtokat meg marıa es meg ragia, meg laſſatoc hogy egyitec az maſtoktul meg ne emezteſſec. Da- *Pſalm:* 56.
uid igen mérgeſnec mondgya az ragalmazonac nyeluet, monduan: Az embernec fiainac fogoc, fegyuer es nyil, es az ő nyeluec, ęles tőr. Kiknec nyeluec alatt Aſpis kigyonac mérgei vadnac, Es kiknec ſzáioc fel nyilt koporſo. Salomon ezt mondgya *Prou:* 25. Az melly ember ſzol fele barattya ellen, az puska, tőr, es hegyes nyil. Mert mint ezzec miatt meg őletnec az emberec, igy az gonoſzoknac iteletyec es rágalmazaſoc miatt, ſokan halálos boſzonkodáſt, kint, es vgyan halálțis ſzenuednec, à mint mindenikűnc érzi magába, midőn valakinec nyelue miatt gyalázțatic.

Egy mashoz ualo.

Wrnapiara, ß: Haromſag napvtan. 7.

HETEDIC Oka: Miert mi ſenkit ne itellyűnc, es ne karhoztaſſunc. Mert Iſten fiaiua lettűnc, Azert az mi mennyei Atyanknac irgalmaſſagat kőueſſűc. Szantalan helyen igyis intettetűnc: Ha wyionan ſzűlettetet es wy teremtet allatoc vagyunc, tehat wy ęlętbe iariunc: Ha az ſzent Lelec Templomi vagyunc, tehat az lelec ſzerint iariunc, *Roman:* 8. Ha io Fac vagyunc, tehat io gyűmőlczetis teremtſűnc, mert à io ember az ő ſziuenec io kintſeből, iokat hoz elő: Ha Sò es Vilag gyarant vagyunc, tehat io izt es vilagot mutaſſunc: Ha Iſtent Atyanknac es Wrunknac hiwiuc, tehat mint io fiac ſzereſſűc, es mint io ſzolgac ſzolgallyuc: Nem minden à ki mondgya, Wram, wrá, megyen Iſten orſzaban. Igyis ſzol Wrunc: Az ki hallya az en beſzedimet, es azokat czelekeſzi, haſonlatos az emberhőz, ki erős kőw ſziklara epitette hazat, es ſokaig meg al, De à ki hallya es nem műueli, az haſonlatos az főuenyen czinalt hazhoz. Effęle inteſekből meg tettzic, hogy ez Euangeliomis valoba meg keuannya az meg wyiult ęletet. Czac hogy megis vigaztal, az mi erőtlenſeginkben, es azban ſegitſegetis ad ſz. Lelec altal. A mint ez kűlőmkſegről ſzent Palis igy tanyit, hogy az ſzent Lelket nem az Tőruenv, hanem az Euangeliom altal vőttűc. *Galath:* 3. Azert vgy kel halgatnunc à Chriſtuſt, hogy megis fogadgyuc, vgy kel Iſten fiainac magunkat mondanunc, hogy az ő io voltatis kőueſſűc, kiből meg teſſec, hogy az io Iſtennec fiai vagyunc. Azert mint az mi io kegyelmes Atyanc minket ſem itel, ſem karhoztat, igy mįs ſenkit ſe itellyűnc, ſe karhoztaſſunc, az az, ſenkiről gonozt ne gondollyunc, ſe ſzollyunc, ſenkit ne kiſſebitſűnc, Hanem mindeneknec io hiret neuet neuellyűc, mindeneket iora intſűnc, es minden bűnőſőkert imatkozzunc. Es igy az felſeges aldot es ſzent Iſtennec fiai leſzűnc. Ez legyen beſzedűnc à kętirgalmaſſagrol. Az ketteirőlis ier ſzollyunc.

Matth: 7.

AZ MEG BOCZATASNAC ES ADASNAC OKAIROL.

1. *Mert az Wr aka rattya, hogy ßereſſűc atyankfiat*

Miert kell ennekem meg boczatnom az en fele baratom kvętet, Ennec őt Okat moſt rőuideden vegyűnc eſzűnkben. Elſő Oka ez: Mert az WR Iſten, kinec mint Wrunknac engedelmeſſeggel tartozunc, è paranczolattya *Luc:* 24 monduan: Ne gyűlőld à te atyadfiat ſziuedben, es ne boſzonkodgyal ő rea, hanem ſzereſſed à te felebaratodat mint tennen magadat. Ha főldi wrunc paranczolattyara kőteleſec vagyunc, menyiuel inkab arra, az mit à mi teremtő wrunc Iſtenűnc paranczol minekűnc. Ezis azert inczen bennűnc az meg boczataſra. Mert értyűc hogy paranczollya es keuannya.

2. *Mert az Iſten ſockal tőb es nagyob vętkeinket botſattya meg mi nekűnc.*

MASIC Oka ez: Mert az WR Iſten mi nekűnc, minden bűneinknec boczanattyat igerte, Az mi bűnűnc penig meg ſzamlalhatatlan, mint az Tengernec főuenye, es olly nagyoc, kikert őrőcke valo nyaualyat, fogſagot, es őrőc karhozatot ęrdemlenenc, De az mi felebaratinc vętke ſzamos, tiz vagy huſz, ſzaz vagy kęt ſzaz vętec, es ha ſzinten Atyankat meg ölte volnais, vagy minden marhankat el veztőtte volnais, azoc nem őrőcke valoc voltac volna, mert mind azoknac annekűlis vęgec lett volna, de à mi vętkeinc, az vęghetetlen Iſten ellen valoc, es azert vęghetetlen kint ęrdemlenenkis miattoc, de megis mind azokat ő ſzent felſege meg boczattya minekűnc, ha hozza tęrűnc. Menyiuel inkab illic nekűnkis à kiczint meg boczatanunc, kiualtkeppen azoknac kic bannyac hogy ellenűnc vętettec. Kiket ha valami nagy ok miatt à feiedelem bűnteteſre vonnais, mi megis ſzannyuc es imatkozzunc érőttec.

3. *Mert à kinec bűneiert Chriſtus meg holt, ſűkſeg annac meg boczatanunc.*

HARMADIC Oka: Mert az Iſtennec Fia meg fizetet mind ez vilag vętkeiert, es ő ſzoſzolo mindnyaiunkert egy arant, azert à kinec ő bűneiert meg holt es eſedezic mélto hogy mįs azoknac meg boczaſſuc minden bűnőket.

4. *Mert ha meg boczatunc, ez à mi ßivűnkben nagy bizonſagot teßen, hogy Iſtenis meg botſat mi nekűnc.*

NEGYEDIC Oka ez, Miert meg kel boczatanunc: Mert hogy ha mi meg nem boczatananc, az meg kemenyedet ſziw ſoha nem hiheti, hogy Iſtenis nekűnc meg boczaſſon, Es ez hitetlenſeg miatt benne maradunc bűnűnkbe, es atoc alatt leſzűnc, Es igy rőttenetes ſententiaual őrőcke valo karhozatra iteltetűnc: De ha meg boczatunc azbolis bizonyoſul az mi ſziuűnc, hogy az Iſtenis meg kegyelmezet mi nekűnc, Es miatta nagy lelki őrőmmel az WR Iſtenbe nyugſzunc, es tűle őrőc ęletetis varunc az Chriſtus altal. Erre néz ezis: Boczaſd meg az mi bűneinket, mikeppen mįs meg boczatunc.

5. *Lelki teſti ſoc io kőuetkőzic à meg bekelesből.*

OETŐDIC Oka: Mert az egyeſſegből es meg bekellesből lelkűnkis meg kőnyebedic, bator es vidam ſziuet hordozunc, io keduel Iſten es emberec előtt iarunc, marhanc,

hanc, ioſzagunc, hitűnc neuűnc az bekeſeg alatt ſzaporotton ſzaporoſzic, Viſzont az egyetlenſeg miatt mind lelkűnkben, teſtűnben, marhankban temeny ezer keppen meg fogyatkozunc, Es ki leg nagyob, teſtbe, lelekbe el veſzűnc. Ezec inditſanac azert fel bennűnket, hogy mindennec meg boczaſſuc az ő vétkeket.

Az meg boczatasban kedig nem czac boſzonkodaſt, de mind *ADOSSAGOT* es mind egyeb kar vallaſt keuan az WR Iſten hogy meg engedgyűnc, annac à ki őrőmeſt meg adna, de nyomoruſaga miat nem adhattya. Erről azt mondgya az Wr Iſten *Leuitic: 24.* Ne vedd el zalogba, ſe az felſő, ſe az alſo malom kőuet, mert vgy az ő ęletet kőti teneked, Mikor kedig valami adoſſagodat, meg kéred felebaratodtul, ne menj be az ő hazaba, hogy zalogiat te magad el venned, hanem vard ottkin, es à mié leſzen el hozza teneked. Ha ő kedig ſzegeny leſzen, ne hallyon te nalad à zalog, hanem ad meg neki nap nyugatnac előtte, hogy midőn az ő ruhazattyaban aluſzic, meg aldgyon tegedet, es igaz leg az te Wradnac Iſtenednec előtte. De az Adaſnac okaitis tanullyuc meg kűlőnnis.

Az meg boczatashoz valo, adoſſagatis meg engedned nyomorult felebaratodnac.

AZ ADASROL.

EGYIC Oka, miert keuannya az Iſten hogy egy maſnac adakozunkis, imez: Mert ő az ő kepere teremtet minket, es ſzeret mint édes fiait bennűnket, Azert mint ez vilagi Atyais őrűli, midőn az ő fiaual valaki iot miuel, Igy az mi mennyei Atyankis olyan io neuen veſzi, ha mi iot velűnc miuelnec, mint ha ő magaual miuelnec, *Matth: 25.* 1. *Mert Iſten kepere teremtettűnc.*

MASIC Oka: Mert draga árron valtot meg minket, az ő ſzent Fianac Teſten es vęren, Azert draganakis tart bennűnket, es mindenektűl keuannya ſegedelműnket, oltalmunkat es epűletűnket. 2. *Mert meg valtattunc.*

HARMADIC Oka: mert ő mindeneket mi érőtűnc es egy maſunkert teremtet, Azert azt akaria, hogy mindeneckel à mi ſonkra ęlyenec mindenec. 3. *Mert mindenec czac erőttűnc vadnac.*

NEGYEDIC Oka: Hogy ezec altal gyakorlyon iora beűnc, neuellyen az atyaſiui ſzeretetben, Mert ő mi nalunc nekűlis adhatna mindent mindennec, De igy akaria hogy ki teſſec engedelmeſſegűnc, es minden io igyis epűllyen beűnc, Kiuel okotis aduncIſteñec hogy kitſin Saffarſag vtan többet bizzon reanc, Es à mint à Kut es forras wyiul az ki meregeteſſel, Igy többűllyőn az mi marhankis à iora valo adogataſſal. Ezeket, az nem iteletről: az nem karhoztataſrol: Az meg boczataſrol: es az Adakozaſrol iol eſzűnkbe tartſuc. Immar Maſic Reſze kőuetkőzic Tanuſaginknac, arrol mayd ſzoloc, Előſzer laſſuc mit tanulanc eddig.

Mit Tanulanc.

AZ mai Euangeliomba inte Chriſtus wrunc bennűnket, hogy mi igyekeznenc kőuetni az mi mennyei ſzent Atyankat, az ő mi hozzanc valo irgalmaſſagaba: hógy mijs ollyatenoc lennenc az mi fele baratinkhoz, mint ő mi hozzanc. Ezből azert imez Negy draga dolgokat megis vedd iol eſzedbe. Előſzer, Az Iſtennec melly nagy irgalmaſſaga legyen hozzanc, ki midőn itelhetne es méltan el karhoztathatna, megis nem itel, ſem karhoztat, meg boczat, es ád mindent mi nekűnc. Azert erről legyűnc hala adoc ő neki. Maſodſzor vedd eſzedbe, hogy nem czac ő maga illy io es irgalmas hozzanc, hanem minden fiaitis arra inti, igerettel es fenyegeteſſel, hogy ők is mi hozzanc illyetenec legyenec. Mert mindentűl ezt keuannya, Hogy ſenki teged ſe itellyen, ſe karhoztaſſon, Sőt minden vétkedet meg boczaſſac, es mindent ſzűkſegedre valot adgyanac. Tehat teis ollyan legy mashoz. Harmadſzor eſmerd meg, ez ideig menyit vétkeztel te ezekbe, ki minden oraban iteltel es karhoſztattal, nehezen boczatottal, es nehezen adtal, azert mind ezekbe kérd hűnőd boczanattyat. Negyedſzer kéry tehat ſzent Lelketis hogy ez vtan ezekbe kőuethesd az te mennyei Atyadot, Hogy ezekből az ő igerete ſzerint nagy aldomaſod, es mind teſtedben es lelkedben nagy kőnyebſeged leheſſen. Kire az kegyelmes WR Iſten ſegitſen mindnyaiunkat, ſzent Fiaert ſzent Lelke altal, Amen. Laſſuc Maſodic reſzetis az vtolſo Predikationknac.

993

Maſodic Reſzeroel Tanuſaginknac.

Egy mashoz ualo

MOnduc oda fel hogy az mai Euangeliom fő keppen az hatodic, hetedic, es kilentzedic paranczolatnac kőueteſere intene, Hogy ne ölnenc, ne lopnác, es hamiſſat ne mondananc, Kikre melly nagy okockal ínte Chriſtus wrunc, meg halluc. Immar ezec mellet igen ſzűkſeges, hogy vegyűnc értelmet mind az tőb paranczolatoc ſzerintis, Miert igyekezzenec à hiuec Iſtennec kedueskedni. Erről kedig mi azertis vntalan vntalan tanullyunc, Mert az Satan ki merő fértelmes allat, mindenkor azon iar, hogy ſoc keppen meg férteztеſſen bennűnc az wyionnan ſzűleteſſűnc vtannis, hitűnket es io lelki eſmeretűnket meg fogyatkoztaſſa, 1. *Pet:* 5. 1. *Timoth:* 1. Es az bennűnc ſzorult gonoſz termeſzetis megis izgat, hogy az ő keduet ſzerezzűc, *Galath:* 5. *Roman:* 7. Es ſokan annyira megis vakultac, hogy azt meric hirdetni, hogy az Iſten Tőruenye nem az hiueknec valo, *Roman:* 3. Es ſokan mídőn az bűnőkben heuernekis, hizelkednec ő magoknac azokba, *Roman:* 6. Mi azert ier laſſuc miuel ſerkengeſſuc fel magunkat minden fęle bűn ellen, valamit Iſten az ő paranczolattyaban meg tiltot.

A 10 czelekedetről miert kel gyakorta tanulnunc, 1. *Timoth.* 4, 1. *Pet:* 5.

Ellen veteſec erről, Hogy ha hitből iduőzűlűnc czac, tehat nem kel iot czelekedni Marc: 2.

MINDEN igaz Tanyitoc ellen, kic czac egyedűl az egy *IESVS* Chriſtusban valo hit altal hirdettec bűn boczanattyat, Iſtennec kegyelmet, es őrőc ęletet, Soc patuarkodokat tamaztot az Satan mind eleitűl fogua ezbennis: Hogy ha czac az hitbe es bízodalomba fűg iduőſſegűnc, tehat az Iſten Tőruenye hiaba valo, tehat iot nem kel czelekedni, tehat igy ſzabadſagot adnunc az bűnre. Erről moſt czac Chriſtus Wrunkrol es ſzent Palrol hozoc bizonſagot. *CHRISTVS* Wrunc ſoc helyen ſzidalmaztatic, hogy az bűnőſőkhőz adta magat, Es mídőn bűn boczanattyat hirdetne, karomlonac mondgyac. De okat adta annakis, hogy ő mint oruos, mint meg igazito, es meg tiztito, vgy forgott az bűnőſőckel: Es meg ielentette aztis, hogy azzal az Iſten Tőruenyet fel nem bontana, hanem aztis ő éppen be tellyeſitene, Es azbannis à meg romlot emberi termeſzetet fel epitene, *Mat:* 5. Ki à mint ſzantalan ſoc helyen iger őrőc ęletet, ha ő beñe bizunc, *Ioan:* 3. 5. Igy ſzantalan ſoc helyen int, hogy pœnitentiánac io gyűmőltſet teremczűc, az bűnből ki tęriűnc, ęletűnc vgy vilagoskodgyec, hogy azt laſſac az emberekis, es ezből diczőiteſſec az mi mennyei Atyankis, Es azokat ſoc keppen meg fizetne az Iſten, ittis, az iteletkortis, az őrőc ęletbennis, *Matth:* 5. 6. 7. Ezzeket tiztan meg értení, draga Tudomany, Hogy helyen maradgyon azis: Hogy az mi bűnűnc boczanattya, az mi Iduőſſegűnc, czac egyedűl Iſtennec kegyelmeből az Chriſtusban valo hit altal adaſſec. Ki felőtte nagy vigaztalas ennyi ſoc eſetinkben, es erős biztatas az mi iduőſſegűnknec bizonnyal valo varaſaba, Midőn ſemmi minket, ſem nagy ſem kitſiny, ſem ſoc ſem keues bűn el nem idegenithet az Iſtentűl, Hanem mindenſzer akar melly nagy ſoc ſzőrnyű bűn ellenis biztat az ő magatul rendelt megigazitaſa, az ő ſzent Fianac eleg aldozattya mind ez egeſz vilag bűneiert, az ő maga igereti, fogadaſa, biztataſa, hogy valamikor azban valo hit altal meg tęrűnc, ha hetuen hetſzer lenneis egy nap, mindenſzer irgalmaſſagat nyerhettyűc *Matth:* 18. Ezt tiſztan meg ęrteni, győnyőrűſeges Tudomany. Vgy, hogy mind az altal helyen maradgyon ezis: Hogy à Chriſtusban valo hit meg ęlező, eleuenitő, es ſzűntelen iora igazgato, az ſzent Leleknec wyionnan valo ſzűleteſeből ſzarmazo, ki ſoha meg nem ſzűnik külőmb külőmb ionac czelekdetitűl, Noha azt mind vntalan igyekezic tartoztatni à romlot Termeſzetis, à Satanis, De wralkodni nē engedi azt beñűnc. Melly hitből ſzarmazo io tſelekedetec noha elegyec ſzantalan ſoc fogyatkozaſockal, mind az altal Chriſtuſert kedueſec, 1. *Pet:* 2. Mellyis felőtte igen győnyőrűſeges vigaztalas, hogy ennyi ſoc eſetinkbe valo akar melly kitſiny io tetűnc, kőnyőrgeſſűnc, űnnep ſzenteleſſűnc, bőytűnc, alamiſnanc, tiztaſſagra es igaſſagra valo igyekezetűnc, vallas tetelűnc es egyeb io tetűnc, annyira kedues Iſtennel, hogy ittis ſoc keppen meg aiandekozza, az Iteletkortis meg-kőſzőni, az őrőc ęletbennis meg koronazza. Ezeket tiztan, igazan, iozanon ęrteni, es kőuetni, felőtte igen nagy dragalatos Tudomany, Kiről laſſuc ſzent Pal tanyitaſatis.

Ellen veteſec erről, Hogy ha hitből iduőzűlűnc czac, tehat nem kel iot czelekedni Marc: 2.

Luc: 5.

Roman: 4.

1. *Timoth:* 1. 2.

Galath: 5. 1. *Pet:* 5. *Roman:* 8.

† *Sz: Pal feleleti, azoknac, kic azzalvadoltac, hogy ha czac hitből vagyon az iduőſſeg, tehat ßabadſagot ad à gonoß életre.*

SZENT PAL ellenis minemű patuarkodaſoc tamadtac czac ezertis, hogy Iſten kegyelmeből hirdetet meg igazulaſt, meg tettzenec imez iraſibol, monduan: *Roman:* 3. Hogy ha az Iſtennec igaſſaga az en hazugſagom altal inkab neuekedic az ő diczőſe-

tzőſegere, Miert karhoztatatom tehat az bűnert? Es inkab hogy nem czelekedűnc gonoſzt, hogy ioc kőuetkőzzenec belőle, Mikeppen mi felőlűnc gonoſzul ſzolnac, es mikeppen mondgyac nemellyec, hogy mi ezt mondgyuc, kiknec karhozattyoc igazan valo. Iſmet mond, *Roman: 6.* Mit mondgyunc hat, az bűnben maradgyunke, hogy az Kedw bőwelkedgyec? Iſmet mond: Yétkezzűnke hat, hogy nem vagyunc à Tőrueny alatt, Hanem az Kegyelem alatt. Ez ellenkedeſre igen nemes tanuſagockal fel: Hogy noha az Tőrueny atkat magara vgy vőtte Chriſtus, hogy immar minket à Törueny nem karhoztathat, mert azt érőttűnc be tőltette, es à melly bűnőc azban meg tiltatnac, azokbol mindenkor boczanatot nyerhetűnc az ő ęrdeme ſzerint, az Iſten kegyelmeből, kinec kegyelme alatt vagyunc: De àhoz kepeſt hogy az Tőrueny alkabol meg menekedtűnc, Es hogy Iſten kegyelme ala vett, nem vehetűnc ſzabadſagot à bűn re, Sőt inkab azokis tartoztaſſanac minket az bűnben valo heuereſtűl. Ezekről illy ęrtelemmel ſzol à ſzent Pal, *Roman. 6.* Hogy mint az melly halalra valo embernec meg kegyelmeznec, az à kegyelem arra valo, hogy az vtan ne miellye azt à kiert meg kell vala halni, melly kegyelmet ha ő arra valo ſzabadſagra venne, hogy iſmet előbi bűnéit kőueſſe, èſſęlenec nem mélto volna meg kegyelmezni. Igy kel nekűnkis az Iſten kegyelmeről gondolkodnunc: Hogy ő noha vgy vett immar egyſzer kegyelme ala, hogy valamenyiſzer hozza tęrűnc, mindenſzer kegyelmes legyen az ő igen nagy kazdag irgalmaſſagabol, De houa inkab nagyob irgalmaſnac eſmeriűc, annyiual inkab azon igyekezzűnc, hogy ellene ſzanſzandeckal ne vétkezzűnc, houa nagyob io voltat es hozzanc valo ſzerelmet, es raytunc valo kőnyőrűletit eſmeriűc, annyiual inkab ſzereſſűc, es kedue ſzerint ezelekedni igyekezzűnc. A mint ez kőztűnkis meg tettzic hogy ha valaki bennűnc ſoc betegſegűnkben, ſoc fogſagunkban, ſoc ſzegyen vallas miatt tőruenkedesben, őriz es oltalmaz, mindenſzer fel indul ſziuűnc, hogy meg kőſzőnnyűc, es ęrőtte neki ioual legyűnc. Igy az Iſtennec io keductis valaki igaz hittel veſzi, houa nagyob bűnőſnec eſmeri magat, es houa gyakrabban ęrzi, hogy vőtten vőtt ſoc bűne boczanattyat, annyiual nagyob ſzeretetre indul az Iſtenhőz, Az mint Chriſtus Wrunc mondgya vala Simonnac az igen vndoc aſzonyrol, ki kőny hullataſa tual moſogattya vala labait, *Luc: 7.* Hogy az azert ſzeretne őtet olly igen, mert neki ſoc bűne boczatatot volna meg. Az kinec teis őt ezer forintot meg engednel, inkab ſzeretne annal, à kinec czac őt forintot engettel. Latode hogy az bűnnec meg botſataſa arra valo, hogy azbol ſzeretetre indulnăc, nem arra valo hogy tőb tőb bűnt mięlnenc. Houa tőb bűnben eſuen kedig, tőb tőb bűnűnc boczanattyat vennűc, annyiual mijs tőb tőb es nagyob ſzeretetre, nagyob Iſteni édeſſegre, nagyob őrőmre es hala adaſra indulnanc. Ez ęrtelme az Chriſtus tanyitaſanac arrol, hogy az kinec bűneit meg boczatana, azzal azt nem à bűnre, hanem ſzeretetre es hala adaſra inditana.

Nem vagyunc Törueny es atoc ala', Hanem Kegyelem alatt: Tehat ſolgallyunc annac aż ki meg mentuen à Törueny es atoc alol, kegyelembe vőtt.

Houa tőb iot vesſűnc, es houa tőb bűnűnc boczanat tyat à mindennapi eſetűnc miatt, annyiual inkab ſzereſſűc aż Istent

Aż mi bűnűnc meg holt Chriſtusba elis temettetet, tehat ezt ne éleſſűnc meg, hanē inkab ędeklyuc. Viſsont nekűnc tamadot fel Wy eletre aż Chriſtus, Es Wy élęto Lelket reſzeltet velűnc, es Wyionnan ſzűlt, es Iſten fiaiua ſzerzet, Tehat mint Iſten fiai Wy élet be iarunc. Galath: 5.

Azon keppen tanyit ſzent Pal is erről: Hogy mi az Tőrueny atka alol meg menekedtűnc: Hogy az Tőruent Chriſtus magara vőtte: az miat meg holt: azt érőttűnc be tőltette. Ezekből is nem vehetűnc ſzabadſagot az bűnre, Sőt inkab ezis az bűn elen fegyuerkeztet bennűnc. Kinec tanyitaſit oluaſd meg, *Roman: 3.5.6.7.8. Galath: 3. Col: 3.* Ez helyeken imilly ęrtelemmel ſzol, Mint ha ezeket mondana: Midőn az en bűnőm miatt holt meg az Chriſtus, azzal az en bűnemetis meg ölte es el temette, nem czac ő magaban, hanem en bennemis, az kereztſegbe, kiben be oltattam à Chriſtusban, Es vgy reſzeltettem az ő ſzent Lelkeuelis, hogy az elis kezdgye meg ölni bennem à bűnőket, es megis ęleſſze bennem az io ęletet, à ſzerint à mint à Chriſtus megis holt à bűnert, felis tamadot az meg igazulaſert, Es ęlis az Iſtennec. Mint hogy azert à melly embert meg ölnec bűneiert, az ſoha többe nem mieli azt, Igy mijs magunkat holtnac tarczuc à Chriſtusban az bűnert, es è gondolat mellettis ôyiuc magunc az bűnben valo heuereſtűl, Es mint à ki wyionnan fel tamaduan wy termeſzetben, artatlanul ęl Iſten előtt, mijs wyionnan fel tamadtaknac tarczuc magunc à Chriſtusban, Es ez gondolat alattis mindenkor mennyei tizta igaz ęletre igyekezzűnc. Kikbe noha ellent tartnac megis az bennűnc maradot romlotſag, es az Satanis, De az Chriſtus altal el vőtt ſzent Lelec, à mit el kezdett bennűnc, mind á bűnnec öldökleſit, mind az io czelekedetnec kőueteſit, naponkent előb előb viddegeli, ha őtet ſzantſzandeckal vakmerő

keppen

Wrnapiara ß: Haromſag nap vtan. Rom: 8.

keppen ki nem ůzzůc, es Iſtentůl ötet ſzůntelen kériůc. Ez ęrtelme az ſzent Pal tanyitaſanac nihol. Ki imigyis ſzol, monduan: Azert adoſſac vagyunc (az az, tartozunc mint io fiac) hogy nem teſt ſzerint, hanem lelec ſzerint ęllyůnc. Es mond: Semmi karhozattyoc nints azoknac, kic be oltattac az Ieſus Chriſtusban, kic nem teſt ſzerint, ha nem lelec ſzerint ęlnec.

Kötteleſec vagyůc à meg valtſagun kertis az iora.

Vadnac ſoc töb inteſſis à ſzent Palnac, kickel bennůnc az iamkor ęletre onſzol: Mint *Roman: 6.* mond: Mikeppen minden tagainckal az bůnnec ſzolgalunc vala ackor, mig alola ki nem menekettůnc vala, igy minden tagainckal az igaſſagot köueſſůc, miert hogy immar ez ala kötöttůc magunkat. Pelda: ha egy hohar vagy töröc rabia volnal,, mig tůlec meg nem ſzabaditnac, azt kel miuelned à kire azoc keſzeritnec, De mihelt valamelly tizteſſegbeli iambor maga ſzolgalatyara ki valtana, ottan eznec tartoznal ſzolgalni: Igy az bůntůl, az töruentůl, az ördögtůl, à halaltul, az karhozattul meg ſzabaduluan Iſten kegyelmeből az Chriſtus altal, es meg aiandekoztatuan ſzent Leleckel, Immar tartozunc ęlnůnc az Atyanac, Fiunac, es ſz: Leleknec akarattyoc es vezęrleſec ſzerint. Iol eſzedbe vedd kedig è ſzo iaraſat, Hogy à mint minden tagaiddal, ſzemeddel, fůleddel, ſzaddal, es egyeb teſteddel czac bůnt köuettůnc, mig à bůn rabia voltunc, immar az bůnnec boczanattyat el veuen, ez vtan minden tagainckal ſzent dolgokat Iſten tizteſſegere valokat köueſſůnc.

Meég regenis ſoc keppen artalmas volt az bůn tetel.

Touabba ſzent Pal eztis ielenti, monduan. *Roman: 6.* Ha à bůnnec termeſzetitis meg gondolyuc noha tettzic az teſtnec hogy io es haſznos az ő czelekedete, De ſemmi haſznot nem talalunc benne, Mert az regi bůnöd miatt męg moſtis pironkodol, es azkoris lelked gyötrödet miatta, es rakton raktad vele az Iſten haragiat, kiből ember ha meg nem tęrne, az vęge vgyan öröc halalis lenne. Es mond: Moſtan kedig meg ſzabaditatuan à bůntůl, es az Iſten ſzolgaiua tetetuen, az ti gyömölczetec leſzen az meg ſzenteleſre, vęgetec kedig az öröc ęlet: Mert az bůnnec Solgya â Halal, az Iſtennec kedig aiandoka az öröc ęlet, à mi Wrunc Chriſtus Ieſusban.

Az bůntůl valo meg ßabadulas moſt meg ßentel, az vtan öröc eletre viſſen.

Az Epheſusbelieknekis imilly ſzep ędes ſzockal ir, nagy ſzepen helyen hadgyuan à Chriſtusbeli hit altal ingyen valo iduöſſegůnketis, es az iora valo ſzorgalmatoſſaginkatis, monduan: Kedwből iduözůltetec meg hitnec altala, Es ez nem ti magatoktul vagyon, Iſtennec aiandoka, nem io czelekedetekből, hogy valaki ne diczeködgyec. Mert ő alkotuani vagyunc, à Chriſtus Ieſusban teremtettec io czelekedetekre, mellyeket elől meg keſzitet az Iſten, hogy azokban viſelnůc ęletünket.

Epheſ: 2.

Az Iſtěnec Chria altal ingyen valo iduözitese, imilly io dolgokra valo.

Iſmet: *Titum 2.* mond: Meg ielent az Iſtennec amaz iduöſſeges io kedue minden embereknec, tanyituan minket, hogy meg tagaduan az iſtentelenſeget, es è vilagi gonoſz keuanſagokat, mértekleteſen, igazan, es Iſteneſen ęllyůnc ez ielen valo vilagon. Mond Zachariaſis *Luc: 1.* Az mi ellenſeginknec kezeből meg ſzabaditattunc, hogy félelem nekül ſzolgalnanc önekí, ſzentſeggel es igaſſaggal ő elötte, à mi ęletünknec minden napian. Mond ſzent Pal *1. Teſſal: 4.* Ez az Iſten akarattya, hogy meg ſzenteltеſſetec. Iſmet *1 Timoth: 2.* Tizta kezeteket fel emellyetec harag es versenges nekül.

Ez Iſteni rendeleshöz tarczac az hiuec magokat nagyviteękedeſſel

Ez illy rendeleſet es akarattyat meg ęrtuen az mi teremtö, ęltetö es meg valto Iſtenünknec, igyekezzünc à ſzerint kedueskedni ő neki. Kitől à mint ſockeppen vonatunc el az ô Adami termeſzetnec kelletlenſege, es â Satañac ſoc ezer czelczapaſi miatt: Igy mſis ſoc külömb külömb tanuſagoc altal ſoha meg ne ſzünnünc fel razni magunkat, A mint erreis igy int ſzent Palis, *1. Timoth: 1.* Io viteſſeggel viteękedgyel, meg örizuen à hitet, es az io lelki eſmeretet, mellyet hatra vetuen nekic, veſzedelmet ſzenuedtec.

Az io lelki eſmeretet meg haboritani keſerues dolog.

Minden ember tekintſe meg magat, es meg érezheti melly nagy kar meg fogyatkozni hitiben es io lelki eſmeretiben. Az mint ſzent Ianoſis mondgya, *1. Ioan: 3.* Ha az mi ſziuünc nem karhoztat minket, bizodalmunc vagyon az Iſtennel, Es valamit kérendünc el veſzüc ô tüle, miuel hogy az ô paranczolatit örizzüc, es azokat czelekedgy üc, à mellyec keduеſec ô elötte.

Az bůnben valo heueres, iele az iſtentelenſegnec.

Röuideden mint à melly fanac hituan keſerü es igen ſauanyu vad gyümölcze vagyon, iele hogy az faiais ſemmire kellö es tüzre valo, Igy valaki ſzantſzandeckal lelki eſmereti ellen à bůnben heuer, iele hogy az nem wyionnan ſzületet, hitetlen, es karhozatra valo, ha meg nem tęr. Erről igy ſzol ſzent Pal, *2. Timoth: 2.* Tauozzec el minden az alnokſagtul valaki az Chriſtus Neuet neuezi.

EZEKET arrol mondom, Hogy ſzükſeg mindenſe paranczolattya ſzerint Iſ. tennec wy ęletet víſelnünc. De mondanad: Lehetſegeſe az emberi erőtől az, hogy à mint Iſten akarna vgy ęlhetnenc: Itt nem ſzolunc az tőkelletes ſzent ęletről, mellyet Paradiczomban el veſztettünc, es az fel tamadas vtan íſmet meg lelünc. Hanem czac az wy ęletnec el kezdeſeről. Kitís noha mí magunktul czac meg ſem tudhatnanc, nem hogy el kezdhetnüc, De erre valo az Iſten ígeſenec hírdeteſe, hogy azbol akarat es az ő maga aſanlaſat az ſegítſegre tüle kériünc erőtís. Errőlís igy tanyít ſz: Philip: 2. Az Iſtē az, kí azt czelekedí tí bennetec, mind azt hogy akaratoc, es mind aſzt hogy végre víheſſetec, az ő íngyenben valo ío akarattya ſzerint. Mond Chriſtus wrunkís, Ioan: 18. En vagyoc az ſzőlő Tő, tí vattoc à ſzőlő veſzőc, az kí en bennem marad, es en ő benne, ez teremt ſoc gyümölcſet, Mert en nalam nekül ſemmit nem mielhettec. Erre kedig nagy ſoc helyen aſanlya az ő ſzent Lelket biztatuan bennünc, ha az ő Neuebe kéryüc, hogy az ő Atya meg adna őtet nekünc, Kiről az tőb íraſis ímígy ſzol: Galath: 5. Az Leleknec gyümölcze ſzeretet, őröm, bekeſeg, türes, engedelmeſſeg, könyörületeſſeg, ioſag, hiwſag, ſzelídſeg, mértekleteſſeg, hít, tíztaſſag. Iſmet Roman: 8. Az Lelec altal kialtyuc, Abba Atyanc. Iſmet: Ha az Lelec altal az teſtnec czelekedetít meg ölítec, ęltec. Noha azert az teſtnec, az ô Adamnac, es à Satannac ellen tartaſa miatt, męg czac az el kezdeſebennís az wy ęletnec, annyi fogyatkozaſunc vagyon, hogy vgyan minden nap mind hítünket, aítatoſſaginkat, tíztaſagunkat, es minden ío wyíonnan kel el kezdenünc. De mindenſzer valamenyíſzer wyíonnan elől kezdgyüc őket, mind annyíſzor Iſten az ő ſzent Fiaert mind ennyi nagy ſoc fogyatkozaſunkbannís ío kedęl veſzi, 1. Pet: 2. Mondom kedig elől kezdeni azert, mert męg az ígazis het ſzer el eſic, es íſmet fel kęl, Prouerb: 24. az az, Noha az meg igazult ember erőſſen tanul, erőſſen könyörög, ígen vígyaz, de megís eſten eſic, az az, ſoc keppen meg fogyatkozíc, kikben nem heueredíc le, Hanem fel kęl, az az, mind tanulaſat, könyörgeſet, vígyazaſat, íſmet wyíobban el kezdí, mind vntalan. Ezekről mond ſzent Pal, Nints ezeknec ſemmí karhozattyoc, kikben noha bennec az bűn, de az nem wralkodíc bennec, es kic nem teſt ſzerint hanem lelec ſzerint iarnac. Mondam aztís, kit. vntalan ígen íol eſzünkben vegyüc, hogy ezeknec ío czelekedetec czac Chriſtuſert kel lemeteſec, nem az ő vítęzkedeſekert, noha aztís ſzereti immar Iſten Chriſtuſert. Az mint Abelről ís mondgya ſzent Pal, hogy az Chriſtusban valo hít altal aldozuan, tettzec Iſtēec az ő aldozattyaís. Erre néz ímez mondaſaís Chriſtuſnac, Ha mindent meg czelekednetekís, azt mondgyatoc, Haſzontalan ſzolgac vagyunc, Luc: 17. Mind ezekből rőuideden moſt fő keppen ímezt tanullyuc: Hogy erőtlenſeginkhőz es ſoc fogyatkozaſinkhoz kepeſt, ne ſzünyünc meg az wyíobban valo tőb tőb ío czelekedettül, Ehőz kepeſt hogy ígen erőtlenec vagyunc, es akar mint erőlkedgyünkís, megís mind vntalan el eſünc, Es ſoha vęghőz nem vihettyüc el kezdet ío dolgunkat ſoc fogyatkozas nekül, Mondoc ezec minket meg ne tartoztaſſanac az ío czelekedetekbē, Eleg ez nekünc hogy ha ſzínten ſokſzor eſünkís, ſokſzor à Tőruent meg ſzegiűkís, es ſokſzor atkot ęrdemlenenkís, De Chriſtus immar magara vőtte à Tőruennec minden atkat, az atokbol mí meg menekettünc, Roman: 3. 6. Galath: 3. Es nem vagyunc immar Tőrueny, atoc, harag alatt, hanem ſzabadoſoc vagyunc azoktul, annyíra, hogy akar menyíſzer eſsünkís Iſten eleíben, kéruen bűnünc boczanattyat ſzent Fía altal, mindenſzer vőtten veſzűc nagy ſoc ſockal egyetemben. Tehat aztul valo féltünkben hogy egy níhanſzor el eſtünc, es azt gondolnüc, hogy az miatt talam meg ſem kegyelmezne ez vtan Iſten, mert à ſoc eſet miatt, ſoc atkot ęrdemlenenc, mondok ettül valo féltünkben nem hogy meg ſzünnenc az bűnből valo fel keleſtülís, es tőb tőb ío czelekedettül, De ſőt inkab ez índítſon fel bennünc arra, hogy vntalan fel vgordgyunc minden bűneínkből, Mert Iſten illy nagy kegyelmet aſanlotta, hogy valamenyíſzer à bűnős hozza fohazkodíc, ſoha bűneről meg nem emlekezíc. Szent Pal azert mídőn illy édes ſzoual biztat, Roman: 6. Hogy nem vagyunc à Tőrueny es atoc alatt, ez ſzabadſaggal gonoſzul ne ęllyünc, 1. Pet: 2. Roman: 6. Mert nem arra valo hogy fedele legyen az bűnben heuerő teſnec, hanem hogy nagyob batorſaggal fel índítſon az nagy ſoc eſetec kőztís wyíobban va-

De moſt czac elő
kezdgyüc az wy
eletet.
Hogy meg ertheſ-
ſüc es meg miuel-
tyatís wyíonnan
heſſüc, Iſtentül a-
dattc az kerőnec.
Mint ha minden
nap minden ío
wyíonnan kezdő-
nenc.
Hebr: 11.

OETOED Wrnapiara, ßent Haromſag napvtan.

Lelki teſti halaſzalrol,

ban valo ſzent ęletnęc el kezdeſere, es minden io czelekedetekre. Ezęc moſt elegec legyenec az io czelekedetekrôl tanulnunc. Kirôl oda fel Septuageſima Wrnapian az maga hanyo ſzôlô mũueſekrôl tôbbet tanulhatſz. Ez vtañis az keuely Phariſeuſrol Tizen egyedic Wrnapian igen ſzũkſeges dolgokat tanulgaſſunc. Moſt ęrezũc meg eztis mit tanulanc.

MIT TANVLANC.

AZ mai Euangeliomban Chriſtus wrunc inte bennũnc az irgalmaſſagnac czelekedetire, az Hatodic, Nyoltzadic, es Kilentzedic paranczolat ſzerint, Hogy ne Itelnẽc, ne Karhoztatnanc, meg Boczatananc, es Adnanc. Mõdom ezec à paranczolatrais neznec, Iollehet az irgalmaſſagrol valo Tanuſagoc az Euangeliomnac tulaydoni. Kikre erôs bizonſagockal ſerkengeteis, hogy ha ezeket nem miuelnũc rõttenetes bũnteteſet vennũc. Ezbôl azert arrais indulanc, hogy Iſten az ô hiueitûl az tôb paranczolat ſzerintis igen meg keuannya az wy ęletet. Kire az ô ſegitſegetis aianlotta. Immar hogy mind ezec ſzerint birion bennũnc az ô ſzent Lelkenec altala, Ier kõnyörögiũnc ô ſzent felſegenec.

IMADSAG.

VVR Iſten mi mennyei ſzerelmes ſzent Atyanc, Ki kegyelmes es irgalmas vagy mi hozzanc, Es ki à te ſzent Fiadnac altala minekũnc meg igerted, hogy minket kic te hozzad tęrtũnc, nem akarſz meg itelnyi, ſem el karhoztatni, hanem bũneinket meg akarod boczatni, es minden ſzũkſeginket meg adni, Kérũnc tegedet, hogy ôregbitſed es erôſitſed mi bennũnc à te ſzent Lelkednec altala eſzt az te irgalmaſſagodban valo bizodalmot. Es ſegecz hogy mijs irgalmaſoc leheſſũnc az mi felebaratinkhoz, hogy ſenkit ne itellyũnc, ſe karhoztaſſunc, mindennec meg boczaſſunc, mindeneknec adakozzunc, Mi magunkat kedig itellyũnc es karhoztaſſuc, Es te benedvalo félelemben, iduôſſegeſen ęlheſſũnc, Az te ſzent Fiadnac à mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac altala, Ki te veled ęl es az Szent Leleckel egyetembe el es Wralkodic ôrôckõn ôrôcke. Vgy legyen.

VTOLSO ENEC: Halat adunc teneked &c.

OETOED VRNAPI EVANGEliom, Izent Haromſag nap utan.

Peternec lelki teſti halaßaſarol, es Apoſtolſagra valo hiuatallyarol.

ENEKLESRÔL.

¶ *Halgaſd meg moſtan felſeges &c.*
¶ *Hala adaſunkban rolad &c.*
¶ *Ier emlekezzũnc &c.*
¶ *Segitſegûl hiiuiuc &c.*
¶ *Halat adunc neked mindenhato &c.*
¶ *Adgyunc halat mindnyaian &c.*
¶ *Mi Atyanc ki vagy menyekben &c.*
¶ *Ier mi keriũc ßent Lelket, &c.*

AZ EVANGELIOMROL.

NOha ſoc ſzep dolgokra tanyit az mara rendelt Euangeliom, de fôkeppen ſzol az Apoſtolſagra valo hiuatalrol, Petert es egyeb halaſzokat mint hiwt Chriſtus wrunc az Apoſtoli tiztre, az az, Arra az kiket ez vilagra kũlduen, altaloc kiterieztene az Euangeliomot. Ez mellet imezekrôlis ſzep tanuſagunc lehet, Hogy Peter eten etzaka hiaba halaſzot, mig Iſten igeiet nem halgatta es az Chriſtus neuebe haloiat

haloiat meg nem vetette. Harmadſzor, Miert hadgya el Chriſtus wrunc Ieruſalem Templomat, à mint moſtis kiuül az mezőkőn es az vizeken Peter haioiabol predikallott az parton alloknac. Negyedſzer az ſokaſagnac buzgoſaggal valo tanulaſarol, kic meg az Tengerennis rea todultac. Oetődſzer Peter az ő haioiat predikallo ſzék nec engedtuen, az, melly ſoc keppen aldatic meg. Hatodſzor arrol, hogy az Predikatio hallas vtan Petert munkalkodni küldi. Kibe noha meg aldatic, de azoc kőzt ſoc nehesſegec érkeztenec. Hetedſzer Peternec rőtteneſeről, latuan az ſoc halakat, es meg eſmeruen bűnős voltat, ki miatt Chriſtuſtis el küldene mellőle. Es azoc ellen valo biz tataſirol. Nyoltzadſzor, Hogy hiuatuan az Apoſtolſagra mindeneket el hadtac es Chriſtuſt kőuettec. Illy nagy ſoc dolgoc fo glaltatnac à mai Euangeliomba. Kit irt meg ſzent Lukats az ő Euangeliomi kőnyuenec ötődic reſzebe.

LVCÆ V.

IOen *a:* kedig hogy mikoron az nep ő rea todulna, hogy hallana az Iſtennec igeiet, es ő all vala az Genezareth To mellet, Es lata hogy két haio allana á To partya mellet, A halaſzoc kedig ki ſzallottac vala belőlec, es moſſac vala haloiokat, Be menuen kedig egyic haioba, melly Simone vala, *b:* kere ötet, hogy az főldtül egy keueſſe bellyeb vinne. *c:* Es le űluen tanyittya vala az nepet à haiobol, *d:* Midőn kedig meg ſzűnt volna à ſzolaſtul, Monda Simonnac: Vidd-be az melyre, es veſſetec meg à ti halotokat, hal fogaſra. Es Simon feleluen, monda neki: Meſter, *e:* mind eten etzaka munkalkodtunc, es ſemmit nem fogtunc, *f:* Mind azon altal à te mondaſodra meg vetem à halot. Es mikor ezt műueltec volna, nagy ſokaſagu halat rekeztenec be à haloba. Meg ſzakad vala kedig az ő haloioc. Es intenec az ő tarſoknac, kic à maſic haioba valanac, hogy el iőnenec, es őket meg ſegitenec, Es el iőuenec, es mind az két haiot meg tőltec, Vgy annyira, hogy el merűlnenec. *g:* Midőn ezt latta volna Simon Peter, Ieſuſnac terdehőz eſsec, es monda: *h:* wram, meny ki en tűlem, Mert en bűnős ember vagyoc. Mert meg remült vala mind ő, es mind azoc, kic ő vele valanac, az hal fogaſſan, mellyet fogtac vala: Azonkeppen Iacabis, es Ianos Zebedeuſnac fia, kic Simonnac tarſai valanac. Es monda Ieſus Simonnac, *i:* Ne fély, *k:* Ennec vtanna embereket fogſz. Es à haiokat az partra viuen, el hagyuan mindeneket, kőuetec ötet.

a: Mint ez Nep, igy ſies teis az tanulaſra.
b: Keri, nem veſſi hatalommal à maſet.
c: Mind főlden vizzen predikallott az Chriſtus Tanuly teis mindenűt.
d: Az tanulas es lelki eltetes vtan, küldi halaſsni, nem az előtt
e: Igy farad hiaban mindē, Iſten aldomaſa nekül.
f: Igy aldatnac meg, kic az Iſtent halgattyac, es engedelmeſenſsauat fogadgyac, mecg à tarſaſaggalis,
g: Moſt feliőtteb rőtteg Peter, midőn el küldi azt à kihőz ſietni kellene, Ntha felőtteb bizic, midőn kerkeſsic hogy ő meg nem tagadgya: Illy romlot az mi termeſsetűnkis.
h: Az meltatlanſag remitette ötet.
i: Az meg rőttent bűnősöknec ſsep vigaztalas.
k: Draga aiandoc, ezac hogy iobban bizhaſſec.
l: Az aiandokert őkis halaadoc

RŐVID ERTELME.

EZ Euangeliom arrol ſzol: Hogy Chriſtus wrunc Ieruſalem Templomat el hagyuan, à mezőken es vizeken kezdet volna predikalni. Es hogy à ſoc nép vgyan rea todult volna tanyitaſara. Szol errőlis, Hogy noha Peter igen meſtere volt à halaſzaſnac, es egyűlkort etzaka igen alkolmas időt valaſztot volna rea, megis ezac egy halat ſem foghatot volna mig Chriſtus wrunktul meg nem aldatot volna. Maſod nap azert reggel, mene Chriſtus wrunc az partra, à hol hiaban valo faradſagoc vtan nagy ſzomorun haloiokat moſogattyac vala, Es keruen tűle az haiot, es hogy az partrol bellyeb menne, Peter mind haioſtul kezde ſzolgalni Chriſtuſnac az ő igeie teriesztesere, maganac es az hiueknec lelkeknec epűletire. Ez vtan midőn küldene Chriſtus

Lelki testi halaszasrol,

Wr napiara sent Haromsag nap vtan.

hogy mennenec el be az mélyre, monda Peter: Iollehet wram eten etzaka hiaban munkalkottam, De az te Neuedben im el megyec es meg vetem az halot, Es midőn ezt mű ueltec volna, mindgyart annyi halat rekeztenec az haloba, hogy à haloís szakadkozna, es mind az ő maga haioiat, mind az tarsaiet añyira meg tőltene, hogy czac el nem merűlnenec, Es igy fizete meg Peternec az ő Cathedraianac, az az, predikallo szękenec az czolnoknac szolgalattyatis, Lelki es Testi soc fęle iockal mind maganac mind egyebeknec aldasokra, lelentuen ezbennis Christus wrunc, Hogy ha előszer Istennec orszagat keresnűc, az vtan mindenec kőnyebben meg adatnanac. De Peter latuan az soc halakat el rőtten, az ő szerenczetlen halaszasabol bűnős volta eszebe iutuan, azert artzal le buruluan, kéri az wrat, menne el ő tűle, mert ő bűnős ember volna. Az WR kedig biztatuan Petert, monda: Ne fély, az vtan embereket fogsz, Es ottan min deneket el hagyuan, mind ő, mind az ő tarsai Iacab es Ianos, Christust kőuetec.

AZ TANVSAGOKROL.

EZekből imilly nemes Tanusaginc lehetnec, Első: Miert hatta el Christus wrunc Ieruſalem Templomat, hogy azon kiuűl predikalna. Masod, melly szorgalmatos Christusis az tanyitasba, es az nepis az halgatasba. Es mire valo az Isten iegeienec tanulasa, melly draga es melly hasznos az. Harmad, Hogy Peter az ő haioiat predikallo szęknec Christusnac adgya, Sőt ő magais szolgaluan segiti Chrűst, midőn az haiot à mélyen tartya. Es az Christus miuel fizeti meg neki, mind lelki testi iockal. Negyed, Az Predikatio hallas vtan, melly hamar melly nagy bőwen aldatic meg Peter. Oetőd, hogy tiztire munkalkodni kűldetic Peter, es az altal veszen aldast, de azis elegy soc nehesseggel. Hatod, Hogy el rőtten es meg vigaztaltatic Peter. Heted, Hogy Apostolsagra hiuatic. Nyoltzad, Hogy mindent el hagyuan, Christust kőueti. Ezec kőzzűl kettőt Masic predikationkra halasszuc, Most előszer kőzőnseges keppen mindenikről szollyunc valami keuesset, Mind ez Nyoltzat hat tanusagban be foglaluan.

AZ ELSŐ TANVSAGROL.

Az Apostolsagrol.

Apostolsagra hiuatatic Peter es tarsai.

MIert hogy fő keppen ez Euangeliom erről tanyit, Christus wrunc mint hiwt à halaszoc kőzzűl az Apostolsagra, Azert leg előszer szollyunc az Apostolsagrol. Az mikor ez halaszasban valo czudat műuelte Christus Wrunc, męg azkor nem voltac tanyituani, Hanem ez altal indittya fel Petert es az ő tarsait, hogy ő Tanyituani es Apostoli lennenec. Az Apostol, Gőrőg szó, magyarol, el kűldetet. Apostolsagoc azert ez volt, Hogy ez egesz vilagra ki menuen, à mit hallottac es lattac Christus felől, azokat mindennec hirdetnec, es az ő esmereti altal terítenec meg az el veszet emberi nemzetet Istenhőz. Az Tiz paranczolat szerint esmertetnec meg az ő bűnős voltokat, es az bűn ellen Isten haragiat, Az Euangeliombol az Christus meg fizeteset, Es vennenec az Christus erdeme altal bűn boczanattyat, szent Lelket, es Istenuel meg bękeluen, varnac őrőmmel iduőssegeket. Ez az Christus Tanyituaninac Apostolsagi. Erre kezdette hiwni Christus wrunc Petert à halaszasban valo czuda tetele altal, Kikben az vtannis soc tanyitasoc es soc czuda tetelec altal erősitettec, kiből meg tettzic, hogy soc tanulas es soc Isteni erő altal kell az Christusnac esmeretiben epűlni, mind à Tanyitoknac, mind az halgatoknac. Melly Apostoli tiztet az mai Euangeliomba Christus wrunc halaszasnac neueze, monduan Peternec: Ez vtan embert fogsz halaszni. Kibe meg mondhatatlan draganac ielenti az Apostolsagot, es minden predikatorsagot, hogy az nem arra valo volna, kiuel à Christus neue alatt pénzt gyűytenenec mint Iudas, es mélto sagokat es ioszagokat keresnenec, mint az papasag, es az kepmutatoc, Hanem illy ieles tizt volna, kiuel az embereket, mondom az embereket à ki Istennec leg dragab teremtet allattya, azokat halasznac, az Isten igeienec szűntelen valo hirdeteseuel ki vonnac az mély tengerből, az bűnből, es az őrőc karhozatnac az pokolnac őrőcke valo rőttenetes kinnyabol, melly emberec mint az halac neki édesed uen az

Apostolsagoc mi-czoda.

Czudac es tanitas altal hiuattac ez tiztre.

Emberthalaßni.

uen az viznec, igy ôkis neki édeieduen az bűnnec, eszekben sem vennec melly szőrnyen vitetnenec az őrőc kinra, ha Isten é nagy irgalmassagot nem mielte volna, hogy az ô szerelmes Fiat hozzaioc nem küldette volna, ki altal megis fizetet bűnőkről, Es ô maga altalis hiuogatta, Es ô kepebeliec altalis mais hiwton hiwia, Hogy ez vtan ne laknanc ördög orszagaban, Hanem azbol ki vonatuan élnenc mind őrőcke az Istennel. Ezert melly draga dolog legyen az Isten igeienec predikallasa, es szűntelen valo tanitasa, mayd touab szoloc rola ittis, Melly nekül szinten vgy senki nem mehet az őrőc *Halo az Isten igeie.* çletre, mint az hal halo nekül nem iô mi közinkben. Melly halaszas aztis ielenti, hogy mint az halo io es gonosz halat vonszon, Igy az Isten igeietis iokis gonoszokis halgattyac, kiket meg valasztnac az iteletkort, mint az halat ki valogattyac az parton, *Mat:* 13. *Ier:* 16. *Ezec:* 47. Ezeket iol eszűnkben vegyűc erről, Hogy az halasz Petert lelki halaszasra szouai es czuda tetele altal hiwta Chrűs wrunc, mondom lelki halaszasra, az az, Apostolsagra, Kiuel ielenti az mi iduőssegűnkre valo nagy szorgalmatos gondgyatis, midőn érőttűnc gyűytet mind ackor, mind most tanyitokat, mind regi Prophetakat, mind Apostolokat, mind mostani Doctorokat, *Epheſ:* 4. Ezt meg akaria velűnc beczültetni, es azert int bennűnket, hogy vntalan kőnyörgenenc, hogy az aratasnac *Luc.* 10. wra taszigalna aratokat közinkben. Ez inteset mindnyaian fogadgyuc meg, Es tsac egy nap se feleytsűc el, hanem mind vntalan kérten kérűc, tarczon ô felsege igaz tanyitokat közöttűnc, es tauoztasson el minden hamis Tanyitokat. Melly hamis tanyitokrol ez vtan harmadic hetben röttenetes dolgokat hallunc. Most czac az Apostolsagrol szolunc, kire Petert es tarsait hiwta, kic altal mind ez egesz vilagra ki terieszteste az Isten io keduenec predikallasat, hirdetuen minden meg tér ô bűnőknec bűnöc boczanattyat, es őrőc çletet. Kiről ô magais Peter pelda, az mint touab meg hallyuc, hogy Peter bűnet meg esmeruen, noha el röytöznec Christus előtt, de kegyesé hoz za fogadgya ötetis, biztatuan bűne boczanattyarol. Most lassuc Masodic tanusaginkat.

MASODIC TANVSAG.

MASODSZOR értsűc meg eztis: El hagyuan Ieruſalem Templomat, miert predikal kiuűl. Oka ez, mert az Ieruſalembeliec meg vtaluan nem fogadac az Christust. *Ez nagy fő Papnac nincz helye à Templomba.* Ha à Ieruſalembeli bőlts papoc, tanyitoc, añyi vilagossaggal esmerhettec volna Christus wrunkat, mint regen Simeon es Anna, es Zacharias pap, nagy örömmel es nagy tiztelettel fogaduan, helt kellet volna neki adni Ieruſalem Templomaba: Hogy é nagy fő pap lenne Inſpectoroc, reaioc néző, ha az papsagban igazan iarnake, Es öketis, az kőssegetis tanyitana köztöc, minden igassagnac értelmere. *CHRISTVS* Wrunc *Pſalm:* 110. leuen azert az nagy fő papi feiedelem, ez vala az ô tizti mind Ieruſalembe, mind az e- *Eſa:* 2. gesz orszagbá, à mint az Atya ô magais kialtya vala az égből, Ianossalis meg mutata: Hogy ötet halgatnac, kinec mind dorgalasat, tanitasat engedelmesen kellet volna *Pſalm:* 2. az egesz papsagnac es feiedelemségnec fogadni, Es segiteni kellet volna ötet az ő dolgaban. De azoc agyon verettec leuen setetséggel es vaksaggal, vgyan meg gyűhoſed *Eſa:* 6. 53. nec Christus wrunc ellen, es az Templombannis kőueket ragadoznac ellene, *Ioan:* 8. Azert őket el hagyuan, masutt, hazakban, mezőn, vizen kezdi el à tanyitast, A mint Kereztelő Ianosis az előtt az puztakon tanyitot es kereztelt. Kiuel azis ielentetet ho- *Luc:* 3. gy az ô Töruennec mint arnyeknac immar el kellene mulni. Ezből tanullyunc Istenj félelmet, es alazatossagot, hogy mi meg ne foztassunc à Christus esmeretitűl, mint az Ieruſalem Templomnac papiai, es az Papasag között valo haborgatoc, es az Isten igeie vtalo Sidoc, Tőrőkőc, es az bűnben heuerőc, Es tudgyuc megis valaztani *O, es Wy Töruenyi.* az ô Töruent az Wytul, Az ô Törueny mint arnyekoc Christusra néztec, es immar el *Coloſſ:* 2. enyeztec, Az Wy kedig meg esmertetuen az Christust, ez őrőcke meg marad. Es most immar nem köteleztetűnc mint regen az Israel Ieruſalemhöz, sem Romahoz, sem *Ioan:* 4. Constantinapolhoz, Hanem mint Christus az varos es Templom kiuűl az haiobolis predikal, kin idestoua iaruañis hordoza az iget, Es az Apostolokat Ietusalemből mind ez vilagra küldezi, à mint meg vala prophetaltatuan, *Eſa:* 2. *Pſalm:* 19. Igy minden helyeken, valahon az Isten igeie igazan predikaltatic, ott gyülten gyülnec az őrőc çletre valo hiuei Istennec. Azert ne nézzűnc mi kilső nagy gőgős es friss maga tartast, *Iele az Anya ß: az Anya Egyhaznac.*

Wrnapiara, ßent Haromſag nap vtan.

Lelki teſti halaſzaſrol,

az Anya ſzent Egyhazban, mint az Papaſag az ô Templomokbol, es nagy birodalmok bol, es hogy kęzrôl kęzre Romai ſzękbôl veſzic papſagokat, ezbôl hannyac magokat feienec az Anya ſz: Egy haznac. Imé Chriſtus wrunc melly alazatos ô magais, tanituanijs, az halgatokis, az Ieruſalembeli fô papokhoz, es az ô ſeregekhôz kepeſt. Azoc az ô mêltoſagokban nyiluan valo ellenſegi voltac Chriſtuſnac, mind magat, mind tanyitaſat vtaluan, azert hamiſſan mondtac magoc Anya ſzent Egyhaznac. De à Chriſtus iuhai ôtet halgattac, *Ioan:* 10. Ez legyen azert czac Iele az Anya ſzent Egyhaznac hogy az czac egyedûl az Chriſtus tanyitaſatul akar fûggeni, azt tanullya, ôrizi es oltalmazza. Touabba ezbôl, hogy Iſten czac az ô igeie altal gyûyt hiueket, az Iſten igeienec igen draga voltais ki tettzic, Kirôl harmadſzor ſzoloc, laſirol.

HARMADIC TANVSAGRÓL.

HARMADIC Tanuſag kôuetkôzic az Iſten igeienec tanyitaſarol, tanulaſarol, es annac lelki teſti haſznairol ezbol: Hogy Chriſtus Wrunc ô magais minden helyeken igen ſzorgalmatoſſon tanyitot: Az kôſſegis vgyan rea todult tanulaſert: Es hogy az predicatio hallas vtan tiztijs meg aldatic Peternec, ki az elôtt ſemit nem foghatot vala, noha mind meſterſege, mind alkalmatos ideie, mind gyorſaſaga, mind ſokaig valo faradozaſa volt volna: Es hogy azon czonokat tôlti meg Chriſtus Wrunc czordultig ſoc hallal az kibôl predikalt: Es hogy Peterrel el hagyatuan halaſzaſat erre hiua, hogy embereket halaſzna az Iſten igeie altal az ôrôc eletre. Mind ezec ſockeppen aianlyac minekûnc az Iſten igeienec Draga voltatis, es Haſznos voltatis. Kirôl melto ſoc tôb bizonſagockalis magunc epetenûnc. De moſt rola czac ſumma ſzerint ſzoloc, De vgy hogy az Summa ſokat foglal be.

Draga voltat az Iſten igeienec ez bizonſagokbol beczûld meg.

DRAGA volta az Iſten igeienec meg tettzic: Hogy ô magais Chriſtus Wrunc tanyito tiſztet viſelt, es minden nap ſzûntelen igen ſzorgalmatoſan tanyitot, hol ſokat hol czac egyetis, Apoſtolokatis czac azert gyûytôt, azokra ſzent Lelket ſoc aiandekockal azert ôntôtte, Mais mind ez vilag ſzerte ô adogat tanyitokat *Epheſe:*4. Es nekic erre aianla magat, hogy velec lenne mind vilag vegezetic *Matth:* 26. Az tanulóknakis hogy czac kettô kôztis ott lenne *Matth:* 16. Attyatis es ſzent Lelket nekic aianlya hogy naloc es bennec lakoznec *Ioan:* 14. Az kic azt eheznec *Matth:* 5. Azt halgatnac es meg tartanac, ſoc helyen Boldognac mondgya *Luc:* 11. Erôtte eroſſen diczeri Mariatis felieb Martanal *Luc:* 10. Azokat ô iuhainac *Ioan:* 10. Sôt ſzûleinec *Mar:* 3. mongya, Es nekic ôrôc eletet iger, kic az altal erôſzackal meg vennec Iſten orſzagatis, *Matth:* 11. Kit kiuantac volna hallani az regi Attyac, Kiralyoc es Prophetakis, azt fellyeb bôczûlnen ez egez vilagnac kencze felôt, Az mint amaz ęrtelmes Saba Kiralyne aſzony ſzantalan kenczet kôlte czac arrais, hogy Salamon Bôlczeſeget egy nehan nap halgathatna, kinec bôlczeſege nem egyenlô az Chriſtus tanyitaſahoz. Az ô tôruenynec homalya alattis Patriarkhac, Kiralyoc, Prophetac czac ôrea mutattac, ô rola ſzoltac, benne ôruendeztec *Ioan:* 8. Soc helyen erôs keppen paranczolta Iſten hogy viokra meg kôtnec, es aytoioc felibe meg irnac męg czac az Moyſes es az Prophetac tanyitaſitis. Tobias teſtamentomabannis ezt hagya fô keppen fianac hogy egez eletiben az Iſten igeie elôtte lenne *Tob:*4. Dauid ſzantalan enekben minden ôrômet czac azban ielenti. Daniel, *Dani:* 12. Mint az igen fenyes czillagokat tûndôklônec neuezi az igaſſagnac hirdetôit. Eſaias, laboc nyomdokitis ekeſnec *Eſa:* 52. Peter heruadatlan koronaual mondgya hogy az ô fô paztoroc fizeti meg paztorkodaſokat 1 *Petr:* 5. Chriſtus Wrunkis haromſzor inti Petet, ha ôtet ſzereti, tahat legelteſſe az ô iuhait *Io:* 21. Minnyaian az Apoſtoloc ôrômel ſzenuettec es megis holtac mellette. Az mi fûlûnc kedig azert teremtetet fôkeppen, hogy azzal halgatnanc az Iſten ſzauat, az mint ſzemûnc hogy azzal nezhetnenc az Iſten teremtet allatit. Errôl ſoc helyen igy ſzol az iras: Az kinec hallaſra fûle vagyon halya mint mond az Iſten lelke *Luc:* 8 *Apoc:* 2. Sôt mi magunkis tſac azert teremtettûnc, hogy az Iſtent meg eſmernûc es tiztelnûc, mellyre czac az tanulas altal iuthatunc. Ezekbôl bôczuletes es draga volta valamenire meg tetzhetic az Iſten igeienec, ha magadtulis gondolkodol felôlôc.

Matth: 12. *Luc:* 11.

Deutéron: 6.

Haſznay

HASZNAIS mind ez vilagi mind az mas vilagi ſzantalan ielentetic az irasba, Czac az mai Euangeliom ſzerintis hogy Peter haioiaba fogadgya à Chriſtuſt imily. *NEGY* fele iokat veſzẽ az vtã: EGYIC teſti io, kit maganac es haioianac nyere, hogy Tiztiſs hirtelen annyira meg aldatic, kit ő ingyen keuanni ſem tudot volna, es czonokais meg rakodec ſoc hallal. Igy regennis az kic ſzalaſt attac az Iſten igeienec, czuda keppen meg aldattac ez vilagi marhaiokbannis, Mint: Obed, Edom, Gathitam, hogy az Wr ladaiat hazokban tartottac 2. *Reg:* 6. Mint az Sareptabeli özuegy, ki Illeſt tartotta 3. *Reg:* 17. Mint az Sunamites ki Eliſeuſt eltette 4. *Reg:* 4. Es Abdias, ki ſzaz prophetat az barlangban röytuen eltetet 3. *Reg:* 18. Kinec feleſegenec egy kalani olaia nagy ſokra ſzaparodot 4. *Reg:* 4. Igy Peter haioiais ſoc halackal meg aldatic, azert hogy az Chriſtus igeienec ſzolgalt mind haioſtul. Ez egic io kit vőtt Peter. *MASIC* imez, hogy tarſaiis meg aldattac mellette, Igy moſtis az kic oskolakra es tanyitokra io gondot viſelnec, azbol nem czac magoknac, hanem ſzomſzedoknac es meſze valoknac ſzereſz Iſtẽ ſoc epületet, es aldaſt. HARmadic haſzna Peternec, Lelki adas, hogy az tanulasbol es az czuda tetelből meg eſmeri az Chriſtuſt, magatis, az mint meg röttenuen es meg alazuan magat, mond: Wram meny ki tülem, mert bűnös vagyoc en. Ime mind magat, mind Chriſtuſt eſmerni kezdette, Igy miis az Iſten igeieből, meg eſmeriűc az Iſtent, az ő ſzent Fiat, magunkatis, Es azbol neuekedic alazatoſſagunc, pœnitentianc, hitűnc, könyörgeſűnc Sockeppen belőle meg vigaztaltatunc, Es meg batoritatunc, mind őrdög mind halal ellen. NEGYEDIC haſzna, hogy az vtan Apoſtolſagra hiuatatec. Igy miis az altal őröc eletreis hiuatatunc. Ezec mellet oluaſſatoc meg ſoc ſzep aianlaſit az iraſnac az Iſten igeieről, hogy azt Chriſtus Wrunc haſonlitya az tarhazhoz, az el röytetet kenczhez, *Matth:* 13. Es hogy azt ſzent Pal hathatoſnac mondgya mint az ket elű tört *Hebr:* 4. Es hogy azban Iſtẽnec iduőſſegre valo hatalma legyen *Roman:* 1. Es hogy az, mind tanitaſra, meg fedeſre, meg iobitaſra, oktataſra ſzűkſeges legyen 1. *Timoth.* 3, 4. Es haſonlatos az nagy vaczorahoz es az draga menyegzőhöz. Es melly ſoc helyen feddetic azoknac bolondſagoc, kic mas dolgoc miatt azt el mulattyac, *Luc:* 14. *Matth:* 22. Midőn mindenec mint az fű el mulnac, *Eſa:* 40. *Ioan:* 2. az etel es az gyomor ſemmiè legyenec 1. *Corinth:* 6. de az Iſten igeie öröcke meg maradgyon. Mind ez fęle ſzep bizonſagokbol indullyunc fel, hogy miis ez nepnec buzgoſagat igyekezzűnc kőuetni, Es ne legyűnc ollyac mint az Nazarethbeliec *Matth:* 13. es az Gergeſenuſoc az Chriſtushoz, *Matth:* 8: ſem mint kic el akaryac vala ragadni hogy földi kiralyoc lenne, kiknec monda: Szerezzetec az fęle eledelt, ki meg marad az örőc ęletre, *Ioan:* 6. Ez legyen harmadic tanuſagunc azbol, hogy az nep todult à Chriſtus igeie halgataſara, Es hogy Peter à predikatio hallas vtan, mind teſti mind lelki aldaſt czudakeppen vőn.

Teſti lelki aldaſt az Iſten igeienec.

1. *Teſti io.*

2. *Tarſai aldaſ.*

3. *Lelki aldas.*

4. *Apoſtolſagra valo hiuaſa.*

NEGYEDIC TANVSAGROL.

NEGYEDIC Tanuſagban ſzollyunc arrolis: Hogy Petert Chriſtus Wrunc az tanulas vtan el külde, hogy tizti ſzerint munkalkodgyec, es ſzerezzen teſti ęlteteſere valotis: Es hogy Peter ezt mondgya: Wram, egeſz etzaka halaztam, es ſemmit nem fogtam, Hanem im az te Neuedbennis meg vetem az halot, es ezt mieluen ſzantalan halat hirtelenſeggel foga: De azert mind ezec elegyec lűnec ſoc fęle neheſſegeckel. Ezekből is igen ſzűkſeges dolgokat vehetűnc eſzünkben. Eztis, hogy mind ez egeſz világnac minden nap ſzokot panaſza ez, hogy ſokat farad es megis nincz elömenete, az Iſtẽ igeie tenulaſa mellet ſzűkſeg Tiztűnkbenis ſzorgalmatoſſan el iarnunc, Mint Peter kezeben veſzi haloiat, el megyen az mélyre, meg veti, es faradſaggal keres halakat, De azban valo erőtlenſeget immar meg eſmerte, Es azert nem az ő maga tudomanyara es gyorſaſagara, hanem czac az Iſten aldaſara figyelmez, azbol var elömenetet. Es noha iſmet wyiab neheſſegec ęrkeznec, de azokatis bekeſeggel ſzenuedi, Mert noha immar rayta volt az Chriſtus aldaſa, de az mellet imé ſoc fęle neheſſegec érkezten érkezenec: Egyic, hogy midőn meg vetuen az halot ſoc hal gyűlne belé, érzi hogy nehez, de męg nem tudhattya, ha halakẽ, vagy czac meg akadot az halo: Maſic,

Szükſeg tiztűnkbẽ mint ſzerint munkalnunc. Minden tiztbe az aldas mellet tis ſoc neheſſegec vadnac.

Lelki teſtihalalſzasrol,

hogy az halat meg lattya, [illegible]ſokaſag miatt ſzakadozni kezd az halo, Es fęlnec hogy mind haloſoc haloc oda leſz: Harmad neheſſegec, hogy mikor tőltenec à czonokokat, az ſzantalan ſoc halaknac feneket nem ęruen, ſzannyac el erezteni az maradekit, hanem mind addig tőltic mind az kęt czolnokot, mig annyira telnec, hogy czac nem el merűlnenec, Es igyis rőttegtec hogy mind halaſtul ő magokis el veſznenec: Negyed, az midőn őrűlniec kellet volna annyi ſoc io aiandekon, annyira el rőtten Peter, hogy Chriſtuſtis el kűldene tűle. Ezec igen nagy tőrődeſeckel lettec bennec. De mind ez neheſſegec kőzt az WR Chriſtus czuda keppen mellettec leuen, belőle ki ſegitette őket. Illy minden mi dolgunkis, Hogy à midőn igen erőſſen keuankoznanc valami dolgunkat io modon meg ſzerzeni, akar hazaſſagunkat, akar epiteſűnket, gyermekűnc fel neueleſet, hadakozaſunkat, predikallaſunkat, kőnyw nyomtataſunkat, iamborſagunknac es io hirűnknec neueleſet, es akar mi dolgunkat, Bár ſzinte az Wr Iſtē rea veſſe aldaſatis, megis egyic neheſſeg vtan, tőb tőb érkezic, kickel az Wr Iſtē ſzűntelen valo kőnyőrgeſre ſzoktat, Azert azokban meg ne lankadgyunc, Hanem mind vntalan minden neheſſegűnkben czac ő felſegetűl variunc, akar tanyitasba, akar hadakozasba, akar kazdagſagba valo faradſaginc legyenec. Tehat az mire eſmered hiuatalodat, Predikatorſagra, Kiraly ſagra, Capitanſagra, hazaſſagra, es akar mire, Es azokban ha latſz, tiz, huſz fęle akadekot, es ſzantalan ſoc neheſſegeket, az miatt el ne ijedd à te tiztedtűl, Hanem vgy czelekedgyel mint Peter, ki noha eten etatzaka ſemit nem foghata, de à miat nem monda, mit faradnec hiaba, ha ez egeſz éyiel ennyi nagy faradſaginc hiaban voltac, Hanem mond: Wram az te mondaſodban megis bizom, te tűled azert ſegitſeget es aldaſt varuan, megis halomat kezemben veſzem, es az en tiztem ſzerint im el megyec halaſzni á te neuedben. Igy czelekedgyel teis, ha latod hogy egy felől el veſzet buzad, ſzőlőd, barmod, mas felől hiwd ſegitſegűl az Iſtent, es iſmet ſzants, kapaltaſs, maiorkodgyal. Igy az vitęzlő nepis, ha egy felől meg veretic, vagy meg fogatic, az vtan hiwia ſegitſegűl az Iſtent, es iſmet kezdgyen tiztihőz. Igy à ki hazaſulni akar, ha tizſzer, huzſzor meg czalatottis faradſagod, megis zőrgeſs Iſten előtt, es iary el dolgodban. Erről im igen ſzep iraſokat meg iedczec, Hogy mind à bőlts tanyitoc, mind az feiedelmec, mind az munkaſoc nem magokban, hanem Iſtenben bizuan, ſarianac el tiztekben. Az Bőlczec, az tanyitoc, oluaſſac meg imez iedzeſeket, *Dan.* 4. *Iac:* 1. *Ierem:* 9. Holot intetnec, hogy Iſtentűl varianac bőlczeſeget, es ne magokban, hanem Iſtenben diczőkedgyenec. Az feiedelmec oluaſsac imezeket, *Dan:* 4. *Pſalm:* 126. Es ſoc peldakbol, Nabuchodonozorrol, Manaſſeſről, Ioſephről, Dauidrol, Gedeonrol, Alexanderről, Pompeiuſrol, Iuliuſrol, es többekről, es tekinczellyec mint iartac, Az kic magokban biztac, mint czalatkoztac. Czuda pelda Dauid, 1. *Reg:* 18. Ionathan 1. *Reg:* 14. Iephte *Iudic:* 11. az nagy nyereſeg vtan mint alaztattac meg mas dologban, hogy ne diczőkednenec magokban. Az műueſekis tanullyanac Dauidnac imez iraſibol, *Pſalm:* 126. es Haggeusbol *Hagg:* 1. meg ęrtuen, Hogy Iſten aldaſa nekűl minden faradſagoc hiaba valo leſz. Azert minden rend leg előſzer kereſſe Iſtennec orſzagat, mint mais Peter, es az vtan Iſtenben bizuan, es őtet ſegitſegűl hiuan, es az ő tizteſſegere igyekezuen, indullyon el dolganac meg ſzerzeſere, Ha ſzinten elegyec lennenekis ſoc fęle neheſſegeckel, de megis varton varnayac az Wrtul. Ez legyen negyedic Tanuſagunc.

Peter el rőttenű bűnetel, edeſen vigaztaltatic.

OETOEDIC TANVSAGROL.

OETOEDSZER ezeketis ęrtsűc meg, hogy midőn Peter latna illy nagy czuda telit az Chriſtuſnac, Hogy męg az tengerrel es az benne valo halackalis birna: Es midőn minden meſterſegeueliſ egy halat ſem foghatot volna, az Chriſtus neueben kedig meg vetuen haloiat, hirtelen ſzantalan ſokat fogot volna: Ezeken el amelkoduan el rőtten, magat nagy bűnősnec eſmeruen az ő ſzerenczetlenſegeből, es méltatlannac annyi hal el vetelere, es ki czac az Chriſtuſnac előtte allanais: Es reműletiben monda: Wram mennyel tűlem, mert en bűnős vagyoc. Innet vegyűc eſzűnkben, hogy Iſten az ő hiueit ſoc keppen hozza bűneinec eſmeretire. Petert ez nagy czuda io tetele altal, Manaſſeſt nagy oſtor altal, Magdolnat az ördőgi győtrelmec altal, Zacheuſt lelke fur

dalaſi

halaſi altal, Samſon ſzüleit, es Zacharias Papot, es ſzüz Mariat az Angyal latas altal. Igy czelekeſzic moſtis. Midőn kedig Peter bűnet eſzebe veſzi, es ijetteben el küldene à Chriſtuſt, azbol meg tettzic, hogy à ſzentekis bűnben fogantattac, es az ő bűnökis nyugſzic egy ideig, es hogy még ki fakad, es el futna akar kitis Iſten előtt, mint Adamot, Cainot, Es mikor az miatt el röttenünc, ackor ſenki ő magatul nem tudna Iſtenben bizni, ha az Iſtennec Fia ő maga meg nem ſzolitana az ő igeieben, es hozza nē venne ſzent Lelke altal, à mint fel tamadaſakortis vntalan bekeſeget hirdet, es moſtis à mint Peternekis monda: Ne fęly, ez vtan embereket fogſz. Mint ha mondana, Ez az en tiztem, hogy titeket embereket hozzalac az bűnnec es az Iſten haragianac, es az en iduőzitő eſmeretemre, hogy engem az en Atyam azert boczatot, hogy az bűnőſöket iduőzitſem. Ez tiztec az en ſzolgaimnakis, à mint Eſaiaſis azt hirdette, Az WR, vgy mond, ő rea vetette az mi adoſſaginkat. Kereztelő Ianoſis ötet mutatta Ihon az Iſtennec Baranya, ki el veſzi ez vilagnac bűnet. Ezben teis Peter hogy bizonyos legy, tegedis ezen tiztel aſandekozlac, hogy ez vtan teis hirdeſs az en neuembē pœnitentiat es bűnnec boczanattyat. Es à mint moſt ez vizbeli halaſzaſodat meg aldottam, igy meg fogom aldani à lelki halaſzaſodatis hogy noha te magadban gyarlo, es igen erőtlen legy, de az en neuemben foghas ſzantalan ſoc embereket minden nemzetec kőzzűl, minden rendbeliec kőzzűl, az őrőc ęletre valokat. Ezeket Peter es az ő tarſai, Iacab, Ianos haluan, mindeneket el hagyanac, es kőuetec Ieſuſt. Ezből kőuetkőzic hatodic es vtolſo tanuſagunc. De előſzer ezbőlis vegyűnc magunknakis vigaztalaſt. Egy nap ſincz hogy az hiuec ſoc keppen meg nem röttennenec az ő bűnőknec eſmerete miatt, kikben nem hizelkednec magoknac, hanem meg érzic hogy még annyoc bűnben foganta, es az, megis az wy ſzűletes vtannis ki tőr belőlec, es az Satañis igyekezic tőb tőc bűnben eyteni, ki miatt mind vntalan nyőgnekis, mint moſt Peternec czac ezbőlis, hogy hiaban halaſzot volt ez előtt, eſzebe iutnac még regi bűneijs, Igy akar melly kitſiny nyaualyabolis arrol gondolkodnac, miuel bantottac meg az Iſtent: Es mint Peter midőn meg aldatic ſoc hallal, az bannis méltatlanſagarol gondolkodic, Igy az egyeb hiuekis midőn valami io voltat remenſegec felőttis veſzic az Iſtennec, bannyac hogy olly io teuő Iſtenekhőz olly hala adatlanoc. De viſzont hogy ezec miatt el ne idegenedgyenec Iſtentűl, mind vntalan tanulnac az Iſtennec az meg tęrő bűnőſőkhőz valo irgalmaſſagarol, es az ő ſzent Fianac az *IESVS* Chriſtuſnac kinnyarol, halalarol, fel tamadaſarol, es menyben eſedezeſeről, kickel meg fizete es meg győzte az mi bűneinket, Es mind ezekről igyekeznec mind egeſz ęletyekben hala adoknac lenni. Ezt tanullyuc erről, hogy Peter megis röttен, de à Chriſtuſtul megis vigaztaltatic, kiből mijs ſzokiunc ſoc keppen megis röttenni bűneinc miatt, Es viſzont ſoc keppen az ellen vigaztalaſt es hala adaſt venni, Melly hala adaſrol vtoiſzor ſzollyunc.

ERTELME.
Ne fely, embereket fogz.

Eſa: 53.
Ioan: 1.

Vigaztalaſune à bűn ellen.

HATODIC TANVSAGROL.

Marhaioc el hagyaſarol.

HATODSZOR erről is tanullyunc, mint hattac el mindeneket, kiuel hala adokis lettec. Midőn Chriſtus Wrunc mondana, Ne fély, ez vtan embereket fogſz, Ez bizataſt es hiuatalt őrőmmel veuen Peter az ő tarſaiual, el hagyac minden marhaczkaiokat, hazokat, feleſegekat, gyermekeket, es Chriſtuſt kőuetec, Erről igen ſzükſeg io ęrtelmet vennünc. Lehetſeges mind ez kettő, Azis: hogy mind hazokat, mind feleſegeket tellyeſſeggel el hattac: Lehetſeges azis: hogy ezac hazoknal hattac mindeneket, mint az virędző nep mikor hadakozic, es iſmet oda tekinthettec. Matheről azt iria ſzent Lukats, *Luc: 5.* hogy noha az vamon el hadgya mindeneket, de hazahoz viue Chriſtuſt, es nagy lakodalmat ſzerze. Zacheus ezac arra aianla magat, hogy à kit meg ezalt, meg elegitene, es felét marhaianac à ſzegenyeknec oztana. Iacab es Ianos anyokhoz menuen, kęric hogy à Chriſtuſnac ſzolna mellettec. Peter hazanal vendeglette à Chriſtuſt, kinec feleſege annyat meg gyogyita, es ſzolgala nekic, Iollehet ſzent Lukatsbol azt vélhetnűc, hogy ez az Apoſtolſagra valo hiuatal előtt volt, ſzent Marc kedig vtanna valonac ielenti, *Mar: 1.* De akar mint legyen, ha ezekből is vélhettyűc, hogy nem tellyeſſeggel hattac volna el czeledeket, es marhaiokat, hanem hazokhoz vitettec volna mind haiot, halot, es ha mikor kellet ęltec vele az vtannis, à mint Peter

Lelki teſti hàlaſzaſrol,

Chriſtus wrunc fel tamadaſa vtannis halaſzot. Iollehet eleg el hagyas volt ez, ha ſem hazokhoz, ſem dolgokhoz nem érkeztec latni. De midőn Chriſtus wrunc menyben ment, azkor oztan nemellyec mind hazokat, feleſegeket, czeledeket tellyeſſeggel el hattac, nekic kedig ackoris feleſegeket velekis hordoztac, à mint ſzent Pal emlekezic 1. *Corinth:* 9. De meg lehetet ezis, Hogy az Wrnac ha igy tettzet, az ő hiuaſara vgyan moſtis mindent tellyeſſeggel el hattac, annyiból, hogy ſemmire egyebre gondot nem viſeltec, hanem czac az Apoſtoli tiztre: A mint mijs mindnyaian tartozunc ezzelis, ha ő igy keuanna, hogy mind marhankat, ſzűleinket, baratinkat, gyermekinket, es męg ęletűnketis el hadnuc ő érőtte. De ennec nem kel lenni à papas Baratoc es Suitac ſem az Anabaptiſtac modgyara, kic hamis Iſteni tizteletre magoc gondolattyabol keſzerites es hiuatal nekűl mielic ezt, Es azbol iduőſſegeketis kereſic, Hanem mikor az igaſſagnac vallaſa mellet keſzeritetnenc el valni tűlőc, Auagy mijs mint moſt az Apoſtoloc az Wrtul mas tiztre hiuattatnanc, auagy mint Abraham ki hiuatatuan à baluanyozoc kőzzűl, intetic hogy hadna el mindeneket, auagy mint Moyſes el futa Ægyptusbol, féluen à miatt hogy az Iſrael melle allot, holott az Kiraly leanya fia gyarant lehetet volna, *Hebr:* 11. Igy el hadni ez vilagiakat, draga es igen kedues Iſten előt, Kiről igy ſzol Chriſtus wrunkis, *Luc:* 14. Ha ki en hozzam iő, es nem gyűlőli az ő Attyat es Anyat, feleſeget, gyermekit, atyafiait, es nennye hugait, ezeknec felőtte męg ęletetis, nem lehet en tanyituanyom. Mindę kedig à ki ezeket el hadgya en érőtetem it, ſzaz annyit veſzen, es ez vtan őrőc ęletet. *IDE* valo ezis, Midőn à mi marhankbol ſzűkőlkődőket ſegitűnc, Mert azt à rezt magunktul el ſzakaztottuc, kit ha hitből Iſten paranczolattyat tekintuen, io keduel mielűnc, kedues. De àffęle kep mutataſokat, mint Ananias es Saphira czelekedenec, ezbennis el kel tauoztatnunc, Sem hiw diczőſeget nem kel kereſnűnc alamiſnaſaginkban, à mint Chriſtus wrunc tanit *Matis.* Hanem Iſtenhőz valo ſzerelműnkből, benne valo hitből es bizodalombol, es atyankfiahoz valo ſzeretetinkből ha mielyűc, igy kedues leſz à Chriſtuſert. Ezekre nézuen à melly marhankat mi titkon oztogattyuc, Iſten nagy nyiluan fizeti meg mi nekűnc, *Matth:* 6. Ezeket mondanc arrol, hogy Peter es à tőb tarſai marhaiokatis el hattac Chriſtus hiuaſara, kiuel hala adokis lőnec az el vőtt iorol. Ez hala adaſſal ſoc keppen tartozunc mijs, miert hogy mindennap hol bűnnec boczanattyat, hol hitet, ſzent Lelket, hol egyeb teſti lelki iokat, es az őrőc ęletre valo hiuaſtis veſzűc. Kikben hogy ő ſzent felſege ſegitſen, ſzűntelen kőnyőrőgiűnc, Laſſuc mit tanulanc,

Wrnapiara ß: Haromſag nap natv.

Geneſ: 17.

Matth: 10. 16.
Matth: 10.

El hagyas, az alamiſnais.
Acto: 5.

MIT TANVLANC,

MInd az Nyoltz Tanuſaginkat imez hatban rekeztűc: Előſzer, ſzolanc az Apoſtolſagra valo hiuogataſarol az WR Chriſtuſnac, Kibőlis hozzanc valo io volta es lelki ęlteteſűnkre valo gond viſeleſe tertzic ki. Maſodſzor, hogy Ieruſalem Temploma kiuűl azertis predikallot, mert otben helt nem attac, Es annac el mulaſatis peldaza. Harmadſzor, melly draga es melly ſokra haſznos az Iſtęn igeienec tanulaſa, hogy à ki azt ſzereti es teriezteset ſegiti, ſoc keppen meg aldatic. Negyedſzer hogy mijs tiztűnkben el iarıunc mint Peter, kinec minden neheſſegiben az wrtul variunc ſegitſeget. Oetődſzer, Az bűnnec minden kőtteteſi ellen à Chriſtus biztataſabol kereſſűnc vigaztalaſokat. Hatodſzor erről ſzolanc, Hogy mijs ſemmi marhankat ne ſzannyuc el hadni, ha Iſtentűl eſmeriűc arra valo hiuatalunkat. Mind ezec ſzerint hogy az kegyelmes WR Iſten biria az mi egeſz ęletűnket, kőnyőrőguen mondgyuc el imez Imatſaginkat.

Imatſagat az Maſodic Predikatio vtan talalod.

Mas

MAS PREDIKATIOIA EZEN Euangeliomnac.

¶ *Enekeket valogas az felső Predikatio előtt valo iedzeshől.*

LVCÆ V.

Lőn kedig hogy mikoron à nep ő rea todulna, hogy halgatna &c:

AZ TANVSAGOKROL:

EZ Euangeliom minemű nemes dolgokra tanyitson felső Predikationkban meg hallanc, Imezeket: Miert kezdet Christus Wrunc Ierusalem kiuűl az mezőkennis, es mindenűtt predikalni: Es az Isten igeiet à ki szereti, es annac szolgaltatasat segiti, melly soc lelki es testi aldasokat vegyen: Es hogy minden előszer Isten orszagat keresse, es az vtan tiztibennis szorgalmatos faradsaggal el iarion, De Istenben bizuan, es à nehessegec ellen segitseget tűle varuan: Es hogy bűnei miatt mindennec melto meg röttenni, es az ellen à Christus vigaztalasat fogadni: Es neki szeretettel szolgalni, kiert ha keuantatic, marhankatis io keduel el hadgyuc. Ezeknec mindenikeről tanulgatanc. ¶ Immar ezec kőzzűl czac imez kettőről szollyunc most. Előszer tiztűnkben valo el iarasrol. Maszodszor meg röttent sziuűnknec vigazta-

AZ ELSő TANVSAGROL.

Tiztűnkben öt dolognac Summaia.

TIztűnkben imez őt dolgot eszűnkben tarczuc. Előszer Hogy minden ember tartozic valami reszet ez vilagi terhnec egy mas kőnnyebsegeiert fel venni. Masodszor Tehat à mire Istentűl hiuattattunc, azban Istennec engedgyűnc, es czac az mi tulaydon tiztűnknec szűkseges dolgaiban iariunc. Harmadszor, Magunkban czac egy szalat se bizzunc, akar melly kitsiny dolgokbannis, meg gondoluã minden tiztnec soc fęle nehesseget, kőrnyűlűnc valo soc haborut es akadekot, lelki es testi soc erőtlensegűnket. Negyedszer, De szűntelen minden dolgainc segitsegeiert az WR Istennec kőnyőrőgiűnc. Oetődszer, Tiztűnknec minden faratsagat fel vegyűc, Es annac nyereseget hala adassal ő neki tulaydonitsuc. Mind ezekre Petertis nemesen tanyita Christus wrunc, Mert első tiztiben ęluen sokakat ęltetet halaszasaual: Az vtan masic tiztire hiuattatuan az Apostolsagra, engede Christusnac: Hogy kedig magatul erőtlen legyen akar melly kitsiny dologbannis, meg ielente neki, midőn eten etzaka hiaban munkalkodnec: Es hogy Istenben kellessec bizni, meg ismere Peteris, mikor ezt monda: Wram az te neuedben meg vetem à halot: Hogy kedig faradnunkis kellessec, meg tettzic, Mert Peter el megyen az mélyre, es mint egyebkort, mostis mind mestersegeuel, mind faradsagaual keresi à halakat, es midőn latna, hogy soc hal gyűlt az haloba, inti tarsaitis, es azokis nagy faradozua sietic ki ragadozni à halakat, es meg rakni à czolnokokat: Touabba midőn latnac hogy ez hal fogasa termeszet felőtt volna, meg esmeric, hogy Christustul vagyon, es azt neki tulaydonituan, neki adnac halat rola. Mind ezeket nekűnkis mindennap minden dolgainkban kell kőuetnűnc, azert mindenikről vegyűnc igen szűkseges es hasznos ęrtelmet.

Mindennec tűlaydontizti legyē.

Monduc hogy *ELŐSZER* ez vilagi ęletűnkben ezt meg gondollyuc, Hogy az Istennec ez akarattya es rendelese, Hogy mindennec tulaydon tizti legyen, kiben Istennec előszer kedueskedgyec, az vtan magatis es egyebeketis segitsen, es ez vilagra vetet terhnec valami reszet hordozza az kőzőnseges tarsasagnac segitsegere. Ezt termeszet szerint mindē ember, az pogannis érezheti, A mint minden helyeken az ęrtelmesec elis rendelic mindennec tizteket, Soc helyen męg az hęt eszetendős gyermeczkeknekis, Az Cicerois ezt mondgya, Nem czac magunknac, hanem hazanknakis, baratinknakis szűlettűnc. Es Achillesis ezt mondgya Atyanac, hogy leg nagyob munkat es győnyőrűsegesbet baratiert miuelt. Salomon az hangyahoz kűldi az röstőt, *Prouerb: 6.*

Sőt min-

Lelki teſti halaſzalrol,

Wrnapiara. ß: Haromſag nap vtan. Epheſ: 4.

Sőt minden ęgi főldi allatoc peldat mutatnac à munkara. Szent Palis int hogy ezertis munkalodnanc, hogy lenne mibol maſtis ſegiteni, Ha ki kedig nem munkalodnec, annac enni ſe adgyanac, ha miuelhetne. De az ki beteg, benna, igen vęn, fogoly, ſoc gyer mekit, czeledit dragaba el nem tarthattya, az fęleket mindnyaian ſegitſűnc. Ezt előſzer mindenikűnc eſzebe vegye, hogy tizt es dolog nekűl ſenki ez vilagban ne ęllyen, az kitűl lehet.

Az mire Iſten ßerent hiuatatol rea meny.

MASODSZOR tehat az mire Iſtentűl hiuattatunc, abba ő neki engedgyűnc, mint Peter előſzer halaſz volt, az vtan Apoſtolſagra hiuatatuan rea megyen, Moyſes, Dauid, elein iuhaſzoc voltac, az vtan feiedelemſegre hiuattac, Eliſeus ſzanto, Amos paztor, az vtan prophetalaſra hiuattattac, Ieremias, Ionas, az orſzagoc feddeſere kűl dettec, kic féltekben rőtteguen, noha előſzer vonogattac magokat, de vęgre el menűc el iartac tiztekben ſoc ſzenuedeſeckelis, Azonkeppen mi kőztűnkis, az kit czaladoſſagra, az kit polgarſagra, es birodalomra, az kit lelki paztorſagra hiuattat az WR Iſten el mennyen. De minden meg laſſa hogy hiuatallya Iſtentűl legyen: Es olyban artſa magat ki az ő tiztinec tulaydona. Az hiuatal niha czudalatos mint Moyſes Dauid hiuaſa, es moſt Petere es az tőb Apoſtoloke, Ezeknec kiualtkeppen valo ie gyekis peczetec es bizonſagoc volt, hogy őket Iſten hiwta: Moyſes nagy czudakat miuelt, Dauid az Goliatot meg győzte, az oroſzlanyokat, medueket meg birta, Peter czuda moddal ſoc halakat fog, kibe ielentetic, hogy lelki halaſzaſais igy aldatic meg, az mint elſő predikatioiannis, harom ezert terit meg, es az vtanis ſoc czudakat miuelt. Effęle hiuatal kiuűl, mas keppennis, ezkőzőc altalis hiuogat az Iſten, kit feiedelemſegre, kit czaladoſſagra, kit lelki paztorſagra, kit imez meſterſegre, kit kereskedeſre. Valamelly tizt olly, ki ſegiti az kőzőnſeges tarſaſagot, es nints elne imez paranczolatnac: Ne orozz, es az tőbbinekis, azt io lelki eſmerettel viſelhettyűc. De à

1. Tim: 4.

fęle tizt ki baluanyozaſra gondoltatot, Mint az tunya here baratoc, es Apatſzac, kiről nints Iſteni rendeles, es mint az lopoc, toluaioc, alnoc koldoloc, Ezekben nagy lelki furdalaſſal veſzedelemre iarnac. Azert minden ember az Iſten igeieből mennyen ſol vęgere, Ha az ő tizti Iſtętűl rendeltetette. Kit meg eſmerhet ezbőlis, ha lattya hogy Iſten tizteſſegere es egymas iauara vagyon. Es az Iſten igeienec bizonſagabolis, mint az feiedelemſeget Iſten ſoc helyen paranczollya, azert annac valami ſegitſegere valo mind io, mint ſoc fęle tizttartoc, ſzolgac, hadakozoc, itelő birac, poroſzloc, hoharoc, ezec mind az feiedelemſeghőz valo ſegitő tiztec. Azonkepoen az czaladoſſagnac ſoc fęle ſzolga, ſzolgalo kell, Igy az lelki paztorſaghoz, ſoc kőnyw nyomtataſoc, Oſkolabeli tanyitaſoc, Egyhazfi gond viſeleſec. De eztis minden meg laſſa az ő tiztiben, hogy az ő maga tiztinec dolgaiual meg elegedgyec, az maſeba magat ne atſa, A mint egy kiraly midőn à Czimbalomoſt akarna oktatni, mond az, *Aliud eſt plectrum, aliud Sceptrum.* Mas á Czimbalom verő veſző, mas az Kirali paltza, Mondgyac eztis: *Suttor ne vltra crepitam,* Varga à kapta kiuűl ne iary. Az feiedelem à Predikator tiztiben magat ne artſa, Az Predikatoris az Vduarbiro es mas tiztiben, Ettűl meg valua, hogy ha mi meltatlanſagot lat kőztőc, azokrol minden rendet meg ſzolitſon. Es őket intſe hogy Iſteneſen viſellyec tizteket. Mindnyaian meg eſmeriűc, hogy à mi aiandekinc Iſtentűl vagyon, es masbannis meg beczűllyűc az Iſten aiandekit, ne czudallyuc czac mi magunkat az mi aiandekunkban. Hanem azokat egy mas ſegitſegere alazatoſſan Iſteni félelemmel ſzabiuc. Ez maſic dolgunc hogy à mire vagyon hiuatalunc, arra mennyűnc, es czac à mi tulaydon tiztűnkben iariunc.

Minden neheſſegit tiztednec el tűrd bekeuel.

HARMADSZOR meg gondollyuc, hogy akar melly kitſiny dologbanis, ſzantalan ſoc neheſſegec érkezhetnec. Minden tizt rakua ſoc faratſaggal, Predikatorſag, oskola meſterſeg, hadakozas, tőruenykedes, kereskedes, ſzantas, kapalas, kertezſeg, vargaſſag, bodnarſag, aztaloſſag, à mint Iſten mindenre vetette ezt, hogy veriteckel egye kenyeret, az az, faradſagos munkaual, auagy ſzorgalmatos gonddal. Ezec mellet talalkoznac nagy ſoc haborukis, ſoc fęle hala adatlanſagoc azoknac, kickel te iot miueltel, es ſoc fęle irigyec, ellenkedeſec, kar tetelec, ęgi haboruc, betegſegec, az ördőgnec ſoc fęle gonoſz igyekezete, kiuel artani akar à mi tiztűnknec, à mint minden hazba ki ſoc panaſz vagyon, ſzűleknec gyermekec ellen, es ſzolgac ellen, A Tanyitoc kőzőtt

zőtt ki soc viszaltatasoc, à feiedelmec közt, birac, papoc közt, ki rőttenetes haboruc. Mind ezeket Kereztyen módra bekeseggel tűriűc, es meg gondollyuc, hogy Isten ezec altal à mi soc fęle erőtlenseginket iutattya eszűnkben, Azert erre igen nagy gondot visellyűnc, hogy mi magunkban czac egy szalat se bizakogyunc, se bőlczesegűnkben, se erőnkben, se hatalmunkban, Mert igy az Isten annalis inkab ellenűnc ál, az mint szent Peteris tanyit, 1. *Pet:* 5. Es soc peldac meg mutattyac mint iartac vęgre, az magokban bizakodoc, mint Samson, Salomon, Nabuchodonozor, Aiax, Hercules, Alexander, Pompeius, Iulius, Cicero, kic elein igen nagy dolgokat szerezuen, vęgre rőttenetes keppen meg alaztattac.

Czac az Isteni segusegben bizuan, iariunc el tisztűnkben, Ierem: 10. Exod: 33.

NEGYEDSZER azert czac az Istenben bizzunc, vessűc ő rea minden gondainkat, hiwiűc mind vntalan minden dolgainkban segitsegűl, gondollyuc meg hogy ő nala nekűl czac egy mac szemetis iol meg nem szerezhetűnc, sem̃i dolgainkat io vęgre nem vihettyűc, A mint Ieremias mondgya: Tudom wram, hogy nints az ember hatalmaban az ő vton iarasa, az az, dolganac meg szerzese. Mond Moysesis, Ha te wram Isten mi velűnc ki nem iősz, bár ez helyről ki se vigy minketis. Azert mint Peter mond: Wram noha en magamtul mind eten ettzakais sem̃it nem foghattam, De męgis az te Neuedben bizuan, im meg vetem az halot: Mijs ezenkeppen meg esmeriűc, hogy ha eten etattzaka mind éyiel nappal faradnankis, futosnankis, mind czac hiaban lenne, mig az WR Isten az ő aldasat reanc nem vetne. Eszt Dauid soc helyen igen szepen enekli, hogy Isten igazgatta az ő kariat az űtközetre, *Psalm:* 17 Az Isten aldasa olly mint az sebes nyil, *Psalm:* 126 Pelda Alexander, Iulius, kiken mig Isten aldasa volt nagy sebesen altal mentec minden ellensegeken, es hirtelen vetten vettec minden erős varosokat, es varakat. Isten az, à ki epitet hazat, sirosittya földűnket, meg adgya egessegűnket, hosszabittya ęletűnket, Ki termeszet felőttis mint wralkodgyec, meg mutattya midőn à Napot meg allatta *Iosuæ* 10. Az tűzet meg fogta hogy ne éghetne, *Dan:* 3. Az vizet hogy Ionast meg ne foytana, *Ion:* 2. Az ęgből midőn Mannat adna, es à szellel fűrieket haytana, *Exod:* 16. Keues kenyert, lisztet, olayt, meg szaporitana, 3. *Reg:* 17. 4. *Reg:* 4. Vizeket meg allatna, *Exod.* 14. Soc ellenseget czac magokbannis el remitene, egy massal le vagatna, el sillyeztene, *Iudic.* 7. *Iudith* 15. 4 *Reg:* 7. *Esa:* 37. Hol nagy bőwseget, hol nagy dragasagot soc eztendeig szerzene, *Gen:* 41. őrdőgőktűl, nagy betegsegektűl, es halaltul sokakot meg mentene, *Matth:* 9. A tengerbeli halakat egy czoportba gyűytene, à mint mai peldabais czelekedet Ezekből fel indullyunc nagy Isteni bizodalomra, hogy noha mi magunknac minden lehetetlen, akar melly kitsiny dologis, ha igen okossoknac es erősseknec tettzenenkis, à mint Peteris io halasz vala, es io ideie vala hozza, De megis ő magatul semmit nem foghata, Hanem à Christus neuebe, benne valo bizodalomba el induluan, hirtelenseggel szantalant foga, ollykoris à mikor immar ideie sem volna à halaszasnac: Igy mijs ő felseget segitsegűl hiuan azokban à kire ő hiuot, mennyűnc el dolgainknac meg szerzesere.

Tisztűnknec minden faradsagat fel vegyűc, az alatt mindenkor Istenre nezuen.

OET ŐDSZER minden faradsagot fel vegyűnc, valami keuantatic à mi tiztűnknec meg szerzesere, hogy ha szinten azoc közőtt egy nihany nehessegec érkeznenekis, de megis vgyan munkalkodgyunc azert, mint Peter el megyen az mélyre, es mind haioiaual haloiaual tarsaiual forgodic. Es noha ő maga Christus küldette halaszni, de azert czac az keuęs idő köztis szantalan soc nehessegec érkeznec. Midőn à soc halackal meg telic az halo, es annyira meg nehezedic, hogy ki sem vonhattyac, harag iaban es busultaban nem szalaztya, nem veti el à halot, Hanem tarsainac int hogy siessenec segitsegre, azoc segitnec vonni. Es érezuen hogy felőtte nehez à halo, talam egy előben véltec hogy czac meg akadot kőbe vagy faba, ez vêlekedesis nehez volt mig meg nem lattyac à halakat: De hogy meg lattyac, ottan szakadozni kezde à halo, es félnec hogy mind haloc haloioc oda lesz, de azert megis ragadton ragadozzac es sietnec meg tőlteni czolnokokat: Hogy immar meg telic mind az kęt czolnoc, czac kitsiny hia hogy à soc hal miatt mind haiostul el nem merűlnec, De houa tőb tőb nehessegec érkeztec, annyiual inkab faradoztac. Illy soc fęle nehessegeckel elegy az mi dolgunkis. *SOC* ieles embereket lattam, kic soc practikaual akartac hazasodni, varat venni, imezt amazt szerzeni, es mind addig semmi nem kőlt dolgokban, mig meg nem

esmer-

Lelki testi halaszasrol,

Wrnapiara, ß: Haromsag nap vtan.

esmertec hogy semmi az emberi serenseg, mód szabas, Isten aldasa nekül. Es latttam à mit az ember nagy gonddal meg nyertis, feleseget, ioszagat, tudomanyat, könyw nyomtatasat, tiztit es egyebet, az vtan azokban soc fęle nehessegi tamattac, kiket mind az altal naponkent valo könyörgessel es faradozassal io vęgre vitt. Ez à mi dolgunkis hogy semmi nehesseg, semmi kar, rötteges, el ne hagyassa velünc à mi tiztünkben valo faradsagot, Hanem annal inkab könyörögiünc, es munkalodgyunc, A mint mondgyac, *Ora & labora.* imadkozzal es munkalodgyal. Esaiasis mond: Remensegben es vezteg halgatasban legyünc erössec. Touabba ezbölis, hogy illy io szerentseiebeñis ennyi soc nehessege érkezic Peternec, ki alatt szüntelen fohaszkodott, mijs eztis tanullyuc, hogy az io szerenczebennis szüntelen imadkozzunc, es czac Istentül fügiünc, rola ö neki halakot adgyunc, mert à ki szinten szankba es markunkbannis, hamar el vezthettyüc, A melly veteſedet, borodat gyüytöttel, hadban à mit nyertel, es örömel viſzed, az melly ioſzagot pörrel meg nyertel, à melly gyermeket fel neueltel, hamar mind el veztheted. Ha ki tudna meg gondolni regi orszagoc allapattyat, nagy bölczeknec eszes tanaczit talalna hogy viſza fordultac, mint Periclese, Demostenese, Ciceroe, Antoniuse, Astiagese Cyrus ellen, kikböl meg tettzic, hogy nem az lesz az mit ember vęgez, hanem à mit Isten el szan. Carolus Quintus Czaszarrol Romaban esze sen irtac, hogy ö alunnec, es az Isten legyezne, az legyec es daraſoc ellen: Ielentuen hogy az Isten soknac igazgatna dolgat mikor alunnekis, az az, vélekedesec kiuülis. Ha è mostani vilagnak allapatyatis valakitec meg gondolhatna, el amelkodo czuda gond viſeleſet vehetnelſtęnec eszebe. Magyar orszagnac mintha egy Kiralya sem volna, oly szunyadozua viſelnec gondot rea, Romai Czaſzar sem ęl sem hal olly beteges, ki nem hogy illy nagy Czaſzarſagot ö maga eszetül birhatna, de sem eszeuel, sem nyelueuel, sem kezeuel nem bir sokszor nagy betegsege miatt, megis ime czac rea tatottac szaiokat, soc feiedelmec, bölczec, soc erössec, hatalmaſoc. Spaniol orszagnakis Kirallya, kihöz töb kiralyſagokis halgatnac, tudgyatoc minemü. Angliat, Scotiat aszony ember biria. Köztünc regen Laios Kiralt czecz szopo koraba koronaztac meg, es czac remenseg alatt tengette mäga oltalmat az orszag. Ha Isten czuda keppen nem viſelne ez vilag gondgyat, emberi gond-viſelesböl houa lenne. De czac vgyan mi magunkonis minden oraban es szem pillantasban soc czudait lathattyuc, mint tamaztya fel mindennap à Napot, essöt, meleget hiuest, Etelt, italt mint adogat, mint oltalmaz, bün, ördög, halal, gonosz ellenseg ellen. Tehat noha szükseg nekünkis à mi tiztünc szerint mint Peternec erössen faradnunc, de se bölczeségünkben, se erönkben, se io szerenczenkbe, mikor szinten kezünc között vagyonnis, semmit ne bizakodgyunc, Hanem czac az WR Istenben, Kinec męg az io szerenczebeñis szüntelen szüntelen imatkozzunc, es mindenröl mind vntalan halakat adgyunc. Most ezt tanulluc: Hogy mindenikünc, tartozic valami tisztuel egymast segiteni, Azert à mire hiuatallya vagyon Istentül, rea mennyen: Azoknac szantalan soc nehessegit meg gondollya: Es az Istent segitségül mind vntalan hiwia: Es benne bizuan minden faradsaggal tisztiben munkalodgyec. Ezeket azbol tanuluc, hogy Petertis Christus wrunc az aldas mellet, munkalkodasra külde. Immar ezböl tanullyuc, hogy Peter latuan à soc halat, méltatlan voltat meg esmeri, es el röttenuen, kéri á Christust, hogy menne el tüle, De Christus annyiual inkab hozza fogadgya. Ezböl lesz masodic tanusagunc.

Esa: 30.

MASODIC TANVSAGROL.

Az bün miatt meg röttent sziuünknec vigasztalasirol.

EZböl hogy Peter à soc hal fogasban magat meltatlannac esmeri añyionac el vetelere, Eztis tanullyuc: Hogy mijs io szerenczenkbe magunc meg alazzuc, magunknac semmit ne, hanem czac az Istennec tulaydonitsunc, Es félue es röttegue arrol gondolkodgyunc, ö melly czudalatos az ö dolgaiba, ki illy tudatlanoc es erőtlenec altal illy nagy dolgokat czelekedic. Ezt mind vitęzlö nepęc, mind kereskedöc, es mind egyeb rendbeliec minden szerenczeiekben forgassac, Es az Istent alazatos sziuel magaztallyac. Touabba azbol hogy Peter bünei miatt meg röttenuen, Christus

wrunkatis

gunkatis el küldene, De az wr Chrûs kegyesen meg vigaztallya, vegyünc edes vigaztalasokat az bünnec röttentesi ellen. Minden oraban igen szükseges erölis tanulnunc, hogy az bün miatt meg röttent sziuünket meg vigaztalhassuc. Mert az mint most Peter még azbolis bünös voltat véue eszebe, hogy ennyi soc hallal latta meg az Christus, Igy mijs soc keppen iutunc mindennap az bünnec esmeretire: Hol ostor, betegseg, kar vallas, gonosz hir altal, mint Manasses, amaz toluay, Hol Istennec edes tanyitasa altal, mint Zacheus, Magdolna, es soc tób bünösöc: Hol fenyegetes altal mint Niniue: hol Isteni ielenes altal mint Zacharias, szüz Maria, az paztorok. Hol czuda tetelec altal, mint most Peter, latuan az halnac czuda aldasat, es à kic néztec, hogy az tenger es szel meg czendeszettec, *Matth:* 8. Hol mas keppennis, mint mikor Peter meg tagaduan az Christust, az wr meg tekinte, es ki menuen azkoris keseruesen sira. Igy mondoc mijs soc keppen iutunc az bünnec es az Isten haragianac esmeretire. Ki ellen noha minden szem pillantasban minden hiuec soc keppen szükölködnec vigaztalas nekül, de azokrol masszor többet szollyünc. Most czac egy keues vigaztalasokat tanulgassunc mijs Peter mellet.

Noha czac Petert ö magat vigaztala most Christus wrunc, monduan: *NE FELY, EZ VTAN EMBEREKET FOGSZ.* Igy az bünös aszonnakis ö maganac monda: az te büneid meg boczattatnac, *Luc:* 7. Igy szola amaz Gutta ütötnekis, *Luc.* 5. De Istennec ez nyiluan valo ki ielent akarattya az ö szent Fia felöl, hogy ötet mindnyaian halgassuc, *Matth:* 3. Es valaki benne hiszen, bünc boczanattyat veszi, mindé szömely valogatas nekül. A mint erröl Peteris ezt mondgya, hogy eszt minden Prophetakis bizonyittyac, *Actor:* 10. Es mind szent Peter, mind szent Pal bizonsagul tamaztyac, hogy mint öket Isten szent Fia altal nagy bünökböl hozza vötte, igy venne egyebeketis. Tehat mijs mindenikünc mindenszer, ha hetuen hetszer egy napakat minemü okoc altal röttennenc megis az büntül, hozzanc kapczollyuc az Christus felöl valo szantalan soc szep biztatasokat, Mint imezeket: Hogy ö nem az igazakert, hanem az bünösökert iött, hogy azokat pœnitentiara hiwna, *Luc:* 19. Azokat mint à paztor el veszet iuhat, vgy keresi, *Luc:* 15. Minden nyögöket szömely valogatas nekül magahoz hiw, *Matth.* 11. Es mond: *Luc:* 19. Azert iött az embernec fia, hogy meg keresse az el veszetteket. Ismet *Ioan:* 3. Nem küldette Isten az ö Fiat ez vilagra, hogy meg itellye, hanem hogy ö altala meg tartassec ez vilag. Mond azert szent Palis: 1. *Timoth:* 1. Bizony szo, hogy az Iesus Christus az bünösöknec iduössegere iött ez vilagra. Mond szent Ianosis, 1. *Ioan:* 2. Szoszolonc vagyon az Atyanal, az igaz Iesus Christus, es ö engeztelö az mi büneinkert, Söt mind ez egez vilag bünejert. Ismet mond: 1. *Ioan:* 3. Ha az mi sziuünc vadol minket, Isten nagyob az mi sziuünknel: Okaennec ez: Mert ö az Mag, ki meg töri az kigyo feiet, *Genes:* 3. Oe az Isten Baranya, ki el veszi ez vilag bünet, *Ioan:* 1. Oe lött bünne, hogy mi meg igazulnanc, 2. *Corinth:* 5. *Esa:* 53. Effele édes vigaztalasokbol mijs mint ma Peter à Christus biztatasabol mind vntalan erösitsüc hitünket. Igaz hitünc ö benne leuen, ez hitnec gyümölcze beñünc leszen Bekeseg es Istenben valo öröm, A mint fel tamaduan sokszor igy köszönc, Bekeseg ti nektec, *Ioan:* 20. Es az elöttis igy tanyita, meg ne haborodgyec az ti sziuetec, azen bekesegem hagyom ti nektec, *Ioan:* 14. Szent Palis mond: Meg igazultatuan hitböl bekesegünc vagyon az Istennel, az mi Wrunc Iesus Christusnac altala, *Roman:* 5. Ez bekeseget ottan meg érze Peteris, mihent az WR szauat halla, ki monda neki, Ne fél, ez vtan embereket fogsz. Nem czac Peterrel kedig hanem velünkis mind vntalan igy czelekeszic ö felsege, Hogy igeieben biztatis, Sacramentomiual erösitis, szent Lelkeuel meg peczetelis, es tób tób aiandekit bennünkis naponkent neueli, czac hogy mijs igy mint Peter magunc meg alazuan, röttegiünc à bünnec vndoksaga miatt, Es ha egy felöl az okossag es az Satan el idegenitene Christustul az bünnec szörnyüsege miatt, mas felöl az ö soc édes biztatasara vgyan ö hozza sietsünc, Ha valamidön mijs el röttennenc, es Christus elörtis el futatna sziuünc, Mas felöl terünc meg ismet ö hozza, gondolkoduan ez mai dolgarolis, melly kegyelmesen az meg remült Petert szauaualis, czuda teteliuelis, Söt még Apostoli tiztre valo valaztasaualis, es az vtannis mind egesz életiben az tanyitas, es à Sacramentomoc szolgaltatasi közt kazdag aiandeku-

ſzent Lelkeuelis, es az nagy czudalatos czuda teteleckelis erőſitette, hogy az bűn ellen ő benne bizhaſſec. Bizony mais mindeneket valakic igazan ęlnec az ő igeieuel, es Sacramentomiual, tapaztalhato keppen biztattya, es az bizodalomba meg erőſiti. Kickel houa gyakrabban ęlnec kedig annyiual inkab erőſiti őis ezekben, hogy bizonnyal meg eſmerheſſec, hogy az Iſten nekic meg kegyelmezet, velekis meg bekellet, őketis meg aldgya, es minden ellenſegec kezęből ki menti, es mind őrőcke ęlteti. Ez legyen rőuid tanuſagunc erről: Hogy mint Petert az bűnnec rőttenteſi ellen meg vigaztala valoſaggal à Chriſtus, Igy minketis mind vntalan vigaztal az ő igeieben, Kiuel ha ehező ſziwel ęlűnc, ereietis hathatos keppen mint Peter meg érezzűc, hogy valoba meg elegitetűnc, ez mondas ſzerint: Bodogoc kic ehezic es ſzomiuhozzac az igaſſagot, mert meg elegitetnec, *Matth: 5.*

MIT TANVLANC.

MOſt előſzer ſzolanc Tiztűnkben valo hiuatalinkrol. Ez nez imez paranczolatra: Ne orozz, Es imez kéreſre: Mi kenyerűnket minden napiat adgyad nekűnc ma, Es imez Regulankra: Ha előſzer Iſtennec orſzagat kereſſűc mindenec meg adatnac mi nekűnc. Tehat az mi tiztűnkben nęzzűnc mind ezekre, Hogy azertis munkalodgyűnc, hogy lopoua ne legyűnc, De ki ki mind az ő tulaydon tiztibe, Es azbannis czac Iſten ſegitſegebe bizzec. De eztis meg laſſa, hogy előſzer Iſten orſzagat kereſſe. Ezeket tanulanc az Peter halaſzaſabol. Maſodſzor ſzolanc az bűn ellen valo vigaztalaſinkrol: Hogy Petert magaertis, éröttűnkis biztata Chriſtus wrunc, hogy ne félne bűne miatt. Kit azert hiua Apoſtolſagrais, hogy egyeb bűnőſőketis biztatna es batoritana, az bűnnec, az atoknac, az halalnac es az őrdőgnec rőttenteſi ellen, Es őket ki halaſzna az őrdőg rabſaga alol, az Iſtennec diczőſeges orſzaganac lakaſara. Illy hozzanc valo io voltarol nagy őrőmmel Ier adgyunc halat ő felſegenec.

IMADSAG.

MI wrunc Ieſus Chriſtus, ęlő Iſtennec ſzent Fia, halat adunc mi teneked, hogy te minket az te ſzent Igeddel nagy bőwſeggel legeltetſz, es annac felőtte minden teſti ioual aiandekoſz. Iollehet eſmeriűc es vallyuc, hogy mi ezekre nem volnanc méltoc: De mind az altal kêrűnc tegedet, hogy ennec vtannais minden nyaualyaînkban, es minden ſzűkſegűnkben legy ſegitſeggel mi nekűnc. Ne nézzed az mi méltatlan voltunkat, ſe hala adatlanſagunkat, hanem nézzed az te emberekhőz valo ſzeretetedet, es io tetedet, hogy mi ezkeppen te kereztyenid leheſſűnc, es te veled mind őrőckőn őrőcke maradhaſſunc: Ki ęlſz es wralkodol, az Atya es à ſzent Lelec WR Iſtennel, mind őrőckőn őrőcke Amen.

Mi Atyanc, ki vagy mennyekben: Szenteltеſſec &c.

VTOLSO ENEC: Segitſegűl hiwiuc &c. ¶ *Adgyunc halat mindnyaian &c.*

HATOD VVRNAPI EVANGEliom, ſzent Haromſag naputan.

¶ *Az Iſten előtt valo meg igazulaſrol. Melly nem lehet az Phariſeuſoc igaſſaga es az emberi okoſſag nac velekedeſe ßerint: Sem az Tőrueny az Tiz paranczolat ßerint: Hanem czac az Chriſtus halalanac erdeme ßerint.*

ENEKLESROEL.

Oh min.

¶ *Oh mindenhato Isten &c.*
¶ *Bodog az ollyan ember ez vilagon &c.*
¶ *Halgasd meg Atya Isten az &c.*
¶ *Mi kegyes Atyanc kit vallunc &c.*
¶ *Czac te read WR Isten kell magunkat &c.*
¶ *Mindenhato Wr Isten ßiuünc rôtteg &c.*
¶ *Tanuld meg te az vton el menni &c:*
¶ *Mi Atyanc ki vagy mennyekben, &c.*

AZ EVANGELIOMROL.

CHristus wrunc tanyit az mai Euangeliomba az Isten előtt yalo meg igazulasrol, imilly őt rendben: Előszer Hogy ő mi erőttünc be tőltette az Istennec Tőruenyet éppen: Es azt Isten nekünc tulaydonituan, az altal tőkelletessen meg igazulhatunc, kit hittel tehetünc miencke. Eszt hogy iobban meg ęrthessüc, Masodszor arrol szol it: Hogy az Phariseusoc igassaganal fellyeb valot keuan Isten az iduőssegre. Harmadszor az Tőruenyből imez kęt paranczolatot: Ne ölly, es Ne paraznalkodgyal, olly méllyen magyarazza meg, hogy azokbol meg tessec, hogy mi kőzzülünc senki az paranczolatot éppen be nem tőlthetne, Azert ezbőlis senki Isten előtt meg nem igazulhatna. Negyedszer intetünc hogy tehat szorgalmatos gondot viselnenc arra, hogy az Christus altal Istenuel meg bekelnenc. Oetődszer intetünc egy masra valo meg bekellesreis: az mellet tőb io czelekedetekreis. Melly Euangeliomot irt meg sz: Mathe az ő Euangeliomi kőnyuenec őtődic reszebe.

MATTHÆI V.

NE *a* alitsatoc hogy ez vęgre iőttem, hogy fel bontsam az Tőruent, auagy az Prophetakat, nem iőttem arra, hogy fel bontsam, hanem hogy be tellyesitsem. Mert bizony mondom tinektec, miglen el mulic az Meny es à föld, el nem mulic az leg kissebic betű auagy pontotska az Tőruenyből, mig nem mindenec meg lesznec. *b* Valaki ezokaert fel bontand egyet ez mentül kissebic paranczolatoc kőzzül, es èckeypen tanyitandgya az embereket: ez mentül kissebiknec hiuattatic mennyeknec orszagaban. Valaki kedig meg tartandgya, es tanyitandgya, ez hiuattatic nagynac mennyeknec orszagaban.

bün maset keuanni, geriedezni, haragodni, torkoskodni, &c. Hanem czac ez felec ellenis vigyazzunc

c Mert mondom tinektec, Ha az ti igassagtoc inkab nem bőwelkődic az Irastudokenal, es az Phariseusokenal, semmi keppen be nem mehettec mennyeknec orszagaban. Halottatoc hogy az regieknec mondatot legyen: *d* Ne ölly: Valaki kedig ölend: Iteletre kőteles. De en mondom tinektec, hogy minden valaki meg haragszic az ő atyafiara, kőteles iteletre. Valaki kedig atyafianac ezt mondandgya, Racha: kőteles tanaczra, Valaki kedig ezt mondgya, Te bolond, ez kőteles az pokolbeli tűzre. *ölly: Ne paraznalkodgyal, erczed melly melyseges ßentseget keuannyon az Isten az*

e Annac okaert mikor az te aiandekodat az Oltarra viszed, es ott meg emlekezel, hogy az te atyadfiadnac valami nehessege vagyon te ellened, hadd ott aiandekodat az Oltar előtt, es mennyel, előszer bekellel meg az te atyadfiaual, es ackor tęry meg, es vidd fel aiandękodat. *f* Baratkozzal meg az te ellensegeddel hamar, *g* męglen az vton vagy ő vele, hogy valaha ne adgyon az te ellenseged az Bironac kezębe, es az Biro az po-

a: Ezert iőt hogy az ő Tőrueny pel dazatitis, az Tiz paranczolatotis be tőltse, czelekedetiuelis ßenuedeseuelis nekünc tulaydonitassalis, el kezdesselis benuünc el vegezesselis az ő őc eleeben.

b: Tehat senki ne ßollyon igy: Nem es imatkozzunc.

c: Az Phariseusoc igassaga tsac kilső, de az hiueke kilső es belső, Ckristus erdeme ből es az ő ßentelkenec ereieből.

d: Ez ket paranczolatbol, Ne tőbbtbennis.

e: Valamidőn vetkezel sies Christus altal Istent meg engeztelni, Kire az regi aldozatokis neztec, Ha kit meg sertettel, aztis meg engezteld.

f: Hamar mig à Nap el nyugßic, mert bizontalan eleted. *g: Itt helye az engeztelesnec, hol czac vton iaroc vagyunc.*

Iſten elœtt ualo

az poroſzlonac kezęben adgyon tegedet, es az tőmlőtzben vetteſſel: Bizony mondom teneked, hony ſemmikeppen ki nem męgy onnan, męglen mind az vtolſo fillyeriglen meg fizetſz. Hallottatoc hogy az regieknec mondottatot legyen: Ne paraznalkodgyal. De en mondom tineketec, Hogy minden valaki tekint az aſzonyi allatra, annac gonoſz keuan ſagara, Immar paraznalkodot vele az ő ſziueben.

Illyen belső tiztaſagot keuan Iſten az tőb paranczolatokbannis.

Rővid ertelme.

EZ Euangeliomba tanyit Chriſtus wrunc az Iſten előtt valo meg igazulaſrol, Az az, arrol: mint kel nekűnc azt meg ſzerzenűnc, Hogy moſtis es az Iteletkortis az Iſten ſzine előtt hamiſſaknac, es bűnőſőknec ne talaltaſſunc, Hanem meg tiztult igazaknac. Erről imilly renddel tanyit: Előſzer azt hirdeti, hogy ő azert iőtt, hogy éppen męg czac az mentűl kiſſebic reſzetis be tőltene à Tőruennec, kibe azt ielenti, hogy valaki az ő be tőlteſeben bizic, czac az lehet igaz, az az, czac az tiztul es az menekedic meg bűneből Iſten előtt. Maſodſzor tanyit, hogy az Phariſeuſoc igaſſaga nem eleg az iduőſſegre, az az, noha az Phariſeuſoc kűlső keppen igen iam borul viſeltec ęletyeket, Melly iamborſag es igaſſag noha keduesis az ő rendiben, De keduetlen kar es bűn az iduőſſegnec okaiban. Harmadſzor, Az Tiz paranczolat kőzzűl moſt czac ímez kettőt, Ne őly, es, Ne paraznalkodgyal, meg magyarazza, hogy czac ezekből is meg teſsec, hogy az Iſten nem czac kűlső iamborſagot keuan tűlőnc az ő paranczolatiban, Hanem kűlső es belső, olly nagy tőkelletes ſzentſeget, Hogy czac azis gyolkos volna, az ki oknekűl meg Haragodnec, auagy czac Rachat mondanais, auagy Bolondnac ſzidna akar kitis, mélto volna az őrőc tűzre. Azonkeppen ha ki czac à ſzemeuel tekintuen, es ſziueben keuannyais mas feleſeget, fériet, leanyat, fiat, ez immar őrőc halalt ęrdemeluen férteződet meg Iſtennec előtte. Negyedſzer int Chriſtus Wrunc, Hogy mi azert minden bűneinktűl, męg à mit az okoſſag kitſinnec tartanais, vgy iſzonkodgyunc mint ki miatt méltan az őrőc kinra vettethetnenc. Azert igen hamar mig moſt időnc vagyon, ſieſſűnc mind vntalan meg engeztelni az WR Iſtent, neki aiandekul fel viuen az ő ſzent Fianac kereztfan valo aldozattyat, az mint hogy à regiec Barant vittec az Oltarra ennec peldazattyara. Es igy ha az Iſten Fianac ęrdeme altal hitből el veſzűc à mi bűnűnc boczanattyat, tőkelletes tellyes meg igazultac leſzűnc Iſtennec előtte, Es bizonnyal őrőc ęletet nyerűnc. Otődſzer es vtolſzor az ötődic paranczolatnac magyarazaſa mellet, erőſſen int ſzep okockal hogy ſieſſűnc hamar meg bekelni ellenkezőinckelis, addig minec előtte az biro az hohar kezebe nem adna. Kibe kőzőnſeges keppen arrais akarinteni, hogy minden fęle bűneinc ből hamar ſieſſűnc Iſtenhőz tęrni, igaz pœnitentia es igaz hit altal, es ęletűnket minden nap nagy vigyazaſſal meg iobitani. Ez rővid Summaia az moſtani Euangeliomnac, Kikről ier tanulgaſſunc nyiluabbannis.

Nyiluab Magyarazattya.

Miert iőtt az Chriſtus.

MOnda leſus Iduőzitőnc: *Ne alitſatoc hogy è vegre iőttem, hogy fel bontſam az Tőruent, auagy az Propketakat: Nem iőttem arra hogy fel bontſam, hanem hogy be tellyeſitſem. Mert bizony mondom tinektec, miglen el mulic az Meny es à Föld, el nem mulic leg kiſſeb betű, auagy pontoczka az Tőrtenyből, mig nem mindenec meg leßnec.* Mint ha mondana, Iſten az melly artatlanſagban teremtettevolt az emberi nemzet, moſtis azont az ő Tőruenye az tiz paranczolat ſzerint, olly igen meg keuannya, hogy kőnnyeb volna az menynec főldnec ſemmie lenni, hogy nem mint az ő ſzentſeges keuanſaganac meg valtozni. Kit miert hogy ſenki az meg romlot emberi nemzet kőzzűl be nem tellyeſithet, Azert hogy el ne veſznenec, en ő értec iőttem, Az en őrőc Iſtenſegemre ő értec vettem fel az emberi termeſzetet, hogy azban ő kepekbe be tőltſem az Tőruent, Es valami ő bennec el romlott az Satan miatt ép-

att, éppen mindent helyere allassac, Ne alitsatoc azert hogy fel bontsam, az az, semmie tegyem az Tóruent, az az, à tiz paranczolatot, Es az peldazo tóruenyeket, se azt ne alitsatoc hogy szabadsagot adgyac az Tórueny kiuül valo ęletre. Sót azert ióttem hogy egy punctig minden tóruenybeli keuansagit be tellyesitsem Istennec, es arra hozzac egyebeketis, hogy ki ki mind Istennec kedueskedgyec az ó paranczolati szerint. Mert az melly lehetetlen hogy az Isten semmie legyen, auagy az melly lehetetlen ótet menyból le vonni es ki taszigalni, olly lehetetlen az ó tóruenyenekis czac az leg kisseb reszenekis hiaban el mulni. Mert az Tóruenbeli tiz paranczolattya az Isten el meieben es az ó Isteni igaz tizta termeszetiben valo Regula, es ęletnec modgya, Kiból az mint ó maga soha meg nem valtoztathatic, Igy valtoztathatatlan az ki adot Tóruenyeis. Azert ezben soha egyeb nẽ lehetet volna, hanem vagy az ember órócke meg halna az Tórueny szegese miatt, auagy hogy az Isten Fia ó érte éppen be tólcze. *Mire intnec ezec*

EZBÓL gondolkodgyunc, melly igen tizta es szent allat az Isten, ki soha semibe meg nem valtozic, Es melly róttenetes volt az órdógnec hazugsaga es gyolkossaga: Es az mi szüleinknec es ez ęgesz vilagnac czalatkozasa, es romlasa: Es melly nagy es mely igen melto legyen az Istennec reanc valo haragia: Viszont melly nagy edes kónyórületi legyen az Istennec mi hozzanc: Es melly igen draga legyen az Christus io tete: Es ezeket melly nagy órómmel kell fogadnunc. Ezekról mondoc gondolkodgyunc ezbólis, hogy azt monda Christus wrunc: Hogy ó menyból azert iótt, hogy mindeneket be tóltsen. Az *BETÓLTES* kedig soc keppen lett, *Actiuè, paßiuè imputatiuè, incoactiuè consummatiuè, interpretando, docendo,* Az az, imigy tóltótte be: Hogy mindent meg czelekede: Es mindent el szenuedet: Es mindent nekünc tulaydonit: es az Wy ęletet elis kezdi most: de ez vtan elis vęgezi bennünc: Es igen tiztan magyaraztais: Es arra erössen intet. Mondoc igyis be tóltette, Hogy mindent meg czelekedet valamit à Tórueny tülónc keuan, Mert ó benne semmi bün nem talaltatot, vgy mint ki szent Lelek tul fogantatot, es azert szinten olly szentül ęlt, mint az Tórueny keuanna, hogy minden ęlne: Imigyis: Hogy nagy kinnal es halallal megis fizetne érottünc, es vgy annac atkabol meg mentene. Ez kiualtkeppen valo be tóltese az Tóruennec, midón meg fizetne mind arrol, az mit abban Isten keuanna. De azoc mellet imigyis ęrthettyüc az ó be tólteset, hógy mind azoc nekünc tulaydonitatnac, mint ha mi czelekedtüc es szenuedtüc volna azokat, ha benne bizunc. Touabba imigyis: Hogy elis kezdi mostis bennünc az Isten keuansaga szerint valo ęletet, wyionnan szüluen bennünc szent Lelke altal, es mind vntalan segituen ó altala, hogy óldókólhessüc az bünt, ellene alhassunc az testnec, è vilagnac, az órdógnec, es megis gyózhessüc, vagy ha el eytenenec, esmet fel kelhessünc. Vęgezetre imigyis, hogy mindenestül beis tellyesiteti mi velünkis az óróc ęletben az egesz Tóruenybeli keuansagat Istennec, Midón az regi Adamhoz az Angyalokhoz, az Christushoz, es az Istenhóz hasonlatosoc leszünc. Illy volt tanitasais az Christusnac, Hogy az Isten Tóruenyet mint Istennec meg valtozhatatlan akarattyat minden meg beczülne, męg ez nagy romlotsagbannis. Arra mint egy égó lampasra es tükórre minden ember rea nézne, kit męg az Wiarais meg kótne, arrol éy iel nappal gondolkodnec, Azbol esmerne meg mi legyen az io kit az Isten igen szeret, Es mi legyen az gonosz, kit az Isten igen vtal. Es az szerint igyekeznec minden ó neki kedueskedni egesz ęletiben. Azban beczülne meg az Christus io tetetis, az ki azt éppen be tóltette mi éróttünc. Ezekból ęrthettyüc miert iótt volt Christus, azert hogy az Tóruent be tóltse, Es mint lett az Tórueny be tóltese, kiualtkeppen az ó halalos fizeteseuel, kit velünc mostis, az óróc ęletbennis reszesit, ha el veszüc hittel. Mely Tóruent melly igen keuannya hogy meg beczülnüc arrol mais imigy szola az mint kóuetkózic az Euangeliomba, monduan: *Valaki azokaert fel bontand egyet az mentül kissebic paranczolatoc kózzül, es eckeppen tanyitandgya az embereket. Ez mentül kissebiknec hiuattatic menyeknec orßagaban. Valaki kedig meg tartandgya es tanyitandgya: Ez hiuattatic nagynac mennyeknec orßagaban.*

Hat keppen gondolkodhatol az Christus Be tóltesérol az tóruennec

Az az, Ha az, ki maganac hizelkeduen azt mondana maganakis, masnakis, semmi az, ha szinten nem ęlünkis az paranczolat szerint, Semmi es kitsiny dolog ez, ha nem ismeremis az Istent, es ha benne nem bizomis, ha kepeket tiztelekis, ha az ó Neuere akar mint eskűszómis, ha az ünnepet nem szentelemis, ha szüleimet nem tiztelemis, ha

Iſten előtt ualo

Wrnapiara, ß: Haromſag nap vtan.

ſzínten lopo, parazna, gyolkos leſzekis, ſemmic ezec. Mondoc à ki ezeket ſemminec auagy kitſinnec tartya, ő leſzen ſemmi es kitſiny, Es az Iſten paranczolattya meg marad az ő meltoſagaba. Tehat mind az Tanyitoc es minden hiuec, mind tanyitaſockal mind ęletyeckel igyekezzenec kőuetni az Iſten Tőruenyenec keuanſagat, Es męg czac aztulis iſzonkodgyanac, à mi az okoſſagnac igen kitſinnec tettzenec, mint maſet keuanni, geriedezni, harag ſzemmel tekinteni, derrel durral ſzolni, nehez keduel lenni. Azert ſenki ne ſzollyon czac imigyis: Semmic ezec, es nem bűn az maſet keuanni, czac el ne vedd, nem bűn mas feleſeget, fériet ohaytani, czac kűlső tiztatalanſag ne kőuetkőzzec, nem bűn haragoskodni, reſzegeskedni, Mondoc mi az Chriſtus tanyitaſabol ezeketis őrőc karhozatra valo bűnőknec tarczuc, es ezec ellenis vigyazzunc, es imatkozzunc. Es meg eſmeriűc hogy ő neki ſzenuedni es meg fizetni kellet

Ez haßnot vedd à Tőruenyből.

az bűnec czac az mozdulattyaertis, Es mind egy punctig mindent be kellet tellyeſiteni. Melly Tőruennec illy nagy keuanſagabol mi mind tetetűl fogua talpig azon merő bűnnec eſmeriűc magunkat, es mindeneſtűl fogua atoknac à Chriſtuz meg valtſaga kiuűl, Oetet kedig meg iſmeriűc hogy tőkelleteſen éppen be tőltet mindeneket ęr tűnc, Es azert az mi igaſſagunkat czac egyedűl ő benne tarczuc. Ki altal mint wy teremtet allatoc immar minden iora igyekezzűnc, ellenkezuen az bennűnc lakozo bűnnec męg czac az mozdulatiualis, ki akar mint izgaſſonnis, de ő ellene ez batorſagot tarczuc, hogy ſemmi karhozattyoc nem lehet azoknac, kic be oltattac az Ieſus Chriſtusban, kic nem teſt ſzerint, hanem lelec ſzerint iarnac, kikben noha mozog, ſőt vgyan rantzigallyais őket, de nem wralkodic az bűn, *Roman:* 8.

Summa.

Illy ęrtelemmel ſzola Iduőzitőnc az mai Euangeliom előtt. Kiben fő keppen arra tanyita meg: Hogy az mi igaſſagunc ki altal Iſten előtt meg igazulhatunc, az, hogy ő êppen mind egy punctig az Tőruent be tőltette ęrőttűnc, ſzent ęletiuelis, halalos fizeteſeuelis. *EZEC* vtan feddi az Phariſeuſoknac hamiſſan gondolt igaſſagokat, kic nem ęrtuen azt, melly nagy tőkelletes ſzentſeget keuannyon Iſten az Tőruenyben, azt vęltec hogy czac kilső iambor ęletyec altalis be tőlthetnec az Tőruennec minden keuanſagat, es az altal meg igazulhatnanac Iſten előtt, et vgy nem ſzűkőlkednenec *CHRISTVS* be tőlteſe es meg igazulaſa nekűl. Azert erről monda Chriſtus wrunc:

Mondom tinektec. Ha az ti igaſſagtoc inkab nem bővelkődic az Iraſtudokenal, es az Phariſeuſokenal, ſemmi keppen be nem mehettec mennyeknec orßagaban. Hallottatoc hogy az regieknec mondatot legyen, Ne ölly: Valaki kedig ölend, iteletre kőteles. De en mondom ti nektec, Hogy minden valaki meltatlan meg haragßic az ő atyafiara, kőteles iteletre. Valaki kedig atyafianac ezt mondandgya, Racha: kőteles tanaczra. Valaki kedig ezt mondandgya, Te bolond, ez kőteles az pokolbeli tűzre. Hallottatoc hogy az regieknec mondatot legyen Ne paraznalkodgyal, De en mondom tinektec, Hogy minden valaki tekint az aßonyiallatra, annac keuanſagara, Immar paraznalkodot ő vele az ő ßiueben.

Mint ha mondana, Az Phariſeuſoc regtűl fogua (†mi vta Iudas Machabeus vtan tamadtac) illy hamiſſan magyaraztac az Iſtennec paranczolatit, Mint ha azban Iſten czac kilső iamborſagot keuanna. De Iſten az Moyſes, à Prophetac altal imilly ęrtelemmel tanyitotta, az mint enis moſt magyarazom: Hogy mind kűlső, mind belső annyi tőkelletes ſzentſeget keuan azba, hogy ha czac meg ſzidnalis auagy czac harag ſzemmel tekintenelis, auagy ha czac haragra mozdolnalis, őrőc tűzre valo gyolkoſſagot miuelſz vele, Mert az ki gyűlől valakit, veſzedelmet keuannya, es azert gyolkos az, az ő ſziuebe, Es ha czac az ſziued buiaſagra meg indulis, ſértelmes parazna leſzeſz Iſten előtt. Azonkeppen az tőb paranczolatokis mind kilső, mind belső olly ſzentſeget keuannac, hogy ſe eredendő, ſe czelekedendő bűn czac egyis ne lenne benetec, Mert az ki czac egyiket meg tőrteis, az vétkezet az tőbbi ellennis. Tehat az Phariſeuſoc igaſſaga czac ſzem feny veztő igaſſag, kic nem ęrtic Iſten melly nagy tőkelletes tizta ſzent, es az ő termeſzetihőz kepeſt az embertis melly nagy ſzentſegben teremtette volt, Es moſtis azont az Tőruenbeis melly nagy tőkelleteſſeguel meg keuannya, Es kic magoc ſem eſmeric az ő nagy romlotſagokban, az Iſten kegyelmet ſem beczűlic, az Euangeliomot es az Chriſtus aldozattyat nem ęrtic, magokat czudallyac, es fele baratyokat meg vtallyac. Azert ęſſęle eſze veſzett igaſſagtul ti meg őyiatoc magatokat, Es mas igaſſagot kereſſetec, Azt az igaſſagot, az kit en ſzerzettem,

† *Ioſephus lib: 13. antiquit. cap: 8.*

Az Phariſeuſoc teuelygeſi.

tem: Hogy az Tőruent mind éppen az Istennec keuansaga szerint be tőltőttem, életemuelis, halalommalis, Ezt valaki hittel veszi, az tőkelletesen meg igazul Isten előtt. Erről pelda amaz bűnős aszony, kinec kőny hullattassal valo pœnitentia tartasat es à Christusban valo hitit, benne valo edesseget, es hozza valo szerelmet meg vtala az Simon Pharisæus *Luc:* 7. De Christus igazita azt, monduan; az te bűneid teneked meg boczatatnac. Es pelda amaz Publicanus kit meg vtala az maga hanyo Pharisæus, De Christus igazita őtet *Luc:* 18. Illyec voltac az tőb Pharisæusokis, kic az Christust vadoltac, mint ha Moyses Töruenye ellen czelekednec, Hogy az bűnősőket magahoz fogadna: ünnepet törne, hogy ackoris nyomorultakat gyogyitana; Es az bűnre szabadsagot adna azzal, hogy czac benne valo hit altal igerne igassagot es őrőc életet. Kic magoc felől azt vêltec: hogy az Töruent be tőltenec: Es az kilső io magoc tartasaert Isten előttis mint ez vilagi birac előtt igazac lehetnenec: kic magoc kulis soc Istení tiz teleteket gondoltac, kikről is feddette Christus wrunc *Matth:* 18. à Prophetakis, *Esa:* 29. *Psalm:* 17. Effele igassagrol mondgya Christus wrunc: *Ha az ti igasságtok inkab nem bővelkődic az Irastudokenal es az Pharisæusokenal, be nem mehettec mennyekec orszagaban.* Az az, Ha ti magatokat az szerint vélitec igazaknac, arratlannac, es bűn nekül valoknac, mint az Pharisæusoc, azbol hogy ők kilső keppen iamborul tartottac magokat, es kilső aldozatockal értelem es hit nekül éltec, Effele igassággal sem ők, sem ti be nem mehettec Isten orszagaban, Mert Isten nem czac kilső iamborsagot keuan az ő Töruenyeben, Hanem kilső es belső olly nagy szentseget mint Adamot teremtette vala, à mint czac imez két paranszolatbolis, *Ne ólly: es, Ne parazsnalkodgyal:* , meg magyarazom: Hogy valaki czac azt mondanais, Bolond, sőt ha czac aztis, te hituansag, sőt ha czac harag szemmel tekinteneis, sőt ha czac meg haragudnekis oknekyl, es czac ti kon gyűlőlneis atyafiat, ez gyilkos es melto az őrőc tűzre, Azonkeppen az ki czac kiuannais az mas feleseget, férjet, ez parazna Isten előtt. Tehat miert hogy minden ember illyeten, azert sem az Pharisæusoc kilső iamborsagockal, sem az Töruennec mélyseges keuansagaual nem iduözülhettec, Hanem czac azzal hogy az Isten Fia be tőltette az Töruenyt.

Ezből tanusagnac okaert, *AZ IGASSAGROL* harom részbe szo'hattunc, hogy egyic Pharisæusoke, Masic az Töruenye, Harmadic az Christusé. *EGYIC* mondoc az Irastudoke es Pharisæusoke, kikhöz hasonlatosoc az mostani Papasoc igassagais, vala menyire hasonlatosoc az mostani Sidokeis, es az Törökökeis, mellyet neuezhetűnc Philosophiai igasságnac, czelekedet es fenyetec igasságnac. Es neuezhetyűc kepmutato es szem feny veztő, es hamis igassagnakis külömb külömb okokert. Hamis igassagnac nem azert mondhattyuc, mint ha semmi io nem volna az kilső iambor életbennis, mert igennis vagyon, Hanem azert, hogy Isten nem veszi azt igassag gyarant, az mint ők akariac reaia kötni erőuelis akarattya ellen. Ez igassag minemű legyen az Pharisæusokban, Papasokban, Sidokban, Törökökben, es egyebekben, † maszor tanullyunc arrol többet. Eleg most czac röuideden értenetec, Hogy ezec az Töruennec kilső io maga tartasabol. Ez mellet az peldazo Töruenyeknec kilső meg szerzesibőlis. Es emberi gondolt Istení tizteletekből kerestec meg igazulast. Mellyec ellen szantalan helyen soc keppen panaszolkodic az egesz sz: Iras, *Esa:* 1. 29. *Psal* 17. 16. 40. *Ierem:* 7. *Amos* 5. *Ioan:* 10. *Matth:* 21. 15. kikről mondoc masutt szollyunc többet, oda fel *folio* 302. Es ez vtan tizen egyedic wrnapian, holott az Pharisæus igazittya magat, De Christus az Publicanust igazbnac mondgya nalanal. Mondom hogy egyic igassagot Pharisæus igassaganac mondhattyuc, melly hiaban valo igassag Isten előtt, ki ez vilagnac nagyob reszenec eszet veztette. *MASIC* igassag, az Töruennec igassaga, Kiről ma Christus wrunc czudalatos mély magyarazatot teszen tsac két paranczolatot, az hatodikat: *Ne ólly.* es hetediket, *Ne parazsnalkodgyal,* meg magyarazuan. Hogy czac az kettőből is értenűc meg mint lehetnenec igazac à Töruenyszerint: Vgy, ha czac az bűnnec az mozdulattya sem volna bennünc. Errőlis szantalan helyen teszen az Iras bizonsagot, hogy senki ez altalis meg nem igazulhatna, azert, mert senki őtet be nem tellyesithetne, *Ioan:* 7. *Luc:* 18. *Roman* 3 7. 9 10. *Galath:* 3. *Psalm* 3. *Psalm:* 142. 143. Melly Töruenyő magaban io, es az ő termeszeti szerint senkit sem karhoztat-

Harom fele igassag.

1. *Egyic fele igassag.*

† *Lasd fol:* 302. *az ß: Lelec meg feddi ez vilagot az igassagrol.*

2. *Masic fele igassag.*

Iſten elött ualo

hoztatna, ſöt mindent iduözitene valaki à ſzerint ép tökelltes lehetne, De mi vagyunc az oka hogy azbol nem iduözülhetünc, Mert mind egyig meg veztünc, meg dögletünc, bün ala rekeztettünc, es azert mindnyaiunkat vadollya, *Roman:* 7. Erröl touab mayd igen draga bizonyſagokatis hallunc: Hogy az Töruény ſenkit meg nem igazithat.

3. Harmadic fele igaſſag

HARMADIC igaſſag, igaz, Kereztyeni, Euangeliomi es hitbeli igaſſag. Kirölis ma Ckriſtus wrunc igy ſzola: hogy ö azert iött, hogy be töltene mind egy punctig à Töruent. Ezt az Iras ſoc keppen aianlya. Mint mond ſzent Pal *Roman:* 5. Meg igazultatuan hitböl bekeſegünc vagyon az Iſtennel az mi wrunc Ieſus Chriſtuſunknac altala, Iſmet *Rom:* 8. Semmi karhozattyoc nints azoknac, kic be oltattac az *IESVS* Chriſtusban. Ennekis töb bizonyſagit mayd meg hallyuc touab. Elöſzer igen ſzükſeg arrolis ſzolnunc, Menyiben legyen io, es menyiben nem io az Phariſeuſoc es még az poganoc iambor magoc tartaſſis.

Az külsö Iamborſagrol.

Az kilsö iambor elet noha io ö maga, de az iduöſſeg okakbol ki rekeztetic.

AZ PHARISEVSOC kilsö keppen melly igen iamborul éltec, laſd Ioſephuſnalis *Libr: antiqvitat:* 18. *cap:* 2. kiknec ſoc io erkölcſec meg tettzic amaz Phariſeuſnakis kérkövesebö, *Luc:* 18. Es hallaſz az poganoc köztis igen iambor életüket. Ezekröl illy értelmed legyen, Hogy az menyire Iſten az ö paranczolatiban be rekeztette azokatis, annyiba ioc es keduesec Iſten elöttis, Mellyeket az termeſzetis meg keuan mindentül, A mint az ſziw röttegeſebölis meg tettzic, midön azokat fel bontyuc. Melly io erkölcſec ha valakiben igen böweskednenec, hogy az Iſtent es az ö akarattyat nagy nyiluan értene, rola ſzep értelemmel ſzolhatna, igen tiztan, iozanon, igazan élne, Auagy ha czac ez vilagi bölczeſeg ſzerintis akar io erkölczet igazgathatna, mint Pythagoras, Plato, Cicero, Akar az egeſseges maga tartaſt, mint Galenus es töb ieles oruoſoc, Auagy az orſzagbeli igaſſagnac ki ſzolgaltataſat, mint az Töruény tudo bölczec: Es ha ki io vitez, io gazda, igen alamiſnas, igen igaz mondo, igen ſzemermes életü volna, &c.: Ezec még az poganokbanis az Iſtennec kiualtkeppen valo nemes aiandeki, à mint Cicero mondta: *Nulla excellens virtus eſt ſine afflatu diuino.* az az, minden nagy tiztelleſeges indulat Iſten ihleſeböl vagyon. Tehat ennyiben ezec ioc es keduesec Iſtennel. Kiket Iſten vgyis rendelt, hogy az közönſeges tarſaſagnac oltalmazaſarais lennenec, Es azert ha ki ezeket fel bontana, ellenec feiedelmeket rendelt, hogy azokat közzülöc ki irtanac, Ha ki kedig köuetne añac beczületit, eñec è vilagi iutalmokat rendelt, *Roman:* 2. 13. Egy Iffiu *Mart* 10. mikor az Töruennec be töltéſeuel kérködnéc, ſzerete érte Chriſtus, Es kéri vala hogy ötet köuetne. Mint ha ielentene, hogy az Chriſtus tanyituaniban ezeknekis kellene lenni, noha ezec elegtelenec volnanac, az iduöſſegre. Mais az Phariſeuſoc iambor életet, igaſſagnac neuezi Chriſtus wrunc, nem hamiſſagnac, monduan: *Ha az ti igaſſagtoc inkab nem böuelködic az Phariſeuſic igaſſaganal, be nem mehettec az menyorßaghan.* Nem mondgya gonoſznac azt, hanem czac fellyeb valot keuan, Ielentuen annac elegtelen voltat, az Iſten elött valo meg igazulaſra. Tehat ha Iſten es az ö ſzent Fia, es az egeſz ſzent Iras, es még az poganokis annyira magaztaltac czac az kilsö iambor életetis, hogy az fenyes Haynal Czillaghoz haſonlitana Ariſtoteleſis, Azert az ö rendiben mjs aztis meg beczüllyüc, es nagy ſzorgalmatoſſaggal köueſſüc. *DE* azt czac egy czepnire, czac egy mack ſzemnireis es vgyan ſemmi keppen ne elegitſüc az iduöſſeg okahoz es érdemehöz, Mert vgy nem hogy io, kedues, haſznos lenne, Hanem inkab bün, haſznatalan, kar, es veſzedelmünkre valo lenne, Az mint Eſaias illy ockal mondgya, hogy minden mi igaſſagünc haſonlatos az haui beteges aſzonnac véres ruhaiahoz. Szent Palis az Sidokrol mond: Azt az igaſſagot meg vetuen, kit Iſten rendelt, es az ö igaſſagokat akaruan elö allatni, meg vtala Iſten. *Roman:* 10. Az kilsö igaſſag azert io az ö rendiben, De kar es bün az iduöſſegnec okaiban, Mint az gyertya vilagis fénlic az ſetetben, De à Nap fenyeben ſzinten el enyeſzic minden vilagoſſaga.

Eſa: 54.

MIT tanulanc. *RÖVIDEDEN* moſt ezt tanulanc: Hogy ſem az Phariſeuſoc es egyebec külsö iambor élete nem eleg arra, hogy az altal meg igazulhatnanc Iſten elött, Hanem annac ez vilag ſzerint ſoc haſznai lehetnec: Sem az Töruennec altala ſenki nem iduözülhet.

het. Azert, mert az Isten Tőruenye tellyes tőkelletes szentseget minden fogyatkozas nekűl keuan: Kit ha olly keppen be tellyesithetnenc, soha meg sem halnanc. De czac az hatodic es hetedic paranczolatbolis tekintse meg minden magat: Hol kiczoda az, à ki mind egesz ęletibenis senkire ne boszonkodnec, senkinec gonozt nem mondana, kiczoda ki valamikor pokol keduel nem felelne? kiczoda ki mindenkor tizta sziuet hordozna, es senkire buia sziwel soha nem tekintene? Tekintse meg minden az tőb paranczolatotis, Es meg êrzi hogy mindenic ellen minden szem pillantasban nagy fogyatkozasokat hordoz sziueben, es sokszor nagyokatis esic, mint Aaron baluanyozasban, Moyses ketelkedesbe, Dauid paraznasagban, es gyolkossagban, Loth nagy tiztatalansagban, Peter az Christus meg tagadasaba, es tetouazasba. Tehat az Tőruent ő magaban ionac es szentnec tarczuc, De miert hogy mi azban czac egyetis meg nem tőkelhetűnc, azbol nem igassagot, nem ęletet, nem iduősseget, Hanem fenyeteket, vadolast, halalt es karhozatot vehetűnc. Mind az altal noha azbol meg nem igazulhatunc, De monduc hogy czac az kilső iamborsag szerint valo czelekedetijs az Tőruennec sokra hasznos, io, igen diczeretes, es igen szűksegesis, kit Istenis męg az pogansagbannis meg keuan, es soc iockal megis aldgya ez vilag szerint. De ha azbol iduőssegetis es meg igazulast kezdűnc varni, ottan bűn, ator, es vtalatos leszen azis. *EZEKET* mind vntalan eszűnkben forgassunc, Hogy az Tőruentis aző nagy szentseges keuansagaban igen meg beczűllyűc, azbol igen nagy alazatossagra magunkat szoktassuc, es czac az kűlső iambor ęletetis nagy szorgalmatossaggal kőuetni igyekezzűnc, kiben ha nagy sokat czelekednenkis, azt az Isten szent Lelkenec tulaydonitsuc, Es magunc felől azt mondgyuc, hogy haszontalan szolgac vagyunc, Annal soc ezerszer tőbbel tartoznanc. Azert igassagot es iduősseget nem azbol, hanem tsac egyedűl az *IESVS CHRISTVS* aldozattyanac ęrdemeből variunc. Ezekről immar szollyunc az Irasnakis bizonsagibolis.

Bizonsaginc.

EZ kőuetkőző bizonsagit az Irasnac igen szűkseg minden iduőzűlendő embernec mind vntalan sziueben forgatni, Melly bizonsagoc erről lesznec, hogy sem az Phariseusoc kilső iamborsagibol, sem az Tőruennec nagy szentseges keuansagibol, senki meg nem igazulhat, Hanem czac az Iesus Christus ęrdemeből. Ezec miert hogy minden embernec akar melly sokat tanultis, minden oraban szűksegesec, mert az őrdőg, hol az bűn miatt rőttent, hol egy keuęs io czelekedet miatt fel fuualkodtat, hol az Christus felől ketelkedtet, hol méltatlansaginkat, hol nem valaztasinkat forgattya, Azert ez kőuetkőzendő irasokat io ęrtelemmel mindenkor mind ezec ellen vgy forgassuc mint kęt èlő pallost az ellenseg ellen. Kiknec az Summaia imez: *HOGY* senki az Tőruent be nem tőltheti, Senki az altal meg nem igazulhat: Hanem czac az *IESVS* Christusban valo bizodalom altal. Kiből akar melly nagy meg tęrt bűnősis tőkelletes igaz lehet Isten előtt. Ezekről lassuc az bizonsagokat. Mond Christus wrunc *Ioan:* 7. Nemde Moyses adtae ti nektec az Tőruent? De maga senki ti kőzzűletec czelekedetiuel azt nem tőkelli. Ezt igen alnokul czauargattyac az Papasoc. De hogy nem czac azoc kiknec ackor szolt Christus, Hanem azokis kic szentnec hiuattatnac, mint Abraham, Dauid, Pal, nem czelekedhettec, soc irasoc bizonyittyac, sőt nyiluan valo esetekis. Mond szent Pal *Roman:* 7. Tudom hogy nem lakic en bennem, az az, az en testemben, az io, Mert az akarat nalam vagyon: De hogy à iot meg szerezhessem, nem talalom bennem. Es mond: Halat adoc az Istennec az mi Wrunc Iesus Christusnac altala, az ki meg ment engemet ez halalnac alaia vettetet testből. *HOGY* az Isten meg vettette kedig éffęle igazzakat, az kic ő magoktul à Tőrueny czelekedetiből akartac meg igazulni. Errőlis igy szola az szent Pal *Roman:* 9. A poganoc à kic nem kőuetic vala az igassagot, meg nyertec az Igassagot, Az igassagot kediglen, à melly az hitből vagyon, Az Israel kedig viszontac kőuetuen az igassagnac Tőruenyet, az igassagnac Tőruenyere nem iutottac. Miert? mert nem à hitből, hanem vgy mint az Tőruennec czelekedetiből. Mert meg űtkőztec az botrankozasnac

Wrnaptara, ß: Haromſag napiuan.

zaſnac kőuebe, mikepen meg vagyon irua, Imé Sionba vetec botrankozaſnac kőuet, es botlaſnac kő ſziklaiat, Es valaki ő benne hiſzen, meg nem ſzegyenűl. Iſmet *Roman:* 10. Ez à hitnec igeie, à mellyet predikallunc, Hogy ha vallandod az te ſzaddal az WR Ieſuſt, es hiended az teſziuedben, hogy az Iſten őtet fel tamaztotta halottaibol, iduőzűlſz. Iſmet: Nincs valogatas, auagy az Sido kőzt, auagy az Gőrőg kőzőt, kazdag leuen mindenekhőz, őtet ſegitſegűl hiuokhoz: Mert minden valaki ſegitſegűl hiuandgya az Wrnac neuet, iduőzűl. Iſmet *Roman:* 3. Tudgyuc hogy valamellyeket mond az Tőrueny, azoknac mondgya az kic à tőruenyben vadnac, hogy minden ſzay be dugattaſſec, es mind az egez vilag iteletre melto legyen Iſten előtt. Anac okaert az Tőruenynec czelekedetiből ől egy teſt ſem igazul meg az ő ſzine előtt, Mert à Tőrueny altal az bűnnec eſmereti vagyon. Moſtan kedig az Tőrueny nekűl ielentetet meg az Iſtennec igaſſaga, meg bizonyitatuan az Tőruenyből es az Prophetakbol. Az Iſtennec az igaſſaga kedig, à melly az Ieſus Chriſtusban valo hit altal vagyon, mindenekhőz es mindenekben az kic hiſznec. Mert nincs valogatas, mert mindnyaian vétkeztec, es az Iſtennel valo diczőſegtűl meg fogyatkoznac: De meg igazulnac ingyen az ő kegyelmeből, az valtſag altal, melly lett az Ieſus Chriſtuſnac altala. Haſonlo keppen ſzolimez helyekennis, *Roman:* 5. *Galath:* 3. *HOGY* kedig az Phariſeuſoknac killő iamborſagoc noha ő magaban io az ő rendiben, de ha azbol igazitani akariuc magunc, ganeyia valtozzec, Szent Pal ő magat hozza bizonſagul *Philip.* 3. ki imigy ſzol: Ha valaki egyeb lattatic bizni az teſtben, en inkab bizhatoc, kit nyoltzad napon kőrnyűl meteltec, az Iſrael nepe kőzzűl valo, Beniamin agazattyabol, Sido az Sidoc kőzzűl valo, ſzerzet ſzerint kedig Phariſeus, Iſtenhőz valo buzgoſagos ſzerelmem ſzerint az ſzent Gyűlekezetnec haborgatoia, Az Tőruenybeli igaſſag ſzerint meg fedhetetlen. De az melly dolgoc ennekem haſznomra valanac, azokat az Chriſtuſert karnac iteltem, Sőt bizony mindeneket karnac alitoc lenni, az en wramnac à Chriſtus Ieſuſnac eſmeretinec felſeges voltaert, kiert mindeneket karnac iteltem, es ganeygyarant tartom, hogy az Chriſtuſt meg nyerheſſem: Es hogy ollynac találtaſſam, kinel ne legyen az en igaſſagom, tudni illic, melly az Tőruenből vagyon, hanem az, melly az Chriſtusban valo hitnec altala vagyon, az az, melly igaſſag Iſtentűl vagyon, az hit altal, hogy meg eſmeriem őtet, es az ő fel tamadaſanac ereiet, es az ő kinſzenuedeſenec reſzeſűleſet. *OKA* kedig, miert az Phariſeuſoknac es akar kinec akar melly igen nagy ſzorgalmatos ſoc io czelekedeteis ſenkit meg nem igazithat, ez: Mert az melly nagy tőkelleres ſzentſeget keuan Iſten, attul felőtte igen meſze akar kijs. A mint Moyſes, Chriſtus wrunkis igy magyarazzac az Tőruent, hogy azban Iſten azt keuannya, Hogy tellyes ſziwel, leleckel, erőuel ſzeretnűnc az Iſtent, Es fel baratunkat mint minnen magunkat. Es mais vgy tanyit, hogy az ki czac meg haragſzikis, gyolkos, es à ki czac tekinteneis gonoſz keuanſaggal, parazna. Szent Ianoſis mond: Az ki gyűlőli atyafiat, gyolkos, es egy gyolkoſnac fincz őrőc elete. Szent Iacabis mond: Az ki vétkőzic czac az egyic paranczolat ellennis, meg tőrte az mind à többitis. A Chriſtus altal kedig miert igazulhatunc meg, oka ez: Mert ő éppen mindeneket be tőltőt, kire eleg hatalma volt, mint Iſten Fianac, kit Iſten ő maga rendelt, Es azban igerte nekűnc bűn boczanattyat es őrőc életet. Ezekről imez bizonſagokatis hallyuc es értſűc meg. Mond ſzent Pal *Galath:* 3. Mikeppen Abraham hit az Iſtennec, es igaſſagra tulaydonyitatot ő neki, Azonkeppen tudgyatoc hogy az kic à hitből vadnac, azoc az Abrahamnac fiai, latuan kedig annac előtte az Iras, hogy az Iſten hitből igazza teſzi az poganokat, előſzer őrőmmel hirdette az Abrahamnac, monduan: Meg aldatnac te benned minden poganoc. Annac okaert az kic à hitből vadnac, meg aldatnac amà hiw Abrahammal. Mert valamenyin az Tőruennec czelekedetiből vadnac, atoc allatt vadnac, Mert meg vagyon iruan, Atkozot minden, ki meg nem marad mindenekbe, à mellyec meg vadnac iruan à Tőruenyec kőnyuebe, hogy azokat be tellyeſitſe. Hogy kedig az Tőruennec czelekedetiből ſenki meg ne igazullyon az Iſten előtt, nyiluan vagyon, Mert az igaz hitből él, à Tőrueny kedig nem hitből valo, hanem à ki azokat meg tartya. azonoknac altala él. Az Chriſtus kedig meg valtot minket à Tőruennec atkatul, midőn mi őrőttűnc atocka lett, Mert meg vagyon iruan: Atkozott

Deutr: 6. Matth: 22.

1. Ioan: 3. Iacob: 4.

min-

minden, à ki az fan függ: hogy az Christus Iesusban az Abrahamnac meg igert aldomasa lenne à poganokon, Es hogy amaz meg igert szent Lelket el vennüc hitnec altala. Ismet mond szent Pal, *Galath.* 4. Minec vtanna el iött az idönec be tellyesedese, el külde az Isten az ö Fiat, aszonyi allatttul születtettet, à Törueu alà vettettet, hogy azokat, kic à Törueny alatt valanac vetue, meg valtana, hogy à fiui fogadsagat el vennec. Miuel hogy azokaert fiac vadtoc, el boczatta az Isten az ö szent Fianac Lelket à ti sziuetekben, ki ezt kialtya, Abba, az az, édes Atyanc. Annak okaert nem vagy többe rabotas szolga, hanem fiu, hogy ha fiu, tehat Istennec örököseis vagy à Christus altal, Ismet mond: Az öröc elet Istennec aiandoka, az mi Wrunc Iesus Christusnac altala. Most ezt bizonsagockal elegedgyünc, Mert az masodic Predikationkban egy nihany ellen veteſekre meg feleluen, ott erröl még ennelis nyiluabban fogunc szolni az irasoknac igen szep bizonsagi szerint. Kire igen nagy gondunkis legyen, hogy ezekböl ellene alhassunc az ördögnec, ki, hol az bün miatt röttent, hol egy keues io tetel miatt fel fuualkottat, hol à Christus felöl ketelkedtet, hol meltatlansaginkat, hol nem valaztasinkat forgattya, de mindenic ellen meg batoritnac czac az élö szamlalt bizonsagokis, es vgyan meg nyugotnac ezekben: Hogy Isten mind az egez vilagnac igassagat czac az ö szent Fiara bizta, kiben valaki bizic, az meg igazul es öröc életet bizonnyal veszen. Ez kiuül kedig senki több igasságot nem talalhat.

Sokra haßnoſoc ez bizonſagoc,

IMMAR terünc az mai Euangeliomunkra, kibe erre tanyita Christus wrunc: Ha az mi igassagnnc meg nem haladgya az Phariseusoc igassagat, be nem mehetünc Isten orszagaba. A melly tanusagokat most elö szamlalanc, azbol azis meg tettzic, Az mi igassagunc miuel haladgya fellyül az Phariseusoc igassagat: azt Summa szerintis értsüc meg: A Christus altal valo meg igazulasunc ezzel haladgya meg azt, hogy az Christusban valo hit altal az Töruentis éppen be tellyesittyüc, midön az ö be tellyesiteset nekünc tulaydonyittya, Es igy nem czac részszerint, hanem tökelletes tellyes igassagot veszünc Istentül, midön minden bünöknec boczanattyat nyeriüc. Touabba még czac az wy életetis szepben igyekezzünc viselni ö naloknal, mert mi czac az belsö indulatokatis vtallyuc, es az ellennis vitez kedünc az WR Iesus Christusnac szent Lelke altal, magunkban semmit nem bizakodunc, az Isten io keduet meg nem vettyüc mint öc, Es örömmel variuc amaz tökelletes tizta szent életetis az Iesus Christus altal, melly lesz az öröc életben. Im fö értelmet meg tanuluc az mai Euangeliomnac.

Miuel halagyuc fellyül az Phariseusoc igassagat az Christusban való igassag altal.

IMMAR az több reszerölis egy nihany nemes dolgokat tanulgassunc imez igeknekis értelmeböl: *Hallottatoc hogy az regieknec mondatot legyen, Ne ölly: Valaki kedig ölend, iteletre köteles. De en mondom tinektec, hogy minden, valaki meltatlan meg haragßic az ö atyafiara, köteles iteletre. Valaki kedig atyafianac ezt mondandgya, Racha: köteles tanaczra. Valaki kedig ezt mondgya, Te Bölond, ez köteles az Gehennanac tüzere.* Innet értsüc meg: Mit értet az Regieken: Miczoda az Racha: az Itelet: az Gyüleközet: az Gehenna: es mi legyen az meltatlan harag: es miert kel nekünc magunc önunc czac effele mozdulatok tulis, ncha nem az meg igazitasra valoc: Es mi legyen aiandekot vinni az Oltarra: Szollunc felebaratunknac meg engezteleserölis, Es az szent Gyüleközetnec meg engezteleserölis. Mind ezeknec értelmeröl röuideden szollyunc, meg elegeduen most derec tanusaginckal, Melly lön az Isten elöt valo meg igazulasrol. De ezekis szükségesec az Euangeliomnac tellyesb magyarazattyara.

Soc tanuſagoßarmaznac ezekből.

AZ REGIEKEN nem érti az regi Prophetakat, Mert szinten egy értelemben voltac Christussal, Hanem érti az idöt, mi vta az Phariseus szerzetes hamis magyarazasoc tamattac. Erröl Iosephus iria, Hogy Christus születese elött Iudas Machabeus vnokaia Hircanus Ianos birodalmakort, harom szerzetesec, Phariseusoc, Saduceusoc, Esseusoc tamadtac. Ezeknec miert hogy Christus wrunc feddette hamis magyarazatyokat, öc, Christus es az Apostoloc ellen hantac, hogy az ö tanyitasoc regi bölts szent szerzetes emberektül volna, *Matth:* 15. De öc czac most wyionnan tamadtac volna, A mint az papasag nekünkis ezeket vetic ellenünc, Hogy ezer eztendönel több az papasag szerzet, Kic ellen ezt kel felelni: Az mi tanyitasunc világ kezdetitül foguan valo, Mert à mit Isten eleitül fogua tanyitot, az Prophetac, Christus, es az Apostoloc altal,

Regiec kiczodac

Libr: 13. antiqu. cap: 8.

Az Phariſeus magoc tartaſirol

laſdlib: 18 cap: 2.

Eſſeuſokrol libr: 15. cap: 13.

Iſten elœtt valo

altal arra nézűnc, Azert à mint Chriſtus moſt meg vetí az regi Phariſeuſoc hamis magyarazattyat, Igy mijs az Papaſagnac regi hamiſſagokat meg vettyűc. Ezt ezből tanullyűc hogy Chriſtus wrunc igy ſzola: Hallottatoc hogy az regiec ezt mondtac: Az

Racha: mitſoda.

ki embert ől, az melto ítéletre, De en azt mondom, hogy à ki czac Rachat mondís, mélto ítéletre. Erczűc immar miczoda az *RACHAIS:* az *ITELET:* az *GYWLEKEZET:* es az *GEHENNA.* Ezekről mond Chriſtus wrunc: *Valaki czac meg HARAGSZIKIS oknekűl, kőtelcs ITELETRE. Az ki kedig azt mondgya, RACHA, kőteles TANACZRA, Az ki kedig azt mondgya, TE BOLOND, kőteles az GEHENNA tűzere.* Az az, Az regi Phariſeuſoc illy magyarazatot tettec: Hogy czac az volna gyolkos es ítélletre melto, à ki az embert meg ölne. De Iſten méllyebben értőtte az ő paranczolattyat, illy keppen: Hogy valaki meg haragodnec, auagy Rachat, az az, te hituan, auagy te Bolond azt mondana, mind ezec gyolkoſoc Iſten előtt, es meltoc halalra. De ez vétkekről imilly renddel ſzol Chriſtus Wrunc: Hogy az ki czac meg haragſzikis, az, Iteletre: Az ki kedig Rachat mond, az, Gyűlekőzetre: Az ki kedig te bolond azt mondana, az, Gehennara lenne kőteles. Ezeket Chriſtus wrunc à Sidoknac Tőrueny tartaſoc mondgyahoz mondta. Mert ő naloc illy rend tartas volt à Tőrueny tetelben: Hogy az mindennapi egy mas kőzőtt valo kitſiny vétkeket czac harom emberis meg latta: Az nagyob dolgokat huſzon harom emberec ítéltec: Az leg fő dolgokat hetuen egyen. Erre nézuen Chriſtus wrunc illy magyarazatot teſzen: Nem czac az melto ítéletre Iſten előtt az ki embert ől, Hanem ha czac meg *HARAGSZIKIS* oknekűl, melto hogy Iſten Tőruennyel meg ítellye, es meg laſſa miert gyűlöli, miert nehezel ſziuebe atyafiara, miert vagyon alnoc tettetes ſziwel hozza. Mondoc bár ſenki ne tudgyais titkon valo haragiat, De Iſten latuan ſziuet, meltonac tartya erőtte hogy meg ítélteſſec. Ha ki kedig azt mondana, te *RACHA*, az az, te hituan haſzontalan ember, Es igy kifakaztuan el röytet haragiat, bar czac mökögue ſzolnais Te Racha, Te haſzontalan, No vezteg czac te te, az immar melto volna amaz nagyob tanaczra, kit à Sidoc Sanhedrinac, az Deakoc *Conſenſu*nac hiwnac. De ha ki nyiluan meg ſziduan bar czac azt mondanais, *TE BOLOND:* az melto amaz leg nagyob Tőrueny tetelre, kit az Sidoc Sanhedrin Gedolanac, az Deakoc *Conſiſtorio magnum*nac hiwnac. Melly mod tartas az Sidoknal, Romabelieknel, es egyebeknel, mint volt az Tőrueny tudoc könyueből tanullyac azoc, az kiknec ſzűkſegesb, mi tſac à gyengec lelki epületire ſzollyunc. *EZEKBŐL* mi ezt laſſuc Miert olly nagy bűnőc mind à harag, mind à ſzitoc, es miert ſzol igy Chriſtus, es mit akart ezekben ielenteni? Okai ennec imez: Mert mindenic gyolkoſſag, noha egyic nagyob az maſiknal, Mint Előſzer ha tſac meg haragſzolis, az ſziuedben vgyan gyolkos vagy, Azonkeppen valakit gyűlőlſz, rea irigykedel, nyaualyaiat őrűled, ha czac az ſzaddal mint Iudas czeckolod, es czac tetteted magad hogy ſzereted, Ezec noha titkon valoc emberec előtt, De Iſten latuan ſziuedet, érőtte gyolkoſnac tart, es meg ítel, ſollehet kiſſeb ítelettel, miert hogy ki nem fakaztottad. De ha vgyan kijs fakaztottad bar czac Rachat mondanalis, az az, te hituanſag, te genyet, auagy no vezteg czac te, auagy ha maſt meg vtaluan valami iellel, vagy mondaſſal, finyalua meg gyalaznad, mint Maria ſzolt Moſes felől, aztom iob Moyſes mi nalunknal, Es mint nemelly Predikator akaratoſſagabol ſzol, aztom iob Luther Marton, ſzent Pal en nalamnal, Es mint nemelly aſzonyoc mondgyac, Aztom iob ſzűz Maria en nalamnal, Auagy az ki czac ielt teſzenis arrol hogy maſt gyűlől, bar czac harag tekintetiuel, auagy aiaka mozgataſaual, auagy fenyegeteſeuel, monduan, no vezteg czac te, Ez fele ki ielentet haragia miatt, Immar *TANACZOT*, nagyob tőruen lataſt, nagyob ítéletet es bűnteteſt érdemel Iſten előtt, noha è vilagi birac erről ſemmit nem ítélnenec. De ha ki vgyan atkozodnekis, ſzitkozodnekis, patuarkodnec, garazdalkodnec, ragalmazna, bolondnac, ebnec, hitetlennec, arulonac, eretneknec, hamiſnac, es egyebnec ſzidna, az, olly nyiluan valo bűnteteſt érdemel Iſten előtt, mint az kiket ez vilagi birac, kerekre, tűzre, akaſztaſra es egyebre ítélnec. Illy mély értelemmel magyarazza Chriſtus wrunc, czac imez paranczolatotis, *Ne illy:* De rőuid értelme czac ez: Hogy mi nem czac ezben vadollyuc magunc meltonac veſzedelemre, mikor őllűnc. Hanem ha tſac meg ſzid-

Ertelme.

Illy renddel mikőzi kepeſt ßolt.

Rőuideden.

nankis valakit, ha czac pokol szemmel tekintenenkis, ha czac szíuünkben nehezlenenkis, mind ezekből olly meltoknac tarczuc magunc az bűntetesre, mint azokat tartyuc az ki nyiluan valo gyolkossagot mielt, Es nagy szomoru es igen alazatos szivvel bankodgyunc rayta, mikor érezzűc bennünc czac az mozdulattyatis az bűnnec. Es hamar hamar igyekezzűnc le nyomni, hogy ne őregbedgyec, es okot ne adgyunc nagyob nagyob bűntetesekre.

Oknekül miczoda haragodni.

Az *OKNEKWL* valo *HARAGOTIS* értsűc meg: Vagyon melto es io, vagyon meltatlan es gonosz haragis. Az bűn ellen valo harag meg iobitasnac okaert io, kit Isten soc helyen paranczolis, feiedelmeknec, szűleknec, tanyitoknac, es egy mas kőzőttis. De affele harag es gyűlőlseg, ki irigysegből es meltatlan tamad meg tiltatic, mint hogy Iosephet gyűlőlic vala az atyafiai, Es Moysesre boszonkodic vala Maria, Chore, Datan, Abiron, Christus wrunkis soc meltatlan haragot, boszut es gyűlőlseget szenuedet, az mint irua vagyon: *Oderunt me gratis.* oknekül gyűlőltec engem. Mi kőztűnkis szantalan oknekül, auagy keues okból valo haragoc, es szitkoc vadnac hamis vélekedesből, irigysegből es kenyersegből: Mint ha egyűgyű ember nem kőszőnt, szauaba leuelebe tiztesseges meltosagodat nem tudta meg adni, sűeget nem vetet, fő helyre nem talalt ültetni, Valaki meg beszelte gonosz termeszetedet, vadolt az bironac előtte, kőlcsőn nem adot pénzt, szep husst az meszaros, teli bort à czaplar, nem ment veled az korczomara, iatekra, az pohart nem itta mind ki, louat, szekeret nem atta, nem arulhatal meg vele vgy à mint te kérted. Effelec soc ezerkeppepn eshetnec hogy akarattya ellen bantot meg tudatlanul, auagy io es bizonyos okból nem engedhetet az te keuansagodnac, Niha czac az diznora, ebre, ludra, tyukra, erőssen haragszol, noha ő semmit nem tud dolgaban, erőssen szidodis. Az gyermec mikor haytya az barmot, vgyan sir es aikozodic haragiaban, Igy az hayduc, igy az katona louat, kit altalis ver mérgeben. De minden rend Feiedelmec, szomszedoc, ioszagoc, röttenetes haragokat űznec gyakorta oknekűlis, auagy igen kitsin dologert, kiből oztan nagy soc haboruc es veszedelmec tamadnac. Az Predikatoroc ellenis soc fele meltatlan mérgességec es ragalmazoc tamadnac, még azokrais az kic az ő tiztekben igazan es hiuen el iarnac, neuezuen őket vtalatos neueckel. Egy mas kőztis gyalazatos neueket gondolnac, Hogy egyic felt Test ragonac, Brentianusnac, eretneknec, Arrius, Sabellius Nestorianus, hittűnec czaczogiac, Az mas felt Sacramentariusnac, hittűl szakattnac, hitetlennec, ördögi Tudomanyunac. Mellyec sokszor czac keuelysegből, irigysegből, es mérgességből tamadnac, mint Christus wrunkat oknekül neueztec Samaritanusnac, ördögtül valonac, dagalyokban es mérgekben. Ezeket az meltatlan haragrol es szitokrol mondam, hogy Isten előtt azokis kic méltatlan haragot fenyegetest es szidalmat űznec, meltoc halalra es veszedelemre. Kitől az Istenfélő hiuec óyiac magoc, à mint meg az Satantis nem mere az Angyal meg szidni, *Zach:* 3. Hanem czac igy szola: Az WR fedgyen meg tegeder. Es soc helyen intetűnc, hogy minden mérgesseget es gyűlőlködest el tauoztassunc, *Eph:* 4. Es tettetesseg nekül valo szeretettel egy massnac szolgallyunc. Immar az Gehennarolis szollyunc.

Gehenna Tűz miczoda.

Az *GEHENNA* tűzen az Poklot érthettyűc, De az Sidoknal az Gehenna olly hely volt Ierusalemnel, kit az Baluanyozo feiedelmec baluanyozasra szepen epitettec szepfackal, szőlőckel, forrasockal, Hol Moloch baluannac het Kamarait aldo[illegible] helyt szerzettec volt. Az elsőbe semlye liztuel: Massikban Gerlitzeuel: Harmadikban iuhual: Negyedikben kossal: Ottődikben Borjuual: Hatodikban Oekörrel: Hetedikben fiockal aldoz[illegible]. Mikor gyermekeket kedig aldoztac az hetedic kamorat meg nyituan, az[illegible]nac égő tűzeben vetettec gyermekeket, es az Papoc erős dobolassal es eneklessel eleit vettec, hogy az szűlec ne halhassac az ő gyermekeknec sikoltasat az tűzben, Es elis hitettec őket, hogy nem éreznekis az tűznec faydalmat. Ezt az dobolasert Tophetnekis hiwtac. Erről es tőb röttenetes baluanyozasokrol, kiket el rontatot végre Iosias Kiraly, oluasd meg à Negyedic Kiralyi könywnec, huszon harmadic reszet, ki végre ez Gehenna helyre minden dögőket ki vonatot, es ott égettette meg. Ezert, mierthogy ott ördögnec aldoztac, es végre à dögőket is ott égettec, az poklotis Gehennanac neueztec az Sidoc, Ennec az tűzre kötelezi Chri

4. Reg: 23.

Iſten elõtt ualo

Haromſag nap vtan. ſtus wrunc azt, à ki atyafianac czac azt mondgyais, Te bolond, gyũlõlſegbõl, Mon-

Bolondnac gyũlõlſegbõl mondani. dom *GYW LÕLSEGBÕL*, Mert ſzereteti intesbõl Chriſtus wrunkis az kęt Emauſ-ban menõ tanyituanyit, es ſzent Palis az Galathasbelieket, Bolondoknac neueztec,

Mire valoc ezec, *MIND* ezekbõl imezeket iol eſzũnkben vegyũc, hogy mi ſockeppen meg ęrdem lyũc az õrõc karhozatot, Mert mind harag, alnokſag, irigyſeg, atoc, ſzitoc, ragalma zas, ſoc tõb bũnõckel egyetemben, ki forr belõlũnc mint az dõgbõl à nyiuec. Azert igen meg alazznuc magunc ez nagy romlotſag, es ez miatt, hogy mi meltoc volnanc az vęghetetlen õrõc tũzre, Es igen fẽlnũc es igen engeztelnũc, igenis ſzeretnũc az az Iſtent, hogy ſz: Fianac rõttenetes halalaual mindeneket be tõltetet, kinec mindenek ben keduetis kereſnũc, óynuc magunc minden bũnõktũl, ha el eſnenc azban ne heuernenc, azt ne tõbitenenc, Mert az tõb es nagyob bũnõc, tõb es nagyob bũnteteſt vennenec.

Az haragnac el tauoztataſarolis, laſd mint int Chriſt us Wrunc. Az ſoc meg ſzamlalhatatlan bũnõc kõzt kedig, moſt kiualtkeppen czac az *HARAGNAC* el tauoztataſarolis igen édes tanaczot ad Chriſtus wrunc, mint kelleſſec az miatt Iſtenedetis, es felebaratodatis engeztelned. Kit azertis felõtte igen ſzũkſeg io ęrtelemmel meg tanulnunc, Hogy ez egy bũnnec az haragnac el tauoztataſa mellet, eſzũnkben veheſſũc, melly igen meg keuannya Iſten, hogy az tõb bũnõc miattis hamar hamar meg engeztellyũc õtet, Es meg óyiuc magunc, hogy ne tõbũllyenec, ſe wraikodgyanac raytunc. Errõl laſſuc az mai Euangeliombeli tanaczit, es nagy ſzorgalmatoſſaggal valo inteſitis, hogy minden vgyan valoban gondot viſellyen arra, Hogy Iſtenetis meg ęngeztellye, es felebarattyaualis igen hamar ſieſſen meg bekelni,

Epheſ: 4. az mint maſuttis ſoc helyen igy intetũnc: Az Nap el ne nyugodgyec az ti haragotokon: Es ha meg haraguztoc, ne vétkezzetec, az az, ne wyitſatoc azt tõb tõb vétkezeſſel. Errõl monda Chriſtus wrunc:

Annac okaert mikorà te aiandekodat aż Oltarra viſſed, es ot meg emlekezel, hogy à te atyadfianac valami neheſſege vagyon te ellened, Hadd ott aiandekodat aż Oltar elõtt es mennyel, Elõſſer bekellyel meg aż te atyadfiaual. es ackor tey meg. es vidd fel aiandekodat: Ennec imez ęrtelme: Ha ez hatodic paranczolat ellen, *Ne õlly:* vétkezel: Haragoddal, auagy Racha, az az, te hituanſag, auagy te bolond, mondaſoddal, es egyeb ſzitkoddal, es gonoſz teteleddel, ezben ne heuery, Hanem vedd io es eleg neuen azt az Iſtentũl, Hogy noha czac egyſzer valo haragodertis, egy ſzitkodertis õrõc tũzet ęrdemlenel, De õ ſzanuan tegedet, ſzent Fiat vgy atta érõtted, hogy meg fizetne bũnteteſedet, Azert õrũly ezen, es ha el eſſel, kelly fel es ſies tęrni hozzaia: Es vidd fel aiandekodat az Oltarra, az az, à mint regen az õ ſzent Fianac peldazattyara madarat, iuhot, es egyeb vęres allatot vittec aldozatra, es à mellet engeztelec az Iſtent, Igy moſt czac az õ ſzent Fianac neuebe kériũc az mi bũnũnc boczanattyat, kinec vęre meg tiztitot minket az mi bũneinkbõl, 1. *Ioan:* 1: Es az õ neue be kériũnc iora valo vezęrlõ ſzent Lelketis az wy ęletre.

Aż atyafiui engeztelesről, melly igaz megtereſnec ialeis. *DE* midõn illy io igyekezettel megyũnc Iſten eleibennis, Elõſzer engeztellyũc aztis az kit mi meg bantottunc, kire olly nagy gondunc legyen, *Hogy ha aż Oltar elõtt eßũnkben iutna, hogy valaki nehezel reanc, ott hadnuc aiandekinkatis, es ſietnenc elõßer meg bekelni felebaratinckal.* Az az, à mint regen annac kinec ellenſege volt, az Oltar elõtt ſzũkſeg volt el hadni aiandekatis, es ſietni ellenſegenec meg engeztelesere, es vgy lehetet kedues az õ aldozattya, midõn nem czac kilſõ keppen, hanem belſõ ſziwelis, mind felebaratyahoz, mind Iſtenhõz meg tęrt: Igy mijs az Chriſtus ęrdemetis vgy emlitſũc, hogy az mellet igaz banatos ſziwel az bũnt meg vtallyuc, az kiert meg holt à Chriſtus. Azert ha kit meg bantottunc, azt ſziuũnc ſzerint bannyuc, ha haraggal, ſzitockal meg gyalaztuc, meg kõueſſũc: ha kart tettũnc, meg elegitſuc, mint Zacheus, Ha egyeb bũnben eſſũnkis, mindenbõl fel kelni igyekezzũnc. Ha illy igaz ſziwel megyũnc Iſten eleiben, ez ha hetuen hetſzer lenneis egy nap, az õ ſzent Fiaert mindenſzer kegyelmeſen hozza fogad. De ha olly alnoc ſziwel mint Cain, Iudas, tartyuc magunc Iſten elõtt, vgy az Chriſtus aldozattyais nem haſznalhat mi nekũnc, Mert azt czac kiuũl ſzankual emlittyũc, Mint hogy Iudaſis meg czokola, de belõl ſziuũnkben az õ mi bũneinkert valo keſerues kinnyat meg nem beczũltũc, es azban ſemmit nem biztunc, Azert az igazã valo meg tęreſre, az igazan valo pœnitentiara, az igaz hitre,

igen

igen szorgalmatos gondot viselly vnc mindennap. Haragtulis es egyeb bűntűlis szűntelen valo kőnyőrgessel, tanulassal es minden io igyekezettel őyiuc magunc. Azonban ez nagy romlot test miatt, es à Satannac szaz ezer ostromlasi miatt, ha akaratunc ellennis vétkeznenc akar mi bűnben, azban ne heueriűnc, hanem azontul kériűc az Istent boczassa meg szent Fiaert, es adgyon erőt iora, szent Lelke altal.

Az tőb szantalan soc bűnőc mellet kedig az mai Euangeliom kiualtkeppen az haragnac el tauoztatasarol szola, hogy ha meg haragudnanc valakiuel, ottan azt meg bannyuc, es ottan aztis, az WR Istentis meg engeztellyűc. Erről lassuc mit monda ma Christus Wrunc: *Baratkozzal meg az te ellenségeddel hamar, miglen az vton vagy ő vele, hogy valaha ne adgon az te ellenseged az biro kezeben, es az biro az porosłonac kezeben adgyon tegedet, es az tőmlőtzben vetteſſel. Bezouy mondom teneked, hogy semmikeppen ki nem megy onnan, miglen mind az vtolso fillyerigien meg fizetſs.* Czac az egy bűnből az haragossagbol valo meg terestűnkreis ime ki nagy soc keppen razogat fel czac mostis Christus wrunc. Előszer mond, *HAMAR* bekellyel meg, mig az Nap el nem nyugszic, mert talam nem varnac holnapra. Masodszor mond, mig az *VTON* vagy, mert ez vilagi elet czac, olly, mint az meg szallas, es vton iaras. Harmadszor mond: Hogy az te ellenseged be ne *VADOLLYON*, Mert az Isten eleiben fel hat az artatlannac panasza. Negyedszer hogy az *BIRO* meg ne fogasson. Itelő Bironkis lesz az Christus, ki meg lattya az ki alnoc szivvel mutata meg tereset, es az ő aldozattyanac vetelet. Oetődszer mond, az Biro à *POROSZLONAC* ád. Hatodszor az Poroszlo à *HOHARNAC*. Mert mind az Angyaloc, mind az ördőgőc szolgalnac az hitetlenecknec meg bűnteteseben. Hetedszer, Ha az *TŐMLŐTZBE* vettetel, onnan mind addig sem iősz ki, miglen mind az vtolso filyerig meg nem fizetsz. Az az, ott soha meg nem fizethetsz, azert soha mind örőckeis meg nem szabadulhatsz, ha most ideien ellensegeddel es Istenuel meg nem bekellesz. Illy kemeny lesz ackor az Isten iteleti, hogy egy punctig mindent meg keuan. Erről pelda amaz ados, ki nem böczűluen wra engedelmesseget, ő czac keuesertis tőmlőtzeze szolga tarsat, es ő raytais az vtan mindent meg kérenec tőmlőttzel. Most azert, itt teriűnc meg az WR Istenhoz. Valaki most szent Fia altal meg engezteli igazan, igazan valo pœnitentiaual hozza teruen, az, mindenestűl meg menekedic ez vtannis minden fizetestűl. Mert mind egy fillyerig meg fizette az Christus valamit Isten tűlőnc keuanna. De ha ki ezt az iteletre halaztya, ott senki magaert egyebbel nem fizethet, hanem czac örőc vęghetetlen tűznec kinnyaual: Pelda amaz kazdag ki semmi kőnyebseget semmi cſedezeseuel nem nyerhete az pokol tűzenec langiabol. *Luc. 16.*

MIT TANVLANC.

FOekeppen ez Euangeliomba Christus Vrunc tanyita az Isten előtt valo meg igazulasra, Hogy azt az ő halalanac erdeme altal Isten kegyelmeből vehetnűc hittel. Az az, ottan meg igazul az, valakinec Isten bűnet meg boczattya, meg boczattya kedig akar melly nagy bűnősnekis, valaki igazan hozza teruen, szent Fianac altala hittel el veszi az ő igert kegyelmet. Ez rőuideden derec Summaia ez Euangeliomnac. De ezt imilly őt reszbe ada előnkbe Christus Wrunc. Hogy előszer meg tanyitana, hogy ő neki éppen mind egy punctig be kellet tőltení az Töruent. Masodszor tanyita, Hogy az Phariseusoknac kilső io magoc tartasoc, nem eleg az Isten előtt valo meg igazulasra. Harmadszor meg mutata ez két paranczolatnac: *Ne ölly: Ne paraznalkodgyal*, magyarazattyabol, Hogy az Isten kilső es belső tőkelletes tiztasagot keuanna az embertűl, à mint teremtetteis vala, Azert ha ki czac meg haragudnekis, czac Rachat te hituansag, auagy imezt, te bolond, mondana, gyolkos lenne. Mert szivben gyűlőluen azt, halalat es veszedelmet keuanna, es azert Isten előtt meg ölte: Es ha ki czac szivueuel fel indulnais buiasagra, es szemeuel tekintene arra, ez immar parazna volna. Azert sem à Töruenyből, (ki illy nagy tőkelletesseget keuanna, kit senki meg nem czelekedhet, Sem az Phariseusoc tanyitasi szerint, kic czac az kilső iamborsagotis elegnec tartottac.) senki meg nem igazulhat, es iudősseget nem nyerhet. Negyedszer inte Christus Wrunc, hogy mi meg alaznuc magunc czac az mentűl kissebic bűn-

nec mozdulattya miattis, Es mindennap aiandekul fel vinnűc az Chriſtus aldozattyat, az az, az ő neuebe kérnűc bűnűnc boczanattyat. Es ez eleg igaſſagunc lenne nekűnc az mi iduőſſegűnkre. Oetődſzer inte erős vigyazaſrais, minden bűnnec el tauoztataſarais. Moſt kedig czac az Haragnac el tauoztataſarais igy ſerkenget: Hogy hamar mig az Vton vagyunc es be nem Vadoltatunc, es mig az Biro az Poroſzlonac es Hoharnac kezęben nem ád, es az Tőmlőtzben nem vet, addig ſieſſűnc meg bekelni ellenſeginckel. Mind ezekből adgyon az WR Iſten igaz es erős fenyeteket, igaz alazatos es meg tęrő ſziuet, adgyon igaz hitet, es wy kereztyeni ęletet, igaz Iſteni es attyafiui ſzerelmet, az ő ſzent Fiaertt ſzent Leleknec altala, Amen. Kiert kőnyőrőguen moſtis, mondgyuc el imez Imadſaginkat.

Imadſagat az Maſodic Predikatio vtan talalod.

MAS PREDIKATIOIA EZEN Euangeliomnac.

¶ *Enekeket az felsőkből valogas.*

MATTHÆI V.

Ha az ti igaſſagtoc inkab nem bőwelkődic az Iraſtudokenal es az Phariſeuſokenal. &c.

AZ TANVSAGOKROL.

EZ Maſodic Prdikationkban czac az Iſten előtt valo *MEG IGAZVLASROL* tanullyunc, Miert hogy ez feie az mai Euangeliom tanuſaginac. Kiről Chriſtus Wrunc illy kemeny ſzoual ſzola: Hogy ha az mi Igaſſagunc meg nem haladna à Phariſeuſoc igaſſagat, Iſten orſzagaban nem mehetnenc. De laſſuc előſzer mit tanulanc ide fel, Es ez vtan minemű renddel ſzolunc az meg Igazulaſrol. Az Tőruennec tőkelletes igaſſaga mi volna, Es az Phariſeuſokis igaſſagnac mit véltec, meg tanultuc: Es hogy czac egyedűl az *IESVS CHRISTVS* igaſſagara kelleſſec mindennec ſzorulni, valaki iduőzűlni akar, meg hallottuc. Immar moſt erről fogunc ſzolni, hogy czac az Ieſus Chriſtus altal igazulhatunc meg. Kiről imilly renddel leſznec tanuſaginc.

Meg tanullyuc ez ige *MEG IGAZVLAS* mit iegyezzen az Irasban: Es azbol meg ęrtyűc mi legyen meg igazulni Iſten előtt: Es annac minemű okai legyenec. Maſodſzor meg erősittyűc eztis az iraſnac bizonſagiual, hogy az Tőruennec czelekedetiből ſenki meg nem igazulhat hanem czac az Chriſtusban valo *HIT* altal. Harmadſzor, hat fęle ellenkedeſekre felelec, kickel az Phariſeus ſzabaſuc, el akariac rontani, czac az hitből valo meg igazulaſt. Negyedſzer es vtolſzor, Miert kel tehat iot czelekedni, hanem az altal igazulunc meg. Ezekről nagyob reſzere inkab mind mas egyeb lelki paztoroc iraſibol fogoc moſt ſzolni czac keues ſzoual meg valtoztatuan, az mennyire ez kőnywbeli Iraſnac folyaſahoz ſzűkſeges. Kiket azertis rekeztec idebe, miert hogy ſoc helyen enis czac ez kőnywbenis bőw magyarazatokat tőttem rola. Azokis azert è mellet legyenec kőnyeb ſegitſegekre az hiueknec.

Fel Egyhazi Thamas iraſibol ſoc Reſſe vetetet ez kőuetkőzendők. nec.

AZ ELSő TANVSAGROL.

Ez igenec Igazulas: ket ertelmelehet.

Ez ige: *IGAZVLAS* mit iegyezzen az Irasba ier laſſuc. Az tőb iedzeſec kőzőtt ez kettő fő. Előſzer, Meg igazulni, annyit teſzen mint igaznac eſmertetni, igaz-

igaznac talaltatni, es meg bizonyitatni. Mint mikor ezt mondgya az Dauid: Czac teneked vétkeztem, hogy meg igazitassal az te beszedidbe, az az, igaznac esmertessel. Az szent Pal azt mondgya: hogy az Isten meg igazitatot az lelekben, az az, az Christus igaznac es Isten Fianac bizonyitatot az Leleknec, auagy az Isteni termeszetnec es hatalomnac altala. Szent Lukacznalis ezt iedzi, mikor igy szol: Mindnyaian az bűnősőc es az Publicanusoc haluan ezeket, meg igazitac az Istent, az az, igaznac ismerec, es őtet diczőitec. Az bőlczeseg meg igazitatot az ő fiaitul, az az, igaznac esmertetet es meg beczültetet az hiuektül: Masodszor az meg igazitas annyit teszen, mint az bűnnec terhetül valo meg mentes, auagy meg szabadulas. Erről pelda az Moysesnel imez mondas: Meg ne igazitsad az hamissat, az az, meg ne menczed az Tőrueny szerint valo bűntetestül. Az mai Euangeliom szerintis azert az vtolso iegyezesbē kel venni *HOGY AZ MEG IGAZVLAS* nem egyeb, hanem az bűnnec terhetül valo meg szabadulas, az Isten kegyelmeből à Christusert, az hitnec altala. Ezt az Dauidis az szent Pallal egyetemben igy magyarazza, Bodogoc az kiknec alnoksagoc meg boczattatot, es à kiknec bűnőc el fedeztetet, es az kiknec az WR nem tulaydonittya az ő bűnőket. Hogy pedig az iegyezesben vetessec az igazulasnac igeie, szepen meg mutattya à Publicanus peldaia, ki èckeppen kőnyőrőg: Wram legy irgalmas ennekem bűnősnec, Kiről az Christus ezt ielenti, hogy meg igazitatuan ment hazahoz. Hat az igazulas es az igassag nem valami io indulatokat iegyez, mint à Papistac tanyitanac, hanem ez áll az bűnnec boczanattyaba, es à Christus igassaganac nekűnc tulaydonyitasaba az hitnec altala. Ollyan azert az meg igazulas peldanac okaert, Mint mikor valamelly embernec kinec egy fillyere sinczen, soc adossaga meg engettetic, es az altal fizetesnec terhetül meg szabadul: Igy az ember ő magaban bűn es adossag alà vettetet, de mihelt az Christusban valo hit altal ennec terhetül meg szabadul, ottan meg igazultatnac mondatic. Ennec okaitis ier ęrtsűc.

1. Tim: 3.
Luc: 7.
Matth: 11.
Exod: 23.
Miczoda az meg Igazulas?
Psal: 32.
Roman: 3.
Luc: 18.

Az meg igazulasnac első szerző *OKA*: az Istennec kegyelme es hozzanc valo irgalmassaga, az mellyből inditatot, hogy bűneinkből ki tiztitana es meg igazitana. Ezt bizonyittya az szent Pal, Nem az igassagnac czelekedetiből, à mellyet mi czelekeszűnc vala, hanem az ő irgalmassaga szerint iduőzit minket. Ki soc helyeken nyiluan mondgya, hogy ingyen az Istennec kegyelmeből igazitatunc meg. Masic, erdemlő es fizető *OKA*, az Christusnac engeztelő aldozattya, kinec igassagaban fel őltőzűnc az hitnec altala, hogy az Istennec szęki előtt meg alhassunc, es igazaknac talaltassunc. Ezt bizonyittya az szent Pal, mikor azt mondgya, hogy meg igazitatunc az valtsag altal, à melly vagyon az Christusban. Harmadic *OKA*: Az szent *LELEKNEC* belső meg wyitasa az ige altal, à ki az mi sziuűnkben vgy mint be oltya es be peczetli à Christusnac minden lelki aiandekat. Mind ez harmat az szent Pal igy foglallya be: Setetsegec valatoc, de meg tiztultatoc, de meg szenteltettetec, de meg igazultatoc az WR Iesusnac neueben, es à mi Istenűnc lelke altal. Negyedszer az igazulasnac ezkőze az *HIT*, melly az igeretben az Christust minden iauiual el veszi, őtet meg ragadgya es magahoz szorittya. Ennec altala az hiuec be oltatnac, es ő vele vgy egyesűlnec, mint az szőlő vesző az tőueuel, ő belőle ęletet vesznec es vonsznac, es ő rayta maraduá gyű mőlczet teremtenec. Itt szűkseg meg tanulni, Mint kell ęrteni ez mondast: *Meg igazitatunc az Hitnec altala, Roman: 5.*

1.
Szerző oka.
Roman: 3.
Psalm: 2.
Tit: 3.
2.
Fizető oka.
Roman: 3.
3.
Az szent Lelec be oltoia.
Ephes: 4.
1. Corinth: 6.
4.
Az hit ez kőze.

Az *HIT* altal meg igazitatunc, az menyire mint egy fogo kęz az igeretben adatot bűnnec boczanattyat el veszi az Istennec kegyelmeből az Christusban lőtt valtsagert. Az Hit azert mindenkoron őszue kőttetet az mi iduőssegűnknec fő okaiual es ezekre nézue tulaydonittya az Iras az meg igazulasra valo erőt az hitnec. Mert az altal nyittatic meg az menyorszagnac kapuia az Christus, kiben az Istennec minden kazdagsagi velűnc kőzeltetnec, hogy semmi nekül ne szűkőlkődgyűnc, az mellyec keuantatnac az bodog ęletre. Ez hitet azert iol eszedbe vedd hogy olly modon rendelte az Isten, hogy annekül semmit tiedde nem tehetsz, Mint az mit neked nyuytuan ha el nē veszed, nem tied, hanem annal marad à ki nyuytya, Igy az Christus meg igazitasais, maganal marad ha hittel hozzád nem kapczolod. De à mint à hitnec soc ostroma vagyon, igy őtet es añac erősiteset mind vntalan Istentül kel keriűnc. Ezeket az Isten előt

Hit altal meg igazulni miczoda

Iſten elœtt valo

valo meg igazulaſrol iol meg ęrtſűc, Mi legyen az, es annac miczoda okai legyenec. Monduc hogy meg igazulni annyitis teſzen, mint bűnűnc boczanattyat venni. Ennec *OKA* az Iſten ſzerelme, az Chriſtus ęrdeme, es az ſzent Lelec ſzenteleſe. Kit hittel tehetűnc miencke. Ezeket czac az Iſten előtt valo meg igazulaſrol mondam. *DE* ſoc helyen az Iras az Kereztyen embernek mas fęle igazitaſtis tulaydonyit. Azert imilly harom ręſzbeis ſzollyunc az kerezteni igaſſagrol: Egyic kereztyeni igaſsag vagyon az Hitnec altala, melly az Chriſtus igaſſaganac nekűnc tulaydonitaſa, czac ez altal lehetűnc kedueſec az Iſtennec előtte. Erről ſzol az ſzent Pal *Phil:* 3. Ninczen vgy mond ſayat igaſſagom, hanem olly igaſſagom vagyon, melly az Chriſtusban valo hitben áll. Maſic az io lelki eſmeretnec igaſſaga, melly az kegyes, iozan, tizta fedhetetlen ęlet. Simeon, erről mondatic, hogy igaz es Iſtenfélő vala, *Luc:* 2. Dauidis ſoc helyen, igaznac mondgya magat, hogy okot nem adot volna miert gyűlőlnec az ő ellenſegi. Harmadic amaz tőkelletes igaſſag, mellyet ez ęletben birunc remenſegnec altala. Erről az ſzent Pal igy ſzol: Mi lelekkől az hitnec altala remenſeget biriűc az igaſſagnac, *Galath.* 5. Ez harom fęle igaſſagrol, melly mi bennűnc vagyon, az hitnec, az wy ęletnec, es az remenſegnec altala, ſoc helyen emlekezic az Iras, 1. *Corinth:* 13. *Iac:* 1. *Epheſ:* 3. kikben al az mi kereztyeni tőkelletes igaſſagunc, Kickel meg haladgyuc à Phariſeuſoc igaſſagat, Midőn mi hittelis, wy ęlettelis, es remenſegeuelis meg igazulunc.

DE miert hogy mind az Phariſeuſoc, Papaſoc, Tőrőkec, Sidoc, es minden emberi okoſſagoc ſemminec es lehetetlennec tartyac, hogy az Chriſtusban valo hit altal meg igazulhatna az ember, hanem ők, es mind ez egeſz vilag az ő okoſſaga ſzerint czac az Tőruenyből igyekeznec meg igazulni. Azert ier laſſuc maſodic Tanuſaginkban az Iraſnac erről valo bizonſagit: Hogy tſac ingyen, hitből, Chriſtus altal, Iſten kegyelemből, nem az Tőruennec czelekedetiből igazulhatunc meg.

MASODIC TANVSAGROL.

MInemű erőſſegeckel bizonyitcza az Iras, hogy az ember az Tőruennec czelekedetiből meg nem igazittatic, hanem czac à Chriſtusban valo hitnec altala. Erről akar czac az egy ſzent Pal iraſat laſſuc moſt, ki melle ti magatokis iegyezetec tőbbeketis.

Roman: 3. Szent Pal az Romaban es Galatiaban irt leuelekben, nagy bőwſeggel ir erről: *ELS* ő erőſſeget veſzen az embernec allapattyabol az eſetnec vtanna. Mert ninczen, vgymond, à ki iot czelekednec, Es miñyaian ſzűkőlkődnec az Iſteñec diczőſege nekűl. Azert à Tőruenből, à melly tőkelleteſſeget keuan, az ember meg nem igazulhat. *MA-*

Pſal: 32. *SODIC* erőſſeget veſzen à ſz: Dauid diczeretiből: *ki igy ßol:* Bodogoc à kiknec bűnőc meg boczattatot. Azert az embernec bodogſaga es igaſſaga az bűnnec boczanattyaban

Roman. 8. 9. ál az Iſten előtt, mellyet az hitnec altala kell vennűnc. *HARMADIC* erőſſeg ez:

Epheſ: 1. Az Iſten őrőc időknec előtt az ő Fiaban valaſzt az orőc ęletre, nẽ nézuen az embernec ſemmi czelekedetire. Azert az meg igazulas ſem lehet az Tőruennec czelekedetiből,

NEGYEDIC ez: Ha az iduőſſeg az czelekedetből vagyon, hat az Chriſtus heaban holt meg: De az Chriſtus halala nem lehet haſzontalan. Hat az iduőſſeg nem lehet

Galat: 3. ſemmi keppen az czelekederből. *OETŐDIK* ez: Az ſzent Lelec nem adatic à Tőruennec hirdeteſeből, hanem az hitből. De az Leleckel egyűtt iar az igaſſag. Hat

Roman: 4. az igaſſag ſem adatic à tőruenből, hanem à Chriſtusban valo hitből. *HATODIC* erő-

Galat: 3. ſege ez: Az mint Abraham meg igazitatot, minden hiuec vgy igazitatnac meg. Mert

Geneſ: 15. az Abraham az iduőzűlendőknec beldaia. Abraham pedig hitből igazitatot meg, mint meg vagyon irua: Hűn Abraham az Iſtennec, es ő neki ez tulaydonitatec igaſ-

Galat: 3. ſagra. Hat minden iduőzűlendőc hitből igazitatnac meg. *HETEDIK* ez: Vala-

Abac: 2. mi karhoztat, az. meg nem igazit. De az Tőrueny karhoztat, ezt monduan: Atkozot à ki meg nem marad azokban, az mellyek az Tőruenynec kőnyweben meg irattanac. Azert az Tőrueny nem igazithat. *NYOLTZADIK* ez: Az igaz, Hit altal ęl, mint az Propheta mondgya. De az Tőrueny ninczen az hitből, az az, ingyen nem igazit, es nem ád ęletet. Hat az Tőrueny altal nem lehet az igazulas. *KILENTZEDIC*

ez:

ez: Az ki meg valtot az Tőruennec atkabol, es annac be tőltőie, czac az altal adatic az iduősseg: De czac egyedűl az Chriſtus valtot meg az Tőruennec atkabol. Hat czac egyedűl az Chriſtus altal adatic az iduősseg. *TIZEDIK* ez: az kiben Abrahamnac az igeret adatot, abban vagyon az iduősseg. De czac az Chriſtusban adatot, mint iruan vagyon: Az te Magodban (melly az *CHRISTVS*,) meg aldatnac minden poganoc. Hat czac ő benne adatic az iduősseg. *TIZENEGYEDIK* erősſege: Az Tőruenyvezerlő Mesterűnc az Chriſtushoz. Hat az Tőruenyből az igaſſag nem adatic. *TIZENKETTŐDIK*: Az Agar es az Sara az két Teſtamentomot peldazza. De az Agar Rabot ſzűl, az Sara kedig Szabadoſt es igeretnec fiat, az Iſaakot. Hat az Tőruenyből ember ſzűlettetic rabſagra, az Hitből ſzabadoſſagra. Illy czuda bizonſagockal erősiti czac ſzent Palis az ő leueleiben ezt: Hogy nem az Tőruennec czelekedetiből, hanem ingyen czac az Chriſtusban valo bizodalom altal igazulhatunc meg Iſten előtt. Ez erősſegeknec haſzna kedig, ez: hogy mi bennűnc bizonyos leheſſen az meg igazulaſnac es az iduősſeges őrőkſegűnknec varaſa, *Roman*: 4. Midőn nem mi magunkbol hanem czac ingyen, Hit altal variuc azt. Mi magunkbol hol mit varhatunc, midőn az igazis hetſzer eſic napiaban, *Prouerb.* 24. De midőn hetuen hetſzer valo eſetűnkbennis mindenſzer ő altala Iſten eleibe mehetűnc az mi bűnűnc boczanatt yaert, az ő nagy biztataſa ſzerint: *Matth*: 18. ackor valoba meg nyughatic az mi ſziuűnc. Az mint ſzent Palis mondgya, *Roman*: 4. Azert hitből ingyen, hogy bizonyos legyen az igeret. Ezekről hogy megis tellyesb ertelmet vegyűnc, Ier laſſuc az ellenkező felnekis ertelmit, Harmadic Tanuſagínkban.

HARMADIC TANVSAGROL.

ELőſzer laſſuc eztis, Minemű czelekedetec rekeztetnec ki az Iduősseg-nec okaiból, Az vtan hat rendben ſzollyunc az Ellen veteſeknec feleletirőlis. *Hagy à Tőruenbeli czelekedetekisnem Oka az iduősſegnec.*

Az Papiſtac az Tőruennec czelekedetit meg valaztyac, es vgy tanyitnac hogy az iduősſegnec okaiból nem rekeztetnec ki, az Tiz paranczolatban valo czelekedetec, hanem czac à Ceremoniac. Első el kezdetit azert à hitnec tulaydonyittyac, de ennec fő Okat az io czelekedetre kőtic. Ezec meg hamiſitatnac az ſzent Pal tanyitaſanac rendiből, ki azt mondgya, *Roman*: 4. 5. *Galath*: 2. Hogy ingyen czelekedet nekűl, czac az Chriſtusban valo hit altal igazittatic meg az ember, mint ő magarolis bizonyittya, Semmiből nem vadol lelkem, de mind az altal azbol meg nem igazitattam, 1. *Corinth*: 4. Maſuttis vgy tanyit, hogy az Iſten iduőzitet minket nem az igaſſagnac czelekedetiből, hanem az ő irgalmaſſagabol. Erről mondgya hogy noha az Tőruennec igaſſaga ſzerint fedhetetlen volt, mind az altal ezt karnac itelte, à Chriſtus igaſſagahoz kepeſt. *Phil* 3. könyű azert meg erteni ezekből es haſonlatos bizonſagokbol, hogy à ſzent Pal es az derec ſzent Iras az egeſz Tőruennec czelekedetit az iduősſegnec okaibol ki rekezti, es egeſzlen minden reſzeiből czac az Chriſtusban valo hitben helyhezteti. Touabba itt meg kel erteni az hit mikeppen rekezſze es foglallya be az io czelekedeteket: Ki rekezti azert, hogy az io czelekedetec ſemmi reſzből az iduősſegnec okai ne legyenec: Be foglallya kedig az menyire az io czelekedetec az hitnec, es az meg igazult embernec kőuetkőzendő gyűmőlcze, es bizonyſag teuői. Annac okaert az Hit à io Czelekedetet nem rontya, hanem allattya es erősiti, Ezt mint bizonyitſa az ſzent Pal, oluaſd meg az Romabelieknel hatodic reſzebeis. *Rom*: 6. Felellyűnc az ellen veteſekreis.

Titus: 2. 3. *Tim*: 1.

Egyic ellen veteſec ez, az Papaſoknac.

Az ſzent Iacab nyiluan mondgya, hogy az ember az Czelekedetből igazittatic meg, es nem czac az Hitből: Hat az Igazulaſt nem kel czac az Hitnec tulaydonitani. *Iac*: 2.

Az ſzent Pal erre igy felel: Ha az Abraham à Czelekedetből igazitatot meg di czőkedeſe vagyon az emberec előtt, nem Iſten előtt: Ekeppen azert két fele leſzen az Igazulas, Egyic az Hit altal, mellyel az ember Iſten előtt bűnenec boczanattyat nyerheti, Ez ki rekezti embernec minden czelkedetit az iduősſegből, mint ſzent Pal bizonyittya: Ha Kegyelemből, nem az czelekedetből. Maſuttis az mondgya: Semmi vet-

Roman: 4. *Roman*: 11.

kemet nem tudom, de mind az altal ezbôl meg nem igazitattam. Maſic igazulas hitnec meg bizonyitaſa az emberec elôtt az io czelekedetnec altala, mellyekre nézue az Abrahamis meg igazitatot, az az, igaznac eſmertetet, mikor hitit kilſô engedelmeſſegeuel meg mutatta. Az ſzent Iacab nem tanyit azert az igazulaſnac okarol, hanem annac gyûmôlczerôl, Es ezt akaria erôſiteni, hogy az iduôzitô hit meg nem alhat az io czelekedetec nekûl. Ezert mondgya vgyan ottan: Ha hited vagyon, mutaſd meg à io czelekedetbôl. Rôuid Summaia azert ez: hogy az ſzent Pal az igazulaſnac okarol tanyit, az ſzent Iacab penig haſznarol es gyûmôlczerôl.

Maſic ellenvetes imez ſzent Iacab iraſabol,

Szent Iacab azt mondgya, Hogy az Hit meg holt az Czelekedet nekûl Iac: 2. *Ezbôl igy vetelkednec Az meg holt hit nem igazit, az hit meg holt à czelekedet nekûl. Hat az czelekedet nekûl nem igazithat?*

Az ſzent Iacab kûlômbſeget teſzen, az igaz es tettetes hit kôzôtt. Az igaz hit, à mint ſzent Pal mondgya, olly, à ki czelekedic az ſzeretetnec altala. Az tettetes az, ki czac az kilſô vallaſſal diczôkedic, es ſemmi io gyûmôlcze ninczen, à kibôl meg eſmertetnec. Azert az ſzent Pallal azt tanyittyuc, hogy az à hit iduôzit, à kinec io czelekedete vagyon. De az igazitaſnac ereiet nem az czelekedettûl veſzi, hanem az igazulaſt czac az bûnnec ingyen valo boczanattyaban helyhezteti, Mint peldanac okaert: Az tûz ſoha nem èghet az ô vilaga nekûl, De azert az vilagoſſag nem Oka az égeteſnec: Igy az hitis ſoha nem igazithat ha czelekedeti ninczen, (mert az nekûl nem lehet hit) de mind az altal az czelekedet nem oka az igazulaſnac. Mert (ſzent Agoſton mondaſa kint) az io czelekedetec nem veſzic elô az igazulandokat, hanem kôuetic az meg igazultakat. Summa azert ez: Az Hitnec kęt *KEZE* vagyon. Egyickel à Chriſtuſt fogia meg az igeretben, es èckeppen tizti à hitnec hogy meg igazitſon. Maſikat az io czelekedetre nyuytya ki, es ezzel bizonyittya iegy ſzerint Iſten elôtt valo meg igazulaſunkat. Errôl mondgya az ſzent Pal: Lakozzec az Chriſtus az ti ſziuetekben az hitnec altala, meg gyôkerezuen az ſzeretetben, *Epheſt* 3.

Galath: 5.

Harmadic Ellenvetes.

Az ßent Pal azt mondgya: Hogy meg fizet mindennec az ô czelekedete ßerint: Es minden el veßi azt à mit czelekedet az teſtben, vagy iot, vagy gonoßt. Az Chriſtuſis igy ßol: A kic iot czelekedtec, mennec az iteletnec fel tamadaſara Hat mikeppen az gonoß czelekedetert az Iſten karhoztattya az embert, azzonkeppen az ioert iduôziti?

Roman: 3. 2. Corinth: 5. Matth: 25.

Kęt dolgon forog az Iſtennec Iteleti es fizeteſe: Elôſzer az Hiten, mert az Iſten à ſziuet nézi kiualtkeppen. Errôl mondgya Chriſtus wrunc ſzent Ianoſnal, Az ki hiſzen, ôrôc ęlete vagyon, az ki pedig nem hiſzen, immar meg iteltetet. Maſodſzor az Iſten itel az io es gonoſz czelekedet ſzerint, es az ioert fizet ôrôc ęletet de nem Oc ſzerint, hanem czac bizonſag tetel ſzerint, Mert à Czelekedet à Hitnec auagy à hitetlenſegnec ielenſege. Azert az Iſten lathato Iegy ſzerint à czelekedetbôl itel es fizet, de az iegyet mind az altal nem kel okaul czinalni: Mint peldanac okaert, A polgari tôruenbennis az bizonyſag igazittya vagy neheziti meg az embert, de nem ôc ſzerint, Mert az oka ônnôn magaban vagyon: Igy az iduôſſeg dolgabannis à io czelekedet ſzerint iteltetic, es igazittatic meg az ember, de vgy mint kilſô bizonſag tetel ſzerint. Touabba noha az gonoſz czelekedetnec ereie vagyon erre, hogy el karhoztaſſon, mert minden bûn halalos az ô termeſzetiben, mind az altal ſoha nem lehet az emberben annyi io czelekedet, à ki Iſten elôtt meg igazulaſt ęrdemlene, Mert az ki az leg kiſſeb paranczolatotis altal hagia, az, à tôbbitis meg ſzegi, *Iac:* 2.

Ioan: 3.

Negyedic Ellenvetes.

Szent Pal azt mondgya, hogy le tetetet ô neki az igaſſagnac Koronaia. Maſuttis igy ßol: Nem igaßtalan az Iſten, hogy el feletkeznec az ti czelekedetekrôl es munkatokrol. Az Chriſtuſis igy vigaztallya az Tanyituanyokat, hogy nagy iutalmoc vagyon az Egben. Az iutalom kedig elôl iarò munkaert adatic.

1 Timoth: 4. Hebr: 6. Matth: 5.

Az Isten mikor az mi czelekedetünknec es szenuedesünknec iutalmat iger, nem à mi érdemünkre néz, hanem az ô aiandekit ekesiti meg. es koronazza meg mi bennünc, mint az szent Pal mondgya, hogy az Istení félelemnec igereti vadnac, mind è ielen valo s- mind az iouendô életben. Az iutalom penig itt ez helyen nem az érdemet iegyzi, hanem az kôuetkôzendô hasznot es diczôseget, mellyet az Isten noha kegyelemból ád, mind az altal az hiueknec szenuedesetis ezzel meg fizeti, es meg ekesiti, mint szent Pal bizonyittya, hogy az egy szem pillantasig valo nyomorusag, ôrôcke valo terhes diczôseget vonszon vtanna. Touabba az ôrôc élet iutalomnac mondatic, az fiui fogadasra es meltosagra nézueis, melly vagyon à Christusban. Hogy mikeppen az fiu Atyanac ôrôkseget érdemli, ha soha ôtet nem szolgaltais: Igy az kic Christusban Isten fiaua lôttec, noha magokban nem érdemlic, mind az altal az fiusagra nézue az mellyre valaztattac, iutalom ô nekic az ôrôc élet. Az iutalom azert két fele leszen, egyic az érdemre es czelekedetre nêz: Masic az fiui fogadasra. Hogy az hiuec az fiui fogadasert legyenec ôrôkôsôc, ezt szent Pal imigy bizonyittya, Ezokaert ha fiac vagyunc, Istennec ôrôkôsi, az Christusnac pedig ôrôkôs tarsai lettünc. Ezekhôz kepest masutt azt mondgya, hogy az ôrôc élet Istennec aiandoka az *IESVS* Christusnac altala, *Romani 6.* Es erôssen bizonyittya, ha aiandoc, tehat nem bér, *Romani 4.*

1. Tim. 4.

1. Corinth. 2.

Roman. 8.

Oetôdic Ellen vetes.

Nam az Christus azt mondgya amaz bûnôs aßonyi allatrol: Meg boczattatnac ô neki soc bûnei, mert igen ßeretet. Hat az ßeretet altal nyerte bûneinec boczanattyat.

Nem szol à Christus az bôn boczatasnac okarol, hanem bizonyos iegyrôl, melly az szeretet. Az Christus azert à karomlo Sidoc ellen bizonyittya hogy noha az, bûnôs aszonyiallat volt, az kiô környüle forgodic, mind az altal Isten bônet meg boczatotta, mellyet az Christushoz valo nagy szeretettel meg ielent. Mert az kinec soc bûne boczattatic meg, Inkab szeret. Azert az szeretet az bûn boczanatbol szarmazic. De à bûn boczanat viszontac nem szarmazic az szeretetbôl. Az iras azert ez fele mondasockal az egesz pœnitentiat be foglallya.

Hatodic Ellen vetes.

Az Tôruennec be tôltese meg igazit, Az ßeretet az Tôruennec be tôltest: Hat az ßeretet meg igazit. *Galat. 5.*

Mikeppen az Tôruennec igassaga kettô: Egyic belsô es tôkelletes. Masic kûlsô es ręsz szerint valo engedelmesseg, Azonképpen az Tôruennec be tôltesseis kettô. Egyic az Isten elôtt valo tôkelletesseg, melly egy bûnôs emberben sem talaltatic. Masic kilsô, melly az emberec kôzôtt valo fedhetetlen élet. Az szeretet azert be tôlti az tôruent nem tôkelletessen, hanem czac az kûlsô engedelemre nézue. Mert az mint szent Pal mondgya, az szeretet kegyes, nem irigy, nem keuely, nem ragalmazo, De ezben az szeretetben az Isten Tôruenye soc fogyatkozast talal, mellyre nézue, meg nem igazit hattya az Isten elôtt az embert. Vgyan ezent kel értení az szent Pal mondasarolis, mikor à szeretet neuezi tôkelletsseg kôtelenec, nem azert mint ha az, iduôssegnec Oka volna, hanem à kilsô életben valo igassagra nézue, miert hogy az szeretettel kôttetnec ôszue mindenfele rendec. Mas azert szollani az emberi tarsasagban leuô tôkelletességrôl, mas az Isten elôtt valo meg igazulasrol. Az Ellen vetesre valo felelet most eleg legyen. Kiket igenkent akarec egyebec tanyitasokbol ide rekeztení, Az mint melto volna, hogy egy igeuel es betûuel szolnanc mindnyaian egy igaz értelmet.

1. Corinth. 13.

Coloss. 1.

TÔBBEKETIS oda fel *Septuagesima* Wrnapian oluashatsz. Azokat es ezeket egyûtt meg oluasuan, nyiluab értelmet es czendesb sziuet vehetsz arrol: Hogy az meg igazitas es az iduôsseg czupa czac az miwrunc *IESVS* Christus érdeme altal, ingyen adassec azoknac, kic hittel el veszic. *MOST* igen szûkseg megis ittis erôlis tanulnunc: Hogy noha czac Isten kegyelmebôl, ingyen, az Christus érdemeiert, hitbôl igazulunc meg, io czelekedet nekûl. De eñec predikallasa nem hogy rontana az io czelekedetet, hanem inkab soc keppen erôsiti es fel épiti bennünc. Azert tanullyuc meg ittis, Miczoda az io czelekedet, Es mi végre kel iot czelekednünc. Kirôl Negyedic Tanusag ban szoloc.

Fol: CXXIIII

Negye-

Iſten elœtt ualo

NEGYEDIC TANVSAGROL.

Miczoda az io Czelekedet: Es miert kel iot czelekednünc: Ha czac Iſten kegyelmeből, ingyen, io Czelekedet nekül iduözülünc?

Miert kel erről gyakorta tanulnunc.

EZekről mayd ſzoloc touabba. Elöſzer az Okat ęrtſüc meg, Miert keſzerítetünc erről mind vntalan tanulni: Azertis, mert az kic minket ſzidalmaznac hogy az bünre ſzabadſagot adunc, az kegyelem hirdeteſeuel, azoc męg azt ſem tudgyac Miczoda az io czelekedet, es ö magoc leg keuesb iot czelekeſznec. Az mit mielnekis, olly hitetlenül es keuelyül mielic, hogy azzal męg inkab gyalaztatic az Iſten. De nem czac minket, hanem Chriſtus wrunkatis, es az Apoſtolokatis igy ſzidalmaztac regennis: Hogy az bünre ſzabadſagot adnanac, midön czac Iſten kegyelmeből, az Chriſtus ęrdeme altal, ingyen, hitből, hirdetnenec meg igazulaſt es örök ęletet.

Matth: 9. Luc: 5.

Chriſtus Wrunc ellen ackor lött èffęle zaygas, midön az Iraſtudoc es Phariſeuſoc zugodnanac hogy az bünöſöckel eſzic, es azoknac tarſa, kiuel azt akartac ielenteni, hogy az alatt azoknac nagyob ſzabadſagot adna à bünre, De Chriſtus Wrunc azt felele, hogy à mint az oruos nem öregbiti hanem gyogyittya az betegſeget, Igy ö nem öregbiti à bünt, hanem azbol ki tiztittya az embert, vgyis hogy meg fizet ęrötte az ö vęre altal, vgyis hogy ſzent Lelket ad az meg wyiulaſra. Erről nyiluan valo pelda lön Zacheuſnac imez maga aianlaſa, Hogy valakit meg ezalt, mindent meg elegit. Az mai

Luc: 19.

Euangeliombanis midön igy tanyita, Ne alíczatoc hogy azert iöttem hogy fel bontſam à töruent: Azoknac felel kic ſzidalmaztac azzal, hogy az Iſten töruenyet fel bontana. De meg felel, monduã: Söt à mentül leg kiſebic reſzetis mind be kellene ö neki mi értünc tellyeſiteni. Es vgyan ott minketis arra inte, hogy mjs azt tanyitſüc es azt köueſſüc, noha à mi igaſſagunkat nem az altal variuc. Tehat noha Chriſtus wrunkis az ö

Ioan: 3.

maga ęrdeme altal, hitből, ingyen, hirdetet minden meg tęrö bünöſöknec büne boczanattyat, De azzal ſenkinec nem adot ſzabadſagot az bünben valo heuereſre, Söt mindenſzer az kegyelemnec hirdeteſe mellet azt hirdette, hogy mi altalunc diczerteſſec à mi mennyei Atyanc, Es mint az ſzöuednec es az ſö ollyac lennenc.

Matth: 5.

Szent Palis midön felötte nagy ſzorgalmatoſſaggal mind vntalan aſzt hirdetne, hogy czac Iſten kegyelmeből, az Chriſtus aldozattyanac kedueiert, hit altal, az io czelekedetec ęrdeme nekül iduözülnenc. Azt kialtottac ellene, hogy ezzel az io czelekedetet el rontana, es az bünre ſzabadſagot adna. Kiknec kemenyen felel: Hogy àffęle nyiluan valo hamiſſagert az fęle garazdalkodoc es patuarkodoc meltoc karhozatra. Es midön az kegyelem altal ingyen hirdetne iduöſſeget, ottan vtanna meg tanyit: Mi-

Roman: 3.

Rom: 3. 6. 7. 8. Epheſ: 2. 5. Tit: 2. 2. Tim: 2 1. Teſſ 4. Phil. 3. Col: 1, 3. 1. Cor: 5.

ert kel iot czelekednünc: Azert, mert az Chriſtuſſal mjs meg holtunc az bünnec, es azt nem kel meg eleuenitenünc: Es ha egyſzer pœnitentia altal Iſtenhöz tęrtünc, az vtan az elöbi bünökre viſza ne tęriünc. Ha ſzent Lelket vettünc, azzal vezęrletteſſünc: HaKegyelem alatvagyunc, imar haragotne gyüitſünc: Halſten fiai vagyunc, mint fiac magunc vgy tarczuc: Ha Iſten Templomi vagyunc, azt meg ne fęrtezteſſüc: Az mint elein minden tagainckal az bünnec ſzolgaltunc, vgy azockal igaſſagnac ſzolgallyunc immar: Ha Chriſtuſſal fel tamadtunc es menybe helyheztettünc, tahat mint mennyei polgaroc vgy ęllvünc: Ha Iſten wyionnan meg valtot, az ö tizteſſegere ſzerzet, tehat abban maradgyunc. Effęle ſoc ſzep tanyitaſi mellet elö ſzamlallya, Menyi kár, veſzedelem, ſziwbeli rötteges, emberec elött valo pirongas, ördögi hatalom, dühöſſeg, halal, es örök karhozat köuetközic az bünből, kiertis aſzt vtalnunc es el tauoſztatnunc melto. De ezekről oluaſd többet az Negyedic wrnapi Maſodic predihationknac maſodic reſzebe. Kérlec el ſe mulaſd, hanem vgyan moſt ez mellet oluaſd meg ezen dolgot böweb ſzoual: hogy ęrtheſſed meg iol: Noha kegyelemből, ingyen, Chriſtus

Fol: 436.

ęrdeme altal, hitből iduözülünc, De azzal az io czelekedetet nem rontyuc, hanem inkab fel epittyüc bennünc. Immar laſſuc miczoda az io czelekedet, Es hany dolog keuantatic àhoz, Es mi vęgre kel iot czelekedni.

Miczoda à io czelekedet.

AZ *IO CZELEKEDET*, Iſten paranczolattya ſzerint valo engedelem, melly az igaz hitből ſzarmazic, Ez vęgre hogy az Iſten tiztelteſſec. Ez igehből ki tettzic, hogy

hogy az io' czeleketehoz imez: *HAROM* dolog keuantatic. *ELS*, ő hogy czac azt czelekedgyűc az mit Isten paranczolt, Mert azon kiuűl semmi ő neki nem kelleme tes. Tehat az Phariseusoknac, Papasoknac, Tőrőkőknec àffęle Istení tízteletec kít em berec gondoltac, nem io czelekedetec, hanem heaba valo Istení tízteletec, à mint Chri stus wrunc *Matth:* 15. es az Prophetac, *Ezechiel:* 22. mondgyac. Masodszor az Hit ke uantatic az io czelekedet melle, Mellynec altala mind szőmelyűnc, mind czele kedetűnc kedues, à mint Abelről mondgya az sz:Pal, *Hebr:* 11. Hogy hitből aldozot. Az hitet lennec, penig mond az Isten: *Psalm:* 54. Miert hirdeted az en diczősegemet. Salomonis *Prouerb:* 15. az hitetlennec aldozattyat atoknac mondgya. Harmadszor az io czele kedetnec vęge legyen az Isten tiztessege, Mert à kep mutatoc az ő czelekedetekből ke resnec magoknac hiw diczősęget. De à Christus az hiueket igy tanyittya, hogy ne tud gya az bâl kezed, mit czelekedic az iob kezed. Ez harom dologgal à hiueknec, es az hitetleneknec io czelekedetec meg valaztatic, à mint hogy igassagokis kűlőmből: Az az, à Hiuec Istęnec czac az ő paranczolati szerint akarnac kedueskedni, De az hi tetlenec az emberi szerzesert el mulattyac az Isten szerzesęt, *Matth:* 15. auagy kisseb nec tartyac ezt amannal, Mint az Papasoknal keuesb bűn paraznalkodni, hogy nem az Barat es Apatza szerzetbe ęlőnec meg hazasodni, Igy lopni, reszegeskedni keue seb bűn, hogy nem mint az ő bőytőkben hust enni. Touabba az hiuec mindent czac az hitből mielnec, hogy Isten őket keduebe vőtte szent Fiaert, Es noha az ő czelekede tec ő magokban merő bűn volna, de szent Fiaert io neuen venne, az ő erőtlen benna czelekedeteket, Melly hiuec akar menyi soc iot mielnenekis, meg esmeric hogy męg soc hia vagyon à mit Isten keuan az ő paranczolatiba. Es azert mindenben elegtelen es haszontalan szolgaknac esmeric magokat, De őrűlnec azon hogy immar kegyelem alatt vadnac, es az Tőruęnec az ő merő tőkelletessegere nem keszeritetnec, *Ro:* 6. Hanę czac mindennap io igyekezeteketis io neuen veszi Isten szent Fiaert. Ez hitből mind vntalan iobban iobban igyekeznac neki szolgalni ennyi nagy erőtlensegekbennis. Mondom ő neki igyekeznec kedueskedni, őtet tiztelni es diczőiteni, nem az ő magoc hiw diczősegeket kereini. De az hitetlenec azt sem tudgyac mint kel hinni az Isten ben, es az ő szent Fiaban, es mindent hitetlenűl, es czac magoc magaztalasara igyekez nec miuelni, hogy lattassanac emberec előtt, kiert Christus wrunc kemenyen panaszol kodic reioc, *Matth:* 6. 23. Igy az hiueknec à mint hogy igassagokis meg haladgya à hi tetlenknec igassagat, igy io czelekedetekis meg haladgya az ő io czelekedeteket.

Első ęz kel az io czelekedethőz.

Masod.

Harmad.

Matth: 5.

Ez harommal mint kűlőmből: nec à hiuec es hitetlenec io czelekedetec.

Luc: 7.

Ha az io Czelekedetből nem varhatunc meg igazulast, Mi vęgre kell tehat iot czelekedni?

ELSő vęge az Istennec tiztessegere néz ki az mi fiui engedelműnket kedues aldozat gyarant vesi, mint az Christus mondgya, *Matth:* 5. Tűndőklyec az ti vilagossagtoc az emberec előtt, hogy latuan az ti io czelekedeteket, diczőitessec à ti mennyei Atyatoc. Sőt szent Pal azt mondgya: Hogy mindeneket czelekedgyűnc az Istennec diczősegere, 2. *Corinth:* 10. Masodic vęge néz minnen magunkra, hogy az mi valaztasunknac, hiuatalunknac es igaz hitűnknec bizonsaga legyen. Az Elsőről szol az szent Pal, mikor imigy tanyit, *Epheſ:* 1. Hogy valaztattunc az Christusba ê vęgre, hogy szen tec legyűnc. Az Masodikrol szent Peter azt mondgya, 2. *Petr:* 1. Igyekezzetec atyamfiai, hogy az ti valaztastokat es hiuatalkokat meg erősitsetec. Az Harmadikrol szent Pal azt mondgya, *Tit:* 1. Ezekben meg erősitsed őket, hogy az kic hittenec az Istennec, az io czelekedetekben foglalatosoc legyenec. Ezert mondgya az szent Iacab, *Iacobi* 2. Hogy az hit meg holt az czelekedet nekűl. Harmadic néz kereztyen fele baratunkra hogy ezekis az mi peldanknac altala intessenec az szent ęletre. Negyedic néz ez vi lagi hitetlenekre, hogy ezeknec szaiokat be dughassuc, es az mi hitűnc meg ne karom lattassec ő tűlőc gonosz ęletűnknec altala, Hanem inkab à kic meg tęrendőc, meg nyer hessűc őket az Istennec az mi nyaiassagunckal. Szent Palis ezert inti az Istennec fiait, hogy az gonosz es ganczos nemzet kőzőtt tűndőklyenec mint az szőuednekec, *Phil:* 2.

Matth: 5.

2. Corinth: 9.

Hebr: 10.

1. Petr: 4.

Ezek-

Het kenyernec

Ezekről tőb es bőweb ſzoual oluashatſz, el kezduen oda fel *fol:* 124. egy nihany leueleig, Iteleg legyenec ezeket elő hoznunc, egyeb tanyitoknakis munkaioc ſzerint.

MIT TANVLANC.

AZ mai Euangeliomnac czac imez reſzeről lőn moſtani tanuſagunc, Hogy monda Chriſtus wrunc: Ha à ti igaſſagtoc inkab nem bőwelkődic az Iraſtudoc es Phariſeuſoc igaſſagnal, be nem mehettec Iſteñec orſzagaba. Ezekből az Iſten előtt valo meg igazulás ről ſzolanc, imilly negy rendben: Előſzer hogy ít az meg igazulas az bűn boczanattyat iedzi. Maſodſzor az Iraſnac bizonſagit meg halluc, hogy nem az Tőrueny czelekedetiből, hanem czac az Chriſtusban valo Hit altal igazulhatunc meg. Harmadſzor ezec ellen valo Ellenkedeſekre felelenc. Negyedſzer hogy az kegyelem hirdeteſe nem rekeztí ki az io czelekedetben valo ęletet, ſőt erősiti. Imar kőnyőrőgiűnc az WR Iſtennec, hogy ezeknec igaz ęrtelmi ſzerint tartſon bennűnc igaz pœnitentiaba, eſmerteſſe meg velűnc az mi nagy bunős voltunkat, es azt vtaltaſa megis, De az ellen biztaſson czac az ő ſzent Fianac meg igazitaſaban, Adgyon wy ęletre valo erőtis, ſzent Lelke altal. Ezekert kőnyőrőguen, mondgyuc el imez Imatſaginkat.

IMADSAG.

VVR ISTEN mi mennyei ſzerelmes ſzent Atyanc, Eſmeriűc es vallyuc, hogy mi bennűnc ſemmi io ninczen: De kérűnc tegedet, hogy boczaſd meg az mi bűneinket, es adgyad minekűnc az te ſzent Lelkedet, hogy mi igazan te hozzad tęrheſſűnc, te benned bizhaſſunc, felebaratunkoz ſzeretettel leheſſűnc, es à te ſzent Fiadnac az Chriſtus Ieſuſnac altala az őrőc bc dogſagra iuthaſſuac, Amen.

¶ *Halat adunc te neked &c,* ¶ *Felſeges I n hozzad kialtunc &c.*
¶ *Veddel W R Iſten rolunc haragodat &c.*

HETED Wrnapiara, ß: Haromſag nap vtan.

HETED VVRNAPI EVANGEliom, ſzent Haromſag nap utan.

Negy ezer embernec, Het kitſiny kenyerkeuel es ket kitſiny halacz kaual nagy bőwen valo meg elegiteſeről az W R Chriſtus altal.

ENEKLESROEL.

¶ *Hala adaſunkban rolad emlekezűnc &c.*
¶ *Mi Atyanc ki vagy menyekben &c.*
¶ *Segitſegűl hiwűc az &c.*
¶ *Mi hißűnc az egy Iſtenbe &c.*
¶ *Hißűnc mind egy Iſtenbe &c.*
¶ *Szent Dauid Propheta &c.*

AZ EVANGELIOMROL, SVMMATSKA.

AZ moſtani bę takaras ideiere rendelt Euangeliom arrol ſzol: Hogy midőn negy ezer ember puzta helyen egy nihany napig kőuetuen halgatta volna à Chriſtus igeiet, es meg eheztec volna: keſereg az Chriſtus ehſegeken: Es tanyituanual tanaczkodic ęlteteſekről. De az ő gyarlo okoſſagoknac lehetetlennec tettzic az, hogy annyi nepnec ętelt adhaſſanac, àhol hęt kis kenyereczkenel es kęt halatskanal tőb nem vala. Azokat vęuęn Chriſtus wrunc, Halat ada rola: Es midőn el oſztatna kőzikben, mindnyaian bőwen meg elegeſznec belőle, Męg annac felőtte hęt koſart tőltnec

nec meg morſalekiual. Mellyczuda teteleuel erõſiti Chriſtus Wrunc imez igeretit: Ha elõſzer Iſteñec orſzagat kereſſũc, es añac igaſſagat, az vtan mindenec meg adatnac minekũnc. Melly Euangeliomot irt meg ſzent Mark az õ Euangeliomi kõnyuenec Nyotzadic reſzeben.

MARCI VIII.

AZ *a* napokban mikoron nagy ſoc nep egyũtt volna, *b* Es nem volna mit enniec. Ieſus hozza hiuatuan az õ Tanituanit, monda nekic: *c* Sziuem ſzerint keſerũlõm ez nepet, Mert immar harmad napig maradnac en nalam, es nints mit enniec: Es hogy ha el botſatom haza õket, el ſzakazkodnac az vton. Mert nemellyec õ kõzzũlõc tauol iõttec. *d* Es felelenec õ neki az õ Tanyituani: Honet elegitheti meg õket valaki, it ez puſztaba kenyerrel? Es meg kerde õket: Hany kenyeretec vagyon? Oec kedig mondanac: *e* Hęt. *f* Es paranczola az nepnec hogy az fõldre le telepednenec, *g* Es võuęn az hęt kenyeret, minec vtanna halat adot volna, meg ſzege, es ada az õ Tanyituaninac, hogy eleikben tennec. Es eleikben tõuec az nepnec. Vala egy keues halatskaiokis, Es minec vtanna halat adot volna, paranczola hogy ezeketis eleiekben tennec. Oenec kedig, es meg elegedenec. *h* Es az el maradot morſalekokat hęt koſarral ſzedec fel. Azoc kedig az kic ettec vala, vgy mint negy ezerenvalanac. Es el boczata õket.

a: Tanulaſert voltac egyũt Illy az Anya ßent egyhaz.
b: Az õ hiueit ſoc keſertet alat tartya.
c: Kõnyõrũl az emberi nemzetẽ.
d: Az okoſsag tanacza mint elhetnenc el.
e: Elegedgyũnc keueſselis.
f: Es iol kõlczũc.
g: El veßi, halat ad, meg oßtya, meg aldatic.
h: Takarekoſoc legyũnc.

RÕVID ERTELME.

EZ Euangeliomba azt iria ſzent Marc, hogy Chriſtus wrunc egy olly kor Negy ezer meg ehezet halgatoit à puztaba, czac hęt kenyerkeuel es kęt halatſkaual olly nagy bõwen elegitet meg, hogy az hulladekiual hęt koſar tõlt volna meg. Kiuel fõ keppen ezt ielenti, Ha elõſzer Iſten orſzagat kereſſũc, es annac igaſſagat, az vtan mindenec meg adatnac mi nekũnc. Ennec ęrtelmit imez *NYOLTZ* ręſzben vegyũc eſzũkben czac Sũma ſzerint. *ELÕSZER* arrol ſzol ez Euangeliom, hogy Chriſtus Wrunc vtan az puſztarais ſzantalan nep ſietet halgatni tũle az Iſtennec igeiet, kit egy nihany nap ehezueis õrõmmel halgattac, kic mind teſti ehſegeket, betegſegeket, mind lelki gyõtrelmeket azzal enhitettec, Sõt magokat mint õrõc ęletre valo kenyerrel vgyan meg elegitettec. Ezbõl azt tanullyuc: Hogy az Chriſtus hiuei czac azoc, az kic az õ tanyitaſat illy ſzeretettel tanullyac, *Ioan:* 8. 10. kit ſoha meg ſem vnnac, ſõt houa nagyob kiſirtetec vagyon, annyiual inkab gyakorlyac. *MASODSZOR* arrol ſzol ez Euangeliom, hogy az õ nepei kiket igeieuel legeltetet, egy nihany nap meg eheztec volna az puztan: Ezbõl azt tanullyuc, Miert az WR Iſten az õ Fianac hiueit nem tartya mindenkor keduec ſzerint, miert nem legelteti ſiros fũuen mint az paſztor iuhait, miert nem kereſi kedueket mint az atya fiainac, Hanem męg õ maga puſztara eheztetõ helyre es egyeb nyomoruſagra viſzi õket. Ennec igen nemes ſzep okai vadnac, miert mais ſoc fęle lelki teſti kiſirtetec es nyaualyac alatt tartya Iſten az hiueket: Hogy ſzokianac az Chriſtuſtul leg inkab õrõcke valo iokat varni: õtet meg eſmeriec, nem fõldi, hanem mennyei kiralynac, es az lelki iokban inkab epũlheſſenec, Iſteni felelemben, alazatoſſagban, igaz hitben, az imatkozasban, es az alhatatoſſagba, Es à nyaualya alatt inkab meg teſſec az Iſtennec reaioc valo gond viſeleſeis, Az mint è nepetis az tanyitas es à meg eheztetes vtan czuda keppen megis elegiti. Kibõl ezis meg tettzic, hogy az hiueknec nyaualyaiokis mind iauokra vagyon, *Roman:* 8. *HARMADSZOR* arrol ſzol ez Euangeliom, Hogy Chriſtus Wrunc vgyan keſerget à nepnec ehſegen. Kirõl illy ſzoual ſzola, vgyan fay az ſziuem, olly igen ſzanom ez nepet.

Iſten igeie tanulaſarol.

Az hiuec kereßtirõl.

Az Wrnac kõnyõrũleterõl.

Het kenyernec.

Wrnapiara, ßent Haromſag nap vtan.

Ez felőtte igen nagy vigaztalas minnyaiunknac, hogy midőn akar lelki, akar teſti nyaualya legyen raytunc, azt ő egy arant érezi velünc, *Hebr:* 7. es ímè olly nagy ſzep modal elő ſzamlalya à nepnec harmad napig valo ehſeget, es touabba valo fogyatkozaſit, hogy ómagoc kőuetſeggel ſem beſzelhettec volna meg neki niluabban. Noha kedig fő keppen az ő hiuen kereſtec, de az ő igen nagy irgalmaſſagabol ſzannya męg à vakmerő ketis, es azert mind à iokra gonoſzokra à Napot fel tamaztya, eſſőt es minden ęleſekre valot ad. De hogy ne vélnec hog az ő gonoſagokert ad nekic valot, azert őketis puztara, az az, fenyetekre viſzi. *NEGYEDSZER* tanaczkodic tanyituaniual, keſergetuen őket mint elegiczec meg az puztaba annyi ehſegekben annyi ſzantalan nepet. Ez tanaczkodasbolis azon vigaztalaſt tanullyuc: Hogy az nepis czac gondolni ſem tudta volna, hogy ott à Chriſtuſtul valami etelt varhattanac volna, De imè ő melly nagy gond viſeleſe ki tettzic, ki mi hirünc nekülis az mikor mi ingyen ſem vélnenc, ő immar el gondolta es el rendelte az mi ſzükſegünkre valokat, Kinec leg nagyob gondgya azkor vagyon azokra kic halgattyac az Iſten igeiet, mikor vgy tettzenec, hogy el hagyattattac immar, Pelda Tobias es Suſanna, es többec. *OETŐDSZER* az Apoſtoloknac igen nagy emberi romlotſagoc tettzic meg, ezből: Hogy midőn kérdene Chriſtus, Mint kellene őket meg elegiteni, nem tudnac igaz valaſt adni, Hanem az nepet ſoknac, az kenyeret keueinec, az helt puztanac mondgyac. Kic azt mondhattac volna: Wram ha az vizet borra tuttad valtoztatni, es ez előtt őt ezert őtt kenyerrel meg elegiteni, es mind őrdőgőn, tengeren, betegſegeken, halalon hatalmat venni, Eztis el tudod rendelni. Kiből meg tettzic, hogy az ember akar melly ſokat tanullyon es laſſon az Iſtennec czuda dolgai felőlis, De megis az nagy romlotſag, ſetetſeg, es vakſag miatt, nem vehet tőkelletes ęrtelmet az Iſten felől, ſem bizhattya tellyeſſeguel czac az Iſtenre magat, Hanem mint az Tanyituanyoc közzül, ki az nepnec ſokaſagara néz, ki keues pénzeket ſzamiallya, ki az puzta helt gondollya, ki az ęleſeget keueſnec mondgya añyi nepnec, Igy moſtis az hiuekis mind vntalan haſonlo keppen hankottatnac, az teſtnec, az okoſſagnac, es az Satannac miatta. De ezekbennis oruoſul adatot az Chriſtus minekünc. *HATODSZOR* azert, Chriſtus wrunc bizuan az ő Atyanac hatalmaba, es gondúiſeleſebe, elő hozatta az hęt kenyeret, es az keues halaczkat: Azt eleg neuen veſzi tűle: Es halat ád: őket meg aldgya: Az vtan tanyituanínac el tördeli: Es velec à nep közibe oztattya. Ezből egy nehany nemes ioſzagokat tanullyunc kőuetni. Előſzer Iſteni bizodalmat, hogy akar legyen marhanc akar ne, De mindenkor az mi ſziuünc bizzec az WR Iſtenben. Maſodſzor hogy az ielen valoual meg elegedgyünc, Azert ha keueſet adna Iſten maiorſagunkbol, vagy akar mikeppen, czac az keueſetis örömmel es meg elegedet ſziwel vegyüc ő tűle, Ezt *Autarchianac* mondgyac, olly nemes ioſzagnac, melly meg tud elegedni az ő ſaiat marhaiaual. Harmadſzor mindenekről mijs halakat adgyuc. Negyedſzer mijs imatkozzunc, hogy aldgya meg az mi ęletünkrę valokat. Oetődſzer valamínc vagyon, hitetlentűl ne dugogaſſuc, ſe el ne tekozzollyuc, Hanem arra à mire ſzükſeges takarekoſon költőgeſſüc: Iſten igeie hirdeteſere, ſzükölködőc tengeteſere, orſzagunc oltalmara, es czeledeſtűl magunc ęlteteſere, Ezt Parſimoníanac mondgyac. Ezeckel okot adunc Iſtennec, hogy marhankat őis ſzaporitſa.

ħ *HETED RESZE* kőuetközic az Euangeliomnac, hogy à mint Chriſtus Wrunc fel ſzedeti az morſalekokat: Igy ha mit ſzükſegünc felőtt meg marazt az Iſten, azt maſzorra, magunc es mas ſzükſegere el tegyüc, *Epheſ:* 4. kiuel mértekletes ęletre intetünc.

† *NYOLTZADSZOR* es *VTOLSZOR* à Chriſtus czuda tetelerőlis tanullyuc moſtis ezbőlis: Hogy enni nepet illy keueſsel illy bőwſegeſen meg elegithetet, Kibőlis eſmeriűc meg őtet nem czac embernec, Hanem bizony Iſtennec lenni, Kinec altala à mint mínden ec teremtettec, *Ioan:* 1. *Hebr:* 1. Igy ő altala ęltetnekis mindenec. Es eſmeriűc meg őtet az meg igert Meſſiaſnac az iduőzitő Chriſtuſnac lenni, ki menyből vgy ſzallot alà, vgy öltőzet az emberi termeſzetben, hogy azba őrőc ęletre valo kenyerünc lenne mi nekünc. Kitől es ki altal noha teſti ęlteteſünkre valotis variünc, de főkeppen ő altala bűn boczanattyat, Iſtennec Atyai io keduet, fel tamadaſt, es örőc ęletet kereſſünc es

Ez felőtte igen nagy vigaztalas minnyaiunknac, hogy midőn akar lelki, akar teſti nyaualya legyen raytunc, azt ő egy arant érezi velünc, Hebr: 7. es ímè olly nagy ſzep modal elő ſzamlalya à nepnec harmad napig valo ehſeget, es touabba valo fogyatkozaſit, hogy ómagoc kőuetſeggel ſem beſzelhettec volna meg neki niluabban. Noha kedig fő keppen az ő hiuen kereſtec, de az ő igen nagy irgalmaſſagabol ſzannya męg à vakmerő ketis, es azert mind à iokra gonoſzokra à Napot fel tamaztya, eſſőt es minden ęleſekre valot ad. De hogy ne vélnec hog az ő gonoſagokert ad nekic valot, azert őketis puztara, az az, fenyetekre viſzi. NEGYEDSZER tanaczkodic tanyituaniual, keſergetuen őket mint elegiczec meg az puztaba annyi ehſegekben annyi ſzantalan nepet. Ez tanaczkodasbolis azon vigaztalaſt tanullyuc: Hogy az nepis czac gondolni ſem tudta volna, hogy ott à Chriſtuſtul valami etelt varhattanac volna, De imè ő melly nagy gondgyat ielenti reaioc. Kiből Iſtennec es az ő ſzent Fianac reanc valo nagy gond viſeleſe ki tettzic, ki mi hirünc nekülis az mikor mi ingyen ſem vélnenc, ő immar el gondolta es el rendelte az mi ſzükſegünkre valokat, Kinec leg nagyob gondgya azkor vagyon azokra kic halgattyac az Iſten igeiet, mikor vgy tettzenec, hogy el hagyattattac immar, Pelda Tobias es Suſanna, es többec. OETŐDSZER az Apoſtoloknac igen nagy emberi romlotſagoc tettzic meg, ezből: Hogy midőn kérdene Chriſtus, Mint kellene őket meg elegiteni, nem tudnac igaz valaſt adni, Hanem az nepet ſoknac, az kenyeret keueinec, az helt puztanac mondgyac. Kic azt mondhattac volna: Wram ha az vizet borra tuttad valtoztatni, es ez előtt őt ezert őtt kenyerrel meg elegiteni, es mind őrdőgőn, tengeren, betegſegeken, halalon hatalmat venni, Eztis el tudod rendelni. Kiből meg tettzic, hogy az ember akar melly ſokat tanullyon es laſſon az Iſtennec czuda dolgai felőlis, De megis az nagy romlotſag, ſetetſeg, es vakſag miatt, nem vehet tőkelletes ęrtelmet az Iſten felől, ſem bizhattya tellyeſſeguel czac az Iſtenre magat, Hanem mint az Tanyituanyoc közzül, ki az nepnec ſokaſagara néz, ki keues pénzeket ſzamiallya, ki az puzta helt gondollya, ki az ęleſeget keueſnec mondgya añyi nepnec, Igy moſtis az hiuekis mind vntalan haſonlo keppen hankottatnac, az teſtnec, az okoſſagnac, es az Satannac miatta. De ezekbennis oruoſul adatot az Chriſtus minekünc. HATODSZOR azert, Chriſtus wrunc bizuan az ő Atyanac hatalmaba, es gondúiſeleſebe, elő hozatta az hęt kenyeret, es az keues halaczkat: Azt eleg neuen veſzi tűle: Es halat ád: őket meg aldgya: Az vtan tanyituanínac el tördeli: Es velec à nep közibe oztattya. Ezből egy nehany nemes ioſzagokat tanullyunc kőuetni. Előſzer Iſteni bizodalmat, hogy akar legyen marhanc akar ne, De mindenkor az mi ſziuünc bizzec az WR Iſtenben. Maſodſzor hogy az ielen valoual meg elegedgyünc, Azert ha keueſet adna Iſten maiorſagunkbol, vagy akar mikeppen, czac az keueſetis örömmel es meg elegedet ſziwel vegyüc ő tűle, Ezt Autarchianac mondgyac, olly nemes ioſzagnac, melly meg tud elegedni az ő ſaiat marhaiaual. Harmadſzor mindenekről mijs halakat adgyuc. Negyedſzer mijs imatkozzunc, hogy aldgya meg az mi ęletünkrę valokat. Oetődſzer valamínc vagyon, hitetlentűl ne dugogaſſuc, ſe el ne tekozzollyuc, Hanem arra à mire ſzükſeges takarekoſon költőgeſſüc: Iſten igeie hirdeteſere, ſzükölködőc tengeteſere, orſzagunc oltalmara, es czeledeſtűl magunc ęlteteſere, Ezt Parſimoníanac mondgyac. Ezeckel okot adunc Iſtennec, hogy marhankat őis ſzaporitſa.

ħ HETED RESZE kőuetközic az Euangeliomnac, hogy à mint Chriſtus Wrunc fel ſzedeti az morſalekokat: Igy ha mit ſzükſegünc felőtt meg marazt az Iſten, azt maſzorra, magunc es mas ſzükſegere el tegyüc, Epheſ: 4. kiuel mértekletes ęletre intetünc.

† NYOLTZADSZOR es VTOLSZOR à Chriſtus czuda tetelerőlis tanullyuc moſtis ezbőlis: Hogy enni nepet illy keueſsel illy bőwſegeſen meg elegithetet, Kibőlis eſmeriűc meg őtet nem czac embernec, Hanem bizony Iſtennec lenni, Kinec altala à mint mínden ec teremtettec, Ioan: 1. Hebr: 1. Igy ő altala ęltetnekis mindenec. Es eſmeriűc meg őtet az meg igert Meſſiaſnac az iduőzitő Chriſtuſnac lenni, ki menyből vgy ſzallot alà, vgy öltőzet az emberi termeſzetben, hogy azba őrőc ęletre valo kenyerünc lenne mi nekünc. Kitől es ki altal noha teſti ęlteteſünkre valotis variünc, de főkeppen ő altala bűn boczanattyat, Iſtennec Atyai io keduet, fel tamadaſt, es örőc ęletet kereſſünc es

Wrnapiara, ßent Haromſag nap vtan.

Iſteni gond viſeleſről.

Az hiuec gyarloſagokrol. Es az teſtnec tanaczarol, hogy vgy elhetnenec, ha ſoc marhaioc es nagy hatalmock volna.

Soc nemes io ſagokrol.

1. Iſteni bizodalomrol.

2. Az lelen valoual meg elegedeſről, ki Eutarchianac mondatic.

3. Az takarekos költeſről, ki parſimonianac mondatic es kiből alamizsnalkodhatunkis.

4. Az mertekleteſegről, ki Temperantianac mondatic.

ħ Takarekoſoc legyünc.

† Ez czudais nagy bizonſag az Nazaretbeli Ieſuſrol.

varíunc. Kikben hogy ô neki hatalma leheſſen, bizonſag rola az mai czuda teteleis. Ezec legyenec Summa ſzerint valo tanuſagínc az egeſz Euangeliombol.

DE miert hogy Ez vtolſo feie minden tanuſaginknac, Azert ezből az Chriſtuſrol Suma ſzerintis ier ſzollyunc: Kiről mindenic Predikatioba tanullyunc igaz eſmeretet venni, Mert nem czac ez vilagi, de az örőc ęletis czac az ô eſmeretiben rendeltetet Istentűl, *Eſa: 53. Ioan: 17.*

Megisęz czuda teteről Chriſtus naa 113

HA KERDIC, ki miuelte ez czudat? azt feleld: az Iſtennec Fia: à mi fő Papunc, It tanuld meg, kiczoda az Iſtennec Fia? Es miczoda az fő Pap? Az Iſtennec Fia, az *IESVS CHRISTVS*, igaz Iſten, igaz ember, ki mikor Iſtennec formaiaban volna, ſzolgai abrazatot vőtt fel, es az őrőcke valo leleknec, az az, Iſtenſegenec altala meg aldozta önnön magat az Iſtennec, hogy lenne ez vilagnac bőlczeſege, igaſſaga, ſzentſege, valtſaga, es örőc ęlete. Miczoda az fő Pap? Az Istentűl rendeltetet Tizt es bűn nekűl valo ſzómely, az Chriſtus *IESVS*, hogy ô magat az Kerezt fan Iſtennec meg ai dozna ez vilagnac bűneiert, az hiuekert kőnyőrgene, es az Anya ſzent Egyhazat tanyitana, es wyionnan ſzűlne, az ô Igeienec, Sacramentomínac, es ſzent Lelkenec altala, es vęgezetre az ô benne hiuőket meg diczőitene az őrőc ęletbe. Ez illy eſmeretit az WR Chriſtuſnac, erőſiti az mai czuda teteleis.

Miczoda az Iſten Fia.

Miczoda az fő Papé

Ez Nyoltz rőuid Summabol meg tettzic, melly nagy dolgokat kellene ma tanulnunc az mai Euangeliombol. Mellyec mindez vilagi, mind az mas vilagi ęletűnkre nemeſen epitenenec. De miert hogy *Dominica Lætare*nnis egy nihany reſzeről ſzoltunc. Es nemellyről maſuttis ok adatic az tanulaſra: Azert moſt czac imezekről ſzollyunc kęt Predikatioba.

AZ TANVSAGOKROL.

ELőſzőr egy nihany dolgokrol olly renddel tanullyunc: Kętſzer veteskort, es arataskort, miert predikaltaſſanac ezec, Hogy egyſzer őt ezert, maſſzor negy ezert keues kenyerrel meg elegitet Chriſtus wrunc. Vgyan ezekből ezec vtan tanullyunc errőlis: Hogy mint Chriſtus wrunc hala adaſſal, kőnyőrgeſſel, es meg elegedett ſziwel vette az keues kenyereket, Igy mijs czac az kenyerről is (melly igen draga aiandeka az Iſtennec) nagy hala adaſsal tartozunc: Touabba intetűnc hogy mijs takarekoſon kőltſűc marhankat, es mértekletesen ęllyűnc velec. Mind ezeket az Elſő Tanuſagban foglallyuc.

MASODSZOR meg tanullyuc: Az Kenyer es az Aratas lelki ęrtelem ſzerint, mire intſen bennűnc. Ez kettőről ſzolunc czac ez Elſő Predikationkba. Az Maſodikba fő keppen czac arrol tanulunc: Miert ehezteste meg ez nepet Chriſtus wrunc előſzer, Es miert tartya minden hiueit ſoc kiſirtet alatt. Laſſuc moſt elſő Tanuſaginkat.

AZ ELSŐ TANVSAGROL.

Miert predikaltaſſec kętſzer ez Euangeliom.

KEtſzer oluaſsuc hogy Chriſtus wrunc keuęs kenyerrel ſoc nepet meg elegitet, Melly czudaiat ketſzeris ſzoktunc, Előſzer veteskort, Maſſzor arataskort predikalni. Hogy kętſzer lettenec kedig ezec, meg tettzic ezből is: Mert mind kettő az ô Tanyituaninac eſzekbe iutattya Chriſtus Wrunc, midőn azon tőrődnenec hogy czac egy kenyerec leuen, tizenketten nem ęrnec meg vele, Ieſus kedig monda nekic, mi dolog hogy nem emlekeztec meg rola, hogy midőn őt ezernec őt kenyeret ſzegtem, tizenkęt koſarral ſzedetec fel az morſalekbol, Es midőn hęt kenyeret ſzegtem negy ezernec, hęt koſar morſalekokat ſzedetec fel. Es kezde őket tőb ſzoual kemenyen dorgalni, hogy ſzemec leuen nem latnanac, fűlec leuen, nem hallananac, Hogy midőn az ô kezec altal kętſzeris ſzantalan nepet igen bőwſegeſen meg elegitet volna, őcazokat el felcytuen, olly hitetlenűl tőrődnenec, hogy czac egy kenyerec volna, kiuel tizenketten meg nem ęrnec. Ha az Chriſtus Tanyituani kic rea nęztec mind az kęt czudara, Sőt az ô kezec kőzt lett az keues kenyereknec meg ſzaporodaſa, Illy vakoc, ſűketec leuęn, ſzűkőlkődtec, hogy ez dolgot ſokſzor eſzekbe iutatna Chriſtus wrunc: Menyiuel inkab ſzűkſeg hogy nekűnkis mind yntalan predikaltaſſec, De leg inkab è kętſzer,

Mar: 8.

Keſſeritetűnc

ſokſſor predikalni eętendő altal

az ſſorgalmatoſſagnac el tanoz-

tataſat.

Wrnapiara ßent Haromſag nap vtan.

veteskort es arataskort. Miert hogy kedig igen nagy bennünc az iſtentelen ſzorgalmatoſſag es azbeli vakſag, es az ſüketſeg, azert ez vtan két holnappal iſmet keſzerí tetünc wyiobban mind ezekről meg emlekeznünc, midőn Chriſtus wrunknac amaz nagy ſoc ſzep inteſitis meg predikallyuc, Hol int hogy két wrnac nem ſzolgalhatunc, Es tanyít, ha iſtennec az mezei viragokra es à egi madarakra olly nagy gődgyavagyon Sockal inkab az emberre, De leg kiualtkeppen az ő fiaira. Azonkeppen Peter halaſza ſarol, es az Lazar meg vtalo kazdagrol valo predikatioc közt, nagy ſzep okoc adatnac hogy intetnenc az iſtentelen ſzorgalmatoſſagnac el tauoztataſara, es vetnüc Iſtenre minden gondainkat. De moſt kiualtkeppen è kętſzer, veteskort es arataskort, igen nemes okoc adatnac arra.

Dominica 15. Trinitatis.

Laſſuc azert Miczoda okoc ke ſzerítnec bennünc erre, Hogy ennyiſzer tanulnanc erről, hogy Chriſtus Wrunc czac keues kenyerrelis ſokakat meg elegítet: Es miert rendeltetetet ez kętEuangeliom, az Vetes, es az Aratas ideiebe. *OKAIENNEC:* Mert mindnyaiunkba imez pogani gondolatoc belenc ſzorultac: Hogy auagy czac tőrtinetből legyenec minden marhainc es dolgainc, Auagy az mi okoſſagunc es ſzorgalmatos munkanc altal: Es ha latnuc hogy nagy faradſagínkrais igen keueſet talalnanc, azkor auagy azt itellyüc, hogy ſemmit nē kellene ez vtan munkalodnunc, auagy ketſegben eſuen Iſten felől, kinozzuc magunc, hogy immar el vetet előle. Nints ez vilagon olly ember, hogy ezec meg ne mozdulnanac benne, az mint nagy ſzükſegnec koran akarkijs meg érezheti magaba, czac rea figyelmezzen, ſőt czac egy nap ſincz hogy valami hitetlen iſtentelen gondolat nem taſzigalna bennünc. Ez rőttenetes mérges pogany gondolatokat azert hogy bennünc foytogaſſuc, azert mind kętſzer mind az kęt czuda terelit io figyelmeteſſeggel meg tanullyuc, es roloc egeſz ęletünkben gondolkodgyunc. Az mint mindennapis az WR Chriſtus, az ő maga imatſagaba mondatta velünc. Mi kenyerünket mindennapit adgyad nekünc ma. Es minden hiuec mindenűt az Dauidnac diczereti ből nemeſen ſzoktac el mondani minden etelec koran: Hogy mindeneknec ſzemei czac Iſtenre nēznec, es czac ő elegit meg minden allatokat aldaſaual. Laſſuc azert Veteskort mit, es azt, miert predikallyuc.

Nehęz dőgleletes hitetlen ßorgalmatos gondolatoc.

Pſalm: 149.

Veteskort mit predikallunc.

VETESKORT azt az czudalatos bőwſeges elegiteſet predikallyuc az Chriſtuſnac, kit ſzent Ianos irt meg, *Ioan: 6.* Hogy őt ezer embert, aſzonyoc es gyermekec kiuül, olly bőwſeggel elegitet volna meg, hogy az el hullot morſalekokbol ſzinten tizenkęt koſar tőlt volna meg, Kiből meg tettzic, hogy annyira ſzaporodot volt az őt kis kenyer es kęt halaczkac kezec es ſzajoc közt, hogy ha rakkaſra raktac volna, egy nihány ſzekerec meg rakottac volna vele. Melly dolgot igen nagy Iſteni erő altal czelekedte az mi wrunc Ieſus Chriſtus, Kiuel magatis meg bizonyitota, Iſtennec termeſzet ſzerint valo Fianac lenni, egy hatalmunac ő vele: Hogy az melly kenyeret egyeb emberec ſoc ſegitſeggel, nagy faradſaggal, ganaſozaſſal, ſzantaſſal, neueleſenec ſokaig varaſaual, arataſſal, czepleſſel, őrőlteteſſel, ſűteſſel, kellet volna meg ſzerzeni, azt ő egyſzem pillantasban mind meg ſzerzi nagy bőwſegeſen. Melly czudaiabol mondocnoha magatis akara eſmertetni, mi teremtő, ęltető, es meg valto wrunknac lenni. De ez mellet tanyitanijs es biztatni akart ez vilagi ęlteteſűnkbennis. Azert è czudat az el Veteskort ezertis predikallyuc: Hogy ez czuda teteleből eſzűnkbe vennüc, hogy nem mi, ſem az mi munkanc ſzerzi à kenyeret es egyeb ęletűnkre valot, Mert mi czac egy buza feiet ſem tudnāc meg fogantatni, es fel neuelni, Ha nem mi altalunc Iſten tſelekednec. Mint hogy az Tanyituanyockal ő oztogattatta el az kenyeret, de ő maga ſzaporita meg azokat: Igy velünc munkalkottat, hogy az időt gonoſz hitſagba el ne mulatunc, De az munka ő magaba ſemmit nem hozhatna, ha Iſten, aldaſat rea nem boczatna, Azert mikor vagy ſzantunc, vagy vetünc, vagy egyeb keppen ęletünket futtyuc, ſe magunkban, ſe munkankba, ſe ſoc veteſűnkben, ſe ſoc faratſaginkban ſemmit ne bizakodgyunc, hanem czac az ęltető Iſtenben, ſe tőrődgyünc, mint es menyi fog termeni, Hanem czac az Iſtenre veſſüc minden gondainkat, őtet minden ſzükſegünkben ſzent Fia altal hiwüc ſegitſegül, neki adgyunc halat hogy bennünc teremtettis, es eltetis, Es imatkozzunc, hogy főldünket termőue tegye, az el vetet magokot neuellye, ęrlellye, őrizze minden kartul, es tartſa meg az mi ęlteteſűnkre. Mondoc ezert predi-

Veteskort miert predikaltatic ez.

kallyuc

kallyuc veteskortis ez czudaiat Chriſtuſnac, hogy mind ezeket ez Euangeliom eſzűnk be iutaſſa, es igyis ſzoktaſſuc magunc Iſtení félelemre, bizodalomrá, hala adaſra, es kő nyőrgeſre.

Most kedig az *ARATAS* es Takaraskort ímez Maſic czuda tetelit kit ſzent Marck irt meg: Hogy negy ezer embert hęt kenyerrel elegitet volna meg, kinec morſalekiabol hęt koſart ſzettec volna fel, Mondoc ezt, ez Takaraſnac ideie fele azert predikallyuc: Hogy ez keues kenyernec czudalatos bőw ſzaporitaſa eſzűnkbe iutaſſa, Mijs melly keuelet vetőttűnc volt, es azt az ő kegyelmeſſegeből mint ſzaporitotta meg: Mint neuelte, es mint tartotta meg. Es akar ſoc, akar keues, akar mértekletes termet volna, mindękeppē igyekeznēc ő neki rola halakot adni: Az ſokba bizodalmunkat ne vetnűc, azbol io ſafaroc ſoc dolgokra lennenc: Az keues miatt ſemmit ne tőrőd nēc, Hanem annac kezűnc kőzt es ſzankba valo aldaſitis, tűle kérnűc. Az el vőtt io teteről meg emlekeznēc, es adnanc halat, Hogy io nyari időt es kőzep ſzerint valo takaraſt adot. Es imatkoznanc hogy azbol falatonkent mindennap ő ęlteſſen bennűnc, azokat takartaſſa beis velűnc, Es őrizze meg őket hazunknal, kit mind fergeckel, mind tűzzel, ellenſeggel el vehet, es ſemmiè tehet, Adgyon azert bekeſeges ęletet, es io egeſſegetis melleie, Adgyon igaz, iozan, tizta, Iſtenfélő, Iſtenbe bizo, es Iſtenben őruendező iambor ęletet melleie. Ezeket igen iol eſzűnkben vegyűc ez moſtani Takaraſnac ideiebe. Kit ha meg fogadunc, az melly czuda keppen meg aldatotveteſűnc az fődben, olly czuda keppen meg aldgya hazunkbannis, meg őrizuen minden kartul, Es à mint moſt az kenyer melle ez nepeknec *HALATIS* adot, Igy egyeb ęletűnkre valotis, nagy édes Atyai ſzeretettel meg adogat, mondom az őtet ſzeretőknec kic az el vőtt iorol neki halakat adnac.

Aratasba mellic Euangelium predkallanc es miert.

Oſeæ 2.

Az kenier melle egyebtis ad.

DE Miert hogy męg az hiuekis igē el rőſtűlnec azban, hogy az el vőtt io vtan, aitatos ſziwel adnanac halat Iſtennec, azert, erről mind az Iraſnac bizonſagibol, mind à hala adatlanoknac rőttenetes bűnteteſiből im ſzologatoc. Hogy ęrtűc az Iſten igeiebőlis, melly igen meg keuannya Iſten, hogy eledelűnkről es minden egyeb io teterőlhalakat adnanc, Es laſſuc czac mi időkbennis mint iartac czac affęle hala adatlanokis, az kic eledeleket nem Iſtennec tulaydonittyac, àhoz nagy hitetlenűl ragaſzkoduā. Ezekről en rőuideden ſzoloc, De minden időbe ſzantalan peldakat lathat à ki tud nézni lelki ſzemeuel.

Intetűnc hogy eledelűnkről hala adoc lennenc.

Az Eledeli *HALA* adaſrol igy ir ſzent Palis, 1. *Tim:* 4. hogy az eledel az hiueknec Iſtentűl teremtetet, hogy azt hala adaſſal vennéc. Moyſeſis ſoc helyen inti az Iſraelt, hogy midőn meg rakodnac ſoc iockal, halat adni el ne feletkezzenec, *Deuteron:* 8. Chriſtus wrunc ő magais, moſtis, es mindenkort, mindent hala adaſsal ett, Es igen panaſzolkodot az kilentz hala adatlan pokloſokrol. Oſeas Prophetanalis *Oſeæ* 2. nagy panaſzt teſzen az Iſten, hogy hala adatlanoc az ő ſoc aiandekiről, Es nem eſmeric meg hogy ő adogattya, mind az aranyat, pénzt, mind az bort, buzat, olayt, vadat, madarat, halat es ſoc fęle vetement, hogy ezből őtet tiztelnenc, de ſokan haluanyozaſra, keuelyſegre torkoſsagra, es kenyeſſegre ęlnenec vele, Azert rőttenetes keppen fenyegeti, hogy ektelenűl meg foztatnanac, nē czac ęleſegektűl, de teſti ruhazattyoktulis, hogy ki lattaſānac ſzemermeteſſegekis. Amint kőztűnkis ſokſzor Tataroc, Tőrőkőc rablaſi miatt, ſoc friſs es gőgős emberec iartac igy. Es ſoha czac egy eztendő ſints, kibe ſoc fęle bűnteteſit nē latnuc az hala adatlanoknac. *MINT* moſtis ez tayba hogy ezeket irnam, az buza nihol ſzűc leuen, es nemelly varosba midőn bőwen ſzepen termett volna, es arra ſoc felől ſoc ſzekerec gyűlnenec, igen dragara űtic az arrat, Ez felekben egy nihany varoſoc meg gyultac, es minden be takart ioſzagockal meg égtec. Soc faluc es varoſoc vadnac. kiket az kőztőc valo ſzolgalo nepis mint az Saska el lep, reteket meg ętetic, es minden vetemenyeket el tekozzollyac. Soc helyen nagy arvizec ſzinten az kueketis, es męg az aſztagokatis el dőytic es el hordgyac az Duna es az Morua mellekebe. Sokan nagy betegſegec miatt ſem ſzep kenyereknec, ſem io boroknac ſemmi io izet nem érezhetic. Sokan ſoc faradſaggal földet ganaiozza es ſokat vét, megis keueſet takar, Ha kedig ſokat takar be, ſokan nagy hirtelen meg halnac, mint amaz kazdag kí meg őregbitette vala pintzeiet, paytaiat. *CZAC* moſtis hamar egy mas vtā czac az

Az hala adatlānac bűneteſi.

Het kenyernec

wrac kőzzűlis, czuda hirtelen halanac meg, ollyac à kic egy nihany varokat varoſokat telhetetlenűl gyűytőn gyűytőttec, kiknec ſemmi gondgyoc arra nem vala, mikeppen ęlheſſenec vele Iſten tiztęſſegere. Iollehet nemellyec à ſzaiockal hazudoznac imigy: Ha ezt è ioſzagot enyimmè tehetnem, oztan enis az Iſtennec tiztelſegere Scholat, tanítokat rendelnec: Es ha meg gyogyulhatnec, imezt amazt ſzerzenem Iſten tiztęſſegere. Kiket Iſten mikor meg probalt volna, az vtan meg poklabbac lettec, hitetlenec, telhetetlenec, az ſzegenyſegen kegyetlenbec, es irgalmatlanbac, A mi kezec kőzőtt volt ſzorosban dugogattac, es czac arra vagyottac mint gyűytheſſenec, hogy tőb tőb ioſzagot ſzerezheſſenec. Azert nagy hirtelen nemellyec mikor ſzep hazakat epitenenec, es tomboluan azt mondanac, ezben vigan fogoc męg lakni, azonba azon etzakan meg holtac bennec, Es mindenec hamar maſe lettenec, Gyermeki meg holtac, Es feleſegeket olly vőtte el, kinec tiz pénzt ęltekben io keduel nem attac volna. Az kőſeg kőztis ſoc kalmart, polgart mondhatnec, kic mikor mind buzat, bort be takartac volna, hirtelen meg haluan maſra ſzallott mindenec, A kalmart à koczin kin ſoc pénzt hozot altal lőttec à toluaioc, A nemes embert ki egy hazbol maſikba hordogatta hamis prokatorſaggal gyűyett pénzet, arany lantzait, kupait, ſzabad vton à pőres ellenſege meg ölte, es mindeneuel el ſzőket, A pőrpatuar miat meg kazdagult Itelő Meſtert hazaba meg öltec, Maſt az vton kontzra hantac. Mind ezec telhetetlen ſzorgalmatoſſagoc miat lettec. Ezis à hitetlen ſzorgalmatoſsaghoz valo: Egy wrtul, kiuel tudom hogy az Iſten en tudtomrais kęt ſzaz czudalatos iokat mielt, ollyakot kin męg ő magais almelkodot, Midőn kęrnec ſegitſeget ennec ez kőnywnec ki nyomtataſara, ki az előtt ſoc iokban io keduel kőltet az fęlere, az mi Iſten tiztęſſegere nézet, De egy igen nagy betegſegeben, kiben ſockal aianlotta vala magat Iſtennec, midőn meg gyogyult volna, olly igen meg valtozott, hogy à mit az előtt kőltet volna, aztis baña, Ezben annyi valtozas lőtt, hogy mikor Iſten előtt valo fogadaſara emlekeztetnem, es egy nihanſzor intenem, hogy meg ne ſzűnnec az el kezdet iotul, Hanem Salomon kint forraſa folyton folna, es varna wyiabbat Iſtentűl, vęgre meg tiltana hogy èffęleről ingyen ſe ſzolnec. Ezen, az vtan ſoc felől hiaba valo rőttegeſec, tamadtac az miatt, miuel tarſa magat, Es ſoc hiaba kőltſegekis es karokis érkezten érkeztec, kinec az előtt egy nihanſzor meg mondtam, hogy Iſten egy oraba nagy kartis, nagy haſznotis adhat. Ezen ne czudalkozzal, hanem magadba eſmerd meg miczoda az emberi valtozas, Es fély te es vigyazz hogy ne iuſs olly kelletlenſegre. Maſi nagyobbat mondoc: Ez tayba egy wr, ki hetuen ezer forinton keſzült egy varat venni, nagy keſerues leuelet ir, hogy az ſziue fay, hogy illy kőzőnſeges epűletre valo dolgokban nem volna miuel ſegiteni, Mert az melly ioſzagot akarnais venni, azbanis kőlczen kellet kéregetni, kinec meg iram, miert hogy előlzer az magaet akarta meg ſzerzeni, es vtolra hatta az Iſten dolgat, vęghőz nem viſzi ſzandekat, es vgy lett. Maſis ennelis czudalatosban iart, mert añac à gyermeki vgyan mindenet fel ſipoltac igen hamar, ki ſokat gyűytet volt, à ſzandekba hogy kőw varakat venne, es az vtan Iſten tiztęſſegereis kőltene. Ez nagy czuda, hogy ez tayba mind az wrac kőzzűlis egynel tőb nem valt, ki ez kőnyw nyomtataſat valoba ſegitette volna, azis ſzinten à kőzepin lankadozni kezdet, De azert mind fottig ſem hatta, Mert azt aranzottam hogy keſzerítetet czuda Iſteni eztekeckel tengetni. Azonba az WR Chriſtuſnac fő ellenſegi à Papoc, à Ieſuitac izgatton izgattac à Feiedelmet, hogy fęlben hagyaſſa. Es egy nihany Iraſtudokat alatomban boczattac, hogy engemis az ſegitőtis ńeztenenec czuda alnoc fogaſockal, es kaba emberi remiteſeckel. Kic ellen Dauid maſodic Pſalmuſaual batorítottam magamis, az ſegitőtis: Es Danielle, kire az egeſz orſzag es az Oroſzlanoc agyarkottac, Es az Wrnac ſoc nemes igeretiuel. Kit az Wr nemis hagyot hiaba, nem en értem, hanem ſoc tőb hiueiert, hogy ezbőlis batoritnec ſokakat, hogy valaki ő neki ſzeretettel igyekezic az ő paranczolati es tiztí ſzerint ſzolgalni, azt nem hadgya el ſemmi nagy igyekben.

Ezt ne kerdezt ki volt hanem tekincz meg magadat ha te iob vagye.

Ez ſzem latomaſt valo peldakat azert elegyitem ide, Mert ſzinten az tayba lettec mikor ezeket irnam, Es ezbőlis eſmernűc meg, à hala adatlan ſzorgalmatoſagoc melly karoſoc volna nac. *DE* tęrińnc arra az honnet kezdűc beſzedűnket. Erről kezdenc ſzolni: Vetes es Arataskort miert predikallyuc ez kęt czuda tetelit Chriſtuſnac, hogy

keues

keues keues kenyerrel ſzantalan ſoc nepet elegitet meg igen nagy bő wſegeſen. Monduc ezertis, hogy mikor vetűnc es aratűc, mijs mindent vgy tartſunc, mintha minedent az Iſten Szaiabol, Sziueből, es Kezeből veñenc, Es mint őueuel az ő tizteſſegere leg inkab igyekeznenc ęlni minden marhanckal. Iſten Szaiabol vőtnec azert mondom, mert ő ſoc ſzep ígereteket tőtt, hogy az ehſegbe meg elegiti az ő benne bizokat, *Pſalm:* 33. Sziueből vőtnec marhankat azert mondom, mert ő mint az Atya az ő fiain vgy kőnyő rűl mi raytunc, *Pſalm:* 103. Kezeből kedig azert mondom, mert az ſoha meg nem rőuidűl *Eſa:* 50. Es arra minden allatoknac ſzemei néznec, *Pſalm:* 145. ki moſtis ſzinten olly czudalatos ęltető mint az puztaba az hat ſzaz ezert ęltete, *Numer:* 11. Es mint Danielt az Oroſzlanoc kőzt, *Dan:* 6. Ilyęſt à kietlenben, es az őzuegynel, 3. *Reg:* 17. Es mint Chriſtus wrunc az őt es negy ezert keues kenyerrel, Es Eliſeus altalis igen keueſſel ſokakat ęltete 4. *Reg:* 4. Ezeket nem czac vetes es arataskort, de minden ſzem pillantasban meg kel eſmernűnc, es męg czac mozdulaſunkatis es minden előmentűnket czac ő neki kel tulaydonyitanuc, *Actor:* 17. Segitſen ő ſz: felſege, hogy minden falatunkat mijs tſac ő tűle tarthaſſuc, ki męg ſzankbolis ki eytheti, es hamar mindenektűl meg fozthat, Az mikor ſzinten fel hagni akarnanc, ackor leg alab eshetűnc, Es az mikor touab ęlni igye keznenc, hirtelen meg halhatunc. Mind ezeket erről mondam, hogy meg ęrtenűc melly nagy okokbol predikaltatic kętſzer eztendő altal, Vetes es Aratas kort è kęt czuda tetele az Chriſtuſnac: Hogy veteskortis hala adaſra indulnanc imezekről: Hogy bennűnc teremter, neuelt, es mais ęltet, Es főldűnket ſiroſittya, veteſűnket neduesiti, őrizi, Es kérnűc ęrlelne megis, es tartana meg minden ęletűnkre valokat. Arataskort kedig ezekről adnanc halakat: Hogy io nyari időt adogatot, es kőzep ſzerint valo takarodaſt, Es kérnűc hogy azokat takartatnais be immar velűnc, Es azoc melle adna bekeſeges időtis, io egeſſegetis, es Iſten ſzerint valo tizta, igaz, iozan iambor ęletet, es io ſafarſagot. Ez legyen az időről valo beſzedűnc. *IMMAR* tanulgaſſunc vgyan ezekről az Euangeliomnac nyiluab Magyarazatibolis.

Vetes es Aratas kort, miuel tartozunc Iſtennek.

Az Euangeliom Igeinec Magyarazati.

MInd ezeknec hogy igy kelleſsec lenni, Chriſtus wrunkis czac az mai Euangeliombais meg mutattya. Mert az keues kenyeret eleg neuen veſzi, Mijs tehat keueſetis elegedet ſziwel vegyűnc ha czac egy egy napra valot adogatis, 1. *Tim* 4. Ha ſokra valami nagy ſzűkſeg keſzeritene, veſd azbanis minden gondodat ő rea, Es hiwd ſegitſegűl, kęried ő talallyon modot benne, honnet kel azoknakis meg lenni. Valamit ád, adgy teis halat, mint Chriſtus wrunc mais egyeb kortis mindenſzer hala adaſſal vőtt, es oztot mindeneket, kire ſoc helyen intetűnc mijs. Mond ſzent Pal. 1. *Teſſal:* 5. Szűntelen imatkozzatoc, mindenről halakat adgyatoc. Szantalan kedig mind az lelki, mind az teſti ioc, kic mind vntalan intenec hala adaſra. De ha ſemit többet nem vennenkis, hanem czac az *KENYERET*, eleg halat rola nem adhatnanc, noha nemelly, męg à koldoſokis ſemminec tartyac, ha kenyeret adſz neki, De Lazar czac az elhullot kenyer haiatis io neuen vőtte volna. Niha ſzallot varba, Taborba, es nagy dragaba, ſokſzor meg koſtoltattya Iſten moſtis melly draga aiandeka az kenyer, mi-dőn az makbolis, auagy az fa bimbobol kenyeret gyűrnac. Mi lehet nagyob czudais mint hogy olly apro magoczkat mint az buza az főldből ki hoz, es az altal ez vilagon minden rendet ęlter. Nézſze kedig az Iſtennec nagy czudaiat czac az egy bennis: Az apro magoczkakat be vettyűc az főldbe, ki meg rodhad, meg cziczorazic, az vtan ſzepen meg bokroſul, hoſzu inakat czuda bokrockal fel erezt hogy kőnyebben alhaſſon, Az feieket meg rakia kőrős kőrnyűl buzackal, Ez meg őrőltetic, kiből kenyer leſz, es à kenyer olly czuda termeſzetű, hogy az egez teſtűnket meg erősiti, kiből vęr terem ben nűnc, es az vęrből *ſpiritus vitalis*, ęltető lelec leſz, Illy czudakat ſzerez Iſten czac à kenyer altalis. Es bar minden fęle hus, hal, ſayt, fű ſzerſzam gyűmőlts eleg volnais, de ha kenyer ed'nincz, izetlenec es erőtlenec az többi, Sem ęlhetſz el egeſſegeſen ſokaig egyebbel ez nekűl, à mint ſzoktac az oruoſoc mondani, *Omnia cum pane, ſi vis viuere ſane:* Mindent

Mindenről: de tſac à kenyerről is nagy halaskot adgyűnc.

Het kenyernec

Wrnapiara, ß: Haromſag napvtan.

kenyerrel egyel, ha egeſſegeſen akarſz ęlni. *TEHAT* az te aratáſodnac ideién emlekezzel meg teis erről, hogy Chriſtus wrunc az keues kenyeret nagy hala adaſſal vötte, adgy teis halat czac kenyeredről is. Es ha keueſnec tettzenec az te ſoc ſzükſegedhöz kępeſt, Teis könyörögy hogy az WR Iſten aldgya meg az keueſetis, ki keueſſel ſzinten olly hatalmaſſon el tarthat, mint à ſockal, pelda az Manna, kiből az ki egy napi rendelt merteke felött többet ſzedet, az, meg veſzet, es nem ęrt többet vele, mint az ki czac egy napra valot ſzedet. Igy tudgya Iſten es io okokert mieli miert teneked ſoc veteſedreis keueſet adogat neha: Hogy igyis ſzokaſſon benne valo bizodalomra, Es ne kenyeskednel, ne keuelykednel az ſokba, Azonba ha az kiczint io neuen hala adaſſal veſzed, ſoc modot talalhat ö mint ſzaporitſa meg mas keppenis az te ęletedre valot, Ha veteſedet el vötte, maſt tud adni, kiből kenyeret ſzerezz magadnac. Touabba vegy peldat az *ALAMISNALKODASROLIS* Chriſtus wrunktul, ki czac à keueſetisel oztya, es houa inkab oztatic annyit al inkab ſzaporotton ſzaporoſzic. Ez az Iſtēben ketelkedö embereknec felötte kepteſēnec es karoſnac tettzic, De Salomon forraſnac neuezi, az mi marhankat, Es int hogy aznac forraſat ki boczaſſuc, az kut feiet kedig meg tartſuc. Szep ęrtelmi vadnac ennec, Hogy Iſten mint az forraſt ſzaporittya akar mint meriekis, Igy ö ſzaporittya az te ioſzagodatis, ſokſzor nagy czuda keppen vélhetetlenül kedig, à mint hogy nem tudod, honnet forr az te vized, hanem Iſten te nalad nekül erezten erezti, lelenti eztis Salomon, Nem hogy el fogyna az te forraſod ha io moddal méred, de inkab ſzepben ſzaporoſzic wy vizeckel, Igy ſoha nem keueſtből az mi marhanc, valamidön iora io keduel, hitből költünc, ha mind vntalàn oztanukis az mêrtec ſzerint, à mint naponkent adton adogat, es niha vgyan reanc araſztyais aiandekit, Igy mjs keuesből keueſet, ſokbol ſokat ha adogatunc, lehetetlen hogy töb es ſzeph ne lenne vtanna, Kiról valo ſoc ſzep inteſit az ſzent Iraſnac bövebben meg irtam Elſö wrnapiannis ſzent Haromſag vtan *fol:* 392. Laſd oda fel.

Parſimonia, Frugalitas, & Temperantia.

Touabba tanullyunc *TAKAREKOSSAGOTIS*, es Mértekletes ęletetis inēt: Hogy à mint Chriſtus wrunc fel hadgya ſzedni az morſalekokat, Igy mjs czac arra költſüc marhankat à mire ſzükſeg, à mire nem kel el ne veztegeſſüc. Iſten igeie hirdeteſere, Oskolac, Iſpataloc tartaſara, aruac, nyomorultac ſegitſegere, orſzagunc oltalmara, ſzolgalo nep tartaſara, hazunc nepe ęlteteſere, költön költſüc, es ſzaporotton ſzaporoſzic. De ſoc vendeges kedeſre, döſöleſre, torkoſlagra, zabalodaſra, ſoc keuely epiteſre, ſoc friſs öltözetekre, kenyes ekeſſegekre, lopas es tekozlas költeni. Iay azert azoknac kic ezekre inkab ſzorgalmatoskodnac, hogy nem mint Iſten igeie teriezteſſerc, nyomorultac ęlteteſere, magoc tengeteſere. Ez felec ha meg nem ternec mint Zacheus, nem mehetnec Iſten orſzagaba mint lopoc. *Epheſ:* 4. 5. Az Iſtenfélö hiuec azert ezbennis köueſſec Chriſtus wrunkat, hogy az mint ö czac az keueſetis ozton oſztotta mig az ſzükſeg keuannya vala, Midön kedig mindnyaian eleget ettec volna, meg hagya hogy minden morſalekokat fel ſzednenec. Mjs ſoha meg ne ſzünnyünc iol tenni mindenuel, de leg inkab az Chriſtus hiueiuel, kic velünc egy örököſöc leſznec, Es vala mi azon felött meg marad, tarczuc maſſzorra takarekoſſon, örizzüc es oltalmazzuc mint Iſtēnec reanc bizot ioſzagit. Röuideden mind ezekről imigy int ſz: Palis *1. Timoth:* 6. Fiam Timotheus el tauozzal azoktul, kic kalmarkodaſnac vélic az Iſtenes ęletet, Nagy nyereſeg kedig az Iſtenes ęlet olly ieleckel, mely meg elegedic az Iſtentül ö neki adot reſzeczkeuel, Mert ſemmit nem hoztunc be ez vilagra, ezis bizonyos, hogy ſemmit ki nem vihetünc, hanem midön eledelünc es ruhazatunc vagyon, azockal meg elegedünc. Az kic kedig meg akarnac kazdagulni, azoc kiſirtetben, törben es ſoc bolondſagos, es artalmas gonoſz keuanſagokban eſnec, mellyec az embereket be ſillyeztic az veſzedelemben, es karhozatban, mert minden gonoſſagoknac gyökere az pénz gyüyteſre valo igyekezet, mellyet midön nekic keuantanac volna, el teueletteneс az hitből es önnön magokat ſoc banatockal altal vertec. Te kediglen Iſten embere ezeket el tauoztaſsad. Köueſd kedig az igaſsagot; az Iſteneſſeget, az hitet, ſzeretetet, az czendeſſeget, es engedelmeſſeget. Az hit mellet ieles viteſſeggel vitezkedgyel, Meg ragadgyad az örök ęletet, mellynec okaert, elis hiuatattal, es ieles valaſt tettel ſoc tanunac elötte. Meg hagyad azoknac kic kazdagoc ez vilagon, hogy keuely ſzüuc ne

Galath: 6.

Igen ßep tanuſaginckal rakuac ez igec.

uűc ne legyenec, bizodalmokat se vessec bizontalan marhakba, hanem az élő Istenben, ki mindeneket bőwen ád minekűnc életűnkre, hogy iol tegyenec, hogy kazdagoc legyenec io czelekedeteckel, őrőmest oztogassanac, nem nehez erkölczűc leuen, Hogy magoknac io fondamentomot rakianak, iőuendőre szűksegest, hogy meg kaphassac az őrőc életet. Mind ezec szerint segitsen minketis az kegyelmes WR Isten az ő szerelmes Fiaert szent Leleknec altala, Amen.

Tulaydon magyarsaga, értelme, es tanusaga az mi volna ez Euangeliomnac, arrol im szoltam rőuideden. Hogy fő keppen intetnenc itt, ez vilagi életűnkbennis Istenı bizodalomra. Immar lelki es őrőcke valo kenyerűnkrőlis vegyűnc értelmet inne tis.

MASODIC TANVSAGROL.

Az kenyer es az Aratas lelki értelem szerint, mire intsen bennűnc.

AZ melly czudat az keues kenyereknec meg szaporitasaba mielt Christus wrunc, noha arra valois, hogy az altal biztatna bennűnc, hogy ez vilagi kenyerűnkreis, életűnkre, oltalmunkra nagy gondgya volna az mi mennyei Atyanknac, De az mint egyeb czudai, ez czuda teteleis fő keppen arra valo, hogy az mi wrunc Iesus Christus magat esmertesse meg velűnc, Es hogy ez kenyer meg adasa mellet, ő adna lelki es őrőcke valo kenyeretis. Azert ier tanulgassunc arrolis: Hogy ő magat Christus wrunc soc helyen kenyernec neuezi, es mi életűnknec: Es hogy ez lelki kenyernec, lelki Aratasais legyen. Mint midőn őt ezert őt kenyerrel meg elegetet volna, annyira kezdec szeretni az Sido nepec, hogy őrőmekben kirallya akarac tenni, De Christus wrunc el mene előttec, Es őc vtanna sietuen monda nekic: azert kereset hogy kenyeret adtam ennętec, De legyen nagyob gondotoc à mas kenyerre, az kibe valaki eszic, soha meg nem ehezic, Es meg tanyita őket, hogy ő volna az kenyer, ki altal Isten el venne az mi ehsegűnket, midőn ő altala bűnűnc boczanattyat nyeruen, Istennec ismet kedue-be lehetnenc, es benne valo nyugodalmunkat èrzenenc, Vgyan ott Mannanakis neueze magat, ollynac hogy à ki azban ennec, az meg nem halna, hanem meg maradna az őrőc eletre. Igy nagy soc tőb helyekennis az Iras mi kenyerűnknec, es mi életűnknec, es mi Mannanknac neuezi őtet, *Apoc:* 2. kiről szem latomastis Vaczorat szerze, hogy az kenyernec es az bornac szőmelye alatt veuen az ő testet, es az ő vęret, azbolis nyilualabban meg tettzenec, hogy Isten olly ezkőzűl rendelte őtet, hogy mint az ęleseg altal az test, igy ő altala ęlne lelkűnkis mind őrőcke, Mert mint test szerint nem ęlhetűnc etel ital nekűl, Es mint magatis meg ragia az, à kinec enni nem adnac az nagy ehsegnec győrrelmi miat, Igy mostis nagy kinba kel lenni annac, es megis kell halni annac, valaki az Christus testenec vęrenec érdeme altal bűne boczanattyat nem veszi, valaki ő altala wyionnan nem szűletic, es az ő szent Lelke altal nem vezerlettetic, Vizont mint az etel ital vy vert vy eleuenseget, erőt Vy életet ad, meg kőnnyebit, meg elezt, meg vigaztal, Igy mind ezec, mind lelec mind test szerent meg szereztetnec az Christus altal mi bennűnc mostis, az Igec, az sacramentomoc, az szent Lelec, es ő maga altal, Az őrőc eletben pedig leg inkab. Azert mint az buza kenyernec, Igy az Christusban valo elesűnknekis *ARATASI* vadnac: Eggyic aratasunc az Christus szűletese Esaias mondasa kent, őrűlnec, vgymond, ő rayta mint az aratasba. Masic az ő Euangeliomanac beszedi, Kiről ő maga szol Christus wrunc monduan *Matth:* 9. Soc az aratas, keues az arato, kerietec az aratasnac wrat taszigallyon aratokat ki. Harmadic az vtolso iteletet, Kiről monda *Matth:* 13. hadgyatoc az konkolt nőnyi mind az aratasic, Masutis mod az iras *Apocalip:* 14. aras az te sarloddal, mert el iűt az aratasnac oraia. Negiedic az hiuec iűtalma *Psal:* 126. Az ki siralommal vet őrőmuel arat. Mind ezeketis iutassac eszűnkben az mostani aratasunknac ideie, Hogy az Christus mint mennyei kenyer adatot minekőnc, Es mind az ioc az gonosoc, az hiuec es hitetlenec az Christusnac itelő szuki eleyibe allatnac, kinec kezebe lez szorolapattya, ki az buzakat tar hazaba, es az polyuakat meg oldhatatlan tűzre veti *Luc:* 3. Azert kerięc az WR Istent hogy az testi kenyer es eltetes mellet adgya meg az lelkitis: Az ő szent Fianac igaz esmeretit, Es az ő igerie altal es Sacramentomi altal elteset mostis az Iesus Christusba, es az ő bene valo bizodalom altal tarczon meg az őrőc eletetreis.

Lelki kenyerűn kről.

Ioan: 6.

Lelki Aratasink ől.

Lelki kenyer es aratas.

DE

Wrnapiara, ßt Haromſag nap vtan.

Nagy viſſa fordulſag ez,

Het kenyernec

DE nagy amelkodua melto itt gondolkodnunc, mind az regi Sidoc, mind à mi viſz ſza fordult dolgainkrol, ezbennis: Hogy midõn Chriſtus wrunc ez czuda altalis hogy keues kenyeret ſocka tehetet, arra akarta ſerkenteni az Sidokat, bennũnkis, hogy õ meg adhattya nekũnc az õrõc ęletetis: A meg kabult es vakult termeſzet az õrõcke va lo mellõl mind el mendegelne, es nagyob neuen venne, ha czac ez vilagi iockal bõwſegeſen meg aldana. Ezert akarta àSido nep õret kiralya valaztani. Illy kiralyſagat remenlettec męg à ſzegeny Apoſtolokis elein. Ha Chrũs czac teſti iokat igert es oſztot volna, mind Papoc, Phariſeuſoc, Iraſtudoc tizſeltec volna, A kõſſeg kõzzũlis nagy ſokan czac azert ſzerettec, hogy õket ſoc teſti nyaualyabol meg kõnyebithetne. Ezen viſza fordult vagyodas forgodic mi bennũnkis, hogy az Iſtentũl nagyob õrõmmel varnuc es vennũnc, az egeſſeget, ſzabadſagot, ſoc buzat, ſoc bort, ſoc pénzt, ſoc ioſzagot ſoc marhat, hogy nem mint ſoc lelki arato paztorokat, ſoc Iſten igeienec tanulaſat, hogy nem mint ſzũntelen valo lelki epũleteket, hogy nem mint ſzũntelen az mi bũnũnc boczanattyat, az õ ſzent Lelkenec vigaztalaſat, az fel tamadaſrol, es az õrõc ęletrõl valo õrõmeket. De ez viſza fordult termeſzeteket mi igyekezzũnc igen meg valtoſztatni, meg gondoluan hogy mayd mint az arnyec el mulic ez vilagnac minden abrazattya, à mint minden nap minden halandokban lathatnuc ha ſzemũnc volna, Azert ez vilaggal czac tengeteſũnkre ęllyũnc, à mint moſtis Chriſtus wrunkis harmad nap è neperis lelkekbe ſzorgalmatoſon epiti, es az vtan teſtekben õket czac tengette, Azonkep pen egyebkortis noha teſt ſzerintis ęltette, gyogyitotta, vigaztalta, ſegitette es kõnyebitette az õ hiueit, De mindenſzer azokatis mind czac azert miuelte, hogy az oc es az alkalmatoſſag alatt õket viheſſe az lelki iokban valo epiteſre, az õ igeie halgataſra, es azbol az Iſteni igaz eſmeretre, Az õ meg valtſagaban valo bizodalomra, à mint vgyã mais mindent czac ez feiebe czelekeſzic, azert âd betegſegedbõl valo meg gyogyulaſt fogſagodbol valo meg ſzabadulaſt, ſzõlõdnec, veteſednec, es minden dolgodnac aldaſat, hogy az teſti ioknac el vetele mellett, ſoknal az lelki es õrõcke valo ioknakis varaſara. Ezeket igen iol eſzũnkbe vegyũc errõl, Hogy Chriſtus wrunc elõſzer egynihany nap lelkekben epiti az nepet, az vtan meg ielenté hatalmat, az teſti kenyer meg adaſabannis. Kirõl mi napis az Peter halaſzaſaban tõbbet ſzollottunc: Melly igen haſznal lyon az Iſten igeienec halgataſa, mind teſti, mind lelki ioknac ſzaporodaſarais. Oluas errõl *fol:* 440. Moſt az mellet az Iſten *IGEIER* õ *L* czac ezt tanullyuc, Hogy valaki azt igazan es ſzeretettel ſzũntelen nem tanullya, az hiaban neuezi magat kereſztyennec, Chriſtus hiuenec, Chriſtus nepenec, ſeregenec, Anya ſzent Egyhaz tagianac, Mert errõl Chriſtus wrunc, es az egeſz ſzent Iras tanubizonſagot teſzen, Hogy valaki az Chriſtus tanyitaſat nem halgattya, valaki az õ igeiet meg vtallya, azt el vnta, auagy azt kergeti, haborgattya, Es valaki az õ Sacramentomiual igaz ęrtelem ſzerint nem ęl, az az, valaki meg nem kereztelkedic, es az WR Vaczoraiabol nem eſzic iſzic, es azokrol igaz ęrtelmeket nem veſzen, hogy azoc altal neuelne az Chriſtusban valo hitit, Ezec nem az Chriſtuſe, ezec nem igaz tagiai az Iſten Anya ſzent Egyhazanac, A mint Chriſtus wrunc *Ioan:*10. mondgya, Az en Iuhaim az en ſzomat halgattyac. Tehat ſenki magat czac kérkõue ſzoual meg ne czallya, mint az Sidoc, Tõrõkõc, Papaſoc gondoltac nagy neuezetes ſzokat neuezuen magokat Iſtennec tulaydon nepenec, Nekic kõztũnc, valaztot ſzenteknec, Azonban nagy nyiluan ki karomlya kõztõc ki kergeti azt az iget kit ſzent Fia altal predikaltat, Az Papaſag erõſſen hannya magat ũres Tituluſsal, hogy õ *Catholica orthodoxa Eccleſia*, kõzõnſeges igaz tudomanyu Anya ſzent Egyhaz volna, Azonban ektelen temerdec es meg tapaztalhato tanyitaſaual; ęletiuel, czelekedetiuel meg vndokittya az Chriſtus tanyitaſat, midõn baluanyokat tizseltet, az meg holtakat ſegitſegũl hiuattyac, baiolo es Iſten karomlo imatſagokat rendeltec, az Sacramentomokat fel bontattyac. De kõztũnkis annyira meg kezdettec vnni az Iſten igeiet, hogy félõ hogy mayd czac az ũres neuezeti maradgyon annac, hogy Chriſtus Anya ſzent Egyhazi vagyunc, es õ neki valaztot fiai vagyunc. Hol latunc moſt olly nepeket ki ennyi buzgoſaggal mint ez nep harmad napig etlen meſzſzeis meg kereſne az Iſten igeiet, kinec draga voltat ha tudnuc, melto volna Indiarais érõtte futni, hęwbe hoba eſſõbe, inkab hogy nem mint az aranyert, gyõngyert, draga

Valaki az Chriſtus igeiebẽ nem gyõnyõrkõdic, nẽ õue az.

kõue-

kõuekert, vagy az híres ſokadalomban valamí nyereſegert, vagy valamelly meg veretet hadba az ragadomanyokert, predaert. De ſõt ſzantalant ſtunc minden faluba, városba, az ki czac ſzomſzed hazbolís nem hogy eſſõbe, hęwbe hoba, es ehezue, de tízta idõbennís meg tõlt haſſalís reſtelli meg kereſni az Iſten igeiet. Nagy ſokan męg az Iraſtudokís nem hogy eyiel nappal oluaſnac, tanulnac, ſzolnac õkis az ſzent iraſt, Hanem azt ſugiac az predikatornac, hogy rõuid lenne az predikatio, keueſet ſzollyanac míkor eskũtnec, kereztelnec, Azonba éyfel veti ki õket az lakodalombol. Nem oluaſſuc ſzent Palrol, hogy eyfęlig dõſõlt volna, de oluaſſuc hogy eyfęlig predikalt. Ez nep *Actor: 20.* kedig ímẽ ſzínte harom nap harom etzaka etlen kedig maradot Chriſtus wrunc mellet, es vgy epitette magat az lelki es õrõcke valo kenyerrel, Kinec haſznat mínd lelkebe az tanulas kõzt, mínd teſtebe azkoris hogy keueſſel meg elegitetic, az vtonnís mentekbẽ hogy lelki teſti õrõmmel iartac, egeſz ęletyekbennís es halaloc oraiakortis meg érzettec. De ez moſtani kelletlenec, meg lattyac, Hogy az Iſten az õ ſzent Fianac meg vtalaſat, es az õ igeienec meg vnaſat el nem ſzenuedi, kit leg ínkab azkor kezdnec meg érzeni, míkor etlen meg tęrnec, az az, míkor halaloc oraiockort nem leſz miuel magokat meg erõſíteniec az õrõc ęletnec vtara. Mí fellyũc az Iſtent ezbõlís, es kériũc, oltalmazzon bennũnc az lelki kenyernekis kelletlenſegetũl, ne rõſtelkedgyũnc azbannís munkalkodní mindennap es mind vntalan, es ha az ſzũkſeg mutattya, meſzeis kereſſũc meg azt, kiert mind ehſeget ſzomiuſagot ío keduel tũriũnc el, Azert, ne ſzannyuc ſemmí kõltſegũnket, ſemmí munkankat es faradſagunkat, Es bizony mĩnt è nepen kõ nyõrũle az WR ehſegebe, Es czuda keppen õket megís elegite, Igy míjs az Iſtenes ęletbõl mind lelki mind teſti ſzantalan íokat veſzũnc. Bodog az, ki ezt el hitte, es kõ- *1. Timoth: 2.* ueti, Az mint Chriſtus wrunc nagy fel ſzoual kialtya amaz aſzonnac, ki bodog anya- *Luc: 11.* nac mondgya vala, ki olly fiat ſzũlne, mint Chriſtus wrunc, Sõt mond õ, bodogoc azzoc, kic az Iſten igeiet halgattyac es meg õrzic. Ez legyen maſodic Tanuſagunc arrol: Hogy az teſti kenyer bõw aldaſi mellet, meg eſmeriũc õ magatís az Chriſtuſt Iſtentũl adatot mennyei lelki bõwſeges, kazdagſagos kenyerũnknec lenni, kibe õrõc ęletũnc rendeltetet: Es hogy az moſtani Aratatunc eſzũnkbe iutatna az lelki arataſtís, hogy az teſti mellet leg ſzorgalmatosbac lennenc arra, hogy míjs Iſtennec tarhazaba valo buzai lehetnenc. Ennec ezkõze az Iſten igeienec ſzorgalmatos tanulaſa, kirõl nemes peldat ada az nep, ki harmad napig ehennís el maradot Chriſtus wrunc mellet, nagyob gondgya leuen lelki ęltetesre, kinec vtanna mind à altal teſtekbennís ęltetenec es meg aldatanac.

Az tõb Tanuſagínkat az Maſic Predikatiora halaſzſzuc: Miert tartya Iſten az õ nepet ſoc fęle nehesſeg alatt? Es azonba azoc kõzt mint viſellyen gondot reaía. Az czuda teteleknec haſznait kedig maſſzorra halaſztyũc. Moſt laſſuc mit tanulanc.

MIT TANVLANC.

AZ moſtani Arataſnac es be Takaraſnac ideiere rendelt Euangeliom arrol ſzola: Hogy midõn negy ezer ember, puzta helyen, egy nihany napig kõuetuen, halgatta volna az Chriſtus igeiet, Es meg eheztec volna: kefereg Chriſtus wrunc ehſegeken: Es tanyituaniual tanaczkodic ęlteteſekrõl. De az õ gyarlo okoſſagoknac lehetetlennec tettzic az, hogy annyi nepnec etelt adhaſſanac, az hol hęt kís kenyeretskenel es kęt halaczkanal tõb nem volna. Azokat veuen Chriſtus wrunc, halat adarola, Es midõn el oſztatna kõzikbe, mindnyaian bõwen meg elegeſznec belõle, Męg annac felõtte hęt koſart tõltnec meg morſalekiual. Melly czuda teteliuel erõſiti Chriſtus ímez igeretit: Ha elõſzer Iſten orſzagat kereſſũc, es annac igaſſagat, mindenec meg adatnac mi nekũnc. *TEHAT* az lelki kenyerre legyen leg fõ gondunc, es az mellet variunc az Iſtentũl ſzent Fia altal teſti ęlteteſtis. Mind az kęt fęleert moſtis ier kõnyõrõgiũnc, Mondoc mind lelki, mind teſti ęlteteſũnkert, Az mint õ magais Chriſtus kéretetijs mindennapi kenyerũnketis, es hitũnc vallaſabais énec ſzoualis ezt kialttyuc: õ teſtũnkrõl es lelkũnkrõl mindenkoron gondot viſel, mint édes Atya fiairol. Ez bizodalomba hogy õ felſege mindenkor mind egez ęletünkben meg tartſon, kõnyõ rõguen mondgyuc el ímez Imatſaginkat moſtis.

HETED *Wrnapiara ßent Haromſag nap vtan.*

Het kenyernec MAS PREDIKATIOIA EZEN Euangeliomnac.

¶ *Enekeket az felsőkből valogas.*

MARC, VIII.

Az napokban mikoron nagy ſoc nep egyűtt volna &c.

SVMMATSKA.

MOST czac erről leſzen Tanuſagunc: Miert tartya Iſten az ő hiueit ſoc fęle neheſſeg alatt. Es azonba azoc kőzt mint viſellyen gondot reaioc. Mint è nepetis noha puzta helyen egy nihany napig meg ehezteti, de az kic az lelki epületert mellette tűrtec, azoc meg lattac es koſtoltac nagy czudalatos ęltetesitis czac az keues kenyęrelis.

Kellene ittis tanulgatnunc az Chriſtuſnac mind ez moſtani, es mind egyeb czuda teteliről: Es minden Iſteni czudakrol, De arrol oluaſs *fol:* 100. *es* 193. Ez vtan leg tőbbet Tizen kilentzedic wrnapian. Moſt eleg legyen io ęrtelemmel vigaztalaſt vennűnc à mi ſoc fęle nyaualyainkban. Kirőlis oluashatz tőbbetis, *fol:* 106. őt leuelig.

AZ TANVSAGOKROL:

Az Iſtennec az ő hiueire valo ſzorgalmatos gond viſeleſeről az ő ſoc lelki teſti haboruioc alatt.

Ez mi pelda az kiuec nyomoruſagirolis, es azban valo Iſteni gondviſeleſről is.

HOGY ez nepet, kicket Chriſtus wrunc igen ſzeretet miert hogy igen nagy buzgoſaggal tanultac tűle es kőuettec őtet, De megis az puztara viſzi, ott meg ehezteti es nagy ſoc neheſſegec alat, mellette tartoztattya, Minden Iſten fęlő hiueknec igen győnyőrűſeges tanuſagi lehetnec belőle. Kire igen nagy ſzűkſegűnkis vagyon, mert az mi okoſſagunc, es az teſt, es ez vilag, es az Satan minden nyomoruſaginkban czac ezt ſugton ſugiac, hogy ha Iſten ſzeretne bennűnc, nem nyomorkodnanc. Ez ellen kedigſoc peldac es bizonſagoc azt mutattyac, hogy houa inkab ſzeret valakit az Iſten, annyiual annac tőb nyaualyai, tőb probai, es kereztí vadnac, mind teſt, mind lelec ſzerint: De vgy hogy azoc alatt Iſtennec ő raytoc leg nagyob kőnyőrűlete, ő reayoc leg nagyob gondgya legyen, Erről pelda nem czac ez mai ſokaſag, kiknec ehſegekről azt monda Chriſtus wrunc: Sziuem ſzerint ſzanom ez nepet, mert har mad napia hogy nalam vadnac, es ha etlen el boczatom, el fogyatkoznac az vton. Hanem peldac minden regi es maſtani igen ſzerelmes emberiis: Adam az ki Paradiczombol ki űzetec, es mind gyermekitűl, mind az Satantul ſoc keſerűſeget ſzenuede, es nagy faradſagockal ęle, noha Iſten neki meg kegyelmezet vala, es vele ſzeretettel ſzologat vala. Igy Abel, kit igen meg vere Caim, kibe megis hala. Igy Noe, kit nagy boſzuekal illettec azoc kic czufoltac az Barka czinalaſat. Igy Abraham, Iſaac, Iacob, kic mas főldein budoſua lakoztac, es irigyſegekbe â kutokatis be hantac, hogy az ő barmoc ne ihaſſanac. Igy Ioſeph, battyai miatt ſokat ſzenuedet. Iſaac, Tobias vęnſegekre megis vakultac, Suſanna nagy gyalazatot ſzenuedet, Az Prophetac kedig, Chriſtus wrunc es az Apoſtoloc vgyan ſzőrnyű es rőttenetes nyaualyakat ſzenuedtec. Kic miatt ez Vilag es az Satan őket ſoc keppen czufolta, mint Chriſtus wrunkat az kereztfan. Kikből nagy keſerűſegeket es nagy nyőgőſeket ſzenuedtec. De ha mind ezeknec vtolſo dolgokat meg tekintyűc, meg eſmerhettyűc, hogy Iſten felőtte igen nagy ſoc iauokra ereztetteazokat reaioc, kickel nem vgy oſtorozta őket mint az hitetlen iſtenteleneket, kiketis vęgre az ő győtrelmekre, es veſzedelmekre, kemeny haragiabol mint ellenſegit vgy rontya, *Pſalm:* 2. Hanem az ő hiueit imilly okokert tartya ſanyaruſag alatt.

Előſzer

Elöſzer hogy az nyomoruſag mind vntalan eſzekbe iutatna: Adam eſetit, az ö rea vettetet atkot az bűn miatt: Az ö bűnben valo fogantataſokat: Es melly nagy kint ęr-demlenenec, ha Iſten meg nem kegyelmezet volna: Eſzekbe iutna az Chriſtuſnac röttenetes kinual, halallal, atockal valo fizeteſeis: Es ezekből ſzoknanac mindenkor Iſteni félelemre, alazatoſſagra, töredelmes banatos ſziwre, es ſzűntelen valo könyörgeſre, Iſteni bizodalomra, az Chriſtus ęrdemebe valo hitre: ſzoknanac nagyob nagyob tűreſekre, nagyob alhatatoſſagra, es erösb vallas tetelre. Az mint mind ezec meg tetzenec ſoc Atyakbol, Prophetakbol, Apoſtolokbol, es hiuekből. *Hogy eßekbe iutanac mind vntalan ezec.*

Maſodſzor az ſoc es mind ęltig valo nyaualyakat azert tartya Iſten az ö hiueinec: Hogy meg eſmerteſſe velec, Hogy az Chriſtus orſzaga nem teſti, nem földi el mulando bodogſag, Hanem lelki, menyei el röytetetet felſeges wralkodas, kibe olly ioc vadnac, kiket emberec elmeie czac męg ſem gondolhatna. Mondoc az Chriſtus orſzaga it nem wralkodas, hanem ſzolgalat es ſzenuedes volna. Es azert mijs az Chriſtus altal ki bennünc röttenetes kinual meg valtot es meg ſzabaditot az bűnből, es az öröc karhozatbol, leg inkab varnanc lelki es mennyei iokat, bűn boczanattyat, ſzent Lelek nec meg wyitaſat, igazgataſat, tanyitaſat, vigaztalaſat, batoritaſat, igaz Iſteni eſmeretet, igaz hitet, tökelletes vallaſt, iambor, Iſtenes, igaz, iozan, tizta ęletet, fel tamadaſt, es öröc diczöſeget, Hogy nem mint teſti egeſſeget, ſzabadſagot, kazdagſagot, kiből ſoc kenyeſſegre, keuelyſegre, torkoſſagra, buiaſagra vagyodnec az mi romlot termeſzetűnc. Az mint męg az Apoſtolokis mind czac ez vilagit ohaytyac vala elein, De hogy meg vilagoſitatanac, mindent ſemminec tartanac az Chriſtus eſmeretehöz, es az öröcke valo ioknac edeſſegehöz kepeſt. Az mint ſzent Pal el ragattatuannis hamad ęgiglen, ſzem latomaſtis meg koſtola azokba, az kikre â Chriſtus altal minden hiuec menendöc. Ez az Oka hogy ez nepetis Chriſtus wrunc teſtben puzta helyen ehezue tartya, de vgy, hogy belöl ſziuekbe lelkekbe felörte igen öruendezteſſe, midön nekic, ingyen, Iſten kegyelmeből hirdetet bűnökről valo meg fizeteſt, bűnöc boczanattyat, fel tamadaſt, es öröc ęletet, kickel belöl az önnen ſzent Lelketis reſzeltette, az altal wyſonnan ſzűlte, es vele bennec tanubizonſagot tetetet, hogy Iſtennec örökös fiai lennenec. Melly draga lelki ioc meg foytattac volna bennec, ha ſoc bort, kenyeret, etket oda hordatuan teſteknec kenyeſſegere tartotta volna öket, az mint az vizis, hogy meg oltya męg az igen eleuen tűzetis, Ezt ki ki magarolis eſzebe veheti, hogy mihent tobzodic, auagy mihent meg menekedic elöbi nyaualyakbol, betegſegből, rabſagbol, bubol banatbol, auagy lelki kiſirtetiből, ottan meg lankadnac bennec az regi lelki ioc, es buzgoſagos epületec. Azert mondgya Salomon, Hogy iob ſiralmas hazhoz menni, hogy nem mint az lakodalmas hazhoz, Mert amott az WR Iſtenről vntalan emlekeznec, aitatos ſziwel kedig, imit nehez ha czac emlitikis az Iſten dolgat. Ha azert ö felſegenec vgy tettzenec, hogy mind egeſz ęletünkben minketis czac azon teſti ſanyaruſagban tartanais, mint Lazart, *Luc:* 16. auagy olly nagy kemeny probakat es keſerteteket boczatanais reanc, mint az ö ſzent Fiara, kinel nagyobbac es iobbac nem vagyunc, *Matth:* 10. Auagy Iobra, kinec mindene el veſzet, mint Dauidra, ki ſokſzor buydoſot, mint Palra, ki â Satannac röttenetes fértelmes buia eztenet ſokaig keſerueſen hordozta, ki miatt êyiel nappal könyörgetis, de az valazt vette, hogy elegednec az ö aiandekaual, es Iſten az alatt mutatna meg rayta az ö ereiet, mint Tobias ki igen ſzegenyſegreis iutot, es öt eztendeig vakis volt: Mondoc ha Iſtennec vgy tettzenec, hogy èſſęle kiſirtetec mind egez ęletünkbenis raytunc leñenec, mi vegyűc eleg neuent Hogy ö felſege lelkünkben az ö tizta es igaz igeieuel ęltet, az altal naponkent epit, lelkünkben kazdagit. Melly lelki iokat bár czac aligſag érezzűkis az ſoc teſti ehſegec es kiſirtetec miatt, â mint męg Chriſtus wrunkis nem mindenkor egy arant érzette az lelki édeſſeget az nagy ſoc röttegeſec, haborgataſoc es faydalmac miatt: De azert tſac az kitſiny lelki édeſſegis vgyan dragab, hogy nem mint az nekül bár ſzinte meg rakott volnalis mint egy męh koſar minden ez vilagi ſzantalan ſoc kazdagſagockal; Pelda amaz zabalo kenyes friſs kazdag, kit Lazar ſoc ezerſzer meg halada, Ezt érzette Dauidis midön Saulban örögi hitetlen gyötredelmec volnanac, Es magaban Iſtenbeli örömet érzene, Es mondana: *Pſal:* 4. örömet adtal az en ſziuemben, midön egyebec borral bu-

Hogy meg tetczenec, hogy az Chriſtus orßaga nem földi volna.

Matth: 20.

Luc: 22.

2. *Corinth:* 12.

Eccleſiaſt: 7.

2. *Corinth:* 12.

Luc: 16.

Wrnapiara ßent Haromſag nap vtan.

ral, buzaual bőwelkődnenec. Erre nézet Iobis, mikor igy ſzollana. Ha meg ölis megis benne bizom. *Iob:* 13.

Igen meg mertek li Iſten meddig erezze á kiſirtetet

De azonba eztis eſzűnkbe vegyűc, Hogy noha ſoc es ſzantalan az nyaualyac az hiueken, kiből ſzantalan iokis adatnac nekic mind vntalan: De mind az altal igen bőlts mértec ſzerint czelekeſzic Iſten ezbenis, Hogy közből közből ſoc keppen meg enhitſe, ſőt egy keues keſerűt, ezer annyi édelseggel őſzue elegyitſen, mert olly io az Iſten á mi meñyei Atyanc, hogy erőnc felőtt nem hagy meg kiſirtetnűnc, *1. Cor:* 10: Es az ő ſzentinec nem âd őrőcke valo habozaſt, *Pſal:* 55. Hanem mint è mai nepnec ehſegen eſe dezic á Chrűs, meg ſzañya őket, ſzorgalmatoskodic, kérdeſzkedic, tanaczkodic tanyituaniual, hoñet, es mint kellene őket éltetni, hogy haza mentekbē el ne fogyatkoznanac, Es midőn hęt kenyerkenel tőb nem volna, arrol érőttőc halat ád, értőc Atyanac imatkozic, kéri értőc aldana meg azt, Es őket le űlteti á kaſzalt fűuekre, eleikbē hordattya mīd á kenyeret, mind á halat, Es ſzinte megis elegiti miñyaiokat, Igy minden ſzerelmes hiueire ſockal nagyob gongya vagy ő hogy nē mint az édes ſzűleknec gyermekire, *Eſa:* 49. *Luc:* 11. Az mint ezt ſzantalan ſoc peldac es ſoc nemes igeretec bizonyittyac: Mint őltőztette Barani bő. be első ſzűleinknec mezitelen teſteket, mint feddette Caint es bűntette á Abelert, melly Abelt megis nyugatot az őrőc ęletbe, Mint tartotta Noet az Barkaba, midőn el ſillyeztene az iſtenteleneket, mint ſzaporitotta minden veteſeket, barmokat Abrahamnac, Iſaacnac, Iacobnac ſzaz annyiual fellyeb, hogy nem mint az kic reaioc frigykettec, es az kiknec földőken czac buydoſtac, Mint tartotta ſzantalanſzor Dauidot, Saul, Doeg, Abſolon es ſoc ellenſegi ellen, mint ęltette az Iſraelt Mannaual negyuen eztendeig az kietlenbe, Illyęſt az Hollo altal, Danielt az Oroſzlanoc közőtt, *Dan:* 4. Suſannat az hamis tanuc ellen mint oltalmazta, Chriſtus wrunkat ęltebennis ſoc alnoc patuarkodoc ellen, Kit az bűn, halal, az őrdög es ez vilag ellen fel tamaztuan iobiara űltette, Az Apoſtolokat ſoc igyekben mint tartotta, holtoc vtan melly nagy neuet hagyot nekic, kiket è egez vilagnac ítelőiueis rendelt. Ezen gond viſeleſet minden egyeb hiueknekis ſoc ſzantalan helyen igen édes ſzockal aianlotta. Mint mond Chriſtus wrunc: Tudgya az ti meñyei Atyatoc, hogy mind ezec nekűl ſzűkőlkőttec. Mond Dauid *Pſalm:* 55. Veſd az Wrra áz te igyedet, es ő mindeneket io vęgre viſzen: Es nem őrőcke hadgya az igazat nyughatatlanſagban. De èſſęle edes biztataſockal rakua az egeſz ſzent Iras, azert azokbol oluaſſanac az meg keſeredet ſziuűc mind vntalan tőbbet tőbbet. Moſt ezt tanullyuc, hogy maſic Oka az nagy ſoc nyaualyaknac az hiueken, ez: hogy az Chriſtuſt lelki kiralynac eſmernec, es ők is lelki es őrőcke valo iokat leg inkab varnanac ő tűle, Mind az altal ez vilagonnis nagy gondot viſelne reaioc az ſoc nyomoruſag köztis, De az őrőc ęletben vgyan valoſaggal meg tőltene minden iőc kal őket, kit az iſtentelenec czac keuanni ſem tudnac.

Matth: 6.

Hogy minden gondgyokat czac Iſtenre veſſec az vigyazas es farat ſag kőztis.

Phil: 2.

Harmad Oka miert nyaualyara erezteſſenec az hiuec, es miert nagy gyakorta Iſtenis meg vonſza magat tűlőc, vgy annyira hogy vgy teſſec, hogy minden iora valo ſzepőlkődeſec erőtlen, minden futoſaſoc, faratſagoc, ſzorgalmatoſſagoc hiaba valo: Hogy ő magokba ſemmit ne bizakodnanac, ſemmi igyekezetekben, ſem iambor ęletnec, ſem igaſſagnac, ſem ez vilagi ęletyeknec kéreſeſebe, ſemit az önnön ereiekben ne biznanac, hanem czac az WR Iſtenbe, az mint Chriſtus wrunc mondgya, *Ioan.* 15. Ennalam nekűl ſemit nem miuelhetec. Es ſzent Pal tanyit, hogy ő kezdi es ő viſzi vęgre á mi io dolgainkat, Es azert int Chriſtus wrunc, hogy ſoha meg ne faradnanc az könyőrgesben, *Luc:* 18. Mind az altal meg ſe ſzűnnyűnc az io dolgoknac igyekezetibe, az iambor ęletnec kőueteſeben. Es ki ki mind az ő tiztiben hiwſeggel faradozzon, czac hogy meg eſmerie hogy Iſten ſegitſege nekűl minden igyekezetűnc, czelekedetűnc, es munkanc haſzontalan. Azert ha vgyan nagy faratſag altalis valami iot es haſznot ſzerezhetűnkis, nem mi magunknac, hanem az Iſtennec tulaydonitſuc, Es maſt az mi aian dekinkert meg ne vtallyunc. Errőlis ſzantalan peldac es iraſoc teſznec tanubizonſagot, hogy ſem teſti, ſem lelki iokban labot nem vehetnec azoc, kic magokban biztac, mint az Phariſeuſoc, Papaſoc nagy ſanyaru elettelis meg nem igazulhatnac, Az regi Remete baratoc, mint Ieronymus es tőbbec, kemenyen panaſzolkottac, hogy az ő teſteknec buia keuanſagit, ſem oztorozaſſal, ſem ehezteteſſel meg nem birtac. Peter tſac

az le-

az leanzoc elöttis haromſzor tagada meg az Chriſtuſt. Dauid, Loth melly ſzörnyen vétkeztec: Igy az teſti es ez vilagi marhanac, ioſzagnac kereſetetis, A hadakozaſnac epiteſnec meg ſzerzeſis ſemmi, mihent el hagyatunc Iſtentül, à mint Dauid ſoc helyen enekel arrol, *Pſal.* 126. Chriſtus wrunkis erre tanyit, hogy embernec élete nem az ö marhaiabol vagyon, *Luc:* 12. Azert hogy az hiuec még czac ez vilagi életyeketis ne tartanac ö magoktul, hanem az Iſtentül, azert öket ſokſzor meg fogyatkoztattya egy ideig, es hiaba faraztattya. Az vtan mikor alkolmas ideie leſz az segitſegnec, az mikor ingyen nem vélnekis, es mikor mint ha alunnanac, czuda keppen be ſzolgaltattya az ö hiueiet, Es czac keues munkaiokatis ſzepen meg aldgya. Pelda az Peter halaſzaſa, *Luc:* 5. Es ſoc ſzep iraſor, *Eccleſiaſt:* 2. Ha emberen es emberi erön allana ez vilagi élet, hat az Czaſzaroc, Kiralyoc, az ö ſzakaczi, oruoſi, meg nem halnanac, mert azoknac rakua tarhazoc, konyhaioc, patikaioc, etellel, itallal, oruoſſaggal, de mit haſznal à halal ellen nekic. Hogy azert az hiuec olly bolondul ne bizakodnanac ioſzagokba, kinczekbe, mint amaz kazdag, kinec paytaia, pintzeie teli vaia, es nagy hirtelen meg hala, *Luc:* 12. Azonkeppen amaz friſs es torkos kazdagis meg hala, *Luc:* 16. Azert öket ſokſzor czac falatonkent elegiti meg, 1. *Timoth.* 6. Nem külömben mint az anya apronkent hordogattya gyermekinec az élett tarhazabol, Es mint az czeledes gazda abrakokat az czelednec es az barom fiaknac, ludnac, tyuknac, Igy Iſtenis mindennap az ö kezeit ki nyutuan, élteti mind ez egeſz vilagot, hogy meg eſmerteſſe hogy ö az te életed, es az te idödnec hoſzu volta, *Deuter:* 30. Nabuchodonozor ökerre valtozec: Holopherneſnec Iudithtul feie vetetec, Aiax, Hector, Hercules meg győztettec magokban valo bizodalmoc miatt. Nemelly kiraly kintſe közibe rekezteter es ehel holt meg, haſonlo keppen mint Mida kiralyrol az fabulac ſzolnac. Mondoc Iſten meg akaria az ö hiueiuel iſmertetni, hogy mindeneſtül fogua czac ö az mi tartonc, nem mi, ſem à mi ezközeinc, es meg akaria eſmertetni, hogy mindennel dragab az ö igaz eſmereti, es az benne valo bizodalom. Az mint, mind ezekröl Moyſes altalis imilly ſzepen tanyita az Iſraelis *Deuter.* 8. monduan: Meg emlekezzel mind az vtakrol, mellyeken viſelt tegedet à te Wrad Iſtened ez negyuen eſztendeig az puztaban, hogy meg alazna es kiſirgetne tegedet, hogy nyiluan lenne mi volna az te ſziuedben, Meg tarczadé az ö paranczolattyat auagy nem? Meg alaza tegedet, es ehezned hagya, Es Mannaual élete, mellyet ſem te, ſem az te atyaid nem eſmertetec, hogy meg mutatnaia te neked: Hogy az ember nem czac kenyerrel él, hanem mindennel, à mi az wrnac ſzaiabol ſzarmazic. Iſmet ezt iria: Ne mond azert az te ſziuedbe, Az en eröm, es az en kezeimnec eröſſege ſzerzettec ennekem ez böwſeget. Hanem emlekezzel meg az te wradrol Iſtenedröl, à ki eröt ád teneked illyen böwſegnec kereſeſere, hogy meg tarcza à köteſt, mellyröl meg eskütt az te Atyadnac. Iſmet mond: Mikor eſzel es meg elegedel, Aldgyad az te wradat Iſtenedet az io földert, kit adot teneked.

Ezekböl ſerkeñyünc fel ezreis: Hogy à mi moſtani Arataſunknac es Takaraſunknac ideiekort ne veſſüc remenſegünket az ſokba, ſe ne röttegiünc hitetlenül, ha keueſet latunc, Hanem à mint az Iſraelt ſoc eztendeig keueſenkent mindenap tſuda keppen nis, Es ez mai Negy ezer embert czac hét kenyereczkeuelis nagy böwen meg elegiti, Igy nézzünc mijs mindennap az ö böwſeges markara, honnet töb töb aldaſt varjunc; Kitül valamit veſzünc, arrol mind vntalan halakat adgyunc. Tehat moſtis minnyaian aldgyuc az Iſtent ez moſtani Arataſnac, es be Takaraſnac ideiekertis. Es valamikor aſztalunkhoz iarulunkis mindnyaian kezünc fel emeluen halaado ſziwel el mondgyuc à Dauid Pſalmuſa ſzerint valo eledeli aldaſt, Ki igy ſzol, *Pſalm:* 145. Mindenekinec ſzemei te benned remenlnec WR Iſten, Es te adſz ö nekic eledelt alkolmatos idöben, Meg nyitod à te kezeidet, Es meg elegiteſz minden élö allatot, az te kegyes aldaſoddal, *&c.* Etel vtan ezt mondgyuc, *Pſalm:* 147. Adgyunc halát az WRnac, Mert io, es az ö irgalmaſſaga öröcke meg maradando, ki ad eledelt az barmoknac, es az hollo fiaknac ötet ſegitſegül hiuoknac, ki nem gyönyörködic az lonac eröſſegebe, ſem gyönyörködic valamelly erös firfiunac ſzaraiban, Hanem gyönyörködic azokba kic ötet felic, az ö irgalmaſſagat remenlic. *&c:* Segitſen az kegyelmes WR Iſten, az ö

HETED
Wrnapiara, ß: Haromſag nap vian.

Az hamis Prophetac

ſzerelmes Fianac lelke altal, hogy nem czac ſzanckal, hanem ſziuünknec benne valo tellyes edeſſegeuel aldhaſſuc es diczerheſſüc ö felſeget, minden lelki es teſti iouaiert, moſt es mind öröcke, Vgy legyen.

IMADSAG.

VRIſten mi meñyei ſzerelmes ſzent Atyanc, halat adunc mi teneked, Hogy mikeppen az puztaban az te ſzent Fiadnac az *IESVS* Chriſtuſnac altala, vgy mint Negy ezer embert hęt kenyerrel es egy keues hallal meg elegitel, azonkeppen minketis minden ſzükſegünkben ęltetſz es taplalſz. Kèrünkis tegedet, vilagoſits meg az mi ſziueinket az te ſzent Lelkednec altala, hogy eſmerheſsüc az te mi hozzanc valo io tetedet, Es tauoztaſſuc el az telhetetlenſeget, es ez vilagi ęletünkröl valo ſzorgalmatoſſagot, es kereshеſſüc mindennec elötte az te ſzent orſzagodat, es annac igaſſagat, Es èckeppen ęluen, az te ſzent Fiadnac altala vehеſſüc az öröc bodogſagot. Ki te veled es az ſzent Leleckel egyetembe, ęl es wralkodic, mind öröckön öröcke, Vgy legyen.

VTOLSO ENEC: *Segitſegül hiwiüc &c.* ¶ *Adgyunc halat &c.*

NYOLTZAD VRNAPI EVANgeliom, ſzent Haromſag naputan.

¶ *Az hamis Tanyitoknac el tauoztataſarol: Az igaz Tanyitoknac tiztekröl: Es az hizonnyaba valo Kereßtyenſegröl.*

ENEKLESROEL.

¶ *Oh mindenhato Iſten &c.*
¶ *Szent Dauid Propheta eneklö &c.*
¶ *Mi Atyanc ki vagy mennyekben &c.*
¶ *Emlekezzel meg WR Iſten &c.*
¶ *Mindenhato WR Iſten ßiuünc röteg &c.*
¶ *Hala adaſunkban rolad emlekezünc &c.*
¶ *Halgaſd meg moſtan felſeges Iſten, &c.*
¶ *Adgyunc halat mindnyaian &c.*

AZ TANVSAGOKROL.

SVMMATSKA.

AZ mara rendelt Euangeliomban ſzol Iduözitönc à Hamis Tanyitoknac el tauoztataſarol: Azoknac Iuh es Angyali ſzin mutataſokrol: Es az alatt artalmas Farkas voltokrol: Es az ö Gyümölczekröl az honnet meg eſmerteſſenec: Es minden kep mutatoſagnac el tauoztataſarol. Kiböl meg tanulhattyuc, Mi legyen az Igaz, es à Hamis Anya ſzent Egyhaz: Az Igaz es Tettetes Kereztyen: Es mi legyen az igaz es az hamis Tanyito: Es mi legyen az tizta ſzent Iras, az kitül kell függeni az tanyitoknac, es az Anya ſzent Egyhaznac. Melly Euangeliomot irt meg ſzent Mathe, az ö Euangeliomi könyuenec Hetedic reſzeben.

MATTHÆI VII.

a: Igen nagy ouakel mindennec az hamiſſag ollen vigyazni.
b: Az Iuh ruha, ſoc ßep ßin mutatas.

MEG *a* oyiatoc magatokat az hamis Prophetaktul, *b* kic Iuhoknac öltözetiben iönec ti hozzatoc, belöl kedig *c* ragadozo Farkaſoc. *d* Az ö gyümölczekröl eſmeritec meg öket. *e* Vallyon ſzedne-

c: Az Farkas melly artalmas az baranyoc közt, olly az hamis tanyito az emberec közt. *d: Az io Tanyitoc gyümöltſi az, ki à Pœnitentiat es bünnec hoczanattyat igazan predikallya. Ezekben foglaltatic az egeß Catechiſmuſis.* *e: Mind ßemede*

ſzedneke az Tőuiskről ſzőlőt? Auagy az Boytorianrol fűgeket? Azon keppen minden io fa, io gyűmőltſet teremt, de à gonoſz fa, gonoſz gyűmőltſet teremt. Az io fa nem teremt gonoſz gyűmőltſet, ſem az gonoſz fa io gyűmőltſet nem teremt: *f* Minden fa az melly io gyűmőltſet nem teremt, ki vagattatic, es az tűzre vettetic. Ezokaert az ő gyűmőltſők ről eſmeritec meg őket. *g* Nem minden megyen bę mennyeknec orſzagaba, à ki mondgya eñekem, wram, wram, De az, à ki akarattyat teſzi az en mennyei Atyamnac. Sokan mondgyac ennekem azon à napon, wram, wram: Nemde az te Neued altal prophetaltunke? Nemde az te neued altal űztűnke őrdőgőket ki? Nemde az te Neued altal czelekedtűnket czudakat? Es ackoron vallaſt teſzec ő nekic: Soha nem eſmertelec titeket, Tauozzatoc el en tűlem mindnyaian, kic hamiſsagot czelekeztec.

g: Sem ßep neuezet, ſem ſoc bőlts tanyitas, ſem nagy czuda tetel, nem eleg az igazan valo tanyitaſra, es az igazan valo meg tereſre.

delis, ßaddalis meg erezhed à io es gonoß gyűmőlczet. Igy vgyan erezueis meg eſmerhed az ki bekeſegedre vagy veßedelmedre valot tanyit. De vigyazas, tanulas, es kőnyőrges kell rea.

f: őrőc tűz helyec, az kic hamiſat tanyitnac, es tanulnac.

RőVID ERTELME.

FElőtte nagy dolgoc foglaltatnac bę az mai Euangeliomba. Kire męlto volna hogy mind nagy kitſiny, mind ez egeſz vilag felnyitna, ſzemet fűlet. Kibe tanyit *IESVS* Iduőzitőnc: Az hamis tanyitokrol: azoknac iuh ruhaiokrol: Es az alatt rőttenetes farkas voltokrol: Es tanyit az hamis es igaz Tudomannac gyűmőlczeről. Hogy az hamis Tudomanybol igaz Pœnitentia es igaz hit nem lehet. De az Igaz tanyitas altal, az igaz Pœnitentia es Hit neuekedic, az altal ſzent Lelec adatic, az ember wyionnan ſzűletic, az Iſtenbeli bekeſeg es őrőm meg ereztetic, az bűn, az őrdőg, az halalal ellen batorſag es erő adatic. Ezekbből mint az io fat io gyűmőlczeről, meg eſmerhetni es vgyan meg érezhetni az io Tanyitonac io tanyitaſat. Viſzont mint az vad almat, kőkent meg eſmered es meg érzed, melly izetlenec, az mérget meg érzed, hogy meg ől ha mèzzel elegyis, Igy meg érezheti lelked az hamis tanyitaſnakis artalmat. It azert *IESVS* Iduőzitőnc mindnyalunkat felőtte igen erőſſen int, es vgyan paranczollyais, hogy à hamis Tanyitokat el tauoztaſſuc. Kikről nagy ęrtelemmel aztis mondgya: Hogy noha Iuhoknac ielentic magokat, de minden ragadozo Farkaſoknal artalmasbac. Kic akar mint mutaſſakis iuh voltokat, mind az altal az ő gyűmőlczőkről meg eſmerhetic őket az ellene vigyazoc, Azert mind az Tanyitoc, mind az tanuloc intetnec az igazan valo meg tęreſre, es az kep mutatoſſagnac el tauoztataſara, Hogy męg moſt ideien, minden, igaz pœnitentia es igaz hit altal tęrien az WR Iſtenhőz, Mert az itelet napian czudalatos igaz latas lenne. Ez rőuideden Summaia az mai Euangeliomnac. Kiről nyiluabbannis ier ſzollyunc.

MONDOC Chriſtus wrunc felőtte igen nagy vigyazaſra int à mai Euangeliomba, hogy minden meg laſſa, hogy à mit tanyit es tanul, az igaz legyen. Az Igaz tanyitas kedig mi legyen, azt az mai Euangeliom előttis ő maga meg predikallotta, Midőn az Tiz paranczolatot, az Hit agazatit, es az Imatkozaſt tanyitana, Kiknec rőuid Summa iat ezbe rekeztette, Hogy az ő Neuebe Pœnitentiat es Hitet predikalnanac. Moſt immar arra tanyit, hogy az alnoc es tettetes hamis Prophetac, hamis Tanyitoc es magyarazoc miatt, ſemmi ſzinuel, ſemmi kep mutatoſſaggal el ne ſzakadnanc attul, à mit Iſten ſzent Fia altal nekűnc hirdettetet, kiket az vigyazo hiuec az ő gyűmőlczekről megis eſmerhetnenekis. Az tanyitaſnac kedig gonoſz gyűmőlcze, az hamis tanuſagis, es azbol ſzarmazo iſtentelen rőttegeſec, es iſtentelen ęletec. Ezeket az vigyazo hiuec kőnyen meg eſmerhetic, mint az fat az ő gyűmőlczeről, Igy az igaz es hamis tanyitotis az ő tanyitaſanac es magyarazattyanac beſzederől, Mert mint midőn latod hogy valamelly fa fűget, ſzőlőt, es egyeb io gyűmőlczet teremt, Es ha meg koſtolod meg eſmered es meg érzed hogy ęletedre valo: Igy midőn hallod hogy valaki azon es vgy tanyittya mint iſten ſzente ſzent Fia altal, meg eſmered es meg erzed à ſzent Le-

Az hamis Prophetac

Leknec czelekedetiből, hogy az à tanyitas igaz, io, es vigaztalaſodra, ęletedre, es idüſſegedre vagyon. Viſzont valaki külömbet tanyit es magyaraz, hogy nem mint az WR *CHRISTVS*, elmed meg eſmeri, hogy nem io hogy hamis, Es az ſziued meg érzi hogy nints nyugodalmodra, nints örök ęletedre. Ez vgyan Iſteni rendeles, hogy à mint à ſzölö, fűge, es egyeb io ęlesſeg ęlteſſen, Igy az ö ſzent Fiaban valo tanuſagunc öruendezteſſen hathatos keppen, Es viſzont mint az vad almat, kökent érzed, hogy à ſzadat viſza vonſza, es izetlen: Igy az hazug, hamis, örögi tudomant meg érezzec à hiuec hogy veſzedelmekre valo. Mondom, à kinec ſzaia izi vagyon, mind az kettöt meg érzi: Igy az kibe az *CHRISTVS* Lelke lakozic, mind az kęt fęle Tudomant meg eſmeri. Mondom azoc meg eſmeric es meg érzic, az kic vigyazaſſal tanullyac à Chriſtus Euangeliomiat, es imatkoznac annac igaz ę telmeiert, es ſegitſegül arra ſz: Lelket kérnec. Pelda az *Eunuchus Actor:* 8 es az *Cornelius Actor:* 10 amaz Philepnec, imez Peternec tanyitaſara bizonyos ſzent Lelket vönec, es valoſaggal wyioñan ſzületeteneC.

Galath: 3.

Szent Paüs az Galatabelieknec ezt mondgya felül hogy nem az Töruennec predikallaſa altal, hanem az Euangeliomnac hirdeteſe altal vötte à ſzent Lelket, kibölis meg eſmernec, kic legyenec igaz es hamis Apoſtoloc. Azert mijs illy keppennis koſtolgaſſic az Tanyitoknac magyarazatyokat, hogy az ö tanyitaſoknac gyümölczebölis tegyünc ítéletet roloc, öſzue vetuen az ö tanyitaſokat Chriſtus tanyitaſaual, es arra ſz: Lelket kérnenc ſegitſegül. Ide valo à ſzent Palnac imez mondaſais, hogy az Iſten orſaga nem etel, ſem ital, az az, nem külſö tetretes ſzentſeg, Hanem valoba meg érzö Igaſſag, bekeſeg, es ſzent Lelekben valo öröm, Imez biztataſais ide valo: Az ſzent Lelec tanubizonſagot teſzen à mi ſziuünkben, hogy Iſtennec fiai legyünc, *Roman:* 8. Ez egyic az kire intetünc es tanyitatunc ma, hogy ha rea vigyazunc, meg valazhattyuc az igaz Tanyitot az hamiſtul, akar melly alnokul tetteſſekis magokat.

Roman: 14.

Kep mutataſt mind nekitanuſ taſſon.

I OVABB A mindnyaian, mind Tanyitoc, mind halgatoc, erreis intetnec it, Hogy meg öyine magoc tettetes kep mutato kereztyenſegtülis. Mert azt mondgya az Wr mind az Tanyitoknac, mind az tanuloknac, *Hogy nem minden megyen be mennyeknec orſagaba, az ki mondgya ö niki, Wram, Wram. Harem az ki akarattyat teſzi az ö mennyei Atyanac. Sem eleg az ö neueben igazanis tanyitani, Es czudakatis czelekedni, A mint az ítelet napian ſoknac effeleknec kezdi mondani: Soha nem eſmertelec titeket, Tauozzatoc el en tülem kic alnokſagot czelekeztec.* Röttenetes ſzoez: Ertelme imez: Noha moſt az igaz hiuecket öſzue elegyednec ſoc kep mutato Hypocritac: De az itelet napian ſemmi ſzin, kep mutatas ſem az Tanyitokban, ſem az tanulokban nem haſznal, Hanem czac igazan valo meg tęres. Ielent azert it Chriſtus Wrunc, mind az tanyitoknac, mind az tanuloknac, hogy nem az külſö ſzin mutatasban á az igaz paſztorſag, ſem az igaz kereztyenſeg. Mert ſoc keppen ſzâualis, ſziuelis mondhatni ötet wranac: Egy felöl az kic wrallyac, mas felöl azonoc ſzidalmaz hattyakis, mint à kic neuezic ö Chriſtuſoknac, ö Ieſuſoknac, es annac tęrdet feiet haytnakis, Es mint kic az ö paranczolatit, az ö Euangeliomiat, az hit agazatit mondgyac es tanyittyac, de czac külſö keppen, es kic az ö neuebe ſoc tizteleteket ſzerzenec, Oltart, kepeket, papi öltözeteket, Templomot czinaltatnac, aldoznac, Miſet mondnac, ſoc enek leſeket, hoſſzu imadſagokat bömbölnec, bolczot hirdetnec, babonas imadſagokat mondnac, auagy olly imadſagokat, kiket ha ezrendö altal mindennap el mondanal, annac ęrdeme altal egy nihany magaddal lelkedet Purgatoriombol ki mented: Es ſoc töb lelki teſti haſznot nyerhetſz, à ſzent aſzonyoknac auagy ſzentfirfiaknac Papatul rendelt imatſagokat ha el mondod. Ezec nagy aitatoſſagnac ſzine alatt rendeltettec, kikbe à Chriſtus ſoc helyen wroknac neuezteric, De maga röttenetesen vele meg czufoltatic, mint Herodeſis Barſonyba öltözteti, Es mint Pilatus es az aſzonyoc, ſzanyac, ſirattyac, es mint Pilatus ſzolgai töuiskuel koronazac, tęrdet feiet haytnac, Chriſtuſnac neuezic, Auagy mint Caiphas es Papa Concilliomo tgyülest hirdettet, es annac neue alatt ellene valot ſzereznec. Effęle ſzem feny vezteſec az Chriſtus neue alatt ſoc alnokſaggal lehetnec. Söt vgyan igazan hirdetnijs az ö igeiet, nem eleg, Ha az mellet az ö paranczolatibol igaz pœnitentiat nem veſznec, igaz hitet nem köuetnec, ö hozza vgy nem ragazkodnac, mint amaz meg keſeredet Toluay, Zacheus, Peter, es Magdolna, Hanem az ö neue alatt ötet ei kerülic, mas fęle ęrdemet bünöc boczanattyara keresnec,

Auagy

Auagy testi batoroc, az bůntůl nem iszonyodnac, az Christus neue alatt az bůnben hizelkeduen azban heuernec, Mind èffęlec meg hallyac, Tauozzatoc el en tůlem, kic alnoksagot czelekeztec. Ez rôuid ęrtelme az mai Euangeliomnac. Kibôl imilly nagy dolgokat tanulhatunc: Mi legyen az Anya szent Egyhaz: Kic legyenec az wyioñan szůletet hiuec: Mi legyen az igaz Tanyito: Ec mi legyen az szent Iras. Kikrôl most igen rôuid szoual im szolokis. *Tanusagi.*

Az *ANYA SZENT EGYHAZ* kereztyeni szent Gyůlekezetet, melly à Prophetaknac es Apostoloknac tudomanyaual az Christuson fel epitetet, Az Sacramentomockal igazan ęl, Es az Istent hitbôl es io lelki esmeretbôl igazan tizteli. Kinec kůlsô tarsasagaban meg maradnac az Hypocritakis, mind vilag vęgezetig: De az Iteletkort el valaztatnac. Es czac az wyionnan szůletettec vitetnec Isten orszagaba, *Az Anya szent Egyhaz meg da*

Az *WYIONNAN SZWLETTEC* kedig azoc, kiknec romlot termeszetec meg wyiult az Isten kegyelmebôl az Christusert, az igenec, az Sacramentoknac, es à szent Leleknec altala, ez vęgre hogy wy teremtet allatoc leuen, szolgallyanac ô neki szentsegben es igassagban, Ezeket mindennap gyůytôgeti Isten mind ez egesz vilag szerte, az igaz Tanyitoc altal. *Az Wyionnan*

Az *IGAZ TANYITO* kedig Istentůl rendeltetet szômely, az igenec igazan valo hirdetesere, es az Sacramentomoknac szolgaltatasara, à mint meg iratta az szent Irasba. *Az igaz Tanito.*

Az *SZENT IRAS* kedig Az Istennec meg iratot Igeie à Prophetac es az Apostoloc altal, az Anya szent Egyhaznac Epůletire es Tanusagira. Ezeknec igaz ęrtelmibe fog mind az egesz mai Euangeliom, Kikrôl az Tanusagokban tôbbet szollyunc. Most lassuc az igeknec nyiluab magyarazattyatis, kibôlis vegyůnc ęrtelmet ezekrôllis tôb szůkseges Tanusagockal egyetembe. *Az szent Iras.*

Nyiluab Magyarazattya.

¶ *Igy kezdetic à mai Euangeliom:* Meg oyiatoc magatokat à hamis Tanitoktul.

AZoktul hogy meg oh assuc magunkat, Elôszer szollyunc az igaz Tudomanyrol.

Ez Euangeliom elôtt szent Mathe *Matth: 3.* azt iria, Hogy az Isten az ô szent Fiat az ęgbôlis aianlotta volna, hogy ôtet halgatnuc. Masuttis az Iras ô rola ez bizonsagot teszi, *1. Ioan: 4.* Hogy az Istent senki nem latta, Hanem az Atyanac Fia, ki az Atyatul iôtt hozzanc, es ô mondotta meg nekůnc, mind szômelyet, mind akarattyat. Oe azert Istentůl adatot Iduôzitônkis, Mesterůnkis leuen, ez Euangeliom elôtt aztis meg irta szent Mathe, mint magyarazta meg rôuideden fô fô Czickelit az Kereztyeni Tudomannac. Immar most arra int, hogy valaki kůlômben tanyitana, az, hamis tanyito volna. Mostis, ez minden io es igaz Tanyito dolga: Hogy meg mondgya az igazatis, es meg mutassa az hamissatis. *AZ KERESZTYENI TVDOMANY* kedig, az kire Christus wrunc tanyitot rôuideden, mind meg vagyon az Catechimusbannis, à mint kôztůnc az kis gyermetskekis tanullyac. Elôszer à Tiz paranczolatot. Masodszor à Hitnec agazatit. Harmadszor az Imadkozast, à Mi Atyankot. Negyedszer az kęt Sacramentomokat, az az, à szent Iegyeket, à Kereztseget es az Wrnac Vaczoraiat. Ezeket valaki vgy tanullya meg mint Christus wrunc magyarazta è mai Euangeliom elôttis, szent Mathenac ôtôdic, hatodic reszebe, es masuttis, Az, ha rea vigyaz, es szent Lelket kér, akar firfiu, akar aszony, akar iras oluaso, akar egyůgyů tanulo parazt, meg itelheti ezekbôl, ki tanyitson igazat, es ki tanyitson hamissat. Mert minden hamis tanyito, Tôrôc, Sido, Papas, Eretnec, vagy az Tiz paranczolat ellen, vagy à Credo ellen, vagy à Mi Atyanc ellen, vagy à Kereztseg ellen, es az WR Vaczoraia ellen tanyit. Azert most ier lassuc czac rôuideden, Christus wrunc mindeniket mikeppen magyarazta, es oztan azbol tegy iteletet akar kirôlis. *Az igaz Tudomanyrol.* *Summaia Negy rendbeli Keresztyeni tudomanac* *Matth: 5.*

Az *TIZ PARANCZOLATOT* Christus wrunc igy magyarazza szent Mathenac ôtôdic reszeben, Hogy à ki czac meg haragudnekis ok nekůl, vagy meg szidna *Az tiz Paranczolatrol.*

Az hamis Prophetaknac

maſt, gyolkos az, es az pokol tűzre kőteles. Ha ki czac ſzemeuel tekinteneis buia keuanſaggal maſra, parazna az, es fértelmes Iſten előtt, Ez két paranczolatbol meg értheti à többibennis melly nagy tökelletes tellyes ſzentſeget keuannyon Iſten *Matth: 22.* Es hogy minden ember köteles őrőc karhozatra, mert egy ſints ki mindeniket minden nap ſoc keppen meg nem törne, még az wyionnan ſzülettekis, Egyebec kedig czupa azon merő bűn es atoc alatt vadnac, Melly paranczolatnac tellyes bértelmeről, Ez előtt harmadic Euangeliomnac magyarazattyaban ſzoltunc, Teis laſd meg azt iſmet. *folio 446.* el kezduen.

Ioan: 3.

Az Hit agazatirol.

AZ *HIT AGAZATINAC* Summaiat meg magyarazza ſzent Ianoſnac harmadic reſzebe Nicodemuſnac, monduan: Vgy ſzerete Iſten ez vilagot, hogy az ő egyetlen egy Fiat adna érőtte. Kiről ſzent Mathenalis az paranczolati magyarazaſa vtannis igy ſzola: Hogy ő azert iőtt, hogy az mentűl leg kiſſebic keuanſagatis az Törueunec érőttűnc be tőltſe. Es ſoc helyen ezzel biztat, hogy az ki ő benne hiſzen, őrőc élete leſzen.

Matth: 5.

Az Imatſagrol, Matth: 6.

IMADKOZASVNC kedig mint legyen, arrais meg tanyita mingyart vgyan ott ſzent Mathenac hatodic reſzeben, hogy imigy imatkozzanac: Mi Atyanc ki vagy mennyekben, ſzenteltteſſec az te neued &c. à mint tudgyatoc az többit ezeknec. Minden imatkozaſunkban kedig küllő keppennis mint tartanuc magunkat, Azonkeppen midőn alamiſnat adunc, midőn böytőlunc, imatkozunc, es egyeb iokat czelekeſzűnc, vgyan ottan meg tanyita azokrais, hogy ne külső ſzinuel, hanem belső áitatos alazatoſſaggal lennenec.

Ket Sacramentomokrol.

TOVABBA Iſzerze két küllő bizonſagotis, à Kereztſeget, *Matth: 28.* Es az WR Vaczorait. *Matth 26.*

A Kereztſegről

AZ *KEREZTSEGBEN* meg hagya, hogy minden hiuec meg moſodnanac vizbe, Atyanac, Fiunac, es ſzent Lelecnec neuebe, annac bizonſagara, hogy az Atya, ſzent Fia vereuel meg tiztitot, es ſzent Lelkeuel meg ſzentelt, Melly meg tiztitaſt es meg ſzenteleſt, ott az kereztſegben elis kezdet, es ahoz kapczolta, à ki azt el fogta hituel.

Az Vaczorarol.

AZ *VACZORABAN* aianla nekűnc érőttűnc ſzenuedet teſtet veret, hogy az kenyernec es bornac ſzőmelye alatt ennenc es innanc azokat igen gyakorta, az ő halalanac emlekezetire, es vgyis gyarapodnanc ő benne.

Ez *MINDEN* Tanyitaſanac rőuid Sumaia, kit az apro gyermeczkeknekis tudnioc kell, kiket Chriſtus wrunc igen rőuid ſzoual tanyitot, *Quia ſimplex eſt veritatis oratio.* Mert keues ſzo kell az igaſſagnac ki mondaſara. De az kic ezeckel ellenkeznec, ſoc keppen himezic hamozzac. Ezeket meg értuen, Chriſtuſnac mi volt igaz tanyitaſa, Ezből meg érthed mit akara mondani.

Meg oyiatoc magatokat az hamis Prophetaktul, kic iuhoknac ruhaiba iőnec ti hozzatoc, de belől ragadozo farkaſoc. Az ő gyűmölczekről meg eſmeritec őket Ezeket mind igenkent ier tanullyuc meg.

Hamis Tanyitoc kiczodac.

ELőſzer ez igekbe arra int, hogy valaki az elő ſzamlalt tanyitaſatul külőmbet tanyit, az, ha Prophetanac, auagy Apoſtolnac, auagy Angyalnac mutatnais magat, de hamis czalard tanyito volna, *Galath: 1.* Es olly artalmas mint az ragadozo farkas volna. Kiknec röttenetes artalmirol, es Iſten miert engette közinkbe iőni, ezekről touab ſzollyunc. Moſt *MA* ſodſzor imez inteſtis: *Meg oyiatoc magatokat,* vegyűc eſzűnkbe: Hogy it ſenkit ki nem veſzen, Hanem mindent int, hogy iduőſſegere vgy vigyazzon, hogy az igazat az hamiſtul meg tudhaſſa valaztani. Senki kedig nem mentheti azzal magat, hogy nem tudna magat őyni, Mert am meg halluc, hogy olly röuid ſzoual es olly könyű magyarazattal telentette ki Iſten ſzent Fia altal minden akarattyat az Tiz paranczolatban, az Hit agazatiba, az Mi Atyankba, az két Sacramentomokban, hogy ha azokat meg tanullya, gyakorta el mondgya, es roloc gyakorta gondolkodic, akar melly parazt egy ügyűis meg eſmerheti ottan, melly reſzeuel ellenkezic az hamis tanyito. Tehat mind firfiu, aſzony, mind kiſiny es nagy, mindennap el mondgya, es nagy vigyazaſſal előtte forgaſſa az Chriſtus tanyitaſanac Summaiat. Es ha kit hallananac hogy mas keppen tanyit, azt el tauoztaſſac, az ellen minden keppen fel fegyuerkeduen mint egy ragadozo farkas ellen ſzemben ſzallyanac, es ellene tuſakodgyanaac, ki-

Mindennec kell magat oyni à hamis tanyitoktul.

be Iſ-

be Istentis szüntelen hiwiac segitsegül. *RAKVA* kedig mostis ez egesz vilag, kic vagy meg vetic, vagy visza magyarazzac azokat, nem czac az Tőrőc, Sido, Papasag, de minden egyeb kőztis soc visza magyarazoc tamadton tamadnac. Kikről az egesz sz: Iras, az Prophetac, Christus, es az Apostoloc mit mondtanac, arrol touab szollyunc az ęrtelmeseknec. Most czac az iffiakat tanyitom, mint esmerhessec meg őkis à mai Euangeliom szerint, kic legyenec igaz es hamis Tanyitoc. Erről ma igy szola Iduőzitőnt: *Az ő gyümölczőkről meg esmeritec őket*. Ezből lassuc meg miczoda gyümölcze az igaz tanyitasnac, es az hamis tanyitasnac. It azert szollyunc minemű iduősseges epületünc legyen az Tiz paranczolatnac, az Hit Agazatinac, az Imadkozasnac, es az Sacramentomoknac igaz ęrtelmiből. Viszont melly nagy romlasunc legyen azoknac hamis ęrtelmiből: Es hogy azokbolis, mint az fat az gyümölczitől meg itelhettyüc, mind az igaz, mind az hamis tanyitot, mondoc ezekről ier szollyunc harmad rendben. Az ki vgy tanyittya es tanullya az Tiz *PARANCZOLATOT* az mint Christus wrunc tanyitot rola: Hogy azbol az Istennec io erköltsünkre valo akarattyat meg ęrti Azokban valo soc fogyatkozasat bannya, Es azokra vezęrlő szent Lelket kér: Effęle napon kent epül mind ezekben, Erről pelda Dauid, Zacheus, Magdolna, szent Peter, szent Pal, es minden szentec. Az ki vgy tanullya az *HIT AGAZATIT*, hogy azokbol meg esmerie az Atyat, Fiut, szent Lelket, Es fel indittya sziuet az Atya előtt valo kőnyőrgesre, szent Fianac ęrdeme altal, ennec szent Lelec adatic, bűne boczanattyanac el hitelere, es ez bizonnyal varia fel tamadasat, es őrőc ęletet. Az ki azokat kéri az Atyatul szent Fia neuebe, az mellyet az ő *IMATSAGABA* rekeztet, Azokat megis adgya bizonnyal, à mint ő maga fogatta *Ioan: 16.* Az ki hiszen à Iesus Christus vęre meg tiztitasaban, es ez hitben meg *KEREZTELKEDIC*, es az hitet őrzi, es meg tartya sziuebe mind vęgig, Iduőzül bizonnyal. Az ki ęl az WR Christusnac Vaczoraiaual ez hittel, hogy az ő teste vęre erőtte szenuedet, Az, egy testtè vęrrè leszen Christussal, es meg erősődic hitiben, annyiual iobban, houa gyakrabban ęl vele. *RŐVIDEDEN* az igaz Tanyitonac ez harom fő tizti, Hogy az parantzolatnac igaz magyarazattya mellet minden embert mindenfęle bűnről fedgyen es kathoztasson szőmely valogatas nekül, nem czac az tzegeres bűnőkről, hanem az bennünc fogantatot bűnrőlis. Mint Kereztelő Ianos nem czac az kősseg kőzzül valo feslet ęletüket, hanem az akaratos Phariseusokatis, es męg az Kiralytis paraznasagaert szemtül szembe mindennec hallasara meg fedde. Masodszor à meg tęrteknec bizonnyal hirdesse, czac egyedül az Isten Fianac, az Iesus Christusnac halalanac ęrdeme altal bűnőc boczanattyat: Az ő benne bizot hitinec erősitesere meg kereztellye az viznec mosasaual: Es ęltesse az Christus Vaczoraiaual. Harmadszor incze őket szüntelen valo vigyazasra, tanulasra, imatkozasra, hogy szent Lelket veuen, wy kereztyeni ęletbe diczőitessec altaloc az WR Isten szem latomastis. Ez minden io tanyitonac tizti Ez Gyümölczőkből meg esmerheted az igaz tanyitot, es magadatis ha igazat tanulszé. Mert valaki igy tanyit es tanul, èffęle ember bűne miatt mind vntalan alazatos leszen, es az alatt vntalan nyőg: De az Iesus Christus ęrdeme altal őruendez lelke es naponkent tellyesedic szent Leleckel, ki bizuast kőnyőrőgtet, ki minden esetiből felis kőlti, ki altal vntalan vilagoskodic, vntalan vigaztaltatic, Istenben édeskedic, benne minden oltalmat, bűn, őrdőg, halal ellen talal, vęgre diczősegesen fel tamad, es mind őrőcke ęl. Ezec az io tanyitasnac gyümölcze. Az ki kedig *HAMISSAN*, Tőrőc, Sido, Phariseus, Papa modgyara tanullya az tiz paranczolatot, Mint ha az ő kicziny ereieuel nagy reszet annyira be tölthetne, hogy az altal meg igazulna, auagy az, tars lenne az meg igazulasban, Effęle, magaban fel fuualkodic mint amaz Phariseus, *Luc: 10.* Es az WR Iesus Christus halalat semmiê teszi. *AZKI* el teuelyedic à Hit agazatiba, az Imadkozasba, az Sacramentomoc ęrtelmibe, Es azokat vagy mindenestül meg veti, mint az Sidoc, Tőrőkőc, vagy czac ręsz szerint valamellyiknec hamis ęrtelmet vakmerőkeppen rontani igyekeznec, mint az Papasoc, es soc fęle eretnekec, Ezekben az Christusban valo Hit, melly szeretet altal czelekeszic, meg holt, es azert hitetlensegec miatt az Christus nekül leuen, merő bűnben, atokban, es őrőc halalban maradnac, kic szent Lelec nekülis leuen, az szin mutato ęlet mellet soc ezer baluanyozasba, ba-

Gyümölczi az igaz tanyitasnac.

Gyümölcze à hamis tanyitasnac.

Az hamis Prophetaknac

ba, baiolasba, keuelyſegbe, gyűlőlſegbe, gyoikoſſagba, Soc fęle fértelmes, tiztatalan, hamis iſtentelen ęletben, Es ſoc ſzantalan ördögi furdalaſokban, vęgre ketſegben, es őrőc karhozatban eſnec. A mint ezec ki tettzenec ſzem latomaſtis, mind Sidoc, Tőrőkőc, Papaſoc, es tőb el teuelyedet hamiſſac kőzőtt. *DE* az hiuec akar mint hankodtaſſanakis, mindeneken győzedelmet veſznec az Chriſtusban valo igaz hit es ſz: Leleknec ereie altal. *TEHAT* Chriſtus wrunknac imez mondaſa ſzerint: Az ő *GYIWMŐLCZŐKRŐL* meg esmeritec őket, ez elő ſzamlalt édes es keſerű győmőlczőkről, kőnyű az Tanyitoc kőztis meg eſmerni az igazat, annac, à ki rea vigyazuan gyakran mind kęt fęlet meg koſtolgattya, Es à ki ſzent Lelec altal vezęrlettetic, az Iſtennec igeienec tanyitaſa ſzerint. *Nemde (mond Chriſtus Wrunc) ßedneke az tőniskről ßőlői, auagy à Boytorianrol figet? Minden io fa io gyűmőlczet teremt, minden gonoß fa kedig gonoß gyűmőlczet.* az az, akar mint tetteſſekis az hamis tanyitoc igaznac es iamboroknac magokat, De az ő hamiſſagoknac es gonoſſagoknac ki kel fakadni: Mint, akar mely ſzep ſziynű gyűmőlczetis teremtſen à gonoſz fa, mihelt meg harapiac, meg eſmerí męg à gyermekis, hogy annac az faia gonoſz: Igy ſoha olly baranyi, olly Angyali olly ſzent ſzint nem mutogathat az iſtentelen el teuelyedet tanyito, hogy ha az előtt tanultad az Iſtennec igaz igeiet, bár czac gyermec modra mint az Catechiſmusbañis vagyon, es ha rea vigyaſz, Iſtennec az mellet kőnyőrőguen, igen kőnyen meg itelheted minden hamiſſagat es alnokſagat. Sodoma Gomorra helyet Aſphaltites tonal (kiről Salomonis emlekezic) igen ſzep ſzinyű almac teremnec, de belől hamuual, kénkőuel, méreggel rakuac, Illyec az kep mutatokis, à mint Chriſtus wrunc az Phariſeuſokat feſtet koporſokhoz, *Mat:* 23. es ſzent Pal feieritet falhoz *Actor:* 23. haſonlittyac. Az ſzin mutatas kedig, mind Tőrőkbe, Sidokba, Papaſokba, Eretnekekbe, es mind ez egeſz vilagba, ſzantalan: Czac kőztűnkis nemelly bőlczeſegenec mutogataſaual, nemelly nagy méltoſagos tiztiuel, nemelly nagy ſzentſeg mutogato ęletiuel, es ki egyuel, ki maſſal igyekezic ſzepiteni hamis tanyitaſat: De ſoha olly igen bőlts, rauaſz, auagy kep mutato tetteteſſeg nem lehet, kit az vigyazo Kereztyen az Chriſtus igeieből meg nem eſmerhet, Ha, nem czac olly ſzint mint à Tőrőc, es Papas Baratoc, Ieſuitac, es à maga hanyo bőlczelkedőc, mutogatnanakis, de ha ollyat mutatnanakis, hogy ſzinte Prophetanac, Apoſtolnac, es Angyalnac tettzenekis, ſzent Pal azt iria hogy atkozot legyen, ha kűlőmbőz à Chriſtus tanyitaſatul, *Galath:* 1. Kérlec azert erőſſen tanuld az Chriſtus igeiet, Es azbol legyen ara nagy gondod, hogy meg tudhaſd valaztani attul, à ki aztul kűlőmbőz. Ha gyűmőlcződet es ſzad izit meg tudod valaztani, Es ha barmodat Farkas ellen, Es ez vilagi ęleted, toluay, lopo, rablo, tűz, męreg ellen erős vigyazaſſal oltalmazod, Menyiuel inkab ſzűkſeg az leleknekis őrőc ęletet oltalmazni. De erről touab ſzollyunc, az Iſten igeie melly igen ſerkengeſſen bennűnc mind az kettőre, az Iſten igeienec igazan valo tanulaſarais, es az hamiſſagnac el tauoztataſarais. Kiből meg ęrthettyűc, hogy ezbennis az mi ęletűnc vigyayas, es vitezkedes, Es bodogoc kic magokra vigyaznac, Viſzont iay az gond viſeletlenőknec, mind az hamis tanyitockal egyetembe. A mint maſis ielente ezeketis Chriſtus wrunc, midőn az hamis Prophetakat Ragadozo *FARKASOKNAC* mondgya: Es midőn gonoſz fanac, ki tűzre valo volna. Kiuel ielenti az hamis tanyitoknakis, es az őket kőuetőknekis rőttenetes veſzedelmeket. Ha az é les Arya Anya latna, hogy az Farkas az ő gyermekinec kezęt, labat, feiet, bęlet hurtzolna, véledé mint iſzonyodnec, azt mint huritana? Soc ezerſzer iſzonyub es artalmasb ennel àffęle tanyito, ki el ſzakazt mind gyermekeſtűl czeledeſtűl az ęlő Iſtentűl. Kikről à ſzent Iraſnac bizonſagibol ez vtan ſzollyunc nyiluabban, kic legyenec azoc, Es mint kelleſſec meg eſmerni őket. De moſtis tarcz eſzedbe ezt, hogy czac az Catechiſmuſnac igaz ęrtelmebőlis meg itelheted őket. Imar laſſuc az vtolſo Itelettelis mint fenyegeſſe Chriſtus wrunc, mind az hamis tanyitokat, minden egyeb kep mutatokatis monduan: *Nem minden megyen be mennyeknec orßagaba, à ki mondgya ennekem, Wram, Wram, De az, à ki akarattyat teßi az en mennyei Atyamnac. Sokan mondgyac ennekem azon à napon, Wram, Wram: Nemde te Neued altal prophetaltunke? Nemde az te Neued altal űztűnke ördőgőket ki? Es nemde az te Neued altal czelekettűnke ſoc czudakat? Es ackoron vallaſt teßec ő nekic: Soha nem eſmertelec titeket: Tauozzatoc el en tűlem mindnyaian, kic hamiſſaget czelekeztec.*

Megis az tanyitaſnac gyűmőltſeről, es annac eſmeretiről.

Noha ſoc fele az ßin mutatas, de az Chriſtus igeie mindeniket ki fetegeti.

Rőttenetes artalmi az hamis tanyitaſnac.

Innet mind kęt fęlec, Tanyitoc es Tanuloc igen fel serkennyenec. Hogy az mit Isten tůlőc keuan, éppen minden dolgokra szorgalmatos gondot visellyenec. Az *TANYITO* igen szorgalmatossan igen tiztan tanyitsa az Christus tanyitasanac minden reszet, azba ne keresse az ő maga tiztesseget, hanem az Istenet es az hiuec epůletit, minden bůnt beñec vtallyanac, annac boczanattyaert szůntelen esedezzenec, meg igazulasokat czac à Christus ęrdeme altal variac, szeressec az W R Istent ki őket teremtette, ęltette, es meg valtotta szent Fia altal, őruendezzenec az Christusnac io tetiben, mindenec előtt io hirt neuet visellyenec: Hazoc nepeuel bekesegesec legyenec, es őket Isteni félelembe neuellyec: Tiztac, iozanoc, igaz ęletůc legyenec, kegyes szelid erkőlczůc, es szo fogadoc legyenec: Verekedőc, szitkosoc, reszegesec, keuelyec, kérkődekenec ne legyenec, ez vilagi dolgokba ki tizteket meg keslelne magoc ne elegyitsec, szůntelen imatkozzanac mindenekert, Es minden rendet atyai kegyes sziwel tanyitsanac. Rőuideden, iol vitezkedgyenec, hogy meg őrizzec hiteket es io lelki esmeretyeket. Illy es tőb nemes erkőltsekre tanyita szent Pal Timotheust, 1 *Timoth:* 3. es Titust, *Tit:* 1. Ezeket keuannya Christus wrunkis, midőn azt mondgya: Hogy nem eleg tsac *WRANAC* mondani őtet, nem eleg czac neuezni à szaiaual, es sokat irni, predikalni ő rola, Sőt nem eleg soc czudatis můuelni az ő neuebe: Hanem az Tanyitois, à Halgatois akarattyat czelekedgyec Istennec. Akarattya kedig rőuideden ez kettő, hogy valaki hiszen az ő Fiaban, őrőcke ęllyen, *Ioan:* 3. Es minden magat tudgya szentsegben hordozni, 1. *Tessal:* 4 Azonkeppen vgyan ezekre az halgatokis vgy visellyenec gondot, hogy minden el tauozzec az alnoksagtul valaki az Christus neuet neuezi, 2. *Timoth:* 2.

Az Tanyitonac szorgalmatos vigyazasa ezekben legyen.

Ez ket akarattyara Istennec, mindennec gondgya legyen.

Ezekre kedig czac mostis kemenyen es vastagon soc keppen serkenget imez igekbennis Christus wrunc. Előszer ezzel, hogy az kůlső tiztelet az belső epůletec nekůl nem kedues Istennel, mint nem eleg czac wrnac neuezni à Christust, es nem eleg czac meg mosodni vizbe kiuůl, es az mellet Christus Lelket meg szomoritani, es el ůzni feslet erkőlcz miatt: Nem eleg à Christus Vaczoraiat czac à szaual hit nekůl ennyi: Nem eleg czac halgatni à predikatiot, es nem kőuetni, Nem eleg sokat irni, predikalni Istenről czac szoual, es belől az Istent nem félni, nem szeretni, benne nem bizni, Nem eleg bőlczen ęrteni az Irast, sem eleg iőuendőt prophetalni, igaz ęrtelmet latni, es czudakat můuelni. Mind ezec meg voltac az Israelbe, kic el veszenec à puztaba, 1. *Corinth:* 10. Es meg voltac Balaamba Saulba, Iudasba, Pharaho es Nabuchodonozor almot lattac, Iudas czudat můuelt. Tehat az kůlső tiztelet mellet, minden à belső epůletreis gondot visellyen. Masodszor ezzelis inte ma Christus wrunc, Hogy ha io fanac tartyuc magunkat, io gyůmőlczetis teremczůnc, Ha mondgyuc hogy hiszůc hogy Isten meg igazitot az Christus altal es azt mondgyuc, hogy az ő szent Lelke bennůnc, Tehat à hitnec gyůmőlcze szerint, es à szent Leleknec vezęrlese szerint ęllyůnc, *Roman:* 8. Harmadszor ezzelis inte: Hogy valamelly fa io gyůmőlczet nem teremt, tůzre vettetic. Az mint Kereztelő Ianosis ezt predikalla *Matth:* 3. Es ennec peldazattyara meg atkoza Christus wrunc à Fige fatis, *Matth:* 21. Es peldat monda az kerteszről, ki sokaig varia ha meg iobule à fa, *Luc.* 13. Melly varasrol az Iras soc helyen masuttis tanyit, *Rom:* 2. 2. *Pet:* 3. Negyedszer ezis fel serkenczen, hogy olly tůzzel fenyeget az Iras, ki soha meg nem aluszic, *Esa:* 66. Oetődszer igen siettetis az iras, hogy hamar, most, es ma, siessůnc meg tęrni, *Matth:* 12. *Actor:* 17. *Roman:* 14. *es Hebr:* 3. Hatodszor mind ez kęt fęle szo fel inditson, Eregyetec atkoztac az őrőc tůzre. Es, Iertec el aldottac az őrőc ęletre. Ez legyen rőuid tanusagunc az mai Euangeliomnac igenkent valo magyarazattyabol. Kikről megis ier tanulgassunc nyiluab magyarazattalis.

Mai kemeny serkengetesünc az igazan valo Kereztyensegre.

AZ TANVSAGOKROL:

MEntůl előszer szollyunc az Isten Igeienec igazan valo tanulasarol; Es annac szorgalmatoson valo meg őrzeseről, kiből ohattyuc meg magunkat az hamis tanyitastul.

Masodszor szollyunc az hamis tanyitoknac el tauoztatasarol: Azoknac Angyali szin mutatasokrol: Es az alatt nagy artalmas voltokrol: Es az ő gyůmőlczekről, à honnet meg esmerhessůc;

Har-

Az hamis Prophetac

Harmadſzor kellenec ſzolnunc Minden kep mutatoſſagnac el tauoztataſarol, az az, Az igazan valo kerezteyenſegrôl, Ez mondas ſzerint: Nem minden megyen be menyeknec orſzagaba, à ki azt mondgya, Wram, wram, hanem à ki akarattyat teſzi az en mennyei Atyamnac. De errôl à mit hallanc moſt eleg legyen. Kirôl mind vntalan hallunc az tôb predikatioc kôztis. Laſſuc Elſô Tanuſaginkat.

AZ ELSŐ TANVSAGROL.

Az Iſten Igeienec igazan valo tanulaſarol, es meg ôrzeſerôl.

Summaia az Iſten igeienec.

NInts dragab marhanc, ioſzagunc, kenczûnc, oltalmunc, erôſſegûnc, nyugodalmunc, ôrômûnc, mint az Iſten Igeie. Kit Iſten ô maga adot menyból ſzêt Fiaual egy tembe. Kinec Summaia à Tiz paranczolat, Az hit Agazati, az Mi Atyanc, az Kereztſeg, Es à Chriſtus Vaczoraia, à mint ide fel meg hallanc rôuid magyarazatiual es haſznaiual egyetemben. De azoc be rekeztettec czac ez mondaſabannis Chriſtuſnac, *Ioan:* 3. Vgy ſzerete Iſten ez vilagot, hogy az ô egyetlen egy Fiat adna érôtte, hogy minden valaki benne hinne, el ne veſzne, hanem ôrôc ęlete lenne. Auagy imezbe: Pred kallyatoc az en neuembe pœnitentiat, es bûnnec boczanattyat, *Luc:* 24. Ez kitſiny igec ellen tamadnac minden hamis Chriſtuſoc, hamis Prophetac, minden eretnekec, hogy ez vallaſt rontſac, es à honnat ez erôſitetic, mint az Bibliat, az Tiz paranczolatot kis ſzorit à Chriſtuſra, *Galath:* 3. Es az Hit agazatit, Es az igazan valo Imatkozaſt, es az Sacramentomoknac igaz ęrtelmet. Mellyec mind az Chriſtusban epitenec. De à mint à Satan ezeket minden alnokſagaual, ereieuel, tagiaiual, rontani akaria: Igy Iſten ô magais, ſzent Fiaual es ſzent Lelkeuel, es Iſten félô ſzolgaiual, ſoc keppen ôrzi ezekben az ô vigyazo hiueit. Es nagy ſzepen ki iratta minden akarattyat à Prophetac es Apoſtoloc altal. Az mint à Bibliabol minden megis ęrtheti, kinec Summaia az Catechiſmus. Kikre az ô hiueit mint intſe es ſerkengeſſe, hogy azokat à mit ô elônkben adot, igazan meg ęrtſec, ſzorgalmatoſon ôrizzec, es egeſz ęletyekben kôueſſec, ier hallyuc meg egy nihany bizonſagokbol, Hogy azokbol fel inditſûc magunc az lelki es ôrockè valo vigyazaſrais. Moyſes altal igy ſzol az Iſten, *Deuteron:* 31. Olt aſd el elôttec minden en paranczolatimat, hogy haluan meg tanullyac, es féllyec az ô wrokat Iſteneket, es meg ôrizzec azt. Maſutt illy modotis âd: Hogy meg iriac hazoknac kûlſô belſô aytaia felôtt, Es meg kôſſec wyiokon, *Deuteron.* 6. Chriſtus wrunc kedig imigy kialta egy aſzonnac, *Luc:* 11. Sôt bodogoc kic az Iſten igeiet halgattyac, es meg ôrzic azt. Iſmet mond *Ioan:* 8. Ha az en beſzedemben meg maradtoc, bizonnyara en Tanyituanyim leſztec, es meg eſmeritec az Igaſſagot, es az igaſſag titeket meg ſzabadit. Iſmet. *Ioan:* 15. Ha en bennem maradtoc, es az en beſzedim meg maradnac ti benetec, valamit akartoc kérietec, es meg leſzen ti nektec. Szent Palis igy inti Timotheuſt, 1. *Timoth:* 6. O Timotheus meg ôrizd az te nalad le tett kénczet, Es tauoztaſd el az hiaba valo dolgokrol valo hitſagos czaczogaſokat, es az hamis neuez tudomannac ellenkezô vetelkedeſit, mellyet midôn nekic kôuetnenec, el teuelyettenec az hit melliôl. Iſmet mond: Ha valaki kûlômbezô tudomant kôuet az tanyitasban, es nem adgya magat az mi wrunc *IESVS* Chriſtuſnac iduôſſeges beſzedihôz, es az Iſtenes ęletet tanyito tanyitashoz, az, fel fuualkodot, es ſemmit nem tud, hanem bolondoskodic, à ſoc kérdeskedeſec miatt, mellyekbôl tamadnac viſza fordult vetelkedeſec az emberec kôzôtt. Kiknec elmeiec meg dôgletet. Iſmet mond: 2. *Timoth:* 1. Elôtted tarczad az iduôſſeges beſzedeknec peldaiat es formaiat, mellyeket hallottal en tûlem az hittel es az ſzeretettel, melly az Chriſtus Ieſusban vagyon, Az dragalatos le tôtt kinczet meg ôrizzed, à ſzent Lelec altal, ki mi bennûnc lakic. Effęle inteſſel rakua az ſzent Iras, Hogy à mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac tanyitaſat hallyukis, es meg ęrtuen megis ôrizzûc mi nalunc.

Soc keppen draga az Iſten igeie.

KINEC DRAGA voltarolis ſoc helyen emlekezic az Iras, Mint midôn Peter igy ſzol, *Ioan:* 2. Wram, az ęletnec igeie vagyon te nalad. Mond az Wris *Ioan:* 6. A beſzedec mellyeket en tinektec ſzoloc, lelec es ęlet. Mond Marthanakis *Luc:* 10. Te Martha ſokra vagy ſzorgalmatos, de à Maria iob reſzt valaztot, melly el nem vetetic ô tûle. Es

le. Es nihol az el rôytetet igen draga kinczhôz hasonlittya az ô igeiet. Es mond *Matth: 6.* Gyûytsetec kinczet meñyekben, hol sem rosda, sem moly meg nem eszi, sem lopoc ki nem assac, es el nem orozzac: Es hasonlittya àffęle tarhazhozis, kiben minden fęle ęles vagyon *Matth: 13.* Dauid kiralyis soc helyen minden kéncznel, *Psalm: 119.* minden tanacz adoknal, minden ôrômnel dragabnac beczûli az Isten igeienec tanyitasat, es tanacza kôueteser, Kinec meg ôrzesereis, soc helyen igen édes szockal int, mondom annac az igenec meg ôrzesere, kit Isten hirdetet szent Fia felôl, Erre intuen minden rendet, hogy czokolgassac az Isten Fiat, nyissanac kaput neki, Az ô igaiat vegyec fel, ne rontsac azt, *Psalm: 2.* kikert nagy bodog aldastis iger àffęleknec, *Psalm: 1.* *TEHAT* mind Feiedelmec, mind Gazdac, mind Tanyitoc, mind Oschola mesterec, es minden emberec, kitsiny es nagy tanyitassa, tanullya, es tanyitsa Summa szerintis, az WR *IESVS CHRISTVS* Tudomanyat, Mondom az Tiz paranczolatot, az Hit agazatit, az WR Imadsagat, az Kereztseget, es az WR Vaczoraiat, Kiknec magyarazatitis az derec szent Irasnac folyasa szerint, à mint Christus wrunc ô magais magyarazta, *Matth: 4. Ioan: 5. 6. Matth: 22. Ioan: 3.* igen gyakorta tudakozzac. Kirôl igen nemes peldanc vagyon az Apostoli czelekedettôl irt kônywbeis, *Actor: 17.* Hogy midôn Pal es tôb atyafiac magyaraznac az Irast errôl, hogy à Christusnac kellet szenuedni, es halottaibol fel tamadni, az Bereabeleic veuen az iget nagy ôrômmel, mindennap forgattyac vala az Irast, hogy ha az ô tanyitasoc igazac volnanaké, Es vgy leluen, sokan hiuenec kôzzûlôc, Mijs kôuessûnc ezeket, hogy mindeñap mind egez ęletûnkben ęrtekezzûnc az mi ôrôc ęletûnknec igeyerôl, es azt igyekezzûnc mind vęgig à mi sziuûnkbē meg tartani, hogy az altal mijs neuekeduē à hirbē, meg tartassûc az ôrôc ęletre, Amē.

Minden rend visellyen nagy gondot erre.

Ez legyen errôl valo Tanusagunc, hogy à ki az hamis tanyitoktul meg akaria magat ôyni, annac igen szûkseg az Isten igeiet tiztan tanulni, es azban nagy vigyazonac lenni. Kibôl meg ęrtûc hol talallyuc meg az Istennec igaz igeiet, Es annac tanulasara melly igen intessûnc. Immar az hamis tanyitoknac esmeretirôlis szollyunc. Ha kedig sokallod az kôuetkôzôt, Dellyesti predikatiora halazthatod.

MASODIC TANVSAGROL.

AZ hamis Tanyitoknac el tauoztatasarol.

Hamissac, kic ezektûl kûlômbeznec.

ERRôL ma igy szola Christus wrunc: Meg oyiatoc magatokat az hamis Prophetaktul, kic iuhoknac ruhaiban iônec ti hozzatoc, de belôl ragadozo farkasoc, az ô gyûmôlczôkrôl meg esmeritec ôket.

Az ki bizonnyal meg tanulta mi legyen az igaz Tudomany, kônyû ãnac meg ęrteni mi legyen az hamis. Oda fel mondanc hogy az WR Christus tanyitasanac rôuid Summaia: Az Tiz paranczolat, az Hit agazati, az Mi Atyanc, à kęt Sacramentom. Kiket ô magais, Prophetaijs, es Apostoli nagy nemesen meg magyaraztac, olly kônyen, hogy mind firfiu, aszony, megis ęrtheti, czac io keduel tanullyac. Eztûl ha ki kûlômbôz azbol kônyû meg esmerni hogy nem igaz, akar melly szep szint mutassonnis.

Minden Kereztyeni tudomany ellen, minden embert izgatt à Satan.

NINCZ penig ezekbe czac egy czickelis, kibe à Satan akar kinekis eszet vezteni nem igyekeznec, Sôt nagy elmeiû okos embereket mind ez vilag szerte tamaszton tamazt, hogy hamis magyarazatockal az hiueknekis eszeket veszessec. Az Tiz paranczolatrol sokszor hallyuc, melly hamissan magyaraztac az Phariseusoc, mostis az Papasoc, kic keuesse kûlômbôznec az Tôrôknec, Sidoknac teuelgesitûl, nem ęrtuen mely nagy kûlsô belsô tôkelletes szentseget keuannyon Isten, es hogy az altal mind ez vilagot karhoztattya. Sokan kôztûnc kedig azt vęlic, hogy az Kereztyeneknec tanulni sem kelleneaz Tiz paranczolatot, elegnec alituan à Christus Euangeliomiat. Nemellyec kedig nagy nyiluan mindenic paranczolat ellen izgatnac, hogy velec egyûtt baluanyoznanc, kepet tiztelnenc, hamissan eskûnnenc, ûnnepet ne szentelnenc. Soc gonosz tarsasag sokat int, hogy ôlni, lopni, czalni, buialkodni, reszegeskedni egyût velec mennenc, kiket kônyû meg esmerni az vigyazo kereztyennec, hogy ezeknec izgatasoc ôrdôgtûl vagyon, A mint az Iras mondgya, hogy az ki bûnt mûuel, az ôrdôgtûl

vagyon, 1. *Ioan.* 3. Az *HIT* agazatinakis mindenic czickele ellen tamadton tamadnac ſzantalan hamis ęrtelmec: az Atya, Fiu, ſzent Lelec Iſtenrôl, az Chriſtuſnac emberi es Iſteni termeſzetirôl, ſzent Lelektûl valo fogantataſarol, ſzûztûl valo ſzûletéſerôl, kiny ſzenuedeſerôl, pokolra ſzallaſarol, fel tamadaſaro, menybe meneſerôl, Iſten iobiara ûleſerôl, az Iteletre el iôueſerôl. Az ſzent Lelekrôl. az Anya ſzent Egyhazrol. Az bûn boczataſrol, Az fel tamadaſrol, es az ôrôc ęletrôl, *AZON* keppen à Mi Atyanknac ęrtelmerôl, es az igazan valo imatkozaſrol. Az Kereztſegrôl, Es az Chriſtus Vaczoraiarôl, noha ſzantalan ſoc viſzaltataſoc tamadnac, De ha ki bár czac az igekre vigyazis, kikel Chriſtus wrunc elônkben adta, eſzebe veheti akar melly maga hanyo bôlcznekis czalardſagat, Mint *ARRIVS*, Machomet, Sergius, Samoſatenus, Seruetus, es ſoc ſzantalan tanyitaſa ellenkezic ez vallaſunc ellen: Hiſzec Ieſus Chriſtusba, Iſtennec egyetlen egy Fiaban. Mert tagaduan igaz Iſtenſeget, tagadgyac igaz Iſten fianakis lenni. Ezec ellen az egyûgyûc czac az hit agazatiboſallyanac: Az ęrtelmesbec forgaſſac az irasnakis bizonſagit. Papanac tanyitaſa az mi czelekedetûnknec ęrdemerôl, ellenkezic ezuel: Hiſzem bûnôm boczanattyat, Es, Boczaſd meg à mi bûneinket: Es mind az vallaſſal, hogy ô kint, halalt ſzenuedet. Mert ſzent Pal mondaſa ſzerint, Ha az Tôruenyból vagyon az igaſſag, az Chriſtus hiaba holt meg. *HOGY* az meg holtaknac imatkoznac, ellenkezic ezzel: Egy Iſtent higy: Es ezzelis: hogy az WR igy tanyitot imatkozni: Mi Atyanc, ki vagy mennyekbe *&c.* *HOGY* az kereztſegbe, ſoual, nyallal, gyertyaual ęlnec, Es hogy egy ſzômely alatt az kôſſegnec oztyac az WR Vaczoraiat, Es hogy az Miſe mondo meg aldozza, ô maga eſzi, es maſnac czac mutogattya, ellenkezic az igeckel, à mint Chriſtus wrunc ſzerzette à Sacramentomokat. Az Anabaptiſtac es à Sacramentariuſoc viſzont mas keppen vgyã ezeneckel ellenkeznec, Tagaduan hogy Chriſtus az ô bizony teſtet vęret nẽ adna kic ellen az egyûgyûc tamaſſzac czac az igeket, kickel aianlya az ô Vaczoraiat, Monduan: Ez az en Teſtem: Ez az en Vęrem. Az ęrtelmesbec kedig forgaſſac az tôb bizonſagokatis, mint ſzent Pal mondaſat, Az kenyer es az bor, nemde Chriſtus Teſtet Vęret reſzeltetié velûnc. *EZT* penig iol eſzûnkbe vegyûc, Hogy valaki czac egy ic czickeletis hamiſſan ęrti, es vakmerô keppen tanyittya, az tôbbit bár igazan ęrczeis mind ſemmi neki: Mint Arrius midôn tagadta az Fiunac ôrôc es bizony Iſtenſeget, noha az tôbbit igazan ęrtette, de mind azokatis meg dôglette ez egy hamis ęrtelmeuel, Mert à kinel nints az Fiu, az Atya ſints annal, 1. *Ioan:* 5. Igy az Anabaptiſtac midôn hamiſſat ęrtnec az Kereztſegrôl, azzal el veztic az tôbbitis. Igy az kic hamiſſat ęrtnec, tanyitnac az Chriſtus Vaczoraia felôl, Ha ezben nem hiſznec à Chriſtus mondaſanac,, nints igaz hitec az tôbbibeis, akar mint czaczogiais bôlczelkedô ſzauaual. Az ki meg tôri az egyic parãczolatot, meg tôri az tôbbitis, *Iac:* 2. Azert mint à kiſopot, paraznalkodot ez elôtt, ſzûkſeg el hadni immar, ha iduôzûlni akar, *Epheſ:* 4. Igy az ki hamis ęrtelmû volt, akar mellyic czickelebe az Kereztyeni tudomannac, ſzûkſeg azbol ki tęrni, Mert ha ſzanſzandeckal vakmerô keppen azban heuer, es czac meg tęreſeiert ſem kônyôrôg, ſoha reſze èffęle czalardoknac Iſten orſzagaba nem lehet. Azert az mint czac az egyic czickeleknekis hamis ęrtelme meg dôgleti az tôbbitis: Igy mindenic ellen ſzûkſeg vigyaznioc mindnyaioknac, Nem czac az Iras oluaſo ęrtelmeſeknec, de akar melly Kereztyen embernekis, az Catechiſmuſnac, es az Biblianac bizonſaginac kérdezkedeſibôl: Mondam oda felis kedig, Hogy nints olly egyûgyû, vigyazo, tanulo, kérdezkedô es imatkozo kereztyen, ki meg nem eſmerhetne akar mi fęle teuelgeſtis, czac ęrtekezze Chriſtus Wrunc mint magyarazta meg az Tiz paranczolatot, az Hit agazatit, az Imatkozaſt, es az kęt Sacramentomot. De az kinec Iſten tôb ęrtelmet, bôlczeſeget, es nagyob hitet ád, azoktul nagyob vigyazaſtis keuan, mind magokért, mind az egyûgyûknec tanyitaſokert. Azert ôc kôueſſec azt az mit ſzent Pal ir Timotheuſnac, es Tituſnac: Hogy az igaſſagnac igeiet ío moddal haſogaſſac, es à hamis tanyitoknac ſzaiokat be dugiac erôs bizonſagockal. Ezeket errôl mondam honnet es mint kelleſſec à hamis tanyitokat meg eſmerni męg az gyenge kereztyennekis, *MOST* eztis laſſuc: Melly igen kell magunc ôynunc az hamis tanyitoktul: Azoc melly igen

Czac ezekbôlis meg eſmerhetni à hamiſſat.

Galath: 1.

1. *Corinth:* 10.

Czac egy teuelgeſis meg dôgleti à tôb tudomanitis.

1. *Timoth:* 1. 2. *Tim:* 1. *Tit:* 3.

artalmaſoc: Es azoknac miczoda ſuh ruhaſoc, es ôket miert erezti Iſten az ô ſuhaí kôzibe. Az egyűgyűkis, de ſokan az rôſtekis, es ſokan az czalardokis igy ſzolnac: Hogy eleg az papnac ſzorgalmatoſon tanulni à ſzent Iraſt, es à hamiſſag ellen vigyazni, Es ha ô hamiſſat tanyit, adgyon ô rola ſzamot. Vadnac kic igyis ſzolnac: En mind az kętfęletűl tanuloc, es az mellyic io bennec azt kôuetem. A Tôrôc kôzt Machomet ez alnokſagot rendelte, hogy az ô tôruenyerôl valaki vetelkednec, azt le vagiac. Az Papaſag nagy ſzemptelenűl ezt tartya, Hogy Papanac es az ô gyűlekezetinec vęgezeſi ellen, ſenkinec nem ſzabad az iraſt forgatni, hanem minden ahoz kôteles à mit ô vęgez. Ez ôrdôgi dôgleleteſſegec ellen, ma nyiluan int wrunc, monduan: Meg *OYIATOC* magatokat. Melly mondasban ſenkit ki nem veſzen, hanem mindent ęrt, hogy *MINDEN*, firfiu, aſzony, nagy, kitſiny, iras oluaſo, halgato, *OYNA* magat minden fęle hamis Propheta ktul, mint az ragadozo farkaſtul: Az mint maſuttis minden ſuhaí felôl ezt mondgya, *Ioan:* 10. Az en ſuhaim az en ſzomat halgattyac, az idegen ſzauat kedig nem kôuetic. Szent Pal mindnyaiunknac mondgya: 1. *Teſſalon:* 5. Mindent meg kiſirtſetec, de az mi ſob azba maradgyatoc. Iſmet *Galath:* 1. Ha ki kűlômbet predikal, atkozot legyen. Szent Ianoſis mindnyaiunknac iria, 1. *Ioan:* 4. En ſzerelmeſim, ne hidgyetec minden leleknec, hanem meg proballyatoc az lelkeket, ha Iſten tűl valokę. Iſmet mond az Iras, *Coloſſ:* 1. *Apocal:* 18. Mennyetec ki kôzzűlec ęn nepeim, hogy reſzetec ne legyen az ô bűnôkben, es az ô czapaſokban. Lam nints olly egyeb allatis, ki nem óyia magat artalmatul: A ſuh el futamodic attul, à mi ôtet meg rezzenti, az madar el repűl az elôtt, ki fogni akaria. Nints olly kôztűnc ki ellent nem vetne ha artzul akarnac czapni. *MINDEN* embernec kedig kôzônſeges ellenſege à bűn, az ôrdôg, es az halal, mindenic ennec mindennap rôttent bennűnc, Tehat mindenic ellen mélto oltalmat mindennap az Iſten igeieból kereſnűnc, Ezec ellen nem eleg czac à papra tamaſzkodnom ennekem, hanem az en bűneim ellen en magamnac kell magamért hartzolnom, azonkeppen az Satanualis ſzembe kel mindennap ſzallanom, Es à halallalis meg kel viwnom, kiket kônyen megis gyôzhetűnc az hittel es bizodalommal mellyet az Iſtennec igazan meg ęrtet igeretiból es igeieból veſzűnc. Touabba mindnyaian Iſtennec papiai minden kereztyenec, 1. *Petr:* 2. azert ki ki mind vallaſt tegyen az Igaſſagrol, es egy maſt epitſűc az altalis. Tehat minden meg eſmerie, hogy ô neki ſzolt Chriſtus, midôn azt mondgya: Meg óyiatoc magatokat az hamis Prophetaktul. Es minden magara ęrtſe imeztis: Tudakozzatoc az Iraſt en felôlem *Ioan:* 5. Es imeztis: Iôyietec en hozzam mindnyaian kic faradua vadtoc, *Matth:* 11. Imeztis: Vigyazzatoc es imatkozzatoc, hogy kiſirtetbe ne eſſetec, *Matth:* 6. Serkenczen fel erre bennűnc ez egez vilagnac à Satan miatt illy nagy romlotſagais, Hogy Adamtul fogua minden Temploma melle Iſtennec egy egy Kapolnat raket az à Satannis, az ez, minden igereti es tanyitaſi melle hamis tizteletet ſzerzet, Ki mint az madar az el hullot magot czipten czipi, *Mar:* 13. Viz ôzôn elôtt nagyob reſzet ez vilagnac baluanyozoua es vndoc fèrtelmes ęletűè tôtte: Az vtan męg az valaztot neppelis az igaz aldozatoc helyet, mellyec az Chriſtuſra nęztec, fiokat aldoztatta, kiknec dôgleletes Chriſtuſoc, Moloch, Tophet, Gehennin volt. Illyęs ellen 450. Baal papoc tamadtac, 3. *Reg:* 18. Micheas ellen 400. prophetalt. 3. *Reg:* 22. Szent Agoſton azt iria, Chriſtus wrunc vtan hamar negy ſzaz eztendôuel, nyoltzuan nyoltz kűlômbezô hitec tamadtac, Chriſtus wrunc elôtt harom ezer iſteneknel tôb hirdettetet. Kôztűnc az Papaſag menyi ſzentet imattatot, Menyi gondolt Iſteni tizteletet rôndelt, ki ki magaban gondollya meg. Luther altal mihent Iſten iſmet az Apoſtoli tanyitaſt tiztan kezdette hirdetni, ottan ſzantalan teuelgôket az melle fel indita à Satanis, es mais ſzaporotton ſzaporoſznac minden helyeken. Czac ezekbôlis meg tettzenec, melly ſzôrnyű Oroſzlan es Farkas modra az mi lelkűnknec veſzedelmere forgolodgyec à Satan, es az ô hamis czalard ſzolgai mind vilag vęgezetig, kit Chriſtus wrunc czupan merô hazugnac es gyolkoſnac neuez, *Ioan:* 8. Szent Pal az ô hazug ſzolgait *Phil:* 3. Szaggato ebeknec, alnoc munkaſoknac, es Chriſtus kereztinec ellenſeginec, es Antichriſtuſnac. Szent Iudas Thadeus, amaz gonoſz Cain, Balaam, es Chore fiainac, Szent Ianos, hazug es gyolkos lelkűeknec, Ma Chriſtus wrunc neuezi ôket Ragadozo farkaſoknac, Kikrôl à

Az vigiazas ellen melly alnokul meſter kedig az Satan.

Mindennec oyni kel magat az hamis tanitaſtul

1. *Ioan:* 5.
1. *Petr:* 5.

Wrnapiara ßent Haromſag nap vtan.

régi Prophetaknal ha meg oluaſod, Eſaiaſnac ötuen hatodic reſzet, Ezechielnec harmintz negyediket, es 13. Oſeaſnac ötödiket, ezudakat hallaſz, melly keſerueſen panaſzolkodgyec Iſten az hamis Prophetakra, Azon keppen Chriſtus wrunc ſzent Mathenal 23. es 24. reſzebe, azokatis kereſſetec meg. *MOST* czac ſzent Peternec es ſz: Palnac iraſibol hozoc elő egy keues iraſokat, az hamis tanyitoknac ſzörnyűſegekről,

Szent Peter inteſſe.

Mond ſzent Peter 2. *Petr.* 2. Voltac hamis Prophetakis à nep között, mikeppen ti közöt tetekis leſznec hamis tanyitoc, kic veſzedelmes eretnekſegeket hoznac be alatomba, az Vratis meg tagaduan, ki őket arron meg vette, es hoznac ő magokra hirtelen valo veſzedelmeket, es ſokan követic azoknac veſzedelmeket, Kic altal az igaſſagnac vta karomlattatic, es telhetetlenſegből magoktul talalt beſzedeckel kereskednec ti raytatoc, kiknec karhozatyoc immar regtűl fogua nem kęſiic, es kiknec veſzedelmec nem ſzunyadoz. Szent Palis nagy fohazkodaſockal igy ſzola az ő Kereztyen attyafiainac *Actor:* 20. Immar en tudom, hogy ennec vtanna az en ortzamot nem lattyatoc, Minec okaert tudomant teſzec hogy en tiſzta vagyoc mindeneknec vęretűl, Mert meg nem vontam magamot, hogy ne hirdetnem tinektec az Iſtennec minden tanaczat. *GONDOT* viſellyetec ezokaert ti magatokra, es az egez nyayra, mellyen titeket az ſzent Lelec Piſpecke es vigyazoua rendelt, az Iſtennec Gyűlekezetinec vezęrleſere, mellyet maganac kereſet amaz ő vęreuel, Mert tudom ezt, hogy az en el menetelemnec vtaña közitekben iönec ragadozo farkaſoc, mellyec az nyayiat nem kémellic, es tennön magatoc közzül tamadnac firfiac, kic viſza fordult tudomanyokat hirdetnec, hogy el hiteſſec az tanyituanyokat. Annac okaert vigyazzatoc, meg emlekezuen, hogy harom eztendeig mind eyiel nappal meg nẽ ſzűntem intení mindeneket köny hullataſimal.

Sirua int à ßent Pal vigyazaſra ellenec.

Az Corinthusbelieknec kedig mond, 2. *Corinth:* 11. Félec rayta hogy mikeppen amà kigyo meg czala Heuat az ő alnokſagaual, hogy valami modő à ti veſzett eſzetekis el ne idegenűllyenec az Chriſtusban valo egyűgyűſegtűl. (Meg mondgya kedig miczoda fęlelmetűl lẽne ez, monduan:) Az hamis *A*poſtoloc altal, kic alnokſagos munkaſoc, kic à Chriſtus *A*poſtoliuà valaztottac magokat, Ez kedig nem czuda, mert à Satannis el valtoztattya magat vilagoſſagnac angyalauà. Nem nagy dolog ezokaert ha el valtoztatnac, vgy mint igaſſagnac ſzolgai, annac ſzolgaijs, kiknec vęgec leſzen az ő czelekedetec ſzerint. Ezeket az ő ideieben valokrol mondta. Az mi idönkben valo Papanac *A*ntichriſtuſſagarol kedig imigy prophetalt 2. *Teſſ:* 2. El iő amaz gonoſſagos ember, az veſzedelmenec amà fia, ki ellenkezic, es magat hanya veti Iſtẽ ellẽ, el annyira, hogy az Iſtennec Templomaba mint egy Iſten üllyen, mutogatuan ő magat Iſtennec lenni, kit az WR meg öl az ő ſzaianac lelkeuel, es ſemmiè teſzi az ő fenyes el iöueteliuel, mondom azt, kinec el iöuetele à Satañac ereieből vagyon, minden hatalmaſſagual, iegyekuel, es hamis czuda teteleckel, es az hamiſſagnac minden czalardſagaual, azokra, kic el veſznec. Annac okaert, hogy az igaſſagnac ſzerelmet be nem fogattac, hogy iduözűl nenec. Ezert boczat az Iſten ő reaioc czalardſagnac hathatoſagat, hogy hidgyenec az hazugſagnac, hogy meg karhoztaſſanac mindnyaian, kic nem hittenec az igaſſagnac, hanem követtec az hamiſſagot. Mond Chriſtus wrunkis *Matth.* 24. Tamadnac hamis Prophetac, es hamis Chriſtuſoc, es ſzereznec iegyeket es czudakat: vgy, hogy tevelgesben vitetnenec ha lehetſeges volna, męg az valaztattakis. Töb bizonſagokat az hamis tanyitokrol kereſſetec az irasba ti magatokis, Mint Ieremias mond: *Ieremi:* 23. Futnac vala es en nem küldem vala. Ezechielnel 13. meg czallyac az en nepemet, es bekeſeget mondnac àhol nints bekeſeg: Az nep falt tapazt, es polyua nekül valo ſarral mazollyac. Pelda erről Achab Kiraly Hiſtoriaia, 3. *Reg:* 22. Laſd mege Ezechiaſnac 34. reſzetis, hol igy ſzol: Iay à Paſztoroknac, kic magokat legeltetic. Laſd ſzent Palis mit ir Timotheuſnac, 1. *Timoth:* 4. es 2. *Timoth:* 3. es *Coloß:* 2. Ieltis âd roloc, 1. *Timoth:* 4. hogy ſzentſegnec ſzine alatt, az etelbe valogataſt teſznec es az hazaſiagot meg tiltyac, Es intnec hogy imezt amazt nem io illetni. Kiről Chriſtus wrunc igy panaſzolkodic: hogy èffęle ſzem feny vezteſec mellet, az mi à Töruenybe leg ſzükſegesb volna, azt czac vial ſem illetic *Matth:* 23. *HASZNA* èffęleknec ez: Hogy ezekből inkabb dullyunc fel mind ez kettőre: Arrais hogy az Iſtennec ki ielentet akarattyat à Prophetakbol

takbol Christus es az Apostoloc tanyitasabol igen szorgalmatosan tanullyuc: Arra is, hogy azbol minden hamis es czalard tudomant el tauoztassunc.

MINDNYAIAN kedig ezekben szüntelen mind holtig vigyazzunc, Mert azt monda Christus wrunc hogy az czalard czuda tetelec miatt, még à valaztottakis meg tantorodnac. Az mint soc irasbol meg tettzic, hogy még az Prophetac es az Apostolokis az ellenkezőc miatt akadoztac niha niha, Mint 3. *Reg:* 13. egy igen vén hamis Prophéta meg czala mind az Isten Prophetaiat, mind Ierobaalt. Aaron Pap Moyses kedelme miatt, az nepnec keuansagatul meg czalatuan, baluant emel. Petert Satañac neuezi Christus, hogy tilttya hogy az kinra ne menne, *Matth:* 16. Még à szent Leleknec kazdag aiandeka vtannis tebolyog az etel dolgaba, *Actor:* 10. Es nihol szent Palis meg feddette *Galath:* 2. Az tőb Apostolokis nagy tanaczual mentec vegere, hogy immar nem kellene környül metelkedni senkinec, *Actor:* 15. Christus wrunc mellől egyszersmind soc tanyituany el ál, *Ioann:* 6. Szent Palis panaszoikodic hogy őtet el hattac egy nihanyan az czalard Apostoc miat. Effele czuda Historiabol az igen igaz Tanyitois, es az igen iambor igaz hitű kereztyenis meg lassa, ha fen ál, hogy el ne essec. Szent Pal azt iria, hogy az igaz tanyitoc közzülis, nem mindenkor epületre valot hirdetnec, Hanem nekic aranyat ezüstet, es draga köueket epitnec, az az, iduősseges tudomant hirdetnec, Nekic szenat pozdoriat epitnec, az az, az igaz tudomany ellen valot hintegetnec, de tudatlansagokbol, es azert ő magokat Isten meg tartya, de epitesseket az tűznec probaiara vonsza, hogy az arany meg maradgyon, es az pozdoria semmié legyen, az az, Az ő igeie melle ád nekie sze: Lelket, kinec világositó ereie altal meg esmeric mibe tanyitottac igazat, es mibe hamissat, Az mint Origenes sokaig sirt az Predikallo szekbe azert hogy onnet sokat mondot volna, kit nem kellet volna mondani: Szent Agoston is soc irasit visza vonta. Es czac egy igaz alazatos bölcz sints, ki az ő tanyitasat nem engedne hogy lassac meg ha egyezé az Isten igeieuel, Az mint ő magais Christus wrunc erre intette az Sidokat, *Ioan:* 5. Szent Pal kedig illy alazatossan szol ő magoc felől, hogy ha kűlőmbet tanytnanac mint Isten hatta, arkozottac volnanac őkis, sőt még az Angyalis, *Galath:* 1. Azert te, sem ennekem, se masnac ne hidgy kűlőmben, hanem előszer meny teis iol vegere az irasbol, ha egyesz ez tanyitas Isten igeieuel, à mint oda fel meg hallanc, hogy az Berrheabeliekis igy czelekettec, kic még az Apostoloc tanyitasatis meg forgattac ha az iras szerent vagyone, *Actor:* 18.

Az igazakis meg czalatkoznac.

TOVABBA itt ezris szükseg eszünkben vennünc, hogy még az igaz tanyitokis nem mindenkor egyenlő indulattal hirdetic az Isten igeiet, hanem azt mondgya szent Pal, *Phil:* 1. hogy nemellyec irigysegekből es viszalkodasbol, nem Isten diczőseget es à hiuec epületit, hanem az ő magoc tiztesseget es meltosagat keresuen, Nemellyec kedig io akaratbol es szeretetből, meg beczüluen az Tudomant es az Istennec köuetsseget. Amazoc noha méltoc meg feddesre, mind az altal azzalis az Isten örszaga epitetic. Azert az tanyitoknac feslet erkölczeiert az Istennet draga igeiet nem kel meg vtalni. Az félekről mondgya Christus wrunc *Maoth:* 23. Az Irastudóc Moyses székiben ülnec, à mint mondnac meg czelekedgyetec, de az ő életyeket ne köuessetec. *MONDANAD:* Tehat honnan kell iteletet tennem, ki tanyit igazat es hamissat? Mondam oda fel: Hogy az egyűgyű kereztyenec à Catechismusbol, az az, á Tiz paranczolatbol, à Credobol, à Mi Atyankbol, es az két Sacramentomokbol. Az tudosbac az Bibliabol. Ez mellet az igaz tanyitonac kűlső io erkölczeis nagy könyebsegere vagyon mind az ő maga czendesz sziuere, mind egyebeknec erősitesere, midőn Istenesen, igazan, tiztan, iozanon hordozza életet, midőn tizta hazassagban, es felesegeuel bekesegesen, gyermekiuel czeledeuel Istení fenyetekben él, mindenec előtt io hirt neuet visel, maga felől keuelyen nem ért, hanem egyebekbennis az Isten aiandekat beczüli: Né haragos, hanem szelid erkölczű, nem verekedő, nem szikos, nem vsoras, midőn io kednel gazdalkodo, Es mint kegyes Atya ha szelid leleckel tanyit, Ha mindenec hasnara es Istennec diczősegere igyekezic, Es ez világi dolgokban magat nem elegyiti, az mi tiztibe meg keslelne. Effele io erkölcz az igaz tanyitokat igen illeti, kiuel két keppen epitheti az hiueket, tanyitasa ualis, pelda adasaualis, à mint ezekre szepen inti őket sz: Palis, 1. *Timoth.* 3. *Tit:* 3. Viszont à ki czac igazan tanyit es gonoszul él, az, auagy igen

Az foslet elet az tanyitoba niha nagy karos, De az igaz tanyitast az miatt meg ne vesd.

Az hamis Prophetac

Haromſag nap vtan. keueſet epit, auagy à mit egy kęzzel epit, maſickal el bontya. Mind az altal az Iſten igeiet az ęrtelmes hiuec azokbais meg beczűllyec, De ő magat mind vntalan meg fedgyec es intſec io eletreis.

Az Iuh ruharol Mit ielent Iuhoc ruhaianac az mai Euangeliomba Chriſtus wrunc? Noha annyi alnoc meſterſegi vadnac à Satañac ezbennis, mint őltőzteſſe fel az ő ſzolgait ſoc fęle iuh ruhakba, hogy mink ſem elő ſzamlalni, ſem meg gondolni nem tudgyuc: Mind az altal Chriſtus wrunc azt ielenti, hogy az ő gyűmőlczőkről meg eſmerhetni őket. Laſſuc azert mit érczőn az iuh ruhannis, az ő gyűmőlczőkennis.

Az IVHRVHAN mindent ęrthetſz, valami kűlső keppen igen ionac, ſzepnec, tiztеſſegeſnec, diczereteſnec, es haſznoſnac tettzenec: Mint egyic, Emberi bőlczeſeg: Maſic méltoſagos tizt: Harmadic tettetes Tudomany. Negyedic ſzentſeg mutato ęlet: Oetődic nagy Titulus. Mondoc EL ŐSZER ha valaki bőlcz, io Gőrőg, Sido, Deac, nagy Tudomanyu, nagy eſzű leend, èffęle ha meg czalatic őrdőgtűl, es vitetic valami eretnec teuelgő tudomanra, àhoz kepeſt hogy bőlcz, hamareb el hayt ſokakat àffęleket, à kic az mas bőlczeſegen czudalkoznac czac, es nem néznec arra, mibe mond igazat es hamiſſat. MASODSZOR ha valakinec nagy méltoſagos Tiſzti vagyon, mint ha nagy wr, nagy feiedelē, ő hozza kepeſt à kőſſegis azon nyomba megyen, auagy ha ki Czaſzarnac, auagy fő varoſnac Predikatora, auagy hallyac hogy fő helyen Pariſba, Bononiaba, Vitenbergaba tanult, auagy hallyac hogy Romai Papa, kihőz ſoc orſzag halgat, auagy Erſec, Piſpec. Ez illy méltoſagokis mind Iuh ruhac lehetnec.

1. Bőlczeſeg.

2. Meltoſagos tizt.

3. HARMADSZOR ha ki igen *verſutus*, io *Dialecticus*, igen tudgya mind kęt kęzre forgatni az magyarazator, ezbennis ſokan meg akadnac. Tamadnac kedig minden eretnekſegekben kűlőmb kűlőmb ekeſen ſzoloc, auagy czaczogo nyelueſec, kic *Rhetorice* nagy meſterſeggel tudgyac ſzepiteni az hamiſſagot: Mint ſzent Pal ellen Tertullus *Actor:* 24. Es mint Chriſtus Wrunc ellen az Tőrueny tudőc, à Phariſeuſoc, à Saduceuſoc, Igy mi kő tűnkis, à Papaſoc kőzt nagy meſterſeggel okat adgyac minden dolgoknac. Ha kérded miert ſzerzettec barat ſzerzetet, es miert nemelly, pénzt nem veſzen kezebe, vagy nemelly nema es ſoha huſt nem eſznec, ſzep ſzint mutatnac rea, monduan: Lam ſzent Ianos teue ſzőrbe iart, ſem bort, ſem kőttet nem ett, Hanem győkeret es vad gyűmőlczet. Eckeppen ſoc Remetec, Antal, Hillarion, es többec. Es lam Chriſtuſnac, ſem Ianoſnac, ſem nemelly Apoſtaloknac nem volt feleſegec, azert az moſtani papoknac ſem ſzűkſeg, Es lam Chriſtus az ő Apoſtolinac mondta, hogy kęt kőntreſt ne viſellyenec, ſe pénzt erſzenyekben: Az Baratoc ezeket hamiſſan ęrtuen, es magokat midőn ſzepitenec, azonba à dus kazdag friſ Papokat karhoztattyac, kiknec egy nihany kő Vár ſem eleg. Ha kérded mire valo az *Proceſſio*, az kereztuel iaras, az Oſtiat miert rekeztic Chriſtus gyarant az aranybar Illy okait adgyac: Lam Dauid az Iſten Ladaia előtt Proceſſioual ment: Es lam Iſten hatta hogy imatſagnac okaert őſzue gyűlekezzűnc. Azonba ha meg tekinted imatſagokat, es Letaniaiokat, merő baluanyozas, az meg holtakat ſegitſegűl hiuan. Es Chriſtus Wrunc tiltyais, *Matth:* 5. hogy az vtzakon maga mutogato imatſagoc ne legyenec. Azonkeppen minden egyeb teuelgeſre okoſon felelnec: Miert nem kell hinni bizonnyal bűnőc boczanattyat, es az őrőc ęletet. Kit Salomonbol akarnac bizonyitani, es vakmerőſegnec mondgyac. Az Kereztſegben nyalat es egyeb pepeczeleſt erőſitic, mert Chriſtuſis nyalaual illette à ſűket nemat. Effęle tauol kerűlt es nem illendő okoc rakuac őrdőgi alnokſaggal. Azert mind ezekis Iuh ruhac. Az Papaſag kiuűlis vadnac mind az egeſz ſzent Iras ellen felőtte vndoc dőgleletes tanyitaſoc. Azoc kőzzűl leg vtol megis iegyezec egy nihanyat, De czac Deakul, mert olly rőtteneteſec, hogy az kőſſegnec czac hallanijs nem mélto, Hanem az tudosbaknac vigyazaſert irom meg. Ezeket az harmad ſęle Iuh ruhakrol mondam.

Ecclеſ: 9.

4. Angyali ęletet.

NEGYEDSZER, Ha ki Angyali ęlettet tud tettetni, mint az regi Phariſeuſoc, Eſſeuſoc, az Tőrőc es Gőrőg baratoc, à Calugerec, à Papai baratoc, apattzac, az Anabaptiſtac, egynihány kűlső dolgokban iamborul viſelic magokat, Es nemellyec nagy ſanyaruſagotis rőndeltec, hoſzu bőytőleſeket, oſtorral valo vereſegeket az ő magoc teſten. Mind ezec miatt, à mint őc, vgy egyebekis ſokan meg czalatkoznac, azt Iſteni ſzolgalat gyarant ſzerezuen, ki Iſtennec ellene vagyon, *Matth:* 15. *Coloſſ:* 2.

ŐET ŏ D'SẒER az nagy Titulusis, nagy neuezetec, sokakat meg czalnac, Mint szentseges Atya, *Catholica Ecclesia*, Romai Anya szent Egyhaz, szentelt Doctor, szentelt vitęz, Parisbeli Professor, Iesuvita szerzet, Captalansag, Abbas, Prępost, Es mint Papa Atyanc, Ersec es Pispec, es Doctor wam mondta. Mind ez fęle vilagi méltosagoc alat à Satan meg gondolhatatlan soc szem feny vezteſt szokot szerzeni, Kic ellen soc helyen szol az Iras, Mint midőn mond Christus wrunc, *Matth*: 23. Ne legyenec ti köztetec soc mesterec, egy à ti Mestertec, Ismet: Atyam el rőytetted ezeket az bőlczektűl, *Matth*: 1. 11. Es mint midőn szent Pal igy szol: 1 *Corinth*: 1. Az mi sen valo ez vilag előtt, ala valo az Isten szinę előtt, Es: Igy tetűtt Istennec, hogy az mi bolondsag ez vilag előtt, az altal iduőzitse az hiueket, es azt akaria ő, hogy ez vilagnac eszesi es erősi meg szegyenedgyenec az mi tudatlansagunc es erőtlensegűnc altal. Felseges Isten ki nagy dolgoc ezec, ha ki meg ęrtherne: Hogy houa tetteresb, méltosagosb, bőlczeb, okosb, es szentsegesb mutato valaki ez vilagban, annyiual inkab felelmesb, hogy az alatt az Satan meg ne czallyon mostis, mint regen az okos kigyo altal. Nem czac az tanyitasban kedig, hanem minden egyeb dologbannis, el amelkodando à Satannac, es az ő szolgainac kűlőmb kűlőmb szin mutatasoc. Sőt è dőgleletelseg immar mindenbe termeszettè valt, hogy minden maga tarrosb rakua valami tetteteſſeggel, alnoksaggal, rauasſaggal: Szoly czac Czaszaroddal, Biraddal, Procatoroddal, tarsoddalis, sokszor masut t forog az sziuec, hogy nem mint az kit mondnac. Az igen latroc kedig, mind Isten, mind emberec előtt mint fedezgetic dolgokat: Setet rőytec helt az lopo, toluay, parazna azertis keres hogy ne lattassec latornac, à hamis singgel, fonttal méro rőytek ben tartya hamis mértekit, Ha vasarlunc, kőlczen kerűnc mind kęt felől soc hazugsaggal fedezzűc czalardsagunkat. Az gyolkos Cain męg Isten előttis iambornac méreszli vala magat mondani, kitől mikor őczet kérdene, monda: Minem en őrzettem őtet. Az Sidoc ő mestereknec hiwtac Moyseſt, ő atyoknac Abrahamot, de Christus tagadta, *Ioannis*: 8. Iudas czockal árula el az Christust: Caiphas szep szin alatt Törueneb hamis tanuckal vadoltata. Az nep igaznac mutatuan magat kialtya, feszits feszits mert magat Isten fianac mondotta, Az kic kedig tőuisk koronaual, Barsonnyal tiztelltec, terdet haytottac, Christusnac mondottac, es azonba artzul czaptac. Az koris nagy gyűhősségiuel lett ez à Satannakis az embereknekis: Es mais hasonlo vaksaggal szerzternec ezec, hogy az Papasag à Christus es az Apostoloc neue alatt soc Barsonual, aranual, gyerryaual forgattya Miseiet, azonba valahol az ő neueben igazan tanyitananac, őltőn őleti. Ha Conciliomot tetet, ott az attatossagnac szine alatt, be dugiac annac szaiat, à ki igazat szolna. Ki gondolhattya meg elegge à Satannakis melly nagy alnoc mesterſege ez, es az embereknekis minemű gyűhős vaksagoc ezec. Ezeket arrol mondam, hogy valami keuesse saldithatnuc miczoda az luh Ruha, à ki alatt ragadozo Farkas lakic. Ez keuesből ki ki ő magatulis tekintsen czac iol kęt felé, szantalan lelki testi alnoksagot tapaztalhat meg akar mi fęle czalardokba. Ha kedig minden igyekezic okoson tartani magat, hogy ez vilagi ęletiben meg ne czalattassec, sockal inkab mélto vigyazni hogy lelkebenis, se az Satantul, se az ő alnoc szolgaitul semmi alnoksaggal Istentűl el ne vonattassec.

Az T ő B alnoksag kőzt az Papasokban ezis nagy alnoksag, Hogy mikor ők è mai Euangeliomot magyarazzac, erősſen keresnec modot mint harithassac masra ezt: hogy nem ők, hanem mas az Ragadozo Farkasoc, kic magokat igaz Anya szent Egyhaznac ezzel oltalmazzac, Mert ők az ő hitekbe regiec es egyessec, es minket vadolnac, hogy mi kőztűnc soc viszaltatas volna. *Felelet*: Az Törökis, Sidois ezt veti, hogy ők az ő hitekben regiec es egyessec, De mind ezeknel nagyob az mi tanyitasunc, Mert Adamtul fogua minden Prophetac es Apostoloc ezent es ezen ęrtelemuel tanyitottac, Hogy kedig kőztűnc soc viszaltatas tamad, az à Satannac konkolya, Kikről Christus wrunc szolt, hogy az buza felibe eyiel konkolt hintene, *Matth*: 13. Az regi Prophetac kőztis, az Apostoloc kőztis, soc hamis Prophetac es hamis Apostoloc voltac, De az vigyazo hiuec meg esmertec az igazat az hamistul. Szent Pal bizonyos volt az ő tanitasaba, az *Eunuchus* bizonnyal meg esmerte az Philep tanyitasat: az *Cornelius* Peteret, Zacheus, Magdolna az Christuset. Minketis ezzel biztat szent Pal, hogy az Isten i-

Atanitas kiuűlis ßantalan kep mutataſi vadnac à Satannac es ęz vilagnac.

Papasoc Mester ſege ezbe hogy nő oc az ragadozo farkasoc.

Wrnapia a ßent Haromſag napvtan.

geſe mellet az ſzent Lelekis tanubizonſagot teſzen bennünc, hogy Iſtennec fiai legyünc, *Roman: 8.* *MAIS* Chriſtus wrunkis azt mondan: Az ô gyümölczekrôl meg

Io gyümölcze az igaz tanyitajnac.

eſmern ic, mind az io, mind az gonoſz fat. *MERT* mint az ſzôlô, fige io iztad, éltet es könyebit, Igy az Chriſtuſnac igazan valo tanyitaſa bizonyoſſa teſzen, hogy Iſten meg boczatta bününket, keduebe vôtt, imadſaginkat meg halgattya, kibôl ôrûl

Roman: 14.

ſziuünc. Azt mondgya ſzent Pal, Hogy az Chriſtus orſzaga, az ô ſerege, es ô Anya ſzent Egyhaza, nem etel ſem ital, ſem kûlſô tettetéſſeg, Hanem igaſſag, bekeſeg, es ſzent Lelekben valo ôrôm es vigaſſag, *Roman: 14.* Ezeket valoba meg érzic az igazan tanulo es vigyazo hiuec, Ez ô orſzaga kiuûl valakic vadnac kedig, ezben ſemmit nem éreznec, Hanem czac kûlſô ſzem feny veztôſſeget mutogatnac ſzantalan ſoc fęle alnokſagockal. Kiktûl hogy erôs vigyazaſſal meg ôynuc magunc, azert int igy mais Chriſtus wrunc, monduan: Meg ôyiatoc magatokat az hamis tanyitoktul, kic iuhoknac ruhaiban iônec ti hozzatoc, de belôl ragadozo farkaſoc, az ô gyümölczôkrôl meg eſmeritec ôket. Ennec ęrtelmerôlis es tôbrôlis mit tanulanc, Ier laſſuc.

MIT TANVLANC.

MEG halluc igenkent valo Magyarazatitis mind az egeſz Euangeliomnac. Az vtan imilly kęt rendben ſzolanc: Elôſzer ſoc ſzep bizonſagockal inteteng, Hogy az Iſten Igeiet igen tiztan mind egeſz ęletünkben tanulnuc, à Catechiſmus ſzerintis, Az egeſz Biblianac oluaſaſa ſzerintis, kit olly könyen adot ki az WR Iſtẽ, hogy akar melly együgyüis czac vigyazzon, tanullyon, imatkozzec, igen nyiluan meg ęrthet. Kirôl igaz iteletetis tehet czac à Kereztyeni tudomannac fondamentomibolis. Nagy draga aiandeka kedig Iſtennec czac igyis bizonnyal meg eſmerni, ki tanyitſon igazat es hamiſſat. Veſd azert az ſzent Iras melle minden tudomant, Tôrôc, Sidoc, Papaſoc, Luther Marton tanyitaſat, es egyebeket, Es meg eſmerhed hogy à mit Iſten ez vtolſo idôben Luther altal predikaltatot, mindenbe egyez az Prophetac Chriſtus, es az Apoſtoloc tanyitaſaual, Kinec teis meny iol vęgere, Es meg eſmeruen az igazat, adgy halat Iſtennec. Maſodſzor ſzolanc à hamis tanyitoknac el tauoztataſarol, ezbôlis: hogy Chriſtus wrunc ínte mindent, azoc ellen valo magoc oltalmara, kiket ragadozo farkaſoknakis neueze, Kikrôl egy nihany tôb inteſeketis à ſzent Iraſnac meg hallanc: Szolanc az Iuh Ruharolis, melly ſoc fęle alnoc tettetéſſeggel lehet: Gyümölczeis az hamis tanyitaſnac melly keſerues, meg hallanc: kibôlis könyü ôket meg eſmerned. Kiket nem eleg czac moſt hallanunc, hanem ezekbôl fel indullyunc hogy mind egez ęletünkben vigyazzunc ellenec: Mert monduc, hogy nincz olly igen igazan epült, ki meg nem czalatkozhatic, ha meg tunyul az ô lelkenec epületibe. Ez intesbôl azert, Meg ôyiatoc magatokat az hamis tanyitoktul, minden vegye eſzebe, Hogy noha az Iſtennec ſzent Lelke fô keppen ezelekeſzic az mi epületünkre, de tûlünkis vigyazaſt, tanulaſt, imatkozaſt keuan, à mint mondgya, Vigyazzatoc es imakozzatoc, hogy kiſirtekbe ne eſsetec. Touabba eztis meg hallottuc az nyiluabban valo magyarazatnac az vęge felé, Hogy igen nagy ſzamot kel tartanioc, mind az tanyitoknac, mind az tanuloknac, az igazan valo kereztyenſegreis, hogy nẽ czac ſzauockal mondgyac Wram, wram, Es hogy az itelet napian ne mondhaſſac ezt nekiec: Tauozzatoc el en tûlem kic alnokſagot czelekez tec. Hanem halhaſſac ôrômmel ez mondaſat az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac: Iertec el en Atyamnac aldot i, biziatoc ôrôkſegûl az orſzagot, kit az en Atyam ſzerzet tinektec. Ezekre hogy ô felſege ſegitſen bennünc, moſtis könyörôguen mondgyuc el imez imadſagunkat.

IMADSAG.

VVR Iſten mi mennyei ſzerelmes ſzent Atyanc, halat adunc mi teneked hogy te minket az te ſzent Igednec igaz eſmeretire hoztal: Kérünkis tegedet, hogy tarts meg minket mind vęgig az te ſzent Igednec eſmeretibe, es ęrtelmebe, es oltalmazd meg az hiw es az igaz tanyitokat teuelgeſtûl, es hamis Tudomantul: Az hamis Tanyitokat kediglen, kic noha iamboroknac mutattyac magokat, de az-

de azert ragadozo farkasoc, tauoztasd el az te kereztyenidtul, hogy mindnyaian tegedet esmerhessünc, te benned bizhassunc, tegedet tiztelhessünc, es az te szent Fiadnac az Christus Iesusnac altala az öröc bodogsagra iuthassunc: Ki te veled el es wralkodic az szent Leleckel egyetembe, mind öröckön öröckè, Vgy legyen.

VTOLSO ENEC: Felseges Isten menynec földnec &c.

Adgyunc halat &c. ¶ *Halat adunc &c.*

ERTS MEG EZT.

HA ezt sokallod egy Predikatioba meg tanulnod, Az Masodic tanusagot, Masodic Pedikatiora dellyestre halazthatod. Ha kedig mind meg oluasod ezt reguel, nem art dellyestis ezeketis meg oluasnod, Auagy az öregbic Postillabolis tanulgas. TOVABBA emlekezem oda fel, midön ßolnec az hamis tanyitoknac Iuh Ruhaiokrol, Hogy leg vtol meg iedzenec Deakul egy nihany dögleletes Eretneksegeket mind az egeßße: Iras ellen. Kiket az Papasagnac teuelgesi kiuül talalt az pokolbeli ördög. Es mostis soc helyen mind ez vilag ßerte hirdetic. Kiket az ki meg oluas, az tüle meg ißonyoduan vigyazzon, az irast ertekezuen, es azbol erösituen magat ellene. Mert (à mint touab meg mondom Deakul) Isten az ö hiueinec soc fele tauokra boczat tya még à Satannakis èffele döglele es eretneksegit közikben. Hogy se az tanulasba, se az imatkozasban, se az tanyitasba soha meg ne ßünnyenec holtig czac egy napis. De lassuc az eretnec vélekedeseket.

ERETNEC ES DöGLELETES VELEKEDESEC.

Opiniones Hæreticæ.

DEVS fœdus pepegit cum Abrahamo & posteris eius: cui addidit promissionem: sed hæc promissio nullas res spirituales, neque mentionem aliquam Christi, aut regni eius continet, sed tantum res corporales & ipsam felicitatem terræ Canaan includit. I.

Omnes Patriarchæ & populus veteris Testamenti, spiritum inscitiæ & ignorantiæ habuerunt, quo ad res spirituales regni Christi: & solis rebus corporalibus, & beatitudine terræ Canaan fuerunt contenti. Quidam ex eis fuerunt Electi: hi saluati sunt misericordia Dei sine agnitione Christi, sicut dicit Deus: Ego deleo iniquitates tuas propter me. Esa: 43. II.

Negari non potest Spiritum Sanctum loquutum esse per Prophetas, sed illi eorum, quæ dixerunt & scripserunt prorsus nihil intellexerunt: vt asina Balaam reprehendit quidem herum suum, sed sine intellectu, ita & Prophetæ sine intellectu oraculorum & cognitionis Christi fuerunt, splendore regni externi in terra Canaan contenti. III.

Populus ille antiquus veteris Testamenti verbum suum, nempe Legem Mosis habuit, qua gubernatus est, nos sumus nouus noui fœderis populus. Ergo verbum veteris populi nihil ad nos pertinet, neque Decalogus cum alijs Mosis legibus seu præceptis in Ecclesia Christi libera doceri debet, cùm non simus sub lege, sed sub gratia, Neque libri veteris Testamenti in ea proponi & doceri debent, sed solis libris Noui Testamenti debemus esse contenti. IIII.

Scriptura sacra nullibi Iesum Christum DEVM, absolutè loquendo nominat, vocat autem eum Christum, Dominum & Saluatorem: quæ longè excellentiora, & latius patentia vocabula sunt, DEI vocabulo Quando autem IESVS nominatur DEVS, id suo fit modo, nempe propter vnum & verum Deum Patrem, in ipso inhabitantem & in ipso operantem. V.

IESVS factus est à Deo CHRISTVS, & eum vnxit Spiritu Sancto sine mensura: vnde Paulus dicit: In illo habitare plenitudinem Diuinitatis: Sed tantum in hoc mundo existens vsum eius habuit, in officij sui administratione & perfectione: nunc in cælo apud Patrem quiescit. Nam Pater illi subiecit sub pedes omneis inimicos eius, iuxta illud: Sede ad dexteram meam, donec posuero inimicos scabellum pedum tuorũ. VI.

Fundamentum salutis nostræ, dilectio & misericordia Dei est, huic nihil addi potest, neque Christus ipse cum suis passionibus, morte, aut meritis obedientiæ eius. VII.

In Christum quidem credendum est, sed tantum fide historica, quòd scilicet nobis a Deo datus sit in mediatorem &c. sed fiducia nostra non est in illum collocanda, non est adorandus, neque in necessitatibus nostris ad eum confugiendum pro auxilio. Gloria enim hæc soli Deo competit, vt Christus ipse Matth: 4. dicit: Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruies. VIII.

Scripturæ sacræ testimonia de Christi officio, de fide in Christum, de præceptis & promissionibus inuocationis, tantum ad dies carnis eius pertinent, non ad tempus Ecclesiæ post Christi ascensionem ad cœlos. IX.

Scripturæ

X. *Scripturæ ſacræ dicta & exempla de adoratione, inuocatione, & cultu Chriſti ciuiliter tantum ſunt intelligenda, non de adoratione aut cultibus ſpiritualibus, nam illi ſoli Deo competunt.*

XI. *Diſputari potest an Chriſtus â labe & contagione peccati eximendus ſit: cum ſit mulieris ſemen, caro de carne noſtra, os ex oſsibus noſtris, qui pro nobis peccatum factus est: Et cum ſcriptum ſit ſolum Deum bonum & ſanctum eſse.*

XII. *Populus noui Teſtamenti est regnum Chriſti ſpirituale, quod per Spiritum Sanctum gubernatur, neque venit cum obſeruationibus. Ergo nullis Ceremonijs nullaq; diſciplina in Eccleſia opus est. Nouit enim Dominus qui ſint ſui, & in ijs per Spiritum Sanctum erit efficax, trahet, & docebit eos ad vitam.*

XIII. *Quin nec his Ceremonijs, quæ cõmuniter Sacramenta nominantur, opus est. Baptiſmus enim fuit externa Ceremonia qua ſub ipſum intium miniſterij Euangelici & Eccleſiæ gentes in populum Dei, oues Chriſti, peculium Dei, initiatæ ſunt, qui idcirco ex gentibus baptizatis originem ducimus, baptiſmo nullo opus habemus. Sumus enim ſancta conſperſio, & rami ſancti ex radice ſancta propagati. Qui igitur Anabaptiſtæ nominantur, & omnes reliqui baptiſmum adultorum vrgentes, fermento Papiſtico ex opinione praua laborant. Ita Cœna Domini primæuæ Eccleſiæ charitatis, mutuiq; amoris externum ſymbolum fuit, ac Chriſtianorum eius temporis nota ac teſsera. Nunc nihil ad nos pertinet.*

XIIII. *Iuramenta omnia etiam à Magiſtratibus impoſita & exacta illicita & impia ſunt, ſicut & illud, quo ſanctione Papæ miniſtri nouos coniuges copulant, ſimplici ac mutua promiſsionis obligatione debent eſse contenti, ſine ſolenni miniſtri aliqua inauguratione.*

XV. *Eccleſia ordine et gubernatione ſeniorum opus habet ſecundum verbum Dei, non autem magiſtratibus aut legibus forenſibus. Nullus enim pius magiſtratum gerere, aut ſecundum leges gladium vibrare potest. Nam Chriſtianis omnis vindicta est prohibita.*

XVI. *Angeli non ſunt creatæ ſubſtantiæ, in ſuis ordinibus diſpoſiti, ſed ſunt momentaneæ creaturæ, quæ ad voluntatis Dei executionem creantur, executione perfecta ſtatim intereunt & euaneſcunt.*

XVII. *Tales ſunt & Diaboli, qui non ſubſiſtunt, ſed ſunt momentaneæ creaturæ, quæ ad voluntatis Dei executionem in puniendis hominibus ſceleratis ac impijs conduntur. Vnde etiam Spiritus domini mali nominantur. Sed puniendi officio abſoluto ceſsant & euaneſcunt.*

XVIII. *Animæ hominum non ſunt ſubſiſtentes ſubſtantiæ, ſed ſunt ventus & ſpiritus vitalis, qui in morte vna cum corpore extinguit & interit. Nam vt homo integer corpore & anima naſcitur in mundum, ita integer moritur corpore & anima. Solus enim Deus immortalis est: in extremo iudicio virtute Dei creabuntur noui homines, qui illa perpetua felicitate fruentur.*

XIX. *DEVS est Saluator noſter, qui erat in Chriſto, & omnia in illo & per illum egit. Hic vſus est Chriſto, vt inſtrumento, ac tanquam ſpongia per Chriſtum deleuit chirographum noſtrum.*

XX. *DEVS vt cauſa est omnium, ita etiam peccati: homines ſunt, vt ſecures & ſerræ, quæ non ſecant, niſi per hominem trahantur. Ita Deus omnia concluſit ſub peccatum, & omnia propter ſemetipſum operatus est, impium quoque ad diem peccati Prouerb: 16.*

CAVSÆ CVR DEVS PERMITAT HÆRESES eſse.

PRIMA: Quia Deus frena laxat Diabolo, vt homines videant aduerſarij machinationes, propter peccatum, & vt excutiatur ſecuritas.

SECVNDA: Vt eo alacrius pugnent, & non patiatur veritatem quaſi putreſcere. Nam quando homines non habent aduerſarios, tùm ſe ocio atq; ignauiæ dedunt. Sicut enim bella excitant hominum virtutem: Ita etiam in hiſce rebus ſpiritualibus vſu venit: Et tum ſtrenui milites à perfidis tranſfugis diſcernuntur. Apoſtolus inquit 1. Corinth: 11. Oportet hæreſes eſse in vobis, vt qui probati ſint manifeſti fiant.

TERTIA: Deus etiam ipſis hæreſibus & falſis Doctoribus interdum punit contemptum verbi ſui, vt Paulus grauiſsime inquit: Pro eo quod dilectionem veritatis non receperunt, in hoc vt ſalui fierent: mittet illis Deus efficatiam illuſionis, vt credant mendatio, vt iudicentur omnes, qui non crediderunt veritati. 2. Theſſal: 2.

KILENTZEDIC VRNAPI Euangeliom, ſzent Haromſag naputan.

¶ Fů keppen erre intetůnc ma :Hogy Marhanckal ôrôcke valo baratokat ßerezzůnc. De ezekreis tanitatunc: Hogy az gonoß ſafarkodaſert be vadoltatunc: Es mindenekrôl ßamot kel adnůnc : Mindeneket elis kel hadnunc: Azert hogy ôrôcke elheßůnc, arrais igen ßorgalmatoſnac kel lennůnc.

ENEKLESROEL.

¶ Immaran az nap fel iôuen &c.
¶ Kerlec es intlec &c.
¶ O mely igen rôuid volt lam ez vilag &c.
¶ Diczerd az Iſtent &c.
¶ Az ki az Iſtent meg eſmerheti &c.
¶ Bodog az illien ember ô lelkeben.
¶ Mint bizic ez vilag ô czalárdſagaba &c.

AZ EVANGELIOMROL,

SVMMACZKA.

AZ mara rendelt Euangeliomba Chriſtus wrunc pelda keppen ſzol egy tekozlo Vduarbirorol , ki midôn meg ęrtette volna, hogy tiſztit el vennec, Ideien mig az tiztbe volt, olly baratokat ſzerez, kic iôuendôre hazokba fogadnac. Kibe fô keppen erre tanyit Chriſtus wrunc, Hogy ez vilag fiairol vennenc peldat, hogy mijs az idegen marhankbol, az Iſtentůl reanc bizot ioſzaginkbol ſzerzenenc baratokat, kic be fogadnanac az ôrôc haylekokba. Az az, Iſtenhôz es egy mashoz valo ſzeretetbôl mindeneket ſegitenenc, Az mi marhankbol mindennec mind ioknacmind gonoſzoknac adakoznanc az ô ſzůkſegekben, De kiualtkeppẽ à Chriſtus hiueinec az benne bizoknac, kic ô érôtte ehſeget, es ſoc fęle nyomoruſagot ſzenuednec. Effęle hitbôl es ſzeretetbôl valo adakozas, olly draga az Iſten elôtt, hogy azzal Iſtent, az ô ſzent Fiat, es az ô ſzentit mi baratinkat ſzereznnc, es azert èffęle alamiſnalkodaſinkat, mind ez vilagban, mind az mas vilagban ſoc keppen meg fizetne. Ez fô tanyitaſa az mai Euangeliomnac. De ez mellet imezekreis tanyitatunc, Hogy mi mindenekbe czac Safaroc vagyunc: kibe ha iol el nem iarunc, bę vadoltatunc: Es az ſzam adaſra keſzeritetůnc: Es mindenektůl meg foſztatunc: Es azert az ôrôc ęletre felôtte igen nagy ſzorgalmatos gondot viſelnenc, ideien mig arra alkolmatoſſagunc vagyon, Peldat vêuen ez vilagi vduarbiraktul, es ſafaroktul, mint viſelnenec gondot iôuendô ęletyekre mig az tiztben vadnac, Sôt peldat veuen ez vilagnac minden fiaitůl melly nagy gondot viſelnec czac ez arnyec ęletyekreis. Touabba eztis meg tanulhattyuc ma: Marhankat mint kell kereſnůnc, es mint kell kôltenůnc, Es azokbol mint ſzerezzůnc olly baratokat, kic be fogadgyanac az Iſtennec ôrôc orſzagaban. Ezekrôl pelda altal mint tanyit Iduôzitônc, ier laſſuc. Kit irt meg ſzent Lukats az ô Euangeliomi kônyuenec, Tizenhatodic reſzebe.

LVCÆ XVI.

MONDA az ô Tanyituanyinac *a* Egy neminęmů kazdag ember vala, kinec Vduarbiraia vala, kî ô nala be vadoltatéc, vgy mint ki el tekozlotta volna az ô marhaiat. *b* Elô hiua ôtet annac okaert, es monda neki: Mit halloc te felôled? Adgy ſzamot az te Safarſagodrol, Mert ennec vtanna nem lehecz ſafar. *c:* Monda kedig az ſafar ô magaban: Medgyec miuel hogy az VR el veſzi en tůlem az ſafarſagot? Nem kapalhatoc, az kuldulaſt ſzegyenlem. Tudom mit miuelyec. Hogy mikor az ſafarſagot el veſzic tůlem, be fogagyanac engemet az ô hazokbã. Oeſzue hiuan annac okaert az ô vranac minden adoſit, monda az elſônec. Menyiuel tartozol

a: Minyaian tekozloc vagyunc mijs.
b: Elô kel allanunc nekůnkis, es vege leß è moſtani ſafarſagnac.
c: Mint felti ez vilagi eletet: i y kellene nekůnkis feltenůnc az ôrôc eletet.

KILENTZED Wr napiara, ß: Haromſag nap vtan

tozol az en Vramnac? az kedig monda, ſzaz tonna olaiał, Es ő monda neki: *d:* Ved elő a te ados leueledet, es ůle hamar, es iry ötuent, Annac vtana monda az maſiknac: Te kedig menyiuel tartozől? Es az monda, ſzaz kőből buzaual, ő kedig monda neki: Ved elő a te ados leueledet, es iry nyolczuant, *e:* Es diczere az Vr az alnoc ſafart, hogy eſesſen czelekő dőt volna. *f:* Mert ez vilagnac fiai eſzesbec az vilagoſsagnac fiainal az ő nemekben. Enis mondom tűnektec: Szerezzetec tűnektec *g:* baratokat az alnokſagnac Mammonabol, Hogy mikor meg fogyatkozandotoc, be fogagyanac tűteket az őrőcke valo haylekokban.

d: Ez Vilagi elet ily alnokſagal rakua.

e: Nem lopaſat hanem eletre valo gond viſeleſet diczeri.

f: De vigyazunc hogy nehagyuc magunc eßeſſegel meg dulni.

g: Chriſtus es az hiuec mi baratinc.

RŐVID ERTELME.

Fő tanuſagunc it: Hogy marhanknac io ſafari legyűnc, kiuel Iſtent es az ő hiueit baratincka ßerezzűc, kic minket haylekokban fogadgianac

EZ Euangeliomba Chriſtus wrunc ſzol egy Tekozlo Vduarbirorol, ki midőn meg ęrtette volna hogy tiztit el vennec, ideien mig az tiztbe volt, olly baratokat ſzerzet, kic iőuendőre hazokban fogadnac. Melly peldaba fő keppen erre tanyit: Hogy az io moddal, igaz hitből, ſzeretetből, es alazatoſſagbol valo alamiſna altal őrőcke valo baratokat ſzerezhetűnc magunknac, kic az Iſten orſzagabannis be fogadnanac bennűnket, Az az, à mit Iſten neuebe Chriſtusban valo hit altal à ſzűkölködőkre költűnc, azoc akar ioc, akar hala adatlanoc legyenec, De Iſten meg tekinti hogy ő neuebe, az ő ſzent Fiaban valo hit es ſzeretet altal költyűc, Azert azt nem czac it ez vilagban, de az őrőcke valobannis meg fizetne, Az olly kedues volna, hogy azzal őrętis az Iſtent, az ő ſzent Fiat, az ki neuebe adtunc, es az ő hiueitis mi baratincka ſzerezzűc. Kit ittis es az iteletkortis iſten es emberec előtt rola tonubizonſagot teńenec. Ez nagy draga aianlaſi az alamiſnalkodaſnac, inditſac fel az Iſten félő hiueket, hogy az hitnec tőb nemes gyűmölczi közt kőueſſec az alamiſnalkodaſtis. Kire tőb ſoc nemes lelki teſti igereteckelis ſzantalan helyen intetűnc, à mint minapis az iſtentelen kazdagrol, es az ſzegeny Lazarrol valo Euangeliomba meg hallanc, Azokat iſmet moſtis laſſatoc meg oda fel *fol:* 392. Hogy azbolis iſmet fel indullyatoc àffęle io moddal valo alamiſnalkodaſra, kit az Iſten igen ſzeret.

Tőb tanuſaginc.

DE ez Tanuſag mellet, à mai Euangeliomnac pelda beſzede tőb igen nagy ſzękſeges tanuſagokatis ad előnkben. 1. *ELŐSZER* hogy minnyaian czac ideig valo vduarbirac es Safaroc vagyunc: Es azert ha Tiztűnkben iol nem iarnanc, es ęletűnket gonoſzul viſelnenc, Es ha Iſtenűnckel es felebaratunckal ideien meg nem bekelnenc, őket baratuncka nem ſzerzenenc, nagy ſoc keppen mindenekről be vadoltatnanc. 2. *MASODSZOR* az ielentetic it: Hogy az Iſten fel indulna az vadolaſon, es eleibe allatna, kemeny haraggal meg riaſztana, es ſzamot venne az reanc bizot dolgokrol, es minden aiandekirol, Es megis foztana mindenektűl, ha gonoſz ſafaroknac talaltatnanc. 3. De iay ki hiſzi ezt moſt. *HARMADSZOR* intetűnc: Hogy midőn è vilagi emberec ennyi nagy gondot viſelnec ez vilagi ęletyekre, Melto hogy à hiuec ſockal nagyobbat viſellyenec az őrőcke valora. De Chriſtus wrunc nagy panaſzual ſzol errőlis, hogy ez vilagnac fiai eſzesbec az vilagoſſagnac fiainal az ő nemekben. 4. *NEGYEDSZER* ſzűkſeg it eztis meg ęrtenűnc, hogy ez hamis Safart czac eſzeſſegebe nē alnokſagaba, ſem lopaſaba kel kőuetnűnc. 5. *OETŐDSZER* es ő keppen intetűnc it: Az igazan valo alamiſnalkodaſra. Kiuel olly baratokat ſzerzenenc, kic az őrőc haylekokba be fogadnanac. Ezekről kęt Predikatioba ſzollyunc. De előſzer laſſuc az Euangeliomnakis igeit, es azoknac nyilnabban valo magyarazattyat.

Nyiluab Magyàrazattya.

Tanyi-

TAnyituaninac nagy okokbol monda Iduőzitőnc ez pelda beſzedet, kiben inte ők et hiw Safarkodaſra, az ő tiztec ſzerint. Mert lattya vala hogy è vi-lagnac nagyob reſze, mind az tanyitoc, mind az papoc, mind az feiedelmec, mind az kőſſeg kőzőtt Epicureuſoc, toroc es haſoc tőltőc, es teſti batoroc, kic czac ez vilagi ęle tyeket űznec, Es è vilagban vgy ne ęlnenec mint ha ſoha ſemiről ſzamot nem adnanac, es ſoha itelet ſem lenne. Sőt nekic, (à mint ackor az Saduceuſoc,) nyiluan aztis vallanac, hogy ſoha fel nem tamadnanac. Es lattya vala hogy à kazdagoc nagy keuelyſegel io inteſit meg neuetnec, az Papoc az Templomnac kazdag iőuedelmeuel czac kenyeſſeget, torkoſſagot, es buiaſagot űznenec, Es lattya vala hogy ſokan ki ki mind tiztiben iſtentelenűl ęlne, Es hogy az nagy ſoc bűnőkbe torkig vakmerő keppen be he uerettec volna. Azert az ő Tanyituanyit, es minden időben valo hiueit ez mai Euangeliomban arra inte, hogy őc tiztekbennis igen hiuen, igazan, es Iſteni félelembe el iarianac, illy keppen: Hogy féluen az Iſtent, előbi gonoſz ęletyeket, ſőt czac minden napi gyarlo eſeteketis annyira igyekeznenec meg iobitani, hogy męg czac az hiuolkodo ſzorolis ſzamot venni meg gondolnaiac, Az Iſtent ideien minden bűnőkről meg kőuetnec, ſzent Fianac meg valtſagaban bizni es meg nyugodni erőſſen igyekeznenec, es iora vezęrlő ſzent Lelket mind vntalan kęrnenec. Ez rőuid Summaia à Kereztyeni vigyazaſnac. Kire ſoc helyen ſoc keppen tanyitotta őket. Moſt pedig imilly pelda beſzed altal. *HOGY* à mint ez vilagi wrac előtt *be vadollyac az tekozlo Vduarbirakat*, ſafarokat es egyeb dolgoſokat: Igy Iſten előttis be vadoltatnac minden iſtentelen ęletűec. Es mint az wrac, kemeny fene haraggal elő hiuatuan az igen tekozlokat ezt mondgyac nekic. *Adgy ßamot*, mert tőbbe en ſzolgam nem leſzeſz: Igy leſz Iſten előttis dolga minden iſtentelen ęletűnec. Ez egyic reſze az Euangeliomnac: Ezből leſz Elſő es Maſodic tanuſagunc, Arrol: mint vadoltaſſanac Iſten előtt az iſtentelen ęletűec. Es mint hiuaſſanac elő az ſzam adaſra. Maſodic reſze ez peldanac erről vagyon: Hogy ez vilagi vduarbirac es akar melly Tiztartoc, nagyoc es kitſinyec, midőn ęrtic hogy el veſzic tizteket à kikből ęltec, ottan azon gondolkodnac, mint ęlheſſenec el az vtan. Es mind addig sem nyughatnac, ſem éyiel ſem nappal, mig mő gyat iőuendő ęletyeknec meg nem talallyac. Az mint ez Safar es Vduarbiros imigy tőrődic vala: *Megyec, miuel hogy az Wr el peßi en tűlem az Safarſagot, à munkat nem ßoktam, kuldoznom ßegyen*. Ezenkeppen egy nihany ideig mind éyiel nappal nyughatatlanul tőrődet, Vęgre à ſoc tőrődes es gondolkodas vtan, talal valami modot, es azba őruendezuen, mond: Tudom mit miellyec: Az wrameből moſt mig az Tizt nalam, baratokat ſzerzec, hogy mikor el veſzic tiztemet, azoc hazokban fogadgyanac. Kiuel Chriſtus wrunc minket akar ſerkengetni, hogy vennenc peldat roloc, hogy mijs męg ez moſtani vilagi ęletűnkben tőrődnenc, es kereſnenc modot mint ęlheſſűnc ez vtan mind őrőcke. Kinec modgyanac mint kell lenni, ſoc helyen hallottuc az Tőruennec es az Euangeliomnac tanyitaſi ſzerint, igaz Pœnitentiat, igaz Hitet, es annac io Gyűmőlczit kőuetuen. Azokrol renddel bőwebben maſſzor tanullyunc. It czac ezt vegyűc eſzűnkben, hogy ez Safar tőrődeſeből minketis ſzűntelen valo ſzorgalmatos vigyazaſra int Chriſtus wrunc, hogy mind addig ſe nyugodnanc ſe éyiel ſe nappal, mig vęgere nem-mennenc mint ęlheſſűnc el ez arnyec vilag vtan az őrőc ęletbennis, Azt mint teheſſűnc mienckè à Chriſtus altal. Ezekben mondoc tűlűnkis nagy vigyazaſt keuan az WR Iſten.

Tiſztibe ki ki mint tarion. Matth: 12.

Mai pelda. Az hamiſſagert vadoltatunc mijs.

Szamot kérnec tűlünkis.

Iőuendő életünkön tőrődgyűnc mijs.

DE it azis ielentetic, hogy ez Vilagnac fiai, kic czac èhőz edeſettec, kiket az Satan ez vilagnac feiedelme meg vakitot, es hurtzol az ő dőgleletes gonoſſaga ſzerint, midőn arrol godolkodnakis mint ęlheſſenec el, ha el veſztic előbi tizteket, Ezben olly iſtentelenűl kereſnec modot, à mint az előtt az melly iſtentelenűl ęltec. Ezben immar nem illic őket kőuetnűnc, miert hogy rakua hamiſſaggal. Az mint ez Safaris es Vduarbiro czelekedec, hogy az ő wranac minden adoſit egybe gyűyte, à kic Olayial, Buzaual, Borral, bőrrel, es egyebbel adoſac voltac. Es kinec felét, kinec harmadat, kinec tőbbet, kinec keueſebbet el engede, Es vgy előbi lopaſit meg őregbitette tőb lopaſſal. Illyec minden iſtentelenec, hogy midőn el veſztic előbi ioſzagokat, tizteket, ſoc fęle iſtentelenſegec miatt, Megint wyiobban tőb iſtentelenſeggel akariac helyere hozni.

De ez vilagi alnokſagot ne kűueſſec.

Az Tekozlo es

De az hiuec kőueſſec †ſzent Pal tanaczat: Az kilopot, vgy mond, ez vtan ne lopioni, pelda Zacheus. Erről Negyedic Tanuſagban az mas Predikatioban ſzollyunc. Ez hamiſſagat el tauoztatuan ez Safarnac, mibe kelleſſec tehat kőuetnűnc, Erről igy ſzola Chriſtus wrunc: *Enis mondom tinektec ſzerezzetec ti nektec baratokat az alnokſagnac Mammonabol, hogy mikor meg fogyatkozandotoc, be fogadgyanac titeket az őrőcke valo haylekokba.* Az az, à mint ez Safar es Vduarbiro ideien mig az tizt nala volt, az ő Wra marhaiabol lopaſſalis iőuendőre valo baratokat ſzerze maganac, kic őtet eltetnec: Igi tűs moſt ideien mig ez vilagon vattoc ſzerezzetec baratocka az Iſtent, az ő ſzent Fiat, es az ő hiueit, Sőt igyekezzetec minden emberekel egyeſnec lenni ioba, es mindennel iol tenni, mind erőteckel, mind marhatokal. Kit midőn Iſtenre tekintuen mieltec, akar hala ado, akar hala adatlan nyomorultt al, Iſten maganac tulaydonyittya, es mind it, mind az őrőc ęlet ben meg fizeti. Ezről őtődic tanuſagban leg vtol ſzollyunc. Ez ęrtelme ez Euangeliomnac minden agazatinac. *DE RŐVIDEDEN* mind ez egez peldaban czac erre int fő keppen, hogy marhanckal alamiſnalkodgyunc, Melly marhankat, alnokſagnac Mammonnac neuez, Miert hogy męg igaz marhankis meg elegyedet ſoc fęle alnokſaggal. Ez marhankbol mondoc, kic nem vakmerő alnokſaggal, hanem tudatlanſagunc miattis valamenyire azzal meg elegyedet, Int hogy mind vntalan alamiſnalkodnanc: Iſten igeic nec hirdeteſere, Oskolac, Iſpitaloc ęlteteſere, es minden ſzűkőlkedő nyomorultac, betegec, foglyoc, őzuegyec, aruac ſegitſegere, peldat veuen è vilagnac fiaitul, az kic magoknac ez vilagi ęletyekre ſoc io akaro baratokat tudnac ſzerzeni marhaiokbol. Igy ha mijs igyekezűnc à mi ęrtekűnc ſzerint, ſockal ſoc iot mielni Iſteneſen, az oc kőzzűl olly baratinc valnac, kic meſtis èrőttűnc mind vntalan imadkoznac, es Iſtentűl lelki teſti iokat nyernec, mind az Iteletkort rola tanubizonſagot teſznec. Es az WR Chriſtus ő maganac tulaydonyittya, monduan: Mezitelen valec, meg ruhaztatoc: beteg valec, meg latogattatoc: buydoſo valec, es hazatokban fogadatoc: ehező, ſzomiuhozo valec, ennem innom adatoc. Iertec el azert az en orſzagomba, es tijs nyugodgyatoc mind őrőcke, hol ſoha ſe ehezzetec, ſe ſemmi nyauaiyat ingyen ſe erezzetec. Illy nagy igereteckelis ſerkenget Chriſtus wrunc az alamiſnalkodaſra. Ez mellet ſzantalan ſoc tőbſzep inteſeckel ſoc helyen ſerkenget arra. De czac az mai peldaban valo mondaſijs arrol nagy dolgokat ielent, hogy az altal iőuendő ęletűnkre valo baratokat ſzerezhetűnc, kic ackor mikor meg fogyatkozandunc, be fogadnac bennűnc az őrőcke valo haylekokban. Ez nagy igeretit az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac igen meg bőczűllyűc, es az altalis mind vntalan inditſuc fel à mi ſziuűnket, imezekre: Hogy marhankhoz hitetlenűl ne ragazkodgyunc, azt telhetetlenűl ne ſzorongaſſuc: Hanem mint annac czac Safari wrunkeből wrunknac ſzolgaira ſzep takarekoſon io keduel el kőlczűc. Melly Iſteneſſegnec ez vilagonnis az maſikonnis haſznait veſzűc, Mert ittis tőb tőb Safarſagot biz reanc, *Luc:* 16. Es midőn eznec vęge leſz, az őrőcke valo kinczetis mind kezőnkbe bizza. Melly őrőc ęlet noha Iſtennec ingyen valo aiandeka mi hozzanc, az mi Wrunc *IESVS CHRISTVS* meg valtſaganac ęrdemet meg tekintuen czac, nem az mienket, De mind altal azokban mind alamiſnalkodaſunc, mind egyeb Iſtenes ęletűnc bőwen meg fizetődic, midőn az meg bekelt Iſtent ſzinről ſzinre őrőmmel meg lattyuc, az ő meg gondolhatatlan mennyei iauaiual rakuadon rakuac leſzűnc, ſőt ő hozza haſonlatos diczőſegre el valtoztatunc, Es midőn minden ſzenteckel őrőcke valo baratſaggal nagy ſzeretettel mind őrőckőn őrőcke ęlűnc. Ez nagy bodogſagnac remenſeget tarcza meg az WR az mi ſziuűnkben mind vęgig, Es eznec édeſſege inditſa fel lelkűnket ſzűntelen valo őrőmre, es Iſteni es atyafiui ſzeretetből valo alamiſnalkodaſra, es minden kegyes, Iſtenes, tizta igaz, ęletre, Amen. Ez rőuid magyarazat vtan, ier epitſűc magunc tellyesb tanuſagockalis.

KILENTZED Wr napiara, ß: Haromſag nap vtan

†Epheſ. 4.

Ez eßeſſeget io kőuetnűnc.

Fő ſummaia.

Matth: 25.

Roman: 6.

1. Ioan: 3.

AZ TANVSAGOKRŐL.

KET Predikatioba imez őt dolgokrol tanulunc: Előſzer erről: Hogy mind ez vilag czac Safara Iſtennec: Kiben az tekozloc mais ſoc keppen vadol

tat

tatnac, Kiről mind ſzamot tart az Iſten. Maſodſzor hogy nekűnkis mindenről ſzamot kelletic adnunc, mind Tiztűnkről, mind egeſz Eletünkről, Azert meg tanullyuc mibe igyekezzűnc kedueskedni Iſtennec. Harmadſzor, ez Safar es à tőb vilag fiai peldanc leſznec ennyibe, hogy à mint ők ez vilagi ęletyeket okoſon es gyorſan futyac: illy ſzorgalmatoſon viſellyűnc mijs az őrőcke valokra gondot: Negyedſzer, de alnokſagit ſe à Safarnac, ſe az tőb vilag fiainac ne kőueſſec az vilagoſſagnac fiai. Oetődſzer ſzolunc az alamiſnalkodaſrol, kiuel őrőcke valo baratokatis ſzerezhetűnc. Ezeknec harmarol ier tanulgaſſunc.

AZ ELSŐ TANVSAGROL.

HOgy az mint ez Tizttarto czac ideig valo Safar volt, mijs mindnyaian czac ideiglen valoc vagyunc: Es mint ez, tekozlo volt, igy kőztűnkis ſzantalan ſoc tekozlaſoc vadnac: Es mint ez, ſoc keppen vadoltatot wra előtt, igy moſtis minden iſtentelenſeg miatt, ſoc keppen vadoltatunc. Mind ezekről Elſő Tanuſaginkban ier tanulgaſſunc.

Az Iſtennec mind ez Vilag czac Safara, mind Tiztűnc, mind Teſti es Marhai aiandekűnc czac Safarſag. Iſten rendelte el ez ſoc Tizteket, hogy nemelly kőztűnc lelki paztor, tanyito, predikator: Nemelly feiedelem, Czaſzar, Kiraly, Capitan, Vduarbiro, Iſpan, kotſis, louaſz, kementze fűtő: Nemelly czeledes gazda, apa, anya, fiu, leany, ſzolga, ſzolgalo: Nemelly kalmar, kereskedo: Nemelly miues meſter, munkas, ſzanto, kapallo, ácz, Es ki egy tiztben ki maſikban legyen. Es mint eſzes wr el oztotta az mint akarta, es alkolmatoſnac eſmerte aiandekat, kinec harom, kinec kettőt, kinec egy Girat, *Matth:* 25. Az kinec tőbbet adot kedig, attul tőb ſzamot veſzen, az ki kitſinybe hiw, azt nagyobra bizza, *Luc:* 16. Nem czac tiztűnkben kedig, De Lelki Teſti es marhai aiandekűnkbannis czac Safaroc vagyunc. Lelkűnket es elmenket ő ekeſitette meg okoſſaggal, kit az ő kepere teremtet, hogy őtet azzal meg eſmeriűc, es meg valaz ſzűc minden allatoc kőzzűl, tanullyuc es ęrtſűc akarattyat, es azt kőueſſűc. Sziuűnket magaert alkoltta, hogy azzal fellyűc őtet mindennec felőtte, bizzunc igeretibe, es ſzeretettel mindenekről halat adgyunc. Teſtűnkben az mire rendelte ſziuűnket, fűlőnket, ſzánkat, kezűnket, kűlſő belſő egyeb tagainkat az ſzerint hordozuc. Marhankbannis czac Safaroc vagyunc, ioſzagot, pénzt, minden fęle etelt italt, czac az ő markabol veſzűnc. Sőt minden allatoknac ſzemei czac ő rea néznec, *Pſalm:* 144. Rőuideden mond ſzent Pal, 1. *Cőrinth:* 4. Miczodanc vagyon, kit Iſtentűl nẽ vőttűnc, Tehat mit diczőkedűnc egy mas felőtt akar miuelis, Az kit Kirallya tett, ha akaria koldoſa tehet, Pelda Crœſus Kiraly es Vaſti kiralyne aſzony, es ſoc duſoc, vitęzec, hadnagyoc, aroſoc, Sőt őkerreis tehet, erről pelda Nabuchodonozor. Ezt ſokan meg eſmeruen, hogy czac Iſtentűl legyenec ő magokis, Tiztekis, Marhaiokis, Eletyekis, Iol ſzoktak nemelly Feiedelmec leueleknec kezdetiben imezt irni: *Nos Dei gratia &c.* Mi Iſten kegyelmeből Kiralya ez orſzagnac. Sokan magoc meg alazuan es féluen az Iſtentűl, ſzűntelen imatkoznakis, hogy mind teſtekben, mind ęletyekben Iſtennec kedueskedheſſenec, Mint Salomon *Sapient:* 9. es az ő apia Dauid *Pſalm:* 33. Es mint Ezechias 4. *Reg:* 20. imatſagibol meg tettzic, Es ſoc Prophetac es Apoſtoloc, es Iſtenfélő ęrtelmeſeknec dolgokbol meg tettzic.

Tiztűnkbeli, leldekűnc czac Safarſag.

Lelki es teſti, es marhai Safarſagunc.

Ertic ezt az ertelmeſec.

DE VISZONT ez vilagnac nagyob reſze olly kaba, bolond, eztelen, tudatlan, vakmerő gyűhős, hogy azt ſem tudgya, ha vagyone Iſten, auagy vagyone ſzam tartaſa az mi dolgainkra. Kikről czac Dauidis ſoc helyen panaſzolkodic, eſzt monduan: *Pſalm:* 14. Ezt mondgya az eſztelen az ő ſziueben: Nintſen Iſten. Iſmet mond: Az Wr menyegből néze az embereknec fiait, hogy latna ha volna valaki ęrtelmes, ki kereſne az Iſtent. De mindnyaian el haylottanac, es egyetembe vtalatoſſa lettenec; Nem de męg eſzekbe iuté az hamis czelekedet azoknac, kic az Wrat ſegitſegűl nem hiwiac. Iſmet *Pſalm:* 10. igy ſzol: Az iſtentelen lelke diczekedic az ő faytalanſagaban, Es à telhetetlen magat hanyuan karomlya az Iſtent, Semmenec vęli őtet minden gondolattyaba. Maſuttis: mint *Pſalm:* 94. Es ſoc tőb helyeken Dauid kemeny ohayto panaſſzal

Soknac bolond gondolati vadnac az Iſtent gond viſeleſről.

Az Tekozlo es

beſzelli, hogy ſokan ezt gondollyac: Nem lattya az WR, ſem ęrti ezt az Iacob Iſtene, Szent Peter kedig az mi vtolſo időnkbeli iſtentelenekről, laſd 2. *Pet:* 3. mit prophetalt, Hogy ſokan męg az Iteletről valo fenyegeteſetis Iſtennec meg czufolnac. Mind èffęle igekben rőttenetes batorſagi es hizelkedeſi ielentetnec az embereknec, mint ha Iſten nem nézne akarmi dolgunkra. Kiket te magadbañis érezhetſz mind vntalan, mert ha valoba hinned hogy Iſten rea néz bűneidre, inkab pironkodnal ő előtte, hogy nem mint emberec előtt, Es ha valoba hinned hogy meg halſz, es ma netalam meg leſz, Es hinned valoba az iteletet, az őrőc karhozatot: vgy iſzonkodnal minden bűntűl, mint midőn az hohar tűzes fogot es egyeb iſzonyu kinzaſt hozna read, Es féluen az WR Iſtent, kérned oltalmazzon meg az bűntűl es az őrőc veſzedelemtűl, De ſoc keppen hazudoz es hizelkedic az teſt, es az Satan akar kinekis, es azert ſoc keppen lappagtatya es titkollya bűneit, mind Iſten, mind ember előtt, mint Adam el buic az bokor mege, mint ha Iſten otr nem latna, Caim mond, minem en őrzőttem őczemet? Ionas az tengerre el fut Iſten előtt. Ezekben czuda vakſagunc tettzic meg, hogy az Iſtennec reanc valo nézeſet valoſaggal nem eſmerhettyűc. Azert ez ellen Chriſtus Wrunc az ő hiueit ſoc helyen, es ittis inti, hogy őc mind vntalan magoc vgy tarczac, mint ha Iſten előtt allananac az ſzam adaſſal, kic minden oraiokat bizontalannac tarczac, minden dolgokban magokat czac Safarnac eſmeriec, Es bizonnyal el hidgyec, hogy gonoſz ſafarſagokert be vadoltatnac, Es męg itelet napia leſz, Es az ſzam adaſra minnyaian elő allunc, Es ackor ſoknac vęghetetlen őrőcke valo bűnteteſec leſz. Ezekben pelda Dauid, ki maganac nem akaruan hizelkedni, ezen könyőrget, hogy az Iſten iutatna mind vntalan éſzebe halando voltat, *Pſalm:* 90. Es az egeſz ſzent Iras mind vntalan int, hogy félelemmel es rezketeſſel vęgre vigyűc iduőſſegünket, *Philip:* 2. Az az, ne hazudozzunc magunknac ſemmi keppen, ſe azzal hogy lehetetlen volna Iſtenekis minden hiuolkodo ſzorol, minden trefarol, iatękrol, minden gondolatokrol, ſelekedetekről, minden tiztekről ſzamot venni. Nézd el czac è vilagi ſzam véuőc męg az kis filerrőlis, es akar mi hulladekrol mint tudnac ſzamot venni, kit az eſzes Tiſztartoc nem veſznec ſűketſegreis. Sockal inkab az hiuec az Iſtenec fenyegeteſet, męg czac az hiuolkodo ſzobannis. Ezzel ſe hizelkedgyec ſenki az feiebe, hogy az alatt bűnben heuerien, hogy ő Valaztatot, es lehetetlen el karhozni. Hanem bőlczeſegednec kezdeti legyen az Iſteni félelem, *Prouerb:* 1. Erőſſen vitęzkeduen, hogy meg őrizzed hitedet, es io lelki eſmeretedet, 1. *Timoth:* 1. Ezeket az Iſtenfélőc megis igyekeznec fogadni. DE iay ki ſzantalan minden rendbeliec kőzzűl, haſonlatoſoc ez mai TEKOZLO Safarhoz, kikről ti magatoktul tekinczetec kęt felé, mert ſoc ſzoual lenne, ha en elő ſzamlalnam, melly gonoſzul viſelic Tizteket nemelly Tanyitoc, Papoc, Kiralyoc, Wrac, ſzolgac, gazdac, ſzűlec, kereskedőc, vęnec, iffiac, ſzűzec, gyermekec, es mies emberec, Es ſokan melly gonoſzul ęllyenec Tizteckel es Marhaiockal. Azonkepen menyi baluanyozas, baiolas, parazna, reſzeges, torkos, iatekos, nyelues, czalard, hamis ęlet legyen, mind é vilag ſzerte. Sokan mig dőrőg az ęg, addig rőtteg: mihent meg ſzűnic, őis ottan el feleyti az Iſtent. Ezekről ti magatoktul gondolkogyatoc.

HANEM en im czac arrol fogoc ſzolnia, Hogy mint ez Tekozlo Safar be vadoltatot, Igy mind èffęlec ſoc keppen VADOLTATNAC Iſten előttis: Az Iſten Igeie altal: az Leleknec fürdalaſa altal: Tanyitoc, es Iſtenfélőc panaſzi altal: az nyomorultaknac kialtaſi altal: Eltekbennis: Halaloc kortis: az Iteletkortis, Kinec bizonſagit elő ſem győznűc ſzamlalni, Hanem imez keues iutaſſa az többitis eſzűnkbe. Iſten Abrahammac Sodoma felől melly panaſzokat ielente, monduan: Sodomaba es Gomorraba az kialtas igen nagy, es az ő bűnőc igen meg nehezűltenec. Ezokaert alà megyec es meg latom, hogy ha mindent miueltenec az kialtas ſzerint, az mell en előmbe iőtt. Moyſes altal kedig illy paranczolatot ada ki: Meg őd magad hogy à te ſziued gonoſz ne legyen az te ſzegeny atyadfia ellen, nem akaruan neki kőlczen adni, Hogy ne kialtſon te ellened az Wrhoz, es te neked bűnődre legyen az, Iſmet: *Exod:* 22. Az őzuegyet es az aruat ne nyomorgaſſatoc, Ha nyomorgatandod, en hozzam kialtnac, es en meg halgatom az ő kialtaſat, es fel geried az en haragom, es fegyuerrel meg őllec titeket, à ti feleſegtec őzuegye, es gyermektec aruaua leſznec, Eccleſiaſteſis mond:

Ecclesi: 35

Kilenczed Wrnapiara ßent Haromſag nap vtan.

Magunkbannis ſoc teſti batorſagot érezhetűnc.

Matth: 25. *Luc:* 21.

Igen haylando az ember èffele hizelkedeſekre.

Szantalan moſtis à Tekozlo Safaroc.

Az be vadolaſrol melly ſoc keppen leß.

Geneſ: 18.

Deuteron: 15.

Eccleſiaſt: 35. Nem vtallya meg az WR az aruanac kónyörgeſet, ſem az özuegyét, Ha ki ónti az ő fohazkodaſanac ſzauat, Nem de az özuegynec kóny hullataſi az ortzai n alà gördülneké, Es az ő kialtaſa arra leſzen, à ki azt ki gördíti, mert az ő ortzaiarol fel mennec mind az égiglen, Es az meg halgato WR gyönyörködic azokba. Bizony igen könyörülő az WR azokon kic ótet ſegitſegül hiwiac, es be gyűyti tömlőibe min den kóny hullataſokat, Kiről ſoc diczeretiben Dauid igen ſzep bizonſagokat teſzen, *Pſalm:* 10. 21. 32. Az wrnac melly nagy gondgya legyen az nyomorultac kialtaſira, Pelda Abel, Vrias, es Nabot vére, Abelert ő maga ſzolíta es fenyegete meg Caint, Vriaſert az Propheta altal fenyegete meg Dauidot, Nabotert el vezte Achab Kiralt mind feleſegeſtűl. Erre valo az wrnac imez ſerkengeteſeis, midőn imigy ſzol: Baratkozzal meg az te ellenſegeddel hamar, *Matth:* 5. Iſmet: Bodog ſzolga, kit az Wr vigyazua talal, *Luc:* 12. Imez mondaſis: Az Nap el ne nyugodgyec az ti haragotokon, *Eph:* 4. TEHAT minden Tizttarto, Predikator, Procator, bölcz, wr, Czaſzar, Kiraly, Biro, áros, Sőt minden rend hamar vegye eleit, hogy ne érezſzen ſoc panazt Iſten eleibe. Lam czac itis wrunc előtt valo panaſzolkodaſnac eleit veſzűc. Az mint Chriſtus wrunc int, Baratkozzal meg az te ellenſegeddel hamar mig az vton vagy, hogy ne adgyon az biro kezében. Kibeis ielenti, hogy Iſten előttis az ki mind ez egeſz vilagnac biraia, igy leſz minden rendbelieknec dolga, mint è földön lattyuc hogy mind vntalan az birakra es wrakra ſoc fele panaſzoc menten mennec, Kiről még az hamis bíróis ſoc vntataſſal igazat teſzen, Hat Iſten hogy ne allana boſzut az ő hiueiert, kic mind éyiel nappal kialtnac ő hozza, *Luc:* 18. Imé Iſten melly nagy czuda képpen rendelte ezt: Hogy minden bűn tetel vtan meg ſzomorodgyec az ſziuűnc, kiuelis ideien vadoltat es be idez az iőuendő iteletre. Az ő igeietis meg hatta erőſſen kialtani es benne minden gonoſſagot ki hirdetni, arrol minden rendet dorgalni, es feddeni, kiknec hiaba el mulni lehetetlen, Sockal inkab hogy nem ez vilagi feiedelemnec idező peczeti. Az mint mind vntalan lattyűkis nagy ereiet az vadolaſoknac, es az Iſteni ide zeſeknec: Nagy wrac, tanacz adoc, tizttartoc, birtelen rőtteneteſen halnac meg, Hamis Procatoroc, ec hamis Tanyitoc ordítaſſal mulnac ki, az felőtt nem czac dőggel, fegyuerrel, ehſeguel, hoharral vonton vonattya az embereket az itelő ſzec eleibe, hanem à kőz halallalis, melly minden oraban bizontalan, idezten ideztet. Nézd el akar melly falut, varoſt, tartomant, orſzagot, tiz eztendő mulua keueſet talalnal az előbi kiralyokba, tizttartokba, iſpanokba, tanacz adokba, kapitanokba, procatorokba, birakba, polgarokba, predikatorokba, mies meſterekbe, aſzonyokban, gyermekekben, nis. Soc helt neuezhetnec hogy czac enis eſmertem egy varoſnac hat wrat, es hallottam hogy ki latta nemellynec tiz wratis. Minden hazba akar melyikbe minden eſztendőbe, gazda, gazdaſzony, fiac, leanyoc, ſzolgac, ſzolgaloc kőzt nagy valtozaſt talalſz. It az kic lakoztac ez előtt ſzaz eztendőuel, moſt egyet ſem eſmerűnc bennec. Ez vtan ſzaz eztendőuel czac egyetis mi bennűnc ſem eſmernec, Es mindenikűnc helyet mas Safaroc, egy niha nſzor valtozton valtoznac. Czac im moſtis ez tayba mikor ezeket irnam, Kereczeni Laſzlo leanyat, az annyarol Batori Iſtuan az Lengyel Kiraly hugat, negy tiztes wr fiac egy mas vtan iegyben tartuan, halanac meg, kit végre Dobo Ferentz vőn el. Kereczeni Chriſtoph az batya, tiztes poſgas iffiu koraben midőn ſoc ſzep epiteſitel végeſzte volna, Es varoſockal, varackal meg rakodot volna, hertelen mind feleſegeſtűl meg hala, es mindene idegenre ſzalla. *Mert* iffiuſagat ſoc hitſagba mulattya vala. El hagyoc tőb igen kazdag es maga biroc mint iartac ſzinten moſtis. Mert mindennap ſzellel mind vilag végezetig eleget lathatunc ezben: Hogy nagy ſokan mindenikűnc kőzzűl az nagy ſoc panaſz miattis idő előtt vgyan el ragattatnac az mennyei Biro eleibe, Mert valnac minden rend kőzzűl, kikre ſzőrnyű panaſzoc hatnac az Iſten eleibe. Az baluanyozokat moſt az ő vakſagokban hagyom, Hanem kőztűnc valo panaſzolkodaſrol ſzoloc.

Panazt ne ereßſűnc Iſten eleibe.

Fel hatt az ſoc kialtas.

A ßiv nadolaſi.

Eſai. 58.

Kőztűnc valo panaßoc.

Mert ſoc *PREDIKATOROKIS* el tunyulnac az ő tiztekben, kic nem az Iſten tizteſſegeiert, es nem az kőſſeg leiki epűletiert, Hanem czac az fizeteſert, mint á bęres ſzolga vőttec fel az Predikatorſagot, Es ſzokasboi niha niha predikalnac aſitua es kel

Predikator ellen valo panaßoc.

KILENTzed wrnapiara ßent Haromſag nap vtan.

letlenül, De hogy ſzüntelen valo ſzorgalmatoſſaggal tanyitana, inteneis, feddeneis, vigaztalnais halgatoit, es igaz hitbe es io erkölczben iobban iobban erösitene öket, arra nints gondgyoc, Hanem męg az tanyitas köztis czac takaraſra, lakaſra vagyodic, Es mihent le ſzall predikallo ſzękiböl, ottan öis ez vilagi ęletet üzi, együt döſöl, együt vaſaroskodic velec, Söt nemelly ſzemptelen tragar modgyara trefal, iadzic, tantzol, es duskal velec, ki miatt à nepis el idegenül az Iſtennec igeienec gyakran valo tanulaſatul, az Sacramentomockal valo ęleſtül, az ſzüntelen valo imakozaſtul, es minden io erköltſtül. Ezt latuan ſoc Iſtenfélö hiuec, mind hallaſokra, mind hatoc mege ſoc keppen panaſzolkodnac reaioc, Es Iſtenhözis kialtnac ellenec, hogy adna mas Safart helyettec. Melly panazt meg halgat ö felſege, Es âhol ehezic az ö igeiet, azzoc közzül ki rantya éffęle gonoſz ſafarokat, à mint lattyuc hogy nyoltz vagy tiz eſztendö altal egy nihany Predikatort helyekböl ki taſzigal Iſten, vagy az ö magoc gonoſz ſafarſagokert, vagy az köſſeg kelletlenſegeiert az ö igeiehöz, kiket mint fenyegeſſen Iſten, oluaſſac meg ö magoc Ezechielnel, *Ezech:* 34. es töb helyeken. De az iteletkort valo meg riuaztaſoc röttenetesb leſz, midön azt hallyac: Soha nem eſmertelec titeket, tauozzatoc el en tülem kic alnokſagot czelekeztec. *Pſalm:* 6. *Matth:* 7. *Luc:* 13.

Feiedelmec ellen valo panaßoc.

Az *FEIEDELMEC*, Tizttartoc, Nemeſec es czaladoſoc ellennis röttenetes panaſzokat kezdünc hallani, kic ſemmi iöuedelmeckel meg nem tuduan elegedni, ha lehetne vgyan meg kopaztana mint az Tyukot, az ö ſafarſaga alà bizott örökös fiait az WR Iſtennec. Kereztyen embernec az ſziue meg rötten belé, melly nagy hizelkedeſſel nemelly vduarbeli tanaczoc furdallyac wrokat, wyiab wyiab ado, rauas fizeteſre, kit torkoſſaggal es nagy kenyes keüelyſeggel emeztnec meg, Es izgattyac wyiab wyiab talaluanra, epiteſekre, ſoc to, ſoc haz, ſoc malom czinalaſra, ſoc fęle kereskedeſre, kikreis iobagyokat haytyac, ſoc hituan bort, es egyeb hituanſagot draga arron hannyac, az mellet kimeletlen raboltattyac, kickel az nepec feleſegeckel gyermekeckelis czeledeckel el epednec, kic közzül nagy ſokan kezeket fel emeluen az wr Iſtenhöz olly panaſſzal fohazkodnac, kin nem hogy az Iſteñec, de męg embereknekis meg kellene indulni. Az ki Iſtenfélö erröl oluaſſac meg imez iedzeſeket: *Deuteron:* 15. *Pſalm:* 21. *Syrach:* 35. Erröl: Hogy az Iſten mentül kiſſebic fohazkodaſitis az ö nyomorultinac meg halgattya. Az ki ezzel nem gondol, az tekincze el minden Iſtentelen nyuzora, es meg lattya röuid nap, mind maga, ioſzaga, czinaluanya, kereskedeſe mint iar, Kiröl ezer ſzörnyü oſtort mondhatnec, czac az kit egy nihanyon lattamis, mint veſztec az koborloc, az hamiſſaggal vött ioſzagoc, ſöt gyermekekis, Es nemelly midön Iſten tiztеſſegere nem akarna ſafarkodni, mint veſztegette pénzet marhaiat, Doctorra, pörpatuarra, hiaba valo epiteſekre, Az epiteſec mint veſztec tüz miatt, vagy ellenſeg miatt. De mind nagyob midön halaloc oraiakortis vadollya ſziuec, hogy az Iſten igeie hirdeteſre, az nepnec Iſteni felelembe valo tartaſra, Iſpitalra, Scholakra, tanulokra, tanyitokra nem viſelnec gondot, Es midön itelet napian minden iſtentelenſegeket ſzemekre hannyac. Ezeket az wraknac es tizttartoknac ſzam adaſokrol mondam. Ezenkeppen az *AROS* nepekis, az Gazdakis, az Müues Meſterec, az ſzolgac, ha iol el nem iarnac ttztekben, reaioc valo panaſzokatis meg halgattya az WR Iſten, Es el veſzic tülökis az ö ſafarſagokat. Ezekböl minden ember indullyon fel Iſteni félelemre, es ki ki mind azon igyekezzec, hogy tiztibennis hiuen es igazan iarion, Es egyeb keppennis egez ęletiben igyekezzec Iſteneſen ęlni. Mint kel kedig Iſteneſen ęlni, es kinec kinec tiztiben el iarni, arrol touabbis ſzoloc. Moſt czac ezekröl ſzoloc: Hogy mijs czac Safaroc volnanc, Es köztünkis ſoc felöl tekozlaſoc leſznec, kiert bennünkis ſoc keppen vadolnanac. Immar laſſuc eztis, hogy az kiket be vadolnac, azoktul ſzamotis veſznec, Męg penig az leg kiſſebic fillyerrölis.

Aros nepec es egyebec ellen valo panaßoc.

MASODIC TANVSAGROL.

Hogy az Iſten mindentül ſzamot veſzen.

EZt Chriſtus wrunc ma igy bizonyittya, Hogy midön az Tekozlo Vduarbiro be vadoltatot volna, azt wra ſzolituan, monda: Adgy *SZAMOT* az te ſa-

te ſafarſagodrol. Mert ez vtan nem lehetſz ſafar, Ezt ſoc tőb ſzantalan iraſokis bizonyittyac: Mint *Matth:* 12. mond Chriſtus wrunc: Bizony mondom, minden hiuolkodo ſzorol ſzamot adnoc Iſtennec: Hatalmas Iſten ki nagy ſzo ez, kibe egyeb ſem lehet, noha nekűnc keptelennec tettzic, de Iſtennel ſem mi nints lehetetlen, azert ennekis meg kel lenni, Mert ő maga mondgya Chriſtus wrunc, könyeb volna kedig az ęgnec, hogy nem mint az ő ſzauanac el mulni. Ha czac az hiuolkodo ſzorolis ſzamot veſznec, Tehat az tőb ſoc gonoſz bűnőkről, Iſten igeie vtalaſarol, atokrol, ſzitokrol, boſſzurol, ragadozaſrol, reſzegſegről, parazna ęletről, hogy nem vennenec ſzamot, Ha itelet nem lenne, metſzenenc az iamborſaggal, az fenyiteckel, az tanyitaſſal. Tehat mint az barom czac ennenc innanc, alunnanc, iatzodnanc, De nezd el akar melly wrat, gazdat, te magadatis, ha tiz, huſz pénzt adſz vaſarlani, Ha tiztet bizſz valakire, termeſzet ſzerint keuanod hogy igazan iarion, Es nem nyughatol mig ſzamot nē ad. Az Iſten ki igaz, bőlcz, lato, vigyazo, ki ennyi ſoc ſzolgai altal, es ſzent Fia altal minket kért, tanyitot, hogy nem kérne ſzamot, De ne nézzűnc ezbeis az mi okoſſagunkra, ſe à Teſt, ſe à Satan tanaczara, ſe ez vilag czufolkodaſara, Hanem mind vntalan erről is kerdezkedgyűnc az iraſokbol, Hogy hiheſſűnc el hitűnknec imez vallaſat: Onnan leſzen el iőuendő itelni eleueneket es holtakat. Oe maga Chriſtus wrunc *Matth:* 25. ſoc helyen hoſſzu ſzoual elő ſzamlalta, minemű felſeggel, melly nagy hatalommal es erőuel iőne az iteletre, Kinec előtte vgyan meg futamodnac à Meny es à Főld. *Apoc* 20. de minden Angyaloc, őrdőgőc, emberec, eleibe allananac, Es ackor el valaſztana az őrőc ęletre, es az őrőc halalra valokat. Kiről mond ſzent Palis, *Roman:* 14. 2. *Corinth* 5. Mindnyajan az Iſtennec itelő ſzęki eleibe allunc, Es ki ki mind ſzamot ad ő magarol, Kiről mind à Prophetaknal, mind az Apoſtoloknal ſoc tőb bizonſagot talaltoc, Hogy bizonnyal mindenkűnknec elő kel allanunc egyetlen egyig, az ſzam adaſra.

MELLY ſzam vetel kedig, tellyes, ép, tőkelletes, minden fogyatkozas nekűl valo leſz, Előſzer ezert, mert à Chriſtus nem czac ember, hanem bizony Iſtenis, azert nem emberi modra, hanem Iſteni modra fog ſzamot kérni. Maſodſzor, mert mind az kűlſő mind az belſő dolgainkat meg iteli, teſtünket, lelkűnket, gondolatinkat, iaraſunkat, ingadozaſunkat, czelekedetűnket. Harmadſzor, mert ott ſenki maganac, ſem haladekot, ſem mentſeget nem vehet ſemmi czalardſagaual, ſem hamis tanuual, ſem hamis eskűueſſel, ſem tagadaſſal. Negyedſzer, mert minden ſzőmely valogatas nekűl ſzinten egy arant fognac mindenec meg iteltetni, Mert ott ſemmi kűlőmbſeg nē leſz, az wr, ſzolga, kiraly, iobagy, parazt, nemes kőzt. Oetődſzer, mert minden titkokat ért, es ſemmi el rőytue előtte nem lehet, regit es wyiakat meg itel. Hatodſzor, mert mind teſtbe lelekbe mind őrőcke fog az bűntetes lenni. Illy ép, tellyes, es tőkelletes iteletűnc leuen, azert erőſsen intetűnc, hogy nagy vigyazaſſal igen kęſzen varnunc azt, Melly uaraſrol ęrtſűc ſzent Peternec es ſzent Palnac igen draga inteſit. Mond ſzent Peter, 2. *Pet:* 3. El iő az wrnac amà napia, mint az ęyieli orw, melly napon az Egec roppogaſſal el mulnac, az ęltető allatoc kedig hęwſegnec miatta meg oluadnac, à főldis, es az rayta valo alkotuanyoc meg égnec. Midőn ezokaert mind ezec el bomolyanac, mineműnec kel lenni ti nektec, az ſzent es Iſtenes ęletben. *VARVAN* az Iſtennec ſiető el iőuetelinec napiat. Varuan, vgy mond, ſzent es Iſtenes ęletben. Ez varaſrol mond ſzent Palis, *Tit:* 1. 2. Meg ielent az Iſtennec amaz iduőſſeges io kedue minden embereknec, tanyituan minket, hogy meg tagaduan az iſtentelenſeget es ez vilagi gonoſz keuanſagokat, mértekletesen, igazan, es Iſteneſen ęlyűnc ez ielen valo vilagon, VARuan amà bodog remenſeget, es amaz nagy Iſtennec, es az mi meg Valtonknac az *IESVS* Chriſtuſnac felſeges es diczőſeges el iőueſet. Chriſtus wrunkis ez varaſra ſzantalan ſoc helyen int, mind peldac, mind paranczolatoc altal, Midőn az eſzes ſzűzekről, es vigyazo ſzolgakrol ſzol. *Matth:* 25. Es hadgya hogy mindenkor imadkozzunc, vigyazzunc, ſziuűnc ſe reſzegſeggel, ſe ez vilagi ſzorgalmatoſſaggal meg ne nehezitſűc *Luc:* 21.

DE it igen ſzűkſeg arrolis emlekeznűnc, mit ęrtſen az Iras à ſzent es Iſtenes ęletben, kiuel az Chriſtuſt varnunc kell. Nem az emberekről talaltatot kep mutato Iſteni ſzolgalatoc azoc, kickel rakua az Tőrőc, Sido, es Papaſag barati, es ſzerzett ſi, kic ter-

KILENTZed
Wrnapiara ßent
Haromſag nap
vtan,

Az Tekozlo es

ſteket tűzzel, veſzőuel, oſtorral ſanyargattyac, es mint à kic gyalog mezitlab buczura futnac, es mint az alnoc ſzűzeſſegnec mutogataſa, à baratoknac, apatzaknac, papoknac eyiel nappal valo kialtaſoc à meg holt ſzenteknec, Az Miſeben valo ſoc tzifralaſoc. Ezec nẽ ſzent nẽ Iſtenes ęletec, hanem Iſteni karomlaſoc, es merő baluanyozaſoc, Kiről Eſaiasbol mond Chriſtus wrunc, *Matth: 15.* Hiaban tiztelnec engemet emberi paranczolatoc es ſzerzeſec altal: Szent Palis *Coloſſenſ: 2.* effęle Angyali ſzin mutataſt czalardſagnac neuez. *HANEM* az ſzent es iſtenes ęlet, kiben varnunc kel à ſzam adaſt, Az tiz paranczolat es Euangeliom ſzerint valo wy kereztyeni ęlet, kiket wyiockal ſem akarnac illetni az czalardoc: Hogy azoc ſzerint naponkent igyekeznenc iobban iobban az WR Iſtent meg eſmerni az ő ſzent Fiaual es ſzent Lelkeuel egyetembe, igyekeznenc az ő akarattyat tiztan igazan az ő maga tanyitaſibol meg ęrteni, igyekeznenc az ő felſeges ſzőmelyet bőczűlni, az ő ſzent Fianac czudalatos es dragalatos kinyat, halalat, aldozattyat, ęröttűnc valo fizeteſſet tanulnuc iobban iobban bőczűlni, Es naponkent ſzoktatnuc magunkat Iſteni félelemre, lelki alazatoſſagra, Iſtenbe valo bizodalomra, Iſtenhőz valo kőnyőrgeſre, hala adaſokra, Iſtenről valo beſzelleſekre, Iſteni diſeretekre, Tartananc pœnitentiat, vtalnanc vgyan valoba minden bűneinket, kőnyőrgenenc ſzűntelen az mi bűneinknec boczanattyaert, minden nyaualyainkat eſmernenc meg az mi bűneinkert lenni, es ſzoknanc mind azokat engedelmeſſeggel morgolodas nekűl bekeuel tűrni, igyekeznenc az WR Iſtennec igeiet mindeneknec hirdetni, az tudatlanokat tanyitananc, à ſzomoru ſziuűket vigaſztalnanc, az nyomorultakat ſegitenenc, az ehezőket ęltetnőc, az ſzomiuhozokat itatnuc, az mezitelent ruhaznuc, az betegnec fogolnac ſzolgalnanc, az ſirockal ſirnanc, az őruen iőzőkel őruendenenc, Tiztűnkben hiuen el iarnanc, Tizta hazaſagba ęlnẽc, igaz mondoc, igaz itelőc lennenc, igaz munkaual ęlnenc, meg elegedet ſziwel leńenc, iozanon es mértekleteſen ęlnenc. Rőuideden az Hit agazati ſzerint, az Tiz paranparanczolat ſzerint io erkőlczűec lennenc, az Mi Atyanc ſzerint imadkoznanc, az Chriſtus Sacramentomiual igaz ęrtelem ſzerint hitűnket erősitenenc, Minden kereznі wy ęlette ſzűntelen az Chriſtus vezęrleſet kérnenc. Ezec hogy Iſten előtt kellemetes Iſteni tizteletec legyenec, ſoc bizonſagokbol meg tettzic. Hogy penig az emberi talaluanyokat, az kep mutato Iſteni tizteleteket, mint baluanyozaſnac ezkőzit igen vtallya, arrolis laſd meg az Iraſokat, Mint Eſaiaſnal, *Eſai: 58.* laſd mint karhoſztattya az felőtteb valo teſti ſanyargataſt, es kemeny bőyteleſt, Es az helyet mint magazrallya az igaz mondaſt, az igaz ęrtelmet, az nyomorultackal valo io tetelt. Azonkeppen Oſeaſnalis azt mondgya, Hogy az irgalmaſſagot inkab ſzereti az aldozatnalis, *Oſeæ 6.* Ezechielnel kedig hald meg mit mond, *Ezech: 18.* Ha valaki igaz leend, ki igazan es iol czelekedic ki az hegyeken nem eſzic, ki az ő ſzemeit nem emeli az Iſrael hazanac baluanira, Es az ő fele barattyanac feleſeget meg nem fertezteti, Es haui korſagbeli aſzonyi allathoz nem közelget, à ki ſenkit meg nem ſért, az ki az adoſnac meg adgya zalogat, à ki ſemmit erőuel el nem veſzen, ki az ehezőuel kőzli az ő kenyeret, ki az mezitelent meg ruhazza, ki vſorara nem ad, ki maſt meg nem czal, ki az ő kezęt meg vonſza az hamiſſagtul, ki az emberec közőt igazan itel, az ki az en itelettem ſzerint iar, es az en paranczolatimat meg tartya, es valoba azokat kőueti, Ez igaz firfiu, ez ęlettel ęl, vgy mond az Wr Iſten. Laſd ſz: Palnalis, *Gal: 5.* Mi legyen az leleknec es az teſtnec czelekedeti. Es nézd el az egeſz Papaſagot, Sidokat es Törőkőket, az leleknec czelekedetit melly igen el kerűlic, es czac kűlső pepeczeleſeckel akariac ſzőmet be kőtni Iſtennec, maga ő ſziuet keuan, *Ioel: 2.* Es czac az ő paranczolattya ſzerint valo ſzolgalatot, *Deuteron: 4 12.* . *MINDEN REND* azert, es minden tiztbeli ember, az Iſten igeieből tanullya meg mind magat mint tarcza, mind tiſztit mint viſellye, Es azokba kedueskedgyec az WR Iſtennec, Az tőb okoc közt azert is, Mert ha hiuolkodo ſzonkrol ſzamot kel adnunc, nyiluan egyeb magunc tartaſarol, es tiztűnkről leg inkab, Az mint ſzent Pal mondgya, *2. Corinth: 5.* Hogy mindnyaian mindenikűnknec ielen kel lennünc az Chriſtuſnac itelő ſzęki előtt, hogy mindenikűnc el vegye teſtebe, auagy iot, auagy gonoſt. Im ſzolanc közenſeges keppen Mire tartſunc ſzamot, Minemű ſzolgalatot keuannyon Iſten mindnyaiunktul: Hogy ő nem vetelkődic

kedic ſem kérdezkedic az kilſő pepeczeleſekről, kiket emberec talaltac, à mint Eſaias elſő reſzebennis mondgya, Hanem belſő ſziwbeli meg wyiulaſt keuan. *Eſai: 1.*

Immar ſzollyunc kinec kinec tulaydon tiztekrőlis, kiketis Iſten rendelt, Es kikben mind az felſő io erkőlczőkis be foglaltatnac, kikben valakic hiuen nem igyekeznec el iarni, ez mai ſafarnal ſockal kemenyb ſzamot fognac adni. Azert az lelki Paztoroc, az Feiedelmec, az Czeledeſec, Aros nepec, az Munkas nepec, es mind nagy, mind kiczíny iol eſzebe tartſa ſzent Palnac imez tanyitaſar, 1. *Corinth: 7.* Minden az mibe hiuatalos azban hiwſeggel iarion. Az *LELKI PAZTOR* iol meg tanullya es meg gondollya, hogy az ő tiztec az embereknec lelkekben es iduőſſegekben iar, Es bizonnyal el hidgye, Ha hiuen nem tanyit, az bűnt nem feddi, hizelkedic haſzonért, es hogy meg ne gyűlőlteſſec, ha az emberec bűnet menti, auagy hamis tudomant hint, à teuelgeſeket ſzines meſterſeggel oltalmazza, auagy ha az artatlanokat ok nekűl karhoztattya, auagy ha egyeb bűnőket czelekeſzic, buia, reſzeges, iatekos, tantzos leend, ha meg nem tęr, bizonnyal mindenekről ſzamot kel adni, Es őis mint egyebec az pokolnac őrőc tűzebe vettetnec, Es meg hallyac *Matth: 7.* Nem eſmerlec titeket. *Lelki Paztoroc ſam adaſa.*

Rőttenetes Iſteni karomlaſſal hizelkedic az papaſag, mind Papaioknac, mind ő magoknac: Hogy ſenki ne merie à Papat meg itelni tőb az Iſtennel, ha ſzinten nagy ſoc lelket pokolra boczatanais. Azonkeppen az kőſſeg az Papa papiairol ne merien ſemmi iteletet tenni. Ez ellen noha ſzantalan helyen intetűnc, hogy meg óyiuc magunc à hamis tanyitoktul, mint à ragadozo farkaſoktul, *Matth: 7.* Mind az altal hadgyunc bar mijs az Iſtennec vtolſo iteletireis dolgokbol, kiknec itęletyec mint legyen, ha meg nem tęrnec, laſd 2. *Teſſal: 2. Apocal: 19.* *Deeretomokban vagyon.*

Az *FEIEDELMEKIS* mind az nagy, mind az kiſſeb rendbeliec, iol meg gondollyac, hogy ha az Iſtennec igeie es az tizteſſeges tőruenyec ſzerint igazan nem itelnec, ſzőmelt néznec, ha meg dőglettetnec, es bontokoztatnac, ha hazugſagra, hamis eskűueſre, gonoſz czelekedetre embereket keſzerítnec, ha az igazat meg nyomoritttyac, Es az hamiſſat ſegitic rokonſagert, baratſagert, aiandekert, Ha az Iſten igeinec igaz hirdeteſere, Oskolakra, Iſpitalokra gondot nem viſelnec, Es ha egyeb bűnőkben baluanyozasban, tiztatalan ęletben, reſzegſegben, tekozlasban, telhetetlenſegben, kegyetlenſegben, ragadozasban ęlnec, kemenyen meg bűnteti é rőtte őket az WR Iſten, ittis, es az vtolſo iteletkortis őrőc kinra vettetnec, ha ideien hozza meg nem tęrnec, *Az Feiedelmec ſam adaſoc.*

Az *CZELEDESEKIS* ha Iſteneſen es tizteſſegeſen nem ęlnec, ha gyermekeket, czeledeket nem neuelic Iſteni félelembe, nem ſzoktattyac őket az Catechiſmuſra, es tiſzteſſeges ęletre, ha hazugſaggal es egyeb gonoſſaggal kart ſzereznec, Es ha egyeb bűnőkben heuernec, ittis meg bűntetnec, es az iteletkortis nagy ſzam adaſoc leſzen. *Czeledeſec.*

Az *AROS* nepekis ha à io marha kőzibe hituant elegyit, ha igaz arranal fellyeb adgya marhaiat, vſoraskodic, ha az Iſten igeinel inkab futtya marha takaraſat, friſs ęletit, győnyőrűſegit, Ha lelki paztorit, Oskolabelieket, es egyeb nyomorultakat nem ſegit, Ha tanyitoia ellen patuaroskodic, es egyeb bűnőkben heuer, ha meg nem tęrend el kőzelget az ő rőttenetes iteletyekis. Igy minden egyeb kereskedőc es műues emberec, Meſzaroſoc, Czaplaroc, Bor, Buza aruloc, ſzaboc, vargac, barbelyoc, ſzantoc kapaſoc, ha hiuen nem munkaloſznac, ha igazan nem czelekeſznec, ha tekozlaſt, reſzegſeget űznec, ha Iſten igeiet ſzorgalmatoſon nem tanullyac, ha Tanyitoiokra gondot nem viſelnec, ha őket gyalazzac, karomlyac, ſzollyac, ragalmazzac, ha nyomorultakat nem ſegitnec, es ha egyeb bűnben heuernec, es ezekből ki tęrni nem igyekeznec, es nem ſietnec, mind moſt ęletyekben ſockeppen meg bűntetnec, mind halaloc oraiakort, mind az fel tamadaskort kemeny iteletet veſznec. *Aros, es egyeb nepec.*

MINDEN ember azert magara ęrtſe az mai tekozlo Tizttarto dolgat: Hogy à mint az ő wra őtet elő hiuan, nagy kemeny fene haraggal mondotta neki: *Azt hallom hogy el tekozlottad az en marhamot, ioßagomat, adgy ßamot: Mert többe en ſafarom (en tizttartom) nem le-* *Minden magara ertſe az ſafartul valoßam vethetß.* Bennűnkis egyetlen egyig mind nagyot kitſint elő ſzolit az WR Iſten, es minden tűl mindenekről męg czac hiuolkodo ſzauokrolis ſzamot veſzen. *telt.*

De

Az Tekozlo es

Wrnapiara ſent Haromſag nap vtan.

Erőtlenſeginkbe vigaztalas.

Ezech: 9.

DE MONDANAD: Kiczodac lehetnec tőkelleteſen illy ſzent es igaz ęletűec: Az iora valo igyekezettel es azban valo vigyazaſſal az ő igeie ſzerint moſt immar az eſet es az wyonnan ſzűletes vtan meg elegeſzic az WR Iſten, Az mint Ezechielnelis nagy czuda peldat mutata, hogy valakic ohaytananac es bankodnanac azokon az vtalatoſſagokon, mellyec kőztőc lennenec, az Angyal meg iegyezne annac homlokokat Teuel, imigyen: *T:* es azokat meg ne ölnec. Chriſtus Wrunkis, az kic nyőgnec hozza hiwia, *Matth:* 11. Tehat ez az mi dolgunkis, Hogy akarmi tiztben leuen, es akarmi fogyatkozaſt latuan, azokban naponkent meg iobulaſra igyekezzűnc, Es eſetinc miatt bankoduan, az Chriſtus altal boczanatot kęrięűnc, es iora vezęrlő ſzent Lelket, es mijs erőſſen vigyazzunc mind azokban, vgyan viteſſeguel meg őrizuen bitűn ket es io leiki eſmeretűnket, 1. *Timoth:* 1. Igy noha nekűnkis ielen kell lennűnc à Chriſtuſnac itelő ſzęki előtt, De ő altala moſt meg menekeduen bűnűnkből, annac boczanattyat az ő ęrdemeben valo bizodalom altal veuen, Es ſzent Lelke altal ęletűnket vezereluen, ottis nem lehet ſemmi karhozattyoc azoknac, kic à 1 *ESVS* Chriſtusban be oltattatnac, *Roman:* 8. Im ſzolanc minden rendnec igen ęp eſ tőkelletes ſzam adaſarol, melly lenne kiualtkeppen az iteletkort. Immar harmadic tanuſaginkban laſſuc melly igen vigyazoknac kellene lennűnc az mi őrőc ęletűnkre, De kar hogy ez vilagnac fiai meg haladgyac vigyazaſſal az vilagoſſagnac fiait.

HARMADIC TANVSAGROL.

HArmadſzor intetűnc, hogy midőn é vilagi emberec ennyi nagy gondot viſelnec ez vilagi ęlteteſekre, melto hogy az hiuec ſockal nagyobbat viſellyenec az őrőcke valora. De nagy panaſza ielentetic it Chriſtus Wrunknac, hogy ez vilagnac fiai eſzesbec az vilagoſſagnac fiainal. Ezekről ſzollyunc moſt előſzer. *CHRISTVS* Wrunc ez ſafart nagy ęrtelmeſen ezbennis peldankra adgya, Hogy ha ő, tiztinec el vetelet ęrtuen, ez vilagi iőuendő es fanyalgo ęletire olly nagy gonddal, olly nagy gondolkodaſſal, es olly okoſon gondot viſelt, mijs ez arnyec vilagi ęletűnknec el vetele vtan hogy mind őrőcke Iſtenuel az ő diczőſeges orſzagaban nagy bodog ſaggal ęlheſſűnc, igen ſzorgalmatos gondot viſelnenc. Laſſuc azert ez Safarnac iőuendő ęletire minemű tőrődeſi voltac. Midőn az wra harraggal meg fenyegette volna, hogy tőbbe bár ő Tizttartoia ne lenne, Wra elől el menuen, kezde ottan imigy tőrődni: Felſeges Iſten medgyec, hogy, es mint ęlheſſec el mar ha tiztemet el veſzic, Ez előtt ſemmit nem takartam, azt alituan nagy bolondul, hogy mind ęltig ez tiztbe maradhatoc, à mi volt azt mind fel laktam, Im wramis ream haragutt, Az kőſſegis ragadozaſomert es kegyetlenſegemert el vnt, el vtalt, az munkat kedig ſoha nę ſzoktam, az koldulaſt illy nagy tizt vtan felőtte igen ſzegyenlem, medgyec tehat: Valahogy, valamint, ęletemre gondot kel viſelnem. Igy mikor ſoc eyel nappal tőrődet volna, vęgre ſoc gondolkodas vtan illy modot talalt: hogy mig à tizt birtokaba volna, addig az Wraéből ſzerzene maganac baratokat. Ez melly gonoſz es alnoc mod legyen, kit ez Vilagnac nagy reſze mais ſoc keppen kőuet, arrol ez vtan Maſodic Predikatioba ſzoloc. Moſt czac ezt laſſuc hogy ha ő ez vilagi rőuid fanyalgo ęletin igy tőrődőt, es nem nyughatot addig, mig modgyat meg nem talala: Minekűnc ſockal inkab kellene az mi őrőc iduőſſegűnkőn mind addig tőrődnűnc, mig annac bizonyos vtat es modgyat meg lőlnűc. *EZ OKO*kert: Előſzer, mert Iſten minket azert teremtet hogy fő keppen az ő Iſteni io kedueről es őrőc ęletűnkről ſzorgalmatoskodnanc, az mint Adamnac tanyitaſabol, es az elſő paranczolatbolis meg tettzic. Maſodſzor *CHRISTVS* Wrunkis erre int, Hogy előſzer Iſten orſzagat kereſſűc es annac igaſſagat. Harmadſzor, mert az leleknec veſzedelme őrőcke valo. Negyedſzer, mert ez vilagi ęlet, marha, kazdagſag, el mulandoc, mellyec ſem az kiſirtet ideieben, ſem halalunkort ſenkit meg nem ſegithetnenec, de az Iſten igeie őrőcke valo. Ezec inditſac fel az Iſten félőket, hogy ſzűntelen halgaſsac az Iſten igeiet, gyakran ęllyenec az Sacramentomockal, mind vntalan nézzec az Iſtennec tiz paranczolatit, es azbol meg eſmeruen ſoc fęlę eſetyeket, kőueſſec meg az WR Iſtent ſzi Fia altal, kezdgyenec wy

Ez ſafar mint tőrődic hogy tizti vtan legyen miuel elni.

Mi okaert kellene az őrőc eletre igen nagy gondot viſelnünc. Matth: 6.

ęletet

ęletet, Es tiztekben czac az WR Iſtennec ígyekezzenec kedueskedni, Es minden dolgokban vgy iarni, mind oda fel meg hallanc.

MOST immar az WR Chriſtus panaſzitis értſűc, Hogy azt mondgya, hogy ez vílagnac fiai eſzesbec męg à vilagoſsagnakis fiainal: az az, noha ſzínten eñyi gondal, tőrődeſſel, es ſzorgalmatoſſaggal az ő iduőſſeges ęletyekre nē víſelhetnec gondot. De megis vegyenec peldat tűlőc naponkent hogy ezec ez arnyec ęletet igy futtyac, ókis amaz őrőcke valot futton fuſſac. Ha kedig latnac hogy azoc őket meg haladnac, gyorſaggal, pironkoduan es bankoduan rayta, az Iſtent azbolis kőueſſec meg, Es az ő peldaioc altal ſerkengeſſec magoc az gyorſalkodaſra. Ezt hogy nyiluabban meg értſűc, laſſuc minemű gyorſac es okoſoc ez vílag fiai az ő dolgokban, Es értſűc meg miuel haladgyac fellyűl az vílagoſſagnac fiait. *TEKENTS EL* ezeket: Melly hamar el vnnyac az emberec az lelki ioknac epűletit, arrol valo ígaz ęrtelmes beſzedeket, az io tanaczkodaſt, oktataſt, tanyiraſt, tanulaſt, imatkozaſt. Nézd el ezt, Hogy az melly kalmar ſzaz mély főldre, Es talam Garamantaba es vtolſo Indiabañis el futna heuen hidegen zapor eſſőben, egy kis vílagi nyereſegert, Az, mikor hazanal vagyon, egy kis eſſőtűl meg tartoztatic, hogy ne mennyen az predikatiora, auagy az Satorbol reſtel ki menni, ha czac orra előtt lenneis az predikatio. Igy az ki éyfęlig tantzolna, lakna, iatzodna, egy orat harom oranac neuez mikor predikatiot hall, Nézd el egyebeketis, es vgyan igen ritkan talalod az kic vgyan valoba gondot viſelnenec az Iſten igeie tanulaſara, halgataſara, gondolkodaſara, az ſzerint valo ęletire, az wr Vaczoraia etelere igaz pœnitentiaual es hittel, Vtolſo oraiara es az ítelet napian mint adhaſſon igaz ſzamot, auagy azkor mint menekedheſſec meg az tőkelletes ép ſzam vetelből. Hol kiczoda ki añyi aitatoſſaggal tanulna, mint marhaiat ſzokta gyűi teni, el adatni, annac arrat be ſzedetni, arrol ſzamot tartani, ſzamot venni? Es hol ki vgyan valoba minden gondgyat az őrőc ęletre adta volnac? Auagy kedig nézd el tſac io figyelmeteſſen: El amelkodol mind ez vílag mint futtya az ő el mulando arnyec ęletet. Imé hetettzaka az bęres mint farad egy keues bęreiert, az kapas, arato, czeplő, kaſzalo, mint veritekezic tiz pénzert, à ſzolga es az ſzolgalo mint tűr eztendő altal egy kis őltőzetert, az hadakozo menyit ſzenued mezőbe, varba, taborba, es hadba, negy auagy hat, het, tiz forintert, az kalmar menyit fut egy keues nyereſegert, az vitezle vagattya magat egy kis hiw diczőſegert es tizteſſegert. *Rőttenetes eę.* De imezec ennelis nagyob dolgoc es rőttenetes vakſagoc, hogy az toluaioc, lopoc, baioloc, menyit rőtegnēc es faradnac egy kis marhaert, kic ſem akazto fatul, ſem nyaſtul, karotul, tűztűl, égeteſtűl nem félnec miatta. 1580. eztendőbe, midőn Lengyel Kiraly Batori Iſtuan, Moſzkua főldet raboltatna, es kialtatna az ſzallot varos alatt, hogy negyuen haz iobagyot adatna az ki meg gyűytana az varoſt, kiknec az aroc altal kellet deſzkan menni, es az aroc égne alol, megis ſietten ſiettec, et hulton hultac az tűzbe, illy nagy dolog ez vílagi keuanſag, oh ki nagy ſetetſeg ez. Azonkeppen az baluany imado, èyiel nappal menyi vigyazaſt, bőmbőleſt mielnec ott àhol kőuer Eſpereſtſege, Præpoſtſaga, Canonokſaga vagyon. Azonkeppen az fel fuualkodot kep mutatoc, melly nagy gonddal mutogattyac emberec előtt ő magokat, hogy ez vílagi hiw diczőſeget nyerheſſenec, aranyas barſonbol Papi őltőzeteket, aranyas fa kepeket, es egyeb ſoc kőltſegű hitſagot czinaltatuan. Gyalog egy nihany mély főldre az Piſpekekis az baluanyozo bolczora el mennec, az ki kőſzuenyes, parazt kotſin, pzrazt louakon megyen, hogy az ő baluanyozo feiedelmec ezt haluan, ez ſzin alatt tűlőc tőb tiztet nyerheſſenec, es az balgatag kőſſeget inkab hozza noditſac az ő vndoc baluanyozaſokhoz, De iay kiknec haſoc Iſtenec, *Philip:* 3. es kic egyebekeris haytnac az bűn tetelere, *Roman:* 1. Azonkeppen az wrac menyit kőltnec hazokra, louokra, ruhaiokra, vendegſegre, hogy ez vílag előtt fel magaztaltaſſanac, kiknec azonba czac egy ſzal gondgyoc ſincz, hogy az ő Iſteneknec ſzeretetből ſzolgalnanac, Ha mi kitſiny irgalmaſſagot mielnenekis, aztis nagy keſzeritelſſel mieltetic velec: Nemde mind el mulando arnyekoke ezec? Gondold el az regi Czaſzarokat, Kiralyokat, Wrakat, nemeſſeket, Gondold el akar czac ez előtt tiz eztendőbeli embereket, houa lettec ſokan kőzzűlőc. Az regi Magyar hőſekis hol vadnac es miè lettec mind kazdagſagockal, friſſegeckel, epiteſſeckel,

Panaßa Chriſtusnac, hogy az vilagoſſagnac fiai az ő dolgokban.

Vrnapiara ſent Haromſag nap vtan.

Az Tekozlo es

kel, munkaiockal es faradſagockal, nemde mind arnyeka letteke: nemde mint à virag mind el multake: es vay ki ſokan azoc kőzzűl pokolnac őrőcke valo kinnyabannis orditnac. Bizony mijs olly arnyekoc vagyunc, es mayd el mulunc. Lathatna ezt é vilag, de be hunuan ſzemet latni ſem akaria, Hanem nyakra fore mohon telhetetlenűl czac ez buborec vilagi ęletet űzi. DE nem czac ez vilagiba gyorſac ez vilag fiai, hanem ſzaz ezerſzer fellyűl haladtac az vilagoſſagnac fiait męg az ordőgi ſzolgalatokbannis. Kiről im igen nagy czudalatos peldatis mondoc: Regenten Iupiternec, Saturnuſnac, Marſnac, Neptunuſnac, es egyeb ordőgtűl talalt Iſteni neuezeteknec, olly nagy ſzorgalmatoſſaggal ſzolgaltac az poganyoc, hogy az ő̃n̄ magzatyokatis meg őltec, es meg aldoztac nekiec. Manaſſes Kiralyis az ő gyermeket meg aldozta az ordőgnec, De az Iſtennec kedueért ſoc emberec czac veſſzőuelis ſem akariac meg verni kelletlen imatkozaſokert, ſzitkos, hazug, haragos, nyalanc, es tobzodaſokert. Az Sido nemzet az igaz Chriſtuſt, kit Iſten ſoc czudackal es bizonſagockal meg mutatot, kiben őrőc ęletyec volna, gyűhős keppen meg vete, De Molochot, Tophetet, Gehennat, olly mohon tizteltec, Hogy az ő édes ſzűletteketis nekic meg aldoznac, es igy az egy iduőſſeges aldozatot az *IESVS* Chriſtuſt, az Satan meg vettetuen, imezekből Chriſtuſt emeltete vele. Mig az Iſten Prophetai, Moyſes, Chriſtus wrunc, es az Apoſtoloc igazat hirdetuen tanyitottac őket, mind vntalan valtoztac ſoc fęle kűlőmbező hitre es ſzerzetre: Mi vta el ſzakadanac Chriſtuſtul, az ő vakſagokat mind é mai napig egy nyomba kőuetic, es kemenyen oltalmazzac. Regen az mi baluany imado Atyainc, Romaba, Ieruſalemben, erdőbe, berekbe, es mezőben valo kapolnakba az ordőgnec hazug bolczuira, nagy ſereggel ſoc kőltſeggel futottac: moſt czac az ſzomſzed hazbolis nem akar ki lepni az WR Iſtennec ſzent Igeienec halgataſara, Regen ſoc ſzantalan Claſtromokat, Oltarokat, győngyős őltőzeteket, draga Templomokat, faragot kepeket, az ordőgnec izgataſabol nagy őrőmmel mindnyaian ſzerzettec, vgy annyira, hogy męg az toluaiokis es predaloc az ő gonoſzul kereſet marhaiokat oda adtac, hogy onnet lelkeknec valtſagot talallyanac. Es hol ſzaz, hol ket ſzaz baluanyozot tartottac. Moſt czac egy kis hazatis nem akarnac arra valot epiteni, hol az Iſtennec igeiet hirdeſſec, Es moſt czac egy lelki paztortis nagy nehez keduel ęltetnec, es az mit neki adnac, ſirua es panaſſzal vetic torkaban. Regen az Baalnac papiai, Illyęs Propheta ideieben Borotuaual meteltec teſteket, es ehen ſzomiuhon kialtottac à Baal ordőgnec. Moſt czac az mértekletes etelt italtis nem akariac Iſten kedueért kőuetni à Chriſtus ſeregi. Moſtis az ordőgnec papiai, Canonoki, Piſpeki, PræPoſti, Eſpereſti, ſem veternyet, ſem regeli Miſet, ſem Veczernyet, ſem Soloſmat el nem hagynac, hogy az meg holt ſzentec ő érőttőc kőzbe iaroc lennenec, De à kic az WR Iſtennec igaz igeiet tanullyac, czac egy fęl oraigis nagy rőſten es tunyan kőnyőrőgnec az egy igaz kőzben iaro altal, az *IESVS CHRISTVS* altal. Azonkeppen à toluaioc, martalotzoc, Tőrőkőc Tataroc, meſſze főldre el futnac egy kis nyereſegert, es éyiel nappal leſelkednec az emberec vęre ki ontaſara, es ſem karotul, ſem horogtul meg nē iſzonyodnac, czac hogy valamit kaphaſſanac. Azonkeppen az ſzaboc, vargac, ſzőczőc, kouaczoc éyfęlbe kelnec, az kalmaroc hegyet vőlgyet, tengert futnac, hogy ez vilagban valami diczőſeget kaphaſſanac. Azonba kedig az WR Iſtent el feleytettec mindnyaian. Imé latod hogy ez vilagi dologban, ſőt az ordőgi dologbannis felőtte gyorſac az emberec. Kiből imezt tanullyűc, Hogy ſzegyenlyűc es pirullyunc meg ezen, Hogy ha latnuc hogy minketis gyorſaſaggal meg haladnanac ez vilag fiai az ő vilagi dolgokban. Sőt vgyan ordituan iaygatnunc mélto volna, ha latnuc hogy az ordőgi ſzolgalatban meg haladnac az mi Iſteni ſzolgalatunkat. A mint erre ſoc helyen ſoc ſzep peldackalis int Chriſtus Wrunc: Hogy ha ez vilag fiai igen es igen meg beczűlic az ő vilagi draga marhaiokat, mijs az lelkit felőtte igen meg beczűllyűc. Erről imilly peldakbannis ſzol, Hogy mint az ki draga kénczet lőlt el rőytue valamelly mezőben, az, à mezőért mindent el aduan meg venne, auagy az ki draga kőuel kereskő dic, egyért mindent el aduan azt meg veſzi: Igy mijs meg leluen az mi őrőc ęletűnknec vtat, azert mindent el hadgyunc, es azt mind ez egeſz vilagnal dragabnac tartſuc, *Matth.* 13. Imigyis tanyit eſzeſſegre: Hogy mint olly eſzeſec ez vilagiba az emberec,

Az ordőgi ſolgalatbannis ſzorgalmatosbac az ordőg hiuei, hogy nem az Iſteneben az Iſten hiuei.

Pironkodgyanac az hiuec, latuan hogy ez vilag es az ordőg fiai meg haladgyac őket ſzorgalmatoſſaggal az ő dolgokban.

hogy

hogy meg tudgyac itelni hogy ó ruhat wy poztoual nem ío foldozni, sem ó tömlőben wy bort tölteni, *Matth:* 9. Igy mjs eszesec legyűnc az lelki dolgokban, A mint erről nyiluannis imigy szol *Matth:* 10. Legyetec vgy mond eszesec mint az kigyoc, de egyűgyűc mint az galamboc. Mais erre akar inteni, midőn panaszolkoduan ezt mongya, hogy ez vilag fiai igen eszesec az ő dolgokban, igen gyorsac es vigyazoc, kiknec peldaioc altal minketis mind eszessegre, mind gyorsasagra akar inditani, az mi lelki mennyei, es őrőc ęletre valo dolgainkban. Tehat minden igaz Kereztyen el tauoztasson tunyasagot, restseget, az ő lelkenec epűletibennis. De aztis meg lassa, hogy az Istennec igeie szerint igaz ęrtelemmel legyen, mind aitatossaga, mind gyorsasaga, Ne legyenec ollyac mint kikről szent Pal mondgya *Rom:* 10. *Habent zelum sed non secundum scientiam.* Vagyon aitatossagoc de nem ęrtelem szerint. Igyekezzűnc azert ęrtelmesen gyorsalkodni az Isteni dolgokbannis, latuan mint gyorsalkodnac ez vilag fiai, ez vilagi dolgokban.

DE MONDANAD: Mi Oka hogy az Isten fiai szinten olly gyorsac nem lehetnec mint ez Vilag fiai.

Szinten illy gyorsac voltunc volna mjs Paradiczomba, ha az ördög miatt el nem veztettűc volna az iora valo szorgalmatossagot. De miert hogy immar mindnyaian meg dőglettűnc miatta, mi magunktul czac meg sem mozdulhatunc az iora, Hanem az *IESVS CHRISTVS* azert adatot minekűnc, hogy segitsen naponkent menyei erőuel bennűnket. *DE KERDENED:* Miczoda az Oka, hogy az kikben vgyan nagy mennyei erő vagyonis, megis nem lehet olly gyors az iora, mint az ördögnec fiai az gonoszra, auagy mint è vilagiac az ő vilagi dolgokra? *ENNEC* imez okat vélem: Mert az ördög fiai tiztan rakuac minden gonossaggal, es vgyan merőc az vaksagban, es azert gyorsac lehetnec à gonoszra, De à Christus fiai, kiknec noha Isten minden bűnőket meg boczatta sz: Fiaert, es őket wyionnañis szűlte es vezerli sz. Lelke altal, mind az altal à melly bűnben fogantattac, meg aznac maradekia bennec vagyon, ki miatt most itt ez földön nem vehetnec tizta, ép, mennyei erőt, mind addigis mig el nem rothadnac, es fel nem tamadnac. Azert bar vgyan nagy mennyei erőtt vegyenekis, nem lehetnec szinten olly igen gyorsac az ioban, mint az ördög tagiai az gonoszban vadnac. Mert az test tusakodic az mennyei erő ellen, es sokszor megis tartoztattya őket. De az kikben egy szal meñyei erő sinczen, hanem czac merő gonossag, az, gyors lehet à gonoszban, mert semi nem áll ellene. *TOVABBA* à Satannis soc fęle kisirtetiuel soc keppen tartoztattya az hiueket az ioba, Az ő hitetlenit penig vgyan szagul tattya az hamissagba. Azert ők gyorsabbac lehetnec az ő gonossagokban, hogy nem az hiuec az Isteni szolgalatba. Melly Satan mostis mindnyaiunc vtan, megis vgy kereng mint Adam es Eua vtan, hogy az mint nekic mutogatta es diczerte az almat, igy nekűnkis mutogattya mind ez egez vilagnac szepsegit, es szűkseglt, à mint ő maganakis Christus Wrunknac mutogatta, *Matth:* 4. *ES* miert hogy nemis lehetűnc testi es vilagi ęletre valoc nekűlis, az szűkseglis ereőssen razton raz bennűnc. Ezt azert mind vntalan érezuen, es szeműnc előtt foroguan, az lelkit penig es az őrőcke valot tsac füllel halluan, es tsac remenseggel varuan, azert ahoz olly igen nem edeskedhetűnc mint ehőz. Iollehet az kic nagy ördögi kisirtetec miatt lelki ehsegeket kezdic érzeni, auagy mint szent Pal el ragattatnac, hogy lassac az mennyei iőuendő iokatis, az fęlec nagyob buzgossagra inditatnac az lelki es őrőcke valo iokba, De vgy mint kőzönseges keppen az hiuec soc keppen vonatatuan ez vilagira, ez miatt nem lehetnec szinten olly gyorsac az lelkibe, mint ez vilagiac az testibe. *DE* noha az Istennec fiai szinten olly gyorsac nem lehetnec az ioban, mint az ördög fiai az gonoszban, mind az altal ez meg lehet tűlőc, hogy tőb ioban lehetnec foglalatosoc, hogy nem mint gonoszba, mert az ellenkező bűnőket meg foytyac szűntelen valo könyörges es szent Lelec altal, hogy à bűn ne wralkodgyec bennec, *Rom:* 8. Tehat mind ennyi erőtlenségűnkbennis fel razzuc à nagy alombol magunkat, szent Palnac imez intese szerint, *Rom:* 13. monduan: Ideie minekűnc az alombol fel serkennünc, mert mostan kőzelben vagyon hozzanc az iduősseg, hogy nem mint mikor hittűnc vala, Az éy es setetseg el mult, az Nap kedig es vilagossag el kőzelitet, vessűc el azert az setetsegnec czelekedetit, es

Szinten olly gyorsac az hiuec miert nem lehetnec az ioba, mint az hitetlenec az gonoszba, vagy ez ő lagiba?

Egyic Oka à maradot bűn.

Galath: 5.

Masic Oka à Satan noditasi soc bűnre, es ez vilagi keuansagokra.

Harmad Oka, mert ez ßeműnc előtt forog, es az ßükseglis erezue keßerit rea.

Mind az altal soc iokba foglalas tosoc az hiuec.

KILENTZ Ed Wrnapiara ßēt Haremſag nap vtan.

ôltôzzûnc fel à vilagoſſagnac fegyueret: Vgy mint nappal iariunc ékeſen, nem tobzo daſokban, es reſzegeskedesben, nem agybeli heuereſekben es buiaſagokkan, nem viſza vonasban es irigykedesben, Hanem ôltôzzetec fel az Wr Ieſuſt, Es à teſtnec gond gyat ne viſellyetec gonoſz keuanſagokra. Megint mond: az mint elein az mi tagainkat adtuc tiztatalanſagokra, igy immar azokat ſzabnuc az igaſſagnac ſzolgalatyara. *Roman: 6.* Ez legyen arrol tanuſagunc, Hogy mint ez vilag fiai eſzeſec es igen gyorſac az ô ez vilagi dolgokban, Igy az hiuekis igyekezzenec eſzeſnec es gyorſnac lenni, az ô lelki es ôrôc ęletre valo dolgokban.

MIT TANVLANC.

MEG halluc hogy Chriſtus wrunc pelda keppen ſzola egy tekozlo Vduarbirorol, vagy Safarrol, ki midôn meg ęrtette volna hogy tûle ſzamot vennenec, Es tiztit el veñec, Eſzebē veuen magat, kezde eſzeskedni, mint ęlhetne el az vtā Es ez modot talala, hogy mig à tizt keze kôzôtt volna, addig wra marhaiabol olly baratokat ſzerzene, kic be fogadnac hazokban à tizt el vetele vtan. Kiból mondottuc vala hogy derec kepen ôt dolgot tanulnāc. Harmarol ſzoltunc, ketteit dellyeſtre halaſzuc. *MOST* elôſzer meg tanulanc, Hogy mind è vilag tſacſafara Iſteñec, czae ſafarulbiriûc ęletûnket, egeſſegûnket, marhankat, tiztûnket, teſtûnket, erkôltſûnket, kiuel ha-Iſten tizteſſegere, magûc, czeledûnc, ſzûkôlkôdôc es orſzagunc ſegitſegere iol nē ęlendûnc, Moſtis be vadoltatunc ſoc keppen: A Tôrueñec fenyegeteſe altalis, Iſtenfélô biraknac fenyetekec altalis, à hiuec panaſzi altalis, lelki eſmeretûnc altalis, halalunc kortis, es az iteletkortis. Maſodſzor meg tanulanc, Hogy à mi gonoſz ſafarſagunc ellen valo vadolaſoc añyira fel hatnac Iſten eleibe, hogy męg czac à kiſſeb gondolatinkrolis keſzeritetic Iſten ſzamot veñi mind az vtolſo fillyerig, ha hamar, it letûnkben ôtet meg nem engeztellyûc ſz: Fianac altala, Es ſafarſaginkban valo dolgainkat meg nem iobittyûc, es kiki mind az ô tulaydon tiztiben hiwſeggel nem igyekezic el iarni, Es ſzent es igaz ęletben nem igyekeznec az Iſtent tiztelni. Mi legyen kedig az igazan valo Iſteni tiztelet aztis meg tanuluc, hogy annac az ô paranczolati ſzerint kel lenni, nem emberi talaluanybol. Harmadſzor meg halluc keſerues panaſzat az Wr Chriſtuſnac: Hogy ez vilagnac fiai eſzesbec az vilagoſſagnac fiainal az ô nemekben. Kic ſoc keppen meg haladgyac okoskodaſſal, es ſzorgalmatoſſaggal ôket, à mint meg halluc melly gyorſac ez vilagi ęletyeknec kereſeſebennis, az ôrdôgi baluanyozo tizteletekbennis, az latorſagokbannis, toluaylasban es egyeb gonoſſagbannis ez vilagiac, Kiben valo gyorſaſagos ſzorgalmatoſſagokat peldaul ada Chriſtus wrunc, hogy ha ôc ezekben, kic auagy keues ideig tartnac, auagy veſzedelmekreis fordulnac, illy gyorſac, Mi ha ſzinten olly gyorſac nem lehetnenkis az ioba, az nagy romlas miatt, De megis reaioc nézuen igyekeznenc gyorſalkodni az mi ôrôc ęletûnknekis dolgaiban, Es pironkoduan bañuc, midôn latnuc hogy bennûnc mind az toluayoc forgolodaſokban, mind az baluanyozoc az ô ôrdôgi tizteletekben, mind az telhetetlenec az ô takargataſokban meg haladnac gyorſaſaggal. Ezekrôl volt az moſtani Predikationc.

Ezec vtan męg kettôrôl fogunc tanulni dellyeſt, az Negyedic es Oetôdic tanuſagunkba. Az Negyedic tanuſagunc errôl leſz: Hogy az mai vduarbiro es ſafar iôuendô ęletireis hamiſſaggal es lopaſſal igyekezic vala. Kihôz mint legyen haſonlatos ê vilagnac minden fiai, meg értyûc. Es intetûnc hogy ezben nem illic ôket kôuetni à vilagoſſagnac fiainac. Oetôdſzer es vtolſzor arrol tanulunc, az mi ez mai peldanacleg fô ęrtelme: Hogy à mint az ſafar wraéból ideien baratokat ſzerzet, kic iôuendôre hazokban fogadnac, Igy mijs az alnokſagnac Mammonabol ſzôrezzûnc olly baratokat kic bennûnc be fogadgyanac az ôrôc haylekokban. Az az, ez vilagi marhankbolis igyekeznenc Iſtenhôz es emberekhôz valo ſzerelmûnkból minden ſzûkôlkôdôuel iot mielni. Kiert nem czac è vilagon vennenc aldaſt, Hanem az ôrôc ęletbennis ôrôc emlekezetben lenne minden io tetônc. Mind ezekben hogy az kegyelmes WR Iſten igazgaſſa egez ęletûnket ſzent Fiaert, ſzent Lelkenec altala, Ier kônyôrôgiûnc.

¶ *Imadſagat az maſodic Predikatio vtan talalod.*

MASO-

MAS PREDIKATIOIA EZEN Euangeliomnac.

LVCÆ XVI.

MOnda az ô Tanyituaninac: Egy neminemű kazdag ember vala, kinec Vduarbiraia &c.

SVMMAIA.

AZ Oet Tanusagnac harmarol felsô Predikationkba szoltunc: Elôszer, hogy ez vilgi életünc czac safarsag. Masodszor, hogy mindenrôl szamot kellene adnunc. Harmadszor, hogy vennenc peldat, melly eszesec ez vilag fiai az ô dolgokban. Negyedic Tanusaginc kôuetkôzic ez Safarnac es ez vilag fiainac alnoksagokrol. Oetôdic leszaz alamisnalkodasrol. Lassuc Negyedic tanusaginkat.

NEGYEDIC TANVSAGROL.

Az Safarnac es ez Vilagnac alnoksagarol.

EZ Tekozlo Tizttartot, mierthogy hamis Safarnac neuczi Iduôzitônc, Nem mindenben akaria hogy ôtet kôuessûc, Kirôl igy szola: *Diczere az WR az hamis Safart, hogy eßesen czelekedet volna* Nem hamisságat diczeri, mert azert tiztitulis meg fozetya, Hanem okossagat, hogy ideien életire gondot viselne, Mint az toluayba az bator szíuet, az éyieli nappali vigyazaſt diczerhetyûc, de karnac tartyuc, hogy azt gyolkossagba foglallya, Igy kar volt ennekis az ô okossagat es vigyazasat alnoksagba es lopasba foglalni. Azert mijs ezt ne kôuessûc alnoksagaba, Hanem czac imez eszessegebe, hogy mint ô iôuendô életere hamar hamar szorgalmatos gondot viselne, es wraébol baratokat szerze, kic iôuendôre hazokba fogadnac, Igy mijs iôuedô ôrôc életünk re most ideien viselnenc szorgalmatos gondot, es menyorszagba valo baratokat szerzenenc az wrebol. De meg halluc oda fel ê vilagnac fiai meñyiuel halattac fellûl à vilagosagnac fiait à vigyazasba, Es hogy mind az altal mind eñyi romlotsag kôztis szûkseg volna, nekic okoskodni es vigyazni iôuendô életyekrôl, mind vntalan peldat veuen ez vilag fiainac eszessegekrôlis, Errôl mondoc oda fel szoltunc. Immar alnoksagat lassuc ez Safarnakis, Ez vilagnakis. Nem azert hogy azokba ôket kôuetnûc, hanem hogy azoktul meg iszonyoduan, ohassuc magunc mint setetsegnec czelekedetitûl, es mi mint vilagossagnac fiai még ez vilagi életünketis nem hamissággal, hanem igassággal keressûc, 1. *Tessal.* 5. *Epheſ.* 4.

Menyibe diczeri ez Safart.

Ez Tizttartonac alnoksagirol imigy szola az mai Euangeliom: Monda az Safar végre az soc tôredes vtan: *No tudom mit miuellyec, hogy mikor az safarsagot el veßic tûlem be fogadgyanac engemet az ô haylekokban Oeßue hiuan annac okaert az ô Wranac minden adoſit, mond az elsônec: Menyiuel tartozol az en Wramnac? az kedig monda: ßaz tonna Olayial, ô kedig monda neki: vedd elô az te adosleneledet es ûl le, es iry ôtuent. Ezenkeppen czelekedec à tôb adoſſockalis*, hogy az ô wranac à miuel tartoznanac, azbol mindeniknec meg engedne benne, kinec felét, kinec negyedet, kinec harmadat. Ez okaert, hogy az ô szûksege koran ô veleis irgalmassagot czelekedneñec, Es midôn az WR az safarsagot es tizttartossagot tôle el venne, ackor oztan ôtetis hazokban fogadnac es el életnec. Ez peldaban Iduôzitônc két dolgot ielent: Egyiket ez vilagnac alnoksagat, melly alnokul es melly igen rauaszul viselyen gondot az ô életire, kit nem illic kôuetni az Christus fiainac, kiben alnoksag es hamisság nem talaltatot. Masikat à Safarban ezt ielenti Iduôzitônc, hogy à safar eñyiben igen *ESZESEN* czelekedet volna, hogy ideien io akaro es segitô baratokat szerzet. Ezt

Alnoksagarol ez safarnac-

Az Tekozlo es

vapiara, ß: Ha vomſag nap vtan

ſzükſeg nekönkis köuetnünc, czac hogy io moddal ne alnokſaggal legyen, mint ez ê Safar czelekedec. Im mind az kettôrôl ſzoloc renddel.

Az Safarnac, Es ez Vilagnac alnokſagirol.

IMe ez gonoſz alnoc Tizttarto nem elegeſzic azzal, hogy az ô wraet el tekozlotta, hanem wyionnan alnokoskodic, az ô wran többet mint lopion, hogy azzal mindholtig ęlheſſen. Ime tekintſze mit beſzel: Medgyec, vgy mond, az en wram el veſzi en tűlem az ſafarſagot? Tudom mit mięllyec, az adoſſokat ôſzue gyűytem, es kinec kinec meg engedem az wram marhaiat, Nem iambor dolog ez, lator dolog. Ha iambor volt volna, azt kellet volna mielni, hogy az ô wra elôtt terdre eſet volna, meg köuette volna, Es tekozlaſat meg banta es meg vtalta volna, Es az ô wrat vagy fizeteſeuel, vagy ſzolgalattyaual meg elegitette volna, Es az vtan iamborul es tiztеſſegeſen ſafarſagaban, tiztiben, es vduarbiroſagaban el iart volna, Es igy az ô wraual magat meg ſzeretette volna, es az vtan rea nagyobbatis bizot volna. De nem ezt mięli, hanem Wrat wyonnan nagy alnokul es nagy rauaſzul meg lopia. Kinec alnokſagan męg az wrais czudalkozic es almelkodic, de annyiual inkab el vtallya, Es hogy illyen rauaſz alnokſagat ęrti, annyiual inkab meg ijed tűle, es meg igaz ſzauatis nem hiſzi, hanem vgyan ki űzi tűle mint nem iambort, Es noha az ô torkos barati addig czelczaptac kôrnyűle mig ęrzettec hogy vagyon nala az lopott marhaba, de az vtan ôkis el vtaltac es el vetôttec, es vęgre egy roſzas nyomorult es el vetett hazug, czelczapo, alnoc, lopo, lator volt neue minden ember elôtt. Ezt nyerte az gonoſz ſafar alnokſagaual. Kihôz haſonlatoſoc ez vilagnac, az az, az ôrdôgnec minden fiai Kikrôlis ier ſzollyunc.

Ez Vilagnac alnokſagirol.

TEkents el ez egeſz vilagnac fiait, az az, azokat, kic czac ê vilaghoz ragaz kottac, auagy kic ez vilag feiedelmetűl az ôrdôgtűl męg ſem ſzakattac el à Chriſtusban valo hit altal, Mondom tekints el mind azokat, kic az ôrdôgnec adtac ô magokat, akar az gonoſz kiralyokat, gonoſz wrakat, nemeſeket, paraztokat, kereſkedôket, munkaſokat, hadakozokat, vduarbirakat, porkolabokat, Iſpanokat es minden egyebet, kic effelec közzűl az Iſtenben nem vetettec remenſegeket, mind illyen alnokſagra attac ô magokat: Hogy midôn az WR Iſten elô ſzolittya ôket az ſzamadaſra, Es fenyegeti ſzent igeienec altala, hogy el veſzi tűlôc az ſafarſagot, es à tiztet, es azonba boczat reaioc fogſagot, beteg ſeget, tűzet, fegyuert, es elveſzi minden ioſzagokat, Az az, midôn az Kiralynac el veſzi orſzagat, es maſnac adgya, az Vitęznec el veſzi louait, ſzerſzamit, es fogſag miatt koldoſſa teſzi, à Szantoknac el veſzi buzaſat, az Kalmarnac el dulattya, vagy el ſillyeſti, vagy meg ęgeteti marhaiat, Es ecképen mi dôn az WR Iſten el veſzi ſafarſagokat: Ackor igen keueſen vadnac ollyac mint Iob, Tobias, kic bűnôs voltokat vgyan valoba meg eſmernec, es gonoſz ſafarſagokrol az WR Iſtent engeztelnec, Hanem inkab ingerlic ô ſzent felſeget, tôb tôb alnokſaggal es lopaſſal. Es mint imez alnoc ſafar igy alnokoskodnac: Im el veztôttem orſzagomat, tiztemet, marhamat, boromat, buzamat, Medgyec? houa legyec? à koldulaſt ſzegyenlem, az kapalaſt nem ſzoktam, Ha kedig toluaioc, az orſzag ream tamad, ha lopoc, fel akaſztnac, Hat medgyec? Igy mondoc midôn êyiel nappal tôrôdnenec, nagy kar vallaſoc, es nyomorűſagoc miatt, keueſen valnac kic az Iſtenben vetuen remenſegeket, ôret ſegitſegűl hiwnac, es keſzebbec volnanac tôb kart es nyualyat ſzenuedni, hogy nem hamiſſaggal ęlni, mint Tobias czac az egy ketske fiuertis haragutt feleſegere, midôn azt vélne hogy loptac, maga keze munkaiaêrt adtac volt. Mondoc az hitetlenec nem hogy iobulnanac nyaűalyaioc es karoc vtan, De ſôt wyiobban tôb tôb alnokſagot es hamiſſagot gondolnac, mint allaſſac helyere elôbbi karokat. Azert mind wrac, mind paraztſag ſzükſegnec koran nagy nyughatatlanul kapdoſnac iol es gonoſzul minden felê, kic vſorara, hamis kalmarkodaſra adgyac ô magokat, Bort, Buzat, huſt el dragitnac, hamis harmintzadot, alnoc vamot ſzerzenec,

Tob: 2.

ſzolgaiokat hazugſaggal tartyac, maiorokat, bęreſeket, ſzekereſeket, ſzolgaloiokat, iobagyokat meg czallyac, mint ha az nem lopas es nem koborlas volna, Ha kedig az orſzagtul nem félnenec, ſoc wrac varokbol toluaiolnanac, ſoc polgaroc es kalmaroc lopni iarnanac, de miert hogy nyiluan nem meric, mint imez alnoc ſafar, ők is alnokſaggal azert vgyan mind meg ſzerzic dolgokat, Lattam wrakat kic nagy betegſegek be ſirua alanlottac magokat, hogy ha Iſten meg gyogyittya, Oſcolara, lelki paſztor tartaſara, es ſzegenyſegnec kőnyebſegere, Iſtgneſen viſelne gondot. Az vtan ſockal ſzorgalmatosb, telhetetlenb, es poklab volt minden dolgaba. Maſtis lattam beteget, hogy vgyan orditot az nagy lelki teſti győtrélmekbe, Es magat az melly iozan tizta, igaz ęletre aianlotta, az vtan gonoſzba valt. Foglyokatis lattam, kic rőttenetes kinbol valo ſzabadulaſoc vtan kegyetlenbe valtac, kic midőn egy nihanyſzor eſnenec pogany kezbe, es mindenſzer Iſtennec wyiobban nagy fogadaſokat tennenec, de mindenſzer męg inkab meg kemenyednenec mint Pharaho: ők is ſzőrnyen el veſztec, mert kőzzűlőc vęgre az poganyoc megis nyuztac. Tizttartotis lattam, hogy midőn el vőttec volna minden marhaiat, hogy ſzamot nem adhatot, az vtannis minden hamiſſaggal kapdoſott az kőſſeg kőzőtt, fele arran bort, buzat, es mindent fel ſzede getuen kereskedeſere, de az Iſten ellene allot, hogy hol nagy betegſege, hol karai miatt fel nem vehette magat. Effęlekről mit beſzellyen az WR Iſten, oluaſd meg Ieremiaſnac egeſz ótődic reſzet, Hol meg latod melly keueſet gondolnac ſokan à ſoc fęle oſtoſkodis, Hol imigy panaſzolkodic az WR Iſten: Ez nepnec hitetlen es engedetlen ſziue vagyon, el ſzakadnac es el tauoznac en tűlem, Nem mondgyac ezac egyſzeris az ő ſziuekben, Fęllyűc az mi wrunkat Iſtenűnket, ki minekűnc reggeli es eſtueli eſsőt ád alkolmatos időbe, es ki minekűnc hiuen meg őrzi az arataſt, eztendőnket. De az ti gonoſſagtoc meg bantya ezeket, es à ti bűnőtec tauoztattya el ezt è iot ti tűletec, Mert talalni iſtenteleneket az en nepem kőzőtt, kic leſelkednec es tört vetnec az emberek nec hogy meg fogiac őket, Es az ő hazoc rakua czalardſaggal, mikeppen az kalitka madarackal, Eckeppen leſznec őc hatalmaſſa, es kazdagga, kőuerre es ſimaua. Es meg halattac gonoſſaggal az gonoſzokat, az lopokat, toluaiokat, es predalokat, Nem teſznec tőruent, az aruaknac igyeketis nem viſzic vęgre, az prophetac hamiſſat predikalnac, es az Papoc ragadoznac kezeckel, es az en nepem ſzereti ezt. Mint leſzen ezokaert vęgre dolgotoc? Ne allyone boſzut az en lelkem, illyen nepen? Eſaias altalis igy ſzol az WR Iſten: *Eſa: 1.* Az te feiedelmid hitetlenec, es oruoknac tarſi, mindenic ſzertti az aiandekot, es keuannya az adomant, az aruaknac Tőruent nem teſznec, es az ozuegyeknec igye eleikbe nem iut. Iſmeg: Mind az egez fő beteg, es mind az egeſz ſziw faydalmas: Talpatul fogua teteig nints ő benne épſeg: Hanem ſeb, dagadas, eués, tőres, mellyec ſem meg nem akaztaltattac, be nem kőttettec, ſem Olayial meg nem lagyitattattac. Az az, mind az Feiedelmec, mind az nemeſec, mind az paraztoc meg dőglettec, nagy gonoſſagoc es alnokſagoc miatt. De igy fenyegeti őket az WR Iſten: Meg vigaztalom magamat az en ellenſegim altal, es boſzut alloc az en ellenkedőim altal. Mit tegyűnc tehat? Ne hizelkedgyűnc magunknac ezzel: No minnyaian illyec vagyunc, mert igy mindnyaian el kel veſznűnc, Hanem fogadgyuc az ſzent Pal predikallaſat, ki ezt mondgya: 1. *Teſſal: 4.* Senki meg ne nyomoritſa, męg ſe czallya az ő atyafiat valaminemű dologban, mert az WR all boſzut mind ezekert. Tartoztaſſatoc meg magatokat minden gonoztul, mert ez az WR Iſtennec akarattya, hogy ő neki magatokat ſzentellyetec, es hogy ti kőzzűletec minden tudgya az ő édenyét birni ſzentſeggel es tizteſſeggel, nem vgy mint à poganyoc, kic az Iſtent nem reſmeic. Szent Peteris imilly tanaczot ád, 1. *Pet: 3.* Az ki akaria ſzeretni az ęletet, es latni à io napokat, enhitſe meg az ő nyeluet az gonoztul, es az ő aiakit hogy alnokſagot ne ſzollyanac, tauozzec el az gonoztul es iot czelekedgyec, kereſſe az bekeſeget, es kőueſſe azt, mert az Wrnac ſzemei az igazakra néznec, es az ő fűlei azoknac kőnyőrgeſekre figyelmeznec. Az Wrnac ortzaia kediglen azokon, kic gonoſzul czelekednec. Iſmet: 1. *Pet: 4.* Senki kedig ti kőzzűletec vgy ne nyomorgattaſſec mint gyolkos, vagy orw, vagy gonoſz teuő, vagy idegen dolgoknac viſgaloia. Az mint à moſtani Euangeliombannis az alnoc ſafar az ő wratul meg beg bűntettetec, ki mind tiz-

Ieremi: 5.

Tanaczoc à hiueknec, 1. Teſſ: 4.

Vrnapiara ßent Haromſag nap vtan

Az Tekozlo es

tit, nyugodalmat, io hiret neuet, tekozlaſaual es alnoc lopaſaual el vezte: Eztûl óyiuc meg magunkat, ne kóueſſûc ſe tekozlaſat, ſe az vtan valo alnokſagat, Hanem ha mi ſzûkſegûnc leſzen, igaz munkanckal iob keueſſel tizteſſegeſen es bekeſegeſen meg elegednûnc, hogy nem mint lelki es teſti ſzegyenûnkre, ſzidalmunkra, es veſzedelmûnkre ſokat birnanc, Czac hiwiuc kedig az WR Iſtent az mi tiztûnkbe ſegitſegûl, az keueſetis vgy meg tudgya aldani, mint az ęgi madarakat el tudgya tartani. Lam negyuen eztendeig az puztaba el tudta Mannaual az Moyſes ſoc nepet tartani. Egyſzer ôt kenyerrel, maſzor hettel ſoc ezert meg elegiteni, Minem meg kiſſebedet moſtis az ô hatalma, es io volta, czac hogy ô benne vetnûc remenſegûnket, es lennenc igaz ſafari az ô aiandekinac. Melly ſafarſagrolis mayd emlekezem. Moſt errôl ſzolanc: Hogy à mint ez Safar ſemmit nem iobula azzal, hogy wranac rea valo haragiat értet te, hogy tiztitis el venne, hanem męg inkab tôb alnokſaggal es lopaſſal ſzerze iôuendô ęletire valot. Illy ez vilagnac nagy reſze. Melly alnokſagot mint banyon az WR Iſten, es az ô hiueit minemû igaz munkara intſe meg tanulanc. Kire adgyon ô ſzent felſege erôtis minekûnc, Laſſuc immar vtolſo tanuſaginkatis.

OETOEDIC TANVSAGROL.

Az Alamiſnaſagrol, kiuel magunknac baratokat ſzerezzûnc, hogy az ôrôc haylekban be fogadgyanac.

AZ mai peldat fô keppen czac ez vęgre monda Chriſtus VVrunc: Hogy mint az Safar wraéból ideien mig el nem vôttec tûle wra ioſzagat es marhaiat, addig ſiete baratokat ſzerzeni maganac: Igy mîjs mig ez vilagon kezûnc kôzôtt vagyon az WR Iſten ioſzaga, marhaia, Azokbol mind vntalan ſoc baratokat ſzerzenenc magunknac, ollyakot kic az ôrôc ęletre be fogadnanac. Ez azert fô tanuſagunc leuen, errôlis io figyelmeteſſeggel egy nihany ſzûkſeges es nagy dolgokat ier tanulgaſſunc. Ez ſafarban czac ez kettô volt nemes dolog, hogy ideien iôuendô ęletire gondolt es baratokat ſzerzet maganac, kic ôtet megint ſegitenec ſzûkſegeben, Ezt Iduôzitônkis diczeri beñe, es minketis int, hogy ezt bar kôuetnûc mîjs ô benne, monduan: *Enis mondom ti nektec: Szerezzetec ti magatoknac baratokat az alnokſagnac Mammonabol, hogy mikor meg fogyatkozandotoc. be fogadgyanac titeket az ôrôcke valo haylekokba.* Ez igekbôl meg tettzic az hitbôl valo irgalmaſſag es alamiſna, melly draga legyen az WR Iſtennec elôtte: Mert azzal olly baratokat ſzerzûnc magunknac, kic nem czac ez vilagi nyaualyankba nyugotnac meg, de męg az ôrôc haylekokbannis be fogadnac bennûnket. Illyen keppen, hogy midôn velec irgalmaſſagot czelekedûnc, fogſagokban, betegſegekben, ſzegenyſegekben, keſerûſegekben, haboruſagokban meg ſegittyûc, ôc errôl az WR Iſtennec nagy halakat adnac, érôttûnc kônyôrôgnec, Es azzal az WR Iſtentûl ez vilagbannis viſzont irgalmaſſagot nyernec. Az mas vilagbannis ôrôc emlekezetben leſznec. Ezeket ſoc iraſoc bizonyittyac. Mint Dauid, *Pſalm:* 40. Bodog az, à ki meg latogattya az nyomorultat, az napon mellyen ô rea az nyaualya eſic, meg ſzabadyittya ôtet az WR. Az WR meg ôrzi ôtet, es ęlteti ôtet, hogy meg bodogullyon ez fôldôn, es nem adgya ôtet az ô ellenſegenec keuanſagara. Az WR meg erôſiti ôtet az ſiérelemnec agyaban, es el fordittya az ô nyoſzolyaiat az ô betegſegebe. Iduôzitônkis igy aianlya magat, Adgyatoc es adatic tinektec, *Luc:* 6. Ezt mondgya Salomonnis, *Prouerb:* 3. Tiztellyed az Wrat az te ioſzagodbol, es adgy az ſzegenyeknec minden vetemenyidbôl, es az te paytaid ſzinten meg telnec, es az te pintzeid rakuac leſznec. Az bôlcz Syrachis ezt mondgya: 29. Rôyts el az ſzegenyeknec kebelebe az te alamiſnadat, es ô tegedet imadſagaual meg ſzabadit minden gonoztul. Nagy igeretec ezec arrol, hogy az WR Iſten ez vilag ſzerintis ſoc keppen meg teriti az irgalmas ſziwbôl valo alamiſnat. *DE* nem czac ez vilagi marhanknac es ęletûnknec leſzen, az igaz hitbôl valo alamiſna aldaſara: Hanem lelki aiandekokis adatnac érôtte Chriſtus Ieſus altal. Errôl imilly ſzep bizonſaginc vadnac: Dauid ézt mongya, *Pſal:* 112. Aio fir fiu irgalmas es kôlczôn ad, bô kezû es oztogat az ſzegenyeknec: Az ô igaſſaga ôrôcke meg marad, es az ô ſzarua fel magaztaltatic diczeretben. Szent Palis az Corinthuſbeli

Fôldi aldamaſa az alamiſnanac.

Mennyei aldomaſa az alamiſnanac.

belieknec 2. *Corinth:* 9. Soc ſzep ſzockal aianlya az ſzűkölkődő hiuec ſegitſeget, hol aztis ielenti hogy az egy io czelekedetnec altala egyeb io czelekedetekbeñis bővſegeſſe tenne az WR Iſten bennünc, hogy az irgalmaſſag mellet mind hitűnc, mind ſzerelműnc, félelműnc, tizta, iozan, igaz ęletűnc, es minden io erkölczűnc nőtőn nőne, Es houa inkab es többet többet adakozunc, annyiual tőb tőb aldaſokat vennenc, mint à ki bővven vet, bővven arat. Timotheuſnac ezt iria, 1. *Timoth:* 6. Meg hadd (vgymond) az kazdagoknac hogy iol tegyenec, hogy kazdagoc legyenec io czelekedetecckel, hogy őrőmeſt oztogaſſanac, hogy magoknac io fondamentomot rakianac, iővendőre ſzűkſegeſt, hogy meg kaphaſſac az őrőc ęletet. Ime hogy mond, hogy őrőc ęletre valo fondamẽtomot raknac az adakozoc, ſoc io tetemenyeckel. Pelda *Cornelius Act:* 10. ki az alamiſnalkodas mellet valo könyörgeſe altal, aztis nyere, hogy Iſten ſz: Petert haza hoz küldene, kinec tanyitaſabol iuta à Chriſtusban valo hitre, es az altal az őrőc ęletre. Az Galathabelieknec ezt iria ſz: Pal, A io czelekedetben meg ne rőſtűllyűnc, mert midőn annac ideie leſzen, be aratunc, ha el nem rőſtűlunc, Annac okaert midőn időnc vagyon, minden embereckel iol tegyűnc, ielesben kedig azockal', kic az ſzent Gyűlekezetben egy hitűec mi velűnc. It ſzent Pal arra int, hogy noha fő keppen az hiueket tartoznanc ſegiteni, de azoc mellet akar melly nyomorultat ſe hadgyunc, A mint maſutt int, hogy ha ehezic ellenſegűnc ęlteſſűc, *Rom:* 12. *CHRISTVS* Wrunkis igy tanyit, hogy ellenſegűnkert imatkozzunc, *Matth:* 5. őc ha gonoſz neuen veſzikis, de Iſten io neuen veſzi, miert hogy Iſteni félelemből, bizodalombol, es ſzeretetből miellyűc. Touaba melly draga legyen, kiualtkeppen az Chriſtus hiueiuel valo io tetel, imezbőlis meg tettzic, Hogy Iduőzitőnc ſzent Mathenal *Matth:* 25. ő maganac tulaydonyittya, valamit az leg kiſſebickel az őuei kőzzűl mieltűnc. Kit az Itelet napiannis meg kőſzőn, es azzal hiwia be az ő hiueit az őrőc ęletre, hogy ő ehezet es ęnni adtanac. Szent Mathenal őtődic reſzebennis azt mondgya: Bodogoc az irgalmaſoc. mert ők is irgalmaſſagot nyernec. De ha ſemmi iob igeretűnc nem volnais, ezac ezis eleg volna, hogy az mai Euangeliomban ezt mondgya: Szerezzetec magatoknac baratokat, kic be fogadgyanac titeket az őrőc haylekokban. Az mi baratunc az Ieſus *CHRISTVS*, es az ő hiuei. *CHRISTVS* halalanac ęrdeme altal fogad be, az hiuec tanubizonſag teteleckel, vallaſt teuen hogy mi ſzerettyűc à Chriſtuſt, mert az ő hiueit ſzeretettel ſegitettűc. NOha azert az telhetetleneknec, es à hitetleneknec ſziueket fel indittya az ő atyoc az Mammon őrdőg, hogy kelletlen adakozaſoc miatt, vagy patuarkodgyanac ez igec ellen, vagy hogy meg neueſſec éffęle ſzokert à Chriſtuſt, à mint ſzent Lukatſis iria ez mai Euangeliom vtan, monduan: Hallyac vala mind ezeket az Phariſeuſoc kic telhetetlenec valanac, es czufollyac vala őtet: De ezeknec meg ielente Iduőzitőnc az ő neuetſegeknec karat, monduan peldat nekic amaz tobzodo kazdag rol ki Lazart meg vtalta vala. Es amaz marhaiaban bizorol, kinec lelket hertelen èl kêrec. Az tőb czufoloknakis el iő meg vtolſo oraioc, ackor meg lattyacha igaz mondo volte az Chriſtus, es bizony minden czufnac Iſten leſzen oruoſa. Moſt mind az altal dugiuc be egy nihany ſzoual nemelly patuarkodo ſzaiokatis, es telhetetlen torkokat.

Matth: 5.

Telhetetlenec mentſege.

Luc: 16.

*AZ T*ő *B* ſoc fęle patuaroſoc kőzt vadnac olly patuarkodokis es czelczapoc, az kic midőn tiz vagy huſz pénzt nyőgue es aſitua adnac az nyomorultaknac, auagy az kic egyetis ſirua adnac: Igy ſzoktac magokban hizelkedni: akar menyit adgyakis, azert czac hogy hitem lenne Chriſtusban. *Felelet:* Iol mondgya eſzt: Hogy ha hinne benne iduőzűlne, De merő hitetlen èffęle ember, kiben ſemmi irgalmaſſag es ſemmi io czelekedet nints, Mert az ki hiſzi hogy Iſten meg kegyelmezet ſzent Fiaért, es őruőndez ezben, hogy illy draga kinczet érőtte valtſagul adta, az ſzereti az Iſtent illy nagy io teteért, Ha az Iſtent ſzereti, ſzereti az embertis, kit az Iſten az ő tizteſſegere teremtet, es ſzereti kiualtkeppen à hiueket, kiket Iſten wyionnan ſzűlt, es az őrőc ęletre valaztot. Ezeket az igaz hitű ember ſzereti mint őrőkős tarſait, es min denuel io keduel ſzolgal nekic, minden ſzőmely valogatas nekűl. Azert kic az Iſtent félyűc, ő benne bizzunc, őtet ſzerettyűc, legyen erreis nagy gondunc, hogy az igaz hit-

Ha ingyen Chriſtus erdemeért adatic az őrőc ęletet, mintſzętődic ott meg az hiuec alamiſnaiat.

Az Tekozlo es

nec minden fęle io gyümölcze bővelkedgyec bennünc. Kire ſegitſen ő ſzent felfegé ſzent Lelke altal mindnyaiunkat, Amen. Az Alamiſnalkodaſrol oluashatz többet oda felis Lazarrol valo predikatioba, fol:392. Arrol kedig hogy Iſten előtt ingyen, kegyelemből, czac hit altal, igazulunc meg, es mind az altal tartozunc ſoc okokert mind vntalan czac iot czelekedni, oluashatz, el kezduen *fol:* 124. Es *fol:* 454. Moſt leg vtol laſſuc meg eztis, mint ęrtſűc ezt: Hogy az alnokſagnac Mammonabol int Chriſtus, hogy baratokat ſzerzenenc. Ezből imilly kérdes tamadhat:

Kellemeteſe Iſten előtt az alnokul kereſet marhabol valo Alamiſnaé

NEM kellemetes, ſőt igennis vtalatos, à mint Eſaiaſnal ő maga mongya, *Eſa:* 61. En vagyoc az WR, ki az iteletet ſzeretem, es az ragadozasbol égő aldozatot gyülölőm. Syrachis 36. erről igy ſzol: Ne vigy az Iſtennec gonoſz aiandekot, mert el nem veſzi. Szent Pal azert int minket erre, *Epheſi* 4. Hogy à ki ennec előtte orzott, annac vtanna ne orzana, hanem inkab munkalkodnec kezeiuel valami iot czelekeduen, hogy adhaſſon annac à ki ſzükölködendic. Az kinec annac okaert gonoſzul kereſet marhaia vagyon, ha azt akaria hogy az Iſtennec ſz: Lelke, meg ſzallya, es az igaz hittel meg aldgya, es az igaz hitből iduözitſe, tehat köueſſe Zacheuſt, *Luc:* 19. ki Chriſtuſnac ezt monda: Ime Wram fele marhamat az ſzegenyeknec adom, Es ha valamit valakitűl czalardſaggal el vőttem, negy annyit adoc erőtte. Monda kedig Ieſus ő neki: Ma iduőſſege lett ez haznac, ezert hogy teis Abrahamnac fia vagy mert ez vęgre iőtt az embernec fia, hogy meg kereſſe es iduözitſe az mi el veſzett vala. Ezen fęle igaz pœnitentiat keuan ő ſzent felſege mi tűlönkis, Azert az maſet add meg annac à kié, es az tiedből oztogas az ſzegenyeknec. Ezeket nem oknekül kell meg tanulnunc, mert ez bennis regtűl fogua nagy röttenetes teuelgeſec voltac. Az Papas papoc, baratoc Ratzoc, Hogy akar melly dulot, predalot, lopot, es toluayt meg oldoztac az toluaylot marhakert, Es azbol czinaltattac Claſtromokat, oltarokat, Miſſe mondo ruhakat, es ezűſt arany feieket, kezehet, es egez embereket, az Oltaroc eleibe, De az melly őrdög gondolta volt az fęle baluanyozaſokat, vgyan azon őrdög io neuennis el fogta, mint az fęle fértelmes aiandekokat. De mi kic az WR Iſtennec igeiet es tizta paranczolattyat hallyuc, ez fęle dögős kouaztul magunkat meg őyiuc. Az kikben igaz pœnitentiat eſmerűnc, azokat oldozzuc, es igaz, iambor es ſzent ęletre intſűc. Melly ſzen ęlet, nem kápâba, Oltar czinalasba, faragot kepeknec öltőzteteſebe, gyertya ſzenteltetesebe, bolczo iarasba, kokonya, berke, ſős viz ſzenteleſeben, hanem az tiz paranczolat ſzerint valo ſzent es iambor ęletben all. Kiről oda fel többet ſzolanc. Miert hogy kedig az Nyoltzadic parantſolatban meg tiltya Iſten az orzaſt, tehat orzoc ne legyűnc, es az fele marhaualis őtet ne tiztellyűc. De kérdened: Tehat miert mondgya Wrunc: Hogy ſzerezzűnc baratokat az alnokſagnac Mammonabol: *NEM* az lopot, koborlot, es czalardſeggal kereſet marhat ęrti it Chriſtus wrunc alnoc Mammonnac, Hanem minden ioſzagunkat valamit ez vilagon birunc, bár igazan kereſtőkis, Azert hogy ez vilagi marha, kazdagſag, akar kitis ſoc fęle alnokſagra, ſoc fęle hamiſſagra, ſoc fęle bűnőkre, kenyeſſegre, lagyſagra, buiaſagra, torkoſſagra, keuelyſegre, mas meg vtalaſra, boſzu allaſra, es töb vndokſagra izgatton izgat. Pelda az Sodomabeliec kazdagſaga, *Ezechiel:* 16. Es az Sido orſzagbelieke, *Deuteron:* 32. melly kazdagſagot tőuisknekis neuez Iduözitőnc. Ez neuezetből azert nagyob vigyazaſra intetűnc, hogy igen es igen igyekezzűnc iol ęlni marhainckal, nem azban, hanem Iſtenben remenſegűnket vetuen, Es azzal iol ſafarkodni, Iſtennec tiztelſſegere es fele baratunknac epületire igyekezuen. Mit tanulanc ier laſſuc.

Alnoc Mammon.

MIT TANVLANC.

KEt Predikatioba Oet rendben ſzolanc az Tanuſagokrol. Előſzer meg halluc, Hogy ez vilagi ęletűnc czac ſafarſag. Maſodſzor hogy nekűnkis mindnyaiunknac mindenről ſzamot kellene adnunc. Harmadſzor erről ſzolanc, Hogy vennenc peldat, melly eſzeſec ez vilag fiai az ő dolgokban. Ezekről első Predikatioba tanultunc. Moſt kedig azt tanulanc meg, Hogy ſe ez ſafarnac, ſe ez vilag-

nac

hac alnokſagat es lopaſat ne kŏuetnec az hiuec, hanem czac eſzeſeget. Oetŏdſzer es vtolſzor arrol ſzolanc, az mire fŏ keppen inte az mai Euangeliom: Hogy mĳs ſzerzenenc baratokat magunknac az alnokſagnac Mammonabol. Immar kŏnyŏrŏgiŭnc az WR Iſtennec, hogy ſegitſen ŏ felſege igazan valo ſafarkodaſra, mind egeſz ęletünkben bennŭnc: Es tartſon meg ſzent Fia altal az ŏrŏc orſzagrais. Ezekert kŏnyŏrŏguen moſtis, mondgyuc el imez imadſaginkat.

IMADSAG.

VVR Iſten mi Mennyei ſzerelmes ſzent Atyanc, Te ki mindeneket kazdagon meg aldottal, es mindennapi ęleſſel bŏwen meg aiandekoztal, kérŭnc tegedet, oltalmazz minket fŏſueny ſegtŭl, es telhetetlenſegtŭl, Es geriezd fel az mi ſziueinket, hogy az te aldaſodbol es az te tŭled adot iokbol az ſzŭkŏlkŏdŏknec ŏrŏmeſt es io keduel oſztogaſſunc, ez vęgre, hogy az te ioſzagidnac io vduarbiraínac es ſafarínac talaltaſſunc, es hogy ne ſzŭkŏlkŏdgyŭnc mikor ez fęle vduarbiroſagtul meg foztatunc, es az te Itelŏ ſzęked eleibe vitetŭnc. Ezt engedd meg minekŭnc vgyan azon mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac altala, Ki te veled, es az ſzent Leleckel egyetembe, ęl es wralkodic mind ŏrŏckŏn ŏrŏcke, Vgy legyen.

¶ *VTOLSO ENEK.* ¶ *Adgyunc halat &c.* ¶ *Dicżerd az Iſtent &c.*

TIZEDIC VVRNAPI EVANgeliom, ſzent Haromſag naputan.

¶ *Ieruſalemnec es az egeß Sido nemżetnec Iduŏzitŏnkhŏż valo hala adatlanſagarol, es aż miatt valo rŏttenetes teſti lelki veßedelmerŏl.*

ENEKLESRŏL.

¶ *Menyi ſokat ßol aż Iſten embernec &c.*
¶ *Eelſeges Iſten neked ielentyńc &c.*
¶ *Emlekezżel mi tŏrtinec &c.*
¶ *Keſerues ßiWel &c.*
¶ *Tekents reanc immar &c.*
¶ *Mikor aż Sido nemżetſeg &c.*

Imez hoßßu eneket mulatſag kŏżt, aż nap, dellyeſt illendŏ volna el mondani: ¶ *Ierße emlekezżŭnc &c. Aż Enekeket meg talalod maſut valo Enekes Kŏnyŵbe, aż mellyet ehŏż nyomtattam.*

AZ EVANGELIOMROL, SVMMATSKA.

AZ mara rendelt Euangeliomba Chriſtus wrunc keſerueſen ſir Ieruſalemnec es az egeſz Sido orſzagnac Iduŏzitŏnkhŏz valo hala adatlanſagarol, es az miatt valo rŏttenetes teſti es lelki veſzedelmerŏl. Kit irt meg ſzent Lukats az ŏ Euangeliomi kŏnyuenec Tizen kilentzedic reſzeben.

LVCÆ XIX.

Es

Ierusalem

TIZEDIC Wrnapiara ßent Haroms napvtã a: Sir az embernec veßedelmen. b: Ohaytya meg tereseket. c: Ezt erdemli az halaadatlansag lelki vaksagot es testi ostort. d: Oka veßedelmeknec. e: Röttenetes vndokitasa volt ac kor à Templomnac ki iele annac hogy az egeß orßag ö magat vgy ferteßtette volt meg, hogi lelki paraznacka es toluaiocka lettenec ße veeß az WR

ES a Iesus à varoshoz közelgetuen hogy lata azt sira rayta, monduan: b: Oh ha te tudnad, àuagy czac ez te napodon mellyec az te bekesegedre vadnac: c: De most el vadnac reytetuen az te szemeid elöttt, Mert el iü te read az idö, mikoron az te ellensegid palankot czinalnac környüled es az te fiaid környül kic te benned vadnac, es meg szallanac tegedet minden felöl, es egyenesse tesznec az föld szinehez, es nem hadnac te benned egy köt az mas köuen, d: Annac okaert, hogy meg nem esmerted az te meg latogatasodnac ideiet, e: Es be mennen az Templomba, kezde ki üzni azokat, kic abban arolnac es vesznec vala, monduan nekic: meg vagyon irua, az en hazam imadsagnac haza, Tü kedig azt toluaioknac barlangyaua töttetec, f: Es minden nap tanyit vala a Templomaban, g: A papi feiedelmec kedig, es az irastüdoc, es az kössegnec elei ügyekeznec vala azon, hogy el vesztenec, h: Es nem tudgyac vala medgyenec: i: Mert mind az egez nep ö tüle füg vala halgatuan ötet.

volt. f: Meg mutattya mire valo volt az Templom. g: Az Wrra töröc, Papoc es feiedelmec. h: Ellenseginec. i: Valnac kic veßic az Christüst.

RöVID ERTELME.

EZ Euangeliomba azt iria szent Lukats: Hogy az ęlö Istennec szent Fia az mi Wrunc *IESVS CHRISTVS* ez vilagnac kegyelmes Iduözitöie, halalra mentebe, latuan Ierusalemet, igen es igen keseruesen sirtt volna Ierusalemen, az Templomon, es az egez Sidosagnac rea iöuendö Testi es Lelki röttenetes veszedelmen. Melly veszedelemnec imez Okat mondta: Mert nem akartac meg esmerni az ö meg latogatasanac napiat, az az, nem akartac venni az Istennec szent Fiat, es annac tanyitasat, az ö meg valtsagat es iduözitesét, kiuel öket menyböl nagy kegyelmesen meg latogatta vala. Miert hogy azert meg vetettec az ö kegyelmes es irgalmas meg latogatasat, ennec vtanna nagy kemeny es röttenetes haragos ostoraual latogatna meg öket, vgy annyira, hogy az ö hires, kintses, es fö varosokat Ierusalemet, mind Templomostul föld szineig le rontatna, es mind egesz orszagokbol tellyesseggel fodtig ki irtana öket, es az ö maradekokat mind vilag vęgezetig. Annac felötte lelkekbenis meg foztana az ö igeietül, Es az ö orszagabolis ki rekeztene öket. Ezen midön keseruesen sirna Iduözitönc à varosba halalra keszültebe, Azonban be megyen à Templomba. Es latuan hogy azt vndoc kereskedeseckel meg rutitottac, ki iele volt az ö lelki dögleletes Paraznasagoknac kiuel Istentül ördöghöz haylottac, es Toluaysagoknac kiuel az nepet foztottac, es öldöklettec: Kemenyen ellenec meg haraguan, nagy buzgo haraggal ki hannya onnan minden arulo marhaiokat, es penz valto asztalokat, monduan nekic: Meg vagyon irua, hogy az en hazam imadsagnac haza volna, de ti latroknac barlangiaua tettetec. Es ö maga tanyit vala mindennap à Templomban ielentuen azzalis, hogy az Templom tanusagnac es imadsagnac helye volna. De az ö iduösseges tanyitasaual nem gondoluan az meg gyühött es szelesedet papoc, es fö fö nepec, męg inkab rea gyühösedenec, igyekezuen ötet el vezteni. Iduözitönkis kedig midön tudna az ö halalanac oraiat, ö velec semmit nem gondola, hanem az ö tanyitasaban hiuen el iara. Az papoc kedig dul fulnac vala, hogy semmi modot artalmara nem talalhatnanac. De az kösseg ö tüle függ vala, halgatuan ötet. Ezekröl szol az mai Euangeliom. Melly Euangeliomba fö keppen erre intetünc minnyaian: hogy mi peldat vennenc az Ierusalembelieknec veszedelmekröl, es mint öc, mi meg ne vtalnuc az Istennec külömb külömb draga kegyelmes aiandekit, kiuel meg latoga-

tos

tot minketis. Ez röuid Summaia, kiröl nyiluabbis éttekezzünc töb tanusagiual egyetembe.

AZ TANVSAGOKROL.

NAgy soc szep es igen szükseges Tanusagoc vadnac ez Euangeliombais. Elsö Christusnac keserues sirasarol, es minden bünösökhöz valo io akaratyarol. Masod Sidosagnac vaksagarol es hala adatlan gonossagarol. Harmad Ierusalemnec, az Templomnac, es az orszagnac fottig valo romlasarol, Es azoknac okairol, miert vetet Isten vęget bennec. Es arröl: Mint bünteſſe Isten azokat, kic meg vtallyac az ö szent Fiat, es annac igeiet. Negyedszer ezis meg tettzic it: Mint tartsa, es oltalmazza az veszedelmec közöttis az WR Isten az ö hiueit, mint az Wr Christusnac nem arthatanac az papoc semmi gyühösségöckel. Szolhatnanc errölis: Mibe külömbez az istenteleneknec es az hiueknec ostorozasoc. Mert nagy külömbseg az Christus szenuedesi, az ö Apostoli es Prophetai szenuedesi között, es az Ierusalem, Sodoma, Herodes, Nero veszedelmi között, Oetödic tanüsag lehet az Ierusalembeli Templomrol, mire valo volt az, es az mostani Templomoc mire valoc legyenec, Es miuel töttec volt azt latroknac barlangyaua: Es miert hayta ki az arosokat azbol Christus Wrunc. Hatodszor szol ez Euangeliom az Christusnac buzgosagos haragiarolis. Kiböl tanulhatunc az io haragrol: Es az feiedelmeknec es tanyitoknac tiztekröl. Hetedszer az istenteleneknec gyühösségekröl: Es az WR Istennec böltczesegeröl, kiuel eleit veszi minden alnoc gyühösségnec. Mind ezekröl czac röuideden szologatoc. De ketteiröl: az Templomrol: es Ierusalemnec veszedelmeröl szükseg es alkolmasb most bövven tanulnunc. Kikröl kęt Predikationc leszen. De elöszer igenkent lassuc nyiluab magyarazattyat az egez Euangeliomnac minden tanusagiual egyetembe.

Nyiluab Magyarazattya.

¶ *Igy kezdetic az Euangeliom:*

Es Iesus az Varoshoz közelgetuen, hogy lata azt sira rayta.

ELSÖ TANVSAG. ROL.

IT mentül elöszer gondolkodgyal iol az elö Istennec Fianac, az mi Wrunc *IESVS* Christusunknac ez vilagnac Iduözitöienec keserues sirasarol, Mellyel azt ielenti mi nekünc, hogy ö neki vgyan szíue szerint valo banatya vagyon azoknac veszedelmen, az kiknec valtsagara ö iött ez vilagra. Szinten ollyan szíuel vagyon kedig hozzanc az ö mennyei szent Atyais, mert egy az Christus az ö szent Atyaual, es azon iockal, es azon io termeszettel rakua, kiuel az ö szent Atya, kit azertis küldett mi hozzanc, hogy ötet halgatnanc, es ö tüle, es ö belöle esmernüc meg minden ioszagat ö szent felsögenec. Azert siruan Ierusalemnec es egez az Sidosagnac veszedelmen ielenti, hogy nem akarta es nem örölte azt, Igy mostis senkinec nem akarhattya ö felsege veszedelmet, à mint ezen vgyan megis eskütt, *Ezechiel:* 18. Tehat senki ne higyen az ördög hazugsaganac, ki nagy alnokul az mi szíuünkben sugia azt: Senki el nem veszhetne ha Isten ötet veszedelemre nem röndelte volna, azert vgyan akaria es keuannya nemellyeknec veszedelmet, Igaz hogy el röndelte az istenteleneknec karhozattyokat, es az ö veszedelmeket, de az ö ęrdemec szerint, nem vgy hogy ö maga az Isten vgyan keuanta volna veszedelmeket, Hazugsag azert az, hogy az Isten önnön akarattyabol, ok adas kiuül valakit karhozatra teremtene, auagy hogy valakinec veszedelmebe gyönyörködnec, mert nem siratna Ierusalemet, es az egez Sidosagot, ha azon örült volna. De söt inkab azt gondold, hogy lehetne hogy ne siratna es ne kesereg ne azoknac röttenetes veszedelmeket, kikert ez vilagra iött, es röttenetes kinra es halalra adta ö magat, kiket regtül fogua soc szent Atyac, Prophetac, Kiralyoc altal, testbennis lelekbenis mint siait neuelt es tartot, Es igy gondolkodgyal te magadrolis, hogy à te szíued fel indits az te bünеidnec vndoksaganac meg vtalasara, es Christussal együtt teis vgyan valoba sirassad azt, es sies hamar pœnitentiat tartani, es ö altala az ö szent Atyat meg engeztelni. Sirasd kedig azokatis, kiket latsz hogy meg vakultac az bünbe, à mint Iduözitönc sirata az Ierusalembe valokat. Christus wrunk

Iduözitennec sirasarol.

Mit gondolj.

Wrnnpiara ßent Haromſ nap vtã Oka Sidoſag veßedelmenec.

mabolis ki haytya ôket, ielentuen hogy meg foztatnanac az Iſtennec orſzagatulis, kinec illyen okat monda: *Mert nem akarad meg eſmerni az te latogataſodnac ideiet.* Az az, Iſten az ô kegyelmeſſegeuel elegge latogata, mert az ô regi nagy ſoc ezer io tetevtan, ime moſt az ô egyetlen egy Fiatis hozzad küldötte, hogy penitentiara es annac gyümölczere tanyitana, es az altal az örôc karhozattul meg valtana. De te vetôtted az te bodogſagodat ezac ez vilagi çletben, es teſti gyönyörüſegben, es olly Chriſtuſt keuanſz magadnac, ki itt ez vilagi hiw diczôſegben meg bodogitſon, Ehôz valo édeſſeged miatt, az te lelkednec iduôſſege neked ſemmire nem kell. Nem akarſz az te Waradnac Iſtenednec ſzaua vtan, es tanaczan iarni, hanem azt akarnad, hogy az te Iſtened az te bolond keuanſagod vtan iarna, Azert ez te illy vakmerôſegedert egyiket ſem veſzed, ſem ez vilagi, ſem az mas vilagi iauat az Iſtennec, hanem mind teſtben es lelekben el kell veſzned. Kiert nem panaſzolhatſz Iſtenedre, mert ime ô eleg ioual latogata meg, *de te nem eſmered az te meg latogataſodnac ideiet.* Ez elſô reſze ez mai Euangeliomnac. Kiből tanullyunc vigyazaſt az mi iduôſſegünkre, hogy azban ne izetlenkedgyünc, hanem naponkent buzgo lelki örömmel epüllyünc, ſzüntelen tanuluan es könyörôguen.

A Maſic Reſzenec Magyarazattya.

Es be menuen az Templomban, kezde ki üzni azokat, kic azban arulnac es veßnec vala, mönduan nekie: Meg vagyon iruan, Az en hazam imadſagnac haza, ti kediglen azt voluaioknac barlangaua töttetec. Ezt hogy iobban meg értſed, vedd imezt eſzedbe: Miert czinaltatot vala az Templom, es miert vala az WR Iſtennec az kellemetes.

Hiſtoria a Templomrol.

Midôn Ægiptombol az WR Iſten az Sinai hegynec ala ki hozta volna az ô nepet, az ſzületeſnec elôtte két ezer eztendô felê, czinaltata az WR Iſten az ô nepenec egy aranyas ladat, kit kegyelem ladaianac hiuattata, Es egy igen ſzep öreg Satort ſelyemből, es aranyas ſzerſzamokbol, kiben az ladat tartottac, azban voltac az aldozatra valo Oltarokis. Ezeket az feieben czinaltatta vala, hogy az ô nepe ſemmi baluanyozo helyre ne iarna imadkozni, (à mint azkoris ſoc fęle pogani baluanyozo Templomoc valanac, kic czudac miatt hirelekis valanac, mint Diana Temploma, es többec, Hanem az à hely, az hol az kegyelemnec ladaia volna, lenne ô nekic imatkozaſoknac bizonyos helyec, mert ô oda ſzallana, es onnet halgatna meg mindeneket, az mint meg vagyon

Libr. 2 Chronic: fol: 29.

irua, Moyſeſnec maſodic könyuebe *Exo: 15.* Allot azert ez à Lada à Satorba, közel nêgy

2. Reg. 6.

ſzaz nyoltzuan eztendeig, es mind addigis nem volt mas Templomoc az Sido nepnec. Hanem igyekezic vala Dauid kiraly azon, hogy az Sator helyet, vgyan draga kövekből örökös Templomot czinaltatna az WR Iſtennec. De nagy ſoc haboruſaga miatt

2. Reg: 7.

nem érkezett hozza, hanem à mint az WR meg prophetaltatta vala, Fia altal keſzitetec meg. Salomon azert Dauid fia igen ſzepen rakatta volt, es az kegyelem Ladat be helyheztette volt, az melly Ladahoz Iſtenis kötelezte volt magat, hogy onnet mindeneket meg halgatna, az kic igaſſagban ſegitſegül hiwnac. Azert tettzec az WR Iſtenekis ez Templom, es ô maga aianla magat, hogy azba ô meg halgatna az

Romlaſa az Elsô Templomnac.

könyörgöket, *2. Paral: 7.* De midôn vęgre az Templomot meg förteztettec volna baluany imadaſockal, es az egeſz orſzag ô magokatis nagy ſoc vndokſagockal az WR Iſten Salomon Kiraly vtan négy ſzaz hatuan eztendöuel mind el rontata az

Maſic epiteſe az Templomnac.

Babiloniai poganyockal, es az egeſz orſzagot el puztitata. De az vtan iſmet hetuen

Eſdræ 5.

eztendöuel raytoc meg könyörüluen, megent wyionnan ſzepen el kezdete rakatni: De olly haboruſag tamada hertelen reaioc, hogy ſzinten negyuen eztendöre vęgeznec el à rakakaſat. Kiben iollehet hogy egy falkaig iſmeg az Wr Iſtent igazan kezdec ſzolgalni. De vęgre megent el hagyac az Iſteñec tizteletit es à Phariſeuſoc ſoc keppẽ meg

Förteztetese az Templomnac.

vndokitac. Melly Templom midôn az vndokitas alatt volna Chrüs wrunc ſzületeſe elôtt nem ſoc eztendöuel, Herodes Kiraly akaruan à Sido nemzetſegnec kedueskedni, aianla magat, hogy mind wyionnan ſzepben fel epitene, kihöz tiz ezer meſter embereket ſzerze, ezer terh hordo ſzekereket, Es igen el amelkodo draga keppen mind wyionnan epite, kinec mind hoſza, ſzele, magaſſaga, ſzaz ſzaz ſingni vala. Mind eppen

kedig

kedig ſzep tündöklö feier Maruany köböl, kic mindenic egy aranyüc valanac, mindeniknec hoſza huſz ſingni, magaſſaga tizenkęt ſingni, temerdekſege nyoltz ſingni. Ez felött minden oſzlopi, deſzkai, ſzerſzami, igen nagy aitai, melly igen ſzepen ekeſitetett volt meg, ezüſtuel, aranyual, külömb kölömb draga köueckel, oluaſd meg Ioſephuſnalis *lib. 15. cap:14.* Melly Herodes vęgre meg ſzükölköduen, ſoc temerdec epiteſec es nagy költſegec miatt, Dauid koporſoiaban midön kintſet kereſtetne titkon éyiel, ękt fö ſzolgaiat tüyes lang meg öle, Meg röttenuen ezen Herodes, Dauidnakis igen ſzep koporſot wyionnan czinaltata. De Herodes Roka leuen, mindent ezac maga mutogataſert, kedueskedeſert, es töb nyereſegnec remenſege alatt miuelt hitetlenül, es bolond aitatoſſagbol, kihöz haſonloc ſzantalanoc vadnac moſtis ſoc helyen. Ez Herodes ideieben ſzületet az *CHRISTVS*. Ez Templomnac ſzepſeget mutogatac az Apoſtoloc Chriſtuſnac. Midön azert azonba *IESVS* Iduözitönc ſzületet volna ez vilagra, es fel neuekedec, kezde az papokat dorgalni es feddeni, hogy à mint az ö regi atyoc, ökis azonkeppen az Iſtennec hazat latroknac barlangaua töttec volna, mert az imatſagnac haza volna: az az, hogy azbã az kegyelemnec ladaiahoz iarulnac, es ott töredelmes ſziwel könyörgenenec, es az ö bünöknec boczanattyaert az Oltaron baranyockal aldoznanac, kiket mind az iöuendö Chriſtuſnac peldazattyara mi-elnenec, Mert az Barany Chriſtuſt, az Ladais Chriſtuſt, es az ö Gyüleközetet peldazta, melly gyülekezetben lakozic az WR Iſten: *Ioan: 14.* De öc éffęle lelki epületeket es ęrtelmeket hatra hagyuan, ez vilagi kereskedeſre forditottac vala mind az Ladat, mind az aldozatokat, es mind az egeſz Templomot, à mint az mi Papainc az Miſeuel es Soloſmaiockal ęlnec vala. Mert az Papoc ö magoc az Templom tornacziba aldozatra valo barmokat arultatnac vala, az ſzin alatt, hogy az kic meſze földröl iönenec aldozni. azoc kęſzen talalnac, azonkeppen aldozatra valo Gerliczetis és Galambokat. Touabba pénz valto aſztalokis vala, Kiröl Suidas azt iria, hogy à papoc olczo vſorara pénzt rendeltec, kiert czac diot, almat, es egyeb czeczetis, el vöttec. Az vſora rendeleſis bün volt, az aproleckal valo fizeteſis nagy alnokul aitatoſſagnac ſzine alatt ez igerettel rendeltetet, hogy Iſten azzal neuelne pénzeknec haſznat. Iria Moyſeſis *Leuit: 27.* hogy Iſten az Templomhoz ſoc fęle fizeteſt rendelt volna. Ezre akartac öc alkolmatoſſagot adni az embereknec, hogy ha kinec nem volna kęſz pénze, czac keues vſorara talallyanac az porticusban, az Templom elött. Illy alnokul forgattac az Templomot kereskedeſreis, ez aitatoſſagnac ſzine alatt, hogy az ki Iſtent meg akarna aiandekozni, auagy gyermeket, vagy fogadaſert magat meg valtani, hamareb talalhatna pénzt. *Sic religio multa ſcelera tegit.* Hogy kedig nagyob haſznoc lehetne, à papoc nem elegedenec az Iſten rendeleſeuel, ſem az egy Templommal, hanem Iſtennec paranczolattya ellen nagy ſoc helyre többetis rendelenec. Es hogy az köſſeg ezt el ne vnna, leg inkab czac ezt predikaltac, hogy az aldozatoc es Egyhazi alamiſnac melly nagy ęrdemeſec legyenec Iſtennec elötte, es igy czac haſokat töltöttec, czac komplarkottac es kereskettec, Söt mint az toluaioc alnokſagockal olalkottac az ſzegeny emberec vtan, mint foſſzac meg öket marhaioktulis, Lelkekbennis mint öllyec meg öket hamis tanyitaſnac altala, midön czac az külſö Baranyoknac aldozattya altal hirdetnec iduöſſegeket, es az Chriſtuſtul el idegenitenec öket. Azert ezen indul fel Iduözitönc, es nagy haraggal ki kezde üzni azokat, kic az Templom tornatzaba arulnac es veſznec vala, pénz valto aſztalokat kedig vgyan mind fel forgatta, es ki hagyigala. Ez legyen az Templomrol ęrtelmünc.

Dauid koporſoia rol laſd. Ioſephus lib: 16. cap: 7.

Az Templom mire valo.

Leuit: 27.

Matth: 23.

Imar az *HARAG* rolis ſzollyunc. Nekünkis meltovgyan buzgo ſziwel meg haragodnunc azokra, kic vagy baluanyozaſockal, vagy egyeb vndokſagockal gonoſz peldat adnac az hiueknec, es boſzontyac az WR Iſtent. De àffęle harag ritkan vagyon è vilagban, hogy az bünert meg haragodnanc, mert noha latunc ſoc baluanyozot, ſoc reſzegeſt, ſoc vſoraſt, de czac moſologiuc. Ha lattyuc hogy az mi czeledinc, iobadgyinc, ſzolgainc, Iſten igeiet nem gyakorlyac, baiolnac, az köſſeg papiai Papa gyertyait gyuytogattyac, köntöſit, oſtiait, es az Beſtianac minden belegit fel veſzic, czac moſolygaſſal vagy igen könyen megyünc el mellöle. Ha kedig magunknac valami kitſiny kart auagy kiſſebſeget teſznec, azon vgy haragſzunc, hogy ha lehetne mind-

Az io harag mint legyen.

gyart el ſillyeztenene, Maga az Iſtennec kiſſebſegen, es az embernec örök karhozattyan kellene inkab meg buſulnunc. Draga harag volt azert az Chriſtus haragia, kit az menyiben lehet mijs köuesſük. Az Feiedelmec fegyuerecckel, paltzaiockal, es oſtorockal tiztitſac ki az Iſten boſzontokat. Az Predikatoroc kedig tanyitaſockal, es ha egyeb nem lehet benne, még atkockalis, hogy azockal egyetemben minketis el ne veſzeſſen az WR Iſten teſtben es lelekben. Mind az két ſelenec azert az Chriſtus peldat ad. Mert ő Wris volt, es Papis, ſőt Iſteni feiedelem, es mennyei fő kiralyunc, es Papunc mi nekünc. Ki ki azert az ő tizti es rendi ſzerint köueſſe őtet: Az ezalados emberec hazoc nepe között, az Birac varoſokban, az Wrac es Kiralyoc orſzagokban, az Predikatoroc Egyhazi tiztekben, Az Czeledes nep, czelede között. Minnyaian kedig ohaytaſunckal es vallaſunckal tegyünc bizonſagot, hogy vtalunc mindē tiztatalanſagot. De mindenic meg laſſa, hogy Iſtē igeie ſzerint czelekedgyec tiſztiben, à mint Iduözitönkis ſzent iraſſal bizonyita meg dolgat, Elöſzer az ő tanyituani elött, kic à mint Ianos iria, meg emlekezzenec imez iraſrol, *Pſalm: 68. A te hazadnac buzgoſȝerētete emeȝt meg engemet.* Mert à Chriſtus buzgo ſziwel ſzeretuen az Iſten ſzent Egyhazat, es az Iſteni igaz tizteletet, midön latna hogy azt à telhetetlen papoc rutitanac, nagy buzgo haragra megent indul annac meg bünteteſere, Mert az mit ember buzgo keppen ſzeret, ha ki azt bantya, arra buzgo keppen haraghatic. Azert illyennec kellene nekünkis mindnyaiunknac Iſtenhöz lennünc, hogy az ő igaz Iſteni tizteletit, es minden io dolgokat buzgo keppen ſzeretnenc, es viſzontac azokra buzgo keppen meg haragodnanc, az kic ő ellene vétnec, es még mi magunkatis buzgo keppen meg vtalnuc, midön ő ellene vétnenc, Mint pelda Dauidnac, Peternec, es Magdolnanac buzgo ſiraſoc, Es pelda Phineeſnec *Num: 25.* Es Ioſuenac *cap: 7.* Es Samuel prophetanac 1. *Reg. 15.* Es Illyes Prophetanac 3. *Reg: 18.* buzgoſagos meg bünteteſec azokon, kic az Wrnac ellenſegi voltanac. Io es igaz haragia es io czelekedete vala azert Chriſtuſnac, kinec okat ada az papoknakis, monduan: Meg vagyon irua: *Eſa: 36. Ierem: 7.*

Ideiglen haraghatic.

Ioan: 2. Buzgo haragrol.

Az Templombeli tiztrol.

Az en hazam imadſagnac haza: Az az: Iſteni tizteletnec ſzabot helye, houa közönſeges keppen öſzue gyülnenec az kegyelem Lada eleiben, meg emlekezuen az Iſtennec köreles fogadaſarol, Es az iöuendö Chriſtus altal imadkoznanac bünöc boczanattyaert, az mellet Iſtennec aldozatokat fel viuen, emlekeznenec az Chriſtuſnac iöuendö aldozattyarol, Es hiwnac mindenekben ſegitſegül az WR Iſtent, adnanac mindenekröl halat ő neki, tanulnac az ő ſzent Akarattyat, es köuetnec azt az ő egeſz életyekben: Hogy igy ő magokatis ſzentelnec az WR Iſtennec ſzent es élö Templomara, 2. *Paral:* 3. De ezt el hagyuan toluaioknac barlangaua töttec volt, mert mint az toluaioc mindennap ezac azon olalkottac, mint foſzac az köſſeget, intuen öket ſoc féle aldozatokra, es pénz valtaſokra, es az Egyhazi alamiſnara, kit megint latrul, torkoſon, es paraznaul emeztnec vala meg, Es az egy Templommal meg nem elegeduen Bethelben, Samariaban, Ægiptomban, wyiab wyiab Templomokat rakattac Iſten paran czolattya ellen, ki magat ezac Ieruſalem Templomahoz kötölezte volt, àhol az kegyelem Ladaia volt, es eztis azert mielte, hogy ő tüle baluanyozo helyekre ne futnanac, Es ezac addig mig az Chriſtus meg aldoztatnec. De öc azzal nem gondoluan, es minden lelki epületet el hagyuan, még az berkeketis meg töltöttec vala nagy ſoc baluany kapolnackal. A mint mi idönkbennis Papa altal az ördög igy vndokita meg az Iſtennec Ladaiat, az ſzent Gyülöközetet: Ki Romat wy Ieruſalemnec, fő baluanyozo helyre ſzaba, Es onnet mind ez vilagot, még à berkeketis be tölte kereskedö baluanyockal. Az Chriſtuſt el hagyuan, es hirdetuen Miſeket, bolczokat, lelki valtſagokat, es egyeb ezer vndokſagokat. De diczerteſſec ő ſzent felſegenec Neue, hogy moſtis wyionnan ki kezdte prengerezni öket, à mint ſzent Palis ezt meg prophetalta vala, az veſzedelmes fiurol, 2. *Teſſal:* 2. Az ő fenyes el iöuetelenec napian kedig, vgyan tellyeſſeggel vegetis vet minden vndokſagiban, ő magat az tüzes toban be vetuen, örök veſzedelemre, *Apocal:* 19.

Ferteȝteteſe aȝ Templomnac.

Ierem. 23.

Moſtani förteȝteteſec.

Moſtis tiztittya Chriſtus aȝ ő Templomat.

Tiztan tartſuc mijs aȝ Wr Templomat.

De mijs mindnyaian meg laſſuc, hogy az élö Iſtennec Templomat mi magunkat meg ne förtezteſſük baluany imadaſſal, hitetlenſeggel, telhetetlenſeggel, alnokſagſaggal, fértelmeſſeggel, mérges boſzonkodaſſal, boſzu allaſſal, kegyetlenſeggel, mert

azt iria ſzent Pal, 1. *Corinth:* 6. 13. 2. *Corinth:* 6. Hogy mi vagyunc Iſtennec Temploma, es el vezti Iſten mind azokat, valakic azt meg fórteztetic. Immar moſt kiualtkeppen Iſtennec nem kel ſemmi egyeb Templom mi nalunknal, Sót ackoris nem à kőw fal kőzött lakot, *Actor:* 7. Az, czac Chriſtuſnac es à hiueknec tükőre es peldazattya volt egy ideig, Moſt immar mindenűt akar az ő hiueinec ſziuekben tizteltetni *Ioan:* 4. Mind az altal azis nem gonoſz, ſőt diczeretes, midőn közönſeges Gyülekőzet helt tiztan tartunc, houa ſokſzor őſzue gyülűnc, mind imadkozaſra, mind tanuſagra, czac hogy arra kőteleſſegedet ne alicz, mint ha maſuttis ollyan kellemeteſſen nem imadkozhatnal, Io azert őſzue gyűlnűnc, es egyűt tanulnunc, az mint Iduőzitőnkis midőn az vndokitokat, kętſzer, tiztinec kézdetin, es vęge felé, ki oſtorozta volna, oztan ő maga mind vntalan tanyit vala az Templomban: Igy mijs iol miuellyűc, ha mindennapis őſzue gyűlekezűnc tanuſagnac es imadkozaſnac okaert, hogy midőn egyſzer el tauoztunc az baluanyozaſtul es őrdőgi ſzolgalattul, az vtan mindennap foglalatoſoc legyűnc az Iſteni ſzolgalatban, Iſtennec igeienec tanulaſaban, imadkozasban, es minden io dolgoknac czelekedetiben, Vtol imez igec kőuetkőznec:

Az Gyűlekőzet hely ßńkſeges.

Az Papi feiedelmec kedig es az Iras Tudoc, es az kőſſeg elei igyekeznec vala azon hogy el veztenec, Es nem tudgyac vala megyenec, mert mind az egeß nep ő tűle fűg vala, halgatnan ötet. Mais ezen igyekezetec minden őrdőg papiainac, őrdőgi iras tudonac, es őrdőgi feiedelmeknec, hogy el veztenec az Chriſtuſt minden hiueiuel egyűtt, De mi ne féllyűnc azoktul, czac iarjunc hiuen az mi tiztűnkben, kereſuen az WR Iſtennec tizteſſeget, es könyőrőguen az WR Iſtennec, mais eſzeket vezti ő felſege, hogy ne tudhaſſac mit kelleſſec miuelniec. Azon keppen mind pogan Törökőknec, Tataroknac, toluaioknac, es minden lelki es teſti ellenſeginknec eſzet vezti az WR Iſten, czac ötet féllyűc, halgaſſuc, az ő ſzauat hirdeſſűc, azt fogadgyuc, es ötet mindenkor ſegitſegűl hiwiűc, Ezec legyenec tanuſaginc wyiab magyarazatibol.

Ez vilagnac eleis ellenkeznec Chriſtuſſal.

Nagy gondgya az Wrnac az ő hiueire.

Mit Tanulanc.

Kęt Reſze lőn fő keppen ez Euangeliomnac: Elſő az WR Siraſarol: Maſod az Templomrol. De ezec közt imilly dolgokrol ſzolanc: Előſzer az Chriſtus keſerues Siraſarol, es minden bűnőſökhőz valo io akarattyarol. Maſodſzor Sidoſagnac vakſagarol, es ſoc fęle hala adatlanſagarol. Harmadſzor Ieruſalemnec, à Templomnac, es az orſzagnac fottig valo romlaſarol. Es azoknac okairol, miert vetet Iſten vęget ő bennec. Es arrol, mint bűnteſſe Iſten azokat, kic meg vtallyac az ő ſzent Fiat, es annac igeiet. Negyedſzer mint oltalmazza az veſzedelmec köztis Iſten az ő hiueit, Es mi kűlőmbſeg az hiuec es hitetlenec oſtori közt. Oetődſzer az Ieruſalembeli Templomrol, mire valo volt az, es az moſtani Templomoc mire valoc legyenec, Es miuel tőttec volt azt latroknac barlangaua, Es miert haytya ki az aroſokat azbol Chriſtus Wrunc. Hatodſzor az Chriſtuſnac buzgoſagos haragiarol. Az mi io es gonoſz haragunkrol, Es az feiedelmeknec, es Egyhazi nepeknec boſzu allaſokrol. Hetedſzer az iſtenteleneknec gyűhőſſegekről, es az Iſtennec bőlczeſegeről, kiuel eleit veſzi minden alnoc gyűhőſſegnec. Mind ezekről czac röuideden ſzolanc az igeknec magyarazatiban. De ezec közzűl kettőről, Az Templomrol, es az Sidoſag veſzedelmeről, leg alkolmasb volna tanulnunc, De az Templomrol immar ſzoltam. Moſt azert czac Sidoſagnac veſzedelmeről ſzollyunc, hogy azbolis ſzoktaſſuc magunkat, nagy Iſteni félelemre. Kiről laſſuc kőuetkőző tanuſaginknac Summaiat.

AZ TANVSAGOKROL.

Ieruſalemnec Templomoſtul, es az egez Sido nemzetſegnec veſzedelmeről, es annac okairol.

¶ *Ezekről illy renddel beßelgetec.*

ELőſzer meg mondom minęmű draga kegyelmes aiandekiual ekeſitette es magaztalta volt fel az WR Iſten az Sido nepet, Az vtan meg ęrtyűc az ő nagy hala adatlanſagokat, Es az miatt röttenetes oſtorozaſokat. Ezekről leſz Elſő predikationc. Maſodic Predikationkba hęt nagy okait hallyuc meg ennec, Miert

oſtorozta meg az WR Iſten illy igen ôket: Es miert tôtt vęget az egeſz Sido orſzagban. *Elſô* oka leſzen az ſzenteknec vęrec hullaſa. *Maſic:* Az Chriſtuſnac meg vtalaſa. *Harmadic:* Az Chriſtus ſzůleteſenec es el iôueſenec bizonſag tetele. *Negyedic:* Az Chriſtus orſzaganac ôrôcke valoſaganac eſmerete. *Oetôdic:* Az ô Tôruenybeli armyekoknac es pepeczeleſeknec vęgezetyec. *Hatodic:* Az Iſten fenyegeteſenec igaz volta. *Hetedic:* Ez vilagi orſzagoknac el romlaſanac meg eſmerete. Ezekrôl dęllyeſt tanulhatunc. Moſt laſſuc ſoc io tetet Iſtennec az Sido nemzettel, es midôn azt nem beczůlnec, orſzagoſtul mint veztôtte ôket.

AZ ELSô TANVSAGROL.

SZollyunc elôſzer errôl: Miczoda veſzedelmet ſirata Iduôzitônc illy igen Ieruſalemnec, es az egeſz orſzagnac. Es meg ęrtyůc hogy kęt keppen, Teſtben es Lelekbẽ valo veſzedelmeket ſzana. Teſti veſzedelmec az, Hogy fottig ki irtatanac orſzagokbol, es ez vilag ſzerte nagy ſzidalommal laknac. Lelki az, hogy az Iſtennec iduôſſeges igeietůl, es az ô ſzent orſzagatulis meg foztatnac. DE mentůl elôſzer azt laſſuc meg: Minemů iokat czelekedet volt Iſten ô velec: Melly draga nemzetec voltac ôc: melly draga fôldôn lakoztac: es mind teſtbe lelekbe minemů hala adatlanoc voltac Iſtenhôz. AZIER Vſalembelieknec, es az egeſz Sido orſzagnac nemzetſegec volt amaz regi ſzent Atyaktul, Abrahamtul, Iſaaktul, es Iacobtul, kic Iduôzitônknec ſzůleteſe elôtt kęt ezer eztendô felé ęltec. Melly ſzent Atyaknac vgyan meg eskůtt volt ezen az WR Iſten, hogy ôket meg aldana, es meg ſzaporitana mint az Tengernec fôuenyet, es az ô nemzetyeket vgy tartana, mint tulaydon fiait, es ôket mind teſtben, es mind lelekben meg aldana. De ez ockal, ha azokis mind vęgig meg maradnanac az ô Tôruenyebẽ, es idegen Iſtent à poganyoc modgyara nẽ imadnanac. *Deut:* 4. MElly fogadaſaban az ęlô Iſtẽ igen tôkelletes volt, Mert mind eleitůl fogua ſoc ezer kegyelmeſſeggel czelekedec velec. Elôſzer midôn Ægiptusban Iacob czac hetuen magaual, Ioſeph fia tiztartoſaga alatt, le telepitette volna, es ott annyira meg ſokaſottac volna, hogy czac fegyuer foghato firfiu tôb volna hat ſzaz ezer embernel, es vęgre tůlec az kiraly es az egeſz orſzag el ijedet volna, es el gyůlôlte volna. Azert az WR Iſten nagy czuda tetelec altal ki indita ôket, es az veres tengert kęt fele ſzakazta es ſzaraz labbal altal hoza ôket, es az Pharaho kiralt, ki ôket ůzi vala, az tengerbe ſillyezte minden nepeuel érôttec. Es midôn egy nagy kietlen puztara vitte volna ôket, hol ſem vizec, ſem ęletec nem volna, az kô ſziklabol erezte ſzep vizet nekic, es az ęgbôl boczata Manna kenyeret nekic. De miert hogy igen zugolodoc valanac, az puztabol nem viue ki ôket negyuen egez eztendeig, holot mind az altal vgy tarta ôket, hogy ſem ruhaioc, ſem ſaruioc meg nem nyut volna. Et ott az puztaban egy nihanyſzor ô maga ſzômelye ſzerint lataſokra le ſzalla az Iſten, Es Harom fęle Tôruent ſzaba nekic: Egyiket az erkôlcznec Tôruenyet az Tiz paranczolatot, hogy erkôltſeket ahoz ſzabnac az ô ęletyekben: Maſikat az Egyhazi Tôruent, az aldozatokat, vęrben es vizben valo meg tiztulaſokat, ůnnep ſzenteleſeket, Papi ôltôzeteket, az Templomot az Oltarokat, es mindẽ papi tizteket: Harmadikat polgari Tôruenyeket, orſzagoknac, varoſoknac, faluknac, hazoknac es hadakozaſnac ſzertartaſit. Kiket ô maga az WR Iſtẽ nagy bôlczẽ ſzaba es rendele nekic. Es ezzel à puztabol el be erezte ôket Ieruſalem nec fôldere. Honnet nagy erôs nepeket érôttec mind ki puztita, es ôket ott nagy ſzepen le telepẽte, hogy az ô nekic ſzabot Tôrueny ſzerint, vgy ęlnenec, hogy ez egeſz vilagot hireckel, neueckel, erkôlczeckel, iamborſagockal, ſzentſegeckel, kazdagſagockal, es minden bodogſagockal fellyůl mulnac, es minden nep valaki iduôzůlni akarna czac az ô tudomanyokat kôuetne. Es ehôz ada nekic nagy eſzes es erôs feiedelmeket, Birakat, Hadnagyokat, Hertzegeket, es Kiralyokat, mint Moyſeſt, Ioſuet, Iudaſt, Simẽont, Gedeont, Samſont, Saul kiralt, Dauidot, Salomont, Ioſaphatot, Ezechiaſt, Manaſeſt, es nagy ſoc tôb iamborokat, Kiknec az ô vitęzi czelekedetec amelkodandoc. Es ezec melle nagy ſzent Iſtenfelô Prophetakat, es Papokat ada nekic, Aaron papot, Eleazart, Phineeſt, Samuel Prophetat, Eſaiaſt, Ieremiaſt, Ezechielt, Danielt, Zacharj-

Nemzetſegec az Sidoknac. Gen: 15. 20.

Deuteron: 4. Mi ockal aianlot ſa Iſten magat.

Sóc io tetelil Iſtennec à Sidoſaggal.

Exod: 14. 15.

Exod: 17. Numer: 21.

Tôruenyec. Exod: 20:

Draga keßiteſec volt ez:

Feiedelmec.

Prophetaiot.

chariaſt, Illyęſt, Eliſeuſt, es nagy ſoc tőb draga ſzőmelyeket. Kic mint az draga fenyes győngyőc es kőuec ekeſitőttec az egez Sido orſzagot: Es olly igen meg alda az ő főldeket, hogy teyiel es męzzel folyonac mondanac. De mind ezeknec felőtte nagyobbac valanac, imezec: Hogy az felſeges WR Iſten Ieruſalem varoſaban egy igen ſzep draga Templomot rakata, es azba az Kegyelem Ladaiat tetete, es magat arra kőtelez ne, hogy onnet mindeneket meg halgatna. Es ſokſzor ſzőmelye ſzerint az ęlő Iſten az Templomban az ęgből le ſzalla, es az ő papiaiual es Prophetaiual ſzemtűl ſzembe ſzola, az kegyelemnec Ladaiarol, es Angyalitis ſokſzor ott az Templomba ala bocza ta, es azoktul akarattyat meg izente. Nagy dolgoc voltac azert ezec. DE im. ez mindent meg halladot, hogy olly igen ſzerete őket, hogy az őnnőn ſzent Fiat ala kűlde hozzaioc, hogy kőztőc az ő teſtekből vęrekből es nemzetſegekből ſzűletnec emberi abrazatban ez vilagra, es kőztőc iarna, laknec, tanyitana, ördőgőket űzne, nagy betegeket gyogyitana, halottakat tamaztana, es kőztőc ez egeſz vilagnac meg valtſagara az magas kereztfan magat fel feſzitetuen meg aldoztatna, kőzzűlőc Apoſtolokat valaztana, es mind ez vilagnac tanyitaſara kőzzűlőc el ki boczatana, es kőzzűlőc menybe fel menuen, minden hiueinec menyorſzagnac kapuiat ki nyitna. Mind ezek nec draga voltat ſoha ſenki czac meg ſem gondolhattya, mert az kic kőztőc Iſten ſzeretőc voltac, azoc nem kűlőmben laktac Ieruſalemben, mint egy kis menyorſzagban, à mint Dauidis mikor budoſoban volna, leg fő keppen ezen bankodot, hogy az ſzent Varoſtul az Iſtennec ſzękes helyetűl tauol volna, *Pſalm:* 22. Mert ſohol az WR Iſten, olly nyiluan ſzőmelye ſzerint, ſzent Fiaual, ſzent Leikeuel, ſzent Angyaliual, es ſzęt ſzolgaiual, olly keppen nem iart, ſem ſzolt, mint azon az főldőn. Eztis iriac az bőlczec, hogy ott volt volna regen à Paradiczomnac ekes kerte, es Ieruſalem helyen volt volna az alma fa, kit Adam es Eua meg harapa, Es vgyan ottan emeltec volna fel az Ieſus Chriſtuſtis az kerezt fara. Mondgyac aztis hogy Noeis vgyan ottan aldozott volna az WR Iſtennec, midőn ki ſzallot volna az viz őzőn vtan az Barkabol, Es Iacob vgyan otton latta volna almaban, hogy laytorian az Angyaloc hozza iőnenec menyből. Abraham penig Iſaakot ott az Moria hegyen akarta volna meg aldozni, az melly Morian rakattot volna az Salomon Temploma. Az melly Templomban ſzőmelye ſzerint ſokſzor predikala az ęlő Iſtennec Fia, az Prophetac, es az Apoſtoloc. Kiknec teſtękis ott az főldőn temettetet el. Ott fekſzic ſzűz Marianakis à mi wrunc Anya teſte tereme az Ioſaphatnac vőlgyen, ott hullot à mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac ſoc vęre, es kőnyue, ott holt meg, es ott tamadot fel, ott ielentec meg az Angyaloc az aſzonyi allatoknac, es az Apoſtoloknac, ott kialtotta az ęgből az Atya Iſten: Ez az en ſzerelmes fiam, kiben meg nyugottam, őtet halgaſſatoc. Mind ennyi dragą dolgokhoz kepeſt, az ſzentekis męg az emlekezetitis beczűltec azoknac, kic ott laktac, kiket hiwtac valaztot nemzetſegnec, kiralyi papoknac, ſzent nepeknec, az Iſtennec fogadot fiainac, 1. *Paral:* 2. *Exod:* 19. *Deuteron:* 4. Im meg halluc mind az egez vilag felőtt menyiuel es miuel volt az nep fellyeb fel magaztaltatuan. De immar hallyuc meg az ő nagy hala adatlanſagokatis, es érczűc meg aztis, minemű rőttenetes oſtoraual rontotta meg érőtte őket, az igaz itelő felſeges WR Iſten, hogy tanullyunc mińs ő raytoc félni az WR Iſtent, *Roman:* 11.

Templomoc. 1. *Reg:* 3. *Luc:* 1.

Iſten fianac kőzętőcletec. *Ioan:* 1.

Paradiczomnakis.

Noe barkaia.

Abrahám aldozattya.

A SIDOKNAC HALA ADATLANSAGAROL.

MIND eleitűl fogua nagy kemeny es keuely ſziuű nep vala az Sido nep, kic męg Ægiptombannis delczegec voltac, ottis mindennel ellenkeztec, kic kőzzűl az Ioſeph fianac az Ephraimnac agazati fel fuualkoduan, idő előtt fel tamadanac atyoc ęltebe, hogy az meg igert főldre űtnenec, de le vagattac, 1. *Paral:* 7. Az vtan męg Moyſesreis fegyuerrel tamadtac vala, az puztabannis, es az Iſtenre fogokat czikorgattyac vala, hogy őket az puztaban tartana. Es midőn az puztabol teyiel es męzzel folyo főldre ki vitte volna őket, ott meg hizanac, es meg kőueredenec, es az ő wrokat Iſteneket farba rugac, es nagy ſoc baluanyokat orſzagokban fel emelenec, kic minden varosban, falukban, hegyekben es vőlgyekben oltarokat rakattanac, Es lelki

Num: 11. 16. *Deuter:* 32. *Ierem:* 5. 3. *Reg:* 14.

paraznaſagoc mellet, minden teſti paraznaſagra, tobzodaſra, hamis kereskődeſre, vſorara, kegyetlenſegre, es egyeb gonoſſagra adac ő magakat. Az Iſtennec ſzent feiedelmit, iambor tizttarto birait meg vtalac, es kiralyokat keuannanac, azokatis meg vtalac, es ő magoc wralkodni akaranac, es egy mas ellen fel rohananac, nagy ſoc veront aſt es gyolkoſſagot meltatlan orſzagokban mielenec. Az ęlő Iſtennec minden ſzęt Prophetait kergettec, es meg őldőklec, es az hazug hamis prophetakat fel magaſztalac. Az ęlő Iſtennec aldot ſzent Fiatis vgy annyira meg vtalac, hogy vgyan artzul pőkdőſnec, pofaznac, oſtoroznac, nagy katzagaſſal fel feſzitenec, az ſzandeckal, hogy ő kőzzűlőc el vezteneiec, es őket ne tanyitana. Azonkeppen az vtan, midőn megis negyuen eztendeig varna őket az WR Iſten, es intene ſzent Apoſtolinac altala, nem hogy meg tęrnenec, de annyiual inkab kemenyednec vala ſziuekben, houa inkab az kegyelmes WR Iſten vtannoc iar vala, Es minden előbi vndokſagokat es gonoſſagokat, az vtolſoc fellyűl mullyac vala. De mind ezeknec felőtte ez vala igen nehez az WR Iſtennec: *Hogy aż ő meg latogataſanac ideiet nem akarac meg eſmerni.* Az az, midőn nagy bőwſeguel nagy draga emberec altal, hirdettetne nekic az ő ſzent Fianac Euangeliomiat, azokat meg vtalac, Kereztelő Ianoſt, Iſtuant, Petert, Palt, Iacabot, es nagy ſoc tőb edes beſzedű ſzolgait, kegyetlenűl meg őlec. Azert az ő kemenyſegec ſzerint es meg tęrni nem tudo ſziuec ſzerint, őnnőn magoc őnnőn magoknac haragot gyűytenec, es feiekre olly tűzet geriesztenec, kit ſoha ſenki meg ſem olthata. Kiket nagy keſerues ſziwel ſiratuan az ſzent Pal, monda: *Romani 9.* Nagy banatom vagyon ennekem, es ſzűntelen valo győtrelmem az en ſziuemben, az en teſt ſzerint valo rokonſagimért, kic az Iſrael maradeki, kicke az fiui fogadas, es az Teſtamentomoc, es az kiadot Tőrueny, es à Tiztelet, es az Igeretec, kike az Atyac, es kiktűl vagyon à Chriſtus teſt ſzerint, ki mindennec felőtte aldot Iſten mind őrőcke. Ezen keppen ő magais az ęlő Iſtennec Fia nagy kőny hullataſal ſirattya az ő veſzedelmeket, kic ő reaioc iőuendőc valanac. Melly veſzedelmekből hogy mijs fel ſerkennyűnc nagy figyelmeteſſen halgaſſunc reaia.

Romani 1.

HISTORIAIA: IERVSALEMNEC ES AZ egeſz Sidoſagnac rőttenetes teſti es lelki veſzedelmenec.

Hiſtoriaia.

AZ mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac menybe meneſenec harmintz őtődic eztendőieben, vala Sido orſzagnac tizttartoia, *Ceſtius Florus*, harom eztendőuel előtte ſzent Pal halalanac, kinec Nero Czaſzar vetette vala feiet. Melly pogan tizttarto, midőn nagy kegyetlenűl tartana őket, rea tamada Ieruſalem mind az egez Sido orſzaggal egyetembe, es az Czaſzar nepeben őt ezert le vaganac, es az Floruſt az orſzagbol ki haytac, Az Czaſzarnac hazait, tzimerit mind le rontac, es az melly Czaſzart Chriſtus ellen magoknac valaztanac, monduan: Ninez nekűnc Kiralyunc, hanem Czaſarunc: Azon Czaſzart az WR Iſten feiekre tamazta, midőn Chriſtus vtan annakis feiedelemſeget roloc el akarnac taſzitani, az ő nepet le vagatuan, es tzimeres hazat el rontatuan. Ez leg vtolſo veſzedelmeknec kezdete. Mert moſt nem ſzolunc azokrol, mind eleitűl fogua, mint oſtoroztatanac męrges kigyockal, tűzzel, fegyuertel, fillyeſteſſel, rabſaggal, dőggel, es egyeb ſoc rőttenetes czapaſockal. Hanem moſt czac az ő vtolſő veſzedelmekről emlekezzűnc, kin ez moſtani Euangeliomba ſir Iduő zirőnc.

Mint indittyac reaioc à Czaſart.

Numer: 11.

Hat eztendeig reuelic à Czaſar haragyat.

AZ *TIZTTARTO* azert *Florus* igen meg buſula az Sidokra, A kegyetlen Nero Czaſzaris igen meg haraguec reaioc, es raboltatni kezde az orſzagot. De à Sidoc hat eztendeig ellene hartzolanac, iobban iobban fel fuualkoduan apro nyereſegekben, es vęg hazakat meg erősitenec, kiuel az Czaſzart fel inditac, hogy minden ereieuel raioc keſzűlne. Nero Czaſzar azert az ő fő Hadnagyat Flauius Veſpaſianuſt, annac fiaual Titus Veſpaſianuſſal egyetemben, Sido orſzagra erezti, melly hadnagyoknac hiſtoriait minec előtte meg beſzellenem, Előſzer ſzoloc az őnnőn kőztőc valo zurzauarrol, es rőttenetes haboruſagrol.

Flauius Veſpeſianus indul reaioc.

Mínec elötte az Czaſzar derec ſerege el iöne, annac elötte közel hat eztendeig ott az orſzagban lakozo ſerege ſoc ſzertelen veſzedelmeket ſzereznec naponkent, iobban iobban izgatuan öket az fel fuualkodot Sidoſag, es ö maga okot aduan az ö maga veſzedelmere. De it nehez ſzolni az orſzagnac minden fele nyaualyairol es veſzedelmeröl, hanem moſt czac ſzollyunc kiualtkeppen Ieruſalemnec röttenetes iſzonyu dolgairol. Hat egez eztendeig kiuül az orſzag az ellenſegtül puztitatic, otben kedig Ieruſalemben önnön magoktul nagy ſzertelenſeg inditatic: Mert midön az Czaſzar Tizttartoit ki üztec volna, immar önnön köztöc nem alkothatanac az tizttartaſon, Azert egy ſzerſmind ben Ieruſalemben, harom fele partolkodo tamad wraſagra vagyolkodaſokban, Kinec egyike az Templomot, Az maſic az Antonia varat el foglallya, Harmadic megint külön maganac erőſſegben ſzorult, Es otben egyic az maſik ra hadakozot. Az partoſoc valanac Ianos, Simon, es Eleazar. Az Ianos Giſcala varosbol ellenſeg elöt ſzaladuã tetette hogy az Varos otalmara iut volna, Ez igen alnoc es feiedelemſeg keuano leuen ſoc meſterſeggel gyütötte mellye az iffiakat, es titkon be hozot huſz ezer Idumeuſokat. Ez azt költötte az fü fü nepekre hogy az orſzagot el akarnac arulni es kezekben adni az Romabelieknec, De ö az varoſert es az Iſtẽ Templomaert nem ſzãna teſtet veret. Ez büz alat ſoc fü nepet meg fogatot, tömlöczözöt, es vgyan ot az tömlöczben le vagatta, mint Antipaſt, Leoniaſt es Sophaſt, kic kirally nemzetből valoc voltac. A fü pap Ananias latuan ennec alnoc maga tartaſat, az egeſz köſseget ellene indita, es köztöc ſzüntelen valo rettenetes verontas tamador. Ananiaſt es Ieſuſt kic fü papoc voltac meg ölic, es teſteket ſem hadgya el temetni. Niha nyolcz ezer öt ſzaz Idumeuſt le vagtac. Niha tizenket ezer le vagatot teſt fekût az varosba, kiket ſem temetni ſem ſiratni nem vala ſzabad. Az birac es az papoc à Templombol fegyueres kezzel üzzettec ki. Voltac köztöc Zelotac az az aitatoſsag köuetöc, mint ha öc Iſtenhez valo aitatoſsagban otalmaznac az varaſt, es az Templomot. Ezec mellet tartot az Ianos, ezec végre ördögi gyühoſsegekre valoztac, haiokat el meteltec es Aſzony ember ruhaban öltöztec, orczaiokat leanzoc modgyara meg kentec, köntöſöc alat hanczart tartuan valahol hol kit talaltac altal vertec. Az gazdagoc hazara rohanntac, mindenceket dultac, röttenetes fertelmeſseget ſzüzeckel ferfiu gyermekeckel es mas feleſegeuel iateck gyanant mieltec, edgyic maſickal fel fogaduã, az ki mellyc iſzonyob dolgot mereſzel mielni, az mint köztunkis lattam olly ſzemteleneket ki Skarlat ruhaiat ſzolgaianac igerte ha meg czaluan az ſzemelt kit az piaſon mutatot meg gyalazna, Es meg ſzerezuen azon kaczagtac, De az ebec ettec meg teſteket ezeknekis le vagatuan az ellenſegtöl. Illy ſzemptelen ektelenſegre valtoztac az Zelotakis, kic végre añyira meg gyühoſsottec hogy az piatſon trufalodnanis az ſetalasban ki rantotta kargyat es tarſanac monta, mayd meg latom ha eleſe kardom, es akar kit talalt, kinec kezet, kinec labat el vagta. Köztünkis ennyi gyühoſſegec tamattac az miſzer deliaczkac közt, hogy egy maſra igy köſzönnec: Iſten ne mentſen tarts, hanem, louad laba alat fertengyen az feied, auagy karoba, nyasba. Es ezt viteſsegnec neuezic, nem tuduan hogy az bünnec ſzolgya, es az öröc veſzedelemnec kezdeti. De teryünc az Ieruſalembeliekre. Ez harom Ianos, Simõ, Eleazar, ben az varasba partolkoduan vntalan ſzembe az piatſon viköztec es hol nyolcz hol tiz ezert hol többet hullattac eczer eczer. Az Templomhoz közel az melly hazakba közönſeges eleſegec volt, azt fel gyuytottac es le rontottac, hogy tagasb legyẽ à piats hadakodaſra. Az papoc az aldazatkortis mind nepeſtöl le vagattac, es az alut ver az Templomban mint az to viz vgy allot: Az ſoc le vagot teſtet rakasba hordottac hogy azokra fel haguan onnet viaskodhaſsanac az ellenkezö felre. Paſcha ünnepe napiã kin az varoſt meg ſzalottac Eleazar az eggic lator meg nittya az Tẽplom aitaiat hogy aldozatoc lẽnenec, kire midön ſoc nep gyülne, Ianos az maſic lator meg hagya hogy ö kis hogy mar aldozni mẽnenec, es mordalyſaggal mind papot köſseget ferfiat aſzontis meg ölnenec. Minden haz es piacz ejel nappal hat eztendeig rakua vala ſiuaſsal riuaſsal ohaytaſsal, felelemmel, rözketeſsel, az nagy ſoc vereſseg gyolkoſsag fokſag, gyuytas, ehſeg es fertelmeſseg tetel miat, Holot mind iſiaknac, veneknec, menecz-keknec, ſzüzeknec, gyermekeknec, gazdagoknac, es ſzegenyeknec egy arant valo veſzedel-

Soc zur zauar.

Röttenetes parſtolaſoc.

De bello Iudaico Lib: 4 Capi: 5. & vltra.

ſzedelmec vala. Az gazdagokat marhaiokert öldöklic vala, es ſokat az önnön ſzolgaioc el rökentnec vala. Az ſzegenyeket megent azert öldöklic vala, hogy nagyob ehſeget es ſzükſeget az varosba az nepnec gazza ne ſzörözne. Ha kedig valamelly ezeken panaſzolkodnec valamelly felnec annac arulno neuet költic valo, es erette meg olic vala, Es ſem attyat, ſem attyafiat meg ezac ſiratni ſem hadgyac vala. Hol kedig valamellyic közülöc ki akarna ſzökni aztis meg ölic vala. Es ſemi keppen olly dologhoz nem kezdhetnec vala ki veſzedelnekre nem lött volna.

Egi czudac.

Es midön ſokaig önnön köztöc igy gyötröttec volna, hogy ezt meg eſmernec Iſten haragyanac lennyi, es ha meg nem ternenec ennelis nagyobakal meg oztoroztatnanac, az WR Iſten immar feiec felöl az egböl, es egyeb czudak altal kezde öket röttentenyi. Mert egy üſztökös czillag eles fegyuer keppebe egez eztendeig alla Ieruſalem fölött. Hadakozo ſeregec az föllhökben iartac feiöc felet. Egy vſzöczke kit az fü pap aldozatra vit barant ellic az Templomban. Huſuet ünnepeben etczaka az nagy oltar mellet olly nagy vilagoſsag tamadot, hogy vgy fenlet mint az nap. Az belſö egyhaznac vas kapuia etczaka önnön keyen meg nyilt, kit huz ember nyitalt fel. Pinközd honac huſzon egyedic napian iſzonyu örög nagy magos kepbē mutogatta magat. Pinközd napiā eczaka mikor à papoc az aldozatra fel kelnenec à Templomba elöſör zörgeſt hallanac, az vtā illyē kialtaſt, mēnyünc ki innet, mēniunc ki: Egy ſzegeny paraſzt emberis Ananiaſnac fia, kinec Ieſus vala neue ki mēg à Satoroc ünnepe ſzēteleſere maſunnet ment vala Ieruſalemben, meg feleſedec, es nagy iay ſockal kezde az Templom elöt kialtani: Iay nap kelet felöl, Iay Ieruſalemnec, iay az Templomnac, iay az veneknec, iay az ifiaknac, iay az ſzüzeknec, iay az menyeczkeknec, iay az egez nepnec. Melly iaygataſt midön hallana az tiztarto, meg fogata, es annyira verete hogy czontya ki latczatnec, De ö megis czac azon elöbi iayt kialt vala, es ſemmit ſem könyörög vala. Vegre el vnac, es mint egy bolondot meg vtalac, es iaygataſat ſemminec tartac, ö kedig Ieruſalemnec czac iayt iayt kialt vala, Vegezetre midön az Czaſarnac nepe az varac ala iutot volna az fü fokra fel alla, es megis Ieruſalemnec iayt kialt vala, es azonba monda, iay immar ennekemis, es az ſzo közöt, az varos alol altal lüuec, es le eſuen az fokrol meg halla. Ezec lünec az Iſtennec vtolſo inteſi, Ki miat az hiuec meg röttenuen, meg ideien, Iſten hoza ſegetuen öc ki takarodanac az varasbol, es menenec Arabiaban, Es meg menekedenec az veſzedelemtöl. De az hitetlen Iſtentelenec meg kemenyituen ſziueket mint Pharaho es az Ægiptombeliyec Moyſeſnec czudaia ellen, kemenyſegeckel naponkent inkab ellenkezuen az Czaſar neptuel ſzinten feiekre gerieztec öket.

Fegyuer.
Szereg.
üſzö.
Vilagoſsag.
Kapu nilas.
Spectrum.
Zörges kialtas.
A löueny Ieſus iaygataſa.
Az hiuec mint otalmaztattac ez ſoc veſzedelmec közöt.

Indul à ſereg.

El indula azert *VESPESIANVS*, Nero paranczolattyabol, Sido orſzagra, es elöſzer megyen Galilea tartomanyara, holot nagy puztitaſt es ver ontaſt tön, hollot iduözitenc ſokat predikallot vala, es az ö varoſinac azt kialtotta vala, iay teneked Betzaida, iay teneked Capernaum, Korizaim, kic pœnitentiara nem tudatoc terni *Matth:* 11. Mene Gadaras alais, es midön ſoc ezeren futnanac elötte mind le vagata öket. Es ezen keppen altal iaruan az Sido orſzagnac ſoc varoſit nagy ſoc ver ontaſockal mene Cæſareaba. Ot mikor volna, hirthozanac Nero Czaſar felöl, es az vitezec mingyart ötet emelec fel az Czaſarſagra. Azert ö maga nem mene Ieruſalem ala hanem az környul valo erösſegeket el foglala egy nehany vartul meg valna. Es ö maga mene Ægiptomban, onnet mene olaſz orſzagba Romaban az Czaſarſagnac helyere: Es az Ieruſalemnec meg vetelet biza fiara Titus Veſpeſianuſra. Azonba kedic el közeletuen az Huſuetnac innepe, mind az egez orſzagbol nagy ſokan takarodanac fel az Huſueti aldozatokra, vgy annyira hogy az varosban harmincz ſzaz ezer embert irnac hogy volt volna. Ezt latuan Titus ſemmit nem keſsec hanem ſiete, hogy mind anyi ſokaſsagot ben ſzoritana, hogy öket mind ehſseggel, mind döggel meg nyomoritana. Meg ſzalla azert Ieruſalem varaſat ſzent Gyorgy hauanac tizen negyedic napian, wrunknac menybe meneſze vtan negyuen eztendöuel. Es minden felöl palankockal es töltéſeckel meg ſzorita. Melly varoſnac harom kü fala vala az felöl ahonnan könyeben oſtromolhatnac. Azert az Romabeliec onnec erösſen kezdec vini, es az varosbeliekis kemenyen kezdec magokat otalmazni. De

300000.

14. April.

Ket kü falat ket holnapig vittac.

ſoc hartzolas vtan meg vêuec az ketteít az kôw falnac tûlôc kęt holnapra. Azonba belôlis kóztôc rôttenetes dôg, es czudalatos ehſeg tamada, es az nagy ehſeg miatt egymashoz fegyuerre kelenec, es erôuelis egymaſnac torkabol ki vaytac az ęleſeget, męg az atyac anyakis az ônnôn gyermekektôl erôuel el vôttec, ha mit naloc lattac, az fiac es leanyoc viſzontac az ô ſzûleieknec ſzaiokbolis ki ragattac, azonkeppen nenyeknec, battyoknac, ôczôknec, hugoknac. Sohol az egeſz varosban aztait ſenki nem teritet, ſenki ſenkiuel nem baratkozott, az el ehezett gyermekec, iffiac, aſzonyoc, mint az ſoc fa kep az piatzon ſzedeleguen, tantorgottac, es mint à meg gyûhôſôdet ebec vgy kerengettec, es feieket az falnac taſzituan, vgy kereſtec halalokat. Nemelly fôldet fel aſuan eleuenen ô maga el temette magat. Ha valakic nagy veſzedelemmel az kûlſô ellenſeg miatt, fûuet ragadozni el mentec, az mit hoztac, azt ottan el ragadoztac az hadakozoc, akar mint eſedeztekis hogy czac egy falatot hadnanac neki ſemi nem kôlt beñe, hanem kit artzul czaptac, kit altal ûtôttec midôn eſedeznenec. A ſzolgalo nepec kediglen à hazakban rohanuan, mindeneket vertec es kinzottac, hogy meg vallanac ęleſegeket. Es midôn mind az egeſz varoſt ſokaig igy kinzottac volna, es mindent velec ki vallattac volna, es immar ſem mi ęleſeg nem volt volna, kezdenec minden vndokſagokat meg enni, az Galambocknac az ganeiat, ſaru foltot, es ſzablya ſziwiat, es az kard hiuelyenec az bôrit kezdec ragni, es annyira iutanac, hogy meg az arnyec ſzeketis fel turtac, eleſeget benne kereſuen, kibôl annyi dôg tamadot kôztôc, hogy midôn fęlbe volna az ſzallas, immar ſzaz tizen ôt ezer holt volna meg kôzzûlôc az dôg miatt. Iriac aztis, hogy midôn az vitezlô nepec minden hazban mindeneket kinzananac etelec miat, Azonba egy kazdag aſzony Berenitze neuû, ki Batezerbôl futot vala oda, az ſzallaskort, midôn immar mindenet nagy kinzas miatt ki atta volna, vęgre egyetlen egy gyermeke leuen, meg ſûte, es az felęt meg éue. Azonba à ſzagara be iutanac à hadakozo nepec, es latuan el remûlenec. Ez annyarol keſerues dolgot irnac, czokolgatuan mint ſzolt czecz ſzopo fianac, es hata mege téuen, handſarral altal veruen fel kontzolta volna. Midôn penig az ſoc nyaualya miatt el epettec volna, ſokan kôzz ilôc az taborba ki ſzôkenec, de midôn egy azoc kôzzûl az ô maga ganeiabol aranyat pizkalna, kit otben el nyelt vala, ez hir tamada az taborba, hogy ſoc aranyat nyeletec el az Sidoc, es czac hamar ket ezert bennec fel haſogatanac az poganoc vgyan eleuenen. Es ha Titus ôket meg nem tiltotta volna, az tôbbiris mind fel haſogattac volna. Egeſippus azt iria, hogy kôztôc hat ſzaz ezer ember holt volna meg az ideig, mig az varoſt viwnác, &c.

Dôg, ehſeg, fegyuer o.ben.

Berenice aſſony gyermeket ôtte.

Hat ſzaz ezernec halala.

Noha azert Titus lattya vala, hogy nem ſokaig tarthatnac az varoſt, de midôn ęrtene hogy egy nihany latroc miatt nyaualygananac az tôbbięs, ſzana az kôſſeget es magatis el vnuan ſiet vala hogy hamar meg oſtromolhatna: Immar kedig ketteít az kô falnac meg vôtte vala, es az harmadikat ki leg erôsb vala, oſtromlya vala, kinec kô fala belôl meg gyulada, es ônnôn magatul le omla, es igy harmad holnapig mind az egeſz varoſnac harom kô falan be menenec.

Az erôsbic kô fal ô maga meg gyulada es le omla.

De męg otben harom partoſoknac harom erôſſegec vala, Egyic az Templom, azt midôn Titus kémellene, es ôket kérne hogy meg adnac, es belôl erôſſen lôuôldôzenec, azonba az vitezec Titus hire nekûl fel gyuytac, es az draga Templom mind meg ége. Az papoc kedig midôn kônyôrgenenec Titusnac ęletekert, Titus azt felele, mit haſznalna immar az ti ęltetec, ha àti Templomotoc el veſzet, azert ôketis mind le vagata. Es azonba à mas ket erôſſegetis ſoc faradſaggal meg vôue, es mind az egeſz varoſt fel dulatuan nagy ſokakat le vagata, es az egeſz Ieruſalemet fel gyuytata, ſzent Mihaly hauanac nyoltzadic napian. Es igy az ô meg vetele tartot het holnapig. Midôn azert az kûlſô ellenſeg be ſzaladot volna, azt iria Ioſephus hogy az nap tôb vęr volt hogy nem tûz az varosban, ſoc helyen az vęr el oltana à tûzet, mellyel az varoſt gyuytottac, holt teſt tôb volt volna hogy nem eleuen. Az Olayfaknac hegyerôl mint ha ſoc ezer ebec orditottac volna az varos fele olly kialtaſokat hallottac. Az el veſzet neptûl kedig maratt vala meeg fogſagra ſzantalan ezer ember, azoc kôzzûl az vaſtagbaknac tizenhet ezeret Alexandriara kûlde munkalo-

Harom erôſſegnec oſtromlaſi.

viij. Septembris.

Foglyoknac rôttenetes kinzaſi.

napiara ß: Haromſag nap vtan kalodni, az tőbbit el adattatta, de olly olczon, hogy harmintzat vehettec bennec

Harmintzat egy penzen. egy ollyan pênzen, à mint Iudas Chriſtuſt el arúlta vala. Azonba kedig midőn

Cęſareaba volna Titus, Mindſzent hauanac huſzon negyedic napian, lakodalmat

Oe magockal vagattac egy maſt. ſzerze az ő battyanac Domitianúſnac únnepe napian, es mulatſag őrueuel harom ezer Sidot hozata elő, es ket felê allatta őket, hogy őſzue útkőznenec, es egy más ellen hartzoluan, ő magockal egy maſt vagatna le. Nemellyeket kedig nagy kegyetlen

Vadaknac hanzac. Oroſzlanoknac es egyeb vadaknac vettettec, es mulatſag őrueuel azt néztec mikeppen ſzaggattac. Azonkeppen maſſzoris mind ſzent hauanac tizenhetedic napian az ő apianac Veſpaſianuſnac poharat aduan ollyan iatekot ſzerze. Az egez Varoſt kedig Ieruſalemet mint le rontata egynihany Tornyoktul meg valua, kit erőſſegert es oltalomert meg hagya, es mind az Euphrates vizeig Titus az főldet Romahoz holdoltatta. Iriac hogy Titus az varoſt kerúluen, midőn latna az nagy ſoc holt teſteket, es az varoſnac romlaſat, az kezet fel emeluen mondotta volna: Nem

Titus ßava. en, hanem az Iſten lőn ez varoſnac rontoia, &c: Igy iara Ieruſalem, es az egez Sido orſzag ez vilag teremteſenec 4034. eztendőiebe, Roma czinalaſanac 827. ezten deieben, Az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac kiny ſzenuedeſe es halala vtan negyuene dic eztendőbe. Ioſeph Doctor azt iria *libr: 7. de bello Iudaico. cap: 80.* hogy Ieruſalemet mind eleitől fogua ótſzer rontottac volna el, Kit mentől előſzer az Noenac fia, Sem, auagy Melchiſedech rakatot vala, es tartot 2177. eztendeig, Tartot az Ægip tombol valo ki indulaſtul fogua, 1582. Ha az puztaban valo lakaſoknac eztendeit ki veſzed, az negyuent: tartot 1542. Es igy immar az Chriſtuſtul ſzereztetet ſzent Gyülőközetnec ideie tőb, Mert az, 1583. ez mi moſtani eztendőkhőz. Es innetis vélic hogy közel az Itelet napia.

VALA kedig az Sidoknac erre ſzandekoc, az vtolſo el romlaſa vtan ki lentzue eztendő felé, hogy megint meg epitenec Ieruſalamet, mind az Templommal egyetembe, es nagy ſoc ezeren fel tamadanac Adrianus Czaſzar ellen, hadnagyoc leuen

Benchochab. egy Benchochab neuű Sido. Az Benchochab annyit teſzen mint Czillag, mint ha

Num: 24. ő volna kiről Baalam prophetalt, hogy Czillag tamadna Iacobban, lelentuen magat Meſſiaſnac lenni, De az Czaſzar megvere őket, es ackoris le vaganac bennec ót ſzaz nyoltzuan ezer embert, ezac egy nap, es az Czaſzar haragiaban mind az egez varoſt főldig le rontata, es mind az egez Sido orſzagban ótuen varat, kilentz ſzaz nyoltzuan varoſt tűzzel es fegyuerrel emezte meg, Es az naptul fogua az ő orſzagokbol el ſzeledenec, minden orſzagokra, Olaſz orſzagra, Nemet orſzagra, Magyar, Lengyel, es Tőrőc orſzagra, holott mind ez mai napig nagy ſzegyenuel, hu-

Iegyet kell moſt minden Sidonac hordozni. rogataſſal, es nyaualyaual eſzic kenyereket. Kiket vgyan meg iedzettec ruhaiokba, ſargaual, vereſſel, es kereztel, mert Tőrőc orſzbgba ſarga patyolatot kel viſelniec, alitom az Iſtennec iteletiből, Iudaſnac az ő atyokfioknac emlekezetire, kinec arul tataſabol fogtac meg az Chriſtuſt, Olaſz orſzagban kedig veres ſűueget, kel viſelniec, hogy az Chriſtuſnac vęre az ő feyeken ki tettzenec, Nemet orſzagba kedig kereztet kel ruhaiokra varranioc az Chriſtus kereztinec emlekezetire. Illy nagy bőlczeſeggel tudta az felſeges WR Iſten az ő feiekre tőlteni amaz ő kéreſeket, kit Pilatus előtt kialtanac, monduan: *Matth: 27.* az ő vęre mi raytunc legyen es à mi fiainkon,

Iulianus Czaſßar ßandekatis Iſten mint bontotta el. *Rufinus lib: 1. cap: 37. 38. 239.* azt iria, Hogy Iulianus hittől ſzakatt Czaſzar ſzantalan Sidokat fel inditot volna, hogy meg epitenec Ieruſalem Templomat. Ez Czaſzar hala meg 367. eztendőiebe Chriſtus Wrunknac. Ennec ęlteben azert nagy temerdec kinczuel minden keppen hozza keſzűluen, nagy őrőmmel fel mennec, neuetuen az kereztyeneket, Ackor Cyrillus leuen tanyito Piſpec Ieruſalemben, lehetetlennec mondgya, hogy egy kő w azokon meg maradhatna. Midőn hozza kezdenec nagy főld indulas tamadot, es minden kőuet ki hagyigalna az kit fondamentomra tőttec, es egy tűzes globis az főldből ki iőuen, ſzantalan Sidot le veret. Az kőntőſőken es az kenyereken kerezt ielec tettzettec. Az mint Iulianus ſeregennis

Remenſegec hiaba valo. mikor Bizantiumba menne. Noha megis az remenſegbe uadnac az Sidoc, hogy meg el iő az ő Chriſtuſoc, es azt meg epiti nekic, De előb el iő az mi Wrunc Ieſus CHRISTVS az itelet napiara annal, es ackor minden hitetleneckel egyűtt lakolnac,

nac, a[illegible]aradekiis kic megis karomlyac ő ſzent felſeget. Azert czac hiaban variac Ieruſalemnec epűletit, mert azon helyen, es ollyan keppen à mint volt ſoha többe meg nem epűl. Iollehet moſtis vagyon valami epűlete Ieruſalemnec, de mas helyen mert azhol Iduőzitőnket fel feſzitettec volt az varos kiuűl, moſt ott vagyon az varos, de aztis nem Sidoc, hanem az poganyoc es kereztyenec biriac es lakiac fő keppen.

Nagy okokert nem akaria kedig az WR Iſten, hogy mind vilag vęgezetigis az meg ne epitetnec az előbi allapatra. Előſzer hogy tőb aldozat ne lenne, az ő ſzent Fia aldozattyanal, Ha kedig az Sidoc meg epithetnec az Templomot, iſmęg baranyockal aldoznanac, Ennec hogy immar nem kell lenni, Daniel altalis Iſten meg prophetaltatta vala, hogy az Chriſtus aldozattya vtan őrőcke valo puztulaſa lenne az Templomnac. Maſodſzor hogy mind ez vilagnac peldaia lenne, hogy valakic az ő ſzent Fia altal valo irgalmaſſagat meg vtalna, őkis vgy iarnanac mint Ieruſalem orſzaga. *DE* fő okat ez ő illy veſzedelmeknec, ezt ielente ma Chriſtus wrunc, *Hogy meg nem eſmerec az ő meg latogataſanac napiat.* Ime az Salomonnac mondaſa mely czuda keppen tettzet meg ez nepen, ki igy ſzol: *Prouerb:*1. Miert hogy hiwtalac es nę akarral iőni, kezem nyuytottam es el taſzitottad, es minden tanaczomat meg vetőd ted: Enis az te veſzedelmetekben meuetec es czufolkodom, midőn reatoc iő à mitűl feltec, Ackor akar mint kialtſis, de nem halgatlac meg, kereſſz, de meg nem talalſz. Fellyűc azert az WR Iſtent mindnyaian, es tanullyunc Ieruſalem romlaſan, es az egez orſzagnac illy nagy puztulaſan, Es czudalkozuan gondolkodgyunc gya korta illy draga nemzetnec rőttenetes veſzedelmen, kic az ſzent prophetackal, kiralyockal, es az ęlő Iſtennec Fiaual, es Apoſtolockal meg ekeſitettec vala. Es mint egy Paradiczomot es menyorſzagot, Iſten Angyaliual gyakorta meg latogatra vala, es mind az egez orſzagot, mind ez vilag felőtt draga keppen meg aldotta vala: Imé mint iara es mire iuta mind az egez vilagnac hallaſara es tanuſagara. Bizony mél- *Hebr:* 10.
tan mondgya az iras, hogy rőttenetes eſni az ęlő Iſtennec kezebe, ki vgyan meg e- *Deuteron:* 4.
meztő tűz, es ő maga magat à bűnert boſzu allonac neuezi *Ex:*20. Ha iol czickelenmeztő tűz, es ő maga magat à bűnert boſzu allonac neuezi *Ex:*20. Ha iol czickelenkent meg gondolod: Ieruſalemnec illy czudalatos bűnteteſet, es kűlőmb kűlőmb oſtorozaſat, eſzedben vehedd, hogy meg tud az Iſten vgyan valoba haragodni, Es hogy ua inkab kęſic, annyiual rőttenetesben fog az bűnert meg oſtorozni, es vgyan elis vezteni. De noha eleg iſzonyu ezeketis czac hallanijs, De męg ennelis az lelki oſtoroc ſoc ezerſzer nagyobbac, Azert immar arrolis ſzoloc rőuideden.

AZ SIDOKNAC LELKI OSTOROzaſokrol.

IEſus Iduőzitőnc igy fenyegete őket: El vettetic az Iſtennec orſza- *Matth:*21.
ga ti tűletec, es adatic annac az nepnec, az ki az ő gyűmőlczet teremti. Es iſmeg *Matth.* 8.
ezt monda: Mondom tinektec: Sokan iőnec Nap kelet felől es Nap nyugat felől, kic Abrahammal es Iſaackal, es Iacobbal aztalhoz űlnec menyorſzagba, de az orſzagnac fiai ki vettetnec az kűlső ſetetſegre, ott leſzen az ſiralom es fogoknac czikorgataſa. Azert az ſzent Palis erről nekic illyen tudomant tőn, monduan: Tinektec kel- *Actor:*13.
let előſzer hirdettetni az Iſtennec igeiet, De minec vtanna azt meg vetitec, es magatokat meltatlanoknac itelitec az őrőc ęletre, ime az poganyokhoz fordulunc, mert igy paranczolta mi nekűnc az WR. Az napſagtul fogua azert ſzent Pal mind az tőb Apoſtolockal egyetembe, el viuec kőzzűlőc az Iſtennec igeiet, Es őc ez mai napig az Ieſus Chriſtuſnac igaz eſmereti nekűl maradtac, es azert az őrőc ęlettűlis meg foztattac, Mert ezt mondgya Eſaiaſnal az WR Iſten az ő ſzent Fiarol: *Eſa:*53. Az en ſzolgamnac igaz eſmereti meg igazit ſokakat, Wrunkis mond: *Ioan:*13. Ez az őrőc ęlet, hogy czac teged eſmerienec lenni igaz Iſtennec, es az kit el küldettel az leſuſt Chriſtuſnac. Es mind az egeſz prophetac erről tanubizonſagot teſznec, hogy czac ő altala vehetnűc bűnűnknec boczanattyat. *Actor:*4. Azoc kedig Chriſtus nękűl leuen, az bűnbeis ben marattac, az őrdőgnec rabſagabannis, Es az Iſtennec Lelke ne-

ke nekül leuen, ſemmi êdes remenſegec, batorſagoc, es vigaztalaſoc nem lehet ez vilagi ęletyökbennis, mert az mit oluaſnakis, aztis nagy homallyal es ſetetſeggel es teuelgeſſel oluaſſac. Kiktöl az meg vilagoſodot hiuec mint külömbezzenec, ſzent Pal meg iria monduan: Nem vagyunc ollyanoc mint Moyſes, ki fedelt teſzen vala ortzaiara, hogy ne nêznenec az Iſrael fiai annac vęgre, à kinec el kel vala mulni. Minec okaert meg kemenyettenec az ö ſziuec. Mért mind ez mai napiglan vgyan azzon födel marad fel fedetlen, az wy Teſtamentomnac oluaſaſaban, melly az Chriſtuſnac altala el vettetic. De mind é mai napiglan midön á Moyſeſt oluaſſac, az ö ſziuekbe vagyon vetue az födel &c: Mi kedig mindnyaian fel födet ortzaual mint egy tükörbe nézüc az Wrnac diczöſeget, es vgyan azon abrazatra valtoztatunc, diczöſegböl diczöſegre mint az Wrnac Lelketül. Melly röttenetes oſtorat az Wr Iſtennec mijs ne vegyüc trefara, hanem féllyüc ötet, es ſzannyuc azokatis ſzegenyeket, à mint ſzent Pal roloc *Roman: 9.* ezt mondgya: Igaſſagot ſzoloc az Chriſtusban, nem hazudoc, bizonyſagot teuen egyetemben ennekem az en lelki eſmeretem az ſzent lelec altal, hogy nagy banatom vagyon ennekem, es ſzüntelen valo gyötrelmem az en ſziuembsn, mert keuannam ennen magam atocka lennem az Chriſtuſtul az en atyamfiaiert, az en teſt ſzerint valo rokonſagimert, az Iſraelnec maradekiert. Es megint *Roman: 10.* monda: Atyamfiai, bizonnyal az en ſziuemnec keduesſege, es Iſtenhöz valo könyörgeſem az Iſrzelért iduöſſegre vagyon. Mijs tehat io keduel ſzegenyeknec meg vilagoſitaſokert es iduöſſegekert könyörögiünc az WR Iſtennec, meg emlekezuen az ſzent Pal ſzauarol, *Roman: 11.* Atyamfiai, tudtotokra adom ez titkos dolgot, hogy ne legyetec ti magatokba fel fuualkodtac, miert hogy az meg vakulas czac ręſz ſzerint lett az Iſrael nepenec, miglen az poganyoknac tellyeſege be iö. Féllyed azert teis az Iſtent, es fel ne fuualkodgyal, mert ha az Iſten az termeſzet ſzerint valo Atyaknac nem keduezet, együld valami keppen teneked ſem fog keduezni, es azoc eſmetlen ha az hitetlenſegbe nem maradnac, be oltatnac, mert iſmeg be olthattya öket az Iſten.

Ez röuid Hiſtoria az Sidoknac romlaſokrol, Kiknec im meg értüc mint törtint feieken az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſunknac prophetiaia, kit ſirua prophetala nekic, monduan: *Oh ha te tudnad, auagy czac ez te napodon, mellyec az te bekeſegedre vadnac, de moſt el vadnac röytetuen az te ßemeid elött.* Akar czac moſt vilagoſitſa meg az kegyelmes WR Iſten az ö ſetet ſzemeket es ſziueket, hogy az köuetközendö nagyob haragiatul oltalmaz haſſac meg ſzegenyec ö magokat, es velünc egyetembe iuſſanac az Ieſus Chriſtuſnac igaz eſmereti altal az öröc iduöſſegre, Amen. Oe velec egyetembe kedig könyörögiünc mi magunkertis az WR Iſtennec, hogy ſzent Lelkenec altala gerieſzſze fel az mi ſziuünket, hogy az ö ſzent Fiat igen ſzerethesſüc, es az ö ſzent igeiet vgyan valoba fogadhaſſuc, es annac altala az öröc ęletre iuthaſſunc. Mert röttenetes es iſzonyu vêrkec, az Sidokehoz haſonlatoſoc kezdenec mi köztünkis lenni: Az ę'ö Iſtennec edes tanyitaſit el kezdüc vnni, az iras tudoc eſzeſnec véluen magokat, azt ſem hallani ſem oluaſni nem akariac immar, hanem czac lakaſt, friſſeget, es telhetetlenſeget üznec, ha hallyakis, finnyalkodnac felötte, mint az meg tölt es hizot gyomor az etec felött, az köſſegis auagy hitſagot üz, auagy czac ſzunyadoz, es aſit rayta, es el kabul felötte: Sohol ſemmi iozanſagot, ſemmi igaſſagot, ſemmi alazatoſſagot nem kezdenc latni: Az Predikatoroc mint az Baal papiai olly torkoſoc, telhetetlenec kezdenenc lenni, buiac, friſſec, tantzoſoc, iatekoſoc, Az vénec el bolondulanac, az iffiac mind el latrodanac. Ki miatt im orſzagunkis vgy kezde iarni mint Sidoſag, Azert ez vtanfê'ö hogy az öröc ęletnec igeieis el vetetic tülönc, es ha meg nē tęrünc, bizony mindnyaian el kell veſznünc. De ez hogy ne legyen, hanem ö ſzent felſegehöz igazazan meg tęrheſsünc, az ö inteſet fogadhaſſuc, es ötet mindenekben tiztelheſſüc, Könyörögiünc ö ſzent felſegenec moſtis, es ez vtan mind vntalan.

Imatſagat kereſd meg az Maſodic Predikatio vtan.

MAS

MAS PREDIKATIOIA EZEN Euangeliomnac.

LVC XIX.

Es Ieſus az Varoshoz kőzelgetuen, hogy lata azt ſira rayta.

¶ *Enekeket valógas az felső Predikatio előtt valo iedzesből.*

FElső Predikationkba meg hallottuc az Sidoknac teſti es lelki rőttenetes oſtorozaſokat. Immar moſt annac okait tanullyűc meg.

OKAIROL SIDOSAG VESZEDELMINEC.

HEt Okat magyarazom czac moſt meg ennec, Az Sidoc mind teſtbe lelekbe ennyire miert oſtoroztatanac, es miert mind fottig orſzagokbolis ki rekeztettec. Első Oka leſzen az Iſten ſzolgainac vęrec hullaſa, kikert Iſten bo ſzut akara allani, mert meltan puztult es ſzaradot meg az à főld, melly az ő artatlan ſzolgainac vęreket meg emezte. Maſic: Az ő ſzent Fianac meg vtalaſa. Harmadic Oka: Miert fottig mind az egeſz orſzagot az Templommal egyetembe ki irta: Hogy meg eſmernec az Chriſtuſnac el iőueſet, es maſt ne varnanac. Negyedic: Hogy bizonyſag lenne az ő orſzagarol, hogy az nem főldi, hanem mennyei volna, Azon keppen az igere, kiket ő érőtte igert Iſten nekűnc, meg eſmernenc, hogy mind az, őrőcke valo ionkra nézne. Oetődic: Hogy az ő Tőruennec Ceremoniaiaual, es pepeczeleſeuel, immar ne ęlnenc. Hatodic: Hogy az Iſtennec fenyegeteſetűl mindnyaian valoba félnenc. Hetedic: Hogy az Iteletről es ez vilag vęgezetiről meg emlekeznenc, Mert ha Iſten ez draga főldet ki irtata, vtanna mennenec az tőb orſzagokis: Magyar, Nemet, Lengyel, Tőrőc, es egyeb orſzagoc, kiknec mind vęgenec kell lenni. Es ha ez nemzet nem kimeltetet, az tőb hitetlenekis nem kimeltetnec, à mint az Itelet napian meg lattyuc. Illy nagy tanuſaginc leſznec Ieruſalem veſzedelmeből. Azert renddel moſtis halgaſſunc iol rea, es mind egeſz ęletűnkben gondolkodgyunc ezekről.

ELSő OKAROL.

ELső Oka miert az igaz Biro felſeges Iſten, Sidoſagot es Ieruſalemet el vezte, imez vala: Hogy boſzut allana az ő regi ſzent Prophetainac es ſzent Apoſtolinac, es kiualtkeppen az ő egyetlen egy aldot ſzent Fianac artatlan vęre hullaſaert. Kiről nekic Iduőzitőnc imilly pelda beſzed altal prophetalt vala, *Matt: 23.* monduan: Vala egy czalados ember, ki egy ſzőlőt plantalt, es ſőuent fona kőrnyűle, es ſotőt aſa beñe, es tornyot raka, es ſzőlő miueſeknec ſzegődſegbe ada, es vtra indula. *Iſten ſentinec előſi.*

Mikor kedig à gyűmőlcznec ideie el érkezet volna, el kűlde ſzolgait à ſzőlő miueſekhőz, hogy annac győmőlczet be ſzednec, De à ſzőlő miueſec meg ragaduan az ő ſzolgait, nemellyet meg verenec, nemellyet meg őlenec, nemellyet kedig meg kőuezenec.

Maſodſzor el kűlde mas ſzolgakat, tőbbeket az elsőknel, es azockalis azonkeppen czelekedenec. Vtolſzor kedig el kűlde az ő Fiat, monduan: Meg bőczűlic az en Fiamat. De à ſzőlő miueſec latuan az Fiat, mondanac ők kőzőttőc: Ez az őrőkős Iertec el őllyűc meg, es foglallyuc magunknac az őrőkſeget, es meg őlec. Miőn ez okaert el iő az ſzőlőnec Wra, mit miuel az ſzőlő miueſeckel? Mondanac ő neki: Azokat à gonoſzokat gonoſzul el vezti, es az ſzőlőt mas ſzőlő miueſeknec ſzegődi el, az kic ő neki gyűmőlczet meg adgyac alkolmatos időben. Illyen keppen az őnnőn nyeluec vallaſaual tetetet Iduőzitőnc tőruent ő magokra. Kiknec vgyan nyiluannis imigy ſzola: *Matth: 23.* Iay tinektec kep mutatoc, mert az Prophetaknac ko-

porsokat raktoc, es meg ekesititec az igazaknac temetô helyeket, es ezt mondgyatoc, hogy ha voltunc volna az mi Atyainknac ideieben nem lettünc volna tarsai ô nekic az Prophetaknac vérebe, Annac okaert bizonsagot tesztec ti magatokrol, hogy azzoknac vattok fiai, kic meg ôltec az prophetakat, Tíj azokaert tôlczetec be az ti Atyaitoknac mérteket. Ti kigyoc es mérges kigyok fayzati, mikeppen tauoz tattyatoc el az pokolnac kinnyat. Annac okaert ime en küldec ti hozzatoc Prophetakat es bôlczeket, es iras tudokat, es azoc közzül egy nihanyat meg ôltec, es meg feszítitec, es nemellyeket azoc közzül meg ostoroztoc à ti Sinagogatokban, es üldözitec egyic varosbol à masikra, hogy ti reatoc szállyon mind az igaz Abelnec vérétül fogua, mind Zachariasnac Barachias fianac vereiglen, kit meg ôltec à Templom es az Oltar között. Bizony mondom ti nektec, mind ezec szalnac erre ê nemzetsegre. Ieruſalem Ieruſalem, melly meg ôled az prophetakat, es meg kôuezed azokat kic te hozzad küldettenec, Menyiszer akartam ôszue gyûyteni az te fiaidat, mikeppen az Tíjc ôszue gyûyti az ô pislenit szarnyai ala, es nem akartatoc. Ime puztan hagyatatic tinektec az ti hazatoc, mert mondom tinektec, ennec vtanna nem lattoc engemet, miglen mondgyatoc, Aldot az ki iótt az WRnac neueben. Ez lón azert elsô oka az ô lelki es testi veszedelmeknec, Mert nagy méltan érdemlec azoc ezt, Hogy az kic mast nyomorgatanac, ôkis meg nyorgattassanac, Es az kic az kegyelmes WR Istent meg vtalac, ôkis meg vtaltassanac minden teremtet allatoktul, es meg foztassanac minden kegyelmessegtül, ki puztitassanac orszagokbol, hazokbol, ioszagokbol, kic mind Istennec teremtet allati. Az kinec Isten nem kel, legyen nala nekül, es ne legyen reszе semi iauaiban Istennec, se edes vigaztalo igeieben, se meg vilagosito szent Lelkebe, se örôc diczôsegebe. Mindeneknec azert legyenec peldac az Sidosag, valakic az WR Istent az ô szolgaiban es szent igeieben keresgetic, valamelly keserô ez vilag szerintis ki irtatnac orszagokbolis, es meg foztatnac az ô éltetô es vigaztalo szent igeietülis, es még az örôcke valo felseges diczôsegtülis. Kiról pelda nekünc Tôrôc es az Olasz orszagis, es minden nemzetec. soc falúc, soc varosoc, hogy valahol az Istennec igeiet üldözic, auagy nem keduelic, mind azoc az ô szent igeie nekül, mint az Oroszlan, es Medue, es Farkas vadac, ezac olly oktalan modra laknac nagy setetsegbe, soc testi lelki buba, atokba, viszа vonasba, soc insegben es gyôtredelemben. Az hiueknec kedig legyen ez nagy vigaztalasok ra, hogy Abeltül fogua ezac egy szolgaianakis artatlan vére ki ontasat nem feleytette el az WR Isten, Azert még valamikor meg latyuc ô szent felsegenec érôttünc valo boszu allasat.

3 Tessal: 1. Romani: 12.

INTES.

Vigaztalas. 2. Tessal: 1.

MASODIC OKAROL.

Isten Fianac karomlasa.

MAsodic Oka Ieruſalem veszedelmenec: Az élô Isten Fianac karomlasa, szidalma, es meg vtalasa, ki felôl még regen Moyses altal igy szolt vala az WR Isten, *Deuteron: 18.* Tamaztoc ô nekic egy Prophetat, az ô atyokfioc közzül, hozzad hasonlatost, es az en igemet az ô szaiaban teszem, es szolni fogia ô nekic mind azokat, à miket en ô neki hagyoc, à ki kedig az ô beszedet az mellyeket az en neuem be szol, nem akarna hallani, en boszut alloc érôtte. Kinoha emberségeben es igaz tanyitasaban Moyseshöz hasonlatos vala, de Moyseſt es mind az tôb Prophetakat, Sôt még az Angyalokatis fellyûl multa vala. A mint szent Palis irta, *Heb: 1.* monduan: Soc vttal es soc modon szolt az Isten regenten az Atyaknac à Prophetaknac altala, Ez vtolso napokban szolt mi nekünc az Fianac altala, kit mindeneken örôkôsse tôtt, ki altal ez vilagotis teremtette, ki midôn az ô diczôsegenec fenyesſege legyen, es az ô allattyanac ki abrazo abrazattya, es mindeneket viſellyen amaz ô hatalmas igeieuel, az mi bûneinknec tiztulasat ô maga altal meg szerezuen, ült amaz felseges felsegnec iobiara, az Angyaloknal annyiual fellyeb valo leuen, menyiuel azoknal ielesb Neuet vött örôkségül. Mert kinec mondotta valaha az Angyaloc közzül, En Fiam vagy te, en ma nemzettelec tegedet. Az *CHRISTVS* azert nem czac Propheta, hanem az élô Istennec termeszet szerint valo egyetlen egy Fia, bizony Isten, bizony ember. Kinec meg vtalasa felôl imigy panaszolkodec sz: Ianos

Nagy felseges az Isten Fia.

Pſam: 2.

Panasß.

Ioan: 1. Ez vala amaz vilagoſſag melly meg vilagoſit minden embert valaki ez vilagra iő, Ez vilagon vala, es è vilag ő altala teremtetet, de ez vilag őtet meg nem eſmere, az őueihőz iőue, es az őuei be nem fogattac őtet. Sőt męg kiſſebſeggelis illettęc őtet, gyalazattal es ſzidalommal, Samaritanuſnac, es ördőngősnec monduan. Kikről ű maga Iduőzitőnc *Luc:* 7. igy panaſzolkodic: El iőue Kereztelő Ianos, ki ſem kenyeret nem eſzic vala, ſem bort nem iſzic vala, es ezt mondgyatoc, ördög vagyon benne, El iőue az embernec fia, ki eſzic es iſzic, es ezt mondgyatoc, ime az zaballo es torkos ember, az ſatzoltatoknac es bűnősőknec barattya. Es midőn tanyittya vala őket, feduen telhetetlenſegeket es egyeb gonoſſagokat, ſokan meg neuetic es meg ezufollyac vala, *Luc:* 16. Nemellyec ördőngősnec ſzidalmaztac, *Luc:* 11. Nemellyec kedig kőueket ragadnac vala hozza, *Ioan:* 8. Męg az atyafiakis niha meg kőtőzni akartac, es hon akartac tartani, alituan hogy meg ſzeleſedet, es banuan hogy nekic gyalazatyokra volna dolga, *Mar:* 3. niha az hegyről nyackal akartac ala taſzitani, *Luc:* 4. Vęgre mindnyaian rea rohantac, es nagy ſoc alnoc tanaczockal mind addeg olalkottac vtanna, mig mérgeket ki ontanac reaia, erőſſen meg kinzatuan, fel feſzitetuen es meg őletuen. Kiket noha ſzűkſeg volt az mi iduőſegünkre előſzer meg ſzenuedni es vgy be meñi az ő diczőſegebē. *Lu:* 24. De iay azoknac, kic az ő ſziueknec alnokſagabol okai valanac az ő halalanac, es kic abbol meg ſem tűttac tęrni. Ez lőn azert oka Ieruſalem veſzedelmenec, mind egez Sidoſaggal, hogy mind ez egez vilagnac tűkőre lenne, *Pſalm:* 2. es minden tanulna czokolgatni az ęlő Iſtennec aldot ſzent Fiat. De iay ki keueſen tiztelic moſtannis őtet ſziuekből, Mert nemellyec vgyan nyiluan meg tagadgyac mint à Sidoc, Tőrőkőc, Nemellyec emberi ęrdemeckel rutittyac, mint az Papaſag. Nemellyec hala adatlan gonoſſagockal boſzontyac, mint az feslet ęletűc. Es nemellyec czac nyelueckel czaczogiac, mint à kep mutatoc. Mind ezeknec b izony iob volt volna ſoha ingyen ſem ſzűletni, ha ideiē meg nem valtoznac. Kiről ſzent Pal ezt mondgya: mint menekedűnc mi meg ha ollyan nagy iduőſſeget el mulatunc, mert ha az Angyaloc altal meg mondatot beſzed erős volt, erősbnec kel lenni à Chriſtus beſzedenec. Kit nagy ſoc hatalmas czuda teteliuelis es ſzent Lelkenec ki őntőſeuel meg erősite es meg bizonyita, hogy minden beſzede Iſtennec akarattya legyen. Ez ęrtelme az ſzent Pal mondaſanac. Tehat mi fogadgyuc nagy örőmmel Iſtennec illyen nagy io keduet, hogy az ő tulaydon Fiat boczatta kőzinkbe, őtet nekűnc atta, es ő altala pœnitentiara int, es ingyen minden bűnnec boczanattyat igeri. Oerűllyűnc ezen, es legyűnc hala adoc ő neki.

Ertelmed à Chriſtus kiny ſzenuedeſeről,

Moſtani czufoloc.

Hebr: 2.

HARMADIC OKAROL.

HArmadic Oka, miert Iſten el puztitotta Ieruſalem orſzagat, mind à Templomuaal egyetembe, es ſzinten vęget vetet benne, imez: Hogy nekűnc azis bizonſagunc lenne az Chriſtuſnac ez vilagra iőtebe, es az balgatag Sidockal egyűtt ne varnanc mas Chriſtuſt, hanem az Nazarethbeli Ieſuſt eſmernenc meg à meg igert Chriſtuſnac lenni. Mert azt nagy ſoc helyen irtac meg az Prophetac, hogy az Chrűs à előtt iőne el, minec előtte az Sidoſag, Ieruſalem, es à Templom el puztulna.

Bizőnſag à Chriſtus el iőtenec.

Kiről oluaſd meg *Gen:* 49. mint prophetalt Iacob. Danieltis *Dan:* 9. ki vgyan nyiluā meg mondgya, hogy Chriſtus vtan őrőcke valo puztulaſa lenne az Templomnac. Haggeus Propheta kedig meg prophetalta volt, hogy az Chriſtus ſzepben meg ekeſitene az maſſzor rakott Templomot az elſőnel, melly ekeſegen értőtte az ő tanyitaſat, mert Iduőzitőnc azban tanyitot, es ſoc czudakat czelekedet benne, *Ioan:* 7. *es* 10. Azonkeppen meg valanac prophetalua, hogy Bethlehembe ſzűletetnéc, es Nazarethbelinec hiuattatnec, De mind Bethlehem, mind Nazareth regen el puztultac. Azert teuelyegnec az Sidoc, kic megis mas Chriſtuſt varnac, mert immar 1583. eztendeie moſt, mi hozzanc hogy el iőtt az igaz Chriſtus, es ő vtanna negyuen eztendőre mindenec el puztultac, es mind ez mai napigis ſoha ſenki egy Sidois meg nem epithethette, noha ſoc Sidoc ſzandekoztac rea, de mind el veztec miatta. Kérűc azert az WR Iſtent, hogy mi velűnc az ő igaz tulaydon ſzent Fiat, az Nazarethbeli

Hag: 2.

Ieſuſt eſmerteſſe meg, à mint arrol temeny ezer bizonſagokat tetetet, Es más Iduőzitőt ne hadgyon teuelyegue kereſnűnc, mint mais az papaſag keres az holt ſzentec ęrdemi kőzt, Az Sido es Tőrőc megent kűlőmb kűlőmb iduőſſeget kereſnec.

NEGYEDIC OKAROL.

Nem földi à Chriſtus orßaga.

NEgyedic Oka ez: Hogy ſenki ne alitana hogy az Chriſtus orſzaga ez vilagi orſzag volna, mert nem ez vilagi, nem teſti, nem el mulando, nem arnyec orſzag, hanem mennyei, lelki es őrőcke valo diczőſeges orſzag, Az Sidoc kedig męg regennis è teuelygesben voltac, hogy az ő Chriſtuſoc è vilagon nagy Czaſzarſagot birna, es ott Ieruſalem főlden lakoznec, es mind az egez vilagot alaia holdoltatna, es mindent az ô Tőruenybeli hitre ęritene. Męg az Apoſtolokis egy ideig illyen teuelygesben voltac. Azert, mert az Prophetaknac iraſokat viſza értőttec, kic ſoc helyen az Chriſtuſnac wralkoda ſarol ez vilagi modra ſzolnac. De ackor pelda ſzerint ſzoltac. *Pſalm:* 22. 72. *Eſa.* 2. Mas helyen viſzontac eſmeg nyiluannis meg mondtac, hogy az ő orſzaganac es bekeſegenec ſoha nem lenne vęge, *Eſa:* 53. *Luc:* 1. De miert hogy mi lattyuc hogy vęg lett Sido orſzagban, innetis vegyűc eſzűnkbe, hogy az Chriſtuſſal nem ez főldi Ieruſalembe fogunc wralkodni, hanem amaz maſic wy Ieruſalembe, Kiről ſzent Ianos ſzol *Apocal:* 21. Azert mijs az Chriſtus Euangeliomiabol ne ohaytſuc czac ez vilagi nyugodalmunkat, ſőt inkab az ő Euengelioma mellet mindennap ki ki vegye fel kereztet, es vigye lelketis Chriſtus vtan, mert à bizonyal valo dolog, hogy innet ki mulandoc vagyunc, es nints it meg maradando varoſunc. De io remenſegűnc legyen, hogy az ő orſzaganac bodogſagaban ſoha czac meg ſem emlekezűnc, ez vilagnac arnyec nyaualyairol, kinec őrőmehőz képeſt, ſenki ſemmi ennec haboruſag ſzenuedeſe, *Roman:* 8. Midőn azert az WR Iſtennec nagy ſoc ſzep aldomaſinac igeretitis latnad, hogy it ez vilagba nem kaphatnad az te keuanſagod ſzerint, Tudgyad hogy azt az WR Iſten el halaztotta az ő ſzent orſzagara, holott minden igereti bőwen be tellyeſednec bennűnc. Ehőz tartottac az regi Atyakis magokat, Abraham, Iſaac, Iacob, Moyſes es az tőbbi, kiknec Iſten ez vilagi nagy ſoc iotis, es kazdag orſzagotis igert, maga őc mind buydoſo Satorba holtac meg, de az ő gyermekeknec meg atta azert aztis, őc pedig meg elegettec az őrőc ke valo orſzagnac remenſegeuel. Ezert dorgala ſzent Iſtuanis az Iraſtudokat, hogy az Iſtennec minden igeretit czac teſt ſzerint ęrtenec, es az Mennyei Templomot es Ieruſalemet ingyen ſem ohaytanac. Azert az WR Iſtenis őket mind az kettőtűl egyſzerſmind meg foztana, hogy ſem ez vilagban, ſem az maſikban, nem lehetne reſzec. Noha azert mi ez vilagban à Chriſtus ſereget nyomorult abrazatban lattyuc, de tudgyuc hogy az mi wrunc az Atyanac iobiara ült, es nekűnc lako helt ment ſzerzeni, hogy oda vigyen minketis, az hol ő lakic. Ott meg lattatunc mijs diczőſegeſeknec lenni mint wy kiralyoc tulaydon orſzagunkban, mert az mi Chriſtuſunc orſzaga nem ez vilagi orſzag.

Az hiuec nem nyughatnac itt.
Luc: 9.
Hebr: 13.
Hebr: 11. 12.
Actor. 7.
Ioan: 14.
1. Petr: 5.
1. Ioan: 3.

OETőDIC OKAROL.

OETődic Oka, azert puztult Ieruſalem mind Templomoſtul, hogy ſenki az Moyſeſnec peldazo tőruenyeuel ennec vtanna ne ęlne, Mert ha Ieruſalem moſtis fen volna mind Templomoſtul, ſokan lennenec à teuelgesben, hogy nekűnkis minden eztendőben haromſzor fel kellene mennűnc, hogy ott aldoznanc az allatockal, moſodnanc, kőrnyűl metelkednenc, es minden pepeczeleſet az ô Tőruennec fel vennenc. Kiről męg az Apoſtoloc ideiebennis nagy vetekedes vala, es nemellyec tanyittyac vala az embereket, hogy ha kőrnyűl nem metelkednenec, tehat nem iduőzűlhetnenec. Azert ſokan ez miatt őſzue gyűltec, es meg feytőttec, miert nem ſzűkſegeſec azoc, mert czac ideig valo arnyekoc voltac, kic az Chriſtuſt peldaztac. De moſt nekűnc Chriſtus altal nem kűlső, hanem vgyan belső tiztaſag, igaſag, es ſzentſeg ſzereztetet, kiket ſziuűnkbe kellene kapczolnunc, *Coloſſ:* 2. Hogy azert mijs ez teuelygesben ne lennenc, vgyan fottig ki irtata az WR Iſten mind Templomo-

Actor: 15.

plomostul Ieruſalemet, minden pepeczeleſeuel ôſzue. Tehat mit bolondoskodnac azoc, az kic megis elô hozzac azoknac Oltarit, ruhait, es pepeczelesit. De mayd azzokatis ki kezdi az felſeges WR Iſten irtani Magyar orſzagbol. Rea érkezic kedig még ô ſzent felſege az tôb orſzagokrais, mert à minec vęget vetôtte, nem akaria hogy azt wyitſuc emberi okoſſaggal.

HATODIC OKAROL.

HAtodic Oka, hogy az Iſtennec fenyegeteſet ne aliczuc hamiſnac. Mert ſokſzor fenyegeti vala az WR Iſten Sidoſagot es Ieruſalemet, de ôc vgyan lehetetlen dolognac vêltec, hogy olly ſzep orſzag annyira el veſzhetne, az mint à Prophetac kialtottac, es azert ôket czac neuettec, az ô fenyegeteſeket czufoltac, ôket hurogattac, neha megis ôltec, ezben bizuan, hogy Iſten Temploma volna ott, es ô volna kôztec, es meg eskůtt volna az ô regi atyoknac, Abrahamnac, Dauidnac, Salomonnac, hogy mind ôrôcke meg tartana ôket. Ezeket hantac az Iſtennec fenyegeteſi ellen, De nem vôttec eſzekben hogy Iſten meg tęreſt, igaz pœnitentiat keuant ô tůlôc, à mint 1. *Reg.* 9. monda az Iſten nekic: Ha ti el fordultoc en tůlem, auagy az ti fiaitoc, es nem kôuetitec ſem ôrizitec az en panczolatimat, el veſzem az Iſraelt ez fôldnec ſzinerôl: es az Temolomot kit meg ſzenteltem az en Neuemnec, el vetem az en ſzinem elôl, Es ez Iſrael pelda beſzed leſzen minden nepeknec, valaki altal menend az ô fôlden, el amelkodic es siuôlti, azt monduan: Miert mielte ezt az WR Iſten ez fôlddel? Es ezt felelic: mert el hattac az ô wrokat Iſteneket, à ki ôket ki hozta Ægiptomnac fôlderôl. Nemde igy czelekedeke velec? Iollehet nem hirtelenkedec ô felſege, mert az ô orſoagoc allot 2077. eztendeig, aztul fogua, miutta Melchiſedech rakta Ieruſalemet, Es noha negyuen eztendeig allot az vtannis, hogy Iduôzitônc ſirua fenyegette, De azert ime keſôre el iôue az Iſteñec fenyegeteſe. Nemde igy iarte Magyar orſzagis? Kinec ſoc erôs varait mikor lattyuc, feiůnc czoualuan siuôltyůc, es ohaytua mondgyuc: Vay io regi Magyar orſzag. Immar féltem az lelki oſtortulis, mert azon gonoſſagat latom nekijs, az ki Sidoſagban volt, de męg nẽ keſet az WR NAC oſtora, hoſzu ideig tůrhetô, onſzoluan bennůnc az meg tęreſre, 1. *Pet:* 3. Emlekezzůnc meg mit monda Iduôzitônc *Luc:* 13. azoknac, kic hirt montac vala neki, hogy Pilatus az Galileabelieknec vęreket ôſzue elegyitôtte volna az ô aldozatyockal, monduan: Vêliteke hogy ezec az Galileabeliec mind az egyeb Galileabelieknel bůnôsbec volnanac, miert hogy ezeket ſzenuettec? mondom tinektec, nem: ſôt ha meg nem tęrtec, mindnyaian azonkeppen el veztec. Im êrted mi izů es mire valo legyen az WR Iſtennec fenyegeteſe. Azert fogadd ſzauat es inteſet ô ſz: felſegenec, es eyiel nappal kêried hogy ſegitſen arra. Az ki ſzent Fiat êrôttůnc atta es meg eskůtt, hogy az ô neueben minden iora meg ſegit, nem hadgya hiaba kéreſůnketis, Kinec io voltaert legyen mindenkor mi tůlůnc ô neki tiztelleſeg, diczeret, es diczôſeg, Amen.

Az Iſten fenyegeteſenec igaſſaga.

Ieremi: 20.

HETEDIC OKAROL.

HEtedic Oka, Hogy Ieruſalemnec veſzedelmebôl meg emlekeznec mind ez egeſz vilag az iôuendô itelet napiarol, az Iſtennec bůn ellen valo haragiarol, ez vilagnac el mulaſarol, az ôrôc halalrol, es karhozatrol. Es minden ember minden orſzagban valoba félne az Wr Iſtent, meg gondoluan, hogy ha az Wr Iſten olly draga nemzetet nem kimellet, vallyon mint iarnac az tôb hitetlenec, Es ha eſzt kit ennyire mind teſtben lelekben fel magaztalt vala, illy ala vetette, ſôt pokolnac fenekere, riuaſra, ſiuaſra taſzitotta, tehat mint iarnac az tôb iſtentelenec, à mint Peteris mondgya, 1. *Pet:* 4. Hogy ha az igaz nehezen iduôzůl, az iſtentelen es az bůnôs hol talallya helyet? Tehat ſenki magaban fel ne fuualkodgyec, hanem houa kazdagab, erôsb, bôlczeb, es iamborb, es ſzenteb, annyiual inkab meg alazza magat az hatalmas Iſten elôtt, féllye ôtet, vigyazzon, bůn, ôrdôg, halal, es kiſirtet ellen, Es orankent kônyôrôgien az WR Iſtennec, hogy az ô ſzent Fianac az *IESVS* Chriſtuſnac dragalatos ęrdemeiert, tarcza meg benne mind vęgig az ô ſzent Lelket, oltal-

Emlekęztetůnc minden vtolſo dolgainkrol.

Roman: 11.

mazza minden gonoztul, ohaſſa magat minden iõuendõ veſzedelemtũl, es io remeñ ſeggel varhaſſa az õrõc vęghetetlen diczõſeget. Erre minketis mindnyaiunkat ſegitſen õ ſzent felſege, vgyan azon ſzent Fiaert, Amen. Kiert ſzũntelen kõnyõrõgiũnkis õ ſzent felſegenec, hogy mind ezekre adgyon ſzent Lelket es erõt mindnyaiunknac ſziuõkbe.

Rõuid Summaia.

IM meg hallottuc minemũ ſzent nemzet vala az Sidoſag, , kic az Atyaknac fiai valanac, Es minemũ ſoc ezer aiandekockal meg ekeſitõtte volt: Mint õriztettec es oltalmaztattac es menyire fel magaztaltattac volt, Viſzontac immar menyire meg gyalaztattac, es ala taſzitattac: Az ſzenteknec vęrec hullaſaert: Az Crũſnac meg vtalaſaert, az õ ſzauanac meg nem fogadaſaert. DE à mi Magyar nemzetũnkis haſonlo keppen kezde iarni, mert õketis az ſouany Scitiabol nagy bõw ęleſegũ Pannoniara hoza az WR Iſten, kit minden fele iockal bõwſegeſen meg aldott vala, Annac felõtte az õ ſzent Fianac eſmeretireis tęrite, ſzent igeiet tiztan, igazan ſoc iamboroc altal hirdettete. De nagy ſokan annal inkab meg kemenyednec ellene houa inkab tęriezti akarattyat. Azert õ felſegeis mind kęt keppen kezde bennũnc rontani, orſzagunkat egy felõl Tõrõc, mas felõl Nemetec rontyac, Az õ ſzent igeiet ſoc Eretnekſegec el burittyac, az igaz tanyitoc el ſzũkõlkõdnec. Ez oſtor vtan félõ hogy tellyeſſeggel el vet ſzeme elõl, ha hozza nem tęrũnc. Mi azert tanullyunc à Sidokrolis, magunkrolis: Féllyũc az Wr Iſtent, es az õ Euangeliomianac teremtſũc io gyũmõlczet: Eſmeriũc meg az Chriſtuſnac el iõueſet, es menyorſzagban valo feiedelemſeget: Hadgyunc beket az regi arnyekoknac, õ magat az Chriſtuſt kapczollyuc ſziuũnkbe: Hidgyũc valoba az Iſteñec fenyegeteſet: Es variuc vęget az mi orſzagunknakis: Sõt mind ez egez vilagnac: Es nagy io remenſeggel variũc az mi fel tamadaſunkat, es az *IESVS* Chriſtuſſal valo õrõc bodogſagunkat. Mind ezekert kõnyõrõguen az kegyelmes WR Iſtennec, mondgyuc el ez imadſagotis.

IMADSAG.

MIndenhato Atya VR Iſten, Halakat adunc teneked, hogy az te igedet az te ſzent Fiad felõl à te ſzent Lelked altal minekõnc meg nyilatkoztattad, es meg ielentedted: Es kérũnc tegedet geriezd fel az mi ſziuũnket, hogy az te igedet vgyan valoba fogadgyuc, es tunyan auagy hiaban ne halgaſſuc, mikeppen az te regi neped, az hitetlen Sido nep: Ez vęgre hogy mi te benned valo félelembe, es irgalmaſſagodba valo bizodalomban ęllyũnc, es naponkent minden ioban õregbedgyũnc, Es az te ſzent Fiadnac az *IESVS* Chriſtuſnac altala iduõzũlheſſũnc, Vgy legyen.

Mi Atyanc ki vagy mennyekben, Szenteltеſsec &c.

VTOLSO ENEC: Vedd el WR Iſten rolunc harag: &c. Falſeges Iſten menynec: &c.

¶ *Mulatſagert Predikatio gyarant lehet, ha dellyeć imez hoßu eneket el mondod: Melly igen illendõ az mai Euangeliomhoz: IERSZE emlekezzũnc az õrõc Iſtennec czudalatos nagy hatalmaſſag. &c.*

¶ *Iſmõt Az A Tokrol imeztis: RÕTTENETES ez vilagnac moſtan minden dolga &c: Mellyeket meg talalß az en Enekes kõnyuembeis.*

TIZEN EGYEDIC VVRNAPI Euangeliom, Izent Haromſag naputan.

Ket

¶ *KEt ember peldaia: Egyic hogy nem az emberi czelekedet altal: Masic, hanem czac az Christusban valo bizodalom altal nyerhettyűc meg az meg igazulast es örök életet.*

ENEKLESRŐL.

¶ *Czac te read W R Isten kel &c.*
¶ *Bodog az ollyan ember ez vilagon &c.*
¶ *Hogy ptnaßolkodic az hatalmas Isten &c.*
¶ *Mi kegyes Atyanc kit valluńc hitűnkben, &c.*
¶ *Mindenhato Wr Isten ßiuűnc &c.*
¶ *Tanuld meg te az vton el menni &c.*
¶ *Mi Atyanc ki vagy &c.*

AZ EVANGELIOMROL,

AZ mara rőndelt Euangeliomba, két emberről, kic felőtte igen kűlőmbőztec, hoz czudalatos peldat *CHRISTVS* Wrunc. Egyic ember szerzetes Phariseus es nagy szentseg mutato leuen, miert hogy magaban bizakodo volt azt ielenti, hogy Isten előtt keduet es meg igazulast nem talalhatot. A masic Publicanus, nyiluan valo gonosz életű leuen, es ezben magat Isten előtt meg alazuan es tűle bűne boczanattyat az Templomba, melly az Christust peldazta kéruen, Isten előtt meg igazult volna. Melly két emberről az tőb tanusagoc mellet fő keppen erre akar tanyitani: Hogy Isten előtt semmi czelekedet altal senki meg nem igazulhat. Hanem Isten kegyelmeből, czac az Christus halalanac érdemeben valo bizodalom altal. Erről igen szűkseg igaz értelmet vennűnc. Kiről szent Lukacz irt az ő Euangeliomi könyuenec tizen nyoltzadic reszeben.

LVCÆ XVIII.

[a] ONda nemellyeknec kic el hittec vala magokban, hogy igazac volnanac, Es kic egyebeket semminec itelnec vala, ezt ez pelda beszedet. [b] Két ember megyen vala fel az Templomban imatkozni. Egyic, Phariseus: Masic, Satzoltato. Az Phariseus fel aluan, ekkeppen kőnyőrőg vala ő magaban: [c] Isten halat adoc teneked, hogy nem vagyoc ollyan mint az tőb emberec, kic ragadozoc, hamissac, paraznac, auagy illyen sem mint ez Satzoltato, kétszer bőytelec egy hetben, minden ioszagombol dezmat adoc. [d] Az Satzoltato kedig tauol aluan, nem akaria vala czac szemeitis menybe fel emelni, Hanem veri vala melyet mond uan: Isten, legy kegyelmes en hozzam bűnőshőz. [e] Mondom tinecktec, ez haza mene hazaban igazb leuen amannal. [f] Mert valaki magat fel magaytallya, meg alaztatic, Es valaki magat meg alazza, fel magaztaltatic.

a: Igaznac velra magat, mast semminec, minden bűnnec kutfeie.
b: Nagy kűlőmbőseggec vadnac az egy hitűec köztis.
c. maga hanyó hala adas.
d: Igaz tőredelmes ßűből valo könyörges.
e Isteni ielelet.
f Regűlant.

RŐVID ERTELME.

KEt emberről czuda bőlcz értelemmel igen nemes dolgokrol hoz peldat Christus Wrunc. Az szerzetes Phariseusban meg mutattya azti: mi legyen az kep mutato hit, az kep mutato élet, es az kep mutato imadkozas, es az kérkűuő hala adas, es maga el hiues: De fő keppen erre tanyit, hogy senki Isten előtt io czelekedet altal meg nem igazulhat: Iollehet aszt mindentől meg keuannya, de vgy, hogy azba senki meg igazulasat ne helyhezteſſe. Az nyiluan valo gonosz életű Publicanusban kedig meg mutattya eztis: mi legyen a kereztyeni igasság, mi legyen az igazan valo meg térés, es az igaz hit, es igaz imatkozas: De fő keppen erre tanyit ezbe, hogy czac egyedűl Isten kegyelmeből az Christusban valo Hit altal igazulhatunc meg Istennec előtte. Ez rőuid Summaia. Lassuc nyiluab Magyarazattyatis, Tanusagiual egyetemben, Es érczűc meg: Ez Euangeliom előtt mint intet szűntelen va-

TIZEN egyed Wrnnpiara ßent Haromſinap vtã

Pelda a Phariſeuſrol, es

len valo kőnyőrgeſre. Immar kedig moſt mint tanyit hogy az kőnyőrgesben magunc olly keuelyűl ne tartanuc mint az Phariſeus, kinec hiti, ęlete, imadſaga, merő kep mutatas volt. Ezbe ſoc ieles dolgoc adatnac előnkbe. Kikről előſzer czac rőuideden az igenkent valo magyarazatban ſzoloc, Az vtan deres Tanuſagunkatis meg hallyuc.

Nyiluàb Magyarazattya.

Meg győzetőtic à Iſten az ßintelen valo kőnyergeſſel.

EZ Euangeliom előtt Iduőzitőnc inte az ő hiueit ſzűntelen valo imatkozaſra, biztatuan őket imilly pelda altal: Hogy ha az hamis birot az nyomorult őzuegy aſzony ſzűntelen valo kőnyőrgeſeuel arra hayta, hogy érőtte tőruent tenne, Es ha az embereket edes almokbolis fel kialtyűc ſzűntelẽ valo zőrgeteſſel: Sockal inkab az Iſtentűl ſzűntelen valo kőnyőrges altal, mindeneket meg nyerhetűnc. Illy foganatoſnac ielentuen az hiuec kialtaſat, egy nihany peldakba: Immar moſt mas peldaba arrais meg tanyit, Hogy az mi kőnyőrgeſűnkben es Iſten előtt valo eſedezeſűnkbe olly kep mutatoc, maga hanyoc es magunkba bizakodoc ne legyűnc, mint imez Phariſeus, kinec mind hiti es Iſtenben valo bizodalma, mind imadkozaſa es hala adaſa, mind ęleti es maga tartaſa, fel fuualkodſag, es rakuan ſzem feny veztő kep mutatoſſaggal. Ezből ok adatic, hogy meg tanullyuc, miczoda az igaz imadkozas, Kiről maſodic Predikatioba igen győnyőrűſeges dolgokatis hallunc. Es it meg kellene tanulnunc, Miczoda igazan hinni es bizni Iſtenbe, miczoda az kep mutato hit, es miczoda az igaz Kereztyeni, es az kep mutato kereztyeni ęlet. Mind ezekről minec előtte bőwebben tanulhatnanc, ier beſzelgeſſunc czac rőuid ſzoual ezek-

Kep mutatoſaggal ne legyen kőnyergeſűnc.

Ez ket ember az Anya ßent Egy hazba valokat peldaza.

Előſzer ez ket emberről, az Phariſeuſrol es Publicanuſrol ezt eſzűnkbe vegyűc, Hogy ő raytoc nem az Anya ſzent Egyhaz kiuűl valoc, hanem az Anya ſzent Egyhazban valo emberec peldaztatnac. Mert ezec mind ketten egy Templomba menenec, egy Iſten előtt imadkoznac, de nem egy ſziwel, nem egy ęrtelemmel. Igy moſtis noha ſokã egy Templombã gyűlnec, egy Predikatiot halgatnac, egy arant kereztelkednec meg az WR Vaczoraiaual egyűt ęlnec, es egyűtt imadkoznac, De ki Phariſeus ki à Satzoltato modgyara. Szent Pal à Sidokrolis ſoc kűlſő dolgokat ſzamlal elő, 1. *Cor:* 10. hogy egy atyaktul voltac, egy Moyſes altal vezerlettec, egy tengeren mentec altal az kereztſeg peldazattyara, egy Mannaual ęltec az Vaczora peldazattyara, egy kőd alatt iartac, es egy arant ſoc io tetet vőttec Iſtennec, De mind az altal ſokan kőzzűlőc el veſztec. Azert moſtis minden ember iol meg laſſa, hogy czac ſzin mutato kereztyenſeget, tettetes hitet, tettetes ęletetis, imadſagat ne viſellyen, hanem legyen nagy gondgya, mind kereztyenſeget, hitit, imadſagat, ęletit kedueſſe mint teheſſe Iſten előtt. Kiket mayd az kőuetkőző magyarazatbol eſzűnkben vehetűnc. Laſſuc azert az peldanac kezdetit, az kiből ezeketis egyebeketis meg tenulhatunc. *Monda Ieſus Wrunc nemellyeknec kic el hittec vala magokban, hogy igazac volnanac, es kic egyebeket ſemminec velnec vala.* Ez igekből meg tettzic, ez peldat fő keppen mi feiebe mondotta Chriſtus Wrunc: Hogy innet mindnyaian tanulnanc, hogy magunkban ſemmit ne biznanc, ſe igaſſagunkba, ſe bőlczeſegűnkbe, ſe erőnkbe, ſe hatalmunkban, iduőſſeget es meg igazulaſt ne varnanc ſemmi emberi erő, ęrdem, czelekedet es meltoſag altal, Mert mind azoc ollyac, mint az haui beteges aſzonnac vęres ruhazattya Eſaias mondaſa ſzerint, Hanem mindnyaian czac egyedűl az Iſten kegyelmehőz folyamnanc, az ő ſzerelmes Fianac rőttenetes kinual es halallal valo meg valtſaga altal. Erről kellene ma fő keppen tanulnunc, mind az peldabac magyarazattyabol, mind az Iraſnac erős es edes bizonſagibol. De előſzer ier laſſuc mint fog illeni ez mai pelda mi hozzankis. Kiket azoknac monda, ã kic EL HITTEC magokat igazaknac lenni, es maſt ſemminec itelnec. Mijs illyetenec vagyunc, azert nekűnkis ſzol Iduőzitőnc. Mert noha minden bűnuel rakuac vagyunc, de megis annyira EL HITTWC magunkat, mint ha igazac, bűn nekűl valoc, es ártatlanoc volnanc, Ez rőttenetes vakſag es nagy őrdőgi keuelyſeg, mind ez egeſz vilagot igen el hatotta, hogy

Eſa: 64.

Mijs maga hittec vagyunc.

hogy maganac hizelkeduen, ne esmerhesse fertelmesseget, Es noha akar melly lattokhoz, hires toluaiokhoz, paraznakhoz, es egyeb fele gonoszokhoz hasonlatosoc vagyunc Isten elott, mind az altal mi magunkat nagynac, mast semminec alitunc. Erről touab tobbet szoloc, holot eztis nyiluabban meg ertyuc, Hogy à mint ez Phariseus nagy keuelyen edeskedet ő maganac, szepb, iamborb, szenteb, es igazb voltaba, es à mint Isten elottis nagy bator sziwet hordozot, es egyebet magahoz kepest semminec vélt, mijs miñyaian illy fel fuualkodsagra vonatunc mind vntalan, Mondoc errőlis touab czudalatos nagy ertelmeket vehetunc. Most előszer értsűc meg miczoda emberec voltac ez ket emberec, az Phariseus es az Satzoltato, Kiket nagy bőlcz es igen mély êrtelemmel hoz peldaul Christus Wrunc, Egy mas melle illy igen ellenző ket embert egy Templomban helyheztetuen. Egyic mond *PHARISEVS*: Masic *SATZOLTATO* vala. Az *PHARISEVSOC*, à Sidoc kőzt szerzetes emberec voltac, mint az baratoc, es az Iesuitac az papasag kőzt, kic iras tanyito Doctoroc valanac az regi Sidoknal, kic az Istennec mind az harom fele tőruenyet predikaltac: az Tiz paranczolatot, az Egyhazi es Polgari tőruenyeket. De azzal meg nem elegeduen, ő magok kulis kűlőmb kűlőmb tőruenyeket gondolnac vala, es Istent emberi szerzesselis akaric vala tiztelni, mint az Papasagis. Az Christus felől kedig igen hamis értelmec vala, kit czac ez vilagi kiralynac alitnac vala, es à bűnnec meg boczanattyat czac az őnnőn érdemekből, es à barmoknac peldazo aldozattyabol, es soc fele mosogatasbol variac vala. Vgyan ackor azon időbe tamadtac vala tőb szerzetesekis: *Saduceusoc es Esseusoc*. Azokis à Christus felől semmit nem értnec vala, hanem ők is az őnnőn érdemekből iduősseget keresnec vala. De egy mas ellen fel fuualkottac vala, mindenic hanuan szenteb voltat, mint regen à szerzetes fa labuc, nemac, es erdőben lakozo baratokis. Az *SADVCEVS* ezben kűlőmből vala az Phariseusoktul, hogy ők az Prophetac iratat meg vetic vala, czac Moyseft (*pro forma*) helyen hagyuan, es az halottaknac fel tamadasat nem hiszic vala, hanem iamborsagokert czac ez vilagi iutalmat varnac vala. Az *ESSEVSOC* kűlőn ő magoknac laknac vala minden marhaioc kőz leuen, kezec munkaiockal, kertezseguel es oruossaggal életyeket keresuen. Mind ezec nagy fel fuualkodot szentec voltanac ez vilag előtt, de az élő Isten előtt dőgleletes vndoc bűnősűc valanac, azert hogy magokat igazaknac alittyac vala, es egyebeket semminec itelnec vala. Kikről oluass tőbbet Iosephusnal, *Lib*: 13. *antiquit*: *Iudaic*: *capit*: 8. *Lib*: 15. *cap*: 13. *Lib*: 18. *cap*: 2. Im értyűc az Phariseus minemű szerzetes volt. Lassuc az Publicanus Satzoltatotis miczoda rendbeli ember.

Phariseusoc kiknec voltac.

Saduceusoc es Esseusoc.

Saduceusoc kűlőmbezesec.

Esseusoc.

Ez regi szerzetesec miert voltac vtalatosok Isten előtt.

Az *PVBLICANVS* Satzoltato kedig kőzőnseges keppen mindeneknel vtalatosoc valanac, mert azoc à Czaszartul minden tartomanyoknac adoiat meg veszic vala, es az kősseget felőtteb satzoltattyac vala, az ő magoc hasznokert. Azert mindenec őket szidalmazzac vala, mint most az dulo katonakat, az vamosokat, harmintzakosokat, tizttartokat, nyiluan valo hamissagokert, es kegyetlensegekert szollyac az emberec es vtallyac. Im értitec miczoda emberec voltac, mind az Phariseusoc, mind az Satzoltatoc. Immar hallyuc meg mind az kettőnec imadsagat, es azban valo kűlső belső magoc tartasat, Kiből meg tanulhatyuc az mi igaz auagy kepmutato kereztyensegűnketis. Mond az Phariseusrol Christus wrunc:

Az Publicanusoc kic voltac.

Az Phariseus fel aluan ezkeppen kőnyőrőg vala ő magaban: Isten, halat adoc teneked, hogy nem vagyoc ollyan mint az tőb emberec, kic ragadozoc, hamissac, paraznac, Auagy illyen sem, mint ez Satzoltato, ketszer böytelec egy hetben, minden iossagombol dezmat adoc.

Ime az fel fuualkodott sziuű mikeppen mér hazudni az Istennec előtte. Maga bizony ők is ollyan vala, mint az tőb emberec, mert ők Adam fia vala, es az ő annya őtet is bűnbe foganta vala. Es ime melly nagy vaksaggal rakua vala: Az ő fel fuualkodasat czac bűnnec sem alittya vala, maga minden bűnnec feie es gzőkőre vala, Mert à miat keuely vakmerő bator vala, ki miat az Istent es az ő felseges iteletit semminec tartya vala, es czac ő magat czudallya vala, mint egy *Luciper*, ki miatt az Istent nem féli vala, az ő irgalmassagat es bűn boczanattyat nem ohaytya vala, Az ő Fianac aldozattyat hasznatalannac véli vala, az Istent az ő felsegebe nem tizteli vala, ki még

Hamis velekedese.

Psalm: 50.

az an-

TIZEN Egyed Wrnapiara ſȩt Haromſag nap vtan.

Pelda a Phariſeuſrol, es

M az Angyalokbannis vêtket talal, es ki olly igen tizta, hogy czac egy mak ſzemni vna dokſagotis el nem ſzenuedhet, ki tellyes es tôkelletes ſziuet keuan mindenektûl. Es hogy fele baratinkat vgy ſzereſſûc mint minnen magunkat, Oe kedig nagy fel fuual kodſagaba mindeneket meg vtal vala. Noha azt mondgya vala hogy ragadozo hamis, parazna nem volna, de mind ezekben hazud vala, mert valaki czac maſet keuannyais gonoſzul, ragadozo az, es à ki az aſzonyi allatot czac meg tekintîjs gonoſzul, parazna az, Mondgya vala hogy ketſzer bôytelne egy hetbe: De viſzontac ſokſzor zaballot es tobzodot az mellet egy hetbe. Dezmaiatis mondgya hogy meg adgya mindenbôl, de aztis nem miuelte io keduel, hanem telhetetlen es nehez keduel, Iſten kedig io keduû adakozôt ſzeret. Azert minden dolga rakua vala vtalatos bûnôckel, noha ô nagy vakſaga miatt es nagy keuelyſege miatt nem lathattya vala azokat.

2. Cor: 9.

Vedd eßedbe az Phariſeusrol.

INNET azert ezt vegyûc eſzûnkbe, hogy az WR Iſten igen ſzerette volna à Phariſeuſnac minden iamborſagat, mert ô maga paranczolta hogy io dolgokban lennenc foglalatoſoc. De vtallya es bannya illyen vakmerô hazugſagat, es keuely fel fuualkodot ſziuet, Azert nekîs vgy kellet volna imadkozni, mint à Satzoltato, mert à mint az, emberec elôtt ſoc bûnuel rakua vala, azonkeppen ôis vgyan azon bûnôckel tellyes vala Iſten elôtt, ki belſô es tôkelletes tiztaſagot keuan, Melly miert hogy nints bennûnc, ſzûkſeg hogy Chriſtus ęrdeme altal, Iſtennec irgalmnſſagabol igaz alazatoſſaggal kériûc, à mint ez Saczoltatorolis monda Iduôzitônc: *Hogy tauol aluan, nem akaria vala czaç ßemeitis aç egbe fel emelni, hanem veri vala Melyét, monduan: Iſten, legy kegelmes en hoçzam bûnôſnak.* Hogy tauol all, es fel nem nêz, es melyétis veri: lele igaz tôredelmes es alazatos ſziwnec. Hogy vadollya bûnêt: lele, hogy ô aſzt meg vtalta. Es hogy kedig eſedezic az Iſten elôtt: lele, hogy féli az ô haragiat az bûn miat. Hogy kedig engezteli ôtet: lele, hogy bizic az ô igeretibe. Noha azert ez Satzoltato ſoc bûnôckel bantotta vala meg az WR Iſtent: De miert hogy az Iſtennec igeienec hallaſabol eſzebe vôtte az Iſtennec êrôtte valo haragiat, es ôtet, es az ô fenyegeteſet fêlte, es halotta az meg terôkhôz kegyelmes voltat, es az Chriſtuſnac az bûnôſôkert valo aldozattyat, es az ô irgalmaſſagaban bizic, es mint kegyelmes Attya eleibe, ſzent Fianac ęrdeme altal, alazatoſon eſic, azert az WR Iſtenis igen gyô nyôrkôdic benne, ôtet kedueben vêuen az ô kedues ſzent Fia altal, kiert meg halgat tya ôtet, meg boczattya bûnet, es ſzent Leiket adgya neki, ki az vtan meg ôrzene az ôrdôgi gonoſz czelekedetektûl, Es igy meg igazitua ôtet, ingyen meg boczatuan bûnet ſzent Fiaert, hitbôl, es megis ſzenteluen ôtet ſzent Leike altal, be ſzamlallya az ô hiuei kozibe, à mint Iduôzitônc felôle mondgya: *Mondom tinektec, eç haza mene hazaba, igaçb leuen amannal.* Nem emberec elôtt lôn igazbà, hanem Iſten elôtt, mert az Iſtennec itelete kôlômbôz az emberi iteletnel, Mert az emberec mindnyaian az Phariſeuſt vêltec igaznac, nem latuan belſô hamiſſagat es alnokſagat, es azt magaztallyac latuan kûlſô iamborſagat, az Satzoltatot kedig ſzidalmaztac, ô magais kedig az Phariſeus magat mindeneknel igazbnac vêlte ſziuebe, de meg czalatkozot, mert az WR Iſten vtalta ôtet, es az ô bûneit ſzemereis veti itelet napian, Melly iteletre ô nagy vakmerô batorſaggal ment, bizuan igaz voltaban. Az Satzoltato kedig meg igazult, mert az Iſten elôtt valo tôkelletes igaſſagot meg kereſte, az az, Az *CHRISTVS* vęres es halalos aldozattyanac ęrdeme altal az Iſten kegyelmebe bizott, az Chriſtuſnac minden igaſſagaban hit altal fel ôltôzett, az altal bûne boczanattyat nyerte, es az WR Iſtent fêlte es ſzerette, es miert hogy ô maga magat meg alazta, Iſten ôtet ittis, az itelet napiannis fel magaztallya, à mint rola moſtis ezt monda: hogy az igazb leuen az Phariſeuſnal, ment haza. Kirôl imilly kôzônſeges tanuſagotis ada, monduan: *Valaki magat fel magaztallya, meg alaçtatic, Es valaki magat meg alaçça, fel magaztaltatic.*

Nem emberi, ha nem Iſteni itelet ez.

Magoc magaßtaloc.

M Azoc magaztallyac fel magokat, az kic czudalkoznac az ô bennec valo ioſzagokon, bôlczeſegeken, erôſſegeken, egeſſegeken, kazdagſagokon, ſzepſegeken, iamborſagokon, es magokban azokert hizelkeduen, maſnal iobnac vêlic ô magokat. Ezec meg alaztatnac, mert el hagyatuan Iſtentûl az ki ellen magokban bizakottac, ki fa-

ki fakad mind Isten, mind ez vilag előtt minden vtalatossagoc es erőtlensegec. Azert leg keuelyeb dolgokba szegyentis, sőt karhozatotis valnac. Viszontac azoc alazzac meg ő magokat, à kic hamu, por, erőtlen es bűnős voltokat, meg gondollyac Es valoban félic az WR Istent, Es alazatos szivből esedeznec ő előtte, Es mindent meg esmernec ő hozzaioc hasonloknac lenni, A iandekokatis Isten adomanyanac lenni, A feiebe hogy aszal egy masnac szolgallyanac, Es meg gondollyac, hogy à mikor akaria, el veheti, es valakinec akaria adhattya, Es azert nem ő magokat, hanem à ki atta az WR Istent magaztallyac mindenből. Ezeket Istenis viszontac fel magasztallya, mert minden aiandekit neueli bennec, es szent Fianac altala megis koronaza őrőc diczőségben. Ez legyen az igeknec rőuid magyarazattyabol valo Tanusagunc. Kikről igen szűkseg tanulnunc nyiluabbannis: Hogy mostis mind magunkat, mind az WR Istent szokiuc meg esmerni, Es magunkat Isten előtt meg alazni, Hogy mind most ez főlden, es mind menybennis az igaz alazatossag vtan fel magaztaltassunc. *Magoc alazőc.*

AZ TANVSAGOKROL.

HArom fő Tanusagunc leszen innet, de kęt Predikatioba. Előszer az Isten előtt valo meg igazulasrol tanulunc. Masodszor, az io czelekedetről, Harmadszor az Imadkozasrol. *AZ ELSŐ RŐL:* Az Isten előtt valo meg igazulasrol kęt rendbe szoloc, Első rendbe imezekről tanulgatunc: Az Pharisseus minemű tőkelletes szentnec es igaznac vele magat, rakua leuen nagy soc vndoksaggal. Azonkeppen mijs minden bűnősőkhőz hasonlatosoc leuen, minemű pharisseussaggal, es keuely seggel fuualkodtunc fel mindenec felőtt, minden dolgainkba, kiből szűkseg ideien fel serkennűnc. Touabba szolunc az Satzoltatorol, kiről meg ęrtyűc minemű vtalatos leuen, mind magaban, mind emberec előtt, mint tiztula, szepűle, es igazula meg, nem emberi hanem Istení itelettel, Istennec előtte, es az Pharisseustis mint halada fellyűl igaz alazatossagual, es Istenben valo bizodalommal, es nagy soc szentseges dolgockalis, mellyec Istennec sockal kellemetesbec lőnec Christus altal, az ő tetteres fel fuualkodott iamborsaganal. Es vgyan itten meg ęrtyűc, melly igen nehez legyen minekűnc az ő alazatossagat es Istenben valo bizodalmat kőuetnűnc, kęt okert, kire szűntelen valo vitesseg, vigyazas, es kőnyőrges kelletic. Ezec vtan meg tanullyuc: miert igazita meg Isten ez nyiluan valo gonozt, es meg vtala amaz nyiluan valo iambort, kit ez vilagi birac hamissagnac mondananac. De Isten mas keppen itel, mert mind ez vilag egy arant valo ő nala, à Biro olly mint az toluay, Azert valamellyic az kőzbe iaro *CHRISTVS* altal, ki meg feszitetet mindenekert, kőnyőrőg, iduőzűl, à ki nem, meltan el karhozic. Ezekről szolunc az Első rendbe. Ezec vtan masodic mostani tanusagunc lesz arrol: Hogy Isten előtt ezac az Iesus Christusban valo hit altal igazulhatunc meg, Kiről igen szűkseges tanusaginc lesznec, Ezekről lesz első Predikationc. Kiről keszeritetűnc bőwen szolni, ezekben valo soc ędes epűletűnkert. Az masodic Predikatioba kęt dologrol szolunc, Az io czelekedetről: Es az imadkozasrol. Lassuc mostani tanusaginkat.

AZ ELSŐ TANVSAGROL.

Az Pharisseusrol es Satzoltatorol.

LAssuc az Pharisseus minemű szentnec vele magat, Es mijs minemű pharisseussaggal legyűnc rakuac. Az Satzoltato kedig minemű alazatos es töredelmes vala. Kinec alazatossagat melly nehez az mi pharisseussagunc miatt kőuetnűnc, es bizodalmat vennűnc à mi rőttegő sziuűnc miatt, Es hogy mind ezeknec orrossa az Istennec Lelke azokba, kic azt kęric es keresic. Tekintsűc meg azert az Pharisseusnac tzudalatos abrazattyat, maga tartasat, magaban valo bizakodasat, es mind Isten előtt, mind ez vilag előtt valo nagy lelki vakmerő batorsagat, kiből mint egy tűkőrből esmerűc meg az mi pharisseussagunkatis, es siessűnc azbol ki tiztulni, hogy mijs Isten előtt meg ne gyalaztassunc. Az Pharisseusrol azt mondgya Iduőzi-

TIZEN Egyed W napiara ßent Haromſinap vtã

tõnc: *Hogy az Templomban midõn fel ment volna imadkozni, ſen aluan halakat adot volna az õigaz ſent voltaert.* Honnet meg eſmerhettyũc hogy õ neki olly nagy bizodalma volt az õ artatlanſagaba, hogy męg az Iſten eleibennis ſzoſzolo es kõzbe iaro nekũl batran el męrt menni, es ſzemtũl ſzembe męrte õ elõtte mutogatni ſzentſeget, Sõt vgyan elel beis azert allot Iſtennec, hogy nézze es tekintſe meg az õ ſzepſeget, es laſſa meg hogy õ vgyan valoba es bizonnyaba valo ſzent, es draga ſzolgaia õneki, vgy mint ki minden paranczolatit éppen es tõkelletesen be tõltette õneki, es mint kiben ſemmi vétket es fogyatkozaſt nem talalna, ha ſzinten tõruenyre es iteletre kellene az meg lataſais. Midõn azert illyen bizodalomban volna, nagy batran, nagy keuely maga tartaſſal, es nagy gõggel fel megyen *az Templomban*, Az melly Templom õ Tõruenbe imadſagnac kiualtkeppen valo helye vala. Es ott nagy batran ſzemerem nekũl, nagy kõzel az Oltar, es az Kegyelem *Lada* eleibe all, az melly Ladahoz kõtelezte vala az WR Iſten magat, hogy meg halgatna azokat, kic õtet igaſſagban ſegitſegũl hiwnac, Melly Templom es engeztelõ Oltar es aldozat, az Chriſtuſra nẽztec, de az Phariſeus azban ſemmit nem ęrtett, az Moyſes fedele rayta leuen, 2: *Corinth:* 3. Azert az ſetet homaly alatt, ezac az kilſõ pepeczeleſekre nẽzett, nem értuen belſõ miuoltat, Ott ezac tęrdre ſem eſic, hanem fel aluan, mint egy Paua fitogatni kezdi ſzepſeget, mint ha õ mind az kęt Tablan valo Tiz paranczolatokat immar ſzepen be tõltõtte volna, alituan hogy az kũlſõ iambor ſag eleg volna arra, Azert az õ rõuid imatſagaba imez ſzokat ielenti: Mint ha ezac egyedũl õtet eſmerne õrõc Iſtennec lenni. Ki az Iſraelt Ægiptombol ki hozta, es õ magat azba à Templomba hadta tiztelni, Es ielenti hogy õ eyiel nappal ezac az õ akarattyan tudakoznec, azt hirdetne, azmibe kedig volna, azt ezac õ neki mint wranac es Iſtenenec tulaydonitana, Es azert iõtt volna fel mostis az Templomban, hogy annyi ſoc iokrol neki halakat adna, kiualtkeppen kedigarrol, hogy õtet tõb iockal latogatta volna meg, hogy nem mint egyeb embereket, mert õ ſem gyolkos, ſem ragadozo, ſem parazna nem volna, olly ſem mint amaz Satzoltato, Azert kõnyõrgene hogy ez vtannis ezben az õ ſzentſegebe es artatlanſagaba mind vęgig meg tartana, es erõtte az õ ſzent orſzagabã meg koronazna, es annyiual fellyeb magaztalna, az menyiuel it ez fõldõnis fellyũl halatt mindenket ſzentſegeuel. Touabba midõn azt beſzelli, hogy õ ſem ragadozo, ſem parazna, ſem gyolkos nem volna, azzal azt ielenti, hogy õ kęſz mind ez vilag elõttis ſzembe allani, es mind ez vilaggal az õ artatlanſagat kęſz meg bizonyitani, mert ſohol ezac egy ember ſem ſzolhat õrea, hogy õ valaha valamibe artot volna neki, auagy meg lopta, ezalta, ſertette, verte, õlte volna, Azonkeppen nem hogy teſtet paraznaſagra atta volna, de sõt męg etelebennis annyira meg tartoztatta volna magat, hogy minden heten ketſzer egez nap eſtig reggeltũl fogua eſtueig ſemmit nẽ ett volna, Nem hogy maſet ragadozta volna, de sõt az maga marhaiabolis igazan Dezmaſat ki adta volna, Es az õ ęletiben arra nagy gondgya volt, hogy aruac, õzuegyec, ſzegenyec, mezitelenec, es Egyhazi ſzõmelyec az õ ioſzagabol ęltenec volna. Mind ezeket azert õ ſzent felſege eleibe vinne, hogy latna az õ ſzepſeget, es annac ęrdeme ſzerint adna meg iutalmatis, mind ez vilagon, mind az mas vilagon. Ez az Phariſeuſnac ſzepſege, De laſſuc meg immar az õ rutſagatis.

Az Phariſeus mutogattya ßepſeget.

Gõgõſsege.

Templomba immatkozik.

Kegyelem Lada es Oltar lõt.

Magyarſaga imatſaganac az tiz paranczolat ßerent

Az Phariſeuſnac vndokſagarol.

NOha az Phariſeus maganac igen czudalatos ſzepnec tettzic, es męg az emberekis kic azon alnoc õrdõg miatt meg vakultac, õtet igen czudallyac, es nagy fel magaztallyac, De ha az mi WRunc Ieſus Chriſtuſnac iteletit meg tekintyũc, es az õ ſzaua ſzerint rola gondolkodunc, meg eſmeriũc hogy õis felõtte ſoc vndokſaggal volt meg rakodua, mint egyeb emberec, Mert Ieſus Iduõzitõnc ezt monda rola: *Hogy magat el hitte volna, mint ha igaz volna, es egyeb embereketis ſemminec itelt volna, azert Iſtenis õtet azzal alazta volna meg, hogy az Satzoltato õnalanal nagyob igaſſagual ment volna hazahoz.* Ime hallod hogy Iduõzitõnc õtet maga hitnec mondgya, es az Satzoltatonalis hamisbnac, es bũnõsbnec mondgya. De ez igen keptelen dolognac tettzic ſoknac, hogy az

Az Phariſeuſrol Chriſtus mit itelt

gy az WR Isten illy iambort szeme elöl el vessen, es hamisnac itellyen, Amaz nyiluan valo Satzoltatot kedig ennec felötte fel magaztallyon. Kiröl touab nyiluabban szoloc, mind az altal addig lassuc meg à Christus iteletit, miert, es mi ockal gyalazza az szent iambort illy igen ennyire. Az WR Isten sziuet néz nem külsö czelekedetet à kinec azert sziue, szömelye, es ö maga rakua vndoksaggal, az, akar melly szepnec tessekis kiuül, czac ollyan Isten elött, mint az feieritet koporso, *Matth:* 23 Oe kedig midön magaban bizic, magaban gyönyörködic, ackor az Isten ellen emeli fel magat, kinec noha à szaiaual halakat ad, de belöl az sziuebe ingerli mas felöl, hogy ö olly tizta es szent volna, hogy az ö irgalmassaga nekül nem szükölködnec, es neki Iduözitö sem kellene, mert ö magais eleg melto volna az iduösslegre, Es nemis félne ö tüle, mert neki annyi meltosaga volna, hogy semmiuel ötet nem büntethetne. Ez az fel fuualkodsag es vakmerö batorsag egyic nagy bün ö benne, kit ö bünnec sem ismer, maga minden egyeb bünnec feie es fondamentoma, hitetlensegnec, ketsegnec, Isteni meg vtalasnac, es minden istentelensegnec. Azonkeppen midön mast semminec alitott, azzal minden emberec felött annyira fel emelte magat, hogy senkinec semmi iauat, sem iduösseget, sem egyeb aldomasat nem keuanta, hanem czac önnön maganac, Söt midön lattais valakinec elö mentit, az ö sziue rakua volt miatta irigyseggel, es szolta hogy azokat nem az, hanem ö ęrdemlene. Ha kedig valaki ingerlette volna, mindgyart kęsz volt volna haragra, es ha valaki meg szitta volna, netalam azert meg ölni sem szanta volna, Es ha valakinec felesege, auagy leanya felöl gonosz hirt hallott, azon czac męg sem szomorodot, söt örülte hogy az ö felesege es leanya iob az masenal, Es netalam ha alkolmatossaga hozza volt volna, auagy ez vilagi hiret neuet, es ęletet nem féltette volna, męg fértelmes ęletreis kęsz volt volna. Ha kedig fele barattyanac karat hallotta, auagy hirenec neuenec kissebseget, aztis czac mosolygotta, es örülte. Ezeckel es soc egyeb ezer vndoksagockal rakua volt altalan fogua az ö sziue, kit noha ö nem latot, de az Isten latta ö benne. Es miert hogy öket meg nem esmerte, es ezekböl büne boczanattya nem kérte, azert az WR Istenis annyira el vtalta męg imadsagatis, hogy alig varta hogy ez vndoc ember el ment volna elöle. Im hallod az WR Istennec iteletit, ki nem külsö czelekedetet néz czac, hanem fö keppen az sziuet nézi az embernec, es azbol itelijs ötet, *Ierem:* 17. *Psalm:* 7. Immar szollyunc az mi Phariseussagunkrol.

Miert iteli az WR illynec.

AZ MI PHARISEVSSAGVNKROL.

MInd ez vilag ö magaban Christus kiuül leuen, hasonlatos az Phariseushoz, Mert noha minden bünnec, baluanyozasnac, hitetlensegnec, alnoksagnac, lopasnac, toluaysagnac, gyolkossagnac, paraznasagnac, hazugsagnac gyököre bennünc vagyon, Ez kedig hamar ki tettzic, Mert czac senkitül ne félnel, es mihent nagy szükseged lenne, vagy boszusag erne, mindgyart kęsz lennel, ölni, töluaylani, lopni es egyeb bünt mielni, de mig felsz az büntetestül, es iol birod magat, addig nem annyira tettzic ki. Azert noha mondoc bennünc vadnac minden bünöc, de mind az altal ollyanoc vagyunc, hogy aleg esmeriüc bünösnec magunkat, es à mi bennünc lakozo bünöket. Es azert nagy batran es keuelyen, katzagassal es mosolgasal ęlünc minden bünökbe. Hol kedig akar czac egy kitsiny iot czelekedünkis, mindgyart annyira fel fuualkodunc, hogy mast semminec itelünc mi hozzanc kepest. Tekints meg czac iol magadat, midön aitatoson imadkozol, mindgyart vtanna illy gondolatod vagyon hogy mas nem olly aitatos, midön az Isten igeiet figylmetesen halgatod, es azba sokat vehettel eszedben, mingyart hizelkedel hogy te azbais iob vagy masnal, Az Predikatoris tekintse meg magat, midön szepen éytötte az predikatiot, mindgyart keuelyködic vtanna, hogy ö iob Predikator masnal, Ha kedig vala hogy olly modon predikalna, hogy nem sokan diczernec ekes szauat, tehat azt igen szegyenli, ha kedig diczeric, tehat azban vgyan fel fuualkodic. Azonkeppen az vitezec, kazdagoc, oruosoc, törueny tudoc, es minden egyeb eszesec, es bölczec, Igy midön alamisnat adunkis, mindgyart mi magunkat masnal alamisnasbnac alittyuc.

Noha minden bün vagyon te benned az ki masba de nehez meg ismerni.

TIZEN Egyedic Wrnapiara, ßi: Haromſag nap vtan.

Pelda a Phariſeulrol, es

Ha nagy hitűnc vagyon, azbannis fel fuualkodunc, es az gyenge hitűket meg vtallyuc, mértekletes életűc, iozanoc, vigyazoc, munkaſoc, igazac, tiztac leendűnc, azzokbolis mindgyart magunkat el hiſzűc, Es ſoha ſemmit ollyat nem miuelhetűnc, kiben valami kitſiny phariſeuſſag nem volna. Igen ritka az, à ki valami ieles dolgot miel es vtanna fel nem fuualkodnec. Iſten előttis ſokſzor nagy batorſagot es vidamſagot mutatunc, nem az ő irgalmaſſagaban valo bizodalom altal, hanem inkab artatlanſagunkat tekintuen, ſokſzor titkon az ſziuűnkbennis gondollyuc: hala legyen teneked, hogy nem vagyoc ollyan mint egyebec, es amaz, ſokſzor egyebeket ſemminec alitunc mi hozzanc kepeſt, mindenkor valami ganczot talalunc masba, czac az kitſinytis ſzollyuc ő benne, de mi magunkba az nagy vétketis ſemminec tartyuc, Es czac iol vegyűc eſzűnkbe, ſemmit ez Phariſeusba nem talalunc, ki mind bennűnkis nem volna, Noha ſzanckal ſokſzor emberec előtt el titkollyuc, de Iſten iol lattya az mi ſziuűnket, *Luc:* 16.

Titkos keuelyſeg.

Inteſe Chriſtusnac az Phariſeuſſag ellen.

Azert ez Euangeliomban Iduőzitőnc inteni akara mindnyaiunkat, hogy erőſſen vigyaznanc erre, hogy ez fele fuualkodſag miatt el ne veztenűc iduőſſegűnket, mert ha nem vigyaznanc. ollyan rauaſz alnoc ördög vakitana meg minketis, mint é Phariſeuſt, hogy végre ez vndokſagokat czac bűnnec ſem eſmernűc lenni, Az mint ez igen ſzörnyű rőtteneteſen el hatotta mind ez egez vilagon minden nemzet közőt azokat, kic az önnön okoſſagoc ſzerint bolond aitatoſagbol ſoc fele Iſteni tiſztelettet gondoltac, mint á Sidoc, Tőrőkőc, Papaſoc közt ſzantalan ezert lathatnanc, miđön valoba reaioc figyelmez nenc, Hogy valamit mielnec, mindenben illy fel fuualkodtac, mint ez Phariſeus. Kic két keppen bolondoskodnac, azbolis: hogy Iſten rőn deleſe kiuűl valockal hiaba tiztelic őtet. Azbolis: hogy azban vetőttec remenſegeket az mi bizontalan es haſzontalan. De vgyan közönſeges keppen mi bennűnkis forog ez, hogy örömeſt biznanc az mi magunc ioſzagaba. Azert noha beñűnc vadnac, mind azoc az mellyec ez keuely fel fuualkodott Phariſeusban vadnac, De mi ennyiuel kűlömbözűnc ő tűle, hogy mi ezeketis eſmerűc meg vtalatos bűnöknec lenni. Es az Satzoltatonac modgya ſzerint eſedezzűnc az WR Iſtennec előtte, hogy ezeketis boczaſſa meg minekűnc, es naponkent ezekbőlis tiztogaſſa meg ſziuűnket, hogy ő ſzent felſegenec ne élnenc karomlaſara, ſe az ő ſzent Fianac kiſſebſegere, hanem mi magunkat igazan meg alazuan, mindenekbe czac ő ſzent felſeget magaztalhaſſuc, Minekűnc ſzegyen es ſzidalom, ő neki tiztеſſeg es diczőſeg legyen mind örőcke, Amen. Czuda peldakat mondhatnec, (*ex vitis patrum*) hogy mi mellyec igen iambor tizta életűc, kic nagy czudakatis mieltec, mikor azert iőttec hozzaioc hogy raytoc czudalkozzanac, bolonda tettec magokat, es egy imegben az kapura hagtac labokat logatuan, es kenyeret ſaytot mohon ragtac, Nimellyec torkig vizbe űltec mind ruhaſtul, midőn eleibe mint Iſtennec ſzente eleibe nagy tiztelettel iőnenec. Egy parazt Palko neuű igen ſzelid leuen, az felec ſzauara mikor az nősteny kăr teuő Oroſzlant fűlőn foguan hozna, hogy el ne hinne magat, monda neki, vidd viſza te bolond, minem valoba hattam el hozni. Az Apoſtoloc közzűl nemellyec ruhaiokatis ſzaggattac, midőn Iſteni tiztelettel akarnac tiztelni, *Actor:* 14. Remete Antal mikor kérdene hol leſz helye menyorſzagban, azt felelic: amaz varga mellet. Maſnac ki ſoc ſanyaruſaggal ſzolgalt volt kietlenbe Iſtennec, mond az Iſten ielenes altal, Tenaladnal több iot mielt amaz varosbeli ket aſzony, kic ketten két atyafiaknac feleſegec leuen, egy maſt ſzeretettel halgattac. Egy igen nagy ſanyaru életűnec azt feleli egy vén Atya: hogy ha az orrodon magadat fel fűgeztuen ſanyargatnadis magad, olly keduet nem mielſz, mint â ki az nyomorultackal daykalkodic, De vgyan az valoſagos Hiſtoriakbannis, erre valoc, hogy Samſon *Iudic:* 16. Iephte *Iudic:* 11. Dauid 1. *Reg:* 17. Salomon 3. *Reg:* 11. nagy tiztеſſeges czelekedetec vtan nagy gyalazatban eſtec, hogy mindenekben ſzoknanac magokat meg alazni. Ezekis alazatoſſagra valo inteſec. DE az mai Euangeliom nem effele alazatoſſagokrol ſzol, hanem kiualtkeppen arrol, hogy Iſten előtt ſenki igaz nem lehet, azbol hogy ha bar vgyan igen nagy ſzentűl viſelneis életet. OKAÉ: Mert mindnyaian

Kűlőmbſeg legyen mi közttűnc, es az Phariseus közt.

Alazatoſſagra valo czuda peldac.

Iſten előtt valo alazatoſſagunkrol az bűn miatt.

ſan Adam nemzeti leuen, azon bůnben es atokban fogantattunc, az kibe ő eſett őrdőg miatt. Es azert akar melly igen ſzepnec teſſekis mi nekůnc az mi czelekedetůnc, de Iſten előtt olly bůdős mint az dőgből ſzarmazott dőg az mi orrunkba, az mint Eſaiaſis minden mi igaſſagunkat, haſonlittya az haui beteges aſzonnac vęres ruhaiahoz, *Eſa 64.* Illyec vagyunc termeſzet ſzerint mindnyaian egyetlen egyig. Iollehet kedig az Chriſtus vęres es halalos aldozattya altal, az kic bůnőc boczanattyat hittel nyertec, azoc meg igazultac Chriſtusban, Es ő érte ſzent Lelec altal megis ſzenteltettec, annyira, hogy minden io czelekedetec kedues à Chriſtuſert: De azert az altal czac egy mak ſzemni igaſſagotis nem varhatnac, Mert őkis czac egy napis hetuen hetſzer vêtkezuen, vntalan magoc meg vndokittyac, es azert ſemmihőz nints mihőz folyamnioc, hanem czac egyedůl az *IESVS CHRISTVS* eleg tetelehőz, ki altal mindenſzer bůnőc boczanattyat vehetic, es czac egyedůl ő benne talallyac meg az Iſten előtt valo kedues meg igazulaſt, kihőz ha czac egy czep nireis valamit maſt elegyitenenec, ottan azt elegtelennec ielentic, es magoknac haſz natalanna igyekezic tenni. Ezeknec bizonſagit touab az ſzent Irasbolis meg hallyuc. Laſſuc kőuetkőző tanuſagunkat. Ez legyen az Phariſeuſrol moſt egy előbe valo beſzedůnc, es az ő Phariſeuſaganac el tauoztataſrol avalo tanuſagunc, Kiről touab mayd iſmet tőbbet ſzollyunc. Addig előſzer ſzollyunc az Satzoltatorolis, Es laſſuc meg mint igazult meg Iſten előtt, es vęgre menyiuel lőtt iob Iſten es ember előtt à Phariſeuſnalis. Es laſſuc meg melly draga dolog nekůnkis őtet kőuetnůnc, de megint igen nehez dologis, Kęt okaert: Az mi Pkariſeuſſagunkert, as az bůnhőz valo edeskedeſůnkert. Kiről az WR Iſten nagy viteſſeggel valo vigyazaſt keuan mindnyaiunktul. Ezekről mayd ſzollyunc. Előſzer laſſuc meg, miert Iſten az ſzem latomaſt valo gonoſz teuő Satzoltatot igazla.

Summaia.

Az Publicanus Satzoltatorol.

AZ Satzoltatorol tanullyuc meg ęrtelmet imez Chriſtus wrunc mondaſanac: Ha az ti igaſſagtoc meg nem haladgya az Phariſeuſoc igaſſagat, be nem mehettec Iſtennec orſzagaban. Erről minapis Hatodic WRnapian bőwen ſzoltam, Moſt azt laſsuc ez Satzoltato mint halatta meg az Phariſeus igaſſagat. Előſzer ezzel, mert Iſten eleiben eſuen, es minden bůneről boczanatot kéruen, à Ieſus Chriſtus eleg tetele mindeneſtůl fogua ő neki tulydonyitatec, Ezzel igazulhatunc meg mijs Iſten előtt, es akar melly igen vndoc bůnős merő tiztaua lehet, mihent Iſtentůl ſzent Fia altal boczanatot nyer: Maſodſzor ezzelis meg halada őtet, mert ſzent Lelec altal wyionnan ſzůlettetuen, mind kiuůl, mind belől, az Iſten iteletihőz es az ő ki ielentet akarattyahoz, igen nemeſen ſzabta ő magat. Ez mi dolog legyen ſzůkſeg nyiluabbanis meg tanulnunc. *NAGY* czudanac tettzic az emberi elmenec, Mi dolog legyen az, hogy az igaz itelő WR Iſten illy nyiluã valo bůnőſt az igazac kőzibe ſzamlal, kinec kiualtkeppen valo okat meg ertyůc touabhol meg tanulyuc azt, à Chriſtus mint igazitotta meg őtet. De itt moſt czac erről ſzollyunc, hogy noha ez kiuůl emberec előtt elein rut vala, de mihent Iſten eleibe mene, mindgyart az ő ſziue inkab tettzec Iſtennec, hogy nem mint az Phariſeuſnac: Noha nem ezből nyere meg igazulaſt, mert azt czac az Iſten kegyelmeben az Chriſtus meg valtſagaban valo bizodalom altal nyerhette meg. De azbol ezis kőuetkőzic, hogy midőn kegyelmet kérne, es azt meg nyerne, ő magatis, maga tartaſatis keduele Iſten, ſockal inkab hogy nem mint az Phariſeuſt, kinec ſziuet es maga tartaſat, miert vtalta el az Iſten immar meg értettůc. Azert ier ęrtſůc meg aztis, az Satzoltatonakis ſziue minemů vala, kit az WR Iſten ſzent Fiaert, igen ſzerettet ő benne, ki felől Iduőzitőnc ezt monda: *Az Satzoltato tauol aluan, nem akaria vala czac ßemeitis mennybe fel emelni, Hanem veri vala melyet, monduan: W ram Iſten legy kegyelmes en hozzam bůnőshőz.* Ez igekből meg tettzic, hogy az Satzoltato nagy igaz iteletet tőtt az Iſten felől az ő ſziben, kit meg eſmert hogy az bůnnec vndokſagat ſokaig el nem ſzenuedhetne, Azert meg tekintuen az ő regi ſoc Iſtentelenſegit, es alnokſagit, hamiſſagit, czalardſagit,

Fol: 446.

Miuel halatta meg az Satzoltato az Phariſeuſt, hogy ő igazbnac lattatnec.

Czudallya ezt az okoſſag.

Igaz vallaſa az Satzoltatonac.

Pelda a Phariſeusrol, es

es minden egyeb gonoſſagit, el pirul es el ſzegyenli magat az ô felſeges Wranac es Iſtenenec ſzine elôtt, es félni es rôttegni kezdi az ô igaz fenyegeteſet: De meg emlekezic az ô nagy ſoc kegyelmes igeretirôlis, kiuel minden bûnôſôket pœnitentiara int, es hozza hiwia, nem eſic azert ketſegbe, hanem fel megyen az Templomban, à melly Templom az *IESVS* Chriſtuſt, *Ioan: 2.* iedzi vala, es ott magat vgyan valoba meg alazuan, *tauol aluan, még czac ßemeitis ſem akaria vala menybe fel emelni.* Mert ſziue ſzerint bôczûli vala az Iſteñec meg gondolhatatlan tizta draga ſzentſeget, Es nẽ hogy ô magat egyebeknec felôtte magaztalna, de ſôt mindenec elôtt ſzegyenli vala az ô gonoſſagat, Sôt még ô magabais ô magatulis ſzegyenli es vtallya vala magat, es bankoduan, ohaytuan, ſiruan veri vala melyẽt, keſereguen azokon az mellyeckel az ô teremtô es edes gonduiſelô Iſtenetis, es az ô fele barattyatis meg bantotta volna. Es az ô meg ſzamlalhatatlan bûneirôl ô felſege elôtt vallaſt teſzen vala, es elôtte eſedezic vala, monduan: En edes Iſtenem legy kegyelmes en hozzam bûnôshôz, ne itely meg engem az en ęrdemen ſzerint, kiert meltan pokolra es ôrôc karhozatra vethetnel, De az te nagy irgalmaſſagod ſzerint az te iduôzitô ſzent Fiadert, ki el iôuendô ez vilagra, hogy minden bûnôſekert meg fizeſſen, es en êrôttemis, ô êrôtte, es az ô draga ſzent ęrdemeiert, legy irgalmas ennekemis nyaualyas vndoc es vtalatos bûnôſnec. Melly igeket noha nagy rôttegeſeckel es lelki tuſakodaſockal mondgya va la, az bûn es az ôrdôg rôttegtetuen az ô meg ſebeſedet ſziuet, De mind azoc ellen megint wyionnan remenkedet, hogy ne hadgya ſzent Lelke nekûl, ſegitſe io remenſegre, Es emellye felis az vndokſagbol, wyitſa es vilagoſitſa meg, es tegye ſzent es tizteſſeges edenyeue. Mind ezec hogy ô benne meg voltac, meg tettzic az ô rôuid imadſaganac igaz ęrtelmebôl; Es ezekbôlis, mert Iduôzitônc ôtet igazittya monduan: *Ez haza mene hazaba igazb leuen amaznal.* Erczed nem emberec elôtt, hanem Iſten elôtt, Iſteni igaſſaggal, bûnenec meg boczataſaual lôn igazb annal. Kinec noha ſziuetis tekinte az WR Iſten, es gyônyôrkôdec benne, mert latta hogy ſziuenec mindẽ gondolattya es ſzandeka meg valtozott, ki ſemmi hazugſaggal magat nem magaztallya, mint az Phariſeus ſokat hazuduan ſzentſege felôl, kitûl igen tauol vala, Az Satzoltato kedig az hazugſagot immar vtaluan, czac nagy ſzep igazan teſzen vala mindenrôl vallaſt, Kit iollehet nem az ô ſziuenec ſzepſege igazita meg, mert az meg romlotſag miatt ép es tôkelletes meg wyiulas ſenkiben moſt ez fôlden nem lehet, es ô benne ſem volt, Hanem czac az Chriſtus ęrdeme igazita meg ôtet, es az altal lehete kedues, ki czac egyedûl fizete meg éppen es tôkelleteſen mind ez egeſz vilag bûneiert: Mind az altal czac à menyire meg kezdet wyiulnņs az Iſten Lelke altal Chriſtuſert, vgyan gyônyôrkôdic vala Iſten czac azbais. Noha azert elein ez Satzoltato, nagy bûnôs volt, es moſtis az meg wyiulasbannis elegy bûnuel, De miert hogy az bûnôketis Iſten eleibe azert viſzi, hogy mint az Barbely à ſebeket, vgy az ô bûneit neki be gyogyitſa, Iſten ô ſzent felſege kap rayta, es az ô bûneit ſzent Fiara veti, hogy az fizeſſen meg êrôtte, hogy igyis az ô igaz iteleti be tellyeſedgyec, es ôtet meg aiandekoza ſzent Lelkeuel, kiuel meg tiztittya, meg ſzepiti, es meg ekeſiti, hogy ez vtan az ô egez ęletiben, nem az regi hamiſſagban, czalardſagban, vſoraſagban, lopasban, hanem igaz munkaban, Iſtennekis tizteſſegere, fele barattyanakis elômentere, ſzentûl, iamborul, es igazan ęllyen. Igy halada fellyûl ez Satzoltato à Phariſeuſt igaſsaggal: Iſten elôtt bûne boczanattyat vêuen, es à Chriſtus igaſſaga neki tulaydonitatuan, ki ép tôkelletes igaſſag Iſten elôtt: Kit meg halada ſziuenec iora valo valtoztataſaualis, ſôt mind elmeie ſziue, kûlſô belſô maga tartaſa ſzent Lelec altal vgy igazgattatec, hogy gyônyôrkôdnec benne az Iſten az ô ſzent Fiaert, az ki altal meg igazula, es meg wyiula. De ezt belſô êrzekenſeggel foghattyuc meg inkab, hogy nem mint kûlſô ſzemmel, auagy emberi romlot okoſſagual, Azert effele igazac ez vilagiac elôtt vtalatoſoc, mint Simon poklos még Chriſtuſtis vtallya, hogy az bûnôs aſzonnac hadgya magat moſogatni, Zacheuſertis, es egyeb bûnôſekert ſzidalmaztatot hogy kôzikbe atta magatt. Azoc tahat menyiuel inkab ſzidalmaztattac ẽ vilagi emberektûl, még à meg igazulas vtannis, Azert, mas Iſten elôtt, es mas ez vilag

Igazulaſa Iſten elôt.

Roman: 9.

Az okoſſag ô magatul nem ert heti ezt.

Luc: 18.

ſag elôtt meg igazulni. Iſten ſziuet keuan leg inkab, es azbais tôredelmeſſeget, es az ô kegyelmebe ſzent Fia altal valo bizodalmat. Ez vilag elôtt ez fele meg igazulas ſemmi, hanem ô elôtte kûlſô ſzem latomaſt valo iamborſag kell, Az birois azbol teſzen tôruent. Ez Phariſeuſnakis az biro es ez vilag elôtt volt mêlto diczerete, de Iſten elôtt ſemi czac egy ſzal ſem lehetet. Io azert az ô rendiben ez vilagi iteletis, Az Biro tartozic hogy minden gonoſz teuôket meg bûnteſſen, Vagy igazittya meg Iſten vagy nem ô az ô tiztiben el iarion: Sôt męg az Iſtenis, kiuûl ez vilagnac ſzęme elôtt meg bûnteti azokat, kic maſnac gonoſz peldaiara ęltenec, noha lelkekben meg igazitotta, mint Dauidnakis monda Nathan: 2. *Reg.* 12. Es pelda ſoc meg tęrtek-nec ſoc pironkodaſoc, es oſtorozaſoc. Igy ez Satzoltatois ez vilagiac elôtt ſoc piron kodaſſal forgott, hogy ſzûntelen hordozna bûnenec valami terhetskeiet, es nyôgne mind vntalan alatta. De Iſten elôtt belôl ſziueben tôkelletes igaſſagot hordoz vala, mind vntalan bûnei ellen az Chriſtus aldozattyat eleiben tamaztuan, ki altal naponkent wyiul vala kûlſô iambor ęletbennis. Illy leuen az Satzoltato ſoc keppen meg hallatta vala az Phariſeuſt. Kiból ezt tanullyuc: Hogy az WR Iſtennec elôtte ſieſſûnc mîs meg tiztulni, ollyan keppen mint à Satzoltato, Es igyekezzûnc igaſſagal meg haladni az Phariſeuſokat. Ezekbe hogy io moddal vigyazhaſſunc, Sôt vgyan virezkedheſsûnkis, igen nagy ſzûkſeges tanuſaginc kôuetkôznec errôl: Az Phariſeuſſagtul mint ovíuc magunc, Es az Satzoltatot mibe kôueſſûc.

EZ KET EMBER nagy czudalatos tûkôrt ad mind az egez kereſztyenſegnec eleibe, mert minden kereztyen, vagy az Phariſeushoz, vagy az Satzoltatohoz haſonlatos. Oda fel meg mondam, mindnyaiunkban minemû Phariſeuſſag legyen, hogy czac egy kitſiny iot laſſunkis magunkban, mindgyart fel fuualkodunc, es mind Iſten, mind emberec elôtt nagy felſegeſnec akarunc lattatni, Sôt nyiluan valo vndokoc es gonoſzoc leuennis, azt el akariuc titkoltatni, es az minden lelki eſmeretûnc ellen akarunc mindeneknel fellyeb tiztelretni, Męg az parazna aſzonyis tiztęſſeges neuet keuan, az reſzeges iozan neuet, De męg az bolondis eſzes neuet keuan, Illy nagy meſterſeggel czalogat minket az mi rauaſz alnoc ôrdôgûnc, ki minden vndokſagra ſzep ſzin alatt vonſzon bennûnket, De iay azoknac, kic az gonozt ionac, es az iot gonoſznac mondgyac, es mit haſznal ha embert el hitetſzis, hogy te imilly amolly iambor vagy, midôn nem az vagy, es Iſten latuan ſziuedet, nem annac tart, az mint Chriſtus wrunc monda az Phariſeuſoknac, Ti igazittyatoc magatokat emberec elôtt, de Iſten laſtya az ti ſziueteket, *Luc:* 16. Minden ember azert meg laſsa, hogy tudgyon vigyazni az ô Phariſeuſsaga ellen, es ne hizelkedgyec maganac, es meg laſſa hogy tudgya kôuetni az Satzoltatot. *DE* ezbeis megint igen nagy meſterſegûnc legyen, hogy az Satzoltatot io moddal es igaz vton kôueſsûc, mert azbais nagy ket alnoc rauaſsaga vagyon az Satannac. *EGYIC* az: hogy az Satzoltonac alazatos ſzine alatt, iſmeg az Phariſeuſnac keuely ſegereviſzen, es te belôled alnoc kep mutato alazatos rauaſzt czinal: Imigyen, hogy az kezeddel nagy erôſſen vered az melyedet, Sôt oſtorralis oſtorozod teſteder, mezitlab iarſz, roſſzas es czuff kôntôſt viſelſz, pilleſtis nyir nemelly az feien, elôb kôſzôn maſnal, fô helyre ſoc kinalas vtan ûl, nagy erôſſen ehezel, es nagy le haytot fôuel alazatoſon megy á Templomban, ott az ayto mege allaſz, vered à melyed, nagy fohazkodua mondod, legy irgalmas ennekem bûnôſnec, es męg az vtzannis ſokſzor az ęgben fel tekintuen fohazkodol, az piatzon tęrdre eſuen imadkozol, minden ember elôtt vallod bûnôs vol todat, es mondod hogy ez vilagon nints nagyob bûnôs te naladnal. De azonba à te ſziuedbe ſemmi igaz ſzomoruſeg nints az te bûneid miatt, Ittis azert igen iol vigyazz, mert az alnoc ôrdôg ezekbennis czac hamar fel fuualkodtat, mint ha ſohol illy alazatos nem volna mint te vagy, Es az te nagy alazatoſſagod miatt, Iſten elôtt nagy ęrdemes volnal, Es igy titkon laſſan laſſan, mint amaz Phariſeus mind Iſten elôtt, mind emberec elôtt, fel magaztalod mindennel fellyeb magadat, Es ackor meg latod hogy meg alaztatol Iſtentûl mint amaz Phariſeus. Ezec kedig kic legyenec, im ielt adoc rola, az honnan ôket meg eſmerheſd. Valaki bannya es nehezli az ô bûnenec

Tûkôrûnc.

Eſa: 5.

Nagy gond es vigyazas kel erreis.

Eggyic ôrdegi alnoſag it.

Eggyic iele az alnoc alazatoſſag.

Pelda a Phariſeusrol, es

Wrnapiara ſſent Haromſag nap vtan,

neinec meg feddeſet, es ſora valo inteſet, az mind haſonlatos az Phariſeushoz, akar mint mutaſſais kiuůl alazatos voltat, Mert az ki vgyan valoba meg vtalta bůnet, az annac ôrůl, à ki ôtet ſo vtra igazgattya. De á ki czac kiuůl alazatos es belôl rakua keuelyſeggel, az czac azert ůri melyét elôtted, es azert mondgya, hogy ô mindennel bůnôsb, hogy ôtet haſonlitſad ez mai Euangeliombeli Satzoltatohoz, es vele egyetembe meg igazitanad es az ęgben magaztalnad. Latode melly alnokul az alaza-

Igaz alazatoſſag dolga.

toſſagbol keuelykednec. Az ki azert az Satzoltatohoz haſonlatos alazatos akar lenni, az vgyan iſzonkodgyec az bůntůl, es vgyan valoba mind Iſten, es mind emberec elôtt ſzegyenlye magat, midôn meg feddic bůnerôl meg kôſzônnye, es azokat ſzereſſe kic minden gonoſzrol meg ſzolittyac, azokat kedig gyůlôllye az kic neki hizelkednec, es az bůnben fel fuualkodtatnac. Ez legyen egyic iele az honnan magunkatis maſtis meg eſmerheſſůnc az igaz alazatoſſagbã. Többirôl magatokis vlis gondolkodgyatoc. Mert oh ki ſoc wrac nemeſſec, paraztoc, es Predikatorokis vadnac, ſoc fele ſzin mutatoc, es éffęle czelczapo alazatoſoc, kic noha vadollyac bůnôs voltokat de mihent arrol meg ſzolittyac, mindgyart maſra mutatnac, es magokat tiztittyac, hogy ôc nem ollyac mint egyebec. Ez vndokſag inkab nagyob reſzere mindnyaiunkba mindgyart belenc ôntlic, mihelt egy keueſse az igaz leiki tôredelmeſſeg vtan meg kezdůnc vidamodni, es az vtan kezdůnc magunkba hizelkôdni, melly nagy alazatoſoc vagyunc mi, Es annac ſokſzor nagyob ęrdemet variuc, az Ieſus Chriſtuſnac ęrdemenel. Illy alnoc ezbeis az rauaſz Satan, maga az iaygatas az ſebet meg nem gyogyittya, igy az alazatos firaſis ſenkit nem iduôzit, hanem czac az Chriſtus ęrdeme. De ezris meg eſmeruen bennůnc, vtallyuc meg es kériůnc erreis igaz tôredelmes lelket ô ſzent felſegetůl, ki valoba vtaltaſſa minden gonoſſagunkat, es mind az altal czac az ô ſzent felſegenec irgalmaſſagat, es czac az ô ſzent Fianac egyetlen egy ęrdemet maztaltaſſa fel ſzůntelen bennůnc. Ez az ôrdôgnec egyic alnokſaga ellen valo vigyazaſunc, hogy az alazatoſſag alatt ne vigyen keuelyſegre, es az alazatoſſagot ne emellye az Chriſtus ęrdeme felôtt.

Maſic ôregi alnokſag it.

MASIC alnokſaga az ôrdôgnec imez: hogy midôn az Satzoltatonac hallyuc nagyob igaſſagat az Phariſeuſnal, mindgyart ezelczap vtannunc, hogy nekůnkis ſob volna az bůnbe egy ideig ęlnůnc, mert à bůnôſôkhôz lenne irgalmas. Es ſokan ez gondolat alatt nagy batrac az bůnbe, Kirôl ha meg ſzolittyac, illy alnokul felelnec, hogy Iſten az bůnôſôkert boczatta ſzent Fiat, es mindenkor meg talalnac az ô kegyelmeſſeget, Melly ſzep ſzot ez gonoſz ſzandekba mondgyac, hogy az bůnre ſzabadſagot

Tanacz.

adgyanac nekic. Ezec ellen ſzůkſeg valoba fel ſerkennůnc, es iol eſzůnkbe vennůnc, à Satzoltato minec vtaña meg igazult, nem hogy gyônyôrkôdet volna az ô bůneibe, de ſôt vtallya vala magatis érôtte, es Iſten elôtt nagy rôttegue, es ſzemermetes aluan, kônyôrôg vala annac meg boczataſarol. Illyen vala amaz Tekozlo fiuis, Dauid kiralyis, Magdolnais, Peteris, Paliſ. Valaki azert iduôzůlni akar, im elôtte iduôſſeges peldaia. De kériůc mindnyaian az WR Iſtent, ſegitſen az ô rendelt akarattyahoz, hogy mįs à ſzerint talalhaſſuc meg iduôſſegůnket, Mert az ô ſegitſege nekůl ſemmire nem lehetůnc elegec. Mind az altal az mellet az minemů vigyazaſt, hat ſzot, es viteſſeget keuannyon, ier laſſuc meg.

AZ HITBEN VALO VITESSEGRôL

AZ Iduôſſegnec vta es modgya noha ſoc embernec igen kônyů dologhnac tettzic, monduan: Czac hidgy, iduôzůlſz, de az à hit vay ki nagy erôs tuſakodaſſal, es nagy erôs gondual epůl mi bennůnc. Es vagy ki czudalatos nagy

Vadolni valoba az bůnt igen nehez.

meſterſeg, vgyan valoba az te bůnôs voltodat vadolni, es valoban az bůn ellen biznı. Mert az bůnt igen nehezen hadgya meg eſmerni à bennůnc valo Phariſeuſſag, az az, à bennůnc valo fuualkodſag, kiból mindnyaian nagy ôrômeſt lattatnanc igazaknac lenni, es azon igen ôrůlnenc, ha Iſten az mi ſzentſegůnket, iamborſaginkat, es igaſſagunkat diczerne, es arrol nagy io keduel adnanc neki halat, hogy bennůnket az mi meltoſagunkert tiztelne. Azon keppen emberec elôttis, midôn mindenec

felôtt

felőtt tizteltetnenc, azt felőtte igen szeretnűc. Es vgyan eyiel nappal minden gondolatunc czac ez fel fuualkodsag, Mindent valamit mielűnc, czac azert miellyőc, hogy masnal iobnac lattassunc. Ez fele vndoc Phariseussag, nehezen erezt arra, hogy magadat valoba meg esmerhetned Isten előtt vndoc vtalatos bűnősnec lenni, Azert ha szinten nagy bűnőkben esselis, mindgyart hizelkedel, hogy egyebec nagyobbakat czelekettec annal, de te nem vagy olly mint azoc, es ez fęle gondolatoc miatt vgyan igen nehezen haiol az te sziued arra, hogy szinten annyira meg alaznad az te bűneidben magadat, mint ez Satzoltato, vagy Peter, auagy Magdolna. Ha kedig valahogy teis szinten annyira meg vtaltad volna bűneidet, mint azoc, annyira bankodnal es sirnal teis rayta, es immar azbol fel akarnal kelni, es Istennec esedezni, hogy legyen kegyelmes teneked. Ott mindgyart wyiab vitesseg es mesterseg kell, Mert az Istenben valo bizodalom ellen az meg esmert bűn erőssen tusakodic, Es ez ackor nagy neheznec fog tettzeni, hogy annyi vndoc bűneidet ingyen es aiandekon olly igaz itelő Isten meg boczassa, Es nagy őrőmest biznal, de az meg rőttent reműlt sziw nem erezt rea, hogy bizhassal, Azonba az Tőruennec atkais, az őrdőgis, ez vilag kinnyais, az őrőc karhozatis ollyankor vadol, rőttent, remit, es ezec miatt mind őregbedic benned az lelki tusakodas, ki miatt annyira el farad es el lankad az te szegeny gyarlo hited, hogy vgyan semmi lenne, ha az WR Istennec Lelke meg nem segitene. Erről pelda Cain, Saul, Iudas, Achitophel, es az szentekis, Adam, Dauid, Peter, Magdolna, es é Satzoltato, kic mint az forroual őntőt emberec el lankadtac, sokszor Istennec előtte az bűnnec esmerete miatt. Ezeket azert mondam hogy senki ne iatzodozzon Istenuel, se iduőssegeuel, Es minden iol meg lassa ha Phariseus szabasue, vagy Satzoltato szabasu, Es eztis meg lassa, hogy męg az alazatossagbannis meg ne czallya az Satan, Mert az bűnt nyiluan meg esmerni igen nagy dolog, es azt valoba meg vtalni nē sem̄i, Azbol kedig fel kelhetni es az wr Isteñec irgalmassagaba valoba bizhatni nehez dolog, Azert mondgya szent Pal: 1. *Timoth:* 1. Io vitesseggel vitezkedgyel, meg őrizuen hitedet es io lelki esmeretedet, mellyet hatra vetuen nekicel veztec iduőssegeket. Ismet monda, Szűkseg minden keppen ehőz ragazkodni hogy az *IESVS CHRISTVS* az bűnősőknec iduőssegere iőtt è vilagra. Ezec arra valoc, Hogy magunkat lagysagra ne ereszűc à lelki epűletbennis, Hanem houa nagyob erőtlensegűnket esmeriűc azbannis, annyiual inkab az WR Istent segitsegűl hiwiuc, annyiual inkab vigyazzunc, es imadkozzunc, mert az Wr Istēezeket keuannya es paranczollyais minekűnc, Es őis ezec melle aianlotta magat, es igerte segitseget.

Bizni az meg ismert bűn ellen nehez.

Mire valoc ezec.

1. *Timoth:* 1.

Mit tanulanc ez Első Tanusagba, ier lassuc.

SZolanc az Phariseusrol, es az Satzoltatorol. Meg hallanc az Phariseus minemű tőkelletes szentnec, es igaznac véle magat, rakua leuen nagy soc vndoksaggal, Ezből azt tanullyuc, hogy mijs rakuadon rakuac volnanc az fele Phariseussaggal, hogy noha minden fele bűn vagyon mi bennűnkis, mint egyebekben, De megis masnal magunc igazbaknac véllyűc, Es czac kitsiny io tetelbőlis fel fuual kodunc, ki ellen intetenc nagy vigyazasra. Az Satzoltatorol meg ęrtűc, hogy noha felőtte igen vndoc vtalatos bűnős vala, mind Isten mind emberec előtt, ki miatt sokat keserget es pironkodott męg ő magabais, De mind azokbol igen szepen vgyan tőkelletesen ki tiztula, es meg igazula, De nem emberi, hanem Isteni itelettel, Istennec előtte. Ki az Phariseust fellyűl halada, Harom fele igassaggal, hitbeli, ęletbeli, es őrőcke valo igassaggal, Hitiuel meg ragada à Christus igassagat, Eletiben annac soc io gyűmőltzetis teremtőtte, Es ioremenseggel varta az őrőc igassagotis. Vgyā itten meg értűc, melly igen nehez legyen minekűnc az ő alazatossagat kőuetnűnc az bennűnc valo Phariseussag, es akaratossag miatt: Es az ő Istenbe valo bizodalmatis az bűnnec rőttentesi miatt, Azert ezekbennis szűntelen valo vitessegre intetenc, Ez lőn első tanusagunkba szonc mind az kettőről.

IMMAR igen szűkseg volna mind az kettőről az irasnac bizonysagi szerint imez kęt fő dolgot meg tanulnunc. Egyiket ezt: Hogy senki az ő czelekedete altal, Isten előtt meg nem igazulhat. Erről igen szem latomast valo pelda az Phariseus

Wy kőuet kőző tanusaginknac summaia.

kit

TIZEN Egyedik Wrnapiara ßent Haromßag nap vtan.

Pelda a Phariseusrol, es

kit Christus Wrunc azert valaztot, illy ieles soc io czelekedetű közzűl, hogy ő rayta meg mutatna, hogy senki czelekedete altal Isten előtt magat meg nem igazithattya. Masikat ezt: Hogy az Iesus Christusban valo hit altal tökelletes igazac ka lehetűnc Istennec előtte. Erről igen szem latomast valo pelda az Satzoltato, kit illy igen vndoc életű közzűl azert valaztot Christus wrunc, hogy ő rayta meg mutatna, hogy nints ez vilagon olly bűnös, ki ha Isten kegyelmehöz esic az Christus érdeme altal hogy meg nem igazulhatna. Ez kettő leg fő tanusaga az mai Euangeliomnac, Noha ez mellet egyeb nemes dolgokatis tanulhatunc. Kiről noha eleg bőwen szoltam imez harom Wrnapi predikatiobannis: Az Septuagesima napian lasd fol: 117. az maga hanyo miuesec peldaiat: Harmad wrnapian szent Haromsag vtan lasd fol: 412. az tekozlo haza fogadot fiurol, Es az hatod wrnapit lasd 446. hogy az mi igassagunc meg haladgya, az Phariseusoket. Ezeket ha nem rőstelled iol meg oluasni, meg erősited sziuedet erről, mint lehes igaz Isten előtt nem az mi érdeműnc, hanem az Christus érdeme altal, Isten kegyelmeből. Kiről noha mondoc ottis bőwen szoltam, de megis ne rőstellyűnc illy nagy dolgokrol többetis es wyiab bizonsagokatis hallanunc, hogy ez vilagi életűnkbennis czendesb es batorb sziuet hordoz hassunc az Isten előtt valo kedues voltunkrol, Es io remenseggel varhassuc az örőc életetis, meg nyeruen Isten előtt valo meg igazulasunkat, Es mind az Satan, mind ez vilag ellenkezesi ellen tamadhassunc ezbennis. Erről azert lassuc Masic reszet első tanusagunknac.

MASIC RESZE AZ ELSŐ TANVSAGNAC.

Hogy nem az mi czelekedetűnc, Hanem czac az Iesus Christusban valo Hit altal igazulhatunc meg.

Regi ertelemes vetelkedes à meg igazulasrol.

SOC vetelkedesec voltac, vadnac, es lesznec, mind vilag kezdetitől fogua vilag végezerig erről: mint igazulhasson meg az ember Isten előtt. Az prophetac, Christus, az Apostoloc, es minden igaz tanyitoc ezt hirdettec, Hogy Isten előtt semmi keppen külömben meg nem igazulhatunc, hanem czac az ő szent Fianac érdemeben valo bizodalom altal. Ez tudomant soc kep mutatoc soc keppen szidalmaztac kic belső hit es meg wyiulas nekül, czac külső aiackal, pepeczelesssel, vagy meltossaggal akartac keduesse es igazacka lenni: Mint Caim hit nekül külső aldozattal mene Isten eleibe, es meg őle az őczet, ki hitből meg igazula. Az vtan valoc kedig nagy nyiluan kiualtkeppen az Prophetac ideieben, soc keppen hantac az emberi érdemet, de igen alnokul szem feny vező szin alatt, mint kic bizakottac az Templomban, es annac tiszteletiben. Kiket imigy pirongatot Ieremias *Ierem: 7.* Ne bizzatoc ez hazug beszedekben, Isten Temploma, Isten Temploma &c. Kiről szent Istuan hoszu szoual predikalt, hogy Isten nē kezzel czinalt Templomba lakoznec, *Actor: 7.* kiert agyon verec, Hasonlo keppen predikalla szent Palis Athenasban *Actor 17.* Kereztelő Ianosis igy szola, *Matth: 3.* Ne mondgyatoc hogy Abraham az ti Atyatoc, mert hatalmas Isten az kőuekből is Abrahamnac fiakat tamaztani. Christus wrunkat sokan kérdeztec illy keppen: Mester mit czelekedgyem hogy az örőc életet birhassam? Mind ezec el kerűluen az Christus altal valo meg igazulast, masba bizakotac. Az Apostoloc ideieben nekic akartac hogy az Christus érdemetis tanyitsac, De vgy, hogy azoknac hasznallyon czac, kic előszer környűl metelkednec, es kic előszer Sido töruent es azoknac pepeczelesit kőuetic, kickel soc baia volt az szent Palnac, kic ellen soc helyen tanyitotta az kősseget, ha környűl metelkedesekbe vagy az egyeb töruenybe bizakodnanac, az Christus nekic semmit nem hasznal. Ma az Papasagban az kic okosbac, igy tanyitnac: Hogy előszer Christus altal tęrűnc es igazulunc meg. De az vtan az io czelekedetis érdemli az örőc életet, Sokat mi köztűnkis erre viszen az okossag, hogy Christus mellet bizzunc az mi magunc io czelekedetibennis. Es igy igen halkal lassan lassan mindenestől fogua el akar vonni az Satan attul az valtsagtul, kire Isten vetötte ez egez vilag bűneit, ki czac egyedül az Isten

Matth: 19.

Actor: 15.

Galath: 5.

Esa: 53. Ioā: 1. Actor: 4.

Bara.

Baranya, à ki el veszi è vilag bűnet, kinel tőb ęg alatt nints semmi; kiben Isten előtt iduőzűlhetnenc. Az Tőrőkőc kedig es â Sidoc, es minden embernec okossaga az Isten igeie kiuűl vgyan keptelennekis mondgya, hogy egy ember altal ez vilag bűne el vętetnec, Nem gondoluan az Istennec imez bőlcz tanatsaual, hogy mint egy emberről szallot az bűn ez egesz vilagra, Igy czac egy embernec altala kellet el vętetni, Es nem tuduan, ha Adamnac egy vętke ennyi nagy veszedelemre hozhatta ę vilagot, Sockal inkab az Isten Fia meg szabadithatna azbol ętet. Mind az altal sohol czac egy ember sints ez egez vilagon, az ki bűne miatt meg reműluen, valami szabaditot nem keresne ő maganac. Ez miatt mind az Tőrőc, Sido, Papasag szantalan felę kapdosnac, vizhőz, tűzhőz, kepekhőz, meg holt emberekhőz, az ő magoc ęrdemehőz, kinec szama temeny ezer, es feneketlen męly tenger, kikben semmi bizonyos nyugodalmat senki nem lőlhet. *DE* czac az egy Papasagnac soc fele valo czauargatasabannis, menyi zurzauar legyen erről: Hogy Christusrais, magoc czelekedetireis mutatnac, nehez az egyűgyűknec meg ęrteni. Azert azokat el hagyuan, ier vegyűc elő ő maganac az mi wrunc Iesus Christusnac rőuid es igen nyiluan valo tanyitasat: Kit az Isten ő maga aianlott az ęgből, hogy őtet halgatnuc, *Matth:* 3. De magais azt mondgya, hogy az kic ő iuhai az ő szauat halgatnac, *Ioan:* 10. Es mond *Ioan.* 15. Ha meg maradtoc az en beszedimben, bizonnyaba en tanyituanyim lesztec. Ismet mond: *Matth:* 23. Ne hiuattassatoc mesternec, mert egy az ti mestertec. Tehat ezbeis ier ęrtsűc meg mi legyen az ő maga tanyitasa es ki adott Sententiaia.

AZ MEG IGAZVLASROL kettő az Kerdes:

Ket Kerdes.

EGyic: Meg igazulhate az ember az io czelekedet altal? Masic az meg igazulasra elege bizni az Christus ęrdemeben? Mind kettőre meg felel Christus wrunc czac az mai peldabannis. A Phariseusban kinecsoc io czelekedete volt, nagy bőlczen meg mutattya, hogy akar melly igen ieles nagy dolgokat czelekednekis valaki, azban ha bizakodic, nem hogy meg igazulna, de sőt ha mi ionac tettzenekis czelekedetiben olly kelletlen es vtalatos lenne mint ez Phariseus, kit mint egy dőgőt vgyan iszonkoduan el vtala Isten, midőn nagy kérkűue elő hanna soc io tetit, Ki felől ezt monda Christus wrunc, hogy ezt igasságal meg halatta volna amaz vndoc ęletű Satzoltatois, Az mint à tőb Phariseusnakis ezt monda, hogy őket meg haladnac à menyorszagnakbe menesében az fele nyiluan valo bűnősőc, kic hittec az Isten igeie predikaliasanac. Es monda vtol mais, hogy valaki magat fel magaztalna, meg alaztatic. Ezeket kedig azoknac mondotta, à kic magoc igazaknac vęltec, es egyebeket meg vtaltac az. Ime kętkőuő Phariseus peldaiabol ki igę nyiluan tanyit Christus wrunc, hogy igasságot ne varnanc akar melly nagy szentseges ęletűnkből is. Viszont az Satzoltatonac peldaiobol, ki igen nyiluan valo gonosz ęletű, ragadozo, parazna, torkos, es egyeb vn loc ę'etű leuen el rőtten annac terhe alatt, es az Templomban melly nę rett az Christusra, Isten kegyelmehőz folyama, Azt ielenti: Hogy valaki à Christus ęrdeme altal, Istentűl kegyelmet, bűne boczanattyarol kęr, az tőkelletes igaz lehet Isten előtt. *MIND* ez kettőről: Hogy nem az czeleke det altal: Hanem czac az Christusban valo hit altal igazulhatunc meg, felőtte igen szűkseg nyiluabban mind vntalan es mostis tanulnunc, Mert ez feie minden fele tudomannac, Es ez őrőc ęletűnkben iar, Ezekről ier tanulgassunc,

AZ ELSőRőL, Imerről:

1. *Mert minden bűnben fogantatott.*

HOGY az Czelekedet altal senki igaz nem lehet. Ennec egyic Oka ez: Mert mindnyaian bűnben fogantattunc, es termeszet szerint haragnac fiai vagyunc. Ennec soc bizonsagi vadnac. Mond Dauid: *Psalm:* 51. Ime bűnben fogantattam. Mond az Isten, *Genes:* 6 Minden hus meg veztötte magat. Mond az szent Iob, *Iob:* 14. Az ember tiztatalan magbol lőtt. Ieremias mond, *Ierem:* 17. Az ember sziue vissza fordult. Salomon mond, *Sapient:* 12. Alnoc nemzetsegből vagyon az em-

Pelda a Phariſeusrol, es

az ember, es az ő gonoſſagoc termeſzet ſzerint valo. Eſaias mond: *Eſa:* 43. Az te Atyad vétkőzett előſzer. Szent Pal mond *Roman:* 5. Egy ember altal iőtt az bűn é vilagra. Iſmet: *Galath:* 5. Az teſt érzekenſege, ellenſege Iſtennec. Iſmet *Epheſ:* 2. Termeſzet ſzerint haragnac fiai valanc. Mond magarol: *Roman:* 7. Tudom hogy nem lakic az en teſtemben az io. Es kialt: oh en nyaualyas ember, ki ment meg engemet à halal ala vettetet teſtből. Es kezdi magat biztatni czac à Chriſtuſſal monduan: Halat adoc az Iſteñec à ki meg mentet à *IESVS CHRISTVS* altal. Mond ſz: Ianoſis, 1. *Io.* 1. A Ieſus Chrriſtus vęre meg tiztit minket minden bűneinkből. Valakic azert érzic az ő termeſzet ſzerẽt valo bűnős voltokat, es azbol ki ſzarmazo vndokſagokat, es az iora valo igyekezetbẽ ſoc tartoztataſokat, es mind vntalã ſoc fele bűnre valovagyolkodaſokat, ezec nem hogy igazitanac magokat, De ſőt vgyan el epednec banattyoc miatt, hogy nem talallyac bennec azt à iot, az kit akarnanac mielni, Es vgyan ordítnac annac ſoc fele terhe alatt, mint az kiket ſoc mérges nyilackal altal lőuőldeztec hogy tekereg az nagy faydalomnac miatta, Erről pelda Adam, Dauid, Pal, Magdolna, az Tekozlo fiu, es ez Satzoltato.

2. *Oka, Mert minden io czelekedetűnc elegy bűnuel.*

MASIC Oka, miert ſenki czelekedeti altal igaz nem lehet, Mert minden io tſelekedetűnc elegy bűnuel, azert minden mi igaſſagunc olly, mint a haui beteges aſzſzonnac vęres ruhazattya Eſaias mondaſakent *Eſa:* 64. Mert miert hogy éppen es tőkelleteſen az Iſten paranczolattyat be nem tőlthettyűc, az Iſtent mindenec felőtt es egy maſt vgy mint ſzinten magunkat nem ſzerethettyűc, azert ha mi ioczkat mielűnkis, ottan meg dőglettyűc az ſoc tőb fogyatkozaſſal. Erről az nagy vigyazo Iobis imigy ſzola: *Iob:* 9 Féltem vala minden czelekedetimet, az az, minden io dolgaimban fé ec vala, hogy azokbannis meg bantottam az Iſtent, mert az mit ő keuanna annyira meg nem ſzerezhetem. Mint az Iob azert nem bizot az ő ſoc io tetelében, Hanem azon félt es rőtteget, hogy minden dolgaba ſoc fogyatkozaſt eſmert, ez à mi dolgunkis. A mint Chriſtus Wrunkis tanyit imez nagy igyekezetreis: Hogy mįs tő kellet ſec lennenc mint az mi mennyei Atyanc, *Matth:* 5. de latuan arra valo igyekezetűnkben ſoc fogyatkozaſunkat, ha vgyan nagy ſoc iot mieltűnc volnais, az ſoc fogyakozashoz kepeſt azt mondanuc, hogy haſzontalan ſzolgac vagyunc *Luc* 17. Bator azert vgyan nagy ſoc iot czelekednenkis, ha bar többet mint Abraham, Iob es akar melly ſzentis czelekednenc, De latuan hogy az mellet mind vntalan eſten eſſűnc, es az tőkelleteſſegtűl tauol vagyunc, azert az keues iotskat igaſſag gyarant ne toſſzuc Iſtenre, Sőt olly fértelmeſnec tarczuc, mint à mi ſzeműnc előtt melly iſzonyu az haui beteges aſzonnac vęres ruhaia, mondom vgy mint ő magaban, Hanem az Chriſtusban azis kedues lehet, ha nem igaſſag gyanant, hanem czac hala adaſert czelekeſzűc.

3. *Oka, Mert minden ſent nagy bűnők, bennis ielędzic niha.*

HARMADIC Oka, Miert nem bizhatunc magunkban, ſem czelekedetűnkben, hogy az altal meg igazulhatnanc: Mert nem czac kitſiny fogyatkozaſokat talalunc bennűnc, Hanem vgyan nagy es rőttenetes keppennis vétkezűnc, es el eſnec niha niha akar melly ſzentekis. Erről mond Syrach 7. Nints olly igaz ez főlden, es olly io téuő, ki nem vétkeznekis. Mond Salomon: *Prouerb:* 24. Hętſzer eſic egy nap męg az igazis. *Pſalm:* 19. Azert Chriſtus wrunc az ő tanyituaninac meg hatta, hogy az ő neueben hetuen hetſzeris egy nap meg boczatanac bűneinket, Es mindennap mondattya: Boczaſd meg az mi bűneinket. Olly nagy dolog kedig Iſten ellen véteni, bar czac egyſzer czac egyic paranczolat ellen véteneis va aki mind egez ęletebennis, az, meg tőrte az tőbbitis, es czac az egyuelis ottan harag es atoc ala kőtelezztetet, mint Adam az egy alma eteleuel. Melly nagy eſetec legyenec kedig az ſzentec kőztis, Pelda Aaron baluanyozaſa, Moyſes ketelkedeſe, Dauid tiztatalanſaga es gyolkoſſaga, Lotth czalatkozaſa, Peter meg tagadaſa az Wrat, De męg az artatlan ſem artatlan Iſten előtt, az czecz ſzopois melto karhozatra, mert azban fogantatott, Es azert megis kel halni, Sőt męg az ęgec ſem tiztac az Iſten előtt, menyiuel inkab az ember, ki mint az vizet nyelten neli az alnokſagot, *Iob:* 15.

Ezekbôl tehat ebredgyûnc fel, Es ez Phariseus kint ne hazudozzunc magunknac, 1. *Ioan:* 1. Es ne igazitsûc magunkat Isten elôtt, *Syrach* 7. Mert ezer kérdesere sem felhetnenc egyet *Iob.* 9. Ha olly volnalis mint szent Pal, ôtet kôuessed, ki igy szol: 1. *Corinth:* 4. Semmi nem vadol, de ezben meg nem igazuloc. Ki illy ęrtelemmelis szol *Philip:* 3. Minden igassagomat karnac es ganeinac tartom, meg elegeduen az Christusban valo meg igazulasommal. Soc iayt kialt Christus Wrunc *Matth:* 23. az Phariseusoknac, azert, hogy kiuûl mint az feieritet koporsoc, belôl kedig mint az koporsoban valo dôgôc volnanac, ruhaiokat nagy szentseg keppen szabattyac, tiztatalan talbol es poharbol enni innya bûnnec alittyac, de az benne valo ragadomant meg enni nem esmeric bûnnec. Illy ez vilagnac nagy resze, hogy bar benne heueriennis az bûnben, megis igazitani igyekezic magat, Illy vala męg Adamis Euaual, Sôt nemelly houa nagyob baluany imado, baïos, telhetetlen, czalard, fôsueny, torkos, paparazna, añyiual inkab ezt meri forgatni, hogy az ember az ô maga czelekedetinec ęrdeme altal igazul meg. *DE* à felec annyi vaksagban merûltec, hogy az Isten paranczolattya ellen valo bûnôket kirsinnec vélic, sôt nemis értic, Isten azokban minemû iokat keuan, azert azoc helyet ô magoktul gondolt, vagy testi sanyargatast, vagy maga mutogato bôytet, es czaczogo imadsagot, vagy boczo iarast, vagy baluanyozast gondoluã, ezbẽ mer ditsekedni, hogy az altal igazul meg. Ha kic ellenec szolnac, hogy ket keppen vétkeznec: mert az ô magoktul gondolt bôyt, imadsag, es baluanyozas nem kel Istennec: Es hogy bar szinten iot czelekednekis, nem elegec az meg igazitasra: Ezzel szidalmaznac hogy minden iot es Isteni tizteletet meg tiltunc, Kire touab meg felelûnc. Hanem most az hiueket intyûc, hogy effele rôttenetes vaksagoc ellen felôtte igen vigyazzanac, annyiual inkab houa melyebben el hatotta ez egez vilagot. Mit tanulanc lassuc. Most arrol szolanc: Hogy semmi fele czelekedet altal senki meg nem igazulhat Isten elôtt, Mert minden bûnben fogantatot. Es akar melly szep czelekedetûis Isten elôtt fértelmes ô magaban: Es az igazakis nagy bûnbeis el esnec sokszor. *EZEC* mellet iusson eszûnkben ki ualtkeppen az szent Palnac tanyitasi, ki nagy soc helyen az Tôruent lehetetlennec mondgya, es ollynac, melly haragot es halalt szerzene, *Roman:* 3. 8. Tehat lehetetlenben az ki bizic, es á ki haragtul es halaltul keres oltalmat, az mit keres azt talallya: lehetetlent, haragot, es halalt. Touabba igyis tanyit, Hogy valaki az Tôruennec czelekedetiben keresi meg igazulasat, ez meg vtallya az Isten tanaczat, *Roman:* 10. Az, meg veti az ô io keduet, az, hasznatalanna igyekezic tenni az Christus meg valtasat, *Galath:* 2. 3. 5. Ezekrôl mayd elôis szamlaloc egy nihanyat az ô tanubizonysagiba. Elôszer ier ęrtsûc meg eztis: Hogy hogy igazulhatunc meg tehat Isten elôtt, es hogy nyerhettyûc meg iduôssegûnket, es ôrôc ęletûnket. Errôl meg ęrtyûc hogy czac az Christusban valo hit altal.

Ebredgy fel:

Mit tanulanc.

MASODIC RESZERôL az Kerdesnec.

MOnduc oda fel: az meg Igazulasrol kettô az kęrdes. Egyic: Az czelekedet altal meg igazulhate az ember? Errôl meg tanulanc, hogy nem lehet. Masic ez: Az meg igazulasra elegé bizni az Christus ęrdemeben? Errôl kôuetkôzic immar tanusagunc, Kirôl ezt ęrtsûc meg iol: Hogy Isten elôtt az mi igassagunc tsac ezben fûg, Ha bûnûnket meg boczattya, de Christus fizetese nekûl semmi keppen hozza nẽ fęr hogy meg boczathassa. Mindennec kedig meg boczattya, valaki ô benne hiszen, Azert az mi igassagunc czac az Chrristusban valo hitben fûg. A mint sz: Pal mondgya, *Roman:* 5. Meg igazultatuan hitbôl, bekesegûnc vagyon az Istennel az mi Wrunc Iesus Christus altal. Valaki azert igaz tôredelmes sziwel bûneit meg vtaluan Isten eleibe esic, az Christus ęrdeme altal kéruen bûne boczanattyat, annac valoba Isten meg kegyelmez, annac minden bûneit meg boczattya, azt fiaua fogadgya, azt szinten olly igaznac tartya mint ô maga Christus, kibe egy czep bûn sem talaltatot, Azert mert mindẽ meg fizetese à bûnert, minden ô igassaga ottan neki tulaydonitatic, mihent ô érte bûne meg boczattatic. Viszont ez embernec mindẽ bûne Christusnac tulaydonitatic, Kire noha Isten az egez vilag bûnet vetôtte, de az ô meg fizeteset

Meg igazulasunc czac az bûn boczanattya, ki czac Christus altal lehet hitbôl.

TIZEN Egyed Wrnapiara ſzent Haromſag nap vtan.

teſet, ezac az benne bizo kapczollya magahoz, az hitetlen kedig el taſzittya tűle.

Szep bizonſagine arrol hogy ezac a Chriſtus altal igazulunc meg.

Hogy ez igy legyen, hogy az Chriſtus igaſſaga az beñe bizonac, es ennec bűne Chriſtuſnac tulaydonyitaſſec, Erről ſzent Palis igy tanyit, 2. *Corinth: 5.* Az ki bűnt nem tudot, mi érőttűnc bűnne tőtte, hogy mi ő benne, Iſtennec igaſſaga lennenc. Szantalan helyen őtet az iras mi igaſſagunknac neuezi, *Ier:* 1 *Cor:* 1. Es ſoc helyen igy tanyit, hogy az ezben allana, midőn az ő rea vetett bűneinket nekűnc nem tulaydonitana, hanem ő érőtte, ellengedne mondő ő érte, mert ezac ő tőtt arrol eleget, azert egyebert ſenkiert nem engedheti meg, Mint mond ſzent Pal: 2. *Corin: 5.* Iſten vala az Chriſtuſban, ki meg engeztele maganac ez vilagot, nem tulaydonitatuan ő neki az ő bűnőket, Ez azert à mi igaſſagunc nem tulaydonitani minekűnc à mi bűneinket, Hanem ſzent Fianac tulaydonitani azt, es el engedni es meg boczatani nekűnc. Erre kedig hogy az Chriſtusban bizonac meg boczaſſa bűneit, ſzinten olly nagy kőteles igaſſaga vagyon Iſtennec, mint arra hogy az ki vétkőzic, el veſzeſſe, Es mint Adambol valo ſzarmazaſinc miatt őrőc halalra kőteleztetűnc, Igy az Chriſtusban valo hit altal őrőc ęletre kőteleztetűnc. Ez tudomany okoſſag ellen valo, azert ez vilagi bőlczeſeg ezt bolondſagnac vélí, de igy tetűtt Iſtennec, hogy az hiueket ez altal iduőzitſe. 1. *Corinth:* 1. Az Satannis ez ęrtelem ellen ſoha meg nem ſzűnic ſoc zurzauart inditani, De az hiuec annyiual inkab erősitſec magoc az Iſten igeienec bizonyſagibol. Azert ier laſſuc erről melly nagy bőczűleteſe es erőſlē tanitſon à ſz: Iras. Dauidbol mond ez tanaczarol Iſtennec Chriſtus wrunc: Az Wrtul vagyon ez, es czudalatos az mi ſzemeinc előtt. Mond ſzent Ianos 1. *Ioan:* 3 Harman vadnac az kic tanubizonſagot teſznec menyben, az Atya, az Ige, es az ſzent Lelec, es ez harmac egyec, Es Harman vadnac kic tanubizonſagot teſznec az főlden, Lelec, es Viz, es Vęr es ê harmac egyec, Ha az embernec tanubizonſagokat be veſzűc, az Iſtennec tanubizonſag tetele nagyob, Mert ez az Iſtennec tanubizonyſaga, mellyet vallot az ő Fia felől, Az ki hiſzen az Iſtennec Fiaban, önnön magaban vagyon az tanubizonſag tetel, az ki nem hiſzen az Iſteñec, hazugga tőtte őtet, mert nem hitt az ő tanubizonyſaganac, mellyet az Iſten tőrt az ő Fia felől. Ez kedig az tanubizonſag, Hogy őrőc ęletet adot az Iſten minekűnc, Es ez az ęlet az ő Fiaban vagyon, Az kinel á Fiu vagyon, annal ęlet vagyon, az kinel ninczen az Iſtennec Fia, annac ninczen ęlete. Ez igekben mely dolgokat ielent ſzent Ianos arrol; hogy az Iſten czac az ő ſzent Fiaban helyhez tette ez bűnős vilagnac meg igazulaſat, es őrőc ęletet. Erre nagy vilagos ſzemmel nézuen ſzent Palis, czuda nagy gyönyőrűſeget ielenti azban, hogy meg eſmerte ezbeli titkos akarattyat Iſtennec, ki midőn almelkoduan nézne melly nagy legyen az Chriſtus meg fizeteſe es meg igazitaſa, kit meg elmert ép tőkelletes elegedendő igaſſagnac lenni Iſten előtt, ehőz valo edeſſege miatt amaz ő regi Phariſeusbeli igaſſagat kit az előtt nagyra magaztalt, mar el vtalta es vgyan pőkte, es ganeinac tartotta *Phil:* 3. Kinec Chriſtuſrol valo ſoc ſzep tanubizonſagit olvaſd meg az ő leueleibe, es tanuld meg melly igen erősiti, hogy az ő aldozattya ſzinten elegedendő ez vilag bűnenec meg fizeteſere, Mert ő Iſtennec ſaiat Fia, bizony Iſtenis, bizony emberis, es nem olly az ő teſtenec vęrenec aldozattya, mint az regi iuhoke es barmoke, Kiről amaz nagy diczeretes emberis Kereztelő Ianos nagy meltoſagos tanubizonſagot teſzen, amelkodua ő rea mutatuan, Ihon, vgy mond, ez, nem mas, az Iſtennec olly baranya, az ki ê vilag bűnet el veſzi. Kiről maſic Ianos azt iria, hogy ő vilag kezdetitől fogua aldoztatic, ő rea mutatuan minden baranyoknac aldozati. Kiről ſz: Peter ezt vallya, hogy egy allat mas nints, kibe iduőzűlhetnenc, kiről minden Prophetac tanubizonſagot tennenec, hogy valaki ő benne hinne, ő altala bűne boczanatvenne. Es az Atyakis nem viſelhettec volna az Tőrueny terhet, hanem czac à Chriſtusban valo hit altal igazultac meg. Oe magais Chriſtus wrunc ő magarol amelkodua mondra, *Ioan:* 3. Hogy vgy ſzerete Iſten ez vilagot, hogy az ő egyetlen egy Fiat adna érőtte, hogy minden valaki benne hinne, el ne veſzne, hanem őrőc ęlete lenne. Ez tanyitaſat, ſzem latomaſt valo peldac altalis ſzantalan helyen mutogatta, mint az tekozlo fiurol kit az Atya czac az ő io kedueből fogada haza, midőn az is

attyanac

Mar: 21. *Pſalm:* 117.

Hebr: 1. 7. 9. *Ioan:* 1.

Apoc: 13. *Actor:* 4.

Actor: 15.

Attyanac irgalmassagaban biznec, Es mint ma az Satzoltatorol, ki merö bün es vtalatos leuen, megis meg igazult, midön Istent engeztelne. Kikbe ielenti, hogy az mi meg igazulasunc, czac azbol lenne, midön Isten kegyelmeböl bününc boczanattyat vennüc. De hogy senkinec Isten az ö igassaga szerint meg nem kegyelmezhetne szent Fianac meg valtsaga kiuül, es benne valo hit neköl, aztis mind köz beszeddel, mind peldackal ki ielentötte, Mint az Tekozlo fiunac az Atya meg öleti à köuerbic Tulkat, azzal vendegli fiat. Az Satzoltato az Templomban àhol aldoztac imatkozot. Nyiluan ez meg igazult Satzoltato ertötte az Prophetakbolis az Istennec à bünösökhöz valo maga aianlasat, Es az Christusrol valo iöuendö mondasokat, mint *Ezech:* 18. Elec en nem akarom az bünösnec veszedelmet. Es Esaiasbol hallotta, *Esa:* 53. Az WR mindnyaiunknac bünet ö rea vete. Es Danielböl, hogy à Christus meg halna, es az öröcke valo igassagot meg adna. *Dan:* 9.

Erröl forgassuc mijs az egez irast, à mint Christus wrunc inteis, *Ioan:* 5. Es ö magais az Emausban menöknec, mind az Moysesböl, mind Psalmusokbol, az Prophetakbol böw szoual meg bizonyita, hogy szükseg volna az Christusnac elöszer kint szenuedni, es az vtan az ö diczösegeben menni, az ö neueben mind ez egez vilagon bünnec boczanattyat hirdetni. *MOST* czac az egy szent Palbol, ki az poganoknac fö Predikatora vala, ier oluassuc elö, mind az kettöt mint erösitse. Eztis: Hogy senki az Töruennec czelekedete altal meg nem igazulhat. Eztis: Hogy az Christusban valo hit altal, minden tökelletes igaz lehet. Iol eszedben vedd kedig it, hogy ha à Törueny czelekedete altal kit Isten paranczolt, meg nem igazulhatunc, Sockal inkab az fele czelekedet altal nem, kit ö nem parantsolt, Ezt vgyan vtallyais, *Esa:* 29. *Matth:* 15. Amazt igennis szeretne, de az mi erötlensegünc miatt vgyan lehetetlen, *Roman:* 8. Es azert az Törueny vege es tizti most az mi romlotsagunkban, nem meg igazitas, hanem ez: hogy az bünt meg esmertesse: az nyaualyanac, halalnac, karhozatnac, az ördög hatalmanac okat meg mutassa: bennünc meg alazzon: meg röttentsen: es az Christusra mutasson: es az iorais szoktasson: Az Isten io termeszetit, es mijs minemöc voltunc, es meg leendöc vagyunc, meg mutassa. De ezekröl masszor szollyunc többet. Most czac erre valokat tanulyunc: Hogy nem az Töruen, hanem az Christusban valo Hit altal igazulhatunc meg.

Mind az egez ßt Irast forgasd erröl.

Szent Palnac ßep bizonsagi az Christus altal valo meg igazulasrol.

Hogy nem az Törueny, hanem az Christusban valo Hit altal igazultassunc.

AZ Galathabelieknec mond szent Pal: Az ember nem igazul az Töruennec czelekedetiböl, hanem az *IESVS* Christusban valo hitnec altala, &c. Ismet: Mert ha az Töruennec altala vagyon az meg igazulas, tehat hiaban holt meg az Christus. Ismet: *Roman:* 7. Az Töruennec czelekedetiböl egy Test sem igazul meg az ö szine elött, Mert az Törueny altal az bünnec esmereti vagyon, Mostan kedig az Törueny nekül ielentetet meg az Istennec igassaga, meg bizonyitatuan à Töruenyböl es à Prophetakbol, Az Istennec az igassag kedig, az melly à Iesus Christusban valo hit altal vagyon, mindenekhöz, es mindeneken, à kic hisznec, mert nints valogatas, mert mindnyaian vétkeztec, es az Istennel valo diczösegtül meg fogyatkoznac: De meg igazulnac, ingyen, az ö kegyelmeböl, az valtsag altal, melly lett az Iesus Christusnac altala, kit az Isten elöb el tökellet volt, hogy kegyelem nyerö lenne az hit altal az ö vęrebe, az ö igassaganac meg mutatasara, &c. Ismet mond: Ezt vęgezzüc azert, hogy az ember hitnec altala igazitatic meg, az Töruennec czelekedeti nekül. Ismet *Roman.* 4. mond: Ha Abraham az czelekedetekböl igazult meg, vagyon diczökedese, de nē Istennel, Mert mit mond az iras? Hün kediglen (vgymond) Abraham az Istennec, es igassagra tulaydonyitatec ö neki. Az munkalkodonac kedig nem kedw szerint, De annac à ki nem czelekedic, hanem hiszen abban, à ki meg igazittya az Istentelent, tulaydonyitatic az ö hite igassagra. Mikeppen az Dauidis mondgya, az embernec meg bodogulasat, az kinec az Isten czelekedeti nekül tulay-

Gal: 2.

Roman: 4.

Pelda a Phariſeusrol, es

donittya az igaſſagott, Bodogoc(vgy mond)à kiknec meg boczattatnac alnokſagoc es az kiknec el fedezteter bűnőc, Bodog ember az kinec az WR nem tulaydonittya az bűnt, &c: *Es mond ßent Pal:* Nem iratot kedig czac ő érte, hogy tulaydonitatot ő neki, hanem mi értünkis kiknec fog tulaydonyitatni, kic hiſzűnc azban à ki fel tamaztotta à mi wrunc Ieſuſt halottaibol, ki à mi bűneinkert adatot volt, es fel tamaztatot az mi meg igazulaſunkert. Iſmet *Roman:5.* Mikeppen egy ember altal iőtt be à bűn ez vilagra, es az bűn altal az halal, es ackeppen minden emberekre el hatott à halal, miert hogy mindnyaian vêkeztűnc, Es mond, *Roman:6.* az Iſtennec aiandoka az őrőc elet, az mi wrunc Ieſus Chriſtusban. Iſmet mond, *Gal:3.* Mikeppen Abraham hitt az Iſtennec, es igaſſagra tulaydonyitatot ő neki, Azonkeppen tudgyatoc, hogy à kic az hitből vadnac, meg aldatnac amaz hiw Abrahamual. Mert valamenyin az Tőruennec czelekedetiből vadnac, atoc alatt vadnac. Mert meg vagyon irua, Atkozott minden ki meg nem marad mindenekben, az mellyec meg vadnac irua az Tőruennec kőnyueben, hogy azokat be tellyeſitſe, Hogy kedig à Tőruennec czelekedetiből ſenki meg ne igazullyon az Iſten előtt, nyiluan vagyon, Mert az igaz hitből el. A Tőrueny kedig nem hitből valo: hanem à ki azokat meg tartya., azoknac altala el. Az *CHRISTVS* kedig meg valtott minket az Tőruennec atkabol, midőn mi érőttűnc atoc lett, Mert meg vagyon irua: atkozot minden az ki à fan fűg: Hogy az Chriſtus Ieſusban az Abrahamnac meg igert aldomaſa lenne az poganyokon, Es hogy amaz meg igert ſzent el Lelket vennűc hitnec altala. Az Epheſusbelieknec *Eph:2.* mond Kedwből iduőzűltetec meg, hitnec altala, Es ez, nem ti magatoktul vagyon, Iſteñec aiandoka, nem io czeleketekből, hogy valaki ne diczekedgyec. Effele tanyitaſſal rakua az ſzent Pal iraſi, kiket ſzűkſeg volna mind vntalan altal oluaſnunc, hogy vgy, mind eleit vtollyat meg ęrthetnűc tanyitaſanac. Kitűl im hallyuc moſtis, mellyſoc keppen erősiti: Hogy ſenki ſemmi czelekedet altal meg nem igazulhat, Hanem

CZAC. czac Az Ieſus Chriſtusban valo hit altal. Imez igetsket kedig *CZAC*, igen iol eſzűnkben kell it vennűnc. Mert az Satan es à Papaſag nagy alnokul helyen hadgyac hogy Chriſtus altal kezdűnc meg igazulni, de âhoz ſegitő tarſul es ęrdemül melle kel rendelnűnc az mi czelekedetűnketis, es azett nem *CZAC* az *CHRISTVS* altal, hanem az Chriſtuſſal egyetembe az mi czelekedetűnc altalis kel igazulaſt es őrőc ęleteț kereſnűnc. Ez dőgleletes Tudomany ellen igen eſzűnkben tartſuc, hogy az ſzent Iras nagy ieles okokert ſzol imilly keppen, Hogy, ingyen, kegyelemből, nem az czelekedetből, nem az Tőruenyből, az igeretből, az hitnec altala igazultatunc meg. Mind effele mondaſokban azt ielenti, hogy czac egyedül az Ieſus Chriſtusban valo hit altal lehetűnc igazac. Ez Iget azert *CZAC* mindenkor hozza ęrezűc valamidőn

1. *Miert elűnc ezęl: czac.* igy ſzolunc, hogy az Chriſtusban valo Hit altal iduőzűlűnc, Ennec kedig *EGYIC* Oka ez, Mert az mi igaſſagunc maſe, az az, az Chriſtuſe, es ſemmi egyeb ez kőzzel miencke nem tehettyűc, hanem czac hittel. *MASIC* Oka, Hogy meg adgyuc az Iſtennec, es Chriſtuſnac az ő tizteſsegeket, Mert Iſten czac az ő kebueből es hozzanc valo ſzerelmeből, czac ſz: Fiat ſzerzette valtſagul nekűnc. Erről imilly iraſoc ſzolnac Mint *Ioan:* 3. Vgy ſzerete Iſten ez vilagot, hogy az ő egy ſzűlettet adna érőtte. *Roman.* 8. Az mi lehetetlen vala az Tőrueñec, ezt az Iſten meg ſzerze el boczatuan Fiat, *Galath:* 3. Ha az Tőrueny altal vagyon az igaſſag, hiaba holt meg az Chriſtus. *Actor:* 4. Nints mas Nęw kibe iduőzűlhetnenc. *Epheſ:* 2. Kedwből iduőzűltetec hitnec altala, nem ti magatoktul, Iſten aiandoka, nem czelekedetből, hogy ſenki ne diczekedggec. *Roman.* 3. Ki rekeztetet à diczőkedes az hitnec tőruenye altal, 1. *Corinth:* 1. Az Chriſtus lett Iſtentűl mi igaſſagunc. Ez tizteſſeget Iſtennec es az ő ſzent Fianac, hogy éppen meg adgyuc, azert oztozo tarſot melleie ne allaſſunc, Hanem czac Iſten io keduenec es czac az Chriſtus ęrdemenec tartſuc iduőſſegűnket, Pelda Adam es amaz Toluay, az kic czac kegyelemből, czac az Iſtenben valo hit altal igazulanac

2. *Oka.*

3. *Oka.* meg. Ezt erősite ſzent Pal oda fel Abrahammalis. *HARMADIC* Oka: Hogy meg nyughaſſec Iſtenben az mi lelkűnc, mert latuan az mi fogyatkozaſinkat gyakorta meg rőtteneis Iſtentűl, De ha ingyen Czac Hit altal, az Chriſtus ęrdemere tes

te tekintűnc batran meg nyugszic az mi szivűnkis, es Istenhőz męr folyamni imadsagaban, Azert mondgya szent Palis, *Roman.4.* Ezokaert vagyon az hit altal ingyen az iduősseg, hogy az igeret erős es bizonyos legyen. Mihent penig czac egy kiczinneis masba kezdűnc bizakodni, ottan az bűnnec vadolasa miatt keteikedűnkis, es ottan el szakadunkis az Istentűl, es ki esűnc Isten kedueből. Erről igy szol szent Pal, *Galath: 5.* Semmi kőzőtőc nints nektec az Christusban, valakic az Tőruenyből akartoc meg igazulni, az kedwből ki estetec. Azert hogy tellyesseggel meg nyughassec szivűnc az Istenbe, czac az ő io keduere, es czac szent Fia ęrdemere nézzűnc, kiben lehetetlen meg czalatkoznunc, Mert ő magais czac ezben rendelte hogy meg halgat meg igazit es iduőzit. *NEGYEDIC* Oka, hogy à Tőruent az Euangeliomtul meg tudgyuc valaztani, Mert az Euangeliom mind halalig czac az Christusra mutatt, es mindennec à ki hiszen iger minden bűnenec boczanattyat. Az Tőrueny kedig tőkelletes ęp ezelekedetet keuan, es vadolton vadol az leg kissebic vętec miattis. Ez ęrtelem, feie az Kereztyenyi Tudomannac. Azert mindennec ez kettőt igaz ęrtelemmel meg kel valaztani, Hogy az Tőruennyel ęlhessen vgy az miert Isten előnk be adta, azbol ęrtse szenseges keuansagat Istennec, ęrtse az emberi romlotsagot, ęrtse okat halalunknac, szokiec félni az WR Istent, es magat meg alazni, tudgyon miről kell pœnitentiat tartani. Az Euangeliombol kedig minden bűnei ellen szokiec Isten kegyelmehőz szent Fia altal folyamni, szokiec iora vezęrlő szent Lelket kérni, varia bizonnyal az Tőruennec fel epiteset bennűnc az őrők ęletben: Rőuideden á Tőruenből czac haragot, de az Euangeliombol czac kegyelmet tanulhatunc. Mind az kettőuel hogy iol ęlhessűnc, arra az Istentűl kériűnc segitseget. Ez okokat iol eszűnkbe tartsuc, miert *CZAC* az Hit altal tanyit az Iras az meg igazulasra.

4. Oka.

Summa.

Mit Tanulanc.

IM meg halluc bizonsagitis az Irasnac, Hogy nem az Tőruennec czelekedeti altal, Hanem czac az Iesus Christusban valo hit altal lehetűnc igazac Istennec előtte. Kiről à mint oda felis emlitem, oluassatoc többet hatod wrnapi Euangeliomba, fol. 446. leuelen el kezduen.

IMMAR ęrtűnc az Euangeliomba valo peldakra, Es ęrtsűc meg męgis nyiluab ban imeztis: Mi dolog hogy illy nagy iamborsagban ęlő mint az Pharisseus, Isten előtt meg nem igazulhat. Viszont illy el vetet vndoc gonosz ęletű, mint à Satzoltato, mint es mi modon igazult meg, Es mi dolog, hogy illy vtalatos, igaz lehessen. Ez tanusag felőtte igen szűkseges es igen győnyőrűseges, es igen Bőlcz tudomanis, Azert ki ki io keduel tanullya mostis, es mind vntalan minden ember szivebe forgassa.

KERDES.

Mint igazulhatot meg az Satzoltato?

KERDES.

EZ Kerdest hogy meg ęrhessűc, szűkseg szolnunc harom fele meg igazulasrol: Az Tőrueny szerint; Az Pharisseus iteleti szerint; Es az Christus ęrdeme szerint valo meg igazulasrol. Ezekből meg ęrtyűc hogy noha czudanac tetzic, hogy az melly Satzoltatot az Biro meg bűntetet volna, ezt Isten meg igazita: Es az melly Phariseust ez vilag magaztalt volna, azt Isten gyalaza. Es meg ęrtyűc, honnet igazulhata meg az bűnős Satzoltato, es miert nem igazodhatec meg Isten előtt az iamborsag kőuető Pharisseus. Kinec rőuid ęrtelme czac ez: Hogy Isten es ez vilag mas keppen itel, Mert Isten előtt mind ez vilag egy arant bűnős, az Pharisseus szinten olly bűnős mint az Satzoltato, es te szinten olly vagy, mint en, Azert minnyaiunknac czac egy iduőzitőt szerzett az ő szent Fiat, valaki ő altala meg engeszteli, iduőzűl, à ki nem, el karhozic, *Ioan: 6.* Az Pharisseus ezt nem miele, es el karhozec, az Satzoltato meg miele, es meg igazula es iduőzűle. Kiről szollyunc bőwebbennis. Es előszer vegyűc eszűnkben oda fel mit mondanc az Phariseusrol es à Satzoltatorol. Meg halluc hogy à Pharisseus vndoksagban szűletet leuen, melly nagy szentseget es igassagot tulaydonit vala maganac hamissan, melly Pharisseus alnoc ke

Pelda az Phariſeusrol, es

uelyſegere, mĳs mindnyaian mint vagyolkodgyunc, meg ęrtűc aztis. Viſzontac az Satzoltatonac vndoc bűnet, es az bűnön valo keſerűſeget, es az WR Iſtenhőz bizonnyaban valo meg tęreſet meg halluc. Kihőz hogy haſonlatoſoc leheſſűnc mĳs, minemű vigyazoc es vitezec legyűnc mindennap, meg ęrtőttűc. Immar moſt roloc eſzt tanullyuc meg, de czac rőuideden: Honnet vagyon az, hogy Iſten ez Phariſeus ſzabaſukat nem igazittya, maga azoknac nagy tettetes iamborſagoc vagyon? Viſzontac miert igazittya meg á Satzoltato ſzabaſukat, kiknec oly nyiluan valo gonoſſagoc vagyon. Ennec ęrtelmeiert ſzollyunc az *HAROM* fele meg igazulaſrol. Mert noha Iſten előtt czac egy igaſſag iduőzit, kit kereztyeni igaſſagnac hiuunc, melly az Ieſus Chriſtuſnac ęrdeme altal adatic. De ennec kiuűle męg ket igaſſag talaltatic.

Harőm fele Igaſſagrol.

1. *Tőruenbeli igaſſag.*

EGYIC á Tőruennec, à Tiz paranczolatnac igaſſaga, kibe olly nagy tőkelletes igaſſagot keuan az WR Iſten, az minemű Adamba vala elein, es moſt vagyon az Angyalokban. Ez Tőruenybeli igaſſag miert hogy ſenkibe nem lehet az romlas vtan, az Chriſtuſtul meg valua, azert ſenki ezből meg nem igazulhat. Ennec bizonſagit ſz: Pálbolis az előb meg halluc. De ki ki vgyis eſzebe veheti, ha renduel meg tanullya, Iſten mit keuan mind az Tiz paranczolatban, es meg tekinteli magat mind vntalan mely ſokſzor vétkőzic mindenic ellen, Melly parantſolatnac ſoc nemes ioſzagirol irtam az Catechiſmusbannnis.

2. *Phariſeuſi igaſſag.*

MASIC igaſſag az Phariſeuſoknac igaſſagoc, kic noha Egy reſzent az Iſtennec Tiz paranczolattyanac, es az Egy hazi peldazo Tőruennec, kőrnyűl metelkedes, moſodas, aldozat meg tartaſaban, akartac igazulni, Mas reſzent kedig emberi talalt pepeczeleſeckel, Illyec kőztűnkis ſoc felec voltac, mint moſt kőztűnc kapa viſeles, Miſe, boltſo, es egyeb kabaſagoc: De az WR Iſten mindeneſtűl fogua mind ezeket vtalta, es vtallya ő bennec. Mert az Iſten paranczolattyat hamiſſan ęrtic, mint ha az Iſtenis czac olly kűlső iamborſagot keuanna tűlőnc, mint az Iſpan, es az Biro. Midőn kedig ez kűlső iamborſagot meg miueltec, azbais annyira fel fuualkodnac, mint az mai Phariſeus, ki Iſten előttis hannya vala ſzentſeget, es keuelyſegeben fele barattyatis meg vtalta vala. Amaz kűlső emberi balgatag pepeczeleſeket kedig, hoſzu peremes kőntőſt, ſoc fele vizi moſodaſokat, hoſzu berbetelő ſzoloſmakot, aiackal valo bő nbőlőſeket, bolczos Miſet, Oltar rakaſt, kuklyat, metelkedeſt, miert hogy ő nem paranczolta, ſőt megis tiltotta, hogy emberi tudomannyal ne tiztelnec őtet, azert nem hogy io neuen venne tűlőc, de ſőt erőſſenis bannya, es nagy boſzuſagnac tartya, *Eſa. 29. Matth: 15.* Ez az Oka azert, miert az Phariſeuſoc Iſten előtt nem lehetnec igazza. Azon keppen mĳs ha az Phariſeuſſagot kőuettyűc. Erről oluaſs többet, fol: 308.

3. *Kereztyeni igaſſag.*

HARMADIC igaſſagot hiuunc az Kereztyeni auagy Chriſtuſi igaſſagnac, melly egyedűl iduőzit minden hiueket. Ezert, mert Chriſtus igazan be tőltőtte az Iſten paranczolattyat, mind czelekedetiuel, mind kiny ſzenuedeſeuel, Es őtet Iſten nekűnc atta, hogy ha ő altala hozza tęrűnc, tehat az ő igaſſagat nekűnc tulaydonyittya, ő érőtte olly igazaknac tart, mint ha mi czelekedtűc volna azokat az mit ő czelekedet, es mint ha mi fizettűc volna azokat à mit ő fizetet, es mint ha mi ſzenuettűc volna azokat à kiket ő ſzenuedet, mert mind azoc az mi teſtűnkbe, mi kepűnkbe, Iſtennec rőndeleſe ſzerint lőttec, Ez kedig Iſtennec nagy bőlczeſegeis, es draga aiandokais, hogy midőn adoſſagunkat meg fizettet te ſzent Fiaual, mi oztan ne leheſſűnc adoſſac.

Harom kel ehez.

DE ez Kereztyeni igaſſaghoz, imez harom dolog ſzűkſeg. Előſzer hogy valoba meg eſmeriűc es meg vtallyuc bűnős voltunkat, az kiert Iſten ſzent Fiatt halalra adta, az mint az Satzoltatois felőtte igen meg vtala azt, kit ezzel ielente, mert az miatt el piruluan es rőtteguen, az ayto mege all, es melyét veri miatta. Maſodſzor ez kell, hogy az hitetlenſegből fel emelkeduen, nagy bizodalommal eſedezűnc az mi kegyelmes Atyanc előtt, az ő ſzent Fianac artatlan es mi érőttűnc valo fizeteſenec ęrdemeiert, meg gondoluan az Iſten igeretit es rendeleſet az ő ſzent Fia aldozattyarol, A mint ez Satzoltatois az Templomban, (melly Templom minden aldozatiual egyetembe, Chriſtuſt peldazta) eſedezic vala monduan: Wram Iſten legy kegyelmes en hozzam bűnőshőz. Harmadſzor hogy Iſtennec ſzent Lelke altal

Erről többet laſd. fol: 413.

meg

meg iamborodgyunc, mint az Satzoltatois meg igazuluan kegyes szandekban mene haza, à mint Zacheusis es Matheis valanac. Ez harom dolog meg keuantatic minden meg igazult emberbe, minden igaz kereztyenbe. Kinec egyike sem vala imez mi Pharisæusunkban. Mert bűnös voltat hogy esmerhette, es hogy vtalhatta ha magat nagy szentnec valotta, melly hazugsagert mint egy dögöt el vtala az felseges Isten. Hite sem vala, sem könyörge az ő bűne boczanattyaert, Christusa sem vala, kirola el venne az ő vndoksagat, es ő érötte le tenne adossagat, mert czac ingyen sem fohazkodec ezekert, azert ők is benne marada minden bűneben, es minden adossagaban, kit meg fizet az Itelet napian. Harmadszor hite nem leuen, hitinec sem vala semmi io gyümölcze, es semmi kegyes szandeka. Sőt Isten elöttis fel fuualkodot vala, bűnös atyafiatis nem szañya vala, Sőt keuelysegeben vtallya vala, es magat mutogattya vala, es azon keuelysseggel tere haza: Azert tetetül fogua talpig, czac ördögnec tagia vala, noha embereknec szeme fenyet külső alnoc szines iamborsagaual el veztette vala, *EZEKBŐL* erted immar mi legyen az Oka, hogy az Pharisæus szabasuc el karhoznac, noha soc szem fenyt veztnec szentsegeckel. Viszontac öket elöl veszic menyorszagban, az nyiluan valo Satzoltatoc, es bűnösöc, noha ez vilag elött à meg tęres vtannis szidalmaztatnac az ő regi soc bűnökert, De Isten olly kegyelmes hogy soha meg sem emlekezic rola, valaki igaz töredelmes sziwel, szent Fia altal azoknac boczanattyat nyeri.

Nem voltac a Pharisæusnac.

Miert karhoztanac az Pharisæus ßabasuc.

MIND ezekből Summa szerint ezt tanullyuc, hogy sem az Töruenyből, sem az önnön ereiből senki nem iudozülhet, hanem czac az Christusnac meg igazitasabol. Az Töruenyből azert nem iudozülhetünc, mert fogyatkozas nekül valo szentseget keuan. Azert az Töruennec haszna nem iudozites, hanem czac az, hogy az vadollyon minket, es azbol meg esmeruen bűnös voltunkat, meg alazzuc magunkat. Touabba az mi erönkbeli igassagis nem eleg az iudossegre, mert sokszor emberec lat taris nagyokat vétünc, menyiuel inkab Isten lattara. Azert az külső iamborsagnac haszna nem az, hogy azbol iudozülhetnenc, hanem hogy Istenhöz hala ado voltunkat igyekezzünc meg mutatni, az el vött ioert ötet tartozunc tiztelni, szolgalni, Tartozunc io peldatis adni, Emberec elött tiztelkedgyünc vele, orszagunkat es külső életünket oltalmazzuc vele, kiről oluas többet fol: 454. *DE* az *IESVS* Christusban valo igassag olly, ki vgyan valoba tökelletes igazacka teszen Istennec elötte, nekünc tulaydonitatuan az ő igassaga. Az mint szent Pal tanyit, 1. *Corinth:* 5. Az ki bűnt nem tudot, mi érettünc bűnne teue Isten, hogy ő benne mi igazac lennene Isten elött, Ismet 1. *Corinth:* 1. Az *CHRISTVS* lett az Istentül mi nekünc igassagunc, szentsegünc, valtsagunc. Ez legyen az meg igazulasrol mai tanusagunc.

Summaia tanusaginknac.

IMMAR leg vtol eztis iol eszünkbe vegyüc, Hogy az Isten irgalmassaganac, es az Christus érdemenec aianlasa nem ad minekünc szabadsagot az bűnre, Sőt köteleztett igaz, tizta, iozan, kegyes Isten félő, iambor életre, Kiről igen draga értelmet, vehetz, fol: 124. es fol: 453. Es azert it iutson eszünkben, Christus Wrunc *Matth:* 21. az Phariseusoc felött menyibe magaztala az Satzoltatokat, es egyeb bűnösöket, Enyibe hogy azoc haluan Kereztelő Ianos dorgalasat, es meg röttenuen tanaczot kérdenec, mit miellyenec, es meg fogadac az ő tanaczat, hogy az Christustis örömmel vennec, es életyeketis meg iobitanac, *Luc:* 3. De az Phariseusoc ezeket haluan még rea gyűhösedenec, *Ioan:* 1. Mijs azert iol éllyünc az Istennec enni hoszu ideig valo türeseuel *Roman.* 1. 2. vgy à mint szent Pal magatis peldaul hozza, 1. *Timoth:* 1. hogy Isten azert mutatta raytais az ő nagy kegyelmesseget, olly nagy meg vakult gyűhösült bűnöshöz hogy pelda lenne mindennec, valakic hinnenec az Isten igeretibe, Erre valo peldac minden meg tért bűnösöc, nem az bűnben heuerestre. Az mint szent Ianosis igen édesen imigy tanyit: 1. *Ioan:* 2. erről. Edes fiaim ezeket irom tinektec, hogy ne vétkeznetec, Ha ki kedig vétekbe esnec, szoszolonc vagyon az Atyanal, az igaz *IESVS CHRISTVS*, es ő engeztelő â mi bűneinkert, nem czac à mi bűneinkert kedig, Hanem ez egez vilag bűneiertis. Az kegyelmes WR Isten adgya az ő szent fianac Lelket, hogy ez szerint bűneinket vtalhassuc, es az bűnnec röttentesi ellen, az

Az bűnre ne vegyßabadsagot az ingyen valo megigazulasbol.

TIZEN Egyed Wrnapiara, ß: Haromſag nap vtan.

Pelda a Phariſeuſrol, es

meg igazito Ieſus Chriſtushozis erős hittel ragazkodhaſſunc, es ő altala az Iſteni io kedwből az őrőc ęletre meg tartaſſunc, Amen. Ezekert könyörőguen mondgyuc el imez imadſaginkatis.

Imadſagat az Maſodic Predikatio vtan talalod.

MAS PREDIKATIOIA EZEN Euangeliomnac.

LVCÆ XVIII.

MOnda nemellyeknec, kic el hittec vala magokban, hogy igazac volnanac: &c.

EZ Euangeliombol Felső Predikationkban Első Tanuſaginkat meg tanultuc: Hogy ſemminemű emberi czelekedet altal ſenki Iſten előtt meg nem igazulhat: De az Ieſus Chriſtusban valo igaz hit es bizodalom altal minden tőkelletes igaz lehet. *MOST* ez kettőről: Az io czelekedetről: Es az imadkozaſrol tanulgaſſunc. Az io czelekedetről azert tanullyunc, hogy az bűnre ſzabadſagot ne vegyűnc azbol, hogy à iambor ęletű Phariſeus meg nem igazulhata, Az vndoc ęletű Satzoltato kedig meg igazula. Az Imadkozaſrol kedig azert tanullyunc: Hogy mind ketten ezec, egy Iſtē eleibe egy Templomban mentec imadkozni, De â kep mutato Phariſeuſnac imadſaga meg vtaltatec, Az alazatos ſziuű Satzoltato imadſaga kedig meg halgattatec. Ezec nagy okokat adnac, hogy mind ez kettőről ſzollyunc.

Az io czelekedetről miert tanullyunc most.

Az imadkozaſrol, miert tanullyunc most.

Oda fel meg ęrtuen első tanuſagat az mai Euangeliomnac, Ier laſſuc azert immar az maſodikat.

MASODIC TANVSAGROL.

Az io Czelekedetről.

Miert kel iot czelekednűnc, ha annac erdemenekűlis iduőzűlhetűnc?

AZ io Czelekedetről moſt ezeket tanullyuc: Miert kell iot czelekednűnc, Ha aznekűlis, Czac Iſtennec ingyen valo io Kedueből, Hit altal, meg igazulhatunc? Touabba eztis io it meg tanulnunc: Ez Phariſeusba miczoda iot talalunc, az kit melto kőuetnűnc: Es miczoda gonozt az kit nem melto kőuetnűnc. Ezekről nem oknekűl kel mind vntalan tanulnunc, Mert az mi meg dőgletet termeſzetűnc, igen erőſſen kap az bűnön, es az ördőgis erőſſen meſterkedic, hogy azt naponkent őregbitſe bennűnc, hogy az miatt el fonyaſſa es remitſe ſziuűnket. Az wr Iſten kedig viſzontac ſemmit inkab nem keuan, mint hogy az meg ęres vtan ſzűntelen ſoc ioban lennenc ſzorgalmatoſoc. Es ki vgyan termeſzet ſzerint czac iot ſzeret, gonozt kedig erőſſen vtal, Es nemis tehet egyebet, hanem az vakmerő bűnőſőket elis vezti ket keppen, ez vilagonnis, az maſikonnis. Azert igen ſzűkſeg igaz ęrtelmet errőlis vennűnc: Miert kel iot czelekednűnc, ha ingyen czac Chriſtus altal vagyon iduőſſegűnc? Ennec ſoc nemes ſzep okait oluaſd meg oda fel fol: 124. Hol meg ęrthed imezeket: Hogy azertis tartozunc iokat czelekednűnc, mert Iſten vgyan arra teremtet voltis: Es moſtis ſziue ſzerint keuannyais, paranczollyais: Arra valtot megis: es arra ſzűlt wyionnannis: azzal neueli bennűnc az Hitetis: az ſzent Leleknec aiandekitis: Es azzal meg tartoztatic bennűnc à ſzent Lelekis: Es azbol ſoc teſti es lelki iokat veſzűnc: Viſzont ſoc teſti lelki kart es veſzedelmet valnac az bűnben heuerőc: Az io Czelekedet altal io peldatis adunc: Az Iſtentis, az ő ſzent Fiatis, az Euāgeliomotis ſoc keppē meg beczűltetyűc. Ez okokrol oda fel oluaſſatoc többet. Kire melly igē keſzeriteſſűnkis, laſd mag fol: 454. leuelen: Moſt czac röuideden ezzel fel

razzuc

razzue magunc az io ezelekedetre: Hogy noha ingyen adatic minekünc az örök élet, de nem ingyen esic az, az WR Christusnac, mert nagy arron testen es vérren valta meg bennünket, kiről melto hala adoknac nem boszontoknac lennünc. Touabba noha ingyen esic nekünc az iduősseg, az az, nem á mi érdemünkből, hanem az Christus érdemeből, de ezt hittel es bizodalommal, mint egy kézzel kel hozzad kapczolnod, az az, el kel hinned hogy ő valoba ket keppennis meg fizetett érötted, ő le tette minden te adossagodat, es azba meg enhett az Istennec meltan valo haragia, es atka. 113
Es az altal meg nyilt immar menyorszagnac kapuia, Es imar teis örökös tarsa vagy az Christusnac: Ezt mondoc meg kel esmerned es el kel hinned, mert ezt keuannya az Istení igasság, es hozza semmi keppen nem fér, hogy ez nekül iduözithetne valakit, Mert az Hit lelki kezed teneked, kiuel fogod az igeretet, azert mint á mit neked nyuytuan neked adnanac, es te sem kezeddel, sem io kedueddel, szíueddel nem akarod el venni, sőt el taszitod tűled, mint mondoc ez nem lehet tied, Igy az mit Isten igert az Christus altalis, nem lehet tied, ha szíuednec bizodalmaual el nem fogod, es hozzad nem kapczolod. Viszont az mit nyuytuan te neked, io keduel el veszed, az ottan tied: Igy mihent bizol az Isten igeretibe, kit igert szent Fia altal, azt ottan tiedde tetted. Mint kedig az hitetlenségből soc istentelenségec szarmaznac, igy á hitből minden io erkölczec igen tiztan szent Lelec segitségeből neuekednec. Azert az kibe ez Hit es bizodalom vagyon, hogy Isten immar keduebe vötte szent Fiaert, az, felőtte igen meg valtozic erkölczebeis, vgy annyira, hogy az czac iora vagyolkodic, minden bűnt szíue szerint gyülöl, minden ioba igen gyönyörködic, Es az mint szent Ianos mondgya, Ezben Isten magua vagyon, azert lehetetlen hogy az bűnben 1. Ioan. 4.
heuerhessen, á mint lehetetlen hogy az tűz meleg es vilagos ne legyen, Mondoc á ki el hitte hogy az Isten örökös fiaua fogatta szent Fiaert, ez mindenkor mint io fiu Atyanac, vgy igyekezic az WR Istennec kedueskedni. Ezt te magadrolis vehedd eszedben, Hogy á ki teneked ingyen nagy szükségedbe sok forintara aiandekot iger, es el hitted hogy meg adgya, mindgyart vgyan fel lobban az szíued, hogy szeressed 113
azt, es szolgaly annac, ha ingyen nem kérneis, Igy á ki beteg, es betegségeben valaki sokat költet rea, es meg gyogyitotta, igen szereti azt, Igy á fogoly midőn hallya hogy valaki őtet meg akaria szabaditani, es el hitte, mindgyart szíueben vgyan valoba szereti azt, Azonkeppen valaki valoba el hitte, hogy ő öröc pokolra ment volna, ha az WR Isten szent Fia altal meg nem valtotta volna, es el hitte hogy immar Isten diczőségeben örökös kiraly leszen, mondom az, ki ezt valoban el hitte, es örömmel varia, annac nem kel igen soc izgatas az iora, mert önkeiennis czac azon gondolkodic, mibe kedueskedhessec az ő kegyelmes Atyanac, es iduözitő wranac. Tehat miert hogy az Satan az hitet az soc bűn tetellelis igyekezic el oltani, azert nagy vigyazas kell mind az kettőre, hogy az el kezdett hitünkbennis Es az el kezdett io czelekedetbennis végig meg maradhassunc, á mint szent Palis int, 1. Timot. 1. Iol vitezkedgyel (vgy mond) hogy meg őrizzed hitedet es io lelki esmeretedet. Ez meg igazult Satzoltatois mikor haza ment, nyiluā nagy gondgya volt rea á Satannac, hogy ismet az elöbi okadasban es sarban heuerednec, kibe halalig kellet imadkozni, hogy az el kezdett pœnitentiaba végig meg tartsa az Isten. Ez á mi dolgunkis. De mondam, hogy az io Czelekedetnec okarol masutt oda fel oluassatoc többet. Most czac ez egyről szoloc, hogy az igaz hit nem hogy gonoszra eresztene, de sőt vtaltatya azt, es mind vntalan czac iora izgat, melly io czelekedetben ha el tunyulunc, azzal egyetembe á hitis el kezd alunni bennünc. Azert mind á hitet, mind az ő io gyümölczet mind vntalan neuellyüc tanulassal, könyörgessel, es iora valo igyekezettel.

MOST immar czac imezt tanullyuc meg: Miczoda iot kőuessünc az Pharíseusban, es á Satzoltoban, mert noha á Pharíseust meg vete Iduözitönc minden io czelekedetiuel egyetemben, miert hogy meg vndokita azokat fel fuualkodsagaual, Mind az altal nem bannya, sőt akariais ha mi á iokban kőuettyüc még á poganokatis, kikben noha igaz Isteni esmeret, igaz Isteni hit, félelem, igaz Isteni ünneples, es egyeb tizta belső iosag nintsen, kic mindent meg rutitnac hitetlenségeckelis. De külső kep *Mit kőuessünc ez Pharíseusba.*

pen

Pelda a Phariſeuſrol, es

pen ô bennekis ſoc ioc leielnec, Azert még panaſzolkodikis nihon az Wr Iſten, hogy à poganoc iamborbac kiuůl, az ô ſzolgainal, kinec nem illic lenni, mert ezec męg a-azoknakis ſzôuetnekec, *Matth: 5.* de ſôt męg az barmokatis hiuebeknec neuezi, *Eſa: 1.* ki igen nehez az WR Iſtennec. Iol miellyůc azert. ha az Phariſeusban mijs ezeket kôuettyůc: Elôſzer hogy az Templomban fel menuen, nem az baluan yoknac, ſem Abrahamnac, ſem egyeb meg holt ſzenteknec, hanem az igaz ęlô Iſtennec. ki magat az Templohoz kôtelezte volt, kônyôrôg es neki halat ad. Maſodſzor hogy ſem ragadozo, ſem hamis, czalard, ſem parazna nem volt emberec elôtt, es hogy ketſzér minden heten bôytôlt, iozan es męrtekletes volt, Es hogy dezmaiat mindenbôl igazan meg adta. Mind ezeket ô benne mélto nekůnkis kôuetnůnc; mert az Wr Iſten ezeket meg hatta es meg paranczolta mindennec. Es ezeknec aldomaſatis meg igerte, ha az hitbôl mielendgyůc, hogy czac Chriſtus altal kellemeteſec. DE ezec mellet igen meg laſſuc, hogy ez iokat meg ne rutitſuc imezeckel: Elôſzer mint ha ezekert igazat, ſzentec, es ęrdemeſec volnanc. Maſodſzor ne hannyuc Iſten elôtt mi magunkat. Harmadſzor meg ne vtallyuc az egyeb bůnôſôket, mint ez Phariſeus. Kiuel el dôglette es el rutita mind aztis, à minemů iokat czelekedet vala.

Effeleket karhoztat ez Phariſeus az iteletkort.

Innet tanullyac meg az bůnben heuerôc, az ragadozoc, nyuzo foztoc, az vſoraual, meltatlan raboltataſſal, es egyeb hamiſſaggal ęlôc, az torkoſoc, reſzegeſec, az paraznac, es tiztatalan ęletůc, es egyeb fértelmeſec, hogy az itelet napian ez Phariſeus ô ellenec fel tamaduan, ôis karhoztattya ôket, mint Sodoma Gomorra az Caper naumbelieket: Mert ez à Templomban iart, ott imadkozott, az ô marhaiabol Egyhazi nepeket es Oskolakat tartott, haza nepe kôzt iozan, tizta ęletů volt. Moſt kedig tekints el ez vilagnac nagy reſzet, hol ki kôueti ezeket. Ez Phariſeus meltan karhozott el azert, hogy ezekbe fel fuualkodott, es bizakodott, de ezec megint meltan iteltetnec azon karhozatra, hogy czac ennyireis mint ez nem kôuettec az io erkôltſet. Azert ezis inditſon fel Iſteni félelemre bennůnc, Hogy ez fęleknec iteletyec ne nehezitſe az vtolſo iteletkort az mi meltan valo karhoztataſunkat.

Az Satzoltatot mibe kôueſſůc.

Szollyunc az Satzoltatorolis, Es laſſuc mit kell, es mit nem kell ô benneis kôuetnůnc. Az Satzoltatot nem illic kôuetnůnc az ô regi kegyetlen Satzoltataſaban, es hamis kereſeriben, mert męg ô magais meg vtala azt, es ſirata. Hanem imezeket kôueſſůc ô benneis: Hogy mijs gyakorta Iſten eleibe mennyůnc, bůneinket vadollyuc, az Iſten irgalmaſſagat es kegyelmeſseget ohaytſuc, es vgyan valoba ô ſzent felſegehôz tęriůnc, ô neki tizteſſegere ęllyůnc, es ſzolgallyunc mindenkor, mind vęgig, minden dolgainkban. Kikre ſegitſen ô felſege az ô ſzerelmes ſzent Fiaert, ſzent Lelke altal mindnyaiunkat, Amen. Vtolſo tanuſaginkatis laſſuc.

AZ HARMADIC TANVSAGROL.

Az Imadkozaſrol.

AZ Imadkozaſrol it meg tanullyuc: Miczoda imadkozas kellemetes es nem kellemetes Iſtennec: Es mit kell az imadkozasban el tauoztatnunc: Es azban hany dolgokat kell kôuetnůnc: Es az Phariſeuſnac imadſaga miert nem vala kellemetes, de à Satzoltatonac imadſagat miert nagy io keduel fogada az WR Iſten. Laſſuc azert miczoda à Kellemetes es az Nem kellemetes imadkozas.

Kellemetes imadkozas.

Az *KELLEMETES* Imatkozas az, Midôn az igazan meg eſmert Iſtent: az mi nyaualyainkban es ſzůkſegůnkben igaz bizodalommal ſegitſegůl hiwiuc, az mi kôzbe iaro Ieſus Chriſtuſunc altal: Es az el vôtt aiandekokrol halakat adunc. Az

Nem kellemetes.

NEM KELLEMETES imadkozas, Az, midôn nem az igaz Iſtennec: ſem az Ieſus Chriſtus ęrdeme altal: nem alazatos ſziwel: nem igaz hittel: es az te ſzůkſegedet nem érezuen: bizodalom nekůl: fel fuualkoduan beſzelgeted imadſagodat, es hala adaſodat. Auagy czac magad mutogataſodert nyuytod imadſagodat, haytogatod feiedet tęrdedet, hogy diczerienec az emberec, Auagy czac egy mindeñapi ſzokasbol ſziuednec aitatoſſaga kiuůl, czac à ſzaddal, vgyan kelletlen mondogalod az Imadſagot.

It az-

It azert imez haromtul igen meg kel magunkat ónunc: Előszer hogy ne legyűnc szem feny veztő kep mutatoc imadsagunkban, se magunc mutogatoc, se keuelyec, se ęrdemesec, mint az Papasagis, kic à Templom kő falait es à piatzokat fel öltő zőt ruhakba kerűlic imadkozasockal, es annac ęrdemlet igassagat pénzen oztogattyac, éffęle maga mutogatast, mint tiltsa wrunc, oluasd meg szent Mathenal *Mat: 5.* Masodszor ne legyűnc hiaba valo czaczogokis, es aiac pattogatoc, mint az kic ęrtetlen imadsagot mondnac, kic nem ęrtic mit kérnec es keuannac Istentűl, es à kic męg az ęrtelmes imadsagotis, szam szerint abrakon oztogattyac, sietuen hogy hamareb el vęgezhessec, es ingyen rea sem figyelmeznec az igeknec ęrtelmere. Harmadszor senkinec ne imadkozzunc egyebnec, hanē czac à mi Teremtő meg Valto, es Vigaztalo Istenűnknec, az mi wrunc Iesus Christus Atyanac, az ő szent Fianac ęrdeme altal, igaz Hitből kedig, bizuan hogy meg halgattya imadsaginkat az ő igereti szerint. Ezec felőtte igen nagy dolgoc. Azert hogy megis ezekről tőb ęrtelmet vehessűnc, tanullyuc meg ezeket: *HANY* dolog szűkseges az imadkozashoz: *HAROM* kiualt keppen. Első, hogy az igaz Istennec imadkozzal. Masodszor hogy hitből imadkozzal. Harmadszor, hogy bizonyos neuezettel es kéremessel imadkozzal. Előszer meg lasd, hogy az igaz Istent hiwd segitsegűl, Es Tőrőc modra, se baluany imado modgyara ne imadkozzal. Kic noha neuezic az Istent, de nem esmeruen őtet, czac szedelegnec imadsagokban, Azert nemellyec az szenteket, nemellyec az őrdőgőket, nemellyec az Napot, Holdat es Czi lagokat imadtac Isten gyarant, nemellyec czac ő magoktul gondolt Istent. Te azert gondold meg ki neueben kereztelkedtel, Es gondold meg, ő maga az Isten az Christus kereztsege felőtt minemű *HAROM* szőmelybe ielentette ki magat, Azert à melly Atyanac, Fiunac, es sz: Leleknec neueben meg kereztelkedtel, aztul el ne szakadgy, czac azt hiwd segitsegűl, à mint az irasbannis vgytett magarol bizonsagot. De miert hogy az Istennec harom szőmelyben valo allapattyat à mi romlott okossagunkal valoba meg nem fogthattyuc, Azert most ez földen czac ezzel elegedgyűnc, hogy minden imadsagunkban tekintsűnc az Christusra, es az ő kerezt fan valo halalara, es fel tamadasara, es menyben leuő diczősegere. Es ő rea elmenckel figyelmetesec leuen, neuezzűc az ő mennyei szent Atyat illy keppen: *Oerőc mindenhato felseges WR Isten, mi Wrunc Iesus Christusunknac ßent Atya:* Ez neuezettel most meg elegedgyűnc, mert őtet senki kűlőmben czac meg sem gondolhattya minemű szinyű es abrazatu legyen, ki, nagy felseges voltaual mind ęget földet altal hatott. Az ő szent Lelke felőlis semi szint nem gondolhatsz, mert azis lathatatlan az ő diczősegeben, Hanem elegedgyel ezzel, hogy benned lakozic, es kéried az WR Istent, hogy az ő aiandekat őregbitse szent Fiaert naponkent benned, Es noha mind az Atya, mind à Fiu, mind az szent Lelec bizony Isten, es egy Isteni termeszetből vagyon. Es azert noha kűlőnnis hiwhatod az Christustis, mint szent Thamas, es szent Istuan, *Actor: 7.* monduan: Wram *IESVS*: En wram en Istenem ne hadgy. Azonkeppen à szent Lelketis, monduan: Wram en édes vigaztalo Istenem, segelly, erősits, batorits. Noha mondoc ez fele imadkozas meg lehet: De męg ez illyen imadkozasodbannis iol eszedbe vedd az WR Istennec rendelt akarattyat: Hogy az ő szent Fia közbe iaronc es ęrdemesűnc legyen, es az ő sz: Lelke Christus ęrdemeből meg wyitonc, es meg vilagositonc legyen. Azert midőn à Christust segitsegűl hiuod, vgy hiwd mint közbe iarot, es szent Atya előtt valo szoszolot, Es midőn az szent Lelket segitsegűl hiuod, vgy hiwd mint Christus ęrdemenec aiandekat. Igy noha szőmelyec es tiztec szerint kűlőmbseget teszez bennec, á mint ő maga igy ielēte ki magat, Mind az altal az ő eggyessegeketis termeszetyec szerint meg adod, midőn az Fiut az Atya fianac tartod, es â szent Lelket az Atya es Fiu Lelkenec. Ha kedig az te elmednec czendesb voltaert czac az Atyanac az ő Fia altal imadkozol es szent Lelket kérsz, igyis igazan imadkozol, mert egyic szőmelt sem rekezted ki, á mint Iesus Iduőzitőnkis igy tanyita minket, hogy az ő szent Atyatul kérnenc mindeneket az ő neueben, męg szent Lelketis. Azert az egyűgyűknec, kiknec feiec meg szedeledic idestoua valo gondolatockal, es soc fele forgo imadsagockal,

Ezeket el tauztassunc imadsaginkban.

Az igaz imadkozashoz ez Harom igen ßukseges.

Az igaz Istennec kel czac imadkozni.

Az ßent Harom sagnac valo imadkozasunc mi mod dal legyen.

Kűlőn imadhad az ßőmelyeketis, tsac hogy tizteket eßedben tarcz az ki ielentes ßerint

Az egyűgyűc dolga.

Ioan: 14.

Pelda az Phariſeusrol, es

gockal, á mint enis ſoktul illy bolond ſzotis hallottam: Wram Ieſus ne hadgy á te ſzẽi Fiadert. Ez bolond ſzo, miert az Ieſusnac ninczen fia, hanem ő az Atya Iſtennec Fia: mondoc éſſęle egyũgyũnec io czac az derec format es iduõzitõnktũl ſzabot modot eleikben adni: Hogy mentũl elõſzeris emlitſe az Atyat, es az vtan az ő ſzent Fiat, Es az vtan az ő ſzent Lelket. De illy ęrtelemmel, hogy meg gondollyac az Atyanac hozzanc valo nagy ſzerelmet, ki ſzent Fiatis érõttũnc adta, Es az Fiunakis meg gondollyac czudalatos fizeteſet, es annac ęrdemet, Es á ſzent Leleknekis meg gondollyac nagy erõs hathatoſſagat es wy emberre tehetõſeget, Es mindeniket az ő ki ielentet tiztec ſzerint kapczollyac ſziuekben. Kinel tõbbet ſem keuan moſt ez gyarloſagban az kegyelmes Iſten mi tũlũnc, mert czac ennyire es czac illy keppen ielentette magat meg minekũnc. Ez vtan midõn fel tamadunc, ackor ſzinrõl ſzinre minden diczõſeg uel meg mutattya magat. Ott valoba meg eſmeriũc, az Atya mint ſzũlte õrõktũl fogua á Fiut, á Fiu mint õltõzhetet fel az emberſegben, az ſzent Lelec minemũ erõs es miczoda abrazat, es ſzõmely legyen. Es minemũ egyeſſegec volt mind õrõktũl fogua az Atyaban, Fiuban, es ſzent Lelekben. Mondom mind ezeket nagy ſoc ezer fele tõb bõlczeſegeckel egyetemben, az ő ideieben meg tanullyuc. Moſt adgyunc halat errõl ő ſzent felſegenek, hogy czac ennyireis ki ielentette magat. Kit noha ſzemũnckel es gondolatunckal meg nem foghattunc, de nyeluũnckel igazan rea talalkozunc, Miheit az Ieſus Chriſtusnac Atyanac neuezzũc. Kitũl hogy á pokolbeli õrdõgnec eſz vezto dühõſſege el ne ſzakaſſzon bennũnket, mint az Tõrõkeket, papaſokat, es egyeb eretnekeket, ſegellyen ő ſzent felſege, Es ennyi gyarloſaginkban lantzozzon ő magahoz, ſzent Lelkenec altalá bennũnket, Amen. Regen ó Tõruenybeis mig magat ennyire ki nem ielentette volt, azkorbeli ieleneshõz rõndeltec imadſagokat, mint Adam az tiltot fara: Abel az aldozatra: Abraham, Iſaac, Iacob, az igeretre es kõrnyũl metelkedeſre néztec, az vtan valoc, Abraham, Iſaac, Iacob Iſtenenec néueztec, Kiknec tett igeretire az aldot mag felõl néztec, Az vtan à Templomra, es annac aldozatira, mint à mai Phariſeuſis, es à Satzoltatois. Mellyec miert hogy czac az egy Ieſus Chriſtuſra nẽztec, azert mi immar czac ő rea nézuen emlitſũc az Iſtent, męg penig mi Atyanknac, ki az Chriſtus altal fiaiua fogadot. Ez egyic dolgunc az igaz kereztyeni imadkozasban, hogy tſac az igaz Iſtennec á ki magat ki ielentette harom ſzõmelyben, ertelmeſen imadkozzunc.

Hitbõl imadkozązal.

Hitũnc erõſiteſere valoc.

MASODSZOR minden imadſagodban meg laſd, hogy hitbõl imadkozzal: mert ektelen imadſag az, midõn azt gondolod: mit tudoc bele, ha kelleke Iſtennec auagy nem, es ha meg halgate auagy nem. Hogy azert hited leheſſen imadſagodban, vedd eſzedben imezeket: Hogy az Iſten ſoc helyen paranczoltais, hogy õtet ſegitſegũl hiwiuc, es peldackalis intet rea: Es az ő neki nagy tiztelſſegere vagyon: Es ſoc igereteketis tett az meg halgataſrol.

Paranczolatunk.

Paranczolati imillyec: *Pſalm:* 49. Hiwy engem az te nyaualyaidban ſegitſegũl. *Matth:* 7. mond: Kérietec es veſzitec. Pelda

Peldanc.

Dauid *Pſalm:* 130. es ſoc helyen, ki reguelttũl fogua eſtueig imadkozott. Chriſtus wrunc eten etattzakais. Soc helyen intetũnc ſzũntelen valo imadkozaſrais, *Luc.* 18. *Exod:* 14. *Iudith:* 8. *Eſa:* 30. *Abac:* 30. 1. *Teſſal:* 5. *Coloſſ:* 4. Chriſtus Wrunc ſzep peldaual biztat hogy męg az hamis Birois, es az el alutt emberis eyfelbennis meg gyõzetic ſzũntelen valo kialtaſſal, Sockal inkab az Iſten, ki mint az Atya kõnyõrũl raytunc, *Pſal:* 103.

Iſten tiztelęti.

Eſa: 49 *Luc:* 11. Iſtennec nagy tiztelſſegereis leſz az, midõn tũle varom az en ſzũkſegemet, meg eſmeruen hogy ő teremtõm, ęltetõm, meg tartom, oltalmazom, es iduõzitõm.

Tiztelni tartozunc az Iſtent mint egyeb allatyis.

Tartozom kedig õtet mindenkeppen, es az imadkozas altalis tiztelni, midõn az feiebe teremtet, hogy ő tiztelteſſec mi altalunc, Lam egyeb teremtet allatí el iarnac dolgokban, Az Nap, Hold, fõld, fac, fũuec. Czac az fũuekis nagy engedelmeſen vedd eſzedben mint ſzolgalnac azba, à mibe teremtettec, à Pæonia az kõui roſa ſzolgal korſagban, à Ruta el ũzi az mẽrget, az kõmeny, à Chelidonia haſznal à ſzemnec, à Komlo az veſſenec, az Kakuc viraga à fõnec, az Iſop à ſziwnec. Mint ezec es egyeb allatoc, nekũnc: Igy mi Iſtennec teremtettũnc, azert mind egyebuel, mind imadkozaſſal tiztellyũc ő ſzent felſeget. Soc ſzep igeretitis meg gondol-

Igereti: ingyen kedig.

lyuc,

ſyuc, ki ſoc keppen alanlotta magat, hogy czac kériűc, es hiwiuc ſegitſegűl, nem hagy el minket, *Ioan:* 14. ő ſzauat meg nem maſollya, à mit iger megis adgya. Hogy kedig az te meltatlanſagod miat tűle el ne idegenedgyel mindeneket ingyen igert az ő ſzent Fianac, az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac érdeme altal az Euangeliomba. Iolleſ 993
het az Tőruenyben vgy igert, ha azokat be tellyeſited, De mihent az Chriſtus altal vele meg bekeltel, az Chriſtus be tellyeſiteſe tied, es ezőtte ſemmit meg nem tagad, à mint Iduőzitőnc mondgya *Ioan:* 14. Ha valamit kérendetec az en neuemben, en meg ſzerzem. Atkozottac azert az Papaſagnakis imadſaga, az Tőrőknekis, kic ſem mit bizuaſt nem mernec kérni, Oka ez: mert az Iſten Fianac érdemebe ſemmit nem biznac. Az Tőrőc felőle ſemmit nem ért, az Papaſag helyette ſoc felé kapdos, es mind ketten azrais intnec, hogy bizonnyal meg iduóſſegedet ſe variad. Ezekről kic az Chriſtuſt el kerűlic, mond az Iras, *Ioan:* 14. Senki nem megyen az Atyahoz hanem czac en altalam. Iſmet: *Ioan:* 3. à kinel nints à Fiu, nem latya az életet, Hanem az Iſten haragia marad ő rayta. Nekűnc azert ſzent Iacab legyen meſterűnc, ki ezt mongya, *Iac:* 1. Ha valaki ti közzűletec bőlczeſeg nekűl ſzűkő kődic, azonkeppen egyeb nekűlis, kérie az WR Iſtentűl, ki ad mindeneknec io keduel, ſzemere ſem hañya, de hitből kérie ſemmi nem ketelkeduen. Ez Maſic dolgunc hogy igaz hittel es bizodalomnal legyen könyőrgeſűnc, kiuel mindent meg nyerhetſz, ki nekűl te magadis vtalatos leſzeſz, imadſagodis, egyeb dolgodis. Legyen azert erre nagy gondod, hogy hitedet mind vntalan neuellyed, ſoc ſzep tanuſagockal, igeretekuel, es biztataſokual. *Atkozott ördögi rőttentes ezt.*

HARMADSZOR eztis meglaſd imadſagodban, hogy bizonyos dolgot kéry. Az kedig imez kettőben fűg: Hogy lelki es teſti ſzűkſegedet kéried. Ezeket vgyan meg neuezzed: Nem hogy ő felſege nem tudna à te ſzűkſegedet, de ő igy akaria hogy meg eſmeried honnat adatnac meg azoc teneked, Azert ne ezaczogy czac az aiakaddal, hanem vgyan rea figyelmezz arra à mit keuanſz, es meg eſmerd ſzűkſegedet, es ſzűkſegeſt kéry ő tűle. Mint *LELKI* ſzűkſegűnc, hogy igazan eſmerieſſűc meg magunc, es boczaſſa meg ſzent Fiaert bűneinket, wyitſon meg ſzent Lelke altal bennűnc, igazgaſſa erkőlczűnket, ſziuűnket, nyeluűnket, tauoztaſſa kiſirtetűnket, es minden veſzedelműnket, adgyon erős hitet, Iſteni felelmet, ſzerelmet, aitatos imadkozaſt, igaz vallaſt, igaz tanyitokat, iambor gondviſelő feiedelmeket, adgyon ſzent tizta, mértekletes, iozan, bekeſeges, czendeſz iambor életet, oltalmazzon minden gonoſz keuanſagtul, es inditſon mindenkor czac iora valo vagyolkodaſra. *TESTI* ſzűkſegűnc ez: Hogy adgyon io egeſſeget, etelt, italt, ruhazatot, marhat, barmot, io wrat, io tiztet, igaz nyereſeget, bekeſeges időt, hazat, ioſzagot, feleſeget, gyermeket, ſzolgakat, ſzolgalokat, kinec kinec az ő rendi ſzerint. Mind ezeket keuannya az WR Iſten hogy tűle kériűc, tőle variuc, hogy mindeneckel az ő tiztelſſegere éllyűnc. Es keuannya hogy mindenekről halakatis adgyunc. *Bizonyoſt kéry. Lelkiek. Teſtiec.*

DE vgyan meg ſzamlalhatatlan az mi mind Lelki, mind Teſti ſzűkſegűnc. kic kőzzűl im megis elő ſzamlaloc egy nihanyat, hogy annac eſmeretiből fel indullyunc az ſzűntelen valo kőnyőrgeſre. Az mellet ſoc io teteis inditſon fel mind az kőnyőrgeſre, mind az hala adaſra. Mert vgyannis mit adhatunc mi ennyi ſoc io teteről egyebet ő neki, hanem czac hogy aző neuet ſegitſegűl hiwiuc, es neki halakat adgyunc, à mint Dauid ſzol *Pſalm:* 115. Mondom ezekről: hogy kepere teremtet, ſzent Fia altal meg valtot, vilag teremteſe előtt ſzeretet, ſzent igeiet predikaltattya, életűnket, egeſſegűnket tartya, bekeſeget, eledelt, ruhazatot es mindent életűnkre valot adogat, meg menti teſtűnket ſoc ellenkezőc ellen, es oltalmaz ſűketſegtűl, vakſagtul, ehſegtűl, dögtűl, halaltul. Ezekről es minden ſoc io teteről illic imadſaginkban meg emlekeznűnc, De ne illy maga hanyo ſziwel mint à Phariſeus, Hanem mind ezekre nagy meltatlanſaginkat meg gondoluan, es czac az ő keduet es ſzent Fia érdemet magaztaluan. Touabba inditſon fel az imadkozaſra à mi igen nagy ſoc ſęle gyariſaginkis, ki miatt haylandoc vagyunc ſoc czalatkozaſra, nagy teuelygeſre, el eſeſre, tetouazaſra. Ezt értuen az Iſtennec Fia, nagy buzgoſaggal harom rendben *Szantalan à mi ſzükſegűnc. Soc io teti. Socgyarloſagűnc.*

TIZEN Egyed Wrnaptara ßent Haromsag nap vtan.

fel razuan tanyituanyit halala felé, kére őket hogy vigyaznanac es imadkoznanac, hogy kisirtetbe ne esnenec. Nagy szent emberec voltac, Loth, Aaron, Dauid, Salomon, Peter, es tőbbec, mind az altal ektelenül sikamlottac es estec. Igy nints olly igaz ki szőrnyőn ne vétkeznec, *Eccles: 7.* Mint az repett fazec, vgy szűkőlkődünc mi tatarazas nekül. Inditson fel az imadkozasra az őrdőgnekis ellenünc valo nagy gyűhőssege es kegyetlensege, ki ez vilag feiedelme leuen, ne alitsuc kitsinnec az ő hatalmat, sem hogy rest es tunya ellenseggel volna igyünc, hanem erős vitezuel, alnockal, es kemenynel, ki semmi alkolmatossagat hatra nem hadgya, hanem mindenkeppen mindenikünket el nyelni igyekezic, à mint Christus wrunc mondgya Peternec, *Luc: 22.* es sz: Peteris iria nekünc, *1. Pet: 5.* Kiről szent Ianos latasabannis *Apocalyp: 12.* ezt kialtyac, Iay à földen es à tengeren lakozoknac, Mert ala ment az őrdőg nagy haraggal, tuduan hogy keues ideie volna. De mint az Oroszlant à Kakas szo meg remiti, igy męg az kis gyermeknec imadsagijs el remitic őtetis: Ki ellen annyira meg batoritatunc az Istennec igeieben, hogy ha mind az egez vilag őrdőg volnais, es tsac egy Istenhőz imadkozora rohannais, semmit nem arthatna czac egy hayszalanakis. Azert mindenikünc olly méresseguel imadkozzec ellenec, mint ha czac ő maganac kellene le nyomni ez egesz vilagon valo hatalmatis az őrdőgnec. Inditson fel à kőnyőrgesre az nagy soc fele veszedelmekis, az Tanyitoc kőzőtt valo soc nehessegec, az soc fele betegsegec, szegenyseg, kar vallasoc, boszontasoc, es soc fele nyaualyac. Azonkeppen azis, hogy bizontalan mindenikünc halalanac oraia, Azert szüntelen kériüc adgyon Isten iduősseges ęletet, es iduősseges ki mulast.

Oerdőggyűhőssege Ephes: 6.

Soc nyaualyainc.

Harom dolgot mondec, hogy az igazan valo imadkozasba kőuetnenc: Hogy az igaz Istennec: es hogy Hitből: es bizonyos neuezettel imadkoznanc. Mind ezec az Satzoltatobannis meg voltac: Mert az Templomba azt az Istent hiua segitsegül, ki ő magat az Templomhoz kőtelezte vala à Christusnac peldazattya alatt, es bizottis hogy meg halgattatic, es vgyan megis neueze keuansagat, hogy lenne kegyelmes az ő bűneinec, Azert Iduőzitőnkis ez vallast teue ő rola, hogy az ő hazahoz meg igazuluan ment volna, es igy à mit kduant: azban meg halgattatot. Keuanta bűne boczanattyat, es meg adatot neki. Az Phariseus kedig noha az igaz Isten eleibe allott, De miert hogy hit nekül, czac fel fuualkodast czaczoga ő előtte, es semmit nem kére, hanem ezac magat hannya es mutogata, Azert Istenis meg vtala imadsagat es hala adasat. Es miert hogy ő maga magat hamissan akaria vala fel magaztalni, Isten meg gyalaza, mint regennis Nabuchodonozort, Manassest, Absolont, Achitophelt, Herodest: Viszontac az Satzoltato miert hogy ő maga magat meg alaza, vgyan valoba Istenis fel magaztala, mint regen Iosephet, Ionathast Dauidot, Zacheust, Mathét, Magdolnat, Petert, Palt, es szűz Mariat, à mi wrunc Iesus Christusnac szűleit,. Adgyon ő szent felsege minekünkis szent Lelket, hogy minden szűksegünket meg esmerhetuen, igaz bizodalommal, alazatoson ő eleibe folyamhassünc mind őrőckőn őrőcke Amen. Az imadkozasrol oluassatoc tőbbet el kezduen fol: 312.

Ezek t à Satzoltatois kőuette.

Nemigaza kőnyőrge az Phariseus.

Mit Tanulanc.

HArom rendbeli fő Tanusaginc voltac ma. Előszer à Phariseusrol, es az Satzoltato bűnősről, Es meg ęrtűc, kikhőz mint legyenec sokan hasonlatosoc. Es szolanc harom fele igazulasrol: Az Tőrueny szerint: az Phariseus iteleti szerint: es à Christus ęrdeme szerint valo meg igazulasrol. Masodszor az io Czelekedetről. Harmadszor az Imadkoyasrol lőn Tanusagunc. Immar kőnyőrőgiünc az WR Istennec, hogy mind ezeknec igaz ęrtelmeben epitsen bennünket, szent Lelkenec altala, szent Fianac ęrdemeiert. Bűnünket kegyelmesen boczassa meg nekünkis, meg igazitson, iobitson, es iduőzitsen.

IMADSAG:

VVR Isten mi mennyei szerelmes szent Atyanc, Kérünc tegedet, hogy minket az te szent Lelkednec altala vgy vezérly es hordozz, hogy az mi bűneinkről el ne feletkezzünc, batorsagossa ne legyünc, hanem szüntelen pœnitentiaba éllyünc, naprol napra iobba legyünc, es tüled ezuel vigaztaltassunc, hogy az te szent Fiadert à Christus Iesusért nekünc meg kegyelmezsz, bűneinket meg boczatod, es iduózitesz, Vgy legyen.

Mi Atyanc ki vagy Mennyekben, Szenteltessec à te Neued: &c.

VTOLSO ENEC: Halat adunc te neked örök Isten, &c. Felsegos Isten hozzad &c:

¶ *DELLYEST mulatsagba enekeld el imez ket encket: AZ TEKÖZLO Fiurol: Es MANASESRÓL. Kic imigy kezdetnec: Peldaul nekünc &c. Röttenetes Istennec nagy haragia, &c. Az en Enekes könyuembe meg talalod.*

TIZEN KETTŐDIC VRNAPI Euangeliom, Izent Haromlag naputan.

¶ *Egy süket Nemanac ezudalatos meg gyogyitasarol, az WR Christus altal.*

ENEKLESROEL.

¶ *Halat adunc neked midenhato &c.*
¶ *Halgasd meg Atya &c.*
¶ *Halgasd meg mostan &c.*
¶ *Mi Atyanc ki vagy mennyekben.*

AZ EVANGELIOMROL.

AZ mara rendelt Euangeliom arrol szol: Hogy egy igen nyomorult embert, ki süketis, nemais vala, Christus wrunc ezac egy illyen szauaual: *Nyillaly meg*, gyogyitotta meg. Kiböl fő keppen ez kettőt kell tanulnunc: Elöszer az nyomorult emberről, az mi igen nagy nyomorult voltunkat: Masodszor Christusnac hatalmas meg gyogyitasabol à mi nyaualyankon valo nagy hatalmat. Ezec mellet soc töb nemes tanusagokrais agazik, ki à mai Euangeliom, Kit irt meg szent Marck az ő Euangeliomi könyuenec, Hetedic reszeben.

MARCI VII.

ISmet *a* ki menuen Tyrusnac es Sidonnac hataribol, iöue Galileanac Tengere melle, az tiz Varosoknac hatarinac közepin. Es *b* hozanac ő neki egy *c* süket nemat, Es kérec ötet hogy kezét rea tenne, Es mikoron fél sele vitte volna az neptül, *d* boczata az ő wiait fületbe, es pökuen illete az ő nyeluet, es menyben tekintuen fel fohaszkodec, es monda neki, Ephata: melly annyit teszen, Nyillyal meg. Es legottan meg nyilatkozanac az ő fülei, es meg odec az ő nyeluenec kötele, es eppen szol vala. *e* Es meg hagya nekic hogy valakinec ne mondanac. De mentül inkab ő meg tiltya vala öket, annyiual inkab hirdetic vala. *f* Es felötte igen almelkodnac vala, monduan: Mindeneket iol mielt Az süketöket halloua tötte, es az nemakat szoloua.

a. Az poganyokkalis közli iotetet

b: Hiteces sserelmec.

c: Soc az emberi nyaualya az ördög miatt.

d: Christusbolis az mi egességünc, ki rontotta az ördög eselekedetinec

e: Engedniec kel vala.

f: Teriedet az Wr iotete.

TIZEN Kettőd Wrapiara ßent Haromſ. napvtã

Suket nema meg

ROEVID ERTELME.

FOE keppen erről ſzol ez Euangeliom, Hogy egy igen nyomoruſt embert, ki ſüketis, nemais vala, Chriſtus wrunc iegen könyen, czac egy ſzauaual, olly szepen meg gyogyita, hogy az ember nagy nyiluan mind hallana, mind ſzolna. Ez à miről fő keppen kell ma tanulnunc. De erről imilly renddel ſzol az Euangeliom: *Hogy midőn iſmet aż poganoc hatarirol Galileaba tert volna Iduőzitőnc, mindenũt tanyituan es gyogyituan.* Kibennis peldat adot nekünkis ſzüntelen valo io tetelre, *ott nemelly emberec hoztac volna egy illy igen meg nyomorodot embert hozzą, â ki ſem halhatott, ſem ßolhatot,* Az emberec peldat adnac atyafiu ſzolgalatra: Az ſüket Nema ielenti ez vilagnac nyomoruſagat: *Es Chriſtus Wrunkat erre kértec volna, hogy kezet rea tenne,* à mint őe lattac volt hogy ſoc nyomorultat igy gyogyitot volna, De moſt Chriſtus wrunc mas ſzer tartaſſal akara elni, hogy meg mutaſſa mindenkeppen valo hatalmat. *Melly ny morultat miker latot volna ßiue rayta igen meg eſec.* Kiből meg tettzic melly igen ſzanya az emberi eſetet, es melly igen bannya az ördög miatt valo czalatkozaſat. *Ezt aż nep kőzzűl ki viue:* hogy tauol néz nec az Iſteni hatalmat, kiknec męg nem vala igaz iſmeretyec felőle, es hogy maganac le uen aitatoſban imatkozhatnec à ſzegeny mellet. Kinec illy nagy nyomoruſagat, hogy az Satan ſüketteis nemauais tette, es mind teſtebe lelkebe ennyire meg rontotta, gondolkoduan *fel tekinte aż egben, es felőtte nagyot ſohaźkodec,* tanyituan hogy mijs mind vntalan fohazkodnanc, latuan magunknac nagy romlaſat, De fel tekintuen az ęgbe az ő Atyahoz, onnet varnanc az ördög ellen, es az mi nagy romlaſunc ellen mennyei ſegitſeget es fel epiteſt az Chriſtus altal. *Ez vtan vyat fűlebe boczata es nyallaual nyeluet illete, Es monda fel ßoual, Nyillyaly meg. Es ottan meg oldatanac mind fűlenec, mind nyeluenec kőtei, es ßepen hall es ßol vala.* Hogy vyat fűlebe boczattya es nyalaual nyeluet illete, ielenti hogy ő neki hatalom adatot arra, hogy minden romlaſunkat fel epitſe, es arra valo erő önnön magaban vagyon, Az mint ſzauaualis azt ielenti, hogy mihent egy ſzot mond, ottan mindeneſtűl minden fogyatkozaſaba meg epűl. *Kit meg tilta hogy ne mondanac ſenkinec,* Mert az ő diczőſeget ő nem keresi *Ioan: 8.* *Ioan: 8.* *De azoc nem tűrhetec, hanem mindenũt kezdec hirdetni, ezt monduan: Mindeneket iol mielt, aż ſüketőket halloua tette, es az nemakat ßolloua.* Kiből mijs hala adaſra interűnc. Ez ſumma ſzerint az mai Euangeliom.

EZEKBEN im hallyuc melly ſoc nemes dolgoc adatnac elönkbe: De fő keppe imez à kit mileg fő keppe eſzünkbe vegyűnc: Hogy à nyomorultembe ről à ki ſüketis negmais vala, az mi igen es igen nagy nyomorult voltunkat vegyűc eſzünkben, hogy az ördög es à mi bűnünc miatt mindnyajan egyetlen egyig, mind teſtünkben mind lelkünkben, moſtani es őrőcke valo nyaualyaual rakuadon rakuac vagyunc. Rőttenetes lelki es teſti ſüketſeggel, nemaſagual, vakſagual mijs meg rakottunc, kűlső es bel ső ſzepſegünket mindeneſtűl fogua el veztettűc, ſoc tiztatalan fértelmes bűnőkben naponkent keuereſzünc, meg gyűhőtt méreggel meg rakottunc: Meg ſzamlalhatatlan buual, nagy ſoc faydalmockal, vntalan rakodunc, es termeſzet ſzerint haragnac es őrőc halalnac fiai volnanc: Annyira meg dőglettűnc, hogy mind ſzemünc mind fűlünc, ſzanc, nyeluűnc, es minden érzekenſegünc czac gonoſzra vagyodnac ő magok tul, Es azert termeſzet ſzerint minden ęrzekenſeg bennünc Iſtennec ellenſege, atoc, harag, es őrőc karhozat alatt volna. DE mind ezec ellen czac mais ſoc keppen vigaztala Ieſus Iduőzitőnc bennünc: Midőn ez igen meg romlott ſüket nemat ſzepen fel epitſ, rayta ſziue ſzerint keſereg, érőtte Iſtenhőz az ő Atyahoz fohazkodic, Es az ördőgneç es az bűnnec kőtelet meg riaztya, es ottan meg oldoztatuan ſzepen kezd hallanijs, ſzollanijs, nem czac ez vilagi teſti dolgokat, hanem hallani kezdi az Iſtennec iduőſſeges akarattyat, azokat meg kezdi ęrteni, Es rola halakat kezde adni. Ez draga es hatalmas io teteuelis, es ſoc tőb édes czelekedetiuelis biztatni akart minketis, hogy ne fèlnenc, Mert ő, magara vőtte az mi bűneinket, es annac minden terhet, Es meg birta ez vilag feiedelmetis az ördőgőt. Ezeket vgyan ſzem latomaſtis meg mutatta, midőn az ördög es az bűn miatt meg nemult, ſüketűlt, es egyeb keppen meg nyomorodot embereket raytoc nagy édeſdeden eſedezuen nagy hatalmaſon ki vőtte őket mind az bűnből, mind az nyaualyabol. Melly czuda teteliuel meg mutatta aztis

Igenkint valo rőmid ertelme.

Egyic fő tanuſagunc: Hogy nagy nyomorult voltunkat eſmerűc inket.

Edes oruoſunc es fel epitőnc aż Wr Chriſtua.

Chriſtus czuda tetelinec haßna.

aztis ki legyen ő, Hogy nem czac ember, hanem valosagos Istenis, az Atyanac egyetlen egy szűlette, az kęt termeszetbe egy szőmely, es egyenlő hatalmu szent Atyaual, ki igen kőnyen à mint egy szauaual teremtet mindeneket, igy egy szauaual fel epithet mindeneket. Aztis meg ielente az nyomorultaknac meg gyogyitasaual, hogy az ő Tizti nem főldi Kiralysag volna, mint à Sidoc véltec es keuantac, Hanem azert öltözett fel az embersegbe, hogy azban meg aldoztatuan, ez vilag bűneiert meg fizetne, es azzal tőrne meg az bűnt, az ördögőt, az halalt, es az őröc karhozatot, az ő vęre altal meg tiztituan minden bűneinkből wyionnan Isten keduebe hozna, szent Lelec altal meg wyitana, fel tamaztana tőkelletes ép szemmel, fűllel, nyelwel, testtel leleckel, kűlső es belső érzekensegeckel, es ęltetne mind őröcke Istenhőz hasonlo diczősegbe. Ezec fő tanusagi az mai Euangeliomnac, Ki arrol szol, hogy egy igen meg nyomorodott embert, ki sűketis nemais vala, czac egy szauaual soknac lattara fel epite épp fűllel, es nyelwel, es kűlső belső meg wyitassal. Ezekben mijs őruendezteslűc mind vntalan à mi sziuűnket, es nagy hala adassal minden soc fęle io tetet mind vntalan mindenec előtt hirdessűc, magaztaluan az W R Istent ennyi hozzanc valo nagy irgalmassagarol, szerelmeről, es Atyai io teteről. Es peldat veuen azokrol, kickel soc fęle irgalmassagot czelekedet, mijs bizodalommal iarullyunc hozza, mint kegyelmes meg valto iduőzitő wrunkhoz, es ő altala az ő mennyei szent Atyatul bizuast kérnenc mind testi mind lelki segitseget minden fęle nyaualyankban. Kire indirsa fel nagy lelki őrömmel az ő szent Lelke mindnyaiunc sziuet, Amen. Ez legyen rőuid beszedűnc à Summarol, es az fő Tanusagrol. Immar renddel tanulgassunc az tőb reszerőlis ez Euangeliomnac. De kęt Predikatioba foglalom be őket tiz tanusagokban. *Summaia.*

AZ TANVSAGOKROL.

ELőszer ezbőlis peldat vegyűnc, hogy Christus wrunc soha nem hiuolkodot, Hanem mint most soc hatarokat soc io tetellel be iart, Igy mindenkor iot es hasznot czelekedet.

Masodszor az embereknec kic Christus wrunkhoz viszic à sűket nemat, hiteket es atyafiui szerelmeket igyekezzűnc kőuerni.

Harmadszor az Sűket nemarol à mi sűketseginc nemasaginc, es soc tőb nyaualya inc iussanac eszűnkbe, Es annac okait tanullyuc meg. Ezen nagy nyomorult voltunkat ielenti azis, hogy Christus wrunc felőtte nagyot fohazkodec az embernec nemasagan es sűketsegen, kibőlis intetűnc, hogy kitsin dolognac ne tartsuc az emberi rom last, Es intetűnc hogy igyekezzűnc iol ęlni, mind fűlűnckel, nyeluűnckel, mind egyeb tagainckal.

Negyedszer az mi Wrunc Iesus Christusnac mind Szőmelyet, mind Tiztit, mind Hatalmat, mind igen nagy io Keduet hozzanc meg tanulhatyuc it, Ezekről leszen első Predikationc.

Az *MASODIC* Predikationkba, Harom rendben ezekről tanullyunc. Előszer Christusnac ez szer tartasibol: hogy az embernec sűket fűlet vyaual, nyeluet nyalaual illetuen gyogyittya meg.

Masodszor miert tiltotta meg hogy ne hirdetnec. Es hogy azoc mind az altal mindenűt hirdetic io tetet az Christusnac.

Vtol az czuda tetelekről bőwen szoloc. Most lassuc mostani első tanusaginkat,

AZ ELSŐ TANVSAGROL.

ELőszer vegyűnc peldat, Christus VVrunknac ez dolgabolis, Hogy szűntelen soc ioban volt foglalatos. Erről igy ir ma szent Marck: *Ismet ki menuen Tyrusnac es Sidonnac hataribol, iőue Galileanac Tengere melle, az tiz Varosnac hatarinac kőzepin.* Elő szer ez igec ęrtelmit lassuc, es azokbol rőuid tanusagokat vegyűnc. Az Tyrus es Sidon Sido orszag hatari kiuűl pogan varosoc voltac, egy mashoz hat mély főldnire. *Mindenkor czac io munkaba volt foglalatos à Christus.*

TIZEN Kettől Wrnapiara, ß: Haromſag nap vtan.

Suket Nema meg

Ez hataroc kőzt ſzabadíta meg wrunc à Cananeabeli pogany aſzontis az ördögtűl. Melly poganoc földere az ockalis ment vala, hogy Herodes ki Galileat birta, Kereztelő Ianoſnac feiet vetetuen, Chriſtus vtannis olalkodíc vala, kinec gyűhőſſeget nem akarta ingerleni. Tanullyanac ezből az hiuec, mind eſzeſſeget, mind ſzelidſeget, *Matth:* 10. mind lelki, mind teſti haborgatoc ellen. Erezue tudom mi dolog ez. Azert egy ideig Galilea kiuűl az poganoc hatari feleis ſoc varoſokat be iara, es megint viſza tęrt Galileaba es Iudeaba, Ezt penig egy nihanyſzor mielte, à mint ielenti à moſtani Euangeliombannis, monduan: *Iſmet ki menuen Tyruſnac es Sidonnac hataribol, időue Galileanac Tengere melle, ağ tiz varoſnac hatarinac kőzepin.* Ez ige iſmet: azt ielenti, hogy az előttis iart kőztőc. Az tiz varoſoc kőzőtt volt Damaſcus. Cana, es többec, ezeknec hatari kőzőtt ſokſzor iart kis-be az poganoc kőzibeis. Ennyi földnec ſzűntelen ſzűntelen valo iaraſat miert mielte kedig, ſzent Mathe arrol azt iria, Es Ieſus be iaría vala mind az Varoſokat es falukat, tanyituan az ő Sinagogaiokban, es predikaluan az országnac Euangeliomat, es gyogyituan az nep kőzőtt minden betegſeget, es minden faydalmokat. Mond ſzent Peteris: Hallottatoc azt, mellyet meg ielentet az WR Iſten az Iſrael fiainac, hirdetuen bekeſeget az Ieſus Chriſtuſnac altala, mindeneknec wra es ki kőrős kőrnyűl iart iol teuen, es meg gyogyituan mindeneket, kiket az ördög meg ſzallot vala. Ezből noha fő tanuſagunc es vigaztalaſunc az, hogy mind nagy hatalmat, mind nagy ſzeretetel reanc valo gondgyat meg eſmernűc az WR Chriſtuſnac az ęlő Iſten Fianac. De ez mellet vegyűnc peldat is ez illy ſzűntelẽ valo io tetebőlis az wrnac: Hogy míjs ki ki mind az ő tulaydon tiztiben ſzorgalmatoſon híw ſeggel el iarion. Kireis az mi igen nagy romlot ſaginkban felőtte igen nagy vigyazas kell, Mert igen igaz ẽ mondas: *Magna pars vitæ elabitur male agendo: maior nihil agendo: maxima aliud agendo.* Az az, Nagy reſze ęletűnknec el mulic gonozt czelekeduen: nagyob ſemmit nem czelekeduen: leg nagyob maſt czelekeduen. Ezt eſzedbe vehedd czac egy napi dolgaidbannis, Hogy az Napnac nagy reſzet ſoc bűnben mulatod, mint iſtentelen ketelkedeſekben, telhetetlen ſzorgalmatoſsagban, irigyſegben, ragalmazasban, panaſzban, haragban, ſzitokban, tobzodasban, es egyeb bűnőkben: Meginț azon napnac nagyob reſzet ſemit nem czelekeduen mulatod, vagy heueresben, vagy vezteg űlesben vagy kűlőmb kűlőmb fele híuolkodasban. Iſmet azon napnac leg nagyob reſzet maſt czelekeduen mulatod: Midőn mas dolgaba atod magad, ollyrol ſzolſz, ki nem te dolgod volna, ollyat czelekeſzel ki nem te tizted volna, kapſz, tiz hulz felé, es mindenſzer hiaban mulic. Ezec nem czac egy nap, de czac egy orabannis meg tettzenec, à mint te magadis ſzoktad mondani mikor kérdic mit miuelſz: ſok ſzor igy ſzolſz, ſem mit: ſokſzor imigy ſzolſz, im buskodom: ſokſzor czac ſetalſz es fatskat metelſz, es egyeb hitſagot mielſz. Semmi èffęle fogyatkozas es hitſag nem volt az mi Wrunc Ieſus Chriſtusba, Hanem mindenkor iot es ſoknac haſznoſt ſzolt es czelekedet. Kibeis az menyire lehet, igyekezzűnc míjs kőuetni. Hogy ſe nyugha tatlanoc es mas dolgainac viſgaloi ne legyűnc, 1. *Pet:* 4. Se dolgunkban ne tunyalkodgyunc. Hanem az feiedelem, à lelki Paztor, az Czeledes, es minden mies az ő tiztekben iarianac el hiwſeggel, De vgy hogy az meller leg első es fő gongyoc legyen az Iſten igeienec gyakorta valo tanulaſa, ſzolaſa, gondolkodaſa, es kőueſſe à mit Chriſtus wrunkis leg inkab ezben volt foglalatos. Ezen kiuűlis *Semper aliquid opus faciamus ne nos Satan ociosos reperiat. Nam otium est pulvinar Satanæ, & viui hominis sepultura.* Mindenkor valami iot munkalkodgyunc, hogy à Satan ſoha henyelue ne talallyon: Mert az henyeles ő neki vankoſa, es az eleuen embernec koporſoia. Ha kedig ſzűntelen ſoc ioba kezdűnc foglalatoſoc lenni, az bűnis foytatic, magunkbannis meg wyiulunc, *Omnium enim rerum ſatietas eſt, ſatietati verò occurrit varietas.* Az az, noha mindent meg vnunc, de valtoztatuan dolgainkat meg vidulunc, A iandekunkatis neueli az Iſten, őtetis az Iſtent tiztellyűc az ſoc io dolgockal, es azertis viſzont ſoc aldomaſt veſzűnc ő tűleis, Maſnakis io peldat adunc, es ſoknac ſokat haſznalunc ſoc io dolgainckal. Mint moſtis Chriſtus Wrunc be iaruan ſoc földeket, ſzantalan ſoc iot tőn nagy ſokackal. Ez előttis ezen Tyrus es Sidon hatarin amaz Cananeabeli aſzonnac leanyat meg mente az

Miert iart ennyi földet minaz vntalan. Matth. 9. Actor: 10.

Peldaulis legyen ez ßán elen valo munkaia az Wrnac.

Soc haßnai à ſoc dolognac.

te az ördögtül, es azkoris, mostis soc poganokat Istenhöz ęritet, az vtan onnet Galileaba menuen, ez sűket nemat gyogyittya meg. Ime czac egy keues iarasabanis menyi soc io tete ielentetic. Kiből mijs indullyunc fel szűntelen valo soc io tetelreis. De nem czac Christus wrunc, Hanem az emberekis, kic az nyomorult embert hozza viszic, nemes peldat adnac ezekről. Kikről masodic tanusagunkba szollyunc.

MASODIC TANVSAGROL.

Az emberec kic az nyomorultat Christushoz vißic. Peldac az atyafiui ßolgalatrolis à Christusbã valo hitrölis.

AZoknac hitekről, es atyafiui szerelmekről, es az nyomorultual valo io tetelekről, kic az sűket nemat viuec Christus wrunkhoz. Mond szent Mark: *Hozanac (vgy mond) ö neki egy sűket nemat, es kérec ötet hogy kezet rea tenne.* Az sűket nema olly iden meg nyomorodot volt, hogy magaual immar semmi iot nem mielhetne, mert sűket leuen nem halhatta az Christusrol valo hireket, azert nem esmeruen ötet nemis gizhatot beñe: Nema leuen szolni sem tudot magaert. Hanem ime mas iamboroc viszic oda. Kic immar meg esmertec volt à mi Wrunc Iesust, à meg igert meg szabadito Christusnac. Kibe melly nagy esmeretyec, hitec, es bizodalmoc volt, meg tertzic ezből, hogy illy meg romlott embert, ki sem halhatot, sem szolhatot hozza visznec, es azon kéric hogy kezęt rea tegye, es czac illeseis minden ezköz nekül ö magatul meg gyogyithattya, mind fűlet, mind nyeluet wyionnan egy szem pillantasban fel epitheti. Kinec io akarattyabais semmit nem ketelkettec, tuduan hogy vgyan azert iött volna ez vilagra, hogy az meg romlot emberi nemzetet mind lelkeben, mind testeben fel epitse. Azert bizodalmas sziwel könyörögnec mellette. Ezeket mind ezekben mijs mindennap igyekezzűnc köuetni, Hogy mind vntalan neuellyűc à Christusnac esmeretit bennűnc, szűntelen bizakodgyunc az ö io voltaban, hatalmaba, es tiztiben, Es az hitből esedezzűnc elötte, magunkertis, masertis, Igyekezuen mindeneckel iol mielni, imadkozzunc mindenekert, męg ellensegűnkertis.

Esmeretyec es Hitec.

Hitnec es ßeretetnec peldaia.

Ezekből igen nemes es szűkseges tanusagoc adatnac az igaz Hitről, es annac io Gyűmölczeről. Az igaz *HIT* ez, ackeppen esmerni az Istent, es vgy hinni es bizni ö benne, à mint ö maga hirdetteti az ö igeieben. Röuideden bizni hogy szent Fiaert meg kegyelmezet, es minden io kéresűnkben szeretettel meg halgat. Ez hit az, ki altal meg igazulunc, az az, bűnűnc boczanattyat veszűc. Ez hit altal meg igazultatuan bekeseges sziuűnc öruendez az WR Istenbe, Ez hit valakibe valosagual vagyon, az, mindenkor iora igyekezic, vtal minden bűnt, szereti az Istent, szereti felebaratyatis, szűntelen esedezic Isten elött magaertis masertis. Erről szem latomast valo peldac ez emberekis, kic minec vtanna meg esmertec az Christust, es hittec ö benne, mindenec elött vallast tettec, mind szauockal, mind czelekedeteckel ö rola, keuannyac az nyomorult emberuelis hogy kegyelmesen czelekedgyec, hozza viszic es könyörögnec mellette. Ennec hogy igy kellessec lenni mi bennűnkis, soc irasoc bizonyittyac. Mond szent Pal *Galath:* 5. Az *CHRISTVS* Iesusban à Hit haasznal, melly szeretetnec altala czelekeszic. Szent Iaeab kedig, *Iac:* 2. igen pirongattya az nyelues kereztyeneket, kikben semmi szem latomast valo io czelekedet nem leuen, kérkesznec hiteckel. Azonkeppen pirongattya szent Palis azokat, kic czac szinet viselic az Istenes ęletnec, es annac ereiet meg tagadtac, *Tit:* 1. Noha azert azert igaz ez, hogy czac hit altal igazulhatunc meg, czac azual szorittyuc hozzanc à Christus ęrdemet, czac az tiztit meg Isten elött: De az à hit egybe sints, valaki istenesen, iozanon, tiztan, es igazan nem igyekezic ęlni. Viszont valaki szereti az Isten igeiet, örömest, hallya, szollya, arrol vallast teszen, szűntelen imadkozic, nem örömest reszegeskedic, nem örömest buialkodic, nem örömest czalardkodic, iele hogy ezben meg geriedet à Christusban valo hit, es annac edes gyűmölczi ezec, kickel ęltet nagy sokakat egyebeketis. Tehat ki ki mind igyekezzec czac à *IESVS CHRISTVS* ęrdemebe valo bizodalom altal Isten elött bűne boczanattyat venni, es vgy meg igazulni, Es igyekezzec annac edes gyűmölczetis teremteni, hogy az Christus altal meg igazult ember, meg wyiult es masszor szűletet legyen, *Ioan:* 3. szent Lelec altal vezerlettessec, kiről mind az Isten mind az emberec tizteltessenec *Roman:* 8. Ezeket az hitről es az hit

TIZEN Kettőd W napiaraßent. Haromjag nap wan.

nec gyűmőlczeről eſzűnkben tartſuc. Touabba az hitről aztis meg értſűc, hogy à Hit noha Iſtennec aiandeka, *Epheſ:* 2. *Roman:* 12. de ő ezt leg inkab az ő igeie halgataſa altal ſzokta gerieżteni, *Roman:* 10. *Actor:* 16. Azert az Iſten igeiet ſzűntelen ezertis tanullyuc, hogy az ezkőz altalis neuekedgyec igaz értelmes Iſteni bizodalmunc. De érőtte ſzűntelen imadkoczunc, hogy à mint azt az Iſten gerieżtette fel bennűnc, igy ő neuellyeis es vęgig meg tartſa minden gyűmőlczeuel egyetembe. Erre valoc imez mondaſoc: *Matth:* 16. Peter, à teſt es à vęr ezt teneked meg nem ielente, hanem az en Atyam, Imezis: Senki nem eſmeri az Atyat hanem czac az Fiu, es à kinec ő meg ielenti. Imezis: *Ioan:* 6. Senki nem iőhet en hozzam, hanem ha az Atya vonanda. De erről vgyan ott illy értelemmel ſzol, hogy az Atyais azt vonnya ki halgattya az Atya tanyitaſat. Mind ezekről, az hitről, azban valo meg igazulaſunkrol, annac meg leleſeről, es neueleſeről, es gyűmőlczeről, igyekezzűnc igen tizta értelemet venni. Az iraſnac tanyitaſa ſzerint, es io moddal azokhoz magſtnc rendelni. Kikről peldaz azokis, kic az ſűket nemat Chriſtushoz vittec, hogy haluan beſzedit es latuan czelekedetit az Chriſtuſnac, es az mellet ſegituen az Iſten Lelke vgy iutottac à Chriſtus eſmeretire. Azon keppen az ſűket nemais azert vonatic Chriſtushoz, hogy fűle meg epűluen, őis halhaſſon, es az ezkőz altal iutot oztan őis az Chriſtusba valo hitre. De ſokan noha mind hallottac beſzedit, mind lattac czelekedetit, miert hogy à ſzent Lelekkel ſzanſzandeckal ellenkeztec, vgyan vakſagokban, ſűketſegekben, es nemaſagokban maradtac. Erről Harmadic tanuſaginkban ſzollyunc: Az emberi vakſag, ſűketſeg, es nemaſag melly rőttenetes dolog legyen, kiből czac egyedől az Ieſus Chriſtus altal ſzabadulhatunc meg:

HARMADIC TANVSAGROL.

Ez ſűket nema pelda, melly nyomorult è vilag.

EZ ſűket nemarol, az mi ſűketſegűnc, nemaſagunc, es tőb nyaualyainc iuſſanac eſzűnkben, Es annac okait tanullyuc meg. Hogy az mint ez, teſtebe lelkebe igen nyaualyas volt az bűn miatt, igy mijs teſtűnkben lelkűnhben azon nyomoruſagba vagyunc: az őrdőg miatt: es az elſő ſzűleinc miatt: es az bennűnc fogantatott bűn miatt: es az mindennapi ſoc fele eſetec miatt. Mondoc az mi elſő ſzűleinc bűnben fogantac, es roloc azon atoc, nyaualya ſzallot à kibe őc voltac: Mindennap is őregbittyűc bűneinket, es nagyokat eſic akar kijs, Pelda Loth, Aaron, Moyſes, Dauid, Salomon, Peter, Es ezertis őregbedic az nyaualya raytunc: Az őrdőgis kedig ſoha meg nem ſzűnic tőb tőb bűnbe eytenj, Es azoc miatt ketſegbe, es ſoc veſzedelembe. Ezeket eſzűnkbe iutaſſac éſſele emberec nyaualyai. mint è ſűket vala. *CZAC* ez egy embernekis kedig, kit ma Chriſtus wrunkhoz meg gyogyitani viſznec nyaualyaiat ſenki elegge meg nem gondolhattya, De vgyan ſohol czac egy ſints ez egez vilagonnis, ki egy nihany keppen igen ſzőrnyen nem kinoztatnec, es ſokan ennelis ſzőrnyebben. Ez nyaualyas ember teſtebennis lelkebennis igen meg nyomorodot vala, ſűket es nemaleuen, ki miatt ſem ez vilagi ęletere valot, ſem lelki iduőſſeges dolgairol nem halhatot ſem ſzolhatot: Igy kőztűnkis ki męg anya m éheből vakon, neman, ſűketen, ki czonkan, ki ſantan, ki bolond eſzuel, ki valami ſzőrnyű abrazattal ſzűletic, ki az vtan vezti el ép ſzemet, fűlet, nyeluet, gyomrat, eſzet, kit Gutta űt el, kit korſag tőr, kit kő bant, ki emelyeg es ſemmit nem emezthet, kit ſziue fog, kin fuladas, kin kőſzueny, kin poklоſſag, frantzu, rih, ſenyedec vagyon, kin fogſag, kin nagy kar vallas, kin ſoc boſzuſag tetel. Ezec es tőb meg ſzamlalhatatlan ſoc

Kűlső nyaualyainc.

Belső nyaualyainc.

kűlső nyaualyac mellet, belől ſzaz ezerſzer rőttenetesb betegſegűnc vadnac, minden tagainc czac merő vndoc bűnre vagyoduan, es izgatuan bennűnc, elmenc, gondolatunc, ſziuűnc, ſzeműnc, fűlűnc, torkunc, haſunc, kezűnc, labunc, minden ſzem pillantasban czac az bűnőkre, noditton nodituan. De ezec kőzzűl moſt czac ez kęt tagunknac az *FWL NEC* es az *NYELW NEC* romlaſirol, akar czac valami kitſinne gondolkodgyunc, Azbol oztan ſaldithattyuc, minemű rőttenetes romlaſoc legyenec mind az tőb tagainkban, kiknec fel epiteſere iőtt az Iſtennec Fia az mi wrunc Ieſus Chriſtus.

De moſt czac ket tagainkrol ßollyunc.

Az ki

Az ki SWKET es NEMA, hogy sem halhat sem szolhat, czac ez vilagi eletre- *Az sűketseg es ne*
ls melly nehez legyen, az felec meg ertheti à kic Gutta ůtesbe, auagy egyeb keppen *masag mely nagy*
bar czac egy vagy két holnapig sűkette nemaua lettec, auagy czac akadozni es nehe- *nyaualya es mely*
zen kezdettec szolnijs, Mondom ha èffele ember, akar czeledes gazda, akar polgari, *nagy kar.*
akar feiedelmi tiztű legyen, ezec miatt hogy sűket es nema, meni fogyatkozasi, es szi-
uenec faydalmi, es pironkodasiis legyenec, senki most kòzzűlűnc meg sem ertheti e-
legge, kinec czac Test szerint valo nehességijs melly nagyoc legyenec, czac à tudgya,
az ki valaha kostolta. Lelki fogyatkozasi kedig melly nagyoc legyenec, szörnyű czac
meg gondolnijs, Mert az ki semmit nem hal Isten felől, semmi igaz ertelmes tanusa-
got nem vehet iduősségeről, semmit nem tanulhat az Istenről, à pœnitentiarol, à meg
teresről, az Isten io teteről, az Christusrol, az könyörgesről, az ki mulasrol, fel tama-
dasrol, es az örőc életről. Effele ember à ki sem hon, sem kiuűl nem tanulhat sem ez
vilagi sem lelki életire valokat, Bizonnyaba két keppen nyomorult: Ez vilag előtt
az oktalan baromhoz hasonlatos, mert semmi annyira meg nem ekesiti az embert,
mint az io tanulasoc, semmi ötet, emberseges embernec annyira meg nem ielenti, mint
ha szep tanulasban neuekedet. Lelec szerint kedig soha Isten fia es Istennec örökőse
nem lehet, valaki az Isten igeieből iduősseges tanusagokat nem veszen. Az miattis
azert hogy ez sűket leuen, semit nem halhatot igen nyomorult vala. NEMASA- *Nemasag nehéssegi.*
ganakis artalmit ier lassuc. Az ki Nemais, sem ő tűle nem kérdezkedhetnec, sem ő
nem kérdezkedhetic, kiualtkeppen az iduősségnec dolgairol, kihöz nyiluan valo hal-
las es szolas kel, nem czac nema mutogatas, Es midőn az szo valaztya meg az embert
à barmoktul, mint ha oktalan baromhoz hasonlitatnec az, à ki nema hogy nem szolhat
hanem czac bőg es mőkőg barom modra. Lelec szerint kedig meg foztatott az Nema
mind az nemes ioszagoktul, à mi feiebe Isten az emberi nyeluet teremtette. Röttene- *Mind ez vila-*
tes romlasat ielenti azert ez ember az egez emberi nemzetnec, Es nagy gyűhősseget *gnac iśonyű tűkre ez sűket Ne-*
az ördőgnec mi ellenűnc: Hogy à mint ennec fűlet nyeluet meg kőtőzte, sűkette ne- *ma.*
maua tőtte, es az miatt testeben lelkeben igen meg nyomoritotta: Igy mostis ő miat
ta mindnyaian soc keppen meg nyomorottunc, Mert iayial szűlettűnc, iayual neue-
kedűnc, iayial élűnc, iayial meg halunc, es ha meg nem valtattunc volna, az örőcke
valo iayra mennenc mind egyetlen egyig, Mostis ő miatta, ki vak, ki sűket, ki nema, ki
czonka, ki beteges köztűnc, Es hol dög halalt, hol hadatt, hol röttenetes vér ontast, es
soc fele verekedest es gyolkossagot indit köztűnc, hol egy mas ellen valo hazug alnoc
perpatuart. Kit igen el merit az nagy zabalodasba, torkossagba, reszegsegbe, kit me-
rő parazna életűe teszen, kit toluayia, kit hamis czalard kereskedőue, Es ha annyi sza
badsaga volna mint ő akarna, mindnyaiunkban be buyna, es az Christus szent Lel-
ke helyet ő maga è dögleletes lelec, vndoc feszket verne bennűnc, Es mind lelkűnkbe
győtrene mint az Cananeabeli aszony leanyat, mind testűnkben mint amazokat kic
koporsoba röyteztec, *Mar: 5.* Az lelki testi nyaualyac mellet, minden marhankat, ha-
zunkat, ioszagunkat, gyermekűnket, barmunkat, életűnkre valokat el veztene mint
Iobnac. Mostis mind éyiel nappal czigazna bennűnc, es az vtan az végheteilen örőc
tűzre mind testestűl lelkestűl vinne mindnyaiunkat, Ha ő ellene az Isten az ő szerel- *Oltalmune elle-*
mes szent Fiat oltalmazoul nem adta volna. Kinec szörnyűsege mi legyen, czac egy *ne.*
sints mi közzűlűnc, ki valosaggal meg gondolhatna most, Hanem czac egyedűl ő ma-
ga érti à mi Wrunc Iesus CHRISTVS, az ki Istensegere fel öltőzte emberségűnket,
es mi kepűnkben minden alnoksaga, hatalma, ereie ellen fel fegyuerkedet: Oe
felsege mais czac ez egy embernekis latuan nagy nyomorult voltat, Hogy ötet *Esedezese ezennis*
mind sűkette, mind nemaua tőtte, es azzal mind ez vilagi, mind az örőcke valo életi- *rattűnkis az Wr-*
be meg rontotta, Rayta buzgo sziwel kesereg, es az egbe fel tekintuen érőtte nagy- *nac es erős meg*
ot fohazkodec. Melly fohazkodasabol meg tettzic, hogy erti mi legyen az ördőg ha- *śabaditasa.*
talma, mi legyen az ő raytunc valo gyűhősseg, es érti melly igen veszet allatocka val-
toztattunc mi az regi előbi draga diczősegel allapatunkhoz kepest: Iol érti miert tőt-
te az embert sűkette es nemaua, es iol latta azban è nyaualyasnac melly nagy testi let
ki kinnyai es karai voltac. Azert midőn egy test es egy vér volna velűnc, es mi saiat

atyank-

Suket Nema meg

W rnapiara ßent Haromſag nap vtan.

atyankña volna, meg mondhatatlan nagy keſerues ſziwel ſzemmel nézte é nagy ördög romlaſunkat es ſzanuan fohazkodis értünc, Es fel kialtuan paranczol hogy az ördög es az ő kőrele tauozzec el ez nyomorult emberről. Mais azon à mi wruns Iesus CHRISTVS az ki tegnap, es regen, *Hebr:* 13. ki olly Papi feiedelmünc à ki ſziue ſzerint eſedezic rayt unc, kinel es ki altal mindenkor kęſz ſegedelmet talalunc, valamikor

Minden meg romlot tagainkal fel epit. Kit most kezd.

mijs ő hozza es ő altala az Iſtenhőz folyamunc, *Hebr:* 4. Ki à mint ennec mind fület meg epite, hogy ſzepen hallana, mind nyeluet hogy ſzepen ſzollana: Igy ez az ő tízti, hogy nekünkis minden meg romlot tagainkat, elmenket, ſziuünket, ſzemünket, ſzankat, külső belső érzekenſeginket, es mind teſtünket lelkünket azon ſzep epſegre, kibe elő ſzüleinc teremtettec, ſőt annalis ſockal felſegesbre hozza, kiualtkeppen az fel tamadas vtan. De addigis, à mint ez emberről el veue az ördög hatalmat, es az ő kőteleből ki mente, fület halloua téué, es nyeluet ſzólloua: Igy moſtis el kezdgye minden

Epiti Elmenket.

tagainknac meg wyitaſat: Hogy Elmeckel az Iſtent meg eſmerheſſűc, akarattyat értheſſűc: Sziuünckel félheſſűc, ſzeretheſſűc, es ő benne édeskedheſſünc, Minden bűnt:

Szemünket.

iſtentelenſeget, hitetlenſeget, vſoraſagot, buiaſagot, kevelyſeget, irigyſeget, verſengeſt, haragot, boſzu allaſt vtalhaſſunc, es minden iora igyekezheſſünc. Szemünket moſtis nyitton nyittya, mint regen egy nihany vaknac ſzemet ada: hogy nézznűc melly ſzepen teremtettünc mijs, az mi feleſeginc, gyermekinc, az ęg, à föld, az vizec,

Fülünket.

es azban valo ékes allatoc, es azbolis diczernűc az Iſtent. Fülünket nyitton nyittya, hogy örömmel halhaſſuc az draga ſzep őruendetes ízenetet az mi bűnünc boczanattyarol, az fel tamadaſrol, es az örőc ęletről.

Szankat.

Szánkatis nyitton nyittya mingyart czecz ſzopo korunkbannis, hogy az Iſtent ſegitſegül hiwhaſſuc, imadkozhaſſunc, rola vallaſt teheſſünc, az ő iduőſſeges io keduet predikalhaſſuc, Edes es gyönyő rűſeges enekeckel mind magunkat vigaztalhaſſuc, mind ő felſeget diczerheſſűc.

Nagy peldac.

Peldac erről nem czac é ſüket nema, es többec ęſſęlec, Hanem mind az Apoſtoloc, kic tudatlan parazt halaſzoc voltac, Sz: Pal ki lelec ſzerint mind vack, mind ſüket, mind nema vala, es nagy ſoc ezer Sidoc es poganoc, kiket meg vilagoſita à mi wrunc Iesus Chriſtus az ő mennyei ſzent Lelke altal, kit mijs minden oraban érezten érezzünc, hogy mind elmenc, ſzemünc, fülünc, nyeluünc, mind vntalan nyilton nyilic az ő ſzét Lelke altal. Ertuen es vgyan érezuennis illy nagy hatalmat, Tehat minden teſti lelki nyomorultat, minden vakot, ſüketet, nemat, igyekezzünc mijs az mi wrunc Iesus Chriſtushoz vinni mais, tanyitaſunc es könyörgeſünc altal, Az kiknec kedig immar meg nyitatot ſzemec, fülöc, nyelüec, azockal azoc igyekezzenec arra ęlni, à mire Iſten meg nyitotta nekic ſzemeket, fülőket, nyelüeket, Szüntelen vigyazuan, tanuluan, es könyörőguen, hogy à Satant az meg ſeprett hazban meg vndokitani ne erezſze, az meg nyilt fü ünket be dugni ne hadgya, az meg öldoztatott nyeluünket iſmet meg kötezni ne engedgye, Azon keppen minden egyeb tagainckal mint meg ſzenteltetet edenyeckel czac Iſtennec tiztelſegere hogy ęlheſſünc, mind vntalan vigyazuan imadkozzunc. Erre ſzantalan ſoc ſzep ſzent Iraſoc intnec, *Roman.* 6 1. *Corinth:* 6: De moſt czac ez két tagainknac, à Fülünc es az Szanc io biraſarol beſzelgetec, Miert hogy az mai Euangeliom kiualtkeppen czac azt ielenti, hogy az nyomorult embernec Chriſtus wrunc Fület es Nyeluet gyogyita meg, hogy ſzepen hallanais, ſzolnais.

Fülünknec Nyeluünknec io biraſarol.

EZ ember ki Süketis es Nemais vala, minden fęle lelki teſti romlaſinkat az ördög miatt ielenti, kiről ſzolankis. De moſt immar czac fülünknec nyeluünknec romlaſarol, es annac meg epiteſeről ſzollyunc. Ez ſzem latomaſt valo Süket nema altal, eztis ielenteni akarta az WR Iſten, hogy mind ez egeſzvilag termeſzet ſzerint minden iora, es kiualtkeppen az menyeire merő füket es nema, Es czac az Iſten à ki arra fülünket es nyeluünket fel nyithattya, Felis nyittya ſzent Fia altal, ha vakmerő keppen ellene be dugni nem igyekezünc, hanem magunc hozza vinni engedgyüc mint az mai füket es nema. Ezekről czudalatos bizonſagink vadnac: Mond Eſaias: Az WR Iſten tudos nyeluet adot ennekem, hogy tudgyac ſzolni

Eſa: 50.

az meg

az meg faradtackal, alkolmatos idôbe, Minden reggel fel kôlt engemet, Fel indittya az en fûlemet, hogy halgaſſac mint az tanyituan: Az WR Iſten meg inditotta az en fûlemet, es en nem voltam engedetlen, hatra ſem tęrtem. Szep ęrtelemmel ſzol it Eſaias: Ielentuen aztis, hogy mind fûlûnc nyeluûnc meg kôtôztetet, aztis, hogy Iſten meg nyittya ôket, de mîjs az ô tanyitaſa ellen ne allyunc. Az mint ſzantalan helyen panaſzolkodic az Iras, Hogy ſoknac kôrnyûl meteletlen fûlôc vagyon, es nem akarnac hallani, fûleket nem haytanac az halgataſra, ſôt vgyan be duguan az fûleket meg kemenyitettec az ô nyakokat, hogy ne halgaſſac az Iſtent, es rugodozuan nem engedic magoc tanyitani. Ez felekrôl ſzem latomaſt valo iſzonyu peldac azoc, kic ſzent Iſtuan tanyitaſa ellen fel rohanuan be dugac fûlôket, es io tanyitaſaert agyon verec, Effęleket Iſten el hagyuan az ô kemenſegekben, mondatic hogy ô vakitana es ô kemenitene ôket, *Eſa. 6. Ioan: 12.* maga ô mindeneknec keuanna iduôſſeget, *1. Timoth: 2.* de miert hogy vakmerô keppen ellenkeznec inteſiuel, mint Pharaho, es azban hagyatnac, mondatic hogy Iſten kemeniti ôket, De nem kel tôb kemenyites ſenkinec, eleg kemeny, vack, es ſûket termeſzet ſzerint minden, czac el hagyaſſec Iſtentûl. Melly igen ſûket es nema, ſôt meg dôglettet mêrges fûlû es nyeluû legyen kedig termeſzet ſzerint minden ember az iduôſſeg dolgaiba, rakua ez vilag peldaual: Az Philoſophuſoc, es ez vilagi bôlczec mig meg nem tęrnec, ſemmit olly igen nem bannac, mint az Ieſus Chriſtus Euangeliomiat. Saulus, az az, ſzent Pal, mig meg nem fordult, vgyan tay tekot tûrt azoc ellen, kic az Ieſus Chriſtuſt predikaltac, nem czac à fiſiakra, męgaz aſzony nepekre is dûhôskeduen miatta. De à mint az mai embernec, vgy nekîs mind fûlet, mind nyeluet meg olda az mi wrunc Ieſus Chriſtus, kinec meg tęreſenec io keduel engedeis, midôn az Wrnac imez mondalara, *Saûl mit kergetß engem?* ottan imezt feleine: *Wram ki vagy, es mit akarß hogy czelekedgyem? Actor: 9.* A Papaſoc kôztis ſokan olly buzgo keppen mint Pal regen dûhôskôdnec mais ez Tudomany ellen: Hogy czac az Ieſus Chriſtusban valo Hit altal igazulhatunc meg, Kic kôzôtt nagy bôlczec, mint Pal az Moyſes Tôruenyet olly aitatoſſaggal de merô vakſaggal oltalmazzac à Papai rendeleſeket, Mert mint Iſtentûl adatot volt az Moyſes Tôruenyeis, czac hogy meg dôglelet volt az Phariſeuſoc hamis magyarazatiual, es emberi toldozaſockal, Igy az Euangeliomis kit az Papaſoc predikalnac, az Ieſus Chriſtuſtul adatot, De az Satañac rôttenetes meſterſegeuel meg dôgletet mindenic agazattya. Kirôl ôkis mint az Phariſeuſoc betû ſzerint nagy ęrtelmeſennis ſzolnac, Azonba kôzibe ſoc czalardſagot elegyituen, azokat nagy meſterkedô tauol kerûlô ſzoual halollyac. Errôl midôn meg ſzolitatnac, mind fûlôket be dugiac, mind nyelueket ellene ęleſitic mint az Aſpis mêrges kigyoc. Ezen ſokſzor czudalkoztam miert engette Iſten á Satannac es az ô taggiainac, hogy azon Iſten igeiet ôkis hallyac, tanyittyac, es ekes nyeluen ſzolhaſſac, es azonban valahoua akariac oda czauarithaſſac, es azban magokat nem alnoknac, hanem eſzeſeknec tarthaſſac. Ez fęlec rakuac mêreggel azoc ellen, kic ôket meg hamiſittyac. De mind az altal mint Pal nagy ſokakat kôzzûlôc az Wr Iſten czuda keppen mais meg tęrit, Es ackor veſzic eſzekben melly nagy volt az ô ſûketſegec es nemaſagoc. Az ô regi ſûket nemaſagarol ſz: Palis meg emlekezuen imigy tanyit minketis *2. Corinth: 3.* Illy bizodalmunc vagyon az Iſtenbe à Chriſtus altal, Nem hogy alkolmatoſoc legyûnc mi magunktul valami iot gondolnunc, mint mi magunktul, de ha valamire alkolmatoſoc vagyunc, ez az Iſtentûl vagyon. Igen iol mielyûc azert, mind predikatio elôtt, mind vtanna, Sôt mindennap es mind vntalan, hogy az Iſtentûl ſzent Lelket kęriûnc, ki altal halhaſſuc, ęrtheſſûc, ſzolhaſſuc, es kôueth eſſûc az ô ſzerelmes Fianac Euangeliomiat, Az mint ezert Dauidis *Pſalm: 51.* Szent Palis *Coloſſ: 4.* es minden ſzentec mindenkor kônyôrgettec, hogy az WR Iſten nyitna fel fûleket es az ô ſzaioknac aiakit. Mond Dauidis *Pſalm: 51.* Wram az en aiakimat nyiſd meg, es az en ſzâm hirdeti az te diczeretedet. Iſmet mond: Az en hallaſomnac adgyad az ôrômet es az vigaſagot, es ôruendeznec az en meg alaztatott czontaim. Nem eleg kedig tſac egyſzer ki nyitna fûlûnket, ſzankat, hanem mig ęlûnc mind vntalan nyittaſſuc ô felfegeuel, mert mig az bûnôs teſtben lakozunc, kôtelezten kôteleztetûnc ſoc ezer keppen,

Ieremi: 16. 17.

Actor: 7.

113

Suket Nema meg

pen, De az mi wrunc Iesus Christus igerte magat es ſzent Lelket, hogy az meg nyituan fülünket, ſzankat, ő maga ſzolna ki belőlünc, *Matth:* 10. De à mint nem hiaba teremtet volt az Isten minket, igy nem hiaban épit megis wyionnan. Azert imar ier Iesſuc miert nyitotta meg ez embernekis, es nekünkis fülünket, ſzankat: Az mi

A Fül mirevalo FWLWNC noha ez vilagi életünkre valo dolgainkbannis felőtte igen ſzükſeges, à mint akar kiis értheti azt, es érzi, hogy mind vntalan, mind hallaſa, mind ſzolaſa, melly igen ſzükſeges ez vilagi temeny ezer dolgairais, De leg fő keppen à mint hogy maganac teremtet volt Isten bennünc, maganac valot, maganac éltetis, igy maganac keuannya fülünketis, nyeluünketis: Mind az altal olly moddal, hogy az ezközec altal ő tűle mi reanc ſzarmazzanac mindē istenes iauai, Sőt ő magatis azoc altal közől lye mi velünc. Laſſuc azert Fülünketis, Nyeluünketis mint es mibe keuannya maganac. Miert hogy Isten az ő Fiat vgy boczatta es aianlotta, hogy mind è vilag halgaſſa, *Matth:* 3. Kinec Euangeliomiatis ki terieztette, azert valakic azt nem halgattyac, mind Isten boſzuſagara élnec fülőckel, es à miatt atkozottac. Viſzont Christus wrunc nagy ſoc helyen azokat bodogoknac mondgya, kic az Isten igeiet halgattyac es meg őrzic, *Luc:* 11. Es ſoc helyen fel kialtis, hogy à kinec hallaſra füle vagyon, hallya mit mond ő, Kinec hallaſahoz kő ólezteis az ő ſzent Lelkenec vilagoſitaſat, es minden czelekedetit, wyionnan ſzületeſet, vigaztalaſat, es minden ioban valo epületeket. Fogatta hogy à ki halgattya ötet, es abbol vött értelmet gyakorlya, annac több adatic, *Luc:* 19. De az hallaſrol maſuttis mind vntalan beſzellünc. Moſt az

Az Nyelw mire vala. NYELWR ő L ſzollyunc. Az Nyelwnec io maga biraſat az kilentzedic paranczolatbannis hagya az WR Isten, monduan: Hamis Tanu ne legy. Ha ki azt iol biria nagy ſoc ſzantalan haſznot ſzerez az altal, mind az Egyhazi, mind à Polgari, mind à czeledes tiztben. Viſzont ſzantalan kart tehet vele. Az Egyhazi tiztben, az Isteni Tudomant meg hamiſittyac alta'a, az embereket Istentűl ördöghöz czallyac, es örőc veſzedelembe eyic altala. Az polgari tiztben az iteletec hamiſſagra forditatnac, az közönſeges tarſaſag, patuarkodaſſal, hazugſaggal, czalardſaggal, ſoc keppen meg terheltetic, kic ellen ſoc keſzrues panaſokis vadnac az irasba, Hogy mint à büdös koporſo, olly büdös lehellet, az az, hamis czalardſag ſzarmazic ſoknac torkabol ſzaiabol, *Pſalm:* 5. Es Nyelueket mint az Tört éleſitic ſoknac romlaſara. Effélcket melly rőrteneteſen büntеſſen Isten moſtis, czuda peldakat hallunc, latunkis: hogy az Isten karomlo baluanyozo közt nemellyec az predikallo ſzékben, nemellyec halaloc kort orditottac, Egy Barat ſzamarul orditot à predikallo ſzékbe: Egy Piſpec meny ütő kővel agyon üttetet, à mi Euangeliomi ſzidalmi közt az predikallaskort: Spira Ferentz ketſegben eſuen ſzörnyen holt meg. Az hamis Procatoroc es hamis iteló birac köztis nemellyec nyelueket meg rágtác, nemellyec éltig meg vakultac, es megis alnoc prokatoraſagot üztec, ſüketec lettec, es megis nyelueskettec. Azert intetünc ſoc helyen, Hogy az Isten félőc az ő nyelueckel igyekezzenec iol élni, azt mint az erős ſzaiu louat mindenkor zabolan tartſuc, es mint az kormanyos à Haiot, vgy biriuc: Kiről ſz:

Iacob: 3. Iacab imigyen ir: Ime az louaknac ſzaiokban zabolat vetünc, hogy engedgyenec nekünc, es azoknac egez teſteket térengettyüc. Ime à Haiokis, noha nagyoc legyenec, es à ſebes ſzelektűl hanyattaſſanac, kiſsiny kormannyal térengettetnec valahoua akaria: Azonkeppen az Nyelwis kiſded tag, es nagyockal kérkeſzic. Ime egy kis tűz melly nagy erdőt fel gyűyt: Az Nyelwis olly mint à tűz, mérges alnokſaggal meg töltetet, ki az mi tagainc közibe helyheztetuen, meg ferteztetі az egez teſtet, es fel gyulaztya mind az egez vilagot, ki fel geriezti az pokolbeli tűzetis. Minden vad allat meg enhitetic, de az Nyelw enhitetlen gonoſz allat, rakua halalos méreggel, Annac altala aldgyuc az Iſtent es az Atyat, es annac altala atkozzuc az Isten kepere teremtetet embereket, A tyamfiai nem kell ezeknec igy lenni, &c. Soc helyen Dauidis *Pſalm:* 33. Salomonnis 34. es ſz: Peteris ſzepen intnec, Hogy à ki io napokat akar latni,

1. Pet: 3. meg enhitſe nyeluet, es aiaki alnokſagot ne ſzollyanac. Azert minden rend az ő tiztі ſzerint iol meg laſſa mint kell Istennec kedueskedni nyelucuelis.

Az Pre-

Az *PREDIKATOR* czac Isten szauat szollya 1. *Pet:* 4. *Roman:* 15. *Ierem:* 23. Az *BIRO* igaz tőruent tegyen, *Esa:* 5. Az Czeledes es mindnyaian egy mas kőzőtt à hazugsagot el tauoztassuc, es ki ki igazat mondgyon fele barattyanac, Es semmi tiztatalansag czac ingyen se neuezteſſec kőztűnc, *Eph:* 4. Tuduan hogy minden hiuolkodo szorol szamot kelletic adnunc, *Matth:* 12. Hanem mindnyaian nyeluűnckel kőnyő rőgiűnc az Istennec, halakot adgyunc ő nekie, vallyuc őtet, es énec szockal diczeriűc őtet, *Coloss:* 3 *Hebr:* 13. Es mindeneknec epűletire igyekezzűnc, mind fűlűnckel, mind nyeluűnckel, mind egyeb tagainckal, *Roman:* 6. Ezec legyenec tanusaginc à sűket nemanac meg gyogyitasarol. Kiből meg ęrtűc, mind az sűketseg, mind az nemasag az őrdőgnec, melly rőttenetes romlasa legyen, es minketis mind sűketteke, mind nemaua mint tett, es egyeb keppenis melly igen meg romlottunc miatta. De à mint ennec fűlet, nyeluet azert epite meg Christus Wrunc, hogy az altal wyioñan Isten tiztessegere iol ęlne, Igy minketis azert epit fel minden tagainkban, hogy azokban ő nekie szolgalnanc. Kire segitsen ő felsege mindenikűnket mindenkoron Amen. Immar az Christusnac esmeretiről, es tőb io teterőlis tanullyunc ezbőlis, hogy ez sűket nemat meg gyogyita.

NEGYEDIC TANVSAGROL.

AZ mi wrunc Iesus Christus felőlis vegyűnc igaz ęrtelmet ez Euangeliombolis, à mint mindenic Euangeliomba az fő tanusagunc, Hogy szőmelyetis, Hatalmatis, Tiztitis, hozzanc valo io Keduetis meg esmeruen, es mind vntalan előttűnc forgatuan, czac azban vethessűc minden őrőműnket es vigaztalasunkat, kinel nints tőb tőkelletes nyugodalma à mi lelkűnknec. Midőn egy szauaual illy igen romlot embert meg epit, ezis bizonsag, hogy ő nem czac ember, hanem bizony Istenis, à mint szent Pal mondgya, *Roman:* 9 Hogy noha az Atyaktul szűletet test szerint, de aldot es őrőc Istenis volna. Es ielenti magat Isten Fianac, es az igert Christusnac lenni, A mint szent Peteris szemtűl szembe monda: *Mar:* 16. Hiszűc mi hogy te vagy à Christus az ęlő Istennec Fia, Melly vallasert Petert bodognac monda, es hogy ezt ő magatul nem mondhatna. Ezent valla Mariais Lazar koporsoia előtt, kit annac fel tamaztasaualis meg bizonyita *Ioan:* 11. Touabba ez sűket nema meg gyogyitasa ielenti Tiztitis, hogy à mint szent Ianos mondgya: azert ielent meg, hogy az őrdőgnec az ő czelekedetit el rontsa, 1. *Ioan:* 3. Es à mint ő maga mondgya, hogy ő mindenec ellen mi szabaditonc legyen *Ioan:* 8. Ielenti nagy Hatalmatis, à mint ő maga mondgya *Matth* 28. hogy minden hatalom adatot ő neki ęgen es földen. Ielenti igen buzgosagos szerelmetis hozzanc, hogy ez sűket nemat latuan, fel fohazkodic, érőtte imatkozic, az őrdőgre es az ő kőtelere kemenyen meg haragszic, es meg riasztuan fel kialt hogy nyilnanac meg, es ottan meg nyiltanac. Ez illy esmeretit az mi Wrunc Iesus Christusnac mindenic Euangeliomba elő forgassuc, es szoktassuc lelkűnket az ő benne valo bizodalomra, melly bizodalom altal mindenfele lelki testi nyaualyainkban mijs mellenc hozhattyuc szabaditoul. Kibe hogy az mi lelkűnc mostis megis inkab nyughassec, rőuideden lassuc az iras minemű bizonsagokat tegyen ő rola.

Az Christust soc keppen esmertetic az czudac.

Isten ő maga az ő szent Fiat *IESVSNAC*, az az, Szabaditonac neueztette, nē hoharnac, nem porozlonac, nem bironac, nem kegyetlennec, hanem meg szabaditonac. Melly neuezetbe minden io tetet be rekeztette, es minket mindenec ellen valami meg haborit vigaztalnijs akart czac az neuezetibennis, kiben valosagual meg is mutatta minden ellenseginc ellen valo hatalmat, es azoc kezeből valo meg szabaditasinkat. Egyic ellenseginc az *TŐRVENY* atka, melly atoc valamikor eszűnkben iut, eyiel nappal czigaz es vadollya sziuűnket, Mondom imez fele atkoc, es fenyegetesec, Mint mond Moyses: Atkozot minden, valaki éppen meg nem marad mind azokban, mellyec iruan vadnac az Tőruennec kőnyueben. Es mond szent Pal: Lopo, parazna, reszeges, fősueny, baluany imado, versengő, iregy, nem megyē be az Isten orszagaba, 1. *Corinth.* 6. Ez fenyegetesec az Tőrueny szerint igen igazac, es valakic ezekből meg nem tiztulnac az Christus altal, beis tellyesednec raytoc. De

Iesus Neue mert szabaditonc.

1. *Tőrueny atkatul Deuteron:* 28.

TIZEN Ket ôd Wnapiaraßent Haromſag nap vian.

hogy ezektûlis ſzabaditonc legyen, ha Iſtenhôz ô altala tęrûnc. Szent Pal *Galath* 4. imigy bizonyittya: Mikor el iôtt az idônec be tellyeſitteſe, el boczata Iſten az ô Fiat, Tôrueny ala vettetet, hogy azokat kic tôrueny ala kôteleztetuen valanac, meg ſzabaditana. Maſic ellenſegûnc az *BWN*, à kiben fogantattunkis, es minden tagainkbol ki vagyodic, es akaratunc ellenis mindennap el eyt hetuen hetſzerîs, az wy ionnan ſzûletes vtannis, ki az bennûnc lakozo ſzent Leleckelis ellenkezic, *Galath*: 5. Hogy eztûlis ô legyen meg ſzabaditonc, igen ſzep biztataſinc vadnac, Mint *Matth*: 1. mond az Angyal: Oe ſzabadittya meg az ô nepet az ô bûneibôl. Mond Kereztelô Ianoſis *Ioan*: 1. Ez Barany veſzi el ez vilagnac bûnet, Maſic Ianoſis, 1. *Ioan*: 1. Az Ieſus Chriſtus vęre meg tiztit minket minden bûneinktûl. Iſmet: 1. *Ioan*: 2. Oe engezteló az mi bûneinkert, nem ezac à mieinkert kedig, hanem az egez vilagiertis. Melly bûnôket noha moſt ſzinten ki nem gyomlal, de annyira meg nyomta az ô ſzent Lelke altal, hogy nem hadgya wralkodni azokba, kic ſzûntelen kéric, *Roman*: 8. Harmad ellenſegûnc az *OERDÔG*, ki ſzaz ezer keppen mint à Farkas es Oroſzlan à Iuhokat kereng moſtis, hogy az meg wyiulas vtannis tôb tôb bûnben keuerien, Hitûnket es io lelki eſmeretûnket el veſzeſſe, kinec roſtaiara noha mind vntalan erezteta nec az igen vigyazokis, hogy ſzoknanac lelki vitezkedeſre, vigyazaſra, es tôb tôb epûletre, maſon valo kônyôrûletre es alazatoſſagra, De ſoha czac egy ſzem pillantaſis, tellyeſſeggel az ô keuanſagaba nem hagyatnac, Hanem ellene mind vntalan tſuda keppen oltalmaztatnac, ha el eſnec kedig, azbolis fel emeltetnec, Es nagy gyakorta rolunc annyira el taſzigaltatic à Satan, hogy az lelkûnc ſokſzor gyônyôrûſeges ôtômmel ôrwendezzen az WR Iſtenben. Noha felôtte igennis rôttegûnc ollykor, mikor tûle felôtteb noditatunc es elis eſûnc iſzonyu bûnôkre, mint Loth, Aaron Dauid, à mint igen gyakortais eſelic raytunc, De viſzont houa ſzôrnyûb eſetekbôl emeltetûnc fel, annyual nagyob ôrômet es edeſſeget veſzûnc à Chriſtus Lelketûl. Melly ôrdôg ellen Chriſtus wrunc imigy biztat, *Ioan*: 16. Ne féllyetec, é vilag feiedelme meg itéltetet. Mond ſzent Ianoſis 1. *Ioan*: 3. Ezert ielent meg az Iſtennec Fia, hogy az ôrdôgnec czelekedetit el rontſa. Negyedic ellenſegûnc az *HALAL*, ki noha teſt ſzerint az bennûnc ſzorult bûn miatt meg rodhaſt, de hogy azzalis nem arhaſſon nekûnc, mond Chriſtus wrunc, *Ioan*: 8. Bizony bizony mondom tinektec, ha ki az en beſzedemet meg tartya, halalt ôrôke nem lat. Mond Oſeasbol ſzent Palis: El nyeletet az Halal Gyôzedelemben. Azert valakic Chriſtusba meg halnac, azoknac tſac olly nyuguas az el remetes, mint ha ki agyas hazaba alunni menne, *Eſa*: 26. az mint ſoc helyen az holtac aluttaknac neuéztetnec, *Ioan*: 11. 1. *Teſſalonic*: 4. Oetôd ellenſegûnc à *POKOL*, ki ellennis mond Oſeas, Te veſzedelmed leſzec ô pokol. Hatod ellenſegûnc ez *VILAG* ellen, imigy biztat Chriſtus wrunc, *Ioan*: 16. Bizzatoc en meg gyôztem é vilagot. Heted ellenſegûnc ellen, az Iſten *HARAGIA* ellen imigy biztattatunc, *Roman*: 5. Midôn ellenſegi volnanc Iſtennec, meg bekeltettûnc az ô Fianac halala altal. Iſmet: *Coloſſ*: 1. Kic az elôtt el idegenûltetec vala, es kic ellenſegec valatoc, bizonnyara meg engeztelt az ô emberi teſteben, halalanac altala.

3. Oerdôgtûl.

4. Halaltul.

Oſeæ 13. 1. Corinth: 15.

5. Pokoltul.

6. Vilagtul.

7. Haragtul.

MIND éſſęle dragalatos meg ſzabadulaſinc, hogy valoſagual meg legyenec à mi Wrunc Ieſus Chriſtus altal. Ez mai igen meg nyomorodot ſûket es nema embernec meg gyogyitaſa altalis erôſiteni akart bennûnc. Kériûc azert az WR Iſtent, hogy ez fele hatalmas czelekedeti iutaſſac eſzûnkben egyeb dragalatos ſoc io tetet, Es erôſitſenec az ô beñe valo bizodalomba, hogy az altal minden ellenſeginc es nyomoruſeginc ellen ô hozza es ôaltala az ô ſzent Atyahoz folyamuan, moſt es mind ôrôke meg tartaſſunc.

KINEC ez ember mellet valo nagy fohazkodaſatis igen meg gondollyuc: Azonképpen Lazaron es Ieruſalemen valo ſiraſat. Kikbôl elmelkedgyûnc, hogy noha mi nem lattyuc moſt, de ô iol lattya melly igen nagy nyomoruſag ala vetteteť az emberi nemzet: Es ezt mijs ne tartſuc ſemminec, mint az kep mutatoc, es az teſtibatoroc, es az Epiureuſoc, kinec haſoc Iſtenec, es è vilag czac ęletyec, es kic az ô magoc meltoſagat hanyac vetic, Hanem igen alazatos es nyôgô ſziwel, à mint mind

vnta-

vntalan terheltetuen terheltetűnc toc fele lelki testi ellensegine es nyaualyainc miatt: Igy mind vntalan ő hozza bizodalmas sziwel folyamiunc, meg gondoluan hogy szerelme nagy ő neki mi hozzanc, es sziue szerint esedezic raytunc, Hatalmais szinten eleg minden segitsegűnkre, es vgyan tulaydon tizti ez ő neki, hogy menybē fődlen ezac mi reanc viselyen igen nagy szorgalmatos gondot. Mit tanulanc lassuc.

MIT TANVLANC.

NEgy Tanusagűnc lőnec mostan. Előszer hogy az mint Christus Wrunc be iaruan soc helyeket, mindeneckel soc iot mielt, Igy mijs mindenkor à mi tiztűnkben szorgalmatos gonddal el iariunc. Masodszor, hogy kőuetnűc az embereknec kic à sűket nemat Christushoz viuec, mind hiteket, mind atyafiui szerelmeket. Harmadszor az sűket nemanac nagy nyaualyai iutassac eszűnkben à mi soc fele nyaualyainkat. Negyedszer hogy az WR Iesus Christust esmerűc meg mijs mi meg szabaditonknac lenni. Az tőb tanusagokrol Masodic Predikatioba szol lyunc. Most adgyunc halat az WR Istennec, hogy egesseges fűlet, nyeluet adot, Es kériűc elhesstűnc azockal iol az ő akarattya szerint.

Imadsagat es Enekit az Masodic Predikatio vtan talalod.

MAS PREDIKATIOIA EZEN Euangeliomnac.

MARCI VII.

ISMET ki menuen Tyrusnac es Sidonnac hataribol, iőue Galileanac Tengere melle, az tiz Varosoknac hatarinac kőzepin. &c.

FElső Predikationkba ezeket tanulanc: Hogy kőuetnűc Christus wrunkat, Ezbennis: hogy soha ne hiuolkodnanc kőuetnűc az embereknekis hiteket es io ezelekedeteket, kic az nyomorultat Christushoz vittec: Az sűket nema eszűnkben iutata az mi soc fele lelki testi nyaualyainkatis. Kin hogy nagyot fohazkodic, Es kemenyen meg riaztuan fűlenec nyeluenec kőtelet, meg szabadita, meg tettzic hogy ő az, à ki minket meg szabadit minden fele nyaualyainkbol. Most masodic Predikationkban imilly dolgokrol tanulgassunc.

ELŐSZER erről: Hogy midőn Christus wrunkis niha mint mostis ezkőzec altalis, nem ezac szauaual gyogyitor, mint most wiaual fűlet, nyalaual nyeluet illeti, Ezből eztis tanulhattyuc, hogy az Istentűl rendelt ezkőzeket es oruossagokat meg ne vtallyuc. *VGYAN* ezen dologbol eztis tanulhattyuc: Hogy az Sacramentomoc à melly kűlső ezkőzzel es szer tartassal szereztettec, azokat igen meg bőczűllyűc az ő rendibe. *MASODSZOR* io eztis tudnunc, Miert tiltotta meg, hogy ezt sohol ne hirdetnec. *VGYAN* it peldat vehetűnc az hala adasrol, hogy az mint ezec meg tekintuen illy nagy io teret, kezdenec mondani, Lam mindeneket iol mielt, à sűketteket hallóua, az nemakat szolloua tette: Illy elmelkedessel beszellyűc mijs minden io tetet. *HARMADSZOR* az ezuda tetelekről kőzőnseges ęr telmet vegyűnc, Minden ezuda tetelec mire valoc legyenec, kiknec egy nihany nemes okait hallyuc meg. Lassuc első Tanusaginkat.

AZ ELSŐ TANVSAGROL.

TIZEN Kettőd Wrnapiara ßent Haromſ. napvtā

Suket nema meg

Hogy az oruoſſagot Iſten aiandekanac tartſuc.

Az Iſtentul rendelt oruoſſagot draganac tartſuc

MIdőn Chriſtus wrunc ez Sűket Nemat igy gyogyittya meg, Hogy wiat fűlebe erezti, es nyalaual nyeluet illeti, Ezből eztis tanulhattyuc, hogy minden Iſtentűl rendelt ezközeckel ęllyűnc, kiket ha meg vtalnanc, Iſtenhőz hala adatlanoc lennenc, es őtet kiſirgetnenc. Azert betegſegedben ha Iſten oruoſt ad, fogſagodban ſzabadito ſzerſzamot, ſzegenyſegedben ęltető ſegitſeget, vedd Iſtentűl io neuen, kőnyőrőgy à mellet, es ęly velec Iſtení bizodalommal, Mint Ezechias kiralyon mikor dőgős keleuén volna, noha Eſaias propheta Iſten ſzauaual meg ielente, hogy męg el halaztotta Iſten ęletet, mind az altal az Propheta fűgét kőte rea, kit az kiralyis vgy mint Iſten ezközet vőtte. Salomon kiraly ieles oruos volt: Syrach eſzeſnec mondgya, à ki az ő oruoſat tizteli, ſz: Iacab inti, hogy az beteg imadkoztaſſon

4. *Reg:* 20.

Syrach: 38.
Iacob: 5.

Az baiolaſt el tauoztaſſuc.

bűne boczanattyaert, es az vtan ęllyen Olayial, az az, oruoſſagual: De nagy imatkozaſſal valo vigyazas kell erreis, hogyaz Iſtentűl rendelt ezközec helyet, à Satannac baiolaſaual es alnoc pepeczeleſeuel es őrdőgi nézeſſel es varaslaſſal ne ęlnenc. Kiről ſoc tilalmat tett az Iſten Moyſeſnel, *Deuteron:* 18. Es az prophetaknal, *Eſa:* 8. ki igen el hatotta moſtis ez egez vilagot, hogy nemellyec à beteg fűlebe ſugnac hol mi igeket, auagy irnac foghagymara, vagy papiroſra nyakara, auagy nemelly ímez amaz kephőz, oltarhoz, forrashoz futnac, ſoc fele pepeczeleſſel elnec, es nemelly Criſtalbol vagy masbol nézettet à mi el veſzet, es őrdőgőket kérdez ha meg gyogyulé, mint Ochozias kiraly, 4. *Reg:* 20. Azokat el tauoztatuā, az io ezközeckel ęrtelmeſen igen ſzűkſeg ęlnűnc. Mint moſt noha Chriſtus wrunkis ez ſűket nematis czac egy ſzauaual meg gyogyithatta volna, mint az Regulus fiat, *Ioan:* 4. az Centurio ſzolgaiat, Ierichonal egy vakot, *Luc:* 7. Sőt mint az halottakat czac ſzoual kőltette fel: De ő az ő bőlcz iteletiből ezt igy akarta gyogyitani, hogy ſűket fűlebe wiat ereztene, es meg kőtelezet nyeluet pőkuen az wiara, azual illetne, megint egy vakot Ieruſalembe nyalaual ſart czinaluan, ſzemet meg keñe, Es à Siloe vizere meg moſni küldene, *Ioan:* 9. Melly ſzer tartaſoknac noha mély el titkoltatot okaīs, es lelki ęrtelmīs vadnac, De eztis io lelki eſmerettel tanulhattyuc belőle, hogy minden teremtet allatinac ioſzagi es erei ő belőle az ő wiabol es nyalabol, az az, ſzaiabol, mondaſabol es ereieből ſzarmazot iőc. Azert valamit ő az mi ęletűnkre, oltalmunkra, egeſſegűnkre előnkben adott, eteit, italt, ruhazatot, fegyueri oltalmat, es egyeb ezközt, ſzinten vgy ęllyűnc vele, mintha mais az ő wiaual, nyalaual, kezęuel, ſzauaual tapogatuan es ő maga nekűnc nyuytuan gyogyitana es ſegitene, Kiuel azt ielentyuc, hogy az ő teremtet allatirol hala adoc akarunc lenni, azokba őtet es az ő bőlcz tanaczat meg beczűllyűc, ſem akariuc ő felſeget kiſirgetni, azokat meg vetuen: Hiſzűc hogy ő mas keppennis temenyſzer valo ſzaz ezer keppen meg gyogyithatna, es meg adhatna az mi ſzűkſegűnkre valot, De miert hogy neki imigy tettzet, hogy moſt imez amaz ezkőz altal ſegitſen, engedűnc ezbeis az ő io tanaczanac, Mint ez emberekis midőn latnac, hogy *CHRISTVS* Wrunc ſokakat igy gyogyitot, hogy kezęt tőtte reaioc, moſtis azt kéric. De iſmet midőn latnac hogy moſt *CHRISTVS* Wrunc mas moddal akarna ęlni, aztis az ő akarattyara halgyac. *EZEC* kőzt io it emlekeznűnc imerrőlis: Netalam gyarloſagokbol azt véltec, hogy mas keppenvgyan nem ſegithetne, hanem czac keze illeteſeuel. Azert Chriſtus Wrunc az ő hatalmat mas modoñis meg akarta mutatni, Hogy az ő keze illeteſeből *ſuperſtitiosé* baiolo ſegitſeget ne varnanc, Hanēőtet meg eſmernűc mind menyen főlden, kőzel es tauol egy arant valo hatalmas meg ſzabaditonknac lenni. *HOGY* penig illetnīs akarta teſteuel, wiaual, nyalaual, az Iſtenſegre fel vőtt emberſegűnknec nagy felſeges voltatis meg akarta mutatni, kinec aldozattya altal megis fizetet ez egeſz vilag bűneiert.

Az Sacramentomokrol.

IMMAR az SACRAMENTOMOKROLIS tanulgaſſunc innet, Mint moſt Chriſtus Wrunc az ő bőlcz iteleti ſzerint nagy okokbol mieli ezeket, Hogy nē czac ſzol ezt monduan: Ephata, az az, Nyilaly meg: Hanem à ſzo mellet ſzem latomaſt valo ſzer tartaſockalis él: Wiat fűlebe dugia, es nyalaual nyeluet űti, Es bizonnyal

nyal ezek nem haſzontalan czelekedetec voltac. Hanem az wiais, à nyalais, à ſzauais czelekettec az meg gyogyitasba, Igy az mi kereztſegünkben à viz es az igec, à belſő ſzent Leleckel egyetembe czelekeſznec az Iſten rendeleſeből az mi meg wyiulaſunkra, A mint ſzent Pal wyionnan ſzületeſnec moſaſanac neuezi azt. Igy az WR Vaczoraiaba à kenyer es az bor à Chriſtus teſteuel es vęreuel, es à ſzent Leleckel egyetembe bizonnyal czelekeſznec az Iſten rendeleſeből, à mi lelki ęlteteſünkre az Ieſus Chriſtusba, A mint ſzent Pal azt Chriſtus teſte vęre reſzelteteſenec neuezi. Igy régē à Moyſes paltzaia altal, mind Pharaho előtt ſoc dolgokban, mind az veres Tengert meg ſuytuan, mind az kőw ſziklat, az paltzais czelekedet az Iſteni rendeles ſzerint. Igy az Ertz kigyo, à kire fel tekintuen meg gyogyultac. Mint az etelt, italt, ruhazatot es egyeb ezkőzt, kiuel ęlűnc, nem tagadhattyuc hogy nem czelekedneiec, mert érezzűc azoknac bennűnc valo ereieket. Igy nyiluan az ezkőzőkis, kiket Sacramentomul rendelt, czelekeſznec; Nem vgy mint azőc, de vgy mint Iſten az ezkőzőc altal, à mint ſzent Pal ſzol ő magokrolis. 2. *Corinth:* 3. Noha kedig vgyan gyermec mulatſagnac tettzenec ez, hogy wiaual, nyalaual tapogattya az ſűket nemat, es ő magokban haſzontalanoknac arra, hogy illy nagy nyaualyaba ſegithetnenec, De bizony nem voit ſemmi mulatſaga az WR Ieſuſnac, es ſemmit ſem mielt haſzon nekűl, Azert minden ő dolgaiba meg fogiuc az mi okoſſagunkat, neki valo engedelemre, Es imadkozunc az mi Sacramentomunc mellet, hogy à mire rendelte, czac arra ęlheſſűnc vele, es ő felſegeis az ſzerint azoc altalis epitſe bennűnc az ő ſzerelmes Fiaban valo hitben, es ő benne valo meg wyiulasban. *Papai vakſag es vakmeröſeg a Sacramentomokbannis.*

DEiay ki röttenetes à Papaſagnac az ő vakmerőſege ezbeis, hogy nem hatta czac azonba, à mint Chriſtus Wrunc rendelte, ſem à Kereztſeget, ſem az WR Vaczoraiat, Sőt az ketőhőz męg őt Sacramentomot talalt, maga az fęle Sacramentom ki az Iſten kegyelmenec, az bűnnec meg boczataſaban lathato iele volna, nints tőb az Kereztſegnel, es az WR Vaczoraianal. Ezeketis ſzepiteni akaruan meg vndokitottac, mint à Kereztſeghőz ők is nyalat, ſőt, olayt, gyertyat, koroſmat foldoznac, kiket minemű alnoc ſzockal ſzepitſen Telegdi Miklos Piſpec, à mai Euangeliomnac magyarazati kőzőtt, im elő hozom. Mond: *Az Nyallal Wianac illeteſeuel pepecżele è nyaualyas ember körül Iduőzitőnc, Ezekhőz haſonlatos ßer tartaſſal élűnc mijs (Papaſoc) az kereztſegben, kezűnket egy nihanßor vettyűc az kereztelkedő ßőmelyre, Nyallal meg kennyűc orrat es fűlet, meg gondoluan hogy Iſten à mit egy akarattyaual meg mielhetne azt éffele külső ezkőzec altal ßokta mielni. Melly dolog à mint ßent Ambrus bizonſagot teßen rola, eleitől fogua valo regi ßokas az kereztyen közőtt. Tudom hogy meg meuetic ezeket az Eretnekec, de am meueſſec, teßen olly idő hogy ſirni fognac. En azt hißem, hogy ha ackoron ott lettenec volna, Wrunkatis meg czuſoltac volna, midőn az vakon ßűletet embernec ßemeit nyalaual czinalt ſarral kene meg, es ezt è ſűket nematis meg nyalaza, Mi őrömeſt kőuettyűc à mi eleinknec egyűgyűſegeket, &c.* Ez az ő ſzaua. Kiket ha igenkent iol meg gondolſz, ſzantalan alnokſagot talalſz benne, igen hizelkedő es röttentő hazugſagockal, midőn à mit Chriſtus Wrunc nem hagyot à mi kereztſegünkben, az ő eleieknec talalt ſzokaſabol annac kőueteſet, egyűgyűſegnec neuezi. Ha Chriſtus Wrunc ő maga rendelte volna az ő kereztſegehőz, atkozot volna az ki meg meuetne. *Matth:* 15. De miert hogy meg mondta hogy hiaba tiztellyűc őtet emberi talalmannyal, atkozot à ki kőueti es helyen hadgya, Méltoc azert nem czac meueteſre, hanem ſiraſrais, hogy maiom auagy hiſtrioc alakoſoc modgyara Chriſtuſtul mielt nyallal è ſűket nema gyogyitaſaba, őc minden gyermeknec kereztſegere ſzabtac, Kit hol mieltec az Apoſtoloc, es hol vagyon erről parancżolatunc. A mit ma Chriſtus wrunc mielt è ſűket nema meg gyogyitaſaba, azokat az ő bőlcz iteleti ſzerint draganac tarczűc. Azokat czac az ő rendeleſeben hadni es azokban ſzelid lęleckel meg beczűlni, mind kedues eſzeſſeg, mind illendő egyűgyűſeg. Azt toldozni, mind felőtteb valo eſzeſſeg, az az, bolondſag, mind karhozatra valo vakmerő batorſag. Ezeket arrol ſzolanc, hogy Chriſtus Wrunc è ſűket nemat wiaual, nyalaual, es ſzauaual gyogyita. Kiből è kettőt tanulanc: Egyiket hogy az ő tűle rendeltetet oruoſſagis, ő ezkőze, es ő czelekeſzic azokbannis. Maſikat, hogy az Sacramentomokbannis valo kűlső ſzertartasban-

TIZEN Kettőd Vr napiara ßent Haromſag napian.

bannis, valamit rendelt mind Iſteni bőlczeſegec, mellyec altalis czelekeſzic az mi lelki epűletűnkre. Ezec legyenec elſő tanuſaginc: Ez mellet imez lelki ęrtelemről is gondolkodgyunc: Hogy mint à ſűket nemat ki viſzi az nep kőzzűl, Igy ez vilag fiai kőzzűl ki vonſza à maganac valo hiueket, es azokat ki vonſza à bűnből is, 2. *Cor:* 6. Es mint wiaual fűlebe boczatuan azt meg nyittya, Igy moſtis ſzent Lelke altal nyitogattya fűlűnket, *Luc:* 11. 1 *Corinth:* 12. *Roman:* 8. Es mint nyalaual illeti nyeluet ſzolaſra, Igy az ő ſzaiabolad iget es Sacramentomokat, kic altal az mi elmenkben ſziuűnkben, nyeluűnkben ezelekeſzic. Kinec menybe tekinteſe int, hogy menyből varnanc mįjs ſegiteſeget, *Pſalm:* 121. Fohazkodaſa ielenti hogy ſzannya bennűnc. Ez mondaſa, Nyillaly meg: ielenti à teremtesbe, à fel tamaztasba, az iteletben, es mindenben valo hatalmat. Immar ſzollyunc Maſodic tanuſagrol.

MASODIC TANVSAGROL.

MAſodſzor ezekről tanullyunc: Miert tiltya meg hogy ſenkinec ne mondanac: Es azoc ki menuen annal inkab kezdec hirdetni, ezt monduan: Lam mindeneket iol mielt, az ſűketőket halloua tőtte, à nemakat ſzolloua.

Nihol meg tiltya, nihol meg hadgya hogy hirdeſſec.

Egy nihany helyen oluaſuc ezt, Hogy meg tilrotta Chriſtus wrunc hogy à melly iot miuelt nemellyel, azt ſenkinec ne mondanac, Mint *Matth:* 8. *Mar:* 1. Egy poklost midőn meg tiztitott volna, mond: meg laſd ſenkinec ne mond, hanem mennyel mutaſd meg magad az papoknac, &c. Es midőn ſzinet el valtoztatta volnais, *Mar:* 9. Meg hagya harom tanyituanainac, hogy addig ſenkinec ne mondanac, mig fel nem tamadna. Ez ſűket nematis kűlőn fęl fele viſzi az nep kőzzűl, Es midőn mind halloua ſzolloua tőtte volna, erőſſen meg hagya hogy ſenkinec ne mondanac. Noha kedig meg hatta, De ritkan talallyuc hogy az emberec meg tűrhettec volna, hogy ne beſzellenec, Sőt az mai Euangeliomba az vagyon, hogy houa inkab paranczollya vala, annyiual inkab hirdetic vala. Nihol mondoc meg tiltotta: De nihol ő maga meg hatta, hogy el menuen hirdetnec az Iſten io tetet, Mint à kikből kegyetlen ördőgőket űzett vala, *Luc:* 8. Az tiz poklosoc kőzzűlis, hogy czac egy tęrt meg Iſtent diczőiteni panaſzolkodec, Az egyic kedig hogy nagy toroc ſzoual halat adni meg tęrt volna,

Miert tiltotta nihol az hirdeteſt.

io neuen véue, *Luc:* 17. Ezekből nemellyec kőzt ſoc fęle nyughatatlanſagoc tamadtac, ki azt gondolta, hogy neralam tſac azert tiltotta meg, hogy annyiual inkab hirdetnec, Mert az ember valamitűl meg tiltatic, arra inkab vagyodic, De ez hamis es artalmas gondolat, Mert mint Adamnac ſziue ſzerint paranczolta Iſten, hogy ne ennéc az meg tiltot fanac gyűmőlczebe, Es nekűnkis, hogy ſe torkoſoc, ſe paraznac, ſe czalardoc, ſe hazugoc, ſe keuelyec ne lennenc. Igy imezeknekis ſziue ſzerint io vęgre tiltotta meg, hogy ne hirdetnec, Niha azert, mert az ſzenuedes előtt męg ideie nem volt, hogy az ő felſeges voltat tellyeſſeggel ki teriezſze, kinec igen halkal kellet lenni, niha ezben valo engedelmetis keuant: Sokſzor azert hogy alazatoſſagra valo peldatis adgyon, Es megis mutaſſa à mint ſzent Ianoſnal mond, *Ioan:* 8. En az en diczőſegem nem kereſem. Iſmet mond: Ha en diczőittem magam, az en diczőſegem

Alazatoſſagnac peldaiau à Chriſtus.

ſemmi. Az időhőz, helyhőz, es alkolmatoſſagokhoz kepeſt lehettec egyeb okajs, De mi moſt az mai tiltaſabol tanullyuc az ő alazatoſſagatis kőuetni, hogy az mint ő emberſege ſzerintis ſemmit nem mielt maga mutogataſabol, keuelyſegből, kérkűuesből, Hanem ezupan czac az Iſten diczőſeget kereſte, magat meg alazta, es az Atyat magaztalta, *Philip:* 2 *Ioan:* 8. Es ſziue ſzerint valo kőnyőrűletből, nagy tizta ſzeretetből ſegitet minden nyomorultat, Igy mįjs valami iot miuelűnc, mindenben tſac az Iſtennec adgyuc az diczeretet, kiualkedpen midőn mi bennűnc vgyan ſemi ſints vgy mint mi magunktul, porbol valoc vagyunc, mezitelen ſzűlettűnc, mezitelen kimulunc, Bűn, aroc, es karhozat alatt volnanc termeſzet ſzerint, Azert à melly ördőgi, Luciperi, es Adami nagy akaratoſſag megis ki vagyodic belőlűnc, azt igyekezzűnc ſzorongatni, foyrogatni, es le nyomni, Hogy az Iſtentűl adatot aiandekockal keuelyſegűnkbe gonoſzul ne ęllyűnc, Hanem mindenekben magunc igen igen meg

alazuan,

alazuan, az Istennec tiztessegere, es egy massnac epületire igyekezzünc szolni es czelekedni mindeneket. Kire az WR ő felsege segitsen az ő dragalatos meg szentelő sz: Lelke altal, Amen.

AZ HALA ADASROLIS tanullyunc.

AZ kiknec meg tiltotta vala Christus wrunc, hogy ezt ne hirdetnec, Noha az engedelmesseguel méltan tartoztac volna, De hogy azoc ez nagy io teteben valo örömec miatt, Es az illy nagy czudan valo almelkodasoc miatt nem türhetuen, kezdec hirdetni, Es azbol à soc nepis fel indula, Hogy halat aduan diczernec az Istent, es magaztalnac az WR Christust, monduan: Lam mindeneket iol mielt, à süketeket halloua tette, az nemakat szolloua. Ezbölis szep dolgokat tanulhatunc, EZTIS: Hogy à mint Isten az ő Fianac à mi Wrunc Iesus Christusnac maga meg alazasat igen nagy diczőssegre fordita mostis, à ki nem keresi vala az ő maga diczősseget, Igy valamidön mijs magunc meg alazzuc, Isten ő maga tiz ezerszer inkab fel magaztal, hogy nem mint mi tudnanc magunc magaztalni, ez mondasa szerint az Wrnac: A ki magat meg alazza, fel magaztaltatic, *Luc:* 14. 18. Mond szent Peteris: Az alazatosoknac adandekot ad, 1. *Pet:* 5. EZTIS tanullyuc innet: Hogy az mint ez nep à meg gyogyult emberre almelkodua néz, Es czudalkozic hogy mero süket nema leuen, illy szepen hall, es szol à Christus hatalma altal, Es è szoual hirdetic: Lam mindeneket iol mielt: Igy mijs minden velünc valo io tetet hirdelsüc, azokon felötte igen czudalkozzunc, az ő hozzanc valo nagy io voltan es soc io teté, Es arrol ezt beszelliic hogy igen iol czelekedet, Mondoc mint ezec, mijs czudalkozua nézzünc az Istennec minden teremtet allatira, Es mijs igy szollyuc: Lam mindeneket iol es igen iol mielt, Magunkat hogy kepere teremtet, testünket hogy ennyi tagockal meg ekesitette: Lelkünket az testtel egyesitette, elmenket értelmesse szerzette, fülünket hallcua, szemünket latoua, nyeluünknt szoloua, kezünket fogoua, labunkat iaroua alloita, kic ő magokban mind holt erötlenec volnanac, auagy inkab semmic volnanac, De ő benne élnec es mozognac, *Actor:* 17. ő szerzi hogy à fül hallyon, es az szem lasson, *Prouarb:* 20. Azonkeppen tekintsüc el à fakat, veteseket, viragokat, eget, Napot, Holdot, Czillagokat, vizeket, halakat, erdöket, vadakat, madarakat, Nemde mindenekről nagy almelkodua mondhattyuke, hogy mindeneket iol mielt. Ezt azert magunkban vntalan forgatuan, ezekbölis indullyunc fel az Isten esmeretire. Melly felseges WR ő, es edes gond viselő, Es indullyunc fel ő elötte magunc meg alazni, ötet félni, benne bizni, ötet szeretni es benne öruendezni, edeskedni, Es igyekezzünc mindenekről ő neki mostis mig ez gyarlo romlott testbe vagyunkis, halakat adni, De leginkab erről, hogy az ő szerelmes Fia altal nagy hatalmason meg valtot, meg szabaditot, Es ismet wyionnan fel epit, mind fülünckel, nyeluünckel, minden tagainkal, külső belső érzekenseguel, testestül, lelkestül meg diczőituen, mind örökön öröcke. Erről legyen mi tülünc ő felsegenec öröcke valo tiztelet, diczeret es hala adas, Amen. Immar leg vtol szollyunc az czuda tetelekrölis. Ezből, hogy à süket nemat igen nagy Isteni hatalommal illy igen szepen meg gyogyitot ta Christus wrunc. De nem czac Christus czudairol, Hanem minden Isteni czudakrol közönseges keppen igen szükseges dolgokat tanulgassunc most. Kikről meg emlekeznünc io, à töb Euangeliomi czudac köztis.

Isten az alazatost fel magaztalya.

Czudalkozzunc mijs az Isten dolgaira nezue.

HARMADIC TANVSAGROL.

Az Czuda tetelekről.

GYakorta szükseg emlekeznünc az Istennec Czudairol, Mert egyic à ki altal magat Isten esmerteti es ki telentette, az czudac: Masic az ő igeie: Harmadic à Sacramentomoc. Az ő Igeie az, à mit az Prophetac es Apostoloc szent Lelke altal meg iratot, Es szent Fiat hozzanc külduen az emberi testben, vele meg erősitetet, Az igen bizonyos Tudomanyunc, es Regulanc, kiből az Istent, az ő akaratyat,

Ez harom altal esmertetti Isten ő magat.

1. *Az IGE altal.*

TIZEN Kettőd Wrnapiara, ß: Haromſag nap vtan.

tyat es benne valo hitűnket kell tanulnunc. Ahoz az ő igeiehőz rendelte à Sacramentomokat, illy moddal: Hogy az ő igert io keduenec es minden maga aianlaſanac lathato ieleí es meg czalhatatlan peczetí lennenec, Es arra valo bizonſagoc, hogy ki ki mind magahoz kapczolna hittel az ő igeretit, Es ki ki mind nyiluan meg mutatna magat az igaz Anya ſzent Egyhaznac olly tagianac lenni, à ki az Iſtent igazan eſmerí, vallya, es minden keppen tiztelni igyekezic, az ő ki ielentet igeie es akarattya ſzerint. Ez kettőnec, az Igenec es à Sacramentomoknac erősiteſere, es bennűnc valo bizonyosb voltara, ſzerzet nagy ſoc czudakatis, Mint hogy è ſűket nemat Chriſtus Wrunc egy ſzouaual igen ſzepen meg gyogyita, kiuel magatis meg ielente, hogy az igert Chriſtus volna, Tanyitaſitis, es mind à ket Sacramentomit, à kiket ő ſzerzett meg erősite, hogy Iſten akarattyabol, az mi epületűnkre hagyattac volna, Ez czuda tetelekről miert hogy derec es kőzőnſeges tanuſagokatis vennűnc ſokra ſzűkſeges, Azert rola ier tanulgaſſunc nyilnabbannis.

2. Az Sacramentomoc altal.

3. Az Czudac altal.

Rend, es Rend kiuűl valo czudai Iſtennec.

Az Iſteni *CZVDAC* két fęlec: *Rend, es Rend kiuűl valoc.* *RENDELT* czudai minden àffęle dolgai, à kiket az teremtesben, tartasba, es à hiuec oltalmaba mind ele itűl fogua czelekedet, Mert ha ez egez vilagnac, Mennec, főldnec, viznec, es azokban valo allatinac teremteſit, ſzaporodaſit, ęlteteſit, meg tartaſit, el gondollyuc, azzon merő czudac: Azonkeppen mind Adamtul fogua minden hiueinec oltalmazaſit, igazgataſit, tanyitaſit ha meg tekintyűc, azon merő czudac: mellyekis az Iſtent valamenyire meg eſmertetic velűnc, *Roman:1.* De hogy az eſmeret igaz leheſſen, ſzűkſeg az Iſtennec ki ielentet igeietis meg gondolnunc az Credo ſzerint. *MAS* czudai Iſtennec leielnec *RENDKIVWLIS*, az az, midőn meg valtoztattya az teremtesben es gond viſelesben valo ſzokot rend tartaſit, es az teremtet allatoknac termeſzetyec kiuűlis czelekeſzic, Mint midőn az Moyſes paltzaiat kigyoua valtoztatta, *Exod:4.* az vizet vęrrè, à veres tengert es az Iordant mint egy kőw falt alloua tette, hogy à ſzarazon altal kőltőzkődnec az Iſrael: Az Napot Ioſue kialtaſara meg tartoztattya: Ezechiaſert hatra vonnya. Es mint midőn Chriſtus Wrunc az vizből io bort ſzerez: A ki vakon ſzűletet, ép ſzemet ad nekí: es halottat fel tamazt: Izent Petert lakatos aytokon ki hozattya Angyalaual. Ezec es többec ęffelec czudaknac neueztet nec, nem hogy az több dolgaiis kiſſeb czudac volnanac, ki minden dolgaiba merő czudalatos, De hogy mi ezekben inkab ſzoknanc czudalkozni, miert hogy ritkan leielnec. Mint pelda: az Gyermeknec fogantataſa es ſzűleteſe, ſzinten olly nagy, vagy nagyob czuda, hogy nem mint az halott fel tamadaſa, Es az ęgnec Nappal, Holdual, Czilaggal mind vntalan valo forgaſa, es ez vilagiaknac az altal valo ęlteteſe, es tartaſa, merő czuda, es nagyob hogy nem mint meg allatni Ioſue ideiebe az Napot, Es viſza vonni Ezechias ideieben, De miert hogy hozza ſzoktunc az ſzűntelen valo latomaſſal, ſenki nem czudallya amazokat, vgy mint imezeket. Azonkeppen midőn minden eztendőben az eſſő vizet, à ſzőlő tőn ieles izű borra valtoztattya, az keues el rothadot magot az főldből bőw gyűmőlczuel ez egez vilagnac ęlteteſere ki hozza. Es midőn az mi teſtűnkben à ſzem meſze lát, es meg valazt minden teremtet allatot egy maſtul: à fűl ſoc fele ſzokat, zőngeſeket hall: az ſzadnac az izi ſoc ezer feleket ęrez, az kezzeddel ennyi ſoc dolgot ſzerezhetſz: az laboddal ennyi tagot hordozz, merő czudac. De mi ezeket nem tuduan czudalni, czac azokon almelkodunc: Mikor hallyuc, hogy Iſten ez vilagot el ſillyeztette, à Napot meg allatta, es hogy Chriſtus Wrunc à vizet egyſzer borra valtoztatta, Soc ezert keues kenyerrel ketſzer ęltetet: vakot: ſűket nemat: pokloſt: ördőngeſt gyogyitot: es halottat tamaztott. Kiket az mi erőtlenſegűnkert fel razaſnac es fel ſerkengeteſnec okaert kellet mielni. Ha meg mardtunc volna az elſő ſzűleinckel az artatlanſagbeli vilagoſſagba, temeny ezerſzer több dolgait vettűc volna eſzűnkben, az Iſtennec mindenic teremtet allatibol, es ſoha meg nem ſzűntűnc volna edeſſeggel czudalkozni es győnyőrködni azokba, Az mint az fel tamadas vtan az őrőc diczőſeges orſzagnac meg gondolhatatlan ſoc győnyőrűſeges czudai kőzőtt ezt valoba megis lattyuc, kit moſt ezac mint egy meſebe emlegettyűc, Mind az altal moſtis mind két fęle Rend es Rend kiuűl valo dolgairol

gairol es annac okairol gyakorta elmeikedgyűnc, Mellyec mire valoc legyenec, touab rola mayd ſzoloc. Előſzer ęrtſűc meg eztis:

HOGY vadnac ördögi ezudakis, kiket tanullyuc meg valaztani az Iſteni ezudak tul, es ęrtſűc meg miert engedi Iſten azt az ördögnec. Az ördögi ezuda teteliről ſoc helyen emlekezic az ſzent Iraſis. Mint ſzent Pal 2. *Teſſalon:* 2. neuezi azt Satan czelekedetinec, es hazug ieleknec, es czalard ezuda teteleknec, es alnokul valo czalardſagnac. Chriſtus wrunkis *Matth:* 24. *Mar:* 13. mond: Tamadnac vgy mond hamis Chriſtuſoc, es hamis Prophetac, es iegyeket es ezudakat teſznec, vgy, hogy teuelygesbe vitetnenec, ha lehetſeges volna, az valaztattakis. Ez fele ſzem feny veztő ezudac ſzantalanoc voltac az poganoc kőztis, à papaſag kőztis, kic altal à Satan erősitette à baluanyozo tizteletęket, es az Iſten tanyitaſa ellen valo Tudomant. Ez fele czalardſagrol ſzent Pal peldaul hozza az Pharaho előtt lett czalard ezudakat, kiuel à Satan erősitette az czalardſagba az Ægyptombelieket, az Iſten ezudai ellen. Mond erről ſz: Pal, 2. *Timoth:* 3. Mikeppen Iannes es Iambres ellene alnac vala Moyſesnec: azonkeppen ezekis ellene alnac az igaſſagnac, kiknec elmeiec meg dögleter, ſemmire kellőc à hitben, De előmentec nem leſzen touab, mert az ő bolondſagoc nyiluan leſzen mindeneknec, mikeppen amazoknakis bolondſagoc nyiluan lőn. Ime hogy mond ſzent Pal, hogy męg Moyſes ellenis tamaztot à Satan olly ezudakat, hogy haſonlonac tettzenec az Iſteni ezudakhoz, De aztis mondgya felőle: hogy czac czalard ezudac voltac es ideig valoc, kiknec czalardſagoc kijs ielent, Melly czalard ezuda tetelekre miert adgyon Iſten erőt, aztis meg mondgya, Hogy auagy bűnteteſert, auagy probalaſert. Bűnteteſert: Hogy à ki nem akar hinni es erősedni az igaſſagban, az, higyen es erősedgyec az hamiſſagba, 2. *Teſſal:* 2. Auagy az hiueknec probalaſokert, hogy meg teſſenec az alhatatoſoc, 1. *Corinth:* 11. *Deut:* 13. *MEG VALAZTHATNI* kedig à hamis es czalard ezudatis az igaztul, Mert az igaz ezudac Iſtentűl es Iſten altal az WR Ieſus Chriſtuſtul, vagy czac az ő neuebe az ő ſzolgaitul, az Iſten paranczolatinac es Euangeliomanac erősiteſere lettec, es leſznec, es ollyac, kiket à Satan valoſaggal nem kőuethet, Hanem czac ſzem feny veztő tetteteſſeggel. De az hamis ezudac ördög altal, es holt emberec neuebe, hol mi ſzem feny veztő czalardſaggal, az Iſten ellen valo tudomannac erősiteſere leſznec, kinec Iſten hatart vetett, mig es mineműc legyenec. Az ezudakrol es annac kűlőmbſegeről többet olua shatſz az Maſic Poſtillabannis, Laſd à Maſodic rezt fol: 139. es az vtan egy nihany leueleig az ezudakrol, Moſt rőuideden emlekezzűnc kęt fő kűlőmbſegeről.

ELSŐ kűlőmbſeg az Iſteni es ördögi ezudac kőzt, Hogy az Iſten olly ezudakatis miel ſokſzor, mellyeket nem mielhet à Satan, mint az Ægyptomi Maguſokis latuan az Iſteni ezudaknac nagy voltat, mondanac Pharahonac: Iſten wia ez. Effęlec à ſzent Irasba ſzantalanoc vadnac, mint halotnac fel tamaztaſa: magtalanoc ſzaporodaſi: keues eledelnec bőwelkedeſi: viznec borra valtoztataſa: Mannanac menyből ala ſzallaſi: à Napnac meg allaſa, es meg tęreſe: à vaknac, nemanac ſzepen meg gyogyulaſi: Az mint ſzent Ianoſnal meg vagyon irua, monduan: Vilag kezdetitűl fogua ſenki nem hallotta, hogy valaki meg nyitotta volna az vakon ſzűletnec ſzemet, ha ez az Iſtentűl nem volna, ſemmit nem tehetne. Mond Nicodemuſis *Ioan:* 3. Senki nemmielhetne az ieleket, kit te teſz, ha az Iſten vele nem volna.

Nemellyet nem kőuethet à Satan az Iſtens ezudakban.

Ioan: 8.

MASOD nyiluan valo kűlőmbſeg az vęgekből tettzic meg mi vęgre ſzereztetnec az ezudac. Az ördögi ezudac czalardſagra es hiteteſre valoc, az az, hogy az emberec à ezudaknac ſzine alatt teuelygeſre es hazugſagra vitetnenec, es azban meg erősitetnenec, à mint hogy az ördög hazug es hazugſagnac atya, Azert midőn ez Okoc es vęgec meg tettzenec az ezudakbol, Hogy az Iſtentűl Prophetac es Apoſtoloc altal ki ielentet akarattyatul el vonnanac, àffęle ezudakat akar melly igen nagyoc volnanakis nyiluan ördögi ezudaknac tartſuc. Szent Pal vtan egy ördőngős leanzo kinec iőuendő mondaſabol az wra ſokat kereskedet, *Actor:* 16. Pal vtan az kialtuă hatra fordul es ki űzi az ördögőt belőle, Enis lattam olly leanzot à ki egy wyni iuegből ſokat latuan, meg ielentet beñec czac mulatſagbañis, Ez azt mondta hogy midőn tőb

Az ördögi ezudanac az vegezalardſagi.

leanyoc

Suket Nema meg

leanyoc kőzt leuen, es egy kotſi meſſőlec mẽñe, â koczis nekí hagyitya à kis iueget, es ő be tekintuen mindent latna, de egyebec ſemit nem latnanac az feleket benne, Ez ſo kaig ſokat ielentet meg, mellyec nyíluan meg lettec, De vęgre az tőb lataſoc mellet iſzonyu dolgokatis latuan el ijedet, es ő maga kérte hogy ne kérdezkednenec tűle. Bőlcz embereketis lattam kic èſſęlekhőz edeſeduen iauallottac, De erről Moyſeſnel ímilly Regulanc vagyon, *Deuteron:* 13. Ha te kőzőtted Propheta, auagy alom lato tamadand, es iegyet auagy czudat ielentend teneked: Es meg leend à iegy auagy czuda mellyet teneked meg mondot volt, es è ſzot mondandgya: Mennyűnc mas Iſten vtan, kiket ti nem eſmertec, es ſzolgallyunc azoknac: Ne engedgy èſſęle Propheta es alom lato beſzednec, mert kiſirt titeket az ti wratoc Iſtentec: Hogy ha az ő paranczolatit őriziteke, &c.

Az Iſteni czudaknac azon vege à mi az ő igeenec.

DE az ISTENI CZVDAC azonra viſznec, à kire Iſten igeie, valamí vęge az Iſten igeienec, azon vęge az Iſteni czudaknac, az míre Iſten az ő igeieben tanyit, azonokba erősitnec az ő czudaiſs. Ez vęgekről ſzűkſeg nyiluabban ſzolnunc. Azert laſſuc meg mire tanyitnac, az Iſten igeie, es azonokba mint erősitnec az Iſteni czudakis. Ez vęgekről ſzűkſeg nyiluabban ſzolnunc. Erről *TIZ* rendbe ſzoloc rőuideden, kikből ſzep okait hallyuc meg, mi vęgre miuel Iſten czudakat.

1. *Az Iſteni eſmeretet erősitic.*

ELS ő vęgeez: Hogy az Czudac meg bizonyittyac hogy valoſaggal Iſten legyen, es az mindenhato legyen, es magaual ſzabad, az termeſzetnec folyaſaboz es ſem mihőz nem kőtelezteter. Mert à czudac az termeſzetnec rendi ellen leſznec, Mint magtalannac es igen vén babanac foganni mint Sara volt, az viznec vgy allani mint az kemeny kőw falnac, az veres Tengerbe es Iordanba: à Napnac meg allani es hatra tęrni: az halotnac fel tamadni: Ezec es èſſęlec termeſzet folyaſi ellen lettenec, Azert az híueket erősitic az Iſtenről es az ő hatalmas voltarol. Iollehet ezt hogy Iſten legyen, es az Iſten minden ionac Oka es ſzerzője, Meg mutattyac czac az termeſzet folyaſiban rendelt dolgaiſs, De midőn az termeſzet kiuűl wy dolgot ielent, inkab fel indulunc az Iſten hatalmanac eſmereſere, Kiknec noha mindenikbe az Satannis igyekezic kőuetni az Iſtent, De Iſten eleit veſzi vęgre az ő hazug alnoc czalardſaganac, ezzel: hogy olly czudakat is miel, kit à Satan ſemmi keppen nem kőuethet. Midőn azert olly czudakis leielnec az anya ſzent Egyhazba, mellyeket az ördőg nem kőuethet, azoc eztis bizonyittyac, hogy az ördőg nem mindent mielhet, hanem czac à mellyeket es à menyire engedi az Iſten. Az ördőgi hatalomnac es erőnec vęge vagyon, de az Iſteni hatalom es erő vęghetetlen. Es hogy az Iſten Fianac orſzaglaſa à hiuec kőzt, hatalmasb az ördőg orſzaglaſanal. Mert az Iſten Fia az anya ſzent Egyhaznac feie, es az ördőgnec győzője. Ez ielentetet ezbennis, hogy az Aaron veſzője melly kigyoua valtozott, meg futamia az Magus ördőngőſec kigyoiat es ſarkanyat, es elnyeli azt, Es latuan à Maguſokis hogy az Moyſes altal valo czudac ſockal hatalmaſbac az őueknel, keſzeritetnec vallaſt tenni, Hogy Iſten wia altal lennenec azoc, mint ha ielentenec hogy az ő dolgoc nem Iſten altal lettenec, Es hogy nem elegec hogy Iſten ellen alhaſſanac, Sőt ő magokis alig alhatnac az nagy keleſec miatt Pharaho előt, Moyſes kedig es Aaron minden ſérés nekűl forgolottac az Iſteni keuanſagba. Mondom azert hogy az ördőngős Maguſokis keſzeritetnec vęgre vallaſt tenni, hogy az Moyſes czudai Iſten altal lettec, mint az ördőgőkis keſzeritetnec kialtani az Wr Ieſuſt Iſten Fianac lenni: Es Iudaſis vallaſt teſzen, hogy arratlant arult el. Illy nagy nyiluan valo czudackalis akaria Iſten magat meg eſmertetni. Ez egyic Oka es vęge az czudaknac: Hogy az Iſten es az ő hatalma ki teſſec altaloc.

2. *Az Chriſtus magaztalaſa hogy Iſtennec iſmertesſe.*

MASIC Oka es vęge, az Chriſtuſnac az Iſten Fianac fel magaztalaſa, Ki miert hogy az emberi teſtbe az ő igen nagy alazatoſſaganac ideiebe, olly dolgokat czelekedet, mellyeket czac az Iſten czelekedhetic, azokis bizonſagot teſznec ő rola az iras mellet, hogy ő nem czac ember, hanem bizony Iſtenis, es az Atyanac termeſzet ſzerint valo Fia, az Atyaual egyenlő hatalmu. Ezeket ő magais imigy erősiti, *Ioann: 5.* monduan: Az en Atyam mind eddig czelekeſzic, es enis czelőkeſzem. Iſmet: Valamellyeket az Atya czelekedic, azonokat á Fiuis czelekedic à mikeppen az Atya fel tamaz-

tamaztya es meg eleüeniti az halottakat, az Fiuis az kiket akar: Mint ha mondana: Nem vgy czelekeszem en mint Moyses. Illyęs, Eliseus, szent Peter, szent Pal, kic ma goc erei kből semmit nem mielhettec, Hanem vgy mint az Atya, es az atyanakfia, Ezt erősitic imez bizonsagokis: *Ioann:* 1. Az Ige testtè lőn, es köztűnc lakec, es lattuc az ő diczőseget, vgy mint az Atyatul egyetlen egy szűletnec diczőseget. Es *Ioan:* 2. Ez első czudat teue Iesus, es meg ielente az ő diczőseget.

3. *Hogy Christusnac lenni meg esmertessec*

HARMAD Oka es vęge az felsőhőz valo, Hogy az czudac altal nem czac Isten Fianac, Hanem az meg igert Messiasnac, az az, Christusnakis esmertesse meg magat, az Atyatul ez vilagra küldetnec, hogy ez vilagnac kiralya, papia meg szaba ditoia lenne, es hogy mindennec valaki benne hinne, őrőc ęlete lenne, Hogy eztis es minden egyeb dolgaitis erősitsec az ő czuda teteli, ő erről imigy szol, *Ioann:* 5. A czelekedetec mellyeket ennekem adot az Atya, hogy el vęgezzem azokat, azoc à czelekedetec mellyeket en czelekedem, tanubizonsagot tesznec en felőlem, hogy az Atya küldet el engem. Kereztelő Ianos tanyituanijs mikor kérdenec, Te vagye az Christus: Felele: Mondgyatoc meg Ianosnac, à mellyeket hallotoc es lattoc, az vakoc latnac, az santac sarnac, az poklosoc meg tiztulnac, az sűketec hallanac, az halottac fel tamaztatnac, à szegenyeknec őruendetes Euangeliom predikaltatic, Es bodog az, ki en bennem meg nem botrankozic, &c. Ez vagyon irua leg vtolso kőnyuebe Ianosnakis, Ezec meg irattattac, hogy hidgyetec az Iesust, amà Christusnac Istennec Fianac lenni, es hogy hiuen ęletetec legyen az ő neuenec altala.

Matth: 11.

Ioann: 20.

4. *Erősiti az Isten ßolgainac tiztetket*

NEGYEDIC Oka es vęge az czudaknac, Hogy erősitsec az Istentűl valo boczatast es az tanyitast, mellyec az Anya szent Egyhazba Christustul, az Prophetaktul, es az Apostoloktul lettec. Ez tudomany kiuűl, ha Isten Angyalais mast predikalna, atkozot volna. Es ezzel ellenkező tudomany akar melly nagy czudackal erősitetnekis, őrdőgi es atkozott czuda az, Mert è tudomany szinten elegedendő keppen immar mind ez egesz vilag előtt meg erősitetet, Es immar tőbbe az fele czudac nekűl nem szűkőlkődűnc, Hanem czac è meg erősitetet tudomanra mint egy setetsegbe fel tett lampasra kell néznűnc, es czac ezből kell meg itelnűnc, ki tanyit igazat es hamissat. Hogy kedig à Christus, az Apostoloc, es az Prophetac tanyitasi, (kire mutatot Christus wrunkis es az Apostoloc.) elegge meg erősitettec az czudac altalis, Erről imilly bizonysaginc vadnac: Mond Christus wrunc *Mar.* 10. Mennyetec è szeles vilagra, es predikallyatot az Euangeliomot, à ki hiszen iduőzűl. Azokat kedig à kic hisznec, ez iegyec kőuetic: Az en neuembe őrdőgőket űznec ki: wy nyelueckel szolnac: kigyokat vesznec fel: es ha valami halalos italt isznac, semmit nem art ő nekic. Az betegekre kedig kezeket vetic, es meg vigasznac. Az wr Iesus annac okaert mi nec vtanna szollot volna nekic, menybe fel vitetec, es űle Istennec iobia felől, azoc kedig ki menuen, mindenűt predikallanac, az WR velec czelekeduen, es az iget erősituen az kőuetkező iegyeknec altala. Szent Lukatsis ezt iria, *Actor:* 14. Soc ideig lőnec Iconiumba az atyafiac, es batorsaggal predikalnac vala, bizuan az wrba, ki bizonsagot teszen vala az ő kegyelmessegenec igeieről, es adgya vala hogy iegyec es czudac lennenec az ő kezeknec altala. Ez meg erősitetet tudomant melly igen kellesec magunkhoz szoritani, es ezen kiuűl valokat mindent meg vetni, Erről imilly kemeny szockal ir szent Pal, *Hebr:* 2. Annac okaert erőssen kell minekűnc figyelmeznűnc azokra, à mellyeket meg hallottunc, Hogy valamidőn el ne veszűnc, Mert ha az Angyaloc altal meg mondatot beszed erős volt, es minden tőrueny szeges es engedetlenseg igaz iutalomnac fizeteset vőtte, mint menekedűnc mi meg, ha ollyan nagy iduősseget el mulatunc? Melly midőn előszer kezdetet volna predikaltatni, ő magatul az Wrtul, azoktul kic őtet hallottac volna, meg erősitettec mi nekűnc, bizonsagot teuen az Isten, iegyeckel, czudackal, kűlőmb kűlőmb fele hatalmas czelekedeteckel, es à szent Leleknec aiandekinac ki oztogatasaual, az ő akarattya szerint. Magatolis mond szent Pal, 2. *Corinth:* 12. Az Apostolhoz illendő czudac lettec, en altalamis ti halatoc, minden tűressel es ielensegeckel, es hatalmas czelekedeteckel. Ez azert Negyedic Oka az czudaknac: Hogy meg erősitsec az tudomant, kit az Prophetac, Christus, es az Apostoloc predikaltac.

Galath: 2.

Oetődic

Suket Nema meg

5. Hogy hitünket erősitsec. Ioann: 30. Actor: 9.

OET ő DIC Oka es vęge, Hogy az czudac egyetemben az Iſten igeieuel igaz hitet inditſanac, es azt meg erősitſec: Mint ſzent Ianoſnal vagyon irua, Latuan hogy à vizet borra valtoztata, hűnec ő benne az ő tanyituani. Ioann: 2. Iſmet mond Ioann: 20. Ez czudac meg irattac hogy hidgyetec ő benne. Az Apoſtoli czelekedetec köztis, ezt iria ſzent Lukats Peterről, Hogy midőn Æneaſt ki nyoltz eztendeig Gutta ütesben fekütt volna, az Ieſus neuebe fel kőltötte volna, Latuan az Liddaba es Saronaba lakozoc, az Wrhoz tęrenec ökis.

6. Iſteni ielenletenec bizonſagi. Ioſuæ 3.

HATODSZOR è vęgre valoc à czudac, Hogy bizonyitſac hogy az Iſten ielen vagyon az ő hiueiuel, Mint Ioſue mac mond az Iſten, mikor az Iordan vizet kettő ſzakaztana az Iſrael előtt, Ez mai nap fel magaztalac teged az egez Iſrael előtt, hogy eſzekbe veheſſec, hogy mikeppen Moyſeſſel voltam, ſzinten azonkeppen te veledis vagyoc. Iſmet: Ezben meg eſmeritec hogy az ę ő WR Iſten ti köztetec vagyon. Igy Suſanna, Daniel, Peter, Pal, es többec, hogy czuda keppen meg tartattac, bizonſagi annac, hogy Iſten ő velec volt. Igy minden hiueknec mindennap czudalatos oltalmazaſi es tartaſi, bizonyſagoc hogy az Iſten velec vagyon.

7. Bizonſagi az Euangeliom hatalmanac.

HETEDSZER erre valoc az czudac, hogy azoc bizonſagi lennenec az Euangeliom igeretiben valo erőknec es hatalmoknac, Hogy à mint ott az Iſten ſzent Fia altal igert bűn boczanattyat, fel tamadáſt, es örőc ęletet, ezec bizonnyal megis adat nanac, Mint Matth: 9. monda Ieſus Wrunc: De hogy tudgyatoc hogy az embernec fianac hatalma legyen ez földön à bűnnec meg boczataſara, ackoron manda az Gutta ütőtnec, kelly fel, vedd fel az te agyadat, es meny haza, es fel keluen haza mene, Az az, à mint Chriſtuſnac ez mondaſaba, kelly fel, vedd fel agyadat, annyi Iſteni erő vagyon, hogy bizonnyal vgy meg lenne, Igy ez mondaſabais: Meg boczatatnac à te bűneid, Es minden egyeb lelki paztor mondaſiba, ki az Chriſtus paranczolattya ſzerint igazan hirdeti az bűn boczanattyat. Ez nagy hatalmárol az Euangeliomnac mond ſzent Pal, Roman: 1. az Euangeliom, Iſtennec hatalma minden hiuőnec idvőſſegre. Mond Chriſtus wrunkis Ioann: 5. Ti tiztac vaſtoc à beſzedert mellyet nektec ſzolram. Iſmet Ioann: 6. Az beſzedec mellyeket en ſzoloc, lelec es ęlet.

8. Hogy hozzanc kapczolnuc minden igeretit, kiket meg bizonyitot az czudac altal.

NYOLTZADIC Oka es vęge, mi hozzanc valo kapczolaſnac bizonſagi, Ezis felőtte igen ſzükſeg iol meg ęrtenünc, Hogy az czuda tetelec erre valokis, hogy à minemű igeretit Iſten meg erősitőtte azoc altal, azokat mindenikünc ki ki ő magagahoz ſzoritſa, es kapczollya, es azokbol fel indullyon könyörgeſre, bizodalomra, es remenſegre, meg gondoluan hogy valamit fogadot, azt Iſten megis bizonyitotta ſokakon nagy czuda keppennis, es könyeb volna à Menynec földnec ſemmiē lenni, hogy nem mint az ő igeretit meg maſolni. Azert ha az ellen minden allatoknac ter meſzete maſt kiáltanais, megis mi az Iſten igeretire es czudáiara nézzünc. Mint az Iſten midőn ezt igerte: Elec en, nem akarom az bűnőſnec veſzedelmét. Iſmet: lőietec hozzam kic faradua vadtoc. Iſmet: Hiwy engem az te nyaualyádba ſegitſegül. Ezeket es több édes igeretit az Iſten nagy czudac által annyira meg erősitőtte, hogy ſoha ſenkit nem mondhatunc, kit meg nem halgatot volna, ha bűnön nyögue hozzá kiáltot, auagy akar mi nyaualyába hozzá folyamot. Mint Ionáſnac imadſagar à hal gyomraba az Tenger fenekennis meg halgatta: Amaz toluay es nagy ſoc több bűnő ſec bűnöc ellen meg tartattac. Effęle czuda meg tartaſoc bizonſágrais lőttec, hogy mįs reáſoc nézuen, bizzunc az mi nyögősünkbe, Dauidis biztattya mas peldáiaual magat, Pſalm: 33. monduan, imez ſzegenis kialta az Wrhoz, es az WR meg halgata őtet, es minden nyaualyáiabol meg ſzabadita, mint ha mondana: Enis tehat kiáltoc, es tudom hogy engemis meg halgat, Előbi rayta lett io tetetis Iſtennec elő hozza maga bizrataſara, Mint midőn Goliathual meg viwni akarna, mond: Az WR à ki engem meg ſzabaditot az Oroſzlan es Medue kezeből, ő meg ſzabadit ez környül meteletlen Philiſteus kezebőlis. Azert Pſalm: 104. nagy ſoc czudaiat ſzamlállya elő az Iſtennec, hogy azokbol indulnánc Iſteni bizodalomra, akar melly nagy igyünkbennis, Ha mind ez vilag es minden ördögöc azt kiátanakis, hogy lehetetlen az mi meg ſzabadulāſunc, akar teſti, akar lelki nyaualyánkbannis, mi megis kiálton kiáltſunc, és le-

Ezech: 18. Matth: 11. Pſalm: 49.

1. Reg: 17.

es lehetetlen hogy Isten az ô igeretit mi taytunkis be ne tellyesitse, Mint egyebeken szántalanokon hallunc es latunc, ki elôtt nints szômely válogatás, czac hogy mijs hozza folyamiunc, es zôrgetuen kiálton kiáltsunc, az ô igeretibe valo bizodalommal. Christus wrunkis az elôtt valo czudáirol meg emlekezteti az ô tanyituanit monduán: Mit sapolodtoc, hogy kenyeretec ninczen, miert nem emlekeztec rola, mikorô ôt kenyeret szegtem ôt ezer ember kezebe, hogy tizenket kosár morsalekot szedetec fel: Midôn kedig hetet szegtem negy ezer ember kezebe, ackor hęt kosart tôltetec meg czac az morsalekiáualis. Ez à mi dolgunkis, hogy minden nyaualyankba elôttunc forgassuc à miket Isten mielt mássalis, velünkis, Es azokba valo czudái inditsanac minket imátkozasra, hitre, remensegre. *Marc: 8.*

KILENTZEDIC OKA es vęge, hogy à czudác meg mutassác miczoda tizti es országa à Christusnac: Hogy nem fôldi királyság, mint az Sidoc véltec, hanem hogy az ôrdôgtül meg szabaditson bennünc, imez mondás szerint, Az ember fia azert ielent meg, hogy el rontsa az ôrdôg czelekedetit, Ezt soc czuda teteliuel meg bizonyitotta, midôn az ôrdôgôc miatt valo nyomorultakat nagy hála adásra meg szabaditana, mid külsô, mind belsô keppen, soc bünôst meg tęritene, azokat meg szentelne, A kiket vackà, sükettè, nemáuà tôtt meg gyogyitana, az halottakat fel tamaztana, ô magais fel tamadna, es szem latomast menybe menne, es ülne az Isten iobiara, es onnet czudanagy hatalmason soc aiandeckal szent Lelket ôntene az ô hiueire. Ez czudac altal meg mutata, hogy az ô orszaga lelki es mennyei, es az ôrdôg ellen valo hatalmassag. *9. Hogy à Christus orßaga lelki es mennyei 1. Ioann: 3.*

TIZEDIC OKA es vęge az czudaknac, Hogy erôsitsec ez hitünc vallásat, hogy mijs fel támadunc es ôrôcke ęlünc ô általa, A mint sokakat czuda keppen szem látomást fel támaztott, Es ô magais fel támaduán szem látomast menybe ment, es halalakort az toluaytis biztata, hogy ôis vele lenne Paradiczomba, Ki lelec szerint vgyan azon nap elis ment vele, de test szerintis fel tamad ô altala. Igy minden egyęb benne bizo hiuekis. *10. Fel tamadasunkatis erôsitic.*

Ez *TIZ* Okoc kôzzül, hol egyic hol másic illendôb àffęle czudakhoz, kiket esztendô altal predikallunc. Azert à mellyic mellyikhôz illendôb, ackor arrol tôbbet szolhatunc. *MOST* az süket nemanac czudalatos meg gyogyitasarol vala Predikationc, Mellyelis ezeknec soc reszet erôsite Christus wrunc: Bizouyituán ô magát bizony Istennec es Isten Fianac: es az igert Christusnac: Es igaz tanyitonac lenni: Es mind ackor mind most sokakba hitet indita: Es bizonságot tôn ez vtán valo oltalomrolis: Es meg ielente az ô beszedenec ereię melly hatalmas volna mind az testi, mind az lelki meg gyogyitásba. Kiból mijs fel inditsuc sziuünket bizodalomra, es remensegre, Es megis asmeriüc azbolis, hogy az Christus országa nem fôldi, hanem mennyei: ki által mijs fel tamadunc, es ôrôc ęleteris veszünc.

Ez hitben es bizodalomban hogy az kegyelmes WR Isten vęgig meg tartson, Ier kônyôrôgiünc, Es adgyunc hálákatis az mi egesseges fülünkrôl, nyeluünkrôl, es egyeb tagainkrôl, Es keriüc hogy ez vtannis egessegesen vgy tarczon minden tagainkba, hogy azockal ô felsegenec szolgalhassunc ez mostani gyarlosaginkbannis.

IMADSAG:

OERôc mindenhato VR Isten, minden allatoknac kegyelmes teremtôie, Halat adunc mi teneked, hogy mi nekünc egesseges testet adtal, es à mi nyeluünket fülеinket, es egyeb tagainkat kegyelmesen az gonosz ellensegtül meg ôrizted. Es kerünc tegedet adgyad mi nekünc az te szent Lelkedet, hogy mi fô keppen à mi fülеinckel es nyeluünckel iol ęlhessünc: Fülеinckel az te szent igedet szorgalmatosan halhassuc, es eszünkben vehessüc, Nyeluünckel az te kegyelmessegedet magaztalhassuc es hirdethessüc, az vęgre hogy senki az mi nyeluünc altal meg ne tantorodgyec, hanem minden meg iobullyon, Vgy legyen.

Mi Atyanc ki vagy Menyekben, szenteltessec &c:

TIZENHarmadic Wrnapiaraſ: Haromſag napvtan.

Az Chriſtuſt latni,

VTOLSO ENEC.

¶ Felſeges Iſten Menynec földnec Wra, &c. ¶ Menynec es földnec nemes teremtöie, &c.

¶ Az Spira Ferentz Eneket ha el mondod dellyeſti mulatſagba, tanulbatß arrol: Ki nyelueuel az Iſtent meg tagadgya vagy karomlya. Igy kezdetic az Enec: Szegeny kereztyenſeg kezdel meg vakulni, &c. meg talalod azen Enekes könyuembeis fol: CCXLI.

TIZEN HARMADIC VRNAPI Euangeliom, ſzent Haromſag naputan.

¶ Latni az Chriſtuſt, melly nagy bodogsag. AVAGY: Ket fele Bodogsagrol: Az Euangelimbeli, es az Töruenybeli Bodogsagrol: Az Iſten elött, es az Okoſſag elött valo meg igazulaſrol.

ENEKLESROEL.

¶ Czac te read WR Iſten kel &c.
¶ Iduöz legy örök Wr Iſten &c
¶ Hala adaſunkban rolad emlekezönc &c.
¶ Tanuld meg te az vton el menni &c.
¶ Ier dicziriüc az Iſtennec &c.
¶ Ier mi keriüc ſzent Leiket &c.

AZ EVANGELIOMROL:

SVMMATSKA.

Keet Reſze vagyon az mai Euangeliomnac: Az elsö reſzeben beſzel Chriſtus wrunc az ö Tanyituaniual, arrol: Melly nagy bodogſag, hogy öc lathattac az Chriſtuſt, kit az regi Atyakis es Prophetakis akartac latni. Masod reſzebe ſzol egy Töruenytudoual, midön az, kerdene: Miczodat czelekedgyec, à ki altal iduözülheſſen? Es meg ielente neki, hogy annyira meg romlot az ember, hogy ſenki az ö czelekedeti altal iduöſſeget nem nyerheti. De erre czuda ſzep kerdes es pelda altal viſzi ötet. Az melly Euangeliomot irt meg ſzent Lukats az ö Euangeliomi könyuenec Tizedic reſzeben.

LVCÆ X.

a: Az igaz bodogſag czac egyedül à Chriſtus eſmeretibe függ.
b: Az okoſſag Iſten tanatſa kiuül az czelekedetből varia az iduöſſeget még moſtis ez romlotſagbanis.
c: Oe maga feleletiuel gyözi meg à Chriſtus, hogy nincz emberbe eleg erö az iduözüleſre.

ES az Tanyituanyokra forduluan, külön monda: aBodogoc az ſzemec mellyec azokat lattyac mellyeket ti lattoc. Mert mondom tinéktec, hogy ſoc Prophetac es Kiralyoc akartac latni azokat, mellyeket ti lattoc, es nem lattac. Es hallani mellyeket ti hallotoc, es nem hallottac. b Es ime egy Töruenytudo fel kele kiſirtuen ötet, es monda: Mit czelekedgyem hogy az öröc életet birhaſſam? Oe kedig monda neki: Az Töruenybe mi vagyon meg iruaſ? mint oluaſod? Az felele es monda: c Szereſſed az te wradat Iſtenedet tellyes ſziuedből es tellyes lelkedből, es tellyes erödből, es tellyes elmedből, Es ſelebaratodat mint tennen magadat. Es monda neki: Igazan felelel, azt müueld es élſz.

Az

Az kedig akaruan magat igazitani, monda Ieſuſnac: Kiczoda az en felebaratom? Feleluen kedig Ieſus, monda: *d* Egy neminemů ember ala megyen vala Ieruſalemből Ierichoba, es à Toluayioc kőziben eſsec, kic megis foztac őtet ruhaiatul, meg ſebeſitec es holt ſzamba hagyuan el menenec. *d. Ezen peldanac ßep lelki magyarazatijs vadnac.*

Tőrtinet ſzerint kedig egy Pap iőue alà azon vton, es azt latuan, el mulec mellőle. Azonkeppen egy Leuitais midőn az helyre iutot volna, hozza menuen es latuan őtet, el mulec mellőle. Egy Samaritanus kedig vton iaruan hozza mene, es azt meg latuan, kőnyőrűle rayta, Es hozza iaruluan, be kőte az ő ſebeit, Olayt es Bort tőltuen bele, Es mikoron azt az ő barmara vőtte volna, mene az ſzalaſra, es gondgyat viſele. Es maſod nap vtra induluan, kęt Denart vőn elő, es ada à gazdanac, monduan neki: Viſeld gondgyat, es valamit à felőtt rea kőlteſz, mikor viſſza tęrec, meg adom teneked. Kiczoda lattatic azokaert tenęked ez harom kőzőtt, hogy felebarattya volt annac, à ki az toluayioc kőzibe eſett volt? Es az, monda: A ki irgalmaſſagot czelekedet vele. Monda ezokaert Ieſus ő neki: *e* Mennyel, es teis azonkeppen czelekedgyel.

d: Ez peldais ielenti, Nem hogy Iſtenűnket, de czac fele baratinkatis nem ßeretyűc à mint kellene. Sőt az Tőruentudo még azt ſem tudgya kiczoda az, Igy az itelet napianis ő magoc az hitetlenec vallyac, hog nem eſmertec őket Chriſtusba.

e: Ha eße volt gondolkodhatott erről.

TANVSAGIROL.

HArom reſzbe ſzollyunc ez Euangeliomrol: Előſzer minęmű ockal indult arra, Hogy az ő Tanyituaninac azt mondana: Bodogoc az ſzemec mellyec azt lattyac à mit ti lattoc. Maſodſzor, miczoda bodogſag volt latni à Chriſtuſt, es mint ohaytottac őtet az regi Atyac es Prophetac. Es nekűnkis melly nagy bodogſag eſmerni à Chriſtuſt. Harmadſzor ſzoloc az Tőruenytudoual valo beſzelgetesről. Kiről leſz Maſodic Predikationc. Moſt rőuidedennis ęrtſűc meg mind az egez Euangeliomot.

Ez Euangeliom előtt azt iria ſzent Lukacz, hogy az ő Tizenket es Hetuen tanituanit kűldőtte volt ſzellel az nep kőzibe tanitani, kic midőn el almelkodot őrőmmel beſzellenec, hogy az tanyitasba igen io előmentec volt volna, es ſoc czudakat mieltec volna, Chriſtus wrunkis halat ad Atyanac ezekről, Es az vtan vgy kezdi mondani nekic: hogy bodogoc az ő ſzemec, kickel őtet latnac, kit à regi Atyakis igen keuantac volna. Ezen boſzonkoduan à Tőruenytudoc, egy kőzzűlőc kiſirtuen kezde kerdezkedni, mit czelekedgyec à ki altal iduőzűlheſſen. Melly keuely kerdeſre Chriſtus elő mondattya vele azt, à melly nagy tőkelletes ſzentſeget keuanna Iſten az emberi nemzettűl, es mond neki, Ha azt olly eppen be tellyeſiti hogy Iſtent mindenec felőtt tellyes ſziwel ſzereti, es akar melly ſzűkőlkedő embert vgy ſzereti mint magat, tehat iduőzűl az altalis, Kiről igen nemes peldatis hoz: Egy meg ſebeſitet es holt ſzamaba hagyatot ember mellől mint multac el, à Pap es az Leuita, Es egy Samaritanus idegen hitű fel emeluen, mint viſele gondgyat, Kibe aztis ielenti, hogy akar melly embertis felebarattyanac eſmerien, Es aztis: hogy mijs holt ſzamba hagyattatuan, ſzűkſeg hogy à *CHRISTVS* fel vegye minden gondunkat, Es czac ő altala iduőzűl hetűnc. Ez rőuid Summaia ez Euangeliomnac. Kinec nyiluab ęrtelmetis laſſue à Tanuſagokban. Szollyunc az Elſő tanuſagrol,

AZ ELSő TANVSAGROL.

Mi ockal mondotta Chriſtus wrunc az ő Tanyituaninac ezt: Bodogoc à ſzemec mellyec azokat lattyac, mellyeket ti lattoc.

TIZENHAR madic Wrnapia ra ſent Haromſag nap vtan.

Fohazkodaſa az Wrnac.

Mi ockal mondotta mayd meg hallyuc. Imeztis ęrczűc meg: Hogy nagy fohazkodaſſal es ohaytaſſal monda Iduőzitőnc ez igeket az ő tanyituanínac. Hogy midőn az regi ſzent Prophetac es Kiralyoc czac az hiretis edeſſeguel ohaytottac volna ő neki, Immar el iőuen ſemmit nem gondolna ez vilag vele, Sőt meg vtalna es meg pőkne, Iay moſtis ki nagy ſokan haſonlatoſoc ehőz, kic tauol ohayttyac az Iſten igeiet, orroc előtt meg vtallyac. Azert ezben valo banattya miatt ſoc keppen vigaztallya magat: Előſzer az ő Atyanac hozza valo io akarattyaual: Hogy noha őtet meg vnnya ez vilag, de az ő Atya ſzereti őtet, az hiueknekis nagy őrőm ez erzekenſeg, Kereztelő Ianoſnac, ſz: Palnac, es à tőbbinec, à ſoc gyalazas alatt nagy vigaztalas volt, hogy tudtac az ő dolgoknac kedues voltat Iſten előtt.

Maga vigaztalaſi Chriſtuſnac.

Maſodſzor hogy mind az altal az ő Atya az kitſinyec közzűl valaztot volna neki valokat. Azert ezen meg vidamituan magat, halat ada erről az ő ſzent Atyanac. Es az vtan moſtani Euangeliomba inteni kezde az ő tanyituanit imez igekbe: *Bodogoc azſemec mellyec azokat latiyac, mellyeket ti lattoc.* Ez igekbe mondoc arra inti, Hogy az valaztasban es az ő iatas es eſmeretbeli bodogſagban meg maradnanac.

Hala adaſa.

De hogy ezeket iobban meg ęrtheſſűc, Laſſuc meg immar mi ockal mondotta ezeket Chriſtus wrunc. Ez Euangeliom előtt azt iria ſzent Lukacz, hogy Iduőzitőnc midőn előſzer tizenkęt tanyituanit, az vtan hetuen tanyituanit el küldette volna predikallani ſzellel az varoſokra, ahol ő magais predikalni akar vala, azoc nagy io aldomaſſal es előmenettel iaranac. Es meg tęruen nagy őrőmmel kezdec beſzelleni, hogy az ő tanyitaſokat ſokan io keduel fogattac, es kezdec beſzelni az czudakatis mellyeket miueltec, es nagy őrőmmel mondanac: Wram az őrdőgőkis engednec minekűnc az te Neued altal. Ezzen ő magais Iduőzitőnc meg vidamula, es nagy őrőme indula, Mint midőn az vitezekis io nyereſeggel haza tęrnec ellenſegit meg veruen, velec egyűt őrűl az ő Capitanyokis, Igy Iduőzitőnkis nagy őrőmmel halat ada az ő mennyei ſzent Atyanac, hogy az nymorult bűnős emberen könyőrűlt, es hogy őket az őrdőg rabſaga alol kimente, hogy ſzent Fiat ęrtőc adta, minden terheket es meg valtſagokat ő rea vetőtte, es az ő igeie altal őket az bűnből, es az őrdőg alol magahoz gyűyti ſzent Fia altal, Es ezben illy ſzegeny embereknec mint à halaſz tanyituanyoc voltac, illy nagy előmentet adot, es hogy illy nagy ſzepen meg aldotta volna, es nagy czuda tetelekkel őket meg erősitőtte volna, kic noha ez keuely vilag előtt vtalatoſſac az ő ſzegeny voltokert, de ő nem vtalna őket, sőt àffęle alazatoſoc altal ielentene ki minden diczőſeges es felſeges hatalmat, tanaczat es ioakarattyat. Mint ezekről illyen ſzoual ada halat, monduan: *Halat adoc Atyam teneked, Menynec es földnec Wra, hogy ezeket el titkoltad à bőlęzektűl, es az eßeſektűl, es meg nyilatkoztattad azokat ęz kiſdedeknec, vgy Atyam. mert ezkeppen tettzet neked, Mindenec kęzembe adattac az en Atyamtul, Es ſenki nem tudgya ki legyen à Fiu, 'hanem czac az Atya, es ki legyen az Atya, hanem czac à Fiu, es à kinec akaria az Fiu meg nyilatkoztatni.* Ez hala adas rakua panaſſzalis, rakua őrőmmelis es vigaztalaſſal, kiről ti magatoktulis gondolkodgyatoc, Az mas Poſtillabolis ęrtekezzetec. Ez ſzoc vtan kőuetkőzic oztan â moſtani Euangeliom.

Folio 162. à Negyedic reßbe.

Hogy *Ieſus Iduőzitőnc Tanyituanira forduluan, kűlőn monda: Bodogoc à ßemec mellyec azokat latyac, mellyeket ti lattoc.* Ez mondaſra mondoc ezből indula, Hogy midőn tanyituanikat ketten ketten ſoc falukra, varoſokra ki menuen predikalni, nagy buzgoſagos őrőmmel beſzellenec. ſem győznenec elegge czudalkozni, az Chriſtus neue altal melly nagy dolgokat czelekedtec, Melly ſokakat nagy vndoc bűnből melly ſzepen meg tęritettec es ſoc vakoc, ſűketec, nemac, pokloſoc, őrdőngőſec meg gyogyultac, czac az ő neuenec emliteſereis, Ezen mondoc felőtte igen imigy almelkodtac: Miczoda nagy Nęw legyen az *IESVS* nęw, Es miczoda felſeges ſzőmely legyen ő, olly nagy alazatoſſag alatt, hogy az ő Neue altal mind bűnőn, mind az bűnnec ſoc fele oſtorin, mind az őrdőgőn nagy hatalmat vehettec, kic az ő tanyitaſokat haltuan, annac hittenec, kiből ő magokis magoknac meg mondhatatlan edes győnyőrűſeget vőttec, Hogy illy nyaualyas por parazt embereczkec altal ez nagy Iſteni dolgoc lőttec. Melly dolgoc miert hogy ezac ackor kezdettec lenni mingyart első tanyitaſoc közt, elegge nem győztec

tec ſem ôruendezni, ſem almelkoduan czudalkozni rayta, Es ſoha ſemmi vitęz olly nagy ôrômmel nem beſzelhette io ſzerenczeiet ellenſegen, modgyat mint ůzte, mint birta, mint foztotta ôtet, Mint ôc melly nagy ôrômmel beſzeltec az ôrdôgôken valo hatalmat az Chriſtus Neuenec. Kinec ôrômmel valo beſzelleſen Chriſtus wrunkis fel indul nagy ôrômre, nagy hala adaſra. Halat aduan errôl az ô ſzent Atyanac, hogy ſzem latomaſt valo iele volna, hogy kônyôrůlt az emberi nemzeten, Es hogy ſzerelmes Fiat fel ôltôztetuen bizony emberſegben, ô altala valoſaggal meg rontana à pokol orſzagat, es fel epitene az el eſett es veſzet emberi nemzetet, Es hogy à melly alazatos ſzegeny ſzolgakat ô melle adot vala az ô akaratyanac predikalaſara, azockal ielen leuen, altaloc hatalmas dolgokat czelekedet volna, az ô ſzent Fianac neuebe, kinec eſmeretit ez vilagi keuely eſzeſektůl el rôytôtte volna, es az alazatos kitſinyeknec ennyi nagy hatalommal, es vilagoſſaggal ki nyilatkoztatta volna. Ezeken mondoc Chriſtus wrunkis ôruendezuen es halakat aduan, *Fordul tanyituamra, es ôrrmebe monda: Bodogoc à ſemec, mellyec lattyac az mit ti lattoc.* Ez igekbôl meg tanullyuc, mint lattac ôk à Chriſtuſt, Nem vgy mint Iudas, Caiphas, Pilatus. Es tanullyuc meg Miczoda bodogſag latni ôtet. Errôl moſt elegyeſen, touab kůlônnis ſzolunc.

Mikor azt mondgya Chriſtus wrunc, *Bodogoc az ſemec mellyec lattyac az mit ti lattoc.* Mint ha mondana: Az kiuel Iſten meg eſmertette azt, à kit ti lattoc, az az, engem ô Fiat, bodog ember az, ki legyec kedig, es mire valo legyec, im ti nektec vgyan ſzemetec lattara megis mutatta, midôn az en neuem altal nagy hatalmas leiki teſti dolgokat az ôrdôgôknec gyôzedelmere, es az ô czelekedetinec rontaſara, es az romlot embernec epůletire mielnetec. *Es monda: Bizony mondom, ſoc Prophetac, Kiralyoc keuantac volna latni es hallani, à mit ti lattoc es hallotoc.* Mind ez igek rôuideden czac arra valoc, hogy az Chriſtuſt, es az ô altala lett valtſagot tanullyuc iol meg eſmerni, arrol nagy halakat adgyunc az WR Iſtennec, Es egyedůl czac azban helyheztetſůc az mi *BODOGSAGINKAT*, imez verſec ſzerint: *Fœlix cui dedit mediberia commoda vitæ, Noticiamq; ſui Filius ipſe Dei:* Az az, Bodog à kinec kôzep ſzerint ęletire valot, es maga eſmeretit adta az Iſten Fia. Bizony, az tôkelletes Bodogſag ſemmibe egyebbe nem lehet, Hanem tſac az Iſten Fianac igaz eſmeretibe, es beńe valo ôruendetes bizodalomba, kibe egyedůl akar az Atya eſmertetni, tiztelteteni es minket iduôziteni, Ezben egyedůl nyughatic meg az mi ſziuůnc, hogy az Iſten valoba meg kegyelmezet, nezuen az ô ſzent Fia eleg tetelere, fizeteſere, es meg valtſagara, es ô ęrôtte valoba meg adgya az ôrôc ęletet: Ezen kiuůl ſohol ſemmi nints, kibe czac egyis valoſaggal meg nyughatnec, A mint Philep Melanthon nemeſen mondgya: *Sola Dei miſericordia agnita in promiſſionibus, adfert firmam & perpetuam tranquillitatem & lætitiam in cordibus, Non voluptates, non diuitiæ, non ſapientia, & virtus humana, non gloria, non magnitudo imperij, quibus omnibus miſcentur multæ magnæ miſeriæ, propter hominum imbecillitatem.* Az az, Czac az Iſtennec meg eſmert Irgalmaſſaga az ô igereti ſzerint, hoz erôs es meg maradando czendeſſeget, es ſziwbeli ôrômet. Sem az gyônyôrůſegec, ſem az kazdagſagoc, ſem az emberi bôlczeſegec, es erôc, ſem az tiztelleſſegre, ſem az nagy birodalmac, kic mind ôſzue elegyettec ſok nyaualyaſaggal, az emberi erôtlenſegert. Nyiluan ha vgy kereſned teſtednec minden keduetis, mint az Epicureus, es amaz friſ kazdagis, *Luc: 16:* Es vgy laknal mint Aſuerus vendegſege tartot, hat holnapig ôſzue gyůluen egy nihany orſzaggal, ſzaz hetuen tartoman belieckel, Es olly gyenge volnal mint Heſter, olly ſzep mint Venus, es Abſolon, Es olly kazdag volnalis mint Crœſus es Salomon, Es olly okos bôlcz volnalis mint Plato, Ariſtoteles, Cicero, Demoſtenes, Eſchines, Galenus, Hipocrates: Olly erôs mint Hector, Achilles, Hercules, Samſon: Olly meltoſagos es hatalmas mint Nabuchodonozor, Darius, Alexander, Iulius: Mind ezec ęletedben elegyec volnanac ſoc mereggel, es vęgre mint az lant pendůles el mulnanac, à mint az pendůleſrôl mondgyak, *Sic tranſit gloria mundi.* Tehat mind ezec felôtt az fô meg maradando Bodogſagunkat, czac az Iſten Fianac igaz eſmeretiben, es ô altala az Iſten irgalmaſſagaban valo bizodalomban veſſůc, kinec eſmeretirôl touab mayd tôbbet ſzollyunc. Ez legyen Elſô tanuſagunc errôl, Honnet indultatott Chriſtus wrunc ez mondaſra: *Bodogoc az ſe-*

Az ki halkal igenkent io ertelemmel meg tudna gondolni ezeket, nagy dolgokat latharna.

Tizen Harmad Wrnapiara, ß: Haromſag nap vtan.

mec mellyec lattyac à mit ti lattoc, &c. Monduc ezből: Hogy nagy örömel es czudaual beſzellic vala az Chriſtus neuebe valo győzedelmeket az ördőgőken. Melly győzedelemből valoſaggal meg tettzec, hogy à Chriſtus az igen nagy alazatoſſaga alattis nagy felſeges ſzömely legyen, Es hogy az ő eſmerete altal bizonnyal meg menekedhetűnc az ördög orſzagabol. Ezből indula fel Chriſtus wrunkis, hogy nagy örömmel mondana: *Bodogoc azßemec à kic lattyac à mit ti lattoc.* Kiből erre intetőnc mijs, hogy à mint Chriſtus wrunc ő magais öruendez az ő iduősſleges Neuenec ki teriedeſen, es azon öruendezteti az ő tanyituanitis: Igy mijs öruendezuen halakat adgyunc Iſtennec, es keriűc hogy az ő Neue hiaba ne veteſſec, hanem ſzenteltteſſec köztűnc. Touabba iteztis meg értűc, hogy fő tőkelletes Bodogſagunc, az Chriſtuſnac igaz eſmereti. De arrol immar az Maſodic tanuſagban ſzollyunc többet. Hol meg értyűc az regi Atyakis, Prophetac es Kiralyoc, minemű bodogſagokat tartottac azban.

MASODIC TANVSAGROL.

Miczoda Bodogſag volt hogy az Apoſtoloc lattac à Chriſtuſt, es mint ohaytottac őtet az regi Atyakis, Prophetac es Kiralyoc, Es Nekűnkis melly nagy Bodogſag eſmernűnc az Chriſtuſt.

EZből: Hogy azt monda Chriſtus wrunc: *Bodogoc â ßemec mellyec lattyac azt mit ti lattoc. Soc Prophetac es Kiralyoc akartac volna azt latni, &c.* Előſzer laſſuc meg, Az regi Atyac, Prophetac es Kiralyoc, mint akartac volna őtet latni, es mind az altal czac az menyire lathattakis lelki ſzemeckel, mint öruendeztec azban, Es czac azis minemű bodogſagokra volt ő nekic, Es őket mint halattac fellyűl bodogſaggal az Apoſtoloc, hogy két keppen: mind lelec, mind teſt ſzerint lattac az Chriſtuſt. Es mind ezec minemű czudalatos merteckel lettec, hogy az regi Atyac lelkekbe vilagoſſabban néznenec az Chriſtuſra, hogy nem az Apoſtoc, mig teſti ſzemec előtt vala az Chriſtus: Iſmet az vtan, hogy teſti ſzemeckel nem lattac, lelkekben ők is nagy vilagoſſaggal néztec. Mondoc ezekről ier beſzelgeſſűnc ſoc ſzep vigaztalaſunkra.

Regi Atyac eſmereti az Chriſtuſról.

MIND Adamtul fogua minden hiuec meg eſmertec ezt, hogy ők bűnbe fogattac, es termeſzet ſzerint Iſten ellenſegi, es őrőc karhozatra meltoc volnanac, Es mindnyajan hallottac es meg értettec, hogy az Iſten az ő iduőſſegeket az ő ſzent Fianac meg valtaſa altal rendelte, Kiről az Iſten nekic ſzep igereteketis, czuda peldazatokatis adot volt. Adamnac es Euanac azt igerte volt: Hogy aſzonyi allat magua meg törne az kigyo feiet, *Geneſ:* 3. Abrahamnac, Iſaaknac, Iacobnac, imezt: Az te magodban meg aldatnac minden nemzetſegec, *Geneſ:* 22 26. Dauidnac imezt: *Pſal:* 131. Az te magodnac gyűmölczeből vetec az te Kirali ſzékedre. Kiről mond Eſaias: Az nep ki ſetetſegbe iár, lat nagy vilagoſſagot, *&c.* Mert mi nekűnc gyermec ſzűletec: Fiu adatec nekűnc, kinec birodalma őnőn vallan vagyon, es è nęwel neuezteteic, Czudalatos: Tanacz: Iſten: Erős: örőc Atya: Bekeſegnec feiedelme, hogy az ő wralkodaſa nagy legyen, es az bekeſegnec ne legyen vęge, Dauidnac ſzękin űl, es az ő kiralſagaban, hogy azt el rendellye es meg erősitſe, itelettel es igaſſaggal, moſtantul fogua mind örőcke. Illy nagy eſmeretyec leuen az iőuendő Chriſtus felől, Semmit olly igen nem ohaytottac mint hogy őtet ſzemeckelis lathatnac es az ő tanyitaſat halhatnac, kiben mind az altal melly győnyőrűſeges remenſegec vala, ő altala valo meg valtſagokrol, meg tettzic az Simeonrol es Anna aſzonyrol, kikről ezt iria ſzent Lukats: Az Simeon varia vala az Iſraelnec vigaztalaſat, es feleletet vőtt volt az ſzent Lelektűl, hogy addig meg nem halna, mig meg nem latna az Wrnac Chriſtuſat, Kit mikor latot volna, nagy buzgoſagos örömebe illy értelemmel ſzola: Immar wram bekeſeges ſziwel el megyec az halalrais, mert imè latom immar az te iduőzitődet: kit ſzerzettel minden nepeknec világoſſagara &c. Anna aſzonnis nagy ſzep ſzockal ſzola felőle, mind azoknac kic variac vala Iſraelnec meg valtſagat. Ez varas nagy ohaytaſſal volt az regi hiuekbe, Mint Eua midőn latna elſő ſzűlettet, alituan hogy ő vólna az,

Eſa: 9.

Az Atyaknac remenſegec, ohaytaſoc es varajoc.

Luc: 2.

Geneſ 4.

ſa az, monda: Meg nyertem az Wrnac emberet, De latuan hogy Cain gyolkos volna, meg eſmere hogy ô benne ſenki nem aldathatnec meg, Azert maſt mind egez ęletibe nagy ohaytaſſal varton vart Adammal egyűtt, Azonkeppen à tôb Atyakis, Seth Enoch, Mathuſalem, Lamech, Noe, Sem, Iaphet, Abraham, Iſaac, Iacob, es tôb Atyac. Azonkeppen az Prophetakis, Illyęs, Eſaias, Ieremias, Daniel es tôbbec. Az ſzent Kiralyokis, mint: Dauid, Salomon, Ioſaphat, Ezechias, Ioſias es tôbbec, ôruendeztec ezac az varaſabannis az Chriſtuſnac, Mint az WR mondgya *Ióann:* 8. Abraham keuanta hogy latta volna az en napomat, Es mond: ſôt lattais (ęrczed lelec ſzerint) es ôruendezet rayta, Lamech mond Noerôl: *Geneſ:* 5. à ki tűkôrezte à Chriſtuſt, ô vigaztal es meg nyugat minket. Mond Iacob: az te ſzabaditaſodat varom wram, *Geneſ:* 49. Mond Dauid *Pſalm:* 14. *es* 53. Vayha adatnec Sionbol az Iſraelnec meg ſzabadulaſa, es vayha az WR ki mentene az ô nepet fogſagabol. Mond Eſaias 64. Oh ha meg ſzaggatnad az ęgeket, es alà iônel. Mond Haggęus 2. El iô az minden nepek nec keuanſaga. Szent Ianos *Apoc:* 13. ezertis mondgya hogy az Chriſtus meg ôletet Barany mind vilag kezdetitűl fogua, mert minden Atyac az ô aldozattyara nęztec. Annac tűkôre volt az Adam Barani ôltôzete, az Abel aldozattya, az Iſaaknac aldozatra valo vitele, az fel emeltetet kigyo, az ſoc fele barmoc aldozati, az Templom̃al es aldozatockal, az papſaggal, es az kiralyſaggal egyetembe, kikben melly nagy tűdalatos ſzep ęrtelemmel neztec az Chriſtuſra, meg tettzic Dauidnac ſoc ſzep Pſalmuſibol, mint mond *Pſalm:* 2. En fiam vagy te, ma ſzűltelec tegedet, Es *Pſal:* 110. Monda az WR az en wramnac, űlly az en iobomra, mig az tellenſegedet labad alà vetem, &c. Te ôrôcke valo pap vagy Melchiſedechnec rende ſzerint. Azonkeppen Eſaiaſnac *Eſai:* 9. 53 61. es Danielnec *Dan:* 7. 9. 12. es az tôb Prophetaknac nemes iôuendô mondaſokbol ki tettzic, az WR Chriſtusba mint ôruendeztec es melly igen keuantac vol na, ha ôkis vgyis lathattac volna mint az Apoſtoloc, kic noha teſt ſzerint nem lathatac, de mind az igeretekben, mind az peldazatokban, mind az jelenteſekben lattac, à mint Iacob midôn vele firfiui abrazatban kűſzôduen meg győznę, monda: az Iſtent ſzinről ſzinre lattam, es az en lelkem meg ſzabadult. Danielis mond: Latec haſon latoſt az ember fiahoz, ki az igen vęnhôz vitetec, es adatec neki ôrôcke valo birodalom. Ireneus azt mondgya, hogy azertis neuezi ſz: Ianos *Ioan:* 1. Igenec az Chriſtuſt, mert ô olly ſzômely, ki mind eleitűl fogua ſzolt az Atyackal es Prophetackal. De miert kemiert hogy mind ezac az ô Tôruennec arnyeki alatt voltac, Azert ezec alatt houa vilagosban neztec az Chriſtuſra, annyiual nagyob keuanſaggal keuantac, hogy az peldazatokat valoſaggalis be tellyeſitene, Az melly emberi abrazatot ackor ezac ielenesben mutatot, azt vgyan valoſaggal felis venne ô magara, es à miket az peldazo aldozatokban ezac ielengetet, azt vgyan valoſaggal tellyeſitene beis, ônnen aldozatya altal, le teuen ez egeſz vilagnac meg valtſagat. *EZEKET* ſokan ô Tôruenyben olly igen mélyen értôttec, es lelec ſzerint nęztekis à Chriſtusban, hogy az teſtben ſenki olly nyiluan nem eſmerhette meg ôtet az aldozatkort, Hanem fel tamadaſa es menybe meneſe vtan vettec eſzekben, mind ſzômelyebe, mind tanyitaſaba, mind ezelekedetiben, mind aldozattyaba, melly felſeges volt az Chriſtus. Latuan azert Chriſtus Wrunc, hogy ſenki ôtet ackor mig az embereknec ſzemec elôtt volt, elegedendô keppen nem eſmerhetne, ſôt nagy ſokan az ô nagy alazatoſſaga miatt, meg botrankoznanac benne, Az regi Atyac ohaytaſit es keuanſagit hozza elô, à kic męg ezac az igeretekbennis, az peldazatokban, es az ieleneſekben, nagy ęrtelmeſen kakuczkaltac tauulis az Chriſtuſra, kic houa mélyebben eſmertec, annyiual nagyob aitatoſſaggal keuantac hogy ęrhetnec az idôt, kibe az Chriſtuſt az fel ôltôzet emberi teſtbeis lathatnac, es ſzemtűl ſzembe vele ſzolhatnanac, tanyitaſat halgathatnac, tetemenyit, kinnyat, halalat, fel tamadaſat lathatnac. DE è ezuda merteke volt Iſtennec, Hogy az Atyac es à Prophetac az arnyekoc es peldazatoc alatt, tauulis nagy ęrtelmeſen neztec az Chriſtuſt, Az Apoſtoloc kedig ſzemtűl ſzembeis ezac aligſag ęrtenec, miczoda ſzômely, es mire valo legyen kinnya es halala. Az regiec erôſſen ohaytanac: ezec ezac beczűlni ſem tudnac, az ô mivolta ſzerint. MIND

Lelki vilagos: latasoc az ô Tôruen beliecnec, menyibe halatta meg az teſt ideieben valo lataſt, kire moſt Chriſtus mutogat.

Czuda merteke Iſtennec ez.

TIZEN Harmadic Wrnapiara ßent Harom ſag nap vtan.

az altal Chriſtus wrunc az ô ſzemeket fülöket nagy bodogoknac mongya, hogy ſzemtül ſzembe neznec es halgatnac, Mert azoc altal laſſan laſſan annyira fel epültec, hogy az fel tamadas es menybe menes vtan ſoc ezerſzer mélyebben eſmernec az regieknel, Es ſoc keppen meg haladnac öket. *IMEZEKBE:* 1. Hogy ôc à Meſſiaſt, az ket Iſteni es emberi termeſzetben az meg tetteſült Iget, ſzemtül ſzembe neznec. 2. Maſodſzor hogy ô altala ſzómelye ſzerint, Apoſtoli tiztre hiuattattac.

Mibe voltac bodogbac az Apoſtoloc à regieknel

3. Harmadſzor önnen ſzaiabol minden Iſtenes Tudomannac czickelet ſockal nyiluab magyarazattal hallottac, Hogy nem mint az elött akar melly ſzentec magyaraztac volnais, Nagy nyiluan tanyituan: az Iſtennec harom ſzómelyeröl: az Tiz paranczolat ioſzagirol: az Hit agazatirol: az Imadkozaſrol: à Sacramentomokrol: az Bün boczanattyarol: az fel Tamadaſrol: az Iteletröl: es az öröc életröl. 4. Negyedſzer nezic vala mint ielengetne meg magat el almelkodando czuda teteliuel, ſoc fele bennakat, ördöngöſeket gyogyituan, es halottakat tamaztuan. 5. Oetödſzer neztec ez egez vilagnac meg valtaſat, melly lett az ô kin ſzenuedeſe es fel tamadaſa altal. 6. Hatodſzor nagy kazdag meg vilagoſito es meg ſzentelö ſzent Lelket vöttec, Kit *CHRISTVS* Wrunc az ô igerete ſzerint Pinköſd napian ſzem latomaſt önte reaioc. 7. Hetedſzer ez ſzolgalatra valaztatanac, hogy mind ez egez vilag ſzerte terieztenec es mindeneckel reſzeltetnec az Chriſtus io tetet, kinec neuebe nagy hatalmas dolgokat czelekedtec az Chriſtus Euangeliomanac meg erösiteſere. Illyen draga io tetet Iſtennec hogy meg eſmernec, meg beczülnec, Chriſtus Wrunc öket inteni akarta, ez mondasba, *Bodogoc à ßemec, mellyec lattyac à miket ti lattoc.* Az mint idöre még nyiluan mind ezekre ſzemec felöte igennis meg beczültec. Melly draga aiandekockal noha ſoc keppen meg haladtac az ô Töruenybelieket, mind az altal azoknakis az ô eſmeretyec es hitec eleg volt az öröc életnec meg nyereſere, kic az ô ohaytaſockal, es keuanſagockal meg ielentettec, hogy minden bizodalmokat az ördög, az bün, az halal, es karhozat ellen, es minden remenſegeket az öröc életnec meg nyereſeben czac az Chriſtus meg teſteſüleſeben, es azban valo valtſagban vetettec. Igy mîs noha nem lattyuc teſt ſzerint az Chriſtuſt, de midön ohaytyuc ötet es keuannyuc latni az öröc életben, ezzel meg ielentyüc, hogy hiſzüc örättünc valo aldozattyat, hiſzüc ô altala valo fel tamadaſunkat, es öröc életünket. Ez ê Hit eleg az mi iduöſſegünkre, à mint egy aſzonnac kialta, *Luc:* 11. Söt bodogoc kic halgattyac az Iſten igeiet, es meg örzic, Es Thamaſnac monda: Bodogoc kic nem latnac es hiſznec.

Az iduöſſegre eleg a lelki latas

Ioan: 20. *Roman:* 8.

Es ſz: Palis mond, Mîs kickel az ſz: Leleknec elſö ſengei vadnac, mi magunkis magunkban ohaytyuc à Fiui meltoſagor, varuan à mi teſtünknec valtſagat. Mert remenſeg ſzerint iduözülünc. Az fel Tamadaskort mindnyaian egyenlö keppen az regi Atyackal, Prophetackal, es Apoſtolockal mas móddal lattyuc mîs hogy nem mint ökis, olly keppen kit moſt emberi okoſſag meg ſem foghat, *1. Cor:* 2. *Eſa:* 64. Nem meſebe ſem à Iacob latorian, *Gen:* 28. Hanem nezni fogiuc teſttel ſzemel, *Iob:* 19. Igaſſagban, *Pſalm:* 17. à mint ô magaba vagyon, *1. Ioan:* 3. NOha azert az regi Atyaknac, Prophetaknac, Kiralyoknac eſmeretyec es hitec eleg volt az ô iduöſſegekre: De az igeretben, peldazatokban, es ieleneſekben valo lataſoc, houa mélyeb es nagyob volt bennec, anyiual inkab mind vntalan inditotta öket nagy ohaytaſokra, hogy vay ha ök azt à Bodog idöt érhetnec, kiben ez vilagra ſzületic, es ötet latuan ſzembe vele ſzolhatnanac. Ez melly nagy keuanſag volt ô bennec, noha ſenki moſt elegge meg nem gondolhattya, de valami keuéſſe ſaldithatyuc ezac imez iraſokbolis: Mond ſzent Ianos Eſaiaſrol, *Ioan:* 12. Ezeket monda Eſaias mikoron lata az wrnac diczöſeget. Lata vgy mond az Wrnac diczöſeget, Ez latas elegy volt nagy keuanſaggal, hogy az nagy diczöſeges wrat lathatna teſti ſzemeiuelis. Melly lataſrol illy magaztalaſſal ſzolt Eſaias: Az WRnac diczöſege meg ielenic, es egyetemben minden teſt meg lattya az Wrnac ſzaiat ſzolni. Ez diczöſeges lataſokrol imilly tanubizonſagot tettec az Apoſtolokis, meg eſmerüen ezböl az ô nagy bodogſagokat. Mond ſzent Ianos, *Ioan:* 1. Es az Ige teſtté lön, es köztünc lakec, es lattuc az ô diczöſeget, tellyeſt Kedwel es Igaſſagual. Iſmet: 1. *Ioan:* 1. Az mi kezdettül fogua vala, à mit hallottunc,

Eſa: 43.

à mi

à mit lattunc az mi ſzemeinkel, à mit néztünc, es à mi kezeinc meg tapogattac, az ęletnec beſzederől, Mert az ęlet meg ielentetet, es lattuc, es vallyuc, es hirdettyüc tinektec azt az örök ęletet, melly az Atyanal vala, es meg ielentetet mi nekünc. Hasonlo keppen ſzol ſzent Peteris, 2. *Pet:* 1. Ezekből meg tettzic, hogy mind az regi Atyac lelec ſzerint, mind az Apoſtoloc teſt es lelec ſzerint igen nagy vilagoſon néztec az Chriſtuſra. Kiknec több mondaſokbolis ier megis vegyüc eſzünkbe, hogy az Apoſtoloc lataſi elegy voltac lelki vilagoſſagual, igaz Iſteni eſmerettel, hitel, remenſeggel, ö ö nmel, kibe igen kűlömböztec az hitetlenec lataſaful, A mint ö maga elöt tis illyen vallaſokat tettec: Wram, hiſzüc mi hogy te vagy à Chriſtus, az ęlö Iſtennec Fia. *Matth:* 16 Iſmet: *Ioan:* 6. Wram kihöz mennyünc? az örök ęletnec beſzedi vadnac nalad. Es mi el hittüc es meg eſmertüc hogy te vagy az Chriſtus, az ęlö Iſtennec amà Fia, Illy vilagoſſaggal nem lathattac ötet, Iudas, Caiphas, Herodes, Pilatus, es ſokan amà varoſoc közzül, kiknec imigy ſzola: Iay teneked Corizain, Betſaida, Capernaum. Ezec noha külſö ſzemeckel rea neztec, Es ſokan vele együtt ettec, az patuarkodo Iraſtudoc es Phariſeuſoc, es lattac ſoc ezudaitis, hallöttac ſoc predikatioitis, de mi ert hogy belől ſziuekben meg nem vilagoſottac, igazan meg nem eſmertec, beñe nem hittec, męg nagyob iteletyekre es karhoztataſokra volt à mint ö maga mongya: Könyebben ieſzen Sodomanac dolga, hogy nem az varoſoknac, kic hallottac es nem hittec. Es mond *Ioan:* 12. Az beſzed mellyet en ſzoltam, az meg iteli öket amaz vtolſo napon. Ezeket azbol tanulanc, hogy Chriſtus wrunc illy ęrtelemmel ſzola tanituaninac: Bodogoc az ti ſzemetec, hogy lattoc engemet. Kiknec lataſocmind nekic, mind nekünc ſokra haſznalt, Mert latuan ſoc ezudait, es haluan tanyitaſit, erösödtec ökis hitekben, mint ſzent Ianos iria, *Ioan:* 2. Latuan hogy az vizet borra valtoztata, meg ielente az ö diczöſeget, es hünec ö neki. Nekünkis ſzükſeg volt, hogy olly bizonyoſrol tennenec tanubizonſagot, à mit ſzemeckel lattanac. Erről igy ſzol az Iras *Luc:* 24. *Ioan.* 13. mond Chriſtus Wrunc: Ti bizonſagim vadtoc ezekről, mert eleitul fogua velem vadtoc. Mond ſzent Ianos arrol: hogy vęr es viz ſöue ki oldalabol, *Ioan:* 19. à ki latta, tanubizonſagot teſzen rola, es igaz az ö tanubizonſaga, Azt tudgya hogy igazat mond, hogy tűs hidgyetec. Iſmet, *Ioan:* 21. Ez à Tanyituany à ki bizonſagot teſzen ezec felől, es ezeket irta, es tudgyuc hogy igaz az ö tanubizonſaga. Fel tamadaſa vtannis monda az WR *Actor:* 1. Ti leſztec ennekem bizonſagim. Mond ſzent Peter *Actor:* 2. Ez Ieſuſt fel tamazta az Iſten, kinec mi vagyunc bizonſagi. Iſmet *Actor:* 10. Az Iſten ki nyilatkoztatta ötet, nem az egeſz nepnec, hanem az tanuknac, kiket az elött valaztotvala, minekünc, kic ettünc es ittunc ö vele egyetembe, minec vtanna halottaibol fel tamadot. Ime melly igen volt ſzükſeges hogy latnac ötet az tanyituanyoc, az ö magoc hiteknekis, az mi hitünknekis erösitesere. Ime hallyuc minemü ęrtelemmel monda, Bodogoknac az ö tanyituanit, hogy lattac ötet, Es az regi Atyakat miert mondta, hogy ökis keuantac volna latni es hallani. Eztis megértüc, hogy az Iſtennec ezuda mérteke volt, hogy noha az regi Atyac nem lattac az Chriſtuſt teſt ſzerint, de lelki vilagoſſagual meg haladtac volt męg az Apoſtolokatis addig, mig az Chriſtuſra néztec teſti ſzemeckel. De hogy ſzemec elől menybe ment az vtan nagy vilagoſſagual meg haladtac az regieket, kiknec houa nagyob eſmerettyec, örömec es bekeſegec volt belől az Chriſtusba, kiuül annal nagyob kereztet es haborut ſzenuedtenec mellette, keuantatuan velec az altalis amaz nagy felſeges tökelletes meg lataſat, kit ſzent Pal egy nihanſzor ohaytot, *Phillip:* 1. Ezeknec mindeniknec Czickeli nagy dolgokra intenec, Kikről ti magatoktolis gondolkodgyatoc. *MOST* immar czac erről ſzoloc en: Hogy az mint Chriſtus Wrunc az ö lelki teſti lataſaert es eſmeretiert nagy bodogoknac monda az ö tanyituanit, Es inte öket hogy azon öruendeznenec, arrol nagy halakat adnanac, azt erőſſen meg öriznec, es azban mindennap magokat epitenec az örök ęletre, Igy mijs eſmeriüc meg, Hogy noha teſt ſzerint moſt nem lathattyuc az Chriſtuſt, De à menyire eleg az mi iduöſſegünkre, igen ſzepen velünkis nézetteti magat az ö igeieben moſtis, Kiert meltan mondhattyuc mijs: Bodogoc az fülöc mellyec hallyac à mit mi hallunc, Soc ieles draga regi emberec

Matth: 16.

Matth: 10.

Az Apoſtolocnac à teſti latac mit haßnalt.

Mit tanulanec

Az kic moſtis igazan hallyac az ö tanyituanat, nagy bodogoc azzoc.

berec keuantac volna azt hallani, es nem hallottac. Mert az Apoſtoloc vtan az Romai Papa, es az Tőrőc birodalma alatt rőttenetes ſetetſeg el burította vala mind ez eg ez vilagot. Sohol ſemmi tudomanya Chriſtus Wrunknac meg nem maradt, kit ſzantalan keppen az Satan meg nem konkolyozot volna, Kit latuan az előttűnc valo Iſtenes emberec, nagy ohaytaſſal keuantac, hogy az WR ki gyomlaltatna. Voltakis ſokan kic à teuelgeſec ellen ſzoltac, de Papa az ő dűhős kegyetlenſegeuel, tűzzel, fegyuerrel, tőmlőttzel, ottan le nyomta, à mint Hus Ianoſtis meg egete. Annyi nagy hatalma vala kedig az teuelygeſeknec, Hogy az igen vigyazo bőlcz emberekis, mint Agoſton, Origenes, Ieronimus, es ſokan tőbbec, noha igen ſzep ęrtelmeſenis tanyitottac es irtac nemelly dolgokrol, es ſzep ſententiakat eytettec, de megint nemellyekben ſzőrnyen teuelgettec męg ők is. De immar moſt el kőzelituen az vtolſo Itelet napia, es ſietuen az Iſten ez vilagnac vtolſo ſonkolyabol es gazzabol ő maganac tizteſſeges edenyeket az ő irgalmaſſaganac őrőcke valo diczeretire gyűytőgetni, wy ionnan olly nagy vilagoſſagual fel tamazta az ő igeiet à mi időnkben, hogy az Apoſtoloc ideietűl meg valua, ſoha ennel vilagosban nem volt mind ez egeſz vilagonnis. Az Pœnitentia igazan predikaltatic, az Tiz paranczolatnac igaz magyarazattyabol, kiből ſokan meg vtallyac az Iſten ellen valo bűnőket: Az meg rőttent ſziuűc bizonyos foganatos vigaſztalaſt veſznec, az Euangeliomnac biſztataſa ſzerint: Az Wrnac ſzentſeges Sacramentomi ſzinten vgy ſzolgaltatnac mint Chriſtus wrunc ſzerzette, es mint az Apoſtoloc ęltec vele. Męg az gyermetskekis az Catechiſmuſt tiztan tanullyac, ęrtic es hirdetic. Az ſoc emberi talaluanyoc meg omlottac, az Miſſenec ſoc baluanyozaſi, az Kereztelesnec kakolaſi, olaiozaſi, az harangok nac meg kereztelesi, es az ſoc ezer gyermeki mortzongo pepeczelesec meg ſzűntec, az baluanyoc le omlottac, az kepekhőz valo ſzeles futoſaſoc, bolczora valo iargalaſoc meg ſzűntec, az henyelő, torkos, bordelyos Claſtromoc es Captalanſagoc le dőltec. Immar az kőnyőrges es az imadkozas nem az tőkeknec, kőueknec, irot embereknec, nem az teremtet eleuen es holt allatokhoz leſz, Hanem az valoſagos Iſtenhőz, az ő kőzbe iaro ſzent Fia altal. Az Feiedelemſeg Es az Hazaſag az ő meltoſagi ſzerint beczűltetic az Iſtennec igeieből: Az Oskolakban minden nyeluen az io tudomanyoc hirdetternec. Az nyomtato ſzerſamoc az Iſten igeiet minden nep kőzibe ki terieztic: Az Bibliat minden nemzet az ő nyeluen oluashattya: az emberec igaz hitben czendeſz ſziwel lelkeket Iſtennec az Ieſus Chriſtus altal aianluan, bekeſegeſen mulnac ki, az Iſtennec igert kegyelmebe az Sacramentomoc őket meg erősit uen es meg peczeteluen bizonnyal variac fel tamadaſokat es őrőcke valo őrőmeket. Meltan mondhattyuc azert mijs: Bodogoc az ſzemec mellyec lattyac à mit mi latunc, es bodogoc az fűlec mellyec hallyac az mit mi hallunc: Es bizonnyal mondhattyuc: Hogy az mi atyainc kőzzűl ſokan keuantac volna hallani az mit mi hallunc, es nem hallottac, Soc nemeſec, polgaroc, wrac, kiralyoc, ioſzagokat, feiedelemſegeket el hagy uan, auagy Claſtromba rőytőztec, auagy nagy meſze ſzarandokoztac az ſzentec tetemit meg latogatuan, kic mind azt kereſtec, à mit mi ithon az Bibliaban meg talalunc, lelkűnknec Iſtenben valo nyugodalmat. Ezec keuantac volna azt hallani à mit mi hallunc, es nem hallottac. Mert ő nekic az regi el teuelyedet papoc, baratoc, az ſzentec czontyait, ſőt azoc neue alatt akar melly latroknac auagy barmoknac czontyait mutogattac. De moſt nekűnc az Iſten igeie Kereztelő Ianoſſal egyűtt, mutat ezac egyedűl az Ieſus Chriſtuſra, hogy ő az Iſtennec Baranya, ki el veſzi ez vilagnac bűnet, *Ioan:* 1. Kinec vęre meg tiztit minden bűneinkből, 1. *Ioan:* 3. Kinel tőb ęg alatt nincs, kibe iduőzűlhetnenc, *Actor:* 4. ſemis ſzűkſeg, mert egy ember altal iőue à Bűn, *Roman:* 5 es eleg volt egy ember az meg valtſagrais. Bodogoc azert mais azoc à ſzemec, az kic őtet illy keppen lattyac, es bodogoc az fűlőc à kic őtet illy keppen hallyac es meg fogadgyac. Mellyben valo bodogſagunkat hogy megis nyiluabban meg eſmerheſſűc, Im elő ſzamlalom az Papai ſetetſegben valo bodogtalanſaginkat.

Mi időnkbeli bodogsagoc.

à papai ſetetſegec ellen fel tamadot vilegoſſagokrol.

Az Papaſoc regen, es mais igy tanyitnac: Hogy iollehet à Chriſtus nyittya meg Menyorſzagnac kapuiat, de azt, mi, czelekedetinckel érdemlenűc, Kic imilly formanis ſzol-

nis szolnac: Hogy az Hit viszen az öröc ęletnec vtara, az Remenseg kedig altal viszen rayta az soc haboru alatt. De à Szeretet vgyan be viszen. De az Euangeliom éppen czac az Christusnac tulaydonittya mind eleit vtollyat iduössegünknec, mind az vtat, mind az be menetelt, Christus mondasa szerint, *Ioan:* 14: En vagyoc az Vt, az Igassag, az Elet. Senki nem megyen az Atyahoz hanem czac en altalam. Az Papasoc ketelkedtetnec az te iduössegedben, midön nem ereztenec czac egyedül à Iesus Christus ęrdemeben valo bizodalomra, hanem magad meltossagatis kerestetic, De most, ezt hallyuc az Isten igeieböl szent Pal tanyitasa szerint, hogy azert vagyon ingyen hitböl az iduösseg, hogy bizonyos legyen az igeret, *Roman:* 4. melly igeretbe valo hit olly nagy dolog hogy bizonnyal az altal meg adatnec az öröc ęlet. Haki kedig az Isten igeretiben nem hinne, arrol szent Ianos azt mondgya: 1. *Ioan:* 4. hogy az, hazugga tenne az Istent, azert meltan el karhozic hitetlensege miatt. Bodog fülöc azert azoc, kic ezeket vgy hallyac, hogy az ö sziuekbe bizonyos hittel ragazkodhatnac czac az Istennec igert kegyelmehöz, az Iesus Christus ęrdeme altal, Es meg menekednec à Papanac àffęle lelki czigazasitul, az kiuel bizonnyal nem hadgyac hinni bününc boczanattyat, sem bizonnyal varni öröc ęletünket. Az Papasoc purgatoriomotis predikaltac, kiröl azt hirdettec, hogy senki azt el nem kerülhetne az iduözülendöc közzülis, Hanem elöszer annac tüzebe meg kellene tiztulni, kinec tüzehöz kepest az mi è vilagi tüzünc czac olly volna, mint az irot tüz. Ez el en immar most az Isten az Euangeliombol azt hirdetteti, hogy töb tiztulasunc nints az Iesus Christus vęrenel, es az minden bünökböl tökelletesen meg tiztit, 1. *Ioan:* 1. Es bodog valaki az wrba meg hal, *Apocal:* 14. Azt à masodic halal meg nem banthattya, *Apocal:* 2. Es az igazaknac lelkec az wrnac markaban, es azokat az halalnac gyötrelme nem illeti, *Sapient:* 3. Pelda az toluayis, kit azon nap hiua Christus wrunc vele Paradiczomban, *Luc:* 23. Bodogoc azert az mi füleinc, kic illy nagy vigaztalast hallanac, Soc Kiralyoc, kiralne asszonyoc, wrac, nemesec, bölczec, regi papoc, baratoc, akartac volna ezeket hallani, kic nagy röttegesekbe temerdec kinczet költöttec, es sokat faradoztac è miat hogy lehetne könyebsegec à Papai tüzben, kiböl à Satan meg kazdagita az papai orszagot, neki igeruen mind ez vilagot ha ötet imadna. Mellyec megis voltac prophetaluan Christus wrunktul, az Apostolokul, es szent Ianos latasiba, hogy illy szörnyüseg buritana el ez vilagot. Kikröl megis többet emlekezem. Regen az Papasag, meseket, almokat predikaltac, es költött beszedeket az Christus gyermeksegeröl, az Kerezt farol, az Christus köntöseröl, szüz Maria teyieröl, az szarandoksagrol, az hamis czudakrol. Most minden Kereztyeni tudomany czikelekint az szent iras szerint nemesen predikaltatic: Az Istenröl, az Atyarol, Fiurol, es szent Lelekröl: az Teremtesröl: az Töruenyröl: az Bünröl: az Szabad akaratrol: az Euangeliomrol: az Kedwröl: az Hitröl: az meg Igazulasrol: à Valtsagrol: à Sacramentomokrol: à Pœnitentiarol: az Anya szent Egyhazrol: az Imadsagrol: az Kereztröl: à Kereztyeni szabadsagrol: az Feiedelemsegröl: az Hazasagrol: az Fel tamadasrol: az Iteletröl: es az öröc ęletröl. Bodogoc azert azoc à szemec, kic ezeket igaz ęrtelemel nézic, es az fülöc kic ezeket tiztan hallyac es sziuekben veszic. Ezec nem törtint dolgoc, à mint à testi batrac alittyac, Hanem az Istennec igen nagy szerelmeböl es irgalmassagabol lettec. Azert tartozunc ezen mijs szinten vgy öruendezni mint az Apostoloc az Christus latasan, es azon, hogy az ö neuebe ördögöket üztec, es soc nemes dolgokat hatharos keppen czelekedtec, magokat es soc bünösöket az Euangeliomnac hirdetese altal az öröc ęletre fel epitettec, Es szükseg szüntelen imadkoznunc, hogy oltalmazzon bennünc kelletlensegtöl, Es à mi soc fele büneinkert ismet ne eressze reanc, se az Töröknec, se az Papanac, se egyeb teuelgöknec lelki testi kegyetlenseget, à mint Christus wrunc fenyegete az Sidokatis, monduan: El vetetic titületec az Istennec orszaga, es olly nepnec adatic, az ki annac gyümölczet teremti, Mert az ö igaz Isteni iteleti ez, hogy valaki nem beczüli, nem tizteli, nem veszi, nem köueti az ö igaz tanyitasat, azra az ördögnec czalardsagat eressze, 2. *Tessal:* 2. Kiröl czudalatos röttenetes pelda, mind az Apostoloc ideieis, mind az mi idönkis, Mert

midön

TIZenHarmad Wrnapiara, ß: Haromsag nap vtan.

midőn mind ez egez vilag szerte nagy vilagossaggal altaloc ki terieztette volna Isten az ő sz: Fia felől valo őrőmet, es azt meg kezdenec hamar hamar vnni, vgy erezte Isten reaioc à Papai es à Tőrőc vaksagot, à mint ő magokis predikallyac vala, fenyegetuen őket kelletlensegekről, hogy ha magokat meltatlanoknac tartanac az őrőc ęletre, tahat mashoua vinne Isten az ő igeiet. Es Christus Wrnnkis mond à Sidoknac: hogy oly nepnec adatnec, à ki annac győmőlczet teremtene. De mi kőztűnkis az vilagossag vtan nagy kelletlensegec tamadanac. Azert imè mi időnkbenis ki rőttenetes nem tsac testi, hanem lelki bűntetesekis kezdenec reanc szallani, az Isten igeiehőz valo kelletlensegűnc miatt: Soc hamis visza fordult ęrtelmec nagy czalardsaggal predikaltatnac, rőttenetes teuelgő eretneksegec tamadton tamadnac, soc helyen à Sacramentomoc, az WR Vaczoraia es à Kereztseg, immar nem olly tiztan szolgaltatic, mint az előtt, kiket czac kilső ielnec belső erő nekűl hirdetnec, sokan ket felé santalnac, az Papai Ceremoniakat féltekbe es hasokert oltalmazuan, Nekic iduőssegeket foltos hittel variac, az Christus es az ő magoc ęrdemeben bizuan, Az igaz es tizta tanaitoc à bűnnec dorgaloi soc negelyesektűl meg vtaltatic, lassan lassan mind az Isten igeiet, mind az Sacramentomokat az emberec el vnnyac, gyermekeket az Catechismusra nem tanyittattyac, predikatiora nem iartattyac, reszegseg, telhetetlenseg, vsora, tekozlas, fertelmesseg, testi keuansagoknac be tőltese nőtőn nő, Az Isteni es atyafiui szeretet meg hidegedet. Ez okokert fęlő hogy ismet az Isten az ő mennyei kinczet az ő draga sz. igeiet el ne vegye, es lelki ehseggel ez vilagot meg ne verie, Mert az ebnec à szentet, es à disznoknac az draga kőueket nem io vetni, *Matth: 7.* Es igy az hala adatlan vilag az ő bűnenec meltan valo bűntetesét veszi mostis, Annac felőtte az vtolso Itelet napian meg hallya az itelő Bironac rőttenetes sentenciaiatis, hogy kic az atokba maradtac, azoc mennyenec mind az őrőc tűzre, *Matth: 25.* Ezzel ha nem mindenec gondolnakis, de valnac nemellyec, kic az Christus szauara fel induluan, ez vtan ahitatosban imadkoznac, es az Isten igeiet nagyob őrőmmel fogadgyac, kiben helheztetic minden bodogsagokat. Kire ő szent felsege segitsen bennűnket, az ő szerelmes Fiaert, szent Lelke altal, Amen.

Amos 8.

Mit Tanulanc.

MOst erről szolanc: Hogy Christus wrunc igy szola az ő tanyituanac: Bodogoc à szemec mellyec lattyac az mit ti lattoc, Soc Prophetac es Kiralyoc akartac lalni, es nem lattac: es hallani, es nem hallottac. Kiből meg tanulanc: Hogy Christus Wrunc az ő esmeretit akaria aianlani nekikis, nekűnkis, Az mint arrol megis szola, *Ioan: 17.* Ez az őrőc ęlet, hogy meg esmeriűc az Iesust Christusnac lenni. Es mond szent Ianosis, *Ioan: 20.* Ezec azert irattac, hogy higyetec az Iesust Istennec Fianac lenni, es hiuen ő benne őrőc ęletetec legyen ő altala. Igy lata Simeon, igy latac az Apostolokis, belől elmeiekben meg esmeruen őtet az Istentűl rendeltetet, igertetet, es adatot Iduőzitő Christusnac, es sziuekben hiuen őruendeztec benne. Melly ket fele latas egyszersmind meg mondhatatlan nagy bodogsag volt. De à regi Atyac czac lelkekben tauul az igeretekben, peldazatokban, es ielenesekben kakuczkaltac, kic houa inkab esmertec draga voltat Isten előtt, annyiual inkab ohaytottac hogy test szerintis lathattac volna, Azert az regi Atyakat meg haladtac volt az Apostoloc az testi latassal, iollehet czudalatos mérteckel volt ezis, hogy mig testi szemeckel néztec az Christusra, addig szinten annyi vilagossagoc elmeiekben nem volt mint az regi Atyaknac, Prophetaknac, sőt neha neha soc keppen akadoztac es teuelgettec à Christus felől. De menybe menese vtan belső vilagossagockalis meg haladtac az regi Atyakat. De az alatt viszont meg terheltettec soc kisirteteckel. Erről az őregbic Postillanac Negyedic reszeben tobet oluashatz, el kezduen fol: 167. kiből aztis tanullyuc, hogy mijs meg elegedgyűnc à hitnec mértekeuel, Es ha nem mindenkor egy arant latyuc es esmeriűkis à Christust, azban meg ne rőttennyűnc, hanem fel serkennyűnc az Irasnac tőb tőb es nyiluab ęrtekezesere felőle, Mert à kinec mostis nagyob vilagossag adatot, az mellet nagyob kisirtetekis boczattatnac rea, hogy el ne hidgye

magat,

magat az ielenſegben, à mint ſzent Pal ſzol magarol, 2. *Corinth*: 12. Kiről nagy bőlczec es vigyazoc kőzt czuda peldakat lathatunc napokent, Mint kedig Chriſtus Wrunc az ő tanyituaniual meg beczűlteti az ő lataſanac es eſmeretinec draga voltat, kit à regi ſzent Atyak, Prophetac, Kiralyoc keuantac volna, Igy mijs igen es igen meg beczűllyűc az időt, kibe Chriſtuſnac eſmereti tiztan es igazan hirdettetic, es az mi bodogſaginkat czac azban helyhezteſſűc, minden ioſzag felőtt *Pſalm*: 144. kit Iſte nem mindennel kőzől, *Pſalm*: 147. kinec eſmeretiben őrőc ęlet es bodogſag helyheztetet. Ezec legyenec tanuſagine elſő reſzeről az moſtani Euangeliomnac.

MASIC reſze arrol ſzola az Euangeliomnac: Hogy midőn az Tőruenytudoc hallottac volna, hogy Chriſtus Wrunc az bodogſagot az ő lataſaban helyheztetne, Egy kőzzűlőc kiſirtuen kezde kérdezkedni az Tőrueny felől olly keppen: Meſter mit czelekedgyem, hogy az őrőc ęletet birhaſſam? Ez kérdes noha mindeneſtűl fogna ellenkezic az Chriſtus tanyitaſiual, ki nem az Czelekedet hanem czac az ő benne valo Hit altal igert őrőc ęletet, mind az altal ez ellenkezes nagy okokbol az mi tőb tőb epűletűnkre engettetet Iſtentűl, Mert ſzűkſeg előſzer meg eſmerni, az Tőrueny melly nagy tőkeilletes ſzentſeget keuan, Es mi mindnyaian mint romlottunc meg, es vgyá holt ſzamba hagyattunc az toluay őrdőg miatt, A mint ezeket az Tőrueny tudonakis ſzep moddal eleibe adgya Chriſtus wrunc, az ő kérdeſere valo feleletiben. Ezt azert előſzer meg eſmeruen, az vtan edesben fogadhattyuc à Chriſtus ęrdeme altal ingyen valo igeretit, es meg kegyelmezeſet Iſtennec. De ezekről ezen kőnywbennis ſoc helyen bőw ſzoual irtam, Azert moſt eleg legyen czac rőuideden az Summaiat ezeknec meg tanulnunc. Er reis megis egy keueſſe figyelmezzetec iol,

Summaia az egeſz Euangeliomnac.

AZ mai Euangeliomnac derec keppen kęt Reſze vagyon: Elſő ręſze tanyit az Chriſtus altal valo meg igazulaſu nkrol: Maſic arra tanyit: Hogy ſenki az ő czelekedete altal meg nem igazulhat: Midőn Chriſtus wrunc bodogoknac mondgya az ő tanyituanyit, hogy őtet mind kűlső belső ſzemmel latnac, Azban arra tanyit, hogy czac ő az, à ki altal az bodogſagot, az igaſſagot, az io keduet, az őrőc ęletet meg nyerhetyűc, mert az mi bűnűnc ő rea vettetet, azert ő fizetet meg, az Tőruent ő tőlte be mi érőttűnc, ez altal igazultac meg az regi Atyakis. Melly meg igazulas czac hittel leſzen, mert czac azzal kapczolhattyuc hozzanc az Chriſtus altal lett valtſagot, kiből vagyon az mi meg igazulaſunc. Erről midőn kűlőn tanyituanira es az ő benne h iuőkre forduluan ſzolna Iduőzitőnc, hallyac vala ezt az Tőrueny tudokis, kic Moyſeſt az Prophetakat erőſſen forgattac kűlső ęrtelemmel, kic tudos es okos emberec voltac, az okoſſagnac folyaſa ſzerint, de belső velőiet es ſzękit nem ęrthettec az ſzent Iraſnac, melly az Chriſtus meg igazitaſara mutat. Ezec kőzzűl egy à ki magat okosbnac vélte, fel kęl, es kiſirtuen az Chriſtuſt, monda: Meſter mit czelekedgyem, hogy az őrőc ęletet birhaſſam? Chriſtus azt feleli: ha azt az mit Iſten hagy az Tőruenyben, olly ęppen es tellyeſen meg czelekedi mint Iſten keuannya, iduőzűl. Ielentuen ezbeis, hogy ſenki az Tőruennec czelekedete altal nem iduőzűlhetne. Mert ſenki nem volna ki tellyeſen az Iſtent ſzeretne, es felebarattyat, az az, akar melly embert, ſzinten vgy ſzeretne mint magat. Felebarattya kedig nem czac io akaroia volna, henem męg az idegen hitűis, ha pogan volnais, mint az Samaritanus felebarattyanac tartuan az Sidotis, irgalmaſſagot czelekeſzic vele. Ez fő ęrtelme az mai Euangeliom kęt Reſzenec: Hogy czac az Ieſus Chriſtus az Iſten Fia ęrdeme altal, iuthatunc Iſtennec keduebe, nem az Tőruennec czelekedete altal. Ezt ſzan talan ſoc iras bizonyittya, kit pelda ſzerintis igen nemeſen ielente mais Chriſtus Wrunc: Adamot es minket haſonlitua in az Toluaioc kőzibe eſett emberhőz, kit nagy ſebec miatt holt ſzamba hattac, ki magaual ſemmi iot nem tehetuen, megis holt volna, kit az Pap es Leuita, az az, à Tőrueny es az aldozatoc czac meg tekintuen el multac mellőle, De az Samaritanus, az az. Chriſtus, bort es olayt tőituen ſebeibe, az az, Pœnitentiat es Euangeliomot hirdetuen, Es barmara, az az, ő maga teſtere vęuen,

TIZEN Harmadic Wrnapiara ſent Haromſag napi vtan.

viue az vendeg hazhoz, az az, bizza lelki paztorira, Kiknec kęt tallert, az az, à Tőruent es Euangzliomot ada, hogy rea kőltenec mig meg iőne az vtolſo iteletkort, ackor meg fizetne mindennec az ő ſafarkodaſa ſzerint. Ez peldazatokbol ſoc nemes dolgokat tanulhatunc: Hogy ha ſebeſec, az az, meg romlottac nem volnanc, mi magunktulis be tőlthetnűc az Iſtennec Tőruenyet, De mint az fęlig meg holt, magatual io tehetetlen oruos nekűl, es mint az kinec tęrdebe labait el vagtac, nem futhat: Igy mijs ſemmi iot nem mielhetűnc az Chriſtus nekűl. Touabba hogy az Iſten az mi meg gyogyitaſunkra bort es olayt rendelt, az az, ſzűkſeg hallanunc es fogadnunc az pœnitentianac es az bűn boczataſanac predikallaſat. Ezekben az Gazdakis, az lelki paztoroc ſzorgalmatoſon el iarianac. Vtolſzor intetűnc arrais, hogy az meg gyogyulas vtan ſen iariunc, az az, à Chriſtus altal wyioňan ſzűlettetuen, wy es ſzent ęletűec legyűnc. Ezec mind be foglaltattac az mai Euangeliombanis, kiről ſoc helyen tőb ęrtelemmel ſzoltunc. Moſt ez fő ęrtelmeről: Hogy ezac az Ieſus Chriſtuſban valo hit altal, nem az mi czelekedetinc altal iduőzűlhetűnc, hallyunc egy nihany bizonſagokat ezben valo hitűnknec megis tőb tőb erőſitęſere. HOGY ezac Chriſtus altal iduőzűlhetűnc, Mond erről Chriſtus Wrunc Nicodemuſnac, *Iovnnis* 3. Vgy ſzerete Iſten ez vilagot, hogy az ő egyetlen egy Fiat adna érőtte, hogy minden valaki benne hinne, el ne veſzne, hanem őrőc ęlete lenne. Ezt vgyan ott nyiluabban nis meg magyarazza, hogy mint az kigyo fel emeltetet az meg mardoſtattac előtt, igy nekijs fel kellene emeltetni, es rea nézni hittel, Szantalan helyen tőb tanubizonſagotis tamazt magarol, midőn Vtnac, aytonac, igaſſagnac, ęletnec neuezi magat, es biztat mind ſzauaual, mind tetemenyeuel, mind őrdőg, mind bűn, mind à halal ellen. Es ket tanyituany előtt az egeſz iraſt feytegeti, hogy ő neki előſzer ſzenuedni, fel tamadni, es vgy kelletnec diczőſegeben menni, es minden ellenſegűnket meg győzni, es azokon wralkodni, Es az benne bizokat meg ſzabaditani. Szent Peteris ezt kialtya, hogy ęg alatt mas Nęw nem adatot az iduőſſegre, Kiről az Prophetakis tanubizonſagot tőttec. Mond ſzent Pal, *Roman:* 5. Meg igazultatuan hitből, bekeſegűnc vagyon az Iſtennel, az mi wrunc Ieſus Chriſtus altal. Ezt megis magyarazza, meg mutatuan aztis, hogy à Tőruent be tőltette mi értűnc, Monduan *Roman:* 8. A mi az Tőruennec lehetetlen vala, à mennyiből erőtlenittetic vala az teſt miatt, azt el boczatuan az Iſten az ő tulaydon Fiat à bűnős teſtnec haſonlatoſiagaba, be tellyeſite, es az bűnert karhoztata à bűnt az teſtiben, hogy az Tőruennec igaſſaga be tellyeſitetnec mi bennűnc, Es *Róman:* 7. fel kialt ő maga felől is. Oh en nyauaiyas ember, kiczoda ment ki engemet ez halalnac alaia vetteteț teſtből? Es mond. Halakat adoc az Iſtennec, à mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac altala. Ezen alazatos ſziwben es ezen erőben es hala adasban, tartſon meg minketis az kegyelmes WR Iſten, az ő ſzerelmes Fiaert, ſzent Lelke altal az őrőc, ęletre Amen. Kiert kőnyőrőguen mondgyuc el imez imadſaginkat, Egyetemben halat aduan, hogy az ő igeiet tiztan hirdeti mi kőztűnkis, kit hogy vęgig kőztűnc megis tartſon, es az altal bennűnkis meg tartſon az őrőc ęletre, Ier kőnyőrőgiunc moſtis aitatos ſziwel.

Luc: 24.

IMADSAG.

VVR Iſten mi Mennyei ſzerelmes ſzent Atyanc, ſziuűnc ſzerint halat adunc mi tenecked, hogy te ez bodog időt adtad ęrhetnűnc. Melybe az te iduőſſeges igedet tanullyuc, ſzent Euangeliomodat hallyuc, az te akaratodat es Atyai ſziuedet ęrtyűc, es az te ſzent Fiadat Chriſtus Ieſuſt eſmeriűc, Kérűnc tegedet, irgalmaſon tarcz meg mi nalunc az te igednec vilagoſſagat, Es vilagoſits meg az te ſzent Lelkednec altala az mi ſziuűnknec homalyat, Hogy az te igedtől el ne ſzakadgyunc, Hanem azba mind vęgig meg maradgyunc, Es vęgre az őrőc bodog ſagra iuthaſſunc, à mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac altala, ki te veled, es az ſzent Leleckel ęl es wralkodic őrő. kőn őrőcke, Vgy legyen.

VTOLSO ENEKEC: ¶ *Adgyunc halat mindnyaian &c.*
¶ *Emlekezzel WR Iſten hiueidről. &c.*

Dellye ſtre

Dellyestre Vegy tanulagot imezekboel:

MAS PREDIKATIORA valo Mutatas.

Mlert hogy ez Euangelium fő keppen è kettőre mutat: Előszer, hogy czac az Christusban valo Hit altal igazulhatunc meg. Masodßor, hogy az Törvent senki be nem tölthetis, es azert az altal senki nem idvőzülhet. Ezekről vehetß Masic Predikatiora valo több tanusagokat oda fel folio 117. es folio 446. Auagy az öregbic Postillanac magyarazattyatis oluasd el, Holot igenkint meg magyaraztuc mind egeßen ez mai Euangeliomot. Ha ki kedig az több tanusagokatis keuannya erteni, az mellyec itis be foglaltatnac, kikről ezen könywbennis ßellel irogattam: Ime meg iedzec egy nehanyat azokbannis.

ELSŐ Tanusagunc ez Euangeliombol az Christus latasanac bodogsagarol vagyon, kit az regi Atya kis keuantac: Erről eleg lehet az kit ma ßoltunc. 1.

MASODIC Tanusagot vehetz innet erről: Hogy az Törvennis őrőc eletet iger. De czac az ßerint ha az Istent tellyes ßiwel, leleckel, erővel, elettel ßerettyűc, es fele baratunkat ßinten vgy mint mi magunkat. Mert igy vagyon meg irua: Az ki azokat meg czelekedi, az ember el azokba, Leuitic: 18. Monda Christus Wrunkis az mai Euangeliombannis: Ezt mield es elß. Mond ßent Palis: Ha olly Törveny adatot volna, melly eleuenithetne, az törvenből volna az Igassag. Azert ha valaki volna, ki eppen be tellyesithetne, az, idvőzülne altala, De hogy senki nincz, es mind az altal megis onnet varni idvősseget, nagy czalatkozas, es annac az Christus hiaba valo, à mint ßent PAL mond, Galath: 2. Ha az Törvennec altala vagyon az meg igazulas, tehat hiaba holt meg az Christus. 2. Galath: 3.

HARMADIC Tanusaga ez Euangeliomnac, imez: Hogy senki ez halando eletben az törvent tökelletesen meg nem czelekedheti, azert az Törveny mindent karhoztat, Mert meg vagyon iruan azon Törvenyben, hogy atkozot minden, valaki meg nem marad mindenikbe, à mi az Törvenyben meg vagyon irua, Deuteron: 27. Szent Iacabis mond: Az ki egyiket meg törte az többitis meg törte az, Iac: 2. Valakic azert az Törveny altal akarnac meg igazulni, azon törveny altal karhoztatnakis, Roman: 3. Es mint Iob mondgya: Az önnen ßainc karhoztattya őket, Iob 9. Mint az mai Törveny tudos ő maga ßaia altal karhoztatec, midőn elő mondata vele Christus Wrunc, melly nagy Isteni es emberi ßerelmet kenuan az Törveny. Es midőn azt kerdene, kiczoda az ő felebarattya: Ime melly nagy vakßag volt benne, hogy czac ingyen sem esmerte felebarattyat, tehat hogy ßerethette, Es netalam ötet tapogattais Christus Wrunc ez peldaba, hogy ő volt volna az Pap auagy Leuita, à ki az sebeßel kerülte volna. Ezen vakßagot ki takaztnac az több hitetleneckelis az itelet napian, mikor igy ßolnac: Wram mikor lattunc teged hogy cheztel, &c 3.

Ezekből ezis meg tettzic, hogy olly czudalatos Tudomany az Pœnitentia predikallas, hogy meeg az hiuekis az altal igen halkal iutnac az ő magoc esmeretire, mint Dauid Nathan panaßara fel ktalt hogy meg kel halni az embernec kiről peldazot, es meg esmertete vele hogy ő volna az, 2. Reg: 12.

NEGYEDIC Tanusagunc az Okarol lehet, à paranczolatot miert nem tölthettyűc be? Mert az Toluay ördög miatt meg sebesitettűnc, es minden ßepseginc tűl meg fosztattunc. Ez sebet az Törveny immar czac nezi, az az, mutogattya es meg ielenti, mint ßent Pal mondgya: Nem adatot olly Törveny melly meg eleuenithetne. Ismet: A Törvennec czelekedetiből egy test sem igazulhat meg Isten előtt, Roman: 3. Es mond Hebr: 19. Az Bakoknac es Tulkoknac vêrec, nem vehetik el az bűnőket. 4.

OETŐDIC Tanusagunc, Hogy czac az Samaritanus, az az, az Istennec Fia az IESVS CHRISTVS, kit Samaritanusnac ßidalmaztac, es ki az bűnősec kőzube ßamlattatot, igaz leuen mondoc czac ő az igaz oruos, az kinec boraual olaiaual az mi sebeinc be gyogyulnac, az az, kinec tenyitasa altal meg vigaztaltattunc, es sebei altal meg vigaßunc, à mint Esaias iria Esa: 6: Az Isten azert küldett engem, hogy az nyomorultaknac predikallyac, es az töredelmes szivűket be kőssem. Es mond: Esa: 53. Az ő sebeiuel mi gyogyulanc meg. Ez azert az mi felebaratunc, kit minket fel vőtt, kic mellől az Pap es Leuita czac el mulnac, ő kedig vgyan barmara, vallara veßen, Mert az WR mindnyaiunknac alnokßagat ő rea vetőtte, Esa: 53. 5.

HATODIC Tanusagunc az Egyhazi ßolgalatrol lehet, Ezből: Hogy mint az Samaritanus az Gazdanac ket Garast aduan, rea biza hogy gondgyat viselne az sebesnec mig meg gyogyulna, Es igere ha mit többet rea költene, hogy meg fizetne mikor meg teerne, Igy Christus Wrunc minec vtanna az Kereztfan meg fizetuen minden adossaginkat, haza Atya keduebe vitt volna, es fel tamaduan menybe menne, ket Garast, ketfele orussagot, bort es olayt biza az ő lelki pazorirais, az az, hagya predikalni az Pœnitentiat, es bűnnec boczanattyat. Az Pœnitentianac predikallasa az törvenből, mint az Bor eßt es tiztittya az sebeßt, az bűnőst, egyetemben az ßent Lelec őldőkőluen az Bűnt. Az Bűn boczatasnac predikallasa az Euangeliombol, az ßent Lelec ereie altal enhitt es őßue forraztya az sebet, az az, meg vigaztallya es meg elezti az bűnőst, es örőmmel vartattya az őrőc eletet, Pelda amaz Toluay, es több meg teert ke t

7. *bűnösec.* HETEDIC Tanusagunc az iutalomrol, kit iger az Christus az ő ßolgainac, kik ket az sebes melle rendelt, kiket ker hogy az ket Garast reaioc kölcze, es igeri hogy ha mit többet rea költ, meg fizeti mikor meg teer, az az, á lelki paztor az ket Garast az Töruent es az Euangeliomot mind reaioc költse, azokat igazan hirdesse, az Sacramentomokat tiztan ßolgaltassa, ahoz semmit ne tegyen, aztul semmit el se vegyen, Hanem annac igaz magyarazatiyaual az mibe meg ßaporittya es az mit mellette farad, meg fizeti az paztoroknac feiedelme heruadatlan Coronaual, 1 Pet: 5. Es mint az fenyes Czillagoc fenleuec ökis, Dan: 12.

8. NYOLTZADIC Tanusagunc mint tarczuc magunc midőn az sebből gy gyulni kezdünc Illic hogy meg esmeriüc io teter, az ki be kötözet, fel emelt, az ßallasra vitt, meg gyogyitatot. Illic ockalis iarnunc, hogy oyiuc az Toluaytul magunc, Illic felnünc az WR Istent vtalnunc az ördöget es az bűnt: Illic ßeretnünc az Christust es az ő paztorit, Illic kötetnüc az Christus nyomdokit, hogy mys irgalmasoc legyünc egymashoz, az mint ők int, Ioan. 15. Wy paranczolatot adoc tinektec, hogy tiys ßeressetec egymást. Es mond ßent Ianos, 1. Ioan: 3. Ezből esmeriüc meg az Istennec ßeretetit, Mert ő az ő Lelket adta mi erőttönc, mivs lelkünket adgyuc az mi atyankfiaiert, Mint az ki halalos sebből meg gyogyult, örül az egességnec, es nem keuankozic az elöbbi fekűuesre. Igy mys Wy eletbe iarunc, Roman. 6. Coloss 3. Az kegyelmes WR Isten tegyen reßesse minketis az Apostoloc latasokba es bodogsagokba, Es esmebtesse meg sebes es erőtlö voltunkat, es annac okait, Es à mi igaz oruos Samaritanus felebaratinkat, az IESVS Christust, az ő lelki paztorinakis engedhessünc az ő tiztec ßerint, Es az sebből meg tizmuluan ßolgalhassunc az Istennec, es az mi felebaratinknac Wy eletben, Amen, Vgy legyen.

Imadsagat es az Enekeket, az felső Predikatio vtan talalod.

TIZEN NEGYEDIC VRNAPI Euangeliom, Izent Haromlag naputan.

¶ TIZ Poklosnac erős hitből valo könyörgősekről az Christushoz: Azban valo probalasokról: Az haladec vtan czudalatos meg gyogyulasokrol az Christus altal: Es az Tiz közzül czac egy idegennec vegig megmaradasarol az hitbe, Es czac az egynec hala ado voltarol: Amazokon valo panasarol az Wrnac, Es ennec diczeretiről.

ENEKLESROEL.

¶ Az ki az Istent meg esmerheti &c.
¶ Nagy hala adassal magaztal: &c.
¶ Halat adunc neked mindenhato &c.
¶ Ier emlekezzünc Kereztyen nepec &c.
¶ Adgyunc halat mindnyaian &c.

Talalhatz iób hala ado diczereteket az en Enekes könyuembenn.

AZ EVANGELIOMROL:

SVMMATSKA.

AZ mara rendelt Euangeliom Tiz poklosnac czudalatos meg gyogyulasokrol, De azoc közzül czac egynec hala ado voltarol szol. Illy renddel: Hogy midőn Christus wrunc halalara keszülven menne Ierusalemben, altal iaruan mind Samaria, mind Galilea tartomanyit, az iób soc io teti közt egyic ez volt volna, Hogy egy faluba Tiz poklos firfiac iönec eleibe, kic az poklossagnac vndoksaga miat magoc meg alazuan tauol alnac, Es nagy toroc szoual Christus wrunkhoz kialtnac, hogy ne nézne meltatlan voltokat, hanem könyörülne raytoc, gyogyitana meg öket. Ezből nagy alazatossagoc es czudalatos hitec tettzic meg. Kiknec könyörgeseket noha nagy io keduel meg halgata Christus, De megis hogy hitekben iobban meg probaltatnanac, illy czudakeppen czelekeszic velec: El küldi öket hogy menne

nee

nec fel az papokhoz Ieruſalembe magoc meg mutatni, oda kedig az feleknec kellet menni, az kic immar meg tiztultac. Ezbennis azert nagy engedelmeſen ſzauat fogadgyac, magokat nagy hittel czac Chriſtuſra bizuan. Es az vton mentekben egyſzerſmind mind az tizen meg tiztulnac, Kinec kilentze Sido leuen, azokat netalam à papoc altattac el, hogy ne hinnenec hogy az Chriſtus altal lőt volna meg gyogyulaſoc, Hanem hogy ő hozzaioc indultac, azban valo hiteket meg tekintette Iſten, Es igy à kilentze erős hitekből ki eſenec, mellyel kőnyőrgettec vala az Chriſtuſnac, Es à teſtí gyogyulas vtan lelkeket el feleytic, es az el vőtt ioert halat adni ſem tęrnec meg, hanem czac egy, azis Samaritanus, Azert à kilentznec illy nagy hala adatlanſagokrol nehez ſziwel panaſzolkodic Chriſtus wrunc, Imez egynec hitit kedig, es azban valo meg maradaſat es bala ado voltat nagy fel magaztallya, Illy dolgokat foglal be az mai Euangeliom. Kit irt meg ſzent Lukacz az ő Euangeliomi kőnyuenec, Tizen hetedic reſzeben.

LVCÆ XVII.

ES lőn midőn Ieruſalembe menne, megyen vala *a* Samaria es Galilea altal. Es mikoron be menne egy faluba, eleibe iőuenec Tiz *b* poklos firſiac, kic tauol meg allanac, *c* Es fel emelec ſzauokat, monduan: Ieſus Meſterűnc kőnyőrűly mi raytunc. *d* Kiket mikoron latot volna, monda nekic: *e* Mennyetec el, ielentſetec meg magatokat az papoknac. *f* Es lőn hogy az menesbe meg tiztulanac: *g* Egy kedig azoc kőzzűl, latuan hogy meg tiztult volna meg tęre diczőituen az Iſtent nagy ſzoual, Es ortzaiara le burula labaihoz, ha lakat aduan ő neki, es ez Samariabeli vala, *h* Feleluen kedig Ieſus, monda: Nemde tizen tiztulanake meg? Hol vadnac kedig amaz kilentzen? Nem talaltatec az kic meg tęrtec volna, hogy diczőitenec az Iſtent, hanem czac ez idegen. Es monda neki: kelly fel, az te hited meg gyogyitot tegedet.

a: Halalahoz ke ſőluen, meeg az poganoc hatarits be iara.
b: Vtalatos betegſeg vot ezeken, kimiat tauol alnac
c: Buzgo ſep kőnyőrges
d: El halaſtya.
e: Reg: Tőruenye Iſtennec.
f: Hatalma Chriſtusnac
g: Egy az hala ado.
h: Nehez az hala adatlanſag.
i: Ereie à hitnec.

ROEVID ERTELME.

SZOL ez mai Euangeliom: Tiz poklosnac erős hitből valo kőnyőrgeſekről az WR Chriſtushoz: Es az ő hitekben valo meg probalaſokrol: Es à haladec kőzt czudalatos meg gyogyulaſokrol: De az Tiz kőzzűl czac egynec vęgig meg maradaſarol az hitben, es czac annac hala ado voltarol: Es az hala adatlanoc ellen valo panaſzarol Chriſtuſnac, A hala adonac kedig nagy fel magaztalaſarol. Mind ezeket renddel nyiluabbanis ier ęrczűc meg.

Ez Tiz poklosnac czudalatos meg tiztulaſokat Chriſtus Wrunc halalara menteben, Soc tőb czudac es io tetí kőzt miele, hogy ezzelis meg mutatna, hogy az ő hala mind kűlső belső poklosſaginknac meg tiztitaſara, minden bűneinknec es nyaualyanknac el vetelere lenne, Es az kőz volna mind ę vilagnac, Sidoknac es Poganyoknac. De czac azoknac haſznalna, kic azt hittel vennec, es hitekben mind vęgig meg maradnanac. Halalanac kedig *IERVSALEMBE* kell vala lenni, ahol az aldozatoknac helye volt, *Deuteron:* 12. *Luc:* 13. *Eſa:* 2. Kinec oraia mikor el kőze getne, ő maga nagy tőkelletelen az halalra es Ieruſalembe meneſre ſzana magat, *Luc:* 29. De nagy kerűlő vtakon megyen vala, hogy mind Samariat Galileat be iarna, es à poganyoc hataritis ęrdegelne, mindenűt tanyituan es ſoc iot teuen. Midőn azert *be menne egy faluba, eleibe iőuenec Tiz poklos firſiac, kic tauol meg allanac, Es fel emelec ſzauokat, monduan: Ieſus meſterűnc, kőnyőrűly raytunc. Kiket mikoron latot volna, Monda nekic: Mennyetec el, ielenczetec meg magatokat az papoknac. Es lőn hogy az menesbe meg tiztulanac.*

Az *POKLOSSAG* ſzőnyű betegieg volt, mind kiuűl belől meg dőgőſituen az embert, ki miatt magoc meg alazuan igen tauol alnac, kiből emberec előttis piron-

Tiz napiara, ſőt Harmſag nap vtan.

kodtac, Iſten elől tis rőttegtec, mert noha minden nyaualyat az bűn miatt boczátot, de felőtteb valo rőttenetes nyauályakat, felőtteb valo gonoſſagert ſzokta boczatni Iſten, Mint az Poklosſagot kiualtképpen valo tzegeres bűnert, nemellyre, mint moſtis az frantzus fertelmeſſegert, nemellyre zabalodaſert, Mariara Moſes hugara zugodaſert, *Numer:* 14. Eliſeus ſzolgaiara, lopaſert, 4. *Reg:* 5. Vſias Kiralyra, keuelyſegert: hogy az papi tiztben atorta magat, 2. *Paral:* 26. Kikről ő Tőruenybe kiualtképpen valo paranczolati voltac Iſtennec. 1. Egyic: Hogy ſűuegetlen iarianac. 2. Maſic, Hogy palaſtyoc ki teritue őuedzetlen legyen. 3. Harmadic, Hog ſzaloc be fedue. 4. Negyedic, Hogy kűlőn az varos kiuűl lakianac. 5. Oetődic, Hogy à Papoc itéletec alatt legyenec. Oec vetőttec ki, es őc vettec beis az meg tiztulas vtan. Kiknec kialtaniokis kellet, hogy onac magoc mert őc vndokot volnanac. Ha kinec kőntősen tettzet, auagy hazan à poklosſag, azokatis el kellet rontani. Mikor meg tiztultac két madarat vittec, egyiket meg őltec, annac vérebe à maſikat keuertec, es Cedrus faual, Iſoppal, ez es egyeb pepet ſelesec nagy lelki tanuſagokra lettec. Nemellyen vgyan meg gyogyulhatatlan fele poklosſagoc voltac, mint köztünc az farkas seb, melly el őtte az teſtet. Ez tiz poklosoc noha azert nem czac emberec előtt pironkodtac, De Iſten előttis ſokat rőttegtec, latuannis erezuennis raytoc az ő bűnőc ellen valo kemeny haragiat. Kiből magoc meg alazuan, igen *TAVOLIS* alnac, mint amaz Publicanus az ayto meget, ki az égbe ſem mer vala tekinteni. Mind az altal haluan hiret az WR Ieſus Chriſtuſnac, hogy ő Iſtennec Fia volna, es az bűnőſőknec iduőſſegre es az ő bűn teteſeknec el vetelere iőtt volna, őrűlnec rayta hogy eleikben talalkozot, Es tauolis nagy toroc ſzoual egyſzerſmind mind az tizen hozza kialtanac, monduan: *IESVS edes meſterűnc könyörűly raytunc*, kibe ielentic hogy ſzabaditoul adatot volna, mind az bűnből, mind az bűntetesből, Es *MESTERWL*, ki az emberi nemzetet igazgatna Iſten akarattyara, Keric azert hogy az ő Tizti ſzerint es ſo kedue ſzerint könyörűlne raytoc, az az, czelekednec ne az ő bűnőc érdeme ſzerint velec, hanem az ő iduőzitő érdeme ſzerint. Imè az nyaualya es az tanulas, melly nemes ioſzagokat inditot bennec: Iſten előtt valo tőredelmeſſeget, es az Chriſtusban valo hitet, es remenſeget: es à hitatos ſziwből valo könyörgeſt, es kialtaſt: kiben ha végig meg maradtac volna, nem czac egeſſeget es teſti könyebſegeket, de őrőc életyeketis meg nyertec volna. Mi is mindnyaian mető poklosoc vagyunc, kiből czac az Ieſus Chriſtus vére tiſztit meg, ki it élűnkbennis vntalan tiztogat, az Kereztſeg, az Ige az Vaczora, az ſzent Lelec, es az Kereztaltal. Regen két madarat vittec meg tiztulaſokra, egyiknec vérebe az eleuen keuertec Cedruſſal es Iſoppal, ruhaiokat meg moſtac, ſzőröket el nyirtec, poklos hazokat el rontottac. Mijs mindeneſtűl meg veztűnc, ſzanc, feiűnc, ruhanc, hazunc tiztatalan, De megent wyionnan fel epitetűnc à mi Wrunc Ieſus Chriſtus altal. Ezeket monduc az poklosſagrol: az poklosoknac alazatoſſagokrol: az ő hitekről: es könyörgeſekről. Immar ſzollyunc az ő hiteknec ezudalatos probalaſirol. Es azban valo alhatatoſſagokrolis egy előbe, kiből végre mind az altal ki eſic az kilentze.

Vittec probalaſarol

Az papokhoz miert kellet menni a poklosoknac.

AZ ő *HITEKNEC PROBALASA* ez lőn: Hogy monda nekic Chriſtus wrunc: *Fregyetec mutaſſatoc meg magatokat az Papoknac.* Ezec iol tudtac az Moyſes tőruenyeből, *Leuitic:* 13 hogy az papokhoz vgy kellene menniec, hogy ha immar meg tiztultac volna: Hogy arrol ieletet es bizonſagot tennenec: eröttec halat aduan aldoznanac: Oeket tanyitanac az ő bűnőkről es bűnteteſekről, vgyan erezue raytoc mutogatnac meg az bűn ellen valo haragiat Iſtennec: es őruendeztetnekis az ő irgalmaſſagaba, es az ő ſz: Fianac iőuendő aldozattyaba: intenec ez vtan valo Iſtenes, iozan, es igaz életre. Ezekert kell vala az papokhoz menni. De vgy, ha meg tiztultac volna. Még kedig minden poklosſagoc mindeneſtűl fogua raytoc vala, megis Chriſtus Wrunc azt monda nekic, hogy mennenec az papokhoz, es mutatnac meg magokat. Ez nagy proba volt ő raytoc: Ha megis biznake az Chriſtusba, es ha engedelmeſen el indulnake meg tiztulaſoc előtt, kic noha nem értic mit akar velec czelekedni, es miert mieli ezt, mind az altal ſzauat meg fogaduan ottan el indulanac. Es mentekben az vton hirtelen egyſzerſmind meg tiztulanac. Kiből meg tettzic, hogy bizony Iſtennec Fia az Chriſtus,

es bi

es bizonyaual ô az mi meg ſzabaditonc minden bůnökböl kic reanc eredtenec, es kikben mint az pokloſſagban fertengůnc, Es minden bůntetesböl kiket moſtis hordozzunc az bůnös teſtben, es ki miat megis rothadunc, es ki miatt az öröc halalrais menendöc volnanc. Ezec mondoc meg tettzenec minden hatalmas czelekedetiböl az WR Ieſuſnac, es ezbölis, hogy à Tiz poklos az ô ſzauara el induluan, es midön im̃ar tauol volnanac, mint az ſzep tizta teſtů gyermeczkec, minden külſö belſö vndokſagokbol igen ſzepen meg tiztulanac. Kiböl ez nagy edes vigaztalaſtis vegyůc, Hogy ha ſzinten olly förtelmes nagy tzegeres bůnökert oſtoroztatnankis, mint è pokloſoc, de megis czac hogy Iſtenhöz tęriůnc, ſz: Fia altal bůnůnc boczanattyat es meg gyogyulaſt talalunc, ſöt az öröc karhozatbol valo meg ſzabadulaſt. De tęriůnc az ô hiteknec meg probalaſira, Es azban valo nemes magoc tartaſara egy elöbe. Imè męg meg ſem tiztultac, es addig Chriſtus wrunc el küldi öket az papokhoz, magoc mutatni, kic nagy engedelmeſen elis indulnac, mindeneſtůl fogua ô magokat Chriſtuſra es az ô mondaſara nagy hittel es io remenſeguel bizuan. Ez, Okoſſag ellen valo nagy nemes dolog volt ezekben, Mert nagy fö embereket oluaſunc, kic à probaba es kiſirtet alatt czac aligſag voltac, Az Naaman poklos, Siriai Hadnagy, 4. *Regum* 4. mint haragutt, hogy Eliſeus az Iordan folyo vizere küldi moſodni, ki azt keuanta volna, hogy az Propheta meg tapogaſſa, es Iſtennec vgy könyörgene erötte. De vęgre intic ſzolgai, hogy az Propheta ſzauat meg fogadna, es vgy tiztula meg. Minden Atyakis ſoc keppen meg probaltattac: Noe ſzaz huſz eztendeig keſzituen à Barkat, ſoc felöl czufoltac hogy eſze veſzet, hogy magat annyi ſoc nepnel eſzesbnec véli, es hogy annyi ideig ſemmi nem költ remenſegebe, döfölte az Satanis, hankodot ô magabannis. Abrahamis mig fiat az aldozatra viſzi, harmad napig, es egyeb dolgaibannis, hogy hazaiat el hadgya Iſtenert, hogy idegen földön budoſic, hogy feleſeget el veſzic. Igy Iſaac ſoc irigyec miatt, kiknec kutaitis be töltic, hogy barmai ne ihaſſanac. Iacob Laban miatt, es Ioſeph el teueztese miatt, es ſoc egyeb dolgai miatt. Ionas Niniue miatt. Dauid, Suſanna nagy haboruc miatt, ſzůz Maria Chriſtus el teueztese miatt, az Cananeabeli aſzony az pirongatas miatt: Peter hogy ſillyedni kezd az vizen, az Apoſtoloc az Chriſtus kinnya es halala miatt, Es vgyan minden hiuec mindennap ſoc ſzantalan roſtaltataſockal rakuadon rakuac. Az mint ki ki mind magarol mindennapi dolgaibannis eſzebe veheti, midön ſoc dolgaiban eſedezic Iſten elött, es Iſten halogattya, ſöt töb neheſſegeckel terhelijs, Mind az altal alkolmatos idöben mindenekben nagy kegyelmeſen vgyan meg ſegiti azert az benne bizokat, kic ſzůntelen nyöguen hozza fohazkodnac, akar az bůnnec, akar az bůntetesnec, akar à probalaſnac terhe alatt. Mint az tiz pokloſokatis ſzeme elöl el külduen, à keuęs haladec vtannis czudalatos keppen tauolis meg ſzabadita könyörgeſec es remenſegec ſzerint pokloſsagokbol. Ezt, es éffęle dolgait Iſtennec, minden ohaytaſunc közt eſzůnkben forgaſſuc, io remenſeguel varuan az mi meg ſzabadulaſunkatis, Es mindennap mint ha wyionnan kezdenůc hitůnket wyiabban mind vntalan viteſſeguel örizzůc es neuellyůc, az ſoc fele haladec, proba, es kiſirtet miatt. DE immar igen röttenetes, iſzonyu, es nagy ſzomoru dolgoc köuetközic az kilentz pokloſoknac, Hogy mihent meg gyogyulnac az nagy kemeny vndoc vtalatos betegſegböl, ottan el kenyeſedic teſtec az io egeſſegben, es ottan el feleytic io tetet az Chriſtuſnac. Ez Tiz közzůl czac egy valic, azis nem Sido, nem az Abraham nemzeti, hanem idegen pogany, az ki nagy örömmel viſza tęrne à Chriſtushoz halat adni, Kiröl igy ſzol az Euangeliom: *Egy kedig azoc közzůl latuan hogy meg tiztult volna, meg tere diczöituen az Iſtent nagy fel ßoual, es ortzaiara borula labaihoz, halakat aduan ô neki, es ez Samariabeli vala. Feleluen kedig Ieſus, monda: Nemde tizen tiztulanake meg? Hol vadnac tehat ama kilentzen? Nem talaltatec à kic meg teertec volna, hogy diczöitenec az Iſtent, hanem czac ez idegen, Es monda neki: Kelly fel az te hited gyogyitot meg tegedet.*

Ki eſec vegre az hitböl à kilentze.

Ezekböl imillyen kęt Tanuſaginc köuetköznec: Egyic az Teſtnec kenyeſſegetöl, az ô meg ſzabadulaſa vtan, es az ellen valo vigyazaſrol. Maſic az hala adatlanſagrol, es az hala adaſrol. De elöſzer imez vélekedeſrölis ſzollyunc, Hogy ſokan a-

Tízpoklos kœzzûl

gyedic Wrnapiara ſſe tHarom ſagnav vran.

†Vélhettyûc hogy ez kilentz Sido à Sido papoc miatt ſ alatkoztac meg

li tyac hogy ſez kilentz Sidokat à Sído papoc altattac volna el, Az mint egy vakrol ſrîa ſzent Ianos, *Ioan: 9.* hogy midôn az Ieſus altal ſzeme meg nyilt volna, noha vgyan vakon ſzûletet volt, az papi tanacz es fô nepec hizelkeduen intettec volna, hogy à tiz teſſeget ne adna à Ieſuſnac, hanem az Iſtennec. De ô az Ieſuſrol tanubizonſagot tett volna, es végre ſzembe leuen vele Iſten Fianakis lenni meg eſmerte volna, es ottan imadta volna. Igy vélhettyûc az kilentz Sidorolis, hogy ha az meg tiztult teſtuel az papokhoz mentec, à mint Tôruenyekis keſzeritette rea, az Papoknac meg beſzeltec mint iartac Ieſuſſal, hogy midôn neki kialtananac, az papokhoz küldene, es mentekben mindnyaian meg tiztultac volna. Ezt haluan à papoc, kiknec halalos illat vala à *CHRISTVS*, mêrgekben vgyan ízattac, es mind hizelkedô, mind fenyegetô ſzoual ellenec alnac hogy ne hinneiec, hogy ô altala gyogyultac volna meg, mert ô czauaro, budoſo, lappago, czalard tanyito volna, ſemmi bizonyos helye nem volna, es lam az fô fô nepekis es bölcz iraſtudoc ôtet vgyan pôknec, Ha mi czodat mielne, ôrdôg altal mielne, czac az balgatag paraztſagot altatna el: Hanem inkab Iſten azt tekintette, hogy az ô Templomat, az ô aldozatit, es az ô papiait meg beczûlven, ô hozzaioc indultac, Azert czac az Iſtennec adnac az tiztelſeget, es az ô Templomanac. Oe benne kedig ſe hidgyenec, ſe halat adni ne tęrienec, kit ha kôuetnenec, lelkekbenis el veſzenec el hagyuan az Iſtentûl rendelt tôruenyeket es papokat, Teſtekbenis es vilagi ęletyekbennis meg bûntetnenec, hazoktul es ôrôkſegektûl meg foztatnanac, es az elôbi pokloſſegnal nagyob nyaualyara iutnanac. Illy hizelkedô es fenyegetô ſzocakal akariac vala, męg Kereztelô Ianoſtis el altatni, mikor kérdenec ha ôé à Chriſtus, de Ianos meg valla es meg nem tagada ôtet, Sôt azt monda: hogy czac faria kôtele oldaſara ſem melto. Ezec kedig netalam czac teſti kônyebſeget nem lelki epületyeket es iduôſſeget kereſuen az Chriſtuſnal, minec vtanna immar teſtec meg menekedet à pokloſſagtul, az teſtec kenyeſſege miattis kônyen el haiolhattac, hogy bekeſſeguel es tiztelſeguel meg maradhaſſanac hazokban, ioſzagokban, es baratyoc kôzôt az io egeſſeg mellet. Ezekbôl gondolkodgyatoc, mi legyen az Satannac es az ô tagiainac Chriſtuſſal valo ellenkedeſec, kic mind meg tôretnec altala. Es ez vilagi bölczec, papoc, iraſtudoc, nemeſſec, tanyitoc, Predikatoroc, leg inkab vigyazzanac à Satan ellen, Es mindnyaian iol meg gondollyuc, mi legyen az teſtnec az ô nagy kenyeſſegeis. Kirôl ier ſzollyunc.

Ioan: 1.

Az teſti kenyebſegrôl.

AZ *TESTNEC KENYESSEGEH* ô ſ midôn hozza iarul à Satannakis, es ez vilagnakis ízgataſi, nincz olly igen fel epült ember, ki ô magatul le ne eſſec miattoc, Pelda Lot, Aaron, Dauid, Salomon, Peter, es tôbbec. Ime ez poklosoc mig à teſtnec faydalmat hordoztac, es mig az vtalatos poklosſag miatt mindenec elôtt pironkottac addig mind Iſten, mind emberec elôtt alazatoſoc voltac, ſzûntelen imadkoztac, à Chriſtuſrol ôrômeſt ęrtekeztec, es megis kereſtec, nagy hittel eſedeztec, engedelmeſen ſzaual fogadtac, es holtig valo hala ado voltokatis el ſzantac, ôtet mindenec elôtt iduôzitô Chriſtuſnac vallani ſzandekozkottac, es elôbbi gonoſz ęletyeket meg valoztatni iora igyekeztec, kikrôl hiſzem hogy nagy fogadaſokatis tôttec. De mihent teſtec elôbbi egeſſegre meg ęr, ottan, es czac azon naponnis iſmet teſtec az ô regi ſzokaſara kezd vagyodni, keuelyſegre, telhetetlenſegre, buiaſagra, torkoſſagra, es egyeb vndokſagra, kikre midôn az Satannis, es ez vilagnac tôb kenyes fiaijs, es az fiiſs torkos

1. Corinth: 9.

zabalo papoc ízgatnac es fenyegetnekis, kônyen rea haiolnac. Azert ſzent Pal à hiueknec magat hozza peldaul, hogy ô az ô teſtet oſtor es ſzolgalat alatt tartoztatna, Es int *Roman: 12.* bennünkis, hogy az ô keuanſagat ne kôuetnûc, lagyſagat, agybeli heuereſt, tobzodaſt felôtte igen el rauoztatnanc, Ez mellet ſzûntelen imadkoznanc, hogy az Chriſtus Lelke vezerlene mind egez ęletünket. Oh ki nagy gyakorta eſic mi raytunkis, hogy akar melly rôttenetes fogſagbol, akar melly nagy haſs ragasbol, Colikabol, fog. fô, ſziw faiasbol, algyec, veſe, kô miatt valo kinlodasbol, es kemeny kôſzuennec gy, ôtredelmebôl, es akar mi nyaualyabol, ſzegyenbôl, gyalazatbol, es karbol menekedgyünkis meg, ottan ottan viſza vagyodic az mi teſtünc, az ô regi ſzokot keuanſagara, Es niha męg az igen vigyazotis el eyti, mint Dauid kiralyt. De

mint

mint ő rea Iſten holtig valo haborut ereztet Vrias feleſege miatt: Igy moſtis az ő hiueit czac egy nap ſem erezti tellyeſſeggel az önnen keuanſagara, hanem czac enhi ti az nyaualyat raytoc, kit az ęrtelmeſec igen io neuen veſznec, mint Dauid, ki igy ſzol. Io wram ennekem hogy meg alazzal, hogy az te Igaſſagodat meg tanulnam. *Pſalm:* 118. Es mond: Mindennap terhet vet mi reanc, mind az altal vgyan meg tart azert, Senki tahat mi közzülünc czac ingyen ſe keuannya, hogy mig az bűnös teſtet hordozza az Iſten rola minden terhet el venne, Hanem elegedgyünc vele, ha mind vntalan kő nyebit, es örüllyünc hogy azt zabola gyarant tartoztattya raytunc, Ha penig neha probanac okaert felőtte nagy io ſzerentſet es igen nagy kenyebſeget adna, ackor leginkab vigyazzunc, es fellyünc az el eſeſtül, Ha el eſünc kedig, hamar fel kellyunc, 2. *Pet:* 2. mert ha mint az eb az okadaſra, es à diſzno az ſarra, mijs az bűnre tęrten tęrünc, azban edeskeduen, à mikor nagy bekeſeget igernenc, ackor ſzal reanc hertelen valo ve 1. *Teſſal:* 5. ſzedelem. Erről ſzantalan peldainc vadnac, Balthaſar kiraly, *Dan:* 5. az Iſrael közöt az puztaban, Holophernes, Alexander, Herodes, az mi Atilanc, kic az teſtnec nagy kenyeſſegi közt, hertelen ſzörnyen veztec el. De az WR ő felſege adgyon ezben valo vigyazaſrais erőt. Vtol az Hala adaſrol, es az Hala adatlanſagrol ſzollyunc.

Egy ic az pokloſoc közzül az ki ez vilag ſzeme előtt el vetetteb volt, mert nem az Iſten nepe közzül, nem Abraham nemzetiből, nem az környül metelt nep közzül, hanem ideg en pogany nemzet Samaribeli vala, Ez, nagy hala adaſat ielenti azert, hogy az WR Chriſtus őtet meg ſzabadította az ő ſzörnyü poklossabol, Mert mihent meg tiztul, otan viſza tęr Chriſtushoz, labahoz eſic, nagy fel ſzoual diczeri az Iſtent, Es igy mind kűlső maga tartaſaual, hogy meg tęr, hogy előtte le eſic, Mind ſzauaual, hogy neki köſzeni, meg mutattya hogy őtet eſmeri annac, az ki ő rola el vőtte à pokſoſſagot, es hiſzi őtet az meg igert Meſſiaſnac lenni, ki altal varna az bűnből is, es az örőc veſzedelemből valo meg ſzabadulaſat, kiről egeſz ęletiben igyekeznec megis emlekezni, őtet mindenűt vallani, es iſtenes ęletben magat tartani. Kinec hala adaſa melly nagy dolog legyen, meg tettzic ezből is, hogy Tiz közzül czac ő maga valic, es az ő meg tęreſet Chriſtus wrunkis nagy io keduel fogadgya, őtet, az ő hitit, es hala adaſat igen magaztallya, Amazoc ellen kedig, kic Iſten nepei volnanac, es ez vilag előtt tetteteſec nemzetſegekből, es tőrueny tartaſokbol egy ſem tęre viſza, hogy az Iſtent az ő ſz: Fia altal diczőitene, őtet Iſten Fianac es Meſſiaſnac à mint meg eſmertec vala, es à kitül czac egyedül meg gyogyitattac vala, mondoc egy ſem tęre meg, hogy hala adaſſal vallana, kic nyiluan előbbi bűnőkreis męg ſzörnyebben meg tęrtec, hetſzer alnokb őrdög meg ferteztetuen őket. Kiből eztis tanulhattyuc, hogy Iſten az ő ſzent Egyhazat ez vilagnac ala valoi közzül gyűyti, *Matth:* 11. 1. *Corinth:* 1. Es eztis: Hogy az hala adaſra mi nagy gondot viſellyünc. Hala adatlanſagot kedig igen el tauoztaſſunc: Kiről ma leg kiualtkeppen illic bőwebbennis ſzolnunc, fő tanuſaga arrol leuen az mai Euangeliomnac. Azert vtolſo moſtani tanuſagunkba ier figyelmezzünc iol arra.

Az egyiknec hala ado voltaról.

Tanuſaga ennec.

AZ HALA ADASROL.

AZ Hala adaſrol ez Harmat tanullyuc moſt, Előſzer: Hogy tartozunc Iſtennec halakat adni. Maſodſzor, Miről kell halakat adnunc. Harmadſzor, Mint kell meg mutatnunc hala ado voltunkat.

Az Hala adas az, Meg eſmerni az Iſtentül el vőtt lelki teſti iauainkat, es őtet azokert tiztelnünc, es azokban köuetnünc, hogy mijs maſſal minden aiandekinkat kő zőllyüc. Vgy vilagoskodgyec mond Chriſtus wrunc *Matth:* 5. à ti vilagoſſagtoc, hogy laſſac az emberec az ti io ezelekedeteket, es diczőitſec az ti mennyei Atyatokat.

HOGY kedig tartozunc hala adaſſal, Soc nagy okoc ielentic: Mert Iſten ſoc helyen paranczollyais: es nagy Tizteletnec modgyais az hala adaſt: Az ſoc io el vetelist es ſoc nemes peldakis: es az Hala adatlanoknac bűnteteſekis intnec es keſzereitnec rea.

Hadgya

Tiz poklos kœzzůl

HADGYA az Tiz paranczolatbannis, monduan: Az te Wradnac Iſtenednec Neuet hiaba ne vedd. Holot eztis keuannya: hogy ötet ſegitſegůlis hiwiuc, es neki halakatis adgyunc, kiből az ő Neue tizteltetic es ſzenteltetic. Ehöz valo az ſzét Pal inteſeis, 1. *Teſſal: 5.* Szůntelen imadkozzatoc, vgy mond, es mindenekben halakat adgyatoc. Nagy értelmes intes ez, erre nezuen, hogy mind vntalan minden ſzem pillantasba ſzůkölködünc minden lelki teſti dolgainkba Iſten ſegitſege nekůl, azert ezt meg eſmeruen, ſzůntelen kernüc az ő ſegitſeget, es iſmet, miert hogy mind vntalan megis halgattatnanc es ſegitetnenc, azert mind vntalan erötte halakatis adnanc.

Paranczolati az hala adaſrol.

Soc io tete.

Ez mind vntalan valo nagy ſoc io tereis houa inkab bövelkedic raytunc, annyiual inkab tartoznanc mijs töb töb hala adaſſal: A mint ő nagy ſoc io teteuel mind vntalan ielengeti hogy ſzeret bennünc, es io keduel gondunkat viſeli, es el tűri az ſoc eſetünket. Igy mijs azoc altal indulnanc fel ſzeretni, es erötte halakat adni, ki az ő ſoc io teteuel nem czac hiuei, még ellenſegitis indittya hozza valo tereſre es hala adaſra, az Napot fel tamaztuan es eſſö aduan nekikis, es azoc mellet ſoc iauait reſzesituen ő velekis.

Meltoſagi.

Nagy *MELTOSSAGATIS* meg gondollyuc az hala adaſnac. Mert az ſoc helyen gyönyörüſeges aldozatnac neuezietic, ſockal keduesbnec az külső Baromnac aldozatiyanal, *Pſal 116. Oſeæ 6.* Erre valoc voltakis az allatoc ſengetnec es eletnec aldozati regen, hogy azzalis intetnenec közönſeges helyen valo hala adaſrais.

Peldac.

PELDAINKIS ſokac vadnac az hala adaſrol. Mint ő magais Chriſtus wrunc, valamikor ett es ęlette tanyituanit es hiueit, halakat adot, es valamidön ſzolt arrol, hogy Iſten magat ki ielentötte es Fiat küldette, halat adot rola. *Matth: 11. Luc: 10.* Szent Palis gyakor leuelebe halat ad egyebekről is, hogy Iſten az ő mennyei tudomanyaual meg kazdagitotta öket, es hitec neuelkedic. Dauidis ſoc Pſalmuſiba ad ő magais halakat ſoc fele io teteről Iſtennec, es inti nem czac az embereket, de minden teremt allatokatis hala adaſra, *Pſalm: 102.*

Io peldaert.

Ezertis ſzükſeg lenni az hala adaſnac, hogy egyebekis *PELDAT* vennenec tőlönc az Iſteni tizteletekre, mint Chriſtus wrunc mondgya *Matth: 5.* Vilagoskodgyec az ti vilagoſſagtoc az emberec előtt, hogy diczőiteſſec az ti mennyei Atyatoc.

Bűnteteſec.

Serkentſen fel bennünc az hala adatlanſagnakis ſoc fele bűnteteſi, kiről touab ſzollyunc.

Miről adgyunc halakat.

Moſt immar laſſuc, *MIRŐL KELLESEC* halakat adnunc, Melynec ſokaſagat noha ſemmi elmeczac meg ſem gondolhattya, mind az altal imez keueſſec az többitis iutaſſac eſzünkben, es ennyi ſoc io tetelit latuan, ezből is indultaſſunc ſzüntelen valo hala adaſra.

Elöſzer, Teſti io teteiről ſzoloc, miert hogy azoc hamareb ſzemünkbe tünnec, es bennünc inkab inditnac. Mint imezec igen nagy aiandeki Iſtennec: Hogy egeſſeges tagokat adot, ſzemet lataſra, fület hallaſra, ſzát ſzolaſra, kezet munkara, labat iaraſra, Es hogy à te egeſſegedet moſtis örzi, Mellyec ha meg bontakoznac, ackor meg tettzic melly draga volt az ő epſegec, es melly draga az io egeſſeg. Touabba nagy aiandeki Iſtennec, Hogy az Nap vilagoſit, melegit. Ha mind ęltig ſetetſegbe volnanc, mi lehetne ſzörnyüb? Hogy az föld ſoc fele ęlezt neuel es tart mindennap Hogy az vizec folton folynac, az tengerec es toc allanac, es halakat ſzaporitnac, Hogy ſoc fele barmoc ſzolgalnakis, ęltetnekis, Hogy tizta es egeſſeges ęgec adatnac: Hogy io es bekeſſeges feiedelminc vadnac, Hogy egy tarſaſagban lakozhatunc, Hogy io házas tarſainc, io tizteſſeges gyermekinc vadnac: Hogy io baratinc es io ſzomſzedinc vadnac, Hogy munkainc meg aldatnac, Hogy marhainc ſzaporodnac, Hogy nagy nyaualyakbol, ſzegenſegből, adoſſagbol, fogſagbol, betegſegből, haborubol ki ſzabadulunc: Hogy tizteſſeges hiuataiban vagyunc, es azban meg beczültetünc. Ezekben es töb ſzantalan teſti iokban mindenünknec ſoc reſze vagyon, kiről tartozunc hala adaſſal. *DE à LELKIEC* ſockal meg haladgyac ezeket, kikről nagyob hala adaſſalis tartozunc: Mint hogy Iſten mind fenyegető akarattyat az Töruenben ki ielentette, ki altal az mi bűnös voltunkat eſmerteti, mind kegyelmes akarattyat az Euangeliomba, az mi bűnünc boczanattyarol, melly viſzen az Chriſtus eſmeretire, hirdetteti. Ez ő igeie ha nalunc nem volna, oh ki nyomoruit emberec

vol-

volnanc. De hogy ezec altal mindennap iobban iobban vilagosit es epit, oh ki draga, gyönyörüſegeſis azoknal kic erzic, az mint az Apoſtoloc ohaytua mondac: Wram houa mennenc te tüled, ha az öröc çletnec igei vadnac te nalad, *Ioan. 5.* Az poganſagbol, törökökből, es Sidokbol meg tettzic, melly ſzörnyü Iſten igeie nekül lenni. Ezis nagy aiandeka Iſtennec, hogy az mi idönkben illy nyiluan ielentette ki az Romai Antichriſt, Es az ö fogſaga alol ki vött bennünket. Touabba igen nagy aiandeki imezec: Hogy meg valtotta ſzent Fia altal az emberi nemzetet, ki emberre leuen az Töruent errünc be töltette, es meg fizetet büneinkről, Iſtenuel meg bekeltetet, es az öröc çletnec örököſöue tött, 1. *Corinth:* 1. Ez dolog ſockal fellyül ha ladgya az teremteſt. Azon keppen nagy aiandekünc ezekis: Hogy mçg moſt wyionnan ſzül es ezeket ſzerzi az ö igeie, Sacramentomi, es ſzent Lelke altal. Mçg it orſzagaba gyüyt, az Chriſtusba be olt, ſzent Leleckel aiandekoz, ki biztat hogy Iſteen fiai vagyunc, imadkozaſra indit, es mind egeſz çletünket mind vntalan Iſten tiszteſſegere vezerli, ha el eſünc, fel emel, Ha meg ſzon. orodunc, vigaztal. Nagy aiandec, hogy wyionnan az Iſten kepe meg epül bennünc: elmenc az Iſten eſmeretiben vilagoſodic, ſziuünc hozza edeſedic, minden tagainc io czelekedetre ſzokic, Es hogy immar bizonnyal tudgyuc, kit kell ſegitſegül hiwnunc, es mint, Es hogy tudgyuc mint gyözhettyüc meg az ördöget, es minden töttegeſünket, moſtis, halalunkottis. Nagy aiandeka Iſtennec, hogy az ö Anya ſzent Egyhazat czudalatos keppen oltalmazzais, es teriezti. Nagy ezis, hogy io remenſegünc vagyon fel tamadaſunkrol es öröc çletünkről. Melly igen meg beczülhetetlen nagy io aiandekinc legyenec ezec, ö magokbol meg tettzic, Mellyec nem mindennec ſem minden idöben adatnac, Mert nagyob reſzet az emberi nemzetnec meg bünteti az ö vakſagockalis, à mint ki tettzic minden idöbelickből. Az kinel azert ezec vadnac, azoc ſo ha meg ne ſzünnyenec azokrol nagy halakat adni, Az kinel ninczenec, auagy czac keueſſe vadnac, mind vntalan zörgetuen kériec az WR Iſtentül. Im meg halluc minemü Teſti Lelki iokrol kelleſſec halakat adnunc

Erezüc aztis miuel es mi moddal kel az hala adaſnac lenni. Azoc ſoc keppen leſznec: Mint, Imadkozaſſal: Vallaſſal: Tiztelettel: Szolgalattal: Io tetellel, es Hittel. Minden imatkozaſinkban nem czac kéreſſel, de az el vött iorol valo emlekezetelis tartozunc. Azert mind teſti mind lelki io teterol, kit egeſz eletünkben velünc czelekedet, meg emlekezuen toloc halakot adgyunc, az könyörges közt. Azert az iras ſoc helyen e kettöt: az kéreſt es az hala adaſt, egy ſzerſmind emliti, mint Dauid mond, *Pſalm.* 116. Teneked hala adaſſal aldozom, es az te Neuedet ſegitſegül hiuom. Igy tanyit ſzent Palis, 1. *Teſſal:* 5. Szüntelen imadkozzatoc, mindenekről halakat adgyatoc. Olly kedues kedig az hala adas, hogy azt Iſten lelki aldozatnac neuezne. *VALLAS* Tetünckelis halat adunc, mikor emberec elött az ö dolgait es io tetit Iſtent diczeruen hirdettyüc. Erre valo az Chriſnac imez inteſe, *Matth:* 5. Vilagoſkogyec az ti vilagſagtoc emberec elött, hogy laſſac à ti io czelekedeteket, es diczöiczec az ti mennyei Atyatokat. *TIZTELETTELIS* halakat adunc, midön meg betſülüen öret, féluen es ſzeretuen, ſemmit ellene valot nem igyekezünc mielni, Hanem mindenekben czac ö neki akarunc kedueskedni, iſteneſen, igazan, iozanon çlünc. Nyualyainkat bekeuel türiuc, mint Iob mondgya: Az WR adta, az WR el vötte. Iob meg eſmerte hogy mindent Iſten adot volt es azzal az ö tiszteſſegere tartozot çlni, midön el veztec, aztis meg eſmerte, hogy ö vötte el, es azbol tiztelni tartozic, kiből mind az altal vart mas fele vigaztalaſt, az mint megis lön. *IO TETELLELIS* halakat adunc, midön Iſtenre nézue mijs maſſal iokat mielünc, mint Chriſtus wrunc mondgya: Legyetec irgalmaſoc mint az ti mennyei Atyatoc, adgyatoc tijs: Meg boczaſſatoc tijs. Az mi Atyankba azertis kötötte ez kettöt öſzue: Boczaſd meg az mi bünеinket, mikeppen mijs meg boczatunc. Hogy az Iſteni boczatas minketis arra inditana, az mint mondgyais az peldaba Chriſtus wrunc, *Matth:* 18. Ha en teneked tiz ezer Talentomot meg engettem, Nemde kelet volnac nekedis könyörülned az te ſzolgatarſodon. *HITTELIS* halakat adunc, Midön hiſzüc hogy keduebe vött ſzent

Mint kel az hala adaſnac lenni.

Imadkozaſſal.

Vallaſſal.

Tiztelettel.

Io tetellel.

Hittel.

TIZEN NEgyedic Wrnapiara ſent Haromſag nap vtan.

ſzent Fia altal. Ez hit ſzũkſeges mind az kèresbe, mind az hala adasba, hogy noha mi meltatlanoc vagyunc, az mi merõ bũnõs voltunc miatt, az õ io tetelere. De az õ io kedueből ſzerelmes Fianac ęrdemeiert keduebe võtt bennũnc, es õ erõtte adot es ad minden iokat. Ez hittel megis oyiuc magunc, hogy az mi hala adaſunc ne legyen olly, mint amaz kep mutato Phariſeuſe, ki magat magaztallya vala, es maſt meg vtaluan rayta nem kõnyõrũle, *Luc:* 18. Mint az bęres ha mindent mielnenkis, azt mongyuc: haſzontalan ſzolgac vagyunc. Ezeket az hala adaſrol meg gondollyuc, hogy mijs ollyaknac talaltaſſunc, mint az egy Samaritanus, kinec Chriſtus Wrunc ezt monda: Az te hited gyogyitot meg tegedet, es hala adaſat io neuen veue. Immar az hala adatlanſagokrolis ſzollyunc.

AZ HALA ADATLANSAGROL.

AZ mai Euangeliom azt ielenti, Hogy tíz kõzzũl czac egy hala adò valec, kilentze kedig hala adatlan lõn: Kit Chriſtus wrunc nehez neuen veuen, monda: Nemde tizen tiztulanake meg, hol tahat amà kilentze? Ezből kettõt tanullyunc: Egyiket, hogy az hala adatlanſag Iſten elõtt igen nehez bũn. Maſikat, hogy az emberi nemzetnec nagyob reſze mind hala adatlan: Az Hala adatlanlanſag kedig ezzel leſz: Ha az Iſtennec lelki teſti io teterõl meg nem emlekezũnc, azbol õtet nem diczeriũc, nem tiztellyũc, ſzolgalatunckal es io ęltũnckel: Aũagy azokat nem Iſtennec, hanem maſnac, vagy baluannac, hamiſſan gondolt Iſteneknec, az meg holt embereknec, vagy az mi ęrdemũnknec, vagy erõnknec, vagy à vack ſzerenczenec es tõrtinetnec tulaydonyittyuc, Es midõn emberec elõtt el titkollyuc, vagy ſoha nem, vagy ritkan hirdettyũc, Es midõn az mi aiandekunkat maſſal nem igyekezũnc kõzleni, meg nem emlezuen, hogy õ azert adta volna azokat mi nekũnc. Az hala adatlanoc azert kęt fęlec: Egyic fęle teſti bator, ki ſemmirõl nem ad halat. Maſic fęle kep mutato, ki keuelyũl magat magaztaluan ad halakatis.

Ez hala adatlanſagoc felõtte nagy vtalatos bũnõc ezekert: Mert Iſtentis az õ io tetiuel nem hadgya meg eſmerni es tiztelni: Es ſokakatis meg dõglet gonoſz peldaiaual, Azert Iſten kemyen ſzokta àffęleket bũntetni. Nem eſmerni kedig az WR Iſtent az õ io tetiben, czac męg ſem kõſzõnni, ſem igyekezni erõttõ ſzolgalni melly vtalatos legyen, kõztũnkis meg tettzic, midõn valakiuel te ſoc iot tennel, rabſagabol ſoc penzen ki valtanad, nagy betegſegbõl, ſzegenſegbõl ki ſegitedted, es czac hozzad ſem iõnne, czac meg kõſzõnnijs. Ha kedig męg az felõtt raytad ſoc boſzut mielne, oh ki nehezen ſzenuedned. Illy az Satan es az õ tagiai, kic az io felõtt męg karomlyac az Iſtent. Midõn kedig az hala adatlan maſnakis gonoſz peldat ad, ezeledenec idegennec, nem hirdetuen az Iſten io tetet, nem ſzolgaluan erõtte, Sõt męg tõbbituen gonoſz ęletet, es okot aduan maſnakis tõb tõb bũn tetelre, ez melly ſzõrnyũ legyen, meg tettzic imez mondaſokbol: Ez vtan ne vętkezzel, hogy gonoſzban ne iary. Iſmet: Az ki engem meg tagad emberec elõtt, enis meg tagadom az en Atyam elõtt. Iſmet: *Matth:* 18. Iay ki egyet meg botrankoztat. *BWNTETESEC* kedig mind lelkekben teſtekben minemũc legyenec, Laſd meg imez iraſokatis, Oſeaſnal mond az Iſten: Es nem tudac ezt, hogy en adtam nekic gabonat, bort, olayt, ezũſtet, aranyat, kickel Baalt tiztelic. De meg tęrec es el veſzem õ tũlõc mind ezeket. Amoſnal az lelki ehſegrõl mond: Imè el iõnec az napoc, es ehſeget boczatoc è fõldre nem kenyernec ſem viznec, hanem az Iſten igeie hallaſanac ehſeget. Salomon mond: El nem tauozic az gonoſz az hala adatlanoc hazabol. Iſmet mond: Az hala adatlannac remenſege mint az harmat el enyeſzic, es mint az viz el foly, *Sapien:* 16: Az mint lattyukis, hogy hol betegſeg, hol marhaianac kara, veztegeteſe, el lepi àffęleket, es nints ſoc ioſzagabolis elõ mente. Alexander apia Philep Kiraly, ezt sũte egynec ortzaiara, *Hala adatlan vendeg:* miert hogy à ki õtet haioczkaian ki ragatta az vizből, es ſzallaſt aduan iol tartotta, annac hazat, fõldet Phileptũl alnokul meg kerte volt DE mind az egez emberi nemzetet ha iol meg tekintyũc, Nem tiz tiz, de ſzaz ſzaz kõzõt-

Ioan: 5.
Matth: 10.

Oſeæ 2.

Amos 8.
Prouerb: 17.

kőzőttis alig talalunc egy egy hala adot. Lasd el nagy fogsag, betegseg, es egyeb nya ualyac vtan mint tőltse be regi fogadasit, mind Isten mind emberec előt, Sőt tsac egy sints, ki soc keppen Istennec hala adatlan nem volna. De megis kűlőmb az erőtlensegből valo, es az testi batorsagbol es vakmerőségből valo hala adatlansag. Orszag szerintis tekints el mint kőszőni meg ez vilag, midőn Isten az ő igeiet bőwen hirdetteti, es bőwseggel es bekeseguel meg algya, mint tunyulnac el az tanulasba, az imadkozasba, az hala adasba, az Isteni diczeretekbe, à lelki paztoroc, az tanitoc, az nyomorultac ęlteteſebe, es io erkőlczre valo gond viſeleſbe. De mi ſerkenyűnc fel, es tanullyuc meg eſmerni az mi hala adatlanſaginkat, Azon keſeregiűnc, es keriűc annac boczanattyat, Es oztan maſtis, magunkatis inditſűc fel az hala adaſra, imadkozas kőzőt valo emlekezeſſelis, vallas teteleckelis, Isteni tiszteleſeckelis, egyebeckel valo io tetelbőlis, igaz hi.űnckelis, es io erkőlczeckelis.

Mit Tanulanc.

MInd ez egesz Euangeliom imilly dolgokrol szol: Előszer az Tiz poklosnac erős hi ből valo kőnyőrgesekről az WR Christushoz. Masodszor hitekben mint probala meg Christus, es azbannis melly nemesen allottac megis egy előbe. Harmadszor az Christusnac raytoc tett nagy hatalmarol, hogy az vton egyszersmind meg tiztultac. Negyedszer az poklosoc miert küldettec az papokhoz, es es az tiznec kiscntzet kic Sidoc voltac, mint altattac el. Oetődszer, hogy az tiz kőzzűl ezac egy lőn hala ado, azis Samaritanus, Ezekről rőuidedennis mindenikről szoltam. Vtol bőwebben czac ez egyről: Az Hala adasrol, es az Hala adatlansagrol tanulanc. Masi Predikatioba kęt Tanusagrol megis rőuideden szollyunc: Az Czudakrol, es az kőnyőrgesről. Ezeket Dellyestre halaszszuc. Most kőnyőrőguen adgyunc halat az WR Istennec, Hogy bennűnkis az bűnnec poklossagbol meg szabaditot, es soc ioual meg latogatot, Es keriűc hogy mijs mind vęgig minden io teteről leheſſűnc ő felsegenec hala adoc.

Mi Atyanc ki vagy Menyekben, szenteltessec &c:

Imadsagat es Enekit az Masodic Predikatio vtan talalod.

Dellyesti mulatsagos tanulasra, mondd el imez Eneket: Az Wr CHRISTVS panaßolkodic emberi alatra &c.

MAS PREDIKATIOIA EZEN Euangeliomnac.

LVCÆ XVII.

Es lőn midőn Ierusalembe menne, megyen vala Samaria es Galilea altal. Es mikoron be menne egy faluba, eleibe iőuenec Tiz poklos firſiac, &c.

FElső Predikatioba igenkent meg hallanc rőuideden, az egesz Euangeliom magyarazattyat. Az mi leg fő tanusaga volna kedig, Az hala adasrol bőwennis szolanc. Most megis czac rőuideden imez kettőről tanulgassunc: Előszer az Christus czuda teteleről, Ezbennis hogy mind az Tiz poklos nagy tauol egyszersmind ő altala meg tiztult. Masodszor az nyaualyarol, es azban valo kőnyőrgesről hit altal, es az hitnec probalasarol tanullyunc.

AZ ELSŐ TANVSAGROL.

Tí poklos kœzzul

TIZEn negyedic Wrnapiara ſzëe Haromſag napvian.

AZ CHRiſtuſnac Czuda tetelirõl, ki moſtis az Tiz poklost nagy hatalmaual mindẽ kũlſõ belſõ vndoc betegſegbõl meg tiztita, ſzũkſeg volna mind vntalan ſzolnunc. De erről leg bõwebben irtam ide fel, az ſũket nemanac czudalatos meg gyogyitaſarol ſzoluan, holott ez Okaſt irtam meg az Czudaknac. Egyebũttis egy nihany helyen lettec rola tanuſaginc, Mint fol: 91. midõn ſzolnanc hogy az vizet borra valtoztatta. Es fol: 98. egy poklost illetuen meg tiztita. Mind az az altal moſtis czac rõuideden megis tanuigaſſunc felõle, kikről melto volna minden nap eyiel nappal gondolkodnunc.

12. Wrnapian.

Moſt czac kẽt Okat tanullyuc: Miert miuelt az WR Chriſtus illy nagy es eñyi ſoc czudakat: Mint imè czac ezis nemde nem nagy czudae, Hogy tiz poklosoc teſti lelki fõrtelmeſec leuen, mihent engedelmeſen el indulnac az õ ſzauara, az papoknac magoc meg mutataſara, az vton mentekbe egyſzerſmind meg tiztulnac. Ez hirtelẽ valo meg gyogyulas illy nagy betegſegbõl, kic mind belõl bẽlekben, mind kũlſõ tagokban igen rut meg romlot betegec voltac, nagy czuda dolog volt. Effẽleket kedig tõbbeket ſzamtalant mielt az Chriſtus, Az ſouan vizet igen io izũ borra valtoztatuan: az keuẽs kenyerrel ſokakat meg elegituen: az õrdõgõt ki ũzuen: es az halottat fel tamaztuan. Ezeket miert mielte moſt czac imez kẽt okat vegyũc eſzũnkbe.

Hitũnket erõſti az Chriſtus czudaia.

Egyic oka: Miert az WR Iſten es az õ ſzent Fia, emberec lattara ſoc czudakat ſzerzett, ez: Hogy az õ igeiet, tanyitaſat, igeretit inkab hiñũc. Mert noha à mit õ mond igen igaz es igen alhatatos es tõkelletes azban, de minekũnc ezer fele ketelkedeſeket hoz, mind az Satan, mind az okoſſag elõnkbe, Azert à mint regen Moyſes altal izẽt akarattyat Pharahonac, es ki adot Tõruenyet az Iſraelnec, Es Ioſue, Eſaias, Illyes, Eliſeus, Daniel, es tõb ſzolgai altal valo tanyitaſit, nagy czudackal meg erõſitette, Igy az õ Fianakis Euangeliomat azoknal nagyobbackal es tõbbeckel akarta meg erõſiteni az mi gyenge hitũnkert. Azert midõn az Sidoſag hallotta es latta, melly nagy dolgokat czelekedet az Chriſtus, az õ Tõrueny meg valtoztataſanac ideien, es az õ tiztinec meg mutataſanac, es az Euangeliomnac predikallaſanac ideien, Elõſzer az Iraſt kellet volna ẽrtekezni azokrol, ha meg voltake prophetalua. Maſodſzor az Czudakra kellet volna nézni, hogy azoc tanubizonſagot teſznec, es vgyan wi l mutattyac meg, Hogy õ legyen az kiről az Prophetac ſzoltac, Es azokbolis fel kellet volna indulnioc, hogy meg eſmernec õtet Iſtentũl valonac, à mit mond azban igaznac, az az, Iſten Fianac es az megſzabadito Chriſtuſnac lenni, az mint Nicodemus megiseſmeruen monda: Senki nem mielheti ez czudakat, mellyeket te teſzesz, hanem ha Iſten leiend õ vele. Es nagy ſoc Sidokis mondanac az Phariſeuſoknac: *Ioan: 3.* *Ioan: 7.* Az Chriſtus mikor el iõuend, vallyon tõb czudakat teſzene ezeknel, mellyeket ez ezelekedet. *Ioan: 2.* *Luc: 15.* Es az Tanyituanyokis: Latuan hogy az vizet borra valtoztatta, hũnec õbenne. Peteris, hogy az õ Neuere haloſat meg vetuen, otran ſzantalan halat tekezte, inkab eſmere az õ felſeges voltat. Mĩs mind ez kettõre eyiel nappal vigyazzunc: Elõſzer arra, hogy ẽrtekezzũc az iraſt felõle, az mint õ magais int, *Ioan: 5.* Maſodſzor, hogy gondolkodgyunkis az õ a'tala, es ſzolgai altal az õ neuebe lõtt tudakrol. Mellyec olly nagyoc voltac, hogy kiket az õrdõg nem miuelhetet, hanem czac az, kiuel Iſten vagyon, hogy vaknac ſzemet, Nemanac ſzolaſt adot, halottat tamaztot, õrdõngõſõket es vndoc ẽletũket, ſzent ẽletũuẽ tõtt, ſzent Lelket adot, es nagy bõlcz elmet az igen tudatlanoknac, es minden nyelwnec ſzolaſat, es ſoc czuda tetelekre hatalmat, Mondoc ezekről valo gondolkodaſinkis vntalan vntalan erõſitſenec minket, az mi Ieſus Chriſtuſnac igaz eſmeretibe, hogy igaz hittel mondhaſſuc õrola: Hiſzec Ieſus Chriſtusba, Iſtennec Fiaban, mi wrunkba: Es hiheſſũc, hogy õ értũnc iõtt ez vilagra. ẽrõttũnc ſzenueduen meg, fizetet, õ altala bizonnyal bũnũnc boczanattyat es az õrõc ẽletet veſzũc. Ez egyic haſzna az Chriſtus czuda tetelinec, hogy à mint regen az altal erõſitettec ioc hiueknec hitec, Igy moſtis azonoc altal mind ez ẽgeſz vilagon erõſõdnec ſoc hiueknec hitec. Mellyec altal miert hogy elegge meg bizonyitatot az Euangeliom, kit ackor czac wyionnan terieztet ki Iſten, Immar az ſole czudakat moſt nem kel keuannunc, hanem czac az meg lettekre kel nézannũnc.

nünc. Mind az altal mais az ô igeienec es hiueinec oltalmazasaban, es szent Lelke altal valo biztatasokba, az fel epitesben, az meg wyitasban az meg romlot embereket, es az Satannac, es az ô tagiainac rontatasaban, soc czudakat tapaztalhato keppen czelekeszic, à mint igerte, En vilag vegezetig veletec leszec.

Masodic Oka az Christus czuda tetelinec, hogy mindent valamit igert szem latomast meg mutatna. Mint pelda: ha ki mesze földrôl iouen, mondana, hogy ieles mester, mind puska, algyu, óra czinalasra, mind viteſſegre es egyeb ieles dolgokra, *Igeretinec ſem latomaſi vala, pel daia.* Nem eleg hogy czac mondgya, hanem vgyan megis miellye, es latuan mesterseget, vgy beczüllyüc az ô tudomanyaba: Igy Christus wrunknac nem eleg volt, hogy czac szoual mondana, hogy ô az bünt el veheti, azbol meg tiztithat, hanem azt megis kellet mutatni Zacheuson, Magdolnan, Peteren, es sokakon. Azon keppen meg kellet mutatni sokakon, hogy az ördög valoba meg rontatic ô altala: az halottac fel tamadnac: az Isten wyionnan keduebe veszen: es az ô neueben minden könyörgesinkben meg halgat. Azert mijs mikor hallyuc, es bizonnyal vegere mentünc, hogy az mi Wrunc Iesus soc förtelmes embereket meg tiztitot, soc bünöst meg teritet, soc nyomorultat meg szabaditot, soc halottakat tamaztot, es ô magais fel tamaduan menybement: Minketis erösitsenec, hogy mind ezeket mindeneken mais meg mielheti, Sôt vgyan az az ô tizti, az ô mesterſege ez, hogy ezeket mindeneckel reszesicze, valaki ô tüle kéri, es ô altala Istenhöz folyamic, Szömely valogatas nekül kedig, mint egy arant iol tön, mind az Samaritanussal, mind az Sidockal, es mint az kazdag Centurioual es Reguluſſal, es az koldos Bartimeussal: Mind lelkebe kedig es mind testebe, Czac hogy niha meg tekinti kinec menyere legyen testibe szükſege, Es mikor legyen alkolmatosb meg segiteni. Ezt tanullyuc most röuideden az Tiz poklosokon tött czudakrol. Immar lassuc azoknac hiteket mint probalta, Minec elötte keresseket meg adna nagy czuda keppen.

MASODIC TANVSAGROL.

AZ Nyomorusagrol: es azban valo imadkozasrol: es az Hitbôl valo könyörgesröl: Es az poklosoknac hitöknec, es à mi hitünknec probalasirol, sokat tanulhatnanc, De most eleg legyen czac Summa szerint roloc emlekeznünc.

AZ *NYOMORVSAG* soc fele: ki Testi betegseg, mint az poklossag: ki Lelki faydalom: ki Tiztünkbeli nehesseg: ki Halal miatt valo gyötredelem. Mindeniknec elsö oka az ördög, es elsö szüleinknec bünöc, kikröl mindnyajan bünben fogantatunc, es az miat minden nyaualya es az halalis reanc szallot. *Rom: 5.* Melly bünöket ha öregbitünkis, à nyaualyakis öregbednec, az mint Isten Caint fenyegete meg töb bünteteſſel mint Adamot, Kibôl ha kic à Iesus *CHRISTVS* altal ki sem tiztulnac, örök bünteteſreis vettetnec. *Matth: 25.* Tehat mint ez poklosoc, mijs alazatos sziwel nyögiünc minden nyaualyac alatt, azoc iutassac eszünkben bünös voltunkat, es az Isten haragiat, es inditsanac az Iesus Christus altal Isten eleibe esni, keruen hogy bünеinket sz: Fiaert meg botsassa. Eztkedig mindē ketseg nekül, es szömely valogatas nekül mindnyajan kériüc es hidgyüc: De az testi nyaualyat czac az mibe es az menyire esmeri az ô tiztesſegere es ionkra lenni, Mint Dauidis es Christus Wrunkis mondanac, Ha lehetseges mullyec el az testi kiny, Es mint Iob mondgya: Ha meg ölis testem szerint, de megis bizom benne, hogy iduösſegemre nem hagy el. Az Tiz poklosoc nyaualyarol czac ezeket tanullyuc. Oda fel fol: 106. oluasd többet ezekröl.

2. Reg: 10. Luc: 21. Iob 15.

AZ *HITBÔL* valo könyörgesrölis szep peldat mutatnac mind à Tiz poklosoc: Hogy az melly Iesus Christust ô maga az Isten aianlot, es soc iras es soc czudac bizonyitottac ez vilag iduözitöienec lenni, azt ökis meg esmeruen, annac igaz hitbôl könyörögnec, neuezuen ô Iesusoknac, az az, szabaditoioknac, es ô mestereknec, Es azert az mit kernenec, bizonnyal megis talalnac. Mijs minden imadsaginkba è hittel

Az Nyomoruſag rol.

Az Hitbôl valo könyörgesröl.

TIZEN Negyedic Wrnapiara ßent Harom ſag nap vtan.

I Actor: 4. oan: 16.

kőnyőrőgiunc, hogy Iſten ő maga adta az ő ſzent Fiat az mi valtſaginkra, es ő meg fizetuen az mi bűneinkről, az ő neuebe bizonnyal meg halgattatunc. Azert ſenki mas altal Iſten eleibe ne merien menni, Mert ęg alatt nincz tőb mas Iduőzitő es kőzbe iaro, Soha meg ſem czalatkozhatunc, ha az ő Neuebe iot, io vęgre kerendűnc. De az imadkozaſrol, oluaſd tőbbet maſutt, fol: 312.

Az Hitnec probalaſarol.

Az *HITNEC PROBALASITIS* ſzűkſeges eſzűnkben vennűnc: Hogy à mint ezeknec ſzabaditaſat czuda kiſirteſſel el halazta, es hiteket imigy probala, hogi minec előtte meg tiztulnanac, azt hadna nekic, hogy mennenec fel Ieruſalembe az papokhoz, es mutatnac meg magokat, es őc engeduen el indulanac, es az vton czuda keppen meg gyogyulanac: Igy hankodtattya es roſtaltattya Iſten az mi hitűnketis, halogatuan az ſegitſegitſeget, es probaluan mint allunc az kiſirtetben. De keriűc az WR Iſtent, hogy erőnc felőtt ne creſſzen reanc ſemmi kiſirtetet, Es keriűc az Chriſtuſt hogy mi ertűnkis imadkozzec, hogy az kiſirtetben az mi hitűnc meg ne fogyatkozzec. Akar melly nagy hitűec es fel epűltec legyűnkis kedig, megis vgy tartſuc mint ha mindennap wyiobban elő kezdenűc hitűnket minden czickeleben azoknac, à mit hinnűnc kell, Iſten, es az ő Fia, es ſzent Lelec felől, az bűn boczataſrol, az fel tamadaſrol, es az ő őc ęletről. Es ſoha meg ne ſzűñyűnc imadkozni, hogy Iſten őregbitſe à mi kitſiny hitűnket, es azban mind vęgig tartſon meg az ő ſzent Lelke altal. Hogy vgy ne iariunc mint az kilentze à pokloſoknac, hanem mint az Samaritanuſnac, nekűnkis mondhaſſa Chriſtus wrunc: Az te hited tartot meg tegedet. Az hitnec ſoc fele probalaſirol oluas tőbbet az őregbic Poſtillamba, fol: 241. Moſt it ezeckel meg elegeduen, Laſſuc mit tanulanc.

Mit Tanulanc.

ELőſzer az Chriſtus Czuda tetelinec imez kęt Okat tanuluc meg: Hogy hitűnket azzalis ſzűkſeg volt erőſiteni: Es ſzem latomaſtis meg kellet mutatni à mit igert, hogy azokat beis tellyeſitheti. Szolanc rőuideden à nyaualyac Okarol, Es azban valo kőnyőrgeſekről, mellyec czac az Chriſtusban valo hit altal lehetnec foganatoſoc. Ha kedig azban megis probaltatnanc mint ez pokloſoc ő magatulis Chriſtuſtul, Es vęgre az papoc miattis, nagy kiſirtetet ſzenuedenec, Mi vigyazzunc hogy vęgig meg maradhaſſunc az el kezdet igaz eſmeretibe es bizodalmaba az WR Ieſus Chriſtuſnac. Kiert moſtis ier kőnyőrőgiűnc az WR Iſtennec.

IMADSAG:

VR Iſten mi Mennyei ſzerelmes ſz: Atyanc, Halat adunc teneked, hogy meg ſzabaditottal minket kic te benned bizunc, az te Igednec, es az Kereztſegnec altala az bűnnec iſzonyuſagos pokloſsagatul, az te ſzent Fiadert az Chriſtus Ieſuſert. Moſtannis az te kegyelmes ſegitſegedet minden ſzűkſegűnkbe naponkent ielented hozzanc: Kerűnc azert tegedet, geriezd fel az te ſzent Lelkednec altala az mi ſziueinket, hogy mi à te illyen nagy io tetelidről el ne feletkezzűnc, Hanem igaz felelembe es az te Irgalmaſſagodban valo bizomban ęllyűnc. Teneked mindenkoron vigaſſagos ſziwből halakat adgyunc, es tegedet magaztaluan ſzolgalhaſsunc. Amen.

VTOLSO ENEKI.

¶ *Halat adunc neked mindenhato &c.*
¶ *Ier emlekezzűnc Kerez yen nepec &c.*
¶ *Aldot az WR Iſten őrőcke, &c.*
¶ *Adgyunc halat mindnyaian &c.*
¶ *Wrnac ßolgai no diczerietec &c.*
¶ *Ti Kereztyenec diczerietec &c.*
¶ *Hoßu Enec Dellyeſti Tanuſagra: Az WR Chriſtus panaßolkodic emberi allatra, &c. Laſd az en Enekes kőnyuembe, folio 228.*

TIZEN OETOEDIC VRNAPI Euangeliom, Izent Haromlag naputan.

¶ *Az Istentelen ſzorgalmatoſſagnac es fösuenſegnec el tanoztataſarol: Es az Istenben valo bizodalomrol ez vilagi eletünknec el tartasahannis.*

ENEKLESROEL.

¶ *Halat adune neked mindenhato &c.* ¶ *Mi Atyanc ki vagy menyeken, &c.*
¶ *Mi hiſſünc az egy Istenben &c.* ¶ *Valogathatz többeket az en Enekes könyuemböl.*

AZ EVANGELIOMROL: SVMMATSKA.

AZ mara rendelt Euangeliomba Christus wrnnc nagy ſoc nemes bizonſagockal int erre: Hogy fő gondunc lenne az öröc életre, Es ez vilagi életeſünkbennis minden gondunkat vetnüc az WR Istenre: Ez vilagi kinczünket bizontalannac es erötlennec, Az öröcke valot valoſagos kincznec neuezi: Valamel lyikre ember fő göndot viſel, àhoz ragazkodic ſziue, Ha bizol ez földi kinczedben, el ſzakazt az Istenibizodalomtul. Azert mind kettönec ſenki nem ſzolgalhat. Ha kedig ez földibe bizol, ſoc ezer keppen meg ezalatkozol, De ha Istenbe bizol, ſoha meg nem ezalatkozol. Kinec à mint gondgya volt hogy élö allattà terem ezen, Igy gondgya leſz hogy eledeltis ſzerezzen: Es mint teſtet adot, ruhatis adogat: Ha az madarakat el éltetj, ſockal inkab minket: Ha az viragokat ruhazza, ſockal inkab ruhaz minket: Ki minec vtanna ſzent Fia altal örökös fiaiua fogadot, hogy lehetſeges hogy mint mennyei Atya gondot nem viſelne teſti éltetesünkreis: Kinec hatalmais vagyon mindenre mint Meñyei wrnac. Azert mi Pogany modra ne törödgyünc ſemmi fele ſzükſegünkön. Hanem fő gondunc ez legyen: Hogy ſzent Fia altal minden bününket meg boczaſſa, es Atyai io kedwböl ſzent Lelke altal iduöſſeges életben vezerellyen. Az vtan ki ki mind az ö tiztiben mindennapi faradſagat hoſzu töröds nekül fel vegye, annac aldaſat czac az Istenre hagyuan. Illy nemes tanuſagockal int Christus Wrunc, hogy iſtentelen ſzorgalmatoſoc, es telhetetlen fösuenyec ne lennenc, hanem minden gondainkat czac az Istenre, mint kegyelmes Atyankra vetnüc: De vgy, hogy mind az altal el iarnanc tiztönkben hitetlen töröades nekül, Istenbe bizo ezendeſz ſziwel. Kit irt meg ſzent Mathe, az ö Euangeliomi könyuenec Hatodic reſzeben.

MATTH: VI.

NE *a* gyüytſetec kenczet magatoknac è földen, hol àMoly meg eſzi, es holot az oruoc ki aſſac, es el orozzac. *b* De gyüytſetec kenczet magatoknac menyben, Hol ſem az Moly, ſem az Roſda meg nem eſzi, es holot az oruoc ki nem aſſac, es el nem orozzac. *c* Mert àhol vagyon à ti kenczetec, ott leſzen az ti ſziuetekis. *d* Az Teſtnec vilaga az ſzem, Ha az okaert tizta leſzen az te ſzemed: az te egez teſted vilagos leſzen. Ha kedig az te ſzemed gonoſz leend, mind az egeſz teſted ſetet leſzen. Ezokaert ha az te benned valo vilgoſſag ſetetſeg, az

a: A földikenczj bizontalan.
b: A menyei bizonyos, azj kedig à CHRistus.
c: Azj te ſziuedet bizonyosba veſd.
d: A vilagos értelem minden dolgainkat iolbiria, à tenelgö el teuelit, hat à marha kereſeſebenis értelemmel iary.

ſetetſeg ő magaba melly nagy. *e* Senki nem ſzolgalhat kęt wrat, Mert auagy egyiket gyűlőli, es az maſikat ſzereti, auagy egyikhőz ragazkodic, es az maſikat meg vtallya, Nem ſzolgalhattoc Iſtennec es à Mammonnac. *f* Azokaert mondom tinektec: Ne legyetec ſzorgalmatoſoc à ti ęletetekről, mit egyetec es mit igyatoc. Se teſtetekről, miuel ruhaztaſſatoc. *g* Nemde nagyobe az ęlet az eledelnel, es az teſt az ruhazatnal? *h* Tekintſetec meg az ęgi madarakat: Mert ſem vetnec ſem aratnac, czűrbe ſem gyűytnec: De azert az ti mennyei Atyatoc el ęlteti őket, Nemde ſockal iobbac vattoke ti azoknal? *i* Kiczoda kedig kőzzűletec, ki ſzorgalmatoſon gondolkoduan, magaſſagat egy ſinguel őregbithetne: Es mire vattoc ſzorgalmatoſoc az ruhazatrol? iol meg tanullyatoc, mi keppen neuekednec az mezei *k* viragoc, Nem munkalodnac ſem fonnak, Maga mondom tinektec, Hogy męg Salomon ſem volt minden ő diczőſegebe igyen meg ruhazua mint ennec egyic. Ha kedig az Iſten à mezei fűuet, melly ha ma vagyon, holnap kementzebe vettetic, èckeppen ruhazza, nemde inkab miuelie ez ti veletec? *l* ô kiſded hitűec.

l: Oh ki kitſiny bizodalmunc vagyon az Iſtenbe.

Ezokaert ne legyetec *m* ſzorgalmatoſoc, ezt monduan: Mit eſzűnc auagy mit iſzunc? auagy miuel ruhazzuc magunkat? *n* Mert mind ezzekről az poganoc ſzorgalmatoskodnac, Mert az ti mennyei Atyatoc tudgya, hogy mind ezec nekűl ſzűkőlkődtec. *o* De kereſſetec előſzer az Iſtennec orſzagat, es annac igaſſagat, Es mind ezec meg adatnac tinektec. Ne legyetec ezokaert ſzorgalmatoſoc az holnapi naprol, mert à holnapi nap gondot viſel az ő dolgairol, *p* Eleg az napnac az ő tulaydon nyaualyaia.

e: Hat czac Iſtennec ßolgally, à ki valoba meg tart hat.

f: Az iö ßorgalmatos munka nẽ tiltatic ittis.

g: A ki eletet adot, eteltis ad: az ki teſtet adot, ruhatis ad.

h: Vegy peldat è kitſiny allatkakrolis.

i: Hat ne tőrődgyel hiaba Iſtennekűl. marhad gyűyteſebennis.

k: Vegy peldat ez el ſenuedő viragokrolis.

m: Ne tőrd magad.

n: Ne mint poganyoc, Hanem mint mennyei fiac tartſuc magunc.

o: Fő gondunc.

p: Ki ki tiztiben mindennap vgy munkalkodgyec, hogy annac iőuendő aldaſat czac Iſtenre hadgya.

Rœuid es Nyiluàb Magyarazattya.

AZ mi edes iduőzitő Meſterűnc, ſzanuan minket felőtteb valo lelki teſti tőrődeſűnc miatt, es nagy ſoc hiaba valo ſzorgalmatoſſagunc miatt, Melly tőrődes mind ez egez vilagot ſzőrnyen el lepte, ki miatt męg az hiuekis ſoc keppen győtric magokat, mint ęlheſſenec es mint oltalmazhaſſac magokat, es mint leheſſen nekiekis tőb tőb vilagi marhaioc, ez hamis gondolattal, hogy immar az vtan meg nyughatnanac, Mondoc ez illy romlot termeſzetűnket latuan, es ſzanuan bennűnc: Azert ez mai Euangeliomba egy nihany ſzep bizonſagockal tanyit es int, hogy el hagyuan hitetlen es telhetetlen ſzorgalmatoſſaginkat, Iſtenre hadnuc ez vilagi ęletűnknekis minden gondgyat, es azbolis tűle fűguen, czac ő tűle varnuc annakis minden aldomaſat. Kire Tiz rendbeli ſzep es erős bizonſagiual int, tanyit, fel raz, es vgyan keſzeriti.

Tiz intes.

Bizontalanba ne bizzal.

EL ŐSZER mond: Ne gyűyczetec kinczet, kit Moly es Roſda meg eſzen, es lopo el oroz. Ezben azt ielenti, hogy bizontalan es erőtlen ő magaba ez vilagi kints, Mert ő czac Roſdaualis es Molyockal, es lopockal mind el tudgya vezteni, ha ſzinten Czaſzari kinczed es friſſeged volnais. Pelda Moritz Czaſzar, kit Phocas ſzolgaia meg fozta. Pelda Crœſus: pelda Ianos Hertzeg Matyas kiraly fia, kit az wrac futtaban meg foztottac. Peldac tőbbec nagy ſokac. Azert az feiebe hogy è földi kencz-

kenczbe, ioſzagba, marhaba vetnűc remenſegűnc, ne gyűytſűnc. Hanem az mennyei kinczнec gyűyteſere à Chriſtusban valo epűletre legyen eyiel nappal valo gondunc. Mert ő benne valoba meg nyugſzunc *Roman: 5.* ő altala mindent meg nyerhetűnc, es mind őrőcke ęlűnc. 2.

MASODSZOR mond: Az hol vagyon az ti kinczetec, ott leſzen az ti ſziuetek is, Ha mennyeit gyűytűnc, az edeſiti ſziuűnket: Ha ez vilagit ez vonſzon el bennűnket hozza, eb, beka, nyul, ſzamar modgyara, Iſten penig à mi ſziuűnket maganac kemuaňya. De ha őt el feleytuen, czac è főldi kinczbe veted ſziuednec remenſeget, Iſten tűl es az ő ſz: orſzagatul el ſzakattal, mint baluay imado, mert magadnac főldi Iſtent valaztottal, Es igy el hagyattatuan az ęlő, teremtő, es ęltető Iſtentől, es erőtlen bizon talan Iſtent kereſuen, meg nyomorodol, Sőt teſtedbe lelkedbe el kel miatta veſzned. 3.

Ha földibevetted bizodalmodat, el ßakatß à menyeiűl.

Azert mond *HARMADSZOR*: Ha ſetetes leſz az te ſzemed, egez teſtedis ſe tetes leſz: Mint ha mondana: Ha ſziuedet el ſzakaztod Iſtentűl, te magadatis min denestűl el ſzakaztod. Imigyis ęrthed ezt: Ha ez ſetet elmeuel iarſz, hogy az főldit győnyőrőſegesben kőueted az mennyeinel, ős az ő ſz: Lelket meg foztya te tűled, es igy merő vakſagban es ſetetſegbe maradſz, es oztan minden egyeb dolgaidbanis ſűlt bolond, es kaba leſzeſz, es te magadbolondul ſoc ezer veſzedelemre viſzed magad. Igy ſokat latunc kic noha bőlczec, megis el vakulnac ez telhetetlenſegec miatt. 4.

Vak az, à ki győtetes leſz: Mint ha mondana: Ha ſziuedet el ſzakaztod Iſtentűl, te magadatis min nyőrűſegesbnecve deneſtűl el ſzakaztod. Imigyis ęrthed ezt: Ha ez ſetet elmeuel iarſz, hogy az főldit li az teſtit az lelgyőnyőrőſegesben kőueted az mennyeinel, ős az ő ſz: Lelket meg foztya te tűled, nel.

NEGYEDSZER, Ha az Telhetetlenſegnec izgato es keſzerito gonoſz ſzolgalattyara adod magad, Iſtennec ſem ſzolgaia, ſem őrőkőſe nem lehetſz, Mert az, czac bűnre es annac ſzolgalattyara keſzerit: Iſten helyet hogy azban bizzal, baluanyozzal, baioly, hamiſſan eskűdgyel, űnnepet ne ſzentely, ſenkiuel ſemmi irgalmaſſagot ne mielly, Iſten kedig ſint czac iora. Es igy kęt ellenző wrnac nem ſzolgalhatz, Ha Iſtení ſzolgalatra adod magad, ő mindenben el tarthat, ha à Mammonhoz adod magad, az ſemi iot nem mielhet, ki męg magat ſem tarthattya meg à veſzedelemkort. 5.

Az gonoß Wrgonoz ßolgalatra keßerit, azert Iſten ßolgaia miat ta nem lehetß. Aki lelket teſtet

OETŐDSZER, Az melly Iſten ęletet adot, es ęlő allattà teremtet, azon Iſten meg adgya aztis, mit egyel mit igyal, auagy czuda keppen mint az Iſraelnec, auagy tizted aldaſabol. 6.

adot, etelt, ruhat, hogy nem adna?

HATODSZOR, Ha az ęgi madarakat el tartya, ſockal inkab teged, ki leg dragab teremtet allattya vagy. 7.

Ha az madarakat elteti, menyiuel inkab az embereket.

HETEDSZER, Mint hogy nagyobra nem nőhetſz annal, à mint Iſten el merte magaſſagodat: Igy kazdagb ſem lehetz, czac à mint Iſten rendelte, *(ßepelkedgyűnkis,* 8.

Akar mint tűnc tſac az mit

NYOLTZADSZOR, Ha az mezői viragokra ſoc ſzep ſzint ad, kic hamar ſem mié leendőc, Sockal inkab az embereknec marhat ad. 8.

Ha â ſ̃neket ruhazza, inkab minket. Iſten nyuyt.

KILENTZEDSZER, Ha Iſten ſzent Fiat ertűnc adta, es az altal fiaiua fogadot, es ſzent Lelkeuel maganac ſzentelt, hogy nem adna egyebet? Hat az hitetlen poganokra hadgyuc az telhetetlen tőrődeſt. 9.

Ha ß: Fiatis ertűnc atta, egyebet ho y nem adna.

TIZEDSZER, Oe maga az mi Mennyei Atyanc tudgya, mi kell minekűnc, iobban hogy nem mint mi tudnuc. Azert gondgyais vagyon az meg adaſra: akarattyais vagyon mint Atyanac: Hatalmais vagyon mint Mennyei wrnac. Tahat rea hagyuan minden főldi ęltetesűnket, fő gondunc legyen az ő ſzent orſzaganac kereſeſe, ő vele ſzent Fia altal meg bekeluen, ſzokiunc benne bizni, es mindenekbe neki ſzolgalni. Ez Tiz inteſe az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac, ſoc ſzep haſznos ęrtelemmel rakuadon rakuac, es igen ſzűkſegeſec mindennec, valaki Iſtennec keduebe akar lenni, es ő tűle ſegitſeget es aldomaſt akar venni, akar mi dolgabannis. Azert io figyelmeteſſeguel renddel ier ęrczűc meg mindeniknec Nyiluab magyarazattyatis. 10.

Mint az Atya nem feleyteket el bennűnc,

De hogy iobban meg ęrtheſſűc azokat, Mentűl előſzer hallyuc meg aztis: Honnet indultatok Iduőzitőnc ez igeknec mondaſara: *Ne gyűyczetec kinczet magatot az Wr è ßokra toknac ez főlden, höl az Moly es az Roſda meg eßi, es hol az oruoc ki aſſac.*

Honnet indultatot

Mind az ő hiueinec inteſere, es mind à hitetlen főſuenyeknec rőttenteſere monda wrunc ez igeket: A mint ſzent Lukacz iria *Luc: 12.* Hogy ez igec előtt az hiueket nagy ſzepen intőtte volna az ő marhaioknac io ſafarkodaſara, es alamiſnalkodaſara, mezitelleneknec, ehezőknec, betegeknec, foglyoknac, es egyeb ſzűkőlkődőknec

Az hiueket ferda wrunc ez igeket kengeti, az hitetleneket rőttenti ez ßokual.

ęltetesere. Kiröl szent Matheis emlekezic ezen hatodic reszeben, de szinten elöl. Holot męg az modgyarolis meg tanyit Iduözitönc az alamisnalkodosnac, Mint, es minemü sziwel adgy alamisnat: Ne nehez keduel, se fel fuualkodot keuely magad mutogato sziwel: De mind èffęle, es töb edes io tanacz ado, es aldomasra valo beszedit, meg czufollyac vala az telhetetlenec. Az mint szent Lukacz mondgya, *Luc: 16.* Hallyac vala mind ezeket az Phariseusokis, kic telhetetlenec valanac, es czufollyac vala ötet, Mert èffęleknec sziueket meg szoritotta es meg foytotta az pokolbeli ördög, à Mammon, az kazdagsagnac keuansaga, mint amà telhetetlen meg vakult Iudasnac, Hogy semmi edes intest eszekbe ne vehessenec, az istentelen ketelkedesec es röttegö sziuec miatt, es ez vilagi ioszagokba valo edessegec es bizodalmoc miatt, kiknec semmi nincz nehezb es izetlenb, mint attul el szakadni, à kiben minden ęletycket es örömeket vetöttec, Es azert azbol valamit ki szakaztani Isteñec tiztessegere, es az ö szent Neuebe költeni, ö nekic karosnac, söt iszonyunac tettzic, kit ha czac emlitnekis, ottan reszketnec bele, es mind feiec, fogoc viszket miatta, Es vgyan iszonkodnac bele, es vagy czac süket füllel, vagy mosolygassal, vagy polkol keduel, de azert dobogo es vadolo sziwel mendegelnec el mellöle. Ezekis hogy valaha menthetetlenec legyenec, auagy hogy az ö meg ertet karoc fülöket fel nyissa, Mond Iduözitönc nekic:

Ne gyüytsetec kinczet magatoknac ez Földen hol à Molly es á Rosda meg eßi, es holct az oruoc ki assac.

Az az, akar melly igen mély földben, auagy kösziklac között erös kö varba, es soc kolczos vass ladaba az boltoc fenekere, auagy akar minemü helyre gyüyczeis az hitetlen telhetetlen ember, es Isten el feleytet ember kinczet, De vgyan nem leszen az örökös marhaia neki, Mert az melly hatalmas Istent ö meg vetet az miatt, az, ötet ezzel szegyeniti meg, hogy czac amaz apro rosdatis es kis molyoczkakat, es hol mi el vetet buydoso, roszas ehezö latrokat rea tamazt, es azockal vgyan szeme lattara, nagy boszusagara el vezti, ki miatt męg az bęleis tekereg, nagy buia es banattya'miatt, es nemelly megis öli magat ketsegbe esese miatt. Kiröl minekünc mindennap ezer peldanc vagyon, mint veszenec draga Nest, Nust, Bibor, Barsony ruhac, draga pohar szękec, arany es ezüst ekessegec, mind kö varosockal, es erös kö varockal egyetembe, Ki mondhattya meg tsac Magyar orszagbanis, soc Kastelyokba, Varakba, es varosokban, wraknac, nemeseknec, es polgaroknac menyi kentsec es ekessegec reckent el mind Wrockal egyetembe, Nemde feieken tölte ezeknec az WR szaua? Mais nézd el czac ha arra valo szemed vagyon, mint vesszenec hol tüz miatt, toluaioc miatt, soc aros nepeknec hamissan gyüytet marhaioc. Megint soc telhetetlen wraknac hamissan gyüytet boroc, buzaioc, penzec, varoc, kiknec boroc fel fordul es meg büdösül, dragara tartot buzaioc meg fergesül, ebül gyüytet penzeket ö magoc vagy gyermekec ebül költic, betegsegre, köszuenyre, Colikara, perpatuarra es hol mi czelczapokra, Es nagy tartomanyoc hirtelen mind el pusztulnac, Töröc, Tatar rablasi miatt, es egy masra valo töres miatt. Es gyakran egy egesz orszag meg valtozic, es egy nepröl mas nepre szal az soc hamissag miatt, *Dan: 2.* Ez ęrtelemmel röttente it most Iduözitönc az fösuenyeket. Melly igekben nem tiltya meg az munkat, es az marha keresest: Mert azt soc helyen paranczollyais, hogy veriteckel ęllyünc, *Genes: 3.* es kezünkuel munkaloduan annyi marhat gyüyczünc, hygy azbol mind magunkat, czeledünket, mind egyeb szükölkedöket segithessünc, *Ephes: 4.* Es hiaba inteneis bennünc az alamisnalkodasra, es gazdalkodasra, ha nem volna mi böl azt miuelnünc. Azert ö magais soc helyen aianlya magat az ö hiueinec, hogy öket nem czac az iöuendö iockal, hanem ez vilagi marhaualis, es vgyan kazdagsaggalit meg aldana, *Psalm: 128.* Az mint Abrahamnac, Isaaknac, Iacobnac, Iosephnec, Dauid kiralynac, Salomonnac, es töb hiuec aldomasibol ki tettzic. Ittis az mai Euangeliomba nem mondgya azt, hogy ne szerezzünc auagy ne biriunc kenczet, Hanem azt mondgya, *Ne gyüytsünc*, az az, ne legyünc arra szorgalmatosoc, hogy czac rakton rakiuc, es gyüyten gyüytsüc, akar kellessec, akar ne, akar iol, akar gonoszul. Szent Pal męg az pogannalis alab valonac mondgya azt, az ki haza nepere gon-

Az marha kereses nem mindenestül tiltatic meg.

Szerezz, de ne gyüycz.

2. Timoth: 5.

gondot nem viſel, ſőt alab valo az baromnalis, mert męg az madarakis ſoc futoſaſſal kereſnec fioknac valot, mig el rőpitic, à Tehenec kedig bőgue kereſic boriuiokat, hogy meg ſzoptaſſac, Menyiuel inkab mi tűlűnkis meg keuannnya ezt Iſtenis, à rermeſzetis, hogy ſzűkſegűnkre valot meg ſzerezzűnc: Hanem tiltya az telhetetlen ſzorgalmatoſſagual valo gyűyteſt, es azban valo bizodalmat, lelentuen az hitetlen ſzorgalmatoſſagnac haſznatalan es hiaba valo voltat. Mert à hitetlen à feiebe ſzorgalmatoskodic, hogy veli azt, mint ha az ő marhaiaual, penzeuel, aranyaual, minden veſzedelem ellen meg oltalmazhatna ęletit, De Iduőzitőnc fedi è bolond gondolatot, mert minden marhaia egy ſzem pillantasba el veſzhet, es igy azban valo bizodalomis el vęſz. Akar melly igen draga marhainc legyenekis kedig, czac keues dologbannis ſemmiè lehet: Egy ſzikra mind hazunkat, varunkat, varoſunkat hamuuà tehetí, mind Neſt, Nuzt, Roka ſubankat, Bibor, Barſony, Kamuka, Granat, Scarlat ruhankat czac amaz apro molyoczkakis meg emezthetic, arany kupankat, arany lantzunkat, Nasfankat, Gyűrőnket, Bonczokunkat, es minden ekeſſegűnket, lator ſzolgainc, ſzomſzedinc, paytarſinc, predalo latroc, Tőrőkőc, Tataroc, mind varunckal egyetembe tűlűnc el fozthattyac. Egy koborlo wrnac kinczes varat mi dőn meg vőttec volna, mas az fęlec, es őrűlnenec az ot valo predanac, egy Darabant kanotot czinal az puska poros hazra, es midőn hegedő ſzoual vigan laknanac, hertelen fel veti őket, Hol nemelynec el ſzakadot fęl kezebe talaltac az kęſtis: Illy bizontalan őrőm ez vilagi ioſzag. Mas ſzallot var előtt midőn az Kiraly kialtatna, hogy az ki fel gyűytana, negyuen haz iobagyot adna, ehőz kepeſt ſietuen, hulton hultac az tűzes arokba, es ott égtec. Lattam hogy az kalmar meg ńjedet Tatar hirtűl es minden kinczet fel rakta, es ſzinten eleibe vitte az ellenſegnec, melly ellenſeg haza felé nem ment volna, es magatis el fogtac, es koldolaſſal valtozot ki. Lattam telhetetlen Procatort, ki féltuen kinczet, maſic hazahoz akarta vinni, es az fél pereſſe meg leſſe, meg őlte, es meg foztotta egy nihany latrockal. Lattam nagy wrakat, midőn hallana hogy az ellenſeg varat rea akarna ſzallani, ki kűldőtte kinczet, es az ő maga ſzolgai el tekozlottac, Soc wrac kinczei el ſzalnac egy őzuegy aſzonra, es az fehőz menuen, arrol hol mas idegenekre. Lattam kiknec gyermeki latrul fel laktac, Kinec egykeppen, kinec maskeppen veſz el Męg az Kiralyokeis, mint Matthias kiraly fiat Ianoſt meg foztottac az wrac. Illy bizontalan leuen ez vilagi kencz, *AZERT* midőn lattyac az hiuec, hogy az hitetlenec nagy ſzorgalmatoſſaggal kereſic ezeket, az mint Dauid mondgya: Ne bizákodgyanac, ſe ne irigykedgyenec reaioc, mert mint à mezőn valo viragoc, czac egy kis ideig valo ſzem feny vezti az ő ſzepſegec. *Pſal: 36.* Ha kedig à hiueketis az Wr Iſten è fele vilagi ſzepſeggel meg aldana, azokbol iegyenec bőw adakozoc, es ſziueknec edeſſeget es bizodalmat ne veſſec benne, meg gondoluan ezeknec bizontalan voltokat. Hanem czac az ęlő Iſtenbe, kinec egyedűl mindeneknec felőtte ez vilagi marhaiockalis ſzolgallyanac. Rőuideden, az hiuőknec ha ſoc ioſzagoc vagyon, vgy tartſac mint ha ſemmi nem volna, Ha ſemmi ninez, mint ha ſzinte eleg volna, Pelda az Mannais, 2. *Corinth. 8. Exod: 16.* Kiből az ki ſokat ſzedet, nem ęrt többet vele, mint az ki keueſet. Innet az Predikatorokis tanullyanac, àhoz kepeſt hogy maſtuſ varnac, mas kazdagoc, es őket mas ſegiti, ſenkinec ne hizelkedgyenec, Mert Iſten az tarto, es nem ember, ki egy ſegitő helyet, maſt, ſőt tizet adhat. *EZEKRŐL* megis nyiluabban tanullyunc, Midőn azt mondgya; Ne gyűytſűnc kinczet: Kęt dolgot akar el tauoztatni az Wr Iſten tűlőnc: A Telhetetlenſeget: es az Tekozlaſt: Hogy ſe Telhetetlenſeg feiebe, ſe Tekozlas feiebe ſenki ſemmit ne gyűytſen.

1. *Timoth: 6.*

Kertől od magad à gyűytesbe.

TELHEtetlenſegtűl.

AZTELHETETLENSEG feiebe valo gyűytes kedig, kiual keppen imez Haromba fűg: *ELŐSZER* midőn az te marhadat hamiſſanis kereſed, Iſten rendeleſe kiuűl, draga bor, buza arultataſſal, hamis fonttal, ſinggel, ittzeuel, kőbellel, hamis vammal, hamis harmintzaddal, czalard ſzolgalatoddal, vagy kegyetlenſeggel, predaual, toluayſaggal, kemeny birſagual, tőmiőtzezeſſel, es egyeb keſzeriteſſel, meltatlan pőrrel, auagy mas ioſzaganac meltatlan meg tartaſaual, es annac peręt touab touab nyuytani, hamis igyet forgatni, es aiandekert itteletet tenni, Kikről

AZTelhetetlenſeg ingat elűſſer hamis kereskedeſre.

niſd

Az Hitetlen

Maſodßor, hogy el ne merd ſe lelki, ſe teſti ßükſegedre költeni.

nyiſd fel ſzemedet, es oluaſd meg, minemű röttenetes iayt kialtſon az WR Iſten, Eſa: 33. Es ſzent Palis mit mondgyon az czalardokrol, 1. Corinth: 6. MASODSZOR, Midön ſe lelki ſe teſti ſzükſegedre nem örömeſt költeſz, ſem Iſten igeie hirdeteſere, ſem orſzag oltalmara, ſem nyomorultac ſegitſegere, ſem czeleded ęlteteſere, Mondom midön ez vilagi marhadat dragabnac tartuan az lelki epületnel, arra ſemmit nem akarſz költeni, es vgyan ſemmi gondot nem akarſz rea viſelni, hogy lelki paztorodat ęltetned, minden birtokid alatt tanyitokat ſzerzenel, tanulo iffiakat neuelnel, auagy ęrteked ſzerint ſegitened, ſem az te magad lelki epületire, ſem czeledre ſemmit nem akarſz költeni. Touabba midön ez vilagi marhadnac oltalmaert el titkolod az Iſtennec meg ęrtet igaz akarattyat, ki miatt ſemmi kereztet, es tſac marhadbannis nem akarſz czac egy keues kartis vallani: Auagy ſokadalmod es egyeb haſznod miatt Iſtened igeienec tanulaſat hatra hagyod. Mind ezekben Iſten tűl telhetetlen es hitetlen fősuennec iteltetel, Azonkeppen midön az kősſeg, adoiat, orſzag oltalmara, es az feiedelmec à mit arra ki ſzedtec, nem örömeſt adgyac, Es midön az nyomorultakat kelletlen ſegityűc, es męg magunc ęlteteſereis nehez keduel kőttűnc, mind ezec az hitetlen telhetetlenſegből ſzarmaznac. HARMADSZOR, midön az te ſziuednec minden edes bizodalmat, keduet, örömet, remenſeget, félelmet, czac marhadban es ioſzagodban helyheztedted, azt męg ſzükſeges dolgodbannis nagy ſugorogua es fanyalogua, es ketſeges ſziwel kőlted, mint ha czac az tartana, auagy czac az altal tartana Iſten, es annelkül Iſten gondunkat nem viſelhetne. Mind èffęle vétkeket az iras fősuenſegnec czelekedetinec neuez, es baluan ima daſnac mond, es Iſtennec orſzagabol ki rekezt. Mert ſziueuel el ſzakadot attul, à ki őtet ſemmiből teremtette, fel neuelte, ęltette, oltalmazta, męg annac előtte, minec előtte az ő baluanyat gyűytette volna, Es mas Iſtenhőz ragaszkodot ſziuebe, kit ő maga ſzerzett es gyűytet, ki földi, porbol valo, arnyec, bizontalan, magaualis io tehetetlen, es ezer keppen ſemmiè lehet, akar melly erőſſen fedezze, őrizze, es ragaszkodgyekis hozza. Azert az melly ſemmi Iſtenbe bízot, az onual egyetembe ő matis ſemmiè teſzi az felſeges Iſten. Ezt tiltya előszer az WR Iſten az kinecznec gyűyteſeben: Az Fősuenſeget, hogy ennec feiebe ſenki kinczet ne gyűytſen. Maſodſzor tiltya vgyan azonba az Tekozlaſt, hogy Tekozlas feiebennis ſenki ſemmit ſe ſokat, ſe keueſet ſenki ne gyűytſen.

Harmadßor, marhadban Iſten felől bizni.

Epheſ: 5. Az Telhetetlenſeg Baluany imadas.

TEKOZlaſrol.

Az TEKOZLAS kedig az, Midön az ki leg ſzükſegesb dolgait el hagyuan, érteke, iőuedelme, es rendi felől, hiaba valo dolgokra költi marhaiat, mint zabalodaſra, tobzodaſra, reſzegſegre, friſs öltőzetre, keuely epiteſre, iatekra, kotzkara, ſackra, verfelyere, kartyara, tekere, ideſtoua valo mulatſagra, kelletlen valo friſs louac tartaſara, felőtteb valo boneczokra, gyűrőkre, nasfara, pohar ſzękre, es egyeb hol mi ſzükſeg nekül valo maga mutogataſra. Nem mondon azt Tekozlonac, à kinec ſzükſege vagyon valamire, az ő tiztec es meltoſagoc ſzerint, Es kic előszer egyeb ſzükſegeket io modon meg ſzerezhetic, Es kic fő keppen Iſten igeiere, es Iſten aruaira viſelnec gondot. De valakic ezeket el hadgyac, es czac az ő magoc keuelſeget akariac fitogatni az ő gonoſz, torkos, keuely keuanſagokat nagy bőwen akariac hogy meg legyen, az Iſtenere kedig czac czőpőgue költnec, azoc mind Tekozloc, es az WR megis bűnteti mint amaz kazdagot, ki Lazart, Iſten igeiet, es Iſtent el feleytette vala. Kiknec miert hogy minden bodogſagoc czac ez vilagban vagyon helyheztetue, Iſten ki rekezti az ő orſzagabol, à mint amaz kazdagnakis Abraham kialta, monduan: Fiam emlekezzel meg, hogy az te iodat el vőtted ęltedben, Sőt itiis ſokſzor ehſeguel, ſzegenyſeguel veri meg Iſten az tekozlokat, Luc: 15. Ez keet röttenetes vétket, az Telhetetlen es Teekozlo gyűyteſt tiltа meg az WR, midön intene, hogy ez földi kinczet ne gyűytenenc. Ezen kiuül ſzabad marhat es kenczetis ſzerzenűnc es birnunc az ő aldomaſabol, Mondom, ſzabad birnunc. ha Iſten ő maga aldaſat reanc veti, De gyűytőn gyűyteni, es takarton takarni, es czac arra ſzorgalmatoskodni felőtte veſzedelmes, à mint ſzent Pal tanyit, hogy az penz gyűl teſre valo igyekezet, minden gonoſſagnac győkőre, es azoc kic keuanſaggal keuan-

Luc: 16.

Az gyűyteſen mit ercz megis.

nyac,

nyac, hogy meg kazdagullyanac, őrpőg tőriben eſnec, 1. *Timoth: 6.* Azert int Dauid *Pſalm: 61.* Ha read folynais az kazdagſag, azban ſziued ne edeskedgyec. OKA ez: Mert az bizodalmot Iſten ezac ő maganac keuannya, à ki valoſagual mindenbe meg ſegithet. Az te kinczed kedig, varod, eſzeſſeged, leg ſzükſegesb dolgaidban hadnac el, ſem betegſegedben nem ſegithet, mint amaz aſzont, ki mindent az oruoſokra kőltet, *Luc: 8.* Es ſoc kőſzuenyes, Colikas wrakbol ki tettzic: ſem halaltul nem oltalmazhat, mint amazbol ki tettzic, ki lelket őruendezteti vala ſoc ioſzagual, es az eſel el kerec lelket, *Luc: 12.* kiről tekints el Nabuchodonozort, Dariuſt, Alexandert, Iuliuſt: Sem az pokolnac tűzetűl nem oltalmazhat, mint amaz kazdagot, ki à langba kinloduan, Lazartul egy czőp vizet kert, *Luc: 16.* Iollehet erről ſokat hazudott az papaſag, kiuel magatis, ez vilagotis meg czalta. De męg ezac ez vilagi tengetesedbennis meg czalatkozol, ha azban bizakodol. *Nyiſd fel aʒ te ſzemedet te vack.* Tekincze meg minden ember magat, midőn valami marhaczkanac ſzerit tőtte, melly igen félti, mint lappagtattya Az kiknec varoc vagyon kedig, midőn kőzel leſznec az veſzedelemhőz, melly igen nem meri egy helyen biznia, hanem hol imide, hol amoda küldőzi. De mind ez vilag rakua Molyual, roſdaual, orwal, toluayial, es minden latorral. Azert nincz ſemmi oruoſſagunc az ellen, hogy Iſten oltalma es ſegitſege nekűl męg aztis meg tarthatnuc, ſem Kiraly, ſem Czaſzar męg orſzagat ſem tarthattya Iſten nekűl, à mint pelda Magyar orſzag, Perſia, Sidoſag, Gőrőg orſzag, Boſznaſag, es nagy maga biro fő varoſoc, Conſtantinapol, Athenas, es tőbbec, kikbe eleitűl fogua ſoc zurzauar kőzt, ſoc ſzepſegec es kinczec ſemmiè lettec, mind gőgős aſzonyi allatockal, friſs wrackal, es erős firfiackal egyetembe, Mert az WR ſem az ſokaſagba, ſem az erős firfiuba nem győnyőrkődic, hanem az őtet felőkbe. *Pſalms: 146.* Moſtis czac nem minden ſzem pillantasba ſzellel ſzellel ſoc ezec valtozaſoc vadnac. Minden tiz eztendőben penig, mint ha wy vilag valtoznec, añyi kűlömbezőſec tamadnac minden ioſzagban, Nézd el mind falut, varoſt, varakat, hazakat, wrakat, tizttartokat, polgarokat, meg latod hogy wy hazac, wy epiteſec, wy gazdac, wy wrac, wy ſzolgac, wy kiralyoc lettec, es az előbiekről czac emlekezet ſincz. Az mint őc iartac kedig, vgy iarſz teis minden kinczeddel es minden marhaddal, vagy ſoc, vagy keues.

Ezekből vedd eſzedben tehat az Chriſtus ſzauat, hogy ez földi kincz, akar mi legyennis, mind el romlando, roſda, moly, es lator miatt. Azert ha azt az WR Iſten nem kezdi őrzeni, auagy ennel iob kinczet nem kezdeſz gyűyteni, te magadis vgy iarſz mint kinczed, az az, annyira el romlaſz, hogy vgyan ſemmiè leſzeſzis Iſtentűl el vettetuen', mint veſzett es romlot allat, Kereſſűnc tehat mas fele kinczetis, az mellyet ſem Moly, ſem az Roſda, ſem lopo nem banthat, Es tanullyuc meg, Mi legyen menyorſzagra kinczet gyűyteni. Kiről igy ſzola Chriſtus wrunc: De gyűyczetec kinczet magatoknac menybe, Hol ſem az Moly, ſem az Roſda meg nem eſzi, es holot az oruoc ki nem aſſac, es el nem orozzac.

Miczoda, Mennyorſzagra kenczet gyűyteni:

MIdőn eyel nappal az te iduőſſegedre, es egyebec iduőſſegere, es mennyei ſzent ęletre vgy ſzorgalmatoskodol, mint az telhetetlen az ő ez földi kints gyűyteſere es arnyec ęletire, ackor te menyorſzagra gyűyteſz kinczet: Mert mint ę vilagi telhetetlen kincz gyűytes, nagy nyughatatlan vigyazo ſzorgalmatos gondot keuan: Azonkeppen az őrőc ęletis nagy vigyazaſt, tanulaſt, kőnyőrgeſt keuan mi tűlőnkis. Az az, Hogy az Iſtennec Tőruenye es Euangelioma ſzerint ęlheſſűnc, hogy valoba az mi bűnős, vndoc, vtalatos, fertelmes voltunkat meg eſmerheſſűc, es az mia mi magunktul valoba meg iſzonyodhaſſunc, az WR Iſtentis valoba félheſſűc, Es meginț vgyan valoba benne bizhaſſunc, Es eyiel nappal ſzent ęletűnkről, tizteſſeges es iduőſſeges magunc tartaſarol gondolkodhaſſunc: atyafiui ſzeretetben, iozanſagban, tiztaſagban, mertekletes ęletben, es tőb nemes ioſzagokba előb előb meheſſűnc, Mondoc, mind ezec, nagy ſzorgalmatos es telhetetlen vigyazaſt, gyakran

Aʒ menyei ſzorgalmatoſſag igen io.

Ezec aʒ te kenczeid.

Az Hitetlen

tődic Wrnapias raſſent Harom. ſag nap vtan.

valo predikatio hallaſt, tanulaſt, kerdezkedeſt, ohaytaſt, kőnyőrgeſt, es őrdőguel valo bay viuaſt keuannac mi tűlűnc. Erre valo volt ő Tőruenybe az ſzantalan ſoc Egyhazi aldozatoc, es ſoc fele tanyitaſoc, Es moſtis az ſoc fele kőnyueknec iraſi, forgataſi, vetelkedeſi, az ſoc vigyazas, bőyteles es imadkozas, es az iraſrol valo ęrtekezes, Kikre ſoc helyen intetűnc. Kic melle az bőlcz WR Iſten, ſoc egyeb izgato es fel razo eſtorozaſtis, es kiſirtő ſzenuedeſt ſzerzet, akaruan tűlőnc el tauoztatnia lelki vigyazasban es epűletben valo rőſtſeget, akaruan meg vntatni velűnc ez hituan, főldi, arnyec molyos, es roſdas kinczet, Es *KEVANTATNI* azt az orſzagot, az melly be minden ſiralom, bu es banat el feleytetic, ahol mindenec meg wyiuinac, miis wyiac es meg tiztultac, ſzepec, eſzeſec, igazac, bőlczec, erőſſec, gyorſac, tiztelegeſec, diczőſegeſec, es meg koronaztatot kiralyoc, es vnas nekűl valo ezendeſz, bekeſeges, kedues, ſzerelmes es őruendes ſziuűec leſzűnc mind őrőckőn őrőcke, olly keppen, olly felſegben, olly diczőſegben, olly őrőmben, kit moſt ſoha ſenki ſem keuanhat, ſem gondolhat. Melly orſzag az menyiuel nagyob, dragab, es beczűletesb ez főldinel, annyiual nagyob gondot es vigyazaſt akar hogy viſellyűnkis rea, vgy annyira, hogy minden keduűnc es gondolatunc ezac egyedűl oda legyen, azt bizonyoſnac, meg maradandonac, őrőcke valonac, győnyőrűſeguel elegedendőnec tartuan, Ezt főldinec, arnyeknac, viragnac, buboreknac, es hamar el enyeſzendőnec latuan. Melly orſzagot es kinczet miert hogy az Iſten egy igen draga *GYŐNGYEN* es *KŐVEN*, az az, Az ő ſzerelmes fian rendelte hogy meg ſzerezzűc, Azert leg fő gonduno moſt ezac ez legyen, hogy azt a ſuan kereſſűc, az az, őret naprol napra iobbā iobban, az ő ſzőmelyet, tiztit, valſagat, igaſſagat, ęrdemet eſmerheſſűc meg. Kiről az iraſoc ſockeppendragalatos tanubizonſagokat teſzen: Hogy az ő eſmeretinec hoſza, ſzele, magaſſaga, mélyſege igen nagy, *Phil:3* mint kibelſten minden *KENCZET* be rekeztőtte. Es kit ő maga rendelt, hogy mi igaſſagunc, ſzentſegűnc, es valſagune lenne, *1.Cor:1.* Es hogy az ő eſmeretibe őrőc ęletűnc lenne, *Eſa:53:Ie:17.* Azert intetűnc hogy ő hozza mindenkeppen igyekezzűnc ragazkodni, io viteſſeggel meg őrizni benne valo hitűnket, es io lelki eſmeretűnket, *1. Timoth.1.* Az ő igaz eſmereti es benne valo bizodalmunc legyen az mi fő kenczűnc, Ez kinczen legyen mindenkor az mi ſziuűnc, ki altal meg igazultatuan ittis, nyugſzunc, *Roman:5.* es vgy mindent meg nyerhetűnc, *Ia:14* Es az őrőc ęletet is el vehettyűc. Ez leuen kinczűnc ő rayta legyen ſziuűnkis, az mint moſtis monda: *Az hol vagyon az ti kinczetec, ott leſzen az ti ſziuetekis.* Mint ha mondana, Kérlec tanullyatoc iol meg mi legyen az mennyei orſzagnac kincze, es ahoz valo őrőmetekben feleytſetec el ez főldi kincznec az feiebe valo gyűyteſet, hogy azban vetnetec az ti ſziueteket, es miatta el ſzakadnatoc Iſtentűl. Legyen az à te kinczed, hogy Iſten ſzent Fiat teſtűnkben őltőztetuen, es azban értűnc meg aldoztatuan, es el fel az menyorſzagban őrőcke valo kiralyſagra fel emeluen, minketis ő altala magahoz azon diczőſegre viſzen, iſmet wyionnan fel epituen az el veſzet artatlanſagunkban. Ez legyen az mi ſzűntelen valo őrőműnc, es ezertis legyűnc mindenkor hala ado ſzolgai az WR Iſtennec. Ezt hogy mind vęgig meg őrizzűnc, legyen erre fő ſzorgalmatos gonduno, Es legyen ez à mi tőkelletes bizonyos meg maradando kinczűnc. Im ſzolanc ez főldi es mennyei kincz gyűyteſről. De ez keues igekből tőb dtaga es vgyan el almelkodando nagy dolgokotis tanulhatunc. Azert erről ſzűkſeg egy keueſſe bőwebbenis ſzolnunc, Es meg latnunc az kinczen mit kel ęrtenűnc: Es kic legyenec kic az ő ſziueket czac ez főldi kenczbe verettec: Es mi megint miczoda mennyei kinczbe veſſűc az mi ſziuűnket. Mind ezekről ier ſzollyunc renddel.

Izgat az WR az mennyei kints győyteſre.

Oerőkős es igen draga orſzagod ez.

Iől meg ereżed è kőuetkőzenaőketis.

Mit ęrthetűnc mind az kinczen.

Az Kencz, miezoda?

AZ kinczen nem czac kazdagſagot ęrthetűnc, Hanem mindent valamibe az ember keuanſagat veti, Mint az Torkoſnac kincze, az ő torka es haſa: à friſnec az friſſeg: az iatekoſnac à iatec: az buianac à buiaſag: à tizteſſeg keuanonac az tizteſſeg kereſes: az főſuennec az penz: az győnyőrűſeg keuanonac à győnyőrűſegt

ſeg: az io hîr nęw keuanonac, à io hir nęw: viteſſeg ſzeretőnec, viteſſeg: iozanſag ſzeretőnec, iozanſag. Summa ſzerint, valamit az ember leg inkab ſzeret, az ő neki kincze, es vgyan azon iſteneis, à mint ſzoktac mondani: ennec haſa Iſtene. Azert mind èffęleknekis ſzol Iduőzitőnc, midőn azt mondgya: *Az hol à ti kinczetec, ott az ti ßiuetekis.* Intuen hogy ſemmibe it az ember ne veſſe ſziuenec edeſſeget, mert az ő neki kincze, es iſtene lenne. Mint az regi pogan bőlczec kőzőtt, nagy vetekedeſec voltac erről, Mi volna az mentűl iob: Es ki ki az mit leg inkab ſzeretet, azt tartotta iobnac. *Regi pogany vetelkedeſi á kinczről.*

Nemellyec kic Tizteſſeg keuanoc voltac, az io hirt neuet mondtac iobnac. Ezec az nagy Tizteſſeg keuanas es kereſes miatt, ſoc győtrelmet ſzenuedtec, kic fel fuualkodſagokban, hol mértekleteſſegben, hol ereiekben, viteſſegekben, bőlczeſſegekben, hol tűresben, hol igaz mondasban akartac lattatni, kic noha kűlső ſzinuel nagy dolgoknac lattzattac, mint Diogenes Hordoban lakozuan, czuda ſanyaru es maga tartoztato, es keueſſel meg elegedendő, es iozan ęletet viſelt: Curius Fabricius, Cato, fő hadnagyoc leuen, igen iozanon ęltec: Annibal nagy gond viſelő fő Hadnagy leuen, egy Tal etec felőtt tőb feleből nem ött: Scipio beſzedebe mindennel naiaſagot tartot, es minden marhaiat őrőmeſt kőzlőtte az kiuel illet: Fabiusba nagy tűres es ſzenuedetteſſeg volt. Voltac ollyakis, kic hitekre haza ereztetuen az ellenſegtűl, ő magoc tanaczot adtac othon, hogy meg ne valtanac, az okockal, à mint az ellenſeg keuanta, es viſza tęruen magokat meg őlettec. Ollyakis voltac, kic minden ſzerſzamockal Feiedelem modgyara fel őltőzuen, mind louaſtul be vgordottac az haſadekba, kiből dőg ſzarmazot, hogy magat oda aldozuan, az dőg halal meg ſzűnnyec, Kiket ördőgi tanaczbol miueltec. Voltac ollyakis, kic az űtkőzetkort leg elől ő maga az Feiedelem be őklelt az ellenſeg kőzibe, es mind addig hartzolt czac egyedűl, mig le vagatta magat: Ez velekedeſert, hogy azzal az Iſtent meg engezteluen, az ő nepenec halala vtan nyereſeget, es győzedelmet adna. Voltac ollyakis, kic az ellenſeg kezęben leuen, es kinozni akaruan, ő magoc kertec hogy ſenki ne tarcza őket, hanem ő magoc az ęgő tűzre tettec az kezeket, es vgy egettec ő magokat, ielentuen vakmerőſegeket, es vgyis ſemmit nem vallottanac akarattyoc ellen. De mind ezec czac keuelyſegből ſzarmazot hir nęw volt, es kűlső ál ortza, es Iſteni tizteletre es ſzeretetre ſemi nem volt bennec, azert emberec előtt valo ſzem feny vezteſec voltac, noha nemes ioſzagoknac neueztettec. Ezeknec ez volt kinczec, es ez volt Iſtenec, Mellyec mierthogy főldiec voltac, azert egy ſem volt menyorſzagra valo beñec. Ezekhőz haſonlatos vala az regi Phariſeuſoknac, es wy ſzerzeteſeknec kűlső magoc mutogataſoc, kickel emberec előt akartac igazaknac lattatni, deIſtẽ vtalta őket ſzem feny vezteſſegekert. Illyec voltac egyic felec, kic az io hirbe vetettec ſziueket, es keuelyſeget űztec, Ezis nem volt menyorſzagra valo kincz gyűytes, hanem czac főldi, *MAS* fęlec voltac, kic az ő főldi bodogſagokat győnyőrűſeges ęletben vetettec, ezec barom modra minden gongyokat tſac arra attac, mint lakianac, egyenec, igyanac, iadzanac, tantzollyanac, mulaſſanac, vodaſſzanac, torkoskodgyanac, nyalakozzanac, buialkodgyanac, heuerienec, alugyanac, egy helről maſra iargallyanac: ezec Epicureuſoknac hiuattattac, ezekis czac főldiec voltac. *Győnyőrűſeg keuanoc.*

Es az edes keuanſagoc mellet elegyec olly rőttentő mereggel, mint az melly almat Adam nagy keuanſaggal meg harapuan, mérges halalt talalt benne. Ezt mais minden teſti kenyeſſegbe erezhettyűc mȳs. Erről mongya, *Nocet empta dolore voluptas.* Voltac nemellyec Stoicuſokis, kic minden ſemminec tartottac, mind à győnyőrűſeget, mind à faydalmat, mint ha tſac gondolatoc volnanac, de ő magaban ſemic volnanac. Ha à kőſzuen, vagy fő, vagy has faias bantottais, azt montac hogy à ſemi volna, hanem tſac tetzenec à gondolat miat: Igyà ki győnyőrkődikis, vagy edeſt ött, itt, vagy io auagy gonoſz izűt, az czac tettzenec à gondolat miat. Ezec èffęle ellenkező gondolatokban győnyőrkettec, azban akartac bőlczeknec es bodogoknac lattatni. De ezekis ſtac főldi ſetetes kinczec voltac, elegy ördőgi vakitaſſal, ki nem hatta az Iſtentűl vőtt iot ionac eſmerni, es vele hala adaſſal ęlni. *Erzękenſeggel ellenkezőc.*

Touabba voltac nemellyec, kic mentűl iobnac az kazdagſagot tartottac. Ezec ſoc nyughatatlanſaggal kinzottac ő magokat, telhetetlenűl mindenűt kapdoſ- *Kazdagsag ſeretőc.*

Az Hitetlen

uan, hęuen hidegen futoſaſſal, pórrel, boſzuual, haddal, vęr ontaſſal, toluaylaſſal, arultatoſſagual, Atyoc, Anyoc, atyafiac kergeteſeuel, hamis hittel, hamis ſinguel, mérteckel, es nagy ſoc ezer zurzauarral. Ennyi fele dolgokban, es többennis fűg à földi kincznec gyűyteſe. Mind ezekben kedig mais az pokolbeli ördög eſzet akaria vezteni ez vilagnac, hogy el hagyuan az menyorſzagra valo kincz gyűyteſt az az, arra valo tanulaſt, könyörgeſt, es iduőſſeges maga tartaſat, à Chriſtuſnac igaz eſmeretit, es benne valo bizodalmat, az ő ſzent Lelke altal valo vezerleſt, es az Iſten tizteletire valo igaz Kereztyeni ęletet, mellyec mind mennyeiec: Czac amaz földi hitſagos dolgokban leńenec foglalatoſoc, Az, kinczec leuen, azba leńe ſziuekis, es minden keduec, mellyei egyetembe ő magokis el veſznenec. Kickel mais rakuadon rakua ez ſzeles vilag, ki egybe, ki masba, ki harmadikban vetuen az ő kinczet, keduet, őrömet es bodogſagat. Azert Iduőzitőnc int minket, hogy à mi kinczűnc nem ez földen, hanem menybe legyen: Az mi mennyei kinczűnc kedig ezac egyedűl ő maga az *CHRISTVS*, Ki lett mi nekünc Iſtentűl igaſſagunc, ſzentſegűnc es valtſagunc, es őrőműnc, es őrőc bodogſagunc. Kiben az Iſtennec el rőytetet minden őrőc ęletűnkre valo kincze, holot egyedűl talallyuc meg mijs mind azokat, kibe vgyan tő kelletes őrőmünc es nyugodalmunc lehet, *Ioan:* 17. Bűnünc boczanattyat, Iſtennec hozzanc valo io keduet, az őrdögön es az halalon valo győzedelmet, es az őrőc ęletet. Ezec nekűl merő méreg mind ſzepſeged, friſſeged, győnyőrű lakaſod, bőlezeſeged, erőd, viteſſeged, hatalmad, birodalmad, kazdagſagod, kic mind ez vilaggal egyetembe el mulnac. 1. *Ioan:* 4. De az Iſten igeie meg marad mind őrőcke, *Eſa:* 40.

Am legyen baar, (czac hogy Iſten aldomaſabol vődd) földi kinczedis, ez arnyec ęletednec es ſzükſegidnec tengeteſere, Es azba mint bizontalanba ne veſſed remenſegedet, hanem az ęlő Iſtenbe, az ki falatonkent tart bennünket, Es azbolis gyűyecz baratokat, kic be fogadgyanac az őrőc haylekban: Igy az te kinczed elegy leuen Iſteneſſeguel, kęt keppen leſz haſznos: ez vilag ſzerint, es az mas vilag ſzerintis. Mert azbol vgy ſafarkodhatol, es azt vgy kőlthed, hogy mind azoc felis tamadnac te veled egyetembe az őrőc ęletre. Bizony az Barſony, Nuzt, vont arany kőntőſed it marad, es meg rothad, Sőt azba vgy tarthad magad, hogy annac roſdaia es mollya read kialt az iteletkortis, Viſzont, ha egy nihany vęg Baraſzlai, kiſnitzer, auagy czac ſzűr kőntőſőket, es vaſzonbeli ingeket alazatos ſziwből, Iſteni feleleműl, es bizodalombol, es Chriſtus altal valo hitből kezdeſz ſzabni az meziteleneknec, Es à mellet à melly buzadat meg ennec az egerec, patkanyoc es muskat, azt meg kezded az ehezőknec, es nem hagyod ot el veſzni, Es ezekben meg nem faradſz mig ertekedet latod: Bizony mind ezec fel tamadnac az iteletkort, az az, mind ezekről emlekezet leſzen, *Matth:* 25. Es ideieben bőwen fogſz aratni az te bőw veteſedből. Ez legyen tanuſagunc akincz gyűyteſről, mind az földiről, mind az mennyeiről. Kit à ki igazan meg ęrtet, es megis fogadgya, az haſznatis ſoc keppen meg lattya, mind ez ęletibe, mind halalaba, mind fel tamadaſaban, mind az őrőc ęletben. Viſzont az ſzo fogadatlannac, à vaknac, es az vakmerőnec az ő maga kara, iayia, es ſiralma fel nyittya ſzemet. Mi hogy az iduőſſeg dolgaba ne vakoskodgyunc, hanem minden io tanaczra ſzeműnket fel nyiſſuc, laſſuc errőlis hogy mond Iduőzitőnc:

Az Teſtnec vilaga az ßem: Ha ezokaert egyűgyű leßen az te ßemed. az az, Tiztaes vilagoſon nézö leſzen, az te egeſz teſted vilagos leſzen, az az, à kis ſzemeczke mind az egeſz teſtedet, minden tagodat ſzepen hordozza. *Ha kedig az te ßemed gonoß leend,* az az, halyagos, czipas, ſetetes, auagy vak. *Mind az egeß teſted ſetet leßen,* az az, Az kis ſzemnec vakſaga miatt, minden teſted ſeteteſen, teuelyegue, es veſzedelemre iar. Az Telhetetlennec ſzolnac ez igekis, kinec eſze ſoc keppen teuelyeg, mint az halyagos es czipas ſzemű, kiben vgyan fel kialt az WR, monduan: *Ezokaert ha az te benned valo vilagoſſag ſetetſeg: az ſetetſeg ő magaban melly nagy.* Ez vtolſo ſzokba fel kialt Iduőzitőnc, ielentuen melly nagy ſetetſeguel vetetet kőrnyűly az emberi nemzet, mind à Telhetetlenſegnec, mind egyeb bűnnec űzeſeben: Hogy noha ſoc keppen nagy vilagoſſagual meg mutattya Iſten, melly hiaban valo Iſtennekül ſzorgalmatoskodni, es melly dög

Oerdögi tanacz.

Wrunc tanacza.

1. *Corinth:* 1. *Coloſſ:* 2.

Mint lehet földi kinczűnc.

1. *Timoth:* 6. *Luc:* 16. 1. *Timoth.* 4. *Iac:* 5.

Galath: 6. *Haßna ez inteſnec.*

Tizta ßiuűnnec kel lenni az igaz Kereßtyennec.

Epiphonema.

ſeletes akar mi bűnben heuerni, kitűl męg az okoſſagis es az termeſzet meg iſzonyodic, es az Iſten igeie es az Chriſtus Lelke idegenit, Mind az altal ez vilagoſſag ellen megis le heuereſzic az ember az bűnben, es igy az benne leuő vilagoſſag ſetetſegre valtozic, midőn latuan az iot, nem az iot, hanem az gonozt kőueti. Ezis ſzőrnyű, de męg ſzőrnyeb az ki ſemmi iot nem ęrt, hanem minden gonoſzt ionac alit, es azt merő ſetetſeguel mieli, Ezekbe è ſetetſeg oh ki nagy, mint à balvanyozokba, buiakba, reſzegeſekbe, toluaiokban, kic vndokſagokat io gyarant mielic, Igy ſoc telhetetlen à hamiſſagot es főſuenſeget nagy ionac veli, Ezekben oh ki nagy az ſetetſeg. Azert midőn ezt mondgya, *Ha az te benned valo vilagoſſag ſetetſeg, à ſetetſeg ő magaban melly nagy.* Ezt igyis ęrthettyűc: Ha az ęrtelmes vakſaga nagy, az merő vake ſockal nagyob, Kőuidéden itt arra intetűnc, hogy ſe az bennűnc teremtet okoſſagot, ſe az Chriſtus Lelkenec vilagoſitaſat meg ne ſetetitſűc, Hanem męg inkab naponkent iobban iobban neuellyű., az Iſten igeienec tanulaſa, es az kőnyőrges altal, Kiről nyiluabbanis ier tanulgaſſunc.

Ez igekben haſonlittya Iduőzitőnc az mi ęletűnknec es ſziuűnknec belſő meg tiztult vilagoſſagat az tizta ſzemhőz, ſetetſeget kedig az halyogos, czipas, es vack ſzemhőz, illy ęrtelemmel: Hogy mint à ki ſzep tizta ſzemű, az, à keues vilagual mind az egeſz teſtet, es minden tagoknac, kęznec, labnac czelekedetit ſzepen hordozza: Igy az ki eſzebe es ſziuebe vilagos, igaz ęrtelmű, es ſzent Lelec altal meg wyiult, ki az Iſtennec inteſet eſzebe vette, es ſziuebe forgatta, à fele ember minden dolgat iol, tizteſsegeſen, es iduőſſegeſen igazgattya. De viſzont mint az ki ſzemebe meg vakult, mind az egez teſtet ſetetben, es mindenet rőttegesbe, es ſokſzor veſzedelembeis hordozza: Igy à ki az Iſten igeiet elmeieből es ſziueből ki veti, minden dolgat gonoſzul ſzerzi. Ez vakſaggal kedig miert hogy nagyob reſze rakua ez vilagnac, es ez vakſag rőttenetes ő magaba, Azert Iduőzitőnc mint egy iay ſzoual fel kialtis, monduan: *Ha az te benned valo vilagoſſag ſetetſeg, az ſetetſeg ő magaba melly nagy.* Mint ha mondana: De iay ki ſokſzor ez ő bennec meg marador vilagoſſagotis ſetetſegre valoztattyac, Melly ſetetſegis igen ſzőrnyű, De menyiuel ſzőrnyeb, minden vilagoſſag nelkűl az bűnt merő ſetetſeggel kőuetni, Dido aſzony Virgiliuſnal imigy ſzol: Ertem az iot, ſzeretemis, de megis az mi gonoſz azt kőuetem, Czac ezis rőttenetes dolog, Hogy ęrti à bűnnec vtalatoſſagat, es veſzedelmes voltat, de azt az ęrtelmet meg foytya az ő benne valo gonoſſagnac keuanſag. Menyiuel ſzőrnyeb az kic ſemmit nem ęrtnec az ioba, mint à Tőrőc, Sido, Papas, nagy ſoc iſtentelenſeget Iſteni tizteletnec alit, az à ſetetſeg melly nagy ő magaba. Nemelly kedig ęrti, hogy az mit műuel hamis Iſteni tiztelet, es megis azt kőueti, torka, haſa kedueiert. Igy nemelly telhetetlen, lattya à czalardſagnac, lopaſnac, hazugſagual valo kereſeſnec vtalatos voltat, De az ő beñe valo telhetetlenſeg, azt à vilagoſſagot meg foytya, Amint Salomonis lata az baluanyozaſnac vtalatoſſagat, De megis feleſege ſzerelmeiert tiztele. Ezigekből vegyűc eſzűnkbe nagi karos voltat, az Iſten igeietűl valo el ſzakadaſnac, es az fele valo czelczapaſnac, à kic ęrtuen az igazat, himezic hamozzac, hogy azzal ő magokat meg bolondituan, az bűnre ſzabaditſac magokat, Iay ki rőttenetes ſetetſeg ez czac igyis, Tehat ő magaba melly nagy az ſetetſeg. Ezt mi hogy ne kőuetnűc, vgyan ezen igekben kęris Iduőzitőnc, az mint ſzent Lukacz *Luc: 11.* iria monduan: *Meg laſd hogy az vilagoſſag melly te benned vagyon, ſetetſeg ne legyen:* az az, à te benned valo okoſſagual es az Iſtentűl vőtt ęrtelemmel vakſagra ne ęlly, hanem az altal ęrtelmeſen bir iad minden dolgaidat, Melly okoſſagnac meg wyiulaſara ſegit minket az Iſten igeie, es az ő ſzent Lelke. Tehat vegyűc nagy io neuen az Iſten igeienec oktataſat, es kęriűc az Iſtent, hogy az ő ſzent Lelkeuel naponkent az mi ſetet, czipas halyogun kat vegye el ſzeműnkről.

Beczűllyűc az Iſten igeienec es az ő ß: Lelkenec vilagoſitaſat, es az okoſſagual iol ellyűnc.

Az tőb ſetetſegec kőzőtt kedig eſmeriűc meg eztis az Iſten igeieből, hogy é vilagi telhetetlenſegis merő ſetetſeg, ez vilagi ęletben valo kedued, kinczed, őrőmed, bodogſagod, merő vakſag, es ſzem feny vezto czalardſag, Es kęriűc hogy ſegitſennis rea ő ſzent felſege, hogy azba bolondul es vakul ne vetnűc az mi ſziuűnknec e-

Telhetetlenſegle li ſetetſegec.

TIZEN Negyedic Wrnapiara ßent Haromſag nap vtan.

deſſeget, ne aztul mint vaktul es vakitottul, hanem czac egyedûl az WR Iſtentûl, az ô ſzent igeietûl, es ſzent Lelketûl fûgiûnc, az mi ęletûnknec es minden dolgainknac igazgataſaba, hogy mint az tizta ſzemmel ſzepen hordozzuc egeſz teſtûnket, vgy à meg tiztult eſzûnckelis tiztelſſegeſen es iduôſſegeſen hordozhaſſuc mind egeſz ęletûnketis. Mert ha vak es bolond eſzuel, tſac ez vilagi ioſzagban, marhaban, es kintſben fogiuc vetni bodogſagunkat, vgy az mi czipas, halyogos, vak es ſetetes eſzûnk, gyalazatra, veſzedelemre, es ôrôc karhozatra viſzen bennûnket, el ſzakaztuan az Iſtentûl.

Iay ki vak ezekben ez vilag.

Kibe ch ki iſzonyu keppen merûlt be ez egeſz vilagnac nagyob reſze, Eyiel nappal, mohon, telhetetlenûl, vndokul, latrul, gonoſzul, hamiſſan, czalardul, alnokul, perpatuarral, lopaſſal, hazugſagual, toluaylaſſal, koborlaſſal, kegyetlenſeguel, mind wrac, nemeſec, itelô meſterec, procatoroc, kereskedôc, ſzantoc, kapaſoc, ſzaboc, vargac, es minden rendbeliec czac azt futuan: Es megint latrul, torkoſul, keuelyûl, paraznaul el veztegetuen, az ô gonoſzul kereſet marhaiokat, Ez ſetetſeg rôttentſen meg minket: Es mi mondoc ſzûntelen keriûc az mi kegyelmes Atyankat, hogy az ô ſzent Fiaert adgya az ô ſzent Lelket, mind ez vndoc vtalatos ſetetſegnec mind az tôb temeny ezer ſetetſegeknec el tauoztataſara. Melly ſetetſeg miert hogy igen veſzedelmes es rôttenetes, Az ô el tauoztataſaert megis inteſt teſzec rola

Mindnyaian tapogovakoc vagyunc minden keuanſagunkban.

mindnyaiunknac valot. Mert mindnyaian egyetlen egyig, Adam miatt olly ſetetſegre iutanc: Hogy mint az czipas es halyagos ſzemûnec, minden ſzep rutnac tettzic, es ô maga az czipas ſzem, az fenyes Nap elôtt el hunnya magat, es fedel alat rôytekbe tartya magat: Igy mijs minden iot meg vtalunc, es à mi gonoſz azt futyuc. Mint nemelly az czipas ſzemmel, el hitte magaba, hogy nincz iob ez vilagnal, azert czac ennec adta magat, es azt akarna ingyen ſe emlitenec az ôrôc ęletet ô neki. Nemelly el hitte magaba, hogy nints iob az maga mutogataſnal, es azert mindent keuelyſegbôl ſzerez, Iſtenrôl keuelyûl ſzol, hazat, ruhazattyat, etelet, iaraſat, ſzauat keuellyûl tartya, es minden dolga czac maga mutogatas. Nemelly mindennel leg iobnac tartya az marha gyûyteſt, es nagy ſinarul kôlti, es eyiel napual czac azt futtya. Nemelly minden bodogſagat czac vig iakasba veli, es azert mindenkor czac zabalodaſra, tantzra, iatekra, es ęrtelmes ęletre adta magat, Kinec imez, kinec amaz keuanſaga vagyon, es azert mindenic az ô ſziuenec keduet, nagy vak modra tapodgya, Sôt ſokan ęrtue tudua az iot, haſznoſt, es tizteſſegeſt el kerûli, es az ô ben ne valo vilagoſſagot ſetetſegre valoztattya, Az mi fértelmes, azt ſzanſzandeckal kereſi, es ô maga maganac ezer ſzegenyt es nyaualyat keres, kikbe vgyan megis bolondul. Eſſęle ęrtelemmel kereſet vndokſagot es veſzedelmet, neuez Iduôzitône vilagoſſagbol lett ſetetſegnec, monduan: *Ha az te benned valo vilagoſſag ſetetſeg, az ſetetſeg ô magaban melly nagy.* Melly ſzockal az hiueket inti, hogy az ô vilagoſſagokat meg ne

Szoz fogadgyunc.

hadnac ſetetedni, es ęrtelmeſec leuen bolondul ez vilagi telhetetlenſegre, ſem egyeb bûnre ne adnac ô magokat. Fogadgyuc meg azert az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſunknac, az Atyatul kûldetet egyetlen egy fô meſterûnknec kéreſet, inteſet, es tanyitaſat: Hogy bolondul es vakul ez vilagnac ſemmi hitſagaba ne vetnûc à mi keduûnket, Hanem czac az ôrôc ęletnec remenſegeben: ennec igaz eſmeretiben, hogy az Atya ſzent Fia altal meg valtot minket, fiaiua es ôrôkôſiuè tôtt bennûnket, es azt annac ideieben megis adgya, ôrôcke valo ôrômûnkre. Ez legyen azert minden bodogſagunc, minden keduûnc, ôrômûnc, Es eyiel nappal czac oda valo kinczet gyûyczûnc. Tehat mint oda valo ôrôkôſekis, es oda valo ſzolgac vgy tartſuc magunkat es vgy viſellyûc ęletûnket mint menyei polgaroc, *Phil:* 2. Ne vgy à mint nemelly telhetetlenec ſzaiockal mondgyac, hogy Iſtenben biznac, azonban minden kedueket es ôrômeket, es bizodalmokat czac marhaiokban vetertec, es kic magokat Iſten ſzolgainac hanyac, azonba minden hamiſſagba czac az Mammonnac ſzolgalnac es annac takarnac, Bizony àhol ezeknec kinczec, ott az ô ſziuekis, es az kinec ſzolgalnac, az wrokis. Ez hogy ne lenne bennûnc, Monda Iduôzitônc:

Az maganac hizelkedô Telhetetlen igy czallya magat.

Senki

Senki nem ſzolgalhat kęt wrat, Mert auagy egyiket gyűlőli, es az maſikát ſzereti: auagy egyikhőz ragazkodic, es à maſikat meg vtallya.

Erczed kęt ellenkező wrat: Mint kęr Czaſzart kic egy maſra tőrnec, egy orſzag oltalmazo hadnagy nem ſzolgalhat. Es mint egy Procator kęt ellenkező pőreſt egy dologba: Es mint Iſtent es az őrdőgőt. Ezeket egyſzerſmind ſenki igazan keduec ſzerint nem ſzolgalhattya. De tiz wratis el ſzolgalhat ember, czac viſza vonoc ne legyenec. Chriſtus azert, ſzol az viſza vonokrol, az mint megis magyarazza.

Nem ſzolgalhattoc Iſtennec es az Mammonnac. Erről mayd ſzoloc, Eztis laſſuc: Tſac à felſő beſzedűnkbőlis ſaldithattyuc, mely igen ſzőrnyű dolognac ielenecze Chriſtus Wrunc ez vilagi telhetetlenſeget, Kiről elegyeſen ſzolanc egyeb bűnnekis el tauoztataſaual. Immar czac azt laſſuc: Minemű ſzantalan draga ſzoc kal inczen czac ez egy bűnnec az Telhetetlenſegnec el tauoztataſarol. Előſzer mond: *Senki nem ßolgalhat ket Wrnac, Iſtennec, es az Mammonnac.*

Ez igc *MAMMON*, nem Sido ſem Chaldeus ſzo, hanem Syriai ſzo, annyit teſzen mint nyereſeg, haſzon, kazdagſag, marha, Ezeket birhatod Iſten ſzerint, tſac ne ſzolgallyad Iſten ellen, mint wradot. It azert iol eſzedbe vedd, Miczoda ſzolgalni Iſtennec es az Mammonnac, az kazdagſagnac vagy marhanac. Tudgyuc hogy az ſzolga mindenbe wrahoz halgat, valamit wra paranczol arra futamodic, es reſzket ſokſzor előtte, Sokſzor megint bizic es győnyőrkődic benne. It azert nem tiltya meg Iduőzitőnc az kazdagſagnac birodalmat, Nem bañya bator kazdag legy mert ő tett polgarra, nemeſſe, wrra, Hertzegge, Kirallya, ő teremtet nekűnc mindet, à mint Adamnac ő maga aianla ez egeſz vilagot, hogy wralkodnec raytoc, *Geneſ:* 1. Czac hogy ne legy ſzolgaia az te kazdagſagodnac, hanem te legy wra annac, Ne paranczollyon az te neked mint egy rabianac, hanem te paranczolly ő neki mint te rabodnac es te ſzolgadnac, kin ha te nem kezdeſz wralkodni, bizony meg lad ő wralkodni fog te raytad, es eyiel nappal vgy paranczoldogal, hogy ingyen ſem fogſz nyughatni, ſem alhatni miatta, Mint egy rabot penig czac meg ſem kimely, ha ſzín te pokolra ſzakad nyakadis. *KINEC* ha kezdeſz ſzalgalni, lehetetlen dolog hogy Iſtennec ſzolgalhaſs. Mert valamit az WR Iſten az ő ſzent paranczolattyaba meg tiltot, mind az ellen keſzerit teged: Előſzer, hogy ne hidgy az Iſtenben, hanem minden hitedet, bizodalmodat, keduedet, ſzerelmedet, czac veſd kazdagſagodban, marhadban. Maſodſzor àhoz valo keduedben minden baluanyozaſra kęſz legy. Harmadſzor, hogy Iſteñec neuet hiaba vegyed, mikor nyereſegedet remenled eskűgyel hamiſſan. Negyedſzer űnnepet ne ſzentely, Iſten igeiet ne érkezzel halgatni, arra ſemmi gondod ne legyen, hanem czac ő rea figyelmezz mindenkor, ki miatt ingyen ſe imadkozhaſs buzgo ſziwből. Oetődſzer, Hatodſzor, es tőbſzeris ezeket paranczollya, hogy ſe Atyadot Anyadot, atyadfiait ne tiztellyed, azokat ne ſegitſed, ſőt haborogy velec, ſzidgyad, pőrőld, vtald, es halalra kergeſd, mindent meg czaly, ha rauaſzsagual nem gyűythetſz, lopaſſal, toluayſagual, predaual hozza, Es valahol valamit latſz maſet, mindgyart meg keuand, es addig ingyen ſe aludgyal, mig nem azt tiedde teſzed. Effele ſzantalan ſoc paranczolattya vagyon az Mammonnac, ha neki kezdeſz ſzolgalni. Ki miatt im lattyuc menyi baluanyozo, hamis hitű, vſoras, lopo, toluay, koborlo, kegyetlen, irgalmatlan, tamadt ez vilagban, Es menyi nyasban, akazto fan, tőmlőtzben, Tőrőc, Tatar kezeben hal meg miatta, Kiről rőttenetes veſzedelmet ir ſzent Pal, 1. *Timoth:* 6. Hogy az kic meg akarnac kazdagodni, őrdőg kiſirtetibe eſnec, es ſoc nyughatatlan, bolond, artalmas keuanſagokban, mellyec ala ſillyeztic rőttenetes veſzedelembe. Es Iduőzitőnc lehetetlen dolognac mondgya: hogy azoc Iſtennec orſzagaban meheſſenec, kic kazdagſagnac ſzolgalnac, *Matth:* 19. Mert őrdőgnec adtac magokat, attul varnac iutalmat, à ki vęgre kinual es őrőc halallal fizet. De nagy ſokan czalatkoznac meg ezben, hogy midőn ez vilagi marha ſzolgalattyarais adta magat, azt vęli hogy ő Iſtennekis az mellet ſzolgalhat, ki lehetetlen dolog. Mert az *ISTENIS* meg kenannya ezt tű

Mammon.

Ellenkezeſe Iſtennec es az Mammonnac.

Igy paranczol az Mammon.

Igy fizet à Mammon.

Lehetetlen Iſtennec es az Mammonnac ßolgalni

tődic Wrnapiaa

Az Hitetlen

ra ßent Haromſag nap vtan,

lűnc, Hogy az ő dolgaiba, kiket mi reanc bizot, ſzorgalmatoſon el iariunc, *Roman.* 12. ötet tellyes ſziwel ſzereſſűnc, benne bizzunc, *Deuteron:* 6. Es annac mind ez vilag ſzerint, mind az mas vilag ſzerint iutalmatis igerte Chriſtus altal 2 *Timoth:* 4. 1. *Pet:* 2. Viſzontac az *MAMMONIS*, az Telhetetlenſegre izgato ördögis igen meg keuãnya, hogy ő neki ſzolgallyunc, es ők annac iutalmat igeri, Mint Chriſtuſnac az vilagot igeri vala, ha őtet imadna: Igy ſoc baluanyozoknac gyenge lakaſt, falut, varoſt iger, ha baluanyoskodic, Az igaz Tanyitoknac nyugodalmat es nagy iőuedelmet iger, ha czelczap, es czauarogua ſzol, Az latornac, toluaynac, czalardnac, ſoc nyereſeget iger, ha lop, toluaiol, czalardkodic, Az buianac, torkoſnac, tőſtnec, teſti edeſſeget iger, Es minden hitetlennec nagy kazdagſagot iger, ha Iſtenetis, az ő ſzent Igeiet, es Iſteni ſzolgalattyat el hagyuan, eyiel nappal gondolkodic, fut, farad, tőrődic, ſzorgalmatoskodic. Ez két wrnac parancz olattya, miert hogy ellenkőzic egymaſſal, Az, Iſten ſzolgaia nem leher, valaki az ő Iſtenet hatra hagyuan, minden gongyat czac telhetetlenſegre vetőtte, es az ördög tanaczabol, mind ragadozaſſal, mind alnokſagual kęſz az takaraſra, Ha mit talalt, azban inkab edeskedic, vagy az miat ſinarkodic. Az hiuec azert, hogy el ne ſzakadgyanac az WR Iſtentűl, ne hidgyenec az ördög igeretinec, Mert noha mind lopaſnac, predalaſnac, hamis kereskedeſnec haſznat mutogattya, de azzal az ő halalos tőrebe, es à pokolnac karhozattyaba eyt 1. *Timoth:* 6. Ki ſemmit nem iger, ſem ad iodra valot, banem kiuel mint az leppel az madarat meg fog, es mint az vas bekoual meg kőtőz, hogy az iőuendő veſzedelemre kęſzen tartſon az ő fokſagaban, Es vęgre predalaſod miatt, feleſegeddel, gyermekeddel meg nyomorodgyal, Lopaſod, orzaſod miatt fel akaztaſſal, Halalos betegſegedbe ez vilagi marhadtul nagy lelki kinnyal es nyőgeſſel, es röttegeſſel ſzakadgyel: Igy buiaſagod miatt feied veteſſec, Es egy bűnből több bűnt looz, Mint Dauid ki paraznaſaga vtan gyolkoſſagot ſzerze, es mint nemellyec feleſegeket meg akariac ölni, mint Frideric Hertzeg, es nemelly aſzony feiket meg őletic ſzolgaiockal, Kikre azert izgat à Satan, hogy ezec miat ketſegbe eſuen el karhoznanc, Illy ſoc gonoſſagoknac győkerenec neuezi ſz: Pal az penz gyűyteſre valo igyekezetet, 1. *Timoth:* 6. Ez az Mamon wrnac fizeteſe. De à ki ſzolgal az *ISTENNEC*, ſęi es ſzereti őtet, beñe bizic, es tizteſſeges ſzolgalatban es dologban neki kedueskedic: Ezt ez vilagi ęletibennis nem hadgya alkolmatos időben, az mikor es à menyire lattya ſzűkſeget, maradekiatis tizteſſegeſen meg algya, azoknac ő maga Tutora es Atya leſzen, es az őrőc iduőſſegreis meg oltalmazza, Mint pelda Abraham, Iacob, Ioſeph, Dauid, es ſokan többec. Auagy ha melly ſzerelmes emberet mind holtig ſzegenſegbe tar-

Iay ez vakſag.

tanais, mint Lazart *Luc:* 16. az teſti helyet lelec ſzerint kęt keppen meg kazdagitty a. De iay ki vac ez vilag az ki nem lattya ezeket, es iay ki kemeny az ő fűlőc ennec hallgataſara, es iay melly atzelos az ő ſziuec ennec fogadaſara. Mint à k geriedez à buiaſagra, es vgyan be merűlt, beſzelhetſz te annac, de meg foytya az ő vndoc langia az ſzep ſzonac ereiet, es meg oltya az ő eſzenec vilagat, hogy vak modro fuſſa vtalatoſſagat: Igy az telhetetlenis vgyan meg gyűhőſeduen, nyalat fu az ő keuanſagara. Lattam ieles tudos embereket, kic nyelueckel ſzep ertelmeſen ſzoltac ſoc ieles dolgokrol, De azonban czac kitſiny marhatskarais röttenetesen eſze veſzet, es vgyan langozot bennec eyiel nappal az penznec keuanſaga, ki miatt röttenetes ſinaroc voltac. Ez illy keuanſag, mint az tőuisk az ſzep buzat, meg foyt minden ęrtelmet es draga tudomant, Azonkeppen egyeb gonoſſagnakis, buiaſagnac, reſzegſegnec, haragnac, irigyſegnec nagy erei vadnac, ha ſzűntelen valo kőnyőrgeſſel meg nẽ foytyuc. Te azert Wram Iſten kőnyőrűly raytunc, nyiſd fel ſzeműnket, hogy laſſunc, es lagyits meg ſziuűnket mint az viaſzt, hogy az te ſzod ſzerint ne hagy ſzolgalnunc egyebnec te naladnal, ſőt inkab mindenec nekűnc ſzolgallyanac, à mint te mindeneket mi erőttűnc teremtettel, es mindeneken wrra tőttel, *Geneſ:* 3. De laſſuc

Mint kel magunc tartanunc az marha biraſban.

mint kel tehat magunc tartanunc az kazdagſagban? Mondnc hogy ſzabad birnunc marhat, czac ő ne birion minket, es ne ő, hanem mi paraczollyunc neki. Sőt draga dologis az marha, ioſzag, es az kazdagſag, az ki tud annac paranczolni,

az az,

az az, à ki azbol Iſtennec tiztelleſegere, maganac es felebarattyanac epületire tud ęlni. Ackor paranczolunc kedig neki, miſzõn õtet io, es tiztelleſeges dologra mértekletesen kõltyũc: Iſtennec igeiet terieztyũc vele, nyomorultakat io keduel ſegitũnc bolõle, foglyokat ſzabaditunc, aruakat tanyitatunc, orſzagunkat oltalmazzuc, ſzolgainkat meg elegittyũc, es hazunc nepet tengettyũc belõle. Kit az WR Iſtenis tũlũnc olly nagy io neuen veſzen, hogy ez fele kõlteſt menyorſzagban valo kincznec neuezi, *Luc:* 16. Kibõl ha mit ki ſzakaztunc, noha tettzic az telhetetlen hitetlennec hogy immar ſzinten el fogy mindenũnc es meg emeztõdũnc. Maga mint az ſzep forrait houa inkab meric ſzepben fordogal, igy az iamborul kereſet kazdagſagis, houa inkab kel iora, annyiual inkab ſzaporoſzic, *Prouerb:* 5. Azert mi kit bizunc az WR Iſtenben, hallyuc meg ez moſtani Euangeliomboi, mint aianlya Iduõzitõnc nekũnc az õ mennyei Atyanac reanc valo gond viſeleſet, Es hallyuc meg aztis à pogany ſziuũ telhetetleneket mikeppen fedgye, monduan:

Igy ſaporoſic.

Hald meg.

Ne legyetec ſzorgalmatoſoc az ti ęletetekrõl, mit egyetec es mit igyatoc, ſe teſtetekrõl, miuel ruhaztaſſatoc. Megis vedd iol eſzedbe, miczoda ſzorgalmatoſſagot tilt meg, hogy meg ne czalatkozzal. Nem keuan az Chriſtus it rõſtſeget, ſem Tekozlaſt, Mert vgyan meg hatta Iſten, hogy veteckel munkalkodnanc az mi tiztũnkben, *Geneſ:* 3 1. *Corinth:* 7. Czac hogy ne hitetlenkedgyũnc Iſtenben, ne tõrõdgyũnc hitetlen ſzorgalmatoſſagunc miatt, idõ nap elõtt ne ſzamlallyuc menyi borun, buzanc terem, menyi fizeteſũnc leſzen, azzal mig erũc, mert ſokſzor vagy keueſſeb vagy tõb leſz, Ha ſoc leſz, czac azba ne veſd remenſegeder, vagy ha keues leend, ne hitetlenkedgyũnc, mint ha immar el ſem ęlhetnenc, Es hitetlen ſzorgalmatoſſag miatt, ne adgyuc magunkat hitetlen czalardſagra, koborlaſra, vſorara, foztaſra. Hanem mindennapi dolgunkba czendeſz leleckel iariunc el, es kõnyõrõgiũnc az Iſtennec, aldgya meg tiztũnket, es viſellyen gondot reanc, Kinec gondgyarol hald meg hogy mond Iduõzitõnc, kũlõmb kũlõmb ſzep bizatataſockal vgyan fel razuan bennũnc, hogy az Iſtentũl varnuc teſti ęlteteſũnkre valotis. *ODA fel ELÕSZER* tanyita, hogy à fõldi kincz õ magatul velũnc ſemmi iotnem tehetnec. *MASODSZOR* tanyita, hogy ſenki kęt Wrnac nem ſzolgalhat. Immar kõuerkõznec az Iſteni gond viſeleſrõl valo tanyitaſi.

Minemũ ſzorgalmatoſſagot tilt.

Mindennapi dolgod.

Monda azert *HARMADSZOR:* Nemde nagyobe az ęlet az eledelnel, es az teſt az ruhazatnal? Mint ha azt mondana: Nem tudgyatoke, hogy Iſten adta az ęletet beletec, nem tudode hogy õ hozot ez vilagra, es elis rendelte mig legyen ęleted: Azert à ki ęlõ lelket ador, es ęletednec hoſzat, vęget el rendelte, azon ęledeledetis el rendelí, es az ki teſtedet teremtette, azon teſtednec ruhatis rendel, mert õ mindent czac azert teremtet, hogy nekũnc leheſſen etelũnc es ruhazatunc, neki nem kel ſem bor, buza, lud, tyuc, madar, halac, vadac, kapoztac, veteménycc, ſem nem kel, ſem ſzũr, guba, ſuba, kamuka, Granat, Scarlat, Karaſia, hanem mindent czac mi erõttũnc ſzerezteteret ez vilagban, hat elis oztya kinec kinec mind ezeket az õ ſzũkſege ſzerint. Azert midõn eletedet, vagy ruhazatodat akarod kereſni, õtet hiwd tiztedbe ſegitſegre, es io hitual munkalodgyal, hogy az WR meg aldgya azt, es azbol ennedis, innodis, ruhatis õ ſzerez, nem te ſzerzeſz. Ha azert az Iſten az mi nagyob azt meg adta, az mi kiſſeb aztis meg adgya: Ha lelket es eleuenſeget, es ha teſtet ador, meg adgya aztis, à miuel ęlnetec es ruhazkodnotoc kel, es vala mi annac akar ęlteteſere, akar oltalmazaſara ſzũkſeg, gondot viſel rea. Ha azt akarta volna, hogy ſe enned, ſe innod ne kelleſſec, vgy teremtet volna, mint az Angyalokat, auagy mint az fat, kõuet. De miert hogy vgy teremtet, hogy mind enned innod, ruhaſztatnod, es oltalmaſztatnod ſzũkſeg mindennap es mind vntalan, azert ezekre igen nagy gondotis akar viſelni, à mint meg tettzikis: Hogy mihent anyad mehebe fogantadtal, ott egy nihany holnapig anyad, apad, es te magad gondod nelkũl ęltetet es neuelt: Es mihent ez vilagra ſzũlettel, azontul az anyadnac teyiet rendelt

Eletedet es teſtedet à ki adta, azon meg adgya eledeledetis, ruhazatodatis.

TIZEn negyedic Wrnapiara ſzét Ha romſag nap vtan.

delt kiuel ſzoptattatnal, es hogy neuekedtel mind ez mai napig ſoc ezudalatos keppen el tartattal, es oltalmaztattal. Nagy bőlczen es ezuda merteckel minden tartomanyokba, hol bort, hol buzat, hol barmot ſzaporit, honnet ruhazatot hordattat helyedre, De ſokſzor ſoc reſzet ragiaual, hernyoual, es egyeb féreggel le eteti, es niha ſzazad reſzet alig adgya az menyinec termeni kellene, mind az altal ezac azzalis meg elegit mindent. Nemellynec egy falat kenyere nints mas napra valo, mind az altal munkaia altal talaltat mas napis. Nekic kőzzűlűnc nagy ehſegnec es draganac ideiebe: nekic tőmlőtzben: nekic veſzedelmekben ezuda keppen emberi vélekedes kiuűl meg tartatot teſt ſzerintis. Lelec ſzerint kedig, ſzent Igeie, Sacramentomi, es ſzent Lelke altal mind vntalan ęltet, nagy ezuda gond viſelese alatt. Tehat hítetlenűl ſemmin ne tőrődgyűnc, Hanem minden ſzűkſegűnket ő neki ielenczűc meg kéremeſſel, *Phil:*4. Tudgya, ſőt ő maga rendelte mindennec arra valo ſzűkſegit, mind Czaſzarnac, wrnac, ſzolganac, katonanac, gazdanac, kitſinnec es nagynac. Azert à ki ezekre valaztott, az elis rendeli minden ſzűkſegűnkre valot, akar Czaladoſſag, akar Feiedelemſeg, akar Predikatorſag, es akar mi tizt legyen. Ezbe kedig ő neki ezuda modgya vagyon, hogy mig egy fillyer kel, addig fillyerenkent tenget, mint teis az te kis fiadat falatonkent tartod, De ha ezer, ſzaz ezer kelletic, ottan annakis ſzerit teſzi, az te rended ſzerint.

Ha à madarakra gondot viſel, ſockal inkab az ő hiueire.

NEGYED SZER monda: Tekintſetec meg az ęgi madarakat, mert ſem vetnec ſem aratnac, czűrbe ſem gyűytnec. De azert az ti mennyei Atyatoc el ęlteti őket. Mint ha mondana: Ti kedig midőn vettec, aratoc, takartoc az ő rendeleſe ſzerint, hogy lehetne, hogy az altal el nem ęltetne beneteket, kic mind ez vilag madarinal iobbac vattoc. Inner azert az hiuec meg tanullyac, hogy az ki ſzanto, arato, kapalo, hadakozo, kereskedő, tanulo, az vgy iarion el tiztibe, hogy ne az ő ereienec munkaiaba, es gyorſaſagaba bizzec, hanem az WR Iſtenbe, ki az ő takaraſoc nekűlis el ęlteti az madarakotis, noha nekikis kereſgetni kel azt, kit az Iſten tiltul el hintet nekiec: Mint az vereb az vtonnis talal hulladekot: Az czinegec tęlbe az ho felőtt az koro ſzallokon: Az variűc, ſzarkac az dőgőn, vagy aſztagokba, vagy az ſzemeten, az daruac, eſztragoc, az toba: az vad, ludac à mezőben takaras nekűl eleget talalnac, az Iſtennec gondgya viſeleſeből. De miert hogy az vétekert faradſag ala vettettűnc, melto azt nekűnkis fel vennűnc, à mint az madaraknac à rőpdőſeſt, es kereſgeteſt. De az faradſagnac enhiteſet es aldomaſat ő ſzent felſegetűl ſzent Fianac ęrdemeiert kériűc. Hol kedig faradſagunknac haſzontalan voltat latunc, Auagy tűz miatt es lator miatt, mint egy Iobnac minden marhanc el veſzne, mind az altal magunc vgyan vigaztallyuc az ęgi madaraknac el ęlteteſeuel: Ha keueſet takarhatunk be paytankba, pintzenkbe, az madarac egy ſzalat ſem takarhatnac, vgyan el ęlteti Iſten őket, Lehetetlen dolog hat, hogy minketis el ne ęltetne az dragaſſag es kar kőzőttis, tſac hogy az miatt tűle el ne ſzakadgyunc: Az hollo fiakat kiket el hagy az anya egy nihany napig, ha czuda keppen el ęlteti, az te aruaidat hogy nem ęltetne holtod vtannis, Ne tőrd tehat magad hitetlenűl ſemmi ſzűkſegedben, ſe karodba ſe nyaualyadba, hanem mind azokba tekincz az madarakais es fohazkodgyal az WR Iſtenhőz mind vntalan, Es tiztedben iary el azert megis Iſtent ſegitſegűl hiuan. Sockal inkab no tőrd magad, ha latod hogy Iſten męg az madarackalis eteti veteſed es megholt barmodat. Soc főſueny midőn lattya hogy à madarac eſzic es el lepic az ő ſzőlőiet, veteſet, gyűmőlczet, az hernyo kapoztaiat, vgyan az haſa fay es tekereg buaban, Azonba nem veſzi eſzebe, hogy Iſten el merte az ő abrakokatis azbol, hogy nekikis iuſſon az te ſoc marhadbol, Ha Iſten annyit ad na à menyinec termeſzet ſzerint kellene termeni, mindenic kőblőn ſzaz kőből teremhetne, mint Iſaaknac, *Geneſ:* 26. Sőt ezeris lehetne, az mint nemelly magon ezer ſzemetis talalunc niha, roſonnis, buzannis, egy makon kedig tiz ezertis. De Iſten tudgya menyit kel adni, kinet ket annyit, kinec tiz vagy huſz annyit à mit el vetet, à tőbbit vagy ragyaual, vagy kőuel le veretí, vagy fergeckel, madarackal le eteti, vagy az

ſzűre

ſzűret es aratas vtan ellenſegeddel emeztetí megh, níha probalaſert es telhetetlenſegedert, es hogy meg mutaſſa hogy nem à te munkadnac bőwſege tart, *Luc:* 12. Sem nẽ czac kenyerrel ęl az ember, *Deuteron:* 8. Soc, mídőn telhetetlenſege miatt, nem hogy vadakat, madarakat ęltetne, de męg à nyomorultaktulis kemeli egy falattyatis Iſten, az ęgi madaraknac ęlteteſere le veri dőggel draga kőuer louait, meg hízot ſuhait, ők-reſt, díſznoit, ſőt męg nagy kazdag, friſs, keuely hőſeketis le vagattat, es vendegſegben hiwia rea az ęgi madarakat, *Apocal:* 19. Ezec inditſanac bennűnc Iſtení félelmetis, es bizodalmatis: Hogy ha illy czuda keppen el ęlteti Iſten az madarakat, es minden teremtet allatit, minket ſockal ínkab el ęltet. Nézſze az Iſtennec czac ezbeis nagy czudaiat. Az madarac az mint ſoc felec, igy őket ſoc feſeuel ęlteti: Nemelyt huſſal, mint az kanyat, Saſt: Nemely vetemenyuel: Nemelyt vizi allatockal, bekaual, hallal, mint Eztragot, Gemet: Nemellyet męg vaſſalis tart, mint à Strutzot. Igy egyeb allatot, Rokat, Farkaſt, Oroſzlant, Sarkant, huſſal: Nemelt czac fűuel elegit meg, mint louat, őkret, Szaruaſt, Nyulat. De minekűnc, ſohol ſemmi teremtet allattya níncz, ki altal nem ſzolgaltatna, vagy ęlteteſűnkre, vagy egyeb ſzűkſegűnkre. Czac az etel es italis egynihany ſzaz fele, ſoc fele hus, ſoc gyűmőlcz, ſoc vetemeny, ſoc ital, es ſoc fele főzelec ęltet, à mint à ſzakatſoc meſterſegebőlis ki tettzic. Razzanac fel azert az nagy hitetlen ſzorgalmatoſſagbol ezekis, Es nézzűnc az ęgi Madarakrais, mint tartatnac Iſten altal, kinec ſohol ſemmie nints. De nagy vakſag ez, hogy az embernec bator tele legyen pintzeie, paytaia, tarhaza, megis hitetlenkedic, Es nagy erőſſen vgy ſzepelkődic, hogy Iſten ellenis latrul, hamiſſan, gonoſzul meg kazdagullyon. De bizony igen nagy hiaba valo nyughatatlanſag Iſten ſegitſege nekűl ſzogalmatoskodni, Az mint az Wris errőlis imigy ſzola:

OET ő DSĘER monda: Kiczoda kőzzűletec, ki ſzorgalmztoſon gondolkoduan, magaſſagat egy ſinguel meg őregbithetnec? Ezbőlis megtettzic, melly igen hiaba valo legyen az hitetleneknec ſzorgalmatoſſaga, hogy ſoha olly igen nem tőrődhetic, hogy magasban nőyien czac egy ſinguelis, mint az Iſten nőteti, Azonkeppen ſoha olly igen nem ſzorgalmatoskodhatikis, hogy az mit Iſten nem akar adni, azt el veheſſe, à mint Peter halaſzaſabol, es ſoc tanaczual es faradſagual valo dolgainkbol ki tettzic. Az ki azert el ſzabta, men yi hoſzan nőyiűnc, azon ad ſzinten annyi poztotis, es egyeb ruhazatot, à menyiuel magaſſagunkat be eriűc, Es à ki Kiralyi rendet ſzabot, az el rendeli honnan legyen meg az te kirali ſzűkſeged is, Az ki tiz embernec gazdaua tett, az el ſzabia honnan ęllyenec el azokis, Czac hogy meg laſd hogy Iſtentűl legyen hiuatalod rea, es ſzűkſegid legyenec azokra, es neki ſzolgaly azoc kőzt, es tűle vary, mert azon kiuűl czac kar ſzepelkedned, mert talam vgy iarſz, mint az harmadſzor fel fuualkodot beka Æſopuſnal, ki olly nagy akara lenni, mint az ökőr, es meg repedet. Hogy ſemmi legyen az mi faradſagunc Iſten ſegitſege nekűl, Dauidis imigy enekel: *Pſalm:* 126. Ha az WR nem epiti es nem őrzi az varoſt, hiaba valo az epites es az őrzes. Eſmet mond: *Pſalm.* 126. Az Iſtentelen hiaba kęl io reggel, es hiaba farad mind eſtueig, mert az kit az Iſten ſzeret, mikor aluſzikis meg adogattya az ő ſzűkſegere valot. Az Bőlczis mond: *Eccleſi* 2. Az Iſten előtt valo io embernec, az Iſten, ęrtelmet es őrőmet ad, De az vtalatoſnac hiaba valo tőrődeſt, hogy gyűytőn gyűytſen, es azt annac hadna à kit Iſten ſzeret. Sokat latunc, hogy czac ſzolga ſem lehet, az ki hamar wrra akar lenni, es io katonaba io kol dos leyiel. Ioſeph mídőn czac tőmlőtzből valo ki ſzabadulaſt keuanna, azonba Iſten hirtelen egeſz Ægyptomon wrra teue. Dauidot az Iuh akolbol kiralyſagra emele. Somlyai Batorit az mi nemzetűnc kőzzűl Lengyel Kiralyſagra 1676. eſztendőbe, kiuel Muſzkuanac orſzagat meg verete, 1581. Mint hogy azert az Pumilio an az apro embereczkec ő magoktul nagyra nem nőhetnec, Igy tőb marhatis ſenki nem vehet az Iſten adomanyanal. De ha ſzinten nagy ſokad volnais, aztis vagy el veheti, auagy azt mielheti, hogy ne ęlheſs vele: Mint nemellynec tiz, huſz tal etket főznec, es nem ehetic czac egyikbeis, vagy betegſege, vagy egyeb nyaualyaia miatt. Soc nagy aſzony

Lehetetlen nagyobba nűnőd az Iſten mertekenel, magaſſagodbanis, marhadbanis.

tődic Wrnapia-
ra ßent Harom-
ſag nap vtan.

Az Hitetlen

aſzony tőttegűe nézi regi friſ ôltőzetit, Azonba ſokan egy kőntőſſel es egy tal etec-
kel annyit ęrnec, mint amaz az ſockal, Az fűſtős hazba ſzinten vgy ki ęli ęletet, mint
mas az palotaba, az kitſiny fűſt penig nints annyi kinnyara, mint az ô ioſzaganac
gondgya. Bizony, vagy ſoc, vagy keues az mi marhanc, de azbol nem mi tartyuc
magunkat, hanem czac az Iſten, az ki azoknac erőt ad az mi ęlteteſűnkre. Tehat
mindnyajan minden rend, nem marhanktul, hanem czac ô felſegetűl fűgűnc. Meg
gondoluan az mi ſoc fele erőtlenſeginket, kic egy kis arpa magot, egy kis bogarat
Matth: 5. nem teremthetnenc, egy ſzőr ſzalat ſem feketeue, ſem feierre nem valtoztathatnane
es vgyan ſemmit az mi okoſſaginc kal es erőnckel nem ſzerezhetnenc', ha el hagyat-
nanc Iſtentűl. Tehat ne tőrűc idő előtt heaba magunkat, ſzepelkeduen ſoc fele le-
hetetlenen, à mint Syrach int, *Syrach:* 30. Hanem Salomon inteſe ſzerint az mit Iſten-
tűl veſzűnc, ęllyűnc azzal naponkent czendeſz ſziwel, hala adaſſal, es Iſteni felelem
mel, mert tőb ſemmi nem leſz mienc, hanem az mit meg eſzűnc, es ruhankra, es az
Iſten tizteſſegere kőltűnc, 1 *Timoth.* 6. Azba is akar mint tőrődgyűnc mi magunktul
ſemmit nem haſznalhatunc Iſten aldaſa nekűl, azonkeppen az Lelkibennis, az mint
Chriſtus wtunc erről imigy ſzolt, *Ioan:* 15. En nalam nekűl ſemmit nem mielhettec.

HATODSZOR az mai Euangeliomba imigyis inte. Es mire vad-
toc ſzorgalmatoſoc az ruhazatrol? lol meg tanullyatoc mikeppen neue-
Rőttenetes czac meg gondolnys à mi nagy hitetlenſegűnket, kit igen nehezel az Chriſtus. kednec à mezei viragoc: Nem munkalkodnac ſem fonnac, Maga mon-
dom tinektec, hogy męg Salomon ſem volt minden ô diczőſegebe igyen
meg ruhazua, mint ennec egyic. Ha kedig Iſten az mezei fűuet, melly
ha ma vagyon, holnap à kementzebe vettetic, ęckeppen ruhazza, Nem-
de inkab miuelie ezt ti veletec? oh kiſded hitűec. Kerlec ne czelczapy-
de iol eſzedben vedd, mit kialt az Chriſtus vtol, monduan: Oh oh kiſdet hitűec. Bi-
zony bator oh oh, es igen oh oh, bolond kaba ſziuűec, es gyenge kitſiny hitűec va-
gyunc mi: kic latuan az el enyiſző viragoknac ſzep ezer ſzinyű ôltőzeteket, feier,
piros, ſarga, ſzederies, zőld, ſetetes, tűndőklő ekes ſzineket, kit Iſten ad nekic min-
den gond viſeles nekűl, Mi megis olly igen tőrődűnc ruhazatunkon, hogy męg à bę-
lűnkis fay nagy ſzorgalmatoſſagunc miatt, eyiel nappal azon tőrőduen, mint ęlheſ-
ſűnc ez arnyec vilagban, Vay ki nehez ez hitetlenſeg az Chriſtuſnac, Azert ſoc he-
lyen kialtotta, oh ti kitſiny hitűec, mig ſzenuedlec benneteket, azt ezac latni es halla-
nijs kinnac es ſzenuedeſnec tartotta, ki miatt alig varta, hogy ez főldről menybe me-
hetne, el vęgezuen az mi iduőſſegűnket, Az az, alig varta hogy ez főldi mod ſzerint
valo lakaſat, menyeire valtoztatna, es az ſoc fele ſzenuedesből ki menekednec. Ha
Lotnac nehez volt Sodomanac vndokſagit nézni, 2. *Pet:* 2. Sockal nehezb Chriſtuſnac
az ô nagy vilgoſagos eſzeuel nézni eñyi merő főrtelmes termeſzetűnket, eñyi Iſten-
ben valo ketelkedeſűnket ennyi nagy ſoc biztataſokbanis, Kiknec serhet mind ô ne-
ki kellet nagy nyőgő terhuel hordozni, *Eſa:* 53. Mi ezből is fel indullyunc, hogy à hi-
tetlenkedeſt es ketelkedeſt nagy Iſteni boſzonto bűnnec tarczuc, nagy Iſteni gyala-
zatnac, midőn ſem io voltat, ſem batalmat, ſem igeretit meg nem beczűluen ôtet el
kerűllyűc, es magunc ſzorgalmatoſſaga altal igyekezzűnc magunkra gondot viſel-
ni, Az ki nem hiſzen az Iſtennec hazugnac tartya, 1 *Ioan:* 4. Eliſeus Prophetanac mi-
dőn egy hadnagy nem hinne biztataſat az ſzallot varosba, hogy holnap nagy olczo
lenne az buza, monda: Meglatod de nem eſzel benne, es vgy lőn, 4. *Reg.* 7 Sara meg
feddetec ketelkedeſeert, Zacharias meg neműla, *Lu:* 1. Razzuc fel azert ſoc keppen
hitűnket, hogy Iſtenre hagyhaſſuc az mi gondainkat. Ha ruhazatunc miatt tőrő-
Nezzűc az vi- dűnc, Tekinczűnc az Roſara, Liliomra, es egyeb fűuekre, kic ha ma vadnac, holnap
ragokatis. az kementzebe vettetnec, az az, olly ſzerſzamba, kibe tűzzel az vizet ki veſzic, es ô
magokat meg egetic. Azonkeppen az mezei fűueketis nézzűc el, kickel barmonc
ęlnec, es egy kaſzas ſzantalant le kaſzal, es el fonyadnac, es kiket mi labbal tapodunc,

megis

megis az Iſten annyi ſzep ſzint adot nekic, hogy Salomon kiralynac minden ekeſſegeis olly nem lehetet, mert az feſtő olly ſzep ſzint nem czinalhat, mint az termeſzet ſzinet rendelte az Iſten. Az ſzin felőtt kedig, mindenic viragnac kűlőmb kűlőmb erőt gyogyitaſra, es illatozaſra adot. Melly viragoc es fűuec ſemmit nem faradnac, czac annyitis mint az madarac, hanem czac az Iſtentűl fűgnec mindeneſtűl fogua. Azonkeppen az fakis: Hat ha ezekre Iſtennec ennyi gondgya vagyon, mi erőttűnc es az mi barmunkert, hogy nem volna mi reanc gondgya. Ez igy leuen, vgyan eſedezic az mi Iduőzitő Ieſus Chriſtuſunc, vgy kér bennűnc monduan:

Ezokaert ne legyetec ſzorgalmatoſoc, ezt monduan: Mit ęſzűnc, auagy mit iſzunc, auagy miuel ruhazzuc magunkat? (Mert mind ezekről az poganyoc ſzorgalmatoskodnac,) Mert az ti Mennyei Atyatoc tudgya, hogy mind ezec nelkűl ſzűkőlkedtec.

Ime ez draga *IESVS CHRISTVS* melly ſzep ſzoual kérijs, biztatis, pirongetis bennűnc. Kér midőn azt mondgya: *Ne legyetec azert ſzorgalmatoſoc, ezt monduan: Mit eßűnc, auagy mit ißunc, auagy miuel ruhazzuc magunc?* Pirongat midőn azt mondgya: *Hogy ezekről az Poganyoc ßorgalmatoskodnac,* kic az Iſtennec nem ęrtic ki ielentet akarattyat, es maga aianlaſat. Mond ſzent Palis: Az főſueny ſeg ingyen ſe neuezteſſec kőztetec. *Epheſ: 5.* Biztat kedig, *midőn Atyanknac neuezi az ő mennyei Atyat,* es azt mondgya: *hogy ő tudgya ßűkſegűnket.* Tudgya mig akar, es miczoda tiztbe akar bennűnc it ęltetni, es ahoz menyi kel mi nekűnc, Es el rőndelte, honnet, es mint legyenec meg. Sőt *Matth: 10.* azt mondgya: Hogy ő męg czac hay ſzalunkatis meg ſzamlalta, es azis akarattya nekűl el nem eshetic. Es azt mondgya, *Luc: 11.* Ha mi gonoſzoc leuen, iot tudunc adni az mi gyermekinknec, ő ki merő io, hogy nem adna iot ha kériűc. Dauidis mond: *Pſalm: 103.* A mint az Atya kőnyőrűl az ő fiain, vgy kőnyőrűl az Iſten az őtet félőkőn. Eſaiaſnalis igy biztat, *Eſa: 49.* Hogy mint az Anya el nem feleythetne gyermeket, ő męg inkab minket, ki tenerre irna, es haz epitőnknec io keduet adna, &c. Ez ſoc fele maga aianlaſi Iſtennec, czudalatos nagy ſoc fele gondviſeleſet ielentic reanc. Sz: Pal mond, *Roman: 8.* Ha egyetlen egy Fiat ertűnc adta, hogy nem adna egyebet? Ezeket az poganoc nem ęrtuen, hadgyuc ő reaioc az hitetlen tőrődeſt, kiknec haſoc Iſtenec, es fő bodogſagoc czac ez vilagi ęlet, Mi kedig, az Credo ſzerint hidgyűc az Iſtent, teremtőnknec, ęltetőnknec, es meg valtonknac. Azert mind ez földi, mind az őrőcke valo iokat nagy edes bizodalommal ő ſzent felſegetűl variűc, leg fő gondunc az őrőcke valora leuen. Kiről vtol imigy ſzola Chriſtus wrunc.

Kereſſetec előſzer az Iſtennec orſzagat, es annac igaſſagat, es mind ezec meg adatnac tinęktec.

ISTENNEC ORSZAGAT kereſni: Iſtennec igeiet figyelmeteſen, igazan ſzűntelen tanulni, azbol az Iſtent igazan meg eſmerni, benne bizni: Az Iſten Sacramentomiual ahitatoſon ęlni, ſzűntelen imadkozuan minden iora ſegitſeget kérni, ſzent Lelec altal vezerlettetni, es igaz hitből tiztűnkben el iarni, azban es mindenben igyekezni az WR Iſtennec kedueskedni. Ezekre Chriſtus Wrunc igen ſzorgalmatos gondot keuan, Mert Iſten tizteſſegere, es az mi őrőc ęletűnkre valoc, mellyec az Iſtenben moſtis győnyőrkődtetnec es meg nyugatnac. Ez vilagi ęletűnken valo ſzorgalmatoſſag kedig, nem nyugatt, hanem czac kinoz es győtőr, kiualtkepha Iſtenbeli ketelkedeſſel ſzereztetic, ſőt vgy vgyan haſzontalannis es hiaba valo. De az Iſten igeie ſzerint valo lelki epűlet, mindenkor ſoc keppen haſznalatos. Azert erre olly nagy gondot keuan tűlőnc, hogy èhőz kepeſt mint ha ſemmi gondunc nem volna ez vilagi ęletűnkre. Azert mondgya hogy *KERESNI* kell, az az, Nem tunyan, nem aſitua kell arra gondot viſelni, Hanem mint Salomon mondgya: Ha à Bőlczeſeget vgy kereſed mint az Aranyat, meg talalod: Igy Chriſtus wrunkis int, hogy vgyan zőrgeſſűnkis az kőnyőrgesbe, *Matth: 7.* Es mond *Ioan: 6.* hogy munkalkodgyunc az eledelt ſzerezuen, az melly meg marad az őrőc ęletre, Igy fő gondunc

Keer.

Pirongat.

Biztat.

Iſten orßagat kereſni.

leuen

TIZEn Oetödic Wrnapiara ßēt Ha romſag nap vtan.

leuen az mennyeire es öröcke valora, Az az, Az Iſtenuel valo meg bekelleſre ſz: Fia altal, azban valo meg maradaſra. Az mellet tiztünkbennis el iarhatunc: De azis tulaydon mi magunke ne maſe legyen: Es azbañis ſzep czendeſz ſziwel Iſtentül aldomaſt varuan, 1. *Teſſal:* 4. Ezekröl renduel ier laſſuc ki ki mind Iſten orſzagat mint kereſſe.

Predikatoroc mint kereſſec Iſten orßagat.

Mint az *PREDIKATOR* vgy kereſi az Iſten orſzagat, ha Iſteni félelemben tartuan magat, oyia magat minden büntül, es bizuan az Chriſtus ęrdemeben. Tizti ſzerint Iſten orſzagaba epit egyebeketis, kialt, fedd, dorgal, oktat, tanyit, vigaztal, es ęletinec nyaiaſſagat menyben, es mennyei dolgokban helyhezteti. Effęlenec Iſten iſmeg meg adgya könnyen az ö ęletire valokat, mert ſzeretteti iamborockal, es meg aldgya ſzolgalattyat, es meg ſzaporittya ez vilagi ęletet.

Feiedelmec.

Az *FEIEDELMEC*, Birac, Tizttartoc, vgy kereſic az Iſten orſzagat: Ha elöſzer az WR Iſtent meg engeztelic ſzent Fia altal, félic fenyegeteſet, biznac igeretibe, tiztan hirdettetic az Iſten igeiet, Es az ö tiztekben neki igyekeznec ſzolgalni: alattoc valokat ſzüntelen tanyitatnac, gonoſzokat meg büntetnec, iokat oltalmaznac, igazat itelnec, nyomorultakat ſegitnec, es egyeb mennyei iokban gyönyörködnec. Kiknec az önnön tiztec es ioſzagoc aldaſabol, czac könyen meg ad mindeneket Iſten.

Czeledeſec.

Az *CZELEDES* emberis midön elöſzer magat meg igazittya hitböl, es mind vntalan az Iſten Töruenyeröl, es az ö ſzent Fia meg valtſagarol gondolkoduan, azokban epiti magat, Es az ö gyermekit es haza nepet Iſteni félelembe neueli. Annac az önnen ſzolgainac es hazanac aldomaſabol, io ſzolgaknac, kereskedö, vagy ſzanto, kapalo legeninec tartaſibol, czac könyen Iſten meg adgya minden ſzükſeget. Igy ſzantonac, ſzabonac, kouacznac, varganac, kalmarnac, katonanac, ſzolganac, ſzolgalonac, minden ſzükſegeket meg adgya az WR Iſten, ha fö gondgyoc az leſzen, hogy az Iſten igeiet tanullyac, es az ö Sacramentomiual ęlnec, kic altal hiteket neuellyec, es à hittel Iſtenben bizuan, az WR Iſtent meg engeztellyec ſzent Fianac ęrdeme altal, Es az ö Tiztekben, hiuen, igazan es iamborul, Iſtennec tizteſſegere el iarnac, es minden oraban az Chriſtus itelö ſzękihöz keſzitic ö magokat. Effęle iſteneſſegec mindenre haſznoſoc, vgy mint kiknec ez vilagi es az mas vilagi ioc igertettec, 1. *Timoth:* 4. Nagy nyereſſeg vgy mond ſzent Pal, 1. *Timoth:* 6. az iſtenes ęlet, az meg elegedet ſziuel. Illyenec voltac amaz regi iambor kazdagoc, Abraham, Iſaac, Iacob, Ioſeph, Moyſes, Ioſua, Dauid kiraly, Salomon, kic Iſtent féluen, es benne bizuan, igyekeztec tiztekben el iarni. Melly dolgoc iollehet ſoha czac egy orabannis tökelletes eppen ſenkitül nem lehetet, mert az Teſt es azban ſzorult vndoc bünöc, es à Satan, es è Vilagi ſoc gonoſz pelda mind vntalan ſoc keppen meg tartoztat akar kitis. De viſzont az hiuec ſoha meg nem ſzünnec az iora valo igyekezettül, Hanem mind vntalan kereſten kereſic az Iſten orſzagat, mind vntalan gondolkoduan az ö igeieben valo akarattyarol, es ohaytuan fohazkodnac az WR Iſtenhöz arra valo ſegitſegert, es az ö ſoc erötlenſegekben vntalan engeztelic ſzent Fia altal, es ha vntalan eſnenekis az iokban iſmet fel keleſre eröt kérten kérnec. Kic az ſoc ioban valo gyakorlasbol annyira Iſtenhöz ſzoknac, hogy mindenekbe czac Iſtentül varnac eröt, aldaſt, es ſegitſeget, nem czac az meſze valokban, hanem az mindennapibannis czac az ö ſegitſegere tamazkoduan, Azonba tiztbeli faradſagokbañis igyekeznec el iarni. A mint ezekreis imigy inti Chriſtus wrunc:

Ne legyetec ſzorgalmatoſoc az holnapi naprol, mert az holnapi nap gondot viſel az ö dolgairol. Eleg az napnac az ö tulaydon nyaualyaia. Szep Tanuſagoc ezec: Kibe erre tanyit: Hogy mindennapi dolgunkba tartozunc faradſagual elis iarni. De meſze valo törödeſtül oyiuc magunc. Ertelme azert imez: Eleg ha munkalkodol az te tiztedben mindennap. Kiböl igaz eleg törödelmed vagyon, Azert ne ſzerezz többet az egy nap felött idö elött, Hanem az elötted valo napnac az melly terhet Iſten read vetötte, vedd fel azt bekeſeges ſziwel, hordozd annac kereztet, Es iary el tiztednec dolgaiba Iſteni bizodalommal. Mint à

ſzanto-

ſzantonac eleg az nap à mellyen ſzant czac arrol gondolkodni mint ſzantſon, ne tőrődgyec azon ackor, mint veſſe be, mint araſſa meg, ha azt éri, arrais rea ſegi Iſten. Igy mindnyaian mijs ma iarinne el azba, à kit Iſten előnkbe adot, akar hadakozac legyen, akar tőrueny latas, akar predikatorſag, akar ſzabo, Barbely, es oruos dolga, Holnap iſmet iariunc az holnapi dologban. Es igy mindennap elegedgyűnc à mindennapi gondunckal es terhűnckel, Azert ne tőrődgyűnc tiz, huſz eſztendőre, ſőt czac holnapi naprais, mert nem tudgyuc ha ériűke azt vagy nem, Ha el eriűc ackor iſmet eleg dolgunc leſzen az mi tiztűnkben, es iariunc el ackor azba. Moſt elegedgyűnc az mai napnac gondgyaual, Mint pelda: Az ki hazat, ſzőlőt, ioſzagot, varat az ő rendi es ęrteke ſzerint akar epiteni az ő maradekianac, Ez, ma ielencze meg Iſtennec keuanſagat, es kérie ha neki kellemetes, vigye vęgre. Holnap kezdgyen hozza vegye meg, ha harmad napot ęrte, ackor munkalkodgyec rayta, Es igy mindenic nap meg mutattya az ő ſzűkſeget: Azonba ne tőrődgyec ſe ne győtrődgyec azon, kic leſzen, es houa leſzen, hanem kérie az WR Iſtent, ha neki kellemetes tarcza meg az ő maradekianac, hanem, legyen az ő akarattya. Azonkeppen beteg es ſeb gyogyito oruos, ma kőſſe be, holnapis, es mind addig iardogallyon az ő mindennapi tiztibe, mig Iſten vęgre viſzi. Azonkeppen vton iaro, kereskedő, maiorkodo, es minden rendbeli ęletű, ne ſzabion ő maga maganac valami nyereſeget Iſten nekűl, hanem mindennap iarion el dolgaban, hadgya az Iſtenre aldomaſat, Ha mi karat lattya, kérie hogy azt is iauara forditſa Iſten, Ha mit adogat kedig azt vegye io neuen, es kőltſe io helreis, Es igy mind holtig naponkint mindenic dolgainkat ſzepen meg ſzerezhetyűc, à kit Iſtē meg akar velűnc ſzereztetni, Mert tſac egy ſints, kinec dolgai fęlbe ne maradnanac halala miatt. Ha ezt miuellyűc, ezből illyen haſznot veſzűnc: Hogy magunkatis idő nap előtt nē győtőriűc: Iſtenűnketis hiterlenſegünckel nē boſzontyuc: Es à mit nagy faradſaggal à hitetlenec ſzereznec, mi tiz aňyit, auagy ſzűkſegünkre valot keueſſeb munkaual Iſten aldomaſabol meg ſzerezhetyűc: Es miatta męg iduőſſegünketis el nē veztyűc: Sőt mindenekből Iſteñec ſzolgaluan, menyorſzagra kintſet gyűytünc, kiuel oztan Chriſtuſnac altala mind őrőckőn őrőcke ęlűnc. Ez miert hogy felőtte igen draga tanacza az WR Chriſtuſnac, azert megis egy keueſet tanulgaſſunc rola.

Haſznune ezből.

MIDő Narra int, hogy előſzer *ISTEN ORSZAGAT* kereſſűc. Az Iſten orſzaga mi legyen, ſzent Pal meg tanyit *Roman: 4* Hogy az, Igaſſag, Bekeſeg, es ſz; Lelekben valo őröm. Az az, moſt it è fűlden ez az Iſten orſzagaban lakni: Ha Iſten előtt meg igazulunc Hit altal, az Chriſtus ęrdemeből, es azban valo bekeleges ſziuet es Iſtenbeli őrőmet hordozzunc. Annac okaert midőn Idűőzit őnc azt mongya: *Kereſſetec előſſer Iſtennec orſzagat:* azt akaria mondani: Mindennap igen vigyazzatoc erre, Hogy az Iſtennec kedueből, irgalmaſſagabol, ſzerelmeből ki ne eſſetec, mellyet ki ielentet ti hozzatoc, az ő ſzent Fianac halalanac altala. De miert hogy az igazis hetſzer el eſic napiaba, azert *KERESSETEC* azt, az az, vigyazzatoc erre igen erőſſen, hogy ha el eſtec, felis kelheſſetec, mert az őrdőg azert igyekezic gyakorta eleytení, hogy ketſegbennis eytſen, es az Iſteni bizodalomtul el ſzakaſſon, es igy az Iſtennec io keduetűl es irgalmaſſagatul meg fozſzon, es az Iſtennec ſzent orſzagabol el ki eytſen. De ti mindgyart iſmet kereſſetec azt, Szűntelen halgatuan es gondolkoduan az igekről, mellyeket az Iſten hirdetet ti nektec, az ő ſzent Fianac altala: Melly hallasbol epűllyen meg az ti hitetec, es azzal kaphaſſatoc meg az Iſteñec igert io keduet es ſzerelmet. Erre penig eyiel nappal valo ſzorgalmatos tanyitas, arrol valo gondolkodas, kőnyőrges, ſzűntelen iora valo vagyolkodas, ſzepelkedes, es faradſagos igyekezet es munka keuantatic. Mert az io leiki eſmeret, es az igaz hit, erős tuſakodo viteſſeguel őriztetic, Vgy annyira, hogy czac egy czőpni piheneſt ſem hagy az teſtnec keuanſaga à ſzenteknec, hanem vntalan ſzembe ſzőkic, bayra hiwſa, ſzembe űtközic, ha el eſic pirongattya, gyalazza, hurogattya, *Galath: 6.* Ezt hiwiac *MORTIFICATIONAC*, meg őldőkleſnec: az ellen kel iſmeg azonnal meg ęledni, Ezt hiwiac *VIVIFICATIONAC*, meg ęlezteſnec: Ezbe holtig minden-

Megis az Iſten orſzaga kerejeről.

Mortificatio.

Vuiuificatio.

TIZEN OEtödic Wrnapiara ßent Harom ſag nap vtan.

nap kel faradni. Azert mondgya Chriſtus wrunc, hogy *ezt elöſſer meg kereßüc*, mondom elöſzer, az az, fö keppen es ſzüntelen, fö gondunc czac az teſtnec meg ölese, es añac meg ęleztese legyen, az az, temeny ezer bün ellen valo allas, es temeny ezer ionac el kezdeſi. Ez egyic modgya az Iſten orſzaganac kereſeſenec.

Ket Igaſſaga az Iſtenorßaganac.

MASIC gondotoc ez legyen, hogy meg kereſſetec az Iſten orſzaganac Igaſſagatis. *IGASSAGA* az Iſten orſzaganac imez kettö: Egyic Chriſtuſnac Igaſſaga, kiböl az hiuec bünöc boczanattyat véuen meg igazultatnac Iſten elöt, *Roman: 5.* Maſic igaſſaga amaz igaz es iambor ęlet, Kibe az Iſten, az ſzent Angyaloc, es minden ſzentec ęlnec. *KERESNI* azert az Iſten orſzaganac Igaſſagat, az: Hogy mi mindennap à ſzerint igyekezünc igazan ęlni, à mint az Iſtenis ęl à Chriſtuſſales az ö ſzent Angyaliual egyetembe, Az mint ſzent Palis tanyit, Hogy à mi nyaiaſagunc es ęletünc mennyei legyen, àhol az Chriſtuſis ęl: Es az Mi Atyankbannis kériüc, Hogy mijs Iſten akarattya ſzerint ęlheſſünc, mint az Angyaloc menybe. Ez kettö fö gondgya az igaz Kereztyennec, Hogy *CHRISTVS* altal meg igazullyon hitböl, Es ęletibennis igaz, az az, fedhetetlen legyen. Ez à Kereztyeni ęlet, à ki ezzekre igy gondot viſel, Iſtenis imezt igeri annac: *Hogy mindenec meg adatnac neki:* A mint Moyſeſis iria, *Deutero: 28.* Aldot leſzeſz az mezöbe, es varosba. Dauid altalis mond Iſten: *Pſalm: 81.* Ha engem halgatſz, ęltetlec tegedet az liſztnec langiaual. Iſmet: *Pſalm: 127.* Bodog az firfiu ki féli az wrat, az te kezeidnec munkaiat éſzed, es iol leſzē teneked. Innet vagyon az, hogy midön az regi ſzent Atyac halalockort Teſtamentomot tennenec, fö hagyot marhaioc Iſteni félelem, es az Wrnac aldomaſa volt ö nekic, Kic elö hiuan edes gyermekeket, es kezeket reaioc teuen, intettec Iſteni félelemre, es ha féltec az WR iſtent, valamiuel az ö ſzüleiec meg aldotta öket, mindenec Iſtentül meg adattac nekiec. Kiröl pelda Iacob es Eſau, es Iacobnac Tizenkęt fiai. Azonkeppen Tobiaſis, Ki igy ſzola fianac: Meg emlekezzel fiam: mert noha ſzegenyec vagyunc, de ſoc ioſzagod leſzen, ha féled az Wrat. Szent Palis igy tanyita 1. *Timoth: 4.* Az Iſtenes ęletnec igerete vagyon, mind ez vilag ſzerint, mind az mas vilag ſzerint. Dauidis mond: *Pſalm:* Nem lattam, hogy az igaz el hagyatot volna, es az ö maradekia kenyeret kereſet volna.

Phil: 3.

Geneſ: 47.

Tob: 4.

KERDES.

2. Corinth: 11.

DE MONDANAD: Lam ſzent Palis panaſzolkodic arrol: Hogy ö ſoc ehſeget es mezitelenſeget, es egyęb czapaſokat ſzenuedet. Touabba. Lam Iacob Patriarchais haza nepeuel ehezett, es nagy ehſegh miatt keſzeritetet Ægyptomba menni mind czeledeſtül. Igy Chriſtus wrunkis mihent ſzületet, el futa Herodes elött. Ezec kedig bizonnyara mindennap kereſtec az Iſtennec orſzagat, es annac Igaſſagat. Tehat hogy lehetnec igazac amaz igeretec?

FELELET.

Ez igeretekben nem azt fogadgya az Wr Iſten, Hogy minden Telhetetlennec az ö keuanſaga ſzerint heaba valotis adna, kiböl czac gögösködnec, es magat gyengeltetne es fitogatna, mind Iſteñec gyalazatyara, mind embereknec, es mind ö maganac veſzedelmere: Hanem it czac az ö hiueinec aianlya magat, kiknec mindeñapi ęletyekre valot böuen iger. Azert hagya hogy kenyeretis egy egy napra valot kérnenc. Dauid kedig azt mondgya: *Pſal: 73.* Egy keueſſe iob az igaznac, hogy mint ſoc kazdaſaga az hamiſnac. Sz: Palis igy tanyita, 1. *Timoth: 6.* Nagy nyereſeg az Iſtenes ęlet, olly leleckel melly meg elegedic az Iſtentül ö neki adot reſzeczkeuel. Mert ſemmit nem hoztunc ez vilagra, bizonnyara ſemmit ki ſem viſzünc, Hanem midön eledelünc es ruhazatunc vagyon, ezeckel meg elegedünc. Azert mind Palnac, Iobnac, nagy kazdagſag volt az ö meg elegedet ſziuec, kic ha niha egy kiſinnye ehſeguel meg probal tattakis, de azert vgyan el nem hagyattanac az ehſegbennis: Mint Illyęs az Hollotul tartatot: Az Sido nep az puztaba, az WR negyuen napig etelnekülis el ęle.

Miert ehezteti niha Iſten az hiueket.

Touabba mint hogy az Barbely iol tudgya, mikor kel az ſebet be kötni, es az köteſt le venni: Igy az *CHRISTVS* iol tudgya, mikor kel az ö hiueit etetni, es eheſztetni. Ki-

ni. Kikel nagy ſzep okokert ſzokot ezenkeppen czelekedni. *Elſőſſer*, Hogy igy ſzoktatna bekeſeges tűreſre, es engedelmeſſegre. *Maſodſſor*, Hogy az mi bűneinc az ehſeg es egyeb nyaualyac alatt eſzűnkbe iutnanac, es azokba meg alaznuc magunkat. *Harmadſſor*, Miert hogy niha felőtteb valot keuanunc, azert el veſzi az Iſten ſokſzor az mindennapi ſzűkſegűnkre valotis, hogy czac annac keuanſagara ſzoktatna bennűnket. *Negyedſſer*, Mert ſokſzor gonoſzul kőltyűc marhankat, es kenyeskedűnc, es keuelykedűnc vele, azertis meg fozt niha tűle. *Oetődſſer*, Mert à mi iauainkat gyakorta az mi erőnknec es okoſſagunknac tulaydonyittyuc, Azert el veſzi tűlűnc, hogy fel inditſon az kőnyőrgeſre, es tűle valo kéreſre, es az hala adaſra. Effele ſoc okai vadnac, miert niha niha az ő hiueit ſanyargattya, hol ehſeguel, hol egyeb nyaualyaual. De azert az ő benne bizokat vgyan nem hadgya, kiken az ő igeretit be telyeſiti alkolmatos időben ſalatonkint, 1: *Timothi* 6. 1. *Pet*: 5.

Mit Tanulanc.

CHriſtus wrunc nagy ſoc ſzep moddal tanyita es inte, Hogy az Főſuenyſeget el tauoztatnuc, Melly minden gonoſſagnac győkere, Es ne ſzorgalmatoskodnanc, ſe ęletűnkről, ſe ruhazatunkrol. Mert az Iſten à mint à mi gondunc nekűl teremtet, igy el tarthat az mi tőrődeſűnc nekűlis, es elis akar tartani, Az mint męg czac az ęgi madarakatis ſzepen ęlteti: es czac az mezei viragokatis ſzepen ruhazza, hat menyiuel inkab minket: kic nem poganyoc, hanem ő valaſztot fiai vagyunc, ęltet, ruhaz, es oltalmaz mindenekben. Azert el hagyuan az teſti hitetlen tőrődeſt, legyen ez à mi fő gondunc: Hogy az Iſten orſzagat es annac igaſſagat meg kereſſűc, Es azban mind vęgig megis maradgyunc: Tiztűnkben Iſteni bizodalomual vgy iarıunc, hogy mindennapi ſzűkſegűnkre valot bizonnyal meg adogatna, el hidgyűc. Kire hogy ő felſege moſt es mind ęltig ſegitſen bennűnkis, egyebeketis, mind vntalan kőnyőrőgiűnc. Moſtis mondgyuc el ez kőnyőrgő imadſaginkatis.

Imadſagat Maſodic Predikatio vtan talalod.

MAS PREDIKATIOIA EZEN Euangeliomnac.

MATTH: VI.

Ne gyűytſetec kinczet magatoknac ez főlden, hol à Molly meg eſzi, es holot az oruoc ki aſſac, es el orczzac. De gyűytſetec magatoknac Menyben, &c.

SVMMAIA A FELSOE PREDIKATIONknac, Es rőuid Intes arrol: Kiknec valo legyen ez Euangeliom.

FOE keppen czac az Főſuenyſegnec el Tauoztataſarol leſzen beſzedűnc. De Előſzer eztis ęrczűc: Kiknec valo legyen ez Euangeliomnac inteſe, mert it Iduőzitőnc nem à poganyoknac, ſem az iſtentelen hitetleneknec ſzol: Hanem azoknac, kic az Iſtent Chriſtus altal meg eſmertec kegyelmes Atyoknac lenni, Azokat inti, hogy minden gondgyokat mint ſzerelmes fiac, az ő edes Atyokra hadgyac, *Czac az fiac inta tetnec.*

Az Hitetlen

tődic Wrnapia-ra ßent Harom-ßag nap vtan.

Mert ha az ő ſzerelmes fiat nem kimellette, hanem érőttünc adta, hogy nem adna ve le egyetembe mindeneket; Ki termeſzet ſzerint olly io, hogy męg az madarakrais es mezei viragokra, es minden teremtet allatira igen io es ſzep gondot viſelne. Azert Iduőzitőnc inti őket, Hogy az poganyoknac es iſtentelen kep mutatoknac hitetlenſegeket es fősueny Telhetetlenſegeket ne kőuetneyec az hiuec, Mert azockal az ő mennyei ſzent Atyokat ſoc keppen meg bantanac, es tűle magokat el idegenitenec, Miert hogy az hitetlen ſzorgalmatoſſag Iſteni félelem nekűl, nagy ſoc gonoſſagnac iſtentelenſegnec, hitetlenkedeſnec, ketſegben eſeſnec, hamis es kegyetlen ęletnec győkere volna. Mas az, ő nala nekűl azic ezac hiaba valo tőredes es faradſag volna. Melly intesből az hiuec eſzekbe vehetic az Chriſtuſnac hozzaioc valo nagy io akarattyat, hogy ki nem ezac hiaba valo faradſagtul, de ezac hiaba valo gondtulis oltalmazza őket. Illy nagy gondgya vagyon az mi Iduőzitőnknec mi reanc, ki nem iſac meg valtot bennünc, hanem ezac tőrődeſtűlis oltalmazni akar. Illy edes io tanaczat fogadgyac meg tehat mind azoc, valakic az Iſtent *CHRISTVS* altal kegyelmes Atyoknac tartyac. Az iſtenteleneknec kedig it nem ſzolunc, Mert à kic olly iſtentelenec, hogy az Chriſtuſnac engezteleſet ſemminec tartanac, es az Iſtennec kegyelmeſſeget Chriſtus altal nem hinnec, azokat ezac kar volna erre inteni, hogy ne ſzorgalmatoskodgyanac ez vilagi marhanac, ioſzagnac, ęletnec es kincznec, hamis es alnoc gyűyteſeben. Mert ezec èffęle inteſt meg czufolnac, Es katzagaſſal, vagy czac ſűket fűllel mennec el mellőle, à mint Iduőzitőnketis az fősueny ec meg meuetic vala erőtte, *Luc:* 16. Azert őis az ő vakſagokba hagya őket, Czac hogy megis nem tűrhete, hanem i őuendő karokrol kęt rőttenetes peldat monda nekikis: Egyiket amaz kazdagrol, ki nagy ſoc marhaiat be takaruan, azban őruendezteti vala ielket, es azonba hirtelen meg hala. Maſikat amaz kazdagrol, ki Lazart meg vtaluan, pokolnac kinnyaba egy czőp hideg vizet ſem nyerhete. Ez fele rőttenetes tanyitas kel az iſtenteleneknec. De az ő hiueinec mas edes beſzeddel ſzola az Chriſtus, kiket mint ſzerelmes fiakat nagy kegyeſen int ez moſtani Euangeliombanis, hogy ős minden ſzűkſegeket az ő Mennyei ſzent Atyoktul variac, Az mint ſzent Peteris bizonyittya, 2. *Pet:* 5. monduan: Alazzatoc meg magatokat az Iſtennec hatalmas keze alatt, hogy titeket fel magaztallyon alkolmatos időben, minden gondotokat veſſetec ő rea, mert gondgya vagyon ő neki ti rolotoc. *MELLY* igen nagy ſzűkſegűnc legyen kedig az ſzorgalmatoſſagnac el tauoztataſanac inteſere, az minnen ſzűnkbőlis meg ęrezhettyűc ki ſzűntelen valo telhetetlenſegre, nyughatatlan keppē izgat bennünc: Ez feiebe, hogy ne Iſtenbe, hanem az mi bizontalan marhainkban vetnűc az mi ęletűnknec remenſeget. Melly remenſeg hiaba valo dologis, Mert à mi marhanc magaualis io tehetetlen, Ha tűz, vagy toluay tamad rea, mi magunc el futamodunc, de ő magat nem oltalmazhattya, amaz czűrős kazdagot az halal ellen, az friſs kazdagot à pokolban ezac egy czőp vizzel ſem ſegithete: Es olly rőttenetes bűnis, ki miatt az Iſtennec orſzagaba nem mehetűnc. Azert: hogy midőn Iſten kiűl masba vettyűc remenſegünket, Iſtentűl el ſzakadunc, es igy az ő ſzent orſzagabolis ki eſſűnc, à mint Iduőzitőnc ezt mindgyart az Euangeliomnakis kezdetin bizonittya, monduan: Nem ſzolgalhattoc Iſtennec es à Mammonnac. Maſuttis monda: Lehetetlen annac iduőzűlni, ki remenſeget kazdagſagaban, es akar mi marhaiaba vetette, vagy ſoc leſz vagy keues. Olly ſzőrnyen izgat kedig mindent, hogy ſokſzor az ekoſſagotis es minden bőlczeſeget meg foyr, hogy hatra vetuen minden ęrtelmet, azt akar hogy kereſteſſe velec. Azert kialta Chriſtus Wrunc hogy az bennűnc valo vilagoſſagot oyiuc ſetetſegtűl. Soc ſelebőlcz nyeluteſec vgyan megis győzetnec à miatt, kic mohon űzic ez vilagi marha kereſeſt. Nem oka nekűl azert ennyi ſoc keppen, à mint meg halluc, inti Iduőzitőnc az ő hiueit, hogy el tauoztaſſanac ez vilagi ęletre valo ſzorgalmatoſſagokat. Melly ſzorgalmatoſſagrol megis minemű renduel fog lenni tanuſagunc, ier laſſuc meg immar aztis.

Minemű Atyāc az Iſten.

Rom: 8.

Minemű veſſedelmes az Telhetetlenſeg.

Oh ki nagy io akaro tanaczi ezekis Chriſtuſnac.

Az poganyoc es hitetlenec ezt nē fogadhattyac.

Luc: 12.

Atyai keppen intetnec az fiac.

Nagy ßükſeges intes à tőb bűnőc kőzűl az telhetetlenſegnekis el tauoztataſa.

Matth: 19.

AZ TANVSAGOKROL.

CZAC kęt rendbeli Tanusagunc leszen most ez Euangeliombol, Előszer szoloc Harom fele Szorgalmatossagrol: Az Istenes szorgalmatossagrol: Az istentelen szorgalmatossagrol: Es az Istenes es istentelenuel elegy szorgalmatossagrol. Hogy ezekből nyiluabban meg ęrthessűc Mi legyen az io, es Mi legyen az gonosz szorgalmatossag, es Minemű szorgalmatossagot tiltson meg az Isten- Vgyan ottan az io szorgalmatossag vtan, szoloc az *TEKOZLASNAC* es *RŐSTSEGNEC*, es az *NYVGHATATLANSAGNAC* el tauoztatasarol, mellyec ellensegi az Istenes szorgalmatossagnac.

Masodszor szoloc az *FŐSVENYSEGRŐL*, Melly főszuenyseg oka az istentelen szorgalmatossagnac, ki az hitetlen szivűket mind eyiel es nappal nyughatatlankeppen izgattya az szorgalmatossagra, es azzal egyetemben nagy soc egyeb rőttenetes bűnőkre, es istentelen gonossagokra. Ezekről leszne moștani tanusaginc.

AZ ELSŐ TANVSAGROL.

Az Harom fęle Szorgalmatossagrol.

Monda IESVS Iduőzűnc: Ne legyetec szorgalmatosoc az ti ęletetekről, mit egyetec, es mit igyatoc: se Testetekről, miuel ruhaztassatoc.

Ez igekben Iduőzitőnc nem tiltya meg az Istenes szorgalmatossagot, kit soc helyen paranczolis, Hanem az istentelen, hitetlen es pogan szorgalmatossagot tiltya meg, ki az Istentűl el szakaztya, es elis karhoztattya az embert. Azert mi legyen az Istenes, Es az istentelen, Es ezeckel elegy Szorgalmatossag, vegyűc eszűnkbe. *Mit tik.*

EGYIC SZORGALMATOSSAGROL.

Az Istenes Szorgalmatossagrol.

AZ Istenes szorgalmttossag az, Midőn az Istentűl adatot Tisztűnkben ő szent Felsegenec tisztessegere, es az ő hiueinec segitsegere, hiwseguel el iarunc, ő tűle szűntelen mindenekre segitseget varuan, es minden szerenczetlenseginket bekeseguel tűruen, azbais ő szent Felsegetűl minden iot remenluen. *Istenes szorgalmatossag.*

Az ki azert meg akaria esmerni, hogy ha az ő szorgalmatossaga Isten szerint vagyone, Imez *Oetből* eszebe veheti. *ELŐSZER* lassa meg ha Istennec kellemetese az a Tizt kibe vagyon, Ha tiztesseges es szűkseges tizti vagyon, Istenis szereti: Mint szantas nekűl, kapalas nekűl, hadakozas nekűl, vasarlas nekűl, főts, szabo, varga, ötuős, oruos, Barbely miw nekűl nem lehetűnc, Predikator nekűl, Oskola mester nekűl, Wr, Ispan, Tiztarto, Biro, Polgar nekűl, Hoher, szolga, louasz nekűl nem lehetűnc, Azert ezec Istennec előtte mind tiztesseges tiztec, De Toluay, Koborlo, Lopo, szemfeny veztő, Varaslo, Barat, Apatza szerzet, Baluanyozo pap, Nęző, ördönges, alakos, es egyeb ęffęle, kiknec tiztec ellenkezic az Isten paranczolattyaual, vtalatos Istennec előtte, Amazokat paranczolta, imezeket meg tiltotta. Azert valamit paranczolt, melto azokban hiuen es figyelmetesen el iarni. Melto hogy az Predikator szorgalmatoson predikallyon, tanyitson, fedgyen, vigaztallyon, de az Isten igeie szerint. Az Oskola mesteris az ő deakit hiuen tanyitsa, de iora: az szanto hiuen szantson, kapallyon, Es ki ki az ő tiztesseges tiztiben hiuen el iarion, à mikor annac ideie, De az miatt Isten igeie tanulasat el ne hadgya. *Oct reșe az io șorgalmatossagnac. 1. Isteni rendelt tiztbe iary.*

MASODSZOR hogy mindent Isteni bizodalombol miuellyen, el hiuen, hogy az Istennec kellemetes az ő szőmelyeis, az ő tiztijs szent Fiaert, Es azert ielen leuen vele megis aldgya őtet, mint Dauid midőn hadakozot, ezt nagy bizodalomal el hitte, hogy Isten keduebe vőtte es szereti őtet, es az ő tiztitis: Azert az ő hadakozasaba vele egyűtt vagyon, à mint ő maga mondgya: Aldot legyen az WR en kőw szikłam, ki tanyittya az en kezeimet az űtkőzetre, es wiaimat az viadalra. Igy az kal- *2. Isteni bizodalommal iary tiztedbennis. Psalm: 144.*

TIzEn Oetődic Wrnapiara ſẽt Haromſag napiran.

mar el hidgye, hogy az WR Iſten ſzereti ötet ſzent Fiaert, es az igaz kereskedeſt, es együtt vagyon ő vele az ő igaz kereskedeſebe, mint ſzent Palis keze munkaiat el arulta, es azzalis çltette magatis, maſtis. Az ſzanto, ſzőcz, varga, kouacz, katona, Deac, hidgye el, hogy Iſten ſzereti őket, Chriſtuſert, es ielen vagyon Iſten az ő munkaiokban. Ezt valaki nem hiſzi, annac minden faradſaga vtalatos Iſten előtt, à mint ſzent Palis tanyit, hogy hit nekűl ſemmi nem kellemetes Iſtennec: Viſzontac ez bizodalommal keſzerittyűc az Iſtent hogy meg aldgya munkankat, Es ez bizodalom megis tartoztat bennűnket, hogy hamiſſagual es czalardſagual elegy ſemmit ne miuellyűnc. Mert Iſten reanc néz minden dolgainkba, es ha alnokul, gonoſzul akarunc czelekedni, ottan meg vonſza magat tűlűnc, es ördög kezere erezt, az ki ha haſznot adnais, veſzedelmes leſz. Igy inti az ſzolgakatis ſz: Pal: hogy az ő wroknac tauol letekbennis hiuen ſzolgallyanac, mint az Chriſtuſnac ſzeme előtt, Merr ő rea néz minden czelekedetinkre, es az ki hiw leſzen, megis fizet annac hiwſeguel, ha ſzinten az wra meg czalnais, Tehat minden, hitel es remenſeguel iarion tiztibe, Mondom az fele tiztbe, kiuel ſem az Iſten, ſem emberec meg nem bantatnac, Sőt mind az Iſteni tiztelſſeg mind az emberec ſegittetic.

Hebr: 11.

Az bizodalomnac haſßna.

Epheſ. 6.

3.

Kőnyőrges es hala adaſſal iſmeg tiſztunkben.

HARMADSZOR ſzűntelen valo kőnyőrgeſis, es hala adas kel az mi faradſaginkban. Mert minden embernec tiztibe, ſoc fele nehelſegec tamadnac. Azert azoknac enhitesere ſzűntelen valo kőnyőrges kell. Mert ki mondhattya meg az hadakazonac az ő ellenſegeuel menyi nehelſege legyen, Azonkeppen à kereskedőnec, Az igaz Tanytonac, à ſzantonac, es egyeb műueſnec ſzantalan ſoc fele nehelſegec tamadnac, Az Hoharnac nagy gyalazatot kell ſzenuedni, kire mint az Saskac, Varyiac az bagolyra, vgy czeregnec kiualikeppen az felec, az kiket lelki eſmerettyec furdal, de ő az Iſteni igaſſagra nézzen tiztibe, es kerie az Iſtent hogy az mellet az Chriſtus eſmeretibe, es benne valo hitbe, es az bűnőſőkhőz valo büntetesbe kőnyőrűlő ſziuebe tareza, Igy az Feiedelem, es az Birac, es az Hadakozo nepekis, kiknec kezec altal ſoc büntetes es halal leſz. Ereiebe kedig ſenki ne bizzec, hanem ezac az WR Iſten ſegitſegeben, Mert azt mondgya Dauid: Ha az WR meg nem epiti az hazat, hiaba munkaloſzic az à ki epiti azon, Ha az WR meg nem őrzi az varoſt, hiaba vigyaz az ki azt őrzi. Igy: ha ő nem ad eſſőt menyből es egyeb aldomaſt, heaba farad az ſzanto, azonkeppen egyeb műueſis. Azert ſe erőnkbe ne bizzunc, ſe erőtlenſeginkben ketſegbe ne eſſűnc, Hanem akar melly igen neheznec teſſekis az, à kire tizted int, kőnőrőguen az Iſtennec kezdgy hozza naponkint, es Iſtenbe bizuan vgyan ſzepelkedgyel rea. Moyſes, Ioſua, Dauid, Ezechias, nagy ellenſegeket vertec meg kőnyőrges es faradſag altal, Abraham, Lot, Iacob, Ioſeph, az altal nagy aldomaſt vettec marhaiokban, Teis minden ſzűkſegedben hiwd az wrat ſegitſegűl. Midőn kedig az kőnyőrgeſſel vgyan keſzerittyűkis hogy ſegitſeg legyen, egyeb ſem lehet benne, hanem hogy az ő igerete ſzerint ielenis legyen: Azert tartozunc hala adaſſalis ő neki, Hogy mindent ezac ő neki tulaydonitſunc, nem az mi okoſſagunknac, es erőnknec, Ne mi magunkat, hanem az ő io voltat es hatalmat ezudallyuc, Es erőtte mindenben az ő ſzent akarattya ſzerint ezelekedgyűnc. Az mit ő vtal, vtal lyuc: az mit kedig ſzeret, azt műuellyűc mikdenkoron mind egeſz çletűnkben.

Pſalm: 127.

4.

Iſten tiztelſſegere nezzűnc fő keppen az mi dolgainkba.

NEGYEDSZER, az Iſten tiztelſſeget igen meg tekintſűc minden tiztűnkben, Mint, Ha hadakozunkis, fő okaert az Iſten igeienec es az ő igaſſaganac oltalmaert hadakozzunc: Az vtan, az ő hiueinec oltalmaert, azoknac bekeſeges nyugodalmokert: Es az mi çletűnknec tengetelelert. Igy midőn fiakat neuelűnc, ſzolgakat tartunc, ſzantunc, kereskedűnc, predikallunc, az mi çletűnknec tengetelelertis miuelhettyűc mind ezeket: De fő es kiualikeppen azert műuellyűc, hogy az Iſtennec tiztelſſege mindenűt teriedgyen, Mint à ſzanto midőn meg gondollya, hogy Iſten tőtte őtet ſzanto emberre, azert, hogy egyeb hiueketis çltelſen, Ha az feiebe ſzant, teriezti az Iſtennec tiztelſſeget, mert nagy ſoc ſzűkőlködőc, midőn meg veſzic az ő buzaiat, diczeric belőle az Iſtent, hogy az altal çlteti el őket. Igy az io fiac, es io ſzolgac, io iobagyoc, kic Iſten ſzerint neueltetnec, tiztelni fogiac az WR Iſtent, az

ő çle-

ő ęletyekben, es azt maſuttis terieztic, halat aduan, hogy ő nekic io ęltetőt es oktatot adot, kikis maſt vgy fognac neuelni. Igy az iambor kereskedőkis tizteltetic az Iſtent, hogy ő altaloc meſze földrőlis ſoc fele ſzűkſegűnket be ſzolgatattya: Erre penig mindennec nagy gondgya legyen, hogy ki ki mind az ő aiandeka ſzerint ſegit ſe az Iſten igeienec igazan valo hirdeteſet, Mert az ezkőze Iſtennec, ki altal az ő orſzagara valokat gyűyt, Azert mind nagy mind kitſiny rend, az Egyhazi es Oskolai tiztet ſegitſe, ki ſockal, ki keueſſel, ki ki az ő ęrteke ſzerint, hogy ezec altal terieſztesſec az Iſteni eſmeret es tiztelet, Draga aiandeka es tizti volt ſzűz Marianac, hogy az Chriſtuſt mehebe hordozta, ſzűlte, ſzoptatta: de dragabnac monda Chriſtus wrunc, az Iſten igeiet hallani es meg őrizni, *Luc:* 11. Tehat minden tiztbeliec erre nezzenec fő keppen, hogy azt ſegitheſſec. Pelda Ezechias, ki hoſzab ęletet az kirali tiztben azert kére. 4. *Reg:* 20. 5.

OET ŐDSZER keuan az Iſten bekeſeguel valo tűreſtis az mi tiztűnkben: Hogy midőn oktataſnac es tanyitaſnac okaert, niha niha meg vonna aldomaſat tűlűnc, es kartis vagy egyeb gondot ereztene reanc, ne zugodnanc, ne atkozodnanc, hanem Iſteni félelemből es io remenſegből, engedelmeſſeguel es bekeſeguel tűrnűc, mind kő eſsőnket, ragyankat, haz egeſűnket, es egyb akar mi neheſſegűnket. Pelda Iob ſoc kara, nyaualyaia, Tobias, Iſaac vakſaga, Dauid oſtorozaſa. *Tűried karodat is az haßon kőzt.*

EZEKBŐL minden ember meg eſmerheti, ha vagyone Iſteni Szorgalmatoſſag benne, Mert ez ſzerint, az ſzorgalmatoſſagot, az az, á hiw munkat es faradſagot nem tiltya meg az Iſten, hanem vgyan paranczollyais, Az mint imez bizonſagok bol meg tettzic: Szent Pal Timotheuſnac ezt iria, Ha valaki az őueire, kiualtkeppen az ő hazabeliekre gondot nem viſel, az meg tagatta az hitet, es az hitetlennelis gonozb. Es ő maga felől ſoc helyen bizonſagot teſzen, hogy nagy tuſakodaſokban es faradſagokban volt az hiuekert. Adamnakis meg hagya az WR Iſten, hogy veriteckel enne kenyeret. Az moſtani Euangeliombais Iduőzitőnc mindennapnac faradſagot rendele, monduan: *Eleg az napnac az ő tulaydon nyaualyaia.* Abraham, Iſaac, Iacob, az ő hazoc nepere ſzepen gondot viſeltec, Ioſeph Ægyptom orſzagara: Daniel Perſiara: Soc ſzent Birac, Prophetac, Kiralyoc Sido orſzagra. De mind ezeknec felőtte ki volt ſzorgalmatosb es hiueb az ő tiztibe, mint az ęlő Iſtennec Fia, az mi Wrunc *IESVS CHRISTVS*, ki ſoha czac egy napotis munka es faradſag nekől, haſzontalan el nem mulatot, ki ſokſzor vgyan elis lankadot az tanyitasba, gyogyitaſba, iarasba, es egyeb munkaba, *Matth:* 8. Illic tehat nekűnkis az mi dolgainkban hiuen el iarnunc. De nem vgy, hogy czac azba vetnűc az mi ęletűnknec remenſeget, hanem fő keppen czac az WR Iſtenbe, Azzal kedig vgy mint Iſten aldomaſanac ezkőzeuel ęllyűnc, kibe bizuan, mind magunkra, mind egyebekre tizteſſegeſen gondot viſelnenc. Ezeket kéretteti Chriſtus wrunc ezbennis: Mi kenyerűnket minden napiat adgyad nekűnc ma. Es arra tanyit Iſten ez paranczolatbannis: Ne orozz. Kikben intetűnc, Hogy minden az ő tulaydon tiztibe el iaryion, es az ő ſzaiat marhaiaual meg elegedgyec, 1. *Timoth:* 6. Senkiet erőuel, hamis fortellal el ne vegye, ſenkit az aruban, adasba, vetelbe meg ne czallyon, fel vőtt adoſſagot el ne veſzeſſen. Hanem mindennec az mi őue, meg adgya. Az Iſtentűl adot marhat, tobzodaſra, es rendi kiuűl haſzontalan ekeſſegre el ne tekozollya, Hanem az Iſteñec aiandekaual mértekleteſen az Iſtennec tizteſſegere, es emberec epűletire ęllyen, *Epheſ:* 4. *EZ KET* fele ſzorgalmatoſſagot azert, meg valaſſzuc: Az Hitetlent, es az Tizt ſzerint valot. Hogy az teſti gondot hitetlenűl ne űzzűc, nyughatatlan keuanſaggal ne fuſſuc, es azban ne bizakodgyunc, Iſtennec gond viſeleſe felőtt. De tiſztűnkben az Iſtentűl rendelt hiuatalba gyorſalkodgyunc, hitből, Iſten tizteſſegere, es egyebec es magunc taplalaſara. *Draga az iſtenes ßorgalmatoſſag.* 1. *Timoth:* 5. *Col:* 2. 1. *Teſſ* 2. 1. *Corinth:* 11. *Geneſ:* 3. *Szep peldat.* *Mitűl oyiuc magune az ßorgalmatoſſagoc kőzt.* *Ne orozz az ez.*

TEVELYGENEC azert es rőttenetesen vétkeznec, az *HENYELŐKIS* az *TEKOZLOKIS*, kic ezzel mentic magoc: Hogy nem illic ſzorgalmatoskodni, azert nem illic munkalodnijs: Es az holnapi napra Iſten gondot viſel azert ma fel lak- *Ez Teuelygeſektűl oiuc magunc.*

TIZENOE-tödic Wrnapiara ßent Haromſag nap vtan.

ia az mit talalt. Ezec ellenis ſzükſeg igaz értelmet vennünc. Az *TEKOZLOKROL*, Tobzodokrol, Torkoſokrol mond Salomon, *Prouerb:* 21. Az ki ſzereti az Bort es az ſiroſt, meg nem kazdagul: Es ki ſzereti az lakaſt, meg ſzegenyeſzic. Iſmeg, *Prouerb:* 23. Ne legy az reſzégeſeknec lakodalmaba, ſe azoknac tobzodaſokban kic ôſzue hordgyac etkeket, mert azockal meg emeztetel. Iduözitönkis mond, *Luc:* 21. Az ti ſziuetec meg ne nehezedgyec, tobzodaſſal es reſzegſeggel. Szent Palis: Ne tölczetec meg magatokat borral, hanem tellyeſedgyetec meg ſzent Leleckel. Wrunc kedig fel hadgya ſzedni az el hullot morſalekokat.

Tekozlaſt ſem keuan it à Chriſtus Epheſ: 6. Luc: 9.

Henyeleſt ſem keuan it.

Ezekből meg érthettyüc, hogy nem keuan à Chriſtus marhanc Tekozlaſſal Torkoſſagual valo veztegeteſt, midön azt mondgya: Ne legyetec ſzorgalmatoſoc. Azonkeppen *HENYELEST* ſem keuan. Mert Iſten még Adamnac meg paranczolta, hogy veriteckel enne kenyeret, *Geneſ:* 3. Annac igerte aldaſatis, *Pſalm:* 128. *Epheſ:* 4. Az Termeſzetis mindenkor valami foglalatoſſagot keuan, à mint még az czecz ſzopokis es futoſoc, mindenkor kapdoſnac hol mihöz: Es el betegeſül az lagyſag miatt akar kïjs, *Eccleſ:* 28. Az Madarac, Vadac, nagy futoſaſſal talallyac meg életyekre valot: Az fac, viragoc, ingadozuan nönec es neuelic gyümölczeket: Io peldatis adunc io munkaual: Sokatis éltetünc altala: Tizteſſegünkis neuekedic vele, *Prouerb:* 20. Es vgyan nagy gond, az kinec ſemmi gondgya nints, mint Ianos Kiraly monta: Soc, labat logatuan es fatskat meteluen, nagyob gyötrelmet veſzen hiaba valo töröděsiből, hogy nem az arato es kaſzalo, kic enec ſzoual ſzerzic dolgokat. Sardanapalus, aſzony emberec között henyelö kiraly, egeſz orſzagat el vezte röſtſege miatt. Az bölcz Cato igy ſzola az röſtről: Az röſt ſzolga, artalmasb az röſt loponal. Eztis igazan mondgyac: Hogy az röſtſeg, az ördögnec vankoſa. Salomon azt mondgya: *Prouerb:* 10. Az ki takar aratasba, eſzes az: à ki kedig henyel nyarba, bolond az. Szent Pal mond: 2. *Teſſal:* 4. Az ki nem munkaloſzic, ne egyec az. Iduözitönkis ſz: Mathenal, az henyelekről egy peldaba igy ſzola: Mit altoc it nap eſtig hiuolkoduan, Eregyetec az en ſzölömben. Iſmet: Az ki az egy Giraual röſten kereskedet, aztis el vettec aztul, es annac adtac à ki gyorſalkodot az kereskedesbe. Tehat minden iambor Kereztyen ay Röſtſeget vtallya, es oyia magat tüle. Sőt mindenkor valami iot czelekedgyec, auagy tanullyon, auagy imatkozzec, hogy az Satañac alkolmatoſſagot ne adgyon, az bün es veſzedelem vitelere. De megint minden meg laſſa, Hogy czac az ö *TVLAYDON* Tiztibe gyorſalkodgyec, ne legyen viſgalo, es nyughatatlan az maſeba. Kiről ſzent Peter imigy tanyit: Senki ti közzületec vgy ne nyomorgattaſſec, mint gyolkos, vagy orw, vagy gonoſz teuö, vagy idegen dolgoknac viſgaloia. Ez felec kedig ſokan vadnac, kic ſzegyenlic az ö tízteket, vagy el vntac, es az maſet keuannyac, Soc Barbely, ſzabo ſzegyenli neuet, es katonaſagot keuan, az ſzanto, varga, ötuös müuet, az kalmar az ſzantaſt diczeri, Es ſokan az ö tiſztekben ſemmire kellöc leuen, azrol beſzel, Ha ö Kiraly volna, mint viſelne az orſzag gondgyat, maga talam czac egy budoſo keczket ſem tudna iol meg örzeni, nem hogy egy egeſz orſzagra tudna gondolni. Ez fele maga vnaſis czac röſtſegből es kenyeſſegből, es negeleſſegből ſzarmazic. Kiről azt mondgya à Bölcz, *Eccleſ:* 11. Az Röſtnec mindenkor vagyon valamie, kiuel röſtſeget mentſe. Egy nihan Barbelt, Szabot lattam, kic el hagyuan tízteket, vagy meg tſonkultac, vagy meg ſzegenyettec à katonaſagba, Azert iſmet à czonka kézzelis meg kellet térni tíztire, Igy lattam keuely Oſkola meſtertis, es keuely Predikatort, kic Vduarbiroſagot üzuen, mindent el veztettec, es mint à mely alcz kirallya leuen, el teſzi farago ſzerſzamit, hogy talam megint kelletnenec, ha le vonnac rola az tiztet, Igy ökis elöbi ſzerſzamhoz kezdettec. Ezeket arrol mondam, hogy ſe henyelöc, ſe mas dolgaban atoc ne legyünc, De hitetlen ſzorgalmatoſokis, Hanem az WR Iſtenre nézuen iarjunc el az mi tulaydon tíztünk ben, öret azban ſegitſegül hiuan, *Phil:* 4. Es azban elötte magunc meg alazuan, 1. *Pet:* 5. *Pſalm:* 54. Ez legyen beſzedünc az Iſten ſzerint valo ſzorgalmatoſſagrol. Immar ſzollyunc az mas fele ſzorgalmatoſſagrolis.

Ki ki maga tiztibe gyönyörkegyec. 1. Pet: 4.

Mas

MAS FELE SZORGALMATOSSAGROL.

Az istentelen, pogany, es hitetlen szorgalmatossagrol.

EZtis igen iol eszünkben vegyük, Mi legyen az istentelen, Pogany, es hitetlen szorgalmatossag. Mert valamit ez mostani Euangeliomba szola Idvözitönc, mind czac ennec el tauoztatasaert monda: Es valahol az iras szidalmazza az szorgalmatossagot: mindenüt czac ezt szidalmazza, azert lassuc meg mi legyen az. *Istentelen szorgalmatossag.*

AZ *ISTENTELEN* es hitetlen szorgalmatossag az, Midön az ember czac ez vilagi életre nyughatatlankodic, ki miatt mind az ö maga tiztibe, mind az ö tizti kiuül, minden istentelenseguel, czalardsagual, kegyetlenseguel, szorgalmatos keppen telhetetlenkedic, es vgy hitetlenkedic, mint ha nem az Isten, hanem czac az ö ereie, okossaga, gyorsasaga, futosasa, az ö gyüytet marhaia, örzene, tartana, es életetne ötet, kiert sockal inkab szolgal marhaianac, hogy nem mint az Istennec, azba inkab bizic, inkab edeskedic, es gyönyörködic, hogy nem mint az WR Istenbe, kit ha el vezst, vagy tüz, viz miatt, vagy lopoc, duloc miatt, rötteg, gyötrödic, es mind Istenet, mind atyafiat, mind önnön magat el vtallya miatta. Es nagy beketelensege miatt, vagy mas marhat keres azon elöbi alnoksaggal, es kegyetlenseguel, vagy ha nem talal, buual, betegseguel, vagy törrel, vagy akaztassal magatis meg öli miatta. Pelda Saul Kiraly, kit Isten szegenysegből vett vala kiralysagra, kinec midön meg izente volna, hogy elvenne az ö nemzetetül az kiralysagot, ö hogy meg tarthatna, *1. Reg: 13.* mind Isten ellen, mind emberec ellen dühösködic vala, es mind magat, mind orszagat el vezte. De Iob es Dauid, az WR akarattyara hagyac magokat, es az WR ö- *Iob 1, 2. Reg: 15.* ket fel magaztala. Igy czelekedgyünc mijs, akar nagy, akar kitsiny ioszagunc legyen: Szabad az WR az ki atta mint öueuel. Nem az sokbol vagyon kedig embernec élete, *Luc: 12.* Pelda az Manna, kiből az ki keueset szedet, annyit ért vele, mint à ki telhetetlenül sokat, *Exod: 16. 2. Corinth: 8.* Ha egy felöl el veszi Isten à mit adot, mas felöl többet adhat, mint Iobnac, Tobiasnac. De ha testi: nem adnais, elegedgyünc az lelkiuel, mint Lazar, Illyes, es soc Atyac, *Hebr: 11.* Az Istentül azert ne szakasson el minket è vilagi marha es élet, mint Sault, es Iudast. Oyiuc tehat istentelen szorgalmatossagtul magunc. Mellynec több értelmeröl, es azban menyi röttenetes soc fele bünöc es iszonyu lelki testi veszedelmec legyenec, Arrol oluassatoc mindgyart ez Predikatio vtan, kit irtac apro betükkel. Most harmad fele szorgalmatossagrolis tanullyunc.

HARMAD FELE SZORGALMATOSSAGROL.

Az Istenes, es istentelenseguel elegy, szorgalmatossagrol.

IGen szükseg meg értenünc, Mi legyen ez öszue elegyedet szorgalmatossagis, mert ez amaz kettöböl elegyedet öszue, es ezbe sokszor soc szentec es hiuec el esnec, ki miatt ökis mind kart, mind egyeb oftort szenuednec. Hogy azert ettülis meg ohassuc magunkat, lassuc meg mi legyen ezis.

AZ *ISTENES* es *ISTENTELENSEGVEL* elegyedet szorgalmatossag az, Midön czac az mi tulaydon tiztünkbe igazan es hiuen el iarunc, de ez istentelen hitetlenseguel, mint ha az mi gyorsosagunc inkab segitene es éltetne bennünket Istennel, es azert marhanknac vagy erönknec fogyatkozasa miatt felötteb töttegünc, nyughatatlankodunc, es törödünc, es felötteb kemellyüc marhankat, es nehez kedwü adakozoc vagyunc. Ezben sokszor vétkeztec az szent Atyakis, Mint Moyses panaszolkodic Istennec: Mint adhasson ö etelt, italt, annyi nepnec az puztaba. De az WR ezuda keppen meg mutata az ö hatalmat, es reaioc valo gondgyat, midön negyuen egesz eztendeig az égből kenyeret, es az köw sziklabol vizet adna nekiec, es semmi ruhaioc meg nem nyünenec. Igy az Apostoloc sokszor szapolottac Christus elött, hogy keues kenyerec volna, es nem volna mit enniec, kiröl igennis pirongatta öket. Azert hogy ezec ellen biztatnais öket, hol het kenyerrel negy ezert, hol czac öt kenyerrel öt ezert nagy böwen elegite meg elöttec. Sokszor kedig az WR *Elegyedet szorgalmatossag.* *Numeri 11.* *Matth: 17.*

Isten

A Hitetlen ſzorgalmatolsagr ol,

TIZENOE-tödic Wrnapiara ßent Haromſag nap vtan.
3. Reg: 17.
4. Reg: 4.

Iſten etel nekülis el tarta egy nihanyat, mint Moyſeſtis negyuen napig: Illyęſtis negyuen napig el tarta, *CHRISTVS* wrunkis negyuen napig nem éuéc, hogy meg mutatna, Hogy nem az kenyer adna ęletet az embernec, hanem az WR Iſten, az ki à kenyertis teremtette. Es amaz Sareptabeli aſzonynac egy marokni liztet nagy bőuen meg ſzaporitotta: Azonkeppen amaz mas őzuegy aſzonynakis olayiat: Hogy meg mutatna, hogy ő az keueſſelis ſzinten vgy el tarthatna, mint az ſockal. De noha ezeket mind iol tudgyac az hiuec, mind az altal vgyan valoba el hinni, hogy ő reaiokis vgy viſelne Iſten gondot, igen nehez. Azert őkis noha ſem hamis kereskedeſre, ſem lopaſra, koborlaſra, nem adgyac ſzanſzandeckal magokat, hanem neha neha nagy ſzűkſegben vonattatnac meg azokrais, kic ellen erőſſenis tuſakodnac, de neha megis el ſikamlanac, Kiualtkeppen kedig midőn czac az ő magoc tulaydon tiztekben akarnanac igazan es iſteneſen ęlni, ſokſzor azbannis felőtteb nyughatatlankodnac, az ő ęletyeknec remenſeget marhaiokban vetuen, főſuenkent ęlnec, Ha kedig marhaiokban meg fogyatkoznac, ottan Iſtenben valo bizakodaſoc ketelkedeſſel elegy leuen, meg haborittya ſziueket. Ezec mind az nagy, mind az kitſiny rend kőzt ſoc keppen vadnac, Mint ha kinec kęt vagy harom orſzaga leuen, auagy czac kęt, harom kőw vara, auagy czac keues maiorſaga, es lattya hogy aligſag éri meg ſzűkſeget, az miatt fél, dobog, es rőtteg, ketelkeduen, mint tarthatna el iőuendőre nepet. Ieles embereket lattam, kic iay ſzoual imigy panaſzolkodtac: hogy nem bizhattac Iſtenben, monduan: Iay ki nehez ez bennemis, hogy noha Iſten minden iőuedelmet el vőtte egy nehanyſzor, es czuda keppen tiz annyit remenſegem kiuűl iſmet adogatot, Es megis vntalan vntalan nyughatatlankodtam iőuendőre. Az miről tőrődtem, noha iſmet meg lőtt, de iſmet az előbi nyughatatlanſag bantot. Igy egyeb bűnőkis vntalan forton fornac bennem, iay ki nehez ez. Ez felec nem ſzinten iſtentelen ſzorgalmatoſoc, hanem elegy az iſtentelen ſzorgalmatoſſag Iſteni félelemmel es bizodalommal bennec.

Nehez valoba czac Iſtenre tamazkodni.

Az mai Euangeliom à hiuec tő rődeſit enhiti: illy keppen.

EZEKET akara biztatni az mai Euangeliomba Chriſtus wrunc, Hogy az ő bennec mozgo hitetlenſeget ne hadnac wralkodni, hanem le nyomnac ez biſztataſockal: Hogy az mi hazanc menyorſzag, azert kinczetis es hoſzu ęletet oda gyűytſűnc: Es ha Iſten ęletet adot, az eledeltis meg adgya: Ha teſtet adot, ad ruhatis: Ha à madarakat es viragokat illy ſzepen tartya, minket ő fiait hogy hagyhatna el czac egy ſzem pillantaſigis. Ez biztataſoc vtaltaſſac meg velűnc az iſtentelen, hitetlen merő ſzorgalmatoſſagot. Kiről touab oluashattoc tőbbet, Es foyto gaſſuc bennűnc à gyar lo eſetből valo ketelkedő ſzorgalmatoſſagotis. Azonba mindenikűnc az ő Tiztibe Iſten tizteſſegere, es egy mas előmentere, Iſteni bizodalombol hiuen el iarion, azoc kőztis fő gondunc az őrőc ęlet leuen. Kire az WR Iſten ſzent Fiaert, ſzent Lelke altal ſegitſen mindnyaiunkat. Amen.

IMADSAG,

VVR Iſten mi Mennyei ſzerelmes ſzent Atyanc: Halat adunc mi teneked minden io tetedert, Hogy minekűnc teſtet es lelket adtal, es eddig kegyelmeſen meg tartottal. Kérűnkis tegedet, Ne vedd el az te aldaſodat mi rolunc, Hanem oltalmazz meg minket Főſuenyſegtűl es Telhetetlenſegtűl, hogy mi czac teneked ſzolgallyunc, tegedet ſzereſſűnc, te tűled fűgiűnc, es magunkat az őrdőg Mammonnac valo ſzolgalattyabol ſzarmazo baluanyozaſſal meg ne bűnőſitſűc, Hanem minden remenſegűnket es bizodalmunkat, czac à te io voltodban es kegyelmeſsegedben veſſűc, az *CHRISTVS* Ieſuſnac te ſzent Fiadnac mi Wrunknac altala, Vgy legyen.

VTOLSO Enekec: ¶ Segitſegűl hiwinc &c. ¶ Hala adaſunkban &c: ¶ Mindenec meg hallyac etc.
Dellyeſti mulatſagert es tanulaſert Enekeld imez ket Eneket: ¶ Rőttenetes bűn lam volt á Főſuenyſeg. Ezt meg lőled az en Enekes kőnyuembe ¶ Czuda dolgot beßellec &c. Ezt à Melius Peterebe kereſd.

HAR-

Harmad Predikatio helyet, a Foluenlegrõl.

AZ moſtani Euangeliomnac ſoc ſzep inteſet czac azert monda Idnõzitõnc, hogy az FÕSVENSEGET meg vtaltatna az õ hiuetuel. Melly Fõſuenyſeg izgatya es keßerui az embert nagy ſoc hitetlen es iſtentelen ßorgalmatoſſagra: Melly Fõſuenyſeg, miert hogy ez egeß vilagon minden fele nemzet kõzõtt, felõtec igen Wraſkodic es nagy ſoc gonoſſagra okotis ad, kibõl ſoc ver ontas ſoc, hazaknac, faluknac, varaknac, varoſoknac, es orßagoknac romlaſoc, ßüleknec, es gyermekeknec, atyafiaknac, es iobaratyoknac gyülölſegi, es haragi, es minden alnoc czelczapas, hamis Procatorſag, hamis kereskedes, es ſoc fele kegyetlenſeg ßarmazic, Azert mindnyaian vgyan figyelmeteſen hallyuc meg, Miczoda legyen az Fõſuenyſeg, es minemũ ßockal inczen Chriſtus Wrunc, az Apoſtoloc, az Prophetac, az egeß ß. Iras, az bõlcz Kereztyen Doctoroc es meeg az Pogany bõlczekis annac rõttenetes vndoc es veßedelmes voltarol.

Laſſza ki iſßonyu dolgoc vadnac à telhetetlenſegbe.

AZ FÕSVENSEG olly vetec, melly felõtteb valo nyughatatlanſagual es hitetlen ßorgalmatoſſagual izgattya az embert, minden dolgoknac meg ßerzeſere, es ſoc fele külõmb külõmb marhanac takaraſara, Es ki nem hadgya, auagy igen nehezen hadgya az be gyüytet marhat vgyan igen ßükſeges dolograis el költeni, ez hitetlen gondolat miatt mint ha az el fogyuan nem lenne oztan miuel élni. Melly atkozot Fõſuenyſeg, nagy ßemptelenül izgat minden gonoſſagnac meg ßerzeſere, Baluanyzaſra, kegyetlenſegre, lopaſra, kobor laſra tol uaylaſra, hazugsagra czalardſagra, hogy mind ezeckel õ eghitſe marhaiat. Es annyi keuelyſegre indittya fel az embert, hogy magat mindennel bodogbnac alitſa, es magahoz kepeſt ogyebet meg vtallyon, kiualtkeppen az ßükõlkõdõket, Es meeg az Iſten felõttis bizakodtattya ßiuet, mint ha immar el lehetne Iſten nekülis. De ez batorſagtſac addig tart, mig nints kitül felteni marhaiat, De midõn azt féltem kezdi oztan eyiel nappal rõtteg miatta, minden gondolattya mindenkor czac rayta forogguan à mint Chriſtus Wrunc mondgya, azhol kintſe ott ßiueis. Valami haborut hallottan rõytegeti azt, maganalis lelkenelis inkab félti, ſem Iſten, ſem ßülei, ſem barattya ſem atyafia nem beczületes miatta. Melly vndoc vetec, czac egyedül az tõb vétkec közõtt vgyan az idõuel egyetembe nõten nõ az emberbe, Az egyeb vetkec kedig apadton apadnac, mind reßegseg, paraznaſag, gyolkoſſag az emberec venſegre meg ßünnec, De ez atkozot Fõſuenyſeg houa veneb az ember, mind koltig aradton arad benne, Es meeg halalakortis czac azon ßorgalmaztattya, hogy el kel valni tõle, kit ſokan meg ſem mernec neuezni, es el rõckent penzet az õrõngõknec komondori õrzeſekre bizza, ki miatt ſokan megis nemulnac, es ſokan halaloc vtannis miatta el veßnec. Hogy mind ezec igazac legyenec, Laſſuc ſoc fele külõmb külõmb bizonſagit. Az Apoſtoloc, az Prophetac, az Wr Chriſtus, az Doctoroc, es az Pogany Bõlczec iraſibol.

SZENT PAL az Fõſuenſeget olly nagy vtalatoſſagnac tartya, hogy az hiuec közt ezac neuezni ſem hadgya, Epheſ: 5. monduan: Paraznaſag, es minden fertelmeſſeg auagy Fõſuenyſeg, ingyen ſeneueztеſſec ti köztetec, à mint illic az ßentekhõz. Mert ezt tudgyatoc, hogy egy paraznanac ſem fertelmeſnec, ſem Fõſuennec, ki BALVANYIMADO, nints õrökſege az Chriſtdſnac es az Iſtennec orßagaba. Ime ßent PAL Baluany imadonakis monda az fõſuent, Azert, mert azt Iſten helyet tartya, azba inkab edeskedic, à fõſuenyſeg. inkab bizic mint Iſtenbe, annac akarattyat õrõmesben kõueti, akar vſoraſagra, akar lopaſra, akar dulaſra, akar hamis kereskedeſre, akar keuelſegre, akar vereckedeſre, akar gyolkoſſagra, es akar mi egyeb bünre küldgye, hamareh es gyorſabban megyen, hogy nem mint az õ Wranac Iſtenenec akarattyara. Melly Fõſuenſegnec akarattya miert hogy ellenkezic az Iſtennec akarattyaual, azert egy hazba ketten nem fernec, es azert egy fõſuenis Iſtennec orßagaba nem mehet. Azert nagy ßep edes ßoual inte Timotheuſt 1. Timoth: 6. monduan: Nagy nyereſeg az iſtenes elet, olly leleckel, melly meg elegedic az Iſtentül õ neki adot reßeczkeuel. Mert ſemmit nem hoztunc be ez vilagra, ezis bizony hogy ſemmit ki ſem vihetünc, Hanem midõn eledelünc es ruhazatunc vagyon, ezeckel meg elegedünc, Az kic kedig meg akarnac kazdagulni, azoc õrdõg kiſirtetibe es tõriben, es ſoc bolondſagos es artalmas gonoß keuanſagokban eſnec, mellyec az embereket be fillyeztic az veßedelembe es karhozatba. Mert minden gonoſſagnac gyökere, az penz gyayteſre valo igyekezet. Mellyet midõn nekic keuantanac volna, el teuelettenec az hitbõl, es õnnen magokat ſoc banatockal altal vertec, Te kediglen Iſten embere ezeket el tanoztaſd. Azonkeppen int egyeb hiueketis, monduan: Az ti erkölczetec i degenec legyenec az fõſuenſegtül, meg elegedgyetec az ielen valockal, mert õ mondotta ezt: El nem feledlec, el ſem hadlac tegedet. Iduõzitõnkis monda az õ Tanyituaninac: Fiaim, melly igen nehez azoknac à kic az kazdagſagban bizнac, be menni Iſtennec orßagaban. Iſmet Luc: 12. Meg laſſatoc, meg oytatoc magatokat à Telhetetlenſegtül, mert nem azbol vagyon embernec elete, hogy ſockal bõueskõdic. Iſmet Luc: 21. Meg oyiatoc magatokat, hogy valaha meg ne nehezüllyenec az ti ßiuetec, tobzodaſſal es reßegseguel, es ez vilagi ßorgal-

Neueznijs vtalatos.

Szep inteſe ßent Palnac az Fõſuenyſeg ellen.

Hebr: 13.

Matth: 10.

Artalmi.

galmatossagual. Isßonyu es rőttentes vetec azert az Fősuenseg, ki ßiuőnket meg neheziti, hogy ne vigyazhassune az őrőc eletre: Az Iduősseges igeket mint à tőuisk meg foytya, es az Istennec orßagaba nem erezt.

Prophetac altal regi panasba Istennec, az fősuenseg ellen

Melly Fősuenségről regennis mint panaßolkodot az WR Isten, es erős te mint fenyegette az ő nepet, hallyuc meg, Az vtan meg ertyűc az regi iambor Doctorokis, es meeg az Pogany lőlczekis mit irtac felőle. EZEC kedig az kiket immar hallunc, noha igen isßonyunac fog tettzeni az Fősuenyeknec, es mint ha egy vac Bozoganual pallanac őket elly nehezis nemelliknec, Nemellyec kedig megis meuetic Farkas meneteßel. De az hiuec azert tanullyac meg, io keduel kedig, hogy azt el vtaluan, veßedelmetűlis meg okaßac magukat kezgyűc el azert arrol valo regi iraßokat. IEREMIAS Prophetanal igy panaßolkodic az Wr Isten: Kiczintul fogua nagyig mindnyaian telhetetlenűl nyereßegre igyekeznec es mind az Prophetac, mind az Papoc hazugsagual iarnac. Ismet Ierem: 8. Ezokaert az ő feleßegeket az idegeneknec adom, es az ő ßanto földeket az ő el puztitoinac, Mert kiczintűl fogua mind nagyig telhetetlenec, es nyereßegre vagyolkodnac, es mind az Prophetac, mind az Papoc hazugsagual iarnac. ABACVC Prophetamond: IAY annac, à ki az ő ioßagat idegen ioßagual őreghiti, Mig tart ez? Czac iarral terheli magat: vay melly hirtelen fel tamadnac azoc, kic tegedet meg marnac: es fel serkennec kic tegedet el taßitnac, es kic tegedet el nyomnac. IAY annac az ki telhetetlenseguel gyűit az ő hazanac karaual, hogy az ő fißket az magassagba rakia, hogy az veßedelemtől meg meneked gyec. De az te tanaczod az te hazadnac gyalazatyara leßen, IAY annac, à ki az varost verből epiti, es hamissagual fel keßiti? Az mit teneked az nepec epitettenec, tűznec miatta eeg el rőttenetes keppen. Effele soc panaßual es iayual rakua az Prophetac iraßa, kikből meg tettzic az Istennec isßonyusaga az telhetetlenségtűl, es rea valo haragia. KITŐL

Ierem: 6. Mind kitsin nagà tanyitokis telhetetlenec.

Bűntetesec magă feleségin, gyermekin, ioßagin.

Abac: 2. Soc iayia es kara.

Kullog es sugorog, az vtan ßem telen az fősuenseg

SOKAN hizelkednec magoknac ezzel, mint ha ők telhetetlenec nem volnanc. De minden ember igen rea vigyazzon, mert olly alnoc vetec ez, hogy egy előbe czac aligsag mint egy ßikra tamad benned, de vegre mind ez egeß vilagual sem hagy meg elegedned, Egy előbe czac egy filiyert keuantat veled, oztan kettőt, azonkeppen egy előbe czac egy köntőst oztan kettőt keuantat, hol egy hazat, es az vtan kettőt. Ezekben kedig elly alnóc ő, hogy az egyet vagy kettőt, czac aligsag keuantattya. De vegre azt meg ßerezuen, többet többet, iobban iobban keuantat, annalis többet oztan vgyan igen nagy mohon, es nagy nyughatatlansagual keresteti veled, Azert ő czac aligsag villamlic egy előbe. De vegre ha birhatni kezdi magat, vgyan langoz soc rőtteneges bűnnec es gonossagnac miatta Ithat meeg ideien kel ő neki eleit venni, Kit hogy iobban meg vtalhassunc: Az ő artalmas es vtalatos voltarol mit ßoltac az regiekis, lassuc meg aztis.

Az barmoknal barmab az telhetetlen

Augustinus lib: de verbis Domini.

AZ REGI BŐLCZEC minden oktalan baromnal oktalanbnac iteltec az Telhetetlent, mert az Ebeknec, Teheneknec, Louaknac, Disznoknac modgyoc vagy n az keuansagba, es azzal meg elegednec, Az Farkas, Oroßlan, es Medue czac addig ragadoznac, mig eheznec, ha eleget őttec az maradekit el hadgyac, De az Telhetetlen bűntelen ragad, meeg sem eleg: Sem Isten, sem embert nem néz, sem Atyat, sem Anyat, sem Atyafiat nem kimelli, sem fogadalat, sem hitit nem őrizi, mind őzuegyet, aruat, egy arant nyomorit, neameßet, parazтot puztit, törrel, pörre', hamis eskűueßel takar, mind holtet eleuenet kapia koporsot, Templomoc dul, Mint az pokolnac torka ßinten olly, mert mint az noha naponkent sokat nyel el, de soha nem mondgya hogy eleg, Valamit lat mindent keuan, valamit bir kedig, mindent felt: Gonoß ßerenczebe bekeseget remenl, bekesegbe haborut vaar, mint az ßeel veeß, hol ide hol toua, es mint az tenger minden felc kaboz, Es soha semmibe nyugodalma nints, Mert mentűl előßeris nagy sokat győtrődic, nyűg, es farad czac az keuansagbais, ki miat vgyan az tele tekereg bele, es az ßiue reßket miatta, midőn gondolkodic mint tekeße ueue azt a mit keuan, Es hol hizelkedő ßoual, czelczapaßal, hol fenyegeteßel, es yezteßel kapdos minden fele. Midőn kedig nagy törődeßel meg talalta keuansagat oztan mas bu kezdi izgatni, midőn nagy nyughatatlansagual kezdi őrzeni hogy el ne veßesse azt, az mit regi soc farad agual, hol innet, hol amonnat takart, Es rőtteg azon, hogy ő tűleis soc fele el ne ragadozzac, az mint ő soc felől ragadozta. Ezert nem czac az regi ßentec, hanem meeg à Pogan eßesekis czuda mint hurogattac az fősuent. SALOMON Eccleſiaſt: 10. Az Fősuent mindennel fertelmesbnec es tiztatalanbnac, es alnokbnac mondgya, ki vndoc ßemtelenségeuel semmit nem gondol.

Az barmoknal barmab az telhetetlen

Hurogatasi.

Szemtelen vndoc

Mint Eretnec, distinct. 6. quae: 1.

Sz: AGOSTON Doctor, az ßarßandeckal valo Eretnekhőz hasonlittya, Hogy mint azt az ennen lelki esmerete feddi, es vadellya az ő őrőc halalualis, De megis ő, az ő eretnekséget űzi, őrizi fedőzi es oltalmazza: Igy az Telhetetlennis, lelki esmerete ellen, semmi bűnnel nem gondol, czac hogy valami nyereseget kaphasson.

Soc vndoksagi.

Azert vaknal vakabnakis, vadnal vadabnakis mondgya. Az vizkorsagos ßominhozohozis: Az egő fahozis hasonlittya: Fűueny es Spongia termeßetűnec, es pokol torkunac mondgya. De minden kinczet czac egy dara

rab sarhoz hasonlittya, mert neki egy ßallal sem hasßnosb, Annac lelki furdalasat kedig olly nagy karosnac mondgya, hogy mind ez vilag kinczenec el veßesseis annyi karos nem lehetne, mers hitetlensegben es ketsegben aytuen, az veghetetlen gyötrelmet meeg it ez vilagon el kezdi. Szent Palis ezent bizonyittya, 1. Timoth: 6. Szent Ambrös megint ßiuenec törödeset az bolondhoz igen hasonlatosnac reuezi, Ezert: Mint hogy à bolond el veztuen eßet, immar semmit nem tud hasßnost gondolni, hanem ezac hiaba valo kabasagot, ô bolond eßet es hitsagos gondolattyat vgyan valonac iteli, annac vgyan bizonnyaba örül, maga semmi nem kel az ô gondolattyaba, mert bolondsag. Azonkeppen az Telhetetlennis, minden istenes iorol eßet el fordituan, minden eße penzre veßet, mindenkor ezac aranyat, ezüstöt gondol, sönc delmet ßamlallya, hol iminnet hol amonnat menyi iöien, ezac azt hannya veti, es azonba mint egy bolondnac soc gondolattyaba semmi nem keel, Es igy minden eyieli nappali törödese ezac hiaba mult, Es mint hogy az bolond mindenuel ezac bolondsagot ßol, sös akar kiuel ßollyon, ezac az ô pinzet gondollya, ha ßaia tarsaual es felebarattyaual ßelis, de ßiue penzeuel beßel, Es Istenül imadsagabannis egyebet nem tud kerni, hanem ezac penzt, ezüstöt, aranyat. mert az ô neki keduesb meeg az Napnalis, Söt az öröc idösségnelis. Azert mondgya ßent GERGel: Hogy az ßiunec nagy czendeß nyugodalma az, midön nints ô benne ez vilagi marhanac semmi keuansaga, Vissontag az miatt soha nyugodalma nem lehet, mert vagy azt keuantattya vele à mi nem öue, es vgyan azon keuansag rakua gyötredelemmel, vagy azba röttegteti az mi öue, hogy el ne veßesse, es azis rakua kiserüseguel. Azert mind birodalmaba, mind el veztesebe, egy arant rakua ßiue nyughatatlan gondolattal az Telhetetlennec. De az melly ßiuv az ô gondolattyat az öröc életnec remensegere veti, czuda melly nagy czendesseges örömet szerez az emberle, Mert az bizonyos, es nints kitül felteni. Moralium lib: 20. Keuansagais gyötredelem.

Tovabba az soc etelben valo nehesseghözis igen hasonlatos birodalma ez vilagi soc marhanac, kitül az lelki igen külömlöz, Mert mint az testi gyönyörüseges etel mig ninczen, igen keuantattya magat, ha kedig jo kat essünc benne, ottan nehességünc es emelgessünc leßen vtanna. De vissontac az lelki gyönyörüseget ha hallyukis, mig meg nem kostollyuc, addig ingyen sem ohajtyuc, Söt az hallasra ezac finnyalkodunc rea, Ha kedig meg kostolhatyuc, soha elegge meg sem telhetünc nagy edessegeuel, mert az, emelges nekül vagyon gyönyörüseguel rakua, De az testi etelnec es italnac az soka, soha ninczen nehesseg nekül. Azonkeppen ez vilagi marhanakis sokasaga, meg nyomia es meg terheli az ßiuet, kibe vgyan emeleg az ember, mint az etelnec es italnac sokasaga à kibe vagyon, megis czömörlic miatta, es megis hal sokßor miatta. SALOMOnnis soc helyen iclenti hasonlatossagat, mint Eccles: 5. Az Fösuen nem telic meg penzzel, es az kazdag nem veßi kazdagsaganac haßnat, Mert soc gondual gyüstet marhaiat sockal eteti meg, mit haßnalt azert neki egyebet, hanem ezac hogy ßemeuel nezet rea. Ismet mond: Nagy hiaba valosag ezis, az ki ezac ô maga leuen, sem fia, sem atyafia, megis nyughatatlan keppen farad, es soha meg nem telhetic az ßeme, Es nagy bolondsag, hogy meg nem gondollya, kinec munkaloßom? es miert ezalom meg magam? Nagy gonoß nyualya ezis, kit soc helyen lattam, hogy az ember minden marhaual kazdag volt, es semmibe fogyatkozasa nem volt. De Isten nem engette neki hogy elhessen azockal, hanem idegenec emeztettec azt meg, Bezzeg nagy hiaba valosag ezis. De nem ezac Salomon, Mys sokßor lattyuc mostis, hogy tiz, huss Tal etekben, egy talatot sem ehet io izüt, kösuenye, vagy Colikaia, vagy buia miatt, sem Nuzt suba, sem Bibor, Barsony nem kel soc bu banat miatt. Illy kinyat mondgyac az pogan Bölczec pokolban Tantalusnac, es Siſiphusnac az köuet emelgetuen. Lasßa mint külömbezzen az lelki es testi kazdag sag. Mint à soc etel meg nehezü, igy à soc marhais. Haßontalan maganac, Eccles: 4. Czalogato. Nem elhet vele, ezac necz rea. 2. Corinth 6. Semmiuel biro.

HIERONYMVS azt mondgya: Az Fösuennec igaz vgy nem öue azis à mit bir, mint à mit nem bir, hogy nem öue. Az Istenben bizoc mind ez egez vilagot biriac. Az hitetlen ezac egy fillyeruel sem bir. Ismet igy ßol az Bölcz: Nemellyec az ô tulaydonit oztton oztogattyac, megis kazdoc: Nemellyec az maset ragadton ragadgyac, megis ßegenyec. Ismet: Az hamar gyütet marha meg keuesedic az melly kedig keuesenkint gyüitetic, meg sokasodic. Ismet: Az ki hazugsagual gyüiti marhat, meg üresül: es az halalnac töreben akad. Prouerb: 21. Az ki patuarkodic à ßegenuel, hogy azzal öregbitse kazdagsagat, az öuetis kazdagbnac adgya, es ô meg ßegenyessic. Prouerb: 22. Az ki gyülöli az fösuenseget, ennec napiai hossac lesznec, Prouerb: 28. Ismet mond Eccles: 10. Hamisb dolog nints mint penzt ßeretni, mert az lelketis el adgya, Igy tara Iudas is. Az ki ßüntelen hamissan takar, masnac takar, es az ô iauaiba mas bu ialkodic. Az ki hamis ô maganac, masnac hogy lehet igaz? Az ki nem io ô maganac, masnac hogy lehet io? Ez nem gyönyörködic az ô iauaiba. Eccles: 31. Az ki ßereti az aranyat meg nem igazul, Bodog az, à ki kazdag, à ki vetec nekül talaltatot, à ki nem tart az arany vtan es nem bizik az ô penzebe, sem ezkinczebe, kiczoda az? had diczeriüc ötet, mert czudakat czelekedet az ô eletibe. Melly igekben iclenti à bölcz hogy noha az Istenteleneknel haßnatalan az kazdagsag, de az hiueknel io es haßnos. Kirül ß: AMBROS igy ßol: libr: 8. super Lucam. Az kazdagoc tanullyac meg, hogy nem az kazdagsagban va gyon dagsagual. Ritka es draga Mint kell beczül ni es elni az kaz-

gyon à vetec, hanem azokba kic azzal gonoßul elnec, mert az kazdagsag minthogy à gonoßoknac artalmokra vagyon, igy az ioknac ſoc ionac meg ſerzeſere vagyon. AGOSTON Epiſt: 140. Ez vilagon kazdagsagod ha vinczen, gonoßul ne kereſd, Ha vagyon kit io modon kereſtel, elly vele monyorßagra, Az Kereßtyennec ßiuet fel ne fuualkodtaſſa ha gyülten gyülis, meg ſe ßomoritſa ha vezten veßneis. MIERT adgya kedig az kazdagsagot Iſten egy arant ſokßor mind az ionac mind á gonoßnac ſent Agoſton arrol azt mondgya: Lib: 1 de ciuitat: Dei, Igy tettzet az Iſtennec, hogy vegre veghetetlen iokat adna az igazaknac, kikbe ſemmi reßec nem lehet az hamiſſaknac, Es olly kint adna az iſtenteleneknec, kikbe ne kinlodnanac à hiuec. De imez ideiglen valo mind iokat, mind gonoßokat egy arant közli, mind az hiueckel, mind az hitetleneckel mind az igazaknac, mind à hamiſaknac ſokßor egyarant ad kazdagsagot, marhat, ioßagot, es örökſeget. Azon keppen egy arant ad betegseget, kaart fogsagot, Ezert, hogy ez vilagnac ſe ioßagit ne keuannyuc felötteb latuan hogy azockal az gonoßokis reßeſec, Se kedig ez vilagnac nyaualyait ne fuſſuc felötteb latuan hogy azockal ſoc ßent iamboroc reßeſec. Iſmet: ſuper Pſalm: 66. Ha az Iſten ez vilagi iokat czac az ioknac adna, ſokan azt velnec, hogy az Iſtent czac ez vilagi ioert kellene tiztelni, Viſſontac ha czac az gonoßoknac adna ez vilagi iokat, az gyenge hitü emberec Iſtentül el idegeneduen, gonoßa lennenec, Azert együtt adgya mind az ioknac mind az gonoßoknac, ez vilagnac mind kazdagsagat ßegenſeget, egeſſeget, betegseget, es minden ionat gonoßat. Ha kedig czac az gonoßokat nyomorgatna Iſten karral fogſagual, betegseguel, azt gondolnac hogy annal töb bünteteſe vinczen az gonoßoknac, Azert midön az Iſten az ioknac valami iot ad, azzal vigaztalya öket, hogy nem hadgya ez irdoſo vilagbannis arnyec eletyeket, Midön kegig ez vilagi iokat el veßen tülöc, azert mivell hogy keuant aſſa velec amaz iokat, kikbe az gonoßoknac reßec nem lehet. Ime ki bölcz az Iſten, ez ö illy czelekedetiben. Iſmet mond AGOSTON, De verbis Domini, Serm: 17. De mit haßnal az tele Lada, ha üres leß lelki eſmeretedd? Soc iot akarß birni: te kedig nem akarß ioua lenni. Pirully meg te az te iodbol, mert ßegyen ha hazad tele leuen ioual, te magad tele leßes gonoßual. De mit haßnal mindent birnod, ha à ki mindent bir, azt nem birod? Iſmet mond: Ez vilagi ioknac ßeretete, az lelki ßarnyaknac leepe. HIERONYMVS: Az ki à kazdagsagnac ßolgaia, az à kazdagsagot vgy örzi, mint ßolga, Az ki kedig annac ßolgalattyat nyakarol le veti, az, azt vgy költi mint annac Wra. GREGORIVS homel: 33 ſuper Euangel: Minden gondollya meg röuid eletet, es ahoz kepeſt meg lattya hogy none ſockal eri meg, Talam felß hogy ez vilagi eletedben el fogyna vti költſeged? az te hoßu keuanſagodat röuid eleted meg feddi, Hiaba viſelß nagy terhet, midön azt hamar le kel tenned, es el kel hadnod. ARANY SZAIV SZENT IANOS ſuper Matth: homel: 9. Aki az penznec ßolgal, mindgyart vas bekoba veretic, es iüuendö fogsagrais tartatic. ISIDORVS de ſummo bono, libro 3. Az ki ez vilag iauait ßereti vagy akaria vagy nem, de mind röttegni mind bankodni kel. BERNARDVS ſuper Cant: ſerm: 38. Az Fösuenſeg ßekere imez negy kereken forog: Felelmes ßiuen: Embertelenſegent Iſteni vtalaſon: es az halalnac feledekenſegen. Melly ßekeret imez keet barom vonnya: Ragadozas, es ßoros maroc. Ennec koczisſa: Birodalomnac keuanſaga. Hayro oſtora, ßegenſegnec felelme, es Wralkodaſnac ßerelme. Mind ezeknec czac az egy Fösuenſeg ßolgaia, mert töb tarſot nem fogadhat mellette.

SENECA ad Lucilum Epiſtol: 74 Az Fösuent ebnec neuezi, monduan: Lattade hogy midön az ebnec egy darab kenyeret, vagy hust vetet az Wra, azt mindgyart mohon el nyeluen, es azt el feleytuen, ottan ßaia tatuan mast var. Igy nekünkis akar mit adgyon az ßerencze, azt mindgyart keuanſag nekül el teßüc, es Wyubban töbnec ragadozaſara magunkat keßttyuc, Ez nem illic eßes emberhöz. Nagy ſoc töb Bölczec kedig, külömb külömb haſonlatuſſaghoz ßabtac: Nemellyec diſßno orrunac: Vas körmü vadnac mondtac: Es ollynac, hogy kinec ßeme niha hunua vak modra, niha tüzzel langozo egü volna, Torka tatua es igen ßomiuhozo, kegyetlen fogu, gyors labu, negy ßarnyu, Roka, Beka ßamar ökör, Nyul termeßetü volna. DISZNO orrunac es Vas körmünec azert mondgyac ötet, hogy mint az Diſßno az gyökerert igen turia az földet, Azonkeppen az aranyert, ezüſtert, nagi me yen fel turia az földnec meeg az gyomratis, es mindenüt as es kapal, futos, farad mindenfele. VAS körmeuel kedig es agyaraual, veer, mar mindent, kit czigaztat, kit akaztat penzert, kinec labat furia, dul koborol, hazakat gyuitat egy kis mereſegert. SZEME niha nagi tüzes langual maczka modra neez, kandaczol mindenfele, honnet mit czalhatna, ha mit lat arra KENKÖVEL eg az keuanſag benne. Niha VAK, mert mas embernec ſoc marhaiat igy iol lattia, De az ö magaet nem lattya, mert az mi vagyon, azt ollynac tartia, mint ha ſemmie nem volna, mind az altal az maſera nagi kinülö es langozo ßeme vagyon, azra erüſſen ehezic es ſomiuhozic, azt nagynac magaztallya, de Vac es vakandoc modra ßemtelenül turton tur, TORKA tatua nagi ehezue mindenre faldoc, hol mit kaphatna, mint ha megis ſemmit nem ött volna, es ſemmie nem volna. ROKA modra mindenfele ezauarog. Es ha mit kaphat az olluan, mint à mi EB torkaba eſett: ki az el nyelt vtan meagis töb-

Köz ionac gonoßnac: I chat ne ßereſd felötteb.

Miert köz it à io is az gonoßis, mind ionac gonoßnac.

Miert niha gonoßnac iot, es ionac gonozt ad Iſten, Es niha egy arant.

Az gonoßnac kazdagsaga tſac pirulas. (Kaar: Leep.

Kinec Wra, kinec ßolgaia.

Nem ſoc kellene è röuid élethöz.

Vas Beko.

Szekere, kereke, kotfiſſa, loua, oſtora.

Mint à kontzra neezö eb.

Soc neue:

Diſßno orru.

Vas körmü.

Maczka ßemü. Vak.

Torka tatott. Roka, Eb.

gis többe vaar: De mint à SZAMAR masnac hordgya az terhet, es az ŏKŏR masnac ßantya az föl- Szamar.
det: Igy ŏis masnac takar. Mert mint az BEKA, elni sem mer vele: Rötteg kedig eyiel nappal mikent Beka.
az NYVL, nem tud houa lenni vele, hanya veti mint ŏrizze, es hol lappagtassa, hol imez varba, hól amaz Nyul.
varosba hordozza, hol imit, hol amot assa, Es mint ebül gyüitet marha, ebül veeß es oda röcken. Ezec nem Szantalan fös-
czac okos mondasoc, hanem hogy igen igazac legyenekis, mind Christusnac, mind az Prophetaknac, mind az uenseg gyalazas-
ßent Apostoloknac, mind az Doctoroknac es Regi Bölczeknec irasibol meg tettzenec, à mint azokrol oda fel tya.
ßolankis. Kiknec az Fösuensegről valo soc irasokat sem elŏ ßamlalni egy ember nem gyözne, sem az halgatoc
egy veegbe halgatni nem gyöznec. Azert nem oka nekül inte Christus ez Euangeliomba, soc külömb külömb Christus soc kep-
keppen, hogy ne lennenc hitetlen keppen ßorgalmatosoc, mint az pöganöc es hitetlenec. Azokat kerlec egeß pen int,
életetekben ßüntelen ßiuetekben forgassatoc, es mind vntalan imatkozzatoc, hogy az ti ßiueteketbiria az Isten
nec ßent Lelke, kinec hadgya azt meg nehezíteni ez vilagi életre valo ßorgalmatossag miatt, az mint Christus
Wrunc ßent Lukacznal int, monduan: Meg oyiatoc magatokat, hogy valaha meg Luc. 21.
ne nehezüllyenec az ti sziuetec, tobzodassal, reszegseguel, es ez vilagi Oh ki nagy artal mi ielentetetic
szorgalmatossagockal, es hirtelen ti reatoc szallyon az à nap. Ez kenes it,
iget im meg magyarazom, es ezbe veegezem el à Fösuensegről valo irasomat mostan. Ez igekben Idözitönc
azt ielenti, hogy az telhetetlen es hitetlen ßorgalmatossag az idüssegre valo vigyazastul el ßakazt bennünket,
es az örök életre valo epületünket meg foyttya, kit erezünc magunkbannis, es iolatunc minden hitetlen ßorgal-
masokba: hogy tellyesseguel Isteneket es idüssegeket el feleytuen, czac az egy testnec eletire ßorgalmatosoc, ki
miatt imadkozasokis es tanulasokis izetlen kelletlen es foganatlan. Es miatta az Istenes es lelki iokba olly hi-
degec, mint az ieges vizzel öntet ember, es azert öis olly bolondul eyti magat az ördög markaba, mint az ki re-
ßegsegebe meg fuladuan meg hal, vigyazas es könyörges nekül. De it Christus Wrunc keet röttenetes bünt
emlit egy mas mellet, à TOBZODAST, es à TELHETETLENSEGET, Mind kettőről
megis ier gondolkodgunc. IAY mind ez keet veetec: az Tobzodas, es az Szorgalmatossag, melly igen Az Torkossag es
vak modra vezterte eßeket mind ez egeß vilagnac, el annyira, hogy senki elegge io modon czac meg sem gondol- à Telhetetlenseg,
hattya: De neezd el akar czac valami keuesse aztis à ki tobzododo, auagy egyeb testi gyönyörüseg üzö, akar fris, mint lepte el ez
iatekos, akar buia, parazna, akar boßu üzö legyen, auagy kiualtkeppen ha ez vtalatossagnac nyughatatlansa vilagot,
gi te magadon kezd lenni, ackor tekincz magadra, es meg erzed, hogy ezekne: an s hatalmoc vagyon, hogy ßin-
ten vacka et bolondda teßnec az soc vndoc keuansagnac langiai. Vgy annira, hogy sem ßegyenuel, sem k ral
sem nyaualyaual nem gondolß, ezer keppen azokba hizelkeduen magadnac. Ezeknec hartza iollehet keme- A hinekis nyög-
nyen es vgyan röttenetesen meg vagyon meeg azokbais, à kic minden ßem pillantasba fohazkoduan könyörög nec alatt c à hi-
nec eyiel nappal: De azoknac meegis sokßor enhitesec vagyon, es azokat nem annira gyötric az testi keuely, tetlenec kedig gyö
buia, auagy tork s keuansagoc. De az kic vgyan vigyazas nekül czac azba merültec, senki meg nem mond- tröd nec,
hattya, azoknac vak, kaba, es bolond ezer fele nyughatatlan gyötrelmeket az ŏ testeknec, hol imez, hol amaz
keuansagi miatt, Mellyben vgyan egnec, mint az fa à kemin zebe. Igy, auagy ennelis röttenetesb izzo keuan-
sagi vadnac az Telhetetlennec, kiualtkeppen azoknac, kic azba ßinten be merültec, hogy mint Iudas nem tar-
hata meg magat, hanem az penzre valo ßerelme miatt, mohon vak modra meg dühöseduen, minden ßep in te
set az Wrnac meg vete, es az melly arulast el gondolt, meg ßerze. TEHAT fogadgyac meg à hiuec Intes.
az Wrnac mind az mai Euangeliomban valo edes Atyai soc inteset, hogy à Iudas Istrangia nyakokra ne ßal-
lyon: Es fogadgyac meg amaz felsŏ intesetis, hogy hamar', mind mig el nem aradott bennec, es mind mig
meg nem fultac miattoc, ideien mind az keet veetektül: Az Testi gyönyörüsegtül, es az Telhetetlensegtül,
eyiel nappal valo könyörgesseel oyiac magokat. Az mellet erössen vigyazzanac ellenec, hogy ez vilagnac soc
gonoß peldaia ezekre ne vonnya ŏket: Mert igen ritkan talalß olly embert ki vagy igen tobzodo, vagy igen ßor
galmatos nem volna, Ha egyic nints benned, neez el talam az masic benned: Mind ez keto kedig egy arant
el ßakazt az WR Istennec igeictül, Es ŏ magatulis az WR Istentül, Es mind testünkben, marhank-
ban, lelkünkben, életünkben, nagy karossais teßnec: Azert az mi io akaro edes Christusunknac
fogadgyuc meg ennyi soc ßep ßoual es nemes tanusagockal valo inteset, à mint az mai
Euangeliomba meg hallanc. Kinec gyakran valo oluasasara, es annac
könyeresere segitsen ŏ ßent Felsege, ßent Lelke altal, ßent Fiaert
mindnyauunkat, Amen.

Az Halottac
TIZEN HATODIC VVRNAPI
Euangeliom, Izent Haromſag
naputan.

¶ *Arrol ſſol az mai Euangeliom, hogy Iduőzitőnc egy őzuegy aſſonnac meg holt fiat, mikór temetni vinnec, fel tamaztya. Kiből tanullyunc az mi halalunkrolis; es az mi fel tamadaſunkrol.*

ENEKLESROEL.

¶ *Menyi ſokat ſol az Iſten embernec &c.*
¶ *Oh melly igen rőuid volt &c.*
¶ *Adgy iduőſſeges ki mulaſt &c.*
¶ *Diczerd az Iſtent te hiw &c. AVAGY:*
¶ *Mi Atyanc ki vagy menyekben &c.*
¶ *Tudni adta nyiluan &c.*
¶ *Meg erczetec Kereßtyenec &c.*
¶ *Emlekezzűnc mi kerezteyen nepec, &c.*
¶ *Ier diczeriűc az Iſtennec fiat &c.*
¶ *Hißűnc mind egy Iſtenbe &c.*

AZ EVANGELIOMROL:
SVMMATSKA.

AZ mai Euangeliom erőſiti hitűnknec imez vallaſat: Hiſzem teſtnec fel tamadaſat, &c. Mert arrol ſzol: Hogy midőn egy igen meg keſeredet őzuegy anya, temetni vinne meg holt iffiutska, es egyetlen egy fiat, Iduőzitőnc ſzanta az meg keſeredet aſzontis, es nagy edes ſzoual vigaztalta, intuen hogy ne ſirna. Es az ő meg holt fiat nagy ſoc nepnec latasara tſac egy ſzoual olly kőnyen mint ha alunnec, fel kőlte es fel tamazta, Es őtet anyanac megjada. Kiuel ezt akara nagy nyiluan ſoknac lattara meg mutatni: Hogy az ő Tizti az, hogy minden halottakat meg eleuenitſen, es fel tamaſſzon. Kit irt meg ſzent Lukats az ő Euangeliomi kőnyuenec Hetedic reſzebe.

LVCÆ VII.

a: Szellel iaruan nyomorultakat keres az meg ſegiteſre.
b: Mijs tizteſſeguel temeſſűc halottainkat.
c: Nagy mind az kettőnec nyaualyaia, de mindeniket el veßi az Wr.
Illy felelem legyen bennűnkis, kiből indullyunc Iſteni ditſeretre.

ES *a* lőn az vtan megyen vala az Naim neuű varosba. Es mennec vala ő vele ſoc tanyituanyoc, es nagy nep. *b* Midőn kedig az varoſnac kapuiahoz kőzelgetne, *c* Imé egy halott vitetic vala ki, az ő Anyanac egyetlen egy fia, es ez őzuegy vala, Es varosbeli nep ſoc vala ő vele. Kit mikor az VR latot volna, kőnyőrűle rayta, es monda ő neki: Ne ſiry, Es oda iaruluan, illete az Sellyet. Az kic kedig viſelic vala, meg allanac. Es monda: Iffiu mondom teneked kelly fel, Es fel űle az halott: Es kezde ſzolni. Es ada őtet az ő Anyanac. Mindnyaian kedig meg félemlenec, es diczőitic vala az Iſtent, monduan: Nagy Propheta tamadot mi kőſztűnc, es az Iſten meg latogatta az ő nepet. Es az à hir ki ſzarmazec mind az egez Sidoſagban ő felőle, es mind à ſzomſzed hatarokban.

ROEVID ERTELME.

EZ Euangeliom arrol ſzol, Hogy midőn egy őzuegy aſzony nagy keſeregue vinne egyetlen egy fiat temetni, Iduőzitőnc rayta kőnyőrűluen meg holt fiat fel tamaztotta volna neki, Es ezt nagy ſoc nep latuan, diczőitettec volna az Iſtent belőle. Melly Euangeliom mentűl előſzer ielenti az mi nyauaſyas voltunkat, Mert mijs mindnyaian à meg keſeredet őzuegy aſzonyhoz, es az ő meg holt fiahoz

ſiahoz haſonlatoſoc vagyunc, kic naponkint kűlőmb kűlőmb nyaualyae miatt, ſoc keppen ſirunc, iaygatunc, es keſergűnc: Vegre kedig vgyan megis halunc, porra leſzűnc, es az főldtűl meg emeztetűnc, kinel it ez főlden mi lehet nagyob gyalazatune es nyomoruſagunc: De mind ezec ellen megint ſzepen vigaztal bennűnket ez Euangeliom: Hogy az Iſtennec Fia az *IESVS CHRISTVS*, vgyan ſziue ſzerint kőnyőrűlne mi raytunc, megis vigaztalna banatunkba, meg kőnyebitene nyaualyankba, es męg halottaibolis fel tamaztana. Melly hozzanc valo ſo voltaert tartozunc mijs diczőiteni őtet az ő ſzent Atyaual egyetembe, ki illy draga ſzent Fiaual meg latogatot bennűnket.

MEGIS RŐVID ERTELME.

EZ Euangeliom mondoc arrol ſzol: Hogy egy igen meg keſeredet aſzonyon, ki őzuegyis vala, es egyetlen egy fiatis temetni viſzi vala, az mi Wrunc *IESVS CHRISTVS* meſzűnnen eleibe menuen, keſeregis rayta, vigaztallya is, es megis ſegiti nagy czuda keppen, az ő meg holt fiat fel tamaztuan, es meg aduā neki. Melly draga Euangeliombol minden Iſtenben bizo hiuec meg mondhatatlā draga es edes vigaztalaſokat vehetnec, akar melly nagy rőttenetes es keptelen nyaualyabais, ſőt męg az halalbais: Hogy à mint ez aſzont, kinec meg gondo hatatlan ſiralma vala, ő maga meſzűnnen meg latogattya, eleibe megyen, keſergi, vigaztallya, es meg ſegiti: Igy minketis akar melly nagy kinban, betegſegben, fogſagban, ſzegenyſegben, gyalazatban, teſti lelki faydalomban, őrdőgi győtrődelmekben es kiſirtetekbe, tiztűnkbeli neheſſegekbe, Halalra tartaſunkban, es tűzes fogual valo kinzaſokban, es halalunkban ielen vagyon, Es ha mindgyart elő nem iőneis, de azert keſereg raytunc, es azonba alkolmatos időbe meg vigaztal: Soc keppen: ſzent igeieuel, iamboroc altal, es ſzent Lelke altal. Es ezuda keppen vagy meg enhiti nyaualyadat, vagy vgyan megis ſzabadit: Mint Suſannat, Iſaakot, ſzinte az halalbais. Sőt ha meg halſzis, meg tart, az bűn, őrdőg, es karhozat ellen, Es fel tamazt, meg igazit, meg diczőit, es őrőc ęletetis ad. Illy edes vigaztalaſokat ad az mai Euangeliom előnkben, ezből: Hogy az meg keſeredet őzuegy anyat meg vigaztala. Es az ő meg holt fiat fel tamazta. Kiről nyiluabbannis tanullyunc kęt Predikatioba.

AZ TANVSAGOKROL.

ELſő Predikationkba mindenic igeből es czickelből egy nihany ſzűkſeges Tanuſaginc leſznec, rőuideden. Mint ezekről: *ELŐSZER*, Hogy ő maga Chriſtus wrunc kereſi az meg keſeretteket. *MASODSZOR* az Halottaknac tiztelſſeges temeteſekről. *HARMADSZOR* az meg nyomorodot őzuegy aſzonnac vigaztalaſarol. *NEGYEDSZER* az meg Holt iffiurol, es az ő Fel tamadaſarol az Chriſtus altal. Erről leg bőwebben ſzolunc. Ezec kőzt emlekezűnc az nepnec hala adaſarol illy nagy io teteről Chriſtuſnac, hogy ſzent Fiaual meg latogatot bennűnc, es męg az halalbannis meg ſegitet vele. Ezekről tanullyunc egyic Predikationkba. *MASIKBA* Az Halalrol valo gondolkodaſrol, es egy nihany inteſekről ſzoloc. Moſt laſſuc Elſő tanuſaginkat.

AZ ELSŐ TANVSAGROL.

Hogy ő maga keres nyomorultakat az ſegitſegre.

Erről az kezdeti igy ſzol az mai Euangeliomnac: Es lőn az vtan megyen vala Naim neuű varosba. Szűntelen ſoc helyeket iarton iart Chriſtus Wrunc, ő maga kereſuen olly nyomorultakat, az kic ſzűkőlkődüen az ő ſegitſege nekűl, keuannac es ſegitſegűl hiwnac őtet. Mint moſtis, Minec előtte ez varoſba Naimba iőne, ez előtt ment vala Capernaumba, Es ot czuda keppen nagy kegyelmes dolgot czelekedet vala, Mert egy Pogany Feiedelemnec az ſzazadoſnac beteg ſzolare,

Oennen maga keres nyomorultakat à ſegitſeg-

TIZEN Hatodic Wrnapiara ßent Haromnap vtan.

szolgaiat, az haztul az kibe fekszic vala, tauol leuen, ezac egy szouaual gyogyita meg, Onnet oztan megint elöb elöb egyeb helyekreis el mene, hogy az ö esmeretit mindenüt terieſſze, es magat az meg igert Iduözitö Chriſtuſnac ki ielentſe, es az ö io voltat, mindenuel valaki keri es keuannya, közöllye. Hogy keuanhaſſac kedig, önnen maga eleikben viſzi magat, es mindennec lattara mindent segit, valaki hozza folyamic. Kiböl mijs esmeriüc meg az ö felseges hatalmas voltatis, tiztitis, io voltatis, es eztis, hogy meg esmertetni magat, es szeretetni akaria velünc minden iauat, hogy igy edesednenc es szoknanc ö hozzaia, es erösednenc az ö benne valo hitben, Kinec szömelyet, tiztit, es io tetet valaki meg nem esmeri, es venni sem akaria, az, marad az ö elöbi bünbe, nyaualyaiaba, es veszedelmeben, Kiröl az iras nagy panaszokat teszen, Mint Esaias, *Esa: 53.* mond: Ki hiszen à mi Predikationknac, es az Wrnac kariat ki esmeri meg. Sz: Ianosis mond: *Ioan: 1.* Ez vilagra, es az ö tulaydoni közibe iöue, es azoc nem veuec, de az kic vöttec, hatalmat adot nekic, Isten fiaiua lenni. Chriſtus Wrunkis mond *Ioan: 3.* Ez à karhozat, hogy az vilagoſſag ez vilagra iöue, es az emberec inkab szerettec az setetseget. Ismet *Ioan: 17.* Ez az öröc élet, hogy meg esmerienec tegedet igaz Istennec, es az Iesust Chriſtuſnac lenni. Mostis azert ez okaert soc helyeket el iaruan, iöue NAIM varosabais.

Soc Tanituani es soc nep bizonsagi ez dolognac.

Es mennec vala ö vele soc Tanituanyoc, es soc nep. Az Chriſtuſnac nem ezac amaz Tizenkettö, hanem azon kiuül soc töb tanyituani voltac, kic gyakorta együtt iartac vele, Annac felötte egy nihany ezer iart az kösseg közzülis vele. Mind ezec lattac ez czudat, az ifliunac fel tamaztasat. Melly soc nep elött ezertis miueli Wrunc, hogy mind ezec ö rola tanubizonsaginc lennenec, es az mi gyenge hitünkben igyis erösödgyünc. Azert à mit öc latasal esmertec meg, mi ennyi soc nepnec bizonsagibol, hallassal ier tanullyuc meg esmerni az mai nagy felseges czelekedetibölis, az halotnac fel tamaztasabol. Kit noha nem lattunc, hanem ezac hallunc, de szinten mijs vgyan azon hasznat veszüc, az mint az WR monda Thamasnac, Bodogoc kic nem lattanac es hittenec, *Ioan: 20.* Köuetközic azert masic tanusagunc. Elsö lön, hogy ö maga Iduözitönc kereste az nyo morultakat segitsegre. Masic lesz az halottac temeteseröl, az vtan szollyunc az halalrol, es fel tamadasrol.

MASODIC TANVSAGROL.

Az meg holt Iffiurol, Es az Temetesre valo viteleröl.

Erröl mond az Euangeliom: *Miaön kedig az varosnac kapuiahoz közelgetne, ime egy halot vitetic vala ki.* Mindenic czickeleböl vegy szep értelmet, Es minec elötte ez halotnac fel tamadasarol szolnanc, Elöszer érezetec meg mi dolog, hogy az varosbol ki viszic. Mert illy szertartas volt Sido orszagban, hogy az varoson kiuül temetkeszec, azert, hogy az varos meg ne dögletnec az holt testektül, Az mint azbolis megtettzic, hogy Iduözitönkis à varos kiuül azba à koporsoba tetetec, kit az Aromatiai Ioseph ö maganac vagatot vala ki kövböl az kertbe, Iollehet az kössegnec közönseges temetö helyec volt, De nemellyec az fö nepec közzül, külön szerzet maganac temetö helyet, hogy mind nemzetestül ott temetkezzec: Igy még regen az Abrahamis penzen szerzet vala földet, kibe mind nemzetestül temetkeznec, kibe mentül elöszer Sarat temete, az vtan ö magais ott temetkezec, Fiais Isaac ott temetette magat, Iacob kedig mikor Ægyptomban volna, Testamentombais meg hagya, hogy ötetis az ö Atyahoz es ösehöz vigyec temetni, Ioseph kedig az ö czontyairolis Testamentomot teszen, hogy midön Isten öket soc idö mulua ki vinne Ægyptombol az igert földre, ackor az ö czontyait el vinnec velec, es az szent Atyac közibe temetnec, Igy beczültec regen az ö testeket, es czontokatis. Viszontac az WR Istennec èffele fenyegetesijs voltac az Istentelenec ellen, hogy az Atyoknac koporsoiokban nem temetnenec, Az ö testeket vadackal, madarackal meg etetne, az ö czontyokat meg égetne, 3. *Reg: 13.* Ioachim Kiralt szamar temetessel fenyegete, az az, hogy mint egy dögöt ki vetnec, *Ierem: 22.* Az töb kiralyokat es papokat az ö baluanyozasokert, azzal fe-

Kin temetkeztec regen.

Ioan: 19.

Genes: 23.

Az Istentelenecket rut temeteſſel fenyegeti Isten.

zal fenyegete, hogy az ő czontyokat koporſoiokbol az nep eleibe ki hannac, *Ierem:8.*
Tehat az vndoc es vtalatos temetes, Iſten oſtora, es az bűn miatt ſzal. De innet ezt *Az czontokat*
is eſzűnkbe vehettyűc, hogy az tetemeket ki hanni az koporſobol nem illenec, à mint *nem tiztesſeges ki*
az papaſoc bolondoskottac. Touabba aztis vegyűc eſzűnkbe it, hogy nagy bolon *hanni à ſirből.*
doc azoc, kic tizteſſeges temeteſeket nem keuannyac. Es azt mondgyac: akar houa
tegyec az en teſtemet, azzal en nem gondoloc, Ez iele az ő hitetlenſegeknec. Mert
à tizteſſeges temetes arra valo: Hogy azzalis magunkat beczűllyűc Iſten fiainac len- *Miert kel tiztes-*
ni: Es az mi teſtűnket az ſzent Lelec haylekanac, es beñe lakozo hazanac lenni, Mert *ſegesen temetkez-*
az mi ęletűnkben ő mi bennünc lakozot: Az mi teſtűnc az ő neuebe meg kereztelke- *nünc.*
det, az Chriſtus vęreuel teſteuel egyeſűlt az Vaczoraba, az ő neuere es tizteſſege-
re igyekeztűnc ęlni minden tagainkual. Touabba igaz hitből remenllyűc aztis,
hogy mint az kertbe az el hintet magoc, kűlömb kűlömb ſzep ſzinuel, io illatockal,
es erőckel, igy mijs nagy ſzep fenyes es diczőűlt teſtel fel foguc tamadni, es akkor
az mi teſtűnc az Chriſtus diczőſeges teſtehőz haſonlatos fog lenni, az fenyes Nap-
hoz, *Matth:* 13. Iſtennec Angyalihoz *Matth:* 22. es Iſtenhőz haſonlatoſoc leſzűnc, 1. *Io-*
an. 3. Ezokaert azert az mi atyankfiainac temeteſeket aluaſnac, es mint egy agyaſ-
hazban valo nyugouaſnac tartſuc, hoñet Iſten ki hiwia őket az őrőc ęletnec bodog-
ſagara, à mint Eſaias mondgya: *Eſa:* 26. Ez hitet es remenſeget, hogy az pokolbeli *Oerdőgi eſs vezto*
őrdőg el vehesſe az emberektűl, ſockal ſemminec tartattya, az halottakhoz meneſt, *ſe à temeteſnec.*
az halottaknac keſerteteſet, es az el temeteſt. Nemellyeckel elis hitette, hogy ſoha
fel ſem tamadnac az halottac, mint az Saduceuſoc voltac, es Athenasban ſokan, kic *Actor:* 7. 23.
kel ſoc bayioc volt az Apoſtoloknac. Iriac: hogy à Scitiabeliec kőzzűl nemellyec, az *Matth:* 22.
őnnen Atyokat, Anyokat, rokonſagokat, es baratyokat, ő magoc meg őttec vęn ko-
rokban, agyon veruen es ezt gondoluan, hogy tizteſſegesb volna ő magoknac meg
enni, hogy nem mint az fergeknec. Az Caſpiusbeliec ebeket tartottac, kickel meg
etettec ő magokat. Az Tiberinuſoc fel akaztottac az vęnceket, Az Hircanuſoc az
madarackal etettec meg az holt teſteket. Mind ezec az őrdőgnec meſterſegi, ki à te-
metesbeis ſoc fele teuelygeſeketis ſzerez, azoc kőzőtt kic nem eſmeric az ő fel ta- *Baluanyozot pa-*
mazto iduőzitőieket. Az baluanyozo Antichriſtuſnakis ſoc teuelgeſi vadnac à te- *pac dolga.*
metesben, az halottaknac Miſeket ſzolgaltatuan, ſoc gyertyakat nekic gyűytuan,
Soltart feiec felőtt mondatuan, Es az meg holt tetemet tetem kapolnaban rakuan,
kic nemelly embereknec feieket, czontyokat ezűſibeis, es aranyban foglaluan tiztel-
tettec mint ſzent tetemeket, Sőt nihol hol mi el vetet tetemet, es netalam barom te-
temetis ſzent tetem gyarant tiztelttettec, nihol tizta aranybol ſzent lanos feiet czi-
naluan meg zomantzoztac, mintha ő feie volna, es igy komplarkottac, Mellyec mind
Iſten igeie kiuől valo tizteletec, ſőt baluanyozaſoc voltac. Az czontoknac ki hanya-
ſa kedig, Iſten atka miatt tamadot dolgoc. Mi azert Kereztyen modra tegyűnc
tizteſſeges temeteſt az mi fele baratunknac, őket ſzepen be takargatuan, de nę Ratz
modgyara, ſoc ezűſtuel, arannyal, friſs őltőzeteckel, mellyec nem à halottaknac va-
lo: Hanem be takarituan ingeben, lepedőieben, auagy valami kőzep őltőzetiben es
koporſoiaban, tizteſſegeſen kiſertſűc el az ſirhoz. Es otc Iſteni diczereteckel es id-
uőſſeges tanuſagockal egy maſt epituen, à fel tamadaſnac edes remenſegeuel, temeſ-
ſűc el az ſzomoruſag kőzőtt, Es az banat őrőmmel elegy leuen, takaritſuc el az mi
ſzerelmes atyankfiat, Az mint ez Iffiurolis mond ez Euangeliom: *Es ime egy halott vi-*
tetic vala ki, es varosbeli nep ſoc vala vele. Ime vgy mond ſoc iamboroc gyűltenec volt *Az halottac ta-*
hazahoz az ſzegeny aſzonnac, es onnet ſzep tizteſſeguel keſertec temetni, Erről *togataſarol.*
amaz Bőlcz Syrachis igy ſzola: Fiam, kőnyuezz à halotton, es mint ha nagyot ſzen- *Eccleſiaſt:* 38.
uednel ſiraſd, de io ítelettel takariczd el az ő teſtet, es meg ne vtald az ő koporſoiat.
Hogy meg valtal tűle, es hogy ne ſzidalmaztaſſal, egy keues ideig keſeregy ő rayta,
mondom keues ideig, Mert az felőtteb banattal halalt ſzerezz magadnakis, es azzal
meg gyalaztatod à halottat, ſem hozod azzal viſza, ſem haſznalſz ő neki azzal, ma-
gadat kedig el tőrőd ha ſokaig keſergeſz rayta. Ne add azert felőtted valo keſerű-

Az Halottac

ſegre ſziuedet, ſőt űzd el azt tűled, Hanem inkab emlekezzel meg az te ęletednekis vęgeről, es el ne feletkezzel arrol. Az halothoz mikor megy, igy gondolkodgyal, mint ha ő teneked imigy ſzolna: Emlekezzel meg vgy mond az en itelteteſemről, mert igy leſz az te iteletedis: Ennekem ma, teneked holnap. Az halottat nyugozd io emlekezettel, es vigaztald őtet mikor lelket ki boczattya. Ez iambor Bőlcz illy ęrtelemmel ſzola, kikben ſoc nemes dolgokra tanyit, de arrais akara inteni bennűnket, hogy à melly baratinckal regen nagy io keduel beſzelgettűnc aztal felőtt, à kertbe, az mezőn, hol mi trefalo nyaſaſagokat, es ez vilagi ſzorgalmatoſſagokat, es tőrődeſeket, azt meg ne vtallyuc halalabais, hanem hozza mennyűnc, es az ő beſzedit halgaſſuc, ki nem olly ala valoroi ſzol immar, mint regen, hanem igen nagy ſzűkſeges dologrol, Mert mihent oda megyűnc, mentűl előſzeris azt mondgya: Emlekezzel, ki, es minemű valec, iffiu, eleuen, gyors, okos, kazdag, erős, es immar mire iutottam nagy hirtelenſeguel, *TEIS* illy nagy hirtelen erre iuthatſz, Azert ſies mennyel hoza, ne halazd holnapra, hanem męg ma keſzits ehőz magadat, es minden oraban kęſzen variad ezt te magadra. Noha az halott ő magaba ſemmit nem ſzol, de bizonnyaual mihent rea tekinteſz, mindgyart ezec kőzzűl ſokakat ſokaknac iutat eſzebe, azert mint ha ő mondana, mikor rea tekintuen te magad mondod ezeket magadnac. Fogadgyuc meg azert ez iambor bőleznec tanaczat, es akar melly halothozis őrőmeſt es gyakorta mennyűnc, hogy ott meg emlekezuen mind az mi el mulandoſagunkrol, mind az WR Iſtenről, mind az iteletről, naponkent vigyazhaſſunc az mi iduőſſegűnkre, Az mint Bőlcz Salomonnis mondgya: Iob az ſiralmas hazhoz menni, hogy nem mint à lakodalmas hazhoz, Mert ott az embernec minden vtolſo dolgairol emlekeznec, es ott męg ęltebe az ember meg gondollya, mi kőuetkőzzec vęgre. Ezeket bőweb ſzoual azert mondam, hogy ne engedgyűnc az pokolbeli őrdőg ezalardſaganac ezbennis, Az ki mikeppen hogy minden iotul el vonſzon minket, Azonkeppen nagy alnokul el idegenit eztűlis, hogy az halottaknac temeteſere ne mennyűnc. Erezzűc azt bennűnc, hogy melly nagy keſzűlettel ſietűnc menyekezőre, es egyeb lakaſra, hogy azzal bőwelkedheſſec à gonoſſag, kruelyſeg, buiaſſag, torkoſſag bennűnc. De az Iſten igeie halgataſara, es az halottac temeteſere, es akar mi iorais nagy kelletlen es aſitua megyűnc, hogy ſemmi io ne neuekedheſſec bennűnc, Ezeknec eleit kel vennűnc az Iſtennec Leikenec es kőnyőrgeſnec, es egyeb vigyazaſnac altala, es azert ha ſzinten ſzolgad, iobagyod, vagy koldoſod halnais meg, meg latogaſd, es te magad el kiſirts à koporſohoz. Kiuel egyebeknekis io peldat adſz, az Iſtentis tizteled, midőn az ő Templomat meg nem vtalod, mert ő nem az ſoc penzesbe, ſem az vaſtag ereiűkbe, hanem az őtet feliőkbe, az alazatos es tőrődelmes ſziuűkbe lakozic, *Pſalm:* 146. akar iobagy, akar koldos, akar Feiedelem legyen, kic az fel tamadaſnac ideien mi hozzankis haſonlatoſoc leſznec, Az te magad lelketis epited fel induluan az remenſegre, hogy azzal egyetembe fel tamadſz nagy ſzep diczőſegeſen, Es fenitec alais ſzoktatod magad, Es ſoc egyeb tőb iobanis epűlſz vele, midőn igen gyakorta meg latogatod az te meg holt felebaratodat. Ez okaert es egyeb okaert minden Iſtenfélő iamboroc meg latogaſſac, es tizteſſegeſen temeſſec az halottakat. *DE* it melto errőlis emlekeznűnc, hogyha valakinec tőrtinnec rut halala, vagy akazto fan, vagy nyasban, vagy hadban, hogy az teſteket az ebec, vadac, auagy madarac ennec meg: Ez halal noha teſt ſzerint, az Iſtennec rőttenetes oſtora, De ha az WR Iſtent halalockort meg kőuettec, az ő ſzent Fia ęrdeme altal, vgyan iduőzűltec azert, mint amaz Toluayis, az ki az Kerezt fan kőnyőrőguen Chriſtuſnac, Paraditſomba mene: Igy ſokan az viz őzőn veſzedelmebe, Sodoma, es az őt varos veſzedelmeben, kic Noe es Lot inteſeről meg emlekezuen, kőnyőrgettec, altalan fogua iduőzűltec, Sőt ha ſzinten agyaban valaki eſzet el veztuen atkozodnec es ſzitkozodnec, ha az előtt Iſtenfélő volt, mi azt ſe meriűc karhoztatni. Lattam egy Groff nagy Wr feleſeget, kiről azt mondtac, hogy hagymazban leuen, kęſſel altal verte magat, es ottan fel kialtuan monda, iay mit miuelec, es hogy az Iſtent meg kőuette volna,

mind-

Eccleſiaſt: 7.

Vigyazas kel errois.

Nagy rőſtſeg bennűnc az iora.

Soc io haßnai ennec.

Mit itellyűc az rutal halokrol.

mindgyart, ki noha azon nap meg holt, az ő maga gyolkoſſaga miatt, de megis aſzt iteltec, hogy Iſten kőnyőrgeſere meg kegyelmezet, ha ſzent Fiaba hitt. De megis à ki czendeſen es igaz hitbeli vallaſſal ki mulic, es tizteſſegeſen temettetic, annac kęt fele, lelki es teſti, è vilagi es mas vilagi haſzna es tizteſſege leſzen, Mert à mint ſzent Pal iria, 1. *Timoth:* 6. az Iſtenes ęlet mind kettőre haſznos. A mint lattam Somi Borbalat Bamphi Laſzlonet, Betzko varaba, ki hoſzu betegſegebeis mind vntalan engemis hozza hiuatot meſzűnnenis predikalni, es az WR Vaczoraiaual ęltetni, Es ő magais ſoc ſzep biztataſit az Chriſtus felől valo iraſoknac elő ſzamlaluan, vigaztalta magat, ki ęletibennis igen aitatos tanulo, Iſtenes, irgalmas, es alamiſnas vala, halalos betegſegebennis czendeſz, es midőn meg holtis mint ha el alutt volna, kiert ęltebennis hallottam kőnyőrgeſet, hogy az WR Iſten czendeſz ki mulaſt adna, kit megis adot, ki az Iſtennec nemes aiandoka, es kiert melto nekűnkis kőnyőrgenűnc. Mind az altal ha kinec olly halala tőrtinnekis mint amaz toluaynac, azis megis eſedezzec az Chriſtus halalanac ęrdemeben bizuan. De oyiuc magunc hogy nagy bűnőckel okot ne adgyuc ſzőrnyű halalra, es vtalatos temeteſre. Hanem legyen halalunc czendeſz, es temeteſűnkis tizteſſeges. Ezt mondam az halottac temeteſeről. Mayd ſzollyunc touab az halalnac okarolis, es az halalnac ſzőrnyű voltarol: Es az fel tamadaſrol. De előſzer hallyuc meg mit mond ſzent Lukacz ez moſtani halott felől, es annac *SIRATASAROL*, es az ő Anya nyomoruſagarol, es az Wrnac vigaztalaſarol.

HARMADIC TANVSAGROL.

Az halottat mint kel ſiratnunc, es ez nyomorodot aſzont mint vigaſztalta az VR.

ERről mond ſzent Lukacz: *Ime egy halott vitetic vala ki, az ő Anyanac egyetlen egy fia, es az ő özuegy vala, kit mikor az Wr latot volna, könyőrűle rayta, es monda ő neki: Ne ſiry.* Nem azert tiltya meg hogy ne ſirion, mint ha nem ſzabad volna az halottakat ſiratnunc: Hanem hogy az meg holt fiat fel akaria neki tamaztani. Mert az mertekletes ſiralom nints Iſten ellen, ſem az ő igeie ellen, Az mint Iacobot ſirata es czokolgata Ioſeph, *Geneſ:* 49. Az Iſrael nepe Moyſeſt, *Deuteron:* 34. Dauid Sault, Ionataſt, Abſolont, es kis fiat. *CHRISTVS* Wrunc Lazart, *Ioan:* 11. Sőt nagy bűnis volna, ſziuűnket vgy meg kemenyiteni, hogy ſe magunc, ſe gyermekinc, ſe fele baratinc nyaualyain nem könyőrűlnenc, ſe bűnűnken, ſe oſtorozaſunkon nem bankodnanc, mint à Propheta panaſzolkodic, *Ierem:* 2. 5. Meg lehet azert az ſiras, czac hogy io moddal lenne az à ſiras: Hogy előſzer az bűnt ſiratnuc, az ki miatt meg halunc. Maſodſzor ez moddal, hogy ſe az Iſtent, ſe mi magunkat, ſe fele baratinkat meg ne bantanuc, Iſtennec akarattyaual ne ellenkeznenc zugoloduan, Es io remenſegben leñenc, hogy el nem vezettűc, hanem czac előttűnc az ęletre boczattuc, 2. *Sam:* 12. Es mi magunkatis meg ne ſertenenc felőtteb valo iaygataſſal, es tőrődeſſel, es maſnakis gonoſz peldat ne adnanc. Igy meg lehetne az ſiras banuan bűnűnket, es ſzanuan egy keues ideig valo meg valaſunkat az miatt, hogy à mi meg holt felebaratunknac lattuc haſznos voltat az Iſtennec hiuei között. Immar ſzollyunc az aſzonnakis *NYOMORVSAGIROL, ES AZ WRNAC KŐNYŐRWLETIRŐL.* *Ime egy halott vitetic vala ki, az ő Anyanac egyetlen egy fia, es ez özuegy vala.* Azert iria ezt ſzent Lukacs, hogy az aſzonyi allatnac nagy nyaualyaiat eſzűnkbe vennűc, Es az vtan à Chriſtuſnakis tſudalatos nagy könyőrűleteſſeget à nyomorultakhoz, Szollyunc azert mind kettőről,

Az halottac ſiratasirol.

Az meg keſeredet rol.

Ez aſzonyi allat minemű keſeredet ſziuű aſzonyi allat volt, ſenki valoba czac meg ſem gondolhattya, mert özuegyis vala, egyetlen egy fiais meg holt vala, Az io aſzonyi allatnac kedig minden győnyőrűſege czac ez kettőbe, feriebe es gyermekibe vagyon, kiket midőn el vezt, ottan minden io keduetűl meg foztatic, es czac azzon rőttegeſre es keſerűſegre ſzal, kinec minemű nehezſege legyen, czac az tudgya à ki meg koſtolta. Miert hogy kedig az fery az aſzonyi allatnac feie, mihent az meg hal,

TIZEN Hatodic W rnapiara ßent Haromsag nap vtan.

hal, mindgyart olly nagy neheſſegre iut, mint ha feiet veztötte volna el. Iollehet à kinec gyermeki maradnac, megis azockal könyebiti es vîgaztallya magat, de ha kinec egyetlen egy fia vagyon, es azis meg hal, ki mondhattya meg minemű röttenetes es iſzonyu faydalmi legyenec annac ſziuebe. Noha azert mi ez aſzonyi allatnac faydalmat es keſerűſeget czac meg ſem gondolhattyuc, de az Chriſtus ki az ſziueketis altal lattya, iol latta minden iſzonyu banattyat, azert mond ſzent Lukats felöle: *Kit mikor az W R latot volna, könyörűle rayta, es monda neki: Ne ſiry.* Nagy draga vigaztalo tanuſagi vadnac ezeknec. Hogy az ęlö Iſtennec aldot ſzent Fia, noha nem iött ottan mihent ez aſzony könyörget, à mint meg lehetet hogy fęl eztendeig vagy touab fia beteg leuen, nagy ohaytaſockal eſedezett, hogy az ö egyetlen egy magzattyat meg gyogyitana, Ime à ſegitſeget menyire halaztya, Elöſzer ſokaig hadgya könyörgeni mind az kettöt, az anyat es az fiat, az iffiut ſiwni riwni az betegſegben, Az vtan ſzinten halalra erezti, es immar temetnijs viſzic. Gondolode minemű kiſirteti voltac az ſzegeny aſzonnac ennyi es illy nagy haladekba, mint az Cananeabeli aſzſzonnakis, kinec leanyat az ördög gyötrötte, Es mas aſzont kit tizenkęt eſztendeig hagyot az meg görbedet es haui vęr folyaſnac betegſegebe. Ezekbe mondoc nagy kiſirtetec volt nyaualyaſoknac. De midön immar ez aſzony ſzinten el faradot es el epedet volna, es ſemmi remenſeget nem remenlhetne, mert fia megis holt volna, Ime ackor iö hozza, ki elöſzer meg keſeredic rayta, az vtan vigaztallya edes ſzouaual vęgre meg holt fiat meg eleueniti neki. Ez dolgokat renddel ier roſtallyuc iol meg. Bizony akar melly tauol teſſekis, de közel vagyon az WR az ö benne bizoknac nyaualyaiokban, es laſſan laſſan el közelget, es mihent reanc eſic az nyaualya, ottan könyörűl raytunc, Nem olly kedig az ö könyörűleti mint az embereke, Hanem à Chriſtus ſziue olly nagy buzgo keppen indul, hogy az edes Atyanac es Anyanakis buzgoſagat az ö edes gyermekihöz fellyűl haladgya, *Eſa: 49. Pſalm: 26.* Azert noha è ſzegeny özuegy aſzonynac, nagy es meg mondhatatlan volt az ö ſziuenec keſerűſege. De ezerſzer nagyob es meg mondhatatlanb volt annalis à Chriſtus ſziuenec könyörűleteſſege, Mert lelkebe nagyokat gondoluan az mi igen nagy romlaſinkrol, es lelki teſti nyaualyainkrol az ördög miatt, es ez özuegy annyanac nagy keſerűſegeröl, ſziwel egyűtt minden izec, bęle, tűdeie, maia, lepe, veſeie, es minden érzekenſegi fel indultac az ſzanaſra, es az ö nyaualyaianac banattyara. Igy midön egy ſűket nemat gyogyitana, Elöſzer menyben fel tekintuen nagyot fohazkodec. Mikor kedig Lazart halottaibol fel tamaztana, ackor vgyan ſirais nagy keſerueſen, Kikböl eſzűnkbe vehettyűc, hogy az Chriſtusba valami igen nagy könyörűleteſſeg vagyon az emberekhöz: Azonkeppen az ö ſzent Atyaba mint az iras mondgya, hogy könyörűlö es kegyelmes az WR, tűrhetö es igen irgalmas, *Ioel: 2.* Es hogy nem à mi bűnűnc ſzerint fizet nekűnkis, *Pſalm: 103. 145.* Ennec oka penig az, mert az Chriſtus altal Iſten tiztesſegere es öröc ęletre teremtettűnc, es ö az mi teſtűnkbe öltözett, minden erzekenſegűnket, minden nyaualyainkat, es minden terhűnket ö magara vötte, *Hebr: 4 7.* Ezt penig olly igen nagy czudalatos velűnc valo egyeſűleſſel miuelte, Hogy à mikeppen midön à te teſtedet űtic, es fay, Igy mikor az te nyaualyadat lattya, ö neki ſzinte vgy fay, mint teneked, es ö teged ſzinten vgy ſzan, mint te tennen magadat. Erröl ſzent Palis bizonſagot teſzen, *Hebr: 4.* monduan: Nintſen nekűnc olly fö Papunc, ki az mi gyarloſaginkat nem tudna mi velűnc erzeni, hanem ki egyenlö keppen meg kiſirtetet mindenekben, az bűntűl meg valua. Az Prophetanalis mond az Iſten: Az en ſzemem fenyet űti az, à ki titeket meg ſert. Ezeknec haſzna ez legyen, Hogy midön ęrtyűc az WR Iſtennec hozzanc valo io akarattyat, es raytunc valo czudalatos könyörűleteſſeget, ſoha olly igen nagy betegſegbe, fuladekozasba, Colikaba, fogſagba, ſzegenyſegbe, es akar melly nagy nyaualyaba ne leheſſűnc, ha halalra tartatunc es iteltetűnkis, auagy ha meg halunkis, hogy ketſegbe kellene eſnűnc, Söt houa nagyob az nyaualya raytunc, annyiual közelben hidgyűc lenni hozzanc az Wr Iſtent, es annyiual nagyob könyörűleteſſeget hidgyűc lenni hozzanc, czac hogy könyörög

Laſſza ki ezuda probalaſi vadnac az Iſtennec.

Edes vigaztalaſoc. Pſalm: 144.

Mar: 7.
Ioan: 11.

Zachar: 2.

iűnc neki, zőrgetuen ő előtte, es varton varuan őtet. Annac okaert minden nyaualyainkban iarulliunc bizodalommal az kegyelem ſzęknec eleiben, hogy irgalmaſſagot nyeriűnc, es kegyelmet talallyunc alkolmatos ſegitſegre, *Hebr:* 4.

Sokat lattam mind firfiat, aſzonyokat, kic ſzőrnyű kinra ſzőrnyű bűnert vitetuen, nagy draga keppen lelkekben meg vigaztaltattac az Chriſtus Euangeliomanac hirdeteſeből, es az bator imadkozas kőzt vetettec el à feiekis. De viſzont ſzan alant latunc, kic az bekeſegec kőztis rőttegnec, à bűn es az meltatlanſagoc miatt, es à Chriſtus eſmeretlenſege miatt, Es azert kapdoſnac ſoc fele, vigaztalalokat kereſuen. Azert minden embernec mind vntalan ſzűkſeg ſoc keppen vigaztalaſira valot mind vntalan tanulni. Ha az bűn rőttent: Ez ellen az Iſtennec ingyen valo irgalmaſſaghoz, melly lőtt az *CHRISTVS* ęrdeme altal, kel minekűnc ragazkodnunc, es meg kel gondolnunc, hogy az Iſtennec kegyelme fellyűl halatta az bűnt, *Romanis.* De miert hogy igen ſoc az bűn, es mind vntalan remit, azert az biztataſokatis vntalan forgaſſuc ellene. *TOVABBA* ſokan moſtis nem tſac Sido es Tő ők, hanem egyebkis, vagy ſemminec, vagy czac embernec, vagy erőtlennec, vagy gond viſeletlennec alittyac az WR *IESVS CHRISTVST* Es az miattis el futnac es el idegenűlnec tűle. *SOKAN* kedig minec előtte az WR Iſtent meg kereſneiec, az előtt mindent el futnac, mindenűt ſegitſeget kereſnec, Midőn oztan ſohol ſemmi ſegitſeget nem talalhatnac, nagy keſőre vgy folyamnac az WR Iſtenhőz, de elegy dobogo ſziwel. *NEMELLYEC* kedig męg ackoris nem kereſic meg ő felſeget, auagy ha meg kereſikis, es mindgyart meg nem halgattatnac, ketſegbe eſuen meg őlic magokat, gyermekeket feleſegeket. *NEMELLYEC* penig tellyeſſeguel el hagyuan az WR Iſtent, őrdőguel teſznec ſzerződeſt, őtet hiwiac ſegitſegűl, baluany imadaſſal, babonaual, bűbayial, lopaſſal, toluayſagual, akariac elő venni magokat nyaualyaiokba. *NEMELLYEC* torkoſſagot, reſzegſeget, vagy buiaſagot űzuen, azzal akariac el mulatni keſerűſegeket. Mind ezec Iſtent el feleytuen, es Iſteni bizodalmokat ki vetuen, ketelkednec hogy Iſtennec ſemmi gondgya nem volna reaioc. Ezec felőtt Iſten győzi elő ſzamlalni, melly ſoc fele hirtelenſegec vadnac az mi nyaualyainknac ideiebe, De mind ezec ellen ez Euangeliombol vegyűnc mi ſzep tanuſagot, hogy mint az őzuegy aſzonyi allat iollehet oily igen nagy nyaualyaba vala, hogy ſenki czac gondolni ſem merte volna, es ő magais czac vęlni ſem tudta volni, hogy őtet męg az Iſtenis az ő nagy nyaualyaiaba meg ſegitene. Mert ki merte volna azt gondolni, hogy olly ſzegeny aſzonyi allat eleibe el iőne az Chriſtus, es ray ta kőnyőrűluen őtet meg vigaztalna. De kiualtkeppen ki merte volna azt gondolni, hogy az meg holt fiat neki fel tamaztana, es meg adna, Mi lehet nagyob nyaualya mint az halal, mi lehet nagyob keptelen mint az halottat fel tamaztani, es az anyanac meg adni. De ime őnnen maga keres nekűl kőnyőrűl rayta, es ő maga hozza menuen, edes ſzoual edeſgeti, hogy ne ſirna, es az melly fiat temetni viſzi, fel tamaztuan meg adgya neki. Igy mijs akar minemű keptelen nyaualyaba, betegſegbe, fogſagba, ſzegenyſegbe, teſti lelki, őrdőgi kiſirtetben legyűnkis, ne eſſűnc ketſegbe, Mert bizonnyaual WR, es azon WR moſtis az *CHRISTVS*, azon io, irgalmas, azon hatalma es kegyelmeſſege vagyon, mind azokhoz kic ő benne biznac, A mint ő maga aiánlya magat: En veletec leſzec mind vilag vęgezetig, markomba ſzoritlac es onnet ſenki ki nem ragadhat, *Ioan:* 10. Erre emlekeztet ſzent Palis *Roman:* 15. Valamellyec meg vadnac irattatuan, az mi tanuſagunkra irattattanac meg, hogy az ſzenuedeſnec es az iraſoknac vigaztalaſanac altala remenſegűnc legyen, Tehat mijs ſe borral, ſe iateckal, ſe latorſagual ne kereſſűc vigaztalaſt, hanem az Iſtennec igeieuel es ſzűntelen valo kőnyőrgeſſel, es io remenſeguel, el hiuen, hogy mint egyebeken, es ez ſzegeny aſzonyonnis kőnyőrült, Igy mi raytunkis meg eſnec az ő ſziue, es alkolmatos időben megis ſegitene, mint Suſannat, Iſaakot, ſzinten az halalkort, ez aſzſzony fiat kedig ſzinten az halalba, kiuel minemű hatalmaſon es kegyelmeſen czelekedet mind annyaual egyetembe, ęrtſűc meg eztis.

Soc az mi rőttenteſinc, azert ſoc keppen kel vigaztalatnunc.

Oh edes Iduőzitőnknec gond viſeleſe.

Es oda

TIZEN Hatodic Wrnapiara ßent Haromſag nap vtan. Ez aßonnac minemů nagy tſudalatos Negy vigaztalaſi voltac, Laſd az őregbic Poſtillanac Negyedic reſſenec fol: 345. kiből ſoc meg keſeredet ßiwů, edes vigaztalaſokat vehet.

† Oczuegyec, aruac vigaztalaſi.

Es oda iaruluan illete az ſellyet, az kic kedig viſelic vala meg allanac, es monda: Iffiu mondom te neked kelly fel, Es fel ůle az halott, es kezde ßolni, Es ada őtet az ő Anyanac. Ha az aſzonyi allatot kerdettec volna: Mit keuannal Iſtentůl leg inkab: azt felelte volna, hogy az ő egyetlen egy fianac ęletet. Azert valamit leg inkab keuant az ő vigaztalaſara, azt adta meg neki Iduőzitőnc. Sőt mit mondgyunc: ő nyaualyas noha igennis ohaytotta az ő fianac ęletet, de czac gondolni, es ſockal inkab keuanni ſem merte, hogy az, ő neki fel tamadgyon. Mind az altal à mit ő igen ohaytana, de czac kerni ſem merne, azt adgya meg az WR Iſten ő neki. Illyenkeppen czelekeſzic ő moſtis mi velůnc, hogy az mi gondolatunc es remenſegůnc felőtt alkolmatos időbe mindeneket bőuen meg ad minekůnc, *Epheſ:3.* Ez őzuegy aſzonyrol † minden nyomorultac, minden aruac, minden őzuegyec vegyenec tanuſagot es vigaztalaſt, hogy őkis minden gondgyokat veſſec az WR Iſtenre, hiwiac ſegitſegůl, es varianac tůle vigaztalaſt, kic ez egy mellet emlekezzenec tőb őzuegyekrőlis, Iſten őket mint tartotta, oltalmazta es vigaztalta, mint Illyęs altal az kinec keues liztet meg ſzaporita, es fiat fel tamazta, *3. Reg. 17.* Es Eliſeus altal keues olayiat egynec meg ſzaporita, hogy az adoſſoknac meg fizethetne, *4. Reg: 4.* Es ſoc helyen fenyegeti Iſten azokat, kic az őzuegyeket nyomorgattyac, *Eſa. 1. Ierem: 5.* Kinec tőb vigaztalaſit laſſad az őregbic Poſtillambais, *fol: 345.* Immar tanullyunc az Iffiurolis. Es ſzollyunc az halottaknac fel tamadaſarol.

NEGYEDIC TANVSAGROL.

Az meg holt Iffiurol: es az ő fel tamadaſarol: Az mi halalunkrol: Es az mi fel tamadaſinkrol.

MOnd az Euangeliom, Midőn az iffiat temetni vinnec, es immar az varos kapuian ki hoznac, *Ieſus Iduőzitőnc oda iaruluan illete az ſellyet, az kic kedig viſelic vala, meg allanac, es monda: Iffiu mondom tenened kelly fel, Es fel ůle az halott, es kezde ßolni.* Oh ki nagy erő vagyon az Chriſtusba, mint ha czac el alutt volna, vgy kőlti fel az Iffiat, monduan: Iffiu mondom teneked kelly fel. Az halot kedig engedelmes leuen, mind gyart fel ůl, es mint egeſſeges eleuen ember ſzolni kezd, es haza menuen előbi hazaba, annyaual egyůtt lakozic, kit nagy őrőmmel es nagy czudalkozaſſal es hala adaſſal az ſoc nepis keſerte hazahoz. Ezekből leſznec tanuſaginc imilly kęt rendben. *ELŐSZER*, Hogy mijs meg halunc, es hogy az bůn miatt halunc meg. Es mi dolog legyen az emkernec halala. *MASODSZOR*, Hogy mijs fel tamadunc, Es hogy az mi fel tamadaſunkis ezen WR altal legyen, à ki ezt fel tamazta.

ELŐSZER mondoc arrais iol rea figyelmezzůnc, hogy à mint ez aſzonnac ſzep termetů iffiu fia leg iob koraba meg holt: Igy mijs bizontalan korunkba, bizontalan oraban, bizontalan helyen, es bizontalan modra, mindnyaian meg halunc. Kiből nagy figyelmeteſſeguel, tanullyuc meg. Miczoda az emberi Halal, Es az ő halalanac Miczoda az oka. Mondoc tanullyuc meg, Nekůnc embereknec, Miczoda meg halnunc, Mert az mi halalunc nem ollyan mint az barmoc halala, hanem annal rőttenetesb dolog, Es mi mas okokert halunc meg, hogy nem mint az barmoc.

MASODSZOR kereſsůnc mijs vigaztalaſt es oruoſſagot az mi halalunc ellen. Es tanullyuc meg valoba meg eſmerni az Iſtennec Fiat, à ki czac egyedůl ſzabadithat meg ez nagy rőttenetes veſzedelemből. *MELTO* volna kedig, hogy eyiel nappal minden ſzem pillantasba czac ezekről gondolkodnanc, es tanulnanc, hogy megis *HALVNC*, es felis *TAMADVNC*. De iay melly nagy hatalmat vőtt az őrdőg ezbeis raytunc, hogy ſemmiről keuesbet es kelletlenbůl nem gondolkodunc mint ezekről. Kiből minket ſerkentſen fel az WR Iſten, Hogy minden dolgainc közt miud vntalan legyen az mi fůlůnkben imez: *Kellyetec fel halottac, iertec elő az iteletre.* Es adgya moſtis az ő ſzent Lelket, hogy altala figyelmezheſſůnc iduőſſegeſen, è mai napis azokrol valo tanuſagunkra. Szollyunc azert immar elſő reſzeről tanuſaginknac.

ELSŐ

ELſõ Reſzerõl.

ELſõ Reſzebe erröl leſz tanuſagunc: *Hogy egy meg holt iffiat, az ô Anya ki ôzuegy vala, es kinec tôb fia ſem vala, nagy ſoc neppel temetni vinne,* Czac ezbôlis ſoc *ISZONYVSAGIT* gondolhattyuc meg az halalnac. Aztis: hogy à mint ez iffiu az midôn nẽ vélne, es à midôn leg ſzepb viragaba es reiebe leuen, holt meg: Igy nekünkis bizontalan à mi halalunc oraia, Es mind gyermekeſtül czeledeſtül vgy huldogalunc, mint az fanac gyümôlczi: ki viragaban: ki eretlen koraban: ki fęlig meg ęrt koraban: Es ki ęrue: es ki vgyan rayta meg rothad. Es valamelly keſôre à mint azokon egy gyümôlts ſem marad, ſôt męg az leueleis, es ô magais idôre le roſſad ha le nem vagiakis: Igy mi kôzzülünkis czac egy ſem marad el, ki meg nem halna minden maradekunkual egyetembe, Es à mint minden eztendôbe ez egez vilagon minden nyari ki kôlt viragoc, fac, füuec meg valtoznac tęlre, Igy mind ez egez vilag minden eztendôben valtozton valtozic, Es mint az arnyec, mint az buborec, mint az el lôt nyil, az el repült madar, az meg ſzallot vendeg el mulnac mindenec, Sôt męg ez egez vilagis, az ęg, Nap, Hold, Czillag, az Fôld, az Vizec, es az rayta valoc hęw tüz miatt meg oluadnac, 2. *Pet:* 3. De noha mijs mint az viragoc le hullunc, es mint az alma ô magatulis le eſic, es el rothad: Igy mijs. De azert nem oly tôrtinetbôl, ſem oly termeſzetnec folyaſabol vagyon à mi halalunc, mint az alma le hullaſa es el rothadaſa. Mert Iſten minket tôkelletes ſzẽt erkôlczben es halhatatlã termezetbẽ teremtetvala, ha à ſzent ſegbe meg maradtunc volna. Hanem mi vta az *OERDÔG, EVAT*: Es Eua *ADAmot* meg czala, az vta Adamrol minnyaian bünben fogantattunces à bün miatt mijs halal ala vetettünc mint ôc. Ezt vegyüc elôſzer eſzünkben az Iffiu halalarol.

Melly ſoc iſſonyuſagi legyenec az halalnac.

Sapient. 5.

Okai halalunknac. Gen: 3. Roman: 5.

MASODSZOR Annyarolis tanullyunc: Hogy az ô edes Anya kinec tôb gyermeke ſem vala, meg mondhatatlan nagy keſerü ſziwel vitte ôtet, kit nagy ſokaſagis keſerget, es męg Chriſtus wrunkis. Ez *KESERWSEG* ielenti, hogy az mi halalunkis keſerues dolog ô magaba, kinec keſerüſeget ſokan nem hiſzic mind addigis, miglen meg nem koſtollyac, de vęgre mindennec meg kel érzeni mind teſtbe lelekbe. Teſtbe midôn el nehezôdic, auagy az ſoc betegſeg miatt, auagy ha kit halalra tartnac, annac iſzonyu rôttegeſi miatt, Es midôn vagy vonokodic, vagy meg ôletic, meg erzi melly nehezen valic el az okos lelec aztul az teſttül, kiuel Iſten el valhatatlanul eggyè tette volt. Nem olly kônyü ez, mint az para megyen ki az barombol, mellyis noha nehez, de az mi lelkünknec el valni az teſttül meg mondhatatlan neheſſeg. Noha kedig nemellyec magoc meg kemenyituen, ielentic hogy ôc az halalt ſemminec tartyac, De ha Iſtenbeli bizodalom nekül czac teſti vakmerô keuelyſegbôl miuelic, mikor az halalnac kinnyaba leſznec, meg érzic kérküueſeknec hamis voltat, Es noha ſoc tudatlan deliatska eztelenül diczôkedic vele, hogy keuaña hogy az ô feie loua laba alat, vagy karoba forgana, kit viteſſegnec tart, De az eſzeſec Iſtennec atkabol ſzarmazot rôttenetеſſegnec lenni meg eſmeric. Ez tayba, 1582. eztendôben rôttenetes ôrdôgi vakitaſt hallottunc az halali dolgokbannis. Hogy midôn Tôrôc Czaſzar, fianac kôrnyülmetelkedeſere, kit ôc kereztſeg gyarant mielnec, nagy ſoc feiedelmeket hiwt volna, es azoknac kôuetec ott volna, Az tôb czudalatos mulatſagoc kôzt, ſokan imilly iſzonyu dolgokatis czelekettec az Czaſzar fia ęlteért, Hogy nemely Tôrôkôc nyilakal altal vertec karokat, tzombiokat, es egyeb tagokat, es egyeb fele kinzaſſal tizteltec vroc fiat. Nemelyec hegyes kopiaual vgy ôkleltec egymaſt hogy megis holtac, Nemelly erôs vaſtag Tôrôc az feien kouats külôt tartuan, patkot czinaltatot, Es ki egy, ki mas ſzôrnyüſeget mielt. Ez ôrdôgi vakſagbol hogy Iſten ô nekic iduôſſeget ad, ha az ô orſzagoc feiedelmeiert azt mielnec, De meg tiltotta Iſten az gyolkoſſagot, azert ôrdôgtül valo vakmerôſegec voltac ezec: Kôztünkis lett ez, hogy midôn egyet akaztani vinnenec, es egy leant egetni, hogy meg ôlt gyermeket, haiagatot monduã: Menyegzôbe megyünc, E felec noha tetetic hogy à halalt ſemminec tartyac, De azert annac ſzôrnyüſeget erzic ôkis teſt ſzerintis, lelec ſze

Az keſerues Anya, keſerüſeget ielenti az halalnac.

Tôrôki dühôſſeg.

Az Halottac

TIZEN Hatodic Wrnapiara ßent Haromſag nap vtan.

rint kedig leg inkab. Akar mint legyen azert az teſti halal, akar hon agyba, akar kiuůl fegyuer miatt, mi azt ô magaba igen iſzonyu es keſerues dolognac tartſuc, az mint ez aſzonyis keſergi fiat, az nepis, Chriſtus wrunkis, Es ſzañyuc mind magunknac, mind felebaratunknac OTHON valo halalatis, ſôt keſeregiünkis rayta, de kerezteyeni modra, Menyiuel inkab KIVVL hadban, akazto fan, tűzben, vizben valo veſzedelmeket melto ſiratnunc akar melly latornakis, kic mind egy teſt vęrec mi velůnc, es egy arant ęrdemlenenc mijs minden veſzedelmet. De iay ki keueſen tudnac nyőgni maſnac halalan, keueſen tudnac azbol peldat venni az ô magoc halala felôl, ki ki hizelkeduen magaba es igeruen maganac hoſzu ęletet, Sokan az halottra czac nézni ſem akarnac, hanem czac marhaiat ehezi es ragadozza, Az deliac midőn el eytnec valakit az hadban, ſiet kapni marhaiahoz, azonba egy fertaly orara azont el eytic, es az ôuetis kapdoſſac. Ezec felôtt tôb ſoc meg ſůlt feledekenſegec vadnac bennůnc. De mi nem az marhara, hanem ô magara az halotra figyelmezuen, keſeregiůnc rayta, mint ez annya gyermeken. Ez ſzanakodaſt es keſerůſeget tanuliyuc maſodſzor innet, hogy az annyais, az nepis, Chriſtuſis keſeregtec az halotton.

Keueske vagyon igaz ßanakodas.

Ki vitetůnc mijs

HARMADSZOR ez iſſiuel ki vitetuc hazabol. Mert az lelec mihent el valic az teſttůl, ottan dögge leſzen, el vndokul, el bůdôſůl, es ottan ſenkinec nem kell, Ha Czaſzari rend volnais mindenec el vnnyac, es alig variac hogy ſzemec elôl el takaritſac. Ki veſz vizbe halaktul, ki tűztůl, ki az fôldbe fergektůl emeztetic meg, auagy magabais el roſſad, es fôlddè leſzen. Es męg az fôlobeis vęgre czac à czontyai maradnac, es az tôb emberec czontyaihoz ſzinten haſonlatoſſa leſzen, akar melly friſſen temetkezzenekis kiuůl emberec lattara, De ô magaba akar kijs czupa por, hamu, fôld, es arnyec, Es idôre akar melly nagy emlekezetet ſzerezzenekis, mint regen az magas hires het Piramiſec, auagy Alexander Dauid koporſoi voltac, De azokis mind ſemmiuè valtoznac, Es czac egy nihany igekben maradnac emlekezetec egy nihanyoknac. Mihent kedig ki mulnac, ottan ez *Harmac* kapdoſnac rayta: Az *Leiken* az ôrdôgôc, vagy Angyaloc: az *Teſten* az fergec: *Marhaian* vtanna valoc. Scuerus Czaſzar monda halala kort: *Imè minden valec, es ſemmit nem haſznal.* Es egy ſzorgalmatos gazdag, kalmar hala fele môkôguemond: *Imè czac ket deſzkanal es egy lepedőuel megyec ki.* Ezekbôl ki ki mind alazza meg magat, hogy tegedis ki viſznec hazadbol, es megfoztatol mindentůl, es à mint mezitelen iôttel, mezitelen megy ki, Es à mint fôldbôl teremtetet Adam, Igy teis fôlddè leſzes, Sôt à mint Dauid ſzol: hogy az ember mint à barmoc vgy halnac, kit mond az ô negyuen kilentzedic Pſalmuſaba, hol igen nemes dolgokat oluashatſz, tôbbetis az halalrol: Mondoc Dauid kint az mint minden barmoc, ôkrôc, louac, ebec, czac kopaſz czontyokat hadgyac, illyec leſzůnc mijs teſt ſzerint.

Kôz az teſti halal.

De ez męg *czac egyic* es kůlônôs abrazattya az halalnac, Es ez kôz mindennec, pogannac kereztyennec, az mint minden Atyac, Adam, Abel, Seth, Enoch, Noe, Abraham, Moyſes, Ioſue, Samſon, Dauid, Salomon, Kereztelô Ianos, Prophetac, Eſaias, Ieremias, Daniel, Apoſtoloc, Peter, Pal, Ianos, teſt ſzerint mind meg holtac, es porra letec. Azonkeppen az iſtentelenekis, Cain, az Oriaſoc, Saul, Abſolon, Achitophel, Iudas, Herodes, Nero, es mindenec, ioc es gonoſzoc, teſt ſzerintis meg rothadtac.

A lelki halalrol

DE ez felôtt az ſzent Iras mas halalrolis ſzol: OERô CKE valorol, mint amaz keduen lako kazdagrol, hogy midőn teſte el temettetet volna, LELKE az pokolnac langiaba kinlodot volna, Es czac egy czôp viz ſem adatot nagy kônyôrgeſere, es kialtaſara. Es Chriſtus wrunkis mond: Ne félyetec aztol, az ki teſtetecket meg ôli, hanem attol félyetec, ki mind teſteſtůl lelkeſtůl, az ôrôc tűzre vethet.

Matth: 10.

MIND ezec iuſſanac eſzűnkben, nem czac az mai iſſiunac halalarol, Hanem minden egyeb halottakrolis, Es vgyan mindennap czac mi magunkra tekintuennis. Mert vgyaunis mint az ki az haioba megyen, akar allyon, ůllyen, fekůdgyec, aludgyec, egyec, iatzec, mind menten megyen, es el kőzelit az parthoz: Igy mijs mindennap akar mit czelekedgyűnc, de menten megyűnc, es halalunc oraiahoz kőzelitűnc, Es mint az Reuen mind vntalan kôltôzuen menten mennec: *mijs megyűnc: tijs mentec: egyebekis mennec.* Ha lathatnuc ez egeſz vilagot egy magas hegyrôl, ezt ſzaz ezer

keppen

keppen vehetnűc eszűnkben, hogy ki hazba, ki seregbe, ki szallot varba, ki vizbe, ki tűzbe, ki hohar kezeben, soc keppen halton halnac, Soc Feiedelmec, Kiralyoc, wrac, nagy aszonyoc, nagyoc es kitsinyec. Eztis kedig eszűnkbe veszűc meg, hogy ha *Matth: 25.* mint amaz őt eszes szűzec egő lampassal, es amaz gyors szolgac vigyazassal es fel ő-uedzett algyeckal, az mi meg szabaditonkat nem variuc, mijs bolondul iarunc, es ma gunc el veztyűc, nem czac test szerint, hanem lelec szerintis mind őrőcke. Ezekre hogy iobban fel serkenhessűnc, azert immar szollyunc illy renddel Halalunkrol:

Előszer, Miczoda az Halal, es Hany rendbe gondolkodhatunc az halalnac mi-voltarol: Es miczoda Oka az halalnac: Es azbol mint szabadulunc meg az Christus altal. Ezekről ier tanulgassunc.

MICZODA AZ HALAL.

AZ Halalon az Iras imez OET dolgot ęrti. ELőSzER, hogy az Isten *Oet fele az halal.* kepe, az ő Isteni termeszete meg holt bennűnc. MASODSzOR, hogy à soc mindennapi nyaualyaba immar, mint az halalra tartandoc vagyunc. HARMADSzOR, hogy test szerint megis halnanc, es el rothadnanc. NEGYEDSzER, hogy mind testestűl lelkestűl őrőc halalt ęrdemlűnc. OETődSzER, ezis Halnac mondatic, Midőn à hiuec az Christussal es à Christusban meg halnac, Ezekről felőtte igen draga, tellyes ęrtelmet vennűnc. De bőwebben valo ęrtelmeről oluassatoc az őregbic Postillamban valo irasomat, az Negyedic ręszben, el kezduen fol: 368. közel ötuen leueleig, kiből az figyelmes oluasoc igen es igen nagy vilagos ęrtelmet vehetnec, it nints helye hogy azokat szapőrithassuc, Hanem czac Summa szerint tanulgassunc rola.

EGYIC Halalodnac azt tartsad: Hogy az Isteni io termeszet, immar meg holt mi bennűnc, es el veszet az, az Isteni kep, az kibe mi teremtettűnc vala. Az Isteni KEPEN kedig ęrczed imez Kettőt: Előszer hogy Adam termeszet szerint vala szent, tizta, igaz es artatlan leuen, minketis azon termeszetbe szűlt volna. Masodszor, hogy Elmeieben annyi vilagossag volt, hogy az igaz Istent az Atyat, Fiut, szent Lelket, es annac minden akarattyat nyiluan meg ęrtette, Es sziuebe annyi erő volt, hogy azonokat szerette, es czac azokba győnyőrködet. De mind ezec ottan meg halanac Adamba, mihent az ördőgnec szauat fogada, Es mijs olly holt termeszettel fogantattunc ő tűle, Kiből valaki maszor nem szűletic, az nem mehet Istennec orszagaba, *Ioan: 3.* Ez első halalunkbol ez több halalunkis kőuetkőzet. *MASODSZOR* Hogy mind egesz ęletünkbtn annyi nagy nyomorusag alatt vagyunc, mint az kit fogua tőmlőtzbe halalra hohar kezeben tartnac, auagy Dauid mondasa szerint; mint az meszar szękre tartando iuhoc, ollyac vagyunc, *Psalm: 43.* Mert immar az ördőg wralkodic ez vilagon az bűn miatt, kit soc helyen az iras vilag feiedelmenec nez, ki több több bűnre izgatton izgat megis, az hiueket kedig leg inkab, es az miatt soc rőttegesre es több több Isteni haragra, es több több kinra es nyaualyara. Ez masic halalunc. *Harmadic*, hogy vęgre mindennec meg kel halni, az leleknec à testtűl el kell valni, męg az ezets szopoknakis, mert őkis merő bűnősőc, es azban fogantattac, Es nemellyec vgyan rőttenetes kinockalis őletnec meg ittis, Ez harmadic halalunc. *Nemellyec* kedig az őrőc karhozatrais vettetnec: Ez à Negyedic halal. Mellyec mondoc mind az első halalbol, hogy az Isten kepe es iş assana bennűnc meg holt, es merő bűnre valtoztattunc, szarmaztac. MELLY bennűnc lakozo bűnnec annyi hatalma vagyon, hogy az miatt nem czac az hitetlenec es istentelenec, hanem męg az hiuekis meg halnac, es el rothadnac test szerint, Azert: mert az Eredendő bűn, ki Adamrol reaioc szarmazot, noha meg boczattatic nekic, de azert az ő terme szete szerint vgyan meg marad bennűnkis, Es noha szent Lelec altal meg kezdenec wyiulni, es ki kezdic az bűnt gyomlalni magokbol, De azert annac az győkere es termesenekis nemelly reszе bennec marad, Melly az szent Leleckelis mindenkor ellenkődic, Azert az test es vęr őszue elegyeduen bűnuel, igy nem mehet Isten orsza-

1. *Psal: 51. Iob 14. Rom: 5. Eph: 2. Isten Kepe.*

2. *Mas Halalunc.*

Ioan: 16. Epheſ: 6.

3. *Harmadic Halalunc.*

4. *Negyedic.*

Galath: 5.

TIZEN Harodic Wrnapiara ßent Haromſegnap vtan.

gaba, Hanem elöſzer nekijs meg kel halni, es földdè kel leñi, Az mint Iſten meg mondotta valais, hogy ha Adam ennec az meg tiltot fanac gyümölczeböl, meg halna, es földdè lenne. Ezeknec be kellet tellyeſedni reſz ſzerint minden fiaiban Adamnac.

5. Oeroddic Halal.

DE valakic az Chriſtus altal Iſtenhöz tęrnenec, bünöc boczanattyat kérnec, es hinnec, azoc ha teſt ſzerint meg halnakis, de az öröc halalra nem mennec. EZ FELE C, Iſteni meg vtalaſabol es vakmerö batorſagbol nem örömeſt vétkeznec, Söt mind vntalan halton halnac az bünnec, azt öltön ölic ö magokban foytogatuan annac izgataſat, könyörges es vigyazas altal, hogy birodalmat es wralkodaſt ne vehetne raytoc, *Roman:* 8. Ezt öröd fele halalnac mondhattyuc. Ezec felött az iras neuez Chriſtuſſal, *Roman:* 6. *Coloſſ:* 3. es Chriſtusban valo halaltis, *Apoc:*

6. Hatod fele.

Chriſtuſſal valo halalunc azert *Hatod* fele lehet.

7. Heted fele.

Chriſtusban valo halalunc *Heted* fele. Chriſtuſſal meg halni, az ö halalanac ęrdemehöz ragaſzkodni pœnitentiaual es hittel. Chriſtusban meg halni kedig, benne valo bizodalomba ki mulni. Ez felec noha az Chriſtus altal lett meg boczatasbol mindeneſtül fogua meg menekedtec az bünтül, vgy, hogy az nem nekic, hanem az Ieſus Chriſtuſnac tulaydonitaſſec, es azert ö alatta megis menekednec mindeneſtül fogua az valoſagos halaltul, az öröcke valotul.

2. Corinth: 5.

De termeſzetyec ſzerint fęl reſzent męg bennec leuen az bün, azert annyibol meg kel koſtolni nekikis valami reſzet az halalnac. Ez illendö dolog azert az Iſten igaſſagahoz, Hogy minden fia Adamnac földdè lenne, az bennec ſzorult bün miatt, de az meg igazultac az halalnac leg ſullyosb reſzetül, az öröc kintül meg menekednenec: Az bünös rezt magokrol mindeneſtül fogua le vetnec, Es meg wyiult ember ſegbe wyionnan fel tamadnanac. DE az kic mindeneſtül fogua az bünben maradtac, azoc az öröc halalra vetetnenec. Mind azoc azban maradnac kedig, valakic nem az Iſtentül röndelt ſzent Fianac aldozattya altal kereſnec kegyelmet, akar mint töriеis az kiuül magat büne boczanattyaert, Az mint ſzent Pal mondgya: *Roman:* 10. Akaruan magoknac igaſſagot ſzerzeni, az Iſten kedueböl ki eſic, à Chriſtus annac nem haſznal. VALAKIC azert az ö meg holt termeſzetyekbe maradnac, czac az Chriſtus vęre altal bünöc tiztulaſat nem kereſic, wyionnan ſz: Lelke altal nem ſzületnec, es az bünben Iſteni meg vtalaſabol heuerten heuernec, azoc ittis nagyob bünteteſt veſznec, Es mind teſt ſzerint, mind lelec ſzerint öröcke meg halnac, De laſſuc miczoda öröcke meg halni.

Ioann 3.

Oet reße az öröc halalnac. Deut: 4. Eſa: 40. Ierem: 10. Eſa: 53; Gal: 3;

Mondoc ö *R* ö *C K E* meg halnac, az az: Elöſzer erzeni fogiac mind öröcke az Iſten haragiat, kit Adamis érez vala, mikor ijettebe el buec Iſten elött, es kit az ördögöc mindenkor érezuen röttegnec elötte, ki miatt Iudas fel akazta magat, Dauid agyait ſiraſaual el neduesitötte, Chriſtus wrunc kedig vęrrel veritekezet à mi bününc terhe ö rea vetetuen. *Maſodſzor* erzeni fogiac mind öröcke az Töruennec vadolaſat az ellen valo engedetlen voltokat, es az önnen lelki eſmereti furdallya es vadollya öket mind öröckön öröckè, *Roman:* 1. olly nyiluan, hogy ö magoc magokat itelic meltoknac az öröc halalra, iollehet tekereguen mentſeget kereſnenec mint Adam Euara, Eua az kigyora mutatuan, De azert belöl erzic gonoſz teteket, es azert ha lehetne el röytöznenec Iſten iteleti elött, mint elſö ſzüleinc. Ezt lattyuc köztünkis, hogy midön valakinec ki nyilatkozot gyolkoſſaga, auagy egyeb gonoſſaga, es azt az biro eleibe rakia, ha ſzinten tekereguen lelki eſmereti ellennis kereſne hamis mentſeget, de vęgre el nemul, es az önnön ſziue ſententiazza az halalra, Melly eſmerett czac ittis olly röttenetes, hogy az miatt mint az kö meg kemenyül az ſziuec, es az ſoc iſzonkodaſoc miatt mint ha halton halna, ki miatt ſokan megis ölic magokat, mint Saul, Achitophel, Iudas, Nero, es Herodes, es Spira Ferentz ragadozuan keſt magahoz. DE ſokan it moſt az meg tęröc közzül valnac illyekis, hogy azt kialryac, eſmerem hogy melto vagyoc halalra, de nem akarom többe az Iſtent bantanom, azert engedec az Töruеny ſyolgaltataſanac, hogy vegyen maſis peldat rolam, Ezec köztünc leyielnec. De az pokolba enhites nekül valo vadolaſoc, es lelki furdalaſoc kinozzac azokat, kic Iſteni meg vtalasbol heuertec bünökben.

Harmadic reſze

reſze az ôrôc halalnac ez, hogy ſoha az Iſten irgalmaſſagat nem remenlhetic, ſoha ſenkinec nem eſedezhetnec, ſoha az Iſten ſzinet nem lathattyac, az Iſtennec orſzagabol es annac dicczôſegebôl mind ôrôcke ki rekeztetnec. *Negyedic* reſze ez: Hogy mind teſtekbe es lelkekben vęghetetlenûl kinlodnac, tûzbe gyôtrednec, az ôrdôgôckel egy kinba leſznec, ſiwnac, riwnac, atkozodnac mind ôrôckôn ôrôcke:

Ezekrôl ſoc iraſoc teſznec tanubizonſagot. Mint Chriſtus wrunc mond: hogy ô igy ſzolna az iteletkort: Eregyetec atkoztac az ôrôc tûzre, *Math*: 25. Es mond: ki vettetnec azoc az kûlſô ſetetſegre, ott leſzen ſiralom es fog czikorgatas, *Luc*: 13. Kirôl oluaſd az Prophetakatis, *Eſa*: 34 50. 66: *Sapient*: 3. 5: *Dan*: 12. *Apocalyp*: 14. 21.

Moſt aztis laſſuc, hogy ezeknec *OKA* nem az Iſten, hanem az ôrdôg es ô maga az ember, à mint ez iraſoc bizonyittyac. *Okai à halalnac.* Mond ſzent Ianos, 1. *Ioan*: 3. A ki bûnt reſzen, ez az ôrdôgtûl vagyon, mert az ôrdôg kezdettûl fogua vetkezic. Chriſtus Wwrunc mond, *Ioan*: 8. Az ôrdôg gyolkos volt kezdettûl fogua, es az igaſſagba meg nẽ allott, mert igaſſag ninez ô benẽ, valamikor hazugſagot ſzol, ônnen magatul ſzollya, mert hazug es hazugſagnac atya. Mond az Bôlcz, *Sapient*: 2. Az ôrdôgnec irigyſegebôl iôtt az fôld kerekſegere az halal. Szent Palis azt mondgya: Hogy az ôrdôgnec hatalma vagyon az halalon, *Hebr*: 2. ôRDôG azert egyic Oka az bûnnec, es az bûn miatt az halalnac. Maſic, *EVA*: Mert az ôrdôgtûl elôſzer ô czalatot meg. Kirôl ſzent Pal mond, 1. *Timoth*: 2. Nem az firfiu czalatot meg, hanem az aſz ſzonyi allat. Salomonnis mond: *Eccleſiaſt*: 25. Az aſzonyi allattul kezdetet el az bûn, es ô altala mindnyaian meg halunc. Harmadic Oka *ADAM*, kit az ôrdôg Euaual czalara meg, Melly Adamot az iras ninol elsô okanac azert neuez, mert ſzarmazas ſzerint ô rola ſzallot leg elôſzer. Az ôrdôg Euara, Euais Adamra nem ſzarmazas ſzerint, hanem czac hiteteſſel hozac az bûnt, De Adamrol mind ez egez vilagra el arada ſzarmazas ſzerint, kit peldazot az firfiac kôrnyûl metelkedeſeis, es hogy az meg valtois firfiu mag lenne. ILLY ęrtelemmel ſzolnac imez iraſoc: Mond ſzent Pal *Roman*: 5. Egy embernec altala ez vilagra be iôue az bûn, es az bûn altal az halal. Iſmet: 1. *Corith*: 15. Mikeppen az Adamban mindnyaian meg halunc, azonkeppen az Chriſtusban meg eleuenitetûnc. Im ſzolanc halalunkrol: Annac Oet kiualtkeppen valo reſzerôl: Es harom fele Okairol. Immar tanullyunc az halalbol valo ki menekedeſûnkrôlis az Chriſtus altal.

Maſic Reſzeroel.

Az Halalbol valo meg Szabaditonkrol.

EDdig az mi igen nyomorult allapatunkat hallottuc meg, Hogy az mint az Iffiu meg holt, es az ôzuegy Anya nagy keſerû ſziwel keſertette az fôldbe valo temeteſre, kin ſoc nepis ſirankozot: Igy mȳs mindnyaian azon allapatra iutunc, Sôt az teſti halal vtan ôrôc halalis kôuetkôznec, ha azbol ki ſzabaditonc nem volna. Az à *SZABADITO* ki legyen: Es Iſten mint rendelte hogy meg ſzabaditſon, Ier laſſuc immar aztis. Az mai Euangeliom meg mutattya aztis, ki legyen az ki minketis meg *SZABADITSON* az mi halalunkbol, az az, à ki teſt ſzerintis fel tamaſſzon es meg diczôitſen, es az vtan mind ôrôcke ęlteſſen teſteſtûl es lelkeſtûl, Tud ni illic, az mi wrunc *IESVS CHRISTVS*, az ki ez iffiat az halalbol olly kônyen, mint ha czac el alutt volna, fel kôlte. Kirôl igy ſzol az mai Euangeliom: *Hogy ônnen maga Ieſus Iduôzitônc hiuatal nekûl ment vala Naim varoſa fele, az honnet ki hoztac az halottat, Es mikôn latna az meg keſeredet Anyat, rayta ûis meg keſeredet volna, Es hozza meuuen vigaztalta volna, es kerte volna hogy ne ſirna, ielentuen hogy az ô egyetlen egy fiat nagy czuda keppen meg adna neki, Es azonba le tette az koporſot, kibe vittec az halottat, Es mond az halotnac: Iffiu kelly fel, es ottan fel ûle az halott, es meg ada ôtet az ô Anyanac.* Igy akara magat meg eſmertetni Ieſus Iduôzitônc ezbennis, hogy birna az mi halalunckal es azbol ô lenne az mi meg Szabaditonc. Kirôl minec elôtte tôbbet ſzolnanc, Elôſzer edeskedgyûnc ennec el melkedeſebeis, melly nagy *Nagy ôrômmel lôtt ęz fel tamaz ôrôm tas.*

TIZEN Harodic Wrnapiara ßent Harom ſag nap vtan.

ôrômmel lett az meg holt iffiunac eleuenen valo haza tęreſe. Gondolhattyuc ezac mi magunktulis ezt, hogy az fel tamadot iffiuis erezuen magaban az Chriſtuſtul vött erôtt, es nagy felſeges ſot, vgy mint halal ellen valo hatalmat, nagy ahitatoſon gyönyörkôdett az Chriſtusba. Es az meg keſerdet Anyais, kęt keppen, mind teſt, mind lelec ſzerint, felôtte igen nagy ôrômmel tęrt meg. Az neprôl kedig ſzt iria ſzent Lukats: hogy nagy almelkodaſſal ôruendezuen diczerte volnalſtent illy nagy io teterôl. Kic à mint igen nagy ſzomoru ſziwel viſzic vala ki hazabol az fôldbe temetni, es ott el rothadni: Immar viſzont mind annyi nep nagy Triumphuſſal, nagy gyözedelmes nyereſeguel, es mint halalon vött ôrômmel, nagy tizteſſegeſen kiſirtic viſza az ô maga hazanac lakaſara, birodalmara, es hoſzab ęletire. Mint Abrahamis Iſaakot meg mondhatatlan ôrômmel viue viſza az helyi ôl, hol meg kel vala aldozni. Es Ioſephis ôruendezett, hogy az kutból ki vontac, Es hogy az tômlôtzbeli rabſagbol feiedelemſegre valaztatott. Mardocheus, hogy az akaſto fatul meg mentetet, es Aman helyet Wrrà lett. Suſanna, hogy wy Tôruenre es iteletre tęritetett. Es mint Chriſtus wrunc ôrômmel tamadot fel az halalbol, es ôrômmel tęrt meg Attyahoz az mennyei birodalomra, Igy ez iffiutis ôrômmel kiſirti edes Anya, atyafiai, barati, es az egez nep, az koporſobol valo fel tamadaſa vtan, hazahoz, ott, es minden haznal, az egez tartomanyba, ſokan almelkoduan az Iſteñec illy draga io teten, hogy bennünc illy bünös es meg nyomorodot embereket, illy draga *Heros* nemes vitezlô feiedelemmel, ki męg az halaltis meg birta, meg latogatot volna, ki bennünket mind az bünbôl, mind az teſti es ôrôcke valo halalbol ki venne, es meg ſzabaditana. Ha ez illy ôrômmel es hala adaſſal lett, vêlede az hiueknec ôrôc ęletre valo fel tamadaſoc minemü nagy iſtenes edeſſegeckel legyenec. Ezt ackor meg lattyuc.

Genes: 22. Genes: 41. Heſter 7. Daniel: 13.

Az Wr Chriſtus felſeget eſmertüc ezbôlis.

Moſt eſmerkedgyünc az mi fel tamazto felſeges wrunckal, meg valtonckal, es meg ſzabaditonckal. Ez nagy czudalatos dolga az mi Wrunc *IESVS* Chriſtuſnac, mi erôttünc predikaltatic, hogy mijs meg eſmernüc ezen embert, az ki eztis, es tôb halottakatis fel tamaztot, hogy mijs ezen altal bizonnyal fel tamadunc, Bizonyyal ęlünc, es mind ôrôcke ôruendezünc. Kirôl melto tôbbetis ſzolnunc, miert hogy Iſten ennec eſmeretibe az ki ezt fel tamaztotta, az az, az ô Fianac eſmeretibe rendelte az mi ôrôc ęletünket, *Pſalm: 53. Ioan: 17.* azert ô rôla ez mai fel tamazto hatalma mellet, Ier ſzollyunc egyeb draga velünc io teterôlis, es az ô felſeges mi voltarol, Hogy meg eſmeruen az mi halalunc, es minden ellenſeginc ellen valo nagy hatalmat, bizodalommal folyamhaſſunc ô hozza. Kirôl moſt illy renduel tanulgaſſunc. Miczoda ſzömely ôr? Es miczoda az ô Tiztis? Es mint ſzabadithat meg? Es kic lehetnec az ô meg ſzabaditaſaba reſzeſec? Touabba errôlis tanullyunc: Mint vigaztallyuc magunkis, maſtis az halal ellen. Es mint keſzitsüc àhoz magunkat. Ezec felôtt tôbrôl tanulgas az ôregbic Poſtillambais, Hol hęt Predikatiot irtunc ezen Euangeliom mellet, az halalrol, ſoc külömb külömb ſzükſeges tanuſagockal. Moſt elegedgyünc ezeckel. Elôſzer azert laſſuc ezt: Miczoda ember es ſzömely, az ki fel tamaztotta ez iffiat.

Summa.

Miczoda ſzömely az Chriſtus.

HItünc Agazati igy ſzol ô rola: Hiſzec Ieſus Chriſtusba, Iſtennec Fiaba, mi Wrunkba, ki fogantatec ſzent Lelektül, ſzületec ſzüz Mariatul: Touabba, ki kint ſzenuede, meg feſzitetec, meg hala, el temettetec, fel tamada, mene menyekbe, ül az Iſtennec iobiara, onnet el iô itelni eleueneket holtakat. Ezeket iol meg kel tanulnunc ô felôle, az iraſoknac bizonſagi ſzerintis, à mint ezen könyw bennis hellyel hellyel mindenikrôl emlekeztünkis: Azokrol emlekezzetec meg, hogy azockal erôſitsüc az mi hitünket ô benne, hogy az altal mijs meg tartaſſunc męg à halal közepettis. Ezt iol meg ertuen, hogy midön ô Iſtennec Fia legyen, egyenlô allatu az Atyaual es az ſzent Leleckel, Es olly ember, kit tiztan, ſzüzen, bün nekül fogant es ſzült az Anya, Es az kęt, Iſteni es emberi termeſzetben, egy ſzömelly el valhatatlanul, es olly keppen, hogy ſem az Iſtenſzg nem valtoznec emberſegre, ſem az em-

az emberſeg Iſtenſegre, hanem mind az két termeſzet ő magaban meg maraduan, mind az altal czac egy ſzőmely volna. Ennec eleg hatalma lehet arra, hogy az mint mindenec ő altala teremtettec, *Ioan:* 1. *Hebræ:* 1. Azonkeppen az ő mindenhatoſaga ſzerint fel tamazthatis minden halottakat. Ki à mint moſt midőn czac egynec ſzolna monduan: Iffiu teneked mondom, kelly fel, Es czac ez kel fel, es az vtan egy leanzonac, Te leany kelly fel, Es Lazarnac: Te Lazar iőy ki, Es czac azoc tamadnac fel: Igy midőn az vtolſo nap azt kezdi mondani: Ti halottac mindnyaian, kic Adamtul fogua meg holtatoc, kellyetec fel, es iertec elő az iteletre, ottan ſzinten vgy meg kel lenni, mint moſt: hogy az iffiu ottan fel űle, mihent neki ſzola, es eppen meg adna őtet az ő Anyanac. Kinec ſzinten annyi kőnyű az halottat fel kőlteni, mint teneked az el alutt embert, Es azert ſoc helyen az iras czac aluaſnac neuezi az halalt, kiualt- *Iob* 7. keppen az hiueкęt, az mint Chriſtus Wrunc mondgya az meg holt Lazarrol, *Ioan:* 11. *Dan:* 12. az mi atyankfia az Lazar aluſzic. Ez draga es czudalatos ſzőmelyt azert à *IESVS Ioan:* 11. Chriſtuſt, ki az Atyanac egyetlen egy ſzűſette, ki az Atyaual es az ſzent Leleckel, 1. *Corinth:* 11. egy valoſagos, őrőc, es mindenhato Iſten, ki bizony es artatlan emberis, es à kęt termeſzetben egy el valhatatlan ezudalatos felſeges ſzőmely: Igyekezzűnc iol es igazan meg eſmerni, az menyire ez gyarloſagba keuantatic, hogy az ő hatalmaba ne ketelkedgyűn, Es ęrtekezzűnc arrolis: hogy őtet az Iſten az ő Atya, őrőktűl fogua erre valaztotta volna, hogy az el veſzet emberi nemzet ő altala iſmeg fel epűlne, Az mint imez, es ſoc tőb iraſoc bizonzittyac. Mint, mond felőle Iſten Moyſeſnel, Az aſzony allatnac Magua, meg tőri az kigyo feiet, *Gen:* 3. Mond Abrahamnac: A te magodban meg aldatnac minden nemzetſegec, *Geneſ:* 22. *Galath:* 3. Mond Dauid: Monda az WR, az en Wramnac, űly az en iobomra: miglen az te ellenſegidet labad alà vetem. *Pſalm:* 110. Eſmet mond rola: Fel ment az magaſſagba, es fogua vitte az fogſagot. Mond Eſaias: Az halalt őrőcke el nyeli, *Eſa:* 25. Es az ő ęletet adta vętekert valo aldozatul, *Eſa:* 53. Oſeaſnal mond az WR: En pokolbol ki valtom őket. Szent Ianoſnal mond: *Ioan:* 3. Vgy ſzerette Iſten ez vilagot, hogy az ő egyetlen egy Fiat adna erőtte. Iſmet mond: *Ioan:* 10. En azert iőttem, hogy ęletetec legyen: Iſmet mond: *Ioan:* 5. Bizony bizony mondom tinektec, hogy el iő az idő, es moſtis vagyon, mikoron az halottac meg hallyac az Iſten Fianac ſzauat, es az kic hallyac, ęlnec. Mond ſzent Pal, *Hebr:* 2. El iőue hogy az halalnac altala el rontana azt, az kinel az halalnac birodalma vala, az az, az őrdőgőt, es meg ſzabadítana azokat, kic à halaltul valo félelmec miatt, mind egeſz ęletyekben az romlotſag alà valanac vettetuen. Az Ielenes kőnyueis *Apocalyp:* 13. mond: ☞Ez Barany meg őletet vilag kezdetetűl fogua. Kit Kereztelő Ianos wiał mutatuan, mond: Ez az Iſten Baranya, ki el veſzi ez vilagnac bűnet, *Ioan:* 1. Maſic Ianos mond: Az Ieſus *CHRISTVS* vęre, meg tiztit minket az mi bűneinkből. Oe maga Chriſtus az Vaczoraba mond: Az en teſtem vęrem ti erőttetec halalra adatic. Ez bizoſagoc mellet ęrtekezzetec ti magatokis mind az egez ſzent Iraſt az Chriſtus felől *Ioan:* 5. hogy azokbol erőſedgyec hitetec ő benne, ő altala bizonnyal es őrőmmel varuan ſegitſeget, az bűn, az őrdőg, es az halal ellen. Az többi kőzt ez *MAI* lőtt dolgais erőſitſen es őruendeztеſſen, midőn az meg holt iffiat egy ſzoual, mint czac almabol kőltene fel wy ęletre, ſoknac őruendezeſere. Soha ęg es Nap alatt főld kerekſgebe illy ezudalatos, hires, illy erős vitęz nem halottatot, ki az önnen maga ereieből, illy hatalommal, illy kőnyen, bűntűl, őrdőgtűl, es halaltul embereket meg ſzabadithatot volna, mint az mi Wrunc *IESVS CHRISTVS*, Az mint ſzent Peteris mond rola, *Actor:* 4. Hogy ęg alatt nints mas Nęw, kibe iduőzűlhetnenc, hanem czac az Ieſus *CHRISTVS* az.

DE az Iſten igy rendelte, kit nagy iol es igen igazan mielt, hogy az ő dragalatos valtſaga es ſoc fele io tete, czac azoknac haſznalna, az kic Iſtentűl io neuen vennec, az kic őtet meg eſmernec, es kic ő benne hinnenec, Az kic kedig őtet meg vetnec, azzoc ő magoc lennenec Oka veſzedelmeknec. Rakua penig az iras erről valo pana ſzal, Mint Eſaias mond, *Eſa:* 53. Kiczoda hiſzen az mi beſzedűnknec, es az WRnac kariat, ki eſmeri meg? Iſmet: *Eſa:* 6, *Ioan:* 12. Va- itſd meg ezeket, Hallyatoc es ne

'Kiknec haſznal az Chriſtus.

TIZEN Hatodic Wrnapiara ßent Haromſag nap vtan.

ęrczetec, az az, hallani fogiatoc, de ęrteni nem akariatoc, azert meg vakitattoc, az az, az ti vakſagtokban hagyattoc. Oe magais Chriſtus Wrunc ſoc helyen iay ſzoual panaſzolkodic, *Matth:* 12. Iay teneked Capernaum, Corizain, Betſaida, Ha Tyrusba es Sidonba, Sodomaba ez czudac lettec volna, ſakba tartottac volna pœniten ciat, Azonkeppen ſirattya Ieruſalem ſzo fogadatlanſagat, *Luc:* 19. Mond ſzent Ianoſis, *Ioan:* 1. Az ſetetſeg az vilagoſſagot meg nem foga, az ô tulaydoni nem veuec, Mond ſzent Palis, *Actor:* 13. Tinektec Abraham nemzeti, kel vala predikalnunc az iduôſſeget fô keppen, de miert hogy magatokat meltatlanoknac tartyatoc az ôrôc ęletre, az Poganokhoz tęrûnc, az mint az WR meg hatta. Ez felec leg tôbbec vadnac è vilagnac okos es telhetetlen fiai kôzôtt, kic meg botrankoznac az Chriſtus kereztebe, az ô halalaba, az ô hiuei nyomoruſagiba, es kic czac ez vilagnac ęletet futtyac, auagy titkon valo keuelyſegben kep mutatoſagual viſelic az kereztyen neuet, az Chriſtuſſal ſoc keppen kereskeduen, vagy kazdagſagot, vagy meltoſſagot, vagy ſzentſeges ęrdemet, Ez vilagiac azert ôtet ſoc keppen meg vetuen, Azert Iſtenis ôtet ô tûlôc ſoc keppen el rôyti, es czac az kiczinyeknec, kic az ô nyomorult voltokat, az bûn, az ôrdôg, az halal miatt meg eſmeric, ielenti meg, à mint ô magais Chriſtus Wrunc, czac az nyôgôkôt hiwia magahoz, *Matth:* 11.

Intes.

EZEKBôL mi ſerkennyûnc fel, es magunc meg alazuan, es olly nyomorultaknac tartuen, mint az meg keſeredet ôzuegy Anya, es az ô egyetlen egy fia, igyekezzûnc meg eſmerni es meg beczûlni ôtet, es hinni ô benne, Es mind vntalan kônyôrôguen erôſſen tanullyuc az iraſtis, mellyec ô rola tanubizonſagot teſznec, Erôſſen vitezkedgyûnkis holtig minden ſzem pillantasban, hogy mind vęgig meg ôrizheſſûc hitûnket, es io lelki eſmeretûnket, Es ôrômmel mondhaſſuc mijs ſzent Palual, Hiſzem hogy az *IESVS CHRISTVS* az bûnôſôknec iduôſſegere iôt ez vilagra, kic kôzzûl egyic bûnôs es halal alà vettetet nyomorodot en vagyoc, *Roman:* 7. Kirôl az WR Iſtent igyekezzûnc hala adaſſal tiztelni, mind egez ęletûnkben, Az mint ez nepis nagy ôrômmel az fel tamatt iffiuual meg tęruen, terieztic vala az Chriſtus io tetet ſoc felé, mindenût az Iſtent diczeruen minden io teteból, az ô Fiaual Chriſtuſſal egyetemben.

1. Timoth: 1.

Summa.

EDDIG ſzolanc az halal miatt valo nagy nyomorult voltunkrol. Es arrol, hogy az halalbol ezen Ieſus Chriſtus, à ki ez iffiat fel tamaſztotta, volna az mi meg ſzabaditonkis, kit az Iſten ô maga rôndelt, hogy ô lenne az mi igaſſagunc, ſzentſegûnc es valtſagunc. De czac az ô benne hiuôknec. Mell hitet ſoc tanulaſſal es vigyazaſſal, mind ęltig ſzûkſeg neuelnûnc, A mint Chriſtus Wrunkis az ſoc tanyitas mellet ez ſzem latomaſt valo nagy czudakatis azert mielte en nyi nep elôtt, Ez iffiatis azert tamazta fel, hogy hallaſſalis, lataſſalis epûlnenec az ô eſmeretibe. Kic ez illy nagy czuda latas vtannis, menyire ſzûkôlkôdtec tôb tôb tanulas es epûlet nekûl, ki tettzic mind az kôſſegen, mind az Apoſtolokon, kic mellette leuennis, ſoc homalyba voltac Chriſtus felôl, Halalakort kedig annyira el lankadtac az ô eſmeretibe, mint ha ſoha ſemmit nem hallottac volna felôle, Hanem ſzûkſeg volt nagy mennyei erôuel vonnî ôket à Chriſtusbeli eſmeretre. Mijs tehat ſoha meg ne ſzûnnyûnc iobban iobban ęrtekezni ô felôle. Mert à kinec vagyon, adatic annac, az az, à ki hitet vôtt ô beñe, es az nala valo hitet neueli, az megis érzi, hogy ôregbiti az Iſten azt ô benne. Mijs azert hogy megis czac moſtis neuelheſſûc benne valo hitûnket, ęrczûc meg felôle eztis.

Mint ſzabadit az Chriſtus az Halatul.

IDe fel meg hallanc, Hogy czac az Ieſus Chriſtus rendeltetet iſtentûl meg ſzabaditoul az Halal ellen, az mint ſzem latomaſtis meg mutata. Immar az modgyarolis ęrczûc az iraſt: Mi moddal lenne ô ſzabaditonc.

Fizeteſeuel valo ßabaditaſa.

Ez harom keppen: Fiztteſeuel: Hatalmaual: Wyitaſaual. *ELôSZER* Fizeteſeuel, midôn meg holt mi erôttûnc, es be tôltôtte az Iſten igaſſagat, ki aſzt mondta vala Adamnac: Halallal halſz. Ez fizeteſt magara veue, mint ez iraſoc bizonit-

zonyittyac, *Roman:* 8. A mit mi be nem tellyesithetünc vala, el boczatuan Isten az ő Fiat, be tellyesite, karhoztatuan az bűnt az ő testebe. Ismet: 2. *Corinth:* 5. Az ki bűnt nem tudot, bűnne teue. Ismet *Galath:* 3. 4. *Phil:* 2. 3. Az Töruennec atkat magara veue, es meg alaza magat mind az kerezt fanac halalaig. Ismet *Roman:* 4. Meg holt à mi bűneinkert, es fel tamadot az mi meg igazulasunkert. Mond Christus wrunkis, *Matth:* 5. Azert iöttem hogy be tölczem à Töruent. Illy fizeteseuel szabaditot meg azert elöszer. *MASODSZOR*, Isteni hatalmaual, Mert Istenre nézue, fi- *Hatalmaual,*
zetessel valtot meg, de az ördögnec semmit nem fizetet, hanem hatalmaual vött ki, vgy mint erös fel fegyuerkezett viteznec kezeből. Erről igy szol ő magais, *Luc:* 11. Mikor az erősb fegyueres el iő az erősre, mindenet sakmanra hannya. Mond Esaias, *Esa:* 53. Az igen erőssec lesznec ő neki ragadomi, Mond szent Palis, *Hebr:* 2. Az halalnac altala el ronta azt, az kinel à halalnac birodalma vala, az ördögöt. *HARMADSZOR* meg wyitassal: Melly wyitasa két keppen lesz, most czac le- *Wyitassak,*
lec szerint, ez vtan fel tamaztas szerint. Most lelec szerint igy wyit, hogy az ő igenec hirdetese, es az ő Sacramentominac élese altal meg élezti, elmenket, sziuünket, az Istent, az ő io keduet meg esmerteti, az ő halalanac érdemenec meg igazitasat, azban valo meg kegyelmezeset Istennec meg érezteti, Az nekünc tulaydonitatot igassagat Christusnac hozzanc kapczoltattya, es el veteti hittel, Es az öröc életnec sengeiet el kezdeti még it velünc, öruendeztuen az WR Istenben, Es mindenkor iora, istenes, igaz, iozan, tizta életre vagyolkodtatuan, es segituen rea szent Lelke altal. Erre soc keppen aianlya az iras az ő Euangelio nanac tanulasat, es az Sacramentomockal valo élest. Az Euangeliom hirdeteset szent Pal Isten hatalmanac, az mi idüssegünkre valonac mondgya, *Roman:* 1. Az Kereztseget wyionnan valo születesnec, *Tit:* 3 *Ioan:* 3. Az WR Vaczoraiat az Christussal egy testtè vérre valo reszeltetesnec, 1. *Corinth:* 10. Ez azert egyic fele meg wyiulasunc, midön az bűnnec röttentesi ellen meg élezt, az ő hozzanc valo io keduenec es irgalmassaganac belső érzekensegeuel, mellyet indit az ő szent Lelke, az Ige, es à Sacramentomoc szolgaltatasa altal bennünc. Ez wy élet nekül valaki vagyon, akar melly frissen laknekis, mint amit zabalo, *Luc:* 16. de az felnec élete barom élet nem emberi, Sőt lelec szerint meg holtac, es ha szinten valami tettetes dolgokat czelekeseznekis, bolczo iaraft, Templom czinalast, es akar mit, czac kep mutatossag, es mint ő magoc holtac, czelekedetekis holtnac neuezteteic, hit nekül leuen, Mert az igaz, hitből él. *Abacuc* 2. *Galath:* 2. *MASIC* meg wyiulasunc az fel tamadaskort lesz, annyi ép tökelletesseguel, hogy à regi Adamhoz, az Angyalokhoz, Christushoz, es Istenhöz hasonlatosoc lennenc. Ezekről masonneris értekezzetec többetis. Kinec bizonsagit lassatoc ez irasokban, *Ioan:* 5 6 17. 1. *Corinth:* 16. 1. *Tessal:* 4. *Iob* 19. Im szolanc mi moddal lenne à Christus szabaditonc: Fizetesselis: Hatalmassagaualis: es meg Wyitassaualis. *IMMAR* vtol tanullyuc imerre valokatis.

Miuel vigaztallyuc Magunkatis, Mastis: az Halal ellen. Es mint keszitsüc magunc az mi halalunkhoz.

VAlaki az Isten Igeie szerint magat igazan tudgya vigaztalni, az, à betegsegbennis czendesz sziwel fekszic, es az halalbannis czac el aluszic. Az igaz vigaztalasoc kedig imezec lehetnec. Egyik ennec igaz értelme: *Hogy à Christus az ő kinyaual es halalaual, meg fizete az bűnt, es meg ronta az halalt.* Erről szükseg szep bizonsagokat elötted forgatnod, mint imez feleket: Ez az Isten Baranya, ki el veszi ez vilag bűnet, *Ioan:* 1. Es: azert ielent meg az Isten Fia, hogy az ördögnec czelekedetit el rontsa, 1. *Ioan:* 3. es többet, &c. Somi Borbala Bamphi Laszlone, halalos agyaban *Betzko varaba,*
szantalan szep è fele biztatasokat szamlalt elő az en hallasomrais. De életbeismindē 1578.
czelede elött igen ahitatoson oluasta az iraft. Ki öt holnapig fekuen, eleget hartzolt. De mikor meg holt, mint ha czac el alutt. Ez nemes aszont es soc töb szenteket kö-
uetsüc mijs ezekbennis. *MASIC* vigaztalasod az lehet: Hogy érzed wyionnan

szüle-

TIzen Hatodic Wrnapiara ßēt Ha romſag nap vtan.

ſzůleteſedet, Erzed hogy ſzereted az Iſten igeiet, vtalod bůneidet, ſzereted az Wr Ieſus Chriſtuſt, ôrômmel veſzed az ô Sacramentomit, kickel be peczeltetel à te bůnôd boczanattyarol, Keuanod iduôſſeges ęletedet, es iduôſſeges ki mulaſodat. *HARMADIC* vigaztalaſunc: Soc ioknac, fel tamadaſnac, ôrôc ęletnec, es nagy diczôſegnec varaſa. Mert teſtůnc helyet ſzep teſtet, keues ioſzag helyet elegge valo ioſzagot veſzůnc, Es mind elôttůnc vtannunc, minden baratinc, gyermekinc, atyanfiai hozzanc gyůlnec. Ezekrôl ideien ęrtekezd az iraſt, es ſzůkſegednec koran elôtted forgaſd magadnac vigaztalaſara.

Midôn kedig Maſnac Halalan keſergeſz, ackor imilly vigaztalaſid lehetnec.

EGyic: Hogy az, ęl moſtis. Mert valaki igaz hitben ki mulic, ęl az â Chriſtusba, mint ſzent Ianos mondgya *Apocalyp:* 14. Bodogoc kic az Wrban meg halnac. Chriſtus wrunkis azt mondgya: Hogy Abraham, Iſaac, Iacob, ęlnec *Mat:* 22. mert az Iſten eleuenec Iſtene, es azert neuezteti azoc Iſtenenec magat. Mi rolunkis mond, *Ioan:* 11. Az ki hiſzen, ha meg halis, ęl. Ez azert egyic vigaztalaſod, az hiw atyadfia halalan. *Maſic*, hogy io helyen vadnac, kit Chriſtus paradiczomnac *Luc:* 23. es Abraham kebelnec, *Luc:* 16. neuez. *Harmadic*, hogy az Chriſtus fel tamaztya rôuid nap az ôrôc ęletre, olly kônyen mint az mai iffiut. *Negyedic*, hogy az ôrôc ęletbē mijs egyůt ęlůnc ô velec, Mert Iſten minket azert teremtet, es azert valtot meg, nem hogy it vaiudnanc es az porba fekůnnenc, hanem hogy ôrôcke ęlnenc ô vele, Azert Dauidis noha kis fiat ſirattya mig beteg, De hogy Iſten ki veſzi, meg vidamittya magat. Ez fele vigaztalaſokat gondoluan, keſertſůc az mi halottainkat. Midôn halua lattyuc valamelly atyankfiat azbol emlekezzůnc bůnôs voltunkrol, De hogy ęrtyůc fel tamadaſat, az, iutaſſa eſzůnkben az Iſten kegyelmet, es az mi iôuendô ęletůnket, kire mindenec fel tamadnac, valakic hiſznec az Ieſus Chriſtusban. Laſſuc mit tanulanc.

Mit Tanulanc.

MInd az egeſz Predikationknac rôuid Summaia imez Negybe fůg: *Elôßer* ezbôl veuenc vigaztalaſt, hogy az meg keſeredet ôzuegy aſzont ô maga Chriſtus Wrunc hiuatal nekůl kereſe meg az meg vigaztalaſra. Kibe meg hallanc, mint eſedezett Chriſtus Wrunc minden nyomorultakon, De ſokan vakmerô keppē meg vtallyac ez ô illy io voltat. *Maſodßor* ezbôl, hogy az meg holt iffiat ſoc nep keſertette, Tanulanc az mi halottainknac tizteſſeges temeteſerôl. *Harmadßor* az meg nyomorodot ôzuegy aſzonnac vigaztalaſirol. *Negyedßer* à meg Holt Iffiurol, es az ô fel tamadaſarol. Ezec kôzt emlekeztůnc az Nepnec hala adaſarolis. Mind ezekbôl fô moſtani vigaztalaſunc ez. Hogy Iſten az ô ſzent Fiat emberſegůnkben ôltôztetuen, erôttůnc meg fizettetet, es altala meg ſzabaditot az ôrôc halaltul, vgy, hogy noha teſt ſzerint mijs meg halunc az bennůnc ſzorult bůn miatt, de ô altala iſmeg fel tamaztatunc, wy, es vgyan amaz ôrôc ęletre. Kinec nagy Hatalmat az mi halalunkon ſzem latomaſtis nagy nyiluan meg mutatta Iſten ez meg holt iffiunakis fel tamaztaſaban. Kinec igaz eſmeretibe es benne valo hitbe, ô maga az Iſten rendelt ôrôc ęletet. Illy felſeges io teterôl, illic hogy mijs mint è nep ki latta ez iffiu fel tamadaſat, ôruendetes ſziwel halakat adgyunc. Moſtis azert halakat aduan es kônyôrôguen, mondgyuc el imez imadſaginkat:

IMADSAG.

VVR Iſten mi Mennyei ſzerelmes ſzent Atyanc, Te ki ezt akartad, hogy az te ſzent FIAD emberre legyen, ez vęgre, hogy az ô halalaual az mi bůneinkert eleget tegyen, es az ôrôc halaltul meg ſzabaditſon. Kérůnc tege-

tegedet tarts meg minket ez rememenſegbe, hogy ezbe ne ketelkedgyünc, Hogy mikeppen az mi ſzerelmes Wrunc az *CHRISTVS IESVS*, az ôzuegy aſzonyi allatnac fiat halottaibol egy beſzeddel fel tamaztotta, Azonkeppen minketis az vtolſo napon fel tamazt, es az ôrôc bodogſagra viſzen, Vgy legyen.

Mi Atyanc ki vagy Menyekben, ſzenteltеſſec &c:

VTOLSO ENEKI.

¶ *Halat adunc teneked &c.*
¶ *Oh te meg halando emberi nemzet &c.*
¶ *Diczerd az Iſtent te hiw Kereztyen &c.*
Többet az halalrol valokat kereſs az en Enekes könyuemben.

¶ *DELLYESTI mulatſagba ſzep tanuſagot vehetſz imez hoſſu enekbûl: Halgasbatſza ember ez igeket, &c. Meg talalod az en Enekes könyuembe, folio 211.*

ERCZ MEG EZT.

¶ *AZ HALALROL es Fel Tamadaſtrol az melly Predikatiokat irtunc az Oereglic Poſtilo lanac Negyedic reſzebe, Kezdd el imez leuelen* folio 356. *Es oluaſgaſd mind imez leuelez.* folio 470. *Meg erzi az figyelmetes tanulo ſoc fele nemes epûletre lenni, es minden oraban igen ſükſegejeknec. Azzoc Heet Predikatiora rendeltettec: AZ ELSÔT im ideis be rekeztettem apro betückel, nemellyekuec fel ſero kenteſere.*

MAS PREDIKATIOROL.

Akar à Felſô Prddikationknac Negyedic tanuſagat rendeld Mas Predikatiora, Akar ezt à mi kôuetkôzic oluaſd az helyett. *Erez meg ezt.*

AZ HALALROL.

AZ Halalrol Kęt reſzben ezekrôl ſzoloc moſt: Elôſzer arrol: Az *Regi ſzent emberec, es még az ertelmes Pogan Bölczekis, melly ſoc ſzep kû.ömb kûlömb draga ſzockal emlekeztec az ô halando voltokrol, es mind ez egeſs vilagnac el mulaſarol. Maſodſzor, Mii haſznallyanac azot az emlekezetec az hiueknec, Es az fele emlegeteſtûl miert rôttegienec az hietlenec.*

AZ ELSô TANVSAGROL.

Hogy mindnyaian meg kelleſſec halnunc.

HOGY az Halalrol valo beſzedünket mindnyaian figyelmetesben *halgathaſſuc, Gondollyuc meg mindnyaian, hogy ezac egyetlen egy ſincz kôzzülünc, Kinec nem ſoc idôre bizontalan oraba, bizontalan helyen, bizontalan keppen meg nem kellene halni. Mert noha ez vilagi életünknec ſzertartaſat, az Wr Iſten kûlömb kûlömb tiztbe rendelte: Hogy az W R kûlömbözzen az ſzolgatul, az kazdag à ſzegentûl, az nemes à paraztul. Mert ez vilagi életnec ſzertartaſa nem lehet, Wr, ſzolga, Kiraly, Hadnagy, Biro nekûl, ſzanto, ſzabo, varga, Boduar, Barbel nekûl, Deac nekûl, Oskola meſter Predikator nekûl. Ezec mondoc noha eletyekbe kûlömbözes nekûl nem lehetnec, De az Halal mind ezeknec egyenlô keppen olly kôz, hogy mindnyaiokat ſzinten egyenlôuè tegye, hogy az Wr ſzinten ollyan legyen mint à ſzolga, az Czaſzar, Kiraly, Nemes, ſzinten ollyan mint az parazt, mint à ſzanto, ſzôts, varga, ſzabo, es mint akar melly koldos. Egy arant mindenıket meg betegiti, mindenıket taygattia, le vagattia, Megint mindenıket egyenlô porra, egyenlô fôldde, es hamuua teſzi. Az mint immar moſt ſemmi kûlömbſeget nem eſmerünc, Nabugodonozor, Darius, Alexander, es Iulius Czaſzaroc között, amaz keduen lako kazdag, es Lazar teteme között, az mi Iſtuan kiraliunc, Mattyas kiraliunc, es imez minapi meg holt koldoſnac teteme, teſtenec pora es hamua között, Hanem ſzinten valaminemû imez koldoſnac agya kaponaia, czontya, teteme,*

ezac

TIZEN Hadic Wrnapiaᷣ ßent Haromſag nap vtan.

eᷣac ollyan mind azokᷣakis, Valaminemᷣ ennec teſtenec pora es földe, eᷣac ollyan azoknakis. Mindnyaian közönſeges keppen tiᷣta fekete földdè lettenec, Miys azert valakic moſt elůnc, es egy maſtul egy keues ideig kůlömbözůnc, mayd eᷣac egy ßallalis ſemmibe nem fogunc kůlömbözni. Azonkeppen az kic vtannunc ßületnekis, hamar iſmet ki mulnac, es mindnyaian egy porrà leßnec. Azert az mint eᷣ Euangeliombeli Iſſiu meg holt, es ő elötte, es vtannais nagy ſokan meg holtac: Igy miys mindnyaian meg halunc, es az vtannunc valokis meg halnac, azoc el mentec, miys el megyůnc, az vtannunc valokis el mennec. Hol kinec mit haßnal oᷣtan eᷣ vilaguac Tarhaza, Kinᷣe, Tiᷣteſſege, ha mind azzal egyetembe ő magokis porra es arnyecka leßnec. Ne ßereſſetec vgy mond ßent Ianos, 1. Ioan: 2. eᷣ vilagot, Se azokat mellyec eᷣ vilagon vadnac, Ha ki eᷣ vilagot ßereti, ninᷣen az Atyanac ßeretete ő benne, Mert minden à mi eᷣ vilagon vagyon, Tudni illic, az teſtnec keuanſaga, es az ßemeknec keuanſaga, es eᷣ eletnec pompaſaga, ninᷣen az Atyatul, hanem eᷣ vilagbol vagyon, Eᷣ è vilag el mulic minden ő keuanſagaual, Aᷣ ki kedig aᷣ Iſtennec akaratᷣyat teßi, meg marad mind öröcke.

Bölcᷣ emlekeᷣetö mondaſoc à mi halandoſagunkrol. Pſalm: 89. 2. Reg: 14. 1. Reg: 2. Sapien: 7. Eccl: 10. Heb: 9. Mat: 24 Luc: 12. Auguſt: libro de Natura & Grã.

Tekinᷣ el mint iar mindened halalod vtan: Teſteden kapdoſnac aᷣ fergec, Lelkeden aᷣ ördögöc es Angyaloc, Marhadon hol mi gaᷣ emberec. Azert illyen vtolſo allapatodrol emlekeᷣel meg ßüntelen, es gondolkodgyal teis imeᷣ Bölcᷣeknec mondaſirol: Dauid eᷣt mondgya: Kiᷣoda az firſiu à ki el, es meg nem latᷣya az halalt? Kiᷣda ßabadittya aᷣ ő lelket az koporſonac markabol? Amaᷣ eßes aßonnis monda Daudnac: Wram Kiraly, mindnyaian meg halunc, es mint aᷣ vizec el folyunc aᷣ földen. Eᷣert Dauid aᷣ Halalt neueᷣi minden teſtnec vtanac, eᷣt monduan: Ime ennekem el kel mennem aᷣ minden teſtnec vtara. Amaᷣ Bölcᷣis igy ßola: Egy keppen iő minden eᷣ vilagra, es egy keppen megyen ki. Szent Iobis monda: Nemde aᷣ en keues napimnac hamar vege leße? Szent Palis: Minden ember tartoᷣic hogy egyßer meg halᷣyon. Chriſtus Wrunkis monda: Virraßatoc, mert nem tudgyatoc melly oraban el iő aᷣ W R. Iſmet, Azert tys legyetec keßen, mert aᷣ melly oraban nem velitec, el iő aᷣ embernec fia. Szent Agoſtonnis igy iria: Te, à ki diᷣökedel à kaᷣadagsagual, tiᷣteſſeguel, nemeſſeguel, hazaddal, ßepſegeddel, tekinᷣ meg magadat, Mert halando vagy, es földe leßeß. Tekintsße el azokat, kic haſonlo keppen ſenyeskedtec: Hol vadnac kic aᷣ Feiedelmi meltoſagokat keuannyac vala, es aᷣ miatt egy maſra törnec vala? Hol aᷣ gyözhetetlen Czaßaroc, kiktül röttegnec vala mindenec? Hol vadnac kic orßag gyülest, es iatᷣodo es mulato napokat hirdetnec vala? Hol aᷣ friſs louaknac louaß meſteri? Hol aᷣ ſoc öltözeteknec ekeſſegi? Hol aᷣ ßolgaknac ſereges? Hol aᷣ iatekoc, es aᷣ mulatſagoc? Hol aᷣ ſeregnec Hadnagyi? Hol azoknac viteᷣi? Hol fő legeni? Nemde mind por es hamuè? Nemde eᷣac egy nihan igekben vadnake emlekeᷣei? Tekintsße meg azoknac koporſoit, es laſſᷣa mellyic aᷣ Wr, es mellic aᷣ ßolgaᷣ mellic aᷣ kaᷣdag, mellic à ßegeny? Valaᷣd meg ha lehet aᷣ győzhetetlent aᷣ győzedelmeſtü: aᷣ erőſſet aᷣ erőtlentül: aᷣ ßepet aᷣ ruttol, laſſᷣa ha vagyone valami iele regi diᷣökedaſenec.

Ambroſius in Hexametron.

Emlekeᷣel meg tehat aᷣ termeßetnec ſolyaſſarol, es fel ne fuualkodgyal. Szent Ambros mond: Mindnyaian meᷣitelen ßületünc, meᷣitelen halunc, ſemmi külömbſeg nints aᷣ halottaknac dőge között, hanem ha aᷣ volna, hogy aᷣ kaᷣdagnac teſte bődöſſeb köuerſeg miatt, es aᷣᷣal inkab lakhatnac aᷣ fergec.

Greg: in Regiſtro

Sᷣ: GERGELY Doctor mond: Aᷣ mi eletünc haſonlatos aᷣ Haiohoᷣ, Mert aᷣ ki haioᷣ, vagy al, vagy ül, vagy fekßic, de azert mind menten megyen aᷣ haio viddeᷣeluen. Azonkeppen miys, akar vigyaᷣunc, akar aludgyunc, akar feküdgyünc, akar iariunc, akar akariuc, akar ne akariuc, minden ßem pillantasba, mindennap aᷣ veᷣginkhöᷣ vitetünc.

Seneca, Epiſ: 67.

Meᷣg amaᷣ Pogan Bölcᷣis Seneca eᷣt iria: Aᷣ Halal nemellyeket ßinten leg ßepb viragaba ßakaᷣle, Nemellyeket meᷣg ſem hagy viragoᷣni: Nemellyt etel között: Nemelt aluuo agyaba öl meg. Hol vagyon olly barlang, olly röytec, hol olly meely auagy magas hely, olly gönyörüſeg es nyugodalom, Holott aᷣ Halalnac

Epiſtola 72.

faydalma nem röttentene? Iſmet: Aᷣ elet es aᷣ Halal ßerrel iaar. Aᷣ mit epit aᷣ Elet, aᷣt el bontya aᷣ Halal. Mind aᷣ egeß emberi nemᷣetbe valami vagyon, auagy leßen, Halal ala vettetet. Minden helyec es kolcᷣos varoſoc el puᷣtulnac, minden friſſen epitetet haᷣac el bomolnac, es eᷣac aᷣ hiret haluan kerdeᷣic, hol volt, kie volt, es houa lett: Kic, vagy had miatt valo haboruba, vagy bekeſegben valo röſtſegben mind ſemmie leßnec Iſmet: Senki nints olly tudatlan, ki nem tudna, hogy neki valaha meg nem kellene halni, De megis midön aᷣ halalhoᷣ közel iut, eᷣauarog, buſong, ordit, iaygat. Mit ſirß nyaualyas? Mit rikoltaß? mindenec tartoᷣnac eᷣᷣel, teis oda megy aᷣ houa egyebec mennec, vgyan erre ßülettel volt, Atyadonis eᷣ törtint, Anyadonis, öſödenis, es aᷣ dedöſödenis, eᷣ lett minden elötted valokon, eᷣ leß minden vtannad valokonnis, Gondolßa Menyi nep ment elötted, menyi megyen vtannad. De te mondanad: Batrabban ßenuednem, ha velem együtt ſokan halnanac. Vay ki ſokan vgyan eᷣen ßem pillantasban eᷣ vilag ßerte, külömb külömb keppen meg halnac. De te nem véltede, hogy valaha hoᷣᷣa kellene iutnod, á ki felé mindennap menten megy vala. Illyen emlekeᷣete volt Senecanac aᷣ Pogan Bölcᷣnec aᷣ ő iraſaba, aᷣ halalrol.

Plato

Plato kedig mas Pogan Bölcz ezt mongya: Hogy minden bölcz embernec egez élete czac az halalrol valo gondolat. Tehat ha az Poganoc bölczeſegnec tartvac az halalrol valo emlekezetet, az hiuec vgyan idvöſſegnec tarczac azt: Es ha azoc ſokſzor emlekeztec rola, mi vgyan ſzüntelen ſziuünkbe forgaſſuc, Mert arrol mëg amaz Iſtenfelö Bölczis ezt mondgya: Minden dolgaidba meg emlekezzel az te vtolſo dolgodrol, es igy ſoha nem vetkezel, Mert az ki á hiuec közzül mindennap meg emlekezic arrol, hogy halando ö, az meg vtallya ez telen valo vilagnac gonoſſagat, es vagyolkodic az tüendö es öröckè valo ioknac eletire. Kinec emlekezete meg az Pogantis meg remitt es ſoc fele büntül ſokſzor meg tartoztattya. Hieronimus ezt tria: Xerxes, amaz nagy hatalmas Kiraly ki nepenec ſokaſagaual hol hegyeket rontot, hol tengert ſaraztot: Midön egy magas helyröl nepenec ſokaſogat nezte volna, el fakada ſirua: gondolkoduan rayta, hogy annyi nepbe ſaz eztendö muluan czac egy ſem maradna. De ha mi olly nagy magas hegyre mehetnenc, holot mind ez ſzelez vilagot alattunc meg lathatnuc. En mayd meg mutatnam mind ez egez vilagnac romlaſat, egy nemzetnec mas nemzet miat, egy Kiralynac mas kiraly miat, egy orſzagnac mas orſzag miat valo puztulaſat, Es hogy hol nemellyet kinoznac, vernec, czigaznac, hol nemellyet ölnec, akaznac nyasba vonnac, vizbe vetnec, Es hogy, imit menyegzöbe vigadnac, amot hallotton iaygatnac, nemellyeket ſületni, nemellyeket halni, nemellyeket kazdagſagban gyengeltetni, nemellyeket koldolni. Es meg mutatnam, hogy nem czac Xerxes ſerege, hanem hogy valakic moſt elnec mind ez vilagon, röuid nap meg halnac. Ez, az kiröl kezdtünc ſolni, olly nagy mely dolog, hogy ſoual meg nem mondhattyuc: Tehat terünc magunkhoz, es mint egy ſarbol laſſan emelkedgyünc fel. Kerlec erzettede mikor valal czets ſopo, mikor gyermec, mikor iffiu, mikor ven ember: Igy minden nap erzetlen meg halunc, mindennap valtozunc, Es megis magunkat örücke valoknac itt letünkbe allittyuc. Maſut mond megent Hieronymus: Akar egyem, akar igyam, akar mit czelekedgyem, mindenkor ez czeng az fülembe: Kellyetec fel halottac, iertec elö az iteletre.

Seuerus Czaſaris halalakort, ſiratuan az emberi nyomoruſagot, monda: Omnia fui, & nihil mihi prodeſt. *Imè minden valec, es ſemmit nem haßnal ennekem. Illyen emlekezetec volnac az regi hiuec közöt, az ö halalokrol, kinec haßnarol touab ßoloc, De hogy annac emlegeteſere megis tobban fel indullyunc, aztis laſſuc az Poganoc közöt kic ertelmesbec voltac, mint emlegettec halalokat. Az Pogan Bölcz Philoſophuſokis ſoc keppen keſergettec az emberi nemzetnec nyomorultvoltat.* Democritus, *vala midön ki üt hazabol, mindenkor ſirt, gondolkoduan, hogy valaimit latna, mind rakua volna nyaualyaual, es el mulandoſſagual.* Heraclitus *vißontag, mindenkor czac moſolygot, gondolkoduan, hogy ez vilag rakua volna hitſagual es alaualoſagual.* Demeter *kiraly az ö feiedelemſeget haſonlitta az fele kiralyi aztalnal lakozohoz, à kinec feie felöt ket elö pallos czerna ßalon függene, ki, mi izü lakas lenne, megis prohaltata egy ßolgaiaual, à ki diczeri vala é vilagi feiedelemſeget. Sokan az embert az vizben valo buborekhoz haſonlitottac melly hirtelen tamad, es hirtelen el veß. Az ßent Iras az mezei ßep viraghoz. Pyndarus azt monda:* Homo ſomnium vmbra, *az az, Mint egy alom es arnyec az ember. Nemellyec kedig azt montac, hogy iob volna az embernec nem ßületni, auagy ßületeſe vtan mindgyart meg halni, Es azert voltac ollyakis, kic azkor ſirtac mikor gyermekec löt. Azkor kedig mikor meg holt örömmel lakoztac. De ezec Pogani bolond teuelgeſec voltac. kic sem elſö tizta teremteſeket, ſem eſeteket, ſem halaloknac okat, ſem annac o uoſſagat, ſem fel tamadaſokat, ſem idvöſſegöket nem ertöttec. Hanem czac el amelkoduan czudalkoztac, mi dolog volna az: hogy illy ßep maga biro, okos, ertelmes allat, ßinten vgy el rothadna, mint egy alma, es meg halna mint az barom. Ezt noha nem ertöttec, es azert tökelletes haßnat ſem vehettec, mind az altal valamenyibe haßnalt nekiekis, midön gondolkottac vtolſo dolgokrol. Mert az miat ſokan meg tartozkottac ſoc bünnec czelekedetitül, mint az orW midön lat mas lopot az akazto fan, meg aßonyoduan, valamenyire tartozodic, es nem olly bator az lopasba, Azonkeppen az toluaioc ei egyeb gonoß teuöc. Igy akar kis, midön meg gondollya, hogy akar menyit gyöytſenis maſra marad, akar mint lakiekis, es akar mint buialkodgyec es kenyeskedgyekis ſemmi lez, Nem olly bator ezekben, mint az kic vtolſo dolgokrol ſemmit nem gondolkodnac: hanem barom modra oktalanul nagy batran elnec, kic kelis rakua ez egez vilag. Immar azokrolis ßollyunc, az kic nehezlettec az halalnac czac az emliteſetis. Voltac az regi Poganoc közöt, az Philoſophuſoknal ertetlembec, kic* Epicureuſoc *voltac, kiknec Iſtenec czac az ö haſoc volt, kic ezt mondottac, Együnc, igyünc, iatzunc, alugyunc, mert halalunc vtan ſemmi gyönyörüſegünc nem leß. Ez felec moſtis ßamtalanoc vadnac, nem czac az Poganoc közöt, de azoc köztis, kic czac ßinet viſelic az Kerezteny eletnec. A mint ez eztendöbenis 1576. midön mind ez egez vilag ßerte dög halal volna, ſokan ſietſeguel tobzottac, öttec, ittac, azt monduan: együnc, igyunc, mert mayd meg halunc. Ez feleknec miert legyen iſſonyu az halalnac emlekezete, erczüc meg aztis, hogy mi ohaſſuc magunkat az ö teuelgeſektül.*

Plato.

Eccleſiaſt: 7.

Ieronymus ad Meliodorum.

Seuerus Czaßar.

Ertelmes Poganoc gondolati, ki ket Philoſophus ſoknac hittac.

Az az, Bölczeſeg ßeretöknec.

Heraclitus.

Demeter Kiraly.

Eſa: 40. Iob: 10.

Pyndarus.

Poganſag ez.

Az poganoknac kis haßnal valamit, az halalrol valo emlekezet.

Nehezlöi ennec.

Epicureuſoc.

TIZEN Hetedic Wrnapiara ßent Haromßag nap vtan.

fel Tamadaßarol.

MASODIC TANVSAGROL.

Az hitetlennec miert nehez az Halalnac emlekezete?

Nem czac az regi Poganokat, Hanem nezd el mind azokat, kic hitetlenec es Iſtentelenec moſtis, kic az Iſtennec igetenec tanulaßara ſemmi gondot nem viſelnec, kic az Iſtennec kegyelmebŏl az IESVS CHRIſtuſert ßent Lelket nem kernec, kic megis az ŏ bűnŏkben meg holtanac, es Wyonnan nem ßűletettenec: Mondom nezd el ezeket, meg lad, hogy ezeknec ſemmi iſſonyub nints mint az halalnac emlekezete, kic vgyan haraguſsnakis azokra, kic ŏket az halalrol, es az el mulando vilag felŏl tanittyac es intic, keruen azokat, hogy ne ſomoritſac vidam ßiueket, kiualikeppen lakodalmas es egyeb mulatſagos hellyen kiknec ha valahogy eßekbe iutnais az ŏ halando voltoc, ottan hizelkeduen magoknac hoßßu eletet igernec, es ez gondolattal annac haßnos gondolatit ki űtic feiekbŏl. Sŏt ha ßinten halott fekűnnekis elŏttŏc, alig variac hogy el mehеſſenec onnan. Es mindenkeppen azon igyekeznec hogy az ŏ halando voltokrol el feledkezzenec. Melly dolog az ŏrdŏgnec rŏttenetes alnoc meſterſegebŏl tamad, az ŏ ŏrŏc veßedelmekre. Melly ŏrdŏg mellet ŏket imez negy dologis rŏttegttie.

Termezeti iſſonkodas.

Elŏßer az romlot termeßetnec tulaydonſaga, Mert **Natura abhorret ſui corruptionem**, *az termezet iſſonyodic az ŏ maga romlaſatul, es annac gondolattyatulis, melly iſſonkodas kŏz mind ionac es gonoßnac. De ez czac addig tart az hiuekbe, mig az Iſtennec Fia ßent lelke altal meg nem elezt, maßor nem ßűl, es az ŏ halalanac es fel tamadaſanac iouait velec nem kŏzli, az ki à halalt el nyelte, es az eletet elŏ hozta. Iollehet vadnac az ŏrdŏg tagyaibannis olly maßlagoſoc, es agyon ütŏttec, kic ŏrdŏg miat meg ßeleſeduen, ŏ maga fut olly helyre, hol le vagiac, vagy vizbe vgorgyec, vagy fel akaſſba magat, auagy keuelyſegele ingerli maſt, hogy feiet vegye, De mind ezec rakuac ſoc iſſonkodaſſal es farkas neueteſſel: De az hiuekbe mas fele batorſag vagyon, kic ßent Lelec altal vezerletetnec. Maſic oka azert, miert rŏttegyenec az Iſtentelenec az halalnac czac emlekezetitűlis, ez: Hogy az Iſtennec Lelket nem kertec ſem vŏttec, es az bennec nem lakozic, az ki termeßet ellennis az halalt keuantattya az hiueckel, à mint ßent Pal ŏ maga felŏl mondgya: Phil: 3. Keuanoc à teſtiŏl el valni, es egyűt lenni az Chriſtuſſal. De az hitetlenec, ßent Lelec nekűl leuen az ŏ meg romlot termeßetyec ßerint iſſonyu kepen rŏttegnec czac az emlitetűlis az halalnac. Ha kedig az halalnac ßeplŏte meg ütne ŏket, es vagy betegſegben, vagy egyeb veßedelmes nyaualyaba eſnec, ottan el reműluen, ŏrdŏghŏz ſolyamnac, varaslashoz, bűneſkhŏz, ez egyeb meg tiltot ezkŏzŏkhŏz, mint Saul 1. Reg: 27. Iollehet termezet ßerint, meg az hiuekis meg ßomoradnac, es megis rŏttenec ſokßor az halalnac gondolattya miat. De megent az Iſtennec Lelke ŏket meg vidamitya az ellen ertelemeſen. Melly ertelem nekűl, vagyon az hitetlenekbennis neha az ellenis vidamſag, mint nemelly igen meg vakult lator toborzekot nyom, es meg hayiagattya magat az hohar elŏt, es vakmerŏſeguel az torkat tartya, hogy ŏ viteſſeguel hallyon meg. De ez kaba batorſag, es ertelemnekűl heaba valo vakmerŏſeg. Azonkeppen az teuelgŏ Poganokbannis es baluanyozokba vagyon valami biztatas, mint ha ŏrŏc eletre mennenec az ŏ halaloc vtan. De ezis czac ollyan, mint midŏn valamelly embernec hazugſagat el hitted, hogy igaz, de azert abba vgyan bizontalankodol, Auagy valamelly bolond ember gondolattyat bizonnac veli, kibe az vtan meg czalatkozic, melly biztataſoc noha enhitic az elŏttec leuŏ teſti halalt, de nem annyi erŏuel, à mint az Iſtennec Lelke biztattya valoba az hiueket. Tehat ennec meg myereſere, ezertis igen ßorgalmatos gondot viſellyűnc egez eletűnkbe, hogy ſoha ne legyűnc az Chriſtuſnac Lelke nekűl. Harmadßor, ezert iſſonyu az Iſtentelenecknec az Halalnac emlekezeti, Mert azoc teſtiec leuen, minden bodogsagokat czac ez vilagi vndoc gyŏnyŏrűſegŏkben, lakasban, takarasban, friſſegben vetŏttec, kiktűl igen nehezen valnac el. Ezeknec mind fűlŏket, mind ßemeket be dugta ez vilagnac Iſtene az Satan, hogy ſe halaloc felŏl, fel tamadaſoc felŏl, haßonnal ſoha ne elmelkedgyenec, hogy eletyeknec meg iobbitaſara igyekeznenec ezt monduan: Mateneked, holnap ennekem.*

Mert teſtiec es vilagiac.

Mert az iteletet rŏttegic.

Negyedßer, rŏttegic az Wrnac nagy es rŏttenetes el iŏuendŏ iteletinec napiat, Kic miert hogy baluanyozŏc, paraznac, gyokoſoc, perpatuaroſoc, vſoraſoc, Sodomitac, es minden gonoſſagnac kut feiei, egez eletyekben poenitentia nekűl eluen, azert rŏttegie az reaioc kŏuetkŏzendŏ haragot. Kirŏl ßent Pal kemenyen ſol nekiec, Romar: 2. 14. De miert hogy az hiuec bizonyoloc ezben, hogy az W RIESVS CHRISTVS az ŏ iteletekneki terhet ŏ magara vötte, ezbenis czendeſec, es azert nagy vigan es bator ßiuel ez vilagbol valo ki mulaſokat variac.

Az Hiuec miert emlegetic ŏrŏmmel az ŏ halalokat?

Gen: 2, 3. Col: 4. Epheſ: 3. Rom: 5 Eßekbe iutattya eſeteket, bűnŏket, az atkot, es az baraagot.

Melly hiuec tellyeſec leuen ßent Leleckel, es tudnan hogy bizontalan az it valo eletyec, es vagyolkodnan az mennyei ŏrŏc eletre, es bizuan az IESVS Chriſtuſnac eleg teteleben: ŏn keyen nagy gyakorta emlegetie az ŏ halando voltokat, imez ßep nemes okokert. Elŏßer, Hogy az halal eßekbe iutaſſa az elſŏ Atyanknac az Adamnac eſetit, es à miat az egez emberi nemzetnec meg romlaſat, es az Iſtennec rŏttenetes haragiat, az bűn ellen: Es igy minden ßem pillantasba, alazatos es tŏredelmes ßiuŏcc legyenec az Iſten elŏt, es ßűntelen kŏnyŏrŏgienec, hogy az ŏ romlotſagokban, ſoha czac egy ßem pillantaſigis el ne hadgya ŏket.

Masodßor, Hogy az Istennec veghetetlen ßerelme, czudalatos, bölczesege, kegyelmenec kazdagsaga, es az Iesus Christusnac az emberi nemzethöz valo io volta, es draga oruossaga eßekben iussan, es ezekert örömet mind öröcke diczeriec. Harmadßor, Hogy ßüntelen igaz pœnitentiara, es az ö eletyeknec meg iobbi tasara intetteßenec, es ßüntelen valo vigyazassal variac az ö kiralyokat, ki meg iteli mind az iokat, es mind az gonoßokat. Negyedßer, Hogy vigaztalhassac ö magokat, ez vilagnac, es az ördögnec minden haborusagi, keserüsegi es nyomorusagi ellen. Mert mind az büntül, mind az ördögnec minden kisirtetitül, minden butul es nyaualyatul, az halal altal meg ßabadulnac, es az Istennec Fianac el önese altal, az örök eletet el veßic, Ioan: 5. Immar ßelyunc vigyazosinkrolis.

2. *Az Isten kegyelmet, es az Christus erdemet.*

3. *Inditatnac pœnitenciara.*

4. *Soc keppen vigaztaltatnac. Matth: 24.*

AZ KEREZTYENI VIGYAZASROL AZ HALAL ELLEN.

AZ Kereßztyen embernec egyic Bölczesege ez: hogy tudgya magat keßiteni az Halalhoz, kinec egez elete viteßeg. *Mert minec elötte el vennec az örök eletnec Coronaiat addig e miat soc tusakodasoc vagyon az testel, az ördöggel, es ez vilaggal. Meg à Pogan Bölczekis kedig nagy böltseßegnec tartottac, az halalrol valo elmelkedeßt, ezert, hogy annac fenyiteke sokakat soc büntöl meg tartoztatot, De öc Istennec igeie es ßent Leleknec vezerlese nekül leuen, nem tudhattac, mint kelleßec igazan az Halalhoz keßülniöc, Hanem czac tapogtac es söc fele kapdostac. Mi kedig arrol ez Regulakat vegyüc eßünkbe, Minden igaz Kereztyen vigyazo viteznec imez Het fele keßülete legyen halalahoz fö keppen, Ezec mellet lehetnec többekis. De czac azokis czudalatos draga segitsegec leßnec. Elößer, Hogy minden ßem pillantasban minden dolgai közt az halal eßebe iussan, Eletet bizontalannac tarcza, vgy ellyen ez vilagual, mint ha nem elne. Es az Itelethöz magat keßi ze, azt mint Hieronymus mondgya: Va gy eßem, vagy isom, vagy egyebet czelekedem, mindenkor ez ßo zeng az en füleimben, Kelletec fel halottac, iertec el az iteletre. Ide valoc amaz öt Szüzröl Matth: 25. Az fel önedzet ßolgarol, Matth: 24, valo irasoc, Es hogy az Wrnac napia mint az orW, iö, 2. Pet: 2. Masodßor, Hogy mindennap tanullya az Isten nec igeiet es arrol ßüntelen gondolkodgyec, hogy azbol erezze meg aka rattyat, igeretit, bünteteset Istennec, az zal razza fel magat Isteni felelemre, vigyazaira es Istenes eletre, Es azbol ßerezzen ezer fegyuert, az ördög nec ezer mesterßegi ellen, Epheß: 5. A mint az Wris czelekedec, Matth: 4. Azbol vigaztallya magat, es azbol iobitsa meg eletet, hogy vigan varhassa az vö legen, Matth: 25. Azbol ßüntelen iobban iobban epi ze magat az Istennec, Ki Attya, Fiu es ß nt Le ec igaz ismeretibe, az ö teremteßebe, gond viseleßebe, elteteßebe, idözitesebe, meg valtasaba, es meg ßenteleßebe valo bizodalomba. Ezekre valo fel razodasra, az meg romlot es meg senyuct emberi te et, bükseg ßüntelen tanulni az Istennec oktato, dorgalo, fenyegetö, es batoritö ßent igeiet, Kibe houa inkab fog alatos az ember annyaual inkab enheßic az testnec gon ß keuansaga es meg epül romlasa, es vigabban varia az Wrnac el önueset Harmadßor büntelen valo vigyazassal, az io lelki ismeretnec meg örzeßebcn, Hogy minden bün ellen, telhetetlenseg, torkossag, buiasag, keuelyseg, czalardsag ellen tusakodgyec, hogy meg ne nyomoritson senkit, se erüuel se tör uennec ßinc alat. Meg bekellyec atyafiaual, es az kit meg czalt, meg elegitse, az az: Igaz Kereztyeni pœnitentia legyen benne, Melly al elößer az testnec meg öldögleseben az bünnec meg ismeretiben, azon val bankodasban, es az ö Adamnac minden gonoß czelekedetinec hatra hagyasaban, Masodßor al az Wy kereztyeni ßent eletnec könue esében. De miert hogy meg az igazis el esic hetßer egy nap, mert az bünben fogantattunc, es minden ßem pillantasba vetkezünc, kit ßokßor czac eßünkbe sem veßünc, hogy nagy hirtelen hol buia tekintet, hol telhetetlenseg, hol oknekül valo harag indul bennünc, ki miat az ördög vgyan czigazza lelki ismereteket, Azert annyaual inkab ellene vigyazunc: Igy hogy az bün mi legyen iol meg ismerüc, az Isten baragiais az bün ellen melly nagy legyen, Es ezekböl meg röttenyünc, Es az Isten kegyelmehöz folyamiunc, Keryüe az bünnec boczanattyas, es kerüc hogy az mi eletünket, kereztyeni modra nagy vigyazassal, tanulassal, es könyörgesöl meg iobithassuc, az gonoztul meg ßünhessünc es iot czelekedgyünc. Tehat minden fel serkennyen, Es az ki aaluanyozo volt, dulo, nyuzo, tobzodo, reßeges tiztalalan, vsoras, parazna, Sodomita volt, ez vtan vesse hatra, azt nagy ßomoru ßuel meg vtaluan, Es minden napi gonoß vagyolkodasi, haragi, irigysegi ßorgalmatossagi, nyalankodasi ellennis erössen tusakodgyec, Se testenec gonoß keuansagit, se ez vilagnac gonoß peldaiat, se az ördögnec izgatasit ne könesse, Hanem tellyeseguel meg mutassa, hogy io ßolgaia az W R Istennec, Soc helyen tanitya ßent Pal az meg tert poganokat hogy immar meg tizteltatua es ßenteltetuen az regi pogani eletet ne könuetnec Es fenti hogy baluanyozoc parazna c, &c: nem mennec Isten orßagaba. De ez vigazas es hartzolas annyira el faraztya az hiueket, hogy egy ßem pillantasni nyugodalmat sem hagy nekic, hanem hol buiasagnac, hol telhetetlensegnec el tauoztatasaual, hol e yuel hol massal ßüntelen tusakodni kel, kibe mindenkor ielen valo az WR segitse, 1. Pet: 5. ha keryüc.*

Het dolog. Eccleſiaſt: 7. Eletet bizontalannac, Az i es letet közelnec tarczot.

Isten igeiet ßüntelen tanullya.

Igaz pœnitentiat tarczon. Tit: 2. 1. Pet: 5. Matth: 24. 25. Mar: 13. Luc: 21. Coloſſ: 4. Apoc: 3. 16.

1. Timot: 4.

TIZEN Hetedic Wrnapiara ßent Haromſag nap vtan.

Igaz hited neuel lyed.

Az Hallottac fel Tamadaſarol.

Negyedßer, keßůllyön az halalhoz, az Ieſus Chriſtusban valo igaz hittel es bizodalommal, ki az mi bůnůnket, halalunkat, karhozatunkat el rontotta, es az eletet meg ßerezuen elö hozta. Ez hit ezertis kelletic: Hogy akar mint ßepelkedgyůnkis az tizia es ßent artatlan eletre, De mi megis el eſůnc, es ottan az ördög azual röttent hogy immar el veztůnc, Ez ellen ragadgyuc mi az hitnec paiſat, es bizuan az IESVS Chriſtuſnac erdemebe, Wyobban kezdgyůnc az iambor eletnec oltalmazaſara. Es az io Lelki iſmeretnec örzeſere. Ha ezerßer el eſnelis, ezerßer iſmeg kel fel, Es elöl kezd mind hitednec, mind io Lelki iſmeretednec örzeſet. Erröl igy ßol à ßent Pal: Mindeneknec felöite vegyetec fel az hitnec paiſat, hogy meg olthaſſatoc az gonoß ördögnet minden tůzes nyilait. Mond Szent Ianos: Ez az mi gyözedelmůnc, mellyel è vilagot meg gyözzůc, à mi hitůnc. Melly hit vagyon az WR Ieſus Chriſtusban, illyenkeppen: Hogy edes bizodalommal ragazkodgyůnc hozza, hogy mi eröttůnc vötte fel az ßolgai format, mikoron Iſtennec formaiaban volna, Az teſtben mi eröttůnc adta magat az aldozatra, Mi erottůnc meg holt es fel tamadot, el rontatta az halalt, es meg ßerzette az eletet, kegyelmet es bekeſeget, ßerzet mi nekönc. Ez bizodalom akar melly röttenétes eſet es vetec ellennis meg batoritſon, hogy ha altala Iſtenhöz teruen könyörgyůnc, tartozic Iſteni igaſſaga ßerint meg halgatni, Akar mint vadollyonnis minket à mi bůnůnc. Sz: Pal ßaua kent, Rom: 8 monduan: Kiczoda vadollya az Iſtennec valaztotit Chriſtus à ki meg holt eröttůnc, es à ki felis tamadot, Söt à ki Iſtennec iobian ůluen eſedezikis mi eröttůnc. Erröl hogy vntalan meg emlekeznenc, Szepen keri ßent Pal Timotheuſtis, 2. Timot: 2. Es keri mind az altal hogy gyakorlya magat, es el ne mulaſſa aiandekitis, 2 Tim: 3

Ephes: 6, 1. Iohan: 5. Miczoda az hit. Phil: 2.

Szůntelen könyörögien. Luc: 18.

Oetödßer ßůntelen valo könyörgeſſel: Hogy az Iſten az meg iſmert igaſſagban tarczon meg mind vegiglen, ßent Lelkeuel fegyuerkezteſſen fel, adgya az böltſeſegnec, ßentſegnec, iozanſagnac Lelket, hogy mikoron el iö az vö legyen az Ieſus Chriſtus, ö vele egyůt az meryegzebe mehes be. Ez keßůletröl ſoc ßep Kerezt eni öltözetet ßamlal ßent Pal: Epheſ 6. Iduözitenkis, hogy mindenkor imatkozzunc, meg ſe faradgyunc azba: Mert az mi temeny ezer eſetinkbe es erötlenſeginkbe, ottan mellenc hiyatoc azzal az WR Iſtent, ö velůnc leuen, ki alhat ellenůnc, Roman 8. Az ö ſegitſege kiuůl kedig, nincz olly vndoc vtalatos bůn, kibe teis nem eshetel, mint Aaron, Dauid, Peter, Saul, Iudas. Hatodßor, A te hiuatalodban, mellyre Iſten valaztot, nagy ßorgalmatoſſagual Iſteni felelemben iari el, munkalogyal, vigyazaſal, es az idegen hiuatalban magadat ne elegitſed, ſe hiuolkodaſſal eletednec iob reßet el ne mulaſſad. Ha feiedelem vagy legy örizöie az ket tablanac oltalmazd meg az iokat. es bůnteſd meg az gonoßokat. Az közenſeges köſſegnec es igaſſagnac legy örizeie. Ne bants az Nabot ßölöiet, ne legy kegyetlen, dulo, fozto, az ßegeny özue yeken, aruakon, es nyomorultakon. Ha tanito renden vagy predikallyad ßorgalmatoſſagual az Wrnac ßent igeiet, ronts meg á hamis tudomanyokat, fegyed az bůnben heuerőket: Ne legyen egyic labad az Iſten ßekibe, maſic vduarba, ne legy hizelkedö, ne haytogaſd az Iſten igeiet az emberec kedueiert, ne legy vſoras, reßeges, tobzodo, tiztatalan, hanem tarcz hatarodban magadat. Ha biro vagy tegy iteletet, es igaſſagot, ne ßerezd az aiandekot, es ne legy ßemely valogato. Ha Czalados vagy, ßants, kapaly, kereskedgyel, igazan ely, es iora költs. Gazdaßony leuen, gyermekidnee, Iſten ßerint valo neueleſere gondot viſely. Fell yec az Iſtent, es az ö akarattyaban ierianac. Minden vgy tarcza magat, hogy az ö hiuatallyarol ßamot adhaſſon az Wrnac, az ki Safarra es dolgoſſa tötte. Hetedßer es vtolßor, keßetſed magadat halalhoz, Teſtamentom teteluel. Iſtennedrölis, magad felölis vallaſt teuen az hiuec elöt, Hazad nepenec allapattyat rendeld el, es Lelkedet aianleyad az Iſtennec. Mind ezec ßerint az kegyelmes WR Iſten birion bennůnc az ö ßent Lelke altal, Amen.

Hiuatallyaba iarion,

Teſtamentomot tegyen.

TIZEN HETEDIC VVRNAPI Euangeliom, ſzent Haromſag naputan.

Az ůnnep ßenteleſröl: Es az alazatoſſagrol. Ezec közt ördögnec es az ördög tagyainac Chriſtuſsal valo ellenkezeſekröl

ENEK-

ENEKLESROEL.

¶ *Oh mindenhato Isten &c.*
¶ *Hala adassunkban rolad emlekezzünc &c.*
¶ *Mi Atyanc ki vagy menyekben, &c.*
¶ *Adgyunc halat mindnyaian az &c.*
¶ *Halat adunc neked mindenhato, &c.*

AZ EVANGELIOMROL:
SVMMATSKA.

AZ mai Euangeliomnac fő keppen két Resze vagyon. Első tanyit az Wnnep szenteleſre. Masic az alazatossagra. Iollehet ezec mellet vadnac egy nihany tőb nemes tanusagokis. Az ünnep szenteleſre tanyit illy ockal: Hogy Iduőzitőnket hiwtac volt egy fő Phariseus hazahoz lakodalomban, netalam menyegzőre, â mint az peldabol vgelhettyűc, Es az Phariseusoc olalkoduan vtanna, allatnac eleibe egy vizkorsagost: Hogy ha az ünnepen meg gyogyitana, azbol vadolnac ötet ünnep törőnec: Es ha meg nem gyogyitana, azbol szidalmaznac irgalmatlannac. Azt az beteget meg gyogyittya, Es szep okait adgya, miert gyogyithatni beteget ünnepen. Es ez ockal meg tanyit, mi legyen az ünnep szenteles. Masic Reſze tanyit az ALAZATOSSAGROL, illy ockal, Hogy *CHRISTVS* wrunc latuan hogy az Phariseusoc ő magoc fő fő helt valogatnanac, Inti őket, hogy à Gazdanac le ülteteset varnac az menyekezőbe. Kiből mindnyaian intetünc az keuelysegnec el tauoztatasara, akar mi dolgunkba, es az Alazatossagnac kőueteſere. Ezec vtan az GAZDATIS tanyita, hogy az nyomorultakat se feleytene el mikor lakodalmat szerez. Melly Euangeliomot irt meg szent Lukats, az ő Euangeliomi könyuenec Tizen negyedic reszebe.

LVCÆ XIIII.

a: Imebaratsagnac sine alattis olalkodnac Christus vtan, meg kedig aztalnal etelkort es ünnepnap, Kit noha ertet, megis el megyē kőzikbe.

b: Peldaaz ünnep szenteleſről, kibe az WR nyomorultakat segit, es tudatlanokat tanyit.

c: Pelda à keuelsegről, es alazatossagrol.

ESa lőn mikoron Iesus iőtt volna à Phariseusoknac neminemű Feiedelmenec hazaba Szombaton, hogy kenyeret eñec, ők lesel kednec vala vtanna. Es imè egy Vizkorsagos vala előtte. Akoron feleluen Iesus, szola à Tőrueny tudoknac es à Phariseusoknac, monduan: Szabade Szombaton gyogyitani? Oec kedigveszteg halgatanac. b Ackoron ő hozzaia nyuluan, meg gyogyita azt, es el boczata. Es feleluen nekic, monda: Kiczoda ti kőzzűletec, ha szamara, auagy ökre az kutba esic, Nemde mindgyaraſt ki vonszaé azt szombat napon? Es ezekre nem felelhetnec vala neki, ő ellene.

c Monda kedig egy pelda beszedet az vendegeknec, eszebe veuen, mikeppen az fő helyeket valaztanac, monduan ő nekic: Mikoron hiuattatol valakitűl az menyekezőben, ne űlly az fő helyre, hogy valamikeppen tizteſſegesb te naladnal hiuattatot ne legyen attul, Es el iőuen az, à ki tegedet es azt hiwta, mondgya teneked: Adgy helt ennec. Es ackoron kezdgy szemeremmel az vtolso helyre űlni. De mikoron hiuattatol, mennyel, űlly az vtolso helyre, hogy mikor el iőuend az, â ki tegedet hiwt, mondgya teneked: Baratom: iőy fellyeb. Ackoron tizteſſeged leszen teneked azoc előtt, kic veled egyetemben az Asztalnal űlnec. Mert minden, à ki magat fel magaztallya, meg alaztatic: Es ki magat meg alazza, fel magaztaltatic.

TIZEN Hetedic Wrnapiaara ßent Haromßagnap vtan.

Az Innepßenteleßrœl, es Rœuid es Nyiluàb Magyarazattya.

EZ Euangeliomnac Kęt reßze vagyon fő keppen. Az Elsső tanyit az ünnep ßenteleßre: Az Maßic az ALAZATOSSAGRA. Kőzből ezeket is meg tanulhattyuc: Az *CHRISTVS* CZVDA teteli mire valoc: Es minemű alnokßagual olalkodtac moßtis ő nekie vtanna: Es azokat mint győzi meg: Gonoßz akaroi kőzt melly emberßegeßen tartotta magat. Touabba tanulhatunc errőlis: Az VIZKORSAGOS betegßeg mint haßonlitaßßec az bűnőkhőz: Es menyibe illeßßec egyűtt lenniec az hiueknec az hitetleneckel. Ezekből kęt Predikatioba igen ßzűkßeges ęrtelmet es ßzep epűletet vehetnec az figyelmetes tanuloc. Moßt leg előßzer laßßuc az Euangeliomnac nyiluab Magyarazattyat, az vtan azokbol valogaßßunc az kęt Predikatiora valo tanußagokat.

Emberßeges maga tartaßa Chriſtaßnac.

IDVŐZITŐNKET az Phariseus Sidoc hiwtac vala vendegßegbe, netalam menyekezőbe, à mint az peldabol vélhettyűc, hol inti őket mint tarczac magokat az menyekezőbe: Innet meg tettzic, hogy Chriſtus wrunc ßzeretetuel nyaiaskodot az embereckel, nem volt maganac valo mord, ßem nem volt olly, mint à kep mutato baratoc magoc meg vonuan azba tartottac ßzentßegeket. Hanem emberec kőzt forgot, kőztőc őtt iuott, hiuatalyokra lakodalmokba el ment, De nem az lakaßert, nem torkoßßagert, hanem *KENYER* eñi, az az, mertekleteßen ßzűkßegere valot enni, Es io peldat mutatni, es iorol epűletre valokrol ßzolni. Ez penig nagy emberßeges dolog volt ő beñe, hogy el ment akar kihőzis, kazdaghozis mīt moßt, ßzegenyekhőzis, mint az Canabeli menyekezőbe, De męg ellenßegitis ßzerette, es io keduel egy talbol őtt es egy poharbol iuott velec, A mint moßtis igen alnokul hiwtac vala aßztalokhoz, kiknec noha altal latta gonoßßagokat, mind az altal io akarattal el mene hozzaioc. Ez à meg romlot termeßzetnec lehetetlen, De az wyionnan ßzűletet hiuec igyekezzenec ezbennis kőuetni az Chriſtuſt, Hogy ellenßegeket ßzereßßec, es merges alnokßagokat iſtenes ßziuel tűriec. Hiwtac vala kedig *SZOMBATON*, Melly ßzombatot ő Tőruenbe Iſten rőndelt volt, hogy ünnep lenne. Ez draga napotis nagy gonoßßagoc miatt nem ünnep ßzenteleßre, hanem gyalazattyara fordityac, lehetßeges az, hogy azoc kőzzűl voltac ollyakis, ki ő rőmeßt tanultac, mint Nicodemuſis vala, *Ioa*: 3. Es egy Tőruenytudo, ki iaualla az Chriſtus feleletet arrol, Hogy leg nagyob paranczolat, Iſtent es egymaßt ßzeretni, *Mar*: 12. De olly akis voltac, à kic merő mereguel vtaltac Chriſtus wrunkat, es azoc mint ördőg tagiai hazugßagual es gyolkoßßagual olalkodtac vtanna. Ittis illy alnokßagual allatnac kőzikbe egy Vizkorßagos beteget. Ha az Szombaton az ő ünnepeken azt meg gyogyitana; azbol vadolnac hogy ünnep tőrő, Mert Iſten azt hatta volna, hogy az nap ßenki ßemmit ne miellyen. Ha kedig nem gyogyitana, azbol ßzidalmaznac hogy az nyomorulton nem kőnyőrűlt, es nem igaz Meßßias volna, mert arrol meg volna irua, hogy czuda hatalmaßon gyogyitana, *Eßai* 35. Ez fele alnokßagoc ßoc volt à Sidoknac Chriſtus ellen, Mint az kęrdeßis: Ha illike Czaßzarnac adot adni, *Matth*: 22. Es imezis: Hogy elő allatuan egy hazaßßag tőrőt, kęrdic ha illike meg kőuezni, *Ioan*: 8. Es imezis: Mellyic az nagyobic paranczolat az Tőruenybe, Es többec. De mindenikből nemeßen ki mente magat. Es à mi io es igaz, azban hiuen el taral, nem goudoluan az emberi es ördőgi alnokßagual ßem dűhőßßeguel. Latuan kedig ez nyaualyas Vizkorßagoßt, meg eßic ßziue rayta, noha ingyen ßem ßzolt, hanem czac ohaytot, A mint eßedezic czac fohazkodaßunkonnis. De it eßzes maga tartaßatis gondollyuc meg az Chriſtuſnac, az mint minketis int *Matth*: 10. Hogy ez vilagnac parazna nemzete kőzőtt, eßzeßen es egyűgyűn tartanuc magunc. Latuan azert az Vizkorßagoßt, leg előßzer kerdezi az vtanna olalkodokat: Ha ßzabad-e Szombaton, az ő ünnepeken gyogyitani? Mint ha kerdene, Iſten midőn azt mondta, hogy az Szombaton ßemmit ne miuellyenec, ez mondaßßal meg tiltotta-e eztis, hogy beteget ße gyogyitlanac, Es azt akarta-e, hogy tellyeßeguel ßemmit nem kelleßßec ßemmi dolcgba mielni. Oec kedig erre ßemmit nem fe-

Az nyomorulton kűnyőrűl.

Eßes maga tartaßa.

lelenec

lelenec ez alnokſagoc miat, hogy ő magara hagyuan mit miuelne, inkab vagy vadol haſſac, vagy ſzidalmazhaſſac. De Chriſtus wrunc az ő alnokſagockal nem gondoluan, el iar io dolgaba, Azert foga az beteget, es mihent illette, ottan meg gyogyula. Kihőz *kezeuel* arra nyul, kit aznekűlis meg gyogyithatót volna, hogy meg mutaſſa hogy az ünnepennis kezűnckelis miuelhetűnc ollyakat, mellyec az ünnep ſzenteleſre valoc, mint eznec meg gyogyitaſais àhoz illendő vala. Mert ezzelis meg ielente Chriſtus Wrunc az ő felſeges Iſteni voltat, az ő igaz Chriſtus voltat, es az ő tiztit, hogy az mi meg gyogyulaſunkra iőtt volna, es az ördög ezelekedetinec el rontaſara, Azoknakis azert, es nekűnkis nagy őruendetes ez, hogy illy igen nagy meg gyogyithatatlan Vizkorſagot, fel puffad ſar vizzel meg tőlt es dagadozott beteget, mihent illetei, ottan igen ſzepen meg gyogyit: Hogy ezennis meg ielentſe, hogy Iſten ötet oruoſul adta volna à *LELKI* ſaar viz miatt, vndoc fertelmes bűneinc miatt, meg dögletet termeſzetűnknec meg gyogyitaſara. Melly vizi betegſeghőz ſoc keppen haſonlatos az mi bűneinc: Mert mint nemelly minden teſtet el hat, vgy nemelly bűn mint az eredendő, mind lelkűnket teſtűnket altal hatotta, es mind holtig beñűnc marad. Nemelly ſaar viz ezac az haſat dagaztya, es mint az dob vgyan zőng mikor űtic, Igy nemelly bűn kűlſő keppen fel puffat, az az, ſzem latomaſt ezeleked, mint az torkoſſag, buiaſag, ragadozas, kic mikor intetnec, az az, feddetnec, vgyan tombolnac bele vgy bannyac: Nemelly vizi betegſeg belől az beiben halgat keues erőtskeuel, Igy męg az hiuekbennis hagyatic mozgo bűn, kiből magoc meg alazzac, es ſzoktaſſac iambkozaſra, türeſre, hitre, remenſegre, ez vilagbol valo ki vagyodaſra. *Roman: 7.* Mind ezeknec oruoſa ezac az *IESVS CHRISTVS*, ki az mint è Vizkorſagoſt amaz Gu[illegible]a űtőrtet, *Mar: 2.* es tőbbeket egy ſzouaual nagy hatalmaſon meg gyogyitotta, Igy ő veſzi el az mi bűneinketis, *Eſa: 53.* à mint ſoc helyen az ő czuda tetelit erről tamaztya bizonſagul, hogy ő neki hatalma volna az bűnnec meg boczataſara, *Mar: 2. Ioan: 5.* Es ezt ſzantalan iraſokis erősitic, *Ioan: 1. Eſa: 53. 2. Corinth: 5.*

Hatalmaſſaga, es ünnepi dolga.

Lelki tiztulasunc altala.

Az vizkorſagohoz haſonlatos az Bűn, az belső vizkorſag.

Ezből intetűnc ALAZATOSSAGRAIS, hogy mint ez Vizkorſagos, es egyeb fele nyomorultac igen meg alazuan magoc, allottac előtte, mijs az mi belső vndokſaginc es ſoc fele nyaualyain[illegible]miatt, olly alazatos ſziwel tartanuc magunc mind vntalan. Es intetűnc BIZODALOMRAIS, Hogy az nagy teſti lelki nyaualya alatt nyőguen, czac ő rea mint olly oruoſunkra neznenc, ki czac egyedűl ő maga mint Iſtennec termeſzet ſzerint valo Fia, es mi atyankfia, ſziue ſzerint könyőrűlis, es nagy hatalmaſon megis ſzabadit bennűnc, Es az ördőgnec es az ő tagiainac minden merges gyűhőſſegec ellen, akar mint czikorgaſſakis merges fogokat nagy boſzuſagokra, vgyan ki rantya az őhiueit minden nyaualyaiokbol, az mint imilly ſzoualis biztat: Ne fellyetec, ez vilag feiedelme meg iteltetet, es meg győzetett, *Ioan: 12.* Ki ellen mind kűlső mind belső keppen ſoc hatalmat mutatta az Apoſtoloc meg ſzabaditaſaban, az bűnőſőc meg witaſaban, à halottac fel tamaztaſaban, à halandoc lelkenec hozza veteleben, mint Iſtuanet, Igy moſtis az Phariſeuſoknac mergeckel ſemmit nem gondoluan, az nyaualyas Vizkorſagoſt kegyelmeſen meg ſzabadita halalos betegſegeből. Kic midőn magokba dul fulnanac: azertis, hogy az altal epűlnenec ſoc egyűgyűc, azertis, hogy meg vakult elmeuel azt vélnec, hogy az ünnepen, kin Iſten meg tiltot minden munkat, gyogyitani ſem volna ſzabad, es azert ötet ünnep tőrőnec es iſtentelen ezalard embernec, es ördőg altal ezelekedőnec vélnec, Oe ez illy dögleletes ördőgi gondolattyoc ellen, nekic imilly valazt teſzen nagy kegyelmeſen, mondiuan: Ha tinektec ünnepen ſzabad nagy munkaual az kutba eiet barmot ki vonni, Nekem inkab ſzabad az embert ördőg tőmlőtzeből ki vennem ünnepen. Ezről nem czac moſt, hanem ſzantalanſzor volt Chriſtus Wrunknac vetekedeſi, Kiről moſt czac Summa ſzerint emlekezem, ki illy ęrtelemmel ſzolt egy nihanſzor: *ENNEKEM* kiual keppen ſzabad ünnepen azt mielnem à mit akaroc, Mert az Szombati ünnepnekis Wra vagyoc. Sőt akar kinekis maſnakis ſzabad ünnepen gyogyitani, Mert az ember nagyob az ünnepnel, kiert ſzerzette Iſten az ünnepetis, Iſtenis noha az teremteſtől meg ſzünt, de azert mindennap, es az ünnepeñis ſoc dol-

Alazatoſſagunc

Bizodalmunc.

FEleleti aarr, hogy ünnepen gyogyit *Machab: 2.*

Az Innep ſzenteleſrœl, es

gai vadnac, ki az napot fel tamaztya, es ęltet mindeneket, Enis kedig egyűtt czelekeſzem az Atyaual, *Ioan: 5.* Hogy kedig űnnepen gyogyitoc, vgyan ez egyic dolga az űnnepnec, hogy azon egy maſſal, kiualtkeppen az nyomorultackal ſot tegyűnc, teſtbe es lelekbe. Esęz az űnnepnec ſzenteleſere vagyon, midőn illy ſo tetemel magamot ez vilag Chriſtuſanac meg ielentem, az Iſten ſo voltat meg eſmertetem, ſokakat kőnyőrgeſre, bizodalomra, es hala adaſra ſerkentec gyogyitaſommal. Es mond ſzent Mathenal, *Matth: 12.* Iot tenni nem illike az űnnepen. Sz: Lukacznal *Luc: 13.* mond, Ha ti az Iaſzoltul el oluan barmotokat, itatni viſzitec űnnepen, miert nekem nem volna ſzabad meg oldanom, az kit az Satan ſoc eztendőtűl fogua kőtőzue tartot. Maſuttis eztis mondgya: *Matth: 12. Mar: 2.* Lam Dauid ſzűkſege koran az Iſten hazabol el veuen az kenyereket, mellyet czac illetnijs nem volt volna ſzabad olyak nac kic Papoc es Egyhazi emberec nem voltac, De ő midőn maſt nem talalna, meg éue tarſaiual egyetembe, tuduan hogy az kenyernel ő Iſten előtt dragab volna, Es hogy ſzűkſeg adna mielni. E fele ſoc tanyitaſoc altal mente meg magat Chriſtus Wrunc, hogy ő nem hogy űnnep tőrő, Sőt tiztelő volna azzal, hogy à bereget meg gyogyittya űnnepen. Kiből ſokan ſzep ęrtelmet veuen, nemeſen epőltekis, noha nekic mergec miatt megis megis ragton ragtac magokat. Ezzel ſzep okot ad nekűnkis Chriſtus Wrunc az űnnep felől valo tanulaſrol, kiuel nem ad ſzabadſagot akar mi fele raboltato munkara, Hanem arra tanyit: Hogy az űnnepis nem henyeleſnec napia, hanem lelki epűletűnkre valo munkalkodaſnac napia, ſzent dolgoknac czelekedetinec napia. De it meg ęrczetec, hogy az melly SZOMBATI űnnepről volt à vetelkedes, O Tőruenybeli peldazo űnnepis volt, ki, az mint ſzent Pal iria, *Coloſſ: 2.* minket nem kőtőlez, ſem az tőb peldazo űnnepec, ſem egyeb peldazatoc. Mind az altal noha azon napokra es olly moddal nem kőtőleztetűnc, De azert tartozunc mijs bizonyos napot valaztani űnnepűnkre, à mint az WR napiat az Vaſarnapot valaztottukis Kereztyeni ſzabadſagbol ſo ſzertartaſert, Kiről touab ſzollyunc nyiluabban. Ez Első reſze ez Euangeliomnac, melly fő keppen ſzol arrol: Ha Szombaton ſzabade gvogyitani: Es tanyit mire valo legyen az űnnep.

Wnnepi dolgunk.

MASIC Reſzebe inti őket Alazatoſſagra, es keuely ſegnec el tauoztataſert: Ezből, hogy lattya vala, hogy ki ki mind'fő helyre vagyodic vala. Azert monda nekic: *Mikoron hiuattatol valakitűl az menyekezőben, ne űlly az fő helyre, hogy valamikeppen tizteſſegesb te naladnal hiuattatot ne legyen aztol, Es el iűuen az, à ki tegedet es azt hiwta, mondgya teneked: Adgy helt ennec, Es ackorom kezdgy ßemeremmel az vtolſo helre űlni. De mikor hiuattatol, mennyel űlly az vtolſo helre, hogy mikor el iűuend azt à ki tegedet hiwt, mondgya teneked: Baratom iőy fellyeb. Ackoron tizteſſeged leßen teneked azoc előtt, kic veled egyetembe az aßtalnal űlnec. Mert minden à ki magat fellyeb magaztallya, meg alaztatic: Es ki magat meg alazza, fel magaztaltatic.* EZBEN mijs mindnyaian intetűnc ſoc fele alazatoſſagra: Hogy magunc felől mijs fellyeb ne velekedgyűnc annal, az miből es à mire teremtettűnc, es hiuattattunc. Az mint főldből vagyunc, es főlddè leſzűnc tarczuc annac magunc, a mint bűnben, atokban, es karhozatban eſtűnc, eſmeriűc meg ezbennis magunc, Ha valami aiandekot vőttűnc, à mire adattac, hogy azzal az leg kiſſebnekis ſzeretettel ſzolgallyunc, ęllyűnc arra vele, Es mindenbe magunc czac Iſtenre bizuan, ő tűle az ő kegyelmeből variuc à mi è földi es mennyei fel magaztaſaſunkat. Igyekezzűnc kedig męg ellenſegűnketis ſzetetni, velec keuelſegből nem ellenkezuen, Es örömeſt adgyuc maſnac az fő helt, maſt nalunknal iobnac alituan, es egy maſt tizteſſeguel elő veuen, Kikben az Iſten ő maga kezd magunc fel magaztalni Ez az Maſodic reſz. HARMADIC

Alamiſnalkodaſrais intetűnc.

reſzebe inte az Gazdatis alamiſnalkodaſra, monduan: *Mikor ebedet auagy Vaczorat ßerzeß, Ne hiwd az te baratidat, ſe atyadfiait, ſe rokonſagidat, ſe kazdag ßomßedidat, hogy netalamikor ők tegedet viſſontac el hiwianac, ez meg fizeſſec teneked. De mikor lakodalmat ßerzeß, hiwy ßegenyeket, czonkakat, ſantakat, vakokat, es bodog leßeß, Mert teneked nem fizethetic meg: De meg fizettetic teneked az igazaknac fel samadaſaban,* Ehöz valo à Salomon mondaſa: *Az ki ad à ßegennec, az Wrnac vſora rara ad.* Nagy ſzűkſeges tanyitaſa volt ezis Chriſtus Wrunknac, Mert mindnyaian illyec vagyunc, hogy ſem faradſagunkat, ſem kőltſegűnket nem ſzannyuc azokra, kik

Prouerb: 19.

ra, kiktül remenlünc többet az helyet, Es illy hitetlenec vagyunc, mint ha hiaba el veztenuc azt, à mit nyomorultakra költünc, es az Isten neue diczeretire, lelki paztor, Oskola mester, aruac, Ispitalyoc, raboc, vton iaroc, betegec taplalasara. Ezekre sugorogua hitetlen sziuel költünc czac kitsintis, de ollyakra kiket fö nepeknec tartunc, kiket latunc hogy viszont minket tiztelhetnec, es velünc iot tehetnec, kemeletlen költünc, Ez iele hogy czac emberbe bizunc, az Istenbe kedig semmit nem bizunc, Iele hogy keuelyec es irgalmatlanoc vagyunc, Azert ha ezbölis iobulni nem igyekezünc, ittis magunknac atkot, lelkünknekis karhozattyat szenuedgyüc, Viszont à ki barati, es atyafiai segitsege mellet el nem feleyti az szükölhödöketis, kęt fele, lelki es testi hasznat veszi, 1. *Timoth:* 6. 2. *Corinth:* 9. *Galath:* 6. EZEC felött voltac Christus Wrunknac töb tanyitasijs vgyan azon asztal felött, Azrolis: Hogy Isten nagy Vaczorat keszituen, sokakat hiwt, de az hiuatalosoc nem akartac el iöni, Es egyebröl. Kiuel meg mutatta, hogy az vendegseg arra valois, hogy az mertekletes etel ital közt, Istenes dolgokrol beszelgetuen, ackoris epitenüc egy mast. Eztelenec azert azoc, es ördög tagiai, kic azt mondgyac, hogy etel ital közt Isteni es lelki doldokat nem kellene beszelni, hanem testi vigassagban kell enni innya. Aztis meg mutatta, hogy az ünnep nap leg böwebben mind vntalan szolnanc az mi lelki epületünkre valokrol. Tehat eztelenec es testi kenyesec azoc, kic czac egy oraig valo Predikatiot szeretnec, es az hoszu beszedet ünnepennis nehezlic, Lam ez vilagi munkassal reggeltül fogua estueig mieltetsz hetetszaka, Miert hat ez egy napot nehezled, mind czac lelki tanulasba foglalnod. Ez legyen nyiluab magyarazattyarol beszedünc ez Euangeliomnac.

Töb tanyitasi azon asztalnal.

AZ TANVSAGOKROL.

IMmar ezekböl most fö keppen Elsö Predikatioba czac az ünnep szentelesröl szollyunc. Masodikba szolunc az Phariseusoc olalkodasarol Christus vtan, Es erröl: Meuyibe illessec az hiueknec együtt forgani az hitetlenecekel. Kit ezböl tanulunc, hogy Christus Wrunc lakodalmokrais el mene az ö vakmerö gonosz akaro ellenseginekis. Vtol szolunc az Alazatossagrol.

AZ ELSö TANVSAGROL.

Az Szombati es egyęb ünnepi szentelesröl.

MOST az Töruenytudo Phariseusockal az Negyedic paranczolatrol, Ezröl: Meg emlekezzel hogy az Szombatot meg szentellyed, Az nap semmit ne mielly, se magad, se barmod, mondoc erröl vagyon Christus wrunknac vetelkedesi, kic mind ezt, mind az töb paranczolatit nagy hamissan ęrtöttec. Az Phariseusoc kiuül męg kęt fęle teuölgöc voltac, Saduceusoc, kic az fel tamadast sem hittec, *Matth:* 21. Es Esseusoc, kic Baratoc modgyara szoruluan lakoztac. Mind ezec magokatis, az kössegetis röttenetes setetsegbe keuertec. De Christus Wrunc ez vilagnac vilagossaga leuen nagy vilagossagos ęrtelemmel minden setetsegec ellen tanyitot, De igen kemeny hartzual kellet lenni, az ördögnec kemeny ellen tartasi miatt, *Genes:* 3.

Mondam kedig hogy czac az Phariseusockalis czac az Töruennec ęrtelmi felölis, es az Christusnac esmereti felöl soc vetekedesi voltac, kiket soc helyen tanyit imezekre: Hogy Isten az Tiz paranczolatban külsö es belsö tökelletes engedelmet keuanna, tellyes sziuet, eröt, hogy Istent mindennec felötte szeretnüc, egy mast mint magunkat, czac meg se haragudnanc, czac ingyen se tekintenenc gonosz keuansagual semmi szömelyre, ingyen se keuannanc gonoszul senki marhaiat, *Matth:* 5. 22. Tanyita az Ceremoniakrolis az Egyhazi Tizteletekröl, aldozatokrol, es Dezma adasrol, vetelröl, hogy ezec czac peldazatoc, es ezec felött valoc az io erkölcznec köuetese. Ezis legyen meg, de leg inkab az irgalmassag, es egyeb io erkölcz, *Mat:* 12. 23. Tanyitotta maga esmereti felölis szantalan helyen: Hogy ö az Atyanac egy szülötte, es

Az Innep Izenteleſrœl, es

te,es ezac ô az Tôruennec be tôltôie,es ezac ô altala vehet minden bűne boczanatot, es ôrôc çletet, *Ioan: 8.* Ezeket ſzellel meg hallottuc es hallyukis, Moſt ezac az Negyedic paranczolatbeli teuelgeſekbôl akaria ôket ki venni: Hogy ezt: *Az ßombat napot meg ßentellyed, es az nap ſemmit ne miuellyed:* felôtte ſeteteſen ertôttec, Kirôlis ſzantalan helyen ellenkezuen vele, Chriſtus Wrunknac okot adtac nagy nemes tanyitaſokra errôlis, Kirôl minemű teuelgeſec volt, Es viſzont Chriſtus az ellen mit tanyitot, es mit mielt, im elô ſzamlaloc bennec: Az vtan arrol tanullyunc: Mijs mint ſzentellyűnc űnnepet.

Az ßombat űnnepleſrôl valo regi teuelgeſec.

Czuda alnoc vakitaſa volt ezbennis az Satannac, Hogy az Sidoc noha kilſô kepen űnnepen igen onac magoc minden munkatul,kiben az ô Papioc es tanyitoioc felôttebis eſzeskeduen, bolond ahitatoſſagbol ollytulis tartoztattac az kôſſeget, kibe ſemmi bűn nem volt volna: Mint almat le ſzakaztani az farol,bort,olayt ki faczarni űnnepen, ha az ruhara eſett, Az paſitra es eleuen fűre hagni, gyertya hamuat el venni, iraſt oluaſni egyedűl, maſnekűl, es tôbbeket ſzantalan illyeket, hetuennel tôbbeket ſzamlaltac elô,miczoda munkatul kel magoc tartoztatni. Azonba ezekben ſzorgalmatoſoc leuen, az mire rendelte volt Iſten az űnnepet, arra ſemi gondgyoc nem volt: Az igaz tanyitaſra, es igaz tanulaſra, az igaz imadkozaſra, az igaz Iſteni diczeretekre, az meg keſeredtec vigaztalaſara, az nyomorultac ſegitſegere, Sôt noha az aprolec munkatul ottac magoc, es à darabos raboltataſtul, ſzantaſtul, kapalaſtul, De azonba az kereskedeſre valo dologtul, mint az kalmarnac fel rakodni, es ſokadalomra keſzűlni űnnepen, auagy louait kotſiba fogni, es vendegſegre menni az nyerôſekhôz valo ôrômekben, Sokan eſzekben ſem vettec bűnnec lenni, az mint mi kôztűnkis ſzôrnyű ſetetſegec vadnac ezekben. Azert ezekrôl ſokſzor intette es dorgaltais ôket Chriſtus Wrunc, monduan: hogy az kep mutatoc az Tôruennec aprolekit nagy fenyetec alatt mieltetnec,es igy az ſzunyogot meg ſzűrnec, De az mi fô dolgai volnanac az űnnepnec, azt wyiockal ſem illetnec, es igy az Teuet el nyelnec. Egyebeknec nagy czomot kôtnenec, ô magoc kedig wiockal ſem illetnec, *Matth: 23.* Latuan azert az egeſz Sido nemzetnec ezbennis az űnnep ſzentelesben ſzôrnyű teuelgeſeket, ônnen maga ſzanſzandeckal egy nihany űnnepeken, meg penig az fô űnnepekennis egy nihany beteget vgy gyogyit meg, hogy megis hadna, vedd fel agyadat, es meny haza, *Ioan: 5.* ki midôn az varos kôzepin agyat, nyoſzolyaiat, parnaiat vinne űnnepen, az kin űlô es vezteg henyelô es iatekos nep az piatzon, es az papoc es Phariſeuſoc, es Iraſtudoc, kic az ſzalkat masban lattac, az gerendat magokban eſzekben ſem vettec,ſzaioc, fűlôc, ſzemec ez fele terh viſelôkre tatuan, kérdeztec,mi ert tôrnec meg az űnnepet, Az egeſz varoſon kedig altal menuē, ſzantalan ezerec ſzolitottac ôket, kic ezt feleltec, à ki minket meg gyogyita egy ſzoual, ô monda hogy fel vennűc agyunkat, es haza vinnűc. Es igy Okot adatot *CHRISTVS* Wrunc ô rola valo ertekezeſre. Azert miert hogy ez fele terh viſelôc az Chriſtusban valo epűletre valo volt, es rea valo mutatas, azert nem volt űnnep tôres, hanem inkab űnnep ſzenteles, Mert az űnnep azert rendeltetet,hogy rayta az Iſteni eſmeretben es bizodalomban epűlnenc, Ha ez fele terhet czac ez vilagi teſti telhetetlenſegert mieltec volna, bűn volt volna, mint az forgats ſzedes, *Numer. 15.* De *CHRISTVS* wrunc maga eſmerteteſere mielte, hogy okot adna az kerdezkedeſre maga felôl, De à merges, haſas, potrohos, pôkôs Phariſeuſoc es Papoc, meg reſzegedet eſzuel, es ſzeleſedet elmeuel agyon ű tetuen, è miat mindenſzer ellene igyekeztec tamadni Chriſtuſnac, monduan: Ha ez Iſtentűl volna, az űnnepet nem tôrne meg, Viſzont mas felôl ſokan azt feleltec, ha Iſtentűl nem volna, illy nagy ezudakat, es ennyi ſoc iot embereckel nem mielhetne, Es kialtottac: Lam mindeneket iol miel,az ſűketôket halloua, az nemakat ſzolloua teſzi,az vaknac epp ſzemet ad. Es midôn el iô az Chriſtus,vallyons rôb ezudakat mielhetneie? *Ioan: 7. 8. 9.* Illy kialtaſokra es vallas tetelekre inditotta fel ôket Chriſtus egy nihanſzor ezzel, hogy űnnepen gyogyitot, Kiuel az űnnepi teuelygeſekbôlis ki akarta ôket venni, kic czac az henyeleſre, nem űnnep ſzenteleſre viſeltec gondot. Ezrôl azert minemű dolgokat irnac felôle az Euangeliſtac,

ler laſſuc meg egy nihanyat bennec. Az mai Euangeliomba azt iria ſzent Lukats: Hogy *midõn be ment volna az Phariſeus hazaban, azoc leſelkedtec vtanna, ha ünnepen meg gyogyitanac az Vizkorsagoſt, Ezt ertuen, kerde õket, ha ßabade ünnepen gyogitani? Oec kedig vezteg halgatanac. De õ hozza nyuluan az beteghõz, meg giogita. Es monda: Kiczoda ti kõzzületec, ha ßamara anagy õkre az kutban eſic, Nemde mindgiaraſt ki vonßaé azt ßombat napon? Es ezekre nem felelhetnec vala neki, õ ellene.* Ez Euangeliom elõtt ezt iria ſzent Lukats *Luc:* 13. Tanyit vala Ieſus egy neminemű Sinagogaba ſzombaton, Es ime egy aſzonyi allat vala ott, mely beteg lelkű vala tizen nyoltz eztendõtül fogua, es ſemmi keppen fel nem egyeneshetic vala, Azt kedig mikor *IESVS* meg latta volna, hozza hiua, es monda neki: Aſzoni allat meg ſzabadultal az te betegſegedbõl, Es kezeit rea teue, es mindgyaraſt fel egyeneſedec, es diczõiti vala az Iſtent. Feleluen kedig az Sinagoganac feiedelme, haraguan hogy ſzombaton gyogyitot volna Ieſus, es monda az nepnec: Hat nap vagyon, mellyeken az embernec kel dolgot tenni: Azert è napokon iõyietec el, es vigaſztaſſatoc meg, es nem ſzombaton. Felele annac okaert neki az WR, es monda: Kep mutato, Nemde mindentec el oldgyae az õ õkret es ſzamarat ſzombaton az iaſzoltul, es meg itatni viſzi? Ezt kedig az Abrahamnac leanyat, kit à Satan meg kõtõzet vala Tizen nyoltz eztendeig, nemde ſzükſeg volte az kõtelbõl ſzombat napon meg oldani? Es midõn ezeket mondana, mindnyaian meg ſzegyenlec magokat, kic vele ellenkeznec vala, De az egeſz nep õruend vala mind azokon, az diczõſeges dolgokon, mellyeket czelekedic vala. Szent Mark *Mar:* 3. Maſrol ezt iria: Es iſmet be mene à Sinagogaba, Es vala ott egy ember, kinec keze meg ſzaradot vala, Es vtaña halgatnac vala, hogy ha ſzombaton azt meg gyõgyitana, hogy vadolhatnac õtet. Es monda az embernec, kinec keze meg ſzaradot vala: Ally ide kõzbe, es monda nekic: Szombatom iot kelle tenni, auagy gonozt? Az embert meg tartani, auagy meg õlni? De azoc vezteg halgatanac, Es midõn haraggal reaioc tekintet volna, bankoduan az õ ſziueknec kemenſegeken, Monda az embernec, Nyuyts ki kezedet, es ki nyuyta, es meg gyogyula az õ keze, mint az maſic. Ki menuen kedig az Phariſeuſoc, tanaczot tartanac az Herodes ſzolgaiual, mikeppen õtet el veztenec. Szent Mathe *Matth:* 12. es ſzent Mark *Mar:* 2. eztis iriac: Hogy midõn egy ſzombat nap à veteſec kõzt altal menne tanyituaniual, es azoc ehſegekben az kalazt marſoluan ennec, errõlis az Phariſeuſoc meg ſzolitottac, hogy ollyat czelekeſznec, kit nem volna ſzabad ſzombaton. De az WR Dauidot hozta peldaul, ki ehſegeben az Iſten Templomaba meg õtte az lataſnac kenyeret, 1. *Sam:* 12 Es mond: Az ember nagyob az ſzombatnal, az kiert ſzereztetet az ſzombatis. Touabba megis ſzola: Hogy lam az Papokis ſzinten ben az Templombannis ünnepen munkaloſznac, mikor kõrnyül metelnec, es azt ottan oruoſollyac, ha az kis rezt az tagokba ünnepen ſzabad gyogyitani, Menyiuel inkab az egeſz embert, Es midõn ſoc fele aldozatokat fel kontzolnac, az tüzre rakiac, kic nemelly nagy ünnepeken egy nihany ezertis aldoztac, mint Salomon 3. *Reg:* 8. kic alatt vgyan el faradtac à Papoc, De miert hogy az ünnep ſzenteleshõz valo munka volna, es olly dolgoc, kic altal Iſtenben epültec az emberec, azert ezzel az ünnep nem tõrettet, hanem tizteltetet. Szent Ianoſnal az Iſtentis az õ mennyei Atyat peldaul hozta nekic, hogy noha az teremtesbe hat nap munkaloduan oztan meg ſzünt, hogy ſemmit wiat nem teremtet, De azert ſoha egy ſzem pillantaſnirais nem ſzünic meg ünnepennis, hogy az õ teremtet allati kõzt nem munkalodnec: Az ęget az õ folyaſaba tartya, Tauazt, Nyart, Oezt, Telet, eztendõt, holnapot Napot, orat rendel, ęltet minden eleueneket, teyiet ad az anyanac emlõiebe az ſzoptatoſoknac, az Napot fel tamaztya, forraſokat foltat, az fõldeket termeue teſzi, az ęltetõ allatoknac, tüznec, viznec, eledelnec, italnac erõt ad az ęltetesre, õriz, oltalmaz, bün, õrdõg, gonoſz emberec ellen. Es mond Chriſtus Wrunc: A mint az Atya mind vntalan munkaloſzic, vgy az Fiuis. Ielentuen, hogy az betegeknec meg gyogyitaſat, Iſteni ereibõl mielne, együtt munkaloduan azbannis, egyebekbennis, az õ Atyaual, es azert mint az Iſteni munkagonoſz nem lehet: Igy az õ illy munkaiais, hogy az ünnepennis gyogyit beteget. Eztis mondgya, hogy az ember Fia,

Iohan: 5.

az az,

Az Innep ſzenteleſrõl, es

TIZEN Hetedic Wrnapiara ßent Haromſag nap vtan.

az az, õ CHRISTVS wrunc, wra volna az ſzombatnac, es azert ſzabad mint Wrnac azt mielni à mit õ akarna, õ nagyob volna mind az ſzombatnal, es az Templomnal, es azert ſzabad ha meg valtoztattya mindeniket. Illy nagy dolgoknac tanyitaſara indula Chriſtus wrunc, ezbõl: Hogy ſzidalmaznac az ũnnepen valo gyogyitaſzert. KIBõL nem azt tanyitotta, hogy az ũnnep minden fele munkara ſzabad Mert az kõz napi munkat erõs fenyegeteſſel meg tiltotta Iſten nagy okokert: Hanem azt ielenti, hogy az ũnnep nem henyeleſre, hanem ſzent dolgokban valo foglalatoſſagoknac napia, Azert valaki keſzerites nekũl, es az ũnnepi dolgokat el mulatuan es meg vetuen, adna magat valami munkara, akar nagyra, akar kiczinre, ki miatt az lelki epületec el mulnanac, azoc rõttenetes bũnõc volnanac, Mint àffelẽt Iſten kõuel agyon verette, czac azertis, hogy fat ſzedet tũzre, kire ſemmi nagy oc nem keſzeritette, Hanem vagy fõzes, vagy czac hogy az tũzenel melegitſe magat, ott henyeluen, es kenyeskeduen, es az alatt el mulatta az Iſten igeie tanulaſat, es egyeb ũnnepi dolgokat, Es gonoſz peldatis adot, masban atuan magat az ũnnepi dolog kiuũl. Igy czac az Manna ſzedeſetis meg tilta ũnnepen, õis az napra az ẽgbõl nem erezte Mannat nekic. Kiuel eztis ielente, hogy az igaz ũnnep ſzentelõknec, kic azon, az Iſten igeieből, magoc, Iſteni eſmeretre, fẽlelemre, bizodalomra ſzoktattyac, gondot viſelne Iſten az õ teſti ẽlteteſekreis. Mijs nem czac munkaual, de czac fatska metelgeſſelis, auagy czac vezteg ũleſſelis es heuereſſel, iateckal, mulatſaggal, es minden olly dologgal es ſzoual meg tõriũc az ũnnepet, ki bennũnc el ſzakazt az Iſten igeie tanulaſatul, ſzolaſatul, es egyeb ũnnepi dolgoktul. Menyiuel inkab tobzodaſſal, iateckal, ſokadalmozaſſal, es egyeb vilagi ſzorgalmatoſſagockal meg rontyuc az ũnnepi ſzenteleſt.

Az ũnnep nẽ kõz munkara valo, ſem henyeleſre.

Soc baylodaſſa volt Chriſtusnac czac az innepi iſmertetesbennis.

Ezekbõl meg tectzic ezis: Chriſtus Wrunknac menyi baylodaſa volt az regi el teuelyedet papockal, czac ez egyic paranczolatnac, az ũnnepi ſzenteleſnekis meg ẽrteteſeben. Az mellet az kõſſegnec vakmerõſegeis ſzantalan volt ezbennis: Hogy az ũnnepet nem Iſteni dolgokban, hanem ki hitſagban, ki lakasban, ki kereskedeſben mulatta, ki miatt oluaſd meg az Prophetac mint fenyegettec õket, Mint Ieremias altal, *Ierem:* 17. az Iſten imigy fenyegette, Hogy õket rabſagra adna, hazokat fel gyuytatna, es fottig orſzagokbol ki irtana, ha az ũnnepeken terhet hordananac kapuſokon, es azzal el mulatnac az ũnnep ſzenteleſeket. Viſzont nagy igereteket tetett: Hogy Kiralyoc es Feiedelmec iarnanac ki es be kapuſokon, ha azt Iſteni dolgokban foglalnac.

Mire valoes melly kedues az ũnnep Iſtennel.

MIRE rendelte volt kedig, Mind az ſzombatot, mind egyeb ũnnepeket, ſoc helyen aztis meg iratta az WR Iſten, Es az õnala melly kedues legyen, ſoc keppen meg ielentette. Mert, Elõſzer õ magatis peldaul adta, hogy az mint õ ez vilagot hat nap teremtette, es hetediken meg nyugot, mijs hat nap ez vilagi ẽlteteſũnkre munkalod ã, hetediken aztul meg ſzũnnenc, es magunkat, czeledũnket, mẽg barmunkatis meg nyugotnuc, *Exod:* 23. Es mint õ az emberrel, kiert mindeneket teremtet, ſzeretettel eſmerkedni nagy ſoc Iſteni dolgaiba akart, ſõt bennũnc nyugodni, es minketis az õ benne valo nyugodalomra ſzoktatni: Igy mijs minden ez vilagi dolgainkat el hagyuan az hetedic nap, leg inkab czac Iſtenbe epitenũc magunc, Kire az romlas vtan felõtte igen nagy ſzũkſegũnc vagyon, hogy à mint igen meg romlottunc, azt igen ſietnenc epiteni, az mint Iſtentũl igen el ſzakadtunc, ſietnenc immar igen hozza kõzelgetni, az õ ſzent Fia Euangeliomanac tanyitaſa ſzerint. Ezert õ maga az Iſten Moyſeſnec *Exod:* 3. az ũnnepet Iſten es mi kõztũnc valo Ielnec neuezi, Hogy valaki az ũnnepeken azokba foglalatos az mire rõndelte az iele, hogy az ember ei ſzakatt az õrdõgtũl, es Iſtenhõz adta magat.

Maſodſzor az Atyakis mind teremteſtũl foguais Moyſeſig, ez peldara neezue, meg tartottac az heted napnac ũnnepet, Az penig az ſzombat vala, kinec ſzep peldazatijs voltac, à mint touabbais arrolis emlekezem.

Harmadſzor Moyſes altal az Iſrael fiainac, mind az ſzombatrol, mind egyeb ũnnepekrõl irott Tõruenitis Pinkõſd napian ſoc ſzep igereteckel es fenyegeteſeckel ada:

da: Hogy minden wyſag, az az, Az Holnapnac minden elſő napia ünnep lenne: Mindennap regueli es eſtueli aldozat es Iſteni tiztelet lenne: Minden ſzombat még maſod napnac eſtueſetül fogua, mind egeſz nap ünnep lenne: Minden Paſchan, minden Pinkőſden, minden Satoroc napian, egy egeſz herig ünnepec lenne: Kikre az egeſz orſzag Ieruſalembe gyülne: Minden Hetedic eztendő, es minden ötuenedic eztendő egeſzen ezac ünnep lenne: *Exod:* 23. *Leuitic:* 25. kiket az ęrtelmes hiuec, kic tudtac mirevaloc voltac, melly nagy edeſen megis tartottac ſoc epületyekre, Meg tettzie ſzűz Maria es Ioſeph, es Chriſtus Wrunc, Simeon es Anna aſzony ünneplőſekből, *Luc:* 2.

MELLY napokra ſenki üres kezzel nem ment, hanem ki ki mind aiandekot vitt az Iſten Templomaba: Az Egyhazi nepec, tanuloc, es az nyomorultac ſegitſegere, *Exod:* 23: kiuel Iſtenhőz valo hala adatoſſagokat ielentőttec, Minden ünnepen az Iſtennec külömb külömb el mult es iőuendő dolgairol emlekeztec: Az *SZOMBATON* az teremteſrőlis *Exod:* 20. Az Ægyptombeli rabſagrolis, *Deuteron:* 15. Az Chriſtusbā valo lelki nyugodalmokrolis, *Hebr:* 4. *PASCHA* Nᴢ az ki indulaſrolis Ægyptombol, az Chriſtus Aldozattyarolis. *PINKŐSDBEN* az Tőrueny ki adaſarolis: à ſzent Lelec aiandekarolis, az Tőrueny röttenteſe ellen. *SATOROC* ünnepeben az puztaban negyuen eztendeig ęgi Mannaual tartaſokrol, Es az kőuer főldre iőttőkről, Es ez vilagi ki mulaſoc vtan, az őrőc ęletről. Az *WY HOLD* napokba wyion nan valo ęlteteſekről, es meg wyiulaſokrol. *HETEDIC* eztendőben ez vilagnac vęgezetiről, hol meg ſzűnnec minden ſzantaſoc, veteſec. Az *ZŐNGŐ* es őruendező eztendőben, az Iſteletre nagy trombita ſzoual az Wrnac el iőueteleről, es az őrőcke valo őrőmről. Effęle, es tőb emlekezeteckel mulattac el az regi hiuec az ő Tőruennec ünnepit. *EZEC* meller altal oluaſtac az Moyſes altal ki adatot Tőruenyet Iſtennec, es az Prophetakat, es az Pſalmuſokat tanultac, Es ki ki mind az ő rendi ſzerint aldoztac, az iőuendő Chriſtus aldozattyanac emlekezetire, ki altal hittec meg igazulaſokat Iſten előtt. Ezeknec ęrtelme felőtte igen nagy es draga dolgoc, Azert keuannam ha mindenic ünnep ſzenteleſről nyiluabbannis ęrtekeznetec Moyſes iraſabolis, *Leuitic:* 23. Kikről enis bőwen irtam az őregbic Poſtillamnac Maſodic reſzeben, el kezduen fol. 21.

O Tőruenbeli ăn nepi dolgoc.

Ideig valo paldazoc volcat.

DE minden Tőrueny melly Moyſes altal adatot, ezac az Chriſtuſra neeztec, es ezac Chriſtus aldozattyaig tartot, *Ioan:* 1. *Matth:* 11. Még az Szombatis ottan el vęgeződet, mihent az koporſoban tetetuen egeſz ſzombaton ott nyugott. Es azert azon napra moſt az Kereztyenec nem kőteleſec, hogy Ceremonia es bizonyos nap keppen meg tartanac, Kiről oluaſs ſzent Palnal *Coloſſ:* 2. Hanem az menyibe ezis io er kőlczűnknec oktataſara valo, annyiba az tőb io erkőlczi kőzt az tiz paranczolatnac eztis tartozunc kőuetni, hogy minden Heted napon nekűnkis ünnepűnc lenne, Es azert még az Apoſtoloc *Actor:* 20: Az ſzombat helyet, az maſic vtanna valo napot valaztottac, kin az WR fel tamadot halottaiból, kit WR napianakis neueztec, *Apocal:* 1. Eztis nem kőtel gyarant, hanem Kereztyeni ſzabadſagbol rendeltec, hogy ez lenne Hetedic ünneplő napunc, kihőz mind ez egeſz vilag ſzerte hozzais ſzokott az egez Kereztyenſeg.

Az Wrnapiarol kit vaſarnapnac hiuunc oluas tőbet az elſő poſtillanac negyedic reßebe fol: 514.

Ez *NAP* azert minden ęrtelmes hiuec leg kiualtkeppen tartoznac, mind nagya kiczinye, bölcze, tudatlana, őſzue gyülekezni. Es noha az ő Tőruennec minden peldazatit el hadgyuc, de valamire néztec az peldazatoc, mind azokat tanulnuc, es ſziuűnkbe kel ſzoritanunc, Sőt őruendeznűnc kell, hogy minden arnyekit az ő Tőruennec be tellyeſitőtte Iſten ſzent Fia altal, Az fele pepeczeleſreis nem kőtelez, es az egeſz Tőruennec minden kilső belső terhe alol meg ſzabaditot ſzent Fia altal, es io remenſeguel varattya az tőkelietes ep meg ſzabadulaſtis minden romlotſagunkbol, es minden ellenſeginc kezeből. Az kic ezekben gyakorlyac magokat, mind az O, mind az Wy Tőruent nagy nemeſen meg ęrthetic, es naponkent ſoc fele haſznatis győnyőrűſeges epületyekre veſzic. Valamint azert az ő Tőruenybeli hiuec gyakorlottac ő magokat az peldazo dolgokban, Szinten azon ahitatoſſagual tartozunc mi

Heted napoc minden ünnepel lye.

Az Jnnep ſzentelelrõl, es

is, az peldazatot el hagyuan, annac valoſagaba magunc gyakorlani, Az Wy Tõruennec modgya ſzerint. Imezekbe:

Elõſzer hogy mijs Imadkozaſſal es diczeretekel, es tanulaſokkal mulaſſuc az egeſz Hetedic napot, az Wrnapiat, Ha lehet kõzõnſeges gyülekezetben, io pelda adaſertis, Es hogy Iſten kõtelezte magat, hogy az hol ketten harman az õ Neuebe õſſzue gyülnec, ott lenne velec. Maſodſzor mijs kõzõnſeges keppen az Wy Tõruenbeli Sacramentomokkal, az WR Vaczoraiaual ahitatoſon ęlyũnc. Harmadſzor, Mijs alamiſnaikodgyunc az Egyhazi nepnec, tanuloc, es nyomorultaknac ęltetesere. Az kõzõnſeges helyennis, io pelda adaſertis, Titkonnis, nem tudua egyic kezũnc mit miel az maſik, *Matth: 6.* Negyedſzer, egyeb nap ha nem ęrkeznenkis, az nap meg latogaſſunc betegeket, foglyokat, es egyeb nyomorultakat, velec arrol ſzoluan, az mit hallottunc az Predikatíon, auagy à mit oluaſtunc. Oetõdſzer czeledinkeris ſemmi mulatſagra ki ne ereſzũc, hanem vagy az tanulo helre velec együtt Catechiſmuſra menũnc, vagy mi magunc el kerdezzũc ęrtelmiuel egyetembe: Az Tiz paranczolatot: az hit Agazatit: az Mi Atyankot:, az Kereztſegnec, es az WR Vaczoraianac igeiet, okait es haſznait. Hatodſzor Mindennapis, de az nap leginkab igen ſzorgalmatoſon vigyazzunc erreis, hogy mindennec io peldat adgyũnc, iſtenes, tiszta, iozan, mertekletes igaz ęletbe, Igen megõſſue magunc lakodalmas es mulatozo helytõl, ſoc eteltũl italtul, zabalodaſtul, es ſzorgalmatoſſagtul, es ez vilagirol valo beſzelleſtũl, Hanem mint ha immar è vilagtol, az teſttũl, es az õrdõgtũl el ſzakadtunc volna, Menyei, leiki, Iſteni dolgokat forgaſſunc czac, Minden nyaiaſagunc menybe iſtennel, es az õ Angyalival helyheztetuen, *Phil: 3.* varuan amaz bodog remenſeget, es az mi wrunc *IESVS* Chriſtuſnac fenyeſſeges el iõueſet, *Tit: 2.* es amaz õrõke valo ũnnepet, *Eſa: 66.* Igy à ki hetedtzaka egy napot ũnnepel valoba, meg ſzenteltetic az, Iſten igeic aital, *Ioan. 17.* Es az vtan valo dolgaijs meg aldatnac, Ez igeret ſzerint: Kereſſetec elõſzer az iſtennec orſzagat es annac igaſſagat, es mindenec meg adatnac tinektec, *Matth: 6.* Es annyira Iſtenhõz ſzokic, hogy az tõb napoc kõztis, minden dolgai kõzt, azon ũnnepi dolog, mind ſziuebe, mind ſzaiaba forogton forog, Sõt mikor aluſzikis azokal almodoz, Es igy mint ha Iſtenuel ſzolna, es menyben lakozuan, az ott valo ęletet el kezdette volna.

Az Vaſarnap kiuül valo ũnnepekrõl.

Ezeket az õ Tõruenybeli ſzombatrol es wy Tõruenybeli Wrnapiarol az Vaſarnaprol mondam, kiknec eredetec Iſtentũl vagyon, A ſzombat õ Tõruenybe, Az Wrnapia wy Tõruenybe bizonyos okokert rendeltetuen. Az Wrnapia à Vaſarnap kiuül vadnac az wy Tõruenbennis egyeb ũnnepũnkis, Mint az Chriſtus ſzületeſenec, Fel tamadaſanac, Menybe meneſenec, es az Szent Leleknec el boczataſanac ũnnepi. Kiket noha melto minden Kereztyennec nagy ſzorgalmatoſſagual meg ſzentelnie, az az, Iſten igeie tanulaſaban, az ſzentſegec ſzolgaltataſaba, kõzõnſeges kõnyõrgesbe, es hala adasban foglalnia, De męg ezekreis nem õ Tõruenbeli kõtel keppen, Hanem Kereztyeni ſzabadſagbol, es Iſtenhõz valo ſzeretemũnkbõl, es io rendtartasbol, azokon az napokon lett dolgoknac hirdeteſere, es meg tanulaſara. De az melly ũnnepec czac emberi lelemenyec, es kiknec ſemmi eredetec nints az ſzent Irasbol, Sõt baluanyozaſra rendeltettec: Mint az ſzenteknec napiai az Papaſagtul, Ezeket ſemmi ockal ſenki ne ũnnepellye, Hanem minden igaz leiki paztor azoc helyet, auagy mindennap, auagy minden hetben egy nihany ki valaztot napokon predikallyon. Azoc kõzt mind azoc az Euangeliomokis, mellyeket az Papaſoc az ſzentekhõz rendeltec, ſzepb es iob moddal meg magyaraztathatnac. Meglaſſa azert à leiki paztor, hogy à hetedtzaka valo Predikatio kõzt ſemmit el ne mulaſſon, az ſzentekrõl valo Hiſtoriakbannis, mert azoknac peldaiokbol iteles dolgokat tanulhatunc. Ezt kedig iol eſzũnkbe vegyũc, Ha õ Tõruenybe annyi ſoc anyekezo es peldazo ũnnepeket annyira keuant Iſten bee ũlterni, es hogy ackor minden dolgot el hagyuan, azokat czac Iſtennec ſzentelnec, Hogy azokba minden kũlsõ belſõ erzekenſegeket gyakorlanaiac, czac az õ Iſteni dolgokrol gondolkoduan, es azokban magoc epituen: Sockal inkab nekũnc az wy Tõruenyben melhob ennyi vilagoſſagual az õ io kedue

Nagy keuanſaga Iſtennec az ũnnephõz.

kedue fel tamaduan: Hogy nem czac egy nap heredtzaka, hanem mindennap egy egy orat rendelnenc az Iſten igeie tanulaſara, Es dolgainkra kőnyőrgeſſel menuen, azoc kőztis az WR Iſtennec velűnc tett ſoc iauairol gondolkoduan, ſzűntelen halakat adnanc ő ſzent Felſegenec. Ez, hogy minden napra valo dolgunc legyen, ſzent Palis imilly nemeſen int rea, *Coloſſ:* 3. Az Iſtennec beſzede lakiec ti bennetec nagy bőwſeguel, minden bőlczeſeguel: Tanyitſatoc es intſetec egy maſt, Pſalmuſockal, diczereteckel, es lelki enekleſeckel, io keduel enekeluen az ti ſziuetekben az Wrnac, es valamit czelekeztec, mind beſzedetekben, es mind tetementekben, mindeneket az *IESVS* Neuebe czelekedgyetec, halakat aduan az Atya Iſtennec ő altala. Megint *Phil:* 4. mond: Oerűllyetec az Wrba mindenkoron, iſmet mondom őrűllyetec. Ime mindenkoron valo őrőmre int ſzent Pal az WR *IESVS* Chriſtusba. Ez őremet peldaztatta Iſten mind az ſzombati, mind az tőb űnnepekben, kikben emlekeztetet az lelki nyugodalomrol, az teſtnec keuanſagatul valo megſzűneſről, hogy ez altal igyekezzűnc amaz őrőcke valo ſzombatra es nyugodalomra, â melyről ſzol Eſaiaſnal, *Eſa:* 66. Melly ſzombatnac kezdeti az Chriſtusban leuő lelki nyugodalom, es az bűnnec terhetűl valo meg ſzabadulas, ki ſzombaton el temettetuen az koporſoba nyugot, hogy az mi bűneinc ő vele el temettetnenec. Be tőltuen azert à mi Wrunc *IESVS CHRISTVS* minden peldazatit az ſzombatnac, es az tőb űnnepeknec, Nem nap ſzam ſzerint es idő ſzerint, hanem mindenkoron ſzűntelen űnnepellyűnc, Az peldazo főldi pepeczeleſeket el hagyuan, mint fel tamadttac Chriſtuſſal, mennyei keppen nyaiaskodgyunc mind egeſz ęletűnkben. Erről igen nagy ęrtelmeſen tőb ſzoual mint tanyitſon ſzent Pal, Laſd meg à Coloſſisbelieknec irt leuelenec maſod es harmad reſzet, *Coloſſ:* 2. 3.

Mit Tanulanc.

MOſt czac az Elſő es fő Tanuſagarol ſzolanc ez Euangeliomnac: Az Szombati es egyeb űnnepi ſzenteleſről, Kiről illy rendel tanulgatanc. Az Phariſeuſoc es tőb Sidoc mint teuelgettec ennec ęrtelmebennis, midőn Iſten azt mondgya: Semmit az nap ne mielly, Tartoztatuan magoc hol mi aprolec teteltűl, Mint gyertya hamuat el nem venni, es èſſelec mellet minden irgalmaſſag teteltűl, mint beteg oruoslaſtul, azonba igy à ſzunyogot meg ſzűruen, az Teuet el nyeltec, Mert az apro munkatul magoc ouan, az nagyat azonba mohon űztec, terhes ſzekereckel kereskeduen. Igy mi kőztűnkis egy felől bűnnec tartunc nemelly munkat, mint kenyeret ſűtni, fonni, varrani, ſzantani, kapalni, fat erdőről hozni, Azonba kalmar ſzekeret, bort hordoba vontatni, lakodalomra, mulatſagra, perpatuaros tanaczra menni louainkon, eſzűnkben ſem veſzűnc bűnnec lenni. Azert meg tanulanc, hogy akar mi faradſagos es hitſagos munkais bűn, valami bennűnc el ſzakazt az űnnepi ſzenteleſtűl. Viſzont meg tanulanc, hogy az űnnep nem henyeles, hanem ſzent dolgokban valo foglalatoſſagoc. Mellyekbe męg az faradſagos munkais meg engettetic, mint midőn Chriſtus Wrunc az beteget meg gyogyituan, azt mondta: Vedd fel agyadat, es vidd haza. Az ha nagy veriteckel lettis, nem volt bűn, azertis, Mert az Iſtent es az ő Iduőzitő Fiat eſmertette ſokackal, midőn kerdeznec miert hordoz illy terhet, es őc feleluen az Chriſtuſra mutattac, hogy meg gyogyituan, ő mondotta volna. Igy midőn az Papoc kőrnyűl meteltekis, es azt ottan oruoslottac, es midőn aldozandot nyuztac, àhoz fat, tűzet keſzitettec. Ezec es tőb èffelec nem voltac bűnőc, Mert űnnepi ſzenteleshőz es Iſteni eſmerethőz es tiztelethőz valoc voltac. Azoc kiuűl męg czac az ki forgatſot ſzedettis, meg ölette Iſten, *Numer:* 15. Es czac Manna eleſeget ſem hagyot az nap ſzedni, *Exod:* 16. Azert, hogy minden ez vilagi gondtul magunc el ſzakaztuan, ſzoktatnuc à meg romlot termeſzetet az ő keuanſagatul meg vonni, es czac Iſteni dolgoknac gondolatiba magunc gyakorlani, Es halat adni, hogy wyionnan keduebe vőtt bennűnc, meg ſzabaditett az őrőc karhozattul, es hiuot az őrőc ęletre, kibe valo mennyei nyaiaſſagunkat męg moſt el kezdenűc, Mint az űnnepen minden faradſagtul meg ſzűntűnc, es tiztab, wyiab ruhaba öltőztűnc, Igy

TIZEN Hetedic Wrnapiara ßent Haromßag nap vtan.

Az Innep ßzentelelrœl, es

varnuc az ôrôcke valo nyugodalmotis, es ekes fel ôltôzteteſt, *Phil:* 3. Azonba ha nagy ſzûkſeg keſzerítene valami vilagi nagy faradſagos munkara, mint barmunkat kutbol ki vonni, Iſten eztis meg engedi, Mint hogy az Apoſtolokis ehſegekben az kalazt tôrtec tenerec kôzt, Es mint Dauid ehſegebe meg eue az lataſnac kenyeret, Mert az ûnnepi napnal nagyob az ember, az kiert ſzereztetet az ûnnepis. Illy iozan ęrtelemre tanyita Chriſtus Wrunc à Sidokat, Midôn bûnnec vélnec, hogy az Vízkorſagoſt meg gyogyitotta ûnnepen, Kiról melly ſoc baylodaſa volt velec, egy néhany dolgabol aztis meg ęrtûc.

Ezekbôl tanulanc az tôb ô es wy Tôruenybeli ûnnepekrôlis: Hogy Iſten mindgyart az Teremteskort, ô magais peldat adott az Hetedic napnac ûnnepleſerôl, kit az Atyakis kôuettec: Moyſes altal kedig vgyan Tôruent rendelt, mind az ſzombati, mind az wy Holdi, mind à Paſcha, Pinkôſd, Satoroc, az Hetedic es ôruenedic eſztendôi ûnnepekrôl, Kiknec ſoc fele nemes tizteleti, aldozati, tanulaſi, kônyôrgeſi es hala adaſi voltac, kikben nagy gyônyôrûſeguel az hiuec ſzûntelen foglalatoſoc vôltac, Az iſtentelenec kedig el tunyuluan az lelki iokban, az miatt Iſtentûl ôkis el vettettec, es teſt ſzerintis, tûzzel, dôggel, fegyuerrel, rablaſſal, puztitaſſal erôrte rontattac, az mint ezekrôl rakua az Prophetac iraſi, *Eſa:* 1. 56. 58. *Ieremi:* 17. *Trenori:* 1. *Ezechiel:* 20. 22. 23. 46. *Oſeæ* 2.

Az Wy Tôruenbe kedig noha minden peldazatoc meg ſzûntec, de az peldazatoknac valoſagi, az az, Az meg aldoztatot Chriſtus altal valo meg wyiulaſunc be tellyeſedet, Azert azban hogy mind vntalan neuekedheſſûnc, ſzûkſeg vgyan mindennapis ô rola tanulnunc, azrol gondolkodnunc, ſzolnunc, azert imadkoznunc, es halakat adnunc. De miert hogy teſti ęltetes nekûlis nem lehetûnc, azert hetedtzaka hat napi munkankat ſe hadgyuc, De az Hetediket nem az Szombatot, mellyis peldazo nap volt, es az el valazto kôw falnac egyike, hanem az Wrnapiat, kin fel tamador, mind nap eſtig czac ezekben foglallyuc: Hogy rayta tanullyunc, az ſzentſegecskel ęllyûnc, hazunc nepet Catechiſmuſra tanyitſuc, nyomorultakat vigaztallyunc, latogaſsunc, ſegitſûnc, egy maſert imadkozzunc, mindenrôl halakat adgyunc, es Enekeckel az Iſtent diczeriûc. Azonban mindennap es minden oraban nagy ôrômmel variûc amaz ôrôcke valo ûnnepet, *Eſa:* 66 hol az Iſtent ſzinrôl ſzinre meg latyuc, es ô hozza haſonlatoſoc leſzûnc, 1. *Ioan:* 3. Illy dolgokat tanulanc moſt az ûnneprôl, Ez vtan maſodic Predikationkban tanullyunc az alazatoſſagrolis. Moſt kônyôrgôſûnc az WR Iſtennec, adgyon igaz alazatos ſziuetis, es ſegitſen igazan valo ûnnepleſreis, Kikben bennûnc meg ſzenteluen, tartſon meg bennûnc az ôrôcke valo ûnnepreis, Kônyôrgôſunkben mondgyuc el ez imadſagot.

IMADSAG.

VVR Iſten mi Mennyei ſzerelmes ſzent Atyanc: Kerûnc tegedet, hogy vgy viſelly minket, az te ſzent Lelkednec altala, hogy te benned valô félelemben ęllyûnc, es keuelyec ne legyûnc, Hanem az te igedet haluan, az te akaratodnac engedgyûnc, es az ûnnep napot meg illyûc, è vęgre, hogy az te igednec altala meg ſzenteltteſſûnc, Minden mi remenſegûnket, es bizodalmunkat az te ſzent Fiadba *CHRISTVS* Ieſusban vetheſſûc, hogy czac ô legyen az mi igaſſagunc, es mrgy valtſagunc, hiheſſûc. Vgy legyen.

MAS PREDIKATIOIA AZON Euangeliomnac.

Es lôn

LVCÆ XIIII.

Es lőn mikoron Ieſus iőtt volna egy fő Phariſeuſnac hazaba ſzombaton, hogy kenyeret ennec, &c.

TANVSAGOKROL.

AZ ünnep ſzenteleſről felſő Predikationkban ſzoltunc. Moſt imez Negyről tanulgaſſunc: Előſzer melly ſoc-olalkodaſoc voltac Chriſtus vtan, kiken mindenſzer győzedelmet vőtt. Maſodſzor menyibe illic à hitetlenec kőzt forganunc es nyaiaskodnunc. Harmadſzor, az vízkorſagoſon tett czudairol Chriſtuſnac, es az vízi betegſegnec lelki peldazattyarol. Negyedſzer az alazatoſſagrol.

AZ ELSŐ TANVSAGROL.

Az Phariſeuſoknac Chriſtus vtan valo olalkodaſokrol.

EZ Euangeliom kezdetin meg halluc, hogy az kic vendegſegben ſzombati ünnepen Chriſtus Wrunkat hiwtac volt, nem hozza valo ſzereimekben mieltec ezt, Hanem hogy az vendegſeg es baratſag ſzine alatt, valamibe meg eythetnec, kic őſzue ſuguan moſt ez alnokſagot talaltac volt, Hogy aliatnanac egy Vízkorſagos beteget elő, es ha azt az ünnepen meg gyogyitana, vadolnac hogy ünnep tőrő volna, es melto volna meg kőuezni, mint az ki forgaczot ſzedet hogy Iſten meg kőueztette. *Numer:* 15. Ez teuelygeſnec, ſzidalomnac, es ſzandeknac mint vőtte eleit immar meg tanultuc. Moſt ez egy alnokſagoc mellet gondolkodgyunc tőbrőlis, kibőlis tanulgaſſunc mijs. Egeſz ęletibe Chriſtus Wrunc vtan ſoc alnokſagual leſelkedtec az őrdőg es az ő tagiai, à mint ez męg Paradiczomba meg volt Prophetalua, *Geneſ:* 3. hogy az kigyo marna ſarkat, Mondom egeſz ęletibe ez mardoſas ſoc képpen vala rayta ſoc felől beſzelgetuen veſzedelmere: Mint az kęt Herodes, Egyic gyermetska koraban, *Matth:* 2. Az maſic meg allapodot koraba, *Luc:* 13. Es mint a Bidő Phariſeuſoc ſzantalan helyen ſoc kű ömb kűlömb fogdoſaſockal, Mint midőn az parazna aſzony felől kerdeznec, ha meg kőuezzec, Es ezt feleli, az mellyic bűntelen kőztőc, veſſen az előſzer kőuet rea, Es egyenkint ki vakaroſznac az Templombol, *Ioan:* 8. Es midőn kerdeznec ha az adot meg adgyake Czaſzarnac: Es penzeckel meg bizonyitá, hogy meg, *Matth:* 22. Es midőn az bűnőſőc kőzt latnac hogy forgolodnec es ſzidalmaznac hogy latroc tarſa, Oe kedig magat azoknac oruoſanac mondana, *Matth:* 9. Es midőn az ünnep napokon ſoc betegeket gyogyitana, es azbol ünnep tő rőnec mondanac, Oe penig ſőt ünnep ſzenteleſnec mondana azt, *Mar:* 2. Es midőn fogdoſnac: Az Tőruenybe mellyic nagyob paranczolat, es mi annac ęrtelme: Es ő meg mutatna melly nagy tellyeſeget keuanna Iſten azba, *Mar:* 12. Ezec felőtt ſoha ſemmit nem mielhetet ollyat, kihőz valami ſzidalmat nem gondoltac: Czuda tetelit őrdőgi hatalomnac mondtac, ő kedig őrdőgnec rontaſara, Iſteni erőnec meg bizonyitotta, *Matth:* 9. Sokſzor mergekbe kőuet ragadozuan, agyon akartac verni. Ollykor el enyiſzet, *Ioan:* 8. Hogy Lazart fel tamaztotta, mind azzal egyűtt meg akartac őlni, *Ioan:* 11. vęgre ő maga kezekbe adgya magat, Iudas arultataſa altal, es alnoc vadolaſockal meg feſzitic, mert azt rendelte volt Iſten, hogy árra es valtſaga lenne ez vilag bűnenec, *Eſa:* 53. ki az Halal ellen fel tamadott, es mennyei őrőcke valo birodalmat vőtt, *Matth:* 28. Illy allapattya volt Chriſtus wrunknac, ez dőgős romlott vilagi ęletiben. Illy az ő igaz hiuenekis allapattyoc mind egeſz ęletyekben, Az mint megis ielentette ő magais monduan: En ki boczatlac titeket mint az baranyokat az farkaſoc kőzibe, *Matth:* 10. De nemeſſen megis tanyit mint tarczac magoc, monduan: Azert legyetec eſzeſec mint az kigyoc, es egyűgyűc mint az Galamboc, *Matth:* 10. Az az, mint Chriſts Wrunc az ő egyűgy űſegeben el iar az ő tiztibe, es az mi igaz, meg ſzerzi azt, azonba kedig megis menti magat, mind alnoc fogdoſaſoc ellen, mind hatalmaskodaſoc ellen illendő keppen, Igy tartozunc mijs az Igaſsag-

TIZEN Hetedic Wrnapiara ſſent Haromſag nap vtan.

rolis vallaſt tennünc, es az mellet magunkis onunc, de ęrtelem ſzerint, Iſteni modal, nem tetouazo czauargaſſal. Ez egyic, kit it eſzünkbe vegyünc. Touabba ez RÕTTEneteſſegbõlis nagy dolgokat tanulhatunc, Hogy illy fõ fõ nepec, illy bõlcz emberec, mint az iraſtudo es ſzerzetes Sidoc, ime menyire meg gyũhõſedtec, Iſten es az õ Chriſtuſa ellen, hogy ſem ünnep, ſem aztalnal valo nyaiaſag, ſem ennyi edes beſzedi es draga ezuda teteli, es ſoc io teti õket meg nem tartoztathatta, hanem mind hazugſagual, mind gyolkoſſagual vtanna leſekedtec. Ezbõl meg tettzic, Kereztelõ ſzent Ianos miert neuezte õket merges kigyo fayzatinac, Es *CHRISTVS* Wrunc kep mutatoknac, es feieritet koporſoknac, *Matt*: 23. † Illy kedig minden embe: õ magaba, valaki wyionnan nem ſzũletic, *Genes. Ioant* 3. Sõt azc kbolis ki tõr mind ez fele mergeſſeg, mind egyeb fele bũn, noha bennec nem wralkodic, *Roman*: 7. 8. az mint ecrezzũc bennünkis mind azokat, az kiket ez Phariſeuſokba hallanc czac mais: Hogy ezec fel fuualkodtac leuen bõlczeſegekben es igaſſagokban, magokat magaztaltac, azonba belõl mint az feieritet koporſoc dõggel, õkis rakuac voltac imilly vtalatoſſagockal: Hogy az Iſteni igaſſagot gyũlõltec, az Iſten Fiat, az õ tanyitaſat es ezuda tetelit vtaltac, Az õ io hiret es az kõſſeg epületit, irigylettec, Ellene mergeskedtec es alnoc ſziwel olalkodtac, mint arthatnanac neki, kinec męg io teteli ellennis patuaroſkodtac: Męg egy maſnakis czac hizelkedtec, tſac ſzinuel ſzerettec es tizteltec egy maſt, Mert egy mas elõtt fellyeb valo ũleſt keuantac, es kapdoſtac az aztalnal, egy maſtis gyũlõltec, es egy maſra irigykedtec. Az ünnepet nem ſzenteleſſel, hanem henyeleſſel es zabalodaſſal mulattac, ezec felõtt buiaſag, telhetetlenſeg, es egyeb bũn, vgyan forrot bennec, mint az dõgben az nyiuec. Kiket az nagy fel fuualkodot vakaſag miatt noha õk nem lathattac, de latta Kereztelõ Ianos es Chriſtus wrunc, es azert meltan neueztec merges kigyo fayzatinac. Chriſtus wrunc kedig nagy mely lattaſbol mondta ezt nekic: Ti noha igazittyatoc magatokat embereknec elõtte, de Iſten lattya az ti ſziueteket, *Luc*: 16. Bizony kedig mindnyaian mĳs termeſzet ſzerint ilyec vagyunc, ezac hogy iol tekintſe meg magat mindenikünc, es ne hizelkedgyec maganac: Mert mĳs el vnnyuc az Chriſtuſnac io tanyitaſat, es az igaz ünnepi ſzenteleſt, Es hitſagot, zabalaſt, es telhetetlenſeget ohaytunc, Egy maſra irigykedünc, es vgyan olalkodunc egy mas romlaſara, Ha ellenſeginc karba eſic, azon õrũluen magunkban, mint ha halat adnac rola Iſtennec, Ezec felõtt minden egyeb bũn bennünkis forton forr, es ki tõr. De ez legyen az kũlõmbſeg mi bennünc, hogy mi ezeket meg iſmeriũc, vtaliyuc, es fuſſunc tũle, es ezec ellen mindenkor iora igyekezzünc, Meg gondoluan, hogy az kic ezekben heueruen maradnac, Iſtennec orſzagaba nem mennenec, Az mint ſzent Pal tanyit, *Galath*: 5. Az tõb bũnõc kõzt kedig èffęle alnokſagtulis, mint az kibe ez Phariſeuſoc vgyan be merũltec vala, igen oiuc magunc, Meg rõttenuen imez fenyegeteſtũl: Mond Dauid *Pſalm*: 5. El vezted WR Iſten az kic hazugſagot ſzolnac, az gonoſz es alnoc embert vtallya az WR. Gondollyuc meg hogy az Iſtennec meg ielent iduõſſeges io kedueis int bennünc Iſtenes, igaz, tizta, iozan, es minden fele ſzent ęletre, Kirõl laſd meg melly ſzepen int ſzent Paĺis, *Tit*: 2. es 3. Hol imigyis tanyit: Minden io ezelekedetekre keſzec legyetec, ſenki felõl gonozt ne hirdeſſetec, viaskodoc ne legyetec, hanem czendeſzec, minden engedelmeſſeget mutatuan minden emberekhõz. Mert ennec elõtte mĳs eztelenec valanc, engedetlenec, teuelygõc, kũlõmb kũlõmb ektelen keuanſagokra es teſti gyõnyõ rũſegekre magunkat aduan, gonoſſagban es irigyſegben ęluen, gyũlõlſegeſec leuen egy mas kõzõtt, De minec vtanna az mi Iduõzitõ Iſtenünc, io kedueból magahoz võtt, io czelekedetekben foglalatoſoc legyenec az kic hittenec. Ezeket az Phariſeuſoknac Chriſtus vtan valo olalkodaſokbol tanulanc. Szollyunc Maſodic Tanuſagunkrolis: Ha illette Chriſtuſnac es az hiueknec illy gonoſz iſtenteleneckel egyũtt enni, innya, es nyaiaskodni.

Ez Phariſeuſokba meg tetezis az embert termeſſet mely ſin doc. † Nota Az communicalashoz illyen keppen keſitez à halgatot hogy az Euangeliombolis kit azkor Predikalz iſmerteſd bũnõket.

Mĳs illyec volnanc termeſſet ſſerint.

MASODIC TANVSAGROL.

Hall-

Ha illike az hiueknec nyaiaskodni az hitetleneckel. *Egről mayd ſollyunc.*

Elöſzer tanulgaſſunc ezbölis:

HOgy Chriſtus wrunc mind menyekezöben, mind egyeb vendegſegbe el ment, es hogy mind vntalan emberec között forgott, ez nagy iele volt Iſten nec az emberekhöz valo ſzeretetinec, ki az ember fiaiual vgyan gyönyörüſegeſen nyaiaskodic *Prouerb:8.* Es ez peldais: Hogy mijs magunknac valo mordekonoc es kelletlenec ne legyünc, Hanem egy mas között tizteſſeges es iduöſſeges pelda adaſſal, tizta es io akaro ſziwből ſzeretettel nyaiaskodgyüc, vigan együtt együnc de mertek leteſen, Es egy maſnac iorol valo beſzelleſere io keduel halgaſſunc, Ezekbenis io pelda volt Chriſtus wrunc. Viſzont oyiuc magunc az Phariſeuſoknac az aztalnal valo gonoſz dolgaitul: Hogy egy mas vtan ne leſelkedgyünc, mereguel neezuen ki ki mit ſzol, es mint tartya magat, Ha ſzinten valami vetketis eſmernenc az nyaiaſag közt, azt ſzeretettel es könyörülettel bekeuel türiüc. Ezekről maſſzor tanullyunc többet. Hanem moſt imerről ſzollyunc: Ha illike az hiueknec nyaiaskodni az hitetleneckel, az mint Chriſtus wrunc ime minemü merges gonoſz akaroc közibeis el ment, es együtt ett iuott velec, Ezt miert mielte, es mijs menyibe köuethesſüc, mayd ſzoloc rola. De ennec tellyesb értelmeiert elöſzer laſſuc eſztis: Minemü kemeny ſzockal intſen az iras bennünc, hogy mi igen el tauoztaſſuc az iſtenteleneckel valo nyaiaſſagot, Es mire valoc azoc az inteſec. Szent Ianos maſodic leuelebe mond: Ha valaki iö ti hozzatoc, es nem hozza ezt è tudomant, ne fogadgyatoc be azt hazatokba, Még ingyen ſe köſzönnyetec neki, Mert az ki köſzön annac, közösködic az ö gonoſz czelekedetiuel. Szent Palis mond: 1. *Corinth:5.* Hogy valamelly atyafiu Kereztyen neuet viſeluen, auagy parazna, auagy fösueny, auagy baluany imado, auagy ſzitkozodo, auagy reſzeges, auagy ragadozo volna, ez illyennel ingyen ſe egyetec együtt. Ez iraſockal kedig mint ha ellenkeznec è Chriſtuſnac ſoc io tete, Midön ſoc helyen az nyiluan valo vakmerö gonoſzockalis együtt forgott, es ött iuott velec, *Mar: 2.* Kitöl ö maga azt feleli, hogy ö az bünöſekert iött, es az betegeknec valo az oruos. Innet azert érczüc meg, mi ockal es mi külömbſeguel kelleſſec es nem kelleſſec együtt lennünc az hitetleneckel. Erről fö keppen è harmat vegyüc eſzünkbe: *ELöSZER*, Hogy az kiket nyiluan meg eſmertünc ſzinten vakmerö ellenſeginec az Chriſtus igeienec, akar eretnec, es akar lator legyen, ezeknec nyaiaſagokat egy nihany intes vtan el tauoztaſſuc. *MASODSZOR*, Ha azoc együtt vadnac az meg térendöckel, azokert közikbe mehetünc, Es valahol oc adatic az feddeſre es inteſre, azertis közikbe mehetünc. *HARMADSZOR* az mi illeti è vilagi életünkre valo gond viſeleſt, azokba vehettyüc az ö ſegitſegeketis ſzükſegnec koran. Ezekről nyiluabban ſzollyunc.

Mondam hogy elöſzer az vakmerö iſtenteleneckel ſemmi baratſagot, ſemi nyaiaſagot ne tartſunc, Es velec az Iſtennec igeiet oua közöllyüc, azockal az kic ſemmi inteſſel nem akariac el hadni teuelygeſeket es gonoſz életyeket. Ezekről mondgya Chriſtus Wrunc *Matth: 7.* Ne adgyatoc az ſzentet az ebeknec, es az draga köuet az diſznoknac. Es mond: Hadgyatoc beket nekic, vakoc es vakoknac vezeri, *Matth:15.* Iſmet mond nekiknec, kic nem akartac vakoknac lattatni, es mind az altal az meg értet igaſſagual ellenkezec, *Ioan: 9.* Ha vakoc volnatoc, bünötec nem volna. De miuel hogy moſt mondgyatoc latunc, Azokaert meg marad az ti bünötöc. Ez feleközöl mig meg nem térnec, ezt mongya ſzent Palis, *Tit: 3.* Az eretnec embert egy auagy maſod intes vtan, el tauoztaſſad, tuduan ezt, hogy az ollyan el fordult. Az Eretneken érti azt, az ki az igaſſagot es az ſzent Gyüleközetet el hadgya, es az önnön feieből idegen értelmet tamaſzt, az Iſtennec igeieuel nem egyenlöt, es az Kereſztyeni ezendeſſeget meg haborittya. Ha ez felet es egyeb gonoſz erkölczüket egy nihanyſzor inteſz, es nem fogadgya, mond Chriſtus Wrunc, az vtan olly legyen teneked, mint az pogany. Erezed, mig meg nem tér, *Matth: 8.* Illyec voltac regen Annas, Caiphas, Pilatus, kickel nem nyaiaskodott iduözitönc, Herodeſnec még ingyen ſem felel ſemmi kerdeſere, ſem az Papoc hamis vadolaſokra. Igy hiuatlan vagy keſzerites nekül nem illenec Töröc Czaſzarhoz, Papahoz, valamelly ha-

borgato Erſekhöz, es az ö partoſihoz ez gondolattal mennünc, hogy meg tęritſüc, kic elött elis futottac az Prophetac, mint Illyes Iezabel elött, 3. *Reg:* 19. Es az Apoſtoloc, mint ſzent Pal Damaſcusbol, *Actor:* 9. De vadnac ſokan mas fele iſtentelenec, hitetlenec, teuelygöc, es gonoſz erkölczüc, kic ielt adnac erröl, hogy örömeſt igazat ęrtenenec, es örömeſt io erkölczbē ęlnenec. Ez feleket Chriſtus wrune betegeknec neuez, kic oruos nekül ſzükösöc, Azert valamig iora valo igyekezetet bar czac aligſag ſalditſunkis bennec, es keuannyac tanyitaſunkat, es tülöc el nem taſzitnac, ſoha el ne hadgyuc, hanem feddeſſel, oktataſſal, inteſſel, ſzüntelen epiteni igyekezzünc, es eröttöc mindenkor imadkozzunc. Erre az Kereztyen atyafiui ſzeretetis int bennünc, ſzent Pal mondaſa ſzerint, 1. *Corinth:* 13. Az ſzeretet mindent el tür, mindent el hiſzen, Tahat eztis el hiſzi, hogy męg Iſten ezeket meg tęriti. Azert ſzerettünkbe ne hadgyuc, hanem hetuen hetſzeris egy nap az meg tęröt fel emelgeſſüc, *Matth:* 8.

MASODSZOR, az igen vakmerö közibeis el mehetünc, midön együtt lattyuc az tęrendöckel: Es hogy megis megis vallaſt tegyünc az igaſſagrol: Es hogy az bennec valo teuelygeſt es gonoſſagot megis meg fedgyüc: Es megis intſüc öket, mikor rea ok adatic. Mint moſt Chriſtus wrunc latuan hogy köztöc meg tęrökis vadnac, es nekiknec haſznalhat tanyitaſaualis, gyogyitaſaualis, Es erre illy ock adatic, hogy ö magoc hiwiac aſztalokhoz. De köztöc leuen ſenkinec nem hizelkedett, es az igaſſagot el nem titkolta, Kiröl vallaſt teuen, ſokan voltakis közzülöc, az kic teuelygeſekböl ki tęrtec, mint Nicodemus, Es mint ſzent Ianos iria, *Ioan:* 12. hogy ſokan az feiedelmec közzülis hittenec benne, De az Phariſeuſoc miatt nem mertec vallani.

HARMADSZOR ez vilagi dolgainknac meg ſzerzeſeiertis folyambatunc az hitetlenec ſegitſegehöz ſzükſegünknec koran, io moddal. Mint ha pogany es Baluany imado Feiedelmed, birad, ſegitſeget kel kerned, ha baluanyozo parazna Captalanbol leuelet kel kerned, Ha Erſec, Piſpec az többiuel együtt tegedis ebedre hiw, es ott vallaſt teſzeſz az igaſſagrol, Es az alatt maſtis epiteſz, es io peldat adſz az te vallas teteleddel, Illy ockal meg lehet. De ezt ha czac nyaiaſſagert, es kiualtkeppen gyakorta mieled, auagy hozzaioc vonſznac, auagy meg hidegitic benned az Iſtenhöz valo buzgoſſagot, es az lelki eröſſeget, es batorſagot. Szabad ha Sidotulis, Töröktül vaſarlaſz ſzükſegedre valot, Es ha erdöben Toluay talaluan enned ad, auagy fogſagodban, betegſegedben veled baratſagot miel, io neuen vehedd, Mert ezec altalis taplallya Iſten ez vilagi ęletünket, Es teis ez feleknekis ſegitſegül lehetſz ſzükſegeben, ha ehezic ellenſeged enni adharſz, mint Iſtenis fel tamaztya az Napot iora es gonoſzra, Ezektöl, hogy magunc tellyeſſeguel ki nem vonhattyuc, igy ir rola ſzent Pal 1. *Corinth:* 5. Irtam ezt tinektec leuelembe, Hogy ne közöſülnetec az paraznackal, De nem mindeneſtül fogua ez vilagnac paraznaiual, auagy föſuenyiuel, auagy koborloiual, auagy baluanyozockal, Mert igy bizonnyal ki kellene mennetec ez vilagbol, De moſtan azert irtam tinektec, hogy ne közöſülnetec, hogy ha valamelly atyafiu Kereztyen neuet viſeluen, auagy parazna, auagy föſueny, auagy baluany imado, auagy ſzitkozodo, auagy reſzeges, auagy ragadozo volna, Ez illyenuel ingyen ſe egyetec együtt, Mert mi ſzükſeg ennekem az kiuül valokat itelnem, azokat az Iſten iteli: Az gonoſzt irczatoc ti ki közzületec. Ezekböl meg ęrtyüc, mi ockal ment aſztalokhoz Chriſtus Wrunc, męg az olalkodo merges embereknekis, Es nekünkis hol illic es hol nem illic az hitetlenec közibe mennünc. Röuideden azokat kic köſztünc hamis tudomanyaual es gonoſz erkölczeckel meg dögletnec, leg inkab el tauoztaſſuc, mint â iuhoc közzül hogy ki vettyüc az egy rihöſt, 1. *Corinth:* 5.

HARMADIC TANVSAGROL.

AZ Czuda tetelekröl: Es az vizi betegſegrölis ſzep dolgokat tanulhatunc, De à Chrūs czuda teteleröl oluas oda fel, fol: 103. es 524, Kinec fö haſzna

ez Hogy

ez, Hogy azbolis meg eſmeriűc ötet, lelki teſti meg ſzabadítonknac leani, à mint moſtis ezben valo hatalmat meg mutata, Hogy mihent ílleti ez vizkorſagoſt, kinec ſemmi oruos nem haſznalhatot volna, ottan meg gyogyul, Illy hatalma vapyon az mi bűnűnkönnis, es az bűnnec oſtorozaſan. Kin melto hogy vgy őruendezzűnc mint ez Vizkorſagos, miđőn magan erzette volna nagy hatalmat az WR Chriſtuſnac. Miis naponkent azon ereíet erezhettyűc, mind bűn, mind őrdög ellen, mind ſoc fele bu es nyaualya ellen, Az kic ezt erzic, azoc tudnac őruendeznjs, De à kiknec vgy tetzic, hogy ők nem ſzűkölködnec Chriſtus nekűl, azoc olly meregbe es kinbais maradnac mint az Phariſeuſoc, kic megis holtac az ő bűnőkben, az mint Chriſtus Wrunc monda nekic, *Ioan*: 8.

TOVABBA az Vizi betegſegrőlis ſokat tanulhatunc, Mi oka az ſoc nyaualyanac, es azoc ellen mint rendelte Iſten ſz: Fiat oruoſul. A nyaualyac okarol oluaſſatoc oda fel, fol: 160. es 523. maſutis talalſz. Moſt tſac ez haſonlatoſſagrol ſzoloc: Hogy àteſti Vizi betegſeg az lelekhőz ſokban haſonlatos. Ertől azert tanullyunc, hogy minden keppen ſzokiunc az bűnt meg eſmerni, es el tauoztatni: Az Vizi betegſegec kiualtkeppen az nyalas emberekben zabalodas es harag miatt tamadnac. Melly vizi betegieget az oruoſoc ímez harom felenec mondgyac, kic meg gyogyitaſra nehezec. Egyic, ki mind az egſez teſtet el hattya, Ehőz haſonlatos az eredendő bűn, ki mind lelkűnket teſtűnket annyira el hatotta, hogy mig itt ęlűnc, mind addig ſem tiztulhat ki belőlűnc. Maſic vizi betegſeg az haſat dagaztya fel, kibe mint az dob zőng es morog, Ehőz haſonlatos minden ezelekedő bűn, ez vilag meg rakodot ſoc tzegeres es lathato gonoſſagual, kibe ha meg ſzolittyac, mint az Dob zőng: es morog. Harmad fele belől az bęleben vagyon, Ehőz haſonlatos àz hiuekben halgato bűnőc, kik altal ſzoktatnac tűreſre, engedelemre, hitre, imadkozaſra, alazatoſſagra, remenſegre, az meg ſzabadulaſnac keuanſagara, mint ſzent Pal mond, *Roman*: 7. Oh en nyauaiyas, kiment meg az halal ala vettetet teſtből, Mind ezekből ezac az egy Ieſus *CHRISTVS* oruoſunc, à ki ez Vizi betegeſt meg gyogyita ezac egy ílleteſeuel. Oetődic es vtolſo tanuſaginkat laſſuc.

NEGYEDIC TANVSAGROL.

Az Alazatoſſagrol.

FOe tanuſagi az mai Euangeliomnac ez kettő: Hogy az űnnep ſzenteleſről, es az Alazatoſſagrol igaz ęrtelmet vennenc. Ezec kőzt az kiket tanulgat ne, azokis ſzűkſegeſec. Az űnnepi dolgokrol Felső Predikationkban alkolmaſon tanulanc. Immar az alazatoſſagrolis tanullyunc.

Moſt ezac Summa ſzerint, De az vtan Harmadic Predikatioban ezac azon egy dologrol ennelis bőwebben iroc. Kiket az ki figyelmeteſen altal oluas, ſoc dolgot ęrt az emberi keuelyſegrol, ki ellen Chriſtus Wrunc moſt az Phariſeuſokat Alazatoſſagra inte illyen keppen:

Monda kedig egy pelda beſzedet az vendegeknec, eſzebe veuen mi keppen à fű helyeket valaztanac, monduan ő nekic: Mikoron hiuattatol valakitűl à menyekezőben, ne űlly à fő helyre, Hogy valamikeppen tiſzteſſegesb te naladnal hiuattatot ne legyen aztul, Es el iőuen az, à ki tegedet es azt hiwta, mongya teneked: Adgy helt ennec. Es ackoron kezgy ſzemeremmel az vtolſo helre űlni. De vtolſo helyre űlly, hogy mikor el iőuend az à ki tegedet hiwt, mongya teneked: Baratom iőy felyeb. Ackoron tiztelſeged leſzen teneked azoc előtt, kic veled egyetembe az Aztalnal űlnec. Mert minden à ki magat fel magaztallya, meg alaſztatic; Es az ki magat meg alazza, fel magaztaltatic.

MAGA-

TIZEN Hetedic Wrnapiara ßent Haromag nap vtan.

Az Iunep ßzenteleſrol, es MAGYARAZATTYA.

EZ Phariſeuſoc az Aztalnal valo keuelyſegőckel, egyeb fele keuelyſegőketis ki ielentec: Hogy mint az aztalnal egy mas felet magaztallyac vala magokat, igy egyebekbennis felfuualkottac volnanac, mind emberec, mind Iſten előt. Azert ez veſzedelmes vetket az aztalnal eſzeben veuen bennec Iduőzitenc, nagy ſzep moddal, aztalhoz illendő pelda altal inte őket hogy ha ſzegyent nem akarnanac valani, tehat el hadnac az keuelyſeget, es ha fel akarnanac magaztaltatni mindenben, alazatoſoc lennenec. Melly edes inteſebőlis ki tettzic az WR Chriſtuſnac io akarattya az ő vele ellenkezőkhőzis:

De miert hogy ez atkozot keuelyſeg, mi bennűnkis mindnyaiunkban ezerkeppen vagyon, es mind ez vilagot el hagyotta, ki miat az Angyalokis ördőgge lőttec, es menyből le hullottac, Es Adamis Paradiczombol hi űzetet. Es mind Predikatorokba, wrakba, Kiralyokba, nemesbe, paraztba, es minden rendbelibe, minden dolgokba igen wralkodic, ſokakat le taſzit, meg ſzegyenit, meg gyalaz, es el vezt. Azert erről ki ki mind io figyelmeteſen vgy tanullyon moſt, hogy minden oraban egeſz ęletebe ſzeme előtt forgaſſa, es laſſa minemű vndoc ezbeis az mi termeſzetűnc, Es kereſſen ezbennis oruoſſagot, az WR Chriſtuſnac tanyitaſi ſzerint.

Ez ige Kenelymiczoda?

Előſzer ſzoloc az Keuelyſegről: Az vtan az Alazatoſſagrol.

AZ KEVELYSEGRőL.

Az Keuelyſegmiczoda?

MInd az Keuelyſeg, mind az Alazatoſſag meg lehet minden fele Leiki es teſti dolgokba, mind iſten, mind emberec előt. Ez ige Keuely, annyit teſzen, ki vęl: az az, à ki veli magat es aiandekat, feliyeb hogy nem mint kellene, keuelynec ſzoktuc mondani. Az keuelyſeg azert olly bűn es vakſag, Melly nem hadgya az embernec bűnős voltat es erőtlenſeget meg iſmerni, es az Iſten haragiat felni, az nyaualyakat bekeſeguel tűrni, az Iſten aiandekiert Iſtent magaztalni: Hanem ki bizakottattya az embert önnön magaba, egyebeket meg vtalratuan vele maſt mindent ſzegyenit es haborit, ő magat, ereier, eſzet, ioſzagat, termetet czudaltattya, Es à mint vagyon kerſzeris nagyobnac beczűlteti, azokban bizakottattya, es ereie felőt ſzepelketteti, es igy ſzegyenbenes nyaualyaban eyti, melly nyaualyakban Iſtenuel ellenkezteti, morgoua es zugolodoua teſzi. Illy ſoc vndogſag vagyon à keuelyſegben, Valaki azert porbol letet, mezitelen ſzűleteſet, es bűnben valo fogantataſat, es ezec miat, ſemmi, ſzegeny, erőtlen, es bűnős letet meg nem iſmeri, Hanem magat nagynac, igaznac, es maſnal iobnac veli mint amaz Phariſeuſis, Luc: 18. keuely az. Valaki nem feli az WR Iſtennec fenyegeteſet, de hizelkeduen maganac, ſzemtelenűl az bűnre megyen, azban bator, es vakmerő, keuely az, mint Nero vala. Valaki bizakodic okoſſagaba, bőlczeſegebe, ereiebe, es ſzepſegebe, es azoc miat erőtlenbeket meg vtal, keuely az, mint Nabugodonozor, Holophernes, Dauid, Ackitophel, Abſolon, Peter, Az Papac, kic labokat czokolgattyac. Valakit nagyobbat akar kezdeni ereienel, hiuatalnekűl, keuely az, mint Pompeius. Valaki ſzegyenli Tiſztit, es mas tiſztre vagyodic, az ő maga dolgat el hadgya, es maſeba attya magat, keuely az. Valaki ſemminec veli maſt, auagy irigykedic nagyobra, azt ſzoliya es ragalmazza, keuely az. Valaki nyaualyaban ellenkezic Iſtennel, es azt bekeuel nem tűri, keuely az. Valaki diczőkedic es kerkődic, magat magaztaluan, es maſt gyalazuan, keuely az. Valaki felſő helyre, nagy neuekre, fő tiztre, elſő kőſzőnetre, erdeme felőt, vagyodic, keuely az, mint az Phariſeuſoc. Ez fele es ſoc tőb vetke vagyon à keuelynec: Melly keuelyſegőket, hol ſziuebe titkon tartya, tetetuen kiuűl alazatoſſagot, mint az Baratoc: Hol kedig ki fakaztya, vagy ſzauaual, maga tartaſaual, őltőzetiuel, epiteſeuel, es egyeb czelekedetiuel. Iollehet az ruhazat, haz epites, tiztelleges iaras, fő helyen űles, ekeſen ſzolas, ő magaba nem volna keuelyſeg, De azoc altal, à keuely ki ielenti magat, Mint az moſtani Euangeliom-

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9.

Kiczodac az keuelyec.

Soc tőb feleis.

Az iockal keuelyűl elhetz.

geliombeli Phariſeuſoc, midőn ő magoc fő helyeket valogatnanac ki ielentec, hogy az ő ſziuec rakua ſoc keuelyſeguel. Igy keuelykedec amaz Phariſeuſis, igaſſaga es ſzentſege velekedeſebe. Nabuchodonozor bőlczeſege, ereie, es hatalmaſſaga velekedeſebe: Az fia Boldiſar kazdagſagaba. Senacherib, Artaxerxes es Dauid, nepenec ſokaſagaba. Peter alhatatoſſagaba. Apries Ægyptomi Kiraly, birodalmaba. Aiax, viteſſegebe. Alexander, hatalmas ereiebe. Crœſus, kazdagſagaba. Az ſzep Leany, ſzinebe haiaba. Az Deac két vagy harom, Gőrög, Deac, Sido ſzoba. Es akar melly emberbeis be ouic ez atkozot vtalatos mérges keuelyſeg, Mint ha az koldos ſzegyenli koldolaſat, es bekeuel nem ſzenuedi ſzegenyſeget, hanem azba haragſzic es atkozodic, keuely az. Ha ki elein io vitez volt, es czonka, benna, vac lőtt ők̃eles, vagas miatt. Ha nemes es ioſzagos volt, es ſellyerre lett buydoſaſa miatt, Es megis nagyra tartana magat, es nem ſzabna az hoz à mibe Iſten hozta, tűreſſel es hala adaſſal, keuely az. Ha az diſzno es ők̃or paztor, az louaſz es kotſis, karaſiaba, ſzűrebe, es gubaiaba, ſzepbnec es iobnac veli magat tarſanal, keuely az. Igy tekinez el minden embert, auagy tekintſűc meg minden dolgainkat, es meg latiyuc, hogy mind kőntőſűnc, őltőzetűnc, haz epiteſűnc, be ſzedűnc, taraſunc, lowunc, kotſinc, ſzekerűnc, talunc, tanyerunc, aztalunc, kementzenc, ablakunc, kertűnc, cziſmanc, ſzekernyenc, boczkorunc, ſzolganc, gyermekűnc, es minden dolgunc ki fakaztya, hogy teterűl fogua talpig rakuac vagyunc, vagy el titkolt akaratoſſagual, vagy tzegeres keuelyſeguel: Sőt mindnyaian egy mas felőtt Iſtenec akarnanc lenni, egy maſnac kiralya es wra akarnanc lenni, Es minden akar valaminec lattatni, Es ſokſzor az mi tiztünket, nemzetünket, ſzűleinket ſzegyenlyűc, az Varga, Szőcz, Barbely Pap, Deac, Predikator, kapas, ſzabo neuet el tit kollyuc, es az ki nem mi tiztűnc, à kihőz ſemmit nem tudunc, es kire elegec nem vagyunc, azt tettettyűc: Sokan valami nemzetnec mondgyac magokat, Az Groff, az Hertzeg, Kirali meltoſagot keuanna maganac, Es ſenki nem elegedic meg az ő reaia bizott tizttel, Mind ezekből kedig ſokſzor nem az WR Iſtent, hanem erőnket es magunkat magaztallyuc, ki miatt lehetetlen hogy ſzegyentis ne vallyunc. Az mint peldac az keuelyſegben eſett Angyaloc. Pelda Adam, Nabuchodonozor, ki ők̃örre valtozec: Holophernes, kinec Iudith aſzony veue feiet: Dauid, ki nepet ſzamlaluan, dőggel le veretec, ſzentnec alituan magat, paraznaſagban es gyolkoſſagban eſec: Herodes az fergeckel meg etetec: Peter erőſnec alituan magat, az leanzo előtt az wrat meg tagada: Senacherib, kinec ſereget az Angyal le vaga: Apries Kiraly, ki midőn pogany modra az iſtenec felőtt diczőkednec, am fel akaztac: Boldiſar Czaſzar, am ki hirtelen meg hala, es az birodalom maſra ſzalla: Aiax: Saul: Nero, am ő magokat meg ölec. Alexander ezac tizenkét eztendeig wralkodec, es meg étetec. Crœſus, minden kinczet el vezte. Soc ſzep leanra halyog vagy Colika eſic, vagy à tyuc ki vagia ſzemet. Soc friſs legent artzul vagnac, vagy ſűl neuekedic az orran, Soc eſzes meg bolondul, mint Achitophel, es fel akazta magat. Summa ſzerint, akar mi keuelyſegben leledzec az ember diczőkedeſebe, maga mutogato alamiſnalkodaſba, őltőzetebe, ſzolaſaba, De mindenbe ſzegyent kell vallani. Mert az kerkedekennec ſzauat ſenki nem hiſzi, es igy hazugnac tartatic. Az ki maſt ſemminec vél, őtetis ſemminec vélic. Az keuely kazdag ſzegennye: az keuely vitez kőſzuenyeſſe: Az keuely ſzent lator életűuè, az keuely ſzep, betegeſſe leſz. Az mely louadban inkab biznal, vagy ſzolgadban, vagy gyermekedben, vagy baratodban, az miatt ezalatkozol meg. Az ki magat igaznac véli Iſtennec előtte azt Iſten bűnőſſe teſzi. Es akar mibe magaztallya az ember magat, mindenbe meg alaztatic. Ezert, hogy nem az Iſtent tizteli, kitűl vőtt mindent: Hanem hamiſſan, hazugon ő maganac tulaydonit mindent, midőn ſemmit nem hozott ide, es ſemmiè ſints, ki el ne maradgyon tűle, Es valaminemű mas, őis, à Czaſzar mint à keldos ezac ollyanna leſzen holta vtan. Azert az ő hamiſſagat ki ielenti Iſten, akar mint tetteſſeis ő magat valaminec. Es igy nagy gyalazatban es nagy ſzegyenben eſic minden keuely.

Peldac. Luc: 18. Dan: 4. Eſai: 14.

Tekintſße magad.

Keuelyec oſtora.

Szegyenec az keuelyeknec.

Melly

Az Innep ſzentelelrol, es

†Az ördög ő maga talalta maga ba.

†Melly atkozott veſzedelmes keuelyſeget, nem Iſten teremtet bennünc: Hanem az ördög ő maga magatul fel fuualkodec az ő teremtet aiandekaban. Es midőn azban nem azt à kitűl vőtte, az Iſtent, hanem magat ezudalna es tiztelne az ő teremtőie felőtt, meg foztatec minden ſzepſegetűl, es valameni ſzep vala, ſzinten annyi rutſagra valtozec, hogy merő ſzentſeg, tiztaſag, iamborſag, bőlczeſeg, ſzepſeg helyet, merő fertelmeſſeg, tiztatalanſag, latorſag, bolondſag, rutſag es merő vtalatoſſag lőn.

Az ördög tanyita az embertis rea.

Ezen vndokſagra valtozott allat oztan lőn oka az mi elſő ſzűleinc keuelyſegenekis, olly fulankot beleie fuuan, ki miatt nagyob akaratra es nagyob tiztelſſegre vagyodnanac, es fel fuualkodſagokban el ſzakadnanac az Iſten mondaſatul, bizakoduan az önnen bőlczeſegekben, es keuankozanac az Iſtenhőz egyenlőc lenni.

Keane Adamrol ßarmazot.

Soc bűn ßarmazic à keuelſegből.

Kikből őntőtec oztan az mi ſziuűnkbennis azon keuelyſegnec langia, hogy immar mindnyaian egy mas felőtt iſtenec akarnanc lenni, ki ki mind igyekezuen egy maſt fellyűl haladni, vagy mas felőtt beczűletni, es tiztelletni. Ezből indul kőztűnc ſoc fele hiw diczőſeg, irigyſeg, harag, gyűlőlſeg, telhetetlenſeg, butaikodo gőgőſſeg, es finyaikodo magunc tartaſa. Onnet indul egy maſra valo zaygo kialtas, ſzitkozodas, titkon valo merges fuldoklas es boſzonkodas, Egy mas előtt maga hanyo gőgőſſeg, egy maſra tőrő gyűhős haragoſſag, egy mas ellen valo gyalazatoſſag, fris lepes, merő nyac tartas, keſmeny feleleť. Schol lenki ſints, ki mindenkor vele es magaba nem hordozna az akaratoſſagot? Ha ſzol, zaygsaba, ha nem ſzol, fuldoklaſaba: ha vidam, gőgőſegebe: ha ſzomoru, gyűhőſſegebe: ha czelekeſzic, tetemenyebe: ha all, maga tartaſaba: ha iar, lepeſebe: ha felel, valaſz tetelebe: Es akar minemű maga tartaſaba, mindenkor vele es magaba tartya ez atkozot vndoc ferteztető bűnt az ember. Kiből maſnac keuelyſeget keuelyűl feddi, mint Diogenes Platoet, monduan Diogenes: *Faſtum Platonis conculco.* Mond Plato: *Conculcas ſed alio faſtu.* Az az, Midőn Diogenes fel hagot volna az Plato ſzep paplanos agyara az vendegoc előtt, mond: Plato keuelyſeget nyomodom. Amaz mond: Nyomodod, de mas keuelyſeguel.

Vakſagunc miat ső bennünc.

Melly keuelyſeg az emberbe az ő meg vakult es ſetetedet eſzetűl vagyon, ezből, hogy nem ęrti ſem gondollya meg az ő erőtlen voltat, ſem az Iſtent, à kitűl vőtte minden iauat, Mint Nabuchodonozor mondgya: Ez amaz Babilon, mellyet en epitettem, mint ha mondana: Ez Babiloniai birodalom, az en eſzemmel es erőmmel ſzereztetet. Igy ſzolt vala vitez Aiaxis, mikor az atya intene, el induluan az hadba: Fiam el ne feletkezzel Iſtenről: ő monda: à rőſtec es erőtlenec Iſten ſegirſegből veſznec győzedelmet, de en Iſten nekűl vitez vagyoc. Ez fele rőttenetes dűhőſſeg mostis ſoc ezer ſziuebe lappag, kic kzudallyac magokat, ereiket, bőlczeſegeket, ekes ſzolaſokat, es czac iol rea figyelmeznenc, haſonlatos auagy czac nem ollyan kerkedeken ſzokat eytnec, mikor igy ſzolnac: Miczoda imez, amaz, en hozazm kepeſt, por ez, tudatlan ez, rab ez, koldos ez, ſzolga ez: En kedig imez amaz vagyoc. Ezec teſti batorſagoſoc az ő ſziuekben, kic nem felic az Iſtent, ſem az ő iteletit, es kic czac ő magokat ſzeretic, nem atyokfiat, es czac ielen valot, nem iőuendőt neznec. Ezert ſzokta az WR Iſten az ő fiait es hiueit mindenkor valami fenyetec, teſti es lelki kiſirtet, ſanyaruſag, es rőtteges alatt tartani, hogy az alatt ſzelidec, ęrtelmeſec, Iſten félőc, es alazatoſoc leńenec, Sőt mind ez egez vilagot azert terhelte meg ſoc temeny ezer buual, banattal, rőttenteſſel, es faydalommal. Melly ha nem volna, ſenki czac meg ſem gondolhattya, minemű kenyeſſe, keuellye, es gonoſſza lennenc. De ime az bőlcz WR Iſten ellenec, czac az igen apro fergeketis, az daraſt, czimazt, hernyot az tetuet, bolhat, ſzunyogot, legyet reaioc tamaztotta, es azokalis czipteti, es ſzac egy merges ſzunyoggallis meg tudgya őket őletni, czac hogy inkab eſzekbe vennec erőtlen voltokat, es meg alaznac magyokat. Vayha mi magunc meg itelhetnűc magunkat, No nem itelne az Iſten, De mint az reſzegnec kettőzic az ſzeme, igy mi neküne harmazic, vagy hatozic az mi ſzeműnc keuelyſegűnc miatt: Hogy egy kis tumankat, erőczket, ioſzagotskat, harom vagy hat annyinac vélűnc az mint vagyon. Vay atkozott bolondſag, hogy nem ferhet el bennűnc az nagy akarat. Lay ki hiaba valoc mind ezec: hogy maſt fellyűl haladgyunc, es magunc Iſten gyanant tiztelteſſűc.

Az hiuekben Iſten mint ßerez alazatoſſagot.

Apro Bogaroc miert czipnec.

1. Corinth: 11. Kettőzieſſemünc

Heaba valo bolondſag.

tessüc: oh ki nehez, Es igen heaba valo è fele szepelkedes, Mert azt mondgya szent Peter hogy Isten ellenec al ezeknec, Es helyettec az alazatosokat magaztallya fel, 1. Pet: 5.
ki ö nekic nagy mergekre es kinyokra lesz, Midön öket le veti szekekböl, es helyek be ala valot ültet. Mint Dauidot Saul helyet. Senki tehat mast meg ne vtallyon, akar melly alà valo legyennis, Mert az törben eset Oroszlant, egy kis Egerkeis meg szalazthattya: Igy nincz olly alà valo, ki valamibe nem hasznalhatna, es viszont nemis arthatna. A mit szent Pal mond az fösuenysegröl, ezent mondhattyuc az keuelysegrölis, hogy az, minden gonossagnac, es azert minden veszedelemnekis gyökere, Mert mint az fösueny keuannya az soc penzt, Es gonoszul keresi es gonoszul költi, vgy az keuelylis szomiuhozza az birodalmat, es azzal gonoszul el, Söt az keuelysegben benne kel lenni az tehetetlensegnekis, hogy lehessen miböl keuelykedni. Minden bünnec kezdeti az keuelyseg, azt mondgya az bölczis. Ez böl szarmaznac nagy soc visza vonasoc az Annya szent Egyhazbannis, soc feddödesec. Az vitezec közöt, soc hadac es ver ontasoc. Mindenec közt soc nyughatatlan czelekedetec, irigyseget, kerküesec, maga hanyasoc, szeles es fel fuualkodot veszedelmes czelekedetec: perpatuaroc, szitkoc, üstöc vonasoc, gyolkossagoc, es pokolbeli kinoc, Mind szolgac, czaladosoc, szomszedoc, polgaroc, nemessec, wrac, Predikatoroc, es minden rendbeliec közöt. Tehat mi ideien mig szikrazic bennünc, addig igyekezzüncle nyomni mint egy korsagot, es meg oltani mint az füstölgö langot bennünc, Es mihent cziczorazni kezd, ottan az gyökeretis ki szaggassuc, mint az kertbeli gyomot. Mert lassan lassan labot veszen, es houa touab tart, igen gyaporoszic es meg vastagul, ha eleit nem veszüc, Isteni felelemmel, romlot romlot voltunknac ismeretiuel, könyörgessel, es az Istennec szent Lelkenec segitsegeuel. Ez legyen elsö es röuid beszedünc az keuelysegröl. Immar az Alazatossagrolis szollyunc.

Az kis Eger segitheti az Oroszlant.

Soc gönossagnac gyökere az keuelyseg.

Ecclesiast: 10.

Vad eleit.

Oruossaga.

AZ ALAZATOSSAGROL.

EZ ige Alazatos, annyit teszen mint Ala valos, az az, Az ki veli magat ala valonac lenni, azt szoktuc alazatosnac mondani: Mariais illy ertelemmel szola maga felöl, az WR meg tekinte az ö szolgalo leanyanac alazatossagat, az az: ala valo voltat, nem vtala az ö nyomorult voltat, szegeny es ala valo voltat. Dauidis igy szol: Tekincz meg az en alazatossagomat, az az: nyomorult es szegeny voltomat. Ismet: Az alazatosnac, az az, az nyomorultnac, es az szegennec, igazat tegyetec. Az alazatossag azert, olly nemes ioszag, melly Istennec szent Lelkenec vilagositasabol, emberrel meg ismerteti az benne valo ala valo sagot, az ö porbol letet, es porra leendöseget, es Istentül vöt aiandekat, iouat es ekesiteset, es azert minden aiandekiual czac Istennec tiztessegere elteteti az embert, ö elötte magat mindenekben erötlennec ismerteti az ö segitsege nekül. Es azert igaz fohazkodassal minden dolgaiba czac ö tüle var segitseget. Sem hadgya be attani magat semmi idegen dolgokban, hanem kinec kinec helt adat az ö tiztiben, meg ismertetuen, hogy azokis Istentül hiuattattanac az ö tiztekre, es azba öketis igazgattya az Isten. Es meg ismertetuen bünben letet, es fogantatasat, azban banatos sziuet hordoztat, es ha mi ostor szalis rea aztis bekesseguel türteti, Istennet igaz iteletet tulaudonyituan. Ez az igaz alazatossag. Valaki azert földböl, es földe letet, bünben fogantatasat, es merö bünre valo vagyolkodasat meg ismeri, es azrol igaz aiatossagbol vallast teszen, es Istentül igaz hitböl segitseget es czac Christus altal bünnec boczanattyat, fel tamadast, es öröc eletet var: alazatos az.

Psalm: 24.

Miczoda az alazatossag.

Megis kizodat az alazatosoc.

Valaki az ö eszet, ertelmet, tudomanyat, ereiet, hatalmat, kazdagsagat, termetit, czac Istennec tulaydonittya, es azokat semminec ismeri Isten segitsege nekül, es azert Istentül szent Lelket es aldomast ker, azoknac igazgatasara: alazatos az. 2.

Valaki czac az ö tulaydon tiztibe iar, es nem visgallya az mas tiztit, mast meg nem vtal, söt azoknac erötlenseget latuan, azokertis könyörög: alazatos az. 3.

Valaki az ö io szerenczeiebe, fel nem fuualkodic, hanem meg gondollya, hogy az mi 4.

TIZEN Hatodic Wrnapiara ßent Haromßag nap vtan.

Az Innep ßzentelelrœl, es

lõt ellenßegen, õ raytais meglehet: Es midõn maßtul diczertetic, aztis ßzegyenli, Az õ maga io hiret neuet nem magaztallya, az maßet kedig mindenũt hirdeti, es annac ßziue ßzerint õrũl: alazatos az. Valaki rayta tõt boßzußagat bekeuel tũri Iſtenert es egyebeknec bekeſſegekert, es nem zugodic akar melly haboruſagbannis, hanem meg iſmeri, hogy azoknal nagyobakat erdemlene, es azt mondgya: Igaz vagy WR Iſten, es igaz az te iteleted: alazatos az. Valaki czac Iſtentũl varia az õ fel magaztalaſat, es hiw diczõſegert nem futos imide, amoda, hanem az mire valaztatot: azban Iſteni felelemmel es bizodalommal el iar, az Iſtennec tizteſſegeiert, es hiuec epõletiert: alazatos az. Valaki elſõ helyt, es elſõ kõßzõnetet nem var, hanem tizta es igaz ßziwbõl õrõmeſt es io keduel maſt elõ veßzen tizteſſeguel: alazatos az. Es ezec felet ſoc kũlõmb kũlõmb dolgokbol, Predikallasbol, viteſſegbõl, epitesbõl, ßzolasbol, iarasbol, ſoc keppen tettzic meg az alazatoſſag. Mellyet mind Iſten, mind emberec igen nagy fen beczũlnec. Mert valaki alazatos, az igen feli az Iſtent, igen ßzelid, engedelmes, es kegyelmes az, tũrõ es igen bekeſeges, Iſten ben bizo, es Iſten ßzeretõ, merteklets beßzedũ, kinec kinec az õ rendit helyen hadgya, es az õ maga tiztiben igen gyors es vigyazo. Ezekre inditſon bennũnc az mai peldais, hogy valaki az gazdara hadgya le ũleſet, az tizteſſeges helyre ülteti, Es inditſon bennũnc Chriſtus Wrunknac egeßz ęletiben minden dolgainac alazatoſſaga, ki Wr leuen ßzolga lõn, labat moßa, ſokat ßzenuede nagy bekeuel, es megis hala es vgy magaztaltatec õrõcke valo menyorßzagra. Inditſon bennũnc ſoc ßzep inteſßs ki az kis gyermeczkeketis peldaul adgya elõnkbe errõl. Inditſon minden hiuec peldaßs, Moyſeſe, Kereztelõ Ianoſe, ßzũz Mariae, kic alazatoſoc leuen nagy fel magaztaltattac. Inditſanac azoknac rõttenetes peldaiokis, kic keuelſegec miatt nagy ßzegyeneket es nagy veßzedelmeket vallottac, mint az Angyaloc, Adam, Nabuchodonozor, Holofernes, Herodes, A hiuec kõzzũl Dauid, Peter, es ßzantalanoc, kiuel rakua ez egeßz vilagnac minden Hiſtoriaia. Ezekbõlis mondoc az hiuec inditſac magokat ſoc fele alazatoſſagra. De ezec mellet ßzũntelen kõnyõrõgienec az Wr Iſtennec, hogy az õ ßzent Lelke altal wyłonnan gerieſſzen bennũnc õ felſege elõtt valo kedues alazatoſſagot. Kiert moſtis kõnyõrõguen mondgyuc el imez Imadſaginkat.

IMADSAG.

VVR Iſten mi mennyei ßzerelmes ßzent Atzanc: Kerũnc tegedet hogy vgy viſelly minket az te ßzent Lelkeknec altala, hogy te benned valo felelembe ellyũnc, magunkat elõtted igazan meg alazzuc, es ßemmi dolgainkba keuelyec ne legyũnc, hanem mindenekbe czac à te tizteſſegedet keresheſſũc, hogy te altalad fel magaztaltathaſſunc, Minden mi remenſegünket es bizodalmunkat, à te ßzent Fiadba *CHRISTVS* Ieſusba vetheſſũc, hogy crac õ legyen az mi igaſſagunc, ßzentſegyũnc, valtſagunc, oltalmunc, erõnc, fel magaztalaſunc, õrõc eletũnc es bodogſagunc, hiheſſũc,

Vgy legyen.

HARMAD PREDIKACIONC,

Czac

AZ ALAZATORSAGROL.

AZ

AZ Alazatossag szivbeli es tizta legyen, ne legyen tettetes, es szin mutato. Imez harom rendbe lehet kedig fő keppen: Istenhőz: Elöttünc iaronkhoz: Es mindenekhőz.

ISTENWNC elöt ezben alazzuc magunc, Hogy ő neki minden paranczolatiba engedni igyekezzünc, Fenyegetoset igen felyüc, Minden iot czac ő neki tulaydonitsunc, Nala nekül magunc mindenre elegtelennec tarczuc, ötet nagy felsegesnec, magunc földből valonac, es főldde leendőnec, Bűnben esettetnec es sűlettetnec, es á miatt karhozatra meltonac tarczuc. De az ő igert kegyelmebe es nagy hatalmaba mindenkor bizakodni igyekezzünc, Minden velünc io teteről mindenec elött igaz vallast tegyünc, es rola halakat adgyunc. Ezekben nemes pelda Christus Wrunc, Szűz Maria, Kereztelő Ianos, Abraham, Moyses, Dauid, az Prophetac es Apostoloc, kiknec eletyekből meg tettzic mindenkeppen, mint igyekeztec Isten elött Alazatosoknac lenni. Vissont vöttenctes nekiknec Isten elött valo keuelysegec, mint Nabuchodonozore, Alexandere, Caligulae, Herodese, á Papake, kic magoknac Isteni meltosagot tulaydonitottac nagy szegyenekre. 1. Isten elöt.

ELŐTTWNC iaroinc elött ezben legyünc alazatosoc: Hogy őket Isten szűlencke, Wruncka, tanyitoncka es ertelmesbesecke tette, azert ezekben igen meg beczülliünc őket. Kirölis czuda peldainc vadnac: Hogy az kic szűleicket nem tiztelitec, meg kőneztette Isten, Exod: 21. Leuit: 20. Deuteron: 27. Hogy Moysest nem tiztele Maria, poklossagual vere, Numer: 12. Chore kedig tarsaiual el sillyede Numer: 16. Az io es igaz tanitoknac ket fele tizteszeg tetelere int szent Pal. 1. Timoth: 5. Az iffiaknac minden eltemeseket Isten tiztelni hagyott, Leuit: 19. 2. Elöttünc iaroc elött.

Harmadszor MINDENEKHŐ Zengedelmesec legyünc: Igy hogy jonkit meg ne ban sunc, iob mi szenuedgyünc mind kart, mind szerelmet, hogy nem mint mi szertenenc meg mast, ez intes szerint: Tarcz masic ortzadat es engedd oda az masic kőntőstis, Matth: 5. Erczed: inkab engedd oda hogy nem mint boszura igyekeznel. Minden iouaidat, bőlczeseged et, erődet, marhadat, masnac epületire szabiad, együtt örűly, együtt siry mindeneckel, egyinc az masinc terhet hordozza, Mindent valami ez vilagi es el mulando hiaba valonac tarcz, ez vilagot szived szerint meg vnd, mint bizontalant, Es leginkab menyeit es örőcke valot ohaytsd. Az Iesus Christusnac az Isten Fianac czudalatos alazatossaga, az kereztfan ket toluay között valo iszonyu halalba az melly bekesegesen tartotta magat mindenkor elötted legyen, Es czac egyedül az ő erdemere tamazkodgyal, szüntelen az altal könyörögy, Es akar melly hatalmas, erős, bölcz, kazdag legyis, meg gondold hogy egy nap hetuen hetszer meg valtozta hatol, azert czac egyedül az Isten segitsegere tamazkodgyal. 3. Mindenec elött

Ezekben es soc többekben fűg az igaz alazatossag, Kiről, az masic Postillamba, El kezduen az Negyedic reszben fol: 525. szinten 616. leuelig bőwen irtam, kiben az figyelmetes oluaso soc fő fő dolgokat tanulhat. Azoknac nemelly reszet ittis im elő szamlalom, kibőlis az iras oluasoknac soc nemes dolog iuthat eszekbe.

Az ALAZAIOSSAGROL most ezeket tanullyuc: Hogy magunc kiualkeppen imez nyoltz keppen serkengessünc az igazan valo alazatossagra.

Elősier Istenre nezuen, á kitül minden iot veszünc, es kinec szent Lelke az alazatosokban lakozic. Masodszor, az Istennec igenenec es bölcz embereknec intesit meg gondoluan. Harmadszor, alazzuc meg magunc Christus Wrunknac könueteseiert, ki merő alazatossag volt: Negyedszer az mi arnyec voltunkert, es soc nyomorusaginkert, kiből nem illic az keuelyseg. Oetődszer, nagy soc hasonlatosagokert, Mint az tagoknac, czilagoknac, es egyebeknec, kic igen egyesec egy massal. Hatodszor, az mi el vött aiandekinkert, kiket Isten nem arra adott, hogy azzal mast meg vtalnanc, hanem hogy tiztelnenc, es haszналnanc azzal mindennec. Hetedszer, nagy soc fő embereknec könueteseiert. Nyoltzadszor az alazatossagnac soc fele haszнaert, Es az keuelysegnec nagy soc karaiert. Mind ezekről renddel szolos.

ELSŐ OKAERT.

ELőszer ez inditson fel minket az igaz es nem tettetes alazatossagra, Hogy minden aiandec czac Istentől vagyon, Es az alazatossokba lakozic. Mind ekezeket vgy mond szent Pal, szerzi vgyan amaz egy Lelec, ki ezeket kiualkeppen el oztya, mindennec á mivt ő akaria. Ismet mond: Miczodad vagyon, az mit nem vöttel? Ha vötted kediglen, mit diczőkedel mint ha nem vötted volna? Esaias mond az Assyriai Kiralyrol: Diczőkedhetike az feysse az ellen, á ki ő vele vág? Iobnalis igy vagyon: Mit suualkodol Isten ellen az te lelkeddel? Nabuchodonozor midőn nem Istent diczőztene, meg foztatec, mind bölczesegetül, hatalmatul, mind emberi szömellyetül. Danidis midőn bizakodnec szent neuezetbe ereiebe es hatalmaba, bűnökben esec, es orszagabolis ki üzetec, es nepe dőguel veretec. Igy Salomonis vegre balvanyozo lőn. Peteris midőn fellyeb diczőkednec ereieben, az többinel előb tagada meg az Christust. Szent Pallis hogy el ne hinne magat az ő neki ielentet aiandekiba, buia geriedezesec es egyeb ördögi kisirtetec dőfölec. Te hat teis az Bölcz intese szerint: Houa nagyob vagy, meg alazd te magadat mindenekbe, es Isten elött keduet talalsz. Istentől vagyon mindē io aiandec 1. Corinth: 12. 4. Esa: 10. Iob 15. Dan: 4. 2. Reg. 24. Matth: 26. 1. Corinth: 12. Eccles. 3.

Az keuelyſegrœl, es

ſent Harom ſag nap vtan.

talalſß, mert czac egyedûl az Iſten hatalma nagy, es ô mindenektûl tizteltetic: ki azockal lakic kic tôrôdelmes es alazatos ſiWel vadnac, hogy meg Wyitſa az alazatoſoknac lelket, Eſa: 57. Miert hogy kedig immar minc nyaiunkba az ôrdôgi keuelyſeg be ot es ſ c ezer keppen izgat reaia Mi azertis ſûntelen kônyôrôgiûnc, hogy ô fel ſegc erreis adaya az ô ſent Fianac Lelket à mi ſſuûnkbe, ki nekûl ſemmi tot nem czelekedhetûnc, az ô tizteſ ſegere valot. Ezertis azert nagynac kel beczûlnûnc az alazatos ſiuet, Mert Iſtennec es az ô ſſent Lelkenec tulaydon aiandeka az igaz alazatoſſag: Es ô czac azokba lakozic Eſa: 57. Pſal: 33. Es mind menybe, mind fôlden ozokra rea nez, Pſalm: 137. Tonabba ſemmid fincz, kit Iſtentûl nem vôttel, Tehat czac ôtet igyekezzel mindenekben tiztelni es magaztalni, az te magad tizteſſeget kedig es fel magaztalaſat hadd ô rea. Ez Elsô kit meg gondolly hogy mindened Iſtentûl vagyon.

Szep inteſec.

MASODSZOR indi ſanac minket az alazatoſſagra, az Iſtennec arrol valo ſoc inteſi es paranczolati Es bôlcz emberekne: ekes ſolo tanyitaſi, Mint az Wr Chriſtus mongya: Az mi az emberecknel felſeges, az Iſten elôtt vtalatoſſag, Luc: 16. Sz. Peter altalis igy int, Alazzatoc meg magatokat az Iſtennec hatalmas

1. Pet: 5.

keze alat, hogy titeket fel magaztallyon alkolmas idôben, Belsô alazatoſſagual legyetec ekeſec, Mert az Iſten à keuelyeknec ellene al, Az alazatoſoknac kedig io kedWbôl aiandekot ad. Szent Pal mond: Kerlec hogy vgy

Epheſ: 4.

iariatoc mint melto az ti hiuatal okhoz, minden alazatoſſagual es ſelidſeguel czendeß elmeuel egyitec az ma-

Phil: 2.

ſtokat el tûruen az ſeretetnec oltala. Iſmet: Semmit ne czelekedgyetec verſengeſsel, auagy hiaba valo diczôſeg keuanaſnac altala, hanem alazatoſſagbol egyitec az maſtokat ô maganal ielesbnec itellye, Egyitec ſe nez ze az ôueit, hanem ki ki mind azokatis nezze mellyec egyebeke. Iſmet-Philp 4. Az ti ſelidſegtec nyiluan

Tob: 4.

legyen minden embereknel, Fenn ne erczetec, hanem az alazatoſokhoz ſabiatoc ti magatokat. Tobias igy inti fiat: Az keuelſeget ne hadd Wralkodni ſe ſiuedbe ſe ſadba, mert azon kezdetec el minden veßedelem.

Kilsô magad tartaſrol Eccl: 19

Az Bôlcz mond: Az teſtnec ôltôzeti, az fognac neueteſi, ki ielentic az embert Ambrus Doctor imigy tanyit: Szemermetes legy mind magad tartaſaban, mind iaraſodban, mert az kilsô magad tartaſaual meg ielented,

Officiorum lib: 1.

ki legy belôl, alhatatlane, maga hanyoe, ektelene, tizteſſegeſe, alhatatoſe, tiztae, ert erkôlczûe, Mert à teſtnec kilsô hordozaſa, ſaua az belsô embernec Bator ſzep lepeſſel iaryes meg beczûlteſd magadat emberſegeſnec len ni, czac hogy az ne legyen gôgôſſegbôl, es akaratoſſagbol, hanem czendeß es egyûgyû ſiWbôl, Igy ſodbannis, io ertelmeſen ſolni, ſe ſuſogua, ſe grobian modra, derrel durral, Es io, aßonnac aßony ember modgyara, es firfiunac firfiu modgyara tizteſſegeſen magat viſelni, czac hogy fel fuualkodſagbol ne legyen. Beßede mindennec ertelmes es merteketes legyen, maga viſeleſe emberſeges os tizteſſeges, eſe, elmeie, gondolattya tiztaſſagos, ſiue igaſſagos igaſſaga irgalmaſſagos, czendeß es bekeſeges, erôſſegben ſelidſeges legyen. Illy ſoual tanita Ambrs Doctor. DE meeg az Pogan Bôlczekis ſoc ſzep inteleket tettec az alazatoſſagrol. Phocylides

Phocylides.

igi ſol: Ne legy keuely, ſe bôlczeſegedben, ſe erôdben, ſe kazdagſagodban, Mert czac az Iſten mind az bôlcz,

Iercm: 9.

mind az erôs es hatalmas, mind az kazdag es az bodog. Ez mondas haſonlatos az Ieremias Propheta monda ſahoz: Az bôlcz ne diczôkedgyec vgy mond az ô bôlczeſeſgeuel, az erôs ſe diczôkedgyec az ô ereieuel, ſe az kazdag az ô kazdagſagaual, Hanem à ki diczôkedni akar, euel diczôkedgyec hogy engemet ert es eſmer, hogy en vagyoc WR ki irgalmaſſagot, iteletet es igaſſagot czelekedem ez fôlden. Maſutis igi ſol Phocylides:

Cato. Palladas.

Kiſſebet meg ne vtald, Catois: Nagyobnac engedgy, kiſſebnec keduezz. Palladas mond: Kônyeb akar mely nyaualyat el tûrni, hogy nem mint az keuelnec akaratoſſagat. Megint mond: Houa nagyob ſerenczed vagyon

Terentius.

anniual inkab odd magad keuelſegtûl. Terentius mond: Illyec vagyunc mi: az mint vagyon dolgunc, az ſerint, hol nagynac, hol kitſinnec tartyuc magunkat, Es többen ſokat ſoltanac mind az alazatoſoknac diczeretirôl, mind az keuelſegnec gyalazattyarol, kiket tarts gyakran eßedben, es azokbolis inczed magad minden fele alazatoſſagra. De im ezekrôl czac az ſent Irasbolis el almelkodo ſzep inteſeket es peldakat ſamla-

Szent Iras inteſi.

loc. NAGY ſoc ſzep ſent Iraſoc bizonittyac, hogy ſemmiuel hamareb Iſten elôtt keduet nem tala

Pſalm. 112.

lunc, mint igaz es nem tettetes alazatoſſagual, Mint imez mondaſokis: Az WR à ki magaſſagban lakic, ala

1. Pet: 5.

zatoſokat nez, mind menyen mind fôlden, keuelyeknec kedig vgyan ellene all, es az alazatoſoknac io kedWbôl

Pſalm: 138.

aiandekot ad, Dauid, Peter es Eſaias iriac ezeket. Gergelnec bôlcz mondaſi imezec az ſent iraſbol: Az

Sz Gergelnec bôlcz mondaſi.

felſeges Wr, nez alazatoſokra, es az magaſſagbelieket meßûnnen meg eſmeri Anniual alab valo minden Iſten elôtt, meniuel dragab ô maga elôtt. Anniual dragab Iſten elôtt, meniuel Iſtennert alab valo ô magaba ô maga elôtt. Miâûn az mi tudat lanſagunkat es erôtlenſegûnket meg eſmeriûc, könyebben el ſzenuedgyûc maſnac vetkeit. Soha Iſten annac lelket el nem hadgya, à ki bûneit igazan meg eſmeri. Tauol az Iſten attul az ki fel fuualkodic, az ki gôgôskôdic, az ki fel emelkedic, es houa inkab keuelkedic, anniual tauolban Iſtenûl eſic, Mert Iſterkôz czac alazatoſſag altal iuthatunc, az ki fel emeli az ſelideket, es mind fôldig le veri az

Pſalm. 147.
Prouerb: 3.
Eſa: 57.

iſtenteleneket, ô vigaztallya meg az tôredelmes ſiuûket, es meg oruoſollya az ô ſerelmeket, Meg czufollya az czufolokat, es az ſelideknec io kedWbôl aiandekot ad. Eſaias mond: Ezt mondgya à felſeges, es az magaſ-

ſagos,

ſagos, ki örücke meg marad, es kinec Neue ſent: En az ki magaſſagban es az ſent helyen lakom, es azockal kic
töredelmes es alazatos ſziWel vadnac, Hogy meg Wyitſam az alazatoſoknac lelket, es az töredelmeſeknec ſziuet, &c. *De az iſtentelenec ollyanoc mint az meg haborodot tenger, melly czendeſſegbe nem lehet,*
es mellynec vize ſart es vndokſagot han ki. *Az iſtenteleneknec ninczen bekeſegec vgy mond az WR Iſten*
Iſmet mond Eſaias 66. En arra nezec az ki nyomorult es töredelmes lelkü, es â ki meg rötten az en beſzedem-
re. *Az MINT ezbeli dolga ö felſegenec felötte igen ki tettzic imez el amelkodando nagy czelekedetiböl-*
lis, Hogy azoc helyet az kic diczökednec vala Abraham Atyoc kal, az könekből, az meg kemenült es kabult Peldae.
pogan nemzetből, Nap kelet es Nap nyugat felöl, tamázta fiakat, kic Abrahammal, Iſaackal, Iacobbal ül- Luc: 3.
nenec egy aztalnal Iſtennec orßagaba, az orßagnac fiai kedig ki vettettenec az kilsö ſetetſegre. Matth: 8.
Melly valto-
zaſan felötte igen el amelkodic ſent Pal, Roman: 11. *Erre valo à ßölö müueſekröl valo peldais, hogy mi-* Matth: 20.
dön az kic regueltül fogua eſtueig müueltec volna, es bannac az Gazdanac irgalmaſſagat, ki anni adata az
Vintzelerrel azoknakis, kic egy vagy keet oraig miueltec, ezec ki üzetenec az hazbol, es az elsökböl vtolſoc lö-
nec. *Ezekröl ad halat Wrunc, monduan: Halat adoc teneked en Atyam, Menynec es földnec Wra, hogy te* Matth: 11.
ezeket az bölczektül es az eßeſektül el röytetted, es meg nilatkoztadtad ezeket az kiſdedeknec, vgy ATYam:
Mert igy volt kellemetes te elötted *Azert midön halottaibol fel tamadot volnais, mentül elöſzer az meg keſe-* Matth: 28.
redet gyenge ſziuü aßonyoknac ielente ki az ö diczöſeges fel tamadaſat, es azoc altal hirdete az ö Apoſtolinac, Mar: 16.
De az Apoſtolokis hol mi tudatlan nyomorult halaßkac voltac, es azokat magahoz kapczolnan, oktata es ta- Ioan: 20.
nita, hogy ez egeß vilagnac halaßi es tanito Predikatori lennenec, mind bölcz Philoſophuſoknac, mind hatal-
mas Czaßaroknac, mind erös vitezeknec idönſſegre oktato, es amaz nagy vilagoſſagra igazito meſterec len-
nenec. *Az mint ezt Dauid meg Prophetalta vala, monduan: Az kiſdedec es czeczemöknec ßaiokbol ßer-* Pſalm: 8.
zettel hatalmat es diczeretet. *Kiröl igy ßol ßent PALIS, 1. Corinth. 1. Lattyatoc atyamfiai az ti*
hiuataltokat, hogy nem vadtoc ſokan bölczec teſt ßerint, nem ſokan hatalmaſec, nem ſokan nemes nemböl ta-
madtac, Hanem ez vilagnac balgatagit valaztotta Iſten, hogy meg ßegyenitene az bölczeket, Es ez vilagnac
erötlenit valaztotta az Iſten, hogy meg ßegyenitene azokat, az mellyec eröſſec, Es azokat valaztotta az Iſten,
az mellyec nem nemeſec ez vilagon, es az mellyec vtalatoſoc, es azokat mellyec nem valanac, hogy azokat az
mellyec vadnac, ſemmiè tenne, Hogy egy teſt ſe diczökedgyet ö elötte. *De ti ö tüle vadtoc, à CHRISTVS*
Ieſustan, ki lett minekünc bekeſegünc az Iſtentül, es igaſſagunc, es meg ßenteltetéſünc, es valtſagunc. *Hogy* Sophon: 2.
mikeppen meg vagyon irua: Az ki diczökedic, diczökedgyec az Wrban. Int azert Sophonias *mindeneket,* Haragos ßo.
hogy hamar ki ki miad fieſſen magat meg alazni, monduan: Gyüllyetec ößue es iövetec ide, ti irgalmatlan nep,
minec elötte az Sententia ki adatic: Mellybe meeg az Nap fen leuen el veztec mint az polyua: Minec elötte Szelideket hiw
az Wrnac buſulaſanac haragia reatoc iö, Mondom minec elötte reatoc iö az Wrnac haragianac napia. Kereſ- hozza.
ſetec az Wrat az földnec minden nyomorulti es ßelidi, kic az ö iteletit meg tartyatoc, kereſſetec az igaſſagot, ke-
reſſetec az alazatoſſagot, hogy el röitedheſſetec az Wrnac haragianac napian. *Imè arra tanit, hogy az alaza-*
toſoc ſieſſenec Iſten eleibe, es vegyec eleit az ö haragianac, Mert ö magais noha nagy felſeges Wr, de igen ala-
zatos, megint azoknac imadſazokra figielmetes. *IVDITH aßonis midön Holopherneſnec feiet* Iudith 9.
akarna venni, monda: Mield meg Wram, hogy az önnön fegyuereuel vagattaſſec el az ö keuelſege. *Melly*
nemes ßent aßonnac mind ez, mind töb ßaua es czelekedete, melto el amelkodando meg beczüleſre. Azert intec
mindent à ki alazatoſſagot ßeret, oluaſſa meg Hiſtoriaiat, es erezze meg igenkint dolgait, es tanullyon tüleis, ki
alazatos könyörgeſeuel felſeges dolgot czelekedec. Matth: 8.
Amaz Szazados midön illy alazatoſſagual ßol- Az Szazados.
na: Wram nem vagyoc melto hogy hazaczkamba iöy, czac paranczoly egy ßoual, meg gyogyul az en ßolgam, Eccleſiaſt: 35.
azon oraba meg nyere â mit keuana. Mert irua vagyon, hogy az alazatoſoknac imadſaga altal hatt az egeken,
es mig meg teer, addig meg vigaztaltatic, es minec elötte el menne meg tekinti az felſeges, *Amaz*
Cananeabeli Pogan aßony noha mint ha el üzetnec az WR elöl, es Ebnekis neuezteinec, de midön az el kez- Pogan aßony.
det alazatos könyörgesben meg nem ßünnec, vgyan meg nyere, hogy leanyabol ki üzetnec az ördög.
Az Tekozlo Fiuis, ki keuelſegebe mind marhaiat el veztette, mind magat, nemzetit meg gyalazta vala: Luc: 15.
Midön igy könyörgene: Atyam vetkeztem, Iſten ellen es te ellened, ſem vagyoc melto hogy fiadnac hiuattaſ-
ſam, czac vegy be az bereſec közibe: Ime nyakara eſec az Atya, meg czokola, fel öltöztete, meg györüze, es vi-
gan vendegle. *Amaz niluan valo bünöſis, ki az attonal egbe ſem meer vala fel tekinteni, Hanem*
Melyet veri vala, monduan: Legy irgalmas ennekem bünöſnec: Igazbnac iteltetec annal, ki magat iobnac Luc: 18.
veeli vala maſnal, Hogi ö böytelö, iozan, alamiſnas, tiszta, nem hazaſſag törö, es egieb io czelekedetü vol- Publicanus.
na. *Mind ez bizonſagokbol meg erthettüc, hogi Iſten elött igen kedueſec az alazatoſoc, kiknec*

TIZEN Hetedic Wrnapiara ßent Harom ſag nap vtan.

Az keuelyſegrœl, es

imadſagokatis kegyelmeſen meg halgattya, es nagy ſoc iockal meg latogattya. De hogy megis annac ßerelmere iobban fel indulyunc, Megis tőb nemes dolgokat hozoc elő az ßent Irasbol, az ő es Wy Tőruenből.

O TOERVENBELI PELDAC, Az alazatoſſoknac fel magaztalaſokrol.

Adam. Abraham, Geneſ: 18. Iacob, Gen: 32. 33

ADAM midőn Iſten előtt el röytőzőtt volna, es keſerueſen buskodnec czalatkozaſan, es reßketuen röttegne az Iſten haragiatul, meg vigazta Iſten. ABRAHAM midőn Iſtenuel ßolna, pornac es hamunac neuezi vala magat. Kinec algyekabol ſoc Kiralyoc ßületenec, Es az CHRIſtuſis, kibe meg aldatanac minden nemzetſegec. IACOB midőn Eſaunac ßolgalattyat aianlana, es hetßer terdre eſnec, fel indita Battyat, hogy nyakara eſuen meg czokolgatna, kit Iſtenis ſoc keppen alda meg, es Iſraelnec neueze, az az, Iſten latonac.

Numer: 11.

MOY Seſſel midőn ßolna az Iſten egő Czipke bokorbol, artzal le burul előtte, es ſoc keppen menti magat, hogy ő nem eleg arra az mire hiWta az Iſten, Mind az altal Iſten nagy dolgokat ßerez altala: Pharahonac Iſtenene teßi, az hat ßaz ezer fegyueres előtt hadnagya valaztattya: Az Tengert keet fele valaztya vele, Az Töruent ő altala adgya ki: es ßinről ßinre ßollot vele, es ő magais ſoc keppen beczűlte, Kit igy magaztal Eccleſiaſtes, Eccleſiaſt: 45. Az Moyſes ßerelmes vala Iſtennel, es embereknel, Es mindenec közzűl ki valazta ötet hiWa

Dauid, Pſal: 8. 1. Reg: 26.

ſegeiert, es artatlanſagaert. Dauidis czudalatos az ő türeſebe, es alazatoſſagaba, ki Iſten előtt ſokſzor el amelkodic, hogy az embereckel illy nagy dolgokat czelekeßic. Es Sault, midőn ſokßor meg ölhetne czac futoſot előtte, ki előtt magat holt ebnec es bolhanac neuezi, kinec veßedelmen ſirt. Azonkeppen ſirata fiatis, az ki ötet orßagabol ki űzte vala, es mind holtig engedelmeſen ſoc haborukat ßenuede, De miert hogy mind azokba Iſten előtt meg alazta magat, azert czuda keppen minden alazatoſſaga vtan fel magaztaltatot.

Iob.

IOB kedig az ő ſoc nyomoruſagi es kinnyai közőtt, nagy ſokat halgat vezteguel, es remenſeguel, magat leuel agnac, es meg aſsott karonac neuezi, melly az ßeltől el ragattatic. De mindenekben keet keppen meg vigaztallya az Iſten.

4. Reg: 1. Ochozias keuelſege.

OCHOZIAS Kiralynac keet fő Hadnagya ötuen ötuen magockal meg emeztetenec az Iſten tűzetől, Melly menyből reaioc ßalla, midőn Illyeſnec keuelyen ßolnanac: De az harmadic meg alazuan magat meg tartatic.

Amos. Amos 7.

AMOS Propheta, midőn czorda paztorſagabol hiWna Iſten az Prophetalaſra, es az keuelyec meg tiltanac, hogy ne prophetalna: Maga felől nagy alazatoſon, de Iſten felől nagy feljegeſen felel. Mond magarol: Nem vagyoc en Propheta, ſem Prophetanac fia, hanem barom paztor vagyoc, es vad gyűmölcznec ſedői: De az WR elő hoza engemet az czorda melől, Es ez ſoc vtan elő ſamlallya röttenetes bűnteteſet az keuel Amazias Papnac, mind az Kirallyal es az orßagual egyetembe

Az többről mit mond ß: Pal, oluasd meg, Hebreæ: 11.

kic baluanyokat tiztelnec vala, Es Iſten eckeppen tőlte be az alazatos Amos Prophetalaſit. Valamenyi ßent Atyac es Prophetac vol ac, mindenec peldac ſoc türesbe, es alazatoſſagba, kic mindnyaian ſoc haboruſag ßenuedeſnec altala, mentec az örőc eletre, amaz nagy felſeges fel magaztalaſra. De hagy iarianac moſt az tőb ő Töruenbeliec. Szollyunc az Wy Töruenbeliekről is.

Az VVy Töruenybeli alazatoſokrol.

Ioan: 1.

KEreztelő ſzent Ianoſnac alazatoſſaga vgyan el almelkodando: Kinec midőn ſoc keppen hizelkednenec, hogi vagy CHRIStuſnac, vagy Propketanac mondana magat, Meg valla hogy ő ſem CHRISTVS, ſem Illyes, ſem Propheta, Sőt magat meltatlanyac tarta, hogy czac ſaru köteletis meg oldana Chriſtuſnac, De ötet viſſont nagy fel ßokual magaztala Iduőzitőnc, minden Atyac, Prophetac, es mindenec felőtt, kic Annyatul ßülettetnec. Mind az Apoſtolokis peldac nagi ſoc fele alazatoſſagban, kic közőtt nemellyec halaßoc, nemellyec hires bűnőſőc, nemellyec az WR ßolgainac haborgatoi voltac: Es mindnyaian ez vilagnac mosleki, ſonkollya es ſeprői voltac.

Apoſtoloc. 1. Corinth: 4. Peter.

PETER midőn latna czuda tetelit az Wrnac az hal fogaſon, fel kialt, Wram menny ki en tőlem, mert bűnös vagyoc. Mind az altal, az kinyi Tiztről nagy meltoſagos tiztre hiuattatic, hogy emlereket halaſſon az örőc eletre, Ki meltatlannac tarttya vala magat, hogy az Wr az ő labait meg moſna, ez nagi alazatoſſag vala benne. De hogy erte, hogy ha ötet meg nem moſna, nem lenne reße ő vele, Az vtan mind kezet, labat, feiet nyuita:

Ioan: 13. Matth: 18.

Ez buzgosagos ßeretet volt ő benne, Ki midőn az Wrat fel magaztalna, hogy ő volna amaz CHRIſtus,

ős fel

ös fel magaztaltatec, es az többiuel együtt az Menyorßagnac Kolczat, az az: Az iduösségnec igeiet nekijs ada. Szent PAL, ki Istennec valaztott edenye vala, maga felöl igy ßol: Leg vtolßor en nekemmis adta az WR magat latni, mint egy idötlen ßülettetnec, Mert en leg kisseb vagiec az Apostoloc közöit, ki melto nem vagyoc, hogy Apostolnac hiuattassam, miert hogy haborgattam az Istennec Gyülekezetit. De Istannec io kedut altal vagyoc, az mi vagyoc, Es az ö kegyelmessegenec aiandeka melly nekem adatott, hiaba valo nem volt, Hanem töb munkat töttem mint amazoc mindnyaian. De maga nem en, hanem az Istennec aiandeka melly nalam vagyon. Igy nem magat, hanem az Istent magaztala az ö czelekedetibennis. Kit Isten el ragattatot vala mind az harmad egiglen, es ollyakot mutata neki mellyeket masnac nem ßabad volna mondani. Az Ephesusbelieknec igy ir: Ennekem adatot ez az aiandoc, ki leg kisseb vagyoc az ßentec között, hogy az Euangeliomnac predikallasaban, hirdessem az Christusnac kazdagsagit, mellyeknec vegere nem mehetni. Midön Listraba ketten Pal es Barnabas az laba fajot meg giogyitottac volna az WR NAC Neuebe, es az nepec kialtottac volna, hogy az Istenec emberec kepebe ala ßallottat volna hozzaioc, Es az Iupiter Papiai kosßoros ökrökel aldozni akarnanac nekic, Pal es Barnabas meg ßakaztuan ruhaiokat, mondanac: Firfiac miert mieltec ezt? Mijs azon nyaualyas emberec vagyunc mint ti, hirdetuen hogy ez fele hiaba valo dolgoktul meg teritetec, amaz elö Istenhöz, ki teremtette az Menyet es az földet, az Tengert, es az benne valokat. Ezeknec kezec altal kic magokat nyaualyasoknac esmertec, mieltete az WR nagy czudakat, Vakoc, Süketec, Nemac, ördöngösec gyogyultac, es halottac tamaztattac fel. Amaz Szazadosnac, ki igy ßolna: Wram, nem vagyoc melto, hogy hazaczkamba iöy: Monda az WR: Nagyob hitüt egeß Israelbe nem lattam. Amaz bünös aßßony midön keseruesen siratna büneit, monda az WR: Az te büneid meg boczattatnac. Amaz nyiluan valo bünös, ki az egbe nem meer vala tekinteni, nagyob igassagual mene hazahoz az Phariseusnal. Az ßegeny Cananeabeli aßonnac, ki igy ßol: Wram lam az kölykekis eßnec az morsalekokbol, kic az ö Wroc aßtalarol le hulnac. Monda az WR: Oh aßßoni allat, nagy az te hited, legyen te neked az mint te akarod. Az Verkorsagos aßony midön czac ruhaia percmet keuanna illetni az Wrnac, es illetne ottan meg gyogyula: Amaz ßegeny ember, ki igy ßola: WRam hißem, de segely hogy hiheßem, meg nyere fia egesseget. Igy mindenec meg alaztac magokat, valakic az Wrtul valamit akartac nyerni. De az többi között czudalatosoc az Szüz Marianakis, az mi Wrunc IESVS CHRISTVS Annyanac alazatossagi, ki Dauid Keralynac nemzetsegeböl leuen, nyomorult parazt Iobagyoc között lakozott Nazarethbe, az ßegeny Iosephnec ki Acz vala, Iegyese vala: Es midön immar az Wr mehebe fogantatott volnais, sietseguel Nenyehöz megyen Ersebethöz. hogy ßolgalna neki gyermec agyaban, Nagy bekeuel türte az Istalloiaban valo ßüleset, az Gyermec mellet valo buydosasat, es ßegenyseget, kinec ßiuet soc eles Tör, az az, Soc keserüseg altal iarta: Ha nagy Hit, nagy bekeseges türes, es nagy alazatossag nem volt volna benne, mint nezhetet volna az Kerezt fa alatt az Wrra, ki Vas ßegeken függene ala az farol. Mind ezekben legyen azert ös pelda mi nekünc, mind firfiaknac, mind aßßonyoknac, hogy mijs minden dolgainkban alazatoson tarczunc magunkat, es minden nyaualyankat czendeß ßiWel, türesuel, es varasual ßenuedgyüc, Ne legyünc zugodoc min az keuelyec. Ezeket az ßent Irasbeli Intesekböl es Peldazatokkol mondam Masod rendben. Immar Harmad rendben ßoloc az Christus alazatossagarol.

HARMADSZOR, inditson minket az Alazatossagra az mi WRVNC IESVS CHR Istunac peldaia, az mint ö maga int: Tanullyatoc en tülem, miert hogy ergedelmes vagyoc, es alazatos ßiuü, Szent Palis mond: Ez lelki indulat legyen ti bennetec, melly az CHRISTVS IESV Sbannis vala, Ki midön Isteni ßömelyben volna, ö maga meg alaza magat, rabbotas ßolganac ßömelyet fel veuen, &cæt. Meg alazta kedig magat engedelmes leuen mind az halaliglan, Kereztnec kedig halalaig. Szent AGOSTON mond az WR alazatossagarol: Tanullyatoc en tülem, Nem vilagot ßerzeni, nem lathatokat sem lathatatlanokat teremteni, nem ez vilagi czudakat mielni, nem halottakat tamaztani, Hanem ezt: Hogy engedelmes es alazatos ßiuü vagyoc. Akarße valami nagy dolgokat ßerzeni, azt alazatossagual kezdd el. Az ki Gradiczra haag, ha el nem akar esni, az elsö fokra lepiec elößer, ne az felsö e Oh mindenre haßnos draga oruossag, az CHRISTVS Alazatossaga, Melly minden fe. fuualkodsagot le nyom, minden ßunyadsagot meg eleßt, minden felörteb valot el ßakazt, es meg mertekel, minden fesletseget meg tobit, Nincz olly keuelyseg ki meg ßerezhesse azt, az mit az CHRISTVS Alazatossaga meg ßerez, Nincz olly Telhetetlenseg, ki meg ßerezhesse azt, az

Pal, 1. Cor: 15.
Ephes: 3.
Barrabas, Actor: 14.
Sokan peldac.
Luc: 7.
Luc: 7.
Luc: 18.
Matth: 15.
Luc: 8.
Mar: 9.
Szüz Maria.
Luc: 1.
Matth: 11.
Phil: 2.
Auguſtinus, de verbis Domini.

Az keuelyſegrœl, es

mit az CHRISTVS ßegenyſege meg ßerze: Nincz olly haragoſſag, ki meg ßerezheſſe azt, az mit az CHRISTVS türese meg ßerez. Oh ßent es tiztelendő Alazatoſſag, Te az Iſtennec Fiat kſalitodtad az Szűznec mehebe, Te takartadtad be őtet ala valo polaba, hogy minket ekes uemes erkőlczeckel fel öltöztetne, Te őtet környűl metelkeztedted teſtebe, hogy minket környűl metelne ßiuűnkbe, Te őtet meg oſtoroztattad teſtebe, hogy minket az bűnnec oſtorozaſatul meg ßabaditana, Te koronazad meg őtet tűuiſſel, hogy minket meg koronazna az örőcke valo Roſanal, Te betegited meg őtet, ki mindeneknec orucſa vala, ki czac egy ßauanal meg giogyithat mindeneket, mindenütt. Bizony ha keuely volt volna ő felſege. Iſten leuen emberre nem lett volna, mas idegen Iſtalloiaban nem ßületet volna, ßegeny Annyat nem valaztot volna, magat meg fogni, kötözni, pökdöſni, tőuiſſel koronazni, fel feßiteni nem hadta volna. Olly WR leuen, ki egy ßauanal az földre eyte mind azokat, kic rea iöttec vala: Piha ßegyen ez minekűnc, hogy midőn az elő Iſtennec aldot Fia, enni alazatoſſagual hanyat homloc le buritotta magat az ő ßent Atyanac előtte, es magara fel vötte az en, te, es mindenec bűnet, Piha mondoc, ßemerem ez nekűnc, hogy anni keuelyſeg bennűnc, hogy nem lattyuc az mi nyomorult vndoc voltunkat, es merűnc keuelkedni, mint ha maſnal ßentebbec, iobbac, erősbec, ertelmesbec volnanc, Vay atkozot ßemtelenſeg, melly igen el hatotta mind az nagyokat, mind a kiczinyeket.

Super illud: Humilia reſpicit.

Caſſiodorus mond: Pironkodgyatoc ti keuelyec, hol talallyatoc az ti helyeteket? Mert mind az Mennyet, mind az földet az alazatoſac biriac. Nektec azert ſem Mennyen ſem földen nincz helyetec.

Gergel Doctor.

ISMET: Hogy az Chriſtus alazatoſſag altal rontotta meg az keuelſeget, tudgyac az ördőgőc. Az hiuec az altal foglalnac orßagot, Ez altal rontatnac az keuelyeknec kegyetlenſegec: Ez altal koronaztatnac meg mind örőcke az Martyromoc, Valakiben ez ninczen, egyeb io ſincz azba. ENNEC Okat GR Egorius imezt mondgya: Mert ha ßinten valami egyeb io lattzatnekis benne, Tudomany, erő, ßepſeg, kazdagsag, es akar mys, azec ßinten vgy el ßaradnac, ha ßeretet nekűl, es alazatoſſag nekűl vadnac, mint az virag, midőn le ßakaztyac gyökeretűl. Es ßinten vgy le romlanac, mint az minec nincz io fondamentoma, Mert annac az derec rakaſa, akar melly ßep legyenis, ſemmi: ha nem erős az fondamentoma. Igy akar melly nemes ioßagis ſemmi: alazatoſſag nekűl: melly gyökere es fondamentoma az töb nemes ioßagoknac. Ez

Oerdőg ßauanac ertelme.

lőn ßaua az ördőgnec: Iſtenec leßtec. Ez megis eßtekel minket, egy mas felőtt vagyolkoduan, es mindenekben akaruan lattatni valaminec. Az kerkőueknec hald meg ßauokat, meg ladd hogy igy ßolnac: Töb ioßaga, töb penze, iob haza, ßepb loua, ſenkinec nincz nalamnal. AV Agy ha őc ßegyenlenec mondaniys, De azoknac örűlnec, midőn mas felőtt magaztallyac, iob vitez, iob Predikator nincz ennel. Latode, ha lehetne mas felőtt Iſtenne magaztalna magat az keuely. Az mint vegre Nabuchodonozor, Darius, Caligula, Alexander, Papa, Iſteni meltoſagokat keuantanac magoknac. CZAC egy

Oerdőgi keuelyſeg.

ſincz mi köztünkis, ki rea nem vagyodnec, ha lehetne, Mert czac egy ſincz, ki valamire nagyobra nem vagyolkodnec Az kedig ha neueke dnec, vegre Iſtenſeget keuanna, Noha mondgya nemelly: En nem buynec Czaßar bőrebe. De nem azert mondgya, hogy az ő meltoſagat nem ßeretne, hanem hogy az mellet az orßag buat, agodalmat, hadakozaſat, vagy egyeb fogyatkozaſt nem akarna fel venni. Ingyen az kiuűl minden ßeretne, hogy ſenkitűl ne kerne, ſe tanaczot, ſe ſegitſet, hanem minden ő tűle kerne, ſenkitűl ne feelne, hanem minden ő tűle feelne, őtet minden Wranac mondana, ő kedig mindent Peternec, Palnac mondana, Oe ſenkinec ne ßolgalna, De ő neki mindenec ßolgalnanac. Ez akaratoſſag vala az ördőgbennis, midőn Iſtenhöz

Hebr: 1. Matth: 18.

haſonlatos akarna lenni, Es midőn meg vtalta volna az földből teremtetet embert, es annac nem akarna ßolgalni, Mint az töb Angyaloc mindnyaian, noha igen tizta lelkec es dragac, de miert hogy Iſten paranczolia nekic, hogy mi nekűnc ßolgallyanac, io kedWel nagy alazatoſon, akar melly kiczin dolgokbannis

Az Iſten Fianac alazatoſſagat meg vtalac à keuel Angyaloc.

ßolgalnac, De ezt az keuely Angyaloc nem akartac mielni. Azonkeppen meg vtalac az Iſtennec Fiatis, kit őc ertőttec, hogy iűuendőre emberi ßömelyben öltőznec. Mert azt alittyac ſoc bőlczec, hogy olly nagi ßerelme volt az Iſten Fianac mi hozzanc, hogy ha ßinten nem veetkezet volnais Adam, megis fel öltözet volna az mi emberſegűnkbe, Iollehet azkor ßenuedni nem kellet volna, De ez bizontalan es ketſeges, Mert az Iras vgy tanyit: Hogy ötet az mi bűnűnc keßeritette emberre lenni, kibe meg kellet ertűnc aldoztatni.

†Peter ir: 2. Pe: 2 az Angialoc vet kekről.

Ezben valo tanaczanac valami reßet velic, hogi ertettec az †Angyaloc, Es miert hogy ennec igen nagy alazatoſſagual kellet lenni, azt az alazatoſſagot az Iſten Fiaba meg vtaltac, ötet azert meg vtaluan, nem akarac vgy tiztelni, mint Iſtennec Fiat, hanem magokat iobnac veelec, czudalkozuan az ő magoc vilagoſſagan, kibe teremtettec vala, kiből le eſuen, ſeteſſegre es vtalatoſſagra valtozanac, E meg ſarkalnan az

Emberi czalatkozas.

ßegeny embertis, nem hagyac vele meg tekinteni, hogy porbol valo volna, Hanem imez keuely ßora figyelmeztette: **Mint az Iſten ollyac leſztec**, Es ennec keuanſaga miatt, el eyte ötetis.

De

DE az elő Istennec Fia ki termeßet ßerint valo alazatossag vala, annalis inkab magat meg alazuan, esede Christus alazat-
zec erőttünc, es az ő czudalatos el almelkodando alazatos fizeteseuel, meg ronta az ördögnec minden keuelse- tossaga.
ges czelekedetit, es nekünkis minden czelekedetünkre soc nemes alazatos peldakat ada. Ez indulat es ßiW le-
gyen azert mi bennünkis, kit az mi Wrunc IESVS CHRISTVS menyből hozott ez földre, es mind à
mennyei, mind az földi birodalmat Angyaloc es emberec között ez altal fondalta, es ez altal igert fel ma-
gaztalast.

MINDEN ertelmet fellyül halad ez: Hogy Isten emberre legyen: Az IGE es ßolo ßömely ki Isten Iohann: 1.
vala, es Istennel vala, magara testet vegyen, Az halhatatlan őrőcke valo eltető, teremtő, mindenhato ter-
meßet, halando, idő ßerint valo, l gelteto, teremtet, gyarlo emberseghe öltözec: Az WR, ßolgaua legyen: Az
igaz bün ala vetteßec: az kedues atocka legyen: az elet meg hallyon. Ezen nem hiaba czudalkozic az egeß
ßent Iras. Nagy titoc mond ßent Pal, hogy az Istenseg emberseghe meg ielent, Es int minketis az ő alazatos- 1. Timoth: 3.
sagara, monduan: Ez lelki indulat legyen ti bennetec, melly az CHRISTVS Iesusbannis volt, ki midőn Phil: 2.
Isteni ßömelben volna, nem ragadomänac alita az Istenuel valo egyenlő voltat, Hanem ő maga alazta magat,
rabbotas ßolganac ßömelyet fel veuë, hasonlatos leuë az emberekhöz, es kepe ßerint vgy talaltatec mint egy em-
ber, ő maga alazta magat, engedelmes leuen mind az halalıglan, az Kereztnec kedig halalaig. Minec oka-
ertis az Isten fel magaztalta ötet az leg fellyeb valo magaßagban, es olly neuet adot neki aiandokba, melly min
den neWnec felötte vagyon, Hogy az IESVS Neuere minden terd meg haiollyon, mind à mennyeiecke, mind
az földiecke, et mind az föld alatt valoke, Es hogy minden NyelW vallaßt tegyen hogy â IESVS CHRI-
STVS legyen az Wr, az Atya Istenaec diczőßegere Almelkodo dolgoc ezec, mert Istenbe nagyob alazatos- Almelkodgyal
sag nem lehetet, mint hogy emberre legyen, Vißont nagyob fel magaztalas nem lehetet, mint hogy ember Isten- ezeken.
ne legyen. Melly dolgoc minekünc peldankrais, orußsagunkrais lettenec, Hogy minec elötte fel magaztalaßt Haßnai.
varnanc, az előtt magunc meg alaznuc, minec előtte Istenesecke et Isten fiaiua es Wracka lennenc, az előt az
emberseghe ßolganac ßömelyet türessel hordoznuc: Mert nem nagyob az tanituan Mesterenel, sem az ßolga
Wranal, nemis illic hogy à ßolga annira fel akarna magaztaltatni, mint az Wr, De az ő Wranac alazatossa-
gat nem akarna fel venni, Hanem ha együtt akarna magaztaltatni együtt akarion alaztatnis türni es ßen- Kiczinből mint
uedni Wraual, Oe ala iött vala embereknec tarsasagi közibe, most fel menuen ül az felsegesnec iobian, ki tiz- lett nagyà alaza-
teltetic es imadtatic minden Angyaloktul, ő emberieknec ieleti ala ada magat, ki leß itelöie mind holtaknac, tossaga miatt.
mind eleueneknec, Regen alazatos, most diczőßeges, ackor halando, immar halhatatlan, es ßenuedetlen: ac
kor ßolga most Wr: ackor alsó, most mindenec labai ala vettettec: ackor nem vala ßine es kepe, most ßinuel
es ßepßegeuel mindeneket fellyül haladt, kinec orßaga, őrőcke valo orßag, Ezben vtat mutata az ő ßolgainak- Nagi alazatossag
is az fel magaztalasra. NAGY alazatossag, Isten leuen, az, emberre lenni, ki ő teremtet, ßegen Anya-
tul ßületni, niomorult varosba, nem hazba, hanem barmoc istalloiaban, es az Iaßolban kouakolni, riWni,
ßiWni, Noha az Angyaloc predikalnac, az paztoroc kereßnec, az Maguſoc imadnac, ő mind az altal nyo-
morultul es alazatosan tarta magat, Fel neuekeduen sem vala anni helye, hol feiet be holhezteine. Mas költ-
segeuel elt, mas hazaba lakott, mind eyiel nappal dolgolodott, tanitot, gyogitot, imadkozot. Nagy czudakat
czelekeduen, azban nem akart hiW diczőßeget venni meg hagyuan hogi azt senkinec ne mondanac, Szamaron,
meeg penig nőßten es vehmes es terh hordo ßekerbe iaro ßamaron, hol mi ßegeny el vetett nepnec es giermecz-
keknec enekleßeckel mene Ieruſalembe, olly nagi fő ünnepre kire az egeß orßag ősßue gyült vala, Apostolinac
ßolgala, labokat meg mosa etete, itata, halalra menuen öket batorita, Artatlan leuen, kötözest, ßidalmat, ar-
tzul czapast, veßőzest es fel feßitest vön fel azoktul, kiknec iduőssegekre iőt vala, Es annira kezekbe erezte ma
gat, hogi mindentül minden rutolast, czufolast es pökdőseſt fel venne, Az, à kinec markaba függene ez vilag
az ki tartya es elteti ez vilagot, ki meg renditi az egeket, es meg röttenti az földet, kire az Angyaloc giönyörü Mire valo ez.
seguel neznec, kibe vagion elete es vilagossaga mindennec, Ez mondoc, ez alaza meg magat ennyire, mi erőt-
tünc porert, bünősekert, fergekert, emberekert: Hogy ez nagy alazatossagual az keuely ördögöt meg rontana,
Adam keuely eſetit meg torlana, es minket az mi nyomorult voltunkbol anni fel magaztalna, az mint ő ma- Esa: 6.
gaztaltatott, Es minden hiueinec peldat adna, Nem czac az Angyalokon, kic el röytic ortzaiokat, labokat Matth: 11.
Isten ßine előtt, De vgyan önnen magan, ki az Atya előtt ennire meg alaza magat, monduan: Tanullyatoc
en tűlem, mert engedelmes es alazatos ßiuñ vagyoc, es niugodalmat talaltoc az ti lelketeknec. TEHAT
legyen ez egyic fő gondunc kit az Christusba köuessünc: Hogy alazatosokhoz ßabiuc mi magunkat, kitsinyek-
nec alitsuc magunkat, mindenekben türiünc, mindenekbe ßelidec legyünc, Gonozt gonoßert ne fizessünc, keueß-
sel elegedgyünc, ßüntelen munkalodgyünc, iozanoc, mertekletesec, tiztac legyünc, mindenuel iol tegyünc, örö-
mesben ßolgallyunc, hogy nem magunknac ßolgaltassunc, Mindenkor Isten tiztesseget keressec, ne az mi ma-
gunket, es fele baratunc epületit, keßebbec legyünc akar melly nagy kent, meeg halaltis ßenuedni, hogy në mi

bünt

Az keuelyſegrœl, es

bźnt mielni. Melly noha az teſtnec nagy kinnyaual, tŭre euel, es meg tartoztataſaual leßen, de annac aldaſa es fel magaztalaſa erŭlteſen rea, Minden nehesſegźnkben kedig es nyauali ainkba io remenſegźnc legyen, vagy tuan az mi nyomoruſagunc vtan nyugodalmat, az bźn vtan igaſſagot, az halal vtan fel tamadaſt, es ŏrŏc elet, czac az mi Wrunc IESVS Chriſtuſnac erdeme altal, ki az ŏ kin ſenuedeſeuelęs alazatoſſagaual ſerze minekźnc veghetetlen fel magaztaltatast, kit peldaulis hagya minekźnc, 1. Pet. 2.

4. Magunknac eſmerete. Eccleſ: 10. Eſa: 40. Iac: 1.

NEGYEDSZER inditſanac az alazatoſſagra az mi magunknac eſmerete, es tekintete: Hogy az fekete porbol valoc, hogy mint az mezei viragoc, mint az arnyekoc, mint az buborec, mint az alom czac ollyac vagyunc, mind azockal az kickel ſoktunc keuelkedni. Mond az Bölcz: Mit kenelkedel por es hamu: Mond Eſaias: Minden Teſt ſena, es minden ŏ io volta ollyan, mint az mezŏn valo virag. Meg ſarad az ſena es a virag el hul, Mert az Wrnac Lelke fu reaia, Bizonnyal az nep ſena, à ſena meg ſarad, es az virag el hul, De az mi Iſtenźnknec Igeie ŏrŏcke meg marad. Szent Iacab mond: Az el vetet atyafiu dicźkedgyec az ŏ fel magaztalaſaba, Viſſontag az kazdag az ŏ maga meg alazaſaban, Mert el mulic mint à fźnet viraga, Mert mikeppen az Napnac fel tamadaſa vtan az ŏ heWſegeuel az fŭ meg fonyad, es az ŏ viraga le hul, es az ŏ ſźnenec ekeſſege el veeß, azonkeppen az kazdagis az ŏ vtaiban meg roſſad.

Baſilius. Baſilius mond: Imez harom keppen ſoktaſd magadat az alazatoſſagra: Szźntelen mas ala veſd magadat: Szźntelen meg gondold az tennen gyarloſagodat: Es ſźntelen meg gondold az te meg iobulaſodat,

Gregorius. Sz: GERgel Doctor mond: Az igazaknac az ŏ lelkec imez negy dologual indul fel alazatoſſagra, Midŏn meg gondollya hol volt, hol vagyon, hol leßen, es oda fel mint leßen. Az az, Midŏn meg emlekezic hol es meni toba volt Paradiſſomba, es immar meni ny moruſagra ſallot, Es midŏn gondolkodic hol leßen ez vtan, pokolbanne, vagy mennyorſźagban, forgatuan elŏtte az Iſtennec Sententiaiat, es midŏn ſomorkoduan meg tekinti, moſt hol vagyon, ez nyomorodot vilagnac temen ezer keſerŭſegi közŏtt, Negyedſźer midŏn chaytuan keuannya az iŏuendŏ ŏrŏc orſźagnac lakaſat, kibe miert hogy meeg minczen, miatta meg alazza magat.

Chryſoſtomus. Arany ſźaiu Ianos Doctor mond: Az embernec egyic bölczeſege ez: Meg gondolni miczoda legyen ŏ? Mi legyen ŏ benne? Mi legyen ŏ kiuŭle? Miczoda elŏtte? Miczoda alattas? Miczoda ellene? Miczoda elŏtte? Miczoda vtanna? Az ki ezeket iol meg gondollya, illyen negy haßnŏt veßen belŏle, Meg alazza magat, kedueli fele barattyat, meg viallya è vilagot, Es Bereti az Iſtent.

Bernardus. De BERNard kit: Kit is mielne, es mit ez haßnoſalannac eſmerne, kenes az.

Nagy ßo'ez. HVGO mond Iob te magadat meg eſmerni, higi nĕ mint à Czillagokat es Egi forgaſokat, à fźueknec ereiet, az embereknec tekintetit, az barmoknac termeßetit, es mind mennyei mind földi bölczeſeget tudni. Mert ſokan ſokat tudnac es eſmernec, de ŏ magokat nem eſmeric, midŏn igen nagy bölczeſeg legyen ŏ maganac eſmereti.

Hugo. Mond ßent PAlis: Ha mind emberecknec mind Angyaloknac nyelueken ſzollyakis ßeretet kedig ninczen bennem, Ertz czźngetŏue lettem, auagy pengŏ Tzimbalom, es ha iŏuendŏ mondaſnac aiandeka en nolam volnais, es tudnec minden titkokat, es minden tudomant es ha vgyan minden hitem lenne, el annira: Hogy hegyeket helyekbŏl inditthatnec, ßeretet kedig nem lenne bennem, ſemmi volnec, Es ha minden marhamat à ßegenyekre köl ŏm, Es ha egeteſre adom teſtemet, ßeretet kedig nem leend bennem, ſemmit nem haßnaloc vele. Az melly ßerelmet ßent Pal itt ennire magaztal, annac penig minden dolga merŏ alazatoſſag, à mint ß. Pal eztis meg magyarazza, monduan: Az ßeretet türŏ es kegyes, az ßeretet nem irigykedic, nem maga hanyo, fel nem fuual kodic, nem maganac val, nem keresi az ŏueit, nem geried hamar haragra, nem gondol gonoze, nem örŭl az hamiſſagnac, hanem örŭl az igaſſagnac, mindeneket bekeſeguel el tŭr, &c. Valakibe azert igaz ßeretet vagyon, az alazatoſſagnakis ſoc nemes czelekedeti vadnac azba. Viſſontac az kibe ninez ßeretet es alazatoſſag, ſemmi annac mind bölczeſege, mind alamiſnaia, mind egyeb io tete. Vayha ertenec ezt ſokan.

1. Corinth: 13. Iſtenigen iol eßekbe tartſac ezt az maga hanyo bölczec, kic czac fitogatasbol ßol vsac.

Epiſtola 69. Ne czudald azt à mit kiuŭl latſs. Mond Seneca: Nem azbol kel az embert nagynac beczŭlni, à mit kiuŭl latnac benne, mert az törpeczke ha az nagy hegyre hagis, vgyan czac tŏrpe. Az Goliath kedig it alatis nagy. Nagy teuelges ez bennźnc, hogy ſenkiről nem teßźnc igaz iteletet. Ha az embert igazan meg akarod itelni mezuelen nezzed, az az: Ne gondold ſe erŏſſeget, ſe tiztelſeget, ſe ſemmi törtinetbŏl lett ßerenczeiet, meeg teſtetis, ſe annac termetit, Hanem erczed meg beŏl ŏ magaba mint tartya magat, Es ha igaz alazatoſſagot talalſs benne, azbol beczŭld meg ŏtet. Iſmet mond Az ki hirebe vgy ŏregbedic, hogy erkölczebe kiſſebedic, az, azzal kiſſebedic, az miuel ŏregbedic, Mert houa fellyeb emeltetic az gonoß erkölczŭ, annual inkab hiresb az ŏ gonoſſaga es igy ŏregbedic az ŏ gyalazattya. Iſmet mond: Az kazdagsag, az tiztelſeg, à birodalom es egyeb, az kit mi ſoktunc beczŭlni, ŏ magokka nem dragac czac hogy mi czudalkoznnc raytoc.

Auguſtinus. Super Mattheŭ ſermone. Agoſton Doctor mond: Inkab gondolkodgyatoc arrol, miczoda hibatoc, hogy nem mint mit biriatoc, miczodatoc ninez, hogy nem mint miczodatoc vagyon, à mid vagyon meg laſd el ne veßeſd à mid ninis, hŏnyörŭgi hogy meg nyerheſſed Melly kitſiny legy azt gondold meg, nem azt melly nagy legy. Mert ha arrol gondolkodol mibe haladtal fellyŭl maſt, keuelſegbe eſet. Ha kedig meg gondolod, meni fogyatkozaſod vagyon, fel fobazkodol. Az ki alatt iar, nem eſic nagyot. Danielről, kit az Oroſz-

lanioc tömlöczebe vetettec, ezt iria: Az Iſten te felötted, az barmoc te alattad: Eſmerd meg azt à ki felötted, hogy meg eſmerienec tegedet, az kic alattad. Azert midön Daniel meg eſmerte volna az Iſtent, ki felötte vala, az Oroßlaniokis meg eſmerec Danielt, hogy ö felöttec volna. Iriac egy Ægiptomi Feiedelemröl, kinec neue SOSOSTRIS vala, Hogy midön negy Kiraly rabia volna, keuelſegebe egy olly aranyas ßekeret czinalta, à kin magat az Negy Kiralual vontatna: Es midön nagy göguel fenn üldögeluen vonnac az Kira- Forgo korec Hilyoc, minden felöl mellette ſoc Wrac leuen, Egyic az Kiralioknac vntalan hatra tekint volt az Kerekekre, Ker- ſtoriaia. di az Feiedelem mit tekintelne az kerekre, Mond az: Im azt neezem, hogy az mellyic reße az kereknec moſt fenn forog az vtan az ala fordul, es az ki alatt, az fel fordul. Ezen meg enhed, es el erezti öket. Igy mijs iol meg gondollyuc ez vilagnac forgaſat. Mert az ROK Akent, igy iar ez vilag, ki ala, ki fel. Æſopus iria: Roka es Farkas Hogy az kutba eſett Roka, irti az Farkaſt, hogy ülne az felsö vederbe, es diczeri az kutban valo lakaſt, amaz keuanſaga miatt be ül es ala kezd menni, Es az Roka az mas vederbe fel kezd forgani, Es kerdi az Farkas houa menne, Mond az: Igy iar ez vilag, ki ala, ki fel. Latuan azert czuda forgaſat ez vilagnac, vgy ellyünc vele, ßent Pal inteſe ßerint, mint ha nem elnenc: Ha birunc, mint ha nem birnanc, Mert minden va- 1. Corinth: 7. lami vagyon ez vilagban, mind ez vilagual egyetembe el mulic. Erröl valo elmelkedeſt meeg az Pogano- 1. Ioan: 2. kis nagy bölczeſegnec tartottac. SOC Rateſt mikor kerdenec: Miczoda volna az Philoſophia, az az, Az Socrates. emberi termeßet ßerint valo bölczeſeg? azt felele: Nem egyeb, hanem az halalrol valo elmelkedes. PIN- Pindarus. darus mond: Czac mint egy napi az ember, es mint az Comœdiaba öltöztec, es mint az vendegsegbe le ültöe. Mit diczökedic tehatt mint ha valami volna ö, es mas mint ha ſemmi volna, ha mindnyaian mint az arnyec es az alom czac ollyac vagyunc, Es mig az Iſten feniesiti öket, czac addig vilagoskodnac. Dauid mond: Pſalm: 103. Az ember mint az fü, az ö napiai mint az mezöi viragoc, à ßeel meg fuuallya es el hulnac. DE MOſtenes mond: Senki nem tudgya, ha eſtueig azon alapatba marad. Liuius mond: Egy punctni Demoſthenes idöbe nagy dolgoc meg valtoztathatnac. Ne ßegienlye azert senki kiczin tiztit, Pap, Deac, varga neuet, Liuius. Lam ßent Peter Timarnal tartott ßallaſt, ßent Antal felött magaztaltatic egy Timar, es keet aßony, Senki nagy meltoſagaba ne neezegeſſe magat. mert vgy iar mint Perſeus, ki paiſaba tekintuen, kün baluannya Perſeus, es ſoc valozott, az mint az fabulac tartyac. Nabuchodonozor ökörre valtozott fuualkodſaga miatt: Alexan- peldac. der meg etetec: Pompeiuſnac feie vetetet: Milo Cratoneabeli az fa miatt kettö ßakaztatot: io haios, io vße vizhe hal: az kötelen iadzo le eſic: Pauſanias be rekeztetuen ehuel öletet: Thula ſoc föld iarta vtan midön az Oraculomot kerdezne, ha nalanal iob vagyone, fiai meg ölic: Crœſus magat mindennel bodogbnac alituan kazdagsaga miatt, ßegennyè lett: Egy Pragai igen kazdag feleſegü veegre ganaion holt, ki azt mondta: hogi Iſten ſem tehetne ötet ßegennyè: Otthо Czaßar az ßalma ſüuegeſetkel az ſiſakoſt meg veretі: Sandor meg verte Darius ſoc nepet, kit ö à ſoc Makhoz haſonlitot: Philep Melanthon az feleſege derdurral tartutta: Ariſtoteleſt meg verte: Minden crösnec es bölcznec, czac hol mi aprolec miatt, es hol mi gaz emberec miatis nagy buoc leiel, ki fiaiual, feleſegeuel, ki czeledeuel veßekedic. Ha az nem volna raytunc, akarmi kiczinbeis fel fuualkodnanc: Az Leany termetebe, az Deac, keet Görög es Sido igebe: az kep iro, az Poeta, az Kalmar, az Predikator dolgokba.

Ezeket hogi meg eſmernüc, es mindekor elöttünc lenne az WR Iſten, czuda keppen tüköreztette, meeg à Teremtesbeli alaleg elsö embernec teremteſebennis. Annac, es az ö gyermekinec nemzetibe: Mert egy darab veres agyagbol az- ſagunc. teremtette ötet, hogi az ö agyag es föld volta eßebe intna, minden földre tekintetibe, Es Iſten ellen, ſe egy mas ellen fel ne fuualkodnec. Es azert neuezteteknis Adamnac, az az: veres földinec. Az Deakokis az embert Homonac azert neuezic, mert az földnec Humus neue Deakul, hogy humilis legien, az az, alazatos: mint Adam neue, Ho földböl valo, es földde leendö. Azonkeppen Adamnac keet elsö fia, Cain es Abel, azonra inincc: Mert Ca- mo, humus. in aztis iedzi, Siralom, Abel aztis iedzi, Nyauallas. Igy oktattac magokat az mi öſeinc, meeg az neuezetec Cain. altalis. Ez Negiedic, kiuel indulſuc magunc az alazatoſſagra. Hogy magunkra tekintellünc mibe vagy- Abel. unc, mie leßünc, kitül vöttüc, à mit birunc, es mire vöttüc, es mig lehet nalunc, Es melly bünöſec vagiunc, Es mit erdemlenenc.

OETÖDSZER indiczanac az alazatoſſagra, az teremtet allatoc között valo tarſolkodaſokis, es haſonlatoſſagokis: Mint az emberi tagoc között, noha mindennec külömb tizti vadnac, es egyic fellieb valo az maſiknal, De azert nagi egyeneſſeguel egyic az maſiknac ßolgal, à ßem, à ſül, à ßa, à keez, à lâb, es ki ki egyic à maſikat ſegiti. Erröl ßent Palis emlekezic, 1. Corinth: 12. Roman: 12. Azonkeppen az Egben à Nap, à Hold, az nagi ereü, es kiczin ereü Czillagoe, egyic az maſikat ſegitic, nagi egyeneſſeguel. Kets ököris vgi vonhat egy arant, ha nem leßnec vißa vonoc. Houa többec leßnec kedig, annual könyebben vonßac az terhet, keet Galamb, es akar melly keet madar, kic ößue ßoktac, melly ßepen eldegelnee, feßkeketis együtt czinalgattyac, fiokatis együtt tartyac, es együtt repitic. Viſſont mint kefereg az Gerlitze, kinec el löttec

tarſas.

TIZEN Hetedic Wrnapiara ſſent Harom ſag nap vtan.

† Oruoſſagokis. Keet keet tagoc, Eſſes ember dolgát.

Ioan: 16.

Az W Rinteſi es peldai.

Angialoc alazatoſſagi. Eſa: 6.

Adrianus.

Miert adattac Ioc aiandekoc.

Egy maſtul fugnec, mind nagioc mind kicziniec.

Szamar, es Nyulis haſſnos.

Nem lehetünc akar melly kitſin nekülis.

1. Corinth: 10.

Mint iary tiztedben, Roman: 12. 1. Corinth: 12.

Az Innep ſzentelelrœl, es

tarſat. † Az oruoſſagbeli ſzerſzamokis, vgy elegytetnec az bölcz Doctoroktul, Hogy egyic az maſiknac ne aſſon, Hanem inkab mindenic ha tiz fele leſſis, ſegitſe egyic az maſikat, es mindnyaian egyſzerſmind ſolgallyanac az betegnec. Xenophon azt mondgia: Ketten ketten azert teremtettencc, az ſzemec, az kezec, à labac, hogi egy maſt ſegitſec: Igy kell az atyafiaknakis, az tiztbeli tarſaſagnakis, mindenekbe egyeſeknec lenni Pelda amaz eſſes ember, ki halalakort fiainac, nagi maroc veſſöt kötött, hogy el töriec. De egyic ſem töri hete: Hanem el ozta nekic, es ki ki mind az ö reſſet hamar ketö ſzege. Kiuel tanyita öket, hogy ha egy maſt ſzeretnec, es egy maſnac engedelmeſec leſznec, nagy dolgokat könnyen meg ſzerezhetnec, Ha külömbözöc es viſſavonoc leſznec ſemmic leſznec. Ez vgyan köz beſzedis | Az egyeſſeguel kiczinyec nagyà, az egyenetlenſeguel nagyoc kiczinnyé leſznec. W runkis ſoc ſzep ſzockal inte az ö tanituanit halalakort, hogi egy mas ſzeretöc lennenec, à mint ö ſzeretet minket, es magat ol ſoc ſzep peldakat adot, Wr leuen | ſolgaluan minden kiczinnec, es mind ez egeſz vilagnac, Sokſzor leis ezendeſzite az Apoſtoloknac keuelſegeket, egy kis giermeczket allatuan közikbe, hogi aztul tanulnanac alazatoſſagot, es vgy lehetnenec nagyà. Draga peldac à ſzent Angyalokis, kiket Eſaias vgy latot, hogi ſzarnyockal el födöztec ortzaiokat es labokat, Iſten elött es vgy kialtottac: Szent, ſzent, ſzent az Iſten. Mi tehat vndoc fergec, olly nagy felſeg elött, ezac egy imadſaginkbannis nem tudgyuc magunc meg alazni. Ime az nagy ſetet vakſag miatt nem lathatiyuc nagi hituan ala valoſaginkat, Akar melly ala valois maſnal, Söt akar melly roſzaſis, meeg Czaſzarnalis iobnac veli magat, Mint amaz Cynicus Poeta, irta volt Adrianus Czaſzarnac: En Czaſzar nem lennec, Hogi annit faradnec, es annit reſzketnec hewke hoba giötröduen. De meg ſelel Czaſzar: Enis Florus nem lennec, Hogi à kortſoman iarnec à konyhan ſzem lelnec, es az tetueckel viwnec. Ez Czaſzar midön meg halna, Igy ſzola lelkenec: Buydoſo edes lelkeczkem, az teſtnec tarſa, vendege, Moſt miczoda helre mendegelſz, Haluany, fonyatt, es mezitelen leſz, Immar mint regen nem ia zodoſz. Illyen bizontalanoc azoc, kic ideten magokat nem epitic az Chriſtus Euangeliomaual. De azert ezis ö benne alazatoſſagnac iele volt valamenire. Ezac hozzam moſt elö, hogy mint ötet az ſugorgo Poeta ſemminec velte, noha Czaſzar vala: Igy ſokan közttünkis egy mas felött hannyuc magunkat, monduan: En nem lennek Kiraly, en nem buynec amannac bürebe. Ki egeſſegebe, ki nyugodalmaban, ki tudomaniaban, ki ereieben gyönyörkeduen. De mind azoc nem azert oztogattatac külömb külömb keppen, hogy azzal vtalnanc egy maſt, hanem inkab, hogy ki ki mind egy mas terhet viſellyüc, az mint egy nihan peldainc vadnac, meeg az okoſſag nekül valo teremtet allatoc közttis.

HATODSZOR azert, inditſanac az alazatoſſagra, az veegeis aiandekinknac, kiket nem az veegre adott Iſten, hogy azzal egy mas ellen keuelkednenc, hanem imez okokert: Hogy az altal Iſtent diczöitenünc. Es hogy az közönſeges tarſaſagot az ſzent Gyülekezetet, Egyhazi rendet, Oskola rendet, Polgari rendet, Hazi rendet, ſegitſenenk. Noha Iſten egyet fellieb emelt maſnal, es kinec kinec külömb külömb tiztet adott, De mint az egy teſtbe ſoc tagoc, egy maſnac, es az egy teſtnec tartaſara ſolgalnac: Igy az Kiralt, Wrat, Bölczet, eröſſet, ſzabot, vargat öſzue kapczolt, hogi egyic ſe leheſſen az maſic nekül. Kiröl ſzent Pal igy tanit: Hogy Chriſtusba ninez ſem Wr, ſem ſzolga, hanem mint mindenic tagod tied, es mindeniket tizteled es takargatod. Igy vagiunc Chriſtushannis. Meeg ez vilag ſzerteis lattyuc, hogi à kit niha ſemminec velnenc, vgyan nem lehetünc nala nekül, Mint Æſopuſnal, az hadbol ki akartac üzni az vadac, à ſzamart, hogi röſt: es à nyulat, hogi feelelmes: De az tanacz azt mondgya hogy ne: Mert az ſzamar io leſz kürtöſnec, az Nyul io leſz poſtanac, Lattyuc az Kiralnac ninez aiandeka predikallaſra, ſzantaſra, ſaru, köntös varraſra de egyic nekül ſem lehet. Teis hazadban nem lehetſz kementze fúyö, haz ſeprö, daika, moſo, varro, ſütö, föző nekül, koczis, louaſz nekül, Mindeniket azert vgy beczüld, mint kezedet, vagy lahodat, vagy ſzemedet, vagy fülödet, az ö ſzükſegekert, Es azertis hogy te tagaid. Igy ezekis Chriſtus tagiai, ö Neuebe kereztelkedtec meg, az ö teſteuel es veereuel valtattac, azzal eltettetnekis az ö Vaczoraiaban, azon ſzent Lelkenec Templomi, Ha ſokba vetkeſec vagi fogyatkozoc, te nem vagye? Lasd meg ezac az ki leg nagiob bölcznec veli magatis, leg kiſſebic reſzet sem tudgya meg annac, az mit valoba tudni kellene, Es mindenikünc ſzükö ködic egy maſtul valo kerdezkedes nekül. Igy az erös es az kazdagis, ſoc hibaioc vagyon meeg ö nekikis, erösſegeknec es kazdagsagoknac, vagy egyeb ſzükſegeknec. Az ki kedig ſzentnec vels magat, meg laſſa le ne eſſec, mint Dauid, Salomon, es Peter. Talam ha te ſzeph vagy, ha te kazdagh vagy, amaz iob vitez te naladnal, vagy iamborb, alazatosb, iozanb naladnal. Azert int ſzent Pal, hogy minden, maſt maganal ioboac tarczon. Tehat ki ki iarion el az ö tiztibe: Az Predikator Iſtent tiztellye, az ö akaratiyat igazan hirdeſſe, mindennec, nagynac kiczinnec egy io akaro ſzivel. Az Feiedelem, Hadnagy, Tiztarto, Biro, Iſtent fellnec es ſzereſſec, es igazat ſolgaltaſſanac. Igy mindenyaian viſellyünc gondot közönſeges magunc tartaſara, aruac neueleſere, Deakoc tanitaſara, Predikator tartaſara, ado fizeteſre, orſzag oltalmara. Es ki ki mind az ö tiztibe egy maſnac igyekezzec kedueskedni, à ſzabo, varga, ſzöcz, Deac, Predikator, Iſpan, Polgar, Wr, ki ki mind, mint atiafiac Chriſtusba egy maſnac kedueſkedgie-

kedgyenec, Es igy tölczöc be az Christus Töruenyet, Imezt: Szeressetec egy mast. Ezec indiczanac hätodßor az alazatossagra, hogy à mi vegre Isten oztotta aiandekokat, arra ellyünc vele, mert arrol ßamotis kel adnunc.

HETEDSZER inditsanac az alazatossagra, nagi ßent iamboroknac, es fö embereknec peldaioc. Szoltunc oda fel söc Historiakrol es az mi Wrunc Iesus Christusnac el amelkodando, es meg beczülhetetlen alazatossagarol, kikröl ez vtan meeg többet fogunc ßolni. Kiröl czudalkozic az egesz Kereztyeni seregis, es az egez ßent Iras: Mint ß: Pal mondgia: Az Kereztieni Tudomännac ez nagy titkia, Hogi ag Istenseg emberségbe meg ielent. Ismet mond: Olly alazatos ßiWegyen ti bennetekis, mint az Iesus Christusba, ki midön Istenseges kepben es ßömelyben volna, ßolganac abrazattyat veue magara, es meg alaza magat mind az kerezt fanac halalaig, Melly kerezt fan valo halalt, ha ember iol meg gondol, felötte igen gyalazatos, melly latroknac büntetesere valo, ö kedig azoc közöttis leg röttenetesben feßitetec fel. Oh ki nagi dolog, illy nagi gyalazatot zugodas nekül engedelmesen vgy fel venni, hogy az kinoc köztis imadkoznec az ö hoha iert, Ez mellet ha el tekinted melly nyomorult Anya mehebe fogantatot, hol ßületet, buydostatot, mint neuekedet, mint ßidalmaztatot, es kergettetet, Es egez eletibe minemü nyomorultat es bünösöc között mint tartotta magat, es ha iol meg gondolod mi dolog, hogy nem fris louon, hanem ßamaron, azis ßekerbe iare es terh ala ßoktatot ßamaron, es meeg nöstenen, kinec az vemheis vele együtt ment, ollyanon ment amaz fö varosba Ierusalembe, ollykor midön az egez orßag fel gyült volna, es az ablakokrol nagy Wrac amelkoduais, czufoluanis neeznec, Otth ßemet be kötuen es rea pökdösuen, artzul czapdosasit, ostorozasit, vadolasit mint ßenuette, Mind ezeket, es egyeb söc dolgait ha iol meg tekintenüc, merö es czupa azon el amelkodando alazatossagnac ismernüc, az mi Wrunc Iesus Christusnac minden czelekedetit. De ßollyunc az ö ßolgainac alazatossagokrol: Moyses, Dauid, Ionathas, ßüz Maria, Kereztelö Ianos, ßent Istuan, ß. Pal, es többekis, czuda alazatosöc voltac. Moysesröl ez vagyon meg irua, Num 12. Az Moyses minden ez földen valo embernel engedelmesb es együgyüb vala, ki ellen midön fel fuualkoduan diczöködet volna Maria, hogy Isten nem czac Moysessel, de ö velekis ßolt volna, es azert Moyses nem volna iob masnal, Es è miatt Isten Mariat poklossagual meg verte volna Moyses kö niörge erötte. Dauidis midön ßidalmaztatnec Semeitül, nem alla boßut, Hanem monda: Az Wr küldte hogi ßidalmazna engem. Ionatas Saul Kiraly fia, minden irigyseg nekül Dauidnac engede â kiralsagot, noha az czac ßolga volna, es vgy ßerete Dauidot mint lelket. Szüz Maria noha Anya vala ez egez vilag Wranac, de el siete Ersebethöz hogy ßulgalna Nenyenec gyermec agyaba. Kereztelö Ianosnal noha nagiob nem ßületet, Christusßul meg valua. De Teue ßörbe tart, vizet itt czac es souan eledellet elt. Es azt mondta, hogy nem melto tsac saria köteletis meg oldani à Christusnac. Sz. Istuan, ß: Pal, es többec söc ßep könyörgöseket töttec azokert kic ötet haborgattac, Es semmit nē irigyettec egy mastra, hanē örülnec midön hallottac hogy valamelly altal az Wr söc epületet miel, à hiuec közt. Sz. Pal inet egiebketis, hogi meg esmernec, ki ül vöttec aiandekokat, es azert ne diczökednenec mint ha mastul nem vöttec volna ne magokat kedueltetnec, hanem az Istent, &c. Mind ezec legyenec peldainc minekünc. De ezec mellet egyeb sele peldakatis emlitec, imezt: Magyar könuetec Töröc orßaghol haza iöuen beßel lettec, Hogy egy kiet len puzta mezön talaltanac egy iuh paztort, kinec keet bac ßarua volt à homlokan Netalam à meleg veres Bac ßaruat ragaztottac à homlokara, à ket meleg vert ößue forral nan. Ezen midön czudalkoznanac à töb ßa közt mond: En regen Ersec voltam Magyar orßagba, Ot à paztor sagot nē iol viseltem, Immar az Istennec it akaroc paztorkodnom. Nagi alazatos ßiWböl ßarmazo söc voltac ezec Ez Istenec czuda dolga Vagyba iol gondolkodnanac erröl azoc, kic paztor neuet viselnec akar Wrac, akar tanitoc legyenec. REGI dolgoc imezec: Agatocles Siciliai Feiedelem, minden aztali edent fazokassal czinaltatot, mierthogi az apia fazakas volt. Egy Kiralis herdo helyen ejtel azt kialratta, Ember vagy kiraly Alexander az bele lött Nilat ki veuen mond: Lam enis olly ember vagyoc mint egyebec, noha Iupiter fianac mondiac. Oetödic Caroly Czaßarnac è tzimerere: Plus vltra. Ferentz Franciai fogoly kiraly, azt iria: Hodie mihi cras tibi, Caroly azt felelt: Esmerem hogi ember vagyoc, Caroly es Ferdinand atyafiac, egy mast sep ßockal tizteltec Templomban helt aduan, vagy menyegzöben. Alphonsus Neapolai Kiraly Friderich Czaßart nagy tiztesseguel fogatta, noha hattalmasb vala. Cyrus vduarlo vitezit Wrahoz küldi, midön az banna hogi neki vduarlanac Nemelly az alaualo helre ültetnē, magat vidamö tartotta mind vendeg, mind tanats közt, mind hadba, es emberseguel ekesitette helyet Effele ertelmes emberekis legyenec peldainc az alazatossagba.

NYOLTZADSZOR inditczanac az Alazatossagra à keuelsegnec söc kara es az Alazatossagnac söc haßna. Iobnal igy vagyon meg irua: Hogy az istentelen minden ö ideieben keuelykedic, Azert valamiuel Isten fenyegeti az istenteleneket, mind azoc ßalnac à keuelyekreis, Erröl lassunc söc irasokat. Mond à ß. Iob: Nem megyen az istentelen eletbe, es nem kedues az Istennec az ßin mutato czalard ember, Az az, Az ki magat alnokul alazza meg, es belöl rakua keuelyseguel, Melly ßin mutato keuelyekröl touab többet ßollyunc: Most lassuc az ö bünteteseket, Az istentelen gonoß, mint à gyermec ßülö kinzodic à banat miatt, Es nē tudgya melly

Kara es haßna. Iol 15.

Peldac. Nagy pelda az Wr. 1. Timoth: 3. Phil: 2.

Soc fö nepec peldai.

2. Reg: 16. 1. Reg: 18. Luc. 1. Ioan: 11. Actor: 7. Roman: 9. 1. Corinth. 4. 12. Roman: 12.

Keczke ßarua Ersec.

Regi köz peldac.

Az keuelyſegrœl, es

melly oraba meg hal. Mint lattam enis friss keuelt, midőn leuelet irna, eyiel az ablakrol altal lőttec. Es haltam maſt, hogy forgoduan io louon, algyuual kettő ßakaztottac az ßallott varbol. Iſmet mond: Rőttentő ßokat hal az kegyetlen, es mikor ßinte nagy bekeſeghe volna, ßinten ackor iű rea az puztito dulo. Nem hiheti hogy ki teerheſſen az ſetetſegből, azert mindenkor fel es rőtteg, az ő őr allo helyeből nezi, az ő rea iővő fegyuert. Mindenkor buskodic â kenyerert àhol talalhatna: Meg erti hogy gonoßul tőtt, es bűnteteſt erdemel. Meg rőtenti azert â haboruſag, es ßorongato nyaualya, es kőrnyűl fogiac őtet â nyaualyac, &c. Touabba mond: Meg nem kazdagul az romlas vtan, es többe az ő hatalma fel nem tamadhat, es â földbe ki nem terieztheti az ő győkeret, es á mit el kezdtec, el nem veegezhetic. Mint â ßőlő tőkről az eretlen ßőlő feiec, vgy el veßnec az ő magzati. Mint â fa el hannya az ő viragit, vgy el vettetnec â hitetlennec Onókai. Meg puztul az ő őßue gyűlc haza nepe, es az ßen emezti meg azoknac helyeket. Vallyon mi volna az ßin mutato hitetlennec az ő varo remenſege, Es miczoda iot tudna Iſtentűl varni: Hogy ha az ragadozo es toluaylo főſuenyſegbe talaltatic ackor, mikor Iſten az ő lelket ki ragadgya az ő teſteből? Nemde az ő nagi torockal valo kialtaſat meg halgattyae az Iſten ackor, mikor az hitetlenre az ßorongato haboru rea iő, es meg nehezíti? Auagy az iſtentelen giőnyőrkődhetike az Mindenhato felſegesbe? vagy ſegitſegre hiWhatyae? tellyes eletinec minden ideieben. Ieremiaſnac Nyoltzadic es Kilentzedic reßet oluasd meg, es ott az minemű rőttenetes bűnteteſeket hallaß, mind azoc az keuelyekreis ßolnac: Melly keuelyec rakuac mind baluaniozaſſal, mind egyeb gonoſſagual. Sodomarol igy ßol az Iſten: Ez vala vetke Sodomanac: Keuelſeg, mindennec elegsege, bekeſeg, es hiuolkodas, Mellyel ő es az ő leani elnec vala: De az ßegent es â ßőkőlkődőt nem ſegitic vala: Hanem keuelyec valanac, es vtalatoſſagokat czelekednec vala előttem: Ezokaertis meg vetem őket, mikor eßembe vőttem volna. Im ez Nioltz rendbe azokrol ßolanc, kickel inditanuc magunc az keuelſeg el tauoztataſara. De immar elegyeſen ſoc dolgokat ßamlaloc elő az keuelſeg artalmirol, Előßer ßoluan az Kep mutatokről.

Iob 27.

Ezec virraztattyac varokat.

Ieremi: 8. 9.

Ezech: 16.

AZ KEP MVTATO Knakis, es az tettetes alazatoſoknac bűnteteſekről laſſuc mit mond az iras, kic mind az altal merő keuelyec.

Kep mutato keuelyec bűnteteſi.

SOC ARTALMIROL AZ KEVELYSEGNEC.

Ierem 9.
Matth. 6.
Matth: 7.
Marc: 12.
Luc: 16.
Auguſtinus: Super Pſalmum 63.

A Bőlcz mond: Vadnac kic alnokul alazzac meg magokat, es belől rakuac tſalardſagual. Ezekről mond az Wr: Az ő ßaiockal bekeſegeſen ßolnac az ő felebaratiockal De az ő ßiuekbe vtannoc olalkodnac. Effele nepē nem allanae boßut az en Lelkem? Monda Ieſus Iduőzitőnkis: Meg laſſatoc hogi alamiſnatokat ne adgiatoc emberec előtt e vegre, hogi lattaſſatoc ő tűlőc. Mert ha kűlőmben czelekettec, nem leßen iutalmotoc. Meg oiatoc magatokat â hamis Propbetaktul, kic iőnec ti hozzatoc iuhoknac ruhaiaba, belől ragadozo farkaſoc. Meg oiatoc magatokat az Iraſtudoktul, kic ßeretic iartokat à hoßu kőntőſekben, es à varoſon valo kőßőneteket, Es à fő helyeket az Gyűlekőzetben: Es az első le űleſeket az vaczorakban. Ezt kedig mielic hoßu imadſagnac ßine alatt, Ezeknec nagyob leßen az ő karhozatioc. Te kep mutato, veſd ki előßer â gerendat à te ßemedből, es az vtan nezd meg hogi ki vegyed à ßalkat à te felebaratodnac ßemeből. Agoſtin Doctor kedig meg tanit effele ßin es kep mutatoc mint legyenec keuelyekis, czalardokis: Mert akarnac igazaknac es ßenteknec lattatni, hogi azokban magaztaltaſſanac emberec előtt: de annac valoſagara ſemmi gongioc ninczi. Ezec lopokis, kic à mas tizteſſeget ő magoknac ragadozzac. Es mond: A tettetes igaſſag, nem igaſſag; hanem ketßereshamiſſag, Mert hamiſſagis, tettetesſegis. De midőn à kiſirtet el iő à ßin mutatokra, azkor meg tettzenec à barany bőre alatt mit hordozzanac. Igy iartac ſoc Apatzac, Baratoc Papoc, kic ßűzeſſegeckel keuelkeduen, parazna ſagokban torkon ragattattac. Sohol egy Apatza Claſtrom nē volt, holot ßantalan kis gyermetskec czontyat arnyec ßekbe es vizekbe nē talaltanac. Romaba egy nagi Toot mikor el erezttettec volna, 6000. kis gyermeczkec feienel többet talaltac benne. Ezec, kiűl mind, ßent ßűzeknec mutattac magokat, De Iſten modot talalt à ki fakaztaſra. Azonkeppen ſoc hamis czelczapo Kereztyenekis, kic bekeſegben erőſſen diczeric az Iſten igeiet: De ha à verő feny ſűti, ottan meg ßaradnac, mint à kőre eſett buza. Illy botlaſnac kőue à CHRISTVS, hogy ki nilatkozanac az alnoc ßin mutatoſagoc. Heironymus mona: A kic aiakockal aldgyac az Iſtent, es ßiuekbe tiztatalanoc, ezec az igaſſagnac belől ellene mondanac. Salomonis mond à keuelſeg erteimeről: Az keuelyec kőzőtt mindenkor feddődes vagyon Iſmet: Mind Iſten előtt, mind emberec előtt vtalatos à keuelſeg. Első romlaſais az embernec, es Iſtentől valo el ßakadaſa, à keuelſeg lőn. A mint Iobis mongya: Minden bűnnec kezdeti â keuelſeg. Es mond: Az iſtentelen minden ő ideieaen keuelkedic. Sőt ſokßor keuelſegben eſnec à ßentekis. Azert nekic ß: Agoſton czuda keppen ßol, monduan: Ezt merem mondani, à magoc tartoztato keuelieknec: hogy iob el el eſniec, ezert, hogy à mibe magokat fel magaztalnac, azba meg alaztatnanac, Mert mit haßnal az megoc tartoztataſa, ha az elegy keuelſeguel? Ez meg tettzic, mind Peteren, Dauidon, Salomonon, Palon, es maſonnis.

Prouerb: 13.
Iob 15.

El eſni, haßnal niha.

Super Matthæum ſermone 57.

Tõb artalmitis laſſuc az Keuelſegnec: Mond megint Agoſton: Az egyeb bűnõc ezac à gonoß tetelben vadna, De à keuelſeget meeg az io tetelbennis el kel tauoztatni: Nagyob bűn ninczen az keuelſegnel, kiuel el ßakadunc az Iſtentűl. Es bizonniaual tizta az, à ki aztul meg ohattia magat, Mert ez vtolſo modunc, à kiuel meg terhetűnc Iſtenhõz, ha aztul meg oiuc magunkat, az ki miatt el ßakadunc Iſtentűl, laißa à daganatot, à fel fualkodſagot miuel giogyttia meg Iſten, az õ ſebeiuel, az õ maga alazaſaual, ßegyenlse ezt à keuel ember, hogy Iſten magat meg alazta. Ismot mond: Mint az Telhetetlenſeg minden gonoſſaznac kut fose, es giűkere, vgy az keuelſegis. Sõt inkab ez, Mert ez miatt meeg az Angyalokis el veßenec, kis à penzt nem keuantac, hanem az birodalmat. Miert ßenuedűnc Iſtennec minden teremtet allati miatt, nem ezac vadac, Farkaſoc, Meduec, kigioc, emberec miatt, de meeg ezac az apro fergec, daraſoc, ßunyogoc, legiec, tetuec bolhac miattis: Mert keuelſeguel veetkeztűnc õ ellene, es azt ezeckel enhiti bennűnc, ezekbe ielentì à mi hiaba valo bolond fel fuualkodſaginkat, midõn ezac egy ßuniogis meg ölhet merges czipeſeuel. Mint az keuel: maga hanios, iregy, dagalios, ßomoru, telhetetlen, torkos, buia, gondolattiaban fel fuualkodo, ßauaba kialto es czaczogo, vezeg halgataſaba mord, vidamſagaba czintalan, ßomoruſagaba giűhõs, czelekedetiben nem tiztеſſeges, maga tartaſaban friss, iaraſaban meg meredet eletibe fuualkodo, es akaratos beßedű. Minden keuel bolond, à mint az Angliai Kiralne aßony monda: Hogi õ az Iſtentűl azert nem keuanna igen keduen valo lakaſt, mert azban meg keueluednec, es vgi meg bolondulna: Iollehet igen ßegeny eletetis nem keuanna, de mind az altal, ha Iſten keitõ kõzzűl hadna valaztani inkab lenne igen niomorult, hogi nem mint igen keduen valo, Mert nem volna olly niomorult, kinec valami vigaztalaſa nem volna. De minden keduen valo, keuelye es bolondà lenne. Eßes mondas ez io aßontul: Haſonlo az Salomon keuanſagahoz. Mond Sophocles: Az eßes ember, bar nagi teſtű es ereiű legienis, az kiczint meg ne vtallya: Mert giakorta az kiczin el eyti à nagiot. Sokßor egy kis eb, meg tartoztat egy vad kant. Æſopus iria: mint ßalaztot el egy Eger egy Oroßlant az tűrtől kinec kõtelet addig ragia, hogi azonba el ßakad. Maximinus: Czaßar midõn sem az tanaczual, sem fõ hadnagyual semmit nem gondolna, keme ſege es keuelſege miatt, meg ertuen sereg az Romai tanacz haragiat reaia, Aquilea alatt, delibe m dõn alunnec, mind magat, mind fiat meg ölic az hadnagioc, kinec halala elõtt egy czuſos az iatec kõzõtt igy ßolt vala: Az Elephant nagi, megis meg öletic: Az Oroßlan erõs, megis meg giőzetic: Az Tygris kemeny, es vgian meg öletic. Soktul meg ódd magad, ha egyenkint senkiuel nem gondolß. De ez mondaſt nem erthete. Meeg mys ßoktuc mondani: Az ki ßegyont akar vallani, hidgi el magat, Az ki senn haag, nagiot esic, azert annual inkab cua iary, houa fellyeb kaptal. Icarus midõn senn rõpülne, nagiot esett. Annibalnac mondtac, Vincere ſcis Annibal, victoria vti neſcis. Tutz giőzni, de nem tutz giőzedelemmel elni. Hidd meg, ritkan vagyon ki iot mielne es azbol nem keuelkednec. Timotheus, Plato tarſa midõn igy ßolna: Ez egyet nem Iſten, hanem en magam ßerzettem, az vtan mindenßer ßerenczetlen volt, Oh ki sokßor ßolunc mys igy: Imezt amazt en ßerzem, &c.

Az EGESZ ßent Iraſis rakua soc fele fenyegetesſel, az keuelyec ellen, es ſc meg lett bűnetesſelis, Moyſes nel, czuda draga edes igereteket teßen õ ßent Feiſege azoknac, kic ßelidſeguel es felelemmel iarnac az õ Tőruenyeben, az õ Tiz paranczolattia ßerint. Vißont iſsonyu es rőttenetes teſti es lelki oſtorat ßamlallya à ßo fogadatlanoc ellen, Es vgyan ottan mondgya: Hogy azoknac keuelſegeket meg tőri. Kerlec oluasd meg, es tanuld alazatoſon felni mendenekbe az Wrat, Leuit: 26. Maſutt Numer: 15. az tőb bűnőknec meg boczatasaert aldozatokat rendeltet, De à ki vakme õ keuelſegből veetkezic, annac lelket veßedelemmel fenyegeti. Moyſes pirongattya keuelſegekert az Iſrael nepet, midõn fel fuualkodſagbol nikőzetre mentec vol na, holott soc karis lõn bennec. Tanittya nagy ßepen az Kiralyokatis mint tarezac õ magokat az õ tiztekben, es vgyan ottan inti, hogy fel ne fuualkodgyanac keuelſegekben. El amelkodando draga pelda azis, az mint Iſten meg giőzete Dauid Paztorral amaz fel fuualkodot Goliatot. Azonkeppen nemes Hiſtoria azis, Midõn Ezechias kiraly imadkoznec, Senacherib keuelſege ellen, Iſten Angyalival vagata le nepebe ßaz nyoltzuan ezert. Benadab kiralis ßamtalan nepeuel veretec meg Achabnac keues nepeuel, keuelſegemiat, 3. Reg: 20. Pelda Amazias Kiralis, mind az alazatoſſagba, kibe ßerenczes lõn, mind az keuelſegbe, ki miatt el veße. Szep az Iudith aßony dolgais, kiuel Iſten feiet vetete az keuely Holopherneſnec, es minden nepet el remite. Heſter aßonnac kedig imadkozaſa, azon merõ alazatoſſag, ki az keuely Amant fel akaztata. Dauid Kiralynakis soc alazatos imadkozaſi vadnac, az keuelyec ellen, Pſalm: 16. 30. 35. 58. 72. 73. Sz. Iobnalis soc ßoc vadnac ellenec, 10. 11. 20. 24. 33. 35. 41. Salomonis soc keppen tanit az alazatoßagra, es az keuelſegnec el tauoztataſara. Prouerb: 8. 11. 14. 16. 21. Sapient: 5. Eccleſ: 10. 13. 15. 16. 21. 22. Az Prophetac azonkeppen: Eſa: 9. 13. 14. 16. 23. 28. 30. 27. 60. Ierem: 12. 13. 48. 49. Ezech: 7 19. 24. 30. 32. 33. Danie: 4. 5. Oſeę 7. Amos, 6. Abdię, Naum 2. Sophon: 2. 3. Zach: 9. 10. 11. Azonkeppen Mas-

Tõb artalmi az keuelſegnec.

El ßakazt az Iſtentűl.

Soc bűnuel rakua.

Apro fergekis.

Az keuel: maga gyalazzac.

Soc bűn forr kis.

Sophocles.

Kis ember.

Eger.

Leuit: 26.

Numer: 15.

Deuteron: 1.

Deuteron: 17.

1. Reg: 17.

4. Reg: 19.

2. Paral: 28.

Iudith: 9.

Heſter 14.

Az keuelyſegroel, es

Soc fele az keuelſeg, ſoc fele az ő karais.

Aaron, Maria.

Dan: 4. Nabuchodonozor Manaſſes.

Soc bűn ßarmazic belőle.

Prouerb: 11. Lantzman.

Morgodois az keuely.

Prouerb: 13. x: Irigyis à keuel

Numer: 16.

Numer: 12.

Numer: 11.

3 Reg: 12. Keuely ſelelet ki karos.

4 Reg: 19. † Iſtenuel ellenkező.

3. Reg: 22.

Verekedő.

chabeuſnal, 1. Machab: 1. 2. 2. Machab: 1. 5. 7. 9. 11. Azonkeppen az Apoſtoloknal, 1. Timoth: 3. Iac: 4. 2. Pet: 2. 1. Ioan: 2. Iudanal. Ezekből niluabban meg erthedd vtalatos es nagi karos voltat az keuelſegnec, akar miczoda fele fuualkodſagbol legyen, akar ßentſegebe es iamborſagaba, akar ereiebe, es bőlczeſegebe, akar termete es ßepſegebe, akar fris öltözetibe es iaraſaba, ßolaſaba, akar kazdagſagaba, es akar minemű el vőtt aiandekiba legyen. Az többi között czuda nagi pelda az Aaron Papnac, es az ő Huganac Marianac keuelyſegec, kic őßue veßuen Moyſes feleſegeuel, ezzel diczőkednec, hogi Iſten nem czac Moyſeſſel, hanem ő velekis ßolt. Laßa miczoda keuelyſeg volt ez: Kiert poklossagual veretec meg Maria. Amelkodando dolog Nabuchodonozor dolgais, ki ökerre lőn, es mind eßetűl, mind emberi keptűl meg foztatec, midőn az ő eßenec es ereienec tulaydonitana az Babiloniai Czaßari birodalmat, ki az alazatoſſaz vtan, megent heet eztendő mulua emberre es Czaßarra lőn. Nagy pelda az Manaſſeſis, mind à keuelyſegeben, mind az alazatoſſagaban, keuelyſege miatt ſoc bűnőkben leledzeg, Es igen meg veretec, Az veresbe igen meg alaza magat, es iſmet fel magaztaltatec. Az mint Wrunc mais ezben vegeze az Euangeliomot: Minden az ki magat tel magaßtallya meg alaztatic, es minden az ki magat meg alazza, fel magaztaltatic. Az keuelyſeg első Oka minden bűnnec, es azbol ßarmaznac moſtis nagy ſoc fele bűnőc: kerkőues es ragalmazas, egy maſra töres, irigyſeg, mas tiztibe valo atas, tizteknec el vnaſa, kegyetlenſeg, boßunkodas. Ezekről ſoc fele nemes Hiſtoriakat iedzettem az mas Poſtillamba, el kezdueny fol: 537. ot ola vasd meg 549. leueleig. Hol vißont ſoc fele nemes peldakatis talalßz, nemelly ertelmeſec mint tartottac magoc az keuelyec ellen.

De megis ittis niluabban ßollyunc az keuelyſegnec artalmirol, Es laſſuc aztis minemű bűnőc iönec ki belől e, es minemű oſtorokis könnetic. Czac ez vilag ßerintis ſoc artalmac ßarmaznac az keuelyſeg miat, Boßu tetel feddődes, kemenſeg es kegyetlenſeg, verekedes, had, irigyſeg, gyolkoſſag, ragadozas, dulas foztas, magaba bizakodas, Iſteni karomlas, negelyeſſeg, tekozlas, reßegseg, Es mind ezec miatt röttenetes kemeny oſtorozaſi az Wr Iſtennec, Kikről im czuda bizonſagokat es peldakatis mondoc, mind ßent Irasbolis, mind parazt peldakbol. Mond Salomon: Az hol az keuelyſeg leß, ott leß az boßuſag tetelis, Mert az keuelyec czac igen kiczin dolgon fel indulnac. Mint hallőttam, hogy egy Nemet Lantzman louag, midőn elől talalna egy ßegeny legent, es mondana neki: Hoßa ide az kakas tollat, kit az ſzuege meget tartod. Mond az ßegeny legeny: Na edes batyam: Amaz mindgyart altal lőui, hogy batyanac mondta. Latam keet Deakotis, Egyic Wr rend, maſic kiſſeb rend, de ez tudosb volt amannal, az kiſſeb, ßo beßed közt mongya neki: Io atyamfia: Czac ez miatt vißa vezec, es ſokaig haragot üztec. Mint mondgyac: Vinum malum, vel Mus morder: Az gonoß embert meeg az Egeris meg harapia, az az: minden apreleken fel indul. Tonabba mint hogy az felhő gyakorta az Menyet meg dörditi, Igy minden keuely gyakorta morogis, es feddődic à mint azon Bőlcz mondgya: Az keuelyec közt, mindenkor feddődes vagyon. x Az keuelyekben ſoc irigyſegis morgas es zugolodas vagyon, Mint Chore, Datan, Abiron, keuelyſegekben morgodanac Moyſeſre, es ám mind el ſilyedenec Aaron es Maria, Moyſes feleſegeuel keuelyűl feddődenec, es Maria poklossagual veretec. Az egeß Iſraelis morgodec, Iſtent nem magaztaluan: es azokba egy ſem menc az igeret földere. Igy az keuely ßolga, ßolgalo, paytars, feleſeg, vntalan morognac, de az alazatoſoc ßep ßot adnac. Roboam, Salomon Kiraly fia midőn az ő nepenec, ki könyebſeget keer vala, hogy az Atya terhet meg könyebitene, illy keuelyűl ſelele: Az en leg kiſſeb Vyam nagyob, hogy nem mint az Apamnac egez dereka: Azokacrt ha az en Atyam terhet rakott reatoc, es nehez iarmot, en nehezbbe teßem az ti iarmotokat. Az Atyam ha verteteket oſtorockal, de en Scorpiockal verlec meg. Ez keuely valaß miatt Tiz reße ßakada el mas Kiralyhoz, es ő ezac keet reßen lőn kiraly, Mert keuely Wrnac ſenki nem ßolgal örömeſt. † Az keuely meeg Iſten ellenis fel fuualkodic. Mint Senacherib az Aſſyriai Kiraly, midőn egy nihany varoſat Iudanac meg vőne volna, es Ieruſalemet meg ßallotta volna: Nagy keuelyen ira Ezechias Kiralynac, hogy ő minden Iſteneknel erősseb, es ős ha biznec az ő Iſtenebe, meg czalatnec, mert azis ő ellene nem alhatna. Ez leuelet latuan Ezechias, gyaß ruhaba öltözec, es az leuelet ki teriezte az Iſten Templomaba, az Oltar elől: könyörőguen à keuely ellen. Azert az Wrnac Angyala nagyob reßet nepenec mind le vaga, es midőn ő maga Niniuebe futot volna, az önnen fiai meg ölec. Sokan imadtattakis magokat es az ő kepeket, kic közzűl Nabuchodonozor ökerre valtozec. Az keuely verekedős, Mint Sedechias Pap artzul czapa Micheas Prophetat, Achab Kiraly elől, noha igazat prophetalna feiekre, es àckeppen veßenec. Ackeppen Amoſis kemenyen prophetala ellenec monduan: Ezt mondgya az W R: Negy gonoſſagacrt nem keduezec az en nepemnec. 1. Előßer ezert, Hogy az Wrnac Törueny et meg vtalac, es az hazugsagnac meg hattac magokat czalni. 2. Maſodßor, Hogy az igazat penzert, es az ßegenyeket egy ſaruert el adgyac. 3. Harmadßor ez keuelyſegert, Hogy à ßegenyeknec feiket az ſarba nyomodgyac, es az nyomorultaknac vtakat meg bantyac. 4. Negied-

giedſſer, Hogy az Fiu es az Atya egy leanhoz mennec be, mellyel az en ſent Neuemet meg fŏrtezretic.
Az keuely ſenki tarſaſagat nem ſenuedheti, Mint Ioab Dauid Kiralynac Hadnagya, az ŏ tarſat Amaſat altal ůte baratſagos beſſednec ſine alatt, vele ſoluan. Az keuely ragad zois, ki ellen Abacuc igy prophetal: Iay annac az ki telhetetlenſegbŏl gyŭit, hogy az ŏ feſſket magaſſagba rakta. Iſmet: Iay annac az ki az ŏ ioſſagat idegen ioſſagual ŏregbiti, Mig tart az? Czac ſarral terhelt magat, Az keuely torkos es tekozlo. Azokrolis igy ſol: Az Bor meg czallya az gŏgŏs embert, hogy meg nem maradhat, mellyel az ŏ leiket meg tattya mint az pokol, es ſinten ollyan mint az Halal, melly meg nem elegedhetic: Iay annac az ki az ŏ felebarattyat vattya, hogy annac ſegyenſeget laſſa, Meg elegitnec tegedis ſegyenſeguel, iſſol teis, es tantorgaſſ, mert az W R iobianac pohara leſſen raytad, es vndokſagos okadas leſſen raytad. Mind ez fele keuely veetkekre kedig, ki egy keppen, ki mas keppen indul: Nemelly bizakodic kazdagsagaban, Nemelly erŏben, Nemelly io ſerenczeben, Nemelly az mint hogy Iſten hoſſu ideig tŭri az ŏ gonoſſagat, es az miatt el kenyeſedic az bŭnben, De houa inkab keſſic az Iſten, anniual ſulyosb az ŏ oſtora, houa fellyeb hagtat, anniual nagiobban vgrattat, ha fel futalkodol. Az mint feniteckelis, peldaualis meg bizonitom: Mond Abdiaſnal: Az te ſiuednec keuelyſege czalt meg tegedet, miert hogy az kŏw ſiklaknac haſadekaba lakol, az te magas varaidba, es ezt mondod az te ſiuedbe: Ki vonſſon engemet az földre? Ha ſinten az magaſſag ſenn hagba mennelis mint az Keſelŏ, es ha az Czillagoc kŏzibe czinalnad feſſkedet, azert vgyan le vonſſ ac tegedet onnan, &c. Szent Anna aſſonnis imadſaga kŏzŏtt monda: Mind az Iyec es mind az erŏſſec meg tŏrtec: es az erŏtlenec be ŏuedzettenec erŏſſeguel. Iſmet: Egy firfiu ſem oltalmazhattia magat ŏnnen ereiuel. Erről czuda nagy pelda Benadab Kiraly dolgais, ki nagi neppel es harminiz keet Kiralual indula Samariara, es monda: Baar ezt műuellyec raytam az Iſtenec, auagy nagiobbatis ennel, ha eleg leſſen Samarianac minden pora, hogy az en alattam valo nepnec kŏzzŭle, mindeniknec czac egy egy marockal iuthatna, Es felele Achab az Iſraelnec Kiralya: Mondgiatoc meg neki, Ne kerkedgiec az fel fegyuerkezet mint az, à ki fegiueret le vetŏtte. Mint ha mondana: Ne kerkedgiec minec elŏtce meg nem nyert, Mint az, az ki meg nem verte az Farkaſt, ne vegyen penzt fel az bŏrere, mert hiba lehet dolgaba: Es ſinten vgy iara, mert anni ſoc nepet, czac heet ezer, keet ſaz, harminiz keet emberrel vere meg. Annac vtanna maſod eztendŏben az ŏ tanaczoſi mondanac: Az hegieknec Iſteni ŏ Iſtenec, azert vŏttenec giŏzedelmet raytunc, De czac viWhatnanc velec az lapatz földen, meg giŏznăc: Azert Iſten meg izene az Iſrael Kiralyanac, Hogy ez mondaſert iſmet kezebe adna az ŏ ellenſeget, kinec ſaz ezer nepet vaga le, es huſſon heet ezeret az varos kerŭteſenec le dŭleſe ŏle meg: Es ŏ magais az Kiraly foglya eſec. Pelda Niniueis, ki midŏn nas predikatioiara magat meg alazta volna, Iſten nem ſi lyezte el, De az vtan nyoltzuan eztendŏuel rŏttenteſen veſſe el. Cyaxerxes Mediai Kiraly miatt, kiről igy prophetala Sophonias, Niniuet el puztitya, es aſſyua teſti mint az puztat, es fekŭſſnec kŏzŏpette az Pogareknac minden czordai, es Vadac, Baglyoc, es ſuly diſſnoc laknac az ŏ palotaiokban, es az Madarac enekelnec az ŏ ablakokban, es az holloc az Gerendakon, Ez az vigada Varos melly batorſagba vala, es melly az ŏ ſiuebe azt mondgia vala: En vagyoc, es nincz n tŏb en nalamnal: Mikeppen lŏtt ollian puztaua h gy az Vadac laknac benne? Minden valaki mellete el mulic, cziget es ŏſſue ŭti kezet rayta. Iriac, Hogy az Varos olly nagy volt, hogy harmad nati iaro földen allot. Vgyan ottan fellyeb az Keuelſeg ellen tŏb fenyegeteſekec talalſſ. Mond Dauidis: Lattam az Iſtentelent, hatalmaſſt, es ki terjez ettet mint az zŏld Cedrus faat, Es el ŏ muluan tekintem vala, de ſoholt nem talaltatec. Oh ki ſoc ezer peldainc vadnac errŏl Magyar orſſaghannis, ſoc keuely, hamis, dulo, fozio Wrac, Katonac houa lettec ſoc Varokba, Kaſtellyokba, Hazakba, Kalaſtromokba, Kaptalanſagokban, fris palotac mint iarttac, hol latroc, poganyoc, hol Vadac, Madarac, Baglyoc huhogatnac.

Az tŏb artalmac kŏzŏtt rŏttenetes keuelſegeket lattam egy nihany Wraknac, nemeleknec, aſſonyoknac, kic czac ſegyenekbe nem akartac mas Wr ioſſagaba Predikattora iarni, noha ritka volt az io Tanito es keuantac volna hallani: Iay ki bolond keuelyec ezekis. De hallyunc az keuelſegnec fenyegeteſeről es bŭneteſerŏl, tŏb dolgokatis, hogi anniual inkab vgian meg iſſoniodgyunc tŭle. Eſaiaſnal az tŏb rŏttenetes fenyegeteſec kŏzt, ezis mondatic: Veeget teſſec az nagy akaroknac gŏgŏſſegeknec, es az hatalmaſoknac keuelſeget meg alazom. Iſſoniu Ezechiel prophetalaſais, monduan: Az Poganoc kŏzzŭl leg gonoſſbakat hozoc reatoc, hogy el fogallyac az ŏ hazokat, es veeget teſſec nagi keuelſegekbe, es az ŏ Egyhazokat meg fŏrtŏztetem. Igy foglala el az Iſten mi kŏztŭnkis az ŏ igeienekis edes biztataſat, es az eneklŏ giermeczkeknec diczeretet. Iſmet Pſalmas mond: Az Iſten meg hattya az magaſſagba lakokat, az magas varoſt meg alazza, mondom meg alazza mind az földig, es az porba veti, annira, hogi meg nyomatic labbal. Ezt kialta Wrunkis Ieruſalemnec ſirua, es igi iara, Luc: 19. Nagi pelda amaz fris Babilon varoſais, es az ŏ Elſŏ birodalma: Ki mind ez egez vi-

Fenn lab à keuel. *2. Reg: 20.* *Abacuc 2.* *Ragadozo.* *Tekozlo reſſeges.* *Soc keppen tamad à keuelyſeg.* *Abdiæ 1.* *Nagyot eſic az ki fenn hagia.* *1. Reg: 2.* *3. Reg: 20.* *Benadab keuelyſege miat meg vetic.* *Mas ſegyenc* *Benadabnac.* *Ninive.* *Sophon: 2.* *Fenyegeteſec.* *Pſalm: 37.* *Balgatag keuelyec, auagy kenyeſc.* *Eſa: 13.* *Ezech: 7.* *Eſa: 26.* *Negy birodalom.*

TIZEN Hetedic Wrnapiara ßent Haromsag nap vtan.

Az keuelyſegrœl, eſ

lagnac parancʒolt, De el fogyata Iſten, es ada az birodalmat à Perßai Kiralyoknac. Azoktul megent el veue Alexander, vegre Romara ßalla, im azis keet Czaßarſagra marada, mellyec egy maſra tornec, Igy gyalazza Iſten ez vilagi keuelſeget. Iriac hogy Babilonnac az ô ßepſege, kincze es lakaſa, het czudac közzül egyic volt, kinec veßedelmerol igy prophetaltata Iſten: Meg kereſem az Babiloniabeli Kiralt, es ezt az nepet az ô gonoſſagokert, Ennec felötte az Chaldeuſoknac földeketis, es öröcke valo puztaua teßem. Vgian ottan oluas ßörnyü dolgot Ieruſalemröl, monduan: El veztem az nepet, es teßem ißonyuſagua, ßidalomma, es öröcke valo puztaſſagua, Es ki vißem ô közzülöc az örömnec es vigaſſagnac ßauat, az Malomnac zugaſat, es az ßöuetneknec vilagoſſagat. Igy gyalazza Iſten az keuelyeket kic ô Felſegeuel nem gondolnac. Eſaias vgyan ſirattyais Babilont, monduan: Halgaſſatoc engemet ti keuely ßiuñc, &c. Szally ala es üly az porba, te Babelnec ßáz leanya üly az földre, Mert az Caldeuſoknac, leanyauac nintſen immar ßeeki: Nem neueznec ennec vtanna gyengenec, es kedue töltnec, &c. oluas ott többet rola. Maʃuttis mond: Babilonia, melly az orßagoc között leg ßepb, az Caldeuſoknac Nagyſagos diczökedeſec, az Iſtentül fel fordittatic, mikeppen Sodoma, &c, es Zimoc, az az, mindenfele negy labu Vadac laknac ott: Es Strutzoc, es vad emberec, Baglyoc, Sarkanyoc laknac az ô giönyörüſeges varakba es palotaa iokba. Regen az Prophetaknac czuda peldazati voltac az nepec elött, hogy ßemeckel latnac es inkab meg ertenec az iöuendölest, kikbe engedelmeſnec kellet lenni az Prophetaknac. Azert Eſaias czupa mezitelen vetközeduen, es az Varos piartzan vgy iar, hogy mind elöl hatul ßemermes teſtei kin volnanac, es azt kialtya: hogy vgy fognac vitetni az keuely nepec. Mikor az Iſrael fiainac kemec meg iött volna az igert földröl, beßellic vala az ott valo Oriaſokaac es Gigaſoknac nagy voltokat, az varoſoknac erös voltokat. Es röttentic vala az nepet, hogy azt meg nem vebetnec, De Iſten könyen mind kezekbe ada, el ki irtuan onnet nagy ſoc erös es keuely nepeket. Mind ezeket azert terieztem böw ßora, hogy mind az nagyokat alazatoſſagra, mind az kicziryiket bizodalomra intenem, Hogy ſenki ſe ereiebe, ſe hatalmaba, ſe kazdagſagaba fel ne fuualkodgyec, Se kedig erötlenſege es ſegenyſege miatt keetſegbe ne eſſec, Az mint Machabeuſnal vagyon meg irua: Az iſtentelenec fegyuerekabe biznac, es ereiekbe, Mi kedig az Mindenhato Iſtenbe, ki minden reane iöuöket, es mind ez egez vilagot egy inteſeuel ſemmie teheti, Az mint Dauidis enekle illyen hatelmat az WRnac, kit miuelt az Iſraellel, monduan: Nem az ô fegyuereckel vöttec meg az földet, az ô karioc ſem ſegittte öket, Hanem az te Iob kezed, az te karod, es az te ortzadnac vilagoſſaga. Iſmet mond: Oe ßünteti meg az Feiedelmeknec dulfulaſat, ô röttenci meg az Kiralyokat az földen, ô töri el az Iyet mind nyilaſtul, az paiſt, az fegyuert mind hadaſtul: Meg foztatnac az fel fuualkodott ßiuñc, ſemmit nem kaphatnac mindnyaian az hösec az ô kezeckel, Az te meg feddeſediöl WR Iſten, meg lankadott mind Lo, mind ßeker, Röttenetes vagy te, mondom röttenetes vagy te, kiczoda alhat te elötted, mihelt el kezdetic az te haragod? Mihelt lteletedet hallani adod mennyekböl, meg ijed az föld es halgat. Mit bizic tehat az hatalmas Czaßar az ô hatalmaba, auagy mit rötteg attul az, az ki feli az Wrat. Halgaßa hogy mond az iſtenteleneknec ô maga az WR: Ti ollyatenoc leßtec mint az Czerfa, mellynec leuele meg heruadot. Es mint az Viznekül valo kert, mikor az ti erőſſegtec ollyan leßen mint az ßöß, es annac tehetſege mint az ßikra. Iſmet: Diczökedhetike az feyße az ellen, az ki ô vele vaag? Auagy kerkedhetike az füreß az ellen, az ki ô vele metzen. Vgyan ottan az röttenetes Feiedelmec neueztetnec Iſten haragianac, Paltzaianac, es Veßöienec, az kit mihent akar elöröheti, es ottan ſemmie leß. Iſmet az keuelyec ellen mond: Az Seregöknec WRA veegezte azt, Hogy az gyönyörüſeges Varoſnac pompaiat erötlenne teßi, es az orßagba Wralkodokat vtalatoſſa. Iſmet: Ki veelte volna azt, hogy Tyruſnac az Koronanac igy legyen dolga? &c. Iſmet: IAY Ephraim reßegeſinec, gögös Koronanac, es az ô ekes diczöſegenec, meg heruadott viraganac. Bizony az embernec minden maga mutos Minden czac gataſa akar melly gögös legyennis, czac ollyan mint az Virag, ki reguel es deelig ekes, eſtuere meg Virag. ßarad es founyad. Egy Földi orßagnac es ioßagnac birodalma ſem öröcke valo, Senki tizteſſege es meltoſaga nem gyököres, Mindenec arnyekoc, es ezer keppen ingadozoc, es valtozandoc, kikbe az ember ßinten azkor roshat le, az mikor magat bennec leg erösbnec veelne. Erröl czudalatos Predikaciot talalß es tuköt Ieremias Prophetanal, Hol az Iſten ötet el rodhadott Lenn öwel önedzi altal, es azt kialtya, Szinten azkeppen veztem el Iudanac es Ieruſalemnec nagy keuelyſeget, Mond meg az Kiralynakis es az Kiralyne aßonnac, Alazzatoc meg magatokat, es üllyetec az földre, mert el köst az ti feietekröl az ti meltoſagtoknac Koronaia. Erröl kialtya Baruchis, monduan: Minden nagy Hegyet meg alaczonit az Iſten, es minden Halmot fel tölt. Ez vala Tizti Kereztelö Ianoſnac, illy vala ô maga is, Söt az WR CHRiſtuſis, Ez Tiztec minden Predikatoroknakis, hogy valoba Iſtenhöz terizenec

Ieremi: 25.

Eſa. 47.

Eſa: 13.

Lasßa nagy dolgot.

Eſa: 20.

Numer: 13. 21.

Haßnai ezeknec

2. Machab: 9.

Pſalm: 44.

Pſalm: 76.

Eſa: 1.

Eſa: 1.

Eſa: 23.

Eſa: 28.

Ieremi: 13. Oluasd meg ott.

Baruch: 2.

Luc: 3.

czenec mindent, igaz töredelmes ßiwel, es azokat be kössec. Ezt iedzette az Samaritanus Bora es Olaia, Luc: 10. Ezt enekle Mariais Luc: 1. Az ehezőköt be tölte iokual, es az kazdagokat üressen boczata, Le vete az hatalmasokat ßeekekből, es az alazatosokat fel magaztala. Erről predikalla az WR monduan: Te Capernaum, ki mind az Egig fel magaztaltadtal, le nyomatol pokolig. Igy kialt amaz Angyalis: Le omlott, le omlott amaz nagy Babilon, es az ördögöknec lett lako helyene es minden förtelmes lelkeknec fogsaga, Az menyire diczőitötte magat, es testi gyönyörűsegben eelt, annyi kint, es annyi siralmat adgyatoc neki, mert ezt mondgya az ő ßiuebe: Vgy ülec mint Kiralne aßony, es özuegy nem vagyoc, siralmat sem latoc. Mond ßent Iacabus: No immar kazdagoc siriatoc iaygatuan az ti nyauályatokon, Az ti kazdagsagtoc meg rodhadnac, az ti ruhatokat Molly ötte meg, az ti Aranyatokat es ezűstöteket Rosda ötte meg, es azoknae rosdaia tanubizonsagot teßen ti ellenetec, Es meg emezti az tű Testeteket mint egy Tűz. EZEC legyenec az Keuelysegnec artalmiről egy elöbe tanusagúnc, kikbe minden rend, nagy es kicziny, firfiu es aßony közönseges keppen azt tanullyac: Hogy mi mindnyaian egyetlen egyig mind Keuelyec vagyunc, Adamnac belenc oott termeßete miatt, Es az miatt tetetul fogua talpig temeny ezer bűnuel, bűnre valo vagyolkodassal, annac keuansagual, es czelekedetiuel raknac vagyunc, ki miatt mindnyaian, atoc, harag, halal, es karhozat alatt vagyunc: Azert ez egy bűnnec az keuelysegnec vtalatossaga mellet, az töb veetkeketis tanullyuc meg vtalni, Es ßűntelen ßüntelen, az egy Közbe iaro alazatos IESVS CHRISTVS NAC gyalazatos halalanac, de kednes Aldozatiyanac erdeme altal folyamiunc az mi Mennyei ßent Atyankhoz, üle mindenekbe bűnönc boczanattyat es fel magaztalast, meg igazulast, meg tiztitast, oltalmat, segitseget, es iora vezerlő ßent Lelket keruen, Kire segitsen mindnyaiunkat ő ßent felsege. Imar ßollyunc az lelki Keuelysegről.

Matth: 11. Luc: 1. Apocal. 18. Iac: 5. Intes.

AZ LELKI es io dolgokban valo keuelysegről.

AZt mondgya szent Agoston Doctor: Egyeb bűnt czac az gonosz czelekedetben kell el tauoztatnunc, De az Keuelyseget meeg az io czelekedetbennis, Mert noha ßep dolog az Kazdagsag, Alamisnasag, az Erősseg, hazanc oltalma, az iozansag, mertekletesseg, az bölczeseg es az tanitas, az tiztassag, es iambor hazassag, az igassag es Törueny ßolgaltatas, De ha ezekbe el keuelyedel, merő vtalatossagga valtoztat. Sokan vadnac kic egyebeket semminec veelnec, latuan azoknac bűnös eseteket, vagy kicziny aiandekokat, es magokat ßentnec alittyac, iamborsagoc es io ßertartasoc miatt, es diczőkednec hogy ők valaztottac, ő bennec Istennec Lelke, mint ha masba ördög lelke volna, ő bennec fel fuualkodött lelec leuen. Ezec eszt mondgyac meeg az ő Tanitoioknakis: Maradgy magadnal, es ne iöy en hozzam, mert ßenteb vagyoc te naladnal. Ez Esaias Prophetanal vagyon, de mi igy ßoktunc mondani: Ne adgy baar eßedbe, czac adgy penzedbe, legyen tied ßentseged, es iamborsagod: De ezeknec azt mondgya az Isten: Ezec fűstte leßnec az en haragomha, es tűze, melly mind estueig eeg. Wrunkis igy ßola ez feleknec, kic ötet io intesere czufollyac vala, Luc. 16. Tű vadtoc azoc, kic igazittyatoc magatokat emberec előtt, De az Isten lattya az tű ßiueteket, mert az mi az embereknel felseges, Isten előtt vtalatossag. Az mint meg tettzec amaz Phariseusbannis, ki midön Isten előtt fellyeb igazitana magat az niluan valo bűnösnel, vtalatosb lön annal. Dauidis mond: Az keuelynec minden dolga hün: Salomonis: Vtalatos Isten előtt minden keuely ha ßüntelen munkaloßikis. Ozias Kiraly midön hatalmas volna, es nagi Feiedelemseget birna, es io dolgokat ßerzene, veegre keuelysegebe az Papi tiztbeis be atá magat hiuatallya kiuül, azert midön az Oltaron aldoznec, poklossagual veretec meg, es igy minden tiztitul meg foztatec mind eeltig. Sedechias Pap keuelysegebe artzul czapa Micheas Prophetat, monduan: Engem hagyot volnac el az Isten Lelke, Es ne benned volna? maga ördög ßol vala ki belőle. Michol Dauid felesege, meg meuete az Wrát midön Istent diczerne az Egyhazi nep között, kiert magtalanna teue Isten. Nicanor, Antiochiai Demeter Kiraly Hadnagya, meg meuete az Isteni ßolgalatot, es fogsagba esec, es el vagata Isten mind feiet kezet. Az ő Wra Antiochus, röttenetes has ragassal, büdösseguel, es fergeckel ötetec meg, midön Istent ßidalmazna, Oluasd meg 2. Machab: 9. Azonkeppen Herodes Kiralis: Nabuchodonozor ökerre valtozec, az ki magat akarta imadtatni. Aman fel akarta akaztatni Mardócheust hogy ötet nem tiztelte, es ő magat akaztata az Kiraly azon akazto fara. Mind ezec lelki keuelyec voltac, kic magokat lelkekben nagynac beczültec, es maßt semminec veeltec. Isten ellen keuelykedtenec. Azokis kic az özön viz ellen Babilon tornyat kezdtec volt rakni, ki miatt el valtozec nyeluec.

Libro de natura & gratia. Esa: 65. Luc: 18. Psalm: 118. Prouerb: 15. 2. Paral: 26. 2. Reg: 22. 1. Paral: 15. Machab: 7. Actor: 10. Dan: 4. Hester 3. Geneſ: 11.

TIZEN Hetedic W Knapiara ſzent Haromſag nap vtan.

Az keuelyſegrœl, es

Senachcribis el veſſe mind nepeſtûl, midôn Iſten ellen fel fuualkodot volna. Boldiſar Kiralis azon ejuel meg hala, midôn diczôkednec hogy az Iſten Templomanac arany ſzerßami nala volnanac. Caius Czaßaris, ki kepet az Templomba tizteltette, az Tanacztul meg ôletic. Oh ki ſokan vadnac moſtis, kic aranyas kôntôsôkben, gyôngiôs Koſiomokba, es ſoc hiaba valo ôltôzeteckel es pepeczeleſeckel, nagy keuelyûl akariac tiztelni az Iſtent, kit ô czuſolas giarant veßen, mint kiket ô nem paranczolt. Amaz friss neuekis Ieſus vita, ßentſeges Atya, felſeges Wram, es tôb nagy neuec keuelſegbôl ßarmaztac, maga az W R igy tanita, Ne hiuattaſſatoc Meſternec, (tudui illic,) keuelſegbôl, Matth: 23. Ott oluas tôb nagi mondaſokat az keuelyekrôl. Soc bôlcz Predikatoroc es ertelmes firfiac, es aßonyokis keuelkednec bôlcz ßolaſockal, okos ertelmeckel, ßep predikatiotockal, ſoc iras oluaſaſockal, predikatio ertelmeckel, hoßu imadſagockal, bôW alamiſnaiockal, kikbe mint kelleſſec magoc tartani, ßepen tanit Iduôzitôre ßent Mathenal, Matth: 5. 23. Mind az egeß hußon harmadic reß kedig, rakua el amelkodo tanyitaſſal, az lelki keuelyſeg ellen. Szent Phil: 1. Palis panaßolkodic, hogy nekic irigyſegbôl es verſenſegbôl, nekic kedig io indulatbol predikallyac az Chriſtuſt, az verſengôc kedig, es az irigyec, keuelyec. Es inti az hineket, hogy meeg egyebeketis ne czelekedgienec verſengeſſel, es hiaba valo diczôſeg keuanaſnac altala. Kemennyen feddi az Corinthusbelieketis az fele lelki keuelſegekrôl, kic igy diczôkedtec: Bezzeg en Pale vagyoc, en kedig Apolloe, en kedig Cephaſe, en kedig Chriſtuſe. Mond azert nekic: Meg oßlotte az Chriſtus? Vallyons Pal feßitetette meg ti erôttetec? auagi Pal neuebe kereztelketteteke meg? Igy valanac kôztûnkis: En ßent Ferentz, en Remete Pal, en Domonkos ßerzetû vagyc. Es moſtis, en imez, en amaz Predikatort ßeretem, annac hitit tartom. Oh atkozot ſoc akaratoſſag, ki ſoc bolondſag benned, hogy meeg az ßepetis meg rutitod, es az iotis gonoßa teßed. Kibe mint veetkezzenec meez az ßentekis, laſſuc immar aztis.

Phil: 2.

Az Szentec Keuelyſegirol.

VAlami bûn vagyon egyebekben, minden vagyon az ſzentekbennis, de nagy kûlômbſeguel, mert az ô bûnôc nem Wralkodo. Szoloc azert az ô keuelſeg krôlis. Es mentûl elôßer Dauidrol. Dauidot fel indita az Satan, hogy fel fuualkodnec es meg ßamlaltatna az Iſraelt es tudat, vala kedig az ô nepenec ßama tizenharom ßaz ezer. De ottan meg dobbana a Dauidnac ßiue az ßamlalas vtan, Es az Iſten monda neki: Mindgiarašt veegezd el magadban: Hogy ha heet eßtendei dragaſag iôyiene read az te fôldedben: Auagy harom holnapig fus az te ellenſegid elôtt: Auagy hogy harmad napig dôg halal legien az te fôldedben. Es valazta az mirigy halalt, kibe czac hamar hetuen ezer hala meg. De kônyôrgeſeuel meg enhiôtte az czapaſt. Ezechias Kiralis, midôn minden kinczet, ßepſeget, es ereiet meg mutogatta volna az Babiloniai Kiraly kônetinec, Iſten azt izentete neki: hogi mind Babiloniaba vitetnenec, De midôn kônyôrget volna az W rnac, az ô eletirôl fiaira halazta az czapaſt. Achab Kiraly, noha nagi haragba eſett volna Nabot halalaert, De midôn ſakba es porba ôltôzuen magat igen meg alazta volna, az bûnteteſnec enhiteſet igere Iſten. Sokßor feddôdenec az Apoſtoloc, ki lenne ô kôztôc nagiob: De W runc azt az ki nagiob lenne, mindeneknec ßolgaianac neuezi es rendeli, Es ôket ſoc keppen inte alazatoſſagra, magatis peldaul aduan ô nekic. Szent PAL hogi el ne hinne magat, az ô nagi felſeges aiandekiba, az W R Iſten czudalatos teſti buiaſagra indito geriedezeſt indita benne, Hogy azzal mindennap harczolna, az miatt erôtlen voltat meg eſmerne, eſettûl minden nap felne, ßûntelen vigyazna, kônyô gene. Az ô teſtenec az fele eztônet kedig ezbôl veelem, hogi mas emberis az felerôl nekem el almelkodando keppen panaßolkodott, ki nagy bôlcz, io hires neues Predikator volt, iambor hazas es gyermekes: De megis tiz eßtendeig valo buiaſagra indito geriedezeſet, mondotta nagy firua eôttem, ki miatt hol ßolgalo leanit, hol az ô maga gyermekit, hol rokonit akarta meg fertôztetni, De mind az altal az W R Iſten egyßer ſem ereztette az bûnnec meg ßerzeſere, Hanem czac az hartz volt rayta, Vcelem azert, hogy az ô io hirebe, es nagy aiandekiba, fel ne fuualkodnec, mas bûnôket meg ne vtalna, magaert es mindenekert ßûntelen kônyôrgene. Szent PETER, midôn magat alazatosbnac veelne mind az tôb Apoſtoloc felôtt, aam elôb tagada meg mindeniknel az Wrat, czac az leanzoc elôtt kedig, Tehat ſenki ne pôkie markat. SALOMON, midôn az egez vilag felôtt Bôlcz volna az Iſteni eſmeretbe, az erkôlczenec igazgataſaba, az orßagnac biraſaba, Törueny ßerzeſebe es igaſſag latasba, az oruoſſagokban, es az Eeg forgaſſaban, az Iſteni felelemben, ſzeretetben, es tiſztelettben, Es mind hatalommal, mind kinczuel, mind ertelemmel, eßuel mindent fellyûl haladot volna, am vegre az aßoniokhoz valo ßerelme, mindenekbe meg fogyatkoztata, es vegre baluanokatis tizte e,

Peter, Mat: 26.

Salomon.

Dauid, 1. par: 21
2. Reg: 23.

Eſa: 38.
Ezechias.
3. Reg: 21.
Achab.
Apoſtoloc Matthæi 18.
1. Corinth: 12.

Mellé

Melly nagi eſitet, az WR Iſten az ő maga erőtlenſegenekis eſmeretire, maſnakis peldaiara engedet lenni, kiből nyncz ez vilagon olly bőlcz, olly ſent eeletű, olly erős, olly hatalmas, ki tanuſagot nem vehetne. De Vegye ezt mindő gyuld az altal Salomon *iduőſſege felől en nem ketelkedem, Ezert, mert az ő eelete nem vakmerő gonoſſagbol eſſebe. lett, Hanem Iſten engedelmeből, mind maganac, mind maſnac tanuſagara, Veelem es hiſzem, Hogy halalakort keſerueſen meg ſiratuan, meg engeztelte az WR Iſtent, mint amaz* Toluay, *es többec.*

Agoſton Doctoris *ezt mondgia: Ezt merem mondani. Hogy iob el eſni azoknac, kic ſentől akaruan ma- Agoſton ſana.*
gokat tartani, azban keuelykednenec, hogy az kibe fel fuualkodnanac, azonba meg alaztattaſſanac, Mert mis haſznal az merteketes tizta es egyeb ſent erkőlcz, ha azban keuelykednecs Azert mon-
gya Dauidis: *Io Wram ennekem, hogy meg alaztal, Hogy meg tanullyam mint keell meg igazulnom Pſalm: 118.*
te előtted. Mint Magdolna, Zacheus, Mathe, *az ő bűnős eſetekből eſmertec meg, Hogy Iſten előtt az meg igazulas nem az ő ereiekből, Hanem ezac Iſten Kegyelmeből, az CHRISTVS erdeme altal lenne, Es azert az fele meg alaztattakat fellyűl magaztalta az WR, az ſerzetes Phariſeuſoknal, Matth: 21.*
monduan: Elől veßnec titeket Iſten orßagaba az niluan valo paraznac es bűnőſec. Ez ſoc
rem arra valoc, hogy az bűnt diczernűc, Mert Iſten előtt igen vtalatos, es veßedelmes, De az WR Iſ- Ezből ſenki ne
ten az ő hiuesnec meeg eſeteketis nagy bőlczen iauokra vgy igazgattya, hogy azkol magokat igen meg a- hizelkedgyec az
lazzac, erőtlen voltokat meg eſmeriec, fel ne fuualkodgyanac ſemmibe, es ſűntelen vigyazuan könyő- bűnnec.
kőgienec, Itt azert ſenki ne hizelkedgyec, es maganac ſabadſagot ne vegien az bűnre, Mert noha el Edes vigaztalaß
eſnec az hiuec, de nem űzic ſem kűuetic az bűnt, Sőt ſirnac es nyőgnec alatta, kic midőn eſnec, azoc az meg keſeret-
Iſtennec czudalatos engedelmeből leßnec, mondom engedelmeből, nem akarattyabol, mert Iſten az bűnt teknec.
nem akaria.

Eleg legyen az Alazatoſſagrol es keuelyſegről valo tanuſagunc: Kiről Nyoltz rendbe igen bőven Summaia felső
ßolec, kinec az Summaiat megis vegyűc eßűnkbe, Elsőser *ezzel intetenc Alazatoſſagra: Hogy meg tanuſagoknac.*
tekintenűc az Iſtent, kitől vőttűnc minden iost. Maſodſor *hallanc ſoc inteſeketis azokrol, Peldanc*
lőn az WR CHRIſtuſis: Az mi magunc ſoc nyaualyaiais: Soc Haſonlatoſſagokis: Aiandekinknac haßa-
nalatos Okays: Soc fő emberec peldays: Az Alazatoſſagnac ſoc haßnai, es az Keuelyſegnec ſoc karays.
Mind ezec ſoc keppen intenec bennűnc, Hogy houa fellyeb fellyeb magaztaltatnanc, annual inkab vgyan
tizta es belső alazatoſoc lennenc. Mert az WR Iſten vgy neueli az ő aiandekit iobban iobban bennűnc:
Azert minden Keuelyſeget el tauoztaſſunc, Mert annac vgian ellene all az WR Iſten ſoc keppen az mint
meg hallottuc. Immar az Kep mutatoc alazatoſſagokrolis ßollyunc.

AZ KEP MVTATO ALAZATOSSAGROL.

VAgyon hamis Alazatoſſagis, Kit az Iras Kep mutataſnac neuez:
Ez ßinten olly vtalatos Iſten előtt. az melly kedues az igaz Alazatoſſag, à mint az igaz alazatoſt va-
loba fel magaztallya Iſten, Vgy az tettetes es alnoc alazatoſt meg gyalazza: Hogy azert az őrdőg ezzel eßűn-
ket ne veßeſſe, es rauaß, alnoc, hamis, czalard, es tettetes alazatoſocka az igaz helyet ne legyűnc, ki miatt
Iſtentől meg gyalaztatnanc, es meg vtaltatnanc, Azert immar ßollyunc erről. Mert ő magais az őr-
dőg noha merő vtalatoſſag, hamiſſag, gonoſſag, hazugsag, gyolkoſſag, ſetetſeg, es rutſag. Mind az altal 2. Corinth: 11.
ſokßor vilagos Angyalnac tetteti mazat, es edes ßin alatt ad keſerues meerget meg ennűnc, az mint
minden bűnre valo izgataſabol ki tettzic, Midőn vagy buiaſagra, reßegsegre, boßu allaſra, vagy lopaſ-
ra, czalardſagra, es egyeb gonoſſagra izgat, kiből mindenkor vtol, iay, kaar, es veßedelem kűuetkőzic,
az mint Adamis *iara az* Alma *eteleuel, kit az őrdőg erőſſen diczere, Igy el amelkodando alnokſaginal*
tud hamis alazatoſſagrais vinni, ha vigiazuan nem kőnyőrgeß ellene, melly könyőrges minden nehesſegbe
meg beczűlhetetlen ſegetſeg. Neezd el minden nemzetec közőtt, es minden teuelgő hitű nep kő- Soc fele az hamis
zőtt, Papaſoc, Baratoc, Apatzac, Papoc, Viſsa kereztelkettec közőtt, Eretnekec, Törőkőc, Sidoc, Ratzok, alazatoſſagis.
Tataroc közőtt, es az Lator eeletű emberec közőttis, temeny ezer alnoc, rauaß alazatoſſag alatt fitogatnac
kűlőmb kűlőmb ßenſegeket, Kikről im renddel ßolőc. Mint nemelly az ſerzeteſec ſőr inget viſelnec,
mezit lab varnac, rutul nyirt feiet viſelnec, Auagy nagy es borzos haiat neuelnec, ſurkoſoc, moczkoſoc, Baratoke.
ekielen, bolond kuklyat es kapat hordoznac, Auagy tarka feier fekete ſinű kőmőſt viſelnec, feieret ala hay-
tottac, nagy fohazkodua ßolnac, ſoc kereztet hannac, az melyeket veric, magokat mindenecknel bűnősbeknec
Publicanuſoknac hiuiac, gyakran teerdre eſuen imadkoznac, artzal földre burulnac, egy oraigis keze-
ket ki terieztic, ſirnac es fohazkodnac, vaſas oſtorral teſteket veric, porba vagy ßalman heuernec.

Exec

TIZEN Hetedic Wrnapiara ßent Harom ſag nap vtan.

† Hennet veßic Luc: 18.

Az keuelyſegroel, es

† Ezec egyic felec, kic ex kakoziliz, praua imitatione, gonoß kõuetesbõl mielic, maſtul haluan es latuan ez fele dolgokat, ollytul mint amaz aytonal allo bũnõs, ki az Egbe ſem meer vala neezni, hanem Meiyet veri vala, es könyörög vala, hogi Iſten lenne õ neki kegielmes, De ez valoba rõtteguen bũne miatt, ßiuo ßerint ſohazkodot, Imez kep mutatoc kedig õtet czac az kilsõ mutogatasbol akariac kõuetni es azt mindennaz pi ßokaſſa võttec, akar rõttegien lelkec, akar ne õc az kilsõ mutogatasbol akarnac lattatni alazatoſoknac. De az W R Iſten ßiuet neez, nem kilsõ prattikat. Megent hallottac ſoknac alazatoſſagokat, hogy hamut hinettec feiekre, es ßõr inget viſeltec, mint az Niniuebeliec, es Iudith aßony, es többec, Es mint amaz ß: Anna, ki eyel nappal, böyteleſſel es imadſagual ßolgalt az Iſtennec, el nem tauozuan à Templomtul, Es mint à Regi kietlenbe lakozo Remetec kiket Iſten czudaiul tartott az puztakba, hogy az õ tanitaſokbolis meg beczültetnec az Euangeliom. Mind ezeket kõuetni io volna, ha igaz es belsõ tizta alazatoſſagbol lenne, à mint ezec nagy ßükſegekben es lelki faydalmokban keßeritettec mielni, olly titkon kedig hogy ezekben vgyan nem akaratac többül, hanem az Iſtentül lattatni. Anabaptiztac.

Igy az Anabaptiztakis, midõn hallottac hogi az Apoſtoloc minden marhat õßue hordottac, es eginẽtt lakoztac ſoc hiueckel, kic õc keßeritesbõl mieltec, haborusag miatt, Ezt õc vgian ßokaſſa võttec, mint ha Iſteni tiztelet volna. Tõrõkõke.

Az Tõrõc Baratoc közötis ſoc effele alnokſagi vadnac az õrdõgnec: Mondgyac, midõn Magyar kõue ec Czaßartul haza fele keſertetnenec, talaltac az vton egy viz mellet, telhe, egy mezitelen embert, ki ſoc tüzes peczettel az reſtet mindenüt meg ſütötte, et teelbeis az teges viz ala torkig fekßic, es magat vgy gyötri: Ezt mikor az B.kec lattac volna az vton, louokrol le vgorodottac, es terden alua à segit meg czokoltac, azt az embert ßentnec altuan. Papai alnokſag.

Ez fele alazatoſſag mind õrdõgi czalardſagbol lettenec; Es haſonlatos az Papa labanac czokolaſahoz, melly dolog rakua ezer õrdõgi alnokſagual, Minc ki magat ßolgaknac ßolgaianac hiuattya, es az alatt Czaßarockalis labat czokoltattia, kinec elette teerden es haſon maßua ſokan ejnec, es czac nem meeg à nyalatis fel nyallyac, mint amaz Demeter Kiraly hizelkedõie, kinec kerezt hanyaſat, ßentelt vizet, vgyan kapd ſſac, es azbol latorſagra valo ßabadſagot varnac, ki meeg az bordelban lakozo kuruakatis ßabadon hadgya kurualkodni, czac penzt fiz ſſenec. Maga az W R azt monda amaz veetkes aßonnac, Mennyel, de többe ne veetkezzel, Oe kedig mondi: Czac fizes bator lator legy: oh atkozott ßentſeg, es õrdõgi alazatoſſag. Illya nokſag azis, hogi à Piſpec es Barat az feiet rutul pilleſtettye, az draga Kamukabol Pap könteſt czinaltat, es az draga poztobol czuffkapat, maga regen azt a'la valokbol rendeltec volt alazatoſſagnac iegyül: ot az tegye moſtis, de nincz az alazatoſſag: Ekielen kedig à meliet, nyiluan valo keuelſegekis, kic nagi neuet, terd haytaſt keuannac friſſeget, torkſſagot, finyalkodo eteit italt, gõgõſſeget üznec. Az ßüzeſſeg alattis es à hazaſſagnac tilalma alatt, ni ez olly fertelmeſſeg, kit nem mielnec firfiackal, es meeg barmuckais. Anabaptiztac.

Atkozott hazug õrdõg, latode mit ßerzel à ßent egnec ßine alatt. Az viſſa kereztelkedõkis alituan magokat ßenteknec, mint à regi Eſſeuſoc Sidoſagban ki vontac magokat az kõſſeg közzül, es hol mi kilsõ ßertartaſokbol veelic magokat ßenſebnec lenni mainal: Maga az W R IESVS CHRISTVS minden Apoſtoliual es hiuenel, Mariual, Ioſepheuel, Zachariaſſal, Simeonual, egy közönſeges lakaſt kõuetet, Süt iarton iartac minden falura es hazra, hogy mind tanitaſockal, mind eletyeckel io peldat mutatnanac. Iollehet az Apoſtoloc egy nihany hiueckel egy keues ideig nagi haboruſag miatt keßeritettec volt egy közönſeges lakasra, De azis nem ſokaig tartott, es nem keuanſagiktol mieltec, ſem ßentſegec mutogataſabol: Hanem haboruſag miatt. Sidoſag.

Az vtan mind ez vilag ßerte minden varoſba es hazba mindeneket tanitottac Iſtenes eletre: De ezec õrdõgi alazatoſſagtol magoc mutogataſatol ßorultac oktalan modgyara egy hazba, hol ßazanis mind feleſegeſtül egi hazba fekũßnec. Ioan. 2.

Az regi Sid ſagis mert õ alnoc alazatoſſagra fordittotta volt, az Iſtentül adot kilsõ Ceremoniakat, aldozatokat, vizi moſodaſokat, peremes õltözeteket, Mint amaz menyegzõbeli kõw vedreknec moſogataſabolis meg tettzic, hogi nem tſac Templombeli tiztulaſokat, hanem minden haznal valokatis ßerzettec volt, es az kilsõ magoc mutogato ßentſegbe ßorgalmatoſoc leuen à belsõt hatra hattac, melly fueget à Chriſtus aldozattia erdemeben valo bizodalomba, es az õ ßent Lelkenec tiztogataſaban. Papaſoc.

Mint a Papaſokis, à ſoc arany ßerßammal Monſtrumeiaual, gyöngyös Koffiommal, Barſony es vont arany öltözeteckel, ſoc lobogos Kereztteckel, ſoc gyertia egeſeckel, annira eßeket veßtettec à ßegeny kõſſegnec, es õ magoknakis, hogi az õ Iſteni tizteleteket, czac az kilsõ alazatoſſagban, nem à Ieſus Chriſtusban valo igaz hitekben, hanem czac imez kilsõ pepeczeleſekben tartanac: Ime igy baiolta es babonazta es igezte volt meg az õrdõg à ßegeny emberi nemzetet.

Bizonſagi. Ierem: 6.

Mind ezekrõl tenger dotog menyi panaßoc legyen à Prophetaknac, Chriſtus Wrunknac, es az Apoſtoloknac: Kikrõl oda felis ßoltune, moſt czac egy nihanyat laſſuc. Mint Ieremiaſnai moud az W R: Metßec az Arabiabeli Temienuelt es à meßünnen hozott draga fa heiaual. Prouerb: 21. Az ti egõ aldozatotoc nem kedueſec ennekem az ti aldozatotoc nem tettzenec ennekem. Az Bölczis mond: Az ki irgalmaſſagot czelekedet es igaſſagot, iob az aldozatnal. Iob az engedelmeſſeg, az bolondoc aldozattyanal. Olnasd többet Eſa: 66. es ſoc

es soc helyen, CHRISTVS Wrunkis mond: IAY tinektec Iraſtudoc, es Phariſeusoc kep mutatoc: Matth: 23.
Mert meg eßitec az ôzuegyeknec hazait, hoßu imadſagnac ßine alatt, Iay tinektec kep mutatoc, Mert
tiztan tartiatoc az Poharnac es az Talnac kilsô reßet, de belôl tellyeſſec ragadomannyal, es merteklet-
lenſegeckel, Te vack ßerzetes, tizticz meg elôßer az Poharnac, es az Talnac belsô reßet, hogy azoknac
kilsô reßeis tizta legyen. Iay tinektôc, mert haſonlatoſoc vadtoc az meßelt koporſokhoz, &c.
Maſutt megint mond: Tû vadtoc azoc, kic igazittyatoc magatokat az emberec elôtt, De az Iſten tud- Luc: 16.
gia az ti ßiuetêket: Mert à mi az embernel felſeges, Iſten elôtt vtalatoſſag. Sziuet neez azert az Wr Matth: 5.
es belsô alazatoſſagot, nem kilsô tetteteſſeget. Azert ſoc keppen feddi azokatis, az kic emberec elôtt ho-
ßu imadſagokat tettetnec, alamiſnat, bôtôlest magoc mutogatalabol mielnec, hogy czac emberec elôtt Luc: 18.
latraſſanac ßenteknec, Sôt az ki Iſten elôtt hannya valais ßentſeges erdemet, aztis meg halada amaz
nyiluan vas bûnôs, az ki mindenec elôtt el rôyti vala magat az ayto mege, es ſenki nem erti fohazko-
daſat, Es ki mceg Iſtenre ſem meer vala tekinteni, hanem rôtteguen veri vala melyet, monduan:
En Iſtenem legy kegyelmes ennekem bûnôſnec- Oh edes es dragalatos pelda azoknac, kic az ô ßiuek: Edes.
ben valoba erzic bûnôs voltokat, es azt meg vtaluan, ßiuekben fohazkodnac az ô bûnôc hoczaaattya-
ert, minden tiztaſagokat, es erdemeket czac Iſtenre az ô kegyelmere, az IESVS CHRISTVS
erdemere, az ô ßent Lelkenec meg ßenteleſere vetic. Ezec noha ez vilag elôtt vtalatoſſac, de dragac
Iſten elôtt, es az iteletkort mind az ßent Angyaloc, es minden emberec elôtt fel magaztaltatnac. Vi-
ßont amazoc, kic emberec elôtt magokat magaztaltac, vgian azonoc elôtt megis gyalaztatnac azkor
mikor az WR ki ielenteni fogia mindennec ßiuenec titkait; Es midôn mindent az ônnen lelki eſmereti
vadol, fedd, es rôttent. De nem czac azokba vagyon az tettetes alazatoſſag, az kikrôl ßolanc, az Az latrokis iam
teuelgô Tôrôkôkbe, Sidokba, Baluanyozokba, Viſſa kereztelkedôkbe, es egyeb Eretnekekbe, Hanem à nil boroknac keuan-
uan valo paraznа, reßeges, kotzkas, kartyass, dulo foſztois, tettetteti magat az Predikator elôtt, nac lattzatni.
mint ha ô nagy iambor, es magokat emberec elôtt erôſſen igazittyac, De azert az ô ßiuec ßântelen va-
dollya ôket. Lattam mikor olly helyre talalkoztam el rôytôttec az Pohart, az kotzkat, es elôttem nagi
keueſet ßoltac, maga azon kiuûl rakuac voltac czelczapaſſal, hogy maar Iſten nem neezne reaioc, ha-
nem czac az Predikator, Ezis tettetes iamborſag czac, Nem illy az igaz Kereztieni alazatoſſag.
Iollehet meeg az ßentekis niha niha el-ſnec ezben, es azkor rôttenetes az ô dolgokis, Mint midôn Da- Az ßentekis tet-
uid veetkezet, es az ßent Lelket magaba meg ſomoritotta paraznaſaga es gyylkoſſaga miatt, aſzt el teſſec niha.
akaruan titkolni, tettette magat mint ha megis az elôbi iambor volna, es azert az ô regi ßokaſa ße-
riut el ment az Templomba, Imadſagot es diczeretet mondot az kilsô ßaiaual, de az ßiue rakua vole
hiretlenſeguel, az regi ahitatoſſag es buzgoſſag el tauozuan tûle. Igy ſoc reßeges, paraznа, Sodomi
ta, keuely, telhetetlen Predikator, noha fel all, imadkozic, predikal, kialt, fedd, De maga nem Gonoß teuô Pre-
erzi ſemmi izit, az miatt, hogy az ßent Lelket meg ſomoritotta magaba. Mint iriac egy regi Re- dikator.
meterôl, Hogi midôn az ôrdôg aßßony ember kepebe meg czalta az kietlenbe, annira meg valt zec, In vitis patrum.
hogi az kietlenbôl ki megien, es mint egy porazon hurtzollia az ôrdôg, es az ô gonoß keuanſaga. En-
nec midôn hallanac iôueſet mint regi ßentnec, eleibe mennec fô Varoſokbol, nagi tiztelſeguel fogadgiac
es keeric hogi predikalna, predikalt igen ßepen, de izit ô maga nem erzette ſokaig, hanem veegre egi
nihany Predikatio vtan eyteget olly ßep ßokat, kikbôl fel indul ſiraſra, es Iſtenhôz valo meg teereſre.
Igi mind az egez Kereztienec kôzôtt ſokan vadnac, kic kilsô ßaiockal imadkoznac, fülöckel az iget
halgattiac, az kilsô vizi kereztſeget feiekre veßic, az WR Vaczoraiat kilsô ßaiockal ragiac, De
ezec kôzzûl ſoknac az ßiue tauol Iſtentûl, kikrôl oluas ßent Palnal tôbbet, az Corinthusbelieknec irt
Elsô leuelenec tizedic reßeben. Vadnac olliakis, kic alazatoſoc es bekeſeges celetyec miatt, ſem feleba, Sokan.
ratyokat, ſem tarſokat, ſem Wrokat, ſem iobagiokat, czeledeket nem akariac meg feddeni, meg ver-
ni es oſtorozni meeg az bûnrôlis ßelidſegec miatt, Ezis hamis alazaeoſſag. Es ezec mellet ſoc kû-
lômb kûlômb feele az kep mutato alazatoſſagis, mellyec belôl ûreſſec, es czac annyit haßnalnac mint az
Babnac az heia, auagy az Dionac, es az Tikmonnac heia az ßeeki nekûl.

GERGELY Doctor mond: Minden Kep mutato teſtet ehezeſſel ſaniargattya, De maga Az kep mutatoc
tizteſſeg kenanaſnac altala ez vilagnac ßolgal. Az Kep mutato keeßßeb az halalra, hogy nem à dor ßiue.
galtataſra, ha meg feddetic, annyiual gonoßßab, es mint egy meerges Nyilat ollynac tartya az igaz Ielec.
mondaſt. Gyakorta az veetkeſec tettetic magokat ioßagoſoknac lenni, Mint az faytalan ßabad- Az bûnôc viſſa
ſagoſoc kegyelmeſeknec tartyac magokat: Az Tekozloc alamſnaſoknac: Az gonoſſagban vakmerôc, al neueztetnec,
hatatoſoknac: Az nem illendô felelmeſec, alazatoſoknac: Az keuely ßainc, ßabados ßoloknac: Az rô-
ſtec, nyugodoknac: Az nyughatatlanoc, vigyazoknac: Az fôſuenyec, takarekoſoknac: Az Tekozloc,
adako-

TIZEN Hetedic Wrnapiara ßent Haromßag nap vtan.

Az keuelyſegrœl, es

adakozoknac: Az kegyetlenec, Iſteni buzgoſagoſoknac: az bűnre valo ßabaditoc, engedelmeſeknec e'kariãc magokat tartatni: Igy az kèuelyec, tizteſſeges maga tartoknac hiuattatnac magokat: Az kep mutatoc kedig alazatoſoknac. Ezeknec meg valaztaſara iol kell figyelmezni, hogi meg ne czalatkozzal kőztőc. Mert ſokßor teis midőn gonozt mielß hamis menteſeguel iora akarod magyarazni, De mind ezeket lattya Iſten es megis iteli, az mini az Wr monda az Kep mutato Phariſeuſoknac, Luc. 16. Mond Bernald Doctor: Az Kep mutatoc ruhaiokban alazatoſoc, de ßiuekben keuelyec, kic mint ha ez vilagban mindent meg vtalnanac, de maga mind azokat, az kic ez vilagon vadnac, birnia akariac. Illyec az Papakis, kic ßolgac ßolgainac neuezтetic magokat, Wralkodni akaruan meeg Czaßarokonnis, kickel labokat czokolgattyac. Mond iſmet: Az Kep mutatoc akarnanac lattatni alazatoſoknac. meg vtalas nekűl, es ßegenyeknec fogyaſkozas nekűl, Illyec az Kalaſtrombeli Baratoc

Hieronymus.

Mond azert Hieronymus: Olly alazatoſſagot kőnes: Nem az melly kilső magad tartaſaba, vagy laſſu beſſededben latizatic, Hanem melly tizta ſiWből ßarmazic. Mert nagyob dolog az fel-fuualkodot ßiuet le tenni, hogi nem az friss köntest le vetni, Nehezb az akaratoſſagtul meg valni, mint az Aranytul es draga kőuektől. Mond Ambrus: Az ki bekeuel tűri ßegenyſeget, talam nem tűri boßuſagat: Az ki el ßenuedheti az ßidalmat, az ki nem gondol tizt viſeleſeuel, talam irigykedic mas tizteſſegere. Es igy ſoc dologban nagy nehez igaz merteket tartani az alazatoſſagnac. De Agoſton ezt iria: En noha veen vagyoc, de az iffiutul nem ßegenlec tanulni, noha ſoc eztendei Piſpec vagioc, de egy eztendős tanito tarſomtul őrőmeſt iobban meg tanulom, mint kelleſſec ßamot adnom, mind Iſtennec, mind embereknec. Nagy bőlcz ertelem volt ez Agoſtonban, Mert noha ßamtalan ſoc iraſokat oluaſot, ßolt, irt, es tanitot: De mind azoc egyßerſmind eßekbe nem iutnac, âhol leg inkab kellene, azert gyakran czac egy parazt emberis olytanaczot ad keues ßoual. kiből az ertelmes nagyot es többet tanul, Az mint mondgyac: Niha meeg az Kerteßis aikolmaſt ßol: Mas az, Nem eleg ſokat irni, vagy ßolni Chriſtuſrol, Hanem ßűkſeg à ßerint vgyan e'nys. Ezeket az ßin mutato es tettetes alazatoſſagrol monduc, Kinec ſoc fele ßidalmitis az iraſokbol meg ertűc.

Super Lucam libro 7.

Ad Duxilum Epiſcopum.

Intes az igaz es nem tettetes alazatoſſagra.

AZERT az mi alazatoſſagunc ßiWbel legyen: es olly, kiuel bűnre okot es aikolmatoſſagot ſenkinec ne adgyunc. Előßer kedig magunkat Iſten elől t alazzuc meg, hogy ő neki mindenekle engedgyünc: Maſodßor előttünc iarvinknac, de azoknac czac anniba, az menibe az Iſtent meg nem bantyuc Harmadßor minden ekből ez engedelmeſec legyünc, igy: hogy ſenkit meg ne banczunc Iob mi ßenuedgyünc mind kart mind ſerelmet, hogy nem mint mi ſertenenc meg maſt, Minden iauaidat, bőlczeſegedet, erődet, marhadat, maſnac epületire ßabiad, egyűtt őrűly, egyűtt ſiry mindenekuel, egyinc az maſic terhet hordozza, mindent valami ez vilagi, es el mulando, hiaba valoſagnac tarcz, ez vilagot ſiued ßerint meg vnd, es meg vtald, Es czac menyei az őrőcke valot keuannyad, magadat pornac, bűnőſnec lenni meg eſmeried, az WR Iſtent igen feliyed, az ő fenyegeteſet igaznac tarczad es el hidgyed, igeretibennis igen bizzal: Es czac az ő io voltara, az ő ßent Fia erdemere tamazkodgyal: ßűntelen künyőrögy, Es akar melly erős, kazdag, bőlcz, auagy akar melly ßeleű legyis, meg gondold, hogy egy nap hetßer es hetuen he ßeris el eshetel. Azert czac az ő ſegit egere tamazkodgyal, ki nekűl mi ſemmi iot nem ßerezhetünc, Es minden el vőtt iokrol nagy alazatos ßiWből, ßűntelen ő neki halakat adgyunc. Ez az igaz es nem tettetes alazatoſſag, kit ſoc iraſoc magaztalnac, Pſalm: 33. Matth: 5 Pſalm: 26. es 36. Mond ßent Peter: 1. Pet: 5. Alazzatoc meg magatokat az Iſtennec hatalmas keze alatt, hogy fel magaztallyon titeket alkolmas időbe Minden gondotokat veſſetec ő rea. Mond Chriſtus Wrunc Matth: 5 Az alazatoſoc biriac őrőkſegől az földet. Ismet mond: Ezeke az menyeknec orßaga. Soc helyen az iras mondgya ezeket: Hogy az alazatoſſag nagyra magaztal: Bekeſegeſſe teßen, kegyelmeſſe ßelidde, Mind io, mind gonoß ßerenczedben czendeßc, Amazba fel sem hagy fuualkodnod'. Imezbe meg sem hagy röttenned. Illy Lelec lakozot à mi Wrunc Ieſus Chriſtusbanis Phil: 2. ő ßent Felſege ezen tizta alazatoſſagot plantallyon az mi ßiuünktennis. Amen.

Mit Tanulanc,

Ezből hogy Chriſtus Wrunc azoknac, kic keuelyűl főfő helt valogattac à le ůlesbe, ezt monda: Minden á ki magat fel magaztallya, meg alaztatic, Es ki magat meg alazza, fel magaztaltatic, Szolec ez kettőről: Az Alazatoſſagrol: Es â Keuelyſegről. Mind â ß: Iraſnac, es ßentec peldainac, mind tanito Doctoroknac, es ertelmes Poganoknac inteſekből es peldaiokbol, Es kőztünc latt ſoc fele peldakbolis. Kiből valamenire meg tetzic ßőr nyűſeg: az Adã keuelſegeből ßarmazot romlaſnac, kit az Iſlenec Fia nagy czudalatos alazatoſſagaual torlot meg, es naponkent arra ßoktat bennünkis Iollehet ſokßor mint egyeb bűnbe è keuelſegbeis eleſelnec meg â hiuekis, de azbolis kezielmesẽ fel tamogattya mig â tőkelletes epſegre vißi őket. Ezeket ſoc bizonſagokbol bőſegeſen meg hallottuc. Immar künyőrögiünc ő felſegenec: Ne vigyẽ es ne ereßen minket à keuelſegnec kiſirtetiscis, hogi à miat magũc mazunkat nagi fel magaztaluã felőtte nagiot ne eſnẽc: Hanẽ tartſon ő ß: felſege ßűntelẽ valo alazatoſſagba, ßelid es bekeſeges erkőltsbe. Ha kedig az ẽberi nagi romlatſag miat è bűnbeis â keuelſegbẽ mint Peter,

Dauid, es tőbbec, mijs el esnene, keriůc kegielmesen vegyen es emellyen fel bennůnket, az ő ßerelmes ßent Fianac az mi Wrunc SIESV Christusnac erdemeiert: Szent Peternec imez kőnyőrgese ßerint: Az Isten kinec io kedueből minden aiandekoc vadnac, ki el hiwt minket az őrőcke valo diczősegre, az CHRISTVS Iesusban, egy keues ideig meg nyomoritattakat, mondom, az tőkelletesse tegyen titeket, meg tamogasson, meg erősitsen, es allandocka tegyen. Oe neki legyen az diczőseg, es az birodalom mind őrőckőn őrőcke, Amen. Ennec meg nyereseert, mijs kőnyőrgesünkben mondgyuc el ez Imadsagot. 1. Pet: 5.

IMADSAG.

VVR Isten mi mennyei szerelmes szent Atyanc: Kęrůnc tegedet, hogy vgy viselly minket az te szent Lelkednec altala, Hogy te benned valo felelembe ęllyůnc, magunkat előtted igazan meg alazzuc, es semmi dolgainkba keuelyec ne legyůnc, Hanem mindenekbe czac az te tiztessegedet kereshessůc, hogy te altalad fel magaztaltassunc, Minden mi remensegůnket es bizodalmunkat az te szent Fiadba CHRISTVS Iesusba vethessůc, hogy czac ő legyen az mi igassagunc, szentsegůnc, valtsagunc, oltalmunc, erőnc, fel magaztalasunc, es őrőc ęletůnc es bodogsagunc, hihessůc, Vgy legyen.

TIZENNYOLTZADIC VVR napi Euangeliom, szent Haromlag nap utan.

Az Nagyobic Paranczolatrol: Es Dauid Fiarol.

¶ *Keet ieles es fő dologrol vagyon Kerdes ez Euangeliomban.* Előszer *az Isten Tőruenyeről, kibe az Isten fogyatkozas nekůl valo ßentseget keuan.* Masodszor *Christusrol, à ki azt minden fogyatkozas nekůl be tőltette. Ez kettő feie az egeß ßent Irasnac: Az Tőrueny es az Euangeliom. Ezekről adatnac czuda ßep tanusugoc előnkbe.*

ENEKLESROEL.

¶ *Czac te read WR Isten &c.*
¶ *Mindenhato Wr Isten ßiuůnc rőtteg &c.*
¶ *Bodog az ollyan ember ez vilagon &c.*
¶ *Hogy punnßolkodic az hatalmas &c.*
¶ *Bodog az ollyan ember az Istenben &c.*
¶ *Regen ő Tőruenybe &c.*

AZ EVANGELIOMROL:

SVMMATSKA.

EZ Kettő feie az egesz szent Irasnac: Az Tőrueny, es az Euangeliom. Ezekről kęt draga es igen szůkseges Kerdesec tamaztatnac az mai Euangeliomba. Előszer egy Tőrueny tudo kerdezi Inuőzitőnket: Az Isten Tőruenyeben, Mellyic nagyob Paranczolat: Kire feleluen Summaiat mondgya meg mind az egesz Tiz paranczolaroknac: Hogy az Istent mindenec felőtt szeretnenc, tellyes elmeből, sziwből, lelekből, erőből: Es fele baratunkat mint mi magunkat. Ezben arra tanyit Christus Wrunc, hogy az Isten mostis męg az romlotsagbañis, kilső belső tőkelletes artatlansagot keuanna. Kit miert hogy az el eses vtan egy bűnős emberis meg nem tőkelhet: Azert Masodszor Iduőzitőnkis kerdezkedic az Christus felől:

TIZEN Nyoltzadic Wrnapiara ſent Haromſag nap vtan.

A nagyobik Parantſolatrol,

Ki Fia volna? Azt felelic hogy Dauide. Es iſmet kerdi ôket: Tehat wranac miert mondtac? Ezben arra akar tanyitani: Hogy az Chriſtuſ noha teſt ſzerint Dauid fiais, de Iſtenſege, ſzômelye, es tizti ſzerint Wrais, ki altal vôrte ôis bûne boczanattyat, Az az, azt ielenti Chriſtus Wrunc az Tôrueny tudoknac, hogy à Chriſtus olly felſeges ſzômely volna, ki az Iſten Tôruenyet be tellyeſitene minden Adam fiaiert, Es azert nem az Tôrueny altal, ki lehetetlent keuan, hanem az Chriſtusban valo hit altal iduôzûlhetûnc. Mind az kettôrôl laſſuc az Euangeliomot. Kit irt meg ſzent Mathe, az ô Euangeliomi kônyuenec Huſzon kettôdic reſzeben.

MATT: XXII.

a A Saduceuſoknac meg bizonittya, hogy valoba fel tamadunc. Az Phariſeuſoknac meg ielenti, à Tôrueny mellyneg ſſenſeget kaûna, de mi meg romlottunc.

Mikor az Phariſeuſoc hallottac volna, hogy az Saduceuſoknac be dugta volna ſzaiokat, ôſzue gyûlenec, Es egy Tôruenytudo Doctor ô kôzzûlôc kerde ôtet, kiſirtuen es monduan: Mieſter, mellyic az leg nagyobbic Paranczolat az Tôruenybe? Ieſus kedig monda ô nekiec: Szereſſed az te wradat Iſtenedet, tellyes ſziueddel, tellyes lelkeddel, tellyes elmeddel. Ez az elſô es leg nagyobbic Paranczolat. Az Maſic kedig haſonlatos êhôz, Szereſſed fele baratodat, azonkeppen mint tennen magadat. Ez kęt Paranczolatba mind az egez Tôrueny es az Prophetac fûggenec.

A Chriſtuſt azertis mongya Dauid vranac, mert ôis ô altala menekedet meg a Tôrueny atkatul.

Mikor kedig az Phariſeuſoc egyûtt volnanac, kerde Ieſus ôket, es monda: Mit vęltec ti az Chriſtus felôl, ki Fia? Mondanac neki: Dauide. Monda nekic: Mikeppen hiwia tehat Dauid lelekbe ôtet wranac? monduan: Monda az VVR az en wramnac, ûlly az en iobom felôl, miglen vetem az te ellenſegidet Samolyul az te labaid ala. Ha ezokaert Dauid ôtet wranac hiwia, mikeppen ô fia? Es ſenki ſemmit nem felelhete ô neki, ſem mere valaki az naptul fogua ôtet tôbbe kerdeni.

ROEVID ERTELME.

EZ Euangeliom elôtt az Saduceuſoc kerdeztec Iduôzitônket à fel Tamadaſrol, kit ôc nem hittec. Azoknakis vgyan be dugia ſzaiokat ſzep felelettiuel, meg bizonituan hogy valoba fel tamadas lenne. Az vtan kôuetkôzic az mai Euangeliom, Melly, kęt kerdesbe, az Tôruenyrôl, Es az Chriſtuſtol, az az, Az Euangeliomrol nemes dolgokat ad elônkbe. Az Tôruenyrôl kerdic az Tôrueny tudoc Chriſtus Wrunkat, Mellyic azban az leg nagyobic Paranczolat? Kire ezt felele: Szereſſed az te Wradat Iſtenedet, tellyes ſziueddel, lelkeddel, elmeddel, erôddel: Es fele baratodat mint tennen magadat. Ez feleletbe tanyit az Iſtennec nagy ſzentſeges keuanſaganac, es az mi nagy romlot voltunknac eſmeretire. Oe viſzont kerde az Tôrueny tudokat: Az Chriſtus ha fia Dauidnac, miert mondgya Wranac, kibe tanyit hogy az Chriſtus nem olly fôldi kiralyſagot birna mint Dauid, Hanem az Tôruenyt be tôltuen erôttûnc, ôrôcke valo kiralyunc lenne. Ez, nagy ôruendetes Euangeliom minekûnc, hogy az Chriſtus altal meg menekednenc az Tôrueny atkatul, es mind ôrôcke ęlnenc. Ez kerdesben azert ielenti, hogy az Chriſtus olly felſeges ſzômely lenne, ki mind Dauidot, mind egyebeket meg ſzabaditana az Tôrueny alol, az bûnbôl es az ôrôc karhozatbol. Ez rôuid Summaia az Euangeliomnac. De ſoc es nagy dolgoknac ęrtelmere agazic ki. Kitôl az nyiluab magyarazatban, es tanuſagokban ęrtekezzûnc.

Nyil-

Nyiluab Magyarazattya, es Tanusagi.

HArom Rendben Iesznec Tanusaginc az harom kerdesrôl: Elôszer az Fel tamadasrol: Masodszor, az Tôruenyrôl: Harmadszor, az Christusrol.

AZ ELSô TANVSAGROL.

Az Fel Tamadasrol.

DE minec elôtte az Fel tamadasrol szolnec, Elôszer az Sidoc kôzôtt valo teuelygesekrôl, es azban valo kerdezkedesekrôl, es ęrtelmekrôl tanullyunc. Minęmû alkolmatossagual kerdeztec most az Phariseusoc Christus Wrunkat, arrolis ir sz: Mathe, kiböl szörnyû teuelgesekis az Sidosagnac ki tettzic, mellyec most mi köztünkis igen wralkodnac, kiböl Isteni fęlelmet es vigyazast tanulhatunc. Mond szent Mathe. *Mikor à Phariseusoc hallottac volna, hogy à Saduceusoknac be dugta volna ßuiokat, ôßue gyûlenec, hogy ôkis fogdosnac kerdezkedeseckel.* It azert ielenti szent Mathe, hogy mind à Saduceusoc, mind az Phariseusoc soc keppen hankodtac Christus Wrunckal. Ezt ęrczûc meg nyiluabban. Az idôbe az Sidosagnac nagy resze *HAROM* nagy teuelgesre vonatott: Egyic resze ez keuely nęwel *SADVCEVS*, az az, igassagos, neuezte magat, mint mi köztünc Iesuvitac, az az, Iesus ęletûc, Melly akaratos neuezeteket, meg tilta Christus Wrunkis, hogy se Atyaknac, se Mestereknec ne neuezetnûc magunc, *Matth:23.* Szent Palis kemenyen pirongattya az Corinthus belieket 1. *Corinth:* 1. hogy ki Pal, ki Apollos neuere hiuatta magat. Azonba ez friss nęw alatt ez Saduceusoc merô istentelenec voltac, es vgyan Epicureusoc, kiknec tsac hasoc Istenec, es ez vilag ôrômôc. Mert ezt tanyittyac vala, Hogy az testtel egyûtt az lelek is meg halna: az halottac fel nem tamadnanac: es itelet nem lenne. Ez teuelygesbe nagy fô fô irastudo Sidoc voltac, mint az Annasis az Papi feiedelem, kiröl szent Lukacz ir *Actor: 5.* Egyic vala azoc kôzzûl, kic hamis tôruennyel halalra karhoztatac à Christust. Ez Saduceusoc az Prophetac irasit meg vetettec, czac az Moyseset tartottac, aztis czac *pro forma*, az az, hogy tessec valami szine igassagoknac: Ezekrôl szol szent Mathe az mai Euangeliom kezdetin, hogy ezekis kerdezkedeseckel fogdosni akartac, az ô teuelgesec szerint, De Christus Wrunc vgyan be dugta volna szaiokat, hogy semmit ellene nem felelhetnenec. Kikrôl imigy ir szent Mathe. *Az napon iarulanac ô hozzaia â Saduceusoc, à kic tagadgyac az fel tamadast, es kerdec ôtet, monduan: Mester, Moyses mondotta, Hogi ha valaki magzat nekûl meg hal, hogy az ô atyafia vegye el feleseget, es magot tamaßon az ô atyafianac. Valanac kedig mi nalunc heet atyafiac, es az elsô meg hazasuluan, meg hala, es magzat nekûl leuen, hagya feleseget az ô atyafianac, azonkeppen az masodikis, az harmadikis, mind hetediglen, Vegezetre kedig meg hala az aßoni allatis, Annac okaert az fel tamadasba ki felesege leßen è het kôzzûl? Mert mindenike volt. IESVS kedig felele, es monda nekic: Teuelgetec, miert hogy nem tudgyatoc sem az irast, sem az Istennec hatalmassagat, Mert az fel tamadasba meg sem hazasulnac, hazassagra sem adatnac, hanem ollyanoc leßnec mint az Istennec Angyali menyekbe. Nem oluastatoke kedig az halottaknac fel tamadasarol, â mi tinektec az Istentûl meg mondatot, ki ezt mondgya: En vagyoc Abrahamnac Istene, es Isaaknac Istene, es Iacobnac Istene. Az Isten nem â halottaknac Istene, hanem az eleueneknec. Ezeket haluan az nep, el amelkodec az ô Tudomanyan.* Ezec vtan kôuetkôzic az mai Euangeliom, illy keppen: *Mikor kedig az Phariseusoc hallottac volna, hogy à Saduceusoknac be duata volna ßaiokat, ôßue gyûlenec ôkis kerdezkedni az ô teuelgesec ßerint, kiknekis olly keppen felele, hogy az vtan kerdezni sem mertec.* Ezec magokat *PHARISEVSOKNAC*, az az, Magyarazoknac azert neueztec, mint ha ôc az Isten Tôruenyenec leg igazb magyarazoi volnanac, azonba imilly rôttenetes teuelgesekbe voltac. Elôszer veltec, hogy az Isten Tiz paranczolattya czac kilsô io erkôlczet keuanna, kit emberi erôuelis be tôlthetnenec, De Christus Wrunc meg magyarazta *Matth: 5.* Hogy az ki czac meg haragszikis, gyolkos, es ha ki tekintis buia keuansagual, parazna. Mais azt tanyittya, hogy az Istent tellyes sziwel kel szeretni, es felebaratunkat, męg ellensegûnketis mint mi magunkat

Harom fele teuelgôc Sidosagba 1.

Sadduceusoc,

Teuelgesec.

Deuteron: 25.

Exod: 3.

Phariseusoc.

Teuelgesec. 1.

TIZEN Nyolczadic Wrnapiara ßent Haromſag nap vtan.

gunkat. † Maſodſzor veltec, Hogy az Meſſias ez vilagi Kiraly lenne. Nem tudtac hogy meg aldoztatnec az bűnert. Ez teuelgeſec az mai Euangeliombolis ki tettzic, mert nem tudnac arra felelni, miert mondta Dauid Wranac. † 2. 3. Harmadſzor, hogy az aldozatockal es Egyhazi Ceremoniackal érdemlenec bűnöc boczanattyat, igaſſagokat, es öröc életyeket. Nem tanyitottac, hogy az aldozatoc peldai volnanac az Chriſtus aldozattyanac. De Nicodemuſt meg tanyita Chriſtus wrunc ezekre, hogy mint Moyſes à Kigyot fel emelte az ô peldazattyara, vgy kellene ennekis fel emeltetni. 4. Es Kereztelô ſanos örét mutata Iſten Baranyanac, *Ioan:* 1. Negyedſzer gyűytöttec ſoc emberi ſzerzeſeket, mellyeket fellyeb beczűltec męg az Iſten paranczolattyanalis, kickel az Töruent es az Euangeliomot meg homalyoſitottac, A mint Chriſtus wrunc ezt ſzemekre veti, *Mar:* 15. Hogy az ô Atyoc ſzerzeſeiert az ſzűlec tiztetiről, es egyebiről valo paranczolattyat Iſtennec meg vetnec. Ez Phariſeuſoc noha illy ſoc ſzörnyű teuelgeſekbe voltac, de öc nagy keuelyűl, nagy bőlczeknec alituan magokat (à ki penig magat valaminec vęli, es nem az, meg czallya magat, *Galat.*) moſtis, egyebkortis nem tanulasbol, hanem czac keſergetesből kerdeztec Chriſtus wrunkat az Töruenyről: Soc keppen, Niha kerdeztec miert nem tartana ô meg à regi Atyoc ſzerzeſit? *Matth:* 15. Moſt azt kęrdic: *MELLYIC az leg'nagyob paranczolat?*

Kiſergetic keuel kerdęzkedeſeckel

Keet ertelme: Sőt haromis lehet ennec.

Ezt kęrdeſt kęt keppen ęrthettyűc. Vgyis: Az tiz paranczolatba mellyic nagyob, auagy annac miczoda az Summaia. Vgyis: Az harom Törueny közzűl, kiket Moyſes altalada, mellyic keduesb. Sőt vgyis: Az ô Atyoc ſzerzeſi közt, mellyec öt ſzaz tizen harmac voltac, mellyic iob? Ezekről nyiluabban emlekezem. Monduc,

Egyic ertelme: Az Tiz paranczolatnac miczoda à Summaia? Ezekről gondolkodgyal it.

hogy előſzer igy ęrthettyűc ez kęrdeſt, Miczoda Summaia az tiz Paranczolatnac? Erre illy ęrtelemmel felel Chriſtus Wrunc: Az elſô Tablan valo negy paranczolatnac imez Summaia, Hogy azoc ſzerint az Iſtent tellyes ſziwel, leleckel, elmeuel, erőuel ſzereſſűc. Az mas Tablan valo hat paranczolatnac, imez: Hogy azoc ſzerint ſzinten vgy ſzereſſűnc mindent mint mi magunkat. It io meg gondolnotoc mind az Tiz paranczolatot, Es azokban valo nemes ioſzagokat: Es meg gondolni, azoc ſzerint mint kellene Iſtent es felebaratunkat ſzeretnűnc, Es miczoda, az Iſtent tellyes ſziwel ſzeretni, es felebaratunkat, vgy, mint mi magunkat. De ezekről entouab ſzoloc többet. Moſt vedd eſzedbe: Hogy Chriſtus wrunc ez Summaba ezt ielenti, Hogy az Iſten megis azon ſzentſeget keuanna mi tűlűnc, az kibe Adam teremtetet vala, Es kibe az Angyaloc, es ô maga az Iſten vagyon. DE miert hogy ezekben mindeneſtűl fogua meg romlottunc, Es az miatt öröc harhozatra volnanc kötelesec. Azert ô az Töruenről valo tanuſag vtan, kęrdezi az Phariſeuſokat az *CHRIſTVSROL*: Ha Dauid fia, Miert mondta wranac? Kiben erre akarta öket tanyitani, Hogy à Chriſtus azert ô'tőzett fel Dauid nemzetſegeből az mi emberſegűnkbe, hogy azban be tőltene az Töruent ęröttűnc, megis aldoztatnec ez vilagert, es igy nẽ czac fia volna Dauidnac, hanem Wrais. Ezekről is touab ſzollyunc nyiluabban.

Az Summaba ez ielentetic.

Az Chriſtuſrol miert kerdęzkedic az Töruenyről valo tanulaſa vtan.

MOST czac az egyic ęrtelmeről emlekezem ẽ kęrdeſnec: Mellyic à leg nagyobic paranczolat, az az, annac miczoda à Summaia. Kit vgy magyarazot Chriſtus wrunc: hogy meg ielentene az Iſtennec nagy męlſeges ſzent keuanſagat: Es ottan az mellet tanyita az Chriſtuſnac igaz eſmeretireis, ki altal az Töruenyt atkatul meg menekednenc. Ez kęt Tudomant mijs mind vntalan eſzűnkbe forgaſſuc: Az Töruent, Es az Euangeliomot. Laſſuc maſic ęrtelmetis az Phariſeuſoc kęrdeſenec.

Maſic ertelme.

MASIC ęrtelme imez kęrdeſnec: Mellyic az nagyobic paranczolat az Töruenybe? imez: Az Iſtennec Harom fele töruenyi között, Mellyic nagyob, az az, keduesb Iſten előt? Az erkölcz Töruenyeé, az Tiz paranczolat: auagy az Egyhazi Töruenyec: auagy à Polgari Töruenyec. Az Phariſeuſoc az ô Egyhazi töruenyeket, az aldozatokat, es Ceremoniakat, es męg az ô rendeleſeketis es ſzerzeteſſegeket fellyeb valonac tartottac, vgy annîra, hogy ha mibe meg törnekis az erkölcz Töruenyet, de annac meg tiztulaſat nyerhetnec az Egyhazi Ceremoniackal. Illy ęrtelembe vadnac à Papaſokis, hogy Miſe haallſokal, Barat, Apatza ſzerzettel, magoc meg tiztithatnac à Tiz paranczolat ellen valo bűnből. Es azert az ô ſzerzettyeket nagyobnac beczűlic, az Iſten

Teuelgeſec.

Papaſokis.

ten paranczolatyanal. De Chriſtus wrunc az Iſten paranczolatya ſzerint valo io erkölczet mindenic felött valonac mondgya, hogy az Tiz paranczolatbeli keuanſaga Iſtennec fellyeb valo, mind az Egyhazi, mind à Polgari töruenyeknel. Ez értelme be rekeztetic ez feleletibe, Hogy az leg nagyob paranczolat ezben függene: Az Iſtent es felebaratunkat ſzeretni, mert ez Summaia az tiz paranczolatnac, Kit olly nagynac tanyitot, hogy annac czac az nentül kiſſeb reſze ſem mulhatna czac egy punctnirais hiaba, hanem ö neki az ember helyet be kellene töltení, es halalaualis meg fizetni rola, Azokeppen az Egyhazi Töruennekis minden peldazati be töltec ö rayta. Mondoc ez feleletibe: Hogy Iſtent es felebaratunkat ſzeretni, leg nagyob az töb paranczolatoknal, eztis meg ielenti, hogy mind az Egyhazi, mind az Polgari Töruent meg haladta az Tiz paranczolat ſzerint valo io erköcz. Az Phariſeuſokis az ö vélekedeſeket, Chriſtuſis az ö iteletit többekuel miuel erösitöttec, arrol az vtan ſzollyunc. Moſt czac teuelgeſeket ielengetem, mind az Saduceuſoknac, mind az Phariſeuſoknac. Kiknec kérdeſeket Harmadſzor erreis érthettyüc: Hogy az ö öt ſzaz es tizen harom paranczolatiyoc között, mellyic nagyob. De ez nyughatatlan es hiaba valo kerdes volt. Ezeket az teuelygö Phariſeuſokrol mondam. Harmad fele teuelgöc az Sidoc közt *ESSEVSOC* voltac, kic Eſſeuſnac, az az, Czelekedöknec azert hiuattac magokat, hogy az Saduceuſokat es Phariſeuſokat latnac czac ſzinuel es nyelwel valo ſzenteknec. De öc vgyan czelekedeteckel akartac lattatni iamboroknac, Azert ezec nemellybe az Baratokhoz, es nemellybe az Anabaptiſtakhoz haſonlatoſoc voltac. Mert az hazaſſagot nem iatualtac, Marhaioc köz volt, Ruhazatyoc külömbözet egyebektül, kerteſſeguel, oruoslaſſal, es kezec munkaiaual éltec, kilső erkölczekben iamboroknac mutattac magokat, De az Chriſtus felöl, olly hamiſſat mint az Phariſeuſoc értöttec. Ez *HÁROM* fele teuelgöket az Iſtennec valaztot nepei között nagy okokert kel eſzünkbe vennünc. Elöſzer azert, hogy meg iſzonyodgyunc ennyi ſzörnyü vakſagin az nepnec, kikre Iſten az ö igeiet bizta volt, kic az Atyac nemzeteböl valoc voltac, kic altal az ö Töruent kiadta, kiket az Prophetac, Chriſtus es az Apoſtoloc tanyitottac, kic közzül az Chriſtus ſzületet teſt ſzerint, kic lattac czuda tetelit, es maga aldoztataſat, es fel tamadaſatis ſoc bizonſagoc altal értöttec. Azert iuſſon mind vntalan eſzünkbe CHRiſtus Wrunknac imez ſzaua: Iariatoc az vilagoſſagba, mig az vilagoſſag nalatoc. Es halakat adgyunc, hogy az idöt adta érnünc, kibe az ö igeie ſoc helyen tiſztan hirdettetic, Es az Papai ſeteſſegnec mély tengereböl kivött.

Az Iſten nepenec illy teuelgeſi, nagi vigyazaſra intſenec.

IMMAR wyonnan ier tanulgaſſunc nyiluabban, mind à Saduceuſoc teuelgeſiröl, kic nem hittec az fel tamadaſt, mind az Phariſeuſokrol. Az Saduceuſokrol ez Elſö tanuſagban ſzoloc: Az Maſikba à Phariſeuſokrol. Ez mai napis mind à Saduceuſokhoz, mind az Phariſeuſokhoz, mind az Eſſeuſokhoz ſoc haſonlatoſoc vadnac. Nem czac az Papaſoc közt, ſoc Papac, Cardinaloc, Piſpekec, Papoc es köſſegec, merö Saduceuſoc, es Epicureuſoc, kic nem hiſzic az halotta knac fel tamadaſat. De minden nepec között ſoknac czelekedeti meg mutattyac, hogy ninez ſemmi gondgyoc iduöſſegekre, midön czac ez vilagi telhetetlenſeget, hamiſſagot, keuely maga mutogataſt, torkoſſagot, buiaſagot, ſzemptelenül üznec. Noha ſoc Pap, Barat, es azoc partyai Templomba iarnac, ſzerzeteſſeget üznec, es röndölt Szöloſmaiokat el birbitelic, de czac aiackal, ſziuec, ſzemec rakua paraznaſagual, keuelyſeguel, irigyſeguel, Es ſokſzor merö reſzegec az kialtas, enekles közt, mint az Baal papiai, Es ki nagyob, Iſten felöl ſemmi igazat nem értenec, es czupa hitetlenec, Azert az Templomi tizteletyeketis czac torkoc es haſoc töltéſere valo, miert hogy az kaba feiedelmec es köſſeg, arra böw Prebendat es iöuedelmet röndelt. Igy à köſſeg köztis, valakic az Iſten igeienec tanulaſat nem gyakorlyac, es ſzüntelen nem imadkoznac, tſtenes, igaz, iozan, tizta életyekert, hanem czac teſtec keduet futtyac, meg bizonyittyac czelekedeteckel, kogy nem hiſzic fel tamadaſokat, es nē variac öröc életyeket. Mégezec felött nemellyec nyiluannis meric hirderni, Hogy az ember nec lelke nincz, A mint Pal Papa halalakortis mondotta, mayd ki kelünc à kétMoſtani Saduceuſoc, kic nem hiſzic az fel tamadaſt.

ſegbôl, es meg valic ha vagyone lelec. Es Erdęlyben Tot Miklos predikaltais, 1578 eztendôbe, Es egy *Iuriſperitus Doctor* mondta, midôn az Chriſtuſrol biztatnac halalakort: Hiſziteke ti ez fabulat: Ezekrôl ſzent Peteris prophetalt, 2. *Pet*: 3. kiket ezu foloknac neuez, es mondgya hogy az vtolſo idôkbe ſokan tamadnanac, kic meg ezu folnac, mint ha hiaba valo hirdetes volna az fel tamadas, es â Chriſtuſnac az iteletre iôte. Az kôſſeg kôzt ſzamtalan vagyon, kiualtkeppen àhol nem predikaltatic az Euangeliom, kic igy ſzoltac: Mondgyac, De ezac Iſten tudgya ha fel tamadunke. Regen kedig ez egeſz vilag az poganſag alatt rakua volt azzal, hogy fel tamadas nem lenne, à mint ſzent Palt neuettec az Arhenasbeliec, *Actor*: 17. Soc helyen lett ez Chriſtus fel tamadaſa vtannis, hogy midôn az hiuec magoc biztatnac, hogy à melly teſteket kinoznac, męg azockal fel tamadnanac, es azkor meg bannac kegyetlenſege ket, azoc ezt meuetuen, meg egettec teſteket, es à porokat à vizbe vetettec, hogy ne lenne remenſegec az fel tamadasba, mint ha azokat az porokatis Iſten fel nem tamazthatna. De nem ezac ezec, hanem vgyan ſenki nincz, kinec okoſſag ſzerint kep telennec nem tettzenec, hogy az ki porra leſz, es kinec porat az ſzęl el funa, auagy â Vadac, Halac, Madarac meg emeztnec, es ô ganaiocka es teſtecke valtozic, hogy azon elôbi teſtbe fel tamadhatna. Azert ez ellen nekünkis ſzükſeg erôſiteni magunkat, Az ſz: irasbol Iſtennec igeretit, es az ô hatalmat meg gondoluan. Errôl azert ier tanulgaſſunc.

Hogy halhatatlan az lelec.

Hogy embernec Lelke legyen, es az meg holtac Iſten elôtt ęllyenec, es vgyan megis eleuenedgyenec.

Exod: 3.

MA Chriſtus wrunc imigy bizonyita: Mert az Iſten magat Abraham, Iſaac, Iacob Iſtenenec neueze, ô kedig eleueneknec Iſtene, azert azoc ęlnec. Igy maſut mindeneknec Iſtenenec neuezi magat, hogy az kic ôtet nem ſelnec, erôs boſzu allo lenne raytoc, Viſzont az kic ſelnec, ôket ezer iziglen meg aldana. Tehat ha mindeneknec Iſtene, mindeneknec meg kel eleuenedniec. Ki ha ſemmiből teremthetet mindeneket egy ſzauaual, Sockal inkab fel kôltheti az le eſteket, Es mint, ha tiz, huſz fele magot mind egy czoportba vetſzis, mindenic az ô ſęlęt kôlti ki, buza buzat, ros roſt, arpa arpat, zab zabot, hagyma hagymat, petreſelem petreſelmet, ſzękfü ſzekfüuet: Igy noha ſzinten egy ſirbe ſoc teſtec temettetuen, auagy Halac, Vadac, Madarac meg euen, mind egy porra leſznekis, De azert mindenic külön az ônnôn teſteuel ſzemeuel, es egyeb tagaiual tamad fel, Mint ſzent Iob biztattya magat, Hogy az ônnen tagaiual tamadna fel, azon elôbi ſzemeuel latna meg az ô Chriſtuſat, *Iob* 29. Es mint Chriſtus wrunkis ſzol az meg rothatt magrol, *Iohann*: 12. Es ſzent Palis, 1. *Corinth*: 15. Hogy azoc ſzepben tamadnanac fel, Nęzd el ezac à meg bokroſodot buzat, ſzęc füuet, es egyebet, kiknec magoc meg rothaduan, melly ſzepen neuekettec fel, Nęzd el egy kis alma es egyeb magon, melly nagy fat melly ſzepen tud Iſten neuelni. Szent Agoſton ir egy oruos Doctorrol, ki midôn ketelkednec az teſtnec fel tamadaſarol, Almaba egy ſzep iffiu meg ielenic, es mond neki: Latſzé engem, es hallode ſzomat? Mond az: Latlac es hallom, Felele az iffiu: Ha mind ſzemed fülled be hunua az aluaſodba, mint lathatſz? Es mond: à mint moſt mas ſzemmel füllel latſz es hallaſz, Igy lelki ſzemmel füllel nezz az Iſten igeienec igeretere, es az ô hatalmara. Nekünkis mind vntalan ſzem latomaſtis ſoc dolgokat mutat, kikuel meg ęledeſünket ielenti: Az fac tęlre el halnac, Tauaſzual meg ęlednec, es meg ſzepülnec. Igy az egeſz fôld ſoc füuel es viragockal. Nemelly Mehec hideg helyen, à legyec es egyeb bogaroc meg halnac, es nyara meg ęlednec, Nimelly feczkekis es az pelyuec, es bekac az vizekbe meg haluan, iſmet meg ęlednec az melegbe. Az Phœnix madar meg eg es meg ęled. DE mind ezec felôtt leg inkab tekinczünc az Iſtennec igeience biztataſira, kirôl rakua az iras mind arrol: Hogy az lelkec meg nem halnac: mind arrol: Hogy az teſtekis fel tamadnac. Hogy az Lelkec halhatatlanoc. Errôl Chriſtus Wrunc mond: Ne félyetec azoktul, kic teſtetket meg ôlhetic, lelketeket meg nem ôlhetic. Moyſes noha mas ęl ezer eztendôuel holt volt

Exod: 20.

Matth: 10. *Luc*: 12.

meg

meg Christus ſzine valtozaſa előtt, de megis azkor elő iőuen, ſzolt vele, *Matth:* 17. Lazarnac lelket az Angyaloc Abrahã kebelebe viuec. A torkos kazdage pokol lang iaba vitetec, *Luc:* 16. A Toluaytis biztata Christus, hogy ma Paradiſomba vele lenne, *Luc:* 23. Oe magais lelket Atyanac ajanla, *Matth:* 27. Sz: Iſtuan az WR Christuſnac *Actor:* 7. Az Bőlcz mond: Az igazaknac lelkec ęlnec, es az halalnac győtrelme nem illeti őket. Az lataſrol valo kőnywbe: Minden igazaknac lelkec az Iſten ſzęki előtt alnac. Azon lataſrol valo kőnywbe mond Ianos: Lattam az Oltar alatt az Iſtennec beſzedeiert meg őletet embereknec lelkeket, es kialtnac vala: Wram ki ſzent vagy, es igaz, miert nem iteled meg es nem allaſz boſzut az mi vęrűnkert, az kic à főldőn lakoznac? Es adatanac mindeniknec feier kőntőſőc, es ő nekic meg paranczolac, hogy lennenec ezendeſſegbe egy keues ideig. Szent Peter azt ir ia, Hogy az Chriſtus lelekben, az az, Iſtenſege ſzerint predikallot Noe ideieben, azoknac az hitetleneknec, kiknec lelkec moſtan az tőmlőtzben, az az, pokolban vadnac. Eccleſiaſtes mond: Az ember miert hogy por, az ő főldebe tęr, az mellyből ve tetet volt, lelke penig az Iſtenhőz megyen, az ki őtet teremtette. Eſdras mond: az *Eſdræ* 4. főld meg adgya az ő teſteket, mellyec ő benne aluſznac, Es az tarhazac meg adgyac az ő lelkeket, mellyec reaioc bizattattac. Ezechielnel, 37. elő hiwia az lelkeket à ezontokba. Az Lazar lelketis hiwia az WR *Ioann:* 11. Igy ſzol az Gazdagrolis: Te bolond, ez eyiel meg kęric az te lelkedet, Szent Palis azt mondgya. Hogy az menyei Ieruſalembe lakoznac az Angyaloc, es az igazaknac lelkec. Es magarol mond: Keuanoc el valnom az teſttől, es az Chriſtuſſal lennem. Ezekből meg tettzic, hogy az lelec ſoha meg nem hal, kit az Iſten nem ęltető allatokbol, nẽ Elementombol, mint az teſtet, hanem az ő ihleſeből teremtet, *Geneſ:* 2. Es azert ſzent Pal az Iſtent leleknec, atyanac hiwia, *Hebr:* 12. Az pogany bőlczec kőztis nemellyec męg czac okoskodaſockalis aranzottac, hogy az Lelec halhatatlan, ezbőlis hogy mikor az teſt aluſzic, az elme ackoris vigyaz. Cicero nagy ſokat okoskodic męg arrolis, hogy az iamboroknac őrőc ęletyec lenne, *lib:* 1. *Tuſculanarum quæſtionum. Et lib:* 2. *de Natura Deorum.* De velhettyűc, hogy az ſzent Atyaktul es Prophetaktul, eredet ki kőzikbeis az, à mint moſt az Tőrőkőc kőzibeis, Es az Sybillaktul hallottac az feleket, Kiket őc ſoc teuelgeſſel őſzue elegyitőttec. Ezrőlis mi nagy hala adaſſal tartozunc hogy Iſten illy nyiluan az ő ſzent Fia Euangeliomabol tanyit az lelec felől is. Melly lelekről többet az fel tamadas vtan ęrtűnc. Ezeket az leleknec halhatatlanſagarol mondam.

Az *TESTIS* kedig hogy fel tamadgyon, ſzűkſeg az iraſnac bizonſagiual magunc erősitenűc. Fenitekertis, hogy Iſtení felelembe ęllyűnc, hogy az iteletkort batorſagual alhaſſunc, es teſteſtűl lelkeſtűl az őrőc karhozatra ne vetteſſűnc. Biztataſertis, mert ezac azkor leg inkab tellyeſednec be az Iſtennec az mi nyugotaſunkrol valo ſoc ſzep igereti, Hogy bűnnekűl, őrőc igaſſagba, bu es faydalom nekűl nagy diczőſegbe es őrőmbe lennenc. Ezekről moſtis imez keues biztataſokat hallyue meg. Eſaiaſnal mond az iras, *Eſa:* 26. Eregy be en nepem à te agyas hazadba, &c. Eelnec az te halottid, teſteckel fel tamadnac. Ezechielnel mond Iſten: *Ezech:* 37. Ime en meg nyitom az ti koporſotokat, ês ki hozlac titeket az ti ſiretekből. Danielnel mond, *Dan:* 12. Sokan kic aluſznac az főld poraba fel serkennec, Nemellyec az őrőc ęletre, nemellyec ő őc gyalazatra. Iob mond: Tudom hogy az en meg valtom ęl, es az vtolſo napon az főldből fel tamadoc, es az en teſtemben meg latom az Iſtent, kit az en ſzemeim, nem maſoc, neezni fogiac. Mond Christus Wrunkis, *Ioan:* 5. El iő az ora, mellybe mindenec kic az koporſoba vadnac, hallani fogiac az Iſten Fianac ſzauat, es az kic hallyac, ęlnec. Ez fele biztataſockal rakua az iras. De vgyan ſzem latomaſtis ſoc keppen bizonyitotta az fel tamadaſt, es az őrőc ęletet az Iſten. Inoh az első időbe el ragattatot, Illyęs az maſikba, ki azon teſtbe megis ielent, *Matth:* 17. Az Prophetac, Christus wrunc, es az Apoſtoloc, ſokat tamaztottac fel. Christus Wrunknac fel tamadaſaro ſzamtalan bizonſagoc vadnac. Az Iſteni *ERŐTIS*, mind az titkon valot, mind az ſzem latomaſt valokat meg gondol

Hogy fel tamadgyon az teſtis.

Hatalmaſſa Iſtennec erreu-

lyuc, ezbennis, Hogy ki ez vilagot es bennünc ſemmiből teremtet, minden ezteñ dőbe fakat, fűueket meg ęlezt, es ekeſit, Minden allatokat ſzaporit, Ha ſoc fele magot őſzue elegyitenenkis, De minden vetemenyen az önnen fele kęl ki, Es az meg holt legyec, bekac, bogarac, nyarra meg ęlednec, Es czac ezis, hogy mindennap el enyeſzic az Nap, es ſetet ettzaka leſz, es ackorra mindenec el aluſznac, es az Nap iſmet fel tamaduan, mindenec fel kelnec, ielentic halalunkat, es fel tamadaſunkat, Gondollyuc meg aztis, hogy az Iſten minket az ő őrőcke valo tizteletire teremtet, ezert valtotis, es ezert wyionnanis ſzűlt, es meg ſzentelt az ő ſzent Lelkeuel.

Az fel tamadas ba mineműc az hiuec.

MINEMW legyen kedig az teſtnec fel tamadaſa, aztis meg ielenti Chriſtus wrunc az Saduceuſoknac, monduan: Az fel tamadasba meg ſem hazaſodnac, hazaſagra ſem adatnac, De leſznec mint az Iſtennec Angyali. Sockal kűlőmb allapatba leſzűnc ott, hogy nem itt voltunc, Ott hazaſſag nem leſzen, mert az ſzaporitas it vęgęztetic el, midőn be tellyeſedic az hiueknec ſzamoc, Czeled tartas ſem ſzűkſeg ott, mert ſem ehſeg, ſem betegſeg, es ſemmi ſzűkſeg nem leſzen, mert az Iſten minden ſiralmat el tőrűl, *Apoc:* 7. 21. es mindenec meg wyiulnac *Apoc.* 21. Hanem az hiueknec el rodhadot teſtec olly diczőſegre valoztatnac, mint az WR Chriſtuſe, *Phil:* 3. Vgy fenlenec mint az Nap, *Matth:* 13. ollyac leſznec mint Iſten, 1. *Ioan:* 3.

Mint leßnec ott az hiuec.

az Iſten minden leſzen mindenekben, 1. *Corinth:* 15. Egy maſt ottis meg eſmeric. Es edeſſeguel valo ſzolaſoc leſz, mind ſzűleknec, fioknac, mind egyebeknec, A mint Adam meg eſmere Euat, hogy ő teſte *Geneſ:* 1. Es à mint Moyſeſt es Illyęſt meg eſmerec à tanyituanyoc, es hallac hogy Chriſtuſſal ſzoltac *Matth:* 17. Azonkeppen Chriſtus wrunkatis az fel tamadas vtan, ki negyuen napig ſokat ſzolt velec. De mas moddal leſz minden magunc tartaſa, nem főldi hanem mennyei keppen, ſzolaſunkis mennyei nem főldi leſz, Kinec modgya mint legyen, halaſſzuc az őrőc ęlerre. Ez legyen moſtani elſő tanuſagunc az Saduceuſoc kerdezkedeſeből, kic nem hittec, hogy lelec es fel tamadas lenne. Kiknec ſzaiokat vgyan be dugta Chriſtus wrunc, nemes es edes feleletiuel. Kiből ſokan az Saduceuſoc vakſagibol meg teruen, őruendeztettec lelkeket, ezbőlis diczeruen az WR Iſtent, hogy ęlteti lelkűnketis, es męg teſtűnketis à porbolis fel tamaztya, męg penig nagy diczőſegre, Angyali ſzent ęletre. Immar Maſodic fele Teuelygőckelis az Phariſeuſockal, mint ſzolt az Iſten Tőruenye felől, ęrczuc meg aztis.

MASODIC TANVSAGROL.

Az Tőruenybe mellyic nagyobic Paranczolat?

AZ Phariſeuſoc Tőrueny Magyarazo Doctoroc leuen, magoc à tőrueny eknec ęrtelmebe igen Bőlczeknec, es à Tőruen keuanſagiba igazaknac veluen: Moſtis nagy keuellyűl, nem tanulaſert, Hanem czac keſergetesből kerdic Chriſtus Wrunkatis, monduan: *MESTER, mellyic à nagyob Paranczolat az Tőruenybe?*

Ez keet ertelme ßükſeges.

Ez kerdeſnec kęt ęrtelme lehet, Egyic: Az Iſtennec imez harom paranczolattya kőzzűl, Az Tiz Paranczolat: az Egyhazi Tőrueny: Es az Polgari Tőrueny kőzőt mellyic nagyobic, az az, Iſten előtt keduesb. Maſic ęrtelme imez: Az Tiz paranczolatba Summa ſzerint mit keuan az Iſten? Mind az kettőről igen ſzűkſeges igaz

E harmadic hiaba valo.

ęrteimet vennünc. Nemellyec velic imez nyughatatlan kerdeſnekis: Hogy à mellyőt ſzaz es tizen harom Tőruenyeket Moyſesből, az Prophetakbol, es magoc ſzerzeſeből ſzamlaltac az ő Meſterec, azoc kőzzűl mellyic nagyob. De ez kerdes igen hiaba valo volt volna, mint moſt: Ha ki kerdene, az Hit agazati kőzőtt, mellyic nagyob, mellyikre legyen nagyob gondunc? Auagy: az Kereztſegbe mint ſzűlethetic az ember wyionnan? Auagy: az WR Vaczoraba mint adhattya Chriſtus az ő teſtet? Auagy: Iſten hol volt, es mit mielt vilag teremteſe előtt? Ezeket es többeket nyughatatlanul kerdezni, nem illic Iſten fęlehőz. Az iraſis igen int, hogy iozanon ęrezűnc, Hiaba es fenn, es mas izgataſara valokat ne kerdezzűnc, Hanem czac epdletre valokat, *Syrach,* 3. Szűkſegeſt azert nem tudunc, mert nem ſzűkſegeſt tanulunc.

Roman: 11.

De ez

De ez Phariſeuſrol ezt itelhettyűc az Chriſtus feleletiből, hogy nem ez nyúgha tatlanſagot kerdezte, Sőt ſzent Mark iraſabol azt itelhettyűc, hogy ez egy az tőb Phariſeuſoc kőzzűl, igen ęrtelmes ember volt volna, Mert rola azt iria: *Mikoron ne-melly az Phariſeuſoc kőzzűl hallotta volna, az Saduceuſſal valo vetelkedeſet, es latta volna hogy ő iol felelt, Meg kerde őtet: Mellyic fő az paranczolatoc kőzzűl? Kinec midőn felelt volna Chriſtus Wrunc, ő vißone arra ezt vallotta volnat Meſter bizon igazan mondod: Mert egy az Iſten, es nalanal ninczen egyeb. Es ßeretni őtet tellyes ſziwből, es tellyes ertelemből, es tellyes lelekből, es tellyes erőből. Es ßeretni felebarattyat mint őnmagőn magat, hogy tőb minden aldőzatnal, es egyeb aldőzatoknal, Es Ieſus latuan hogy ertelmeſen felelt volna, monda neki: Nem meße vagy Iſtennec orßagatul.* Illy leuen, ha kefergetesből kerdezteis, az tőbbinec izgataſabol lett, de ő magaba io ęrtelme leuen, meg beczűlte az Chriſtus feleletit, Azert mint tudos emberec ſzűkſeges kerdeſeről ier vegyűnc mijs igaz ęrtelmet. Mondac kedig hogy az kerdes kęt ęrtelemmel lehetet fő keppen: Errőlis, az Harom fele paranczolat kőzzűl, mellyic keduesb: Errőlis miczoda Summaia az Tiz paranczolatnac. Mind kettőről nyiluabban ſzoloc.

Ertelmes embert nec iriac ezt, *Mar:* 12.

Midőn ezt kerdi: *Mellyic az fő paranczolat?* Hogy ezben aztis kerdeni akarta, Ha à Tiz paranczolatnac dolgai nagyobacke az Egyhazi ſzolgalatoknal, Meg tettzic az ő maga mondaſabol, midőn igy ſzol: Igazan felelel Meſter, hogy ſzeretni az Iſtent es felebaratunkat, nagyob az aldozatoknal, Azert az ő kerdeſenec ęrtelme erreis ment: Az harom Tőrueny kőzzűl, kiket Iſten Moyſes altal az Sinai hegyen ki adot, Mellyic nagyob es keduesb Iſtennel? Az Polgarie, az Egyhazi aldozatoke, es pepeczeleſec, Auagy az erkőlczi Tőruenyec. Az Phariſeuſoc kőzt ſokan az Egyhazi *CEREMONIAKAT* leg dragabnac tartottac. Eliőſzer azert, Mert az Polgarſag, es az orſzag, Iſten tizteletiert ſzereztetet, hogy az Egyhazba tiztelnec az Iſtent. Azert az Egyhazi Tőruenyeket, nagyobnac veltec à Polgarinal. De męg az erkőlczi tőruenyeknelis. Azert, Mert kiualtkeppen valo pompaual ſzereztettenec azoc, es mind az Egez Templomot meltoſſagual be tőltettec, ſzorgalmatoſon az Templomnac őltőzeti, ſzerſzami, egő es egyeb aldozati meg irattattac: De az erkőlczi czelekedes nem olly friſſec, es azoc kőz mind Papoknac kőſſegnec, Es ha mit vetenenec à Tiz paranczolat ellen, añac boczanattyat az Egyhazi aldozatokbol es Ceremoniakbol nyerhetnec. Illy okokbol nagyobnac alituan à Ceremoniakat, azert ők is azokat vntalan őregbitettec, hogy Iſtennec keduesbec leheſſenec. Ez nagy teuelges volt ő bennec, es hiaba valo okoskodas, Azert Chriſtus wrunc erőtte feddette őket ſzent Mathenalis, *Matth:* 15. Hogy az Iſten Tőruenyet meg tőrnec az ő Atyoc ſzerzeſeiert. Mint hogy az ſzűlec tizteletinel nagyobnac tartanac az Egyhazi tizteletet, es arra valo adakozaſt, Moſtis midőn kerdenec Mellyic nagyob: Nyiluan ezt feleli, hogy ez nagyob: Szereſſed az te wradat Iſtenedet, es felebaratodat &c. Ez kedig az Tiz paranczolatnac Summaia, Melly vagyon meg irua *Deuteron:* 6. Oc magais az Tőrueny tudo erre hagya hogy ezec keduesbec minden fele aldozatoknal, kibe ielenti, hogy az Tiz paranczolati io erkőlcz, mind az Polgari, mind az Egyhazi tőruent meg haladtta, azoc mind ſemmiec imez nekűl. Ezeknec az okaitis ier latogaſſuc meg. Azertis hogy az Chriſtus ęrtelmet erősitsűc: Azertis, hogy inkab meg teſſec az Phariſeuſoknac vakſagoc es bolondſagoc. Kikhőz mais ſokan vadnac haſonlatoſoc. *EGYIC* oka, miert az io erkőlczről valo paranczolatot nagyobnac tartſuc az Egyhazinal: Mert Iſten ő maga vgy itelte, es ielentette. Mert Oſeaſnal igy oluaſſuc, *Oſee* 6. Az irgalmaſſagot inkab ſzeretem az aldozatnal, Az Iſteni eſmeretet fellyeb az egő aldozatnal. Ott kęt Tőrueny: Egyhazi, es erkőlczi, es azoknac czelekedeti vettetnec őſzue, Mert az aldozatoc Egyhazi czelekedetec, kiket az emberec nagyobnac tartottac, az Tiz paranczolat czelekedetinel. De az WR Iſten az Propheta altal azt hirdettette, hogy az irgalmaſſagot, es az Iſteni eſmeretet inkab ſzeretne. Az irgalmaſſagon, minden kegyes, kegyelmes, engedelmes es kőnyőrűlő io tetelt, es atyafiui ſzerelmet ęrt: Az Iſteni eſmereten, Iſten felől igaz ęrtelmet, az ő igeienec igaz tanulaſat, Iſteni felelmet, hitet es bizodalmat. E hit nekűl mind az aldozatoc, es minden, merő bűn, *Roman:* 14. Ez Oſeas ſententiaia, olly nyiluan valo erős

Az Egyhazi tőruent miert tartoc nagyobnac à Phariſeuſoc.

Első oka Az erkőlcz tőruenyet miert mondgya Chriſtus Wrunc nagyobnac.

bizone

TIZEN Nyoltzadic Wrnapiara ßent Haromſag nap vtan.

bizonſag, hogy kiuel ô magais az Iſten Fia az *IESVS CHRISTVS* ęlne maga oltalmara, *Matth:* 9. 12. Azert mind az ô, mind az wy Tôruenybeli itelete Iſtennec, egyez ezbe. Maſodſzor: Peldaĵs ez iteletnec, mellyec ô Tôruenbe lettec, kiket nyiluan ęrtôttec az Phariſeuſokis, erôſitic ezt: Mert mind vntalan ez ſetetſeg fel tamadvala, hogy àzt velnec, hogy az emberec az Iſtent inkab ſzolgalhatnac kilſô Egyhazi dolgockal, aldozatockal es Ceremoniackal, hogy nem az Tiz paranczolatnac czelekedetiuel. Es midôn czac ezeket gyakorlanac, es az Iſten igeiet nem tanulnac. Ezbôl lett, hogy az emberec el feleytenec, mind az Hitnec czickelit, mind azokat, à mit keuanna Iſten az paranczolatokban. Azert az Prophetac Iſtennec Lelke altal inditatuan, ellenec kemeny predikatiokat tôttec ez miatt, mint ha tellyeſſeguel vgyan el vetne Iſten minden Egyhazi tizteletyeket, aldozattyokat, es ſzolgalatyokat, miert hogy az mellet ſem Iſteni ęrtelmec es hitec, ſem io erkôlczec nem volt. Mint Dauidnal mond Iſten, *Pſalm:* 50. Ha meg ehezem, nem kęrec te tûled, Mert enyim az fôld kerekſegebe valo allatoc: Ennem hozode az tulkoc huſat, auagy innom à bakoc vęret? Sôt inkab az te aldozatod hala adas legyen, es add meg az mit fogadtal az felſegeſnec: Es hiwy engem az te nyaualyadba ſegitſegûl, en meg ſzabaditlac, es te tiztelly engem. Innet mind az kettô ki tettzic: Azis, hogy az ſoc aldozat es Egyhazi kiliô tiztelet, nem kel Iſtennec hit nekûl. Azis, hogy az felôtt keuanna Iſten az io erkôlczet, Ha bennec, igaz tôredelmes ſziw az bûn miatt, es igazan valo meg tęres nem lenne, ſemmi ęrtelmec, hitec, es io erkôlczec, Ezec nekûl nem hogy keduelne, hanem inkab vtalna az ô Egyhazi ſzolgalattyokat. A mint Eſaiaſnal igy ſzol arrol, *Eſa:* 1. Mettzec à ſoc aldozatockal, meg tôltem? Iſmet: Az ti egô aldozatotoc, à ti gyûitouaſtoc, vtalatoſſa lôttec, kibe vgyan emelgec. Es mond: Hadgyatoc el az gonoſz

Maſic Oka,

Harmadic Oka,

czelekedetet, es tanullyatoc az iot czelekedni. Harmadic oka: Mert az io erkôlcznec tôruenye, Kut feie es Regulaia az Ceremoniai tôruennec: Az Ceremoniac czac vtanna iaro ſzolgai annac. Mert az Iſten az ô igeie melle, azert rendelte az Ceremoniakat, hogy azzalis az embereket ſzoktatna az Tiz paranczolat ſzerint valo erkôlczekre: Hogy midôn ôſzue gyûlnec à Ceremoniakra, azoc mellet, halla nac az Iſten igeiet, tanulnac meg mire valoc voltac az aldozatoc, moſodaſoc, pepeczeleſec, azoc mint neztec az Chriſtuſra, es vennenec igaz ęrtelmet bûnôs voltokrol, à Chriſtus aldozattyarol, az Iſteni engezteleſtôl epûlnenec az Iſteni iſmeretbe, hitbe, à kônyôrgesbe, à hala adasba, az Iſteni irgalmaſſagnac kôueteſebe, es minden Iſtenes, igaz, iozan, iambor ęletben. Ezec ſzeki es belei az Ceremoniaknac, ezec nekûl czac mint à dio hay, bęle nekûl, olly, minden Egyhazi pepeczeles. Az mint ſzent Pal *Roman:* 2. az fele poganokat fellyeb beczûl az kep mutato Sidoknal, kic belôl ſziuekbe kôrnyûl metelkettec, es az io erkôlczet kôuetic. Kiból eztis tanulhattyuc, hogy męg az igaz predikallas ſem kedues, ha azokat az Predikatoris nem kôuetne, à mint Chriſtus Wrunc mondgya: Sokan mondgyac, Wram, nemde az te Neuedbe prophetaltunke &c. Mert mind ezec ſzęc es bęl nekûl valo kûlſô haiai, annac à mit Iſten keuan az ô paranczolatiba. Negyed Oka: Mert az erkôlcznec tôruenye, regiebbec minden tôruenyeknel. Mert az erkôlcznec tôruenye męg az teremteskort plantaltatot az emberbe, Mikor az Iſraelbe az Anya ſzent Egyhazat rendelteis, ackoris mentûl elôſzer az Tiz paranczolatbeli io erkôlczeket ada eleiekbe. Az vtan à peldazo pepeczeleſeket, Czac addig kedig, mig az Chriſtus el iône, hogy az tûkôrezuen az Chriſtus ſzômelyet, tiztit, czelekedetit, io tetit, reaioc tekinteluen neuekednenec az benne valo hitbe, melly hitbôl lehettec czac kellemeteſec. De az erkôlcz tôruenye Chriſtus vtannis meg marad, Nem iôttem vgy mond Chriſtus *Mat:* 5. el bontani az Tôruent, hanem be tôlteni. Es mond ſzent Paliș, *Roman:* 3. Az Tôruent erôſitiyûc az hit altal, Kiból meg wyiulnac az io erkôlczec: Touabba erre tamadunc felis, es erre vitetûnc az ôrôc ęletre, hogy mind ôrôcke engednenc Iſtennec à ſzerint, à mint az Tiz paranczolatba Iſten akarattyat meg ielentette, Ot minden polgari es Egyhazi tôruenyeknec vęgeleſz. De az tiz Paranczolatbeli io erkôlcz, mind ôrôcke bennûnc marad. Tehat igazan felelte Chriſtus, hogy minden tôruenyec kôzt fô az

Negyed Oka.

erkôlcz

erkölcz töruenye, es annac czelekedeti keduesbec Istennel az aldozatnal. Az melly eöruenyeket kedig emberec szerzettec, azokat tellyesseguel hiaba valonac mondgya, *Matth: 15.* Kiröl it nem szaporithatunc szot.

IMMAR magunkrais haritsuc ezeket. Mind ezec ma nekünkis hasznalnac. A Papasokis azt tartyac, hogy az ö Egyhazi pepeczelö czelekedetec sockal keduesbec Istennel, hogy nem az tiz paranczolatnac czelekedeti. Touabba eztis keduesbnec mondgyac, midön az Pap es Barat az Misebe aldozic, az Templomba enekel, szolosmaiat birbeteli, feleseg nekül ęl, midön az Barat Papai modra böytöl, kemeny agyon heuer, az Klastromba es Cellaba ęl, szüntelen az ö imadsagit sugia. Azonkeppen az Papas kössegis, midön boczora mesze gyalog megyen, Egyhazat kerül, az, küszöbet meg czokollya, az fa kep elött imadsagat mond, gyertyat es egyebet fel ragazt. Mind ezeket Istennel keduesbnec tartyac, Hogy nem mint midön à sütö kenyeret süt, az szabo köntöst, az Varga sarut czinal, az gazda aszony gyermekit förözti, öltözteti, az szolgalo föz, hazat seper, az szanto szant, vet, arat, czepel, Az Feiedelem à pöresnec igyet meg hallya, es el igazittya. Ezeknel keduesbnec azert velic az ö böytöket, Misebeli tizteleteket, es egyeb Egyhazi pepeczeleseket, Mert azt itelic, mint ha azokba Istennec szolgalnanac, imezekbe kedig nem. Egy Barat midön egy gazdanal meg szallot volna penteken, lattya hogy az öregbic fia zugodic szülei ellen, mikot az mit hagyot neki, kiröl meg nem szolittya, azonba à kissebic fiat latuan, hogy hust eszic, erössen kezdte dorgalni, kitöl egy parazt ember mond, mi dolog hogy az Isten paranczolattya ellen valo vętekert meg nem szolitad az öregbiket, es ez ki siny gyermeket igy dorgalod az emberi rendeles ellen valo vętekert. Mint ez Barat, igy egyeb papasoc sockal nagyob es iszonyub bünnec tartyac az emberi szerzes ellen valo vetkeket, hogy nem mint az Isten ellen. Viszont azokba valo szorgalmatossagot öe nagyob szentsegnec velic. De nem az meg baioltatot ezteleneknec velekedesekböl, hanem az Isten igeieböl kell meg itelnünc azt à mi Istennel kedues. Christus wrunc nagyobnac mondgya az Tiz Paranczolatnac czelekeditit, hogy nem mint az Istentül szerzett külsö tizteleteketis. Az kit kedig Isten nem szerzett, azt tellyesseguel meg veti, *Matth: 15.* Meg halluc hogy az erkölcz Töruenye öröeke valo akarattya Istennec, az Ceremoniac męg à kiket az Isten röndeltis ideig valoc. Azert születtünc wyionnannis, hogy azoc szerint kezdenenc ęlnie, Nem az Baratoc es Apatzac regulaioc szerint. Touabba az Tiz patanczolatrol nyiluan valo akarattya vagyon Istennec, azert azt igen io lelki esmerettel mie hettyüc. Az Baratoc regulaioc es az Papas papoc nötelensegec, böytöc, Egyhazi Ceremoniaioc emberi talalmany, à mint ö magokis nem tagadhattyac, Catechismusokbanis es egyeb könyuekbe tanyittyac. Kiröl Christus wrunc azt mondgya, *Matth: 15.* Esaiasbol, Hogy az Istent hiada tiztelnec az feleuel kit ember szerzett, Hanem czac azzal akar ö tizteltetni, az mit ö maga hagyott, kihöz hogy semmit ne tegyenec, el se vegyenec, aztis meg hatta. Söt Christus Wrunc vgyan czalardoknakis mondgya, az kic hol imez hol amaz röytökbe mutogatnanac Christust, az mint öc hol imez hol amaz Klastromba, Templomba, es Oltarnal kerestetic iduössegeket. Tehat nem hogy tizteltetnec Isten azoc altal, de inkab karomlattatic, Es mind baluanyozastul futnunc kel, 1. *Corinth: 10.* Azert az Euangeliombeli vilagossag ezt ielenti: Hogy az feiedelem, az czeledes, az gazda, az gazda aszony, szolga es szolgalo, az munkasoc, midön hiuen az ö tiztekben igazan el iarnac, egynec dolga azoc közzül keduesb Istennel, hogy nem mint az egez vilagon menyi baluanyozo pap Miset mond, es Barat Apatza à mit miel, Amazoknac io lelki esmeretyec lehet dolgokba, mert Isten az ö tiztec dolgat be rekeztette ê paranczolatba: Szüleidet tizteld. De imezec az ö lelki esmeretyeket semmi Paranczolattyaual Istennec nem erösithetic, Söt azt talallyuc, hogy mind ezeckel: Egy Istent higy: Kepet ne tiztelly: Isten Neuet hiaba ne vedd: Wnnepet szentely, ellenkezic: Męg ezzelis: Szüleidet tizteld. Mert az ö tizteket el hagyuan, idegen dolgokba atottac magokat, Sem Tanito, sem Biro, sem oltalmazo, sem ęltetö, hanem czac henyelö tiztet viseluen. Ez ismere-

Mi idönkbeli touelges czekben.

Pelda egy Baratrol.

Deuteron: 12.
Matth: 24.

TIZEN Nyolczadic Wrnapiara ſzent Harom ſag nap vtan.

A nagyobic Paranczolatrol,

meretet hozta nekünc az Euangeliomnac ki ielenteſe, Mert az Romai Antichriſtuſnac ſeretſege alatt ezeket az emberec nem ęrtőttec, azert neuekedtec ennyi baluanyozaſoc, es bolond aiatoſſagoc. Azert erről is adgyunc halokat az WR Iſtennec es illy nagy aiandeckal iol ęllyünc. Ez legyen az Kerdeſnec elſő ęrtelmeből valo tanuſagunc: Az Kerdes ez vala: Mellyic az nagyob paranczolat az Töruenben? Az Phariſeuſoc veltec hogy az Egyhazi Ceremoniarol valoc nagyobbac. De Chriſtus Wrunc az io erkölczről valokat ielente, midőn azt felelne: Szereſſed az Iſtent es felebaratodat. Ez mondas az tiz paranczolatra nez, annac ez à Summaia. Ezekből meg ęrtyűc: Hogy ha meg az Iſtentűl hagyatot Egyhazi Ceremoniaknalis keuesb az tiz paranczolat ſzerint valo iambor ęlet, Menyiuel inkab azoknal, kiket az regi Phariſeuſoc es az vtan valo papas papoc, baratoc, spatzac, Iſten hagyaſa kiuűl rendeltec. Tehat mind ez egez vilagnac legyen erre nagy gondgya, hogy az Iſtennec tiz paranczolattyat tanullya meg igazan, es az ſzerint minden ember igyekezzec kedueskedni az WR Iſtennec, mind egeſz ęletibe. Kinec ęrtelmeről leſzen Harmadic tanuſagunc. Ezből meg ęrthettyűc, az kerdeſnec maſic ęrtelmeis mi volna. Mert midőn ezt kerdic Mellyic az leg nagyob paranczolat? Ertelme ezis lehet: Miczoda Summaia az tiz paranczolatnac. Ez Summarol kőuetkőzic harmadic Tanuſagunc.

Summa.

HARMADIC TANVSAGRÓL.

AZ tiz Paranczolatnac es annac Summaianac ęrtelmeről, Imennec: Szereſſed az te Wradat Iſteneded, tellyes ſziueddel, tellyes lelkeddel, tellyes elmeddel, es tellyet erőieddel: Es felebaratodat mint tennen magadat. Ez kettőbe Iſtent es felebaratunkat ſzeretni, fűg az kęt Tablan valo tiz paranczolat, Az mint moſt *Matth*: 22. Chriſtus Wrunc, Es ſzent Pal *Roman*: 13. magyaraztac. Az *ELSŐ* Tablan valo negy paranczolat ſzerint az Iſtent ő magat kel ſzeretnünc. *Elſőer* hogy ötet igazan meg eſmeriűc, allattyaba es akarattyaba, fenyegeteſet fellyűc, igert kegyelmeſſegebe hidgyünc, alhatatoſoc minden iſtenes dolgokba legyünc, minden nyaualyat bekeſegeſen zugodas nekűl türiünc, az őrőc ęletet io remenſeguel variuc. *Maſodſor* minden baluanyozaſt kępęc tiſzteletit, es emberi talaluant vtallyunc, karhoztaſſunc, es rontſunc. *Harmadſor* az Iſten igeiet ſzereſſűc, őrömeſt hallyuc tanullyuc, kőuetſűc. Az Sacramentomockal ęllyünc, az Iſtentől valaſt tegyünc, minden nyaualyankba ſegitſegűl hiwiuc, mindenekről iorol gonoſzrol io keduel halalkat adgyunc. *Negyedſor*, az Egyhazi ſzolgalatot ſegitſűc, őrizzűc, oltalmazzuc, ekeſitſűc, hogy az Iſten igeie tiztan hirdetteſſec, az Sacramentomoc igazan ſzolgaltaſſanac, azt minden czeled ſzűntelen, de kiualtkeppen Wrnapian gyakorlya, es minden keppen azon igyekezzűnc, hogy az Iſten neue mindenűt teriedgyen. *EZEC* es ez felec többe vadnac az elſő Tablan. Kiket Chriſtus wrunc *ISTENI SZERETETNEC* neuez, azert hogy az ſzeretet kut feiec, es tſac vgy kellemeteſſeki ha azbol ſzarmaznac. Azert nem mondgya Chriſtus wrunc imezt az Töruenbe főnec: Tizteld az Iſtent, hiwd ſegitſegűl, adgy neki halat, Hanem imezt mondgya főnec: Szereſd az Iſtent, hogy ezből ſzarmazzanac mind azoc, Mert à kep mutatokis, mint Cain, Saul, Iudas, az regi es wy baluanyozoc, es mindenec kic wyionnan nem ſzűlettec, ſoc Iſteni tiſzteleteket mielhetnec kiuől, De ęrtelem, hit es ſzeretet nekűl ſemmic Iſten előtt, mert eleuen kut feiec meg ſzaraduan, ezac bűdős ſaros poczatec dolgoc, es mint el hagyatot parlagon nőtt töuiskec. Touabba ez igebe *SZERESSED* arrais tanyit Chriſtus wrunc, hogy Iſten nem tſac kűlső tiſzteletet, hanem keg kiualtkeppen belső ſziwbeli io indulatokatis keuan az ő paranczolatyaba: Igaz eſmeretet, hitet, remenſeget, őrőmet, &c: Igen eſzűnkbe kel kedig tartanunc eztis, az ſzeretetnec mint kel lenni, tudni illic: *TELLYES* ſziwel, lelekkel, elmeuel, erőuel. Ez vilagi törueneyec tſac külső engedelemmelis meg elegeſznec, Ha ki nem lop nem ſzidalmaz, nem öl, nem paraznalkodic, Iſtenbe nem bizic, nem bantyac, bar tiſzkon az ſziueben mindeniket el ſzantais, De az Iſten Törueneye mindeneſtűl fogua, eppen

1. Egy Iſtent higy.

2. Kepeket ne tiſztel

3. Iſten neuet hiaba ne vedd.

4. Wnnepet ßentely.

Szeretetbe miert foglallya ezeket Chriſtus.

Tellyeſſen keuantatnac.

mi magunkat keuannya, hogy elmenckel, ſziuũnckel, es tagainckal engedelmeſes legyũne minden akarattyanac, Mert az Iſten nem olly Feiedelem mint ez vilagi, ki czac teſtũnckel bir, hanem az Iſten eppen mind teſtũnknec lelkũnknec Wra, azert mindeneſtũl keuannya, hogy az mi egez es tellyes *Elmenc* lelkũne, ęrtelmũnc, iteletũnc, tökelleteſen vilagoskodgyec az Iſteni eſmeretbe, Az mi tellyes *ſiuũnc* buzgo keppen langozzec az Iſteni ſzeretetbe, az mi tellyes *neuelő es eltető lelkũnc* ki minden tagainknac ſzemnec, fũlnec, nyelwnec, kęznec, labnac erőt ad, ſzolgallyon minden fogyatkozas nekũl czac az Iſtennec, az mi tellyes kilſő belſő *Erőnc*, ſoha czac męg ſe mozdullyon egyebre, hanem czac az Iſten paranczolattyanac keuanſagara, A mint ez ẽlly keuanſagat Iſtennec maſuttis *Matthi 5.* meg magyarazza Chriſtus Wrunc: Hogy ezben, *Ne ölly:* aztis keuannya, czac męg ſe haragudgyal oknelkũl. Ezbe, *Ne paraznalkodgyal* czac ſzemmel ſe tekincz mas hazas tarſara, ſőt ingyen ſe keuand az maſet. *Melly* tökeletes ſzentſeget azertis keuannya, Mert ő tizta merő tökelletes ſzent, Es az mi elſő ſzũleinketis azon Iſteni tökeletes ſzentſegbe teremtette vala, Azert noha immar mi ezt el veztőttũc az ördög miatt, mind az altal az őuet megis keuannya es megis kereſi, meltan kedig. De az eſett vtan ſenki ezt meg nem tökelheti, męg azoc kőzzũlis az kic ſzent Lelec altal wyionnan ſzũlettetnec. Tekintſe meg akar kĳs magat, midőn Iſten mellet haborgattatic, ſzeretie vgy az Iſtent, hogy minden neheſſeg nekũl őrőmeſt el hadgya feleſeget, gyermekit, marhaiat, męg ęletetis. Igy midőn Iſten, tanyitaſert ſanyargat, betegſeguel, fogſagual, ſzegenyſeguel, laſſa meg akar kĳs, ha tökelletes engedelmeſſeguel tűrie. Iob, Moyſes, Ieremias, nemde zugodtake niha niha, Kiczoda kőzzũlũnc, az ki olly igen nagy buzgo keppen nehezellyen azokra, kic az Iſten igeiet el akariac tũlőnc venni, mint ha ki feleſegũnket el vonna tũlũnc, Kiczoda tanullya olly ahitatoſon az Iſten igeiet à mint kellene, Azonkeppen hol ki ſzereti felebarattyat ſzinten vgy mint ő magat, Ellenſegenec ki akar annyi iot mint ő maganac. *DEMONDANAD:* Tehat mi haſznaz Tőruennec? *Első*, Hogy meg mutaſſa minemű tökelleteſſegbe teremtettũnc. *Masod*, Hogy meg eſmerteſſe melly ſzőrnyen meg rutultunc. *Harmad:* Hogy meg iſmeriũnc, hogy nem czac kilſő, hanem belſő tiſztaſagotis keuan. *Negyed*, Hogy az Chriſtuſra mutaſſon, az ki eppen az kiſſebic punctotis be tőltőtte erőttũne, *Mat: 5. Roman: 8. Ötöd*, Hogy az paranczolatnac Regulai ſzerint el kezdgyec az wy engedelmet, az wyionnan ſzũlettec. *Hatod*, Hogy az engedetlenec keſzeriteſſenec męg czac kilſő iamborſagrais. *Heted*, Hogy keuantaſſa velũnc az őrőc ęletet, holot ſzinten olly tökelleteſec leſznec iſmet azoc, kic be oltattac az Chriſtusba. *NOHA* azert mindnyaiunkat vadol es karhoztat à Tőrueny, mert ſenki tellyeſen az Iſtent nem ſzeretheti, mind az altal ſzũkſeg valamenire el kezdenũnc az Iſteni ſzerelmet, De czac el ſem kezdhettyũc tizta ſzeretetből mi magunktul, mig wyionnan nem ſzũlettũnc ſzent Lelec altal. Erről igy tanyit ſzent Palis *Epheſ: 2.* ő alkotuani vagyunc, az Chriſtus Ieſusba teremtettec io czelekedetekre. Szent Ianoſis mond: *1. Iohant 4.* Szeretyũc az Iſtent, mert ő előb ſzeretet minket. Az kic kedig wyionnan nem ſzũlettec, es kic az Iſten Lelke altal nem vezerlettetnec, azoc nem ſzerethetic az Iſtent ha ſzinten az ſzaiockal valami kep mutataſt ielentnekis, Mert nagy kũlőmbſeg az igaz ſzeretet, es az kep mutato ſzeretet kőzőtt, Mint Iudas, hogy az czoc alatt el aruliz az Chriſtuſt. Hogy penig az Iſten keduellye czac el kezdeſetis az igaz Iſteni ſzeretetnec, melly leſz azokba, kic hiſznec az Chriſtusba, mond az iras, *Romani 8.* Semmi karhozatyoc nints azoknac, kic be oltattac az Ieſus Chriſtusba, kic nem teſt, hanem lelec ſzerint iarnac. Es mond: Adoſſac vagyunc, hogy nem teſt, hanem lelec ſzerint iariunc. Iſmet: Ne wralkodgyec az bũn à ti halando teſtetekbe. Mond ſzẽt Peteris, *1. Pet: 2.* Vigyetec az Iſtennec leiki aldozatokat, mellyec kellemeteſes az Ieſus Chriſtus altal. Ezec legyenec tanuſaginc ez igekből: *Szereſſed az Iſtent, tellyes elmevel, ſziwel, leleckel, erővel.*

Erőtlenſegũnc.

Haſznai az Tiz paranczolatnac.

El kell kezdenũnc valamenire.

Czac az el kezdeſetis keduelli az Iſten.

TOVABBA mond: *Szereſſed AZ TE WRADAT ISTENED ET*, azaz, ki tegedet teremtet, ęltet, es tart, es ki erős boſzu allois, *Exod: 20.* es meg emeztő tũ-

To Iſtened.

TIZEN Nyolczadic Wrnapias raſſent Haromſag nap vtan.

zis, *Deuteron*: 4. *Hebr*: 12. Es ki bir mind lelkeddel teſtebdel, es azockal őrőc tűzre vet net, *Matth*: 10. Es kinec itelő ſzęki előtt ki ki mind magarol ad ſzamot, *Romant* 14. *Galath*: 6. Moyſesnel ſoc helyen emliti Iſten ez igeket: *EN VAGYOC AZ TE WRAD ISTENED.* Kikbe paranczollya, hogy minden dolgainkba ő rea vgy nęzenenc, mint Wrunkra es Iſtenűnkre, à mint *Leuitic*: 19. imigy ſzol egy nihanſzor: Szenteс legyetec, mert en ſzent vagyoc ti Wratoc Iſtentec. Iſmet: Mindentec az ő Attyat Anyat fęllye, Az en ſzombatomat meg ſzentellyetec, En ti Wratoc Iſtentec. Iſmet: Ne ſzidalmazd az ſűketet, az vak előtt ne tegy botlaſt, de fellyed az te wradat Iſtenedet, Mert en vagyoc az WR. Iſmet: Az őſz előtt fel kelly, es tizteld à vęnnec ſzőmelyet: Es fellyed az te wradat Iſtenedet, en vagyoc az WR. Igaz mertektec, fontotoc, ſingetec, ittzetec legyen, En ti Wratoc Iſtentec. Ez illy mondaſaba eſzűnkbe akaria iutatni az ő io tetetis, bűnteteſetis, hogy azoc előttűnc leuen, igyekezzűnc minden paranczolatiba neki engedni. Ez illy magyarazatit iol eſzűnkbe tarczuc az paranczolat Summaianac imez első reſzenec: Szereſſed az te wradat Iſtenedet tellyes ſziwel, leleckel, elmeuel es erőuel. Immar tanullyunc az maſic Reſzebőlis.

Mas reße, Haſonlatos.

MASIC RESZE kőuetkőzic, imez: *Az maſic haſonlatos ehőz, Szereſſed felebaratodat mint tennen magadat.* Haſonlatoſnac nem azert mondatic, hogy mindenkeppen egy aranyu volna, à mint ittis az Iſteni ſzerelmet Elsőnec, es leg nagyobnac monda, Es maſuttis igy tanyit, hogy az Iſtent mindeneknec felőtte kell ſzeretnűnc. Hanem haſonlatos, *Előßer* azert, Mert valaki az Iſtent ſzereti, kőuetkőzic azbol, hogy atyafiatis ſzereſſe, 1. *Iohan*: 4. Ha valaki mondgya, ſzeretem az Iſtent, es atyafiat gyylőli, hazug az. *Maſodßor*, Mert az Iſten ſzinten vgy meg keuannya az atyafiui ſzerelmetis, mint az Iſteni ſzerelmet, 1. *Iohan*: 4. Ez paranczolatunc vagyon ő tűle, hogy à ki ſzereti az Iſtent, ſzereſſe felebarattyatis. *Harmadßor*, Mert à mit miuelűnc egyuel az kiſſeb felebaratunkual, Chriſtus maganac tulaydonittya, *Matth*: 25. ennem innom adatoc. Es *Actor*: 7. Saul Saul, mit kergetſz engem? *FELEBARATVNC*

Kięzoda felebaratunc, es azokat mint kel ßeretni.

kedig minden, valaki nalunc nekűl ſzűkőlkődic, mint à Samaritanuſnac vala à ſebes Sido. Ezeknec ſzereteti be foglallya mind az egez maſodic Tablat, mellyen ez hat paranczolat vagyon: Szűleidet tizteld: Ne őlly: Ne paraznalkodgyal: Ne orozz: Hamiſſat ne ſzolly. Ne keuand az maſet. Ezec ſzerint kell ſzeretnűnc egy maſt, Nem az gonoſſagnac, lopaſnac, torkoſſagnac, tiztatalanſagnac tarſaſagaba: Vgy, hogy kęſzec legyűnc ezec ſzerint mind teſtben lelekben ſegiteni: El inczűc egy maſt az bűnről, *Matth*: 18. Iora oktaſſuc, io peldat adgyunc, ſzoual, ſzemmel, kęzzel, magunc tartaſaual, ſzolgalattal, iouokat keuannyuc, roloc iot ſzollyunc, ſzűkſegekbe ſegitſűc, Ha ki ezekben nem ſegiti, nem ſzereti atyafiat, az, halalba marad, 1. *Iohan*: 4. Vgy ſzereſſűc kedig ſzinten mint mi magunkat, Az mint maſuttis mond Chriſtus Wrunc. à mint keuantoc hogy ti veletec ezelekedgyenec egyebec, tűs aſzt miuellyetec maſſal. Minden ſzűle feiedelem meg keuannya, hogy alatta valoitul tiztelteſſec, erőtte imadkozzanac, iouat akariac, ſzolgallyac, Tehat azis ezt miuellye az ő ſzűleiuel, feiedelmeuel, Senki nem akarna hogy hazas tarſat meg főltőztetne mas, hat őis ne miuellye. Senki nem akarna hogy meg lopnac, ezalna, ſzidalmazna, tehet őis ezeket ne miuellye maſſal. Minden keuanna hogy vele io tenűc, hozza irgalmaſoc, es igazac lennenc, tehat őis azt miuellye maſſal. Magarol vegyen azert peldat előſzer minden, az vtan tekinthet egyebekreis, Es fő keppen az Iſten fiara, Az ki vęret, teſtet, lelket, ęletetis erőttűnc adna, Azert őis ő magatis hozza peldaul, *Iohan*: 15. hogy mint ő, mijs ſzeretnenc egy maſt. Szent palis int, *Epheſ*: 5. ez nagy buzgo ſzeretetit hogy kőuetnűc, ſzent Ianoſis mond: 1. *Iohan*: 3. Ne ſzereſſűc beſzeddel, hanem tetemenuel. Tőb okoc mint inczenec az Iſteni es atyafiui ſzeretetre, ez iőuő Wrnapi Euangeliomnac magyarazattyaban bőwen meg hallyuc, peldat veuen negy emberről, kic à Gutta ütőttet nagy faradſagual vittec Chriſtus eleibe, ott az ſzeretetről io bőwen tanulunc. Most eleg legyen annyibol rola ſzolnunc, hogy meg ęrezűc Mi legyen vgy ſzeretni egy maſt, mint mi magunkat.

De

De eztis vegyűc iol eszűnkbe, hogy noha tellyesen szinten vgy mint magat, az eset vtan senki mast nem szerethet, mind az altal az wyionnan szűletet hiuec eztis el kez gyec, szent Lelket keruen segitsegűl: Az mint szent Palis int, *Roman:* 13. Senkinec semmiuel ne tartozzatoc, hanem czac ezzel, hogy egy mast szeressetec. Es mond: Adossac vagyunc, nem az testnec, hogy test szerint, hanem hogy lelec szerint ęllyűnc, *Roman.* 8. *DE* miert hogy az Tőrueny, epp, tőkelletes, tellyes Isteni es atya fiui szerelmet keuan, nem czac el kezdest, Azert, ha nagy sokat miuelnenkis azokba, azt mondgyuc, haszontalan szolgac vagyunc, *Luc:* 13. *HOGY* kedig senki meg nem tőkelheti az Isten keuansagat, az egez irasis soc keppen bizonyittya, *Psalm:* 14. Ninta ki iot czelekedgyec, czac egyis. *Psalm:* 115. Minden ember hazug. *Deuteronom* 27 *Galath:* 3. Atkozot ki mindenekben meg nem marad. *Galath:* 3. Mindeneket bűn ala rekeztet. *Iac:* 2. A ki az leg kissebiket meg tőri, az tőbbitis meg tőrte. *TOVABBA* minden ember tekincze megis ő magat, es meg erezheti, hogy mindennap egez ęletibe soc temerdec bűnőknec terhet hordozza, Ki miatt soc nyaualyaualis terheltetic, es megis kel halni mindennec. Harmadszor azt bizonyittya az Christus kinnya es halalais. Negyedszer az vtolso iteletis ki ielenti ez egez vilag bűnős voltat.

Azonba haßnatalan ßolganac esmeriűc magűc.

Ez igy leuen: Minec vtanna az Tőruenről illy nemesen tanyitotta vala Christus wrunc: Hogy azban Isten tellyes Isteni es atyafiui szeretet keuañ: Hogy ez ben magat ne igazitanac az Pharisensoc, es ketsegbe se eslenec bűnőc miatt, Azert ez vtan kerdezkedic tűlőc az Christus felől: *Ha Dauid Fia, miert mondgya Wranac?* Kiuel tanyitani akaria őket, hogy meg esmernec Szőmelyet es Tiztic, hogy nem czac bizony ember hanem bizony Istenis, az Tőruennec wra es be tőltőie, Nem olly Kiraly mint Dauid, Hanem Papis, Kiralyis, olly Pap, ki maga testeuel meg aldoztassec ez egez vilag bűneert, kire nęztec minden aldozatoc, kinec vęre valosagual meg tiztithat minden bűnőkből, Olly Kiraly ki Istennec iobiara űluen, őrőcke wralkodgyec minden ellensegűnken, őrdőgőn, bűnőn, halalon, poklon, ki meg igazituan bennűnc fel tamaszt es őrőc ęletet ad. Ezekről Dauid azon Psalmusba igen nemesen szolt. Kinec esmereteről es ő rola valo kerdezkedeseről à Phariseusoktul az Masodic Predikatioba tőbbet tanullyunc. Most kőnyőrőgiűnc az WR Istennec, Hogy mind az Tőruennec, mind az Christusrol valo Euangeliomnac igaz esmeretibe epűlhessűnc, vgy, hogy bűneinket vtalhassuc meg, az Christus ęrdemebe bizhassunc, es az ő benne valo Hit altal iuthassunc az őrőc ęletre, Vgy legyen.

Az Tőrueny esmereti utā, Christus ő magatis esmerteti.

Psalm: 110.

Imadsagat Masodic Predikatio vtan talalod.

VTOLSO ENEC: ¶ *Meg bartunc Isten ßűntelen tegedet, &c.*
¶ *Mi Wrunc Iesus Christus &c.*

MAS PREDIKATIOIA AZON Euangeliomnac.

MATTH: XXII.

Mikor az Phariseusoc hallottac volna, hogy az Saduceusoknac szaiokat be dugta volna, &c.

FElső Predikationkba meg hallottuc az Saduceusoknac szaiokat mint tapaztotta be. Kic az halottac fel tamadasat keptelennec vęlnec, es eztelennec: Hogy ha az lenne, meg sem alkodhatnanac az felec, kic it egy feleseget egy mas halala vtan birtac. Illy szőrnyű setetsegbe leuen nemelly Sido, męg az Papoc es Irastudoc kőzzűlis, megis magokat nagy eszesnec veltec. Azert nagy keuelyűl, őkis olly ker-

deſt gondoltac, kibe Chriſtus Wrunkat meg fognac: Hogy egy aſzonnac hęt wra leuen, az fel tamadasba mellyike lennec? De Chriſtus Wrunc ôket teuelygôknec monda, kic nem az iras ſzerint, hanem az ô bolond gondolattyoc ſzerint itelnenec, Mert az irasba Iſten vgy tanyit, hogy az fel tamadasba nem lenne hazaſſag, hanem mennyei ęletûnc mint Iſten Angyalinac lenne: Es az Iſten hatalmat ſem ęrtenec, ki az mint ſemmiből teremtet, az porbolis fel tamazthat, Es ô ęlô Iſten leuen, azert hiwna magat Abraham Iſtenenec, Iſaac, Iacob, es mindenec Iſtenenec, mert azokatis ęltetne, moſtis lelekbe, ez vtan lelkeſtûl es teſteſtûl mind ôrôcke. Kôſzônnyuc meg Chriſtus wrunknac ezben valo edes vigaztalalat, hogy illy edeſſen biztat az mi teſtûnc fel tamadaſarolis, es ôrôc ęletünkről.

Phariſeuſoc kerdezkedeſ.

Ezt haluan az Phariſeus Sidoc, Logy meg gyôzettec volna az Saduceus Sidoc, ô magokat azoknalis eſzesbeknec vęluen, azt alitac hogy az ô kerdeſekre ingyen ſem felelhetne: ôkis azert az mint Tôrueny magyarazoknac tartottac magokat, azbol kerdic: Mellyic az nagyobic Tôrueny es paranczolat? Kiknec ezt felele: Hogy feie es Summaia minden Iſten paranczolatinac ez: Hogy az Iſtent mindennec felôtt tellyes ſziwből ſzereſſûc: Es mas embert vgy mint magunkat. Ezből aztis meg tanulanc, hogy à Tiz paranczolat ſzerint valo io erkôlczet minden egyeb fele paranczolati felôtt keuanna Iſten: Es aztis, hogy moſtis az romlotſagba azon tôkelletes kiſſô beliô tiztaſagot keuannya, es kereſi Iſten raytunc az kibe teremtettûnc volt. De az Phariſeuſoc regen, es moſt az Papiſoc, es Tôrôkôkis, es az okoſſag, ezac kiſſô iamborſagra ertôttec az Iſten keuanſagat. *CHRISTVS* Wrunc kedig vgy magyarazza, Hogy tellyes ſziwel, elmeuel, erôuel ſzereſſûc az Iſtent, Maſt mint mi magunkat. Ezt ſenki nem talalhattya magaba, azert az Tôrueny ſzerint bûn es atoc alat vagyunc mindnyaian. Ez igy leuen, azert Iduôzitônc viſzont kerdezkedic à

Chriſtus kerdezkedeſe.

Phariſeuſoktul à Chriſtus felôl. Hogy ôket es minket arra vinne, hogy meg eſmernûc az Tôruennec be tôltôiet, olly Wrnac, ki mind az bûnt, mind az Tôrueny atkat mind à haragot, mind az ôrôc halalt el venne rolunc, es meg igazituan Iſtenuel meg bekeltetne, fel tamaztana, fel epitene, es ôrôc ęletet adna. Ezekre laſſue minemû kerdeſec altal tanyita: es melly ſzep moddal, es mi az oka, hogy igy kerdezte ôket. Azonba eztis eſzünkbe vegyûc, hogy az mint Chriſtuſſal ſzûntelen hankodtanac minden rendbeliec, es az ok alatt epitette Iſten az ôuit, es azzal rontotta az ô ellenſegit, Igy kel lenni minden CHRiſtus hiueinekis, hogy ſzûntelen valo hankodas vtan epûllyenec ôc, es azzal romollyanac az hitetlenec, es az Satan orſzaga. Tehat ez viteſſegtûl egy igaz Kereztyen ſe vonnya, Hanem inkab minden hozza keſzicze magat. De ęriûnc az Chriſtus kerdezkedeſere, ki minec vtanna az Tôrueny felôl ôket meg tanyitotta volna, Immar az ô maga eſmereterôl kerdezkedic.

Iduôzitônc tudta azt, hogy az Phariſeus Tôrueny magyarazo Sidoc az Meſſiaſt, az az, à Chriſtuſt vartac, Mert az irasba oluaſtac arrol valo igeretit Iſtennec, De à mint az Tôruent ezac vgy ęrtôttec, mint az okoſſagnac tettzet, hogy eleg volna Iſten elôttis az kiſſô iamborſag: Igy az Chriſtus felôlis ezac okoſſag ſzerint à mint az teſti es vilagi embernec iobnac tettzenec ezac vgy ęrtôttec: Hogy az olly ez vilagi io ſzerenczes feiedelmec lenne az ô orſzagokba, mint Dauid vala. Ehôz valo edeſſegec miatt ha mit oluaſtakis az Chriſtuſnac lelki orſzagarol, azt mind viſza magyaraztac. Azert ez teuelyesből ôket ki akaruan venni, imilly ſzep moddal kerdezi, monduan: *Az Chriſtus felôl mi tettzic tinektec, ki fia? Mondanac: Dauide. Kerdi iſmet: Tehat miert mondgya Dauid ôtet lelkebe Wranac?* Mind ez kęt kerdeſec az iraſokbol vadnac. Az ELſô hogy az Chriſtus Dauid fia lenne, meg vagyon irua 2. *Reg:* 7. illy keppen: Mikor el

Hogy fia Dauid wolt.

aluſzol az te Atyaiddal, fel tamaztom az te magodat te vtannad, melly az te agyekodbol ſzarmazic: es meg erôſitem az ô orſzagat. Iſmet mond Salomonnac 2. *Paral:* 7. Fel tamaztom az te orſzagodnac Kiralyi ſzęket, à mint ígertem Dauidnac à te Atyadnac. Iſmet: *Pſalm:* 132. Meg eskütt az WR Dauidnac igazan, az te mehednec gyûmôczeből vetec az te Kiralyi ſzękedre. Eſaiaſis 11. Ieſſe gyôkereből ki Dauid apia volt, prophetalta, hogy az Chriſtus ſzûletnec, Soc helyen ſzûz Maria Dauid

nem

hemzetebôl valonac neueztetic, *Matth:* 2. *Luc:* 1. Szent Palis *Roman:* 1. mond: Ki teſt ſzerint Dauid maguabol valo. Az *MASIC* kerdes: Hogy Dauid wranac mondta az Chriſtuſt, meg vagyon irua *Pſalm:* 110. Azt, hogy fia lenne Dauidnac, *Hogy Wra Daminduyaian* ęrtőttec, De imerre: miert mondta wranac, ha fia, Chriſtuſnac ſemmit *nidnac,* nem felelhetnec. Ezert, mert Dauidnal fellyeb valonac, lelki es őrőcke valo Kiralnac nem eſmertec, Hanem czac az melly fôldi orſzagba wralkodot Dauid, azba wralkodnec ôis. It kedig egy Kiralyis, es ſenki, ſem fiat, ſem vnokaiat nem ſzoktac wroknac hiwni, ha ſzinten az fia nagyob tiztbe lenneis, Ha parazt, vagy nemes embernec kiraly fia lenneis vtanna, azt czac fianac nem wranac mondgya. Tehat mint vagyon ez, hogy Dauid az ô fiat az Chriſtuſt wranac mondotta, ſzaz tizedic Pſalmuſaba: Ez kerdeſre azkor ez nagy bôlcz Meſterec ſemmit nem felelhettec. De moſt czac az kis gyermeczkekis à Catechiſmusbol es az Hitagazatibol okat tudnac *Feleletnec,* adni, Mert az Credoban ezt mondgyac Chriſtus felôl: Hogy noha ſzűz Mariatul ſzűletet, ki Dauid nemzeteből valo leany volna, De hiſzűc hogy Iſtennec egyetlen egy ſzűletteis, ki kint ſzenuedet volna az mi bűneinkert, fel tamadot volna, es űlne Iſtennec iobian, ki altal mijs fel tamadnanc, es őrőc ęletre menjenc. *HOGY* kedig *Hogy nem ęzac* à Chriſtus nem czac fia Dauidnac, hanem wrais, az az, nem czac ember, Hanem bi- *fia, hanem Wrais* zony es őrőc Iſtenis, es mindennec wra, ſoc helyen az Prophetakis bizonittyac, Mint Eſaias mond: *Eſa:* 9. az ô neue erôs Iſten. Ieremiaſis *Ierem:* 33. hiuattatic Wr mi igaſſagunknac. Szent Pal kedig mind ket termeſzetről mond: *Roman:* 9. noha az Atyaktul ſzűletet teſt ſzerint, de aldot Iſten mind őrőcke. Szent Thamaſis *Ioan:* 20. En Wram es en Iſtenem. Illy eſmerete volt Dauidnakis az Chriſtus felôl, Mikor igy ſzolna: Monda az WR az en wramnac, &c. Kiből ezis meg tettzic, hogy azon egy hitec volt Adamtul fogua minden hiueknec, az ki moſt vagyon. Im ſzolanc arrol, Chriſtus Wtunc mi ockal kerdezkedet az Tôruenyről valo tanyitaſa vtan az Chriſtus felôl: Es mint akarta magat meg eſmertetni, hogy nem czac fia, hanem wrais Dauidnac.

IMMAR igenkint ier tanullyuc meg ęrtelmet aznakis, az mit Dauid ez ſzaz tizedic Pſalmusba ſzolt az Chriſtus felôl. Elôſzer imigy ſzolt: *MONDA AZ WR AZ EN WRAMNAC, WLLY AZ EN IOBOMRA.* Ennec ęrtelme imez: az az, Az Atya Iſten az ô Fiaual nagy tanaczot tartuan az emberi meg valtſagrol, igy ſzoltac: Teged en Fiamot ôltőztetlec az emberi teſtbe, az kibe meg valtod ez vilagot, es azban iobomra űltetlec, az az, egyenlő birodalomra emellec en velem, męg emberſeged ſzerintis: *Mig aż te ellenſegedet labod ala vetem Samollyul,* az az, Noha ellenkezni fognac veled, az ôrdôg es ez vilag, az az, minden hitetlenec, kic haborgatni fogiac az te igedet es hiueidet, De azokat Samolyul vetem labod ala, az az, meg tapodod es rontod az mint à kigyorol meg vala monduan: Az kigyo feiet meg tôri aſzoni allatnac magua, *Geneſ:* 3. Es ez vilagi kegyetlenekről, pelda ez vilag ſillyedeſe: az Sido orſzag veſzedelme, Nero Czaſzar, Decius, Diocletianus, Iulianus, Es Arrius eretnec, Mahomet romlaſoc. Ez mondasba kedig *labod ala vetem Samolyul,* nagy gyalazatyoc ielentetic az ô ellenſeginec. Mint Valerianus Czaſzart 257. eztendőbe, Sapor Perſiai Kiraly meg foguan ſzemeit ki tolatta, es mikor louara fel űlt, hatara es nyakara haguan emelkedet fel, Es vęgre vgyan meg nyuzatta: Igy czelekedet Tamberlaneſis Scitiai feiedelem Tôrôc Czaſzarral Baiazeteſuel, 1398. eſztendőbe, Papais torkara hagdoſot Frideric Czaſzarnac Velentzebe, ſzent Mark Temploma kűſzőben, 1160. eztendőbe. Ez fele gyalazathoz haſonlittya Iſten Dauidnal az ô Fianac az Chriſtus ellenſeginec gyalazatitis: Hogy ôket labaiual meg nyomatna ſa molly gyarant, azoc meg terheltetnenec, ô penig meg nyugodnec minden hiueiuel. De ez tapodas nem lenne hirtelen es egyſzerſmind, hanem idővel es egy mas vtan. Azert mondgya űlly iobomra, *MIGLEN* labod ala vetem ôket, az az, Te en velem egyenlő wraſagba leſzeſz, az te ellenſegid kedig naponkent romlanac.

Ezből minden hiuei az Chriſtuſnac tanullyanac. 1. Elôſzer Iſtenbe bizni, es teſti *Tanuſaginc* lelki gondgyokat rea hadni. 2. Nyaualyaiokat bekeuel tűrni. 3. Inkab felni az *ęzekből.*

TIZEN Nyoltzadic Wrnapiara ſzent Harom ſag nap vtan.

Iſtent, hogy nem az ôrdogôt, az kegyetleneket, az eretnekeket. 4 Bator ſziwel magoc tartani az haboru kôztis. Az mint Eſaiaſis int, *Eſa:* 30. Remenſegbe es veztegh halgatasba legyen erôſſegtec. Ez legyen az keues igekbôl tanuſagunc, à kiket Chriſtus wtunc monda Dauidbol. Monda az WR az en Wramnac, ûlly az en iobomra &c. Melly ſzoc vtan, Még tôb ſzep draga ſzockalis ſzolt az Chriſtus felôl, monduan: *Az te orſſagodnac kiralyi paltzaiat ki boczattya az WR Sionbol: Wralkodgyal az te ellenſegednec kôzôtte, Szabad akarat ſzerint valo neped vagyon, az te ſeregedbe nagi felſeges ſzentſegbeliec ekes öltôzetbe, az haynalnac mehebôl Luciſter elôtt ſzültelec tegedet. Meg eskütt az WR, es meg nem bannya, Hogy te ôrôcke valo Pap vagy Melchiſedechnec rendi ſzerint, Az WR az te iobod felôl, ôſſue rontya az ô haragianac napian az kiralyokat, &c. Az ezergô patakbol iſſic az vton, annac ôkaert fel emeli az ôfeiet.* Ez nemes Pſalmuſt nemellyec az hitetlen Sidoc kôzzûl Abrahamra nagy tudatlanul magyarazzac, nemellyec maſra. De hogy az WR Chriſtus felôl ſzollyon, meg tettzic az mai Euangeliombolis, ô maganac Chriſtus Wtunknac tanyitaſabol, *Matth:* 22. kibôl ſzent Palis tamazt bizonſagot, 1. *Corinth:* 15. Szûkſeg vgy mond az Chriſtuſnac wralkodni, mig az Atya minden ellenſegit labai ala veti. Iſmet: *Heb.* 7. meg magyaraz za imez mondaſt: Te ôrôcke valo Pap vagy Melchiſedechnec Rendi ſzerint. Nagy dragalatos Pſalmus azert ez, kinec minden igeieből gyônyôrûſeges tanuſagokat vehetûnc. Kic kôzzûl elôſzer czac rôuid ſzoual iutatoc nemelt eſzetekbe. Az vtan ez kê Tiztirôl az Chriſtuſnac: Papſagarol, es Kiraly ſagarol bôwebben nemes dolgokat tanulunc.

Monda az Wr az en Wramnac.

Leg elôſzer imezbôl: hol igy ſzola Dauid: *Monda az WR az en Wramnac*, az az, Monda az Atya az ô Fianac: Az Iſtennec Decretomat vegyûc eſzûnkbe, hogy egy mas kôzôtt valo mondaſſal, az az, nagy tanaczkodaſaual lett az ôrôcke valo Atyanac, Fiunac, es ſzent Leleknec az mi meg veltaſûnc: Azon ſzoba es mondasba vegyûc eſzûnke, az ô mi hozzanc valo ſzeretimeketis, kiket az iras maſutis ſoc keppen aianly, *Ioan:* 3. 16. *Roman.* 10. Touabba az ſzômelyec kûlômbſegeis ki tettzic, Midôn az Atya ſzol Fianac, Annac felſeges voltais, midôn ôis wrnac neuezteric, kiuel ſoha Angyalis nem neueztetet. Maſodſzor mind çlûnkbe, mind halalunkba, mint ſzent Iſtuan *Actor:* 7. vegyûnc vigaztalaſt ezbôl, hogy az Chriſtus az Atyanac iobiara ûlt, az mi teſtûnkbe es vérûnkbe. Tehat noha ô nagy felſegbe vagyon, de azert az en teſtemet es véremet nem vtalhattya meg ez nagy gyarloſagbannis. Kinec *TIZTITIS* meg eſmeriûc, hogy ot Wtunc, az az, Kiralyunc, es Papunc. Papunc, mert az aldozat vtannis eſedezic érôttûnc. Kiralyunc, 1. Elôſzer azert, mert el rontôtta az ôrdôg ezelekedetis, *Geneſ:* 3. 1 *Iohan.* 3. Fogua vitte fogſaginkat, *Pſalm:* 80. 2. Maſodſzor, Mert ſzent igeie, ſzent Sacramentomi, es ſzent Lelke altal gyûyt Anya ſzent Egyhazat, es azoknac ſziuekbe wralkodic. 3. Harmadſzor, Mert oltalmazza azokat mtnden ellenſegi ellen, ôrdôg, bûn, halal, es karhozat ellen. Dauid illy Kiralynac eſmerte ôtet, azert mondgya ô wranakis, mondoc, ôuenec nem czac maſenac, Ha czac vtanna valo fôldi Kiraly lett volna, ſemmit nem haſznalt volna Dauidnac, es miert wralta volna. Azonkeppen à tôb Sido nemzetnekis mit haſznal hogy varton variac hogy ôket orſzagokba vigye, es azonba halron halnac, es ez vilagis mayd el vegezôdic. De mint Dauid Abrahamis vgy iſmerte ôtet, hogy ô benne, mind ôc, mind egyeb uemzetec meg aldatnanac, nem teſti hanem lelki es ôrôcke valo ſzabadulaſt vennenec, *Ioan:* 8. Ezrôl moſtis in igy ſzola, *Az te orſſagodnac kiralı paltzaiat ki boczattya az Wr Sionbol: Wralkodgyal az te ellenſegednec kôzôtte.* Ennec kirali paltzaia, az az, hatalmas igeie, á Tôrueny es az Euangeliom, az pœnitentianac predikallaſa, *Sionbol*, az az, Ieruſalembôl megyen ez egeſz vilagra, az mint Eſaiaſis meg prophetalta *Eſa:* 2. es ſzinten vgyis lôtt *Matth:* 29 Kinec noha mind eleittûl fogua ſoc ellenkezôi voltac, De mind ezec meg tôrettec, à mint Simonis meg prophetalta. Azert az ô ellenſegi kôzôtt mindenkor wralkodic. Neperôlis mond Dauid: *Szabad akaratu neped vagyon, az te ſeregedbe nagy ſzentſegbeliec, ekes öltôzetbe*, az az, nem vgy keſzeritetnec az Iſteni ſzolgalatra mint az ô Tôruenybeliec ſoc igaual, auagy mint az Polgari rendbeliec oſtor alatt, hanem ô kenveken ôrômmel ſzolgalnac, kic meg ekeſûltec ſzent Lelec altal es io erkôlczuel: Ez Kiralynac es Papnac ſzûletei. rô. is

Wtunc, az az Kiralyunc es Papunc:

Oe Wra.

Geneſ: 22.

Kirali paltzaia Sionbol.

Luc: 2.

Nepei ſzabad akaratu.

ſzolg

ſ-ol: *Mehemből Lucifer előtt*, az az, őrőcke. *ßültelec.* Erről Micheas prophetalt, *Micheas 5.* *Menyből Istentűl* De ez czickelt mas igeckelis mondgyac, imigyen: *Az haynalnac meheből az te ßületesednec ßülettec az ő neharmattya.* Imigyis: Az *Az haynalnac agyekabol teneked az te iffiusagod.* Az te iffiusagod, az *pei.* az, fiaid es hiueid az haynal meheből, mint az harmat, az az, menyből Istentűl szent Lelec es ige altal szűletnec neked. Szent Ianosis szol erről, *Iohan:* 1. Hogy azoc Istentűl születetnenec. Ez vtan Papsagarol szol: *Hogy Isten eskűuessel valaztotta őtet, Nem Papsaga mint Ieui, hanem Melchisedech rendi ßerint.* Erről mayd szollyunc, Mond vtol: *Az czorgo patak- Melchisedeknec. bol isßic az vton, annac okaert fel emeli az ő feiet,* az az magat meg alazza, sokat szenued, meg- *Meg hal es fel* is hal, De ismet fel tamad nagy diczősegesen. *tamad.*

Ezeket az igec ertelmeről tanulgatanc. Immar derec tanusaginkrolis, Papsagarol es Kiralysagarol ier tanulgassunc. Mond Dauid Papsagarol. *Meg eskütt az Eskűuessel valaz WR, es meg nem bannya, Hogy te őrőcke valo Pap vagy Melchisedechnec rende ßerint.* Szent dologra *tatot papsagra:* szabad meg eskűnni, az mint à Papsag szent dolog, kire nem czac mondasaual, ha nem eskűuesseuel valaztya, Esküuesse imilly: Elec en: Bizony bizony. Tehat annyiual inkab mindentűl meg keuañya, hogy az ő Kiralyat es Papiat meg esmeriec es tiztellyec, Es hidgyec hogy ennec altala meg halgattatnanac, *Ki nem az Leui, Hanem Melchisedech rendi valo Pap:* Nem idő szerint, hanem őrőcke valo: Nem atkot, hanem aidomast hozo Pap Ezeknec ertelmeről szűkseg bőwebben szolnunc, Es egyszersmind az Christusrol igaz ertelmet, Szőmelyeről, Tiztiről, Papsagarol es Kiralysagarol vennűnc.

SZŐMELYERŐL AZ CHRISTVSNAC.

SZőmelyebe az Christus két Termeszetű, Bizony Isten, es bizony ember. Ennec bizonsagi szantalan, *Iohan:* 1. Az ige testte lőn. 1. *Corinth:* 1. Ki Dauid *Sz* nac maguabol szűletet test szerint, ki meg bizonyitatot Isten Fianac lenni az szent Lelec szerint. *Phil:* 2. Az ki Isten formaiaban volt, szolganac abrazattyat vőtte fel, *1.* 1. *Timoth:* 2. Az Isten meg jelent az testbe. Ezt soc *ERETNEKEC* soc keppen *E.* vondoztac, Cherintus, Ebion, Samosatenus, czac puzta embernec mint Moyses hirdette, Arrius noha tilkon azokhoz tartot, de hogy meg ne esmernec, szepitette, Ki, Istenseget ackor teremtetnec mikor ez vilag, Es Istennec leg fő teremtet allattyanac, semmiből teremtetuen hirdette, Nem mondta az Atyanac allatyabol, es egyenlő hatalmunac. Nestorius Constantinopoli Pispec, igy tanyitot, hogy az Istenseg vele czac vgy volt volna, mint az Prophetackal. Tagadta hogy az emberseguel szinten egyesűlt volna. Ki imigy szolt: Sidosag ne diczőkedgyel, mert nem az Istent, hanem czac embert feszitettel fel. Eutyches Constantinopoli Barat, az emberseget Isten segre valtozotnac mondta. Ezec es többec történetes zurzauart szerzettec ez egez vilagon az Kereztyenec közőtt, Kiket Constantinus, Theodosius, es több Czaszaroc nagy gyűlekezetekbe igyekeztec le szallitani. Es tamaztot az WR Isten olly Isten felő embereket, kic az irasbol az Christus felől nagy ertelmesen tanyitottac. Annac imez az Summaia.

Igazvalasoc ßőmellyeről.

Az IRASOC kiualtkeppen *HARO M* rendben szolnac az Christusrol: Nemellyec czac Istenseghez: Nemellyec czac emberseghőz. Nemellyec mind az két termeszethőz egyszersmind illenec. Czac Istenseget illetic imezec: Hogy teremtőnec *Ioan:* 1. es őrőcke valonac, *Roman:* 9. mondatic. Czac emberseghőz illenec: Ehezni, szenuedni, vert ontani, meg halni. Egyenlő keppen mind az két termeszethőz illic: Iduőzitőnec, Papnac, Közbe iaronac lenni. Mind az altal miert hogy ez két termeszet egy szőmellyè lett, Vgy: hogy mind az altal az Istenseg meg maradot az ő Istени termeszetebe, es az emberseg meg maradot az ő emberi termeszetebe, mostis es mind őrőcke, es sem az Istenseg nem valtozot emberseghre, sem az emberseg Istenseghre, De az két kűlőmbező termeszet olly igen egyenlőue lőtt az egy szőmelybe, mint mi bennűnc hogy az test es az lelec egy ember. Azert igyis szolhatunc, Meg valta az Isten saiat vereuel az Anya szent Egyhazat. Az Isten meg hala ez vilag bűneiert. It az Istennec tulaydonyitatic à mi az emebri termeszete. De nem az Isteni, hanem az emberi termeszetre nezue: Azert igy nem szolgalhatnac, az Istenseg veret ki on.

A' nagyobic Parantſolatrol,

ta, az Iſtenſeg meg holt, Hanem igy: az Iſten meg holt, vęret ki ontotta: azert, mert è ſzómely bizony Iſtenis, bizony emberis, az ki ezt mielte. Igy az ember fia mondatic az ęgbe lenni, Mert olly az ember fia, ki Iſtennec fiais, mellyre nezuen az ęgbe mondatic lenni, mikor ez földön iartis. Azert alnokul mondta Neſtorius, Hogy Sidoſag ezac embert nem Iſtent feſzitet fel, Es hamiſſan tanyitot Eutyches, hogy az emberſeg Iſtenſegre valtozot. Mert valoba erezte minden kinnyat, es moſtis tud raytunc könyörölni, *Hebr:* 7. Ezeket ſzómellyerol mondam, kit az Sido Phariſeuſokis nem eſmertec, De Abraham es Dauid igy eſmertec ötet. Immar Papſagarol es Kiralyſagarol tanullyunc.

PAPSAGAROL AZ CHRISTVSNAC.

AZ Chriſtus Papſaga ez Haromba fűg leg kiualtkeppeu: *Elöſter,* hogy engeztelő aldozat ęröttünc: *Maſodſor,* Hogy könyörög es halat ad ęröttünc: *Harmadſor,* Hogy tanyit. Ezekről nyiluabbannis tanullyunc. *ELSŐ* Papi Tizti, hogy engeztelő aldozatunc, Melly ezben vagyon: Hogy meg holt bűneinkert, es fel tamadot igazulaſunkert, *Roman:* 4. Erről igy ſzol ő maga, *Ioan:* 17. En meg ſzentelem magamat ő ęröttec, hogy ökis mind öröcke ſzenteltec legyenec. Az ſzenteles az Chriſtuſnac tizta es io illatu aldozattya, melly az hiueknec miuden bűnöket el törlette, es öket meg ſzentelte, az az, öket meg ſzabaditotta az karhozattul, hogy immar ökis ſzent aldozatul adgyac magokat az Iſtennec, *Roman:* 12. Ez aldozat ki teriett mind ez egez vilagra, 1. *Ioan:* 2. ő engeztelő aldozat az mi bűneinkert, nem czac mienkert pedig, hanem ez egez vilagnac vętkeiert, *Ioan:* 1. Ez az Iſtennec Baranya, ki ez vilagnac bűnet el veſzi, *Hebr.* 10. Egyſzer valo aldozattyaual mind öröcke tökelletesecke tötte az iduőzűlendöket. *Apocal:* 13. ki mondatic hogy vilag kezdetitől fogua meg öletet, Ezert, mert az ő aldozattya elegſeges es iduősſeges, minden hiuöknec, valakic eleitűl fogua voltanac, moſtan vadnac, es ez vtan leendöc mind vilag vęgezetig, Ez aldozattegyic, kire nezue mondatic Papnac. *MASODSZOR* az könyörgeſre es hala adaſra nezue, mellyet tött az hiuekert, az ő teſtenec napiaiba, *Hebr:* 13. Az mint ſzent Ianoſnal *Ioan:* 17. könyötög azokert, à kiket az Atya ő neki adot, hogy azokat meg ſzentellye igaſſagban, az az, neuellye öket az Iſtennec igaz eſmereſbe, az hitben es az ſzeretetbe. Szent Peterertis *Luc:* 22. könyörög, hogy hiti el ne fogyna, Az Apoſtolokatis *Ioan:* 14. ezzel biztattya, hogy az Atyatul mas vigaztalot kęrne. *HALATIS* ad *Matth:* 11. hogy az kiſdedeknec meg ielentötte az ő eſmeretit. Moſtis pedig noha vgy nem könyörög ſiraſſal es ohaytaſſal mint à ſzolgai abrazatban ez földen, mind az altal az ő egyſzer valo aldozattyanac meltosagos ereieuel mindenkoron az hiuekert eſedezic 1. *Ioan:* 2. *HARMADIC* Papi tiztiaz Tanyitas, hogy az Iſtennec akarattyat ki ielencze, *Matth:* 3. Erről igy ſzol Malachias *Malach.* 2. Az Papnac aiaki meg örizic az Tudomant, es à kőſſeg az ő ſzaiabol kerdezi meg az Töruent. Ez tanyito tiztiert neuezi Moyſes Prophetanakis, *Deuteron:* 18. kit Iſten az ęgből aianla hogy halgatnuc, *Matth:* 3. kibe az Iſten minden bő czeſeget rekeztette, *Coloſſ:* 1. Ennec Tanyitaſanac ő magaban vagyon meltoſaga, es hitelre valo beczűleti, Melly az Chriſtus kiuűl ſenkinec nem adatot. Ezert tiltya meg *Matth:* 23. hogy ez földen ne hiwnanac ſoc meſtereket, Mert egy à mi Meſterűnc az Chriſtus. Egyebec ennec tellyeſſegeből meritenec, es az ő Tudomanyoknac az Chriſtuſtol vagyon meltoſaga, ha az ő ſzaiabol ſzolandnac, es tanyitanac. Mond ſzent Peter, 1. *Pet:* 4. Az ki ſzol, Iſten ſzauat ſzollya. Ki ſzómelye ſzerintis, kepebelíec altalis, *Epheſ:* 4. ſzent Lelec altalis, *Matth:* 10. tanyit. Czac azonokrol tanit kedig, kiket Atyatul hallot, es az ő titkos tanaczabol hozott, *Ioan:* 7. 8. Iſtennel valo meg bekelleſűnkről, az bűnnec boczanattyarol, az meg igazulaſrol, es az öröc ęletről. Holott kedig azt mondgya hogy az Tudomany nem öue, aztis kőuetſęgnec tiztire nezue mondgya, De azonba egyenlő akaratu az Atyaual. Ez Papi tanyito tiztis nagy vigaztalaſunkra vagyon, Mert ſoha ezben ſem ſzűnt meg mind vilag kezdetitől foguannis, Noha niha czekelyesben ez vilag hala adatlanſagaett tanyi-

Első Papi tizti Aldozat.

Maſic Papi tizti Könyörges es hala adas.

Harmadic Papi tizti Hala adas,

Ioan: 8.

Hebr. 3. mind az altal az ſetetſegbennis valami kitſiny vilagoſſagual tengette az ô hiueit. Ezeket harom Papi tiztirôl eſzünkbe tarezue. Immar laſſuc Dauid mi ezoda kûlômbſeget teſzen, az ô es az Leui Papoc kôzôtt.

Kûlômbſege az Leui es az Chriſtus Papſaganac.

Mond Dauid. *Te ôrôcke valo Pap vagy Melchiſedeknec rendi ßerint*. Ez igeket ſzent Palit meg magyarazza *Hebr:* 7. kikbe meg valaztya az Chriſtus Pabſagat az egyeb papoketûl, Mert *NEGY* rendbeli papiait ielenti az iras Iſtennec, Egyic Melchiſedeke Maſic Aarone: Harmadic à Chriſtuſe: Negyedic az hiueke. Az ô Tôruenybeli papokrul ſoc keppen kûlômbez: Elôſzer, azoc, Leui es Aaron rendi ſzerint voltac, Az Chriſtus kedig PaP az Melchiſedeknec rendi es modgya ſzerint. Az Leui es Aaron rendi ſzerint, ſenki egyſzerſmind Kiraly es Pap nem lehetet, à mint Vſias kiraly is poklosſaggal veretec, hogy az Pap tiztibe hagot, De Melchiſedech ki igaſſagnac kiralyat iedzette, Salemnec kiralyais, es Iſtennec papiais volna. Az Leui papoc atkoztac, Melchiſedek még Abrahamotis kitûl az Leui Papoc nemzettec, meg aldotta, es igy Abrahamba az Leui papokis Melchiſedekrol vôttec aldaſt. Ez Melchiſedech peldazta az Chriſtuſt, ki bekeſegnec kiralya, es Iſtennec Papia, kibe mind Abraham, mind az ô tûle ſzarmazot papoc es minden hiuec meg aldatnac. Melchiſedekrôl azt iria ſzent Pal, hogy Atya es Anya nekûl volt, az az, ki volt Atya, es anya nincz meg irua. Ezis nezet az Chriſtuſra, ki Iſtenſege ſzerint anya nekûl, Emberſege ſzerint Atya nekûl ſzûletet. Maſodic kûlômbſeget: Az Aaron Papiainac tizteket az halal el vegezte, es egyic az maſic helyeben ſzallot, Az Chriſtus kedig mind ôrôcke el, hogy mi nekûnc kôzbe iaronk lenne. Harmadic kûlômbſeg: Azoc valaztatnac emberec kôzzûl, es haſonlo bûnôs emberec voltanac. Ez penig nem czac ember hanem Iſten Fia, es az Angyaloknac feie, tizta, ſzent, es az bûnôſôktûl meg valaztatot. Negyedic: azoc aldoztanac tulkockal es baranyockal, kiknec vęrec az bûnt el nem tôrlette. Ez penig ônnen magat aldozta meg az kerezt fanac oltaran, es az ô vęreuel minden bûneinkbôl meg tiztitot. Ottôdic: Az Leuitac eskûues nekûl rendeltettenec az tiztnec viſeleſere, Az Chriſtus Papſaga pedig eskûueſeuel erôſittetet meg. Hatodic: Azoc gyakorta aldoztanac, mellyel ielentetet, hogy az oktalan alatoknac vęre az bûnt el nem moſſa. Ez pedig egyſzer valo aldozattyaual Iſtentis meg engeztelte, az hiueketis mind ôrôcke meg ſzentelte. Hetedic: azoc be mentenec az kęzzel czinaltatot ſatorba, Ez pedig be ment az ęgekben, hogy mindeneket be tôltſen, es az hiuôknec vtat nyiſſon az ôrôc bobogſagra. Ezeket az Chriſtus es az Leuita papſagarol, es az Melchiſedekerôl tanuluc, azoktul mibe kûlômbôzzen az Chriſtuſe.

Negy rendbeli papiai Iſtennec. Heet kûlômbſegi 1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

Az hiuec papſagarol.

Immar az mi Papſagunkrolis tanulgaſſunc, Mert Chriſtus az ô hiueitis papſagra ſzenteli, es azt velekis kôzli. Ez kôzles mint legyen, arrol ſzollunc. A mi neez az bûnert valo fizeteſre, es az engeztelô aldozatra, ſenkihôz nem illic az papſagnac tizti az Chriſtus kiuûl, De mind az altal ennec lelki ereie, es valami haſonlatoſſaga az hiuekreis arad, es ôkis papoknac neueztetnec, Mint az ſzent Ianos mondgya *Apocalyp:* 15. hogy tett minket Papocka, es Kiralyocka az mi Iſtenûnknec, Honnet à ſzent Peteris, 1. *Petr:* 2. Kiralyi Papſagnac hiwia az Kereztyeneket, es inti ôket, hogy az Iſtennec eleibe vigyenec lelki aldozatokat, mellyec kedueſec az Ieſus Chriſtus altal. Papoc leuen azert az hiuekis, az ô aldozatokat az iras kinaltkeppen *NEGY* rendben helyhezteti. *ELSô* az tôredelmes leleknec aldozattya, Melly nem egyeb hanem az bûnnec eſmereti miatt keſergeni: Es erôs bizodalommal az Iſtennec irgalmaſſagahoz folyamni: Es wy ęletet kôuetni. Ezrôl mondgya à Dauid *Pſalm:* 51. Kedues aldozat az Iſtennec, az tôredelmes ſziw. Az alazatos ſziuet nem vtalod. *MASOdic* az mi teſtûnknec kellemetes es ſzent aldozattya, Melly nem egyeb, hanem minden kûlſô tagainknac Iſtennec paranczolattya ſzerint valo viſeleſe, hogy à mint ſz: Pal tanyit, *Roman:* 12, 6. legyenec az igaſſagnac fegyuerei: ſzemûnket az hiwſagnac nezeſetûl el forditſuc, nyeluûnckel Iſtent diczeritſuc, felebaratunkat aldgyuc es ne ſzi-

Negy rendi az hiuec aldozattya nac. 1.

2.

dalmaz

TIZEN Nyoltzadic Wnapias raſsent Haromſag nap vtan. dalmazzuc, kezünket mas ember karatul meg oyiuc, labainkat meg tartoztaſſuc, hogy ne fuſſanac az gonoſſagra, hanem gyorſac legyenec egyebeknec ſegitſegere.

3. *HARMADIC* az diczeretnec aldozattya, Melly vagyon az mi magunc meltatlanſaganac eſmeretiben, es az Iſteni ſoc io tetemenyinec hirdeteſeben, es az ô paranczolatinac örizeſeben: Mint à ſzent Dauid tanyit ez igeckel: Az ki diczeretet aldozic, az tiztel engemet, Es az ki rendeli vtat, ennec ielentem meg az Iſtennec iduöſſeget.

Pſalm 50 Pſalm: 54. Maſutti, ezent bizonyittya: Szabados leleckel aldozom teneked, es vallaſt te ſzec az te Neuednec mert io vagy.

Oſea 6. *NEGYEDIC* az io tetemennec es az ſzeretnec aldozattya. Kiről Oſeas Prophetanal igy tanyit, Irgalmaſſagot keuanoc es nem aldozatot. Mert az Iſten ſemmi tizteletet nem keduel az hit es az ſzeretet nelkül. Erről mondgya az ſzent Palis, *Hebr:* 12. Az io tetemenyről, es az adakozaſrol el ne feletkezzetec, Mert az Iſten ez fele aldozatokban gyönyörködic. Mind ezeket az Chriſtus papſagarol, es az mi papſagünkrol az Dauidnac ímez mondaſabol tanulenc, Hogy igy ſzola az mai Pſalmusba: *Te öröcke valo pap vagy, Melchiſedeknec rendi ſerint:* Immar Kiralyſagarolis ércziic meg minemü értelemmel ſzola.

KIRALYSAGAROL AZ CHRISTVSNAC.

Kiralyſagarol igy prophetala Dauid Kiraly: *Az te orſsagodnac kirali paltzaiat ki boczat: hya az WR Sionbol, Wralkodgyal az te ellenſegidnec közötte.* Lelki orſzagra az Annya ſzent Egyhazara nezue mondatic kiralynac, Az *SION* Ieruſalam varanac hegye, onnet Ieruſalemböl boczatta ki az ô igeiet nagy hatalmaſſagual mind ez egez vilagon valo nepnec holdoltataſira. Kiről igy Prophetalt Eſaiaſis: Sionbol megyen ki az Törueny, es az Wrnac igeie Ieruſalemböl. Maſutiis *Pſalm:* 2. mond Dauid: En ſzerzettem az en Kiralyomot, Sionon az en ſzent hegyemen. Ez Kiraly az haboruc, az kinnec es az halal közötis gyözedelmes leſz: azonkeppen az ô nepeis az kinba es az halalbais gyözedelmeſec, kiknec vérec mint egy ſzepen neuelö eſsö, Mond ſz: Pal, 2, *Corinth:* 2. Hala az Iſtennec, ki minden kor es mindenüt gyözedelmet ad à Chriſtuſba. Igy ſzol Dauidis moſtis: Wralkodgyal az te ellenſeged közöti: Ime ô ellenſegnec neuezi az mi ellenſegünket, A ki titeket üt, az en ſzemem fenyet üti, *Eſa:* 4. az ki tegedet ſért, ötet ſerti. Kinec Kiralyſaga mint külömbözenis, meg ielentetic ſoc helyen, Mint Zacharias mond- Oerüly Sion leanya, Ihon iö az te Kiralyod, alazatos, igaz, es engedelmes, az ô vére altal meg ſzabaditya à foglyokat az veren böl. Szent Ianos pedig kiralyoc Kirallyanac neuezi ötet, *Apoc:* 19.

Eſa: 2. *Kinya es halalais gyözedelmet.* *Zachar: 2.* *Mint külömbözö*

Modgyai *MODGYAROL* pedig lelki Kirali wralkodaſanac mond Eſaias: Rendeli az ô orſzagat *ILELETBEN ES IGASSAGBAN.* Ez két igeuel ielentetic az ô orſzaganac io moddal valo biraſa. Az *ITELET* nez az ellenſegnec gyözedelmere es birodalmara, à mint ô maga Chriſtus wrunc magyarazza: Ne fellyetec ez vilag feiidelme meg ielteiet, az az, meg gyözettetet. Kiről Dauid igy ſzola hogy azokat labai ala tenne ſamolyul, es mint az czerepeket meg tontana à Satant es à kegyetlenecket. Ezt értí az ítéleten. Az *IGASSAG* pedig nem egyeb, hanem az hiueknec igaz oltalmazaſa, es igaz meg tartaſa az ô ôrökeire. Mert igaz az Iſtennec elö te, hogy az kic nyomoruſsagot ſzeuuedtec az Chriſtusba, ô benne megis vigaztalteſſanac, Es viſzont az ki borgatoc meg nyomorgattaſſanac, 2. *Teſſal:* 1. Azert à mint è vilagi kiralynac két tizti vagyon, az gonoſzoknac es az ô ellenſegnec röttentneſe: Az ioknac pedig es az ô orſzaganac oltalmazaſa: Igy az Meſſiaſnac az iras azt tulaydonyittya, hogy az hiteleneken boſzut allyon, az ô nepenec könyebſeget adgyon. Melly noha ez életben kezdetic el valami részből, az kegyelemre nezue, mind az altal az itelet napian tellyeſedic es ielentetic meg az ô iöuendö diczöſegenec megadaſaban.

Iorn: 16.

Oeröcke valo kiraly. *Eſa: 9.* *Nepei.* *TERIEDES* Ekedig az ô orſzaganac nez öröc idökre, Es minden nepekre, Oerö: ideiéről prophetalt Danielis, *Dan. 9.* es mond az Angyalis *Luc:* 1, Az ô orſzaganac ſoha nem leſzen vége. Eſaiaſis neuezi ôöc Atyanac, *NEPEIS* hogy mind ez egez vilag ſzerte legyenec, mond ô magais *Matth:* 6, 8. El iünec Nap keletről es

Nap

Nap nyugatrol, dęlrōl es eſzakrol, es le telepednec Abrahammal az Iſtennec orſzagaba. Dauid altalis imilly igeretet teſzen Iſten, *Pſalm:* 2. Keried en tūlem az pogano kat, es adom teneked ōrōkſegūl. Errōl tanyit Eſaiaſis *Eſa:* 53. az ō nemzetſeget kiczoda beſzelli elō, az az, annyira ſzaporodnac az ō hiuei az Euangeliom hirdeteſe altal, kinec ſzamat ſenki nem, hanem czac Iſten tudhattya, Mais ez Pſalmusba, *Pſalm:* 110. Dauidis azt monda: Az haynalnac meheböl teneked harmat az te iffiuſagod, az az, mint az eyieli harmat, olly bōwen ſzaboroſznac az te fiaid es hiueid, kic nem az teſtnec indulattyabol, nem emberi vęrbōl, hanem Iſtentūl ſzūletnec, *Iohan:* 1. Mint az haynal hogy menyböl tamad, es az fōldnec paraiabol bōwſeges harmatot vonſzon ki: Igy ez fōlden lakozoc kōzzūl az Iſten igeie es ſzent Lelke bōwſeges fiakat ſzūl, *Iohan:* 3. Eznec pedig az Chriſtus ſeregenec olly tulaydonſaga vagyon, hogy czac az ō paztorat es kiralyat eſmeri es kōueti, *Iohan:* 10. Es ō neki engedelmes es ſzabad akaratu nepe. *Az ō tulaydoni ōtet halgatiyac.*

Ez Kiraly *MINEMW* io diczeretes es felſeges legyen, Eſaias czac imez ōt neuezetbennis meg ielenti: Hogy ōtet Czudalatoſnac, Tanacz adonac, Erōs Iſtennec, Bekeſeg feiedelmenec, Es ōrōc Atyanac neuezi. Elſō neue *CZVDALATOS.* Mert az ō czelekedetit az emberi okoſſag, es ſemi teremtet allatnac bōlczeſege meg nem foghattya, ſem az valtſagban, ſem az iduōzitesben, ſem az Anya ſzent Egyhaznac gzūyteſeben, es meg tartaſaban. Ennec okaert ſokan benne meg botrankoznac, mikor az teſtnec iteletire vonſzac az Meſſiaſnac ęletet, ſzenuedeſet es czelekedetit, Ez igeuel azert meg ielentetic, hogy az Iſten à mi iduōſſegūnkbe, czudalatos titkiat ielentōtte meg, mellyet az emberi okoſſag bolondſagnac itel. Az mint ſzent Palſzol, 1. *Timoth:* 3. hogy à mi kereztyenſegūnknec nagy titka ez, hogy Iſten ielent meg az teſtbe, es hogy egy embernec halalabol adatic minden idōbeli hiueknec az ōrōc ęlet. Ez fele gondolatoc ellen az embernec iuſſon eſzebe, hogy az Meſſias Czudalatos, es az ō benne ki ielentetet titoknac az emberi okoſſag vęgere nem mehet. *Felſeges es io volta.* 1. *Czudalatos.*

Maſodic *TANACZ ADO*, ki az hiueknec meg mutattya az igeböl, mikeppen ſzabadulhaſſanac meg az Iſtennec haragiatul, az Tōruennec atkatul, es az ōrōc karhozattul, Es mihōz rendellyec az ō ęletyeket. Io tanaczot ad ſzent Mathenal, monduan: Iōyietec en hozzam mindnyaian, az kic faradoztoc es meg terheltettetec, es en titeket meg kōnyebitlec Harmadic, *ERŌS ISTEN*, mellyel bizonyitatic, hogy olly hatalmas kiraly legyen, kinec ellene ſemmi birodalom nem alhat, mint Iſten ellen, es kinec alà vettettenec minden ellenſegec, kic mint az czerepec az vas bottal ō tōle olly kōnnyen meg rontatnac, *Pſalm:* 2. Ezzel batoritatic az Anya ſzent Eghaz, hogy ſemmit ez vilagi ellenſegtūl ne fellyen, hanem az Chriſtus vallaſa mellet, es oltalma alart meg maradgyon alhatatoſſagual, Mert az ō feienec az Chriſtuſnac mindeneken birodalma vagyon. Negyedic, *BEKESEGNEC FEIEDELME*, kel ezt ęrteni az Iſtenuel valo meg bekelleſrōl, es az būnnec boczanattyarol, melly az Chriſtusban adatic. Noha azert az hiueknec ez vilagon nyomoruſagoc vagyon, mind az altal ō benue ōrōmōc es bekeſegec leſzen. Vgyan ezen be foglallya à hiuec kōzōtt valo egyeſſegetis, mellyet az Chriſtus az ō ſzent Lelke altal ſzerez bennec, hogy ōkis egy maſt ſzereſſec, az mikeppen az Chriſtus ōket ſzerette: *Iohan:* 12. Oetōdic, ō *RŌC IDŌKNEC ATYA*. es az iōuendō ęletnec, auagy az diczōſegnec ſzerzōie. Mert noha moſtan az hiueknec ęletec el rōyteret az Iſtenbe, mind az altal mikor az Chriſtus az ō ęletec meg ielenendic, az ō romlando teſteket az ōnnen diczōſeges reſtehōz haſonlatoſſa teſzi. Valami azert az io kiralyban keuantatic, az Chriſtusban bōwſeguel meg talaltatic. Eleg legyen moſt ezeket tanulnunc, az Chriſtuſnac mind Papſagarol, mind Kiralyſagarol. Kirōl Elſō Aduent Wrnapianis tanultunc. Mit tanulanc laſſuc. 2. *Tanacz ado.* *Matth:* 111. 3. *Erōs Iſten.* 4 *Bekeſeg Feiedelme.* 5. *Oerōc Atya.* *Coloſſ* 3. *Phil:* 3.

MIT TANVLANC.

AZ mai Euangeliomba kęt nemes Kęrdeſec valanac: Egyic à Tōruenrōl: Maſic az Euangeliomrol, az az, à Chriſtuſrol. Elſō reſzebe az Phariſeuſoc

TIZEN Nyoltzadic Wrnapiara ßent Haromsag nap vtan.

A nagyobic Parantsolatrol, es Dauid fiarol.

riseusoc kęrdeztec Christus Wrunkat az Tőruenyről, Mellyic azba leg nagyob paranczolat? Ezt kęt keppen ęrthettyűc leg inkab: Vgyis, az Moyses altal adatot Egyhazi, Polgari, es io erkőlczű paranczolatoc kőzt, Mellyic keduesb Istennel. Meg tanulanc, hogy az tőbbi mind az Tiz paranczolatbeli io erkőlczhőz valoc, es azert az, leg keduesb. Masodszor imigyis Sum̃a szerint mit keuan Isten à paranczolatokba: Ezt, hogy őtet mindenec felőtt tellyes sziwel szeressűc, Es felebaratunkat mint mi magunkat. Ezt noha az Phariseusoc iauallottac, De nem ęrthettec melly nagy tellyesseguel es ępseguel keuannya Isten azokat, es azert azt veltec, hogy ennekis eleget tehetnec. De Christus wrunc szamtalan helyen bizonyitotta meg hogy ninta arra valo erő bennűnc, Azert az Masodic Reszebe őis, kerdeze őket az Christus felől: Ha Dauid fia, miert mondta wranac az szaz tizedic Psalmusba, monduan: Monda az WR az en wramnac, űlly az en iobomra, &c. őc erre nem tudanac meg felelni. De mi meg tanuluc: Hogy Dauid nem czac embernec., es nem földi kiralynac, Hanem bizony Istennekis, Isten Fianac, es olly wrnac esmerte, ki mind ez egez vilag bűneiert meg aldoztatnec, Es azert noha ő vtanna ő nemzeteből szűletnec test szerint, de nekijs Wra volna, őtetis az tőb hiuec kőzt ő mentene ki az bűnből, az halalbol, az őrdőgtűl, az karhozattul, ki altalal felis tamadna es mind őrőcke ęlne. Ez illy esmeretit Dauidnac, hogy nyiluabban meg ęrtenűc, mind az egez szaz tizedic Psalmust meg magyarazzuc. Kiben Szőmellyeről, Papsagarol, es Kiralysagarol nagy ęrtelemmel, es nekűnc győnyőrűseges vigaztalasunkra prophetalt meg regen. Immar kőnyőrőgiűnc az WR Istennec, Hogy adgya az ő szent Lelket, ki altal az Tőruenyből az mi nagy romlasunkatis: Es az Euangeliombol az ő szerelmes Fianac be tőltesetis es meg szabaditasat esmerhessűc meg, es az ő benne valo bizodalom altal tartassunc meg az őrőc ęletre. Ezen kőnyőrőguen mostis, mondgyuc el imez Imadsagunkat.

IMADSAG.

VVR Isten, mi Mennyei szent Atyanc, Mi szegeny nyaualyas bűnősőc vagyunc, Az te akaratodat ęrtyűc, de erőtlensegűc knec miatta be nem tellyesithettyűc, Erős az test es â vęr mi bennűnc, az veszedelmes ellenseg az őrdőg sem hagy nyugodnunc: Ezokaert kęrűnc tegedet, adgyad az te szent Lelkedet az mi sziuűnkbe, hogy igaz hittel az te szent Fiadban *CHRISTVS* Iesusba meg maradhassunc, es az ő kin szenuedeseuel es halalaual vigaztaltassunc, es èckeppen it ez földen te akaratod szerint valo ęletbe ęllyűnc, es halalunknac ideien az Christus Iesusnac altala à te kegyelmessegedbe bizhassunc, Es vgy az őrőc ęletre es tőkelletes szentsegre es bodogsagra mehessűnc. Vgy legyen.

VTOLSO ENEKEC: *Halat adunc neked őrőc Isten &c.*
Felseges Isten hozzad kialtunc &c.

TIZEN KILENTZEDIC VVRnapi Euangeliom, szent Haromlag nap utan.

Hogy az bűnt ki az nyaualyaknac Oka, az WR Christus meg boczathattya, es az nyaualyakat el veheti, mostis ieles czuda teteliuel bizonittya meg. Hogy egy igen nagy beteget Gutta ütőttőt egy ßouaual fel kőlte agyabol. Kiről eneklesselis ier biztassuc lelkűnket.

Enek-

ENEKLESROEL.

¶ *Iduöz legy öröc Wr Isten &c.* ¶ *Hißünc mind egy Istenbe &c.*
¶ *Mindenhato W R Isten ßiuünc rötteg &c* ¶ *Mindenhato W R Isten mi bünös &c.*
¶ *Szent Dauid Kiraly bünei ellen igy panaß:* ¶ *Haborusaga Dauid Kiralynac &c.*

AZ EVANGELIOMROL
SVMMATSKA.

ARrol szol az mai Euangeliom: Hogy egy igen nagy beteget, Gutta ütöttet, lelkebe testebe vigazt meg Christus Wrunc: Kinec midön hirdetne büne boczanattyat, erötte karomlonac mondgyac. De hogy arra hatalma legyen: ezzelis bizonyittya, hogy azt czac egy szoual fel költi nagy beteg agyabol. Azert az mai Euangeliom fö keppen ezben biztat bennünc, Hogy az mi Wrunc Iesus Christus az Bünt, ki minden nyaualyanac Oka, el veheti rolunc. Ez mellet vadnac töb Tanusagijs imezekbe: *HOGY* Negy ember az Gutta ütöttet, nagy Hittel vittec Iduözitönkhöz, ki mellet sokatis faradtac, midön az hazheiarol boczatnac eleibe, kiknec nagy Hitec mellet, nagy buzgo atyafiui Szerelmekis ki tettzet, Ezeknec Hiteket meg tekintuen Christus Wrunc, ottan inte az benna embertis, hogy hinne öis, es biznec hogy az ö bunei meg boczattatnanac, es igy magatulis hitet keuana, Es igy testi egessege e ött lelkebe gyogyita: Ielentuen Hogy à nyaualyanac Oka az Bün volna: Es hogy mind az bünnec, mind az büntetesnec el vetele ö tizti, es ö hatalma volna. De ez miatt hogy az bünnec boczanattyat igere, ötet az Phariseusoc karomlonac itelec. De hogy ö neki embersege szerintis hatalom adatot legyen Istentül arra, szem latomast ezzelis meg bizonyita, hogy czac egy szoual à nagy bennac fel epite, meg erösite, es fel költuen ö magaual Nyoszolaiat haza vitete. Kiböl az emberis, es az sokasagis az Istent diczere nagy almelkodassal. Ezekröl szol az mara rendelt Euangeliom, Kit irt meg szent Mathe az ö Euangeliomi könyuenec Kilentzedic reszebe.

MATTH: IX,

BE *a* mene Iesus az Haioba: es altal keluen iöue az ö Varosaba, *b* Es ime hozanac ö neki egy Gutta ütöttet, ki agyba fekszic vala. *c* Es midön Iesus latta volna az ö hiteket, monda az Bennanac: *d* Bizzal fiam: *e* Meg boczattatnac te neked à te büneid. Es ime nemellyec az Irastudoc közzül, mondnac vala ö magokba. *f* Ez Istent karomlya, *g* Es mikor Iesus latta volna az ö gondolattyokat, Monda: *h* Mire gondoltoc gonoszt az ti sziuetekbe? *i* Mert mellyiket könnyeb mondani? Meg boczattatnac teneked az te büneid, auagy mondani, Kelly fel, es iary.

k De hogy tudgyatoc, Hogy az Embernec fianac hatalma legyen è földen az bünnec boczatasara, Ackoron monda az Gutta ütötnec: Kely fel, vedd fel agyadat, es menny haza. Et fel keluen haza mene. *l* Az nep kedig mikor latta volna, el czudalkozec: es diczöiti vala az Istent, ki illyen hatalmat adot volna az embereknec.

a: El megyen onnan ahol nem fogadgyac.
b: Atyafiui ßerelmec.
c: Mas hi ijs haßnal ennec.
d: Tüleis hitet keuan.
e E ößer lelkebe gyogyittya, büneit meg tiztituan.
f. Karomlonac miert veeltec.
g: Lattya à gondolatotis.
h: Gonoß gondolat volt ez.
i. Mind à ketti ereienec.
könyü à Christusnac meg ßerzeni, czac mondasaualis. k: Az lathato hatalma, bizonsag az ö lathatatlan
l: Az miböl az hitetlenec izetlenkednec, azonbol az hiuec edeskednec.

ROEVID ERTELME.

TIZEN Kilentzedic Wrnapiara ßent Haromſag nap vtan.

A Chriſtns altal az bunnec

EZ Euangeliom előtt ez vagyon irua: Hogy Iduőzitőnket el kűldettec volna hatarokbol az Gergeſenuſoc, ezert: mert az diſznoiokba ereztette volna az őrdőgőket, kiket igen meg nyomorodot emberekből űzet volt ki: Ott azert nem fogaduan őtet az diſzno emberec, diſznoior, torkoc, es haſoc miatt, Be űle haioiaban es altal keluen à Genezareth tengereczken, Mene az ő lakozo varoſaba Capernaumba, melly volt Galilea Tartomanyaban, holott ſockal ſoc iot teielt, es nagy ſokan nagy io keduel fogadac. Ott mikor egy hazba tanyitana, azonba Negy emberec Nyoſzolyaba igen nagy bennat Gutta űtőttet, ki ſemmi tagaiual nem birt, akartac hozza vinni. De à mint ſzent Mark iria, midőn à ſoc neptűl az aytohoz nem fęrnenec, meg hanyac à heazatot, es fel aſuan kőtellel ala boczatac az nyoſzolyaba. Ez nagy buzgo atyafiui ſzeretet volt bennec. Es czudalatos nagy Iſteni titokis, Hogy az ő alazatos Fiat illy tſuda keppen ielengettetne ki ſokac előtt, Mikor kedig Ieſus latta volna, hogy az emberecezt nagy hittel mielic meg, tekinte az ő hitekeris, es erőttec io keduel fogada à Bennat, De tűleis hitet es bizodalmat keuana, Mert az igaz az ő maga tulaydon hitiuel ęl, *Abac. 2.* Azert monda neki: Bizzal fiam, az te bűneid meg boczattatnac te neked. Es igy leg előſzer lelkebe vigazta meg: Melly mondaſſal aztis ielenti, Hogy az nyaualyanac Oka az Bűn, es hogy mind az bűnt, mind az nyaualyat ő el venne mi rolunc. Valanac kedig ott nemellyec az Iraſtudoc es Phariſeuſoc kűzzűl, vezteg űluen es gondoluan az ő ſziuekben, Mit ſzol ez Iſteni karomlaſokat? Es leg ottan hogy meg eſmere Ieſus lelkebe, hogy ezkeppen gondolkodnanac ő magokba, monda nekic: Miert gondollyatoc ez gonozt az ti ſziuetekbe, hogy en Iſten karomlo volnec, midőn ennec bűne boczanattyat hirdetem, azt alituan, hogy en őtet czac ſzoual tartanam, es ſem lelkebe, ſem teſtebe meg nem gyogyithatnam, es az, az Iſteni erő nem volna en bennem. De hogy nyiluan meg teſſec az en igaz biztataſom, kűlſő hatalmas czelekedetemből meg mutatom belſő hatalmamotis. Mert mellyiket kőnyeb mondani ez Gutta űtőtnec, meg boczattatnac az te bűneid. Auagy: Kelly fel, es iary? Az okoſſag imez ſzem latomaſt valo fel kőlteſt czudalatosbnac es nagyobnac itelne, Ha azert ez nagyot meg mielhetem, hogy è Gutta űtőttet egy ſzommal illy nagy betegſegeből fel kőlthetem, io egeſſegbe, ſzem latomaſt, mindgyart: Teſſec meg azbol, hogy belőlis minden bűneiből meg tiztitottam őtet, mihent azt mondam ő neki: Meg boczattatnac à te bűneid. Hogy azert tudgyatoc, hogy ennekem Embernec fianac emberſegem ſzerintis hatalmam legyen à főlden à bűnőknec boczataſara: Monda az Gutta űtőtnec: Mondom teneked, Kelly fel, vedd fel az te nyoſzolyadat, es mennyel hazadba. Es mindgyaraſt fel kele, es fel veuen nyoſzolyaiat, ki mene mindeneknec lattara, vgy annyira, hogy mindnyaian el almelkodnanac, es diczőitenec az Iſtent, ki illyen hatalmat adot volna, az embereknec, monduan: Soha ezt nem lattuc. Es igy à kiből az hitetlen Iraſtudoc merget veuenec es az Chriſtuſt karomlac, azbol az egyűgyű hiuec nagy őrőmet es Iſteni diczeretet vőnec. Szent Mathe, ſzent Mark es ſzent Lukats ezeket iriac az mai Euangeliomrol Kiből egy nihany nemes Tanuſaginc lehetnec.

Mart 2.

AZ TANVSAGORKOL.

FOE Tanuſagunc lehet: Hogy az mi wrunc Ieſus Chriſtus az bűnőket meg boczathattya. Erről Maſodic Predikationkba bőwebben tanullyunc, ezzel egyetemben: Hogy az nyaualyaknac Oka az Bűn. Es hogy mind az kettőt m oruoſollya az WR Chriſtus.

De rend ſzerint imez Tanuſagoc lehetnec: *ELŐSZER*, Hogy à mint az kellen Gergeſenuſoc tartomaniből, Capernaumba az ő varoſaba, hol io keduel fogadt viſza tęre Iduőzitőnc: Igy mais az kelletlenektűl meg foztya az ő ſzent Igeiet, es a hezőc kőzibe viſzi, ki altal velec ſoc lelki es teſti iauait kőzli. *MASODSZOR* Negy iambor embereknec hitekről, es hitből ſzarmazo atyafiui ſzerelmekről, kic à ſtushoz viſzic az nagy bennat, es mellette ennyi ſokat faradnac. Kic peldat m az hitből ſzarmazo io gyűmőlczről. *HARMADSZOR* arról, Hogy

ket meg tekinte Chriſtus, De azzal nem elegeduen, az Bennatulis hitet es bizodalmāt ket anna, kiből meg tanulhattyūc, mit haſznalhatunc, mind az hiueknec, mind à hitetleneknec hitből valo kōnyörgeſūnkel. *NEGYEDSZER*, Hogy leg elöſzer būne boczanattyat hirdete, elöſzer lelkebe, es az vtan gyogyita meg teſtebe: Kiből meg tanulhattyuc, az teſti oruoſſag elött minemū gondunc legyen az lelkire. *OET ÖDSZER*, Hogy ezert az Phariſeuſoc Iſteni karomlonac itelec, hogy būnnec boczanattyat igere. Kiből meg tettzic az okoſſag mint botrankozzec meg à Chriſtus altal valo būn boczataſnac hirdeteſebe, Kiről Adamtul fogua mind vilag vęgezetig ſoc ellenkezeſe vagyon az Satannac. *HATODSZOR* ez hatalmas nagy ezuda teteleről, hogy egy ſzoual az nagy bennat fel epite, kiuel meg bizonita aztis, hogy ö az būnt meg boczathatna. *HETEDSZER* nagy ſoc hiueknec almelkodaſarol, es öruendetes hala adaſarol. Ezec mellet io volna tanulhatni imezekről: Hogy à mint az Bennanac ö maganac hirdete Chriſtus Wrunc būne boczanattyat: Igy az lelki paztor kūlön ö magatis meg oldozuan az būnöſt, hirdeſſe ö neki būne boczanattyat, monduan: Neked enis hirdetem az te būnöd boczanattyat. Touabba ſzep tanuſag lehet azis, Hogy noha az Bennat lelkebe teſtebe meg könnyebite Chriſtus, mind az altal agyat fel veteti vele: Igy hordoztattya az ö igaiat az ö hiueiuel. Mind ezekről kęt Predikatioba elegyeſen tanulgaſſunc.

AZ ELSŐ TANVSAGRÓL,

ELſő Tanuſagunc ezből leſz, Hogy az Gergeſenuſoc főldeből Capernaumba, az ö Varoſaba tęrt. Ezről igy irnac az Euangeliſtac: *Es mikor iöt volna Matte: 8.*
az tulſo partra az Gergeſenuſoknac auagy Gadarenuſoknac tartomanyaba, melly Galileanac ellenebe vagyon, Marc. 5.
iönenec eleibe ketten ördögtül meg ßallottattac, ſec idötül fogua, kic nem öltöznec vala ruhazatba, ſem hazba Luc: 8.
nem laknac vala, hanem az hegyeken, az puztakba, es à koporſokba, lantzokat es bekoiokat el ßaggatuan, vitetnec vala az ördögöktül, es kialtuan veric vala ö magokat köneckel, es ſenki kegyetlenſegec, miatt bekeuel mellölec el nem mehet vala. Ezec mikor tauul lattac volna Ieſuct, mihent ki ßalla az partra, öttan eleibe eſenec, es le borulanac elötte, es fel ßoual kialtanac monduan: Mi közönc vagyon minekūnc te veled IESVS felſeges Iſtennec Fia, Ide iöttele idönec elotte minket gyötreni, keßeritūnc teged az Iſtenre, ne gyötery minket, Mert mondgya vala nekic, mennyetec ki fertelmes lelkec az emberből. Es kerdi vala az ördögöt, ki nered? Es felele, monduan: Legio ennekem neuem, mert ſokan vagyunc (az Legio, ſereget teßen, mellyben à regiec ßamalтac hat ezert, hat ßazat, es hatuant) Es igen keric vala ötet, hogy ki ne üzne öket onnet, auagy az ott valo tartomanybol, es ne paranczolna azt nekic, hogy az Tengerbe mennenec. Vala kedig ott az hegynec oldalaba nagy ſereg diſno, vgy mint keet ezer, melly legeltetic vala, Es mindnyaian az ördögöc keric vala ötet, monduan: Boczas minket az diſnokba. Es meg engede nekic Ieſus. Ki menenec azert az ördögöc az emberből, es à diſnokba menenec be: Es nagy rohanaſſal hanyat homloc az czorda be vitetec az allo Tengerbe, es oda hala. Hogy kedig lattac ez lett dolgot az paztorec, el futanac, es az varosban, az falukban, es az videkekbe hirre teuec. Ki menenec kedig latni az mi lett volna, es iönenec Ieſushoz, Es talalac az embereket fel öltezuen ruhazatba, es ep elmeuel, vezteg ülue Ieſuſnac labanal, Es meg felemlenec, es azoc kic ezt lattac vala, meg beßellec azoknac, mikeppen meg gyogyultac volna azoc, az kikben ördögöc valanac, Es mind az Tartomanybeli nep kere Ieſuct, hogy el menne tülec, Mert igen nagy feletembe valanac. Oe kedig az haioba be ßaluan, viſſateere. Es midön be menne az haioba, keric vala ötet azoc az emberec, az kiket az ördög gyötret vala, hogy vele lennenec. De Ieſus nem engede nekic, hanem monda nekic: Menny ec haza az tietekhöz, es hirdeſſetec azoknac, melly nagy iokat az WR czelekedett ti veletec, Es hogy könyörült ti raytatoc: Es el menenec, es kezdec hirdetni az Tiz varosban, Melly nagy iokat Ieſus velec czelekedet volna, Es mindnyaian czudallyac vala.

Ezekről renduel gondolkodgyatoc ti magatoktolis, Moſt czac ez ręſztől hozoc tanuſagot elö: Hogy az Gergeſenuſoc noha latnac illy felſeges draga io tetet az WR Ieſuſnac, hogy az igen nagyon meg nyomorodot embereket nagy hatalmaſon ki vette az ördög birtokabol, es ſzepen fel epitette minden romlaſibol, De diſznoioc karat nagyob ſzanuan ez diſzno emberec, el küldic bolond felelmekben hatarokbol azt, az ki altal ö kis mind leiki, mind teſti aldaſt bőwſegeſen vehettec volna, Es Chriſtus Wrunkis kęrtekre be ül haioſaba, es altal keluen megyen az ö varoſaba Capernaumba, hol öret nagy ſokan ſzeretetuel fogadac. Ezekből imezeket tanullyuc: Eztis, Ha mijs illy kelletle-

Ily kelletlen Chriſtushoz mostis ez vilagnac nagyob reſſe.

Chriſtus altal a bunnec

nec leſzünc az igehöz, mellyet Iſten ſzent Fiarol hirdettet minekönc, meg foſztya azt mi tülünkis, es vgy el veteſic tülönc az Iſten Fia ſoc io teteuel, es ſzent Lelkeuel egyetembe. Es à mi tartomanyunkbais az ördögöc meg maraduan, hatalmaſon kezdnec gyü höskedni teſtünken, lelkünken, marhankon, ſzörnyü vakſagual, baluanyzaſſal, döggel es feguerrel, es öröcke valo karhoztataſſal. A mint è ſzörnyüſegec mais nagy ſoc tartomanyokat el hatottac ez miatt, hogy az ſoc diſzno emberec czac diſznoſokra, tſac toskokra, haſra, es teſtec gonoſz keuanſagra aſultac, mind az papoc, mind az köſſeg, mind firfiac, mind aſzonyoc, czac è vilagi ęletre, maiorſagra, kereskedeſre, fritſegre, buiaſagra, kenyeſſegre, teſti nyugodalomra igen ſzorgalmatoskoduan, hogy à miat czac ohaytani ſem tudgyac az ö lelkeknec öröcke valo ęletet. Tekints el minden rendet, nagyot es ki ſint, es ſokat talalſz, kiknec, barmara, diſznara nagyob gondgya vagyon, hogy nem mint az ö maga, es az ö czeledelelkenec Iſten igeieböl valo epületire. Sokan diſzno paztorokra ezert ſzer ſzorgalmatosbac, hogy nem mint lelki paztorokra. De ez ęle diſznokba bele buic az ördög, es az tengernec az pokolnac fenekebe be öli öket, Nęzd el az Kiralyokat, Wrakat, Nemeſeket, me ly nagy gondual vigyaznac arra, hogy Tiztartoioc, Capitanyoc, louaſzoc, kolczaroc, ſzakaczoc, tehen, ökör, diſzno paztoroc legyen, ki nekül czac egy napis nem akarnac lenni. Azonkeppen minden falu, minden gazda ember nagy gondot viſel, hogy czorda paztoroc legyen. De az ö lelki paztoratul vgyan furnac, vgy annyira, hogy ha ö magoc hozzaioc mennekis, kęric nagy ſokan, ſöt fenyegetikis, hogy el menne az ö tartomanyokbol, mint à Gergeſenuſoc kęrec Chriſtus Wrunkat: az Nazaretbeliec az hegyre fel viuen, nyackal akariac vala a la taſzitani, ha el nem enyeſzet volna: az Ieruſalembeliec köueket ragadoznac, hogy agyon vernec, Capernaum, Betſaida, Corizain, es ſoc helyec vęgre el vnac, mind tanitaſat, mind czuda tetelit, à mint moſtis ſokan czac emelgenec az ige felöl. mint az meg tö has az ſoc ember ital közt, Es ſokan mint Herodes czac hizelkedeſt keuanna. Nehezelue az Iſten igeienec tiztit, melly mind vnalan read muratuan fedd, es int ſoc io tetre es io elkölczre, 1. *Timoth:* 6 Ezröl nagy panaſual ir ſzent Ianoſis monduan, *Ioan:* 1. Ez vilagra es az ö uei közibe iöue, De ö et azoc nem akarac venni, valamenin kedig veuec, Iſten fiaiua teue azokat. Es ö magais mond az WRs Ez à karhozat, hogy à vilagoſſag ez vilagra iöue, de az emberec inkab ſzeretec az ſetetſeget, *Ioan:* 3. Mond ſzent Pal is à Sidoknac, *Actor:* 13. Miert hogy magatokat meltatlanoknac tartyatoc az öröc ęletre, az Poganohoz terünc. Ezekböl iol eſzünkbe tarczuc, hogy ſenki az Iſten valaztaſara kemenyitetſere es meg veteſere vgy ne nęzzen, mint ha tenalad nekül Iſten volna oka à te kemenyſegednec, vakſagodnac, es veſzedelmednec, Mert egy arant vętkezet ez vilag, egy arant adot meg Valtot ez egeſz vilagert, egy arant keuannya minden bűnöſnec meg tęreſet, es hogy mindenec az igaſſagnac eſmeretire iutſanac, Elötted az ige, az ö ki ielentet akarattya, ö maga hozzad megyen az Iſten Fia az ö tanyitoi altal moſtis, mint az Gergeſer uſekhoz, Te azert el ne kűld, be ne dugd fűledet, fogadd örömmel. Söt eſedezuen es meg ragaduan könyörögy, maradgy meg wram: kęried adgyon io keduet az ö igeiehöz, magat es ſoc io tetet eſmerteſſe meg, neuellye hiredet, es tarczon az öröc ęletre. Ezeket arrol tanulanc, hogy hatoba be űluen, el mene az Gergeſenuſoc földeről, es mene az ö varoſaba.

Ezech: 18.
1. *Timoth:* 2. "
Hebr: 3.
Luc: 24.
"

Az Chriſtus varoſarol.

Szollyunc az ö *VAROSAROLIS*, Mond az Euangeliſta: Midön az Gergeſenuſoc kęrnec, hogy el menne az ö hatarokrol, Be menuen az hatoba, altal kele, es iöue az ö varoſaba Capernaumba. Ez nem olly varoſa volt az Chriſtuſnac, mint kit ö maga vilagi feie delem modgyara birt volna. Mert olly keppen czac haza, czac lyuka es feſzke ſem volt ö neki. Ezböl alazaroſſagot, es bekeſeguel valo türeſt, es iöuendö orſzagnac varaſat tanullyanac az igen ſzegenyekis azokis kic buydoſcualertec. Azokis kic az ö melroſagokban nem beczültetnec, Mint Illyes, ki nagy Propheta leuen, erdökben köw ſziklac likaiban röytezuen lappagot az haborgaroc miatt, Mint Abraham es többec, kic Satorban buydoſtac az nekic igert földennis, mert mind ezzec mauaroſt ö öröcke valot varnac vala. De Capernaum olly varoſa volt Chriſtuſnac, mint kibe bizonyos helt, es bizonyos feiedelmet valaztot maganac, hogy ne teſſec czauargo buy

Luc: 9.

Hebr: 11.

go buydoſonac, hely es feiedelem nekül valonac. Holot adotis fizetet magáert es Peter- *Matth: 17.*
ert, Es kibe leg gyakrabban tanyitot, es leg tôb iot ſokackal miuelt. Ezbôl tanullyuc mîs az Polgari rendet, es à feiedelemſeget, es az varosbeli tarſaſagot, es ſegiiſeget meg beczülni.

De ezec nagy Iſteni *TANACZBOLIS* lettec, hogy Iduôzitônc Bethlehembe *Mennyei titkoc.*
ſzületnec, Nazaretbe neuckednec, Es Capernaumba leg tôbbet lakoznec, hogy ezekbennis az propheta alſoc be telnenec ô rayta, à mint Bethlehemrôl Micheas *Mich: 5.* Nazaretrôl az Birac kônyue *Iudic: 13. Matth: 2.* Capernaumrol Eſaias prophetalt. Kirôl igy ir ſzent Matheis az okaual egyetembe, miert tert lakni Capernaum fôldere, mond *Matth. 4.*
uan: Mikor kedig Ieſus halla hogy Ianos kezbe adatot volna, Galileaba viſza tere, Es Nazaretet el hagyuan, el mene es lakec Capernaumba, az Tengeri Varosba, Zabulonnac es Nephtalinnac hataraban, hogy be tellyeſednec az, à mi meg mondatot vala Eſaias Prophetanac altala, ki ezt mondgya, Zabulonnac es Nephtalinnac fôlde az tenger *Eſa: 9.*
vta mellet, Iordan elue, es à Poganoknac Galileaſa, Az nep, melly ül vala à ſetetſegben nagy vilagoſſagot lata, Es azoknac az kic ülnec vala az halalnac tartomanyaban, es arnyekaban, vilagoſſag tamada. Ezis azert, hogy ez prophetiais az tôbbiuel együtt be tôlt az WR Ieſuſon, erôſitſen miket azba, hogy ô az még igert Meſſias, Iduôzitô Chriſtus. Kinec ez udalatos Alazatoſſagarolis, Ado fizetetetôlis, az Polgari rend tartaſrol, az Feiedelemſegnec meg beczülleſerôlis az mint mondam igyekezzünc tüle peldat venni. Mondoc ezeketis tanulhattyuc it. *DE MOST* ez Elſô tanuſagbá *Buzgo ſzerelmec*
az Capernaumbelicknec buzgo ſzerelmeket à Chriſtushoz leg inkab vegyüc eſzünkbe, *Chriſtush ẓ aCa-*
azokban kôuetuen ôket, Hogy midôn az Varosba be ment volna, es egy hazba predi- *pernaumbelieck-*
kaluan, intene az Iſtenhôz valo meg terêſre, es hina ôket az Iſten orſzaganac az ôrôc ẓ- *nec.*
letnec lakozaſara, annyi nep todulna rea, hogy à Benna Gutta ütôket az ayto fele ſem vihetnec. Ezec nem olly kelletlenec voltac mint az Gergeſenuſoc, Hanem ôrômmel, ſzeretettel, hittel, bizodalommal fogadtac, io keduel halgattac, es tanyitaſat meg fogattac, Es azert ôis kôztôc ſzeretetuel lakozuan, ôrômmel ſzolgalnekic, Kirôl mind teſt ſzerint, mind lelek ſzerint mind vntalan ſzamtalan el almelkodando iokat vôttec: Mint *Ioan: 4.*
az Regulus, Kiraly vduarabol valo fô embernec fiat, ott gyogyita meg, tauol letebe. *Luc: 7.*
Az nagy hitü Szazados pogan Capitannac ſzolgaiat ott gyogyula meg. Az aſſonis *Mar: 9.*
ki tizenkęt eztendeig vęrkorſagban fekütt. Az mai Gutta ü ôtetis ott viſzic hozza, *Luc: 8.*
Az Iairus fô Papnac leanyat kedig halottaibol ramaztya ott fel. Ezekbôl es tôb draga io tetelbôl, es edes tanyitaſabol melly nagy ôrômet vôttec naponkent ſokan, ſenki elegge meg ſem gondolhattya, midôn lelkekben erzenec melly nagy hathatos keppen epitſe, erôſitſe, vigaztallya es batoritſa ôket az ô idvôſſegêknec bizonyos voltaban, Egyetembe az ô igeie mellet oztogatuan nekic meg vilagoſito es biztato ſzent Lelketis, es nagy hatalmaſon ki veuen ôket az ördögnec minden kegyetlenſegebôl, es meg ſzabadituan minden korſagbol, es fel epituen ſokakat', mind lelki mind teſti keppen, Ezbôl mondoc menyi ôrômet, edeſſeget, es buzgoſſagot vôttec, ſenki elegge meg nem gondolhattya, kic altalan fogua ez vilagi ęletyeknekis aldaſat es kôwſeges ſzaporodaſat vôttec, es erzettec, az WR Chriſtuſnac kôztôc valo lakozaſibol, à mint még ezac az Iſten ſzolgaitis, Illyeſt, Eliſeuſt az kic be fogattac, teſt ſzerintis meg aldattac, es mint Peteris Chriſtuſt haioiaban fogaduan, teſti ęlteteſenekis aldaſat meg mutatta raytoc, hamar ſoc halat fogatuan vele es tarſaiual, kirôl ſoc ſzep biztataſokis vadnac, hogy az Iſtenes ęlet mindenre haſznos, 1. *Timoth: 6.* Ezec inditſanac fel minketis, hogy nagy vigyazaſſal oyiuc magunc az Gergeſenuſoknac Chriſtushoz valo kegyetlenſegektôl, es nagy eyeli nappali gondunc legyen arra, hogy mint az Capernaumbeliec, hozzankis fogadgyuc Chriſtuſt az ô igeieuel, ſzolgaiual es hiueiuel, es mind vntalan nagy buzgo ahitatoſſagual vgyan rea todullyunc az ô igeienec tanulaſara, ſzünetelen imadkozuan, hogy azt mind egez ęletônkben kôuetheſſükis. Kire ô ſzent felſege ſegitſen mindnyaiunkat, Amen. Ez legyen Elſô tanuſagunc, ezrôl: Hogy à mint az kelletlen Gergeſenuſoc tartomanyabol, Capernaumba az ô varoſaba, hol io keduel fogadac, tęre Iduôzitônc: Igy mais az kelletlenektül meg foztya az ô ſzent igeiet, es az ehezôc kô-

TIZEN Kilentzedic Wrnapiara ßent Haromsag nap vtan.

zibe viszi, ki altal velec soc lelki es testi iauait kőzől. Erről igy szolá az mai Euangeliom kezdetibe szent Mark: *Iesus ismet be mene Capernaumba, es meg hallac hogy az hazba volna, es mindgyarast sokan gyűlenec oda, vgy annira, hogy az ayto kőrnyűl sem fernenec el, es predikallya valanekic az iget.* Ez legyen Első Tanusagunc.

MASODIC TANVSAGROL.

Az Negy iambor embereknec hitekről, es hitből szarmazo atyafiui szerelmekről, kic Capernaumba à Christushoz viszic ez nagy bennat, es mellette ennyi sokat faradnac: Kiből peldat vehetűnc az hitből szarmazo gyűmőlczről.

MOndoc it szűkseg tanulnunc az Hitről, es az hitből szarmazo Gyűmőlczről. Az ő benne valo hitnec terieztesere melly nagy gondgya volt Christus wrunknac, az mai Euangeliomnac kezdetibennis igy ir rola szent Markis: *IESVS ismet be mene Capernaumba, es meg hallac hogy az hazba volna, es mindgyarast sokan gyűlenec oda, vgy annira, hogy az ayto kőrnyűl sem fernenec el, Es predikallya vala nekic az iget.* Imè Christus Wrunkrol mit ir szent Mark. Hogy ő az előttis, es most ismet tanyitana Capernaumba, Es az nepis ismet rea todulna halgatni őtet. Ez nep kőzőtt valoc voltac ez Negy emberekis, kic illy nyiluan, illy nagy Hitet, es illy nagy Atyafiui Szerelmet, es egy nihan tőb io gyűmőlczis mutattyac az hitnec. Azert az Hitről, es az Hitnec io gyűmőlczeről, mostis tanulhatunc mind Christustul, mind az sokasagtul, mind imez Negy emberektűl. Christusrol ezt vegyűc eszűnkbe, hogy imè melly igen szorgalmatos volt az ő maga ki ielentesebe, mind tanyitat, mind soc io tetel altal, Hogy Ismet ismet, az az, vntalan wyionnan hozzaioc tęrne, wyiab wyiab bizonsagoc altal erősituen őket, onnet gyakorta ki mene egyebekhőzis, es megent visza tęrt ezekhőzis. Ezből minden ember, Tanyitoc, Bőlczec, Kőssegec intetnec, hogy soha czac egy napis meg ne szűnnyenec az iraft ęrtekezni az Christus felől, az mint ő magais int, *Ioan: 5.* Es valahol baar czac ketten szollyanakis ő rola, teis oda sies es mind eyiel nappal tanuly es gondolkodgyal azokrol, mit tanyitos isten az ő szent Fia felől, kibe hirdetet igaz meg tęrest, bűn boczanattyat, fel tamadast, es őrőc ęletet, es keuan erős hitet, bizodalmat es remenseget. Ezt azertis illic igen gyakorlanunc, mert az emberi okossagnakis semmi nehezb es keptelenb nints, mint à Christus esmerete, es mint azoc az miket Isten ő erőtte iget minekűnc, mellyec vgyan merő bolondsagnakis tertzenec, az szent Leleknec vilagositasa nekűl, 1. *Corinth: 2.* kiről peldac az velec ellenkező bőlcz Irastudoc, Phariseusoc, es az mostani Sidoc, Tőrőkőc, es az Papasagis soc ręszbe. Az őrdőgnekis kedig semmi nints inkab ellene valo, mint az Christus igaz esmerete, es benne valo bizodalom. Kiuel mind neki, mind ez vilagnac minden gyűhősseget, alnoksagat, mesterseget, ereiet, hatalmat meg rontyac az hiuec, à mint szent Peter mondgya, 1. *Pet: 5.* az őrdőgnec ellene allyatoc erős hittel. Es szent Ianosis mond, 1, *Iohan: 5.* Az hituel meg győzzűc è vilagot. Illy artalmara leuen à Satannac az Hit, azert erőtteis vagyon, hogy valakic nē vigyaznac az Istennec igeie tanulasa mellet, azokat el szakassza Christusnac igaz esmeretitűl, es benne valo bizodalomtul. Tehat ennyi faradsagat az Christusnac vegyűc io neuen, ki mint regen mind vntalan tanyitot, Igy mostis soc io Tanyitoc es io kőnynec altal tanyituan, mijs őrőmmel fogadgyuc mindenszer, mint az Capernaumbeli nepec, Kic midőn hallanac, hogy Iesus ismet oda iőtt volna, őkis ismet mindgyarast oly sokan gyűlenec hozza, hogy az ayto kőrnyűl sem fernenec el: Es Iesus predikallya vala nekic az iduőssegnec igeiet, es őc azt halgattyac vala. Effęle szűntelen valo hallasbol indula, neuekedec, es erősődec bennec az Christusban valo igaz hit. Melly hittel mint egy kęzzel el fogtac az Christus ęrdemet, az Isten kegyelmet, es az őrőc ęletet, *Ioan: 17.* Ez hitből indult, nőt es erősődet oztan bennec nagy buzgo atyafiui Szeretetis, es nagy soc nemes ioszagoc. Ezec mondom, az Hit, es az Atyafiui Szeretet mellynagy volt nemelly Capernaumbeliekbe, ier tekintsuc meg io pelda vetelnec okaert.

Christus buzgo az tanyitasba.

Capernaumbeli ec buzgoc az tanulasba.

Mind

MIND Hitec, mind Atyafiui szerelmec tsudalatos buzgosagosnac ielentetic tsac az Negy iambornakis, à kic az bennat agyaban fekue, az padlast fel hanyuan, viszic Christus wrunkhoz. Azonkeppen az vęrkorsagos aszonnac, ki czac ruhaia peremet illette: A Szazadosnac, ki hazahoz nem erezti, hanem tsac egy szot keuant, hogy mongya hogy gyogyulna meg szolgaia: Iairusnac, ki meg holt leanyahoz hiwia, hogy fel tamassza. Ezec az soc tanulasbol meg bizonyosottac volt ezbe: Hogy az Nazaretbeli Iesus legyen az meg igertetet Messias, Dauid nemzeteböl, az mint Dauid Fianac sokan kialtottac: Ezt esmeruen ö felöle, hogy ö az Christus, Hatalmabannis, io voltabannis nem ketelkedtec, midön illy nagy nyaualyakba segitsegül hiwtac, kitül bizonnyal nem czac ez vilagi gyogyitast, de lelkit es öröcke valokatis vartac, bün boczanattyat es öröc ęletet. Pelda Magdolna, Zacheus, es az mai Gutta ütett, kinec elöszeris büne boczanattyat hirdeti. Igyekezzünc mijs igy epülni iobban iobban az WR Christusnac esmeretibe, es benne valo hitbe, bizodalomba, es remensegbe. Ezeket hitekröl tanulanc egy nihany Capernaumbelieknec, kic közzül voltac ez Negy emberekis, kic az Bennat vittec Christushoz, annyi bizodalommal, hogy męg à haz heatis fel hantac, tuduan hogy hiaba nem lenne faradsagoc, Hanem, à Christustul az Bennanac egesseget nyerhetnenec, kinec mind hatalma, mind io kedue volna rea. De az Hitröl ez vtan többet tanulunc ittis. Most szükseg peldat vennünc ezeknec atyafiui szerelmekrölis, Es az ö hiteknec egy nihany io gyümö czękröl.

Hitec az Christusba az Capernaumbelieknec.

AZ SZERETETROEL, ES EGYEB Gyümölcziröl az Hitnec.

EZis meg tettzic ez Negy emberbe, Hogy felebaratyokhozis nagy szerelmec volt, Mert betegsegebe meg latogattyac, segitic, Christnshoz viszic, erötte esedeznec, faradoznac, költsegeket nem szannyac, boszut, haborut, szidalmat mellette szenuednec. Ezec bennec hogy mind meg voltac, meg tettzic: mert az Gazdanac à padlast meg kellet czinaltatnioc költseguel, Noha kedig sokan öket bolondoknac iteltec, hogy az haz heara vontac à beteget, öc azzal sem gondoltac, hanem nagy faradua kötelen ala ereztic, Ezec nem lehettec volna ö bennec, ha az Christusba hitec, es az beteghöz igaz atyafiui szerelmec nem volt volna, Melly szeretet minden emberbe vagyon, valaki az Christust igazan hiszi, Mert az igaz hitböl, tizta es igaz Isteni es Atyafiui szeretetis szarmazic, Az mint ezekbennis az Isteni szeretetis meg tettzic: Hogy az Christust szegenysegebe, üldözesebe, az bölczec meg vtalasi es szidalmi miatt, ö benne meg nem botrankoztac, Hogy annyi nep elött ö rola olly czudalatos nyiluan valo vallast töttec. Ezekböl meg tettzic, hogy az Christusban valo Hit, buzgo, erös, foganatos, iora indito, es soc iora fel razo mozditasa az szent Leleknec, Ezeket iol meg ęrtenünc sokra hasznos. Azert rola ier tanulgassunc. Vegyünc azert most vgyan derec keppen ęrtelmet az Szeretetröl. Az *SZERETETRÖL* imezeket fogiuc meg tanulni: Mi legyen az: Es minemü nagy dolog keuantatic àhoz: Es kiket kel szeretnönc: Es minemü okoc intsenec az Szeretetre.

Az *SZERETET* Hitböl szarmazot io indulat, mellyel egy masnac azt keuannyuc à mit magunknac. *KIHÖZ* imez Harom dolog keuantatic: *Elsö* az *HIT*, melly gyökere az Szeretetnec, es minden io tetelnec, à szent Leleknec segitsegeböl. Hogy àhoz Hit keuantatic, es hogy Isten Lelketül indittassec az Christus hiueibe, Szent Ianosis mondgya *Ioan:* 4. Az ki Istentül vagyon, az szereterbe meg marad. Christusis mond *Ioan:* 13. ezböl esmernec meg hogy en Tanyituanim vadtoc, hogy egy mast szeretitec. Azert valaki Christus tanyituanya, valaki Christusban hiszen, valakit az Isten Lelke vezerel, azban vagyon az szeretet, valaki bizonnyal hiszi hogy Isten keduebe vette, valaki hiszi hogy ötet es mindent meg valtot Christus, ö, es minden, egyec à Christusba, ez hitböl szeretetis es minden io akarat indul. *Masodßor*, az szeretet tiszta sziuet keuan, mint szent Pal *Roman:* 12. es szent Peter 1. *Pet:* 1. tanyitnac: Hogy minden tettetes nekül valo szeretettel felötte igen szeretnenc egy mast. Szent Ianos int, 1. *Ioan:* 3.

Mizoda az ßeretet.

Harom reße.

Chriſtus altal az bunnec

Hogy ne ſzeretnenc beſzeddel es nyelwel, hanem tetemennyel. *Harmadſſor* az Szeretet vęge fő keppen Iſtennec diczeretire es felebaratunknac haſznara nęzzen, Mint ſz: Pal tanyit, hogy mindenbe az Iſten diczőiteſſec, 1. *Corinth:* 10. Es hogy ſenki ne kereſſe az ővet, hanem az mi felebarattyae.

Kiket kell ſęretnűnc. *KEL* kedig ſzeretnűnc fő keppen az Iſtent. Maſodſzor Felebaratunkat: Harmadſzor męg ellenſegűnketis. *Az ISTENI* ſzeretet: az Iſtennec Paranczolatiban iarni, Igaz hitnec es io lelki eſmeretnec altala. Mond erről Chriſtus wrunc *Ioan:* 14. az ki engemet ſzeret, az en beſzedemet meg tartya. Iſmet, az ki en felőttem ſzereti Atyat auagy Anyat, nem lehet en tanyituanyom. *Az ATYAFIVI* ſzeretet, azoknac ſzerelme, az kic egy hitnec tarſaſagaban vadnac mi velűnc. Erről mondgya az Chriſtus, *Ioan:* 13. 15. Wy paranczolatot adoc tinektec, hogy egy maſt ſzereſſetec, az mikeppen enis ſzerettelec titeket. Mond ſzent Ianoſis 1. *Ioan:* 4. Ez paranczolatot vőttűc ő tűle, hogy à ki az Iſtent ſzereti, felebaratyatis ſzereſſe, Mert az ki azt mondgya, ſzeretem az Iſtent, atyafiat penig gyűlőli, hazug ember az. *ELLENSEGWNKNEC* ſzerelme az, hogy minden boſzu allaſnac keuanſagat ſziuűnkből ki veſſűc. Erre igy int Chriſtus wrunc, *Matth:* 5. Szereſſetec ellenſegtekec, es aldgyatoc azokat, az kic titeket atkoznac. Mond ſzent Palis, *Roman:* 12. Iol ſzollyatoc azoc felől, az kic titeket űldőznec, es ő nekic gonozt ne kerietec, Ha ehezic, adgy enni, es eleuen tűzet takarſz feiere, Erezed vgy: ha meg nem tęr. Erről Peldaul hozza Chriſtus wrunc az ő Atyat, ki męg az gonoſzokrais az Napot fel tamaztya, eſſőt es ſociot ad nekikis, Pelda ő magais Chriſtus wrunc: ki midőn ſzidalmaztatnec, viſzont nem ſzidalmazot, 1. *Pet:* 2. Midőn artzul czapnac, vernec, meg ölnec, bekeſeguel tűre. Pelda ſzent Iſtuanis, es többec. Mijs imigy intetűnc ezekre: Ha artzul czapnac egy felől, tarcz mas felőlis, Ha eg, kőntőſődet el veſzic, add oda az maſikatis: Erezed, hogy nem mint boſzut allanal ezekről. *NAGY* ſoc ſzep okockal int az Itas az atyafiui ſzeretnekis kőueteſere. *Első* ok, az lelki egyeſſeg es ſzőuetſeg. Mert egy Atyanc vagyon, egy kőzben iaronc, azon egy Leleckel mindnyaian el peczeltetűnc, egy Kereztſeg altal az Anya ſzent Egyhazba ſzenteltettűnc, azon kenyerből ki az Chriſtus teſtet veluűnc reſzeſiti mindnyaian eſzűnc, es az Wrba egy teſtte vęrré leſzűnc: Egy hitűnc, egy remenſegűnc vagyon. A zokaert ſzűkſeg azon egy ſzeretettel őſzue kőttetnűnc. *Maſodſſor* az ſzent Pal à teſttűl es az tagoktul veſzen ſzep haſonlatoſſagot. Mert noha à tagoknac kűlőmb fele tiztec vagyon, mind az altal egy maſſal egyeznec: Igy az lelki dologba egy fő az Chriſtus, egy teſt az Anya ſzent Egyhaz, melly à főhőz kőttetet à hitnec altala, De viſzontac az tagoc à ſzeretettel kőttetnec őſzue. A mint azert à tagoc egyeznec az egy teſtben, es egyic az maſiknac ſegitſege nekűl ſzűkő kőgic: Azonkepen az hiuec az egy fő alatt, es az egy teſtben egyet ęrtnec, es egy maſt ſzeretetből ſegitic, mert az tagokban az ki nagyob, többet ſzolgal az kiſſeb tagoknac, azoknac egy más ſzegyenet fedezic, es ſebeit kőtezic: Igy kel az hiueknekis ſzeretetből ſzolgalni à kitſiny aiandekuknac. *Harmádic* oc kiuel interűnc à ſzeretetre, ez: Hogy az ſzeretet legyen az hitnec, az bűn boczanattyanac, es az Iſtení felelemnec. Ezokaert az iras az ſzeretetet az hittel ſoc helyen őſzue kőti, mint ſzent Pal mond: Az à Hit haſznal, melly Szeretetnec altala czelekeſzic. Iſmet: 1. *Teſſal:* 5. Reanc vegyűc az hitnec es ſzeretetnec mellyvaſsat. Szent Ianoſis mond: Az kibe à Hit vagyon, az meg tiztittiya magat, mint az Iſten tizta. Es ſzent Iacab. Ha mondandod hogy hited vagyon, mutaſd meg czelekedeted altal, mint Abraham. *Negyedſſer* az ſzent Pal ezzel aianlya à Szeretetet, Hogy minden fele aiandekinknac ekeſſege, mellyec az ſzeretet altal kedueſec, aznekűl pedig artalmaſoc. Semmi azert az ekeſen valo ſzolas, az nyelueknec tudaſa, az alamiſnalkodas, es az tudomany mellet valo ſzenuedes, az ſzeretet nekűl. Ezert bizonyittya maſuttis: Az Tudomany, fel fuualkodtat, az ſzeretet penig epit, 1. *Corinth* 8. *Oetődſſer* int az ſzeretetre, ennec ſoc es draga haſznaibol es tulaydonſagibol. Mert az Szeretet türő, kegyes, nem iregy, nem keuely, nem czelekeſzic rendeletlenűl, nem kereſi az ő magaet, nem gerięd fel az haragra, gonozt nem gondol, nem őrűl az hamiſſagon, őruend ez igaſſagon: mindeneket el ſzenued, es hiſzen, mindeneket remenl es tűr. Az ſzeretet azert minden ioſzagnac Kut feie, es az Kereztyení ęletnec Regulaia az kilső tarſaſag-

Luc: 16.

1. *Epheſ:* 4. *Nyoltz nemes Okoc, kickel interűnc az atyafiui ſęretetre.*

2. *Rő:* 12. 1. *Cor:* 12.

3.

Galath: 5.

1. *Ioan* 3. *Iac.* 2.

4.

1. *Corinth:* 13.

5.

1. *Corinth:* 13.

saſagban. *Harodßor*, az ſzeretetnec meltoſagat ielenti meg, ennec meg mâradandoſa- 6.
gaual, Mert az ſzeretet ſoha el nem mulic, az prophetiac, az nyeluec, es à tudomanyoc 1. *Corinth*: 10.
meg ſzűnnec, Mert az örőc ęletbe ſenki nem tanyittya az ő atyafiat, hanem minnyaian
az Iſtentűl leſznec ranyitattac, es az ſzeretet leſzen az ő bekeſegeknec fel bomolhatat-
lan kőtele. *Heredßer* az Hitnel es az Remenſegnel nagyobnac mondgya az ſzeretetet, 7.
Mert az hitnel killyeb teried à ſzeretet, Minden embernec ezac az ő tulaydon hiti haſz 1. *Corinth*: 13.
nal az iduőſſegre, de az mikeppen à folyo viz nagyob az kut főnel: igy az ſzeretet mi
ért hogy meſze ki hatt, es ſokaknac haſznal, az hitnel nagyobnac mondadic, de nem
mindenbe: Mert az menyire à hit eredeti es kut feie az ſzeretetnec, nagyob az ſzeretet-
nel. Touabba azertis nagyobnac mondatic az hitnel à ſzeretet, Mert az Hit nemelly
reſzebe meg ſzűnic az örőc ęletbe, De az Szeretet ſemmi reſzebe meg nem ſzűnic, ha-
nem örők ke meg marad. Az Hitnec imez harom reſze vagyon: Eſmeret, Bizodalom,
Es örőc ęletnec varaſa. Az ęrtelem meg nem ſzűnic, hanem ezac az à mi reſz ſzerint
vagyon, tudni illic, az fogyatkozas, az mellynec helyeben ſzaal az tőkelletesſeg: az Iſ-
tenbe valo bizodalomis, melly az hitnec reſze, annyira nem ſzűnic meg hogy ſockal tő
kelletesb leſzen, Mert â hit nem ezac iőuendőt hiſzen, hanem ielen valotis, De à mi nęz
az iőuendő ioknac varaſara, meg ſzűnnec, Mert az örőkſegben ielen leſzűnc, es az ki- 8.
uűl mas dicziőſeget nem varunc. *Nyoltzadßor*, az Atyafiui ſzeretet erőſitetic az aiandekok 1. *Corinth*: 12.
nac kűlőmbſegeuel. Mert az Iſten egynec nem adot mindent, hanem az aiandec mellet, *Epheſ*: 4.
ſoc fogyatkozaſokis vadnac, mellyeckel az Iſten az hiueket az alazatoſſagra inti, az e *Roman*: 12.
gyeſſegre, es az atyafiui ſzeretetre tanittya. Azert az Iſtennec ſoc fele aiandeki az em-
berec kőzőrt valo bekeſegnec kőtele es ſegitſege. Ez Nyoltz es tőb dolgokis in *Summa*.
ditſanac minketis az atyafiui ſzeretetre, Mert egy Atyanc vagyon, mert mint az tagoc
őſzue kőteleztettűnc: Mert az hitnec iele az ſzeretet: Mert az minden aiandekinknac
ekeſſege: Mert az ſokra haſznos: Az, örőcke meg marad: Meg ſem ſzűnic mint az hit:
Ezert nem adatic mindennec minden aiandekis, hogy ſzűkűl kőduen egy mas ſegit-
ſege nekűl, azbol ſzoknanc egy mas ſzeretetire. Ez tanuſagra ezből indulanc moſt.
Mert az mai Euangeliom, az Negy iambor embernec, à kic az Bennat vittec Chriſtus
wrunkhoz, ielente az ő nagy hirec mellet, igen buzgo atyafiui ſzerelmeketis, midőn
illy nyomorult bennat Chriſtushoz vinnenec erőtte eſedezni, Es hogy az ayton be nē
vihettec, az haz hearais fel vontac, az padlaſt fel hantac, es onnet kőtelen ala hozzaia
ereztettec, kiknec hiteket es illy buzgo atyafiui ſzerelmeket tekintuen Chriſtus, nagy
io keduel fogada az bennat, az mint mondgya az Euangeliom: Es meg tekinte azoknac
hiteket. Ez *HITBŐL* valo io tetelre mikeppen intetűnc mind az egez ſzent iraſ *Tőb nemes okoc*,
ba az felső okoc mellet, laſſuc meg męgis, de ezac Summa ſzerint. Intetűnc Iſtennec *kic intnec à ßere-*
peldaiaualis, ki az Napot mindenre fel tamaztya: Chriſtus wrunknac peldaiaualis es *tetre*.
tanyitaſaual, ki mindeneckel iot igyekezett tenni, Es minketis ſoc keppen inte, Kiknec
haſznaitis igeri, monduan: Legyetec irgalmaſoc, mint az ti Atyatoc irgalmas, Ne itel-
lyetec, nem iteltettec: Meg boczaſſatoc, meg boczattatic: adgyatoc, es adatic tinektec.
Touabba intetűnc minden hiueknec, mint az ſzent Atyaknac, Propketaknac, Apoſto-
loknac, es egyebeknec, es az mai Negy embernec nemes pelda adaſiualis, Mint Abra-
ham, Loth, az eſmeretleneketis be keſzeritettec hazokba, es niha Angyaltis fogadtac
be. *Hebr*: 13. Mond azert ſzent Palis: Mindenekkel iot mſuellyetec, de leg kiualtkep-
pen azockal, kic egy hitben vadnac veletec, *Galath*: 6. Ez legyen az ſzeretetről valo ta-
nuſagunc. *IDE* fel meg tanulanc ez Negy iambor embereknec atyafiui ſzerelme-
ket, melly az hitből ſzarmazot. *IMMAR* az ő hiteknec tőb nemes gyűmőlczitis laſ-
ſuc, Es âffęle hit melly nem tettetes, melly igen foganatos, es ſoc iora melly haſznos le-
gyen, tanullync meg. Kiket Harmadic tanuſagunkba rekeztűnc.

HARMADIC TANVSAGROL.

ERről leſz moſt Tanuſagunc, hogy azoknac kic az Bennat Chriſtuſ-
hoz vittec, hiteket meg tekinte Chriſtus, De azzal nem elegeduen, az Bennatulis
hitet

Chriſtus altal az bunnec

hitet es bizodalmat keuana. Ezbôlis nagy es ſoc ſzep tanuſagine lehetnec, hogy az mas hititis es hitbôl valo kônyôrgeſeket meg tekintuen, Iſten erôttec ſockal ſoc iot miuel, De az mellet igen meg keuantatic, annakis az kiert kônyôrgenec, Iſtenhôz valo meg tęreſe, es Iſtenben valo remenſege, hogy az Iſten io tete ſokaig meg maradhaſson rayta. Ezekrôl mayd nyiluan valo bizonſagockal ſzoloc: Elôſzer az hitnec gyûmôlczôzô voltarol tanullyunc.

Az Hit gyûmôlczôzô.

Az *HIT* melly gyûmôlczôzô legyen, meg tettzic az mai emberekbôlis, kiket az ô hitec fel indita es keſzerite, hogy à nyomorult mellet Chriſtushoz folyamnanac. Innet tanullyuc meg az hitnec gyûmôlczôzô voltat, es azzal menyibe haſznalhatunc maſnakis. Az Hit nem almodozo velekedes, hanem olly indulattya az Iſten lelkenec, mellyel az igazan meg eſmert Iſtent, es az ô igert kegyelmeſſeget vgyan meg ragadgyuc, es hozzanc ſzoritttyuc, hogy valamit igert, mind azokat mienckc tegyûc, az az, Iſtentûl meg nyerîuc. Ez Hit melly az Iſtenre es az ô igeretire nęz, igen tizta, ſzent, es io termezetû, ki mindenkor iora izgat, gonozt vtaltat, es foytogat. Es mint az vilag vilagoſſagaual maſnakis vilagoſit, Igy az igaz hitû ember maſnakis haſznal, à mint az iras mongya: *Roman:* 10. *Pſalm:* 15. Hittem, azert ſzolâmis. Az Wris mond az ô hiueinec, *Matthæi* 5. Vgy vilagoskodgyec az ti vilagoſagtoc, hogy fenlyenec emberec elôtt.

Haßnai az hitnec.

HAŚZNAL kedig ſoc keppen: Elôſzer tanyitaſſal Chriſtus felôl, az pœnitenciarol, az iduôſſegrôl. Az ki ôrûli bûne boczanattyat, es hîſzi, maſſalis kôzli azt, maſtis tanyit es inti, hogy ôis hallya az Iſten igeiet, ęllyen à Sacramentomockal, Szamot tarczon az iteletre, fęllye, ſzereſſe, tiztellye az Iſtent. Maſodſzor haſznal imadkozaſſal, keruen maſnac bûne boczanattyat, ôrôc ęleret, egeſſeget, io ęletet, bekeſeget es minden egyeb iot. Harmadſzor haſznal io pelda adaſſal, igyekezuen iambor ęleteuelis epiteni egy maſt, Es ſoc tûreſſel az igaz vallas mellet, kibôl ſoc keppen epûlnec ſokan. Negyedſzer minden atyafiui ſzolgalattal, kôltſegekuel es faradſagokual, Mind ezekben az mai emberekis, kic az bennat Chriſtushoz viſzic, nemes peldac, Mert à Chriſtuſt mindenec elôt vallottac, mi lelki es teſti oruoſunknac lenni, noha az okoſſagualis ez ellenkezic vala, es az fû nepekis ezt meg tiltottac vala. Vallottac penig mind beſzedeckel, mind tetemenyeckel, midôn ennyi ſoc nep elôtt illy nagy dolgokban hozza folyamnanac, Ez vallas nagy buzgoſagual fel indul az nagy hitûkbe, mint imez iraſoc tartyac, *Pſalm:* 110. *Roman:* 10. *Ierem:* 5. 20. Touabba ez emberec az hitbôl nagy lelki batorſagotis mutatnac vala az Chriſtushoz mentekben, ielentuen, hogy ôc az Chriſtuſt

Batorſagoc.

mindeneknel hatalmasbnac eſmernec, azert ô mellette ſenkitûl nem fęlnenec, Ezis tuſakodic az okoſſagual, latuan ſzegenſeget Chriſtuſnac, es nyomorult allapattyat kûlſô keppen. Igy mais noha el rôytetet kiſô ſzemûnc elôtt az Iſteni oltalom, es ſockal hatalmasbnac tettzenec az ôrdôgnec kegyetleni, de az hiuec eſmeruen az Chriſtus felſeget, Semminec itelic az ô vele valo ellenkezôket. Harmadic gyûmôlcze ez az ô hiteknec: Hogy ſzûkſegekben Chriſtuſnac kônyôrgenec, es noha nagy à ſzûkſeg, de az ô hatalmat annalis nagyobnac hiſzic, Igy mijs akar melly nagy keptelen dologbannis

Kęnyôrges.

Kônyôrules.

kônyôrgenenc, ha igaz erôs hitûnc volna. Negyedic ez: Hogy atyokfia nyaualyaian kônyôrolnec, tanyittyac, biztattyac, eſedeznec erôtte.

Faradſag.

Oetôdic: Hogy atyokfiokert ſem faradſagokat, ſem penzeket nem kemellic, hanem az mas ember hazat fel hanuan, ki fizetes nekûl nem lehetet, nagy faradſagual laytoriakon fel vonnac Chriſtus eleibe. *VGYAN* ezen io ezelekedetec ki tettzenec, masbolis mind azokbol, valakinec az Chriſtusban igaz hite es bizodalma vagyon. Azert ha mondod hogy hîſz à Chriſtusba, tehat az te hitedbôl hîwiad mindenkor mindenekbe ſegitſegûl ôtet, eſmerd meg hogy ô teſti es lelki oltalmazod teneked, mind ôrdôg ellen, mind gonoſz ember ellen, mind bûn, mind halal ellen, az mint errôl ſoc iras tanubizonſagot teſzen, àhoz ragazkodgyal erôſſen, tegy mindenec elôtt vallaſt az ô ſzent igeiebôl ô rola, ôtet inkab feld mindeneknel, ô benne inkab bizzal mindeneknel, mindenec felôtt imadd ôtet mint Wradat, Iſtenedet, es egyetlen egy Iduôzitôdet. Touabba ha igaz hited vagyon az Chriſtusba, ſzereſd mind azokat à kiket Chriſtus ſzeret, es kônyôrûly mind azokon, à kiken Chriſtus kônyôrûl, Es ſemmi faradſagodat, ſe kôltſegedet, ſôt meg vęredetis ne

ſzand azokert, az kikert Chriſtus vęret ki onta, magat halalra ada. es minden ditzőſeget, őrőkſegűl nekiec aianlya. Ezec noha tőkelle teſen moſt ez romlotſagba ſenkibe nem lehet, *De* azt mondgyuc hogy az ki houa inkab gyakorlya az Chriſtuſroł valo bizonſagit az iraſnac, es azbol houa inkab neueli hitit, mind ezec azban annyiual inkab nőtőn nőnec az tanulas mellet az Chriſtus Lelke otet ſegituen. Erről oluaſd meg ſzent Iacab mit ir, leuelenec maſodic reſzebe, *Iac:* 2. Hogy meg holt hit az, à kinec ninez iora valo igyekezete. Szent Pałis azt mondgya, hogy az à hit haſznal, melly ſzeretet al- *Galat:* 5.
tal czelekeſzic. Erről mond ſzent Ianoſis: Męg haſonlatoſoc leſzűnc Iſtenhőz, mert 1. *Ioan:* 3.
meg lattyucőtet az mikeppen vagyon. De minden, valakibe ez è Remenſeg vagyon, meg tiztittya őnnen magat, mikeppen amaz is tizta, minden az ki ő benne lakozic, nem vętkezic, valaki vętkezic, nem lattya ſem eſmeri őtet. It ſzent Ianos arra tanyit bennűnket, Hogy az igaz hitű ember, minden bűnről oia magat, valamit Iſten meg tiltot, az, nem őrőmeſt vętkezic. Lehetetlen hogy ne eſſec az benne lakozo bűn miatt, de azt vtaluă es banuan, meg ſelenti hogy nem őrőmeſt mieli, azert èſſęlekről ſz: Pal vgy ſzol, Hogy nem ő mieli azt à bűnt, kit nem akarna, hanem az ő benne lakozo romlott termeſzet, ki el eytene az bűnbe, *Roman:* 7. 8. Valaki azert akarua ſzanſzandeckal parazna, lopo, ragadozo, telhetetlen, reſzeges, boſzu allo, gyolkos, baluanyozo, maſon nem kőnyőrűlő, maſt nem ſegitő, az, hitetlen ember, az nem fęli az Iſtent, annac ninſs Iſtenbe remenſege, az nem bizic Iſtenbe, az nem tudgya es nem hiſzi, à Chriſtus melly nagy iot mielt ő vele, hogy ő altala, bűne meg boczattatnec, es neki őrőc ęlet adatnec. Viſzont, az ki ezeket ő tűle igaz hittel varia, azt az Iſtennec Lelke ſoc ioba foglallya, ha niha akarattya ellen eſnekis. Tehat viſellyűnc gondot mind arra, hogy io hittűec legyűnc, mind arra hogy igaz hitűnknec io gyűmőlczi legyenec.

DE it eztis vegyűnc eſzűnkben, hogy az kic kűlső keppen nemelly iamborſagot mielnec, nem kőuetkőzic hogy azoknac igaz hitec legyen, Soc kep mutato meg mielheti, ha hitetlennis, ha kelletlennis, czac ſzegyenebe, vagy fęltebe, vagy keuelyſegebe, hogy diczerteſſec es lattaſſec, vagy hamis vęlekedesből, hogy bűne boczanattyat nyerie, alamiſnat ad, es egyeb iot mieł, bőytel, imadſagot mond, nem męr őlni, lopni, toluayani. Mondoc à kiket latſz, hogy illetenec, nem minden igaz hitű ezekben, ’az az, ne minden ezec kőzzűl hiſzi az Chriſtus altal bűne boczanattyat. Męg az regi Pogannokbannis kiłső keppen io magoc tartoc, es ieles io erkőczűc voltac, igen iozanoc, mertekletesec, tizta hazaſſagban ęlőc, igaz Tőrueny teuőc, es tőb nemes ioſzag ſzerzőc. Moſtis ſoc Tőrőc, ſoc Sido, ſoc baluanyozo, teſtet ſanyargattya, ehezteti, eyiel nappal imadſagokat mond, iozan, iambor hazas, nem ezalard, mindent ſegit, De mind ezec meg lehetnec kep mutatoſagbolis, es hamis es bolond ahitatoſſagbol, igaz hit nekűl, à mint az Sidokrol mondgya ſzent Pal: Hogy vagyon ahitatoſſagoc, de nem ęrtelemből, *Roman:* 10. Illy vala amà Phariſeuſis, ki magat hannya vala ezekben az Oltar előt; *Luc: xviij.* Ezekről mondgya ſzent Pal: Hogy valamit mielnec mind bűn, mert hit nekűl vagyon. DE viſzont it eztis eſzedben vedd, Hogy valakibe igaz hit vagyon, az az, valaki bizonnyal Chriſtus altal Iſtentől varia bűne boczanattyat, es őrőc ęletet, ęz, az, ſzent Lelektől vezerlettetic, es az altal vgyan ſziue ſzerint vtal minden bűnt, es ſziue ſzerint vagyodic mindenkor iamborſagra, es ſziue ſzerint kęr ſzent Lelket minden iora, nem czac amaz kiłső iamborſagra, iozanſagra, tizta hazaſſagra, igaz kereskedeſre, felebarattya ſegitſegere, igaz mondaſra, Hanem ezec felől, belső ioſzagokrais, Iſtennec igaz eſmeretire, benne valo io remenſegre, bekeſeges tűreſre, az ő ſzent igeic tanulaſara, annac igaz ęrtelmere, es tőb nemes ioſzagra, mindenre valamit Iſten paran- † *Soc ßep nemes*
czolt mind az első, mind az maſic Tablan. Azert valakibe ſemmi igyekezetet nem latunc iora, ſem kiłsőre, ſem belsőre, Iele hogy az, hitetlen ember, Es nem melto hogy barat kozzunkis vele, hogy mellette mijs meg ne dőgletteſſűnc, 1. *Corinth:* 5. † Soc Oka va- ßűntelen iot ezegyon kedig, miert kell minekűnc ſzűntelen ioba foglalatoſoknac lennűnc az igaz Hit nelkűl vagyon. Azertis: Mert az mi bűnűnkert meg haluan az Chriſtus, az bűnt bennűnkis meg őlte,

okai, Miert kell az igaz hitűnec lekedni, noha immellet, noha az mi iduőſſegűnc czac ingyen Chriſtus ęrdemeből, Iſtennec io kedueből adatic az igaz hitűeknec, Es nem az io ezelekedet altal iduőzűlűnc, Galath: 2. Epheſ: 2. Chriſtusert adat.

tehat

TIZEN Kilenczedic W napiara ßent Heromſag nap vtan. Geneſ: 11. Leuit: 19. Matth: 11. Exod: 20. 1 Teſſal: 5. 2. Corinth. 3.

tehat azt mi ne çleſſzük, ſőt őlten őllyük, *Roman: 6.* Es az ki miatt ő ſzenuedet, azoknac meg foytaſaba mijs ſzenuegyünc, es vtallyuc azt az mi miatt olly felſeges Wr meg holt. Azertis: Mert az iambor çlet, Iſtentűl teremtetet termeſzet volt bennünc: őis iambor termeſzetű az Angyalokis, az ő ſzent Fiais merő iambor volt minden czelekedetibe, Es peldat hagyot minekünc, kit kőuettec à tőb ſzentekis: Megis paranczolta, es int, mind fenyegeteſſel, mind igerettel reaia: Ezert valtattunc megis, hogy wy teremtet allatoc legyünc, wyionnan ſzent Lelket vegyünc, es az altal vezerletteſſünc. Noha kedig erőſlenec vagyunc, de erőſſen intetűnc hogy ſzűntelen imadkozzunc segitſegert, hogy ſzent Lelec altal ſzűntelen ioba lehelſſünc foglalatoſoc. Valaki azert meg rőſtűl az io czelekedetben, el hadgya azt az Iſtennec Lelkeis, meg vnnya az, az Iſten igeietis, Es igy azba meg fogyatkozic az igaz hitis, ſőt vegre hitetlen leſzen, ketſegben eſic, es igy el kell veſznie mind őrőcke. Tehat azertis ſzűntelen ioba legyünc foglalatoſoc, hogy az altalis epűlyen à Chriſtusban valo igaz Hit, es io Remenſeg bennünc. Ezt tanullyuc előſzer az Negy iambornac hitekről, es io czelekedetekről, kic fel indulanac Chriſtuſban valo hitec altal arrais, hogy az Gutta űtőttet fognac, es nagy faradſagual őrőtis Chriſtushoz vinnec. Kiknec hiteket latuan az Chriſtus, azt mint ſzerette, es azra mit miuelt, arrolis tanulgaſſunc immar.

Menyibe es mi moddal haſznalhatunc az mi hitűnckel maſnac, es mi moddal nem?

MEG hallottuc, hogy ſokba haſznalhatunc felebaratunknakis az mi hitűnkuel. De immar az modgyarolis ſzollyunc, Menyibe es mi modon lehet az haſznalas. Erről igy ſzol az mai Euangeliom: Hogy noha az emberec hititis meg tekintette volna Iduőzitőnc: De az ki mellet kőnyőrőgnec, aztis intette volna, hogy őis bizzec, nekijs lenne hiti, es io remenſeguel varna ő magais ſegitſeget, es az vtan boczatta meg bűnet, es az vtan gyogyita meg. Innet ezt tanullyuc, hogy mijs vgy haſznalhatunc maſnac, ha az, ſzo fogado leuen, őis igyekezic bizni az Chriſtusban. De az vakmerő gonoſzokert ha imadkozunkis, bannya es tiltya az Iſten. Ezekről bővven leſz tanuſagunc illy renduel: Hogy Iſten mindentűl tulaydon hitet keuan: męg à czelis ſzopoktulis: Ezt meg bizonyitom előſzer, Az vtan arrol ſzoloc: Hogy az vakmerő iſtentelenecknekis, egy ideig ez vilag ſzerint haſznalhatnac az hiuec kőnyőrgeſeckel: De vęgre annyiual ſulyosban eſic az bűntetes raytoc, Es igen tiltya az Iſten, hogy az ő meg maradaſokert ne imadkozzanac, iduőſſegekert annalis inkab. Ezből Iſteni ſęlelemre intetűnc. Ezekről ier ſzollyunc renduel.

Meg tekinti az hitet.

Ez Euangeliom azt mondgya, Hogy Ieſus Iduőzitőnc meg tekintette volna azok nac hiteket, kic az Gutta űtőtt bennat hozza vittec vala: Tehat mijs az mi hitűnkuel valamenyibe haſznalhatunc maſnakis, mert midőn hitből kőnyőrgűnc valakiert az mi hitűnketis meg tekinti Chriſtus. Erről azert vedd eſzedbe, Hogy mi az mi hitűnckel egy hitetlent ſem iduőzithetűnc, Hanem, az ſzo fogado hitetlennec hitet nyerhetűnc, hi ből valo kőnyőrgeſűnckel, es Iſtenhőz terithettyűc tanyitaſunkual, es az meg tęrtőknec nagy ſoc teſti es lelki aldomaſt nyerhetűnc Iſtentűl, io peldat adhatunc neki, es ſzolgalhatunc ſoc ioba neki, De az vakmerő iſtentelenekert, kic ingyen ſem akarjac, ſem keuannyac az mi kőnyőrgeſűnket, hanem czac az ő iſtentelenſegekbe akarnac meg maradni, azokert czac hiaba kőnyőrgűnc, mert ſemmit nekic nem haſznalhatunc, Kiről mayd ſoc bizonſagotis mondoc. De előſzer ſzoloc arrol, Hogy minden ember czac az ő maga hitiből, nem az maſeből iduőzűlhet. Elſő bizonſagunc ez: Mert à Hit à ſziwnec olly bizodalma, kiuel az bűnős az ő maga bűne boczanattyat hiſzi, es el veſzi ingyen Chriſtus altal, az Iſtennec igert irgalmaſſaga ſzerint, Az mint vallyuc: Hiſzem bűnőm boczanattyat. Maſodſzor ſoc iraſokis ezt bizonyittyac, Mint Iduőzitőnkis *Mar: 16.* ezt mondgya: Az ki hiſzen es meg kereztelkedic, iduőzűl: az ki kedig nem hiſzen, el karhozic. Szent Ianos mond: *Ioan: 3.* Az ki hiſzen ő benne, el nem karhozic, à ki kedig nem hiſzen, immar el karhozott, mert nem hitt az Iſtennec egyetlen egy Fianac neuebe. Szent Palis igy tanyit, *Roman: 14.* Mindnyajan à Chriſtuſnac itelő ſzęki eleibe

Tulaydon hiti legyen mindennec.

la-

allatunc, azokaert mindenikünc önnen magarol ad szamot az Istennec elötte, az à szam daas kedig mindennec az ö tulaydon hiti es hitetlensege szerint lesz. Ismeg *Galath: 6.* minden meg proballya az ö munkaiat, es ackoron czac ö magaba diczökedgyec, es nem Masba, mert ki ki mind az önen maga terhet viselendö. Abacuknalis *Abac: 2.* igy szol az Isten: Az hitetlen lelkenec ninczen nyugodalma, mert az igaz az ö hitiuel ęl. Im hallod hogy mond, hogy az ö hitiuel, nem az maseual ęl, az ki altal meg igazul Isten elött. Igy szola Christus Wrunkis amaz asszonnac, *Luc: 2.* Az te hited tart meg tegedet. Mond szent Ianosis, *Ioan: 1.* Valamenyin fogadac ötet, ezt è meltosagot ada nekic, hogy Istennec fiai legyenec. Azert szükseg mindennec fogadni az Christust, szükseg mindennec hinni es bizni az WR Istennec igeretibe az ö szent Fianac ęrdeme altal, valaki büne boczanattyat es iduösseget nyerni akaria. Harmadszor az mostani Euangeliombais Iduözitönc noha meg tekinte azoknakis hiteket, kic az bennat hozzaia vittec vala, de azzal nem elegeduen, ö magatis inte bizodalomra, monduan: Bizzal fiam, meg boczattatnac az te büneid. Imè mind az harom ige ezt bizonittya, hogy ö magatulis keuan hitet, midön inte hogy bizzec, es ne ketelkedgyec. Es midön illy edes szoual neuezi, fiam vgy mond: Kiczoda kedig az ö fia, hanem az, à ki ö benne bizic: Es vtol mond nekt: Meg boczattatnac teneked az te büneid. Senkinec kedig Isten bünet meg nem boczattya, valaki benne nem bizic, mert az hazugnac véli az Istent, vgyan nemis lehet, hogy valakinec meg boczattassec, ha nem hiszen, mert az hit olly ezköz, kiuel el veszi az igeretet, magahoz kapczollya, es ö magaeua teszi. Negyedszer ezis bizonsag, hogy midennec tulaydon hite legyen, mert mindent külön külön meg hagyot az WR Kereztelni, es melle veti, hogy à ki hiszen es vgy kereztelkedic meg, az iduözül. Tehat az mint senki masert meg nem kereztelkedhetic, igy nemis hihet masert, hogy az altal iduözölne: Hanem szükseg hogy minden magaert hidgyen, es ez ezközzel vegye el az Istennec igert es nyuytot iduösseget. Oetödszer peldainkis vadnac erröl: Mert az bolond szüzec, midön mastul kęrnenec Olayt lampasokba, nem adanac: Hanem intec hogy vegyenec magoknac: Ittis ielenteni akarta az WR, hogy minden tulaydon hitet szerezzen maganac, es senki ne tamazkodgyec az mas hitere, valamenyiszer kedig valakit meg gyogyitot, mindennec ezt mondta: Az te hited gyogyitot meg teged.

Meg ezalatol ha nem vigyaß erre.

Ezt kedig nem ok nekül kell iol meg tanulnunc, mert vadnac olly teuelgöc, kic azt hirdettec, hogy ha teneked semmi hited es bizodalmad nem lenneis Istenbe, es hitednec semmi io gyümölczet nem mutatnadis, mind az altal vgyan iduözülhetnel mas embernec hite es io czelekedete altal: Söt męg pokolbolis auagy Purgatoriombol ki szabadithatnanac azoknac ęrdemec altal. Azert alnokul es rauaszul kereskedesnec okaert nagy soc fele emberi ęrdemeket, soc fele Miseket, es eretnec, baluanyozo meg holt szentekhöz valo imadsagokat es bolczokat gondoltac, kiket draga penzen arultac, az iduössegnec meg nyereseiert, es az balgatagoc annac ęrdemeben remensegöket vetuen, nagy faradsagual es költseguel meg vöttec. Nagy bolondsag ezis, hogz nemelly maga lelket köti, hogy bar az ö lelke karhozzec, czac hidgye vagy czelekedgye azt à mit ö mond. Ezzel à hitetlen magat meg nem mentheti. A kis gyermetskekrölis kedig illy teuelgessel szolottac, hogy azoknac hitec nem volna, es azert az Anya sz: Egyhaznac auagy az ö szüleieknec, vagy komaknac hitec altal iduözülnenec, ha gyermeksegekben meg halnanac, Ezböl vélic kedig, hogy hitec nincz, mert az iras mondgya, hogy à Hit hallasbol lesz, de öc nem halhattyac az iget. De noha az ęrtelmes emberec hallasbol vehetnec hitet, de az kiczinyekbe mas modgyais vagyon ö szent felsegenec, es tartozic vele, hogy midön az ö paranczolattya szerint ö eleibe viszic, es az ö neuebe Kereztyenne szentelic, es az Christus vęre mosasat hozza kapczollyac az mosas altal, es erötte imadkoznac, ackoris szent Lelket es hitet adgyon nekic, Hogy kedig az kiczinyeknekis hitec legyen, es ökis az ö tulaydon hitekböl iduözüllyenec, meg tettzic imezböl: Mert *Matth: 18.* Ezt mondgya Wrunc rola: Az ki ez illyen gyermetsket fel veszen en neuemben, ez engem veszen fel, Es à ki meg betrankoztat egyet az kisdedec közzül kic en bennem hisznec, iay annac, Im hallod hogy ö maga mondgya, hogy à kiczinyec hisznec ö

Az czecz ßopoknakis hitec lehet.

Bizonsagi hogy hitec legyen az ki czinyeknekis.

A.M.N. MUZEUM KÖNYVTÁRÁBÓL
HORVÁT ISTVÁN KÖNYVTÁRÁBÓL

TIZENKilenczedic Wrnapiara ßent Haromſag nap vtan.

nec ő benne, Szemesb ő te naladnal, ha te nem latodis, mint adaſſec nekic az Iſtennec ſz: Lelke altal az hit, tudgya ő ſzent felſege annac modgyat, Męg te bennedis mint ezelekedgyec, nem tudod te ezac ęrzed, *Ioan: 3.* Azert *Matth: 9.* hozzaia hiwia őketis, mond uan: Hadgyatoc beket az gyermeczkeknec, es ne tiltſatoc őket en hozzam iőni, mert illyeteneke az menyeknec orſzaga. Azert hiwia hozza, hogy hitet akar nekic adni, es keuannya hogy ők is bizzanac ő benne, es azt mondgya hogy ővec az menyeknec orſzaga. Az kedig ezac azoke, az kic hiſznec ő benne. Tehat az kiczinyeknekis hitec vagyon Iſtennec hatalmas aiandekabol, es azokis az őnnen hitec altal iduőzűlnec. Kereztelő Ianos męg az Annya mehebe meg eſmere à Chriſtuſt, es őruendeze rayta, *Luc: 1.* O Tőruenybennis nyoltzad napi kis gyermetsket kőrnyűl meteltec, hogy az igeretnec bizonyos peczete lenne raytoc, ki mellet ſzent Lelketis adta nekic, melly igazgatta őket az Chriſtushoz. Tehat ſenki, ſe nagy, ſe kitſiny ne tamazkodgyec az mas ember hitire, mint ha ő hitetben leuen, maſnac hiteből iduőzűlhet, mert ha maſnac hitire, vagy à Papera, vagy az Baratera, vagy Romai Anya ſzent Egyhazera kezd tamazkodni, Netalam azoc hitetlenec leſznec, es vgyis meg ezala kozol. De te legy bizonyos az Iſten igeretiben, hallyad az ő fogadaſat, kery ſzent Lelket hogy hiheſd el azt, es az ſzerint bizhaſs Iſtenben, es vgy bizonual iduőzűlſz. Kőnyőrőgy az te kitſiny gyermekidertis męg mehedben leuennis, es meg halgatuan az WR nekikis ſzent Lelket ad. Immar laſſuc tehat mit es mint haſznalhatunc az mi hitűnkuel maſnac.

Tehat mit haſzalhatunc az mi hitűnkuel maſnac?

Igen foganatos az hiuec kőnyőrgeſe.

NOha ſenkit az mi hitűnknec ęrdemeből nem iduőzithetűnc, de azert ſohaknac valami ſegitſeguel lehetűnc męg az iduőſſegreis hitből valo kőnyőrgeſűnknec altala, mint ex Euangeliombeli Negy emberec, midőn az bennat Chriſtushoz vittec volna, ezt is meg nyerec neki, hogy az Chriſtus biztatna őtet, es bizodalmas hitet adna neki, es hirdetne az ő bizodalmara bűnenec boczanattyat. Igy tartozunc mis kőnyőrgenűnc az tudatlanokertis, azoknakis ſzent Lelket, es hitet kernűnc. Igy az kis gyermetskeknekis az mi hitből valo kőnyőrgeſűnc altal, ſz: Lelket es hitet nyerhetűnc az WR Iſtentűl. Azert őketis Chriſtus eleibe vigyűc, es erőttős imatkozzunc es az ſzent Kereztſegtűl mint nemelly eſztelenec el ne tiltſűc őketis, mert mindeneket hagyott ſzőmely valogatas nekűl meg kereztelni, az kic hiſznec ő benne, *Mar: 16.* es őket is hozzaia hiwia, es nekikis Angyaloc őrzeſet, iduőſſeget, es ſzent Lelket iger, *Matth: 18.* ha kedig ſzent Lelket nekic adgya, nagyobbe annal à vicznec mosaſa, à mint ſzent Peter mondgya *Actor: 10.* Touabba őruendezis az WR az ő diczeret anekleſekben, *Matth: 21. Pſalm: 8.* Es intetűnc hogy mijs az mi gyermekinket az wrnac felelmebe neuellyűc, *Epheſ: 6.* Tehat ne legyűnc olly bolondoc, mint à kic iregykeduen Chriſtuſra, tiltattyac vala vele, hogy az kiczinyec Hoſanna eneket ne mondananac neki, De meg felel az wr Dauidbol, hogy Iſten az ezetz ſzopoc altalis diczertetni akar, *Matth: 21.* Igyekezzunc tehat mijs lelkekbennis haſznalni az mi kiczinkeinknec kőnyőrgeſinkuel. Ezeket az ſzo fogadokrol mondam, azoknac mit haſznal az mi hitből valo kőnyőrgeſűnc.

Meeg az vakmerő hitetleneknekis ſoc io aiandekot nyerhetűnc. Geneſ: 18.

TOVABBA nem ezac az ſzo fogadoknac haſznalhatnac, az hiuec hitből valo kőnyőrgeſec altal, Hanem męg à Hitetleneknekis nagy ſoc lelki es teſti iokat nyerhetnec: De bezzeg moddal leſz, az kinec modgyarol mayd ſzoloc touab. Előſzer laſſunc egy nihany peldakat erről, hogy az hiuec haſznaltac męg az hitetleneknekis, Mint pelda Abraham, kinec kőnyőrgeſere Iſten azt felelte vala, ha ezac tiz, auagy ezac őt igaz embert talalnais Sodomaba, es az ő ſzomſzed varoſiba, el nem veztene őket, Midőn kedig ezac egyet talaltac volna Lothot, aznakis keuanſagara Iſten egy egez varoſt Zoart meg tarta, hogy azban lakoznec. Azonkeppen Moyſes midőn eſedeznec az Iſrael nepeert, monda az Iſten: Ereſzel Moyſes hadd haragudgyam meg ez nepre, es hadd tőrűllyem ki őket, kiben ielenti, mint ha Moyſes tartoztatna meg kőnyőrgeſeuel, hogy el ne veztene őket. Szent Paltis biztata az Angyal, midőn az Tengeren nagy veſzedelemben volnanac, hogy erőtte meg tartatnanac, męg azokis, kic őtet fogua viſzic vala, monduan: Ne fely Pal, ime az Iſten neked aiandekozta mind azokat, az kic te veled az

Actor: 17.

haioba

haſoba egyűtt vádnac. Azert noha ſenkinec az mi hitűnknec es iamborſagunknac ęrdemeből iduőſſeget nem ęrdemlűnc, mert az ezac Chriſtus tízti, de mind az altal, ſoc ſegitſeguel lehetűnc egy maſnac, hitből valo kőnyőrgeſűnkuel, nem egyebert, hanem hogy Iſten kőtőlezte magat, es fogadta, hogy valamit az ő ſzent Fianac neuebe kerendűnc, meg adgya minekűnc. Czac hogy meg laſſuc mijs, kihert es mi moddal kőnyőrgűnc. Mert az vęghetetlen vakmerő gonoſzokert, kic ſoha pœnitentiat nem akarnac tartani, ha kőnyőrgűnkis, meg nem halgattatunc, hanem ha ez moddal kőnyőrgenenc, hogy előſzer nekikis tőredelmes es meg tęrő ſziuet kęrnenc, Auagy ha ſzínten az ő vakmerőſegekből meg nem akarnanac tęrnie, ottan czac az ő hiueinec kőnyebſegeiert valaneddig keduezne azoknakis, es ſoc io tetemeninec altala megis intetnenec, hogy oztan magoc menthetetlenec legyenec, Ez moddal męg à vakmerő gonoſzoknakis haſznalunc egy falkaig, à mint Lotrol, Moyſesről, es Patrol meg halluc. De az igen kemeny ſziuűkert es meg vakult gonoſzokert, hogy mindenben elő menetec es meg maradaſoc lenne, ezuda melly igen nehezli az WR Iſten az mi kőnyőrgeſűnket, ki az Prophetakatis egy nihanſzor meg tilta illyen ſzockal, monduan: Te ne imadkozzal è nepert, ſe kialts, ſe kőnyőrőgy. ſe eſedezzel en előttem, mert en meg nem halgatlac tegedet. Kikre melly nagy haragia legyen, meg iria Ieremias *Ierem. 15.* Monda az WR ennekem: Ha ſzínten Moyſes es Samuel allana en előttemis, azert vgyan ſemmi io ſziwel nem lehetnec è nephőz: Wzd el előlem őket, hogy mennyenec el, az kinec halalra kel menni, mennyen halalra: à kinec fegyuerre, mennyen fegyuerre: es à kinec ehſegre, mannyen ehſegre: es à kinec fogſagra kel menni, mennyen fogſagra. Mert meg keresem őket Negy fele czapaſſal, Fegyuerrel, Ebeckel, Madarackal, es ez főldi Vadackal, es ez főlden minden orſzagba idestoua viſeltetem őket. Az Wris monda az Apoſtoloknac: Hadgyatoc beket nekic, vakoc vakoknac vezeri, *Matth: 15.* Es meg tiltya hogy à ſzentet ne adgyac az ebeknec, ſe à diſznoknac, *Matth: 7.* Dauidis mond: az en ſzamra nem veſzem fel az ő igyeket. Valaki azert Iſten ellen meg kemenyitőtte magat, es ezac eſzebe ſincz, es ingyen ſem fohazkodic hogy ő hozza tęrne, el kel annac mind lelkeben teſteben veſzni. Az hiueket kedig meg őrizi az WR Iſten, à mint Ezechielnelis az WR Iſten mondgya *Ezech: 14.* Az en kezemet è főld ellen emelem, es el veztem mind az embert, mind az barmot, Es ha ez harom firfiu volna benneis, Noe, Daniel, Iob, mind az altal ezac az ő tulaydon lelkeket ſzabadithatnaiac meg az ő igaſſagockal, de ſem fiokat, ſem leanyokat meg nem ſzabadithatnaiac. Im hallod, hogy az Wrnat haragianac napian męg az gyermekidnec, es feleſegadnec ſem haſznal az te iamborſagod kűlőmben, hanem ha őketis iamborra es Iſtenfęlőue teſzed. Igy haſznalanac az moſtani Euangeliombais amà negy iambor firfiac az Gutta űtőtt bennanac, hogy őtet Chriſtushoz viuec, Chriſtus őtet az ű bűnenec eſmeretire, es bizodalomra inte, Annakis azert Iſtení felelme, hite es bizodalma leuen, Chriſtuſtul előſzer bűnenec boczanattyat, annac vtanna egeſſeget nyere. Igy czelekedgyűnc azert mijs, hogy minden bűnőſőknec meg tęreſeert előſzer kőnyőrőgiűnc, es az vtan keriűnc azoknac minden egyeb iokat, Kiről ſzent Ianos vgyan Regulatis ſzab előnkben, 1. *Ioan: 5.* monduan: Ha ki latandgya hogy az ő aryaſia vętkezic nem halalra valo bűnuel, kőnyőrőgien, es Iſten ęletet ad neki, azokert mondom, kic nē halalos keppen vętkeznec, vagyon halalra valo bűn, nem mondom hogy ezert kőnyőrőgy. Az halalra valo bűnőn azt ęrti ſzent Ianos, midőn az ember meg eſmerte es latta az igaſſagot, es tudgya hogy bűn à mit miuel, de mind az altal ellene all az igaſſagnac, es Iſten haragiaual nem gondoluan, vakmerő keppen az bűnnec ereztette magat, Ezekert midőn kőnyőrgűnkis, nehez az WR Iſtennec, à mint Moyſeſt es Ieremiaſt tiltya vala, hogy illyetenekert ingyen ſe emlekeznenec. De az kic noha eſmeric de ſirnac es ohajtnac hogy el ne eſſenec, mind az altal vgyan el eſnec, es meg ſelentic az ő nagy erőtlenſegeket, es keric az hiueket hogy erőttec imadkozzanac, tartoznac ezzel. Azokertis kic tudatlanſagbol vętkeznec, à mint Iduőzitőnkis az kerezt fan, es ſzent Iſtuanis midőn kőueznec, illy moddal kőnyőrőgnec vala, Boczaſd meg nekic, mert nem tudgyac mit miuelnec, *Actor: 7.* Szent Palis ő maga felől azt mondgya vala, 1. *Timoth: 1.* Irgalmaſſagot nyertem, mert tudatlanul vętkeztem vala, hitetlenſegnec altala, Azert nagy kű-

Nem haſznal ęt felekert az kőnyőrges.

Tiltya Iſten az iſtentelenec melet valo kőnyőrgeſt.

Ieremi 7. 11. 14.

Az tudatlanokat ki valazd.

TIZEN Kilentzedic Wrnapiara ßent Harom ſag nap vtan.

lőmbſeged legyen az meg tęrendőkert es vakmerőkert imadſagodban. Mind ezek ből ez legyen tanuſagunc, Hogy amaz negy iambort kőueſſűc mĳs, mint őc az bennaert ſzeretettel eſedeznec Chriſtus előtt, mĳs egy maſinkert nagy io keduel kőnyőrögiűnc Chriſtus altal Iſtennec, Az hitetleneknec hitet keriűnc, az bűnőſőknec bűnőc boczanattyat, az bennanac egeſſeget, az el teuelyetteknec igaz vtat, az kemeny ſziuűknec engedelmes ſziuet, az meg tęrtőknec őrőc ęletet, es őrőc diczőſeget. Az vakmerőket kedig hadgyuc az WR Iſtennec ítéletire. Innet azert mindenec kic az Wr Iſtennec ſegitſeget ohaytyac, bennac, korſagoſoc, Gutta űtőttec, es minden tudatlan kőſſegec, vegyenec draga vigaztalaſt magoknac ezből, Hogy ha őc vagy tudatlanſagoc miatt, vagy korſagos betegſegec miatt nem imadkozhatnanakis nyaualyaiokban, de czac ſzerezzenec ſoc io baratokat, az Iſtennec hiuei kőzzűl ő magoknac, azoc imadkoznac ő erőttec, mind korſagnac, mind Gutta űteſnec ideien, Es mint imez negy iambornac hiteket meg tekinte az Chriſtus, igy az ő hitből valo imadkozaſokatis meg halgattya, nem azert, mint ha az hiuec ő magokban ęrdemeſec lehetnenec, mert őketis tſac Chriſtns ętdemeiert fogatta az WR Iſten fiaſua, de azert, mert igeretet tett, hogy ſz: Fia altal meg halgattya azokat, kic őbenne biznac: tzert az ő igaz mondaſanac be tellyeſiteſeiert, meg adgya valamit igert. Az kic kedig ez ideig vakmerő gonoſzoc voltakis, azokis immar innet vegyenec Iſteni felelmet, hogy az hiueknec kőnyőrgeſeket el ne idegenitſec tűlőc, az Iſtennec haragiat ne gyűytſec feiekre, az mint ſzent Pal *Roman:* 1. Es Dauid *Pſalm:* 68. irtac erről, Es ne kőueſſűc amaz ők bolond ſzűzeket, *Matthæi* 25. kic maſnac olaiara tamazkodtac, hanem ő magoc ideien keſziczec elő egő lampaſokat, ideien tęrienec az wr Iſtenhőz, es igaz hiteknec draga gyűmölczeből ſzolgallyanac ő neki, hogy mikor el iőuend az Vő legeny az Chriſtus, ők is keeſzen az tőb hiueckel egyűtt, meheſſenec be Chriſtus vtan az őrőcke valo haylekba, es őrőc diczőſegbe. Erre ſegitſen ő ſzent felſege mindnyaiunkat, Amen.

Fogadgyuc egy mas kőnyőrgeſet

Terienec az vak merőc.

EZEKET azbol tanulanc, Hogy az negy embernec kic az bennat az padlaſrol ereztec hozza, meg tekintuen Chriſtus hiteket, Ertőc az bennat igy biztata: Bizzal fiam, az te bűneid meg boczattatnac teneked: Es az vtan teſtetis meg gyogyita, annyira hogy agyat magaual vitetne haza. *INNET* az Atyafiui ſzeretetről is es az hitnec ſoc io gyűmölczeről tanulgatanc, Es arrol: mint es menyibe haſznalhatunc mĳs maſnac hitből valo kőnyőrgeſűnkuel. Ez legyen eleg első Predikationkba. Az maſikba imez igekről tanulunc, Hogy mond Chriſtus wrunc: Bizzal fiam, az te bűneid meg boczattatnac teneked. Ezből meg fogiuc tanulni, Hogy az bűn minden nyaualyanac okai, Es hogy annac boczanattya czac az Ieſus Chriſtns altal lehet. Lehetnenec tőb tanuſagokis azokbol, Imilly: Hogy mĳs előſzer lelekbe oruoſolnuc magunc, Es hogy mĳs mi magunc oldozatot kereſſűnc: Es hogy az meg ſzabadulas vtannis az mi agyunkat es terhűnket fel vegyűc: Ezekről ez vtan ſzollyunc. Moſt kőnyőrögiűnc az WR Iſtennec, hogy minketis mint az Gutta űtőttet, mind lelkűnkben teſtűnkben gyogyitſon meg, Es inditſon mi benuűnkis Iſteni ſęlelmet, bűnnec vtalaſat, igaz hitet, es atyafiui ſzerelmet, kikből io keduel ſzolgalhaſſunc mĳs egy maſnac.

Imadſagat az Maſodic Predikatio vtan talalod.

MAS PREDIKATIOIA AZON Euangeliomnac.

MATTH: IX.

Be mene Ieſus az haioba es altal keluen iőue az ő Varoſaba, Es imè hozanac ő neki egy Gutta űtőttet, &c.

Felső

FElső Peedikationkban tőb tanusagoc kőzt szolanc az Hitnec Gyűmőlczeről, Es arrol, az mi hitűnckel mibe, menyibe, es mi moddal segitherűnc egymasnac: Immar Negyedic tanusagunc kőuetkőzic.

NEGYEDIC TANVSAGROL.

NEgyedic tanusagunc ebből lesz: Hogy az melly Bena Gutta ůtőtt beteget Christushoz viuenec, Annac előszer bűne boczanattyat hirdeti, Előszer lelkebe, es az vtan gyogyitya meg testebe. Ezből igen nagy dolgokat tanulhatunc. Előszer arrol, hogy mijs az mi betegűnket es mi magunkat lelki oruosslagon kezdgyűc meg gyogyitani. Masodszor az Bűnről tanullyunc, ki oka minden nyaualyanac. Harmadszor az bűnnec meg boczatasarol, melly az Christus altal lehet czac. Ezekről renduel ier tanulgasſunc igen nagy io figyelmetesſeguel, Mert ezec feie az mai Euangeliombeli tanusagoknac.

Az *BETEGEC*, es azoc kiknec betegekre gondgyoc vagyon, ez beteg Gutta ůtőtről es azokrol kic è beteget Christushoz viszic, igen nagy szűkseges dolgokat tanulhatnac, Tudni illic, ezt: Hogy mint az beteg magat Christushoz viteti, Igy minden betegnec első es fő gondgya az legyen, hogy mind maga kőnyőrgeseuel, mind maseual magat Christushoz viteſſe, magat mindenestűl neki ajanlya. Azokis kiknec beteger vagyon, tekintsec meg melly nagy faradsagual ez beteget Christushoz viszic, kiktűl vegyenec illy peldat, hogy őkis szűntelen esedezzenec az ő betegec mellet, az kőnyőrgesbe kedig meg se faradgyanac. Semmi akadec, se az testnec kenyelsege, se az Satannac tiltasa őket meg ne tartoztasa szűntelen valo kőnyőrgestűl, se nagy bűnős voltoc, se kemeny betegsegec attul el ne idegenitse, Sőt annyiual inkab esedezzenec Isten előtt erőtte, houa inkab meg foztatnac emberi segitsegtűl. Erre kedig hogy az iduőzitő Christushoz folyamiunc betegsegűnkbe, kiualtkeppen imez két Okrazzon fel bennűnc: Egyic, mert legfő es nagyob betegsegűnc az Bűn, mellyet senki tőb meg nem oruosolhat, hanem czac az egy oruos à mi Wrunc *IESVS CHRISTVS*, melly Bűn miatt szallot reanc az betegsegis, es szallana mind az kiltő, mind az őrőc halal. De ő meg aldoztatuan à mi bűneinkert, azbol meg tiztulast talalhatunc az ő vere altal. Masic Oka miert Christus altal Istenhőz folyamiunc, Mert senki nala nekűl semmi oruosſagual nem hasznalhat, vgy mint ki altal teremtettec es tartatnac mindenec, es kinec hatalom adatot mindeneken. Az Bűnnec kedig oruosſaga nem egyeb, hanem az bűnt meg kel vtalnunc, annac boczanattyat az Christus halalanac erdeme altal kel kernűnc, Mihent kedig betegsegben esűnc, leg előszeris az testi oruosſag előtt az lelkis kerestűnc meg: Hiuassuc ottan hozzanc az lelki Paztort ha talalhatunc, Tegyűnc előtte vallast bűnős voltunkrol, es hogy meltan erdemlettűnc ostorat Istennec, kerűc kőnyő rőgien erőttűnc, vigaztallyon meg az Istennec igeieből, hirdesse bűnűnc boczanattyat olly keppen mint ez bennanac ő maganac monda Christus: Bizzal fiam, à te bűneid meg boczattatnac teneked. De az lelki paztor ereze meg előszer az betegtűl iol, ha valoba vtallyac bűneit, es hiszic hogy az Christus ő erőtte holt meg. Erről valo vallasat haluan, oldozza meg, az az, A Christus neuebe hirdetuen boczanatot, boczassa meg bűneit, es tegye reszesse az Christus Vaczoraiaban az ő erőtte szenuedet testeuel es vereuel. Ezen kezdgye el az beteg oruosſagat, Ha az betegseg sokaig tartana, ezt minden heten, vagy kettőbe gyakorlya, Ha lelki paztort nem talalhatna, ohaytsa ezeket, es ő maga iora szandekozkoduan, szűntelen imadkozzec, oyia magat zugodastulis.

Az betegnec fő gondgya.

Ez mellet elhet testi oruosſagualis, A mint ezekről imigy tanyit az szent Irasis: Mond az Bőlez, Fiam az te betegsegedbe el ne feleyts magadat, hanem kőnyőrőgy az Istennec es meg gyogyit tegedet. Mond szent Iacab: Ha valaki beteg ti kőztetec, hiuassa hoza à szent Gyulekezetnec veneit, es kőnyőrőgienec az Istennec erőtte, Meg kenuen ő tet Olayial az Wrnac neueben. Olayial, az az, oruosſagual. Es à hitből valo kőnyőrges, meg szabaditya az beteget, es az WR meg gyogyittya ötet, Es ha bűnőkben leledzet, meg boczattatnac ő neki. Első es fő gondgya legyen azert az betegnec, es kik-

Az testi oruosſagrol.

Eccleſi 38. Iac: 5.

TIZENKilenczedic Wrnapiara ßent Haromßag nap vtan.

nec betegec vagyon, Hogy az Christus altal bűnöc boczanattyat kęriec, lelki pāztorokkal vigaztaltaſſac, az Ige, az Oldozat, es az WR Vaczoraia altal, es az Kereztyeni Gyűlekőzetbe, es az Czeledec kőzőt magokert imadkoztaſſanac, Ellenkezőieckel meg bekellyenec, hogy ne a kozzac betegſegekbe, hanem inkab iot kęrlenec nekic. Ezzec vtan teſti oruoſſagualis io ęlni, vgy: hogy annac ereiet Iſtentűl kęriec, De ha mingyart az teſti oruoſſaghoz folyamnakis, azis meg lehet, ha à mellet Iſtenhőz fohazkoduan őtet engezteli, es az lelki oruoſſagockalis egyetembe igyekezic ęlni. Ezeckias Kiraly ſzep pelda, ki előſzer imadkozec ęlet iert, es noha Iſten tizen őt ezrendőuel igerte volna hoſzab ęletet, De megis Eſaias Prophetа fęgęt kőte az keleuenre, ki meg ęrlele es meg fakazta azt. Viſzont Ochoſias Kiraly midőn Iſtent meg nem kereſne, es czac az oruoſokba bizna, es az baiolokul, es az őrdőgi tiztelőktűl kęrdezne, ha meg vigaſzike, meg ő e Iſten, 4 *Reg*: 1. Nem io volna azert ezis, ha kinec oruoſa vagyon, es azzal nem ęl, azt monduan: hogy ő czac Iſtenre hatta magat. Ez olly Iſteni kiſittes, mint az kinec kenyere leuen nem akarna enni, azt monduan: hogy Iſten etel nekűlis el tarthattya, Azert mint Iſten atandekaual, vgy ęllyűnc az oruoſſagualis, az mint à Bőlczis tanyit, *Eccleſiaſt*: 38. monduan: Tiztellyed az Oruoſt à te ſzükſegedert, Mert őtet az Felſeges rendelte, Mert Iſtentűl vagyon minden oruoſſag. Ismet mond: Az Felſeges teremtette az oruoſſagot à földből, es az ęrtelmes ember attul nem iſzonyodic, De ha oruoſt nem talalhatſz, iol mięled ha oruoſſag nekűlis czac Iſtenre tamaztod magad, az ő hatalmas oruoſſagat varuan, ki, mint, kenyer nekűl nemelt negyuen napigis el tartot, es az tűzes merges kigyoktul meg mardoſtakat, es ez Gutta űtőttől, es ſoc betegeket czac egy ſzauaual gyogyitot meg, Igy meſtis gyakorta meg miueli ſokakon, hogy az kiknec ſemmi oruos nem haſznalhatot, ő annekűlis czuda keppen meg ęlezti halalos betegſegeből, kit az ő io voltanac es hatalmanac ęlmeretiert miel. De kőzőnſeges keppen az mint ſoc io ezkőzt rendelt minden fele dolgainkra, Igy az betegſegnekis meg gyogyitalara. Ezből azert hogy à benna czac egy ſzauaual Chriſtuſnac gyogyul meg, es hogy teis gyakorta oruoſſag nekűl kőnyebedel meg, meg ne vtald az oruoſſagnac io moddal valo ęlęſet, Talam ha egyeb oruoſſagod nem volt, ezis oruoſſag lehetet, hogy nem zabalhattal, auagy egyeb keppen magad tartoztatuan, kőnyebſegre lehetet Iſten vtan. Azert ezekben ęrtelmeſe a ſzabiuc magunc. Ez legyen tanuſagunc az betegnec io tanacz adaſara, ezből: Hogy ez beteg Gutta űtőttől Chriſtushoz viuec,

Sapient: 16.

Lelki betegſegünkről, az az: Az Bűnről.

IMMAR LELKI Betegſegünkről is tanullyunc, Ezből: Hogy az Gutta űtőtnec bűneit iutata eſzebe Chriſtus, es annac boczanattyat hirdete: Ezről imez ket rendben tanullyunc: Előſzer tanullyuc meg: Miczoda az Bűn: Es hany ęle, Kiczoda az Oka: es azbol menyi ſzőrnyűſegec ſzarmazzanac. Erről bővven azert tanulgaſſunc, hogy tűle ſzokiunc iſzonyodni, es az menyire lehet el tauoztatni. Maſodſzor ſzolunc az bűnnec oruoſſagarol, melly vagyon ezbe: hogy à Chriſtus ęrdeme altal az meg boczattatic. Ezt azert tanullyuc, hogy az bűnnec rőttenteſi ellen veheſſűnc győnyőrűſeges vigazralaſokat.

AZ BWNRŐL.

Miczoda à Bűn.

Kett fele à Bűn. kűlső es belső.

MIdőn Ieſus Iduőzitőnkhőz az Gutta utőttőt meg gyogyitaſert vinnec, Előſzer is monda neki: *Az te bűneid meg boczattatnac*, kiuel ezis ielenti, hogy az ő betegſegenec Oka az bűn volna. Ezből tanullyuc meg előſzer: Miczoda az Bűn? Az *BWNT* ſzent Ianos, az Tőruennec altal hagaſanac mondgya. 1. *Ioan*: 3. Az Tőrueny penig melly az Tiz paranczolatba foglaltatot, belső es kiſső ſzentſegec keuan, Azert az Bűnis ket ęle, Belső eredendő, es kiſső Czelekedő. Az *EREDENDŐ* Bűn, az emberben oltatot ſzentſegnec es igaſſagnac meg romlaſa az eſetnec altala, Melly be minden emberec ſzűletetnec, es termeſzet ſzerint haragnac fiai leſznec. Ez Eredendő bűnt az Iras ſoc nęwel neuezi: Teſtnec *Epheſ*. 1. lelkes embernec *Ioan*: 1. bennűnc lakozo bűnnec, *Galath*: 5. az tagokban leuő Tőruennec, *Roman*: 7. ő embernec es gonoſz keuanſagnac, 1. *Corinth*: 2. Ez bűn eſmeretlen, mellyet ez vilag meg nem ſzenhet,

hanem

hanem az Isten Törvenyeböl ielentetic. Kiröl az hiuec nagy panazt teſznec, mint Dauid hogy ö eſmeri hogy bünbe foganiatot, *Pſalm: 51.* Es Iob mondgya, ki teheti tiztaua az mi tiztatalan magbol foganiatot, hanem ezac az Isten. *CZELEKEDENDÖ* bün, Minden fęle gonoſz gondolat, ſzolas es czelekedet, valamelly Isten Törvenyuel ellenkezic. Ezbennis minden embernec reſze vagyon, es ez altal ideztetic, es kötelezteticaz karhozatra. Ez Czelekedendö bünnec az reſzet, melly az elſö Tabla ellen leſz, *Hitetlenſegnec* neuezi az Iras, Az reſzet penig melly az maſic Tabla ellen leſz, *Hamiſſagnac.* De mind az kęt fęle bün az igyekezetre nęzue, imez kęt keppennis nenezteti: *Egyic* gyarloſagnac vętke, mellyben eſnec az hiuec, az teſtnec erötlenſegeböl, de eſmet az bennec lakozo ſzent Leleknec altala fel epitetnec, à mint az iras tanyit, *Prouerbior: 24.* Heſzer eſic az igaz napiaban, pe iſmet fel kel. Szent Paſis erröl mondgya, hogy nem czelekedheti az ior, az mellyet akar, *Roman 7.* *Maſic* az wralkodo bün, melly az teſtnec gonoſz keuanſaganac köuetese, es vakmeröſeggel valo üzese, mellyböl az emberec ö magokra lelki es teſti büntetéſeket vonſznac, Erröl mondgya az ſzent Pal *Roman: 8.* Ne wralkodgyec az bün az ti halando teſtetekben, es az teſtnec keuanſagit el ne vęgezzetec. *Haßna* ennec ez: Hogy kömbſeget tegyünc ez vilagnac fiai között, kic haeſnec erötlenſegekböl, ſirattyac es igyekeznec el tauoztatni, Ezeknec minden bünöc *Boczanando*, mert hitnec altala Isten kegyelmehöz folyamnac. Viſzont az hitetlenecknec minden bünöc *Halalos*, mind az Eredendö, mind az Czelekedendö. Ezeket ęrtuen az bünökröl, io ſz meg tanulnoto, Mi legyen az *SZENT LELEC ELLEN* valo bünis. Nem egyeb, hanem vakmeröſegböl valo hitetlenſeg, mellyben az hitetlenec az meg ęrtet igaſſagot lelkec eſmereti ellen karomlyac, es erben vęgig meg maraduan, ſoha bünöc boczanattyat nem nyerhetic, Mint az karomlo Sidot, kic az Chriſtuſt ördöngöſnec ſzidalmaztac, Mint Iudas, Iulianus Czaſzar, Spira Ferentz, es többec. De erröl holtoc előtt ſenkiröl iteletet nem tehetünc, Mert nem tudgyuc ki marad meg vęgig az bünben.

Ifmet ket fęle: Gyarloſagnac vętke, es Wralkodo bün.

Boczanando.

Szent Lelec ellen valo bün.

IMMAR ſzollyunc az Okairolis à Bünnec. Az egeſz ſzent Iras à Bünnec *OKAT* az ördögnec es az embernec tulaydonittya, az Istent penig menti, Mint Moyſes iria, *Geneſ: 1.* Lata az Isten mindeneket az mellyeket ſzerze, es igen ioc valanac. Elſö ſzüleinket az ö kepere teremte, es az vtan az ördög czalardſagabol eſec az bünben, Mond Oſeaſnal *Oſeæ 13.* Az te veſzedelmed Iſrael te magadtul vagyon, De meg tartaſod en tülem. Mond ſzent Pal *Roman: 5.* Egy ember altal iöue à bün è vilagra. Mond *Syrach: 25.* Az aſzony emberen kezdetet el az bün: Mond ſzent Ianoſis, *1. Ioan: 1.* A keuanſag ninczen az Atyatul, hanem ez vilagtul. Chriſtus wrunc mond, *Ioan: 18.* Az ördög eleitül fogua vętkezic, es hazuſagnac atya. Szent Dauidis *Pſalm: 5.* mond: Oly Isten vagy te, ki az alnokſagot nem akarod. Iſmet *Pſal: 91.* Igaz az mi Istenünc, es nints ö benne hamiſſag. Sophoniaſis igy ſzol. *Sophon: 3.* Męg az pogany Bölcz Platois igy ſzolt. Senki az iol rendelt varosba ne mondgya, hogy Isten oka az bünnec. *MIERT* nem lehet penig ö, annac Oka imez: Elöſzer, Mert az bün az Istennec ſzent es igaz termeſzetiuel ellenkezic. Maſodſzor, mert megis tiltotta. Ezekröl az Iras imigy ſzol, *Geneſ: 18.* Nem illic te hozzad, hogy az ki meg iteled à földet, az igazat à hamiſſal együtt el veſzeſſed. *Iobis 34.* Tauol legyen hogy az Isten hamis volna, mert az Isten hamiſſan nem karhoztat, es az mindenhato el nem fordittya az iteletet. *HOL* kedig az Iras az gonozt Istennec tulaydonyittya, Mint *Ezech. 14. Ierem: 6.* Erezed az Törueny ſzerint valo bünteteſröl. *IM* meg ęrtüc Miczoda es hany fęle az bün: Es annac okai kic legyenec.

Az bün mikor ſzerez. 1. Röytezett.

IMMAR laſſuc à bün mit *SZEREZ.* *Elsöt*, ſzerze: Isten elött valo el reytezeſt es furaſt, Erröl pelda Adam es Eua, *Gen: 3.* kic haluan az Isten ſzauat, el röyrezenec. Iacob, Eſaias, *Eſaiæ.* feltec hogy az Isten ſzinet lattac, Az Iſrael fiai kertec Moyſeſt, ne ſzolna Isten ö maga velec, Mis czac meny dördüllyennis, röytec helt keuanunc, Es az mi ſziuünc ſoc keppen idegen az Istentül, *Maſodßor*, az Bün ſzerez: Atkot, mint elſö ſzüleinknec monda Isten, *Geneſ: 3.* Atkozot az föld az te munkad alatt, orrzad vel itelkeuel egyed kenyeredet, faydalommal ſzülyed gyermekidet. Moyſes ioc atkot ſzamlal *Deutero-*

2. Atkot.

TIZEN Kilenczedic Wrnapiara ßent Haromſag nap vtan.

rom. 27, 28. Atkozot legy hon es kiuůl &c. *Harmadikat* ſzerzet az bůn: Rőttenetes ſetet vakſagoſ mindnyaiunkba Hogy ſoha czac egy emberis ő magatul az Iſtent nem eſmerheti, Hanem ſoc ezer baluanyozokhoz mint az el teuelyedet iuh kapdoz. męg azis à ki igen bőlcznec lattatic, mint Cicerő es tőbbec, Ha miről tanaczkozni kezdůnc, ſemmit bizonyoſt ő magatul nem vęgezhet ſenki, hanem ezer fele haylodoz az gondolat bennůnc, akar orſzag, falu, es varosbeli tanaczoc legyůnkis, az itelő birac ſzantalanſzor meg czalatkoznac, ſzemůnc leuen nem latunc, fůlůnc leuen nem hallunc, hanem vak es bolond modra tapogunc. Nęzd el az bolondot mint ſzeleskedic, ſokſzor olly eztelen modra czauargunc elmenkbe, vgy annyira, hogy ha niha niha valemi iot vęgezhetůnc, azt vagy tőrtinetnec, es vak ſzerencezenec mondhatnuc, auagy inkab az Iſtennec kegyelmes ſegitſegenec, ki latuan hogy mint az vak nem tudunc houa lepni, raytunc kőnyőrůluen kezůnc fogia, eſzůnc igazgattya, es annac io vęget ő maga adgya. Iſten kiuůl akar melly nagy bőlczekis az mit igen ionac vęgeznec, azon dolog igen nagy veſzedelmekre fordul, Peida Achitophel Dauidnac leg fő tanaczoſa, ki vęgre fel akazta magat tanacza miatt, Pelda Cicero, ki midőn Auguſtuſt atanlana Romai tanacznac, es az vęgre kemenyen birna Romat, kezde magarol Cicero imigy ſzolni: *Oh lam ſoha nem voltam bőlcz, az minec veltem magam lenni, nem az voltam, Roma igen ezalt teged az remenſeg en felőlem, oh en veßedelmes es hirtelenkedő venſegem, oh ektelenſegre ßallot őß feiem.* Platois az emberi bőlczeſeget *dubium Somnium*nac, ketſeges alomnac neuezi: Nęzd al akar mi dologba, Ha ki tanaczot aduan annac az vęge iora fordul, azbol nagy fel magaztallyuc, Ha kedig az vęge ſzerencezetlen leſz, azbol męg az igen eſzeſtis gyalazzuc. Ez nayy fogyatkozas az mi elmenkbe, hogy elein ſemmi bizonyoſt nem iselhetůnc, hanem az vtollyabol itellyůc meg, mi volt az io tanacz, *Ezt* imez Verſis ſzidalmazza: *Careat ſucceßibus opto, quisquis ab euentu facta notanda putat.* Ez Harmadic ſzerzeſe az bůnnec, hogy elmenket ezůnket el forditotta Iſtentůl, es minden bizonyos tanacztul. *Negyedßer* ezt ſzerzi az bůn: Hogy ſziuőnketis, akaratunkat, es keuanſagunkat el vonta az Iſtentůl, Noha keriůc az ſzankual: Legyen te akaratod. De ha az leſz, mi mindenkor maſt keuannanc lenni, Adamnac noha hituanyab almaia nem volt az meg tiltatnal, de azt mindenic felőrt keuanta, Az Iſrael az Mannat el vnta, es Ægyptomi Hagymat, Dinnyet ohaytotta: Dauidnac tiz feleſegeis ſzepb volt az Vrias feleſegenel, megis azt kenanta: Salomon az Szereczen aſzont mind az ezer felőrt inkab ſzerette: Azt akarnuc hogy az Iſten feier Hollot, es fekete Hattyut teremtene, az az, minden alattyat mas keppen rendelne, Ha betegſeget erezt reanc zabolaert, azban atkozodunc, Ha teſti ſzabadſagra erezt, abban ottan kenyeskedůnc, Es ſemmibe az mi akaratunc vele nem egyez, Az regit el vntuc, es wyiat kauañunc, az wy helyet megint az regit: *Oetődic* ſzerzeſe à bůnnec, hogy az ſziwnec gonoſz keuanſaga vgyan langozuan, vakmerő keppen ellenkezůnc Iſtenuel, Semmi io tanaczra es io inteſre nem haylunc io keduel, Az gonoſz keuanſagoc mint az tůzec egnec beñůnc, es mint az Tenger habia vgy hankottatnac: Hol egy ſmas felőrt ſvagyodunc, hogy magunc ſfellyeb beczůlteſſůc maſnal, es maſt meg vtalunc, hol iregykedůnc maſnac elő mentere, hol boſzu allaſt ohaytunc, hol ſoc penzre, hol nagy győnyőrůſeges ęletre, hol fertelmes tiztatalan ęletre geriedezůnc, hol kemeny harag, mergeſſeg, dőlfőſſeg, boſzonkodas, gyűlőlſeg, irigyſeg czigaz bennůnc, Ezec olly nagy ellenkedeſſel forognac, ſőt vitezkednec bennůnc, hogy emiatt azt mondgya ſzent Pal magarolis, *Roman:* 7. Az mit czelekeſzem nem iaualom, az mit iaualloc, azt nem czelekedhetem. Kiről męg az poganoc kőztis ſoc panaſz vagyon, Mint Medea mond: *Video meliora proboq3, deteriora ſequor. Et: Aliud Cupido, alind Mens ſuadet.*

3. Vakſagot,

4. Idegen ßiuet az iotul.

5. Ellenkező ßiuet az Iſtenuel.

6. Lelki furdalaſt.

Hatod ſzerzeſe az bůnnec imez: Hogy az minőn lelki eſmeretůnc Hohar keppen kinoz, mind vntalan bennůnc forduluan, vadoluan, es rőttentuen ſoc keppen bennůnc mindenſzer valamenyiſzer bůnben eſůnc, az mint mondgyac: *Conſcia mens ut cuiq3 ſua eſt, ita concipit intra pectora, pro meritis ſpemq3 metumq3 ſuis.* Az az, Lelki eſmereti kinec kinec valamint vagyon, az ſzerint fęlis bizikis. Melly lelki eſmeretnec rőttegeſi az őrők karhozat kinnyanac erzekenſege, Hol kigyo, beka, es egyeb fereg es tűz gyakorlant leſz bennůnc az ſziwnec furdalaſa, az mint Spira Ferentzis mondia: Hogy az Chriſtuſtol va

ſo ta-

lo tanyitaſanac meg tagadaſa vtan, olly nagy kinokat ſzenuedet ſziuebe, kinel pokolban ſem lehetnenec nagyobbac, Mind az altal aleg varna hogy meg halna, hogy valnec el egy felé bizonyos dolga. Ez lelki furdalaſt noha az hitetlenec mint Saul Iudas, Nero rőttenetesben erzic, de akar kijs mint Dauid, Magdolna, Zacheus nagy kinnyat erzi minden bűn tetel vtan az lelki vadolaſnac, Es ſohol ezac egy embet ſints valami rőtteges nekűl, Senkinec nincz tizta kedue ſzerint valo győnyőrűſege, Minden ember mint ha valami nagy terhet hordozna ſziueben, vgy fęl es rőtteg orankent, Ha egy kiczinye moſolyodic, mindgyart vtanna nagyot fohazkodic. Ez hatod ſzerzeſe à bűnnec. *Hetedßer* ezt ſzerzi az Bűn: Hogy imadſaginkatis ne halgaſſa Iſten, kiualtkeppen á bűnben heuerőket, à mint ezekről ſoc panaſzoc vadnac, *Eſa:*59. *Thren:*3. Hogy à mi bűneinc el ſzakaztnac minket Iſtentűl. Sz: Ianoſnalis mond egy ember *Ioan:*9. Iſten az bűnőſőket meg nem halgattya, ęrti az feleket, az kic azban heuernec, azert ſoc helyen intetűnc, hogy tizta ſziwel, nem fertelmeſſel: igazzal, nem vęr ſzomiuhozoual, nem boſzu alloual emellyűc à mi kezeinket Iſten eleibe, 1. *Tim:* 2. *Nyoltzadic* ſzerzeſe az bűnnec: Az őrdőgnec kegyetlenſege, melly rőttenetes keppen győtri mind ez egeſz viagot, es izgatton izgat mindeneket vndoc, vtalatos, fertelmes ſoc bűnőkre, mind titkon, mind nyiluan, vgy annyira, hogy vak es eztelen modra rohanyanac egy bűn vtan maſra, egyen el kezdue, hoſzu vaſzon mogyara ſzűyec es ſzaporitſac à ſoc bűnőket, mind addig mig miattoc velec egyűtt az őrőc tűzre vetteſſenec, Sokat mind lopot, paraznat, hamis itelőt es egyebeket igy ezalogat: Ha ezac egyſzer vagy kętſzer miuelne meg gonoſz ſzandekat, oztan el hadna, De mihent egyre rea viſzi, azbol ſzamtalant ſozat, es az ki rea ſzokhatic akar mi fele bűnre, az igen vęnſegbeis nem ſzűnic megis megis izgatni, az mint igen vęn embert lattam, ki iſſiantan meg ſzokta az Sodomita vndoc ęletet, es vęnſegebeis rőtteneteſen űzte ſzep feleſege es gyermeki leuen, es kazdag tiztelſegbelinec tetzuen, mert el titkolta dolgat. Ki az iraſt igenis oluaſta es ſirtis rayta, de azert mint az eb az okadaſra tęrten tęrt, olly ſzőrnyen, kit neuezni iſzonyu. Azert int ſzent Iacab hogy ideien ſzokiunc ellene allani az őrdőgnec. Es mond ſzent Peter: 1. *Pet:* 5. Az ti ellenſegtec az őrdőg, kereng kereſuen kit el nyellyen, kinec ellene allya toc hittel, Ki mondhattya meg azoknac ſzőrnyűſegeket, kiket az őrdőgőc lelkekbenis teſtekbenis meg ſzallottac, es bennec lakoznac. Ez Nyoltzadic ſolgya az bűnnec. *Kilentzedic* ſzerzeſe az bűnnec, Meg ſzamlalhatatlan ſoc nyaualyac, ſoc közönſeges es ſzőmely ſzerint valo veſzekedeſec, Teſti faydalmac, ſziwbeli banatoc, Bűnuel valo harczolaſoc, Tiztűnkbeli faradſagoc, Hadac, ehſegec, dőg es egyeb halalunc. Ezec annyi ſzamtalanoc, es olly ſzőrnyűc, kiket ezac meg ſem gondolhatunc, es elegge raytoc nem ſirankozhatunc. Ezeket mind be rekezti ſzent Pal, mikor igy ſzol: Az bűnnec ſoldgya az Halal, *Roman:* 6. *Tizedic* ſzerzeſe az Bűnnec, Iſtennec haragia, Mellyet Moyſes meg emeztő tűznec neuez, *Deuteron:* 4. Noha minden allaroc meg halnac, de azoc Iſten haragia nekűl leſznec, De az emberre vgyan fene keppen az Bűn miatt vgy haragſzic, mint őrőcke valo ellenſegere, mig azbol ſzent Lelke altal meg nem menekedic, Ez haragrol mond ſzent Pal, *Hebr:* 10. Rőttenetes eſni az Iſtennec haragiaban. Ieremiaſis *Ierem:* 10. Fegy meg minket Wram, de ne fene haragodban, hogy ſemmiē ne legyűnc. *Tizen egyedic* ſzerzeſe az bűnnec, Az őrőc karhozat, Holott riuas ſiuas es fog czikorgatas leſzen őrőcke, *Matth:* 8. 13. 25. Erreis mind ez egeſz vilag kőteles volna, ha az Ieſus Chriſtus altal bűne boczanattyat nem venne.

7. *Imadſaginc nem halgataſat.*

8. *Oerdőg kegyetlenſeget.*

9. *Soc vilagi kins.*

10. *Iſten haragiat.*

11. *Oerőc halalt.*

Ezekből valami keueſſe ſaldithattyuc ſzőrnyűſeget az bennűnc lakozo bűnnec, kit azert kel igen iol eſzűnkbe vennűnc, hogy meg teſſec melly nagy draga iot vőtt ez Gutta ütett Chriſtuſtul, midőn bűnenec boczanattyat hirdeti, Es mijs ezen ſzűntelen őruendezzűnc, hogy nekűnkis az ő igeieben azt hirdeti, nagy bizonual kedig. Melly Bűn boczataſrol ſzűkſeg io bizonyoſnac lennűnc, ſoc bizonyſagokbol, Azert arrol mayd ſzoloc. *HANEM* megis tőuid ſzoual ſzoloc à bennűnc lakozo bűnről, hogy à Chriſtus Tiztit es hatalmas voltat oztan iobban eſzűnkbe veheſſűc. Az *BWN* minden erzekenſegűnket es czontunknac męg az veleiętis altal vette, mint az ſzages hordo az io bort, es vgyan annyira el hatotta, hogy ſoha olly igen nem ſzorongathatnyuc,

Az bűnnec eſmereti mire valo.

Megis az bűnről

TIZEN Kilentzedic Wrnapiera ßent Haromsag nap vtan.

tzyuc, hogy ki ne törne es ki nem forrana beiölönc, mint az saar viz es az bůdös genetseg az meg rodhadot varrasodot, poklosodot, fekellyes testböl, Annyira ki tör mondoc, hogy az szemůnc vgyan langoz, az fůlůnc cziklandoz, az sziuůnc es minden tagainc geriedez soc kůlömb kůlömb fele bůnökre: Elmenc rakua setetseguel, sziuůnc hitetlenseguel, Isteni feletlenseguel, keuelyseg, harag, buiasag, telhetetlenseg, hazugsag, alnoksag, es minden öröc karhozatra valo bůnöc vagyon tetetůl fogua talpig el buritottac bennůnc, es nagy hatalmason ki törnec belölůnc, Peldac az aszonyoknac es firfiaknac kic Christustul ö magatul tanultac, soc setetsegec az Christus felöl, es az Apostoloknac egy mas ellen valo vagyodasoc, es soc töb esetec. Mijs soha annyi iot nem tanulhatunc, hogy ottan egy kis tekintetbe masua ne vesszen eszůnc, Mihent az Predikatiorol ki megyůnc, mint ha kęssel mettzettec volna el mindent az mit hallottunc, ottan mindent el feleytunc, ottan mindgyart vtanna soc fele hitsagokrol kezdůnc szolni. Söt szinten mikor predikalnakis, es mikor az W R Vaczotaiat eszůnkis, szamtalanszor masua aiulunc es el ragattatunc. Illy kemeny, erös es hatalmas à mi bennůnc lakozo bůn, Melly bůnöc miert hogy vgyan bennůuc fogantattac, egyeb sem lehet benne, hanam hogy miatta mindennec meg kel halni, es minden izůnckel meg kel rothadnunc, es földde kel lennůnc. Melly bůnöc miert hogy Istentůl meg tiltattac, es az ö akarattyaual es Isteni termeszetiuel es rendeleseuel ellenkeznec, es ördögtůl az Isten ellensegetůl eredtec, azert az ördögöckel egyetembe öröcke valo bůntetestis ęrdemlenenec. Melly bůnökben egyetlen egyig minden ember reszes, es azert tsac egyis magat ki nem vehetne az atoc, harag, halal es karhozat alol, nem hogy valakinec masnac lehetne segitsege. Illy el veszettec es nyomorultac leuen mindnyaian az bůn miatt, Ez ellen ier lassuc immar kiczoda az mi segitönc: Tudni illic az, à ki az mai Gutta ůtötnec azt monda: Bizzal fiam, az te bůneid meg boczattatnac teneked. Erröl ier tanulgassunc.

Az Bůnnec boczanattyarol, es az bůnböl valo meg Szabaditorol.

Moltosaga es hatalma eleg à Christusnac az Bůn boczatasra.

CZac egyedůl ö maga az Atya Istennec öröcke valo Fia artatlan testbe embersegbe öltözuen, lehet az bůn meg boczatasra eleg fizetö es valtsag Istennec elötte, kire valo hatalmat az mai Euangeliombais Szauaualis, Tetemenyeuelis meg bizonyita, Szauaual, midön az Gutta ůtötnec mondana: Bizzal fiam, à te bůneid meg boczattatnac teneked. Tetemenyeuel, midön az bůn miatt lett nyaualyaiat szem latomast el venne rola: Ki ellen midön zugodnanac az Phariseusoc, monda: Hogy hidgyetec hogy az ember fianac hatalma legyen az bůnnec meg boczatasara, ezzelis meg bizonyitom, Hogy im ennec ezt mondom: Te benna ember vedd fel agyadat, es menny haza, Es az mit mondoc meg leszen, Es mihent igy szolt volna, ottan szepen meg epůle az ember, Es igy szouaualis, tetemenyeuelis meg ielente, hogy az mi bůneinket el vehetne, es el venne. Kiröl azt mondgya szent Peter, 1. *Pet:* 1. Hogy Isten męg vilag teremtesenec elötte rendelte volna, hogy az ö artatlan vęre altal tiztulnanc meg az mi bůneinkböl. Es eztis mondgya *Actor:* 4. Hogy minden Prophetac tanubizonsagot tennenec ö rola, hogy valaki benne hinne, bůne boczanattyat venne ö altala. Ki felöl męg fogantatasa elötis męg az Angyalokis azt hirdettec, Hogy bůnböl valo meg szabadito lenne. Es azert mihent szůletet, ottan hozzais keszitetet igen szep moddal, Az környölmetelkedesselis mint egy bęleges vassal rea mettzetuen, hogy Istentůl rendelt Szabadito volna, ackor ez neuet rea aduan, hogy *IESVS*, az az, Szabadito lenne neue, Ki hogy vęre altal szabaditana meg, azis meg peldaztatot az környůl metelkedesben elsö veret ki ontuan, ki az vtan vęrrelis veritekezet az mi bůnůnc terhe alatt, ostorralis soc vęre ontatot ki, az töuisk koronazatbanis az feieböl, es az kezeiböl, es labaibol az vas szegec miatt, es az öklelet miatt az sziueböl, Kinec vęret szent Peter artatlan Barany vęrenec neuezi, 1. *Pet:* 1. Kiröl szent Ianos mond, 1. *Ioan:* 1. Ihon az Isten Baranya, ki el veszi ez vilag bůnet, kinec egyszer valo aldozattyat elegnec mondgya szent Pal, igy szoluan: *Hebr:* 10 Az hol az bůnnec boczanattya vagyon, nincz töb aldozat az bůnert. Es mond 1. *Timoth:* 1. Bizony szo, kihöz mindenkeppen hozza ragazkodgyunc, hogy à

Iesus

IESVS CHRISTVS az bűnűsőknec iduősségere iőtt ez vilagra. Kibe Istennec nemes bőlcz igaz modgyatis ielenti, monduan: *Roman:* 5. Mint egy ember altal iőtt à bűn ez vilagra, Igy egy altal vetetic el. Erre nęzett Esaiasnac ez mondasa Istennec, *Esa:* 49. En vagyoc az ki el törlem az te bűneidet en magamert. Erre nęztec Istennec minden igereti, melyet tőtt Adamnac, Abrahamnac, es az tőb Atyaknac es Prophetaknac. Erre nęztec minden aldozatoc es vęrbeli tiztulasoc, mellyec soha nem lehettec vęr nekűl, Ezben őruendezet Abraham, *Ioan.* 8. Simeon *Luc.* 2. es minden hiuec. Erre volt leg főb gondgya Christus wrunknac, hogy ezt terieſſze ez vilagra monduan: Adatot nekem minden hatalom, Eregyetec ez vilagra, az en neuembe hirdeſſetec mindennec pœnitenciat es bűnnec boczanattyat, *Matth:* 16. Mond Peternec, *Matth:* 18. Nem hetſzer, hanem hetuen hetſzeris meg boczas egy nap. Kiben ő magat ſzamtalanſzor Peldaul atta, Midőn Maria Magdolnat, Zacheust, es ſzamtalan Publicanust ezzel biztatot, hogy az ő bűnőc nekic meg boczattatnac: Midőn az Toluaynakis Paradiczomot igeri: Es midőn az bűn miatt meg rontatot vakot, nemat, pokloſt, őrdőngeſt, bűnőkbőlis, nyauaſyaiokbolis meg ſzabaditana, Az mint az mai Gutta űtőtt ezben igen nyiluan valo pelda: Hogy mihent hozza viſzic, ottan előſzeris bűne boczanattyat hirdeti neki, es az vtan az Gutta űtesbőlis meg gyogyittya. Ezeket azert ſzamlalom elő, hogy mijs az Gutta űtett mellet az mi bűnűnc boczanattyarol io bizonyoſoc lennenc, Azt nagy bizonual mind vntalan czac az mi Wrunc *IESVS CHRISTVS* altal kereſnűc, hogy à bűnnec boczanattyat veuen, az bűnből ſzarmazo ſoc rőttenereſſegtűlis meg menekednenc, moſt ręſz ſzerint, ez vtan eppen mindeneſtűl. Ezeket meg tanuluan, Immar teriűnc az mai Euangeliombeli dolgokra: Es laſſucmint ielenti ki Christus wrunc az Gutta űtett emberen, hatalmat az bűn boczataſrol, Es az miatt mint ellenkeztec vele à Phariſeuſoc, Es velűnkis mint ellenkezzec az Satan, es az ő tagiai, az miatt, hogy ne hinnenc az Christus altal bűnűnc boczanattyat. *HOGY* az Gutta űtőttet Negy ember ſoknac lattara nagy faradſagual az padlaſra fel vonſzac, ſoc hiuec es hitetlenec es karomloc előtt, Ezt halelec ſzerint meg gondolhatnuc valoba, nagy es vgyan meg mondhatatlan Isteni titkos czelekedetnec eſmerhetnűc, Hogy az ő Fianac az Christuſnac eſmerete, kit az mi bűnűnkből valo meg ſzabaditaſunkra adot, nagy lathato keppē teriedne, Es hogy az ő igen czudalatos nagy alazatoſſaga alattis nagy fel magaztaltatnec. Ez mondoc, hogy ennyi nagy faradſagual, ennyi nagy ſietſeguel, eñyi nagy hittelis, bizodalommalis vigyec hozza az benna embert, nagy Isteni bőlczeſegből es hatalmaſſagbol lett, az Christus eſmeretinec ki altal bűnűnc boczanattyat vagyon teriezteſere. Kiknec ęrtelmes dolgokban, illy nemes faradſagokba, illy nagy hitből valo tőrekedeſekben, meg mondhatatlan keppen győnyőrkedet Christus wrunc, haſonlo keppen mint az Peter vallaſaba, midőn mondana: WRAM hiſzűc mi, hogy te vagy az Christus az ęlő Istennec Fia. Kire felele Christus nagy őrőmmel, Bodog vagy Peter, az Teſt es az Vęr ezt teneked meg nem ielentette, hanem az en Mennyei Atyam. Igy mais ezeknec dolgait latuan Christus, hogy az ő Mennyei Atyatul az ő Iduőzitő Fianac eſmeretire igazgatnanac illy czuda keppen, Christus Wrunc edeskeduen győnyőrkedet bennec, Es nagy őrőmmel meg tekinte hiteket, Es io keduel fogadgya ertőkis az bennar, kit illy nagy hittel hozza viſznec. Melly Bennanac azonba meg tekinte belső rőttegeſetis az ő bűnei miatt, es kilső bennaſagatis az ő bűnei miatt, es el gondola à kőrnyűl allo oſtoba nepeketis, mind hiueket, mind karomlokat, es ezec előtt monda az bennanac: *Bizzal Fiam, az te bűneid meg boczattatnac te neked.* Melly biztataſſal az ő lelkenec rőttegeſetis akara vigaztalni, Sőt bűneiből ki menteni, az kiből őis leg inkab keuankozot meg menekedni. Es az mellet à nepuelis akara magat meg eſmertetni, Istentűl mi nemű Szabaditoul adatot volna ő minekűnc, olly ſzabaditoul, ki az bűnből es annac terheből ki mentene. Ez azert feie az mai tanuſagnac, hogy illy keppen eſmerhetſűc meg mijs az Christuſt, Es kőztűnkis ki ki mind io bizonyos lehetſen benne, hogy Isten az ő Fiat az mi Wrunc Ieſus Christuſt azert boczatta, hogy el vegye az mi bűneinket, azbol ki tiztitſon bennűnc, annac ő altala boczanatty at nyerhetſűc, meg wyiulaſt, es ő-

Ez nagy Isteni dolgokban edeskedet az Christus.

tőc

rôc ęletet. Erről menyi ſzamtalan bizonyſagot tamaztot az WR Iſten, am elő ſzamlalanc, Te azoc melle naponkent többet tanully.

DE az Satan az mi iduőſſegünknec ellenſege, mind eleitűl fogua nehezlette ezt, es azert valakiket ő meg birhatot, mind azokat ſoc keppen izgatot ez ellen, mint Caint, Chamot, Iſmaelt, Eſaut, viz őzőn es az vtan valo magokban bizakodo es feslet ęletű embereket, ſoc alnokſagual el kerűlhetuen velec à Chriſtus eſmeretit, es benne valo olly hitet, melly ſzeretetnec altala czelekednec, mint Cain meg ölé Abelt, hogy Iſten az Abel aldozattyat inkab ſzeretne, Noha Cainis aldozatot vűn Iſtennec, De Abel baranyal aldozuan, nęzet hittel az Chriſtus aldozattyara, à mint Adamtul az atyatul tanulta volt az igeretet, Cain kedig gabonaual aldozot az ő keze munkaiabol, az az, maga czelekedetinec ęrdemet fel fuualkodua vitte Iſten eleibe, melly bizakodasba titkon valo alnokſagoc es ſoc gonoſſagoc vadnac, Ninez ez felebe ſemmi igaz pœnitentia, ſemmi tőredelmeſſeg, ſemmi Iſteni bizodalom, es Iſten engedelemre valo ſzeretet. Ez vakſag es igaſſag, az vtan mind ez egeſz vilagra ki teriedet, hogy magoc nem eſmerhettec karhozatra meltonac, es azert nem Iſtentűl kęrt kegyelemből, nem Iſtentűl rendelt ęrdemből, hanem Iſtennec ők akaruan adni, ez moddal akartac meg igazulni, az mint az mai Euangeliombanis az fele Phariſeuſoc, kic magoc ęrdemebe, es az melly aiandekot ők aldozatra Iſtennec vittec, annac ęrdemeből akartac meg igazulni: Ezec haluan hogy az Chriſtus ingyen kegyelemből bűne boczanattyat igeri az Gutta űtőtnec, erőtte karomlonac mondgyac. Ezen vakſag moſtis ki tettzic mind ez vilag ſzerte, Sidokba, Tőrőkőkbe. Papaſokba, Sőt minden ember erezheti ſzaz ezer fele izgataſit à Satannac erről, hogy ne eſmerheſſe az Chriſtuſt igazan, es ne hiheſſe ő altala bűne boczanatyat. Noha Iſten az ő ſzent Fianac tulaydon nepet valaztot volt, kiket ez egez vilag Baluanyozoitul ki iedzet volt, az Noe fianac Semnec maradekiből, az Abrahamnac az nemzetet, melly Iſaaktul ſzarmaznec, De ezec kőztis czac alig ſag villamlot az Chriſtus felől valo igaz eſmeret, Es azert az Prophetac ſzamtalan helyen ellenec kialtottac, Hogy ne bizzanac ſoc aldozatyokban, ſe azban hogy Abraham nemzeti, ſe azba hogy ők ęrdemeſec volnanac, Hanem Iſten eleibe igaz pœnitentiaual, czac az ő ſzent Fia ęrdemeben valo hittel folyamnanac, es pœnitentianac io gyűmölczet teremtenec, Ezt, az mint à Satan ſoc keppen igyekezet el oltani, Igy az Iſtenis vilzont ſoc bizonſagot tamaztot erről. Kiről az melly bizonſagokat oda fel elő ſzamlalanc, az melle immar czac à mai Euangeliombeli erősiteſet Chriſtuſnac forgaſſzc megis iol meg, es laſſuc meg egy ſzerſmind, mind az Satannac ellenkezeſet mind az Chriſtuſnac maga oltalmat erről, hogy ő az bűnt meg boczathattya. *MID*ő N Chriſtus wrunc ez benna Gutta ű tőtnec bűne boczanattyat hirdetne, az Satan ez vilagnac okoſit es maga hanyo ęrdemeſit, az Phariſeuſokat fel indita, hogy ſzidalmaznac ęrőtte. *Chriſtm Wrunc azert latuan az ő gondolattyokat, monda: Miert gondoltoc gonozt az ti ßiuetekbe, hogy engem Iſten karomlonac mondotoc, azert, hogy ezt biztatnam az ő bűne boczanattyarol, azt alituan, hogy en ezt czac ßoual tartom, es erre ſemmi erőm, ſemmi meltoſagom nem volna. De imè en vgyan ßem latomaſt meg mutatom, hogy noha emberis vagyoc mint egyitec, De az en Atyam emberſegem ßerintis hatalmat adott erre, Sőt vgyan azert boczatottis ez vilagra, hogy à mint egy emberről ßarmazot az bűn ez egez vilagra, vgy en altalam ki hizony emberis vagyoc, el veteſſec mind ez egez vilagrol. Ennec bizonyſagara noha immaris ſoc czudat mueltem, de imè mais ezt muelem, Hogy ez nagy Gutta ű tőtnec egy ßommal czac azt mondom: Kelly fel, es öttan meg leß valamit mondoc. Ha azert illy tgen nagy bennanac meg gyogyitaſara Iſteni erőm, hatalmam, meltoſagom vagyon, tudgyatoc hogy hatalmam vagyon az belső lathatatlan betegsegnekis az bűnnec meg gyogyitaſara.* Igy ſzoluan Chriſtus wrunc nekic, monda oztan az Gutta ű tőtnec, kelly fel, vedd fel agyadat es menyhaza. Es mihent ki ęre mondani, ottan amaz erezuen magaban az ő eppen valo meg gyogyulaſat, hamarſagual fel kele, es nyoſzolaiat minden ſzerſzammal hatara veue, es az ſzamtalan ſoc nep előtt az ayton ki viue, kiből azoc felőtte igen el amelkodanac, hogy az kit az padlaſrol boczattac vala ala, es ki ſzem latomaſt halando beteg vala, ki ſem kezęuel ſem labaual ſemmit nem birt ennyi nagy erőuel iőyien ki az hazbol, Es ezből nagy őruendező zaygaſſal, ſoc edes zőndűleſſel, nagy ſoc ſzep ſzockaſaldgyac es diczeric vala az Iſtent, halat aduan, hogy az ördög es az bűn miatt meg nyomoredot bű-

nős

Eſa: 1. Ierem: 7. Matth: 3. Pſalm: 2.

Romani 5.

nõs embernec illy draga lelki es testi oruossaggal boczatta volna az õ szerelmes Fiat ez vilagra, Es mondgvac vala: Soha nem lattunc sem hallottunc illy nagy dolgot.

Ezekbõl mind kettõ meg tettzic, Azis: à Satan mint ellenkezzec az Christussal, õ ellene mint izgassa az embereket, hogy ne esmerhessec meg õtet Istentül rendeltetet Iduõzitõnec: Ne õ altala, hanem mas moddal keressec bũnõc boczanattyat. Azis meg tettzic innet: Viszont az Istennec Fiais mint rontson meg minden ellenkezõket, es mint gyõzze meg az Satan izgatasi ellen az embereknec haylodozo sziueket, nagy nyiluan meg esmertetuen, hogy õ azert ielent volna meg, hogy az õrdõg czelekedetit el rontana, az el veszet embert az õrdõg kezebõl ki venne, az õ bõnõkbõl ki tiztitana, es nekic wyionnan õrõc çletet adna. Erre az mint kiuül segiti nagy czuda teteleuel, Belõl az mellet olly szent Lelket ad nekic, az kic mind ezekrõl az õ sziuekben tanubizonsagot teszen. Nincz ez vilagon olly Bölcz, Senki annyi sokat nem hallot, nem oluasot az Christus felõl, hogy mindenic ellen mais az Satan titkon valo hitetlenségõket nem tudna fuualni. Ezt azoc kic leg többet vigyaznac, iol erzic õ magokba, De viszont vgyan azonoc mindennap szamtalanszor eztis erzic, hogy mais Christus az Istennec Fia, az õ szent Lelke altal es az õ mindennapi tanulasoc altal, olton oltya bennec az Satannac minden hitetlen es Istentelen izgatasit. Es nagy nyiluan meg esmerteti velec, hogy az Christus altal bizonual varhatnac Bũnõc boczanattyat, fel tamadast, es õrõc çletet. Tehat mint ez nep, mijs nagy õrõmmel illy draga io teterõl egez çletünkbe igye kezzünc halakat adni az WR Istennec, Kire segitsen õ szent felsege, szent Fianac erdemeiert, szent Lelke altal mindnyaiunkat, Amen. Ez leg fõ tanusagunc az mai Euangeliombol: Hogy meg esmerhessük mijs az Christus altal bũnbõl valo meg szabadulasunkat. Ez mellet egyeb tanusagunknakis az Summaiat ier lassuc.

Mit Tanulanc.

MInd az két Predikationkban elegyesen imílly dologrol tanulanc: Elõszer hogy à mint à kelletlen Gergesenusoc Tartomanyabol Capernaumba az õ varosaba hol io keduel fogadac, tere Iduõzitõnc: Igy mais az kelletlenektül meg fogztya az õ szent igeiet, es az ehezõc közibe viszi, ki altal velec soc lelki es testi iauait közli, amazokat nagy veszedelembe hagyuan.

Masodszor az Negy iambor embereknec Hitekrõl, Es hitbõl szarmazo Atyafiui szerelmekrõl, kic az Christushoz viszic ez nagy bennat, es mellette ennyi sokat faradnac, kic peldat mutatnac az Hitbõl szarmazo io Gyümölczrõl.

Harmadszor arrol tanulanc, hogy az õ Hiteket meg tekinte Christus, De azzal nẽ elegeduen, az Bennatulis Hitet es bizodalmat keuana, Kibõl meg tanuluc, mit haszналhatunc, mind az hiueknec, mind az hitetleneknec, hitbõl valo könyörgesünckel. Ezekrõl az Elsõ Predikationkba lõnec tanusaginc.

AZ MASIKBA Negyedic tanusaginkat kezdüc. Errõl: Minemũ renduel gyogyita meg az WR az Gutta ũtõttet: Hogy elõszer bũne boczanattyat hirdetne, Elõszer lelkebe, es az vtan gyogyita meg testebe, kibõl meg tanuluc az testi oruossag elõtt minemũ gondune legyen az lelkire.

EZEC vtan elegyesen szoltunc imezekrõl: Az Bũnrõl, ki Oka minden nyaualyak nac, Es kibõl soc rõttenetes szörnyüsegec szarmaznac: Es az Bũn boczatasrol, Melyre à mi Wrunc Iesus Christusnac valosagual vagyon hatalma: Szolanc à Pharisеusoknac ellenkedesibõl errõlis: à Satan eleitül fogua mint igyekezet ezt oltalmazni, Hogy à Christus altal nem lehetne az bũnnec boczanattya, De viszont Isten errõl soc bizonysagot tamaztot: Es meg halluc mais, melly nyiluan valo czelekedetiuel bizonyita meg azt, kibõl soc nepec nagy edes sziwel halat adnac az WR Istennec.

IGEN nemes tanusagoc lehetnec meg ezekrõlis: Hogy á mint ez bennat meg oldoza szõmelye szerint Christus, es magatul valo hitet keuana, Igy mindenikünc az Egyhazi szõmelytül venne maganac valo oldozatot, maganac valo hirdeteset az bũn boczatasrol, Es ki ki mind õ maga magahoz kapczolna az igereteket, midõn ezt hallya: *Szõmely szerint valo oldozatunk-rol.*

Az Vr Christusnac

Hirdetem teneked az Christus altal az te bůned boczanattyat, Igy szola Magdolnanakis Christus, az Toluaynakis, Igy szola Nathanis Dauidnac. Erre valo az Kereztsegis, es à Christus Vaczoraiais: hogy ki ki mind magahoz kaptsolna, hogy az altal bůnei ből meg tiztult, es hogy az ő teste vęre ő erőtte szenuedet.

Touabba eztis eszůnkbe tartsůc: Hogy noha ez Gutta ůtőttet mind testebe lelkebe meg gyogyita Christus, mind az altal meg hagya, hogy fel venne Nyoszolaiat, kit faradsagual es veriteckel vitt hazahoz, ki miatt őis, Christusis, szidalmatis, neuetsegetis szenuedtec az felektůl, kic az Christus czuda tetelit őrdőgi Tudomannac mondtac, Mijs noha mindennap lelki es testi kőnyebsegeket veszůnc à Christus altal, De à mi mindennapi terhůnket es kereztůnket fel vegyůc, Es soha annyi kőnyebseget ez testbbe itt ez földőn ne variůnc hogy mindennap wyiab vitesseghőz nem kellene magunc keszitenůnc. Mind ezec szerint hogy az kegyelmes WR Isten biria az mi egesz ęletůnket, kőnyőrőguen mondgyuc el imez imadsaginkat.

IMADSAG:

MIndenhato Atya VVR Isten, ki az te szent Fiadnac IESVS Christusunknac altala az Gutta ůtőtt embert, mind testebe, es mind lelkebe meg vigaztaltad. Kerůnc tegedet hogy az te vęghetetlen irgàlmassagodbol legy kegyelmes mi hozzankis, boczasd meg minden bůneinket, erősitsed az mi hitůnket, az te Igednec es szent Lelkednec altala, es vgy igazgass minket, hogy bůnnec miatta betegsegre es egyeb nyaualyara okot ne adgyunc, De hogy te benned valo felelembe ęllyůnc, Es ezkeppen mind idő szerint, es mind őrőcke valo bůntetestůl meg szabadullyunc: Vgyan azon te szent Fiadnac az Iesus Christusnac altala, ki te veled es az szent Leteckel, ęl es wralkodic mind őrőcke, Vgy legyen.

VTOLSO ENEKEC.

¶ *Halat adunc teneked őrőc Isten &c.*
¶ *Felseges Isten hozzad kialtunc &c.*
¶ *Vedd el W. Isten rolunc haragodat &c.*
¶ *Aldot az VR Isten.*

HVSZADIC VVRNAPI Euangeliom, szent Haromsag nap utan.

Egy Kiraly fianac draga Menyekezőieről, az az, Az mi W runc IESVS Christusnac őruendetes Euangeliomiarol, Es azoknac kic azt meg vtaltac, rőttenetes bůntetesekről.

ENEKLESROEL.

¶ *Az ki az Istent meg esmerheti, &c*
¶ *Szent Dauid Propheta eneklő &c.*
¶ *Halat adunc neked mindenhato &c.*
¶ *Mi Atyanc ki vagy Mennyekben &c.*

AZ EVANGELIOMROL, *SVMMATSKA.*

Az ma-

AZ mara rendelt Euangeliomba ſzol Iduözitönc pelda keppen egy Kiraly fianac kazdag Menyekezöieröl, Kire az fö fö hiuataloſoc nem akartac menni, hol mi aprolec dolgockal magokat mentuen, ſöt nemellyec az hiuogato ſzolgakat megis ölec: Ezeket az Kiraly el veztuen, Egyebeket hiw az ö fia menyekezöiere, kic közzülis azt à kinec nem volt menyekezö ruhaia, ſetet tömlötzre vetteti. Melly peldaba ielenti Iduözitönc az Iſtennec kemeny haragiat azoc ellen, kic az ö ſzent Fia altal lett valtſagot, es annac hirdeteſet vagy meg vtalnac, vagy haborgatnac, vagy nem ekeſitenec. Melly Euangeliomot irt meg ſzent Matthe, könyuenec huſzon kettödic reſzebe.

MATTH: XXII.

ISmet pelda beſzednec altala ſzola nekic Ieſus, es monda: *a* Haſonlitatot az Menyeknec orſzaga à Kiralyhoz, ki Menyekezöt ſzerze az ö Fianac, Es el külde az ö ſzolgait, hogy el hiwnac az hiuataloſokat, az menyekezöre, Es nem akaranac el iöni. Iſmetlen el külde mas ſzolgait, monduan: Mongyatoc meg à hiuataloſoknac, Imè az en ebedemet meg keſzitöttem, az en Tulkaim es hizlalt allatim meg vagattattac, es mindénec kęſzec, iertec el az menyekezöre. *b* De öc ezt el halgatuan el menenec: Nemelly az ö ſzanto földere, Nemelly kedig az ö kereskedeſere: *c* Az többi kedig meg ragadac az ö ſzolgait, es boſzuſagual illetuen öket, meg ölec. *d* Az Kiraly ezt meg haluan, meg haraguec, es el külde az ö ſeregit, es el vezte azokat az gyolkoſokat, es fel gyuyta varoſokat.

a: Az Iſten io keduel hiw mindent, nagy lakodalomra kedig. De nem akaria ez vilag.

b: Soc felec az mentſegec, de elegtelenec.

c: Nemellyec öldöklikist

d: Röttenetes Iſteni harag ielentetic it.

Ackor monda az ö ſzolgainac: Kęſz vgyan à Menyekezö, de az hiuataloſoc nem valanac meltoc. Annac okaert mennyetec ki az vtakra, es valamenyit talaltoc, hiwiatoc az menyekezöre. Es ki menuen az ſzolgac az vtakra, be gyüytec mindeneket, valamenyit talalanac, gonoſzokat es iokat egyetembe, es az menyekezö meg rakodec le ülöckel. Be menuen kedig az Kiraly, hogy meg latogatna az vendegeket, lata ott egy embert, kinec nem vala menyekezös ruhaia, es monda neki: Baratom mikeppen iöttel ide be, holot ninczen menyekezö ruhad? De az meg nemula. Ackor monda à Kiraly az ſzolgaknac: Kötözzetec meg labait es kezeit, es veſſetec az kilſö ſetetſegre, Ott leſzen ſiralom, es fogaknac czikorgataſa. Mert ſokan vadnac az hiuataloſoc, De keueſen az valaztattac.

Az Sidoc helyet az Poganokat hiuatta.

Az Kep mutatoknac böntetesec

ROEVID MAGYARAZATTYA.

EZ Euangeliomban Ieſus Iduözitönc igen nemes pelda altal nagy dolgokra tanyit minket: Mond peldat egy nagy Feiedelemröl, nagy felſeges Kiral rol, vagy Czaſzarrol. Ki fianac örömmel Menyekezöt ſzerzet, ſoc keſzülettel igen draga keppen, kire bizott Baratit nagy ſzeretettel, egyſzeris, maſſzoris hiwt volna, De ſokan az hiuataloſoc közzül meg *VTALAC* es ſemminec tartac az nagy keſzületet, az nagy örömet, es draga lakodalmat, Az Kiraltis, ſem az ö Fiat meg nem beczülec. Sokan egyeb dolgoc miatt magokat mentec: Sokan megis haborodanac az hiuo ſzolgackal, es bennec megis ölenec. Mind ezekre az Kiraly felötte igen meg *HARAG*-

Az VR Chriſtusnac

VEC, es ôket mind varoſoſtul, gyermekeckel, ioſzagockal egyetembe el veſztette, Es helyettec EGYEBEKET hiuatata nagy ſokakat. De azoc kôztis az kic menyekezôs RVHABA nem mentec volna hozza, az kilſô ſeret tômlôtzre vetette. Ez az peldа. Mellyben Ieſus Iduôzitônc ezudalatos nagy PANAZT teſzen, mind à Sido nemzette, mind ez egez vilagra: Hogy nem beczülnec meg ôtet, ſem az ô Atyat, es az ô nagy tizteſſegekre, diczôſegekre, nagy ôrômôkre es bodogſagokra, es ôrôc életyekre valo hiuatalokat, Mellyeket ô maga ſzerze, es igere az ô ſaiat ſzerelmes Fianac halala altal, haſonlituan è nagy ôrôcke valo iokat, Menyekezôbeli gyônyôrûſeges vigaſaghoz, hogy mint az menyekezôbe az meg hizlaltaknac halalaual, az vendegec magokat hizlallyac, életic es ôruendeztetic: Vgy az Chriſtus halalais nekic hoſzu életyekre, es végheteten ôrômekre lenne. Melly peldanac HAROM reſze vagyon. Az ELS�ô BE ielenti az ô ſzent Atyanac igen nagy io keduet az emberi nemzethôz, ki ô maga keſzite nekic lakodalmat, es arra egyſzeris, maſzoris, vgyan eſedezuen raytoc, nagy ſzeretettel hiwia. MASODSZOR ielenti ez vilagnac nagy bolondſagat, ki az ô Teremtôiet, életôiet es Iduôzitôiet meg nem beczülli, Es ſem az végheteten ôrôc karhozattal, ſem az meg mondhatatlan diczôſeges orſzagual nem gondol: Hanem ez vilagi ſzem pillantaſni valohoz fellyeb ragazkodic az ôrôcke valonal, es azban alnoc mentſeget keres ô maganac. Sôt nemellyec haluan fenyegeteſeket az hiuogato ſzolgaknac, ha meg vetnec olly draga hiuatallyokat, vgyan meg gyûhôſeduen megis ônec az nagy ôtômre hiuogato ſzolgakat. HARMADSZOR ielenti az Iſtennec kemeny es igen rôttenetes haragiat, kiualtkeppen az Gyolkoſoc ellen, kic az ô ſzolgait ôldôklic à hiuaſert. De meg bûntetnec az tôbbiis: kic vagy meg vtallyac: vagy magokat mentic alab valo dolgockal: vagy czac menyekezô ruhaiaraiſ nem viſelnec gondot. Ez peldat es tôbbeket, halala elôtt egy keues nappal, à Templomba, à Sido nemzetnec fenyegeteſere mondta vala Chriſtus wrnac, ki immar moſt mi ertünkis predikaltatic, az mint ſzent Palis az Sidoc bûnteteſet nekünc peldankra tamaztya, *Roman:* 10. 11. Azert ezben immar moſt mi intetünc: Hogy az fenyegeteſtülis fellyünc: Az Menyekezôtis meg beczüllyüc: Es àhoz illendô ruhaba az Chriſtus melle mint ekes tarſoc allyunc. Maſutris az iras ſoc helyen az Chriſtus doigat gyônyôrûſeges MENYEKEZÔ HÔZha ſonlittya, ôtet vô legennec, minket meny aſzonnac neuez, Erre nézet Salomonnakis amaz Eneke, kit *Canticum canticorum*, leg ſzepb eneknec neuez, Kibôl noha az fertelmes ſziuûc fertelmeſſegeket mint a z pokoc merget veſznec, De az tizta ſziuûc mind azokat valamellyeket az io feleſeg ferietûl var: ſzerelmet, tizteletet, ekeſſeget, olralmat, minden ioſzagnac reſzelteteſet, veheti belôle. Szent Ianoſis az ô latâſiba ezt lata es halla, hogy nagy ſereg nep eneklene, monduan: Diczeretet mondgyunc, Mert à Mindenhato WR, amà mi Iſtenünc, ô orſzagol, ôrüllyünc es ôruendezzünc, es ô neki adgyunc à diczôſeget: Mert el iôtt az Barannac menyekezôie, es az ô feleſege meg keſzitette magat ô neki, Es ez adot ô neki, hogy tizta es fenyes Bíborba ôltôzzec: Az Bíbor kedig az ſzenteknec igazulaſi. Iſmet maſut azt iria, Ime el iôuec mint egy orw: Bodog az ki vigyaz, es ôrizi az ô ôltôzetit, hogy mezitelen ne iarion, es meg ne laſſac az ô ſzemermes teſtet. Oſeaſnalis igy ſzol az Iſten: Iegyeſül iegyezlec tegedet magamnac mind ôrôcke, Mondom magamnac iegyezlec tegedet, Igaſſagba es Iteletbe, kegyelembe es irgalmaſſagba: Magamnac iegyezlec tegedet az hitbe, es meg eſmered az Wrat. Szent Palis az hazaſokhoz haſonlittya az hiueket, monduan: Ti fériec ſzereſſetec az ti feleſegteket, mikeppen az Chriſtus ſzerette az ſzent Gyülekezetet, es ô magat adta erôtte, Hogy azt meg ſzentelne, meg tiztituan à viznec fördôieuel, az igenec altala, Hogy oda allatna azt, diczôſegeſen maganac, az az, allatna maga melle, olly ſz: Gyülekezetet, kiben nem volna macula auagy ſömöreg, auagy àffele valami, hanem melly ſzent legyen, es meg fedhetetlen. Ez fele hazaſokhoz illendô ſzep ſzockal ſoc helyen intetünc: Hogy az Chriſtus melle mint hozza illendô tars fel ôltôzzünc: Elôſzer az igaſſagba, kit vérenec meg tiztitaſaual ſzerze, kibôl bûnünc boczanattyat varíuc, Melly igen ſzep tizta Bíbor Iſten elôtt, kit czac hittel, az az, Az igeret ſzerint valo bizodalommal tehetünc miencke, azert az hittel azt az igaſſagot vgy kapczollyuc hoz-

Harom reſſe ez Euangeliomnac.

Epheſ: 5.

Apocal: 19.

Apocal: 16.

Oſea 2.

Epheſ: 5.

hozzanc, mint az ruhat az kapocz az testhöz szorittya. Masodszor öltözzünc fel az ö artatlan életinec köuetesében arra szent Lelket keruen segitségül, Es igy, mint iambor firfiu tiztelkedgyec velünc egyebec elöttis. Kihöz olly nagy szeretet telis adnuc magunc mint az két igaz hazasoc vadnac egy mashoz, Es olly tizta hiwseguelis lennenc, az mint az két hazas keuannya, hogy egy mas kiuül senkit egy test vér gyarant hozzaioc ne fogadnanac. Kiuel köznec tartananc minden ionkat es minden nyaualyankat, Tüle varuan: Eletet, Feltamadast, iduözitest, öröc igassagot, artatlansagot, aldast, Töruentül valo meg szabaditast, gyözedelmet az bünön, ördögen, halalon es poklon, Kitül varnanc oltalmat mostis, es el türest soc fele erötlenseginknec, Es kitöl zalagot vennenc az mi örökseginkröl. Illy tarsolkodasunkrol soc helyen szep bizonsagoccal szol az iras. Ezeket aianlya Christus wrunc az mai peldabannis: Hogy az Kiraly illy menyekezöt szerezuen: Ezt sokan nem becsültec volna meg: Es azert erötte azokat el veztötte volna: Es azoc helyet mas feleket hiuot volna: kic közzülis az kinec menyekezö ruhaia nem volt, ki vetette volna. Ez röuid Summa vtan, lassuc magyarazattyatis az egesz Euangeliomnac.

Nyiluab Magyarazattya.

EZ Menyekezö meg vtalasarol valo pelda beszedet es töb peldakatis halala elött ezac két nap beszelte Iduözitönc, Midön à Templomban à Papi feiedelmec nagy méreguel kérdeznec: Honnan vötte volna ö è hatalmat: Hogy az ö Templomokbol ki haytana azokat, kic aldozatra valokat arultac. Ackor Iduözitönc kemeny keppen kezde panaszolkodni, az mai peldabanis, es többekbenis. Azt ielentuen, hogy ö Istentül volna, es nekic öröc életyekre rendeltetet volna, De arra valo hiuatallyat szinten vgy vtalnac meg, mint nemellyec meg vtaltac egy Kiraly hiuatallyat az ö Fianac menyekezöiere. Azert öketis es egyebeketis, valakic meg vtalnac az ö Fianac igeiet, ki altal intene öket Istenes életre, es hiwna öket öröc életre, meg büntetne mind ez egesz vilagon testbe lelekbe, mind az Masikon örökön örökke. Ezeketis megis értsüc meg nyiluabban, minec elötte az menyekezörol valo peldat igenkent meg magyaraznuc. *Az Sidoc feiedelmi mint adtac okot ez peldara.*

MONDVC: hogy szinten midön halalra keszülne, es magat el szanta volna è vilag bünetert valo meg aldoztatasra, kit talam ezac egy ember sem értet töb ö maganal, ackor mondta ez pelda beszedet. Ackor kedig Ierusalembe imilly moddal keszült vala, hogy midön messze vtrol egy nap mind gyalog iött volna, soc helyekensokkal iot teuen, midön fel mély földnire volna az Varostul, Egy vemhes szamart czitkostul hozattat, es aznac az vemhere kin az elött senki nem ült, fel üluen, az Zachariasnac prophetalasa szerint mendegel vala az varosba, az Pascha ünnepere, az kin neki is mint Isten Pascha Baranyanac meg kel vala aldoztatni. Ki azertis ült vala fel az szamarra, hogy az nep közzül ki tettzenec, az melly nepet, kic egy nihany ezeren valanac, titkon Istenі ereie altal arra inditot vala, hogy ötet Dauid Kiraly fianac eneklenec, ki iött volna az WRnac neuebe. De hogy meg tettzenec nem földi hanem lelki Kiralysaga, azert ült illy alazatos baromra, hol mi alazatos bünön bankodo beteges neppel, es apro gyermetskeckel mendegeluen le haytot engedelmes föuel, vgy, mint ki halalanac aldozatyara menne. Most halala elöt keues nappal igy magat Kiralynac ielentuen, az elöt vgyan elis röytözet, midön földi kiralysagra akarna az balgatag nep emelni. Innet lelki, mennyei, es öröcke valo kiralysagat iol eszünkbe vegyüc. Midön kedig az varoshoz közelgetne, latuan azt, keseruesen kezde sirna, es panazkodni, hogy midön öket szarnyai ala takargatna, oltalma ala veuen, testbe lelekbe keducket kerestne, az bünböl es az öröc halalbol ki venni akarna, öc azt nagy testi batorsagual meg vtalnac, Söt illy io tetere meg gyükösеduen, szolgaitis es ö magatis meg ölnec. Midön azert illy keserues panaszos sziwel menne be Ierusalembe, Hogy iuta az Templomhoz, es latta, azt mint vndokitottac testi kalmarkodasockal, felötte nagy buzgosagual fel induluä, kötel böl ostort czinala, es ki hayta azokat, kic az Isteni tizteletet el valtoztattac vala keresMegis mint intadultatot Christus ez pelda mondasara.

Az VR Christusnac

Vrnapi Euangeliom ß: Harom-ſag nap vtan.

kedeſre, es az lelki epületet teſti toroc, has, gyomor tartaſra, Ezec vtan otben ő mágs tanyitanijs, gyogyitanijs kezde az nepet, az az, mind lelkekben mind teſtekben nagy Iſteni hatalommal epiti vala őket. Ezeket latuan az Papoc, es fő nepec, annyiual inkab dul fulnac vala halalara, De az neptűl nem mernec vala hozza nyulni, oraia ſem iőtt vala męg el az ő halalanac. Hanem mind azon altal hozza menuen, kerdezni kezdec nagy mereguel, *Honnet venne ő ennyi hatorſagot, hogy az Iſten Templomabol ki űzne az aldozatra valo aroſokat?* Ez kerdeſſel adanac okot az mai pelda mondaſarais, es többekreis. Mert erre felelluen, Nyiluannis, es Pelda beſzedec altalis azt ielente, hogy ő Iſtentűl volna, es vgyan Iſtennec Fia volna, De ők ötet męg vetnec, es è miatt Iſtenis őket tűle el vetne. Erről egy mas vtan *HAROM* peldat mondot nekic. *EGYIKET* az emberről, kinec keet fia leuen, mond az egyiknec: Eregy fiam mielly az en ſzőlőmben, Az fia haragual felelluen, mond: En nem megyec, Az vtan meg bannya hogy igy felelt Atyanac, es el menuen mind nap eſtig miel. Az mas fianac kedig mikor mondana hogy menne mielni, az nagy alnokul mond: Ezentűl Atyam, es azert oda ſem ment, es ſemmit nem mielt. Ez peldaban azt ielente, Hogy az nyiluan valo latroc kic Iſtenhőz meg tęrtec, meghaladnac őket. *MAS* peldat monda az emberről, ki ſzőlőiet igen nemeſen meg epitette, es benne Sotot es hazat epitetet, es ő maga meſſze menuen, ſzegődſegben el adta, hogy haſznat neki takarnac, De azoc wroknac mind ſzolgait, mind fiat meg őltec, miđőn à ſzőlőnec termeſet kernec, kiert azokat el vezti, es ſzőlőiet maſra bizza. Ezben azt ielente nekic: Hogy el vetetnec ő tűlőkis az Iſten orſzaganac igeie, es olly nepnec adatnec, à ki annac gyűmőlczet teremtene. *EZEC* vtan kőuetkőzic az mai pelda, kit imigy kezde ſzent Mathe.

Harom peldaia.

1.

2.

Igenkint valo magyarazattya à mai peldanac.

ISMET Pelda beßednec altala ßola nekic Ieſus: Az az, Ez előtt kęt peldat mondot vala nekic, az kęt fiurol: es az ſzőlő dolgoſirol. Ezec vtan iſmet monda: *Haſonlitatot az Menyeknec orßaga az Kiralyhoz, ki menyekezőt ßerze az ő Fianac. &c.* Immar igenkint kezdgyűc el tanulni ez pelda beſzedet. Es ęrczűc meg: Az Menyekező mit iegyez: Es arra mi Occal nem iőnec az hiuataloſoc. Ertelme imez è peldanac: *Az menyeknec orßagan* ęrezed az embereket, kiket hiuattat Iſten az menyorſzagra. Ez embereckel vgy vagyon az Iſten nec dolga, mint egy Kiralynac volt az ockal, kiket hiuott az ő fianat menyekezőiere. Mert *AZ MINT egy Kiraly, Fianac Menyekezőt draga keßűlettel ßerez, es arra vendegit igen io keduel hiwia, hogy vclec minden őrőmet es tanait reßeſi ſe:* Igy Iſtenis az ő Fianac tarſaſagara valazotta az bűnős emberi nemzetet, azockal egy teſtte vęrre tettette, az ő teſtekbe öltőztete, azban ő ertőc meg aldoztatta, ő altala bűn boczanatot igert, ſzent Lelket az meg wiulaſra, es vęghetetlen őrőc ęletet, ez vilagi teſti es lelki ſokatis, Az mint Chriſtus wrunc mondgya, *Ioan: 16.* Valamit kęrtec az en Atyamtul en Neuembe, meg adgya nektec. Mi magunkat ęrthettyűc azert az Kiraly fianac hazas tarſanis, vgy mint kic Iſtennec őrőkőſi, es az Chriſtuſnac őrőkős tarſai legyűnc, *Roman: 8.* ki altal olly fiai leſzűnc, Iſtennec, melly moſt minden ęrtelmet felly űl halad, *1. Ioan: 3.* De *az menyekezőre valo hiuataloſokatis mi magunkra erthettyűc illy keppen:* hogy mint az Kiraly, mind az menyekező előtt, mind mikor el keſzűlt, vntalan *HIVATTIAT* arra ſokakat: Igy az Iſten vilag kezdetetűl fogua hiwta az ő ſzent Fiaban valo tarſaſagrais, őrőmreis Adamot, es az ő maradekit. Viz őzőn előtt Adamot ő magat. Adam, Seth, Enoch, es többec altal, mind ez egez vilagot. Viz őzőn vtan, Abraham, Moyſes es az Prophetac altal, fő keppen à Sido nemzetet. Mikor el keſzűl az ebed, es az hizlaltac meg vagattac, az az, mikor az Chriſtus ſzűletet es meg aldoztatot, Kereztelő Ianos, es az Apoſtoloc altal hiuattac à Sidoc előſzer, az vtan az Poganokis. Mind ezec kőzzűl ki vőtte, ki nem. Azert Iſten is vntalan vntalan egy nep, egy nemzet helyet mashoz hordoztatta es buydoſtatta az ő Fianac igeiet. Ez meg tettzic Caim nemzetinec, Sodomabelieknec, es egyebeknec kelletlenſegekből Iſtenhőz, ſoc teuelgeſekből, es igen vndoc feslet ęletyekből, es Iſtennec reaſoc valo haragiabol, es oſtorbol, őket meg veruen vakſagual, viz őzőnuel, Sodomat kőnkőues tűzzel. Viz őzőn vtan kedig az több nep kőzzűl miđőn Abrahamot es az ő nemzetet à Sidokat leg kiualtkeppen valaſztotta volna erre: Hogy az WR Chriſtus az ő ſzent Fia, kőztőc ſzűletnec, kőztőc hirdettetnec, mind tanyitaſſal, mind aldo-

Az hiuataloſoc is az emberec, kic ſoc rendbeliec.

Fő hiuataloſoc à Sidoc voltac.

zatbeli peldazatockal,es igy oket leg felsö aztalhoz mint fö vendegeket ültetne,Es köz
töc nagyob resze ez hiuatalt meg vetne, ki semminec alituan, ki alnoc mentseget keres-
uen,ki az hiuogato szolgakat megis öluen, Azert Istenis öket leg szörnyebben bünte-
te, mind ez egez vilagnac peldaiara, Erre nęz è mondas: *Es aż Kiraly sereget el külduen, fel*
gyuytata varosokat, es öket el vezte. Errol igy szolt vala nekic szent Palis: Ti nektec leg in- *Actor. 13.*
kab kel vala predikalnunc azEuangeliomot, De miert hogy magatokat meltatlenoknac
itelitec az öröc ęletre, az Poganokhoz tęrünc. Azert ö helyettec ez egez vilag köz-
zül kezde Isten hiuattatni męg az Apostoloc altal, predikaltatuan nekic pœnitentiat,
es bünnec boczanattyat, De köztökis ki vötte, ki nem vötte, es mostis ki veszi, ki nem
veszi. *NEMELLYEC* az hiuatalt czac hallani sem akariac,mint az Töröc *Soc fele vtaloi aż*
Sido, es soc Papas, es soc kelletlen kösseg, czac bünnec sem esmeri, hogy nem tanullya *hiuatalnac.*
az Christusrol valo predikallast, ö altala az Istenhöz valo meg tęresi,az bünnec es Isten
hatagianac esmeretit, es az ö neuebe az bün boczanattyanac igeretit, Maga, ez nem ta- *Semminec velöc.*
nulas, minden bünöket meg halad, vgy mint ki altal el tauoztatnác az töb bünöketis.
Ezekrol monda az mai Euangeliom: mikor hiwnac, *Nem akarac el menni*, az az, Az 2.
hiuatalt semminec tartac. Nemellyec kedig meg izelituen szeretnec, De gyakor- *Masra inkab va*
lani nem akariac az ezközeket, kic altal azban szüntelen kellene epülni: az tanulast, az *gyodec.*
Sacramentomockal valo ęlest, az könyörgest. Ezrol el vonatuan szorgalmatossagoc mi
att. Kikrol igy szola az mai Euangeliom: *De öc ezt el halgatuan, el menenec aż ö ßanto földökre:*
Nemelly kedig aż ö kereskedesere. ezekben be foglaltatnac Az fele Feiedelmec, Tiszttartoc,
Kereskedöc, Czeledesec, es Egyhazi nepec, kic teftekre nagyob gondot viselnec, mint
Isten igeie tanulasara, annac segitsegere teriezteſere, köuetesere. Regen à Sido nem-
zat köztis sokan köuettec volna az Christust męg az Feiedelmec közzülis, De mond
roloc szent Ianos: Inkab szerettec az emberi diczöseget, hogy nem mint az Istent, *Ioan: 12.*
Sokan nem lelki, hanem testi Christus Kiralt keuantac, Nem az menyorszagot,
czac az földet ohaytuan, es magokat czac ez vilagnac aduan, Ha mi kiisiny külső iam-
borsagot mutatnanakis, azis merö kep mutatossag, es lelki keuelyseg volt bennec, az
mellet minden gonozban el merülnek. Ez meg tettzet az Pharisseusoc, Sadduceusoc, es
Esseusoc tettetes szerzetessegekből. Igy mostis soc Egyhazi ember, es soc kössegis, na-
gy alnoc szinuel ahitatossagot mutatuan, czac lattatni akarnac, czac hiw diczöseget,
es hasoc tartasat keresic, męg az Isten igeiebölis. Soc bölcz Deakoc, Doctorokis fel fu
ualkoduan tudomanyokban, ezac kę yeskednec az Isten igeieuel valo vetelkedesben,
Sem magokat, sem mast alazatosen szeretetből nem epitic: Sokan olly nagy gondual
futtyac ez vilagi ęletet, hogy ha mit hallot, tanultis az Isten igeieből, mint az töuisk à 3.
buzat, meg foytya az szorgalmatossag az istenes epületet. Mind ezec felött, *Nemel Földökös.*
lyec meg ragadgyac aż hiuogato ßolgakat, es boßusagual illetuen öket, meg ölic. Ezic vilag kezdetitül
fogua meg tettzet az istentelenekbe, à mint Cain meg öle Abelt: Noet vtala ez vilag:
Lotot Sodoma: Iacobot kergette Esau: Moysesre es Aaronra fegyuert fogtac az Isra-
el az ö maga nepe,es minden Prophetakat öldöklettec azoc,Keresztelö Ianost,sz.Istuant,
az Apostolokat, es az Christust az diczöseguec Wrat nagy mereggel ölec meg: Igy az
mostani vilagis nem szenuedheti, ha az igaz lelki paztor, inti, feddi, es vęgre vialis mu
tattya, mint Ianos Herodest hogy vial mutata, Ha az Töröket,Sidot, nyiluan meg fed-
ded vaksagokrol, Ha az feslet ęletüt meg szolitod gonosz ęletirol, vagy vtal, vagy ha-
lalra kerget miatta, Ha ki ereieuel nem arthat, szidalommal es karomlassal haborgattya
az Isten igeie hirdeteset, Męg ezac az apro szolgatskakis soc ezuff beszeddel es fenye-
getessel illetic lelki Paztorokat. Mind ez felec ha meg nem tęrnec, mint iarianac, im- *Büntetesec.*
igy szol ma roloc Christus Wrunc: *Aż Kiraly ezt meg haluan, meg haragunec, es el küldc aż ö sereget, et el vezte azokat aż gyolkosokat, es fel gyuytata varosokat.* Ez igekben iollehet fö keppen Ieru-
salem es az Sidosag veszedelmerol peldaza Christus wrunc, De mind ez vilag kezde-
tiről fogua ez egez vilag szerte meg ielent az Istennec soc temeny ezer fele kemeny bün
tetese minden istentelenec ellen, Pelda Cain röttegese, es buydosasa, ez vilag sillyedese,
Sodoma egese,Sidosag veszedelme, Babilon, Persia romlasa, ez egez vilag ostorozasa
Alexander Atilla es Töröc miatt, Roma baluanyozasa,es sokszor valo romlasa,Con-

ſtantinápolban Tőrőknec wralkodaſa, es Iſteni karomlaſa, kőztűnc Buda es Magyār orſzag veſzedelme, es minden eztendőbeli hadac, ehſegec, dögőc, ſoc betegſegec, ſoknac rabſagban valo kinlodaſoc, es othonis mindennapi lelki teſti győtrődeſec, A kinec ſzeme vagyon laſſa, es az kinec fűle vagyon, hallya ezeket, es ęrcze meg, es fęllye az Iſtent, Es oyia magat, tanulaſſal es kőnyőrgeſſel, es vigyazaſſal, Hogy ſe kelletlenſege miatt: ſe ſzorgalmatoſſaga miatt: ſe teſti győnyőrűſege miatt: az Iſten igeietűl à Chriſtusbeli epűlettűl, es az őrők ęlettűl el ne ſzakadgyon. Ezeket monduc Harom felemeg vtaloknac az ő hiuatallyokat, Negyedről is emlekezic Chriſtus Wrunc. *NEGYED* fele nem tiztelői az WR menyekezőtenec azoc, kiknec nincz menyekező ruhaioc, Ezzekről is mayd ſzollyunc, Előſzer imez igeketis laſſuc.

Azkor à Kiraly monda az ő ßolgainac, Keeß vgyan az Menyekező, de az hiuataloſoc nem valanac meltoc. Annac okaert mennyetec ki az vtakra, es valamenyit talaltoc, hiwiatoc az menyekezőre. Az az, à mint Iſten igerte volt az ő ſzent Fiat. elis küldette, megis aldoztatta, es mint egy győnyőrűſeges menyekezőt el keſzitette, azban igeruen ſoc leiki es teſti aldomaſokat, kire igen ſo keduel hiwta volnais fő keppē à Sido nemzetet, De mierthogy az nekic nē kelle, ők is azt meg *nem koſtollyac*, aznac ſemmi izit nem erzic, es az altal valo rendelt iokban reſzeſec nem leſznec. Ezis röttenetes oſtora az Wr Iſtennec, hogy az ő ſzent igeiet, es az ő ſzent Fianac eſmeretit el veſzi azoktul, kic azt nem keduelic. Ez nagy nyiluan meg tettzic az Sidokon, kiket nyiluanis imigy fenyegettetet vala: El vetetic ti tűletec az menyeknec orſzaga, es olly nepnec adatic, à ki annac gyűmölcſet teremti. Iſmet mond: Az kuruac elől veſznec titeket az menyeknec orſzagaba, kic pœnitentiara tęrtec. Igy teis ha emelgeſz az mennyei Manna felőtt, mint az Sido nemzet, azt el vnod, es Ægyptomi eledelt keuanſz, vagy hatra nęzſz az egő Sodomara, aznac vndokſagat keuanuā meg foztatol az te meltoſagodtul. El vetetic tűled az nagy aiandec, es maſnac adatic, Nagy haragoc es oſtoroc ezec, Moyſeſis az Iſtent meg emeztő tűznec neuezi az kire meg haragſzic, kinec kezębe eſni az iras röttenetesnec mondgya, à mint az Moyſes altal mondatot atkokbolis ki tettzic, *Deuteron*: 28. Kerűnc tehat az Iſtent igen gyakorta, adgyon arrais ſzent Lelket, hogy valoba fellyűnc az ő haragiatul, es beczűllyűc meg az ő draga hiuatallyat. Ezeket à Sidoc bűnteteſeről ielentuen Chriſtus wrunc, ier laſſuc touab mire tanyit az peldaba, monduan: *Es ki menuen az ßolgac az vtakra, be gyűytenec min deneket, valamenyit talalanac, gonoßokat es iokat egyetembe, es az menyekező meg rakodec le ő lőckel.* It vegyűc eſzűnkbe az Iſtennec czuda dolgat az ő igeienec ſoc fele valo hordoztataſaba. Noha ez vilagnac Kegyetleni, es Telhetetleni el vetic nyakokrol az Iſtennec orſzagat, De talal az WR Iſten ſzinten eleget, kickel meg rakodic az ő ſzent orſzaga, Noha Sidoſag meg vēte az Chriſtuſt, de ő helyettec ezer annyit ſzerze ő ſzent felſege. Mert meg paranczola az ő Tanyituaninac, hogy mind ez egeſz vilagra el ki mennyenec, es mindeneknec pœnitentiat es bűnőknec boczanattyat hirdeſſenec. Azert monda nekic ſzent Ianos, *Ioan*: 8. Az kőuekből is Iſten Abraham fiait ſzerezhet, Immar azert az egy Sido nemzet helyet, Magyarral, Nemettel, Tottal, olaſſzal, es minden fele nemzettel, valaki pœnitentiat tart az ő neuebe, meg rakodic az Iſtennec orſzaga. *DE* valaki ezec kőztis vagy kelletlenkedic az Iſten igeie halgataſan, vagy kegyetlenkedic ellene, egy varosbol mas varosba, egy falubol mas faluba, egy hazbol mas hazba, egy orſzagbol mas orſzagba viſzi, es buydoſtattya az ő Fianac Euangeliomiat, à mint ő magais ęltebe buydoſuan hordozta az ő igeiet, kemenyen panaſzolkoduan azoc ellen, kic aznac hirdeteſere Iſtenhőz nem tęrtec volna, *Matth*: 11. Es az ő Tanyituaninakis meg hagya, hogy ruhaioc peremirőlis az port olly helyen le raznac. Ezt oh ki ſoc ieles fő helyeken láthattyuc, Holot előſzer ieles Tanyitoc leuen, az vtan hol mi hizelkedő czelczapo bor ezap, iatekos, tantzos, elhetetlen, vagy baluanyozo veztegeti az nepet. Soc kelletlen vduar kedig es egyeb helyec, vgyan mindeneſtűl fogua megis foztatot igaz tanyitotul. Szollyunc az Kep mutatokrolis, Monda Ieſus Iduőzitőnc touabba az Peldaba. *Be menuen kedig az Kiraly hogy meg latogatna az vendegeket, lata ot egy embert, kinec nem vala menyekezős ruhaia, es monda neki; Baratom mikeppen iöttel be ide be, holot ninczen menyekező ruhad? De az meg nemula.*

Matth: 21.

Luc: 17. Deuteron: 4. Hebr: 10.

Matth: 3.

Az menyekezŏ ruha az mi Wrunc IESVS CHRISTVS meg tiztitasa, kit bizo dalommal kapczolunc hozzanc. Szol azert ez igekben immar az Christus azokrol, kic az ŏ neuet, az Kereztyen neuet meltatlan viselic, kep mutatossagual, kic noha à menyekezŏben ŭlnec, az az, Az Kereztyen nęw alatt diczŏkednec, kic meg kereszteltetec, az WR Vaczoraiaual ęlnec, Az WR igeretit halgattyac, azt nyelueckel igen forgattyac, De nincz ŏ magoknac menyekezŏ ruhaioc, az az, nincz bennec igaz pœnitencia, nincz bennec az Christusban valo igaz bizodalom, sem nincz pœnitentianac igaz gyŭmŏlcze bennec, Mint az Sidokrolis ezeket szamlallya szent Pal, 1. *Corinth:* 10. Hogy ęgi kŏd alatt voltac, ęgi Mannat ŏttec, ęgi kŏsziklabol ittac, mellyec ŏ nekic voltac az Kereztseg es az WR Vaczoraia gyarant, de miert hogy azockal czac kŭlsŏ keppen belsŏ hit es epŭlet nekŭl ęltec, nem hasznalt nekic, Azert sokac kŏzzŭlŏc el veszenec baluanyozasokert, paraznasagokert, zugodasokert, es egyeb gonosz ęletyekert. Ezt ielenti Christus wrunkis, hogy à ki nem hiszen ha meg kereztelkedikis, el karhozic, *Marc:* 16. Es sz: Palis, Hogy à ki eszi à Christus Vaczoraiat, nem hasznal ha magat meg nem proballya, 1. *Cor:* 11. Es mond: Tauozzec el az alnoksagtul, minden à ki à Christus neuet neuezi. Mind ezekben keuantatic igaz pœnitentia, igazan valo meg teres, wy szŭletes, wy ęlet, wyionnan valo fel tamadas az Christusban. Az kic nem illyec hanem czac szinet viselic az Istenes ęletnec, azoknac nincz belsŏ kilsŏ menyekezŏ ruhaioc, nincz az Istenben valo igaz hitec, es az ŏ lelkebe valo ekessegec, Kikrŏl imigyis szolt szent Pal, *Tit:* 1. Az fertelmeseknec es hitetleneknec semmi nem tizta, hanem fertelmes mind elmeiec, es mind lelki esmeretyec, Azt vallyac hogy ŏc az Istent esmeric, de maga czelekedeteckel tagadgyac, holot vtalatosoc, szo fogadatlanoc, es minden io czelekedetre semmire kellŏc. Ezec az Wrnac iteletinec napian mind meg remŭlnec, es meg nemulnac, noha most sokat czaczognac fel fuualkodsagokban, de akkor az ŏnnŏn lelkeknec vadolasa meg nemittya ŏket, latuan az wrat, kinec ŏc boszusagara ęltec hit kiuŭl. Tauozzec el azert az alnoksagtul minden, à ki az wrnac neuet neuezi, 2. *Timoth:* 2. Az alnoc kep mutatoc kedig mint iarianac mond az WR az peldaba: *Akkor monda az Kiraly az ßolgaknac, kŏtŏzzetec meg lakait es kezeit, es vessetec az kilsŏ setetsegre, ott leßen siralom es fogoknac czikorgatasa:* Mint ha mondana: Meg foztatnac ott minden hatalmasagoktul es ereiektŭl, hogy sem kezeckel, sem labockal nem ęlhetnec az ŏ keuansagoc szerint, Es lesznec nagy setetsegben, az az, Istennec vigaztalassa nekŭ ŏrŏcke valo keserŭsegben, Az felŏtt az ŏ fergec meg nem hal, es tŭzec meg nem aluszic ŏrŏcke, *Esa:* 66. Viselly tehat ideien szorgalmatos gondot magadra, à szerint à mint à Christus Euangeliomia int pœnitentiara es bene valo bizodalomra, Te ne nęzz massra, gondollv te magadra, Ne nęzd hogy ez vilagnac nagy resze soc keppen vtallya meg az ŏ iduŏssegere valo hiuatallyat, Mert szeles az vt, melly az veszedelemre viszen, es sokan kŏuetic azt, de keskeny az vt, melly az ęletre viszen, *Matth:* 7. Es czac az erŏszac teuŏe ragadgyac aszt. Ezec kic legyenec mond roloc az WR: *Sokan vadnac az hiuatalosoc, de keuesen az valaztattac.* Az az, Isten nagy sokakat io keduel hiwna, de az hiuatalt nem veuen, nem lesznec valaztattac. Ez igekben senkit nem ńezt el tŭle az WR Isten, Sŏt inkab mindennec aianlya irgalmassagat, Mert mindeneket azert hiw az iduŏssegre, vntalan kedig, kŭlŏmb kŭlŏmb szolgai altal, nem egyszer, sem ketszer, hogy mindeneknec iduŏsseget keuannya, Azert ir, czac az hala adatlanokat fenyegeti, kic vgy mint valasztot es tisztessegbeli szŏmelyeknec kellene, nem ekesitic meg az Wrnac menyekezŏiet. Azert fogadgyuc mi io keduel az WR Istennec hozza hiuasat, az ŏ szent Fia ęrdeme altal, es ŏltŏzzŭnc fel mint valaztot es fŏ szŏmelyec, es mint Istennec fiai, szep ekes menyekezŏ ruhaba, az Christus Iesusnac artatlansagaba, es az ŏ szent Lelkenec meg szenteleseben, szolgaluan ŏ neki igassagban es szentsegben, ęletŭnknec minden ideieben, vegyŭc nagy ŏrŏmmel ennyiszer valo hiuatallyat, illy nagy draga menyekezŏnec io keduel valo el kesziteset, arra nem czac vendegsegbe, hanem vgyan Fianac tarsasagara valo hiuatalunkat: Az ŏ igeiehŏz valo kelletlensegtŭl oyiuc magunc, se metsŭc magunc as fele dolgainckal *Miden penig el menendŭnc, menyekezŏhŏz illendŏ ruhanc legyen, Hogy az Isten tiszteltessec*

Menyekezŏ ruha micząda.

1. *Timothiz.*

Az VR Chriſtuſnac

teſſec tűlőnc moſt es mind őrőcke. Kire adgyon ő ſzent felſeget ſegitſeget mindnyaiunknac, Amen. Es ezert ier könyörögiűnc moſtis ő ſzent Felſegenec.

Imadſagat az Maſodic Predikatio vtan talalod.

MAS PREDIKATIOIA AZON Euangeliomnac.

MATTH: XXII.

Iſmet pelda beſzednec altala ſzola nekic Ieſus, es monda: Haſonlitatot az menyeknec orſzaga az Kiralyhoz, ki menyekezőt ſzerze az ő Fianac, Es el külde az ő ſzolgait &c.

AZ TANVSAGOKROL.

HET Tanuſagunc Ieſzen ez Euangeliombol keet Predikationkban.

ELS ő tanuſagunkban ſzolunc ez vilagi Kiralyoknac menyekezőiekről, Kinec friſs modgyokat es draga keſzűletyeket azert beſzellyűc elő, hogy azbol meg eſmerheſſűc az Chriſtus velűnc io tetenec draga voltat, mert ſokba haſonlatos az Chriſtus dolga ez vilagi Kiralyoc fiainac hazaſſagokhoz, es menyekezőiekhőz. *MASIC* tanuſagunc Ieſzen az halaadatlan Hiuataloſokrol, kic noha ſoc felec, de ez Euangeliomba czac Negy feleket ielent Iduőzitőnc: *Egyic*, kic az Kiraly menyekezőiet ſemminec alittyac, Azert midőn hiwiac nem mennec rea, hanem czac czuffsagual mulattyac el. *Maſic*, kic noha beczűllic valamenyiből, de nem ęrkeznec rea. *Harmadic*, kic vgyan vtallyac, es azert megis őlic az hiuo ſzolgakat. *Negyed* felec, kic be mennec az menyekező hazba, de nincz menyekező ruhaioc. Mind ezekhőz kic legyenec haſonlatoſoc ez vilagba, meg ęrtyűc az Maſodic tanuſagban. *HARMADIC* Tanuſagunc Ieſzen az Iſtennec Haragiarol: Teſti es Lelki, ez vilagi es mas vilagi oſtorarol, azoc ellen kic meg vtallyac ő ſzent felſege Fianac draga menyekezőiet. *NEGYEDIC*, az Poganoknac hiuatallyokrol az őrőcęletre. *OETődIC* az Kereztyeni ſzent Gyűlekezetről, Melly iockal es gonoſzockal elegy. *HATODIC*, az Menyekező ruharol, es azoknac karhozatyokrol, kiknec nincz menyekeő ruhaioc: *HETEDIC*, Az Valaztaſrol.

AZ ELSő TANVSAGROL.

Czuda ßep haſonlatoſſagoc.

ELſő Tanuſagunkban ſzolunc ez vilagi Kiraiyoknac Menyekezőiekről, Kiknec keſzűletyekbe, es fioknac hazaſitaſaba nagy ſoc ſzep haſonlatoſſagoc vadnac az Chriſtus dolgaihoz, Mert az mint az Kiraly az ő Fianac hazas tarſot ſzerez, Igy az Iſtenis az mi teſtűnket az ő ſzent Fiaual egyeſitette *Ioan:* 1. Es az mint à Kiraly menyegzőt ſzerez Fianac, Igy az az Iſtenis nagy nyugodalmat ſzerzett ſzent Fia altal, Es mint az Kiraly keuannya, hogy az ő fianac ſoc fiai legyenec, Igy Iſtenis nagy ſokakat hiw az ő ſzent Fia eſmeretire. De ezekről ſzollyunc bőwebben, Miert hogy Iduőzitőnc ő maga az iduőſſegnec dolgat haſonlittya ez vilagi Kiraly fianac menyegzőiehőz, monduan. *Haſonlitatott menyeknec orßaga az Kiralyhoz, ki menyekezőt ßerze az ő Fianac.* Ez haſonlatoſſagrol ſzűkſeg bőwebben ſzolnunc, mert belőle ſzep ęrtelműnc kőuetkezic, Im meg beſzellem azertez főldi Kiralyoknac minemű gondgyoc, modgyoc, es ſzertartaſoc legyen az ő fioknac hazaſitaſaba, es menyegző ſzerzeſebe. Es az vtan meg ęrtyűc aztis, mikeppen legyen à Chriſtus dolga haſonlatos az menyegzőhőz.

zőhőz Nem czac az Kiralyoknac, de minden fő embernec, nemesnec es kazdag polgar nac, erre igen nagy gondgyoc vagyon, hogy az ő emberkorni fioknac olly hazas tarsot szerezhetnenec, ki mind nemzettel, mind tiztesseges erkőlczel hozzaioc illendő volna, De kiualkeppen Hertzegec, Kiralyoc, es Czaszaroc, erre czuda nagy gondot viselnec, hogy az ő fioknac felesege hozza illendő meltosagbeli legyen, Es eyiel nappal ohaytyac, hogy az ő fioknac fiokat, es az ő orszagoknac őrőkősit lathatnac, hogy az ő nemzetsegekben az ő hirec neuec sokaig meg maradna, es keresmenyec idegenre ne szallana. Midőn azert Istentől soc keresectel meg nyerendic ezt, hogy az szőmelyt meg talallyac, az kit ohaytottac fioknac, Az vtan oztan erre leszen nagy gondgyoc, hogy az ő fioknac *MENYEKEZŐIET* nagy tiztesseges en meg szerezhessec. Kinec őrőme napiara minden atyok fiokat, baratyokat, szomszedgyokat ielen lenni keuannyac, de vgy, az mint mindeniktől leg tiztesseges ben, es ekesben lehet, hogy ekes menyegző ruhaiockal, őltőzetekel, es aiandekockal szepitsec az ő fioknac menyegzőiet, es őrőme napiat. Oe magokis kedig az Kiralyoc soc idővel annac előtte soc keppen keszitic ő magokat hozza, olly keppen: hogy ackor vgyan frissen meg mutassac az ő Kiralyi meltosagokatis, es mindentis őruendeztessenec, valakic az ő fioknac menyegzőiere gyűltec. Azert mentől előszer sietnec szep hazakat epiteni, es kűlőmb kűlőmb szinyű festeckel es karpitockal ekesiteni, hogy minden felől tűndőkelliyenec, az vendegeknec győ nyőrűseges nęzesere. Es paranczolnac mind az egesz orszagba, hogy minden felől vadakat, madarakat, halakat, io borokat, malosat, ramfolt, szep kenyereket, szep gyűmőlczeket, tzitromokor, pomagranatot, naranczot, geztenyet, figet, komfreytet, marcepant, olayt, vaiat be hordgyanac, az ő vendeginec győnyőrűseges lakasara. Kiből czuda mesterségeckel valo etkeket es italokat rendelnec. Azonkeppen mindennemű soc kűlőmb kűlőmb vigassag teuőket hiuatnac, soc lantost, hegedőst, sipost, orgonast, es egyeb őruendeztetőket az ő vendegeknec győnyőrűseges halgatasara. Ezeket el keszituen, nagy soc költsegec es futosasoc, es eyiel nappal valo gondolkodasoc altal, El küld oztan az Kiraly soc felé, soc vendegekert, es magat aianluan, kereti őket, hogy iőnenec el, es együtt vele vigaduan, ekesitenec meg az ő Fianac őruendetes napiat, Ha kedig eztől valaki magat vonogatna, azt egynihanszor inteti az Kiraly, Illy nagy tiztesseg koran ne vonna meg magat: Hogy ha kedig valaki męg ellensegi közzűlis ollyankor aiandeckal es szep ekes őltőzetteckel el iőne az ő őrőmec napianac tiztesslegere, ackor nagy őrőmebe minden haragiat el feleytene, es aztis nagy io keduel fogadna. Illy nagy dolog az Kiralyoc közőtt, es egyebec köztis, az ő fioknac menyegzőiere valo keszűlesec. Touabba erreis az Kiralynac nagy gondgya vagyon, hogy az ő vendegeknec męg az vtakonnis szallasokat szereztessenec, Es minec előtte az ő meg ekesitet varaba be gyűlnenec, az előtt az hostatban mindeneknec az ő rendec szetint tiztesseges szallast rendeltet, ottis az önnen költsegeuel őket tartuan. Azonba kedig orben à Kiraly az vendeg eleibe eknsiti fiat, meny aszonyat, ő magat, es egesz vduarat. Es nagy tiztesseguel ő maga ki megyen az ő vendegi eleibe, Es kezeket fogdosuan, szep tiztesseguel be viszi őket az menyekező hazba, Holot czudalkoznac az vendegec à Kiralynac soc fele ekessegiről: Mert valamit nęznec mind ekesseg, valamit halnac, mind szep zőnges, valamit ereznec, mind győnyőrűseges illat, es valamit kostolnac, mind kedues izű allat, Es azonba az Kiraly az lakas közőtt inteti sokszor az ő vendegit, hogy vigac lennenec, Es hogy az vendeg meg ne vnna magat, szűntelen egy mas vtan kűlőmb kűlőmb mulatsagokat szereztet nagy soc napig. Es hogy addig valo kaar vallasokrolis ne gondolkodgyanac, mindeniket Kiralyi modra kazdagon meg aiandekozza, Es vigan őrőmmel hazahoz erezti.

Ez vilagi hazassag dolgai.

Ezt azert beszellem, hogy ehőz kepest inkab meg ęrtened Iudőzitőnec szauat, ki monda: *Hasonlitatot menyeknec orßaga az Kiralyhoz, ki menyekezőt ßerze az ő Fianac.* Mert mint az Kiralynac fia vagyon, Igy az Istenneki Fia az mi Wrunc *IESVS CHRISTVS*, *Matth: 4.* Kinec ő szent felsege nagy czudalatos bőlczesegeből az mi testűnket rendelte tarsul, hogy az ő Istensege az mi embersegűnckel tzinten egy szőmely lenne, *Ioan. 1. Philip: 2.* Es mint az idegen leanzot az Kiraly az ő fianac egyessegeiert, szinten vgy tartya

Lelki peldazatia

mint

Az VR Chriſtuſnac

mint tulaydon leanyát: Igy az Iſtenis az mi teſtünket az ô Fianac Iſtenſegeuel valo egyeſüleſeert, ſzinten vgy tartya mint önnen magatul ſzületet fiat, kit az Chriſtusban egyenlő hatalmuua tett, es egyenlő meltoſagra emelt, Kiről az ſzent Palis ezudalkozic 1. *Timoth:* 3. monduan: Bezzeg nagy titoc ez, hogy az Iſten emberi teſtben meg ielent. 1. *Ioan:* 3. Es ſzent Ianos mond: Imè melly nagy ſzeretete az Iſtennec mi hozzanc, hogy fiainac neuez minket: De azert mielte ezt, hogy mikent az Kiraly ohaytya az ô Fianac örökös fiait, Igy az Iſtenis az ô ſzent Fia altal, lelki keppen ſzülne öröc diczőſegre valo lelki fiakat, kic az Chriſtushoz artatlanſagban, igaſſagban, ſzentſegben, tiztaſagban, teſti es lelki ſzepſegben haſonlatoſoc lennenec, Iſtennec örökôſi, es Chriſtuſnac örökös tarſai *Roman:* 8. Mondam az mi teſtünc kit magara fel öltözet hazas tars gyarant vagyon az Chriſtuſon. Mas keppen es mas ertelemmel az hiuekis Chriſtus feleſegnec mondatnac, *Oſeæ* 6. *Epheſ:* 5. Azert hogy ſzinten annyi nagy egyeſſeg es ſzeretet vagyon köztöc mint az kęt hazaſokba, Mondatiſoc helyen az Chriſtus főnekis, es az hiuec tagoknac, hogy mikeppen egy fő alatt egy teſt vagyon, es az teſtben ſoc fele tagoc, Igy minden hiuec egyè lettec az egy WR Chriſtusba. Mint hogy kedig az Kiraly meg ekeſitet te ſoc keppen az ô menyegzô hazat, Igy Iſtenis ekeſitet minekünc olly orſzagot, kinec *Eſa:* 64. diczőſeget ſoha ſenki ezac meg ſem gondo hattya, 1. *Corinth:* 2. Kinec edeſſegeben midőn az ſzent Pal el ragattatuan, va ámi kiczint meg koſtolt volna, azt iria 2 *Corinth:* 12. hogy *Matth:* 17. az mit latot, meſt ezac mondanns nem ſzabad volna. Azonkeppen Peter, Iacab, Ianos, annac ezac egy koſtolaſabais immar el feleytettec vala ez vilagot. Azert nem mutattya kedig it ez földen azt meg, Mert minec elötte meg latnoc az mi menyekezô hazunkat, ſzükſeg hogy az elött el hiwianac oda, es ſzep keſzülettel elis keſzüllyünc. Hiuat azert mindennap az WR Iſten, nagy ſoc ſzolgai altal, intuen hogy az ô Fianac artatlanſagaban fel öltöznenc, az mi vndokſaginkat rolunc le vetnüc, annac boczanattyat kęrnüc, es az ô ſzent Lelketü meg ekeſültetuen, wy ęletben iarnanc, *Roman:* 6. Az hiuogato ſzolgac kedig ô magais az Vô legen az Chriſtus, az Apoſtoloc, az Attyac, az Prophetac, az Tanyitoc, es minden hiuekis, kic egy maſt vntalan intic hogy el mennenc az wrnac menyegzőiere. Minden hiuataloſoknac kedig mint hogy az Kiraly ſzallaſt ſzereztet męg az vtakonis, Igy az WR Iſtenis ez vilagot czac ſzallas gyarant adta minekünc, de i is mind czac az ő költſegen lakoznnc. Azert ſzükſeg mindennap olly keſzen tartani magunkat, hogy ha ettzaka iönenekis el az ô hiuo ſzolgai, *Matth:* 25. mindgyart mint amaz ôt eſzes ſzüzec egô lampaſunc leuen, eleibe meheſſünc az vô legennec, mert bizonnyal el iönec az napoc, midőn el küldi az WR Iſten az ô Angyalit, es fel tamaztya mind az halottakat, Es ackor el iô az mi mennyei Kiralyunc, ki az ô hiueit, az ô Atya orſzagaba be viſzi, illy ſzoual: Iöuetec elen Atyamnac aldottai, biriatoc az orſzagot, *Matth:* 24. 1. *Corinth:* 15. 1. *Teſſalon:* 4. Holot az Iſtent ſzinről ſzinre 1. *Ioan:* 3. meg lattyuc minden diczőſegeuel egyetembe, es az ô ſz: Fiahoz haſonlatoſoc leſzünc, *Apocal:* 21. holot ſoha többe ſemmi banatunc, ſem ſiralmunc nem leſzen, hanem teſtünkben lelkünkben, lataſunkban, hallaſunkban, ſzaglaſunkban, koſtolaſunkban, elmenkbe, gondolatunkban, ſziuünkben, es minden erzekenſegünkben, ſzüntelen es örökke valo örömünc es vigaſſagunc leſzen, *Eſa:* 64. Bezzeg draga menyekezô ez, es draga lakodalom ez, az kire az WR Iſten hiwt minket. DE mit tanullyunc mind ezekből, es miczoda haſznot vegyünc innet, laſſuc meg aztis. Innet KEET dolgot tanullyunc kiualikeppen: *Nagy Iſteni ßeretetnec iele.* Elöſzer hogy az menyegzőnec draga keſzületiből meg eſmerjüc az WR Iſtennec hozzanc valo nagy ſzerelmet, ki mi hirunc es mi faradſagunc nekül ſzerzet meg beczülhetetlen draga öröc orſzagot, à mi ęghetetlen nagy öruendetes bodogſagunkra, Es hogy arra vntalan vntalan hiuattat, nem nęzuen az mi kelletlen voltunkat, ſőt fenyegeteſeuelis es oſtorozaſaual ſerkenget es ſzoktat magahoz, es keſzerit az ô ſeent orſzagahoz. Nagy ezuda Iſteni ſzeretet azert ez mi hozzanc, midőn illy ala valo por, hamu, ſarbol *Irgalmaſſagnac es türeſenec iele.* es feregből epit maganac öröc haylekor, tarſokat es fiokat: Azonkeppen nagy kegyelmeſſegenec iele ez, es annac bizonſaga, hogy igen türhető midőn az ô e es ſzauara es igeretire nem akarnanac iöni, egyſzer, ketſzer, Azert el küld ismet, es vntalan kereti ôket, es vtannoc iar, Meltan mondgya, hogy nem olly ô mint az ember, *Numeri* 23. mert

ha egy hiuatalunkra nem iõne ebedre valaki, kęsz volnanc ôlni, szidni, rágalmázni, kergetni erõtte, De nagy az ô kegyelmessege mi hozzanc. Imez penig olly igen draga irgalmassaga mi hozzanc, kit soha õrõcke elegge meg sem beczülhetũnc, Hogy az ô saiat termeszet szerint valo Fiat boczatta ez vilagra, annac õrõc Istenseget egyè tette az mi gyarlo földi emberségũnckel, azt ertũnc halalra adta, es az altal emelt fel bennũnc az õrõc fiusagra, Oh ki nagy czuda szeretet ez, oh ki nagy kegyelmessege ez, 1 *Ioan:* 4. Kiról almelkoduan diczeri es aldgya az egez szent Iras: Mint szent Janos mondgya, 1 *Ioan:* 4. Ebben ielent meg az Istennec szeretetti mi bennũnc, hogy az ô egyetlen egy Fiat küldette az Isten ez vilagra, hogy ęllyũnc ô altala. Ismet: Es hogy męg mikor bũnõsõc volnanc, az Chriſtus meg holt erõttũnc. Ez nagy io keduet meg ne vrallyuc, Hanem eyiel nappal sziuũnkben forgassuc, es hozza ez bizodalommal folyamiunc, minden testi es lelki szũkseginkben. Ezt vegyũc it elõszer eszũnkben. *MASODSZOR* hogy mi magunkat vgy tarczuc mint az Chriſtusnac *IEGYESE*, kihõz õrõc tarsul eskũttũnc, Hittel, Tiztasagual, es hiwseggel, *Epheſ:* 5. *Coloſſ:* 1. 1. *Pet:* 3. Ez tarsasag miert hogy felõtte nagy dolog, azert errõl melto többet tanulnunc. Szoloc azert elõszer az mi hazassagbeli tarsasagunkrol: Az vtan az Chriſtussal valo tarsasaginkrol. Mind kettõ szũkseges: Az mi hazassaginkrõlis szũkseg io ęrtelmet vennũnc, Es azbol aztis meg latnuc, melly nemessen hasonlitatic àhoz az Chriſtusban valo lelki hazassagunc.

AZ HAZASSAGROL.

Ez hazassagbeli tanulast, es kũues es menyckezõk rõ haßnos el ol- uasnod sokac elõt Miert ßerezteted

AZ Hazassagot az Isten ô maga szerzette, es meg szentelte, *Geneſ:* 2. Paradiczomban, męg az artatlansagnac ideiebe, Egymashoz illendõ kęt szõmely egy sirfiu es egy aszony kõzt, Annyi nagy egyessęguel, hogy egy mastul el ne valhassanac, Hanem auagy czac halaloc miatt, 1. *Corinth:* 7. Auagy paraznasag miatt, *Matth:* 5. 19. Auagy ha valamellyic fęl el szõknec tarsa mellõl, 1. *Corinth:* 7. *MELLY* Hazassagot ezert szerzette: Hogy az emberi nemzet az ô rendelt tõruenye szerint szaporodnec az ô tizteletire, Azoc kõzõt minden tiztatalansag el tauoztatnec: Egy masnac mindenbe segitseg lennenec: Es hogy à Chriſtusban valo egyesũlesũnket peldazuan, bennec meg tertzenec melly nagy szeretet es tarsasag szerezterec, az Chriſtus es az hiuec kõzõtt.

Ez keues igec nagy dolgokra tanyitnac az Hazassag felõl. *Elõßer* arra, Hogy mint Isten rendeleset minden tiztellye es szeresse, Es szũkseget es ideiet esmeruen rea, ô tũle kerie, *Masodßor* arra, hogy egymashoz illendõ szõmelyec kõzõtt legyen, Az atyafiac kõzt mostanaba Negyed iziglen õszue ne hazasullyanac, Iollehet az ô Tõruenybe masod iziglennis meg engettetet: Se igen iffiac igen vęnec kel. Az szũlec es Tutoroc, es magokis ezben io gond viselõc legyenec, hogy ne kazdagsagra, hanem egy mas szeretetre nęzzenec, mert lattunc ollyakat, kic egy mas veszedelmere iarnac, az miatt, hogy egyic agg, masic iffiu volt, auagy hogy eletũl fogua egyic fęl az masikat nem szerette. *Harmadßor* arrais tanyitatunc it, hogy az halal, az paraznasag, az el hagyas el valaszthattya az Hazassagot, mellyec mind õrdõg miatt essenec kõzinkbe, Oe miatta halunc meg, õ izgat hazassag tõresre, õ hagyattya el tarsunkat. Ezekrõl mit mondgyon à szẽt Iras, szũkseg tudnunc. Szent Pal azt iria 1. *Corinth.* 7. Hogy mihent valamelly fęl meg hal, ottan az masic meg szabadult az hazasag kõteletũl, Azert szabad mas tarsot venni. Voltac olly hazugot, kic vgy szoltac az õzuegynec: Ha Isten azt akarta volna, hogy tarsod legyen, nem võtte volua el, Sõt nemellytũl ezertis el veszi elsõ tarsat, hogy mastis rendelt nekic bizonyos okokert, Mint het iegyes ferie hala meg Saranac, mert Isten Tobiasnac rendele. De ha ki esmeri hogy tars nekũl lehet, akar õzuegysegbe, akar szũzesegbe, diczeri szent Pal, vgy ha tiztan ęlhet. Melly mondaſt hamissan vonsz ac à Papasoc czac az Papokra, Apatszakra, mert ezt mindenec kõzt tanaczollya szent Pal.

Az paraznasagrol Chriſtus wrunc ô magais szol, hogy az olly fertelmesseg, hogy az miatt el valhatna az artatlan szõmely, ha meg nem enged neki, varuan meg tęreset, es ô mas tarsot vehetne, amaz holtig valo kõtel alatt leuen mig tarsa ęlne, Sõt Moyseſnel meg hatta, hogy az parazna fęlt kõuel agyon veriec. De męg az ęrtelmesb Poganokis

Matth: 5. *Leuit:* 20.

Az VR Chriſtusnac

Iſtennec Lelke altal indultatuan, kemeny bűnteteſeket rendeltec ellenec, Ægyptomba az orrokat metzettec el, kőztűnkis volt ez Tőrueny. Nihol az firſiunac ſzemermes teſtet tőkebe à piatzon czaptattac, Az aſzont koſarba fel függeztettec. Nihol feleket veſzic, Nihol ki veſzőzic, Egy Kiraly Saleucus az Locrenſiſec kőzőtt, mind az kęt ſzemeket ki tolatta, Męg az ő maga fianakis fęl ſzemet, az felet meg valtuan ezzel, hogy maganac tolattya ki felet, az fianac fęl ſzeme helyet: Macrinus Czaſzar őſzue kőruen mind az kęt paraznat meg egettette őket: Aurelianus Czaſzar kęt meg haytot fiatal fahoz kőtőzteruen, azzal ſzakaztatta el teſteket: Phinees az Iſrael kőzőtt, hogy altal űti tőrrel őket, Iſten Papſagra ſzentelteti: Ez vilag az miattis veſze viz őzőnuel: Sodoma bűdős kőny kőues tűzzel meg egettetec, es pokolra ſillyeztettec, olly vetekert kiuel az Tőrők ſzőrnyen ęl, es kőztűnkis meg őſzűlt Czaſzar Kamoraſi kőzt igen ſzőrnyűt hal lottam, noba tiztes termetű feleſege gyermeki voltac. Neroról es Auguſtus Czaſzarrolis ſzőrnyűket irtac. Beniamin nemzete, Ruben, Dauid, Salomon, Pauſanias, Troia, Sparta, Buda, tőttenetes peldac arrol. Bar akar melly ieles ember legyis, io Deac, io Predikator, io vitez, kazdag, alamiſnas, &c. De ha az tiztaſag nem leſz benned, mind keduetlenne leſz az tőb ioiſ. Erről ſyep verſec imezec: *Vt cùm de ſtatua facies formoſa reuulſa eſt: Non decus in reliquo corpore truncus habet: Sic reliqui mores ſpreti ſine honore iacebunt, Ni ſint ornati laude pudicitiæ.* Az az, minden egyeb ioſzaga meg vndokitatic az parazna embernec. Iollehet ninſs olly bűn, kin ha az ember ſziue ſzerint keſereg, Es igyekezic Iſtenhőz tęrni, kit meg nem boczatana, De ritkan valic, hogy az ki el merűlt az fęrtelmes ęletbę, hogy az, Iſtenhőz meg tęrhetne: Hanem ha Iſten nagy fogſagba, betegſegekbe, gyermeki, feleſegi halalaba, es marhaiaban, auagy gonoſz hirrel newel meg nyomorgatna, Es azoc miatt el kęſereduen, vgy tęrne meg. Azert ſoc helyen intetűnc, hogy teſtűnket meg zabolazzuc, ſe lagyſagra, ſe torkoſſagra ne ereſſzűc, *Luc:* 21. 1, *Corinth:* 9. Hanem mindenkor ioba munkalkodtaſſuc, es ſzűntelen imadkozzunc. It gondolſza ki ſzőrnyű őrdőgi alnokſaga ezis az Papaſoknac, hogy az nagy tunyaſag es torkoſſag alatt el hitetteſſec magokat ſzűzeknec lenni, Kibe czac magokat czalogattyac kiuűl, belől kedig lelki eſmeretyeket tſigazzac. Dauid ótuen eztendős volt mikor meg czalatot, ki miatt ſoc kinokat ſzenuedet ős mind holtig, teſtbeńis lelekbeńis, Mert meg hidegiti az tiztatalanſag à ſziuet, es meg foztya az Iſteni edelſegtűl, *Oſeæ* 4. *Epheſ:* 4. Ezeket arrol mondam: Hogy az Hazaſſagot el bontya az fertelmeſſegis, Az mint kőztűnc kedig el bontya az teſti hazaſſagot: Igy Chriſtus es az emberec kőzt az lelki hazaſſagotis. Az lelki fertelmeſſeg es Paraznaſag az Baluanyozas, Ezis olly vndokſag, hogy ſoha azzal nem lehet egy teſt vęr az Chriſtus, az ki mas Iduőzitőt eſmer, Valaki kedig egyikbe be keuereſzic, azt maſikrais rea veſzi az Satan, mert az el hagyatic ſzent Lelektűl, es vonatic ſoc teuelygeſre. *TOVABBA* el bontya azis az hazaſſagot, ki vagy iegyes tarſat, vagy feleſeget el hadna oknekűl. Az ki czac iegybe vagyon, ket eztendeig varuan tarſat, ha megis halogattya oknekűl, mashoz mehet: Az kinec tarſa vgy ſzőket el, hogy meg mondta hogy ſoha ne varia, egy nihany eztendeig varuan, ha meg nę tęr, az artatlan fęl mas tarshoz mehet, Az ki el hatta, melto bűnteteſre. Az kinec tarſa fogſagba tartatic, imadkozzec az mas fęl maga tiztaſagaertis, tarſa ſzabadulaſaertis. Vadnac ſoc tőb őrdőgi eſetec az hazaſoc kőzt, kikről ſzűkſeg io ęrtelmeket az iraſokbolis, es Iſtenfelő Biraktulis tanulni. Arrol maſutt ęrtekezzetec.

MONDVC oda fel aztis, Hogy Iſten az Hazaſſagot azertis rendelte, ezac keet ſzőmelyec kőtele alatt kedig, Hogy illy tiztan akarta hogy az ő tizteletire valo emberi nemzet ſzaporitana ő vtanna valo maradekot, kikrűlis ittis, es az őrőc ęletbenis tiztelteenec, Kiről paranczolatotis ada, hogy ne paraznalkodnanc, hanem tizta hazaſſagban ęlnenc, Melly hazaſſagrol illy tanacza vala Iſtennec męg az artatlanſagbańis, *Geneſ* 2. 1 *Corinth:* 7. Nem io vgy mond embernec egyedűl lenni. Ez tettzeſe ellen Iſtennec, az Satan eleitűl fogua ſoc teuelgeſt ſzerzet, alnoc ſzentſegnec ſzine alat, mint ha hazaſſag nekűl keduesbec lehetnenec Iſten előtt, kiualkeppen az Egyhaz rendben. Erre midőn haylando volna az egez Niſenomi Gyűlekezet, Chriſtus teſteſűleſe vtan, 328. eztendőbe, Az vęn Paphnutius Piſpec meg feddette az egez Piſpeki Gyűlekeze-

tet

tet, hogy az Papoc közt ne tiltanac meg az hazassagot, Mert lam szent Pal azt, mindenec közt tiztessegesnec mondgya, *Hebr:* 13. es ackor erre haylanac. Szent Palis mindent arra int, hogy ha geriedez, meg hazasodgyec, Mert az Isten tiztatalansagnac el tauoztatasaertis szerzette. *EZ FELÖT*, az Hazassag egy mas köztis nagy segitseg, az mint Isten segitö tarsnac neuezi öket, *Genesi* 2. Tehat Istenuel ellenkeznec azokis, kic az feleseget es az magzatot nagy kegyetlensegnec neueztec, kiknec noha vagyon soc kereztec, az mint akar melly egyeb rendnekis, De ezeket örömesben segiti Isten, hogy nem mint az feleket, az kire ö nem hiwta öket, Söt vgyan vtallyais azokat, kic magoktul gondolt szüzesseget szerzettec, es az alatt titkon soc fertelmesseget üznec. Bizony mint egy edes Paradiczomba olly szep fiataloc es viragoc neuekednec az Istenfelö hazasoc közt öröc ęletre valoc, Kic között mint az nemes Oscolaba teried az WR Istennec ismereti, Isteni felelem, es szeretet, benne valo hit, remenseg, bizodalom, az ö segitsegül hiuasa, Es soc iokrol valo hala adasoc. Ez keuesböl sokat többet gondolhattoc ti magatokis az Hazassagnac meltosagarol. Immar szollyunc az Keresztirölis.

Az Hazassagnac Kereztiröl.

MAsodic Vrnapian Vizkerezt, az az, Az VVR ki ielenese vtan, az Hazasokrol aztis meg hallottuc: Hogy olly szegenyec voltac, hogy szinten leg iob lakodalmokban el fogyot boroc. Kiböl meg tettzic hogy penzec sem volt, Es egyeb keppenis nyomorultac voltac. Mind az altal nagy vigaztalasokra volt ez: Hogy Christus Wrunc köztöc volt, ki altal minden Hazasoc es azoknac magzatyoc ismet Isten keduebe iuthatnac, Ott volt Mariais es esedezet mellettec, ott voltac az Tanyituanyokis, kic szeretettel öruendeztec köztöc, Es mind ezec együtt erzettec nehesseget es keserüseget az Hazasoknac. De megint együtt megis vigaztaltatnac, söt emberi okossag felött velhetetlenül nagy böwen io izü borual meg aldatnac. Ezec nagy dolgokra intnec bennünketis: Mert eszünkbe iutattyac az mi keserüsegünketis, kiket egez ęletünk ben kel szenuednünc. De az mellet soc keppen megis vigasztaltatunc mind azokba, Nem lehet ezben egyeb, hanem mig it ez bünös testben vaiuszunc, erzenünc kell imez atkokat kiket Isten Adamnac monda: Hogy veriteckel egye kenyeret: Es porra legyen. Es az Aszonnac monda: hogy faydalommal szüllyen: Es wra birtoka alatt legyen. Mindnyaiunknac soc fogyatkozasinc vagyon, Soknac sem hazoc, sem ruhaioc, sem kenyerec, sem boroc, hanem mindennap falatonkent nagy faradsagual kell meg szerzeni, Nemellyen egy, nemellyen mas kerezt vagyon, Oh ki soc siralommal nęzüc tarsainc es gyermekinc betegseget, halalat. Nagy soc nehesseguel hordozzac, nagy kinual szülic feleseginc magzatyokat, nagy nehezen neuelic, nagy keserüseguel valnac meg tülöc. Sokan az szülesben meg halnac, vagy magoc, vagy gyermekec, vagy mind ketten. Mely nyaualyac az ördög czalardsaga miatt szüleinkröl az bünnel egyetembe szallot reanc. Ezec elleñ ha nem volna vigaztalasunc, iob volna nem születnünc. De mint Cana Galileaba à szegeny szükölkedö hazasockal ielen volt Christus Wrunc, Es öket czuda keppen mag segite: Igy mais az nagy soc keserüsegeket soc keppen vigaztalton vigaztallya, Mert az kęt hazasokat egy masnac segitsegekert tette eggye, kic ha Isten feelöc, es az WR Isten elött szüntelen könyörögnec, szantalan nagy könyebsegekre lesznec egy masnac, mind betegsegekben, egessegben, marhaioc szaporitasaban, gyermekec neueleseben, es keserüsegeknec vigaztalasabais. Touabba az melly hazasoc az igaz Anya szent Egyhaz tagiai, azokert imadkozic az Anya szent Egyhaz, mint Maria azkorbeli hazasokert, Es Isten az ö könyörgesökreis minden fele terheket meg enhiti. Es midön lattyac megzatyoknac iduösseges neueleseket, azokbolis soc keppen meg vigaztaltatnac. Ha meg halnakis kedig, de az Christus altal bizonual hiszic mind gyermekestül fel tamadasokat es öröc ęletyeket, ki leg nagyob es dragab vigaztalasunc. Noha azert nekünkis mindennap fel kell vennünc az hazassagba valo kereztünketis, De ha azba Christus wrunkhoz megyünc, ö könyüuè teszi ennekis terhet, söt gyönyörüsegesse, az ö igerete szerint, *Matth:* 11. Ezeket az mi hazassaginkröl valo tanulasert beszellem.

Folio 91.

Genesi 3.

Lelki Hazassaginkrol.

IMMAR szoloc az Christusrol valo *LELKI HAZASSAGINKROLIS*, Christus Wrunc ô magat az Vô legenyhôz, minket ô hiueit az Menyaszonyhoz hasonlit. Mert mint Adam oldalabol alkotec Eua, es mint egy testtè vęrrè lesznec az keet Hazasoc. Illy nagy egyesseg szereztetet az Christus es az hiuec kôztis, Es mint az istenes kęt Hazas egy mast meg mondhatatlan gyônyôrûsegesen szeretic, egy mashoz nagy edes es tizta sziwel vadnac, Igy Christusis es az hiuec egy mashoz, *Ephes: 5.* Ha è vilagon egy felseges Czaszar fia, ala valo koldos leanyat felesegûl venne, azzalis minden iouait mint maga testeuel reszeltetne. Eznel nagyob czuda az, hogy minket fôldieket, fertelmeseket, minden diczôsegere emelt az Christus. Touabba mint az kęt Istenes hazas, soha senkit szebnec, dragabnac nem tarthatnac mint egy mast, es senkit sem akarnac egy mas kiuûl esmerni: Igy Christusis czac az ô hiueit kic benne hisznec szeretheti egy test es egy vęr gyarant, az kic kedig baluanyokhoz ragazkodnac vtallya azokat, Mert semmi kôzi nincz Christusnac az Beliallal, 1. *Corinth:* 10. az hiuekis mind ez egesz vilag felôt edeskednec az Christusba, az mint Moysesrôl iria szent Pal, *Hebr:* 11. Hogy az Ægyptom kincze felôtt szereti vala az Istent. Es mint, mind ior gonoszoc, kôz, az keet hazas kôzt: Igy Christus minden iouait az ô hiueiual kôzli, Eeletet, *Ioann:* 11. 14. *Ioan:* 1. Keduet, *Ioan:* 1. Szabaditasat, *Matth:* 1. *Esa:* 43. Igassagat, *Zachar:* 9. *Dan:* 9. Artatlansagat, *Esa:* 53. 1. *Pet:* 2. Aldasat, *Genes:* 12. *Galath:* 3. Tôruentûl valo meg szabaditasat, *Galath:* 4. Gyôzedelmet, *Oseæ* 13. 1 *Corinth:* 15 Fiui fogadasat, *Ioan:* 1. Mind ezec es mind egyeb egez Menyorszagual az Christus hiueie. De az mint it az Christus sokat szenuedet, Igy egy keuesse az hiuekis tûrienec egyûtt wrockal, *Roman:* 8. Es mint à firfiu oltalmazza feleseget: Igy az Christus az ô hiueit, *Zachar:* 2. *Esa:* 43. *Ioan:* 10. Es mint az keet Hazas egy mas erôtlenseget el tûrie, Igy Christus az ô hiueinec esetit, *Matthæi* 18. *Hebr:* 4. 1. *Ioan:* 3: Es mint iegy Gyûrôieuel ôrôkôsiue teszi Igy az Christusis az ô szent Lelket zalogul adgya az ô hiueinec, mig be viszi az ôrôc ęletre, 2. *Corinth:* 1. es 5. *Ephes:* 1. Illy gyônyôrûseges menyekezôre, hazassagra es tarsasagra hiwia Isten az ô igeiebe ez vilagot, Kibe az Istennec ez vilaghoz valo io keduet aianlya Christus Wrunc. *DE* ezen Euangeliomba panaszolkodic Iduôzitônc ez vilagnac hala adatlan sagarolis. Kiknec igy szola szent Palis *Roman:* 2. Auagy meg vtalode az ô kegyelmessegenec, tûresenec, es engedelmessegenec kazdagsagat? Nem tuduan, hogy az Istennec kegyes volta tegedet à meg tęresre onszol? Az te kemenseged szerint kediglen, es meg tęrni nem tudo sziued szerint, tennen magadnac haragot gyûytesz az haragnac napian. Melly hala adatlanokrol leszen immar Masodic tanusagunc.

MASODIC TANVSAGROL.

NEGY fęle Hala adatlan Hiuatalosokrol lesz beszedûnc: *Elsôc*, az kic semminec becyûllic az ô feiedelmeknec Menyekezôiet. *Mas felec*, kic egyeb dolgoc miatt nem erkeznec arra. *Harmad felec*, kic megis ôlic az hiuo szolgakat. *Negyed felec*, kic noha el mennec, de nem menyekezô ruhaba: Ezekrôl renddel szollyunc.

Kelletlensegec az hiuatalhoz.

Az *ELS* ô Hala adatlanoc azoc, kic semminec alittyac az menyekezôt. Errôl igy szol az mostani Euangeliom: *Az Kiraly el kûlde hogy el hiwnac az hiuatalosokat, es nem akaranac el iôni.* Im meg hallottuc, hogy Isten olly nagy kôtest akar tenni az Christus es az emberec kôzôtt, az minemû az keet Hazas kôzt vagyon. Ez ô nagy titkos io keduet hogy meg esmertetne ez vilaggal, azert mind vntalan el kûldi szolgait, hogy erte el hiwnanac mindeneket, meg izenuen nekic, hogy immar mindenec kęszen vadnac, az az, Czac az ô io keduebôl szent Fia altal ingyen iduôsseget nyerhetnec, *Ephes:* 2. De az hiuatalosoc kôzzûl nemellyec nem akaranac el iôni, Az az, meg vtaluan az ô menyekezôiet ingyen sem fûtôllec, mert azt semminec tartac, nem tuduan melly dragaba az fel keszûli volna, es melly ôruendetes lakodalom ott volna. Igy sokan mostis czac ingyen sem fûtôliic az Christust, sem az ô igeiet, az melly altal az ô esmeretire, tarsasagara, es ôrôksegere hiuattatnac, nem czac az Sidoc es Tôrôkôc, es egyeb poganoc, de az Kereztyenec kôzzûlis sokan, kic az Isteñec igeiet valami hiaba valo czaczogasnac es hasz

nata-

natalan dolognac tartyac, Azert örömesben ül vezteg, vagy aluſzic, vagy iadzic, hogy nem mint azt tanulna, es ſokan iatzodozuan mulatnakis vele, hogy nem olly hęw az pokol à mint mondgyac. Sokan mikor tanulnioc kellene, vagy tobzodaſra, vagy tantzra, vagy iatekra aduan ö magokat, vgyan iſzonyodic az ſziuec, czac emliczekis az Iſtennec igeienec tanulaſat. Az kic ſegithetnec annac terieztetſet, arra ſemmi gondgyoc nints, az ki ęrtelmes leuen azban maſtis tanyithatna, vagy tóſtelli, vagy ſuſogia, vagy ſzegyenli, Es ſoc bólczis annyi kelletlenſeget mutatnac az Iſten igeiehöz, hogy ſem oluaſni, ſem halgatni nem akarſa, alituan hogy ö immar eleget tanult Iſtenröl, neki immar eleg nagy hite volna, Nem gondollya meg nagy erötlenſeget, ſem io pelda adaſat, hanem czac az ö teſti negligentiaſeget, kenyeſſeget, es kelletlenſeget ůzi, Illyec ſokan vadnac, mind az wrac nemeſſec, es mind az paraztoc között, kic azt ſemminec es hiaba valonac alituan, nem akarnac czac rea iönni, ha hiuatnakis. De megint imez kaarat val yac, hogy az iget meg vtaluan el fogyatkozic hitec, mert az Hit hallaſabol leſzen, az hit nekül kedig ſenki nem lehet kellemetes Iſtennec, Az ki kedig nem kellemetes, az, ördögnec rabia leſzen mind örökkön örökce, Mert nem lehet fegyuere, ſem az bűnnec röttenteſe, ſem az halal, es ördög ellen, Es ſemmi banatryaba vagoba nem vigaz talhattya magat, ſem tanyithattya magat Iſten elöt valo kedues ęletre, Az ö elöbi ſetetſegeben es teuelgesben, Iſteni gyülöliſegben, haragban es atokba, es halalba marad lelke mindennap rörteg es rezket, es teſteſtül lelkeſtül mint atkozot, vettetic az örök pokolnac tüzere. Tehat en az tanacz, ſenki ſe czuffoltkodgyec az WR Iſtennec igeieuel, ſe kelletlenkedgyec azon, hanem minden fellye vagoba az Wr Iſtent, es vgy berzüllye az ö igeiet, mint ki altal hiuattya az ö ſzent Fia tarſaſagara, az ö öruendetes menyekezöiere, Ha ki kedig czuffoltkoduan es kelletlenkeduen azon, ſemminec tartana, annac ezt mondgya ſzent Pal *Galath. 6.* Az Iſten nem hadgya magat meg czuffolni, Es valaki az ö teſtenec vetend, veſzedelmet arat az teſtből, Az ki az lelecknec vetend, az lelekből arat örök ęletet. Nyiluan ha hiſſagot közetſz, hiſſagul veſzed haſznat, ha czufolkodol az Iſtenuel, meg czuffol az WR Iſtenis. Ha kedig eyiel nappal arrol gondolkodol, azban gyönyörködel, ois ſzünteleu veled leuen gyönyörködöiſte benned. Lattam oly wrfiat, ki męg az Predikatiotis vgy halgatta, hogy azbol vött tarſai között czuffolkodo mulatſagot, de fęl ezt endö mulua Tör ök römlötzere ada az WR Iſten, es ot meg bolondula. Lattam aztis, az ki az ö maga Predikatoranac az feiere töltette az bort, es artzul czapdoſta, hogy együtt nem iuott duskat: De Iſtenis meg verte bolond eſzuel, ektelen, fęrtelmes, buia es reſzeges ęlettel, es nagy kaba keuelyſeguel, es teſti lelki ſzegyenuel, es gyötrödelemmel, ki vęgre mindeneket magara fel indituan, ſoc keppen halalrais kergettetet noha kö varos wr vala. Nem hiaba mondgya az ſzent Pal, hogy nagy böwen lakozzec az *CHRISTVS* beſzede mi közünc, eſzes es bölcz ęrtelemmel, Es kęr hogy azon kiuül ſoha czec ingyen ſe neuezteſſenec mi közünc, ſe vndoc beſzedec, ſe kaba beſzedec, ſe czuff beſzedec: Azert, mert akar melly ki ſiny faytalan ſzois, es czac gondolatis fel indittya vndokſagra mind elmenket ſziuünket. Viſzont mig el nem faradunc, az Iſten igeie halgataſaba, hanem arra iol figyelmezzünc, addig foyton foytatic az bün az romlot termeſzetbe, hogy ſe buiaſag, ſe irigyſeg, ſe keuelyſeg, ſe torkoſſag, ſe telhetetlenſeg ingyen ſe mozogion bennünc. De mihent czac egy ſzem pillantasba maſua figyelmezzünkis, ottan mint az ſoc czik az kadba auagy mint à nyiuec az dögbe mihent mozdittyac forgolodnac, vgy forog mi bennünkis ezer vndokſag, mondom mig az Iſten igeiere nem figyelmezünc. Ezec inditſanac fel bennünc, hogy mi ſzereſſüc azt, es eyiel nappal forgaſſuc, Es ne legyünc ollyac, mint az elſö hiuataloſoc, kic meg vtalac bolonduł az draga menyekezöt. Maſutt kedig többet tanulhattoc az Iſten igeienec nagy draga voltarol, fol: ötöd Vaſarnap ſzent Haromſag vtan, Peter halaſz aſarol valo Predikatioba.

Kaaroc à kellenekneс.

Pſalmt 2.

Pſalm: 1.

Coloſ: 3. Epheſ: 5.

MASODIC hiuataloſokrol igy ſzol az Euangelium: *Eſmetlen el kůlde mas ſolgait, monduan: Mondgyatoc meg az hiuataloſoknac: Ime az en ebedemet meg keßitettem, es mindenec keeßec lertec el az menyekezöre. De öc el halgatuan el menenec: Nemelly az ö ſanto földere: Nemelly kedig az ö kereſkedeſere,* Ezbeis torkig benne fekſzic ez vilag, męg azokis, kic valemenyibe beczül-

2. Telhetetlenſegec ez vilagira à hiuataloſoknac.

lic az Iſten igeiet, hogy ez vilagi ſzorgalmatoſſagoc miatt nem halgathattyāe āz Iſten igeiet, es annac terieztesere es oltalmazasara semmi gondot nem viselnec, eszec veszuē egyebre valo nagy ſzorgalmatoſſagot miatt, Sōt azt alittyac, mint ha nem ōket illetne arra valo gond uiseles. Az Kiralyoc, wrac, nemesec az ō meltoſagokat inkab futtyac, hogy nem mint az Chriſtuſſal valo tarſāſagokat, Tizttartoc, paraztoc, kalmaroc, Gazdac, gazda aſzonyoc, nagyob gondot viſelnec kereskedeſre, tyukokra, ludakra, tehenekre, hogy nem mint az ō magoc es alattoc valoknac lelki epūletyekre, Mind az fō fō nepec, mind az kōſſeg menyi gonddal fuſſa ez vilagi ęletet, ſenki meg nem mondhatya, minden Meſter: Kouacz, ſzabo, varga, ōtuōs, ſzanto, kapas, kalmar, nyughatarlan eyſel nappal, Az wrac, Kiralyoc, tizttartoc, tanaczoc poſtakat futtatnac, hadakoznac, Regiſtromokat hannac, es ezerkeppen veſzekednec, hogy ez vilagi meltoſagokat oltal mazhaſſac, Ki nagy ſokan el merūltec es edeſedec ki buialkodaſra, ki reſzegſegre, ki keuelyſegre, ki egy, ki mas teſti kenyeſſegre. Ezec ellen mi iol eſzūnkbe tarczuc ſzent Ianos ſzauat, 1. *Ioan:* 2. El mulic ez vilag az ō keuanſagiual egyetembe. Fogadgyuc azert az Chriſtus tanaczat *Matth:* 6. Hogy elōſzer kereſſūc az Iſtennec orſzagat, es az tōbbi meg adatnac minekūnc: az az, mindenec felōtt legyen erre fō gondunc: Hogy tiztan es igazan tanulhaſſuc az Iſtennec ki ielentet akarattyat ſzent Fia felōl, azt minden keppen ſegitſūc, azban mind vntalan epūllyūnc, vgy, hogy minden dolgainkban meg emlekezzūnc az WR Iſtenrōl, vntalan engeztellyūc az ō ſzent Fia altal, es keriūc būnūnc boczanattyat, keriūnc ſzent Leiket, ki ez vilagi dolgainkatis igazgaſſa, hogy ſe hitetlen ſzorgalmatoſoc, telhetetlenec, vſoraſoc, ſe predaloc, ſe tobzodoc ne legyūnc, Ez vilagnac arnyec volta, az halal, Es az ōrōc ęletnec emlekezete mindenkor elōttūnc legyen, Minden gondainkat az WR Iſtenre hadgyuc, minden dolgainkba az ō ſegitſeget keriūc, Es igy az WR Iſten mind meg adogattya azokat, az mi munkanknac aldomaſabol, az mik ez arnyec ęletre ſzūkſegeſec leſznec: Ha kedig ezac ez vilagnac fogunc tamazkodni, ez vilagotis el veztyūc, es az ōrōc ęletbōlis ki rekeztetūnc. Kirōl nagy Pelda az Sidoſagnac lelki es teſti veſzedelmec.

Illy renduel dolgoskodgyunc.

3. *Harmad hiuataloſoc.*

HARMADIC fęle hiuataloſokrol ezt mondgya ez Euangeliom: *Az tōbbi kedig meg ragadac az ō ßolgait, es boßuſagual illetuen ōket, meg ōlec.* Sokan vadnac ez felec moſtis, mert ha meg fenited az Sidot, Tōrōkōt, es az Baluany imado nepeket, es ez vilagi gonoſſagnac adatot embereket az ō teuelygeſekrōl, baluanyozaſokrol, kegyetlenſegekrōl, hamis ado vetelrōl, predalaſrol, reſzegſegrōl, buiaſagrol, es egyeb gonoſſagrol, es az hamis birot, vduarbirot, porkolabot, az wrat, az ō tanacz adoiat, meg ſzolitod hamiſſagokrol, haragoſznac. Sokan vadnac, ha inted az Chriſtus halalanac, fel tamadaſanac beczūletire, pœnitentiara, es igaz hitre, mindgyart ellened rugozkodic, es keeſz erōtte meg ōlni. Soc teuelygō ki az ō iduōſſeget varia emberi ęrdembōl, ha igazan tanyitod ezac az *IESVS CHRISTVS* ęrdemebe valo bizodalomra, es az ō hamis tanyitaſat meg fedded, meg ōletne erōtte. Az alnoc hizelkedō papazo Predikatorokis, kic megis baluanyozo gyertyaual, Oſtiaual, kōnteſſel ęlnec, ha meg feddetnec, vgyan dulfulnac mergekbe. Mind ezec ellen azt feleli Ieſus Wrunc, *Actor:* 9. Hogy nehez az ezten ellen rugodoznia, mint vilag kezdetitūl fogua ſoc pelpac meg mutattyac, hogy rōt teneteſūl veztec az Iſten igeienec haborgatoi, es az Iſten ſzentinec gyolkoſi. Pelda Cain, Es az viz ōzōnbe el merūltec, peldac azoc, kic à Prophetakat, Chriſtuſt, es Apoſtolokat, es az vtan valo hiueket haborgattac, az mint ez vilag Hiſtoriainac dolgaibol ezeket meg ęrtitec, mint veztec ſoc Czaſzaroc, ſoc Eretnekec, az hiuec ellen valo kegyetlenſegec miattis. Kiertis puztaſagual fenyegette à Sido nemzetetis Chriſtus Wrunc, *Matth:* 21.

4. *Kep mutato hiuataloſoc.*

NEGYED fele hiuataloſokrol azt mondgya ez Euangeliom: *Be mene az Kiraly, hogy meg latogatna az vendegeket: Es lata ott egy embert, kinec nem vala menyekezōs ruhaia, es monda neki: Baratom mikeppen iōttel ide be, holot ninczen menyekezō ruhad?* Effęlec azoc, az kiket erōuel hay tanac az Iſten igeic halgataſara, az Atyac, Feiedelmec, paltzaual, kalodaual, tōmlōtzuel, birſagual ūznec rea, auagy czac mulatſag ōrueiert egyebekhōz kepeſt mennec egy kicziny ideig oda, de ōn kenyekben ſemmi keduec ninczen, ſem imadkozaſra, ſem tanulaſra,

laſra, ſem az WR Vaczoraiara, A uagy azokis haſonlatoſoc azokhoz, kic az aztalnal ül uen nincz menyekező ruhaioc, az kic egy ideig mig az haboru nem ęrí, mig az hęwſeg nem ſűti, nagy ſzeretettel halgattyac az Iſten igeiet, elmeieckel benne ſokat meg tanultac, az ſzaiockal rola nagy ekeſen ſokat ſzolnakis, Es ęlnec kilſő keppen az Sacramentomockalis, Es mutatnac valami io es tiztеſſeges erkölczetis, De mind ezec czac kűlſő ſzin mutatasbol vadnac bennec, Azonba à mi volna az igaz menyekező ruha, azt nem vőttes fel, az az, Az *IESVS CHRISTVS* ęrdemebe, az ő artatlanſagaba, igaz es valoſagos Hittel nem öltőztec fel. Melly öltőzetről az iras igy ſzol, *Eſa*: 61. Fel öltőztetet engem iduőſſeges ruhaba, es az igaſſagnac öltőzetiuel kőrnyűl vőtt, mint az Vő legent, Papi ekeſſegben. Ez öltőzetet meg magyarazza ſzent Pal, *Roman*: 8. Oeltőzzetec fel vgy mond az *IESVS* Chriſtusba, es az teſtnec gondgyat ne viſellyetec, gonoſz keuanſagra. *Melly IESVS* Chriſtuſt es az ő erőrtűnc fizeteſenec ęrdemet hittel es ben ne valo bizodalommal öltőzzűc magunkra, melly hit nekűl leheretlen, hogy valaki kedues leheſſen, *Hebr*: 11. Azert erről igy ſzol ſzent Pal, 2. *Corinth*: 5. Fel öltőztetűnc, ha mezitelen nem talaltatunc, Az az, Ha benne valo hitűnckel ótet fel öltőzzűc, ő altala diczőſegeſen tamadunc fel, Az ki kedig ótet hittel fel öltözi, ez öltőzetnec ſoc ſzep boglari es draga kőuei es győngyei vadnac, mint az io ezelekedetec, az irgalmaſſag tetel, az tizta, iozan, mertekletes ęlet, az ſzeretetnec es igaſſagnac kőueteſe. Mind ezekről Oſeas Prophetanal imigy tanyit az WR Iſten, monduan: Iegyeſűl iegyezlec tegedet mind őrőcke, Magamnac iegyezlec tegedet, igaſſagba, es iteletbe, kegyelembe es irgalmaſſagba, Magamnac iegyezlec tegedet az hitbe, Es meg eſmered az Wrat *Oſeæ* 2 Czudalatos ioc aianlatnac nekűnc ez keues igekben, mert mint ha az mondana: Te bűnős ember noha vndoc vagy te magadba, mint egy parazna aſzony, ki męg Paradiczomba el ſzakadtal en tűlem, De en wyionnan magamnac *iegyęzlec tegedet*, az az, mikeppen az firfiu feleſeget nagy ſzeretettel iegyez ő maganac, olly nagy ſzeretettel enis tegedet valaztlac en magamnac, Nem egy keues ideig kedig, hanem *mind őrőcke* valo eggyeſſegre, Noha te vndoc vagy, rut es roſzas vagy, De en kazdag vagyoc, es meg ekeſitlec tegedet imez Negy aiandeckal: Előſzer *Igaſſagual*, meg boczatuan az te bűneidet, meg iegyezlec tegedet. Maſodſzor *Itelettel*, meg iteluen az te ellenſegidet, az bűnt, az őrdőgőt, az halalt, ez vilagot, az karhozatot, es meg oltalmazuan azoc ellen tegedet, es oktatuan teuelygeſedben tegedet. Harmadſzor *Kegyelemmel*, kegyelmes ſzerelmemet, es io akaratomat meg mutatuan te hozzad, Negyedſzer *Irgalmaſſagual*, el feleytuen es meg engeduen az te mindennapi vetkeidet. Ez igekben maga aianſanac draga voltat ſenki elegge ki nem mondhattya, Czac gondollyuc minemű nagy ſzerelme az iambor firfiunac az ő hazas tarſahoz, annal bizonnyaual nagyob vagyon az WR Iſtennec mi hozzanc, Es mint az fery minden ioſzagit ſzinten vgy mint maga teſteuel kőzőli az ő feleſegeuel, Igy Iſten ſzent Fia altal mi velűnkis. Ezt az Iſten ſzinten vgy meg akaria eſmertetni es beczűltetni velűnc, mint az fery meg keuannya az ő io tetenec beczűlleſet feleſegetűl. Az mint erről is imigy ſzola amaz felső igekben, moduan: *Magamnac iegyęzlec tegedet az Hube, Es meg eſmered az Wrat.* Az az, Magamnac nem maſnac, nem az őrdőgnec iegyezlec tegedet. Azert legy hiw en hozzam, es tarts meg hitedet, Ennekem kedueskedgyel ne maſnac, En tűlem vary minden iot, ne maſtul, en bennem bizzal mindenkor, engem ſzereſs, es engem tiſztelly mint tulaydon wradat. Eſzt minden firfiu meg keuannya az ő hazas tarſaſul, az WR Iſtenis meg keuannya mi tűlűnc. Ne legyűnc tehat ollyac mint amaz negy fele hala adatlan hiuataloſoc, kic kőzzűl az elsőc Kelletlenſegec miatt: Mas felec Telhetetlenſegec miatt: Harmad felec Kegyetlenſegec miatt: Negyed felec Kep mutatoſagoc miatt rekeztetenec ki az draga menyegzőből. Mind ezec ellen mi ſzűntelen vigyazzunc. Az kelletlenſeget ſzűntelen valo vigyazaſſal győzzűc meg, Az Telhetetlenſeget ez vilagnac bizontalanſagaual: Az Kegyetlenſeget Iſten haragianac fenyegeteſeuel, Az Kep mutatoſſagot buzgo ahitatoſſagual. Mind ezec felőtt gondollyuc meg az Chriſtus menyekezőienec es tarſaſaganac felőtte felőtte igen nagy draga voltatis, Es annac edeſſageis inditſon fel bennűnc, Hogy io keduel vgyan fuſſunc az ő menyekezőienec hiuatallyara, az ő igeſenec tanu-

Az Vr Chriſtusnac

laſara es kőueteſere, Eſmeriűc meg az ő nagy ſzerelmet, es velűnc io tetet, mellyet egy fi fiuis ſem mielhetne feleſegeiert, Ki magat halalra ada ei őttűnc, hogy minekűnc őrőc ç'elűnc lenne. Viſzontac ſzereſſűc, tiztellyűc, vallyuc mindenűt, es ſzolgallyunc mindenekben ő neki, Kihőz valo igaz ſzerelműnkre, adgya az kegyelmes Atya WR Iſten az ő ſzent Lelkenec erős kőtelet mindnyaiunknac, Amen. Immar ſzollyunc azoc ellen valo kemeny haragiarolis Iſtennec, kic meg vtaltac az ő Fianac draga menyekezőiet, Erről kőuetkőzic Harmadic tanuſagunc.

HARMADIC TANVSAGROL.

Az Kiralynac haragiarol, azert: Hogy meg vtaltac az ő Fianac menyekezőiet.

MEG hallottuc az VR Iſtennec hozzanc valo nagy ſzerelmet, es nekűnc valo nagy maga aianlaſat, ki az ő ſzẽt Fia altal valo őrőc diczőſegűnkre mint egy draga menyekezőre vntalan hiwna es onſzolna bennűnket. De ez vilagnac nagyob reſzenec nem volna ſemmi kedue rea, Es azert czac annyi faradſagot ſem akarna fel venni erőſte, hogy az vton tőröduen reaia menne, Auagy egy kis dolgoczkaiat el hadna, Sőt meg boſzuſagualis illetic ſokan az ő nagy draga hiuatallyaert. Szollyunc imar az WR Iſtennec rőſtenetes haragiarol azoc ellen, kic az ő ſzent Fianac iduőziteſet meg vtallyac. Erről igy ſzola az mai Euangeliom: *Az Kiraly ezt haluan meg haraguec, es el kűlde az ő ſereget, es el vezte azokat az gyilkoſokat, es fel gyuyta az ő varoſokat.* Ez igekken męg czac az teſti es ez vilagi bűnteteſről ſzol Iduőzitőnc, hogy az mint az Kiraly, Igy az Iſtenis meg haragodnec es ſereget el kűldene, őket meg őletne, es varoſokat fel gyuytatna, Kinec haragiaban eſni rőſtenetes, mert ő meg emeztő tűz, kineċ ſerege az Sidoc ellen, Pharaho, Nabuchodonozor, Titus es Veſpaſianus, es tőbbec valanac. Ez egeſz vilag ellen, Alexander, Atilla, Tamerlanes, Tőrőc Czaſzar nepe, es tőbbec, az mint ezec magokat Iſten oſtoranac neueztec, noha Poganoc voltac. Titus az egez Sido orſzagot min puzztitotta el, es az ott valo gyilkoſokat mint veztőtte ez mai Euangeliomnac fenyegeteſe ſzerint, meg halottuc Tizedic Wrnapian oda fel, fol: Ezis noha eleg rőſtenetes, midőn az kire Iſten haragſzic, vtallya es ellenſegenec tartya, es teſt ſzerint ſzőrnyű keppen el vezti, egereſſel, nyuzaſſal, akaztaſſal, fő vetellel, negyẽ vagaſſal, az mint ezzel is rakua ez vilag. Ezis mondoc eleg rőſtenetes. De ennel nagyob kőuetkőzic, Kiről Lu. 1. Igy ſzola Iduőzitőnc: *Mondom tinektec, hogy ſenki azoc az firfiac kőzűl, kic kiuatuan valanac, meg nem koſtollyac az en Vaczoramot.* Az az, Semmi izit nem erzic az Euangeliomnac, kibe az Chriſtus ęrdemenealtal hirdettetic az bűnnec boczanattya, az Iſtennec io kedue, az ő ő ęletnec meg adaſa. Ez melly iſznyu legyen meg nem koſtolni az Iſten Vaczoraiat, o uaſs erről tőbbet oda fel. fol: Maſodic Wrnapian ſzent Haromſag nap vtan. Az hiuec czac egy keues ideig valo rőſtegeſekbennis erzic, melly iſzonyu midőn CHRISTVS ęrdemeben valo bizodalmoc lankadoz, es magokat batran nem vigaztalhattyac azzal, az bűnnec terhe es az ſoc kiſirtete miatt. Tehat az kic tellyeſſeguel meg foztattac aztul, ki mondhattya meg az ő lelkeknec iſzonyuſagit, kiről pelda Cain, Saul, Iudas, Spira Ferentz. Ez keet teſti es lelki bűnteteſről kedig, Nem czac az Sido nemzetſeg, hanem pelda ez egez vilagis, Mert Cainnac atkozot nemzeteſeget, es az ő gonoſſaganac kőuetőit iſzonyu viz őzenuel mind ei ſillyezte, Lottal haborgo Sodomat kenykőues tűzzel vezti el. Az Moyſes ellen rugodozo es ſzo fogadat lan kemeny ſziuű Pharaho Kiralyt az veres Tengerrel el nyelete: Amaz garazdas Choret, Dathant es Abiront, az főldet meg repeztuen, pokolra taſzita, mind nepeſtűl, feleſegeſtűl, gyermekeſtűl. Az egeſz Iſrael orſzagat egy nihanyſzor kegyetlen poganokuual fogſagra hayrata az ő Propbetainac vęrec hullaſaert, es vęgre forrtig őket ki irta, az ő ſzent Fianac es Apoſtolinac gyilkoſſagiert. Iriac imez varoſrol Laodiceárol, Coloſſarol, es Hierapoliſrol, Holot Philep Apoſtolris meg őltec, Hogy midőn ezec habor garnac ſzent Pal az ő tanyitaſaert, mind az harom főld indulas miatt le romlot volna, ſzent Pal halala előtt negy eztendőuel. Ez vtan tamadtac rőttenetes hadac Ieruſalemreis

reis, kiñiatt iſzonyu kinnal veztec el az benne valoc, mind orſzagoſtul. Kiről irtam oda fel, Tizedic wrnapian az WR Lelke ũnepe vtan. Miert hogy kedig à mi wrunc *IESVS* CHRiſtus az ő Apoſtolitol mind ez vilagra ki teriezte az ő ſzent igeiet, azert mind ez egeſz vilagrais ki onta az ő oſtorat, valahol azt vtallyac es haborgattyac vala, Mint à Romai birodalomra, holot à Chriſtuſnac egy nihan Apoſtoli ölettettenec meg, az wr Iſten mint egy nagy viz özönt, ſoc felől ſzamtalan ezer kegyetlen nepet ki önte amà regi vad Scytiakat, regi Pogany Czeheket, Spaniolt, Tatart, Törököt, es egyeb regi gaz vndoc ęletű nepeket reaioc hoza, es tűzzel, fegyuerrel, döguel es ehſeguel, ez vilag ſzerintis meg emeztette öket, Męg az Czaſzarokis ki ölettetic vala az Chriſtus ſzolgait, röttenetes keppen mind el veſznec vala, Nemelyec meg gyűhöſeduen mint az ebec, futnac vala, es vgy tettzic vala, mint ha az föld ingana alattoc, es minden felől törrel kergetnec, es èſſęle remülesekben ő magoc meg ölic vala magokat. Igy iara Nero, Caligulais, Iulianus Apoſtatais ſzörnyen veztec, es ſokan többec, mint Domitianus, Maximinus, noha nagy Czaſzarſagokat birtac, kegyetlenül ölettec kegyetlenſegekert. Ez egez vilag ſzerte ezac az Török Czaſzaris menyi lelki teſti romlaſt ſzenvedet: Az melly ieles fő fő varoſokba regen az Apoſtoloc ſokakat tanyitottac, kiknec ſzent Pal ſoc ſzep leuelet irt, moſt immar az Toröknec ſetetſegeben es oſtorozaſaban lakoznac. Conſtantzinapol egyic fő lako helye vala az Kereztyen Feiedelemnec, holott ieles bölcz tanyitoc lakoztac, moſt immar ördögi vakſag benne, Pelda Magyar orſzagis, holot az wrnac ſzolgaiban egy nihanyat àbaluany imadoc meg öletenec, kiket megin minden meltoſagockal egyetembe ki prengereztete az WR Iſten, mind Budarol, Peſtről, Esztergamrol, Vaizrol, Varadrol, Es mais mind egez vilag elött hurogattya az WR Iſten à maradekiat, Igy iara ÆgyPtom orſzagis, holot az wrnac ſoc ſzolgai meg öletteneс Igy iara egez Africais, Görög orſzagis, Macedoniais, Epiruſis, es nagyob reſze mind egez Europa meg veretec az Wrnac igeienec meg veteſeiert, Mais ezac köztünkis hazrol hazra, varoſrol varoſra, falurol falura buydoſtattya az ő igeiet az emberi kelletlenſegert, Kikre vtol ſoc lelki gyötredelem, es teſti veſzedelem ſzal. Igaz azert az Chriſtus ſzaua, es igaz az ő fenyegeteſe, monduen: *Meg haraguec az Kiraly es el külde az ő ſereget, es fel gyuytata az gyilkoſoknac varoſokat, es mind el vezte öket.* Bizony valamenyi oſtor, az viz, tűz, dragaſag, had, dög, ehſeg, betegſeg raytunc vagyon, de ezac mind az ő ſzent igeienec meg vtalaſa es haborgataſa az Oka, Mert noha nagy bűn reſzegeskedni, paraznalkodni, lopni, &c. de nagyob bűn az Iſten igeiet nem tanulni, vtalni, kergetni, azert hogy az Iſten igeie tanulaſa az töb bűnöketis meg foytana bennünc, Viſzont annac nẽ tanulaſabe merit minden iſtentelen ęletben. Az Iſten igeieből neuekednenes olly bizodalmoc, ki altal ittis nyugodnanac az WR Iſtenbe, es meg nyerhetnec az örök ęletetis, Azbol ſzalna reanc mind teſti, mind lelki aldaſa nagy bőwſegeſen az Wr Iſtennec, De iay ezbenis ki nagy balgatagſaga vagyon ez vilagi embereknec, kiket imigy czalt meg az Satan: Hogy ſokan męg az meg ęrtet igaſſagotis el titkollyac, vagy felelmec miatt, vagy nyereſegnec remenſege miatt, kic azt allyac mint ha az Chriſtuſrol valo vallas tetel tenne kart, auagy elis veztene öket, Maga nem az, hanem midőn ez vilagi ęletyeket, birodalmokat Chriſtus nekül, ördög altal, ördögi alnokſagual, baluany imadaſſal es tettetes rauaſſagual akarnac oltalmazni, azonba vgyan azon ördögöt Iſten reaioc erezti, es az, öket, mind ez vilagon, mind à maſikon el vezti. Soc alnoc tanyito, ſoc gyermec ſziuű wrac, oruos es Töruenytudo Doctoroc, Procatoroc, okos Birac, Polgaroc nagy alnokul titkollyac az meg ęrtet igaſſagotis haboruſagnac ideiebe. Bizony nagy vaöſag ez, es vgyan igen nagy bolondſag, hogy ez vilag el hitte magaban ezt: Hogy többet haſznalhat ő neki az ördög Iſtennel. Ez gondolat kedig ki tettzic ezbölis, mert ſoc Prepoſtoc, Piſpekec vadnac, kic iol ęrtic à Chriſtuſnac Euangeliomat, de arrol nem mernec męg az Predikallo ſzękbennis igaz vallaſt tenni, hanem lelkec eſmereti ellen eltitkollyac magokban, az mi igazat ęrtenec, es lelkec faydalma ellen fel hagnac à baluan oltarra, hogy meſet mondgyanac, es ördögöt imadgyanac, az Iſtennec draga neuet alakoz tattyac, Es ęrtuen tuduan az baluant ſzepitic, Mint az Moaſint, *Daniel:* 11. mintha Chriſtus volna az, maga tudgyac miczoda komplarſagert, es melly alnokul Roma talalta vol-

Mindenſtorrac fi oka, az Iſten igeis vtalaſa.

Nagy ertelenſeg ez ſokban.

Az VR Chriſtuſnac

ta volna azt, Mert az igaz Chriſtus nem falba, ſem egyeb allapatba rekezti be magat, ha nem menybe es az mi ſziuünkben lakozic, Iol tudgyac az Hazaſsagis melly bőczős az WR Iſten előtt, Es az paraznaſag melly vtalatos, de azert inkab akarnac paraznaul ęlni, hogy nem mint ſzent hazaſſagba. Igy az etelbe valo valogataſt lelkeknec eſmereti ellen ezac hizelkedesből mielic nemellyec, kic miatt lelkec meg belegeztetet, 1. *Timoth:* 4. Azonkeppen az fő nepec kőzzűlis ſokan, ezen alnokſagual tartyac magokat, alituan hogy az ſzín tartaſſal ſzaporodnec ez vilagi ęletyec, kic vtannoc vonſzac gonoſz peldaidekal az egyűgyűketis, Kiert ſzent Pal kemenyen fedde ſzent Petertis, *Galath:* 2. De bizony ezac az WR Iſten aldomaſa kazdagithattya meg io moddal az embert, hogy fiurol fiura maradhaſſon az, Es ezac ő egyedűl emelhet fel az porbolis, es mind ez egez vilag ellennis meg tud oltalmazni. Ha kedig niha niha kezekben adnais ez gonoſz vilagnac, azt azertis mielí ſokizor, hogy mint Danielbe, Suſannaba, Dauidba, Peterbe, Palba, meg mutaſſa te raytadis az ő Iſtení hatalmat, az mint ezt magammalis immaris ha romſzor koſtoltatta meg az Iſten, hogy halalos tőmlőtzekből kezec kőzzűl nagy ezuda keppen ki hozot. De ha nemellynec azban vęgezne halalatis, mint Kereztelő Ianoſnac Palnac, Peternec, Philepnec, es tőbbinec, azt attul viteſſeg gyarant veſzi, ez vilagon ő Martyromianac neuezteti, az mas vilagon kedig az ő ſzent Fia Coronaſaual meg koronazza, maradekiat ez vilagonnis meg aldgya, io hiret neuet hadgya, arnyec ęletiert őrőc ęlettel aiandekozza. Nem egyenlőc bizony è vilagnac nyomoruſagi az iőuendő diczőſeghőz, *Roman:* 8. Viſzontac ha te lappagſz es alnokſagual őret meg tagaduan, ioſzagodat, ęletedet akarod meg tartani, hamar el vęſz, mert az ördőgőt Iſten read ereztuen, valami hamis neuet kőltnec read az ördőg tagiai, Es igyis rea vonnac arra, az mitűl felętel. Az mint Franciaba, Olaſz orſagban, es Magyar orſzagbannis nagy ſoc fő nepeken tőrtint, hogy az Papaſoc előtt haioztac es czelezaptac, es Tudomanyokat titkoltac. Kic egy kiczinig magokat meg odtac, de azonba iſmet elő kaptac, hol imez, hol am az bűzzel, es czac kiczinyertis el veztőttec. Azonba kedig nemellyec, az kic nagy erős vallaſt tettec az Chriſtuſrol, azoc ezuda keppen meg menekedtec, nemellyec kedig ha ſzinten kemeny fogſagra vettettekis, ſzinten azbolis ki ſzabadultac, mint ſzent Peter az Herodes tőmlőtzeből. Az kőſſeg kőzzűlis az ki ioſzagat es ęletet nem feltette, es nē ſzanta Chriſtuſert, meg maradt, az tőbbi kedig vagy pogany miatt, vagy dőg miatt, vagy papaſag miatt vgyan el veztec. Mais mindennap lathatunc ez fele dolgokat, czac fel tekinczűnc, Mert be kel telni az Chriſtus ſzauanac, ki igy ſzol *Matth:* 16. Valaki meg ekaria tartani ęletet, el vezti azt. De valaki el veztendi az ő ęletet en erőttem, meg talallya azt. Ez mind è vilagi es mind az mas vilagi ęletűnc ſzerint igaz. Lattam egy nihany fő nepeket, nem hogy ő magoc akartac volna ſzenuednii az Chriſtus mellet, De maſtis erőſſen feltettec es intettec, hogy az Czaſzar ellen hazaba ne tarſa azt az Predikatort, ki el ſzaladot az Czaſzar tőmlőtzeből. Az oltalmazo noha ſokaig ſoc ptoba alatt hankottattatott, de azert nagy ezuda keppen vgy oltalmaztatot meg, hogy hayſzalais az miatt el nem eſet. Azonba amazoc az kic hizelkedtec wroknac, igen nagy haragſaban eſtec, es mind fogſagual, mind ioſzagoc veſzedelmeuel meg oſtoroztattac. Lattam nemellyeken eztis, hogy Piſpekec előtt nagy ioſzagoknac pőri leuen, azt gondoltac, hogy előſzer az pert vęgre viſzic, az vtan fogadnac Predikatort, azonba meg holtac az Iſten igeie vigaztalaſa nekűl, Ket Predikatoris leuen egy varosba, az egyic à Piſpec előtt baluanyit, gyertyait, ſzentelő vizeit keſzitette kep mutatoſagbol, Az maſic az ő tanyitaſat tőkelleteſen vallotta. Ezt az Piſpekis diczerte, amazt kedig kep mutatonac itelte. Ez vilag ſzerintis azert meg veri az WR Iſten azokat, kic az ő igeiet lappagtattyac, vagy meg vnnyac, vagy kergetic, az mint Iduőzitőnkis monda: Hogy meg haraguec az Kiraly, es el kűlde ſereget, es fel gyuytata azoknac varoſokat, kic meg vtaltac az ő Fianac menyekezőiet: Igy az WR Iſtenis meg haragſzic azokra, kic az ő ſzent Fiat nem akariac ezokolgatni. Olly nagy kedig az ő haragia, hogy azban meg rendűl nec mind főld, meny, es pokol, Es mihent akaria, minden ellenſegi ſzinten vgy el oluadnac mint az ho az fenyes nap előtt, az viaſz az tűz előtt, es mint az ſzalmac áz tűzen meg egettetuen, hamuua leſznec, es mint az port az vtrol el fuuan az ſzel, el veſznec,

Pſalm: 2.

Gon.

Gondolſza mint iaranac ã harom Iffiac az egõ kementzebe, azoc meg maradanác, De à kic be vetec, az lang meg ôle azokat, *Dan* 3. Igy az kic Danielt az Oroſzlanyoc kõzibe vetettec, el veſzenec az Oroſzlanyoc miatt. De kiczíny dolog volna ha czac teſt ſzerint *Oerõcke nalo bũn* bũntetnenec azoc, De miert hogy az WR Igeie õrõcke valo, es õrõke meg maradan *tetes, Eſa:* 40. do, azert ezen Euangeliomba õrõc bũnteteſſelis fenyegeti Iduõzitõnc az õ igeienec vtaloit, monduan: *Ackor monda az Kiraly az õſzolgainac: Keeß vgyan az menyekezõ, de az hiuatalôſoc nem valanac meltoc, Annac okaert mennyetec ki az vtakra, es valamenyit talaltoc, hiwiatoc be az menyekezõre.* Ime az elõbi hiuataloſokat immar czac hiwnijs nem akaria à Kiraly, hanem õ helyettec maſt akar mas ala valokat aztalahoz hiuatni. Ez igekben noha ackor az Sido nepeket fenyegeti vala Iduõzitõnc, az mint ſzent Mathenac 21. reſzeben monda *Mind ez vilag* nekic: El veteticaz Iſtennec orſzaga titõletec, es adatic annac az nepnec, az ki az õ*oſtora ezis.* Gyũmõlczet teremti. De ezen oſtorais el hatot az WR Iſtennec immar mind ez vilagrais: Sõt mind vilag kezdetitõl fogua ezzelis bũntete az WR mind azokat, valakic az õ igeiet meg vtaltac, Mert õis oztan el hadta õket, es nem hiwta az õ menyekezõiebe, az az, az õ iduõſſegekre, hanem reaioc ereztette à pokolbeli õrdõgõt, es nagy ſoc ezer vakſagba eyte be õket, kibõl ſoha ki ſem feſelhettec męg az gyermekekis, es azert vgyan azon õrdõgõktũl õrõc pokolrais ragattattac, Mint Cain el ſzakada, az õ Atyanac Adam *Adam ideiebe* nac tanyitaſatul, es nagy teuelygesben eyte az õrdõg mind maradekoſtul, vgy annyira, *lõtt lelki ehſeg.* hogy roſa mę ; az tõb ſiairais Adamnac nagy teuelygeſec iutnanac, ordõgi tizteletec es imadaſoc, ki miatt elis ſiliyezte Iſten mind õket, nyoltz embertũl meg valua. De az v tannis iimet rõttenetes lelki oſtor ſzalla azokra, kic az *SEM* iambornac tanyitaſat meg *SEM, Abrahã,* vtalac, vgy annyira, hogy à mint ſzent Agoſton iria, Harmintz ezer baluany Iſtennec *Moyſes, az Pro-* tõbbet imadtac: Mert nę nellyec ęgi allatokat, Holdot, Napot, Czillagokat: Nemellyec *phetac ideiebe va* vizi czudakat: Nemellyec madarakat, Baglyot, Feczket, Eztragot: Nemellyec fõldi va*lo vakſagoc.* dakat, Bikat, Bakot, Ebet: Nemellyec vetement, Hagymat, kapoſta: Nemellyec meg holt latrokat, Iupitert, Marſot, Saturnuſt, Venuſt, Mercuriuſt imadtac, Daniellel az õ Kiralya Baal kepet, Jes Sarkant akart imadtatni, Kiknec iſzonyu lelki oſtorokrol, igy ſzol az ſzent Pal, *Roman:* 1. Annac okaert hogy meg eſmeruen az Iſtent, nem diczõitettec vgy mint Iſtent, ſem halat nem adtac neki, hanem meg ezalattattac az õ okoskodaſokban, es meg ſetetedet az õ eztelen ſziuec, bõlczeknec veluen magokat, bolondà lõttec, es el valtoztattac az halhatatlan Iſtennec diczõſeget, az halando embernec, es madaraknac, es negy labuaknac, es czuſzo maſzo allatoknac kepenec haſonlatoſſagara. Oh ki rõttenetes iſzonyu oſtora ez az WR Iſtennec, Hogy Tũzet, Vizet, Fat, Madarat, es egyeb dõget, Iſten gyarant tarczon az ember: Kic midõn az Iſtent tizteletlenſeguel illetnec, Iſtenis õket erre ereztette, hogy õc õ magokat viſzont meg gyalaznac, minden ſzõrnyũ fertelmes bũnõkel, az mint ſzent Pal elõ ſzamlal bennec ſoc vndokſagokat, *Roman:* 1. lay ki iſzonyu, bũnt bũnuel bũntetni. De az Apoſtoloc vtãis egez Ro- *Apoſtoloc ideis* mai orſzagot es mind ez egez vilagot haſonlatos oſtorral verte meg. Mert ſokan à meg *vtan valoc.* holt embereket, ſokan fabol, kõwbõl faragot kepeket, nagy bolczoual, bõyteleſſel, imadſagual tizteltec, Sokan egy nihany latroknac õuõket, kęzakenõieket, kõntõſeket, tzipellõſeket, ezontyokat imadtac, az gyarant, mint ha az ſzentekrõl valo maradekoc voltac volna, Soc ezer ſzent vęr, ſoc ezer bolczo, ſoc ezer lelez vaitſag, es ſoc ezer baluany tamadot vala, Nemde az kinec ſzeme vagyon lattyac, miczoda vtalatoſſag volt az? Oh ki vak ez vilag, ki az Iſtennec illy nagy oſtorat nem lattya, De ezis õ oſtora, hogy ne *Nem latni ezekec* lathaſſa kũlõmben, hanem oztan pokolnac fenekeben, azert: mert vilagoſſagot kũlde è*nagy vakſag.* vilagra, es ez vilag inkab ſzerete az ſetetſeget az vilagoſſagnal. Nemde ezac gondol- *Eſa:* 6. nijs nagy rõtteneteſſege ez, Hogy regen Ieruſalem fõide mint az ęgec tũndõklenec ezil *Ioan:* 1. 3. lagockal, vgy õis fenlett ſzent Kiralyockal, es ſzent Prophetackal, az mint ez: Dauidis eneki, *Pſalm:* 68. Immar moſt az Pogany Tõrõknec ferteztetõ helye, mind Conſtancinapolual, es egyeb orſzagockal egyetemben. Az mit kedig az meg nem rutitott, Mas felõl azt amà Babiloniai Romai parazna balu- imado fertelmes Antichriſtus meg va *Apocalſ* 7. kitotta mais mind vilag ſzerte, Es ezac nihol nihol hol mi el vetet, es meg ſanyargatot ne, kõ-õtt ballagdogal a *IESVS CHRISTVS* az õ ſzent igeieuel, es aztis ezac kap-

Az VR Christusnac

Haromſag nap vtan.

doſũa es faldokua'ragadhattyac nemellyec. Illy vala ackoris az ô ſzerenczeie, mikor teſt ſzerint Ieruſalem fôlden ſzellel iar vala. Touabba ime mind ez mai oraig menyi kûlômb kûlômb fele viſza vonaſoc tamadtac à Bôlczec kôztis, egy mas ellen valo iregyſeg, keuelyſeg, es ſzidalmac. Kiből az Iſtentelenec rôtrennyenec meg', es gondollyac meg az ô vakſagoknac vęget, melly ôrôcke valo ſetetſeg leſzen, ſiralom es fog ezikorgatas, ha ideien az WR Iſtenhôz nem tęrnec. Az mint Eſaiaſnalis *Capitu*, az ô veſzedelmekrôl igy ſzol az WR Iſten: Iay ez bûnôs nemzetſegnec, alnokſagual terhes nepnec, gonoſſagos magnac, veſzedelmes fiaknac, kic el ſzakadtac az WR tul, az Iſraelnec ſzentet boſzontottac es hatra hattac. Az hiuec kedig vegyenec vigaztalaſt innet, midôn lattyac hogy ez vilagnac Feſedelmi, Nemeſi, Kazdagi el vettettec az wrat, es az ô ſzent igeiet elôlôc, de megis tiltul, ſzellel, az el vetet nyomorultac, es meg keſeredet lelkûec kôzôtt hintegeti az ô ſzent igeiet, es mint Lazar, hol mi huiladec morſalekokbol tôlti Gyomrat, Igy az VR Iſtenis hol mi el vetett embert fel ſzedegetuen, tôlti be az ô ſzent orſzagat. Az mint *Luc* 4 Peldazza Idvôzitônc, *Az ęzeledes ember munda az ô ßolgaianac: Menny az varoſnac vtzai a es ßerire, es hozd be ide az ßegenyeket, ęzonkakat. ſantakat, es az vakokat.* Senki azert ne eſſec ketſegbe az Iſtennec io voltaban, mert ime latod ezudalatos

Intes es Batoritas.

io voltat, hogy noha ez vilagnac fô fô nepei meg vtaluan az ô Fianac menyekezôiet es idvôſſeges ſzent igeiet, el futnac tûle. De mind az altal hol mi apro hulladekokczkatis fel ſzedeget, az az, akar mi el vetet embertis hozza fogad, ezac hogy mennyen be az ô menyekezôiebe, az az: Engeztellye ô iet az ô ſzent Fianac ęrdeme altal, es ôtôzzec fel az ô ſzent Fianac artatlanſagaba. Ezben biztaſſanac minket az VR Iſtennec imez draga Igeretiji, *Eſa*: 1. Hogy ha az Seregeknec WRa valami keueſet meg nem tartot volna kôzzûlûnc, Ollyanoc volnanc mint Sodoma, es haſonlatoſoc Gomorrahoz. Oh ki czuda igaz mondas ez. Mert bizony ha az WR Iſten ſoc fele oſtor altal, es egyeb mod altal meg nem zabolazna, mind ez vilag vakmerô keppen mint az regi Sodoma, az bûnnec merûlne. De az ô czudalatos Atyai io voltabol elônket veſzi es az wrac, nemeſec, kazdagoc kôzzûlis meg tart maganac, vagy kôſzuenybe, vagy tômlôtzbe, vagy egyeb oktatasba, Es igy nem hadgya hogy mind ez vilag el veſzne, mint Sodoma, es Gomorra. Maſuttis *Eſai* 65. igy ſzola az WR errôl, monduan: Szinten mint mikor muſtot talalnac à ſzôlô fôbe, es azt mondgyac: Ne veſd el mert aldas vagyon benne: Ekkeppen czelekedem az en ſzolgaimert, hogy mind el ne veſzeſſem, Hanem Iacobbol Magot neuelec es Iudabol. Noha azert Gaz ez vilag, de magot hagy Iſten maganac, es nem vezti mind el ôket, Az mint *Eſa*: 10. mondgya: Az maradec meg tęr: Mondom az maradec Iacobba, az erôs Iſtenhôz. *Sophon*: 3 Maradekul hagyoc te kôzôtted, ſzegeny es erôtlen nepet, ezec biznac az Wrnac neueben. Iſraelnec maradeki ſemmi gonoſſagot nem czelekednec, hamiſſagot ſem ſzolnac. Igy biztat az WR Iſten bennûnc, hogy nê hagy fottig el karhoznunc. Keriûc azert az WR Iſtent, hogy mind ennyi teſti lelki gonoſſagoc kôztis, ennyi alnoc patuarkodo Eretnekſegec kôztis, ennyi ſoc baluany imado es parazna lator ęletû nep kôztis, ennyi ſoc fele Iſten vtalo es haborgato nep kôztis, Tarczon meg az ô czudalatos hatalmaual ſzent igeienec igaz ęrtelmebe, ſzent Lelkenec meg ſzenteleſebe, az ô ſzent Fianac az mi Wrunc *IESVS* Chriſtuſnac dragalatos gyônyôrûſeges menyekezôieben, Vgy legyen. Ezen kônyôrôguen mondgyuc el imez Imadſaginkat.

Imadſagat az Harmadic Predikatio vtan talalod.

HARMADIC PREDIKACIOIA
ezen Euangeliomnac,

Matth:

MATTH: XXII.

Iſmet pelda beſzednec altala ſzola nekic Ieſus, mondnan: Haſonlitatot menyeknec orſzaga egy Kiralyhoz, ki menyekezőt ſzerze az ő Fianac, Es el kűlde ſzolgait, &c.

HArom Tanuſagat meg halluc ez Euangeliomnac: *ELŐSZER*, ſzolanc az WR menyekezőiönec draga voltarol. *MASODSZOR* az Halaadatlan hiuataloſokrol. *HARMADSZOR* az Wrnac Haragiarol: Immar Negyedſc tanuſagunc kőuetkőzic.

NEGYEDIC TANVSAGROL.

Az Poganyoknac hiuatallyokrol az Iduőſſegre.

MEG hallottuc ide fel, az Vr Iſten melly draga menyekezőre, melly draga őrömte hiwion bennűnket az ő ſzent Fianac altala: Es azt minemű mentſegeckel vtallya meg ez vilag: Es az miatt melly nagy haragia es teſti lelki oſtori legyenec az WR Iſtennec. De miert hogy ez harag es fenyegetes kiualtkeppen illete az Sidonepet azkorbeli időbe, Immar laſſuc mit monda Iduőzltőnc à Poganyoknakis hiuatallyokrol, kiket az Sidoc helyet hiua az WR Iſten az ő ſzent Fianac eſmeretire.

Ackor monda az Kirasy az ő ßolgainac: Keeß vgyan az Menyehezű, de az hiuataloſoc nem valanac meltoc, Annac okaert mennyetec ki az vtakra, es valamenyit talaltoc, hiwiatoc az menyekezőre. Ez igek be ielente az WR Iſten az Poganyoknac hiuatallyat, Az mint igyis ezelekedec. Hogy fel tamaduan halottaibol, meg hagya az ő ſzolgainac, hogy azt minden nemzet kőzibe vinnec, monduan: Meynyetec el è ſzeles vilagra, predikallyatoc az Euangeliomot minden teremtet allatnac, Az ki hiſzen es meg kereztelkedic, iduőzűl: Az ki kedig nem hiſzen, el karhozic. Midőn kedig ſoc ezzendeig Predikallanac az iduőſſegnec igeiet, mind Sidonac, mind Pogannac egy arant az Apoſtoloc, Es ſzent Pal igy intene őket: Meg laſſatoc hogy reatoc ne kőuethőzzec az, az mi az Prophetanac altala meg mondatot: Laſſatoc ti meg vtaloc, es czudalkozzatoc, es ſemmie legyetec. Mert az ti időtekben egy dolgot czelekedem, olly dolgot, mellyet nem hiſztec ha valaki elő ſzamlallya tinektec: Iſmet mond ſzent Lukats: Az Sidoc be telenec irigyſeguel, latuan hogy az Poganoc őrűlnenec, es diczernec az WR Neuet, Es ellenec monduan, ſzidalmazzac vala Palt, Ackoron Pal es Barrabas batorſagual mondanac: Nektec kellet előſzer hirdettetni az Iſtennec igeiet, De minec vtanna azt meg vetitec es magatokat meltatlanoknac itelitec az őrőc ęletre, ime az poganokhoz fordulunc: Mert igy paranczolta minekűnc az WR, Tegedet az Poganoknac vilagoſſagaua tettetelec, hogy Iduőzitő legy, mind ez ſzeles főlden. Oh ki czudalatos meltan valo bűnteteſe ez à Sido nemzetnec, hogy midőn őuec volt volna az fő hely â menyekezőbe, őket vęgre ingyen ſem hiuac hanem helyettec olly nepet űltette Iſten fő fő helyekre, az kiket őc pőktec, es el vetet Poganoknac tartottac, ki miatt magokban czac meg nem fortyannac valates ezis nekic nagy kinokra vala meg dűhőſeduen vakſagoc miatt. Oh ki czudalatos az Iſten az bűnteteſekbèn. Męg czac ez vilagbannis rőttenetes mereg volna ez: midőn valamelly Kiraly hiwna fő fő wrakat az ő menyekezőiebe, es ha el nẽ iönenec, ő helyettec louaſzokbol es porokbol valaztana orſzagaba lakozo wrakat, es amazokat mind porra tenne, mikor azt latnac az regi wrac, hogy ő helyettec az regi poor iobagyoc űi az Kiraly aztalanal, es immar ezec paranczolnac ő nekic, meg fortyannanac keſerű mergekbe, Igy iara Vaſti Kiralyne aſzonyis, ki porra tetetuen, helyette Heſter arua Lean lőn Kiralyne aſzonnyà. De ezerſzer nagyobbat czelekedec annal az kegyelmes Iſten mi velűnc Poganockal, hogy az ő őrőcke valo diczeſegere ez vilagnac pogani kőzzűl, es el vetet vn doc fertelmes gaz nepec kőzzűl hiuattat: Mint Corinthus, Roma, es egyeb ſoc varoſoc, melly iſzonyu rőttenetes poganſagockal, vndokſagockal, fertelmeſſegeckel, vakſagockal, baluanyozaſockal rakuadon rakuac valanac, megis ſzent Pal altal es egyeb iambor ſzolgai altal ott peedikaltata: Es noha ſokan kőzzűlőc ſzidalmazrac, kergettec es

Czudalatos meg fortyanto lelki bofuſagokra â Sidoknac hiw az Iſten el vetet gaz es vndoc nepet az ő menyegzőiere. Matth: 28. Actor: 13. Abacuc 2.

Meg fortyannac magokba es irigyſegekben à Sidoc.

Eſa: 49.

Az VR Chriſtusnac

Vrnapiuá ſint Haromſag nap vtan.

ôltec ôket, de megis voltac ollyatenoc, męg az dűhős Nero es egyeb gonoſz Czaſzároc vduara kőzzűlis, kic az Chriſtuſnac ôruendetes Euangeliomiat nagy lelki ôrőmmel vettec, A mint az iras mondgya: Haluan ezeket az poganoc ôrűlenec es diczőitic vala az wrnac Neuet, es hiuenec valamenyin az ôrőc ęletre valanac rendeltetuen. Ki teried vala kedig az wrnac igeie az egez Tartomanyba, *Actor:* 13. Ez nagy kegyelmeſſeget az

Meg beczűllyűc mi ezeket.

WR Iſtennec mi meg beczűllyűe, hogy vgy ne iariunc à mint az Sidoſag, *Roman:* 11. Az mint ſokanis kezdenec vgy iarni, Mert midőn egy előbe ſoc orſzagoc tęrtec volna meg az Apoſtoc tanyitaſoc altal, à Chriſtuſnac eſmeretire, es vęgre azokis el vntac vőlna, Iſten ô tűlőkis iſmet el veue az ô ſzent Fianac eſmeretir, es ki Machomet, ki Papa hitere fordula, Melly ſetetſeg ſőn nagy teſti es lelki győtredelmekre. Teſt ſzerintis ſatunc ez fęle bűnteteſet az Iſtennec, hogy à kiket nagy fel emelt, es el hitte magat, az vtan igen ala vetőtte, mint az Magyar nemzetet, midőn nagy fel emelte volna ſoc nepec felőtt, es azba el hittec volna magokat, ime az melly Nemet nemzetet leg alab valonac tartottac, az előtt fugorog, es az pők moſt az galler ala. Mind ezec intſenec minket teſti es lelki alazatoſſagra, 1. *Petri* 5. Touabba az hiuec innet vegyenec magoknac vigaz talaſtis, hogy noha lattyac hogy ſokan nem beczűllic meg az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac velűnc valo io tetet, Es az ô Euangeliomiat nem mindenec veſzic, De mind az altal voltac azert ollyac, kic megis beczűllic. Azert az io lelki paztor, es az hiw Kereztyenec, iarianac el az ô dolgokban, Mi kic paztoroc vagyunc, tanyiczunc, Es ſoha az mi munkanc nem lehet hiaba valo az wrba, 1. *Corinth:* 15. Hanem ſokbais, de valakibe haſznalni kel az WR igenec. Az hiw kőſſegis ſzűntelen tanullyon, es ô bennekis iobban

Matth: 25. iobban neuekedic az aiandec. Hiſzede hogy eleget nem ſapolodot ſzent Palis, midőn nagy ſoc vakmerő vndoc gonoſz nepec kőzőtt kellet el iarni es tanyitani, Syriaba, A-

Szent Pal tőredeſi. ſiaba, Macedoniaba, Gőrőg orſzagban, Olaſz orſzagban, kic ſoc ezer baluanyozaſockal meg ferteztettec volt, Holot ſokſzor eſet illy gondolattya: Mit ezinaloc ennyi ert faradoc hiaba? igyekezuen illy igen meg vakult es meg ferteztetet baluanyozaſokat meg tęriteni, kic inteſemet nem veſzic, Sőt mint az Prophetakat az Sidoc kergettec es ôltec, ezekis engemet meg ôlnec. Viſzontac el gondolta, hogy Iſten ôtet arra kűldte, hogy mindeneket intſen az iduőſſegre, es hiw ion az ô ſzent Fianac menyekező

Matth: 28. iere. Azert: vagy iőnec, vagy nem iőnec, vagy fogadgyac vagy nem fogadgyac, vagy vernec vagy ôlnec, az ô akarattyaba el kel iarnia. Melly gondolatoc mellet biztatta magat az wrnac igeretiuel, ki fogadta hogy vilag vęgezetig velec lenne, es igy az ô munkaia nem lenne hiaba valo az Wrba, 1. *Corinth.* 15. Mijs kic tanyittyuc az wrnac igeiet, ęhőz ſzabiuc magunkat, hogy ez vilagnac ſoc fęle hala adatlanſaga es az igenec meg vtalaſa, tiztőnktűl el ne idegenitſen, Mindenkor eſzűnkbe forgatuan az wrnac ſmez paranczolattyat: Mennyetec ki az vtakra es valamenyit talaltoc, hiwiatoc az menyekezőbe. Melly paranczolatra az Apoſtoc mind az egez vilagra ki menuen, intenec mindeneket pœnitentiara, es az pœnitentia tartoknac hirdetec *CHRISTVS* altal bűnőc boczanattyat, Iſtennec keduet, es az ôrőc ęletet. Melly, ſokal n e győnyőrűſegesb lőn

Mirdeneket io keduel hiuattat az Wr az ô menyekezőiere.

akar melly draga menyegzőnel. Ez nagy draga io keduet ô ſzent feliegenec vegyűc mijs io keduel, es nagy ôrőmmel, Mert moſtis mindeneket egy arant hiuatt ô ſzent felſege, Sidot, Gőrőget, Tőrőket, Tzigant, Totot, Nemetet es Magyart, es valaki el megyen az ô hiuatallyara, io keduel fogadgya ſzent Palnac bizonſaga ſzerint, monduan-

Nagy biztatas. 1. *Timoth:* 2. Az Iſten mindeneket akar iduőziteni, es az igaſſagnac eſmeretire iutni. Tehat akar Tőrőc legy, akar Sido legy, ſemmit ne ketelkedgyel az te Iduőſſegedbe, ha az ô ſzent Fianac eretted valo fizeteſet meg eſmerhetted, ha bűnődet meg vtalhattad, es annac

Nagy fenyitec. boczanattyat az Iſtennec irgalmaſſagabol ez ô ſzent Fianac altala el hihetted. De megint akar minemű nemzet legyen, akar Magyar, akar Nemet, es akar minemű kereztyeni neuet viſellyen, es az nyelueuel akar menyit tudgyonis ſzolni az Chriſtus felől, de ha ô benne ſziuebe fel nem ôltőzet, hogy nem leend menyekező ruhaia, hanem ezac kep mutato Kereztyen leſzen, az az, Az Chriſtusban tett igeretet Iſtennec, ſziuebe nem ſzo rittya, ô altala Iſtenbe nem bizic, Ennec az menyekezőbe, az az, Az ô iduőziteſebe ſem mi reſze nem leſzen. Melly menyekező ruharol touab ſzollyunc. Moſt az ôſzue elegyedet menyekezőről, kibe ioc es gonoſzoc vadnac, emlekezzűnc.

Az ötö-

AZ OETOEDIC TANVSAGROL.

IM ſzolanc minden fęle nepnec Sidoknac es Poganyoknac, es minden nemzeteknec es nyelueknec egy arant valo hiuatallyokrol az iduőſſegre. De miert hogy megis nem mind egy arant veſzic, azert az ki veſzi es fogadgya. czac az leſz Iſten nepe, De miert hogy azoc kőztis ki czac ſzaiaual, ki vgyan ſziueuelis fogadgya az *CHRISTVS* Euangeliomat, azert ezekről is mit kel ęrtenűnc, laſſuc az Oetődic tanuſagba. Szoloc azert az Kereztgeni ſzent Gyűlekezetről, az Anya ſzent Egyhazrol, melly elegy ſoc kep mutatockal, iockal es gonoſzockal, es kiknec nints menyekező ruhaioc. Erről igy ſzola az moſtani Euangeliom: *Es ki menuen az ſolgac az vtakra, be gyűjtenec mindereket valamenyit talalanac, gonoßokat es iokat egyetembe, es az menyekező meg rakodec le űlőkuel. Be menuen kedig az Kiraly hogy meg latogatna az vendegeket, Lata ott egy embert, kinec nem vala menyekező ruhaia, es monda neki: Baratom mikeppen iűt el ide be, holot ninczen menyekező ruhad? De az meg nemula. Ackor monda az Kiraly az ßolgaknac: Kőtőzzetec meg labait es kezeit, ec veſſetec az kűlső ſetetſegre, ott leßen ſiralom es fogaknac czikorgataſa.*

Ez igekből egy előbe ezt tanullyuc meg, Hogy az Kiraly az ő aztalanal le űlue elegyeſen talalt volna ollyakat, hogy nemellynec voltac nemellynec nem voltac menyekező ruhai, mind az altal az ő Kiralyi hazaba es Kiralyi aztalnal űltenec volna. Az kiknec kedig nem volc volna menyekező ruhaia, azoknac kezeket labokat meg kőteztetuen kilső ſetetſegre vettette volna, Ezből azt ol tanullyunc, Hogy az Iſten ſerege es Annya ſzent Egyhaza moſt it ez főlden illyen elegyes iockal es gonoſzockal, De ez vtan meg valaztatnac, Laſſuc azert mi legyen az Iſten Anza ſzent Egyhaza.

AZ ANYA SzENT EGYHAZROL.

AZ Anya ſzent Egyhaz Kereztyeni ſzent Gyűlekezet, melly ſzem latomaſt valo nepe Iſtennec, melly az Prophetac es Apoſtoloc Tudomanyaual, az Chriſtuſon fel epitetet, az igeckel es az ſzen legyeckel igazan ęl, es az Iſtent hi ből es lelki eſmeretből tiztelí, kinec kilső tarſaſagaban meg maradnac az kep mutatokis mind vilag vęgezetig. Kic kőzzűl az melly hiuekis ez vilagbol ki mentenec es győzedelmet vettenec, az ęlő es vitezkedő ſzenteckel egy fő az Chriſtus alatt leuen, egy Anya ſzent Egyhaznac mondatnac. *Mutatoda az Anya ſzent Egyhaz*

Ez keues igec rőuid ſzoual ſoc dolgot ielentnec az ſzent Gyűlekezet felől. Mert előſzer monduc őtet ſzem latomaſt valo Iſten nepenec, kiket mind eleitől fogua nyiluan mind ez vilag előtt tűkőrűl tartot, hogy mind ez vilag azhoz halgatna, Es azert kőztőc ſoc czudakat mielt, hogy azbolis ki tettzenec az ő nepe, Az mint regen ő Tőruenybe ſzabot vala ſzinten ez vilag kőzepin helt nekic Ieruſalemi főlden, hogy minden felc el hatna az ő eſmeretyec, Es ſokſzor mind ez vilag ſzerte fogua viteti vala őket, hogy ő altaloc vgyis teriedne az Poganyoc kőzibeis az Iſtennec eſmerete, Vęgre kedig vgyan meg paranczola Iduőzitőnc az ő Tanyituanínac, hogy el menuen mind ez egez vilagra, mindennec nyiluan hirdetnenec iduőſſeget. Nyiluan valo nepe azert az Kereztyen Anya ſzent Egyhaz az Iſtennec, Nem titkon valo, ſem nem el rőytet nepe. Iollehet niha tőb, niha keueſeb, es egyſzer tettettesb hogy nem mint maſzor, Az mint az Illyęs panaſzara valo feleletből ki tettzic, 1. *Reg:* 19. *Roman:* 11. Melly Anya ſzent Egyhaznac fondamentoma es fő ſzegelet kőue czac az *CHRISTVS*, 1 *Corinth:* 2, *Epheſ:* 2. 1. *Pet:* 2. Ha czac Chriſtus annac feſe, Tehat hamiſſan neuezi magat Papa annac feſenec, ki Toluay modra tolta be magat, es à mint ſzent Pal iria, Ki fel űluen az Iſten Templomaba mutogattya magat Iſten gyarant, 2. *Teſſal:* 2. Kinec minden tőrue nyeuel nagy alnoc ſzin alatt ellenkezic, 1. *Timoth:* 4. Chriſtus leuen azert czac az fő ſzegelet kő, A Prophetac es az Apoſtoloc ő rayta epitő ſzolgac, kiknec ſzaioc altal epitetnec Sidoc es Poganyoc Iſten hazaua, vgy mint ęlő kőuec, *Epheſ:* 4. 1. *Pet:* 2. Egy aze rt az Akol à kíben az iuhoc vadnac, es egy az Paztor, *Ioan:* 10. ki az ő halalanac altala el rontotta az kőz falt, es az Iſraelnec fiait az Poganockal őſzue bekeltette, *Epheſ:* 2. 1. *Timoth:* 3. hogy az Chriſtusban valo hitnec altala mindnyaian iduőzűllyenec. Melly Anya ſzent Egyhaznac IEGYE c. harom. *Első*, Hogy czac az Chriſtus beſzedet veſzi,

Az VR Christusnac

Harom∫ag nap vtan.

Harom ielé az Anya ßent Egyhaznac.

Miert neuezteti∫ Anyanac ez Gyülekezetet.

Elegy∫oc kep mutatockal, Matthi 13.

Ez nem Anya ßent Egyhaz.

Az kep mutatot es ßin tartot, miert nem valaztha∫tyuc el.

Matthi 23.

Ioan 10. Epheſ 2. 1. Timoth 3. azon kiuül ha ki mas Tudomant kőuet, atkozot, *Galath 1.* kic az hitnec fondamentomiba egyeſes, de ha mi czickelbe egyet nem ęrthetnenec, anna kis meg ielenteſet variac az WR Iſtentűl, *Phil 3.* *Maſodic* iegye es kiſső bizonſaga, az ſzent Iegyeknec olly modon valo oztogataſa es közleſe, à mint esà melly végre Chriſtus ſzerzette, *1. Cor 10.* Erről mond ſzt Pal: En az WRtul à keppen vettem az Vaczorat, à mint tinektec hirdettem. Chriſtus wrunkis mond: Kereztellyetec mindeneket &c. *Matth 28* *Harmadic* iegye, az Kereztyeni engedelmeſſeg, es az atyafiui ſzeretet, mellyel az Chriſtus tagiai őſzue kőttetnec, hogy egy maſtul el ne ſzakadgyanac. Az hittel Chriſtuſſal kőttetnel őſzue, de az ſzeretettel egy maſſa, kőteztetnec az hiuec, *Ioan 15.* Ez ielekből ki tetezic az Anya ſzent Egyhaz, ki minden hiuęknec *ANYA*, Mert ezben ſzűlettetnec Iſtennec fiaiua az Igec es az ſzent Leleknec altala. Ezekből tanullyuc még az Iſtennec nepei közibe ſzamlalni mi magunkat. Mert ha Iſtennec igeiet, az Tőruent es Euangeliomot, es az ő Sacramentomit igazan kőuettyűc, vgy, hogy azoc altal ſziuűnkbe meg vtaltuc bűneinket, es annac botzanattyat czac az *IESVS CHRISTVS* altal hiſzűc, Es Iſtentűl ſzent Lelket veſzűnc, az altal wyionnan ſzületteſűnc, az WR Iſtent es fele baratunkat ſzerettyűc, az ő igeie ſzerint bizonyos ielęleſzen benűnc, hogy mi Iſtennec meg tiztult ſzent nepei vagyunc, Es az Iſten Lelkeis tanubizonſagot teſzen az mi ſziuűnkbe, hogy Iſten fiaiua fogadot ſzent Fia altal, *Roman 8.* Azert minden igyekezetűnc ez legyen, hogy az ő igeiet kőuetuen, es ſzent Lelket keruen az ő-ôc ęletre valo meg wyiulaſt erezheſſűc bennűnc. *DE* ez nep őſzue elegyedet moſt ſoc kep mutatockalis, Azert nem minden ő nepe, az ki mondgya ôtet wranac, noha az ő nepe közől lakozic, es noha moſt ő nepenec tettzikis az emberi ſzem előtt, de ez vtan meg teitzic hogy nem Iſtene volt. Moſt czac őſzue elegyedet volt az Iſten fiaiual, mint az konkoly az buzaual, es mint az vat ſaba, auagy az haloba az Beka az io halackal, de midőn el iő az Aratas, ki valogattyac az konkolt, es midőn az partra vonnyac az halot, ki hagyittyac az bekakat. Tauozzec el azert az alnokſagtul, minden valaki az WR neuet neuezi, *2. Timoth 2.* Illyen őſzue elegyedet moſt az Iſtennec nepe, Hogy az meg wyiult hiueckel kic lelkekbennis erzic meg igazulaſokat, hittel bűnőc botzanattyat veuen, es azban őruendezuen hogy meg bekeltec Iſtenuel, kinec őrőmmel igyekeznec ſzolgalni igaſſagual es ſzentſeguel, Ezeckel őſzue elegyettec nagy ſokan, belől ezec nekűl leuen czac kiſső keppen az iget halgattyac, iſzolyac, es à Sacramentomockal ęlnec, es tettetic magokat atyafiaknac lenni, de olly alnokul mint Iudas, ki czok ual el arula az Wrat. Ezeket moſt mind ſzent Gyülekezetnec hiyunc, miert hogy nẽ tudgyuc meg valaztani, mellyic hiw, mellyic kep mutato, mellyic igaz, mellyic tettetes Kereztyen. *DE* ez Gyülekezet kiuül valakic vadnac, kic az Iſten igeiet, az ő ſz: Fiat ſzidalmazzac es karomlyac, az ő ſzolgait es hiueit kergetic es ôlic, kiket nyiluan meg tudunc valaztani moſtis, latuan hogy Iſtentűl el idegenettec. Ezeket nem Iſten nepenec, Nem ſzent Gyülekezetnec, Nem Anya ſzent Egyhaznac, Hanem Iſtennec nyiluan valo ellenſeginec, őrdőgnec tagiainac, es őrőc karhozatra valoknac tarczuc, ămint *Ioan 8.* Chriſtus wrunc monda az ő vele ellenkező Sidoknac, Hogy őrdőgtűl valoc volnanac, ki hazug es gyolkos, miert hogy az Iſten igeiet nem vennec, es ôtet az igaſ ſalra kergetnec. De valakic nem nyiluan valo ellenſői az Iſten akarattyanac, hanem titkon valo kep mutato, es emberec előtt azt vallya, tanyittya, es kőueteſet tetteti, azt vgyan közinkbe ſzamlallyuc, mi atyankfianac tartſuc, Es ha Egyhazi ſzőmely volnais ęſſęle kep mutato, es ő igazat tanyitana, es igazan kereztelne, igazan az wrnac etelet ſzolgaltatna, el vegyűc, mert az ő kep mutatoſagaual az Wrnac igeie es ſzentſege meg nem valtozic, es meg nem kiſſebedic. Erről monda wrunc: Az Moyſes ſzękibe űlnec tanitoc, valamit mondnac meg mielyetec, de az ő ezelekedetec ſzerint ne czelekedgyetec, mert mondgyac, de ôc nem mielic. Effęlec kedig noha mind az Tanyitoc közől, mind az kőlſeg kozől ſoc vagyon, de mi ő miattoc ne vtallyuc meg az ő ſzent Gyülekezetet, hanem azoc közibe foglallyuc be magunkat, Es mint egy Kiraly menyekezőiebe annac edes vigaztalaſiba naponkent őruendezteſſűc az bűn miatt meg rőttent ſziuűnket.

KIBE Dauid Kiralynakis menyi gyönyörűſege volt, hogy az Iſten ôtet az ő nepei közibe

zíbe ſzámlalta, meg tettzic ímez mondaſibol: Egyet kertem az Wrtul, azt meg keua- *Pſalm: 27.*
nom: Hogy az Wrnac hazaba meg maradhaſſac mind éltig, hogy az wrnac gyönyõ *Dauidnac fõ gyõ*
rũſegebe elmelkedheſſem, es meg latogathaſſam az õ TemPlomat. Melly igen ſzerelme- *nyörũſege.*
teſec az te hayłekid ſetegeknec wra, az en lelkem keuankozic es vagyodic az Wrnac *Pſalm: 84.*
tornatzíba, Mind ſziuem, mind teſtem õruendeznec az élõ Iſtenben. Bodogoc kic lak-
nac az te hazadban, azoc õrõcke dicżernec tegedet, Egy nap à te tornatzídba, iob egy-
eb ezernel, Inkab akaroc az ayto meget ũlnem az en Iſtenemnec hazaba, hogy nem mint
az iſtentelenec Satoraba, Gyũlõlem az gonoſſagoſoknac gyõlekezetet, es az iſtentele- *Pſalm: 26.*
neckel nem ũlem. Artatlanſagual meg moſom az en kezeimet, es hõrnyũl veſzem wram
az te Oltarodat. Hogy hallani adgyam minden te czuda tetelidet, wram ſzeretem az te
hazadnac lako helyet, es azt az helyt àhol lakic az te dicżõſeged. *MIIS* tehat aſzt *Ne baratkozzal*
ſzereſſũc, azban lakiunc, es az iſtenteleneknec gyũlekezeteket vtaluan el tauoztaſſũc, *az iſtentelenekkel*
Hogy azoknac fekelyec, metellyec, ríhec, teuelgeſec es gonoſſagoc reanc ne ragadgya-
nac, Salomonnac mondaſakint *Prouerbe 5.* Czac nem minden gonoſzban el aradsc az go-
noſzoknac gyũlekezetec kõzõtt. Keriũc azert mĳ, az WR Iſtent Dauid Pſalmuſikint,
Ne veſzeſd el wram az iſtenteleneckel egyũtt az en lelkemet. Melly iſtenteleneknec
veſzedelmerõl mayd tõbbet ſzollyunc. Moſt laſſuc mit hallanc, es mit fogunc tõbbet
hallani. Moſtan *SZOLANC* az Anya ſzent Egyhazrol, Az elõtt kedig rõuid Sum-
ma ſzerint meg hallottuc, hogy az kic el nem mentec à menyekezõbe, az Kiralynac nagy *Summa.*
haragiaba eſtec, es ũ helyettec mas el vetet nepeket tízelt az õ boſzuſagokra. Meg ér-
tettũc aztis, hogy ſoc fele nep elegyedet õſzue az hiuatalkort, kic nem mind afztalhoz
valoc. Immar aztis laſſuc, hogy az kiknec nem volt menyekezõ ruhaioc, azoc
meg az aztal felũlis ki taſzigaltattac, Kiból intetũnc felõtte nagy vigyazaſra, hogy az
igaz Kereztyenſeget io moddal hordozzuc, es az Wrat valoba meg berzũllyũc. De
ezekrõl ſzollyunc az Hatodic tanuſagba.

AZ HATODIC TANVSAGROL.

Az Menyekezõ ruharol: Es azoknac karhozatyokrol, kiknec nincz Menyekezõ ruhaioc.

Be menuen kedig az Kiraly hogy meg latogatna az vendegeket, lata ott egy emkert, kinec nem vala menyekezõ ruhaia, es monda nekit Baratom mikeppen ĳöttel ide be? holot nincżen menyekezõ ruhad? De az meg nemula. Ackor monda az Kiraly az ſzolgaknac: Kõtõzzetec meg labait es kezeit, es veſſetec az kũlsõ ſeteto ſegre.

Mi legyen az menyekezõ ruha értzũc meg. Es azoc mint iarianac, kiknec nints me- *Az menyekezõ*
nyekezõ ruhaioc, hallyuc meg: Az *MENYEKEZÕ RVHA* nem egyeb, Hanem *ruha az à Chri-*
Iſtentũl adatot õltõzetũnc, az az, Az Chriſtus altal ſzerzet bũnũnc boczanattya, Mert *ſtusban valo igaz*
Iſten elõtteczac az tízta, àkinec bũnet õ meg tiztitotta, tſac à tiztult kedig meg, à ki biz- *bizodalom.*
uan az õ igeretibe, ſzent Fia halalanac es eleg tetelenec érdemeiert, bũne boczattyat
nyerte, Mondom, az mi tizta menyekezõ-ruhank, az *IESVS CHRISTVS* meg tizti- *1. Ioan: 1.*
taſa, à mint ſzent Ianoſ mondgya: Az Ieſus Chriſtuſnac vére meg tiztit minket az mi *Ioan. 1.*
bũneinkbõl. Es Kereztelõ Ianos mondgya: Ez az Iſtennec Baranya, ki el veſzi ez vilag
bũnet. Mnnd Eſaiaſis, *Eſai: 53.* Mindnyaiunknac alnokſagat õ rea vete. Mond ſzét
Peteris: Az *IESVS* Chriſtuſrol, minden Prophetac tanubizonſagot teſznec, hogy *Actor: 4.*
minden bũne boczanattyat vegye, valaki õ benne hinne. Ez meg boczataſrol mond
Dauidis, es ſzent Pal, *Pſalm. 32. Romani 3.* Bodogoc az kiknec bũnõc el fedeztetet, es az
kiknec az WR nem tulaydonyittya az õ bũnõket. Ezec Iſten elõtt igazaknac neueztet
nec. Pelda az Publicanus *Luc: 14.* ki bũne boczanattyat keruen, Chriſtus meg igazult-
nac monda. Ezre nézet azis, hogy elſõ ſzúleinknec mezítelenſeget Iſten Barany bõr-
rel fedezte, Es hogy az Barany aldozatiból, es azoknac vérébõl meg tiztulaſt rendelt
volt. Ezt kel azert nekũnkis reanc õlõznũnc hittel, kiből meg igazultaknac tartatunc,
à mint ſzent Pal mondgya, *Romani 5.* Meg igazitatuan hitbõl, bekeſegũnc vayzon az Iſ-
tennel, az *IESVS CHRISTVS* altal. Ez meg igazulaſt ſoc helyen az iras élõzet-

Az VR Chriſtuſnac

nec neuezi, mint moſtis Chriſtus wrunc menyekezô ruhanac ielenti ezt. Igy ſzol ſzent Pal'is: Fel öltöztetec az Ieſus Chriſtuſt. Iſmet mond, *Roman:* 12. öltözzetec fel az WR Ieſus Chriſtusba. Iſmet: Fel öltöztettec, ha mezitelen nem talaltattoc. Az mi menyekezô ruhanc azert az *IESVS CHRISTVS* halalanac érdeme, kit hituel öltözünc fel, Kinec külſô ekeſſegei, gyöngyei, es aranyas tündöklô boglari, az Kereztyeni iambor, Iſtenes, igaz, tizta, es ſozan élet. Ezekrôl imigy ſzol ſzent Pal, *Epheſi:* 4. *Coloſſi:* 3. Wyiullyatoc meg az ti elmeteknec leikeben, es öltözzetec fel az wy embert, az ki Iſten ſzerint teremtetet igaſſagra, es valoſagos ſzentſegre. Rövideden ez öltözetes meg wyiulas imez haromba függ. *Elöſzer*, hogy elmenekel az Iſtent es az ô kegyelmes akaratyat igazan meg eſmerüc. *Maſodſzor*, Hogy ſziuünkbe ô benne bizzunc, ôtet ſeilyüc, az iot akariuc, es örömmel köueſſüc. *Harmadſzor* minden tagainekalis ſzentſegben es igaſſagban Iſtennec ſzolgallyunc *Roman:* 6. Ez menyekezô ruharol illy keppen ſzolnac az irasoc: Mond az Iſten Oſeaſnal: Ieggyesül iegyezlec tegedet magamnac mind örökce, mondom magamnac iegyezlec tegedet, igaſſagba, es iteletbe, kegyelembe es irgalmaſſagba, magamnac iegyezlec tegedet az *HITBE*, es meg eſmered az wrat. Eſaiaſis mond. Oerüluen örülec az wrba, Es az en lelkem vigad az en Iſtenemben, Mert fel öltöztetet engemet az meg ſzabudalaſnac ruhaiaba, Es meg ruhazot az igaſſagnac öltözetiuel, mint egy vô legent, vgyan meg ekeſitet Papi ekeſſeguel, es mint egy meny aſzonyt, melly meg ekeſitetet az ô ekeſſegeuel. Daui Iis mond: Az te ekeſſegedbe iarnac az Kiralyoknac leani. Az te Kiralyned iob kezed felöl all melletted, Ophir Aranyual ekeſitue. Halgaſd meg leanyom, vedd eſzedbe, es hayts ide fületed, Oſztán Aranyual ekeſitue. Halgaſd meg leanyom, vedd eſzedbe, es hayts ide fületet, es feletkezzel el az te nepedrôl, es az te Atyadnac hazarol, Es gyöny örködic az Kiraly az te ſzepſegedbe, Mert ô az te wrad, ôtet imadgyad. Az Kiralynac leanya telIweſſeguel diczöſeges belſiekbe, aranyas barſony az ô öltözete. Az Kiralyhoz vitetic himes öltözetbe, az ô vtanna valo ſzüzec az ô rokoni együtt vittettetnec hozzad, Elô allatatnac örömmel es vigaſagual, be vittettetnec az Kiralyna palotaiba. Ez igekbe az hiuek haſonlittya Dauid az Kiralyne aſzonyhoz, kit az ô wra à Kirali vô legeny meg ekeſitet ſoc ſzepſegiuel, draga ruhackal, Nasfaual, arany lantzual, arany györökel, es egyeb ekeſſeguel, Es az ô orſzagaba ſzinten tarſul melleie veſzen. Illyetenec leſznec az hiuekis, kic az Chriſtuſnac érdemlet tiztaſagaba fel öltözuen, egyenlô diczöſegre mennec ô vele, Olly nagy felſeges tarſaſagra, kit moſt ſemmi nyelw es elme meg nem foghat, *Eſa:* 66. De valakic czac az önnen öltözetekkel, vagy ektelenſegec kel, nem az Chriſtus igaſſagaual mennec az Iſten eleibe, mint az Sidoc az Moyſes Törueuenye altal, az Phariſeuſoc az önnen ezelekedetec altal, az Törököc, Papaſoc, kic mi idegen toldozas foldozas érdemec altal akarnac Iſten elött meg igazulni, kic nem elegnec tartyac az WR *IESVS CHRISTVS* aldozattyat, azt ſzegyenlic, es ô magokat toſzac elô. Az Iſtentül ſzerzet igaſſagot meg vetic, es az ô magoket akarnac hogy Iſten elô venne: Ezec vgy iarnac mint az melly meny aſzony ſzegyenli az ô wrat, es nē akar fel öltöztetni ruhaiabanis, Kiuel azt ielenti hogy nem ſzereti az ô matkaiat, azert ezt meg vtallya az ô feriels. Azokis vtalatoſoc az kic à Kiraly aztalahoz igen rontzos es Kemeny tiztito vtalatos ruhaba öltözuen ülnec, az az, az ki minden fertelmes élctbē, torkoſſagban, buiaſagban, baluanyozasban, hamiſſagban ſzemtelenül heuer. Mind ez vndoc öltözetüc mint iarianac, imigy ielenti meg Chriſtus az peldaba: *Monda az Kiraly: Baratom mikeppen iöttel ide be, holot ninczen menyekezô ruhad? De az meg nemula. Ackor monda à Kiraly az ſzolgaknac: Kötözzetec meg labait es kezeit, es veſſetec az külſô ſetetſegre. Ott leſzen ſiralom es fogaknac czikorgataſa.*

Ittis ſetetſegben, vakſagban, vigaztalas nekül lakoznac azoc, valakic à Ieſus Chriſtus érdemeben nem biznac, mert azon kiuül ſohol ſemmibe az ô leikec meg nem nyughatic, akar melly igen kapdoſſanakis ſzaz ezer érdem fele. De az ki io bizonnyal ſziuebe vehette, hogy az Iſten ingyen aiandekon igerte bününc boczanattyat, ezac az ô ſzent Fianac halala érdemeert, et àhoz ragazkodic hittel, annac erös bizodalma lehet, *Roman:* 4. Es az, nem ſetetſegben, hanem vilagoſſagban lakozic, mert érti Iſten akaratyat, Es annac mind keze laba ſzabad, mert az Iſten Leike ezelekeſzic ſzent dolgokat

Iſten

Wyiulaſunc.

Oſea 2.

Eſa. 61.

Pſalm: 45.

Roman. 10.

Ez földi ſetetſeg miczoda.

Iſten tizteſſegere valokat benne. De azon kiuũl mind ſetetſegben vadnac mindenec, es ſem kezeckel labockal nem birnac, ſem ít, ſem az mas vilagon, *Az kilsõ ſetetſegen* azert ẽrti Iduõzitõnc az ſetetſeget, melly az Iſtennec orſzaga kiuũl vagyon, az õ Euangelioma-nac tanyitaſa kiuũl, es az õ õrõc diczõſege kiuũl. Az Iſtennec orſzagaba kedig, az õ igeiebe, es az õrõc diczõſegben õrõcke valo vilagoſſag, bekeſeg, es ſzent Lelekben valo õrõm, es õrõc ẽlet vagyon. Es mint az Iſten õrõcke valo vigaſſag, fenyeſſeg, diczõſeg es nyugodalom, Igy mijs vgyan azon abrazatra valtoztatunc õ benne, hogy õ valamibe vagyon, azon legyen egyebekbeis mindenekbe. Viſzontac az Iſtennec orſzaga kiuũl, az õ tanyitaſa, az õ ſzent Lelke igazgataſa kiuũl merõ ſetetſeg, vakſag, tudatlanſag, ſiralom es fog ezikorgatas, Iſten ellen valo dũhõſſeg es boſzonkodas, rõttenetes ſzomoruſag, moſtis ít letetekbenis, ez vtanis à mas orſzagbanis õrõcke valo iſzonyuſag, es pironkodas vagyon, leiki remũles, es nagy teſti faydalom vagyon. Az hitetlenec azert ittis, az mas vilagonis ſetetſegben leſznec, az az, vakſagban, ſzomoruſagba, ſiralomba, banatba, es faydalomba, kic hit nekũl, az Chriſtuſnac meg igazitaſa nekũl meg halnac, kic azon kiuũl, akar melly nagy emberi erõbeli ekeſſegekbe legyenekis, nem lehetnec kellemeteſec Iſtennec, ſem az ſzõmelyec, ſem az ſzõmelyeknec leiki aldozattyoc, hitec es iamborſagoc. *Iacob. 1.* *1. Pet: 3.* DE az hiuec, kic az Chriſtusban meg ekeſitettec hituel, melly bennec nem holt, hanem erõs leuen ſzeretettel, es Iſteni felelemmel, azoc vigaſagba leſznec, az az, ittis, az õrõc ẽletbenis, vigaztalasba, õrõmbe es õrõcke valo nyugodalomba. *Az hiueknec ket fele vilagoſſaga.* Oeltõzzuc fel azert hittel az Chriſtuſt: czac õ altala keriũc az mi bũnũnc boczanattyat. Keriũc õtet hogy vegyen ki az ſetetſegbõl, es ſzabaditſa meg mind kezũnket labunkat, adgya ſzent Lelket, es ekeſitſen meg igaz Iſteni eſmerettel, felelemmel, ſzeretetuel, alazatoſſagual, engedelmeſſeguel, ſzelidſeguel, io akarattal, kõnyõrületeſſeguel, iſtenes, igaz, es iozan ẽlettel. *Iames.* *Coloſſ: 4.* Melly õtõzetbe ũluen az õ menyekezõ aztalanal, az õ hiuei kõzõtt, az õ igaz Anya ſzent Egyhazaba, õrũllyunc az WR Iſtenben az õ vilagoſſagaba, az õ eſmeretibe, az õ diczõſegebe es õrõc ẽletebe, kit az hiuec immaris birnac reſz ſzerint lelkekbe, Ez vtan kedig vgyan valobais egy arant fogiac birni õ vele egyetembe, mind õrõckõn õrõcke. Az hitetlenec kedig miert ne birhaſſac azt, im meg ertyũc az vtolſo tanuſagunkban.

AZ HETEDIC TANVSAGROL.

Az Valaſztaſrol.

MOnda Ieſus Iduõzltõnc: *Mert ſokan vadnac â hiuataloſoc, de keueſen az Valaztattac.* Az az, Sokat hiw az Iſten az õ Kiralyi menyekezõiere, az õ ſzent Fianac igaz eſmeretire, pœnitentiara, es bizodalomra, de keueſen valnac arra valoc, keueſen tartnac pœnitentiat, keueſen hiſznec az Euangeliombeli igeretinec. Valakic kedig pœnitentiat tartuan, biznac az Iſtennec irgalmaſſagaba, az õ ſzent Fianac ẽrdeme altal, mind arra valoc, mind valaztattac azoc, azoc mind fiai es õrõkõſi Iſtenẽc, Wrunknac mondaſa ſzerint, valaki hiſzen es meg kereztelkedic, iduõzũl. *Mar: 16.*

Ez igec: *Sokan vadnac az hiuataloſoc, de keueſen az valaztattac,* EL õ SZER ielentic az Wr Iſtennec mindenekhõz valo irgalmaſſagat, io keduet, es io akatattyat, ki mindeneket io akaratbol hiw az õ ſzent Fianac eſmeretire, es õ altala az iduõſſegre. Azert mond ia, hogy ha hozza megyen, io keduel fogadgya. Igy teis valakit hiwſz az te menyekezõdbe, azert hiuod hogy aztalodhoz ũlteſd, vigadgy vele. Mint te azert àhoz io akarattal vagy, Igy Iſtenis mind azokhoz, valakiket hiw io akaro. *Mindenekhõz io akaro az Iſten, valakit magagya az WR hogy ſokac az hiuataloſoc, Mert mindent valakit hiw az Wr, Azert hiw hoz hiw.* Maſodſor ielentic è vilagnac hala adatlanſagat, ki az Iſtennec io keduet meg vtallya, hogy midõn hiuatatnakis, nem akarnac el menni az menyekezõre, az õ õrõcke valo nyugodalmara es õrõmere. Nem Iſten azert Oka à hitetlennec karhozattyanac, hanem az õ meg vtalaſoc, Mert mind è vilagot azert hiwia az Iſten, hogy mindeneket iduõziteni akarna. x Sem le- *Ezẽli meg az hitatnakis, nem akarnac el menni az menyekezõre, az õ õrõcke valo nyugodalmara es õ- uatalt. Iſten, mint az bũnnec nem Okathet õ benne czelczapas, es kep mutatas, hogy valakit czac ſzinuel nem ſziue ſzerint tgy à veſſedelem-*

hiw- *neku.*

x. *Az Iſtem hiuatal nem olly mint nemelly alnec ember czac az ſzainual hiw, nem ſziue ſzerint.*

Az VR Christusnac

† Tartozikis ezzel az Isten.

hiwnā, hanem valakit hiw, azt vgyan io kedue szerint hiwia, 1. *Timoth:* 2. 2. *Pet:* 3. Mert vgyan azert boczatta az ō szent *Fiat* ez vilagra, hogy ez vilag meg tartassec ō altala. Azert szōmely valogatas nekūl kialta mindeneket hozza, monduan: Iōuetec hozzam mindnyaian, kic munkalkodtoc, es terheluen vattoc, es en meg kōnyebitlec. *Matth:* 11. Ez Euangeliomnakis peldaiaba ezen io akarattyat ielenti mindenekhōz, midōn vntalā kūlōmb kūlōmb szolgait kūldi az vendegekert, hiuatuan ōket az menyekezōre, es igen meg haraguan hogy el nem iōnenec. Annac okaert ha az Istennec akarattyat neezed, ō mindent iduōziteni akar. De ha az embereket meg tekinted, czac keues iduōzūlendōket, keues valaztattakat talalalsz, kin az mi edes iduōzitōnknec soc banattya, es panasza vagyon, az mint Ierusalemnekis monda: *Luc:* 19. Ierusalem, Ierusalem, menyiszer akatralac tegedet hozzam gyūyteni, de te nem akarad. Bizony az mit sirat annac veszedelmet nem akarna, hanem meg tęrtet. Ezt amaz dōgleletes es meg maro, es nagy sebeket szerzō Tudomany ellen iol eszūnkbe tarczuc, kibe imigy tanyitnac: hogy Isten, akarattya szerint nemellyeket ōrōc ęletre valaztot, nekiket karhozatra rendelt, Es az kic karhozatra rendeltettec, azoc akar mint igyekezzenekis Istenhōz tęrni, hiaba faradnac. Ez ellen ez vtan valo Predikationkba tōbbet szollyunc. Most vegyūnc eszūnkbe, hogy mind Valaztattac azoc, Valakic szeretettel el mennec à menyegzōnec hiuatallyara, az az, valakic io keduel halgattyac az Christus tanyitasat, es azt igyekeznekis kōuetni. Serkennyūnc fel tehat innet mindnyaian, Hogy halgassukis, de nem czac halgassuc az Christusnac tanyitasat, hanem szent Palnac tanacza kint *Ephes:* 5. Igen nagy okualis iariunc, nem mint bolondoc, hanem eszesec legyūnc, ne borral, hanem szent Leleckel meg tellyūnc, ne czac mondgyuc, hanem engedgyōnkis az *CHTISTVS* Euangeliomanac: igaz pœnitentianac altala ōllyūc meg az mi halando testūnknec keuan sagat, hogy ęllyūnc az Istennec Lelkenec oktatasa szesint, Vegyūc io keduel illyen hozanc valo io akarattyat, hogy ingyen czac az ō io kedueböl hiwion mindnyaiunkat, az mi meg valtsagunknac esmeretire, kibe iger būnūnc boczanattyat, szent Lelket, lelki bekeseget, ōrōmet. es ōrōcke valo nyugodalmat. Kiert ō szent felsegenec legyen mi tūlūnc, tiztesseg, hala adas, es diczeret mind ōrōckōn ōrōcke, Amen.

Dōgleletes ertelem.

Mit Tanulane.

HET Tanusagunc lōn ez Euangeliomnac, Predikatioiabol, 1. *Elsō* lōn: Az *CHRISTVS* altal szereztetet draga menyekezōnkrōl. 2. *Masic:* Negy fele hala adatlan hiuatalosokrol. 3. *Harmad:* Azoc ellen valo haragiarol Istennec. 4. *Negyed:* Az Poganyoc hiuatallyarol az menyekezōre. 5. *Octōd:* Az kereztyeni szent Gyūlekezetrōl. 6. *Hatod:* Az menyekezō ruharol. 7. *Hetod:* Az Valaztasrol. Ez vtolsorol az Valaztasrol: Miert hogy az Tōuiskes, es nyughatatlan elmeiūc, mind magoknac, mind masnac soc kart tesznec, midōn czac az ōñen feiec gondolattibol, auagy felōtteb bōlczelkeduen rola soc szot szaporitnac. Azert megis rola egy Predikatioban kūlōn, nemes es czendes ęrtelemmel igen szep es szūkseges dolgokat mondoc. Melly lesz Negyedic Predikatioia ez Euangeliomnac, Azt czac apro betūckel nyomtattuc ide. Most ezekrōl valo tanusagunc eleg leuen, Immar adgyunc halat az WR Istennec, ki minketis regi Poganokat az ō Atyai io kedueböl hiwt az ō draga menyegzōiere, Es keriūc ōltōztessen fel bennūnket az ō hozza illendō menyekezō ruhaba, Es annac ekessegeben tarczon meg mind vęgig az ōrōc ęletre.

IMADSAG.

VR Isten mi Menyei szent Atyanc, Halat adunc mi teneked, az te nagy irgalmasagodert, es io tetedert, hogy minket az te igednec ęrtelmere, az te vigasagos Menyekezōtre hoztal: Es az mi būneinket à te szent Fiadnac altala meg boczattad: De miert hogy szūntelen kisirtetūnc, es gyarloc es būnre hayloc vagyunc: Kęrūnc tegedet irgalmason oltalmazd meg minket az te szent Lelkednec altala esestūl, Es ha hol el esendūnc, es àckeppen az Menyegzō ruhat, mellybe minket az te szerelmes

Fiad az *IESVS CHRISTVS* öltöztetet, meg rutitandgyuc, irgalmason esmet emely fel minket, Es vigy az igaz pœnitentiara, es igaz hitre, hogy te veled lehessünc mind öröckön öröcke, Vgy legyen.

VTOLSO ENEKEC. ¶ *Adgyunc halat mindnyaian &c.*

¶ *Vedd el WR Isten rolunc haragodat, &c.* ¶ *Fasseges Isten hozzad kialtunc &c.*

NEGYEDIC PREDIKACIOIA ezen Euangeliomnac,

MATTH: XX.

Ismet pelda beszednec altala szola nekic, monduan: Hasonlitatot â Menyeknec orszaga az Kiralyhoz, ki menyekezőt szerze az ő Fianac, Es el külde az ő szolgait &c.

Ez Negyedic Predikacionkba czac az leg vtolso Tanusagrol az Valaztasrol szoloc.

AZ VALAZTASROL.

LEG vtol monda Iduőzitőnc: *Sokan vadnac az hiuatalosoc, de keuesen az Valaztattac. Ez igeknec ertelme meg tettzic az Euangeliomnac felső reßeből, Hogy mint az Kiraly nagy sokakat valaztatuan az ő Fianac menyekezőiere, őket nagy ßeretetuel hiuata arra az Valaztasra, es azert őket nagy keßületuelis varta, meg őletuen erőttec soc hizlalt allatit, es azert vntalan küldez vala erőttec őket ßiue ßerint hiuatatuan. Kire midőn nem akarnanac iőni, felőtte igen meg haraguec reaioc, fenyegetuen hogy az ő menyekezőienec lakodalmat nem kostolnac. Ezhen Christus Wrunc ielenti, Hogy ez vileg ő maga OKA az ő veßedelmenec, Mert mint az hiuatalosoc nem akaranac Kiralyoktul ßereztetet felseges menyegzőiekre el menni, Igy ez vilagnac fiays az ő menyei Kiralyoktul ßereztetet nagy őrőmeket meg vtalnac, es igy ő magoc magokat el ßakaztanac az meltosagos hiuataltul. Midőn az kirali aztal főre emeltetnenec aztal ala vonnac magokat. Midőn tarsul az Kiraly fianac őrőmere hiuattatnanac, aztul ki vonac ő magokat, Midőn őket tiztessegre valaztanac, ő magoc ßegyenbe, gyalazatba es veßedelembe eytiic ő magokat. Ez parazti dologban akaria az WR Christus meg mutatni, mint kel ertenünc az Valaztast. HOGY azoc mind valaztattac, valakic az hiuatalra el menuen, tiztesseges menyegző ruhaual ülnenec az ő aztalahoz, Az az, Valaki ßent Fia veere altal meg tiztul bűneből, es veßi az neki hirdetet Isten kegyelmet mind azoc Istennec őrőkősi. Erre penig io keduel hiW mindeneket, Nem kelletlenül, nem vgy mint nemellyec ßolnac: Hogy az Istennec keet fele kilső es belső hiuatallya volna, Nekiket czac kiiső keppen hiW, belől ßiuekben nem akaruan hogy vegyec az ő hiuatallyat. De ez prldaba azt ielenti Christus Wrunc, Hogy keuansagual keuanna el iőteket az hiuatalosoknac, Es valakic el mennenec menyegzőhőz illendő ruhabà, io keduelis fogadna es azoc valaztottac lennenec. Ez pelda ßerint azert ier tanullyunc az Valaztasrol. Ez peldaba mondoc parazt vilagi modra tanit az Wr, mint gondolkodgyunc az Valaztasrol: Hogy ISTEN noha el valaztotta, el tőkellette, el rendelte kiket iduőzitsen, es kiket karhoztasson: De az el tőkellet valaztast, imilly ockal es moddal ielentette ki: Előßer hogy ő neki ez el tőkellet vegezett akarattya, hogy az emberi nemzetet az Kőzbe iaro Christus erdeme es kiny ßenuedese altal iduőzitse, ő altala ez egez vilagnac buneiert elegedendő keppen meg fizetuen. Masodßor ezt tőkellette es vegezte, hogy arra az Euangeliomnac predikallasa, es az Sacramentomoknac ßolgaltatasa altal hiWion, mind Sidot, mind Pogant, es ez ezkőzec altal reßeltesse velec az Christusnac iduőziteset hit altal. Harmadßor ezt vegezte, Hogy az ő ßent Lelke az hallot Euangeliom altal, inditson Pœnitentiat es az Christusban valo Hitet. Negyedßer ez el tőkellet akarattya: Hogy mind azockal valakic az Toruennec prtdikallasabol erzic bűnős voltokat es Istennec haragiat, es az Euangeliomnac predikallasabol bizodalommal folyamnac eleibe az Kőzbe iaro Iesus Christus altal, meg igazittya es iduőziti. Vißont valaki el veti az Isten igeiet, es meg vtallya az ő igeretit, mind azokat el karhztattya. Ez az Istennec el tőkellet őrőktül fog-*

Az VR Christusnac

tűl fogua valo Decretoma, kit kijelentet az egez vilagnac ßent Fianac altala. Czac ezekből

Okossag forgatasi. kel immar gondolkodnunc az Valaztasrol: Nem vgy à mint az mi feiűnc ez Decretom kiuűl ő magatul velnc. Mesly ő magaba igy elmelkedic: Mint ha Isten ßanßandeckal az embert vgy teremtette volna, hogy bűnben essec, Es azbol eztan valasszon őrőc eletre valokat, azokat kűlőn ő magaba ßamon vgy tartya, hogi azon kiuűl egy se iduőzűlhessen. Ez fele gondolkodasoc amaz Isteni kijelentet Decretom kiuűl, az nyughatatlan sőniskes feiűnkbe nagy kart, es sokßor keiszegben essestis ßerez. Azert â mint ßent Palis tanit, hogy fenn ne erczűnc, hanem iozanon. Im enis meg irom, erről magamot minemű czickelen tartom. Te lassad ha elegge az te czendességedre.

Tanusag az Valaztasrol.

SVMMAIA.

KET rendbeli szonc lesz az Valaztasrol: Első RENDBEN fogoc ßolnia: 1. Előszer ßent Pal ertelmetől imez Oet iget magyarazom meg: Hogy az Isten. Előll esmert mindeneket. 2. Masodszor, Hogy az mit esmert azokat elis rendelte. 3. Harmadszor Hogy az kiket el rendelt, elis hiwta. 4 Negyedszer Az kiket hiuot, meg igazitot. 5. Oetődszer Hogy azokat megis diczőitette. MASODSZOR Ennec Harmadic reßeről, az hiuatalol fogoc ßolnia: Hogy valakiket hiw, mindenekhőz io akaro az Isten. De vgyan ottan Hat czickelo magyarazoc meg az hiuatalrol. Ki hiw? Mikor? Mi ockal? Mit keuan az hiuataloſoktul? Mi vegre hiw? Vgyan itten ezeknec haßnaitis meg ertyűc Es mi legyen az Valaztas meg hallyuc, De ősßue elegyedet ßockal. Es ßűksegesinteseckel elegy ßoloc mind ezekről.

MAS KENDBE fogoc ßolnia NEGY rendben az Valaztasrol: Elősszer az el tőkelleſről. Masodszor az Valaztasrol: Harmadszor az meg veteſről: Negyedszer az meg kemenitesről es meg vakitasrol. Ezec az czendeß ßinűknec nagy könyebsegekre leßnec, es soc vigaztalasokra.

AZ VALAZTASROL.

Szep halkal es ezekelyen ßol az Iras á valaztasrol. Haßna ez Tudomannac,

AZ Valaztasrol, ha ki czac az szerint szol, mint az Isten ki ielentette, az Prophetac, Christus, es az Apostoloc altal, es rola olly iozanon ert es beßel, mint ők tanitottac, vgi ßep ertelmeket es soc edes vigaztalasokat vehetnec belőle. Ezt is: Hogy Isten ingyen czac az ő nagy irgalmasagabol könyőrűluen az bűnőſen, czac az ő ßent Fianac erdemeből, kibe lett az Valaztas, iduőziti őket Hit altal. Ezt is tanulhattyuc az Valaztasbol: Hogy az ő ßent igeret igen halgassuc, Es az ő ßent Sacramentomiual gyakran ellyűnc, mert azoc altal epiti az Hitet, Ezt is: Hogy az Istennec egeß eletűnkben mindenekben kedueskedgyűnc, ki illy nagy őrőmre valaztot bennűnc. Ezt is: Hogy sohol semmi nyauallyankhan el nem hagyhat, Mert erős keppen kötelezte magat az ő Valaztottihoz: Es valoba es bizonual mrg adgya az őrőc eletetis, kit az ő Valaztottinac rendelt. Ez fele ßep dolgokrol ßep ertelmeket ad az Valaztasnac igaz ertelme. Melly Valaztas erőssen meg ragadtattya az Iesus Christusban tett igeretet, es int hogy azt el ne veßessűc, az az, Az Valaztattakat nem engedi rőstte lenni, hanem ßűntelen vitezkedteti. Kiről elősser ier ßollyunc ßent Palnac tanitasa ßerint.

Szent Pal tanyitasa az Valaztasrol.

Sz: Pal ertelme az valaztasrol.

¶ Szent Pal az Valaztasnac eleiről vtolljarol illyen ßep moddal ßol, Roman: 8 Tudgyuc hogy az Isten ßeretőknec mindenec előmentekre vadnac iora, azoknac am, az kic vegezes ßerint hiuataloſoc. Mert â kiket elob meg Esmert volt, vgyan azonokat meeg előb elis Tökellette volt, hogy hasonlatoſoc lennenec az ő Fianac abrazattyahoz, hogy ő lenne Első ßűlett az atyafiac közőtt. Touabba az kiket meeg előb el tőkellet volt, azokat Hiwtais, Es az kiket hiuatoo, azonokat meg Igazitottais, Az kiket meg igazitot kedig megis Diczőitette. EZ igekben OET Rendben ßol az ßent Pal, mellyec az Valaztaskoz valoc. Elősszer azt mondgya: Hogy az Isten meeg előb meg esmerte mind azokat, kic el karboznanac, mind azokat kic idu zűlnenec, vgy mint sohol semmi nem volt, sem leß, sem ez vilagba, sem az massikba, kiket o ßent Felsege nem tudot volna, az előttis őrőckűn őrőcke. De erről nekűnc soc tilalmunc vagyon, hogy igen melyen ne ertekezzűnc. Mint Moyses mondgya, Deuteron: 29. Az titkokat hadd az te Istenednec az mit meg

Oerőcke tudot es ertet az Isten mindeneket, mi nec e őtte lenenec

Czendeß legyenek.

Proverb: 25. ielentette penig, tied az, es az te fiaide, hogy meg ezelekedgyed azt. Tehat ne mond azt, Ha tudta az bűnt, akartais Ha tudta az ördög es Adam eſetit, akartais, es ő maga rendelte, mert ha nem akarta volna, eleue vehette volna. Igy ßol az Okossag, De az ő kijelentet Decretomarol azt mondgya az mas: Hogy az Bűnes az

es az veßedelem nem ő tűle vagyon, Hanem ördögűl es az embertűl, Oſeę 13. Ioan: 8. Roſnan: 3. Ez penig mint lehetet à Mindenhato Iſten ellen, ő maga tudgya. Te tarcz âhoz magad hogy ő czac iot ßeret es ßerez, Geneſ: 1. Maſodſzor azt mondgya ßent Pal: H gy az miket tudot elől, azokat elis rendelte, Elis rendel mina Tudta kic iduőzűllyenec, es kic karhozzanac, es azokat elis rendelte, es el tőkellette, Illy ockal: Hogy valaki den dolgot, es el kinne ßent Fiaba, az altal bűne boczanattyat venne, es eelne mind őrőcke, az ki nem hinne, el karhoznec. Ez valazıya â kiket rendeles ßerint az kic hißnec, azokat az Iras valaztattaknac mondgya, kiket őrőktűl fogua eſmeruen az Iſ- valaztani kel, de ton, őrőktűl fogua valaztottais, melly őrőc valaztaſa nagy mely titkos keppen vagyon, De arrol valo akarat- moddal. tyat az ő igeieben eleg niluan ielentette ki. Azert nekűnkis czac arra legyen minden gondune, minden figyel. mezeſűnc. Erről Harmadſzor igy ßola ßent Pal: Hogy az kiket el tőkellet, el valaztot, el rendelt maga- Modgya az Va nac, azokat elis hiwta. Ez hiuatalrol ßűkſeg immar igen ßep ertelmet venned: Ez az, kire neked leg na laztashoz, hogy gyob gondod legyen, Hagy beket az Iſtennec melyſseges lataſanac, melyſſeges el tőkelleſenec, melyſseges titkos el hivia az kiket el rendeleſenec: Hanem ßollyunc az Hiuattalrol, Mond az ßent Pal: Az kiket el rendelt hogy iduőzitſe, azo rendelt. kat elis hiwsa, azokat oktattya, tanittya az ő ßent Fianac Euangeliuma altal, azockal meg eſmerteti az ő meg valto Chriſtuſat, azoknac ßolgaltattya az ő ßent moſogataſat, az Kereztſeget, es az ő ßent Vaczoraiat, es a- zoc altalis biztattya, Hogy az Ieſus Chriſtus vere őket meg tiztitotta az ő bűnőkből, az ő teſte erőttec ßenue- det, az ő vere az ő bűnőc boczanattyara ontatot ki az Kereztſan, Azoknac ßent Lelket ad, ki altal belőlis biztattya, erősiti, batoritya, meg ßenteli, es minden iſtenes, igaz, iozan, es tizta eletre, Iſtennec tizteſſegere ßoktattya, az mint Negyedſzer monda az ßent Pal: az kiket hiuatot, azonokat meg igazitottis. az az ßet Az hiuataloſo- Fianac igaz eſmeretire hozta, benne vato hitre es hizodalamra, es ő altala bűnet meg boczatta, azt meg ho- kat meg igazitya czatuan igaznac tartya. Octődſzer monda: Az kiket meg igazitot, azokat megis dicziősti, az az Azok- Az igazultakat nac valoha meg adgya az őrőc eletetis. EZEKBől Lez nagy dolgokat tanuld: Hogy valahol hallod meg diczősti. hogy hirdettetic igazan az Chriſtus Euangeliomia, oda ſies, mert Iſten czac az altal hiw az őrőc eletre, Tanuſagunc ez- czac ott eſmerteti meg az te bűnős voltodat, az ő haragiat az bűn ellen, az ő ßent Fianac aldozattyat, ki meg ből. fizetet ez egez vilag bűneiert: Czac az hallasbol vehetß igaz hitet, bizodalmat, az Iſtennec igeretibő, kit i- gert ingyen az ő io kedueből, De ßent Fianac erdeme ßerint, es czac azoknac kic bizaac azba, Haluan az Iſten igeret indul fel az te ßiued, hogy az Iſtent nem rőttegő, nem ketelkedő ßiwel, hanem igaz hittel ſegitſegűl hiwiad, bűn, ördög, halal, teſti es lelki kiſirtet, es minden haboru ellen, Haluan az Chriſtus Buangeliomat, el veßed az ő ßent Lelket, Wy eletet es iamborſagot kőnetß: Es az hallasbol annyira meg erősedel ßent Lelec altal, hogy bizonual hißed bűnőd boczanattyat, teſted fel tamadaſat, es az őrőc eletet, Es igy meg ertheted hogy az Iſten elől latta: Sőt elis tőkellette, el rendelte hogy te ő valaztotta, ő hiue legy, kibe hogy megis tarczon mind vegig, teis könyőrőgy, Mint Chriſtus Wrunc ő magaertis, az ő Apoſtoliertis, es minden hiueiert ßokßor kő- nyőrget halalakortis, Ioan: 17. es meeg mais, 1. Ioan: 2. Es azonba erőſſen oyiuc magunc minden bűn- tűl, tuduan ezt bizonual, hogy Iſten termeßet ßerint vtal minden bűnt, Es valaki azbol ki nem tiztul ßent Fia altal, azoc mind őrőc karhozatra mennec Illy iozanon, es illy ßeliden ertenűnc az Valaztaſrol, eleg az czendeß ßiuű embereknec. De erről megis többet ßoloc: Hogy az Iſten hiwia az Valaztattakat.

AZ HIVATALROL,

AZ Hiuatalrol, Kiről ſzent Pal Harmadic Rendbe ſzola, mondam: ſzűkſeg io es bizonyos ertelmet venned. Mert azbolis az nughatatlanoknac ſoc hiaba valo gondolatokat indithat az pokolbeli ördög: Hogy Iſten nem mindent hiw ßiue ßerint, es tegedis netalam czac azert hiw, hogy oztan fedhetetlen legy. Kiről nemellyec imigyis ßolnac: Hogy az Hiuatal keet fele, egyic kultő es közönſeges, Hamis erttlmee az hiuatalrol. mellyel az Iſten mindeneket hiw, hogy ő hozza terienec, es az Chriſtus iuhai közibe adgyac ő magokat. Ma- ſic belső, melly az ßent Leleknec vilagoſitaſaba vagyon, kickel czac az Valaztattakat hiwna. De az Iras vgy tanit, hogy az Iſten mindent ßiue ßerint hiwna, Mint az Kiraly az ő vendegit fia menyekezősebe, Ha ki- nec az hallas altal arra io kedue indul, azt vgyan vonnyais Iſten ßent Lelke altal, Ha kedig à hiuatalt meg vtalna, azt el hadna az ßent Lelekis. Erről ſoc iraſoc teßnec tanubizonſagot, midűn intnec hogy az ß: Lelket meg ne ßomoritſűc Epheſ: 4. Es ßent Iſtuan feddi az Sidokat, Hogy az ßent Leleknec ellene allottac, Ac- tor: 7. Ez keet fele ertelemből, Hogy egyic azt mondgya, hogy az Iſten mindent ßiue ßerint hiw: Maſic azt mondgya, hogy czac az Valaztattakat hiwna ßiue ßerint: Soc vißaltatas tamadot, ki miatt amaz dra- Leg dragab vi- vigaztalaſokatis Hogy az Iſten mindent hiw, es mindennec iduőſſeget keuannya, mindeneket akar iduőziteni, gaztalaſunc ezt vißa magyarazzac, monduan: Mindeneket, az az, minden Valaztattakat. Es imilly mereguelis ßolt na- Hogy Iſten min- melly: Vallyon ha mindent akarna iduőziteni, ki alhatna az ő akarattya ellen? Nem gondoluan meg, hogy a- dent hiw. kar mindent iduőziteni, de az ő ßent Fiaban rendelt igaſſag ßerint. Gonoß dolog illy nagy draga vigaztalaſokat

Az Valaztaſrol,

Haromſag nap vtan.

laſoktul meg foztani az meg rőttent ßiuűket, Mellyec minden kiſirtetekben, es halalunc oraiakortis leg dragab es erősb kő varunc es oltalmunc. Kihőz minden meg teert bűnőſec folyamtac es folyamnac, haluan hogy az Iſten minden bűnőſt hozza hiw, az ő ßerelmes Fianac erdeme altal. Igy ſem kellene ßolni: Vallyons ha igaz volna, hogy az Iſten mindent akar idűzziteni, ki alhatna ellene az ő akarattyanac? Nem illic az ßent Pal ßauat igy tzaſſoltatni, 1. Tim: 2. Nem igy kellene azert ßolnod, Hanem azt kellene mondanod: Mindenakar idűzziteni, Vgyan mindent ſömely valogatas nekűl az mint ßent Peter ßol, Actor: 10. De az moddal az mint ßent Fia altal ki ielentette, Ha ßent Fianac erdemebe hißnec, kinec eſmeretire hiw az ő igeieben es keuannya hogy mi őtet meg eſmerűc, es ő benne hidgyűnc, arra tűle ßent Lelket kerűnc: Azt neuellyűc, őrizzűc, az ezkőzec altal, kiket arra rőndelt. Most mig nyugiczic az te bűnőd, mig katzagod azokat, mig nem erzed az Iſten haragiat, vgy az mint Magdolna, Peter, az Toluay erzette, addig hanhatod magad, bőlczelkedhetel, hol imide hol amoda rantogatuan az iraſt, es adhatß ſoc ſtle vigaztalaſt maſnac, magat mint batöritſa az Valaztaſnac kiſirteti ellen: De miert hogy mind maſt, mind magadot ki rekezted az Iſtennec è vilaghoz valo io kedueből, es azt mondod, Hőgy ſömely valogato. Es nem ßiue ßerint hiw mindeneket, hanem ezac az Valaztattakat, Azert te magad leßeß egyic az ki ezec miatt gyűtrődni fogz, Mert ſokßor minden előbb hitűnc, eröſſegűnc meg fogyatkozic az kiſirtetnec ideien, es ezac arra ßorulunc, hogy Iſten fogatta, hogy valaki hozza kialt ßent Fia altal, nem hadgya, ſem az bűn őrdőg, ſem è vilag ellen: Ez hitből ha kialtunc mint Peter: WRAM tarts meg mert el veßec, vgy ragadgya meg az mi kezeinket is. Te azert ßelid lelkű ember, vedd iol eßedben ezt: Hogy vagyon Iſtennec VALAZTASA, De Iſten vgy rendelte azt, hogi az ő io keduet es io akarattyat mindenekhőz meg tartya, Mindeneket egy arant idűzziteni akar, Senkinec kar hozattyat nem keuannya. De miert hogy az idűſſegnec modgyat, az ő ßent Fianac aldozattyae, azban valo meg igazulaſt, ki veßi ki nem veßi: Az ki nem veßi, vtlag teremteſenec előtte őrőc karhozatra rendelte.

Szelid ember ertelms.

Felőtteb valo melyſeg.

EZBEN midőn nemellyec feilyeb akarnanac hagni, azonis tőrődnec, hogy a Valaztaſnac Oka, ezac az Iſten Akarattya, az az, Mier: hogy Iſten imezt idűzziteni akarta, es neki vgy tettzet hogy ezt idűzzitſe, azert idűzűlnijs kel: Az Hitnekis kedig Oka az Valaztas volna, az az, Az kit maganac valaztot volna, azt igaz hitűnè tenne, azt az ő kegyelmenec eſmeretire, es ßent Fia erdemenec bizodalmara hozna. Illy ertelembe vadnac nemellyec, Mondom: Hogy Iſten akarattya Oka az Valaztaſnac, az az, Az ki neki tettzet, azt el valaztotta maganac. De te az ő akarattya melle, mindenkor es azontul oda tedd aztis: Hogy ßent Fia altal akaria az kit akar idűzziteni, Azt penig mint akaria, meg ielentőtte ſoc bizonſagockal, Midőn niluan tanit az Iras, Hogy mindent akar idűzziteni, valakt hißen ßent Fiaba, 1. Timoth: 2. es mindentűl ßiue ßerint keuan hogy hinne, A mint ßent Pal mondgya: Hogy az Iſten azt akarna hogi minden az igaſſagnac eſmeretire iutna, az az, hinne minden, es az altal meg igazulna. Igaz azert, hogy az mi idűſſegűnknec Oka ezac azon ingien io kedue, hogy ßerette az emberi nemzetet, es nem akarta hogy mindeneſtűl karhozatra mennyen, noha mindnyaian egy arant erdemlenűc: De az ő bőlczeſigeből olly oruoſſagot ßerzet, az o ßent Fianac halalat, ki eleg lenne ez egez vilagnac meg valtſagara, Az mint ßent Pal az Chriſtuſt feilyeb magaztalya Adamnal, az ő erdemet es az Iſtennec io keduet, kegielmet, nagyobnac mondgya ez egez vilag bűnenel. Kiket aianlis egy arant mind ez egez vilagnac, Hogi ha ki benne bizic, annac legyen őrőc elete. Ha ki nem bizic, annac legien őrőc karhozattya. Azert, mert az ő bűneből nem tiztult ki ßent Fia altal, az bűn kedig őrőc halalt erdemel. Mennyel te es iary ez vton, es meg nem czalatkozol, Mikor be megy az őrőc eletre, azkor melyebben meg ertsd, Iſten mit vegezet volt te felőled. De megis ßoloc az hiuatalrol.

Roman: 5.

HAT Czickel az Hiuatalrol.

AZ Hiuatalrol vedd eſzedben imez Hat Czickelt: Ki hiw? Iſten. Mikor hiw? Vilag teremteſetűl fogua. Kiket hiw? Mind ez vilagot. Mi otkal hiw? Mert io akaro, es ßent Fia meg fizetet ez vilagert. Mit keuan aztul à kit hiw? Hitet es ßent eletet. Mi veegre hiw? Hogy tiztelteſſec mi altalunc. HAT ha Iſten hiw, beczűld meg, es tudgyad hogy ninczen ő benne valtozas, hanem az mit iger megis akaria adni. Ki miert hogy mindgyart Adamotis hiua, es minden foldre ki ment az ő igeienec zőngeſe, Tehat mindenec valakic Adam miatt bűnőſec, hozza ſieſſenec. Oe kedig merő io akaro, tizta, ßent, es igaz, ſenkinec nem keuanhattya veßedelmet, hanem valaki hozza teer, kegyelmeſen fogadgya azt, az mint meeg Caimakis, Iudaſnakis meg ielente io keduet. Miert hogy kedig az ő ßent Fia ßinten eleget tett mind ez vilag bűneiert, Ezertis az ő igaſſaga ßerint tartozic, hogy mindent idűzitſen valaki azba bizic. Vißont valaki azt nem veßi, hanem megis az ő regi bűnebe marad, tartozic hogy azt karhozatra veſſe. Azert meg keuannya, hogy minden bizodalommal fogia tűle az neki ßerzet es nyuitot igaſſagos erdemet,

Iſten az, â ki hiv.

Io, azert ezac iora hiv.

Igaſſaga be tőlt, azert mindenkor meg igazithat

met, es igert irgalmassagat. Mind ezec arra valoc, hogy ő ſent Felſege tizteltesſec mind őrőcke, irgalmas Igaz itelete mind sagaertis, igassagaertis: Es igy mind iduősſegec az hiueknec, mind karhozatyoc az hitetleneknec, az ő tiztes ketrőbe. segere leſs. Az mint mindenikre Ament kialtnac az itelet napian az hiuec, Apocal: 19. Ezekből azt vedd eſsedben, hogy Iſten ſenkit bűnre nem teremtet, Sem rendelt az bűn tetelre, hanem rendelte es el tőkel Nem Iſten oka a lette az bűn teuőt az bűnteteſre. Az iambor Atya egy fiat ſem ſűl az feiebe hogy fel akaſſac, De ha lopo leſs bűnnec, ſem az es fel akaztyac, azt mondgyac: azt az akazto fara ſűlte volt az Atya, Anya. Igy nezuen az mi első ermeſe- bűnteteſnec, tűnket, ſenkit az io Iſten pokolra nem teremtet, ſenkit karhozatra nem rendelt: De miert hogy az Teremtet ember olly bűnt en eſet, melly őrőc karhozatot erdemel, azert mondatic hogy az iſtentelent az veſsedelemre teremtette Iſten, 2. Pet: 2. Mert az Iſten az Halalt nem ſerzette, ſem győnyőrkődic az eelőknec veſsedelmebe, Prouerb: 16. Sapient: 1. De mint az bűn ördőgtűl es embertűl vagyon, Roman: 5. Igy az igaſſag Iſtenbe vagyon, es azbol el rendeli mi legien annac bűnteteſe, az ki meg nem teer ő hozza. HASZNA Haſsnai ezeknec ez Tanuſagnac imez: Hogy feellyűc az Iſtent, es oyiuc magunc, hogi az ő haragiat reanc ne gerieſsűc. Kire int az egez ſent iras, Az mint ſent Paligen ſepen ir, monduan: Roman: 11. Az hitetlenſeg miatt tőretettec le az Sidoc. Te kedig Hit altal allottal helyekbe, Fel ne fuualkodgial, hanem feelly. &c Mert ha meg nem maradſs az ioſsagba, teis ki vagattatol, Es azoc eſmetlen ha az hitetlenſegbe nem maradnac be oltatnac. Mert eſmet Wyionnan be oltathattya őket az Iſten. Iſmet, 1. Corinth: 2. Az ki fenn all, meg laſſa hogy el ne eſſec. Iſmet Phil: 2. Felelemmel es rezketeſſel veegre vigietec az ti iduősſegteket. De èffele felelem kőzt int, hogy bizodalommal folyamiunc az Iſtenhőz. Es mond: Mert az Iſten az, ki azt czelekedi ti benetec, mind azt hogi akariatoc, mind azt, hogy veegre vihesſetec, az ő ingyenben io akarattya ſerint. Mond ſent Peteris: 1. Pet: 1. Meg laſſatoc hogi felelemben iaruan, mulaſſatoc az ti it valo lakaſtoknac ideiet. Salomonis Prouerb: 28. mond: Bodog az ki mindenkor rőttenti az ő ſiuet, Pelda ő magais Adam, kit Iſten vgy tanita, hogy az nagi ſentſegheis vigyazna, hogy ki ne eſnec az ő io kedueből, Es ha ő el eshetet, Haat hogi nem vezthette el az ſent Lelket, az hitet. Pelda Aaron, kit az Iſten el akara rontani. Pelda Salomon eſete. Chriſtus Wrunkis azt mondgya: Matth: 12 Hogy az Satan ketſer alnokab lelket nyiſsen az meg ſepret hazba Es vgy tanit, hogi az melly Kiraly Tiz ezer Talentomot meg engedet ſolgaianac, es kedue- Matth: 18. be vőtte, az vtan azt iſmet el veztette az ſolga, kegyetlenſege miatt ſolga tarſan. Midőn Luc: 13. imigy ſolis: Sőt tys ha meg nem tertec mindnyaian, azonkeppen el veztec: Nemde arra tanite igy, hogy az iſtenteien feeluen meg teerne. Vgyan ott az Fige fanac iobulaſarol ſep peldat hoz erről, Kit az Kerteſs vaar. Haſsna ezcknec ez, 1 Corinth: 11. Ha mi magunc meg feddenűc mi magunkat, az WR nem feddene. Intetűnc azert az fele ſoc alual: Hogi az Valaztasbeli bizodalomhoz kepeſt, teſti batorſagra ne adgyuc magunkat, ki miatt az Hit meg fulna, es vgy el ſakadnanc Iſtentől, Sőt inkab neuellyűc es őregbiteűc az hitet benaműnc, az teſt ellen valo hartzolaſſal, hogy az teſtnec kenyeſſege miatt el ne veſseſſűc az Iſtennec ingyen valo io keduet, az ſent Lelket, es az iduősſegnec bizonyos remenſeget. Noha igaz azert, hogi az Iſtennec Valaztot nepei vaduac, de az â Valaztas nem teſti batorſagra, hanem feelelemmel es io remenſeguel valo Iſteni tizteletre int: Es az â Valaztas nem olly moddal vagyon, hogy valakinec keuanhatna Iſten veſsedelmet, Hanem olly moddal vagyon, hogy belyen maradgyanac imez ſele tanitaſi az iraſnac, 1. Timoth: 2. Az Iſten mindeneket akar iduőziteni. Es Chriſtus Wrunknac imez ſaua: Iőyietec hozzam mindnyaian, kic faradua vadtoc. Tehat laſſuc immar miczoda az Valaztas.

Az VALAZTAS, Iſtennec el tőkellet akarattya, kit őrőcke valo tanaczaba el veegezet, azoc fe- Miczoda az Valől, kiket iduőziteni rendelt az ő ſent Fiaba az IESVS Chriſtuba, Es olly rendeleſe, kitől őket hiwta az laztas. Euangeliom altal az ő ingyen valo io kedueből, az ő ſent Fianac tarſaſagara az ő ſent Neuenec diczeretire. EZT megis erczűc meg niluabban. Igaz ez, hogy ő ſent Felſege ſemmit nem miuel tőrtinetből, hanem őrőc ke valo bőlczeſeges tanaczabol, es el tőkellet akarattyabol. De az mod ſerint à mint ki mondotta: Hogy vakic hinnenec ſent Fia halalanat erdemebe, azoknac meg kegyelmezuen őrőc eletet adna, Az kic nem hinnenec, azok bűnőkben maraduan el karhoznanac. Es őnnen magaba olly io kedue volna mind ez egez vilaghoz, hogy mindenec eſmerrec az igaſſagot, es az altal vennenec őrőc eleter, 1. Timoth: 2. Ezt kelyen hagyuan azert ez ſerint gondolkodgunc az Iſten Valaztaſarolis: Hogy, az őrőcke valo valaztaſa, olly moddal lett, hogy ő mindeneknec keuanta volna iduősſeget. De az ő tűle rendelt Valaſsagot nem mindenec veuen, azoc ő magoc lettec volna Oka magoc veſsedelmenec. Az kiket kedig meeg előb meg eſmertt volna hogy hinnenec az ő ſzent Fiaba, azokat meeg őrőktűl fogua el rendelte volna az őrőc eletre. Ez gondolkodas noha az iras ſzerint vagyon, De meeg czac ennyireis nem volna nekűnc ſűkſeges erről elmelkednűnc, ha nemelly felőrteb valo bőlczec okot nem adnanac. Azert azoc miatt keſseruetűnc erről megis tőbbet beſsellyűnc, imez mas rendben.

XX. Wrnapi ta ſſent Haromſag nap vtan.

Az Valaztaſrol,

MAS RESZBELI SZONC AZ VALASZTASROL.

Nem minden gond latot kikel mondani az Valaztaſrol.

EZ Maſic reſzbe Negy renduel ſzoloc az Valaztaſrol, azt mayd meghallyuc: Hanem előſſer eztis megis vedd eſſedbe, Hogy vadnac ollyac, kic az Valaztaſrol mindent kimondnac valami eſſekre iut. Es nemelyec vgyan meſterkednekis, hogy az ő gondolatyokra iraſokat vendozanac, erő hatalommalis, nem gondoluan vele, ha az egiúgiű oluaſo nyakra főre pokolra ſallis miatta, ezac hogy ő latniſſec ezben meely Tudomanyunac lenni. Mert hogi kedig immar kyt vadnac nyomtatua bennec, azert im előis hozzac bennec, hogi ne laſd menben legyen igaz, es menbe hamis, Kiről imilly Negyrendbe ſolnac.

Negy rendi az Valaztaſnac.

¶ Előſſer az El Tőkelleſ ől, ezt az Deakoc Prædeſtinationac mondgyac. Maſodſor az Valaztaſrol, ezt á Deakoc Electionac mondgiac. Harmadſor az meg Vetes ről, ezt az Deakoc Reprobationac mondgyac. Negyedſer az meg Kemenyi es ől, kit az Deakoc Iudurationac hiwnac. Es meg Vakitas ról, kit az Deakoc Excœcationac mondnac. Mind ez Negy dolgot nemellyec Iſtennec olly keppen tulaydonittyac, Hogy vgyan Okanakis meric az Iſtent mondani az bűnnec. Egyic ez felec Eucerius Marton, ki vgy tanit: Hogy Iſten az mit őrőcke el rendelt, ezac azoc leſſnec, azert valami lenne, de mind az ő rendeleſeből lenne, akar Angyal akar ember eſete es bűnteteſe: Es igy az mint őrőcke el tőkellette kic iduőzűllynec, es kic karhozzanac, azokat az ſerint moſtis rendeli, Az kiket iduőſſegre tőkellet, azokat kys valogattya az el veſſet emberi nemzet közzűl, az kiket kedig karhozatra rendelt, azokat azban hadgya az mibe el erettec, Sőt az mint elis veſette tűle igy moſtis el taſitya haſinten hozza teernenekis, Es őket nem hogy lagyitana, hanem megkimenteye, es meg vakitana az bűnben, hogy az veſſedelemben eſſenec. Ezt noha az okoſſag iauallya, De az egez ſent iras ellene ſol. Azert mind ez Negyről im enis megielentem az ſſent iraſnac ſelid tanitaſat. Szollyunc azert az el Tőke leſről, az Prædeſtinatiorol.

AZ ELSOEROEL: AZ EL TŐKELLESRŐL.

Miczoda az Iſtennec el tőkelleſe

SOkſzor az Tőkelleſt es Valaztaſt egy arant veſzi az Iras, De nihol az el tőkellet vegezeſen Iſtennec, erti azt az vegezeſt, Kit rendelt az egez emberi nemzet felől, hogy az benne bizokat iduőzitſe, az hitetleneket kedig el karhoztaſſa. Mind az keet ſelekről valo vegezeſet Prædeſtinationac, el tőkellet vegezeſenec mondgya az iras. Effele tőkellet akarattyrol ſol Chriſtus Wnc Ioan: 6. Ez az en Atyamnac akarattya, az az, El tőkellet vegezeſe, hogy minden valaki lattya az Fiut, es higien ő benne, el ne veſſen, hanem őrőc elete legyen. Iſmet Mar: 16. Predikallyatoc mindennec pœnitentiat, az az meg tereſt, es bűnnec boczanattyat az en Neuemben: Es moſſatoc Atyanac Fiunac, es ſent Lelek ee neueben, Az ki higien es meg kereztelkedic, iduőzűl: Az ki nem higien, el karhozic. Ez Iſtennec őrőktől fogua el vegezet akarattyat, El tőkelleſrer, Predeſtinationac mondgya az iras, kit mindgyart az Paradicsomban Adamnac, es az vtan az Prophetac es Apoſtoloc altal ki ielente, es mais mind ez egez vilagon hirdettet.

1. Timoth: 1.

i. Deakoc halat ő ſſent Felſegenec, Es emericc meg az emberi nemzetből valo nagy io akarattyat, vegyűc io neuen illyen bölczeſeges tanaczat, ſabiuc mi magunkat az ő Decretomahoz, es tanaczot ne adgyunc ő neki, iſmericc meg ő ſent Felſegenec hozzanc valo io keduet, es velűnc tett io tetet, Es minden keppen mindnyaian ragadgyuc meg azt: Hogy az IESVS CHRISTVS az bűnősöknec iduőſſegere lőtt ez vilagra, mondom vgyan meg ragadgyuc es erőſſen hozzanc ſoritſuc, az mint ſent Paltanit, 1. Timoth: 1.

Nyughatatlanſagoc az el Tőkelleſről.

VAdnac kic innet ezen tőródnec: Ha Iſten el tőkellette volt, hogy ſſent Fia altal valtſa meg ez vilagot, Haat ő tőkellette volt aztis: hogy az ördőg gonoſs legyen, az embert meg czallya, az ember bűnt tegien. Erre vinne az okoſſag: De imt az ſſent Pal 2. Corinth: 10. Hogy mi azt fogua vigyűc engedelemre Iſtennec. Melly Iſten maga felől ezt vallya. Szentec legyetec, mert en ſſent vagyoc. Danidis mond Pſalm: 5. Gyűlőlet te Wr Iſten azt, az ki alnokſagot czelekedic. Iſmet: Nem alnokſagnac akaroia vagy te. Szent Ianos mondi 1. Ioan: 3. Az ki bűnt mic, ő dögűnt vagyon. Mond

Meg fogd az okoſſagot. Leuit: 9 1. Pet: 1.

ſſent

ſent Iacabis, Iac: 1. Az Iſten ſenkit nem kiſirt, hanem ki ki kiſirtetic, mikor az ônnen kenanſagatul el vo natic, es meg czalatic. Mond Zachariasis, Za har: 8 Gonozt ne gondollyatoc az ti ſiuetekbe, es à hamis eskûueſt ne ſereſſetec, mert mind ezec ollyac, az kiket gyûlöl az WR. Iob 34. Tauol legyon az Iſtentûl az iſtentelenſeg. Mond ſent Pal, Ga'a h: 5. Ez el hitetes nem azteul vagion, az kitûl vattoc hiuatalosoc. Mert, hogy tehotne igaz itelete is az bûnre ha ô maga mieltetne: Mint az Biro ki lopni küldene maſt, ô maga is akaztaſt erdemlene, es midôn maſt itelne, magara tenne I ôruent. La ode ha engetz az te kaba Okoſſa godnac, mit itelnel veegre Iſten felôtis, hogy ô hamis Biro, es ôis karhozatot erdemlene Ezert mondam hogy ne eßeskedgyel az felôit â mint magat ki telentette, kidd el az mint mon dgya, hogy io es valamit ſerzet mind io: Es nem ô ſerzette az bûnt, az gonozt, az veßedelmet. Noha igaz hogy ô ellene alhatot volna, de ô io okual nem allot ellene, Ha ez nem feer az te okoſſagodhoz, nem czudat Mert ſent Palis amelkodic az Iſtennec melyſeges bôlczeſegen, Roman: 11. Es mond Moyses, Deuteron: 29. Az tukokat hadd az te Iſtenednec: az mit meg telentet penig tied az Salomonis mond: Prouerb: 25. Valaki az Iſteni felſeget viſgallya, Az fel tamadas el nyomatic az diczôſegtûl. Mikor fel tamadunc, es az WRCHRISTVS altal meg epûlünc e tökelletes vtan minden titkok megertunc bôlcz ertelemmel ackor meg lattyuc hogy Iſten mindenekett igen iol ſerzet volt, Es meg ertyuc mint lehetes, Hogy az Angyal es Adam vetkezenec Iſten ellen, Noha az ô vetkeket erôſſen vtallya es meltanis meg bûnteti, es ellenec alhatot volna? Moſt mint az ſetet etzakaba hogy gyertyaual celünc, es aznelkûl ſemmit nem lassunc, akar mint ſepelkedgyünkis: Igy tarczuc az ô ki tentet akaratt yatis elôttünc, es azbol tanullyuc meg mi vigyazz. legyen az io es az goroß. Az gonozt veſſedelmeſnec tarczuc, az iot haßnoſnac, Roman: 1. Es kerüc ad 2. Petri 1. gya ſent Lelket, az gonoßnac meg vtalasara, az vonac kedig ô ueteſere es meg ſerzeſere, Ez az bôlczeſegnec kezdete, felni az Iſtent, ſeretnis, es bizni ô benne, vdalni az bunt, kôuetni es engeztelni az Iſtent az ô ß Fia altal. Prouerb: 9. Igy ertem az Iſtennec el Tökelleſe ôl, eleg minekünc most ez ſetet vilagban: Hogy meg eſmerüc ôtet Szabad Az Iſteni tökelWrnac lenni, Mindenhatonac, bôlcznec, ki ellen sem az Angyaloc, ördögöc, sem emberec semmibe ezac meeg leſt most menibe sen mettzanhatnac, Es valahol valami lett mindent ô ôcke ertet, tudot, latot, engedet, Geneſ: 17. De elegertenünc, miert hogy ezac io, tizta, ſent igaz, azert ezac iot ßeretis, iot keuan, iot ſerez, Leuitic: 9. Igy az Angyalokatis ô teremtette, de tizta ſen ſegbe, az embereketis az ô ſent termeßetire, az ô kepere es haſonlatoſſagara, Geneſ: 1. De nagy bôlczen, es igen mely titkos tanaczabol, ßabad akaratot es erôt ad nekic, hegy az mit akarnac, azt czelekedgyenec. De nekic paranczolatot es tilalmatis ad elei kbe io veegre, hogi ô tûle fûgienec azt meg eſmerjec, ki ôket teremtette. Ha tûle ôn kenyekben el ßakadnanac, fenyegetis erôtte ôrôc bôuteteſſel. Mind ezec Iſtennec igen mely bôlczeſeges tanaczabol, igen io veegre ſereztettec. De midôn az Angyaloc es az embor ßabad akaratra ereztetet volna, hogi am lassac ha az ioba veegig meg maradnac, anagy az Iſten paranczolattyat meg tôric, ôn keieken valaztyac az gonozt, melly nem va a ô bennec teremtue, hanem hogy meg tôrec az Tôruent, Iſten bûntete ûl boczat a reaue mind az ſoc bûnt, mind az ſoc nyaualyat. Ezben, igaz, hogy az Iſtennec igen mely el tökellet tanaczi voltac, de azt nekünc most ki nem telentette, Hanem à mit tudnunc adot eleged ync azzal. Ertyüc errôl mit mond az Iſten, Hogy az ördög az bûnt ônnen gonoß akarattyabol miueli, ô, eſeſenec kezdetitûl fogua hazug es gyolkos volna, Ioan: 8. Azonkeppen ßol Iſten az emberrôlis, hogy ô maga ßo fogadatlanſaga miatt vesztette magat. Touabba azt mondgya, hogi ſent Fiat mind ez vilag bôneiert, boczatta Ioan: 3. Tehat tarczuc ehôz magunkat, Es az Valaztaſrolis innet tegyünc itelete..

AZ MASIKROL: AZ VALAZTASROL.

AZ el vegezet Tökelles nez mind az hiuekre, mind az hitetlenekre, az Valaztas czac az hiuekre, Mert Iſtennec el vecgezeſt tökelleſe vagion, mind az hiueckel, mind à hitetlencckel mit tegyen, De az hiuecket ki valogattya az hitetlenec közzûl, es rendeli ôket az ôrôc ele re. Melly ki valogataſrolis ſoc nyughatatlanſagoc tamadtac, Melly nyughatatlanoc mit erczenec rola, azt laſſue elôßer. Az vtan az ßelidec ertelmetis meg mondom.

NEMELLYEC igy ßolnac: Az Valaztas Iſtennec akarattyanac olly czelekedeti, mellyben az ô el tökelleſenec modgya ſerint ôrôcktûl fogua bizonyos es ßamos emberi ßömelyeket az kûzönjeges emberi nemzet közzûl, ſaiat nepenec ki valaztot, Es ezeket vilag kezdetinec elôtte vgy ſerzette, Hogy noha az bûnben esendôo volnanac, mind az altal minec vtanna ez vilagra ßülettenec, ſent Fiaert az CHRISTVS Ieſus ſert, hiWnaia ôket az ô esmeretire, bûnôket meg boczatana, ſent Lelkeuel Wstonnan ßülne, celeteknec akar mi ideieben, Es el kezduen bennec az ô kegyelmenec aiandekat, mind addig ſe hadgya it ez vilagon el, miglen az fel tamadas vtan, minden ellen az ô orßagaba be vigye, es ô bennec, vgy mint irgalmaſſagnac edeniben mindô legyen. Ez ertelmec nemellyeknec az Valaztaſrol. Nyughatatlan ertelem.

A SZELIDEC czac olly czickelen er- Szelidec ertelme

XX. W napias. ra ſzent Haromſag nap vtan.

Az Valaztasrol,

ezec: Hogy az Valaztas Iſtennec el tőkellet akarattya, kit őrőcke valo tanaczba el veegezet azoc felől, kiket időziteni rendelt az ő ſzent Fiaba az IESVS Chriſtusba. Nemelly ſzelidec ezac tmigyis ſolnac: Hogy a Valaztas, Iſtennec regi veegezeſe ſzerint mindennapi olly gyűtegeteſe, kiuel az el veſzet emberi nemzet kőzzűl gyűit ő maganac Anya ſzent Egyhazat, ſzent Fianac erdemeiert, ſzent Lelkenec belső czelekedetiből, az igenec hallaſanac, es az Sacramentomoknac ſolgaltataſanac altala. Az veegre, hogy azokba mind őrőcke lakozzec es diczerteſſec. Ez ſzidjeguel mys moſtanaba meg elezedhetünc, mig az Iſteni őrőc rendeleſt ſzemünkuel meg latyuc.

Nyughatatlanſagoc az Valaztaſrol: Es arra valo feleletec.

AZ ſzelid lelkű Bőlczec tiltyac imezt: Az valaztattac mintha olly bizonyos ſzőmelyec volnanac, hogi mint egy Tablara az ees ő könyvbe be irattanac volna, melly ſzam ſoha meg ſem tőbbűlhetne, ſem ſenki onnan ki nem eshetnec. Az Okoſſag eztis mutatna, De az iras minket ſzelidebben tanyit, Hogy Adam mind ez vilagot egy arant eytette az bűnben, egy arant erdemel minden ember őrőc halalt, Viſſont az Atya Iſtennec egyetlen egy ſűlette minden embernec kepebe vette fel az emberi ſzőmelyt, Es olly erdemes az ő halala, hogi ha tiz ezer vilag volnais, eleg volna az ő aldozattya ő erőſte, Es az altal mindent hiw az Iſten hozzaia, mindennec igeri ſzent Fiaert bűne boczanattya. Ezzel kediz az ő Iſteni igaſſagabol egy arantis tartozic: Azoknac kic a bűnben maradnac őrőc halallal Azoknac kic hozza teernec kegyelemmel, Vagy hamar, vagy keeſen teernec, ha ezac azon ſzem pillantasbanis a mikor a lelec ki ſzakadna, tartozic ſzent Fiaert meg kegielmezni ſzőmely valogatas nekűl. Noha ſenki kediz ő hozza nem teerhet ő magatul: De mind ez vilagra el boczatta az ő igeiet, mindenűt beſzelletis az ő idővziteſenec modgyat: Predikatorock al. Czaladoſockal, nagyual, kiczinuel. enec ſzoual, kőz beſzeddel, es ezac egy ſincz ki nem halhatna, Noha az Okoſſag igy ſzol: hogi miert nem vonſzon erőuel mindent rea miert nem ad egi arant mindennec ſzent Lelket, hitet? De mi ſzabiőc ehőz maguncz hogi a hit hallasbol leſz Roman: 10 Az hallasra rea ſies. Iſten az ő ſzent Lelket keretetni akaria, Ihat keriőc, ſűntelen kediz, Es imadkozzunc egy maſertis. Ezbe ha mititkos tanacza vagyon ő ſz: Felſegenec el rőytue azt hadgiuc rea, mi tarczuc magunkat az ő ki ielentet akarattyaboz, azta ha el tarunc soha meg nem czalatkozunc. Nagy ſoc ſzent traſoc bizonittyac kediz, hogi ennec igy kell lenni, ki nagy nyugodalmas ertelemis a ſzelid egyű yű lelkűeknec, xDe kogi a nyughatatlanoc meg oltalmazzac az ő ertelmeket, Mint ha Iſten vgyan fel irta volna: Peter, Pal, imez amaz idővzűllyen, Mathe, Gergely, imez, amaz el karhozzec, Ezt mondoc hogi meg oltalmazzac, Az Euangeliomnac őruendeztető igeteris ſiralmas es rőteg ő ertelemre vonſzac: Kiről ſokat irnom ninczt helye, Hanem egy keueſſel im emlekezem, hogy laſſad minemű őruendetes ſzokat ſiralomra vonſznac.

Roman: 5. Igen tozan ertelē

Mat: 11, Ioan: 3.

Nyughatatlankodaſoc.

x Deakul ir rola Martinus Bucerus ad Romā: 8.

Magyarul Helloſcus Balint, Felegyhazi Thomas Kikuel Philep Melanthon, Luther Marton, Ioan Vigādus, Dauid Chytræus, es tőbbec ellenkeznec.

OERVENDETES SZOC.

Eſaias mond Eſa: 53. Az WR mindnyainknac bűnet ő rea vete etc. Az Angyaloc igy predikalyac a Chriſtuſt, Luc: 2. Nagy őrőmet hirdetec ti nektec, melly minden nepe leſzen: Mond ſz: Peter Act: 10. Minden nemzetbe az ki feeli őtet ez kedues ő elűtte: Mond az WR Math: 11. Jőyetec hozzam mindnyaian. Mond ſz: Ianos 1. Ioan: 2. az Chriſtus engeztelő aldozat lett mind ez vilag bűnciert. Mond ſz: PAL Roman: 11. Mindeneket a bitetlenſeg ala rekeztet, hogi mindeneken könyőrűllyen. Iſmet 1. Tim: 2. Az Iſten mindeneket akar idővziteni, es az igaſſagnac eſmeretire iutni. Iſmet Rom: 5 egybe haſonlittya a keet Adamot, es vgy tanit, hogy mikeppen az elsőbe mindenec bűnőſec lettenec azonkeppen az maſikba meg igazia tatnanac. Sőt ha Adam bűne nagy volt e vilagnac halalara, nagyobnac mondgya a Chriſtus halalat e vilagnac meg eleztéſerec Sz: Peteris 1. Pet: 3. igy tanit: Hogy az Iſten nem akarta hogi ſenki el veſſzen. Oe magais az Iſten, Ezech: 28. meg eskűſzic ezen. Ez fele ſoc ſzep draga vigaztalo ſzkat el ſzaggatnac ſoc meg rőtient ſziuűkűl, Es azt mondgyac, Iſten ezac az ő Valaz ottira erti ezeket, Iſmet meg czauerittya magat es mondi Noha mindenuec aianlya magat kiuűl, De belől ezac az ő valaztot it hiwia. Es keet fele akarattya vagyon, titkos es ki ielentet. Ez penig ezac iambor emberhőz ſem illic, hogi maſt mondgyon ſzaiaual, es maſt tarczon ſziuebe Ez nyughatatlanſazot nagi alnokſagbol indirotta a Satan, hogy éffelec kőzzűl keues lehetſſen bizonyos az ő idővſſegeben, noha kapdoſnac ſoc fele, mint az vizbe halo emberec, De mind markokban ſzakad. NEKED kediz ezac ez egyis eleg vigaztalas leſzen, ſzinten halalod oraiakortis, Hogy az Iſten minden bűnőſeket hoczatta az ő ſzerelmes Fiat, es te egyic vagy azoc kőzzűl. Ez volt fő biztataſa ſz: Palnakis 1. Tim: 1. Igaz dolog, Tanit arrais, hogi tudgya az Wr kic legyenec az őuei: Es, ſzűkſeg hogi el tauozzec a hamiſſagtul, minden ki az ő neuet neuezi. De ezben nem teſzen imilly amolly valaztaſt, Hanem azt mongya, Mint az nagi hazba nemelly edenyec tiztaſagos dolgokra valoc, nemellyec kediz tiztatlan dolgokra. Es mond: De az tiztatlant ha megtiztitiac, tiztefſeges edenyleſzen: Igy ha valaki az ő tiztatalanſagabol ki tiztittya magat, tiztefſegre valo le-

Satan ezalard ſaga.

Leg fő vigaztalas.

Roman: 11.

o leßen, meg ßenteltet, es az Wrnac akaratyara alkolmatos, es minden fele io ezelekedetre keßitetet. Ez illy tanitasnac ß: Palnac, olly alnokul hozza nemelly elő, hogy ezac à felsö reßet mondgya meg, az többit el haguan, kic tudgy ßolnac: Mint az nagy hazba tiztesseges edenis vagyon, gyalazatra valois vagyon, De nem mondgya vianna, hogy à tiztatalan edeny meeg tiztesseges lehetne. De ßent Pal nagy niluan meg mondgya azt, A mint elmeßed meg az egez Tizen egyedic Rezt, Roman: 11. Meg ladd hogi illy niluan ßol: Hogy ha à Sidoc kic most el estec, meg nem maradnac az Hitetlensegbe, ismeg be oltatnac, Te kedig ki eshetel, ha veegig meg nem maradß. Az Sidoknac irt Leueletis ha meg olvasod, Negyedic es töb reßet, imigy tanit: Feeltsunc hogy valaha el ne hagyuan az nyugodalomra valo be menesenec igeretit, Lattassec valaki közzületec keesnec tanc lenni. Ime feelelemre es vigyazasra inti az hiueket. hogy az nyugodalom helyeből ki ne vetessec. Ezekből ki tettzic, Hogy az Valaztasrol nem io vgy ßolni: Hogi Istennec bizonyos ßamos ki valogatot ßömeli vadnac kiket idözitsen, Es az kic nem azoc közzibe valoc, ezac kaar vigyaznioc. Isten nem hagyot nekünc illy valogatasi Predikalnunc. Tehat ne valogassunc mi senki közöt, hanem ha ő meltoztatot mindent hiWni, hiW is tasmays mindent. Es ez legyen fö gondünc, Hogy io viteßeguel meg örizzüc hitünket, es io lelki esmeretünket, kineßüc az igassagot, az hitet, à ßeretetet, es à bekesseget, azockal kic az Wrat tizta ßiWlöl segitsegül hiWiac, es ettül semmi keppen magadat ki ne rekezd, Hogi az Isten nem akarhattya à bünt, sem senkinec veßedelmet, à mint meg eskößtkis rajta, Ezech: 38. Az Valaztasnac kisirtetirül kedig fogadd meg Luther Martonnac tanaczat, hogy arra mind elmedet, füledet, ßemedet be dugd. Es ingyen se gondolkodgyal areol: Mit vecegezet Isten az ö öröc tanaczaba te felöled? Hanem az mint ßent Pal ßol Roman: 11. Elötted az Isten igeret, vezz arra, Es mint ßent Peter tanit: mint egy setetsegben fel gyultot gyertyara vgy figyelmezz arra. 2 Pet: 1. Azert az melly igeret Istennec mindent hozza hiW, ne czauargasd az te veßedelmedre, hanem adgy halat hogi ö ß Felsege az ö idösseges io keduet ki ielentette. Melly nem czac imezt amazt tanittya, hanem minden emberecket, hogi meg tagadnac ez vilagi gonoß keuansagokat es istentelensegeket, es eelnenec ez ielen valo vilagonis, Tit: 2. istenesen, igazan, sozanon, varuan amà nagi bodog remanseget, es á mi Wrunc Iesus Christusnac meg jeleneset.

Töb Nynghatatlansagoc.

Mondanad: En azt ertem es predikallom, hogy ezeket ezac az Valaztattac köuethetic: Vißont az kic nem Valaztottac azoc vgyan meg sem fogadhattyac, Mert Isten nem adgya az ö ß: Lelket azoknac. FELELET: Iob volt volna baar ezt soha ne erthetted volna, kiuel magadis meg ezalod netalam, Mert sokßor az kic leg alab vilo kep mutatoc, azoc inkab hizelkednec magoknac, es vgyan diczökednekis hogy öc Valaztottnac, Söt nagy keuelyenis magokat tartyac è miatt es egyebeket meg vtalnac miatta. Vißont amaz igaz ö edelmes ßiuñc, kiket à Satan soc kisirteteckel meg terhelt, el kesereduen ezuec predikallasara hogy bizonual në erezhetic à hitnec gyümöltset, ugy mint keuänac, Söt niha elis esnec mint Aaron, Moyses, Dauid, Peter, Magdolna, ackor mire segitheti öket az à gondolat, hogy öc Valaztottac, Söt vißont azt gondollyac: Hogi ha öc valaztottnac volnanac, vgy nem hatta volna el esni az bünben. Teis mikor rea kelß, mikor á bün miatt kesergeß ackor meg erzed ezt, Sokan kedig ezac halaloc fele hiuatnac, De nem illy ßoual: Isten teged el valaztot, azert iere az idössegre, Hanem illy ßoual: Isten ez vilag büneert boczatta az ö ßent Fiat, kibe ha hißß, öröc eeleted leß, Ioan: 3. Im lated hogy az el eset ember nem emelhetti fel magat azzal, ha gondolkodic arrol, hogy Isten nemellyek öröcke el valaztot, Ha ezt ackor gondolna, ez ö neki merges kisirtete leinne, hogy azert hagyatot el az bünben, mert nem valaztot. De ha azt gondollya, hogy Isten mind ez egez vilagert boczatta ßent Fiat, es valaki hozza johazkodic, meg boczattya bünet, ez emeli fel ötet. Szük egünknec koran bizonyaual ezac ez mindnyaiunknac leg erösb kö vara, kibe az ellenseg elött futna be ßaladhatunc: Hogy Isten mindeneket io keduel hozza hiWß: Fia altal. DE MONDANAD: Ezt ez Tudomant äffeleknec en nem predikalom, az ki ezac Wjonnan tanul, hanem az ki immar mind eleit vtollyat tudgya az Kereztyeni Tudomannac. FELELET, Hituan mentseg ez: Mert az te tanitasodon soc ößue elegyedet nep vagyon, nagy es kitsin, erös es erötlen: Igy az te ki nyomtatot könyuedetis egyikis oluassa, masikis: Es bizonual az gyenge hitüt nagyob hitetlensegbe eyted, az erös hitüt ketelketeted. Mert az mi hitünc ezben veßen erös, hogi Isten ßent Fiat minden bünösekert boczatta, Ezt az ki bizonual el hiheti, az nyugoßic benne, hogy ha mindenekert, tehat ö erötteis. De ezen kiuül, sohol senki ezac egyis nem nyughatic meg ßizcebe, kiualis keppen mikor az kemeny hartzba vagyon. Soha penig annira nem törheted magad, hogi az Istennec melyseges titkait meg foghasd, Söt ime mire vitt az Satan, hogi az ö közönseges vigasztalasat hamis ertelemre vißa magyarazd. Inkab akarod azt hamisitani, hogy nem mint te pironkodnai. De legyen nekünc az ßegyen, es az Istennec az tiztesseg. AZERT helyen haggyuc aztis, hogi ö felsegenec vadnac valaztotti. De azta, hogi az Valaztas olly ockal es moddal vagyon, hogi ö ßent felsege senkinec nem akarhattya veßedelmet, es mindent io keduel hiW az öröc ecletre, kibe minden

Erösb kö varunc

Czauargas.

Mint tarczuc ehöz magunkat.

Luther Marton tanacza.

Maga hanyoc.

Az törüelmesse

Mint tarczuc

Az Valaztasrol,

hiuec megis nyughatnac vgyan valoba. Tehat erős paiſunc kőw varunc gyarant tarezuc mi azokat, az kiket Iſten kőzű ſeges keppen igert mind ez egeß vilagnac: Hogi azokat ſiue ſerint es io keduel predikaltattyais mi nekünc, Es el ne hadgyuc ezauargatni à ſent Palnac ſzauat, 1. Tim: 2. Az Iſten mindeneket idővziteni akar es azt akaria, hogy az idővſſegnec eſmeretire iuſſanac. Bizony bizony mind ez egez vilagot be rekezti vgyan ſiue ſerint az WR Chriſtus az ő Atyanac ſzerelmebe, az ő erdemebe, mikor neuezi ez egez vilagot, Tehat mi eßeskedel az Wrnac illy edes ſzaua ellen.

Nalunc miczoda az Valaztas.

Az VALAZTASON penig niha ertetic őrőc rendeleſeis, de erthetiűc Iſtennec az ő regi kiſelentet io kedue ſerint valo hiuogataſatis, es gyűtegeteſet, hogy az el veſſet emberi nemzet közzűl naponkent gyűteget, hiwdegal, es valogat maganac Anya ſent Egyhazat, hiueket, kikre őrőcke lakozzec es diczerteſſec. Ki noha az ő őrőcke valo veegezeſe ſerint leß, De azba miczoda veegezeſe volt, meg latnyuc à fel tamadas vtan, Es kecriűc hogy ő felſege minketis azoc közzibe ſzamlallyon, es ott megis tarczon mind veegig. Az mint Chriſtus Wrunc es az Apoſtolokis kertec, hogy őket veegig meg tarcza Bizon mikor Chriſtus Wrunc magaert es az ő Apoſtoliert, es minden hiuekert imadkozic, hogy meg tarcza őket, Ioan: 17. ackor az könyörges elly moddal volt, mint az ki vizbe, tűzbe, vadac közibe eſett, es kialt hogy ne hadgyac, es vgy tettzic hogy mayd el veeß: Az mint az Kerezt fanis kialta nagy keſerueſen, En Iſtenem, en Iſtenem miert hagyal el? Es iſmet: Atyam vedd kezedbe lelkemet. Az Apoſtolokis az haioba vgy kialtnac: Wram ne hadgi, mayd el veßänc. Igy kel nekünkis magunc tartanunc, nem teſti batorſagba, hanem olly feelelembe, ki miatt ſzüntelen kialtſune.

Ioan: 17. Chriſtus es az Apoſtoloc mint ſzerettec magokat.

Matth: 27.

Matth: 8.

TVDOM mit felelnec it az felőtteb eßeſec, monduan: Ezec noha mind ſzükſegeſec, de ezac az Valaztattaknac haßnalnac, Es Iſtenis hozzaioc vgy tetteti magat, mint ha el akarna vezteni, ezac hogy inkab fel ſerkennyencc, inkab könyörögienec, inkab ſzokuanac hozza, de azert vgyan aznekülis meg tartatnanac, mert Valaztattac. Es azt kel mielniec, azertis: mert Iſtennec valaztotti, hogi Iſtenhőz kialtſanac. Es mondgyac: Noha az Valaztattac ő magokatis nem eſmeric es nem gondollyac az ő Valaztaſokat, es azt ezac Iſten titkara hadtac, mind az altal vgian igaz az mi tanitaſunc, hogy Iſten őket azert tartia, hogy Valaztattac voltac. Te vagy tudod vagy nem az te valaztaſodat, de ha valaztot vagy, idővzűlß: Illy joc fele eßeskedeſec vagyon az igen eßeſeknec. De maga mind azoc rakuac ſzaz ezer bolond agual.

Nyughatatlanko das nagis.

Szeb es könű ertelem az el tökeleſről, es valaztasrol.

ENIS helyen hagyom, hogy az Iſtennec el tökellet tanacza vagyon. Aztis: hogy valaztot kiuel vadnac es hogy ezac az Valaztattac hihetnec az mint irua vagyon, Act. 13. Az Poganoc örülenec es diczőitic vala az Wrnac Neuet, es hiuenec valamenyen az őrőc eeletre valanac rendeltetuen, Hiuenec vgy mond azoc, kic az őrőc eletre voltac rendeltetuen: De ez rendeleſet olly modan gondolom, hogy helyen maradhaſſon, hogi ő mindeneknec keuanta volna idővſſeget es meg teremeſet. Azert mind az kettőt helyen hadgyuc, aztis: Hogi őrőkűl fogua valaztotta az ő hiueit, aztis: Hogy olly moddal lett az, hogy ő akarta volna azoknakis meg teremeſtet kic el veßtec. Ez az ő kiſelentet akaratiya. Meg laſſuc aztis, Hogy amaz edes Vigaztalo ſzokat, kikbe mindent maga hoz hiw, mindennec ſzent Fiat aianlya, viſſa ne magyarazzuc egy nihany ki valogatot emberekre, à miat hogi az mi okoſſagunc meg nem foghattya mint leheſſen az Valaztas, ha mindennec idővſſeget keuannya. Te elegedgyel ezzel, Hogy ő igy tanit, hogi mindent akar idővzíteni, mindent int Pœnitentiara, hitre, meg teremſre, benne valo bizodalomra. Es azoc kic hiſſnec benne, neuezteſſenec valaztattaknac. az kic nem hiſſnec, meg vetetteknec. Melly meg vetetről leßen Harmadic Rezbe valo tanuſagunc.

HARMADIKROL: Az Meg veteſről.

Felőtteb valo eſſeskedes.

Az meg Veteſről is, es Reprobatiorol felőlteb eßeskednec illy keppen: Mint ha Iſten mind azokat, kic à Valaztattac ſzamaul meg maradtac, őrőc időknec előtte az karhozatra rendelte volna azert az bűnert az kiket Iſten bennec idővendő elenni latot, Es azert azokat vagy ingyen ſem hiwia, vagy ha hiwiais, meg hadgya vakulni, et kemenyűlni hogy hanyatt homloc ſieſſenec az ő őrőc veſſedelmekre, kit ec erdemlettec az ő bűnőckel,

Szelid ertelem. Roman: 5.

Hogy boßuiat aluan az bűnnec, az ő őrőc igaſſagat azbanis kiſelencze. DE mi errőlis elegedgyűnc illy ſzelid ſzolnia: Hogi Iſten à mint bűnben, es bűnre ſenkit nem teremtet, azonkeppen karhozatrais, Hanem őrőg miatt egy ember altal időve à bűn ez egez vilagra, es à bűn miatt à halal, es az őrdőg halalma es az őrőc karhozat. Ezből valaki meg nem ſzabadul à Ieſus Chriſtusban vato bizodalom altal, ki elegedendő keppen megſzenuedet mind ez egez vilag bűneiert, es azert halalmatis vőtt mindeneken, kit es Wralkodic minden ellenſegűnken, valaki mondoc azokba, es azoc ellen ő hozza nem ſiet, nem kialt, nem foltámodic, mind azoc bennemaradnac az ő bennec fogantatot bűnben, es Iſtennec arra valo atkaba es haragiaban bennemaradnac az őrdőg birtokaba Es igy kőteleſec leßnee megis az őrőc karhozatra, az Iſtennec igaz iteleti ſerint. Pelda amaz egyic tolE tanitaſat àß: 1 uay, ki ſzidalmazza vata à Chriſtuſt, es nem könyörge neki. Igy tanit az iraſis, à mint ß. Ianos mond: Ioraſnac igẽ iol eſe an: 3 Ez à karhozat, hogy az Vilag ſſag idővne ez vilagra, es az emberec inkab ſzerettec à ſetetſeget, hogy nem be tartſa à ſzelid à vilagoſſagot. Mond az Wrisi: A ki nem hiſſen el karhozic. Elegedgyűnc azert mi ezzel, hogy mind azokat ulkű. Mar: 16. Iſtenől vettetteknec er zűc es tarczuc, valakic Iſtenhőz nem teernec; Mi azert keriűc ſzüntelen eyel nappal,

teremt-

ſeritſen meg minket, eſmerteſſe meg, es vtaltaſſa meg velünc az mi bűneinket, es adgyon naponkent bizodal-
mat, az bűn, halal, ördög es karhozat ellen, az ő ſzent Fianac valtſaga, annac erdeme, es az ő igerete ſerint,
kibe erősitſen es tarczon megis mind veegig. Erre int ő magais az WR: Vigyazzatoc mond es imadkozzatoc
hogy kiſirtetben ne eſſetec. Iſmet: Meg oriatoc magatokat hogy az ti ſiuetec-meg ne nehezedgyenec torkoſ-
ſagual es ez vilagi eeletre valo ſzorgalmatoſſagual, hogy az hirtelen valo veſzedelem reatoc ne ſallion. Az
Prophetakis könyörgettec hogy az WR teeritene meg őket, es adnameg teeri ő ſiuet nekic. Tarcz tehat ehöz Ier: Tren: 5.
viteis magadat, Es hadgyunc beket imez ſzeles nyughatatlanſagoknac, Hogy ezac kaar annac igeiet tanulni, vi-
giazni, könyörgeni, ſzent Lelket keerni, ſzepelkedni, az ki Istentűl meg vetetet, Atkozot gondolatoc ezec, Mere
arra tanit igy az iras Ioel 2. Hogy minden valaki az ő neuet ſegitſegűl hiwia, iduözű, hogy ki ki mind akar
ki legyenis, ezac hiwia ſegitſegűl az ő ſzent Fianac erdeme altal, kit az Isten mind ez vilagert adot, lehetetlen
hogy azt meg nem halgatna, Ha ſzinten nem mindgiartis lenne az ſegitſeg, Mint amaz Cananeabeli aſzont e-
rőſſen meg kesergete, es mint ha vgyan el taſzigalna De azert veegre meg segite, Igy ezelekeſzic akar kiuelis,
az ki kűſzöduen vele könyörög neki, es emlekezteti fogadaſara Az ki kedig ſzent Fia altal hozza nem teer, ha-
nem fut cűle mint Cain, Saul, Iudas, Nero Ezec meg vettettec leſznec mind örőcke, â mint ſz. Peter mongya, Eerez meg.
1. Pet: 2. Hogy az engedetlenec meg ütközneс az Istenec beſzedebe, mellyreis teremtetuen voltanac Eerez
meg ez mondaſt. Mint az Anya az önnen akarattyabol ſenkit nem ſzűl akazto fara, es egyeb veſzedelemre, De
ha ki gonoſſaga miatt fel akaztatic, mondatic hogy az Anya arra ſzülte volt, Igy Istenis önnen akarattyabol
ſenkit nem teremtet ſem rendelt veſzedelemre, â mint Adamba, mind ez egez vilag artatlanſagaba teremte-
tet volt az örőc eeletre, De az bűnert es az bűnben valo meg maradaſert, es hogy nem engedenec az igaſſagnac,
el röndeluen azoknac veſzedelmeket, mondatic hogy Isten őket arra teremtette volt. Touabba ha ezben Iſten-
nec vagyon valami titkos dolgaiz azoknac viſgalaſa nem mi dolgunc, Hanem ez â mi dolgunc: cogy hallyuc,
hogy hiwta őketis, mint Caint tanitya, es Iudaſt inti, es azt mondgya minden iſtenelen fel, hogy ő maga o-
ka az ő veſzedelmenec, Oſee 13. Ez legyen röuid ertelmünc az meg veteſről, Szolyunc az meg Vakitaſrol
is.

AZ NEGYEDIKROL: Az meg Vakitaſrol.

Az meg Vakitaſrolis nyughatatlan ertelem ez: Mint ha Isten azokat kiket el tőkellet, el valaztot, es meg
vetett az karhozatra, megis vakitana, meg kemenitene, hogy ſe halgaſſac, auagy ha hallyac ne ertheſſec az
Istennec iduöſſeges io keduet, es ne teerheſſenec, es ne iduözülheſſenec Es igyis ő magat Iſte-[illegible]ec okaul mind
az hitetlenſegnec, mind az örőc karhozatnac. Ezt bizonittyac imillyen iraſokbol: Mond az Isten: En meg ke- Exod: 4.
menitem az Pharaho ſziuet, es el nem boczattya az en nepemet. Mas iras mond: Miert teuelitődtel minket Eſa: 63.
el Iehoua az te vtadrol, meg kemenitedted az mi ſziuünket az te feelelmedtől. Mond ſz. Pal: Rom: 9. Az
Isten â kit akar meg kemenit Iſmet Rom: 1. Adta az Isten őket meg vetet ertelemre, hogy ollyat czeleked-
genec â ki nem illic. DE az czendeß elmeünc, es az ertelmes alazatos ſziünc ez iraſokat igy magyarazzac.
Hogy ezec annibol ſzolnac az Isteni meg Vakitaſarol, es kemenitcſeről, az menibe el hadgya őket, es az Satan
kezere erezti, azert hogy nem vettec az nekic nyuytot vilagoſſagot, Mert â mint Isten ſziue ſerint paranczol-
lya az iot, ſziue ſerint int minket az meg teereſre, benne valo bizodalomra, az Christusban valo igaz hitre, az
bűnnec el tauoztaſara: Igy ſziue ſerint igeri es adgya az ő ſzent Fianac Lelketis az mi ſetet elmenknec meg vi-
lagoſitaſara, es az mi kemeny ſziuünknee meg lagyitaſara, De az ezkőzec a'tal az mint ő rendelte, hogy ta- Isten ezközt ſa-
nullyuc es keeriűc, Ezt valakic meg vtallyac es tű öc el taſzittyac benne maradnac az előtt vakſagokban, es ke- bot az meg vi a-
menſegekben, Sőt beletec buic az Satan, ezeket öregbiti bennec, az mint pelda Iudas kit ſ c ſzepſ o kal inte s gositſra, az ki
tanita, az WR, pelda Saul. Mond â ſzent Palis, 2. Cor: 4. Ha el fedeztetet â mi Eua ge tomunc azok azt megveti, vak
ban fedeztetet el kiknec ez vilagnac istene meg vakitotta ſziueke. Ez Istennec belső ezkőze az meg vakitaſra, ſagba marad
ki eznec tulaydon Meſtere, ki elősseris â bűnt ez vilagra hoza es moſtanis ſzaporitya, Eznec adgya Isten a kic ra, ördög â meg
meg erdemlic az meg vakitaſt, Meg erdemlic pedig mind az c, kic ő magoknac be dugiac fülöket, es hallani kit.
ſem akariac az Isten akarattyat, Es ő mazoc meg kementic magokat, az mint az iras mondgya, Exod: 8 Oe maga az Isten
Meg kemenite az Pharaho az ő ſziuet. Maſute. Act: 26. Es az ő ſzueket be dugazoltac, hogy ſzemecket ne telen meg kemeni
lathatnanac. Azert intis az iras bennünc, monduan: Pſal: 95. Hebr. 4 Ma ka az Isten ſzauat hallya ti magat
toc, meg ne kemeniczetec az ti ſziueteket. Es ſz: Pal Rom: 9. mond. Haat ha Isten az kit akar meg kemenit, Igen nemes eckal
es â kit akar meg lagyit, mit panaſzolkodic valakire? Mert ki alhat az ő akarattya ellen Felel es mond Te al ſzol az Isten, Pal
laſz ő ember. Es meg tanyit, hogy noha Isten boczatiya â meg vakitaſt es az kemenſeget, De ezac az engedetle- is, kit is leſzobe
nekre, â ſzo fogadatlanokra, Rom: 1. Es int az egez ſzent iras, hogy mi tanullyunc, halgaſſuc, ertekezzűc tarcz.
az Isten akarattyat, ſzünte len vigyazzunc es könyörögiunc, es kerünc ſzent Leiket. Noha mi nem erdemlet-
iűc, De az mi Wrunc IESVS CHRISTVS meg erdemlette, mind ez egez vilagnac, es eskűuesſel fo-

Tarcz ehöz magad.

gatta, hogy valaki keeri, veßi, az ki zörget meg nitatic. Ez à mi dolgunc, ehöz tarczuc magunkat, Es igy le hetetlen, hogy meg czalatkoztathassunc, Mert minden valaki az W rnac Neuct hitből segitségül hiwia, idözül, Ioel: 2. Es minden valaki bizic az Istennec igeretibe, meg nem czalatkozic. Roman: 5. Mi nekünc czac erre legyen gondunc, hogy mind magunkat mind mast, minden ßömely valogatas nekül, es minden itelet nekül, epitsunc, tanitsunc, mindenekert könyörögnünc, mindenec felöl io remenseghe legynünc, hogy az W R meg teeritheti mind az meg vakult Sidokat, Törököket, Pozanokat, kep mutatokat, baluanyozokat parazsnakat, lopokat, es minden bünben eelöket: Ha kit latunc hogy vakmerö keppen ellenkezic az igassagual, ßannyuc, az mint ßent Palis firattya az Sidokat, Roman: 9. Es vgy tegynünc iteletet rolac, Hogy ha azban meg maradnac, el veßnec, De mi megis az remenseghe legynünc Hogy az W R netalam könyörül ö raytokis, Azert meg ne ßünnynünc erötetkis imadkozni, adgyon az W R nekikis meg teerö ßiuet, Ha meg nem teernec, de adgyanac okot magokrol: Az W R penig az ö iteleti napian megis iteli ökeet, Roman: 2. Es ki möndgya okat az Christus Euangeliomia ßerint, mient veßse öket az öröc karhozatra, Mert nem hittec azba kit ö maga boczatot valtsagunkra, bününc boczataßara, es öröc eeletünkre Mys penig kic fenn allunc, meg lassuc hogy el ne essünc 1. Corinth: 10. Ha kedig el essünc, keriüc az W rat hogy emellyen fel, 1. Pet: 5. ha hetßer auagy hetuen hetßer veeskezünc, mind annißor keeriüc azoknac boczanattyat, Matth: 18. Es igy mind veeg eeletünknec minden ideieben röttegesßel, felelemmel es igassagual ßolgalliunc ö neki. De illy feelelemmel, hogy erössen meg ragadgyuc ez remenseget: Hogy az Iesus Christus az bünöseknec idössegere iöt ez vilagra, 1. Timoth: 1. Minden bünöseknec kedig, es azert minekünkis idössegünkre: De az meg teerö bünöseknec, az pœnitentia tartoknac, az ö benne bizoknac idössegere. Melly Pœnitentia, Hit, Remenseg, es eeletünknec meg iobulasa ellen, noha az Satan kemeny keppen gyühösködic: De mi vißont iol vitezkegynünc, hogy meg örizzüc hitünket, es io lelki esmeretünket, 1. Timoth: 1. Mindenekben kedig segit ö ßent Felsege. Es azert czac ö neki tulaydonitsunc mindent, ki nekül semmit nem miuelhetünc, Ioann: 15. Kibölis ö neki legyen tiztesseg, es diczöseg mind öröcke, Amen.

Ma itelet-tis czac az Euangeliom ßerint lesß, hogy Isten ßent Fiat mindennec adta, de nem minden vettec

SVMMAIA.

Igy ertenünc eleg legyen most az El Tökelesröl: Az Valaztasrol: Az Meg Vetesröl: Es az Meg Vakitasrol, Hogy Tökellet, es el Rendelt az Isten örökül foguan mindeneket: Elis Valaztot minden idözülendöket, De moddal, az ö ßent Fia altal: Megis Vetötte âkic maradtac hitetlensegben: Megis Vakitya â kic üzic az vaksagot, De vißont soha czac egynec sem kevanhattya, sem bünet sem bünteteset, sem meg veteset, sem meg Vakitasat, valaki czac hozza sohazkodsikis, Apoc: 2. 2. Pet: 3. Azert az mint mindenec egy arant öröc karhozatot erdemlenenc, Igy egy arant könyörült raytunc, es elegedendö oruossagot ßerzet, ki altal meg kel ßabadulnunc. Erre mindent hiw az W R, Matth: 11. Ettül senki ne vonnya magat. Hogy kedig erre essünc es io keduünc lehessen, ßüntelen könyörögnünc es kialsunc ö ßent Felsegenec. Igy ezelekedtec mindenßentec, kic nem neeztec amaz el röytetet titkos mely dolgaira, Hanem az ö ßent Fiara, es az ö ßent Euangeliomara, kibe ez Vilagnac izene örömet, es kialtya: Ez az en ßerelmes Fiam, ezt halgassatec, Matth: 3. Nem törödtec ezen: Ha ö imezt amazt nem valaztotta, ezac kaar ezeknec predikalnunc, Ezen sem, Hogy ha öket, Vallyon örökül fogua valaztottac? Es mint, Es hogy lett az. Hanem neeztec az ö romlöi voltokra, vtaltac azokat, sirtac az bünön, feeltec az öröc karhozattul, engezteltec az ö haragiat az Christus aldozattya altal, keertec bünöc boczanattyat, keertec ßent Leiket, Wy eeletet, es keertec az örökke valo nyugodalmat, hogy lett hittec, hogy az Istent ßinröl ßinre megis latnac, hozza hasenlatosokis lennenec, eßesec, ertelmesec, tölczec, tiztac, igazac, ßepec, fenyesec, diczösegesec, es mind öröckön öröcke nyugodnanac azokba, az kiket ßerzet ßent Fia erdeme altal az ötet ßeretöknec. Erre segitsen ö ßent Felsege minketis mindnyaiunkat. Amen.

Regi ßentec peldai ezekben.

Imadsagat meg talalod oda fel az Harmadic Predikatio vtan.

HVSZON EGYEDIC VRNAPI Euangeliom szent Haromsag nap utan.

Szol ez Euangeliom egy Kiraly vduarabol valo fö emberröl, ki gyenge es kicziny Hitiuelis nagy dolgot nyere Christustul.

Euang.

ENEKLEROEL:

¶ *Mi Atyanc ki vagy menyekben, &c.* ¶ *Halgasd meg Atya Isten &c.*

AZ EVANGELIOMROL
SVMMATSKA.

AZ mara rendelt Euangeliom arrol szol: Hogy egy vduarbeli fő ember, fianac halalos betegsege miatt fel induluan, hogy meg keresne az Christust. Egy előbe igen gyenge hittel esedezic, illy keppen: Hogy menne vele hazahoz, es sietne minec előtte meg halna. Ez illy tebolygo esmeretit es kicziny hitit haluan, noha Christus panaszolkodic az emberi hitetlensegeről, Mind az altal czac kicziny hitireis meg halgatuan őtet, tauol őt mely földen leuen, czac egy szauaual meg gzogyittya fiat. Kiből az ember meg esmere őtet az meg igert Christusnac lenni, es hűn ő benne, mind haza nepeuel egyetembe. Kiből fő keppen tanyitatunc: Hogy az Christusbeli hitűnc ha czac kiczinyis, męg czac azzalis nagy dolgokat nyerhetűnc. Melly Euangeliomot irt meg szent Ianos az ő Euangeliombeli kőnywnec Negyedic reszebe.

IOAN: IIII.

VALA egy az Kiraly vduarabol valo kinec fia *a* beteg vala Capernaumba: Ez mikor hallotta volna, hogy Iesus Iudeabol Galileaba iőtt volna, hozza mene, es kęre őtet, hogy vele *b* ala iőne, es meg gyogyitana az ő fiat, Mert halalan vala.

Monda azokaert Iesus ő neki: *c* Hanem ha iegyeket es czudakat lattoc kűlőmben nem hisztec. Monda neki az kiraly vduarabeli ember: Vram iőy ala velem *d*, minec előtte meg hal az en fiam. Monda neki Iesus: Menny-el *e* az te fiad el. *f* Hűn az ember az beszednec, mellyet neki Iesus mondot vala, es el mene.

Mikor kedig ala menne *g* az ő szolgai eleibe iőuenec, es hirre teuec monduan: Eel az te fiad. *h* Meg tudakozec annac okaert az orarol ő tűlőc, mellyen meg kőnyebedet volna, es mondanac neki: Tegnap vgy mint *i* het orakort hagya el őtet az hideg. *k* Eszebe veue azokaert az Atya, hogy azon oraba lett volna, mellyen mondotta vala neki Iesus: Eel ez te fiad. Es hűn ő, es egesz haza nepe.

a: Az nyaualya kereste vele az Christust.
b: Gyenge hit, mint ha tauol meg nem giogyithatna.
c: Romlotsag ez, hogy czuda tetel nec latasa nekűl, nehezen hihetűnc Istenbeis.
d: Mas iele gyenge hitinec, mintha az Wr halottaibol fel nem tamazthatna.
e: Ez ßauara giogyita meg.
f: El hinni mingiart, nagy dolog volt.
g: Isten meg segiti tusakodo hitit.
h: Vegere akar menni, ha Christus altal lette az giogiulas. *i: Nalunc deel vtan egy orat tett.* *k. Igyis tanita magatis, mastis az Christus esmeretire.* *l: Ime ez egy testi nyaualya altal, menyi őrőcke valo epűletet ßerez az Isten.*

ROEVID ERTELME.

EZ Euangeliom szol egy vduarbeli fő emberről: Hogy beteg fiaert őt mely földen meg kereste volna az Christust. De egy előbe igen gyenge HITTEL kőnyőrget volna: Igyis hogy hazahoz menne vele, es ot gyogyitana meg őtet, alituan mint ha tauol meg nem gyogyithatna, Es siettetijs hogy hamar indulna, es menne el vele, minec előtte meg halna, mint ha halottaibol fel nem tamazthatna. Melly gyenge hitben noha meg fedde, de nem vtallya meg Christus, Hanem igy czelekeszic vele, hogy egy szauaual mesze lettebennis meg gyogyita fiat, Es monda neki: Mennyel az te fiad meg gyogyult es ęl. Ezt el hiszi az ember bizonnyal, es haza indul őrőmmel, Melly hit Istennec nagy segitsegeuel lett, De azert az ő emberi romlot termeszetijs, az őrdőgis soc keppen mentebe rőttegtette, es sziuet dobogtatta, Azert az Wr Isten azbais meg

Keet iele gyenge hitinec.

segite

Hyba Ezeli napiara ſent Haromſag nap vtan.

ſegite. Mert az vton az ſzolgac eleiben iouenec, meg erôſitec iobban, kic mondanac neki hogy meg gyogyult volna à fia, kikrûl ô ertekezni kezde az orarol, melyen gyogyult volna meg, es mondanac hogy tegnap het oran, az az, mi nalunc dęl vtan egy orakor gyogyult volna meg. Ezbôl az ember meg iſmere hogy Chriſtus gyogyitotta meg, mert azkor ſzolt neki Chriſtus. Azert ezen nagyob ôrômben leſzen fia egeſſegenel, hogy Iſten ôtet az ô Iduôzitô ſzent *Fianac* eſmeretire hozta, Es hirdeti mind egez haza nepenec, es minden idegennec, hogy ô az meg igert Meſſias, ô az igaz meg Valto Chriſtus, es ô neki valoba hatalma vagyon az mi bunûnken, az ôrôcôgôn, az karhozaton, es meg adhattya minekûnc az el veszteſ ôrôc bodogſagot. Es ez hitben meg erôſiti egeſz haza nepet. Illy nagy haſznokat ſzerze az egy gyermeknec keues ideig valo beteg ſege, es ſziuenec egy kitſiny banattya es keſerûſege. *MELLY* Euangeliomnac noha ſoc ſzep Tanuſagi vadnac, De leg fô ez: Hogy az Chriſtuſnac az Iſten Fianac eſmereti es benne valo bizodalmunc, hacz ac kitſinis, de męg czac azzalis minden teſti es lelki dolgainkat io vęgre vihettyûc. Az mint Chriſtus wrunc mondgya, hogy ha czac annyi hitûnc volnais mint az Muſtar mag, męg az hegyetis es nagy fakat helyekrôl el kûldhettyûc, az az, akar melly nagy dolgainkatis meg ſzerezhettyûc. Mert az hit ſziuûnknec olly bizodalma, kiuel Iſtenkûl az Chriſtus altal bûnûnc boczanattyat veſzûc, Es igy Iſten keduebe veuen, es ô veûnc leuen ki arthatna nekûnc: es ha fiat erôttûnc adta, egyebeket hogy nem adna mi ekûnc, kic az ô ſzent *Fiaban* valo bizodalom altal, ô elôtte ſzûntelen eſedezzûnc. Ez leg fô Tanuſagunc innet. *DE* ez mellet kôzel Tiz rendben igen nemes tôb dolgokis adatnac elônkbe. Azokatis ęrczûc meg elôſzer Summa ſzerint, Az vtan nyiluabbanis.

Matth: 17.

Roman: 8.

AZ TANVSAGOKROL.

ELôſzer errôl tanulgaſſunc: Hogy ez katonat es Kiraly vduarabol valo fô embert, az nyaualya ſerkentene fel, ki az elôtt ez vilagi felôtteb valo ſzorgalmatoſſag miatt nem erkezet iarni az Chriſtus Predikatiojara, kibôl ôtet igazan az iraſoc ſzerint meg eſmerhette volna Iſten Fianac, az meg igert Chriſtuſnac, Es az emberi ſzômelybenis mindenhatonac lenni. De fianac beteglege keſzerite meg keresni az

1, Corinth 11.

Chriſtuſt. Igy keſzeritetic Iſten hogy meg dorgallyon minketis ſoc keppen, hogy el ne karhozzunc ez vilagual, azert ô ûllyûnc męg az nyomoruſagokbanis, Kiket mind io vegre boczat Iſten az ôtet ſzeretôkre *Roman: 8.* Melly ember noha minden hiueknec io peldat mutat houa folyamianac nyaualyaiokba, De ô katona es vduarbeli leuen, fôkeppen az katonac es vduarbeliec nemes peldat vehetnec tûle. Errôl leſz elsô Tanuſagunc. *MASODSZOR* ſzolunc az embernec igen gyenge es kitſiny hitirôl, ki modot ſzab vala az Chriſtuſnac az ſegitſegre, hogy vele hazahoz menne, es ſietteti vala, hogy halala elôtt ęrne oda. Melly mod ſzabas es ſiettetes ſoc ezer keppen vagyon bennûnkis, az mint ki tettz ic minden nyaualyankba, De errôl ez embert feddi Chriſtus Wrunc, hogy nem hinne ezuda nekûl, ielentuen hogy az iraſt ertekezuen felôle, azbol kellene inkab hogy nem mint az ezudakbol eſmerni ôtet, olly Chriſtuſnac, Kinec minden nyaualyainkon minden mod ſzabas nekûl hatalma volna. De mi bennûnc ſoc kal tôb hitetlenſegec vadnac ez emberenel, kic ſzamtalan ezudakrais ennyi ſoc Predikatio hallas kôzris, czac alig bizhatunc Iſtenbe. Ezekrôl maſod Tanuſagba ſzoloc. *HARMADSZOR* az Rendrôl es Modrol tanulunc, mint kel iutnunc az Chriſtus iſmeretire. *E* ôſzer tanulnunc kel az iraſt, onnet ęrtekezzûnc mit mondot az Iſten Chriſtus felôl, Az vtan az ezudakrais nęznûnc kel, kic kel Iſten erôſite az ô ſzent *Fianac* eſmeretit, Hogy akar mi ezudanac ne hidgyûnc, hanem, ha az mit bizonyit, annac à ſzent Irasbanis helye vagyon, Az iegy kęreſis menyi ſoc keppen lehet, meg hallyuc it. *NEGYEDSZER* az Chriſtus engelmeſſegerôl, ki el tûre hitetlenkedeſet, es kegyelmeſen fedde es oktata, es meg erôſite hitibe. *OETÔDSZER* Chriſtuſnac ezuda tetelerôl: Hogy tauol egy ſzoual meg gyogyita fiat, Kiuel ielente hogy bizony Iſten volna, Iſtennec *Fia*, Iſteni ereie es hatalma, es tizti ez volna, hogy minket à mi nyauaiyank-

ualyankbol meg ſzabaditana. *HATODSZOR* az ördögi kiſirtetekről: Ki à mi kitſiny hitünketis ſoc keppen akaria el oltani, De az WR meg ſegit azbanis, ezac hogy mijs vigyazaſſal mint ez ember kerdezkedeſſel oltalmazzuc. *HETEDSZER* az Poganoc hiuatalyarol az Anya ſzent Egyhazba, az Iſten nepenec tarſaſagara, Es az Sido nepnec el veteſeről: Kiből hala adaſrais, Iſteni feleleműreis, es alazatoſſagra intetünc. *NYOLTZADSZOR* az Hiuec nyomoruſaginac haſznos voltarol, es az Wrnac ezuda nagy io kedueről mi hozzanc: Ki hamarab meg ſegit, hogy nē mint mi velnüc, Az mint ez embernekis fiat még meſze meg gyogyita, melly az ő ſziuenec nagy könyebſegere lön. *KILENTZEDSZER* ez embernec hala adatoſſagarol, ki egez haza nepet fel epite az Chriſtus eſmeretire, tizteletire, es ſzolgalattyara. *TIZEDSZER* az Iſtennec reanc valo gond viſeleſeről, ki az mint ennec fiat hire nekül meg betegite, es mikor nem velne hirtelen meg gyogyita: Igy nekünkis hay ſzalunkatis ſzamlalua tartya, ő ver, oſtoroz, ő ſzabadit, meg ől es meg eleuenit. Mind ezekről tanulgaſſunc ma. De nem felőtteb cőw ſzoual. Laſſuc első Tanuſaginkat.

ELSŐ TANVSAGROL.

Hogy ez embert, fia betegſege keſzeritette, az Chriſtuſt meg kereſni.

EZ vduarbeli ember, Herodes Kiralynac ſzolgaia vala, ki noha az Chriſtus felől ſocio hireket hallot volna, es talam latta volt is ſoc ezuda tetelit, mind Galileaban, mind Iudeaban, de mig nyaualyaia nem vala, es fia meg nem betegedet vala, addig Chriſtushoz nem ſiet vala, azert az mi io hirt felőle hall vala, ezac ezudaikoz uan rayta ſüketſeguel mulattya vala. Hallotta vala kedig hogy ő ſzent Felſege azvizetis borra valtoztatta vala Cana Galileaba, ki közel vala Capernaumhoz, Es ott Capernaumba az kibe lakic vala, talam latta voltis, hogy à minapi Gutta üröttetis egy ſzouaual fel költe, es ő maga agyat haza vitete, es egyeb helyeken valo ezuda tetelitis, min deñap hallogattya vala, de ezac almelhodaſſal mulattya vala, es nem kereſi vala meg, bogy halgatna tüle az ő tanyitaſat es meg ertekeznec felőle, miczoda ember volna ő, Mert ez vilagi felőtteb valo ſzorgalmatoſſag wranec dolga, haza nepere, feleſegere, gyermekire valo gondgya, barma, tehene, diſzno, tikia, luda, maiorſaga, kereskedeſe, ſzanta, ſa, veteſe, kapaltataſa es vduarbeli tizti, es lelki tunyaſaga, Iſtenhöz es iora valo kellet lenſege, es az teſtnec ſoc fele kenyeſſege, es az Pokolbeli ördögnec alnoc kerengeſe aztul el idegeniti vala, Azert mig mind fiaſtol ſol vadnac, addig nem kereſi meg à Chriſtuſt, nem halgattya az ő igeiet, nem ſiet Iſtenhöz, De hogy nyaualyaia erkezic, meg alazza magat, eſzebe iutnac bűnei, fel es rötteg az miatt, meſſzeis meg kereſi az Chriſtuſt, eſedezic elötte, fiahoz hiwia, fiat immar hogy beteg neki aianlya, kit egeſſegebe è vilagnac adot, annac gögöſſeget, torkoſſagat, iatekat, mulatſagat, es egyec kenyeſſeget üzetuen vele, Mondoc egeſſeges fiat ez vilagnac nem Chriſtuſnac adot, hanem beteg fiat immar neki viſzi. Ez ezuda pelda ez egez vilag ſzerte, Hogy ſokan Iſtennec ezac beteget, vakot, ſantat, bennat adogat, még ezt is kellet lenül, Kiről Iſtennec tilalma volt, hogy az aldozatra benna barmot ne vinnenec. De tekints el ſoc reſzet az embereknec, Iſten tizteſſegere begezuel, fillyeruel alamiſnalkodic, midön maganac ſoc friſs hazakra köntöſökre neni ſzannya ſzamtalan költfeget, torkoſſagra, friſſegre kölczönis fel ſzedi, De Iſten neuebe menti magat hogy nints mit költeni. Az nemes nep es Polgaroc közzül, ſzaz közzül alig valic, ki fiat Predikatorſagra tanyittatna, Piſpekſegre ſokan valnac, hanem hol mi el vetet nyomorultac közzül ſzedeget az Chriſtus maganac valo ſzolgakat, mint az Apoſtolokis voltac, Illy vala ez emberis elein. Ez kelletlenſeget latuan nekijs az WR Iſten, illy keppen oruoſola meg ötet, Hogy az ő ſzerelmes fiat halalra betegiti meg, Hogy annac nyaualyaia keszeritſe ötet à Chriſtushoz menni, hogy nec zac tauol maſtul halgaſſa hiret, es ezuda tetelit, Hanem vgyan tanullyon tüle, es eſmerie meg ötet. Igy czelekeſzic az Iſten mi velünkis: Ki ſoc fele oſtor alatis keſzeriti hogy hozza folyamiunc. Soc Wrac, Kiralyoc, Czaſzaroc, Tiztartoc, Vdua birac, Porko-

Hallotta ezuda tetelit, de nem ment az ő igeie tanulaſara.

Leuit: 3.

HVſon Egiedic Wrnapiara ſzent Haromſag nap vtan.

Porkolaboc, Kalmaroc, Gazdac, nemeſec, Paraztoc, ſoc keppen tartoztathac, hogy ne halgaſſac gyakran az Chriſtus Euangeliomiat, Az ki tudna az iraſtis oluaſni, ſoc keppen el vonatic ez vilagi ſzorgalmatoſſag es teſti negelyeſſeg miatt. De az WR Iſten tud minden rendre but, banatot, gondot, nyaualyat, faydalmat, lelki teſti kiſirtetet gyötredelmet adni, vagy gyermeke miatt, feleſege miatt, ö maga betegſege miatt, vagy egyeb ezer moddal fel tud inditani, hogy el feleyczed ez vilagot, es viſelly gondot iduöſſegedreis, halgaſd az ö ſzent igeietis, es ſzamot tarts à iöuendö iteletre, es ſies hamar meg tanulni az Chriſtuſt, Igy czelekedec ez vduarbeli emberrelis. Valamikor azert nyaualyad vagyon akar mi fele legyenis, ottan tudgyad hogy Iſten indit az ö igeie tanulaſara, es az iduöſſegre valo vigyazaſra, Erre azert ottan nagy ſzorgalmatos gondod legyen: Hogy mint ez ember meſzeis meg kereſi à Chriſtuſt, teis meſzeis oda ſies àhol igazan hirdetteticz az Chriſtus, es onnet keres mind vigaztalaſt, mind ſegitſeget az nyaualyanac meg enhiteſere, Ezt tanulyuc ezböl, hogy ez ember, nyaualyaia altal indult az Chriſtus meg kereſeſere, Ki midön hozza ment volna: *Kere ötet hogy vele ala menne, hogy meg gyogyitana aʒ ö fiat, mert halalan volna.* It kellene ſzolnunc az emberi röuid életröl is, es nyomorult aʒ patrol, ezböl: hogy ennec fia halalan volt, De erröl ez elöttis az Naimbeli Iffiu fel tamadaſarol ſzoluan hallottunc, Ez vtannis az Iairus leanya fel tamaztaſarol ſzoluan hallunc. Moſt im czac iutatoc egy nihany czickelt eſzünkbe erröl: Dauid es Moyſes *Pſalm:* 90. 103. az folyo vizhöz, az alomhoz, es az viraghoz, es beſzedhöz haſonlittya az emberi életet. *Eſaias* 40. azonkeppen, Pindarus amaz egy napi élö fereghöz haſonlit akar melly friſſetis, Salomon mindent hitſagnac mond. Vedd eſzedbe azert, hogy mint ez iffiu halalan vala, Igy mijs mig elünc mind vntalan halalunkon vagyunc, minden oranc bizontalan leuen. De ha annyit élnenkis mint Adam, 930. Seth 912. Mathuſael, 969. vegenec kel lenni, es ott el feleikeznec rolunc, mint az el röpült madarrol, Hol vadnac az elöttünc valo ſoc wrac, fö wrfiac, aſzonyoc. Ezböl minden napi vigyazaſra intetünc. Ezt ezböl tanuluc, hogy fia halalan volna. Imar terünc megis az Atya dolgara, Hogy ez *VDVARBELI* katona, es Herodes ſzolgaia leuen, megis meg kereſi az Chriſtuſt. Kiböl minden katonac es vduarbelicc vegyenec io peldat, midön ez Herodes Kiralynac ſzolgaia, es netalam Capernaumba fö tizt tarto leuen, ennyire meg alazta magat, hogy az meg vtaltatot Chriſtushoz meſzeis el menne. Capernaumbol ſzinten Cana Galileaba, öt mely földre, ö maga ſzömelye ſzerint. A Capernaum Herodes birtokaban volt, *Luc* 13. ot valo Regulus az az, Kiraly vduarabol valo volt. Ez ritkan valic, hogy iſtentelen wrnac iſtenes ſzolgaia leñe, à mint mongyac: *Qualis dominus, talis ſeruus.* Es: *Scilicet in vulgus manant exempla regentium.* Es ſzoktac mondani: *exeat aula qui vult eſſe pio.* Soc vduar ſeminec beczüli az Iſten igeiet, Soc mint Herodes czac ezufolkodic Chriſtuſſal, Soc czelczap, hizelkedic, fondorkodic, czaczog az vduarba: Mondoc ſoc illyen leuen, mind az altal niha niha ritkan valnac igen iſteneſekis kötökis, mint è Kirali ember es á Szazadoſis, *Mat.* 8. az Cornelius *Actor* 10. amà Kornornic *Acto:* 8. es az Abdimelech Eunuchuſa *Ier* 38. Ioſeph es egy nihanyac. Ezekbe imilly ioſzagoc voltac: 1. Elſö, Hogy az Iſtent igazan eſmertec, es ſegitſegül hiwtac, az ö igeiet ſzerettec, tizteltec, es ſegitettec. 2. Maſod, Hogy wrokhoz hiuec voltac, nem igyekezuen öket ſemmibe meg czalni: Szömelyt nem valogattac, az közönſeges haſznokat magokenal inkab köuettec. 3. Harmad, Hogy ez vilagi ſzerencze eieket bizontalannac tartottac, es magoc meg alaztac. 4. Negyed, Hogy ſziuekbe tartottac hogy minden dolgokrol ſzamot adnanac Iſten elött 5. Oetöd, Hogy az ſzegenyeket meg halgattac, es örömeſt ſegitettec. 6. Hatod, Hogy ſziuekbe es etkölczekbe, es minden magoc tartaſaba magokat mint meg ért emberec vgy tartottac. 7. Heted Io lelki eſmeretyeket, Iſten es emberec elött örzettec. Ez fele vduarbelicc dragac az Iſtennec elötte, kic vgyan Iſteneknec neueztetnec az irasba, es mint Ioſeph maſodic Pharaonac. Ezekbe ſegitſe az WR Iſten az mi vduarbeli nepeinketis. Ez legyen Elſö tanuſagunc az beteg fiarol, es az ö apiarol. Laſſuc Maſic tanuſagunkatis.

Vduarheliec peldaia.

Vduari ioßagoc.

MASODIC TANVSAGOC.

Az gyen-

Az Gyenge Hitről.

AZ Kiralyi embernec gyenge Hitiről igy ſzol az Euangeliom: *Kiczíny Hiti.*
Es kere ötet, hogy vele ala iöne, es meg gyogyitana az ö fiat, mert halalan volna. Ime minemű gyenge hite volt nyaualyaſnac, vgyan modot ſzab az Chriſtuſnac, hogy vele ala menne hazahoz Capernaumba, es ott gyogyitana meg fiat, mint ha Iduözítönc tauol ſemmit nem haſzalhatna, es mint ha öis czac emberi modra emberi ezközeckel gyogyitana mint egyeb oruoſoc. Innet meg tettzic, hogy noha ez embernec valami kicziny hite es keues bizodalma volt az WR Ieſusba, de az elegy volt ketelkedeſſel, es teuelgeſſel, mert nem eſmerte ötet lenni Iſtennec Fianac, es az meg igert Chriſtuſnac, mindenhatonac, ez vilag wranac, Iduözítöienec, az mi bűneinknec meg tiztitoianac, es az bűnnec, betegſegnec, minden nyaualyanac, az halalnac, karhozatnac, es az ördögnec meg rontoianac, az életnec es az örök iduöſſegnec meg adoianac, Hanem czac valami ſzent iambornac es Iſten Prophetaianac, Mint Moyſes, Illyes, Eſaias, ſz: Pal, Peter, Ianos volt, alitotta ötet, az mint à nep közzül ſoknac olly velekedeſe volt felöle, *Matth: 16.* azert megint mint egy embert emberi modra kere ötet, hogy vele hazahoz menne, es az ö fiat meg gyogyitana. Ez tudatlanſagnac Oka ez vala. Mert az Iſten igeieböl ö felöle nem ertekezet volt, hanem czac az hallot czudakbol velekedet felöle, hogy Iſten embere volna. Moſtis ſokan vetkeznec igy, kic az Chriſtuſt czac mint egy Prophetat, mint Moyſeſt, Illyeſt, Petert, Palt beczülic, Es emberi mod ſzerint velic hatalmat: Azokis kic ielen voltat nem hiſzic az ö igeie es ſzentſege mellet, à Kereztſeg es az WR Vaczoraia mellet, es több ez felekis, De még azokis kic meg eſmertec immar ötet, bizony embernec es Iſtennekis lenni, es olly nagy ſzömelynec, kinec hatalom adatot mind egen mind földen. Mind az altal megis czac aligſag biznac benne, mind leiki, mind teſti nyaualyaiokba: Hanem mint imez ember keuannya vala, hogy ala menne vele, ökis keſzeriteni akariac, hol imezre, hol amazra, hogy az ö gondolattyoc ſzerint ſzegitſe öket. Mijs illyetenec vagyunc, hogy czac az ö mindenhatoſagara nem bizhattyuc magunkat, hanem minden ſzükſegünkben mi akariuc modot neki ſzabni, ördögi kiſirtetinkbe, es az bűnnec izgataſiba azt keuannuc, hogy azokat ingyen ſe hadna erzeni bennünc, fogſaginkbanis imigy amugy ſzabadítſon, betegſegünkben imez amaz ember, vagy oruoſſag altal gyogyitſon: ſzegenyſegünkben ha ſzölönc, ſzanto földünc ſokat teremt, ha kereskedeſünkben imennyi nyereſegünc leſz, Tehat vgy bizunc benne. Ez fele mod ſzabas ezer keppen lehet mi bennünkis. Melly dolog minemű nehez legyen Iſtennec, meg tettzic imez dorgalasbol: *Monda azokaert Ieſus ö neki: Hanem ha iegyeket es czudakat latto:, külömben nem hiſztec.* Az az: Nagy romlotſag az emberbe, hogy az Iſtennec igeretinec nem hihet, hanem ha iegyuel es czudaual erösiti meg igeretit. Erről ier tanullyunc többet, Kiről leſz Harmadic tanuſagunc.

Moſtani gyenge hitünc.

HARMADIC TANVAGROL.

Hogy Iegy es Czuda nekül nem hihet az ember, Sőt még vgyis aligſag.

MInt ez ember az Nazarethbeli Ieſuſt Iſten Fianac vgy fogia meg eſmerni, midön az ö fiat tauol czac egy ſzoualis meg gyogyitya: Igy iegy es czuda nekül nagy ſoc ieles emberec nem bizhattac az Iſtenbe, Pelda Gedeon, Ezechias Kiraly, Zacharias Pap, es többec, kic az Iſten igeretemelle iegyeket es czudakat kértec. Noha Chriſtut Wrunc ö maga felöl ſoc bizonſagokat tett az iraſnac bizonſagi ſzerint. De külömben ſenki czac egyis nem hitt benne, hanem Iegy es czuda altal, Es még vgyis aligſag, azert az nagy hitetlenſegec miatt keſzeritetet mind vntalan több több czudat miuelni. Ez emberis noha hallotta az elöbi czudaiatis, De azbol megis nem hihet à Chriſtusba, hanem ö yeleis wyiabban czudat kel miuelni, es oztan vgy indul fet à Chriſtus eſmeretire. Ez mondasba azert: Hanem ha iegyeket es czudakat lattoc, külömben nem hiſztec, Kemeny keppen panaſzolkodic Chriſtus Wrunc, hogy illy ez egez vilag,

Hogy soha annyit nem szolhat az Isten ô neki, annyit nem igerhet, hogy ô megis el hihesse külömben, Hanem ha szemeuel lattya az Isten czuda tetelit, Sôt ha szazszor miuelt volna vele valami nagy czudakatis, az mint az Apostoloc szemec elôtt, es az Israel elôtt Ægyptomban, es az puztaba, de mint ôkis, teis midôn czac egy keuesse meg von na magatis, czac alig bizol, Igy noha soc czudakat hallunc az Christus felôl, de megis sokan semmit nem biznac benne, mikor az bün, az nyaualya, az ôrdôg gyühôssege elôt tec forog. Oh ki nagy romlotsag ez, es ki nehez è nagy hitetlenseg Istennec. Ez vala keserues panasza Christusnac. Ezbôl it tanullyuc meg, Menyibe szenuedheti el az Wr Isten az Iegy es czuda kęrest: Ez fele keuansag *NEGY* keppen lehet: Egy keppen gonosz kisirgetesbôl, mint *Mat:12.* kesergetuen à Christust ęgi ieleket kernec tüle. Mas keppen kenyessegbôl, mint Herodes kenyeskeduen czuda tetelt keuan Christustol, *Luc:23.* Harmad felec azert keuannyac, hogy meg erôsitessenec az Isten igeretibe, mind ôk, mind egyebec, mint Gedeon *Iudic:6.* es Abraham maradekiert, *Gen:15.* az Apostolokis azett miel tec czudakat, hogy azoc altal az Isten igeie meg erôsitessec az emberec szluebe. Negyed felec azoc, kic gyenge hitekbôl keuannac iegyet es tsudat, Mint ez emberis igen gyenge hitü leuen, Christus wrunc az ô gyengesegehôz szabiamagat. Elôszer meg ielentuen neki, hogy à menyi czudac hallot ô felôle, azbolis meg esmerhette volna, ha azoc mellet tanulnijs hozza iart volna. De à szegeny ember nem ęrthete mire valo mondasoc ezec, zertis, mert nem tanult volt az elôt tüle, azertis, mert el epedet es el keseredet vala fia betegsege miatt, à mint mijs ollykor mint ha meg foytatunc, mikor igen reanc rohan à soc nyaualya, es az vigaztalasnakis es tanyitasnac nem adhatunc helyt: Igy è szegeny iam boris igaz ennyire nem ęrthette mi vęgre panaszolkodic, es mit akar az Christus, Es nē vehete eszebe, hogy Iduôzitônc az ô fiat czuda keppen męg tauol mesze lettebeis meg akarna gyogyitani, Azert ismet wyionnan ki fakazta tôb hitetlenseget, es monda neki: *Wram iôy ala velem, minec elôtte meg hallyon az en fiam.* Ime nyaualyas vgyan nyiluan ki ielenti, hogy ô nem biznec oztan az Christusba, ha az ô fia meg halna, azert sietteti hogy vgyan vele együtt menne el az elôtt, minec elôtte meg halna, mint ha az Christus halottaibolis fel nem tamazthatta volna ôtet, De ha szegeny az elôtt halgatta vôlna az ô tanyitasat, meg erthette volna, hogy ô az mi halalunknakis wra, midôn ezt monta: En vagyoc az Fel tamadas es az ęlet, az ki en bennem hiszen, ha szinten meg halis, ęl: Es minden az ki ęl, es en bennem hiszen, ôrôcke meg nem hal. Errôl soc irasoc tesznec bizonsagot, Es kęr az szent Pal hogy mijs meg emlekezzünc rola, Hogy ô magais fel tamadot halottaibol, egyebeketis fel tamaztot, 2. *Timoth:* 2. Ezeket à Christusbeli gyenge hitrôl tanulanc, es aznac olly neueleserôl, melly az igec hallasbol, es az czudac latasabol lenne. Hogy az czudac mellet az ige tanyitasara leg inkab figyelmeznenc, es azbol meg esmeruen az Istent es az ô szent *Fiat*, az tanulas szerint neuelnüc hitünket ô benne. De immar lassuc meg az gyenge hitetis melly kegyelmesen türie el. Errôl czac rôuid szoual szoloc, Negyedic tanusagunkban.

Iegy kouansag mint lehet.

Wyiab gyenge hiti.

Ioan: 9.

NEGYEDIC TANVSAGROL.

NEgyedic Tanusagunc lehet az VR Christusnac nagy engedelmessegerôl, Ki czac az kicziny hitetis io keduel fogadgya. Az *MINT* ez emberbeis noha nem vala ennyi hit, hogy esmerhette volna ôtet Isten Flanac, hanem czac Isten Prophetaianac tartya, es noha nem hihette, hogy tauol meg gyogyithatna, es ha meg halna fel tamazthatna. Ez mondoc noha nem vala nyaualyasba, mert nem hallotta tanyitasat, es azt nem gyakorlotta, hanem czac egy kicziny bizodalmanac az szikraia vala benne, hogy ha fiahoz menne, es ha eleuenen ęrne, tehat meg gyogyithatna. De ez kicziny bizodalomkatis nem hagya hiaba az io Christus, mert az Propheta azt mondgya ô felôle, Hogy az füstelgô szôztis meg nem oltana, sôt inkab fel fuuallya, hogy langozzon, az az, Az gyenge hitetis el nem taszitana, sôt inkab tamogatna, hogy nagya es erôsse lenne. Azett az mint ez elôb ielengeti vala neki, hogy czuda teteliuelis meg gyogyitana fiat, szinten azt mieli, mert mindgyart titkon czac sziueben parantsol az ô

Kegyesen fogadgya Isten czac az kicziny hitetis.

Esa: 42.

az ő fia betegſegenec, es el megyen rola, es nagy hirtelen oda haza meg gyogyul. Kibe az Atya ſemmit nem tud, Hanem midőn gyenge hituel eſedeznec Chriſtus Wrunc előtt, hogy ſietne ala menni mig meg nem halna: *Monda neki Ieſus: Menny el, az te fiad eel.*

OE TOEDIC TANVSAGROL.

EZ lehet OE TOEDIC Tanuſagunc: A Chriſtus czuda teteliről. Kiről egy nihany helyen eleg bőwen ſzoltunc. Moſt rőuiſeden czac ez Euangeliom ſzerint tanullyunc rola. Hogy mihent Iduőzitőnc ezt monda: *Eel az te fiad*, ottan ez mondaſra meg gyogyula az ő fia, noha meſze vala. Kiuel az Chriſtus ielente az ő Iſten ſeget, es Iſteni hatalmat, lelente igaz Chriſtus voltat, es azban valo tiztit: Kiuel ezőſi te mind ez embernec hitit, mind az mi hitűnket, hogy hidgyűc őtet Iſtennec Fianac, es olly Chriſtuſnac lenni, ki azert boczattatot volna, hogy mi oruoſunc, mi őrizőnc, es oltalmazonc lenne. Hogy ez volna az ő tizti, ſoc erős czuda teteliuelis meg bizonyitotta, es ezzelis, Hogy ez embernec beteg fiat tauolis nagy hatalmaſon meg gyogyita. Azert ezben mind azokbolis vgy erősitsűc hitűnket. Hogy moſtis noha menyben immar fel menuen őtet nem lattyuc, de hidgyűc minden Iſteni hatalmaual ielen lenni, es ſzinten vgy viſelni gondot reanc, mint ha ſzeműnkuel latnuc, az mint ez betegetis meſzeis lata es gondot viſele rea, Ki nekűnkis ſoc ſzep ſzoual aianlotta magat, monduan: En veletec leſzec mind vilag vegezetig, *Matth:* 28. Es hagyot kepebeli ſzőmelyeketis, kic az ő igeretit es io tetet predikalnakis, es az ő Sacramentomit ſzolgaltatnakis, kikben moſtis ő maga olly hathatos keppen czelekeſzic, mint mikor ő maga ſzőmelye ſzerint ſzolt, es az ottan meg lett, mihent hittec annac, Igy valamit hirdetet te nekedis az Euangeliomba, es az Moſasba, es az ő Vaczoraiaban, bizonnyal ottan meg leſz, ha hiſzeſz azokba, mint ez hogy meg lőn mihent az embernec azt monda: ęl az te fiad. Mondoc az ő igeienec minden mondaſa be tellyeſedic te raytadis, es meg leſz minden igerete te bennedis ha teis hiendeſz annac, à mint ez emberis *Hán az beßednec, mellyet neki Ieſus mondot vala, es el mene.* Nagy czuda valtozas lőn ez, ez emberbe, hogy ki az előtt illy kiczinyhitű leuen, immar moſt illy nagy dolgot bizonnyal el hiſzen, hogy az ő halalan valo fia meſzeis meg gyogyult az Chriſtus hatalma altal. Ez az hallasbol, es az ſzent Leleknec czuda erős czelekedetiből lett. Melly Hit nagy nemes dolog vala ő benne, hogy annyi bizodalommal lehetet, hogy ſemmi ielt rola nem kęruen, mint regen kęre Gedeon, *Iudic: 6.* es Ezechias Kiraly 4 *Reg:* 19. Sem ęgi czudat, mint az Sidoc, *Matth:* 12. hanem czac az ő tulaydon beſzedere, el hiue fianac meg gyogyulaſat, es ez bizodalommal el indula haza fele. Igy indult vala Peteris à Tengerre, mikor az WR ezt mondana: Iere, *Matth.* 14. Ezt haluan Peter, bizic az wr ſzauaba, es hiſzi hogy meg tarthattya az wr, es megis tartya, mert ő maga igeri es mondgya, iere. azert le lepic ſzaraz labbal az tengerbe, es vgy iar mint egy pagyimentomon, addig az mig bizic. De vęgre meg ńjed, es ketelkedic, azert elis kezd ſi lyedni. Mind ezec oh ki nagy tanyitaſi az Chriſtuſnac, hogy igyis meg eſmerińc, mind az mi romlot voltunkat, mind az ő nagy hatalmat, mind az Hitnec erős voltat, mind azt, melly igen ſzükől kődűnc mi ő nala nekűl. Im meg hallanc gyenge hitből mint veue ki az Chriſtus ez embert, czuda tetele es biztataſa altal, ſzerezuen ő benne erősb hitet. Immar tanullyuc errőlis: Ez nagy hitbennis minemű kiſirteti es hankodaſi voltac, es azbanis mint tartatot meg az Iſtentől. Erről leſz Hatodic tanuſagunc. Kiről imez ből tanullyuc: Mond az Euangeliom: *Mikor ala menne, az ő ßolgai eleibe iővenec, es hirre tenec, monduan: Eel à te fiad.* Ezből lehet *HATODIC* Tanuſagunc, imez: Hogy az Hitnec ſoc kiſirteti vadnac, azert őtet ſoc keppen kel mindenkor oltalmazni, es houa nagyob, annal inkab kel azba vigyaznunc, azt ſzükſeg mind holtig viteſſeguel őriznünc. Erről tanuſ gaſſuc ezből is: Hogy az ember haza tęruen ſoc kűſződeſſel mendegelt, de az WR Iſten mind azokba igen ſzepen meg tartotta. Erről ier ſzollyunc.

HATODIC TANVſagrol.

Az Hitnec kiſirtetiről.

Az teſzkodo hitet ſegiti az Wr.

Noha az ſzolgac mint ha czac aſzonyoc ſzauara, auagy ő magoc io akaratyokbol indultac wroc eleikbe őrő net mondani, de azonba titkon Iten inditotta fel ſziuecket, hogy az ő wroc hitet erősitenec, mert noha el hiue az ember az Chriſtus ſzauat, de az

Kiraly Vduarabol ualonac

Ephes. 1 Tim. 1 Oerdögi kisirtesi, hogy ne hinne az Chriis sauanac.

hitnec soc fele ostroma vagyon az ördög miatt, hogy el oltalassa à Christusban valo bizodalmat, Mint niluan ennekis az ördög soc ketseges gondolatot öntet szivebe: Hogy olly ember leuen mint egyeb, lehetetlen volna az, hogy ő olly meszc az ő fiat meg gyogyitharta volna, es hogy lathatna ő ennyi földre. es hogy segithetne ezköz nekül olly nagy beteget. Melly ördögi ostrom miatt, es leiki tusakodas miatt, talam szegen hitetlensegebeis eleset volna, es valami gondolat miatt ismet Christushoz az vtrol visza tert volna, kęruen hogy ne röstellene erötte ala menni, hanem vgyan hazanal gyogyitana meg fiat, De midön hiuel tusakodnec az kisirtetec ellen, azonba iutnac szolgai. es meg mohdgyac hogy meg gyogyult fia.

Meg eleueneßic kitti, ki vigyazaß sal es kerdezke deßel elezt meg Lassan lassan nödegel az kitis.

Meg tudak zec annac okaert az Orarol ő tüllöc, mellyen meg könyebedet volna, Es mondanac neki: Tegnap, vgy mint heet orakort hagia el ötet az hideg. Eßebe veue azokaert az Atya, hogi azon oraba lett volna, mellyen mondotta vala neki Iesus: Eel az te fiad. Es hün ő, es egez haza nepe. Ime melly czuda keppen tamogata, erösite, es neuele Iduözzönc az ő gyenge hitit. Mert elein czac mint egy kisiny szikra, annyi hitetskeie vala: De oztan hogy el külde elöle, es meg monda hogy fia ęlne, mindgyart el almelkoduan az Christusnac hatalmassagan, hün neki: es azontul nagyobra neuekedec hite, De mi ön az vton mentebe tusakodnec az hitetlenseguel, ottan tamazta az io Christus segitseget arrais, kic bizonnyal meg mondanac hogy lattac fiat io egességbe, Es igy à tusakodas melly meg lankadot vala, meg erösedec benne, es el hiue ketelkedes nekül fianac egességet, De miert hogy megis eztökelte az ördög, hogy az czac törtinetböl lett volna, nem Christusnac hatalmabol, azert ennekie eleit akaruan venni, kerdi mikorba könyebedet volna meg, es mondgyac hogy hęt ora fele, az mi orane szerint dęl vtan egy ora rele. Kiböl eszebe veszi hogy szinten azkor gyogyult volna meg, midön à Christus szolt volna neki, monduan: *Mennyel, az te fiad eel.* Azert ezböl immar vgyan igen meg erösedi hitibe, hogy az Christust nem czac embernec, hanem Istennec Fianac, Istentül adarot olly Christusnac, ki minden nyaualyankban gondunkat viselne, hinne lenni. Ezböl meg tertzic, mint kel nekünkis az mi hitünket soc kisirtetec ellen mind holtig oltalmaznunc, es azban epülnünc soc vigyazassal, tanulassal, kerdezkedessel, gondolkodassal, könyörgessel, es fel fegyuerkedessel: à mint szent Palis *Ephes: 6.* tanyit, hogy mint az erös vitez soc szer szammal fel öltözuen, öriznüc magunc az ördög ellen. Bizony à mint az fac, vete nenyec, mind nö ökbe, mind viragokba, mind gyümölts ęr tökben soc nehesseget szenuednec, ragyac, bogaroc, szelec es egyebec miatt, Igy à hiuekis az kisirtet miatt. Pelda Christus ő maga, es minden Prophetac, Apostoloc, Regi Atyac, es minden istenes emberec, kiknec houa nagyob bizodalmoc volt az Istenbe, anyiual inkab ostromlotta öket az ördög. De viszont az Istenbe valo bizodalmoc es hitec olly erös dolog volt, hogy altala mindeneken gyözedelmet vennenec: Igy mais az az Christus altal az vigyazoc mindeneket meg gyöznec, az mint ez emberis meg gyözc kisirtetit hitiuel: Ki midön hazahoz ment volna, es immar latna szemeuelis, hogy fia szepen meg gyogyult, Es magaba sokat gondolkodnes, hogy ez nagy Isteni eröböl es hatalmabol lett, illy halalos betegnec ottan szepen meg gyogyulni, mihent, mesze föl-

Ez keuantatic à hu neueleßre.

Az erös hit örökdezteti az Istënec io voltanac esmeretike

den kedig, czac ezt mondta à Christus, ęl az te fiad: Ezekböl annyira meg erösödic hitibe, hogy lelketis öruendezteti benne, hogy Isten ötet olly vndoc bünöst, pogan nemzeter, es vduarbeli katonat, meltoztatot hozni az ő szent Fianac esmeretire, az altal az bünböl ki venni, az ördögtül es annac orszagabol es seregeböl, az ő nepe közibe szamlani es az ő dicz öseges orszagaba, az ő szentinec tarsasagara hozni. Soc töb nyomorult bünöst kelis, mint Magdolnaual, Matheual, Zacheussal, Peterrel, es szent Palulis igy ez elekedec Isten. Melly szent Palnac örömc, melly nagy volt az Christusban,

Kazdag io tete Istenec, ezzelis, veiünkis.

Nagi dolog valoba meg esmerni à Christust.

Philipens 3. 1. Tim. 3.

ęlegge meg nem mondhatom, ki miatt egyebeket ganeinac tartot, akar melly frisnec tessekis, ki könyörög eröttünkis, hogy az ő esmeretinec nagy voltat, hoszat, szelet, magassagat, melyseget, ielentene meg az WR minekünkis, melly minden ęrdelmet felyül halad, mert minden emberi okossagnac felötte vagyon: Fiat testben öltözetni, azt aldozatra adni, azba az bünt meg fizetni, altala bennünc wyionnan szülni, fel tamaztani, es mind ö. öcke ęltetni. Oh draga aiandec, kibe epitlen ő szent felsege minketis,

mind addig, míg az ő meg allapodot őreg voltanac mertekere iu hatunc, *Epheſ: 5.* He tedic tanuſagunkatis laſſuc. Ezből: Hogy ez Pogany, Hit altal az iſten nepe közibe ſzamlaltatot.

IMMAR HETEDSZER tanullyunc azrolis: Miert ſzedeget Iſten iuhokat az el vetet poganoc közzűl, el taſzituan az ő regi tulaydon nepet: Miert ſzerez El ſőkből vtolſokat, es: vtolſokbol elſőket: HOGy à Poganoknakis iduőſſegekre iget tetet es iőtt az Chriſtus, ſzoltunc oda felis fol: 81. Moſt ezac az ő ezuda valtozta taſokrol ſzollyunc: Soc helyen almelkodic ſzent Pal ſoc dolgan az Iſtennec, midőn ſzűntelen azokba elmelkodnec, es egy nihany ezudai ſaldítana, mit ezelekeddegelic mindennap az embereckel, *Roman: 11.* Ki az el vetet poganokat Abraham fiaiua valaſzta, az Abraham fiait kedig az őrőkſegből ki vete. Midőn mijs olly gyakran elmelkednenc azokrol mint ſzent Pal, el almelkodnec moſtis ki ki, Iſten ő veleis naponkent mint ezelekedgyec: Nemellyt meg vakit, es nagy meltan, Nemellyt meg vilagoſit, Nemelly bőlcz leuen, maganac ſem haſznalhat, Nemelly egyűgyű, es ſokat epit, Nemelly iambor hogy maar, es el keuelyeſzic, es maſt meg vtal, es ſemmire kellő leſz, Nemelly gonoſz életű volt elein, végre meg iamboroſzic, Ki nagy fel emelkedet, es ala eſett, Ki igen el vetet volt, es fel emeltetet, Ki igen ſzegeny, es meg kazdagul, ki igen kazdag es meg ſzegenyűl, ki ſoc gyermekes es mind meg halnac, ki magtalan ſokaig, es meg gyermekeſedic, ki Zaſzlos nemzet, es parazttà leſz, ki parazt es Zaſzlos wraſka leſznec gyermekekből, ſőt Kiralyokis. Igy az patuarkodo Sido nemzetſeg ki Iſtennec valaztot nepe volt, az bőlcz iraſtudoc, az Doctoroc, es Phariſeuſoc, nem iuthatanac az Chriſtus eſmeretire, Ime ez el vetet Pogany karona es vduar, melly ezuda keppen hozatec az Chriſtus eſmeretire, es az ſzentec es hiuec tarſaſagara, mind egez haza nepeuel, ezac az egy fianac betegſege altal. De kiczoda feytheti ki elegge mind ezekben az Wrnac mely ſeges iteletit, mi elegedgyűnc ezzel: Hogy Iſten nem akaria ſenkinec veſzedelmet, hanem hogy meg téríen es éllyen mind őrőcke. Azert ne fuſſunc előle, hanem inkab ſieſſűnc eleibe, es fuſſunc hozzaia: Lam vgyan ki retieztette az Kereztfan kezeit az ő ſzerelmes Fianac, hogy mind ő elő te es vtanna valo vilagnac Iduőzitőie lenne, ki minden nyő gőket magahoz hiw, hogy meg őleiuen es terhet magara veuen meg kőnyebitſe. De Wram te berzűlteſd ezt mi velűnc, mert mi nalad nekűl nem értheteyűc ezt. Ezt ezből tanulanc, Hogy ez Pogany karona az WR Chriſtuſnac nagy eſmetetire iuta, es az Sidoc kőzőtt valo bőlczec vakſagban maradanac.

Szollyunc az *MYOLTZADIC* tanuſagrolis: Hogy az WR előb ſegit az mi velekedeſünknel: *EZIS* edes vigaztalas mi nekűnc, Ime ez iambor melly igen fiettet vala az wrat, hogy ala menne, ő vele kedig, hogy gyorſabban iarna: Es modot ſzab vala neki az ſegitſegre, De ime előb ſegiti keuanſaganal, mert mig ala ment volna az őt mely főldre, keſő lett volna, es addig ſokat tőrődet volna, hogy talam meg holt fia, De az WR iob moddal ezelekeſzic vele, ezac paranczol egy ſzoual még tauol, es ottă meg gyogyul. Igy ne ſzaby ezac teis modot ő felſegenec, hanem bizd rea magadat, Es ne haborogy ha az te el gondolt modod haſznatalanna lett. Mint nem termete ſzőlőd, buzad, ninczene fizeteſed, meg betegettele, es ninczc miuel éned, ninczc modod mint oltalmazzad magadat ragalmazaſtul, fegyuertűl, dőgtűl, meg holtake gyermeki, à kik nec ioſzagodat ſzantad, El vetteke hazadat, buydoſole, nem iőtte el az oruos à kibe bizral. Es akar mi legyen, az mibe te előb bizakodtal, ha azoc meg fogyatkoztakis, mégis kőnyőrögy, es bizzal az ő igeretibe, es azba azt mondgyad mint Dauid: Ha tettzic az Wrnac, meg adgya ennekem ezt, ha nem: legyen az ő akaratia. Mondom ne eſſel kefegben ſemmi nyaualyadban, ne vnd el az ő igeiet az nyaualya miatt, ſe az kőnyőrgeſt, még inkab rea ſies, ne legy vſoras, lopo, hamis életű ſzegenyſeged miatt, iob nyaualyogy egy keueſſe ne reſzegeskedgyel, lant, lip, dob ne vigaſztallyon nagy nyaualyadban, hanem az WR igeie: Bizony el ezudalkozol végre, melly kegyelmeſen ki ragad, akar teſti, akar lelki haborud es nyaualyad legyen. Oh melly ſokat tő ſődet ez iamboris ez egy gyermeken, ki miatt Chriſtushoz faradot, es velte hogy az ő betegſege neki holtig valo ſiralomra leſz, De miert hogy nem mene bű batoſokhoz, ſem őrdőn.

HETEDIC Tanuſagrol. Az Poganoc kinatalinac ſengete volte meg tert pogany.

Mais igy forgatya ez vilagaual gait.

Az Sidoc valtozaſi.

Ez ßelidſeguel elegedgyűnc most. 1. Timoth: 2.

Ioan. 10.

Matth: 11.

NYOLTZADic Tanuſagrol. Előb ſegit es iob moddal Iſten az mi keuanſaginknal.

Hadd az Wrra minden modgyas à ſegitſegnec,

2. Reg: 10. Ne al bűure magad bizdba, hanem variad az Wrad.

Pelda ez ember mint tartotta ma gat nyaualya-

ſaba.

XXI. Wrnac pitraß Harom ſzegnap vtan. Matth: 3. Egy kis nyaualia bol melly ſzörömet tamadot:

ördöngöſökhöz, ſem altal nem vere magat buaba, Hanem Chriſtuſt kereſe meg, kit az Atya adot az mi meg valtſagunkra, *Matth* 3. *Ioan.* 3. Azert az kit holtig valo ſiralomra vęl vala ęltig valo, es öröcke valo örömere lön, nem czac az gyermeknec, hanem maganac, feleſegenec, es mind egez haza nepenec, es többinec, ſoc idegennekis, Mint amaz Szazados Capitanis, *Luc:* 7 ki nagy erös hituel izente vala Chriſtuſnac, hogy czac mondana egy ſzot, es meg vigaſznec az ö ſzolga, ennec paytarſa volt, es kepes hogy ennec tanyitaſabol vött olly nagy hitet, Igy az mi kitſiny nyaualyankotis, felötte felötte nagy haſznunkra eſcpü etünkre tudgya ö ſzent felſege nekünkis fordítani, mind ez vilag ſzerint, mind az mas vilag ſzerint. Ez vilagon matha helyet, marhat, fizeteſed helyebe iob fizeteſt, betegſeg vtan egeſſeget, fogſag vtan ſzabadſagot adhat, De ha è nem lenneis, az mas vilagit nagy örömmel variuc, lob kint, ki igy ſzolt: Ha meg ölis, benne bizom. Az mas vilagi ionkrol igy ſzol ſzent Pal: Nem egyenlöc az moſtani nyomoruſagunc az dicziöſeghöz, mel'y ez vtan meg jelenic minekünc, hol az Iſten minden leſzen mindenekbe, 1. *Corinth:* 15. Bizony az kis neheſſeg alatt ſokra haſznos az nyaualygas, Kiről pelda ezis, Hogy mint ez embert czac az nyaualya keſzerite az Chriſtushoz menni, Igy mindnyajan olly romlottac vagyunc, hogy az haboru kiuül aitatoſon nem folyamhatunc az WR Iſtenhöz, Baar io lelki eſmeretünc legyenis, megis kenyes kedün az io ſzerenczebe, az io egeſſegbe, bekeſegbe, tiztеſſegbe nem ſzenuedhettyüc az meg dorgalaſt, es nem beczülhettyüc az Chriſtusban valo ioknac hirdeteſet, Azert az kit ſzeret az Iſten, mint az Atya meg dorgallya, hogy ez vilagual el ne karhozzec. Ez legyen Nyolczadic tanuſagunc. Ezt ezből tanulanc, Hogy midön ez vduarbeli katona fia halalos betegſegeben meg kereſte volna az Chriſtuſt, es azon kerne, hogy vele ſietne hazahoz menni meg gyogyitani, az WR Chriſtus męg tauol remen ſegenel hamareb gyogyita meg fiat, Igy czelekeſzic mais az ö benne bizockal, mind lęlki teſti ſzükſegibe, kiknec nyaualyaiokat ſoc iora fordittya.

2 *Corinth:* 4.

Roman: 8.

KILENTZEdic Tanuſagrol. Iſten gond viſeleſeről.

KILENTZEDIC tanuſagunc lehet az Iſtennec ezudalatos reanc valo gongya viſeleſeről, Kit eſzünkben vegyünc innetis, Hogy midön az Apia, Anya, es az Czeled, emberi mod ſzerint töródnec nyaualyaiokon, azonba az WR Chriſtus meſzünnenis reaioc nęz, es mikor nem vęlnec reaioc tekint, az kit meg betegitet, azt megis gyogyitya. Igy czelekeſzic mais mindnyaiunckal, lol tudgya az mi mennyei Atyanc minden ſzükſeginket, azokra nagy gondgya vagyon ö neki, veſſüc tehat ö rea minden gondainkat, es mindenęnec elötte kedues kedgyünc ö felſegenec, es fügiünc tellyeſſeguel ö tüle, es keriünc mindent ö tüle, az ö ſzerelmes ſzent Fianac ęrdeme altal, kit hogy valoba meg eſmerhеſſünc az ö igeie altal, arra eyiel nappal gondunc legyen.

Matth: 7.

TIZEDIC Tanuſagrol. Hala adaſrol.

TIZEDIC es vtolſo tanuſagunc az hala adaſrol lehet, Hogy mint ez iambor az ö haza nepetis fel epite az Chriſtuſnac igaz eſmeretibe, igy czelekedgyünc mijs, egy maſt te ſzünnyüc ſe teſtbe, ſe lelekbe epiteni. Ime à Hit, hitet mint ſzerez ö bennec: az ö haza nepe nem tudgya mit ſzolt Chriſtus vele, ö ſem tudgya melly oraba gyogyult meg az fia, Hanem egyikis maſikis ſzoluan az mit tudnac, azbol neuekednec hiſzekbe es ſoc ioba. Meg tettzic azert, hogy az Hit nem henyelö, hanem io dolgokban ſzünteten foglalatos, *Galath:* 5. Ez legyen Tizedic tanuſagunc. Touabba az kazdagokis vegyenec peldat tiziekről, Hogy à mint ez iambor az ö haza nepetis fel epite az Chriſtuſnac igaz eſmeretibe, igy mijs czeledünket, iobagyinkat, fa'unkat, varoſunkat, orſzagunkat tanyitaſſuc, egy maſſal Iſtennec ſoc io teterö beſzelgeſſünc, Hogy velec egyetembe è vilagonnis egeſſeget, bekeſeget, oltalmat, es minden aldomaſt veheſſünc, Es az Wr Iſtent tiztelheſſü, moſt es mind örökkön örökke, Vgy legyen.

MIT TANVLANC:

TIZ Rendbe ezekről ſzolanc: Elöſzer hogy ez vduarbelit, Fianac beregſege keſzerite az Chriſtuſt meg keresni. Maſodſzor, melly igen gyengehituel könyörger. Harmadſzor, Hogy iegy es ezuda nekül nem hihete, kiről panaſzolkodec az Chriſtus. Negyedſzer, melly kegyeſen halgatta meg az Chriſtus ezac kicziny hitit is. Oetödſzer, az Chriſtus Hatalmaſſagarol, ki ezuda keppen meſzeis

meg

meg gyogyitá fiat, Hatodſzor, az Hiuec kiſirtetiről. Hetedſzer, az Poganoknac hiuatallyokrol az iduóſſegre. Nyoltzadſzor, az Hiuec nyomoruſagirol. Kilentzedſzer, az Iſtennec gondgya vlſeleſeről. Tizedſzer, az Hala adaſrol. Mind ezekben hogy az WR Iſten ſzent Fia érdemeiert ſzent Lelke altal minketis epitſen, es meg tartſon, moſtis könyörögünc ő ſzent Feſſegenec.

Imadſagat az Maſodic Predikatio vtan meg talalod.

MAS PREDIKACIOIA
ezen Euangeliomnac,
IOAN: IIII.

Vala egy az Kiraly vduarabol valo, kinec fia beteg vala Capernaúmba: Ez mikor hallotta volna, hogy Ieſus Iudeabol Galileaba iőtt volna, hozza mene es kére őtet, &c.

IGEN ieles Hiſtoria ez mai Euangeliom, Kiből az Hiuec minémű fő dolgokat tanulhatnac meg halluc az Elſő Predikationkban Tiz rendben. Immar ez vtan ezac az *HITRŐL* es az *HITETLENSEGRŐL* foguncſzolnia. Ezert: Hogy az mint ez fő ember bizic az Chriſtusba: meg eſmeri, kereſi, es ſegitſegől hiwia az Chriſtuſt, es nagyokat nyert: Igy ha valamit nyerni akarunc, ſzükſeg meg eſmernünc nekünkis őtet, es hittel hozza folyamnunc. Ha kedig kiczîny volna á Hit mi bennünkis, az miatt ſe fellyünc, ezac hogy azzalis hozza folyamiunc. Ez emberis előſzer igen kitſiny hitű volt, De azzalis meg kereſe az Chriſtuſt, ki az ő hitit fel epite, es végre benne nagyra neuele. Igy ſzükſeg az kitſiny hittelis hozza folyamnunc, es azt mindennap neuelnunc. Hi i kedig hogy volt Chriſtusba, meg tettzic, mert meſze földről is meg kereſi, es midőn kéri hogy meg gyogyitſa fiat, ielenti hogy hiſzi mind hatalmat az meg gyogyitaſra, mind io akarattyat az ſegitſegre. Az Tőrőkőc, Sidoc, es kic az WR Chriſtus neuet ſegitſegől ſemmibe nem hiwiac, azoc nem eſmeric à Chriſtuſt, es ſemmit ſem biznac benne, ki miatt nagy karba es nyaualyaba eſnec, Mert minden bűnőkbe benne maradnac, es minden igyekbe el hagyatnac, es az bűn, őrdög, es az karhozat miatt meg emeztetnec. De noha imez embernec volt valami hiti, eſmerete es bizodalma az Chriſtusba, noha ertőtte őtet az meg igert Dauid fianac, es az iőuendő Chriſtuſnac lenni. De az à Hit igen gyenge volt azkor benne, mikor agy előbe kezd neki könyörgeni, Mert mint Dauidot ezac embernec eſmerte lenni, es azert ala hiwlis hazahoz, alituan mint ha tauol meſze valokat az Chriſtus nem lathatna ſem ſegithetne, Es ſietteti hogy hamar menne vele, minec előtte meg halna az fia, alituan mint ha az halal ellen meg nem tarthatna De az kic à Chriſtuſt valoba meg eſmeric, az ſzent Iraſnac ſoc ſzep bizonſagi ſzerint, azoc meg értic hogy ő bizony emberis, bizony iſtenis es mindenhato, es mind ez egez vilagual biro, kinec labai ala vetteted az bűn, az őrdög, ez vilag, es minden hatalom adatot neki, emberſege ſzerintis, mind égen, földen, pokolban. Melly hitből valaki őtet akar mi ſzükſegeb e meg kereſi, valoba vgyan megis tapaztallya az ő nagy ereiet, mert mindenec ellen, minden oraba meg tartya, az bűnből meg tiztittya, ſzent Lelke altal wyionnan ſzűli, biria, igazgattya, vigaztallya, oltalmazza, az halalbol fel tamaztya, es az őrőc életet meg adgya, Mondom meg erzi, meg tapaztallya, meg lattya, es vgyan el fogia tűle, az ő hitinec halznat, es ereiet, hogy az mit tűle kért, es vart, az megis leſzen, Mert ő az Atyanac örőcke vala Fia, es vele egyen

Pelda ez ember arrol, hogy à Chriſtusbeli hit altal nyerhetűnc nagi dolgokat.

Neuendeken az hit.

Bizonſag arrol, hogy hiti volt Chriſtusba.

Hi etlenec ez felec.

Kiczin volt az hit elein benne.

Az iras nagynac magaztallya az Chriſtuſt.

Ioā: 1. Hebr: 1. Mat: 28. Ephe: 1.

Valoba meg tartaltatnac ezzec.

Kiraly Vduarabol ualonac

lő keppen wraikodo. Mint az ki vizbe halna, es valami erős segitseget meg ragadhat, az meg tartattic, Igy iar minden, valaki hittel meg ragadhattya ötet, Azert szükseg ez hitben mindennap epülnünc, hogy az altal mijs vegyünc mind testi, mind leiki iokat, bünnec boczanattyat, szent Lelket, iambor çletet, minden iora erőt, es ő dc çletet.

Hartza az Hitnec.

De ez è Hit soc hartzual, tanulassal, es nehesseguel lesz, Mert igy tetűtt Istennec, hogy az Christus dolga, szömelye, ereie, hatalma, kilső keppen az okossagnac semmi legyen, sőt kabasag, es bolondsag legyen, 1. *Corinth:* 1. kit az ördögis soc keppen irgat bennünc. De az ellen Isten igen draga es czudalatos erős bizonsagokat tamaztot, mellyeket az kic tanulnac, azbol meg győzic az okossagot, es az ördögöt, segituen az Wris sz. Lelkenec altala az vigyazokat, es könyörgeket. Annac felötte ő magais az WR sokszor halogatua mutattya az ő hatalmat, à mint az Cananeabeli aszonnyalis, Es ez emberrelis czelekedet, ki midőn könyörgene, nem mindgyart adatec meg kęresc, hanem halogattya az Christus segitseget, sőt feddijs vala, hogy kű ömben nem hinne, hanem haczudat latna *De* ő megis könyörög vala az ő kisded hitiuelis, kibe meg segite az Wr, mert fiat czuda keppen meg gyogyita neki, Es biztata hogy fia meg gyogyult volna: Ez halasbol iobban neuekedic hitt, es immar el hiszi, hogy az Christus az ő fiat meg gyogyithatta tauolis, Es el indul örömmel. De mentebe az testi, az okossag, az Satan soc merges gondolattal igatta, hogy meg czalatnec remenseguebe, kiktel ő mindhartzolua mendegelt. De az WR szolgai altal meg segiti hitit, es végre mindön attya fiat io egességben: El hiszi, hogy ez nyomorodot ember, az WR Christus, kit Isten boczatot az mi segitsegünkre, es ez Hit altal mind haza nepet iduősségesen fel epite. Ezekből meg tettzic mi legyen az Hit, hogy az, à Christusban valo bizodalom, az szerint à mint Isten ő altala szerzet es igert bűn bocznanattyat, es testi lelki segitseget, es örőc çletet. Meg erthetyűc ezt is innet, Hogy az hit lassan lassan nődögel, Es hogy annac soc ellenkezese vagyon. De azt az Isten hallas altal es szent Lelke altal neueidegelii, es megerősiti. Erről szükseg ma szep ertelmeket vennűc, Es iol meg tanulnuc ezeket: Miczoda az igaz Hit: Es hogy az, neuendeken: Es azt mint kel magunkba neuelnünc: Es annac mindmű szep hasznai es czelekedeti legyenec bennünc: Touabba Christusrolis igen szep tanusagot adatnac it elönkben, Hogy ő mi hozzanc szegeny nyomorult emberekhöz igen io akaro, ki minden gyarlosaginkat bekeseguel tűri, sőt ő magara veuen el viseli, es igen gyorsis az mi segitségünkre. Mert noha egy elöbe magat kemenyen tartya ez emberhőris, de az ő hasznara miuel i, es az vtan elöb segiti, hogy ne mint az vęne, mert mikor ez ember vele hazahoz hiwna, ő hirtelen ottan meg gyogyita tauolis: Hatalmais melly nagy legyen, meg bizonyittya, Mert mesze egy szoual meg gyogyitt a az halales beteget, kiuel azt bizonyittya, hogy ő az Messias, ő à Christus, es azert sőrt, hogy az meg romlot emberi termeszetet fel epitse. De bizony Istenis legyen, ki egy szouaual mindent szerez het, ő maga ereieuel kedig, nem maseual, az Atya egyűtt czelekeduen ő vele, *Ioan: 5.* Bizonyittya aztis, Hogy az ő tanitasa Istentűl vagyon, es az igen igaz. Kiből minekünc örőc çletet hirdet. De ezekről, es az töb tanusagokrol szolanc immar az Felső Predikationkbannis, masutt is gyakran szolunc ezekről. Most azert czac az egyic Reszeről szollyunc fő keppen: az Hitről: es viszont az Hitetlenségről.

Ez ember Hitinec iatai.

Summa à hitről.

Az Christus melly io akaro az emberekhöz.

Hatalmaiu.

Igassagais.

AZ TANVSAGOKROL.

Az Kereztyeni Hitről: Es az Hitetlenségről.

Summaia.

Az Hitről.
1.
2.
3.

KEet rendben két Predikatioba fogoc még szolnia. Ez mostani Predikatioba az Hitről: Az kőuetkeröbe az Hitetlenségről. Az *Hitről* fő keppen öt rendbeuel draga dolgokat hallunc: Elöszer meg értyűc, Isten minemű hitet keuan: Es az az igaz Kereztyeni Hit miczoda legyen: Masodszor, azt, mint nehezli az ördög, es mint akarja el oltani: De az hiuec epiten epitic. Harmadszor szoloc az gyenge hitről is, es az erős hitről: Megmondom kic volnac, es vadnakis erős hitűec. De hogy tsac egy sem volt fogyatkozas nekű, sem lehetis hitiben, Azert szükseg azt mindenkor neuel-

neuelnünc. Negyedszer Mint kel kedig neuelni az hitet, aztis meg értyük: Erre kiualtkeppen è harom kell: *Elöszer* szent Lelec segitsege. *Masodszor* Isten igeie. *Harmadszor* elmednec es szíuednec szoktatasa, arra: Hogy iol es igazan meg erezed az Isten akaratt- 4
tyat, es azba bizzal. *VTOLszor* es ötödszer igen szep Nyoltz hasznait es erös ezelekedetit beszellem elö az Hitnec. 1. Elöszer, Hogy az meg igazit. 2. Szent Lelket nyer. 3. Bekeseges szíuet szerez. 4. Igazan imadkoztat. 5. Iot ezelekedtet. 6. Oeröc életet nyer. 7. Az kisirteteket meg győzi. 8. Es nagy czudakat szerez. Ezecleszne c Tanusagine ez mostani Masodsc Predikatioba. 5.

HARMAD Predikacioba, Szoloc az *HITETLENSEGRÖL*, Kiről apro betűckel irtam, ott meg tettzic, melly szörnyűsegec foglaltattac be az Hitetlensegbe, Most szollyunc az Hitről.

AZ HITROEL.

IDE fel meg hallottuc minémű hitetskeuel künyörge az Pogany Fiedelem Christusnac, ki noha megis feddetec, mind az altal nagyotis nyere. Immar most az mi Hitünkről vegyünc értelmet, es elöszert azt lassuc, Mi legyen az igaz Hit: Az *HIT* kire az WR Isten minket keszerit, ki nekül semmit sem akar adni, sem adis io keduel, nem olyan az mint à Poganoc értic, mint ha akar mit higy mind io, Sőt à mint tiltya Isten hogy ne öllyc: ne orozz: ne paraznalkodgyal: igy tiltya es még inkab, hogy idegen Istenbe ne higy, hamis hitű ne legy. Vagyon Sido Hit, vagyon Töröc *Hitis*, vagyon ördög Hitis, *Iac*: 2. De mas az Kereztyeni Hit. *Nem io akar mit hinni.* *Vagyon hamis hitis, vagyon igazis.*

AZ KERESZTYENI HIT, hitünknec melly az Credoban vagyon minden agazattyanac igaz értelme es el hitele az irasoc szerint, hogy igazac azoc: es valamit azokrol szolnac az Prophetac es Apostoloc, mind Istennec akarattya szerint valo igasagoc legyenec. Ezis igaz Hitnec mondatic. De kiualtkeppen ezden all az *HIT*: hol azt mondgyuc az Hitnec Agazattyaba: Hiszem bűnemnec meg boczanattyat, kit el hiuen meg nyugszom az Istennec Christusert tett igaz igeretibe, Hogy nem nasnac, hanem ennekem boczatta legyen meg ingyen bűneimet. Ezeket értzűc meg megis nil uabban. Az az, Az igaz Hitbe imez *HAROM* dologz keuantatic: Elöszer hogy értsem Isten akarattyat az mint ki ielentette az Töruenybe es az Euangeliomba, es az mint azokat magyaraztac az Prophetac, Christus es az Apostoloc. Masodszor elis hidgyem, hogy azoc mind igazac, es az Isten azon kiuül külömbet nem akar. De ez értelmec es hitec vadnac az Kep mutatokbanis, es az ördögökbenis, ki igen okos allat, es az Isten felöl sokat ért, es az irast tudgya es érti, hogy Isten akarattya, De azba semmi bizodalma nints, sem lehet. Azert mi tűlönc Isten többet keuan, es fő keppen imez Harmadikat: Hogy hidgyem en az en magam bűnem boczanattyat, Es ki ki mind magahoz kapczollya: Hogy Isten ö nekijs meg boczatta minden bűneit, az szerint az mint ö maga Isten igerte az Euangeliomba, ingyen, az ö szent *Fianac* érdemeiert, kiert meg kegyelmezet, keduebe es szerelmebe vötte, minden io kéresebe meg halgattya, meg segiti, örizi, oltalmazza, fel tamaztya, es az öröc életet neki meg adgya. Az kinec illy bizodalma vagyon, ezt mondgyuc igaz Hitünec. Ez è Hit, ez Remenseg, es ez Bizodalom nagy ellensege az ördögnec, kiuel ötet meg birhattyuc, 1 *Ioan* 5. kit ö hogy el olthasson, soc ezer keppen mesterkedic. *Epbes*: 6. hol az ige hallasatul idegenit el, mert hallasbol epül bennünc, *Roman*: 10. Azert hol röstsegre, testi lakasra, iatekra mulatsagra, hol szorgalmatossagra izgat, hogy ezec ne erezszenec ezac az hallasrais, de ha hallodis, meg foyezac mint az töuisk az buzat, *Matth*: 13. Hol soc fele bűnre, paraznasagra, haragossagra, czalardsagra viszen, hogy ezec miatt keteikeduen, ne mery szent Lelket keerni, ki tegedet segitene az te hitedben. Viszont az hiuec annyiual inkab tanulnac, könyörögnec, szent Lelket kérnec, houa inkab az ördög el akaria veztetni velec hiteket, houa inkab esmeric hogy dragab es hasznosb az igaz Hit. Ez ellenkezes miatt, kibe igen gyenge, kibe erös az Hit. Kinec minemű hankodasa, hartza, baia, tusakodasa legyen, olvas oda felis fol: 560. Kiről itis im emlekezem: *Az igaz Kereztyeni Hit mi legyen.* *Erteni kel Isten akarattyat.* *El kel hinni, hogi igaz à meg ertes akarattya.* *Bűnem boczanattyat leg fő keppen kel hinnem.* *Az igaz hitet ſ e keppen akaria meg oltani az ördög.* *1, Pet: 5.*

Két fe-

XXI Wram parancſ: Harom nap vtan.

Az Hitrœl,

Kęt fęle az Hit: Erős es Gyenge.

Erős hitűec. Fenſ: 32.

EZ ellenkezes miatt nem mindenbe egy aranyu à Hit, Hanem nemely nec tôb ęrtelme vagyon Iſten felől, es nagyob bizodalma, Mint Abrahamnac, ki fiat aldozni viſzi Iſten ſzauara: Mint Iacobnac, ki kűſződuen az Iſten Fiaual, addig el

Eſa: 17. el nem boczattya, mig meg nem aldana: Mint Moyſes, ki az veres Tengert meg ſuitya, es ottan kęt fele valic, Az kőw ſziklat meg ſuytya, es innya valo forras tamad belőle:

Ioſue 10. Mint Ioſuenac, ki paranczol à Napnac, es meg all: Illyęſnec, ki az Eget be rekezti,

1 Reg. 17. hogy eſſő ne legyen harom eztendeig, es iſmet kőnyőrög, es ottan bőw eſſő adatic, ¶ Es ki

Dan: 6. 14. tűzet ſzalit ala az Menyből az aldozatrais, 3. Reg: 18. Az Kiraly ſzolgaiarais 4. Reg: 1.

Dan: 3. Mint Danielnec, ki bekeſeguel űl az Oroſzlanoc kőzőtt: Mint az Harom Iffiaknac, kic az ęgő kementzeben ezac męg ſem perſeltetnec: Mint Peternec, ki az WR ſzauara labon kezd iarni az Tengeren, Matth: 14 Mint ſzent Palnac ſoc veſzedelmec kőzt, 1. Corinth: 11. Ezec es tőbbec ſokan etős hitűec voltac. De mind az altal ezac egyikbe ſem

Senkibe nints tő kelletes hit fogiat kozas nekű valo volt tőkelletes tellyes Hit, Mert Iacobis feel Labantul, es Eſautul. Moyſeſis ketelkedic az kőuet mikor előbe meg ſuytya:: Peteris el kezd vęgre ſillyedni ketelkedeſe miatt.

Czac Chriſtus erős hitű. Czac egyedűl ő maga à mi WRunc Ieſus Chriſtus volt ep tőkelletes hitű, ki ſoha ſemmibe nem ketelkedet, az mint egyeb bűnis ſemmi nem volt ő benne, Eſa: 53. VAD-

Moſtani erős hitűről NAC moſtis ſoc erős hitűec, De tellyes ep hitű ſenki nincz. Mint erős hiti volt Luther Martonnakis, midőn ez egez vilagnac Feiedelmi ellen ki kialtana az Antichriſtus Pa-

Luthernec erős hitei. pa komplarſagit, bolczoit, baluanyozaſit, es ſoc ezer hamiſſagit, ki noha igen erős es nagy vilagi Feiedelem volna, es ez vilagnac nagyob reſzet magahoz holdoltatta volna, De mind az altal ſemmi keppen Luthernec ellene nem alhat mind ez mai napigis, noha mind hazugſagual, mind erő hatalommal ſzaz ezer keppen meſterkedec, minden

Soc fele kiſdedec moſtis nagy hitűec. hiueiuel egyetembe, es Luciperrel, Moſtis ſokan nagy erős hituel ſzembe ſzőknec vele, mind tanyitaſſal, mind kőnyuec ki nyomtataſaual, ezac apro emberkekis, es vęghőzis viſzic, noha nagy Feiedelmec, Czaſzaroc, Papoc, eyiel nappal erőuel, alnokſagual ellenec rohannac. Igy ſokan ellenkeznec az ördőgőc kelis, mellyec ki ſzolnac mas embe rekből, Sokan erős hittel eſedeznec Iſten előtt az bűn ellen, az nyomoruſag ellen, az halal es az kar hozat ellen. Sokan nagy bizodalommal mindennap ohaytuan keuănyac

Ez ellenkezeſec kel holtig kel harc viſelnunc. es vaiac az ő iduőſſeges di mulaſokat, De mind az altal ezac egy ſincz, ki mindenekben tőkelletes ep hitű volna, az ördőgnec ſoc fele ellenkezeſe miatt, es az meg romlott okoſſag miatt. Azert akar kinekis mindennap es holtig kell magat epiteni, tanulaſſal, kőnyőrgeſſel, ſzent Lelec ſegitſegeuel, hogy meg birhaſſa eſetir, bűneit, el hiheſſe annac boczanattyat, meg beczűlheſſe az Chriſtus aldozattyat, az ő ęrdemebe meg nyughaſſec, bizonnyal varhaſſon ſzent Lelket, es mindenbe Iſten ſegitſeget, es őrőc ęletet. Ezeket mondam az erős hitűekről. Immar ſzoloc az gyenge es kicziny hitűekről is.

Az Kitſiny es Gyęnge Hitről.

Kicziny hite ez ſzemternec. SOkan es tőbben vadnac kitſiny es gyenge hitűec, mint az maî Euangeliombeli Feiedelem, noha eſmeri az Chriſtuſt es hozza folyamic, es beſe bizic, de mind ezec ő benne igen gyengec voltac. Mert ala hiwia vele, hogy ott gyogyitſa meg fiat, es ſietteti hogyh amar menne el, minec előtte meg halna az fia. Illy kicziny hiti vala egy előbe, De vęgre midőn az WR meg feddene, hogy nem hinnenec ezuda tetel nekül, es az vtan azt mondana: Eel az te fiad. El hiue, es az à hit az vtonis neuekedet midő ſzolgairul ęrtene, hogy azon oraba vigaſzot meg fia, kibe Chriſtus mondta, Eel az te fiad. Es vęgre minden haza nepet fel epite az Chriſtuſnac igaz eſmeretire, es à benne valo hitre. Kicziny hitű vala az Naaman Syruſis, ki ez remſegbe vala, hogy Eliſeus

4 Reg: 5. hozza menne, es kezeuel az pokloſſagot illetne, es az Iſtent erőtte ſegitſegűl hiwna, es vgy gyogyul hatna meg. Kitſiny hitű vala amaz Apais midőn kőnyőrgene gyermekemellet, Wram ha ſegithetſz, kőnyőrűly raytunc, Ieſus kedig monda ő neki, Ha el hiſzed azt, hogy en ſegithetlec, minden lehetſeges annac az ki hiſzen, Monda az ember:

Mar: 9. Luc: 17. Hiſzem Wram, de ſegits hogy hiheſſec. Illy gyenge hiteket eſmeruen az Apoſtolokis,

kęrtec

kęrtec az Wrat, hogy ôregbitene meg az ô hiteket, kibe meg halgâta ôket. Melly kegyelmeſſeget az Chriſtuſnac, nagy fel magaztalta Eſaias Prophetais, Hogy az fűſtőlgő ſzőztis meg nem oltana, az az: Czac az kitſiny hitetsketis kegyelmeſen fogadna. Kiből mijs intetűnc, Hogy egy mas kitſiny hitet meg ne olczuc, hanem inkab epitſűc, *Rom:* 14. Im ſzolanc arrol, Hogy erős es gyenge Hitis vagyon, es hogy az Hit neuedeken. Laſſuc immar aztis, Mikeppen neuellyűnc mijs az mi hitűnket. *Eſai:* 42.

Az Hitnec Neueleſeről.

LEG nagyob es fő ſegitſege az Hitnec az ſzent LELEC Iſten, mert ô vilagoſittya meg az mi ſetet elmenket, es meg eſmerteti az Iſtent, mind allattyaban, ſzőmelyeben, akarattyaba, az ſzerint az mint magat ki ielentette az Euangeliomba. ô eſmerteti meg, hogy az Atya ſzeretet minket, es erőttűnc Fiat valtſagul adta, Es ô geriezti fel ſziuűnketis hogy bizakodhaſſec es nyughaſſec az Iſten eſmeretibe, es az ô igeretibe, Az mint az WR mondgya *Ioan:* 6. Ez az Iſtennec czelekedete, hogy hidgyetec azba à kit ő el boczatot. Az az: Meg eſmerni az Chriſtuſt Iſtentűl ſzerezztetet Iduőzitőnknec lenni, es hinni ô altala bűnűnc boczanattyat, es nyugodni leikűnkbe az Iſtennec hozzanc valo irgalmaſſagaba ſzent Fia altal, Ezt czac à ſzent Lelec czelekeſzi, Mert annyira meg romlottunc, el ſenuedtűnc, es el veztűnc mi, Hogy ha ſzinten hallanukis az Iſten igeretit, vgyan nem ęrthetnűc ſem hihetnenc annac, ha ô nem ſegitene rea. Melly ſzent Lelket ſoc ſzoual igere az Apoſtolocknac, *Ioan:* 16. es monda ſoſőle, hogy ô tenne bizonſagot ôrola, ô eſmertetne meg az Chriſtuſt, Es reaiokis fuua, es ſzent Lelecckel aiandozo ôket, *Ioan:* 20. az vtan az menybőlis ezt ſoc aiandekual ôntő reaioc, *Actor:* 2. Tehat mind ſetet elmenknec vilagos ęrtelmere, mind ſziuűnknec bizakodaſara, ſzűntelen kęrűnc ſzent Lelket, kit az Iſten az ô Atyai irgalmaſſagabol ſzent Fianac ęrdemeiert ad, es igyis az Hitis ingyen valo io kedueből adatic azoknac kic kęrtic, *Galath:* 6. 1. *Corinth:* 10. 12. 2. *Teſſal:* 3. De ôis *HALLAS* es tanulas altal czelekeſzic ſoc keppen, Az mint Cornelius haza nepet az hallaskort lepe el, *Actor:* 10. Es az Apoſtolokat tanulas es imadſagkort, *Actor:* 2. Es mindent, egyebeketis olykor ſzal, mikor hallya vagy gondollya az Iſten beſzedet, kiualikeppen az Chriſtus Euangelio-mat, kibe Iſten aianlya Atyai kegyelmet, hogy kęſz az mi bűnűnket meg boczatni ſz: Fiaert, az hallas mellet Iſten fel indittya ſziuűnketis, hogy el hidgyűc azt, azert mondgya ſzent Pal, *Roman:* 10. Az Hit hallasbol leſzen: az az, Az ſzent Lelec hallas altal czelekeſzi az Hitet. Tehat ne kőueſſűc amaz ezteleneket, kic harmad napigis aluſznac, hogy ôket almokba ſzallya meg az ſzent Lelec, Nemelly kedig vigyazas, tanulas, kőnyőrges nekűl Iſtenre vgy tamaz kodic, hogy ha ô neki kell, vonnya rea erőuelis ſzent Leike altal. Ez fele dolog olly Iſtení keſertes, mint az ki kenyeret nem akar ennyi, hi don nem akar iarni, dőgben, betegſegben, magat oruoſolni. Pogany es toluay ellen fegyuert hordozni, Mert mind ezec Iſtentűl ſzereztetet ezkőzec, czac hogy iol ęllyenec wele. Adhat ha akaria ſzent Lelket tanulas nekűlis, az mint adis az kicziny gyermeckeknec, es az meg fűketedet es neműlt nyomorultaknac. Igy elis tarthatna kenyer nekűlis, az mint etel nekűl tarta Moyſeſt, Illyęſt, az WR Chriſtuſt, De ezt nem minden uel, es nem mindenkor akaria mielni, Hanem rendelt, mind teſti, mind lelki ęletűnkre va oo io ezkőzeket, azt keuannya hogy azokal ęllyűnc, azt akaria hogy azokba ſzerezzen az ſzent Lelec hitet, kic ô Anya ſzent Egyhazi, ô Gyűlekezeti, kic az ô igeiet tanullyac, es az ô ſzent Sacramentomiual iol ęlnec. Tehat igen gyakran tanuld az Iſten ggeiet, Meg kereztelkedgyel, Az vtan ęlly gyakran az WR Vaczoraiaual, es ſzűntelen imadkozuan kęry ſzent Lelket, es igy meg ęrzed melly ſzepen neuekedic az igaz hit noenned. Az *TANVLAS* penig ne legyen tunyan es rőſten, hanem minec vtana el vőtted az Iſtentűl, az Hitnec modgyat, es kezdetit, az elmedet keſzericzed teis az rtelemre, es az ſziuedet az el hitelre. Es ez keſzerites, ſzepelkedes kőzt, segit az Iſten nec Leike tőb tőb ęrtelemre, Azonkeppen tuſakodgyal az Hitetlenkedeſſelis, es à tusakodas kőzt segiti ſziuedet az ſzent Lelec arra, hogy iobban iobban bizhaſs es hihes az Iſten

A ſzent Lelec fő neuelője â hitnec.

Hallas altal nee

mikedic maſſor.

Iſteni kiſirtes, tanulas nekűl hitet varni.

Adhat es adit nemellynec ſzent Lelket, kic nem tanulhatnac.

Io ezkőzinel ela lyűnc.

Elmedetis, ſziue detis ſzoktaſd aẓ hit be vetelre.

Az Hitről,

az Iſten igeretibe, Mert az mi elmenket arra teremtette Iſten, hogy azzal eſmeriűc ötet es az ő akarattyat: Sziuűnket kedig arra teremtette, hogy azzal bizakodgyunc az ő igeretibe, azt vgyan meg ragadgyuc, es hozzanc ſzoritſuc, hogy el ne ragadgya tűlűnc az ellenkező Satan, Ha meg nem tarthatnuc, kiatſunc, ſegitſen Iſten ſzent Lelke altal á meg tartaſra, Ez penig mind holtig legyen bennűnc nagy vitezkedeſſel, 1 *Timoth:* 1.

Az iamborſagos kőneſſec. Ezec mellet igyekezzűnc iambor ęletreis, mert à ki magat ſzanſzandekkal bűnre adgya, buiaſagra, eſzegſegre, czalardſagra, es akar mi iſtentelenſegre, haragoſſagra, torkoſſagra, ezekbe meg ſzomorodic à ſzent Lelekis, es meg hidegeſzic az Hitis, vęgre elis vęſz, *Epheſ:* 4.

Summa. Im ſzolanc az Negy ſegitſegről, mellyec altal neuellyűc az mi kicziny Hitűnket. Fő ſegilſegűnc az ſzent Lelec: Maſic az Iſten igeie: Harmadic Elmenknec, ſziuűnknec gyakorlaſa: Negyedic io erkölcznec kőueteſe. De laſſuc immar aztis, minemű dolgokra nęz à Hit, az az: Miczodakat kel hinnűnc.

Mit kell hinnűnc?

Mire nęz à Hit, az az, Miczodakat kel hinnűnc. VAlami vagyon az Iſten igeiebe mindeniket kell hinni, De leg fő dolog ez: Hogy hidgyűc az mi bűnűnc botſanattyat, es őrömmel variuc minden teſti ſzűkſegűnkben ſegitſeget az WR Iſtentűl ſzent *Fia* eltal. Akar miczoda igyed legyen, őrdőguel, ez vilagual, teſtuel, atockal, karhozattal, mindenec kőzőt czac Iſtenben bizakodgyal. Mint ſzent Pal ſoc dolgokat ſzamlal elő az Regiekből, kic hit altal nagyokat czelekedtec. De mondom mindenec felőtt fő gondod legyen, Hogy el hiheſd az te bűnőd boczanattyat. De egyedűl czac az *IESVS CHRISTVS* halalanac ęrdemeiert. Ezt iol erőſſen ſzoritſad hozzad, mint az Gyűrő az draga kőuet, kihőz kepeſt az gyűrőis draganac tartatic. Mett Iſten mindent czac az ő ſzent Fia altal

Hebr: 11.

Oet reſſe à Kerezſzeni Hitnec. igert, azert czac az leſzis igaz Hit, ha ő altala bizakodol az ő igeretibe. It azert imez OB T Reſzet az Hit tulay donſaganac igen eſzedben tartſad: Előſzer az igaz Hitű eſmeri az Iſtent allattyabais, akarattyabanis, *Ioan:* 17. Maſodſzőr el hiſzi, Hogy minden ęrdeme es io tete az Chriſtuſnac, ötetis illeti, es bizonnyal őueis, az mint mindeneknec egy arant aianlya magat, *Matth:* 11. *Ioan:* 1. 1. *Timoth:* 2. *Eſa.* 9. *Luc:* 2. Erre kerez telkedtűnc megis, Azert ęlűnc az ő Vaczoraiaualis, Hogy azzalis ki ki magahoz kapczollya az Chriſtuſt minden io teteuel. Harmadſzor az Hit ragazkodic imez kettőhőz, az Iſten kegyelmehőz, es az Chriſtus ęrdemehőz, *Roman:* 5. *Ioan:* 3. *Roman:* 3. 4. Ezec biztatnac hogy ne ketelkedgyűnc, noha meltatlanoc vagyunc. Negyedſzer Ha keptelennis az Okoſſagnac, de megis bizzunc az ő igeretibe, mert Iſten mondta. Oetődſzer bizonnyal varia noha modgyat nem tudgya. Ezekből meg eſmerhettyűc mi legyen az igaz Hit, es mit kel hinnűnc.

Haſznairol az Hitnec.

1. *Igazulaſt ßerez.* SZollyunc immar ſoc ſzep haſznos voltarolis az igaz Hitnec: Elſő Haſznaez: Hogy az altal igazulunc meg Iſten előtt, az az: Ha bizunc az ő Atyai irgalmaſſagaba, az ő igerete ſzerint, az ő ſzent Fianac ęrdeme altal meg igazulunc, az az, Iſtentűl bűnűnc boczanattyat nyeriűc. Mert ez az mi moſtani igaſſagunc, midőn à mi bűnűnket nem nekűnc tulaydonittya, hanem ſzent Fianac. Oe meg fizetuen erőtűnc, nem keuan tűlőnc tőb fizeteſt, ő meg haluan az mi bűneinkert, azert miket meg nē ől, hanem ęltet mind őrőcke. Iol eſzedben vedd, Hogy Iſten az meg igazito, à meg kegyelmező, De az leſz ſzent Fianac ęrdemeiert: De czac azoknac, kic biznac az Iſten kegyelmebe, es az *CHRISTVS* ęrdemebe: Igy azert az Hitnec tulaydonittyuc à meg igazulaſtis, Hogy Hit altal igazulunc meg, Mert Iſten az hitetlennec nem boczattya meg bűnet, azert az, megis bőnős leſz Iſten előtt, az az, hamis. De az ki benne bizic, az az: Az Atyanac Kegyelmet, es az Chriſtus Erdemet ſziuebe meg ragadgya, aznac tartozic meg kegyelmezni, mert fogatta: à kinec meg kegyelmezet, azt immar nem bűnőſnec, hanem igaznac tartya, annyibol: Hogy az ő bűneiert meg fizetet az ő ſzent Fia. Ez azert egyic Haſzna es Nyereſege az Hitnec, Hogy az altal meg igazulunc Iſten előtt, az az: Bűnűnc boczanattyat nyeriűc, es igazaknac tartatunc Chriſtuſert, ki ſemmi keppen nem lehetne, ha nem biznanc az ő igeretibe, Mert vgy az Iſtent hazugnac

es az

es az nekünc nyuitot irgalmaſſagat es ſzent *Fia* erdemet el taſzitanue. Es igy az regi bűnben es atokban maradnanc, ördög rabſagaban es az örök karhozatba. Ezert mongya Chriſtus Wrunc: Ha nem hiſztec, meg haltoc az ti bűnötökben, *Ioan:* 8. Az ki nem hiſzen, immar meg iteltetet, *Ioan:* 3. Szent Pal mond penig, *Romani* 3. Ezt vęgezzűc azert, Hogy az ember Hitnec altala igazultatic meg, à Törueñec czelekedeti nekűl, Mint Abrahamis hűn az Iſtennec, es az, igaſſagul tulaydonitatec ő neki, *Roman:* 4. Ez Elſő Haſzna az igaz Hitnec.

2.

Maſic Haſzna es ereic az igaz Hitnec: Hogy az altal ſzent Lelket vęſzűnc, *Galat:* 3. es Iſtennec ſzent Templomaua ſzenteltetűnnc, 2. *Corinth:* 6. *Galat:* 2. Erről igy tanyit ſzent Pal. Hogy az meg igert ſzent Lelket el vegyűc Hit altal. Mert mikor az ſzent Lelec fel mozdittya ſziuűnket az hallas altal, hogy bizzec Iſtenbe, es az ſziw kezd bizakodni, az ſzent Lelekis meg ragattatic, es hozzanc ſzoritatic vele, es őis iobban kőz lakozzec az mi ſziuűnkbe, azt Iſten Templomaua tegye, es az Chriſtuſt ſzoritſa be ſziuűnkbe, őtet tegye mi teſtűncke vęrűncke, ő bele őltőzteſſen fel bennűnc, kitűl meg ſzamlalhatatlan ſoc iokatis veſzűnc. De mondanad: Ha ő inditya es adgya az Hitet, hogy veſzűc őtet Hit altal: Igaz, ő kezdi el bennűnc az *Hitet*, de iſmet à Hit meg ragadgya es hozanc ſztitya őtet, es az ő aiandekit neuelteti bennűnc. *Az hit ſ: Lelket veſzen, es azt mi hozzanc ſoritya, bennűnc lakoztatzakodni, az ſzent Lelekis meg ragattatic, es hozzanc ſzoritatic vele, es őis iobban kőz tia, mind az Atti ő magat mi velűnc, Es bennűnc lako helyt ſzerez, mind az Atyanac, mind az Fiunac, tiaual es Fiuual.*

3.

Harmadic ereie es Haſzna az Hitnec, Lelki bekeſeg, es ſziwbeli őrőm, Iſtenben va io vigaſſag es nyugodalom, Mert mihent ſziuűnc Iſtent bizodalommal meg ragadgya, ottan az ſziw meg vidul, es minden rőttegeſetűl meg menekedic, akar bűn, ördő, balal, ez vilag rőttenteſe legyen, Es ottan edeskedic az Iſtenbe, mint kegyelmes io gond viſelő Atyaba, kitűl minden iot őrőmmel es edeſſeguel vaar. Erről igy tanyit ſzent Pal, *Romani* 5. Meg igazultatuan hitből, bekeſegűnc vagyon az Iſtenuel. Ez è bekeſeg penig melly nagy, melly edes es őruendetes legyen, minden ęrtelmet fellyűl halad, *Phili* 4. Az mint ęrzic azoc, kic ſoc rőtteges vtan meg kezdettec nyugodni az Iſtennec igaz eſmeretibe, es benne valo bizodalomba, Mint Magdolna, Zacheus, Peter, Dauid, amaz Toluay, ki őrőmmel hallya: Ma velem leſzeſz Paradiczomba: Es nyugſzic Iſtenben, ez igeretben valo bizodalom altal, męg az kinoc es az halal kőztis. Viſzont nem bizhatni ſemmi igeretibe Iſtennec, melly rőttenetes es ſzőrnyű, meg tettzic Cainbol, Saulbol, es Iudasbol, kic meg maradtac azban az haragban, melly Adamrol reaioc ſzalla, es vadoluan őket à Törueny, es furdaluan az ő lelki eſmerettyec, dulfulnac bizodalom nekűl leuen, es el ſzantac magokat az őrőc veſzedelemre, Oh ki rőttenetes dolgoc ezec. Tehat őrizd io viteſſeguel Hitedet, ezertis: Hogy az Hit mellet őruendezzen lelked, es az miatt nyugodgyec teſtedis akar melly faydalmoc kőztis, męg az Halalbanis, az mint ſz: Lőrintz, ſz: Iſtuan, es ſoc Martyromoc. *Lelki bekeſeget es őrőmet ſzerez.*

4.

Negyed ereie es Haſzna az Hitnec: Hogy ezac az altal hiw hatod ſegitſegűl az Iſtent, igazan, vgy az mint ő akar. Erről igy ſzol ſzent Pal, *Epheſ:* 3. Az Chriſtus altal mereſzkedűnc batorſagual Iſten eleibe menni, az Chriſtusbeli Hit altal. Mint itis az kibe nem bizol, nem merſz tűle ſemmit kęrni, De ha valakinec igeretit meg gondolod, es azba bizol, az à Bizodalom fel indit hogy hozza menny, es kőnyőrőgy neki. Igy az ki tudgya mit igert Iſten az ő ſzent Fia altal, es azban bizic, ez mindenkor akar melly nagy ſzűkſegebenis eſedezic az Iſten előtt, Sőt ingyen ſem tőrődic ſemi fele dolgaiba, Hanem tudgya melly hatalmas es melly io az WR, az ki rőtte az igeretet, azert mindent ezac ő tűle vaar keremes altal, kibe meg ſem czalatnac, *Romani* 15. akar bűn, akar teſt, akar ez vilag, akar ördög haborgaſſa, akar lelki, akar teſti ſzűkſegi legyenec, ezert mert Iſten ketőrte magit neki, az penig bizic azba. De mihent valakibe az Iſtent bizodalom meg kezd fogyatkozni, az, Iſtent el feleytuen maſutt keres ſegitſeget, vagy ördön. *Igazan imadhoz tat az Hit.* 1. *Pet:* 5. *Phili* 4.

dőngeſſegebe bizic, vágy ő maga futoſaſaba, es midőn el hágyátic nágy ſzükſegebe ketſegbe eſic: Auagy ha kőnyőrőgis, es nincz igaz Iſteni eſmeret benne, es az ő ſzent Fia altal valo Hit, hanem czac kialtattya az ſzükſeg az ki rayta: Ez, ollyan mint az ki az vizbe eſett, es nem tud vſzni, vagy az kinec az haio czauarog, es nem tud euezni, *Iac:* 1. De mint az io euező minden ſzel vęſz ellen tudgya igazgatni az haiot, igy az Chriſtus altal tőtt igeretibe Iſtennec valaki bizankodic, az, io moddal imadkozic azwr Iſtennec, es megis tartatic. Azert az igazan valo kőnyőrgeſis, az Hitnec Gyűmőlcze, aznac ereie es haſzna.

5. *Io czelekedetec nemęz a hit.*

OEtődic Haſzna az Hitnec, az io czelekedetec. Erről igy tanyit ſzent Pal, *Galat:* 5. Az *CHRISTVS* Ieſusba az Hit haſznal, mely ſzeretetnec altala czelekeſzic. Ismet *Roman:* 14. Valami Hitből ninez, mind bűn az, Haat az Hitetlen akar mit czelekedgyekis, nem io: Hanem bűn Iſten előtt. Ezeket igy magyarazza ő magais ſzent Pal, *Galat:* 5. Hogy valakic Chriſtuſe, azoc meg feſzitic tetteket, annac indulatiual es gonoſz keuanſagiual egyetemben. Es ha az lelec altal ęlűnc, ęletűnketis az lelec ſzerint viſellyűnc, Az az: Valaki hiſzi az Chriſtus halala altal, bűne boczanattyat, az vtallyais az bűnt, Mondom valaki edes bizodalommal varia az Iſtentűl bűne boczanattyat, az WR Chriſtus halala altal, Es hiſzi, Hogy ha az Chriſtus meg nem holt volna az ő bűneiert, az miatt őrőc halalra kellet volna eſni, es mind őrőcke kinlodni, Ez meg rőtten az bűnnec vndokſagatul, vtallya azt, Es ha hiſzi hogy Iſten őtet keduebe vőtte ſz: Fiaert, es mindenekbe czac ő tartya, es az őrőc ęletetis neki meg adgya: Mondoc, az kinec illy edes bizodalma vagyon Iſtenbe, Effęle ember igyekezic mindenbe kedueskedni az WR Iſtennec, tűle ſzent Lelket kęr minden iora, minden bűnt vtal, es azokkal ellenkezic, Mondom, az kibe az Iſtennec Lelke Chriſtusban valo bizodalmat inditot, azon Lelec à bizodalom altal indit iora valo igyekezetetis, hogy az melly bűnőc bennűnc fogantattanac, es keſzeritnec minden iſtentelenſegre, fertelmeſſegre, bűuőleſre, baſolaſra, baluanyozaſra, verſengeſre, irigykedeſre, tobzodaſra, meg foytogataſſanac: Es viſzontezec helyet tamadgyon bennűnc, Tiſzta ſzeretet, Iſtenbeli őrőm, bekeſeg, engedelmeſſeg, kőnyőrűleteſſeg, ioſzag, hiwſeg, ſzelidſeg, mertekleſſeg. Iolleher holtig valo ellenkezeſſel elegy tamadnac, mind ezec. Ez Oetődic haſzna, ereie, es czelekedete az hitnec.

6. *Oerőc eletűnketis el fogiuc hit altal.*

Hatodic az őrőc ęlet, az mint az WR mondgya, *Ioan:* 3. Az ki hiſzen az Fiuba, őrőc ęlete vagyon. Ismet: Vgy ſzerete Iſten ez vilagot, hogy az ő egyetlen egy Fiat adna erötte, hogy minden valaki hinne ő benne, el ne veſzne, hanem ęlne mind őrőcke. Mert à Hit es bizodalom à mi ſziuűnkbe Iſtentűl, ſzereztetet ezkőz, kiuel mint egy kęzzel el fogiűc azt à mit Iſten iger es nyuit, az bűnnec boczanattyat az Iſten előtt valo meg igazulaſt, az iduőſſeget, az wy ęletet, es az őrőc ęlet. Soc helyen igy ſzol az w, Az te Hited gyogyita meg tegedet. Mint it azert az hit altal mindent nyerhetűnc, igy az mas vilagi ęletetis, czac az altal rőndelte az Iſten, hogy el fogiuc. Tehat valaki őrőcke akar ęlni, nagy gondgya legyen, hogy igaz hittel meg ragadgya az ő iduőzitő Chriſtuſat, es ő altala az őrőc ęletet.

7. *Az kiſirtetekis meg győzetnec hit altal. 1. Ioan: 1.*

Hetedic ereie, haſzna es czelekedete az Hitnec, az kiſirteteken valo gzozedelmec, az mint ſzent Peter tanyit, 1. *Pet:* 5. Hogy erőſſec leuen az hitben, azzal allyunc ellene az ördőgnec. Szent Pal penig vgy tanyit, *Epheſ:* 6. Hogy azt paiſul veſſűc minden merges nyilai, az az, atkozott keſerues kinozo kiſirteti ellen az ördőgnec. Szent Ianoſis igy biztat. Hogy az *Hit* az mi győzedelműnc, kiuel meg győzzűc ez vilagot. Ez penig ezert leſzen, mert az Iſtenbeli bizodalommal az Iſtent meg ragadgyuc, mint Iacob midőn kűſződnec vele, Es őt mellenc kapczoluan, Vallyons oztan ki arthatna mi nekűnc, à mint ſzent Palis biztat, monduan: *Ha* Iſten velűnc, ki alhat ellenűnc: *Ha* Iſten

Roman: 8.

meg igazit, kiczoda karhoztatz *Ha* ő ſzerelmebe vőtt, aztul kiczoda ſzakaszthatna el? Noha ſoc azert, es eleg rőttenetesekis az ördőg kiſirteti, es ſoc keppen megis keſergetnec, mint Iobot, Dauidot, Magdolnat, Zacheuſt, Petert. De mind azoc ellen vegre vgyan minekűnc adgya az WR az győzedelmet, czac hogy hittel ſzűnetlen kialtſunc hozza.

Nyol-

Nyoltzadic ereie az *Hitnec*: Nagy czuda teteleknec czelekedeti, az mint az WR Iſten mondgya, *Kar*: 16. Az kic hiſznec en bennem, ez czudakat mielic̃: En Neuembe ôrdôgôt ûznec ki, wy nyelueckel ſzolnac, kigyokat veſznec fel, Es ha valami halalos italt iſsnac, nem art ô nekic, Betegekre teſzic kezeket, es meg könyebednec. Iſmet mond: *Matth*: 17. Ha hitetec volna mint az Muſtar mag, azzal az hegyetis el küldhetnenec helyerôl. Errôl ſzent Pal ſoc dolgotis ſzamlal az Sidoknac irt leuelenec Tizen egyedic reſzebe, *Hogy Hit* altal nemelly ſoc ellenſeget meg gyôzte, mint Samſon, Dauid, Eliſeus: ki varoſokat rontot, mint Ioſue: ki vizeket ſzaraztot: ki az ęgbôl tûzet hozot: ki vakot, nemat gyogyitot: ki ördôget ûzett: es halottakat tamaztot, Es ki egyeb ki mas czudakat ſzerzett, Mellyec mind arra valoc, hogy ezec altal meg ielentene az WR Iſten, az Ieſus Chriſtuſnac bizony Iſteni ereiet, es haralmat, kiert es kinec Neuebe lettenec mindenec, Es ezekbôl meg eſmeruen ôtet aldot Iſtennec, es az Iſten Fianac, bûnôn, ördôgôn, karhozaton gyôzedelmeſnec, Ez hitbôl meg ragadunc ôtet, es è bizodalommal ſegitſegûl hiwnunc, es igy ô altala megis tartatnanc az ôrôc ęletre.

8. *Czuda teteleki leßnec az hit ol.*

NEGY ieles ſi tete Chriſtuſnac, kiket hittel teo ßûnc mieneke.

RÔVIDEDEN imez *NEGYBE* rekeztetnec mind azoc, az kiket *HITTEL* el veſzûnc Iſtentûl, az Chriſtus altal: *Hogy* az Chriſtus Iſtentûl lett Bôlczeſegûnc: Igaſſagunc, Szentſegûnc es Valtſagunc.

1. *Bôlczeſeg.*

Elſô ionc kit hituel à Chriſtuſtul el veſzûnc, *BÔLCZESEG*: melly nem egyeb hanem az Iſtennec es az ô ki ielentet akarattyanac iduôſſeges iſmereti, az igenec hallaſa es tanulaſa altal. Az ige penig az Chriſtushoz igazgat, kiben az Iſteni Bôlczeſegnec titkos kinczei el rôytetenec, es az hitnec altala reanc ſzarmaznac. Draga Bôlczeſeg ez: melly minket az iduôſſegnec vtan hordoz, es az ôrôc ęletnec bodogſagaba be viſzen. Ezen kiuûl minden ember olly, mint az el teuelyedet iuh. *Eſa*: 53. *Ioan*: 10. Mert az Chriſtus kiuûl tudatlanſag es halalos ſetetſeg vagyon. De ô viſzontac ęlô világoſſag, azert az ki ôtet kôueti, az ſetetſegben nem iar. Noha penig az termeſzetnec tôrue nyebôl az embernec elmeieben vagyon valami világoſſag, mind az altal ezis az iduôſſegnec dolgaban ſetetſeg, es az mint ſzent Pal tanyit, az teſtnec bôlczeſege, az Iſtennec ellenſege, *Roman*. 8. 1. *Corinth*: 2. Czac az Chriſtus azert az Iſtennec Bôlczeſege, ki minket bolondokat Iſten elôtt bôlczecke teſzen.

Maſodic io, ki hit altal reanc ſzarmazic Chriſtuſtul, az *IGASSAG* melly vagyon az mi bûnûnknec boczanattyaban, Mert ô az mi bûneinknec terhet ô magara vôtte, hogy minket igazacka tenne. Noha azert bûnôſec vagyunc, es haragnac fiai az mi termeſzetûnc ſzerint, *Epheſ*: 2. de az kezes, igaz, es az ô igaſſagaban minketis fel öltözteti, es immar ſem az Iſten haragia, ſem az Tôruennec atka, ſem az halal mi nekûnc nem arthat.

2. *Igaſſag.*

Harmadic az *SZENTSEG*, mel'y az wyiomnan valo ſzûleres, mert az Chriſtus minket az bûnnec rabiait immar Iſtennec ſzentelt, es tiztitot, az ô Lelkenec altala, az bûnt meg ôli es el temeri es fel tamazt az wy ęletre. Haat az io ezelekedetet az Chriſtusban valo igaſſag nem rontya, hanem inkab allattya.

3. *Szentſeg.*

Negyedic az *VALTSAG*, melly it ez helyen iedzi az Vtolſo meg ſzabadulaſt, es az ôrôc ęletnec meg adaſat. Kirôl mondgya az Chriſtus: Aki en bennem hiſzen, ez halalbol az ęletre megyen. *Ioan*, 5. Sz. Peteris azt bizonyitya, 1. *Pet*: 5 Hogy az hitnec vęge, lelkûnknec iduôſſege. Az ôrôc ęlet vtolſo Tzellya az *Hitnec*, Melly moſtan mint ſzent Pal tanyit *Coloſſ*: 3. az Iſtenben el rôytetet az Chriſtuſſal, de mikor az mi ę'etûnc meg ielenendic, mis ô vele egyetemben meg ielenûnc az diczôſegben. Az hitbôl vagyon azert elegſeges vigaztalaſunc az Satannac, az bûnnec, es minden fele nyomoruſagnac kiſirteti ellen.

4. *Valtſag.*

Summa es Intes.

IM ſzolanc az Hitrôl: Es meg ertûc Miczoda az Hit: Azt mint ellenzi az Satan. Kimiatt nemellybe igen gyengeis, de nemellybe erôſis: Es azt mint kelleſſec neuelnûnc. Vtolſzor tzolanc tzep haſznairôl is: *Hogy* az Meg igazit, ſzent Lelket nyer, Bekeſeges ſziuet ſzerez, igazan imadkoztac, iot ezelekedtet, ôrôc ęletet nyer, az Kiſi ereket meg gyôzi, es nagy czudakat ſzerez. Annac okaert illy ſoc draga nemes haſznai, ere, es ezelekedeti leuan az igaz Kereſztyeni *Hitnec*, az WR

XXI. Wrnapiara ßent Harom sag nap vtan.

Az Hitetlensegroel,

IESVS Christusban valo Bizodalomnac, Ki lett az Istennec hozzanc valo nagy kegyelmessegeböl, Beczüllyüc meg azt, es kęriüc, hogy az mint ez mai Pogant, ki veue hitetlensegeböl, meg erösite gyenge hitet, igy gyüitsa meg mi bennünkis annac vilagat, azt öregbitse naponkent, es tartsa megis mind vęgig, hogy bizonnyal hihessüc az Christus altal öröc ęletünket, Viszont oltalmazzon minden hitetlensegtül.

Imadsagat meg talalod az Harmadic Predikatio vtan.

HARMADIC PREDIKACIOIA ezen Euangeliomnac,

SVMMAIA Tanusaginknac.

IDE fel szolanc az Hitröl: Immar ez Harmadic Predikationkba tsac az HITETLENSEGRÖL ßoloc, Hogy mind ez vilagot imez harom Rezbe esmerd lenni: Egyic reße erös hitü: Masic reße gyenge hitü: Harmadic reße Hitetlen. Az felsö Predikatioba az Erös es gyenge hitröl ßoltunc, es meg ertöttüc soc nemes draga ereit es haßnait az Hitnec. Immar erczüc meg ez vtan soc ßörnyü es igen röttenetes dolgait az Hitetlensegnekis. Mindenikröl kedig ezert tanully: Hogy az Hitre viselly ßorgalmatos gondot, epülly azba naponkent, örized azt, es vedd haßnat most, es mind öröcke. Az Hitetlenseget kedig vtald, feelly tüle, es fuss elöle, es nagy vigyazassal el tauoztasd, hogi testi es lelki, mostani es öröcke valo kkarod ne köuetkozzec miatta. Mert mint az Hit minden ionac Kutfeie, Igy az Hitetlenseg minden bünnec, vndoksagnac, es vtalatossagnac kut feie. Kinel nagiob bün sem lehet emberbe, mint az Istent hamisnac veelni, az ö igeretit es ö magat el taßitani, benne nem bizni, hozza nem foljamni. Ez Oka az öröc karhozatnakis.

Az HITETLENSEGRÖL azert ier lassuc Tanusaginkat. Elößer, Miccoda az Hitetlenseg es hany rezbe füg kiualokeppen. Az vtan TIZ agazatit ßamlalom elö, kiböl meg ladd minemü istentelensegec, vndoksagoc, es büdös fertelmessegec fornac ki, Es meg erted az hitetlen miert legyen vtalatos Isten elött, Es hogy az hitetlenseg Oka es kutfeie minden bünnec.

AZ HITETLENSEGROEL.

AZ Hitetlenseg imez haromba füg: Elöszer nem ęrteni Isten akarattyat, sem az Töruenyi, sem az Euangeliom ßerint. Masodßor, semmit nem bizni, auagy ketelkedni azokba, az kiket Isten mondot es igert, az Prophetac, az Christus, es az Apostoloc altal. Harmadßor, Nem hinni es nem varni az bün boczanattyat, es az öröc eeletet az IESVS CHRISTVS eerdeme altal. Ez Hitetlensegnec kedig soc Reße es agazattya vagyon, De röuideden imez Tizbe rekeztem

ELÖSZER ßoloc az Hitetlenkedesröl: Masodßor az Ketelkedesröl: Harmadßor az ketsegben esettekröl. Negyedßer az magokba bizakodokrol. Oetödßer az felotteb bizakodokrol Istenbeis. Hatodßor az Baluanyozokrol. Hetedßer az Baiolokrol. Nyoltzadßor az hamis Tizteletekröl. Kilentzedßer az Karomlokrol. Tizedßer az ördöngösekröl. Mind ezec az Hitetlensegnec büneböl ßarmaznac, es vgy fornac mint az Niuec az dögbol. Meltyec olly igen ßamlalhatatlanoc mint az Tenger föuenye Mind az altal valami kiczinye ier kakuczollyuc az ö ßörnyü egeket, es keeriüc az WR Istent, oltalmazzon minden fele Hitetlensegtül. Szollyunc az Elsöröl.

Tiz fele Hitetlensegröl.

ELÖSZER Hitetlenec azoc, Kic nem hißic hogy Isten vagyon, Auagy: Hogy az Istennec ö reaioc es minden teremtet allatira gondgia volna. Regen illyec voltac az Epicureusoc, es az Academicusoc. Mostis sokan az Poganoc köztis es az olly Kereztyenec köztis, kic az neuet es az ßinet viselic czac az Kereztiensegnec, sokba hasonlatosoc azokdoz, kic noha ßokasbol emlitic az Istent, De ßiuekbe, auagy azt sem hißic, hogy Isten vagyon, Auagy hogi ez vilagra gondgia volna: azert semmit sem biznac Istenben, sem feelnec, hanem

czac

czac sabadon testi batorsagaan eelnec: Illy volt Nero Czasaris, Caligulais, ki ő magat hirdete Istennec len-
ni, es kepet imadtata, Kic noha egy ideig batorkodnac gondolatyokba, De veegre az felec rakuac felötteb valo
röttegéssel, midőn reaioc rohan az nyomorusag, Es nem tudnac bizakodni az Istenben, kit semminec veeltec.
Lathatß mostis soc buiat, toluayt, reßegest, kic azt meric mondani illy ektelen ßual: Bestie legyec ha ördögis
vagyon, czac hitegetnec vele. Sokan voltac regenis, kic nem hittec, Hogy Angyal, es lelec, es fel tamadas le- Matth: 22.
gyen, mint az Saduceus Sidoc, es mind ez vilag ßerte valo Poganoc. Gondolßa meg iol, Miczoda volt azok- Az Istennec ige-
nac, es èffeleknec setetsegec, Es mi volt az ördögnec halyogia, kiuel be vonta volt ßemeket. De mi èffele Hi- ie, es ez vilagnac
tetlenségnec ellene allyunc az Istenuec igeieből soc bizonsagockal, ßep peldackal, es meeg az okoskodassalis, teremtése, ekesse-
Hogy ez vilagnac wranac es biraianac kel lenni, az ki ötet teremtette, mostis tartya, es azon egy nyomba birdo ge, tartasa, es ßep
gallya, midőn az Napot, az Holdot, az Czillagokat, fakat, vetemenyeket, es minden allatokat egy el ßabot ne- renddel vaso hor
mes rendhe hordozgattya, vezerli, es nekünc ßolgaltattya. Oyiuc azert magunc azoknac dögleletes ertelmek- dozasa, bizonsag
tül, eßekül, ßauoktul, kic nem biznac az Istennec reaioc valo gondgia viseleßebe, Mert oh ki sokan vadnac hogy Isten vagyon
vgian köztünkis, kic azt veelic, Hogy igen vagyon gondgia Istennec minden hideg leleßre, fog fi, gyomor fa es az gond gond-
iasra, louara, ßekerere, ökrere, etelere, ruhaiara: Maga meeg czac hay ßalunkis ßamlalua vagyon, Ma- viselönc.
thæi 10. Ezec eelnec mint az ökör, lo, kit be fognac, es haityac, de nem tudgyac houa, es nem ertic ha az ő Vadnac köztünc
Wroc gondole reaioc, az Työc, Lud, Disno, Ockör, nem tudgya meni gondgia az ő Gazdaianac ő reaioc azert valo hitetlenec
mikor eleikben vissi az eledelt, ackoris sietnec kapdosni egy mas elött, mint ha az ő Wroc többet nem adna nekic. Az hitetlen, ki
Illy oktalanna töti sokakat az ördög, hogy ne eecze hogy Istene vagyon. Sokan nem hisßic hogi Isten veegre meg Istenre nem biz-
bünteti az bünt, es hogy öröc karhozat legyen. Ezeket az baromnalis oktalanbba tötte az ördög, Hogi hitet z magat, melly
lensegec miatt, adnac magokat ki lopasra, ki toluaylasra, ki vsorara, ki meltatlan hadakozasra, melta lan oktalan.
nyuzasra, foztasra ki baluaniozasra, ki baiolasra, es soc külömb külömb bünökre. De iay ki vakoc vagyunc, Az baromnal
kic ezeket mieluen nem esmerüc magunkban, maga egy sincz köztünc, kibe valdmellic reße nem volna, me t mibe gonozb az
teis sokßor vagy nem bizakodol stenbe, vagy semmit nem feelß tüle. Haat mi dnyaian vigyazua oyiuc ma- hi et.en.
gunc èffele Hitetlensegtülis. Esmerünc meg hogi az min- az Wr Christus lat a meß is à Pogan fiedelem be- Mindnyaian vi-
zeg gyermeket, Sőt ő boezatta rea az beregsseget, es gondgia lön az ő meg giogyitasara: Igy volt, vagyonis, leße- gyazzunc az hi-
nis mi reankis ő ßent Felsegenec mindenekbe Atyai gond viseleseis, ostorozasais. Azert è bizoda ommal fel tetlenseg ellen.
lyükis, es ßüntelen segitsegül hiwüc ötet, El hiuen hogy ő teremte te ez vilagot, ő adot ez vilagra minketis, ő
eeltetet eddigis, ő tart ez vtanis, es batartis vetet minden dolgainknac, felis tamazt, megis iteli. Tehat ne le-
günc olly hitetlenec, mint az kic ötet semmitnec, auagy gond viseletlennec tartyac. Immar ßollyunc az Ketel-
kedökrölis. 2.

MASODSZOR az Ketelkedökis hitetlenec, kic nem nyughatnac czendeß ßiwel czac az Isten ige Ketelkeaöc.
retibe. es segitsegebe, Hanem az haborunac ideiebe röttegnec, rezketnec es kapdosnac ollyhozis, kit az Isten meg
tiltot, Bübaihoz, baluanyokhoz, ördöngöjekhöz, Pogan segitseghöz, hamis kereskedeshöz, hamis esküeshöz,
kic noha vallyac hogy Isten vagyon, es segitsegülis hiwiac, De ketelkedessel. Ezec ellen ßep peldac, Susanna, Dan: 13.
Daniel, es az harom Iffiac, kic igen nagy nyomorusagokbanis czac Istenre tamazkodanac. Susanna ezt val-
la: Noha minden felöl ßorongattatom, De iob ennekem büntelen az ti kezetekbeo esnem, hogy nem Isten ellen
veetkeznem. Danielis nem gondola sem az Oroßlanockal, sem az egez orßag fenyegetesiuel. Az Harom if-
fiakis ezt vallac: Az Isten minket meg ßabadithat, az te tüzes kementzedből Kiraly, De ha meg nem ßaba-
dutis, hanem azt engedi hogy meg kallyunc, Tudgiad hogy az te Baluanyodat nem imadgyuc. Ezec nem ketel-
kedtec az Istennec reaioc valo neezesebe, hanem feltec ötet es odtac magokat az büntül, kiuel ő ßent fe sege meg
gyalaztatnec. De oh ki ritka az, ki czac mindennapi ßükségebenis nagy haboru nekülis, ötet ketelkedes nekül
segitsegül hiwna, es magat nem törne hitetlenkedesi miatt, hanem minden gondgyat czac Istenre vetne; az ő is-
gerete ßerint, à mint ßent Peteris int, 1. Pet: 5. Iay ki nagi azert bennünkis az ketelkedö Hitetlensegis.

HARMADSZOR az Ketsegben esettekis Hitetlenec, kic meg röttenuen az ő bünöc miatt, sem- 3.
mit sem bizhatnac az Istennec irgalmassagaba, hanem az Istent hazugnac, es kegyetlennec iteluen, futnac elö- Ketsegbe esettec.
le, mint Cain es Iudas. Cain monda az Wrnac: Azen bünöm nagyob, hogy nem mint meg boczattatnec. Geneſ: 4.
Ki ellen Agoston Doctor ezt mondgyat Hazutz Cain, Mert nagyob az Isten irgalmassaga, hogy nem mint
mind ez vilag büne, De minketis eyiel nappal erre akar vinni az Test, az Oktalansag, mindennapi esetünkbe es
soc fele büneinkbe, kinec merge az kit el hat, ezerkeppen azt meg fonnyaztya, öliön öli, auagy czigazza, midőn
az Isten haragiat erezteti ßiuebe, es az ő büneinec nagy es soc voltaual meg niomia ßiuet. Ki ellen mi minden
esetünkben fel kellyünc, es ßüntelen erösitüc az mi ßiuünket az Euangeliomnac soc nemes biztatasaual, Mint
imez feleckel: Mond ß: Pal, Roman: 5. Az hol böweskedet az Bün, sockal fellyül aradot az Kedw.
Mond Isten Ezechiel: 33. Eelec en, nemakarom az bünösnec veßedelmet, hanem hogi meg terien, es elyen.

XXI. Wrnapia arra ßon Harom ſag nap vtan.

Az Hitetlenſegrõl,

Ez igekre fel kialt Tertullianus Doctor, es mond: Ime meg ekũßic az Iſten, mert azt akaria hogy hidgy neki, Oh bodogoc az kiert õ meg eskũßic, Oh Nyomorultac ha meg eskũeſereis nem hißnec az WRNAC. Mond Eſaiaſis, Eſa: 1. Moſodgiatoc meg, tiztitſatoc meg magatokat, &c. Ha azt bũnetec ollyan veres volna mint az Veer, az Honal feierbbe leßnec, Es ha ollyan volna mint az veres Barſony, leßen mint az feier gyapiu, Mond Dauid, Pſalm: 103. Melly meße vagyon Nap kelet Nap nyugattul, olly meße vette mi tõlünc az mi bũneinket. Mond Micheas Micheæ 7. Ala taßittya az mi hamiſſaginkat az Tengernec melyſegebe. Mond ßent Ianos, 1. Iohann: 1. Ha azt mondgyuc hogy bũnünc nincz, hazudunc, Ha kedig meg vtaluan meg vallyuc az mi bũneinket, igaz az Iſten es õ meg igazit. Mond az WR Chriſtus Peternec: Nem hetßer, de hetuen hetßeris meg boczas. Mond ßent Ianos: Az Iſten Fianac veere meg tiztit minden bũneinkbõl. Pelda Adam, Dauid, Manaſſes, Peter, Magdolna, Zacheus, az Tolvaj, amaz Harom ezer, Actor. 2. es ſoc ßaz ezer. Ezeckel erõſitſec minden eſetinc ellen magunkat, hogy ketſegbe ne eſſunc. Valami irua vagion kedig, mind ezac az mi vigaztalaſunkra irattanac, hogy az Iſtennec minden igeieuel ta naßzuc magunkat az ketſegbe eſes ellen, Melly ketſegbe eſes az mint igen ßörnyũ bũn, vgy mis igen kemenyen vigyazzunc ellene, iol meg gondoluan imezeket: Mond ßent Ianos, 1. Iohan: 2. Ha az mi ßiuũne vidol minket, Nagiob Iſten az mi ßiuũnknel. Mond ßent Pal, Roman: 8. Iſten az ki meg igazit, Chriſtus az ki meg holt az mi bũneinkert, es meg fizetet, az ki felis tamadot, es meg igazitot, ki eſedezis erõtũnc. Tehat, ki tõßen vadolaſt mi ellenũne, auagy ha vadolis, mit arthat az, Ha Iſten meg kegyelmez es az vadolaſt nem veßen be, ki elõtt vadolnac, auagy azzal mit arthat nekũnc az mi ßiuũnc, okoſſagunc, az teſt, az õrdõg, es akar kijs, ezac hogy bizodalommal ragazkodgyunc az Iſtennec igeretihez, es ketſegten ne eſuen ne hitetlenkedgyũnc, mint Cain Iudas, Saul, es tõbbec. De iay az mi felõtteb ſoc eſetünc es bũneinc miatt, igen ßüntelen valo hartz es vigezkedes kel erreis.

Matth: 4. 1. Ioan: 1. Roman: 14.

Magokban bizakodas.

NEGYEDIC Hitetlenſeg, magunkban valo Bizakodas, Midõn ki ki õ maga ereiebe, bõlczeſegebe, igaſſagaba, kazdagsagaba, vagy akar mibe, vgy vetõtte remenſeget, hogy ezac arra tamazkodot, mint ha az tartana, az eeltetne, az igazza tenne es az idõzitene õtet. Mint az erõs es hatalmas Nabugodonozor, az Bõlcz Achitophel, az Kazdag Crœſus, az igaz Phariſeus, kic miatt Iſtenben ſemmit nem bizakodtac, Ezec magokban bizuan, nem Iſtenben hitetlenec voltac. Vißent midõn valaki vagy ereiebe, egeſſegebe, viteſſegebe, kazdagiaba, Tudomanyaba, iambor eeletibe meg fogyatkozic, es azoc miatt Iſtenben nem bizic, ezis hitetlen Mint ha ki io munkas volt, es meg kezd venhedni, czonka vak kezd lenni: Ha kazdag, meg kezd ßegenyedni: Ha bõlcz, meg kezd eßebe valtozni: Ha iambor es tiszta eletũ volt, es bũnben kezd eſni. Ezoc miatt az ki ketelkedic hogy el nem eelhetne, auagi el kel veßni, pokolra kell menni, ezis hitetlenſeg. Ezekrõl ſoc keppen panaßolkodic az Iſten, mint Ieremi: 17. azt mondgya, Atkozot az az ember, ki ember be bizic, es teſtet valazt, az õ karia helyebe, es kinec ßiuc el valtozic az WRtul, &c. De aldot az az ember, à ki az WRba bizic. Amazoc mint veßnec, imezec mint aldatnac, oluasd meg vgyan ott. Iſmet mond az WR, Ieremi: 9 Az Bõlcz ne dicziõkedgyec az õ bõlczeſegeuel, az erõs ſe diczõkedgyec az õ ereieuel, ſe az kazdag az õ kazdaſsagaual, Hanem az ki diczõkedni akar, ezuel diczõkedgyec hogy engemet ert es eſmer, hogy en vagyoc az WR, ki Irgalmaſſagot, Iteletet, es Igaſſagot czelekedem ez fõlden. Ezeket iol eßedben tarczad, hogy oodd magad, hogy magadban ſemmit egy ßalatis ne bizakodgyal, ha olly erõs volnalis mint Samſon, olly bõlcz mint Salomon, olly alazatos mint Moyſes, olly ßent eletũ mint Kereztelõ Ianos, Mert ſemmid nincz kit Iſtentõl nem võttel, azert õtet tizteld, mindenekbe õ neki eſedezzel, hogy el ne vegye az mit adot, hanem tartſa meg minden kegielmes aiandokat mind veegig, az õ tiztеſſegere, ßemi Fianac erdemeiert, ki altal meg kegyelmezet, Wyinnan ßült, Wyionnan meg eleuenitet, es Wyionnan eltet: Im ßolec az magokban bizakodokrol. Szoloc az felõtteb valo Bizakodaſrolis.

Felõtteb bizakodoc.

OETÒDIC Hitetlenſeg, felõtteb bizakodni Iſtenbenis, az az ollyat keuanni auagy kerni Iſtentũl, ki nem melto, es ollyba bizakodni, kit az Iſten nem keuan, mint az ki keeri hogi õtet kiralya, vagy nagy Wrra, vagy erõſſe, vagy nagy bõlczeſegie, vagy kel, vagy nem kell, es mint az ki magat biztatya hogy õ addig meg nẽ hal, hanem Magyar orßag meg ßabadul az Pogan kezebõl, auagy az ki akar mit el gondoluan, es keuannan, kũnyõrõg Iſtennec, hog azt neki meg adgya es igen bizakodic hogy meg leßen, mert Iſten fogatta hogi valamit keerũnc mindent meg ad: De nem gondollya meg hogi ez ockal ha io es iduõſſeges, es ßükſeges, es ez ockal, hogi alkolmatos idõbe adgya meg à mikor tuzya minekũnc leg ßükſegesbnec lenni Ezt meg nẽ gondolni hanem akar mit el hinni, à mi gondolatunc ßerint, nem kit, hanem hitetlenſeg, confidentia es præſumptio, felõtteb valo bizakodas. Imez perig Iſteni kiſirtes, mikor hidon iarhatz es mely viznec vgordaß, mikor gradiczon le ßalhatz, es ala vgordaß à toronbel, mikor mielhetz es munka nekũl akarß elni, mikor io vitezid vadnac es te magad õkle z ſoc ellenſeg kõzibe, midõn oruoſſagod volna es à nekũl keuanod hogi Iſten meg giogyitſon Ezekis es tõbbec eſſoſec nem hit, hanem hitetlenſeg es Iſteni kiſirtes. Azert vgy es è moddal bizzal, à mint õ ßifelſege rendelte, iol el-

Iſteni kiſirtes.

nem

ben à ie közeckelis, âhol periz azoc meg fogyatkoznac, o't mind az altal vgian segitségül hiwiad ha semmi ez közt nē latßis, mert az Istē ßabad allat bir mindeneckel, es ezkőz nekülis meg segithet, midőn vgy akaria, Mint Damest az Oroßlanoc közt, à harom Iffiakat à tűzbe Petert à tőmlőtzbe, Palt à tenger be tsuda kepē meg tarta. HATODIC hitetlenség, Minden fele Baluany imadas, Ez kic nem Istenec ki nem Isten, Mint kic Baalt imadtac, kic ezinalt kepeket, kic magokat imadtac, mint Alexander, Caligula, kic külső ielt mint âTűzet Persiaiac, az Kenyeret az Papasoc kit Iupitert, Pallast à bőczeségnec Istenet, Marsot à hadi Istent, Laresi regen M st ß György, őr az vtczec ß Fercntzet à Baratoc Kathalint à Deakoc, Apalint à szem faioc, &c. Elis oztottac à bolczot es misset, es Romaba valo iaraßnac erdemet, kit ezer, kit tiz ezer, kit tizen nyoltz ezer ezendőre, Ægiptomban mindent valaminec haßnas vőttec, Isten gyarant tizteltec, mint à Maczkat, Eztragot, Tulkot Bakot, Az ßabadságot, az győzedelmet az hiwseget, mint ha mind ezec valami istenec, vagy isten aßonyoc volnanac. Az Tőrőkőc olly Istent imadnac, kinec fia nints, olly Isten penig sohol nints, azert ők is baluany imadoc, mert nem Isten az, kit ők imadnac, Agoston Doctor azt iria hogy harom ezer istennel tőb volt è vilag ßerte, ki egyet, ki mast alituan istennec, Kiről olly emlekezic ß. Palis, Roman: 1. MASODßor Baluany imadoc es hitetlenec azokis, kic az Isten tiztelet-tel teremtet allatokat tiztelec, mint az fősueny midőn bizodalmat ve i penzebe, mint ha ezac az tartana ötet, Es mint â kic segitségül hiwiac à meg holt ßenteket, Es à kic biznac io czeiekedetekben: Ezec hamis es hiaba valo bizakodasc, azert nē hit, hanem hitetlenség: Mert à penzsoc ezerkepen el veßhet: A halottac semmit nem hitetlenseg. halnac, à te igassagod senki semmi mert merő bűn es azoc vagy Azert valaki ezekben bizakodic hiaba valo, ßinc olly mint hi az semmit ragadoznad, au izy à vizbe halo kapna az lagy vizből. HASMADßor Baluany imadoc es hitetlenec, kic az Istent kötelezic helyből, auagy akar mihőz, hőz ő magat nem kötelezte mint kic bolczora iarnac Ieruſalembe, Romaba Loretaba, Compoſtellaba, imez amaz Claſtromba imez amaz Oltar es kep előtt, Mint ha Istent ezeknel inkab meg talalhatna ezeknel inkab meg halgatna. Regen kő elezte volt magat âIerusalembeli Templomhoz, de ezac à Chriſtusig: Immar hogy nints è imadas es hitetlen kötelezese, meg tanit az Wr Ioā: 4. Igy moſtis kötelezte magat â Keresztseg viz mele, es azWr Vaczora lenseg. ra melle, de é moddal, ha vgy elnec vele à mint ő rendelte. Azonkeppen az igaz tanitas hozis. De Romaboz à baluanyozo Papokhoz à Papa Piſpekſegehőz, az ő fietűl gondolt ßerzesekhőz nem hogy kötelezte volna magat, hanem meeg inkab karhoz'attya soc fenzegetesſel azokat, Esa: 29 Mat: 15. NEGYEDSZER kinel Isten nem a baluany imadoc es hitetlenec, â kic Isten paranczolattya kiuül Isteni tiztelereket gondolnac, azban bizakodnac, kar tiztelnetni, hogy Isten nekic azokert meg kegyelmezzen es erőtte velec tol tegyen. Ezzelis rakua ez egez vilag, Tőrőc Sido, baluany imadas es Papasag, kic bizakodnac à Mise erdemebe, az ő halgatag hitekben soc fele Egyhazi pepeczeleſekbe, Claſtromi ßerzetbe, bolczo tarasba, es tőb felekbe, kiket Isten igete kiuül ő magoc eßektűl rendeltec. Ez NEGY reßből ki tettzic valami keuesse ez egez vilag minemű baluanyozasba merűlt, Kiről megis tőbbet ßoloc hogi ertsed meg, honnet indultatot é talaluanra. Fő Oka mindenic baluanyozasnac az ördőg, ki Istenre valo dűhős haragiaba izgattya â ßegyemberi nemzetet, hogi id gen istencket keressen es balnanyozzon, hogy Istent boßontsa es gyalazza. Mond ß Pal, 2 Cor: 4. Ha valakibe el rőytetet â Christus Euangeliomia, azokban rőytetet el, â kiket meg vakitot è vilag feiedelme. Maſutis Eph: 1. igy ßol. Maſic Oka, az emberi vakſag es Isteni igete ellen valo merezkedes, kic miatt meg czalatic akar kys, ha nem keeri az Isten Lelke vezerleset, Es ha nem figyelmez az Isten igetere, kit az Prophetac, Christus az Apoſtoloc altal ki ado', A kic ettűl nem fűgnec azokat az ördőg ßep ßin ala t izgattya, mint ha Isten tiztesſegere valo volna az ő talalmanyoc, maga mas felől na gy gialazattiara ferdittya Istennec. Ez keet fő Okoc mellet, segitő es izgato okokis sokac vadnac: ELső okoc. 1. SZER a beketelenség, az Isteni segitsegenec kesedelme, Mert â ki nem ßokot bekeseges ßenuedesre es ezendeßtű reſre, az midőn nyomorusagba leuen könyörögis Istennec, hogy meg seguise, es Isten halogattia à segitseget: Ott âsic sele indittya à beketelen embernec meg haborodot elmeie, es ßiue gondolkoduā es vagiodua, hozy hamar meg menekednec kaphizdalmat, es vkeet felé es kisirget mindeneket, hol lenne iobban, es könyebben dolga, es hol Tőrőkőc segitseget, hol Papasoket kereszre bialuanyozaſs, hol imez amaz ßentekhőz folyamic hol bűbathoz, hol ördőghőz, hol latorsaghoz kezde: Es à kitől meg segitetic ra vißi. hamareb, azt veeli Istennec lenni, vagy Isten aldasanac Effele soc sele valo kapdosasnac oka ez. Mert bizon nyal nem erti Isten igeretinec modgyat, ki akolmatos időre halaztotta à segitseget es meg keuanya, hogy ßünte lenzörgesſünc, es az hitetlenseguel tusakoduan emberkedgyünc, erőlkedgyünc es vitezkedgyünc hogi semminya ualia es kesedelem tűle el ne ßakaßon, MAsic izgato oka hamis iteletből valo pelda kőuetes, Mint midőn hal probalta, es tűletis azt nem keuanta, Es à mit ő neki maganac parantsolt, azt nē mindennec harta. Ez tudatlanias jaghol sokan gyermekeket meg aldoztac regen, gnoß peldat kőuetuen, à iambor Abrahamnac io engedelmesſe gi à mit azoknac egy ideig bizonios okokert vagy tac el tűri, vazy m engedet, azt egiebektől meg tiltotta.

Baluan imadas. 1

A ki nem Isten, azt Istennec velni baluaniozas es

Teremtet allatok a; Isten ezac mi

Ollyhoz kötelezni

Baluany imadas es hitetlenseg.

Okai az baluanyozasnac.

1.

Egyic az ördőg.

2.

Mig setetedet

Nadito es izgato

Az beketelenség

Ps'm: 26. 30.

Iudith 8. 2.

Tudatlanul kő

Matth: 19.

Az Hitetlenſegről,

XXI. Vrnapig ara ſent Harom ſag nap vtan.

Oſee 1.

Exod: 12.

Exod. 25. Numer: 21. Exod: 20.

Bolond ahitatoſſagis izgat az baluanyozáſra.

Az mint Oſeas Prophetanac keet parazna feleſeget hagy el venni, az leki parazna ſagnac meg mutatáſara, kiert teneked feiedet venne, sőt elis karhoztatna, De ez netalam nem lőtt dologis, hanem pelda keppen ielenti Iſten az Iſraelnec lelki parazna ſagat, az az, Baluanyozáſat, De imez valoſagos, Hogy az Iſraelnec meg engedi, hogy meg lopiac es meg czalliac az Ægigtombelieket, kiket Ilen igaz okokert engedet, De teged erőtte fel akaztatna, es el karhoztatna. Igy midőn Iſten Cherubin Angialokat czinaltat az ő Ladaiara, es Eertz kigiot emeltet bizonios okokert. Ezből az tudatlanoc ſoc Egyhazi kepeket ſereznec, Nem ertuen hogi Iſten kőnſeges keppen meg tiltotta, Hogy ſemmi kepet ne Tiztelly, es az előtt magadat meg ne hayts.

HARMADIK izgato Oka az Baluanyozáſnac, Bolond ahitatoſſagoc es ſiuekbe tamadt indulatoc, ſeretet, auagy feelelem. Mint Salomon az aſſoniokhoz valo ſerelmebe, ſoc baluanyozo hazakat es kepeket ſe reztete, kiket ő magais tiztele. Es mint az Iſrael feeltebe tiztele az Nabugodonozor es Darius kepet. Igy moſtis ſokan feeltekbenis es adomany miattis ſoc Iſteni karomlaſokat miuelnec, Nemellyec kedig bolondſagbol es ertelem nekül valo ahitatoſſagbel Egyhazakat kerülnec, kepeket es azoknac koßorokat czinalnac, aranyas es gyengős keczkenőket az Oltarra, az Kelhre, Bibor Barſony kőntőſeket Miſſe mondaſra, Nemellyec nagy keſeruſen ſirnac az Feßület előtt ahitatoſſagbol. Ezekről azt mondgya ſent Pal: Roman: 10. Iſtenhőz va o buzgoſagoc vagyon, de nem ertelem ſerint.

Előmentec az teuelgőknekis izgat, hogy teis baluanyozo legy.

NEGYEDIC izgato Oka az Baluanyozáſnac, előmenetec, kazdagsagoc, bekeſſegec, egeſſegec, io ſerenczieiec az Baluaniozoknac, es latroknac az latoraſagba, Az mint regenis mondtac Ieremiáſnac, Hogy mig az Menyei Sereget tiztelnec, à Napot, Holdot, Czillagokat, addig mindenben io ſerencziec volt, Ietem: 44. Igy moſtiss az teſtiec es ez vilag fiai, kic czac az teſtit ohayttyac, nem beczüllic meg az Iſten igeienec lelki es őrőcke valo vigaztalaſat, kibe Iſten hirdeti Bűn boczanattiat, iger ſent Lelket, fel tamadaſt, es őrőc celetet. Hanem czac azt neczic, mellyic feele penzesb, tiztеſſegesb, egeſſegesb. Igy az Sidoc kurogattac az Kereztfan az WR Chriſtuſt, De maga az maualya vtan el foglala az őrőc orßagot, Kit nekünkis kőuetnünc kell, Hogy előßer együtt ßenuedgyünc vele, az ő Kereztet mindenap fel vegyüc es az vtan Vralkodgyunc vele őrőckön őröcke, Roman: 8.

Az hiuec mint vigyazzanac az baluanyozoc elle. Galat: 1.

AZERT az hiuec mind ezec ellen vigyazzanac, tanulaſſal, ertekezeſſel az Iſten igeiekől, mit keuan az WR Iſten. Ha azon kiuül Iſten Angyala ſolnais, es valami Iſteni tiztеletre es azban valo bizodalomra intene, ne hidgyünc reki

Az vigyazáſra fel inditſanac ezec.

HOGY pedig el röttennyünc es iſonyodgyunc minden fele baluanyozaſtul, tol meg gondol, uc eleitül fogua miremű teſti es lelki bűnteteſeket ſamlal elő az Prophetac es az Apoſtoloc iraſa, Mint ſent Pal, Roman: 1. beßelli, Minemű fertelmes bűnőkre es ſörnyű veßedelmekre ereztette Iſten azokat, kic őtet nem akartac eſmerni es tiztelni, Az Prophetac iraſys rakuac ſoc fenyegeteſſel es lett bűnteteſeckelis, à Baluaniozas miatt, Ki miatt ſoc Varoſoc, Tartomanyoc, orßagoc, es nemzetec vezten vezтec.

Laſßa mire iutot az Adam nemzete.

Ezeket iram az Baluanyozaſrol, melly ſoc fele, es rakua hitetlenſeguel. Kitől meg erthedd aztis, mint veßet meg az mi Elmenc, kit az Iſten az ő igaz eſmeretire es tiztеletire teremtette volt, De ime mint vakult el, kibe noha valami kiczini vilagoſſagnac az fenye maradot, ennyiből: Hogy erti hogy Iſten legyen, De az ertelem ßaz ezer baluanyozáſra es hamis Iſteni tiztеletre vißen, az Iſten Igeie es ßent Lelke nelkül, az mint ſoc feiedelmekből, es fő fő iras tudokbol ki teitzic. Azonkeppen noha az io es gonoß közőtt valo Valaztaſrolis maradot valami kiczíny etelmünc az mi lelki eſmeretinkben, de azis czonka bonka, es ezer teuelgeſſel rakua: Azonkezben ſiuűnkbenis noha geriedez valami kiczíny iora valo vagyodas: De vißont meg gyűhőſeduen ſoc gonoß keuan ſagoc es indulatoc miatt, ezer vndokſagra ragattatunc: Igy akar mi fele erő legyenis bennünc mind czac ſertelenſegre vißen, keuelſegre iregyſegre, mas rontaſara, buiaſagra torkoſſagra, es ezer vndokſagra. Illy az mi első ſületeſünc Adam miatt: De az mi WRVNC IESVS CHRISTVS maßor ſült halalos faydalmaual, veereuel meg tiztitot, meg fizetet, Iſten keduebe hozott, bűnünc boczanattyat nyerte, es ſent Lelket ſerzet, az altal meg Wyit, meg eelezt, fel tamazt, es őrőcko celtet. Erre tehat legyen ſorgalmatos gondunc, Iohan: 3. Im ſolec az Hatodic hitetlenſegről, az ſoc fele Baluanyozaſrol.

Immar az Hetedik rőlis ſollyunc.

Az bűnőleſis hitetlenſegből ſarmazic.

HETEDIC hitetlenſeg, Bűnőles es Baiolas, midőn valaminec olly erőt tulaydonitunc, kit Iſten nem arra rendelt. Ezekis ſoc ßaz ezer feelec az balgatagoc közőtt, Mert etelbe, italba, viton tarasba, hazaiűnesbe, tanizba ſütesbo, főzeſte kapalasba, kereskedesbe, ſületeſbe, kereztelesbe, az Wr Vaczoraiaba, halalba, temetesbe, es mirden nagy es kis ſiny dolgokba ſoc ezer Bűnőles Baiolas, Superſtitioſus, es hamis veelekedő erőſſeg vagyon, Mint az ki vizbe hal, tanyerra viaß gyertyat gyűiczanac, es ott meg alußic azkol ſekßic: Ha ki keſerueſen ſirattya meg holt emberet, főldet vetnec az nyakara, hogy hamar el feleycze. Ha az kis gyermek nec első főga keet, az apro giermeczkeckel tombolua kenyeret ragaſſanac, hogy erős foga legyen &c. Ha gyermec agyaſt Egyhazhoz vißnec, ſekertzet teßnec az első küßőb eleibe, es keeſt gyoknac az felső küßőbere. Ez felekről ſokat irtam az őregbic Poſtillamba az ördőgi kiſirtetekről. Mind ezec hitetlenſegből ſarmaznac.

Kiskel

Kickel rakua minden nemzes, Toot, Nemet, Olaß, Magyar, Tőrőc, Sido, olly bőwen, hogi soha olly hazhz ßm mehetß, olly dolog semmi nem lehet, akar haz epites, kerteles ßartas, lo be f gas, tanczolas, es akar mi egyeb dolog, minden elegy soc ßamtalan bűnőlesſel. Mint ha vera indulß, iry kereztet az vton, ha aßony ember altal megyen előtted, vißa teericzed az lo előtt Ezec hasonlatosoc azokhoz, kic regen neez ec az madarakra, melly felől repűlnec, mint kakog az variu, mint czereg az ßarka, mint forog az paczirta, Maga ezeket az Wr Isten nem arra rendelte, hogy minket tanicznanac, mint oktalan barmoc, Hanem ő nekic termeßet ßerint valo iarasoc es repűlesec vagyon. Ez felől soc ßaz ezer bűnőlesec voltac regi Czaßarokbanis es Bőlczekben, Ciceroba, es többekbe. kic iűuendőt mondottac soc hamis ielekből, mikor aldoztac Tulockal, madarral, vadal, es azoknac az beleit neeztec, auagy az czi keket az Tyuc kis fiait neeztec, mikeppen siwtac czipegtec anyoc kőr vyűl. Igy az Tőrőc kutzkat vet, es kűnyuet forgattya, ha io ßerenczeie lesßene. Melly vakságban hogy meg erőssedgienec az ő veßedelmekre, Isten hatalmat ad rea az ördőgnec, De az bineket aztul igen tiltya, es czac az ő ßent igetenec tanulasara igazittya, Esa: 8. Deuteron: 13. 2. Tessal: 2.

NYOLTZADIC Hitetlenseg es hamis Isteni tiztelet, idűősseges erdem varasa, az sele ezelekedeteknec, kit Isten nem hagyott, Mint Egyhazakat kerűlni, Processiot iarni, harangot, vizet, kokonyas, buzat, Istent kic nem hagyertyat ßentelni, azockal ördőgőket űzni, mezit lab bolczora iarni, imezt amazt fel fűgeztenі Oltar előtt. Ezekis ßaz ezer feelec. Ollyual tiztelni gyoc, hitetlenseg. Isteni karomlas.

KILENTZEDIC Hitetlenseg, Isteni haromlas, Midőn Istent auagy ßidalmazzac az ő igaz igeicbe, auagy ő rola hamisſat predikalnac. Ezis el lepte ez egez vilagot Tőrőkőkbe, Sidokba, Papasokba Az Sidoc az Christust neuezic Samaritanusnac es hittűl ßakatnac, es ő dőngesnec, es czufolliac az Kereztfannis: Az ő Apostolit Eretnekeknec hiwiac, Igy azokatis kic most czac azmt predikaliyac az mit Isten hagtot, Eretnec neuet es soc ßidalmakat kőltnec reasoc. Mellyec mind Hitetlenseghől ßarmaznac, kic nem ertic semmis hißic Isten igeienec lenni azt, az mit ő rola az igaz Tanitoc ßolnac, kit hallani sem akarnac, es ertekezni az irasrol nem akariac, azert az ő hitetlensegekben meg maradnac, Sokan vißont sokat irnac es predikalnac, de hamis ertelemből es magyarazatbol, azokis mind hitetlenec, mert el teuelyttec az igaz hittűl, Melly leß az igaz ertelemből.

TIZEDIC Hitetlenseg ördőngősseg, es ő altala valo bőlczelkedes: Mint à kic meg ßerződnec az ördőgnel, es altala iűuendőt mondnac, kinczet asnac, nagy hamar hoßu vtat el iarnac, hazakat hirtelen epitnec, nagy fris lakodalmakat ßereznec, Wrac etkit el hordattyac, es oc dolgokat czelekeßnec Es mint à varasloc, kic iűuendőt mondnac, mint amaz leany kiből Pal ki űzte à varaslo ördőgőt, Act: 16 Es mint az eyiel iarot, mint az ßem feny veztőc, mint à kic tűz altal, viz altal iűuendőt neeznec, mint kic à vizbe holt ßenet vetnec, es à susogz: Az tűzbe borsot hagyigalnac az fetebe hogi fernec vegyec à leant, Natragulia asnac, rostat forgatnac Crystal űueghe neeznec, benne ßolo kepezet latnac Ez felekis soc ezerec, kic mind hitetlenseghől ßarmaztac, azbol hogy az Wr Istentől az ő ßent igeienec tanitasabol nem fűgnec. Hanem Isten rendelese kinűl ördőgtűl ertekeznec, es tűle segitseget varnac Kit az Isten meg engedet à hitetleneknec őrőc bűntetesekre, hogi à kibe biztac az WR Isten felőtt, azockal egyetembe mind őrőckőn őrőcke kinlodgyanac az őrőc karhozatba, Vissont valaki az Isten nec igeie igereti ßerint, ő ßent felsegehőz razazkodic, czac őtet segitsegűl hiwia, az itis őriztetic, es ez viannis meg tartatic az erőc eletre. 2. Tessal: 2.

MIT TANVLANC.

Az vduarbeli embernec gyenge hiti okot adna hogy ma ezekről tanulnanc. Az HITRŐL Masodic Predikationkban meg halluc: Mi legyen az igaz Kereztyeni Hit, Azt mint bannia az ördőg, es mint seni fogat az igaz hitű emberre: Mi legyen à nagy es erős Hit: Es mi legyen az kicziny es gyenge Hit: Es mint kell neuelnűnc naponkent az mi igaz hitűnket, Es minemű draga nemes gyűmőlczi, ereis es czelekedeti legyenec az igaz Hitnec. Az mostani vtolso es Harmadic Predikationkban kedig, ßolanc czac à HITETLENSEGRŐL: Miczoda à hitetlenseg, es Hany reßbe fűg: Aznac ßörnyű es vndoc dolgaitis ő ßamlalam Tiz agazatba: Kic mind erre valoc, Hogy igen meg beczűlnűc az igaz Hitet, az az Az Istennec igaz ismeretit es ő benne ßoknanc bizni, à ßerint à mint ß: Fia altal ki ielentette soc ezer bizonsagockal ő magat, à mint rendelte es aianlya az ő ß: Fiat, vgy vennű. őtet, Es minden testi es lelki nyaualjankba folyamnanc ő altala az ő Atyai io voltahoz, Es mint é mai fő ember nem czac testi egesseget nyere fianac, testi könyebseget maganac, feleſegenec, haza nepenec. Hanem lelkit es őrőcbe valokatis bűnnec boczanattyat, ß: Lelket, Wyonnan valo ßűlest, meg igazulast, es őrőc eeetet: Igy mis mindent meg nyerűnc, ha meg esmeruen az ő ß: Fiat, ő altala igaz hittel kerűnc, mind testi, mind lelki iokat. De ő ß: Felsege segitsen rea minketis, hogy mis fel indulhassunc benne valo bizodalomra, es à mi kitßny hitűnketis őregbitse mi bennűnc. Azt őrizhessuc egez eletűnkbe io vitesseguel, Az ő ß. Lelket tartsa meg mind vegig mi bennűnkis, minketis őrizzen, oltalmazzon, segitsen igazsagon, es iatson megis az őrőc eletre. Kiert mostis ter könyő ögűnc ő ß: Felsegenec. Ioan: 20. Timoth: 1. Imad.

Egy mas kœzt ualo

IMADSAG.

OERőc Mindenhato VR Isten, Ki az te szent Fiadnac altala minekünc meg igerted az mi bűneinknec boczanattyat, az meg igazulast, es az őrőc ęletet: Kęrűnc tegedet az te szent Lelkednec altala, igazgassad es serkencz fel à mi sziueinket, Hogy mi minden időben es minden szűksegűnkben, es minden kisirtetinkben, czac az te szent Fiadnal az mi Wrunc *IESVS* Christusnal keressűc kőnyőrgessel az mi szűksegűnket, Es az igaz Hitnec altala az ő igereti es beszede szerint megis talallyuc es meg nyerhessűc, Minden hitetlenseget, es azbol szarmazo soc bűnőket el tauoztassuc, à te szent Lelked altal mindenben vezerlettessűnc, es az őrőc ęletre meg tartassunc. Vgyan azon te szent Fiadnac altala, ki te veled ęl es wralkodic az szent Leleckel egyetembe, őrőckőn őrőcke: Vgy legyen.

HVSZONKETTőDIC VRNAPI Euangeliom szent Haromsag nap utan.

¶ *Intetűnc it egy mas kőzőtt valo meg boczatasrol, egy Kiralynac peldaiaual. Ki midőn egy ßolgaianac nagy soc adossagat meg engette volna azt keuana hogy őis ßolga tarsanac adosiagit meg edgedne.*

ENEKLESROEL:

Modgyuc olly Diczereteket, kikbőlis tanulllyuc meg mind az mi soc bűneinket. mind az Istennec bűn ellen valo haragiat, mind az meg teerekhőz irgalmassagat, mind az mi hala ado voltunkat mindenekben, Ezbenis: Hogy egy masnac mijs meg boczassunc.

¶ *Oh Mindenhato Isten &c.*
¶ *Mi Atyanc ki vagy Menyekben &c.*
Bodog az ollyan ember az Istenben &c.
¶ *Czac te read W R Isten &c.*
¶ *Szűkseg meg tudnunc iduőssegnec dolgat, &c.*
¶ *Tekincz reanc immar &c.*
¶ *Bodog az ollyan ember ez vilagba, &c.*

AZ EVANGELIOMROL

SVMMATSKA.

AZ mai Enangeliom fő keppen arra tanyit: Hogy mint az Isten nekünc minden bűneinket, mellyec meg szamlalhatatlanoc, meg boczattya szent Fiaert, ingyen, io keduel, ha hozza tęruen, őtet igaz hituel engeztellyűc: Igy mijs meg Boczassunc egy masnac tizta sziwből. Erről Christűs Wrunc pelda beszed altal tanyit, szoluan egy Kiralyrol, Ki midőn tiz ezer Talentomot meg engedet volna egy szolgaianac, ő czac szaz Denart sem akart el engedni szolga tarsanac, es azert ez kegyellenseguel, el vezte wranac minden előbi irgalmassagat. Melly Euangeliomot irt meg szent Mathe az ő Euangeliomi kőnyuenec Tizennyoltzadic reszebe.

MATTH XVIII.

Monda Iesus Iduőzitőnc:

a: Az menyeknec orßagan erczed, à hiueket, à ßent Gyűlekőzetet, ki ket it gyűit az Isten az ő ßi orßagara, es kibe mostis lakozic.

ENnec okaert hasonlitatot az *a* Menyeknec orszaga nemelly *b* Kiralyhoz, ki szamot akara vetni ez ő szolgaiual. Es midőn el kezdette volna az szam vetest, eleibe talalkozec *c* egy, ki ados vala Tiz ezer Talentommal,

b: Isten az à Kiraly, az ki velűnkis ßamot vet. c: Mi vagyunc mindnyaian egy aran ez nagy ados.

ő wra,

Es miuel hogy meg nem *d* fizetheti vala, *e* Paranczola az ő wra, hogy el adnaiac őtet, feleseget, gyermekit, es mindent valamievolna, es meg fizetne- *f* Le esec ezokaert az à szolga, es kőnyőrőg vala ő neki, monduan: Vram halazd el ream valo haragodat, *g* es mindenről eleget teszec te neked. Meg *h* kőnyőrűle ezokaert az wr ezen ez szolgan, el erezte, es az adossagot meg engede ő neki.

d: Senki azt meg nem fizetheti.
e: Valoba meg keresi azt az Isten, à mit mi nekűnc adot volt.
f Igy esedezzűnc mijs.

g: Meg lehet tűlőnkis à fizetes, ha mastol à Christustol keerűnc, hogy le tegye erőttűnc. *h: Kőnyőrűlő az Isten, ki meg boczattya az bűnt, es el engedi az bűntetest.*

i De ki menuen az szolga, talala egyet az ő szolga tarsai kőzzűl, ki szaz Denarral tartozic vala neki, Es meg ragaduan azt foytogattya vala, ezt monduan: Add meg az miuel tartozol. Es labaihoz esuen az ő szolga tarsa, keri vala őtet, monduan: Halazd el ream valo haragodat, Es mindent meg adoc teneked. De ő nem akara, hanem el mene, es tőmlőtzbe vete, miglen az adossagot meg fizetne. *noc perpatuarral, ki*

i: Rőttenetes panaßa ez az wrnac, kiuel rakua ez vilag ki boßon kodassal, ki fenyegetessel, ki gonoßßandeckal ki alhatalmaual tőlti ki boßuiat.

k Mikor ezokaert ezt lattac volna az ő szolga tarsai, igen meg haborodanac, Es el menuen meg mondac az ő wroknac, mind azokat mellyec lettec vala. Ackor hoza hiuata őtet az ő wra, es monda neki: Te gonosz szolga, *l* Amaz te adossagodat mind meg engedtem teneked, miert hogy kőnyőrgel ennekem. Nemde tenekedis kőnyőrűlned kel valae az te szolga tarsodon, mikeppen en kőnyőrűltem te raytad? *m* Es meg haraguan az ő wra, ada őtet az Hoheroknac kezebe, mind addig miglen meg fizetne, mind az miuel ő neki ados vala. *n* Eckeppen czelekedic az en menyei Atyamis ti veletec, *o* ha sziuetekből meg nem boczattyatoc, ki ki az ő fele barattyanac az ő vętket.

k: Vadolnac minketis, mind à tanitoc, mind azoc, kiket nyomorgatunc. mind azoc, kic reanc neeztec mint visellyűc az kereztyen neuet.
l: Mindenkor ßiuűnkbe kellene hordoznunc az Isten melly soc keppen kőnyőrűlt mi raytunc.

m: Soha senki ő magatul meg nem fizethet, azert à bűntetes őrőcke valo. *n: Iol eßedbe tarts ez nagi fenyegetest.* *o: Sziuet, nem czac aiakat keuan az Isten.*

ROEVID ERTELME.

EZ Euangeliomba fő keppen erre tanyitatunc: Hogy mint az Isten minden bűneinket akar melly nagyoc es melly sokac legyenekis, mind meg boczattya az ő nagy irgalmassagabol, kőnyőrűluen raytunc szent Fianac ęrdemeiert, Ha hozze tęruen előtte igaz hittel esedezűnc: Igy mijs mindeneknec io keduel, tizta sziwből meg boczatnanc akar melly nagyokat, es melly sokat vętet volnais, ha meg teruen bennűnc engeztelne. Sőt masutt erreis intetűnc, Hogy męg ellenseginketis szeretnűc, es minden szűksegebe segitenent, az mint az Isten mind az iokra, mind az gonoszokra à Napot fel tamaztya, nekic egy arant essőt ad, es minden iouait velec kőzli. Ezt minden hiuec igen szorgalmatossan kőuesset, az kőzőnseges tarsasagban. Azonba az Birac el iarhatnac az ő tiztekben, kiualtkeppen midőn el szenuedhetetlen gonossagokban tapaztaltatnac az bűnben heueröc. Ez fő Tanusagunc leuet: Hogy mijs egy masnac io keduel meg boczatnanc: Ez mellet, egyeb nagy szűkseges dolgokatis tanulhatunc, ha renduel minden czickelet meg ęrtyűc az mai peldanac. Kinec az Summaiat Harom deręc Ręszbe ier vegyűc eszűnkbe es azoknac ęrtelmeből tanulgassunc czickelenkint. Szol *CHRISTVS* Wrunc egy *KIRALYROL*, Hogy az, szolgai tul szamot vet vala, Es egyic maradt volna adossa Tiz ezer Talentommal, az az, Tizszer valo szaz ezer forinttal: Kit az szolga el tekozoluan, semmikeppen meg nem fizethetet: Azert az wra kemeny keppen meg haragszic, es keszeriti az meg fizetesre fogsagual, es felesege, gyermeki el adasaual. Ezen az szolga meg rőtten, es keseruesen sic, es wra előtt le esuen, engezteli hogy varna el, es igeri hogy mindenről meg fizetne.

Fő tanusag, ittà meg boczatasrol.
Matthe 5.
Tőb Tanusagoknac harom reße.
Első reßről, es az nac tanusagarol.

Ez el-

HVSZON ketetödic Wrnapiara ßent Harom sag nap vtan.

Ez Elsö Resze: Kiböl czickelenkint nagy dolgokra tanyitatunc: Hogy az Istenis szamot kęrne. mostis, az Iteletkortis, mindnyaiunktul: Es ha iol be tekintünc az Regestromba az Tiz paranczolatba, Mi leszünc adossa tizszer valo szaz ezerrel: az az, meg szamlalhatatlan sockal, kit senki czac egyis meg nem fizethet mi közzülünc, ki miat az Isten vgyan valoba haragszic reanc. Azert fenyeget öröc rabsagual, es felesegine gyermekinc bünteteseuel. De mint è szolga meg ismeruē soc adossagat, tüle meg iszoniodic, es ęrtuen wra haragiat, igen meg ijed, el rötten es sir: Illy igaz töredelmes sziuet keuā az istenis mi tülönc, Es mint ö igeri magat hogy mindent meg fizet, ha koldolni kellis: Igy mijs az WRIESVS CHRISTVS ęrdeme altal igeriüc, hogy eppen mindenekröl meg fizetünc. Ez az Elsö Resznec röuid ęrtelme. *MASIC* resze az peldanac imez: A Kiralynac sziue meg esec az szolgan, es mind annyi nagy adossagat meg engede neki: es bekeseguel erezte. Ezben ielentetic az Istennekis az bünösokhöz valo nagy irgalmassaga, ha hozza tęruen szent *Fia* altal hitböl engeztellic. Ki nem nęzi melly regi, melly nagy, es melly soc büneinc legyenec, hanem mindeneket meg engedingyen kedig es aiandekon, Sohol semmire egyebre nem tekintuen, hanem czac az ö szerelmes *Fianac* eleg fizetesere, az ö halalanac ęrdemere, tülönc semmit nem keuanuan, az mint semmitis nem adhatnanc, mint ez szolgais, arra valot, kiert az bünt meg boczathatna, kiert az öröc halaltul meg menthetne, es kiert az öröc ęletet adhatna, Hanem latuan elegtelen voltunkat, czac az ö nagy kazdag irgalmassagabol könyörül raytunc, azbol minden büneinket meg engeduen es meg boczatuan, vgy, ha az ö io voltaban, es szent Fia ęrdemeben valo bizodalom altal elötte esedezünc. Erre tanyit Masic Resze.

Masic reßeröl, es annac Tanusagarol.

HARMADIC Resze az peldanat erröl szol: Hogy az Kiraly szolgaia illy io tetet wranac ottan el feleyte, mihent wra elöl ki mene, kit ezzelis meg mntatot, mert czac szaz Denartis, az az, tiz forintotis nagy kegyetlenseguel torkon szorongatuan es töm öt be vetuen veszen meg szolga tatsan, Ki miatt be vadoltatic nagy boszonkodassal. Ezt haluan az Kiraly, felötte igen wyionnan meg haragszic rea: Elö hiuattya: Io tetet eleiben rakia: kep mutato alnoksagarol, es hala adatlan voltarol, es irgalmatlansagarol kemenyen pirongattya, Es öis olly kemenyseguel mint ö, tömlötzuel es kinzassal minden adossagat meg kęri immar rayta. Ez Harmadic es vtolso Resze. *KIBE* tanyit Christus Wrunc, Hogy az el vött io keduet, es à szent Leleknec meg wyitasat, igen örizzüc mind vęgig azt el ne veszessüc, hanem min en keppen hozzanc szoritsuc, az Isten irgalmassagat, az ö szent Fianac ęrdemet nagy hala adassal fogadgyuc, es örizzüc: erötte mijs mindenekhöz irgalmasoc sziuünc szerint legyünc, Az mint mi mindenszer Istennel bününc boczanattyat talallyuc, valamenyiszert hitböl hozza fohazkodunc: Igy mijs mindenszer meg boczassuc, valamenyiszer meg köuet az ki mi ellenünc vętet. Ez töuid magyarazattya az mai Euangeliom peldaianac, Melly nęz imez Hitünc agazattyara: Hiszem bünöm boczanattyat. Es imez kęresünkre: Boczasd meg az mi büneinket, mikeppen mijs meg boczatunc ellenünc vętetteknec. Ezekröl tanullyunc nyilnabbannis az Tanusagokban.

Harmadic reßeröl, es annac Tanusagarol.

AZ TANVSAGOKROL.

KEET Predikationkban imezektöl tanullyunc most. *ELÖSZER* Egy masnac valo meg boczatasinkrol. *MASODSZOR* à Kiralynac, az az, az Istennec szam veteleröl mi tülönkis. *HARMADSZOR*, à mi szantalan adossaginkrol. *NEGYEDSZER* az Istennec meg engezteleseröl è nagy adossaginkba. *VTOLSZOR* minemü hala adassal tartoznanac Istennec, kiknec ö meg kegyelmezet. Ezekröl lesz Elsö Predikationc.

MASODIKBA imez Negy Tanusaginc lesznec.

ELÖSZER az Christus melly nagy panazt ielentsen ē vilagiaknac kegyetlensegekröl, kic mint ez szolga torkon ragaduan foytogattyac fele baratyokat keuesertis, es fene keppen boszonkodnac egy masra, gyülölkeduen es ellenkezuen ègy massal. *MASODSZOR* az szolga tarsoknac panaszirol wroc elött. *HARMADSZOR*

hogy

egy az Kiraly haluan az panazt meg haragſzic, wyionnan elő hiuattya: alnoc ſzolganac neuezi: Io tet eleibe rakia: Es hogy az ſokert czac kiczintis meg nem engedet, még penig ſzolga tarſanac, rea kemenyen panaſz kodic miatta. NEGYEDSZER, Hogy Chriſtus Wrunc ezt mondgya: Igy czelekeſzic az ti Menyei Atyatokis, ha tíjs ſziuetekből meg nem boczattoc egy maſnac. Ezekről leſznec tanuſaginc két Predikatioba: Moſt laſſuc elſő Tanuſaginkat ez elſő Predikatioba.

AZ ELSŐ TANVSAGROL.

Egy maſnac valo meg boczataſir krol.

FOE keppen az mai Euangeliomnac peldaiat ezert monda Ieſus Iduőzitőnc: Hogy erre inditana, hogy minden gyűlő ſeget, haragot, es boſzu allaſt ki vetuen ſziuűnkből, nagy io keduel meg boczatananc egy maſnac, Meg gondoluan hogy nekűnkis melly ſoc eſetinc legyenec, es melly igen ſzükölködűnc hogy nekűnkis meg boczaſſon Iſten. Ki iollehet nagy io keduel kęſz mindenſzer minden bűneinket meg boczatani, valamenyiſzer engeztellyűc, De ha latty hogy mi maſnac nem akarunc meg boczatni, az ő lgaſſagais azt mutattya, hogy ő ſe boczaſſon meg mi nekűnc. Intazert Chriſtus Wrunc, Hogy az mi Menyei Atyanknac az meg boczataſban valo irgalmaſſagat kőuetnűc. Erre hogy iobban fel indully, Oluaſd meg ez Euangeliom előtt mind az egez Tizennyoltzadic ręzt ſzent Marhe iraſanac, Hol meg ęrted hennet indult Chriſtus Wrunc az meg boczataſrol valo pelda beſzednec mondeztis, Hennet indult Chriſtus Wrunc az meg boczataſrol valo pelda beſzednec mondaſara. Ott czuda ſzep őruendetes vigaztalo Tanuſagokat hallaſz atrol, az WR Iſten melly igen ſzannya az bűnben eſett emberi nemzetet, Es hogy czac egynekis veſzedelmet nem akarna, ki męg az apro kicziny gyermetskek hőzis őrző Angyalokat rendeit, ki mint az paztor az el veſzet iuhot, kereſi az el eſett bűnőſőket, Sőt mint maſutt mondgya, *Luc: 15.* mint az ades Atya ha fia az előtt minden latorſagual, tekozlaſſal, paraznaſagual, torkoſſagual, es akar miczoda vętec kelis rakua volt volnais, ha meg tęr, gonoſz ęletet meg ſirattya, edes Atya előtte eſic, őret meg kőueti. Megis haza fogadgya, nagy őrőmmel penig: Igy, es męg nagyob őrőmmel fogadna az WR Iſten az meg tęrt bűnőſőket ő hozza. *a:* Ez fęle edes ſzoc vtan inte Iduőnitőnc az Apoſtolokat, minketis, hogy mijs meg ne vtalnanc egy bűnőſtis, Hanem inkab vntalan vntalan intenenc, hogy Iſtenhőz meg tęrne, gonoſz ęletit meg iobitſa, az ő Iduőzitő Chriſtuſat meg eſmerie, az altal az WR Iſtent meg engeztellye. *b:* Ezeket haluan Peter, czudalkozic azűnc akar melly ſoc es nagy bűnőknec meg boczataſan, De męg ackor nem kiſirtette volt meg Peter, az emberi romlotſag mi legyen, Azert kęrdi az WR Chriſtuſt, Ha valaki ſzinten hetſzer vęekeznec, mind à het vętket meg kellenec boczatania, es mind annyiſzoris vtanna kelleneie iarnia? Kinec az WR azt felele, ſőt hetuen hetſzer, az az, valamenyiſzer, ha hetuen ezerſzer, auagy hetuen ezerſzer, auagy annalis tőbſzer vętekznekis valaki, De ha az gyarlo romlot volt banna az ő bűneit, azon kefergenc, az alat nyőgne, azt nem őrőmeſt mielne, es hozzatęruen kęrne, hogy meg boczas neki, tartozol meg boczatni, mert illy az Iſtenis te hozzad, Czac egy ſincz mi köztűnc, kinec mind titkon, mind nyiluan valo bűnei mindenoraban nemeſnenec, Mert titkonis vgyan peſeg bennűnc à ſoc kűlőmb kűlőmb keuan vagyunc, hol egyeb bűnőkbe keueredűnc. Nemellyec kedig kinaltkeppen valo kiſirtetec miatt ſzőrnyű keppenis eſten eſnec akarattyoc ellenis. *c:* Azert ha kit latunc, hogy az őrdőgnec kiſirtesi igen kőrnyűl fogta, az, ezer, es tiz ezer balot, es czaptarot vetet kőrnyűlőte, azban vntalan botlon botlic, vntalan el eſic, akar nagy akar kis ezin bűnben, *d:* Ha olly nagy volnais mint Aaron Pap bűne, ki hat ſzaz ezer emberrel bahaluant imadtata: mint Dauide, ki az artatlant meg ölete, es feleſeget el hozata, es az gyalattya az zal lakec: mint Petere, ki hamis eskűueſſel az WR Chriſtuſt meg tagada: mint Thamas WR: ſe, ki kűlęmben hinni nem akara, hanem a latna az WR fel tamadalat: mint Pale, ki ű- *di Leſſa ezec mely* cőzuenkergette az Euangeliomnac hiuetőit, mint amaz Toluaneis, ki mind halalig *n gy bűnőſőc vol*

Laſſa honnet in dult é pelda mon daſra, es melly ir galmas az Iſten bűnőſökhőz, kit keuan hogy mijs kőueſſűnc, c: Kes felec à hatunc, d: Laſſa ezec mely tac.

HVSZON Kettődic WR Napia ara ßent Harom ſag nap vtan.

Egy mas kőzt ualo

gyolkos, lopo, parazna, es minden gonoſſagnac kut feie volt, Es ha ſzinten olly volnais mint adame, ki ez egez vilagot bűnben, atokban, es karhozatban hoza, Auagy ha mind ezec felőtt tőb es nagyob bűnős volnais, mint az kikbe őrdőgőc lakoztac, es minden vtalatoſſagra, Iſteni atkozodaſra, es egyebre vittec. Mondom ha az ő bűnet ſirattya, ſziue ſzerint bannya, Baar egy nap hetſzazſzor keuerednec minden fele bűnbenis, Mondom ha vgy keuerednec hogy az alatt ſirna, iaygatna, orditana, fohazkodnec, es kialtton kialtana, hogy az WR Iſten legyen ő neki kegyelmes mind azokba, Es te tűled vigaztalaſt kęrne, es intene hogy erőtte eſedezzel, hogy az Iſten venne el rola az őrdőgi kiſirteteket, azt az nagy eſeteket. Mert ő ha lehetne, ſoha ezac egyſzerís nem akarna bűnt tenni, De meg lantzoztatot az őrdőgtűl, es akarattya ellenis egy nap ſzantalanſzor, hol haragra, hol buiaſagra, hol reſzegſegre, hol lopaſra, hol baluanyozaſra, hol hitetlenſegre, hol imez, hol amaz bűnre izgattya, keſzeriti et erőűel vonnya, es hurtzollya. Mondoc ha effęle nyőgő, ſiro, keſergő, buskodo, panaſzolkodo, meg terhelt bűnőſre talalkozol, (àmint enis egy nihanyakat lattam) Meg ne vtald, hanem ſzelid leleckel fel emeld, erőtte imadkozzal, tanyitſad, fedgyed, dorgallyad, vigaztallyad, batoritſad, es inczed, kőgy ſzűtelen eyiel nappal eſedezzec Iſten előtt, Es teis vntalan vntalan hozza ſies, gyakran vele egyűtt ſiry, ſzolly, egyel, mint az WR Chriſtuſis azt mi uelte: Igy meg nyered az ő lelket az WR Iſtennec. Sőt ezec kőzzűl ollyac valnac, hogy mind Iſteni feleelemmel, mind ſzent, tizta, iſtenes, igaz, iozan ęlettel meg halad egyebeket, mint Magdolna es Zacheus vala. De męg ha valaki olly volnais, hogy ezac meg

A vakmerő bűnőſt ſem kell hamar el vetnűnc.

ſem akarna eſmerni bűnet, ſőt ha arrol meg ſzolitanad, bannais, Męg ez felet embert ſe vtalnanc meg hamar, Hanem mint az kit latunc, hogy vizbe akar vgordani, magat fel akaztani, altal verni, es mi meg ragadgyuc, es nem hadgyuc, fedgyűc, tanyittyuc, erőtte imadkozzunc, kiualtkeppen ha mi feleſegűnc, feriűnc, gyermekinc fele: Igy kell az vakmerő bűnőſeckelis czelekednűnc, hogy ſokſzor hol mi magunc, hol feleſen, hol az Predikallo ſzękből, hol biro, feiedelem altal, hol ſzep ſzoual, hol beragual igyekezzűnc meg iobitani. Ha penig ſemmi iot nem tehetűnc benne, kőnyőrőgiűnc erőtte az WR Iſtennec, Ha vgyis nem latyuc ſemmi iobulaſat, Netalam Iſten oztan olly hoher kezebe adgya, az ki meg mutattya mi izű az bűn, De mi męg az halalkortis inczűc es ottis imadkozzunc erőtte. Illy irgalmaſſagra inte az WR Chriſtus az ő Apoſtolit es minden hiueit. Kit hogy iobban eſzekben vennenec, es erre valoba ſzorgalmatos gondot viſelnenec, Ezt Pelda beſzed altalis eleikben ada, ſzoluan az Kiralyrol, ki ſzolgaianac tiz ezer Talentomot el engede: De az, az ő ſzolga tarſanac ezac tiz forintot ſem akara el engedni: Azert iſmet amaz temerdec adoſſagot az ő wrais kinnyal meg keere rayta. Kibe tanyit, ha az Iſten ſem nagy voltat, ſem ſoc voltat az bűnnec, ſem keeő meg tęreſűnket nem tekinti: Teis ne valogaſs ezbe, akar io hiredben, tiztelſegedben,

Az ellenkezőſ fel eßebe veg, e ezt.

akar teſtiedben, akar mathadban, akar ſokſzor, akar ritkan bantotis meg. De ha meg tęr, es tiztelſegedben meg kőuet, teſtedbe meg akar gyogyitani, faydalmadrol meg elegiteni, kaarodrol meg fizetni: Mondom vgy, ha erteke vagyon rea, vedd el tűle io neuen,

Az alnoc boßonra to mint iar.

es boſzut allani rayta ne igyekezzel. Ha penig olly haborgat, kinec nincz ſemmi ſzandeka az meg bekelleſre, hanem alnoc, rauaſz, czelczapo, es ezac birotul valo feeltebe akar meg kőuetni: Te aztis vedd io neuen, Es ő meg lakol az ő alnokſagaroł. Ha kedig vgyan read tőrne Es te egy nihanyſzor intedred meg bekelleſre, nints mit tenned, Ha-

Szabad oltalmat kereined ezac io ßiwel legyen, 1. Pet. 3.

nem keſzeritetel Biro oltalmat meg kereſned, De te ottis io ſzandeka legy ęhőzis, Es valamibe haſznalhatſz haſznally, rea ne boſzonkodgyal, ne panaſzolkodgyal, kaart, boſzut alani ne igyekezzel, adgy enni, innya, ſegitſed mindenuel, kőnyőrőgy erőtte, es vary az Tőruentűl es Iſtentűl, Ha meg nem tęr, eleuen tűzet takarſz az ő feiere, az mint ſz: Pal ſzol, *Roman:* 12. De te ſoc okokert meg boczas neki.

Miczoda Okoc inditſanac az Meg Boczataſra.

AZ mai Euangeliomba ez kettőuel inte fő keppen Chriſtus wrunc: Mert Iſtenis nekűnc ſoc bűneinket boczattya meg: Maſodſzor, Mert az ő meg boczataſat el vezthettyűc, ha mi meg nem boczatunc. Ez Kettő mellet ier razzuc fel magun-

magunkat tőb okockalis: *ELŐSZER*, Mert Iſten paranczollyais az meg boczátaſt, es tiltya az tőb bűnőc kőzt az haragoskodaſt, gyűlőlkedeſt, boſzonkodaſt: Meg botſaſſatoc vgy mond: Es iſmet: Az Nap el ne nyugodgyec az ti haragotokon, *Epheſ:* 4. Kinec Paranczolattyanac hogy engedgyűnc, ſoc okoc keſzerítnec rea, Mert Iſtenűnkis: Teremtőnkis: Atyankis: ki maganac ſzentelt: ô tart: ő ad es adhat minden iot, es el vehet tolunc minden nyaualyat: ki megis ald ha igyekezzűnc neki engedni: Viſzont meg atkoz, el ront, el vezt, es el taſzit tűle, es el karhoztat, ha nem igyekezűnc ſzauat fogadni. De czac hozza valo ſzerelműnkbenis, melto kedueskednűnc, midőn hallyuc hogy keuannya tűlőnc. Ezt penig: Hoky meg boczaſſunc egy maſnac, ſoc helyen paranczollya, es igeri hogy ő boſzut al erőttűnc az vakmerőkőn, *Denteron:* 32. 2. *Reg:* 22. *Tob:* 3. *Pſalm,* 17. 139. *Eccleſiaſt:* 12. 28. *Luc:* 18. *Roman:* 12. *Ezechiel:* 9. Kęrlec azert ne ellen kezzel az te Iſteneduel, hanem engedy az ő paranczolatinac, Es mind ęltedben, mind hozza valo ſzerelmedbe meg boczas az te ellenſegednec, Előtted leuen ez, hogy ő patanczollya: *MASODSZOR* peldais az Iſten minekűnc, ki mindennap ſoc fele bűneinket meg boczattya: Es azt akaria hogy ötet ezbenis kőueſſűc, à mint az WR *CHRISTVS* moſtis, es maſutis, *Luc:* 16. tanyit, Legyetec vgy mond irgalmaſoc, mint az ti Menyei Atvatokis irgalmas. Ki ſzep dolog az Iſtent kőuetnűnc az ő nemes dolgaiba, es magunc naponkent ő hozza ſzabnunc, Es ki tettzeni ezbőlis, hogy ő fiai vagyunc. *HARMADSZOR*, Tizteſſegeis ez az WR Iſtennec, hogy ezac ő rea hadgyuc az iteletet, es az bűnteteſt, az mint ő maga mondgya: Enyim az boſzu allas, en meg fizetem, *Douteron:* 22. *Roman:* 2. Męg ez vilagonis az wrac, birac, gazdac bannyac, es gyalazatnac tartyac, midőn nekic nem panaſzolnac az ő alattoc valoc, hanem ön kőzlőc gyűlőlkődnec, es verekednec, Iſten menyiuel inkab, kinec birtokaba vagyunc mindnyaian. *NEGYEDSZER* egy maſtis meg kel tekintenűnc: Hogy egyenlő keppen mind bűnőlőc vagyunc, valami egyinkbe vagyon, de mind azoc masbais vadnac, aua gyalehetnec, Sőt figyelmezz czac iol magadra, ſzazat, ezert talalſz egy nap benned vndoc vndoc gondolatokatis, ſzandekokatis, czelekedeteketis, mert egy ſzem pillantaſnirais nem ſzűnic meg az mi bennűnc lakozo bűn noditani es izgatni ſoc ezer keppen. Tehat ezertis hogy illy el merűltec es meg holtac vagyunc az bűn miatt mind nyaian egy arant, es mindnyaian ſzűkőlkődűnc az Iſtennec es egy maſnac kegyelme es irgalmaſſaga nekűl, egy arant, azertis irgalmaſoc legyűnc egy maſhoz. *TOVABBA* ſzűleinkis egy Adam es Eua, Iſtenűnc, Iduőzitőnc, ſzent Lelkűnc, lelki Anyanc, az Kereztſeg, lelki etelűnc italunc, az WR Vaczoraia, fel tamadaſunc es őrőc ęletűnc, kőz es egy mindnyaiunknac, Tehat ez egyeneſſegűnknec ennyi ſoc kőtelet fel ne bonczuc gyűlőlkődeſűnckel. *OETŐDSZER* oyiuc az kőzőnſeges Tarſaſagotis, hogy az mi euődeſűnckel, patuaroſſagunkual, iregykedeſűnkuel, boſzonkodaſunkual, ellenkezeſűnckel, verekedeſűnckel, kaar tetelűnckel meg ne haboritſűc, ſe az Egyhazi, ſe Polgari rendet; Az mint ſokſzor kęt Tanyito ellenkezeſe miatt, ſokan teuelgesbe es nagy viſza vonasba eſnec, kęt ſzomſzed wr es nemes miatt az ſzegeny paraztſag teſte be marhaiaba kinoztatic, kic te ellened nem vętkeztec, es fel kialtuan az Iſtenhőz read ſiwnac riwnac, es el vezted magad mind teſteſtűl lelkeſtűl, marhaſtul miattoc, kęt peres męg gyermeketis nagy buban faradſagban eyti, kęt feiedelem ſoc artatlan vęrt ki ontat hadakozaſokban. Az feleſeg wrat boſzontya, es nagy kaarba eyti, midőn wranac haſznos ſzolgaian igyekezic boſzut allani: Az wr ha haragiat meg nem mertekli, artalmasb ſzolgara nagy karral talalkozic. Előbi haſznos ſzolgaiahoz hala adatlan leſz az harag miatt. Azert hogy maſtis meg ne haboritſunc, ezertis hamar meg bekellyűnc. *HATODSZOR* magunc kaaratis meg tekintſűc, mellyec leſznec az gyűlőlkedesből: Hogy ki miatt Iſtentis reanc haragittyűc, Az Iſtennec ſzent Lelket bennűnc meg ſzomorittyuc, ſziuűnket meg ſebeſittyűc, eſzűnket meg homalyoſittyűc, magunc vgyan meg gyűhőſittyűc, ki miatt ſokra Gutta, Korſag, es egyeb nagy betegſeg eſic, Iſten igeiet nem halgathattyuc, igazan es ahitatoſon nem imaakozhatunc, az Wrnac ſzent Vaczoraiaual lelki őrőmmel es czendeſz ſziwel nem ęlhetűnc, ſemmi io tanaczot nem fogadhatunc, nagy gonoſz hirt ſzerzeſz magadnac, es ſokackal el vtaltatod magad az e-

1. *Hogy az Iſtenis paranczolatnac engedgyűnc.*

2. *Kőueſſűkis az Iſtent.*

3. *Hogy tizteſſegetis meg adgyuc az Iſtennec.*

4. *Hogy egy arant bűnőſőc vagyunc es hogy el romſuc azokat, kiket Iſtęn egyeſſegűnkre ſzęrzett.*

5. *Hogy mellettűnc ne haborkodgyanac, ſe Egyhazi, ſe polgari rendec, ſe ſolgainc, ſzelidinc, ſobagginc, ſe lebaratinc.*

6. *Hogy lelki teſtis kartęlis ohaſſuc magunkat.*

Hőszön ket-ta Vdic Wrnapiara ßent Harom ſag nap vtan.

uődes miatt, ſoc röttegeſt, but, banatot kell ſzenuednod, es nagy teſti lelki karokat, Mert minden az ki gyűlöli atyafiat, gyolkos vgy mond ſzent Ianos, egy gyolkoſnac ſincz őrőc élete, 1. *Ioan:* 3. *HETEDSZER*, ſoc haſznaſs az bekeſegnec intſenec minket az meg bekelleſre, Mert az bekeſeg közőtt eſzűnc, elmenc, lelkűnc, ſziuűnc ezendeſz, es teſtűnkis könyeb, imadkozaſunc vidab, Mert batran mondgyuc: Boczaſd meg az mi bűneinket, mikeppen mis meg boczatunc ellenűnc vetetteknec, Io hirt ſzerzűnc emberec közőtt, ſzeretetuel es tiszteſſeguel, es edes ſziwel nyaſkodunc, azockal magunkat ſzeretettyűc, es tiszteltettyűc, Es Iſtentűl ſoc aldomaſt veſzűnc, Az mint az Wr Chriſtus igeri, monduan: Bodogoc az bekeſegeſec, mert azoc Iſten fiainac hiuattatnac: Bodogoc az irgalmaſoc, mert ezec irgalmaſſagot nyernec: Bodogoc az engedelmeſec, mert azoc biriac ő őkſegűl az főldet. Ismet mond az WR, Meg boczaſſatoc, es meg boczattatic tinektec. Vgyan erreis teremtet Iſten minket, es az ęp termeſzet ezac erre vitt volna bennűnc, hogy czendeſzec, edes es bekeſeges ſziuűec lennenc. Erre viſza vagyodnunc igen ſzűkſeg, es rea Iſtentűl ſzűntelen ſegitſeget kęrnűnc, Mikor fel tamadunkis mind őrők bekeſegűnc leſzen Iſten orſzagabanis, Viſzont az el karhoztac mind őrők gyűlőlkednec, irigykednec az ſzent Angyalokra, es az ſzentekre, es verekednec, es ſzitkozodnac, es atkozodnac egy mas közőtt, Haat az hiuec moſtis azzokra hadgyac az haragoskodaſt, es gyűlőlkedeſt, kic oda valoc, Ittis az Erdei vad kanokhoz illic az kegyetlenſeg, Medue, *Farkas*, Oroſzlanhoz. *PELDA*, *INKIS* ielesec vadnac az meg boczataſrol, mind az ſzent irasba, es męg az Pogan irasokbanis, Mint ő maga az WR Iſten pelda, ki igen nagy türhető, es igen engedelmes, es ki io kedwel meg boczad. Pelda az WR Chriſtus, *Matth:* 11, Kiről mond ſzent Pal, *Coloſſ:* 3. Egy maſnac meg boczaſſatok, ha valakinec valaki ellen panaſzolkodaſa vagyon, mikeppen az Ckriſtuſis meg boczatot tinektec, Azonkeppen iſs. Peldac ſoc ſzentek is, mint Moyſes, *Numer:* 12. Dauid 1. *Reg:* 24. Szent Pal, ſzent Iſtuan *Actor:* 7. Peldac ielesſeledelmec, Mint Cyrus, Darius, Conradus Czaſzar, Pericles, Scipio, Thraſibulus. Ezekről es többekről ſoc ielesſ Hiſtoriac vadnac, melly ſzelidec voltac ellenſegekhőzis. Kikuelis inditſad ſziuedet, hogy mindennec io keduel meg boczas, Hamar penig mint az WR mondgya: Mig az vton vagy bekellyel meg à te ellenſegeduel: Hogy az, ne adgyon az *Biro* kezebe, az Biro pedig az boharoc kezebe: *Es* meg eskűſzic monduan: Bizony mondom, ki rem megy, mig az vtolſo filyerig meg nem fizetſz. *Ezeket* iol eſzűnkbe tartſuc az egy maſſal valo meg bekellyeſről. *DE MONDANA* valaki: Ha az Biro kezebe az lopo, parazna, reſzeges, gyolkos, baluanyozo, ünnep tőrő, ſzitkos, vſoras, es egyeb gonoſz teuő: Es az könyörög, monduan: Laam az Iſten kegyelmes, es meg hatta hogy meg boczaſſunc egy maſnac: Azert teis boczaſd meg ennekem, es legy kegyelmes, es ne őles meg. Mit kel mielni? Iollehet it az WR Chriſtus nem az Biroſagbelieknec ſzol: Mert azoknac maſutt meg vagyon parancz olua: Hogy az bűnteſt ne kemellyer, Haneñ az ünnep tőrőt, az Iſten karomlot, az baluanyozot, az baboraſt, az baiolot, az hamis tanyitot meg kőuezzec, az parazsnat meg őllyec, az lopot marhaual bűnteſſec, az gyolkoſt meg őllyec, kezet kezert, fogat fogert, ſzemet ſzemert, batmot batomert, penzt penzert, es mindent igaz itelettel czelekedgyenec. Kikben nem ők, hanem Iſten czelekeſzic, az kinec itelő ſzekibe Iſten kepebe ülnec. Mind az altal Iſten nekikis meg engedi, hogy az kit latnac meg tęrőnec, auagy tudatlanſagbol, auagy nagy keſzeritesből, nagy czalatkozasbol el eſetnec, auagy olly embernec, ki az előtt ſoc iot tett, es egybe, kettőbe meg czalatkozot, Ez feleskel ők is kegyelmeſen czelekedgyenec, az mint regen ez fęlcknec oltalmara valo varoſtis ſzerzet volt, houa ſzaladgyanac, mikor történetből embert öltec, Ingyen mikor valakit az Tő ueny meg kap, es kęzbe adgya, ott ők ſzolgai az Töruennec, es az mit az nekic paranczol, azban kell nekic el iarnioc, ők czac ſzolgac, es az kiuűl nem ſzerezhetnec ſemmit. Czac hogy meg laſſac hogy igaz itelettből legyen az törueny. De à kic Törueny kezebe eſnekis, czac könyörögienec igaz meg tęrő ſziuel az WR Iſtennec, auagy ottis czudakeppen meg ſzabadittya, auagy ha meg kell halnijs, őrőc élete adgya, mint az egyic Toluaynac. It azert nem az Biraknac tiztekről ſzolanc, Azokat helyen

Kerdes.

Eod: 21. Leuitic: 24. Deuteron: 19.

Leuitic: 19.

Deuteron: 19.

Az ki kezebe az Töruennec, mit mielyen.

7. Hogy lelki teſti io aldomaſt vegyűnc.

Matth: 5.

helyen hadgya Christus wrunkis, midón igy szol: Adgyatoc meg az mi Czaszare, Czaszarnac. Es szent Palis mond: Ha gonozt mielsz, fęlly az feiedelemtül, *Roman:* 13. Hanem it tanyit bennünc az ó orszagaba, az ó hiuei tarsasagaban lakozuan, miuel tattozunc egy masnac. Az mint monda az Euangeliom kezdetin, Hogy az Menyeknec orszaga hasonlatos az kiralyhoz, ki szolgaianac nagy sokat el engedet, az az, mint è Kiraly, vgy Istenis az ó orszagaba az ó Anya szent Egyhazaban lakozoknac, soc büneit el engedi, es keuannya mint az Kiraly, hogy az ó szolga tarsaijs egy masnac meg engedgyenec, Igy az Isten azt keuannya az ó hiueitül. Azert ez vilagi orszag Feiedelmines es birainac tiztet helyen hagyuan, egy mas köztis az kö zönseges tarsasagbeliec, es à szent Gyülökezetbeliec nagy bekesegesen igyekezzenec ęlni, es ha egy mast meg bantyac, io keduel igyekezzenec meg boczatani egy masnac. Ez legyen elsö tanusayunc az egy masnac valo meg boczatasinkrol.

MASODIC TANVSAGROL.

Az Szaam vetesröl.

MInd vntalan eszünkbe forgassuc az mai Euangeliomnac kezdetit, hol imigy szola Christus wrunc: *Hasonlitatot az Menyeknec orßaga az Kiralyhoz, ki ßamot akara vetni az ó ßolgaiual.* Ezben intetnec minden emberec pœnitentiara, es feddetic it az testiec batorsaga, es az embereknec Epicureussaga, kic vgy ęlnec, mint ha soha szamot nem adnanac. Szollyunc azert az Kiralynac, az az, Istennec: ki kiralyoknac kiralya, szam veteleröl az ó orszagaban, az ó Anya szent Egyhazaban, kiktül kęt fele szamot veszen, itis, es az Iteletkortis. Soc helyen az Prophetaknal kemenyen feddi Isten az ó nepet, hogy testi batorsagokban magokat czalogatuan, azt vęlnec mint ha Isten nem latne, auagy szamot nem tartana dolgokrol. Esaiasnal mond: Te en nepem az kic tegedet bodognac mondnac, azoc meg czalnac tegedet, es az te iarasodnac vtat el teueztic. Mert az WR kęszen all az iteletre, az nepeknec iteletire, az WR el iö az iteletre. Mond az Bölcz, *Sapien:* 6. Nem nęzi senki szömelyet, sem fęl senki nagy voltatul, mert mind az nagyot, mind az kiczint ó szerzette, es egyenlö gondgya mindenekre. Sophoniasis mond: Az ezüst es arany meg nem szabadittya öket. Iobis: Az se tetseg nem röyti el az ó szeme elöl az hamissat. Syrachis: Ne mond: el röytezem az Isten elött, az soc nep közzül nem esmer meg. Mond Dauidis: Mond à balgatag, nints Isten, az az, nints isteni gond viseles. Christus wrunc azert igy tanyittya az ó hiueit, *Matth:* 12. Hogy męg czac hiuolkodo szorolis el hinnec hogy szamot kęrnec, az mint az wrakat lattyuc hogy szolgaioktul fillyerenkint szamot vesznec. Mijs kedig Isten nec *SZOLGAI* vagyunc, az mint itis Kiraly szolgaianac neuez tetünc, mert vgy teremtet, vgy valtot megis, vgy szentelt megis, hogy Simeon mondasa szerint, Neki szolgalnanc igassagba, es szentsegbe ó elötte, ęletünknec minden ideiebe, *Luc:* 1. Igy tanyit szent Palis: Meg szabaduluan à büntöl, az igassagnac szolgai lettünc. Szolga leuen azert, az szam adasra gondot visellyünc, olly szorgalmatoson, mint ez vilagi szam tarto Deac, es Vduarbiro, egy orabais az ó szam adasat el nem feleytheti, azert vntalan Registromat igazgattya, Bizony mint az io Kiraly, az io WR, vntalan szolgaira es iobagyira vigyaz, ha az Isten Töruenye, es ha az ó hazi rendelese szerint iarnake, es az engedetlenekre töruent teszen: Igy Dauid mondasa szerint, Istenis ala nęz menyböl az embereknec fiaira, hogy lassa ki esmeri es keresi az Istent, ki ęl az ó paranczolati szerint, es ha kit lat, hogy engedetlen az ó igassaganac, azokat Töruenyre idezi. Nagy czuda pelda erröl Sodomaba ala iöuese, az mint Abrahamnac panazkoduan mondgya vala: hogy meg latni iött volna, ha igazake azoc az melly panaszoc ellene az ęgbe hatnac, Azonkeppen Niniuebannis. De ez meg tęruen, ennec meg kegyelmeze, amazt büdös kenyköues tüzzel egete, kinec füzti ez mai napigis paralkodic, nyoltz mely földen Asphaltites tobol. Mint az igen vigyazo gazda, mindennap szolgainac, es szolgaloinac dolgokra erössen vigyaz, es ha az mezön tauol volsakis, meg ęrtekezic ki ki mit es menyit munkalottac: Igy az Istenis mindenikünktül, nagytul es kiczintül

Bizonual ßamot veßnec tülönkis mindenröl.

Esa: 3.

Saphon: 1.

Iob 34.

Syrach: 16.

Psalm: 13.

Szolgac mi vagyunc.

Roman: 6.

Mint ßolgaktul à ßam vetel meg kenantatic.

Psalm: 32.

HVSZON Kettödic WR Napoara ßent Harom sag nap vtan.

ſzamot kęr mindennap, az mi ęletünket mibe foglaltuc: Tiztünkben mint iartunc, az ö aiandekiual mint ęltünc, io auagy gonoſz erkölczbe ęltünke, Iſtenes, igaz, tizta, iozan ęletet köuettünke, gondolatinkat ioba fotgattuke, Tiztönkben Iſtennec es egy maſnac iouara igyekeztünke, lelki teſti aiandekinckal, elmenckel, ſziuünckel, minden tagainckal, es marhanckal az ö rendeleſe ſzerint igyekeztünke ęlni. Erre hogy az Iſtennec nagy ſzam tartaſa legyen, Chriſtus wrunkis ielenti *Matth:* 25. az kereskedeſröl valo peldaba, Ki ſzolgai közibe el oztotta, kinec egy, kinec kęt, kinec öt, kinec tiz Giraiat.

Keet keppen veßen Iſten ßamot. Elößer it eltünkbe.

Az *SZAM VETEL* kedig Iſtentülis, Elöſzer męg it ęltünkbenis meg leſzen, Valamidön az ö Töruenyet predikaltattya: auagy elmedbe, gondoltattya: auagy az ö fenyegeteſe ſzerint oſtorit read erezti. Azert valamenyiſzer el mondgyuc az Tiz paranczolatot, auagy valamenyiſzer annac akar mellyic reſzet emliti az tanyito: hogy Iſtent higy, kepeket ne tiztelly, Iſten Neuet hiaba ne vedd, ünnepet ſzentelly, Ne ölly, Ne paraznalkodgyal, Ne orozz, Ne hazudgy, Ne keuand az maſet. Es hallod hogy föſueny, baluanyozo, parazna, es egyeb bünben heuerö az Iſten orſzagat nem veheti: Auagy valamidön czac felebaratunkis bününkröl meg ſzolit: auagy czac titkon mi magunkbais eſzünkbe iut, hogy nem iot mieltünc, es furdal hol egy, hol mas bününc: Auagy valamidön akar bu, akar betegſeg, fogſag, akar kaar, es akar mi nyaualya es kerezt raytad: Ottan eſzedben iuſſon az mai Euangeliom, hol igy ſzola Chriſtus: Haſonlitatot az Menyeknec orſzaga az Kiralyhoz, az ki ſzamot vet vala az ö ſzolgaiual: Auagy amaz Euangeliom, Hol monda az WR az alnoc Safarnac: Adgy ſzamot az te vduarbiroſagodrol, es ſafarſagodrol, Es igy ez gondolkodaſſal ſzokraſſuc mi magunc magunkat mindennapi pœnitentia tartaſra, az bünnec vtalaſara es az Iſten haragianac fęlelmere, moſtani es öröcke valo büntetesnec el tauoztataſara. Ez pœnitentia nelkül, az az, fęlelem, es töredelmes ſziw nekül, ſenkibe az Hit nem epülhet. Azert valakikbe ezec ninczenec, ketſeg nekül el karhoznac. Ezt tanullyuc az elſö es ez vilagi ęletünkben valo ſzam vetelröl.

Maſic ßam adaſunc az Iteletkort leß.

MASODIC ſzam adaſunc az Iteletkort leſz, Melly, mind azoknac valakic pœnitentia es Hit nekül holtac meg, valakic az Chriſtusban valo Hit altal, nem vöttec bünöc boczanattyat, öröc veſzedelmekre es karhozattyokra leſz, Mert azkor valo pœnitentia, azban az iteletben, kęſö leſzen. Iollehet kedig az hiuec azkor nem vadoltatnac, az kiknec az Töruenybeli kezi iraſat Iſtennec el törölte Chriſtus, es az Kereztfara feſzitötte, *Coloſſ:* 2. es kiknec bünöket az Tengernec melyſege be vetötte, *Micheæ* 7. kic Iſten kegyelmebe, es az Chriſtus ęrdemebe valo hit altal bünöc boczanattyat vöttec, Mondoc ezec az ö bünökröl nem vadoltatnac az vtolſo itelet es ſzam vetelkort, Az mint meg vagyon irua *Eſat* 43. En vagyoc, ennen magam vagyoc, ki el törölem az te alnokſagodat en eröttem, es az te büneidröl touab meg nem emlekezem: Iſmet mond Chriſtus, *Ioan:* 5. Az ki hiſzen en bennem, az iteletre nem megyen. Mond ſzent Palis *Roman:* 8. Ki vadollya az Iſtennec valaztottit: Mind az altal az vtolſo iteletröl valo inteſec igen ſzükſegeſec, nem czac az hitetleneknec, hanem az hiueknekis, hogy mindennapi pœnitentiaba ęllyenec. Az mint mindnyaian az Credoba mongyuc: Onnan iöuendö itelni eleuenecket es holtakat. Es Chriſtus wrunkis, az Apoſtolokis közönſeges keppen mind hiueknec, mind hitetleneknec predikaltac az vtolſo iteletet, monduan: *Roman:* 14. Mindnyaian az Chriſtuſnac itelö ſzeki eleibe allunc. Iſmet, 2. *Corinth.* 5. Mindnyaian minekünc ielen kell lennünc az Chriſtuſnac itelö ſzeke elött, hogy mindenikünc el vegye teſtebe el veendöket, az ö czelekedetekhöz haſonlatoſokat, auagy iot, auagy gonozt. Es mond ſzent Pal vgyan ott: Miert hogy ez okaert tudgyuc az Wrnac imez röttenetesſeget, ezert viſzüc az embereket az hitre, es az Iſtennec kellettyüc magunkat. Iſmet mond, *Actor:* 17. Az Iſten hirdeti az embereknec hogy mindnyaian mindenis pœnitentiat tartſanac, azert: mert napot veegezet, mellyen meg iteli ez föld kereklſeget igaſſagban. Ezec legyenec tanuſaginc à keet fele ſzam vetęlröl. Köuetközic Harmadic tanuſagunc az mi Adoſſaginkrol.

HARMADIC TANVSAGROL.

Az mi

Az mi Adoſſaginkrol.

AZ Szam vetelbe melly ſockal maradtunc mindnyaian adoſſa, imigy ielente Chriſtus Wrunc az mai peldaba: *Midőn az Király el kezdte volna az ſam vetesſt, ele-* *Soc az adoſſag.*
be talalkozec egy, ki ADOS vala TIZ EZER Talentommal. Ez adoſſag tett hatuan Tonna aranyat, közel tizſzer valo ſzaz ezerſzer forintot. Ehőz haſonlittya Chriſtus wrunc, mind az en, mind az te adoſſagodat, az mint ſoc tőb iraſokis igy ſzolnac, az mi nagy bűnős voltunkrol. Mond Dauid *Pſalmi* 14. Mindnyaian el haylottanac, egyetembe haſznatalanna lettec, ninc ki iot ezelekednec ezac egyis. Mond ſzent Palis, *Romani* 11. Az Iſten mindeneket bűn ala rekeztet. Mond Iob. *Iob* 9. Bizonual tudom hogy igy vagyon, hogy az ember meg nem igazulhat Iſten eleibe aluan. Ha vetekedni akar vele, nem felelhet egyet ezer helyet. Mond ſzent Ianos. 1. *Ioann* 1. Ha mondgyuc, hogy bűnűnc ninc, mi magunc ezallyuc meg magunkat, es mint ha hazuggá tennenc az Iſtent, es az ő beſzede ninc mi bennűnc. Minden ember azert ő magara erti, hogy ő az *SZOLGA, KI TIZ EZER TALENTOMMAL* maradt adoſſa, az az, ő volna ki az Iſtennec Tiz paranczolattyanac mindenic reſze ellen ſoc ezerſzer vetkezet volna, az mint ſzent Palis magarol igy ſzol. 1. *Timoth:* 1. az bűnősőc közől első En vagyoc. Dauidis *Pſalmi* 51. Teneked egyedűl vetkeztem, es az gonoſzt te előtted mieltem. Ez vętec es adoſſag kedig, noha it ſzam ſzerint Tiz ezer Talentomnac, az az, Tizſzer valo ſzaz ezer forintnac mondatic, de rayta meg ſzamlalhatatlan es meg fizethetetlen adoſſagot ęrt Chriſtus wrunc, az mint mondais, hogy ez ſzolga meg nem fizetheti vala: Mert Apanknakis minden adoſſaga reanc ſzallot, azon bűnben fogantatuan es ſzűletetuen mind, az kibe ő eſett az ördög miatt. Azert azzalis ſzinten vgy vagyunc adoſſac, mint ő. De ha az, fiara nem ſzallot volna, es azon bűnt nem mielnenc, vgy az fiu atya vętkenec terhet nem hordozna *Ezechiel* 18. Azis azert egyic ſzamtalan adoſſagunc, hogy ő rola merő bűnben fogantattunc. Maſic, hogy ez ęlet űnkis minden ſzem pillantasba merő bűn, kit naprol napra többitunkis. Ez kedig olly ſzamtalhatatlan, mint az Tenger főuenye. Hand el ezac akar mi kiczinnyeis az Tiz paranczolatot: Hol ki eſmeri az Iſtent, ki feeli, ki ſzereti, ki bizic benne, vgy, à mint kellene. Nemde ez egez vilagnac nagy reſze nyiluan tiztelie az meg tiltot kepeket az Papaſagba, auagy ollyal akar keduczkedni Iſtennec kit Iſten nem hagyot. Az Tőrőc, Sidó, olly Iſtent tiztel kinec fia ninc, olly Iſten penig ninczen. Az Iſten Neuet ki tizteli, az ő ſegitſegűl hiuaſat, az ő ſzent igeienec tiztan valo tanulaſat, ki kőuetis? Az ő ünnepet ki ſzenteli nap eſtig vgy à mint kellene? Sőt azokat lakaſra, teſzegſegre, henyelesre, iatekra, vadaſzaſra, kereskedeſre forditottac, kit az vak vilag ezac bűnnec ſem eſmer. Az ő edes ſzűleieket, wrokat, aſzonyokat, feiedelmeket, leiki paztorokat hol ki ſegiti, tizteli ſziuc ſzerint, zugodas nekűl, Oeldőkles, hadakozas, verſenges, irigykedes, boſzonkodas menyi lepte el ez egez vilagot? Buiaſag, fertelmeſſeg, gonoſz keuanſag, gerieczezes, torkoſſag, keuelyſeg menyi vagyon ez vilagon? lopas, foztas, koborlas, czalardſag, wrac, ſzolgac közt, kalmar, parazt, tanyitoc közt, meg gondolhatatlan: Hogy ki ki mind az nagy hitetlenſegbe merült, Hazugſag, alnokſag, fondorkodas, hizelkedes, czelczapas, kettős ſziw, czufolas, meſzetes menyi vagyon. Es ime mint à madaraſz czalogattya ſippal az madarat, czalton czalya egy maſt, Minden ember dolgaba czac czelczap előtted. Az mas ioſzagat penig nagy alnokul mint tehetne ki ki ő magacua, azon meſterkedic, à mit adot io kedwből ſzolgalatodrais, azon meſterkedic haragiaban, mint veheſſe viſza. Es hol az az ember, az ki egy maſon ſziuc ſzerint könyörűlne, es ſegiteni igyekeznec, Es io ſziwel vętkeket meg boczatnac. De ezeket ingyen ſem latia ez vak vilag, Sőt ha valaki ſzemet fel nyitnais, be hunni akarna, azt ſem ęrteni, ſem hallani nem akaria hogy ő illy vndoc es illy vralatos volna, Męg ſokan az meg feddőt megis ölic, mint Herodes Kereztelő Ianoſt. Sokan el fedezuen el rőytet vndoſagokat, ſzemtelenűl mericz hannia igaſſagokat Iſten előttis, mint amaz Phariſeus, *Luc:* 18. kibe ezuda meſteris az ördög, ki ez vilagnac eſzeſit, bőlczeſt, mind tőrrel, mind pőrrel, nyeltuel, vetekedeſſel izgattya, hogy oltalmazzakis azt, hogy ők artatlanoc, es bűntelenec.

Sok az adoſſag.

Keet fele adoſſagunc.

Laſſa ſokaſagas bűneinknec.

HVSTON Katolédic W E Napra ara ſent Harom ſag nap vtan.

Mert tudgya az ördög, hogy az bűnnec eſmerete nekűl, ſenki magat meg nem alazza Chriſtus halalat meg nem beczűlli. Mint az Papaſagnac meg ſzeleſedet Predikatorĩa kakogiac, hogy Iſten lehetetlent nem paranczolt, es azt, emberi erő Iſten ſegitſegeből be tőlti. Szep ſzin alatt rőttenetes teuelges ez. Mert igaz hogy lehetetlen nem volt volna, ha az artatlanſagba meg maradtunc volna, Ha az regi erő bennűnc volna, epen, tőkelletesen be tőlthetnűc mind kűlső mind belső keuanſagat: Hogy az Iſtent mindenec felőtt ſzerethetnűc, es felebaratunkatis, es akar kitis, ſzinten vgy mint mi magunkat. Most azert az Tőruenyről igy tanyit ſzent Pal, *Roman:* 7. Hogy az meg ől bennűnc, az az, meg eſmerteti bűnős voltunkat, es az miatt halalra melto voltunkat, Az Tőruen alta vagyon vgy mond. *Roman:* 3. az bűnnec eſmereti. Es mond, *Galat:* 3. Az Tőruen vezerlő az Chriſtushozis, az az, ott keresteti meg azt az igaſſagot, kit ő nem adhat, Mert ő annac eppen valo be tőltőie mi erőttűnc. Nagy alnoc ezalardſaga azert ez à Satannac az Papaſagbatis, Hogy noha mind ez vilag lattya mint heuernec merő vndoc vtalatos bűnőkbe, baſuanyozasban, keuelyſegben, torkoſſagban, iregyſegben, telhetetlenſegben, butaſagban, es ezer vndokſagban, megis azt meric ſzemtelenűl mondani, hogy ők be tőltic az Iſten parantſolattyat. De mind ők, es męg az igen io maga birois, kellyenec rea ezac az ſzam adaſra, nyillyec fel ezac az ő ſzemekis, mint Adamc, ſzolitſa elő ezac Iſten őketis, mint Adamot az bokorbol, es kętdezze őketis az ki adot paranczolattya ſzerint, adgyanac ſzamot tlac minden fillerről, minden hiuolkodo ſzorol, gondolatrol, egez ęletiben valo maga tartaſirol, el rőtten es el iſzonyodic az ő meg ſzamlalhatatlan ſoc ezer bűneről, mint Cain es Iudas. Iollehet nyugſzic egy ideig ſok nac bűne, mint Cainrol mondgya Iſten, De nints olly titot, kinec meg nem kell ielenni, *Matth:* 10. Es el iő az idő, midőn Iſten elődbeis rakia minden adoſſagodat, es à te tekozlaſod ellen valo kemeny haragiat. Meg ielenic vgy mond ſzent Pal, *Roman:* 1. Az Iſtennec haragia minden alnokſag es iſtentelenſeg ellen, Az mint eztis imigy peldazza mais Chriſtus wrunc, monduan: *Es miuel hegy az ſzolga meg nem fizetheti vala adoſſagat, Paranczola az ő Wra, hogy el adnac őtet, feleſeget, gyermekit, es mindenet valamie volna, es meg fizetne.* Ez aztis ielenti Chriſtus Wrunc, hogy mint az ſzolga meg nem fizethette adoſſagat, mĩs à mi bűneinkről ſemmi keppen az mi erőnkből meg nem fizethettyűc, es mint őtet az ő wra őrőkke rabba tehette volna: Igy minketis meltan őrőkke valo karhozatra vethetne, ha az ő Tőruenyenec igaſſaga ſzerint czelekednec velűnc, à mint ſzent Pal mondgya *Roman:* 3. Az Tőruennec czeleke deiből egy teſt ſem igazulhat meg Iſtennec előtte. Es mond *Epheſ:* 2. Termeſzet ſzerint mindnyajan haragnac fiai vagyunc. *TOVABBA* ez aztis ielenti, kit igen ioleſzűnkbe vegyűnc, Hogy mint ez vilagi ember igen keuannya, hogy az ő adoſſa őtet meg elegitſe mindenről: Igy az WR Iſtenis mind egy punctig keuanton keuannya azon tiztaſagot, es kűlső belső tőkelleteſſeget, az kit ő Adamba teremtet vala, es mi reanc ſzarmazni rendelt vala: Mondom keuannya Iſten ſziue ſzerint, mint ez Kiralyis ez ſzolgatul az adoſſagot olly igen keuannya, hogy az bęle fay bele, ertuen ennyi nagy ſoc kaarat, es gondolkodic mint vehetne meg rayta, es midőn egyeb modot nem talalna, meg parantſollya, hogy el adgyac mind haza nepeſtűl ioſzagoſtul, hogy igyis valami reſze meg tęrne az adoſſagnac. Ez igekben azt ielenti az WR Chriſtus, hogy Iſtenis felőtte igen nagy keuanſagual keuannya, hogy ollyac lennenc, à mint ő teremtet volt, es az mint ő magais vagyon tizta ioc, tőkelletes ſzentec, es igazac, az minemű Adam volt elein, es moſt az ſzent Angyaloc. Ezen kiűl valot Iſten ſemmi keppen nem keuanhat, Mert az ő Iſteni tizta igaſſagahoz, es ſzent termeſzetehőz nem fęr. De mint az Kiraly ollyat keuan, kit ſoha ſemmi keppen az ő meg ſzegetnyűlt ſzolgaia meg nem adhat: Igy Iſtenis ollyat keres raytunc, kit ſoha ſenki meg nem ſzerethet immar az el eſes vtan. Az mint ezt ſoc iraſokis bizonyittyac, hogy à Tőruenyſzent, io, es lelki, de en teſti vagyoc, a bűn ala vetteted, Es lehetetlen hogy en ő nekie ngedheſſec. Azert mint à Kiraly igen meg vtallya ſzolgaiat, es igen meg haragſzik reaz: Igy az Iſtenis el vtalt minket az mi ſoc fertelmeſſeginkert, es felőtte igen meg haragutt az emberi nemzetre. Kiről temenyſzer valo ſzaz ezer peldaĩnc vadnac Adamtul fogua, őtet mint bűntette, ez vilagot mint ſillyeztette, Sodomat, Ieruſalemet, Troiat, Carthagot,

Genes: 4.

Valoba meg keuannya Iſten az ő Tiz paranczolattyat.

Mi nem adhatyuc azt, az mit Iſten keuan. Roman: 7.

Vtallya Iſten az bűnt.

Haragia Iſtenec az bűn ellen.

got, Numantiat, Romat, Athenaſt, Budat mint veztette, es ez egez vilagon minden emb-
bert mint ostoroz, es ime mindnyaian bűdős dögge, fergecke, fekete földde leſzűnc, es
ez felőtt őrőcke valo riuaſnac ſiuaſnac, fog czikorgataſnac helyet ſzerzet az ördögök-
nec, es az ő tagiainac. Oh oh atkozot vilag ki bolondul moſolygod ezeket, mint az
kic olly fűuet ragnac, hogy ki miatt meg hal, de az ſzaia fęlre viczoroduan moſo- *Sardonius riſus,*
lyog, es az lelec vgy ſzakad ki belőle. Ez fele Farkas meueteſſel rakua ez vilag, hogy *iocus cum amaritudine.*
menten megyen pokol fele, az ördögöknec tarſaſagara, es mentebe moſolyog ez atko-
zot vak vilag, Illy vala amaz egyic Toluayis, ki az kinoc kőzőtt es pokolnac őrőc kin- *Matth. 27.*
nyahoz valo kőzelgeteſebennis, ſzidalmazza vala az mi Wrunc Ieſus Chriſtus kinnya
nac aldozattyat, kibe fizet ődec med ez vilag bűne. Mondom valoba vtallya Iſten è vi- *Ertuen Iſten ha-*
lag bűnet, es erőſſen haragſzic rea. Mit keli tehat miuelnűnc? Az WR peldaul hozza *ragiat, eſedezęl-*
ő ez ſzo gat, hogy az mit ő miuele az Kiraly előtt, mijs azt miuellyűc Iſten előtt. Ki *zűnc előtte.*
ről Negyedſzer ſzollyunc.

NEGYEDIC TANVSAGROL.

Az Iſtennec Engeſzteleſeről.

ERről mond Chriſtus wrunc az peldaba: *Le eſſec ezokaert ază ſolga, es kő-*
nyőrög vala ő neki, manduan: Wram halazd el ream valo haragodat, es mindenről eleget teſſec teneked,
Meg könyörűle ezkaert az Wr ezen az ſolgan, el erezte őtet, es az adoſſagot meg engede neki.

Igen ioi eſzűnkbe tarcz uc egez ęletűnkben ez Czickeietis az mai Euangeliomnac, *Az Iſteni engeę-*
Mert ez olly draga tanaczunc, kiuel meg menekedhetűnc az mi ſoc adoſſaginkbol, az *teles ſokra haſz-*
Iſtennec kemeny fangozo haragiabol, es az pokolnac őrőcke valo kinnyabol, Es meg *nos.*
nyerhettyűc à mi bűneinc boczanattyat, à meg igazulaſt, es à meg gondolhatatlan őrőc
ęlemec dicsőſeget. Igy: hogy az mint ez è ſzolga meg eſmere ſzamtalan kaar tetelet, es *Mind ezekbe kő-*
azt meg bana, maget erőtte meg vtala, az wranac meltan valo haragiat iaualla, es magat *uecſic ez ſolgat.*
minden bűnteteſre meltonac mondgya: De megis wrat engezteli, hozza folyamodic,
neki eſedezic es könyőrög, hogy halaztana el moſtani haragiat, es igeri magat hogy iő- *Pſalm: 1.*
uendőre meg fizetne mindenről. Erről vegyűnc peldat mijs: Hogy elő vegyűc az *Roman: 3.*
Iſten Regiſtromat, az Tiz paranczolator, arrol eyiel nappal gondolkodgyunc, az, meg *Rukan valo ha-*
mutattya hogy ezac az keuanſagis bűn, *Roman: 7.* Onnet ki ki eſmerie meg magat, Nem *nated ezec miatt*
ezac vgy mint Alexander, ki reſzegſegebe meg ölte ſzolgaiat, az vtan ſirattya, es mint *legyen: De mina-*
Oedippus, ki tudatlanul Annyat feleſegűl vőtte, kitűl negy gyermeki voltac, kit hogy *dennapis vagyon*
meg ęrt, el vtallya tetet, es mind kęt ſzemeit ki tollya maganac, es magat ſokſzor meg a- *min bankődni.*
karta ölni, de őrzette leanya, Es mint Cain meg eſmeri tőttenetes voltat, hogy atyafiat
meg ölte, Es mint Iudas hogy az Chriſtuſt el atulta, Es Peter hogy meg tagadta, Za-
ckeus hogy czalard volt, Magdolna, Dauid, tiztatalan ęletűc: Mondoc nem ezac illy
bűneinket kell meg eſmernűnc, mellyet az termeſzet is ſzidalmaz, Hanem azt laſſuc mit
keuan Iſten az ő paranczolattyaba, tőkelletes kűlső es belső tiztaſagot, es meg tilt ezac
gonoſz gondolatotis, gonoſz keuanſagot, haragot, mas feleſegere valo ſzemtelen te-
kintetet. Ezekenis holtig valo ſiralmat es banatot keuan Iſten, az mint Dauid mond- *Pſalm: 50.*
gya, hogy ő vgyan bűnben fogantator, es az ő bűnei mindenkor előtte vadnac, es azoc
miatt agyat meg neducſitette, es azoc miatt valo banati el tőrtec minden tetemit, mint à
vadac kőzibe eſettec à mint el tőretnec: Igy Magdolna, Peter, Zacheus, Manaſſes, am- *Houa ſönyűbnec*
az tekozlo fiu, *Luc: 15.* es tőbbec. Mind az altal houa inkab eſmeriűc bűnős, vndoc, v- *tettzic à bűn ben-*
talatos voltunkat, annyual inkab kőzeleb ſzinten eleibe eſſűnc az mi teremtő edes At- *ned, annyual in-*
tyanknac, Sőt vgyan meg ragadgyuc mint az halalra menőc ſzoktac az Kiralt meg ra- *kab engeęzteld ază*
gadni, hogy meg kegyelmezzen nekic: Es eyiel nappal könyőrőguen, engeztellyűc, *Iſtent.*
hogy megis megis halaſſza el haragiat, minden ſzem pillantasban nyőguen, ohaytuan
fohazkodgyűnc hozza annac terhe alatt, Fogadgyuc pedig mijs hogy meg fizetűnc es
mindenről meg elegittyűc. Meily elegiteſről ſzukieg tőb ęrtelmet vennűnc. Ez *Ez ſolga mint*
ſzolga iollehet nagy reműlesbe fogadgya azt, hogy meg fizet, mint az kit czigazua ſa- *fogatta hogy meg*
tz oltatnac, mindent iger, ez egez vilagotis, noha semmit nem adhat, Mind az altal è re- *fizeti.*
menſegben vagyon, hogy meg koldoli, a, es időre vgyis meg fizeti. Ezből mi ſzep ſo- *Hogy fizeſſűnc*
got tanullyunc, Hogy mijs koldolaſſalis meg fizeſſűnc az WR Iſtennec. De ha mind *mi meg.*

ez egez

HVSZON Kettődic WR Napiara, ſens Harom fag nap vian. Actor: 2.

Egy mas közt ualo

ez egez vilagi regi Atyakat, Prophetakat, Apoſtolokat, es akar kitis el iarunkis, ſohol töbnel erre valo fizeteſt nem talalunc, Hanem czac az mi WRunc Ieſus Chriſtuſnal. Erről imez draga nemes bizonſagot az többiuel együtt igen nagy halkal ſol meg ęrczed. Mond ſzent Pal *Coloſſ:* 1. Az Atyanac ez tettzet, Hogy ő benne lakiec minden iauoknac tellyes volta, Es hogy ő altala mindeneket maganac meg engezteine, bekeſegre hozuan az ő Kerezt faan valo ki ontatot vęrenec altala, mind azokat kic ez főlden vadnac, es az kic menyekben vadnac. De erről oluaſs többet vgyan ottan *Coloſſ:* 2. *Ioan:* 5. Iſmet: Az Chriſtus ielt az Iſtentűl minekűnc Bölczeſegűnc, es Igaſſagunc, es meg Szenteltetesűnc, es Valtſagunc. Iſmet 1. *Timoth:* 1. Bizony beſzed ez, es minden keppen melto be vetęlre, Hogy az *CHRISTVS IESVS* iött legyen ez vilagra, hogy az bűnőſőket iduőzitſe. Czac ehőz mennyűnc azert, ennel kereſſűc az mi bűneinknec valtſagat. Ez penig Iſtennec czudalatos es igen bölcz, es igaz tanaczabol ell, Hogy elől-

Igaſſaga Iſtennec mi ittlte.
2 Corinth: 5.
Roman: 8.

ſzer az ő ſzerelmes Fia mindeneket be töltene erőttűnc, mindenekről meg fizetne eppen: tizta es artatlan lenne az emberi teſtbe, es azban meg aldoztatnec. † Es mi ahoz ragazkodnanc hit altal, es azban talalnanc kegyelmet. ✕ Erre kőſſűc azert Iſten elött magunkat, hogy ő tűle koldolnanc annyit kiből mindent meg fizetűnc, mindenről eleget teſzűnc, az az, Az mi bűnűnc boczanattyat az Atyatul ſzent Fia ęrdeme altal kęrtűc,

† *Az Iſteni igaſſagot meg kel ragadnun.*

Iſtennec azba tört igeretet ſziuűnkbe ſzoritſűc, azban hidgyűnc es bizzunc, es igy bizonnyal mind az kęt fęle adoſſagbol ki menekedűnc, mind azbol, ki Adamrol ſzalla reánc, mind azbol, kit naponkint többitettűnc. Mellyeknec elſő Oka lőn à pokolbeli őrdög. De ő azert iőuc, hogy az ő feiet meg rontſa, *Geneſ:* 3. es azert ielent meg, hogy annac czelekedetit el bontſa: Mondom ha hittel meg ragadgyuc őret, igy bizonual mind az bűnből ki tiztulunc, mind az őrőc halaltul ki menekedűnc, az mint ő maga az WR Chriſtus erős es kettős es kűueſſelis bizonyittya, *Ioan:* 3 5. monduan: Bizony bizony mondom tinektec, Az ki az en beſzedemet hallya, es hiſzen annac az ki engemet el boczator, őrőc ęlete vagyon, es az karhozatra nem megyen, Hanem à halálból altal ment az ęletre.

✕ *Ez koldolua meg talalluc az meg fizetest.*

Ez legyen elſő Reſzről valo tanuſagunc, Az Iſtenhőz valo meg tęreſről: Kiből meg ęrtűc, melly nagy ſoc legyen az mi adoſſagunkis: Es hogy az mi adoſſagunc miatt igen haragſzic mi reankis az WR Iſten: Es annac meg fizeteſere keſzerit ſoc keppen minketis. Mind az altal ha mijs le eſűnc előtte, es ſziuűnc ſzerint kőuettyűc az Chriſtusban valo meg fizeteſnec bizodalma altal, nekűnkis meg kegyelmez, es ingyen meg engedi minden adoſſaginkat. Ez az meg tęreſről valo tanuſagunc.

Summaia az első Reßenec.

Immar Maſodic Reſzbe arrol ſzollyunc, az *MEG IEERTEC MIVEL* tartoznac Iſtennec. Mint hogy felőtte felőtte igen nagy dolog à bűn boczatas, mert az kinec Iſten bűnet meg boczattya, azt keduebe es ſzerelmebe veſzi, fiaua fogadgya, az őrőc karhozattul meg menti, es iduőziti. Azert ennyi iot az ki el veſzen, melto hogy azt mind ęltig meg halallya. De ez Euangeliombeli ſzolga azt nem miuele, à miuel ő az vtan tartozic vala az ő vele io tőrt Kiralyanac. Azert erőtte el vezte az előbi meg nyert io keduet, es kegyelmet, es meg kegyelmezeſet, es valamit meltan ęrdemle, vgy czelekedec vele az ő wra. Mi ezben őret ne kőueſſűc, Hanem inhab latuan ő mint iart, vegyűnc peldat rola, hogy mi vgy ne iariunc. Kiről az Maſodic Predikatioba ſzolunc. Meg ęrtuen rola, hogy midőn az wra neki Tiz ezer Talentomot meg engedet volna, es amaz kemeny haragiat kiuel őret őrőc tőmlőtzre akarta ueni, es el adni feleſeget, gyermekit, rola mind el vette volna, ő ennyi ſoc io tetet el feleytuen wranac, czac ſzaz Denart ſem akart meg engedni ſzolga tarſanac, azert az Wrais mind amaz nagy ſoc adoſſagot ő raytais ſzinten illy kemenyen meg kęrte, mint ő az kueſet kęrte ſzolga tarſan. *KIBŐL* intetűnc fő keppen erre: Hogy mijs egy maſnac meg boczaſſunc, mint az Iſten minekűnc meg boczatot, Ha nem miellyűc, el veztyűc az Iſtennec meg boczataſat. De intetűnc erreis: Hogy ſoha el ne feleytſűc ez nagy őrőmet, Hogy az Iſten minden bűneinc boczanattyat igerte ſzent Fia altal, Es ehőz valo őrőmünkbe à mi előbbi gonoſz ęletünket iora valtoztaſſűc. Ezekről ier hallyunc egy nihany ſzep inteſeket az ſzent irasbol, Mellyec előnkbe adgyac aztis: Hogy Iſten az ő ingyenben

Hala adatlan ielt ezßolga.

Bizonſagi ezekec.

valo

valo io keduebŏl iduŏzitet minket: Aztis, Hogy azban nem az mi ęrdemŭnket, hanem az ŏ szent *Fi*anac meg valtsagat tekintí, kit hittel kapczolunc hozzanc: Azis, Hogy az kegyelem elŏtt mi nagy szŏrnyŭ vndokoc, es harag es atoc alatt voltunc: De immar az kegyelembe leuen, szent Lelketis vettŭnc, es az wy Atyanknac à Chistusnac szent Abrazattyat tartozunc viselni. Errŏl halgassatoc iol ímez draga tanyitasokra.

Mond szent Pal, Ennec elŏtte mjs esztelenec valanc, engedetlenec, teuelygŏc, kŭ- *Tit: 3.*
lŏmb kŭlŏmb ektelen kęuansagokra es testi gyŏnyŏrŭsegekre magunkat aduan, gonossagban es irigysegben ęluen, gyŭlŏlsegesec leuen egy mas kŏzŏtt, De mínec vtanna à mi iduŏzitŏ Istenŭnknec io volta, es az emberekhŏz valo szerelme meg ielent, nem az igassagnac ezelekedetibŏl, hanem az ŏ irgalmassagabol iduŏzitet minket, az szent Leleknec wyionnan valo szŭletesenec es meg wyitasanac fŏrdeienec altala, melly szent Lelket nagy bŏwseguel belenc ŏntŏt, az mi Iduŏzitŏnknec az Iesus Christusnac altala, Hogy az ŏ keduebŏl meg igazuluan, az remenseg szerint lennenc ŏrŏkŏsi az ŏrŏc ęletnec, &c. Bizony ez beszed. Ezekrŏl akarom hogy erŏs bizonysagot tegy: Hogy io ezelekedetekben foglalatosoc legyenec, az kic az Istenbe hitenec. Ismet mond,
1. *Timoth:* 1. Az Parancsolatnac vęge, az Szeretet: melly tizta szíwbŏl tamad, es io lelki esmeretbŏl, es nem tettetes hitbol, &c. Ismet: Az igaz ellen nem szereztetet az Tŏrueny, hanem azoc ellen, kic meg vtallyac à tŏruent, es az kic nem tudnac engedni: az istenteleneknec, szegyensegbelieknec, fertelmes ęletŭknec, Atyoc Anyoc ŏldŏkiŏknec, gyilkosoknac, paraznalkodoknac, az iffiakkal buialkodoknac, az ember lopoknac az hazugoknac, az hamis hitŭknec, es ha valami egyeb vagyon, à mi az iduŏsseges Tudomannyal ellenkezic, melly az Bodog Istennec Euangelioma szerint vagyon.

Ismet mond, *Tit:* 2. Te azert ollyakat beszeszelly, mellyec az iduŏsseges Tudomanyt illetic, Hogy az vęnec iozanos legyenec, ęrt erkŏlczŭc, io tanacz adoc, ęppec az hitben, az szeretetben, es az Engedelmessegben. Azonkeppen az vęn aszonyokis, olly allapatban legyenec, melly illic az szentseges ęlethŏz: Ne legyenec vadasoc, az bornac se ereszsec magokat, es tiztesseges dolgokra tanyitsanac: Hogy az iffiu aszonyokat ere oktassac, hogy keduellyec az ŏ fęrieket, es szeressec az ŏnnen magzattyokat, Hogy tizteletesec legyenec, tiztac, haz ŏrzŏc, iamboroc, es hogy az ŏ wroknac birtokoc alat legyenec, hogy az Istennec igeie meg ne szidalmaztassec. Azonkeppen az iffiakatis inczed, Hogy mertekletesec legyenec. Mindenekbe te magadat vgy viselly ed, Hogy peldaa legy à io tselekedetekbe, es tŏkelletesseged tessec à tanyitasba, es ęrt erkŏlczedben iduŏsseges tanito beszeded legyen, olly, melly ne karhoztathassec: Hogy à ki ellene tamad, meg pirullyon, midŏn semmi gonozt nem mondhat felŏletec. Az rabokas szolgakat inczed, hogy az ŏ wroknac engedgyenec, hogy mindenekbe magokat kellessec ŏ nekic, es ne zugolodgyanac ellenec, Semmit ne koporitsanac magoknac, hanem mindenbe hiwseget mutassanac, hogy mindenekbe ekesitsec az mi iduŏzitŏ Istenŭnknec Tudomanyat. *MERT* meg ielent az Istennec amaz iduŏsseges io kedue minden emberek-
nec, tanyituan minket, Hogy meg tagaduan az istentelenseget, es ez vilagi gonosz keuansagokat, mertekletesen, igazan, es istenesen ęllyŭnc ez ielen valo vilagon, varuan amaz bodog remenseget, es amaz nagy Istennec, es az mi meg Valtonknac az IESVS Christusnac fenyesseges es diczŏsseges el iŏueset. Ki ŏnnen magat adta mi erŏttŭnc, hogy meg valtana minket minden hamissagbol, es tiztitana ŏ maganac tulaydon nepet, melly io ezelekedetekben gyŏnyŏrkednec. Effęle soc tŏb tanyitasit az szent irasnac, oluassatoc ti magatoc az ŏ es wy Testamentombol, Kiből magunc mind vntalan fel razuc, hogy iol vitezkeduen meg ŏrizzŭk hitŭnket, es io lelki esmeretŭnket: Es hogy eke sitsŭc az Isten kegyelmet, es az ŏ szent Fia ęrdemenec predikallasat, mind az Menyeiec es mind az fŏldiec elŏtt, Es hogy az io lelki esmeretnec ezendessegebe, szivŭnket, elmenket, lelkŭnket, testŭnket nyugodalmason tarthassuc ez mostani vilagi ęletŭnkbennis. Az nagy soc tŏb kereztyen io erkŏlcz kŏzŏtt kedig, erreis felŏtte igen nagy gondunc legyen, kire az mai Euangelium kiualtkeppen inte, Hogy mjs egy masnac io kedwel *MEG BOTSASSVNC* minden ellenŭnc valo vętkeket: Peldat veuen az Istentŭl, es az ŏ szent Fiatul, ki ezac egy napis nem hetszer, hanem hetuen hetszeris ŏrŏmmel birde

Veenec dolga.
Veen aßonyoc dolga.
Iffiu aßonyoc dolga.
Iffiac dolga.
Lelki pazstor dolga.
Szolgac dolga,
Többeketis ertes kezzel.
1. *Timoth:* 1.

ti bŭ.

HVSZON kettődic Wrnapiara ßent Haromsag nap vtan.

Egy mas kœzt ualo

ti bűnűnc boczanattyat, ha az bűnön valo bankodo ſziwel ő hozza bizodalommal terűnc. Azert hogy mind ezekbe ő ſzent Felſege legyen mind holtig mellettűnc ſegitſegűl, ez vtanis es moſtis ier könyörögiűnc ő ſz: Felſegenec, Es adgyunc halatis, hogy az mi ſoc adoſſaginkat aiandekon meg engedte, mint az Kiraly az ő ſzolgaianac az Tiz ezer Talentomot. De oltalmazzon bennűnc, hogy mi olly hala adatlanoc ne legyűnc mint az ſzolga lett vala, Hanem mint az WR Iſten mi hozzanc ſoc keppen irgalmas, mijs egy mashoz mindenekben igazan valo irgalmaſoc leheſſűnc. Könyörgeſűnkben kedig mondgyuc el ez Imadſagot.

Imadſagat meg talalod az Maſodic Predikatio vtan.

MASODIC PREDIKACIOIA
ezen Euangeliomnac,

Haſonlitatot az menyeknec orſzaga az Kiralyhoz, ki ſzamot akara vetni az ő ſzolgaiual, &c.

FElſő Predikationkban meg halluc az peldanac imez Elſő Reſzet: Hogy az Kiraly az ő meg ſzegenyedet ſzolgaianac igen nagy temerdec adoſſagat, ingyen meg engede, Midőn le eſuen eſedezec előtt. Immar Maſic Reſze kőuetkőzic.

MASIC RESZEROEL.

HOGY az Kiraly ſzolgaia, hamar el feleytuen wranac ez irgalmaſſagat, hogy neki annyi ſzantalan adoſſagat meg engedte, ő czac keuesketis nem akara ſzolga tarſanac meg engedni: Hanem rayta nagy kegyetlenſeguel meg veuen az ki ſiny adoſſagotis, miatta wrat annyira magara haragittya, Hogy őis mind az előbbi meg engedet adoſſagot, olly kemenyſeguel kereſe meg rayta. Ezekből czickelenkent egy nihany iduőſſeges dolgokat tanullyunc.

AZ TANVSAGOKROL.

ELőſzer tanulunc ez vilag fiainac nagy hala adatlanſagokrol az iogert, es ſzőrnyű kegyetlenſegőkről egy mas ellen. Hogy mint imez ainoc ſzolga tſac keueſertis torkon ragaduan es foytogatuan, tőmlőttzel veue meg az kitſiny adoſſagotis: Igy ſokan mergekben meg eſzic egyic az maſikat, czac keues vętekertis, Es ſemmi keppen nem akarnac meg boczatani egy maſnac, el feleytuen az ő Iſteneknec io tetet, ki minden bűnőket kęſz meg boczatani.

Maſődic Tanuſag leſz: Hogy az mint ez ſzolga be vadoltatot Wra előtt, hala adatlan kegyetlenſegeiert, Igy ſoc keppen vadoltatnac moſtis minden iſtentelenec.

Harmadic Tanuſagunc leſz: Az wrnac wyiobban valo kemeny es ődőke valo haragiatol az ellen, kinec ő ſokat meg boczatuan, ő czac keueſetis nem akart meg boczatani. Ezekből leſz moſtani Maſodic Predikationc.

ELSŐ TANVSAGROL.

Nagy Hala adatlanſagarol es Kegyetlenſegeről ez vilagnac.

ERROEL igy ſzola az Euangeliombeli peldaba Chriſtus wrunc: *De ki menuen az ßolga, talala egyet az ő ßolga tarſai közzől, ki ßaz Denarral tartozic vala neki, es*

meg

meg ragaduan azt, foyrogatlya vala ezt monduan: Fizesd meg ennekem az minel ados vagy. Le csse azert az ô szolga tarsa es kert vala ôtet, ezt monduan: Halazd el ream valo haragodat, es mindent meg adoc tenekid. De ô nem akara, hanem el mene es tömlöczbe vete, miglen az adossagot meg fizesse. Senki eleg- *Melly vanassa*
ge meg nem mondhattya mely nagy mely seges értelemmel mondotta Iesus Iduô istönc ez vilag hala- *es*
ez igeket, gondolhoduan az emberi nagy vaksagrol, es Istenhöz valo nagy hala adat- *datlansagarol.*
lansagarol: Hogy nem értuen a' ô szamtalan soc adossagat, es annac meg boczatasa-
nac draga voltat, ô az ô edes Isteni io kedueiert, felseges Wraerr, à ki teremtette semmi-
böl, az ô kepere, nem baromera, életi s az ezer iouaiual, meg valtotta szent Fia altal,
wyionnan szálte szen Lelkeuel meg aiandekozta, es hiwia az végheretlen bodogsag-
ara, mondoc ennec kedueiert nem akar ezac kitsiny nyaualyatis, kitsiny haborut beke-
uel szenuedni es fele barattyanac io szíwel meg boczatni. vgy: hogy az mint Isten az
mi soc bününknec meg boczatasa felött, soc egyeb iotis teszen velünc, Igy mis az meg
boczatas felött io szíwel szolgalnanc az mi fele baratinknac, es mindenuel igyekez-
nenc segiteni: Mo- doc miôn szaz ezer keppen legyen Isten i lyen mi hozzanc, Mi
azt meg nem beczüluen, ezben ôtet nem akaruc kôuetni, Hanem viszont inkab akar
mirôl ottan boszonkodunc, panaszolkodunc az ellen, Az ki minket meg gyalazot meg
sértet, kiert tött, mis azt gyalazunc, sertyüc, es kiert akarunc erötte tenni: Sôt annyi
nagy mereguel rakodunc meg, hogy mint ez szolga, mis torkon ragadgyuc es foyto-
gattyuc e kenségünket, az az. mindent ellene valot igyekezünc mielni, nemelly kész egy
kis dologer kardot rantani, arrzul czapni, Meny ü- ô kôuel agyon vereini, tüzzel ho-
harrala kozodni Nemelly nagy hadakat indi ani haragiban, es soc artalanokat kész
le vagatni, egy emberre valo haragia miatt, az mint két Feiedelmec közi ki tettzic, igy
az Papok, Predikatoroc soc alnokságual készec egy mast rontani boszonkodasoc miat,
Eznec szörnyüsege melly nagy ez vilag szerte, meg sem gondolhatni elegge. Nem
illy az WR Isten mi hozzanc, Hanem mindennap hetezer bününket boczattya meg,
es az felött het ezer kegyelmesseget mutattya mi hozzanc, kic meg akarna beczülteni
velünc, hogy mi azt meg esmernüc, azt neki meg köszönnüc, azert neki szolgalnanc, es
ezzelis meg halalnuc, hogy mis olly keppen igyekezzünc lenni azokhoz, kic minket
meg bantottanac. De nem ezac azoc kic mert ô hiretlenec, Hanem azokis kic magokat
kereztyeneknec hiuattyac, Isten fiainac, es Anya szent Egyhaznac tartyac, Soc kep pen
vetkeznec ezben, hogy az ô dagalyokat es haragiokat nem birhattyac meg. Annac o-
kaert Christus wrunc ez Euangeliomba kiualtkeppen azokat serkenteti, kic magokat
Isten *FIAINAC* tartyac, kic az Christus altal mindennap bünök boczanattyat var- *Isten az ô fiait is*
nac, es Istentül minte des Atyoktul minden testi es lelki aldomast szent Fiaert varnac *ti it jô keppen,*
es veszned: Hogy ezt meg beczüluen ökis ezent miuellyec az ô szolga tarsokhoz, Ha
kic kedig ezt semmi keppen nem akarnac meg fogadni, Ime tudomant teszen ez vilag e-
lött, hogy az ô Mennyei Atyai à keppen ezelekedner ô velec. Erröl lassuc minemü
értelemmel monda az pel lat. Monda: *De ki menuen az sola, talala egy szolga tarsat, ki szaz De-*
narral tartozic vala neki, es meg ragaduan azt fojtogattya vala, &c. Ie elöl ezer értzüc meg,
Miczoda ki *MENNI*: mit értzünc azon, hogy ki ment à szolga wra e ôl tarsai közibe.
Eznec lelki értelme ez lehet: Hogy à mint az, ben volt wra elött, Igy mis belsö szíuün *Ben volt, az az,*
kel allunc Isten elött, es azzal ragadgyuc meg az ô Atyai io voltat, es az belsö szíwbeli *Isten elött meg is*
bizodalom altal meg igazulunc ô elötte, hogy minhent ôtet meg engezteliic, ô tüle bü- *gazult hit altal.*
nünc boczanattyat szent Fia altal nyerüc, ottan igazac leszünc, vgy mint ô elötte, mert *Ki ôtt, az az, em-*
ô lattya az mi belsö szíuünket, kiuel az ô szent Fianac eleg fizeteset hozzanc szerito- *berec elött meg*
tuc es meg elegesitic azzal, annyira, hogy ha ottan meg halnankis, az, minekünc ô- *keillet volna à bel-*
igasságunkra lenne, mint amaz Toluaynac, Mert az mi igasságunc, vgy mint Isten elött *sö hitnec gyümöl-*
czac az, Hogy hidgyüc szent *Fia* altal bününc boczanattyat, az hittel meg igazultat- *czet mutatna.*
uan, bekesegünc vagyon immar ô elötte, *Romanis.* De miert hogy még ez vtannis soka-
kat értet Isten ez vilagonnis, azert Isten elöl ki iönec az ô szolga tarsoc eleibeis, kic elöt
hogy killö értyekben meg mutassac azt, az mit belöl sziuekben el vöttec az ô wroktul,
meg keuaunya Isten, az az, à mint ôc wroc elött aianlac ô magokat, hogy készec min-
dent meg fizetni, ezac varia el öke, Azt à io szandekot sziuekben tartsac, Illy keppen

HPSZON kedic Wrnaria a va szent Harom Jag nap vtan.

Egy mas kœzt ualo

hogy mint midõn latna wroc, hogy semmiec nints, ingyen meg enged mindent, õkis bar ne fizessec à soc adossagot, Mert az lehetetlen tûlõc, hanem czac azt miellyec, hogy az kic õ nekic adossac volnanac valami keuessel, azt õkis io keduel el engedgyec. Es az mint otben wroc elõtt magokat meg alazac, es magokat mindentre aianlac, azt ez vtanis emberec elõtt meg tarczac mind vęgig. Ez lelki ęrtelme annac, hogy à szolga *BEN* volt wra elõtt, es onnet ki iõtt szolga tarsai kõziben: Erõl igen nemes pelda az Tekozlo fiu dolgais, Ki noha edes szũleit, nemzetet soc keppen meg ferteztette volt, De haza tęrt Atyahoz, magat meltatlannac mondia fiusagra, czac bęreseget keuant: De az Atya mint fiat vgy fogadgya, es wyionnan meg ekesiti, es meg saruzza, hogy az vtan Atya dolgaba iarion, *Luc: 15.* Kiõl intetũnc mindnyaian, Hogy az mi igaz hitũnknec es Istenben valo igaz bizodalmunknac kiltõ keppenis io gyũmõlczet mutassuc, Kirõl o'uasd meg megis, az miket az felsõ Predikationknac vtolso teszebe szamlalanc: Hogy az kiket Isten keduebe võtt, azoc szent Lelec altal vezerlettetnec, *Roman: 8.* õ altala minden iora igyekeznec, Es erreis: Hogy atyokfioknac io keduel meg boczatnac, es õket

1. Ioan: 4. Luc: 2.

tizta sziwel igyekeznec szeretni. Kirõl mond szent Iacabis es szent Ianos: Az ki azt mondgya, hogy szereti az Istent, es fele barattyat gyũlõli, hazug az. Szent Iacab nagy bõw szoual predikal erõl: Hogy az ki hitiuel diczõkedic, azt, ielencze meg kitõ czelekedetiuelis, Mert az igaz hit szeretet altal czelekedic, kitermeszet szerint iora vonszon, es aznekũl vgy nem leher, mint az io fa io gyũmõlcz nekũl. Ha ki azert dicze kedic hitiuel, es kiuũl semmi io gyũmõlczet nem lathattyuc, azrol azt itelhettyũc, hogy az czac hazud, es czac hiaba kerkeszic azzal az ki nala ninez, az nem igaz, hanem czac

Hiteket el vęztic nemellyec.

alnoc, rauasz, tettetes, es nyelues Kereztyen. *VADNAC* ollyakis, kiknec egy elõbe igen szep hitekis vagyon, De aznac õrzeseben nem vigyazuan, hamar el veztic, Erõl pelda ez szolgais, Ki meg ijeduen, wra elõtt sziue szerint esedezic, es ijettebe minden hiwsegre aianla magat, ki bizottis wra kegyelmessegebe, es azert esedezett elõtte. De az vtan elõ e ki menuen az fenitec vtan el feleyte hitit es maga aianlasat. Peldaz kilencz pokolsokis, kic nagy hittel meg tiztulast nyertec vala, *Luc: 17.* Sokan minec vtanna õrõmmel halgattyac az Euangeliomot, mihent az hęw sũti, meg szaradnac, minec vtanna meg ęrtettec az Christus altal valo meg igazulast, megis kereztelkedtec, es ęlnec sokszor az WR Vaczoraiaual, es meg oldoztattac, ez vtan el vnuan az Kereztyeni vitezkedest, el hadgyac elõbi hiteket, mint szeut Pal iria, 2. *Timoth: 4.* Az Demas el hagyot engemet, ez ielen valo vilaghoz ragazkoduan. Esaiasnalis panaszolkodic Isten *Esa: 1.* Fiakat neuelec, õc kedig meg vtalanac engem. Ezekiõl rõt enetes szockal szol szent Peteris, es szent Pal: Mond szent Peter, 2. *Pet: 2.* Ez vilagnac fertelmessegetũl meg meneked ec volt az wrnac es Iduõzitõnec az Iesus Christusnac esmeretinec altala, es ismet azokba beledzuen, meg gyõzet ettec, kinec vtolso allapattyoc gonoszban lett az elsõknel: Mert iob volt volna azoknac, hogy az igassagnac vtat meg ne ismertec volna, hogy nem mint minec vtanna meg esmertec, visza tęrnec az szent Tanusagtul, melly õ nekiradatot volt. De az lett õ raytoc, az eb az õnnen okadasara tęrt, es az meg fertezteztõ diszno, az sarnac fertõiebe. Mond szent Palis, *Hebr: 10.* Ha szanszandekal vętkeznec, minec vtanna meg esmeric az igassagot, ninez touab hatra aldozat az bũnert, hanem az iteletnec neminemũ rõttenetes varasa, es az tũznec sebessege,

Luc: 11.

melly meg emesztiaz ellenkedõket. Christus wrunkis mond: az fertelmes lelec az melly hazbol ki ũzetic, nyoltzad magaual igyekezik be menni ha be ferhet, az vtolso dolga nehezbiesz elsõnel. Es soc helyen ielenti, hogy elsõkbõl vtolsoc lennenec. Ez ielenteric az mai szolgainis, ki wra elõl ki menuen, el feleyte wra io tetet: Igy egyebekis sokan vadnac, kic midõn nagy szegensegbõl, betegsegbõl, rabsagbol, adossagbol, karbol, galazatbol, faydalombol ki menekednec, egy elõbe egy keues ideig meg kõszõnic az Wr Istennec: Az vtan minden gonossagban be heuerednec męg inkab hogy nem mint az elõtt, Az tõb bũnõc kõzõtt az bolzu allastis vakmerõ keppen ũzic, hogy midõn valami ki siny kart, szidalmat, boszut, serelmet valnac, akar szomszegyoktul, tarsoktul, baratyoktul, szolgaioktul, iobagyoktul, męg szũleiektũl, vagy gyermekektũlis: ottan el feleytuen azt az irgalmassagot, kit Isten velec mielt es mielis, mindennap õket kegyetlenũl

lenül szorongattyac, felölec mindenüt panaszolkodnac, vadollyac, itelic, ragalmazzac, szidalmazzac, atkozzac, mindent reaioc költnec, es midön valaki ö ellenec szol, azban edeskednec, es valamibe arthatnac, mindenben artani akarnac, Söt nemellyec dagalyok ba annyira megis szelesednec, hogy az Wrtul tanult imadsagot, kibe kęriüc hogy mijs egy masnac meg boczassunc, auagy mondani sem akaria, auagy azt az czickelt alnokul el ki hadgya: Es sokan miatta az Wrral sem akar meg bekelni, neki sem akar meg gyonni, es az ö szent Vaczoraiaual miatta nem akar ęlni. Es męg ollyakis vadnac, kic illy karomlast mernec szolni, vagy boczattya meg Isten ennekem, vagy nem, vagy iduözit, vagy karhoztat, szabad velem, de męg az mas vilagonis nem boczatoc meg. Atkozot bolond szo, atkozot mergesseg, ki semminec vęli az Istennec soc ezer irgalmassagat, az ö soc büneinec boczanattyat, az ö örök ęletet, es az Pokol kinnyanac röttenetesseget, De aztom te raytad al az: Ha te nem boczataszis, Isten meg boczattya, es az te kemensegedben te nem ötet, hanem te magadat vezted el: Mert Istenis illy kemeny leszen te hozzad. Ezeket az szolganac kegyetlensegeröl beszellem, ki wra elött magat nagy szelidnec mutattya vala, de ki iöuen wra elöl, torkon ragaduan foytogattya czac keuesertis szolga tarsat. Kibe Christus Wrunc panazkodic ez vilagnac szörnyü kegyetlensegeröl egy mas ellen. Immar lassuc Masodic Tanusagunkat.

MASODIC TANVSAGROL.

Ez szolga ellen valo panaszolkodasarol.

ERröl igy szol az pelda: *Mikor ez okaert ezt lattac volna az ö ßolga tarsai igen meg haborodanac, Es el menuen meg mondac az ö Wroknac, mind azokat mellyec lettec vala.* It azt ielenti az WR Christus, Hogy az hitetlen es istentelen ęlettel igen meg haborosznac az hiuec, Es boszonkodnac, hogy az ö Isteneknec ennyi soc io tetet meg nem beczüllic, es bankodnac, sirnac, nyögnec ez vilagnac az ö soc gonossagokon, mint Noerol, es mint Lotrolis mondgya szent Peter, Hogy az igaz Lot el titkadot vala az faytalan ęletüknec buiasagos ęletyeknec miatta, Mert az igaz midön azoc között laknec, naponkent lelkebe gyötredic vala azoknac gonosz czelekedetec miat, mind latasaban es mind hallasaban. Igy minden idöbe minden Isten fęlö hiuec, midön lattyac az istentelenecknec akar feslett erkölczeket, faytalan beszedeket, lator, parazna, reszeges, czalard, kegyetlen ęletyeket, baluanyozasokat, Isteni karomlasokat, meg szolittyac rola öket, Ha azoc morognac miatta es erötte szembe szöknec, az vtan meg panaszollyac az WR Istenneknec: Igy mais mindennap soc ohaytasoc es fohazkodasoc mennec az wr Istennec eleibe az soc torkosoc ellen, kic ki okadgyac azt, az miuel az ehezöt kellene ęltetni: Soc keuelyec es soc mutka tetetöc ellen, kic meg nyuzuan az nyomorultat, öc nagy gögösen költic azt el, Soc nyuzo es perpatuaros ellen, es verekedöc es tömlötzösöc ellen, es hamis iteletec es birosagoc ellen, Soc baluanyozasra keszeritöc ellen, es töb vilagi gonosiagoc ellen: Kiknec bizony köny hullatasoc mind az WRnac tömlöiebe vadnac be szedegetue, minden panaszoc ęrtue es fel iegyezue vadnac: Es idöre elöis kelnec wyiab es igazab Töruenyre, akar Toluay, Töröc, Tatar, Martalotz, Czigany, lopo, parazna, reszeges, szitkos, boszonkodo, hamis törueny teuö, hamissan wralkodo, baluanyozo, es akar mi egyeb gonossag es hamissag legyen, Az mint erröl szent Palnalis oluashatsz nagy fenyegeteseket, *Roman: 1.* Hol azt mondgya, Hogy az Isten haragia meg ielenic minden hamissag es istentelenseg ellen, Az mint Isten Cainnakis monda: Hol az te atyadfia Abel? mert az ö vęre en hozzam kialt. Es Abrahamnakis igy szola: Im ala iöttem hogy meg lassam ha vgy vagyone az minemü kialtas fel hatt hozzam Sodoma ellen: Es az Prophetakis es Psalmusoc azt mondgyac, Hogy az wr az nyomorultac fohazkodasara tekint, es az WR ö erötte boszut all: Az mint soc szem latomast valo peldakbolis meg tettzic, midön Saul, Herodes, Iudas, Nabuchodonozor, Holofernes, Senacherib, es többec meg büntettec. Ezt ęrtuen oyiuc magunc, hogy az WR Isten eleibe semmi panazt ne eresszünc, Mert mijs vgy iarunc, mint ez szolgarol mond az Euangeliom: Kiröl harmad rendben szollyunc.

Az hiuec nehezlic az hitetlencknec istentelenseget.

2. Pet: 2.

Panaßi a hiueknec.

Genes: 4.

HVSZONKe-tődic WR Napiara ßent Harom ſag nap vian.

Egy mas közt ualo
HARMADIC TANVSAGROL
Az Vrnac kemeny haragiarol az hala adatlan kemeny ſzolga ellen. Kiről monda az VR az peldaba

Ackor hozza hiuata ötet az ő Wra, es monda neki: Te alnoc ßolga, amaz te adoſſagodat mind meg engettem teneked, miert hogy könyörgel ennekem. Nemde tenekedis könyörűlned kell valac, az te ßolga tarſodon, mikeppen en könyörűltem raytad? Es meg haraguan az ő Wra, ada ötet az hoheroknac kezebe, mind addig, mig'en meg fizetne mind az miuel ő neki ados vala. Es monda Ieſus Iduözitönc: *Eekeppen ezelekedic az en Menyei Atyamis ti veletec, ha ßiuetekből meg nem boczattoc, ki ki mind az ő felebarattyanac.*

Az panaßtul oyanc magunc elő ſer.

Soc ſzep draga ęrtelmi vadnac ez igeknekis, Kiket imez renduel vegyűnc iol eſzünkben. Elöſzer hogy az ſzolgat alnoknac neuezi az Kiraly: Maſodſzor hogy panaſzkodic hogy wranac irgalmaſſagat nem kőuette. Harmadſzor hogy az adoſſagnac nagy voltat meg nem halalta. Negyedſzer, hogy wrat meg nem beczűlte, à kinec ſzolgaia volt. Oetödſzer, hogy tarſa volt az kin kegyetlenkedet. Ezekről mayd ſzoloc renduel. *CZAC* hogy megis az felső Tanuſagoc ſzerint az ſzolgara valo panaſzarolis gondolkodgyunc ittis: Hogy mint à Kiraly meg buſul, midön ſzolgai *VADOLNAC* az hala adatlan es kegyetlen ſzolgat: Igy az WR Iſtenis az ő hiueinec meltan valo panaſzit meg halgattya: Mondom midön az ő hiuei panaſzolkodnac az

Az ördög paraßa alnoc.

iſtentelenekre, Mert az ördögis elegge vadol, de ő alnokul, rauaſzul, es hazugſagual, nem nęzuen arra, ki tart, es ki nem tart pœnitentiat, hanem ő mind egy arant vadol mindent, ezac az bűnt, es az Iſten fenyegeteſet forgatuan, Ki ellen Procatorunc az mi Wrunc *IESVS CHRISTVS*. De mas fęle az hiuec panaſzolkodaſi az iſtentelenekre,

Az hiuec panaßa miczodas.

midön iora intic, tanyittyac, oktattyac öket, öc penig az ioert gonozt fizetnec, erötte öket kergetic, veric, ölic, Es annyiual inkab töb töb bűnben es gonoſſagban keuereſznec, baluanyozasban, eretnekſegben, keuelyſegben, torkoſſagban, paraznaſagban, tſalardſagban, kegyetlenſegben, ezufolodasban, vgy röhöguen az hiuec nyaualyaian,

Matth: 27.

mint az kic ezufollyac vala az WR Chriſtuſt az Kereztfan, Ez alatt nyögnec az hiuec es az kic tudatlanul mielic, azokert könyörögnekis, mint az WR Chriſtus, ſzent Iſtuan, ſzent Pal, Moyſes, De midön ęrthetnec es vgyan nem akariac ęrteni, Mint ſzent Pal ſzol az Sidoknac, hogy magokat meltatlanocka teſzic az örök ęletre, es azert öket el hagyuan, laboc poratis reaioc veric: Es mint Chriſtus wrunkis ſzol nekic, Hogy az kic az meg ęrtet igaſſag ellen, es ſzent Lelec ellen tuſakodnac, azoknac bűnöc, ſem it, ſem az mas vilagon meg nem boczattatic.

Luc: 23.
Actor: 7.
Actor: 13.
Matth: 12.

Effęlec ellen mondoc midön panaſzolkodni kezdnec, ſzinten olly kemeny kepden fel indittyac az Iſtent, mint è Kiralt az iambor ſzolgac, amaz hala adatlan, alnoc, kemeny, es kegyetlen ſzolga ellen, Kit à mint az ő wra elő hiuata: Igy az töb iſtenteleneketis wyiobban elő hiuattya, ittis ez vilagon, az mas vilagonis, Es valaminemű panaſz reaioc volt, ſiuas, riuas, de mindeneket elő hoz az WR. *TEHAT* mi ezertis hamar meg bekellyűnc à mi ellenſegünckel, hogyà miais ſoc panaſz ne mennyen Iſten eleibe reanc, kinec panaſzat hallani az iteletkort, igen röttenetes leſzen, *IMMAR* laſſuc mint ſzolittya meg ſzolgaiat. Az Kiraly *VADOLASAROL* vegyűc eſzünkben, hogy ſzolgaiat alnoc gonoſznac neuezi, monduan: Te *ALNOC* es gonoſz ſzolga: It ęrezűc meg miert neuezi alnoc gonoſznac, olly alnoc es gonoſz volt, kinec meg iobulaſarol ſemmi io remenſege nem volt, ki az elöttis gonoſz leuen, azbol meg nem iobula egy ſzalnirais, Maga ſoc keppen tanyitatic vala: Midön az ő wra az elöttis ſoc ioſzagat rea bizna, az vtan örök tömlöttzei fenyegetne, megis fogatna mind feleſegeſtül, de vęgre mind annyi ſoc karatis meg engedne, es midön ſzolga tarſai intenec, es az ő tarſanac nyomorult ſzegenyſeget latna, Mind ezekből es többekből ſemmi meg iobulaſra, es atyafiui könyörűleſre nem indula. Azert meg tettzic hogy olly gonoſz volt ez ſzolga, ki ſoha meg nem iobult volna Hanem az ő el kezdet gonoſſagaba menten ment volna: Igy noha mind ez egez vilag bűnös, de vadnac ollyac, kic az bűnnec vęget akarnac vetni, es azon igyekeznec, es eyiel nappal Iſtentűl ſzent Lelket kęrnec, hogy oltalmaz haſſac ő magokat mindentűl, kiuel ő ſzent Felſege, es atyafia meg bantatnec. Ez fęle bűnöſöket ez vilagonis meg oldoztat az Wr Iſten,

Elsö panaßa, hogi gonoß volt.

Keet feele bűnöſöc vadnac.

hirdet-

ret, es az bűnteteset. Oe penig hagyot itt ez földenis kepebeli embereket, Tizttarto kat, szűleket, gazdakat, ki ki az ő előtte iaroianac panaszollyon, es tűlőc varianac igaz iteletet, de ne mergekben, es gonosz sziuel, hanem magoc oltalmaert, es azoc iobulasat keuanuan. Igy mind az WR Istennec, ki mindnyaiunknac wra, mind az ő kepebelieknec meg adgyuc az ő tiztesseget, mind magunc oltalmazzuc, mind ellensegűnket meg iobittyűc, mino masnac soc hasznot szerzűnc, hogy az gonosz teteltűl meg tartoztatsyuc az gonoszokat, Oec azert tőrueny szerint lassac, à mit semmi keppen el nem szenuedhetűnc, De az miből fele baratunc meg tęr sziue szerint, arrol męg az biraknac se emlekezzűnc, ha minden bűnőknelis szörnyűb dolog volnais tetec. *Az Birac Istennec, kepebeliec.*

OET ő D. 5.

SZER, Ezzelis ęgy mashoz kőnyörűletessegre kelle indulnunc, Mert mindnyaian tar soc vagyunc, es egy arant szűkőlködűnc mind Isten nekűl, mind egy mas tarsasaga es segitsege nekűl. Akar melly kitsiny rend legyenis, szőts, szabo, varga, korsis, louasz, pazton, es akar mi egyebis, nem lehet naloc nekűlis senki, czac egyis, sem Kiraly, sem nem as, sem parazt, Azert ha az tyuc kodaczolasatis el szenuedgyűc az toiasert, menyiuel inkab egy masnac mordulasat el türiűc à közönseges tarsasagert: es azert, kogy bennűnket őszue lantzozot Isten, es mindnyaian vgy szűkőlködűnc egy mas nekűl, mint à tagoc bennűnc, Es hogy vgyan atyafiakis vagyunc Christusban, egy Istenűnc, egy Iduőzitőnc, egy Isten igeie, egy Sacramentomunc, egy hitűnc, egy remenségűnc, es egy őrőc ęletűnc vagyon: Egy arant mayd mind meg rothadunc, es mind felis tamadunc. Nęzd el, meg esmered te magadon, melly igen nehez ha kęt gyermeked egy massal euődic, verekedic, vagy egy mast meg is ölic, mint Cain, Abel: Absolon, Amant. Ezec miatt az ő szűleieknec, kimondhattya meg, melly nagy keserűsegec volt, mind kęt felet szanuan, az gyolkost, es az meg öletet fiokat: Igy az Istenis kęt keppen boszontatic, midőn ő fia leuen mind ketten, egy mast gyűlölic es haborgattyac. Azert mint az Kiraly monda, hogy szolga *TARSANAC* engedni kellet volna, Igy int Istenis minket hogy mint egy tarsoc, es mint egy testec vęrec bekesegesen lakoznanc egy massal. Ez őt keppen vadola az Kiraly az ő szolgaiat, kibe minket serkengete az WR: Előszer hogy alnoc gonosz volna: Masodszor hogy wrat nem kőuette, ki vele soc iot tőt, soc adossagat meg engedte, wyionnan keduebe vőtte, es szolgai közibe fogadta, kiert őis irgalmassagual tartozot volna: Harmadszor, hogy az adossagnac nagy voltat meg nē gondolta: Negyedszer, Hogy wrat meg nem beczűlte, kinec szolgaia volt az, az kin kegyetlenkedet. Oetődszer, hogy az ő neki tarsais volt. Ezeket meg kellet volna gondolni, Es az mint az ő wta ő rayta könyőrűlt, nekis könyőrűlni kellet volna wra szolgaian, es tarsan. HATOdszor ez röttenetes fenyegeteseis fel inditson az meg boczatasra. *Summaia à Kiraly Sententiaia.*

6.

MIND ezekről mond vtol az mi Wrunc Iesűs Christus: *Eckeppen ęzelekeßic, Hatodßor, ęz rőc ąz en Menyei Atyamis ti veletec, ha ßiuetekből meg nem boczattoc, ks ki mind ąz ő felebarattyanac veetket. tenetes fenyegetes* Ez igekben igen nagy dolgokat ielent: Mikor Istent Menyei Atyanknac mondgya: *es fel inditson ąz* minket ő fiainac. Kiuel serkengetni akar, hogy illy nagy Wrnac, ki Menynec es föld *meg boczataßra.* nee Teremtőie, tartoia, kinec kezębe vadnac mindenec, ki boszu helyet, boszut alhat, kaar helyet, marhat adhat, faydalomert es buert, meg könyebithet, meg vigaztalhat, az halalert őrőc ęletet adhat. Sőt ki megis akaria adni mind ezeket, mert Atyanc, ki szent Fia altal fiaiua fogadot, Es mint szerelmes Atyanc czac ionkat keuannya, Mondoc midőn illy felsegesnec fiai legyűnc, tehat ő hozza vgy tartsuc magunkat, mint illic menyei fiaknac, menyei Atyahoz, Ha kedig valaki ezekben meg nem beczűlne, fenyegeti az WR Christus, hogy azzal Istenis akeppen ezelekednec, Mint az Kiraly szolgaiaual. Kiről azt monda az WR: *Es meg haraguan ąz ő Wra, ada őtet ąz hoharoknac kezębe, mind addig: miglen meg fizętne mind, ąz minel ő neki ados vala.*

Az Istennec hohari az pokolbeli őrdőgőc, kic merő kegyetlenec, kiknec őrőc Tűz szereztetet, kilső es belső egetes, kic köz ört minemű siuas riuas, fog czikorgatas, *Isten hohari ąz őrdőgőc, kiknec* kinlodas, velec egyetembe legyen, senki meg nem gondolhattya, az mint hogy az Isten *kinząsa őrőcke* nec őrőc orszagatis es örömetis senki meg nem gondolhattya, Ezeknec kezebe dgya *vala.* Isten azokat, kic az ő Atyai irgalmassagat, mellyet szerzet szent Fia altal, nem akariac venni, es az ő io voltat es kegyelmesseget semmiben nem akariac kőuetni. Mondom ec

HVSZONket tódic Wrnapiara ßent Harom ſag nap vtan.

zekbe adgya, mind addig, miglen meg fizetnec mind áz vtolſo fillyerig. De ſenki egy fillyerig, egy punctig az ô bünerôl meg nem fizethet, tôb az ô ſzent Fianal, azt penig miert hogy meg vtaltac es kôuetni nem akartac: Tehat igy azoc mind ôrôcke adoſſag ban maradnac, Es igy tehat az ô kinoknakis es bünteteſeknec vege ſem lehet, Ez értelemmel monda Chriſtus wrunc ez peldat. Az mint ſoc helyen nyiluabbanis meg mondotta azt, Hogy az el karhoztattaknac ôrôke valo kinyoc lenne, Mint midôn ſzolna az iteletrôlis, mond vtol: Es az hiretlenec mennec az ôrôc kinra, az igazac kedig az ô rôc életre. Ime az kint az kire vettetnec az adoſſoc, ôrôcke valonac mondgya.

Vtolſo fillyerig ſzetni, miczoda.

Matth: 25.

Sümaia: Miert oyiuc magunc az ellenkedeſektôl.

TEHAT mi kic feſlyûc az Iſtent, es értyûc az ô nagy irgalmaſſagat, es az ô ſzent Fianac draga aldozattyat, es hallyuc akaratt yat, hogy azt keuannya, hogy mijs ôtet kôueſſûc, fel ſerkennyûnc, Es à nagy ſoc tôb ezer bünôs kôzt, az ellenkezeſtûlis, es harag tartſtul oyiuc magunc. Kibôl tôb tôb ſzamtalan fertelmes bünôkis ſzarmazton ſzarmaznac, verſenges, egy mas ragalmas, boſzonkodas, gyolkoſſag, teſti lelki tôredelem, ſoc bu, ſoc kaar, ſoc ſzegyen, ſoc nyomoruſag, Mondom azt ul oyiuc magunc az tôb bünôc kôzt, Ezertis, mert im hallyuc hogy ô magais az WR Iſten kônyôrûlô, es bân boczato, Noha ſenkit inkab nem banthat à bûn mint ôter, Mert ô tiztan azon merô ſzent, es ſzen ſeg keuano, es azert minden bûn es tiztatalanſag ellenkezic az ô Iſteni ſzent ter meſzetiuel, de mind az altal megis mind el tûri, el ſzenuedi az ô nagy czudalatos irgalmaſſagabol, es azbol megis tizti, el annyira, hogy ha olly volnal mint az veres vçris, olly feier leſzeſz mint az ho. Ezben mijs igyekezzûnc kôuetni ô ſzent felſeget, nagy ſzepelkedeſſel, vigyazaſſal, es kônyôrgeſſel.

Mert Iſtenis kônyôrûlô,

Eſa: 1. 1. Timoth: 1.

2. *Mert többet boczat Iſten nekünc.*

MEG gondollyuc penig aztis, Hogy mint tiz forint tiz ſzer valo iza ezer forinthoz kepeſt ſenki ſemmi, igy az mi felebaratunknac vçtkeis mi ellenünc, ſenki ſemmi ahoz kepeſt, à mint mi vçtkezünc az çlô Iſten ellen, Mert mi belôlünc vgyan ki for az bûn minden ſzem pillantasba mint az niuec az dôgbôl, Es ſokſzor igen rôttenetes bünbeis çſünc, mint Aaron baluanyozasba, Dauid paraznaſagban, Peter tagadasban kikert ôrôc karhozatot érdemlenenc, De à mi felebaratunc igen ritkan, tiz, vagy huzſzor alig vçt mi ellenünc egez çletibennis, Es niha czac igen ki ſiny dologba: Annac okaert az kiczint az ſokert ſo keduel meg boczaſſuc.

3. *Mert ôrôc kint érdemlenenc.*

AZ MINT penig ô felſege mindenec felôtt valo aldot WR es ôrôc Iſten, Igy az ô ellene valo vçtekis, baar czac egy leendi, ôrôcke valo kint érdemlene, ha meg nem boczatna, Pelda az egy alma meg harapas. Tehat mi czoda eztelenſeg egy kues vçtket illy edes wrunc kedueiert meg nem engedni. Oh atkozot bolond ember, ki ezeket ſem érteni ſem kôuetni nem akarja dagallya miatt.

4. *Mert ſoc keppen egyè lettünc.*

MIND ezec kôzôtt minket czac az atyafiuſagis, es egy mas kôzôtt valo tarſaſagis bekeſeges çletre intſen. Mert mindnyajan egy embertûl Adamtul ſzülettünc, Sôt ki leg nagyob, à hiuec mint egy lelki Anyatul wzſonnan ſzülettec az Kereztſegben, egy ſzent Lelket vôttec es egy Iſten egy WR ala adtac magokat, egy hitet es egy remenſeget vôttec, Es igy egy teſt es egy vçr vagyunc, Sôt egy lelekis: Ki ektelen kedig es nagy karoſis es veſzedelmeſis midôn atyafi atyafiuual, auagy kçt hazas egy maſſal ellenkeznec czac teſt ſzerintis, lelec ſzerint penig leg inkab.

5. *Az Iſten es az Birac az mi itelôinc.*

AZ ISTENI meltoſagais, az ô kepebelice meltoſagijs erre intnec: Hogy maſſal ne meriünc ellenkezni: Mert Iſten az mi wrunc, es igaz itelô birank: Es az ô kepebelice az elôttünc iarunc. Azert ô reaioc hadgyuc ha annyi ban taſunc: volna, kit ſemi keppen el ne n ſzenuedhetnenc, Az Iſtent es ôket hiwiûc otalmul ſegitſegre, mind baluaniozo, pogany, toluay, es minden vakmerô gonoſzoc ellen, es alnoc patuarkodo es meltatlan ha almaskodoc ellê. Mind az altal ezeknec meg tçreſekertis mi vgyan kônyôrôgiünc.

6. *Soc karis, gyalazat tamad az hamis tartasbol, Iſten elôtt valo patnaß, es ſoc oſtor,*

MEG gondollyuc aztis, Hogy az ſoc meltatlan kegyetlenſegünc es kemenyſegünc miatt, ſoc kialtas tamad reanc, kic fel hatnac az Iſtennec eleibe, Es viſzont az kegyetlent kegyetlenûl kinoztattya Iſten, ittis: betegſegnel, kôſzuennyel, Colikaual, Pogany ellenſeguel, puztitaſſal, perpatuarral, buual, Az mas vilagonis az ôrdôgôckel, tüzzel, fergeckel, es ôrôc ſetetieguel.

7. *Vadac dolga nem embereke, az ellenkezes.*

TOVABBA nem emberi élet, hanem barmoke az ſzüntelen valo ellenkezes, az eb, az maczka, az Meduc, az Oroſzlany, az Farkas, az Sarkany dolgai egy maſt mardoſni, meg ragni, es meg enni, nem embere, kiket az Iſten ſzeretetre teremtet, es ôrôc életre. Az ôrdôgnec minden igyeke-

hirdetuen es igeruen ő nekic bűnöc boczanattyat, az WR Iesus Christusnac ęrdeme altal, kit őc hittel meg ragadtac, kibe meg igazultac, meg tiztultac, es azert az altal me gis tartatnac az ő előc ęletre: Effęlec ha esnekis, sokaig el varia az Isten, mint az kertęsz az fanac iob termeset. De vadnac mas fele bűnősökis, kic az bűnt meg nem esmertec esmerni sem akartac, a bol Istenhez nem tęrnec, annac boczanattyat Christus altal nē kertec, sem kerestec, ő altala szent Lelket nem vőttec, auagy mind ezekben magokat nagy alnokul tartottac. Azert az melly gonosz szolgac eleitűl fogua voltac, az vtanis à fele gonossagban maradtac, auagy arra szanszandekal tęrtec, az bűnben meg holtac, es azert az oc miatt mind ő rő ke el karhoznac, 2 Timoth: 2. Szent Pal erről igy int minket: Tauozzec el az alnoksagtul minden, valąki az Christus neuet neuezi. Ezt tanul lyuc arrol: Hogy ez szolga alnoc gonosznac mondatic az ő wratul, Igy az Istenis az iteletkort ez fele gonoszokat atkozottaknac neuez, azert, Mert az atokban benne maradtac, es az atoh miatt az ő rőc halalba, kireis küldetnec. Ez legyen az panaszrol tanusagunc: Es hogy az WR elő hiuata azt, az kiről panaszolkodtac: Es őtet alnoknac neueze. IMMAR ęrezűc meg aztis, Mint szamlallya elő vele tett io tetet, es vizszont ő tűle is mit keuanc volna. De miert hogy nem mielte, azbol meg mutattya igazan valo bűnteteset. Monda az Kiraly az ßolganac: Mind amaz te adossagodat meg engedem, miert gassagat ki ielentec hogy kőnyőrgel ennekem. Ez lesz, kiről MASODSZOR szolyunc: Hogy ime eszebe iu tattya mit ezelekedet vele, hogy ő rea soc ioszagot bizot, wrra ő tte, kiből ő gonoszul sasarkodott: Aztis neki mind megengedte, noha felőtte soc adossagba maradot amà nagyual, szinten Tiz ezer Talentommal, auagy tizszer valo szaz ezer forintual, kiert ęrdemlet volna ő rőc rabsagotis, De mind ezeket ő nem tekintuen, szana őtet, midőn előtte sirua esedeznec, es rayta kőnyőrűluen az adossagotis meg engette, szabadonis erezte, es wyionnan ismet szolgaiaua fogatta, es tizteſſegre valaztotta. Es mond neki Nemde nekedis kőnyőrűlned kell vala az te ßolga tarsodon, mikeppen en kőnyőrűltem raytad? Az az, en rolam kell vala peldat venned, meg kell vala gondolnod, eleitűl fogua menyi ioual voltam te hozzad Es hogy az mint teneked io volt az en irgalmassagom, igy masnakis io volna ha teis hozza irgalmas lőttel volna, Es az mint te tegen meg nyomorodtal, igy az te tarsodis most meg nyomorodot, kit szannod kellet volna, Es meg gondoltad volna aztis, hogy ő en szolgam, Te tarsod, es azert tis hozza io sziwel lettel volna, De te alnoc vagy belől az te sziuedben, nekem magadat rauaszul aianlottad, hazug, czalard vagy, kit im szem latomast ki ielentedtel az te tarsaid előtt: Azert ha te nagy nyiluan soknac lattara nem kőnyőrűlted mason en sem kőnyőrűlec raytad, hanem mindenec lattara azon kemeny seguel leszec te hozzadis. Melly itelet me te, hogy meg erezzed mi izű az, az kit te mason miueltel, Igy szamlallya Istenis elő mi nekűnkis az iteletkort mind azt az mit ő velűnc miuelt, mind az mi hala adatlansaginkat, ha hozza nem tęrűnc Es ha az ő io tetet nem kőuettyűc, Innet azert tanullyuc meg: Hogy mint az Kiraly keuanta volna hogy az ő szolgaia őtet kőuette volna az ő irgalmassagaba: Igy akarna Istenis hogy ő tűle mindenekben peldat vegyűnc, az mint masutt is tanyit Christus Wtunc, monduan: Legyetec irgalmasoc mikeppen az ti Menyei Atyatokis irgalmas, ő nē itel sem karhoztat, meg boczat, es mindenuel segit, ha hozza folyamunc. Tehat valamint hallyuc hogy ő sz: Felsege szabia magat mi hozzonc, mijs azkeppen szabiuc mashoz, Mert Isten az ő kepere az ő termeszetere teremtett volt minket, azra akar ismet vinni: Az ő szent Fiatis szem latomast boczatta kőzinkbe, hogy igyekeznenc mindenekben őtet kőuetni, az mint ő magais int, monduan: Tanullyatoc en tűlem, mert engedelmes es alazatos sziuű vagyoc. Peteris mond: Bekeseguel szenueduen az Christus mindeneket, peldat hagyott mi nekűnkis. Ha peldanc, tehat meg kel nęznűnc minden dolgaba, mint tartotta magat az embersegben, kit fel von magara: De mint az alnoc gonosz szolganac semmi gondgya nem volt arra, hogy meg gondolta volna: Az en wram ime melly nagy iol ezelekedec en velem, Es bizony azt akaria, hogy enis illyē legyec az en tarsaimhoz: Igy sokan mostis soha nem gondolkodnac arrol, az wr Isten őket miuel es mi vęgre aiandekozta, es hogy mind azokat ingyen es aiandekon ęrde műnc felőtt adta: Hanem lőtinkab azokba fel fuualkodnac, es fele baratyokat semmi

Az peniteſtis tarto bűnőjeknec boczattya megis-ten bűnet.

Az iteletkort elő ßamlallya Istennec mind aző tetet, mind à mi gonoſz tet inket, hogy tőle bocsassa meg.

Masic panasz, hogy hala adatlā

Kőuetsic az Isten irgalmassagat.

Kőuetnűnc kell az Christust.

Matth: 11. 1. Pet: 2.

Mostis kőuetsenē gyekeznec kőuet az Wr Christust.

HVSZON ket tődic Wrnapiara ſent Harom ſag nap vtan.

nec vęlic, magokhoz kepeſt, ezudalkozuan ô magoc meltoſagokon, akar Kiraly, Bölts, Vi ęz, iambor ęletű, akat ki legyen. Maga WR es nagy Felſeges wr, es tizta ſzent leuen à Chriſtus, ſzolgaua es bűnőſſe teue maga, *Phil.* 2. Kibe ôtet mindennec, akar mely nagy rend legyenis, kellene kőuetni. De mi feelly ůc az Wr Iſtent, Es houa tőb tőb iot veſzűnc tűle, annyiual inkab neki igyekezzűnc kedueskedni, es az mint ô ſoc ezer bűneinket meg boczattya, Igy mijs egy maſnac minden fele bűnőket meg boczaſſuc.

3. *Harmadſor ki uel fel indstaturc az engedelmeſſegre ez. mert nagi ſoc az kit Iſten nekűnc meg enged.*

HARMADSZOR, az Kiraly ezzel vadollya ſzolgaiat, Hogy ô neki igen nagy teruerdec kinczet engedet meg, kiuel ielenti, hogy az nagyert az kiczinket kőnyen meg engedhette volna, ha valami keues igaſſagnac ſzeretete volt volna benne. De midőn ô neki tizſzer valo ſzaz ezer forintot meg engettec, es ô czac tiz forintot ſem engedet, Ezből meg tettzic, hogy ô fe ôtte igen alnoc, es ſzemptelen vakmet ô gonoſz: Igy oh ki ſokan az ô mindennapi ſoc bűnőket czac el fedczgetic, es azt meg nem bezűllic, hogy az Iſten mind azoknac boczanattyat igerte, midőn minden ſzem pillantasban bűnben heuernnec: Iſten ſzaz ezer ioual latogattya: Mi Jőn akaztaſt, tűzet, ſillyezteſt, es ôrőc karhozatot ęrdemlenene, olly kegyelmeſen tartya, min ha ſemmi bűnt nem mieltec volna. Oh aldot tűres, es kazdag irgalmaſſag, De ezt nem lattya è vak vilag, Azert ha ôket valaki nem akarattyaualis, bar czac kicziny dologban meg bantyais, Ebe, loua, titkia, czereſznele, gyűmőlcze miatt, auagy czac treſa ſzo miattis, fogokat czikorgattyac, es ſzakallat mariac mergekben, es dul fuluan tőrten tőrnec reaſa, Sokan egy babot, fęl diot nem ęrne, az ki miatt veſzekednec, es egy maſt miatta ſzollyac, vagy halalrais kergetic, tſac egy tekintet miattis, egy nem kőſzőnes miattis, Męg ſem mondharom elegge, az mit ki akarnec mondanom, ezben mi legyen az emberi gonoſſag, kemenyſeg, vakſag, kobaſſag, es gyűhőſſeg, az mint ſoc pőrből, hadakozasbol, egy maſon valo ſoc fele tőredesből ki tettzic, De męg valaha fel nyilic az ſzemec, Mint mayd ez ſzolgais eſzebe veſzi, melly bolondul ezelekedet, midőn amaz ſoc adoſſagot, egy keues miatt, az hoharoc kinnyal keric ô rayrais. Vayha tudnad te kemeny es kegyetlen, mit beſzellec. Nyiuan ſirua kęrned, hogy az Iſten az ô ſzent Lelke altal, hamar hamar lagyitſa meg az te kemeny ſziuedet. De lattam ezuda męreſz kegyetleneket, kic męrgekben ſoc ſzamtalan kinozo modot gondoltac, mind Keresztyenre, mind poganyra, ki keuelyſegebe, ki penz feiebe, ki reſzegſegebe, ki egyeb kenyeſſegeben, mellyeket Eben ſem kellene mielni annac, az kiben Iſteni es atyafiui ſzeretet vagyon. De az ſęlec ideien meg murattyac, hogy az ô eſzeket ſziueket el foglalta amaz męrges kigyo, à pokolbeli Sarkany, Scorpio, Oroſzlany, Medue, es Farkas, ki ec kezębe mikor ôkis leſznec, meg lattyac mi izű az kegyetlenſeg De mi meg beczűlyűc az Iſtennec nagy hoſzu ideig valo türeſetis es kazdag irgalmaſſagat, es àhoz valo ôrőmünkben vgyan nagy vętkeketis meg boczaſſűc egy maſnac, ha ôkis ki tęrnec, Es akar min, ne męrgeskedgyűnc, mint az ôrdőgőc, kikbe egy czep kőnyőrűleteſſeg, es egy czep irgalmaſſag ſincz, De az Iſten, az ô ſzerelmes Fia, mert ô io, tizta, es kegyelmes mindenekhőz, valakic valamikor hozza tęrnec. Kic ha mi nekűnc mindennap ſoc ezer bűnűnket meg boczattyac. Mijs egy keueſet ôrőmmel es io keduel meg boczaſſunc egy maſnac, Hogy az nagyot el ne veſzeſſűc az kiczinyert, midőn az meg engedet ſoc bűnőket, Iſtenis meg fogia raytunc kerni, ha mijs az mi kiſinyűnket kegyetlenſeguel keriűc.

Nagi mereſſec dolga.

Ezech: 18.

4. *Negyedſer miert hogy ſolga tarſunc minden, azert ſokat engedgyűnc egymaſnac az Wrert, az az, à kinec alatta vagyunc, es à ki azt paranczollya nekűnc.*

NEGYEDSZER midőn ſzolga tarſanac neueze az WR azt, az kin kegyetlenkedet, azzalis ielenti gonoſſaganac nagy voltat, Mert mind ketten egy wr alatt voltac, es ô nem birt volna az mas ſzolgaiaual: Hanem ha mi dolga volt volna, wranac mondotta volna meg. De wra meltoſagatis meg nem beczűluen, ônnen maga ôn kezeuel kinozta: Igy Iſtenis nekűnkis meg paranczollya, *Deuteron:* 32. Hogy az boſzu allaſt ô rea hadgyuc, mert ô à mi Wrunc, ô az igaz lato, es meg tudgya itelni ha mi vetkeztűnke, auagy az mi ellenſegűnc, Valaki kedig Oka az hamiſſagnac, azt altalan fogua megis bűnteti, ha ſem Iſtenuel, ſem fele barattyaual nem akarna meg bekelni. De mi dagalyunkba es mergűnkben, ſem eſzűnkuel, ſem kezűnckel nem birhatunc, es mi magunk nem tudunc, ſem igazat ſzolni, ſem igazat ezelekedni midőn meg hatagſzunc. Azert keuannya hogy magunknac haragiat meg foytſuc, meg biriűc, es ô ſzent Felſege eleibe tamaſſzűc az itele-

tet,

gyekezete ez. hogyHogy mindenkor viſzat vonaſſon mindenuel: Egyhazi nepeckel, 8.
Hazaſockal, Feiedelmeckel, Polgarockal, ſzomſzedockal, orſzagockal, még à ſzüleckelis *Oerdögi czeleke-*
es gyermekeckel. Kiből ſoc több bünökis ſzarmaznac, mint tetteteſſeg es ioſzag ſzidal- *det ágyülölkedes,*
ma: Miert hogy az Iſten merö ſzeretet es ſzeretetre indito, azert az ö Lelkeis nem lak *es Iſten lelke nem*
hatic az viſza vonokba, 1. *Ioan:* 4. †*AZ KIT* az gyülölkedesben meg birhat az ör *lehet azokba. ki-*
dög, végre annyira hozza, hogy az, az Iſtennec ſe merien könyörgeni, az ö ſzent ige- *ből ſoc több bün*
iét auagy ne halgaſſa, auagy kelletlen halgaſſa, az wr imadſagar az mi Atyankor, aua *ßarmazic.*
gy ne mongya, auagy alnokul mondgya, ez czickelt el ki hagyuan, Mikeppen mijs meg †*Az ellenkezes*
boczatúnc ellenünc vetetteknec, Es igy nem czac emberuel, hanem Iſtennelis ellenkez- *nem hagy igazan*
ten ellenkezic, es igy két felöl, mind menyröl földröl ellenkezöt tamazt maganac, *Az imadkoznod.*
Chriſtuſnac az ö ſzent Vaczoraiaualis auagy nem mer élni, auagy iteletire él, kit ö
felſege nagy vigaztalaſunkra ſzerzet volna, hogy minden bünеinket ö meg fizette vol
na az ö teſtebe vérebe, es annac boczanattyat hozzanc kapczolna, De ime az atkozott
bolond vac ember, az bün boczataſnac ezközetis meg vtallya haragiaba, es igy benne
marad az bünben, az atokban, az halalban, es az karhozatban, kic ellen az miuel magat
kellet volna biztatni, batoritani, erösiteni, mind azokat meg veti maſra valo haragia-
ban, az Iſtennec igeiet, az Sacramentomokat, es az könyörgeſt. Valamikor az ellenke
zöc egy maſt elöl talallyac, mint ha béleket latnac, ſoha ſziuekbe ſints czendeſz nyugo
da mor. életyeket, marhaſokat, hireket neueket mindenkor féltic egy maſtul, Es igy
mind teſt ſzerint, mind lelec ſzerint ſzamralan ſoc nyaualyaba, kaarba es röttegesben
vadnac miatta. *MEG* az Poganokis termeſzet ſzerinтis ertöttec, hogy türes nekül *Poganyoc ertelmi*
ez vilagi életünc nem lehet, Mert vöttec eſzekbe, hogy rakuac vagyunc ſoc gonoſz *az harag tartaſ-*
indulatockal, es nemelly czac kicziny trefa miattis meg dellyezti magat, nemelly penig *rol.*
vgyan langoz az nagy harag miatt. Azert ökis ſzep ſzockal intettec az embereket az
bekeſeges türeſrre, az ſzelidſegre, az haragnac meg biraſara, monduan: *Vince animum*
iramq; tuam, qui cætera vincis az az, Te mber gyözd meg magadat es haragodat, ki minden
egyeb allatot meg győzſz. Iſmet: *Mores amici noueris, non oderis*, Baratodnac erkölczit tud
gvad, de ne vtallyad. *Qui vicia odit, homines odit.* A ki az vétket gyülöli, az embert gyü-
löli. Az az. Senki czac egy ſints vétec nekül, azert, ha azert gyülölſz valakit hogy vét
kes, tehat minden embert gyülölſz, es magadatis, mert teis rakua vagy ſoc ezer bünöc,
kel, igy ſzoltac még à Poganokis. Touabba tudtac melly igen artalmas á dagalyoſſag
az közönſeges tarſaſagbanis, hogy ki miatt ſoc vér ontas, orſzag arulas, ſoc kaar es
veſzedelem tamadna, kiknec ſoc ſzep inteſeketis io meg fogadnunc, do azokrol maſutt
oluaſſatoc, Moſt czac az Enangeliom ſzerint ſzollyunc: Hogy az mi dagalyoſſaginк *Az Euangeliom*
bol meg teſſec, mi legyen az mi Iſtenünc ellen valo vakmerösegis, kinec nem akarunc en- *melly kaaroſnac*
gedni, Es melly nagy legyen az ördögi engedelmeſſeg mi benünc, kinec izgataſara ſoc *ielenti az harag*
helyen haragot, boſzu allaſt, nagy teſti es lelki veſzedelmeket üzten üzzünc. De mi- *tartaſt.*
ert hogy az mi wrunc *IESVS CHRISTVS* nagy edes peldazo értelemmelis, es ezu
dalatos röttenetes bünteteſſelis inte, hogy az egy maſſal valo meg bekelleſre, es az meg
boczataſra ſzorgalmatos gondot viſelnenc, Hamar kedig, az mint maſutt mondgya, *Matth: 5.*
mig az vton vagyunc az mi ellenſegünckel. Annac okaert ha valamellyinc latna es ér- *Az mi nagy erös*
zene ſziuebe az boſzonkodaſt, az gyülö kedeſt, es haragoskodaſt, Az, gyakran meg *len voltunkat,*
gondollya ez Euangeliomban valo tanyitaſat az WR Chriſtuſnac, es ſziue ſzerint kö- *bün elénvalo kö-*
nyörögien az WR Iſtennec, Hogy boczaſſa meg aztis ö neki, hogy eddigis az ö ſziue- *nyörgeſſel győzne*
be haragot tartot az ö felebarattya ellen. Es kerien ſzent Lelket, ki altal ſegitteſſec ho *meg.*
gy ſziue ſzerint meg boczathaſſon mindennec, Es mindgyart megis boczaſſon, es to- *Vtolſo haßna az*
uabba ne halaſſza, hogy az halal es az itelet azban ne talallya, Hanem mind Iſtenuel, *bekeſegnec.*
mind felebarattyaual meg bekeluen, bizodalmas ſziwel folyamhaſſon az WR Iſtenhöz
éltebenis, halalakortis, az ö lelket batran aianlhaſſa aznac az WR Iſtennec kezebe, ki-
uel éltebe meg bekellet ſzent Fianac altala, Es felebaratitis ſzeretettel lathaſſa az itelet-
kortis. Ez meg bekelles éltebennis, halalakortis nagy czendeſſegere leſz. *LAT. Az meg regzött*
TAM nemellyt kic midön holtig ellenkeznenec, es halaloc elött intettec hogy ellenſe- *gyülöſeg meeg az*
geket meg köueſſec, vagy nem veneltec rea öket, vagy nemellyt rea vöttec, hogy bar e- *halalkortis kemen*
lö iöy- *kedic,*

lô iôyiôn ellensege, De mikor ott allotis, añyi kemenseguel volt, hogy azt varta, hogy ô kôuesse meg elôszer, es azkortis azt mondogalta, hogy am Isten meg boczasson, De en ô ellene nem vetettem. Mondoc azkoris nem esmerte meg, hogy az ellenkezes soc bûnuel lett, baar amaz mas fel inditottais, De imezbenis az vtan nôtôn nôt az gyûlôlkedes, az harag, panasz, es gonosz szandec. Mi penig vgyan meg esmẽriûc, hogy mi is ottan azon bûnôkbe keuereszûnc, az kibe az mi ellensegûnc, mihent vele ellenkezni kezdûnc, erôtte nem imadkozunc, azert egy arant valo bûntetestis ęrdemlûnc. Tehat ha az mas fęl nehez sziuû volnais, de az igaz Kereztyen ô maga iarion az ellenseg vtan, mint az WR Christus az soc bûnôsôc vtan. De mind ezekbe hogy az kegyelmes wr Isten lagyitsa meg az mi kemeny vass, atzęl, Adamas sziuûnket: Mostis kônyôtôgiûnc ô szent Felsegenec: Es adgyunc halat illyen nagy irgalmassagarol, Hogy minden adossaginkat szent Fiara vetôtte, ô vele mindenrôl eleget tetetet, ô altala minden bûneinknec boczanattyat igerte: Es kęriûc adgyon nekûnkis szeSt Lelket erreis, Hogy mi is illyen irgalmasoc legyûnc egy mashoz, Hogy akar kinekis tizta sziwbôl, ôrômmel meg boczassûnc, es ez felôtt minden ioual lenni igyekezhessûnc, hogy ezzel az Istennec hozzanc valo irgalmassagat mind vęgig meg tarthassuc, Es az ô kegyelmebôl meg tartassunc az ôrôc ęletre, Amen.

Bar mas kezgye is az hossut, de ottan te hennedis meg indul.

IMADSAG.

MIndenhato VR Isten, Esmeriûc hogy szegeny bûnôsôc vagyunc, es teneked sockal tartozunc, Halat adunc kedig teneked tizta sziwbôl, hogy ezt ez adossagot rolunc el vetted, es az te szent Fiadra vetuen, ô vele mi erôttûnc meg fizetetted. Kerûnkis tegedet, hogy tarts meg minket ez hitbe, es az te szent Lelkednec altala it ez fôldôn vgy vezęrly, es igazgass minket, Hogy az te szent akaratod szerint ęllyûnc, az mi fele baratinkhoz szeretettel, szolgalattal, es segitseguel legyûnc, Es minden haragot, beketelenseget, es boszu allasnac keuansagat le vestûnc. Hogy az te hagodat mi reanc fel ne inditsûc, hanem mind ęltig az Christus Iesusnac altala, regedet mi hozzanc kegyelmesnec esmeriûnc, Ki te veled ęl es wralkodic mind ôrôckôn ôrôcke, Vgy legyen.

VTOLSO ENEKEC:

¶ *Halat adunc te neked &c.*
¶ *Vedd el Wr Isten rolunc haragodat &c.*

HVSZONHARMADIC VRNApi Euangeliom szent Haromsag nap utan.

Hogy az mi Istene, azt Istennec: Es az mi Feiedelmûnke, azt Feiedelmûnknec adgyûc.

ENEKLESROEL:

¶ *Halat aeunc neked &c.*
¶ *Halgasd meg m stan &c.*
¶ *Mi Atyanc ki vagy Menyekben &c.*
¶ *Halgasd meg Atya Isten &c.*

AZ EVANGELIOMROL *SVMMATSKA.*

AZ melly Euangeliomot ez mai nap szoktanac predikalni: Annac egyic reszebe Iesus Iduôzitônc az Tiz paranczolatnac, Oetôdic es Elsô paranczolattyat

lattyat magyatazza meg: Az ötödic imez: Atyadot es Anyadot tiztellyed, hogy hoszu ideiũ legy az földen, mellyet az te Istened aad neked. Az Elsö imez: Ne legyenec teneked idegen istenid en elöttem. Ezeket magyarazza meg: Mert erre tanyit, Hogy adgyuc meg az mi Czaszare, Czaszarnac: Es az mi Istene, Istennec. Az melly Euangeliomot irt meg szent Mathe, az ö Euangeliomi könyuenec Huszon kettödic reszebe, imilly igeckel:

MATTH. XXII.

ACkoron *a* el menuen az Phariseusoc tanaczot tartanac, mikeppen ötet beszedeben meg fognac. Es hozza küldec az ö tanyituanyokat, az Herodesnec szolgaiual egyetemben, es mondanac: *b* Mester, tudgyuc hogy te igaz mondo vagy, es az Istennec vtat igazan tanyitod, senkiuel sem gondolsz? mert nem nęzed senki szömelyet. Mond meg ezokaert mi nekünc, Mi tettzic teneked: *c* Illike Czaszarnac adot adni, vagy nem? Iesus kedig eszebe veuen az ö alnoksagokat, Monda: Ti kep mutatoc, mit kisirtetec engemet? *d* Mutassatoc meg ennekem az ado penzt. Oec kedig elö hozanac neki egy Denart. Es monda nekic: Kie ez è kep, es az fellyül valo iras? Mondanac neki: Az Czaszare. Ackor monda nekic: *e* Adgyatoc meg azokaert Czaszarnac, à mi az Czaszare, Es Istennec â mi az Istene. *f* Es haluan ezeket, el czudalkozanac, es el hagyuan ötet, el menenec.

a: Az ördög az Bölczeket alnoksagra, à Hatalmasokat kegyetlensegre izgattya Christus ellen.

b: Papoknac es fö nepeknec ime minemü alnoc, rauaß, hizelkedö es ßin mutato ßanoc leyiel.

c: Erröl vagyon az kèrdes.

d: Az ö magoc nyelueckel es penzeckel tettt valazt az kerdesre.

e: Szepen köuetközic, hogy ha Czaßare az penz, tehat ötet tiztellyec penzuel. De az Istent tizta leleckel kel tizteli. *f. Igy örizi Isten mais minden alnokoc ellen az öueit, kiket be eyt az ö magoc vermebe.*

ROEVID ERTELME.

SZent Mathe ez Euangeliomba ezt iria, Hogy noha Iesus Iduözitönket, igen alnokul fogdostac ez kerdessel: Ha illike az Czaszarnac adot adni auagy nem? De ö igen szep tanusagot adot mind ez egez vilagnac arra valo feleletiuel: Tanyituan, hogy minden adna meg az Czaszarnac, wranac, szüleinec, es minden elöttec iaroioknac, azt, az miuel ö nekic tartoznanac az ö ödic paranczolat szerint: Az miuel penig az WR Istennec tartoznanac, azt ne embereknec, hanem ö neki az Istennec adnac meg, az Elsö paranczolat szerint. Melly Euangeliomba noha soc töb nemes Tanusagokis vadnac: De leg fö Tanusaga füg az Oetödic es Elsö paranczolatnac magyarazattyaba. Az ötödikbe Isten azt paranczollya: Hogy Atyankat es Anyankat tiztellyüc. Ezt meg magyarazza az WR Christus, Es tanyit: hogy mind mi Atyainc, valakic ala Isten bennünc adot, valakic reanc gondot viselnec, tanusagunkra, oltalmunkra, ęltetesünkre. Azert mijs viszont mind azoknac meg adgyuc az ö tiztessegeket: Hogy öket meg beczüllyüc mint Istennec kepebelit, nekic tizresseget tegyünc, ertöc könyörögiünc, halakat adgyünc, nekic iot keuannyunc, es keriünc, paranczolatyoknac oktatasoknac engedgyünc, fenyegetesektül fellyünc, szüksegekben segitsüc. Es valamiuel nekic tartozunc, io keduel zugodas nekül meg adgyuc. De ökis mi tülünc Istennec törnenye szerint valokat keuannyanac. Azert mijs mindenkor arra igen rea vigyazzunc, hogy ha az mit öc tülönc keuannac, azoc ninczeneke ellene Istennec paranczolatinac: Mert ha Isten ellen valot keuannanac, ott az iusson eszünkben, az mint szent Peteris tanyit, monduan: Iob Istennec engedni, hogy nem mint embereknec. Igy tanyit az WR Christusis ez mai Euangeliombais: Hogy az mi Czaszare, mondoc à mi öue, azt adgyuc meg neki. De az mi Istene, azt, az Istennec adgyüc, Ezeknec ęrtelmiröl touab nagy szükseges dolgokat tanullyunc.

1. *Feiedelmünknec miuel tartozunc.*

Actor: 5.

Masod-

HVSZON Harmadic Wrnapiara ßent Harom ßag nap vtan.

Istennec es Chaszarnac

Soc fele igyekezet Christus ellen.

Masodszor ezis ielentetic ez Euangeliomba, Hogy az pokolbeli ördög soc keppen leselkedic az Christusnac es az ő hiueinec ellene, mind szőmelye szerint, mind tagiai es hiuei altal, Ki az Bőlczeket izgattya alnokságra, à hatalmasokat gyolkossagra Christusnac es az ő hineinec ellene, Az mint mais az Phariseusoc nagy alnokul szep szin alatt kerdezic erre: Ha illike az Czaszarnac adni az penzt, kit Isten regen az ő Templomara rendelt volt: Es az orszag adoiara. Es melleiec rendelic à Herodes Kiraly szolgait, hogy ottan meg fognac, mihent ellene valot mondana Czaszarnac, Alnoksagoc az Phariseusoknac ez volt: Hogy azkorba az ado fizetes miatt à Sido orszagba nagy veszekedes volt, Az kősseg es az Papoc azt kialtottac, hogy ő nekic Isten nepenec nem kellene az pogany Czaszart halgatnioc, sem az orszag adoiat nem kellene neki meg adni, De leg kiualt keppen azt az penzt, kit az Isten az ő Templomanac adoiara rendelt, volt, nem illenec neki adni. Viszont Herodes Kiraly es az ő part tartoi, es minden Czaszar szolgai, valakit meg ettőttec hogy az adot meg tiltana adni, azokat meg ölettec, az mint az WR Christust ezzelis vadollac halala fele hamissin Pilatus előtt. Ez adorol azert az Phariseusoc ez alnoksagual kerdezkedtec, hogy akar mit felellyen Christus, akar az kősseg ellen, hogy meg kel adni, akar Herodes es Czaszar ellen, hogy nem kell adni, de mind két felől el kellne veszni. Ez az kit it masod rendbe eszűnkbe vegyünc az Bőlczelkedőknec alnoksagokat Christus ellen, Es az hatalmasoknac fegyuerkezeseket ő ellene. Ez è vilag tűkőre.

Ninez alnoksag az Wr ellen.

Harmadszor tgen edes vigaztalasunc vagyon ezből, Hogy az mi wrunc *IESVS CHRISTVS* ellen, sem alnoksag, sem tanacz, sem erő, sem hatalom nem alhat, Hanem mindennec szep moddal tudgya eleit venni. Az mint mais olly czuda keppen ada valazt az alnokoc kerdesere, kiből az hiuekis draga dolgokat tanulhatnanac, ők penig szegyent es gyalazatot mint ortzatlanoc vallananac. Mert az ő ado penzeket elő keretuen, annac kepeuel es azon valo irassal, es az önnen nyeluec vallasaual bizonyittya meg: Hogy Isten őket az Czaszar ala az ő bűnőkert vetőtte: Azert tartoznanac ő neki engedelmesseguel annyiból, az mi őtet illeti. Az Templomnac ado penzet azert adnac neki. Az Istennec kedig Templomba nem penzt, hanem lelki tizteletet adnanac. Mind ezekről renddel ier tanulgassunc őt rendben.

AZ TANVSAGORKOL.

Alnoksagokrol Christus ellen.

OĒT Reszbe vegyünc eszűnkben ez Euangeliomnac Tanusagit, Leg *ELS*ő Resze az Euangeliomnac, szol az Sido fő fő nepeknec alnoksagokrol, kic nagy ördögi mergesseguel, alnoc rauaszul szandekozkottanac az WR Christusnac veszedelmere, olly alnoc fogassal kerdezuen à Christust, Hogy akar igazat mongyon, akar hamissat, akar egyet felellyen, akar mast, De miatta el kellene veszni. De ő tellyes leuen bőlczeseguel, igen szepen eleit vőue. Kiből emlekezzűnc meg arrol: hogy

Genes: 3.

Isten meg Paradiczomban igy igerte, Hogy az ő Fiat aszonyi allat maguabol vgy boczatana ez vilagra, hogy ő vele ellenkeznec az kigyo, es az kigyonac magua az ő partosi: De mind azoknac az feieket ő meg rontana. *Ki* à hiueknec nagy vigaztalasokra vagyon, midőn lattyac, hogy velekis ez egez vilagon valo tagiai az ördőgnec, az ő izgasabol, soc ezer keppen ellenkeznec, mind az altal mindenekben az WR őket meg gőzteti, hanem testi keppenis, de lelec szerint mind győzedelmesec lesznec.

Szep maga tartasarol ellenec.

Masodszor szolunc az Christusnac edes maga tartasarol, ki ellenkezőitis szeretettel tanyitotta, es à győzedelembeis fel nem fuualkodot, hanem ezac egy arant előbi szelid lelec kel magat tartotta.

Keet fele adoiarol sido orßagnac

Harmadszor az Adorol szollyunc, Hogy az kiről vetekedtec regi időben Sido orszagban, Az, két fele volt: Az egez orszagnac es az Ierusalembeli Salomon Templomanac adoia. kiknec egyikeris nem akartac adni az pogan Feiedelemnec. Miert hogy ők magokat Isten nepeinec tartottac, es azert ez vilagon mint Istennec fő nepei leg fellyebben akartac magokat minden nepec felőtt tartani, es ahoz kepest vęltec, hogy Isten velec lenne, ha az Pogan ellen fel tamadnanakis. De ezbennis nagy teuelygesben voltai,

tac, Mert az Iſten nepe it ez fŏlden teſt ſzerint leg nyomorultab, de lelkekben minden hiſtelleneknel kazdagbac es bekeſegesbec, kiket oſtor alatt ſoc ſzep okokert tart az Iſten. Iollehet niha teſt ſzerintis meg aldgya ŏket, de elegy ſuytogataſſal, kereztuel, mellyec mind iauokra vagyon. A Sido nepis, iollehet Iſtentŭl nagy igeretetis vŏtt teſt ſzerintis, De ideig mig az ŏ Iduŏzitŏ Chriſtuſa be tŏltene az orſzagnac, az Kiralyſagnac, es az Papſagnac peldazattyat. Kinec orſzaga ez vtan ŏrŏcke valo lenne. Ezt ŏc nem ertuen, ezac teſti birodalmat kereſtec, Es azt oltalmazuan, Czaſzaroknac az orſzag adoiokatis meg adni nem akartac. *MASIC* adoioc volt az Templom adoia, kit azert nem akartac Czaſzarnac adni, Mert azt Iſten az ŏ ſzent Hazara rendelte volt, Azert vęltec azt, hogy ha ŏc meg oltalmaznac, Iſten mellettec lenne azbannis. De az Chriſtus meg tanyittya ŏket, Hogy Iſtennec nem penzt, nem fŏldit, nem teſtit, Hanem lelkit oltalmazzanac, es adgyanac az ŏ Templomokban.

Corinthus 6.

NEGYEDSZER azert ſzolunc az WR feleletirŏl, imez Kerdeſre: Illike à Czaſzarnac adot adni, auagy nem? Es az WR elŏ keruen az ado penzt, kiuel ackor ęt az orſzag, azon à penzen Pogan Czaſzar kepe es neue leuen, azbol bizonyitya igen nagy bŏlcz feleletuel, Hogy az à penz immar moſt nem Iſtene volna, Mert nem Iſten kepe es neue volna az penzen, hanem Czaſzare, Es azbol itelhetneiec, hogy Iſten az Templomtol es ŏ tŭlŏc el vetette volna az Pogan Feiedelemuel ſoc okokert, igaz iteletibŏl: Ha azert Iſten Czaſzarnac adta, Tehat immar moſt engednec azt à penzt az Czaſzarnac. De az mit Iſten à Czaſzarnac nem adot, Hanem maganac tartot, azt ŏkis adnac meg az Iſtennec: Hogy az ott valo Templomban, es az mellet, nem teſteket hizlalnac, nem ez viſagot kereſnec, hanem lelkeket ęltetnec az ŏrŏc ęletre, az WR Chriſtus Predikatioinac halgataſabol es kŏueteſebŏl. Melly tanyitaſa az Wrnac igen nagy lelki bŏlczeſeguel rakua meg.

Az Wr feleletiről.

OETŏDSZER ſzolunc, melly viſza ęltec regenis, moſtis az emberec ezzel, Hogy az mi embere, azt Iſtennec adtac, es akariac adni moſtis, viſzont az mi Iſtene, azt embernec. Az Iſtent penzzel, ezŭſtuel, arannyal, kŏntŏſſel, aiackal, kŭtſŏ pompaual, ſzemfeny veztŏ dolgockal akartac az Sidokis, az Papaſagis, az Tŏrŏkſegis, es minden kep mutator tiztelni, Belŏl eſzec rakua leuen ſetetſeguel, es ſziuec gonoſz keuanſagockal, es minden tiztatalanſagual, Viſzont à kŭlŏ embereket fellyeb bezzŭluen az WR Iſtennel, bennec inkab bizuan, ŏket inkab halgatuan, lelkekbŏl Iſteni dolgockal tiztelnec es tiztelic. Melly rŏttenetes ŏrdŏgi zurzauartul, es iſtnyu viſzaltataſtul, az hiueknec onioc kel magoc, hogy az mi feiedelmeke, azokat ŏ nekic ſo keduel meg adgyac, Es à mi az WR Iſtene, azokat ezac ŏ ſzent Felſegenec adgyac, ki mellet leheſſenec kęſzec meg halnis. Ez ŏt dolgokrol leſznec moſt tanuſaginc. Az Negyrŏl egy maz vtan elegyeſen ſzollyunc.

Regi es moſtani viſſa eleiec.

ELSOE: MASOD: HARMAD: ES NEGYED TANVSAGROL.

Az ŏrdŏg tagiainac Chriſtus ellen valo alnokſagokrol: Es az kęt fele adorol: Es az Chriſtuſnac ezudalatos bŏlcz feleletirŏl: Es azokban valo maga tartaſarol. Mind ez Negyrŏl elegyeſen kel tanulnunc. Az ŏtŏdikrŏl kŭlŏn ſzollyunc.

ALNOKSAGOKROL imigy ſzola az Euangeliom kezdetin: *Ackoron el menuen az Phariſeuſoc, Tanaczot tartanac, mikeppen ŏtet beſzedeben meg fognac, &c.* Ime ŏ maga ſzent Mathe meg magyarazza ez igekben, az Phariſeuſoc miczoda ſziwel kerdenec tanaczot az Chriſtuſtol, Mond: olly ſziwel hogy ŏtet beſzedeben meg fognac. Ez alnokſagot ertſŭc meg megis nyiluabban, az vtan aztis tanullyuc meg, hogy ez alnokſag ŏrdŏgtŭl vagyon Chriſtus ellen, ki ſoc keppen tŏr ŏ rea es minden hiueire. Vedd eſzedbe iol, mi volt à Phariſeuſoknac alnoc ſzandekoc: Aztis meg mondom touab, miert voltac illy nagy męreguel az WR Chriſtus ellen. Ez volt az ŏ moſtani Alnokſagoc, Hogy ezt ę kerdeſt tamaſſzac ŏ eleibe: *Ha* illike az Chaſzarnac adot adni, auagy nem? Mondoc ezt à kerdeſt olly alnokul akariac tamasztani Chriſtus eleibe, hogy akarmit felelneis, el kellene miatta veſzni, az ŏ gondolatyoc es vęgezet tanaczoc ſzerint. Ezt mint akartac meg ſzerzeni ęrtſŭc meg. De elŏ ezt vedd iol eſzedbe; Miczoda *ADOROL* vagyon az kerdes: Es miert vetekedtec azkor az Ado felŏl?

Kettŏt vegy eſzedbe.

Moſtani alnokſagoc.

Kęt fele Ado.

HUSZON Harmadic Wrnapiara essent Haromszag nap vtan. Orßage.

adotol ertheteed ezt. Az orszag adoiarais, az Templomerais. Mert mind az kettőt à Pogany Chaszar maganac foglalta volt, Az orszag Adoiatis, az Templometis. Az ORszag adoiat azert, mert az orszagot fegyuerrel magahoz holdoltta volt, es ackor Ieruſalemet es egez Sidoſagot Romahoz birtac, kibe azkor Pogany Czaſzaroc Iulius, az vtan Auguſtus, az vtan Tiberius, es ezec vtan többec lakoztac. Az mint moſt à mi Magyar orszagunkat Törők Czaſzar biria Cnnſtantinapolhoz, es adoiat oda viteti,

Templome.

Igy azokis az orszag adoiat Romahoz vitettec, De az felőtt az Ieruſalembeli Templomnakis igen nagy iőuedelme volt, Mert az Iſten azt paranczolta vala. *Exod:* 30. Hogy minden emberec huſz huſz eztendős felőtt, az ſzent Egyhazra az egez orſzagba, fizetne egy egy Didrachmat, melly tört közel harmintz penzt, azt ſokan ſzamlallyac, hogy tőtt volna minden eztendőbe harom ſzaz ezer forintot. Mert tizen keet ſzaz ezer embernel több fizetet az Salomon Templomahoz. Ez fizeteſt Iſten penig nagy io vegre ſzerzette volt, az Templom, az Oskolac epületire, az Papoc tartaſara, es nyomorultac eltetesere. Mert ott nem volt ſzabad koldolni, hanem azbol kellet à nyomorultakat tartani, *Deuteron:* 15. Kiket Czaſzar azertis foglalt vala el, Hogy azbol ő ellene nepet ne ſzerezheſſenec. Ez két fele adot egyiketis nem ötömeſt adta à Czaſzarnac. Azert az à kerdes: Ha illike Czaſzarnac adot adni, auagy nem?

Ez Kerdes ackor veßedelmes volt. Deuteron. 17.

ackor az időbe igen veſzedelmes volt egy nihany okaert: Ezertis, mert őket az Pogany Romai Czaſzar erő hatalommal foglalta volt birtoka ala: Az Sido nepnec penig az Iſrael fiainac Iſtentől paranczolua volt, Hogy magoknac idegen nemzetből Kiralyt ne valaztanannac, Es Iſten ſoc ſzep igeretet tőtt volt arrol: Hogy ő adna nekic az ő nemzetſegekből io Kiralyokat, Sőt az WR Chriſtuſis ő nekic őrőcke valo Kiralyoc lenne. Azert őc Iſtennec ez egyic igeretihőz tartottac magokat, es azert nem akartac Pogany Czaſzart wralni. De azt ő nekic az ő Papioc hamiſſan magyaraztac: Mert Iſten olly ockal tette volt az ſzep igereteket, Ha ökis ötet igazan tiztelnec: Sem baluanyozaſſal, ſem lator erkőltſel ötet es az ő Neuet nem ſzidalmaztatnac, 1. *Reg:* 9. Es ha nem czac kiſső pepecze leſſel, es külső aiackal, hanem ſziwel leleckel tiztelnec: Ha az ő Töruenyet ott az Templomban hirdetneiec, es azt meg őrizneiec. Touabba az igeret kiualtkeppen czac addig tartot, mig az Chriſtus el iőne ez vilagra. Melly Chriſtus noha Kiraly lenne, de nem földi, nem teſti, nem ez vilagi kepű, hanem menyei, lelki, őrőcke valo, ki az bűn, az ördög, es az halal ellen hadakoznec, ki fel tamaztana, es mind őrőcke eltetne. Ki midőn ez vilagra ſzületnec, ő it igen alazatos, engedelmes es kegyelmes lenne, ki nagy kintis ſzenuedne, mert Iſtennec aldozatra valo Baranya lenne, es azzal fizetne meg ez egez vilag adoſſagat, es az vtan emeltetnec fel az menyei őrőcke valo Kiralyſagra, holot ülne az Atya Iſtennec iobiara, es mindeneket labai ala vetne.

Az Iſten igeretit nem igazan ertettec.

Zachar: 9. Eſa. 53. Ioan: 1. Pſalm: 110.

Ez meg beczülhetetlen draga igeretit az Iſtennec, őc czac teſti es ez vilagi modra ertöttec. Azert ſoc helyen Chriſtus wrunc intette őket, hogy ne porledgyenec, ne feddődgyenec az teſti ſzabadſagert, hanem az lelkire, az őrőcke valo ſzabadſagra viſellyenec gondot, hogy meg menekedheſſenec az ő bűnőktől, az Iſtennec röttenetes őrőcke valo haragiatul, es az őrőckarhozattul, őrőc kinual, tömlőtzuel, fogſagual valo büntetefetől. Erről monda nekic ſzt Ianoſnal: Ha az embernec fia meg ſzabaditand, bizonnyal ſzabadoſoc leſztec, az az, ha ő altala az bűntől meg menekedtec, vgy leſztec valoſagual ſzabadoſoc. De ha à bűn miatt őrőc rabſagra, őrőc kinra es halalra mentec, az ördőgőc kiralyſaga es birtoka ala, Vallyon mit haſznaltoc à teſti arnyec ſzabadſagal, Sőt mit haſznalnatoc vele, ha mind ez egez vilagot nyernetekis, es lelketeket el veztenetec. De à Sidoc ezeket nem akartac ertени, hanem őc az mint az ő Phariſeuſi es tanyitoi magyaraztac, es az ő teſtec keuanta, czac ez vilagi bekeſeget, es ſzakadſagot ertettec, es azt ohaytottac, Az mint meg az ſzegeny Apoſtolokis miattoc ſokaig ez teuelgesbe voltac, es mint mijs mindnyaian it ez vilagon inkab vagyodunc az teſtire az lelkinel, mindenkor czac ſzabadſagot, bekeſeget, tizteſſeget es nyugodalmat ohaytuan. Illyec voltac az regi Sidokis, kic noha az Iſtennec mindenben engedetlenec voltac, De őc megis bizakodtac azban, Hogy Iſten ő nekic igert nemzetekből valo földi Kiralyt, es az WR Chriſtuſis olly lenne mint az Dauid, czac földi Kiraly: Azert ha őc az Pogany Czaſzar ellen fel tamadnanac, Iſ-

Ioan: 8.

Luc: 9.

Teſte vagyodaſoc miatt az lelkit nem ßerethettec.

Hiaba valo Bizakodaſoc miatt, bolondul fel fegyuerkeztec Wroc ellen.

ten

ten mellettec lenne, az mint Gedeon mellet, es Machabeusoc mellet volt. Illy hamis ęrtelmec miatt sokszor fel rohantac az Czaszar nepe ellen, es bennec soc kartis tõttec. Es voltac olly meg szelesedet latroc, kic õ magokat az igert Christusnac neueztec, es melleiec soc ezert fel rezentettenec, kic azt hirdettec, hogy Isten nekic szolt. Voltac ollyakis, kic azt mertec hazudni, hogy czac õ melleiec fel tamadgyanac, õc az Iordan vizet kęt fele allattyac, mint regen Iosue es szaraz labbal, altal viszi õket, es meg lattyac hogy Isten velec leszen. Ez fele hazug õrdõgi izgatas miatt, az bũn miatt meg vakult gonosz nemzet fel tamadt, es nagy sereguel el indultac Iordan melle, De az viz nem me ne kęt fele, es raytoc az Czaszar nepe, es vntalan vntalan vgyis soc ezert le vagtac bennec. Ez fele dolgoc egy nihányszor czudalatosoc voltac, kickel az Isten erõsitette azt, hogy az õ regi igerete olly moddal volt, ha õc igazan Isten tiztelõc lennenec. De miert hogy õtet el hattac, õis immar el allot mellõlõc, Es Pogany Feiedelem, kemeny es kegyetlen wr ala adta, hogy szolgallyanac annac, ha õtet nem akartac szolgalni. Es bizonyitotta aztis, hogy õ nem vgy tett volna igeretet az Christus felõl, hogy az õ nekic testi kiralyoc lenne, hanem lelki: Es azert à regi testi kiralysagnac vęgenec kellene lenni, es immar fotta fele volnanac, Es az iele lenne, Hogy az lelki õrõcke valo Kiralynac el kellene iõni, az mint szent Iacob meg prophetalta volt, Hogy ollykor iõne el, mikor az birodalom noha mindenestũl fogua el nem kelne az Sido neptũl, De azert immar ide genis kezdene wralkodni. Es igyis volt, mert olly Tizttarto Kiralyoc volt Czaszar vtan Herodes, ki fęl Sido nemzet volt, kinec felesegijs Sidoc valanac. Ez Negyed reszet birta az orszagnac, *Luc*: 3. õ mellette Pogany Tizttarto tarsis volt Pilatus es tõbbec: Az Papi rendis męg mind helyen volt, az aldozatnac helyeis az Templom fenn allott. Mind ezec az regi Prophetac irasi szerint azt ielentettec, hogy immar ideie à Christusnac el iõni. Mert czac fęl szerint allana az õ õrszagoc, es immar lassan mind alab alab szallana, mind addig, mig tellyesseguel vęge lenne, mind az Kiralysagnac, mind à Papsagnac, mellyec czac arnyekũl nęztec az WR Christusnac lelki es õrõcke valo Papsagara es Kiralysagara, Ezeket mondoc õc ęrteni sem akartac, Azert az õ Czaszaroc ellen, kit Isten ostorulis, bizonsagulis reaioc ereztet volt, soc keppen ellenkeztec, hizelkeduen õ magoknac, hogy Isten az õ regi igereti szerint mellettec lesz. De Isten modot adot az Czaszarnakis, magat mint erõsitse az kemeny nyaku nep ellen. Azert õket Negy Capitanyoc ala adgya, kic õket negy fele birtac erõ hatalommal, negy tiztũ wrac ala szaggatuan õket, hogy erõtlenbec lennenec, es nagyob fenyitec alatt. Es igy nem lehetet modgyoc hogy fel tamadgyanac az Czaszar ellen mind orszagostul. Mind az altal az zugodas es az morgas szũntelen bennec volt, hogy õc nem tartoznanac adoual, szogalattal, Mert õc Isteñec valaztot nepei volnanac, Es sõt inkab Isten õ nekic azt fogadta, hogy az õ Kiralyoc es Christusoc ala, męg az Poganokis holdolnanac. De mondam hogy azt õc hamissan testi keppen ertõttec, Mert Isten ezec altal azt hirdettette, az kit im szemũnckelis latunc, hogy az õ szent Fiat minden nemzet kõzzũl, kic regen poganyoc voltakis, wrallyac, es iduõzitõ Christusoknac tartyac, ki altal bũnõc boczanattyat, fel tamadast, es õrõc ęletet varnac, Ezt õc nem ęrtettec, ęrteni sem akartac, Azert czac az õ testi keuansagokra vagyoduan, sokszor zaygottac, es fel kialtottac, hogy nem kellene engedni az õ regi szabadsagokat az pogan istentelen nepnec. De ez zaygas czac hiaba valo volt, Mert ereiec es hatalmoc nem lehetet az Czaszar ellen. *Vana est sine viribus ira.* Latuan azert az Czaszar Tizttartoi, hogy illy soc zaygas, kialtas vagyon az ado miatt, feltec zanabonatul. fel rohanastul, es orszag szerint valo haborutul. Azert meg hattac, hogy senki azrol Ingyen se szollyon. Mert ha valakit meg ertenenec, hogy az Czaszar ellen kialt, es azt mondana: Hogy õ neki adot ne adgyanac, ottan meg fogiac azt, es meg õletic. Ez nagy kemeny patanczolat miatt, sokan czac susogtac, es sokan czac motzanni sem mertec: De azert magokban erõssen mõlkõgtec, es dulfultac. Es ha valakit hallottac hogy à Czaszar mellet fogna, es azt mondana hogy engẽdni kell az Czaszarnac, es az õ adoiat meg kel adni, azt orszag arulonanac tartottac, es kõzzũlõc ki vetettenec mint arultatot. Ezbõl meg erthetitec, melly nagy nehez Kerdes volt ez: Kelle à Czaszarnac adot adni, auagy nem: Es innet eszed-

Illyec voltac, Teudas es Galileaboli Iudas, Act. 5.

Miert lettec ezec

Genes: 49.

Houa inkab kemenykedtec wrac ellen, azis inkab kemenykedett õ ellenec,

Ierem: 7.

Malach: 1.

Esa: 7.

Ezert volt nagy veßedelmes valazt tenni azra:

Ha illike adot adni, vagy nem?

Az nep igen gyũlõlte azt, à ki Czaßar mellet ßolt.

Summaia alnoksagoknac.

HVSZONHar madic Wrnapiat ra szent Haromsag nap vtan.

be vehedd: Melly gonosz szandekal kerdeszted az WR Christust: Ha meg adgyake az adot, auagy nem: Ez alnoksagual: Hogy valamit felel, de minden keppen el kellessee veszni. Mert ha azt felelne, hogy nẽ kellene meg adni à adot Czaszarnac, à miatt Czaszar nepe reatamadna: es vgyis el vesznе Czaszar nepe miatt, Ki ellen ôc oztan ez alnoc vadolasti is tettec volna Hogy ô magat akaria Sidoc Kirallyaua tenni, Es azert tiltana meg az adot, hogy az ô neki iarna, az mint halalakort ezzelis vadoltac. Hapenig azt felelt c, hogy meg keladni az adot Czaszarnac, vgy mind az egez Sido nemzetnec ellensege lenne, es orszag arulonac tartanac, Es ellene azt kialtanac, hogy hamissan mondgya magat Messiasnac, Christus Kiralynac, mert ha az volna, hat az orszag szabadsagat nem rontana, Hanem mint az regi io feiedelmec, Moyses, Otoniel, Delbora, Barac, Eliud, Gedeon, Samson, Iephte, Dauid es tôb Kiralyoc, es az Machabeusoc ôket meg szabadi ottac az Ægyotomi, Syriai, Moab, Amon, Madian, Antiochus rabsagabol, Sokal inkab meg szabaditana az mostani Czaszarnac kegyetlensegebôl, De meg tettzenec hogy nem Messias volna. Es vęltec hogy igy ôtet, vagy az nep meg kôuezne, vagy ôtet meg vralna, es sem Predikatioiara nem menne, es semmibe nem betsülne, es igyis el kellene romlani. Ime erted minemũ gonosz, merges, veszedelmes, alnoc rauasz, szandekal tanaczkoznac Christus ellen az Sidosagnac fôpô nepei, Mondoc im ęrted kezdetit alnoksagoknac, De immar ęrtsũc az tôb reszetis alnoc czelekedeteknec, Arrol azt iria szent Mathe:

Nagy hatalma ez az ördögnec, hogy è vilag ac eßesit, igy dühösit meg, az ô megvalro Chriſa ellen.

Es hozza küldec az ô Tanyituanyokat az Herodes ßolgaival egyetemben &c. Ez immar Masic es Harmadic alnoksagoc, De oh ki rauasz, ki chalaru, ki alnoc az ember, kinec szama, resze, agazattya soc ezer. Az mint czac teis soc keppen alnokoskodol pôrôsôd, ellenkezôd, arosod, szines baratod es egyebec ellen. Ime czac irtis minemũ nagy tkęt alnoksagoc ielentetic az fô fô Sido nepnec. Egyis ez: Hogy ô magoc nem mennec, hanem Tanyituanyokat küldic. Masic ez: Hogy az Herodes tiztartо legenyit à Czaszar srolyait együtt küldic. OE magoc ez alnoksagert nem mennec, hogy gondoltac, hogy vgy az WR Christus eszebe venne gonosz szandekokat, De midôn az kôsseg kôzzũl, az polgaroc kôzzũl, ki ô hiuec, ô tanyituanyoc, ô partyoc volt, ha oda mennenec, azokat nem esmerne meg, hanem azt alitana, hogy ôc ô magoktul czac tanusagnac okaert akarnanac kerdezkedni, Es ha valami keppen azoknac bôlczen felelnei, nem volna nekic olly szegyen, mint ha ô magoc gyôzetnenec meg az Christustul. Ha penig tudatlanul szolna az kôssegnec szabadsaga ellen, ottan ô magoc ragadnac, auagy kialtanac, hogy ez ember orszagnac aruloia volna, es az tôb kôsseget ellene tamaztananac. Ez volt it egyic alnoksagoc. Melly mostis szaguldoz mind ez egez vilag szerte nagy soc alnokokban, Papokba, Papasokba, Sidokba, Tôrôkôkbe, alnoc kereztyenekbe, kic tôrnec az Istennec igeiere, auagy egy massra, vetelbe, arulasba, pôrbe, ellenkedesbe, melly alnoksagnac szaz ezer resze vagyon, czac figyelmezz iol ez fele alnokokra, Kibôl à mi magunc merges kigyo, es bũdôs koporso termeszetũnketis esũnkbe vegyũc, hogy az ördög miatt mindnyaian illyenec lettũnc. Masic alnoksagoc it az fô Sidoknac ez vala: Hogy az Czaszar Tiztartoianac Herodesnec szolgait együtt küldic, hogy mihent Czaszar ellen valamit szollana, azonnal ragadnac es vitten vinnec. Vęlem penig, hogy ezben ô nekic tôb practikaiokis volt az Tiztartoc kalis, az szolgac kalis, kiknec ôc aiandekot oztottac, hogy az ô akaratyokra kèdueskedgyenec, ha valahogy kezbe akadna. Ha ęrthetned es eszedbe venned, nagy almelkodua czudalnad, melly nagy mesterseg legyen ez az ördögnec, es melly rôtenetes romlas az emberbe ez è negy gonossag, Hogy ime igaznac akar lattatni az gonossagba, azt szep szin alatt es igassag alatt akaria meg szerzeni, Istenuel nem gondoluan, az ki ęrt minden titkot, hanẽ czac emberec elôtt halolhassa el dolgat. Iay, iay, ki nagy az emberi setetseg, az ki ezeket latni sem akaria magaban, sôt igazittya magat az merô hamissagbanis, es gonossagban, Iay iay kedig, talam te vagy egyic. Az mint ez benis eleg alnoc mester ez vilag, kic mind ezeknec tarsai, atyafiai, es bizonnyal nem Istennec, hanem ördögnec szolgai. Kik rô. ezt mondgya Dauid: El vezted WR Isten mind azokat, kic hazugsagos szoinac,

Pſalm: 13.

Miert küldic Herodes ßolgait, ki Czaßar Iztartoia volt

Tôb alnoc Praktikaioc

Nagy ördögi mesterseg.

Pſalm-

Pſalm. 5. Az gonoſz es alnoc embert gyűlöli az Iſten. Oh ki röttenetes Iſtentűl gyűlöltetni, Iſtennec ellenſegenec lenni, Mert valakit ő gyűlöl, azt Iſtennec minden teremtet allattya gyűlöli, es azert mindenekbe az fele atkozott. Tehat tauozzec el az alnokſagtul, minden valaki az wr Chriſtus neuet neuezi, valaki magat Kereztyennec hiuat dicziri. De laſſuc tőb reſzetis az fő Phariſeus Sidok alnokſaginac, Azrol imez kőuetkező zic à mai Euangeliomba. Mikor Ieſushoz mentec volna az ő tanyituanyoc, à kőſseg kőzzűl valo partyoc. *Mondanac: Meſter, Tudgyuc hogy te igaz mondo vagy, es az Iſtennec vtat igazan tanyitod, ſenkiuel ſem gondoſß, Mert nem neezed ſenki ßemelyet, Mond meg ezokaert mi nekűnc, mi tetczic teneked: Illike Czaßarnac adot adni, auagy nem.* Sot agazattya vagyon immar ez reſzbeli alnokſaginac: Mert Meſternec neuezi, igaz mondonac, Iſten vtat igazgatonac, es ſzőmely nem valogatonac. Ezec kel mind azert neuezic, hogy à hizelkedő ſzoc miatt magat el feleytſe magaba fel fuualkodgyec auagy keſzeriteſſec à feleletre: Mert ha Meſternec, ha Tanyitonac mondgya magat, Tehat tartozic vele hogy tanitſon, ha mire kerdic ar ra meg felellyen Ha penig *igaz mondo*, tehat ne himezzen ſemmit, hanem niluan ſzollyon, gá nyiluan ki mondgya à mi igaz, vagy bannya valaki vagy nem, akar kőſſeg ellen legyen, akar feiedelem ellen, akar ęletibe, akar tizreſſegebe, akar karaba legyen, De à ki vgyan bizonyaba igaz tanyito, Iſtennec igaz es bizonyos ſzolgaia, ſemmi egyebre nem nęzi, hanem czac az igaſſagra, es ſemmiuel nem gondol, ſenkire ſemi tekinteti nints, ſenkinec ſzőmelyet, melloſſagat, ereie, hatalmat, fenyegeteſet, igeretit, barattſagat nem nęzi, Ha nem minden valogatas nekűl czac à mi igaz azt mondgya. Ezec mind igaz ſzoc, es rakua draga tanuſsagual: Midőn io ſziuből es edes nyelwel, es nem mergeſſel, es io vęg *Miré valoc volre* mondatnanac, de mint az Poknac mereg az, à mi nęz à Męhnec. Igy ez draga ſzokis *tac az edeſſeguel* keſerű mereg ő bennec. Mert mind azoc az feiebe valo ſzoc, hogy ők azt vęltec, *es mereguel őßue* hogy az WR Chriſtuſt mint egyeb kaba embert ezzel fel fualkottatnac, mint az Æſo- *elegyedet ßoc.* pus Rokaia az fekete Hollot erőſſen dicziri, hogy igen ſzep feier, ha ſzauais olly ſzep *Æſopusnal à R* volna, meltan az tőb madarac kőzt kiralyne aſzony leherne. Es az Hollo el kabuluan è *ka mint ezalta à* fele ſzep diczereten, fel tattya ſzaiat, hogy Eneket mondgyon, Es az melly darab ſayt *fekete Hollot.* az ſzaiaba volt, el eyti, kit az Roka fel kap es meg eſzi, es katzagaſſal el megyen: Illy meſterſeguel diczerec ezekis az Chriſtuſt, kiket ők moſtis ſoc ſzamtalan haſonlatos va gyon, Palpones, tapogatoc, hazudozoc, eze zap c, minden kőſſeg kőzőtt, ki miat ſokan megis czalatkoznac. De az WR Chriſtus nem olly fogyatkozot ember volt mint *Ep, tőkelletes* mi, hanem igen eſzes es bőlcz, vgy mint kibe tellyeſſeguel lakozot es lakozic minden *bőlcz, es erős volt* Iſteni bőlczeſeg, Iſteni erő es hatalmaſſag, Sőt az egy es őrőc valoſagos bizony Iſten- *az Chriſtus.* ſeg. Azert ő ellene ſem alnokſag, ſem tanacz, ſem erő, ſem hatalom ſoha nem arthatot, *Az ő hiueit el-* Es ez vtannis nem arthat azokonis valakikre ő gondot viſel. Iollehet őket ſokſzor nyo *talmazza*, De à moruſagra, ſzidalomra, fogſagra, halalrais erezti, De mind azokba ſzamtalan ſoc eſzet *kereztől ki vat-* ereiet, hatalma es bőlczeſeget mutatta, es mais mutogattya, Kikről igen ſzep peldac: *tat.* Suſanna, Daniel, az harom Iffiac az tűzbe, az Prophetec, Dauid, az Apoſtoloc, Peter *Nagy pelda.* az tőmlőtzbe, Pal ſoc igyebe, azokis az kiket az halal ellen fel tamaztot. Oe maga penig leg dragab peldanc, ki minden fele nyomoruſagra adta magat. De mindenis ellen *Oe magais pel-* fel tamaduan, győzedelmet vőtt raytoc: Oh ki ſoc draga vigaztalaſunkra vadnac ezec *dane.* az mi ſoc fele nyomoruſaginknac ideiebe, kire ſoc helyen interűnc, hogy az irasbol min den haboruſagoc ellen vigaztalaſt vennenc. Kikről igen ſzep de nagy mely bőlcz prophetaſiokat tett amaz nagy Salomonis az predikatiokrol irt kőnywbe, Holot ez vilagnac röttenetes zurzauaratis elő ſzamlallya, ez vilagnac gonoſſagit, keuelyſegit, iregyeſegit, ragalmazaſit, alnokſagit, es egyeb ſoc dolgait, De eleg ſzep vigaztalaſockal. ber laſſuc ittis, hallyuc es ęrezűc moſtis, melly nagy el almelkodo es ezudalatos Iſteni *Czuda nagy böl-* bőlczeſeguel veſzi eleit az WR Chriſtuſis, ez rauaſz, alnoc, czalard, gonoſz, mergez *czeſege Chriſtuſ-* es veſzedelmes ſzandekoknac. Es mint fordittya az ő gonoſz ſzandekokat az ővele el- *nac az alnokoc* lenkezőknec ſzegyenekre, Oe maganac penig nagy fel magaztalaſara, mind az egez or- *ellen.* ſzag el őtt, az kickel őtet meg akartac vtaltatni, es kőueztetni, Es mind az Tizttartok nac es azoknac ſzolgainac am:lkodaſokra, az kiket rea akartac tamaztani, Ki miatt ők *Az iregy magat* is artac es ragtac iobban iobban ő magokat, dulfuluan megis az WR Chriſtus ellen. *eſtek*

Iſtennec es Chaſzarnac

Mert olly termeſzetű az iregyſeg, mint amaz vipera kigyo, ki az ő anyjanac haſat ragia, es vgy ſzűlenic: Igy az mergeſekis, az dagalyoſoc, az alnokoc, az irigyec, ő magoc eſzic magokat, ő magoc ragiac magokat, az ő magoc leikec, ſziuet gyomrat tőric, ſzaggattyac, Iſtennec melto bűn eſeſec ſzerint, es czudalatos Iſteni rendeleſe ſzerint, az ő bűne eſekre: Jollehet ſoc keſerűſeget ſzereznec azoknakis, à kiken ragodnac, kiualtkeppen ha bekeſelenec, Mert az patuaroſſag męg à bőlcznekis meg ſzaraztya ezontyat,

Ecc'eſiaſt: 7.

Magam ellenis ßamtalan iregyſeget, es azoc ellen igen czudalatos ſabadittaſit mődhatnă az Wrnac Laßa mint lett ſemmie annyi ſoc alnokſagoc.

De az hiuec meg győzic ő magokat, ſzep ęrtelmec leuen mint tarczac ő magokat az iregyec, az alnokoc, az hazugoc, ragalmazoc, es gonoſz ſzandekuc ellen, Tudni illic, hogy az ő io lelki eſmeretteyeckel, es az Iſtennec tettzeſeuel meg elegeduen, el iarnac az ő ſziuekben, ez mondaſoc ſzerint, *Paſcere liuor iners odio, ſaturare furore. Mors tua recta Deum facta colentis erit.* Ezben igen ſzep pelda leſz az WR Chriſtuſis. Ki ől ſzent Euangeliomba ſzent Mathe: *Ieſus kedig eßebe veuen az ő alnokſagokat, monda: Tzkepmutatoc, Mit kiſirtetec engemet?* Ime nem czak hattac meg, ſemazzal hogy ő magoc hozza nem menetec, hanem tanyituanyokat küldtec, ſemazzal, hogy keſzen tartyac az Herodes ſzolgait, ſem ſzep ſzinuel valo edes beſzedeckel: Hanem mindgyart mihent ki mondgyac az ő Meſterec es Phariſeuſoc tanaczabol rendelt igeket, es beſzedeket, Ottan azt feleli az WR Chriſtus: *Tzkep mutatoc vadtoc*, Mert mas az ti ſziuetekbe, mas à ti ſzaiatokban, Belől rakuac vadtoc gyolkos ſzandeckal, noha kiuűl vgy tartyatoc magatokat, hogy en tűlem tanulni akarnatoc: De nem tanulni, hanem engem kiſirgetni iőttetec, hogy meg kiſirtſetec, ha moſtis az ti tanaczotoc ſzerint el vezhetticke, kiert nem volnatoc meltoc hogy nektec felellyec, Mind az altal az mi igaz, à ti kerdeſtekre meg mondom: De előſzer azt keuanom tűlőtec: Hogy *Mutaſſatoc meg ennekem az adopenzt. Oec kedig elő hozanac neki egy Denart. Es monda nekic: Kie ez kep, es az felyűl valo iras? Mondanac neki: Az Czaßare. Ackor monda nekic: Adgyatoc meg ez okaert Czaßarnac, à mi az Czaßare: Es az Iſtennec à mi az Iſtene. Es haluan ezęket el czudalkozanac, es el hagyuan őtet, el menenec.*

Kep mutatoc.

Oh ki ßep magatartaſa volt Chriſtuſnac, mind kel sőßitzebe, mind kiuűl tekintetibe, es ßauaba azkoris, midőn ellenſegínec felelt.

Senki elegge meg nem gondolhattya, melly nagy czudalatos ſzep maga tàrtaſſal tette az wr Chriſtus ez feleletet: Nem vgy am az mint mi mikor valami ieles dolgot mondunc, auagy mielűnc, ottan fel fuualkodunc, magunkat fitogattyuc, magunkban kenyeskedűnc, magunkat maſnal iobnac alittyuc, maſt miatta meg vtalunc, Ez nem volt à Chriſtusba, Ha nem igen ſzelid es alazatos leleckel felelt, nyőguen es ſiruan, az emberi nagy kabaſag es bolondſag miatt, az ki olly ſzemp elenűl tőr az ő Iſtenenec tanacza ellen. Ezeket az mia ſzanuan, es raytoc könyőrűluen, ezelekedet es ſzolt mindent. Igy moſtis noha ezec nem voltac volna meltoc, hogy czac egy ſzot felelt volnais nekic, Mind az altal az ő io voltabol meg felel, es valaszt ad nekic: hogy kiből őkis, es mind ez egez vilag, igen draga nemes dolgokat tanulhatnanac.

Nagy eßes az Wr maga tartaſaba ris, es tűkelletes az igaz mondasbanis,

De mind az altal magatis eſzelől, nem ezt lenűl tartya, hanem meg oyia az ő reaia meg dűhőtt gonoſz ſzandekitűl magat, De azert mind azba olly keppen tartya magat, hogy czac egy hay ſzalnit nais az igaſſagtul el nem tauozic, Hanem magatis igen ſzepen meg őrizi, es à mi igaz aztis igen ſzepen nyiluan ki mondgya. Erre tanyit minketis, hogy egyűgyűc mint az Galamboc, es eſzeſec mint az kigyoc lennenc, *Matth: 10.* Vayha ez feleből ez eſeg lehetne mi bennűnc: De mi ſzegeny meg kabult emberetskec, ottan ezer fele kapdoſunc, mikor valahonnan meg ſzoritatunc. De czac hiwűc az wrat ſegitſegül, az banis gond viſelőnc leſz, az mint ő maga fogatta, hőgy ad nekűnc ſzent Lelket, az ki meg felel mikor kerdetűnc, akar ki e őttis. Azert midőn, vagy Iſten igeie miatt, vagy ioſagod miatt, vagy egyeb nyomoruſagod miatt hamis Tanue, alnoc Procatoroc, es hamis birac reatt tőrnenec, azkor emlekezzel meg az Wrnac ígeretiről es arrolis, ő mint dugta be ſzaiokat igàzanis, minden alnokſag nekűl. Tehat teis alnoc ellen ne alnokoskodgyal, hanem hiwd az WR Chriſtuſt ſegitſegül. De laſſuc ęrtelmetis az Wr feleletinec, Monda az WR: *Mutaſſatoc meg ennekem az adopenzt,* Az az, Hozzatok elő egy Garaſt, vagy egy Tallęrt, az melly feleuel fizettec az ti Czaſzartoknac. *Oec kedig elő hozanac neki egy Denart.* Az Denar naloc tiz apro penzt tett, de mi nalunc kőzel egy Ortot tett volna, mi ot az mi ferialy tallerunc. Illy Garaſt midőn elő hoztac volna, Monda nekic: *Kie ez Kep, es ez fellyűl valo iras? Mondanac neki: Az Czaßare. Ackor monda nekic: Adgyatoc ez okaert Czaſarnac*

Mi mint az Nad ingadozunc. Bizd teis Iſtenre magadat, es igazan oltalmazd igyedet.

†Olly bőlczen kerdezi, hogi ő magoc nielueuel tegienec valazt magoknac, hogy hamiſſan ſe vadolhaſſac garazdalkodaſokban.

ſa rnac à mi az Czaſare. Oh ki bőlcz czelekedete ez à Chriſtuſnac, ha iol eſzedbe vetzed. Nęzſze czac, ime az ő magoc nyelueckel tetet valazt az ő kerdeſekre, hogy alnokul ne patuarkodhaſſanac, mint ha ő magatul ſzolt volna, es az orſzag ellen tamadot volna, Mondoc figyelmezz iol rea, es laſſad ſzep modgyat az Chriſtus feleletinec: Nęzſze mit miel: Ado penzt kęr elő, mellyet az ő Czaſzaroc es wroc veretet, kiuel az egez *Miert keri elő az* orſzag ęlt, es azzal azt ielentettec, hogy Iſten őket mas wr ala adta: Es azert mint *wr ado penzt, kire no* rokat wralnioc kellene, tiztelni, ſzolgalni, adoiokat neki meg adni. Ez fele ado penzt *zetijs őket, es nyel*keer elő az Chriſtus, hogy ſzemec lattara nekic meg mutaſſa Iſten ő tűlőc mit keuan, Es *ueckel tetet va*az felőtt az ő magoc nyelueckelis ki vallattya akarattyoc ellenis, illy keppen: Hogy ker *lazt magoknac*, di ki neue es ki kepe vagyon az ő penzeken, kiuel az egez orſzag ęl. Es ſzem latomaſt előttec tartattya, hogy nęzzec iol meg az penz kepet es iraſat, es keſzeriti hogy nyelueckel felellyenec meg. Azoc lattyac es egyebekis mindnyaian az kic ott allottac, hogy Czaſzar kepe es Czaſzar neue az ő penzeken: Azert nints mit tenniec, felelniec kel, es ki mondani mindennec hallaſara, Hogy az ő penzec az kiuel ęlnec, az Czaſzare, Azert az WR Chriſtuſis mindgyart ſzep moddal vtanna felel: Tehat adgyatoc meg az *Ihon ki ſepen eyri* Czaſzaret. Ime az penzzel nyiluan mutattatais, hogy ők Czaſzar ala vettettec, es ők *Chriſtus az igaz* mind orſzagoſtul penzeſtűl Czaſzare: Es ez felőtt az ő magoc nyelueckelis azont fe *felelelet*, lelteti, hogy ők mind penzeſtűl Czaſzare. Azert igen ſzepen kőuetkőzic: Tehat à mi Czaſzare, azt adgyatoc meg Czaſzarnac. Es igy czac el pirulnac, hogy ő magoknac mind penzeckel, mind ſzaiockal azt felelteti, Hogy illic az Czaſzarnac adot adni. Igy meg leſz, igaz valaſzokis: es hiaba marad alnokſagokis. Es ők annyiual inkab pironkodnac, az WR Chriſtus penig annalis ſockal feilyeb magaztaltatic, mind az neptűl, mind az Tizttartoc ſzolgaitul. Illy czudalatos moſtis az WR Iſten minden egyeb *Moſtis igy ezele* dolgaibanis, az ő hiuei kőzőtt, Kit naponkint laſſan laſſan, aligſag ſaldit nac az hiuek *kedic az WR* is ſoc feele igyekben, midőn reaioc vagy Iſten igeie kergetőc, vagy gonoſz alnoc Proſa *kőzűnc*, toroc, vagy egyeb Iſtentelen haborgatoc tamadnanac. De az mint az WR Chriſtus *Vayha illy ertel*az ő bőlcz feleletiuel czac egy mak ſzemnire ſem fuualkodic fel magaba, nem keuelyke *meſen tarthat*dic, magat nem czudallya: Hanem ſőt inkab kőnyőrűlő ſzemmel nęz azokra, kic ő vele *nuc mi magun*garazdalkodnac, ſzanuan őket nagy vakſagokban, hogy ő veleis kit az Iſten edes Me *kat*, ſterűl, edes tanyitoul, es draga valtſagul ador, olly gonoſz, alnoc, rauaſz ſziwel ellenkeznec, az ő iduőſſeges ſzolgalatyat i ly bolondul le nyomni, es rontani akariac, illy kiba eztelenűl az bűnben megis inkab inkab akarnac be merűlni, azbol nem ki feſelni, nē ki tiztulni, nem ki menekedni, Hanem miatta vgyan meg halni, el veſzni, es el karhoznı. Ezeket melly kőnyőrűlő ſziwel gondolta, nints è vilagon az ember, ki elegge meg gondolhaſſa, az mint meg tettzic melly keſerueſen ſir Ieruſalemen, mikor bele menne, *Luc: 19.* hogy benne magat meg aldoztaſſa ez egez vilag bűneiert, mondom magat el feleytuen, ő rayta ſirni nagy kőnyőrűleteſſeg volt az Chriſtusba, kit mi elegge meg nem beczűlhetűnc. Igy tartoznac az hiuekis ellenſegeketis ſzanni, ſiratni, *Matth: 5.* midőn lattyac *Szannunc kel a*hogy ő velec ſzemtelenűl ellenkeznec, kiknec veſzedelmeket tuduan, hogy igen nagy, *zokatis kic el v*es igen igen nagy leendő, melto keſergeni raytoc, es erőttec kőnyőrgeni, Hogy ki teſſec *ſzendőc. De vgy*, bennűnc az, hogy mi az mi kőzőnſeges tarſaſaginkat ſzannyuc, az melly bűnt egye- *hogy helyen had*bekbe latunc, eſmeriűc hogy azon bennűnkis vagyon, es azon veſzedelmet ęrdemle *gyuc az Iſtennec* nenc. De miert hogy nemellyec vakmerő keppen meg kemenyitic magokat Iſten ellen, *igaz iteletitis*, kinec edes intő ſzauara ingyen meg ſem akarnac tęrni, hanem az ő bűnőkben heueruen, azban akarnac meg maradni, meg halni, es az mia el veſzni. Azert az Iſten igaz iteletitis helyen hadgyuc: Hogy ő tizta, es igaz, es artalan azoknac veſzedelmektűl, Mert őket ſokſzor ſoc ſzep moddal intőtte, ſőt vonta volnais, De venni nem akartac, ſőt magokat viſza vontac, Tehat meltan őket ki rekeztheti minden iauaibol, es az ő ſzorſzagabol. Ezt ęrtuen az hiuec, hogy igen felőtte rőttenetes el ſzakadni Iſtentűl, Iſtennec ellenſegeue lenni, az ő kegyelmeből ki eſni, ő tűle vtaltatni, es el ki az őrőc karhozatra vettetni, azert rezketuen nyőgnec, ohaytnac, es bankoduan ſirnac raytoc, mint Aaron, Moyſes, Pal az Iſraelen, mint Dauid, ſian Abſolonon, Es az Chriſtus Ieruſale- *Exod: 32.* men, es az egez Sido orſzagnac fiain, De iay ki ſokan kőuetic mais nagy teſti bator- *Romani 9.*

HEZSZONHar madic Wnapiara szent Haromsag nap vsan.

szagual az ő regi szemtelen vakokat, kic noha mind ez vilag szerint naponkent tőb tőb szegyent vallanac, de azokon az ő ortzaioc nem pirul, mind az mas vilag szerint, hol oztan valoba meg erzic az Istennec igaz iteleit. Mind az altal mostis őc vagy ertic vagy nem, de az hiuekert szűkseg hogy pironkodasoknac Oka, az az, az ő alnoksagoc kiteszec, az mint mais nagy pirulassal es szegyenel mennec viszza az Phariseusoc Tanyituani Mesterekhőz. De azert az WR ezac szelid lelekkel tartotta magat mind azokba. *Ki* pelda legyen minekünc az ő maga tartasabanis. Kiből imez Negyet tanulanc elegyetek: Egyiket az ördög tagiainac minemű alnoksagoc legyen Christus ellen. Masikat, az kétfele Adorol. Harmadikat, Christus melly bőlczen felelt az alnoc kerdes ellen. Negyediket, magat melly eszesen tartotta mind azokba. Ezec legyenec tasaginc az igeknec magyarazatiból. Immar Mi legyen fő Tanusagunc az Christus feleletiből, lassuc aztis ő.ődic es vtolso tanusagban,

Phil: 2. Summaia.

AZ OETOEDIC TANVSAGROL.

IGen szükseg mind ez vilagnac iol es igazan meg erteni, Mit akar az WR Christus, mikor azt mondgya: *Adgyatoc meg azokaert az Czaßarnac, ámi Czaßare. Es az Istennec, az mi Istene.* Ez olly nemes tanusag, kit melio volna, hogy mind ez egez vilag, hazaba, aranyas betűkel irna fel: Es igyekeznenec mindenec kűuetni, Hogy az miuel Feiedelmeknec es minden előttec iaroic nac tartoznac, aztis adnac meg io keduel, Es az miuel tartoznanac az WR Istennec, azt ő nekie adnac. Erről előszer erteszűc meg: Az Sidoknac ezt minemű ettelemmel mondta: Az vran mijs azt mikeppen kűuesszűc. Rőuid ertelme ez: Azt akarta az WR mondani: Az mit Isten rendelt, hogy ez vilagi Feiedelmeknec adgyatoc, azt meg adgyatoc. Mondom, az meg legyen, mert ha ez meg nem leszen, Isten ellen vetkeztec, es erőtte bennetec meg veer. De mondom tsac azt adgyatoc ez földi wratoknac, az mi ötet nem az Istent illeti. Mert az mi Istene, azt Istennec tartoztoc meg adni, nem földi wratoknac: Azert ennec eszet es rendet őszzue nem elegyitsetec, Hanem szep moddal, szep renddel az mi Czaszare es egyeb földi wratoke, azt adgyatoc ő nekic: De az mi az Istene, azt adgyatoc az Istennec. Istennec tartoztoc ezzel: Hogy ötet igazan meg esmerietec, mindenec feiőtt fellyetec, benne mindenec felől bizzatoc, es mindenec feiőtt szeressetec: Az ő igeiet tiztan hirdettessetec, arrol igaz vallast tegyetec: ötet az ti szűksegtekben segitsegűl hiwiatoc: Az ő Idvőzitő Christusat igazan meg esmerietec: Az ti bűnőtőkből igaz poenitentiaual, igaz tőrekedes es banatos sziwel Istenhőz terietec szent Fia erdeme altal. Ezt adgyatoc az Istennec az ti szent Templomotokban, es mind az egez orszag szerte ezekkel kedueskedgyetec az WR Istennec. Ezt ha akarna tűletec el venni ez vilagi Feiedelem, erőtte meg hallyatoc inkab, hogy nem mint ezektűl titeket meg foztana, Mert ha ezektűl el szakattoc, vgy az ő.őc karhozatra kell mennetec: Mint ha mondana: De laam az mostani Czaszartoc nem habozgat bennetec lelketekben, nem keszerit baluanyozasra, mint regen Nabuchodonozor, es Antiochus, à Templomnac nem keuannya Isteni tiszteletet, hanem ezac az ő ado penzet, Azt azert adgyatoc oda engedelmesseguel neki. Megis mint ha mondana: De ti ezekben nagy viszat tarttoc. Mert sem Istennec az Istenet, sem feiedelmeteknec az feiedelmet nem akarnatoc adni, Hanem nagy ertetlenűl es keuelyűl azt hanyatoc vetitec: Hogy ti Isten nepei, Abraham nemzeti vadtoc, es szadoioc volnatoc, Es az ti Templomtoc Istennec valaztot Temploma volna, *Ierem* 7. 10. Es annac Arczat az Czaszar maganac nem vehette volna, tijs azt oltalmazni tartoznatoc mint Isten tiztesseguere valot. Ezekben nincz tinektec igaz ertelmetec, Mert Isten mind rieket, mind az ti Templomtokat, moddal, es ideig rendelte. Illy moddal es illy ideckal, Ha ti az ő szent akaratiyat, az ő előtekben adot rendeleset meg őrizenditec. De arra egy szal gondotoc sintz. Azert az Isten sem tartozic meg őrizni az ti szabadsagtokat es Templomotokat, Sőt inkab azzal tartozot, hogy ő mind azokat el vesse szine elől. Mert igy fenvegetet vala benneteket: Ha az ő parancz olattyat meg nem őrizitec, azzal vgy nem eltec az mint ő rendelte. Tehat titeketis, es az Templomotis el vet-

Czac azt kel adnia az Feiedelemnec, az mi őnc.

Istennec mit kell adnunc,

Vigaltatasoc az Sidoknac.

nec e.ől,

ne ſzeme elôl, *Leuitic: 26.* Touabba ezac ideig kôrette volt Iſten magât, mînd az ti Templomtokhoz, mig el iôn ne az ô ſzent *Fia* ez vilag meg valtſagara, es ô mig be tôltene mînden paranczolatokat, az kikre nęzet az ti orſzagtoknac Kiralyſaga, Papſaga, es mînden peldazattya. Ezeket tinektec igen iol meg kellet volna gondolnotoc, arra nagy ſzamot tartanotoc. Es midôn lattyatoc hogy immar el kezd fogni az ti orſzagtoc, El veteſic tûletec az ti nagy ſzabadſagtoc, birodalmotoc, Es az Templomnakis tôuedeſmet az Pogany Czaſzar el foglalta maganac, az mint immar az penzreis az ô kepet verette, es az ô neuet iratta, es Iſten vgyis tanyit, hogy ô riteket az ti bûneitekert Pogany Feiedelem alá adot, es Iſten adta neki mînden ſzabadſagtokat, kinec engednetec kellene, nem ezac fęltetekbe, hanem Iſtenertis, ki alaia vetet bennetec, Mondom ezac iol nęznetec akar ezac a z ti penzetekre, es iol ęrteneteс meg, hogy azon nem Iſten kepe, hanem Czaſzare vagyon, onnetis meg erthetnetec, hogy Iſtennec nem penzt, hanem mas tizteletet kellene adni, Es mînd ezekbôl meg irelhetnetec az tôb bizonſagoc mellet aztis, hogy el kôzelgetne az idô, az kibe vęgenec kellene lenni mînden arnyekoknac, peldazatoknac, Azert azt az mi arnyec es el maradando, nem kellene ennyi nagy zaygaſſal, tôrrel, vęrrel oltalmaznotoc, Sôt hadnatoc Iſtenre, az mint ô neki tettzic am venne el, es adna az kinec akarna ez fôldit es el mulandot. Kiualt keppen kedig, miert hogy okotis adtatoc ſoc bûnuel rea, azt à bûnt meg kellene eſmernete, es azbol Iſten hôz tęrnetec, Es annyiual bekeſegesben kellene ſzenuednetec, es az reatoc vetet igat engedelemuel vonnatoc, es az alatt Iſtennec kônyôrgenetec: Ez volna az ti dolgotoc az adô fizetesbennis, es mînden egyeb ſzolgalatban. Az mi illetne penig az lelkit, es az ôrôcke valot, azt halalig oltalmaznatoc: Imezt: ez fôldi Templom es aldozatoc helyet, vennetec azt à Templomot, es azt az aldozatot, à ki bizonnyaba olly Templom, az kibe Iſten tellyeſſeguel lakozic, es az melly aldozatban valoba meg nyughatnec, kit ſzent Ianos nektec wyialis meg mutatot. Es ez fôldi ſzabadſag helyet, kereſnetec az ôrôcke valo ſzabadſagot, hogy meg menekedhetnetec az bûntûl, ôrdôgtûl, halaltul, es ôrôc karhozattul. De ez vilagi edeſſeg eſzeteket vezrôtte tinektec, à mi leg dragab, azt el hadtatoc, es az mi igen ki ſiny, azt ohaytyatoc. Es viſza czelekeſztec: Mert Iſtennec penzt es kô falt oltalmaztoc, azt ſoc alnoc kereskedeſſel, es ektelen baluanyozaſſal meg tôltettec, az nepeknec hohari es gyolkoſi letteteс, torkoroknac, haſatoknac, ſôt ôrdôgnec ſzolgaltoc, nem az WR Iſtennec. Azert igy mînd az ket ôt el veztitec: Ez vilagi birodalomtulis meg fozt az Iſten benneteket, Az mint moſtis Pogan feiedelem alá adot, kegyetlen wrala, ki erôſzackalis engedelemre keſzeritſe az ti kemeny nyakatokat, kinec ha megis nem akartoc engedni, Ez vtan Iſten hetſzer, es az vtan hetuen hetſzer inkab oſtoroz benneteket, az mint Moyſes altal fenyegetet, *Leuitcic 26.* Ez ęrtelme az Chriſtus keues mondaſanac: A mint ezec meg tettzenec ſoc helyen, holot Chriſtus wrunc mind ezeket nekic eleikben adta, io moddal, *Matth: 23. Ioan: 6. 8.* Immar ęrczûc aztis: Minekûnc miczoda tanulaginc legyenec ezekbôl.

Ideig valo volt à Tôrueny.
Exod: 20. Hebr: 8.
Soc telekbôl, es az orſſagnac fogyakozaſabol ſokra mutatnac.
Geneſ. 49.
Dan: 9.
Hebr: 8.
Mi volt volna dolgoc
Az Egyhaz penzt ſoldi az Czaſſarnac engedhetec volna tſac az Iſten igeiet azban igazan hirdettetet volna.
Ioã: 1 2. Colit. 2. Ioan: 8.
Nagy eſſ vęztes, ki el lepte moſtis ez vilagot.
Ioan. 8.
Mind à teſtit lel kit el vęzti, à ki à lelkit el feleyti az teſtiert.
Mijs iol meg vadlaſſûnc azt az mi czac Iſtene, à ſoldi wrunketûl.
Illyeket ne adgy Iſtennec.

VYIAB TANVSAGVNC.

Hogy az Czaſzaret Czaſzarnac, es az Iſtenet Iſtennec adnuc,

INekûnkis nagy ęrtelmûnkre vagyon ez: *Adgyatoc meg à mi Czaſſarnac, Es à mi Iſtene Iſtennec.* Mert moſtis az egez vilag viſza ęl ezzel: Midôn az Iſten felôtt embereket fęl, ſzeret, bennec inkab bizic mint az Iſtenbe, neki inkab kedueskedic mint Iſtennec: az emberec ſzauat inkab hallgattya, fogadgya, hogy nem Iſtenet. Vi ſzont midôn az Iſten tizteſſegere ollyat akar adni, melliyeket nem keuan. Mint hogy ſoc ſzenteknec draga Templomokat, kepeket, ôltôzeteket ez inaltaſſunc. Soc here papokat, Baratokat zabaltaſſunc, meſze fôldre bolczora fargallyunc, Tôrôc modra metelkedgyûnc, vizbe molodgyunc, magunc nagy bolond chezteteſeckel kinozzuc, es mînd azokat bûnûnc boczanattyanac ęrdemeiert mielliyûc. Ezekrôl noha Iſtennec hemmi paranczolattya nints, mind az altal az vak papiſtaſag ôrômesben ruhaz Kamukaual egy kepet, egy kôw Oltart, hogy nem egy mezitelen iſten kepet, es bolczora keſzeb el men-

HVSZONHarmadic Wrnapiara sent Haromsag nap vran.

el menni ötuen mely földre, hogy nem mint negy, öt, tiz mely fő dre az Istennec igeiennec hallasara: Sőt azt kęsz kijs kergetni Templomokbol. Igy az Feiedelemnec az ötuet sokan nagy nehez keduel adgyac: Mert erőttec keuesen imadkoznac szjuec szerint hasakat erőttec keuesen adnac, adoiokat szolgalattyokat nagy nehez keduel adgyac, kiket Isten keuanna hogy meg lenne. De az mit nem kellene nekic adni, azt erőuelis reaioc kőric: Hogy bennec inkab biznac, hogy nem mint az Isten igeretibe, Ha meg tőttentis es fenietis hogy Isten igeiet ne halgassac, tiztessegekert, eletyekert, marhaiokert, kęszec hatra hadni Isteneket, lelkeket, es őrőc eletyeket, Es sugorgani à romlando hus, test, föld, es arnyec ember előtt. *DE SZOLLYVNC* ezekről renddel, es tanullyuc meg azt is, miuel tartozunc Istennec, Es miuel tartozunc ez vilagi előttünc iaroinknac, szűleinknec, feiedelmünknec. Az WR Isten à mint lelki allat, kiualkeppen *LELKI* tiszteletet keuan, lelki ęrtelmet, es lelki akaratot, eszet, szjuet, Az mint ő magais tanyit: Szeressed az te wradat Isteneded, tellyes szjwel, lelekkel, erőuel, *Deuteron. 6.* Ismet: Add nekem az te szjuedet, es meg elegedszem vele. De az lelkedből es szjuedből mit keuannyon, ier ęrtsűc meg. *ESZEDTWL* es ęrtelmedtűl igaz esmeretet keuan, Hogy őtet igazan meg esmerd, szent Haual, szent Leikeuel, à mint az WR Christus altal tanyitot: Ez esmeret penig gyakran valo tanulasbol vehet erősseget, gyökeret, az te feiedbe, tehat erre gondod legyen: Es ez adossagodat add meg Istennec, hogy igen gyakran tanully ő rola, es igazan meg esmerd őtet, es akarattyat. Ezt keuannya feied, tűl, eszedtűl, ęrtelmedtűl, Tehat azt, add meg is neki. *SZIVEDTWL* io akaratot, gyors engedelmet keuan: Hogy ő benne bizzal io remenseguel, tűle vary mindent szeressed, fęllyed, magad igazan meg alazd, ellene ne zugodgyal, tűrd minden nyauallyadat bekeuel. Ezeket keuannya vgy mint maganac az te szjuedből. *FELEbaratodnac kedig azt keuannya*, Hogy azokat vgy szeresd mint magadat, Nem vgy mint őtet, Mert az Istent mindenec felől kell szeretni, fęlni, tiztelni, De felebaratodat ezac vgy mint magadat, Hogy valamit keuansz igaz tőrueny szerint magadnac, azont keuannyad masnac, akar kinekis. Mint mikor te szűle vagy, auagy biro, Ispan, Kiraly, wr, es egyeb feiedelem, tanyito, auagy egyeb tiztbeli, az mint magadnac keuanod, hogy te hozzad legyenec az te alattad valoid, teis tehat vgy szabiad magad mind azokhoz az kic előtted iarnac, akar mibe, Mondoc az mint keuannad, hogy azoc megbeczűllyenec, erőtted imadkozzanac, es minden ioba engedgyenec, teis tehat ezeket mield azockal, az kic előtted iaroid, szűled, wrad, birod, tanyitod, Valamire tanyitnac, innenec, valamit rendelnec, iol, Isten szerint, legy engedelmes mind azokban nekic. Azzonkeppen add meg egyebeknekis, kinec kinec az miuel tartozol, hogy senkit meg ne sęrts, te testbe, se tiztessegebe, se marhaiaba, hanem inkab oltalmazd mindenben, az mint keuanod teis ezeket masful. Legy igaz mondois minden beszededben, akar kihőzis, legy magaoban iozan, tizta, mertekletes ęletű, legy ezendesz, engedelmes, es alazatos, magad tarto, akar kihőz, legy erős, alhatatos, te ingadozo, minden dolgaidban legy halado azokhoz, kic veled iot mielnec, legy gyors az te tulaydon dolgaidban, nem hetyelő es legy baratya mindenec ioba. Sőt igyekezzel hasznalni mind azoknakis, kic veled ellet kezdnec, akar mikeppenis. Ezeckel es soc tőbnemes ioszagockal tartozunc az mi felebaratinknac, az mi szjuűnkből, kiket Isten annyira keuanne, hogy massal miuellyűc, az mint mi keuannuc, hogy ezeket mas miuelne mi veliűnc. Ezeckel lőzőnseges keppen tartozunc ez vilag tarsasaginkban egy masnac. De most ezac arrol tanulgassunc, kiuel az feiedelemnec tartozunc.

Az Feiedelemkiuül, egyeb felebaratinknac, magűnac es tizűnknec miuel tartozunc.

Feiedelmünknec, es minden előttünc iaronknac: miuel tartozunc.

DErec keppen imez Negyuel. Előszer, Hogy őket meg beczűllyűc. Masodszor, Hogy erőtted imadkozzunc. Harmadszor, Hogy nekic szolgallyunc. Negyedszer, Hogy Adoiokat io keduel meg adgyuc. Ezekről im rendel szolec. *AZMEG BECZWLES AZ*, Midőn meg esmerjűc, Hogy az Feiedelemseg es előttünc iarasas Istentől rendeltetet, őket mi lőnkbe Isten

Meg beczűld elöttied iaroidat.

Isaac: 4. Az Istennec lelkiuel tartozunc.

Feiedűl mit keuan.

Szjuedűl mit keuan.

Felebaratunknac mit keuan adűnc.

adta.

adta. Hogy mi ſzůleinc, mi feiedelminc, mi tanyitoinc, mi elöttůnc iaroinc legyenec, Es mijs nekic minden ioba io keduel engednenc. Ez meg beczůleſt es tizteſſeg tetelt igen meg keuannya Iſten, az mint paranczollyais, hogy ſzůleinket tiztellyůc. Azert it iol eſzůnkbe tartſůc, hzgy akar ki legyenis az kit Iſten mi elöttůnc rendelt, mi azokat az ö tiztekben ſzepen meg beczůllyůc. Ha ö bennec ſoc fogyatkozaſt latnankis: az mint minden emberbe ſoc ezer fogyatkozaſoc vadnac. Mint pelda: Ha az kazdag fiunac, leannac Apia, Annya, Battya, atyafia, igen ſzegeny koldoſſa lennenec, auagy igen betegeſecke, es erötlenecke, Az nyomoruſag öket meg ne tartoztaſſa az ö meg beczůleſekben, hanem azoc köztis vgyan vgy tartſac, mint kic öket ſzůltec, neueltec, tanyitottac. Es ſzegeny atyokfiokat vgy tarczac mint vęreket. Ez meg beczůleſt nem oc nekůl kell meg tanulnunc, Mert ſoc röttenetes Hiſtoriac bizonyittyac, Iſten mint verte meg azokat, kic ſzegyenlettec auagy el vntac az ö ſzůleieket es atyokfiokat. Azonkeppen ha valaki Birod, itelö meſtered, wrad, feiedelmed, kiralyod lenne az te iobagyod közzůl, koldoſod gyermeki közzůl, ſzinten vgy beczůld Iſtenert, mint ha azban ſzůletet volna, Pelda Ioſeph, Moyſes, Saul, Dauid, Daniel kic ſzegenyſegböl nagy feiedelmeke lettec, kiknec az kic nem engedtec, Iſten allott boſzut erötteс. Touabba ha valaki az ö tiztiben hamis biro, kegyetlen feiedelem, hazug procator, reſzeges, parazna atyad, anyad volna, vtald az bůnöket az ö ſzömelyekben, De azt az tiztet à kit viſelnec, meg beczůld. Az arany Lantz męg az kurua es lator nyakabanis arany lantz, noha lator ſzömely viſeli. Igy az Czaſzarſag io vala Nerobanis, noha ö maga lator vala. Szent Pal Nero ideieben lakozuan, midön latna az ö ſoc gonoſſagat, noha ſir rayta, mind az altal ſzerette az feiedelemſeget, az Czaſzari rendet, vgy mint Iſtentůl ſzereztettet, Es imadkozot erötte, hogy az WR Iſten meg foytogaſſa gonoſſagat, es iora biria ötet. De vtalta az ſzömelynec gonoſſagat, à ki viſelte az draga tiztet, es könyörgett ellene, hogy Iſten ötet meg rontſa gonoſſagaba. Ki noha Palnac feiet vette Iſtennec czudalatos engedelmeböl, de öis azon eztendöben ö maga meg ölte magat. Mijs azert meg beczůllyůc az Iſtennec minden rendeleſet, akar kic viſellyekis. Es azt ſe nęzzůnc, ö mint fęrt az feiedelemſegre, alnokſag, koborlas, kalmarſagnac altalae, ö adgyon okot mint talalta az feiedelemſeget. De ha wrra lett az te varoſodnac, az falunac, az orſzagnac, à kibe te lakozol, ötet vgy beczůld mint te wradat, Mondom akar toluayſaga, koborlaſa altal lenneis Kirallya, wrra, mint Phocas tamada Moritz Czaſzar wra ellen, es ötet meg öle gyermekiuel, es ö maga lön Czaſzarra. Es mint Ægiſtus paraznaul lakec à kiralyne aſzonyual Clitemeſtraual, Agamemnon feleſegeuel, es kirallya lön vtanna, Es mint kic alnokul es toluaiul, hamis vſoraual es hazugſagual kereſet penzen veſznec varakat, varoſokat: Es mint Pogany feiedelmekis erö hatalommal foglallyac el ioſzagokat. Es mint Papaſagis az ö Gardinali es Piſpeki, toluaiul vagy alnokul foglaltac el az birodalmakat, kiket Iſten nem Egyhazi nepre bizot. *Matth:* 20. Melly birodalmokat noha gonoſzul kereſtenec, de te öket meg beczůld azban, hogy te ö iobagya vagy, ö ſzolgaia vagy, ö Predikatora vagy, ö te wrad, te birad, Ha ö tiztit nem iol kereſte, es nem iol viſeli, adgyon ſzamot rola: De te ötet meg beczůld azba, hogy feiedelmed es elötted iaro. Ha penig gonoſzra keſzeritene, lopaſra, reſzegſegre, nyuzaſra, hamis vſorara, parazna ęletre. baluanyozaſra, azba ſemmit ne engedgy, akar Tizttarto legy, akar iobagya, akar ſzolgaia. De mondom az tiztben az kibe vagyon, azban meg beczůld: Hogy ha Apad, Anyad, Batyad, Birod, Tizttartod, Töröc, Sido volnais, tzigan volnais, baluanyozo, koborlo volnais, azert az menyibe te ſzůled, te wrad, annyibol öket meg beczůld, azban valo tizteſſegeket meg add nekic: Ha penig valamibe gyarlo keppen vętkeznec, mint Noe hogy meg reſzegeduen meg kakala magat, mint Lot meg reſzegeduen, kęt leanyit tudatlanul az leanyoc alnokſagokbol meg terheſite, mint Dauid, ki nagy ördögi kiſirtetec miatt, röttenetes harom bůnben eſſec, gyolkoſſagban, es paraznaſagban, es keuelyſegbe, az nepnec ſokaſagat ſzamlaltatuan: Igy ha ſzůleid biraid, tanyitoid, wrad, el eſnenec, ſzannyad öket, ſiraſd, es ne ſzidalmazd, mint Cham apia Noe kakalo vezteſet mutogattya, es meg atkoztatec, es mint Eliſeuſt meg czufolac az kis gyermetskec, es negyuen kettöt bennec meg ölenec az Meduec, 4. *Reg:* 2.

Te mon-

Istennec es Chalzarnac

HVSZON Harmadic Wrnapiara sſent Haromſag nap vtan.

Te mondoc ezen keppen ne czekedgyel, Hanem ôket męg à vętkec kôztis męg beczûlê az ô tiztekben. Ez elſô dolgunc. Ennec bizonſagit, hogy nekic az fele beczûlettel tartozunc, Laſd meg *Roman:* 13. *Prouerb:* 8. *Sapient:* 6. *Pſalm:* 81. 122. męg az gonoſzokis kedig hogy Iſtentûl adatnac, Laſd *Dan:* 2. *Iob:* 34. 28. *Amos* 3. *Eſa:* 13. *Pſalm:* 78.

Imadkozzal ſciedelmedert.

Maſodſzor erôttec imatkozaſſalis: Hogy Iſten biria ôket ſzent Lelke altal ioba, es oltalmazza minden veſzedelemtûl, hogy ô mellettec ſokan tôbben el ne veſſzenec, Hanem io fenyitec alatt io erkôlczben, es Iſtenes ęletben, es bekeſegben tarthaſſąc az ô reaioc bizot nepeket. Erre tanyit ſzent Palis, 1. *Timoth:* 2.

Szolgally ſciedelmednec.

Harmadſzor ſzolgally nekic, es add meg adodat az miuel tartozol, ha ſzinten meltatlan kęrnekis raytad, ha felôtted valo ſzolgalattal terhelneis, ô adgyon okot az ô hamiſſagarol, De te eſmerd meg hogy Iſten bûneidert vetet teged gonoſz wrala, es tęry ki az altalis az te bûnôdbôl, tanuły te iot az ô kegyetlenſegebôl, Iſtent fęlni, igazan es iſteneſen, es iozanon ęlni, Iſtenec meg kôuetni, engeztelni, Es tûrd bekeuel az igat, kit Iſten read vetett, Az mint kel tûrned az beregſeget, az ſzegenyſeget, az fogſagot, es egyeb nyaualyat: Igy akar pogan, Tôrôc, baluanyozo wrad, parazna, reſzeges birod, es akar melly gonoſz tizttartod, akar miuelis kinozzonis, meg eſmerd hogy azt te read Iſten bûnôdert boczatta. Azert elôſzer Iſtennec kônyôrôgy, vegye el rolad, Az vtan nekijs eſedezzel, legyen kegyelmes hozzad. Es ha felſô ſciedelmed vagyon, aztis lôld meg ne hadgyon artatlanſagodban: Ha tizttartod felôtteb haborgat, ſzabad panaſzlanod fôldes wradnac: Ha az haborgat, ſzabad wradra panaſzlanod Kiralyodnac. Mert Iſten ôket egy mas felôtt biroul es igaz latoul rendelte. De ha ſenki oltalmod nę lenneis, te azert ellene ne tamadgy, vele ne ellenkezzel, ne atkozzad, ne ſzidalmazd, ne gyalazd, rea ne boſzonkogyal: Hanem gyôzd meg ôtet bekeſeges tûreſeddel. Es igy Iſtenis meg oruoſollya nyaualyadat, auagy vgy, hogy hamar el veſzi elôled az ô iſtentelenſegeiert, es iob wrat ad, auagy meg lagyittya ſziuet. De ha teis męg inkab kemenkedel ellene, es ôtet izgatod, ô belôleis gonoſzbat ſzerzeſz, es ha meg halis, talam męg annalis gonoſzbra talalſz: Mint az ki imadkozic volt, hogy az ô fôldes wrokat el venne, es az vtan kettôis mind gonoſzb gonoſzb leſz volt: Az vtan kezd kônyôrgeni, hogy immar az vtolſot tarcza meg: Mert netalam aznalis gonozb lenne az vtan. Mondom az ſoc valoztataſſal kôzel ſem talalſz iobbat, mint az kônyôrgeſſel, es az engedelmes ſzolgalattal.

Az gonoſs ſciedelem Iſten oſtora, kit bekeuel kell ſźrnźnc, de az ô modgya ſźerint.

Czaſzarnac Czaſzaret, Iſtennec Iſtenet adni: Miczoda?

EZekre inte Iduôzitônc az Sido nepetis: Hogy adnac meg à mi Czaſzare Czaſzarnac, az az, ôtet eſmernec meg hogy Iſtentûl adatet fôldi wroc, akar mint es akar hogy foglalta legyen el az ô orſzagokat, az ô adoiokat, az ô Templomoc penzet, De adgyon okot az ô kemenyſegerôl, kegyetlenſegerôl, De ô neki ôc engedelmeſſeguel tartoznac, Mert lattyac hogy ôket Iſten ô kezebe atta, raytoc iſmar erôt es hatalmat vôtt, bir velec es wralkodic raytoc. Kirôl męg az Ado penzis bizonyſag, Mert mind neue, mind kepe rayta az Czaſzarnac, Es ôkis be vettec az egez orſzag kôzibe azt à penzt, hogy minden ember azzal az penzuel ęl az kit Czaſzar veret kôztôc. Tehat ne ellenkezzenec vele, iobban ne izgaſſac ôtet haragra, es ne kinoztaſſac magokat annalis inkab: Hanem eſmeriec meg hogy Iſten akarattyabol lettenec mind ezec, eſmeriec meg az ô ſoc gonoſz bûnôket, kickel Iſtent boſzontottac, es mais boſzontyac azbol tęrienec az WR Iſtenhôz, es keriec hogy az melly wrat adot, annac ſziuet lagyi cza hozzaioc, es ſzolgalhaſſac engedelmeſſeguel, es adoiokatis adhaſſac meg io kędęl. Ez fôldi ſzolgalat es ado penz, am legyen ôue, czac az lelkibe az Iſteni eſmeretben, tiztelet ben ne haborgaſſa ôket. Azert arrol adgyanac halat az Iſtennec, hogy ôket lelkekben nem keſzeriti baluanyozaſra, hogy az ô Templomokat nem bantya az ô tôruenyec ſzerint valo Iſteni ſzolgalatban, Azokat mind helyen hatta: Es ezac az Ado penzt foglalta maganac: Ezt kônyû el ſzenuedniec, mert fôldi, arnyec, es hamar el mulic. De az Iſtennec igaz iſmeretit ha meg tiltotta volna, kit nem miuelt, ha az ô igeiet hirdetni nem engedne, vgy nagyob oſtor volt volna raytoc, es vgy ôrôc karhozatis

keſze-

keſzerítette volna ôket, kiben engedniec nemis kellet volna. De miert hogy mind azoc
még helyen voltac, helyen volt az Templom, annac aldozattya, az Moyſes Tôruenye
ſzerint valo ſzolgalattyoc, azzal elegedni kellet volna, hogy azban nem haborgatta
ôket. Ha ado penzeket el foglalta az Templomtul, azzal nem bantatot meg az Iſteni
tiztelet, Azert azt adtac volna baar az Czaſzarnac, czac az Iſtenet adtac volna Iſ-
nec. AZ ISTENE penig ímezec: Hogy az ô Templomokban tanýitottac volna
az Iſtennec igeiet igazan, es iartanac volna el az Iſteni ſzolgalatba, igaz értelem ſze-
rint, az mint Iſten ki adta Moyſes altal,. Értöttec volna meg, az o Tôruennec arnyeki
mikeppen peldaztac volna à Chriſtuſt, es ôtet eſmertec volna meg. Touabba vöttec vol-
na ioleſzekben eztis: Hogy immar el közelgett az vége, az o Tôrueny peldazatinac im-
mar mayd mayd vége leſz, à Templombeli Baranyoc aldozati el mulnanac, Mert el iött
volna az Iſten baranya, ki el venne valoba ez vilagnac bûnet, annac azert adtanac vol-
na helt à Templomban, hadd hirdette volna ott az Iſtennec akarattyat, kit Moyſes alta-
lis, es ô magais az égbôl aianlot, es ſoc czudakis rola bizonſagot teſznec vala, es amaz
nagy emberis Kereztelô Ianos. Oetôt azert eſmertec volna meg, fogadtac volna tanyi-
taſat, es kôuettec volna azt. Ez az Iſtene, az kiuel tartoztac volna ô neki à Templom-
ban. Az penz penig nem az Iſtene, à mint à kepeis, es à neueis meg mutatta hogy Cza-
ſzare. Tehat az Iſtennec adtac volna azt, à mi az Iſtene. Az Czaſzarnac megint azt, à
mi az Czaſzare. Ez értelme es magyarazattya az Chriſtus feleletinec.

A Templomban miuel tartoztac volna az Sidoc Iſtennec.

Deuteron: 18.

NAGY VISZALTATAS.

De immar laſſuc aztis: Az Sidokis, Mijs mint forditottuc viſza ezeket, hogy ſem
Iſtennec az ôuet, ſem Feiedelmünknec az ôuet nem akariác meg adni: Es mint veſzet
vala eſzec ez vilagnac regennis, moſtannis: Hogy az mi Iſtene, azt embereknec adtac,
es adgyac, Az emberet penig Iſtennec akartac es akarnac adni. Mikor Chriſtus wrunc
ez vilagon iart ezt kell vala Iſtennec adni: Hogy az Chriſtus igeiet mind à Templom-
ban, mind à Templom kiuül ſzeretettel halgatnac, Kereztelô Ianoſnac bizonſagat az
Chriſtus felôl meg beczülnec, ki ôtet mutatna Iſten Baranyanac lenni. Ki wy Tôruen-
tis kezdet vala, az vizbeli moſodaſt, az Iſten Fia vére meg tiztitaſanac bizonſagara, es
igen ſzep moddal tanit vala, mind az bûnnec eſmeretire, az igaz pœnitentia tartaſra, az
Iſtenhöz valo meg téreſre, es mind az Iſten irgalmaſſagaba valo bizodalomra, czac à Ie-
ſus CHRISTVS altal. Azonkeppen az Apoſtolokis, kiualtkeppen az WR Fel
tamadaſa vtan ſoc czudakatis ſzerezuen. De mind ezeket meg vtalac az ſzent Egyhaz-
ban valo Papoc, es az nepnec elei. Es inkab ſzerettec az Templomnac kûiſô peldazo,
ſzemec elôtt valo fenyes, es teſti haſznos tizteletit, hogy nem mint az belſônec az va-
loſagot, az az: Inkab ſzerettec az Iuhoc, tulkoc, madarac aldozattyat, kibôl torkokna-
kis es haſoknac ſoc réſz iut vala, Hogy nem mint az igaz Barannac az Ieſus Chriſtuſ-
nac Iſten elôtt valo nagy kinbeli aldozattyat, mellyet ſzerzet az Kereztfan, kibôl à bûn
miatt meg röttent, ehezett es ſzomiuhozott lelkec meg vigaztaltatnanac, es ennenec,
innac örökkön örökke. Ehöz mierthogy igaz töredelmes ſziw kell vala az bûnnec
igaz eſmeretire, es az miatt igen keſerues ſiras, mint Magdolnaba, Peterbe vala, es igaz
lelki alazatoſſag, Es amaz czudalatos alazatos ſzömelyt, az Kerezt fan függô rut ab-
razatu töuis Coronas Kiralyt kell vala fel magaztalni lelkekbe, az mint Simeonis es az
egyic Toluayis ezelekedec, Es ôtet az bûn, ördög, halal ellen meg kell vala lelkekben ta-
gadni: De erre magokat nem akarac adni az ô teſteknec teſti keuanſaga miat, az ô ſoc tor
koſſagoc es buialkodaſoc miatt, es az ô igen nagy keuelyſegec miatt, bizakoduan az ô
magoc érdemekben, es meltoſſagokban. Azert mind egyig az félec el vetettenec Iſten
elôl. Nem hogy penig az WR Chriſtuſt az o Tôruenybeli Papoc eſmerni es beczülni
akartac volna, de ſôt ellene annyi méreguel robananac, hogy az kiknec es àhol kell va
la hirdetni, ott ô magara robananac az Templomban, kôuel agyon verni igyekeznenec,
es ki kergetnec, az WR Chriſtus el enyeſzuen elôttec, † Azoc lônec hohari, azoc tilty ac
vala tanyitaſat, az kiknec fel kell vala ôtet magaztalni, kinec meg akartac tiltani még fel
tamadaſatis, örizöket oda vetuen, es az fel tamadas vtan az ô el végezet aldozattyanac

Miuel tartoztac volna Iſtennec à Sidoſag.

A külsô tetteteſſeget, az belsô eretelem nekül ragadtac.

Ioan: 4.

Ez áveleie es ſzenki az Iſteni tiztetletnec.

Nehez az okoſſagnac.

Iay ki röttenetes fontogatoiaa teſti keuanſag az lelkinec.

Ioan: 8.

†*Oh ki nagy röttenetes eſſegec voltac ezec kicket rakna moſtis ez egez vilag.*

HVSZON Harmadic Wrnapiara sent Haromsag nap vtan. Psalm: 117. Actor: 4. 1. Pet: 2.

ereiet, hatalmat, örömet, azban valo győzedelmünket le nyomni akariac vala, Az mint meg vala prophetalua, Hogy az epitők meg vetnec à szegelet kőuet, de az à kő we fő lenne, kire rakattatnec nagy erős fondamentom. Ez czudalatos mondas igen amelkodo keppen tellyesedec be az Christuson, Mert az melly Papoc arra valoc volnanac, hogy az Christusra epitenenec minden hiueket, ők ez szegelet kőuet ki vetec, de az Isten mas epitők altal, az Apostoloc altal, fel epite az egez vilagon valo hiueit, az ő szent Fian: Erről soc keppen predikalt szemtűl szemben nekic, Mint *Matth: 23. Luc: 11.* Holott el almelkodo keppen hannya szemekre soc fele kűlső alnoc szin tarto szentsegeket, belől minden vndoksagual rakuac leuen, mint az feieritet koporsoc. *a* Kikből meg tettzenec, hogy ez világi Barany peczenyet az ő torkokert inkab szerettec, à Christus altal valo lelki es ő őcke valo ęletnel. *b* Azert mikor az Egyhaz iőuedelmet kereſtekis, es predikallottac, hogy az Templomhoz szereztetet ado penzt Isten tiztelsségeiert, Czaszar ellen vęrec hullasaualis oltalmazzac, Ne vęld hogy Istenhőz valo szerettekbe, es az ő tiztelsségenec epűlesere valo gond viselesből miuelted volna, Hanem hogy keuelyben torkoskodhassanac az Egyhazi iőuedelemből. Az mint mostis az Papa orszaga, mind ez egez vilag lattara, Barsonnyal, Biborral, es torkossagual emezti meg. Erre azert nagy gondgyoc volt az Egyhazi Papoknac regentenis, hogy soc iőuedelmec legyen, Azbol az Egyhaz hoz szep faragot kőueket, győngyős ruhakat, aranyas, ezűst szerszamokat szerezzenec, Es soc baranyokat, boriukat aldozzanac, Sőt meeg kerti veteményeknekis es viragoknac, az mint Christus elő szamlallya: Mentanac, Ruthanac, Sallyanac, Kőmennec, Kopornac, Hagymanac, Petreselyemnec tized tized reszet az igen szegeny őzuegy aszonyoktulis ki vontac, Meeg penig olly ezalardsagual, hogy azoknac iduősseges ęrdemet velnec, es azzal nagyob keduet miuelnenec, à mit az ő Templomokra, es az ott lakozo papokra kőltenenec, hogy nem mint ha edes szűleiekre, vagy akar melly nagy nyomorultra kőltenenekis. Kikbe oly nagy alnoc hazugsag volt, à mint az Papasagis leleknec valtsagaual mondattac nagy kőltsegű Miseket, es soktul el foszlottac, el czalrac, falukat, varakat, hazakat, szőlőicket, kiket gyermekekre kellet volna hadni, De mind Atyat, Anyat, gyermekit el feleytettec sokackal, azt hazuduan: Ad Isten az te szűlednec, az te gyermekednec, hadd azt à szent Clastromnac, es az Captalansagnac. Erről oluasd meg mint panaszolkodot az WR Christus az Sidobeli Papokrais, *Matth: 15.* Melly alnoksag miatt soc iay iay szoual ki altottis nekiec, *Matth: 23.* Melly iayioc el iőnec tőb czalardokrais: akar Papa papia legyen, akar alnoc rauasz Predikator hazudozzon imigyen: Hogy valaki az aruaket ő rea bizza auagy őneki hadgya io safarsagnac szine alatt, es torkara kőlti. De mondanad: Tehat az Egyhazi Templomra, az lelki paztorra, az Oskolara nem kellene semmi gondot viselni, Dezmat semmiből nem kellene adni, Ha valaki ioszagabol, mathaiabol rezt tenne, nem kelle el venni? Erre ő maga felel Christus Wrunc, Hogy ezekis meg lehetnenec io modgyaual, Sőt vgyan megis kellene lenni, az kitűl lehet, De vgy, hogy az Tanyitokis fő gondot az igaz Isteni tizteletre viselnenec, Azert mondgya szent Pal, hogy kęt fele fizetest es tiztelsseget ęrdemel az, az ki iol visel gondot az hiuec epületire: Az ki penig czac here semmit nem munkaloszic, auagy alnoc munkas, nem melto hogy enniekis adgyanac, Igy melto volt volna az Templomrais gondot viselni o Tőruenybeis, kűlső keppenis, hogy mind kőue, aranya, ezűste, Papi őltőzete, aldozattya, lettenec volna meg az szerint, az mint Isten Moyses altal ki adta, *Leuitic: 19.* De azokat meg kellet volna esmerni, hogy czac ideig valo, es czac kűlső szolgalatra valoc, azoc mellet az belső nagyob volna à Christus aldozatryanac esmerete, Ehőz vgy kellet volna ragazkodnioc, hogy ha mind el veszet volnais amaz kűlső arnyekozo, meg elegedhettenec volna czac à belső uelis. Meeg mostis noha felőtte igen io es igen draga az Kereztseg, es az WR Vaczoraia, De mikor nem volna ki meg kereztelni, es az WR Vaczoraiat szolgaltatni, Mellyec kűlső io ez kőzi az Wr Istennec az belső epületre, Vgyan meg elegedhetnenc à belsőuel, czac hogy őtet iol sziuűnkbe szoritsuc, ő magat az WR Christust, à mint amaz Toluayis Kereztseg nekűl czac benne valo bizodalommal mulec ki. Ha ezec az belső nekűl haznat alanc, mellyec vilag vegezetig maradandoc, Menyiuel inkab az ő

Papai halonlatos lelki alnoksag.

Mint lehessen az testi celet, es à kűlső rend tartas, Matth: 23.

1. Timoth 5. 2. Tessal: 3.

Az ő Tőruenbeli Templomra mint viselhetnec volna gondot.

Az arnyekozot arnyeknac, az valot valonac kellet volna tartani.

a: Iay alkozos kel testenseg.
b: Nagy alnoksag es vndoc kep mutatossag 'kiuel mind Pap, Barat, Predikator, kűsseg, soc keppen ec mostis.

Ezt Idoket akartac az menyes Istennec adnis regen. Matth: 23.

Matth: 15.

Tôruenybeli arnyekozo dolgoc semmic voltac az belsô nekûl, az mint az Isten szamtalan helyen mondta, hogy mettzen az soc barmoc aldozattyaual, *Esai*. 1, *Psalm*: 49, es hogy ô sziwbeli kôrnyûlmetelkedest keuanna, *Ioel* 2.

Vissza mit adogatunc Istennec.

DE nem czac az Sidoc regen, Hanam most az Papasagis, az ô neki vigyorgokis nagy gonoszul ęlnec az kilsô Egyhazi pepeczelô dolgockal: Mellyekbe noha fortig es tellyesseguel vęget tôtt az Christus, midôn ô magat ide ala hozta, à mi testünket fel vôtte, azban meg aldoztatot, fel tamadot, menybe ment, es az ô igeiet kiterieztette, es az hiuec szivekbe szent Lelke altal wralkodic, De megis mint ha arnyekoznunc kellene ezeket, olly keppen ezekekeszünc. Az Papasag megis Oltaron, Papi ôltôzetben aldozic. † Az kic meg ertôttec az Christus be tellyesiteset es az ô Euangeliomiat meg ertettec, noha az igeket meg tartyac, de megis az regi Babiloniai kuruara *Apocal*: 17. az Papasag paraznasagara ihog, vihog, mosolyog, midôn annac Oltarat, Oltiaiat, Kôntôset, Gyertyaiat, Baluanyozo kepet vęg nekûl helyen tartya, es velec ęlis, soc hiueknec, nagynac kitsinnec botrankozasara, x Sôt oltalma szais az nęw alatt, hogy io rend tartasert es ekessegert miuelic ezeket, maga merô hazugsag es alnoksag, Mert sûuegetis vet az kepnec, es azt vęli hogy az Oltar elôtt artzal nęzuen az kepre, inkab meg halgattatic, es azt ahitatossagbol Isteni tizteletre mieli: Igy az ôltôzetet valami nagyob Isteni tizteletnec vęli az ônnen kônteseben valo szolgalatnal. Mellyeket noha okos es ęrtelmes emberekis mielnec, de akar ki legyen, hasonlatos Salomonhoz, ki soc baluanyozast szerze szep szin alatt, kiert Isten meg bolondita, Es amaz fô fô Kiralyokhoz, kic az Isten igeiet igazan hirdettettec, De az iras panaszoikodic, hogy à baluanyokat megis helyen hadtac, noha az tizteletyec nem volt, de czac hogy fenn aluahattakis, nehezlette az Isten. Most penig sockal inkab męg czac à morsalekijs nehez Istennec. Mert semmi peldazatnac nintsen immar helye, az baluanyozo ezkôz penig annyiual vtalatosb, houa inkab az WR Isten ki ielentette magat. Hamis mentseg penig az, hogy azokat ekessegert es io rend tartasert hadgyac helyeken. Az io rend tartas nem azban all, hogy te az baluanyozoknac Oltaraual, annac Ruhaiaual, Oltiaual, Gyertyaual ęlsz: Hanem ha vgy ęlendesz mint Christus wrunc es az Apostoloc, Oec penig soha sem Oltarra nem hagtac, soha azt nem kerültec, sugua senkit nem gyontatac, sem kôntôst nem valogattac, sem Oltiaual nem ęltec. De nagy dolog ez: midôn a kar kijs vagy, ezac szokasbol vagy fenyitekbôl, vagy valami haszonnac varasabol soraig ęl valami balgatagsagual, annac nehezen verhedd ki azt feieôl, az mihôz hozza szokott. Ha kedig az fele ember okos leend, bôlcz szabasu eszes auagy rauasz, az, soc fele szepitô mentseget gondol, kickel el hitesse az egyûgyûket, Az mint ennekemis ieles Predikatorockal soc baylodasom volt, kiknec midôn nyiluan es tiztan erôs bizonsagokbol, es Isten fęlô bôlczeknec irasokbol meg mutatnam teuelgeseket, ream męrgetec, es miatta annyira gyûlôltec, mint Christus wrunkat es az Apostolokat à Phariseusoc, auagy az rauasz es czalard atyafiac szent Palt, Kiben igen czudalkoztam, mert tudomanyoc es bôlcz iras ęrtelmec felôtte nagy volt bennec: De megis az balgatag es bolond ahitatossag meg czalta ôketis, mint Salomont es tôbbeket: Es mint Petertis, kit meg fedde szent Pal, *Galath*: 2. Te azert ne nęzz senkire semmibe, Hanem czac az Isten igeiere, es az mint latod hogy ęltec, az WR Christus es az Apostoloc, olly rend tartasba tarts magadat kûlsô kepenis, Most az WR Christus fel tamadasa vtan igaz eleg mi nekünc, Hogy az mi Gyûlekezet helyünket szep tiztan meszelue es seperue tartyuc, es akar kôbôl, es akar fabol tizta Asztalt, es Predikallo es ûlô szęket szerzünc, Es bizonyos nepokat es orakat tanusagra es imadkozasra rendelnec, Es szep dicsereteket, es kônyôrgeseket igaz lelki ahitatossagbol mondunc: Kôzônseges keppen bûnünkrôl vallast teuen meg gyonunc, arrol az lelki paztornac oldozasat lelkünkbe szorittyuc, Ha mi magunkba meg keseredtünc, tûle kûlônis vigaztalast kęrünc, akar mindennes halasara, akar czac magunc, az WR Vaczoraiaual igaz ęrtelemmel ęlünc, azt szepen kezünc

Mostis az Papa baluanyozoi, es az ô neki vigyorgoc mint teuelięg tenec à kûlsô magoc tartasba.

† *Hiaba valo tiztelete à Papasagnac, Es azoknac, kic tudomanyat meg vetettec: Des ôltôzetit viselic, es baluanit Templomokba tartyac, x: Hazug mentsegec.*

Iosaphat, 1, Reg. 17. Amazia, 4, Reg. 14.

Az io rend tartasrol.

Nagy es igen nagy dolog ez, hog igen nagy bôlczekis akar mentic az baluanyozo ôltôzeteket, vagy ßokasert, vagy fecltekbe, nagy haßonnert, vagy hogy nem mindennec adatot egy ertelew.

Vayha io ki dâlyett ßemuel io egyeneßen czac az Isten igeiere nęzhetnenec, igaz ertelem ßerint: De oh ki sokan mint âNapra â czipas ßemmec nem nęzhetic azt.

Istennec es Chalzarnac

Rend tartasi az Apostoloknac.

A kulsõ rend tartasnac kulombbeczesi, nem bontyac el az belsõ egyesseget.

Mire valoc eczec.

zũnkbe veszũc, es megeszũc iszũc io ęrtelemmel. Arrol mindnyaian halakat aduncz, Ez fele rend tartasoc volt, Christusnac, Kereztelõ Ianosnac, az Apostoloknac, es az vtan valo tizta Gyũlekezetnec: Ha penig valahol valami czickeibe kũlombõzneneki az rend tartasban, az nem szakazt el minket az Kerezteyeni egyesseghtũl, ezac hogy az belsõ epũletũnc legyen igazan az WR Christusban, Szabad teneked mas orakat, mas enekeket, mas imadsagokat, az Kereztsegbe es az WR Vaczoraiaban fellyeseb tanusagokat rendelned, ezac hogy mindenic illendõ keppen legyen. Ezeket azert mondam, Hogy az Sido Papoknac kabasagoc mellet, az moztani vilag kabasagaris eszũnkbe ven nũc, Az Papasokat mindeneztũl fogua el tauoztatnũc, es azokual el futnanc, az mint szent Pal mondgya: Fussatoc az baluanyozaztul, vgyan siessegueł nagy sebbel el kel on ner futni, az ki hirtelen el nem akar velec egyũtt veszni. De az oda mosolygoc, ihogoc vihogoc tiztatalansagit lęti tizitũc rolunc, es ki gyomlallyuc kozzũlũnc, helyen hagyuan az Isten igeienec tizta predikallasat, es ahoz ragaztot kũlsõ bolondarnyec mutogato es megis peldaro szem feny vezto pepezeleseket el taszituan tũlõnc, mint ki ismet visza akarna vinni az regi okadasra, es vndoc fertelmes sarra. Kiro szent Ianosis egy nihany Gyũlõkezeteket mint fedgyen es inczen, oluasd meg *Apocal: 3.* *I M* szolanc, az regiekis, az moztaniakis, mint veztettec es dõglettec meg, Hogy az mi Istene, azt tiztan nem akariac Istennec adni: Az Sidokis kũlsõ ekesseguel, Az Papasagis tũndõklõ aranual ezũstuel: Az oda vigyorgokis azonual akariac az WR Istent tiztelni.

Summaias,

1. Corinth: 3.

Kiknec noha valami reszet hadta volt Isten o Toruenybe, De az Wyba egy punctnit semmit nem hagyott ez ęlet, Hanem az testi szemnec es à keuely termeszetnec es az fõldi okossagnac, Isten tanacza kiuũl igen tettzenec, de bizony mind bolondsag Isten elõtt. Mondoc im meg halluc, hogy az mi testi es fõldi, mint ezũst, arany, barsony, kamuka, szep faragot kõw, es egyebec az ęlec, ezeket õrõmeszt aduncz Istennec ha neki kellene. De bizony õ nem gyõnyõrkõdic ezac egy czõpetis ezekben, sõt vtalya ha tizreletert miueled, Hanem ha kũlsõ szertartasert, es ezac annyibol, à mint az kũlsõ io rend keuannya.

Visza ęles ez fõldiuel.

Ime erõuel akarnac Istenre vetni penzũnket kit nẽ keuan, Sõt Isten tizteszege es Neue alatt baluanyoz, õ ß. felsege gyalazattyara oh atkozot vakszag.

IMmar ęrtsũc aztis: Hogy az kire Isten hadta hogy kõltsũc penzũnket, aranyunkat, ezũstũnket, oltõzetũnket, arra semmit nem akarnac kõltenj, auagy igen kelletlenũl, Es az miuel Istent kellene tiztelnũnc, azt õ neki igen nehezen adgyuc. Mert hol kiczoda, ki most, aruakra, rabokra, betegekre, mezitelenekre, varos, orszag oltalmara, ado fizetesre annyit kõltene mint regen az fa kepes aranyoztatasara, Oltaroc es Papoc barsonyoztatasara, gyõngyõztetesere, Az nęw alatt penig, mint ha Isten tizteszegere mielneiec, maga az õ szent Neue gyalazattyara, es az õ bolszusagara, az nema baluanyokra kõltõttec. Oh atkozot bolondsag, ok vac vilag, ki az fat, kõuet, Isten tizteszegere ekesited, Az õ fiat, leanyat, kit fel tamaszt az õ õc ęletre, sem ęltetni, sem ruhazni nem akarod, auagy ha mieledis, nem hiszed hogy szaz ezerszer keduesb egy aruat hozzad venned, hogy nem mint tiz ezer fa kepet meg kamukaznod, aranyaznod, oh oh bolond vilag. Melly bolondsagban nagy ezuda hogy tanyitoc, Papoc, Pispekec, nagy feledelmec heuernec. De igy kellet lenni hogy azoc kic kep mutatoc es alnoc rauaszoc, es ezac testi keuelyec, latuan ne laszanac. Az fa kepes aranyoztatasara hol paranczolta Isten hogy el kõltsed penzedet? De az aruakra rakua az iras *Esai: 45.* De ime azba à mit Isten keuanna, nem akar hinni, es engedni az õ Istenenec, az õ paranczolattyanac, intesenec, igeretinec, fenyetesenec, hanem az mit nem keuan, azt erõuel az õ neue alatt à baluanyozasra toszza, vay atkozot bolondsag. Az kẽszegis à ki szokott bolczo iarashoz, szentekhõz valo gyonashoz, bõjtõleshõz, es hol mi bajolashoz es babonahoz, azt mohon es telhetetlenũl is nagy szorgalmatossaguual igyekezic meg szerezni, azonba ha meg feddetic, hogy ũnnepet nem foglallya io tanulasba, es ha meg feddetic, reszegsegerõl, ragalmazasarol, es alardsagarol, es egyeb meg tiltot bũnõkrõl, atockal

Esai: 45.

Hol ki adgya es ękezis Istennec.

fizet ęrte. Touabba hol ki adgya meg azt io szivvel az WR Istennec, Hogy eyel nappal gondolkodnec az õ paranczolattyarol, õket igazan tanulna elmeri, hinni, bizni ben-

ni benne, fęlni, ſzeretni, az ô ũnnepet ſzentelni, atyafianac io keduel ſzolgalni, Hol ki ezoda mondoc az, ki ezeket Iſtennec io keduel igyekeznec meg adni: De ha azt predi kalnac, hogy lelkekert czinaltaſſanac nagy bolczos Templomot imez amaz ſzent neue re, oda fõ kepet rendellyenec, ſoc bort, buzat hõrgyanac, hamareb rea vehetnec az ka banepet. Sokſzor ſoc helyen panaſzolkodot o Tõruenybeis az WR Iſten errõl, hogy ôtet ſoc aldozatokkal kũlſõ keppen akariac tiztelni: De az ô ſziueket azoc mellet nem adgyac Iſtennec, hanem azzal ô neki gyalazattyara, es felebaratyoknac veſzedelmekre ęlnenec, oluaſd meg *Eſa*: 1. *Ierem*: 6. Moſtis nagy ſokan belõl ſziuekben alnokoc, hazugoc, telhetetlenec leuen, keuelyec, torkoſoc, hitetlenec, iſtentelenec, kiuũl megis czaczogiac, hogy ôc iobbac maſnal. Es ez felec kũlſõ magoc tartaſſal, kũlſõ Predikatio hallaſſal, ſoc kõnyuec mutogataſaual, es ſoc fele ſzin tartaſſal, el akariac hitetni, hogy igen ſzentec, De lattya Iſten az ô ſziueket, Es az nyiluan valo hires latroc kõzzũl, ſokan elõl veſzic õket Iſten orſzagaba, az Iſtennec igen igaz es czudalatos iteleti ſzerint. Vayha ęrtened mit beſzellec te kep mutato, De meg ęrted ez vtan kinoddalis. Igy nemellyec ſoc Miſe mondaſſal, rut kuklya viſelesben, el ſzaradot teſtenec ehſegeben akaria mutatni ſzentſeget, belõl ſziuebe rakua leuen ſoc teuelgeſſel. Serkennyũnc fel azert immar, es ſzakadgyũnc el az ſoc ſzem feny vezteſtũl, az ſoc balgatagſagtul, à bo anyozaſtul, Es tanullyuc meg mit keuan Iſten mi tũlõnkis, Es azt adgyunc ô neki, ki eſzet, elmet, ſziuet, az ô igeie ſzerint keuan, tõredelmes es rõtegõ ſziuet, es benne bizo lelket ſzent Fia altal, es igaz alazatos ſziwbõl valo iambor ęletet, Ezeket adgyuc meg neki. Az mit penig rendelt fõldi ęletũnkre, azokat arra ado gaſſuc, mint aranyat, ezũſtet, barſont, buzat, penzt, ide rõndelt czac ez arnyec vilagra, es el ſzabia kinec oztogaſſuc, Adot arra valo nepeket, wrakat, ſzolgakat, nyomorultakat, Azert ezben ne vonnyuc mas fele viſzat, Hanem kõlczũc õket ezekre, io hittel es io remenſeguel, es iſmet ô felſege naponkent tõbbet tõbbet adogat, ha mĳs io ſafari leſzũnc.

Imez kabaſagra gyorſabbac,

Regi panaſzi Iſ

Matthi 21.

Ierem: 9.

Mas viſzaltatas.

DE it iſmet nagy viſzaltatas tamad az õrdõg miatt az emberec ſziuebe: Mert immar ezt az ki fõldi, az fõldi wrnac Iſten Paranczolattyarais nem akariuc meg adni tõrueny ſzerintis: Ha Czaſzar auagy fõldes wrunc kęri az ô ado iat, io keduel nem akariuc meg adni, hanem zugodaſſal, bot es fenyitec alatt, Ha az ô paranczolattyara meltan valo ſzolgalattyara kelleneis mennũnc, aztis nem ſziuũnc ſzerint, nem igaz engedelembõl miellyũc, Hanem erõtte reaioc haragſzunc, dul fulunc, at kozzuc. Az WR Iſtennec az ô aldomaſokert titkan kõnyõrgũnc: Igy az ſzolgac, beresec, louaſzoc, kotſiſoc wroknac czalardul ſzolgalnac czac ſzembe. Az ki biro kezebe eſic, az ô gonoſſaga miatt, nem az ô maga bũnet vtallya, hanem à birot es à hohart, azokra nehezel nem ô magara. Igy veztõtte eſzũnket az pokolbeli õrdõg, à tõb ſoc dolgainc kõzõtt, ezbennis: Hogy ſem Iſtennec az ôuet, ſem feiedelmũnknec az ôuet io keduel nem adnuc: Az WR Iſtent fõldiuel es teſtiuel tiztelnũc, maga ô lelki leuen, kiualtkeppen lelekbõl akar tizteltetni, igaz eſmerettel, benne valo bizodalommal, fęlelemmel. Ez fõldi wrunkat penig lelkiuel, es azokual tiztelnũc, az kiket Iſten maganac keuanna, õtet nagyob bõczbe tartyuc, hogy nem mint Iſtent, ô beñe inkab bizunc, hogy nem mint az Iſtenben, Egy igeretit inkab hiſzũc, hogy nem mint az Iſtennec ſzaz igeretit, Egy fenyegeteſetũl inkab fęlũnc, hogy nem az Iſtennec õrõc karhoztataſatol, Es ſoc ezer keppen mindenben viſzat vonſzunc: Hogy az mi Iſtene, azt embernec, à mi embere, azt Iſtennec akariuc adni. Melly viſzaltataſoc az õrdõgnec tõttenetes alnoc o lalkodaſi miatt leſznec, es nagy rauaſz ſzep ſzin mutataſockal. Mint az Sidoſagis az Ado penzt az nęw alatt oltalmaztac, hogy Iſten tiztеſſegere valo, maga az ô tiztеſſeget az à penz nem bantotta ha el ſzakaztottais az Czaſzar à Templomtul. Azonba az alnokoc midõn ezen felõtteb veſzekednenec, mint alathaſſac helyere hogy az à penz az Templomhoz iarion, Azonba mondoc ez atkozot vakoc semmi gondot nem viſeltec arra, az mit Iſten leg inkab keuant volna az Templomba, Hogy az ô ſzent Fiana

Sem Iſtenet, sem embert io modal nem akariuc

meg adni, Hane viſſa az Iſtenet embernec, az emberet Iſtennec adunc: O ki nagy õrdõgi gyũhõſſeg ezis kõzttũnc.

Alnoc ſzin mutataſſal, à lelki alat teſtet kereſtec, Es az lelkut alatomba el karũltec, ezac teſtiekre lesz gondoc, oh hi nagy õrdõgi meſterſeg ez.

Hat zan Harmadic Wrnapiara szent Harom szegnap vtan. Miczisoc keppen lehnec ez alnokszagec, Papoc, Prea katonoc, Wrac, kőssög között.

Predikatioit halgattac volna, es őtet meg esmeruen, az nepeket is az ő esmeretire hoztac volna, Es mint az tőb bűnősőc, ők is magokat meg alazuan, Istenhőz igaz leleckel tęrtec volna. Ezeket nem hogy mieltec volna az Templomban, De sőt kőueket ragadoszniac hogy agyon veriec. Ez melly rőttenetes dolog legyen, senki most elegge meg nem gondolhattya. Kiket mais melly czuda keppen kőuessen ez vilagnac nagy resze, czac azoc saldittyac, kic meg tellyesettec az Istennec Lelkeuel, Mert sokan testi keuelyseges keuansagoc miatt Pap neuet viselnec, kiknec semmi gondgyoc nints az Papi tiztre, hanem az wrasagra, az torokra, ez vilag pompara: Igy soc Predicator, hasanac igyekezic inkab szolgalni, hogy nem mint az Wr Christus Kereztinec: Igy soc wrac es kőssegec az kereztyensegnec neue alatt semmi gondot nem viselnec az igaz lelki epületre, hanem czac az dőgős ferges arnyec testre. Kiből mi eyiel nappal valo alazatossagra intetűnc, Es szűntelen valo kőnyőrgesre, hogy az kegyelmes WR Isten ne eresszen bennűnket illy szőrnyű vistra fordult ęletre: Hanem segitsen szent Lelke altal, hogy io es igaz ęrtelemmel, Az mi CZASZARE, feiedelműnke, szűleinke, azokat io keduel adgyuc meg ő nekic, őket meg beczűllyűc mint Istennec kepebelit, erőttec imatkozzunc, ostorokat bekeuel tűriűc, Es adoinkat es szolgalatűnkat io keduel nekiec meg adgyuc. Az mi penig az WR ISTENE, azt ő felsegenec adgyuc, hogy őtet igazan meg esmerni tanullyuc, hirdessűc, vallyuc, őtet fęlni, benne bizni szent Fia altal igyekezzűnc es mindenekben neki kedueskedgyűnc. Ezekről ha kic el akarnanac szakaztani, erőtte meg halnąs kęszec legyűnc. Kire az kegyelmes WR Isten segitsen mindnyaiunkat, Amen.

Alazatossagra valo intes.

MIT TANVLANC.

ELEgyesen imez dolgokrol szolanc: Előszer melly alnokul kerdeztec az Sidoc Christus wrunkat, erről: Ha illike Czaszarnac meg adni az adot. DE ő tellyes leuen bőlczeseguel, igen szepen eleit veue. Kiből emlekezzűnc meg arrol: Hogy Isten męg Paradiczomba igy igerte, hogy az ő Fiat aszonyi allat maguabol vgy boczatana è vilagra, hogy ő vele ellenkeznec à Kigyo, es az kigyonac magua az ő partosi, De mind azoknac à feieket ő meg rontana, Ki à hiueknec nagy vigaztalasokra vagyon, miőn lattyac hogy velekis ez egez vilagon valo tagiai az ördőgnec, az ő izgatasabol szaz ezer keppen ellenkeznec, mind az altal mindenekben az Wr őket meg győzeri, ha nem testi keppenis, de lelec szerint mind meg győzettettec lesznec. *MASODSZOR* szoltunc az Christusnac edes maga tartasarol, ki ellenkezőitis szeretettel tanyitotta, es az győzedelembeis fel nem futualkodot, hanem czac egy arant előbi szelid leleckel magat tartotta. *HARMADSZOR* az Adorol szolanc, Hogy az Kiről vetekedtec regi időben Sido orszagban, Az kęt fele volt: Az egesz orszagnac: es az Ierusalembeli Salomon Templomanac adoia, kiknec egyiketis nem akartac adni az Pogany Feiedelemnec, Miert hogy őc ő magokat Isten nepenec tartottac, es azert ez vilagon mint Istennec fő nepei leg fellyebben akartac magokat tartani minden nepec felőtt, es ahoz kepest vęltec, hogy Isten velec lenne, ha az Pogany ellen fel tamadnakis. De ezbennis nagy teuelgesbe voltac, Mert az Isten nepe it ez főlden test szerint leg nyomorultab, de lelkekben minden hitetleneknel kazdagbac es bekesegesbec, kiket ostor alatt soc szep okokert tart az Isten, Iollehet niha test szerintis meg aldgya őket, De elegy suytogatassal, kereztuel, mellyec mind iauokra vagyon. Az Sido nepis iollehet Istentől nagy igeretetis vőtt volt test szeritis: De az ockal, ha az ő Toruenyebe iarnanac, Es czac ideig mig az ő Iduőzitő Christusa be töltene az orszagnac, à Kiralsagnac, es az aldozatoknac peldazattyat, Kinec orszaga az vtan őrőcke valo lenne. Ezt ő ne nem ęrtuen, czac az testi birodalmat kerestec, Es azt oltalmaztuan Czaszaroknac az Orszag adoiokatis meg adni nem akartac. *MASIC* adoio volt az Templom adoia, kit azert nem akartac az Czaszarnac adni, Mert az Isten az ő szent Egyhazara rendelte volt. Azert vęltec azt, hogy ha őc meg oltaltalmaznac, Isten mellettec lenne azbanis, De az Christus meg tanyittya őket. Hogy Istennec nem penzt, nem toldit, nem testi, hanem lelkit oltalmazzanac, es adgyanac az ő Templomokban.

Dani. 2. 9.

Negyed

NEGYEDSZER azert ſzolanc az WR feleletiröl imez Kerdeſre: Illike az Czaſzarnac adot adni, auagy nem? Es az WR elö keruen az ado penzt, kiuel azkor ęlt az orſzag, azon az penzen Pogany Czaſzar kepe es neue leuen, azbol bizonyita igen nagy bölcz felelettel, Hogy az à penz immar nem Iſtene volna, Mert nem Iſten kepe es neue volna az penzen, hanem Czaſzare, Es azbol itelhetneiec, hogy Iſten az Templomtul es ö tülöc el vetette volna az Pogany feiedelem̃el ſoc okokert igaz iteletiböl. Ha azert Iſten az Czaſzarnac adta, Tehat immar moſt ökis engednec azt à penzt az Czaſzarnac. De az mit Iſten az Czaſzarnac nem adot, hanem maganac tartot, azt ökis adnac meg az Iſtennec: Hogy az ott valo Templomban, es az mellet nem teſteket hizlalnac, nẽ ez vilagot kereſnec, hanem lelkeket ęltetnec az öröc ęletre, az WR Chriſtus Predikatioinac halgatafabol, es köueteſeböl. Melly tanyitaſa az Wrnac igen nagy lelki bölczeſeguel rakua. *OET ÖDSZER* ſzolanc, melly viſza ęltec regennis, moſtis az emberec ezzel: Hogy az mi embere azt Iſtennec adtac, es akariac adni moſtis. Viſzont az mi Iſtene azt embernec. Az Iſtent, penzzel, ezüſtuel, arannyal, köntöſſel, aiackal, külſö pompaual, es ſzem feny veztö dolgockal, akartac az Sidokis, az Papaſagis, az Töröksegis, es minden kep mutatoc tiztelni, Belöl eſzec rakua leuen ſetetſeguel, es ſziuec gonoſz keuanſagockal es minden tiztalanſagual. Viſzont az külſö embereket fellyeb beczüluen az WR Iſtennel, bennec inkab bizuan, öket inkab halgatuan, lelkekböl Iſteni dolgockal tizteltec es tiztelic. Melly röuenetes ördögi zurzauartul, es iſzonyu viſzaltataſtul az hiueknec onioc kell magoc, Hogy az mi Feiedelmecke, azokat ö neki io keduel meg adgyac. De à mi az WR Iſtene, azokat czac ö ſzent Felſegenec adgyac, ki mellet lehеſſenec kęſzec meg halnijs. Ezekbe hogy az kegyelmes WR Iſten az ö ſzerelmes Fiaert, ſzent Lelke altal mind egez ęletünket igazgaſſa, könyörögiünc ſzüntelen, Es moſtis mondgyuc el imez Imadſaginkat.

IMADSAG.

VR Iſten mi Mennyei ſzent Atyanc, Halat adunc mi teneked: Hogy eddigis reanc kegyelmes gondot viſeltel, örzöket es ęltetöket adtal, es az ö nagy erötlenſegec alatt czuda keppen oltalmaztal: Bennünkis ö hozzaioc es te hozza valo engedelmeſſegre haytogattal. Kęrünc tegedet, ennec vtannais adgyad nekünc az te ſzent Lelkedet, Hogy mi te benned valo fęlelembe kedued ſzerint ęllyünc, Feiedelmünket tiztellyüc, es hadra auagy egyeb bünteteſre bünuel okot ne adgyunc. Igazgaſſad az mi Feiedelmünketis az keppen, hogy à teneked valo engedelmet meg ne banczac, hanem inkab terieſzec, hogy mi az ö birodalmoc alatt teſtbe lelekbe meg aldaſſunc. Ezt adgyad minekünc az te ſzerelmes Fiad ęrdemeiert, ki te veled ęl es wralkodic, az ſzent Leleckel egyetemben, öröckön öröcke, Vgy legyen.

VTOLSO ENEKEC.

¶ *Atya Iſten tarcz meg minket, &c.*
¶ *Halat adunc teneked &c.*
¶ *Felſeges Iſten neked &c.*
¶ *Adgyunc halat mindnyan &c.*

MASODIC PREDIKACIOIA
ezen Euangeliomnac,
MATTH: XXII.

Ackoron el menuen az Phariſeuſoc tanaczot tartanac, mikeppen ötet beſzedeben meg fognac. Es hozza küldec az ö tanyituanyokat â Herodeſnec ſzolgaiual egyetembe, &c.

HESZON Harmadic Wrnapiare ſzent Haromſag nap vtan.

Az Feiedelemſegrœl,

SVMMAIA.

AZ Felſő Predikationkban ſzollottunc az egeſz Euangeliomnac Magyarazattyarol. Leg vtol arrol: Mi legyen meg adni â Czaßarnac azt, az mi Czaßare: Es mi legyen az Iſtennec meg adni azt, à mi az Iſtene. Immar ez vtan czac egyrŏl ßolunc, Keet kŏuetkŏzendŏ Predikationkban, czac az FEIEDELEMSEGRŐL. Kirŏl mind az Wraknac, mind az kŏſſegnec igen ßŭkſeg io ertelmet venniec. Kinec az Summaiat ier vegyńc eßŭnkben.

Meg hallottuc az Euangeliomba, Hogy az WR CHRISTVS ŏ magais inte, az Feiedelmekhŏz valo engedelemre bennŭnc, midŏn azt mondana: Adgyatoc meg az mi Czaſzare, Czaſzarnac. De miert hogy mind keet felŏl, ſoc fele fogyatkozaſoc vadnac ez vilag ſerte, mind az Feiedelmektŭl, mind az Alatta valoktul: Az Feiedelmekis nem eſmeric magokat, nem ertelem ßerint beczŭllic magokat, nem ertic tizteket, gondot ſem viſelnec rea, Az Alattoc valokis nem tudgyac beczŭlni elŏtte iaroiat: Azert mind az keet feelnec tanuſagira, ßŭkſeg igaz ertelemmel ßep dolgokat ßolnunc az Feiedelemſegrŏl: Kirŏl illy rendnel leßnec tanuſaginc.

Elŏßer meg mondom, Miczoda az Feiedelemſeg: Es minemŭ keetfŏ keppen valo tiztŭ legyen, Honn, es Kiuŭl: Es kiket kell ertenŭnc feiedelmeknec: Es azoktul mit kenannyon Iſten. Maſodßor hat Rendben elŏ ßamlalom tizteket: Hogi az Iſte nepenec Daykai: Az Tiz Paranczolatnac ŏrzŏi: Az orßag ki adot tŏrueninec oltalmazoi: Mind az Iſten tŏruenyenec, mind az orßagenac ki ßolgaltatoi: Az ŏ nepeknec, azoc marhaioknac oltalmazoi, es ßŭkſegekben eeltetŏi legyenec. Harmadßor Negy ieles fŏ ioßagokrol emlekezem: Hogy eßec: Iſten feelŏc, igaſſag ßeretŏc, es ne fŏſuenyec legyenec. Negyedßer mint neezzenec Iſtenre: Magokra: Es Alattoc valokra. Oetŏdßer nehesſegeket mint tŭriec bekeſegeſen. Hatodßor ßoloc az Alattoc valokrol, Azoc miuel tartozzanac az ŏ Feiedelmeknec, akar ioc akar gonoßoc legyenec. Hetedßer, Keet fŏ tiztit magyarazom meg az Feiedelmeknec, Biroſagat es Hadakozaſat mint viſellye.

Az Biroſag mi legyen: Es minemŭ hat tiztı legyen meg mondgyuc: Aztis: Sokan azzal melly gŏnoßul ellyenec. Szolunc arrolis: Mibe lehet engedelmes az Biro, es mibe nem, Es mikeppen leheſſen az.

Az Hadakozaſrol meg erttyńc: Mi legyen az Kereztyeni Hadakozas: Es azt minemŭ Hat okokert inditthattyat Es hogy az io veegre valo hadakozas kedues Iſtennel. Ezekrŏl leßnec Tanuſaginc ez Maſodic Predikationkban.

Az ŏtŏdic reßebe el kezduen 429. leuelen.

HARMADIC Predikatiotis oluashatß az ŏregbic Poſtillaban, Hol ſoc ßep ßoekal oltalmazom az Feiedelemſegnec meltoſſagat, es Iſten elŏtt valo kedues voltat. Kirŏl nem oknekŭl irtam, Mert nem czac az tudatlanoc, de meeg az kic magokat nagy bŏlczeknec veeltekis, ſokan hamis teleeet tettec az Feiedelemſegrŏl. De onnet meg ertheted, melly draga Tizt legyen az Feiedelemſeg. Moſt laſſuc az ſt valo tanuſagunkat.

Az Feiedelemſegroel.

I. Miczoda az Feiedelemſeg?

Miczoda az Feiedelemſeg.

AZ Feiedelemſeg Iſtentŏl arra rendeltetet Tizt: Hogy ęltetŏie leuen az ŏ Anya ßent Egyhazanac, az az, Az ŏrŏc celetre valo hiueknec, Es az Oskolaknac, az az, az fele tanulo gyermekeknec es iffiaknac, kic iduŏſſeges tudomant tanulnac, es ſoc fele haßonra valo tudomanyokat: Es lenne ŏrizŏie az io erkŏlczнec, es az bekeſeges eeletnec, az Iſtentŭl ki adot Tŏruenye ßerint, melly termeßetnekis tŏruenye, es azbol iol rendelt egyeb tŏruenyec ßerint, hogy azokban hiuen el iarna, az ßerint az iokat vltalmazna, es az ßerint az gonoßokat kŭlsŏ feniteckelis meg bŭntetne.

Keet reße az Feiedelemſegnec.

Melly Feiedelemſeg imez kettŏbe fŭg kiualtkeppen: Elŏßer Honn io moddal nepet birni. Maſodßor Kiuŭl io moddal haddal oltalmazni. Az az, Bekeſegnec ideien otthonn io vigiazaſſal biria es igazgaſſa nepet, iſtenes, igaz, es iozan eeletben: Haborunac ideiebe kedig io viteſſeguel oltalmazza ŏket. Oknelkŭl hadat ne inditſon. De ha arra igaz Oka vagyon, azban Iſtent ſegiteſegŭl hiwia, es az ŏ tiztеſegeiert, az ŏ ßent igenec, az ŏ ßent nepenec oltalmaert hadakozzec, Es mint az Pelican melyet ßagatuan, veereuel kinis meg ŏletet fiait az kigyotul, es vgy eelezi meg ŏket: Igy ŏis az Iſten Tŏruenyet es az ŏ nepet azzal oltalmazza â minden az Wr Chriſtuſis errŏl czuda draga pelda, Ez madart tzimerŏl ez iraſſal Pro Lege, & Grege, eßeſſen valaztotta volt egy Neapoliai Kiraly.

Soc Rendi â Feiedelemſegnec.

Az Feiedelmi tizten penig ſoc rendet ertŭnc, Minden elŏttŭnc iaroinkat. Mint Czaßar, Kiraly, Herzeg, Groff, Marſalk, Tanacz, Biro, Polgar meſter, Capitany, Hadnagy, Vdvarbiro, Po: kolab, Iſpan, ßŏlec, Gazdac

gaydac, Az mint kůlömb kůlömb helyeken, kůlömben kůlömben vadnac el rendeluen, Romaba, Velentzebe, Beeczbe, falukba mas keppen. Mind ezekről ſzent Pal azt mondgya, Roman: 13 Hogy Istentůl valo rendeleſec ő tůle ſerezetet es engedetet rendec. Az Bölczis mond, Prouerb: 8 Sapient: 6. Az Birodalom tinektec az Wrtul adatot, ő ſamot tart az ti czelekedetekre, es azt ti tanaczokat meg iteli. Az Istenis mond Dauid altal, Pſalm: 82. En mondottam Istenec vadoc, es mindnyaian az Felegeſſec fiainac neuezettec. Es mond Pſalm: 12. Az WR felemeli porbol es az ganczibol à ſegint, hogy ulteſſe az ő nepenec Feiedelminec közibe Ezekből mind az fő nepec indullyanac Isteni feeltelemre tiztekben, Mind az alattoc valoc beczůllyec őket. LEG előßer penig Nemroth lőn Babiloniai Feiedelem, hamar az Viz özön vtan. Ez kezde Wy birodalmat. Es azert neuezte et Nemrothnac, az az, keſerů Wralkodonac, es Isten vadaßanac, Mert kemenyben kezde az nepet zabolan tartani, Es Istennec kezde ki vadaßni, az nepnec ſenc vad emberit. Oe vtanna ſokakat rendelt az WR Isten, mind à Negy Birodalmokban, kic között ſokan Isten feelőkis voltac, mind az leg fő Czaßarokban, mind azoc közt valo birodalmokban. Mint Abrahamis, Ioſephis, Moyſeſis fő tiztit viſeltec, MOYſeſnec letto az Ipa tanaczotis ad, mint rendellye el nepenec birodalmat, Tizedeſekre, Szazadoſokra, Ezeredeſekre es egyeb rendre. Melly rend tartas, meeg à Poganokbanis vagyon termeßet ßerintis: Hogy ezec mindenre gondot viſelnenec, valami az közönſeges tarſaſagban ßükſeges Törueny latasara, bazaſoknac magoc tartasara, igaz kereskedeſ e ieletekre bůn eteſekre, oltalomra, hadakozaſra, munka telre, iambor eeletre, az Anya ßent Egyhazra es Oskolabeliecknec epůletire, az Polgarbeli ta ſaſagra, es annac minden ßükſegere, Hogy mint az Kormanyos az hatonac igazgataſra, az Oruos az egeſſegre, a Hadnagy az győzedelemre, Igy az kőſſegnec az Birtais, es Wra az kőſſegnec io eeletiretis gondot viſellyen, hogy markaczaporodgyec tiztesegec neuekedgyec, dolgozerősedgyec, hogy minden alattoc valoc az igaz Anya ßent Egyhaznac io ßallas adot tekeſſenec. EZEKBEN valamelly Feiedelem igyekezzec hiuen el tarni, Azoc Isten előtt nagy meltaſagbeliec, vgy mint kic Isteneknec Pſalm: 82. es ő neki ſegitő tarſainac neuezteenec, kiknec ſoc aldaſtis igeritetet. DE mind regen az Martioriac, mind meſt az Anabaptiſtac, rőttenetes teuelgeſeket hintettec ezekről: Hogy midőn latnac hogy ſokan az Feiedelmec es Vduarbeliec közzől, keuelyec, ragadozoc, torkoſoc, Es ſokan az Feiedelemſeget nagy kegyetlenſeguel, ſoc atattanoc veere ki onsaſaual es nec kic ſoc fele alnokſagual főglalnac es birnac: Azbol azt itelic, Hogy az Feiedelemſeg nem Istenů rendeltetet Tizt volna, hanem emberi vakmerőſegből, es keuelyſegből valo ragadozas. De az gonoſſagot meg kel vallaztani â Tiztől, mert az hamiſſag ninczen Istentől. De minden Tizt ő tůle vagyon, à mint minden tagainkban ozlot tizeket. Meeg az kegyetlenekis nem vehetic magoknac az birodalmat, hanem ha Istentől adatic, Hogy azoc altal kemenykeppen bůn eſſenec az gonoß teuſc. Mond Daniel, Dan: 2. Az Wr el valtoztatya az időket, el vesti az Kiralyokat es rendeli, Hogy meg ismeriec az eeltc, Hogy à Felſeges Isten hatalmas az embereknec orßagaba, es az kinec akarta aznac adgya azt. Az ßent Iobis mond, Iob 34. Az nepnec bůneiert regnal i hadgya az WR âßin mutato Feiedelmet. Ismet Iob 28. Az földnec alnokſagaert meg ſokaſulnac az feiedelmec, Oſeas mond Oſeé 13. Oe ad gyermec feiedelmet az nepec bůnteteſere. Eſaiaſis igy ßol Eſa: 3. Dauid Kiralis inti az gonoß feiedelmeket, Pſalm: 75. Hogy ßaruokat fel ne magaztallyac mert az WR imezt meg alazza, es amazt fel magaz allya, Melly feiedelemſegbe mint viſelltyec magoc az Isten feeltc, ßollyunc arrolis.

Nemroth ßaz eztendőuel à Viz özön vtan lett el.

ső feiedelem ezer het ßaz ő uen haz eztendőuel Adă teremteſe vtan, Exod 18.

Ezből meg tetzic hogy Isten nekůnkis enged rend ßerzest.

Regi es Wy teneſtekben feiedelmeſec erről.

Hat fő Tiztiről az Feiedelemnec.

MInden Rendbeli Feiedelemnec penig, Rend es Agazat ſzerint, ſoc ßep nemes Tizteket es dolgokat rendelt az Isten kikre ha io gondot viſelnec, ők is Istentől ßep aldomaſit veßic. Mint imez Hat fő dolgoc. ELŐSZER, Hogy az Anya ßent Egihaznac, es az Oskolaknac Daikai, eelte ői, gondgya viſelői legyenec, Az Isten igeiet igazan es tiztan hirdeteſſec, az neppel az Isten igazan tizteltesſec, baluanyozaſt es minden hamis Isteni tizteletet meg tiltsanac, es ki gyomlallyanat az kőſſeg közzől. Tehat igen tiztan tanullyac az Isten Törueny et, hogy azbol ő magokis meg itelheſſec Miczoda à baluanyozas, es Miczoda az hamis Isteni tiztelet. Mert az bolond anagy balgatag ahitatos Feiedelem, nagy kaart tehet az ő nepe közöt, mint Ieroboam, Achab, es tőb baluanyozoc. Viſont polda Ezechias, ki az Ertz kigyot el rontata, hogy vele ne baluanyoznanac. Es imadkozec Istennec mind Prophetaſtul nepeſtől. 2. Paral: 32. Peida Iosias, ki minden baluanyozo kepeket ki törette. Moyſes el ronta az arany borin kepet: Dauid az nepet ő magais tanyita, Az Niniuebeli Kiraly Ionas feniteſere pœnitentiat hirdete.

Az Isten nepenec Daykas legyenec, Eſa: 49. Pſalm: 2, 17. Leuitic: 24. Deuter: 12. 18. Prouerb: 21. 1. Reg: 2.

MASODSZOR, az Istennec Tiz paranczolattyanac is erkölczit megőrizzec, annyibol: Hogy kůlső ſem Az Tiz parancz latomaſt, aznac ellene ne ellyenec. Hanem mint az Isten ő maga ſontatta azoknac igeit, vgy ők is azonokat czolatnac őrizői.

ßollyac,

HVSZON Harmadic Wrnapiara ſzent Harom ſag nap vtan.

ſollyac, mint Iſten kepebeliec, Pſalm: 82. Ioan: 10. *es azoc ſerint biriac az ő alatta valokat, mert Iſten azt akaria. Hogy az emberi nemzet az ő Iſteni bölczeſegehöz es igaſſagahoz ſabia magat. Azert ha nem chatiyais nepet belső titkon halgato bűnöktűl, kiket hadgyon az Iſten itelő ſzeki eleibe, De kűlső keppen az io erkölczre io gondot viſellyen, Hogy kiuűl Iſten karomlo, hamis eskűuő, ſzitkos, ünnep törő, öldeklő, parazna, lopo, hazug ſzauu ne lakozzec az ő nepe között, bűntetes es fenitec nekűl. Belől penig az ő lelkeket epiteſſe igaz lelki Paſtornac tanyitaſa altal.* *Az Orſzag Törueniyeknec őrizői,*

HARMADSZOR őrizőie legyen az ő magokual ſzerzetet es rendeltetet Törueniyeknekis. *Mellyec ollyac legyenec, hogy az Iſten Törueniyet segitſec. El rendeluen mint tartſac magokat minden rendbelnec, Hazaſuc, Gyermekec, Szolgac, Kalmarőc, Koldoſoc, Miueſec, Vtczec es egyebec: Es azokra rea vigyazzanac, hogy ki ki az ſerint ceellyen.* *(Az mit mutat a Törueny, el tarianac azba.*

NEGYEDSZER, kyis ſolgaltaſſac az Tiz paranczolat es az Orſzag Törueniyet. *Az az, Törueny ſerint meg laſſanac mindeneket, es meg büntetſec az engedetleneket, ſemmit nem keduczuen, bizonyos oknekűl: De bankodgyec rayta, valamikor keſeritetic az büntetesre, Mind az altal hogy meg ne vtaitaſſec ſe az Iſten Törueniye, ſe az Orſzag rendeleſi, az ki erdemli meg büntesſe, nepet ſzian tartſa, hogy ne kenyeskedgyec. Az kin kedig melto könyörűlni, azzal kegyelmesben czelekedgyec.* *Oltalmazza marhaiokat az ő nepeknec.*

OETŐDSZER, őrizzec az ő Alattoc valoioknac marhaiat, teſtet, eeletet, bekeſeget, tizteſſeget, az meltatlan nyomorgatokat el űzuen ő roloc, Veereketis ne ſzanyac erőtőc, az mint az Pellicanrol es Chriſtuſrol ſolanc. *Szűkſegekbe eelteſſec azű nepeket*

HATODSZOR io Maiorokis legyenec, *Dan: 4.* hogy mint Ioſeph ebſegekben ceeltetheſſec az ő Alatta valoiokat. *Mint az Paztor noha nyiri, de el nem nyelt az ő inhait, Tiberius Czaſar mondaſa ſerint: Igy ökis vehetic haſznokat az ő nepeknec. De az olly Törueny ſerint legyen, kit az Iſten es az Orſzag rendelt. Azonba ökis eeltheſſec es ſegitſec az ő nepeket. Daniel azt iria, Hogy Nabuchadnezar latot egy nagy agas fat, ki alatt eeltenec minden allatöc, Ezt Daniel az Czaſarra magyarazza, hogy ő olly legyen, mint az io termő fa, kinec mind gyűmölczeuel eelnec ſokan, mind arnyeka alatt nyugeſznac ſokan. Tehat ne veellye azt az Feiedelem, Hogy ő maga nyugodalmaert tetetet főue, hanem mint az fő ſolgal az egeſz teſtnec, es nyugattya, igy ős. Pelda Achab, ki Nabothot meg ölte ſzőlőeert, es Iſten mind feleſegeſtűl el vette,* 3. Reg: 21. *Gonoſz rend tartaſa vagyon az Törőknekis, ki mindeneket rabnac tart: De az oſtora ez egez vilagnac.* *Summaia Tizteknec.* *Summaiat ereztűc meg ezeknec.* *EZEC* mondoc Tiztec az io feiedelmeknec, *Hogy az Anyaſzent Egyhazat, az Oskolakban tanulokat, az egez közönſeges tarſaſagot tanitaſſac, Iſteni tizteletre, io erkölczre, oltalmazzac haborgatokiul, ſzaporitaſſac minden eeletyekre valokat, es ő mazokis eeltesſec őket az ő ſzűkſegekben, Kikről oluas ſzep bizonſagoket* Roman: 13. Luc: 3. Eſa: 12. 58. Mich: 8. Zachar: 17. *Soc panaſzis vagyon azokra, kic az ő paztorſagokban el nem iarnac.* Mich: 3. Ezech: 33.

Hat fő ioſzag kell az Feiedelemſeghöz.

DE az ki illyen akar lenni, ſzűkſeg hogy azban imez Hat nemes ioſzag legyen: *Elősser Bölczeſeg, az az, io ertelmeſſeg, io eſzeſſeg, es io okeſſag. Masodſzor, Iſteni felelem, Harmadſzor Igaſſag, es ahoz valo ſzeretet. Negyedſzer Meg elegedet ſziw, az az, ne legyen fősueny es telhetetlen. Oetődic erősſeg az az, ſziwnec alhatatoſſaga, es katorſaga, minden nyauaiyat el ſzenueduen. Hatod Mertekleteſzeg, Iozanſag es Vigyazas. Hetedic igaz mondas.*

ESZE legyen, hogy bolondſaga miatt meg ne haboritſa az Iſtennec igaz igeienec hirdeteſet, es a iot meg tudgya valaztani az gonoztul az iteletben. *Ezt keeri vala Salomonis, melly keuanſagat benne annira ſzerete Iſten, Hogy bölczeſege mellet minden kazdagsagualis meg aldana.* 3. Reg: 3. *ESZET* es ertelmet neuellye a Feiedelem a ſz: Bibliabol egy nihanſzor azt altal oluaſuan egez eeletiben, *A mint Neapoli Alphonſus Kiralrol iriac, Hogy Tizen negyſzer oluaſta volna altal, Kinec ſzokaſa volt, hogy Vduaraban mellette leuöckelts oluaſtatuan, minden reguel meg kerdette ki ki mit oluaſott. Es vgy kezdett egyeb dolgaihoz. En inteſemreis egy nihany firfiakat es aſzonyokat tudoc, kic baromſzoris altal oluaſtac. Ezből azert es egyeb meg lett dolgoknac oluaſaſabol neuellye a feiedelem bölczeſeget, es azokbol az ielen valoknac rendeleſere okoskodgyanac, es a iöuendőkről io modon gondot viſellyec. Tarſanac io es igaz Tanacz adokat, Mert nints egy emberis, a ki mindent önnen magatul ertheine.* *ISTENI FELELME* arra valo legyen, hogy obaſſac magokat az ő Tiztekbe mind azoktul, az kikuel az ő Wra Iſtene meg bantatnec, *Hogy igaſſagot es iteletet tegzen, Az artatlant meg ſzabaditſa, az gonoſz teuőt meg büntesſe.* *IGASSAG* ſzeretete arra valo legyen, hogy erősſen vigyazzon, mind eſzeuel, es mind az keet füleuel arra, ki mond igazat, es ki mond hamiſſat, es igaz iteletet tehesſen. *Azert hizelkedőknec es ezelczapoknac es fondorloknac ſzauokat gyűlőllye. De igaſſag ſzeretőckel tanacskodgyec.* *Az FŐSVENYSEGET* azert gyűlőllye, *Hogy az aiandec miatt ſemmi ſzőmelt ne valogaſſon, Es az ő nepe között ne ragadozzon.* *Ne legyenec vndoc nyereſegnec keuanoi, es felőleb ne ſzomiuhoz zac az kadagsagot, ſe rendec kiuűl kereskedeſre magokat ne adgyac, mert az mint ſzent Pal mondgya: Az*

penz.

AKADÉMIA KÖNYVTÁR

penznec kenansaga minden gonossagnac gyökere, es az kic meg akarnac kazdagulni, az ördögnec tőrebe es soc kisirtetsben esnec, mellyec őket az veßedelemben be meritic. Erről mond Ieremias 8. Ezert adom az ő feleségeket es mezőieket idegeneknec, mert kitsintől fogua nagyig mindnyaian az fősuenseget ůzic, mint az Samuelnec fiairol mondgya az iras 1. Reg: 8. Hogy az fősuenseg vtan indultac, es az iteletet el forditottac. Ezert tiltya meg Isten Exod: 23. Hogy á Feiedelmec aiandokinac kenanot ne legyenec, mert az aiandec à ßemeseket meg vakittya, es az igazaknac ßeßedeket el forditya, Eccles: 2. Aznac felőtte az Fősuenseg testi baluany imadas, kinec reße nints Isten orßagaba, Epheſ: 5. Azert iriac az io Feiedelem keper, hogy vak es czonka, ki nem neez ßömelt es aiandekot, es nem veßi el azt. Ezec mind Kiralynac, Wrnac, Ispannac, Itelő mesternec, Bironac, Procatornac igen ßükseges. Az Isten mond Esaiasnal, Esa: 10. Iay kic hamis Törueneket irnac, az kic hamissat az aiandekert meg igazittyac. Mond Moyseſnel, Deuteron: 28. Átkozot az ki az iőueuennec, az aruaknac, es az őzuegynec igyet el forditya. Es mond, Deuter: 8. Szömelyeket ne esmerietec az iteletben, mint az nagyott az ki sin is vgy meg halgassatoc es senkit az emberec közzől ne fellyetec, mert Istene az itelet. Ezekre azert minden Feiedelem gondot viselljen, Hogy Eßes, Isten feelő, Igassag ßerető, Fősuenseg vtalo, Alhatatos, Mereckletes, Igaz mondo legyen. Kikben hogy el iarhasson mindenkor az ő tiztibe, imez Haromra nezzen:

HAROMRA NEZZEN.

Istenre: Magara: Es Alatta valoira.

MINden Rend, ki Feiedelmi Tiztet viſel, akar Kiraly, akar Biro, akar nagy, akar kitsin legyen, ha czac egy ßolganac, auagy egy czelednekis Wra es gazdaia. ELSŐ gondgya ez legyen, Hogi mindenkor ISTENRE neezzen: az az elotte legyen Az WR Isten mit keuan tůle, az ő Istenere valo tekintetibe. Keuannya penig imez Negyet azba: Elősser hogy meg esmerie, Hogy az Feiedelemseget Isten adgya ő biria ő tartya meg, es mikor akaria el valtoztattya. Erről tanullyon ßep bizonsagot, az mint meg vadnac irua Deuteron: 10. 1. Reg: 30. Dan: 4 Prouerb: 8, Sophon: 6. Pſalm: 82. 112. Roman: 13. es soc tőb helyen. Masodßor ezben neezzen az WR Istenre: Hogy fellyen tůle, Es azert igyekezzec iarni czac az ő paranczolattya ßerint, az mint erreis soc ßep irasoc intic őket, mint Deuteron: 18. Pſalm: 2. 82. Pelda Pharaho, Saul, Nabugodonozor, kic nem feltec, es el veßtec. Harmadßor ezben neezzen az WR Istenre, Hogy ßüntelen minden igyeben keersen segitseget az Wr Istentől, es keersen bőlcz ertelmet, az mint Salomon 3. Reg: 3. Negyedßer ezben neezzen az WR Istenre, Hogy az ő iteleti ßerint itellyen, az ßerint czelekedgyec az fizetesbe, es az büntetesbe, Ezekről olvaſſac, Exod: 23. Deut. 16. Ierem: 22. Esa: 10. Sapient: 6. Pelda Achab, 3. Reg: 22. ki el veße, azert hogy Nabothual hamiſſat czelekedec, Cambyses Perſiai Kiraly eleuenen nyuzatta meg à hamis birot, es aznac bőrőuel be buritatuan az Birac ßekit, fiat azban ültette. Ezekben nezzen à io Feiedelem mindenkor az Wr Istenre, es tanullyon ezekről, Dan: 4. Pſalm: 126. 143. Prouerb: 8 16. 2. Paral: 20. Esa: 1. Luc: 3. Roman: 4.

1. Min: neezzen Istenre.

MASOD Rendben neezzen mindenkor ő magarais, imigyen: Hogy gondollya meg, ő melly igen es erőtlen az ő Tiztere Isten nekűl, Azertis: mert mind eßebe, okoſſagaba, iteletibe, ertelmebe, mind ereiebe soc keppen meg fogyatkozot az eſet vtan az emberi nemzet, Es az felőtt az pokolbeli ördögis mint az siuo Oroßlan kerengi, kiualtkeppen azokat, kic nagy tiztet viselnec, Kinec ellene senki nem alhatna az ő emberi ereieből. Touabba azis gondollya meg, Hogy egy embernec soc embereket birni, es azoknac soc kűlömb kűlömb feele igyeket forgatni, igazgatni, oltalmazni, iol el rendelni, lehetetlen Isten nekűl. De Isten az ki őtet főue tette, es az többi közzől erre valazotta. Hogy azoknac Biraia legyen. Azert keerie h gy ő magais legyen egyűt mindenkor mellette, biria eßet, ßiuet, ereiet az ő Tiztibe, Ezenkeppen magara neezni, maganac erőtlenseget meg gondolni, igen nemes dolog à feiedelembe, kire ßepen int ß. Peteris, Hogy meg alazzuc magunc az Istennec hatalmas keze alatt, 1. Pet: 5. DE az iol meg tekinti az ő erőtlenseget, Az, ha magat nem tudgya vigaztalni, es oktatni, fel sem merne venni az feiedelmi tiztet, ha baar rea valazt arakis, Azert magat az ő erőtlensege mellet vigaztallyais imez keet dologual, Elősser azzal, Hogy Isten ßerint volt hiuatallya, nem ő maga keuanta hiW diczőseges ert, es telhetetlenseges ert. Ez nagy vigaztalas azoknac kiket az nepec valazt Istenűl legyen hiuac Kirallya, Ispanna, Biroua, hogy ha erőtlenekis, De az WR Isten nem hadgya el az ő tiztibe, Mert ő maga tallya az Feiedelmnec. ha pe.

2. Maganac erőtlensegere nezzen.

Erőtlensegebe mint vigaztallya magat.

Isten ofztra az gonoßz fiaidelem.

Az Feiedelemſegroel,

ha penig ſokaigis tartya az fele kegyetleneket rayitoc, mind addig mig tobulaſokat nem lattya, az mint Tőrőc Czaßart raytunc. Iollehet ő nekijs Iſten ßerint valo hiuatallya lehet az ő orßagaba, De hogy ide erezteti reanc, ez oſtora Iſtennec. Minden azert valaki io lelki eſmerettel es ezendeß ßiWel akarta birni tiztit, Iſtentűl varia arra valo hiuatallyat. MAS O Dßor az io feiedelem az ő erőtlenſegebe ezzel vigaztallya magat, Hogy az Feiedelemſeg Iſten előt igen beczületes es kedues, es aznac biraſaban őrőmeſt ielen vagyon. Az feiedelmeket ő maga Iſteneknec neuezi, Pſalm: 82. ő ſegitő tarſainac, ő kepebelinec, kic melle el boczatya Angyalatis, az mint ki tettzic Ioſue könyuebe, Ioſ: 5. Hol az Angyal egy palleſſal forgoloduan az Iſten nepe Hadnagyanac mondgya magat, es ki tettzic Iudic: 2.. Dan: 12. Roman: 13. De keerie erre te vadnac, Ebőz kepeſt inti ſſent Pal az hiueketis, hogy imadkozzanac az feiedelmekert, hogy az Iſten biria őket az ő nepeknec oltalmokra, azoknac bekeſeges es Iſtenes eeletyekre. 1. Timoth: 2 Tehat mind ő maga az Feiedelem, mind alatta valoi imadkozzanac igen gyakorta, hogy az ő erőtlenſegekbe ne hadgya őket, De ők vgy kereſſe keduet az ő nepenec hogy ne atkozzac, hanem Iſtent keeriec erőtte. Melly imadkozas es az gondolat hogy az ő tiztec kedues Iſtennel, nagy vigaztalaſara leßen. Hogy penig bizonyos leheſſen azba hogy az Feiedelemſeg kedues Iſtennel, es azoc mellet ielen vagyon, io es igaz igiekben, igen oluaſſac az Kiralyokrol irt könyueket, kikből laſſac mint birta es igazgatta az VR Iſten Abrahamot, Ioſephet Gedeont, Dauidot, Ioſiaſt, Ezechiaſt, Es az Cronikakba Conſtantinuſt, Theodoſiuſt, es többeket. Vißont mint vezőtte es rontotta azokat, az kic ellenec tamadtac, mint Choret, Datant, Abiront, Abſolont, Iudaſt Galileuſt, Theudaſt, az mi Keresztes hadainkat, Iulianus Apoſtata hittűl ßakatt Czaßart, es többeket. Ez peldakis nagy vigaztalaſara leßnec az igaz ertelmű es Iſten feelő io feiedelemnec. Im ßolanc mint neezzen Iſtenre: Hogy ereze Iſten akaratyat: ötet feellye: az ő iteleti ßerint iarion. Es mint neezze magara, hogy joc feele erőtlenſeget meg gondollya: De azert ezben magat vigaztallya ezzel: Hogy az Tiztre Iſten hiWta, es ezac tőle vaar minden oltalmat. Immar Harmadic tekintets mi legyen laſſuc.

3. Mint nezzen az ő nepere.

HARMAD Rendben az Feiedelem nezzen az ő Alatta valoirais: Hogy azokhoz haſonlo ember, de azoc felőtt Paztorul rendeltetet, kiknec fő Wroc az WR Iſten: Azert azbannis io ertelmec legien mint kel ő velec bajlodni: Mikor bűntet valakit, azban ſiraſſa őket, à mint az WR Chriſtus ſira Ieruſalem veßedelmen, es meg gondollya az ördög dűhőſſeget, ki az ſſegeny emberi nemzet kozőtt ſoc keppen dűhőskődic, kit egy, kit mas bűnben eyteget, es ſokakat akarattyoc ellenis, nagiokat, kiczinyeket, kis gyermetskeketis bűnben keuer, hogy azoc miatt keet keppen el veßnenec, teſtiben lelekben. Vadnac ollyac, kic feleſegec gyermekec torkat meg mettzic, nihol törtint hogy kis gyermec az Annyaba keeſt ütett, ſoc tiztеſegbeli hazaſoc niha tarſokat el feleytic, Nemelly nagy dragaſagban, lopo ezalard leß, Es ki egy keppen, ki mas keppen eſic az bűnben: Ezec közőtt magat vgy tartani hogy Iſtentis feellye, maga is meg alazza, az el eſet embertketis ßannya es mind az altal az bűnőketis meg büntеſſe, nagy bölczeſeg kell es io maga tartas: Azonkeppen minden rendnec meg adni az ő erdemlet beeret, fizeteſet, tiztеſſeget, oltalmat, nagy gond kenantatic rea. Azonkeppen iol meg latni hol kell hadakozni, hol es kit kell meg büntetni, es kinec bűnet el kell halaztani, mint Dauid Ioabet, es Semeiet, nagy ertelem kell rea. Hogy penig ßiue ßerint ßanhaſſa az aruakat, özuegyeket, az ßükölködőket, azoc előtt ne finyalkodgyec, nekic őrőmeſt ßolgaljon mint az WR Chriſtus, ki előtt nincz ſem Wr, ſem ßolga, ſem ßegeny ſem kazdag, ſem firfiu ſem aßony, mondoc ezekreis nagy Iſtenes lelec kenantatic. TEHAT mind az Haromra ßoktaſſa magat mindennap, Iſtentűl ſent Lelket keeruen: Hogy Iſten ereis mint Wr ara neezhеſſen, Magarais mint gyarlo emberre: Az ő nepereis mint ő maga atyafiaira es Iſten orßagaba ő ökös tarſaira. Az Iſtent eſmerie, akarattyat ereze, ötet feellye, es az ő iteletiben iarion. Magat mindenre erőtlennec eſmeruen, Iſtentűl mindenre erőt keerien: Alatta valoit mint edes Atya magzatit vgy biria az Iſtennec tiztеſſegere, es az ő magoc elömentere. Immar ßoloc nehеſſegeröl is.

Galat: 3.

Az Feiedelem nehеſſegiről, es azoknac el tűreſeről.

Az feiedelmet el ne idegenitſe tiztitűl az ő ſoc ne beſſegi.

IOllehet nagy terh az igaz Feiedelemſeg, es akar melly biredalomis, Es az miatt nemelyec el futottac tűle, Mint Demoſthenes iria az ßam ki vetes vtan, hogy inkab menne az halalra hogy nem mint iſmet az feiedelemſeg alatt valo ſoc röttegeſre, iregyſegre, rea valo ſoc panaſzkodaſra, ßidalomra. Æſchines dűhős orozua maro Ebnec mondgya az feiedelemſeget, ki alatomba ſoc keppen maria azt à ki viſeli. Iſocrates haſonlitya az ßepen feſtet es öltözet kuruahoz. Melly előßer magahoz ſokakat edeſit, de veegre azokat meg keſeriti. Adrianus Czaßarnal egy midőn meg agot volna az fő tiztec viſeleſeben, es az vtan hat eztendeig maganac lakozot volna, azt iratta koporſoiara. Hogy nuha ſoc idős, de ezac hat eßtenderg eelt. Egy Kiralynac midőn koronazuan feiebe tennec az Coronat, meg foguan kezebe, mond. Ha tud-

nac

nac az emberec, meny gond te alattad. az porbol ſem vennenec fel. Mondom azert, iollehet nagy terhec vadnac az feiedelemſegnec tiztei alatt, De mind az altal az Iſten feſöknec az alatt ſoc ſzep vigaztalaſokis vagyon, kic nem ö magokert ragadozzac, hanem akarnac kedueskedni az WR Iſtennec, es az ö hiueinec. Es azert kell alnac mint az io vitezec az ſeregnec orran. Tiztekben vallaſt teßnec az WR Iſtenröl, terieztic az ö eſmeretit, örizzic, legelteric az ö nepeit, mint Ioſeph es Daniel meeg az Pogany Czaßaroc alattis Iſtennec ßolgalrattac az ö nepeket kikes az WR reaioc bizot volt az Poganoc orßagaba. Midön Iſten az Iſrael nepenec orßagot emelt, es azt valaztot Hadnagyual es Kiralyual biratta, Iollehet az Satan ſoc keppen igyekezet rontani, Sault telheretlenſegre, Dauidot paraznaſagra es gyilkoſſagra, Salomont teſti gyönyörüſegre es bal uanyozaſra, es töb Kiralyokat, es azoc nepeit töb töb bünökre izgatuan, es azoc miatt okot adatuan nagi büntetiſekre: De mind az altal az mi feiebe Iſten rendelte az orßagot, azis nagy ſoc közzül kitettzet: Hogy az io feiedelmec az Iſten eſmeretit teriezteenec, az Iſteni tudomany es az Iſtennec Anya ßent Egyhaza meg tartatnec. Ezt magaztallya Moyſes Deuteron: 4. hogy nints mas nep, kihöz Iſten igy közelgetne. Ezt atanitya Chriſtus Matth: 16. Mit haßnal ez vilagot nyerni, ha lelked el vezted. Es mond: Elößer Iſten orßagat kereſſetec: Maſodßor az io Kiralyoc igazgataſa altal niluan valo ielen letet meg bizonitotta, kic melle Prophetakat adot, es ſoc czudakat mielt ez vilag hallaſara. Es mind addig meg allot az ſoc haboru alattis az nemzetſeg, mig az WR Chriſtus ßületnec. Illy nagi iokat ßerezteteet Iſten az Iſrael orßagaba. Ezen keppen moſtis noha az Satanis, az romlotſagis ſoc keppen nehezitic az feiedelmeket, mind az altal Iſten azoc altal ſoc iokat ßerezt, kiert el türiec nehelſſegeket. Im ßolec, az Feiedelemſeg mi legyen: Es aznac mineműhat jö Tizti legyen: Es mint türie el nehelſſeget. Immar ßoloc az ö Alattoc valokrolis: Azokis magokat mint tarczac az ö Feiedelmekhöz.

AZ ALATTOC VALOC, Miuel tartoznac az ö Elöttec iaroioknac.

MEG hallottuc draga es kedues voltat Iſten elött az Feiedelmi Tiztnec, Es nekünkis melly ſoc feele haßnunkra, eeleteſünkre, oltalmazaſinkra, io erkölczbeli magunc tartaſara, es idöſſeges epületünkre ßerezteteet, Kiröl nekünkis melto halat adnunc, mind az WR Iſtennec, mind az reanc valo gond viſelöknec. Azert immar ßollyunc arrolis, Miuel tartozunc mijs az mi Feiedelmunknec, akar Kiraly, akar Biro, Iſpan, akar nagy, akar kutſiny rend legyen: Elößer azzal, Hogy Iſten kepebeli ec beczülliic. Maſodßor. Hogy tiztit az mi tiztünknel nagyobnac beczüllyüc. Harmadßor, Hogy minden iuban neki engedgyünc, ßolgallyunc, ſegitſüc, adoiat meg adgyuc, erötte imadkozzunc, halakat adgyunc, büneit meg boczaſſunc, nekic türiünc. Az mint erröl ſoc bizonſagoc vadnac, Roman: 14. Luc: 3.

†Elößer tiztelſeguel: Az ö tiztelſege penig imezekbe vagyon: Elößer, Hogy az ö Tiztit Iſten kepebeli tiztinec eſmerüc, Pſalm: 81. olly Tiztnec, kibeis az Iſten ö magatis eſmertetni akaria, Hogy az mint az ö kepebeli ember, eßes, bölcz igaz, igaſſag ßeretö, io, es gond viſelö: igy ö magais ollyan, es azoc az nemes ioßagoc ö benne igen nagy tökelletelſeguel vadnac. Ezeket tekörül tartya az Iſten azokban, kic Iſteni tiztet viſelnec közttünc. Tehat ezekbenis meg beczüllyüc öket. Maſodßor, tiztellyüc az ö ßömelyetis, melly noha minden keppen haſonlo mi hozzank, De az tiztert kit az Iſten rea bizot, felliyeb tarczüc mi magunknal. Harmadßor mind ezekben öket meg beczüluen, mi magunkat elöttöc meg alazzuc, Es nekic minden ioba engedgünc. Io intéſeket, melto fenyegeteſeket, paranczolattyokat aalazatoſon meg fogadgiuc, Iſtenertis, io lelki eſmeretünkertis, hozzatuc valo ßerelmünkertis, es hala ado voltunkertis nekic mindenekbe örömeſt ßolgallyunc. Törueny reteltheli itelettyeknec engedgünc: Hadakozaſokban ſegitſüc, Tit: 3. ßabott adonkat io keduel meg adgyuc, Matth: 22. Eröttöc Iſtennec halakat adgyunc, Tiztekert, ö magokert imadkozzunc, Ie rem: 23. 1. Timoth: 2. Gyarlo vetkeket el türiünc, es meg boczaſſuc, Hirekbe meg ne gyalazzuc, reaioc ne panaßolkodgyunc, ne atkozzuc. Mert ezt az Iſten kemenyen meg tiltya, mondüan: Exod: 22. Az te nepednec feiedelmet ne atkozd. Ha töruentelenſeget paranczolna, kibe te magadat terhelne, mint felölteb vala ßolgalattal fizeteſſel, aztis bekeuel türd, es tudgyad hogy az, te raytad ofterul vagyon, mint egyeb uyalya, betegſeg, ßegenſeg, rabſag, tüz, aar viz, kö eső, dög halal, fegyuer, kikbe ha meg eſmered büneidet, es meg iobitod eleteded, az Wris meg könyebit mindenekben az kickel oſtoroz, az mint ßent Palis tanit 1. Corinth: 10. Ha mi magunc feddenüc magunkat, Iſten nem feddene bennünket, De mikor feddis, azert vineli, hogy meg iobituan eleteünket, ez vilagual el ne karhozzunc. Ha penig ollyat paranczolna, ki az Iſtennec tizteſſege ellen volna, es felebaratodnac veßedelmere, karara, Mint ha keßeritene baluanyozaſra, a mint Nabugodonozor, Darius, Auagy az Iſten igeienec nem predikallaſara, mint Caiphas, es többec, az Wr

† Egyic tizteſſege a feiedelemnec, midön ötet Iſten kepebelinec eſmerüc, es ö rea nezzen Iſten tekörere neezzünc.

Maſic tizteſſege az, midön az ö nagyob tiztiertis meg beczüllyüc. x: Harmad tizteſſege az, midön ö neki engedünc, ioba ßolgalunc, adoiat meg adgyuc, erötte imatkozzunc, es halakat adunc nekic türünc, vetkeket meg bocziattyuc. Iſten ellen ne engegy feiedelmednekis, Act. 4.

Az Feiedelemſegroel.

[illegible] Haromſeg nap vtan. Proverb: 24.

Chriſtuſt es az Apoſtolokat, anagy Predikatorat tiltana, hogy ő rea ne fedgyec az ő bűneiert, anagy tolnavlaſra, lopaſra, parazna coletre keſeritene: Ollykor emlekezzel meg imez mondaſokrol: Mond Salomon: Feela lyed az Wrat edes fiam, es a Kiralt, Ime előßer tanit arra, hogy az WR Iſtent feellyűc, az vtan int arrais, hogy az Kiralyokatis, es egyeb Wrainkatis, annitől, kiről az Iſteni feelelem meg nem bantatic. Szent Peteris ezt felele az Papoknac, kic meg tiltyac vala, hogy az WR IESVS Neuebe ne predikalnanac, monduant Iob Iſternec engedni hogy nem mint embereknec. Ezt penig meeg az okos poganokis erőttec termeßet ßerintis, Mint Plato Socrates, Euripides ßep igeckel ßoltac rola. Irtac egy Kiralyrolis, Hogy midőn Hadnagyot valaztot volna vtanna valot ki orßagat birna, aznac egy Buzogant adot volna illy ßoual: Ha meltot paranczoloc, ez bottal engem oltalmazz, ha meltatlant, en ream tamagy, az az. Ha ollyat paranczoloc, ki Iſtennec ellene rem leß, Ithat ez bottal mellettem hadakozzal: Ha penig Iſten ellen valot paranczoloc. Ez bottal ream hadakozzal: Negy beczűletes mondaſa volt ez, e tiambor feieedelemnec. Erről soc peldainkis vadnac, Hogy midőn az feiedelem latroc közibe adta magat vagy mas feleſegeuel kaptac, ßabad volt meg őlni az latorſag felőtt, Sőt az Fiu edes Atyat, az atyafiu atyafiat meg őlheti latroc közőtt, reatoc hadakozuan, Harpagus Cyruſt tamagita Aſtiagesre, me t fiat meg fözette volt neki, es etel vtan az fiuet eleibe hozattatya. Vincentiaba keereti az Wr egy Polgar leanyat, es hogy nem adgya erőuel hozattya, es az ſepűzes vtan kontzolua viſſa küldc. Azert amaz az Velentzeſeknec adgia az Varaſt. Helnettiaba az Wr keßeriti az Atyat hogy lőue az fiat: amaz fogia az Nyilat, es alial lőui az Wrat. Illy meltatlan dolgokban meg engedtetic az gonoß Feiedelemre valo tamadas. Mondom, ezic egy ßömelis rea tamadhat, mikor vagy feleſege mellet kapna, anagy egyeb gonozba. De midon az gonoſſag fellyűl el ment, az vtan az orßag tartozic rea menni, hogy az mit erdemel, az ßerint bűnteſſec Iőrueny ßerint. De az menyiből veet közic az közenſeges emberi romlotſagnac termeßete ßerint, azt nekis meg kell boczatni, erőtte imadkozni kell, Es ha fellyeb terhelneis, vagy fizeteſſel, vagy ßolgaltataſſal, vagy bűneteſſel el kell nekie tűrnie. Im ßolce miuel tartozunc Feiedelműnknec, Hogy minden ioba tiztellyűkis, engedgyűnkis, ßolgallyunkis, segitſűkis, Erőttec hatalkatis adgyunc, Es könyőrögiűnkis: Kiket az Iſten keuan inlőnc, igeretteliss fenyegeteſſetis, monduant Atyadot Anyadot tiztellyed, Hogy hoßu ideiű legy ez földen. De erről megis wyobban tanulgaſſunc.

Summa.

MEGIS: MIVEL TARTOZIC AZ KOESseg az Feiedlemnec.

FOE keppen Harommal: I. Beczűlettel. II. Engedelemmel III. Könyőrgeſſel. Mondom: ELŐSZER Beczűlettel. Hogy ő felőlec vgy erezenec es ßollyanac, mint Iſtennől rendeltetet ßömelyekről. Erről mondgya az ßent Pal: Az kic ec tizteſſeguel tartoztoc, tizteſſeget adgyatic. Az Moyſesnelis azt paranczollya: Az Iſteneknec gonozt ne mondgy: Es az neprec feiedelmet ne atkozzad. Az ßent Peteris feddi azokat, az kic az hatalmaſſagokat ßidalmazzac. Es az Iudas Apoſtol azt irta: Hegy az Michael Archangyal az Satanual tuſakoduan az Moyſes teſtc felől, nem merte őtet ßidalommal illetni, hanem azt mondotta: Te Satan, fedgyen meg tegedet az WR. MASODSZOR, tartozic engedelemmel minden dologban, valami Iſten paranczolattyanac ellene ninczen. Erről mondgya az ßent Peter: Engedgyetec minden emberec közőtt valo rendeleſnec, anagy az Kiralynac vgy mint fellyeb valonac anagy az tiztartoknac az kic boczatnac az gonoßoknac bűnteteſere, es az ioknac tiztelettere. Ez engedelemnec az ßent Pal Negy Okat ßamlalya elő. Első, Mert nincz feiedelemſeg, Hanem ezac Iſtentől, Es az ki az hatalomnac ellene all az Iſten rendeleſenec al ellene, Masodic Oka, az lelki esmeret, melly az engedetlenſeguel meg jelhetic, es az embert minden dolgaiba feelelmetle teßi, Az Iőrueny ßerint valo engedelemmel pedig az io lelki esmeret őriztetic, mely az emberec nagy vigaztalaſara vagyon minden nyomorusagaban. Harmadic, az Harag, melly nem egyeb, hanem az Iſtennec kemeny baßu allasa az engedetlenekben. Mert az Iſten az ő kepeben teremtet embereknec meltoſagokat oltalmazza, es az engedetleneket kemeny bűnteteſe ala veti, mint az Chore, Datan, Abiron peldaia meg jelenti, kic az Moyſes es az Aaron ellen tamadanac, Az föld meg nyita az ő ſaiat, el nyele őket, es minden hazoc nepeuel elenenen pokolra ßallanac. Negyedic, Mert az Feiedelemſeg az io czelekedetnec tiztelegere vagyon, az gonoßnac pedig bűnteteſere. Tovabia az engedelem, be foglal minden terhnec viſeleſet, es annac fizeteſet, az közönſeges tarſaſagnac ſükſegere, es meg maradaſara. Ezre mondgia az ßent PAL: Az kinec Adoual tartoztoc, Adoot fizeſſetec. HARMADSZOR tartozic az Kőſſig könyőrgeſſel, Hogy az Feiedelmeknec adgyon az Iſten, Eőlczeſegnec, Erőſſegnec, es Iſteni ſcelelemnec Lelket, Io tanacz

Roman: 13. Exod: 22.

1. Pet: 3.

Roman: 13.

Numer: 16.

adgyan

adokat, es gond viselöket, engedelmes biw ßolgakat, es czendeß birodalmat, Az mint ßert Palis tanit, 1. Tiwoth: 2. ezt mouduan: Intelec titeket, hogy könyörgeſec legyenec minden emberekert, minden tizt viselökert, hogy czendeß es bekeſeges eeletben legyünc, minden Iſteni feelelemmel es tizteſſeguel. H Arom okaert paranczolya az Feiedelmekert valo könyörgeſt, Első, Hogy az Iſteni tiztelet es az igaz Tudomany az ő birodalmoc alatt meg tartaſſec, mint az Eſaiaſnal vigaztallya az Anya ſent Egyhazat, ime Wrunkert. Hogy az Kiralyoc taplaloi, az Kiralyne Aßonyoc pedig ő neki Daikai leßnec. Maſodic az czendeß elet, Hogy az Köſſeg az ő oltalmoc alatt bekeſegeſen eelheſſen. Harmadic Gyümölcze es haßna, az közönſeges tizteſſegnec meg tartaſa, Hogy ſenki io hireben neueben, az alnoc es gonoß emberektül meg ne gyalaztaſſec. Ezeket arrol tanulanc: Miuel tartozic az Köſſeg Feiedelmenec. Immar czac keet fő Tiztiröl emlekezem az Feiedelmeknec: Biroſagokrol, Es: Hadakozaſokrol.

BIROSAGAROL AZ FEIEDELEMNEC.

AZ Feiedelemnec itelő Polgarnakis kell lenni, Kibe ötet köueſſec à töb Birakis, Itelő Meſterec es Polgaroc. *BIROSAGA* kedig ez legyen: Hogy mind az keet feelt meg halgaſſa, dolgoknac iol veegere menyen, Es azoc közöt az Iſtennec es az Orßagnac Törueny ſerint igazat itellyen es ßolgaltaſſon, Az mint meg vagyon irua Moyſes örödic könyuenec Tizenhatodic reßeben: Birakat es Feiedelmeket ßerezz minden varoſokban. Az ő igaz Biroſagaban kedig. Imez Haromra mindenkor erőſſen vigyazzon. Elöſzer, Hogy az Iſtent fellye, hogy Iſtent fellye. meg iſsonyodgyec az Iſten haragiatul, fenyegetéſetül, es oyia magat, Hogy az ő itelő Tiztiben ſemmit Iſten ellen ne czelekedgyec, Hanem igyekezzec mindent Iſteni itelete ſerint itelni es czelekedni. Ezekröl igy ßol az Iras, az Cronikaknac maſodic könyuenec huſsudic reßeben. Nem emberec iteletit tartyatoc, 2. Paral: 20. hanem Iſtenet. Moyſes harmadic könyuenec Tizenkilentzedic reßeben, Valami hamiſſagot ne itellyetec az igaſsagba. Mond Eſaiaſis: Az ki meg igazittya az iſtentelent, es karhoztattya az igazat, mind az kettő vtalatos Iſten elött. Moyſes örödic könyuenec huſsonhetedic reßeben, Atkozott az ki viſsa forditya az itelet. Maſodſzor ſorgalmatos es io vigyazo legyen azban, Hogy igazan meg ercze mind az keet feelnec igyet es dölgat; fel pöreſre töruent ne tegyen, egyic fület egyiknec, maſikat maſiknac tarcza, mint Alexander, Minden ſonac ne hidgyen, Eccleſiaſt: 7. Harmaſzor io ertelme legyen az Töruenyek ben; Hogy minden feele dologrol igaz iteletet tekeſſen, Ne neezze az ſokaſagot az tettzesben; hanem az igaſsagot, Az ki mit ßol hozza, arrol tudgion iteletet tenni, Es az mi leg igazb, tudgya meg azt valaztani, nyet, Tanullyon, hallyon, laſſon, ertekezzen az ki irott töruenyekröl, es maſutt ittt iteletekröl, es azokbol naponkent epitſe magat az Töruenyſatashoz. Teheſſen io iteletet az haiuanyozaſokrol, hamis eskünökröl, ünnep törökröl, rauaß kereskedökröl, Vſoraſagokrol, az hazugokrol, es minden fele igyekröl, mellyec ő eleibe vitetnec, Mert atkozott az ki el forditya az iteletet, Deuteronom: 17. Negyedſzer, az Igaſsagot ßereſsögaſsagra haylando ſiue legyen, azt igen ſereſſe, es azt mindenkor az töruenyekhöz ſabia. OEmagatettzeſeböl ſemmit ne itellyen, hanem czac az Töruennec vt mutataſabol. Cyrus gyermec leuen, az paztor gyermekec közöt azt iteli; hogy az hoſſu ruha hoßabbat illet, az röuid röuidebbet, Es ha maſeis, el kell venni, es illendöhöz kell adni, De az Meſtere tanitya, hogy az Törueny azt iteli, hogy vagy röuid vagy hoſſu, de ki ki az ő magaet biria. Igy az Birois arra neezzen, az mit itel az Törueny nom az mi reki tettzic. Oetödſzer mindenekhöz egy aranyu legyen, ſemmi ſömelt ne valogaſſon, az mint Szömelt ne valo az WR Iſtenis minden ſömely valogatas nekül ekhöz tartya magat, Hogy valaki ſent Fia altal hoz gaſſon. za nem teer, az, öröcke el karhozzec, valaki hozza teer, az eellyen mind öröcke. Igy czelekedgyec az Birois, hogy valaki mit erdemel, vagy oltalmat, vagy büntetöſt, azban ſömelt ne valogaſſon. Mond az Iras, Iohann: 7. Ne itellyetec ſömelyre neezuen, hanem igaz iteletet itellyetec. Hatodſzor aiandekra ne nezzen, Mert az aiandec az ertelmeſnec eßet meg vakitya. Azert irtac az igaz Biro Kepet mint ha mind keet ßemet be hunya, es mind keet kezebe czonka volna, hogy ßemeuel ſenkire ne neezzen, Kezeuel ſenkitül aiandekot ne vegyen. De oh ki ſokan moſtis meg erdemlenec azt, az mit miele Cambyſes Siſamnis Biroual, kit eleuenen meg nyuzatata, Es böret az itelő ßeekre vona. ta, es fiat Otaneſt azban ültete, hogy tanulna atyatul, hogy ne tenne töruent aiandekert. Ezec tiz tec az igaz Biraknac, Hogy Iſtent igen feellyec: mind az keot pöreſt egyenlő ßiwel meg halgaſſac: Az töruenyben tudoſoc legyenec: Az igaſsagot ßiuec ßerint ßereſſec: Semmi ſömelt ne valogaſſanac: Es ſemmi aiandekot ne neezzenec. Ezoknec haßnaitis erczüc meg.

Herodotus iriá fol. 171. Phil: Melanth:

Az Feiedelemſegroel.

Haſznai az Biroſagnac.

HUSZON Harmadik Vrnapia-ra ſent Harom-ſag nap vtan.

EL ſő Haſzna az igaz Iteletnec ez: Hogy meg eſmeriűe Iſtennec illyen akarattyat: Hogy meg valaßßuc az igazat az hamiſtul: Es erezűc, ő maga az Iſten minemű, Tudni illic: Igaz es igaſſag ßeretiő. Azert valami teremtet aliattya elenkeznec az ő igaz Regulatanual, azokat meg akaria bűntetni, es el rontani, az mint meeg az Barmokat is meg ölette. az kikuel az emberec veetkeztec, auagy ha fele mas egy maſra hagot. Viſſont az iokat meg akaria oltalmazni es tartani. Ez ő illy maga tartaſat meg akaria eſmertetni ez földi Biraknakis itelettyekből is. Maſic haßna, Hogy az földi Biraknac töruenyec es veletyet altal eßűnkbe tutaſſa az ő iteletitis, melly leß az fel tamadas vtan. Ezre valoc imezekis: Hogy mi benűnc teremtet olly eſmeretet, kiuel meg valaßßuc az iot az gonoztul, Az vndoktul meg iſſonyodgyunc, az tizteſſegeſekben gyönyörkedgyünc. Az gonoß bűntetel vtan az minnen ßiwűnc meg ßomorodgyec, reßkeſſen, es röttegien, Az io tetelben penig öruendezzen. Es eztis neezetteti velünc ez egez vilag ßerint, hogy gyakran vagyon, hogy valaki nagy bűnökben heuered es ki nem teer, azoc ßörnyű keppen ez Vilag lattarais el veßnec, auagy önnen maga Iſten el vezti mint Herodeſt, Nerot, Iudaſt, Sault, Abſolont, Vagy Birac altal, mint az kiket meg egetnec, neegie vagiac, fel akaztyac, feiet veßic. Ezek altalis azert Iſten ſerkenget bennünc, az ő iteletitől valo feelelemre. Harmadic haßna az földi töruenkedeſnec ez: Hogy midőn az Birac, Tanaczoc, es az Pörőſec firgatnac ſoc feele igaſſagot: az alatt o magokis egyeßekis tanullyanac erre valokat, Hogy azbol az Iſten Törueniet, es az Orßaget inkab meg beczűlyec, Mindenec nagyob fenyitec alatt legyenec, Bekeſegre es igaz iteletre igyekezzenec, Es mindeneket bekeſeg alatt czendeſſeßben tarczanac. Ezekert melto Biroſagot viſelni, es az Biroi tiztben el iarni. Es melto az Kereßtyennekis oltalomert Biroiat meg kerűlni, Czac hogy az Kereßtyeni ßeretetet es az egymashoz valo ſirgalmaſſagot meg ne banczа, az mint ſoc alnoc pörőſec ſoc meergeſec gonoßul eelnec az Birac iteletiuel, kic meg lakolnac alnokſagokrol. Kitűl az Iſten hiuei ojac magoc, es az Birakhozis Iſteni feelelemtől folyamianac.

Iutaſſa eßűnkbe az vtolſo iteletet.

Fenitekreis valo az itelet,

Lehete engedelmeſſeg az Birakban?

MEG lehet io moddal es igaz ęrtelemből. De ezt hogy meg ęrtſűc, imezeket vegyűc eßűnkben: Az Bironac engedelmes iteletiben mindenkor Haromra kel nezni: Az Törueniyre: Az Bőnőſre: Es az Kőſſegre. a Az Törueniyre vgy neezzen, Hogy azt megſeerezze felőtteb valo engedelemmel. De az Törueniyről ezt vegye eßetbe, Hogy az nem veßedelmet keuannya az embernec, hanem iobulaſat, örizeſet es oltalmat. b Azert tekintzen az Bűn teuőreis, es ha latlya hogy az Gyermec, vagy ha őregis, nem vakmerő gonoß, hanem czac czalatkozasbol veetkezett, auagy nagy őrdőgi kißrtetekből, kincc ellene tuſakodot volna de meegis el eſett, Es iambor celete ſoc keppen ki tettzet, ez feele ha lp drazaſag miatt, gyermeki ekſege miatt, vagy butaſagban veetkezete czuda czalatkozaſi miatt, vagy embert ől puskaiat el ßalaztuan nem akarattyaual, auagy akar mi egyeb bűnőken teledzett akar kiis: Ha latlya hogy fenitteckel meg teerhetne ől yec meg. c De Harmadßar neezzen az Kőſſegreis, Hogy ha latna hogy az feele engedelemből az Kőſſeg maganac gonoß peldat venne, bűnre valo ßabadſagot. es kenyeſſeget, vagy iob lenne az egyet meg bűntetni, hogy nem mint ſokakat bűnben eyteni. De ez feele itelecekre ſoc iambsroknac tettzeſi melter könyő őzennis az Biro az W R Iſtennec, hogy artatlan Veert ne onczon, auagy ſe felőtteb ne kemenykedgyec, es ſe felőtteb ne engedelmeſkedgyec.

a Az Törueniyre melly iobulaſt keuan fő keppen.

b Az bűn teuőreis, kic között nemelly regzet gonoß nemelly meg iobulhato

c Akőſſegert meg egyen az fenyitec

Az mit Iſten meg tiltot. tehete azban valami ſzabadſagot?

KET fęle az Bűn. Egyic nyiluan meg tiltatott bűn. Maſic olly, ki ő magaban nem volna bűn, De Bűn leß ha vele gonoßul celnec. Mint az Kőlczőn adas vſorara, mint az kep tartas az Templomban, mint az Eertz kigyo tartaſa Ezechias Kiraly ideiebe, mint meg valni feleſegetűl paraznaſag miatt, es többec ez feiec ő magokban nem volnanac bűnőc. De baluanyozni, Iſten Neueuel hamiſſan eelni, ßűleidet meg ßidni, verni, ölni, paraznalkodni, lopni, minden keppen bűnőc. Ez felekben ſemmi ßabadſagot ne engedgyen, hanem niluan meg tiltſa, es meg bűntteſſe az Baluanyozot. az Iſten karomlot, az Lopoot, paraznat, gyilkoſt, hazugot, es többekat ez feleket. Iollehet az bűntereſt az bűnőz rendelhetni. De az feiet ki ő magaba nem volna bűn, De bűn leß hogy ha vele gonoßul celnec, czac annihol tilſa meg, az menből gonoßul celuec vele. Mint az Eriz kigyot io veegre

Akiő magaban bűn, azt ſemmi keppen nem kell engedni.

veegre tartottac, regi Iſteni dolognac emlekezetere. De midõn veegre azzal baluanyoznanac, es az Kraly 4. Reg: 18.
ſokſſor tiltana, mind az altal az kaba nep ki hozza ßokot volt, el nem hagyhatna, az Kiraly el rentata:
Ha tiltaſsaual meg oltalmazhatta volna az nepet baluanyozaſtul, az Ertz kigyot fenn hagyhatta volna az
Templomb in: Igy moſtis nemelly emlekeztetõ kepeket hagyhatnanac az Templomban, de az neprec balga-
tagsagaert sob egyet sem tartani. Igy Bort innya io, Azert az Tõrõc nem iol miuelte, hogy mindeneſtûl
meg tiltotta. De meg reßegedni nem io, azt meltan meg tilthatna minden Feiedelem Igy huſt nem enni meg
kiuetue penteken, de hogy bún alatt tiltatot meg, azt iſtentelenûl miueltec. Igy vaſarlani, dolgot tenni io
õnagata, De meltan tilthatni meg addig, mig az Iſten igeie predikaltatic, hogy ſenki Tzegeret ki ne
tegye Predikatiorg, ſenki ſohoua az kapun ki ne menjen. Igy à KÕLCZÕN adaſis io volna annibol, hogy egy Az Vſorarol.
maſt ſegitenene az kõlczõn adaſſal, Es ha ßabad akarattyara hadna aznac az kinec adta az penzt, hogy
ha az õ penze neki haßnal, es ha akaria valamit adgyon az nyereſegbõl. Ha nem akar kedig ßabad legyen
tole, Ha kedig ſemmit nem nyert, vgyan ſemmit ſe adgyon, czac teericze meg az õ penzet, Igy mond c
neteiam ßabad volna az Vſora adas, Iollehet ha kõlczõn adta, az igaſſag azt keuanna, hogy czac annit
vegyen az menit adot. Kirõl oda fel oluas bõw ßoual foli: 397. De ez mas dolog, Midõn te penzes le- Penzepdel mint
uen, mas ßegennec adod hogy kereskedgyec vele, es mind kara nyereſege kõz legyen. Ez feele vſorat az Wr Iſte- kereskedhet n.
nec.. Ha bún volt volna, mindeneſtûl fogua az nyereſegre valo penz vetel, nyiluan az Wr Iſten az õ nepenec Deuteron: 23.
nẽ engedte volna: Igy valami io ockal es io moddal à Kereskedõ nep kõzõtt meg lehetne moſtis: Hogy nemelly
bereges, kõßuenyes, es Varos dolga, Biroſag es egyeb Tizt rayta leuen, Es õ maga nemiarhatuan, penzet ki
adhattya kõz nyereſegre. De ez vgyan Vſoranac ſem mondatic. Az Vſora olly hamis nyereſeg, mellyet az
emberi az derec Summanac felõtte veßen, czac az kõlczõn adaſert. Ezt miert hogy Iſten megis tiltotta, es belõ-
le ſoc hamiſſag es nyomoruſag tamad, meelto volna, hogy az Birac mindeneſtûl fogua meg tiltanac. De
miert hogy immar ßokaſſa valt, es mindenſtûl meg nem tilthattyac, azert ezzel tartoznac, hogy megis mo-
dot ßabianac, ki ki menit vegyen, tiz, huß, ßaz, auagy ezer ferintra, Es az ki az ßabott mod felõtt venne, Talalmi: Exi: 21.
azt meg bõnteſſec az Birac. Iollehet mondom iob volna hogy egy ſe adna penzet vſorara, Mert Iſten ſoc ke- Leui: 25. Deui: 23
ſeen tiltya, Hanem Iſtent tekintuen kõlczõn adnanac, es Iſten azt ſoc keppen meg teeritene. De latuan az Numi: 5. Pſal: 14.
Birac, hogy vgyis ſoc ßegenyec el fogyatkoznanac, Mert keues volna az ki Iſteni konyõrületeſſegbõl feleba-
rattyat ſegitene. Azert ha meg engedikis, meg laſſac hogy fenitec alatt, es olly moddal engedgyec, hogy az
az ki el võtte az penzt, meg ne nyomorodgyec. Bizony bún vſora penzt adni, es ninez aldomaſara az ac az Vſorara adni
ki adgya. Az mint ſoc peldakbolis ki tettzic, hogi az mint az koborlott, lopott, tolvajlott, hamis põrrel, bún De venni nẽ
alnoc tõruen teteluel keresett marha hamar el veeß: Igy az Vſoraual kereſett marhais. De mind bún, mikor à ßak
az altal ha ki ßegenſege miatt keer maſtul vſorara penzt, az nem veekõzic, Mert õ nem czal ſenkit, Ha ſoc keſeriti,
nem maga celtetesere az mit el võtt, azt tõbuel meg teeriti, De az ki adgya, aznac ninez aldomaſara. A-
zert az ki Iſtenben bizo: Adgion io keduel az ßegeny ßükölkedõc celtetesere, kõlczõnis, aiandekonis. Ha Intes, Deut: 24.
Zalagot ollyat võttel az nyomorulttul, kibõl magat celtetne, mint ßõlõiet, kertet, hazat, ruhaiat, add
meg neki. Errõl Iſten te neked melly nagy igeretet tegyen, oluasd meg, Deuteronom: 24. Azon- Vſorara keerõis
ban iol eſſünkben vegyũc: Amazokis kic penzt keeregetnec, hogy ha igyekeznec meg czalni azt, az ki vele ne legyen czalard
tol tõtt, Iſten erõtte õketis meg bünteti. Sõt keuannya az WR Iſten, Hogy valamiuel lehet, mindenuel az Tob: 3. Coli: 3.
el võtt iarol hala ado legyen. Az mint az WR az egyic poklosnac hala adaſat io neuen veue, es az kilenz Luc: 17.
hala adatlanrol ponaßolkodic. Ezt az vſorarol vegyec eßckben az Iſtenben bizo hiuec. Kirõl mondam ko-
nem kellene lenni az õ nagy terhe miatt, mind az altal ha ßinten nem bagyathatnie el az nepeckel, Tehat à Bi-
rac hatart ßabianac benne, mig legyen ßabad fel penzt venni

MAS PELDATIS mondoc az Feleſeg el valaſrol: ISTEN vgy adta az feleſeget az fir- Moyſes miert a-
ſiunac, hogy hõltig egyec legyenec, Es el ne valhaſſanac hanem czac az paraznaſagert. Mind az altal mi- dot ßabad leuelet
dõn Moyſes nem birhatna az kemeny nyaku nepuel, kic meg ßoktac volt az Poganyoc kõzõtt, hogy akar mi az el valaztasrol
dagalyckban meg vertec, es el ũztec feleſegeket. Ezt latuan Moyſes, noha azzal tartozott volna, hogy Matth: 5.
ſer kinec ne engedne Iſten rendeleſe ßerint, hogy el ũzre feleſeget, hanem czac paraznaſagert: De miert Deuter: 24.
hogy nem birhatta õket arra, nem tehetet egyebet benne, hanem megis valami hicziny zabolat vetet ßa-
i kban: Hogy ha ßinten el ereztikis, Tõrueny ßerint legyen. Az Birackal es Papockal meg laſſac,
Mi Ockal kell lenni az el Valaſnac, Es arrol Leuelet adgyanac az õ feleſegeknec. Ez noha nem volt
eleg, De megis fenyitec alatt tartottac, hogy akar ki ßabadon nem boczathatta el feleſeget. Melly ßa
buaſagbol annalis ſoc ßamtalan tõb bũnõc lettec volna. Ez kec Peldabol iaidithattyuc, hogy nemelly

HVSZON Harmadic Wrnapiara ßent Harom ßag nap vtan.

Az Feiedelemſegroel.

dolgokba ßabadſaga lehet az Feiedelmeknec, meeg azoknakis el rendeleſere az mit Iſten meg tiltot. Mint az Vſorat mindeneſtûl fogua meg tiltotta, mind az altal az Feiedelem az nep ßokaſaert es irgalmatlanſagaert meg engedheti io rendeles alatt. Iſten az feleſegtûl valo el valaſt meg tiltotta, mind az altal am Moyſes az nepnec kemenſegeiert valami engedelmet rendelt az Iſrael között. De Chriſtus Wrunc azt mondgya, hogy mi köztünc nem kell lenni, Mert Iſten eletûl fogua el valoatatlanul kötötte az keet Hazaſt ößue, Matth: 5.

Szabade az Feiedelmeknec az nyiluan valo bûnöſöknec meg kegyelmezni: auagy penzert öket el boczatani?

AZ Töruennec az Feiedelem nem wra, hanem ſzolgaia es örzöie. Kell azert magat tartani az Iſten Tornenyeköz, es à veetekre neezue meg itelheti, hol vagyon helye âKegyelemnec. Ezben pedig neezni kell nem haßnara, mellyet birſagnac neueznec, Hanem az Iſten tiszteſſere, es az közönſeges igaſſagnac meg tartaſara. Ha azert az veetec halalra melto, az Töruennec beſſede ellen az Feiedelem az penzert io lelki eſmeretuel meg nem engedheti az büntetest, mint gyakorta az ki Diat le teheti, el boczattatic: az ki nem fizethet, meg ölettetic. Elsö erössezet vehetûnc az Feiedelmeknec tiztiköl, kic tartoznac Iteletet es Igaßagot ezekedni, Ha penig az gonoßokat nem büntetic az Töruenyßerint, es az iokat nem oltalmazzac, az Feiedelemnec neuet nem viselhetic, es az Töruentis erötlenne teßic. Maſodic, az Iſten az Törnenyben azt paranczollya: Az ki veert ont, aznac veere ki ontaſſec, Numer: 35. Az parazna firfiu es aßoni allat meg öletteßec, Leuitic: 20. Az gonozt ki vegyed az en nepem közzül, es ne könyörüly rayta, Deuteronom: 13. Az Moyſes az Baluanyoz kat le vagattya, Exod: 32. Az Ioſue Achant meg köueztetі, es az Iſten haragia le czendeßedic, Ioſ: 7.

1. Corinth: 5. Roman: 13. Harmadic, Szent Palis azt bizonittya: Ha mi egy maſt meg itelnüc, az Wrtul nem itelteteenec. Mikör azert az Feiedelmec az bünre ßabadſagot adnac, az Iſtennec haragiat az közönſeges bünteteſre fel gerieztetic. Negyedic, Vgyan azon ßent Pal igy tanit: Ha gonoßul czelekedel, feelly, mert nem hiaba viseli à fegyuert, ki Boßu allo az haragra az gonoß teuönec. Ocsödßer az iras ßamtalan kelyen tiltya, hogy az Feiedelmec az atandekert az Töruent el ne fordiczac, hanem az igaſſagot az büntetesben ki ßolgaltaſſac.

Eſa: 1. Pſal: 49. Ez fele lagyito gond viſelöket mondgya az Eſaias az lopoc tarſainac: es az Dauid fedeleſe ßepen llie ezekre: Ha latod vala az lopot, együtt futtß vala vele, es az paraznackal reßed vala. Ezekböl meg ielenteticc, hogy az Feiedelem Tizti ellen ezeleködic, mikor azon vetekert haßonra auagy sömelre neezue, egynec meg kegyelmez, maſt penig meg büntet.

Minemü Ellen veteſec vadnac ez ertelem ellen?

NEmellyec illyen erösſegeket hoznac elö: Elsö, Mihelt az ember pœnitentiat tartott, ottan boczanatban vagyon az veetec. Azert ha az bünös ember fogadaſt teßen, az Feiedelem meg kegyelmezhet. MONdam ide fel, Hogy az veeteknec mertekere kell neezni, es ha törhetö elegseges okokert az Kegyelemnec helye vagyon, Mint Dauid meg kegyelmez Semeinec, 2. Reg: 16. Es Salomon öczenec Adoniaſnac, 3. Reg: 1. De ha it az bünös embernec ßabadſag adatic az fogadas tetelert, ſoha egy ſem büntetetic meg, es ezkeppen az mertec el arad az emberec között. MAS Odiez, Az Pœnitentianac ez vilagon vagyon kelye: Azert az bünöſnec meg kell kegyelmezni, hogy pœnitentiat tarthaſſon. F: Az mit Iſten az Feiedelemre bizott, azban hiuen el iarion. Es az közöttis meg lehet az meg teeres. Inczec az bünnec meg vtalaſara, es az CHRISTVS aldozattyaban valo bizodalemra, es az Iſten Irgalmaſſaganac keereſere. Es könyörögiön Iſtennec ezekre valo segitsegert. Ha ezeket meg fogadgya, Ha meg ölettetikis az bünnert teſt ßerint, mind az altal lelekben eelni fog mind öröcke, az mint az Kerezt fara feßitetet Toluaynac peldaia meg ielenti. Az teſti büntetest azert, es az bünnec boczanattyatt meg kell valſtani: mint az Dauidnac büne el vetetic, hogy Iſten elött ne karra hoztaſſec, de az ſoc rendbeli büntetesec el nem tauozuac az ö hazatol. HARmadic-Ellen vetes: Az Feiedelmeknec illic az Iſtennec kegyeſſeget kûuetni. De az Iſten irgalmas az meg teerö bünöſekköz: Hat az Feiedelmeknekis az nyiluan valo parazsnaknac es gyilkoſoknac meg kell kegyelmezni. F: Szükseg kûuetni az Iſtennec Atyatyai Kegyelmeſſeget, az menyire az ö Töruenyeben ki ielentet akarattya engedi. De az hol az Töruen yfeniteket es büntetest kenan, az Feiedelem nem keduezket, Mert az Iſtenis az lelki büntetest az karhozatot engedi meg, de külsö ſanyargato eſtorat az embereken tartya. Ha azert Iſten meg engedi az lelki büntetest, vta es melteſſaga vagyon hozza, De az Feiedelem kezeben az Töruent adta, hogy ettül eerczen es halgaſſon, Azert ninczen ßabadſagaban, hogy az Iſten nehezitse auagy könyebbitse. NEGYEdic: Az CHRISTVS amaz parazna Aßeny allatot

vac,

nac, kic az Phariſeuſoc eletben viuenec, monda: En ſem kaarhoztatlac tegedet, Mennyel, es ez vtan Ioan: 8.
ve veetkezzel? Haat az Feiedelmeknec ſem kell az parazvakat bantanioc. F: Meg kell valaz-
tani az CHriſtuſnac Hiuatallyat, es az Feiedelmeknec Tiz eket, Mert az CHRISTVS az
Atyatul boczatta ot Iduözüö es Tanyito volt, es az ö orßaga, nem vilagi birodalom, hogy fegyuerrel
bönteſſe az gonoßokat, Az Tanyitokis tartoznac minden meg teerö bünösöknec az Kegyelmet hirdet-
ni az igeböl, De ez mellet az Feiedelmec az Törvennec es az Igaſſagnac ki ßolgaltatoi legyenec.

SZABADE az Feiedelem az Alatta valo Kőſegnec fe-
ieuel es marhaiaual?

MIKEPPEN az io Paſztor az luhot nyiri, az ö Gyapiaual Tyberius Czaßar
es Tejeuel eel, De ö magat Farkas mod a el nem njeli: Igy az io Feiedelem az Törueny ße ßaua-
rint valo iöueeelemmel meg elegeßic, es az ßegeny Kőſſegnec böret le nem vonßa, es czontyat meg nem
vagia, mint az Iſten panaßolkodic az Prophetanal: Az en nepemnec Feiedelmi ſiuo Oroßlanyoc, es Bi- Sophon: 3.
rai eſtueli Farkaſoc, kic reguelre nem hadgyac az Predat, az Kőſſegnec husat es czontyat fel vagdal-
lyac, es meg eßic, Fenyegeti az Iſten ez feele kegyetleneket, es azt mondgya az nyuzo fozto ßolgakro-
lis: Meg latogatom az kűßöben vgralokat, az kic az ö Wroknac haz kat meg töltic ragadomanyual. Sophon: 1.
Mert vgy tanyit az Iras, Hogy az veerrel epitetet hazbol az köuekis kialtnac, es az köteſec az geren Habac: 2.
dac közzül fenyegetnec. Ezert mondgya az Eſaiaſnal, Eſa: 33. Iay az ki predalß, mert iſmeg meg
predaltatol. Pelda erre az Achab Kiraly, ki az Nabothnac ßöllöet el foglallya az Iezabel tanacza-
ra, es az Iſten mind az ketiönec veeret ki ontartya. Köueſſec azert az Feiedelmec Dauidot, ki az
Arafna czűreit el nem veßi hatalommal, hanem az mi igaz arra, meg fizeti. Annac okaert az
Feiedelmeknec nem ßabad törventeien nyomorgatni, fortellyal nebeziteni, fogsagban tartani, meg ölni,
auagy marhaiat el venni az ßegeny kőſſegnec. Ez legyen ßonc az Feiedelemnec biroſagarol. Ima-
ezar ßollyunc az Hadakozaſrolis. Kiö is az Kereztyeneknec melto igaz ertelmet venniec.

HADAKOZASIROL az Feiedelemnec.

AZ Törueny tetel honn lakashoz, es az bekeſeges idöhöz va'o,
Hogy azzal az ö alatta valoit biria, egy mas közöt valo czendeß es Bekeſſeges eeletben, Tiztes-
ſeges es iduöſſeges tanulasban, es magoc tartaſaban: Igaz lataſſal, dorgalaſſal, oſtorozaſſal, es e' ö
fenyitekuel. De gyakorta tamad az Feiedelemre soc feele haboruis, mind az ö maga nepei miatt,
mind kűlö ellenſegec miatt, Kiöl keßeritetic hadat tamaztani, es ellenec hadakozni. AZBAN
Kereztyenül mint tartſa magat, arrolis ßoloc. IT elößer tanullyuc meg, Miczoda az Kereſz- Mitzoda az Ke-
tyeni Viteykedes, Hadakozas es Erőſſeg, Es az, Minemü keet dologban all: Oltalomban: es Bün- reztyeni vitezkö-
tetesben. Az Kereztyeni Hadakozas olly viteſſeg, kiuel oltalmaſztatic az Igaſſag, ki miatt minden des.
faradſagot es veßedelmet magara veuen, az Iſtennec Neuenec, az Anya ßent Egyhaznac, az közön-
ſeges hazanac, az tiztelteſſeges erkö czinec, az Haza oknac, es azoknac magzatinac oltalmara, veeret es
eeletit ki adgya. Melly Hadakozasban az Feiedelemnec, Hadnagynac, Bironac, Viteznec, io ertel-
meſnec kell lenni: Hogy meg laſſa mi okert tamaz hadat. Ha io Oka leend, azban ſe mereßkedjec
felötteb, ſe röttegien, hanem keerie hogy az WR Iſten biria mind eßet, ßiuet, ereiet, es minden hadako-
czelekedetit. Errül megis nyiluabban ßollyunc.

Az igaz Hadakozas kiualtkeppen ez ketiöben all: Az Feiedelemnec oltalmazaſaban: es az Bün-
tetesben. Ha meg bantatic vagy ö maga, vagy alatta valo repe, eeletibe, teſtebe, hirebe, marhai-
ban, oltalmazza mind magat, mind nepet. Haſenki nem bantyais, de lat ſoc fele bünöket ez vil-
ßerte, Baluanyozaſt, paraznaſagot, reßegseget, toluajlaſt, koborlaſt, reaioc tamadhat bünteteſnec
okaert. DE ezben kinec kinecc az ö rendi ßerint, Czaßarnac, Wrnac, Tiztartonac, Capitannac, es A hadnac mod-
kiſseb rendnec, minemü modgyoc legyen ön közöc valo tanaczkodasbol meg erthetic, En moſt ezac ar- gyat maſunnet
rol ßoloc: Hogy az Hadakozaſis meg lehet Kereztyen emberüllis, mikor vagy magoc oltalmaert, vagy tanul ja.
bünteteſert tamaztatic az Had. Melly Kereztyeni hadakozaſnac imez Hat nemes Okait iol meg gondollya
az Feiedelem, es meg laſſa, hogy ezec feiebe hadakozzec.

Ez Hat Okai lehetnec az Hadakozaſnac.

ELOESZER Bekeſeg: Melly Bekeſeg leg fö minden dolgoc
között. Erre azert nagy gondgya legyen az Hadakozanac, Hogy az ö hadakozaſa allai nyugo- Matth: 5.

HVSZON Hatodic Wrnapiara ßent Haromßag nap vtan.

Az Feiedelemßegroel.

dalmat es Bekeßeget ßerezzen: Haborunac ne örüllyen: Mert bodogoc az Bekeßeg ßerzöc. MASODSZOR, Hogy azban az Nyugodalomban es Bekeßegben magat es nepet tarthaßa Iſten igeie tanulaßara, hogy az tanulasbol az Iſtent igazan meg eſmerie, az ö ßent Fianac Euangeliomat terießßen es meg örizzec. Ezert hadakozot fö keppen Dauid, es töb hiuec, Iſtenis azert igazgatta hadakozaßat, Pßalm: 17: HARMADSZOR, Hogy az öröc eeletre valo Hiuec teſtekbennis es marhaiokban oltalmaztaßanac, Abraham ezert vere meg öt Kiralt, Geneſ: 14. NEGYEDSZER, Hogy hazaia oltalmaztaßec, es azban lakozo hazaßoc, azoknac gyermekec, ezeledec, kic közzül ßarmaznac az öröc eeletre valo hiuec. OETOEDSZER, Hogy tizteßeget Töruenyec, io rend tartaßoc, io erkölczöc oltalmaztaßanac. HATODSZOR, Hogy az Gonoßteuöc meg büntetteßenec. Ezert ada Iſten nagy diadalmat az Iſraelnec. Vißont öket nagy ſokßor azert adta idegen feiedelmec ala, az mint minketis Töröc ala. Es gyakorta mind az keet feel hadakozo egy maſſal büntettetic Iſtentül.

Hadakozni igy melto. Geneſ: 9. Deut: 17. Pſa: 17 Pſ: 143. Iudith: 1. 2. Reg: 5. Gen: 13. Exo: 17. Ioſ: 10. Iudic. 6. 1. Reg: 17. Eſdræ 9. Eſa: 5.

Ez veegre hadakozni melto az Kerezteyeneknekis. Az mint Iſten maga ö meeg Noenakis nyluan meg mondotta: Hogy valaki veert ont, aznac veere ki ontaßec. Es Moyſes altal modotis ad, mint legyen az bünöknec büntetteſe, Es az Kiraly mint tarcza magat. Dauid azt enekli: Hogy Iſten igazgattya az ö vyait es kariat az hadakozasbat Es azt mondgya, Hogy ö ad eeletet az töb Kiralyoknakis, az az, OE biria es ö oltalmazza igyekben. Az Prophetac altal ſoc Kiralyoc tudakoztac, Ha el menyenek az ellenſegre? Es az Iſten ſokßor ö maga meg izente az Prophetac altal. Menyenec el, es önec leßz gyözedelem. Abrahamis öt Kiralt vere meg: Moyſes mig kezet fenn tarthata, addig az ö nepe nyert vala, kiuel Iſten azt ielentette, hogy ö veri meg az hadat, es ö oltalmazza az ö nepet. Ioſue az Napotis meg allatta, mig ellenſeget le vagna, hiuec Iſten az nagy Czuda altal ielente, hogy ö hadakoznec az ellenſeguel, az mint egy Angyal nagy palloſſal elö aluan, azt monda: Hogy ö lenne Hadnagya az Iſten nepenec: Gedeon Iſtentül batorittatic, hogy meg verne az Madianitakat: Dauid az WRNAC neuebe megyen az Goliathra, ötet meg öli, es nepet meg veric. Az Iſten magat Seregeknec Wranac hiuata. Szent Pal, Iſten rendeleſenec neuezi az Feiedelemſeget, int hogy feellyünc tüle hagonozt mielünc, es tanit: hogy engedgyünc ö neki, Nem ezac az feelelemert, de az io lelki eſmeretertis, Mert mint az ki lop, par aznalkodic, öl, aznac ßiue röttog, igy azeis az ki nem enged Wranac, Mert erzi az ßiue, hogy azt

Az Pogany hadakozo feiedelmis Iſten ßolgaia

Iſten meg keuanna, az mint paranczolliyais, Hogy ßüeinket tiztellyüc. Azert Iſten rendeleſenec tarczuc meeg az Pogany között valo feiedelmeketis, kic valami reßebe igyekeznec io vcegre hadakozni, orßagoc oltalmara, Mint Cyrus, Alexander, Pompeius, Iulius: Kiket Iſten oſtorulis amaztot, mint Veſpaſianust Sido orßagra. Mint Miltiadeſt Perſiara: Leonideſt amaz hadra. melly le vagatec Thermophilaſnal: Themiſtocleſt, ki ellenſeget le vaga Salamineſnel: Pauſaniaſt, ki gyözedelmet vön Plateanal: Azonkeppen amaz ieles Feiedelmec dolgait Iſten birta: Horatiuſet, Camilluſet, Torquatuſet, Marcelluſet, Scipioet, Mariuſet, Iuliuſet. Az Romai Czaßaroc közöttis ieles hadakozoc voltac, mint Nagy Caroly, OEtödic Caroly, es töbec. Az mi Nemzetünc között Hunyadi Ianos, es az fia Mathias Kiraly. Kiket az Iſten ornalt volt Heroicis virtutibus, az az, meg ekeſitet volt Vitezlö termeßettel, arra valo eßuel, ßiWel, erüuel, es azokat birta az ö ßent Lelke altal, Kic ſem feelelmeſec, ſem vakmeröc nem voltac. Feeltekten Orßagoc es Tiztec mellöl el nem ßöktec. Vakmeröſegekben ſemmit meltatlan es oknekül valo hadakat nem inditottac, Dolgokra Iſtentül ſegitſeget keertec, es vartac. Iollehet eleg nagy homaly alatt voltac, Mind az altal Iſten mint ö tüle valaztatot hadnagyokat birta azban az Tiztben, az kit öket rendelte volt, az mint möſt Töröc Czaßartis az mi oſtorozaſunkra. Kiknec engedni mind az altal ezac azoc tartoznac, a kiket immar Iſten birtokaba adot es annyibol, az menyire Iſten meg nem bantatic.

a: Summa.

a: EZEKET arrol tanulanc, hogy meg ertenüc, hogy az feiedelmeknec hadakozaſokis Iſten ſzerint lehet, es ßabad Kereztyen Feiedelmeknekis oltalomert auagy büntetesert hadakozni. Kiröl azert irtam, hogy midön keßeritetic az hadakozaſra, azkor eböz kepeſt lelki eſmeretit meg ne ſomoritſa, gondolkoduan magaba, hogy ne talam nem illenec idöſſegre valo emberhöz az hadakozas: Meg lehet, ezac amaz felsö Okokert legyen.

b: Hadat birtokan ne inditſon.

b: DE minec elötte hadat inditana, az elött mindent meg kiſirezen, ha mi bekeſſeget ſerezhet mas moddal,

c: Szoktatnis magat io.

c: Az mint hogy penig illic io okokert hadakozni, Igy ſükſegis az Feiedelemnec, es az ö vitezirec magokat az ö meſterſegekben ſoktatni, az mint minden tiztiben ember tiztihöz valo meſterſeget naponkent tanullya, Igy öis olvaſſon nemes Hadakozo Hiſtoriakat, Hallyon, laſſon, kiſirezen vitezkedö dolgokat, gyakorlya es ſoktaſſa magat ezekre. De mindenekben keertven ſegitſeget az WR Iſtentül, ki az Iſten ſecló Feiedelmnec, mind Eſet, Szuet, Ertuc bunia fogiaßent LELKENEC altala.

Kiue-

ki nekül mind az Tanacz meg czalatkozic, mind az io Lo meg botlic, mind az el röndelt ütközett meg valtozic, mind az leſs ki nyilatkozic. DE ezekröl ha böwebbben akarß ertekezni, Oluaſd meg az öregbic Poſtillamnac OEtödic reßet, el kezduen folio 429. *es oluaſd altal* 477. *leueleig. Holott Hadakozo embernec igen nemes es ßükſeges dolgoc adatnac eleiekben. Moſt it ezeckel elegeduen laſſuc mit tanulanc.*

MIT TANVLANC.

HET Rendben ſzolec fö keppen az Feiedelemſegröl. Elöſzer Mi *legyen. Maſodßor Minemü Hat fö Tizti legyen. Harmadßor Hat nemes erkölczröl, es maga tartaſarol: Negyedßer mint neezzen Iſtenre: Magara: Alatta valoira OEtödßer Mint türie bekeuel foc fele neheſſegit. Hatodßor mint tarczac magokat az ö Alattoc valoiokis. Hetedßzer Mint tarcza magat az Biroſagban, es Hadakozasban. Moſt könyyrögiünc az WR Iſtennec, Hogy adgyon io Feiedelmeket, mind nagy rendbelieket, mind kiczinyeket mi közinkben, Kiket igazgaſſonis az ö Tiztekben, es haytſa hozzaioc az mi ßiuünketis, hogy io keduel adhaſſuc nekiec mind azokat, az kickel ö nekic tartozunc.*

IMADSAG.

VR Iſten mi Mennyei ſzent Atyanc, Halat adunc mi teneked, hogy *eddigis reanc kegyelmes gondot viſeltel, örzökee es eeltetöket adtal, es az ö nagy erötlenſegec alatt czuda keppen oltalmaztal, Bennünkis ö hozza es te hozzad valo engedelmeſſegre haytogattal: Kerünc tegedet, ennec vtannais adgyad nekünc az te ßent Lelkedet, Hogy mi te benned valo feelelembe kedued ßerint eellyünc, es Hadra auagy egyeb büntetesre bünuel Okot ne adgyunc: Igazgaſſad az mi Feiedelmünketis àckeppen, hogy az te neked valo engedelmet meg ne banczac, hanem inkab terießec, hogy mi az ö birodalmoc alatt teſtbe lelekbe meg aldaſſunc. Ezt adgyad mi nekünc az te ßerelmes ßent Fiad erdemeiert, Ki te veled eel es Wralkodic az ßent Leleckel egyetembe, mind öröckön öröcke. Vgy legyen.*

VTOLSO ENEKEC.

¶ *Halat adunc teneked &c.* ¶ *Czac te benned Wram Iſten vagyon &c. fol: 53.*
¶ *Hoßu Eneke: Sokan keuannac Feiedelemſeget, &c. Lasd az en Enekes könyuembe, fol: 181.*

HVSZON NEGYEDIC VRNAPI Euangeliom ſzent Haromſag nap utan.

Az veerkorſagbeli Aßonnac czudalatos meg gyogyitaſarol, midön Chriſtushoz hittel folyamuan, ruhaianac czac peremet illetne, Es az Iairus Pap leanyanac fel tamadaſarol az Chriſtus altal.

ENEKLESROEL:

¶ *Ier diczeriüc az Iſtennec Fiat &c.* ¶ *Menyi ſokat ßol az Iſten embernec &c.*
¶ *Halgasd meg moſtan &c.* ¶ *Oh melly röuid volt lam &c.*
¶ *Diczerd az Iſtent te &c.* ¶ *Mindeneknec teremtöie &c.*
¶ *Rendelhetß többeket az Halalrol, es Fel tamadaſrol valokat.*

AZ EVANGELIOMROL *SVMMATSKA.*

Ket

HVSZON Negyedic VV Rnapiara ßent Haromſag nap vtan.

Verkorſagos giogyitasarol,

KET nemes Hiſtoriat mond az mai Euangeliom az mi Vrunc Ieſus Chriſtus felöl, Egy vęrkorſagbeli aſzont mint gyogyitot meg: Es az Iairus Papnac meg holt leanyat mint tamaztotta fel. Mind az kęt dolog ez hitnec vallaſaban erősit: Hiſzec Ieſus Chriſtusba, Iſtennec Fiaba, mi Idvözitő vrunkba. Es: Hiſzem teſtemnec fel tamadaſat ő altala. Az melly Euangeliomot irt meg ſz: Mathe, az ő könyuenec Kilentzedic reſzeben.

MATTH: IX,

a: Ackor Ianos Tanyituaniual ßolt.

b: Szent Mathe ſac halalarol em lekezic, de à többi betegsegekről.

c: Melly gyors az VrChriſtus azoknac ſegitſegekre kic ötet kenänyac

d: MAS czuda

e: Titkon valo tanitaſa volt ęz Iſtennec

f: Bizodalmat kenan.

g: Pogan ßokas volt az ſipolas.

h: Czac aluuas az hiuec halalai: Az ſetetſeg mueti az vilagoſſagot, De ki rekezti az czufolokat.

MIKor aIeſus ezeket beſzellene ő velec, Ime egy az Feiedelmec kőzzől el iőue es imada ötet, monduan: bAz en Leanyom czac moſt holt meg, De iere es tedd rea kezedet, es meg eleuenedic. cEs fel keluen Ieſus kőuete ötet, mind tanyituaniual egyetembe.

dEs ime egy aſzonyi allat, ki gyötrődet vala Tizenkęt eztendeig à vęrkorſagba, hatul hozza menuen, illete az ő ruhaianac peremit. eMert mondgya vala ő magaba: Ha czac illetem az ő ruhaiat, meg gyogyuloc. Ieſus kedig hatra forduluan, es rea tekintuen, monda: fBizzal Leanyom, az te hited gyogyitot meg tegedet. Es azon oraba meg vigaſzec az aſzoni allat.

Es mikoron Ieſus az Feiedelemnec hazahoz, ges latta volna à Trombitaſokat, es az tollyonkozo nepet, monda nekic: Mennyetec el innet: Mert az leanzo nem holt meg, hanem aluſzic. gEs meuetic vala ötet. Mikoron kedig ki űztec volna az nepet, Be menuen k meg foga annac kezet, Es fel űle az Leanzo. Es ez è hir ki teriede mind az egez Tartomanyba. *Ez az Euangeliomnac betű ſzerint valo magyarazattya.*

k: Az mi halalunkonis hatalma vagyon az Chriſtuſnac.

ROEVID ERTELME.

AZ mi vrunc Ieſus Chriſtuſnac Kęt nemes czuda dolgarol ſzol ez Euangeliom, Egy vęrkorſagos aſzonnac meg gyogyitaſarol: Es egy leannac fel tamaztaſarol. Illy keppen: Hogy midőn Ieſuſſal ſzolnanac Kereztelő Ianos Tanyituani, arr ol: Miert nem böyteltetne az ő Tanyituanyitis mint Ianos, es az Phariſeuſoc. Azonba Iairus Pap hozza iőuen, Kęre hogy ſietne hazahoz, mert halalan volna leanya. Oda el induluan, az vton mentebe az ſoc nep kőzött tolyankozuan egy aſzony, kin az vęrfolyas Tizenkęt eztendeig volt, ki vndoc betegſeget ſzegyenlette meg mondani, hanem czac ruhaia peremet igyekezett illetni, azt mihent ęre, ottan meg all az vęr follyas rayta, Kinec nagy hitit meg akaruan Chriſtus ielenteni, kęrdezi ki illette ötet, es ő röttegue elő iőuen meg beſzelli minden dolgait, Es monda neki: hogy bizzec, es hogy az ő hiti gyogyitotta meg ötet. Azonba hir iő hogy megholt az Iairus leanya. De Chriſtus vrunc azbais biztatuan ötet, hazahoz megyen, es az ſipolo es tolyongo, es czufolo nepet ki küldven, meg holt leanyat fel tamaztya neki. EZEKNEC agazat ſzerint ſoc nemes tanuſagi volnanac. De fő keppen ez kettőről ſzol: Az nagy bętega ſzont melly könyen gyogyitotta meg: Es az meg holt leant melly könyen tamaztotta fel az mi Vrunc Ieſus Chriſtus. Mind kęt nagy czudanac fő haſznaez: Hogy erősitſen minketis az VR Ieſus Chriſtuſnac igaz eſmeretibe, es benne valo bizodalomban: Az Credonac à mi Hitűnc vallaſinac agazatiſzerint, Holott ötet Iſtennec Fianac mondgyuc, es mi vrunknac, es ollynac, ki fogantatot ſzent Lelektől, ſzűletet ſzűztől, kint ſzennedet, ęröttűnc meg holt, fel tamadot, menybe ment, űlt az Atyanac

tyanac fobiara, es el iouendo fel tamaztani, es itelni mindeneket, ki mostis szoszolone es engeztelonc az o szent Atya elott, kirul kuld mostis es ad szent Lelket, ki altal wyion nan szul, meg szentel, bir, eros it, ki ad Tanyitokatis, hogy azoknac tanyitasoc es à Sacramentomoknac szolgalatasoc altal, az o *Lelke* gyuytson az oroc eletre valo hiueket, es azoc kozott szerezzen egyesseget. Azoknac bizonnyal hirdetteti bunoc boczanattyat, Es valoba megis lesznec boczanua menybeis, Kiket felis tamaztes be viszen az oroc eletre. Mind ezeket eros itic es bizonyittyac minden czuda teteli, es az mai kęt czudaiais à mi Wrunc Iesus Christusnac, Hogy ezec igazac, à mint o maga es tanyituani is hirdettec. Ezec felott vadnac imilly socnemes tanusagokis, Mint egyic ez: *MIERT* nem bonytolliette az WR Christus az o tanyituanit, vgy mint Ianos es à Phariseusoc. Masic imez: Az Iairus minemu hittel ment volt az Wrhoz, eloszer ezac beteg leanyahoz hiuan oret, Es midon hiwna az Wrat, az wris melly gyors volt az indulasba: Touabba az vęrkorsagos asszonyis minemu hittel ragadta meg az WR ruhaiat. Kirol eztis io meg ęrtenun, Hogy az ruha ragadas bolond ahitatossagbolis lehete, De szent Lelec altaris lehete, Kit mi nem kouethetun: Eztis meg kel it tanulnunc, Hogy az ero Christusbol ment ki az o meggyogyitasara. Es eztis: Miert ielenti ki az WR az titkon lett dolgot, Miert biztata iouendoreis, Es hitit mint magaztalta. Szolunc arrolis, Az Iairus hitt mint rongaltatot, midon hirt hoznanac az leanya halalarol. Azban az WR oret mint eros itette. Szolunc az Spolokrolis, Az WR edes szauarolis, Hogy aluuonac monda az leanzot. Azczufolo nep o is, Es az o kirekeztesekrol. Es az Leany fel tamadasarol. Es arrol: Miert hadta hogy ne hirdessec. Vęgezetre kozonseges tanusagunc lehet, ez harom szomelynec: Az beteg aszonnac; az meg keseredet Atyanac; es az o meg holt leanyanac keserues allapatyokbol, az mi ez vilagi soc fele nyomorusaginkrol, es halalunkrol, azban valo magunc tartasarol, Es azokban valo oruossaginkrol az WR Christus altal. Mind ezekrol rouideden tenduchter tanulgassunc az igeknec magyarazattyabol.

Nyiluab Magyarazattya.

IGY kezdetic az mai Euangeliom: *Mikor Iesus ezeket beszellene o velec: Ime egy az Fęiedelmec kozzul el iouc es imada o ret monduan: Wram az en Leanyem ezac most hala meg. De ere es tedrea kezedet, es meg elenezedic.* Ie *ELOSZER* ertiuc meg eztis, mit es kikkel beszelet Iesus ackor, mikor az fo ember hozza iott konyorgen leanyaert. Meg vagyon iuanet Euangeliom elott, Hogy azkor Kereztelo Ianos Tanyituani es à Phariseusoc ero ket kerdeztec volna Iduzitonket, Mi volna az Oka, hogy oc sanyaru keppen tartuan magokat, bizonyos napoc es orac szerint bonyolnenckis, imadkoz nanakis, Mi dolog mon[illegible] Ianosis az Phariseusokis az o tanyituanyokat igy szoktatnac istenes es merteklctes ęletre. Oc penig az o tanyituanival ezt nem mieltetne, hanem oket ezac konyzeden tartana. *ERRE* az Wr illy ertelemmel felel: Hogy mint à menyegzos nep oruendeg addig, mig velec az vo legeny, Igy az o Tanyituani is czendeset addig, mig kozzuloc o el nem vetetic, kit az o wy es ero len voltokert is miel addig, mig okis gyarapodnac: De mi on fel tamaduan menyben menend kozzulloc, azkor mind Ianos, mind az Phariseusoc tanyituaninal tob fa adsagoc leszen. *INNET* imezeket tanullyu: Hogy ne tartsuc az mi szentsegunket az kulso pepeczelesbe, es rend tartasba; Es azokban ha valaki tulonc kulombez, ne vtallyuc meg, De szukseg, hogy az, ertelem szerint legyen, az mint Ianos nem bauanyozo pepeczelesekre, hanem szukseges magoc tartasara szoktatta tanyituanit, Menyit egyenes, igyanac, mulassanac, imadkozzanac, es magokat mint szoktassac minden iora. Ez fęle magoc tartasara socku omb kulomb mod lehet, Az à mod miatt mi egy mast meg ne vtallyuc. Touabba ne iregy kedgyunc hallatyuc hogy valakit az WR Istcn czendesben tart. De azis az ki egy idegig czendesegben tartatic, kęszen tartia magat it uenc o tulesre. Ez tanusagokrol maiusban tobbet, Mostis ęrtsunc az Euangeliom magyarazattyara.

ELSŐ TANYITAS NYILAC Ianos Tanyituanaic kerdesiről

Miert voltac az Christus tanituanic czendeßen addig, meg az WR velec volt ęrkezęs ßom Iarasnak.

Elsőben Szępertelenc. 1.

2.

3.

Midon

HVSZON Negyedic W Rnapiara ſzent Harmoſag nap vtan.

Verkorſagos giogyitasarol,

TÖB TANVSAGOC. Harom Euangeliſtanac iraſi ſzerint tanullyuc meg ez Euangeliomot Mar: 5. Luc: 8.

MIDŐN Nezekről ſzolna az Ianos tanyituanitual: Azonba el iővue az Leánnac aż Atya, Kiről ſzent Mathe rővideden ezac igy emlekezic: *Hogy aż Wrnac ezt mondta volnat Aż en Leanyom ezac moſt holt meg, de ſere tedd rea kezedet, es meg eleuedic.* Szent Mathe rővid voltaert ezac az vtolſo dolgot iria meg az leanzo halalat. De ez mint lett ſzent Marc, es Lukats tőb ſzoual iriac meg, Hogy męg eleuen volt, mikor kezdet kőnyőrgeni, de azonba holt hiret hozac. Erről igenkent laſſuc mit irnac ők. *Ime iővue egy aż Sinagoganac feiedelmi kőzzől Iairus nevű.* a: Minec előtte az tőb igekről ſzolnanc, előſzer eztis ertiűc meg, Hogy az Iairus Egyhazi Papi fő ember volt, az ki birt à b: Sinagogaual, az az, az Gyűlekőzőt hellyel ott Capernaumban. c: Ist ertis meg eztis: Hogy Sido orſzagban ezac Ieruſalemben volt helye annac à Templomnac, ahol aldoznioc kellet, miert hogy à Chriſtuſnac ott kellet meg aldoztatni, *Luc:* 13. *Deut:* 12: De azon kiuűl minden varosban voltac d: tanulo hazac, houa őſzue kellet gyűlni minden heten tanuſagnac okaert, azt à hel Sinagoganac hiwtac. Ez Iairus azert affęle Sinagoganac volt feiedelme mint à varoſnac fő tanito lelki paztora es Plebanuſa. Ez el iővuen azert: *Mikor latta volna imada (aż az, labaihoż eſec,) es igen keeri vala őtet, monduan: Aż en leanyom halalan vagyon, keerlec iővuel es kezeidet tedd rea, hogy meg giogyullyon es ellyen.* Ehőz mond ſzent Lukats: *Mert egyetlen egy leanya vala, vgy mint tizenkeet eztendős es ez halofeelbe vala.* es it ez Iairuſnac gyenge hitit vegyűc es ſzűnkben, ki noha Egyhazi ember vala, De azert őtet hitiuel meg haladtta vala amaz Pogany feiedelem az Szazados, az ki azon varosban Capernaumban lakic vala: Mert az nem hiua hazahoz az WR Chriſtuſt, hanem ezac azon kęri hogy egy ſzoual ſzolıyon, es meg vigaſzic az ő beteg gyermeke: De ez azon konyőrge hogy hazahoz menne, es kezęt rea tenne, es vigaztana meg beteg leanyat. Eſmerte azert valamenyibe az Chriſtuſt, es hitte hogy Iſten ől boczattatot legyen. De az az eſmeret es hit ő benne azkor igen gyenge volt, Mind az altal az WR kegyelmeſen fogadgya, es az ők ſiny hitit benne nagyobra neueli. Es kęreſere *OTTAN* el indul. Igy czelekeſzic mais velűnkis, minden erőtlenſegűnkben, ki ezac az fűſtől gőſzőtis nem oltya meg. *Eſa:* 42. De Iairus dolgarol touab rőbbet ſzollyunc. Moſt aztis laſſuc, az vę korſagos *ASZONY* mint ę kezic azonba Chriſtushoz. Mond ſzent Mark es ſzent Lukats: *Midőn kedig menne, egyűtt mennec vala vele aż ő tanituari, Es kőueti vala őtet ſoc nep, es ſorongattyac vala őtet Es vala egy Aſſons allat, mellyen aż veerkorſag Tizen keet eztendeig vala, es ſokakat ſzenuedet vala ſoc fele oruoſoknal, es noha minden marhaiat el kőltette vala de mind azon altal ſemmit nem haſznalt vala, hanem inkab art vala vele. Ez mikor hallott volna Ieſus felől, az nep kőzőtt hatul hozza tarula, es illete aż ő ruhaiat: Mert mondgya vala: Czac aż ő ruhaiat illetheſſem meg giogyulec. Es leg ottan meg ſzarada aż ő veerenec forraſa, Es teſtebe meg erze hogy meg gyogyult volna aż czapaſtul.*

Gyors aż Wr aż ſegitſegre.

MAS ezudaia Chriſtuſnac.

Ime minec előtte Ieſus Iduőzitőne hazahoz menne Iairuſnac, az vton mas nagy ezudat czelekeſzic. Mert vala egy aſzonyi allat az varosba Capernaumba, kinec igen nagy nyomoruſagat iria ſzent Mark: Hogy azon tizenkęt eztendeig az vęr meg nem allot volna, ki miatt minden kűlső belső ereie el fogyatkozuan, el ſzaradot vala, annac felőtte miatta koldolasrais iutot vala, Mert mindenet az oruoſokra kőltőtte vala, de nem hogy haſznalhattac volna, de ſőt annyual inkab el nehezitettec, tőrtec, faggattac volna, houa tőb oruoſſagual oruoslottac volna. Ez aſzony azert midőn latna, hogy immar ſemmi emberi erő es tudomany ötet nem ſegithetne, magat el ſzanta az halalra, es nyakat le haytotta minden nyaualyara, Azonba voltac ollyac kic ſzoltac nekı az WR Ieſus Chriſtus felől, Hogy ő volna az kit Iſten Dauid Kiraly nemzetſegeből igert volt mind teſti, mind lelki nyomoruſaginknac el vetelere. Es hallotta hiret ſoc ezuda tetelinec, De hamar nem mert hozza menni, fęlelme miattis, ſzemermeſſege miattis. Fęlelme ez volt: Hogy Iſten meg hatta volt o Tőruenybe, hogy az felę vęrkorſagoſoc, kin az hani betegſeg vagyon, ſenkit ne illeſſenec, Mert azokis tiztatalanoc lennenec. Fęlt azert, hogy ha az embereet kőzőtt hozza menne, ſokakat illetuen meg főrtezhetne, Es netalam Iſten annalis inkab meg oſtorozna, auagy elis veztene. Szemermeſſege penig ez volt: Hogy tuduan ekteien vęr folyaſat, ſzegyenőtte mind az Wrnac, mind à nep előtt ki mondani, Azert midőn magaba ſokaig ſokat gondolkodot, ohaytot, es fohazkodot volna, vęgre keſzeri.i az nagy nyaualya, Hogy mind fęlelmet, mind ſzemermet

Lenit: 5. 14. 15. Igy hankottatunc mis à mi imadkozaſinkba.

haſra

hatra hagyuan az Wrhoz ſietne, Mind az altal illy modot ad az Iſtennec Lelke eleibe, *Titkon talam az* Hogy ha ſzinten nem ſzolnais az Wrnac, czac fogia meg ruhaia peremet, ottan meg *Iſten Lelke adta* gyogyulna. Ez gondolatra ezt mieli: Hogy az el bagyat beteg aſzony à nagy ſoc nep- *ez modot ßiuebe* kőzőt addig tolong, hogy az Wrhoz erkőzic, es hatul meg ragadgya ruhaianac az *lly ßükſegenec ko* peremet, es ottan meg ſzarad benne az vęr folyas, es ſzepen meg vigaſzic. *ran ßemermeſſe-*

SOC nemes Tanuſagoc adatatnac ez aſzonyrolis előnkbe, Ezis: Melly nagy *gebe.*
nyomoruſag vagyon az emberi nemzeten, hogy mint ez aſzony tizenkęt eztende- *SOC TANV-*
ig kinlodot, es mint az Iairus, Leanyan keſereg, es mint az ő leanya meg holt, Igy mijs *SAGI.*
kinlodunc, keſergűnc, megis halunc: Ennec mi az Oka, es ezbe mint kel magunc tarta-
nunc, ert ől lehet mondoc egyic tanuſagunc. Touabba eztis tanulhattyuc, hogy mint
ez aſzonnac ſem ſoc kőltſege, ſem az bőlcz oruoſoknac ſoc oruoſſagi nem haſznal-
hattac, illy az mi erőnkis Iſten ſegitſege nekűl, minden ſzorgalmatoſſaginkban.
Eztis meg tanuilyuc, Hogy ez aſzonn az nyaualya alatt az Chriſtusrol ſokat ęrtekez-
uen, benne valo hitben ſokat epűlt, es az hittel czuda nagy dolgot nyere, lelki es teſti
meg gyogyulaſt. Ezekről elegyeſen moſt czac Summa ſzerint tanulgaſſunc az Harma
dic Tanuſagba.

MINT ez aſzonyon ſokaſodot az nyaualya tizenkęt eztendeig, Ha mi raytunc to *HARMAdic*
iab tartanais, az mint harmintz nyoltz eztendeig tartot amaz firſiun *Ioan: 5.* megis io *Tanuſag az aß-*
remenſegbe legyűnc, hogy azokba reankis nęz az WR. Nagy *VIGAZTALAS ßonrol. Melly e-*
azert ez, akar melly nagy nyomoruſaginkbanis, betegſegben, rabſagban, ſzegenſeg- *legy egy nihany ta*
ben, buydoſaſunkban, haborunkban, kiſirtetinkben, hogy ha nagy ſokaig tartis, es *nuſagual.*
ſem mi modot nem tudnankis az mi kőnyebiteſűnkre, De annyiual inkab zőrgeſſűnc,
feſſűnc az WR Iſten eleibe, *Luc:* 18. kiről ha el idegenitene az mi vndoc voltunc, biz-
taſſon bennűnc az ő Atyai kazdag irgalmaſſaga, es az ő ſzent Fianac à Ieſus Chriſtuſ-
nac meg teſtęſuleſe, es azban valo ęrdeme es fizeteſe. Kinec bizonſagara ez vndoc aſzo
ni allatotis kegyelmeſen fogaduan, meg tiztita: Kinec kűlső vęres vndokſaganal, na-
gyob volt belső lelki fęrtelmeſſege, De mind az kettőbe az WR Ieſus igen draga kep-
pen meg oruosla őtet. Ki noha kitſiny es gyenge hituel tuſakoduan mene az Wrhoz,
De azert vgyan meg nyere az mit keuana. Igy mijs czac annyi hittelis mint egy muſtar *Matth: 17.*
mag, nagyokat nyerhetűnc az Wrtul, Mert az mint ő maga az WR igen nagy erős es
czudalatos ſzőmely, igy az kic őtet hituel meg ragadgyac, ő altala nagy czudalatoſo-
kat mielnec es nyernec. *IVSSON* it eſzűnkben ez aſzonnac nyomoruſagarolis,
az mi ez vilagi nyaualyas allapatunkis. Hogy mint ez aſzony ſokaig futos es kap min- *Mind ez vilag-*
den fele az ő nagy es hoſzu vndoc betegſegebe, Es mint az Iairus Pap keſereg gyenge *nac minden alia*
ſzep leanyan, Es az leanzo megis hal: Illy mind ez egez vilag allapattya, Minden em- *patjoc czac nyo*
ber ſokat tekereg ſoc fele haboruiba, Es azert mindenec ſzűkőlkődnec mind vnta'an kű *moruſagi Es az-*
lőmb kűlőmb vigaztalas es ſegitſeg nekűl, vęgre mint az fű meg ſzarad, mint az virag *ert mindenec*
el heruad, mint az viz el foly, mint az arnyec el enyeſzic, mint az mező meg valtozic, *mind vntalan ßű*
mint az alom, es az ſzo beſzed, az madar repűles, el mulic. Minden ember nyalas es bű *kelkedneckűlőmb*
dős magbol lett, Es akar mint hizlallyais magat czac olly mint à bor ſeprő ſakia, ki vęg *kűlőmb vigazta-*
re az fęrgektől meg emeztetic, kiuel à ſzerencze czac iadzic, kit az idő meg fozt, Melly *las nekűl.*
ember mindē erőtlenſegnec tűkőre, ki mindenekben alhatatlan, Es ki irigyſegnec es ſoc
niaualianac miata nyomodic. Ezekből bűnős voltunkat, Iſtē haragiat, mely meg emezt,
es bizontalay ęletűnket eſzűnkbe tartſuc, Es igyekezzűnc meg birni Keuelſegűnket,
Boſzonkodaſunkat, Telhetetlenſegűnket, Beketelenſegűnket, es minden gonoſzra va-
gyodaſunkat, Tartſűc mindennap Pœnitenciat, Tęrűnc az Iſtenhőz, es ez vilagtul † *Ne kőueſd ez a-*
oolczot vegyűnc orankint. Ezeket mind az aſzonynac nyomoruſagarol, mind az *ßonnac illeteſet,*
Iairuſnac ſiralmiről, mind az leannac halalarol tanulhattyűc, Kiről többet oluashatſz *mert nem illic*
oda fel, fol: 563, holot az őzuegy aſzony fianac fel tamadaſarol ſzoltunc. *MOST mindenhől, Ha-*
pęrűnc czac az aſzony dolgara, Mi dolog, hogy ez az Chriſtuſnac czac *RVHAIA nem nekűnc mas*
PEREMET illetuen gyogyult meg. †Hogy ez aſzony ruhaiat illette az Wrnac, az: *modunc legyen, à*
volond ahitatoſſagbolis lehetet, kit az WR el tűrt ő benne: Es az Iſtennec Lelke altalis *ki ielentet akara*
lehetet, hogy arra az WR Lelke inditotta ſzemermeſſege miatt. De ezből nem kőuet *t aßerint Iſten-*

Verkorſagos giogyitasarol,

kőzic hogy teis te magadnac gondolly, vagy bűbayt, vagy baluanyozaſt, mint ha ifiez Oltarhoz, kephőz, forrashoz menuen, imezt amazt illetuen es mieluen, teis ha azban hinnel, meg nyerned az mit keuannal. Mert az egy aſzonnac ha aſzt meg engette az WR Iſten az ő ſzemermeſſegeiert illy ſzűkſegeben, auagy ha az Apoſtoloc kęzkenőiet el kęruen azkorba haſznaltac, vagy arnyekoc illeteſeuel, *Actor: 5.* moſt nincz ezeknec helyec, Es mi nekűnc kőzőnſeges keppen ez feleről nem tőtt ſemmi igeretet. Azert mi czac azokba hidgyűnc, az mit ő maga igert, es à mihőz ő maga kőtőtte magat: Mint az ő igeie halgataſahoz, az kőnyőrgeshőz, à kereztſeghőz, es az ő Vaczoraiahoz ſzep igereteket tett, ha vgy ęlűnc vele, à mint ő hadta, es az feiebe. De bolczohoz, imez amaz kephőz, es illeteshőz nem kőtőtte magat, ſőt megis tiltotta, *Coloſſ: 2.* Ittis penig nem az ruhabol, hanem ő magabol ſzarmazic az erő, kiuel az aſzony meg gyogyula, Az ruha meg ragadas czac kűlſő iele volt annac, hogy ő magatis meg ragadta volt belſő hitiuel.

Honnet ſőtt az gyogyulas.

Luct 8.

Kiről imigyen ir ſzent Mathe, es ſzent Lukacz: *Es Ieſus ůnnen magaban mindgiaraſt meg erezuen az erőt, melly ő tűle ki ment vala, fordula az nepre, es monda: Kiczoda illete az en ruhamot? Mikor kedig mindenec tagadnac, monda Peter es az tőb tanituani: Meſter, latod hogy az nep minden felől ſzorongat teged, es mondod kiczoda illetet engemet. Es monda Ieſus: Valaki de illete engemet: Mert eßembe vőm hogi erő ment ki tűlem. Es ßellel tekinte hogy latna az ki ezt czelekedte volna. Latuankedig az aßoni allat, hogi el nem titkolhatta volna, feel es rezket vala, tuduan mi tőrtint volna rayta, es rezketuen elő ione, es le burulua igazan mindent meg monda neki, meg ielentuen mi okaert illette volna őtet, mind az egez nep e lőtt, Es mikeppen mindgyaraſt meg gyogyult volna, Oe kepig monda ő neki: Bizzal leanyom, az te hited gyogyitot meg tegedet, Mennyel bekeuel, es vigaßua legy az te czapaſodtul.*

1. Ittis egy nihany dolgoc ielentetnec. Mint előſzer ez: Az ſzegeny aſzony mint
2. kűſződet hitiuel, midőn fęlue illeti az Chriſtuſt ſzemermeſſege miatt. Maſodſzor arrolis: Az WR miert ielenti ki az titkon lett Iſteni aiandekat, hogy azbol erőſődnec az aſzonyis, az nepis, az Iairuſis az Leany apia, ki az WR Chriſtuſt hazahoz hiwia vala. Touabba meg tettzic az kęrdesből, melly igen foganatos legyen az Wrnal az ő
3. benne valo bizodalomis. Szűkſegis volt penig, hogy az WR Chriſtus meg mutaſſa
4. mint lett az ő meg gyogyulaſa, Tudni illic ő belőle ſzarmazot iobol, az ő ereieből es hatalmabol, kit az aſzony nyert meg az altal hogy őtet meg eſmerte, es ő hozza hittel
5. folyamodot. Eztis meg kell tanulnunc it, hogy az WR Chriſtus megis bizodalomra

Rłuideden.

inte az meg gyogyulas vtanis, monduan: Bizzal leanyom. Ezec rakuac edes tanulaſoc kal, de tijs magatoktu'is gondolkodgyatoc rola. Moſt en czac ezben rekeztem be mind ezeket: Hogy mint ez aſzony rőttegueis az Chriſtushoz folyamic, Igy mijs à ſoc remůleſec kőztis megis az Chriſtushoz tolyonkozunc. Ez aſzont remitette, belſő bűneis, kűlſő fertelmes vęres betegſegeis, erőtlenſegeis, az nep kőzőtt valo tolyongaſais, az Chriſtus felſeges voltais: Igy minketis hol imez gondolatoc remitnec, Hogy à Chriſtus moſt hozzanc nincz olly kőzel mint az regieckel volt ſzem laromaſt, Es hol ſoc bűneinket gondollyuc, hol azt, hogy nem vagyunc valaztottakis, Es nints erős hitűnc. De biztaſſon ezec ellen ez moſtani es ſoc tőb kegyelmeſſege az Chriſtuſnac, es az ő Attyanac, es ő maganac ſzep aianlaſi, monduan: Veletec leſzec vilag vęgezetig, *Mat: 28.* Bodog à ki hiſzen, ha nem latis *Ioan 20.* Iſten mindeneket iduőzíteni akar, *1. Tim: 1.* à ki hiſzen iduőzű, *Mar: 16.* es à ki az WR neuet ſegitſegűl hiwia, *Joel 2.* Tehat mint ez aſzony nę engedet hitetlenſegenec, hanem tuſakoduan azzal, Chriſtushoz folyamodic, Igy mijs houa tőb idegenitő gondolatinc vadnac, es houa inkab eſmerűc nagyob nyauaſyankat, nagyob bűnős voltunkat, nagyob kiſirtetűnket, annyiual inkab hozza ſieſſűnc, es magunkhoz ſzoritſűc hit altal, az mint ſzent Pal tanyit, monduan: Bizony dology, es melto mindenkeppen be vetelre, Hogy az WR Ieſus Chriſtus az bűnőſőknec iduőſſegere iőtt ez vilagra. Ez aſzonyis hogy az el kezdet hitbe vęgig meg maradna touabis, azert monda neki Chriſtus, *Bizzal leanyom*, az az, noha ijezt az te fęrtelmeſſeged, de en leanyomma vettetelec teged hited altal, azba ez vtannis meg maradgy: Igy mijs igyekezzűnc naponkent epűlni az Chriſtuſnac tőb tőb eſmeretibe, hogy az ő benne valo hit altal mijs Iſten fiaua legyűnc, *Ioan: 1.* Es mind ez arnyec vilagon ſoc keppen tűle ſegiteſſűnc, es az őrőc ęletre meg tartaſſunc. Im ſzolanc az Elſő Reſzről az Euange-

1. Timoth: 1.

Summaia.

lion

siomnác, kibe meg hallottuc az Tizenkęt eztendeig valo vęrkorsagos nyomorodot aszony, hogy szemermessege miatt czac az ruha a peremet ragadta meg az wrnac, es ottan meg gyogyult az ő nagy felseges ereieből, Kit az WR nagy edesen biztatais, es hitiben meg erősőduen, boczata el. Immar Masic resze kőuetkőzic, Az Iairus dolgarol.

MASIC RESZE.

Az Iairus Leanya fel tamaztasarol.

Historiaia ąz mint à harom Euangeliſtac irtac ſ. Mathe, Mark es Lukars, Es azoknac rőuid magyarazattyais,

SZEnt Mathe czac rőuidseden akarta meg irni az Iairus dolgat, hogy az Wrat kęrte volna, hogy az ő meg holt leanyat fel tamaztana. De szent Marc es szent Lukats tőb szoual irnac ez dologrol: Hogy ollykor ment volna az Iairus Iesus Iaudzitőnkhőz, mikor męg az Leanya ęlne, es előszer azon kęrte volna hogy menne hazahoz tenne rea kezęt, es gyogyitana meg. Es az wr ottan el indult volna, Es immar vtban voltac hogy az beteg aszony ęrkezic, ki miatt az WR meg tartozodic, es mig vele beszel, addig holt hiret hozzac az leannac. Netalam penig ő maga az WR akaratya szerint, czac azertis sokaig beszelgetet az aszonyual, hogy az Iairus addig hankodnec iobban iobban az ő sziueben, az mint az fele ember nagy ohaytasokat szokott mielni, imigy gondolkoduan: Iay wram Isten mit kęsic, netalam addig meg hal az en leanyom, Czac most ne talalkozic vala ez aszony: Im addig tartoztattya, hogy talam lelekben sem ęrem leanyomat. Ez fele soc gondolati mind meg lehettec az embernec, à mint az minapi fő emberrőlis meg hallottuc, mint siettett vala az Wrat monduan: Iere wram hamar, minec előtte meg halna az en fiam, Es az wr monda: Mennyel ęl à te fiad. Es el hiue az ember, es vgy talala. Igy akara az WR ez embertis kűsződitetni lelkebe, az ketelkedesſel, es azert sokaig tartoztattya mig az aszonyual szol őtet biztatuan. Kiből mind az altal az Iairusis tőb tőb ismereter, hitet, bizodalmat, remenseget vőtt à Christus felől, haluan, ęrtuen, es latuan, melly czuda keppen à Tizenkęt eztendeig kinzodot vęrkorsagbeli aszony gyogyult volna meg, az Christusnac titkon valo Istení ereieből, Ez mondoc czudalatos hartzual lett az Iayrusba, egy felől rezketuen, fęluen, es igy ohaytuan: Iay wram Isten mit kęsic, talam addig meg hal leanyom, es lelekben nem ęrtűc, gondoluan hogy meg holt leanyanac netalam nem haszналhatna: Mas felől latuan az ő czudalatos hatalmat az beteg aszonnac meg gyogyitasaban, ismet bizakodot benne, Es igy neuekedet az Hit az hartz kőzőtt benne. Ezen hartz vagyon mi bennűnkis, mind az bűnőc, mind az sok fele oktorozasoc miatt, mind az nyaualyac, mind az halal, mind az ördőg miatt. Melly hartzot az WR nagy epűletűnkre erezt teane, à mint kitettzic ez Iairusbolis Kiről lassuc mit ir szent Marc, Mond rola: *Midőn meeg ßolna* (Iesus az aszonual,) *iőuenec ąz Sinagoga feiedelmenec czaladgyabol, kic mondanac: Ąz te leanyod meg holt, mit bantod touab ąz Mestert.* Vętem, hogy midőn ez szot hallotta leanya felől, szegeny lambor ollyà lőtt, mint ha egy sulyockal ű őttec volna agyon. El dobbant, el epedet, el keseredet sziue miatt, Es talam iay szoual felis kialtot. Es ha hamar neki nem szolt volna Iesus, netalam nehez es haragos sziuel ottan haza tęrt volna. Mert noha czac azon oraba latta volna az aszonnac czudalatos meg gyogyitasat, De akar kijs akar melly nagy io tetetis lassa Istennec mason, bar egy mas vtannis ezert latnais, de mihent ő maganac ęrkezic nyaualyaia, ottan lankadoz mind esmerete, mind hiti az Istenbe, Sőt ha ő magan lettec volnais, egy nihany nyaualyabol valo meg szabaditasa, ismet mindenszer ketelkődic, mihent ęri az haboru. Peldac ezben az Apostolokis, kic magoc ehsegebe nem tudtac vigaztalni magokat, hogy soc nepet meg elegitete *CHRISTVS* wrunc keues kenyerrel szemec lattara: Es midőn az Tengeren hanna az hab, nem tudtac meg emlekezni egyebeknec czuda meg tartasirol, Igy az Iairusis mihent halya hogy meg holt leanya, ottan el aiul, nem gondoluan fel tamadasra valo hatalmat az Christusnac. †De olly Papi feiedelműnc leuen, ki ęrzi az mi erőtlensegűnket, gyengesegebe fel emele eztis. Mert *mihent halla Iesus ez beßedet, mellyet mondanac. Monda ąz Sinagoga feiedelmonec: Ne feelly czac hogi hidgy:* Nagy az mi romlottsagunc, nagy az erőtlenieg mi bennűnc, hogy czac kitiny szorais el lankadunc az hitben, es ottan ottan ketelkedűnc az Istenben, Az ő igeretiben, beszedeben, haboznunc ottan mihent czac egy

Igen nagy czuda dolga, ezec ąz Wrnac.

Ioan: 6.

Igy hartzolnac minden hiuec.

Oh ki nehez es kesernes vola ez neki.

Matth: Marc.

†*Hebr: 4. 7.*

Czac igen kicziny hiretskebenisseg dobban akar melly nagy hitnis, Sőt hanem segitetnec megis fogyatkozis

nec.

HVSZON Negyedic W rnapiara ßent Haromſag nap vtan.

kis nyaualya eſſekis reanc: Igy az lairuſis noha nem kitſiny hituel folyamic az Chriſtushoz, iſmeruen ötet olly hatalmaſnac, hogy mihent leanyara tenne kezęt, ottan meg gyogyulna, Noha mondoc ezis nagy hit volt benne, iollehet elegy volt ezis ſoc teuelgeſſel, midőn azt keuannya hogy hazahoz mennyen, es kezęt rea tegye, mint ha azon kiuűl, tauolis egy ſzoual meg nem gyogyithatta volna, noha mondoc elegy volt ſoc teuelgeſſel, es ketelkedeſſel hiti, mind az altal ezac aztis el hinni nagy eſmeret es nagy dolog volt, hogy mihent ęri kezęuel, ottan meg gyogyul leanya. De ez hitis ſzinten el

Hankodtatot es ſegitetet hitiben.

lankadot mihent halalat hallya leanyanac: Azert ſzükſeg volt hogy az WR ne hadna el aiuonni benne az kitſiny fűſtőlgő hiteczket, Noha azert egy felől rea rohan az Satannac kiſirtete, midőn hallya halalat leanyanac, hogy ezac karba iart az Meſterhőz, Mert az immar ötet meg nem ſegithetí, Es ez vilagi okoſokis illy tanaczual dőfőlic ſzegennec hiteczkeiet, monduan: *Ne banczimmar az Meſtert, teery haza, mert meg holt leanyod.* Es ottan elis indult volna. De az kegyelmes WR Chriſtus mond neki: Semmit ne ſęlly, ſemmit negodolly ezec tanaczaual, Hanem az melly bizodalommal hozzam iőttel, bogy beteg leanyodat meg gyogyithatom, azon bizodalommal, hidd el aztis, hogy ha

1. Ioan: 3.

meg holtis, fel tamazthatom, Mint ha mondana, Mert engem az en Atyam vgy boczatot ez vilagra, hogy valamit az ördőg hozott ez vilagra, mind azokat el bonczan, akar bűn, akar betegſeg, akar halal, es akar mi legyen. Ezben azert eſmery meg engemet, es bizzal mind azok ellenis en bennem, Igy ha bizandol, mayd meg latod ſzem latomaſt ki legyec en, es mi legyen az en hatalmam, Nem ezac az betegſeg, de az halal ellenis. Igy biztatuan lairuſt, meg batorodec lelkeben, es vele egyűtt el mene az halottas hazhoz. WRAM te biztas minketis, es bizunc te benned, te tęritis es meg tęrűnc, wram neuellyed bennűnkis ezen eſmeretedet, hogy te mindenekbe meg ſzabaditoul adattal mi nekűnc. Midőn az hazhoz iutot volna az wr, *Nem engede hogy valaki őtet kőuetne, kanem ezac*

Az tanituanyoc kozzűl ezac harmat miert viſſen mele.

Peter, Iacab es Ianos Iacabnac atyafia. Ezt ſzent Marc iria. Kit azert mielt, Mert ſoc nep es ſoc tanyituany vala vele, azokat it kinn hadgya, hogy kinn varnac ötet, amaz harom tanyituant penig bizonſagulis viſzi melle, az mint azonec lattac az ő ſzine valtozaſatis, es aztis: hogy vęrrel veritekezet, Mert harom igaz mondo embernec bizonſa-

Mat: 17. Deu: 17

ga eleg lehet, akar melly nagy dologbanis *Matth: 18. 1. Timoth: 5. 1. Ioan: 5.* Touabba ezeket lataſſalis, egyebeket ezac hallaſſal akar epiteni, mert ő vgy oztya aiandekat, à kinec menyire akaria. Tőb ſzoual mondnac az Euangeliſtac, *Es ůue az Sinagega feiedelmenec hazaba, es lata az tolionkozaſt, es azokat kic igen ſirnac es iaygatnac vala, es ſipolnac vala: es gyaßollyac vala. Es be menuen mond a nekic: Mit tolyongadtoc es ſirtoc? Az giermeczke nem holt meg, hanem alußic, Es meuetic vala őtet, tuduan hogi meg holt volna, Oe kedig mindeneket ki ůzuen, mella veue u az giermeknec Attiat es Anyat, es azokat az kic ő vele valanac, es be mene oda az hol â giermec fekſic vala, Es meg fogâ az giermeczkenec kezet, monda neki: Talitha kumi Melly magyarazua ezt teßi: Leanzo mondom teneked, kelly fel. Es leg ottan fel kele az leanzo, es iaar vala, Vala kediz Tizenkeet eztendős. Es felőtte igen el almelkodanac, Es erőſſen meg hadgia nekic, hogy ſenki ezt meg ne tudna. Es monda hogi enni adnanac.*

Ez ſipoſokis keſeritőtec lairuſt, es ketelkedeſere voltac De az Wr ezec ellenis biztata, midőn őket el küldi â haztul es â meg holtat aluuonac mondgya.

SOC NEMES Tanuſagi.

Nints egy emberbeis annyi ęrtelem, hogy elegge meg magyarazhatna męly voltat mind azoknac, az mellyec it ſelentetnec, De męgis az menyire adgya az WR, es ſzükſeg hitűnknec tengeteſere, annyira ſzollyunc rola. Előſzer ęrtſűc meg Hiſtoria ſzerintis az dolgot. Az vtan lelki ęrtelmetis vegyűc eſzükben, Es laſſuc:

ELŐSZER mi dolgoſoc voltac az Trombitaſoc, es Sipoloc, Kiről ſzent Mathe emlekezic. *MASODSZOR* az Wrnac felőtte draga őruendetes ſzauabol, vegyűnc igen nagy vigaztalaſt, hogy az meg holt leant ezac aluuonac mondgya. *HARMADSZOR*, az emberi nagy kabaſagrol, ki az wrat az ő ſzauaba meg meuete. *NEGYEDSZER*, Miert rekezti ki az ezufolokat, hogy ne laſſac az ő iſteni teremenit. *OETŐDSZER*, melly kőnyen kőlti fel az WR az meg holt leanzot, monduan Kely fel. *HATODSZOR*, Miert hadgya meg: Hogy ſenkinec ne mondanac. Mind ezec ſzükſegeſec az hiueknec ſoc fele epűletyekre.

Az Sipolokrol.

ELSŐ TANUſagunc, MASIC Reßből.

ELőſzer mondoc ſzollyunc az Sipolokrol es Trombitaſokrol. Vęlem azt, hogy ez ſzokaſt es ſzertartaſt az poganoktul vőttec volt az Sidoc, Mert

az iſ

ten Tóruenyeben ſohol nints ez meg hagyua: Hogy keſerues notakat ſipoltatuan te metnec el az halottakat, kiuel inkab óregbitenec az banatot, es neuelnec az ſiralmat, à Poganoknal ſoc dolgot talaluno, kickel az holt embereket akartac tiztelni. Mint De meter Kiralyrol iria Plutarchus: Hogy midón meg holt volna, meg egettec, es az porat es hamuat aranyas edenyben zartac, es azt az meg egett teſtet nagy tiztelſeguel vittec temetni az Tengeren Chorintus fele, Illy keppen: Hogy az aranyas edent Kiralyi hajoban nagy fenn czinaltac, kin Kiralyi Corona es Kiralyi ólitózetec voltac, es minden felól kopias es fegyueres iffiac allottac, Es ſipoloc, kic igen ſiralmas es keſerues notakat fuytac. Az tób ſipoloc közótt leg fó hires neues ſipolot neuezi Xenophonteſt, Ezról ezt mondgyac, hogy el almelkodo edes es gyónyórúſeges, de igen ſiralmas es keſerues notakat fuydogalt, es az euezókis az euezóuel olly nagy meſterſeggel ůtóttec az vizet, hogy azon keſerues ſiralmas notaual mint ha egy dalt tartananac: Igy mikor vittetnec Demeter Kiraly ęget teſte, es pora, Az fia Antigonus viſzont eleibe ſoc gyaſzolo hajoſockal ſzep modon iótt, Es à melly varoſoc fele kózelgettec, mindenic varosbol, honnet koſzorokat hoztac, kiket az aranyas edeny melle raktac, honnet egyeb gyaſzolokat küldtec: Es igy vittec temetni Syria tartomanyba. Volt az Poganoknac temeteſinec ſoc tób egyeb modgyoki, Kiról irtam à Tizenhatodic wrnapian ſz: Haromſag nap vtan, o la fel fo': 564. irtam à tizteſſeges temeteſról is vgyan ott. De ez Demeter Kiraly temeteſeról ezac az Sipolokert emlekezem, hogy ęrtsúc mi dolog volt az laitus hazabannis Sidoſagban az ſipolas, Vęlem hogy az Poganoktul latuan vettec volt ez ſzokaſt: Hogy az mint az balgatac Papaſag ſoc fele Meſterkedó harangozaſt gondolt volt az halottac temeteſere, kikhóz męg babonatis tóttec nekic, hogy à lelkec bui doſic míg nem harangoznac, Maga Lazar minden tziffra nekúl tenetteter el: Igy ókis ſoc fele ſipolaſockal felis inditottac az nepet, hogy azokis ſiraſſac az halottat, Melly harangozas es ſipolaſis io ęrtelemmel megis lehetne. Melly ſipolokrol azert emlekeznec az Euangeliſtac, hogy eris bizonſag volna, hogy az leanzo valoba meg holt volna, Mert immar mindenkeppen az el temeteſre keſzitóttec, mint mi nalunc az kinec harangoznac, az vgyan valoba meg holt. Illy bizonyos iele volt az leany halalanakis, kit latuan hogy meg holt, az Atyanakis meg izenec, hogy immar az Meſtert ne faraſſza. Es addig el izentec az ſipoſoknac hogy iónenec el es fuynanac az temeteshóz keſzitó notakat, Azert ſzinten ez keſzúlesben talallya óket Ieſus Iduózitónc, mikor à Leany Apiaual az hazhoz iutot volna, ki miatt az ſzegeny apia wytonnan el keſeredic, haluan hogy meg holt leanyat ſirattyac keſerues ſip notaual. De itt az tób ęrtelem kózótt ezis meg ęrczúc, hogy az Pogany ſipolaſis vadollya az Sído nemzetnec vakſagat hogy Pogany modra męg ó magoc óregbitic az ſiralmat bennec, kiket az Iſtennec igeieból inkab enhiteni kellet volna, Ezzel azt ielentettec, hogy az halottakat nem igaz ęrtelem ſzerint ſirattyac, Ez penig nagy dolog, hogy męg az ęrtelmes emberekis mint è Iairus volt, im meg gyózettetet az közónſeges ſzokaſtul, es óis magat à tób teuelgók hóz ſzabia, az mint köztúnkis mais ſoc helyen az ſzóuednec gyuytasba es egyeb baluanyozo, pepeczeleſekbe, ſoc harangozasba, Papai aldozo ruhakba, es hol mi egyebekbe, fó es ęrtelmes emberec bolondoskodnac, meg gyózuen óket az regi ſzokas, De tſac egy ſintis köztúnc, ki ſoc keppen meg nem czalatnec. Azert mint az WR Chriſtus bekeuel túri az Iairus fogyatkozaſit, miert hogy tudatlanul mielí, Mijs el tóriúc egy mas gyarlo vętkeit, à kiket kiualkeppen tudatlanſagbol mielúnc, Mind az altal io meg ſzolitani rola egy maſt aalazatos ſziwból, es atyafiui ſzereteterból, az mint az tolyonkozo nepetis meg ſzolittya Chriſtus. Ezt tanullyuc az Sidoknac Pogani ſipolaſokrol, ki mellet ſoc ſzaz fele tób teuelgeſekis voltac, az mint köztúnkis es mind ez egez vilag kózt, Kiról maſutt ſzoltam többet. Mi az ſip helyet męrtekletes harangozaſſal, ſzep diczeretec kel, es ęrtelmes predikatiockal ęllyúnc. Kibói meg ęrtsúc, hogy az órdóg, Adam, Eua, es az ó vętkec Oka, ez egez vilag halalanac. Viſzont az WR Ieſus Chriſtus Oka az meg igazulasnac, es az órók ęletnec. Az mint ittis mayd meg hallyuc azt, melly igen ſzepen nagy nyiluan valo dologgal bizonzittya meg, midón az meg holt leant ſzaz aluonac mondgya, noha bizonnyal meg holt volt, az mint immar ſipoltac voltis az ó

Poganſagtul vót temetéſe.

Demeter Kiral temetéſe.

Miert irnac az ſipolokrol.

Az ſipolas vetec volt Sidoc közót.

Az ßókas miatt nagy emberekis teuelgenec ſókba. Tórued teis,

Mitrt mondunc mi diczereteket es predikatiot az halottac elótt.

Verkorſagos aſzony gyogyitasarol,

MASODIC Tanuſagrol.

el temetesere, mint bizonyos halotnac, mind az altal az wr Chriſtus ôtet megis aluuonac neuezi: Mert midôn *be ment volna az lairus hazaba, Monda nekic: Mit toliengodtoc es ſirtoc? Az gyermeske nem holt meg, hanem alußic. Es meuetic vala ôtet, tuduan hogi meg holt volna.* Ezt tanulyuc meg ic MASO Dſzor, Miert mondgya az wr Chriſtus à meg holt leany felôl, hogy ezac aluſzic. Ez edes ſzaua az mi Wrunc Iesus Chriſtuſnac, hogy à meg holt leanzot aluuonac mondgya, rakua edes vigaztalaſokkal. Mert noha ô elôtte az halal ezac aluuas, mert ô akar melly meg holt es elrohadot embertis, es ha az porat az ſzel ezer fele vitteis, es ha az vadac, halac meg emeztettekis, mihent ezac egy ſzoual ſzolyonis, azonnal meg epûl, es wyionnan fel tamad: De ô magaba az halal igen es felôtte igen ſzörnyû es rôttenetes dolog, Mert az, az bûnnec ſoldgya, es à pokol kinyanac kapuia volna, vgy mint ô magaba, ki miatt az teſtünkis nagy kinokat ſzenued, midôn az lelec nem ôrömeſt ſzakadna el tûle, De el kell teilyeſſeguel egy maſtul valni es ſzakadni, noha eröſſen ôſzue voltac ſzerkezteuen az elſô teremteskort, hogy mind ketten elnenec mind ôrôcke. De houa kemenyben voltac ôſzue enyuezue, annyiual kemenyben valhatnac el, annyiual nagyob faydalommal, es nehesſeguel, nem vgy mint az para az barombol, Kic midôn el valandnac, az lelecknec ottan ôrôc tûzre kellene menniе, azert hogy ôis egyûtt meg fôrtôzôdet az teſtuel, Peldaamaz keduen lako kazdag lelke, ki ottan hogy meg hala, az pokolnac tûzenec langiaba vitetec. Ezent ęrdemlene minden embernec lelke. Ezert azert iſzonyu es igen rôttenetes az halal, Sôt annyi rettenetes, hogy ſenki ennec ſzörnyûſeget valoba meg nem gondolhattya. De ezac teſt ſzerintis rakuadon rakua minden fele ſzörnyûſeguel akar kinekis halala, Mert mihent ki ſzakad az lelec az teſtbôl, ottan meg kezd bûzhôdni, Es ſenki nem keuanhat vele lenni, akar melly ielec barattyais, ſôt edes ſzüleiis. Hanem alig variac hogy emberec ſzeme elôl el dugiac az fôldbe, Es ott ottan rothadni es ſenyuedni kezd, mind addig, mig minden bôre es huſa le hul mindenic tetemerôl, es azockal egyetembe vęgre ſzinten porra es feketc fôldde valtoznac, az mint az igen regi Atyainknac męg az tetemekis immar mind el romoluan, fôldde valtoztac, Adame, Noee, Seme, Abrahame, Dauide, Salomone, Samſone, Herculeſe, Alexandere, Iulius Czaſzare, Atilae, Iſtuan es Mathias Kirale, es azoknac ideiekben az kic ęltec ez egez vilag ſzerte. Mondom, ezec miatt az emberi halalt nem alomnac tettzic nekünc, Hanem felôtte felôtte igen rôtteneteſſegnec, es vgyis vagyon, ha ezac ô magaba gondollyuc. DE immar ez ellen ad ma minekünc à mi wrunc Iesus Chriſtus igen es igen nagy ôruendetes vigaztalaſt, midôn ô azt ALOMNAC neuezi, kit noha meg ezufola az emberi okoſſag, es az tudatlan ſokaſſag. De ô vgyan ſzem latomaſtis meg bizonyittya, hogy bizony az mi halalunc, noha mi elôttünc halal, es nagy ſzörnyûſeg, De ô elôtte ezac aluuas. SÔT immar męg az hiuec elôttis kic ô bele be oltattac, kic ô altala wyionnan ſzülettec, kikbe az ô Lelke lakozic, mondom az hiuec elôttis ezac alom es nyugouas, az mint ôc ezt valoba erzikis ô magokba, mint Simeon monda, *Luc: 2.* Moſt el boczatod wram à te ſzolgadat bekeſegbe. DE valakic ezac Adamtul ſzülettec es megis az bûnben maradtac, azban vgyan meg holtac, es el temettettec, azoc ha ęlnekis, holt eleuenec. Azoc midôn nęzic az halottat, ſemmit egyebet nem lathatnac benne rôtteneteſſegnel, es ſzörnyûſegnel, azert ezac emlitenijs nem keuannyac, Sôt iſzonyodnac mihent halottat latnakis. DE mi ezbôl fel ſerkenyünc, es kęriûc az wr Iſtent, adgyon mi nekünkis olly ſzemet, olly ſziuet, olly ęrtelmet, hogy mijs vgy nęzheſſünc az mi halalunkra, az mint az mi Wrunc Iesus Chriſtus neze az meg holt leanyra, *Kinec midôn kezet fogta volna, monda: Kelj fel Leany.* Czac ęre ezt ki mondani, ottan meg tęre az leany lelke, es fel kele az meg holt tizenket eztendôs Leanzo, es iarni kezde, es ottan enni adanac.

Ez igerôl *KELY FEL*, ier tanulgaſſunc it edes dolgokat, Oh ki nagy dolga ez à mi wrunc Iesus Chriſtuſnac, hogy ô az meg holt emberre vgy nęzzen, mint te az aluuo emberre, es az kit ſzeretſz, niha kemelled hogy edes almabol nem hagyod fel kelni, hanem touab touab engeded hogy nyugodgyec gyermeked, feleſeged, baratod, es akarki. Igy ôis noha minden halottat fel kôlhetet volna azkoris, mikor közünc iars. De vgy fel kôltení mint az leanzot, az ôzuegy fiat, es Lazart, nem külömb volt volna, mint te ſzol-

Xxiij. Vrnapi: ß Har nap vtã.

MASODIC Tanuſagrol.

Hogy ezac aluſßic az leany.

Nagi vigaztalas

A halal ô magaba ßörnyû.

Luc: 16.

Az halal noha ßörnyû mi elôttünc, de ezac aluuas az WR Chriſtus elôtt.

Az hiuec ßeme mint nezzi à holtat.

Az hitetlenec mint nezic á halottat.

Egyût neezzûc à Chriſtuſſal az halottakat.

Ime ki könyû az halottat fel kôltenj Chriſtuſnac.

Nezzeg nagy dûlôſſeg ez.

te ſzolgadat fel kőlted nagy faradſagos munkara, az mint Lazart iſmet az Sidoc meg à- *Ioan: 11.*
kartac ölni, hogy miatta ſokan hittec az WR Ieſusba, ki miatt ſzegeny Lazarnac wy- *Egy mihamyat mi*
iab: őrődősi voltac, es az felőtt ſoc tőb neheſſegi: Azert igy nem akart az wr Chriſtus *ert kőltet fel akor*
az kor igen ſokakat fel tamaztani, noha meg lehetet volna, Hanem ezec altal az mi igen
meg ſeſetedet ſzeműnket akarta meg vilagoſitani, Hogy vgyan teſti ſzeműnkuelis lat-
nuc, hogy az halott ő előtte czac olly, mint mi előttűnc az aluuo. Oka ez: Mert ő az *Honnet vagyon*
Atyanac ſaiat fia, Ki noha az Atyaktul ſzűletet teſt ſzerint, de aldot Iſten mind őrőcke *olly nagy erő az*
Re: 1. 9. Ki minec előtte teſtet venne magara, az előtt volt Iſtenſege ſzerint mind őrőcke *Chriſtusban.*
az Atyanal, *Ioan: 3.* Kinec altala az Atya teremtet mindeneket, *Hebr: 1. Col: 1.* az lathato
Vilagot, Eget, *Földet*, Tengert es benne valo allatokat, es az lathatatlan orſzagot, es
azban valo diczőſeget. Kit fel őltőztetuen az emberi teſtben, azon tiztelteſſeguel es hata
lommal aiandekozta meg aztis az emberi teſtet mellyet magara fel vőtt, kibe olly nagy
egyeſſe lőtt, hogy az ket termeſzetben egy bizony ſzőmely legyen, Es az Atyanac egy
ſzűlőtte. Ki erőtűnc elegedendő aldozat leuen bennűnc wyionnanis teremte, Es vala-
kic ő altala wy teremtet allatoc, azokat eltetűs mind őrőcke. Ez ő illy nagy hatal-
maſſagabol azert, az mint egy ſzauaual, Atyaual es ſzent Lelkeuel egyetemben terem-
tette ez egez vilagot, hogy mihent valaminec azt monda: Legyen meg, otten meg lett:
vgy moſtis mihent ſzol valamelly halotnac, Kely fel: ottan fel kęl, Azonkeppen akar
mi nyauaiyankba, mikor valami teſtűnc, ſzeműnc, nyeluűnc, ſziuűnc, bęlenc, feiűnc
fay, vagy meg veſzet, mihent mondgya, epűlly meg: ottan meg epűl. Hogy ez erő es
hatalom legyen ő benne, meg bizonyitotta ſoc Czuda tetelluelis, es ſoc keppen bizonit *Bizonſagi à Chri*
tya az egez ſz: Iraſis. De miert hogy ez vilagiac kőzűl keueſen tanulliyac, azert ke *ſtus eretenec.*
ueſenis hiſzic, es azoc haſznat ſem veſzic. De az hiuec naponkint erőlődnec ez *Epáſly teis à hit.*
hűben, es azert őc teſti ſzemekbeñis, okoſſagokban, es ęrtelmekben iobban iobban vi *ben, hogy az W R*
lagoſodnac, hogy az ő halalokat, es minden hiueknec halalokat, nem halalnac, hanem *Chriſtus iſac nyu*
czac aluuaſnac, ſőt edes nyugouaſnac tartyac, Hogy midőn el temettetnec, azkor à ko *got az halalba.*
porſoba czac vgy tettetis magokat, mint az el faradot ember az ő aluuo hazaba, *Eſai 26. 1. Corirth: 15.*
es mint az beteg nyugſ: ic azkor mikor aluſ: ic, igy ők is nyugoſznac az ő koporſoiok *1. Teſſal: 4.*
banis, Hol őket nem habozgattya ſem az teſtnec ſoc ſzaz ezer fertelmes bűne, es az mi- *Minemű nyugo.*
att ſoc ezer faydalmi es neheſſegi, ſem az őrdőgnec ſzamtalan alnoc dűhőſſege, es kiſir- *uas az hiueknec*
tete, ſem ez vilagi gonoſz embereknec irigyſege, keuelyſege, gonoſz Pelda adaſa, Ha *teſti halaloc.*
nem mind ezektűl meg menekeduen, nagy ezendeſſeguel variac az fel kőltesnec, az fel
tamadaſnac őruendetes napiat, mikor teſteſtűl lelkeſtűl nagy es meg gondolhatatlan e
keſſegeckel fel tamaduan, Egy őrőcke valo fenyes es diczőſeges napra fel kelnec, az iſ *Eſa: 65.*
tennec es minden ő Angyalinac es ſzentinec őrőcke valo tarſaſagara, kinec nyugodal- *Matth: 25.*
mat es őrőmet, moſt ſenki ezac meg sem gondolhattya. Illy ſzeme, eſze, ęrtelme volt
amaz vęn ezipazo Simeonnac, *Luc: 2.* Illy Iobnac, *Iob 19* Illy Dauid Kiralynac, *Pſa: 9.*
Illy az Prophetaknac, az Apoſtoloknőc, Illy minden hiueknec, kiknec iraſokbol ta *Eſa: 26.*
nully ſzep biztataſokat, az mint enis irtam oda fel Tizenhatodic wrnapi Euangelium *Ezech: 33.*
ba, bol az őzuegy fia fel tamadaſarol ſzolunc. Moſt immar ſzollyunc *HARMADDan: 12.*
rendben az nep meueteſeről. *Midőn mondana Ieſus: az Leanzo aluſtic. Az ſipolos es az tolyongo ſo- Oſeæ 13.*
kaſag meg meuete. Ez meuetſegrőlis meltio felőtte nagy dolgokat tanulnunc, Mert *HARMA-*
vilag kezdetitűl fogua volt ác, a es az mint ſzen: Peter mondgya az vtolſo időkben leg *dic Tanuſagrol.*
többec leſznec ez fele czufoloc, es az mi okoſſagunkis egyebet ő magatul vgyan nem *Hogy à nep meg*
tud, hanem hogy az WR Ieſus Chriſtuſnac minden dolgait meueſſe, kit az pokolbeli *meuete az Chris*
őrdőgis ſoc keppen neuelten neuel: *b* De az mint az WR CHriſtus az nep meueteſer, *ſtus ſzauat.*
Viſzont meg meueti, es mind az ſipolokat, es tolyongo meuető nepeket, ſőt az őrdőgő *a: Az czufoloka*
tis, es az halaltis viſzont meg czufoilya, *Oſeæ 13.* Midőn azoc ellen az ő ereiet nagy fel *rol. 2. Pet: 3.*
ſeges keppen meg mutattya: Igy kelletic mi nekőnkis mindenic ellen ſzemben allanunc *b: Az W- vißont*
es őket az WR Ieſus Chriſtuſban e meg czufolnunc, Az mint az ſzegeny meg keſere- *meg meuett az-*
det lairuſtis biztatni kezde, midőn intenec hogy terne meg, mert immar hiaba vinne *kat, kic őtet me-*
hazahoz az Meſterr, Mert az ő Leanya meg holt. Monda az WR: Ne fęlly lairus, biz *uetic.*
zzal czac. Ezent keuannya mi tűlűnkis, hogy ne fęlyűnc, ne gondollyunc az mi O- *ei Mys meneſſe*

Verkorlagos aſzony gyogyitaſarol,

HVSZON Negyedic W rnapiara ßent Haromſag nap vtan.

koſſagunckal, es az ördögnec hazugſagaual, es ez vilagnac bolond tanaczaual. Hanem mint Iairus mind annyi ſoc zaygo nep ellen, czac az egy Ieſus Chriſtuſnac biztataſara figyelmeze, igy mijs czac az Iſten igeiere nęzzünc, es az valamint biztat, azt erőſſen ſziuünkben ſzoritſűc. Mondom penig hogy erőſſen oda ſzoritſűc, Mert ſoha egy ſzem pillantaſnirais à teſt, az okoſſag az ördög, es è vilag meg nem ſzünnec meg haboritani minket, az W R Chriſtuſnac, es az ô benne valo bizodalomnac meueteſeuel. Az mint ſokan az elſő vilagis meuettec Noet, Dauidot Michol feleſege, Az Saduceuſoc az W R Chriſtuſt, es minden Prophetakat, Apoſtolokat ſoc keppen rongalta ez vilag, azert: hogy hirdernec az halottaknac fel tamadaſat, az bűnös embernec Chriſtus altal valo meg igazulaſat, es az örök ęletet. DE viſzont ôkis ſoc keppen meg meuettetnec az ô bolondſagokban az W R Chriſtuſtul, es az ô hiucitűl, Es az felőtt reſzec ſem lehet azoknac az Czufoloknac, ſem latasaba, ſem ęrtelmebe azoknac, az mellyeket az hiuec latnac es ęrtnec, az mint itt is ezelekedec, Mert *mindenecket ki űzuen, melle reue az gyermeknec Atyat es Anyat, es azokat az kic ô vele valanac, es be mene oda, à hol az gyermec fekßie vala: Es meg foguan az gyermeczkenec kezet, Monda neki: Talitha cumi. Melly magyarazua ezt teßi, Leanzo mondom teneked, Kelly fel. Es leg ottan fel kele az leanzo, es iar vala. Vala keaig Tizen keet ezztendős, Es felőtte igen el almelkodanac. Es erőſſen meg hagya nekic, hogy jenki ezt meg ne tudna, Es monda hogy ennj adnanac.* Innet arrol tanulgaſſunc, Hogy az ô Czufoloit ki rekezti Chriſtus. Röttenetes lelki oſtor ez: Hogy az W R Chriſtus el rőyti az ô dolganac latasat, es ęrtelmet azoktul, kic ôtet czufollyac, kiknec nem adgya az ô ſzentit, mint az maro beknec, es ſarba heuerő diſznoknac, *Matth:* 7. kiket el hagy az önnön vakſagokban, hogy latuan ne laſſanac, es haluan ne hallyanac, es ęrtuen ſemmit ne ęrtheſſenec, Sőt agyon űt reſzeges eſzuel, hogy mint az vakoc tapogianac męg az dęl ſzinbennis. Oh ki nagy ſokakon tőlt es telic ez be moſtis, kic az ô ſzent Euangeliomanac nyiluan valo predikallaſra annyi vahſagual rohannac, mint az Sodomabelliec az Lot hazara, Hogy: ki ſzidalmazza es pőkj: ki moſoldogallya: ki karzagia à miket az Iſten igeieből ſzolnac neki. Fel funaikodot Deakos emberetskek bennis ſokat lathatſz illyeket, es az Papi rendbennis, es az ô hizelkedőiőkben, kiket Iſten agyon vert reſzeges elmeuel. Czac ez en kőnyueim nyomtataſanakis huſz fęle czufoloit monchatnam, hol Deakoſkac, hol Papoczkac, hol azoknac hizelkedői, hol az irigyec miatt, kakogtac. Kic vęgre midőn latnac ſoc ęrtelmeſektűl es Iſten fęlőktűl valo beczűletet, czac el fertyantac magokban. Kiknec nem lehetet reſzekis ezekben valo vigaztalaſokban, az mint az mai kirekezret czufoloknakis. Mi kęrűc az wrat, oltalmazzon minket czufolaſtul is, es minket ereſſzen be mint az gyermec ſzűlei, es az ô Tanyituanit, hogy mijs nęzuen es ertuen az ô czelekedetit, almelkodhaſſunc es mindenekből diczierheſſűc ô ſzent Felſeget. Segitſen az ô ſzent Lelke altal, hogy figyelmeteſen halgathaſſuc az ô draga Euangeliomat es abitatoſon nęzheſſűc az ô hatalmas czuda tetelit, es azokbol elmelkődheſſunc mind eyel, mind nappal ô rola, Hogy meg eſmeruen ôtet Iſtennec Fianac, mi Iduőzitőnknec lenni, mind bűn, ördög, halal, es karhozat, es minden ſiralom es haboru ellen, czac egyedűl ô hozza es ô altala az ô ſzent Atyahoz folyamhaſſunc, es megis tartaſſunc az örőc ęletre, Amen. *DE* megis többet ſzollyunc az meg czufolaſrol, Mert hogy minden rend közőtt, męg az Leanzoc es Iffiac, es ag babac, es deliac, es Papoc, wrac, es bőlczec köztis, es az pokolnac minden ſeregi közt ioc fele czufoloc vadnac, à mint az W R Chriſtuſt męg az Kerezt fanis igy czufollyac vala: Szaly le ha Iſtennec Fia vagy. Az hiuec azert meg emlekezzenec az Dauid ſzauarol: Hogy bodog az ember, ki nem iart az iſtenteleneknec vtan, es nem űl az czufoloknac ſzękibe, *Pſalm:* 1. az mint ôtet az ô feleſege Michol meg czufola, hogy Iſtenhőz valo gyönyörűſegebe tanczolna, es meg meg oſtoroztatec erte. Röttenetes colog ez: Hogy az ęlő W R Iſten az ô ſzent Fiaual minden dolgaiba meg meueteſſec, ſzidalmaztaſſec, es haborgattaſſec az Satannac tagiaitul. De iay ki igen keſerues ſiralomra fordul az meueteſeg, *Luc:* 6. Kinec ſzörnyűſeget ſenki meg ſem gondolhattya. Viſzont el iő az idő, hogy azok kic az W rert meg meuetettec, czufoltattac, ſzidalmaztattac, haborgattattac, azoc viſzont meg nyugoſznac, örűlnec es vigadnac meg mondhatalan örömmel, Az mint hogy irtis az wr

Erőlkedes kel errę mind holtig.

1. Pet: 3. Mat: 9. Actor: 17. 23.

Nagy oſtor ez.

Eſa: 6. Ioan: 12. 2. Corinth: 4.

Zörgeſſűnc mi hogy az W R be ereſſzen minket.

Megis az czufoiokrol

Oh ki nagy vakſag az Iſtent meuetni.

Ki menti Iſten à meueresből az ô hiueit. Eſa: 5.

az WR Christusis et az leanzo szülei, Iairus, es az wr tanyituani czufoltatuan, szomo- *Luct 16.*
ru sziwel menenec be az hazba, Es az it kinn alloc nagy katzagassal es czufolkodassal
gugollyac az be menöket, De azonba midön az WR az meg holt Leany gyermeknec
czac egy szoual ezt mondana: Kely fel: es otran fel kelne. Ezböl melly nagy öröm ta- *szep ßem lato-*
mad ott azoc közt, kic erre nęztec, es kiualtkeppen az gyermeczkenec az szülei azon *mast valo pelda.*
mint öruendeztec, es az wrba erötte edeskedtec, senki elegge meg nem gondolhattya:
Es igy az Wris ö tülöc nagy fel magaztaltatuan, az czufolas helyet tiztesseget vön, A-
zonkeppen az ö hiueijs az szomorusag helyet, middnyaian nagy örömet vönec. Vi-
szont mind azoc kic ott kikognac, gugolodnac, es kakognac vala, mind el pirulanac
mind az ö hazug atyockal az czufolo pokolbeli ördoguel: Igy iarnac mais minden
rendbeliec között, akar keuely bölczec, fris hösec, gögös deliac, akar finnyas aszonyoc,
leanzoc, iffiac, akar torkos es zabalo kazdag Papoc. Baratoc, wrac, nemesec, czelcza-
poc, akar kaba bolond kössegec legyenec, mind iay nekic, valakic az iot, az tiztessegest
az diczeretest meg meuetic. Igy iar męg ö magais az pokol, es annac minden ereie, es *Az pokol serege-*
minden serege, az bün, az atoc, az halal, Hogy az mint most mihent az WR Christus *is meg meuettetic*
azt monda az holt leanzonac: Kely fel. Es ottan visza tęr az Lelke, es az Halal semmi
keppen meg nem tarthattya, hanem az wr szauara ottan fel kell kelni, es engedni kell
neki. Igy leszen az vtolso naponis, hogy minden halott meg hallya az ö szauat, es arra *Ioan: 11. Dan: 12.*
mindennec ottan fel kell tamadni, es elö kell, ezen WR Iesus Chiistusnac itelö szeeki
eleibe allani. Es ott szemtül szembe meg fogiac hallani, Te halal, hol az te fulankod? *Roman: 14.*
Mondom az te fulankod, az Bün, kiuel meg cziped es öled vala az embeteket: Es te po *2. Corinth: 5.*
kol, hol az te hatalmad? kiuel kötözöd vala az embereket. Mondoc ezeket az WR *Oseæ: 13.*
az ö meg czufolasokra nagy erös es hathatos dörgö szoual, kibe mindenec meg remül *1. Pet: 3.*
nec, fogia ki mondani az Satannac, es az ö seregenec minden hitetleneknec remülesek-
re, es az ö benne bizo hiueknec öröcke valo örömekre. Ki az mint most egy szauaual
meg ęleztè ez meg holt leanzot, Igy az iteletkort egy szauaual fel tamazt mindeneket,
es azkor az ö szauaual az hitetleneket meg iteli, es el küldi vęghetetlen kinra, az hiue-
ket kedig iteli es be hiwia az öroc ęletre. Azkor ki tettzic mind ez vilag elött, az ö sza-
ua melly felseges dolog, kit mostis ereznec az wyionnan születet hiuec, es erzeni fog-
nac ez vtan mind öröckeis nagy gyönyörüseguel. Ez tanusagod ezböl: Hogy à
Czufolokat ki rekeztuen az hazbol, czac az ö benne bizo hiuec elött tamazta fel az le-
anzot. Kiböl mi tanullyuc fęlni az wr Istent, ezbölis: Hogy ötet minden beszede
be, es minden czelekedetibe igen nagy almelkodassal meg beczüllyüc, es mindenekbe *Fellyüc ezbölis*
tiztellyüc, hogy viszont öis minket mindenekbe tiztellyen, az mint fogadta, az kic en *az Istent.*
gemet tiztelnec, azokat enis tiztelem, az kic engem meg vtalnac, azokat enis meg vta- *1. Reg: 2.*
lom.

DE MONDANAD: Tehat mi az Oka: Hogy az WR Christus felötte igen meg tiltya, ho- *Miert tiltta meg*
gy ezt ne hirdetnec. Hißem az hirdetes altal neuekednec az ö tiztessege.? Vęlem azt, Hogy ez è *az wr, hogi no hir*
tilalom czac egy ideig valo volt, hogy mig az nep el takarodnec à haztul, addig oda ki *dessec z czudat,*
ezt nt mondanac. Mert az wr Christus latta minemü nagy kabasag vagyon az embe- *hogi az leazot fel*
ri nemzeten, ki midön hirtelen lat valami nagy wy dolgot, arra felötte mohon esic, es e- *tamkztotta,*
zer iteleteket teszen felöle, Talam az nepis haluan hiret hogy az leanzo fel tamadot, *Czac ideig valo*
mind az hazra toldultac volna, es ott soc keppen kabalkodtac volna. Azert az WR *tilalom volt ez.*
igen szep ertelmesen magat tartuan, egyebkortis sokszor tiltotta meg, hogy hamar azt *Matth: 17.*
ne hirdetnec. Mint mikor szinet el valtoztatta, azkor vgyan meg mondotta mig ne hir-
dessec, hogy addig mig ö fel tamadna: Igy mostis azt keuannya, hogy az ö illy czuda
latos io tete czac lassan lassan idöre teriedne ki, hogy az emberekis vgy iob iteleteckel
szolhassanac hozza, es többekis igazb ęrtelmet vehessenec felöle, Lehet egyeb okaijs, *Alazatossagrais*
hogy mijs mindent ęrtelmesen es alazatossagbol czelekednenc, es akar melly nagy dol- *intetünc, Es va-*
gainkbanis semmit ne kerkrdnenc, es ne keuelykednenc, hanem mindenekbe czac az wr *rakodasra.*
Istent diczernenc: Es az mit hamar meg nem ęrthetnenc, arrol az vtannis gondolkod-
nanc, Az mint szüz Mariarolis soc helyen vagyon, Hogy midön nem ęrtene az WR *Luc: 2.*
Christusnac dolgait auagy szauait, sziuebe forgatuan gondolkodot rola. Illy halkal

czele

HVSZON Negyedic Wrnapiara ßent Harom-ſag nap vtan.

Verkorſagos aſyony gyogyitasarol,

czelekedet az fel tamadaſnakis ki ielenteſebe az wr. Illy halkal tanyit moſtis minketis mig az epſegre iutunc, az kibe ô maga vagyon, *Epheſ.* 4. Kire ſegitſen ô felſege minnyaiunkat, Amen.

MIT TANVLANC:

KET nemes Hiſtoriat hallanc az mi wrunc IESVS Chriſtus felôl: Elôſzer, Hogy egy igen nagy beteg aſzonyi allatot kin Tizenkęt eztendeig volt az vęr folyas, ki miatt mindeneket az oruoſokra kôltôt volna, de meeg inkab el nehezitetet volt, Mihent az wr Ieſus Chriſtuſnac czac az ruhaia peremet illetneis, ottan meg gyogyult volna. Maſodſzor az Iairus Papnac tizenket eztendôs Leanzo gyermeket, midôn halua fekûnnec, es immar temetni keſzitenec, ottan fel kel, midôn az wr ôtet illetuen, ezt mondta: Leanzo kely fel. Mind ez kęt Czudanac fô haſzna ez: Hogy erôſitſenec minketis az wr Ieſus Chriſtuſnac igaz eſmeretibe, es benne valo bizodalomba. Az Credonac az mi Hitûnc vallaſanac Agazati ſzerint. Hogy ô Iſten Fiais, bizony, de artatlan emberis, ki erôttûnc ſzûletet, ſzenuedet, fel tamadot, menybe ment, eſedezic es ęl ôrôcke, hogy mijs ô altala bûn boczanattyat, fel tamadaſt, es ôrôc ęletet vennenc.

Tôb tanuſagi.

EZEC felôtt voltac imilly ſoc ſoc nemes tanuſaginkis. Mint egyic ez: Miert nem bôyteltette az wr Chriſtus az ô tanyituanit, vgy mint Ianos es az Phariſeuſoc. Maſic imez: Az Iairus minemû hittel ment volt az wrhoz. Elôſzer czac beteg leanyahoz hiuan ôtet. Errôlis tanulanc: Hogy midôn hiwna az wrat, Az wris melly gyors volt az indulasba. Touabba az vęrkorſagos aſzonyis minemû hituel ragatta meg az Wr ruhaiat. Kirôl eztis meg ęrtûc. Hogy az ragadas bolond ahitatoſſagbolis, de ſzent Lelec altalis leheret, kit mi nem kôuethetûnc: Eztis tanulanc, Hogy az erô Chriſtusbol ment ki az meg gyogyitaſra: Es eztis: Miert ielenti ki az wr titkon lett dolgat: Miert biztata iôuendôreis: Es hitit mint magaztalta. Szolanc arrolis: Az Iairus hiti mint rongaltatot, Midôn hirt hoznanac az leany halalarol: Es azban ôtet mint erô ſirette. Szolanc az Sipolokrolis: Az wr edes ſzauarolis, hogy aluuonac monda à leanzot: Az czufolo neprôlis: Es az ô ki rekezteſekrôlis: Az Harom tanyituannac, es az ſzûleknec ielen letekrôl: Es az Leany fel tamaztaſarol: Es arrol: Miert hatta hogy ne hirdeſſec. Emlekeztûnc kôzbôl ez Harom ſzômelynec: Az beteg aſzonnac: az meg keſeredet atyanac, es az ô meg holt leanyanac keſerues allapatyokrolis, Hogy azoc peldai volnanac az mi ez vilagi ſoc fele nyomoruſaginknac es halalunknac. Szolaanc azban valo magunc tartaſarolis, es azokba valo oruoſſaginkrol az Chriſtus altal. Ki altal bizonnyal mijs meg ſzabadulunc minden bûnbôl es bûntetesbôl, Es noha meg halunc, De az mi halalunkis ô nala czac aluuas, Kibôl felis tamaztatunc, hogy mind ôrôcke ęlheſſûnc. Ez hitben hogy vęgig meg maradhaſſunc, es ez altal meg tartaſſunc az ôrôc ęletre. Kônyôrôguen moſtis az mi kegyelmes Atyanknac mondgyuc el imez Imadſagunkat.

IMADSAG.

MIndenhato VR Iſten, ki az te ſzent Fiadnac altala az Bûnnec boczanattyat, es az ôrôc halalbol valo meg ſzabadulaſt mi nekûnc meg igerted, Kęrûnc tegedet, erôſits meg minket az te ſzent Lelkednec altala, Hogy mi az te kegyelmeſſegedbe valo bizodalomba, az Chriſtus altal naponkint ôregbedgyûnc, Es az remenſegbe meg maradhaſſunc, Hogy meg nem halunc, hanem czac el aluſzunc, Es az te ſzent Fiadnac az Ieſus Chriſtuſnac altala, az vęgſô napon iſmet fel ſerkenûnc. Vgy legyen.

VTOLSO ENEKEC.

¶ *Diczerd az Iſtent te hiw Kereztyen, &c.* ¶ *Halat adunc te neked &c.*

¶ *Felſeges Iſten hozzad kialtunc &c.*

Az

AZ HALALROL VALO Predikatioc,

MIERT hogy fő Tanusaga ez Euangeliomnac az halotnac fel tamadasarol vala, Azert mind az Halalrol mind az Fel tamadasrol im iedzec azokrol valo Tanusagokat, Egyeb igaz Kereztyen Tanitoknac irasokbolis, Czac nihol meg valtoztatuan bizonyos okokert, Hol tőbbel ßaporituan, es hol azokban el hagyuan. Kiből az Tanitokis rendelhetnec egy nihany rőuid Predikatiokat Temeteskort, es Dőg halalkort, es egyeb Tanitaskortis. Az kőssegis nagy nemesen epitheti magat czac el oluasasabannis.

FEL Egyhazi Thamas irasibol vetettec ezec. Mellybe noha nihol valtozasis let it, mind az altal igen ertelmes tanitasit az mellet meltonac iteltem ideis iratnom az oluasokert.

AZ HALALROL.

Mit iegyez az Halal az szent Irasban?

ELőszer iedzi à termeszetnec meg romlasat, à Bűnt es az Istenes ęlettűl valo el idegenedest, melly az esett vtan mindenekre Adamtul ßarmazot mint ßent Pal tanit ez igeckel, Ephes: 2. Mikoron meg holtatoc volna az bűnben, Isten az Christus altal meg eleuenite. Ennec azert vruossaga az Christusban adatot Kegyelem, Kiben mihelt be oltatunc az hitnec altala, semmi karhozatunc nem lehet, hanem vgy mint Istennec ßabados fiai eelűnc es tartatunc az iőuendő diczősegre, Roman: 8. Masodßor iedzi az bűntűl valo meg ßabadulast, eznec el hagyasat es meg vtalasat, mint ßent Pal tanit, Roman: 6. Veellyetec ti magatokat hogy meg holtatoc legyetec az bűnnec, de ellyetec az Istennec. Az Bűnnec meg halni semmi nem egyeb hanem az bűnnec nem Wralkodni az mi halando testűnkben. Harmadßor vetetic az halalos veßedelmekert es nyaualyakert, mellyec ala ez vilagon valo hiuec vettettenec, mint â ßent Pal mondgya: Hogy mindennap halalra adattatunc. Roman: 8. Masuttis 2. Corinth: 12 igy tanit: Hogy ő gyakorta halalokban forgott, az az olly veßelmekben, mellyekből Halal kőuetkőzhetnec ha Isten nem oltalmazta volna. Negyedßer vetetic az iőuendő őrőc karhozatert, mellyet czac az hitetlenec az Istennec itelő igassaga ßerint lelkekbenis ßenuednec, es az fel tamadas vtan testekbenis meg ereznec. Erről mongya az ßent Ianos: Az kinec reße vagyon az Első fel tamadasban, nem leßen reße az Masodic halalban. Oetődßer iedzi az leleknec az testtűl el valasat, mellyben az hiueknec lelkec nyugodalomra, az hitetleneke győ tredelemben megyen, az pedig az Istennec beßede ßerint, ismeg földdè leßen.

ELSŐ PREDIKAT Iora. 1. 2. 3. 4. Apoc: 2.

Miczoda Okai vadnac az testi Halalnac?

ELőszer szerző es eredendő Oka, à Satannac hitető alnoksaga, mellyel az embert mind az testi, mind az őrőcke valo halalban be eytette, mint az Bőlczis bizonittya: Az őrdőgnec iregysegeből iőtt be az Bűn ez vilagra. Ennec okaert az Christusis vgy tanit: Hogy eleitűl fogua giolkos es az hazugsagnac atya. Masodßor indito erdemlő es kőzel valo Oka az Bűn, melly az egez emberi nemzetre ßallot, mint ßent Pal erősiti ez igeckel: Egy ember altal iőtt be az Bűn ez vilagra, es az Bűn altal az Halal, es ez mindenekre el hatot, miert hogy mindnyaian veetkeztenet. Az Halalnac azert Okarol az emberi bőlczesegből nem itelhetűnc, hanem czac az Istennec igeieből, melly minket egyedűl tanit az esetről es az embernec romlasarol. Harmadßor külső bűntető Oka, az Istennec igaz iteleti, ki az bűnert meg ronttya, es az halal ala veti az embert. Mert azhol az iras azt mondgya, Hogy Isten az bűnnec nem Oka, es nem akaria az bűnősnec halalat, vgy kell erteni, hogy nem ßerző Oka az bűnnec, eredeti ninczen ő tűle, de az mi neez az iteletre, es az tőrueny ßerint valo bűntetesre, minden fele halal ő tűle ßarmazic, mint igaz Birotűl. VEGE ennec harom vagyon: Első neez az Isten beßedenec tőkelletessegere, Tudnia illic, Hogy az Isten fenyegetese be tellyesednec, ki az Adamnac ezt mondotta vala: Valamelly nap eßel az tiltot fanac gyűmőlczeből, halallal kell meg halnod. Ez mondas nem czac az lelki halalt, hanem az testitis be foglallya, Mert az mint ßent Pal tanit, Az Bűnnec Solgya az Halal. Masodic neez az Istennec igassagara, ki az hitetleneket az ő igaz bűntetese ßerint az testi Halal altal vißi az karhozatra, es amaz őrőcke valo tűzre es kinnac ßenuedesere. Harmadic neez az Isten irgalmassaganac meg mutatasara az hiuekhőz, kiknec testi halalokat aldasra forditotta, Mert az mint ßent Ianos tanit: Az ki hißen, halalt nem lat, es az halalbol eeletre megyen. Ezt bizonyittya az Christusis illyen igeckel: En vagyoc az eelet es az fel tamadas, az ki en bennem hißen, meeg ha meg halis, eel.

1. Egyic Oka. 2. Masic Oka. 3. Harmdic Okat Ezech: 19. Vege ennec harom. 1. Gen: 2. Rom: 5. 2. Veege. 3. Veege. Ioan: 10.

Mikeppen kell magat az Kereztyen embernec az Halalra keszitenie?

Az

HVSZON Negyedic Vrnapiara ßent Haromsag nap vtan.

A Halalrol,

2. Tim: 4.

AZ ſzent Pal mikor az Halalra keſzûl, diczőkedic ezt monduan: Io viteſſeget vitezkedtem, futaſomat el vegeztem, az Hitet meg tartottam. Ahol erre tanit, Hogy az Istentûl ez rőuid eelet adatot, az Halalra valo keßűletre, melly az Kereztyeni bőlczeſegnec egyic fő reße. It pedig az Satan az embereckel igen alnokul czelekedic, mert igyekőzic az halalnac emlekezetit az ő ßiuekből ki űtni. De az hiueket illic az alombol fel ſerkenteni, hogy minden ßem pillantasban az Wrat keeßen variac az ő halalokra. Az keßűletet pedig tanitaſnac okaert őt dologban foglalhattyűc be. Első az Hit, melly ala rekeztetic az meg igazulas, az Isten igeienec ßorgalmatoſſagual valo halgataſa, tanulaſa, es meg tartaſa minden igaz Isteni tiszteletuel egyetemben: Mert az kinec hiti vagyon, ez vilagot meg győzte, meg vtalta, es á ßam ki vetesből az iőuendő hazaban keuankozic. Az kinec pedig hiti ninczen, ſemmi feguere az Halal ellen nem lehet. Erről modgya az Christus: Az ti algyektokat fel őuedzetec, es egő ßőuednektec legyenec az ti kezetekben, mert az halal ellen nem ſetetſeguel, hanem vilagoſſagual kell keßűlni. Maſodic az io lelki eſmeretnec igaſſaga es az atyafiui ßeretet, mellyből az hiuec indıtatnac erre, hogy mig alkolmatoſſagoc vagyon, mindenek uel iol tegyenec, ſokaknac haßnallyanac, az Anya ßent Egyhaznac ßolgallyanac hiuatallyoc ßerint, es ez vilagi marhabolis io Safaroc legyenec, hogy az itelet napian az Christus az ő io czelekedetec felől bizonſagot tegyen az ßenteknec, es az Angyaloknac előtte. Erről mondgya az iras: Hogy az kic iot czelekedtenec, fel Tamadnac az eeletre. Az Christuſis ezent bizonittya: Az ki az en Neuembe egy Pohar hideg vizet ad, el nem vezti iutalmat. Szent Palis igy inti az hiueket: Az ßent eeletet kőneſſetec, melly nekűl ſenki az Istent nem lathattya. Ezből meg ielentetic, hogy az kic rakuac iregyſeguel, kenelſeguel, kegyetlenſeguel, es egyeb fele vetekeuel, az halalra nem io móddal keßűlnec. Harmadic az Iozanſag, melly ezben vagyon, hogy á hiuec az ő lelkeket meg ne terhellyec ez vilagnac ßeretetiuel, es ßorgalmatoſſagual, ſe pedig teſteket meg ne nehezitſec tobzodaſſal, reßegseguel, es ez vilagi győnyőrűſeguel, mint az Christus paranczollya: Meg oyiatoc magatokat hogy az ti ßiuetec meg ne nehezitteſſec tobzodaſſal es reßegseguel. es ez vilagnac gondgyaual. Mert ez vilag gonoſſagban helyheztetet ßemnec keuanſaga czalardſaga, mellyhőz valaki ragazkodic, ſoc kiſirtetekben eſic, es az Istentűl el ßakad, Mint az kazdagnac peldaia meg ielenti, ki ez vilagnac ianaiual meg reßegűluen, czac haſanac keduet kereſi vala, nem gondolkoduan az halalrol, es az iőuendő eeletről. Mas peldaban is az Christus ezt feddi: mikor elő hozza az kazdagnac beßedet, Egyel es igyal en lelkem, ſoc eztendőre valo ioßagid vadnac. De az Isten azt feleli neki: Bolond ez ejiel meg keuannyac az te lelkedet, es az mellyeket kereſtel kie leßnec? Ez ellen az Christus io ianaczot ad, ezt monduan: Kereſſetec előßer az Istennec orßagat, es eznec igaſſagat, es mindenec meg adatnac ti nektec. Es maſutiis igy tanit: Hogy az embernec ſemmit ne haßnal, ha ez vilagot meg nyerys, es lelkeben kaart vall. Az kic azert barom modra eelnec, es haſoknac inkabßolgalnac hogy nem mint Istennec, ez vilagban bele zabalnac, es ejiel nappal tobzodnac, auagy nyughatatlankodnac, ſem halalokra, ſem őrőc eeletyekre gondot nem viſelnec, hanem veßni hadtac magokat, ezec eelueu immar meg holtanac. Negyedic az Bekeſeges ßenuedes, es az veegiglen valo meg maradas, mellyben az Kereztyen ember minden haborut az Hit mellet el tűruen, az ő paliya futaſatul ſoha addig meg nem ßűnic, mig nem az Tzelra iut, es el veßi az fel tett iutalmat, melly ezac azoknac adattatic az kic veegiglen meg maradnac. Erről mongya az Christus: Az bekeſeges ßenuedes altal biriatoc az ti lelketeket. Mint ßent Palis tanit ez igeckel: Az tűres tinektec ßűkſeges, hogy az igeretet el veheſſetec. Szent Iacabis azt bizonyittya, hogi az eeletnec Coronaiat az veßi, az ki az kiſirtetet el ßenuedi. Haat az ki az nyomoruſag miatt Istentűl el ßakad, az halalra nem keßűlhet io moddal, mint az Christus ielenti, Az ki eeletet meg tartya el vezti azt, Ezert mongya maſutiis: Bodogoc á kic ſirnac, mert őc meg vigaztaltatnac. Oetődic keßűlet, az tiszta ſiwből valo Kőnyőrges, mint az Christus inti az Tanituanyokat az ő halalanac előtte: Könyőrőgietec hogy kiſirtetben ne eſſetec. Azert az Kereztyen embernec halakat kell adni az el vőtt iokert, mellyeket Isten ő benne el kezdett, es ez mellet keerni kel, hogy az hitben meg erőſiczen, minden kiſirtetec ellen meg tartſon, az halalnac ideien batoritſon, es vigaztallyon, Bodog es czendeß ki mulaſt adgyon, es az őrőc eeletre be vigyen. Peldanc erre á Christus, ki halalanac előtte mind ő magaert, mind egyeb hiuekert könyőrgett, mellyet az ßent Istuanis könuetet, mikor az halalnac közepette imadkozuan, az ő lelket az W R Ieſusnac kezeben aianlotta, es az vtan az Wrban el alutt.

1. Első keßűlet.

Luc: 12.

2. Masic keßűlet.

Galat: 6.

Matth: 25.

Hebr: 13.

3. Harmadic keßűlet.

Luc: 21.

1. Tim: 6.

Luc: 16.

Luc: 12.

Matth: 6.

4. Negyedic keßűlet

Luc: 21.

Hebr: 10.

Iac: 1.

Matth: 10. 5.

5. Oetődic keßűlet,

Ioan: 17.

Actor: 7.

Ezekben lehet egyic es Első Predikatiod. Maſikatis laſſuc.

MINT KELL EMBERNEC ő magat es egyebeket az Halalban vigaztalni?

Sohol

SOHOL az Halal ellen oruoſſag nem talaltatic, hanem czac az Iſ- *MASIC PRE*
tennec igeieben, mellyel az hiuec vgy meg erősitetnec, hogy meg az halalbannis diczőkednec es örűlnec, *DIKA Tiora.*
mint az ſent Pal kenankozic ki mulni, es az Wrral együtt lenni. *ELSŐ* vigaztalas azert, az Iſtennec ve- *Phil: 1.*
gezeſe, ki az ő iteleti ſerint azt akaria, Hogy mindenec az teſti halalt meg koſtollyac, mint ſent Pal tanit ez *Elsö vigaztalas.*
igeckel: El rendeltetet, hegy mindenec egyſſer meg hallyanac. Az hiuec azert ezbenis haſonlitatnac az ő *Hebr: 9.*
feieknec abrazattyahoz, ki az Kereztnec es halalnac altala ment be az ő Atyanac diczőſegeben. Hogy penig
az Enoch es az Illyes meg nem holtanac, az itelet napianis ſokan talaltatnac eleuenen, ezec kiualtkeppen va
lo peldac, es az közönſeges Regulat fel nem bontyac, mellyben tormeßetec ſerint mindenec az halal ala vet-
tettenec. Mint azert egyeb dologbanis ſükſeg az Iſten akarattyanac io kedWből engedni, igy à halalbanis, mi-
kor az ör allo helyről az nyugodalomra be ſolit. Maſodic, az bün ezelekedetinec feelben ßakaztaſſa. Mert *2.*
az mint az ſent Pal tanit: az hiuekis az ő tagiokban leuő törueny miatt ſokat akarattyoc ellen ezelekednec, *Vigaztalas.*
es az önnön teſtektől ſoc keſerüſegeket ſenuednec, honnet fel kialt, ezt monduan: Oh en ſegeny ember kiczo *Rom: 7.*
da ßahadit meg engemet az halalos teſtből? Az Halalnac penig fő *HASZNA* az hiuekben, Hogy ez
altal à bün ő kelőlic ki egetteſſec, à mi az ördöge meg emezteſſec es az Iſtene helyen maradgyon. Harmadic *3.*
az ſoc fele nyomoruſagoknac es ez vilagi kinoknac meg ßüneſe, Mert is az hiuec az ſiralomnac völgyeben *Vigaztalas.*
laknac, es az ezec között iarnac, lelkeket markokban hordozzac, es az kegyetlenek laba ala vetteteneс, nem
eelnec, Sőt naponkent halnac, es gyakorta aleg ohattyac magokat, hogy az ſent Iobbal meeg ßületeſec napia *Eſa: 57.*
tis meg ne atkozzac. Mind ezekből es ez vilagra könuetközendő veßedlmekből az Iſten az ő hiueit az ha- *Apoc: 14.*
lalnac altala ki ragadgya. Erről mondgya az ſent Ianos: Bodogoc az kic az *WRBAN* meg hal
nac. Moſtantul fogua ezt mondgya az Lelec, hogy meg nyugedgyanac az ő munkaioktul, Mert ezzel törli
el az *ISTEN* az ő hiueinec ßemekről az kőny hullataſt. Annac okacrt mikor az hiuec ez vilagbol
mint egy eget hazbol ki ßaladhatnac, nagy nyereſeget veßnec. Negyedic az Iſtentül adattatot lelki a- *4.*
iandekoc, az Hit, az Remenſeg, es az io Lelki eſmeret, mellyekben az hiuec ez vilagon eeltekben epültenec, *Vigaztalas.*
es az Iſten Orßagaba az feel labokat be töttec, kikben az Iſten az mi iot kezdet, az ő igereti ſerint veeg
höz vißi, az halalban velec vagyon, es az ő Lelkenec ereieuel öket biztattya. *CZAC* ezeknec le-
het azert leski örömöc az ki mulaſra, az kic io keßületiel mennec az teſti halalra. OEtödic vigaztalas, *5.*
az hiuekrec az halal vtan leuő io allapattyoc, kic mihelt az teſtből ki mulnac, ottan az Chriſtuſſal e- *Vigaztalas.*
gyütt leßnec, es az Földi romlando Sator helyet, öröcke valo hazat nyernec az egekben. Erről mond-
gya az ſent PAL: Hogy ő magara neezue iob volna meg halni, hogy nem mint az teſtbe eelni, Es vgy *1. Corinth: 5.*
tanit: Hogy neki mind eelteben mind halalaban az *CHRISTVS* Nyereſeg. Mellyet maſuttis il- *Phil: 1.*
lyen igeckel erősit: Vagy eelünc, vagy halunc, az *WRE* vngyunc. Ha azert az ſiralomból örömre, az
ßam ki vetesből orßagunkban, az Satorbol hazunkban megyünc, ſemmit ne bankodgyunc, hanem örőm-
mel variuc az halalt, ki noha az bünnec Solgya, mind az altal az Chriſtus aldaſunkra fordittya, hogy
az eeletre valo menetelünknec vgy mint kapuia legyen, es az mi magaba meereg, oruoſſagra valtozic,
mert az *CHRISTVS* az Bünnec fulankiat, es karhoztato ereiet el rontotta, Mint az Oſeaſnal *Oſeæ 13.*
mondgya: Oh Halal en teneked halalod leßec. Hatodic, az Atyaknac, az Prophetaknac, es egyeb *6.*
ßenteknec peldaia, kic mikor halaloc oraiara iutottanac, ez vilagbol nagy örömmel multanac ki. Mint *Vigaztalas.*
Abrahamrol, Iſaakrol, es Iacobrol iria az Moyſes. Ha azert ilyen draga edenyec az halalt el nem
kerülhettec, Nem illic hogy mys az halaltul Pogany modra röttegünc, Hetedic az teſtnec fel Tama- *7.*
daſa, es eeletre valo meg Wyiulaſa, Mert mikeppen az ßanto ember nem vall kaart benne, mikor az *Vigaztalas.*
Magot az fölben veti: Igy az hiueknekis haßnokra es idüöſſegekre vagyon, mikor az földbe vetetnec *1. Corinth: 15.*
amaz diczőſeges fel tamadaſnac remenſege alatt, Mint ſent PAL vigaztallya az hiueket illyen igeckel: *1. Teſſal: 4.*
Ha hißüc hogy az *CHRISTVS* fel Tamadot az halottac közzül: igy az Iſtenis az kic ő benne el
aluttanac, ő vele együtt azokat elő hozza. Ezre neezueis azert nagy Nyereſeg az hiueknec az Halal,
miert hogy az halando es romlando teſtet le teuen, halhatatlan teſtet veßnec fel, es ollyanoc leßnec az
Iſtennec orßagaba, mint az Angyaloc. Szükſeg haat az Kereztyen embernec ezekről elmelkedni, hogy
az halalnac ßomoru emlekezeti meg ne haboriczа öket, Hanem inkab vigaztallya, es minden kiſirtetec
ellen batoritſa. Ezekből lehet Maſic Predikationc.

HARM Adikatis laſſuc: Kiről igen iozanon kellene gondolkodnunc.

HARMAD
PREdika iora.

Vagyone az Ember halalanac az Iſtentül el rendeltetett ideie?

HVSZON Negyedic Vrnapiara ßent Haromßag nap vtan.

A Halalrol,

AZ Iſten gond viſeleſe minden tőrtinetet ki rekezt. Ennec okaert az Iras vgy tanyit, Hogy az Iſten az Ember ßűleteſenec, elete hoßßabitaſanac, es halalanac bizonyos orat ßabott, melly mikor el telic, az ember ſemmi moddal touab nem halazthattya, Mint az kőuetkőzőndő iraſokkal meg bizonyttatic. ELSŐ: Az ßent Iobnal illyen igec talaltatnac: Az embernec napiai rőuidec, az ő holnapinac ßama te nalad vagyon, hatart vetettel ő neki, mellyet altal nem haghat. It azert nem czac az embernec halandoſagarol ßol, Hanem kiualtkeppen az Halalnac bizonyos ideieről, melly az embertől el titkoltatot, es czac az Iſtennec vegezeſeben rőytetet. Senki azert ſem az ember teſtenec allaſabol, ſem az Czillagoknac forgaſabol, az Ember halalanac oraiat meg nem tudhattya. Honnet meeg az Halalnac idenſegis gyakorta meg czallyac az embernec ideiet. MASODIC az Iſten gond viſeleſőlis erős bizonſag vetetic. Mert az Iras azt identi, Hogy az Iſten lepeſőnket, taraſunkat, es haiunc ßalat meg ßamlalia, Sőt meeg az vereb ſem eshetic az főldre az ő akaratia nekől, Haat az ember inkab nem halhat meg tőrtinetből az Iſten veegezete ellen, Mert ő benne eelűnc, mozgunc es vagyunc. Mint az Moyſeſis mondgya: OE az te eeleted es az te napidnac hoßabitoia. HARMADIC veetetic, az Chriſtuſnac peldaiabol es allapattyabol, kibe ſemmi nem eſett tőrtinetbol. hanem az Iſtennec veegezet tanaczabol, mint az Prophetac meg iőuendőltec volt. Erről azert azt mongya az ßent Lukats, Hogy az Iſtennec el rendeltetet tanaczabol adattatot az halalra, az Pilatus es Herodis azt czelekedtec az mit ISTEN ő felőle veegezet volt. Az ßent Ianoſis azt iria, Hogy az Sidoc őket igyekezec meg fogni, de kezeket rea nem vethettec. miert hogy nem iőtt vala el az ő ideie, mert az mint az Chriſtus haſonlatoſſag ßerint tanit, Az napnac tizenket oraia vagyon, melly mikor el telic, veege leßen, Igy az embert ec etnec hatara vagyon, melly mikor el kőzelit, az halal veeget vet az életben. Ezokaert mikor az halalra keßől, igy könyőrög: Atyam, el iőtt az ora, dicziőcz meg az te Fiadat. Az mint azert az Iſten Fia halalanac bizonyos ideie volt, igy az Tagokrolis azont kell certenl. NEGYEDIC, ßent Palis ő maga felől azt identi, Hogy futaſat el veegezte, es az ő meg oßtaſanac ideie idelen vagyon. Mellyel arra akar tanitani, Hogy az Iſten az ember hiuatallyanac, es eleenec hatart vetet, mellyen ſoha altal nem megyen. Mint az ßent Peteris tanit ez igeckel: Tudom hogy rőuid időn le teßem ez Satort, mint az Wr IESVS meg identette ernekem, Az Moyſes halalanac ideie mikor el iőtt volna, az Iſten fel ſoliitya az hegyre, es paranczola neki hogy meg halna. OETŐDIC, az Moyſes Tőruenyeben Iſten azt hadgya: Hogy az ki ßanßandeckal embert ől, meg őletteſſec, az kipedig rem ola kodot emberitan, hanem Iſten adta kezeben, es akarattya ellen meg őlte, az ſeelenec rendelt volt oltalmira valo helt. Ezből meg identetic, hogy az melly halal tőrtinetből eſikis, az Iſten veegezeſeből leßen. Mint az Achab peldaia meg mutattya, Kinec az Micheas Prophera meg mongya, hogy az hadbol haza nem iőne, melly reais telic, mert egy Vitez el lőni az riiat ßerenczere, es az Achabot talallya. Ez Halal emberrec ideletire nezue, ki iőuendőt nem tud, tőrtinetnec lattatic, de az Iſten titkos tanaczabol igazgattya az ryilat, hogy az ő veegezeſe az Achabnac halalaban be telyeſednec. HATODIC, az Bőlcznec mondaſais ezt erősite: Az Iſten az embert az főldből teremtette, es iſmet főldde teßi, az ő eeletinec időt ßabott. Maſuttis igy ßol: Mindennec idő rendeltet az eeletre. Az Moyſesis erről bizonſagot teßen illyen igeckel, Meg forditod az embert az rimlaſra, es ezt mondod, Teerietec viſſa embereknec fiai, az az, halliatoc meg, es valtozzatoc főldde, az mellyből letteiec volt. Ezt pedig embernec ertesi igen ſukſeges, es nagy könyelſegere vagyon, mikor tudgya, hogy elete es halala, az Iſtennec rendeleſeől igazgattatic.

1. Bizonſag. Iob 14.

2. Bizonſag Matth: 10. Actor: 17. Deuter: 30.

3. Bizonſag. Actor: 7. Actor: 4: Ioan: 7. Ioan: 12. Ioan: 17.

4 Bizonſag. 2. Tim: 4. 2. Pet: 1.

5. Bizonſag. Exod: 21.

6. Bizonſag. Eccleſ: 17. Pſalm: 90.

Miert mondgya hat az Bőlcz: Hitetlenől ne czelekedgyel, hogy meg ne hally az te nem napodon.

Eccleſ: 7.

ERre mit felellyenec két rendbeliec, im előſzer azt mondom meg: Az van meg identem, melly igen ßelıden es iozanon kell ennec ertelmeben magad tartanod. Nemellyec ezt felelic: Hogy az Iſten ez fele inteſſel czac akaria az embert ſerkenteni, es mind az altal ideie előtt ki nem veßi. De erre mas megent imigy felel: Hogy az Iſtennec nem kell azt tulaydonitani, hogy heaban fenyegetne, es azt meg nem czelekedne. Mond azert erre az mas felelő: Hogy ezben nem ßolna az iras az halal hataranac meg valtoztataſarol, hanem az embernec ideteiről, es az eermeßetnec folyaſarol, mellyre nezue az gonoß tenő emberec touab elhettenec volna, de az gonoſſaguai eeletczeket meg rőuiditettec, nem az Iſten tanaczara nezuc, hanem az ember iteleti es az eeletnec folyaſa ßerint. Az Ezechias halalarolis ezent feleli, Hogy az ő halalanac oraiat előb vitte, anagy meg h ßabiotta volna, nem

Eſa: 28.

az Iſten

az Iſten tanaczanac el valtozaſara neezue, Mert noha eelete felől az embereknec iteleti ſerint nem volt remenſeg mind az altal az Iſtennec titkos tanacza ſerint halalanac oraia Tizen ôt eztendőuel volt volna touab, es mikor erre tutot volna, az eeletnec hatarat küllyeb nem vezhette volna. Haſonlatos keppen ſol az Epaphroditusrol, kiről ſent Pal ir, hogy az halalhoz közel volt, de az Iſten könyörült rayta: Erreis azt feleli hogy nem az Iſten iteletire es halalanac oraiara neezue volt közel, hanem az Palnac iteletire, es az betegseg nec nehesſegere neezue. Ez egyebeknec erre valo feleletyec. De ezec nem felelnec arra: Hogy Iſten Ezechiasnac vgyan meg izeni, hogy haza dolgat rendellye el, mert meg hal, Es ő könyörguen vgy ada hoßab eeletet. Igy az Niniuebeliekis, ertuen hogy negyuen napra el fillyednenec, pœnitentia tartasockal eeletet nyerenec, Azert ezekből meg tetizic, hogy noha az Iſtennel mindeneknec hatara rendeltete t De az olly titkos keppen vagyon, hogy az meg teerőnec hoßab eelet adatic, Az bűnbe heuerő pedig eeletinec iob korat felbe ßakaztya, az mint Dauid mondgya, Impij non dimidiabunt dies ſuos, az iſtentelenec felet ſem eric eeletyeknec. Azert ßükſeg könyörögnünc, hogy hirtelen es gonoß halaltul oltalmazzon, es ßükſeg az bűnt el tauoztatnunc, hogy okot ſörnyű halalra ne adgyunc, Ez iozan ertelem Iſtent felelmet es vigyazaſt indit benünc. Szelidſeg ezekben

Ha Iſten rendelte az Halalnac nemet, â bűnre kiert meg hal, nem keſzeritę? Es à gyolkoſoc menthetike magokat az Iſten vęgezeſeuel?

ERről is egyebec okoskodaſat elő mondom, es az vtan à minęmű ſzelidſeget itelec, ezről is azt mondom meg. Igy ßolnac nemellyec, Hogy iollehet minden halalnac neme, akar melly iſſonju legyenis, az Iſtentűl rendeltetic, de mind az altal az bűnt meg kell valaztani az bűntetestűl mert Iſten az bűnre nem keßeri, de latuan az bűnt melyre az ember menendő, igaz iteleti ſerint az bűnteteſt el vegezi, es mikor az bűnnec merteke el telic, az emberre boczattya: Mikeppen azert az Törueny el rendelte, Hogy az ki veert ont, veere ki ontaſſec, de azert ezuel az kűuetkőzendő bűnnec nem Oka, Sőt inkab tilalma: Igy az Iſtenis az halalnac nemet es iteiet el vegezi, de mind az altal erre neezue az bűnnec nem Oka. TOVABBA az gonoß teuő emberec, az predaloc es gyolkoſoc, noha Iſten haragianac eſtori, es el boczatatnac az ember ölesre, mind az altal miert hogy Iſtenuel nem egy tanaczon iarnac, hanem az ő kegyetlenſegeket auagy haßnokat keresic egyebeknec halalokbol, ezokaert magokat meg nem menthetic, Sőt ökis azon veetekert meg rontatnac, mint az Prophetaknal vagyon irua, hogy az Iſten fel tamaztya az ellenſeget, az puzitaſra es az öldökleſre, De eſmeg őket fenyegeti az hiuec ellen valo kegyetlenſegert. Mert mikeppen az Atya az veßőt mellyel fiat meg verte el tördeli es az tűzre veti, Igy az hitetlenekis az Iſtentűl meg bűntetnec, Az ki ő neki hatalmat adot volt egyebeknec rontaſara Ezt pedig Iſten meltan ezelekedi, imez harom Okert: Előßer, Mert az kegyetlenſeg es az bűn ő magokul vagyon, noha Iſten azt forditya az hiueknec ſanyargataſara, Maſodßor, Mert az igyekezetis kűlömbőz: Iſten az hiueket ßerelmeből epűletyekre veri, à kegyetlenek őket gyűlő ſegből az ő telhetetlenſegekert ölic Harmadßor, Mert à bűntetesnec hatarat es modgyat el hagiac, kiert Iſten őket meg iteli, es el karhoztattya, mint az Eſaiaſnal mondgya, Eſa: 33. Iay â ki predaiß, mert imet meg predaltatol. EZ NEMELLYEKNEC tanyitaſoc arrol, Hogy noha Iſten boczattya az Tőluaytis read, de az ő toluaiſaganac maga öka, Noha ő vgy vegezte te felőled, hogy tolua miatt halj meg az te bűnedert. DE erről haßnosb ßelidebben ßolni Imigy: Hogy hadgyuc Iſtenre â mit rendelt à mi halalunc ideteről es modgyarol: Hanem miert hogy minket arra int, hogy minden nyaualyankba ötet hiuc ſegitſegűl, Tehat mi, mind toluay, tűz viz, es egyeb ellen könyörögnünc es miert hogy aztis fogadta, Hogy ha mi meg bannyuc az mi előbi bűneinket, ôis meg bannya, az melly veßedelmet nekünc ßant, Ezech: 33. azert az iozan es ßelid lelkű es Kereztyen vigyazo tarcza ehöz ő magat. Szollyunc az dög halalrolis, Kibeis joc viſſaltataſoc vadnac ſokac közöt.

Szelidſeg.

AZ DOEG HALALROL.

Miczoda az Dög Halal?

SOC embereknec hirtelen valo le omlaſoc, pokol var, meręgy, auagy egyeb fele betegseg miatt, melly az bűnert Iſten igaz iteleti ſerint boczattatic azokra, az kic illyen halalnac nemere rendeltettenec. Ezt az Deakoc peſtiſnec hiuiac, miert hogy az embert hirtelen meg emezti Az Sidoc pedig neuezic Debernec, az az, rendnec, miert hogy ſemmi rendet nem lattatic tartani, hanem egy arant az embereket mikor ſemmi iele ninczenis, hanem ezac mig à beßedet ßatokbol ki ereztic, őket meg öli Ez azert Iſtennec puzitto es keſernes oſtora, mellyel mint egy egő tűzzel az embert emezti es fel indult haragiat tesznti. EZIGEKBEN oda fel azis mondatec, hogy azokra boczattatnec az Dög, az kic illyen halal-

HVSZONY Negyedik Vrnapiara ßent Haromſag nap vtan.

A Dœg Halalrol,

ra rendeltettec. De itis te ehöz tarcz magad, hogy az Iſten az ö hiuei könyörgeſe altal meg akar gyözettetnö, ha küßödikis veles mint Iacobbal, Azert az dögbennis erössen imadkozzal teis.

Miczoda Okai vadnac az Dög halalnac?

1. Oka. Deuter: 28. 2. Sam: 24.

ELöſzer à Dög halalnac külsö Okarol azt kell ertenni, Hogy ſoha törtinetböl nem tamad, hanem az Iſtennec uetö igaſſagabol boczattatic, A mint Moyſeſnel es az Prophetanal ſöc helyen fenyegeti az engedetlen nepet fegyuerrel es dög halalual. Ez meg ielenteticaz Dauid peldaiabolis, ki mikor az nepuel egyetemben Iſten haragiat fel geriezette volna, az harom oſtor közzül az dög halalt valaßta, es harmad napig az ö nope közzül hetuen ezeren halanac meg. Az halalnac eredeti azert, nem az Egtül, ſem az Csillagoktul vagyon, Erczed vgy mint fö keppen, hanem az Iſtennec bünte ö igaſſagatul ßarmazic. Ezt ßäk eg erteni ennec okaert, hogy az nyauaiyaban Iſtent engeztellyüc, kinec kezeben az oſtor, es mihelt akaria le ßalithattya az dög halalt. Maſodßor erdemlö es indito Oka közönſeges keppen az Iſten törueinyenec altal hagaſa, az elsö es az maſodic Tabla ellen valo tettetes es Wralkodo bünöc az baluany imadas, az igenec meg vtalaſa, az teſti batorſag, az iregyſeg, ezalardſag gyolkoſſag, reßegseg, kegyetlenſeg, paraznaſag, az igaz törueunec el fordutaſa, az aruaknac es özuegyeknec be nyeleſe, az keuelſeg, es minden rendeknec itt ekböl valo ki hagaſa, mint az Moyſeſnel mondgya: Ha az en paranczolatimba nem iarß, dög halallal tegedet meg eMeztlec, mig ki nem puztitalac az földröl. Az Samuelis azt ielenti, Hogy az lehouanac haragia fel geriedet volt az nepre az bünert es azokaert fel indicotta az Dauid ßiuet az ßamlaitataſra. Melyben mind az altal öis veetkezett, es magaban vgy mint fel fuualkodot, es ezzel vonta az dög halalt az nepre. Harmadßor külsö ezköze lehet, vagy az egnec meg dögleleteſe, vagy az emberben leuö reduelſegeknec rothadaſa, mellyböl mind az altal okßerint halal nem köuetközic, miert hogy ezac egyedül az Iſten birja az eletet, es az halalt. Ez mellet az Samuel emlekezic az puztito Angyalrolis, ki az Iſtennec ßolgaia volt az dög halalnac bocztaſaban, mert ezis touab nem mehetet, hanem az menire Iſten bocztatta, es az vtan paranczolt neki hogy kezet be vonna. Mellyböl meg telentetic: Hogy az Iſten az Dög halalra bizonyos ßömelyeket, idöt, es hatare rendelt, Kiröl mind az altal ezt ielentette, Hogy mind az kba az hiuec kö yörgeſi ötet meg tartoztattyac, à mint Moyſeſnec mondgya: Ereßßel, hadd haragodgyam meg ez nepre, Exod: 31. Es Mojſes edes ßockal engezteli haragiat, Es midön kezet fel emeluen tartanais addig az ellenſeg veretic vala. Negyedßer az dög halalnac veeget meg kell valaztani az ßentekben es az hitetlenekben, Mert az Iſtentelenekben bünteres es veßedelem, es az özonoß eeleteknec iutalma. Az hiuekre penig az Iſten bocztattya: Elößer hogy öket az bünböl fel ſerkentſe es az eeletnec iobitaſara incze, ez vilagot velec meg vtaltaſſa, es az igert ö ökſeget kenantaſſa. Maſodßor, Hogy öket köuetközendö nagyob veßedelemtül meg oltalmazza, es az ö agyas hazokban ezendeſſeguel nyugoſſa az fel tamadaſig.

4. Oka. Veege.

EL MEHETE ember az Dög halal elött?

ERröl ſoc külömbezö ertelmec vadnac még à Bölczec köztis, Mindenknec ertelmebe it im elö ßamlalac, A figyelmes olvaſo Iſtent ſegitſegül hiuan tegyen itelelet rola. Nemell, ec igy tanitnac: Hogy az ember az Iſtentül rendelt Halalt el nem kerülheti es az Dögötis el nē tauoztathattya, ha az Iſten azt el veegezte felöle. Erre Caroli Peter, es Enis azt felellyüc: Hogy ſenki nē tudgya maga felöl, Iſten minemü halalt rendelt, Es ßabad minden nyaualyaba Iſtent ſegitſegül hiuan, io ezközzel elni, Tehat ßabad az egetis meg valtoztatni. Nemellyeckic azt ttelic, hogi à dög elöt el nē mehetni, az ö ertelmekre imilly bizonſagokat hoznac: ELSÖ Bizonſag: Az Ember az halalnac neme elött, melly Iſtentül valaztatot, ſoha el nem mehet, Mint az Prophetanal mondgya: Az ki fegyuerre rendeltetet, fegyuerre mennyen, az ki dög halalra, mennyen dög halalra. Mert az dög halalis nem mindennec egy arant arhat, hanem az kire ezac Iſten bocztattya. Ezböl is azert meg ielentetic, Hogy az Dög, olly halalnac neme, melliet ember futaſaual el nem tauoztathat. DE ERRE ezt felelic, Hogy az fegyuertis ember el nem kerülheti, ha Iſten arra rendelte, de mind az altal ßükſeg elöite el futni. Vißont erre ismet ezt felelic: Hogy ez kettö közöt külömbseg vagyon, mert az fegyuernec el tauoztataſarol pelda es paranczolat vagyon, de az Dög halal elött valo futaſrol ninczen. Erre imez az felelet: Hogy söt mind paranczolatinc, mind peldainc vadnac erröl, Hogy minden fele nyaualyankba Iſtent ſegieſegitſegül hiuan, io ezközeckel eelhetönc, hat az Dögis nem valaztatic ki, az mint Ezechias Kiralnakis keleuenyere erlelöt küte az Prepheta. MASODIC bizonſaga az ellenkezönec erröl. Hogy el nem mehetni az dög elött, imez: Az ßent Dauid vgy tanit, hogy ki az Wrnac röytekeben lakic, es az Mindenhatonac arnyekaban nyugßic, nem feel az ejteli röuegeſtül, az nyiltul az melly nappal repül, az dög halaltul melly az ſetetſegben iar es az dögtül az melly delleſt puzit. Mellyel azt ielenti, hogy az dög halal ellen fö oruoſſag az Wrnac oltalmaban valo bizodalom, mellyben az kereztyen ember ö magat Iſtenre biz-

1. Bizönſag. Ierem: 15.

2. Bizonſag.

re bizza es tűle io neuen veßi mind az eeletet, mind az halalt. Ezből azert azis ielentetic, Hogy az kic az halal előtt buydosnac, gyenge hitec vagyon, es tőkelleteſen nem meric magokat Iſten gond viſeleſere bizni. Ere az FELELIC: Hogy az Iſtenben valo bizodalom mellet ßabad oltalmazni magat io ezközzel mindennec, HARMADIC Bizonſag Vgyan ezen Dauid igy ßol: az Iſtennec ielen leteről, es az hiuekre valo gond viſeleſeről: Az en űleſemre es fel keleſemre ßamot tartaß, Houa mennyec az te Lelked előtt es az te orczad elől houa fuſſac, ha fel megyec az egben ott vagy, es ha az fold ala teritem az en agyamat, ime te ott vagy, ha az Tenger feneken lakom, ottis az te kezed meg fog engemet. Ezben azert niluan tanit, Hogy az ember valami halalnac nemere rendeltetet, el nem futhat előtte. Felelet: Mas Iſten előtt futni, Es mas Iſtent ſegitſegől hiuan tizta eguel vagy oruoſſagual eelni az dőgbenis. NEGYEDIC: Az ßent Dauidnac peldaiais ezent erősiti, ki az dőg halal előtt el nem futot, de ha Iſten ellenſeget boczatot volna rea, mint az Prophetaual meg izeni, latuan az veßedelmet kinec ellene nem alhatna, el futot volna. Illic azert az Dauidat ezben kuetni, es az Iſtennec kezet bekeuel ßenuedni. Az tőb ßentekrőlis penig nem oluaſſuc, hogy ſoha az Dőg halal tőtt futottanac volna. Felelet, Dauid tizti ßerint ahol kellet, ellenſegeuelis ßemben ßallot, es mind magat, nepet fegyuereuel oltalmazza, Az dőgbe imadſagaual engeztelte az Wr Iſtent, es nepet bizattya: Az tiztbeliektől ezen keuantatic moſtis, hogy az Predikator, az Tiztitarto, az gazda el ne hadgya alatta valoit az dőgbeis. OETŐDIC erősseg az Experientia, Mert ßeműnckel lattyuc, hogy ſo kan az kic az meg dőglettec környűl forgodnac, ha gyengec es erőtlenekis, meg nem halnac, miert hogy halalocnac ideie el nem tőtt, es addig az dőg őket meg nem ölheti, Nemelliec kedig kerűluen az embereknec tarſaſagokat, ezac kiczinyſakadec miattis meeg ha erőſſekis kirtelen meg halnac. Ezből is meg ielentetic, Hogy a dőg halal addig ſenkinec nem arthat, miglen az eletnec hatara el közelget. Mert az kiket Iſten arra rendelt, ha az földnec vtolſo veegere futnakis, el nem kerű ic az dőg halalt, Az kiknec pedig ideiec touab halaztatot, az dőg halalnac közepetteis meg tartatnac, melyből könyű meg erteni, hogy az dőg halalt Iſten igazgattya, es az kire nem boczattya azt, el kerűli, Szinten ackeppen mint az verekedő Angyal Ægyptusban az Iſrael fiait nem bantya, banem ezac az Ægyptusbelieknec első ßűlőtteket, az kiknec meg ölesekre Iſtentől boczattatot vala. Felelet: Az Iſten az ő hatalmaſſagat mind tűzben, vizben, hadban meg mutatta, mind az altal nem bannya hogy azokba io ezközeckel eelűnc. HATODSZOR az el futas az atyafiui ſeretetnekis ellene vagyon, Mert az betegsegben leuők, kic ſegitſeg nekűl igen ßűkölködnec, el hagyattanac, es gyakorta el ſem temettetnec, melly nagy kegyetlenſeg, es az Iſten haragianac geriezteſe. Felelet: Mind hadba mind dőgbe, mind egyeb betegsegben, es minden nyauajaba meg keuantatic az egymashoz valo ſegitſeg az ki űl menzire lehetet. De mint az hadba magatis oltalmazuan, megyen felebarattya ſegitſegere, Igy ittis nem tiltatic meg az maga oltalmazas ezac Iſten ßerint legyen.

MONDGYAC eztis, Hogy az Dőg halal nem olly ragado mint az Pokloſſag es az Frantzu, kic ellen Iſten oltalmazaſt rendelt. De lattyuc hogy ezac meeg dőgős ruhanac, illeteſeiis ſokat meg dőgősit, Viſſont Iſten az kit akar nagy dőg köztis meg tarthat, Azert ezből ezt veegezzűc, Hogy fő keppen az Iſteni oltalomba veſſe bizodalmunkat az dőgbeis. De az mellet az kinec Tizti engedi es fele baratinac veßedelme nekűl lehet, tizta egre vagy tizta hazba es tizta agyra ßabad menni, es ßabad oruoſſagualis eelni. Haki kedig tizti ßerint keßeruetic hon maradni, ottis Iſtennec oltalma ala magat aduan, tarion tiztibe hiwſeguel.

Miuel kell az Dőg halalt el űzni?

FOe keppen az Iſtenhőz valo meg tereſſel, kibe Pelda az Dauid, ki az ő bűnet eſmeri es vallaſt teßen, Hogy ő inkab erdemlene az bűntetest, magat Iſten előtt meg alazza, az ő bűneiből Iſtenhőz meg teer, az atyafiui ſeretetet kőueti, az halottakat tiztelegeſen el temetteti, tizta ſiwből az eelő Iſtennec könyőrög, es az halalnac meg bűneſe vtan nem adgya magat teſti batorſagra, az Arauna ßűrőien az hol az puztito Angyal meg allot vala, Oltart rakuan az Iſtennec aldozic vala, es ezkepen az ő emeztő haragiat ezendeßti. Az Ezechias Kiralyis haſonlatos keppen magat az betegsegben meg alazza, es io lelki eſmerettel ßiuet batorittya, az gyogyulas vtan Iſtennec halakat ad, es illyen fogadaſt teßen: Laſſan iaroc minden eztendőimben az en lelkemnec keſerűſegeben. Ezec fő oruoſſaginc leuen, Ez mellet nem tiltatic ſem Teriec, ſem fűſtőles. Oluaſſuc hogy Pericles az ő Artomanyabeli fenyűs erdőt fel gyűytatuan, az ſget meg tiztitotta volna, Kit Iſtentől adatot io ezközenec mondhatunc. Az hitetlen Iſtentelenec varaslaſockal es ördögi talalmanyockal inkab gyerieztic Iſten haragiat, mint az kic az földből ki aſſac az kinol kezdetet, es az akazio fa alatt temetic Es mint kic ſoc leanyokat ekebe foguan az falu környűl barazdat aſatnac. Es tőb ez fele ördögi dolgot az hiuec el tauoztaſſanac. Ezeket à Dőg halalrol tanulgatanc. Imar teerűc à közönſeges halal felől valo tanuſagunkra.

Summa ßerint.

Eſa: 38.

Hitetlenec oruoſſaga.

HVSZONNEgyedic Wrnapiara ßent Haromsag nap vtan.

Az Halalrol,

KELLE az Embernec az Halalt keuanni?

NIha az Szentec nagy siraſſal kőnyőrgenec, Hogy az Iſten őket ez vilagbol ki ne vegyen, hanem az teſti eeletre az betegsegből fel gyogyitſa: Niha pedig à halalt keuannyac. Erről azert azt kell erteni, Hogy mikor az ßentec vonogattyac magokat az halal előtt, anagy gyarloſagoc tudentetic meg, anagy pedig az halalhoz ninczenec io keßűlettel, mint az Dauid mikor az vetekben eſic nem őrőmeſt meheine az halalra, hanem kőnyőrőg eeletinec hoßabitaſaert, hogy az vtan iob keßűlettel meheſſen az kimulaſra. Az egyeb Atyakrol oluaſſuc viſſentac, mint Abrahamrol, Iſaakrol, Iacobrol, Ioſephről, Hogy io lelki eſmerettel czendeſſeguel es őrőmmel multanac ki ez vilagbol. Az halalnac keuanſagarol igy kell itelni, Hogy az iras az Halalt keet keppen tamaztya előnkben, Előßer ő magaba es az ő termeßetibe, az menyire az bűnnec Solgya, es az embereknec rontoia: Mellyre neezue nem keuanhattyuc, Sőt inkab iſonyodunc az halaltul. Maſodßor kell az Halalt meg gondolnunc, az Chriſtuſra neezue, ki annac meerget el vőtte, es az gonozt celytűnkre fordutotta, Mellyre neezue az ßent Palis keuan az teſtűl meg ualni, hogy az Chriſtuſſal egyűt leheſſen. De az teſti eeletetis keuannya, hogy ezben az hiueknec ßolgalhaſſon, Itmeg kell valaztani az keuanſagnac Okat es veeget, mert nemellyec az hiuec kőzzűl keuannyac az halalt, hogy az bűnős teſtűl meg menekeduen, az igert dicző ſeget el nyerheſſec. De itis nem kell felőtteb ſietni, miert az Iſten az mi lelkűnknec meg keereſere bizonyos időt rendelt, mind az altal az keuanſag io es diczeretes. Nemellyec pedig keuannyac az halalt, es ſietnec arra teſti nyughatatlanſagokbol, kic Iſten ellen igen veetkeznec az beketelenſegben, Mint az Ionaſnac peldaia meg telenti, mikor igy ßol: Vedd el en tűlem az en lelkemet, mert iob enneken meg halnom, hogy nem mint eelnem. Ez fele keuanſag azert es zugolodas, Iſtennec kiſirteti, melly à haragnac edeniben karhozatot erdemel, à hiuekben pedig Iſten irgalmaſſagaual el fedeztetic. Illyes Prophetais keerte ki mulaſat el tuſuluan, az ſoc baluanyozaſnac neezeſebe,

Pſal: 1.

Ionæ 4.

Kelle az Halal ellen Oruoſſagual ęlni?

IOllehet nem terem à kertben halal ellen oruoſſag, mind az altal, Miert hogy nem ertyűc az Iſten veegezeſet akaratyat felőlűnc, à minemű ezkőzőket mutatot az eletnec ſegitſegere es tartaſara, nem ßabad meg vtalni, Mint à Bőlcz mondgya: Tiztellyed az Oruoſt à ſűkſegert, Maſutis igy ßol: Az Oruoſſagot à felſeges Iſten teremette es az eßes ember ezt meg nem vtallya. Az Eſaiaſis azt hadgya, hogy az Ezechias Kiraly keleuenyere figet kőſſenec, es meg gyogyul. Ezben pedig harom dolgot kell eßűnkben vennűnc: Első, Hogy az oruoſſag olly legyen, melly az Iſtennec igeteuel nem ellenkezic, hanem az ő tűle adattatot io ßerßamokbol czinaltatic, Mert az varasloc, az ßem feny vezőc oruoſſaga az irasban tiltatic, az kie valami igeknec ſugaſaual, oldaſſal es kőteſſel, anagy egyeb fele babonaual akariac az betegeket gyogyitani, De èſſele ördög tagiaitul nem illic à Kereztyen embernec gyogyulaſt varni, Sőt inkab tartſa magat az Iſtennec igeiehőz es ezac az ű tűle rendeltetet oruoſſagockal elejen. Maſodic, Hogy ſenki à gyogiulaſnac okat es ereiet az oruoſſaghoz ne kőſſe, mint azoc czelekeßnec, kic nagy kizodalomual arra kőtic magokat, hogy az betegsegből embert meg giogyithatnac, melly ő bennec feddendő veetec, Mert az oruoſſag ezac ackor haßnalhat, mikor Iſten erőt ad à giogyitaſra, honnet vgyan azon oruoſſag nemellyekben foganatos, nemellyekben artalmas, hogy az emberec eſmeriec az Iſtent egyedűl valo oruoſnac lenni, es az kűlső oruoſſagockal vgy eelyenec, mint ezkőzeckel, nem vgy mint giogyulaſnac okaiual. Harmadic Hogy az melly oruoſſagot haßnoſnac eſmertec lenni, egyeb nyomorultackalis nagy őrőmeſt kőzellyec, mint az Chriſtus tanit az Samaritanus peldaiaban, ki az toluaiok tul meg vagdaltatot emberen kőnyőrűl, es aznac ſebeit giogyittya borral es olayual. Ezkenis azert az Iſten akaria, hogy az atyafiui ßeretet gyakorlattaſſec, es az egeſſegeſec az betegeket ſegitſec oruoſſagual, es egyeb fele io tetemennyel.

Eſa: 38. 1. 2. 3.

Mikeppen kell Embernec Teſtamentomot tenni?

AZ Teſtamentom tętel igen ſzűkſeges, Hogy az Ember az ő haza nepenec haborut es patuart ne hadgyon, hanem az őneinec io allapattyarol halala vtanis gondot viſelyen. Ez pedig egy io rendeltet ßokas, mellyett az ßent Atyakis meg tartottanac, Mint az Iacob, halalanac előtte, ſiait hozza hiuattyat, az ő dolgokat io meddal rendeli es kőneköződő allapattyarol őket megtanittya. Haſonlatos keppen az Dauidis veenſegenec es halalanac ideien, Teſtamentomot teßen, es az orßagot io allapatban hadgya, Az ő fiat Salomont helyeben ßalituan. Az Ezechiaſnakis az Iſten meg izeni, Eſaias altal, hogy minec előtte meg halna, Teſtamentomot tenne, es az ő hazat el rendelne. EZBEN pedig ezec keuantatnac, Első, Hogy mig az ember eßen vagyon, es à betegseg miatt felőlueb el nem nehezedet, addig tegyen Teſtamentomot, hogy az ki mulaſnac ideien ezzel magat meg ne haborutſa, Sőt mindenekket ſineből ki vetuen,

Geneſ: 49. 1.

3. Reg: 1.

4. Reg: 20.

Ezec keuantatnac. 1.

vetuen, czac idŏuendŏ eeletirŏl, es az Istennec kegyelmes igeretirŏl gondolkodgyec. It azoc veteñec, à kic à Testamentomot ackor akariac tenni, mikor immar nem ßolhatnac, kic azt itelic, hogy ßükseg keppen meg hell halnioc ha Testamentomot teßnec. Masodic, Hogy à Testamentom tetelben az embernec vezere legyen az Istennec igeie, es mindenben azzal egyezzen, es kiualikeppen az Isten tiztesſegere neezzen. It azoc veetkeznec, az kic penzeket es ŏrŏkſeget baluanyozaſra hadgyac. Mikor azert az Isten az embereket meg vilagoſittya ez felŏ Testamentomot meg iobithatnac, rendeluen azt az Isten tiztesſegere, es az Euangeliom hirdeteſenec ſegitſegere. Harmadic, Hogy az Testamentom az kŏzŏnſeges igaſſag ellen ne legyen, hanem az ki mi illet, aznac minden czalardſag nekŭl meg adaſſec. Azert à melly Testamentom az Tŏruenyuel nem egyez, es á kikre az ißag neezne, ez altal rontatnac, fel bomolhat es az igaſſag folyaſa ßerint meg iobitathatic. Mert az mit az elŏkben az Tŏrueny meg tilt, vgyan azont à holtakban nem erŏſiti. Negyedic, Hogy ember az Testamentomot eßeſſen tegye, es mi kŏuetkŏzhetnec az ŏ maradekara, az el mult dolgokbol, es az ielen valo peldakbol iol meg gondollya, es mindeneket az ŏueinec epŭletekre rendellyen. Ezokaert ßoktanac az eßes emberec Tutorokat es gond viſelŏket valaztani, hogy az marha el ne tekozolhaſſec, hanem az ŏrŏkŏſnec meg tartaſſec. Mert az kic bolondul teßnec Testamentomot, es idŏuendŏre nem neznec, gyakorta nagy karokban eytic az vtanna valokat. Oetŏdic, Hogy az Kerezтyen ember, minden eeletiben, igy halala ideienis, el ne feletkezzec az irgalmaſſagrol, Hanem ha az Isten teſti marhaual meg atandekozta, az Isten tiztesſegere, az tanuloknac, es egyeb ßegenyeknec ſegitſegere azbol valamit ßakaßßon, mert az embernec meeg halala vtannis igyekezni kell az Anya ßent Egyhaznac epŭletire.

Minęmŭ kiſirteti vadnac az Embernec az Halalban?

ELsŏ, az Halalnac iſzonyu es rŏttenetes volta. Melly az emberi termeßetnec romlaſa, es az teſti ekeſſegnec el valtozaſa nagy gyalazatra es vtalatos allapatra, az mikeppen lattyuc, hogy az emberi teſtnel ninczen vndokab, minec vtanna az lelec ki megyen belŏle. Ez gondolat meeg az Bŏlczeketis igen meg keſeriti, es meg rŏttenti az halaltul. De az Kerezтyen embernec ezzel kell meg gyŏzni az kiſirtetet, Hogy az CHRISTVS az Halalnac meerget el vŏtte, es az idŏ ßerint valo gyalazat es romlas vtan, ŏrŏcke valo dicziŏſeg kŏuetkŏzic, melly az halalnac iſzonyu agat meg emezti, es azt kenanaſſa teßi az idŏuendŏ allapatert. Erre neezue azert, az halaltul nem kell felŏtteb rŏttegni, Sŏt vgy kell tartani, mint ha az ember az tŏmlŏtzbŏl ßabadſagra, es az Wraſagra menne. Ez mellet kŭnyŏ geni kell, Hogy az Isten ez vilagot meg vtaltaſſa velŭnc, es keßiczen az ŏ batorito Lelkenec altala, az bodog ki mulaſra, es az ŏ diczŏſeges orßaganac meg nyereſere. Masodic az bŭnŏkrŏl valo emlekezett, mellyben az Sztan az embernec eleiben rakia, valameni veetket iffiuſagatul fogua czi lekedet, es igyekezic keetſegben eyteni, az bŭnnec boczanattyat feliŏl. Ez ellen az embernec batoritani kell magat, az Isten Kegyelmenec igeretiuel, es az Chriſtuſnac Igaſſagaual, ki ez vilagra iŏtt az bŭnŏſŏknec iduŏziteſere, kinec erdemes aldozattya, az hiueknec minden bŭnŏket vgy meg emezti, mint az tŭz à pozdoriat, Mert azhol az bŭn bŏuelkedic, ott az Kegyelem fellyeb arad. It az peldakis igen erŏſitic az embernec hitit, mellyeckel az Iras az bŭnŏſŏket biztattya, es az Chriſtushoz igazittya, Mint à Dauid noha gyolkos es parazna volt, mind az altal ezt mondgya magarol: Meg valom en ellenem az en bŭneimet, es meg boczatod az en alnokſagemnac veetket. Az Chriſtuſſal fel feßitetet Toluay, noha minden eeletet gonoſſagban fogyatta, mind az altal az ŏ kitſin hitinec altala, bŭnenec boczanattyat nyerte. Az bŭnnec eſmereti azert es vallaſa, nem veßedelemre, hanem eeletre vißen, mert à Kerezтyen ember nem czac az bŭnnec nagy voltarol elmelkedic, hanem az Istennec veeghetetlen Kegyelmerŏl, es az meg teerŏ bŭnŏſŏkhŏz valo io voltarol gondolkodic, melly az bŭnnec ereiet el nyomia, es az halalt eeletre vaszoztattya, Ragazkodgyec azert minden bŭnŏs ember az Istennec igeretihez, ki meg eskŭßic, Hogy az bŭnŏſnec nem akaria halalat, hanem meg teereſet es eeletit, ki az hiueknec bŭnŏket à Tenger fenekere vetŏtte, es olly meßе tauoztatta, mint à Napkelet à Nap nyugattul. Effele igereteckel á Satannac tŭzes nyilait el foghattyuc, es az halal ellen gŏzedelmeſec lehetŭnc.

Harmadic kiſirteti, az Tŏruennec igaſſaga, ki az bŭnŏſŏket atoc ala veti, es az Isten haragianac tŭzeuel emezti, es az embernec lelki eſn eretit az karhozatra ac felelmeuel meg ſebheti. Ez ellenis erŏs oltalmŭnc minekŭnc à Chriſtus, ki à Tŏrueny ala vetetet, hogy minket az atoktul meg ßabaditana. Ha azert à Tŏrueny erŏltet, es à bŭnert halallal fenyeget, igazitſŭc magunc à mi kezeſŭnkhŏz az Chriſtushoz, ki à Tŏrueny igaſſaganac eleget tett mi erŏttŭnc, honnet à Tŏruennec sintſen menedeke hozzanc á karhoztataſra, mint ß: Pal tanit ez igekbe: Sĕmi karhozatyoc nintſen moſt azoknac, à kic à Chriſtusbă vadnac. Valaztaſnac kŏuetkezŏ †Negyedik kiſirteti az Satannac ez, Hogy azt forgattya: Tenem vagy valaztatot. De ez ellen mind fŭledet ſirteti. ßemedet be dugd, es ingyen ſe elmelkodgyel, az Istennec ŏrŏcke valo valaztaſarol, Hanem ßent Pal tanitaſa ßerint, elŏtted az Isten igeie tiztataſa, Kibe minden nyŏgŏ bŭnŏſŏket magahoz hiw, Kirŏl azt iria ßent Peter, Hogy nala ninez ſŭmely valogatas. Szent Pal azt tanittya, Hogy mindeneket akar iduŏzitem 1. Timoth: 2.

1. Elsŏ kiſirtet, Az halalnac iſzonya volta.

2. Maſic kiſirtet, Az bŭnrŏl valo emlekezet.

Pſalm: 32.

3. Harmad, Az tŏruennnec igaſſaga.

Galath: 4.

4. †Negyedic, Az Valaztaſnac kŏuetkezŏ kiſirtet.

Rom: 8.

Act: 10.

HVSZON Negyedic Wrnapiara ſzent Haromſag napvtan. Ioan: 3.

ziteni. Az Chriſtus azt mondgya, Hogy az ő Atya vgy ſzereti ez vilagot, hogy ſzent Fiat erőtte adna, hogy minden, valaki benne hinne, el ne veſſe, hanem örőc eelete lenne. Azert teneked czac erre legyen minden gondod. Hogy hidgy az Iſten igereti ſerint valo Kegyelembe az ő ſzent Fianac valtſaga ſerint, hogy hiheſs kedig, ſzüntelen könyörögy: Es ha mi iot tudunc adni keerő gyermekinknec, hogy nem adna Iſten ſzent Lelket es hitet, ha keerünc.

5. Oetőd: Betegſegnec nagy volta. Roman: 8.

Oetődic az betegſegnec vagy kinra vitelnec terhes volta, mert az Iſten gyakorta az hiuekre nehez es hoſſu ideiglen valo nyaualyat erezt, vagy röttenetes ölest, mellyből az Satan azt akaria az emberrel el hitetni, Hogy az, Iſten emeztő haragianac bizonſaga legyen, es ez miatt az hiuekis ſziuekben igen meg keſerednec. Ez veelekedeſt az Kereztyen embernec viſſakell forditani, mert az hiuekben minden ſele betegseg, Iſten ſzeretetinec ielenſege, es az halalnac neme anagy az ſulyos betegseg ſenkit nem karhoztat, Sőt az hitet ezzel proballya es erősiti, ez vilagot vtaltattya, az bünnec kenanſagatul elſakazt, az könyörgeſre indit, es ő magahoz vonſon. Iuſſon eſzünkben azert az ſzenteknec peldaia, kic iſzonyu halalt ſzenuedtenec, es az Chriſtus, ki olly gyalazatos halalt vött fel mi erőttünc. Köueſſic ezben az ſzent Iobot, ki az nagy betegſegben, az Iſtenben veti bizodalmat, ezt monduan: Ha ſzinte meg ölſzis, te benned remenlec.

K. Meg kelle tartani az Halalra betegülteknec vtolſo keneſeket?

AZ Papiſtaknac ſzentelt Olayioc vagyon, Mellyel az betegeket meg kenic, es az kezeken vagy homlokokon Kerezet vonſzanac, Melly ſzokaſt azokul vöttenec, kic az Apoſtoloc ideiekhöz közel eeltenec, es gyogyitaſnac aiandekual fel epitettenec. Az mint az ſzent Iacab tanit ez igekuel: Ha valaki betegſegben eſic, Hiuaſſa az Anya ſzent Egyhaznac gond viſelőiet, es könyörögienec e ötte, meg kenuen ötet Olayal az Wrnac Neueben, es az hitből valo könyörges meg tarttya az beteget, es fel Tamaztya ötet az WR, es ha bünt czelekedet, meg boczattatic ő neki. Ezt az Papiſtac Maiom modra oknekül köuetic, mert ez feele kenes az Regieknel az giogyitac aiandekanac külső Iegye volt, Mint ſzent Palis mondgya, Hogy az lelec altal nemelyeknec adattatic giogyitaſnac aiandeka, Melly az Apoſtoloc vtan egy nihany eztendőuel meg ſzünt, auagy ritkan talaltatott. Azokaert azhol az Valoſag ninczen, az Iegynec ſem lehet helye. De az giogyitaſnac ereie moſtan ninczen az Tanitoknal: Haat az külső Iegyuel ſem ſzabad eelni. Azokis kedig nem mindeneket kentenec meg, Hanom az Iſten az giogyitaſnac aiandeka mellet, valaztaſnac es iteletnec lelket adott volt nekiec, hogy meg eſmerhetnec kic volnanac giogyulandoc, mellynec bizonſagara öket meg kentec Olayual, es ezzel meg bizonitatot, hogy az gyogyitas nem az ő ereiekből volna, hanem az Leleknec aiandekahol. Az kiknec peniz halaloc oraia el iőtt, ezekre az külső Iegyet nem vetőttec. Mikeppen azert az aiandec idő ſzerint valo: igy veege lett az Iegynekis, mihelt az giogyitaſnac ereie es â betegſegnec ki meneteleről valo itelet meg ſzünt az emberec közőtt: Maſodſzor: Az Aſzoni allatnac peldaiatis forgattyac, az ki az CHRISTVS feiere onta az draga kenetet. De ez erőtlen Bizonſag, mert paranczolat nekül valo pelda, es noha ez kenes az Chriſtus iőuendő halalat es temeteſet peldazta, Mind az altal az aſzoni allat czac à külső ſzokaſra es beczületre neezet. Mert â nap kelleſiec á lakodalmokban es egyeb helyekenis io illatu kenettel ſzoktac vala magokat meg kenni. A Papiſtac kedig ezzel külömb vegre eelnec, es à betegnec idvöſſegere ſzükſegeſnec vcelic.

Iacob 5. 1. ELSŐ Tamaſza az Papiſoknac. 1. Corinth: 12:

2. MASIC Tamaſza az Papiſoknac.

K. Kelle az VR Vaczoraiat az betegeknec ſzolgaltatni?

EZbenis à Papiſtac Iſten rendeleſe ellen valo ſzokaſt tartnac, hogy az Oſtiat hazankint viſelic, es azt Wrnac neuezic, es à ki azt nem vötte, karhozatra vetic. De olly okkal mint az Wr Chriſtus ſzerzette es mint az Apoſtoloc ſzolgaltattac, ſzükſeg mind egeſſegünkbe mind betegſegünkbe minden helyen azzalis à Chriſtusba valo hitünket erősitenünc, Es igyis mind halalig az ő halalarol emlekeznünc, azmint ő magais halalakort ozta tanituaninac. Az kic azert tiltyac meg hogy egeſſigekbe magokat hoza nē keſzitettec, nē tetzic eleg oknac, mert ſokan ackoris keſzec, es halaloc feleis keuānac Es ha ackor nē keſzültec, imar moſtani keſzületet nē kel hiaba hadni, sőt à teſtnec ſaniarulagi alat nagiob keſzülettel tart pœnitentiatis, Ha az Iſten igeiet kedig előtte hirdetni ſzabad, aznac peczetet miert nem volna ſzabad ſzolgaltatni.

K: Kelle ſzőuetneket gyűytani à halottaknac?

AZ Papiſtac ezbenis bolondul czelekeſznec, Hogy az halottac feiekuel es laboknal giertyakat gyűtanac, mellyet vettenec az pelda beſzednec gonoſz ertehmeből, mert azhol az CHRISTVS tanit à Tiz Szüzekről, kic közzű, őte bolond volt, őte eſzes, az bolondoc olayt nem vittenec velec, az eſzesec kedig Olayt vittenec az ő lampaſokban: Ezzel czac arra akar inteni, Hogy az hiuec az Vr legent io keſzülettel variac, mind halalokra, mind az itelet napiara. Az Olay azert es à ſzőuetnec peldazza à hitet, es à pœnitentiat, mellyel

Matth: 25.

lyel â biuec ê vilagnac ſetetſege ellenvilagoskodnac mint lampaſok. Bolondſag azert â Halal ellen kûlsô gyertyackal keßûlni, mellyßokaſrol az iras nê emlekezic, es ez okaert nem ßabad a Kereztyen embert erre kôtelezni.

K: Kelle Tort tenni az Holtaknac?

AZ Tort az Papiſtac olly lakaſnac hiwiac, mellyet ackor keſzitenec, *mikor ember halua fekßic es ezzel az ô torkat es haſokat tôltic, hogy az keſerûſeget el feleyſec. Ezis penig nem iauallyuc, ez okaert. Elôßer mert az Iſtennec ſemmi paranczolattya errôl ninczen. Majodßor az Iſten rendeleſeuelis ellenkezic ki azt keuannia, hogy az ôrûlôckkel ôrûllyünc, â ſirocka pedig ſiruno. Mert nha â halaban vigadnunc kell lelkünkben az menire ßabadſagunknac es eeletünknec kezdeti, mind az altal â menire az bünnec ſulgya, es az temeßetnec romlaſa, keſergenünc kell. Ezec penig â mi embernec alazatoſſagara ßolgalna, azt fordityac tobzodaſra es teſti batorſagra, es nekic tragar beſſedre is. Fele baratunknac pedig halala intene minket nem az reßegsegre hanem az keßûletre, es az eeletnec iobbitaſara. Harmadßor ez ßokas mellet gonoß veelekedeſis vagyon mert azt tetetic, hogy â Torral, es â ßegenyeknec tol tartaſaual â lelket meg valthattyac. Errôl pedig mi azt erczûc, hogy az halal ellen embernec nem borral es io lakaſſal kel magat vigaztalni, hanem Iſten igeiuel es lelki ôrômmel.*

1. *Miert nem io.*

2.

3.

K: Szabade az halottakat ſiratni?

AZ Siralom két fele, Egyic Kereztyeni es mertekletes, mellyel az mi *atyankfiait keſerûllyuc es azt ſirattyuc, hogy az emberi termeßet ennire meg romlot â bûn miatt, es annac felôtte, hogy haßnos emberektûl valunc meg, kiknec el tauozaſoc ſokaknac karara vagyon es gyakorta Iſten haragia tac tegye â hala adatlan vilagon. Errôl azert ſoc peldainc vadnac, mert az Abraham ſirattya az ô feleſeget, â Iacob az ô fiat Ioſephet, az Iſrael fiai a Moyſeſt, â Dauid az ô fiat Abſolont, â Chriſtus az Lazart, es az Maria â Ieſuſt. Maſic Pogan ſiralom, mellyben az emberec ſem midot ſem hatarnem tartanac, ſem â ôuendô fel tamadaſnac remenſegeuel magok t nem biztattyac. Sôt az keſerûſegnec mutta mi gokat is meg es meztic. Ez fele ſiralmat meg ilti â ß Pal az Kereztyenektûl, mikor igyſol: Azkat â kic el alußnac, ne ſiraſſatoc, mint az egyeb Poganoc, kiknec ninczen remenſegec.*

Keet fele ſiralom

1.

2. 1. Teſſal. 4.

K: Hol es mikeppen kel â kereztyen embernec temetkęzni?

AZ Iſten vgy rendelte, hogy â fôldi ember iſmeg viſza tęrien â fôld-*ben. Azert â holtakat ßûkſeg el temetni â fôldben, mint egy agyas hazban le tenni nyug dalmaſa, â ôuen dô fel tamadaſnac remenſegere. Az Temetesben penig tizteſſeges modot kel tartani, es â mea jankfiunac et takaritaſaban ßûkſeg ielen lenni, hogy â mi remenſegünket muraſſuc az ô halaloc v an valo bodogsagokrol. es â mi ki mulaſunkrolis az ô peldaiockal emlekezteſſünc, mert â halal maſoket ragatta el holnap minket. It azt is eßünkben kel vennünc, hogy â holtakat nem ßabad draga ôltözettel, aranyal es ezûſtuel meg vndokitani, hanem mint â Chriſtus peldaia ielenti az holt teſtet tiszta ruhaban, auagy gyoltban kel takarni: Mert lopas es Iſtennec boßontaſa â holtaknac adni azt es â fôldben rothaztani â mi ßegenyeket illetne. Az halal azert nem keuelſegre, hanem alazatoſſagra tanittya az embert. Az temeteſnec Helyerôl pedig azt kel erteni hogy az Atyac az varos kiuôl kerthen teme kezec, mint az Abraham az ô haza nepenec temetſegre mezôt veßen. A Chriſtuſtis az Aroma hiabeli Ioſeph w, k porſoban temeti â kertben. Ez io rend tartaſt az Antichriſtus el valtoztatta, es â ßoros Cynterimben rekeztette â temeteſt. Iollehet pedig â fôld minden helyen io es ßabados â Kereztyen embernec temeteſere, mind azâtal az Papiſtak ul tondeltetet helyet nem iauallyuc az kôuetkôzendô okokert. Elsô, mert ezt â helt à többinel ßentebnec tartyac es azt velic, hogy â hely az embert meg ßenteli, melly veelekedes az Iſten igeienec ellene vagyon mert az Iſten â kereztyen embert à Cynterimhôz nem kôtue, hanem ô neki meg ßentelt minden fôldet nem ezac eeletire, hanem halalarais, mert az Wre az fôld, es ennec minden tellyeſſege. Es az mint az ßent Pal tanit az tiztanac minden tizta Maſodßor ezis nagy kegyetlenſeg â Papiſtakban, es Iſtennec kemeny oſtora ô raztoc, hogy az halottaknac nem hadnac nyugodni, hanem az ô czontyokat ki hannyac es kapolnakban rakiac, Mellyet noha ôc nem ertenec, mind az altal az Iſtênec nagy atka es bûntetô igaſſaga, ki â hatuanyozoc czontyainac ſem enged, mint â Ieremiaſnal fenyegeti, Hogy az Iuda kiralinac, â Papoknac es â kôſſegnec czontyait ki hanyattya â napra, â holdra es â czillagokra hogy ezec elôtt pironkodgyanac. à kiket eeltekben tiztel enec az eelô Iſtent hatra vetuen Nem ßabad azert kereztyen embernec â holtakat es az ô czontyokat ſerekbôl ki hanni, hanem az ô hazokban kel hadni mind az vtolſo fel tamadaſig. Harmadßor e bituan ßokas meeg â kilsô tiztelſegueſis elenkezic, mert nem illic â tanitaſnac kelyet illyen modon vndokitani es bûſôtteni, mint â Papiſtac ektelenûl es igen kegyetlenûl czelekeßnec az halottackal. Ezec vlegyenec itt valo tanulaſink à Halalrol, egyebec iraſoc ſerintis. Kiről ennelis kôlwebben nagy draga dolgokat tanulhatſz az ôregbis Poſtillaiunac Harmadic reſzebôl, az ôzuegy ſia fel tamadaſarol ſolnan. Szollyunc à fel tamadaſrolis.*

Földbe kel temetni

1.

Tiztelſeges modtakaritaſaban kel temetni az holtakat. Eccleſ: 38.

Ne draga ôltôzetbe.

Hol kel temetkezni.

1.

Elôßer miert nem az Papiſtac helye az temeteſre.

2.

3.

Az fel

HVSZON Negyedik Vrnapiara sent Haromsag nap vtan.

A Feltamadasrol,

AZ FEL TAMADASROL.

K: Hany fęle az fel Tamadas?

ELSŐ PREDIKATIOra.

1.

KET fęle, Egyic lelki, melly nem egyeb, hanem à bűnből valo megelevenedes, az Isten kegyelmeből, az Christusert, az ßent Leleknec Wyitasabol, hogy az hiuec elhyenec az Istennec igaz hitnec es io lelki esmeretnec altala. Kiről mondgya az ßent Pal: Ha fel tamadtatoc à Christussual menyeiket keresßetec, Col: 3. Az ß: Ianosis azt hiWia bodognac es ßentnec, à kinec reße vagyon az első fel tamadasban. Ez penig kualtkeppen kettőből al, Az Hitből es az Io lelki esmeretnec igassagabol. Masodic à testnec fel tamadasa, melly nem egyeb, hanem az meg holt testnec Wionnan valo fel epulese, es az leleckel valo egyesűlese, melly leßen az vtolso napon à Christus altal, hogy mindenec el vegyec az iutalmat, az mellyet à testben erdemlettenec, vagy iot, vagy pedig gonoszt.

Apoc: 20.

2.

1. Corinth: 15.

K: Leszene valosagual az Testnec fel tamadasa?

EZ Kęrdesről ez vilagi Bőlczec semmit nem ęrtettec, Mert noha à leleknec halhatatlansagat vallottac, mind az altal az testnec fel tamadasarol semmit nem emlekeztenec, Mert ez ęrtelem az emberi okoßagual, esbőlczeseguel ellenkezic. Annac okaert meeg az Anya ß: Egyhazbanis ele ittűl foguan sokan tamadtanac, à kic az halottaknac fel tamadasat tagadtac. Illyetnnec voltanac az Christus ideiteben à Saduceusoc, kic azt tanitottac, hogy sem lelec, sem ördög ninczen, es az halottac sem tamadnac fel. Az ß: Pal ideiebenis az Philetus es à Hymenæus azt mondottac, Hogy ninczen egyeb fel tamadas, az lelki Wyionnan valo ßületesnel, mellynec iutalmat el veßi az lelec, az test pedig à földben marad, az mellyből terem tetet volt. Az vtanis soc helyeken, mint az Historiac bizonittyac, ez teuelgest meg Wyitottac, az Basilides, Apelles, Marcion, Valentinus es ezekhőz hasonlatosoc, kic az fel tamadast ezac az lelekre vittec, az testit kedig mindenestől fogna tagadtac.

Matth: 22.
2. Tim: 2.

K: Minęmű erőssegeckel bizonitatic à Testnec fel tamadasa?

1.

Első rendbeli bizonsag.

ELső à szent Irasbeli soc bizonsagoc, mellyec talaltatnac az Prophetaknal es az Apostoloknal. Az Prophetac ßolnan az testi fogsagbol valo meg ßabadulasrol, az vtolso fel tamadastis niha be foglallyac, melly minden ßabadsagnac tőkelletesßege. Az Esaiasnal igy vigasztallya à hiueket: Eelnec az te halottid, Es testekuel egyetemben fel tamadnac. Az Ezechiel latta hogy az Isten à hat lottakban es à ßtraz ezontokban lelket boczat. Az ßent Iob pedig niluan mondgya: Tudom hogy az en Megvaltom eel, es az vtolso napon fel tamazt az porbol. Az Danielis ezt bizonittya: Sokan az kic alußnac az földnec poraban, fel serkennec, nemellyec az eeletre, nemellyec pedig az gyalazatra. Az Wy Testamentum rakua ez fele bizonsagockal, Mint az Christus mondgya: El iő az ora, mellyben az kic koporsoban vadnac, hallyac az ember fianac ßauat, es az kic iot ezelekedtenec, mennec az eeletnec fel tamadasara, az kic penig gonoszt ezelekettenec, mennec az karhozatnac fel tamadasara. Masodic: az Christus az Saduceusockal vetekedic, Hat az halottakis fel tamadnac. Ez ßinte vgy kőnetkőzic, mint ha ember azt mondana: Az Nap fel tamadot, azert à földet meg vilagositya, Oka pedig ez, Mert az Christus mi feiűnc, es nem maganac tamadot fel hanem mi nekűnkis. Touabba az Christus vgy tamadot fel, hogy ez vilagnac itelő Biraia legyen, igassagot es itelet tegyen, Hat az ő fel tamadasa az hitetleneknek fel tamadasatis vtanna vonßa, hogy ezeknekis az ő ezelekeiket ßerint megfizethessen. Eztis meg kel erteni, hogy egyebeknec fel tamadasa nem ok ßerint bizonittya à kőzönseges fel tamadast, hanem ezac pelda ßerint, mint à Lazarnac fel tamadasa ő maganac haßnalt, es ezzel senkit fel tamasztathatot, De az Christus vgy tamadot fel, hogy az el aluttaknac első sengese, es az halottac fel tamadasanac elől iaro ßűkseges erdemlő es ßerző Oka legien. Negyedic, Ha az halottac fel nem tamadnac, az igenec hirdetese es az mi hitűnc hiaba valo, az Christus kőuetinec bizonsag tetele haßonlan, es az az gyalazat az Istenre megyen, az kinec Neueben mindeneknec nyiluan hirdettec az Testnec fel tamadasat, kic nem ő magoktul, hanem az Istennec Lelketől ßolottanac, Valamiről kedig Istennec igereti vagyon, be kell tellyesiteni, es az Istennec semmi nem lehetetlen, valamit meg akar ezelekedni. Azert az melly kőnyen mindeneket egy beßedeuel teremtheti: Igy az Testet az földből fel tamasztathatya. Ötődic, Ha az Fel tamadas nem lenne, mindnyajan az kic az W K Christusban el aluttanac, el veßnenec. Mert noha az halalban az lelec el nem veeß: mind az altal az tőkeletes eelet es dicső seg az testnec

Matth: 22.
Ezech 37.
Iob 19.
Dan: 12.

Joan: 5.
Matth: 21.

2.

Masod rendbeli keduen, igy bizonittya Matth: 21: Nem olvaßatoke az fel tamadasrol: En vagyoc Abrahamnac, Isaaknac es Iacobnac Istene. Az Isten pedig nem holtaknac, hanem az eelőknec Istene. Azert ha az hiueknec Istene, bizonsag az Test fel tamadasarol, ßűkseg keppen ezeknec eelniec kel meeg az testbenis mikoron az Istentől el rendeltetet idő el iő. Harmadic: az ßent Pal bizonittya, az fel tamadasnac elől iaro ßűkseges okasbol, mikor igy ßol: Az Christus fel tamadot, Hat az halottakis fel tamadnac. Ez ßinte vgy kőnetkőzic, mint ha ember azt mondana: Az Nap fel tamadot, azert à földet meg vilagositya, Oka pedig ez, Mert az Christus mi feiűnc, es nem maganac tamadot fel hanem mi nekűnkis. Touabba az Christus vgy tamadot fel, hogy ez vilagnac itelő Biraia legyen, igassagot es itelet tegyen, Hat az ő fel tamadasa az hitetleneknek fel tamadasatis vtanna vonßa, hogy ezeknekis az ő ezelekeiket ßerint megfizethessen. Ezt is meg kel erteni, hogy egyebeknec fel tamadasa nem ok ßerint bizonittya à kőzönseges fel tamadast, hanem ezac pelda ßerint, mint à Lazarnac fel tamadasa ő maganac haßnalt, es ezzel senkit fel tamasztathatot, De az Christus vgy tamadot fel, hogy az el aluttaknac első sengese, es az halottac fel tamadasanac elől iaro ßűkseges erdemlő es ßerző Oka legien. Negyedic, Ha az halottac fel nem tamadnac, az igenec hirdetese es az mi hitűnc hiaba valo, az Christus kőuetinec bizonsag tetele haßonlan, es az az gyalazat az Istenre megyen, az kinec Neueben mindeneknec nyiluan hirdettec az Testnec fel tamadasat, kic nem ő magoktul, hanem az Istennec Lelketől ßolottanac, Valamiről kedig Istennec igereti vagyon, be kell tellyesiteni, es az Istennec semmi nem lehetetlen, valamit meg akar ezelekedni. Azert az melly kőnyen mindeneket egy beßedeuel teremtheti: Igy az Testet az földből fel tamasztathatya. Ötődic, Ha az Fel tamadas nem lenne, mindnyajan az kic az W K Christusban el aluttanac, el veßnenec. Mert noha az halalban az lelec el nem veeß: mind az altal az tőkeletes eelet es dicső seg az testnec

Masodic: az Christus az Saduceusockal vetekedic,

3.

Bizonsag.

1. Corinth: 15.

4.

Bizonsag.

5.

Bizonsag.

nec fel tamadaſa vtan leßen, mikor az hiueknec ßamoc be tellyeſedic, es egeßlen az teſtuel es az leleckel egyetemben el veßic az hiuec az öröc eeletnec bodogsagat. HATODIC erőſſeget veßen az ßent PAL. 6. Bizonſag
az Iſtennec Igaſſagabol, es az hiueknec iclen valo allapatyokrol, Mert ha az holtac fel nem tamadnac min- 1. Pet. 1.
den emberek el nyomorultabbac leßünc. Mert az itelet moſtan az Iſten haztul kezdetic, es az hiuec ollyas- Roman. 2.
nocka lettenec, mint az meßar ßeekre keßitetet iuhoc, Ez ideiglen valo ßenuedes pedig, az mint ßent PAL 2. Theſſalo. 1.
mondgya, az Iſten igaz iteletinec erős bizonſaga. Mert az Iſten Igaſſaga azt tartya, hogy az hitetleneket meg
büntеſſe, az hiueknec pedig könyebſeget adgyon, mikoron el iő az ő hatalmaſſaganac Angyalival. Azert az
Iſtennec igaſſaga ſem alhatna helyen, az hiueknec ſem lenne iutalmoc, ha az halottac fel nem tamadnanac,
HETEDIC bizonſagot veßen az Adamnac es az Chriſtuſnac ößue haſonlitaſabol. Mert az Első es az 7. Bizonſag.
Maſodic Adamnac ellenkező czelekedetec vagyon. De az Elsőben mindnyajan meg halnac, nem czac az
lelekben, hanem az teſtbennis. Mert az Bűnnec Solgya az Halal. Azert az Maſikban mindenec meg eleu-
enitetnec. Ez okaert az melly bizonyos az ember az halalban, melly az Adam altal iő be ez vilagra, ily
bizonyos legyen az fel tamadasban, melly az Chriſtus altal leßen. Első Predikatiot ezből rendelhetß
az fel tamadasrol. Többre valotis ier tanullyunc.

K: Mikepden tamad fel â Teſt, à ki meg rothad es főldè leſzen?

MASIC PRE DIKATIora.

SZent Pal ezt haſonlatoſſagual magyarazza: Mikeppen à főldbe hin-
tetet mag előßer meg rodhad, es az vtan eleuedic meg es czudalatos ßep ekeguel ßarmazic ki az földből, es
fel nueked uen gyümölczet teremt: Igy az teſt â földben tetetic, meg rothad, es el valtozic mindeneſtül fogua,
Sőt az okoſſagnac ideie ti ßerint el veß, es ſemmi előbbeni abrazatya meg nem tettzic, Mind az altal mikor az Iſ-
tentül rendeltetet idő el közelget. Vgyan azon teſt tamad fel az alattyara neezue, de mind az altal mas leßen,
tulaydonſagara es minden ekeſſegere neezue Ezt penig à ßent Pal haſonlatoſſagockal bizonittya meg, Mint mi-
keppen mas à Napnac, mas kedig à Holdnac dicziőſege: Igy noha azon teſt tamad fel, az melly le tetetic, mind
az altal külömboz ekeſſeguel ez ielen valo allapattul, mint à Nap külömböz à Holdtul Az vtan: Mint á Czil
lag külömböz az czillagtul az diczőſegben es az fenyeſſeben: Igy az teſtnec moſtani es iőuendő allapattya kü-
lömböz. Mint az Holdnac eytel vilaga vagyon, de mikeli az Nap fel iő az Holdnac minden vilaga vgy mint
homalyoſſag, ha az Napnac vilagoſſagual ößue haſonlitatic: Igy ez eeletben vagyon bennünc valami reß ßerint 1. Corinth. 13.
valo aiandec es vilagoſſag, de mikor el iő amaz tökelleteſſeg à mi reß ßerint vagyon, meg ßünic.

K: Mineműleſzen hat az Teſt à Fel tamadasban?

SZent Pal nagy külömbſeget ſzamlal elő az teſtnec ielen valo es iőuen
dő allapattya közőtt. Eőßer az teſt el vettetic es à földben be tetetic, rothadaſra, mellynec altala földde 1.
leßen, az Iſtennec keßede ßerint: Por vagy es az porban viſſa teerß. Az vtan fel tamad azon teſt rotha-
datlanſagban es ſoha többe valtozas es halal ala nem vettetic. Maſodßor az teſt le tetetic gyalazatban, Mert 2.
mikeli az lelec ki megyen belőle minden allatoknal vtalatob es iſſonyub. Fel tamad pedig diczőſegben es oly
ekeſſegben, mellyet meeg ſoha ſzem nem latot fűl ſem hallot, es az embernec gondolattyaba ſem eshetet, mert
az gyarlo teſtet az Chriſtus el valtoztattya, es az ő diczőſeges teſtekből haſonlatoſſa teßi. Harmad ßor le tete- 3. Phil. 3.
tic az teſt erőtlenſegbe, melly nem egyeb hanem az embernec teſtieben ſoc nyomoruſaga, keſerűſege, faydalma,
es egyeb valtozaſi. Fel tamad pedig hatalomban, es minden nyauallyatul ůres leßen, es köuetkőzendő gonoztul 4.
ſemmit nem feel, mert ſoha az örömnec es bodogsagnac veege nem leßen. Negyedßer le tetetic az lelkes teſt,
az ki moſt az lelektül hordoztatic, es ſoc ſeele eelitteő ezkezőc nekül, mint etel, ital, es alom nekül ßükölködic.
Fel tamad lelki teſt, az az, mennyei es halhatatlan aiandekockal fel epittetic.

K: Miert kell à teſtnec èckeppen meg valtoznie?

IEnnec ſzent Pal két Okat mondgya: Első okat veſzi az két Adam- 1.
nac ößue haſonlitaſabol. Mikeppen Adamnac kepet viſelűnc, mert ő benne vettenűnc az bűn, nyomoru-
ſag es halal ala: Azonkeppen az maſic es menyei embernekis kepet kel viſelnünc, mellyben eleuenitő lelec vta-
gyon, az az, olly mennyei es Iſteni erő, mellyel az bűnből meg eleuenithet ez vilagon, az igenec, es ßent Lelek-
nec altala, hogy az hitből meg igazitatuan, ßabados fiac legyünc. Az mi teſtünketis pedig az földül fel ta-
maztattya diczőſegre, hogy mind őröcke az ő kepet viſellyűc, es azon eletben es az halhatalanſagban leßünc.
Maſodic Oka ezt: Mert az Iſten orßagat az teſt es az veer, az az, á bűnős, veßendő es gyalazatos teſt örökſe- 2.
gül nem birhattya. Azert az fertelmes teſtnec meg kell tiztulni, hogy az Iſtennec tizta es diczőſeges orßaga-
ban be ſerkezhеſſec,

Bizonicz

A Halalrol,

HVSZON Negyedic Wrnapiara ſzent Haromſag nap vtan.

K: Bizonits meg hogy ezen Teſt tamad fel az melly le tettetic?

1. Iob 19.
2. 1. Cor: 15.

ELſő az ſzent Iobnac bizonſaga, ki illyen modon ſzol: Az en bűrem*mel környűl vetetem, es meg latom az en Időzitőmet, en latom meg es nem mas. Maſodic, ſzent Palis nilauanſagual bizonittya, mikor igy ſzol: Szűkſeg â rothadando teſtnec rodhatatlanſagot, es â halandonac halhatatlanſagot fel öltőzni. Harmadic, Az Chriſtuſis ezent erősiti az ſzent Ianoſnal: Az ki en bennem hiſzen, meeg ha meg halis, cel,es en ötet fel tamaztom az vtolſo napon. Negyedic, Az Chriſtus fel tamadaſaualis ezzen telentetic, Mert az melly teſtben ſzenuedet, es meg holt, vgyan azonban tamadot fel, es meg diczőitetet, mellyhőz minekűnkis haſonloknac kell lennünc.*

3. Ioan: 5.
4. Phil:

HARMAD PREDikatiora

K: MINEmű ezkőzőc es iegyec altal tamadnac fel az halottac?

1. Teſſal: 4.

AZ Iras emlekezic az Archangyalnac ſzauarol, az vtolſo kűrtről, *melly vgyis lchet mint az Sinain fuyttac az kűrtőt, es haſonlatoſſag ſzerintis mondatic: Mert mikeppen az vitezoknec az Trombitaual adnac iogyet, hogy keſzűllyenec az indulaſra, es az viadalra, azonkeppen az vtolſo napon az Angyaloc olly hangoſon kialtyac ezeket: Kellyetec fel halottac iertec elő az iteletre: Es az Chriſtuſnac olly hathato beſzede leſzen: mellyet mindenec meg hallanac, az kic az főldnec poraban aluſznac, es hirtelenſeguel egy ſzem pillantasban fel tamadnac halhatatlanſagual.*

Ioan: 5.

K: Mint leſzen dolgoc, az kic eleuenen talaltatnac â Chriſtus el iőuetelekort. F:

Hebr: 11.

EZec iollehet el nem aluſznac, es â lelkec â teſttűl meg nem valic, meg*ſem nem rodhadnac, mind az altal el valtoznac, es halhatatlanſagot öltőznec fel. Ezt bizonitotta az Iſten az Enochnac es az Illyeſnec hirtelenſeguel valo ragadaſaual az kic az közönſeges termeſzet ſzerint valo halalt nem lattac, noha ökis meg valtoztac.*

Hebr: 9.

K: Miert mondgya hat maſutt az ſzent Pal: El rendeltetet, hogy mindenec egyſzer meg hallyanac, Mert â Halal â Bűnnec ſolgya.

ERről nemellyec azt ertic: Hogy az kic eſeuenen talaltatnac, hirte*lenſeguel el ragattatuan meg halnac, es mindgyarast meg eleueneduen vgy mint fel tamadnac, De ez az ſzent Pal tanitaſanac ellene vagyon, â ki azt mondgya: Hogy nem mindenec el aluſznac. Az vtan nemellyec az halalt valaztyac meg, es ket felenec mondgyac. Egyic az közönſeges es termeſzet ſzerint valo, mellyben az lelec az teſttűl meg valic, es az teſt meg rothaduan földde leſzen. Maſic kedig kiualtkeppen valo, melly nem leſzen alomnac altala, hanem hirtelen valtozaſſal. De ez ſem lattatic elegſeges feleletnec lenni. Mert â Valtozas inkab illenec az fel tamadashoz, hogy nem mint az halalhoz. Az iraſis pedig effele halalnac nemeről ſem mit nem emlekezic, es â ſzent Pal niluan mondgya, Hogy az Enoch az hit altal el ragattatuan, â halalt meg nem koſtolta. Az Derec iraſis ket rendbeliekről emlekezic, holtakrol es eleuenekről, honnet â ſzent Pal niluan mondgya: Nem mindnyaian el aluſzunc, de mindnyaian el valtozunc. Maſuttis vgy tanyit, Hogy az eelőc az fel tamadot holtackal az felhőkön az egben ragattatnac az Wrnac eleibe. Annac okaert helyen kell hadni hogy az kic eleuenen talaltatnac az Wrnac el iőuetelekort meg nem halnac. Az ſzent Palnac azert mondaſara ezt kel felelni, hogy ſzol az termeſzetnec közönſeges folyaſarol, mellyben minden emberec az bűnert az halalnac birodalma ala vetettenec, Hogy pedig azoc â kic eleuenen talaltatnac, meg nem halnac, nem az ő termeſzeteketűl vagyon, mellyben ökis halandoc volnanac, hanem hogy az Chriſtus el tűnetelinec ideie őket az eletben talallya, es azokaert meg nem halhatnac, ſem földde nem leketnec, hanem hirtelen el valtoznac, â halhatatlanſagra.*

1. Corinth: 15.
1. Teſſal: 1.

K: Miert nem lehet helye az Halalnac â Fel tamadas vtan?

1.
2.

KET Okaert. Előſzer- Mert az Halalnac fulankia es Oka, tudnia illic az Bűn el rontatic. Ott vagyon az halal â hol az bűn. Az fel tamadas vtan ninczen â bűn â kinekben: Hat â halal ſem lehet. Maſodſor, mert az halalra ſententiazo törueny melly az bűnnec ereie, meg ſűnic es ſoha többe nem vadol, ſem nem karhoztat, ſem az Chriſtushoz nem igazgat, mert mindenker az Wrral egyűtt leſzűnc, es ő vele örőcke eelűnc.*

K: Minemű rendi leſzen az Fel tamadaſnac?

1. Teſſal 5.

AZ előc az halottakat elől nem veſzic, hanem kic â Chriſtusban meg*holtanac, előſzer fel tamadnac, es az eelőc ezeckel egyetemben ragattatnac az Wrnac eleiben, es egyſzer ſ-*

mind

mind el valtoznac, Es az vtan az hiuec mindenkoron az Wrral együtt leßnec. Az vtan mind föld, mind az eges tüznec miatta meg egnec, es mindenec meg Wyiulnac. Az hitetlenec öröc karhozatra pokolra vettetnec, az hiuec kedig menyorßagban öröc eeletre vitetnec. Ezekröl: az Iteletröl: es öröc Eletröl, ez vtan valo Wrnapi Predekatiobol tanullyunc böWseguel.

K: Miczoda haſzna vagyon ez Tudomannac?

AZ ſzent Pal kiualtkeppen Kęt haſznat ielenti: Elſö vigaztalas, mellyel az hiuec minden nyomoruſagban, es az halnac közepette magokat batorittyac, es iöuendö fel tamadaſnac es halhatatlan eeletnec remenſege alatt teſteket le teßic az földben. Erröl mondgya, ne ſiraſſatoc az el aluttakat, vgy mint az kiknte ninczen remenſegec. Maſodic haßna imez: Mert ezzel az hiuec intetnec az bünnec es ez vilagnac meg vtalaſara, es az mellet az Kereztyeni iozan, igaz es tökelletes eeletnec köuetesere, mint az ßent Pal ſerkenti az hiueket, hogy az Wrnac dolgaban mindenkor böWelkedgyenec, tuduan azt, hogy az ö munkaioc, nem leßen haßontalan az Wrban. Segitſen az kegyelmes Iſten mindnyaiunkat, hogy io remenſeguel mys varhaſſuc, az mi teſtünknec iduöſſeges fel tamadaſat, es az Wr talallyon bennünc az ö dolgainac munkaiaba, Amen.

1. 1. Teſſal: 4. 2. 1. Corinth: 15.

Imadſagat ide fel meg talalod, folio Dcxci.

HVSZON OETOEDIC VRNApi Euangeliom ſzent Haromſag nap utan.

¶ *Ieruſalem Templomanac romlaſa elött valo Ielekröl.*

ENEKLESROEL:

¶ *Menyi ſokat ßol az Iſten embernec &c.* ¶ *Keſerues ßiWel Magyar orßagban &c.*
¶ *Tekincz reanc immar nagy &c.* ¶ *Mikor az Sido Nemzet &c.*

AZ EVANGELIOMROL *SVMMATSKA.*

AZ mara rendelt Euangeliomba ſzola Chriſtus wrunc az Ieruſalem Templomanac romlaſa elött valo Ielekröl. Mellyec ez egeſz vilag romlaſa elöttis hasonlo keppen lennenec: Hamis Tanyitoc es Eretnekſegec: Hadac es hadaknac hirei, part ütesec, Orſzagoknac es Varoſoknac romlaſoc: Dög halal: Ehſeg: Föld indulas: Az hiueknec kergeteſec: Gonoſſagnac aradaſa: Az Euangeliomnac predikallaſa: Es az el puztito Baluanyozas. Ez ielec meg lettec, mind az Ieruſalembeli Templomnac es az orſzagnac romiaſi elött, Es męg leſznec è vilag romlaſa elöttis, minec elötte el iöne à Chriſtus az Iteletre. Melly ielekröl à Tanyituanyoc kęrdezuen az wrat, mit felele laſſuc: Az mint meg irta ſzent Mathe, az ö Euangeliomi könyuenec, Huſzon negyed reſzeben.

MATTH: XXIIII.

MIkor [a] latandgyatoc az romlaſnac vtalatoſſagat, mellyet meg mondot Daniel Propheta, hogy all à ſzent helyen, (à ki oluaſſa, meg ęrtſe:) [b] Ackor è kic à Sidoſagban vadnac. fuſſanac az hegyekre, Az ki az hazheian vagyon, le ne ſzallyon, hogy valamit az ö hazabol el vigyen, Es à

a: Az Ieruſalem Templomanac romlaſa elöts benne baluanyozas leß, mely az ö romlaſanac okais, ieleis.

b: El kel futni az baluanyozo helröl ſietuc kedig.

ki az mezőn vagyon, viſza ne tęrien, hogy az ő ruhaiat el hozza. Iay kedig az nehezkeſeknec, es az emtetőknec az napokban, c De kőnyőrőgietec, hogy ne legyen az ti futaſtoc Tęlben, auagy Szombaton: Mert nagy nyomoruſag leſzen ackor, minęmű nem volt ez vilagnac kezdetitűl fogua, mind ez ideiglen, ſem leſzen, d Es hogy ha azoc à napoc meg nem rőuiditetnenec, egy ember ſem iduőzűlne: De azoc az napoc az Valaztattokert meg rőuiditetnec.

e Hogy ha ackor valaki nektec mondandgya: Imè, it az Chriſtus, auagy amott: Ne hidgyetec. Mert tamadnac hamis Chriſtuſoc, es hamis Prophetac, es nagy Iegyeket es Czudakat teſznec, vgy annyira, Hogy teuelgesbe vitetnenec, ha lehetſeges volna męg az valaztottakis, Imè előb meg mondottam ti nektec. f Hogy ha azokaert mondandgyac ti nektec: Imè az puztaba vagyon (à Chriſtus) ki ne mennyetec, f: Vigyazzanac à hiuec es oyac magoc ez czalardoktul. g Mert mikeppen az villamas ki megyen Nap kelletről, es fenlic mind Nap nyugatig. èckeppen leſzen az embernec fianac el iőuetele, h Mert valahol az dőg leend, oda gyűlnec az Kőſſőlőkis. h: Az Chriſtus, ki meg aldoztatuan elteti â hiueket, kit őc eſmeruen hozza gyűlnec.

HVSZON OE-iődic Wrnapiara ſſent Haromſag nap vtan.

c: Minden nehesſegűnket kőnyőrgeſſel meg enhithetyűc.

d Meeg az iſtentelenec nyaualya ijs meg keuesbitetnec á hiuekert.

e: Rőttenetes lel ki romlaſoc az teſti romlas előtt, mellyec ieleis okais azoknac.

g Igy iő el â Chriſtus ez vtan hirtelen es mind ez vilag ſatara, Sőt i y hirtelen teried ki az ő Euangeliomiais éuilagnac minden reſſere.

ROEVID ERTELME.

Az Ieruſalembeli Templőnac, es az ő Tőruēnec el romlaſarol ßol ez Euāgeliom, A mellet ielentetic, az egez orßagnakis el puztulaſa, Sőt egez vilagnakis.

MIkor az Tanyituanyoc mutogatnac az Ieruſalembeli Templomnac ekeſſegit, netalam azt remenluen, Hogy őc azban Chriſtuſſal egyűtt ez vilag modra wralkodnanac, Chriſtus wrunc monda nekic: Bizony mondom, egy kőw az maſikon nem marad, az ki ezekben el ne rontaſſec. Az mint ez megis lett Negyuen eztendőuel Chriſtus Menybe meneſe vtan, Ezen az Tanyituanyoc el aiulanac es meg dobbananac, meg hidegeduen bennec ez vilagi wralkodaſnac remenſege, Es kezdec az wrat kęrdezni: Mikor lenne az, es annac mi iele volna, az ő el iőuetelinekis, ez vilag vęgezetinekis. Ezekre feleluen imilly ieleket ſzamlala előttec: Hogy tamadnanac hamis Tanyitoc, Eretnekſegec, hadac, hadi hirec, partolaſoc, orſzagoc es varoſoc romlaſi, Dőg halal, ehſeg, főld indulas, az hiuec kergeteſi, gonoſz erkőlczec, ſzőrnyű Baluanyozas, De az Euangeliomis mindenűt predikaltatic. Illy ieleket ſzamlaluan prophetala az Chriſtus az Ieruſalembeli Templomnac el romlaſarol. Kiuel aztis ielentette, Hogy az o Tőrueny mindeneſtűl fogua el mulnec, Mert Iſten azt à Templomot arra valaztotta volt, hogy czac azban aldoznanac, es arra nęzue imadkoznanac, mig el iőnne az Chriſtus. Immar ő el iőuen es meg aldoztatuan, el kellene romlani mind az Templomnac, mind azban valo peldazo dolgoknac. Noha kedig azt kęrdezic mikor lennenec azoc, De Iduőzitőnc nem mondgya meg az eztendeiet es napiat, mikor lenne annac el romlaſa, hanem czac ielt ad rola, kiből ideien eſzekben veuen ez romlaſt, à hiuec oltalmaznaiac magokat. Es ielenti: hogy az TemPlommal es Ieruſalemmel egyetemben, az egez orſzagis rőttenetes keppen el romlana. Melly oſtotat Iſtennec hogy à hiuec magoc oltalmara io keſzűlettel varhaſſac, es magoc az veſzedelemtűl meg oltalmazhaſſac, hogy ne veſſzenec egyűtt az hitetlneckel: Azert elő ſzamlallya az ieleket, mellyeket Iſten aznac veſzedelme előtt rendelt: Mint egyic leg nagyob ielt ezt mondgya, Hogy Baluant emelnenec fel az Templomban az ő romlaſa előtt. Maſic nagy iele ez lenne, Hogy ſoc hamis Chriſtuſoc es ProPhetac tamadnanac. Ezec mellet ſoc tőb ęgi, főldi ielekis lennenec. Ezeket latuan, inti őket hogy ki fuſſanac Ieruſalemből, hogy ezec miatt el ne hiteſſenec, es el ne veſſzenec. Es inti, hogy őc ne kereſſec az ő Chriſtuſokat imitt, amott, mint az hamis Chriſtuſoc mutogattyac magokat, hanem onnan fellyűl az Egből variac, nem ez vilagi wralkodaſra, hanem az ő diczőſeges fel tamadaſokra, es őrőc ęletyekre. Ez rőuid ęrtelme ez Euangeliomnac. Kibe ielenti ez vilagnac

Keet felé ielec az romlaſrol.

lagnac el vęgezeſetis: Hogy az hiuec latuan es haluan Ieruſalemnec, áz ő czudalatos Templomanac, es az egez Sido orſzagnac el romlaſat, azrol meg emlekezzenec ez egez vilagnakis el romlaſarol. De az mellet vigaztallyac ő magokat az ő diczőſeges fel tamadaſockal, es az őrőc ęletben valo nyugodalmockalis. Kire io keſzűlettel mindennap ennen fellyűl az menyből variat az ő iduőzitő Chriſtuſokat. Mind ezekről ez Euangeliom előtt es vtanna mit ſzolt Chriſtus wrunc, oluaſſatoc meg az wy Teſtamentomna könyuebőlis. Meſt czac az mai Euangeliomot tanulgaſſuc meg, Kinec nyil uaſo magyarazattyat tanuſagiual egyetembe ier laſſuc.

Az hiuec mint tartſac magokat.

Nyiluab Magyarazattya.

MIND ez egez Euangeliomnac magyarazatit illy renduel vegyűc eſzünkbe. *ELŐSZER* ęrtſűc meg megis, honnet indultatott az WR erről valo predikallaſra, Hogy el kellene bomlani az Ieruſalembeli Templomnac, minden benne valo Iſteni ſzolgalatockal egyetembe, Es az egez o Tőruennyel egyetembe, Es hogy mind az egeſz Sido orſzagnakis nagy romlaſa lenne. De męg ez egeſz vilagnakis mind el kellene bomlani. Ezekről mondoc mi ockal emlekezet, laſſuc ezt. Az vtan az Ielekről ſzoloc, kickel Iſten az ő hiueit ſerkengette vigyazaſra, Leg kiualtkeppen penig it moſt azt adgya ielűl, Hogy az orſzag veſzedelme előtt, az Templomban el puzſito baluany imadatnec, Ezről ſzolunc azert Elſő tanuſagba. Maſodſzor arrol: Hogy az WR inti őket hirtelen valo el futaſra az veſzedelem előtt, mikent latyac az baluant, Harmadſzor az hiueknec imadkozaſokrol, kiuel meg könyebithetic az veſzedelmet. Vgyan ott ſzoloc rőuid Summaba errőlis: melly nagy veſzedelem lett Sidoſagban. Negyedſzer tőb ielekről, Hogy hamis Chriſtuſokis tamadnanac. Oetődſzer az WR Chriſtuſnac az iteletre valo el iűueſeről. Es őtet honnet es mint kell varni. Mind ezekről ſoc nemes tanuſagine lehetnenec, de czac rőuideden emlekezem mindenikről, aztis kęt Predikatiora oztom.

ELSő TANVSAGROL.

ELőſzer laſſuc honnet indultatot az VR Chriſtus ez Euangeliombeli mondaſokra: Es ęrtſőc meg minemű ieleket ſzamlal az Sido orſzag veſzedelme előtt: kic közzűl fő ez volna: Hogy az Templomban Baluany imadtatnec.

Mentebe az Wr ſir Ieruſalemen.

HALALA fele ment vala Ieſus Iduőzitőnc Ieruſalembe az ſzamaron űluen, nagy ohaytua ſiratuan őtet, Es tanyita halala előrt egy nihany nap az Templomban: Az vtan onnet hogy ki iőue: Nęzegetic vala az ő Tanvituani az Templomnac, el almelkodando nagy ſzep rakaſat, Es mutogattyac vala az Wrnac. Mert azt iria Ioſephus *libr. 6. de bello iudaico Cap: 6.* Hogy az elſő Templom vtan, maſodſzor olly nagy meg mondbatatlan draga keppen meg keſzitettec volna, hogy nyoltz eztendeig tiz ezer meſter ember mielt volna rayta. Kire czac Herodeſis ſoc kinſet kőltőt volna. Ezből gondolhadd minemű gyenge, ſzep, es ſoc fele meſterſeges munkaual, draga kőwből es ſzerſzamokbol volna az fel epitue. Kit mikor mutogatnanac az Wrnac, Mond az WR: *Bizony mondom, egy kő az maſikon nem marad ezben, az kiel nem rontatnec.* Kiuel ielenti az Wr, hogy az à Templom, es az ő benne valo Iſteni ſzolgalatoc az o Tőrueny ſzerint az aldozatoc, az moſodaſoc, az imadkozaſoc, czac ő rea nęztec, őtet peldaztac es arnyekoztac, Az mint azt ſoc iraſis bizonyittya, Es azert immar annac vęgenec kellene lenni. Midőn azert az ſzegeny gyarlo Apoſtoloc az kűlső ſzepſeget ezudalnac, az WR azbol őket lelki ęrtelem ſzerint tanyittya: Hogy őtet nęzzec az Templomnac arnyeka alatt, es ő rayta, tes az ő draga voltan ſzaz ezerſzer inkab czudalkozzanac, kibe az telyes Iſtenieg valoſagual allatya ſzerint lakozic, vęg nekűl es őrőkkön őrőkke, kinec aldozattya győnyőrűſeges illat az Atyanal, es elegedendő fizetes mind ez egez vilag bűnert, Es ki altal mincen hiueknec imadſagoc meg hallgattatic, es az ő ęletis megadatic. Illy nagy ęrtelemre tanyittya vala az WR Chriſtus őket, midőn mutogatnac

Neezegetic az Templomnac ſzepſeget. Herodes kőltſegenel lett, hogy kedueskednec az Sidoknac, es à ſzo alatt birhaſſa az kiralſagot, illy kep mutatoſſag. Exod: 25 26. Hebr 8, 9.

Az kűlső ſzepſeget nezegetuen, az Wr inti az belsőnec neezeſére. † Ezt Paulis ęgyuda kęzęnęl. Tit 3 Col. 2. Eph: 5.

Sidosag es egez Vilag Veſzedelem

Sódiel Vrnapia vaſſárnt Haromſag nap vtan. Mint a vilagnac nagy reſſe ezac ol ſyac voltac ackor az Apoſtolokis.

az Templomnac ekeſſeget, es draga ſzepſeget: Hogy az ő rea nęzett, mind kűlſő; es mind belſő draga voltaual. De męg azkor ennyi vilagoſſag nem vola az Apoſtolokba, es męg az Chriſtuſtulis nem annyira őrőcke valo iokat mint ez vilagit varrac, Az Temlomotis neralam az remenſeguel mutogattyac, hogy męg ők azban wralkodnanac, az Chriſtus fő Papioc leuen: Ezen vagyodaſoc tőrnec ki moſtis akar melly ſoc iras oluaſobolis, az minr Papa es az ő Papiai ezt megis nyertec, hogy illy meltoſſagual mutogaſſa magat az Chriſtus Anya ſzent Egyhazaba, 2. *Teſſal* 2. az WR Chriſtus Regulaia ellen, Ki igy ſzol: Ez vilagnac Feiedelmi wralhodnac, es Nagyſagoſoknac hiuatnac, Ti kedig nem vgy &c. Luc: 22. Ennec vagyodaſoc teſt ſzerint igen tettzenec męg az hiueknekis, mint az Apoſtolokbolis ki tettzic, Mert mįs mint ők nagy almelkodua czudallyuc maſnac ſoc fele friſſeget, lakaſat, feiedelemſeget, maga tartaſat, pompaſagat, hazat, őltőzetit, ſereget, meltoſagat, es azra vagyoduan azokat ohaytyuc: Azonba az eſzesbec mind azokat czac vgy nęzic, mint az buborekot, az mezői ekes viragokat, melly ha ma vagyon, holnap el heruad. Innet tanullyunc eſzeſſeget, es Iſteni fęlelmet. Eſzeſſeget, hogy bolondul ne nęzzűc ez vilagi el mulandokat, Hanem az ő rendibe beczűllyűc czac, Iſteni fęlelmet azbol: Hogy ha amaz friſ Templom, varos, es orſzag mindeneſtűl el rontatot az Iſtennec bűnteteſeből, Mellyben lathato keppen le ſzal vala az Wr Iſten, holott bizoñyal volt ő neki Anya ſzent Egyhaza, holot nagy ekes czudakat es Iſteni hatalmakat ſzerzet, holott az ſzent Atyac es Prophetac lakoztac, De ime az nagy meltoſag őket nem oltalmazza meg, az mint ők ecekben keuelykedtekis, hanem mind el veſzenec. Tahat ezekből tanullyuc mįs fęlni az WR Iſtent, es mindenben magunc meg alazni, 1. *Pet:* 5. Es az ő ſzent Fiat az igaz Templomot meg beczűlni: Melly Templomnac es orſzagnac illy ſzőrnyű romlaſat, Hogy egy kő mas kőuen nem maradna raytoc, haluan az tanyituanyoc, aznac keuanſaga meg hidegſzic bennec. Es kezdenec kęrdezkedni. Mind ennec, mind ez vilag vęgezetinec az ideiről, mert ők azt vęltec, hogy mind kettő egyſzerſmind leńe. Mondanac azert: *Mikor leſznec ezec? Es miczoda iele à te el iűuetelednec, es ez vilagnac el veegezetinec?* Ez kęt dolgoc noha nagy meſze leńenec egy maſtul, Mert Ieruſalemnec veſzedelme, czac negyuen eztendőuel előtt az WR fel tamadaſa vtan, vgyan az ő ſzemec lattara, De ez vilag vęgezete, az vtan kęt ezer eztendő fele leendő: Mind az altal, miert hogy ők egyſzerſmind vęltec lenni, es mind az kettőről egyſzerſmind kęrdezkednec. Es az Templom es orſzag veſzedelme, tűkőreis, es peldazattya volt ez egez vilag romlaſanac: Es az minemű ielec lettec Ieruſalem veſzedelme előtt, haſonloc lennenec ez vilag vęgezete előttis, Azert az WR Chriſtuſis, mind ez kettőről meg felel, mind az kettőről ſzol es ſzep modon tanyittya őket mind kettőről. Nagy bőiczeſeguel kedig azt ielenti az tanyitasban, Hogy valamelly ielec lennenec Ieruſalem Templomanac romlaſa előtt, azonoc lelki peldazat alatt mind meg lennenec az ítelet előttis az Anya ſzent Egyhazba. Kiről touabis, De bőuebben az Maſodic Predikatioba ſzolunc.

Egyßerſmind vęltec lenni Sidoſag es ez vilag veßedelmet.

Czuda tűkos eręztelmiuel ßol à ſidoſag veßedelmenec ieleről, hogy azonokat varnac az ítelet előttis.

x Az ideiet nem mondgya meg noha kerdezic, hanę czac az ieleket.

Mat: 24. Act: 1.

† *Vigyazaſunc. Matth: 25.*

Tiz lelec.

x Noha penig ők kęrdezkednec az időről, mikor lennenec ezec, es az Iteletről, honnet eſmernec meg azoknac az romlaſoknac közel voltat. De az WR az időről ſemmit nem emlekezic, Sőt maſutt tiltyais, hogy azrol ne ęrtekezzenec, Merr azt ő maganac tartya. Es ſem Angyalinac, ſem az ember fianac, az ő Iduőzitő Chriſtuſanac azt meg nem ielentette, tiztire nęzue, az az, annac hirdeteſere nem botzattatot. Elegedgyence azert ők is ha az ieleket meg eſmeric, az melyec altal fel ſerkenheſſenec, vigyazaſrais, őrőmreis. †AZERT ők olyac legyenec mint az őt ſzűzec, kic ęgő lampaſockal varniac az Vő legenyt: Es mint az ſzolgac, kic mind eyfęlig, ſőt virrattaigis variac az ő wrokat az menyekezőből: Es az kalmar legenyec, kic az ő wroknac hiuen kereskedenec tauol letebennis, Ezekről hoſzu ſzep Predikatiokat tőn azkor mikor az ideiet kęrdeznec Ieruſalem veſzedelmenec, Es ez vilag vęgezetinec. Es ielente hogy olly hirtelen lenne, minr Noe ideſebe az viz őzőn. Ezeket oluaſd meg ſzent Mathenal 24. reſzeben, Holott az minemű ieleket ſzamlal, TIZ rendbe rekezthetryűc. Midőn igy ſzol: Hogy mind az Templom, es Ieruſalem, es az Sido orſzag, es ez vilag veſzedelme előtt, tamadnanac: Soc Eretnekſegec: Nagy hadac: az nep közőtt ſoc viſza vonas:

has: varoſoc es orſzagoc puztitaſi: rőttenetes dőg halaloc: nagy ehſegec: főld indulaſoc: az hiuec kergettetnenec: az emberec gonoſz erkőlezűec lennenec: Es az Iſten Templomaba baluanyoznanac. Ez ielec mint lettec meg Sido orſzag veſzedelem előttis, es moſtis mint leielnec ez vilag vęgezete előtt, az maſodic Predikatioba meg hallyuc. Moſt ezac imez *IELT* laſſuc, hogy az veſzedelem előtt à Templomban Baluany imadtatnec. Erről ez mai Euangeliom kezdetin imigy ſzola Chriſtus wrunc:

Mikor latandgyatoc ąz romlaſnac vtalatoſſagat, melliet meg mondot Daniel Prōpheta, hogy all à ſſent helyen, (â ki oluaſſa meg ertſe,) Ackor ąz kic Sidoſagban vadnac, fuſſanac ąz hegyekre. Ez igekből tanullyunc az Sido orſzagbeli Baluanyozas felől, Melly Okais, Ieleis volt veſzedelmeknec: Es arrol, Hogy ackor azt latuan az hiuec, el fuſſanac onnet. Laſsuc azert ęrtelmet az WR mondaſanac. Ezt akarıa mondani: Azt kęrditec tűlem, mikor leszen az Templomnac romlaſa es el puztitaſa, Annac oraiat nem ſzűkſeg ertenetec, Hanem ro-a illyen *IELT* adoc: Hogy minec előtte el puztulna es el romlana, annac előtte be telyeſedic benne az Daniel prophetaſa, hogy ő benne Baluant emelnenec fel, es az egez Iſteni ſzolgalatot meg főrteztetic, es az baluan tizteltetic benne, Az melly baluanyozas, mind ő neki az Templomnac, mind az egez orſzagnac puztitaſara, es el romlaſara leſz. Ti azert mikor lattyatoc az romlaſnac es puztitaſnac vtalatoſſagat, az az, mikor lattyatoc az el ronto es puztito Baluant, ki miatt Iſtennec nagyob nagyob harag ia ęrędez az orſzagra, Mondoc mikor azt lattyatoc, ti azkor *FVSSATOC* ki Ieruſalemből, es az egez Sidoſagbol. De erről ęrtekezzetec azbolis, az mit Iſten prophetairator Daniel altal, melly dolog miert hogy igen męly es ezudalatos, es igen draga az ęrtelme, azert kęrietec az Iſtent, hogy vgy oluashaſſatoc, hogy megis ęrtheſſetec. Hol Daniel az egez ő Tőruennec el romlaſaroł, Es az wynac fel emeleſeről: Az WR Chriſtusnac őrőc orſzagarol, ezuda dolgokat prophetalt. Ezt mondoc az ęrtelmeſec ioł eſzekbe vegyec. De ezt megis ęrtſűc meg ennelis nyiluabban. Mondoc eſzt ielenti az WR: Hogy minec előtte kűlső keppen fogna el romlani, Mert az Iſten el hadna, es az ördőgnec ereztene, es az, benne Baluant emeltetne fel: Az vtan oſztan kűlső keppenis el kellene mind romlani, kiuel egyetembe el romlana az egez varoſis, es mind az egez Sido orſzag. It laſſuc mi volt azkorbeli Baluanyozaſoc, mind belső, mind kilső keppen. Euſebius es Oroſius azt iriac: Hogy Caligula Czaſzar maga kepet à Templomba tetette volna, mint regen Antiochus Iupiteret, Melly Antiochuſroł Daniel kiualtkeppen prophetalt, egyetembe erreis nęzuen, kiről moſt Chriſtus ſzol: Es iriac, hogy ez Caligula az ő kepet imadtatni hadta, es hogy az ű neuere esküdgyec az nep. De azt iria Ioſephus: Hogy az Sido nemzetſeg nem hadta volna ez igyekezetet vęgre vinni, es azonba az Czaſzar meg holt volna, ki miatt boſzuiat rayta nem alhatna. De vęgre nemelliyec, hogy ezt Ioſephus az ő nemzetinec dicżeretire nęzue irta, Es azert igazb volna Euſebius iraſa. De ha ez nem volnais, mas valami iſzonyu baluany nyiluan fel tetetet, ſzinten oda à hol az Kegyelem lada volt, hol kęt Angyal kepe ſzarnyockai be fedtec az Kegyelem Lada fedelet, es az kęt Angyalnac ſzarnyai kőzőtt kepes hogy fel tetetet, Danielnec 9. es 12. es Chriſtus wrunknac prophetalaſoc ſzerint. Ez előtt, Tyberius Czaſzar Zaſzloiat fel tetette volt az varoſba Pilatus, kit az Sidoc ki vetettec könyőrgeſekuel, *Ioſephus lib: 18. antiquit: cap: 5. Et lib: 2. de bello Iudaico, cap: 8.* Az ő Tzimeretis az Saſt az Templom előtt fel tetette volt Herodes, kit az Sido Iſſiac le vertec eyel, *lib: 17. antiquit: cap: 8.* Ezekből meg tettzic hogy kűlső kepennis ſoc fele oſtromlaſockal vonatot az Sidoſag az Baluanyozaſra Chriſtus wrunc menybe menese vtannis; mint regen Nabugodonozor, Darius es Antiochus ideiebe, Hogy ha nem akarnac tiztelni az Iſtent, keſzeritetnenec hol mi latroc es barmoc kepet tiztelni it valo ſzegyenekre, es őrőc veſzedelmekre. Kiknec immar męg az ő Tőrueny ſzerint rendeltetetet tiztelętekis merő czupa baluanyozaſra fordultac vala, midőn az Chriſtus eſmerete kiuűl az Kegyelem lada előtt, es az kűlső aldozatockal eſedeznenec Iſten előtt, Tanyitaſokis merő hamiſſag vala, midőn meg vetnec az WR Chriſtuſt, es az ő tanyitaſit. Ezec Iſten előtt bűdős bolzonto vtalatoſſagokra valtoztac vala. Mind ezeket ęrtheti yűc Chriſtus wrunc ſzauan, Hogy az Templomban latuan az baluanyozaſokat, ſieſſenec

Daniel 12.

Az baluanyozás Oka midden romlaſnac. De iay ki vak meſtis ezbe ez vilag. Teis meg oluasd az Danielt. Dan: 9.

A kűlső romlás előtt belől romol meg.

Minemű baluanyozaſoc voltac ackor.

Sidosag es egez Vilag Velzedelme

ki futni, mert kőzel à testi veszedelmekis es romlasoc, à lelki romlasoc vtan. a: Nagy ő igaz bűntetese kedig az Istennec, Hogy midőn ennyi soc ezudac es tanyitasoc altal atlantatot szent Fiat meg vetnec Istennec, ők is meg vettessenec: b: Miert hogy nem vőttec az igaz Tęmplomot, az Istennec az ő szent Fiat, kinec ezec peldazattya vala az Ieruſalembeli Templom es annac aldozattya, es mosodaſa, őket se vegye Isten: Mierthogy az altal nem akartac tiztelni kit Isten valaztot, olly tizteletre vonattaſſanac, ki miatt osztan ei kellene puztulnioc mindeneſtűl fogua. Meg vetuen azert az igaz Templomot, meg vettettec ők is mind Templomoſtul. Iollehet az Templomnac vęgenec kellet volna lenni vgyis, ha az WR Chriſtuſt meg beczűltec volna, Mert ezac addig valo volt az ő peldazattya, mig meg aldoztatnec, az mint kettő ſzakada az Templombeli vitorlais es fedelmelly el lepta vala az belső leg ſzentſegesb helt, mihent az WR Chriſtus lelket ki boczata az kerezt fan. De ha őc fogadtac volna őtet, ő magoc el nem veztec volna. Es talam az Templomnakis fallya fenn maradhatot volna mas fęle wy Tőruenybeli ſzolgalatra. De mier hogy meg vetec az epitőc az fondamentom kőuet, Isten mas nepet raka fel az ő ſzent Fianac fondamentomara. A kic penig ő benne meg ůtkőzenec, azoc mind el veſzenec. Az mint erről ſzemtűl ſzembeis soc Predikatio altal ſzok az Chriſtus, *Matth:* 21, Miert hogy nem eſmertec meg az ő latogataſoknac napiat, el veti Isten az ő Templokat ő előlőc az kibe biztac, ſőt el veſzi tűlőc az ő ſzent Fianakis eſmeretit, es mas nepnec adgya. Es igy ki rekeztetnec az Istennec mind kegyelmeből, mind orſzagabol. Iay ki ſzőrnyű dolgoc ezec. De moſtis ki ęrti ki nem. Regennis męg Moyſesis ez meg veteſről prophetalt, *Deuteron:* 18. Es az vtan az tőb Prophetakis. Mind eleitől fogua pedig rőttenetes vakſag volt ez ő bennec, hogy az kűlső Templomban fellőtteb bizakodtac, Kiről midőn az Prophetac őket feddenec, erőtte kit kergettec, mint Ieremiaſt, *Ierem:* 7. kit őltec, mint ſzent Istuent, *Actor:* 7. Es ſemmi keppen nem akartac el hinni, hogy Isten az ő Templomokat el hagyhaſſa. De miert hogy őc el hadtac az Istennec Templomat à Chriſtuſt, à kinec amaz ezac tűkőre, arnyeka, es peldazattya volt, x Azert Istenis ſzem latomaſt ezuel mutatta meg, hogy őtet el vetőttec ſzeme elől, Mert benne baluant emeltenec az Romai Czaſzaros. † Ez felőtt netalam azis lőn benne, à mit regen Antiochus nepe mielt, az nepet fegyuerrel haytuan az baluany tizteletire, es soc ſzűzec, aſzonyoc, ektelen ſzeplőket benne ſzenueduen. Ez Antiochus Ægyptomi es Syriai Kiralynac ferteztetesről, prophetalt volt kiualtkepden Daniel, De vgy hogy az nęzne az leg vtolso főrtezteteſereis, es el puztitaſara, à mint eztis meg irta Daniel, *Dan:* 12. Ez fęle kűlső ferteztetest latuan azert az hiuec az Templomnac, inti Chriſtus hogy őc vennec eſzekbe az bolis, hogy Isten immar mindeneſtűl el hadta es el valta az regi Templomokat, es az helyet maſt, wyat, az ő ſzent Fiat vőtte maganac Templomul, kinec aldozattyauàl meg elegedet, es ki altal minden imadſagokat az ő benne btzoknac meg halgattya. Ezzel azert meg elegeduen, immar ő neki nem kellene amaz regi Templomnac ſoc aldozattya, es egyeb peldazattya, Sőt tellyeſſeguel elis vetne ſzeme elől, es fodtig elis rontatna. Ezt mingyart halalakortis ielente ezzelis, hogy kettő ſzakazta az vitorlat, kiuel be fedezteret vala az leg ſzentſegesb hely, hol az nagy Oltar es az Kegyelem Lada vala, hol az Cherubin Angyaloc kepei ſzarnyoc kal be fedic vala az Kegyelem Lada fedelet, ielentuen, hogy mind azoc arnyekozo dolgoc volnanac, De az WR azoknac fedező vitorlait, kęt fęle ſzakaztuan, ielente hogy az melly dolgoc az alatt peldaztattac, Immar ki nyilatkoztatnanac az Apoſtoloc tanyitaſi altal, kic meg mutatnac, hogy az igaz Kegyelem nyerő az WR Chriſtus volna, az aldozatoc es Ceremoniac ő rea nęztec volna. Ezzelis mondoc ielentette Isten az Templomnac el mulandoſagat. *DE* az benne *BALVANYOZAS* vgyan okotis adot hogy hamar ki irtatatac mind varoſoſoſtul orſzagoſtul, az mint ez megis lőn negyuen eztendőuel Chriſtus menybe menese vtan, Kit midőn iſmet fel akarnanac epiteni, az Eretnec hittűl ſzakatt Iulius Czaſzar inteſeből es ſegitſegeből, Chriſtus vtan 367. eztendőuel, minden epiteſec főld indulaſſal ſillyett el ſoc epitőekel egyűtt. Szinten azon tay ba veſzet el fottig vęg nekűl az Delphicum Templomis, ki az Poganſagba leg hiresb volt. Mind az kęt Templom az előttis ſokſzor egettec, veztec, de megint meg epitettec,

ő bátol Vrnapia va ßent Haromſag nap vtan.

a Ezőkat ő maga mondgya Chriſtus Vrunac, Luc: 19.

b: Ezen eſtet vagyon minden balvanyozon es Poganon.

Roman: 1. 2. Teſſal: 2.

Vegenec kellet lenni az Ieruſalembeli Templomnac.

Matth 21. 1. Pet. 2.

Mint az Sidoc belső Templombe ſolgalatba bizakodtac, igy minden baluanyozo es poganſag moſt is il'yec.

x Szem latomaſt valo iele, hogy Isten el vetette elől à Templomot.

† Chriſtus ßületese előtt 160 eztendő tajt, akkor lett vele a Dauid nemeből valo Had vagyoknac, helyet ad az Leui nemzetből à Machabeuſoc tamad à vegre à kiralſag, Herodeſre Idumeuſra ßalla.

ſer de ez vtan ſoha egyikis fel nem epiterhetet. Es igyis erősiti az WR Iſten mind az Sidoc, mind à Poganyoc kőzt valo hiueit, az ő ſzent Fianac valo eſmeretiben. Kit maganac őrőcke valo engeztelő es tiztelő Templomul valaztot. Innet tanullyuc meg azt is, Hogy moſtis valamelly falu, tartomany meg főrteződic baluanyozaſſal, es vndoc ęlettel, ez meg foztatic az Iſtennec igeiet ől, annac ſzőrnyen el kell romlani kűlső keppennis, az mint pelda Troia, Ieruſalem, Carthago, Numantia, Roma, Buda. Ezec ſokſzor nagy ſzőrnyen egetettec es veztec, noha iſmet fel epittettet bennec, mint moſt Roma. Carthagot, ki Romaiac ellen ſoc győzedelmet vőtt, midőn ſoc időre egetne, Scipio, Æmilianus, Romarol haſonlot iőuendőlt, es vgy lett hetuen eztendőuel az vtan, Totilas Kiraly miatt. Numantia nagy diczős varos, midőn negy eztendőuel Carthago veſzedelme vtan, azon Scipio ellen magat nem oltalmazhatna nagy ehſegebe, ő magoc magokra gyuytyac az varoſt, es ki tűzbe ſzőkuen, ki męreguel, ki fegyuerrel magat meg őlte bennec nagyoc es kitſinyec. Igy Ieruſalemis melly nagy ſzőrnyűſeguel veſzett, irtam rola oda fel, fol: 497. Kiből nagy vigyazaſra, es Iſteni ęlelemre intetűnc, Hogy ſe baluanyozaſſal, ſe tiztatalanſagual, ſe torkorſſagual, ſe hamiſſagual magunc meg ne vndokitſűc, mert mįs Iſtennec ſzent Templomiua lettűnc.

KET dolgot hallanc ide fel, Előſzer hogy Iduőzitőnc ezből indult volt à Templom el bomlaſanac prophetalaſara: Mert az ő Apoſtoli felőtte igen ezudalkoznanac az ő ſzepſegen. De az Wr Chriſtus azbol emleke zteti őket lelki tanuſagokra: Hogy azt ezac ötet peldazo Templomnac eſmernec, es azert annac el kellene mulni, Mert Iſten ő maganac mas Templomot az ő ſzent Fiat emelne fel mind ez vilag ſzerte, es azban gyűlekőznenec minden hiuec, kikben ő meg nyugodnec es őrőcke lakoznec. Imennec penig el kellene puztulni, Sőt Ieruſalemnekis, es mind az egez orſzagnac. Azert hogy nem vőttec io neuen azt, hogy Iſten őket ſzent Fia altal meg latogatta, az altal Iſtenhőz nem tęrtec. Sőt ellene vgyan meg dűhőttec, es minden gonoſſagban be merűltec, Maſodſzor ezt halluc it, hogy az WR Chriſtus ielől adgya nekic az Templomnac baluanyozaſat, Kiből az hiuec eſzekben vennec az orſzagnac el puztulaſat. Immar ſzollyunc az tőb tanuſagrolis.

Summaia felső tanuſagunknac.

Macht 4.

MASODIC TANVSAGROL.

MAſodſzor ezt tanullyuc meg, hogy az VR inti az ő hiueit hirtelen valo el futaſra az veſzedelem előtt, monduan: *Acker az kic az Sidoſagban vadnac, fuſſanac az hegyekre, Az ki az hazheian vagyon, le ne ſallyon, hogy valamit az ő hazabol el vigyen, Es az ki az mezőn vagyon, viſſa ne terien, hogy az ő ruhaiat, el hozza.* Ez igekben inti Chriſtus wrunc az ő hiueit vigyazaſra, hogy iol rea figyelmezzenec, mikor az el puzito es orſzag ronto baluant kezdic fel emelni az Templomban, ki nem lenne igen kefőre, hanem az ő menybe meneſe vtan hamar meg lenne męg ęltekben, vgy annyira, hogy őc az Apoſtolokis meg lathattyac ſzemekuelis, azert mihent azt latnac, ott Ieruſalembe ne maradgyanac, hanem onnet ki ſieſſenec. Ielenti penig peldazo beſzed altal, mint kelieſſec ſietniec, illy keppen: Hogy ha valaki az hazhean leuen, meg mondanac, hogy am immar fel emeltec az baluant, az, ottan el fuſſon az Varosbol, olly hamarſagual, hogy czac az hazba ſe tęrien be, valamit el vinni. Igy az ki az mezőn vagyon, ha ott az mezőn hallya, hogy az Baluant fel emeltec az Templomban, ne tęrien viſſza az mezőről, hanem ſieſſenec el futni Ieruſalemtűl. Azt akaria czac ielenteni az WR, Hogy az baluanyozas felőtte felőtte igen vtalatos Iſten előtt, es igen veſzedelmes, azert attul erőſſen minden hiuec meſſze fuſſanac, tűle magokat meg oyiac, hogy az tőb baluanyozokkal ők ſzamis valami kitſiny ſzin alattis meg ne ferteztęſſenec, azban ſemmi reſzec ne legyen, ſe tetęſſeg keppen, ſe titkon, ſe nyiluan, Kire igy int ſzent Paiis, Fuſſatoc az baluanyozaſtul, Fuſſatoc vgy mond: az az, mint egy nagy ſebes futaſſal oyiatoc magatokat tűle, hogy ſe ęlelem, ſe igeret, ſe marhatoc, ſe baratſag, ſe maſnac peldaia arra ne vigyen benneteket. Ezt akaria az WR Chriſtuſis amaz peldazo ſzockai ielentől, hogy vgy ſieſſenec ki az baluanyozo helyről, hogy ſemmi ſenkit meg ne tartoztaſſon, ſe haza, ő

Oyiuc magunc mind az baluanyozaſtul, mind annac romlaſatul.

Lazekra lett ez.

Miut kell ſietnis az baluanyozo helyről.

Vtalatos dolog es igen veſzedelmes az Baluanyozac. De nem lattyac azt à dely vakoc. 1. Corinth: 10.

Semmi męg ne tarteztaſſon az baluanyozoc kőzt

Sidosag es egez Vilag Veszedelme

tődic Wrnapiara ſzent Haromſag nap vtan.

rőkſege, marhaia, czelede, ioſzaga, Az mint ſokan ezeken midőn eſedeznenec, az vé-
ſzedelemnec ideiebe, ezeckel egyetembe veztenec, Az mint halottam hogy penzes lada
iat az tűz előtt pintzebe viuen, vgyan rayta meg foytotta az füſt. Es ſokakat az Poga-
not el vittec fogua mind marhaſtul, mig azoc miatt tartozottac. Igy hogy ne iarianac
az ő hiuei, az WR Chriſtus ſietteti, hogy hamar el fuſſanac az baluanyozo hely-

Sokan meg fogadtac az Chriſtus tanaczat.

ről, Mert azoknac veſzedelmec nem keſic, Az mint erről ſokan meg emlekeztec es ide-
ien ki takarottac mas orſzagra, mihent ęrtettec hogy az Czaſzaroc az ő kepeket hat-
tac be vinni à Templomban, es ſoc egyeb vndokſagokis es gyolkoſſagoc tama dtac ben
ne. Holot egy eyiel nagy kialtaſſal eztis halottac: Iertec ki innet, iertec ki. Melly
ſzozatot az hiuec, ęrtuen, hogy Iſtentűl lett, meg fogadtac. Illy nagy gondgya va-
gyon az veſzedelem kortis Iſtennec azokra, kic őtet fęlic, ő benne biznac, es neki ſzol-
galnac. Monda ez vtan az Chriſtus: *Iay kedig az nehęzkeſeknec es az emtetőknec az napok-*

Ęgermekeſec es nehęzkeſec tartoztataſa.

ban. Nem oknekűl ſzol iay ſzoual az nehezkeſekről, es izoptatokrol, Mert az felek-
nec felőle nehez az futaskort dolgoc, A mint halottam, midőn nekic eſedeznenec ma-
gzatyokon, azockal egyetembe rabba eſtec. Es az poganyoc közzűl nemelly meg gyű-
höſſettec az kis ſzoptatoſt fel hagyitottac, es az ſzablyat ala tartottac hogy bele eſtec,
nemellyet labon fogua tarſanac hagyitot, es az kettő vagta, nemellyet falhoz czaptac,
nemellyet el vittec, es az lo haton az tariſznyaba, kinec alla, kinec nyaka kettő ſzegett,
ki tekeredet, vagy meg fultac, es el hantac az vton nyarban az hęwben, tęlben az ho-
ban, kic ſzőrnyűſeguel ſiwtac, riwtac: Oh ki iſzonyu ezeket nęzni edes ſzűleknec.
Azonkeppen az nehezkeſeknec, hogy nem mehettec, kit le vagtac, kit lo hatan egy fal-
kaig vittec, es le dűltec az lorol, es tapodttac az futo es menő ſereguel. Kiknel męg
ſzőrnyűbbekis iőnec az vakmerő Iſtentelenekre, kic az Iſten igeiet nem beczűlic, neki
nem kőnyőrőgnec. De minden veſzedelemnec el tauoztataſaert, inti az WR Chri-
ſtus az ő hiueit itis az kőnyőrgeſre, Mellyről leſz Harmadic tanuſagunc.

HARMADIC TANVSAGROL.

Monda az WR: *Kőnyőrőgietec, hogy ne legyen az ti futaſtoc teelben, auagy Szombaton: Mert nągy nyomoruſag leſzen ackor, minemű nem volt e vilagnac kezdetiűl fogua, mind ez ideiglen, ſem leſzen, Es hogy ha azoc az napoc meg nem rőuiditetnenec, egy ember ſem idűzűlne. De azoc az napoc az Valaztottakert meg rőuiditetnec.* Ez igekben ſzep tanaczot es edes vigaztalaſtis ad az Wr Chriſtus

Nagy ſegitſeg az kőnyőrges, akar melly nagy nyauaiyabannis.

az ő hiueinec. Inti őket az kőnyőrgeſre, hogy őc minden fele nehesſeg ellen, ſzűnte-
len ſzűntelen imadkozzanac, es azzal azt nyeric, hogy Iſten modot ad az el futaſra, Es
valami őket meg tartoztatna, mind aztul meg ohattyac magokat. Regen az Szombat-
nac űnnepeis nagy tartoztatas volt az Sidoc közőtt valo hiueknec, mert Szombaton
ſem egyeb űnnepen nem volt ſzabad, ezac fel męly földnireis menni, iarni, azert hogy

Az űnnepec az regieket mintt tartoztattac, Exod: 16, 20.

az űnnepi dolgokban kellet foglalatoſoknac lenniec, az o Tőrueny paranczolattya ſze
rint. Ez az Oka, hogy az WR intette erreis őket, hogy azonis kőnyőrőgienec, hogy
az Iſten ſzombatra ne ereſſze az futaſt reaioc, Mert netalam meg tartozodnanac az-
tul valo fęltekbe, hogy az Iſten űnnepet meg tőric, Es azonba az tartozas alatt az el-
lenſeg ott lepne őket. Az mint vgyis iartac az Sidoſag, hogy midőn az Paſcha űnnep-
re, (kin az WR Chriſtuſtis fel feſzitettec volt, az előtt negyuen eztendőuel,) az egez
orſzag Ieruſalembe gyűluen, mind ott rekezti őket Titus Veſpaſianus, es ott veſztec
ſoc ſzaz ezeren. De az hiuec męg az űnnep előtt ki kőltőztec. Az űnnep kiuűl ar-
rais inti az WR őket, hogy azonis kőnyőrőgienec, hogy tęlbe ſe lenne futaſoc, Es ſem
mi meg tartoztato időre ne boczaſſa az romlaſt az Sido orſzagra, Hanem olly modot
adgyon az Iſten az iſtenteleneknec bűnteteſere, kibe az hiuec magokat meg oltalmaz-

Azon űnnepen ſallottac meg Ieruſalemet, akin fel feſztőttec az Wr Chriſtuſt.

haſſac. Kiuel ielenti az WR Chriſtus, draga es kedues voltat az hiuec kőnyőrgeſinec,
es az Iſtennec ő reaioc valo czudalatos gondgyat az haboruc kőztis. Bodog azert az
ki fęli az Iſtent, mert őtet meg menti az veſzedelemnec napian. Bodog az ki ſzűntelen
vigyaz, kőnyőrőg, es vntalan zőrget az Iſtennec aytaian, az ő ſzent Fianac az IESVS
Chriſtuſnac ęrdeme altal. Mind vilag vęgezetig penig nekűnkis ez fele ielki es teſti
haboruinc ſzamtalanoc leſznec. De az hiuec kőnyőrgeſec altal ſoc fele kőnyebſeget

Az teelnec neheſſegeről. Czac azoknac kőnyőrgeſec kedues Iſtennec, az kic őtet felic, es benne hiznac ſzent Fia altal, Pſa: 48. 113.

ny er-

nyerhetnec. Az mint it az WR Christus mondgya: Hogy ő ertec még *az veßedelemnekis az napiait meg rőuiditi es meg keuasbiti.* Mert az veszedelemnec olly nagynac kellene lenni az Sído orszagnac az ő soc gonossagaert, hogy miatta minden istenteleneknec egyetlen egyig mind el kellene veszniec, De ha Isten olly igen szörnyen büntetne őket, vgy męg az hiuekis *meg botrankoznanac* ezac hiret haluannis. Azert Isten az ő hiueiert męg à meltan valo büntetesnekis ideiet, modgyat, meg keuesebiti. Az mint ezis soe keppen meg iett: Mint ezac ackoris, hogy midőn Ieruſalemből sokan ki szőktec volna, az szallas kort az Taborba, es egyic miatt azt vęlnec, hogy az többijs mind aranyat nyeltec el nagy sokat fel hasogattac eleuenen, De oztan az Feiedelem meg tiltotta, hogy ne mielyec. Ez tilalomis Isteni enhites volt nemelly hiuekert, Ez felőtt sokan megis maradtac bennec az nagy tomlas kőztis, Es hamareb vęge lett az ostorozasnac, hogy nem mint ęrdemlettec volna, kiket mind az hiuekert mielt az Isten. Igy mais ő ertőc à Napot fel tamaztya, essőt es eledelt ad az hitetleneknekis, sőt mind aratasig soc konkolt egyűtt hagy fel nőni az buzaual. Mi minden oraba fęlyőc az Istent, es könyörőguen vigyazzunc.

Isten az ő hiueiert meg könyebiti az istentelenec ostoratis.

De megis szollyunc az Sído veszedelminec nagy voltarol. Ielenti Christus Wrunc aztis, melly nagy lenne az veszedelem ackor, mikor az ő Templomoknac el kellętic romlani, ollynac kinel nagyob nem volt, sem lenne mind ez egez vilag szerteis. Ez nagy szörnyű veszedelmeről eleg bőwen irtam Tizedic wrnapian, szent Haromsag napia vtan, fol: 497. Hol meg ęrtőttűc, előszer Menyi soc szent ember altal, az vtan soc ęgi, mennyei, földi, vizi ielec altal intőtte őket, kiből az hiuec tanuluan ki költőztec Pellam varosba Iordanon tul. Az hitetlenec penig meg kemenykeduen, iobban iobban kinlottac, mind lelec szerint, mind test szerint. Lelkekben soc fele eretnec tanyitoc miatt, hamis Christusoc es Prophetac miatt. Az vtan test szerintis vezten vez tec mind az hamis tanyitockal egyetemben, kic őket batoritottac, minden varosokat el raboluan à Poganoc. Vęgre Ieruſalemben tiz szaz ezer ezac kűlső nepis őszue furuan, mint ha vgyan egy nagy egő kementzere gyűytettec volna oda, vgy veztec azban harmintz szaz ezer fele az hęt holnapnac szallasa alatt, ki dőg miatt, ki ehseg miatt, ki fegyuer miatt. Az melly Pascha ünnepere kell vala őszue gyűlekezni kedig az egesz orszagnac, hogy halat adnanac az Istennec arrol: Hogy őket meg szabaditotta, mind az testi, mind az lelki rabsagbol, Az napokban szallotta Titus reaioc az varoft, Es tarthot het holnapig, az Satoroc ünnepleſinec napiaig, kibe halakat kellet adni, hogy őc bevitettec azban az orszagban, Az korra szallotta rea az ellenseg, Es à melly Satoroc ünnepere kellet halat adni az ott valo le telepedesről, azkor lett vege az orszagnac, hogy ezzelis emlekezteſſe Isten, hogy sem az Pascha, sem à Satoroc ünnepe szerint, nem voltac ő neki hala adoc, azert meltan irtattac ki az ő nemes draga orszagokbol. Ez napokban mondom az szallas alatt, soc keppen kinoztatuan, vęgre az Varosis meg vetetet, es az mint az WR meg prophetalta, annalis rőttenetesben fottig el veszet. Es mais minden Sído nemzet el vtaltatot, es mind lelkebe, mind testebe kinoztatic itt è föl dennis, ez vtan penig örökkön örőcke. Erről sokat irtam Tizedic Wrnapian. Az O kaitis ott meg mondottuc: Hogy nem akartac meg esmerni azt, hogy Isten szent Fia altal őket magahoz tęritene. Kiket mind ez egez vilagnac peldaiara mielt, hogy minden tanulna ő roloc. Az mint erről szepen tanyit szent Palis *Roman:* 11. Mostis io ha el oluasod az oda fel valo Predikatiokat: ezről lasd fol: 497. Melly Sído orszag veszedelme mellett tanully mind ez egez vilag Cronikaibolis, minden orszagoknac regi es wy büntetesiről: Ez vilag el sillyeztesetől: Sodoma veszedelmeről, Troia, Carthago, Numantia, Roma, Buda, soc orszagoc es varosoc ostorozasirol, Es az mi minden napi soc nyaualyainkrol, Hogy ezekből Isteni fęlelmet veuen, el tauoztassunc ez fęle bűnőket, az mellyec miatt illy rőttenetes büntetesec iőnenec, es ha ez előtt karomlloc, baluanyozoc, paraznac, telhetetlenec, es akar mi bűnben heuerőc voltunc, Immar tęrjűnc az WR Istenhőz, hogy őis tęrien mihozzanc, Hadgyus el az gonoszat es iot ękzelekedgyűnc, melly ket adgyon nec az Istennec egő a dolgain, az WR Iesus Christus altal: Igy inte mais Christus Wrunc az ő Tanyitoinait az vigyazasra, könyörgesre az

Igen nagy volt az Sídoſag veßedelme.

Kemenſegec az hitetleneknec az veßedelemkort.

Ioſephus de bello lib: 2. cap: 13. vſq; ad finem operis. Ægiſippus lib: 2.

XIIII. Aprilis Anno Christi 72

Miert veztec illy szörnyön.

Pelda minekünc.

veszé-

HVSZONOE-
tôlic Wynapia-
ra ßent Harom-
ßag nap vtan.

Sidosag es egez Vilag Veszedelme

veszedelem ellen, mellyec tamadnanac Ieruſalemre, es az ô meg fôrtôztetet Templomâ-
ra. Ezec vtan inte hogy vigyaznanac az hamis Chriſtuſoc ellennis.

NEGYEDIC TANVSAGROL.

Az Hamis Chriſtuſokrol, Kikis lelyûl tamdnanac az Orſzag veszedelme elôtt. Kirôl menda az WR:

*Hogy ha askor nektec valaki mondangya: Ime it az Chriſtus, auagy amott: Ne hidgyetec. Mert tae madnac hamis Chriſtuſoc, es hamis Prophetac, es nagy tegyeket es czudakat teßnec, vgy annira, hogy teuelgeſ-
be vitetnenec ha lehetſeges volna, meeg az Valaztottakis, Ime elôb meg mondottam tinektec.*

Hogy ha ezokaert mondandgyac ti nektec, Ime az puztaban vagyon (az Chriſtus) ki ne menryetec: Ime az rôyec helyeken, ne hidgyetec, Mert mikeppen az Villamas ki megyen az Nap keletrôl, es fenlic mind Nap nyugatig, ekkeppen leßen az Embernec fianac el iônetele. Mert valahol az dôg leend, oda gyûlnec az Kôſsôkis.

Az veßedelem elôtt mi emû lelki romlaſoc lettec kic az hiuecket ſer kenyettec,

Ez igkben prophetal az WR Chriſtus tôb lelki ielekrôl, mellyec lennenec à Templomnac, es az orſzagnac el puztulaſa elôtt: Hogy ſoc hamis Chriſtuſoc es hamis prophetac tamadnanac, kic magokat olly Chriſtuſnac hirdetnec, mint ha ôc meg ſzabadit hatnac az ô orſzagokat az ellenſegtûl, es ôket Iſten vgy valaztotta volna, mint regen Moyſeſt, Ioſuet, Samſont, Gedeont, es tôbbeket. It vedd eſzedbe, Hogy az Sidoſag nem az bûnbôl meg ſzabadito Chriſtuſt vart, hanem ez vilagi nyaualyaboł. *x:* Midôn azert az igaz meg ſzabadito Chriſtuſt nem vôttec volna, ki ôket elôſzer a bûnbôl, az es ôrôc karhoztatbol ki ſzabadiſotta volna, az vtan teſt ſzerintis nyaualyaiokban meg kô nyebithette volna, ezt mondoc midôn nem akarnac venni, ezt ez igazat hazugnac es ôrdôngeſnec mondanac: Ez vtan valoba hazug czalard es veſzedelmes emberec tamadtac, kic ôket el hitetnec hogy ôc Iſtentûl valaztattac az ô meg ſzabaditaſokra. Errôl igy ir ſzent Lukatis, Hogy midôn az Apoſtolokra tanaczkoztac az Sidoſag, Monda Gamaliel: Ha ezec Iſtentûl vadnac, mi ôket el nem bonthattyuc, Ha penig Iſtentûl ninczenec, ô magokbannis el veſznec, Az mint ez napokban tamada Theudas, monduan valakinec lenni ô magat, kibôz alla vgy mint negy ſzaz fi. fiu, ki meg ôletec, es mind azoc kic hozza tartnac vala, es el veſzenec, es ſemmie lônec. Ez vtan tamada amaz Galileabeli Iudas, az rauaſnac ideien, es ſoc nepet hitete el vtanna: Azis el veſzes mind azoc el ſzeledenec kic tûle fûgnec vala. Ez fele emberec anny ira meg ſzeleſedtec, es vakultac, hogy nemellyec azt hirdetnec, hogy ôc az Iordan vizet meg ſuytuan, két fele allatna, mint regen Ioſue allatta, es mint Moyſes az tengert. Azonba à ſoc kaba nep vtanna induluan, az viz ſem ment két fele, az ellenſegis rayta, es vgy vagta mint az barmot ôket: Es igy veztec mind ô magoc, mind Chriſtuſoc. Ez felekrôl ir Ioſephus *lib:* 20. *cap.* 12. egy Theudaſrol: Es egy Ægytomi Prophetarol, ki harmintz ezer embert az Olay fac hegyere gyûytuen, azt hirdette hogy az Ieruſalembeli kô fal magatul le romlana, es az Romaiakat ki vernec, azonba Felix Tiztarto ôket nagy hayial levagia. Kic ez new alatt izgattac az nepet: Hogy Abraham nemzeti leuen, Iſten nekic ſzabadſagot igert volna, es azt az Poganoc ellen melto volna oltalmazniok, azonba mind magokat, mind ſzabadſagokat el veztettec. Philo iria, Hogy Herodes nemzetebôl annac az Agrippanac ki elôtt ſzent Pal ſzolt, *Actor:* 21. fianac ideiebe, kinekis neue Agrippa volt, tamadot volna egy czalard, kiuel egyûtt egy tarſaſagban ez Agrippais volt volna, Adrianus Czaſzar ideieben, kiuel ôc ſoc nepet gyûytôttec volna ôſzue, hogy helyere allatnac az Sido orſzagot. Az magat neuezte Bencochab, az az, Czillagfianac, de midôn Bethorat reaioc harom eztendeig ſzaluan, harom ſzaz ezer Sidonal tôbbet veztet volna el Adrianus miattok, Oſztan neueſztetet Bencozbanac, az az, hazug fianac. Ez ſoc keppen tôlt be raytoc es meltan: Hogy hidgyenec az hamiſſagnac az kic nem akartac hinni az igaſſagnac, Es veſſzenec el az ezalardoc miatt azoc, à kic nem akartac meg tartatni az igaz meg tarto es Iduôzitô altal. Melly romlas ſoc keppen meg lett es leſzen mi kôztûnkis. Az mint az Kereztes hadac volt, es mi idônkbe, az nyirſegben az erdôkben nagy hay viſelôc tamadta vala, kic magokat bodo-

Kôrtenetes vakitaſoc.

Rom: 1. 2. Teſſal: 2.

Kôztûnc valo teſti es lelki romlaſoc.

gokmac

goknac hiuattăc es ſoc kabaſagot mieltec. Nem regen az vtan egy Fekete ember tamada ki ſoc nepet vezte, midőn el hitetne hogy ő fegyuer nekűl meg veſzi Magyar orſzagot, Es à Tőrőc miatt az eztelen nep le vagator, ki miatt ő maganac Kaſſan vőttec feiet, Illy ez veztő embereket boczat Iſten azokra', kic az ő ſzent Fianac Euangeliomiat nem tanullyac io keduel. Ezec mellet erezt kőzikbe ſoc Eretnec es eſz veztő tanyitokatis, kic miatt annalis inkab eſzec veſſzen, hogy midőn nem akarnanac meg nyugodni az Chriſtuſnac őruendetes Euangeliomaba, kinlodgyanac az ſoc viſza magyarazoknac hamis tudomanyokba: Igy az ki nem akar ſzolgalni az felſeges WR Iſtennec, ſzolgallyon az baluanyoknac, az parazna baluanyozo lator ęletűknec, es az poganoknac, ki miatt kinlodgyanac eyiel es nappal. Ezeket midőn męg elől latna az Wr Chriſtus, hogy rőttenetesen lennenec az Templom veſzedelme előtt, męg ideien intőtte az ő hiueit, hogy őc mind az hamis Chriſtuſoc, czalard ſzabaditoc, es mind az hamis Prophetac es tanyitoc ellen erőſſen vigyazzanac, Es azoknac ſemmit ne hinnenec, ha męg czudakat mielnenekis. Mert Iſten az iſtentelenekre rea erezti aztis, hogy hamis Chriſtuſokis czudakat miellyenec, Es az czalard czudac miatt el veſzenec azoc, kic az ő ſzent Fianac czudaiat ſzidalmaztac, es azt modtac hogy ő őrdőg altal űzött őrdőgőt. Ez mondaſert o lyakot ereztet Iſten reaioc, ki bizonnyaba őrdőg altal ezeleked ec mindent, es azoknac hinni kellet az őnnen veſzedelmekre. Iay ki rőttenetes el hagyatni Iſtentűl, akar mibennis.

Meeg ideien intette Chriſtus az ő hiueit mindenie romlas ellen, vigyazáſra Hamiſſac czuda tetelec. Pelda ezhe Pharaohois. Luc. 11.

AZ OETOEDIC TANVSAGROL.

Az VR Chriſtuſnac az Iteletre valo el iőueteleről, es őtet honnet, es mint kell varni.

Erről monda az WR: *Mikeppen az villamas ki megyen Nap kelletről, es fenlic mind Nap nyugatig, ekkeppen leſzen az embernec fianac el iőuetele, Mert valahol az dőg leend, oda gyűlnec az Kőſſelyőkis.* Ezekbe az ő hiueit erre tanyittya Chriſtus wrunc, Hogy őc elegedgyenec az ő wroknac regi tanyitaſaual es tſudaiaual, kikből őtet elegge meg eſmerhetic, Es őtet ne varnac ez vtan, hogy imit amott mezőbe, hazba ielenne, mert az nem leſzen többe, Hanem az iteletre olly hirtelen iő, mint az villamas el hat Nap kelletről, nap nyugatig, az ő igeis olly hirtelen ki teriedne ez vilagnac minden reſze fele, az az, igen hamarſagual. Azert minden hiuec ezac àhoz tartſac magokat, es arra gyűlekezzenec nem kűlőmben, mint az Keſſelyőc az dőgre gyűlekeznec, kinec ſzagat illattyat erzic azoc, es rea gyűlnec hogy ęllyenec belőle, Igy az hiuec erzic es tudgyac, ki legyen az ő erőttec meg aldoztatot Chriſtuſoc, es ezac ő altala varnac őrőc ęletet: Azon kiuűl minden hamis Chriſtuſtul meg oyiac magokat. Az mint az dőg nem iar az keſſelő vtan, hanem az kőſſelőc gyűlnec ő hozza, Igy ez vtan nem iő Chriſtus wrunc mi hozzanc olly keppen mint regen, hogy hazankint iarna, mezőn hol, vagy erdőben, vagy kietlenben ielennec, hanē előttűnc az ő ki ielentet Euangeliomia, melly mint egy villamashamar ki megyen ez vilagra, tanullyuc azt, es ő magat ſzem latomaſt ezac az iteletre variuc. Azon kiuűl ha ki mondana, hogy imit amott Chriſtus ielent, ne hidgyűnc azoknac mint czalardoknac. Igy inte az WR Chriſtus az ő Apoſtolit, feleluen az kerdeſre, mikor lenne az Templomnac bontakozaſa. De ezec mind vilag vęgezetig minden hiueknec tanuſagokra vadnac. Mert minden időbe tamazt az pokolbeli őrdőg ſoc fele hamis Chriſtuſokat, az igaz Chriſtus ellen: mind kűlső, mind belső keppen. Mert midőn akar mibe masba bizic az ember, az WR Ieſus Chriſtuſnac ęrdeme felől, Hogy Iſten őtet azert halgattya meg, azert oltalmazza, azert boczattya meg bűnet, azert iűuőziti, az, mind hamis Chriſtus kereſes. Ez penig ſoc ezer fele, mind Tőrőkben, Sidoban, Papaſagban, es minden hitetlenekben: Hogy az meg aldoztatot *IESVS CHRISTVS* kiuűl, ki bolczot, ki vizi moſodaſt, ki Miſſe aldozattyat, ki az ő maga teſte ſanyargataſat kereſi bűne boczanattyara. Sőt ſokan voltac, kic nagy nyiluannis hirdettec, hogy imit amott, imez amaz erdőben, mezőben Claſtromban, bodog aſzony ielent, imez amaz ſzent tamador, Es imide amoda igazitot az bűn boczanattyanac kereſefere. De ez felekről malutt ſzoltunc többet. Hanem moſt leg vtol mijs ſerkengeſſűc magunkat

Az hiuec eſmerniec meg az igaz Chriſtuſt, es őtet ezac az iteletre variac.

Micżoda az hamis Chriſtus kereſes.

kat ſzüntelen valo vigyazaſra, az WR Chriſtus Euangeliomanac tanulaſa altal, gyakran valo könyörges altal, iſtenes, igaz, es iozan ęlet altal, hogy az igaz Iduözitö Chriſtuſt meg eſmerheſſüc, Iſtenhöz czac ö altala tęrheſſünc, czac ö benne hiheſſüc iduöſſegünket es öröc ęletünket. Gondollyuc meg az Iſtennec kemeny haragiat ez draga orſzagnac, Templomnac es nemzetſegnec röttenetes veſzedelmeböl, kinec Hiſtoriaiatis elmenkbe forgaſſuc, kinec ſzötnyüſeget ſenki elegge meg ſem gondolhattya. Kiröl igy ſzola mais Chriſtus Wrunc: *Nagy nyomoruſag leßen ackor, minemü nem volt ez vilagnac kezdetitül fogua, mind ez ideiglen, ſem leßen, Es hogy ha azoc az napoc meg nem röuiditetnenec, egy ember ſem iduözülhetne. De azoc az napoc az Valaztattakert meg röuiditetnec.* Gondolkodgyunc ez mondaſokrolis: Ha ez leſz az nyers fan, mi leſz az aſzun? Ha az ſzelid olay ag ki vagatic, à vad fa mint iaar? Hitetlenſegec es ſoc iſtentelenſegec miatt vagattac ki az Sidoc: Hogy meg vtaltac az Euangeliomnac hirdeteſet, Fel feſzitec az Iſten Fiat, az meg igert Meſſiaſt az ö atyokfiokat, az ö Kiralyokat, es Papi feiedelmeket, es az vtan ſem eſmerec, ſem veuec az ö ſzolgai tanyitaſat, hanem meg ölec öketis. Ioſephus azt iria: Hogy mint egy kaba beſzedet, vgy tartottac az Prophetac iraſitis, ſemmi iſtenes igaz ęletet nem köuettec, ſzegenyekre nem vala ſemmi gondgyoc, ſemmi banatos ſziuec nem volt bünöc miatt, hanem nagy batorſagual üztec az bünt. Ezeket mi el tauoztaſſuc. Vegyünc vigaztalaſtis, hogy ennyi nagy veſzedelem köztis meg hatta Iſten az ö hiueit. Igy noha Ieruſalembe nem veſzic az Chriſtus igeiet, vagy imez amaz helyeken, De ſzerez Iſten maganac olly varoſokat, falukat, hol be fogadgyac az ö hiueit, tanyitaſockal egyetembe. Mit tanulanc laſſuc.

MIT TANVLANC:

EZ Enangeliomba prodhetala Ieſus Iduözitönc Ieruſalem Templomanac fodtig valo el puztulaſarol, az egez orſagual egyetembe. Kiböl tanyita ez egez vilagnac el vęgezeſirölis, Es inte mind azkorbeli hiueit, mind az moſtaniakat, hogy ſzüntelen vigyaznanac, minden lelki es teſti veſzedelmec ellen, mert az ö könyörgeſekre Iſten az veſzedelmet ſoc keppen meg könyebitene, öket vagy megis mentene, auagy az örkc ęletre keſzitene.

Oet rendi.

Szolanc penig mind ezekröl öt rendben: Elöſzer Hogy az Apoſtoloc adttac okot az Wr Chriſtuſnac, hogy iöuendöt mondana à Templomnac el romlaſarol, Mert öc mutogattyac vala, melly ſzepſeges draga Templom volna az. De az Wr ielente, hogy az, ötet peldazta, azert vęgenec kellene lenni, minden o Töruenybeli ſzolgalattyaual, Ne azt azert, hanem ötet ohaytanac. Vgyan ottan ſzolanc az Ielekröl mellyeket monda az WR Chriſtus lenni az Templomnac el romlaſa elött. Fö es leg nagyob Iele veſzedelmenec ez volt: Hogy benne baluant tizteltec, melly annyiual inkab nagyob romlaſt ęrdemlet. Es iele volt: Hogy immar ſzinten el vetette Iſten elöle, haſonlo keppen mint Dauid oztan ſoha nem lakot azockal az melly feleſegit az ö fia Abſolon meg förteztetet volt: Igy Iſtennekis ottan nem kellet az Ieruſalembeli Templom, mihent lelec ſzerint paraznaul meg förteztetet, mas wrat, mas Iſtent, baluant benne tizteluen. Iay tehat mind lelki paraznac az moſtani baluanyozokis. Maſodſzor inte az WR az ö hiueit, igen hirtelen valo el futaſra, mihent latnac à baluany tizteletit. Harmadſzor inte ſzüntelen valo könyörgeſre, hogy Iſten meg könyebitene az ö bünteteſeket, es nekic adna modot az el futaſra, hogy ſe ünnep, ſe tęl, ſe ſemmi marha, ſe betegſeg, ſe ſemmi meg ne tartoztatna az veſzedelemnec ideiekort: Hanem modot adgyon az el futaſra, es helt es ſzallaſt az meg maradaſra. Ielente kedig melly igen nagy lenne à Templom romlaſakort, mind az egez orſzagnac veſzedelme, kihöz haſonlaros ſoha nem volt, ſem lenne. Negyedſzer ſzola mas fele Ielekrölis, mellyekis lelkiec, Hogy ackor ſoc hamis Chriſtuſoc es hamis Prophetac, nagy eſz veſzeſt ſzereznenec. Oetödſzer hogy ötet ne varnuc vgy mint az elött köztünc volt, Hanem nagy hirtelen mint az villamaſt. Es inte hogy ènöz mindenkor kęſzen tartanuc magunkat. Mind ezekröl elegyeſen ſoc ſzepes igen ſzükſeges nemes tanuſaginc voltac, mellyec minketis tanyitnac mihöz tartſuc magunkat, midön ęrtyüc, hogy ez vilagnac mind el kell romlani, Es az wr Chriſtuſ-

ſtuſnac itelö ſzęki eleiben kelletic mindnyaiunknac allanunc. Immar ez vtan ſzoloc czac az Ielekröl, mellyeket Chriſtus wrunc ſzamlalt, hogy lenne mind Ieruſalem, mind ez vilag veſzedelme elött, Ezekröl az dellyeſti Predikatioba tanullyunc. Moſt könyörögiünc az kegyelmes WR Iſtennec, hogy adgya minekünc az ö ſzent Lelket, Hogy az ö ſzent Fia minket mindenkor vigyazua talalhaſſon, ötet igazan meg eſmerheſſüc, es mas czalard Chriſtuſt, es Iduözitöt ö helyette ne fogadhaſſünc, es tüle ſoha ſemmibe ne ſzakadhaſſunc: Hanem czac ö altala ręrheſſünc ki à mi büneinkböl, es annac nyerheſſüc meg boczanattyat, ęletünket iobithaſſuc meg, es nagy lelki örömmel ötet varhaſſuc ez egez vilagnac el rontaſara, es az ö diczöſeges orſzaganac meg adaſara. Ezert es egyeb fele ſzükſegünkert es oltalminkert könyörögüen, mondgyuc el ez Imadſagot.

Imadſagat kereſd meg az Maſodic Predikatio vtan.

MASODIC PREDIKACIOIA
ezen Euangeliomnac,
MATTH: XXIIII.

MIKOR latandgyatoc az romlaſnac vtalatoſſagat, mellyet meg mondot Daniel Propheta, hogy all à ſzent helyen, (à ki oluaſſa, meg ęrtſe:) [b]Ackor à kic &c.

AZ TANVSAGORKOL.

MOSTANI Predidikationkban czac az IELEKET ſzamlalom elö, *Kiket Chriſtus wrunc monda hogy lennenec, mind Sido orßagnac, mind ez vilagnac romlaſanac elöcte. Kiket Tizen egy rendbe rekeztec: Egyic Iel: Hogy hamis Chriſtuſoc tamadnac: Maſic, Hadac es hadi hirec: Harmadic, Part ütöſec: Negyedic, Dög halaloc: Oetödic, Ehſegec: Hatodic, Föld indulaſoc: Hetedic, Hogy àz hiuec keezbe adatnac: Nyoltzadic, Botrankozaſoc: Kilentzedic, Egy maſnac el arulaſa: Tizedic, Hogy az Euangeliom predikaltatic: Tizen egyedic, az el puztulaſnac vtalatoſſaga. Kiröl az mai Euangeliom kezdetin ßola.*

IELECTIzen egy felec.

Ezeket Chriſtus wrunc azert ßamlallya elö, hogy meg eſmernüc az mi fel ſerkenteſünkre Iſtentül erezietet ieleknec lenni, Es ßüntelen kernenc oltalmat, hogy ſe azoc, ſe azoc vtan valo veßedelmec miatt el ne veßnenc, az mint az Iſtennec nagy gonegya vagyon czudalatos meg tartaſara mind ennyi ßörnyü veßedelmec közöttis azoknac kic ötet feeluen eeletyeket meg iobittyac, es ö neki könyörögnec, Melly könyörgeſre itis inte Chriſtus wrunc. Figyolmezzünc azert iol ezbeli tanitaſarais az Wr Chriſtusnac.

Midön az Tanituanyoc mutogatnac az Tem. lomnac ßepſeget, Es ö mondana hogy nem hagyatnec ott egy köw az maſikon. Kezdic kerdezni: MIKOR lennenec azoc, es miczoda iele az ö el iöuetelinec, es ez vilagnac vęgezetinec. Ieſus kedig feleluen monda nekic: Meg laſſatoc, hogy valakic titeket el ne hiteſſenec: Mert ſokan iönec az en Neuembe, monduan: En vagyoc az Chriſtus. *Ez egyic Iel, melly lett Sido orßagnac, Ieruſalemnec, es az ott valo Templomnac el puztulaſa elött, es melly Iel leßis nagy böwſeguel ez vilagnac veegezeti elöttis. Az hamis Chriſtuſoc kedig ackoris keet felec voltac. EGYIC, kic az iduöſſeget nem az IESVS CHRISTVS halalanac erdeme altal, hanem mas altal, emberi ßem feny veztö czelekedet, az ö Töruenybeli külsö Ceremoniac ßerzeſe altal, auagy valamelly ßentnec erdeme altal kereſtec, Kikröl ſekat ir ßent Pal az Galatabelieknec, Corinthusbelieknec, hogy magokat ne hadnac el vonatni az hamis Apoſtoloknac alnoc tanitaſoc miatt, kic iſmet az el mult peldazo környül metelkedeſre, es egyeb ö Töruencbeli dolgoknac ezelekede ire intenec, mint ha az nekül nem iduözülhetnenec, meeg az Chriſtus altaliis, Söt mond ßent Pal: ha környülmetelkednenec, à Chri*

1. *Hamis Chriſtuſoc.*

Keet feele hamis Chriſtus kereſes regennis.

Gal: 5. 6.

Sidosag es egez Vilag Velzedelme

Gyüdic wrnapiaa ra jtem Haromsag nap vtan.

stus nem haßnalna nekic, es ha az Moyses peldazo Töruenienec, auagy az Tiz paranczolatnac erdemenec altala lenne az idüsseg vgy az Christus hiabavelna holt meg, Sz: Ianos ir, Cherintus eretneksege ellen 1. Ioan: 1. Szent Peter ellene tamad Simon Magusnac, Actor: 8. Ez fele hamis Christusra igazitoc, mais ßamtalan, midön az Törökis, az Sidois, es alatomba az Papasagis soc emberi erdemeket kereztetnec, Es köztünkis nem az igaz vton birdetic az Kereztyen Tudomannac nemelly reßeit, az Kereztseg es az WRVaczoraia dolgait, Es az Hit Agazatinac ezickelit. MAS fele hamis Christusoc Sidosagban, az ö orßagoc veßedelme elött voltac, kic ez vilagi ßabaditoknac birdettec magokat, Kik öl ßent Lukacz es Ioseph az mit irnac lassuc. Azt iria ßent Lukas Actor: 5. hogy Gamaliel igy ßolt volna az Sido tanaczoknac az Apostoloc mellet: Ha Istentül vadnac ezec, el nem bonthattyatoc. Ha emberektül vadnac kedig, el bomol, Mint ez idöc elött tamada Theudas, monduan valakinec lenni magat, kihöz alla vgy mint negy ßaz firfiu, ki meg öletec, es mind azoc, kic hozza tartnac vala, es el oßlanac es semmie lönec. Ez vtan tamada amaz Galileabeli Iudas, az ranasnac ideien es soc nepet hitete el vtanna: azis el veße, es mind azoc el ßeledenec, kic tüle fügnec vala. Ez Iudasrol azt iria Ioseph Doctor: Hogy Augustus Czaßar ideiebe, midön Cyreneus Syriabeli Tiztarto Sidosagban adot ßedne, az Iudas, ellene soc Sidot fel tamazta, hogy az ö ßabadjagokat oltalmaznac meg fegyuerrel, mert ök Abraham maguai leuen ßabad soc volnanac, es ßent nemzetec leuen nem illenec az Pogannac adot adnioc, Istenis mint tulaydon nepe mellet lenne, De az Romai had el vezte Iudast, es nepet nagy bajial leßalita. Ime az bazug es gyolkos Satan, mint vitte öket az veßedelemre ßep ßin alatt, hogy ök Abraham fiai leuen ßabadosoc volnanac. De Kereztelö Ianos monda erröl nekic: Hogy Isten à könekbölis Abrahamnac fiakat ßerezhet, kic az hittel ragazkodnanac az Isten igeretihöz, mint Abraham. Es monda Christus Wrunc, hogy az Isten Fianac ßabaditasat keressec nem az testit, hanem hogy az bünböl es az ö ördöc halalitul lennenec ßabadosoc. Ir Iosephus egy Theudasrolis, ki tamadt volna Claudius Czaßar idelebe. Cassius Fadius tiztarto leuen Sidosagban, ki sokackal el hitette volt, hogy ö az Messias, es az Iordant keet fele ßakaztuan, altal vinne az nepet mint Iosue. De az Fadius feiet veteti ennekis, es nepebe sokat vagat le. Ir egy Ægyptombeli Prophetarolis, hogy harmintz ezer embert gyüytet volna az Olaj faknac hegyere, es el hitette volna öket, hogy Ierusalemnec az kö falai ö magoktul le romlananac, mint Ierichonac Iosue ideiebe, es az Romaiakat ki verne. Ez tamadast Fœlix Tiztarto nyomtata le. Tamadt volt Adrianus Czaßar ideieo benis egy, ki magat Bencochabnac, az az, Chillag fianac neuezte. Kinec mellette volt Agrippa Kiralis, Herodesnec vtolso maradeka. De az Czaßar harom ßaz ezert bennec meg öletuen fodtig ki irtata öket. Köztünkis fel ült imitar amaz veßedelmes fiu, Kiröl ßent Pal ir, 2. Tessal: 2. Ki az Istenne Egyhazaba á Kereztyeni nemzet között mint Isten tiztelteti magat, az Romai Papa es az ö soc Gardinaloc, Pisspekec, Papoc, Baratoc, es az ö soc ezer ßerzettyec, Ferentz, Domonkus, Agoston, Remete Pal, Iesuitac, es több rendeleisec. Es soc vißa magyarazo bölczelkedöc, Kiknec az ö ßaporodasoc meeg inkab serkenczenec nagyob vigyazasra, es könyörgesre.

Libr: 20. cap: 12. & lib: 1 capit: 2. de bello Iudaico.

Hadac.

Legantur libri posteriores antiquitatum & primi de bello Iudaico.

2. MASIC Ielekröl monda Christus Wrunc: Hallani fogtoc hadakat, es hadakrol valo hireket. Ierusalem veßedelme elöttis minemü hadac löttec varosonkent meg iria Iosephus, Cæsareaba le vagatic hus ezer ember Schytopolisba tizen harom ezer, Alexandriaba negy ezer ö ßaz, Damascusba, tizenkeet ezer, Ascoloniba tiz ezer, ismet vgyan ott nyoltz ezer: Gadaraba, tizen harom ezer: Trachea mellet valo tenger mint az veer olly volt, az soc veer miatt: Ierusalembe az meg vetel elöst es vtanna, es vtanna, ßamtalan ezeren vagattac le. Ez fele hadac es hadi hirec es veer ontasoc vilag veegezete elöttis mind è vilag ßerte hallatnac, Mi köztünc az Kereztes es az Mohaczon valo had röttenetes volt: Czac mi eeltünkbenis 1540. eztendötül fogua Töröc es Magyar között Magyar orßagnac minden reßeibe ßamtalan hadakozasoc löttec es leßnec. Agonkeppen soc fele czuda hadi hireket hallunc Nemet orßagbanis, Franciaba, Spaniol orßagba Olaß orßagba, Dania, Sueciaba, Liuoniaba, Lengyel orßagba, Moskua orßagba, Tatar orßagba, es mind ez egez vilagßerte czac egy eztendö sincz, hogy valamellyikböl hadakat nem hallananc, mellyec az hireket intic, hogy ez vilagnac el mulasat meg gondollyac, midön ertic hogy azoc között soc fö kazdac Wrac, kü varosoc ßep hazasoc, tiztes termetü emberec le vagatnac, es mindenec porra leßnec, Es fel emellyüc az mi faünket az egekre, onnet varuan az mi meg ßabadito Christusunkat, es czac menyke kelyhezteiuen az mi meg maradasunkat, es minden kéduünket es nyaiassagunkat.

Libb: 3. Col: 3.

3. Egy mas ellen Hamadas.

HARMADIC Ielekröl monda: Egy nep az masic ellen fel tamad. Es egy orßag az masic ellen. Ierusalem veßedelme elött ezis soc keppen lett, hogy minden varosban egy massal gyülölkednenec az emberec, irigykednenec, perpatuaroskodnanac, verekednenec, es egy mast öldöklenec. Ierusalembe kedig ßamtalanßor lett egy mas közt valo fel roharas Azt iria Iosephus, hogy nemellykort Cumanus tiztartossaga alat midön egy Romai az Templom elöst magat fel foztuan, ßemermesseget dullyeztette volna az Sidoc Templomara, ez mia

Libr: 20 antiquit. cap: 6.

azt fel

ott fel rohanuan az varos, huſz ezer ember vagatot le, Az vtan iſmet harmintz ezer az mint Ioſephus iria. 3. Lib: 2. de bello
Szent Palt Ieruſalembe latuan az Sidoc, az egez varos fel rohant nagy zaygaſſal, es midőn vinnec, az Tizt- iudaico, cap: 12.
tarto ragadgya ki. Mi köztünc minden Varmegye, es Orßag gyülesbe, wenyi zaygas vagyon egy mas ellen,
ßomßedoc es atyafiac közt, kiből ſoc verſenges, gyülölködes, perpatuar, es gyolkoſſag tamad, Es minden ßom-
ßedſalac, varoſoc tartomanyoc veßedeknec, hol hatar miatt, es hol mi egyeb dolog miatt. Kiből is az hiuec gon
dolhac meg, hogy eznec è zurzauaros vilagnac el kel bomlani, es Wyat kel varnunc, â hol örőcke valo egyeſſeg
es bekeſſeg leßen.

NEGYEDIC Iel felől monda: Es leßnec Dög halaloc. Czac Ieruſalembeis ßaz tizen öt ezer, es 4. Dög halaloc.
wolczuan ember holt meg, czac dög miattis az ßallas kort. De az előttis az egez orßagban röttenetes keppen o-
ſztac az nepec az dögös halal miattis. Mi időnkbenis 1565. eztendőbe, Nemet orßagban czac egy varosban
nis czac egy kapunis vittec temetni negyuen embereket. Velenczebe alig maradt harmada, Az vtan 1578.
egez Magyar orßagban vgyan le omlot az nep, nemelly faluba alig maradt öt ember. Beczbe egy nehany kaz
dagoc ktknec nagy gondgyoc volt ſoc haz epiteſre, es nemellynec harom fő hazais volt, noha ſoc atyafiaſoc vol
tac, de mind czac egyre ßallottac, es midőn az örülne hogy annyi ioßag rea ßallot, azonba öis meg holt. Mo-
hoczi hadban hallom hogy erőſſen kertec azoknac ioßagit, az kic az hadban nem öttec, es irattac az leueleket,
azonba mind Kiralyoc, Cancellariuſoc, mind magoc ott vagattac. Illy eztelenül fut nyalunc ez vilagi bi o-
dalomra, az nagy oſtor, had, dög előttünc leuennis- De az hiuec feeluen ezec miatt az Iſtent, anniual inkab
ki vagyodgyanac innet oda, az houa az mi Wrunc IESVS CHRISTVS fel tamaduan ment az At-
tyanac diczőſegere.

OETÖDIC Ielről monda: Es leßnec ehſegec. Ieruſalem veßedelme előtt lett ehſegsegről ßent Lu- 5. Ehſegec.
kacz azt iria: Fel kelsen egy az Apoſtoc közzül Agabus neuű, meg ielente az leleknec altala, hogy nagy dra- Actor: 11.
gaſſag ióne mind az egez földre. Melly megis lőn az Claudius Czaßarſagaba, Ki miatt ſoc nep veßet el az
mint Ioſephus iria. De az Apoſtoloc az Iudeaba valo hiueknec eeleſt ßerzettec, Macedoniaba es egyeb orßa-
gokba. Mi időnkbenis nagy dragaſagba fa bimbot es vennike veßőt, es hol mi gyökeret raguan ſokan meg hol-
tac miatta, egy Poſoni Metz buza harom frinton iart ide, de Tot orßag fele ſoc nemis talalt, Holot Na-
dasdi Ferentz ioßagaba Njari Bernald Tizttarto leuen beßelte, az ßegenyſeg mihent latot valamelly
ron iaro fő embert, előttec kezeket fel emeluen, es terdre eſuen eſedeztec, hogy ne hadnac, Es mondta hogy mi
dőn veegre czac egy verembeli gabonara iutot volna, es meg hadta volna hogy aztis közikbe oztanac, az menie-
ç veeltec hogy az verembe volna, fellyeb talaltac, annira hegy az aratas előtt egy nihany metz talaltatot vol
na benne. Azonba az kic telhetelenül el adaſra tartottac Iſten eleg buzat aduan maſod eztendőre, meg muſ-
kaſuluan az ablakon ki repültenec, ſoknac lattara. Ime az iſtentelenec ezből sem tanulnac, Sőt öregbitic go-
noſſagokat es hitetlenſegeket. De az hiuec az fele ehſegnec oſtorat latuannis, aznal inkab bizakodgyanac az
WR Iſtenbe, es vagyodgyanac az orßagra, az hol örömnec elegsege, es hol az Iſten minden leß mindenekbe.

HATODIC Ielről monda: Es leßnec Föld indulaſoc bizonyos helyeken. Ez ackoris meg lett midőn Chri- 6.
ſtus Wrunc Lelket ki boczatta, es halottaibol fel tamadot, Es az vtannis. Mi időnkbennis Buda veßedel- Föld indulaſoc.
me előtt az Nap annira el veztette fenyet, hogy deelbe az Czillagokat latnac, es olly föld indulas lett, hogy az Matth: 27.
poltzrol az fazokac le hulnanac, es az tornyokis romlanac, ottis Budan es Peſten az en hazamba.

HETEDIC Ielről monda: Ackoron keezbe adnac titeket, es meg ölnec titeket, Es leztec gyülöſe- 7. Hiuec kergeteſt.
gekben minden nemzeteknel az en Neuemert. Ez mint tellyeſedet be, az Apoſtoli czelekedetekről irt könyw-
ből meg erthedd menyi ßidalmat, kergeteſt, fogsagot, vereſeget, es vegre halalt ßenuedtec, mind Sido orßag-
ba, miad Olaß, mind Görög orßagba, es minden orßagokba az Chriſtus Apoſtoli, tanyitoi es minden hiuei.
Vilag veegezete előttis mind ez egez vilag ßerte, es köztünkis nem czac hallyuc, hanem erezzüc ezt mi ma-
gunkonis. Czac enis harom fogsagomba, es azon kiuül egez eeletembe nem czac az Papaſagtul, de az en tanit
uanimtulis ſokat ßenuedtem, Kic vegre el vnuan az Iſten igeiet el kenyeſedtec, es az dorgalaſt, Sőt az kegyes
inteſtis el nem ßenuedhettec. Azonkeppen egyeb tanitokatis hamar hamar ki bolczoztattac, midőn öket nem
hadnac ßabadon heuerni az bűnben, az baluanyozo oltarnac, ruhanac, Oſtianac könyteſebe, à torkoſſagba, az
buiaſagba, az telhetetlenſegbe, es egyeb bűnökbe. Ez felőtt, az Papaſag tömlöztezteis öket. Es czac moſtis
1583. eztendőbe, Nagy had tamadot, Hogy egy Gardinal egy Apattzat el vőtt, es az fertelmeſſegből tam
bor hazaſſagra teert, es az Euangeliomot könyti. Ezis moſtanaba lett, hogy az Tizen harmadic Gergel Pa-
panac Romaba egy fő ember ellenſege volt regiül fogua, ki barati hazaba lappagot, azoknac baratit ßep ßin
alatt magahoz hiuattya mind, es az ulatt hazokbol ki hozattya, De midőn ezec meg teertec volna, elő talal-
lyac, es hartzoluan az Papa ßolgaiual, el akartac venni, de azoc altal ve ic eztis, es az keet feel között ſokan
halnac meg, Azonba egy Wris ki Papatul kegyelmet nem nyerhetet, közikbe talalkozuan harom ßazad

HVSZON ötödic Wrnapiara ßent Haromſng nap vtan.

magaual Papa ſolgaira tamad, ez miatt az varosba nagy zöndüles leuen, Papa ki fut Romabol, es nem akartac oztan be erezteni. Röttenetes öldöklöſec lettec Parisba es Franciaba, Es Philep Kiraly miatt Spaniaol orßagba, es töb helyeken. Mind ezekből az hiuec fel indullyanac, hogy az ö lelkeket bekeſeges türeſſel biriac varuan az ö ellenſegeken valo boßu allaſat az Iſtennec, melly noha moſtis meg leiel, de leg inkab az itelet kort, es az öröc büntetesbe.

8. Botrankozas.

NYOLTZADIC Ielről monda: Es ackor meg botrankoznac ſokan. Ezis ſoc keppen lön Ieruſalem veßedelme előttis, közönkis ßamtalant latunc, hogy haboruſagnac ideiebe ketelkedic, mellyic Tudo mauy legyen igazb, es ollyakis vadnac, kic noha ertic, de megis ezac ſuſogiac az igaſſagot, es vgyan feleis alnac. Az Papa Miſerere ki ſemmire nem tetziczac hizelkedeſert mennec, Piſpec aztalit forogiac. Midön amaz alnoc INTERIM neuü könuetze Oetödic Caroly Czaßar ideiebe paranczolat alatt ki ment vala Meeg az Böicz Doctoroc es Tanitoc közzülis ſokan czelczaptac. Vgyanis az tüzbe tettzic meg à tizta Arany, Es igy akaria Iſten hogy meg teſſenec az meg probaltattacy 1. Corinth: 11. 1. Pet: 1.

9. Arulas.

KILENTZEDIC Ielről monda: Es egyic az maſikat el aruliya es egy maſt gyülölic, Ezis ſoc keppen lett meeg Sido orßagban, az Papoknac el aruluan az hiueket, mint Iſtuant egy nihanyan Act: 7. Es minden gonoſſag neuekeduen, midön az Chriſtus tanitaſa altal nem akaranac epülni. Vilag veegezete elöttis minemü gonoß erkölczüec legyenec, igy iria meg ßent Pal, 1 Timoth: 3. Veßedelmes idöc erkeznec, Mert az emberec magokat nagynac beczülic, fö uenyec leßnec, kerkedekenec, keuelyec, ßidalmazoc, ßületeknec engedelenec, hala adatlanoc, iſtentelenec, ßeretet nekül valoc, alhatatlan beßedüec, patuarkodoc, mertekletleu eeletüc, kegyetlenec, kic ſemmi iot nem keduelnec, aruloc, vakmeröc, fel fuualkodtac, kic inkab ßeretic az teſti gyönyörüſegeket, hogy nem mint az Iſtent, kic ezac ßinec viſelnec az Iſtenes eeletnc, de maga annac eretet meg tagadttac. Mond ßent Peteris: 2. Pet: 3. Az vtolſo napokban meg czufolec iönec, kic az ö tulaydon gonoß keuanſagoc ßerint iaarnac. Bizony az mi moſtani idönkbeli nepeknec meltan mondhattyuc azt, az mint Micheas Propheta mondot az Sido nepnec, Mich. 7. El költec az iamboroc az földről, es az igazac ninczenec immar az emberec között, Veer vtan leſelkednec mindnyaian, ki ki mind arra igyekezic, hogy el veßeſſe felebarattyat, es az gonozt az mit ezelekednec, ionac itelic, az mit az Feiedetem akar, azt mondgya az Biro, hogy iſmet ioual legyen neki, Az hatalmaſoc az ö keuanſagoc ßerint adnac tanaczot kaart tenni, es vgy forgattyac mint ßinten akarnac, Az leg iob közöttöc ollyan mint az Tövisk, es az leg igazb ollyan, mint az tüs gyopü. Senki ne hidgyen felebarattyanac, Senki ne bizzec Feiedelmekbe, Ollyalmazd meg az te ßaiadnac aytaiat aztul, az ki az te öledbe fekßic, Mert az fiu vtallya az Atyat, az leany Anya ellen tamadot, az meny az ö napa ellen, Es kinec mind ellenſege az önnen hazanepe. Ezekbe ßamtalant latunc mind ez vilag ßerte, minden nemzetec között, az mint Chriſtus Wrunc maſutis meg prophetalta, Matth: 10. Es itis monda: Es fel tamadnac ſoc hamis Prophetac, es ſokakat el hitetnec, Es miuel hogy az hamiſſag meg öregbedic, ſokaknac ßeretetec meg hidegül, az ki kedig mind veegig alhatatos leend, az idözül.

10. Euangelion predikallaſa.

TIZEDIC Ielről monda: Es az Orßagnac Euangeliomia hirdettetic mind ez ßeles vilagon, minden nepeknec tanubizonſagara, es ackor el iö az veeg. Ieruſalem veßedelme elöttis olly höwſeguel predikaltatott az Chriſtus Euangeliomia, hogy ſenki ne mondhatna hogy nem hallotta volna, Vilag veegezete feleis mind Töröc, Sido, Tzigany, vntalan talal olly Kereztyenekre, kic elöttec az Chriſtus altal valo meg Valtſagrol es meg teremtöl ſolton ſolnac, Igy vilag kezdetitül fogua minden nagy veßedelem elött ieles Tanitokat tamaztot, Viz özön elött Noet, Sodoma ſillyeztese elött Lototh, Ieruſalemnec elsö romlaſa elött Ieremiaſt es töb Prophetakat: vtolſo veßedelme elött predikalt ö maga az W R Chriſtus, es az Apoſtoloc. Mi idökben Luther Marton, Philep Melanthon, es töb ieles Böicz emberec. Es az felött az nyomtataſtis höwſeguel az tayba ada, hogy ki ki mind hazanalis oluashattya azonokat, kiket az Predikation hallana.

11. Baluany fel emeleſe. Lib: 17. antiquitatum, cap. 8.

TIZEN EGYEDIC Ielről könuetközic az mai Euangeliomnac kezdeti: Hogy az romlaſnac vtalatoſſaga allana az ßent hellyen. Ieruſalem veßedelme elött valo Baluanyoc az Iſten Templomaba ezzec voltac, Hogy az Romai Czaßaroc Iſtent tiztelettetis keuantac magokuac az Sidokul, Pilatus Tyberius Czaßar kepet es Zaßloiat akarta fel tetetni, Ioſephus iria lib: 18. antiquitatum cap: 5. Et lib: 2: de bello iudaico cap: 8. Az vtan tizta aranybol öntötett Sas tzimeret Czaßarnac Herodes az Templom aitaia felött fel tetette. Caligula kedig az oktalan barom, röttenetes fertelmeſſege felött, magat Olympiai Iupiter Iſten fianac neuezte, kepet meg hadta hogy fel tennec belöl az Templom Oltaran, De azt iria Ioſephus, hogy azonba meg holt, es meg hadta hogy az ö neuere esküdgyenec, es ötet hiwiac ſegitſegül mint Iſtent, libro 18. antiquit: cap: 15. lib: 2. de bello iudaico cap. 9. Ez fele külsö baluanyozaſra, az Romai Czaßaroc nem keßeritetteb Chriſtus Wrunc ideiekort, hanem ezac az Templom penzet vettec el, es arrol azt mondta Chriſtus,

ſtus, Hogy az mi Czaßare, adnac neki, De az mi Iſtene, azt Iſtennec adnac. Hanem azkoris Chriſtuſt ki kergetuen az Templombol, es az vtannis ßolgainac ſem tanyitaſat, ſem czudait nem beczůluen, es öket mindenůt ki kergetuen, tellyeſſeguel meg foztatanac minden Iſteni Lelki epůlettůl, azert neuekedec kőzőttőc az ſoc hamis Tudomany, az ſoc ſetet teuelges az Iſteni dolgoknac ertelmebe, es bőwelkedec kőzőttőc az ſoc Baluanyozas, Es ſoc faytalan gonoß eelet. Es ezec vtan oztan vgy erezte Iſten öket erreis hogy az ő Pogani Wroc keßeritene kůlső keppenis az ő Baluanyoknac vagy ő magoknac Iſteni tiszteletire. Monda pedig erről Chriſtus Wrunc, Hogy ezt regen Danielis meg prophetalta volna, hogy az romlaſnac vtalatoſſaga az ßent helyen allana, az az, Az Kegyelem Lada felött, az keet ßarnyas Angyalnac ßarnyai kőzőtt, mellyhőz az ISTEN kőtőtte volt magat, hogy onnet meg halgattya az könyörgőket, es Kegyelmet nyernenec az bůnőſec, de az neezet az CHRISTVS altal valo Kegyelemre. Ezt ez ßentſeges helyt keet izben vndokitottac meg Baluanyozaſſal, ki nagy niluan valo bizonſag volt, hogy Iſten el verőtte előle: Egyßer Antiochus altal, Kiről prophetalt kiualtkeppen Daniel, ki Olympiai Iupiternec kepet vitette be az Templomba, es Dißno huſſal aldoztatot otben, es az melly hadakozokat oltalmul melleie vetett, azoc ißonyu fertelmes dolgokat czelekedtec otben az Templomban, minden feele ßőmelyeckel, Maſodßor haſonlő vtalatoſſagoc lettec az Romai Pogany Czaßaroc altalis Chriſtus Menybe menese vtan, mellyeketis Daniel egy arant telentet prophetalasaba kit Antiochusrol mondot, neezuen mind az keet rendbeli időre, az mint ez Chriſtus Wrunc mondaſabol meg tettzic, midőn az Regiről lett prophetalaſat az vtan valorais bizonſagul hozza. Sőt ezen Baluannac az Iſten Templomaba valo fel emelefe, peldaztatott az vtolſo időreis, az kibe Romai Papa az Anya ßent Egyhaz kőzőtt ůl, magat vgy tiszteltetuen mint Iſteni Felſ g, Kiről ßolt ßent Palis, 2. Teſſalon: 2. Ez felött az moſtani Templomaba Iſtennec, az az Anya ßent Egyhazaba imezekis Baluanyozaſoc: Hogy az Iſtennec igeiet el vntac az emberec, es nagy teſti batorſagual keuernec az bůnőkben, Mellyec bizonnyanal romlaſnac vtalatoſſagi, az az, mellyec hoznac Iſten előtt valo meg vtalaſt, es rőttenetes romlaſt, es azonba eznec bőwelkődeſe kőzőtt, el iő ez Vilagnakis veegezete, Es mindenec elő allnac az ßam adaſra, Kiknec vtolſo iteletyec mint legyen, Arrol ez iővendő Wrnapiam tanullyunc Iſten ſegitſegeből.

MIT TANVLANC:

MDőn az Tanyituanyoc mutogatnac az Ieruſalembeli Templomnac ßep rakaſit, CHRISTVS Wrunc monda nekic: Hogy egy kőw az maſikon azokba nem hagyatnec. Es keerdec mikor lenne az: Es ez Vilag mikor veegeztetnec, es azoknac Ielei mitzodac volnanac. Ezekre feleluen CHRISTVS Wrunc, az melly Ielyeket monda, Tizen egy rendben ßamlalam elő Rőuid ertelemmel. HOGY mind Sidoſag, mind ez Vilag veßedelme előtt, Hamis Chriſtuſoc: Hadac, es hadi hirec: Es part ůteſec tamadnanac: Dőg halaloc: Ehſegec: Föld indulaſoc lennenec: Az Hiuec keezbe adatnanac: Egy maſt el arulnac: Az Euangeliom predikaltatnec: Es az el puztitto vtalatos Baluany az Iſten Templomaba fel tetetnec.

Ezec ellen valo magunc oltalmara keet keppen inte: Hogy imadkoznanc: Es hogy el futnanc. Mellyec ellen vigaztala, hogy az mi meg ßabaditaſunkra őtet varnanc az iteletre. Ezekből azert miſerkenyűnc fel, Nem mint az regi hitetlen Sidoc, Hanem mint egy nihany azkorbeli Hiuec, Es ez Ielekből tud yuc meg bizonyual hogy veege leß ez Vilagnakis, mint Sido Orßag friſſegenec. Az iővendő Nyomorusag es Veßedelem ellen, mellyekhőz haſonlatos meeg nem volt, ßűntelen valo abitatos könyörgeſſel magunkat erősitſűc, Es minden nehesſeginkben az Iſten Fianac el iőueteliuel magunc vigazttallyuc. Kihőz mint az Keſelyőc mijs gyűlekezni ſieſſűnc, hogy ő altala mind őrőcke eelheſſűnc. Ezezeknec meg nyereſeiert, moſtis könyörőguen mondgyuc el imez Imadſagunkat.

IMADSAG.

VR Iſten, mi Mennyei ſzerelmes ſzent Atyanc: Halat adunc mi teneked, Hogy minket az te ßent Igednec altala az el kaarhozo teuelygesből ki hoztal, es az te Irgalmaſſagodnac vilagoſſagara vittel: Kerűnkis tegedet, Hogy irgalmaſſagoſon tartz meg minket ez vilagoſſagba, Es oltalmazz meg minden tenelygeſtűl, es hitetlenſegtűl, hogy mi hala adattanoc ne lenyűnc, Es hogy az te ßent Igedet meg ne vtallyuc, ſe haborgaſſuc, mikeppen az Sidoc, Hanem hogy ſellyos ſzivel fogadgyuc, celetűnkot az ßerint rendellyűc: Es minden bizodalmunkat czac az te Kegyel-

meſſegedben, Es az te Fiadnac Chriſtus Ieſusnac velünc valo io teteben veſſüc, Hamis Tanitoktul es Chriſtuſoktul magunc meg ohaſſuc, Ez vilagot meg vtalhaſſuc, Es az te ſzent Fiadat ez vilagnac el vegezeſere, es az mi fel tamadaſunkra, es az örök eletnec meg adaſara, nagy örömmel varhaſſuc, Ki te veled es az ſzent Leleckel eel, es vralkodic mind örökkön örücke, Amen.

ERCZ MEG.

¶ *Az Iteletről valo lelekről, Es annac ideieről, Nemell, Bőlczec nagy meelyen mint elmelkedtec, Enis irtam rola az Oetődic Reſzebe az öregbic Poſtillanac, el kezdven fol: 554. Ha ki ertelemmel meg olvaſſa mind gyönyörüſeget es haſznat meg ertheti Iſten ſegitſegeből, Azokat it ki hadtuc.*

HVSZON HATODIC VRNAPI Euangeliom ſzent Haromſag nap utan.

Az Vtolſo Iteletről. Kire az WR IESVS CHRISTVS nagy dicziőſegeſen el iőven menyből, meg iteli mind ez egez vilagot.

ENEKLESROEL:

¶ *Kerlec es intlec moſtan &c.*
¶ *Diczerd az Iſtent te hiw &c.*
¶ *Regen o Törvenyben Moyſeſnec &c.*
¶ *Menyi ſokat ſzol az Iſton embernec &c.*

AZ EVANGELIOMROL
SVMMATSKA.

AZ moſtani Euangeliomunc tanyit ez egez vilagnac vtolſo Iteletiről. Kibe Itelő Biro lenne az embernec Fia, az WR Chriſtus, ki az emberi teſtben meg holt vala, ez vilag meg valtſagaert. De azt ſokan nem beczülec, vgy à mint kellet volna. Melly iteletre nem olly alazatoſſagual iőne, mint az halalra mene, Hanem mint aldot Iſtennec Fia, mint Mennyei örőcke valo feiedelem, mint kiralyoknac kiralya, minden mennyei ſeregeuel nagy felſegeſen, Kinec ſzauara fel tamadnanac minden nemzeti Adamnac, nagyoc kiczinyec, Ki előtt meg futamnec mind az meny, mind az főld, Ki két fele valaztana mindeneket, Az ő benne bizokat, kic ő altala Iſtenhőz tértec, es hiteket irgalmaſſagnac ſoc teteuel es egyeb io czelekedetuel mind ez vilag lattara meg bizonitottac, fenn az felſegbe iob keze fele helyheztetne Az hitetleneket kedig kic iſtentelenſegekben meg maradtac, ötet es hiueit ſoc keppen vęghetetlenül boſzontottac, alatt az főlden bal keze felől hagyna. Es mindeneket az ő czelekedetec ſzerint meg itelne, Az hiueknec hitből ſzarmazo irgalmas teteket elő ſzamlalna külső bizonſagul, kiből mindenec meg eſmernec, hogy igaz ſziwből valo pœnitentia, az az, Iſtenhőz valo meg tęres volt bennec, ſoc keppen meg beczüluen az Chriſtuſnac bűnert valo aldozatyat, ő mellette minden ſzenuedő nyomorultaknac kegyeſen ſzolgaluan, Mellyec ha czac olly kitſinyec voltakis, hogy betegſegekben, fogſagokban, meg nem ſzabadithattakis, de czac meg latogattakis őket, Megis olly nagy fennt magaztallya, hogy azokat mint ha ő magaual czelekedtec volna. Ez mellet io neuen veuen egyeb io gyümölczetis hiteknec, az az, minden ioba valo foglalatoſſagokat. De az hiuec tuduan azokba ſoc erőtlenſegeket, vgy mint kic az előttis czac à Chriſtus ęrdemere tamazkodtac czudalkoznać, hogy meg emlekeznec olly kitſiny tetekről, kikbe ők ő magokat ſemminec tartottac. Viſzont à hitetleneknec elő ſzamlallya külső bizonſagul hitetlenſegeknec, az fő gonoſz gyümölczet, Hogy ő rayta az ő hiueiben kegyetlenkedtec, es az mellet minden iſtentelenſegbe, torkoſſagba, fertelmeſſegbe, hamiſſagba be merüluen, Iſtenhőz az ő ſzent Fianac altala meg nem tęrtec. Es igy ki monduan igaz iteletyeket: Az hiueket be viſzi, nagy örömmel az vęghetetlen örők diczőſeges es meg fogh atatlan gyönyörüſe-

nyörüſeges orſzágaba Iſtennec. Az hitetleneket pedig keſzeriti menni az ördögöckel, az vęghetetlen öröc tüznec, es meg mondhatatlan nagy kinnac gyötredelmere, az pokolnac orſzagara. Mind ezeket nagy ęrtelemuel be foglallya az mai Euangeliom. Kit irt meg ſzent Mathe, az ö Euangeliomi könyuenec huſzon otödic reſzeben.

MATTH: XXV.

¶ *MONDA IESVS Iduözitönc:*

MIKOR [a] el iöuend az Embernec fia az ö diczöſegebe, es mind à ſzent Angyaloc ö vele egyetembe: Ackor ül az ö diczöſegenec ſzękibe: [b] Es eleibe gyüytetnec minden nemzetſegec: [c] Es el valazttya egy maſtul öket, mikeppen az Paztor el valaztya az iuhokat az Bakoktul: Es à Iuhokat vgyan allatya ö iob keze felöl, à Bakokat balkeze felöl.

[d] Ackor ezt mondgya az Kiraly azoknac, az kic ö neki iob keze felöl leſznec: [e] Iöuetec el en Atyamnac aldottai: Biriatoc öröksegül az orſzagot, melly ti nęktec keſzitetet è vilagnac kezdetitül fogua: [f] Mert eheztem, es ennem adtatoc: ſzomiuhoztam, es innom adtatoc: iöueueny voltam, es ſzallaſt adtatoc ennękem: mezitelen voltam, es meg ruhaztatoc engemet: beteg voltam, es meg latogattatoc: az tömlötzben voltam, es en hozzam iöttetec.

[g] Ackoron felelnec nęki az igazac, monduan: VRam, Mikor lattunc hogy eheztel, es enned adtunc? auagy ſzomiuhoztal, es innod adtunc? Mikor lattunc kedig hogy iöueueny voltal, es ſzallaſt adtunc? auagy mezitelen, es meg ruhaztunc? Mikor lattunc hogy beteg es fogoly voltal, es te hozzad mentünc? Es feleluen az Kiraly, ezt mondgya nękic: [h] Bizony mondon ti nęktec, valamit müueltetec egyuel az leg kiſſebickel az en atyamfiai közzül. en velem müueltetec.

[i] Ackor mondgya azoknakis à kic bal kęz felöl vadnac: Mennyetec el ti atkoztac en tülem az öröc tüzre, melly keſzitetet az ördögnec, es az ö Angyalinac. [k] Mert eheztem, es ennem nem adtatoc: ſzomiuhoztam, es innom nem adtatoc: iöueneny voltam, es ſzallaſt nem adtatoc: mezitelem voltam, es nem ruhaztatoc: beteg es fogoly voltam, es meg nem latogadttatoc.

[l] Ackor azokis felelnec nęki, es mondgyac: Vram, Mikor lattunc tegedet ehezni, nuagy ſzomiuhozni, auagy iöueuenyen, auagy mezitelen? auagy betegen, auagy foglyul, es nem ſzolgaltunc teneked? Ackor feleluen nekic, ezt mondgya: Bizony mondom ti nektec, valamit nem müueltetec egyickel ez kiſdedec közzül, en velem ſem müueltetec. [m] Es ezec az öröc kinra mennec, az igazac kedig az öröc ęletre.

a: Hogy meg leß az itelet: Es az Emberfia leß az itelö: Es hogy arra diczöſeguel iö.
b: Kiket itel? mindent.
c: Mint keßiti? meg valaztya öket.
d: Mint leß az itelet?
e: Aldottakat ö magaual hiwia az ö orßagara.
f: Gyümölczi az aldottaknac.
g. Alazatoſſagoc az aldot hiueknec.
h: Nagy beczületi az kitſinyeknec.
i: Ißonyu atkozotnac lenni, es öröc tüzre küldetni ördögöckel.
k: Gonoß fanac, gonoß gyümöltſi.
l: Nem fog ackor ſemmi czelczapomentſeg.
m: Egyic felnec ſem leß veegec.

ROEVID ERTELME.

OET Rendbe ezeket tanullyuc ma az mai Euangeliombol: Elöſzer, mint tanyit Chriſtus wrunc az iöuendö Iteletröl. Erröl meg hallyuc ez-

Az Vtolso

tis, Hogy az Satan ſoc keppen igyekezic mindenkor az embereknec elmeiekből ki venni, hogy az Iteletre ſzamot ne tartananac, hogy ez ockal batrabbac leheſſenec ez bűn heuetesbe, es ſzörnyűb legyen raytoc az Iſten itelete. De Maſodſzor meg ęrryűc, hogy valoba bizonnyal meg lenne az itelet. Ennec hat fele nagy bizonſagit ſzamlalom elő, de ezac Summa ſzerint. Harmadſzor meg tanullyuc, hogy itelő Biro az ember fia lenne, kire nagy felſegbe iőne. Negyedſzer meg hallyuc, Mi moddal leſz az Itelet. Oetődſzer Mikor leſz, Es miczoda helyen: Es arra mint keſzitſűc magunc. Elſő Predikationkat ezekbe vęgezzűc. Szollyunc az Elſő Tanuſagrol.

AZ ELSŐ TANVSAGROL.

Az Elſő Tanuſagunc ez igekből kőuetkőzic: Monda az WR Chriſtus: *Mikor el iőuend az embernec fia az ő diczőſegebe, es mind az ſent Angyaloc ő vele egyetembe, Ackoron űl az ő diczőſegenec ſeekibe.* Ez igekből ez harmat tanuliyuc: Előſzer miert tanyit Chriſtus az iőuendő iteletről, Azert hogy az Satan ellen azzalis fel razzuc magunc Iſteni fęlelemre. Maſodſzor, Hogy bizonnyal iteletűnc lenne. Harmadſzor, hogy annac Biraia az wr Chriſtus lenne, Kire nagy felſeggel iőne.

Miert tanyit az Wr az iőuendő iteletről.

ELŐSZER it tanullyunc arrol: Miert tanyit *CHRISTVS* az iőuendő iteletről: Ezert: mert az iſtenteleneknis leg nagyob fenyiteket azbol veſznec az meg tęreſre, Az hiueknis leg nagyob vigaztalaſt az ő meg kőnyebiteſekre.

Satan igyekezete ezbennis.

Az Satan kedig minden időbe igyekezet az iteletnec emlekezetit az embereknec elmeiekből ki venni, hogy őket az bűnre nagyob batorſagual vihetne. Salomon erről hoſzu ſzoual ir, az bőlczeſegről irott kőnyuenec maſodic, harmadic, es őtődic reſzebe, kinec Summaia ez:

Sapient: 2.

Mondnac az iſtentelenec: az mi keueſet ęlűnc, azt győnyőrűſegbe, lakaſba, tobzodaſba, iatekba, buiaſagba, hamiſſagba, es azokon valo boſzu terekben kic minket czufolnac mulaſſuc, Mindenűtt hadgyuc emlekezetit à mi vigaſſagunknac, Mert ennel tőb haſzna ninez az embernec, ki tőrtinetből lett, es kinec ſelke mint à para ſemmiè eniſzic.

Sapient: 5.

De ezec midőn az iteletkort lattyac mindennec fel tamadaſat, es à kiket nyomorgattac, es bolondoknac iteltec, azoknac bodogſagokat, magoc ellen nagy keſerues panazt teſznec, bankoduan regi bolondſagokon, es ohaytuan az hiueknec felſeges draga allapatyokat. Ezent ielente Chriſtus wrunkis az keduen lako kazdagnac peldaiaba, ki az

Luc: 16.

rőttenetes hęw langba Lazarnac egy czep vizet ohaytya vala. Minden időbe bőues Epicureuſockal ez vilag, kic igy ſzolnac: *Nunc edamus ac bibamus, poſt mortem nulla voluptas.* Moſt egyűnc es igyűnc, halalunc vtan nem leſzen győnyőrűſegűnc. Mindgyart Adamnac leg elſő fiais Cain illy volt, ki az igaz Abelt meg őlte, Kinec Iſten az iteltről imigy ſzola: Cain nyugſzic az re bűned, mig ki nem ielenődic. Kinec teſti batorſagat

Iudas leu elete.

kőuetuen az ő vtanna valo ſokaſagis, Nekic Enoch imigy Prophetala: Ime el iő az wr az ő nagy ſoc ezer ſzentiuel, hogy mindenec ellen Tőruent ſzolgaltaſson, es meg bűnteſſe mind azokat, az kic iſtentelenec ő kőzzűlőc. Az mi időnkbeliekről igy prophetalt ſzent Peter: Az vtolſo napokban meg czufoloc iőnec, kic az ő tulaydon gonoſz keuanſagoc ſzerint iarnac, es ezt mondgyac: Hol vagyon az ő el iőuetelinec igeretis? Mert mitűl fogua az Atyac el aluttanac, mindenec azonkeppen vadnac, az mint teremteſtűl fogua voltanac. De ezt akarattyoc ſzerint nem akarıac tudni, aruiz miatt mint veſzet el ez vilag, az Iſtennec fenyegeteſe ſzerint, Sodoma kedig, Gomora, es az ő ſzomſzed varoſi tűz miatt. Ez moſtani vilagot kedig rendelte az Iſten, hogy mind

2. Pet: 3.

főlduel ęguel egyetembe tűzzel meg emeſſze, es mindeneket meg wyitſon, kinel ezer eztendő czac olly nint egy nap, ki az keſedelemmel onſzol minket az meg tęreſre. Tekintſze el moſtis minden hazba, ez egez vilagon, Sokakat talalunc, kiknec minden gondgyoc vagy telhetetlen marha gyűytes, vagy lakas, iatec, mulatſag, vagy boſzu allas es mergenec ki tőlteſe. Azonba az Iſten igeie nem tanulaſat, az iſtenes, tizta, iozan igaz ęletnec nem kőueteſet bűnnec ſem eſmeri lenni. Ezeknec elmeiekből ki vőtte à Satan az iteletnec emlekezetit, Sőt mindnyaian erezhettyűc, hogy ezac egy keues teſti bekeſegbennis ottan inkab edeſedűnc ez vilaghoz, hogy nem mint az őrőc ęlethőz. Ez

ellen

ellen ſzükſeg mindnyaiunkát fel raznunc à fele bizonſagockal, kikből bizonnyal meg eſmerhetſük, hogy mind ez egez vilag minden dolgaiban, meg iteltetic. Kiről Maſodic tanuſagban ſzollyunc.

MASODIC TANVSAGROL,
Hogy *ITELET* leſz.

1. *Első bizonſág, az lelki eſmeret.*

EGYIC Bizonſagunc az minen lelki eſmeretünc, kibe az Iſten ezt be oltotta, hogy minden io tetelbe bator, minden gonoſz czelekedetbe rőttegő legyen pelda Cain, es Iudas lelki furdalaſi. Erről azt iria ſzent Pal, *Roman:* 1. Hogy ez az iteletkoitis ſzembe ſzal az emberrel, mindent az ő gonoſſaga vadoluan, es viſzont io tetementuen. Az Deakoknal erről ſzep mondaſoc vadnac: *Conſcia mens vt cuiq; ſua eſt, ita concipit intra pectora pro meritis, ſpemq; metumq; ſuis. Item: Conſcientia mille teſtis: ipſa Iudex, carcer, tortor eſt, &c.* *MASIC* Bizonſagunc hogy itelet legyen, ez: Mert az Iſtennec igaſſaga ſemmi keppen meg nem alhatna, ha meg nem fizetne, kinec kinec az ő érdeme ſzerint. Ott mutattya meg Iſten leg inkab Cain es Abel közt, Ianos es Herodes közt, Nero es ſzent Pal közt valo igaſſag tetelet, Az mint ſzent Peter iria, 2. *Pet:* 1. Meg tudgya az WR az hiueket az kiſirtetből ſzabaditani, az gonoſzokat kedig az itelet napiara tartani. Szent Palis, 2. *Teſſal:* 1. Igaz az Iſten előtt, hogy az kic nyomorgattac az hiueket, viſzont nyomoruſagot ſzenuedgyenec. Ezert inteinec az hiuec az bekeſeges tűreſre es az meg fizeteſnec varaſara, Lam az ſzolga, az araro, à munkas à faradſag alatt czendeſz ſziwel varia iutalmat, *Iac:* 5. *HARMADIC* Bizonſagunc, az nagy ſoc rőttenetes bűnteteſec, Mellyec lettec az őrdőgőken, è vilagon, az viz özönbe, Sodomanac egeteſeben, Ieruſalemnec rőttenetes veſzedelmebe: Boldiſar Kiralynac, Apriesnec, Iudaſnac, Iulianus Czaſzarnac, Neronac, Caligulanac veſzedelmekbe. Es à mellyec leſznec mind ez vilag ſzerte, betegſegec, hadac, hohar miatt valo kinzaſoc, es rőtteneees halaloc. Ez teſtí oſtoroc bizonſagoc az őrőcke valokrolis, mint ſzent Peter iria, 2. *Pet* 2. monduan: Ha az Iſten nem keduezet az Angyaloknac, kic vętkeztec volt, hanem az ſetetſegnec lantzaual őket kőtőzue pokolba taſzitotta, es adta hogy az iteletre meg tartaſſanac, Es az regi vilagnac ſem keduezet, hanem nyoltzad magaual az Noet, ki az igaſſagnac Predikatora vala, meg tartotta, az özön vizet hozuan az iſtenteleneknec vilagara: Es Sodomanac es Gomorranac varoſat hamuua teuen, ſillyezteſſel el karhoztatta, es peldaul adta azoknac, kic Iſtentelenűl ęlnenec, Es az igaz Lotot meg ſzabadította, ki el tiltkadot vala az faytalan embereknec buiaſagos ęleteknec miatta: Tudgya az WR ez vtannis az iſteneſeket ki ſzabaditani az kiſirtetből, az hamiſſakat kedig az iteletnec napiara tartani, hogy meg bűnteſſenec. *NEGYED* fęle bizonſagunc hogy itelet leſz, Az Propheтaknac, Chriſtuſnac, es az Apoſtoloknac ſzamtalan ſoc tanitaſoc az iteletről. Mint ez mondaſokba be foglaltatot az itelet: Halallal halſz, ha eſzel à meg tiltot fanac gyűmőlczebe. Es imezbe: Aſzonyi allat magat meg tőri à kigyo feiet. Es imezbe: Az te magodba meg aldatnac minden nemzetſegec. Es imezbe: Cain, nyugſzic az te bűned, mig ki nem ielenődic. Mond Enochis, ki hetedic volt Adam vtan: Ime el iő az WR ſoc ezer ſzentiuel iteletet tenni, &c. Mond Salomon: Vala mellyec leſznec ioc es gonoſzoc, meg iteli, męg az titkokatis. Mond Eſaias Propheta Az kic vętkeztec, azoknac fergec meg nem hal, es tűzőc meg nem aluſzic. Iſmet: Meg ſzepűlnec az halottac mint az mezei virag. Mond Micheas Propheta: Ime el iő à nap melly eeg mint az kementze, akor minden iſtentelenec ollyà leſznec mint az eget ſzalma. Iſmet: Meg iteli es hirtelen meg bűnteti à paraznakat, es hamiſſan eskűuőket, Daniel, *Dan:* 2. 7. 12. őrőcke valo orſzagnac mondgya à Chriſtus orſzagat. *Oſeas* 13. hogy el nyeletec az halal. Kereztelő Ianos mond, Az polyuakat meg egeti meg olthatatlan tűzzel, az buzat be viſzi hazaban. Mond Chriſtus wrunc: Mint az konkolt egybe ſzedic es meg egetic, igy leſz ez vilagnac vęgezetibe, &c. Iſmet *Ioan:* 5. El iő az ora, mellybe mindenec kic az koporſoba vadnac, hallani fogiac az Iſten Fianac ſzauat, Mond Maria *Ioan:* 11, Tudom hogy az en atyamfia az Lazar fel ſamad az vtolſo napon.

2. *Az Iſteni igaſſagnac ki ielentęſe.*

3. *Az ſoc bűntetes.*

4. *Az ſent iraſnac ſoc tanubizonſagi.*

Gent 3. 22, 24.

Iudæ 1.

Eccleſ: 12.

Eſa: 66.

Iſmet: 25.

Mich: 4.

Mich: 3.

Oſeas 13.

Matth. 3.

Matth: 12.

Kęt

Az Vtolso

Istenek Wrnapia va ßent Haromsag nap vtan.

Két Angyalis azt bizonyittya, mindgyart menybe menese vtan, *Actor:* 1. Mond szent Pal *Actor:* 12. Az Isten napot rendelt, kibe meg iteli ez vilagot igassagba, Es int hogy ne gyüytsünc haragot. *Roman:* 2. Mert mindnyaian az Christus itelö szęki eleibe allanunc, *Roman:* 14. 2. *Corinth:* 5. *Hebr:* 9. Szent Peteris kęr, hogy vigyazzunc az wrnac el iöuetelere, 1. *Pet:* 4. 2. *Pet:* 2. Minden teremtet allat nyögue varia, hogy ki menekedhetnenec az soc nyauallyakbol, *Roman:* 8. De az hinec leg inkab, 2. *Pet:* 3, *Coloss:* 3. 1. *Ioan:* 3.

5. *Az Isten paranczolatinac be töl, tese mi altalunkis.*

OET ö SZER azis bizonsag az Iteletröl, Mert az Istennec minden paranczolatit be kel nekünkis tellyesitenünc, melly az fel tamadas vtan lesz. *HATOD* fęle bizonsagunc hogy itelet lesz: Az *IELEC*, kiket szamlaltac, Daniel, Christus, es az Apostoloc, mellyec közzül soc meg lett, es naponkintis lesznec, Daniel az Negy Birodalomrol szoluan, *Dan:* 2. Es kiket Christus Wrunc szamlalt, *Luc:* 21. az napokban, Holdban, Czillagokban, dögben, ehsegben, ellenkezökben. Es kiket szent Pal szamlalt, az emberec erkölczekben, 2. *Timoth:* 3. es az Antichristusnac meg ieleneseben, 2. *Tessal:* 2. es az Israelnec meg teresében, *Rom:* 11. *MIND* ezec vtan olly Ielis lesz, ki męg nem volt, hogy az Isten Fianakis ielet meg lattyuc az felhökben, *Matth:* 24. kin ezt ęrthettyüc, hogy à mint meg feszitetet, es az melly sebeket fel vött ez vilag meg valtsagara, azban meg mutatna magat, *Zachar:* 12. De az lelekröl ez el mult ezten wrnapian es Masod Aduent wrnapianoluassatoc többet. Most ezekröl azert emlekezem, Hogy ezeketis bizonsagul vennöc erröl, hogy bizonnyal ez vilag meg iteltetnec. *MEG* ęrtuen hogy itelet lesz. Immar innet tanulgassunc az Iteletnec Biraiarol, es modgyarol.

Ę Soc ezudalatos eleknec bizonsagi.

HARMADIC TANVSAGRÖL.

Hogy Itelö Biranc az Ember fia.

KI legyen Itelöię ez vilagnac, es arra minęmü felsegbe iöyien, Arrol imigy szola az WR Christus: *Mikor eliöuend ax Embernec fia az ö diczösegebe, es mind ax ßent Angyaloc ö vele egyetembe, Ackoron ül az ö diczöseganec ßeekibe.* Ir szollyunc az Ember Fiarol: Es az ö diczöseges szękiröl. *EMBER FIAN* magat ęrti à mi Wrunc *IESVS CHRISTVS*, ki midön az Atyanac fenye, kepe, diczösege, es egyetlen egy szülötte volna, magat meg alaza, szolganac szömelyet vetue magara, Az emberi testben aldozatra ada magat, meg hala, meg fizete mind è vilag bünesert, Azon testben fel tamada, minden ellensegünket, az bünt, az ördögöt, az halalt, poklot meg ronta, birtobaba vęue, labai ala vete. Ez Ember fia azert, az ki az emberi testben ezeket mielte, ki az Atya Istennec egyetlen egy születte, *Ioan:* 3. ez leszen az itelö Biro. Kiröl soc szep irasoc szolnac. Ez Ember fia penig el iö az ö *DICZÖ SEGEBE*, Es mind az szent Angyaloc ö vele egyetemben, az az, Nem olly alazatosan, nem olly szegeny abrazattal iö ez vilan az iteletre, az mint elöszer iöt volt az mi meg valtsagunkra, ki masnac hazaba, söt istalloiaba születet, onnetis ki üzetet, hazaiabol ki kergettetet, fel feszitetet, meg öletet, töuisk koronaual koronaztatot, męg az kerezt fanis hurogattatot, ki az ö hiueibennis mais mind azonokat szenuedi mind ez vilag szerte. Ez mondoc az ki magat igy alazta meg, Hogy èkeppen lenne aldozat az mi bünéinkert, Es hogy az ö hiueitis ö magahoz abrazoltatna. Ennec ez nagy alazatossagnac, gyalazatnac, szenuedesnec vęge lesz, Es vgy iö el nagy diczöseguel, nagy hatalommal, minden szent Angyalockal egyetembe, hogy mind ez vilag el amelkodic rea nęzue, szaiat minden be fogia elötte, mindenec, Sido, Töröc, Kereztyen, minden nyelw, minden nemzet, męg az ördögökis, à szent Angyalokis le bürulnac, meg haiolnac ö elötte, Es meg lattyac à kic ötet haborgattac, mind szömelyebe, mind hiueibe, mind az ö szent igeieben, Az kic ötet meg vtaltac alazatossagaba, azkor röttegic az ö diczösegeben, az kic czufoltac szegenyiegebe, azkor wralliyac felsegebe, es keszeritetnec akarattyoc ellenis vallast tenni ö rola, Hogy ö legyen az diczösegnec kiralya, 1. *Corinth:* 2. Az kic nem akartac tudni, melly edes legyen az ö irgalmassaga, ęrezzec meg melly röttenetes legyen az ö haragia, Ezec męg è földenis meg mutattattac ö benne, midön az Templombol haraggal ki üzne az Istent gyalazokat, es az ö hiueit edesen tanyitana az Templomba: De az iteletkort leg inkab meg

Istenek Wrnapia va ßent Haromsag nap vtan.

Esai: 53. *Apoc:* 7. *Apoc:* 1.

tertz e-

tettzenec ezec az ő felſegebe. Kinec az ő diczőſege, mennyei ſoc ſerege, fenyeſſege, Iſteni nagy ereie mimemű legyen, moſt ſenki czac meg ſem gondolhattya. Kiről mit beſzellyen az iras, touab ſzoloc arrol. Moſt laſſuc imez Czickeltis: *Ackor űl az ő diczőſegenec ſzekibe.* Az az, Ackor mint Földnec Menynec diczőſeges wra, felſeges Kiralya, ſ. az Tőrueny lato feiedelme, vgy űll le az ő itelő ſzękibe, De nem fęr az moſt az mi feiűnkhőz, minęmőnec teſſec ő ackor, midőn mennyei kiraly modgyara nagy diczőſeges es felſeges keppen el ió, Es le űl az ő itelő ſzękire, hogy nemellyeket itellyen őrőc halalra, nemellyeket őrőc ęletre. Męg czac ez földennis ki rőttenetes volna, midőn egy ki kiraly kirali keſzűlettel azert iőne egy varosba, hogy ott ſoc Zaſzlos wrakat halalra itellyen, ſoc ſzegeny legenyeket Zaſzlos wraſagra emellyen, Gondolode czac ez is menyi czudalkozaſſal, menyi fęlelemmel es rőttegeſſel lenne meg, Es viſzont menyi őrőmmel. De miczodac ezec az WR Ieſus Chriſtuſnac iteletihőz kepeſt. Kiez vilagnac nagy reſzet minden nyeluec es nemzetec kőzzűl, őrőc halalra fogia itelni, Es viſzont minden fele emberec kőzzűl, kic ő altala Iſtenhőz tęrtec, Tőrők, Sido, Tzigany, Szereczen, Magyar, Nemet, nagy es kiczinyec kőzzűl, nagy ſokakat itel az őrőc ęletre, ki gondolhattya meg, ott miczoda es menyi legyen mind ſiralom mind őrőm. Es ackor az WR *IESVS CHRISTVS* mineműnec teſſec az ő diczőſeget ſzękibe.

Iteletre űl.

El ainlhatßęzbe

EZEKET moſt rőuideden az Harom czickelről eſzűnkbe vegyűc: Előſzer miert tanyitot az iteletről, kit az Satan igyekezic ki verni az emberec elmeieből. Maſodſzor hogy bizonnyal meg lenne az itelet. Harmadſzor, Hogy azban Biro az Embernec ſia lenne Kire nagy diczőſeguel iőne. Ezekből mi fel indullyunc meg berzűlni őtet mind azokba, az miket az Iſten predikaltat ő felőle, az ő ſzent Euangeliomiaba, kire ő adgyon erőt ſzent Lelke altal, Amen.

A felsőnec ſummaia.

Serkeny fel erre.

NEGYED Czickel imez: *Es eleibe gyűitetnec minden nemzetec.* Az az, valakic ſzűlettec Adamtul, minden emberec, akar mi nyeluen es renden legyenec, akar vizbe, tűzbe, betegſegbe, akar mibe holtanakis, De mind az oknac meg kel eleuenednier, az ő ſzauara, paranczolattyara, az ő Archangyalanac trombitaiara, Az pokolis ki borzatuan az el karhozot lelket, az Paradiczomis az iduőzűlt lelkeket, Es ki ki mind fel ől tőzuen az őnnen tulaydon teſtebe, teſteſtűl lelkeſtűl elő hozattatnac, elő allatatnac az ſzamadaſra es az iteletre, akar firfiu, akar aſzony, akar czeczemes, akar nagy akar kitſiny legyen, De meeg az Angyaloknakis, es az ördőgőknekis ackor mind ielen kelletic lennier. Felſeges Iſten, ki gondolhattya meg ezeknec ſzama menyi legyen, *Apocal:* 7. Ha baar ſűrőſſeguel allananakis egy mas melle, talam nem fęrne el mind ez egez föld ſzinenis, De az Föld, ſőt az Mennyis azkor mind meg egnec, auagy el oluadnac, meg wyiulnac, es mas tiſzta allapatra valtoztatnac: Azert az iteletis nem ezen ez föl len leſzen, hanem à mint ſzent Pal mondgya: el fel az felhőkben ragadtatunc az wrnac eleibe, Es ott tetet nec le az itelő ſzękec, mind az Kiralynac, mind az ő Prophetainac, es Apoſtolinac, kiknec tanyitaſoc ſzerint fog meg iteltetni ez vilag. *Ackor el valaztya egy maſtul őket, mikeppen az Paſtor el valaztya az Iuhokat az Bakoktul. Es az iuhokat vgyan alattya az ő iob kęze fele, az bakokat kedig bal kęze fele.* Az el Valaztaſrol nemellyec imigy ſzolnac: Hogy az hitetlenec à földen bal felől maradnanac, Az hiuec à felhőkben ragattatnanac iob kęz felől allatatuan. Ezt ezzelis erősitic, Hogy igy ſzolt Chriſtus *Matth:* 24. Ketten leſzner az mezőn, egyic fel vetetic, az maſic el hagyattatic: ketten őrőlnec az malomban, egyic fel vetetic, es az maſic el hagyatic. Melly keſeruesen nęzzenec kedig fel az egre kic az földen hagyatnac, nehezeluen hogy fel nem mehetnec, ki gondolhattya ezac megis. De ha mind egy helyen alnakis fenn az ęgeken, de az el valaztas az hitetleneknec eleg keſerues leſz, kic bal felől mint az bakoc es az őklőldőző koſoc ki mereztet ſzemmel es le haytot fővel es nagy rőttegő ſziwel alnac, varuan az ſententiat. Az hiuec kedig mint az iuhoc iob felől leſznec, varuan az ő kegyes izenetyeket. Ennec peldazattya volt az Kerezt. fanis à lęt Toluay, kinec egyike őtet itis ſzidalmaza, czufola, es karomla, az maſic bűnet vadola, neki könyőrge, es őtet tiztele, ő rola vallaſt tőn. Mindez vilag moſtis ez kęt Toluay latorhoz haſonlatos, Mert czac egy ſint, ki veſzedelmet, halalt es karhozatot nem ęrdemlene. De egyic reſze czac kep mutato, czac ſzinuel viſeli az Iſtenes ęle-

Az kęet Toluay kęet felől mit peldazta.

Hogy mindennec elő kell allani, es mindennec meg kell iteltetni.

1. Teſſal: 4.

Apoc: 20.

Apoc: 21.

2. Pet: 3.

Eſa: 56.

1. Teſſal: 4.

Apoc: 20.

Matth: 19.

Luc: 22.

Miczoda keſſellel lęsz az itelet

Az Vtolso

tet, kic az ő bűnet nẽ esmari nem sirattya, az Isteni atkat, haragiat, nẽ feli à Christus aldozattyat nem beczüli. Az ő bűne boczanattyat nem à Christus altal keresi, Sőt azt szidalmazza, rontya, haborgattya, Az masic reszc noha ők bűnős, de az bűn alatt eyiel nappal nyög, sir, ohayt fohazkodic, esedezic, könyörög, ezac egyedül az WR Iesus Christusnac egyszer valo aldozattya altal, melly lett az Kereztfan, Es bizic az Istennec igeretibe, tűle szent Lelket kęr istenes iozan igaz ęletre, Azon igyekezic hogy terieſſze az WR Christusnac igaz esmeretit, vallya őtet mindenec előtt, halalakortis ő neki aian lya magat. Ez kęt feke moſt ez vilag szerte el vadnac elegyedue, mint az mezőn az Bakor az Baranyockal, es mint az buza az konkollyal. Egy varosba, faluba, egy haznal, egy aztalnal, egy korsiba, egy agyba, egy dolgoknac szerzesebe, tanaczba, keresekedesbe, egy tarsasagban az kic moſt forognac, azkor egy maſtul sokan el valaztatnac, soc szűlec gyermekektűl, soc atyafiac egy maſtul, soc baratosoc ott el valaztatnanac, Hol noha az hiuec erzic kegyelmet hozzaiok az wrnac: de mind az altal męg ők is elegy leſznec rőttegeſſel, nęzuen az őrdőgöknec es az el karhoztaknac sokasagat, es varuan az rőttenetes ſententiat, kit mind ez vilag hallasara reaioc mond az felseges itelő Biro. Kinec minemű modgya legyen az Tőrueny tetelbe, azrol touab szollyunc.

Az el valaztatasis, kit ięzt kit őr nendęzięt.

Meeg az iokis rezketnec.
1. Pet: 4.

Moſt ier tanulgaſſunc azoknac tellyesb ęrtelmeről az kiket eddig hallanc, azrol: *KI LESZ ITELŐ BIRO: ES ANNAC* el iőuetele minemű felsegbe legyen. Ezekről halliuc meg imez iraſokat. Mond Daniel, Ezeket lattam hogy szekeket tőnec le, Es az vęn le űle, kinec ruhaia feier vala mint az ho, es az hay az ő feien mint az tiszta gyapiu. Az ő szęki fenlic vala mint az tűz, es annac kereki egnec vala mint az tűz, Es ő előtte tűzet fenyeſſeg megyen vala ki, Es ezerszer valo ezeren szolgalnac vala ő neki, es tiz ezerszer valo szaz ezeren allnac vala előtte: Itelet lőn, es az könyuec meg nyittatanac. Latuan lattam ezen eyieli latasba, ime az egnec felhőibe iőue egy ollyan mint az *EMBERNEC FIA*, es iőue az vęnig, es eleibe hozzac őtet: Az ada ő neki hatalmat, tiztesſeget, es Kirali birodalmat: Hogy ő neki minden nepec, nemzetsegec es nyeluec szolgalnanac. Az ő hatalma őrőcke valo hatalom, melly meg nem szűnic, es az ő kirali birodalmanac ninczen vęge: Az mit it latot Daniel, hogy az itelet à Fiunac adator, ő magais az Christus meg magyarazza ezt, *Ioan: 5.* monduan: Az Atya nem itel senkit, hanem minden iteletet az Fiunac adot. Noha telen leſz az iteletben mind az Atya, mind az szent Lelec, Melly itelet melly nagy felseguel legyen, Danielis am meg iria, hogy az Isten soc ezeren iőne, es ő előtte nagy tűzes fenyesseg lenne. Ezről tőb iraſokbolis ier ęrtekezzűnc. Mond Christus wrunc: Az Embernec Fia el iő nagy hatalommal, es nagy diczőseguel, mind az szent Angyaloc vele egyetembe. Mond szent Peter: Olly tűzbe iő el, melly roppogaſſal meg oluaztya męg az egeketis. Mond szent Ianos, az ő szine előtte meg futamodic ackor mind az Meny, es mind az főld. Mond szent Pal: az ő szauara az Archangyaloc meg fuyiac az ő Trombitaiat, az mint fuytac az Sinai hegyenis. Mondnac az tőb iraſoc: Minden halottac hallani fogiac az ő szauat, es arra ottan mindnyaian fel tamadnac: Es az Angyaloc ez vilagnac mind Negy reszetűl fogua hamar sagual őszue gyűytenec minden embereket, mind iokat, mind gonoszokat. Es itelő szękec tetetnec le, Es az szam tarto könyuec elő hozatnac. Es le űlnec az ő Tizen kęt Apoſtoli iteletre, az az, azoknac tanyitasoc szerint fogia az iteletet tenni, Azoc kic hittec az ő inteſinec, es meg fogattac, kic meg menekedtec az Istennec haragiatul, az bűntűl, es az őrőc karhozattul, az Christusban valo bizodalom altal, nem ſententiaztatnac karhozatra, Hanem iteltetnec az Christus halalanac ęrdeme szerint, őrőc ęletre. Mert az őrőc ęlet Isten aiandeka, az Christus Iesus altal, *Roman. 6.* De az kic à bűnben benne maradtac, es kic szanszandeckal ő benne bizni nem akartac, keuelyűl es vakmerő keppen az ő iduősseges inteſit meg vtaltac, azoc mind az őrőc karhozatra ſententiaztatnac, nagy igaz iteleti szerint az Wrnac, Kiről minden szentec es Angyaloc Ament kialtnac. Ezekről soc iraſoc teſznec bizonſagot, Kiről egy nihanyat ime előis szamlaloc: Hogy nagy nyiluan ęrthetűc Mi legyen az ő diczőseges el iőueſe. Mond szent Pal: Igaz az Istennec előtte, hogy azoknac viszontac nagy nyomoruſagual meg fizeſſen, az kic nyomorgatnac titeket. Titeket kediglen kic nyomoruſagot szenuedtec

Matth: 25.
2. Pet: 3.
Apocal: 20.
Pſalm: 96.
1. Teſſal: 4.

1 Corinth: 15.
Matth: 24.

Roman: 8.

Iaan: 12.

2. Teſſal: 1.
Istent Igasſagęz.

mi velünc egyetembe, nyugodalomual: Midőn meg ielenti magát, az *WR IESVS* az Menyből, az ő hatalmassaganac Angyaliual, es szikrazo *TVZNEC* langtaual, ki bo- *Tűzzel iű.*
szűr al azokon, kic nem esmeric az Istent, sem engednec az mi Wrunc Christusunknac Euangeliomianac, kic kint szenuednec az ő őrőc veszedelmekre, karhozatra iteltetuen az selen valo wrtul, es annac hatalmas diczősegetűl: Midőn el iőuend, hogy meg di-
czőitesset az ő szentibe, es czudalatos legyen minden hiuekben. Ismet mond: Imè *1. Corinth: 15.*
titkos dolgot mondoc tinektec: Nem mindnyaian vgyan el nyugszunc, de mindnya-
ian el valtoztatunc hirtelen egy szem pillantasba, az vtolso Trombitanac szauara: *Haat egy niharij*
Mert szol à TROMbita, es à halottac fel tamadnac rodhadatlansagual, es mi el valtoz- *trombitalas leßs:*
tatunc. Mert az rodhadando testnec rodhadatlansagba kell öltőzni, Es à halando test *Trombita ßual*
nec halhatatlansagot kel fel venni. Midőn kediglen az rothadando test az rothadat- *iű.*
lansagot fel veendi, akor lesz az à mi irua vagyon: El nyeletet az halal győzedelemmel
Oh halal hol az te győzedelmed? Oh te koporso hol az te eztened? A halalnac kedig *Osee 13.*
tulánkia az Bűn, az bűnnec kedig hatalma az Törueny. De hala legyen az Istennec,
ki az győzedelmet adta mi nekűnc, az mi wrunc Iesus Christusnac altala. Annac oka-
ert szerelmes atyamfiai, Alhatatosoc legyetec es indulatlanoc, az Wrnac munkaiaba
mindenkor bővelkedőc, holott tudgyatoc, hogy à ti munkatoc nem hiaba valo az wr-
nac altala. Ismet mond szent Pal Timotheusnac: Keremessel kenszeritlec az Istennec *2. Timoth: 4.*
előtte, es az WR *IESVS CHRISTVS* előtt, ki meg itel mind eleueneket, es mind
holtakot, az ő *ETNYES* el iőuetelében, es az ő orszagaban: Predikallyad az Istennec be *Fenyesen iő.*
szedet, legy erőtte alkolmatos es alkolmatlan időben, fedgy, oktass, es ints minden en-
gedelmesseguel es tanyitassal. Ismet: Az ki engem meg itel, az WR az, Annac okaert *1. Corinth: 4.*
idő előtt ne itellyetec valamit miglen el iő az WR, ki megis vilagositya az setetsegnec *Ki nilatkoztat*
titkait, es ki nyilatkoztattya az sziueknec tanaczit, es akoron leszen diczereti minden- *akor minden tit*
nec az Istentűl. Ismet: Keuansagual igyekezzűnc, hogy ő nala kellemetesec legyűnc, *kot.*
mind az testben lakuan, mind azbol ki muluan. Mert mindnyaian mi nekűnc selen kell *1. Corinth: 5.*
lennűnc à Christusnac itelő szęki előtt, hogy mindenikűnc el vegye testben el veendő, *Szamot vęßen*
ket az ő czelekedetihőz hasonlatosokat, auagy iot, auagy gonoszt. Ismet mond: Nem *mindenkűl.*
akarom atyamfiai hogy tudatlansagba legyetec azoc felől, kic el nyugodtanac, hogy *1. Tessal: 4.*
ne keseregietec, mikeppen az egyebec, kiknec nints remenseges. Mert ha hiszűc hogy à *Kőuetkezen soc*
Iesus meg holt es fel tamadot, Azonkeppen az Istenis azokat, kic az Iesusban el nyu- *do'gokrol nagy er*
godtanac, ő vele egyetembe elő hozza, Mert azt mondgyuc tinektec az Wrnac igeie- *telemuel ßol az*
ből, Hogy mi eleuenec, kic az Wrnac el iőuetelere meg maradunc, elől nem veszűc azo- *ßent Pal*
kat kic el nyugodtanac, Mert ő maga az WR le szall az Menyből, indito kialtassal, es
az Archangyalnac szauaual, es az Istennec trombitalaual, es az kic meg holtac leszne-
az Christusban, azoc tamadnac előszer fel. Annac vtanna mi eleuenec kic meg maradtac
leszűnc, azockal egyetemben fel ragadtatunc, az felhőkbe az Wrnac eleibe, az ęgbe.
Sz: Peteris monda Cornelius hazaba: Meg hadta minekűnc hogy predikalnanc az nep *Acto: 10.*
nec es vallast tennenc rola, Hogy ő legyen az, à ki az Istentűl vęgeztetet ęlőknec es ha- *Halottakat es e-*
lottaknac Biraianac lenni. Oe magais Iesus Iduőzitőnc, męg az alazatos testbennis *leueneket itel.*
nagy sokakat szolt az ő iőuendő felseges voltarol, es arrolis, Hogy ő lenne az halottak
nac fel tamaztoia. Ki igyis szol: Mikeppen az atya fel tamaztya az halottakat, es meg *Ioan: 5.*
eleueniti, azonkeppen az Fiuis az kiket akar meg eleuenit, &c: Bizony bizony mon- *Hatalma az fel*
dom tinektec: Az ki az en beszedemet hallya es hiszen annac, az ki engemet el bo- *tamaztasra.*
czatot, őrőc ęlete vagyon, es az, karhozatra nem megyen, Hanem az halalbol al-
tal ment az ęletre. Bizony bizony mondom, el iő az idő, es most vagyon, mikoron az
halottac meg hallyac az Isten Fianac szauat, es az kic hallyac, ęlnec, Mert mikeppen az
Atyanac ęlete vagyon önnen magaba: azonkeppen adta az Fiunakis, hogy ęlete legy-
en önnen magaba, Es hatalmat adot neki az itelernec szolgaltatasara, az menyibe az em
bernec fiia. Ne czudallyatoc ezt: Mert el iő az ora, mellyen mindenec kic az kopor-
sokban vadnac, meg hallyac az ő szauat. Es az kic iokat czelekednec, elő iőnec az ęlet-
nec fel tamadasara: Az kic kedig gonoszokat czelekednec, az karhozatnac fel tamada-
sara. Szinten halala előttis tanyituanit az iőuendő itelettel biztata, *Matthias*, Es Cai-

phas elöttis ezt valla, hogy meg latnac ötet az felhökben az Iſten iobian ülnie *Matth: 26.*

Ezekböl meg erthettyüc aztis, hogy bizonnyal meg leſz az itelet, es hogy az Ieſus Chriſtus leſzen az itelö Biro: Es hogy ackor nem olly alazatos es nyomorult abrazatban iö az mint fel feſzitetet vala, Hanem minden mennyei ereieuel, kihöz nints ſemmi haſonlatoſſag ez vilagi nagy feiedelmec közt, Mert czac egy Angyalis erösb mind ez egez vilagnal. OE magais minemü diczöſeges legyen, es az fel tamadot hiuec teſtekis melly nagy felſegben legyenec, moſt ſenki czac meg ſem gondolhattya. Immar ſzollyunc vtolſo tanuſagunkrol.

NEGYEDIC TANVSAGROL.

Mi moddal leſz az Itelet?

ERröl igy ſzola ma Chriſtus wrunc: *Es eleibe gyüytetnec minden nemzetſegec, Es el valaztya egy maſtul öket, mikeppen az paztor el valaztya az Bakokat az Iuhoktul, Es az hiueket vgyan allattya iob keze fele, az Bakokat kedig bal keze felec Akor azt mondgya az Kiraly azoknac, kic ö neki iob keze felöl leßnec, Iöuetec el en Atyamnac aldottai, biriatoc örökſegül az orßagot, melly tinektec keßitetet ez vilagnac kezdetitül fogua: Mert eheztem es ennem adtatoc &c.*

Ez igeknec es az többinec magyarazatirol Maſodic Predikationkba többet ſzollyunc, Moſt czac röuideden tanulgaſſunc errölis: Elöſzer az iteletnec modgyarol. Minden modgyat az WR Chriſtus iteletinec meg nem mondhattyuc, hanem à mit az Iras rola mond, czac azokat laſſuc. Mond ſzent Ianos az Ielenesröl irt könywbe: Latec ſzękeket, Es le ülenec azokra, es nekic adatec hogy iteletet tennenec, &c. Iſmet mond: Ackoron latec egy nagy feier Kirali ſzęket, es azon ül vala egy, ki elött el fut vala az Föld es az Menny, es az ö helyeket meg nem talalac. Es lattam az halottakat, nagyokat es kiczineket, hogy allananac az Iſten ſzine elött, Es az könyuec fel nyitatanac: Az mas könyuis fel nyitatec, melly az ęletnec könyue, Es az halottac meg iteltettenec, az könyuekböl, iraſokbol, az ö czelekedetec ſzerint. Es meg ada az Tenger az halottakat, mellyec ö benne valanac, Es mind az halal, mind az pokol meg ada az halottakat kic ö benne valanac, es mindenikröl itelet lön az ö czelekedetec ſzerint. A pokol kedig, es az halal, az tüzes toba vettetenec, melly az maſodic halal, Es az ki meg irua nem talaltatec az ęletnec könyuebe, Ez à tüzes toba vetettec. Ez igekben azt ielenti ſzent Ianos, Hogy az Iſten mind az kęt feleknec, ioknac es gonoſzoknac dolgokat kęt könyuekben fel iratta, az az, ſzamot tart minden embernec minden gondolatiröl, igyekezetiröl, ſzandekarol, ſzauarol, czelekedetiröl, hiuolkodaſokrol, es mind azokrol az kiket kellet volna czelekednies, es nem mieltec. Söt az mint ſzent Pal tanyit: az Iſten mindennec lelki eſmeretetis fel nyittya, hogy az melly töruent az Iſten be irt vala az ö ſziuekben, arrol az ö lelki eſmeretyec tanubizonyſagot tegyen, es az ö iteletyec önnen közöttöc vadollyac auagy mentſe öket az napon, mikor az Iſten meg iteli az embereket, Holot ſenki ſemminemü mentſeget ſem talalhat ö maganac, ſemmi fogaſt, ſemmi oltalmat, ſemmi haladekot, az nagy felſeges, bölcz, es igaz lato mennyei Kiraly elött. Az Töruennec penig es iteletnec Regulaia altalan fogua nem egyeb leſz, Hanem czac az, à mit predikallot az mi wrunc Ieſus Chriſtus, Kinec Summaia imez: Vgy ſzerete az Iſten ez vilagot, hogy az ö egyetlen egy Fiat adta legyen, Hogy minden az ki ö benne hiſzen, el ne veſſzen, hanem öröc ęlete legyen: Az ki hiſen ö benne, el nem karhozic, az ki kedig nem hiſzen immar el karhozot, Mert nem hitt az Iſtennec egyetlen egy Fianac neuebe. Valakic azert hittec az Iſtennec Baranyaba, ki el vötte ez vilagnac bünet, es azban vęgig meg maradtac mind azoc be irattac az ęlö könywbe, Iſtentül bünöc boczattyat vöttec, keduet vöttec keduert. Ezec be oltatuan az Ieſus Chriſtusban, ſemmi karhozattyoc nem lehet. Kic nem teſt ſzerint, hanem lelec ſzerint iartakis, Mert az Chriſtus tanyitaſa meg vilagoſitotta öket, es az ö lelke es az ęlö es eleuen hit meg foytotta bennec à teſtnec az ö gonoſz keuanſagit: Az baluanyozaſt, ketelkedeſt, ſzorgalmatoſſagot, keuelyſeget, zugodaſt, haragot, gyülölkedeſt, buiaſagot, torkoſſagot, verſengeſt. Es fel inditotta es fel razogatta

Apocal: 20.
Mint leß az Itelet.
Ertelme.
Roman: 2.
Az iteletnec Regulaia, à hit. Ioan: 3.
Az Hitröl. Ioan: 1.
Apoc: 20. 21. Ioan: 1.
Roman: 8.
Az igaz es eleuē hit, minemü.

zogitta bennec az Isteni esmeretet, az Isteni fęlelmet, à tűrest, az engedelmet, es az egy mashoz valo szerelmet, hogy az ehezők, szomiuhozot, mezitelent, buydosot, foglyot es minden nyomorultat io keduel segitsenec, mindeneckel igyekeznenec bekesegesen ęlni, senkinec nem artani, mindennec hasznalni, męg ellensegeknekis. Illy az eleuen ęlő Hit az igaz Kereztyenbe, kit az Christus igeie, es az ő szent Lelke szerez. DE à hitetlenec kic meg vetettec az mi wrunc Iesus Christust, es az ő tanyitasat, es minden a iandekat, kic wyionnan nem szűletettec, kic meg holtac az bűnben, kic kőzzűl noha nemelliyec kerkősznec hiteckel, de nem tudgyac miczoda az hit, mert naloc ninczen, hanem czac nyelueskednec, Es noha nemelliyec soc kűlső iokatis czelekednec, de mindent bolond ahitatossagbol, Mint regen à kic fiokat az Priapus es Moloch baluannac aldoztac. Mint Herodes frissen epitette à Ierusalem Templomat, es mint à Sidoc kic aitatoson tizteltec annac falat, az kűlső pepeczelessel: Es mint à Tőrők ki meteli magat, Es kikis imadkoznac, de nem az WR Christus ęrdeme altal, sem nem az igaz Istent imadgyac, Mert az ki tagadgya az Fiut, annac Atya sints, 1. *Ioan:* 2. Ez fele Isten igeietűl el szakadot bolond aitatosoc soc felec ez vilag szerte, mert az Sido, Tőrők, Papas kűlőmb kűlőmb moddal, de ördőg, es emberi talalmannyal czelekeznec. Kiket noha ők nagy ahitatossagbol Isten tiztessegere czelekesznec, de Isten igeie kiuűl leuen, ęrtelem es hit nekűl valoc, *Roman:* 10. Azert ezekből az Isten męg inkab czufoltatic, es boszontatic. Mind ez vakságoc felőtt az ördőg erreis vitte őket, hogy az Christus szolgait kergessekis, es megis őllyec, az vęlekedesec alatt, hogy az Istent tiztelnec vele. Oekis bőytőlnec niha, De az vtan barom modra zabalnac, isznac, torkoskodnac, es reszegeskednec. Oekis alamisnat oztnac, De nem az WR Iesus Christushoz valo szerelmek ből, nem ő benne valo hitből, nem az ő Neuebe, hanem aztis soc bolond teuelygesből. Azert ez felec, noha az iteletkort elől kezdic beszelleni, ők mit miuelnec, De az WR Christus azt feleli: Hogy mind azockal alnokul bolondul, es ęrtetlenűl czelekedtec, azert ő tűle minden alnokot el tauozzanac. Ezeckel penig rakuadon rakua è vilag, Kiről ő czac meg sem akar szolitani, hanem az melly setetsegben buritotta őket az Satan, męlyebben az męly Tengernelis, azzal hanyat homloc mint egy agyor, verettec, liernec az itelő szęk eleibe, ingyen nem vęluen mint czalta meg magat, *Sapient:* 5. Iay ezeknec dolgoc. Illyec nemelly hitetlenec, De nemelliyec vęgre szemptelen latrokis, kic minden bűnben szabadon szaguldnac, Es minden kegyetlenseget telhetetlenűl űznec, kiknec iteletyec rőtteneres lesz.

Az hitetlenek-ęzelekedetec.

Ioan: 16.

Matth: 7.

A hiuec penig kic maszor szűlettec, czac egyedűl à Iesus Christus halalahoz ragaz kodtanac, az ő bűnős boczanattyat, az ő őrők ęletyeket czac azban belybeztettec, Azon kiuűl ő magokat őrők karhoz atra meltonac itelni: Ezec az WR Christusnac altala minden fele bűnt sziuec szerint vtaltac, soha czac egyetis nem akartać volna miuelni. Ha mikor valamellyikbe el estec, azon sirtac es bankodtac, es ottan Isten előtt esedeztec, hogy boczassa meg az ő szent Flaert, Es fogadtac hogy többe nem akariac miuelni. Kire szent Lelket kęrtec segitsegűl, Kinec altala igyekeztec, hogy gyakran halgassac az WR Christus Euangeliomiat, gyakran ęllyenec az ő Sacramentomiual, hogy erősitsec az ő gyenge hiteket, igyekeztec mindenkor Istensen, igazan, es iozanonęlni, Es mindenekhőz io akaronac lenni. Melly nemes io erkőlcz es kűlső ezelekedet, miert hogy olly volt ő bennec, mint az uilagos Gyertya az setetsegben, kit minden ember lathat, Azert az ő szem latomast valo io ezelekedetec szerint, mellyec az ő ęlőes eleuen hitecnec voltac gyűmőlczi, fog az WR Iesus Christus iteletet tenni ő rolokis: Hogy ne mondhassac az hitetlenec, hogy azokat nem igazan iduőziti: Mert ők is olly bűnősec voltac, mint ők: De Christus Wrunc meg mutattya, hogy nem ollyac voltac az ő hiuei, Mert ők mindenestűl fogua meg tiztultac az ő vęre altal, kit hittel es bizodalomual el vőttec ő tűle, Es annac az hitnec kűlső gyűmőlczetis meg mutattac, nem vgy mint az hitetlenec, kic ő magoktul gondoltac Isteni tizteletet, azert az ő gyűmőlczőc vac, souany, possatt volt, hanem az hiuec az Istennec hagyott paranczolattya szerint mutattac meg az ő hiteknec nemes, edes, io izű, es kedues gyűmőlczet, mellyec az Christus altal Isten előtt kellemetesec voltac, kiketis czac az Christus altal vittec es adtac Isten-

A hiuec kic meg tiztultac minemůc.

1. *Ioan:* 5.

1. *Ioan:* 2.

Matth: 5.

Az hiuec io ęzelekedetit mellyenec ket ßem latomaſt mieltec, azertis ßamlallya elő, hogy ötetis ki tessec az Wrnac hozzatec valo igazitatlan hitetlenec nec eliens.

nec, azon kiuül mindenben ô magokat haſzontalan ſzolgaknac eſmertec.

Az mint penig az hiuec az ô hiteknec io gyümölczeböl, mindeneknec hallaſara itel tetnec az öröc ęletre: Vgy az hitetlenec az ô hitetlenſegeknec gonoſy gyümölczeböl, mindeneknec hallaſara iteltetnec az öröc karhozatra. Kic az ô töb gonoſz czelekedettyec közt, eztis mieltec: Hogy vgyan vtaltac azt az Iduözitö Chriſtuſt, kit Iſten az ô valtſagokra adott: Nekic olly nyiluan mint Caiphas: Nekic olly alnokul mint Iudas: Nekic olly tudatlanul mint Pilatus: Azonkeppen az ô ſzent Igeietis, es azkeppen az ô hiueitis. Kiket nem hogy ſegitettec volna, De ſöt rontottac, rongaltac, czaltac, foztottac, nyuztac, ki egy, ki mas keppen, Az wrac, az Tizttartoc, az kalmaroc, külömb külömb meſterſeguel, az Baluanyozoc, az Törököc, à Sidoc nyiluan valo kegyetlenſeguel. Azert kinec kinec az ô ſoc iſtentelenſegit, hamis, czalrd ęletet, torkoſſagit, es kegyetlenſegit elö ſzamlaluan, nagy igaz itelettel, azokat kic egyebeket vakmerö ſzanſzandeckal nyormorgattac, es azbol ſoha ki ſem tęrtec, iteli es veti öröc nyomoruſagra, vęghetetlen kinra, es karhozatra, az mint ſzent Iacab mondgya: Irgalmaſſag nekül valo iteleti leſzen annac, az ki irgalmaſſagot nem teſzen, *Iac: 2.* Viſzont azokat kic ô mellette, es az ô igeie mellet az hala adatlan vak vilagtul ſokat ſzenuedtec, türtec, iteli öröcke valo nyugodalomra, vęghetetlen örömre, es öröc ęletre, az ô igaz iteleti ſzerint.

Az hitetleneknec iteletyekröl.

Gonoß gyümölczi

Ezeket beſzellenc arrol, mi moddal fog lenni az itelet, Elö ſzamlaluan mind à hitetleneknec gonoſz czelekedeteket, mind az hiueknec ſoc io teteket. *DE* mind ezekben minemü töb modgyai es ſzertartaſi legyenec az Wr Ieſus Chriſtuſnac, meg lattyuc ackor: Az hitetlenec mint panaſzolkodgyanac az ô regi bolondſagokrol, magokat mint akariac menteni, Es az WR mint felellyen nekic, es az ô ſzaioc mint dugodgyec be, es az ördögöc mint az igen kegyetlen poroſzloc mint ragadozzac öket, Auagy à ſz: Angyalokis mint haytſac, üzzec, es taſzigallyac nyakra före. Es melly nagy ſiuaſſal, riuaſſal fordullyanac el az WR Chriſtus elöl, Es az vtanis minemü kinzaſoc legyen öröckön öröcke, Moſt mind ezeket meg nem mondhattyuc. Azonkeppen az hiuec mint batorkodgyanac az regi haborgatoc ellen, Az WR Chriſtus elött ökis magokat mint alazzac meg: Es ökis mint czudalkozzanac, hogy czac olly kicziny dolgokatis olly nagy fel magaztallyon az WR, Azt mint köſzönnyec Az Wr mit felellyen, az Angyalokis mint öruendezzenec, Es mindnyaian mint indullyànac az öröc ęletre, Es ott minemü diczöſeget, örömet, nyugodalmat talallyanac. Moſt mind ezeket el röytötte az WR Iſten. De azkor hogy mijs örömmel meg lathaſſuc mindnyaian, ſegitſen az kegyelmes WR Iſten, az ô ſzeut Fianac az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac altala, Amen.

Söc töb modgyai, mint legyen az iteletnec, halaßuc azkorra.

Ezec, es meeg töb bekis leßnec nagy röteeneteſſeguel. Sapient: 5.

Laſſuc vtolſo Tanuſagunkatis.

AZ OETOEDIC TANVSAGROL.

Oetödſzer es vtolſzor ezekröl tanullyunc: Mikorba leſz az Itelet: Es miczoda helyen: Es arra mint keſzitſüc magunc.

MIKORBA legyen az Itelet, annac napia ſenkinec meg nem ielentetet, Hanem az Atya czac az ô halmaban es titkaiban röytötte azt el. Męg à Fiuis nem boczatot annac ki ielenteſere, es azert mond: *Matth: 24. Mar: 13.* Hogy az embernec fia ſem tudgya aznac napiat, noha ô benne az Iſteni bölczeſegnec minden kazdagſaga el röytetet volt. Nemellyec azt tartyac, hogy męg az Illyęs hazaban talaltatot mondaſſis à hat ezer éztendöröl, mint bizontalant nem kellene köuetnünc. De nemellyec azt valoſagoſnac es ſoc ielenſeghöz illendönec tartyac. Es hogy nem ellenkezic ez mondaſſal, Hogy az iteletnec napiat męg az Angyalokis nem tudnac, Mert noha napiat oraiat nem ielentette meg az Iſten: De közel voltat ſoc iraſoc es ielec bizonyittyac. Elſö ielec az embernec erkölczekre nęznec, *Matth: 24. 2. Timoth: 3.* Mert az hit meg kezd alunni, az ſzeretet meg hidegſzic, az alnokſag böweiködic. Maſic ielec az Tudomanyban leſznec. Hogy az Euangeliomis ez ſzeles vilagon hirdetic, *Matth: 24.* De az Satanis ki boczattatic, *Apocal: 20.* es ſoc teuelgeſeket hint, Es ſoknac fülöc vizketuen, nem ſzenuedic az igaz tanyitaſt, *2. Timoth: 4.* Harmad fele ielec az földön, hogy Iſten az bünert boczat nagy ehſeget, hadat, dög halalt, es egyeb czapaſokat.

Bizontalan napia, de közel voltat ſoc ielec bizonittyac.

Soc ielei az itelet el közeliteſenec.

kat. Negyed felet az Egben, hol ſoc czudac leſznec, az Nap, Hold, nem világoſit, ſőtőkös Czillagoc latſatnac, mellyec az Iſten haragiaual fenyegetic az főlder: Oetőd rendben az Antichriſtus czalardſaga, 2. *Teſſal* 2. Hatod az Iſrael megtęreſe *Roman*: 11. Heted az Chriſtuſnac amaz iele, ki leg vtol fel tettet, ez világ lat ara, Kin ęrtic nemellyec, à Chriſtus kerezt faiat, kin ſzenueduen meg valta è világot. Ez fele ieleket az Iras vgy ſzamlal elő, Hogy ezec altal mind vntalan intetnenc, hogy fel emeluen feiűnket az ęgben, kęſzen varnuc az mi Iduőzitőnket. Kiről ier hallyuc meg ő maganac az WR Ieſus Chriſtuſnac inteſit.

Mond ſzent Mathenal, *Matth*: 24. Az melly hirtelen iő az villamas Nap keletről, es el hatt mind Nap nyugatig. Oly hirtelen leſz az Ember fianac el iőuetele. Annac okaert vigyazzatoc minden időben. Maſutt mond: *Mar*: 13. Az iteletnec napiat es oraiat ſenki nem tudgya, az Angyalokis, męg az Fiuis, hanem czac egyedűl az Atya, &c, Vigyazzatoc azert minden időbe, Mert nem tudgyatoc, mikor iő az ti Wratok, Mint az Vő legeny: es mint az Kereskedő, ollykor iőnec, az mikor nem vęlnec: De bedogoc az kiket vigyazua talalnac. Iſmet mond, *Luc*: 21. Az à Nap vgy iő el, mint az czaptato, es az tőr melly hirtelen ſzal: Az az, az mint az Madar vigan ſzőkdőzel az czaptatora, es azonba hirtelen meg foytatic, igy leſz az iteletis. Az mint maſutt mongya az WR: Hogy az mint Noe ideiebe ez világon ſzeren ſzerte, ki epitet, kereskedet, ſzantot, vetet, ſűtett, főzett, ki menyegzőskedet, ki egyet, ki mas mielt. Es azonba el lepi őket az aruiz, ki miatt mind meg halnac. Ezenkeppen volt az ő Varoſnac el ſillyedeſe korannis: Igy lenne az iteletkortis. Szent Palis, es ſzent Peter, igy tanitnac: Mint az lopo eyiel, vgy iő el az Wrnac napia, hogy mikor azt vęlnec, bekeſeg bekeſeg, azkor ſzal reaioc hirtelen valo veſzedelem, mint az terhes aſzony iallara a az gyermec ſzűleſnec faydalma. Ezt nem czac az iteletkort, de mais ſzamtalanon lathatyuc, hogy hirtelen halnac nem czac hadba dőgben, de az keduen valo lakas kőztis. Az mint czac moſt kęt wrſi igy iart: Bamphi Pal vendegſeg vtan mulatni menuen, feiet ve ſzic à Tőrőkőc. Czobor Marton mindenet el mutogatuan vendeginec, à Malom keręc meg őli hirtelen, Ez legyen iozan ęrtelműnc az iteletnec ideieről, Kire mint kelleſſe vigyaznűc: maid ſzoloc arrolis. De előſzer ſzolyunc à helyerőlis. Hol leſz az Iteletę

Az WR Chriſtus inteſe.

1. Teſſalt 5. 2. Pet: 3.

ERre Chriſtus wrunc czac azt felelí: *Az hol leß az dög, oda gyűlnec az Keſelőkis.* Az az, à Hiuec egyűtt leſznec az ő Iduőzitő Chriſtuſockal, ki erőttőc fel feſziteret es meg őletet. Nemellyec Ioel Prophetabol azt mondgyac. Hogy Ioſaphat vőlgyere gyűytene az WR az itelendőket, Es ő maga az mellet valo hegyre ſzallana, az Olay faknac hegyere, az honnet ſzem latomaſt mene menybe, Hogy azis ő rola bizonyſag lenne. De ezt nemellyec lehetetlennec mondgyac, hogy ez főldre, auagy Ioſaphat vőlgyere el ferne ez egez világ. Azert az Ioel iraſat leiki ertelem ſzerint magyarazzac, hogy az Ioſaphat vőlgyere, az az, à Sidoc fele hiueknec kőzibe, gyűytetne Pogan hiuekerís. Lehetſeges, hogy az WR előſzer oda le ſzallana, es onnet Trombitat fuytatna, az iteletre keſzűlőt, Mint à Sinai hegyről fuytac az Angyaloc az Iſten trombitaiat. Es fel tamaduan minden halottac, előttec fel emelkednec az felhőkben, es oda eleibe gyűytetuen mindenec, ottfenn lenne az itelet. De ez fele nyughatatlan erteke-zes igen keueſet epit: Azert mi errőlis elegedgyűnc czac iozanon ęrtekeznűnc, à menyire az iras ſzol errőlis.

Ioel 17. *Ioſaphat vőlgyeről.*

Lehet.

Az *WR CHRISTVS* az mai Euangeliomban czac igy ſzola az helyről: Meg lattyatoc az Embernec fiat az felhőkben. Mikor az Olay faknac hegyeről fel ment volna, ket Angyalis igy ſzola: Ezenkeppen meg lattyatoc őtet el iőnni az felhőkben. Szent Pal mond: Az Wrnac eleibe ragattatunc az felhőkben. Tehat ez iraſoknac tanyitaſihőz tartſuc magunkat: Hogy mindennap fel tekintſűnc az ęgre, az Napra, az Holdra, az Czillagokra, es ottan iuſſon eſzűnkben, Hogy az mi Wrunc Ieſus Chriſtus oda ment az Iſten iobiara, Es onnet el iő itelni Eleueneket es Holtakat. Es mihent valami ielt, auagy czac felhőt latunkis, ottan őruendezzűnc eſzűnkben iutuan, Hogy az mi Wrunc Ieſus Chriſtus az felhőben fog el iőni, az mi meg ſzabaditaſunkra, eny i

Az Wr tanit, hogy felhőcze latnuc őtet.

Actor: 1. *1. Teſſal* 4.

Fel neęz az felhőkben.

hatodic Wrnapia ra ßent Harom-ſag nap vtan.

nagy ſoc lelki es teſti nyaualyainkbol. Ez legyen tanuſagunc az iteletnec ideie-ről, es helyeről, iozan ęrtelemmel. Kire leg fő gondunc legyen, Hogy az WR beñünc mint talallyon minden oraba vigyazua. Kirőlis im emlekezem moſt czac rőuideden.

Minęmű Keſzűlettel variuc tehat az Vrat?

1. Teſſal: 5.

ERről egy nihany ſzep inteſit ſzamlalom elő az ſzent Iraſnac: Igy tanyit à ſz: Pal: Atyamfiai, Ti nem vadtoc à ſetetſegben, hogy az à nap titeket mint az Orw meg tapaztalna: Mindnyaian ti, Vilagoſſagnac vattoc fiai, es à Napnac fiai, annac okaert ne aludgyunc mint egyebec, hanem vigyazzunc es iozanoc legyűnc. Ez vtan itis es ſoc helyen elő ſzamlallya mibe vigyazzunc: hogy nőyien bennűnc az Iſteni eſmeret, az benne valo őrőm, hit, remenſeg, tűres, es minden nemes io erkőlczec, Es kęr hogy io viteſſeguel őriznűc mind hitűnket, mind io lelki eſmeretűnket. Előis ſzamlallya penig, az vtolſo időkben minemű bűnőc bőwelkednenec az hitetlenec kőzőtt, kiktűl az hiuec nagy vigyazaſſal onac ő magokat: Imez Chriſtus Wrunc, es ſzent Pal ſzaua: Mond az WR: Az Hit meg kezd alunni, az Szeretet meg hidegſzic, az alnokſag bőwelkődic. Mond ſzent Pal: Az vtolſo időkben az emberec leſznec magoc ſzeretőc, főſuenyec, fel fuualkodtac, kerkedekenec, atkozodoc, ſzűleiekhőz engedetlenec, hala adatlanoc, fogadaſoknac meg tőrői, mertekletlenec, kegyetlenec, patuarkodoc, győnyőrűſegnec ſzeretői, kic az kereztyenſegnec ſzinet viſelic, ereiet pedig meg tagadtac. Ezektűl ezokaert meg vond magad. Es mond: Alhatatoſoc legyetec az wrnac dolgaiba es indulatlanoc, az wrnac munkaiba mindenkoron bőwelkedőc, holott tudgyatoc, hogy az ti munkatoc nem leſz hiaba valo az wrba. Es mond magarol: Viwtam amaz ieles bay viuaſt, az futaſt el vęgeztem, az hitet meg tartottam. Touabba immar el tettetet ennekem az igaſſagnac Coronaia, mellyet meg ad az WR ennekem amaz napon, amaz igaz Biro: Nem czac ennekem kediglen, hanem mindeneknekis az kic keuannyac, amaz ő felſeges el iőueſet. Ez fele ſzep inteſeckel rakua az ſzent Iras. Kiről teis eyiel nappal ęrtekezzel, azon igyekezuen, Hogy è vilagnac ſe őrőme hozza ne edeſitſen, Se haboruſaga Iſtentűl el ne ſzakaſſzon, Hanem orankent czac varhaſd amaz nagy bodog remenſeget, es diczőſeget, Kit az Iſten ſzent Fia altal az ő benne bizoknac, az őtet ſzeretőknec keſzitet vilag teremteſenec előtte. Kire az WR Iſten adgyon erőt nekűnkis, ſzent Lelke altal, ſzent Fiaert, Amen.

Ezekbe vigyazzunc.

Matth: 24.

2. Timoth: 3.

1. Corinth: 15.

1. Timoth: 4.

MIT TANVLANC:

OET Rendbe ezekről Iőnec moſt Tanuſaginc: Előſzer, Miert tanyitot Chriſtus wrunc az iőuendő Iteletről. It meg halluc, az Satan mint igyekezzec az iteletet ki venni à mi feiűnkből, ki ellen ſerkenget az WR Chriſtus itis. Maſodſzor tanulanc, Hogy valoba meg lenne az Itelet. Harmadſzor, Hogy itelő Biranc az WR Chriſtus lenne, ki halalaual meg valta ez vilagot. Negyedſzer, Mi moddal lenne az Itelet: Oe ődſzer Mikor lenne, Es azt Minemű keſzűlettel varnuc. Immar kőnyőrőgiűnc az WR Iſtennec, hogy ſegitſen bennűnc, hogy ő neki kedues akarattya ſzerint ęlheſſűnc, bűnűnkből igazan ki tęrheſſűnc, felebaratunkhoz igaz atyafiui ſzerettel leheſſűnc, ő felſeget mindenekbe diczőitheſſűc, Es az mi wrunc Ieſus Chriſtuſt minden oraba nagy őrőmmel varhaſſuc. Kőnyőrgeſűnkben mondgyuc el ez Imadſagot.

Imadſagat kereſd meg az Maſodic Predikatio vtan.

MASODIC PREDIKACIOIA
ezen Euangeliomnac,

Ez ma-

EZ Masodic Predikationkba az Iteletnec modgyarol tanulunc. Az az, arrol, Mi moddal teßen Tőruent, mind az hiuekre, mind az hitetlenekre.

Az Hiueknec iteletyekről igy ßola az WR az mai Euangeliomba. Ackor ezt mondgya à kiraly azoknac, kic ő ne ki iob keze felől leßznec: Iőuetec el en Atyamnac aldottai, biriatoc őrőkßegűl az orßagot, melly tinektec keßzitetet ez vilagnac kezdetitűl fogua, Mert eheztem, es ennem adtatoc: &c. Ezekből leß Első tanvßagunc: Kibe tanullyuc meg è harmat: Elßőer, Hogy aldottaknac neuezi. Masodßor, Hogy azokat magaual hiWia, Harmadßor, Hogy Atya orßaganac birodalmara. *Harmat tanullyunc innet.*

ALDOTTAC azoc, kic az Christus altal bűnőc boczanatßat nyertec imez igeret ßerint: Az te Magodban meg aldatnac minden nemzetßegec, kic az bűnből, az atokbol, az haragbol ki menekedtec, kic Wyonnan ßűlettec ßent Lelec altal, kic vtalnac minden bűnt, es azon keßeregnec, es az Isten irgalmaßagaban biznac, kic Isten fiai lettec az Christusban valo hit altal, kic anni nagy ßeretetibe vadnac Istennec az Christußert, mint ő maga az Christus, Ioan: 1. Illy aldaßt venni, igy meg igazulni, es igy ßeretetni, moßtis menyi nyugodalom legyen, erezhetni, de nyelWel meg nem mondhatni, Mert ßent Pal ßauakint, minden ertelmet fellyől halad az á bekeßeg, az az őrőm es nyugodalom, Melly vagyon es leßen az aldottac es az Isten közőtt, Az Atyanac, az Fiunac, es az ßent Leleknec tarßolkodaßabol es aldomaßabol, melly ßallot ő reaioc az vtan, Hogy az WR IESVS el vőtte rolóc az bűnt, az atkot, az haragot, es hozot azoc helyet meg tiztulaßt, artatlanßagot, ßerelmet, io keduet, es Istennel valo bekeßeget, Melyec moßt ezac el kezdetnec, De az Itelet vtan veeg nekűl es minden valtozas nekűl őrőckőn őrőcke meg marad bennec. Ezt egyic bodogsagoc az hiueknec, Hogy őc immar nem atkozottac, immar az bűnből, az atokbol, az haragbol ki menekedtec, Es az Istennec tiztaßeretetire iutottac, hogy őket vgy ßereßé mint az WR IESVS Christußt, ki az Atyanac egyetlen egy ßűlette, ki altal őkis fogadott fiac, igen kedueßec es ßerelmetßec lettec. Ezt Nagy igeretről emlekezet volt az Wr Isten Abrahamnac: Az te Magodban meg aldatnac minden nemzetßegec: Erről mondgya ßent Ianos, Az kinel az Fiu vagyon, annal eelet vagyon, 1. Io: 5. Mond Kerez elő Ianßis, Ioan: 3 Az ki hißen az Fiuba, őrőc eelete vagyon. Az ki kedig nem enged az Fiunac meg nem lattya az eeletet, hanem az Istennec haragia marad rayta. Mond Christus Wrunc, Ioan: 3. Nem küldet e az Isten az ő ßent Fiat ez vilagra, hogy el karhoztaßsa ez vilagot, Hanem hogy ez vilag meg tartaßsec ő altala, Az ki hißen ő benne, el nem karhozic, az ki nem hißen immar el karhozott, Mert nem bitt az Istennec egyetlen egy Fianac Neuebe. Ez kedig az karhozat, hogy az Vilagoßsag ez vilagra iőue, De az emberec inkab ßerettec az ßetetßeget, az vilagoßsagnal, mert az ő ezelekedetec gonoßoc, az az, azba nem ßem akar feddetni hogy ki teerne belőle. De az hiuec veuen az Christusba valo vilagoßsagot, azon vilagoßsagra, azon Isteni termeßetre valtoztatnac, az az, azbol az Istent meg esmeric, benne hißnec es őruendeznec, az bűnt pedig vtallyac, es ojiac magoc tűle. Ez aldaßt vettec az hiuec az Christußtul. Kiről meeg az ő Tőrueny benis pelda az első ßűletteknec, es az buzaknac sengeinec ßenteleßi, Hogy azoc Isten előtt meg aldatuan, azoc altal az többys meg aldatnanac. Igy az Ießus Christus, ki az Atyanac elsó ßűlette, az embereknec elsó sengeie, aldot es ßent leuen, es az atoc alattis magat erőttűnc az aldozatban meg ßenteltetuen es Atyanac aldomaßat magara venen, mind azoc ő altala mi reankis ßallanac. Ez aldaßt adgya az WR Isten hogy moßtis erezheßßec es benne nyughaßßunc, es ezbe mind őrőcke meg maradgyunc, Vgy legyen. Ez à hiueknec elsó bodogsagoc, *El menni vele, miczoda.*

MASIC, Hogy egyűtt hiWia őket ő magaual, monduan: Iőnetec en velem. Kibeleeni, hogy nem mint ßolgait, Hanem mint baratit es tarßait tartana, Ioan: 15, Hol Istennec őrőkősi, es Christußnac őrőkős tarßai lennenec, Roman: 8. Kiről igy ßolt az előttis, Ioan: 17. Azt akarom, az hol en leßec, ott legyenec az en hiueimis. Mond ßent Palis, Epheß: 4. Keuanoc az Christußal lennem. Mood ßent Ianosis, 1. Ioan: 1. Latomaßt hirdetűnc tinektec Hogy tinektekis reßeßűleßtec legyen mi velűnc, es az mi közőßűleßunc legyen az Atyaual, es az Fiuual az Ießus Christußal,. Ez tarßolkodas es reßeßűles olly nagy kedig, Hogy valaminemű az Christus teßte, az mi rothadando teßtűnk ollyra valtoztaßsec, Phil: 4. Es valaminemű az Isten, ő hozza haßonlatoßoc legyűnc, 1. Ioan: 3. Kiről az Harmadic reßbe ßollyunc többet. *Harmat tanullyunc innet.* *Az Aldottac kizodac. Gen: 22.* *Phil: 4.* *Gal: 1. Eph: 1.* *Genes: 22.* *Exed: 13. 22.* *Phil: 4.*

HARMADSZOR mond: Iertec el Biriatoc őrőkßegűl az orßagot, kit az en Atyam keßitet nektec, vilag teremteße előtt. Ime vgyan birodalmara hiWia őket annac az orßagnac, kit Isten ő maga őrőc lakodalmara keßitet. Azban valo bodogsagunkrol Summa ßerint az mit mond az Iras, imez: Hogy ott az Istent ßinről ßinre meg lattyuc ótet vnas nekűl diczeriűnc: ő benne mindenkor nyugßunc: Egy maßt meg esmeriűnc, tiztaßiWből ßeretiűnc, es nagy iokrol beßellyűnc: Az bűn, halal, es az nyaualya soha raytunc nem leßen, igazac, tiztac, ßepec, győnyőrűßegeßec mind őrőcke leßűnc. Ezekről az kőuetkőző leg vtolso Euangeliomnac magyarattyabol bőWebben tanulhattoc, Soc ßep bizonßagibol az Iraßnac. Im meg halluc ez Ha-

HVSZON hatodic Wrnapia ra ßent Harom Jag nap vtan.

Az Vtolso

vomba: Hogy aldottaknac mondgya: Es hogy magaual el hiWia: Es hogy az Iſten Orßaganac birodalmara hiWia, melly nagy dolgoc ielenteſſenec. Immar maſic tanuſagunkat laſſuc.

MASODIC TANVSAGROL.

Irgalmas teteknec elő ſzamlalaſarol.

Az aldottakban az Iſteni aldomaſnac es benne valo kizodalomnac gyümölczi ezer-ſoc tőb nemes io ßagockal egyetemben.

MOND az Aldottaknac: Mert eheztem es ennem adatoc: ſzomiuhoztam, es innom adtatoc: iöueueny voltam, es ſzallaſt adtatoc ennekem: Mezitelem voltam, es meg ruhaztatoc engemet: Beteg voltam, es meg latogattatoc: Az tőmlőtzben voltam, es hozzam iöttetec. *It vegyünc eßünkbe Hogy noha az őrőc eelet az Chriſtus erdeme altal Iſtennec aiandeka az Aldottaknac, Roman: 6. De miert hogy az kic az Iſten aldaſat vöttec, azoc, meg Wjulaſoknac külső gyümölczetis mind ez vilag lattara meg mutattac, azert Chriſtus Wrunc azholis tanubizonſagot teßen ő roloc, hogy őc vöttec hittel az Chriſtuſt, kinec iele az, Mert őtet az ő hiueiben ſoc keppen ſegitöttec. Azert ezeknec ertelme imez: mint ha mondana: Minec vtanna az en Atyam meg aldot titeket, keduebe es ßerelmebe vött, kitül à ti bünőtec boczanattyat mindennap kertetec en altalam, minec vtanna mondoc aldottac lettetec, ßent Leleckel meg ßenteltettetec. Annac vtanna mindenkor ezen igyekeztetec, Hogy ennyi ſoc ioert, tiss ő neki es ennekem, es minden en hiueimnec kedueskednetec, nem ezac titkon az ti ßiuetekben őtet feeluen, benne bizuan, az ő igeiet tanuluan, iſteneſen, igazan, iozanon eeluen, meeg ezac hiuolkodo ßo tulis magatokat meg oltalmazuan: Hanem nyiluannis mindeneknec lattara, meg mutattatoc az en Atyamhoz es en hozzam valo nagy ßerelmeteket: Midőn az en Prophetaimot, Apoſtolimot, Paztorimot legeltettetec az en Euangeliomomnac predikalaſara, midőn őket en erőttem veßöztec, tömlőzeztec, kergettec, Es ti nekic ßallaſt adtatoc, el röytettetec eeltetteteec, Es midőn minden en hiueimnec haboruſagokat együt ßenuedtetec, Midőn őket ſem ehſegekben, ßomiuſagokban, ſem buydoſaſokban, mezitelenſegekben, ſem betegsegekben, ſem fogsagokban nem hattatoc. Ez nyluan valo ſoc io tetetec, iele annac, hogy ßeretteteec az en Atyamot, engemetis: Biztatoc az ő Atyai igereiebe, kit tett az en erdemem altal, Hittetec hogy az ti ſoc hahoruſagtoc vtan meg nyugatt titeket, Es igyekeztetec mind ez vilag elört ßolgalni. Iertec el azert Es tiss nyugodgyatoc meg, es vegyetec olly orßagot, holott ſoha ſe ehſeg, ſe ßomiuſag, ſe buydoſas, ſe mezitelenſeg, ſe betegseg, ſe fogsag, es ſoha ſemmi nyaualy. Ezac meg ſe ßomoritſon titeket mind örőkön örőckeis.* Ezeket mikor hallyac az hiuec, nagy örömmel nagy hala adaſſal, nagy tiztelleg tetellel fogadgyac az nagy felſeges mennyei kiraltul, De tuduan azt, hogy az ő kiſin ſafarkodaſoc es egyeb ßolgalattyoc ſenki ſemmi, az nagy dragalatos igeretekhöz kepeſt, magoc meg alazuan, mondanac: Wram, mikor latunc hogy eheztel, auagy ſzomiuhoztal, auagy iöueueny voltal, auagy mezitelen, auagy beteg, auagy fogoly: Es ezekben mikor ſzolgaltunc teneked? *Illyec azkaris, moſtis, az Iſtennec minden ßenti, hogy ha mindent meg miuelnenekis: Megis azt mondgyac: Haßnatalan ßolgac vagyunc: Ennel többel tartoznanc. Es magoc meg alazuan ſem moſt, ſem az itteletkort nem hannyac elő az ő meltoſagokat, mint amazoc az kic igy fognac ßolni: Wram Wram, Nemde az te neuedben prophetaltunke, az te neuedben ſoc predikatiokat tettünc, ſoc Miſeket mondottunc ſoc Claſtrombeli enekleſeket tettünc, nagy ſanyaru eeletet valaztottunc te erőted, Apatzaſagot, Baratſagot, Remeteſſeget, Papſagot könuettünc az te neuedben, ſoc Templomokat, Oltarokat, Kepeket, Papi öltözetöket ßerzettünc az te tiztelleſſegedre, azoc elött ſoc czudakatis mieltünc es nagy ſoc koplalo böjtöleſeket, ſoc hoßu imadſagokat miuelünc, mind az te neuedben. Houa hagyod ennyi nagy ſoc faradſaginkat? Nemellyec kic vgyan igazat tanitottakis, de alnokul, igyis ßolnac. Wram, laam az te neuedben meeg ördögöketis üztünc, halottakatis tamaztottunc. De az Kiraly mind ezeknec ezt feleli: Bizony mondom, nem eſmerlec titeket, Tauozzatoc en tülem mindnyaian, kic alnokſagot czelekeztec. Pelda erről àmaz zugolodo, es maga hanyo kapaſokis, kic beßellic hogy őc az napnac terhet hordoztac es bánnyac hogy az vtolſo miueſeknec, annyit adna az czalados. De erőtte öket kiüzi az Gazda. Es mond az WR CHRISTVS: Igy az Elsőc vtolſockalleßnec, es az vtolſoc elsőcke. Peldac az ſanyaru eeletües ßentſeg mutato Phariſeuſoc, Kiknec igy ßola Chriſtus: Az meg teert kuruac es egyeb bünőſec, elől veßnec titeket az Iſten orßagaba.*

Az igaz hiuec noha igyekeznec mindenben Iſtennec ßolgalni de mind azokban magokat igen meg alazzac,

Mondoc az keppen az hiuec ſem moſt titkon az ő ßiuekben, ſem az itelet napian nem hánnyac ő magokat noha ejiel nappal czac azon igyekeznec, Hogy az ő terenyes meg valto es eeltető Iſteneknec mindenekben kedue ßerint ßolgalhaſſanac, Kitül nem kemellic ſem marhaiokat, penzeket, ſem faraaſagokat, ſem teſteket, Sőt vesőreket, meeg eeleryeketis. De mind az altal mindenekben ő magokat erőtleneknec, es vgyan ſemminec eſmerit, minden erőt es ſegitſeget czac az WR IESVS CHRISTVS altal keruen, kinec adgyac az tiztelleſſegetis minden dolgokban. Illy alazatos vala Abraham, Moyſes, Dauid. illy vala Kereztelő Ianoſis, ki noha

igen

Igaz Itteleti.
2. Teſſal: 1.

Alazatos felelet.
Luc: 12.
Matth: 7.
Matth: 20.

igen draga ember vala, De megis azt mondgya vala. Hogy nem volna melto czac faria köteletis meg oldá-
ra az Ur Christusnac. Azert midõn az iteletkortis ezec õ magokat ennyire meg alaznac, es az tiztességet
ezec az Ur Iesus Christusnac adnac, õis vißont tiztelni fogia õket, Es ismet vallaſt teßen az õ io tetekrõl, mond-
ván: Bizony mondom tinektec, valamit miueltetec egyuel à leg kiſſebikuel az en atyam-
fiai közzül, en velem miueltetec. Bezzeg nagy draga az ember az Iſten elõtt, kinaltkeppen az *Az emberi ſõ-*
Christus altal meg Wyult hiuec, hogy akar melly el vetett, roßas, vndoc, ribes, varas, koßos, fekellyes, bete- *mely nagy bõczhe-*
ges, ehezõ, tömlõtzben heuerõ, nagy kiny ßenuedõ legyenis, baar ßinten olly volnais mint amaz igen nyomoro *vagyon Iſtennel*
dot Lazar, ki ezac az kenyer hayba sem ehetet, mert nem adtac neki, Es baar akar melly nagy iſſonyu kint, czi- *az õ hiueiben.*
gazaſt, akaztaſt, nyasba vonaſt, negyè vagaſt, es akar mit ßenuedis teſt ßerint, De meegis õ teged ßinten
vgy tart, mint õnnen magat az WR Chriſtus, az te nyomorult teſtedet õ teſtenec tartya, az te ehſegedet, ßom-
ulagodat, mezitelenſegedet, vereſegedet, ßinten vgy tartya mint ha õ magan eſnenec, Mondom, ha mind e-
zekbe õ altala az Iſten eleibe eſnel, az te bũneidert mint amaz Toluay, Magdolna, Peter, Pal, es tobbec, meg *Rom: 8.*
kõnetned, erdemeben bizuan; Soha semmi nagy nyomoruſag tegedet õ tũle el nem ßakaztha, Sõt azkor leg-
közelb hozzad, veled vagyon minden banatodban, meeg az halalbanis: De talam czudalod te ezt: Hogy *Pſalm: 90.*
az kit te az õ roßas köntöſe miatt meg vtalnal, auagy semminec tartanal, az WR CHRISTVS azt *Nem czuda, ha*
ßinten vgy tartya mint magat. Vayha iol eßedben venned, Mi dolog az, Hogy õ fel õltözett az emberi teſt- *meg erted.*
ben, es ßinten egy teſt, veer, lelec lett mi velünc, es azba meg aldoztatot eröttünc, Ezt az kic hituel el ve- *Hebr: 4.*
uem, be oltattac õ bele, azoc olly nagy egyeſſeguel vadnac vele, Hogy az mint te erzed ßemed, kezed, ßined, es e- *Eſa: 49.*
gyeb teſted faydalmat, vgy erzi azoc nyaualyaiat, vgy eſedezic raytoc, mint mi az mi teſtünken, Sõt inkab hogy
nem mint az Atya, es Anya az õ ßületten. De oh ki nehezen hißi ezt az meg romlot teſt. De mas az õ *Ne nehezeld.*
itelete, Te ezac külsõ friſſeget neezß, az ki fris, kazdag, ezac azt beczüled, De õ nala semmi à Bibor, Barſony, Mit neezi te,
arany gyürü, arany lantz, draga kõw, es hol mi dögrõl le vont Neſt, Nuzt, farkas, Roka bõr, Hanem õ *Iac: 2.*
mindenũt: neezi azt az egyeſüleſt à kit velünc ßerzet Iſten, õ altala, Sõt neezi ezac fel vött emberſegünketis, Kit *Mit nez az Iſten*
valakin lat mindent ßan, mindennec Wyionnan ßületeſet, meg gyogyulaſat, epületet fel tamadaſat, es örõc eele- *Tõlünkis ezt ßi-*
tet keuannya, mint maga teſtenec: Es keuannya hogy mijs ezen ional lennenc hozzainc, kit õ meg kößön meeg uet keuanna,
az Itelet napianis. De segitse õ ßent Felsege az mi meg hidegedet ßziuünket erreis, az õ ßent Lelkenec altala, Phil: 2.
ki nekül semmit nem miuelhetünc. De ha keeriñc, erreis meg adgya ßent Lelket mi nekünc. *Ioan: 15.*

Im ßolanc az hiueckel valo beßelleſeröl es kegyes iteletiröl az Wrnac: Kiket aldottaknac mönda: Es ma-
ganal egy tarſaſagra hiua: Az õ Atya orßaganac birodalmara. Kiknec nagy edeſdeden elõ ßamlallya az õ
vele tött irgalmaſſagokat, kic vtan õketis meg nyugotna. Immar laſſuc mit fog ßolni az Kiraly azoknac
kic bal keez felõl leßnec.

HARMADIC TANVSAGRÕL.

Bal felõl valoknac iteletyekrõl.

ACkor mondgya azoknakis, az kic bal kez felõl vadnac: Mennyé-
tec el ti atkozottac, en tũlem, az örõc tũzre, melly keſziteteт az ördögnec, es az *Kiczodac az at-*
õ Angyalinac. *Itis elõßer azt laſſuc, Kiczodac az atkozottac. Mind atkozottac azoc, valakic bũ-* *kozottac.*
nõc boczanattyat az WR IESVS Christusnac halala es aldozattya altal, Iſtentül nem keeric, ſem hißic,
Mert azoc benne maradnac az õ bũnökben, az kiben Adam eytötte. es az bũn miatt az Iſten atkaba, es igy
benne maradnac az ördög rabſagaba, az mint Kereztelõ Ianos tanyit, Ioan: 3. monduan: A ki nem enged az
Fiunac. meg nem lattya az eeletet, hanem az Iſtennec haragia marad õ rayta. Ez haragban es atokban va-
laki meg hal, azon atokban tamad felis. Azert mind azoknac ezt mondgya az Kiraly: Eregyetec ti atkoztac
ßakadgyatoc el en tũlem, kic az az elõttis nem egyeſültetec en velem: Nem eſmertetec meg az en Teſtemnec,
Veeremnec aldozattyat, Kibe meg fizettem vala az egez vilag bũneiert. Ti azban engem nem beczültetec
meg, az altal nem teertetec ki Iſtenhöz az ti bũneitekbõl. Azert azkoris en tũlem el ßakadtac leuen, moſtis
ßakadgyatoc el, moſtis tauozzatoc el. Es Eregyetec az örõc tũzre. *Ez tũzet ne magyarazd czac va-* *Küldi õket tüzre*
lami lagyan, imez amaz bura, faydalomra, Hanem vgyan olly tũznec erts, az melly tũzet latß az kementze- *meeg penig örõc*
be, az kibe it ez fõlden meg hal az ember hirtelen. De amaz kaarhozatnac tũzebe, ſoha ſenki meg nem hal- *hat, vgy hogy ſemmiè lenne, hanem halton hal, az az, örõcke valo halalnac faydalma leß rayta, Mert egeen tũzre,*
eg, mind örõckön örõcke. Neezd el azokat, az kiket tüzzel kinoznac melly röttenetes, akar fogoual, akar *Neezzedſse,*
tüzes Ertz loual, ökerrel, akar lantzhoz, akar nyashoz kötözue, tanol ſütögetic, azoc melly ßörnyen ſiWnac,
riWnac. Es ha egy maſt eric, vgyan mariakis õ magokat, ezeket czac egy oraigis neezni, iſſonyú es röttenetes.

De bi-

XXvi. Wrnapi ſz: Haromſagvia

Az Vtolso

Dan: 12. Eſa: 30. 34. 66. Mar: 8. 9. Matth: 3. 10. 13. 18. 24. 25. Luc: 3. 12. Teſſ: 1. Apoc: 19. 20. 21.

De bizony hetſzer, es hetuen hetſzer valo földi tűznec egeteſenelis röttenetesbec es ſzörnyűbbec, az pokol tűzenec egeteſe, hol nem czac az teſt egetődic, hanem az leleky, az mint Chriſtus Wrunc mondgya: Feellyetec aztul, ki teſteſtűl lelkeſtűl az Gehennanac tűzere verhet, Holott egyenlő keppen az ördőgökis noha lelki allatoc, tegnec, ſiWnac riWnac, ordutnac, az mint it Chriſtus mondgya: Hogy az â tűz, az ördőgoknekis es az ő Angyalinac keſzitetet. Melly ördőgöc az ő röttenetes kinoc miatt annal inkab ökis kegyetlenkednec, maruan ő magokatis, es mindent nagy keſerűſegekbe, kinec ſzörnyűſeget moſt ſenki czac meg ſem gondolhattya, Hol ſoha czac annyi vigaztalas ſem lehet, mint egy czőp viz volna az nagy egő langban. Luc: 16. Holott Eſaias fergeſeknekis

† Matth: 10. Az teſt, az lelec, es az ördőgökis egnec.

mondgya, es iſzonyuknac az ő teſteket, hogy mint az melly ebnec hatat meg vagtac nyarba, kit nem gyogyithat nyelueuel, kibe az fergec peſegnec, es azt latuan el iſzonyodol, olly iſzonyu teſteknec neuezi, auagy mint az akazto fan es kerekbe fagó fekete ferges emberet. De ezec holtac es nem ereznec ſemmi ſzegyent ſem faydalmat, Deaz el karhoztac ſockal inkab erzic minden neheſſegeket mint az moſtani kinba leuőc Kerdezd meg azokat, kiknec czac talpat verikis az Tőrőkőc, hogy az földetis mariac bele azonkeppen kic egyeb kinokat ſzenuednec, has ragaſt, fog faiaſt, es egyebet, melly keſerueſen tekeregnec. Ezec hiteſſec el velünc hogy nehez az pokolnak is gyötredelme, kinec ſoha veeget ſem remenlhetni. Ha ez egez vilag rakua volna kőleſſel, es egy Tzinege czac egy eztendőbe hordana egyenkint, megis valaha ſoc temeny ezer eztendo vtan veege lenne, De az mas vilagnac ſoha ſemmi veeget nem remenlhetni. Iay ki vak azert ez czalard vilag, hogy egy keues ideig valo teſtî keuanſagaert, buiaſagaert, torkoſſagert, czalardſagert, el feleyti ez nagy ſzörnyű röttenetes kinokat, Es vakmő keppen ſzanſzandeckal meg czuſo lya az fenyegeteſt, mint ha czac hamis iyezgeteſec volnanac, auagy mint az el kabult minden io tanaczat az Iſten igeienec es lelkenec ki ůtuen feieből, czac az bűnnec hizekedtet Iſten kegyelmeuel es touab valo meg teereſſel, es egyebuel. De ez komalt az hazug alnoc pokolbeli czalar ördőg vonta

Oh akozott ſetet ſez hordozo ſatan

az te ſzemedre, hogy ne laſſad az röttenetes meely vermet, melly az te őrőc tömlőtzedre keſzitetet, Es hogy ne elmerd meg az te meg latogataſodat, kiuel az felſeges onnan felől meg latogatot tegedet ſzent Fia altal, De bi

Moſt helye es ideie à Pœnitentianac.

zony moſt keuannya az Iſten az meg teereſt, az igaz pœnitentiat, Mert ide boczatta az ő ſzent Fiat, it valtot ő meg, it veet kezet Adam, it aldoztatot meg az W R Chriſtus, it predikaltatic az Euangeliom, it teery meg azert teis. Mert azkor keeső leſz az pœnitentia, Es ſemminemű mentſeg, ſem alſo ſzeec nem fog haſznalni, ſem imez, ſem amaz czauargo ſzonac nem leſz ackor kelye, Az mint erről igy ſzola az W R Chriſtus monduan: Ackor azokis feleinec az kiralynac, es mondgyac: W ram, mikor lattunc tegedet eben, auagy ſzomiuhon, auagy iőueuenyen, auagy mezitelen, auagy betegen, auagy foglyul, es nem ſzolgaltunc teneked? Ackor feleluen nekic ezt mondgya: Bizony bizony mondom tinektec, Valamit nem miueltetec egyickel ez kiſdeder kőzzűl, en velem ſem miueltetec: Es ezec az őrőc kinra mennec, Az igazac kedig az őrőc ęletre.

Semmi czelczapaſnac nem leſz ackor helye.

Minemű Biro az.

Im hallod hogy ackor ſemmi tetouazas nem fog, hanem valamit mond az à Kiraly, az meg all mind őrőckőn őrőcke. Kinec ep, tőkelletes itelete leſz, Mert ő Iſtenis Emberis, es lattya az titkokatis, es ki mind kűlső mind belső dolgokat elő hoz, meeg czac az gondolatokatis, es az hutſagos ſzokat, kibe nints ſemmi ſzőmely valogatas.

Ez dolgod, Pſa: 1.

Tehat bodog ember az, az ki eyiel napual az Wr Iſtennec igeieről es Euangeliomiarol gondolkodic, hogy az ſzerint eſmerheſſe meg az ő bűnős voltat, es az bűnnec illy nagy ſzörnyűſeget, ki az Iſten elött őrőckőn őrőcke valo kinyt erdemlene, ha ſzent Fianac altala boczanattyat nem keernűc, es nem vennűc, Es bodog az, à ki ebezi es ſzomiuhozza azt az igaſſagot, kit az Iſten ſzerzett ſzent Fia altal, Es eyiel nappal kereſi azt, ohaytua keruen mindennap minden bűneinec boczanattyat, es iora valo ſzent Lelket, ki altal az Iſtennec keduebe leuen, ſzolgalhaſſon neki kedue ſzerint: Es őrőmmel varhaſſa az W R Chriſtuſnac az iteletre valo el iőueſet, à feltamadaſt, es az őrőc eeletet. Kire az kegyelmes W R Iſten ſegitſen minketis az ő ſzent Lelke altal, Amen.

Ez legyen Tanuſagunc az igeknec renddel valo Magyarazattyabol, Kikről az mas Poſtillabolis oluaſſatoc tőbbet. Moſt imez vtolso tanuſagunkatis laſſuc.

AZ NEGYEDIC TANVSAGROL.

Veſzene ſzamot az VVR Chriſtus az Itelet napian egyeb fele bűnőkről az irgalmatlanſag kiuűl?

Matth: 12. 1. Corinth: 5. Roman: 14. Iſten dolgai ezec.

OE Maga azt mondgya, Hogy meg az hiuolkodo ſzorolis ſzamot fogunc adni. Es az Iras azt mondgya: Hogy baluanyozo, telhetetlen, reſzeges, paraxna, lopo, nem birhattya Iſtennec orſzagat. Mond ſzent Pal: Hogy mindenikűnc az ő maga terhet fogia ott hordozni, Es ki ki mind ő magarol es minden czelekedetirol ſzamot fog adni. Melly ſzam adas mint lehеſſen, hamar legyene, ſokarge-

ſokaige, ſoc ßouale, az, nem mi dolgunc: De Iſtennec modgya vagyon, hogy mind igen hamar, es mind idönel elönkben rakhattya punctrol punctra minden gondolatinkat, ßandekinkat, es czelekedetinket, kinec ſokaſagat es azkorbeli ßörnyüſeget ha moſt latnuc, ottan meg halnanc iettünkben, kiknec terhe alatt meeg az Wr Chriſtus veerrel veritekezett. Az hitetlenec es iſtentelenec ſem az bünt, ſem annac terhet erteni ſem akariac, Pelda Herodes es az Phariſeuſoc, kic az feddeſt el nem ßenuedhettec, De az hiuec ßemeket fel emelgetuen negegetic valamenire, az mint Dauid Pſalm: 50. mondgya: Hogy az ö bünei ö neki mindennap elötte vadnac. Es az miatt mindenkor ßomoru ö magaba. Es azert czac az Wr Iſtenben nyugoßnac es öruendeznec ök, El kiuen, hogy noha az Iſten minden bünöket vtal es meg büntet, valamellyec ellenkeznec az ö ki adot Iöruenyezel, De azoknac bünteteſet czac vgy kereshetis, ha az ö ßent Fia altal kire vetette ez vilag bünet es meg fizetette, meg vtaluan meg vetnec. Ezt az hiuec hogy meg ne vetnec, biznakis az Iſtennec illy io tetebe, es felnekis hogy az Iſtent ſemmi bünuel meg ne banczac. Ez igy leuen, Azert öc nem czac ezekre tartnac ßamot, az mellyeket Chriſtus Wrunc it rövideden elö ßamlala, hanem mind az töb nemes io erkölczekreis. Mert ezzec, hogy az ehezönec etelt, az ßomuhozonac italt, az mezitelennec ruhat adgyunc, az buydoſot hazunkban fogadgyuc, az foglyot ßeteget meg laſſunc, Czac imez keet paranczolathoz valo: Ne ölly: Ne orozz: De meeg czac ezbennis ſoc töb nemes dolgokat keuan: Meeg aztis, hogy czac meeg ſe haragodgyunc ok nekül, tſac barag ßemmel ſe tekintſünc ſenkire, czac bolondnac ſe ßidgyuc ſenkit, Mert igy az pokolnac tüzere meltoc lennenc, Nem hogy valakit meg ſertenenc kivebe, teſtebe, marhaiaba, de söt inkab mindenbe ſegitſüc, Ha ehezic, eunt adgyunc: ha ßomuhozic, innya adgyunc, ha ßükſeg ruhat, ßallaſt, hazat adgyunc, betegsegebe, banat tyaba vigaztallyuc: Latode czac ez egyic paranczolatbanis, imezbe: Ne ölly, mit keuan az Wr Iſten, Haat az többit houa hadna, kiket ha renduel meg magyarazz, ſoc ßamtalan io erkölczeket talalß mindenikben. Hogy az igaz Iſtent meg eſmerd es benne bizzal, öret fellyed, magad elötte meg alazd, nyaualyadba ellene ne zugodgyal. 2. Oetet kepekbe ne tizteld, Es ſemmibe az mit az emberec ö magoktul gondolnac Iſteni tiztelet gyarant. 3. Az ö Neuet hiaba ne vedd, az ö ßent igeiet gyakran tanuliyad, es igazan meg erezed es küueſsed, az Iſtent ſeguſegül hiWiad. 4. Az ö ünnepet meg ßenteld, az nap minden birtokod alatt valoczkal czac lelki epületedre adgyad magad. 5. Szüleidet, feiedelmedet tanitod tiz ed, erőttec imadkozzal, nekic ßolgally. 6. Ne ölly, Söt eelteſd minden ßükſegeben mindent, etelt, italt, ruhazatot, ßallaſt adgy minden ßükölkedönec, fogsagaba, betegsegebe meg latogasd es ſegitſed, valamiuel lehet. Ez egyröl ßola moſt kinalkeppen Chriſtus Wrunc. 7. Ne paraznalkodgyal, buia, agyba heuerö, torkos, reßges ne legy, teſtedet meg zabolazd. 8. Ne orozz, ſenkit meg ne czaly ſemmi keppen. 9. Ne hazudgy maſra, ne ragalmazz, ne gyalazz ſenkit. 10. Ne keuand az maſet, Elegedgyel azzal az miuel Iſten meg aldott, vagy ſoc, vagy keues, Hadd Iſtenre minden ßükſegednec töb töb aldomaſat, kit kereſs igaz munkad altal. Ez igen röuideden es Summa ßerint az Tiz paranczolat, kikben ſoc nemes dolgoc keuantatnac, Es ſoc bünöc tiltatnac, kic közzül valaki czac az mentül kiſſebiketis az ki meg töri, az immar veetkezett az többi ellenis. Azert valamit hagyot az Wr Iſten, czac egy ſinez kiröl ßamot nem venne, Az mint Chriſtus Wrunc peldaul hozza az Kiralt, az ki Tiz ezer Talentommal marazta ßolgaiat, kiket midön neki meg engedet volna ingyen, hogy ö czac keueſetis meg nem engede, Wyionnan tömlöczben vettete, hogy mind az vtolſo fillyerig meg fizetne. Im erted az Iſten keuanſaga miczoda az ßam vetelkort, hogy mindenröl fizeteſt keuan. Kit mondoc iol tudnac az hiuec, es erre nagy ßamotis tartnac, Hogy öc minden bün ellen oyiac magokat, hakedig valamellyikbe el eſnenec, azon ſirnac, hankodnac, Es az Wr Iſtennec eleibe eſnöc ßent Fianac erdeme altal, Kitöl mihent bünöc boczanattyat meg nyeric, oztan nagy örömmel hißic hogy Iſten ö velec nem pörel arrol az kit meg engedet, ſoha többe ßamot nem keer arrol, Mert hißic hogy az ö ßent Fia eleget tött es meg fizetet mindenekröl. De miert hogy az bünös teſtet hordozzac, azert igen könyörögnec hogy ſegitſe öket ßent Lelke altal, hogy ohaſſac magokat minden feele bünöktöl mind holtig: Es erőſſen vigyazuan, az teſt, az ördög es ez vilag ellen, vitteſeguel örizic mindennap hiteket, es io lelki eſmeretyeket. Ez fele hit altal be eltatuan az Chriſtusban, es ßent Lelke altal vezerlettetuen, nekic ſemmi karkozattyoc nem lehet, ſem it ez földen, ſem az iteletkort, kiröl minden Prophetac es Apoſtoloc tanubizonſagot teßnec, Actor: 10.

Valo, es bizon ez. Luc: 22.

A' hiuec minden fele bünül oyiac magokat, es minden fele iora igyekeznec.

Sockal töb keuantatic czac az egyikbenis, Mat. 5

Az Tiz paranczolatba minemü io dolgoc keuantatnac.

Matth: 5. Iac: 2.

Matth: 18.

Draga az kiuek nec ez fele vigyazaſi.

1. Ioan: 2.

Hebr: 4.

1. Timoth: 1.

Rom: 8.

Demondanad: TEHAT miert ſzamlallya Chriſtus wrunc czac ez Hatodic paranczolathoz valo ioſzagokat elö, Ha az többiröl is ſzamot veſzen. Ezet penig illyac, hogy még az hitetlen Poganokbannis meg lehetnec, az mint köztökis ſoc fele irgalmatlanſagoc vadnac?

Egy bünben valatic halalra, azert ez ki meltan itelte ottan köteles leßen az többireis.

Monduc oda felis, Hogy valakit Iſten meg tapaztal, es meg adoſit czac az egyic paranczolatbanis, ez nyilvanualvalo az tölbinel, azert ez egyet vgy ßamlallya elö, Hogy valaki ezben meg kötelezödic, az ottan mind az gyött lakol a töb

Az Vtolso

† Ez egy parantſolatnac bůntetéſet, talam rőuid voltaertis hozza elő, ki mellet ki ki mind meg emlekezzec az többirőlis.

Roman: 12. a: Egy bůnis meg ől az embert. b: Az irgalmatlanſagnac bůnet, fő keppen, miert ſamlalya elő mindeneknec halalara. c: Ez eg ez vilagon az hitetlenec mind illy gyolkoſoc á Chriſs ellen. d: Az Sido, Tőrőc alamiſnaia, miczodes.

Papai lapaſoc es gyokoſſagoc.

Luc: 16.

Az kep mutato kereztyenec minemů gyolkoſoc es lopoc.

tőbbiveis köteles fog lenni. Viſſont az ki ezben mentődic, az, á többibenis mentſeget talal. † Lehetſeges hogy ezeket Chriſtus Wrunc rőuideb voltaertis ſamlallya ezac rőuid ſonal, ielentuen mint lenne az Itelet. De mikor ezt an le ůl az ő itelő ſzekibe, ott meg hallyuc feleſeb ſoualis, mi legyen az ő ſam veteſe, az mint erről ſoc iraſ[illegible]nac, Hogy elő hozatnac az ſamtarto könyuec es elő kezdic ſamlalni kinec kinec minden czelekedetit Apoc: 20. De ha ſinten kő ſonal nem lenneis lehet ezben az Wr Iſtennec olly modgya, hogy mind é vilagnac ſiue önnen maga ki ki feddeni es ki ki menteni fogia magat az ſiWnec itelete ſerint, az mint az ſtent Palis bizonittya, Roman: 1. Azert ha ſinten ennel többet elő nem ſamlalnais, hanem: a: Hogy ő neki es az ő Tanitomanuac es hiuetnec ſem enni, ſem innya, ſem ſallaſt, ruhazatot nem adtac, Sőt őtet az ő igeiebe es tanyitaſaba kergettec, nyomorgattac, öltec, foztoztac, eleg leſs az iſtenteleneknec bůnteteſere, Az mint: ez földenis, midőn egy bůnben valakit meg fogtac, akar lopas, tolnaylas, paraznaſag legyen, es akar mi egyeb bůn, ha ſinten az tőb gonoſſagit ki nem vallanais, ezac az miattis halalra itelic, De azonba az egy mellet meg lakol mind az többirőlis, az kiket az előtt titkon miuelt. b: De veelem azt: Hogy ez egy bůnről az Irgalmatlanſagrol, kiualkeppen valo nagy okokertis valaztotta az W R Chriſtus, hogy rola panaßolkodnec: Kinec az Okarol ier ero tekezzűnc, es nagy czuda dolgot halluno. Kiből meg tetizic, hogy ezac ez keet paranczolatis nagy meltan karo hoztattya el ez vilagnac nagy reßet. Mondoc halgaas rea, es laſs czuda dolgot, mint heuer ez vtalatos vilag ezac ez keet paranczolatnakis veetkeibe, mondoc imezbe: Ne ölly. Ne orozz. c: Mind ez egez vilagot el lepte kűlömb kűlömb fele gyolkoſſag, es lopas: Ki mondhattya meg, Vtezec, Wrac, Nemeſec, Kőſſeg, Papſag, Paraztſag közöt, menyi egy maſra valo töres vagyon, törrel, pörrel. Az Sido, az Törőc, az Papapaſag, azt keuannac hogy fotig ki irhatnac azokat, kic az Wr Chriſtuſt igazan vallyac, Ezec az W R Chriſtus neuebe nem hogy enned, innod, hazat, ruhazatot adnanac, De meeg az mi vagyon, aztis ki vonßac torkodbol. Nem hogy betegsegedben, fogsagodban ſolgalna Chriſtus neuetert. De inkab verne fogna, ölne. Az Törőc es Sido hadgyarion, azokrol ſot nem ſaporitoc, Mert mind ez vilag lattya, az Wr Chriſtus ellen, es az ő hiuei ellen mint gyűkőſſettec meg: Kiből ők is az itelet napian igaz bůnteteſt veßnec. Iolleket ők is mielnec egy mas közöt valo alamiſnalkodaſt, á mi feleuc nyomorodottalis, de hit nekůl, Es nem az W R Neuebe, OE erte ſoha ſenkinec ezac egy falatt yat ſem nyuytya, Hanem bolond ahitatoſſagbol, leike valtſagaere czelekeßic mindent, kiuel nem hogy tiztelne, de sőt gyalazza az W R Ieſus Chriſtus aldozattyanac erdemet, midőn azt meg veti, es az helyet az ő hitetlen alamiſnaiat, meteleſet, mosodaſat, es egyeb czelekedetit toßßa Iſten eleibe, az ő bűnenec boczanattyara. Nem hogy azert közöttőc az fele irgalmaſſag volna, az ki az W R IESVS CHRISTVS Neuebe lenne, Hanem sőt azt Iſteni ſolgalatnac veeli, midőn az ő hiueit meg nyomorithattya, kinozhattya, es meg ölhets, Az mint Cain, Abelt az első vilag Enochot, Noet, Sodoma Lotot: á Sidoc ſoc ſtent Atyakat, Prophetakat, Apoſtolokat, es ő magat az W R Ieſuſt kergettec, meg ölec: azon mereg gel vadnac ez mai napigis az Chriſtus ellen es minden ſerege ellen, ez vilagnac fiai. Az Törőc melly igen ſomiuhozza az mi veerűnket, laetya ez egez vilag, kic közzűl az Baſac feleſegi aldoznac vele, ha az rabnac az torkan ki vonnya nyeluet, es az kinual vagy maſſal öli meg. Az Sidoc aldoznac á Kertztyen gyermetiskec veereuel. Azonban az igaz Iſten Baranya aldozattyat meg vetic, vőkic, vtallyac, es kergetic. Azonkeppen az Papaſagis noha ſinuel az Chriſtus neuet viſelı, De ſiue ő nekis rakua ſoc fele gyolkoſſagual Chriſtus ellen, es valamikor hozza feer ők is ölten öli mind azokat, valakic ezac egyedűl az egy Ieſus Chriſtus halala altal hirdetic az bűnnec boczanattyat, nem az ő Miſeiec, Bolczoioc, Soloſmaioc, Indulgentiaibc, Kukulaioc, Claſtromoc, Captalanſagoc altal. Kic toluaiul el foglaltanac fő fő varoſokban minden Egyhazi ůnnedelmeket, kiből igaz leiki Paztorokat kellene eltetni, Oskolakat az Chriſtus igaz eſmeretire neuelni, buidoſo, rab, beteg nyomorultakat eeltetni, Es ők ez fele ůnedelmekből nagy friſſen olly tekozolua torkoskodnac, mint az maz keduen lako kazdag, ki mindennap Biborba, Barſonyba öltözuen friſſen lakic vala, Es az Lazarac ezac az hulladekbol sem ad vala, Sőt ſoc Claſtrombol es Captalanſagbol, Erſekſegből es Piſpekſegből bordelyokat czinaltac. OE maga penig Romai Papa minemő keuelſeguel tizteltesſe magat, rőttenetes gondolnys. Azonkeppen meeg azokis, kic az igaz Kereztyen neuet viſelic, Czaßarec, Kiralyoc, Wrac, Tiztartoc, Polgaroc, Kőſſegec, igen keues gondot viſelnec arra, hogy az W R Ieſus Chriſtus Euangeliomia közöttőc igazan predikeltaſſec, Soc varos, falu, veſſett d.lognac tartya, az mit leiki paztorara, annagy Oskolabeli tanulokra költene, Az Wrac, nemeſec, tiztartoc, nem hogy Egyhazra, Iſpitalra, vtonlaroc ſallaſaragondot viſelnenec. De egy nihany fő Wrakat eſmerec az mi feleinc közzűl, kic meeg az is el foglaltac, az mit az regiec rendeltec az felere. Ez felőtt, nem hogy ſtegeny nyomorult iohagyit eeltetne, ruhazna. De sőt naponkent azon gondolkodic, mint foſſa, dullya, nyomoritſa őket. Egez heteticzaka munkalkodtatuan, ůnnepen leuelec kel küldözi, es ezac ezellel sem tengetic munkaiara. Ez felőtt soc ado fizeteſſel, bor hordaſſal, es egyebbel vetelten terhelic, Ha ſinten nintsis, de az ő adoiat kőlczűnis meg kel ſerzeni. Latiam kogy az ſtegeny aſſonyá

Dezmaſoc

Dezmaſoc előtt hatra eſuen az ßekerről meg holt, midőn el vőttec mind egy czepig az mi lett ßőlőiebe, hegy vamba. Eſſ le kegyetlenſeg pedig, nyuzas, foztas, egy mas között valo ragadozas, czalardſag, mint nőy- Meg lattyuc
ien, moſt ſenki meg ſem gondolhattya: Hanem az WR IESVS CHRISTVS, az itelet napian mi- meeg ezeknec ßőr
hent elő kezdi ßaamlalni, Hogy eheztem, ßomiuhoztam, mezitelen, buydoſo, beteg, fogoly voltam, es ezekben nyűſeget.
en velem nem hogy irgalmaſon czelekedtetec volna. De sőt inkab minden keppen nyomorgadtatoc, Azkor ki-
nec kinec az ő ßiue bizonſagot fog tenni: Es mind Tőrőc, Sido. Papas hamis kep mutato meg eſmeric, az kiket
őc regen nyomorgattanac, Es latuan őket felőtte igen meg yednec, az mint Salomon ßol, Es azt fogiac mon- Sapient: 5.
dani: Ime ezec azoc, az kiket bolondoknac itelűnc vala, De imé őc voltac eßeſec, es mi voltunc bolondoc.
Mert imé őc az Iſten fiai közibe ßamlaltattac, Es ő nekic ez vtan mind őrőcke iol leßen dolgoc, minekűnc pe-
nig immar minden őröműnc el mult, mint az alom, az el lőtt Nyilnac, hasonac, es az madar repűleſenec vta. Summaia megis
Es ezec ellen azkor az igazac nagy batorſagual alnac. EZEKből immar valami keueſſe erthettyűc, hogy no- miert panaßolko
ha az WR Chriſtus meg fog itelni, minden egyeb bűnőketis, De kiualtkeppen ez vilagnac ſoc fele kegyetlen- dic fő keppen az
ſeget, es kinzaſat ßamlallya elő, az kiket mieltec az ő hiuein: Hogy azbol inkab ki teſſec az ő igaz itelete, hogy kegyetlenſegről.
az mint az Chriſtuſt es az ő hiueit ez vilagon czac kinoztac, Igy immar ők is czac kinoztaſſanac, 2. Teſſal: 1.
Es vißont az mint ő es az ő hiuei mindennap ſoc nyomoruſagokat ßenuedtec, ez vtan őrőcke nyugodgyanac. Haßnai.
Mind ezekből fő keppen, imez kettőt eßűnkben tartſuc: Hogy mi mindn fele bűntűl erőſſen meg oiuc magunc,
hogy az ſoc bűnuel ne gyűyczunc tőb tőb haragot az Wrnac iteletinec napiara, Roman 1. Hanem inkab min Első dolgunc.
den eſetinkben hamar hamar meg kőueſſűc az Wr Iſtent, az ő ßent Fianac altala, es ſieſſűnc meg bekelni ő ve-
le, hogy az iteletkortis batorſagual alhaſſuc előtte, 1. Ioan: 2. Mindenuel penig iol tegyűnc, de kiualtkeppen
azőckal, kic az WR IESVS CHRISTVSnac atyafiai. Ki ki mind az ő aiandeka ßerint eelteſſe es
ſegitſe fele barattyat. Senkit meg ne nyomoritſunc meg ſe czallyunc, mert mind ezekről bizony boßu allo leßen 1. Teſſal: 4.
az WR Iſten. Maſodßor ideien mi az türesből es ßenuedesből keßitſűc mi magunkat, minden nyomoru Maſic dolgunc.
ſaginkat, buydoſaſinkat, betegseginket, ßidalminkat, fogsaginkat, es halalunkatis bekefeguel, io remenſeguel Hebr: 11.
el ßenueduen, es ſemmi boßu allaſra nem igyekezuen. Midőn tudgyuc hogy mind azoc ő magan eſnec az mi
Wrunc Ieſus Chriſtuſon, ki azoknac meg fizet veeghetetlen kinzaſſal, nekűnc kedig veeghetetlen nyugodalom
ual. Nem egyenlőc pedig az moſtani nyomoruſagunc az diczőſegből, ki ez vtan meg ielentetic minekűnc, Romani 8.
Erre adgyon erőt az kegyelmes WR Iſten mindnyaiunknac, ßent Fiaert, ßent Lelkenec altala, Amen.

Mit Tanulanc.

EZ Maſodic Predikationkba az Itéletnec modgyarol tanulanc imez Negy rendbe: Elősser. Hogy az iob keez felől valoknac imez Harmat mondana az Wr CHRIStus: Hogy őc az Atyanac aldottai: Es hogy őket ő magaual az ő tarſa agara hiuna: Es hogy az Iſten orßaganac őrők birodalmara. Ezeknec rőuid ertelmet meg hallottuc az első tanuſagba. Maſodßor meg tanulanc ertelmet aznac, Hogy az ő hiueinec irgalmas tetelit elő ßamlalna, es azoc azba magoc meg alaznac. Harmadßor az bal felől valoknac irgalmatlanſagokrol es ſententiaiokrol, Kiket, atkozottaknac neuez: Es tűle el küldi: Es vetteti az őrőc tűzre. Negyedßer, az Okait tanuluc meg, Miert ßamlallya ez irgalmaſtagokat es irgalmatlanſagokat elő, ha minden egyeb bűnis meg iteltetic, Es meg halluc hogy igen illendő az bűntetesre è Sententia, hogy az ki Chriſtushoz kegyetlen volt, ahoz őis igazan lehet kemeny: Vsßont az ki ő hozza kegyelmes volt, ahoz őis melto hogy kegyelmes legyen: De ezec felőtt ielenteni akariais ez vilagnac ő rea valo da bőſſeget, Es ki fakaztani az Kep mutatoknac czalardſagokat, kiknel meeg az Puganyokis irgalmasbac, noha ßinuel az Chriſtus neuet viſelic. Mind az altal ezec mellet czac egy bűn ſem titkoltathatic el, meeg czac Intes.
az kiualkodo ßeis. Mind ezekből intetűnc, hogy minden bűntűl oyiuc magunkat, Mindeneckel iol tegyűnc
Ha penig mi nekűnc haboruſagunc lenne az WR Chriſtus mellet, azokat io remenſeguel bekeſegeſen el ßen-
uedgyuc. Kikre adgya az WR Iſten az ő ßent Lelket mindnyaiunknac ſegitſegűl, Amen. Ezec lő-
nec tanuſaginc. Immar könyőrögűnc az Wr Iſtennec, ho y mi reanc veſſe az ő aldomaſat, ßamlallyon az
ő aldotti köziben, es tarczon meg mind veegig az igaz hitnec io gyűmölczeben, es vigyen be az őrőc eeletre.
Könyörgeſűnkben, mondgyuc el ez Imadſagot.

IMADSAG.

VR Iſten mi Mennyei ſzent Atyanc: Halat adunc mi teneked, hogy te minket az te ßent Fiadert az CHRISTVS Ieſusert, ßent Lelkednec altala, az te Kereztyenid es aldottaidottid közibe hoztal: Keerűnkis tegedet, Hogy azon te ßent Lelkednec altala vgy igazgas, es ve-
zerel minket, hogy az te kedues akaratod ßerint eelheſſűnc, tegedet tellyes eeletűnkben diczőitheſſűnc, Es fele-

Az Vtolso Iteletrœl,

baratunkhoz atyafiui ßeretetnec ezelekedetiuel lehessünc, Hogy mikor az te ßerelmes ßent Fiad az CHRISTVS IESVS ez vilagnac meg iteletire el iöuend, az te aldotit között talaltassunc, az iuhoc közibe allattassunc, Es az te orßagodban te veled, es az te ßent Fiaddal, es ßent Lelkeddel, mind öröckön öröcke eelhessünc, Amen.

VTOLSO ENEKEC.

¶ *Diczerd az Istent te hiw &c.* ¶ *Vedd el WR Isten rolunc haragodat &c.*
¶ *Hoßu Enec, Halgas sadßa ember ez igeket, &c. fol 211.*
¶ *Az hatalmas Isten &c, fol: 209. Az en Enekes könyuembe,*

ERCZ MEG.

¶ *Az öregbic Postillatis el kezduen fol: 641. es 654. ha meg oluasod, ott mind az hitetleneknec öröc büntetesekröl, mind az hiueknec öröc eeletyekröl ßükseges eseket oluas hatß böw ßoual. Iollehet az küuetközö Euangeliomnakis magyarazattyaba mind keet feleröl talalß ittis.*

HVSZONHETEDIC VVRNAPI Euangeliom szent Haromsag nap utan.

Az WR Christusnac hozzanc hasonlatos ßinenec el valtoztatasarol, nagy menyei felseges ßinre. Kibe ielentetiç, az Christusnac es az ö hiueinec, iöuendö nagy diczösegekis: Es batorittac az Apostoloc, hogy à Christusnac gyalazatos halala miatt meg ne botrankoznanac.

ENEKLESROEL:

¶ *Oh mindenhato Isten, &c.* ¶ *Mi Atyanc ki vagy mennyek[illegible] &c.*
¶ *Hißünc mind egy Istenbe &c.* ¶ *Az Kereztyensegben &c.*
¶ *Regen ö Töruenyben &c.*

AZ EVANGELIOMROL

SVMMATSKA.

meg hoßa az Vasar ßamoc, Es ezis ßükse-

EZ leg Vtolso Euangeliomunkban, kit niha eztendö altal predikallunc, kiualtkeppen az *OER* ö *C* Eeletröl leszen tanusagunc. Szolunc kedig errol; Az Euangeliombol, melly ranyit az WR *CHRISTVS* szinenec el Valtoztatasarol. Ki midön harom Tanyituanyit egy magas hegyre fel vitte volna, es ott imadkoznec, Mind ortzaia, mind ruhazattya nagy ekesen el valtoznac. Es Moyses es Illyęs neki meg ielennec, szoluan vele Ierusalembeli szenuedeseröl, kiuel meg valtana ez vilagot, Es meg ielenuen az Atya Istenis fenyes ködbe, illyen szoual aianla: Ez az en szerelmes fiam, kibe nyugszom, ötet halgassatoc. *KIBöL* noha igent soc nemes dolgokat tanulhatunc: Az egy Isteni allatnac Harom szömelyeröl: Az Istennec ez leg fö tizteletiröl, hogy halgassuc az ö fiat: Az Istennec, Fiahoz, es ö altala hozzanc valo szerelmeröl: Es többekröl, kikrölis tanulgatunc röuideden itis. *DE* fö keppen most erröl lesz Tanusagunc: Hogy az WR Christusnac mas *ORSZAGA* vagyon, melly igen diczöseges, holott az ö hiueijs azon diczösegre valtoznanac, Hol az Isten minden leszen mindenekbe, Hol ötet es az ö Atyat, es az szent Lelket, az Moysest, Illyęst, Adamot, az Prophetakat, az Apostolokat es minden hiueket meg esmernec, Es velec nagy edesseguel, bölcz ęrtelemmel szolnac, Es az Istennec minden iauaiual meg tellyeseduen öröckön öröcke ęlnec. Ezekröl minec elötte böwebben szolnanc, lassuc az Euangeliomot, es annac igenkint valo magyarazattyat. Kit irt meg szent Mathe, az ö Euangeliomi könyuenec Tizenhatodic reszeben.

IVSAGI

ni fö tanu-

Matth:

es az œrœc eletrœl,

MATTH: XVII.

ES [a] hat nap vtan [b] melle veue Iesus Peert, Iac
nost annac atyafiat, es kůlőn viue őket [c] egy ma
re, [d] Es el valtozec ő előttec, Es az ő ortzaia
mint az Nap, az ő ruhai kedig feierre lőnecmint
lagossag. [e] Es ime latac Moysest es Illyęst ő vele b
leni. [f] Peter kedig felele, es monda Iesusnac: VVran, io nekůnc i
nůnc: Ha akarod, czinallyunc harom Satort it, Neked egyet, Moy
nec egyet, es Illyęsnec egyet. [g] Midőn męg beszelkne, ime fenyes k
be arnyekoza őket, Es ime egy szozat à kődből ezt monda: [h] Ez ama
en szerelmes Fiam, kiben nyugszom: őtet halgassaoc. [i] Es mikor hal
lottac volna az tanyituanyoc, artzal le esenec, es igen meg fęlemlenec.
[k] Es Iesus hozzaioc menuen, illete őket, es monda: Kellyetec fel, es ne fęl
lyetec. [l] Midőn kedig fel emeltec volna szemeket, senkit nem latanac,
hanem czac ő magat az Iesust. [m] Es hogy alà iőuenec az hegyről, pa-
ranczola ő nekic Iesus, monduan: Ez latast senkinec ne mondgyatoc,
miglen az embernec fia halottaibol fel tamad. *h: Lassad ennekis soc ertelmit.*
k: Kegyessege hozanc, l: Czac à Christus diczősege marad raytunc. m: Inkab hittec az vtan.

Magyarazattya es Tanusagi.

AZ mi wrunc Iesus Christusnac Szine el valtoztatasarol ezt irta szent
Mathe. KIRől előszer igenkint tanullyunc az Első Predikationkba. Az masikba à
mi valtozasinkrol, melly lesz az őrőc ęletbe, tanulunc. De szent Mathe irasa mellet,
hallyuc meg szent Markis es szent Lukats mit irnac. Mindenic ez lőtt dolog előtt
aztis meg iriac: Miert mielte volna ezt Christus wrunc: EZert, hogy oltalmazna Ta-
nyituanit halala miatt valo botrankozastul, es erősitene azokba, kiket maga felől predi
kallot. Mert az Ielenes előtt imilly nagy dologokrol predikallot vala: Hogy ő Isten
Fia volna, igaz Isten, igaz ember, az meg igert Christus, ez vilagnac Iduőzitőie, ki ha
lalaual es fel Tamadasaual iduőzitene az benne hiuőket, Es ki halalaual es fel tamadasa-
ual peldat adna minden hiueknec, hogy őkis teste keuansagokat megfoytanac az bűnt,
es wy ęletre fel tamadnanac. Tanyita az Vtolso iteletrőlis. Mondta vala, hogy az
Atyanac diczősegebe el iőne fel tamaztani az halottakat. Intőtte vala az őueit, hogy
fel vennec mindennapi keresteket, es őtet kőuetnec. Es ez egez vilagnal dragabnal tarta
nac az őrőc ęletnec birodalmat. Ez szoc vtan igeretetis tőtt vala, hogy ő kőzzűlőt ne-
mellyec rőuid nap meg latnac az ő orszaganac diczőseget. Azert *NYOLTZAD* na
piara az igeret vtan, *Luc: 9.* (kit szent Mathe hat napnac neuez, az kęt vęgső nap kő-
zőt valokat ęrtuen czac,) kűlőn viue *Harom Tanyituant egy magas hegyre.* Ez harom
eleg volt az latasnac bizonsagara, Nemis adatot mindennec ez fele latasnac aiandeka,
Mint regen Danielnec, Ianosnac Patmusba, Palnac az el ragadasba. *Az Hegyről*, vęlic
hogy Galileabeli Thabor hegye volt. Kit Egesipus igen magas es szeles, es kies hegy
nec ir. Illy helyhőz illet illy nagy dolognac mutogatasa. Az szem feny veztőt, rőytő
ző barlangba, vagy hazba czelekesznec, De Christus tettetes helyen. Ki midőn *imad*
kozuan kęrne Atyat, hogy meg ielentse Tanyituani előttis szem latomast az ő el rőy-
teret iőuendő diczőseget, kiuelis erősitene őket az ő esmeretibe, hogy meg ne botran
koznanac, az ő rőttenetes kiny szenuedeset latuan rőuid nap Ierusalembe. Ezről, es
egyebekről imadkozuan, azonba az imadkozas kőzt, el valtozic előttec, *Es az ő ortzaia*
fenlic vala mint az Nap, az ruhai kedig feierre es tűndőklőue lőnec, mint az vilagossag, olly feierre mint az

Ez ßin tasaua zastulis tanit imilly nyitasit

Nyolt mint v

Egisipp azt iria ennec m harmin Negy földni na, nec ße ßon ha houm.

e egy feſtőis ez földen nem teheti. Ezből eztis tanullyuc, hogy az Chriſtus orſzá
oidi, hanem me nyei, kinec diczőſege moſt el rőytetet es fellyeb valo az moſta-
teſnc is. Itt ruhaba fenlet Chriſtus, ott ruhazat nekűl leuen olly diczőſegeſec
..c, kit moſt meg ſen gondolhatni, Hanem az kiczinből, kireis aligſag nęzhettec,
diditani akar nagyobbkat. Eztis tanullyuc, hogy az ő ſzine es ruhaia valtozaſaba,
ő maga az WR allattyba meg maradt: Igy mijs ezen teſtben lelekben meg maraduan,
ő hozza haſonlatos dicſőſegre valtoztatunc, az Napnal ſockal fenyesbec leſzűnc, i-
gen vilagoſoc, es igen fenyeſec, rakuac minden őrőmmel, *Phil:* 4. 1. *Corinth:* 15. To-
uabba mond az Euangeſom: *Es ime keet firfiu ßol vala ő vele. Moyſes es Illyes, kic meg ielenuen aż*
5. diczőſegbe, beßellic vala aż ő veget, Mellyet be tellyeſitendő vala Ieruſalembe. Az az, arrol lőn ę ſzo
ő koztőc, mikeppen kelene az emberi nemzetert meg halni, es azt az ő ſzent halalaual
meg valtani. Es igy ők is meg erősitic az Chriſtus tanyitaſat, kit ſzol vala kiny ſzenue
deſeről es fel tamadaſarol Es ielentic hogy ők ez vilagbannis leuen, ezt hirdettec, ho-
gy ő legyen az, kiről ők itac, ő az ęlő Iſtennec Fia, ez vilagnac Iduőzitője. Ne czu-
dald kedig hogy ott àhol az őrőc diczőſeget koſtoltata, az ő kinnyarol es halalarol ſzol
nac, mert az Chriſtus halala arra az diczőſegnec, kiről mint mindenec felőtt leg dragab
rol őrőkőn őrőcke valo enlekezetis es hala adas leſzen, az mint ſzent Ianos lata, *Apo-*
eg volt *cal: 5. Aż Moyſes* kedig az vala, ki altal Iſten az Tőruenyt es annac atkat ki ielentette va-
ztan la, Es kit Iſten ő maga temetet vala el, *Deuteron:* 34. *Aż Illyes* kedig az Prophetac közzűl
engőbe, leg fő vala, ki az Iſrael orszaganac baluanyozaſat kemenyen rontotta, es az Iſtennec i-
ßenne- ga z eſmeretit es tizteletit nagy buzgoſagual epitette. Kit Iſten tűzes ſzekerbe eleue-
. Azert nen ragattatot az ęgbe, 2. *Regi:* 2. Ez kettő azert meg ielenuen, es az Chriſtus halala-
lőt 1503 rol ſzoluan, aztis ielentic, hogy mind az Moyſes, mind az Prophetac iraſa, az ő halalat
ıt Moy- hirdettec, à mint ſz: Peters tanyit, *Actor:* 4. es az wris azokbol erősite az Emausba me-
la vtan, nő kęt Tanyituant, *Luc:* 24. Moyſesnec min den aldozati es ſoc tanyitaſi, es àProphetac
nec â meg vallaſi ſoc keppen bizonyſtottac, hogy az Chriſtus altal minden hiuec bűne boczanat-
ac lelkec, tyat vennec. *Actor:* 10 *EZI S* ielentetic, midőn Moyſes, Illyęs, az Apoſtoloc Chriſtushoz
ic Iſtenről gyűluen halalarol ſzolnac, hogy egyenlő keppen mindnyajan azoc czac Chriſtuſra es
ırőgnec aż az ő halalara nęznec, czac őtet hirdetic, czac őtet tiztelic, czac az ő halalaban es azban
s. valo valtſagban nyugoſznac, az mint ſzent Palis mondgya: Hirdettyűc az meg feſzűlt
Chriſtuſt, 1. *Corinth:* 2. Moyſes, Illyęs, az mit regen hitdettec, moſt azont erősitic, az A-
poſtolokis azt predikallyac, tehat az regi Atyackal kőz iduőſſegűnc vagyon, az az, a-
mas es di- zon egy Chriſtusban valo hit altal iduőzűlűnc mijs, az mint ők, *Actor:* 15. *EZTIS*
es eeletűnc tanullyuc innet, hogy ez ęlet vtan mas ęletűnc őrőcke valo leſzen, hol teſteſtűl lelke-
lol egy maſt ſtűl mind őrőcke ęlűnc, diczőſegben kedig. Mert az melly Moyſes regen meg holt volt
eſmernen Chriſtus ſzűletesé tiőtt 1503, eztendőuel; es à melly Illyęs regen el ragadtatot volt, ime
ns. azonoc teſtbe lelekbe ęluen, ſzolnac az Chriſtuſſal: Tehat ęlnec az tőb lelkekis. Elnec
penig az Chriſtus diczőſegebe, az kiuel moſtis diczőſegeſen lattzattanac, kic ſzolta-
kis az Chriſtuſſal, kiket ő magoktul meg eſmertec az tanyituanyoc: Tehat az őrőc ęlet-
larom holtac ben mijs meg eſmerűnc mindeneket, es ſzollunc egy maſſal. *IME* kedig harom halott
nſagi. Chriſtus, Moyſes, Illyęs, teſznec bizonſagot az Chriſtuſrol, Azert ha ezeknec nem
hinnel, męg az Angyalbc bizonſagitis nem hinned. Ne keuand azert az tőb halott bi-
e nem vagyo zonſagit, amaz kazdag kint ki Lazart kęri vala hazahoz, *Luc:* 16. *EZIS* ki tettzic in-
c. net, hogy az őrőc ęletbe el feleytyűc ez vilagi keuanſagunkat, es annac őrőmeuel meg e-
legeſzűnc, Mint moſt Peter moda: Wram, io it laknunc. Mit fęlſz tehat, hogy Chri-
ſtuſt kőuetuen, kaar el veszteni kazdagſagokat, tizteſſegedet, ęletedet, ha vtanna inkab
meg talalod amokat, *Matth:* 16. Az kalmaros kic keuefert ſokat futoſnac es egy draga kő-
ert mindeneket el adgyac, meg itelic az itelet kort ez feleket, az katonakis kic ęletyeke-
tis nem ke nellic à kitſiny fizetesert. De hogy Peter imeztis monda: *Czinallyunc harom*
trom teuelge- *haylekot Neked egyet, Moyſesnec egyet, es Illyesnec egyet.* Ezekbe vegyűnc eszűnkbe Peternec rom-
: Peternec, lotſagatis: ki imez haromba teuelget. Előszer, Hogy nem erte, hogy moſt Chriſtus az
diczőſeget ezac ideig vőtte fel, hogy ezzelis erősitetnenec az ő fel tamadaſanac es őrőc
diczőſegenec eſmeretibe, ezt nem ertuen Peter, azt akarna hogy őrőcke ott maradta-

nac

nac Christussal, minec elõtte Christus meg aldoztatnec, es õkis terieztuen à Christus igeiet, kerezteket viselnec. Mijs mihent egy kis mennyei edesseget kostolunc, azt keuannuc, hogy az halal kostolas nekül mehetnenc az tõbbireis. Masodszor teuelyeg ezben, hogy Moyses es Illyęst Christushoz egyenlõuè teszi, külõn külõn mindeniknec haylekot czinaltatuan, Midõn mindeneknec feie az Christus, *Ephes:* 1. es kit az õ oztozo tarsai felõtt kent meg, *Psalm:* 44. De mi mindnyajan egyenlõc vagyunc õ benne, *Galath:* 3. *Coloss:* 3. Kibe nints sem Sido, sem Gõrõg: sem wr, sem szolga: sem firfiu, sem aszszony: sem mester, sem tanyituany: es egy à mi haylekunkis õ vele. Igy teuelgettec azokis, kic külõn valo szerzeteket es Claustromokat szerzettec, Ferentznec, Benedeknec, Palnac, Marianac, es sot aszonyoknac. Harmadszor teuelyeg ezbenis, hogy az melly emberec, à Menyei Angyaloc kõzõtt valo tarsasagba lakoztac, azoknac fõldi romlando haylekot akarna szerzeni. Ezekbõl ezeket tanullyuc, Hogy mijs termeszet szerint illy el aiultac, es alommal meg terheltetue vagyunc az Istenni dolgokba. Sz: Lukats azt irta, *Hogy midõn az WR Christus imadkoznec, es az kett firfiac Moyses es Illyes az diczõsegben vele szolnac Ierusalembeli ki mulasarol, azkor Peter es keet tarsai alom miatt meg nehezettec, es az alombol fel serkenuen, lattac az WR diczõseget, es el aiuluan mind az latason, mind az hallason el amelkodtac, Az vtan kedig hogy az kõdbõl ez szot hallottac: Ez az en szerelmes Fiam: Ortzaiokra esuen igen meg rõttentenec valna, De az Wr Christus õket illetuen fel emelte volna.* Ezekbõl mondoc ez mi romlotsaginkrol tanullyunc, Mert illyen almosoc es el aiultac vagyunc mi, minden Isteni titkoknac gondolkodasiba: Az Christus Istensegenec es embersegenec felseget, soha elegge meg nem beczülhetyũc, Az Isten igeiet es az Christus predikatioit, az Moyses, az Prophetac, es az Apostoloc tanyitasit, soha eleg figyelmetesseguel nem halhattyuc: Minden Isteni dolgokba meg hidegedtec vagyunc, mind àddigis, mig fel nem serkentetũnc az Wr diczõsegenec nęzesere. Ez akar melly igen vigyazoban, es tanulobanis mind vntalan ki tettzic. *IME* az Christus õ erõttec valtoztattya el magat, ez szegeny embereczkekert iõ el az Atya Isten tanubizousagot tenni szent Fiarol, De õc el rõytic szemeket elõtte, le buyua elõtte rõytegnec: Illy vala Adamis az vętec vtan, illyec vagyunc mijs mindnyajan, az mi magunc termeszeti szerint. Az bũnõs termeszet az Isten szolasat soha nem szenuedheti Istenі erõsites nekül, mint az Israelis el rõttenuen keeric Moyses, hogy õ altala szolna velec. Maria meg rõtten Gabriel Angyal elõtt, az Pasztorokis. *De à mint az WR Christus le tessi diczõseget, es ismet az elõbi alazatos ßegeny abrazatba hozzaioc teer, õket illetuen fel serkenti,* Igy szabiamoltis magat az mi erõtlenseginkhõz, ki minden terhünket magara veuen, erzi gyarlosaginkat, es tud raytunc kõnyõrülni, *Hebr:* 7. Oh ki sokan kõztũnc egy motzok miatt ieles es nagy aiandekukatis meg vtalnac, De mi tanullyunc az Christustul egy mas terhet hordozni, *Galat:* 6. es az gyengeket felęmeli, *Esa:* 49. *Roman:* 15. 1. *Tessal:* 5.

Hogy az kõdbõl ßol az Isten, Ezbõl azt tanullyuc, Hogy most męg ez ęletbe az mennyei diczõsegnec nęzesere nem vagyunc alkolmatosoc, Tehat alazzuc meg magunc, es elegedgyũnc az ki ielentet igeuel, Az felõtt ne visgallyuc az Istennec mellyseget. Es vartuc bekeseges szivel, mig az Wr fel serkent az õ sot fele diczõsegenec nęzesere, hol õtet szinrõl szinre meg lattyuc, de most mesebe, 1. *Corinth:* 13. Az kõdbõl es homalyból valo szouat vegyũc nagy beczülettel, kibe azt kialtya: *EZ AZ EN SZERELMES FIAM, KIBE MEG NYVGOTTAM: OETÕT HALGASSATOC.* Ezbõl meg tettzic azis: Hogy az egy Istensegben harom szõmely legyen, Atya, es az Atyanac Fia, es az szent Lelec, az ki az Kereztseg kort Galamb kepebe rea szalla, ez szozat mellet. Ezis meg tettzic: Hogy az Isten igen szereti az õ szent Fiat, es vgyan nyugszic õ benne, Es õerte szeret minketis. Es hogy leg fõ tiztelere Isten ez, Ha az õ Fiat halgattyuc es azt kõuettyũc. Ez az mi leg fõ dolgunkis. *DELASSVC* az Isteni aianlasnakis rõuid ęrtelmet. *Ez vgy mond az en Fiam,* Tehat azt, es nem mast, se Angyalt, se embert ne esmertũnc ollynac, Mert, melly Angyalnac mondta valaha: En fiam vagy te, en szũltelec tegedet. Az emberec kõzõtt kedig egy sints igaz, mind hazug. DE o atkozot õrdõgi gonosszag imez: Nemet orszagba egy helyen Benedec Barat Claustromaba, kepe felõtt illy iras volt: Ez az en fiam Benedec, kibe nekem keduem tõlt. Ez

2. Masodszor teuelyeg ezben, hogy Moyses es Illyes Christushoz egyenlõuè teszi, külõn külõn mindeniknec haylekot czinaltatuan, Midõn mindeneknec feie az Christus, *Ephes:* 1. es kit az õ oztozo tarsai felõtt kent meg, *Psalm:* 44. De mi mindnyajan egyenlõc vagyunc õ benne, *Galath:* 3. *Coloss:* 3. Kibe nints sem Sido, sem Gõrõg: sem wr, sem szolga: sem firfiu, sem aszszony: sem mester, sem tanyituany: es egy à mi haylekunkis õ vele. Igy teuelgettec azokis, kic külõn valo szerzeteket es Claustromokat szerzettec, Ferentznec, Benedeknec, Palnac, Marianac, es sot aszonyoknac.

3. Harmadszor teuelyeg ezbenis, hogy az melly emberec, à Menyei Angyaloc kõzõtt valo tarsasagba lakoztac, azoknac fõldi romlando haylekot akarna szerzeni. Ezekbõl ezeket tanullyuc, Hogy mijs termeszet szerint illy el aiultac, es alommal meg terheltetue vagyunc az Istenni dolgokba. Sz: Lukats azt irta, *Hogy midõn az WR Christus imadkoznec, es az kett firfiac Moyses es Illyes az diczõsegben vele szolnac Ierusalembeli ki mulasarol, azkor Peter es keet tarsai alom miatt meg nehezettec, es az alombol fel serkenuen, lattac az WR diczõseget, es el aiuluan mind az latason, mind az hallason el amelkodtac, Az vtan kedig hogy az kõdbõl ez szot hallottac: Ez az en szerelmes Fiam: Ortzaiokra esuen igen meg rõttentenec valna, De az Wr Christus õket illetuen fel emelte volna.* Ezekbõl mondoc ez mi romlotsaginkrol tanullyunc, Mert illyen almosoc es el aiultac vagyunc mi, minden Isteni titkoknac gondolkodasiba: Az Christus Istensegenec es embersegenec felseget, soha elegge meg nem beczülhetyũc, Az Isten igeiet es az Christus predikatioit, az Moyses, az Prophetac, es az Apostoloc tanyitasit, soha eleg figyelmetesseguel nem halhattyuc: Minden Isteni dolgokba meg hidegedtec vagyunc, mind àddigis, mig fel nem serkentetũnc az Wr diczõsegenec nęzesere. Ez akar melly igen vigyazoban, es tanulobanis mind vntalan ki tettzic. *IME* az Christus õ erõttec valtoztattya el magat, ez szegeny embereczkekert iõ el az Atya Isten tanubizousagot tenni szent Fiarol, De õc el rõytic szemeket elõtte, le buyua elõtte rõytegnec: Illy vala Adamis az vętec vtan, illyec vagyunc mijs mindnyajan, az mi magunc termeszeti szerint. Az bũnõs termeszet az Isten szolasat soha nem szenuedheti Istenі erõsites nekül, mint az Israelis el rõttenuen keeric Moyses, hogy õ altala szolna velec. Maria meg rõtten Gabriel Angyal elõtt, az Pasztorokis. *De à mint az WR Christus le tessi diczõseget, es ismet az elõbi alazatos ßegeny abrazatba hozzaioc teer, õket illetuen fel serkenti,* Igy szabiamoltis magat az mi erõtlenseginkhõz, ki minden terhünket magara veuen, erzi gyarlosaginkat, es tud raytunc kõnyõrülni, *Hebr:* 7. Oh ki sokan kõztũnc egy motzok miatt ieles es nagy aiandekukatis meg vtalnac, De mi tanullyunc az Christustul egy mas terhet hordozni, *Galat:* 6. es az gyengeket felęmeli, *Esa:* 49. *Roman:* 15. 1. *Tessal:* 5.

El aiultac vagyunc mijs es alommal meg tõltec, mig az Wr fel nem serkens.

Hogy az kõdbõl ßol az Isten, Ezbõl azt tanullyuc, Hogy most męg ez ęletbe az mennyei diczõsegnec nęzesere nem vagyunc alkolmatosoc, Tehat alazzuc meg magunc, es elegedgyũnc az ki ielentet igeuel, Az felõtt ne visgallyuc az Istennec mellyseget. Es vartuc bekeseges szivel, mig az Wr fel serkent az õ sot fele diczõsegenec nęzesere, hol õtet szinrõl szinre meg lattyuc, de most mesebe, 1. *Corinth:* 13. Az kõdbõl es homalyból valo szouat vegyũc nagy beczülettel, kibe azt kialtya: *EZ AZ EN SZERELMES FIAM, KIBE MEG NYVGOTTAM: OETÕT HALGASSATOC.* Ezbõl meg tettzic azis: Hogy az egy Istensegben harom szõmely legyen, Atya, es az Atyanac Fia, es az szent Lelec, az ki az Kereztseg kort Galamb kepebe rea szalla, ez szozat mellet. Ezis meg tettzic: Hogy az Isten igen szereti az õ szent Fiat, es vgyan nyugszic õ benne, Es õerte szeret minketis. Es hogy leg fõ tiztelere Isten ez, Ha az õ Fiat halgattyuc es azt kõuettyũc. Ez az mi leg fõ dolgunkis. *DELASSVC* az Isteni aianlasnakis rõuid ęrtelmet. *Ez vgy mond az en Fiam,* Tehat azt, es nem mast, se Angyalt, se embert ne esmertũnc ollynac, Mert, melly Angyalnac mondta valaha: En fiam vagy te, en szũltelec tegedet. Az emberec kõzõtt kedig egy sints igaz, mind hazug. DE o atkozot õrdõgi gonosszag imez: Nemet orszagba egy helyen Benedec Barat Claustromaba, kepe felõtt illy iras volt: Ez az en fiam Benedec, kibe nekem keduem tõlt. Ez

Kõdbõl hogy ßolt.

Beczõllyũc ez.

Harom szõmelyec ki tettzenec innetis.

Szerelmetis ßoz.

Tiztelere Istennec.

Hebr: 1. *Psalm:* 1[illegible]

Lasd fenebb ezet

Az Vr ſzine Valtozasarol,

ent Harom-
ap vtan.

fele karomlaſſal rakua az Papaſag, kic Bodog aſzonnac es az ſzenteknec neuere el forgattac az Pſalmuſokat, ſoc iraſokat, imadſagokat, kiről meg lakolnac annac ideiebe, Mi penig ittis intetűnc, hogy czac ezt à Nazarethbeli Ieſuſt eſmeriűc Iſtennec Chriſtuſanac es olly Fianac, ki őröktűl fogua Iſten leuen, Iſtentűl ſzűletet mint az vilag az vilag tul, ki időre fel öltőzött az emberi teſtbe, es az kęt termeſzetbe egy ſzőmely, es egy Fia Iſtennec, kinec hatalmat ador, hogy mijs ő altala Iſten fiaiua lennenc, 1. *Ioan:* 1. ki olly kedues, olly ſzerelmes, hogy mijs ő benne kedueſec es ſzerelmeſec lennenc, es ki altal bennűnkis meg nyugodnec, moſt, es mind őrőcke, *Epheſ:* 1. Ezt aianluan Iſten az kődből, ha męg moſt ſzinről ſzinre nem lathattyukis, 1. *Ioan:* 3. de megis az fűlűnc rea figyelmez teſſűc, es ő felőle az iraſt igen ertekezzűc, *Ioan:* 5. Az mint czac eztis ſzep iraſoc erősitic. Mert vetettec ez igec: Ez az en ſzerelmes fiam, kibe meg nyugſzom, őtet halgaſſatoc: Előſzer ez Pſalmusbol *Pſalm:* 2. En Fiam vagy te, en ſzűltelec tegedet, Maſodſzor Eſaiasbol *Eſa.* 24. Ime az en ſzolgam, kire tamazkodom, az en valaztattam, az kibe meg nyugott az en Lelkem, Harmadſzor Moyſesbol, *Deuteronom:* 18. Prophetat tamazt nektec az ti atyatokfiai kőzzűl, azt halgaſſatoc. Ez edes ſzokat haluan az Tanyituanyoc, hogy meg röttennec miatta, Monduc, hogy ezbőlis az emberi termeſzetnec gyarloſaga tettzic meg, Es az Iſteni diczőſegnec nagy volta: De ha az hiuec illy edes ſzora röttegnec, tehat az hitetleneknec minemű röttegeſec leſz, haluan az Iſtennec vtolſo röttenetes Sentenciaiat, kiuel az őrőc tűzre karhoztatnac.

IESVS kedig illetuen őket, monda: Kellyetec fel es ne feeliyetec. Es midőn fel költec volna, ſenkit nem latanac, hanem czac Ieſuſt. Az kic fęlic az Wrat mindenűt melleiec all, az mint moſtis le teuen diczőſeget, iſmet ſzolgaianac formaiaba öltőzic, es kegyeſen tapogattya es biztatya őket: Igy az Chriſtus velűnkis ſzoluan, es minketis illetuen meg ęledűnc, es fel emelkedűnc, es meg ſzűnic bennűnc az röttegeſ, moſtis egy nap hetuen hetſzeris, de kiualtkeppen az fel tamadaskort. Mig penig röttegűnc az Iſten diczőſegetűl, ſoc fele tſauarog az elmenc, hogy emberi tanaczot es ſegitſeget kereſnenc az bűn ellen, az mint ez ki tettzic az Papaſagbol, az Sidokba, Tőrőkőkbe. De micőn az Chriſtus fel emel, el enyeſznec ezec. Ezt erezue ęrthettyűc meg naponkent. *Hogy Moyſeſt es Illyeſt nem lattac, hanem czac az Chriſtuſt.* Ezis ielentetic azzal, Hogy az Moyſes Tőruenye es az Prophetac, czac ideig valo diczőſeget tartottac, azoc el enyeſzuen, az Chriſtus diczőſege meg marad moſt az hiuec ſziuebe, ez vtan ſzem latomaſtis: Es mind Moyſes, mind Illyęs, czac Chriſtuſra hadnac, hogy ő maradgyon velűnc. Ez az latas ki az WR Chriſtus halala előtt ielente harom tanyituaninac, hogy ő altaloc erősitetnenec az többijs à Chriſtuſnac eſmeretibe. Es ezec *HARMAN* latuan az ő diczőſeges ſzinet ezendeſzb ſziwel nęzhetnec, az ő vęrrel veritekező ortzaiatis halala fele. *Kit meg tilt hogy fel tamadaſa előtt ne hirdetnec.* Mert ſem az Tanyituanyoc ſem az kőſſeg nem hittec volna valonac, es talam az több tanyituanyoc iregykedtec volnais, De az fel tamadas vtan el hittec ęrtel mesben, melly fel tamadaſnac es diczőſegnec ezis bizonſaga volt. *KERDHETNED* kedig: Miert nekűnc igy nem ielenic moſtis. IMè, męg azoc kőzzűlis czac Harmat valaztot, kikre bizta ez vilagon az Euangeliomnac terieztetet, Hogy az ő nagy terhec alatt ezbőlis erősitetnenec, mint ſzent Palis az nagy latasbol, 2. *Corinth:* 2. kőzzűlűnkis nekic, kiualtkeppen halaloc fele, nagy dolgokat latnac, mint Iſtuanis az Wr Ieſuſt az Atya iobian. De mi elegedgyűnc azzal az mint az WR tanyit minket az ő igeieben, kibe bizonyos vtunc ez az őrőc ęletre: Ha hiſzűnc az Ieſus Chriſtusba à ſzerint mint Iſten ittis aianlya őtet hogy halgatnuc.

gy ezac Chriſtuſt lattatec.

Ez harommal ert neczette

Ector: 7.

MIT TANVLANC:

anuſagi.

MIND Tanuſagokat, mind Inteſeket: Mind Vigaztalaſokat nagyokat vehettűnc az Euangeliombolis. Tanuſaginc ezec lőnec, Hogy ez ęlet vtan mas ęlet valoſagos es őrőcke valo legyen: Hogy az lelkec halhatatlanoc: Es à teſtekis fel tamadnac es meg diczőſitetnec, es iſmet az teſtuel egye leſznec: Hogy ottis meg eſmeric egy maſt, es ſzolnac egy maſſal: Hogy mijs mint Peter keuankozunc Chriſtuſſal es az ſzenteckel lakoznunc. Hogy mas ſzőmely az Atya, es mas az Fiu, noha

es az œroec eletroel, D

egy Istensegec. Hogy fö tizteleti Istennec, halgatni az ö Fiat, es ö altala hittel segitsegül hiwni: Hogy az Isten az ö szerelmes szent Fiaert minketis valosagual szeret: Hogy Christus tanyitasa igaz es bizonyos, az mint szent Peteris ez mai latassalis bizonittya monduan: 2. Pet: 1. Nem mesterseguel szerzett fabulakat köuetuen, adtuc tudtotokra az mi Wrunc Iesus Christusunknac hatalmassagat, es el iöuetelet, Hanem szemünckel nęztüc az ö felseges voltat, Mert vött vala az Atya Istentül tiztesseget es diczöseget, midön illyen szozat lenne ö hozza az felseges diczösegröl: Ez amaz en szerelmes Fiam, mellyben ennekem keduem tölt. Es mi hallottuc ezt az szozatot, midön ö vęle az szent hegyen volnanc. Illy tanusagokat vöttünc az Euangeliombol. Lassuc INTESITIS. Intetünkis it, igazan valo meg tęresre, ezböl: Hogy ez arnyec ęlet vtan, öröcke valo legyen: Igyekezzünc tehat azba menni, àhol ezer eztendö czac egy napnac tettzic, az nagy örömnec miatta, Es oyiuc magunc hogy ne vettessünc à vęghetetlen öröc kinnyanac tüzere, melly eeg büdös kenköuel, Kiröl ezt iria szent Ianos: Apoc: 21. Az selelmeseknec es az hitetleneknec, es az karomloknac, es az gyolkosoknac, es az paraznalkodoknac, es az büuös baiosoknac, es à baluany imadoknac, es minden hazugoknac, az ö reszec leszen az toba, melly tüzzel es kenköuel eeg, melly az masodic halal. Ott nem ezer sem szaz ezer eztendeig, hanem öröckön öröcke kinlodnac az hitetlenec. Iusson vntalan eszünkbe amaz kazdag kialtasa, Luc: 16. Atyam Abraham könyörüly raytam, es boczasd el Lazart, Hogy az vya vęget martsa az vizbe, es czöppentse nyeluemre, mert kinlodom az langba, Es czac azis nem adatec. VISZONT gondolkodgyunc, melly igen gyönyörüseges Menybe lakozni, az Istenuel, az Angyalockal, es az szenteckel. Ha ohayttyuc ez vilagi nyaiassagot egy massal, es ez arnyec emberec örömet, sockal inkab ohaytsuc az menyeierkel valo nyugodalmunkat. Ez intesit iol eszünkbe tartsuc ez Euangeliomnac. Harmadszor VIGAZTALTASSVNKIS innet minden fęle haboru es keserüseg alattis, ezzel: Hogy nem egyenlöc ez vilagnac nyomorusagi, az iöuendö diczöseghoz, Roman: 8. Es nints it meg maradando varosunc. Azert Mennyeit variunc, hol el valtoztatunc à Christus szepsegenec hasonlatossagara, Phil: 3. Hol meg marado hazakat szerzet ö maga minekünc. Erröl az Masodic Predikatioba többet tanullyunc, Ezböl: Hogy à mint az WR Christus szinet el valtoztata: igy mijs ö altala hasonlo diczösegre valtoztatunc. Ezböl gyonyörüseges tanusaginc lesznec, AZ OEROEC ELETRÖL. Most könyörögiünc az WR Istennec, hogy velünkis esmertesse meg az ö szerelmes Fianac meltossagat, es ö altala à mi kedues voltunkat: Halgathassuc az ö tanyitasat es köuetuen azt tarthassunc meg az öröc ęletre, Amen.

Intesi

Vigaztal

Imadsagat Masodic Predikatio vtan keresd.

MASODIC PREDIKACIOIA
ezen Euangeliomnac,
MATTH: XVII.

Es hat nap vtan, melle vęue Iesus Petert, Iacabot, es Ianost annac atyafiat, es külön viue öket egy magas hegyre, Es el valtozec ö elöttec Es az ö ortzaia fenlic vala mint à Nap, &c.

FELS ö Predikationkban szolanc az mi Vrunc Iesus Christusnac *ßine el Valtoztatasarol: Immar ö altala à mi ßinünknec el valtoztatasarolis Tanullyunc, Melly leß az öröc eletbe. Noha kedig ez nagy nyiluan valo Ielenessel mostani tanusagunc, czac az ÖRÖC EELETRÖL leß, De ne veellye senki hogy ez halando testbe aznac tellyes voltarol annyira ßelhatnanc, à mint á feltamadas vtan meg lattyuc. Mert azt mondgya ßent Pal, 1. Corinth: 2. Esaiasbol, 64. Szem nem latos, fül em hallot, embers elmeben sem ßallottanac, az mellyeket keßitet az Isten az ötet ßeretöknec. Mind az altal az aka-*

Az öröc eeletr most elegge nem ßelhatunc.

Az Vr Iszine Valtozasarol,

Harom napia vagy nap vtan.

az akaratt͡ya Istennec, hogy arrolis tanullyunc, Sőt kistolaſtis vegyűnc: Az mint moſtis Chriſtus Wrunc nohá maga vigaztalaſarais halalra keßültębe, de fő keppen erőttűnc veuę fel ßinę valtozaſat, kibe fenlenec orizaia mint az Nap, es vilagoskodnec ruhaia, es feierienec mint az ho Es ßolna ez keet firſiu emberrel, Moyſesſel es Illyesſel: Es az Atya annyi diczőſeguel ielenic meg, ki miatt hanyat le burulnac, Es aznac edesſeget erezuen, ott kenankoztac az Tanituanyoc maradni. Ezt mondoc illy erezue es koſtolna amaz ßegeny halaßkakert, es minden egyeb hiuciert ielente az Wr Chriſtus, es az ő ßerelmes Atya, Mert mi az ő teſtenec vagyunc tagiai. Tehat mint â fő az tagockal, minden diczőſeget velűnc reßelteti. Oe első ſengeie az halottac fel tamadaſanac, ő vtaana mijs fel tamaztatunc, az mint ő magais monda, Ioan: 17: Atyam, Az kiket nekem adtal, kenanom hogy az hol en vagyoc, ők is ott velem legyenec, Hogy laſſac amaz en diczőſegemet mellyet ennekem adtal. Mi ertűnc lett azert az ő ßinę Valtozaſais, Hogy ezbenis ſzűendő diczőſegűnk fenyeſſegen meg mutatna, az menyire ez halando teſtbe meg ſaldi hatnuc azt, Hogy ehőz valo őrőmünkbe az Wrnac minden dolgaiban gyorſalkodnanc, Es ez vilagnac minden hitſagat, gonoſſagat eltauoztatnuc, es minden haborunkat czendeß ßiWel türnenc, melly haborukat azertis tőbbet Iſten az ő hiuein, hogy azockal ez vilagtul el ßakaztana, es kenankoztatna az őrőc eeletre. Miert hogy azert ezekbe ſemmi annyira meg nem erőſit, mint az őrőc eeletről valo bizonyos ertelem, kinec meeg czac az tanulaſais rakua edeſſeguel: Azrol azert ier tanulgaſſunc imez renduel.

Ephes: 5.
1. Corinth: 15.

AZ OERŐC ELETRŐL VALO TANVSAGOC.

ELőſzer ezt laſsuc, Hogy bizonnyal legyen őrőc ęlet. Maſodſzor: Miczoda az őrőc eelet. Es annac minemű allapatt͡ya? Erről Oet rendben ßoloc, Kiből nagy bodogsaga ki tettzic az őrőc eeletnec. Harmadßor: Ez Földene auagy Menybe legyen helye az őrőc eeletnec? Negedßer, es vtolßor, Miczoda oka es vta az őrőc eeletnec? Ezekről ier tanulgaſſunc.

Vagyone Oerőc ęlet?

HOGY őrőc ęlet legyen, az ſzent Iras ſoc keppen bizonyitt͡ya, Kit meeg az Pogan Bőlczekis vallottac, termeßet ßerint valo okoskodasbolis, az ßent Atyaktul vőtt Tanuſagbolis. Iollehet az teſtnec fel tamadaſarol ſemmit nem ertőttec, hanem ezac az lekec halhatatlanſagat vallottac. AZ SZENT IRASBOL imilly bizonyſagokat vehetűnc. Adamnac Iſten eeletet igert: Cainnac mond: Nyugzik az te bűnöd, mig ki nem ielentődic: † Enoch: Prophetalt az iteletről: Abrahamrol es tőb Atyakrol igy ßol az Iras: Hogy az ő nepekhőz gyűitettec: Eſaias minden hiuekről azont mondgya, Ezec az őrőc eeletetis ielentettec. Moyſes Exod: 3. Az Iſtent hiWia Abraham Iſtenenec, Kiből azt hozza Chriſtus: Tebaat Abraham eel, mert eleueneknec Iſtene. Daniel azt iria, hogy ſokan az őrőc eeletre fel tamadnac. Dauid mond Pſal: 27. Hißem hogy meg latom az Wrnac iauait, az eelőknec földen. Chriſtus Wrunc mond, Ioan: 3 Az ki hißen az Fiuba, eel. Ismet mond, Matth: 25. Iőuetec en Atyamnac aldotti biriatoc az orßagot, melly tinektec keßuetet. Ismet mond az hiW ßolgakrol Matth: 25. Iőy be az te Wradnac őrőmebe. Szent Pal mond, 1 Corinth: 15. Ha ezac ez vilagon volna remenſegűnc, mindennel nyomorultabbac volnanc. Ismet Hebr: 4. Az hiuec nyugodalmat őrőcke valonac neuezi. Ismet Hebr: 11. az ßenekről azt iria, Hogy az őrőc hazanac remenſege alatt nagy nyaualyakat türtec. Es Hebr: 13 azt mondgya, Hogy nints it meg maradando varoſunc. Illy iraſunc ßamtalan vagyon az ßent irasba. AZ POGAN Bőlczec kőzzűlis Cicero azt iria Socrateſről: Hogy ingyen ſem mentette magat meltatlan fogsagaba, kenanokozuan az őrőc eeletre. Kiről halalakort ſokat ßolt, Es azt iria, Hogy az termeßetis mindent int, hogy iőuendő eletereis gondot viſellyen. Az egeknec ßep teremteſeis meg mutatt͡ya, hogy azoc nem kiaba hanem erőttűnc teremtettec kire főuel felis neezuen iarunc: A ki ßemeuel nem á feiebe neezne az egre, hogy oda vagyodnec, melto volna ki vayni, hogy nem az feiebe eelne vele, az mire teremtetet. Es lehetetlennec tartya, hogy illyęp allat czac veßedelemre teremtetet volna. Illy iraſi voltac Cicceronac az nagy Pogani ſetetſeg alattis. DE MINEKWNC mas fele erős bizonſagine vadnac arrol: Az Iſten igeienec biztataſi. TOVABBA ezbőlis az őrőc eele et variuc mi, Hogy az iſten igaſſaganac be kel teiliesedni, hogy valaha meg nyugaſſa azokat, kiket az hitetlenec nyomorgatnac Mint Cain Abelt, Herodes Kereſztelő Ianoſt, Nero Paitz, Oluaſuc hogy ſokßor Angyalokis, ördőgőkis ielenterec, ki mas orßagba lakoznac. Tovabba Enoch es Illyes el ragadaſa, Moyſes es Illyes ieleneſi, es az WR ßinę valtozaſa, Az Chriſtus menybe meneſe, A Tolnauuac Paradiczomba kiuaſa: Es ezis, hogy Iően vagyon, ezt bizonittyac hogy bizonnyal őrőc eeletis leßen.

Szent iras bizonſagi, Geneſ: 4. † Iudas levelebe. Geneſ: 25. 35. Eſa: 56. Dan: 12.

Lib: 1. Tuſculanarum quæſt:

Lib: 2. de natura Deorum.

Lib: 1. Tuſcul: quæſtionum.

Igaſſagais Iſtennec azt ielenti.

Angyaloc es őrdőgőc leuen, azt bizonittyac.

Miczoda az Oerőc ęlet?

Az &

AZ ôrôc ęlet, az Iſten orſzagaba ôruendetes es igen gyônyôrûſeges
neegberetlen valo halhatatlanſag. Kibe az Atya Iſten az ô Fiaual es ſzent Lekeuel ſzinrôl ſzinre latat-
tya magat, es tellyeſſeguel meg eſmerteti, Es az ô io keduet es irgalmaſſagat valoba meg ereztetti tellyes bekeſeg-
te es io telis eſmeretbe, Es minden Iſteni iauait reßeltetti: Hol Iſtenhôz haſonlo dicziôſeg leß minden ßentek-
be: Es vnas nekûl valo ôruendetes Iſteni hala adas es diczeret: Es az Iſtennec minden ezelekrdetirôl bôlcze-
ſeges ßolas. Ezben moſtis reßeſec az Angyaloc, az meg bodogult lelkekis, az fel tamadot Atyac, kic Chri- Oet rendi az ôr
ſtuſſal menzbe mentec, Es reßeſec leßnec mind az tôb fel tamadando ßentekis. EZEKNEC celetnec.
nialnak eſmeretire es tellyesb ôrômere, bizonyitſuc meg ezeket az iraſokbolis ôt rendben. Elôßer hogy az ôrôc 1.
celetben az Iſten tôkelletesen meg eſmerteti magat. Maſodßor: Hogy ô hozza haſonlatoſoc, es tôkelletesec legye 2.
nec az hiuec Harmadßor, Hogy minden nyaualya nekûl nagy nyugodalmas ôrômbe legyenec: Negyed- 3. 4.
ßer, Hogy az Iſtent vnas nekûl diczerlec. Oetôdßer, Hogy egy maſſal nagy ßeretetbeli tarſaſagual, mind 5.
az Angyalockal, mind az ſoc ßent lelkeckel Iſteni dolgokrol ßolyanac.

HOGY Iſten valoſagual meg eſmerteti magat, es tôkelletes bôlczec legyenec az hiuec az ôrôc celetbe. Iſtent meg lat
Errôl mond Iob: Az Iſtent meg latom az en teſtembe, az en ßememmel latom meg ôtet. Mond CHRiſtus tyuc. Iob 19.
Vrunc, Ioan. 17, Ez az ôrôc celet, hogy czac tegedet Atyam eſmerienec lenni igaz Iſtennec, es à kit el kûldet-
tel az IESVS Chriſtuſt. Ez eſmereti az Atyanac es Fiunc, es az ßent Leleknec eſmerete, moſt czac el
kezdetic, kibôl celednijs kezdûnc, de az tôkelletes ôrôc celetbe ez eſmeret tellyes leßen, Kibôl meg mondhatat-
lan nagy vigaſſagunc leßen. Kirôl igy ßol ßent Pal: 1. Corinth 13. Moſt latiunc vgy mint tûkörnec altala,
es homalyos beßednec altala, Ackoron kedig ielen lattyuc, Moſt eeß ßerint, Ackoron kedig tôkelletesen.
Szent Ianoſis meg beczûlhetetlen nagy dolgokat mond arrol, 1. Ioan: 3 monduan: Moſtis Iſtennec fiai va-
gyunc, de meeg meg nem ielent, az âmie leßûnc, Tudgyuc kedig hogy mikoron ô meg ielenendic, haſonlatoſoc
leßûnc ô hozzaia, Mert meg lattyuc ôtet az mikeppen vagyon. Nagy ßoc ezec, Oe hozza haſonlatoſnac lenni,
es ôtet vgy latni, az mibe vagyon. Azert Ackor derec keppen valo Bôlczec leßûnc, es az Iſtent, es az ô mely-
ſeges tukait tôkelletesen meg ertyûc.

MASOdßor eztis erczûc meg, Hogy Iſtenkôz haſonlatoſoc es tôkelletes ßentec lennenec az hiuec. Szent Iſtenhôz haſon
Ianos iria, ezt, 1. Ioan: 3. Hogy ollyac lennenc mint az Iſten: Erczed az artatlanſagra es diczôſegre neczuc, toſoc leßûnc.
ki minden Iſteni termeßetet velûnc reßeltetne, bûn nekûl, merô tiztaua es ßente tenne bennûnket, vgy, hogy E
ßûnc ertelmûnc lenne minden teuelges nekûl, ßuûnc engedelmes minden iora, es ſemmi gonoßra nem vagyod-
nanc. Illyec az Angyalokis, kikhôz mys haſonlatoſoc leßûnc, mondom, az artatlanſagra nezue De azoknac te-
ſtec nê leuen à mint az Atya Iſtennekis es â ß. Leleknekis teſtec nints, azbol kûlômbôzni fogunc, Hanem teſtû-
kis olly leß mint az Iſtennec Fianac meg diczôûlt teſte. Kirôl ßent Pal ir, Phil: 3. Hogy az mi rothadando
teſtûnket az ô diczôſeges teſtenec haſonlatoſſagara valtoztattya. Az WR Chriſtus es Daniel mondnac:
Hogy mint az Nap es az Czillagoc fenlenec az Igazac. Az mai Euangeliom ßerint midôn Chriſtus ßinyet
teſtet, es ruhaiat nagy fenyeſen es vilagoſon el valtoztattya, ielt akart tenni, hogy az ô ßentinekis ortzaioc, es te-
ſtec fenyes, es vilagos, es igen feier lenne. ISTEN orßagaba ſemmi ſetetſeg nincz De VILAGOSSAG Menyei vilag
melly nagy legyen, gondolhattyuc ezbôlis: Hogy ime czac az Napis ez egez vilagot meg vilagoſittya, ett penig ſag.
czac egy Angyalis vilagosb az Napnal. Haat midôn az Iſten minden ßentiuel vilagoſit, melly nagy vilagoſ-
ſagnac es fenyeſſegnec kell ott lenni. Az Iſtent az Iras merô vilagoſſagnac neuezi es vilagoſſag Atyanac, la
cob 1. es ki olly vilagoſſagba lakic, kihôz moſt ſenki nem feerhet, 1. Tim: 6. Az Fiu azon Vilagoſſagbol va-
gyon, mint vilag vilagbol ki az Atyanac fenye, Heb: 1. â ßent Lelec tûz kepebe ßal az Apoſtolokra. Az Iſ-
ten vilagoſſag leuen, az ô vele leuôkis azon vilagoſſagra valtoztatnac, Mint az Moyſes ortzua, Exod: 34.
1. Corinth: 3. Az feier ôltôzetis nagy vidamſagot es diczôſeget telent, mint Iſtenis, Dan: 4. Az An-
yalokis, Mar: 16. Luc: 24. 20. Actor: 1. feier ruhaba laitzattac. Az lelkekis Apoc: 4. 6. 7. Ezbôlis
olly nagy bodogsagunc legyen, ſenki elegge meg nem gondolhattya.

HARMADßor eztis erczûc meg. Hogy ott minden nyaualya nekûl leßûnc, es ſoha meg nem halunc. Minden Iſteni
Mert âhol az bûn nem leßen, ott ſem az halal, ſem az nyomoruſag nem lehet. Errôl mond ßent Ianos, Az ual meg telûnc,
WR el tôrli az ô ßemekrôl minden kôny hullataſokat, az halal nem leßen, ſem az ſiralom, ſem az kialtas, Apoc: 2.
im az faradſag, mert az elôbiec el multanac. Hanem ezec helyet meg mondhatatlan nagy ôrôm, gyônyôrû
eg, es nyugodalom leſſen, Iſten mindeneket meg Wyituan, az lako helt annyira meg ekeſituen az ô ßentinec,
mint à Kiralyoc ekeſitic à Menyaßont az Vô legeny melle, Pſal: 62. es mint az menyekezô hazat ßepitic az
vendegôknec, Es mint oda ôßue gyûytnec minden vigaſſagra es gyônyôrûſegre valokat: Igy az Iſten minden
leßen mindenekben 1. Corinth: 15. Errôl ßent Ianosnac az WR Chriſtus mutatni egy nagy varoſt, kinec Apoc: 21.
minden kô falai viragos es tândôkûl tizta draga kôuec es gyôngyec voltac, Es mint az igen tizta Arany ſza

HVSZON kettedic Wrnapia ra ſent Haromſag nap vtan.

Az Vr Iſzine Valtozasarol,

tza olly volt, Kibe Iſten egyůtt lakozuan, az hiuecknec mind vilagoſſaga, mind gyönyörűſeges eletecze vala. De azt temenyßer valo ßaz ezerßer fellyůl baladta az Menyorßagnac lakaſa. It edeskedűnc benne miker czac Gyűrőkbe latunkis ßep kőueket es aranyakat, es ſoha meg nem telhetűnc ſemmi keuanſagual, azert anni ſoc draga kőuen es aranyon, hogy meeg az talpunc allyais kin iarunc, mind az legyen. Es az celő fakon, es az celő vizen, es az Iſten ßinenec vilagoſſagan, az ielentetic, Hogy ott annira meg telűnc minden ional, es ßepſeguel, hogy czac keuanni ſem tudnanc többet. Ha ez el mulando vilagon, az Menyet, Főldet, Tengert, enni ſoc allatiual meg tudta ekeſiteni, Veelede menyiuel felliyeb leßnec ekeſituen az őrőcke meg maradando hayleko mind az mi gyönyörűſegűnkre. DE mint czac ittis minden teremtet al atokbol az ertelmes hiuec az Iſtennec nagy bőlczeſeget, hatalmaſſagat, es io voltat kakuczkaliyac, es magoc azban edeſgetic, ott leg inkab mindenekbe, kinec ßama meg gondohatatlan, az ő nagy feleget neczic, tellyes ertelemuel kedig, es tellyes örőmmel. Es mint ittis midőn hallyuc valakinec ieles vi eſſeguel valo varos vetelet, hadnac vereſet, ßep epiteſet, bőlczi iraſat, es egyeb ieles dolgat, azokba keuannyuc ő magatis latnunc: Ott az Iſtent ſockal nagyob keuanſagal neczyűc, az ő ſoc nemes dolgaiba. Kit vnas nekűl diczerűnc minden allatiba es czelekedetibe, kibe vgy mint ſemmit egyebet tizta győrűſegnel nem talalunc. Kit annyira nem vnhatunc meg, mint ittis à folyo vizneo ßűntelen vale folyaſat ſoha meg nem vnnyuc az ő haßnaert. Ezert mond Dauidis Pſalm: 16 Oerőmnec elegſege vagyon az ő ßine előtt, es őrőcke valo gyönyörűſeg az ő iob kezeiől. Ezis melly nagy legyen, moſt minden ertelmet fellyůl halad, Eſa: 66. 1. Cor: 2.

Iſtent diczeriűc.

NEGYEDßer erczűc meg eztis, Hogy ott az Iſtent faradſag nekűl tiztellyűc es diczeriűc enek ßoualis. Mint ittis midőn Pharaot el fillyeztí Iſten, es az ő nepet kit Pharaho haborgatot es kinec veßedelemreis iőtt vala, meg ßabadita, Nagy őruendetes ßoual diczere az egez Iſrael az Iſtent. Igy Dauid ſoc ßep enekbe rekeztette az Iſtennec ſoc fele io tetet. Chriſtus Wrunkis enec ßoual kele fel az veeg Vaczerarol, mikor halalra keßűlne ez Vilag meg valtſagaert. Es vgyan kőzőnſeges ßokas ez minden nemzetec kőzőtt, hogy őrőmekbe enekel ekis es midőn valamelly ieles ember nagy dolgokat czelekedet velűnc, vagy ellenſegűnket meg győzte, vagy rabſagbol ki mentet, vagy mas nagy hires dolgot czelekedet, azokat enekbe ßerezuen, el mondatyac lakodalmas helyeken, A mint az regi Atyakrolis ſoc ßep Hiſtoriakat mondatunc mys. Igy menyorßagbanis altal latuan az Iſtennec teremteſeben, meg valtaſaba, es iduőziteſeben valo Nagyſagos io tetet, Es à mereges Kigyonac, ki miatt meg dőgletűnc es el veztűnc vala, meg rontaſat, es è földi ellenſegűnken valo boßu alo laſat, Es egyeb felſeges ioßagos dolgait az W R Iſtennec, Hogy az bűnből ßentſegre hozott, Hogy az porbol es fergec kőzől olly kőczőſegre fel tamaztot, Hogy magat annira eſmertets, Es hogy benuűnc anni ſoc ional meg tőltet. Ezekben valo meg mondhatatlan nagy őrőműnkben, igen edeſſeges, ßep ertelmes egyűgyű alazaſos ßiWel enec ßualis adune halat az W R Iſtennec, A mint ez meg tettzic Eſaiaſnac imez latatſabolis: Latam vgy mond, Hogy űl vala az W K egy magas es fel emelt ßeekbe, Seraphimoc alnac vala felőlte. Mindo nikűec hat hat ßarnya vala, kettőuel ortzaiokat fedezic vala, kettőuel labokat, es kettőuel repűlnec vala: Egyic az maſiknac kialt vala, es mondgya vala: Szent, ßent, ßent az Serezeknec Wra: Minden föld-ellyes az ő diczőſegeuel, Szent Ianolis ezt lata: Az Kirali ßeec kőrnyűl hallee ſoc ßamn, az az, ezerßer vala ßaz ezer, es tizßer valo ßaz ezer Angyaloknac ßauat, kic nagy fel ßoual ezt mondgyac vala: Melto az à Barany az melly meg őletet, hogy hatalmat vegyen, es kazdagsagot, es bőlczeſeget, es erőſſeget, es tiztelſeget, es aldomaſt. Es hallec, hogy minden teremtet allatoc mellyec vadnac Menyben, Főlden, es az föld alatt, es az Tengerben, es minden benne valec, ezt mondgyac vala annac, à ki az Kirali ßeeken űl, es az Barannac: Legyen aldas, tiztelſeg, diczőſeg, es hatalom mind őrőckőn őrőcke. Az Negy lelkes allatoc kedig ezt mondgyac vaiat: Amen. Es az hußon negy Veenec ortzaiokra burulnan, imadac ezt az ki eel mind őrőcke. Ez fele latasokbolis azert ki tettzic, Hogy az iduőzűlő ßentec mind az ßent Angyalockal egyetembe őruendezző zőngeſeckel, es ertelmes meltoſagos Iſteni diczereteckel tiztelic az W R Iſtent.

Eſa: 6.

Apocal: 5.

Meg eſmeruen egy maſt, ßeretet uel ſoc dolgokrol valunc.

OET ő Dßer erczűc meg hogy egyetlen egyig mindeneket eſmerni fogunc ott, es mindenekhőz tizta buggoſſagos ßeretműnc leßen, es egy maſon felőtte igen őruendezűnc. Mint czac ittis midőn meßűnnen hozzanc ő nec ßűleinc gyermekinc, atyankfiai io baratinc, őrőműnkbe vgyan tapſolunc, es nagy edeſſeguel kerdezkedűnc es beßelgetűnc velec ſoc dolgokrol. Ott ſockal inkab minden vnas nekűl ßolunc nagy ertelmeſen: Az egy Iſtenſegben valo harom ßőmelyel: Az ßent Angyalockal: Az regi ßent Atyainekal: Prophetackal: Az Wr Chriſtus Anyaual: az Apoſtolockal: feleſegűnckel: gyermekinkuel, es mindeneckel. Hol ſenkit fellyeb egymaſnal nem ßeretheteűnc, hanem mint mi magunkat, vgy ßeretűnc mindeneket. Hol iregyſeg, kenelſeg, ioßag keuanſag es ſemmi bűn nem lehet, azert nagy ßent nyaſſag es nagy őruendező beßelles leßen közűnc.

Bizonſagi, hogy ßolnac ittis.

Ez meg tettzic ſoc bizonſagokbol, Azbolis: Hogy midőn ßinet el valtoztana Chriſtus Wrunc, Moyſes es Illyes ßolnac vele, Es az fel tamadas vtan Chriſtus negyuen napig ßolt az ő Tanituanual. Adam mikent lata

Eua

Euat mondas nekűl meg esmere, hogy ő ezontya es tarsa, Es minden allatoknac ő magatul neuet ada, tudakozodac, es mire valoc. Az Apostolec meg esmeric az Mojsest es Illyest, kit soha nem lattac. Hat vmagyarsagba sockal inkab meg esmerűnc mindeneket, Noha ßamtalan temeny ezerec leßnec, de mind nekem esmerűnc őket, Kickel minemű esmeretsegűnc, minemű ßerelműnc, minemű nyaiassagunc legyenec, ezec nezzuen, latuan, haluan, ßoluan, es az Isteni iokban edeskeduen, most el vadnac rőytetuen. Az mint ßent Pal el ragattatuanis, Ollyakat latot, kit nem ßabad volt meg mondani. Es nemis feerne az mi mo- 1. Cor: 12.
ßanis ertelmünkhöz, aznac nagy bodogsagarol elegedendő keppen ßolni. It most ßinten vgy vagyunc mi, Mostani külömb
ßőmi ha valamelly Anya Tőmlőtzbe ßült es neuelt volna fel fiakat leanyokat, es beßellene nekic, ide ki mi segűnc,
nemű ez vilag, Kit az tőmlőtzbe neuelt gyermeki ezac annira sem foghatnac elmeiekbe, mint az anya be-
ßelis, Az Eg, az Nap, Hold, Czillag, az Föld, es azokon valo faak, viragoc, gyűmölczőc, madarac,
harmac, tyukoc, ludac, disznoc, tehenec, es külömb külömb tiztbeli emberec, az folyo vizec, az tengerec, es
kalac mint legyenec, kinec eleiben midőn io bort, ßep etkeket, ßep gyűmölczeket bordanac es mondanac mint
teremtes azoc, mint leß az bor, az kenyer, noha edeskednec az hallasban, de meg nem foghatna elmeieben, Ioan: 6.
vng nem latna: Igy midőn hus eztendős vaknac, ki soha nem latot, ßemet ki nitotta az Christus, elegge
nem czudalkozhatot ezac azonis, az miket latot ez vilagban, Sockal inkab meg foghatatlanoc az Menyor-
ßagbeli ioc, dolgoc es czelekedetec, Mellyec mind külömbőznec ez vilagtul, az mint mi magunkis menyei
emberecke, mas ßinű testűecke es termeßetűecke valtoztatunc. Azert most ezac lelki ßemünckel neez-
uen oda fel, őrömmel variuc az kit mondunc Hitűnc vallasaba: Hiszem testnec fel tamadasat, Es hi-
szem az őrőc eeletet. Kinec hitelere, remensegere, es őruendetes varasara, segitsen az Kegyelmes IVR
Isten ßent Lelke altal mindnyaiuokat, Amen. Ezt az menyei lakasinkrol tanulanc. Lassuc aztis
Ha menybee vagy ez földen legyen az hueknec őrőc lakasoc.

Hol vagyon az őrőc ęletnec helye?

NEmellyec azt velic szent Peter es Esaias Irasabol: Hogy ezen 2. Pet: 3:
Menyet, Földet Wyitana meg az Isten az mi lakasunkra. De soc irasoc erősitic, Hogy ahol à Chri- Hogy menybe le-
stus senn az Menybe az Atyanac iobian, mijs ott orßagolunc ő vele. Ennec bizonsagit hallyuc meg: gyen lako helyec à
Oc maga Christus Wrunc ezzel vigaztallya az hiueket, Ioan: 14. El megyec tiztektec helt keßiteni, es hueknec.
mikor meg keßitem, ismeg el iűuec ti hozzatoc, es titeket en velem fel viß ec, hogy tys ot legyetec azhol
en vagyoc. Az ßent Palis oda keuankozic, azhol az Christus vagyon, mikor igyßol: Keuanoc az Phil: 1.
stűl testestűl az őrőc eletben, Ezent erősiti masuttis, illyen igeckel: Tudgyuc azt Hogy ha az mi Sato- 1. Cor: 5.
runknac föld haza el rontatic, epűlesűnc leßen az Istenetől, nem keezzel czinaltatot hazunc, hanem ő-
rőcke valo az egekben. Az Atyakrolis vgy tanyit: Hogy az földen iűueuenyec voltanac, es mas hazat Hebr: 11. 13.
kereßtenec, ki nem az földen volt, Mert ninczen maradando varosunc, hanem iűuendőt kell varnunc.
Az ßent Peteris ezent bizonittya, Hogy az halhatatatlan eelet őriztetic minekűnc az egekben. Az ßent 1. Pet: 1.
Pal diczeri az hueket ezzel, Hogy az ő marhaioknac predalasat ag hit mellet bekeuel ßenuedtec, tuduin Hebr: 10.
ezt, Hogy ő nekiec iob őrőkßegec volna az egekben. Christusis ezzel biztatia az ő Tanituanyit, Hogy Matth: 5.
ő nekiec nagy iutalmoc vagyon az egekben. Veegezetre az ßent Pal azt erősiti, Hogy nekűnc az Remen- Col: 1.
seg le tetetet az egekben. Az Remensegen erti az remenlet őrőc eeletet, melly mint egy draga Kincz tar-
tatic az Istennec hiwseges őrizeti alatt. HOL penig az ßent Peter Esaiasbol azt mondgya, Hogy Wy 2. Pet: 3.
egeket es Wy földet varunc az igeret ßerint, melljekben az igassag lakozic: Oeßue veti az igassagot az bűn-
tuel, Mert mostan az bűnnec ereie, el hatot az teremtet allatokrais, de azkor meg ßabadulnic az rom
landosagnac ßolgalatiyatul, es az hiwsagtul, az melly alâ mostan vettettenec, varuan az Isten fiainac Rom: 8.
ßabadulasokat, Mellyre neezue, mind az egekben es mind az földen az Igassag lakozic.

Miczoda Oka es vta vagyon az őrőc ęletnec?

ISTEN az ő kegyelmeből szent Fia ęrdemeiert az ő benne hiuőknec Nemes tanusag.
adgya az őrőc eeletet, kiket it keßit az Ige, az ßent Lelec, es az Nyomorusag altal. Melly hueInec
külső ielec, az io czelekedet, kic ittis, es az őrőc eeletbenis ßolgalnac az Istennec. INNET Ez hatot vedd
Hat nemes Czickelt io meg tanulnotoc: Elősser, Hogy az őrőc eeletnec eredeti Istentől vagyon, ki erre eßedbe.
is teremtet volt bennünc, es erre valtott megis, Hogy őrőcke eelnenc, ki nem akaria az bűnősnec veßedel- 1.
, Hanem hogy meg teeruen eellyen mind őrőcke, Ezech: 18. Miden azert az ő ingyen valo igeaue- Isten io kedueből
z meg teeri bűnőst Christusert hozza veßi, ingyen mondatic adatni az őrőc eeletet, Miert hogy az em- ingyen adgya
ber

HVSZON kettedic Wrnapia ra ßent Haromsag nap vtan.

Az Vr Iszine Valtozasarol,

Tit: 1. 2. Az Christus, kapuia. Ioan: 3. Ioan: 10 Act. 14. 2. Tit: 2 3. Az Ige, vt mutato. Coloss: 1. 4. Az Hit, kolcz. 5. Iele, az io Czelekedet. 6. Veege, Isteni diczeret.

ber örök balalt erdemel vala. Mond ßent Pal: Az örök eelet Istennec aiandoka, az IESVS CHRISTVS altal Masodßor ercz meg Hogy kapuia es aytaia az örök eeletnec czac egyedül az Christus, az ki rendelteteet az Atyatul hogy az Anya ßent Egyhaznac feie legyen, es aznac örök eeletet adgyon, az mint ßent Ianos bizonittya: Az ki hißen az Fiuban, erös eelete vagyon. Es ö maga mondgya: En vagyoc az Ayton, lenki nem mehet az Atyahoz, hanem czac en altalam, Erre kedig keßiti az hiueket belöl az ö ßent Leikenec ereieuel, mellyel az örökßegre öket el peczetli, Kiuül pedig az nyomorusagok altal, melyeckel ez vilagtul el ßakaxt, es az eeletre keuankoztat ez naponkint valo halalbol. Ezert mondgya az iras: Soc nyomorusazoc altal kell minekünc be mennünc az menyorßagban, Az ßent Palis ezent bizonittya: Hanem vele együtt ßenuedünc, együttis Wralkodunc. Harmadßor az ezköz igazgato Mester az Istennec igeie, mellyben vagyon az örök eelet. Ezert mondgya az Christus: Az igec az mellyeket ßoloc, eelet es lelec, Mert ez altal eleuenitetünc meg, mind az iduözülö Kegyelemre, mind pedig az iövendö eeletnec diczößegere. Nem ßabad haat egyebünnet tudakozni az örök eelet felöl, Hanem czac az ö beßedeböl, mint az ßent Pal emlekezteti az hiueket arra, hogy az egekben le tetetet remenseg felöl, hallottanac az igassagnac igeieböl az Euangeliumbol. Negyedßer az örökeeletnec kolcza az Hit, mellyel az Isten kazdagsaganac tarhazaban az Christusban iuthatunc, es az örök eeletnec bodogsagaban reßeßec lehetünc. Erröl mondgya az Christus Az ki en bennem hißen, meeg ha meg halis eel, es en ötet az vtolso napon fel tamaztom. Oetödßer, Az örök eeletnec elöl iaro Iegye es külsö bizonsagi az io Czelekedetec, mellyekböl az Kegyelemnec fiai meg esmertetnec, mint az ßent Pal paranczolya, 1. Timoth: 6. az hiueknec, hogy kazdagoc legyenec az io czelekedetekben, io fondamentomot vetuen magoknac, hogy el vehessec az örök eeletet. Hatodßor az örök eeletnec veege, az Istennec ßüntelen valo diczereti, Mint az ßent Ianos mondgya, Apocal: 22. Az o ßolgai ö neki ßolgalnac, es lattyac az ö ortzaiat.

Egyenlö leß az diczößeg.

EZBÖL hogy ingyen, Christus erdemeiert Hit altal adatic mindennec az örök eelet, Tanullyuc meg eztis: HOGY az hiueknec EGYENL�ö diczößegec leß menybe, Mint amaz Toluaynac azon diczößege lön, az melly Abrahamnac, Meyßesnec es ßüz Marianac, Oka ez: Mert minden ember termeßet ßerint örök halalt erdemlene, de ezac CHRISTVS feie valtsaga altal, mehet minden az Isten orßagaba.

Pokolba külömb kün lehet.

Melly Christus erdemet az ki czac kiczin hittel fogiais, azon izelra neez, es azon egy Igassagot es eeletet vesen. Erdemre kedig hogy az kom adatic, az ßölö miuesec peldaiais meg mutatta, Matth: 13. AZ POKOL kinya között kedig lehet külömbözes Mert ott az bün tetelre fizetnec kinual, hogy a ki nagyob bünt tött, annak büntetic. De az örök eelet czac atandec Christus erdemeböl. MIND AZ ALTAL leheseges az, Hogy Menybeis ßep röndelesec lessec az hiuec köztis, mint hogy az Angyaloc közt vagyon, de az olly leß hogy mindenec meg tessenec Isten fiainac lenni, 1 Ioan: 3. es az Christus diczöseges testehöz hasonlatosoknac, Phil. 3. Ittis soc fiac köztis lehetnec külömb tiszüec, noha czac az fiusagbol örökösec. De meeg az külömsegis olly

1. Corinth: 15.

moddal leß az Isten orßagaba, Hogy az Isten minden leßen mindenekbe Az mint ßent Pal ßol, es az mint az ö neki le tetetet diczösegnec Coronanaiatis köznec mondgya egyebekuelis, 2 Timoth: 2. DE KERDENED: Lam azt mondgya ßent Palis, Hogy mint az Czillag külömböz az Czillagtul, igy az testek is 1. Cor: 15. Ott ßol az mostani es az iövendö testünknec külömbözeseröl. DANiel kedig midön feuteni

Ellen votes. Dan: 12.

mondgya az Tanitokat, nem ielenti fenyesbeknec, hanem czac vigasztallya es batorittya az iövendö örök eeletnec nagy diczösegeuel. Az mint ßent Peteris mondgya, hogy el veßic az heruadatlan Coronat, 1. Pet: 5.

Mindnyaian igy variunc.

MINDNYAIAN azert egyenlö örömmel az közönseges orßagnac bodogsagat variuc czac az Istennec ingyenben valo kedueböl, bizuan az mi Wrunc Iesus Christusnac dragalatos valtsagaba, kiuel, azt, erdemleue minekünc. Melly Remenseg az kibe vagyon, olly erös, hogy meg oltya az bünre valo igyekezetet, Es fel indittya az tiszta iozan, igaz es istenes eeletet. Mert az Hit es az Remenseg, az Istennec io gyümölts teremtö magua. Az mint ßent Ianos mondgya: 1. Ioan: 3. Lassatoc minemü ßeretetetet adot nekünc az Atya, hogy Istennec fiainac hiuattassunc, Szerető fiaczkaim, most Istennec fiai vagyunc es meeg nem telent meg, az mie leßünc, Tudgyuc kedig Hogy mikoron ö meg telenendic hasonlatosoc leßünc ö hozza, Es meg lattyuc, ötet az mikeppen vagyon: De valakiben ez è remenseg vagyon, meg tiszittya önnen magat, Valaki Istenül ßeletet, az, bünt nem teßen, mert aznac magua ö benne marad. Ezt nagy soc ßep ßockal ßaporittya ßent Ianos. Kinec ertelme ez: Hogy az bünt nem hadgyac az hiuec magokba Wralkodni, ßüntelen az ellen az Christus altal ßent Leiket keeruen. Azert mond ßent Ianos, 1. Ioan: 2. En fiatskaim, ezeket irom tinektec, hogy ne veetkezzetec, Hogy ha kedig valaki veetkezendic, Szoßoloc vagyon az Atyanal, az igaz IESVS CHRISTVS, Es ö engeztelö az mi es ez egez vilag büneiert. Segitsen az kegyelmes Isten mindnyaiunkat, hogy nagy erös vitesseguel ohassuc maguncz az büntülis, Kiböl immar meg tiztultunc az Christus vere altal, Es nagy edes remenseguel varhassuc az örök eeletetis, melly Istennec atandeka à Iesus Christus altal.

M. T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Mind-

nolt annac atyaſiat,es kűlőn vine őket c egy magas he
re, d Es el valtozec ő előttec, Es az ő ortzaia fenle
mint az Nap, az ő ruhai kedig feierre lőnecmint az
lagoſſag. e Es ime latac Moyſeſt es Illyeſt ő vele be
leni. f Peter kedig felele, es monda Ieſuſnac: VVram, io nekűnc
nűnc: Ha akarod, czinallyunc harom Satort it, Neked egyet, M
nec egyet, es Illyeſnec egyet. g Midőn męg beſzellene, ime fen
be arnyekoza őket, Es ime egy ſzozat à kődből ezt monda: h
en ſzerelmes Fiam, kiben nyugſzom: őtet halgaſſatoc. i Es
jottac volna az tanyituanyoc, artzal le eſenec, es igen meg f
k Es Ieſus hozzaioc menuen, illete őket, es monda: Kellyetec
lyetec. l Midőn kedig fel emeltec volna ſzemeket, ſenki
hanem czac ő magat az Ieſuſt. m Es hogy alà iőuenec
ranczola ő nekic Ieſus, monduan: Ez lataſt ſenkinec
miglen az embernec fia halottaibol fel tamad.

b: I. d. ennekis ſoc erſel
ki Kegyeſſege hozanc. l: Czac à Chriſtus dicziőſege marad raytunc. m: I

Magyarazattya es Tan agi.

AZ mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac Szine el valtoz
Mathe. KI Ről előſzer igenkint tanullyunc az Első P
mi valtozaſinkrol, melly leſz az őrőc ęletbe, tanulunc,
hallyuc meg ſzent Markis es ſzent Lukats mit irnac,
aztis meg iriac: Miert mielte volna ezt Chriſtus wrun
nyituani halala miatt valo botrankozaſtul, es erőſit
kallot. Mert az lelenes előtt imilly nagy dologok
Fia volna, igaz Iſten, igaz ember, az meg igert Ch
lalaual es fel Tamadaſaual iduőzitene az benne
ual peldat adna minden hiueknec, hogy őkis te
es wy ęletre fel tamadnanac. Tanyita az Vr
Atyanac diczőſegebe el iőne fel tamaztani a
fel vennec mindennapi keresteket, es őtet k
nac az őrőc ęletnec birodalmat. Ez ſzoc
milliyec rőuid nap meg latnac az ő orſza
para az igeret vtan, *Luc:* 9. (kit ſzent
zőt valokat ęrtuen czac,) kűlőn vine *Harom Tanyituant egy magas hegyre.* Ez ha
elęg volt az lataſnac bizonſagara, Nemis adatot mindennec ez fele lataſnac aſand
Mint regen Danielnec, Ianoſnac Patmusba, Palnac az el ragadasba. *Az Hegyről,*
hogy Galileabeli Thabor hegye volt. Kit Egeſipus igen magas es ſzeles, es kies h
nec ir. Illy helyhőz illet illy nagy dolognac mutogataſa. Az ſzem feny veztőc, rő
ző barlangba, vagy hazba czelekeſznec, De Chriſtus tettetes helyen. Ki midőn
kűzuan kęrne Atyat, hogy meg iełentſe Tanyituani előttis ſzem latomaſt az ő el
tetet iőuendő diczőſeget, kiuelis erősitene őket az ő eſmeretibe, hogy meg ne bot
koznanac, az ő rőttenetes kiny ſzenuedeſet latuan rőuid nap Ieruſalembe. Ezrő
egyebekről imadkozuan, azonba az imadkozas kőzt, el va
ſenlic vala mint az Nap, az ruhai kedig feierre es mindőkiűne lőnec, mint az vilagoſſag, olly feierre mi

EGYETEMI KÖNYVTÁR
MTA AKADÉMIAI KÖNYVTÁRA

ezerre egy feſtőis ez földen nem teheti. Ezből eztis tanullyuc, hogy az Chriſtus ott[illegible]
[illegible]m földi, hanem mennyei, kinec diczőſege moſt el rőytetet es fellyeb valo az moſt
[illegible]ni ielenteſnelis. Itt ruhaba fenlet Chriſtus, ott ruhazat nekűl leuen olly diczőſeget
leſzűnc, kit moſt meg ſem gondolhatni, Hanem az kiczinből, kirelis alígſag nęzhette
ſaldítani akar nagyobbakat. Eztis tanullyuc, hogy az ő ſzine es ruhaia valtozaſab
[illegible] az WR allattyaba meg maradt: Igy mijs ezen teſtben lelekben meg maradu[illegible]
es [illegible]za haſonlatos diczőſegre valtoztatunc, az Napnal ſockal fenyesbec leſzűnc,
[illegible]vilagoſoc, es igen fenyeſec, rakuac minden őrőmmel, *Phil:* 4. 1. *Corinth:* 15.
[illegible]uab[illegible]ond az Euangeliom: *Es ime keet firfiu ſol vala ő vele. Moyſes es Illyes, kic meg ielennen az*
diczőſ[illegible]ben kő[illegible]beſſellic vala az ő veeget, Mellyet be tellyeſitendő vala Ieruſalembe. Az az, arrol lőn è ſzo
[illegible]mikeppen kellene az emberi nemzetert meg halni, es azt az ő ſzent halalaual
meg va[illegible]. Es igy ők is meg erősitic az Chriſtus tanyitaſat, kit ſzol vala kiny ſzenue
[illegible]deſeről [illegible] tamadaſarol. Es ielentic hogy ők ez vilagbannis leuen, ezt hirdettec, ho-
gy ő legy[illegible]z, kiről ők irtac, ő az ęlő Iſtennec Fia, ez vilagnac Iduőzítője. Ne czu-
dald kedig[illegible]y ott ahol az őrőc diczőſeget koſtoltata, az ő kinnyarol es halalarol ſzol
nac, mert az[illegible]riſtus halala arra az diczőſegnec, kiről mint mindenec felőtt leg dragab
[illegible]*cal:* 5. *Az Moyſ*[illegible]dig az vala, ki altal Iſten az Tőruenyt es annac atkat ki ielentette va-
la, Es kit Iſten [illegible]ga temetet vala el, *Deuteron:* 34. *Az Illyes* kedig az Prophetac közzől
[illegible]leg fő vala, ki az[illegible]el ortzaganac baluanyozaſat kemenyen rontotta, es az Iſtennec i-
[illegible]gaz eſmeretit es ti[illegible]elic nagy buzgoſagual epitette. Kit Iſten tűzes ſzekęrbe eleue-
[illegible]nen ragattatot az ę[illegible]. *Reg:* 2. Ez kettő azert meg ielenuen, es az Chriſtus halala-
[illegible]rol ſzoluan, ázti[illegible]hogy mind az Moyſes, mind az Prophetac iraſa, az ő halalat
[illegible]hirdettec, á mint ſz: P[illegible]is tanyit, *Actor:* 4. es az wris azokbol erősite az Emausba me-
[illegible]nő kęt Tanyituant, *Luc*[illegible]Moyſesnec minden aldozati es ſoc tanyitaſi, es á Prophetac
[illegible]g vallaſi ſoc keppen bizon[illegible]yttac, hogy az Chriſtus altal minden hiuec bűne boczanat-
[illegible]tyat vennec. *Actor:* 10. *EZIS*[illegible]entetic, midőn Moyſes, Illyęs, az Apoſtoloc Chriſtushoz
[illegible]ſi gyűluen halalarol ſzolnac, [illegible]gy egyenlő keppen mindnyaian azoc ezac Chriſtuſra es
[illegible]az ő halalara nęznec, ezac ő[illegible]irdetic, ezac őtet tiztelic, ezac az ő halalaban es azban
[illegible]valo valtſagban nyugoſznac, [illegible]mint ſzent Palis mondgya: Hirdettyűc az meg feszűlt
Chriſtuſt, 1. *Corinth:* 2. Moyſes, [illegible]yęs, az mit regen hitdettec, moſt azont erősitic, az A-
poſtolokis azt predikallyac, teha[illegible]z regi Atyack al kőz iduőſſegűnc vagyon, az az, a-
[illegible]zon egy Chriſtusban valo hit alta[illegible]uőzűlűnc mijs, az mint ők, *Actor:* 15. *EZTIS*
[illegible]tanullyuc innet, hogy ez ęlet vtan[illegible]as ęletűnc őrőcke valo leſzen, hol teſtestűl lelke-
[illegible]ſtűl mind őrőcke ęlűnc, diczőſegben [illegible]dig, Mert az melly Moyſes regen meg holt volt
Chriſtus ſzűletese előtt 1503, eztendő[illegible], es á melly Illyęs regen el ragadtatot volt, ime
azonoc teſtbe lelekbe ęluen, ſzolnac az [illegible]riſtuſſal: Tehat ęlnec az tőb lelkekis. Eelnec
penig az Chriſtus diczőſegebe, az kiuel[illegible]oſtis diczőſegeſen lattzattanac, kic ſzolta-
kis az Chriſtuſſal, kiket ő magoktul meg eſmertec az tanyituanyoc: Tehat az őrőc ęlet-
[illegible]ben mijs meg eſmerűnc mindeneket, es ſzolluc egy maſſal. *IME* kedig harom halott
Chriſtus, Moyſes, Illyęs, teſznec bizonſagot az Chriſtuſrol, Azert ha ezeknec nem
hinnel, męg az Angyaloc bizonſagitis nem hiſzed. Ne keuand azert az tőb halott bi-
zonſagit, amaz kazdag kint ki Lazart kęri vala Abrahamhoz, *Luc:* 16. *EZIS* ki tettzic in-
net, hogy az őrőc ęletbe el feleytyűc ez vilagi keuaſagunkat, es annac őrőmeuel meg e-
legeſzűnc, Mint moſt Peter moda: Wram, io it lakunc. Mit fęlſz tehat, hogy Chri-
ſtuſt kőuetuen, kaar el vezteni kazdagſagokat, tizteſſegedet, ęletedet, ha vtanna inkab
meg talalod azokat, *Matth:* 10. Az kalmaroc kic keueſert ſokat futoſnac es egy draga kő-
ert mindeneket el adgyac, meg itelic az iteleti kort ez feleket, az katonakis kic ęletyeke-
tis nem kemellic á kitſiny fizeteſert. De hogy Peter imeztis monda: *Czinallyunc harom*
haylekot Neked egyet, Moyſeſnec egyet, es Illyeſnec egyet. Ezekbe vegyűnc eſzűnkbe Peternec rom-
lotſagatis: ki imez haromba teuelget. Előſzer, Hogy nem erte, hogy moſt Chriſtus az
diczőſeget czac ideig vőtte fel, hogy ezzetis erősitetnenec az ő fel tamadaſanac es őrőc
diczőſegenec eſmeretibe, ezt nem ertuen Peter, azt akarna hogy őrőcke ott maradna-

nac

es az œrœc eeletroel,

MIT TANVLANC.

EZ Negyről tanulanc: Előszer Hogy bizonnyal leszen őrőc élet, kit mind az ßent Irás, mind az okoskodas ielentnec. Masodßor meg ertűc Miczoda az az őrőc, Es annac minemű draga allapati legyenec. Harmadßor, Hogy nem ez földen, hanem menyben legyen helye az őrőc eeletnec. Negyedßer es vtolßor ezt tanulanc, Hogy az, Isten aiandeka, Christus erdeme, kit hittel vehetűnc. Melly hit az kibe vagyon, azkan meg őletic az bűnis, annibol: hogy nem Wralkodhatic.

Segitsen az kegyelmes Isten mindnyaiunkat, Hogy az ő ßerelmes Fiat az ßerint à mint az Egbőlis aianla, igen tiztan elmerhessűc meg, es ő altala az mi ßinűnkis valoztassec ő hozza hasonlo diczőségre, Kinec alala tartassunc megis az őrőc eeletre, Amen. Ezert könyörőguen mostis, mondgyuc el imez Imadsainkat.

IMADSAG.

VR Isten mi Mennyei szerelmes szent Atyanc, Ki az Iesus Christusnac az te ßent Fiadnac Szinenec meg valtozasaual minekűnc niluan meg ielentedted, Hogy ő te veled egyenlő hatalmu es meltosagu legyen: Kerűnc tegedet: Adgyad minekűnc az te ßent Lelkedet, hogy mijs esmerhessűc az ő meltossagat, es te nalad valo kedues voltat: Engedgyed minekűnc ezt is, Hogy az te ßent Paranczolatod ßerint ötet halgathassuc, es te ßent Istenseged tűl az mi bűneinknec boczanattyat ezac ő altala varhassuc, Hogy mijs ő altala te keduedbe lehessűnc, es az őrőc bodogsagra iuthassunc. Vgyan azon te ßent Fiadnac altala, ki te veled es az ßent Leleckel eel es Wralkodic mind őrőckőn őrőcke, Vgy legyen.

VTOLSO ENEKEC.

¶ Neked mennyei ßent Atyanc könyörgűnc &c. ¶ Felseges Isten hozzad kialtunc, &c.

VEGE az Vrnapi Euangeliomoc Magyarazatinac. Kiből az VR Istennec Neue diczertessec.

KWLŐN kis könyuetskebe talalod az Szentekről valo Euangeliomoc Magyarazatit.

ENNEC NYOMTATASA, Kezdetet DETREKOE varaba: Vegeztetet RARBOKON, hozza tartozo Faluba. XXV. Martij Kin az VR Christus Fogantatasa predikaltatic.

M D LXXXIIII.

AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

ęterre egy feſtőis ęz főlden nem teheti. Ezből eźtis tanullyuc, hogy az Chriſtus oſ-
főldi, hanem mennyei, kinec diczőſege moſt el rőytetet es fellyeb valo az moſt
ni ielenteſnelis. Itt ruhaba fenlet Chriſtus, ott ruhazat nekül leuen olly diczőſeget
leſzűnc, kit moſt meg ſem gondolhatni, Hanem az kiczinből, kireis aligſag nęzhette
ſaldtani akar nagyobbakat. Eźtis tanullyuc, hogy az ő ſzine es ruhaia valtozaſab
mag az WR allattyaba meg maradt: Igy mijs ezen teſtben lelekben meg maradua
es ołza haſonlatos diczőſegre valtoztatunc, az Napnal ſockal fenyesbec leſzűnc,
glag [illegible] len őrőmmel, *Phil:* 4. 1. *Corinth:* 15.
uak [illegible] *ßol vala ő vele. Moyſes es Illyes, kic meg ielennen ęź*
diczős [illegible] *endő vala Ieruſalembe.* Az az, arrol lőn è ſzo
ön kő [illegible] etert meg halni, es azt az ő ſzent halalaual
meg v [illegible] riſtus tanyitaſat, kit ſzol vala kiny ſzenuc
deſerő [illegible] őc ez vilagbannis leuen, ezt hirdettec, ho-
gy ő ſe [illegible] ec Fia, ez vilagnac Iduőzitőie. Ne ezu-
dald k [illegible] koſtoltata, az ő kinnyarol es halalarol ſzol
nac, m [illegible] nec, kiről mint mindenec felőtt leg dragab
rol őrő [illegible] adas leſzen, az mint ſzent Ianos lata, *Apo-*
calis 5. la, Es [illegible] z Tőruenyt es annac atkat ki ielentette va-
leg fő [illegible] *on:* 34. *Aź Illyes* kedig az Prophetac kőzzűl
gaz eſ [illegible] zaſat kemenyen rontotta, es az Iſtennec i-
nen ra [illegible] al epitette. Kit Iſten tűzes ſzekęrbe eleue-
rol ſzc [illegible] azert meg ielenuen, es az Chriſtus halala-
hirdet [illegible] yſes, mind az Prophetac iraſa, az ő halalat
nő kęt [illegible] es az wris azokbol erősite az Emausba me-
vallaſi [illegible] den aldozati es ſoc tanyitaſi, es aź Prophetac
tyat v [illegible] Chriſtus altal minden hiuec bűne boczanat-
gyűlu [illegible] Moyſes, Illyęs, az Apoſtoloc Chriſtushoz
az ő ha [illegible] eppen mindnyaian azoc ezac Chriſtuſra es
valo v [illegible] c őtet tiztelic, ezac az ő halalaban es azban
Chriſt [illegible] Palis mondgya: Hirdettyűc az meg feſzűlt
poſtol [illegible] t tegen hirdettec, moſt azont erősitic, az A-
zon eg [illegible] ty ack al kőz iduőſſegűnc vagyon, az az, a-
anull [illegible] űne mijs, az mint őc, *Actor* 15. *EźTIS*
ſtűl mi [illegible] ttűnc őrőcke valo leſzen, hol teſtestől lelke-
Chriſt [illegible] Mert az melly Moyſes regen meg holt volt
azono [illegible] s à melly Illyęs regen el ragadtatot volt, ime
penig [illegible] iſtuſſal: Tehat ęlnec az tőb lelkek is. Elnec
kis az [illegible] oſtis diczőſegesen lattzattanac, kic ſzolga-
ben m [illegible] ſtętec az tanyituanyot: Tehat az őrőc ęlet-
Chriſti [illegible] lun egy maſſal. *IME* kedig harom halott
hinne [illegible] ſago az Chriſtuſrol, Azert ha ezeknec nem
zonſa [illegible] m hined. Ne keuand azert az tőb halott bi-
net, ho [illegible] ri vala hozahoz, *Luc:* 16. *EźIS* ki tettzic in-
legeſz [illegible] agi keua ſagunkat, es annac őrőmeuel meg e-
ſtuſt l [illegible] , io it lakunc. Mit ęlſz tehat, hogy Chri-
meg ta [illegible] okat, tiztęſſegedet, ęletedet, ha vtanna inkab
ert mi [illegible] kic keueſert ſokat futoſnac es egy draga kő-
tis nen [illegible] ei kort ez feleket, az katonakis kic ęletyeke-
hayleko [illegible] e hogy Peter imeztis monda: *Ęzinallyunc harom*
lotſęg [illegible] *et.* Ezekbe vegyűnc eſzűnkbe Peternec rom-
dicző [illegible] őſzer, Hogy nem erte, hogy moſt Chriſtus az
diczőſegenec eſmeretibe, ezt nem ertuen Peter, azt akarna hogy őrőcke ott maradna-

nac

CHRI
sun *bagy*

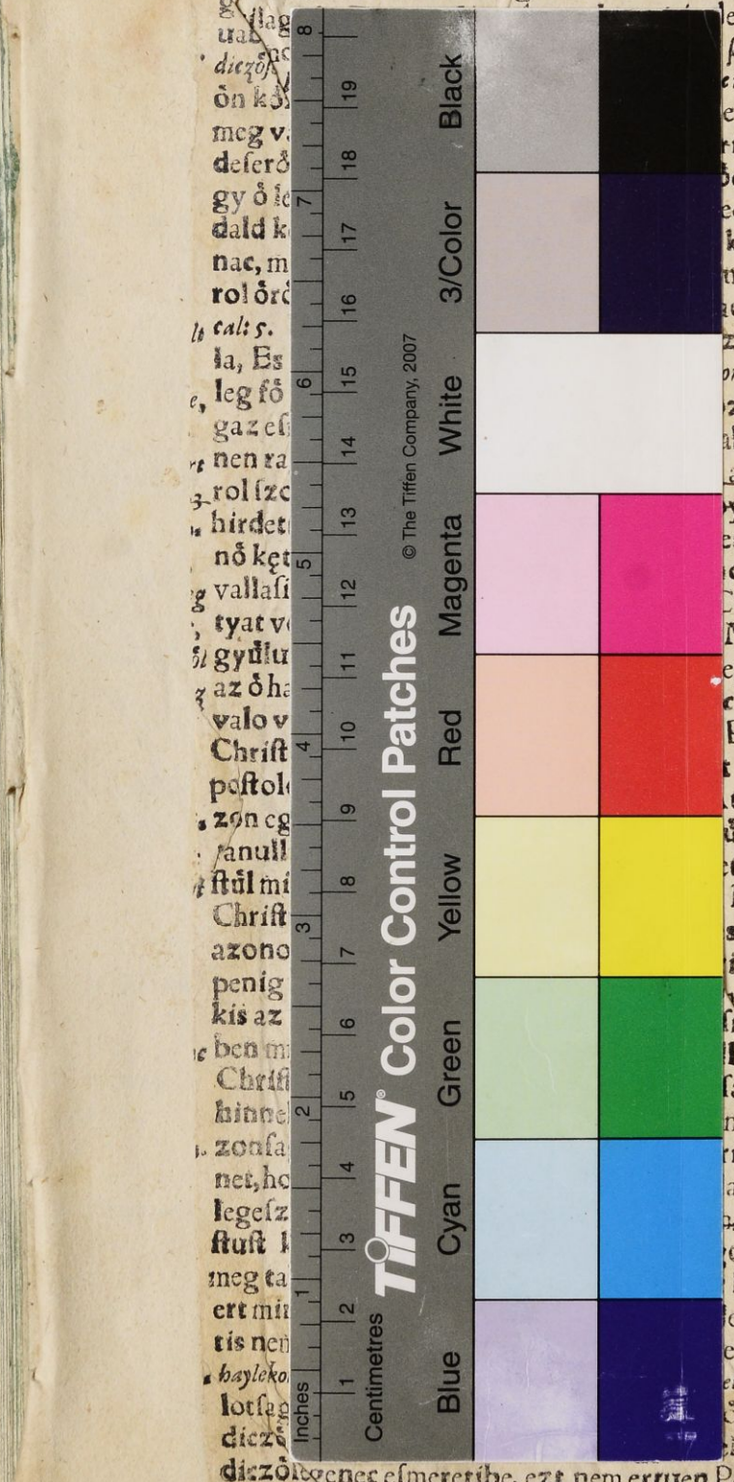

es az œrœc eeletroel,

MIT TANVLANC.

EZ Negyről tanulanc: Elöszer Hogy bizonnyal leszen öröc élet, kit mind az ßent Irás, mind az okoskodas ielentnec. Masodßor meg értüc Miczoda az az öröc, Es annac minemü draga allapati legyenec. Harmadßor, Hogy nem ez földen, hanem menyben legyen helye az öröc eeletnec. Negyedßer es vtolßor ezt tanulanc, Hogy az, Isten aiandeka, Christus erdeme, kit hittel vetünc. Melly hit az kibe vagyon, azkan meg öletic az bünis, annibol: hogy nem wralkodhatic.

Segitsen az kegyelmes Isten mindnyaiunkat, Hogy az ö ßerelmes Fiat az ßerint à mint az Egbölis aiant, igen tiztan esmerhessüc meg, es ö altala az mi ßinünkis valoztassec ö hozza hasonlo diczöségre, Kinec alatala tartassunc megis az öröc eeletre, Amen. Ezert könyörüguen mostis, mondgyuc el imez Imadsankat.

IMADSAG.

VR Isten mi Mennyei szerelmes szent Atyanc, Ki az Iesus Christusnac az te ßent Fiadnac Szinenec meg valtozasaual minekünc niluan meg ielentedted, Hogy ö te veled yenlö hatalmu es meltosagu legyen: Kerünc tegedet: Adgyad minekünc az te ßent Lelkedet, hogy mijs esmerhessüc az ö meltossagat, es te nalad valo kedues voltat: Engedgyed minekünc eztis, Hogy az te ßent Paranczolatod ßerint ötet halgathassuc, es te ßent Istenségedtül az mi büneinknec boczanattyat czac ö altala varassuc, Hogy mijs ö altala te keduedbe leheßünc, es az öröc bodogsagra iuthassunc. Vgyan azon te ßent Fiadnac altala, ki te veled es az ßent Leleckel eel es wralkodic mind örökön öröcke, Vgy legyen.

VTOLSO ENEKEC.

¶ Neked mennyei ßent Atyanc könyörgünc &c. ¶ Felseges Isten hozzad kialtunc, &c.

VEGE az Vrnapi Euangeliomoc Magyarazatinac. Kiből az VR Istennec Neue diczertessec.

KWLÖN kis könyuetskebe talalod az Szentekről valo Euangeliomoc Magyarazatit.

ENNEC NYOMTATASA, Kezdetet DETREKOE varaba: Vegeztetet RARBOKON, hozza tartozo Faluba. XXV. Martij
Kin az VR Christus Fogantatasa predikaltatic.

M D LXXXIIII.

AKADÉMIA KÖNYVTÁR

Räth 42.